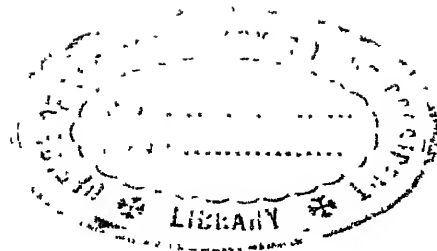

RASHTRAPATI BHAVAN
LIBRARY

Reg. No. 968 v. 1
Clas. No. I - P

Presented to His Excellency

The Rt Honble Lord Linlithgow, P. C., K.T.
G. M. S. I., G. M. I. E.

Viceroy & Governor General of India

by His Excellency's

humble adviser

Simla

The 10th August 1937.

-Jopal Chandra Prasad
The Compiler

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ, (ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ଅ-ଐ)

ସଂଗ୍ରାହକ—ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ

ସହକର୍ମିଗଣ—୧—ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ଦେବୀ

୨—ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର, ବି. ଏ.

୩—ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ଦାଶ, କାବ୍ୟଜ୍ଞର୍ଥ

୪—ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ

PŪRṆACHANDRA ORDIĀ BHĀSHĀKOSHA.

(A lexicon of the Oriya language)

Volume—I (The vowels)

Compiler—G. C. Praharaj

Advocate, Patna High Court, Cuttack, B. N. R. Orissa. (India).

With the help of a body of colleagues.

Printed and Published by V. Kar.

THE UTKAL SAHITYA PRESS,

CUTTACK.

1931.

The illustrious PATRON of this work.

H. E. Sir H. L. Stephenson K. C. S. I., K. C. I. E., I. C. S.
Governor of Bihar & Orissa.

ମହାମାନ୍ୟବର ଇନ୍ଦ୍ର-ବିହାରୀ ପ୍ରଦେଶର ଲଠି ସର ହେଉ ଶ୍ରୀଯେନୁଷନ୍ ।

The first volume of the
PŪRNACHANDRA
ORDIĀ BHĀSHĀKOSHA
(Oriya Lexicon)

is dedicated to

J. A. Hubback, Esq. M. A. (Cantab), I. C. S.
sometime Commissioner of the Orissa Division

in grateful recognition of his sincere solicitude for the publication
of the work and the valuable encouragement afforded by him
to the cause of Oriya literature and his genuine sympathy
for the Oriyas which he evinced as Chairman of the
Provincial Banking Enquiry Committee,
Bihar & Orissa,

CUTTACK,
September, 1931. }

By his admirer
THE COMPILER
G. C. PRAHARAJ.

ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମହୋଦୟ ଗଭୀର ହୃଦୟାବେଗ
ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ମୋତେ ନାନାପ୍ରକାରେ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରତି ଜ୍ଵଳନ୍ତ ଅନୁରାଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ
କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେ ବହାର-ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଦେଶିକ 'ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ୍' ଡିଭିଜନ୍ କମିଟିର
ସଭ୍ୟତ୍ବରୂପେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନୁଗିକ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି,
ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୃଦୟରେ ତତ୍ତ୍ୱନିତ ଉପକାତ କୃତଜ୍ଞତାର ଯତ୍ନକ୍ଷୁଦ୍ର ନିଦର୍ଶନ-
ସ୍ୱରୂପ ଓଡ଼ିଶାର ସେହି ଭୂତପୂର୍ବ କମିଶନର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ
ଜେ. ଏ. ହୁବ୍ବକ୍, ଏମ୍.ଏ., ଆଇ.ସି. ଏସ୍. କୁ ମହୋଦୟ
ନାମରେ ଏ ଭାଷାକୋଷର ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ସର୍ଗ କଲି ।

କଟକ
ସେପ୍ଟେମ୍ବର, ୧୯୩୧ }

ଜଗନ୍ନାଥ ଗୁଣମୁଖ
ସଂଗ୍ରାହକ
ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ ।

INTRODUCTION.

Sir George Greierson in his Linguistic Survey of India has grouped the Indian languages into 7 groups.

GROUP I. Austric family (having 7 languages and 14 dialects) spoken by about $4\frac{1}{2}$ millions of people in the Malaya Peninsula, Nicobar islands, by the Mundas, the Juangs and Kols of Orissa and the Chotanagpur highlands.

GROUP II. Karen family (having 1 language and 14 dialects) spoken by about one million of people on the borders of Burma.

GROUP III. Man family (with 2 languages) spoken by about a thousand persons.

GROUP IV. Tibeto-Chinese family (with 116 languages and 86 dialects) spoken by about 13 millions of people in the North Eastern frontier tracts of India.

GROUP V. Dravidian family (with 16 languages and 28 dialects) spoken by about 65 millions of people in Southern India, including Telugu, Tamil, Malayalam, Canarese, Oraon, Kui, Kandhi and Gondi languages.

GROUP VI. Indo-European family (with 38 languages and 402 dialects) spoken by about 230 millions of people in Western, Northern and Central India.

GROUP VII. Unclassed languages (with 2 languages and 19 dialects) spoken by about one hundred thousands of people, including the Andamanese and the Gipsy languages.

According to the Census of 1921 the above 7 groups of languages are spoken by 315 millions of people inhabiting India. These groups consist of 179 languages and 544 dialects.

Of these groups the Dravidian has no extra-Indian origin and was the language of the pre-historic immigrants who had driven out the aborigines and who in their turn were driven out towards the south by the Aryans who came to India through the North-Western frontier. Of the languages used by the aboriginals we have no certain data.

Western linguists have been busy in investigating into the Indo-European family of languages (Group VI) of which the Aryan sub-family branches off into Eranian branch (with 8 languages and 35 dialects),

Dardic or Paisachika branch (with 13 languages and 22 dialects) and

Indo-Aryan branch (with 17 languages and 345 dialects).

The last branch is derived from the dead language Sanskrit (literally, refined language) through the Prakrit (literally, natural language) and consists of the modern vernaculars of Northern, Western and Central India, viz:—Sindhi, Marhatti, Sinhalese, Bihari, Gujrati, Panjabi, Hindi, Bengali, Assamese, and Oriya.

We have now to do with the Oriya (pronounced Ordia) language. Competent linguists are of opinion that the Oriya language is one of the oldest Indo-Aryan vernaculars though in modern times it has not made rapid progress like the sister vernaculars (e.g. Hindi, Bengali, Bihari, Marhatti).

Sanskrit ceased to be a spoken language by 600 B. C. but continued to be the language of literature. From that time the Aryans of different parts of India spoke Prakrit, and the present vernaculars of the Indo-Aryan group sprang from the Prakrit.

The original language of the Indo-Aryans branched off into (I) Sanskrit (with its 2 forms, Vedic Sanskrit and popular or reformed Sanskrit) and (II) Prakrit, the old vernaculars of India. Prakrit branched off into (a) Magadhi (the popular vernacular of South Bihar) and (b) Ardha Magadhi (mixed Magadhi). Magadhi later on branched off into (i) Pali (the language of Buddhist Scriptures and Edicts), (ii) Sinhalese (the vernacular of Ceylon) and (iii) Magadhi vernaculars, viz:—Bihari, Bengali, Assamese and Oriya.

Ardha Magadhi branched off into Hindi, Gujrati, Marhatti, Sindhi, Nepali, Kashmiri and Panjabi vernaculars.

So we see that the Oriya like the sister languages Bengali and Bihari has sprung up from Magadhi Prakrit which assumed the form of Pali.

The original stock of the Oriya words has from time to time been enriched by hundreds of words from other languages. Orissa came under the sway of the Ganga dynasty of kings from the south in the 11th century A. D., and during the rule of the Ganga kings (11th to 13th century A. D.) hundreds of Telugu and Tamil words crept into Oriya. Orissa came under Mahomedan and Moghal rules which brought in their wake thousands of Arabic, Persian and Urdu words. Then came the Marhattas who also added to the vocabulary; and since the beginning of the 19th century Orissa has been occupied by the English, and so thousands of English and foreign words have been incorporated in the Oriya language. Moreover, the ancient land of Utkal i.e. the Oriya-speaking tracts have been parcelled out into different provinces by successive rulers and administrators, till we find the Oriyas scattered in four provinces, viz:—Bihar and Orissa, Bengal, Central Provinces and Madras. By coming in contact with the Hindi, the Bengali, the Bihari and the Telugu languages hundreds of words belonging to the respective modern languages have been incorporated in the vernacular spoken by the Oriyas of these respective outlying tracts. From a national point of view the Oriya nation has become politically weakened by lying scattered under four provinces, but from the language-point of view the Oriya language has been enriched by a multiplicity of words imported from the above languages. For instance, ordinary objects of everyday use have got 4 Oriya names in the four provinces, and thus the Oriya language can boast of a rich vocabulary in which respect neither Bengali nor Hindi nor Telugu can vie with it. The richness of the vocabulary is the index by which the vastness of a vernacular can be gauged. The Sanskrit, the German, the English and the Latin languages are counted as advanced languages as one word or idea can be expressed in various forms through the medium of synonyms.

One peculiarity of the Oriya language has charmed foreign philologists. The other sister-languages have broken up into various distinct dia-

lects. For instance, Bengali spoken by 50 millions of people has 4 dialects, the Assamese spoken by 170 thousands of people has 2 dialects, the Bihari spoken by 35 millions has 3 dialects, the Hindi or Hindustani has got at least a dozen dialects. But Oriya, properly speaking, has got no dialect. The grammatical frame-work or trunk of the Oriya language remains constant, though thousands of Bengali, Hindustani, Telugu and Marhatti words have been incorporated into it in the outlying Oriya-speaking tracts by the influence of these neighbouring languages.

Despite the fact that the Bengali literature has made rapid strides in modern times, even Bengali scholars are constrained to admit that Mahomedan (or properly speaking Moghal) India in the 11th century A. D. first saw the dawn of Bengali literature. The history of Bengali literature begins with the poets Chandidas and Bidyapati who preceded Chaitanya. After Chaitanya and his Baishnava followers came Ramprasad, the bard of the Divine Energy (Sakti). Then came Kritibas and Kasiram Das the metrical translators of the Ramayana and the Mahabharata respectively. Then came the Panchalis of Dasu Roy and the Tappas of Gopal Oriya, and in the 18th century poet Bharatchandra, the author of the romantic lyric Bidyasunder, was the last of the old school of Bengali poets. The 19th century saw the phenomenal rise of Bengali literature (both poetry and prose), and we have Rammohan, Iswar Gupta, Ramnidhi Gupta, Bankim, Michael Madhusudan, Nabin, Saratchandra and Rabindranath, the modern cosmopolitan poet, philosopher and prophet. (Mahamohopadhyaya Haraprasad Sastri has unearthed a valuable manuscript from Nepal which he has published as "Bouddha Gana O Doha" and which he claims to be the Bengali language of the 10th century A. D. But from a critical examination of the script and language and from internal and external evidence it can safely be said that the language is more akin to the present-day Oriya than to the present-day Bengali, and it can be claimed to be an ancient Oriya book.) This is the history of the rise and growth of Bengali literature in a nutshell, whereas the history of Oriya literature extends over a period of 17 centuries beginning from the second and third century A. D.

In the Codes of Manu (3rd century B. C.) we find mention of the Udras as fallen Kshatriyas. We find that colonies of civilised and civilising Aryans continued to settle here from the time of King Kharavela (100 B. C) to that of King Jajatikeshary (500 A. D.). Though the language of the aboriginal inhabitants of Utkal was Dravidian it was gradually influenced by and replenished with the Pali language introduced by Kharavela (100 B. C) and Asoka (300 B. C.). In Sanskrit dramatic works of 200 to 300 A. D. we find mention of Odra as a bibhasha (dialect); and this bibhasha modified and influenced by the Pali (Magadhi) became the forerunner of the present-day Oriya, and was established as a distinct vernacular by the 7th century A. D.

The Chinese traveller Huentasang (700 A. D.) describes the original inhabitants of Orissa as dark coloured and uncivilised.

From the stone inscriptions and copper plates unearthed in Patia and Bhubaneswar research scholars have gathered that by 1000 A. D. Oriya had begun to assume the form of a special Prakrit and that by the 12th century A. D. the Oriya language had developed into what it virtually now is.

The Madalapanji—the annals of the great temple at Puri—was begun to be preserved in the temple since the 11th century A. D. by King Chola-ganga Dev. Though there are reasons to think that there have been interpolations, additions and alterations to the original entries, still the language used in them and preserved upto date really shows it to be the bygone form of the present-day Oriya.

The stone inscriptions of Bhubaneswar of the 13th century A. D. are in prose.

Markanda Das, the author of the “Keshaba Koili,” which exhibits a finished cut of pure Oriya style and high order of romantic poetry, flourished in the 12th or 13th century A. D. This piece is a “Chautisa” i.e. it consists of 34 stanzas, each successive stanza beginning with each successive consonant. This Chautisa form of composition has continued up to the present time. These Chautisas paint domestic love, either filial or conjugal, and many of them consist of prayers to different Deities. From the finished style of Markanda Das one can

safely infer that there must have flourished much earlier poets who culminated in Markanda Das. Then came the Oriya Puranas. Sarala Das of the 15th century A. D. was the pioneer in Purana writing and wrote out the Mahabharata from memory. After him many writers e. g. Pitambardas have composed Puranas either by faithfully translating the Sanskrit originals or in their own way by adhering to the main episodes only.

The Jagannath temple at Puri was completed by the 12th century A. D. and was the centre of a religious revival which amalgamated Buddhism with Hinduism.

Towards the end of the rule of the Ganga dynasty of kings in the 13th century A. D. we find the vernacular literature full of allusions to Buddhistic doctrines trained into the Baisnabic trellis. Jagannatha Das, an Oriya Brahman, popularised Sanskrit Bhagabata by freely translating it into popular Oriya. When Chaitanya—the great Baisnaba reformer of Nadia, (who was an Oriya, domiciled in Bengal), visited Orissa he found a popular form of Baisnabism prevalent in Orissa, which, when analysed, was found to be a veiled form of Buddhism. Though Oriyas did not faithfully follow the faith of the Bhagabata, still Chaitanya extended them his embracing arms. Then the Baisnaba literature of Orissa was influenced by Chaitanya and gradually Tantric worship and rituals crept into Orissa. Then came the Mahomedan invasion in the beginning of the 16th century after which Oriya writers composed metrical translations of the Ramayana, the Mahabharata and other Sanskrit devotional works. Then came a school of poets headed by Biswanath Khuntia who may be said to have laid the foundation for the latter-day literature. These poets grafted Sanskrit words, compositions and rhetoric into the Oriya language and introduced various metres (or Chhandas) which are peculiar to Oriya literature. During the 16th and 17th centuries A. D. poets headed by Dinakrushna composed popular poems on religious themes.

Then came Upendra Bhanja in the 18th century whose command over Sanskrit rhetoric and vocabulary enabled him to compose lyrics and ballads which are full of literary features of a

very high order. These poets again drew the Oriya language towards Sanskrit rhetoric and vocabulary though composing poems in different Oriya metres. In the 18th and 19th centuries we find many popular writers e.g. Bhakta Charan, Bhupati, Bhima who composed very easy Oriya full of esoteric teachings, Tantric rites and formulæ which none but the initiated could follow and grasp. Though Orissa lost its independence from the 16th century A. D. and was the field of plundering operations of the Marhatta and Mahomedan freebooters, the Feudatory Chiefs thrived in their strongholds and patronised literature and learning. Every Raja had his court-poet and bard, and many Rajas were distinguished scholars and Oriya poets. Upendra Bhanja was the son of a Raja, Krushna Singh, the metrical translator of the Mahabharata, was himself a Raja. The successive Rajas of Chikiti and Sonepur have been Oriya poets and dramatists. Even some Ranees and females have been poets.

Then composition of metres or Chhandas is a peculiarity of Oriya. These metres are sung to tune by experts, and one verse can be sung in more than one metre. The Oriya poets of the class of Upendra Bhanja have filled the Oriya language with linguistic, metrical and rhetorical peculiarities of composition, alliteration and literary ornaments, which very few modern vernaculars of India can boast of. These songs were sung by the masses till 50 years ago, when it was common to find ordinary village people, even women, reciting pages and pages of Bhanja's poems and explaining them lucidly. This shows that the standard of popular language was then higher than now. After Bhanja came Abhimanyu who, while adhering to the ornamental composition of Bhanja, made the language very easy. Then came the poets who composed Alekha and Nirakara hymns which were revivals of the Tantric and Baisnabic garb of Buddhism of the old days. Then we come to the age of songs. Bhanja had composed some short love-songs, called Sangita and Chaupadi, but it was reserved for poets headed by Kabisurya Baladeva Ratha to develop the song and music literature of Orissa. The songsters flourished till the classical Oriya composition degenerated on

the one hand to masquerades and Jattras in the hands of illiterate poetasters, and on the other hand gave place to modern prose and poetical compositions influenced and moulded by English and Bengali literature. In the beginning of the 19th century when Orissa came under the sway of the British, the Bengalis were dominant in administrative positions, and there came a time when through the machinations of the 'intermediary ruling race', the Bengalis, it was proposed to supersede Oriya by the introduction of the Bengali language and literature in schools and courts. However, through the unstinted efforts of stalwarts like Bichitrananda, Gaurisankar, Radhanath, Madhusudan, Fakirmohan, Nandakishore, Sir Sudhal Dev, Raja of Bamra, Visvanath and Ramsankar, Oriya has, since the middle of the 19th century, been acknowledged to be a distinct language. Some educated Oriyas translated Bengali and English books to be used as text-books in schools. Oriya classics were utterly ignored for a time, and we find that Bengali which was making rapid strides under writers like Iswarchandra and Bankim was held up as the model on which young people wanted to build the structure of Oriya literature. Formerly, i.e. about 40 years ago, like the poetry of the Bhanja period, the prose style of Oriya books and newspapers was cumbrous and Sanskritic. On the other hand the Baptist Missionaries introduced a language which could neither be called Oriya nor Sanskrit, and was neither the language of the book nor of the hut. Some of the writings of Bhanja period having been couched in language which to the western taste seemed indecorous, English-educated young writers, without diving deep into the treasures of the Oriya classics, shunned them. However, now the laborious and Sanskritic style is being gradually abandoned and is giving place to an easy style which is used in everyday parlance. The tendency of modern civilisation is making itself felt over the Oriya literature, and our young men have been devoting their time and attention to the study of ancient and classical Oriya, finding out Oriya manuscripts and unearthing literary treasures. Professor Artaballav Mahanti has been bringing out a series of old Oriya books under the auspices of the Prachi Samiti. We find that scientific, dramatic, archaeological, linguistic, philological and historical studies and research are attracting many of the

Compiler and his assistants.

Pandit Kulamani Das.

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ଦାଶ ।

Srimati Pitambari Devi.

ଶ୍ରୀମତୀ ପିତାମ୍ବରୀ ଦେବୀ ।

Gopal Chandra Praharaj.

ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ ।

Ramachandra Rath.

ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ ।

Chandrasekhar Misra.

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର ।

younger generation. Still, one is disheartened by the superficial and parochial nature of the products of the pens of young writers who lack the patience, depth, and sustained energy of scholars of the sister vernaculars. Many are exceeding the canons of grammar and good taste, and few have been able to grasp and utilize cosmopolitan ideas and ideals and assimilate them into our literature.

Now we come to the Oriya script. It has been adopted from the Magadhi script which was the descendant of the Brahmi script through Kutila and Devanagara scripts. The letters were rounded at the top through the necessity of writing on parallel-grained palm leaves with a heavy sharp pointed iron stylo. The copper-plate and stone inscriptions found in Patia and Bhubaneswar are ascribed to Subhakar Keshari, a king of Orissa of the 7th century A. D. They are in Kutila script and the language is Oriya. From some photographed pages from the palm leaf manuscript got from Nepal by Mahamahopadhyaya Haraprasad Shastri we see that the letters ँ, ऐ, ऋ, ॠ, ओ, ॡ, and ॢ are exactly what the Oriya letters of today are, and some of the letters ऌ, ॡ, and ॣ are like these found in a copper-plate-grant of Raja Purusottama Deva of the 15th century. One can with some degree of certainty affirm that the Oriya script had taken a distinct form by the 14th century A. D., and it was the forerunner of the present day script.

The Oriya language preserves the distinct pronunciations of the letters ँ and ॡ, ऐ and ॢ, ॣ and ।, ॥ and ०, ॠ and ॡ, and ॣ and ।, though some sister languages do not observe such differentiations. The pronunciations of ॣ and । in Oriya are different from those in Bengali. So, when we find in any old writing a distinction clearly preserved between the letters ँ and ऐ, and ॡ and ॢ we have reasons to presume the writing to be Oriya if there be other indications (e.g. use of palmleaf, the circular toppings of letters), internal and external, that the language is Oriya.

From the language of old inscriptions, copper-plates and Madalapanji we conclude that the present-day Oriya has stuck to the old Oriya form more faithfully than many of the modern vernaculars.

Mr. Beams says that each of the six languages (Bengali, Marhatti, Gujrati, Hindi, Panjabi and Sindhi) possesses many dialects, while the Oriya language consists of one form only (spoken throughout an area of 82 thousand square miles by about 12 millions of people in four Provinces). Sir George Greierson also says that Oriya has got no dialect. About 20 thousand people in the north-east corner of Bastar State in the Central Provinces speak a language, Bhatari, which can be called a dialect of Oriya. The Laria, spoken by about 3300000 people in the Chhatisgarh and Sambalpur tracts, has been classed as a dialect of Hindi though it is greatly influenced by the Oriya language.

Sir George Greierson in his picturesque style says, "The Oriya language spoken in the four provinces covers an area of a little less than Jugoslavia and is spoken by people numbering a little more than the combined population of Norway and Sweden." (Linguistic Survey of India Vol. I, 1, page 1466)

Another peculiar feature of the Oriya language strikes even a person who has only a casual acquaintance with it. In pronunciation it has been said before that Oriya preserves distinctions between the letters ञ and ण and फ़ and य़ which the Bengali and the Hindi do not. In Bengali and Hindi we find the last letter of a word ending with a consonant joined to the sound फ़ pronounced as फ़फ़फ़. For instance, Bengali pronounces फ़फ़ as 'Pan' and not as 'Pana' as in Sanskrit. This is also the case with Hindustani; फ़फ़फ़ is pronounced in Hindustani as 'Pandit' and not 'Pandita' as in Sanskrit. Moreover, the beginner and the foreigner are puzzled to pronounce the consonants joined with the vowel फ़ at the end of a word in Hindi and Bengali, which are at places pronounced with the vowel and at places without it. From a phonetic point of view this defect is very serious in the sister languages, but Oriya is free from it, and has preserved in entirety the phonetic values attached to different letters.

It has been stated before that the Orissa of the present map of India is not the Orissa of history. Historical Orissa comprises the present administrative division of Orissa (consisting of the 3 coastal districts of Puri, Cuttack and Balasore, the upland

district of Sambalpur, the non-regulation district of Angul, and the Orissa Feudatory States), and the ancient Utkal (consisting of the outlying Oriya speaking tracts now lying within the borders of four different provinces). The Oriya speaking tracts have been roughly defined by Sir George Greierson. They are bounded on the east by the Bay of Bengal. Taking the mouth of the Haldi river near Tamruk (ancient Tamralipta) in the Contai subdivision of Midnapur district of Bengal as the north-eastern point, the boundary line runs north-westwards along the rivers Haldi and Kaligai upto Bankura and then turns towards the south and runs along the eastern boundary of the Singbhum district through Seraikela State up to the plateau of Ranchi in the Chotanagpur Division, then through Jaspur State, Raigarh, Sarangarh and Raipur district in the Central Provinces up to Bastar State (in the Central Province) which may be taken as the south-western corner of this area. Then the line proceeds south-east along the Jaipur State and the districts and agencies of Vizagapatam and Ganjam in Madras Presidency, whence it takes a turn from Paralakimidi and meets the Bay of Bengal at Barua Bandar (Kalingapatam).

The want of a comprehensive Oriya Dictionary has not only been seriously felt by Oriyas but has been commented on by western scholars and philologists. Rev. Dr. Sutton compiled an Oriya dictionary in 3 volumes in 1841 and Rev. Mr. Miller another in 1868. Rev. Mr. Brooks compiled an Oriya-English Dictionary in 1874. Rev. J. G. Pike prepared an English-Oriya Dictionary under the patronage of the Government of Bengal. Rev. Mr. Howells very labouriously compiled an Oriya-English Dictionary at the instance of the Baptist Mission Society, with the collaboration of some Oriya graduates and Pandits, but the book was not published. Babu Jagannath Rao, Rai Bahadur Madhusudan Rao, Pandit Mrutyunjaya Rath and Pandit Gopinath Nanda have compiled Oriya dictionaries. These dictionaries, most of which are not now available in the market, do not meet the requirements of an ordinary reader, not to speak of philologists, classical and research scholars. There is at present no Oriya Dictionary where one can find out the meanings of classical words, the vocabulary of the mass, the

court-language and even the language used by the educated people at home, not to speak of dialectical and provincial words used in the outlying Oriya-speaking tracts.

The late Dr. Fallon in the introduction to his Hindustani-English Dictionary defined the scope of a vernacular dictionary as follows:—"The wealth of the language is the spoken language. The best portion of the language can not be left out if the language is to be represented in its integrity. The agricultural class, the cowherd, the cart-man, the blacksmith, the goldsmith, the greengrocer, the potter, the weaver, the carpenter, the boatman, the fisherman and various other artisans and castes have their peculiar words, idioms and phrases. Similarly with the proverbs, songs and idioms of different localities. The living dialects are the feeders of language; and the paramount dialect of national speech must gain in copiousness, flexibility and expression in proportion as it is enriched by contributions from many kindred dialects and the various idioms which spring up continuously in every class and occupation. Idiom is the characteristic feature of a language. The dictionary of a language should include vulgarisms so called,—the rustic language, and should include the vocabulary of women and of the pariah. It should include examples from familiar colloquialisms which float on the lips of men and women, but have not yet found place in any writing. * * "The integrity of the language, the demands of the philologist, the sociologist and the philosopher, the perfect knowledge of and mastery over language which would be impossible if any part of it were kept back, the insight into the minds of the people which is obtained by this very class of words, and above all, the absolute importance of this knowledge to the judicial and executive officer most emphatically call for the insertion of words which are conventionally branded as abusive, indelicate, slang or obscene. * * In the various equivalent expressions used by the illiterate classes and in the rustic, provincial or dialectical varieties of words the student may grasp at a glance the root, source and history of words, and thus acquire a ready mastery over the popular language and the motley rustic speech. They are also instructive to the philologist.

A great many Prakrit forms are still present in the rustic language."

Since I began my humble career as an Oriya writer, i. e. for the last thirty years, I have made it a point to use chaste, idiomatic and homely language in preference to polished, laboured and Sanskritised style. Thousands of readers throughout the Oriya-speaking tracts have rewarded me with their appreciation and approbation. My rule is, "Write as you speak". My writings, couched in simple and popular language, have found favour not only with the people but also with the School and University authorities in Bengal, Bihar and Orissa and Madras, and have been included in the curriculum from the Lower Primary classes to the highest standard, and for the Indian Civil Service Departmental Oriya examination. The late Pandit Gopinath Nanda, the latest Oriya lexicographer, has done me the honour of quoting my writings as authority under hundreds of words in his Oriya 'Sabdātattwabodha Abhidhana' (Dictionary). Professor B. C. Mazumdar has included my writing as a sample of racy and forcible Oriya style in the third volume of his "Typical Selections from Oriya literature" which is a text book for M. A. students in the Calcutta University.

The idea of my undertaking the compilation of a comprehensive Oriya Dictionary was first suggested to me by the late Mr. W. W. Henderson M. A. (late Principal, Cuttack Training College) in 1913-14. I busied myself in collecting Oriya words and idioms from Ganjam, Sambalpur, Singbhum, the Feudatory States and from classical and modern writings. In 1917-18 the collected words were alphabetically arranged in notebooks and memorandum slips. The compilation and writing of the present manuscripts were begun in 1919. Through the grace of God I got a valuable colleague in my sister-in-law Sm. Pitambari Devi who busied herself for four years in collecting from original sources (i. e., the mouths of the people) proverbs, popular sayings and songs, female songs, songs sung by the cowherd, the fisherman, the cartman, the ploughman and folktales. From her collection I have been able to add at least five thousand popular and dialectical Oriya words to my vocabulary. In the course of time God was pleased to help me by mak-

ing some energetic and disinterested gentlemen from Sambalpur, from the Feudatory States, from Ganjam, from Vizagapatam, from Midnapur and from Singbhum interested in the work of word-collection, and they spared no pains in supplying me with many thousands of dialectical words, idioms, proverbs and songs.

My original plan was to supply the want of an Oriya-to-Oriya lexicon by including Oriya words adopted from other languages, with their derivations, roots, original sources from which they came and their Oriya meanings; but gradually the scope has gone on widening by

- (1) giving the English meaning of every word,
- (2) giving the Bengali synonyms of the Oriya words, whenever possible,
- (3) giving quotations and authority to support the meanings of Oriya words,
- (4) adding philological, mythological, historical, geographical, biographical, astronomical, medical, scientific and other notes on the line of modern encyclopædias, and lately,
- (5) adding Hindi synonyms to the Oriya words, as far as possible, and,
- (6) giving English transliteration under every word.

After completing the framework I found to my delight that I had unwittingly followed the line laid down by Dr. Fallon for the compilation of a vernacular dictionary.

Through the grace of the Almighty the draft framework of the manuscripts was completed in August 1927. Since then I have been busied in revising the manuscripts. I found that, if left to my individual labour, the revision would take me a period of another ten years. So, depending on the Providence of God and counting on the liberality of the patrons of Learning and Literature I engaged some assistants to help me in the revision.

The revision consisted of

- (1) the incorporation of many thousands of dialectical and provincial words used in the outlying Oriya-speaking tracts in the four provinces, kindly

supplied to me by my personal friends, residents of these localities,

(2) copying out, under respective words, thousands of quotations from classical and modern writings which I had already read and underlined during the last 15 years,

(3) supplementing, correcting and amplifying the scientific and other notes in the light of latest informations,

(4) comparing my English renderings with those of Rev. Mr. Howells in a manuscript Oriya-to-English Dictionary of 1500 pages foolscap, which he had prepared with the co-operation of some Oriya graduates and Pandits in 8 years but which was not published (Note—This very very valuable manuscript has been magnanimously made over to me by the Cuttack Baptist Mission authorities at the instance of Rev. Mr. Guest and Rev. Mr. Benjamin Pradhan),

(5) recasting, adding and comparing the Bengali synonyms after consulting several standard Bengali Dictionaries (e.g. of Subalchandra, of Jnanendranath, of Jogeschandra and the Prakrutibada) and with the co-operation of my friend Mr. S. N. Roy, Advocate, Cuttack,

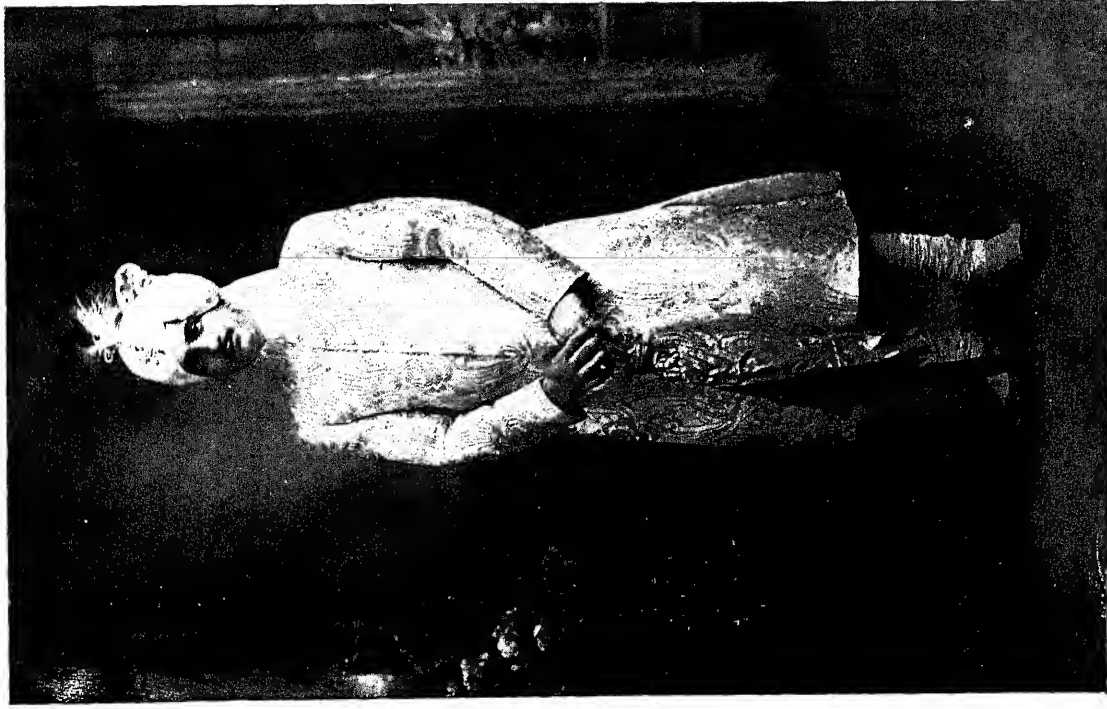
(6) adding Hindi synonyms after consulting several standard Hindustani Dictionaries (e.g. of Dr. Fallon, of Rev. Mr. Craven, of Ramnarayan Lal, of the Nagari Pracharini Sabha of Benares) and some hundreds of standard Hindi books which I had studied and underlined and

(7) writing out the English transliteration under every word. At the suggestion of some eminent European scholars who examined the manuscripts, I decided to give English transliteration under every word, so that a non-Oriya can find out a word which he hears in the street or in conversation, and ascertain what it means. This has been done to make the Oriya language accessible to foreigners and philologists. I have followed the system of transliteration advocated by Mr. John Beams, Sir Wilham Hunter, Sir George Greerson, Rev. Mr. Wilkins, the Royal Asiatic Society and the Bihar and Orissa Research Society.

After these operations are finished the manuscripts are faircopied and made ready for the press.

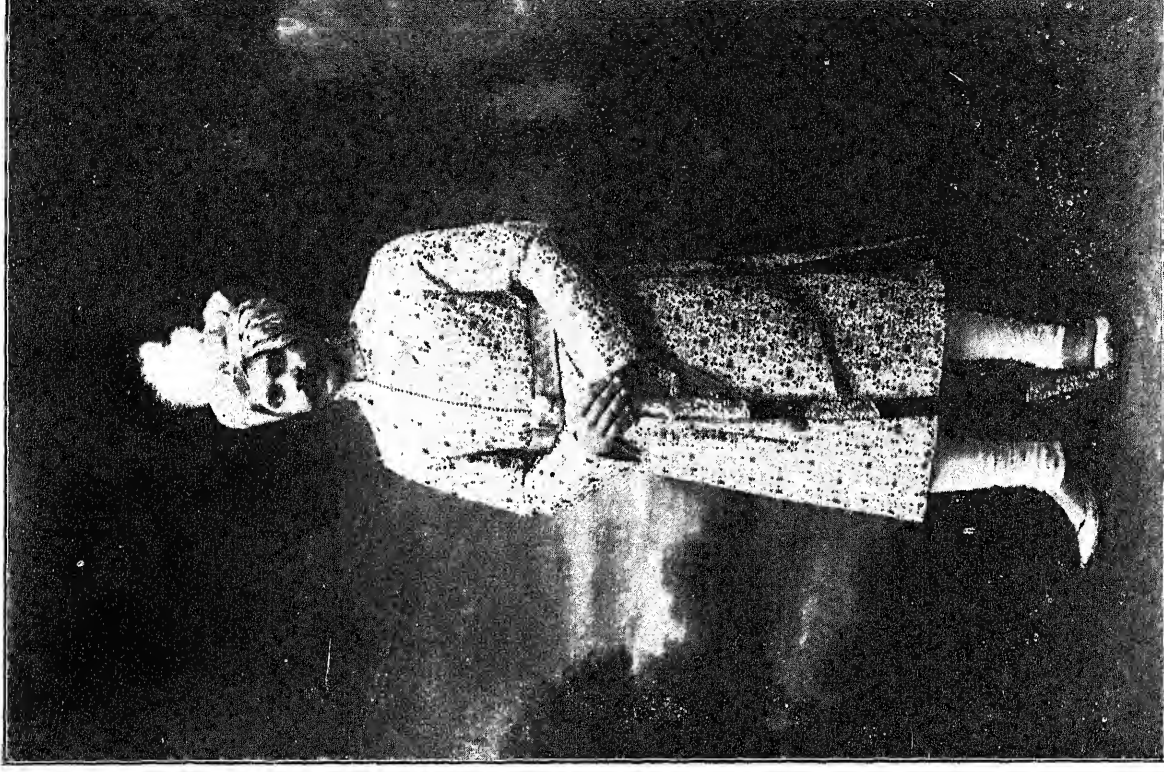
The manuscripts were from time to time inspected and examined by many eminent scholars, Indian and European, both official and non-official, amongst whom prominent mention may be made of the Hon'ble Raja Rajendra Narayan Bhanj Deo, O. B. E., Finance Member of the Executive Council, Bihar and Orissa, Mr. J. A. Hubback M.A. (Cantab), I.C.S., sometime Commissioner of the Orissa Division, Mr G. E. Fawcus M.A., C.I.E., O.B.E., I.E.S., Director of Public Instruction, Bihar and Orissa, Mr. N. F. Peck B.A. (Cantab), I.C.S., late Collector of Cuttack and officiating Commissioner of the Orissa Division, Rev. H. W. Pike, B.A. B.D. (London) of the Baptist Mission Society, Rev. Mr. H. A. Poppley, Vice President of the National Council of the Youngmen's Christian Association Calcutta, Rev. Mr. B. W. Tucker of Calcutta, Rev. Mr. C. F. Andrews, Rev. Mr. Guest, Mr. W. W. Henderson M.A. (Glasgow), late Principal, Cuttack Training College, Mr. F. B. Whitmore M.A. (Oxon), late Principal Cuttack Training College, Mr. F. R. Blair M.A. (Edin) Deputy Director of Public Instruction, Bihar and Orissa, Acharya Kalelkar of the Gujrat Vidyapitha, Mr. B. N. Mukharjee M.A., B.L. (Cal) M.A. Educ. (Leeds), sometime Inspector of Schools, Orissa Division, and now Principal Cuttack Training College, Mr. M. S. Das M.A. B.L., C.I.E., Cuttack, and Mr. S. L. Marwood B.A. (Oxon), I.C.S., Collector of Cuttack. Mahatma Gandhi during his visit to Cuttack in 1927 examined the manuscripts and made some valuable suggestions which have been carried out during the revision. The late Pandi, Gopabandhu Das was one of the ardent admirers of my humble labours and watched my work fondly for 10 years till he first announced in his paper in 1927 that the draft framework was completed. Almost all the editors of the leading papers of the Oriya-speaking tracts visited the manuscripts and repeatedly commended the work to the liberality and patronage of the public and of the Government.

When I had advanced upto the letter ॐ (s) of my manuscripts, the Government of Bihar and Orissa in the Ministry of Education constituted the Vernacular Development Committee under the

Maharaja Pratapchandra Bhanj Deo
Ruling Chief, Mayurbhanj State. (ORISSA)

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଖେଟର ରୁଲିଙ୍ଗ ଚୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ

The Hon'ble Raja Rajendra Narayan Bhanj Deo Bahadur O.B.E.
Finance Member, Bihar & Orissa

ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥସଦସ୍ୟ ମାନ୍ୟବର କୁଳକାର୍ଯ୍ୟାଳୟ
ସ୍ଥଳୀ ସଞ୍ଚାଳନାଭାର୍ତ୍ତାବଳୀ ଭଞ୍ଜ ଦେବ ବାହାଦୁର

chairmanship of Sir Ali Imam to suggest means for the development of the vernacular languages of the province including the Oriya. This Committee invited many Oriya scholars from the province and from Madras and Bengal to its special meeting held in February 1927, at which the following resolution was unanimously passed :—

“That a separate Oriya lexicon of the Oriya language should be compiled, setting forth all words in use in common parlance in all the Oriya speaking tracts.” This resolution was published with Government Resolution No. 4913 E. dated 21-10-27.

After completing the draft framework I approached the Government of Bihar and Orissa for financial help for its revision and publication. At the instance of the Director of Public Instruction, Bihar and Orissa, Rev. H. W. Pike (modern Oriya translator of the New Testament) made a careful survey of the unrevised manuscripts in August 1928 and reported favourably to the Government to render financial help to the undertaking. The adding of Hindi synonyms and English transliterations were not contemplated at that time. Revd. Mr. Pike reported as follows :—

“It is a monumental work partaking of the nature of an encyclopedia, built on the line of some of our larger English Dictionaries. It aims at being exhaustive, including words in use in all parts of Orissa as well as words incorporated in the language from other languages (English included). It includes proper names and gives brief summaries of the history of the more interesting ones in Indian History. It gives a vast number of references to Oriya literature by way of illustrating the usages (particularly unusual usages) of words, and finally it explains the meanings in three languages. In my opinion the work would be a great advance on anything now in existence and would prove of the greatest value to scholars and students and for the comparative study of Bengali and Oriya. There is at present no Oriya dictionary which remotely attempts at what this work does. As a monument of the Oriya language and a standard work of reference on that subject, I believe, the dictionary is well worth printing.”

Mr. Fawcus, Director of Public Instruction, Bihar and Orissa, was pleased to pay a visit to the

manuscripts in January 1929. He pronounced the work to be valuable and promised to purchase 114 copies of the book, when published, for the Education Department. The Director of Public Instruction of Madras promised to purchase 50 and the Director of Public Instruction of Bengal 10 copies.

Mr. N. F. Peck, Collector of Cuttack visited the manuscripts in March 1929, and at his instance Mr. J. A. Hubback, Commissioner of the Orissa Division inspected the manuscripts in July 1929. Mr. Hubback was pleased to test and verify some astronomical and botanical notes, and was so pleased with the care and research bestowed on the work that he, in consultation with Mr. Fawcus, Director of Public Instruction of Bihar and Orissa, informally recommended to the Government to render substantial help towards the revision and publication of the lexicon. Mr. Hubback was of opinion that the work, when published, would not only be welcomed and requisitioned by the Provincial Governments and the Feudatory Chiefs, but also by learned bodies and Universities in India, in England, on the Continent and in the United States of America.

The Government of Bihar and Orissa, in the Ministry of Education, then directed the Commissioner of the Orissa Division to submit a detailed official report embodying definite proposals and estimates for the revision and printing of the manuscripts. The Hon'ble Raja Saheb of Kanika, Finance Member of the Government of Bihar and Orissa, was pleased to pay a visit to the manuscripts in October 1929. Mr. Peck, then officiating Commissioner of the Orissa Division, submitted the detailed report, called for by the Government, in December 1929, as a result of which the Government of Bihar and Orissa, in the Ministry of Education, were pleased to authorise me to bring out an edition of 1000 copies, promising to pay half the estimated cost of printing, i.e. Rs. 14,200/-, and make an immediate grant of Rs. 5000/- towards the cost of revision.

After receiving the Government order I approached the Political Agent and Commissioner of the Orissa Feudatory States, Mr. J. E. Scott, M. A. (Glasgow) O. B. E., I. C. S. He was pleased to give the work his blessing and initial practical support by requesting me to book advance orders for two copies for each of the seven administered Feudatory

into the hands of the public, and His Grace, I hope, will enable me to place the last volume in their hands. I have got daily and repeated proofs of His Providence in securing me helpers in quarters from which help had not been expected, and He has saved me from many pitfalls, adversities, accidents and wants. I began my work 13 years ago with a prayer to Him, I close this volume with a prayer also.

The abbreviations used in this book and instructions for persons using the Dictionary have been given in the lists printed after the Oriya introduction. On the top of every page will be found some instructions how to find out words with similarly pronounced letters.

No one is more conscious than myself of the defects and shortcomings of this work. Owing to circumstances over which I had no control many errors have crept into it. When the kind public takes into consideration the fact that at least for 10 years I worked as word-collector, writer, collector of quotations and authorities, reader and fair-copyist, and at the same time paid personal visits to the outlying Oriya-speaking tracts for collecting provincial, dialectical and technical words, read and underlined dozens of Oriya, English, Sanskrit, Bengali and Hindustani Dictionaries and hundreds of Oriya, Bengali, Hindustani, English, and Sanskrit books and that I had no one to help me till 1928, the public will condone the defects which are due to the single-handedness of the worker. The credit of having improved on the original manuscript and writing belongs to my colleagues, and I alone am to blame for all the defects. If the users of the Dictionary kindly point out to me inaccuracies, defects and omissions, I shall, if God saves me till then, rectify them in the future edition of the work. Kind suggestions for improvement will, if approved, be carried out in the subsequent volumes.

Srijukta Visvanath Kar, Editor of the Utkal Sahitya magazine and Proprietor of the Utkal Sahitya Press, Cuttack ushered me to the world of letters, and my literary activities are due to his initiative. He has been unremitting in supplying me with books, seeing the work through the press, and securing for me help and co-operation. Had it not been for his lively interest in the publication, my life's labours would not have so soon seen the light of the day. Still, if I am not spared to see the subsequent volumes published, I shall cherish the fond hope in my death-bed that Srijukta Visvanath Kar, Pandit Kulamani Das and my younger colleagues and supporters and lastly the Benign Government of Bihar and Orissa, will not let the remaining portion lie unpublished.

The Oriya language is one of the oldest vernaculars in India, but the outside world has got no idea of the richness of its classics and of its vocabulary. My humble efforts at making the Oriya language known, appreciated and admired not only by the sister-nations in India but by the civilized world of letters, by linking it with the medium of thought of the civilized world (namely English), with the Lingua franca of India (namely Hindi) and with one of the most advanced sister-languages (namely Bengali), deserve encouragement and support from every true patriot. This humble undertaking, pushed on through a period of 17 years, has been appreciated and blessed by eminent scholars, both Indian and European, subsidized by the Government of Bihar and Orissa and highly spoken of by almost all the news-papers and periodicals of the land. Throughout this long period of compilation I have kept in view the hope that this humble work may serve as the starting point of many a research scholar in Grammar, in Philology, in History, in Religion and even in Astronomy, Botany and Medicine.

Thy Will be done ! Oh Father of all !

Cuttack; Orissa. }
September 1931. }

G. C. Praharaj.

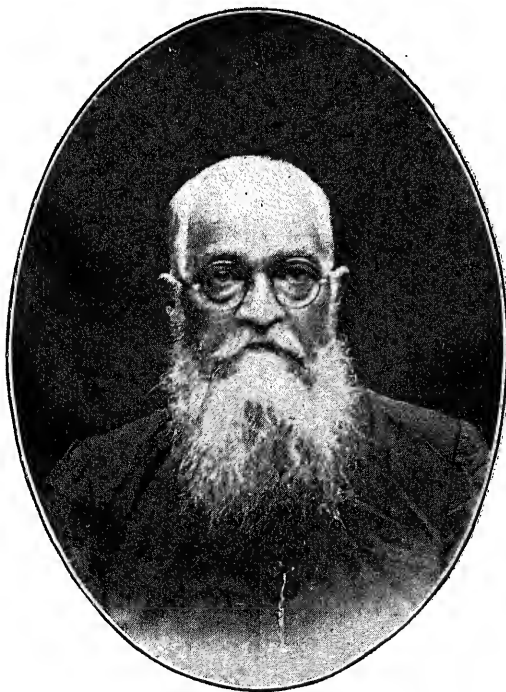
**The Hon'ble Sir Saiyid Muhammad Fakhr-ud-din,
Khan Bahadur, Kt.**
Education Minister, Bihar & Orissa.

ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷାସଚିବ
ମାନ୍ୟବର ସର ସମ୍ବନ୍ଧ ମହାନ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ।

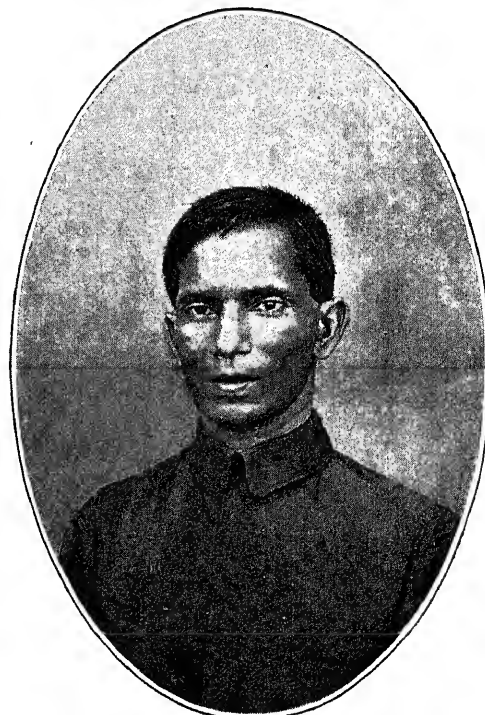
Mr. C. L. Philip M. A., I. C. S.
Commissioner, Orissa Division.

ଓଡ଼ିଶା ବିଭାଗର କମିଶନର
ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ସି. ଏଲ୍. ଫିଲିପ୍ ସାହେବ ।

Visvanath Kar.
Editor of Utkal Sahitya, CUTTACK.

ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟର ସମ୍ପାଦକ
ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ବିଶ୍ଵନାଥ କର ।

Rai Bahadur Lakshmidhar Mahanty
B. L., M. L. C.,
Dy. President of the Legislative Council,
Bihar & Orissa.

ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା କାଉନ୍ସିଲର ଡେପୁଟି ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ
ରାୟ ବାହାଦୁର ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି ।

ଅବତରଣିକା ।

୧ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା—ସଂସ୍କୃତଭାଷାରେ ଲିଖିତ ପ୍ରାଚୀନ ନାଟକ ଓ ଅଲଙ୍କାର ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରନ୍ଥ ପଢ଼ିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଉନ୍ନତତମ ପୁରୀରେ ଭାରତରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ରାଜଭାଷା —(Court language) ରୂପେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକେ ସଂସ୍କୃତରେ କଥା କହୁଥିଲେ, ମାତ୍ର ଅବିଶିଷ୍ଟ, ଅସାକ୍ଷୀ, ତଥା ସାଲେକମାନେ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ବହୁବିଧ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ମୌର୍ୟମାନା, ମାଗଧୀ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ, ଅର୍ଦ୍ଧମାଗଧୀ, ପ୍ରାଚ୍ୟା, ଅବନ୍ତିକା, ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟା, ବାଲୁକୀ, ଗାଦକୀ, ଦ୍ରାବିଡ଼ୀ, ଆଞ୍ଜଳୀ, ଶୃଙ୍ଗାଳୀ, ପୈଶାଚୀ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ । ଭାଷାମାନଙ୍କ ନାମରୁ ଭାରତର କେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ କେଉଁ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା, ତାହା କେତେକ ପରମାର୍ଗରେ ଜଣାଯାଏ । ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପ୍ରାଚୀନ ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ପ୍ରାକୃତଗୁଡ଼ିକ ଆଜିର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରାକୃତ ସ୍ୱଭାବ । ସମସ୍ତ ସଦସ୍ତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମୂଖ୍ୟପୁରୁଷମାନେ ଯେଉଁ ଭାଷାରେ କଥା କହୁଥିଲେ, ଆମ୍ଭମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଠିକ୍ ସେହି ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁ ନାହିଁ । କାଳ-ସ୍ରୋତର ପ୍ରବାହରେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ମାଗଧୀପ୍ରାକୃତ ନାନା ଅବସ୍ଥା, ଘଟନା ଓ ପ୍ରଭବ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ଧାରଣ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଆକାର ପାଇଅଛି ।

ପୁରାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି, ବୈଦିକଯୁଗରେ ଭାରତରେ ଯେଉଁ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା, ତାହାକୁ ପରମାର୍ଜିତ ଅଥବା ସଂସ୍କାରସ୍ଥଳ କରି ଶିକ୍ଷିତମାନେ ଯେଉଁ ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି କଲେ, ତାହା ‘ସଂସ୍କୃତ’ଭାଷା ନାମରେ ଅବିଦିତ ହେଲା । ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାରେ ଭବପ୍ରକାଶୋପଯୋଗୀ ଶବ୍ଦର ଅଭାବ ଦେଖି ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅନେକ ନୂତନ ଶବ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା । ତେଣୁ ଏ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ, ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ମୂଳ, ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା (Refined language) ତାହାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାର୍ଜିତ ଆକାର । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ, ପରବର୍ତ୍ତୀଯୁଗରେ ଭବପ୍ରକାଶର ସୁବିଧା ପାଇଁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରୁ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଅଛି ଏବଂ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ଓ ଭାବବିଭବରେ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାମାନ ଉନ୍ନତ ହୋଇଅଛି; କିନ୍ତୁ ‘ସଂସ୍କୃତ’ ଏହି ନାମକରଣରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାକୁ ସଂସ୍କୃତ ବା ମାର୍ଜିତ କରି ଏହି ଭାଷାର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା ।

ଆର୍ଯ୍ୟଜାତି ଭାରତରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପୂର୍ବେ ଏ ଦେଶ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ବାସସ୍ଥଳ ଥିଲା । ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟମାନେ ପ୍ରଧାନ । ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗମନ ପୂର୍ବେ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ସଭ୍ୟତା ଭାରତରେ ପ୍ରଭବ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟମାନେ ଅଳ୍ପ ଉନ୍ନତ ନ ଥିଲେ । ଶିଳ୍ପ, ବିଜ୍ଞାନ, ସଙ୍ଗୀତ, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିରେ ସେମାନଙ୍କ ଅସାଧାରଣତ୍ୱର ନିଦର୍ଶନ ଅନେକତ୍ର ଦେଖାଯାଏ । ଆର୍ଯ୍ୟସଭ୍ୟତା ନିକଟରେ ସେମାନଙ୍କ ସଭ୍ୟତାର ଜ୍ୟୋତିଃ ମଳିନ ଓ ନିସ୍ତେଜ ହୋଇ ଉଠିଲା; କିନ୍ତୁ ଦୁଇ ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ପରସ୍ପର ସଂସର୍ଗରୁ

ପ୍ରକୃତର ନିପୁଣ ଅନୁସାରେ ଉନ୍ନତତର ଆର୍ଯ୍ୟଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦ ଓ ପ୍ରଭାବମାନ ପ୍ରବେଶ କଲା । ସଂସ୍କୃତରେ ‘ଅପ୍’ ଅର୍ଥରେ ‘ନାର’ ‘କୋକିଳ’ ଅର୍ଥରେ ‘ପିକ’, ‘ବାନର’ ଅର୍ଥରେ ‘ମର୍କଟ’ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଏହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ । ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଏହିପରି ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ କରିଅଛୁ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଅଛନ୍ତି । ସଂସ୍କୃତରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ଏହି ସବୁ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦାବଳୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି । ତେଣୁ ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ମରହଟ୍ଟୀ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦମାନ ଦେଖାଯାଏ ।

ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ତର-ଭାରତରେ ବସତି ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ଆର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ସହ ନ ପାରି ଆଦିମ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟମାନେ ଉତ୍ତର-ଭାରତ ତ୍ୟାଗ କରି ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ପର୍ବତସ୍ଥଳ ପ୍ରଦେଶର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ବହୁକାଳ ଯାଏ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ସଭ୍ୟତାର ଲଲାସ୍ତେଜ ଥିଲା । ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ନିଜର ସଭ୍ୟତା ବିସ୍ତାର କରୁଥିଲେ । ବଙ୍ଗଦେଶ ଓ ଉତ୍ତଳ ଯଥାକ୍ରମେ ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବପରବର୍ତ୍ତୀ ଆର୍ଯ୍ୟ ଉପନିବେଶ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ ।

କେଉଁ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳବାସୀ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆସି ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ, ତାହା ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ମନୁସ୍ମୃତିର ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩ୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ବହୁ-ପୂର୍ବେ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଯେ ଆର୍ଯ୍ୟ ଉପନିବେଶରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ମନୁ ‘ଉତ୍ତ’ମାନଙ୍କୁ ‘ବ୍ରାତ୍ୟ’ ବା ପତିତ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ଲଲାସ୍ତେଜ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ତ୍ୟାଗ କରି ଅନାର୍ଯ୍ୟବହୁଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରିଥିବା ହେତୁରୁ ମନୁ ଏ ଦେଶରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ଶତ୍ରୁ ଜାତିଙ୍କୁ ପତିତ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି କହିଅଛନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆସି ବସତି ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ତତ୍କାଳ ପ୍ରଚଳିତ ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତରେ କଥା କହୁଥିଲେ । ଏହି ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ‘ପାଲି’ ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲା । ଖାରବେଳ ଓ ଅଶୋକ ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ତର ଭାରତର ରାଜାମାନେ ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତଳ ଅଧିକାର କଲେ, ସେତେବେଳେ ଏ ଦେଶରେ ସେହି ପାଲି ଭାଷା ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜ ନିଜର ଅନୁଶାସନ ଓ ସାମୟିକ ବିବରଣୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଜଉଗଡ଼, ଧଉଳ ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ପର୍ବତରେ ଅଶୋକ ଓ ଖାରବେଳଙ୍କର ଯେଉଁ ସବୁ ଅନୁଶାସନମାନ ଖୋଦିତ ହୋଇଅଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ପାଲି ଭାଷାରେ ଲିଖିତ । ବୌଦ୍ଧ ରାଜାମାନେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ଲୋକରଞ୍ଜନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଜନ-ସାଧାରଣଙ୍କଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷାକୁ ରାଜକୀୟ ଘୋଷଣାମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଜଣାଯାଏ, ଖାରବେଳ (ଖ୍ରୀ: ପୂ: ୧୦୦) ଓ ଅଶୋକ

(ଖ୍ରୀ: ପୂ: ୩୦୦)ଙ୍କ ସମୟରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲୋକେ ପାଲି ବା ମାଗଧୀ ଭାଷା ବୁଝୁଥିଲେ ଏବଂ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଏହା ପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଲିଖିତ କେତେକ ନାଟକରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରାକୃତ ‘ଉତ୍ତ’ ଭାଷାକୁ ବୁଝା ବା ଅପଭ୍ରାଷା ନାମରେ ଅବିଦ୍ୟତ କରାଯାଇଅଛି । ଏଥିରୁ ଅନୁମିତ ହୁଏ, ସେତେବେଳକୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳବାସୀ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଆଉ ସେହି ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତ ବା ପାଲି ବ୍ୟବହାର କରୁ ନ ଥିଲେ । ନାନା ଅନୁସନ୍ଧାନଦ୍ଵାରା ପଣ୍ଡିତମାନେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଅଛନ୍ତି ଯେ, ସେତେବେଳେ ଏ ଦେଶରେ ‘ଶବର’ ନାମରେ ଏକ ଜାତିର ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଅନାୟିକ ବାସ କରୁଥିଲେ, ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳି ମିଶି ରହିଲେ ଏବଂ ଏହି ସୁଦ୍ଧାରେ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷା ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ପାଲି ଭାଷା ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଆକାର ଧାରଣ କଲା । ଏହିପରି ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତ ଓ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଭାଷାର ମିଶ୍ରଣରେ ଉତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିଅଛି ।

ଗଙ୍ଗବଂଶୀୟ ରାଜାମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏ ଦେଶରେ ରାଜତ୍ଵ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ବୋଲି ପରିଗଣିତ । ସୁତରାଂ ସେମାନଙ୍କ ରାଜତ୍ଵକାଳରେ ଅନେକ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦ ଯେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ପଶିଥିବ, ଏପରି ଅନୁମାନ କରିବା ଅସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଶବ୍ଦସୂକ୍ତି ଏ ଉନ୍ନତ ଭାଷାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାଦ୍ଵାରା କୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ଭାଷାର ପ୍ରକୃତ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ବରଂ ସେହି ସବୁ ଶବ୍ଦକବଚରେ ଭାଷା ଅଧିକତର ସୌଷ୍ଟ୍ୟବାନ୍ତ ଓ ଭବପ୍ରକାଶର ଉପଯୋଗୀ ହୁଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଏହାର ନିଦର୍ଶନ । ଭାଷାର ଶ୍ରାବ୍ୟ ସାଧନ ନିମିତ୍ତ ଇଂରେଜ ଜାତି କେତେ ଯେ ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛି, ଏହାର ଇମ୍ପରୁ ନାହିଁ । ଏହିପରି କେତେକାଳ ଅଗତ ହେଲା ପରେ ଯେତେବେଳେ ସେହି କଥିତ ଭାଷା ଲିଖିତ ଭାଷାରେ ପରିଣତ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଭବପ୍ରକାଶର ସୁବିଧା ନିମିତ୍ତ ସମ୍ଭୂତରୁ ନନାବିଧ ଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ।

ମୁସଲମାନ ରାଜତ୍ଵରେ ଆରମ୍ଭ ଫାରସୀ ଭାଷା ଏ ଦେଶରେ ରାଜଭାଷା-ରୂପରେ ଚଳିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମୁସଲମାନମାନେ ଏ ଦେଶରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରି ରହିବାରୁ ଏ ଦେଶର ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଯାବନିକ ଶବ୍ଦ-ପ୍ରବେଶର ପଥ ପରିଷ୍କୃତ ହେଲା । “ବଜାର, ଦୋକାନ, ଆଇନ, ଅଦାଲତ, ଦୁଆର, କଲମ୍, କାଗଜ” ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଯାବନିକ ଶବ୍ଦ ଓ ଜମିଦାରୀ ସିରସ୍ତା ଓ କଚେରୀମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଧିକାଂଶ ଶବ୍ଦ ମୁସଲମାନ ଓ ମୋଗଲ ରାଜତ୍ଵବେଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାକୁ ଅସିଲା । ଏହି ଯାବନିକ ଶବ୍ଦାବଳି ଏ ଦେଶରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏତେ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଅଛି ଯେ, ସାଧାରଣ ଲୋକେ ତଥା ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଶବ୍ଦସମୂହକୁ ନିଜ ନିଜ ଲେଖାରେ ଏବଂ କଥାଭାଷାରେ ଆନନ୍ଦରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଅଛନ୍ତି । ସେହି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ ଏପରି କି ସମ୍ଭୂତ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଶବ୍ଦର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଅଛି କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ସେହି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦୋଷରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଗଲାଣି ଏବଂ କେତେକ ଅବିକୃତଭାବରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାଷାରେ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ବୈଦେଶିକ

ହେଲେହେଁ ସେହି ସବୁ ଯାବନିକ ଶବ୍ଦ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ଦୃଢ଼ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଗଲାଣି । ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳର ଅନେକ କବି ମଧ୍ୟ ଯାବନିକ ଶବ୍ଦମାନ ସ୍ଵରଚନାର ଅଙ୍ଗୀଭୂତ କରି ଭାଷାରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାରକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି ।

ମୁସଲମାନରାଜତ୍ଵ ପରେ ଭାରତ ଇଉରୋପୀୟ ଜାତିମାନଙ୍କ ସ୍ଵସ୍ଵକରେ ଅସିଲା । ପର୍ତ୍ତୁଗିଜ୍, ଓଲନ୍ଦାଜ୍, ଦିନାମାର ଓ ଫରାସୀ ଜାତି ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଏ ଦେଶକୁ ସେମାନଙ୍କ ବାଣିଜ୍ୟର ଲାଲାସେଷ କରିଥିଲେ । ସୁତରାଂ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷାର ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଏହି ସମୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଂରେଜ ଜାତି ଏ ଦେଶର ରାଜା, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ ଲାଭ୍ୟତ୍ଵେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିଥିଲେ । ଗତ ଦେଶ ଶବ୍ଦ ବର୍ଷକାଳ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ରହି ଆମ୍ଭମାନେ ଅନେକ ଇଂରେଜୀ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଭାଷାରେ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛୁ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କର ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ମାଗଧୀ ପ୍ରାକୃତ ବା ପାଲି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ମୂଳ ହେଲେହେଁ ତହିଁରେ ଧାର୍ଯ୍ୟତା କାଳରେ ବହୁଳ ସମ୍ଭୂତ ଶବ୍ଦ, ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଶବ୍ଦ, ଆରବୀ, ପାର୍ସୀ ଓ ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ଫାରସୀ ପର୍ତ୍ତୁଗିଜ୍, ଓଲନ୍ଦାଜ୍, ଦିନାମାର, ଫରାସୀ ଓ ଇଂରେଜୀ ଶବ୍ଦ ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି ଏବଂ ଏହି ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଅଛି । ଉନବିଂଶ ଓ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ବଙ୍ଗୀୟ, ତେଲୁଗୁ, ମାଲୟାଲମ୍ ଓ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଭାଷା ସ୍ଵସ୍ଵକରେ ଆସି ତତ୍ତ୍ଵ ଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଗୁଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏ ପଦ୍ଧତି ଚାଲିଅଛି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୭୯ ପ୍ରକାର ଭାଷା ଓ ୫୪୪ ଉପଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରାଚ୍ୟ-ଭାଷାତତ୍ତ୍ଵବିତ୍ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ଗ୍ୟାନମନ୍ ଏହି ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ସାତ ପ୍ରଧାନଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି ।

୧ । ଅଷ୍ଟିକ ଶାଖାର ଭାଷା—ପ୍ରାୟ ୪୫ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଏହି ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି । ମାଲୟ ଉପଦ୍ଵୀପ, ନିକେଟର ଦ୍ଵୀପ ଧୂଳିରେ ଏହି ଭାଷା ଚଳେ । ଆମ ଦେଶରେ ମୁଣ୍ଡା, କୋରା, କୁଡୁଙ୍ଗ ପ୍ରଭୃତି ଏହି ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି ।

୨ । କାରେନ ପରିବାରର ଭାଷା—ପ୍ରାୟ ୧୦ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଏ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି ।

୩ । ମନ୍ ପରିବାରର ଭାଷା—ପ୍ରାୟ ୧ ହଜାର ମାତ୍ର ଲୋକ ଏ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

୪ । ଡ୍ରାବିଡ଼ୀୟ—ଦୀନକ ପରିବାରର ଭାଷା—ଏକ କୋଟି ଭିତ୍ତି ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଏ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି ।

୫ । ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ପରିବାରର ଭାଷା—ଉଅ କୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଏ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି । ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, ମାଲୟାଲମ୍, କାନର, ଓର଼, କୁଇ, କକୀ, ଗଣ୍ଡୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାଷା ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

୬ । ଇଣ୍ଡୋ ଇଉରୋପୀୟ ପରିବାରର ଭାଷା—ପ୍ରାୟ ୨୩ କୋଟି ଲୋକ ଏହି ପରିବାରର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ସମ୍ଭୂତ, ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଓଡ଼ିଆ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ, ସିନ୍ଧୀ, ଗୁଜରାଟୀ, ପଞ୍ଜାବୀ, ହିନ୍ଦଳୀ, ଆସାମୀ ଭାଷାରେ ଏମାନେ କଥାଭାଷା କରନ୍ତି ।

୭ । ଅନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ପରିବାରର ଭାଷା—ଏମାନେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର, ପ୍ରାୟ ଏକ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଏ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି ।

ପୁରୋହିତ ହିସାବରୁ ଦେଖାଯାଉଅଛି ଯେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାରତର ସର୍ବାଙ୍ଗେ ଲଣ୍ଡୋ ଲଭିବେପାୟ ପରିବାରର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ । ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରଭୃତି ଭାଷା ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀରୁ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷା ସେହି ଶ୍ରେଣୀରୁ । ଏହି ସବୁ ସମଶ୍ରେଣୀୟ ଭାଷା-ମାନଙ୍କଠାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିଶେଷତ୍ତ୍ବ ପରେ କ୍ରମଶଃ ଅଲୋଚିତ ହେବ ।

ଏହି ଆର୍ଯ୍ୟଭାଷାର ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ପଞ୍ଜିତ ଗ୍ରନ୍ଥରସନ ଏହି କେତେ ଗୋଟି ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି :—

୧ । ସଂସ୍କୃତ—ଆଜ୍ଞା, ଲଜା, ବୃଥା, ଶନ୍ତିଃ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁସବୁ ଶବ୍ଦ ଅବିକଳ ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତରୁ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଅଛି ।

୨ । ଲକ୍ଷ୍ୟ—ରାଜା, ନର, ପଦ୍ମ, ଗୁଡ଼, ବଂଶ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ବିକଳି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଭାଷାରେ ବିଭିନ୍ନ ବିକଳିୟୁକ୍ତ ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

୩ । ତତ୍ତ୍ବ—ମଣିଷ, ଘୋଡ଼ା, ଲୁଣ, ଛତା, ଜଳ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦରୁ ବିକୃତ ବା ଅପ୍ରସ୍ଥ ଦୋର ଭାଷାରେ ଚଳେ ବା ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରାକୃତ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କାର ପ୍ରାୟ ହୋଇ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଅଛି ।

୪ । ଦେଶ୍ୟ ବା ଦେଶଜ—ଗିନା, କଟର, କୁଲ, ଝିଙ୍କି, ଶୁଣ୍ଠୀ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦର ତଦର୍ଥବୋଧକ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସାଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ ବା ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ମୂଳ ପ୍ରାକୃତର ଅନୁରୂପ ବା ଯହିଁର ମଳ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟ, କିମ୍ବା ଯେଉଁ ମାନ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଭାଷାରୁ ଗ୍ରହଣ ।

* । ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ—ବଜାର, ଦୋକାନ, ମେଜ, ମେହନତ, ରାସ୍ତା, ଅଫିସ୍, ସ୍କୁଲ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ପରିବର୍ତ୍ତିକାଳରେ ଆରବୀ, ପାରସୀ, ଇଂରେଜୀ ଆଦି ଭାଷାରୁ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଅଛି ।

ପୁରୋହିତ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗର ଅନୁବର୍ତ୍ତନରେ ଅଲୋଚନାର ପୁରା-ପାଇଁ ଏହି ଅଭିଧାନରେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଯାଇଅଛି ।

୧ । ସଂସ୍କୃତ—ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ବିକଳିୟୁକ୍ତ ହୋଇ ବା ଅବିକଳଭାବରେ ଗ୍ରହଣ ହୋଇଅଛି, ଯଥା—ରାଜା, ଲଜା, ଗୁଣୀ, ନଦୀ, କୃଷ୍ଣ, ପରନ୍ତୁ, କନ୍ତୁ ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଗ୍ରନ୍ଥରସନଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ଓ ତତ୍ତ୍ବ ଶବ୍ଦାବଳି ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୨ । ଦେଶଜ—ମଣିଷ, ଘୋଡ଼ା, ବଳଦ, ଗିନା, କଟର ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ବହୁକାଳରୁ ଭାଷାରେ ଏକଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସଂସ୍କାରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦରୂପରେ ଗ୍ରହଣ ବା ସଂସ୍କୃତରୁ ଅପ୍ରସ୍ଥ ହୋଇଅଛି । ଗ୍ରନ୍ଥରସନଙ୍କ ତତ୍ତ୍ବ ଓ ଦେଶ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୩ । ପ୍ରାଦେଶିକ—ଭୁଞ୍ଜୀ, ନାଆଁତର, ଜୁଇ, ଝିକର, ପାଏନ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ କେବଳ ଉତ୍କଳର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ

ବା ବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଏବଂ ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ଆଦର୍ଶ ଓଡ଼ିଆ (Standard language) ବା ସର୍ବାଙ୍ଗ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନୁହେଁ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

୪ । ଗ୍ରାମ୍ୟ—ନେଉର, ଚଉର, ଶବଦ, କନାଆଁ, ବ୍ରହ୍ମମାନ, ଅକଳାର ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ କେବଳ ଅର୍ଶିକ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣଦୋଷରୁ ବିକୃତ ହୋଇଅଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

* । ବୈଦେଶିକ—ଫାରସୀ, ଆରବୀ, ଇଂରେଜୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାଷାରୁ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ବିକୃତ ବା ଅବିକଳଭାବରେ ପଶିଅଛି, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଏହି ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗରୁ ରହିବାକୁ ହେବ ଯେ, ସଂସ୍କୃତ ଓ ଦେଶଜ ଶବ୍ଦମାନ ଆଦର୍ଶ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉପଯୋଗୀ; ଅବଶ୍ୟ ଅପ୍ରଚଳିତ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦାବଳୀ ଆଦର୍ଶ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉପଯୋଗୀ ନୁହେଁ । ଦୋକାନ, ବଜାର, ସ୍କୁଲ, କଚେରି, ଅଫିସ୍ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ ନାହିଁ, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଯେ ଆଦର୍ଶ ସାହିତ୍ୟର ଉପଯୋଗୀ, ଏହା ସ୍ବୀକାର କରାଯିବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ବା ଆଦର୍ଶ ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଓ ପଦ୍ୟର ଅନୁରୂପରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନ ବିକୃତ ଓ ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ, ଆଦର୍ଶ ଗଦ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟରେ ସେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

୨ । ଓଡ଼ିଆ ଲିପି—ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରରେ ବେଦାଦି ଲିଖିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ‘ବ୍ରାହ୍ମୀ’ ନାମରେ କଥିତ । ଏହି ବ୍ରାହ୍ମୀଲିପି କୁଟଳ ଓ ଦେବନାଗରୀ ଅକ୍ଷରର ଜନନୀ । ହିନ୍ଦୀ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାଷା ଏହି ଦେବନାଗରୀଅକ୍ଷରରେ ଲେଖାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଯେଉଁ ଲିପିର ପ୍ରଚଳନ ଅଛି, ଦେବନାଗରୀ ଅକ୍ଷର ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ, ଓଡ଼ିଆର ଅଧିକାଂଶ ଅକ୍ଷର ଦେବନାଗରୀ ଅକ୍ଷରର ମୂଳରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ଗଲା । ଓଡ଼ିଶାର ତାମ୍ରପଳଙ୍କମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଲିପି ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି, ତାହା କୁଟଳ ଲିପି । ଏହି କୁଟଳ ଲିପିରୁ ଯେପରି ଦେବନାଗରୀ ଅକ୍ଷରର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଅଛି, ସେହିପରି ଓଡ଼ିଆ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଅକ୍ଷରର ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଅଛି । ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ସାଦୃଶ୍ୟ ଏତେ ଘନିଷ୍ଠ ଯେ, ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଅକ୍ଷର ଯେ ପ୍ରାଚୀନ କୁଟଳ ଲିପିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି—ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଆ ଲିପି କୁଡାଲେଖନ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାଳପତ୍ର ଉପରେ ଲେଖାଯାଉଥିଲା । ତାଳପତ୍ରର ଶିରରେ ସମାନ୍ତର—ଲମ୍ବ ରେଖାମାନ ପକାଇଲେ ତାଳପତ୍ର ଚରିଯିବ, ତେଣୁ ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ମସ୍ତକ ରେଖାକାର ନ ହୋଇ ଗୋଲକାର ହୋଇଯାଇଅଛି । ତାମିଲ ଓ ତୈଲଙ୍ଗୀୟ ଲିପିଗୁଡ଼ିକର କେତେକ ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଗୋଲକୃତ । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଉଅଛି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳର ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର କୁଟଳ ଲିପିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇ କିଛି ଲେଖନ ତାଳପତ୍ରର ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ଓ ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଲିପିମାନଙ୍କ ଅନୁକରଣରେ ଗୋଲକୃତ ଧାରଣ କରିଅଛି ।

୩ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରାଚୀନତା—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର

ପଟ୍ଟିଆ ଗ୍ରାମରୁ ଓ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ କେତେ ଖଣ୍ଡ ତାମ୍ରଫଳକ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଅଛି । ସେ ସବୁ କେଶରୀବର୍ଣ୍ଣୀୟ ଜନୈକ ରାଜା ଶୁଭଙ୍କର କେଶରୀଙ୍କ ରାଜବିଜୟରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷୀୟ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ତାମ୍ରଫଳକମାନଙ୍କର ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ, ମାତ୍ର କୁଟଳ ଅକ୍ଷରରେ ସେସବୁ ଲିପିବଦ୍ଧ । ଏଥିପୁର୍ବେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଚଳୁଥିଲା, ତାହାର ପ୍ରମାଣ ଅଜଣାଏ ମିଳି ନାହିଁ । ସୁତରାଂ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆ ଯେ ଲିଖିତ ଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ମହାମହୋପାଧ୍ୟାୟ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ହରପ୍ରସାଦ ଶାସ୍ତ୍ରୀ M. A., C. I. E. ଅଲ୍ଲହାବାଦ ପୁର୍ବେ ‘ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା’ ନାମରେ ନେପାଳ ରାଜ୍ୟରୁ ମିଳିଥିବା ଖଣ୍ଡିଏ ପୁରୁଣା ଗ୍ରନ୍ଥ ବଙ୍ଗାଳରେ ମୁଦ୍ରିତ କରି ପ୍ରକାଶ କରି ଅଛନ୍ତି । ସେହି ପୁସ୍ତକର ଭାଷାରୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ଯାଇଅଛନ୍ତି ଯେ, ତାହା ବଙ୍ଗ ଭାଷାର ମୂଳ । ନାନା ଆଲୋଚନାଦ୍ୱାରା ସେ ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି ଯେ, ଶୀର୍ଷକ ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡି ଶ୍ରୀକ୍ଷୀ ୧୦ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଆମ୍ଭେମାନେ ସେହି ପୁସ୍ତକର କେତେକ ଅଂଶ ଆଲୋଚନା କରି ଦେଖୁଅଛୁ । ତହିଁରୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଧାରଣା ହୋଇଅଛି ଯେ, ‘ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା’ ପ୍ରକୃତରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ମୂଳ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସଙ୍ଗେ ଏହାର ସାଦୃଶ୍ୟ ଯେତେ ସ୍ପଷ୍ଟ, ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ସଙ୍ଗେ ତେତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଠାରେ ‘ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା’ରୁ କେତେକ ପଂକ୍ତି ଉଦ୍ଧାର କରୁଅଛୁ ।

ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା (୩)

“ଏକ ସେ ଶୁଣି ନିଶୀ ଦୁଇ ଘରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ,
ଗୀତଣ ବା କଳଥ ବାରୁଣୀ ବାକ୍ଷ୍ୟ ।
ସଦଜେ ଥୁରକସ ବାରୁଣୀ ସାକେ
କୈ ଅଜରମର ହୋଇ ଦିଟ କାକେ ।
ଦଶମି ଦୁଆରତ ଚିତ୍ତ ଦେଖଇଥା,
ଆଇଲ ଗରୁଡ଼କ ଅପଣେ ବହିଥା ।
ଚଉପଠୀ ଘଡ଼ିଏ ଦେଟ ପସାରା,
ପିଇଠେଲି ଗରୁଡ଼କ ନାହିଁ ନିସାରା ।
ଏକସ ଜୁଲି ସଇରୁ ନାଲି,
ଭଣନ୍ତି ବିରୁଆ ଥୁର କରି ଗୁଲ ।”

(୨)

“ଅଲିଏ କାଲିଏ ବାଟେ ରୁକେଲ,
ତା ଦେଖି କାଲି ବିମନ ଭଇଲ ।
କାଲି କାହିଁ ଥଇ କରିବ ନିବାସ,
ଯୋ ମନ ଗୋଥର ସେ ଉଥାସ ।
ତେ ଭନି ତେ ଭନି ଭନି ହୋ ଭନା,
ଭଣଇ କାଲି ଭବପରିଚ୍ଛନ୍ନା ।
ଜେ ଜେ ଅଇଲୁ ତେ ତେ ଗୋଲା,
ଅବଶୀ ଶବଶେ କାଲି ବିମନ ଭଇରିଲା ।
ଦେଉ ସେ କାଲି ଶିଅଇ ଜନହର ବଟୁଇ,
ଭଣଇ କାଲି ମୋହି ଅହି ନ ପଇସଇ ।”

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଛଇ, ଅଧରୁଇ, ଅକାର, ଅଇଲ, ଆଣି, ଆଗେ, ଆଲ, ଆଲେ, ଆଲେ, ଉପାଡ଼ି, ଉଠି, ଘରଣୀ, ଦଶଇ, ପୋଥି, କୁରୁଡ଼ି, ବଲଦ, ବଥାଏଲ, ଜୁହୁଅ, ମୋହର, ଉଥାସ, କାଲି, ଶାସୁ, ନିଶାନ, ବାସୁଡ଼ା, କୁଡ଼ିଆ, ଖଣ୍ଡଣ, ଗରୁଡ଼କ, କେଡ଼ୁଆଲ, ବିଆଣ, ଗୁଞ୍ଜଗମାଲୀ, ନାଗ, ଲେଉଟିବା, ବଖାଣି ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଚଳୁଅଛି । କେବଳ ଏଭଳି ନୁହେଁ, ‘ଦୋହା’ ବା ‘ଧୁଆ’ ନାମରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଧନ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ପରିଚିତ । ‘ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ଦାଣ୍ଡଧୁଆ’, ‘ଶରୀରବେଦନ ଲଳନ’ (ଏକ ଜାଗସୁ ଦୁହା) ଭାଷା ତଥା ଭାବରେ ‘ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା’ର ମାତ୍ର ଅନୁରୂପ । ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ରଖାଯାଇଥିବା ‘ମାଳାଧାରୀ’ ଯାହା ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୋରଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ ଗୁଳିଭୃତ୍ୟାଳୟ ଗନ୍ଧର୍ବରେ ଲେଖାହୋଇ ଆସୁଅଛି । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ତାହାର ଭାଷା ଓ ବ୍ୟାକରଣ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ବାହାରି ହୋଇଥିଲେହେଁ, ତହିଁର ଗଠି (Structure) ଯେ ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ବାଦ୍ୟ ଭାଷା, ଏଥିରେ ମନେମାନ ନାହିଁ । ସେହି ଭାଷା ନମେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପରିଣତ ହୋଇଅଛି । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଉଅଛି ଯେ, ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଓ ଏହାର କାଳରେ ନାନା ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଉନ୍ନତ ଆକାର ଧାରଣ କରିଅଛି ।

ମାର୍କଣ୍ଡ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ‘କେଶବ କୋଇଲି’ ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳୁଥିବା ଓଡ଼ିଆ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନତମ ଜଣାଯାଉଅଛି । ମାର୍କଣ୍ଡ ଦାସ ସମ୍ଭବତଃ ଶ୍ରୀକ୍ଷୀୟ ଜୟେନ୍ଦ୍ରବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଚଉତିଶା । ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଅନେକ କବି ଏହାକୁ ଅନୁକରଣ କରି ନାନାପ୍ରକାର ଚଉତିଶା ବା ଚଉତିରଶ ବ୍ୟକ୍ତିତା ବର୍ଣ୍ଣନା ନମେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧାଡ଼ିର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ରଖି ଧନ୍ୟ ଲେଖୁଅଛନ୍ତି । ‘କେଶବ କୋଇଲି’ର ଭାଷା ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ତାହା ଭାଷାର ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାର ଆକାର ନୁହେଁ । ଲେଖାର ସ୍ୱଭାବ ବା ପ୍ରଣାଳୀ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ପରି ମାର୍ଜିତ ଓ ଉନ୍ନତ ନ ଥିଲେହେଁ ତାହା ନେ ସେ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିବା ପୁର୍ବେ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥା ଅଭିକ୍ରମ କରିଥିଲା, ଏଥିରେ ଅଶୁମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ହୋଇ ନ ଯାରେ । ତତ୍ପୁର୍ବେ କୋଶର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ନାହିଁ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର ତତ୍ପୁର୍ବେ ସେହିପରି ନେ ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚିତ ହୋଇଥିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ହୋଇ ନ ଯାରେ । ମହାମହୋପାଧ୍ୟାୟ ପଣ୍ଡିତ ହରପ୍ରସାଦ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆବିଷ୍କୃତ ‘ବୌଦ୍ଧଗାନ ଓ ଦୋହା’ରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟମାନ ଦେଖାଯାଏ, ସେ ସବୁ କେଶବ କୋଇଲିର ଭିନ୍ନଶବ୍ଦାଦି ପୂର୍ବର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିବାର ସୁସମ୍ଭବ କାରଣ ଅଛି । ତହିଁର ରଚନା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥା ଅଭିକ୍ରମ କରିଥିବ, ଏହା ବିଚିତ୍ର ନୁହେଁ । କାଳ-ଗତିରେ ଅନେକ ପ୍ରାଥମିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ରଚନା ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି ବା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାଶିତ ନ ହୋଇ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଭଗବତବାଦର ଅନୁରୂପ ହୋଇ ପୂଜା ପାଉଅଛି ।

ତାହାପରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପୁରୁଣ ଅନୁବାଦର ଯୁଗ । ଜୟେନ୍ଦ୍ରବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସାରଳା ଦାସ ଯେତେବେଳେ ମହାଭାରତ ରଚନା କରିଥିଲେ, ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅବସ୍ଥାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

Raja Sri Bikrama Dev Varma,
Raja Saheb of Joypur (Vizag)

ବିଶାଖାପଟଣା ଜୟପୁରର ରାଜା
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିକ୍ରମ ଦେବ ବର୍ମା ।

Raja Sri Radhamohan Rajendra Deo,
Chikati, (Ganjam).

ଚିକିଟୀ-ଅଧୀଶ୍ୱର
ରାଜା ଶ୍ରୀ ରାଧାମୋହନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ।

Raja Radhanath Dev Varma,
Minor Ruling Chief of Athgar State, Orissa,

ଆଠଗଡ଼ ଷ୍ଟେଟର
ରାଜା ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ଦେବ ବର୍ମା ।

ତତ୍ତ୍ୱରେ ନୃସିଂହପୁରୀ, ଶିବପୁରୀ, ବିଷ୍ଣୁପୁରୀ ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପୁରୀ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ଓ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା । ତତ୍ତ୍ୱର୍ତ୍ତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାଶ ଭଗବତ ଓ ବଳରାମ ଦାସ ରାମାୟଣ ରଚନା କରିଥିଲେ, ମେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଧାରଣ କଲଣି ।

ଏହି ପୌରାଣିକ ଯୁଗ ପରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟଯୁଗର ଆରମ୍ଭ । ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀଠାରୁ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀ-ଧର୍ଯ୍ୟକୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ସଂସ୍କୃତରୁ ଅନୁବାଦିତ ବା ସଂସ୍କୃତ ପୁସ୍ତକର ଅନୁକରଣରେ ରଚିତ ଓ ମେ ଗୁଡ଼ିକ ପତ୍ୟ । ସେ କାଳରେ କୌଣସି ମୌଳିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ ନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ, ସେତେବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ମାନେହିଁ ୧ ଦେଶରେ ବ୍ୟବହାର, ବିଶେଷତଃ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ତାହା ଜାତୀୟ ବ୍ୟବସାୟ ଥିଲା ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବ୍ୟାଧରମାନଙ୍କମେ ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତିଶାଳୀ ଥିଲେ । ସେମାନେ ମେ କାଳରେ ପ୍ରାକୃତ ଜନକଥୁତ ଓଡ଼ିଆରେ କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥ ଲେଖିବାକୁ ଲାଗି ନାହିଁ । ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖଣ୍ଡ ପରି ଏହି ଉତ୍କଳ ଖଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ମେ କାଳରେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରୁପେ ଆଲୋଚିତ ହେଉଥିଲା । ନକଉଁ କେଉଁ ସଂସ୍କୃତ କବି ବା ଲେଖକ ସେ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ତାହା ଜାଣିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତଥାପି ଏହା ନିଶ୍ଚୟକୃତରୂପେ ଜଣାପାଇ ଅଛି ଯେ, ସଂସ୍କୃତ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନାଟକାକାର ଶାଧର ସ୍ୱାମୀ, ବୈଦ୍ୟକ ନିଦାନ ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଣେତା ମାଧବକର, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଳଙ୍କାରଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରଣେତା ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କବିରାଜ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଭିଯାନକାର ବନମତୀ, ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜ୍ୟୋତିଷଗ୍ରନ୍ଥର ରଚୟିତା ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର, ରୁକ୍ମିଣୀ ପରଶୁ କାବ୍ୟପ୍ରଣେତା ଆଠଗଡ଼ର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ଗଜା ବିଶ୍ୱନାଥ ପ୍ରଭୃତି ମନାସୀମାନେ ଏହି ଉତ୍କଳ ଦେଶରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି-ଥିଲେ । ଏହିପରି ଆଉ କେତେ ଯେ ମନାସୀ ସେ ଯୁଗରେ ଏହି ଉତ୍କଳ ଖଣ୍ଡରେ ଜନ୍ମ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ଭଲ ଭଲ ବିଭାଗରେ କେତେ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିବେ, ଏହା ସମ୍ଭବରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରେ । ସେମାନେ କେବଳ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ପୁସ୍ତକ ରଚନା ନ କରି ସେବେ ଓଡ଼ିଆ-ଭାଷାରେ କରୁଥିଲେ, ତେବେ ଆଜି ଓଡ଼ିଆ-ସାହିତ୍ୟ-ଭଣ୍ଡାର କେତେ ଯେ ମୂଲ୍ୟବାନ ରହୁଥିବା ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତାହାର କଲ୍ପନା କରି ହେଉ ନାହିଁ । ତଥାପି ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପଣ୍ଡିତ ଏକବାକ୍ୟରେ ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି ଯେ, ଭାରତର ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାହିଁ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟବିତ୍ତରେ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନୀୟ । ସେତେବେଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରତିବେଶୀ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ଆଦୌ ଉନ୍ନତ ହୋଇ ନ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଯେ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଭାଷାରେ ପରଶତ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ମନାସିବର ବିମ୍ବୁଦ୍ଧ ନିମ୍ମୋଦ୍ଧୃତ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟରୁ ଅନୁମିତ ହେବ ।

“Oriya language used at the time of Upendra Bhanja continues to be used now, while Bidyapati's (a contemporary of Bhanja) language is different from the present Bengali.

At a period when Oriya was already a fixed and settled language, Bengali did not exist. The Bengalis spoke a vast variety of corrupt forms of Eastern Hindi. It is not till quite recent times that we find anything that can with propriety be called a Bengali language (Beams Comparative Grammar of four languages Vol. I. p. 119)

We may place the Hindi with its subsidiary forms Gujarati and Punjabi first fixing their rise and establishment as modern languages distinct from their previous existence as Prakrut till the 12th or 13th century. Oriya must have quite completed its transformation by the end of the 14th century. Bengali was no separate independent language but a maze of dialects without a distinct national or provincial type till the 17th or beginning of the 18th century. It was not till the gradual decay of the central Mahomedan power of Delhi enabled the provincial governors to assume an independent position that Bengali severed itself from Hindi and assumed characteristics which now vindicate for it a right to be considered a separate language.

(Beams Comparative Grammar of four languages Vol. I. p. 120)

ଷୋଡ଼ଶରୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଯେଉଁ କବିମାନେ କାବ୍ୟ, ଶ୍ଳୋକ, ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରଭୃତି ରଚନା କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱନାଥ, ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ, ଦାନକୃଷ୍ଣ, ଅରମନ୍ୟୁ, ଚଳଦେବ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ । ଭନବଂଶ ଓ ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ନାନା କାରଣରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରଭୃତି ଭାଷା ପରି ଉନ୍ନତ ହୋଇ ପାର ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଏହା ଯେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାମାନଙ୍କର ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନୀୟ ଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ବଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛି, ପାଞ୍ଚ ଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରେ ତାହାର ନାମ ସ୍ୱକା ନ ଥିଲା, ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟଭଣ୍ଡାର ସେତେବେଳେ ବହୁ ରହୁଥିବା ପୂର୍ଣ୍ଣ । ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୈତନ୍ୟ ବେବଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ପୂର୍ବେ କେତେ ଜଣ ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗଦେଶରେ ପଦ୍ୟ ରଚନା କରି ଭୃଗୁସୀ ପ୍ରଣାୟା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଙ୍ଗଳା ଟପା ଓ କାହାଣୀର ପ୍ରଣେତା ଗୋପାଳ, ‘ରୂପିକମଙ୍ଗଳ’ କାମକ ବଙ୍ଗଳା ପୁସ୍ତକରଚୟିତା ଗୋପୀବନ୍ଧୁ ଓ ସଦାନନ୍ଦ କବିଙ୍କ ନାମ ଅମୃତମାନେ ସେହି ବଙ୍ଗବୀର୍ଯ୍ୟ-ମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଇଅଛନ୍ତି । ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ପରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ବୈଷ୍ଣବସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଭାବରୁ ଏକ ଅଭିନବ ଗୁଣରେ ଭଳା ହେଲା । ଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କ

ସଙ୍ଗରେ ଅନେକ ବଙ୍ଗାଳୀ ଭକ୍ତ ସେ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ବହୁକାଳ ଏ ଦେଶରେ ବାସ କରିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଅବସର ପାଇଲେ ଓ ତାହାର ଅନୁକରଣରେ ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ ବୈଷ୍ଣବୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାଦି ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ବୈଷ୍ଣବୀୟ ଯୁଗରେ ରଚିତ ବଙ୍ଗଳା ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ଓ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା (idiomatic) ପ୍ରୟୋଗରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ତେଣୁ ଶୁଦ୍ଧରୂପେ ଅନୁମିତ ହୁଏ ଯେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବଙ୍ଗଳା ସାହିତ୍ୟର ଆଦର୍ଶ-ସ୍ଥାନୀୟ ।

ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି, ଯେଉଁ ଜାତି ଯେ ପରମାଶରେ ଉନ୍ନତ ତାହାର ସାହିତ୍ୟ ସେହି ପରମାଶରେ ଉନ୍ନତ ଓ ଶ୍ରୀସମ୍ପନ୍ନ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଯେଉଁ ନାନା ଶିଳ୍ପକଳାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶତ ଶତ ମନ୍ଦିର ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଗତରେ ସର୍ବ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଳ୍ପକଳାରୂପେ ସମାଦର ଲାଭ କରୁଅଛି, ତାହା ଶ୍ରୀକ୍ଷୀୟ ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଶତ୍ରୁଗିରି ପବନ-ଗାନ୍ଧି ଖୋଲାଯାଇ ଯେଉଁ ଦ୍ୱିତଳ ରାଜପ୍ରାସାଦ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ଆହୁରି ପୂର୍ବକାଳୀନ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ନିର୍ମିତ କୋଣାର୍କ ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟ-ମନ୍ଦିରର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିଏ ପୃଥିବୀରେ ଅତୁଳନୀୟ । ପ୍ରାଚୀନ କଳଙ୍ଗବାସୀମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଜାଭା, ବାଲି, ସୁମାତ୍ରା, ସିଂହଳ ଆଦି ଦ୍ୱୀପମାନଙ୍କୁ ବୋଇତରେ ଯାଉଥିଲେ, ଏହାର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ରହିଅଛି । ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳାସୁମାନେ ଯେ ଜାହାଜ ନିର୍ମାଣ କରି ସେହି ଜାହାଜରେ ସମୁଦ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ତହିଁରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଗୃହସ୍ଥର କେତେକ ପଟ୍ଟରେ ବାଣିଜ୍ୟାର୍ଥ ବୋଇତ ଅନୁକୂଳ କରି ଯାଉଥିବାର ଓ ଫେରି ଆସିବା ବେଳେ ଗୃହବ୍ୟୟମାନେ ବୋଇତକୁ ବନ୍ଦାଇ ଆଣିବାର ବିଧାନ ଉକ୍ତିବିତ ରହିଅଛି । ପ୍ରାଚୀନ କଳଙ୍ଗବାସୀମାନଙ୍କର ସୁଦୂର ଚୀନ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ଚଟ୍ଟୋମ ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବା ବିଷୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର ବି ନାଗ୍ ବବେଶ୍ୱରୀ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି । ବୀରହରେ ଉତ୍ତମାନଙ୍କର ଖ୍ୟାତି ଭାରତବ୍ୟାପୀ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଦେଶ ଏହିପରି ସର୍ବବ୍ୟୟ ଉନ୍ନତ ଲାଭ କରୁଥିଲା, ସେ ଦେଶର ସାହିତ୍ୟ ଯେ ତଦନୁରୂପେ ଉନ୍ନତ ଥିଲା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇ ନ ପାରେ । ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବୀରହର ପୁଷ୍ଟ ଚତୁର୍ମାନ ଅବଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେଶର ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚୁରିତ ହୋଇଥିବ, ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ସାହିତ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସ୍ତଗତ ହୋଇ ନାହିଁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞତା ତଥା ପର୍ୟ୍ୟନ୍ତତା ସେହି ସକଳ ସାହିତ୍ୟକୁ କାଳର ସର୍ବାଗ୍ରାସୀ କବଳରେ ସମର୍ପଣ କରି ଦେଇଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ କାଳର କେତେକ ଶ୍ରେଣୀ ମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯାଇଅଛୁ, ତାହା କାଳଗ୍ରାସର ଉଦ୍ଧିଷ୍ଟ ମାତ୍ର । ପ୍ରକୃତରେ ଅନେକ ପ୍ରାଚୀନ ଶିଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

୪ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିଶେଷତା—ଆମ୍ଭେମାନେ ସୂକ୍ଷ୍ମ କହୁଅଛୁ ଯେ, ଦେଶର ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାର ଶବ୍ଦାବଳୀ ପୁଣିମାନଙ୍କର ପ୍ରବୀଣତା ଉପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଅନେକ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପ୍ରାକୃତ ଓଡ଼ିଆରେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ଏ ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଜନମାରୁପେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରାଯାଇ ପାରେ । ହିନ୍ଦୀ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ସଂସ୍କୃତରୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଖାଯିବା ଅକାର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ଯେପରି ବିକୃତ ହୋଇ ଦେଖାଯାଏ ବର୍ଣ୍ଣବଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଯେପରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହାହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରଧାନ ବିଶେଷତା । ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରକୃତି-ପ୍ରଭାବରୁ ଯେଉଁସବୁ ଧୂନ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପାରେ, ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ମୌଳିକ ବର୍ଣ୍ଣସମୂହ ବୈଜ୍ଞାନିକ ନିୟମରେ ସେହିସବୁ ଧୂନ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷାରେ ମୌଳିକ ଧୂନକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଏପରି ବର୍ଣ୍ଣ-ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ନ ଥିବା କଥା ଆଧୁନିକ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି । ଭାରତର ପ୍ରାତଃନିକ ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାହିଁ ଏ ବିଶେଷତାକୁ ଅତ୍ୟୁତ ଭାବରେ ରକ୍ଷା କରିଅଛି ।

ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ‘ନ ଓ ଶ’, ‘ଜ ଓ ଡ’, ‘ନ ଓ ଢ’, ‘ନ ଓ ମ’, ‘ଜ ଓ ଯ’ ଏହି ସଦୃଶ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଯେଉଁ ବିଶେଷତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ, ଓଡ଼ିଆଭାଷା ଅସିଷ୍ଟିତ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବିଶେଷତା ମାନ କରି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି ।

ଆଜିକି ପ୍ରାୟ ଏକ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହେବ ଓଡ଼ିଆ ଶିଳ୍ପିତ ଭାଷା ବା ସାହିତ୍ୟରୂପେ ତଳ ଆସୁଅଛି । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଯେ କେତେ ସହସ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚିତ ହୋଇଅଛି, ତାହାର କୌଣସି ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆଭାଷା ଲୋକଙ୍କ ସଖ୍ୟା ଏକ କୋଟରୁ ଅଧିକ । ପଶ୍ଚିମରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶାନ୍ତର୍ଗତ ବସ୍ତର ରାଜ୍ୟ, ଉତ୍ତରରେ ସଂସ୍କୃତ ଓ ମେଦିନୀପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଦକ୍ଷିଣାଂଶ, ପୂର୍ବରେ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର ଉପକୂଳ, ଦକ୍ଷିଣରେ ବିଶାଖପତ୍ତନ ଜିଲ୍ଲାର ଉତ୍ତରାଂଶ ଆଦି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଓଡ଼ିଆ ଦେଶ ରୂପେ ପରିଚିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟର ମେଘରେ ଏହି ବିଶାଳ ରାଜ୍ୟ ଏକଶାସନାଧୀନ ନ ଥିଲେତେ ଏହି ଭଲ ଭଲ ପ୍ରଦେଶବାସୀ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କଥା କହନ୍ତି ଏବଂ ପରସ୍ପର ବୈବାହିକ ଓ ସାମାଜିକ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି । ଆଜିକି ପାଞ୍ଚ ଶହ କି ଛଅ ଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ସମଗ୍ର ଉତ୍କଳଭାଷୀ ପ୍ରଦେଶ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟରୂପେ ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ପାର୍ବକାଳବ୍ୟାପୀ ଖ୍ୟାତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏହି ବିଶାଳ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି କେତେକ ପ୍ରକାର ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାର ଲୟରୁ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଭାବପ୍ରକାଶର ସୁବିଧା ପାଇଁ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳାସୁ କବିମାନେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରୁ ଶତ ଶତ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ପଶ୍ଚିମରେ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷା, ଉତ୍ତରରେ ବଙ୍ଗ ଭାଷା, ଦକ୍ଷିଣରେ ତେଲୁଗୁ ଭାଷାର ସଂସର୍ଗରେ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦେଶର କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଶତ ଶତ ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ତେଲୁଗୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି । ଏହି ଦେହରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟ ଦେଶୀୟ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ଖୁବ୍ ବେଶି । ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦ ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟର ଉତ୍କଳରେ, ବଙ୍ଗପ୍ରଦେଶାନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶାନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜପ୍ରଦେଶର ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କଥିତ ଭାଷାରେ ନିତାନ୍ତ ସମ୍ଭବେ ଖୁବ୍ ଗୋଟି ରୂପ ଧାରଣ କରିବାର

ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରତିଶବ୍ଦ-ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସଂସ୍କୃତ, ଇଂରାଜୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଭାଷାମାନ ବିଭବଶାଳୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଏଥିଯୋଗୁଁ ଓଡ଼ିଆଭାଷାର ଶବ୍ଦପ୍ରାର୍ଥ୍ୟକୁ ମୂଳତଃ କର ଗୋଟିଏ ଅତି ଉନ୍ନତ ସାହିତ୍ୟ ଗଢ଼ା ମାଲ ପାରେ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ କୁହାଯାଉଥିବା ଆକାର ଅନୁସାରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱଳ୍ପ ଭାଷାରେ (Dialect) ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ମୌଳିକ ଭାଷାରୂପେ ରହିଅଛି । କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶୀୟ ଭାଷା (ଯଥା—ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦୀ) ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ କୁହାଯାଉଥିବା ଆକାର ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷାରୂପେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ମୌଳିକ ଭାଷାରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇ ଯାଇଅଛି । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ ଦେଖାଯିବ ଯେ, ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରୁ ଆଠ ଗୋଟି ଭାଷା ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରୁ ଚାରି ଗୋଟି ଭାଷା ବାହାରିଅଛି, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷା ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳବ । ମେଘନାଥର ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କଥିତ ହୁଏ, ସୁଦୂର ବଙ୍ଗାଳ-ପତ୍ତନ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କଥିତ ହୁଏ । ବଙ୍ଗୋପସାଗର ଉପକୂଳରେ ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଚଳେ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଚଳେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଓଡ଼ିଶା ଧର୍ମଜନରେ କଥିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ କଥିତ ଆମାମାନଙ୍କର ବ୍ୟାକରଣଗତ ମୂଳଭିତ୍ତି ଏକ । କେବଳ ଏକ ବସ୍ତୁର ଚିନ୍ତା ନାମ ଚିନ୍ତା ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଭାରତୀୟ-ଭାଷା-ତତ୍ତ୍ୱାବଳୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ସମ୍ପର୍କ ରାଜ୍ୟର ଏକାଂଶରେ (ପ୍ରାଚୀନ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳରେ) ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଲୋକଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଭାଷା ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଅଛି ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ କଥିତ ଲଭିଥା ଭାଷାକୁ ଗ୍ରନ୍ଥର ସମ୍ପର୍କ ଓଡ଼ିଆର ଭାଷା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନ ଥିଲେହେଁ ତାହା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରେ । ଭାଷା-ବର୍ଗିତ ଓ ୮୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ପରିମିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଏକ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଏହି ଶବ୍ଦପ୍ରାର୍ଥ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଅବଧି କୌଣସି ଅଭିଧାନ ଓଡ଼ିଆରେ ସଂକଳିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏପରି ଗୋଟିଏ ଅଭିଧାନ ସଂକଳନଦ୍ୱାରା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କେଉଁ କେଉଁ ପଦୋଚ୍ଚାରଣ (ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା, ଚେଲୁ) ଦ୍ୱାରା କି ପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଅଛି, ତାହା ଅନେକରେ ଧରାଯାଇ ପାରବ ।

ଏହି ଅଭିଧାନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ—

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଶବ୍ଦସମ୍ପଦରେ ଭରପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଥିତ ଭାଷାର ଆଦର୍ଶସ୍ଥାନୀୟ ହେଲେହେଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତହିଁରେ ଖଣ୍ଡିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିଧାନ ନାହିଁ । ଗ୍ରନ୍ଥର ସମ୍ପର୍କ, ବସ୍ତୁ, ପାର୍ଶ୍ୱ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ପାଠ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆଲୋଚନା କରିଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଆଦି ମାନେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଦେଶକୁ ଛାଡ଼ିଯାଇ ଶାନ୍ତିଲେ, ସେ ସମୟରେ ପାଣ୍ଡୁ ସତେ ସାହେବ ୧୮୨୧ ମସିହାରେ ଖଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଆ ଛାଡ଼ିଯାଇ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ସାହି ମିଲର ଓ ରବିନାଥ ମିଶ୍ର ୧୮୭୧ ମସିହାରେ ଖଣ୍ଡିତ ଏବଂ ହୁକୁ-

ସାହେବ ୧୮୭୪ ମସିହାରେ ଆହୁରି ଖଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏ ଅଭିଧାନମାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ସ୍ୱର୍ଗତ ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରୀ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ଅର୍ଥସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ୧୮୯୧ ସାଲରେ ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରଥମେ ଖଣ୍ଡିତ ଅଭିଧାନ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ଖାଲି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନ ନ ଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ । କେବଳ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ତହିଁରେ ଗୁପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତତ୍ପ୍ରଣୀତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପକେଟ୍ ଅଭିଧାନ ଖଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟ ଏହି ଶ୍ରେଣୀୟ । ତତ୍ପରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ମଧୁସୂଦନ ଶ୍ରୀ ‘ସ୍ୱର୍ଗଦେବ ଅଭିଧାନ’ ନାମରେ ଖଣ୍ଡିତ ସୁଦ୍ରାବସୁବ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଆଲୋଚନା ଅଭ୍ୟାସ ମାତ୍ରାରେ କରାଯାଇଥିଲା । ପାରଳାର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ ୧୯୧୭ ସାଲରେ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱବୋଧ ନାମରେ ଯେଉଁ ଅଭିଧାନ ଖଣ୍ଡିତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, ତହିଁରେ ସେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ତହିଁରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଅନେକ ଦୋଷ ରହି ଯାଇଥିବାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟସେବୀମାନେ ତାହାକୁ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ । ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ କେହି ତାହାର ସଂଶୋଧିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ପାଇଁ ମନୋଯୋଗ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପଣ୍ଡିତ ମୁକୁନ୍ଦସ୍ୱାମୀ ବାଣୀଭୂଷଣ କାବ୍ୟତୀର୍ଥ ମହାଶୟ ନନ୍ଦଙ୍କ ପରେ ଖଣ୍ଡିତ ସୁଦ୍ରାବସୁବ ପକେଟ୍ ଅଭିଧାନ ସଙ୍କଳନ କରିଥିଲେ, ମାତ୍ର ତାହାଙ୍କ ଜୀବଦଶାରେ ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରି ନ ଥିଲା, ପରେ ଯେନକେନ-ପ୍ରକାରେ ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ବିଧାନ କରି କଟକ ଟ୍ରେଡିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନୀ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତାହାର ଅଭିଧାନର ଅଭାବ ଦୂର ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଆରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅଭିଧାନ ନ ଥିବାରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଏକ-ପ୍ରଦେଶବାସୀ ଓଡ଼ିଆ ଅନ୍ୟପ୍ରଦେଶବାସୀ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦମାନ ବୁଝି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ, ସେ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପଣ୍ଡିତମାନେ ସୁଦ୍ଧା ବୁଝି ପାରନ୍ତି ଭଲ କୌଣସି ସୁଗମ ଅଭିଜ୍ଞାନରୁ ନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ କୌଣସି ବିଦେଶୀୟ ଲୋକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଓଡ଼ିଶୀ ଶବ୍ଦ (idiom) ଓ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦସମ୍ବଳିତ ଭାଷାକୋଷର ଅଭାବରୁ ବାଧା ହୋଇ ତାହା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନେକ ଦିନରୁ ମୁଁ ଏହି ଅସୁବିଧା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଆମେମାନେ ଘରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରୁଁ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସବୁ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷାକୋଷରେ ସ୍ଥାନ ପାଇ ନ ଥିବାରୁ ବିଦେଶୀୟଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜ ଭାଷାର ଗୌରବ ପ୍ରତ୍ୟାପନ କରିବା ଲଜଜନକ ହୁଏ । ମୁଁ ଚିରଦିନ ସରଳ, ଖାଲି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାରର ପକ୍ଷପାତୀ, ମୋ ଭାଷାରେ ଅବୋଧ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ମୁଁ ଯଥାଶକ୍ତି ବର୍ଜନ କରିଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଭାବପ୍ରକାଶରେ ଖାଲି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଅଭାବ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସରଳ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରେ, ମାତ୍ର ଇଚ୍ଛା କରି ଶବ୍ଦାନ୍ତରମୟ କରିବାକୁ ନା ଭଜନର ଶବ୍ଦକୁ ବାବଦହଲ କରିବାକୁ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କରେ ନାହିଁ । ମୋ ଲେଖାର ଏହି ଶବ୍ଦ ବା ଧରଣକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସାଧକ ପାଠ୍ୟାତ୍ମ ପଣ୍ଡିତ ସ୍ୱର୍ଗତ ହେଣ୍ଡରସନ୍ ସାହେବ କଟକ କଲେଜିଏଟ୍ ସ୍କୁଲର ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ଥିବାବେଳେ ୧୯୧୩ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଖଣ୍ଡିତ ଏ

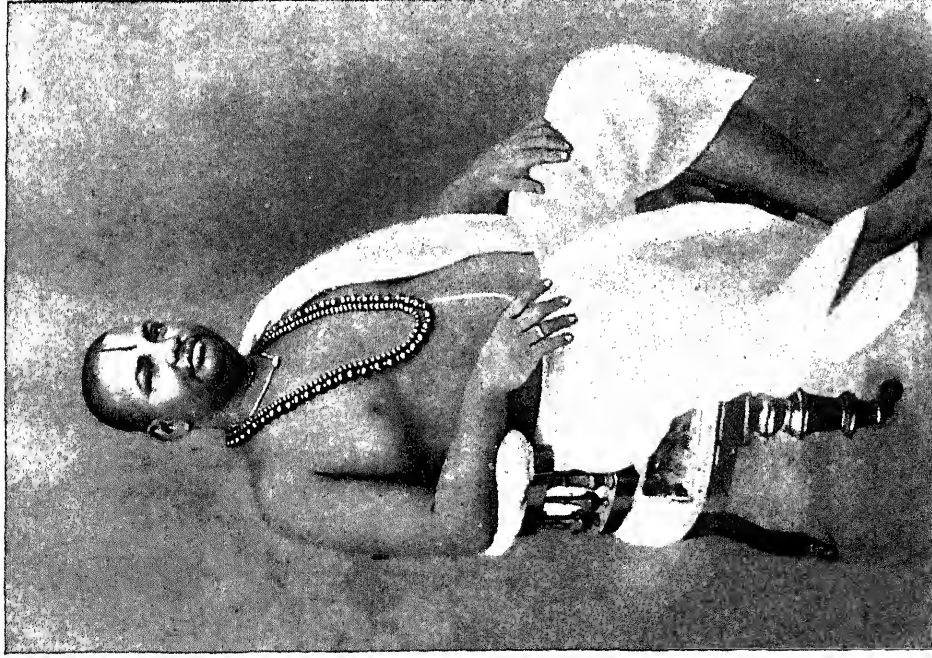
ପୁଣିଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସ ଲେଖିବାକୁ ମୋତେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୧୩ ରୁ ୧୯୧୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ବହୁ ସହସ୍ର ପ୍ରାଦେଶିକ ଓ ଘରୋଇ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରି ତାହା ଟିପ୍ପଣୀ ଓ କାଗଜ-ମାନଙ୍କରେ ଟିପିଲି ଏବଂ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପଢ଼ି ତହିଁରେ ଥିବା ସହସ୍ର ସହସ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶବ୍ଦକୁ ରେଖାକ୍ରିତ କଲି । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗମାନ ମଧ୍ୟ ଟିପି ରଖିଲି । ୧୯୧୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଏହି ସବୁ ଶବ୍ଦକୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଖାତାରେ ବର୍ଣ୍ଣନୁକ୍ରମରେ ଲେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି । ପ୍ରଥମେ ଅନୁକୂଳ କଲବେଳେ ସଂସ୍କୃତ, ତସମ, ତତ୍ତ୍ବ, ପ୍ରାଚୀନ, ଆଧୁନିକ, ଗ୍ରାମ୍ୟ, ଦେଶଜ, ପ୍ରାଦେଶିକ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖି ଶୁଣି ଏ ଖାଣ୍ଡି ଓଡ଼ିଆ ଅଭ୍ୟାସ ସଂକଳନ କରିବ ବୋଲି କଲ୍ପନା କରିଥିଲି । ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛିଦୂର ଅଗ୍ରସର ହେଲା ପରେ ବୁଝିପାରଲି ଯେ ଓଡ଼ିଆରେ ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀର ଅଭିଜ୍ଞାନଗ୍ରନ୍ଥ ନାହିଁ ଏବଂ ଭାଷାତତ୍ତ୍ବସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭୂଲକାମୁକ ଗବେଷଣା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ମୂଳଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଉତ୍କଳ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟାକରଣକୁ ଅନୁସରଣ କରି ମୁଁ ସେହି ସଂଗୃହୀତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି, ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ଭାଷା ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଏହି ଦୂରଦୂର୍ବାର୍ଯ୍ୟ ଯଥାକଥାରେ ଶେଷ କଲା ପରେ ପୁଣି ମନେ କଲି ଯେ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭିତ୍ତି ବିଶ୍ବପରିଚୟକୁ ବିଶ୍ବକାର୍ଯ୍ୟରେ ତଥା ବିଦେଶୀୟ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଜ୍ଞାନ ଉତ୍କଳଭାଷା ଶିଖିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ବା ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଇଂରେଜୀରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନବ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା କପରି ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା, ଏହା ଜାଣିବା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଜାଣିବା ଭାଷାତତ୍ତ୍ବ ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦରକାର ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କଲି । ଏହିପରି ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଜାଣିବାଦ୍ବାରା ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ହିନ୍ଦୀର ପ୍ରଭାବ ଲମ୍ବିତ୍ତ କରିବା ସୁରମ୍ଭ ହେବ ଓ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷା ଭାରତର ସର୍ବତ୍ରବୋଧ୍ୟ ଭାଷାରୂପେ ଗଣ୍ୟ ହେଉଥିବାରୁ ଏବଂ ତାହାକୁ ପଣ୍ଡିତମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ଜାତୀୟ ଭାଷାରୂପେ ଚଳାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାରୁ ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଦେବାର କଲ୍ପନା ମଧ୍ୟ ପରେ ମୋ ମନରେ ଉଦ୍ବିତ ହେଲା । କଲିକତା, ପାଟଣା ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାମାନେ ଓଡ଼ିଆକୁ ମାତ୍ରଭାଷାରୂପେ ପାଠ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ବିଷୟ (Optional subject) ରୂପେ ହିନ୍ଦୀ ବା ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼େ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଯଥାସମ୍ଭବ ହିନ୍ଦୀ ଓ ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରତିଶବ୍ଦମାନ ଦେବାର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ । ଗଞ୍ଜାମ ଓ ବିଶାଖପତ୍ତନ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅନେକ ଶବ୍ଦ ତେଲଗୁ ଭାଷାଦ୍ବାରା ପ୍ରଭାବିତ; ତେଣୁ ତତ୍ତ୍ବ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ତେଲଗୁ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ବ୍ୟାପକ ଥିଲେ, ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ତେଲଗୁ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ଧରାପଡ଼ିଥାଆନ୍ତା । ତେଲଗୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଦ୍ରାବିଡ଼-ଶାଖାର ଭାଷା ଥିବାରୁ ଓ ମୁଁ ଉକ୍ତ ଭାଷାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନଭିଜ୍ଞ ଥିବାରୁ ତାହା କରିବାର ସୁବିଧା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଆୟତ୍ତ କରି ନ ଥିବା ଭାଷାବିତଙ୍କୁ ଓ ବିଶେଷତଃ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ରହିବା ଦୃଷ୍ଟିଯାଏ ।

ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂଳ ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଇଂରାଜୀ ଟ୍ରାନ୍ସଲିଟରେସନ ବା ଅକ୍ସିଡ଼ିଗ୍ନିଫିକେସନ କଲେ ଏ ଅଭିଧାନ ଖଣ୍ଡି ଉତ୍କଳର ବାଦାରେ ଓ ଇଉରୋପ, ଆମେରିକା ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଆନୁରୋଧ ହେବ ବୋଲି କେତେକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ପ୍ରତ୍ନମର୍ତ୍ତ ଦେବାରୁ ହେଲା, ନିଆରାଧନ, ବିମ୍ବ, ଉତ୍କଳଜନ୍ମ ଆଦି ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅକ୍ସିଡ଼ିଗ୍ନିଫିକେସନ ପ୍ରାୟ ଭୂଲକା କରି ମୁଁ ମୂଳ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ଅକ୍ସିଡ଼ିଗ୍ନିଫିକେସନ ଉଚ୍ଚାରଣ ମୋହି ମୂଳ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ତଳେ ଯୋଗ କରିଥିଲି ।

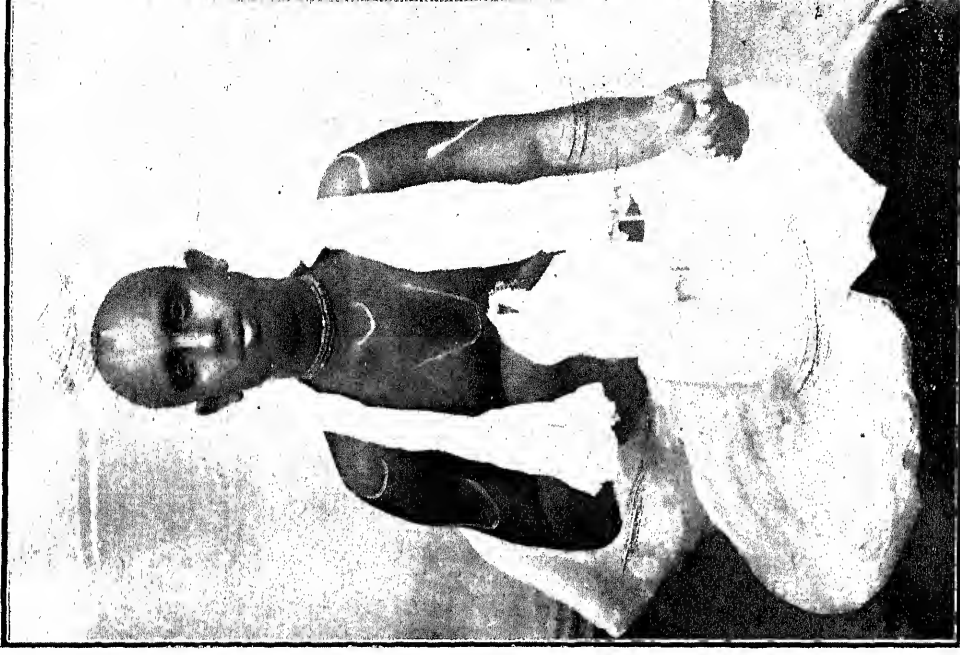
ଅଭ୍ୟାସକୁ ସଫଳାତ୍ମକ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରାଳୟ, ଐତିହାସିକ, ପୌରାଣିକ, ଭୌଗୋଳିକ, ନୃତ୍ୟନାଟ୍ୟ, ବୈଦ୍ୟକ, ନୃସିଂହାଦି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଶ୍ୟଜ୍ଞାନବ୍ୟ କେତେକ କଥା ଜାଣିବାପାଇଁ ଯୋଗ କରିଥିଲି । ମୁଁ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିବା ମଙ୍ଗେ ମଙ୍ଗେ ନିଜ ସହକର୍ମିଣୀ ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ଦେବୀ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷକାଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଧ୍ୟାସନ ସହକାରେ ଉତ୍କଳର ଗଡ଼ଜାତ, ଲୁଗାଶା, କଂସାଲ, ବଡ଼େଇ, ତାମି, ନିକାନ୍ତି, ତନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି ବର୍ଣ୍ଣିତ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ଶାବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଓ ନିଜାସ ଏବଂ ପ୍ରାମ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ଗଗନମାଳୀ, ଶାବ୍ଦ ଶାବ୍ଦ ଶାବ୍ଦ ଶାବ୍ଦ, ଶିଶୁଗୀତ ଓ ପ୍ରବଚନ ସଂଗ୍ରହ କରି ମୋତେ ଉଦ୍ଭାସିତ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସଂଗୃହୀତ ଗଗନମାଳୀ, ପ୍ରବଚନ, କାହାଣୀ ଓ ଗୀତାମୟ ମୁଁ 'ଭାଷାବୋଷ'ରେ ଅନ୍ତର୍ଭାଷ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଶବ୍ଦ ଯୋଗ କରି ଯାଇଥିଲି ।

କଟକ ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ଗାଙ୍ଗୁଲିର ଶ୍ରୀମାତ୍ ନୃତ୍ୟାମଣି ନାୟକ ଓ ନଟବର ପାଣ୍ଡେ, ରଞ୍ଜେଲର ଶ୍ରୀମାତ୍ ପଦ୍ମାବତୀ, ଶ୍ରୀମାତ୍ ଶ୍ରୀମାତ୍ ଗୋପୀନାଥ ଶତପଥୀ ଓ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଗଡ଼ଜାତର କେତେକ ଉଦ୍ଭାସିତ ଯୁବକ ସେମାନଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ବହୁ ସହସ୍ର ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦ, ଶବ୍ଦ ଓ ପ୍ରବଚନ ମୋତେ ଯୋଗାଇଥିଲେ । କଟକର ବାପୁସ୍ଥଳୀ ଶ୍ରୀମାତ୍ ପ୍ରେସର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷମାନେ ପାଦ୍ରୀ ହାଜେଲ ସାହେବଙ୍କର ଆଠ ବର୍ଷକ ଗବେଷଣାସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ ଅଭ୍ୟାସର ୧୫୦୦ ପୃଷ୍ଠାବ୍ୟାପୀ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରିବାରୁ ମୁଁ ତତ୍ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦମାନ ଲେଖିଥିଲି, ତାହାର ଶ୍ବଚ୍ଛତା ଭୂଲକା କରିବା ଓ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳରେ ଶୁଦ୍ଧ ଇଂରେଜୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଯୋଗ କରିବା ଗୁରୁତ୍ବ ପାଇଲି । ମେଦିନୀପୁରର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧାନାଥ ପତି, ସିଂହପୁରର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଅବିଧ୍ୟାୟକ, ଜୟପୁରର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟ ଦେବ ବର୍ମା ଓ ଗଞ୍ଜାମର ଜୟକୃଷ୍ଣ ବାପୁ ପଟ୍ଟନାୟକ, ତାନ୍ତର ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡା ଓ ନୟାଗଡ଼ର ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ସାହାଯ୍ୟଦେବତା ପ୍ରଚଳିତ ସହସ୍ରାଧିକ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇଲେ । ବଡ଼େଇ, କମାର, ଲୁଗାବ, ନେତ୍ରୀ, ଶାବ୍ଦାଶ, ନାଉରାଶ, ପାନବରଜାଆ ଆଦିଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ବହୁ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ସେହି ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କଲି । ଗୁପ୍ତ ବାହାଦୁର ଅଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ ନୋଟ୍ କରି ରଖିଥିବା ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଯୋଗାଇଥିଲେ । ବହୁ ସହସ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦର ଯେଉଁ ଅର୍ଥମାନ ବ୍ୟାପକ ଥିଲେ, ତାହା ସମର୍ଥନ କରିବାପାଇଁ ଶିଶୁପ୍ରୟୋଗମାନ ବହୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଆଦିରୁ ଅଭ୍ୟାସରେ ସଂଯୋଜିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଭାବରେ ଗ୍ରନ୍ଥର କେତେକର ଅପ୍ରକାଶିତ ଭାବରେ ବଢ଼ିଗଲା । ଗ୍ରନ୍ଥର ଶେଷ କରୁଣାରୁ ୧୯୨୭ ସାଲ ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ପ୍ରାଥମିକ ଲେଖା ଏକପ୍ରକାର ସମ୍ପର୍କ ହେଲା ।

Mahanta Maharaj Sri Gadadhar Ramanuja Das,
Emar math, Puri.

ପୁରୀ ଏମାର ମଠର ମହାବଳ ଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ରାମାନୁଜ ଦାସ ।

Mahanta Sri Radha Krushna Das Goswami,
Radhakanta math, Puri.

ପୁରୀ ରାଧାକାନ୍ତ ମଠର ମହାନ୍ତ ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଦାସ ଗୋସ୍ୱାମୀ ।

ଏହି ପ୍ରାଥମିକ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ସଂକଳନରେ ମୁଁ ଏତେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି ଯେ, ମୋର ଅର୍ଥାଗମର ପ୍ରଧାନ ଉପାୟ ଓକଲଗ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାୟ ନାହିଁ କର ଦେଲି । ଏହି ସ୍ୱପ୍ରକାଶ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ସଂଶୋଧନ, ସମ୍ପାଦନ ଓ ପରିଷ୍କରଣ ଏକାକୀ କରିବିଲେ ଆହୁର ଦଶ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ ହେବ ବୋଲି ଭାବି ସେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ କେତେକ ସହକର୍ମୀ ଓ ପରିଷ୍କରଣ ପାଇଁ ଗାମଗା ଧୀତାମୟା ଦେଖାନ୍ତି ନିୟୁତ କଲି ।

ମୁଁ ଏଥିପ୍ରକ୍ତି କହିଅଛି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନରେ ଏହି ଅଭିଧାନର ପ୍ରଥମ ସଂକଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ମୁଁ ୧୯୧୯ ସାଲରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲି । ସେ ସମୟରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ମୂଳନା ଲେଖିଥିଲି, ତାହା ନିମ୍ନରେ ଦେଉଅଛି ।

ପ୍ରବଚନା—“ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କୌଣସି ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ କିମ୍ବା କୌଣସି ବାକ୍ୟ ଶୁଣିବା ସମୟରେ ତତ୍ତ୍ୱତ ବାକ୍ୟ ଓ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅଭିଧାନ ସଂକଳିତ ହୋଇଅଛି, ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ (Exhaustive) ନୁହେଁ, ଏହା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଅଛି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଶବ୍ଦ ଓ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ପ୍ରୟୋଗ (idiom) ଦେଖାଯାଏ, ଯାହା ପ୍ରକାଶିତ କୌଣସି ଅଭିଧାନରେ ମିଳେ ନାହିଁ । ଅନେକ ଗ୍ରାମ୍ୟ (Colloquial), ଘରେଇ (homely), ଦେଶାଂଶପ୍ରଚଳିତ (Dialectical), ପୁରାତନ (Classical) ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟାଂଶ (phrase), ଅନେକ ଜାତି ବା ବ୍ୟବସାୟବିଶେଷପ୍ରଚଳିତଶବ୍ଦ Words peculiar to various castes and occupations), ଅନେକ ଦେଶଜ ଓ ବିଦେଶାଗତ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟମାନଙ୍କର ଅର୍ଥ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାନିରଞ୍ଜ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜାଣିବା ନିମନ୍ତେ ଖଣ୍ଡିତ ଉପସ୍ଥଳ ଅଭିଧାନ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ଗଉଡ଼, କେଲା, ଚଷା, କମାର, ଧୋବା, କେଉଟେ, ଲଗ୍ନାସା, ତନ୍ତୀ, ଭୁଲ୍‌ବିଶା, ବଢେଇ, ଶଗଡ଼ିଆ, ରାଜମିଶ୍ରୀ, ଭମ, ପାଣ, ତମାର, ଶିଅଳ, ଚଢ଼େଇମାଝୁ, ଲୁଣିଆ, ତେଲି, ଗୁଡ଼ିଆ, ବାଉଁଶ, କଣ୍ଡୁର ଆଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଶବ୍ଦ ଆମ୍ଭମାନେ ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ । ଆହୁର ମଧ୍ୟ, ଇଶବମାଳୀ, କାହାଣୀ, ଖନାବଚନ, ପ୍ରବାଦ, ବ୍ରତ, ଓଷା, ପୁରୁଣା ଗୀତ, ପାଲ, ପୁରାଣ ଆଦିରେ ଏପରି ଅନେକ ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼େ, ଯେ ସବୁର ଅନାଜି ଅର୍ଥ କର ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କାମ ଚଳାଇନେବାକୁ ହୁଏ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ମେଦନାସୁର, ମାନ୍ଦୁକ, ବଙ୍ଗଦେଘ, ଗଞ୍ଜାମ, ବିଶାଖପତ୍ର, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ସମ୍ବଲପୁର, ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଭୃତିରେ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କରେ ଏତେ ପ୍ରଭେଦ ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ (Dialectical peculiarities) ଅଛି ଯେ, ଏକଦେଶବାସୀ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବୁଝି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଥିର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଏ ପ୍ରବକର କଲେବର ବୁଦ୍ଧି କରିବା ମୋର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆହୁର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ଆମ ଭାଷାରେ Onomatopoeic (ଧ୍ୱନିନିର୍ମାଣ) ଶବ୍ଦ ଅନେକ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଲେଖକ ଓ ଭାଷା ବ୍ୟବହାରକାରୀମାନେ ଅଜ୍ଞତାବଶତଃ ପ୍ରୟୋଜନ ସ୍ଥଳରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନାନୁରୂପ ଚିତ୍ରଣ ବା ଶବ୍ଦ ନ ବସାଇ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରୁ ଆଣି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ବସାଇ ହାସ୍ୟାସ୍ତବ ହୁଅନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଯେତେ ବେଶି ଅନ୍ୟ ଜାତି ଓ ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସୁଅଛନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସେହିକ ବେଶି ବିଦେଶୀୟ ଶବ୍ଦ ଆସି ପଶୁଅଛି

ଓ ସେ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ନିଜସ୍ୱ ହୋଇ ଯାଉଅଛି । ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ନୂତନ ନିର୍ମିତ ଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କରୁଅଛି । ବିଜ୍ଞାନ, ଆଇନ, ବ୍ୟବସାୟ, ବାଣିଜ୍ୟ, ରାଜନୀତି, କଚେରି ଆଦି ସଙ୍ଗେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯେତକ ଘନିଷ୍ଠତା ବଢ଼ୁଅଛି, ସେତକ ନୂଆ ନୂଆ ଶବ୍ଦ ଆମ ଭାଷାରେ ପଶୁଅଛି ।

“ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଆଦମ ମାତା ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା । ସଂସ୍କୃତ ଓ ସଂସ୍କୃତମୂଳକ ଶବ୍ଦମାନ ଓଡ଼ିଆଭାଷାର ମୂଳଭୂତି । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଯେ, ଯେଉଁ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦମାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଚଳୁଅଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନ ଦେବା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । କେହି କେହି କହନ୍ତି, ଦେଶାଂଶପ୍ରଚଳିତ ବା ଇତରଜନ ବ୍ୟବହୃତ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦମାନ ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ମତ ଯେ, ଅଭିଧାନସଂକଳୟିତାଙ୍କର କେବଳ ମାତ୍ର ଶବ୍ଦ ସମୂହ ଓ ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ଲେକମୁଖରେ ହେଉ, ବ୍ୟବହାରରେ ହେଉ, ପୁସ୍ତକରେ ହେଉ, ଦେଶବିଶେଷରେ ହେଉ, ଜାତିବିଶେଷରେ ହେଉ, ଯେଉଁଠାରେ ସେ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଦେଖିବେ, ତାହା ସମ୍ବନ୍ଧ କରି ଆଣି ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନ ଦେବେ । କିଏ ଶୁଦ୍ଧ, କିଏ ଅଶୁଦ୍ଧ, କେଉଁ ନିୟମ (principle) ଅନୁସାରେ ବା କେଉଁ ଆଦର୍ଶ (standard) ଅନୁସାରେ ଶବ୍ଦର ଶୁଦ୍ଧି ଅଶୁଦ୍ଧି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବ, ତାହା ଅଭିଧାନକାରକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ମନେ କରନ୍ତୁ, ଜଣେ ବିଦେଶୀ ଲେକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରୁଅଛନ୍ତି । ସେ ବାଉଁଶ ସାହିରେ ପହଞ୍ଚି ସେଠାରେ ବାଉଁଶଶାଳି ମୁହଁରୁ ‘ଗୁରୁ’ ଶବ୍ଦଟି ଶୁଣିଲେ, କିନ୍ତୁ କିଏ ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେବ ଯେ, ‘ଗୁରୁ’ ଅଶୁଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ‘ଗୁରୁଲ’ ହେବା ଉଚିତ ? ସେ କୌଣସି ଅଭିଧାନରୁ ଯଦି ଏଥିର ଆଭାସ ନ ପାଆନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେ ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦଟି ବୁଝିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେବେ । ଜାତିବିଶେଷଙ୍କର ବା ସ୍ଥାନବିଶେଷର ଉଚ୍ଚାରଣ ଗୁଣରୁ ଓ ଜଳବାୟୁର ପ୍ରଭାବରୁ ଭାଷା ଓ ଶବ୍ଦମାନ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଥାଏ ଓ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥାଏ । ମୋର ମତ ଯେ, ଦେଶାଂଶ ପ୍ରଚଳିତ ଓ ଇତରଜନ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦମାନ, ସାଧାରଣତଃ ଯାହାକୁ ଆମ୍ଭମାନେ ଉଚ୍ଚାରଣଦୃଷ୍ଟିରେ ବା ଅର୍ଥଦୃଷ୍ଟିରେ ଅଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି କହି [ଯଥା—ଗୁରୁ (ଲ), ବରୁ (ଲ), ନେରୁ (ଲ), ମେତେ (ମୋତେ), ସୁନେସ (ସୁନସ), ଗଜ (ଗଲ), ଚେପା (ପେଟ), ଅନୁରାଗ (କୋଥ), ଆସନ (ଶୟନ), ଅକତକାର (ଅକକାର), ବ୍ରତମାନ (ବର୍ତ୍ତମାନ), ଆସ୍ତିପାଦ (ଆଶ୍ୱିବାଦ), ଦ୍ରଶନ (ଦର୍ଶନ), ପରଚକ୍ଷ (ପ୍ରଚକ୍ଷ), ଚକ୍ଷୁ (ଚକ୍ଷୁ), ଯିମ୍ବି (ଯିବ), ଗୁଡ଼ (ଗୋଡ଼), ବଟାଇବା (ପଠାଇବା)] ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବା ଉଚିତ । ଅଥଚ ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେହି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ତହିଁର ଇତିହାସ ନୋହିଁ ହେବା ଉଚିତ । ବରଂ ଏପରି ପ୍ରୟୋଗ ଅଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି ଲେଖା ରହିବାରେ ଆପତ୍ତି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦକୁ ଏକାବେଳେକେ ଅଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି ଅଭିଧାନର ଦ୍ୱାରାରୁ ବାହାର କରିଦେଲେ, ଉକ୍ତ ଅଭିଧାନଟି ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ବୋଲି ମୋର ମତ ଅଟେ ।

“କଥିତ ଶବ୍ଦ ଓ ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନ ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ, ସେ ଗୁଡ଼ିକର ଆକ୍ଷରକ, ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ, ବ୍ୟବହାର, ଇତିହାସ, ପ୍ରକୃତି ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ ଆଦି ଲିପିବଦ୍ଧ

କରି ରଖିବା ଅଭିଧାନ ଲେଖକଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମୁଁ ମନେକରେ । ଏ ଶବ୍ଦଟି ଅଶୁଦ୍ଧ, ଅବ୍ୟବହାରୀ, ଅଶୁଦ୍ଧ, ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହୃତ, ପ୍ରାଚୀନପ୍ରୟୋଗ, ବିଦେଶୀୟ, ଯାବନିକ ବୋଲି ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦକୁ ଅଭିଧାନରେ ସ୍ଥାନ ନ ଦେବା ମୋ ମତରେ ପ୍ରକୃତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ‘ଭାଷାକୋଷ’ରେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ସ୍ଥାନ ପାଇବ ଓ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଧାନକାର ତାଙ୍କର ମନୁଷ୍ୟସମ୍ବଳିତ ନୋଟ୍ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ପାରିବେ ।

“କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ବର ବିଚାରଣୀୟ ବିଷୟ ଅଛି । ଅଧ୍ୟାପାଠ୍ୟ ଓ କଚିରିଆମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଇ, ଦୀର୍ଘ ଇ; ଦ୍ରବ୍ୟ ଉ, ଦୀର୍ଘ ଉ; ଦନ୍ତ୍ୟ ସ, ତାଲବ୍ୟ ଶ, ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ ଷ; ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ଯ, ବର୍ଣ୍ୟ ଜ ର ପ୍ରଭେଦ ପ୍ରତି ଆଦୌ ଦୃଷ୍ଟି ରଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ବ୍ୟବହାର ସର୍ବଥା ପରିହାର୍ଯ୍ୟ, କାରଣ ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଶୁଦ୍ଧ । କେତେକ ସ୍ଥାନରେ କ୍ଳୋଥ (କୋଲଥ), ନୌତନ (ନୂତନ) ପରି ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ତଥାପି ମୋର ମତ ଯେ, ଅଭିଧାନରେ ଏଥିର ମଧ୍ୟ ଆଭାସ ଓ ନୋଟ୍ ରହିବା ଉଚିତ । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଯେ, ସେତେବେଳେ କଥାବାତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭାଷାରେ ଦନ୍ତ୍ୟ ସ, ତାଲବ୍ୟ ଶ, ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ ଷ, ଇ, ଈ, ଉ, ଊ, ଯ ଓ ଜ ର ପ୍ରଭେଦ ରହୁ ନାହିଁ ଲେଖାରେ ସେ ପ୍ରଭେଦ ରଖିବାର ଆବଶ୍ୟକତା କଅଣ ? ଭାଷାରେ ଗୋଟିଏ ‘ଇ’, ଗୋଟିଏ ‘ଉ’ ଗୋଟିଏ ‘ସ’, ଗୋଟିଏ ‘ଜ’, ଗୋଟିଏ ‘ବ’ ରଖିଲେ ଓ ଋ, ୠ, ୡ, ୢ ଉଠାଇ ଦେଲେ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା କମିଯିବ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଉଠାଇ ଦେଇ ଜଳନ୍ତୁ, ସାହାଯ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷରମାନ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସରଳ ହୋଇଯିବ । ଯେ ହେଉ, ଏ ବିଷୟ ଅଭିଧାନସଂଗ୍ରାହକଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅଟେ । ମୋ ମତରେ ଅଭିଧାନକାରଙ୍କର ‘ଶଲ ଅଇଲି, ଯାହା ଦେଖୁଥିଲି ତାହା କହିଲି’, ‘କାନ୍ତୁ ଥା, ଯାହା ପାଉଥିବୁ ବାବୁ ଥା’—ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପୁରସ୍କରଣକରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଭାଷାତତ୍ତ୍ବବିତ୍ ଓ ସାହିତ୍ୟକ୍ରମାନେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଅଶୁଦ୍ଧତା ମୀମଂସା କରନ୍ତୁ । ଅଭିଧାନକାର ପୂର୍ବେ ବା ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଉଁଠାରେ ଯାହା କଥିତ ବା ଲିଖିତ ହେଉଥିବା ଦେଖିବେ ତାହା ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଯିବେ ।

“ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଖଣ୍ଡିଏ ‘ଶବ୍ଦକୋଷ’ ସଂକଳିତ ହେଲେ, ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅବକ ଉପ ହୁଅନ୍ତା ବୋଲି ମୁଁ ବହୁ ଜନରୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ମି: ହେଣ୍ଡରସନ୍ ମୋତେ ପଛରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ସ୍ବର୍ଗତ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ଜନଙ୍କ ସଂକଳିତ ଅଭିଧାନର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରଥମେ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିଗତ ହେବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରମାନ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିଗତ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ମୁଁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଭାଷାପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ କରି ଦେଇଥିଲି; କିନ୍ତୁ ନାନା କାରଣରୁ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କର ଅଭିଧାନକୁ ମୋ ମନ ଅନୁସାରେ ଶବ୍ଦ-ପ୍ରଚାର କରିବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ଫଳତଃ ମୋର ବାସନା ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଗଲା । ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ-ପ୍ରଚାର ନିରପେକ୍ଷ ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦକୋଷ ସଂକଳନ କରିବାର ଗୁରୁତ୍ବର କାର୍ଯ୍ୟ-ଭାର ବହନ କରିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ । ସେଥିଲାଗି ଯେଉଁ ଭାଷାବିଜ୍ଞାନୀ ଅନୁସନ୍ଧା, ଅଧ୍ୟବସାୟ, ସରପାଣ୍ଡି ଭିକ୍ଷ, ଭ୍ରମଣଶୀଳତା, ନାନା ସ୍ଥାନ ଓ ଯୁସ୍ତକରୁ ଶବ୍ଦ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଶକ୍ତି ଓ ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ମୋର ନାହିଁ । କେତେକ ସାହିତ୍ୟିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏ ଭାର ସ୍ବତ୍ବ କରିବା

ନିମନ୍ତେ ଅନୁରୋଧ କଲି; କିନ୍ତୁ ଫଳତଃ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାହାରିକୁ ନିଷ୍ଠା-ସହିତ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଦେଖିଲି ନାହିଁ । ଏସରି ସ୍ଥଳରେ ଆଗତ୍ୟ ଏ ଗୁରୁଦାୟିତ୍ବରେ ମୁଁ ଦୃଷ୍ଟସେପ କଲି ଓ ଏ ଶବ୍ଦକୋଷର ପ୍ରକାଶନ ଓ ମୁଦ୍ରଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଜ୍ଞାନ ଅଭକ୍ତ ଓ ସାହିତ୍ୟନିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଏ ଶବ୍ଦକୋଷକୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର Comprehensive ‘ଶବ୍ଦକୋଷ’ ରୂପରେ ସର୍ବାଧିକାୟମାନଙ୍କ ସମ୍ମତେ ସମର୍ଥନ କରିବା ବୋଲି ଲଜ୍ଜା କରି ଶା ପରସ୍ପରଙ୍କ ନାମରେ ଏ ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦୃଷ୍ଟସେପ କରୁଅଛି । ଗତ ଋଷ ବର୍ଷ ବେଳା ପ୍ରକାଶନ କରି ଶବ୍ଦ ସଂକଳନ କରିଥିଲି ଓ ୧୯୧୬-୧୭ ରେ ତାକୁ ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କ ସମ୍ମତରେ ମୁଦ୍ରଣ କଲି । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କରୁ ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ଲେଖିବାକୁ ଆଦେଶ କଲି । ତତ୍ତ୍ବ

ସଦେଶ୍ବରସ୍ଥାନ

୩-୧-୧୯୧୯

୧୯୨୭ ସାଲ, ଅକ୍ଟୋବର ଶୁକ୍ରବାର ।

ପ୍ରଭୁଙ୍କ କରୁଣାରୁ ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀର ପ୍ରାଥମିକ କାର୍ଯ୍ୟ ୧୯୩୮-୨୭ରେ ଶେଷ ହେଲା । ଉକ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟର Vernacular Development Committee (ପ୍ରାଦେଶିକ ସାହିତ୍ୟବିକାଶ ମଣ୍ଡଳ) ନାମରେ ଗୋଟିଏ ସମିତି ସାର୍ ଅଲ ଇମାମ୍ଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ବରେ ଗଠନ କଲେ ଓ ତହିଁର ୨୭/୨/୨୭ ତାରିଖର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅବବେଶନକୁ ଉତ୍କଳର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର କେତେକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା—ପଣ୍ଡିତ ଓ ପ୍ରୋଫେସର ବଳିୟା-ତଙ୍କ ମନୁମଦାରଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । ବ୍ୟାଘାତପ୍ରାପ୍ତ ଶଯ୍ୟକୁ ବିକ୍ରମ ଦେବ ବର୍ମାଙ୍କ (ଯେଉଁ ମହାତ୍ମା ବର୍ତ୍ତମାନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଗୁଡ଼ାଗାରୀ ଅଳଂକୃତ କରୁଅଛନ୍ତି) ପ୍ରସ୍ତାବ, ପ୍ରୋଫେସର ମଲ୍ଲିକ ଦାବୀକି ମନୁମୋଚନ ଓ ସର୍ବସମ୍ମତକ୍ରମେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଯେ ସମଗ୍ର ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବାଜନବ୍ୟବହୃତଶବ୍ଦାବଳିସମ୍ବଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅଭିଧାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶାବୁକି ସାଧନ ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସେତେବେଳକୁ ମୋର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଦନ୍ତ୍ୟ ‘ସ’ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଭାବର ମୋର-ଥାଏ । ଉକ୍ତ ଅଭିଧାନର ପାଣ୍ଡୁଲିପିକୁ ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟବସାୟଗଣଙ୍କ ଦେଖାଇବାରେ ହେମାନେ ଏହାକୁ ସ୍ବାଗତସମ୍ବରଣକଲେ । ଏହି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟର ୨୯/୧୦/୨୭ ତାରିଖର ୪୯୩ ନମ୍ବର (ଇ) ରଜଲିଭସନ୍ ସଙ୍ଗେ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣଦ୍ବାରା ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ମୁଁ ଭାଷାକୋଷ ମୁଦ୍ରଣର ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟପାଇଁ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ବାରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲି । ବିହାର ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ତାଲିକେର ଲମ୍ବର୍ଟ୍ ସାହେବଙ୍କ ଅନୁରୋଧକ୍ରମେ କଟକର ବାପ୍ଟିଷ୍ଟ ମିସନାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଇକ୍ (Rev. Mr. H. W. Pike) (ବାଇବଲ ନୂତନ ସମାଗରର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦକ ଓ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ପଣ୍ଡିତ) ମୋତର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ବହୁସ୍ଥାନରେ ଚଳ ଚଳ କରି ପସାମୟ ବ୍ୟକ୍ତ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ ଯେ, “ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏ ଅଭିଧାନର ପାସଙ୍ଗରେ ପଡ଼ିବା ଭଲ କୌଣସି ଅଭିଧାନ ନାହିଁ; ଏହି ବିରାଟ ମୂଲ୍ୟବାନ ପ୍ରକ୍ତି କ୍ଷପା ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅଭାବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ଓ ଏହା ଉତ୍କଳ ଭାଷା ତଥା ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚାପକ୍ଷରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲେଉଟା ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅବିଜ୍ଞାନପ୍ରସ୍ତ ହେବ; ଏହାକୁ ‘ଭାଷା-କୋଷ’ ନ କହି ‘ବିଶ୍ବକୋଷ’ ଅବା ବ୍ୟାସାର ପାରେ ।”

ଲମ୍ବିକ ମାତୃକା ମଧ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ବିଶ୍ୱନାଥ କର ଓ ପ୍ରୋଫେସର ଆର୍ତ୍ତବିଚାର ମହାଶୟ ଏ ଅଭିଧାନ ବିଷୟ ପରସ୍ପରାରେ ସେମାନେ ଏଥି ସପକ୍ଷରେ ଅନୁକୂଳ ମତ ଦେଲେ । ଉତ୍କଳର ପ୍ରାୟ ମରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ସମ୍ପାଦକ (ଉତ୍କଳସାହିତ୍ୟ, ବୈଦିକ ଆଶା, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ଯୁକ୍ତ ଉତ୍କଳ, ସମାଜ, ଗଡ଼ଜାତ-ନାମା, ପଞ୍ଚନାମା, ଲଳିତ)ମାନଙ୍କର ସମ୍ପାଦକମାନେ ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପଞ୍ଚସା କର ଅନୁକୂଳ ମତବ୍ୟ ନାନୁ ମୋତେ ଉଦ୍ଘାହତ କଲେ ।

ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ୧୯୨୭ ଖାଲରେ କଟକ ଆସିଥିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଣା କାଳୀ କାଲେଲ୍‌କାରଙ୍କୁ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର କେତେକ ଅଂଶ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇ ଦିଆଯିବାରେ ସେମାନେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସୂଚନା ଦେଇ ମୋତେ ଉଦ୍ଘାହତ କରିଥିଲେ । ଯେଉଁଦିନ (ଗହ୍ମା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ମୋର ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ମହତ୍ତ୍ୱାତ୍ମା ଲେଖା ଶେଷ ହେଲା, ସେଦିନ ସ୍ୱର୍ଗତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ନାମ ମୋ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଆମ ମୋତେ ସାଦରସମ୍ମାନ କଲେ ଓ ତାଙ୍କ 'ମହାତ୍ମା'ରେ ଏ ଗହ୍ମର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ଉପାଦେୟତା ପ୍ରଭୃତି କର ମୋତେ ବିଶେଷ ଉଦ୍ଘାହତ କଲେ ।

ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ମୋତେ ଲିଖିତ ଭାବରେ ସରକାରୀ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇଲେ ଯେ “ଆପଣଙ୍କର ଭାଷାକୋଷ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଅନୁଶୀଳନାର୍ଥ ଗୋଟିଏ ମୂଲ୍ୟବାନ ଉପାଦାନରୂପେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବ ବୋଲି ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଅବଧାନୀ କାରୁଅଛନ୍ତି ।” ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସେ ସମୟର ଅର୍ଥକୃତ୍ତା ଗୋଟିଏ ‘ଭାଷାକୋଷ’ର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପରିମାର୍ଜନପାଇଁ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅନୁକୂଳ ଆଦେଶ ପାଇବାରେ କିଛିଦିନ ବିଳମ୍ବ ହେଲା । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପାଦନ, ତହିଁରେ ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସ୍ତୋତ ଯୋଜନା ଓ ତାକୁ ଶୁଦ୍ଧାୟନା ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ କରିବାକୁ ସେ ଗୁଡ଼ିକର ପରିଷ୍କରଣ କାର୍ଯ୍ୟ କିପରି ସମାହିତ ହେବ, ଏହାହିଁ ମୋର ପ୍ରଧାନ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ହେଲା । ଏଥି ସକାଶେ ମୋର ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ପାରମ୍ପରିକ ଓ ମୋ ନିଜର ଖୋରାଜ ପାଇଁ ମାସିକ ଭିତ୍ତି ଶହ ଟଙ୍କା ଲେଡ଼ା ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଓକିଲଟି ଗୁଡ଼ିକରୁ ଏ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଅନନ୍ୟୋପାୟ ଦେଇ ପଡ଼ିଲି ଓ ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କରେ ସହାୟତାଶୀଳ ଅର୍ଥ ଓ ଆଗରୁର ଅର୍ଥରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କଳ୍ପ ୧୯୨୮-୨୯ରେ ମାସରେ କିଲୋହାଣ୍ଡିର ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ବିଜୟମୋହନ ଦେବ ମୋର ଅଭାବ ଶ୍ରବଣ କରି ମୋତେ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ଏକକାଳୀନ ଦାନ କଲେ । ଏହାହିଁ ସମ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୋତେ ଅଗ୍ରସର କରାଇଲା । ତତ୍ତ୍ୱରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ବିଜୟଚନ୍ଦ୍ର ମହତାପ ବାହାଦୂର (ଯେ କି ଓଡ଼ିଶାର କୁଜଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାର ଅଟନ୍ତି) ଅଭେଦ ଶକ୍ତ ଟଙ୍କା ଓ ଚିକିତ୍ସର ସାହିତ୍ୟପ୍ରାଣ ବାନପ୍ରସ୍ତ ରାଜା ଶ୍ରୀଧାମୋହନରାଜେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ସମ୍ପାଦନାକର ବ୍ୟୟ ବହନାର୍ଥ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ଏବଂ ସେହି ବାବଦକୁ ମୋତେ ଛଅ ଶହ ଟଙ୍କା ଦାନ କଲେ । କଟକର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟପ୍ରଭୃତିର ସଂଗ୍ରହ ଓ ଓଡ଼ିଆ ‘ବିଶ୍ୱକୋଷ’ ସଫଳତା କରିବା ନିମନ୍ତେ ପରିକଳ୍ପନା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେ ମୋର ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ଦେଖି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଅଧିବେଶନ ମୋ ଘରଠାରେ କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଲେ ଯେ ସେ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱକୋଷ ସଫଳତା ଦେବ ନାହିଁ ଓ ମୋ ଅଭିଧାନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିକା କରିବା ପାଇଁ ମୋତେ ସେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେ । ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫଳରେ ଜଣେ ସମାଜିକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର

ଗୃହ ମାସର ଦରମା ଏକ ଶହ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟପ୍ରଭୃତିର ସଂଗ୍ରହ ସମ୍ପାଦକ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ପଣ୍ଡନାୟକ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ।

ଏହି ଅର୍ଥମାନ ହସ୍ତଗତ ହେବା ପରେ ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଅପାର କରୁଣା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ସମ୍ପାଦନକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ଦେବୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲି । ଦୁଇ ଜଣ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରାନ୍ଥୀ, ଦୁଇ ଜଣ ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାନ୍ଥୀ, ଦୁଇ ଜଣ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀଙ୍କୁ ନେଇ ମୁଁ ସମ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟ ୧୯୨୮ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଆରମ୍ଭ କଲି । ଇତିମଧ୍ୟରେ ମୋ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଅଛି । କିନ୍ତୁ ମୋ ସହକର୍ମୀ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ନୂଆ ସୋମେଶ୍ୱର ପୁର ନିବାସୀ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର ବି: ଏ: ସମ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଅଛନ୍ତି । ମୋ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଲିଖିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ଅନୁନ ଭରଣ ହଜାର ଫୁଲ୍‌ସ୍ପେସ୍ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ଶତାଧିକ ଖଣ୍ଡ ଶାତା ଅଧିକାର କରିବାରୁ ସେମାନ ଶ୍ରୀମାନ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ବହୁ ଭାରତୀୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ ଓ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ମନୀଷୀ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି ମୋ ଉଦ୍ୟମ ବିଷୟ ଅବଗତ ହୋଇ ମୋ ଗୃହରେ ପଦାର୍ପଣ କରି ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନଙ୍କର ଅଂଶ-ବିଶେଷ ପରିଦର୍ଶନ ଓ ପଞ୍ଚସା କରି ମୋତେ ଶତମୁଖରେ ପ୍ରଶଂସା କରିବା-ଦ୍ୱାରା ଏବଂ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସୂଚନା ଓ ସଂକେତ ଦେବା ଦ୍ୱାରା ମୋତେ ସମୁଦ୍ଧାହିତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏହି ଉଦାରମନା ମନୀଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କଳର ବରପୁତ୍ର କୁଳବୃଦ୍ଧ ମଧୁସୂଦନ, ଭାରତର ବରପୁତ୍ର ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ, ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ଆଣ୍ଡ୍ରୁଜ, ବିଦ୍ୱାର ଓଡ଼ିଶା ଫାଇନାନ୍ସ ମେମ୍ବର ମାନ୍ୟବର ରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ, ଉତ୍କଳ-ମଣି ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀମାନ୍ ମାଳକଣ୍ଠ, କଲିକତାର ପାଣ୍ଡୁ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଟେକ୍ନିକାଲ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ହେଣ୍ଡ୍ରୀସନ୍ ଓ ହିଁ ମୋର, ଗୁଜରାଟ ବିଦ୍ୟାପୀଠର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଆର୍ଚ୍ଚର୍ସ କାଲେଲ୍‌କାର ପ୍ରଧାନ ଅଟନ୍ତି । ୧୯୨୯ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ବିଦ୍ୱାର-ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଭାଇରେଲ୍‌ର ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଫକସ୍ ସାହେବ ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପରିଦର୍ଶନ ଓ ପଞ୍ଚସା କରି ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଦ୍ଧା ହେଲେ ଏକ ସାର ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ୩୫ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ୧୯୫ ସାର ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଦ୍ୱାର-ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ କ୍ରୟ କରିବାପାଇଁ ବଚନ ଦେଲେ । ଶ୍ରୀ ବିକ୍ରମ ଦେବ ବର୍ମାଙ୍କ ପ୍ରେରଣାକ୍ରମେ ମାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଭାଇରେଲ୍‌ର ପରୁଷ ଖଣ୍ଡ ଓ ବଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଭାଇରେଲ୍‌ର ଦଶ ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରନ୍ଥ କଣିକା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆଶା ଦେଲେ । କଟକର ତଦାନୁଗତ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଓ କଲେକ୍ଟର ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ପେକ୍ ସାହେବ ୧୯୨୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ଏ ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପରିଦର୍ଶନ କଲେ । ସେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଶହର ଅର୍ଥ, ଟୀକା ଓ ଶିକ୍ଷଣୀମାନ ଆଲୋଚନା କରି ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ପ୍ରୀତି ହେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅନୁରୋଧକ୍ରମେ ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ କମିସନର ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ହକ୍ୱାକ୍ ସାହେବ ୧୯୨୯ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଏହା ପରି-ଦର୍ଶନ କରି ଏଥିରେ ଥିବା ଜ୍ୟୋତିଷିକ ଓ ଉଦ୍ଭିଦବିଦ୍ୟାବିଷୟକ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଶହର ଟୀକା ଦେଖି ପରମ ପରିତୋଷ ଲଭି କଲେ ଏବଂ ଜ୍ୟୋତିଷିକ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମୂଲ୍ୟବାନ ଉପଦେଶ ଦେଇ ମୋତେ ଖଣ୍ଡିଏ ପ୍ରାମାଣିକ ଇଂରାଜୀ ଜ୍ୟୋତିଷିକ ଗ୍ରନ୍ଥ (Astro-nomy without a telescope) ପାଠ କରିବାପାଇଁ କେଲେ । ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ହକ୍ୱାକ୍ ସାହେବ ପାଣ୍ଡୁଲିପିରୁ ଗଭୀର ଗବେଷଣା ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନ

ପ୍ରମାଣ ପାଇ ଏପରି ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଯେ, ସେ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଭାଇଭେଲ୍-
ରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ କରି ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ବେସରକାରୀ
ଭାବରେ ସୁପାରିସ୍ କଲେ କି ଏପରି ଅନନ୍ୟସାଧାରଣ ଗବେଷଣାପୂର୍ଣ୍ଣ
ଗ୍ରନ୍ଥର ସମ୍ପାଦନ ଓ ମୁଦ୍ରଣରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ମୁକ୍ତସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ସହଜ
ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବିଧେୟ, କାରଣ ଶୁଣା ହେଲେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ କେବଳ ମାତ୍ର
ଉତ୍କଳର ବିଦ୍ୱନ୍ମଣ୍ଡଳୀ ଓ ରାଜନ୍ୟମଣ୍ଡଳୀରେ ନୁହେଁ, ଉତ୍କଳ ବାହାରେ
ସମଗ୍ର ଭାରତରେ ଓ ଇଉରୋପ ଆଦି ସଭ୍ୟଜଗତର ବିଦ୍ୱନ୍ମଣ୍ଡଳରେ ମଧ୍ୟ
ସାଦର ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବ। ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ
ଅର୍ଥ-ସହାୟ ମାନ୍ୟବର କନିକାର ରାଜା ସାହେବ ୧୯୨୯ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ
ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପରିଦର୍ଶନ କଲେ ଓ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଉପଦେଶକ୍ରମେ
ଓଡ଼ିଶାର ତଦାନୁକ୍ରମ ଏକ୍ସିକ୍ୟୁଟିଭ କମିସନର ପୁରୀକୁ ଫେରୁ ସାହେବ ୧୯୨୯
ଡିସେମ୍ବରରେ ମୁଦ୍ରଣର ଏକ୍ସିକ୍ୟୁଟିଭ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଉକ୍ତ
ରପୋର୍ଟ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଭାଇଭେଲ୍ ର ଶ୍ରୀୟୁକ୍ତ ଫକସ୍ ସାହେବ, ମନ୍ତ୍ରୀ
ମାନ୍ୟବର ସାର୍ ଫକ୍‌ରୁକ୍‌ନ, ସେକ୍ରେଟରୀ ଶ୍ରୀୟୁକ୍ତ ଗୋଖଲେ, ଅର୍ଥସହାୟ
ମାନ୍ୟବର ରାଜା ରାଜେନ୍ଦ୍ରନାରାୟଣ, ଏକ୍ସିକ୍ୟୁଟିଭ କମିସନର ସଭାପତି
ମାନ୍ୟବର ସିଫ୍‌ନ ଓ ଲାଟ୍ ସାର୍ ଷ୍ଟିଫେନ୍‌ସନ୍ ମହୋଦୟମାନଙ୍କ ଶୁଣୁରେ
ଉପସ୍ଥାପିତ ହେବାରୁ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ୩୦/୧୩୦ ର
ଆଦେଶପଦ୍ଧତୀରୁ ଏକ ଦକ୍ତାର ଶ୍ରେଣୀ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ
କଲେ ଓ ପ୍ରାଥମିକ ଏକ୍ସିକ୍ୟୁଟିଭ ଅନୁସାରେ ମୁଦ୍ରଣବ୍ୟୟର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅର୍ଥାତ୍
ଚଉଦ ହଜାର ଦୁଇ ଶହ ଟଙ୍କା, ସମ୍ପାଦନ ବ୍ୟୟପାଇଁ ଆଂଶିକ ସାହାଯ୍ୟ ପାଞ୍ଚ
ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାନ କରିବେ ବୋଲି ଆଦେଶ ଦେଲେ । ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଣା
ହେଲେ ଦୁଇ ଶହ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ତଦାନୁକ୍ରମ ପରିକଳ୍ପିତ ମୂଲ୍ୟ
ଗୁଣ ଟଙ୍କାର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ସାରକୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କାରେ ମୁ
ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରିବ ବୋଲି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ମୋଠାରୁ ବଚନ
ନେଲେ ।

ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା କାଉନ୍ସିଲର ଜେପୁଟି ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ମୋର କନିଷ୍ଠ-
ପ୍ରଭାତ ଶ୍ରୀମାନ୍ ରାମବାହାଦୁର ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମହାନ୍ତି ଆଭିଭାବକେ ଉକ୍ତ 'ଭାଷାକୋଷ'
ପାଇଁ ଅର୍ଥସମ୍ମାନର ଚେଷ୍ଟା ଅବରତ କରି ଆସିଅଛନ୍ତି । ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର
ଲାଟ୍ ସାହେବଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୋଲିଟିକାଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ, କମିସନର ଓ
କଲେକ୍ଟରଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଧନୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ
'ଭାଷାକୋଷ' ପାଇଁ ଆନୁକୁଲ୍ୟ ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଭିକ୍ଷା କରିବାରେ ଏବଂ ଅଳ୍ପ
କରିବାରେ ସେ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ସର୍ବଦା ଲାଗିଅଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ଗତ
ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେ କୌଣସି ଉପଲକ୍ଷରେ ଯେ କୌଣସି ଉକ୍ତ
ରାଜକର୍ମଚାରୀ ବା ବିଦ୍ୟୋଦ୍ଧାତା ଧନୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଅଛି,
ସେ ସୁଯୋଗ ଖୋଜି, ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ 'ଭାଷାକୋଷ'ର ମୁଦ୍ରଣ
ସାହାଯ୍ୟ-ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଦ୍ଘାପନ କରିବାକୁ ଶୁଣି ନାହାନ୍ତି । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧରଙ୍କର
ଏପରି କୁଳନ୍ତ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍ୟମ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ନ ଥିଲେ
'ଭାଷାକୋଷ'ର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପ୍ରକାଶ ଆଜି ଯେତେଦୂର ସୁଗମ ହୋଇଅଛି,
ତାହା ହେଉ ନ ଥାନ୍ତା ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇଲା ପରେ ଗତଜାତସମ୍ବନ୍ଧର
ତଦାନୁକ୍ରମେ ଫୋଲିଓଟିକାଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଓ କମିସନର ରାଜଗୋସ୍ୱାମୀ ସିଂହ ସାହେବ
ମହୋଦୟ ଏ ଉଦ୍ୟମର ବିଶିଷ୍ଟ ଉପଲକ୍ଷ କରି ଆଦେଶ ଦେଲେ ଯେ,

ସରକାରଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ୍ ଶାସନାର୍ଥୀନ ଆଠଗଡ଼, ବାମନାଥ ଆଦି ସାତଗୋଟି ଷ୍ଟେଟ୍
ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଏକ ସାରକୁ ଉତ୍ତରୀ ଟଙ୍କା ରେଟ୍‌ରେ ଦୁଇ ସାର ଲେଖା ଏ
ଗ୍ରନ୍ଥପାଇଁ ଅଗ୍ରମ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ଆଗଭୁକ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଦିଅନ୍ତୁ । ଉତ୍କଳର ଗୁଲିଙ୍ଗ-
ଚମ୍ପାନେ ଏ ବିଷୟ ଉଦ୍ୟମର ନିଶ୍ଚୟ ସୁସ୍ଥପୋଷକ ଦେବେ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ
ସାହେବ ନିଜର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଥିବାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।

୧୯୩୦ ଜୁନ୍ ମାସରେ 'ଭାଷାକୋଷ'ର ଶୁଣା ନମୁନା ଆଠଗ ପୁସ୍ତକ,
ଅନୁଷ୍ଠାନପତ୍ର ଓ ଅର୍ଡ଼ରଫର୍ମ୍ ସମ୍ବଳିତ ଖଣ୍ଡି ଏ ପୁସ୍ତକ ମୁଁ ଉତ୍କଳର, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଓ ସଭ୍ୟଜଗତର ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସାହିତ୍ୟସଭାମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ପ୍ରେରଣା
କଲି । ଇଉରୋପ ଓ ଆମେରିକାର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବିଦ୍ୟୋଦ୍ଧାତା ବ୍ୟକ୍ତି
ମାନଙ୍କ ନାମ ମୋତେ ଶ୍ରୀୟୁକ୍ତ ଫକସ୍ ସାହେବ ମନୋନିତ ଦିଅନ୍ତା କରି
ଯୋଗାଇଲେ ।

ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ଯେଉଁ କେତେକ ଅଂଶ ନମୁନା ପାଇଁ ଶୁଣା ନେଲେ,
ସେଥିରୁ ସେ ସମୟରେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସମଗ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଗୋଟିଏ
ରୂପାଲ୍ ଚଉଠି (Royal Quarto) ଆକାର ୩୭୦୦ ପୃଷ୍ଠା ଆକାର
କରିବ ଓ ତାହା ଦୁଇ ଭାଗରେ ବକ୍ତା ନେବ ଏବଂ ଏଥିର ମୁଦ୍ରଣାଧିକାର
ଅନୁମତି ଉତ୍ତରୀ ହଜାର ଟଙ୍କା ଲାଗିବ । ସମ୍ପାଦନ ଓ ମୁଦ୍ରଣାଧିକାର ବ୍ୟୟ
ଅଧିକାଂଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଓ କେତେକ ଦାନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟୟ କରିଥିବାରୁ
ସେ ସମୟରେ ପ୍ରିନ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ସମଗ୍ର ଶୁଣା ଗ୍ରନ୍ଥ (ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ)ର
ମୂଲ୍ୟ ଟ ୪୦୯ (ଗୁଲିଙ୍ଗ ଟଙ୍କା) କରାଯିବ ଓ ଯେଉଁମାନେ ଏକକାଳୀନ
ଆଗଭୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ଦେବେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତରୀ ଟଙ୍କା କରାଯିବ ।
ଏଥିମଧ୍ୟରେ କଳାବାଣ୍ଟି ମହାରାଜ ପତିଶିଖଣ୍ଡ, କେନ୍ଦୁଝର ରାଜା ସାହେବ
ଦଶ ଖଣ୍ଡ, ଧରକୋଟ ରାଜା ସାହେବ ଦଶ ଖଣ୍ଡ, ସୋନପୁର ମହାରାଜ ଛଅ ଖଣ୍ଡ,
ଘରସୁଆଁ ରାଜା ସାହେବ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ, ଚିକିଟର ରାଜା ମାନ୍ଦେବ ଦିନ ଖଣ୍ଡ, ପାରସ୍
ପ୍ରାଚ୍ୟସମିତି, କଲକତା ଇନ୍‌ସ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଲାଇବ୍ରେରୀ, ତାଙ୍କା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ-
ଲାଇବ୍ରେରୀ, ମୁଙ୍ଗେରର ରାଜା ରଘୁନାଥ ସିଂହ, ଜର୍ମିନ, ନରସିଂହ ଓ
ଇଟାଲିର ପ୍ରାଚ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟସଭାମାନ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମାଲିକ
ସ୍କୁଲର ହେଡ୍ ମାଷ୍ଟର, ବିଶିଷ୍ଟ ଭୂସାମୀ ଓ ବିଦ୍ୟୋଦ୍ଧାତା ଗ୍ରାହକ, ମୁଙ୍ଗେର
ଜିଲ୍ଲାର ଜାମୁର ହାଇସ୍କୁଲର ହେଡ୍ ମାଷ୍ଟର ଏବଂ ପୁରୀ, କଟକ ଓ ଗଞ୍ଜାମର
ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟବୋର୍ଡମାନେ ଏକ ଏକ ସାର ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଇଁ ଆଗଭୁକ୍ତ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ନେନ-
ଅଛନ୍ତି । ଏଥିମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରକାଶର ବ୍ୟୟ ପାଇଁ କେନ୍ଦୁଝରର ରାଜା
ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ନାରାୟଣ ଭଞ୍ଜଦେବ ପାଞ୍ଚ ଶହ ଟଙ୍କା, ଗଞ୍ଜାମ ହେଡ୍‌ମାଷ୍ଟର
ମଠର ଟ୍ରଷ୍ଟି ଶ୍ରୀୟୁକ୍ତ ସିଏ ସାହେବ ଅଷ୍ଟା ଶହ ପଚାଶ ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ କରି-
ଅଛନ୍ତି ।

ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଅନୀକୃତ ସମ୍ପାଦନବ୍ୟୟସାହାଯ୍ୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର
ଟଙ୍କା ୧୯୩୦ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ଓ ମୁଦ୍ରଣ ବ୍ୟୟପାଇଁ ଅନୀକୃତ ଚଉଦ
ହଜାର ଦୁଇ ଶହ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ୧୯୩୦ ଜୁଲାଇ ମାସରେ
ମିଳିଲା । ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ସାପି ହୋଇଥିବା ଅଂଶମାନ ମୋର ସାହିତ୍ୟଗୁରୁ
ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେସର ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀୟୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ଦସ୍ତରେ
୧୯୩୦ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଅର୍ପଣ କଲି । ତଦବଧି ସହକର୍ମୀମାନେ
ସମ୍ପାଦିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଗୁଡ଼ିକ ସାପି କରିବାରେ ଲାଗି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସାପି ହେଉ-
ଥିବା ଅଂଶମାନ ଶୁଣାଖାନାକୁ ପଠାଯାଇ ତାହା ଜମା ସୁଦ୍ଧ ହେଉଅଛି ।

ଶୁଣି ଭାଷାର ଅକ୍ଷରରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ମୁଦ୍ରିତ ହେବାପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜନମାନଙ୍କରେ କେତେଦୂର ସୁବିଧା ଅଛି ତାହା ଭୁଲୁଭୋଗୀ ମାତ୍ରକେ ଜାଣନ୍ତି । ଏଥିଯୋଗୁଁ ବଙ୍ଗଳା ଓ ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରଭିନ୍ନମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ମୁଦ୍ରଣପ୍ରମାଦ ରହିଯାଇ ଅଛି । ଯେଉଁ ଦେଶରୁ ସାହେବ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ ପାଇଁ ୧୬ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୋତେ ସଙ୍କେତ ଦେଇଥିଲେ, ସେ ୧୯୨୯ ସାଲରେ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ୍ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ସ୍ବରୂପ କଟକକୁ ପୁନର୍ବାର ଆସି ମୋତେ ବଚନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ମୁହିଁ ତ ପ୍ରୁଫ୍-ସିଟ୍‌ମାନ ସେ ସ୍ବୟଂ ସଂଶୋଧନ କରିବେ; କିନ୍ତୁ ବିଧାତା ତାହା ସହିଲ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଅକାଳବିୟୋଗ ଦ୍ବାରା ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ସାହାଯ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେଲି । ତତ୍ପରେ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ୍ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ହୁଇଁମୋର ସାହେବ ଦୟା କରି ମୁହିଁ ତ ପ୍ରୁଫ୍-ସିଟ୍‌ମାନଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ଅଂଶମାନ ସଂଶୋଧନ କରୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେ ଗଭୀରମେଣ୍ଡ ଗୁଣରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରି 'ଅ' ଅକ୍ଷର ଶୁଦ୍ଧା ଶେଷ ହେବା ସମୟରୁ ଭାରତ ତ୍ୟାଗ କରିବାରୁ ସେ ସୁଯୋଗରୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଅଛି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ଇଂରାଜୀ ଅଂଶରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ମୁଦ୍ରଣପ୍ରମାଦ ରହିଗଲା । ପ୍ରୁଫ୍-ସିଟ୍‌ମାନ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜନମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ, ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାଠାରୁ ଭେଦ ବେଶି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ଅଛି । ଗାଲିପ୍ରୁଫ୍‌ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାଇନାଲ୍ ପ୍ରୁଫ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେସର ସ୍ବତ୍ବାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ବିଶ୍ବନାଥ କର ଓ ସହକର୍ମୀ ଶ୍ରୀମାନ୍ ପଦ୍ମଚରଣ ଦାଶ, ମୋର ସହକର୍ମୀ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଓ ମୁଁ ନିଜେ—ଏହିପରି ଗୁରୁଜଣଯାକ ମିଶି ପ୍ରୁଫ୍‌ର ପ୍ରତି ଅଂଶକୁ ଅନ୍ତତଃ ସାତ ଥର ସଂଶୋଧନ କରୁଅଛୁ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ପଦ୍ମଚରଣ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ ଓ ଅସାଧାରଣ ଅଧ୍ୟବସାୟସହକାରେ ପ୍ରୁଫ୍-ସିଟ୍‌ମାନଙ୍କୁ ତନ୍ମତ୍ତ କରି ସଂଶୋଧନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ତଥାପି ଗୁରୁଭାଷାସମ୍ବଳିତ ମୁଦ୍ରିତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅନେକ ତ୍ରୁଟି ଓ ପ୍ରମାଦ ରହି ଯାଇଅଛି । ଆଶାକରି, ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରୁଫ୍ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିମଗ୍ନ ଯେତେବେଳେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବୁ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ମୁଦ୍ରଣପ୍ରମାଦର ଆଶଙ୍କା ସେତେବେଳେ କମି ଯାଉଥିବ ।

ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ୍ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଦେଶରୁସନ୍ ସାହେବଙ୍କ ସମ୍ମତିକ୍ରମେ କଟକ ଟ୍ରେନିଙ୍ଗ୍ ସ୍କୁଲର ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ଭାଷାର ଅଧ୍ୟାପକ ଉତ୍କଳର ସୁପରିଚିତ ସାହିତ୍ୟିକ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ କୁଳମଣି ଦାଶ କାବ୍ୟଗର୍ଭ ମହାଶୟ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପାଦନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଭାଷାଗତ, ଅର୍ଥଗତ, ବ୍ୟାକରଣଗତ ଓ ରଚନାଗତ ଦୋଷମାନ ଥିଲା, ତାହା ସେ ମହାଶୟ ସଂଶୋଧନ କରି ଅଛନ୍ତି । ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କର ହାତ ଲଗି ନ ଥିଲେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଭାଷାଗତ ଅଶୁଦ୍ଧି ରହିଯାଇ ଥାଆନ୍ତା ।

ମୋର କଳିଷ୍ଠକଳି ଶ୍ରୀମାନ୍ ମାଳକଣ୍ଠ ଦାଶ ଏମ୍. ଏ. ପାଣ୍ଡୁଲିପି-ଗୁଡ଼ିକ ଥରେ ଦେଖି ପ୍ରୟୋଜନ ସ୍ଥଳରେ ସମ୍ପାଦନ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଓ ତଦନୁସାରେ ମୋ ନିକଟରେ ଦୂର ଭିନ୍ନ ମାସ ଅବସ୍ଥାନ କରି 'କ' ଅକ୍ଷରର କେତେକ ଅଂଶର ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ସମ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ କରି ଥିଲେ । ଭାରତବ୍ୟାପୀ ଗୁଜୁରାଟିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ଥୁ କରି ଦେଲା ନାହିଁ ଏବଂ ସମ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ମୁକ୍ତବାକ୍ ସାହାଯ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଅଛି ।

'ଭାଷାକୋଷ' ସମ୍ପାଦନ ସମୟରେ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବିଭାଗକରଣ, ଅବର୍ଗ୍ୟ ଓ ବର୍ଗ୍ୟ 'ବ' ର ପ୍ରଭେଦଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ ନିରୂପଣ, ବର୍ଣ୍ଣମାଳାକ୍ରମେ 'କ୍ଷ' ଅକ୍ଷରର ସ୍ଥାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ; ଅନୁସାର, ବିସର୍ଗ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅକ୍ଷର-ମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ସାଙ୍କେତିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଇତ୍ୟାଦି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବିଷୟ ସମସ୍ୟା ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ତେଣୁ ୧୯୩୦ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ବିଶ୍ବନାଥ କର, ପ୍ରୋଫେସର ଆର୍ତ୍ତବିହାରୀ, ରାୟ ବାହାଦୁର ଅଜୟଚନ୍ଦ୍ର, ରାୟସାହେବ ଉଦାସଚରଣ, ଶ୍ରୀମାନ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଆଶୁର୍ଯ୍ୟ, ଶ୍ରୀ ଆର୍ତ୍ତଦାଶ ଶତପଥୀ, ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ଦାଶ, ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସେନଗୁପ୍ତ, ଶ୍ରୀ ଅଗଣି ଦାଶ, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଆକୁଳ ମିଶ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରତ୍ନାକର ଗରବଜୁ ଓ ମୋର ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଯେନି ଗୋଟିଏ ପରାମର୍ଶସଭା ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ ଆଲୋଚନାଦ୍ବାରା ଯାହା ମାମାଂସିତ ହେଲା, ତାହାହିଁ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ଅନୁସୂଚି ହୋଇ ଅଛି ।

ଦେଖାଯାଏ ଯେ, ସାଧାରଣ ଲେଖାରେ ଓ ବିଶେଷତଃ ଅଶିକ୍ଷିତ ଓ କିଛିତା ଲେଖାମାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ଦେଶଜ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ବନାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଦୃଢ଼ ନିୟମ ପାଳନ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଏକ ଶବ୍ଦକୁ କେହି ଦ୍ରୁଷ୍ଟ ଇ କେହି ବାର୍ଦ୍ଧ ଇ ଯୁକ୍ତି କରି ଲେଖନ୍ତି । ଏହିପରି ଦ୍ରୁଷ୍ଟ ଇ, ବାର୍ଦ୍ଧ ଇ; ଦନ୍ତ୍ୟ ସ, ତାଲବ୍ୟ ଶ ଓ ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟସ; ବର୍ଗ୍ୟ ଜ, ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ଯ ର ବ୍ୟବହାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖାରେ ସ୍ଥିରତା ନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ (ଯଥା—କେହି ଲେଖେ ମୂତ, କେହି ଲେଖେ ମୂତ; ସୂତା, ସୂତା; ଏହା, ସ୍ବେହା; କୁଅ, କୁଅ; ଜାହାଜ, ଯାହାୟ; ଷ୍ଟେସନ୍, ସ୍ଟେସନ) । ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସମୋଚ୍ଚାରଣ ଅକ୍ଷରବିଶିଷ୍ଟ ସବୁ ଆକାରମାନ ଭାଷାକୋଷରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲେ ଗ୍ରନ୍ଥର କଲେକର ଅଯଥା ବଢ଼ିଯିବ, ଏହି ଆଶଙ୍କା ଯୋଗୁଁ ଶଂସିତ ପରାମର୍ଶସଭାରେ ବହୁ ତର୍କବିତର୍କ ଓ ଆଲୋଚନା ପରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ—ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବନାନ ଥିବା ଆକାର ଭାଷାକୋଷରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବ । ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ସମୋଚ୍ଚାରଣ ଆକାରମାନ ସହଜରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାର ଶିରୋଭାଗରେ ପ୍ରାୟ ସମୋଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ିମୂଳିଆ ତାଲିକା ଉପର ତଳ ହୋଇ ଦିଆଗଲେ ଏହି ତାଲିକାରେ ଥିବା କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦର ଗୋଟିଏ ଆକାର ଦେଖିଲେ ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟ ଆକାରମାନ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବା ପାଠକ ସହଜରେ ସ୍ଥିର କରି ପାରିବେ । ପରାମର୍ଶସଭା ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟମତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାର ତାହାଣ ପୃଷ୍ଠାର ଶିରୋଭାଗରେ ସମୋଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଦର୍ଶିତ ଧାଡ଼ିରେ ଉପର ତଳ ହୋଇ ଦିଆଯାଇଅଛି ଏବଂ ବାଆଁ ପୃଷ୍ଠାରେ ଉକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ବନାନ ଥିବା ଆକାର କପରି ଧରାପଡ଼ିବ ତହିଁର ସୂଚି ଦିଆଯାଇ ଅଛି । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ଯେ କୌଣସି ପୃଷ୍ଠା ଫିଟାଇଲା ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠାର ଶିରୋଭାଗରେ ରେଖାବଦ୍ଧ ଅଂଶ ପାଠକଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିବ, ଏବଂ ତାହା ପଢ଼ି ପାଠକମାନେ ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଭାଷାକୋଷରେ ଦିଆ ନ ଯାଇଥିବା ଆକାର ସହଜରେ ସ୍ଥିର କରି ପାରିବେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ବରୂପ, ସଂସ୍କୃତ 'କୃପ' ଶବ୍ଦରୁ ବାହାରିଥିବା ଦେଶଜ ଶବ୍ଦକୁ ଶିକ୍ଷିତମାନେ ମଧ୍ୟ 'କୃଥ' ନ ଲେଖି 'କୁଥ' ଲେଖିବାର ଓ ଦ୍ରୁଷ୍ଟ ଇ ଯୁକ୍ତି ଉଦାରଣ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ; ଅଥଚ କେହି କେହି ପଣ୍ଡିତ ଏ ଶବ୍ଦକୁ 'କୃଥ' ବୋଲି ଲେଖିବା ଅସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ 'କୁଥ' ଶବ୍ଦ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିଲେ 'କୃଥ' ଶବ୍ଦ ଦେଖିବାକୁ ହେବ ।

ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ସାହେବ ଓ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ପେକ୍ ସାହେବଙ୍କ ପରେ ଫିଲିପ୍-ଡର୍ କମିସନର ଅନ୍ୟତର ସଦସ୍ୟ, ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ହିନ୍ଦୀକାନ୍ତୀ ମହାମନ୍ତ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ଫିଲିପ୍ ସାହେବ ଓଡ଼ିଶାକୁ କମିସନର ହୋଇ ଆସି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରତି ବିଶେଷ କୃପା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ଓ ସ୍ୱୟଂ ଏକାଧିକ ଥର ଶ୍ରୀମାତାଙ୍କୁ ଯାଇ ମୁଦ୍ରଣ-କାର୍ଯ୍ୟ କେତେଦୂର ଅଗ୍ରସର ହେଲା, ତାହା ସ୍ମରଣରେ ପରିଦର୍ଶନ କରିଅଛନ୍ତି । କଟକର ବର୍ତ୍ତମାନ କଲେକ୍ଟର ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ମାର୍ଭର୍କ୍ ସାହେବ ମଧ୍ୟ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୟଂ ଓ ତାଙ୍କର ସହଯୋଗୀଙ୍କ ସହିତ ଏକାଧିକ ଥର ପରିଦର୍ଶନ କରି ନାନା ଭାବରେ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଏହି ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡର ଇଂରାଜୀ ଅଂଶରେ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମୁଦ୍ରଣ-ପ୍ରମାଦ ଥିବାର ଦେଖି ଫିଲିପ୍ ଓ ମାର୍ଭର୍କ୍ ସାହେବଦ୍ୱୟ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷମାନଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ଅଂଶମାନ ସଂଶୋଧନ କରିବାର ଭାର ସ୍ୱୟଂ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏତାଦୃଶ ମହାନୁଭବତା ପାଇଁ ମୁଁ ଏ ଦୁହିଙ୍କ ନିକଟରେ ଗୁଣୀ ।

ଓଡ଼ିଆଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଯୋଗାଇବା ବିଷୟରେ କଟକର ଆଇଭେଲେଟ୍ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ସଙ୍ଗଳାଗୁଣ ଗୁଣ ମହାଶୟ ଏମ୍. ଏ. କି. ଏଲ୍. ମୋତେ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ଅଯାଚିତଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ସମ୍ପାଦିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ସାମ୍ବି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଇଂରାଜୀ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଅକ୍ଷର ଶିକ୍ଷା କରି ଏଥିରେ ତାଙ୍କ ଶକ୍ତି ନିବେଶିତ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଆଠଗଡ଼ର ଅପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟବହାର ରଜା ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ଦେବବର୍ମା ରଜଶ୍ରୀ ବ୍ୟବହାରଶିକ୍ଷାର୍ଥ ଗଉରୀମେଘଙ୍କ ଆଦେଶକ୍ରମେ କଟକରେ ଛାତ୍ର ମାସ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଅଛନ୍ତି । ଅତି ଅଳ୍ପବୟସରେ ତାଙ୍କର ଏହି ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଅଛି । ସେ ମୋ ଗୃହରେ ଥିଲେ ପ୍ରତିଦିନ ଅଭ୍ୟାସନର ସମ୍ପାଦନ ଓ ପରିଷ୍କରଣସମ୍ପର୍କରେ ନାନା ତତ୍ତ୍ୱ ନେଇ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ଗଡ଼ଜାତ ପ୍ରଚଳିତ ଶବ୍ଦ ଏହି ଭାଷାକୋଷକୁ ଯୋଗାଇ ଅଛନ୍ତି । ଆହୁର ମଧ୍ୟ କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ମୋ ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଦ୍ଭାସନ କରିବା ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବ୍ରତ ହୋଇଅଛି । ତାଙ୍କର ପିତା ସ୍ୱର୍ଗତ ରଜକବି ସାହିତ୍ୟ-ଶ୍ରୀ ରଜାବାହାଦୁର ବିଶ୍ୱନାଥ ଦେବ ବର୍ମା ମୋର-ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ 'ମହା-ପ୍ରସାଦ'ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ । ଏ ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରୟକର ଏହି ଆଶ୍ରୟିକ ଅନୁରାଗ ଦେଖି ମୁଁ ଆଶା କରୁଅଛି ଯେ, ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପିତୃଦେବଙ୍କ ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରି ଦିନେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାଷାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପ୍ରଧାନ ପୁଷ୍ଟପୋଷକ ହେବେ ।

ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଦ୍ଧା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ପୂର୍ବ-କଳ୍ପିତ ଉଚ୍ଚଶି ଶୁଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠା ପରିବର୍ତ୍ତିରେ ସମସ୍ତ ମୁଦ୍ରିତ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ହଜାର ପୃଷ୍ଠା ଅଧିକାର କରିବ ଓ ତୁଲ ଖଣ୍ଡ ବକା ବହି ପରିବର୍ତ୍ତିରେ ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଗୁରୁ କି ପାଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡରେ ବାଜିବାକୁ ହେବ, ଏବଂ ପ୍ରଥମେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ମୁଦ୍ରିତ ଶବ୍ଦବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଶୁଦ୍ଧ ହଜାର ଟଙ୍କା ପରିବର୍ତ୍ତିରେ, ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଅନୁଧ୍ୟାନ ଶୀଘ୍ର ହଜାର ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟିତ

ହେବ । ଏ ବ୍ୟୟନିବ୍ୟାହ ଭଗବାନ ଜଗବେ, ଏହି ଆଶାରେ ଆଶାନୁତ ହୋଇ ମୂଳ ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା କୌଣସି ଶବ୍ଦ, ଟୀକା ବା ନୋଟ୍ କଟାକଟି ନ କର କମ୍ପା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାଦେଶିକ, ପାରିଭାଷିକ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ନ କମାଇ ମୁଦ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇ ଅଛି । ସତକୁ ସତ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭୁ ଜଣେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଦାତାଙ୍କୁ ଆଣି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତଭାବରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ସହାୟକ ରୂପେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରୁ ଅଛନ୍ତି ।

ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ସମ୍ମିଳନ (All India Oriental Conference) ର ନବମ ଅଧିବେଶନରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ମୁଁ ୧୯୩୦ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ପାଟଣା ଯାଇଥିଲି । ସେଠାରେ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଡେପୁଟି ଡାଇରେକ୍ଟର ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ଶ୍ୟାମଚରଣ ତ୍ରିପାଠୀ ଥିଲେ । ଇ. ଏସ୍. ମହୋଦୟ ଭୂମିକୋଷର ମୁଦ୍ରିତ ଅଂଶମାନ ଦେଖି ଓ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିବା ଅର୍ଥର ଏବଂ ପରେ ଲେଡ଼ା ହେବା ଅର୍ଥର ପରିମାଣ ଅବଗତ ହୋଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ଶ୍ରମରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ଉପାଦେୟତା ଜଣାଇବାରେ ଗୁଣଗ୍ରାହକ ଶ୍ରୀ ମହାରାଜ ପ୍ରସନ୍ନ-ଚିତ୍ତରେ ମୁଦ୍ରଣ ବ୍ୟୟ ପାଇଁ ଆଠ ହଜାର ଟଙ୍କା ତୁଲ ବର୍ଷରେ ଦାନ କରିବାକୁ ଅର୍ଜୀକାର କଲେ । ଏହି ସାହାଯ୍ୟ ଲାଗି କୃତଜ୍ଞତା-ଜ୍ଞାପନାର୍ଥ ଭାଷାକୋଷର ନାମ ମହାରାଜଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ସ୍ୱର୍ଗତ 'ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର'ଙ୍କ ନାମ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ମହାରାଜ ତୁଲ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ଅଛନ୍ତି, ମୁଦ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ବାକି ଟଙ୍କା ମିଳିବ ।

ପୁଣ୍ୟ ଏମାର ମଠର ମହନ୍ତ ମହାରାଜ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ରାମାନୁଜ ଦାସ ମୁଦ୍ରଣ ନିମନ୍ତେ ତୁଲ ହଜାର ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ ଅର୍ଜୀକାର କରି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସୁଦ୍ଧା ହେଲେ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ବୋଲି ଆଶାସନା ମଧ୍ୟ ହେଲା ଅଛନ୍ତି । ମୋ ଜାମାତା ପୁରୀର ଗଉରୀମେଘ-ପୁତ୍ର ଓ ଆଇଭେଲେଟ୍ ଗୁଣ ବାହାଦୁର ଶ୍ରୀମାନ୍ ଲେକନାଥ ମିଶ୍ର ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇ ଆଂଶିକ ଟଙ୍କା ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ ବାବୁଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରି ଅଛନ୍ତି । ଗଡ଼ଜାତର ପୋଲିଟିକାଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ଟାଲେଣ୍ଟ ସାହେବ ମୋର ଏହି ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇ ଉତ୍କଳର କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ରଜା ମହାରାଜଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏ ବ୍ୟୟସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ କରି ମୋତେ କୃତଜ୍ଞତା ପାଶରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ସତେଇକଲାର ରଜକବି ଓ ଉତ୍କଳର ରଜନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବୃତ୍ତତମ, ରଜଶିପ୍ରତିମ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ଉଦିତ ନାରାୟଣ ସିଂହ ଦେବଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାରୁ ମହାରାଜ ଗ୍ରନ୍ଥର କେତେକ ମୁଦ୍ରିତ ଅଂଶ ଦେଖି ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରାପ୍ତି ଲାଭକଲେ ଓ ତଦବଧି ମହାରାଜଙ୍କଠାରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବାର ଆଶା ମୋ ମନରେ ଜାଗରୁକ ହୋଇଅଛି । ଶରସ୍ୱତୀର ରୁଲିଙ୍ଗ ଡପ୍ ରଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ଦେବ ମଧ୍ୟ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଇଁ ବିଶେଷ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରି ଅଛନ୍ତି । ପୁଣ୍ୟ ରାଧାକାନ୍ତ ମଠର ମହନ୍ତ ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଦାସ ଶେଷାମୀ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ଏ ଭାଷାକୋଷର ମୁଦ୍ରଣବ୍ୟୟ ଲାଗି ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ ପାରିଲେ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ଦେଶବସନ୍ତ, ଉତ୍କଳରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ବରପୁତ୍ର ରଜା ।

ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନିଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅଳି କରୁଥିବାରୁ ଶ୍ରୀ ନିଜପତିଙ୍କର ଏ ଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରତି ସମ୍ପର୍କ କୃପାଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବାର ଆଶା ହେଉଅଛି ।

ଏଥିମଧ୍ୟରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ, ଉତ୍କଳର ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ-ପ୍ରତିମ, ସାହିତ୍ୟପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀ ବିକ୍ରମ ଦେବ ବର୍ମା ଜୟପୁରର ରାଜସିଦ୍ଧାସନ ଅଳଙ୍କୃତ କରି ଅଛନ୍ତି । ସେ ମହୋଦୟ ପ୍ରଥମେ ଏହି ଦେଶହୃଦୟର ବ୍ୟୟ-ବହୁଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଲୀନ ଜୟପୁର ଅଧିକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ମୋ ପାଇଁ ଅଳି କରିଥିଲେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅପାର କରୁଣାରୁ ଆଜି ସେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଜୟପୁରର ଅଧିକାର । ତେଣୁ ମୁଦ୍ରଣ ବ୍ୟୟ ପାଇଁ ନଅଶ ଥିବା ଅର୍ଥ ସମ୍ଭବରେ ମୋର ଦୁଷ୍ଟିନ୍ତା ଦୂର ହୋଇଅଛି ଏବଂ ମୋ କର୍ମ-ପତ୍ନୀ ଆଲୋକ-ମୟ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ।

ପାଣ୍ଡୁଲିପିରୁ ପ୍ରଥମେ ଅନୁମାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚ ଶତ ପୃଷ୍ଠା ମାତ୍ର ଅଧିକାର କରିବ, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୁରୁ ମୁଦ୍ରଣ ପରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ କେବଳ ସେହି ଅଂଶ ବାର ଶତ ପୃଷ୍ଠା ଅଧିକାର କରିଅଛି । ଏପରି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତଭାବରେ ଗ୍ରନ୍ଥର କଲେବର ବୃଦ୍ଧି ହେବାରୁ ମୁଦ୍ରଣବ୍ୟୟସ୍ଥାନରେ ଆଶଙ୍କା ଜାତ ହେଉଥିଲେହେଁ, ଘର୍ଷ କୋଡ଼ଏ ବର୍ଷ-ବ୍ୟାପୀ କଠୋର ପରିଶ୍ରମରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଶକ୍ତି, ଟୀକା, ଟିପ୍ପଣୀ, ନୋଟ୍ ଆଦି ମୁଁ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖୁଅଛି, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ସମ୍ବରଣରେ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିବାର ଲେଉଟପଲଟ କରି ପାରୁ ନାହିଁ । ଉପକାନ୍ଦଙ୍କ ଅପାର କରୁଣା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ମୁଁ ମୋର ବହୁପରିଶ୍ରମସମୂହ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଲିଖିତ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ସରଳଜଗତର ଭାଇଭଉଣୀଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିବି ବୋଲି ଦୃଢ଼ସଙ୍କଳ୍ପ ହୋଇ ବସିଅଛି ।

ଶତମାନଙ୍କ ତଳେ ଶିଷ୍ଟପ୍ରୟୋଗମାନ ଯୋଗ କରିବା ଓ ଟୀକା ଲେଖିବା ପାଇଁ ଶତ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ହେବ ମୁଁ ସହସ୍ରାଧିକ ପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠ କରିଅଛି, ତଥାପି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ କଣିକାର ସମ୍ବନ୍ଧ ମୋର ନ ଥିବାରୁ କେତେକ ମହାନୁଭବ ବ୍ୟକ୍ତି ମୋତେ ସେମାନଙ୍କ କୃତ ବା ପ୍ରକାଶିତ ବା ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଥିବା ବହୁ ଗଦ୍ୟ, ପଦ୍ୟ ଓ ଅଭିଜ୍ଞାନ-ଗ୍ରନ୍ଥ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଆଜି ଏଠାରେ ସେହି ମହାନୁଭବମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୃଢ଼ସ୍ୱର କୃତଜ୍ଞତା ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି । ସେହି ଦାତାମାନଙ୍କର ମର୍ମ-ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା । ପ୍ରୋଫେସର ଆର୍ତ୍ତବିହାର ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କର, ଶ୍ରୀ ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ, ପ୍ରୋଫେସର ମୋହନମୋହନ ସେନାପତି, ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ଦାସ, ଶ୍ରୀ ମାଳକଣ୍ଠ ଦାଶ, କବି ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ମହାନ୍ତି, ରାୟ ବାହାଦୁର ଅଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ, ରାୟ ବାହାଦୁର ରାମକାନ୍ତ ରାୟ, ରାୟ ସାହେବ ଉକାଇଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଲୁଲମଣି ଦାଶ, କଟକ ଅରୁଣୋଦୟ ପ୍ରେସର ସ୍ୱାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ଅରଜିତଚନ୍ଦ୍ର ଦାନ, ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ସାହୁ, ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁ, କଟକ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ପ୍ରେସର ସ୍ୱାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ, ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ବୋଷ, ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ପାଲ, କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଙ୍ଗ୍-କୋମ୍ପାନୀର ମେନେଜର ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଆକୁଳ ମିଶ୍ର କାବ୍ୟଗର୍ଭ, ଭାବୁର ରାୟ ବାହାଦୁର ଜୟନ୍ତ ରାଓ, ଶ୍ରୀମାନ୍ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଆର୍ତ୍ତବିହାରୀ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ରାୟସାହେବ ନନ୍ଦକିଶୋର ବଳ, ସମ୍ବଲପୁର ସାଧନା ପବ୍ଲିକାର ସମ୍ପାଦକ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱପ୍ନେଶ୍ୱର ଦାଶ, ଆଶାପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ଶଶିଭୂଷଣ ରଥ, ମହାରାଜ ସୋନପୁର, ଚିକଟାର ବାନପ୍ରସ୍ଥ ରାଜା ଶ୍ରୀ ରାଧାମୋହନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର

ଦେବ ଓ ଯୁବରାଜ - ଶ୍ରୀ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ, ଶ୍ରୀମତୀ କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ଦେବୀ, ସୁରଙ୍ଗୀର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ରାଜା ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଭୂପାଳୀ ଦେବ, ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସେନ ରାୟ, କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କୋମ୍ପାନୀର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ପଣ୍ଡା, ଭେଙ୍କାନାଲର ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଅଠଗଡ଼ ନିବାସୀ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଦାନବକୁ ରଥ, ରାୟ ବାହାଦୁର ରାଜକିଶୋର ଦାସ, ଶ୍ରୀ ଗୋଦାବରୀ ମିଶ୍ର, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାଶ, ବ୍ରହ୍ମପୁରର ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋରର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ମୋର ପ୍ରାଣପ୍ରତିମା ସ୍ୱର୍ଗତା କନ୍ୟା ଶ୍ରୀମତୀ ଲବଣ୍ୟବତୀ, କାଶୀ ନାଶପତ୍ରଗୁରଣୀ ସତ୍ତ୍ୱର କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ପାଟଣା ପାଠଶାଳା ପ୍ରେସର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଣ୍ଡିତ ରାମଲୋଚନ ଶରଣ ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହକୁଳ ସାହେବ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର କୋଂସମ୍ପର୍କ; ମୁଁ ଉତ୍କଳମାତାଙ୍କର ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ ଓ ଅଧମ ପୁତ୍ର । ମୋ ଭଲ ଗୁଣଗୁଣ, ବିଦ୍ୟାଗୁଣ, ସାଧନାଗୁଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଉତ୍କଳ ଜାତିର ଏ ଯେଉଁ ଭାଷାସୌଧ ନିର୍ମିତ ହେଲା, ତାହା ବହୁଶତ ବିଦ୍ୟୋତ୍ସାହା, ଗୁଣଗ୍ରାସୀ, ସାହିତ୍ୟପ୍ରାଣ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତି ଓ ଅଶୀର୍ବାଦ ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବପରି ହୋଇଅଛି ।

ଯେଉଁମାନେ ମୋତେ ନାନାଭାବରେ — କେହି ଧନ ଦ୍ୱାରା, କେହି ଉତ୍ସାହଦ୍ୱାରା, କେହି ଲେଖାଦ୍ୱାରା, କେହି ଆଶୀର୍ବାଦ ଦ୍ୱାରା, କେହି ପୁସ୍ତକ ଯୋଗାଇ, କେହି ଦାତାମାନଙ୍କ ଠାରେ ସୁପରିଷ୍ଟ କରି ଶବ୍ଦ ଯୋଗାଇ — ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ଆମରଣ ଗୁଣୀ ରହିଲି ।

‘ବିଦ୍ୱାର’ ଓଡ଼ିଶାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଲିଟିସାହେବ ମହାମାନ୍ୟ ମାନ୍ୟବର ସର ହିଉ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ସନ୍ ମହୋଦୟ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ବିଶିଷ୍ଟ ପୃଷ୍ଠପୋଷକରୂପେ ମୋତେ ନାନାପ୍ରକାରେ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଥିବାରୁ ମୁଁ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଜାତିର ମହାନୁଭବମତା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଠାରେ ଚିରକୃତଜ୍ଞତା ପାଶରେ ଆବଦ୍ଧ ।

ଯେଉଁମାନଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ଆଜି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ମୁଦ୍ରିତ ହେବାର ଆଶା ଅଂଶତଃ ଫଳବତୀ ହୋଇଅଛି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାଫଟୋନ୍ ଛବି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଦେଖି ବୋଲି କଲ୍ପନା କରିଅଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଫଟୋ ବା କୁଲ୍ ହସ୍ତଗତ ହୋଇଅଛି ସେମାନଙ୍କ ଛବିମାନ ଏ ଖଣ୍ଡରେ ସଂସ୍କୃତ ହେଲା ଏବଂ କମ୍ପଣୀ ଯାହା ଯାହା ହସ୍ତଗତ ହେଉଥିବ ତାହା ସ୍ୱରକ୍ଷା ଶିଳ୍ପମାନଙ୍କ ରେ ଯୋଗ କରାଯିବ ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅନେକ ଅଭାବ ଓ ଦୋଷ ରହିଗଲା । ଏହାକୁ ମୁଁ ଯେଉଁପରି ସର୍ବାଙ୍ଗସୁନ୍ଦର କରିବାକୁ କଲ୍ପନା କରିଥିଲି ସମୟ, ଅଭିଜ୍ଞାନ-ଗ୍ରନ୍ଥ, ଦେଶାଟନ ଓ ବିବେଚନା ଅର୍ଥାଭାବରୁ ଏବଂ ଯଥେଷ୍ଟ ସହକର୍ମୀ ଅଭାବରୁ ତାହା କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଏଭଳି ମାତ୍ର କହି ପାରିବି ଯେ, ମୁଁ ମୋ ଚେଷ୍ଟାରେ ଚୁକ୍ତି କରିନାହିଁ । ମୋର ଏକମାତ୍ର ଆଶା ଯେ, ମୁଁ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ଲେଖିବାର ଯେଉଁ ବିଗୁଣନ ସ୍ଥାପନ କରିଗଲି ତାହାର ପତ୍ନୀ ଅନୁସରଣ କରି ମୋ ଅପେକ୍ଷା କ୍ଷମତାଶାଳୀ ଅଧିକତର ଗୁଣୀ ଓ ଅଧିବସାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦିନେ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିଧାନ ସଫଳତା କରି ପାରିବେ । ମୋର ଏହି ସଂଗ୍ରହ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର ଉପକରଣ ମାତ୍ର ।

ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ମୁଁ ଓକିଲ ଭାବେ କରବା ବେଳେ ଉତ୍କଳର ଦେଶଭୂଗୋଳବ୍ରତ, କର୍ମନିଷ୍ଠ, ବୟୋଭବ ତଥା ଜ୍ଞାନଭବ ମିଶ୍ରର ଦାସ (ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ ଏମ୍. ଏ., ବି. ଏଲ. ସି. ଆଇ. ର) କୁ ସମର୍ପଣ

ପାଇବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲୁ ଓ ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଭାବନାରେ ଭୁଲ୍ଲସମ୍ପର୍କୀୟ, ରେଭନ୍ସା ବାଳିକାବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଦି କେତେକ ସାଧାରଣ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ କର୍ମୀ ରୂପେ କିଛି ଦିନ କର୍ମ କରିଥିଲି । ମୋ ଜୀବନର ସେହି ସ୍ମରଣୀୟ ସାତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ବସି ତାଙ୍କର ଜ୍ଵଳନ୍ତ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ, ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଜାତୀୟପ୍ରେମ, ଦେଶସେବା, କର୍ମନିଷ୍ଠା ଓ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଆଦି ଦେଖିବା ଯୋଗୁଁ ମୋ ଜୀବନର ଗତି ଯେଉଁ ପରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀରୂପ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲି, ତାହାର ଫଳରେ ଆଜି ଏପରି ଗୋଟିଏ ବହୁ ଆୟୁଷସାଧ୍ୟ, ବହୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟସାଧ୍ୟ, ବହୁ ଜନସାଧ୍ୟ ଓ ବହୁ ସମୟସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପରି ହୋଇଥିଲା । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆସି ନ ଥିଲେ ନାନା ବାଧା-ବିଘ୍ନ, ଅଭାବ-ଅସୁବିଧା, ଘାତ-ପ୍ରତିଘାତ, ଆଶା-ନିରାଶ୍ୟ ଅଭିକ୍ରମ କରି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ ସହକାରେ ଅନ୍ୟତମ ୨୦ ବର୍ଷ ଲାଗି ଏପରି ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଶେଷ କରି ପାରି ନ ଥାନ୍ତି । ପ୍ରକଳ୍ପ ଭରଣୀ ହଜାର ପୃଷ୍ଠା ବ୍ୟାପୀ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଶେଷ ହେବା ପରେ ସେ ନିଜେ ମୋ ଘରକୁ ଆସି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖି ତହିଁ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଦେଇ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଗଲେ ଏବଂ ତତ୍ପରେ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ଶୁଦ୍ଧ ହେବା ପାଇଁ ମୁଁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କଲି ।

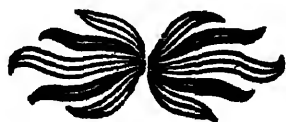
ଏ ଅଭିଧାନର ସଂକଳନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ଦେବୀ ନାନା ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ନ ଥିଲେ

ମୋ ଜୀବନରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣୟନରୂପ ମହାବ୍ରତ ମୁଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ପାରି ନ ଥାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରେ କେତେଦୂର ଗୁଣୀ, ତାହା ଭାଷାରେ ପ୍ରକଟ କରି ପାରିବି ନାହିଁ—ମୁଁ ଏଥିଲାଗି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ତିର ଜୀବନ ପାଇଁ ଅପରିଶୋଧ୍ୟ ଗୁଣରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିଲି ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଅନୁଶୀଳନ କରିବାରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ଉତ୍ସାହ-ଦାତା ଓ ପ୍ରତ୍ନୋତ୍ତର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ କର ଏ ପ୍ରକଳ୍ପର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ପ୍ରକାଶର ଭାର ବହନ କରି ମୋତେ ପରମାୟାସ୍ଥିତ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

ଯେଉଁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅପାର କରୁଣାରୁ ଏହି କ୍ଷୀଣ ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ଏପରି ବିରାଟ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ଲେଖା ଶେଷ ହୋଇ ପାରିଲା ଓ ଯାହାଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ଆଜି ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ସାମ୍ବରଣଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପିତ ହେଲା, ସେହି ପରବ୍ରହ୍ମଙ୍କ କରୁଣା ଏ ପ୍ରକଳ୍ପର ଶେଷ ଖଣ୍ଡର ମୁଦ୍ରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଏକମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ ।

ପରିଶେଷରେ ନିବେଦନ ଏହି କି ଏ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ପାଠକରି ପାଠକମାନେ ଯେଉଁଠାରେ ଯାହା ଭ୍ରମପ୍ରମାଦ ଦେଖିବେ ବା ପରିବର୍ତ୍ତନାଦିର ଯାହା ଯାହା ସୂଚନା କରିବେ ତାହା ଅନୁପ୍ରହସ୍ତଙ୍କ ମୋତେ ଜଣାଇଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଖଣ୍ଡ ଓ ସମ୍ପରଣ ମାନଙ୍କରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ପରିହାର ବା ପାଳନ କରିବାକୁ ମୁଁ ଯଥାଶକ୍ତି ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ ସଙ୍କଳନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅଭିଜ୍ଞାନ ଗ୍ରନ୍ଥ,
ଗ୍ରନ୍ଥକାରମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ ।

M. W.—ମନଥର ଉତ୍କଳଆତ୍ମଙ୍କ କୃତ ସଂସ୍କୃତ-ଇଂରାଜୀ ଡକ୍ଟନାମା ।

Kirtikar—ଡକ୍ଟର କୀର୍ତ୍ତିକାରଙ୍କର 'Indian Plants'

(ଭରଣସ୍ୱ ଉଦ୍ଭିଦ)

Apte—ପ୍ରେମେଶ୍ୱର ଅପ୍ତେଙ୍କର Practical Sanskrit—English Dictionary. (ସଂସ୍କୃତ-ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନ)

Beams—Beams' Comparative Grammar of four Indo-Aryan languages. (ସମ୍ପର୍କ ଗୁରୁ ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ)

Haines—ଡାକ୍ତର ସାହେବଙ୍କ Botany of Bihar and Orissa. (ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର ଉଦ୍ଭିଦତତ୍ତ୍ୱ)

Howells—ପାଦ୍ରୀ ହାକେଲ୍ ସାହେବଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ।

Fallon—ଡକ୍ଟର ଫାଲନଙ୍କର ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ-ଇଂରାଜୀ ଡକ୍ଟନାମା ।

Sir George Greierson—Linguistic Survey of India. (ବ୍ରାହ୍ମରସନଙ୍କ ଭାରତର ଭାଷାବିଶ୍ଳେଷ) ।

Grundy—ପାଦ୍ରୀ ଗ୍ରଣ୍ଡି ସାହେବଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ ଡକ୍ଟନାମା ।

ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ—ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ 'ଶବ୍ଦତତ୍ତ୍ୱବୋଧ' ଅଭିଧାନ ।

ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର—ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଦାସଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ଅଭିଧାନ ।

ବିଶ୍ୱକୋଷ—ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ବସୁଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ 'ବିଶ୍ୱକୋଷ' ।

ସୋଗେଷ୍ଟ୍—ସ୍ୱୟଂ ବାହାଦୁର ସୋଗେଷ୍ଟ୍ ସ୍ୱୟଂ ବିଦ୍ୟାନିଧିଙ୍କ ସଂକଳିତ 'ବଙ୍ଗଳା ଶବ୍ଦକୋଷ' ।

ପ୍ରକୃତିବାଦ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମକମଳ ବିଦ୍ୟାଳଙ୍କାରଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ସଚ୍ଚିତ୍ର ବଙ୍ଗଳା 'ପ୍ରକୃତିବାଦ' ଅଭିଧାନ ।

ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର - କାଶୀ ନାଗରୀ ପ୍ରଗୁରଣୀ ସଭାଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ 'ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦ-ସାଗର' ବା ହିନ୍ଦି ଭାଷାର ବୃହତ୍ କୋଷ ।

ସୁବଳଚନ୍ଦ୍ର—ସୁବଳଚନ୍ଦ୍ର ମିତ୍ରଙ୍କ ସରଳ ବଙ୍ଗଳା ଅଭିଧାନ ।

ଗାଙ୍ଗୁଲି—The student's Bengali and English Dictionary (ବି. ଗାଙ୍ଗୁଲିଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା-ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନ)

ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ—ଶ୍ରୀ ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ସେନ୍ ଗୁପ୍ତଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା 'ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ଶିକ୍ଷା' ।

ସମର୍ଥକୋଷ - ରଜା ରାଧାକାନ୍ତ ଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ 'ସମର୍ଥକୋଷ' ଅଭିଧାନ ।

ଶବ୍ଦକଳ୍ପଦ୍ରୁମ—ବଙ୍ଗାକ୍ଷରରେ ମୁଦ୍ରିତ ସଂସ୍କୃତ ଅଭିଧାନ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶିଷ୍ଟପ୍ରୟୋଗର ଗ୍ରନ୍ଥକାରମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ ।

(ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ—ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ନାମ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଦିଆ ଯାଇଅଛି)

ଅରୂପତ; ଅରୂପତାନନ୍ଦ—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ନେମ୍ବାଲଗାଦର ମହନ୍ତ, ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅରୂପତାନନ୍ଦ ଦାସ ।

ଅଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର—ସ୍ୱୟଂ ବାହାଦୁର ଅଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତସିଂହାର ।

ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ—ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ ପତ୍ର ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—ପ୍ରାଚୀନ କବି କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥ ।

କୁନ୍ତଳା; କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ—ଶ୍ରୀମତୀ କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ଦେବୀ ।

କୁଳମଣି—ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ଦାଶ ।

କୃପାସିନ୍ଧୁ—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ—ଧରକୋଟର ପ୍ରାଚୀନ ରଜା ।

ଗଙ୍ଗାଧର—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ।

ଗଡ଼ଜାତବାସିନୀ—ତାଳଚେରରୁ ପ୍ରକାଶିତ ସାପ୍ତାହିକ ପତ୍ର ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ—ଗଞ୍ଜାମର ପ୍ରାଚୀନ କବି ।

ଗୋଲ୍ଲେଙ୍କ—ଅପ୍ରକାଶିତ କାବ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରରେଖାର ଆଧୁନିକ କବି ।

ବିକଟ—ରଜାସାହେବ ବିକଟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି—କବି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ମହାନ୍ତି ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭକ୍ତକବି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାଶ ।

ଜଗବନ୍ଧୁ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ ।

ଜାରଣୀ—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଜାରଣୀଚରଣ ରଥ ।

ଭୂଲସୀ-ବିକ୍ରମ—ଜୟପୁରର ରଜା ବିକ୍ରମଦେବଙ୍କ କୃତ ଭୂଲସୀ ଦାସଙ୍କ ହିନ୍ଦି ରାମାୟଣ ଆଦିକାଣ୍ଡର ପଦ୍ୟାନୁବାଦ ।

ଦାଶରଥ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଦାଶରଥ ଦାସ ।

ଦାନକୃଷ୍ଣ—ଭକ୍ତକବି ଦାନକୃଷ୍ଣ ଦାସ ।

ଦୈନିକ ଆଶା—ବ୍ରହ୍ମପୁରରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଦୈନିକ ପତ୍ରିକା ।

ନନ୍ଦକଣ୍ଠୋର—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ କବି ନନ୍ଦକଣ୍ଠୋର ବଳ ।

ନାରାୟଣ—କବି ନାରାୟଣ ଦାସ (ଦୂରବଣ) ।

ମାଳକଣ୍ଠ—ଶ୍ରୀ ମାଳକଣ୍ଠ ଦାଶ ।

ପଞ୍ଚାମୃତ—କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନୀଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ରିକା ।

ପୀତାମ୍ବର—କବି ପୀତାମ୍ବର (ନୃସିଂହ ପୁରଣ) ।

ପୀତାମ୍ବରୀ—ଶ୍ରୀମତୀ ପୀତାମ୍ବରୀ ଦେବୀ ।

ପ୍ରତାପ—ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ପ୍ରକାଶିତ ଶଶିଶେଖା ।

ପ୍ରାଚୀ—କଟକ ପ୍ରାଚୀସମିତି ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନମାଳା ।
 ପ୍ୟାସମୋହନ—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ୟାସମୋହନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।
 ଫକୀର, ଫକୀରମୋହନ—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି ।
 ବଳରାମ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ବଳରାମ ଦାସ (ରାମାୟଣ) ।
 ବି. କେ. ପୁ—ବିଷ୍ଣୁ କେଶରୀ ପୁରାଣ ।
 ବିନାୟକ—ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ବିନାୟକ ମିଶ୍ର ।
 ବିଶ୍ୱନାଥ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ବିଶ୍ୱନାଥ ଖୁଣ୍ଟିଆ (ବିଚିତ୍ର ରାମାୟଣ) ।
 ବିଷ୍ଣୁକେଶରୀ ପୁରାଣ—ପ୍ରାଚୀ-ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନମାଳା ।
 ବ୍ରଜନାଥ—ବ୍ରଜନାଥ ବଡ଼ ଜେନାଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ସମରତରଙ୍ଗ ।
 ଭକ୍ତଦାସ, ଭକ୍ତଚରଣ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଭକ୍ତଚରଣ ଦାସ ।
 ଭଞ୍ଜ—କବି ଭଞ୍ଜେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ।
 ଭୂମା—ଭୂମାର୍ଥୀବର (କପଟପାଶ) ।
 ଭିକାଶଚରଣ — ରାୟ ସାହେବ ଶ୍ରୀ ଭିକାଶଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ।
 ଭୂପତି—ପ୍ରାଚୀ-ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନମାଳାର କବି ଭୂପତି ପ୍ରଣୀତ ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।
 ମଦନମୋହନ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଦନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ (ଶର୍ଥଦର୍ଶନ) ।
 ମହାଦେବ — ପ୍ରାଚୀନ କବି ମହାଦେବ ଦାସ (ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପୁରାଣ)
 ମଧୁସୂଦନ—ଭକ୍ତକବି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ।

ଯଶୋବନ୍ତ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂହ ।
 (ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା) ।
 ରାଜକିଶୋର — ଡାକ୍ତର ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ନନ୍ଦ ।
 ରାଧାନାଥ — କବିବର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ରାଧାନାଥ ରାୟ ।
 ରାଧାମୋହନ—ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରାଧାମୋହନ ରାଜେନ୍ଦ୍ରଦେବ ।
 ରାମଦାସ — ପ୍ରାଚୀନ କବି ରାମଦାସ (ଦାର୍ଦ୍ଦ୍ୟଭାରତ) ।
 ରାମଶଙ୍କର—ରାୟ ବାହାଦୁର ଶ୍ରୀ ରାମଶଙ୍କର ରାୟ ।
 ଶିଶୁଶଙ୍କର—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଶିଶୁଶଙ୍କର (ଭୂଷା ଅଭିଳାଷ) ।
 ସତ୍ୟସମାନ୍ବର — କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ସାପ୍ତାହିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ।
 ସମାଜ — କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ସାପ୍ତାହିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ।
 ସହକାର — କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ।
 ସାରଳା—ପ୍ରାଚୀନ କବି ସାରଳା ଦାସ (ମହାଭାରତ) ।
 ସୁଭଲ ଦେବ — ବାମନୀୟ ରାଜା ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ରାଜା ସର୍ବ ବାସୁଦେବ
 ସୁଭଲ ଦେବ ।
 ସୋନପୁର — ସୋନପୁର ମହାରାଜ ସର୍ବ ବାମନୀୟଦୟ
 ସିଂହ ଦେବ ।
 ହରେକୃଷ୍ଣ — କବିରାଜ ହରେକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର ।

ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଇଂରାଜୀ ଅକ୍ଷରରେ ଅକ୍ଷରାନ୍ତରୀକରଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ।

LETTERS & SOUNDS USED IN ENGLISH TRANSLITERATION OF THE WORDS
 IN THE PURNACHANDRA BHASHAKOSHA.

	Capital	Small		Capital	Small
ଅ	A	a	କ	K	k
ଆ	Ā	ā	କ୍ଷ	Ksh	ksh
ଇ	I	i	ଖ	Kh	kh
ଈ	Ī	ī	ଗ	G	g
ଉ	U	u	ଘ	Gh	gh
ଊ	Ū	ū	ଙ	Ṇ	ṇ
ଋ	Ru	ru	ଚ	Ch	ch
ୠ	Rū	rū	ଛ	Chh	chh
ୡ	Lu	lu	ଜ	J	j
ଏ	E	e	ଝ	Jh	jh
ଐ	Āi	ai	ଞ	Ṇ	ṇ
ଓ	O	o	ଟ	T	t
ଔ	Au	au	ଥ	Th	th
ଂ (ଅନୁସ୍ୱାର)	—	m	ଡ	D	d
ଃ (ବିଷ୍ଣୁ)	—	h	ଢ	—	rd
ଂ (ବିଷ୍ଣୁ)	—	h	ଧ	Dh	dh

	Capital	Small		Capital	Small
ଡ	—	<u>rdh</u>	ମ	M	m
ଣ	N	n	ଯ	Y	y
ତ	T	t	ର	R	r
ଥ	Th	th	ଲ	L	l
ଦ	D	d	ଲ	L	l
ଧ	Dh	dh	ଅବର୍ଣ୍ୟ ବ ବା	W	w
ନ	N	n	ଶ	Sh	sh
ପ	P	p	ସ	S	s
ଫ	Ph	ph	ହ	H	h
ବ	B	b			
ଭ	Bh	bh			

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ସାଙ୍କେତିକ ଅକ୍ଷର ଓ ଚିହ୍ନମାନଙ୍କ ପରିଚୟ ।
ABBREVIATIONS USED IN THIS WORK WITH THEIR MEANINGS.

ଅ = ଅବ୍ୟୟ ପଦ ।
 ଅଦାଲତ = ଅଦାଲତରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 + ଅଧିକରଣ = ଅଧିକରଣ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 + ଅପାଦାନଅ = ଅପାଦାନ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 ଅଶୁଦ୍ଧ = କଥାବାଣୀରେ ବା ଲେଖାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ବା ଭୁତାରଣ ।
 ଆ = ଆରମ୍ଭ ଭାଷା ।
 ଆଇନ୍ = ଆଇନ୍ ବା ସ୍ୱାଧୀନଶାସ୍ତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ଇଂ = ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ।
 ଇତର = ଇତରଜନ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ବା ଭାଷା ।
 ଇତା = ଇତାଳୟ ଭାଷା ।
 ଇତ୍ୟାଦି = ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶବ୍ଦ ଓ ସେହି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନ ।
 ଉ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଷା ।
 ଓ = ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ।
 କଚରୀ = କଚରୀ ଆଦିରେ ଓ ଅସିଷ୍ଟିତ ଦଲାଇ ଲେଖାଳିଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ବା ଭାଷା ।
 କକ = କକମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା ।
 + କରଣ = କରଣ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 + କର୍ତ୍ତୃ = କର୍ତ୍ତୃ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 + କର୍ମ = କର୍ମ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 କର୍ମଧା = କର୍ମଧାରୟ ସମାସ ।
 କୋଞ୍ଚ = କୋଞ୍ଚ ଭାଷା ।
 କି = କିୟାପଦ ।
 କି. ବିଶ = କିୟା ବିଶେଷଣ ।

ଶ୍ରୀ = ଶ୍ରୀଷ୍ଟାଦି ।
 ଶ୍ରୀ. ପୁ = ଶ୍ରୀଷ୍ଟ ଜନ୍ମର ପୂର୍ବାଦି ।
 ଶଶିତ = ଶଶିତଶାସ୍ତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ଗାଳ = ଇତରଜନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ବା ବାକ୍ୟ ।
 ଗୁ = ଗୁଜରାଟୀ ଭାଷା ।
 ଗ୍ରା, ଗ୍ରାମ୍ୟ = ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟବହାର; ମାର୍ଜିତ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିହାସ୍ୟ ଶବ୍ଦ ।
 ଗ୍ରୀ, ଗ୍ରୀକ୍ = ଗ୍ରୀକ୍ ଭାଷା ।
 ଜର୍ମୀନ୍ = ଜର୍ମୀନ୍ ଭାଷା ।
 ଜ୍ୟୋତିଷ = ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ତତ୍ = ତତ୍ପୁରୁଷ ସମାସ ।
 ତା = ତାମିଲ୍ ଭାଷା ।
 ତୁର୍କୀ = ତୁର୍କଦେଶୀୟ ଭାଷା ।
 ତୁଳ = ତୁଳନା କର ।
 ତେ = ତେଲଗୁ ଭାଷା ।
 ଦର୍ଶନ = ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ଦେ = ଦେଶଜ ଶବ୍ଦ ।
 ଦେଖ = ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶବ୍ଦ ଏ ଭାଷାକୋଷର ଶବ୍ଦକ୍ରମରେ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଖୋଜ ।
 ଦ୍ର = ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।
 ଦ୍ରା = ଦ୍ରାଘତା ଭାଷା ।
 ଥା; ଥାତ୍ = ସମ୍ଭୂତ ଥାତ୍ ।
 ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ = ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣରେ ଗଠିତ ବା ଭୁତାରଣ ବା ଅର୍ଥ ବୁଝାଯିବା ଶବ୍ଦ ।
 ନଞ୍ଚି ତତ୍ = ନଞ୍ଚି ତତ୍ପୁରୁଷ ସମାସ ।
 ନୟଂ = ନୟସକ ଲିଙ୍ଗ ।

ନାଟକ = ନାଟକରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା ।
 ନାମ = ସ୍ଥାନ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ନାମ ।
 ନୋଟ୍ = ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶବ୍ଦ ବିଷୟରେ ଟୀକା ।
 ନ୍ୟାୟ = ୧. ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର; ୨. ଦେଶପ୍ରଚଳିତ ନ୍ୟାୟ ବା
 ଉଚ୍ଚାରଣ ଦେବା ପ୍ରାମାଣିକ ଭୁକ୍ତି ।

ପଦ୍ୟ = କେବଳ ପଦ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅକାର ।
 ପର୍ତ୍ତି = ପର୍ତ୍ତିଶୀଳ ଭାଷା ।
 ପା = ପାଲ ଭାଷା ।
 ପୁଂ = ପୁଂଲିଙ୍ଗ ।
 ପ୍ରା = ପ୍ରାକୃତ ଭାଷା ।
 ପ୍ରାଚୀନ = ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ପା = ପାରସୀ ବା ପାରସ୍ୟ ଦେଶ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା ।
 ପ୍ରେ = ପ୍ରେସ୍ ବା ପ୍ରେସ୍ ଦେଶ ପ୍ରଚଳିତ ଭାଷା ।
 ବ = ବଚନ; (୧ବ = ଏକବଚନ; ୨ବ = ଦୁଇବଚନ;
 ବହୁ ବ = ବହୁବଚନ ।)

ବଂ = ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ।
 ବି = ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ।
 ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା = ବିଜ୍ଞାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ପାରଭାଷିକ ଶବ୍ଦ ।
 ବିଶ = ବିଶେଷଣ ପଦ ।
 ବିଶର ବିଶ = ବିଶେଷଣର ବିଶେଷଣ ।
 ବିପ୍ଳବ = ପୁରୋକ୍ତ ଶବ୍ଦର ବିପ୍ଳବାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ।
 ବିଦେ = ବିଦେଶିକ ଭାଷା (ଯଥା — ଇଂରାଜୀ, ଆରବୀ, ପାରସୀ,
 ପ୍ରେସ୍, ଜର୍ମାନ୍ ଆଦି) ରୁ ଆଗତ ଶବ୍ଦ ।
 ବିଦ୍ୟକ = ବିଦ୍ୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ବା ଆୟୁର୍ବେଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।
 ଭଜଣ; ଭଜା = ବସ୍ତ୍ରର ରଙ୍ଗର ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ କୋଣରେ କୋଣିଏ
 ହଜାର କୃଷକ ଲୋକଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା ।

+ ଭବ = ୧. ଭବାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟୟ;
 ୨. ଭବ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ମ = ମରହଟ୍ଟା ଭାଷା ।
 ମ. ପ. ଲେ = ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧାରୟ ।
 ଯଥା = ପୁରୋକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବା ଅର୍ଥର ପ୍ରୟୋଗର ଉଦାହରଣ ।
 ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ = ଶବ୍ଦର ଆଲୋଚିତ ଅର୍ଥ ।
 ଲରିଆ = ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଛତିଶଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଉପଭାଷା ।
 ସ = ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ।
 + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ = ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 + ସମ୍ବନ୍ଧ = ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ସବ = ସବ୍‌ନାମ ପଦ ।
 ସହଚର = ଏକତ୍ର ବା ଏକ ପରେ ଅନ୍ୟ ସହଚର ଶବ୍ଦରୂପେ
 ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦବିଷୟ ।

ସାନ୍ତାଳୀ = ସାନ୍ତାଳମାନଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା ।
 ସ୍ତ୍ରୀ = ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।
 + ସ୍ଵାର୍ଥ = ଶବ୍ଦର ସେହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।
 ହୁ = ହୁନ୍ଦୀ ବା ହୁନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ ଭାଷା ।
 ହେବ୍ରୁ = ହେବ୍ରୁ ଭାଷା ।
 ୧ମା = ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି ।
 ୨ୟା = ଦ୍ଵିତୀୟା ବିଭକ୍ତି ।
 ୩ୟା = ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି ।
 ୪ର୍ଥୀ = ଚତୁର୍ଥୀ ବିଭକ୍ତି ।
 ୫ମୀ = ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି ।
 ୬ଷ୍ଠୀ = ଷଷ୍ଠୀ ବିଭକ୍ତି ।
 ୭ମୀ = ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତି ।
 ୧ବ = ଏକବଚନ ।
 ୨ବ = ଦ୍ଵିବଚନ ।

ବହୁବ = ବହୁବଚନ
 + (ଯୁକ୍ତ) = ପରସ୍ପର ଯୁକ୍ତ ହେବା ଦୁଇ ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁ ଓ
 ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନ ।
 = (ସମାନ) = ଧାତୁ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମିଶି ବା ଦୁଇ ପଦ ମିଶି ନିଷ୍କନ୍ନ
 ହେବା ଶବ୍ଦ ବା ଅର୍ଥ ।

? (ପ୍ରଶ୍ନ) = ସନ୍ଦେହ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଚିହ୍ନ ।
 — (ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ) = ପରସ୍ପର ସଂବନ୍ଧ ଦୂରତ୍ଵ ଶବ୍ଦ ବା ଶବ୍ଦ ଓ ଅର୍ଥ ବା
 ଦୂରତ୍ଵ ଭାବ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧପୂର୍ବକ ଚିହ୍ନ ।

Etc. = Please refer to the word preceding and
 its following words in this Dictionary.

See = Please refer to the preceding word.

Law = Legal term.

Algebra	} = Words used in the said Sciences.
Arithmetic	
Astrology	
Astronomy	
Botany	
Geography	
Geometry	
Logic	
Mathematics	
Philosophy	

ପୁଣିକନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ ।

ଅ—ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଏକ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ।

A
अ
अ

ଏହି ବର୍ଣ୍ଣର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଚିହ୍ନ ବା ମାତ୍ରା ନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ଏହି 'ଅ' ସ୍ଵରସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ କରି ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଁ ଓ ବର୍ଣ୍ଣପରଚୟ କରୁଁ । ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ । ସଂସ୍କୃତରେ ଏହାର ଦ୍ରଷ୍ଟ, ଦୀର୍ଘ, ପ୍ଳୁତ, ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ ଓ ସ୍ଵରତ ଉଚ୍ଚାରଣମାନ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଏଥିର ଆଲୋଚନା ଅନାବଶ୍ୟକ । ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଅବଧାନମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ଏହି ଅକ୍ଷର ମଡ଼ାଇବାବେଳେ ଏହାକୁ 'ସ୍ଵରେ ଅ' ବୋଲି ଡାକନ୍ତି । ଏହା 'ଓ' ବା ପ୍ରଣବର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଥିତ; ଅ + ଉ + ମ୍ ପିଣ୍ଡିଓ ହୋଇଅଛି । ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ 'ଅ' ଅକ୍ଷରର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ବିଷ୍ଣୁମାନୁଷା ।

The first letter of the Ordia alphabet. The first vowel corresponding to the English letter, A.

ଅ—ସ. ବ. ପୁ—

A ୧ । ଅକ୍ଷରଶୂଳ ବାଜାୟକ ଅକ୍ଷର ।

1. The mystic root of the solar circle.

ଅ

୨ । ପ୍ରାଣପୁରୁଷଙ୍କ ଏକାକ୍ଷର ।

2 The letter indicating the Divine Soul pervading the Universe.

୩ । (ଅର୍ଥାତ୍ = ରକ୍ଷା କରିବା, + କର୍ତ୍ତୃ—ଅ, ସେ ସୃଷ୍ଟି ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ।) ବିଷ୍ଣୁ ।

3. Bishnu, the Preserver of the Hindu Trinity.

୪ । ମହେଶ୍ଵର, ଶିବ—4 Siba, the Destroyer.

* । ପରଂବ୍ରହ୍ମ ।

5. The Divine Soul or Essence pervading the Universe.

୬ । ପ୍ରଣବ ବା ଓଁକାରର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର (ଅ + ଉ + ମ୍ = ଓଁ) ।

6. The first component of the mystic syllable 'Om'.

[ଦ୍ର—ତନ୍ତ୍ରରେ 'ଅ' ର ସତର ପ୍ରକାର ଅର୍ଥ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ ।]

ସ. ଅ—

ଖେଦ, ଅନୁକମ୍ପା, ସମ୍ପୋଧନ, ସମ୍ମତ, ସାଦୃଶ୍ୟ, ଅଭାବ, ଅଳ୍ପତା, ଅପ୍ରସ୍ତୁତା, ବିରୋଧଭାବ, ଅସମ୍ମତ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ବର୍ଣ୍ଣ ।

[ଦ୍ର—ଏ ସ୍ଥଳମାନଙ୍କରେ ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ଦୀର୍ଘ ।]

Interjection used to indicate grief, pity, address, consent, similarity, want, littleness, narrowness, opposition, disagreement etc.

ସ. ଉପପଦ—

ନଷ୍ଟ ବା 'ନାହିଁ' ବାଚକ ଉପପଦ—

(ଏହା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ନ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରେ ଲଗି ନଷ୍ଟତ୍ଵପ୍ରଦ ସମାସ ହୁଏ । ଯଥା—ଅରସିକ, ଅଭଦ୍ର, ଅମନୁଷ୍ୟ)

A negative or privative particle prefixed to words beginning with consonants to form a compound, and used in the following senses.

ଏହି ଉପପଦ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥରେ ଲାଗେ :—

ସାଦୃଶ୍ୟ—(ଯଥା—ଅବ୍ରାହ୍ମଣ)—Similarity.

ଅଭାବ—(ଯଥା—ଅନିଷ୍ଠ, ଅକାରଣ)—Want.

ଅନ୍ୟତ୍ର—(ଯଥା—ସ. ଅନ୍ୟତ୍ର = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ)—Other than

ପାଥାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯଦିଓ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବସ୍ତୁର ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :— ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର’ ଖୋଜିବେ, ‘ଭୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଭୂଅ’ ଦେଖିବେ, ‘ବ୍ୟୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବର’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବର’ ଦେଖିବେ ।

ଅଲ୍ପତା—(ପଥା—ଅଲ୍ପତା)—Insufficiency or deficit.

ଅପ୍ରାଣସ୍ତ୍ୟ—(ସଥା—ଅକାଳ, ଅସମୟ, ଅପଶୁ)—

Unsuitability.

ବିରୋଧ—(ସଥା— ଅସୁର = ସୁରବିରୋଧୀ, ଅଶାନ୍ତିସୁ = ଶାନ୍ତିବିରୁଦ୍ଧ)—Opposition.

ମନ୍ଦତା ବା ସୁନନ୍ଦତା—(ସଥା—ଅମନୁଷ୍ୟ, ଅକଥା, ଅକର୍ମ, ଅକାଳ)—Badness.

ଅନୁକମ୍ପା—(ଏଥର ଉଦାହରଣ ଭାଷାରେ ବରଳ)—Sympathy.

[ଦ୍ର—ସ୍ବରଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ନିଷ୍ପାତ୍ୟ ‘ଅ’ ଲାଗିଲେ ଏହା ସମ୍ଭୂତରେ ‘ଅନ୍’ (ସଥା—ଅନୁକାର) ଓ ଓଡ଼ିଆରେ ‘ଅଣ’ (ସଥା—ଅଣୁକାର) ଆକାର ଧାରଣ କରେ । ଓଡ଼ିଆରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ଏହି ‘ଅ’ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତରେ ‘ଅଣ’ ଆକାର ଧାରଣ କରେ (ସଥା—ଅମଣିଷ, ଅମଣିଷ, ଅବାବୁଆ, ଅଣବାବୁଆ) ।

ଦେ. ବି—(ଧ୍ବନିନୁକରଣ)—(Onomatopoeic)

୧ । ଅଇ, ବମନେଇ—1. Tendency to vomit

୨ । ବମନ, ବାନ୍ତି—2. Vomiting.

[ଦ୍ର—ବାନ୍ତି କଲବେଳେ ମନୁଷ୍ୟ ଦୀର୍ଘ ‘ଅ’ ଧ୍ବନି କରିବାରୁ ଓ ବାନ୍ତିର ଉପକ୍ରମ ହେଲବେଳେ ଏହି ଧ୍ବନି ମୁହଁରୁ ବାହାରିଥିବାରୁ ‘ଅ’ ର ଏହି ଅର୍ଥ ।]

ଦେ. ଅ—ବେଝାଉର ବା ଅସମ୍ମତହୃଦୟ ଧ୍ବନି—An exclamation of disdain or disagreement.

[ଦ୍ର—ଏ ସ୍ଥଳରେ ଏଥର ଉଦାହରଣ ଦୀର୍ଘ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ।]

ଶକ୍ତି ଅକାର } ଦେ. ବି—ସକ୍ତ ନିପୁଣରେ ‘ଏ’ କାରାନ୍ତ ବା ‘ଓ’ କାରାନ୍ତ
ଲୁପ୍ତ ଅକାର } ଓ ଅକାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିସର୍ଗାନ୍ତ ପଦର ଯେଉଁ ‘ଅ’ ଅକ୍ଷର
ଲୁପ୍ତ ହୁଏ ତହିଁର ଚିହ୍ନ—୧

(ସଥା—ସୋହଂ, ଅନେନାହମ୍) ।

[ଦ୍ର—ଏଥର ଉଦାହରଣରେ ‘ଅ’ର ଶୀଘ୍ର ଆତ୍ମସ ଥାଏ ଏବଂ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖାରେ ମଧ୍ୟ ଏ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ । ହାତରେ ଚମ୍ପାପୁଲୁଟିଏ ଧରି ତାହା ପକାଇ ଦେବା ପରେ ହାତରେ ଯେଉଁ ବାସନାଜଳକ ରହିଯାଏ, ଏ ଶକ୍ତି ଅକାର ସେହିପରି ଅ ଅକ୍ଷରର ବାସନା ମାନ୍ତି ।]

A sign indicating the disappearing or silent ‘a’ in a compound word.

ଅଥ—ଦେ. ଅ —

A-A (ଧ୍ବନିନୁକରଣ, ‘ଅ’ ର ଦ୍ବିତ୍ବ) ।

୧ । ବମନ କରିବାର ବା ବମନ ଉପକ୍ରମ ହେବା ବେଳର ଶବ୍ଦ—

1. Sound of a person vomiting or going to vomit.

୨ । ଚମ୍ପାପୁଲୁଟିଏ ଧରି ତାହା ପକାଇ ଦେବା ବେଳେ ଶକ୍ତି ଯୋଗିବା ଦ୍ବି-ଉଦାହରଣ—2. Doubled or

repeated utterance of the letter ‘a’ by a child learning to write.

ଅଅଁଳା—ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ଆମଳକ) ଆମଳକ (ଦେଖ)

Aañlā

ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ଓ ତହିଁର କୋଳ ।

ସ. ନାମ—ଆମଳକ, 1. A tree and its berry; imbellic myrobalan; Phyllanthos emblica.

ଆମଳକା, ଧାରୀ, [ଦ୍ର—ଅଅଁଳା କୋଳ ଡିମ୍ବଳାର (ଏରଡ଼ା, ବାହାଡ଼ା, ଅଅଁଳା) ଏକତମ ଉପାଦାନ;

ଲେଖେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ମସଲା ସଙ୍ଗେ

ଏହାକୁ ମିଶାଇ ବାଟ କରି ଗାୟୋଇବା

ପୁରୁ ଦେହରେ ଓ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ

ଗାଧୁଆନ୍ତି ଓ ଏଥିରେ ଦେହ ବାସେ । ଏହା

ଦରଜା ପରି ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ । ଏହା ମିଠା ଓ

ଝଟମିଶା କଷା । ଏହା ବାୟୁ, ପିତ୍ତ, କଫ ଓ

ପ୍ରମେହନାଶକ । ଏହା ବୃଷ୍ୟ ଓ ରସାୟକ ।]

୨ । (ସ. ଅମ୍ଳାତ, ଅମ୍ଳାଟନ)

ସ ନାମ—ଅମ୍ଳାଟନ, ଅଅଁଳେଇ ଫୁଲ ଓ ଗୁଳ୍ମ; କୁରୁବକ ।

ଅମ୍ଳାତ, ଅମ୍ଳାତକ, ଏଥର ଫୁଲ ନାଲି ଓ ହଳଦିଆ । ଫୁଲର,

କୁରୁବକ, କୁରୁବକ, ତେଜ ମିଶା । ଏହି ତେଜରେ ସୁତା ଗଲାଇ

ବର୍ଣ୍ଣପୁଷ୍ପ, ମହାସହା ଗୁଳ୍ମ କରି, ମାଲ ଗୁଳ୍ମି ସ୍ବୀମାନେ ଜୁଡ଼ାରେ

ନାଲ୍‌ବିନ୍ତି, ଆର୍ଷଳା, ପିକନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଔଷଧରେ ଲାଗେ । ଏହା

ଆୟନ । କଷାୟ ମଧୁର ଚିକ୍ତ ରସ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ ଓ ସ୍ବିଗ୍ନ ।

କଟସେୟା, ଲାଳ—2 A flowering plant; Barleria

gulembarina cristata.

ଦେ. ଉତ୍ତରକା

[ନାଲି ଫୁଲ ଫୁଟିବା ଗୁଳ୍ମ = ସ. କୁରୁବକ; ହଳଦିଆ ଫୁଲ ଫୁଟିବା

ଗୁଳ୍ମ = ସ. କୁରୁବକ; ନେଳି ଫୁଲ ଫୁଟିବା ଗୁଳ୍ମ = ସ. ବାଣା]

୩ । (ସ. ଆମଳକ, ଏହାର ଆକୃତି ଅଅଁଳାକୋଳ ପରି ଚରୁଡ଼ା

ଚରୁଡ଼ା ଓ ଚେପ୍ପା ଥିବାରୁ)

ଆମଳକ—ଦେଉଳର ବିମାନ ଉପରେ ସ୍ଥାପିତ ଓ ଦକ୍ଷିଣା ପରି

ଚରୁଡ଼ା ଚରୁଡ଼ା ଓ ଚେପ୍ପା ଚକଡ଼ା । ଏହା ଉପରେ ଦହିନଉତି

ଥାଏ । ଅଅଁଳାକୋଳ ପରି କମ ହୋଇଥିବା ଦହିନଉତିର ତଳ

ବଇଁ । ଅଅଁଳା ସାଳ ।

3. An orange-shaped structure over the dome

and below the top-stone of a temple.

ଅଅଁଳା—ଦେ. ବି—ଅଅଁଳେଇ (ଦେଖ)

Aañlā,

Aañlei (See).

୧	ନ	ଉ	ବୁ	ଝ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଘ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଞ	ଡ

ଅର୍ଥଲ ନବମୀ—ଦେ. ବି—(ସ. ଅମଳକ + ନବମୀ)

Aaṇḍā nabamī ଧାନ୍ତି ନବମୀ, କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ ।

[ଏ ଦିନ ଅର୍ଥଲ ଗଛମୂଳେ ବସ୍ତ୍ର ପୂଜା କରାଯାଏ]

The ninth day of the bright fortnight of the month of Kārttika.

ଅର୍ଥଲ ମଞ୍ଜିଆ—ଦେ. ବି—

Aaṇḍā mañjiā

୧ । ଅର୍ଥଲ କୋଳପରି ଆକୃତିବିଶିଷ୍ଟ (ବଣି)

1. (bead) shaped like the berry of aaṇḍā.

୨ । ଅର୍ଥଲ ମଞ୍ଜି ପରି ଶିରବିଶିଷ୍ଟ (ଖଜୁ, ପାହୁଡ଼)—

2. (anklet or bracelet) Shaped and grooved like the berry of aaṇḍā.

ଅର୍ଥଲ ଲଇ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—

Aaṇḍā lai ଏକପ୍ରକାର ଗୁଳ୍ମ, ଏଥିର ଛଲ ଲଇରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

A kind of plant of which the bark is used as fibre.

ଅର୍ଥଲ ସାଲି—ଦେ. ବି—

Aaṇḍā sāli ଅର୍ଥଲ ୩ (ଦେଖ)—Aaṇḍā 3 (See).

ଅର୍ଥଲସାଲ ବୋଲି ପୁଣି ।

ଅନ୍ତରାଳରେ ଫେରି ।

ସମୋଟ—ପ୍ରମୋଦକୁ ଗାଳ ।

ଅର୍ଥଲେଇ—ଦେ. ବି—

Aaṇḍēi ଅର୍ଥଲ ୨ (ଦେଖ)—Aaṇḍā 2 (See)

ଆ—ଦେ. ବି—(ଅନ୍ୟାନ୍ୟକରଣ)

Ai

୧ । ବମନ, ଡାକ୍ତରୀ 1. Vomiting.

୨ । ବମନୋପକମ୍ପ 2. Tendency to vomit.

୩ । ବାନ୍ତି କରବା ଶବ୍ଦ 3. The sound of vomiting.

ଦେ. ଅ—(ସ. ଅସ୍ତି)

(ଶ୍ୱାଲେକଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହୃତ ସମ୍ବୋଧନ) ହେ, ଲୋ, ଅଲୋ !
(A term used in addressing females) Oh !

Hallo.

ସମ୍ପର୍କ—ଅଇ ସୁନ୍ଦର ! ଅଇ ସୁଲକ୍ଷଣୀ ! ଅଇ ସାଧୁ !

[ଦ୍ର—ଅହମ୍ ଶ୍ୱାଣ୍ଡ ବାଳକାମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱରୂପକମାନେ କରୁଛନ୍ତି
ଆଶୀର୍ବାଦନ;—‘ଅଇସୁଲକ୍ଷଣୀ ହୋ’ = ସ. ଅସ୍ତି ! ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଭବ
= ହେ ! ସୁଲକ୍ଷଣୀ ହୁଅ]

(ମୋର, ମତେ) ଅଇ ଉଠାଇବା—ଦେ. ବି.

Ai uthāibā ବାନ୍ତି ମାଡ଼ିବା, ବମନର ଉପକମ୍ପ ହେବା, ବମନିବା ।

ଆକାର ଉଠା Having a tendency to vomit.

(ମୋର) ଅଇ ଉଠିବା—ଦେ. ବି—ଅଇ ଉଠାଇବା (ଦେଖ)

Ai uthibā —Ai uthāibā (See)

ଅଇଠା ଇତ୍ୟାଦି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଇଠା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ) ।

Aiñthā Ainhā etc. (see)

ଅଇ କରବା—ଦେ. ବି—ବାନ୍ତି କରବା—To vomit.

Ai karibā

ଆକାର କରା

ଅଇକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) । Ehikshāṇi (See)

Aikā

ଅଇକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—(ସ. ଏତତ୍ + ଶଣ) ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇi —Ehikshāṇi (See)

ଅଇକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇikā —Ehikshāṇi (See)

ଅଇକ୍ଷଣି - ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇi —Ehikshāṇi (See)

ଅଇକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇikā —Ehikshāṇi (See)

ଅଇକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇi —Ehikshāṇi (See)

ଅଇକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ) ।

Aikshāṇikā —Ehikshāṇi (See)

ଅଇଘର—ଦେ. ବି—(ସ, ଅଗ୍ନିସ୍ତବ; ସ ଅଗ୍ନି + ଘରବା =

Aigharā

ବୁଝିବରମୋଡ଼ା

୧ । ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

(ଏ ଦିନ ରାତିରେ ଗ୍ରାମମୁଣ୍ଡରେ କୁଟା ଆଦି ଗଦା କରାଯାଇ

ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତପ୍ତ ହୁଏ; ଏହି ନିଆଁକୁ ‘ଅଗ୍ନି’ ଓ ନିଆଁ ଜଳାଇବାକୁ

‘ଅଗ୍ନିଜଳା’ ବୋଲାଯାଏ) ।

1. The fullmoon of the month of Magha on the night of which villagers light a bonfire at one extremity of the village.

୨ । ଅଗ୍ନି; ମାଘପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତିରେ ଗାଆଁମୁଣ୍ଡରେ ଜଳାଇବା

ନିଆଁ—2. Bonfire lighted on the fullmoon night of the month of Magha

୩ । ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପୂର୍ବରାତି ।

3. The night preceding the fullmoon of the month of Fālguna.

୪ । ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପୂର୍ବରାତିରେ ସକାଳରୁ ରାତି ପାହାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମମୁଣ୍ଡରେ କରାଯିବା ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତପ୍ତ ।

4. Bonfire lighted at one end of the village

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭିଧାନ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲେଖାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା:—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥା' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

on the night preceding the fullmoon of the month of Fālguna.

[ଦ୍ର—ବୃହସ୍ପତିଙ୍କୁ ଗଲେ ଭରତର ସମ୍ପଦ ହୋଇ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷରେ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତିରେ ଓ କେଉଁକେଉଁଠାରେ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପୂର୍ବ ରାତିରେ ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବ କରାଯାଏ ।

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନମାନଙ୍କରେ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପୂର୍ବ ରାତିରେ ଗ୍ରାମର ଠାକୁର ଗ୍ରାମବାସୀରେ ପହଞ୍ଚିବାର କର ଯିବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଘରସାମନା ଦାଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚି 'ହାରିଭୋଗ' ଖାଆନ୍ତି ଓ ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହସ୍ଥ ତାଙ୍କ ଦୁଆର ଆଗ ଦାଣ୍ଡରେ ନଡ଼ିଆ ବାହୁଙ୍ଗା ବା ବାଉଁଶ ଲଗିରେ କୁଟା ଆଦି ଗୁଡ଼ାଇ ପୂର୍ବରୁ ପୋତି ଥାଆନ୍ତି । ଦିଅଁ ବଜେ କଲ୍ଲବେଳେ ଉକ୍ତ ହୁଳାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଦିଅଁ ଗ୍ରାମମୁଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେଠାରେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଗୁହାତ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କୁଟାଗଦାରେ ନିଆଁ ଲଗେ, ସେ ନିଆଁକୁ 'ଅଗି' ବା 'ଅଭିଧାନ' କହନ୍ତି । ସେହି ଜଳୁଥିବା ନିଆଁଗଦାକୁ ଦିଅଁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରି ସେଠାରେ ଭୋଗ ଖାଇ ନିଜ ମନ୍ଦିରକୁ ବାହୁଡ଼ନ୍ତି । କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏହି ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବକୁ 'ମେଣ୍ଟାକୁଡ଼ିଆ ପୋଡ଼ି' ଓ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଏହାକୁ 'ମେଣ୍ଟାଘର ପୋଡ଼ି' କହନ୍ତି । ବଙ୍ଗ ଦେଶରେ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପୂର୍ବ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏହିପରି ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବ ହୁଏ । ମାରହାଡ଼ମାନେ ଦୋଳ ପୂର୍ବ ସନ୍ଧ୍ୟାଠାରୁ ଭୋଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୁଟା, ଚରା କନା, ଚରା କାଗଜ, ଓ କାଠ ଆଦି ଦାଣ୍ଡରେ ଜମା କରି ଅଗି ଜାଳନ୍ତି ।

୨-୨-୨୩ ଭାରତୀୟ ଅମୃତବଜାର ପତ୍ରିକାରେ ଶ୍ରୀରଞ୍ଜନବିଳାସ ରାୟ ଚୌଧୁରୀ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମର୍ମରେ ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜି ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିଥିଲେ :—

"ବଙ୍ଗ ଦେଶରେ ଦୋଳପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପୂର୍ବ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରତି ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ଏବଂ ଗ୍ରାମମୁଣ୍ଡରେ ଅଗି ଜଳାଯାଏ । ପଶ୍ଚିମ ଭାରତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଘର ଆଗ ଦାଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ଗବ ଗଛ ପୋତା ଯାଇ ତହିଁ ଉପରେ କୁଟା, ଚରା କନା ଓ ଘଷି ଆଦି ଜମା କରାଯାଇ ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବ ହୁଏ ଏବଂ ରାତିଯାକ ଲୋକେ ଅଶ୍ୱାଳ ଗୀତ ବୋଲି ନାଚନ୍ତି । ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତରେ ମୃତ ହୋଇଥିବା ବୀରମାନଙ୍କ ବଶଧରମାନେ ନାଚରେ ଖଣ୍ଡା ଧରି ଏହି ନିଆଁଗଦା ଗୁରୁପାଖରେ ବୁଲି ନାଚନ୍ତି ଏବଂ ଏ ନିଆଁରେ ଗରମ କରାଯାଇଥିବା ପାଣିରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଗାଧୁଆନ୍ତି । ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବ ହୁଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ କୌକୁର୍ରେ ପରଶର ଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି । କଥୁତ ଅଛି ଯେ Scythians ବା ଶକମାନେ ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ରାଜାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଭାରତରୁ ବଢ଼ାଡ଼ିତ ହେବା କାଳରୁ ଏ ଉତ୍ସବ ପଶ୍ଚିମ ଭାରତରେ ଚଳି ଆସୁଅଛି । କେହି କେହି କହନ୍ତି ଯେ 'ହରିକା' ନାମରେ ଗୋଟିଏ ରାକ୍ଷସୀ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଖାଇଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ଏହାକୁ ବଧ

କରି ନ ପାରିବାରୁ ଶିବ ଏହାକୁ ବଧ କଲେ । ଏହି ରାକ୍ଷସୀର ବିରାଟ ଦେହକୁ ଦେବତାମାନେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ପୋଡ଼ିଲେ, ଅଭିଧାନ ଏଥିର ସ୍ମାରକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । କେହି କେହି କହନ୍ତି, 'ହରିକା' ବସନ୍ତ, ମିଳିମିଳା, ନାଚଫୁଟି ଆଦିର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଯୋଗିନୀ । ମହାଦେବ ଏହାକୁ ବିନାଶ କଲେ ଓ ଲୋକେ ଏହା ଶବ ଉପରେ ନିଜ ନିଜ ଘରର ଅଳିଆ, ଚରା କନା, କାଠି, କୁଟା ଗଦା କରି ନିଆଁ ଜାଳିଲେ । ସେହି କାଳରୁ ଏ ଅର୍ଗ୍ଗି ଉତ୍ସବ ହୋଇ ଆସୁଅଛି ।"

ଲୋକେ ବାଇଗଣପୋଡ଼ା ପାଇବା ଆଶାରେ ଏହି ଅଭିଧାନ ନିଆଁଗଦା ଉପରକୁ କଣ ବାଇଗଣ ଫିଙ୍ଗନ୍ତି ଓ ନିଆଁ ନିଭିଗଲେ ପାଉଁଶକୁ ଖୋଲାଇ ଖୋଜାଖୋଜି କରି ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣ ଆଣନ୍ତି ଓ କେହି କେହି କଛ ନ ପାଇଲେ ଫେରି ଆସନ୍ତି ।]

ଅଭିଧାନକୁ ବାଇଗଣ ପୋଡ଼ାପୋଡ଼ିବା—ଦେ. ନ୍ୟାୟ—

Aigharāku bāigana phopārdibā.

ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ଫଳ ଆଶାରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ବ୍ୟୟ କରିବା ।

To do any work or spend money without hope of getting a definite or any return for it.

[ଦ୍ର—ଲୋକେ ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣ ପାଇବା ଆଶାରେ ଅଭିଧାନକୁ କଣ ବାଇଗଣ ଫିଙ୍ଗିଥାନ୍ତି, ନିଆଁ ନିଭିଗଲେ ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣ ପାଇବାପାଇଁ ପାଉଁଶକୁ ଖୋଳିଆଖୋଳି କରନ୍ତି; କିଏ କେଉଁ ବାଇଗଣକୁ ନିଆଁକୁ ଫିଙ୍ଗିଥାଏ; ବାଇଗଣ ବାହାର କଲ୍ଲବେଳେ ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣରୁ ତାହା ବାରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଫଳଭୟ ଯେ କଣ ବାଇଗଣଟିଏ ପକାଇଥାଏ ସେ ଯେକୌଣସି ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣଟିଏ ପାଇଲେ ବୋଧ ହୋଇ ଘରକୁ ଯାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ବାଇଗଣଯାକ ପୋଡ଼ି ତସୁ ହୋଇଯିବାରୁ କଣ ବାଇଗଣ ପକାଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି କେହି ପୋଡ଼ା ବାଇଗଣ ପାଆନ୍ତି ଓ କେହି କେହି ଆଦୌ ବାଇଗଣ ନ ପାଇ ଶୁଣିଲେ ମୁହଁରେ ଘରକୁ ଫେରନ୍ତି । ଏହିପରି ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ ଫଳଭୟ ସ୍ଥଳରେ ଏ ନ୍ୟାୟ ଖଟେ ।]

ଅଭିଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ଗ୍ରା. ବି—ଅଭିଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)

Aigharā Puniañ

Aigharā pūrṇamī (see)

ଅଭିଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ଗ୍ରା. ବି—ଅଭିଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ଦେଖ)

Aigharā Puneñ

Aigharā pūrṇamī (see)

ଅଭିଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ଦେ. ବି—(ସ. ଅର୍ଗ୍ଗି + ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) । ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

Aigharā Pūrṇamī

Fullmoon of the month

ବୃତ୍ତିସରମୋଡ଼ା ମୁଗିଆ

of Māgha.

ଅଭିଧାନ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଭିଧାନ (ଦେଖ)—Aigharā (see).

Aighirā

ଅଭିଧାନ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଭିଧାନ (ଦେଖ)—Aigharā (see).

Aigherā

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମୃତି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଚିହ୍ନିତ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଶବ୍ଦାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ, 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଚେଷ୍ଟିବେ, 'ବ୍ୟଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟଥ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅର୍ଥା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥା' ଚେଷ୍ଟିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ଅଇଣ୍ଡା ଇଣ୍ଡୋଲ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଅଇଣ୍ଡା କଇଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Aintha indola

Aintha kaintha (see)

ଅଇଣ୍ଡା ଉଠାଇବା—ଦେ. କି—

Aintha uthaibha କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଖାଇଥିବା ସ୍ଥାନରୁ

ଏଠା ତୋଳା ଅବଶିଷ୍ଟ ଓ ତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଭୂମିପତ୍ତ ଖାଦ୍ୟାଂଶ

ଜୁଟନ ଉଠାନା ଓ ପାତ୍ରକୁ ଉତ୍ତୋଳନ କରି ସେ ସ୍ଥାନ

ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

To cleanse the spot after removing the remnants of a meal and the used plates.

ଅଇଣ୍ଡା ଉଠିବା—ଦେ. ବି—ଖାଇଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ଅଇଣ୍ଡା ପତ୍ର ଆଦି ଉଠାଇ ନିଆଯିବା ।

Aintha uthiba (a place) Being cleansed

ଏଠା ଉଠା after meal.

ଜୁଟନ ଉଠାନା

ଅଇଣ୍ଡା କଇଣ୍ଡା—ପ୍ରା. ବି—(ଅନର୍ଥକ ଦ୍ଵିତୀୟ ସହଚର)

Aintha kaintha ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଲଗିଥିବା ସ୍ଥାନ ଓ ବାସନ ଆଦି ।

ଏଠା କାଟି Places and utensils smeared with orts.

ପ୍ରା. ବିଶ.—ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଲଗିଥିବା (ବହୁବଚନ) ।

(plural) Smeared with orts.

ଅଇଣ୍ଡା କରବା—ଦେ. କି—ପାତ୍ରରେ ଥିବା କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର

'Aintha kariba ଏକାଂଶକୁ ଖାଇବାଦ୍ଵାରା ପାତ୍ର ସମୁଦାୟ

ଏଠା କରା ପଦାର୍ଥକୁ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟରେ ପରିଣତ କରିବା ।

ଜୁଟାନା To make the whole of the food in a plate impure by eating a part thereof.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଜଣକଦ୍ଵାରା ଅଇଣ୍ଡା ହୋଇଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଅପବିତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟଦ୍ଵାରା ଅଖାଦ୍ୟ ।]

ଅଇଣ୍ଡା ଖାଇବା—ଦେ. କି—

Aintha khaiba ୧ । ପରର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭୋଜନ କରିବା ।

ଏଠା ଖାଣ୍ଡା 1. To 'eat the leavings of another person's dish.

୨ । (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) ପରର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ହୋଇ ଭୋଜନ ମାରିବା ।

2. To depend on another for one's meal.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପରର ଉପଭୋଗ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭୋଗ କରିବା ।

3. To enjoy a thing previously enjoyed by another.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନ୍ୟର ଉପଭୋଗ ଶ୍ଵୀକୃତି ସଙ୍ଗେ କରିବା ।

4. To have intercourse with a woman who has been cohabited by another.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ, ଗାଳ) କୌଣସି ଦୃଶ୍ୟ କର୍ମ (ଯଥା—ଗୈରା ପ୍ରତାରଣା) କରିବା ।

5. To commit any hateful act.

ଅଇଣ୍ଡାଖାଇ—ଦେ. ବିଶ (ଶ୍ଵୀ), (ଗାଳ)—ଅଇଣ୍ଡାଖିଆର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ ।

Aintha khaī

Feminine of Aintha khaī.

ଏଠା ଖାଣ୍ଡା

ଜୁଟାଆନେବାଳୀ

ଅଇଣ୍ଡାଖାଇ ବୁଝାଇ ଅଇ ଶବ୍ଦ ଅଇଣ୍ଡା ପଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦେଖିଲେ ପଦ ପଦ ଗୋଡ଼ରେ ଦଳ ଦେଖାଯାଏ ।

ପଦାର୍ଥ- ଲକ୍ଷଣ ଅଂଶୁଷ୍ଟ ।

ଅଇଣ୍ଡାଖିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ପରର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭୋଜନ ।

Aintha khaī 1. Act of eating the leavings of another's dish.

ଏଠା ଖାଣ୍ଡା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ଦୃଶ୍ୟ କର୍ମକରଣ ।

ଜୁଟାଆନା 2. Doing of any hateful act

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଗାଳ)—୧ । ପରର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟଭୋଗ ।

ଏଠା ଖେଳା 1. (a person) Who eats the leavings of another.

ଜୁଟାଆନେବାଳୀ,

ଜୁଟିହାରୀ

ଅଇଣ୍ଡାଖିଆ କାକ ଲାଙ୍ଗୁଳ ବଗର ।

ରହିଲ ସେ ସ୍ଥାନରେ ବେହୁଶାଳ ମାଲ ।

କୃଷିବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ବର୍ଣ୍ଣ ।

୨ । (ଗାଳ)—ପରଦ୍ଵାରା ପାଳିତ, ଅନୁଦାସ, ପରାଭୋଗ ।

2. Toady; hanger on; depending on another for maintenance; slavishly dependent on another.

୩ । (ଗାଳ) ନିନ୍ଦିତ କର୍ମକାରୀ —3 Doing a hateful act.

ଅଇଣ୍ଡା ଗୋଟାଇବା—ଦେ. କି—ଅଇଣ୍ଡା ଉଠାଇବା (ଦେଖ) ।

Aintha gotaiba

Aintha uthaiba (See .

ଅଇଣ୍ଡାଚଟା—ଦେ. ବି. (ଗାଳ)—ଅଇଣ୍ଡାଖିଆ (ଦେଖ) ।

Aintha chatā

Aintha khaī (See)

ଏଠାଚାଟା

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଇଣ୍ଡାଖିଆ (ଦେଖ)

Aintha khaī (See)

ଅଇଣ୍ଡାଚଟେଇ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ (ଗାଳ)—ଅଇଣ୍ଡାଖାଇ (ଦେଖ)

Aintha chateī

Aintha khaī (See)

ଏଠାଚାଟି

ଅଇଣ୍ଡାଚଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଚୀନ)—ପ୍ରେତ ବିଶେଷ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Aintha chanda ଜୀବିତ ଅବସ୍ଥାରେ ପରର ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଓ ପର

ଏଠାଚଣ୍ଡ ଦେଖୁ ମାଗି କରି ଅନ୍ଧ ଖାଇଥାଏ ତାହାର ପ୍ରେତ ।

The ghost of a person who in his lifetime lived on the leavings of other persons' dishes.

and ate cooked food from other people.

ହାଣ୍ଡିଆ, ଚଣ୍ଡାଚଣ୍ଡ, ଅନ୍ଧ କା, ଶାଙ୍ଗେସ

ଭାବୁକା, ଶଙ୍ଖସ, ଶଙ୍ଖାଚଣ୍ଡ, ଶେଷପାଳ

ଏ ପିଣ୍ଡାଚମାକକୁ ଅଇଣ୍ଡାଚଣ୍ଡ ବୋଲି ।

ସାବିତ୍ରୀ ମହାଭାରତ. ଅଦ୍ଧ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ

ଅଇଞ୍ଚାଚଣ୍ଡୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଇଞ୍ଚାଚଣ୍ଡର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Ainṭhā chandī Feminine of Ainṭhāchanda.

ଏଁଚାଚଣ୍ଡୀ

ଅଇଞ୍ଚା ଚାଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଗାଳ) ଅଇଞ୍ଚା ଖାଇବା (ଦେଖ)

Ainṭhā chātibā Ainṭhā khāibā (See)

ଅଇଞ୍ଚା ଜାଦୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ଦଦୁ)—

Ainṭhā jādu ଟଙ୍କା ପଇସା ଆକୃତିର ମଳା ମଳା ଶୁଦ୍ର ଦଦୁ
ଏଁଚାଜାଦୁ ଭୋଗବିଶେଷ ।

A kind of ringworm appearing on the body in small circular rings.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ଦେହର କୌଣସି ଅଂଶରେ ଅଇଞ୍ଚା ହାତ ଲଗାଇ ତାହା ନ ଧୋଇଲେ ଏ ଜାଦୁ ହୁଏ । ଅଇଞ୍ଚା ବାସନ ମଳା ଯାଉଥିବା ପାଉଁଶ କଳାକୁ ଅଇଞ୍ଚା-ଜାଦୁରେ ମଡ଼ାଇଲେ ତାହା ଭଲ ହେବାର ଦେଖାଯାଇଥାନ୍ତି ।]

ଅଇଞ୍ଚା ଦାଦୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ଦଦୁ)—

Ainṭhā dādu ଅଇଞ୍ଚା ଜାଦୁ (ଦେଖ)
Ainṭhā jādu (See)

ଅଇଞ୍ଚା ପତର—ଗ୍ରା. ବି—ଅଇଞ୍ଚା ପତ୍ର (ଦେଖ)

Ainṭhā patara. Ainṭhā patra (See)

ଯାତଲେ ନ ଖାନ୍ତି ଖଣ୍ଡ ଖାବର,

ହୁଇ ଶୁଣିଥାନ୍ତି ଅଇଞ୍ଚା ପତର ।

ବର ।

ଅଇଞ୍ଚା ପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ପତ୍ର)—

Ainṭhā patra ଯେଉଁ ପତ୍ର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ନାଦି
ଏଁଚାପତ୍ର ଭୋଜନ କରିବାର ଶୁଦ୍ଧିଯାଇଥାଏ ।

जूठा पत्र The leaf (used for a plate) left by a person after finishing his meal which was served on it

ଅଇଞ୍ଚା ପୋଛା—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ପୋଛା)—

Ainṭhā pochhā ଅଇଞ୍ଚା ପୋଛାବା କର୍ମ ।
ଏଁଚାପୋଛା

The cleansing of a place where one has taken his meal.

ଅଇଞ୍ଚା ପୋଛିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ପୋଛା)—

Ainṭhā pochhibā ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଭୋଜନ
ଏଁଚାପୋଛା କରିଥାଏ, ସେ ସ୍ଥାନରୁ ଅଇଞ୍ଚା ପତ୍ର ବା

जूठा पोंछना ଅଇଞ୍ଚା ବାସନ ଉଠାଇ ନେଇ ସେ ସ୍ଥାନରେ ଖାଇଲା ବେଳେ ବୁଣି ଯାଇଥିବା ଅନ୍ନାଦିର କଣାମାନ ଗୋଟାଇ ନେବା ପରେ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଗୋବର, ମାଟି ଓ ପାଣିରେ ଲୁଗି ସଫା କରିବା ।

To cleanse a place where a person has taken his meal by removing the plate or leaf, picking up the particles of food strewn on the ground and smearing it with cowdung, earth and water.

ଅଇଞ୍ଚା ପୋଛାବାରେ କିପା ଅଳ୍ପ ମାତ୍ର ।

ବୃଷସିଂହ ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଅଇଞ୍ଚା ବରତନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ହି. ବରତନ)—

Ainṭhā baratana ଯେଉଁ ଥାଳି ଆଦି ପାତ୍ରରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି
ଏଁଚାବରତନ ଅନ୍ନାଦି ଭୋଜନ କରିଥାଏ ।

जूठा बरतन Utensil in which a person has taken his meal.

ଅଇଞ୍ଚା ବର୍ତ୍ତନ—ଦେ. ବି—ଅଇଞ୍ଚା ବରତନ (ଦେଖ)

Ainṭhā barttana Ainṭhā baratana (See)

ଅଇଞ୍ଚା ବାସନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ପା. ବାସନ)—

Ainṭhā bāsana ଅଇଞ୍ଚା ବରତନ (ଦେଖ)
Ainṭhā baratana (See)

ଅଇଞ୍ଚା ବୋଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଦେହରେ ବା
Ainṭhā bolibā କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଇଞ୍ଚା ଭାତ ବା
ଏଁଚାବୋଲିବା ଅଇଞ୍ଚା ହାତ ଲଗାଇବା ।

जूठा लगाना 1. To smear a place, or a person's body with left off food or touch with unwashed hand.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅଠା. ବୋଲିବା; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ମିଥ୍ୟାରେ କଳଙ୍କ ବା ଦୋଷ ଆରୋପ କରିବା ।

2. To scandalise a person; to falsely lay the blame for anything on a person.

ଅଇଞ୍ଚା ଭାତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ଭାତ)—

Ainṭhā bhāta

୧ । ଯେଉଁ ଭାତକୁ ଜଣେ ଖାଇବା ପରେ ପାତ୍ରରେ ଶୁଦ୍ଧି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

1. Boiled rice left by a person on the plate.

୨ । ଯେଉଁ ଭାତକୁ ଖାଦକ ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି ।

2. Boiled rice which an eater has already begun to eat.

ଭଣ୍ୟ ପ୍ରବ୍ୟସାକରୁ ଅଞ୍ଚୋଡ଼ା ରଖିଲେ

ଅଇଞ୍ଚା ଭାତେ ଦିଅ ନିଠାର ଖାଇଲେ ।

ବୃଷସିଂହ ମହାଭାରତ. ପ୍ରୋଣ ।

ମାଧ୍ୟମରେ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂରକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଲଗା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ମକ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାବୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାନ୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ, ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ, ‘ବ’ ଓ ‘ବ’ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଗା’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲଗା’ ଦେଖିବେ ।

ଅଲଗା ମଇଣ୍ଡା—ଗ୍ରା. ବି. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ଵିତୀୟ ସଦର)—

Aintha maintha ଅଲଗା କଇଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Aintha kaintha (See)

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଲଗା କଇଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Aintha kaintha (See)

ଅଲଗା ଲଗାଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ + ଲଗା ଥାଉ)—

Aintha lagāibā ୧ । ଅଲଗା ବୋଲିବା (ଦେଖ) ।

ଏ ଠୋଳାଗାନ 1 Aintha bolibā (See)

ଜୁଟାଲଗାନା ୨ । ଅଲଗା ପୋଛିବା (ଦେଖ)

2. Aintha pochhibā (See)

ଅଲଗା ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—

Aintha lagibā ୧ । ଭାତ ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ମୁହଁ, ହାତ

ଏ ଠୋଳାଗା ବା ଦେହର କୌଣସି ଅଂଶ ବା

ଜୁଟାଲଗାନା ବସ୍ତୁରେ ଅଲଗାର କଣା ଲଗୁ ହୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

1. Particles of food still clinging to the hand, face, body or cloth.

୨ । ବୃଥା କଲଙ୍କାଭାବ ।

2. Being scandalised,

୩ । ଅଲଗା ପୋଛି (ଦେଖ)

3. Aintha pochhibā (See)

ଅଲଗା ହାତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ + ହସ୍ତ; ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟଲଗୁ

Aintha hāta ହାତ)—

ଏ ଠୋଳା

ଜୁଟାହାଥ

ଭାତ ଖାଇସାରିବା ପରେ ଧୁଆଁଧୋଇ ହୋଇ ନ ଥିବା ହାତ ।

Hand not yet washed after a meal.

ଅଲଗା ହାତରେ କୁଆକୁ ହୁରୁଡ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ବର ।

ଅଲଗା ହାତରେ କୁଆ ନ ହୁରୁଡ଼ାଇବା—ଦେ. ପ୍ରବଚନ. କି—

जुटेहाथसे कुत्ता न मारना (ପଲକାର୍ଥ) ଅତି କୃପଣ ହେବା ।
To be very miserly.

(ଯଥା—ସେ ପର ଅଲଗା ହାତରେ କୁଆକୁ ହୁରୁଡ଼ାଏ ନାହିଁ ।)

[ଅଲଗା ହାତରେ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅନ୍ଧକଣା ଲାଗିଥାଏ, କୁଆକୁ ହୁରୁଡ଼ାଇଲେ କାଲେ ସେ କଣା ଅଙ୍ଗୁଳନା ଯୋଗୁଁ ଖସିପଡ଼ି ଲୋକସାଧକ ହେବ, ଏହି ଭୟରେ କୁଆକୁ ନ ହୁରୁଡ଼ାଇବା ବ୍ୟକ୍ତିର କୃପଣତା ସୂଚନା ।]

ଅଲଗା ହେବା—ଦେ. କି—୧ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି) ଭୋଜନ କରି ମୁହଁ

Aintha hebhā ହାତ ନ ଧୋଇବା ଯୋଗୁଁ ତାର ମୁହଁ

ଏ ଠୋ ହେବା ହାତ ଆଦିରେ ଖାଦ୍ୟର ଅଂଶମାନ

ଜୁଟାହୀନା ଲାଗି ରହିଥିବା ।

1. (a person) To have particles of food clinging to the mouth and hand owing to his not having washed them after eating.

୨ । (କୌଣସି ପାତ୍ରସ୍ଥ ଖାଦ୍ୟ) ଅଂଶତଃ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ଵାରା ଭୁକ୍ତକୁ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟରେ ପରିଣତ ହେବା ।

2. (food in a plate) To have been partly eaten.

୩ । (କୌଣସି ଭୋଜନ-ପାତ୍ର) ଖାଇବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଧୁଆଁ ହୋଇ ନ ଥିବା ।

3. (utensil) To have been used as a plate during meal and still unwashed.

୪ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି) ନାମ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରିବା, ଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଖାଇ ଉଠି ଅସିବା ।

4. To nominally sit at the meal; to touch or taste the food served and then to leave the meal.

ଭାତ ବନ୍ଦରେ ବସିଲେ ତ କାନ୍ଦି ବୋବେଇ କି ମାମ ଅଲଗା ହୋଇ ଉଠିବନ୍ତି ।

ରାମକାନ୍ଦ. ବସନ୍ତୋଦକ ୩୨ ।

ଅଲଗା—ଦେ. ବି—ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—(ସ. ଅଣ୍ଡ, ଏ ସ୍ଵେଗନ୍ତ୍ର ଶିଶୁମାନଙ୍କର Aindī ପେଟ ଅଣ୍ଡାକାର ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିବା ଯୋଗୁଁ)

ଏଁଡ଼ୋ, ଏଁଡ଼ୋ

୧ । ଏକ ମାତା ଗର୍ଭଜାତ ପ୍ରାୟ ତ୍ୟାଗ କରି ନ ଥିବା ଶିଶୁ ଓ ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଜାତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶିଶୁ ।

1. Two children born shortly one after the other before the first child is weaned.

୨ । ଶିଶୁ ପ୍ରାୟ ତ୍ୟାଗ କରି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ପୁଣି ମାତାର ଗର୍ଭାଧାନ ।

2. Pregnancy of the mother before a child is weaned.

ଅଲଗା—ଦେ. ବି (ସ. ଅଣ୍ଡ, ଏ ସ୍ଵେଗନ୍ତ୍ର ଶିଶୁର ପେଟ ଅଣ୍ଡାକାର Aindī ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଥିବାରୁ; ଏଥିର ସ. ନାମ

ଏଁଡ଼ୋ, ଏଁଡ଼ୋ ପରିଗର୍ଭକ)—ବାଳରୋଗ ବିଶେଷ; ଗର୍ଭିଣୀ

ମାତାର ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରାୟ ପାନ କରିବାଯୋଗୁଁ ଶିଶୁର ଅଙ୍ଗୁଳି ଝାଡ଼ା ଓ ଦୁର୍ବଳତା ।

Infantile diarrhoea due to suckling the breast of a pregnant mother.

[ଦ୍ର—ପ୍ରଥମ ଶିଶୁ ମାତୃପ୍ରାୟ ପାନ କ୍ଷୁଦ୍ର ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ମାତାର ଗର୍ଭ ହେଲେ ଶିଶୁ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ଓ ତା ପେଟଟି ବଡ଼ ଦେଖାଯାଏ]

ଦେ. ବିଶ—ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଲଗା ସ୍ଵେଗନ୍ତ୍ର (ଶିଶୁ) ।

(a pregnant mother's first child) Suffering from infantile diarrhoea..

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଥ	ଋ

(ଡାକୁ) ଅଇନ୍ଦିଆ ଧରବା—ଦେ. ବି—ଗର୍ଭବତୀ ମାତାର ଦୁଷ୍ଟିତ ପ୍ରାୟ
Aindīā dharibā ପାନ କରୁଥିବା ଯୋଗୁଁ (ଶିଶୁକୁ)
ଏଠେ ଲାଗା, ଅଇନ୍ଦିଆ ରୋଗ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ।
ଏଠେଲାଗା

An attack of infantile diarrhoea due to
suckling a pregnant mother's breast.

(ଡାକୁ) ଅଇନ୍ଦିଆ ବାଧିବା—ଦେ. ବି—ଅଇନ୍ଦିଆ ଧରବା (ଦେଖ)
Aindīā bādhibā Aindīā dharibā (See)

(ଡାକୁ) ଅଇନ୍ଦିଆ ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—ଅଇନ୍ଦିଆ ଧରବା (ଦେଖ)
Aindīā lāgibā Aindīā dharibā (See)

ଅଇନ୍ଦିଶି—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ). ବିଶ—ଅଇନ୍ଦିଶି (ଦେଖ) ।
Aidriṣi Airāṣi (See)

ଅଇନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର). ବିଶ—ଅଇନ୍ (ଦେଖ)
Ain Aen (See)

ଅଇନ୍ କୋଟ୍—ବୈଦେ. ବି—ଆନିକଟ୍ (ଦେଖ) ।
Ainkot Ānikat (See)

ଅଇନକ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର). ବି. (ଅ. ଶବ୍ଦ)—ଚଷମା ।
Ainak. Spectacles.

(ଭୁଲ :—ହି. ଶବ୍ଦ ; ଅ. ଅସ୍ତ୍ର)

ଅଇନଗଦ୍—ପ୍ରା. ଅ—(ସ୍ୱ ଏବଂ + ଅ. ନକଦ୍ ହି. ନଗଦ୍ =
Ainagad ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖୁ ଧନ)—୧ । ଏହିକ୍ଷଣି, ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଏହିନାଗା 1. Just now, immediately.

ହସ୍ତସ୍ଥି ୨ । ଅତି ସରୁ—2. Very soon.

ଅଇନଗଦ୍—ପ୍ରା. ଅ—ଅଇନଗଦ୍ (ଦେଖ)—Ainagad (See)
Ainagadi

ଅଇନା—ବୈଦେ. ବି—(ଅ. ଶବ୍ଦ)—୧ । ଆଇନା, ଦର୍ପଣ, ଆରଣ୍ଡି ।
Ainā 1. Mirror; looking glass.

ଆୟନା 2. Glass.

ଆୟନା

ଆୟନା ଆଲମାରୀ—ବୈଦେ. ବି—(ଅ. ଶବ୍ଦ + ହି. ଆଲମାରୀ)—

Ainā alamarī କାଚ ବା ଦର୍ପଣ ଫଳକ ଥିବା ଆଲମାରୀ ।

ଆୟନା ଆଲମାରୀ Glass almarah.

ଆୟନା ଆଲମାରୀ

ଅଇନା କାଚ—ବୈଦେ. ବି—(ଅ. ଶବ୍ଦ + ସ. କାଚ)—

Ainā kabāṭa ଦର୍ପଣ ବା କାଚ ଫଳକକୁ କୁହାନ୍ତି ।

ଆୟନା ଦୋର Glass door.

ଆୟନା ଦରବାଜା

ଅଇନା ଦୁଆର—ବୈଦେ. ବି—(ଅ. ଶବ୍ଦ + ସ. ଦ୍ୱାର)—

Ainā duāra ଅଇନା କବାଟ (ଦେଖ)

ଆୟନା ଦୁଆର Ainā kabāṭa (See)

ଆୟନା ବାଡ଼—ବୈଦେ. ବି—(ଅ. ଶବ୍ଦ + ସ. ବାଟ)—

Ainā bāṛda

୧ । ଦର୍ପଣ ଫଳକଯୁକ୍ତ କାନ୍ଥ ।

1. Wall made of mirror.

୨ । କାଚର ବାଡ଼—2. Wall of glass.

ଅଇନ—ବୈଦେ. ବି—(ପା. ଅଇନ)

Aini

ଆଇନ

ଆଇନ

୧ । ଅଇନ୍ (ଦେଖ)—1. Āin (See).

୨ । ହଟ୍ଟ, ହୁଜୁର—2. Sport; jest.

୩ । ପେଶନା, ଭୁଲ—3. Feigning; excuse.

୪ । ବୃଥା ଅପତ୍ତି—4. Frivolous objection.

୫ । ବୃଥା ଜିଦ୍—5. Baseless importunity.

୬ । ଜଗର, ଜିଦ୍—6. Importunity.

୭ । ହୁକୁମ—7. Order.

ପ୍ରାଦେ. ବିଶ—(ସମ୍ବଲପୁର) ଅଇନ୍ (ଦେଖ)

Aen (See)

ଅଇନ କରିବା—ଦେ. କି—

Aini Karibā ୧ । ହଟ୍ଟ କରିବା, ହୁଜୁର କରିବା—

1. To make jest

ଆଇନ ଦେଖାନ

୨ । ପେଶନା କରିବା—2. To feign.

ଆଇନ ବେରକରୀ

୩ । ଏକ ଜିଦ୍ କରିବା—3. To importune.

ଆଇନ ଦିଆନା

୪ । ବୃଥା ଅପତ୍ତି କରିବା—4. To raise

frivolous objection

ଅଇନ କାଢ଼ିବା—ଦେ. କି—

Aini Kāṛhibā

୧ । ଅଇନ କରିବା (ଦେଖ)

1. Āini karibā (See)

୨ । ଅଇନ ବତାଇବା (ଦେଖ)—2. Aini batāibā (See)

ଅଇନକୋଟ୍—ବୈଦେ. ବି—ଆନିକଟ୍ (ଦେଖ)

Ainikot

Ānikat (See)

ଅଇନ ଧରବା—ଦେ. କି—ଅଇନ କରିବା (ଦେଖ)

Aini dharibā

Aini karibā (See)

ଅଇନ ବତାଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନ୍ୟାୟରୂପେ କୌଣସି କଥା କହିବା ।

Aini batāibā

1. To speak wrongly.

ଆଇନ ଦେଖାନ

୨ । ଗ୍ରୌଡ଼ି କରିବା ।

ଆଇନ ବତାଇବା

2. To brag; to boast.

ଅଇନବାଜ—ବୈଦେ. ବିଶ—(ପା. ଅଇନ + ପା. ପ୍ରତ୍ୟୟ ବାଜ)

Ainibāj

୧ । ଜଗରଣ, ଏକଜିଦ୍, ଏକସ୍ଥି ।

ଆଇନବାଜ

1. Wilful; obstinate.

ଆଇନବାଜ

୨ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ) ଅଇନବାଜ (ଦେଖ)

2. Āinbāj (See)

୩ । ମାମଲବାଜ—3. Litigious.

ଅଇନ ବାଡ଼ା କରିବା—ଦେ. କି—ଅଇନ କାଢ଼ିବା (ଦେଖ) ।

Aini bāṛda karibā

Āin kāṛhibā (See).

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବପସ୍ତା ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ସଥା—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'ବୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ବୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ୍ପ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍ପ' ଦେଖିବେ ।

ଅଇନ୍ଦ୍ର—ଦେ. ବିଶ—(ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ଓ ସ୍ଥାନରେ ଅଇ ପ୍ରୟୋଗ)
Aindra

(ସ. ଐନ୍ଦ୍ର) ଇନ୍ଦ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Relating to God Indra.

ଅନେକ ବାସ୍ତବ୍ୟ ଅଇନ୍ଦ୍ର ବାବୁଣ ।

ଅସ୍ତେ ପୁଣି ଅଇନ୍ଦ୍ର କଲେ ନିବାସଣ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବସନ୍ତ ।

ଅଇବ୍—ବୈଦେ. ବିଶ—(ଅ. ଆୟେବ୍)—

Aib

ଦୋଡ଼ା ଆଦି ପଶୁଙ୍କଠାରେ ଲକ୍ଷିତ କୌଣସି

ଆଏବ

ଦୁର୍ଗୁଣ ବା ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣ ।

आयेब

Any vice or defect found in
a horse or other beast.

ଅଇବୀ—ବୈଦେ. ବିଶ—(ଅ. ଆୟେବୀ)—

Aibi

ଦୁର୍ଗୁଣ ବା ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ (ଅଶ୍ୱାଦି) ।

आयेबी

Vicious or defective

आयेबी

(horse or other beast).

ଅଇବ୍ରତ—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ) ସଂଖ୍ୟାବାଚକ. ବି—(ସ. ଅସୁତ)—

Aibrata

ଅସୁତ, ଦଶ ହଜାର ।

अयुत

Ten thousand.

अयुत

ଅଦ୍ୟରୁ ସେ ଦଶ, ତତ୍ପରୁ ସେ ଶତେ

ଶତରୁ ସହସ୍ର କର ଲେଖିଲୁଁ ଅସୁତେ

ଅଇବ୍ରତରୁ ସେ ଲକ୍ଷେ, ଲକ୍ଷି ନିଶ୍ଚୟତ ।

ପୀତାମ୍ବର. ନୃସିଂହ ପୁରାଣ ।

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅସୁତ ସଂଖ୍ୟାକ ।

1. Numbering ten thousand.

୨ । ଅସଂଖ୍ୟ—2. Countless.

ଅଇରଶି—ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଅର + ଦଶ)—୧ । ଶତ୍ରୁତ୍ୱବାପଦ ।

Airasi

1. Inimical.

रेषारेषि

୨ । ବିରୋଧୀ—2. Opposing.

अईरषि

दुषमल

लाग

କଂସ ଅଞ୍ଜୁ ଫୁଲ ଅର ପ୍ରତିକା ସେ ନାଶି ।

ତାହା ସଙ୍ଗେ ତୁମ୍ଭେ ଏବେ ହେଲ ଅଇରଶି ॥

ସାରଳା, ମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଦେ. ବି—୧ । ଶତ୍ରୁତ୍ୱ—1. Enmity.

୨ । ଅଦ୍ରୁତ—2. Grudge.

୩ । ଉର୍ଷା—3. Malice.

ଅଇସ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର). ବି—

Airā

ବିଡ଼ା, ଡିମ୍ବିଆ

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

गई

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୂର୍ତ୍ତିର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥଳେ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିତରେ ଦେଖେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିତରେ ଦେଖେ । ଯଥା — ଗାର୍' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍' ଶୋଭିତେ; 'କ୍ଷା' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷା' ଦେଖିତେ; 'କ୍ଷା' ବା ପାଠରେ 'ବକ୍ଷ' ଦେଖିତେ; 'ଆର୍' ନ ପାଠରେ 'ଆର୍' ଦେଖିତେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିତେ ।

ଅର୍ଦ୍ଧଶ—ଗ୍ରା. ବି—(ସ. ଅଂଶ)—ଅଂଶ (ଦେଖ)

Auṁṣa

Amṣa See)

ଅଂଶ

ଅଂଶ

ଅର୍ଦ୍ଧଶ ବର୍ଦ୍ଧଶ—ଗ୍ରା. ବି—(ସହଚର; ସ. ଅଂଶ + ବଂଶ)—

Auṁṣa bauṁṣa

ଅଂଶ ବଂଶ (ଦେଖ)

Amṣa bauṁṣa (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଶା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଶା (ଦେଖ)—

Auṁṣā

ଅର୍ଦ୍ଧା—ଗ୍ରା. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧ (ଦେଖ)—

Auchā

ଅର୍ଦ୍ଧା—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର). ବି—ଦିବସର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ, ଓଳ ।

Autā

Half of the day.

ବୋଳା

(ଯଥା—ସକାଳ ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ।)

ଅର୍ଦ୍ଧରତ୍ନ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଔରତ୍, ଅର୍ଦ୍ଧରତ୍ନ) ୧ । ଶ୍ଵୀ, ଭୃଷ୍ୟା ।

Aurat

1. Wife.

ଅର୍ଦ୍ଧରତ୍ନ, ଆର୍ଦ୍ଧରତ୍ନ

୨ । ଶ୍ଵୀ ବ୍ୟକ୍ତି, ନାରୀ—2. Woman.

ଆଉରତ

ଅର୍ଦ୍ଧରସ—ଦେ. ବି. (ସ. ଔରସ)—

Aurasa

୧ । ଧର୍ମପତି ଓ ଧର୍ମପତ୍ନୀ ସଙ୍ଗମରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ (ସନ୍ତାନ) ।

ଅର୍ଦ୍ଧରସ 1. (Child) Born of lawful marriage; legitimate.

ଅଉରସ

ଅର୍ଦ୍ଧରସ ପୁଅରୁ ରଖିବା ପଦ୍ଧତି

ଦୁଃଖବନ୍ତ ବିଧିକୁ ପାଳନ କରିବା ।

କୁଷ୍ଠର ମହାଭାରତ ଶାସ୍ତ୍ର ।

୨ । କୌଣସି ପୁରୁଷର ବାସ୍ୟରେ କୌଣସି ଶ୍ଵୀ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ (ସନ୍ତାନ) ।

2. (child) Begotten by a man on a woman.

(ଯଥା—ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଗର୍ଭରେ ଶକ୍ତିପୁର ଅର୍ଦ୍ଧରସ ସନ୍ତାନ) ।

୩ । ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ବନ୍ଧ (ବ୍ୟକ୍ତି), ଲଗ୍ନିକ ବା କୁଟୁମ୍ବୀ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

Agnatic relation .

(ଯଥା—ଉକାର୍ତ୍ତ ଭାଇନା ମୋର ଔରସ ଭାଇ ।)

୪ । ନିକଟ ରକ୍ତସମ୍ପର୍କୀୟ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

1. Of near blood-relationship.

୫ । ନିଜର ପିତୃମାତୃକାରୁ ଜାତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ସମ୍ପର୍କୀୟ ।

5. Directly related to a person through his or her parents.

(ଯଥା—ସେ ମୋର ଅର୍ଦ୍ଧରସ ଭଉଣୀ)

ଅର୍ଦ୍ଧଶ—ବୈଦେ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା (ଦେଖ)

urām

Aurām autām (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା—ବୈଦେ. ବି—(ମାଲୟ ଭାଷା—ଓରୁଙ୍ଗ ଅର୍ଦ୍ଧଶ =

Aurām autām

ବଣ ମନୁଷ୍ୟ, ଓରୁଙ୍ଗ = ମନୁଷ୍ୟ; ଅର୍ଦ୍ଧଶ = ବନ,

ଓରୁଙ୍ଗ ଉଟ୍ଟା

ବନ୍ୟ । ଏମାନେ ମନୁଷ୍ୟ ଆକାରର ଓ ବନରେ

ଓରୁଙ୍ଗ

ଥିବା ଏହି ନାମ)—

ବନ ମନୁଷ୍ୟ । ଏକ ପ୍ରକାର ମନୁଷ୍ୟକୁ ପୁରୁଷାନ ବାନର ।

[ଯୁ—ଏମାନେ ବୋହି ଓ ସୁମାତ୍ରା ଦ୍ଵୀପରେ ଏବଂ ମଧ୍ୟାଫ୍ରିକାର ଜଙ୍ଗଲରେ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି । ଏ ଭିତରେ ୪ ଫୁଟ ବଡ଼, ଏହାଙ୍କ ଦାତ ଖୁବ ଲମ୍ବ, ଏମନ୍ତ କି ଏ ଠିଆ ହୋଇ କର ଦାତକୁ ଭୂମିରେ ଲଗାଇ ପାରନ୍ତି । ଏହାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣ କପିଳ । ସବୁ ବାନରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମନୁଷ୍ୟର ଦେହ ଗଠନ ସଙ୍ଗେ ଏହାଙ୍କର ବେଶି ମେଳ ଥିବୁ । ଏମାନେ ଜାଲ ପତ୍ରଦ୍ଵାରା ଗଛ ଉପରେ କୁଡ଼ିଆ ଛାଆର କରି ବାସ କରନ୍ତି । କଲିକତା ଚିଡ଼ିଆଖାନାରେ ଏ ବାନର ପୋଷାଯାଇ ଅଛନ୍ତି ।]

Orang outang; a species of anthropoid ape (Simia Satyrus).

ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଉଟ୍ଟା—ବୈଦେ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା (ଦେଖ)

Aurām utām

Aurām autām (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା—ବୈଦେ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା (ଦେଖ)

Aurāṅ autāṅ

Aurām autām (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଉଟ୍ଟା—ବୈଦେ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଶ ଅର୍ଦ୍ଧଶା (ଦେଖ)

Aurāṅ utāṅ

Aurām autām (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅର୍ଦ୍ଧଲ)—

Aul

୧ । ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀୟ—1. Of first class.

ଆଠଲ

୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Excellent.

ଅବଲ

୩ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—3. Best of all.

୪ । ମୌଳିକ — 4. Original.

୫ । ଅସଲ, ଖାଲି—5. Genuine.

୬ । ସର୍ବାଦୌ ଘଟିଥିବା—6. That which happened in the beginning.

୭ । ପୂର୍ବ ଘଟିଥିବା—7. Prior.

ବୈଦେ. ବି— ଆରମ୍ଭ, ଆଦ୍ୟ—Beginning.

(ବିପରୀତ ଆଶୟ)

ଅର୍ଦ୍ଧଲ ବଚ୍ଚ, ଦେଖି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କର ।

ହିନ୍ଦି ଭାଷା ଅନୁସାରେ ।

ଅର୍ଦ୍ଧଲ ଆଶୟ—ବୈଦେ. ବି. ବି. (ଅ. ଅର୍ଦ୍ଧଲ + ଗ୍ରା. ଆଶୟ)—

Aul ākhar

୧ । ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆଠଲ ଆଖେର

From beginning to end.

ଅବଲ୍ଲେ ଆଖିରତକ

୨ । ପ୍ରଥମରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

From first to last.

ଅର୍ଦ୍ଧଲ କସମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅର୍ଦ୍ଧଲ + ଅ. କସମ)—

Aul kisam

୧ । ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ—1. First class.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଃ	ଉଃ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଃ	ଉଃ	ଋ

ଆଉଳକିସମ ୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାର—2. Excellent kind.

ଅବଳକିସମ

ଅଭିଳାଷ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅଭିଳା + ଫା. ଜମିନ୍)—

Auljami ୧ । ଫଳୋତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଜମି ।

ଆଉଳଜମି 1. Best productive land.

ଅବଳ ଜମିନ ୨ । ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଜମି ।

2. First class land.

[ଦ୍ର—ଈଂରାଜ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ୧୮୫୭ ସାଲରେ ଓଡ଼ିଶାର ଭୁବନେଶ୍ଵର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରବା ସମୟରେ ଜମିର ଉତ୍ପାଦକତା ଶକ୍ତି ଭୁଲନାରେ ଜମିମାନଙ୍କୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରି ତଦନୁସାରେ ଖଜଣା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଏ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗମାନ ଅରବୀ ଓ ଫାରସୀ ଶବ୍ଦଦ୍ଵାରା ଚିହ୍ନିତ ହୋଇଥିଲା :—

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ—ଅଭିଳା, ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ—ଦୋୟମ୍,
ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ—ସୋୟମ୍, ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ—ଗୁହାରମ୍ ।

ଅଭିଳା ଜମି ଚବିଶ ଦସ୍ତି ପଦକା ଏକମାତ୍ର (୧ ଏକର) ଭୂମିରେ
୪୨୦ ଖଜଣା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ।]

ଅଭିଳା ନମ୍ବର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅଭିଳା + ଈ. Number ନମ୍ବର =
Aul nambar ସଂଖ୍ୟା)

ଆଉଳ ନମ୍ବର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ବା ସଂଖ୍ୟା ।

ଅବଳ ନମ୍ବର 1. First class; Class A.

ବିଶ—ଅଭିଳା ନମ୍ବରୀ (ଦେଖ)

Aul nambariā (See)

ଅଭିଳା ନମ୍ବରୀ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଅଭିଳା, ଈ. Number
Aul nambariā ନମ୍ବର + ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଇଆ)—

ଆଉଳ ନମ୍ବରୀ ୧ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀର—1. Of first class.

ଅବଳ ନମ୍ବରୀ ୨ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Excellent.

ଅଭିଳା ନମ୍ବରୀ—ବୈଦେ. ବିଶ—ଅଭିଳା ନମ୍ବରୀ (ଦେଖ)

Aul nambari Aul nambariā (See)

ଅଭିଳା ପତାର ବଉଳ ବା—ଦେ. ପ୍ରବଚନ—ଅଭିଳା ଖପର ବଉଳ ବା
Aula patara baula bā (ଦେଖ)

Airi khaparā bairi bā (See).

ଅଭିଳା ମାଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅଭିଳା + ମାଲ)—

Aul mā ୧ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ—1. First class thing.

ଆଉଳ ମାଲ ୨ । ଅସଲ ପଦାର୍ଥ—2. Genuine article.

ଅବଳ ମାଲ

ଅଭିଳା—ବୈଦେ. (କଚରଥ) ବି. (ଫା. ଆଓଲ୍)—

Aulāt ୧ । ସନ୍ତାନ; ପୁତ୍ର—1. Son.

ଆଓଲାନ୍ ୨ । ଅପତ୍ୟ—2. Offspring.

ଆଓଲାନ୍

ଅଭିଳା—ବୈଦେ. (କଚରଥ) ବି—ଅଭିଳା (ଦେଖ)

Aulād Aulāt (See)

ଅଭିଶା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସ. ଅକ୍ଷୁଣ)—

Ausā ୧ । ଅକ୍ଷୁଣ, ଅକ୍ଷୁଣ—1. Hook.

୨ । ଗଜାକ୍ଷୁଣ—2. Hook for goading
an elephant.

ଅଭିଷଧ—ପ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ) ବି. (ସ. ଔଷଧ)—ଔଷଧ (ଦେଖ)

Aushadha Aushadha (See)

ଔଷ୍ଠ

ଦବା

ବିଷୟ ଅଭିଷଧ ଚୋର ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗମୁଦ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାରିଧି ।

ଅଭିଷଧ—ପ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ) ବି— ୧ । ଔଷଧ (ଦେଖ)

Aushadhi 1. Aushadha (See)

ଔଷ୍ଠ

୨ । ଔଷଧ (ଦେଖ)

ଦବା

2 Aushadhi (See)

ବୋଲୁ ଅଣ ଅଭିଷଧ କେମାଦନେ ଯୁଗିବି

ଉତ୍ତର ଭାଗେ ସେ ସେନା ତାକ । ଭଞ୍ଜ—ବୈଦେହୀଶବଳୀ ୪୭।୧୫ ।

ଅଭିଶା—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଉଣିନ୍. ୧ ମା. ୧ ବ)—

Aruni ୧ । ଯେ କାହା ନିକଟରେ ଋଣସ୍ତ୍ର ନୁହେଁ ।

1. Undebted.

୨ । ଋଣମୁକ୍ତ—2. Freed from debt.

[ଦ୍ର—୧ । ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ସଂସାରରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜନ୍ମୋତ୍ଥାନ ଋଣ ଥାଏ । ଯଥା—ଦେବଋଣ, ପିତୃଋଣ ଓ ଋଷିଋଣ; ଯଜ୍ଞ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଦେବଋଣରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଏ, ପୁଣି ଉତ୍ସାଦନ କଲେ ପିତୃଋଣରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ଦାନ ଓ ଅଭିଷ୍ଟସେବା କଲେ ଋଷିଋଣରୁ ମୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

[ଦ୍ର—୨ । ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ ସୂତ୍ର ଅନୁସାରେ ସ୍ଵରାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ନଷ୍ଟ ଚକ୍ଷୁରୁଷ ସମାସରେ ଅନ୍ ଅଦେଶ ହୁଏ । ଅତଏବ ଅନୁଶୀ ପଦ ବ୍ୟାକରଣସମ୍ମତ; କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବାଶ୍ରୟମାନେ (ମନିଅରୁ ଡିଲିଆମ୍ସ, ଆପ୍ରେ) ଋଣୀ ଶବ୍ଦର ‘ର’ ଅକ୍ଷରକୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ‘ଅନୁଶୀ’ ଶବ୍ଦକୁ ବିକଳରେ ‘ଅଋଣୀ’ ବୋଲି ସ୍ଵୀକାର କରିଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଏହା ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଗଲା ।]

ଅଋଣୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଭିଷା (ଦେଖ)

Aenṭhā Aenṭhā (See)

ବିଶ—ଅଭିଷା (ଦେଖ)

Aenṭhā (See)

ଅଋଣ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅମଳକ)—ଅଋଣା (ଦେଖ)

Aenṭa Aenṭa (See)

ସାଧାରଣ ଭେଦେ ଅପର ପଦ୍ୟରେ ସ୍ୱରୂପ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ସହ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା ;—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'ଭୂଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂଷ' ଦେଖିବେ, 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଆଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶ୍ୟା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲ୍ପବତ୍' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍ପବତ୍' ଦେଖିବେ ।

ଅର୍ଥକା ବୋଲି ହୁଏତ ଧରଣୀ ପଦ୍ୟେ.

୧୦ । ରେ କାଳକୁ ନାଶୁଛି ଦୈନନ୍ଦିନେ । କହୁଛି ମହାହରଣ ଶାଳ ।

ଅର୍ଥକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅମଳକ)—ଅର୍ଥକା ୧ (ଦେଖ)

Aenlā

Aaṇlā 1 (See)

କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥକା ସ୍ୱଳ୍ପ ମଧ୍ୟରେ ଲଗାଇ । ପଞ୍ଚାମର—କୁସୁମ ମରାଣ ୭୩ ।

ଅର୍ଥକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅମଳକ)—ଅର୍ଥକା ୨ (ଦେଖ)

Aenlāi

Aaṇlā 2 (See)

ଅଧିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସ. ଅଧିକ)—

Aedhkā

୧ । ଅଧିକ; ଅତିରିକ୍ତ—1. Excess; extra; supernumerary.

୨ । ଅବଶିଷ୍ଟ, ବାକି—2 Rest; remaining.

୩ । ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—3. Left over; outstanding

ଅଧିକାତୁଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ.

Aedhkātuṇḍā

(ସ. ଅଧିକ + ତୁଣ୍ଡ + ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆ)—

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଗପଛ ନ ବିଚାରି କଥା କହି ପକାଏ ।

Hasty in speech.

ଅଧିକାତୁଣ୍ଡୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—

Aedhkātuṇḍī ଅଧିକାତୁଣ୍ଡାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Feminine of Aedhkātuṇḍā.

ଅଏନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Aen

୧ । ଅତି ଉତ୍କର୍ଷ—1. Very good.

୨ । ଅତି ଉତ୍କର୍ଷ—2. Very excellent.

୩ । ଅପୂର୍ବ—3. Wonderful.

୪ । ଅତି ସୁନ୍ଦର—4. Very graceful.

ଅଏନ୍ ମଜାର୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Aen majār

୧ । ଅତି ମନୋହର—1. Enchanting.

୨ । ଅତି ଉତ୍କର୍ଷ—2. Very excellent.

୩ । ଅପୂର୍ବ—3. Wonderful.

ଅଏନା—ବୈଦେ. ବି—ଅଇନା (ଦେଖ)

Aenā

Ainā (See)

ଅଏର୍—ବୈଦେ. ବି—ଅଇର୍ (ଦେଖ)

Aeb

Aib (See)

ଅଏପି—ବୈଦେ. ବିଶ—ଅଇପି (ଦେଖ)

Aepi

Aibi (See)

ଅଏର୍ପିଥା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି— ଅରିଶପିଠା (ଦେଖ)

Aerṣā

Āriṣāpithā (See)

ଅଏରି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଇରି (ଦେଖ)

Aeri

Airi (See)

ଅଏଲ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ତେଲ, ତେଲ, ମାଲ୍ୟା—Oil.

Ael

ଅଏଲ୍ [ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ଅନେକ ଲଂଘିକ ଶବ୍ଦ ଭାଷାରେ

ଆଏଲ୍ ଚଳିଲଣି । ଯଥା—ହେଆର୍ ଅଏଲ୍, କରୁଲ୍‌ଇର୍ ଅଏଲ୍,

ମୋବିଲ୍ ଅଏଲ୍, ଅଏଲ୍ କୁଥ୍, ଅଏଲ୍ ପେଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ।]

ଅଏଲ୍ କୁଥ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—

Ael klath

ମହମଜାମା କନା—Oil cloth.

ଅଏଲ୍ କୁଥ୍

ଆଏଲ୍‌କିଲାଟ୍

ଅଏଲ୍ ପେଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—

Ael penting

ତେଲଚିତ୍ର; କନା କମ୍ପା କାନାଭୁଷ୍ ଉପରେ

ଅଏଲ୍ ପେଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍

ତେଲ ମିଶ୍ରିତ ରଙ୍ଗଦ୍ୱାରା ଅଙ୍କିତ ଛବି ।

ଆଏଲ୍ ପେଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍

Oil painting.

ଅଏଲିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି.—

Aeling

ଘଣ୍ଟା, ମଟର ଗାଡ଼ି, ବାଇସାଇକଲ୍, ସିଲେଇ କଳ,

ଅଏଲିଙ୍ଗ୍

ରେଲ ଗାଡ଼ି ଆଦିର ଚକ ଓ ଅନ୍ୟ ଅଂଶରେ

ଆଏଲିଙ୍ଗ୍

କଲଙ୍କି ନ ଲାଗିବ ଓ ତାହା ଚକଟିଆ ହେଲେ

ସ୍ୱରୂପରୁ ହୋଇ ଚଳିବ ଏବଂ ଘଣ୍ଟି ହୋଇ ଯିବ ନାହିଁ

ବୋଲି ତହିଁରେ ତେଲ ଦେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

Oiling of a clock or other machines.

ଅଏସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଆୟେସ୍)—

Aes

୧ । ସୁଖ; ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—1. Comfort; ease.

ଆଏସ୍

୨ । ମଉଜ; ସଉକିନି—2. Luxury.

ଆଏସ୍

(ଯଥା—କୁକୁରକୁ ବାବୁ ଭାରି ଅଏସ୍‌ରେ ରଖିଥାନ୍ତି ।)

ଅଏସିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ. ଆୟେସ୍ + ଓଡ଼ିଆ

Aesiā

ପ୍ରତ୍ୟୟ ଇଆ)—ଅଏସିଆ (ଦେଖ)

Aesi (See)

ଅଏସି—ବୈଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ଆ. ଆୟେସି)—

Aesi

୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ସଉକି ଓ ମଉଜରେ ଥାଏ ।

ଆଏସି

1. Living in a luxurious style.

ଆଏସି

୨ । ମଉଜପ୍ରିୟ, ମଉଜିଆ ।

2. Fond of luxury and ease.

ଅଓଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ—ଅଇଲ୍ (ଦେଖ)

Aol

Aul (See)

ଅଓଲ୍—ବୈଦେ. ବି—ଅଇଲ୍ (ଦେଖ)

Aolāt

Aulāt (See)

ଅଓଲ୍—ବୈଦେ. ବି—ଅଇଲ୍ (ଦେଖ)

Aolād

Aulāt (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଉଥ	ଝ	ନ୍

ଅଂକ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅ.ବ—ଅଙ୍କ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Amka

Amka etc. (See)

[ଅ ରେ ଅନୁସାର ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତା ପରେ ଅନ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଲଗି ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କପାଇଁ ଅ ପରେ ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦମାନ ଦେଖ । ଯଥା—ଅଂଗା=ଅଙ୍ଗା; ଅଂତ=ଅନ୍ତ, ଅଂଧ=ଅନ୍ଧ]

ଅଂକନା ମାଧନା—ଦେ. ବି. ନାମଦ୍ଵୟ (ଅଂକନା + ମାଧନା) —

Amkanā Mādhanā ରାମଦାସଙ୍କ ରଚିତ ଦାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକ୍ତି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଦୁଇ ଜଣ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତଙ୍କ ନାମ ।

Names of two devotees of Bishnu mentioned in an Ordīā religious poem Dārdhyatā Bhakti.

[ଏ ଦୁଇ ସହୋଦର କଲିଙ୍ଗ ଦେଶରେ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀକୂଳରେ ରାଜମନ୍ଦିର (ରାଜମହେନ୍ଦ୍ରୀ) ନଗରରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ଏମାନେ ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଏ ଦୁଇ ଭାଇ ଭ୍ରାତୃତ୍ଵ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଜାତିରେ ସମାବ୍ରତମାନ ବସାଇ ଅନ୍ନଦାନ କରୁଥିଲେ ଓ ପ୍ରତିଦିନ ଖାଇ ବସିଲା ବେଳେ ଏକ ଶବ୍ଦ ଅଠ ଜଣ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ବସାଇ ଖୁଆଉଥିଲେ । ଭଗବାନ ଏମାନଙ୍କ ଦାତାପଣ ପରୀକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ଗୁପ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଶରେ ଏମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ଭୋଜନ ଭିକ୍ଷା କଲେ । ଏମାନେ ଦଶ ହଜାର ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ପାଇଁ ଭୋଜନସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରୁ ଛଦ୍ମବେଶଧାରୀ ଭଗବାନ ସେତକ ଏକା ଖାଇଦେଲେ । ଏହା ଦେଖି ସେମାନେ ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ସ୍ବୟଂ ଭଗବାନ ବୋଲି ଜାଣି ପାରି ତାଙ୍କଠାରେ ଶରଣ ପଶିଲେ ଓ ଭଗବାନ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ବର ଦେବାରୁ ଏ ଦୁହେଁ ସ୍ବର୍ଗଲାଭ କଲେ । ରାମଦାସ—ଦାର୍ଦ୍ଧ୍ୟଭକ୍ତି ୨୧ ଅଧ୍ୟାୟ ।]

ଅଂଶ—ଅ. ବି. (ଅଂଶ ଧାତୁ=ଭାଗ କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Amśa ୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଭାଗ ବା ଖଣ୍ଡ ।

1. Part of a thing; share; portion.

୨ । ବିଭାଗ, ବଣ୍ଟନ; ବାଣ୍ଟ—2. Partition.

୩ । ଦେଶର ଅଞ୍ଚଳ ବା ସ୍ଥାନ ।

3. Part of a country; locality.

୪ । କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କ ଅବତାର ।

4. Incarnation of a Deity.

୫ । (ଗଣିତ) ଭଗ୍ନାଂଶ—5. (Mathematics) Fraction.

୬ । (ଗଣିତ) ଭଗ୍ନାଂଶର ହର—6. (Mathematics) The denominator of a fraction (M.W.).

୭ । (ଭୂଗୋଳ) ପୃଥିବୀଗୋଲକର ପରିଧିର ୩୬୦ ଭାଗରୁ ଏକଭାଗ ।

7. (Geography) $\frac{1}{360}$ of the circumference of the globe.

୮ । ଦ୍ରାଘିମା ବା ଅକ୍ଷାଂଶର ଏକ ଭାଗ; ଡିଗ୍ରୀ ।

8. (Geography) A degree of latitude or longitude (M.W.).

୯ । (ଜ୍ୟାମିତି) ସମକୋଣର ୯୦ ଭାଗରୁ ଏକଭାଗ; ଡିଗ୍ରୀ ।

9. (Geometry) $\frac{1}{90}$ of a right angle; a degree.

୧୦ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ବାକି ରହିଯାଇଥିବା ଭାଗ ।

10. Remainder of anything; remnant; remaining portion.

୧୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ରାଶିଚକ୍ରର ୩୦ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ।

11. (Astronomy) $\frac{1}{30}$ of the Zodiac.

୧୨ । ବିଷୟ; ପ୍ରସଙ୍ଗ—12. Matter; subject.

୧୩ । ଜୁଆରେ ବନ୍ଧା ଯିବା ହୁଡ଼; ବାକି ।

13. Stake in betting (M. W.).

୧୪ । ଅଂସ; ଶୁକ; କାକ—14. Shoulder.

୧୫ । ବଇନା—15. Earnest money (M. W.).

୧୬ । ବଣ୍ଟାରେ ଜଣକ ଭାଗରେ ପଡ଼ିବା ହୁଁସା ।

16. Lot; allotment in a partition (M. W.).

୧୭ । ପକ୍ଷ; ଦଳ—17. Party (M. W.).

୧୮ । ଦିନ, ଦିବସ—18. Day (M. W.).

୧୯ । ଆଦିତ୍ୟ ବିଶେଷ —19. Name of an Āditya (M.W.).

୨୦ । (ଗଣିତ) ବଡ଼ ରାଶିକୁ ସାନ ରାଶି ଦ୍ଵାରା ହରଣ କଲେ ବାକି ରହିଯିବା ସଂଖ୍ୟା; ଭାଗଶେଷ ।

20. (Mathematics) The remainder left after a division.

୨୧ । (ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନ) ତାପମାନଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ଵାରା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ତାପମାନ ପରିମାଣର ଏକ ଭାଗ ।

21. (Physics) A degree of temperature ascertained by a thermometer.

ଦେ. ବି—୧ । ଦେବତାଙ୍କର କଳା, ଯାହା ଧାରଣ କରି ମହାପୁରୁଷମାନେ ଜନ୍ମନ୍ତି ।

1. A trace or particle of Divinity with which some great men are born.

ରାଧିକା ଅଂଶେ ଯେତେ ଗୋଟି,

ସେ କୃଷ୍ଣ ଜୀବନସ୍ବରୂପୀ । ଭୂପତି—ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ ।

ବହୁଳ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ,

ଭୂପତି ନାରାୟଣ ଅଂଶ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ମମ ସ୍ବରୂପ ।

୨ । ଅପତ୍ୟ; ସନ୍ତାନ; ସନ୍ତତି—2. Offspring.

ଭୂସାର ରାମଦାସର ଅଂଶ ତ କୋହୁକ । ପ୍ରାଚୀ—ଗୁରୁଭକ୍ତିଗୀତା ।

୩ । ପିତୃତ୍ଵ; ଜନକତ୍ଵ; ଭୃତସ; ବାସ୍ୟ ।

3. Fatherhood; loins.

ଭଗବତ ପବନଙ୍କ ଅଂଶରୁ କାତ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ଅଂକ ।

ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୂଳର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପଢେଇ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବ୍ୟାସର ନାମ ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ବ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରକୃ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା - 'ଗାନ୍ତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାନ୍ତ' ଖୋଜିବେ, 'କୃତ୍' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ୍' ଦେଖିବେ, 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅସ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅସ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ତ' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଔରସ; (ଅମୃକ) ପିତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣରୁ ଜାତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

4. Person born of the loins of a male.

ବହୁଳ ବ୍ୟାସଙ୍କର ଶିଶୁ,

ବହୁଳ ବାସୁଦେବ ଅଂଶ । ଜନ୍ମାଥ—ଭଗବତ ୧୦ମ ସ୍କନ୍ଧ ।

* । କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣରୁ ବଞ୍ଚି ରହିବା ବଂଶଧର ।

5. Surviving descendant of any race or family.

(ଯଥା—ଏହି ବାଳକଟି ସାଆନ୍ତର ବଂଶର ଏକମାତ୍ର ଅଂଶ ଅଛି ।)

୬ । (ସ. ଅସ୍ର=କୋଣ)ଆସ,କୋଣ—୬. Angle.

ଚକ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ସେ ହୋଇବ ଆୟତାକାର,

ଏକ ଅଂଶକରେ ଏକ ଗ୍ରାହ ନବକୋଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୭ । ରକ୍ତସମ୍ପର୍କୀୟ ବା ଲଗ୍ନିକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

7. A direct agnate; a blood-relation

(ଯଥା—ସେ ପର ମୋ ଅଂଶ, ମୁଁ ତାକୁ କପର ବିଭାଜନ ତାଙ୍କରୁ କାଟି ଦେବି ?)

୮ । ଦେହର ଅଙ୍ଗ; ଅବସ୍ତବ—8. Limb.

୯ । କୌଣସି ଯନ୍ତ୍ରର ଅଙ୍ଗ—9. Component part of a machine.

ଦେ. ବିଶ—(ଅମୃକର) ଔରସଜାତ; ବର୍ଣ୍ଣଜାତ ।

Born of the loins of

ପପର ଦଶେ ବେଦବ୍ୟାସ

ଜର୍ମିଲ ପରଶର ଅଂଶ । ଜନ୍ମାଥ—ଭଗବତ ।

ଅଂଶ ଆଦି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଂଶାଂଶ)—ଅଂଶ - Part.

Amśa āśa

ଅଂଶ ପ୍ରଭୁ ଅଂଶ ଆଦି ବୋହୁ ଯେଉଁ ଜନ

ଅଂଶ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ କର ବୁଝି କୋହେ ତାର ଗୁଣ । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରଭୁବରୁଣ ଗୀତା ।

ଅଂଶକ—ସ. ବି. (ଅଂଶ ଧାତୁ = ଭାଗ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—

Amśaka

୧ । ଜ୍ଞାତ, କୁଟୁମ୍ବ—1. Kinsman

୨ । ଦାୟାଦ—2. A co-sharer of an inheritance.

୩ । ଦିବସ; ଦିନ—3. Day.

୪ । ଭାଗଦାର, ହିଁ ସାଦାର—4. Co-parcener; partner; co-sharer.

* । (ଅଂଶ + ସାର୍ଥେ କ)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ରାଶିଚକ୍ରର ଭିତର ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ—5. ୧୩ of the Zodiac.

ସ. ବିଶ. ପୁ.—

(ଅଂଶକା—ଶ୍ରୀ)

୧ । ଅଂଶଗ୍ରାହୀ; ସେ ଭାଗ ନିଏ ।

1. Sharing; taking a share.

୨ । ଭାଗ ପାଇବାର ଅଧିକାରୀ—2 Entitled to a share.

ଦେ. ବି. (ଅଂଶ + ଓଡ଼ିଆ ଏକସଂଖ୍ୟାବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ କ)—

ଏକ ଅଂଶ ବା ଭାଗ ମାତ୍ର—One share only.

(ଯଥା—ତା ଅଂଶକ ସେ ପାଇଲେ ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେବି ।)

ଅଂଶକର—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଂଶ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Amśakara

ସେ ବଞ୍ଚନ କଲେ; ସେ ବାଣ୍ଟି ଦିଏ ।

(ଅଂଶକର—ଶ୍ରୀ)

Apportioning.

ଅଂଶକରଣ—ସ. ବି. (ଅଂଶ + କରଣ)—ଭାଗବଞ୍ଚନ, ବାଣ୍ଟିବା କର୍ମ ।

Amśakarāṇa

Act of division

into shares; apportionment.

ଅଂଶ କରବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ଅଂଶ ଧାତୁ)—ବଞ୍ଚନା କରିବା;

Amśa karibā

ବାଣ୍ଟି ଦେବା; ଭାଗ ବାଣ୍ଟିବା ।

ଅଂଶକରଣ

To divide into shares; to partition.

ଅଂଶକୂଟ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଭକ୍ତ, ଅଂଶ = ପୁରର କୂଟ = ଖେଖର)—

Amśakūṭa

କକୁଦ; ଶରୀର ଭୂଲ ।

The fleshy prominence on the shoulder of a bull.

ଅଂଶଗ୍ରାହ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଂଶ + ଗ୍ରା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Amśagraha

ଅଂଶଗ୍ରାହୀ (ଦେଖ)

(ଅଂଶଗ୍ରାହୀ—ଶ୍ରୀ)

Amśagrāhī (See)

ଅଂଶଗ୍ରାହକ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (୨ଷ୍ଠୀ ଭକ୍ତ)—ଅଂଶଗ୍ରାହୀ (ଦେଖ)

Amśagrāhaka

Amśagrāhī (See)

(ଅଂଶଗ୍ରାହକା—ଶ୍ରୀ)

ଅଂଶଗ୍ରାହୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଂଶ + ଗ୍ରା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଭକ୍ତ, ୧ମା ୧ବ)—

Amśagrāhī

ସେ ଅଂଶ ବା ଭାଗ ନିଏ ।

(ଅଂଶଗ୍ରାହୀ—ଶ୍ରୀ)

Taking a share.

ଅଂଶତଃ—ସ. ଅ. (ଅଂଶ + ତସ)—କେତେକ ଅଂଶରେ, କେତେକ

Amśataḥ

ପରମାଣରେ—Partly; somewhat.

ଅଂଶଦାର୍—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଂଶ + ଫା. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦାର)—

Amśadār

ଭାଗଦାର; ଅଂଶଦାର; ସହଯୋଗୀ ।

ଅଂଶଦାବ

Co-sharer; partner.

ଅଂଶଦାର

ଅଂଶନ—ସ. ବି. (ଅଂଶ ଧାତୁ + ଭବ ଅକ)—ବିଭାଗକରଣ; ବଞ୍ଚନ ।

Amśana

Partitioning; apportioning.

ଅଂଶନୀୟ—ସ. ବିଶ (ଅଂଶ ଧାତୁ + କର୍ମ; ଅନୀୟ)

Amśanīya

ବିଭଜନୀୟ; ବିଭଜ୍ୟ; ଭାଗ କରିବାର

ଯୋଗ୍ୟ; ଯାହାକୁ ଭାଗ କରାଯାଇପାରେ—

Partible; fit to be partitioned; divisible.

ଅଂଶପ୍ରାର୍ଥୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଂଶ + ପ୍ର + ଅର୍ଥ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଭକ୍ତ; ୧ମା ୧ବ)—ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି

Amśaprārthī

ବସ୍ତୁର ଅଂଶ ବା ଭାଗ ପାଇବାକୁ

(ଅଂଶପ୍ରାର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ)

ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ—Praying for a

share in a property.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	କ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ସୂ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	କ	କୃ

ଅଂଶବଂଶ—ଦେ. ବି. (ସହଚର, ସଂ. ଅଂଶ + ବଂଶ)—

Amśabamśa ୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ଅସମ୍ବନ୍ଧ
ଅଂଶବଂଶ ବଂଶଧରଗଣ—1. All the descen-
ଅଂଶବଂଶ dants of a person, both
lineal and collateral.

ଅପଣା ଅଂଶବଂଶ ଦର
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗଲେ ନିଜ ପୁର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର କୌଣସି ବଂଶଧର—2. Any lineal
descendant of a person.

(ଯଥା—ତାଙ୍କର ଅଂଶବଂଶ କେହି ନାହିଁ ।)

୩ । କୌଣସି ବିଷୟର ଚିହ୍ନ ମାତ୍ର—3. Any trace left of
any matter.

ଅଂଶବଂଶ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶ + ବଂଶ)—ଅଂଶବଂଶ (ଦେଖ)

Amśabauṇśa **Amśabamśa** (See)

ଅଂଶଭାଗ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ଅଂଶ + ଭାଗ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି. ପ୍ର.)

Amśabhāg ଅଂଶଭାଗ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ)—ଅଂଶଭାଗୀ (ଦେଖ)

Amśabhāgi (See)

ଅଂଶଭାଗୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ + ଭାଗ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ) —

Amśabhāgi ଯାହାର କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ଭାଗ ଅଛି ।

(ଅଂଶଭାଗୀ—ଶ୍ଵୀ) Possessing or having a share
in any property.

ଅଂଶମାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଯେ ଅଂଶମାନ

Amśamāna ଭାଗ ବ୍ୟବହାର କରି ନେଇଅଛି —One who

(ଅଂଶମାନ—ଶ୍ଵୀ) has already taken his share
in apportionment.

ଅଂଶଲ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ + ଲ ଧାତୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Amśala ୧ । ଅଂଶଗ୍ରାହୀ—1. Taking a share.

(ଅଂଶଲ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । (ଅଂଶ = ସ୍ତବ୍ଧ + ଅଛି ଯାହାର ଅର୍ଥରେ ଲ)—
ବଳବାନ, ବଳସ୍ଥ—2. Strong.

୩ । ଦୃଢ଼ପୁଷ୍ଟ—3. Stout; well-
developed.

ଅଂଶହର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ + ହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)

Amśahara ୧ । ଅଂଶଗ୍ରାହୀ—1. Receiving a share.

(ଅଂଶହର—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପରର ନ୍ୟାୟ ଅଂଶକୁ ଲୋପ
କରେ—2. Depriving a person
of his legitimate share.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଦାୟାଦ, ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ—Heir; successor.

ଅଂଶହାରକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ + ହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Amśahāraka ଅଂଶହର (ଦେଖ)

(ଅଂଶହାରକ—ଶ୍ଵୀ) **Amśahara** (See)

ଅଂଶହାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂଶ + ହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—

Amśahārī ଅଂଶହର (ଦେଖ)

(ଅଂଶହାରୀ—ଶ୍ଵୀ) **Amśahara** (See)

ଅଂଶ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶ)—

Amśā ୧ । ତାଳ, ନଡ଼ିଆ, ଗୁଆ ଆଦି ଗଛର ବକଳରେ

ଆଁଶ ବା ଭିତରେ ଥିବା କର୍କଶ ସୂକ୍ଷ୍ମ ତନ୍ତ—1. Fibre.

आँस, रेसा

୨ । ସୂତାଦର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଲମ୍ବ ଅଂଶ—2. Textile fibre.

୩ । (ସଂ. ଅଂଶ = କୋଣ)—କୋଣବିଶିଷ୍ଟ ।

3. Angular.

(ଯଥା—ଏ ଖୁଣ୍ଟର *୫ ଅଂଶ ଅଛି ।)

ଅଂଶାଅଂଶ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଂଶାଂଶ)—

Amśāamśa ଅଂଶାଂଶ (ଦେଖ)

Amśāamśa (See)

ଅଶେଷ କୋଟି ବାରକା ବୈଭୂଷ କୋଟି ।

ଏହି ସ୍ଥାନ ଅଂଶାଅଂଶ କାଳ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଚୀ. ରତ୍ନମୟାଳୟ ।

ଅଂଶାଇ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶ, ଏମାନେ ଅଂଶ ପରି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଥିବାରୁ)—

Amśāi ୧ । ପତ୍ତ ଧୃବ୍ୟ ଓ ପତ୍ତ ଘାଆରେ ଉତ୍ପତ୍ତିକା

କୌରେ, କୌଡ଼େ ସୂକ୍ଷ୍ମ ପରି ସରୁ ସୁଦୃଢ଼ ଧଳା କୃମି—1. Maggot.

कोड़ा

୨ । ଗୋବର ଉପରେ ପଡ଼ିବା ସ୍ତୁ କୃମି ।

2. Grub found on cowdung left
for some time; (Scaraboeus).

ଅଂଶାଇ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି.

Amśāi pardibā ୧ । ପତ୍ତ ଧୃବ୍ୟ ବା ପତ୍ତ ଘାଆରେ କୃମି

ମୋକାମଡ଼ା, ମୋକାବଳା ଜନ୍ମିବା; ଯୋକ ପଡ଼ିବା ।

कोड़ा पड़ना

1. Growing of maggots in

a rotten thing or sore.

[ଧ୍ରୁ—ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ପତ୍ତ ଘାଆ ଉପରେ ଯେଉଁ ମାଛ ବସନ୍ତି,

ସେ ମାଛକଠାରୁ ଜାତ ଅଂଶାଇମାନ ଘାଆରେ ରହୁଥାନ୍ତି ଓ

ସେହି କୃମିମାନ ଘାଆ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ବଢ଼ନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ

‘ଅଂଶାଇ ପଡ଼ିବା’କୁ ଲୋକେ ‘ମାଛ ବସିବା’ କହନ୍ତି । ଯେଉଁ

ବ୍ୟକ୍ତିର ଘାଆରେ ଅଂଶାଇ ପଡ଼ିବାର ଦେଖାଯାଏ, ସେ ବ୍ୟକ୍ତିର

‘ମାଛାଅ-ପାତକ’ ହୁଏ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାକୁ

ପଡ଼େ ।]

୨ । ଗୋବର କିଛିସମୟ ରହିବା ପରେ ତା ଉପରେ ଧଳା

ସୁଦୃଢ଼ କୃମି ଦେଖାଯିବା ।

2. Appearance of grubs on cowdung.

ଅଂଶାଇ ବସିବା—ଦେ. ବି—ଅଂଶାଇ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Amśāi basibā **Amśāi pardibā** (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାଶବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଐ	ଇଥ	ଢ	ନୃ

ଅଂଶୁଅଂଶୁଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଂଶୁ)—

Amśuanśuā ସହରେ ଅଂଶୁ ଥାଏ, ବହୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ-ତନ୍ତୁଯୁକ୍ତ ।
ਅଂଶୁଆ, ଏଂଶୋ Fibrous; full of fibres.
रेशदार

[ବହୁ ସଂଖ୍ୟା ମୃତ ଫେବା ସ୍ତଳରେ ଶବ୍ଦର ଦୁଇ ଥର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ, ଯଥା—ଖଦଖଦଢ଼ିଆ, ଚିରିଚିରି, ରୁଆରୁଆ ।]

ଅଂଶୁଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଂଶୁ)—ଅଂଶୁଅଂଶୁଆ (ଦେଖ)

Amśuā Amśuanśuā (See)

ଅଂଶୁକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଂଶୁ = କରଣ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ କ)—

Amśuka ଗୁପ୍ତିମାନ୍—Bright; lustrous.

ସଂ. ବି. (ଅଂଶୁ + ଶାବ୍ଦେ. କ)—

୧ । କରଣ—1. Rays

ଉଲ୍ଲସାବଳ୍ଲ ହଂସେ କୋଳା ହୋଇ ରକ୍ତ ଅଂଶୁକେ । ବ୍ୟାକାଥ—ଉଷା ।

୨ । ଗୁପ୍ତି, ତେଜ—2. Lustre; radiance.

୩ । (ଅଂଶୁ = ତନ୍ତୁ + କ) ବସ୍ତୁ, ଲୁଗା—3. Cloth.

୪ । ସୂକ୍ଷ୍ମ ବସ୍ତୁ, ସରୁ ଲୁଗା—4. Fine cloth.

୫ । ଉତ୍ତରୀୟ, ଚୂଦର—5 Sheet; scarf worn on the shoulders.

୬ । ଶୁକ୍ଳ ବସ୍ତୁ—6. White cloth.

୭ । ତେଜପତ୍ର—7. Cassia leaf.

ଅଂଶୁକାୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଆଧୁନିକ ଜୀବବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Amśukāya (ବହୁଶାବ୍ଦ, ଅଂଶୁ = କରଣ ଅଛି କାୟରେ ଯାହାର)

(ଅଂଶୁକାୟ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯେଉଁ ଜୀବମାନଙ୍କ ଦେହରୁ ଗୁପ୍ତି ବା ତେଜ ବାହାରେ—1. Efflorescent; phosphorescent (animals) emitting rays.

ଦେ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

ଦେହରୁ ଆଲୋକ ବିକାଶି ହେଉଥିବା ଜୀବ ।

(ଯଥା—ଜୁଳୁଜୁଳୁଆ ପୋକ, ପ୍ରବାଳ କୀଟ, ସାମୁଦ୍ରିକ ତାର ମଣ୍ଡା)

Luminous-bodied animals (e. g. firefly, coral insect, starfish.)

ଅଂଶୁଜାଲ—ସଂ. ବି. (ଅଂଶୁ + ଜାଲ)—

Amśujāla କରଣସମୂହ—Rays.

ଅଂଶୁଧର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁଶାବ୍ଦ; ଅଂଶୁ + ଧୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Amśudhara ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

(ଅଂଶୁଧର—ଶ୍ରୀ) ୨ । (ନାମ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ଅସମ୍ରାଟ ରାଜା ।

2. Name of a king of the Solar dynasty.

(ଏ ବିଲପକ ପିତାମହ, ମନୁଙ୍କ ପିତା ଓ ସଗରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ।)

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ କରଣକୁ ଧାରଣ କରେ ବା ବହନ କରେ ।

Carrying rays; bearing rays.

ଅଂଶୁପତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧାରୟ; ଅଂଶୁ + ପତ୍ତ)—

Amśupatta ପାଟ ଲୁଗା, ରେଶମୀ ଲୁଗା—Silken cloth.

ଅଂଶୁପତି—ସଂ. ବି. (ଅଂଶୁ + ପତି)—

Amśupati ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଅଂଶୁପା—ଦେ. ବି. (ନାମ; ସଂ. ଅଂଶୁ = କରଣ + ପା ଧାତୁ = ରକ୍ଷା

Amśupā କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ, ଶ୍ରୀ. ଆ—ଯାହା କରଣମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା ବା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରେ ।)

ଆଇଁଶିପା ହ୍ରଦ—Name of a small inland lake in Banki, Cuttack District.

ସୁରୁପା ଅଂଶୁପା ଲେକେ ଅଗୋଚର,

ପୁନଃପୁନଃ ହେଲେ ଗୋଷ୍ଠୀୟ ସୁଖର । ବ୍ୟାକାଥ—ଚକ୍ରାଳ ।

[ଦ୍ର—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ବାଲି ରାଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ, ଏହା ଗୋଟିଏ ପ୍ରାକୃତିକ ସୁରମ୍ୟ ହ୍ରଦ । ଏହା କଟକଠାରୁ ପଶ୍ଚିମରେ ୧୨ ମାଇଲ୍ ଓ ବାଲି ସହରଠାରୁ ୨ ମାଇଲ ଦୂରରେ ମହାନଦୀର ଦକ୍ଷିଣ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଅନେକ ମାଇଲ୍ ଓ ପ୍ରସ୍ଥ ଏକ ମାଇଲ୍ । ଏହାର ଗଭୀରତା ୨ ଫୁଟଠାରୁ ୫ ଫୁଟ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ଇନୋଟି ଗଣ୍ଡ ଅଛି । ଏ ହ୍ରଦର ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମକୂଳରେ ସରସ୍ତ୍ରୀ-ପବନ ଓ ପୁଷ୍ପ କୂଳରେ ସ୍ୱଚ୍ଛାୟା ଗ୍ରାମ । ଶୀତକାଳରେ ଅନେକ ଜଳଚର ପକ୍ଷୀ ଏଠାକୁ ଚରବାକୁ ଆସନ୍ତି ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଏଥିରୁ ଅନେକ ମାଛ ମରାଯାଏ ।]

ଅଂଶୁବାଣ—ସଂ. ବି. (ବହୁବାଣ; ବାଣ ପରି ଗଣ୍ଡ ଅଂଶୁ ଯାହାର)—

Amśubāṇa ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଅଂଶୁମତ୍ତଫଳା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବାଣ; ଅଂଶୁ + ଫଳା ଅର୍ଥରେ. ମତ୍ତ

Amśumatphalā = ଅଂଶୁମତ୍ତ = ଗୁପ୍ତିଶାଳୀ, ଅଂଶୁମତ୍ତ ଅଟେ ଫଳ ଯାହାର—ଅଂଶୁମତ୍ତଫଳ + ଶ୍ରୀ. ଆ ।)—
କଦଳୀଗଛ—The plantain tree.

ଅଂଶୁମତୀ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅଂଶୁମତ୍ତ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—ଅଂଶୁମାନ୍ର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Amśumatī Feminine of Amśumān.

ସଂ. ବି.—୧ । (ବିଦ୍ୟା) ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

1. Śālaparṇṇī (See)

୨ । ଯମୁନା ନଦୀ—2. A name of the river Jamunā (Apte)

ଅଂଶୁମାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଂଶୁ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ମତ୍ତ; ୧ମା. ୧ବ)—

Amśumān ୧ । ଗୁପ୍ତିମାନ୍—1. Radiant; lustrous.

(ଅଂଶୁମାନ୍—ଶ୍ରୀ) ୨ । କରଣସମୂହ—2. Emitting rays.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

୨ । (ନାମ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ସଗରରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

2. Name of a grandson of king Sagara.

ଯାହାଦେବ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚକ୍ରି ଅଟେ ଓ ମାତା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରି ଅଟେ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରି କୌଣସି ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋକିବାଳ ଦେବ । ଯଥା:—
'ଗାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଶୋକିବାଳ; 'ରୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବା; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବା; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବା; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବା ।

[୧—ଏ ଅଂଶୁମାନଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ ଓ ସଗରଙ୍କ ପୌତ୍ର । ସଗରଙ୍କ ଯଜ୍ଞଶୁକୁ ଜଗିଥିବା ସଗରଙ୍କ ପାଦରୁ ପୁତ୍ର କପିଳ ମୁନିଙ୍କ ଶାପରେ ଭସ୍ମ ହେବା ପରେ ଅଂଶୁମାନ ଅଶ୍ବକୁ ସକାନ୍ କରୁଥିବା ଯାଇ ପାତାଳରେ ପହଞ୍ଚି ସୁବହ୍ନାଙ୍କୁ କପିଳ ମୁନିଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ମୁନି କହିଲେ, ଯେବେ କେହି ସ୍ବର୍ଗରୁ ଗଙ୍ଗାକୁ ଆଣି ପାରିବ, ତେବେ ତୁମ୍ଭକୁ ପୁଣ୍ୟମାନେ ନରକରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବେ । ଅଂଶୁମାନ ଯଜ୍ଞଶୁ ଆଣି ସଗର ଗଙ୍ଗାକୁ ଦେବାକୁ ସଗର ଅଶ୍ବମେଧଯଜ୍ଞ ସମାପନ କରି ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ ଦେଇ ତପସ୍ୟାର୍ଥ ଅରଣ୍ୟକୁ ଗଲେ ।]

ଅଂଶୁମାନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶୁମାନ)—

Amśumāna

ଅଂଶୁମାନ (ଦେଖ)

Amśumān (See)

ଭାରତୀୟ ଅଂଶୁମାନ,

ସକଳ ଗୁଣେ ଗୁଣଧାରୀ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବାନ ୧ମ ।

ଅଂଶୁମାଳା—ସ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଭଦ୍ର)—

Amśumālā ୧ । କରଣସମୂହ; କରଣରାଶି ।

1. Mass of rays; a wreath of rays.

୨ । ଜ୍ୟୋତିର୍ଘୁଷ୍ଟ—2. A halo of radiance.

ଅଂଶୁମାଳୀ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅଂଶୁମାଳା + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍)

Amśumālī

୧ମା ଏକବଚନ)—

(ଅଂଶୁମାଳିନୀ—ଶ୍ରୀ)

୧ । ଅଂଶୁମାଳାୟୁକ୍ତ; କରଣମାଳାୟୁକ୍ତ ।

1. Radiant; full of rays.

୨ । କରଣମାଳାବିହୃଷିତ ।

2. Wreathed with rays.

ସଂ. ବି. ସଂ.—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

୨ । (ଅଦିତ୍ୟଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୧୨ ଥିବାରୁ)

ଦ୍ଵାଦଶ ସଂଖ୍ୟା; ୧୨ ।

2. The number twelve.

ଅଂଶୁଳ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅଂଶୁ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଲ, କମ୍ପା ଅଂଶୁ + ଲ ଧାତୁ

Amśula

ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

(ଅଂଶୁଳା—ଶ୍ରୀ)

୧ । ଗପ୍ତିୟୁକ୍ତ; ପ୍ରଭାସୁକ୍ତ—1. Radiant.

୨ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ—2. Bright.

ସଂ ବି. ସଂ. (ନାମ, ଏ ଅଂଶୁ = ପ୍ରଭାସୁ କମ୍ପା ବ୍ରାହ୍ମଣୋଚିତ ତେଜୋୟୁକ୍ତ ଥିବାରୁ)—ଗୁଣବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ ।

A name of Chāṇakya.

ଅଂଶୁଶିରାଳଦେହ—ଦେ. ବି. (ଶାବ-ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Amśusirāḍeḥa ଯେଉଁ ଜୀବମାନଙ୍କ ଦେହର ଶିରମାନ

ଅଂଶୁଶିରାଳ ଦେହ

ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଅଂଶୁ ପରି ସବୁଆଡ଼କୁ

ଅଂଶୁଶିରାଳଦେହ

ବାହାରିଥାଏ—Radiata.

(ଯଥା—ବୃକ୍ଷାଣା; ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ ପ୍ରଭୃତ ।)

ଅଂଶୁହସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଂଶୁ = କରଣ ଅଟେ ଦସ୍ତ ପରି

Amśuhasta

ହାତାର)—

ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଅଂଶୁଦକ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ କର୍ମଧାରୟ; ଅଂଶୁ = କରଣ +

Amśūdaka

ଉଦକ, କରଣଶୃଙ୍ଖା ଉଦକ)—

(ବୈଦ୍ୟକ) ଯେଉଁ (ଜଳାଶୟର) ଜଳରେ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ

ଓ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପଡ଼େ ଓ ଯହ୍ନର ଜଳ ନିର୍ମଳ ।

Water of a tank which gets sun's

& moon's rays freely.

(ଏହି ଜଳ ଶୀତଳ, ସ୍ବିଚ୍ଛ, ଅନରିଷ୍ୟକୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହା କଟକର

ନୁହେ । ଶରତକାଳରେ ଏହି ଜଳ ପାନାର୍ଥ ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଟେ ।)

ଅଂଶେଇ(ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି— ଅଂଶାଇ. ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Amśei

Amśāi etc. (See)

ଅଂଶ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ଅଂଶ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Amśya

Amśāniya (See)

ଅଂଶ୍ୟମାନ—ସ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଆନ)—

Amśyamāna

ବିଭଜ୍ୟମାନ, ଯାକାକୁ ଭାଗ କରା ଯାଉଅଛି ।

That which is being

partitioned or divided

into shares.

ଅଂସ—ସଂ. ବି. (ଅମ ଧାତୁ = ରୁଗ୍ଣ ବା ପୀଡ଼ିତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ସ;

Amsa

ଯେଉଁ ଅବୟବ ଭରବନ୍ଦନଦ୍ଵାରା

ପୀଡ଼ିତ ହୁଏ)—

୧ । ସ୍ଥଳ; କାକ —1. Shoulder.

[୧—ବାହୁମୂଳ ଓ ବେକପାଖ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଳପରିମେ

ପେଶୀୟୁକ୍ତ ଅଂଶକୁ ଅଂସ ବୋଲାଯାଏ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଗୁରୁତର

ଆଘାତ ଦେଲେ ବାହୁସ୍ତମ୍ଭ ଭେଗ ହୁଏ ।]

୨ । (ଅନ୍ତ ଧାତୁ = ବାଣ୍ଟିବା + କର୍ମ. ଅ)

ଅଂଶ; ଭାଗ; ହିଂସା—2. Share.

୩ । ବିଭାଗ; ବଣ୍ଟନ—3. Partitioning.

ଅଂସକୃଷ୍ଣ—ସଂ. ବି—ଅଂସକୃଷ୍ଣ (ଦେଖ)

Amsakṛta

Amśkṛta (See)

ଅଂସତ୍ର—ସ. ବି. (ଅଂସ = କାକ + ହିଂ ଧାତୁ = ରକ୍ଷାକରଣ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Amsatra

ସୁକାବରକ କବଚ—An armour for

protecting the shoulder.

ଅଂସପାଳକ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Amsaphalaka

ଉଦୟସ୍ଥଳର ପଛଆଡ଼େ ଥିବା ବିକୋଣାକାର

ଅସ୍ଥି; କାକର ହାଡ଼ (ହାତ ତଳାଓଲ ବେଳେ

ଯାହା ଗୁଳିତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ।)—

Shoulderblade; the scapula.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକ୍ଷିପ୍ତ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଓ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଥ	ଈ	ଉ

ଅଂସପଲକାସ୍ଥି—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନ-ପରିଭାଷା)—ଅଂସପଲକ (ଦେଖ)

Amsaphalakāsthi Amsaphalaka (See)

ଅଂସପହାର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖିକମ୍ପଣା. ଅଂସ ବା କାକଦ୍ୱାରା ବାହାରି ଉଠି)—

Amsabhāra

କାକରେ ବୁଦ୍ଧା ଦେବା ବୋଲି—Load carried on the shoulders.

(ଯଥା—ଶିକାରୀଦଳୀ, ମନୁଷ୍ୟ କାକରେ ବୁଦ୍ଧା ଦେବା

ସକାର ଆଦି, ବଳଦଙ୍କ କାକରେ ବୁଦ୍ଧା ଦେବା ଜୁଆଳି ଆଦି ।)

ଅଂସଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଂସ + ଲ) —

Amsala ୧ । ଦୃଢ଼କାୟ; ବଳବାନ; ବଳଶ୍ଚ—1. Strong.

(ଅଂସଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଦୃଢ଼ପୁଷ୍ଟ—2. Stout.

ଅଂହ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂହ) —ଅଂହ (ଦେଖ)

Amha Amhah (See)

ହର୍ଷ ଅବରଣ ଅଂହ

ମାୟା କଳହ ଦୟା ମୋହ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଶ୍ରବଣ ।

ଅଂହ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ = ଅଧୋଗମନ କରିବା + କରଣ. ଅସ୍ତ୍ର)

Amhah ଅଂହସ୍ତ୍ର, ୧ମା. ଏକବଚନ—ଯାହାଦ୍ୱାରା

ମନୁଷ୍ୟ ଅଧୋଗମନ କରେ ।) —

୧ । ପାପ—1. Sin; moral defilement.

୨ । ସ୍ୱଧର୍ମ ପରିତ୍ୟାଗ—2. Forsaking of one's religion.

୩ । କ୍ଳେଶ; କଷ୍ଟ; ଦୁଃଖ—3. Trouble.

୪ । ଅଧର୍ମ—4. Impiety.

ଅଂହତି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା, ଶିତ୍ + ଭବ. ଅଭ) —

Amhati ୧ । ରୋଗ, ବ୍ୟାଧି—1. Disease; sickness.

୨ । ତ୍ୟାଗ—2. Abandonment.

୩ । ଦାନ—3. Gift.

ଅଂହତି—ସଂ. ବି. —ଅଂହତିର ବିକଳ ରୂପ ।

Amhati Another form of Amhati.

ଅଂହ୍ରି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କରଣ. ରି) —

Amhri ୧ । ଅଙ୍ଗୁଳି; ପାଦ; ଗୋଡ଼—1. Leg; foot.

୨ । ଚତୁର୍ଥାଂଶ—2. One-fourth; a quarter.

୩ । ବୃକ୍ଷର ଚେର—3. Root of a tree.

ଅଂହ୍ରିପ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଂହ୍ରି + ପା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ. = ସେ

Amhripa ପାଦଦ୍ୱାରା ପାନ କରେ) —ପାଦପ; ବୃକ୍ଷଲତାଦି ।

Trees & plants; vegetable.

ଅଂହ୍ରିସ୍କନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅଂହ୍ରି ଚିତ୍ତ; ଅଂହ୍ରି = ପାଦର ସ୍ପର୍ଶ = ବଳଶ୍ଚ ଅଂଶ) —

Amhriskandha ଗୁଳ୍ମ; ଗୋଇଁ—Heel; sole of the foot.

ଅଂ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଅହୋ, ଅହନ୍) —ଓଃ; ଆହା; ହା, ହାଲ; ହାୟ ।

Ah (ଏହା ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା—ଖେଦ ପ୍ରକାଶ; ଆଃ ବରକ୍ତି ପ୍ରକାଶ, ଅନୁତାପ ପ୍ରକାଶ; ଲଳସା, ଅବଜ୍ଞା ଓ ଅଜ୍ଞାନ ଅହ ପ୍ରକାଶ) — (Interjection) Oh; Alas; (used to express regret, displeasure, vexation, hankering, disdain & ignorance.)

ଅଃ ଅଃ—ଦେ. ଅ. (ଅଃ ର ଦ୍ୱିତ୍ୱ) —ଅଃ (ଦେଖ)

Ah Ah Ah (See)

ଅଁ—ଦେ. ଅ—୧ । (ସମ୍ମତିପୂରକ) ହଁ ।

Añ 1. (Interjection used to express consent)

ଅଁ Yes.

୨ । (ନିକଟରେ ଥାଇ ଡାକିବା ଲୋକକୁ ଜବାବ ଦେବାରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଏଁ—2. Used in responding to the call of a person near by.

୩ । (ନିକଟରେ ଥିବା ଲୋକର କଥା ଶୁଣି ନ ପାରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ ଧ୍ୱନି) —ଏଁ; କଅଣ କହିଲୁ?—3. (Sound used to express that one could not fully hear what was said) Eh! What did you say?

୪ । (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ) ଅଣ୍ଟି ର ଛେଳି କମ୍ପା ଶବ୍ଦ ଆଦି ସଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲାବେଳେ କରିବା ଧ୍ୱନି ।

4. Sound made by a he-goat or bull before copulation.

ଅଁଆଳା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. —ଅଁଆଳା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Añālā, etc. Aañālā, etc. (See).

ଅଁଏଳା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. —ଅଁଆଳା ଇତ୍ୟାଦି. (ଦେଖ)

Añēlā, etc. Aañlā, etc. (See)

ଅଁ ଚି—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ) —ଉଁଚୁଁ (ଦେଖ)

Añchāñ Uñchuñ (See)

ଅଁଟି—ଦେ. ଅ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ) (ସ. ଅଟନ) —

Añtāñ ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଯୋଗ୍ୟ—1. (Ironical) Fully fit. (ଯଥା—ସେ ଟୋକାଟା ପାଠ ପଢ଼ି ଅଁଟି ହୋଇ ଗଲାଣି ।)

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. (Ironical) Fully satisfied.

(ଯଥା—ମୁଁ ଜମିଦାରଙ୍କ ଘରେ ଖାଇପିଇ ଅଁଟି ହୋଇଗଲି ।)

ଅଁଟକୁର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣ୍ଟକୁଡ଼ା; ଅପତ୍ୟବିହୀନ ।

Añtkurā Childless.

(ଅଁଟକୁର—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅଁଠ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଓଷ୍ଠ) —ଓଠ; ଓଷ୍ଠ, ଅଧର—

Añth Lip.

ଅଁଠକୁର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ—

Añthkurā; ଅଣ୍ଟକୁଡ଼ା; ଅପତ୍ୟବିହୀନ—Childless.

(ଅଁଠକୁର—ସ୍ତ୍ରୀ)

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଯେବେ ଏ ଦୃଷ୍ଟାକୋଣରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଘୋଷଣା: 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଠଲେ 'ବଥ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଠଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସ. ଅକ୍ଷର) —

Añdhār ଅକ୍ଷର; ଅକ୍ଷର—Darkness

ପ୍ରାଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷରମୟ—Dark.

ଅଧାର୍ ବିଲ୍‌ବିଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅକ୍ଷର କଟକଟି, ଘୋର

Añdhār bilbil ଅକ୍ଷରମୟ—Very dark.

(ଯଥା—ଅଧାର୍ ବିଲ୍‌ବିଲ୍ ଶବ୍ଦ)

ପ୍ରାଦେ. ବି—ନିବିଡ଼ ଅକ୍ଷର—Profound darkness.

ଅନ୍ଧାର—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି—ଅଧିକା (ଦେଖ)

Añbrā Aañlā (See)

ଅନ୍ଧା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. (ସ. ଆମଳକ)—ଅଧିକା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Añlā etc. Aañlā etc. (See)

ବଗଡ଼ା ଅନ୍ଧ ବେ ଅନ୍ଧିଲ

ବେଲ କରନ୍ତି ଲୁଣ ଅନ୍ଧା । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ—୧୦ମ ଶୋପା

ଅନ୍ଧା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଂଶ)—ଅଂଶ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Añsa etc. Añsa etc. (See)

ଅନ୍ଧା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଂଶ)—ଅଂଶା (ଦେଖ)

Añsā Añsā (See)

ଅନ୍ଧାର—ଦେ. ବି—ଅଂଶାର (ଦେଖ)

Añsāi Añsāi (See)

ଅନ୍ଧିଦାର—ଦେ. ବି—ଅଂଶିଦାର (ଦେଖ)

Añsidār Añsidār (See)

ଅନ୍ଧୁଅନ୍ଧୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଂଶୁଅଂଶୁଆ (ଦେଖ)

Añsuāñsuā Añsuāñsuā (See)

ଅନ୍ଧୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଂଶୁ ଅଂଶୁଆ (ଦେଖ)

Añsuā Añsuāñsuā (See)

ଅନ୍ଧୁପା—ଦେ. ବି—ଅଂଶୁପା (ଦେଖ)

Añsupā Añsupā (See)

ଅନ୍ଧେଇ—ଦେ. ବି—ଅଂଶାର (ଦେଖ)

Añsei Añsāi (See)

ଅକ୍ତିଆର୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି—ଅକ୍ତିଆର୍ (ଦେଖ)

Aktiār Aktiār (See)

ଅକ୍ବର—ବୈଦେ. ବି—ଆକବର (ଦେଖ)

Akbar Ākabara (See)

ଅକ୍ଲିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ ଆକାଳକ)—

Akliā ୧ । ନୂଆଶିଖାଳୀ—1. Novitiate.

୨ । ଆକାଳକ, ଅସମୟିକ—2. Untimely.

ଅକ୍ଷର—ବୈଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Aksar Akasar (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ—ବକ୍ରଗମନ କରିବା —

Aka (verbal root) To move in a crooked or curved manner.

ଅକ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷର + ଉପ. ଅ) —

Aka ୧ । ବକ୍ରଗତି—1. Curved motion.

୨ । (ଅ = ନୁହେଁ + କ = ସ୍ୱା) ଦୁଃଖ—2. Trouble.

୩ । ପାପ—3. Sin.

୪ । ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟୟ, (ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ବିଶ. ହୁଏ ଓ ସ୍ତୁଲଜ ହୁଏ—ଯଥା—ନାପୁକ, କାରକ, ପାଳକ, ଏଥିର ସୀଲଜବାଚକ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଇକା ଥାଏ, ଯଥା—ନାପୁକା; କାରକା; ପାଳକା ।)

ଯେ କରେ, ସମ୍ପାଦନକାରୀ—A suffix like the English suffix 'er' as in leader; doer; maintainer.

ଅକାୟିକା ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅକାୟିକା) —

Akailāna ୧ । ଅକାୟିକା; ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଶୁଭ—1. Woe; evil.

ଅକଳ୍ପା ୨ । ଅଭିପ୍ରାୟ—2. Imprecation; curse.

ଅକଳ୍ୟାଣ

ଅକଉଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ନକ୍ଷାତ୍ରକ. ଅ + କଉଡ଼ିଆ) —

Akaurdiā ୧ । ମୂଲ୍ୟହୀନ—1. Valueless; of no value.

୨ । ଧନହୀନ; ଦୟା—2. Penniless; poverty-stricken.

୩ । ମାଗଣା—3. Got gratis; gratuitous.

ଅକକର୍ଥନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. କକର୍ଥନ) —

Akakarthaṇa ୧ । ବାହୁନା; ବାହୁନି କରି ଅତି କରୁଣା ବିନିଷେବିନିଷେକାନ୍ତା ସ୍ୱରରେ କାନ୍ଦିବା—1. Sorrowful lamentation.

୨ । ଅଭ୍ୟନ୍ତ ଶୋକ ବା ଦୁଃଖ—2. Affliction.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ବାହୁନି କରି କାନ୍ଦୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) —
1. Wailing.

୨ । ଶୋକ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା—2. Sorrowing.

ଅକକର୍ଥନା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକକର୍ଥନ (ଦେଖ)

Akakarthaṇa Akakarthaṇa (See).

ଅକକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ନ + କକ୍ଷ) —ଯାହା ଗ୍ରହର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଥ ନୁହେଁ ।

Akaksha That which is not the proper orbit of a planet.

ଅକଚ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଚ = କେଶ) —

Akacha ୧ । କେଶହୀନ—1. Hairless.

(ଅକଚ—ଶ୍ୱୀ) ୨ । ଟାଙ୍ଗର—2. Bald.

ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଚ = ମେଘ; ଯେଉଁ ଗ୍ରହର ସମ୍ଭାର କାଳରେ ମେଘ ରହେ ନାହିଁ, କମ୍ପା ଅ + କଚ = କେଶ; ଏହା କେଶ ଅର୍ଥାତ୍ ମସ୍ତକସ୍ଥ ଥିବାରୁ) —କେତୁସ୍ତମ୍ଭ ।

The descending node; the dragon's tail.

ଅକଚ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ୱୀ. (ଅକଚ + ଶ୍ୱୀ. ଅ) —ଅକଚର ଶ୍ୱୀଲିଙ୍ଗ ।

Akachā Feminine of Akacha.

ଆକାଚା ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ଲୁଗା କରୁ ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଲୁଗା

୧	କ	ଉ	ରୁ	ଝ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଌ	ସ୍ୱେ ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ଷ ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

କେହି କାନ୍ଦ ନାହିଁ—Unwashed (cloth);
Uncleansed (cloth).

ଅକଞ୍ଚ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଞ୍ଚ = କଞ୍ଚ)—

Akachchha ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କଞ୍ଚା ମାରି ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ନ ଥାଏ ।
(ଅକଞ୍ଚା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. (person) Who does not wear
cloth by tagging down one
end to the back side.

୨ । ଫାଲଟା; କଞ୍ଚ ମସ୍ତ ଦୋଳ ନ ଥିବା (ପିନ୍ଧା ଲୁଗା) ।
(cloth) Untagged to the back side
of the wearer.

ଅକଟ୍ବିକଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ବିରକ୍ତିକର)—

Akatbikat ୧ । ବିରକ୍ତିକର—1 Unpleasant.

୨ । ଅରୁଚିକର —2. Untasteful.

(ଯଥା—ଏ ଫଲଟା ଖାଇବାକେ ବଡ଼ା ଅକଟ୍ବିକଟ୍ ଲାଗୁଛି ।)

ଅକଟ୍—ଗ୍ରା. ବି. (ଅଟକର ବର୍ଣ୍ଣବିପର୍ଯ୍ୟୟସ୍ୱକ୍ଷ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Akata ଅଟକ; ଅଟକ ଯିବା, ଯାଉଁ ଯାଉଁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ
ଆଟକ ଗଢ଼ ବନ୍ଦ ହେବା—Stoppage; stopping;
ଅଟକ halt.

ଏହାକୁ ଅଟକ ଥାଉ ବନ୍ଦକର ବାଟ

ସେହୁଠାରେ ପହଞ୍ଚି କଲେ ସେ ଅକଟ । ପିତାମହ—ସ୍ୱଦ କଞ୍ଚବଦନା ।

ଅକଟକଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଓ. କଟକଣା)—କଢ଼ାକଢ଼ି ନିୟମର

Akatakanā ଅଭାବ—Want of rigorous
ଅକଟକିନା observance of rules.

ଅକଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକର୍ତ୍ତ୍ତିତ)—ଅକର୍ତ୍ତ୍ତିତ; ଯାହା କଟା ହୋଇ ନାହିଁ ।

Akatā Uncut.

ଅକାଟୀ (ଅକଟା ପରବା; ଅକଟା ମାଛ)

ଦେ. ବି—ଅଟକାଇବା; ଗଢ଼ିବେଧ କରିବା ।

ଆଟିକା Stopping or restraining
ଅଟକା a person's motion.

ଅକଟାଇବା—ଗ୍ରା. କି. (ଅକଟବା କ୍ରିୟାର ଶିଜନ୍ତରୂପ)—

Akatāibā ୧ । ଅଟକାଇବା (ଦେଖ)

ଆଟିକାନ 1. Atakāibā (See)

ଅଟକାନା ୨ । ଅନ୍ୟର ଗଢ଼ିବେଧ କରିବା—2. To stop or
restrain another person's motion.

ଅକଟିବା—ଗ୍ରା. କି. (ଅଟକବାର ବର୍ଣ୍ଣବିପର୍ଯ୍ୟୟସ୍ୱକ୍ଷ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Akatibā ଅଟକବା (ଦେଖ)

ଆଟିକା Atakibā (See)

ଅଟକନା

ଅକଟ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କଟ୍)—ଯାହା କଟ୍ ନୁହେଁ; ସୁଗାଢ଼—

Akatu Sweet.

ଅକଟେଇବା—ଗ୍ରା. କି—ଅକଟାଇବା (ଦେଖ)

Akatēibā Akatāibā (See)

ଅକଠନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କଠିନ)—୧ । ସୁଲମ୍ଭ; କୋମଳ, ନରମ ।

Akathina 1. Soft; delicate; not hard.

୨ । ସରଳ; ସହଜ—2. Easy; not difficult.

ଅକଠୋର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କଠୋର)—

Akathora ୧ । ସେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହେଁ, ଦୟାଳୁ ।

1. Kind; not cruel.

୨ । ସାଦା ଟାଣୁଆ ନୁହେଁ; କୋମଳ —2. Not hard; soft.

ଅକଡ଼—ଦେ. ବି—ଅକଳ (ଦେଖ)

Akardā Akala (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅକଳ (ଦେଖ)

Akala (See)

ଅକଡ଼ବାଗିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—

Akardabāgiā ୧ । ଏକଜିଦିଆ, ଜିଦିଖୋର; ନିର୍ବିକଣ୍ଠାଳ ।

ଏକଶୂର୍ଯ୍ୟ, ଏକବାଣୀ 1. Obstinate; pertinacious.

ଅକଡ଼ବାଜ ୨ । ଅଖାଡ଼ୁଆ—2. Unreasonable;
rude.

ଅକଡ଼ବାଗା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ.—ଅକଡ଼ବାଗିଆ (ଦେଖ)

Akardabāgi Akardabāgiā (See)

ଅକଡ଼ବାଜ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ.—ଅକଡ଼ବାଗିଆ (ଦେଖ)

Akardabāj Akardabāgiā (See)

ଅକଡ଼ବାଜିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅକଡ଼ବାଗିଆ (ଦେଖ)

Akardabājiā Akardabāgiā (See)

ଅକଡ଼ବାଜା—ଦେ. ବି—୧ । ଏକଜିଦି ଧର ବସିବା ।

Akardabājī 1. Obstinacy.

ଏକଶୂର୍ଯ୍ୟା ୨ । ଅଖାଡ଼ୁପଣ ।

ଅକଡ଼ବାଜୀ 2. Rudeness.

ଅକଡ଼ମ ଚକ୍ର—୧ । ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—ସ୍ୱରୋଚିଷ୍ଠ ଶାସ୍ତ୍ରଲିଖିତ ଭ୍ରାମ୍ୟ-

Akardama chakra ଗଣନା ଚକ୍ରବିଶେଷ—1. Name of
an astrological circle.

୨ । ଦେ. ବି—ଅଲେଖଧର୍ମୀବଲମ୍ବିମାନଙ୍କର ଶସ୍ତ୍ରରେଦ ବା

ଯୋଗସାଧନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଚକ୍ରବିଶେଷ । (ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ର ଦେଲା

ବେଳେ ଏ ଚକ୍ରକୁ ଭୂମିରେ ଅଙ୍କିତ କରନ୍ତି । ଏହି ଚକ୍ରରେ ଭିନ୍ନ

ଗୋଟି ସନ ଅକ୍ଷର ଧ୍ୱାଂ (ଦୂର), କ୍ଳାଂ (କୃଷ୍ଣ), ଓ ଶ୍ୱାଂ (ଶିବ) ଲେଖା

ଯାଏ ।)

3. A mystic circle drawn on the ground
by devotees of Alekha Sect.

ଅକଡ଼ମ୍ବାଜ—ଦେ. ବିଶ—ଅକଡ଼ବାଗିଆ (ଦେଖ)

Akardambāj Akardabāgiā (See)

ଅକଡ଼ା ଅକଡ଼ି—ଦେ. ବି—୧ । ଦୁଇ ଜଣ ପରସ୍ପର ଜିଦି ଧରିବା ଯୋଗୁଁ

Akardā akardī କେହି କାହାର କଥାରେ ରାଜି ନ ହେବା ।

ଆକଡ଼ା ଆକଡ଼ି 1. Mutual obstinacy.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭାବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା ;— 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲଗତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲଗତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଦୁଇଜଣ ପରସ୍ପରକୁ ଅକଲରେ ପକାଇବା ।

2. Putting each other into queer predicament.

ଦେ. ବିଶ—ପରସ୍ପରକୁ ଅକଲରେ ପକାଉଥିବା ।

Inconveniencing each other.

ଅକଡ଼ାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇବା—1. To put

Akardāibā a person into inconvenience.

ଆକଡ଼ାନ

ଅକଡ଼ାନା

୨ । ଅନ୍ୟକୁ ବିପଦରେ ପକାଇବା—2. To put a person to difficulty or danger.

୩ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନାୟତ୍ତ ବା କାରୁ କରିବା ।

3. To corner a person; to render a person helpless

୪ । ଏକଜିଦ୍ ଧରି ବସିବା; ଅଡ଼ିବା—4. To persist in anything.

* । (ଜାତଭ୍ରମମାନେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ) ବାସନ କରିବା; ସମାଜରୁ ଅଟକ କରିବା—5. To excommunicate a person.

ଅକଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅକଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Akardibā Akardāibā (See)

ଅକଡ଼ିୟା—ଦେ. ବିଶ—ଅକଳିଆ (ଦେଖ)

Akardiyā Akaliā (See)

ଅକଡ଼ୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + କଡ଼ୁ)—ଯାହା କଡ଼ା ବା କଡ଼ୁସ୍ୱାଦ ନୁହେ—Of mild flavour.

Akardūā

ଅକଡ଼େ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅକଲେ (ଦେଖ)

Akarde Akale (See)

ଅକଡ଼େଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅକଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Akardeibā Akardāibā (See)

ଅକଣ୍ଠେଶ୍ୱର—ଦେ. ବି. (ନାମ. ସ. ଅକ୍ଷରେଶ୍ୱର)—ଅକ୍ଷରେଶ୍ୱର (ଦେଖ)

Akaneśwara Akreśwara (See)

ଅକଣ୍ଠ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + କଳ ଥାତ୍)—

Akanta ୧ । ଅକଲନ, ଅଗଣନ—1. Countless.

ଅମାପ ୨ । ଅମାପ—2. Immeasurable.

ଅନଗିନା ୩ । ଯାହାକୁ ପୂର୍ବରୁ କେହି କଣ୍ଠ କରି ନାହିଁ—

3. Unestimated

୪ । ଯାହା ମାପ କରା ଯାଇ ନାହିଁ ।

4. Unmeasured.

ଅକଣ୍ଠକ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + କଣ୍ଠକ) ।

Akantaka

୧ । ଯହିଁରେ କଣ୍ଠ ନାହିଁ; କଣ୍ଠକହୀନ; ବିଷଣ୍ଣକ ।

1. Thornless.

(ସଥା—ଅକଣ୍ଠକ ବୃକ୍ଷ) ।

୨ । ଶତ୍ରୁରହ—2. Foeless; having no enemy.

ଅକଣ୍ଠକ କରୁ କରବା ମମା ଲୋକ

ଛତାଭାସା ସାଗରେ ସଦୃ ପାପଭାସା । କ'ଣିଧା ମନା ମନା, ଶାନ୍ତି ।

୩ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରହ—3 Having no rival.

୪ । ନିବିଡ଼—4. Unobstructed.

* । ନିରୁପଦ୍ରବ—5. Free from complications.

ଅକଣ୍ଠା—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ମ. ଅକଣ୍ଠକ) ଅକଣ୍ଠକ, କଣ୍ଠକହୀନ ।

Akanta (ସଥା—ଅକଣ୍ଠା ବାଉଗଣ) 1. Thornless.

ଆକାଟା ୨ । (ସ. ଅକଳିତ) ଅକଣ୍ଠା (ଦେଖ)

ଅମାପ Akantā (See)

(ସଥା—ତାଲିରେ ଅକଣ୍ଠା ପାଣି ଦେବାକୁ ତାଲି ସିଝିଲା ନାହିଁ ।)

ଅକଣ୍ଠ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + କଣ୍ଠିତ)—

Akandā ଶିଳିରେ କଣ୍ଠା ହୋଇ ଯହିଁରୁ ଭୂଷ ବାହାରି ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଆକାଟା (ସଥା—ଅକଣ୍ଠା ଶୁଭଳ; ଅକଣ୍ଠା ଖାଲି ।)

Uncleansed; unhusked (rice.)

ଅକତିଆର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକ୍ତିଆର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Akatiāra etc. Aktiār etc. (See)

ଅକତିଆର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକ୍ତିଆର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Akatiyāra etc Aktiār etc. (See)

ଅକଥନ—ସ. ବି. (ଅ + କଥନ)—୧ । କହିବାର ଅଭାବ; ମୂକତା ।

Akathana 1. Muteness; silence.

ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକଥନାୟ)—ଅକଥନାୟ—Unspeakable.

ବଚନ ଅବଧାନ ନମା ସର । ଭକ୍ତ, ପ୍ରେମସାଧନ ୨୩ ।

୨ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—Indescribable.

ମହାଦେବଙ୍କର ଅଫଳ ସେବୁ ସ୍ଥାନ

ଭକ୍ତର ସେ ଫଳ ସେ ଅଟେ ଅକଥନ । କୃଷ୍ଣମନ୍ତ୍ର ମହାଭାରତ, ବନ ।

ଅକଥା—ସଂ. ବି. (ଅ + କଥା)—୧ । ମନ୍ଦ ବିଷୟ—1. Bad thing.

Akathā ୨ । କୁଭାଷା—2. Evil words.

୩ । ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷା—3. Indecent language.

୪ । ଅନୁଚିତ ବାକ୍ୟ—4. Improper words.

ଦେ. ବି—୧ । ଅନୁପସ୍ଥୁକ୍ତ ବିଷୟ—1. Unfit matter.

୨ । ଅନୁଚିତ କର୍ମ—2 Improper act.

ଦେ. ବିଶ—ଅକରଣୀୟ—Improper.

ଶାସ୍ତ୍ର ନ ଜାଣିବାକୁ ମୂର୍ଖ ଟଣ କର

ଅକଥା କଥା କଲ ଶ୍ରମ ଗତା ଧର । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାଭାରତ, ଶଲ୍ୟ ।

ଅକଥୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କଥୁତ)—୧ । ଅନୁଚାରିତ ।

Akathita 1. Unuttered.

୨ । ଯାହା ବୋଲାଯାଇ ନାହିଁ—2. Unspoken.

୩ । ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ ନାହିଁ—3. Undescribed.

ପଣ୍ଡିତେ ଉଦ୍‌ଯୋଗ ପଦକ ଅକଥୁତ

ମୋର ବୁଦ୍ଧିରେ କି ଧ୍ୟ ହୋଇବ ବସନ୍ତ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାଭାରତ, ଶଲ୍ୟ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୪ । ଅନାଲୋଚିତ—4. Undiscussed.

୫ । ଯାହା ପ୍ରସଙ୍ଗମେ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

5. Not mentioned.

ଅକଥ୍ୟ—ସ. ବିଣ (ଅ + କଥ୍ୟ)—୧ । କହୁବାର ଅଯୋଗ୍ୟ; ଅଶ୍ଳୀଳ ।
Akathya 1. Indecent; obscene.

୨ । ନିନ୍ଦନୀୟ—2. Reprehensible.

୩ । ଅନିବାରଣୀୟ; କହୁବାର ଅସାଧ୍ୟ—3. Unspeakable.

୪ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—4. Indescribable.

୫ । ଯାହା କହୁବା ଅନୁଚିତ—5. Unfit or improper to be spoken.

ଅକନିଷ୍ଠ—ସ. ବିଣ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—

Akanishtha ୧ । (ଅ = ନାହିଁ କନିଷ୍ଠ ଯାହାର) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର (ଅକନିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) ସାନ ଭାଇ ବା ଭଉଣୀ ନାହିଁ ।

1. Having no younger brother or sister.

୨ । (ଅକ = ପାପ, ଅର୍ଥାତ୍ ବେଦନନୀୟ ଗର୍ଭିତ କର୍ମରେ ନିଷ୍ଠା ଯାହାର ।)

୩ । ବୁଦ୍ଧଦେବ—3. The Buddha.

ଅକପଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + କପଟ)—

Akapata ନିଷ୍ପଟ; ସରଳାନ୍ତଃକରଣ—Guileless; (ଅକପଟା—ଶ୍ରୀ) frank; free from hypocrisy.

ଅକପଟତା—ସଂ. ବି. (ଅକପଟ + ତା)—ହୃଦୟର ସରଳତା ।

Akapatatā Frankness; sincerity.

ଅକପଟିଆ—ଦେ. ବିଣ (ସ. ଅକପଟ)—ଅକପଟ (ଦେଖ)

Akapatiā Akapata (See)

ଅକପଟୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅକପଟ)—ଅକପଟ (ଦେଖ)

Akapatī Akapata (See)

ଅକପୀରତ—ସ. ବି. ନାମ—ରବି ବିଶେଷ—

Akapībat Name of a Sage (M. W.).

ଅକବଳ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅ + ଆ. କର୍ତ୍ତୃ = ଅଧିକାର)—

Akabaj ଅଧିକାରହୀନ—Beyond control.

ଅକବର—ଗ୍ରା. ବି. ନାମ—(ମୁଖ୍ୟମାନା ନାମ ଅକବରର ଅସ୍ତବ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)

Akabara ଅକବର (ଦେଖ)

Ākabar (See)

ଅକବା—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—1. Indescribable.

Akabā ୨ । ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ (ଗୋପନୀୟ ନକ) ।

2. Unfit to be described.

ଅକବି—ସ. ବି. (ଅ + କବି)—ନିକୃଷ୍ଟ କବି, ଯେ ପଦ ଯୋଡ଼ି କବିତା

Akabi କରେ—Poetaster; rhymester.

ସ. ବିଣ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କବିତା ବା ମଧୁର କଳ୍ପନା ନାହିଁ ।

Unpoetic.

ଅକବିତା—ସ. ବି. (ଅ + କବିତା)—ନିକୃଷ୍ଟ କବିତା; ଯେଉଁ କବିତା
Akabitā ପ୍ରକୃତ କବିତା ପଦବାଚ୍ୟ ନୁହେ—Poetry of a low order; inferior rhyme.

ଅକବୁଲ୍—ଦେ. ବି (ସ. ଅ + ଆ. କର୍ତ୍ତୃ = ସମ୍ମତ)—

Akabul ୧ । ଅସମ୍ମତ—1 Dissent.

ବେକବୁଲ ୨ । ଅସମ୍ମତ—2 Disagreement.

ବେକବୁଲ

ଅକମର୍ଦ୍ଦିଆ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟାଶିଆ (ଦେଖ)

Akamardīā Akardabāgiā (See)

ଅକମାରଇ—ଗ୍ରା. ବି. —ଅକାମାରଇ (ଦେଖ)

Akamābai Akāmābai (See)

ଅକମୋର୍ଦ୍ଦିଆ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟାଶିଆ (ଦେଖ)

Akamordīā Akardabāgiā (See)

ଅକମ୍ପ—ସ. ବିଣ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କମ୍ପ)—

Akampa ୧ । କମ୍ପନ ବା ଶକ୍ତିର ରହଣ—1. Throbbless; (ଅକମ୍ପା—ଶ୍ରୀ) unshaken.

୨ । ନିଷ୍ଠୁଳ, ସ୍ଥିର—2. Still.

୩ । ଗତିରହଣ—3. Motionless.

ଅକମ୍ପନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ.—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କମ୍ପନ)—

Akampana ଅକମ୍ପ (ଦେଖ)

(ଅକମ୍ପନା—ଶ୍ରୀ) Akampa (See)

ସଂ. ବି.—(ନାମ) ରାବଣର ସେନାପତି ବିଶେଷ ।

Name of a general of Rābana.

ଅକମ୍ପିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ. (ଅ + କମ୍ପିତ)—ଅକମ୍ପ (ଦେଖ)

Akampita Akampa (See)

(ଅକମ୍ପିତା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. (ନାମ). ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କ ଶାଖାପତି ବିଶେଷ ।

Name of a headman of the Buddhists.

ଅକମ୍ପ୍ର—ସ. ବିଣ. ପୁ. (ଅ + କମ୍ପ୍ର)—ଅକମ୍ପ (ଦେଖ)

Akampra Akampa (See)

(ଅକମ୍ପ୍ରା—ଶ୍ରୀ)

ଅକର—ସ. ବିଣ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + କର)—

Akara ୧ । ହସ୍ତହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

(ଅକର—ଶ୍ରୀ) 1. Handless (person).

୨ । ନିଷ୍ଠର, ଯେଉଁ ଭୂମି ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱ ଦେବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

2. Rent-free land).

ସ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarakarā (See)

ଅକରକର—ସ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarakaraba Akarakarā (See)

ଅକରକରଇ—ସ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarakarabha Akarakarā (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ପ୍ରକାଶ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶକ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

ଅକରକର—ଦେ. ବି—(ସ. ଅକରକର)—

Akarakarā ଅରଣ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ, ଏଥିର ମୂଳ
ଆକରକରୀ ଔଷଧରେ ଲାଗେ—Pellitory;
आकरकरा anthemis; pyrethrum;
ଅ. ଅକରକରୀ anacyclus.

ପା. ଅକରକରୀ [ଦ୍ର—ଏହା ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ବଳକାରକ;
ପ୍ରା. ଅକରକରୀ କଟୁରସ; ଏହା ପ୍ରତିଶ୍ୟାୟ, ଶୋଥ ଓ
ତେ. ଅକରକରୀ ବାତନାଶକ, ଏହାର ଫଳ ଗୁଆ ପରି,
ସ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅକର; କିନ୍ତୁ ଭାରି ଟାଣୁଆ । ଫଳକୁ ଲେଖକ
ଅକରକରବ, ଅକରକରଭ, ନାସଦାନା କର ଅଣ୍ଡାରେ ମାରନ୍ତି । ଏ
ଅକରକ, ଅକରକ; ଫଳକୁ ଅଣ୍ଡାରେ ରଖିଲେ ବାତରୋଗ
ଅକରକର, ଅକରକର; କମିଯାଏ । ଏ ଫଳର ନାମ ଅମରକୋଷରେ
ଅକରକର; ଅକରକରଭ; ନାହିଁ, ଭବପ୍ରକାଶରେ ଅଛି । ଶଙ୍ଖାମରେ
ଅକରକର; ଅକରକର । ଏ ଫଳକୁ କଫକୃଷ୍ଣ ଫଳ କହନ୍ତି ।]

ଅକରକଥା—ଦେ. ବିଶ. ସଂ—ଅରୁଣୀ ।

Akarajiā Free from debt.
(ଅକରଜା—ଶ୍ରୀ)

ଅକରଟା—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ଗାଈ ବା ଛଡ଼ା ଶୀଘ୍ର ଗର୍ଭଧାରଣ କରେ ।
Akaratā Early bearing (cow).

କରଣ ଅକରଣ ଛନ୍ଦ ବୃଦ୍ଧାଳ ଗାଈ

ସୁଖେ ଶୀଘ୍ର ବେବେ ଘୋର ଯେତେ ଲଜ୍ଜା ହୋଇ । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ରଘୁୋଗ ।

ଅକରଟିଆ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅକରଟା (ଦେଖ)

Akaratiā Akaratā (See)

ଅକରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; 'ଅ' = ନାହିଁ + କରଣ = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ
Akarana କାର୍ଯ୍ୟ ଯାହାର)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟଶୂନ୍ୟ ।
Devoid of organs.

ସଂ. ବି—୧ । ବ୍ରହ୍ମ, ପରମାତ୍ମା—1. The Divine Soul.

(ଅ + କରଣ)—୨ । କ୍ରିୟାର ଅଭାବ, ନିବୃତ୍ତି ।

2. Cessation from work.

୩ । ଅନୁଚିତ କର୍ମ—3. Improper act.

୪ । ଅକାର୍ଯ୍ୟ; ମନ୍ଦ କର୍ମ—4. Evil act.

ଅକରଣୀ—ସଂ. ବି. (ଅ + କୃ ଧାତୁ + ଭବ. ଅକ୍) —

Akarani ୧ । ବିଫଳତା—1. Fruitlessness; failure.

୨ । କାର୍ଯ୍ୟର ଅସଫଳତା—2 Non-accomplishment.

୩ । ଆକୋଶ—3. Spite.

୪ । ଅଭିଶାପ—4. Curse; imprecation.

ଅକରଣୀ—ସ. ବି—(ଅ + କରଣୀ)—

Akarani (ଗଣିତ) ଯେଉଁ ଗୁଣିତ ବର୍ଗମୂଳ ବା ଘନମୂଳ
କାହାର କଲେ କିଛି ଅବଶିଷ୍ଟ ରହେ ନାହିଁ ।
(Mathematics) A rational number.

ଯଥା—୧୨ (ଏଥିର ବର୍ଗମୂଳ ୪), ୮ (ଏଥିର ଘନମୂଳ ୨);

୨୭ (ଏଥିର ଘନମୂଳ ୩)

[ଦ୍ର—ଗଣିତରେ ୧୨ ର ବର୍ଗମୂଳ ୪, ଏହି କଥାକୁ $\sqrt{12} = 4$

ଲେଖାଯାଏ । ଏହିପରି $\sqrt{8} = 2$, $\sqrt{27} = 3$; ବର୍ଗ ଓ

ଘନମୂଳ ଶ୍ଳାଘକ $\sqrt{\quad}$ ଚିହ୍ନକୁ କରଣୀ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅକରଣୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଅ + କରଣୀୟ)—

Akaraniya ଯାହା କରିବା ଅନୁପାଦ୍ୟ, ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

Improper; that which
should not be done.

ଅକରତତ୍ତ୍ୱ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅ + କର୍ତ୍ତବ୍ୟ)—

Akaratap ୧ । ଅସାମର୍ଥ୍ୟ—1. Inability.

୨ । ଅକ୍ଷମତା, କ୍ଷମତାହୀନତା, ଶକ୍ତିହୀନତା ।

2. State of powerlessness.

୩ । ବଳହୀନତା, ଦୁର୍ବଳତା ।

3. Extreme weakness.

୪ । ଅଶକ୍ତତା—4. Helplessness.

୫ । ଧନହୀନତା—5. Poverty.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଉପାୟାନ୍ତରରହିତ—1. Resourceless.

୨ । ଅକ୍ଷମ; କ୍ଷମତାହୀନ—2. Powerless.

୩ । ଅସମର୍ଥ—3. Unable.

୪ । ବଳହୀନ—4. Weak.

୫ । ଧନହୀନ—5. Poor.

୬ । ଅଶକ୍ତ—6. Helpless.

ଅକରତତ୍ତ୍ୱ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକରତତ୍ତ୍ୱ (ଦେଖ)

Akaratab Akaratap (See)

ଅକରତବ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକରତତ୍ତ୍ୱ (ଦେଖ)

Akaratabya Akaratap (See)

ଅକରତା—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅ + କର୍ତ୍ତା)—୧ । ଯେ କାର୍ଯ୍ୟର କର୍ତ୍ତା ନୁହେଁ ।

Akaratā 1. A person who is not the doer.

୨ । ଯେ ଗୃହର କର୍ତ୍ତା ବା ମାଲିକ ନୁହେଁ ।

2. A person who is not the
master of the house.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + କର୍ତ୍ତା)—

ଯେଉଁ କାଠ କରତ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

Unsawn (piece of wood)

ଅକରତା—ଦେ. ବି—ଅନିପୁଣ କରତା; ଯେଉଁ କରତା କାଠକୁ ପରିପାଟି-

Akarati ରୂପେ କରତ ପାରେ ନାହିଁ ।

A bad sawyer

ଅକରମ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅକର୍ମ)—

Akarama ୧ । ମନ୍ଦ କର୍ମ; ଗୁଣିତ କର୍ମ—1. Evil act;
improper act.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁପୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ରାଁ	ଇଥ	ଡ	ଢ

୨ । ମହାଭାଗ୍ୟ—2. Misfortune.

ଅକରମ ବକରମ ବୁଝାଇଲେ,

କୃଷି ନ ପାରିଲେ ଅର୍ଜନ କେବେ ମଧ୍ୟ । ସାକଳ୍ୟ ମହାଭାଗ୍ୟ, ଭବ୍ୟୋଗ ।

ଅକରମଣିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. (ସଂ. ଅକର୍ମଣ୍ୟ)—

Akaramanī ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୈଦିକ କର୍ମକାଣ୍ଡରେ ଅଜ୍ଞ ।
ଅକର୍ମା 1. A Brāhmaṇa who is notexpert nor experienced in
Vedic rites.

୨ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ; ଅକାମିକା—2. Good for nothing.

୩ । ଯେ କର୍ମକୁଶଳ ନୁହେଁ—3. Not skilful

ଅକରମଣିଆ—ଗ୍ରା. ବି—ଅକର୍ମଣିଆ (ଦେଖ)

Akaramaṣiṭā Akarmaṣiṭā (See)

ଅକରମା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. (ସଂ. ଅକର୍ମୀ)—

Akaramā ୧ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ମହାଭାଗ୍ୟ; ଅଭାଗ୍ୟ—1. Unlucky.

ଅକର୍ମୀ ୨ । ନିଷ୍କର୍ମ—2. Having no work.

ଅକର୍ମା ୩ । ଅଳସୁଆ—3. Idle.

ଅକରମୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକରମାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ)—ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟା (ସ୍ତ୍ରୀ) ।

Akaramī Unlucky (woman).

ଦମ୍ଭାନ୍ତା ଗା ଦେଖି ବୋଇଲେ ମୋ ପର ।

ଅକରମୀ ହୋଇଲେ ନାହିଁ ଆଉ ନାହିଁ । କୃଷିବିତ୍ତ ମହାଭାଗ୍ୟ, ବନ ।

ଅକରାନ୍ତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅକାରାନ୍ତି)—ଅକରାନ୍ତି (ଦେଖ)

Akarānti Añkarānti (See)

ଅକରାତ୍—ଦେ. ବି. (ଅ. ଏକରାତ୍)—

Akarāt ୧ । ଏକରାତ୍, ମୁଦାଲ୍ଲର ଅପରାଧ ସ୍ୱୀକାର ।

ଏକରାତ୍ 1. Admission of guilt; an
accused person's confession

୨ । (ସଂ. ଅ + ଅ. କରାତ୍)—ଅସ୍ୱୀକାର ।

2. Non admission; dissent.

ଅକରାଲ୍—ଦେ. ବି—ଅକରାଲ୍ (ଦେଖ)

Akarāl Akarār (See)

ଅକରୁଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + କରୁଣା ଯାହାର)—

Akaruṇa ୧ । ନିର୍ଦୟ—1. Unkind; merciless.

(ଅକରୁଣା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ନିଷ୍ଠୁର—2. Cruel.

୩ । କ୍ଷମାହୀନ—3. Unforgiving; relentless.

ଅକରୁଣା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅକରୁଣ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଅକରୁଣାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Akaruṇā Feminine of Akarūṇa.

ସଂ. ବି. (ଅ + କରୁଣା)—କରୁଣାର ଅଭାବ, ନିର୍ଦୟତା ।

Unkindness; cruelty.

ଅକରୋଚି—ସଂ. ବିଶ. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା) (ଅ + କରୋଚି)—

Akarochi ଯେଉଁ ଗ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡର ଖସିବାର ସମ୍ଭବିତ୍ତା ବା

ଅଂଶିକ ଅଭାବ ଥାଏ—Acrania;

(animals) Having no skull
or with unperfect skull.

ଅକର୍କର—ସଂ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarkara Akarakarā (See)

ଅକର୍କର—ସଂ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarkarā Akarakarā (See)

ଅକର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କର୍ଣ୍ଣ; ଯାହାର କାନ ନାହିଁ)—

Akarna ୧ । ବଧିର, କାଲ—1. Hard of hearing; deaf.

(ଅକର୍ଣ୍ଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯେଉଁ ଡଙ୍ଗାର ଶୁକ୍ରାଳ ବା ମଙ୍ଗଧର ନାହିଁ ।

2. Rudderless (boat)

୩ । କର୍ଣ୍ଣ-ରାଜା-ଶୂନ୍ୟ (ଦେଶ)—3. (Country)

Devoid of king Karṇa.

(ଯଥା—ମହାଭାଗ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅକାର୍ଣ୍ଣ ଅକର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ।)

ସଂ. ବି—ସର୍ପ; ସାପ—Serpent.

[ସର୍ପର କର୍ଣ୍ଣ ନ ଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଅକର୍ଣ୍ଣ, ଚକ୍ରାନ୍ତ ବୋଲାଯାଏ,

କିନ୍ତୁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସ୍ତ୍ରୀର କର ଅକର୍ଣ୍ଣ, ଯେ ସର୍ପର କର୍ଣ୍ଣଯନ୍ତ୍ର ଅତି

ସୂକ୍ଷ୍ମତାରେ ଦେହାଭ୍ୟନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ ।]

ଅକର୍ତ୍ତା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକରତତ୍ (ଦେଖ)

Akartap Akaratap (See)

ଅକର୍ତ୍ତା—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—ଅକରତତ୍ (ଦେଖ)

Akartab Akaratap (See)

ଅକର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + କର୍ତ୍ତନ = କୃଷାଦ

Akarttana କାଟିବାର ଶକ୍ତି ଯାହାର)—

(ଅକର୍ତ୍ତନ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଖବ; ବାମନ, ଠୁର—1. Dwarfish.

୨ । ଅକର୍ତ୍ତିତ, ଅକଟା—2. Uncut.

୩ । ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥରୁ କୌଣସି ଅଂଶ କାଟି ନିଆଯାଇ

ନାହିଁ—3. Undiminished.

ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ଠ ତତ୍; ଅ + କର୍ତ୍ତବ୍ୟ)—ଅନୁଚିତ; ଅବିଧେୟ ।

Akarttabya Improper.

ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବାଧା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର ଦେଲେ କୃଷିବିତ୍ତ ମହାଭାଗ୍ୟ, ଅଦ ।

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + କର୍ତ୍ତବ୍ୟ)—ଅକରତତ୍ (ଦେଖ)

Akaratāp (See)

ସାଧ୍ୟକ ହୋଇ କାଣ୍ଡେ ପାଇ ମହାଭାଗ୍ୟ ।

ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲୋକ ପଦସ୍ତେ ହେଲେ ଛଡା । କୃଷିବିତ୍ତ ମହାଭାଗ୍ୟ, ହୋଇ ।

ଅକର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଶ୍ଵପୁ. (ନିଷ୍ଠ ତତ୍, ଅ + କର୍ତ୍ତା. ୧ମା. ୧ବ)—

Akarttā ୧ । ଯେ କର୍ତ୍ତା ବା କର୍ମକାରକ ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହେଁ ।

1 Non-doer; one who does not

do any work.

୨ । ନିଜ କର୍ମରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A person

who is the unconcerned doer of

any work.

୩ । ପରମେଶ୍ଵର—3. God.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାନ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାନ୍ଧ' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଚ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଚ' ଦେଖିବେ ।

ଅକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟତତ୍ତ୍ୱ, ଅ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ) —

Akarttṛutwa ୧ । କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱର ଅଭାବ—1. Want of mastery or authority.

୨ । ଅକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱର ଭାବ—(ଅକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ ଦେଖ) ।

2. State of being Akarttṛ; unconcern in one's acts

ଅକର୍ଦ୍ଦମ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଅ + କର୍ଦ୍ଦମ) —କର୍ଦ୍ଦମଶୂନ୍ୟ ।

Akarddama - Mudless; unclayey.

ଅକର୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅ + କର୍ମ) —

Akarma ୧ । ନିନ୍ଦିତ କର୍ମ; କୁର୍ତ୍ତ୍ୱିତ କାର୍ଯ୍ୟ ।

1. Blameworthy act.

୨ । ଅନୁଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ—2. Improper act.

୩ । ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ—3 Ill luck.

୪ । କର୍ମର ଅଭାବ—1. Want of work

୫ । ବେକାର ହେବା ଅବସ୍ଥା ।

5. Unemployment.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକର୍ମଣ୍ୟ) —ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ଯହିଁରେ କୌଣସି କର୍ମ ହୋଇ ନ ପାରେ ।

(ଯଥା—ଅକର୍ମଣ୍ୟ) —Worthless; good for nothing.

ଅକର୍ମକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଅ + କର୍ମ) —

Akarmaka ୧ । ବେକାର; ନିକମା; କର୍ମହୀନ ।

1. Unemployed.

୨ । ଅକର୍ମକା, କର୍ମର ଅନୁପସ୍ଥିତି ।

2. Unfit for work.

(ବିପରୀତ—ସକର୍ମକ) ୩ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ ନ ଥାଏ,

ସେଉଁ କ୍ରିୟା କୌଣସି କର୍ମକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ

କରେ—3. Intransitive verb.

। ଦ୍ର—ନିମ୍ନଲିଖିତ 'ଅର୍ଥବାଚକ କ୍ରିୟାମାନ ଅକର୍ମକ ହୁଏ ।

ଶୋଇବା, ବସିବା, ଠିଆହେବା, ଚେଇଁବା, ଜାଣିବା, ଜନ୍ମିବା,

ମରିବା, ସ୍ଥିତ ହେବା, ଖେଳିବା, ବାସ କରିବା, ଗୁମାସ୍ତାବା, ବୁଝିବା,

ମୁକ୍ତିବା, ହସିବା, ଯିବା, ଆସିବା, ପଢ଼ିବା, ଉଠିବା, ହସିବା, କାନ୍ଦିବା,

କାନ୍ଦିବା, ଚେଷ୍ଟା କରିବା, ଦଉଡ଼ିବା, କର୍ମିବା, ଗଣିବା, ବଢ଼ିବା,

ଛୁଟିବା, ଛେଟାଇବା, ଉଠିବା, ଅସ୍ତ ହେବା, ଛୁଟିବା, ହାଇ ମାରିବା,

ଜରିବା, ନାଚିବା, ପଲାଇବା, ଦଉଡ଼ିବା, ରହିବା, ଉଠିବା, ଗର୍ବିତ

ହେବା, ମାଲିବା, ଘୋଳ ହେବା, କଳ କରିବା, ଝଟକିବା, ହେବା

ଇତ୍ୟାଦି । ଏ-ସବୁ କ୍ରିୟା ଶିଳ୍ପ, ଆକାର ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ସକର୍ମକ

ହୋଇଯାଏ । ଯଥା—ଶୁଆଇବା, ବସାଇବା, ଠିଆକରାଇବା, ନିଦରୁ

ଉଠାଇବା, ଜାଣିବା, ଜାଣିବା, ଅକର୍ମକ କ୍ରିୟାମାନଙ୍କୁ ମନେ

ରଖିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶ୍ଳୋକଟି ପଣ୍ଡିତମାନେ ବୋଲିବାର

ଦେଖାଯାଏ :—

ସରାଜୀବନଶୟନକ୍ରୀଡ଼ାଃ ଭୃକ୍ଷୟଜରବାସକ୍ରୀଡ଼ାଃ ।

ଉଦୟପଳାୟନମଜ୍ଜନଦୀପ୍ତିଃ ଭ୍ରମମୋହସ୍ଥିତିଧାବନଶୃକ୍ଷିଃ ॥

ତେଷାଃ କୋଥୋ ନିଦ୍ରା କମ୍ପୋ ମରଣଂ ନୃତ୍ୟଂ ପତନଂ ସଙ୍ଗଃ ।

ବୃକ୍ଷିଜୀବରବେଦନଯନ୍ତ୍ରାଃ ସୁକୋଦୟୋଗୋ ନର୍ତ୍ତ୍ୟଃ ଶୋଷ୍ୟଃ ॥

ହେଉମୁନାଥ—ବ. ବ୍ୟାକରଣସଂଗ୍ରହ ।

କେତେକ ସକର୍ମକ କ୍ରିୟାର ଗୋଟିଏ କର୍ମ ଥାଏ ।

ଯଥା—ରାମ ଭାତ ଖାଉଛି ।

କେତେକ ସକର୍ମକ କ୍ରିୟାର ଦ୍ୱିତୀୟ କର୍ମ ଥାଏ । ଯଥା—

ରାମ-ବୋଉ ରାମକୁ ଭାତ ଖୁଆଉଅଛନ୍ତି । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ କର୍ମରୁ

ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟକର୍ମ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୌଣ କର୍ମ । (କର୍ମ ତଳେ

ନୋଟ ଦେଖ) ।]

ଅକର୍ମକର୍ମଦାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅକର୍ମକର୍ମ + ଦାତା) —

Akarmakarmadātā ୧ । ଯେ ନିକମା ଲୋକକୁ କର୍ମରେ

(ଅକର୍ମକର୍ମଦାତା—ଶ୍ରୀ) ନିୟୁକ୍ତ କରେ—1. Providing

the unemployed with work.

୨ । ଯେ ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଷୈଭାଗ୍ୟ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

2. Blessing the unlucky with good

fortune; awarding goodluck to the

unlucky.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଶିବ; ମହାଦେବ—The God Śiba.

(ଯାହାଙ୍କୁ ଆରାଧନା କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କଲେ ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ

ବ୍ୟକ୍ତିର ଷୈଭାଗ୍ୟ ଉଦୟ ହୁଏ)

ଅକର୍ମକର୍ମଦାୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅକର୍ମ + କର୍ମ + ଦାୟକ) —

Akarmakarmadāyaka ଅକର୍ମକର୍ମଦାତା (ଦେଖ)

(ଅକର୍ମକର୍ମଦାୟକ—ଶ୍ରୀ) Akarmakarmadātā (See)

ଅକର୍ମକୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅକର୍ମ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. କ୍ରି. ପୁଂ) —

Akarmakṛut ମନକର୍ମକାରୀ—Doing evil acts.

ଅକର୍ମକ୍ଷମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କର୍ମକ୍ଷମ) —

Akarmakshama (ଅକର୍ମକ୍ଷମ ଦେଖ)

(ଅକର୍ମକ୍ଷମ—ଶ୍ରୀ) Akarmanya (See)

ଅକର୍ମଜ—ସଂ. ବିଶ. (ଅକର୍ମ + ଜନ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ) —

Akarmaja ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟରୁ ଘଟିଥିବା; ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନିତ ।

Due to bad luck; resulting

from misfortune.

ଅକର୍ମଠ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ, ଅ + କର୍ମଠ) —

Akarmatha ଅକର୍ମଣ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଅକର୍ମଠ—ଶ୍ରୀ) Akarmanya (See)

ଅକର୍ମଣିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅକର୍ମଣ୍ୟ) —ଅକରମଣିଆ (ଦେଖ)

Akarmaniā Akarāmaniā (See)

ଅକର୍ମଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କର୍ମଣ୍ୟ) —

Akarmanya ୧ । କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଅସମର୍ଥ—

(ଅକର୍ମଣ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Unfit for work.

ଅକଳ ବଚାଇବା

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଓ ଚିନ୍ତିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟାସ ୧ ବା ୨ ଚିନ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିନ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା ;— 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉଁ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଝୁ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆରା' ନ ପାଇଲେ 'ଆରା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅକଳ ପାନା ୨ । (ଅନ୍ୟଠାରୁ) ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନଲାଭ କରିବା ।

2. To learn a lesson.

ଅକଳ ବଚାଇବା—ଦେ. ବି—ଅକଳ ଦେବା (ଦେଖ)

Akal bataibā Akal debā (See)

ଆକ୍ଷେପ ବାତୀନ

ଅକଳ ବତଳାନା

ଅକଳବନ୍ତ—ବୈଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଆ. ଅକ୍ + ବ. ପ୍ରତ୍ୟୟ.

Akalbanta ବନ୍ତ; କମ୍ପା. ପା. ପ୍ରତ୍ୟୟ. ମନ୍ତ; ପା.

ଆକ୍ଷେପଯନ୍ତ୍ର ଅକ୍ଷମନ୍ତ)—

ଅକଳମନ୍ଦ, ଆକଳ ୧ । ବୁଦ୍ଧିମାନ—1. Intelligent.

(ଅକଳବନ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Wise.

୩ । ସଂସାରଜ୍ଞାନରେ ଅଭିଜ୍ଞ ।

3. Prudent; worldly wise.

୪ । ବିଦ୍ୱାନ—4. Learned.

ଅକଳମନ୍ତ—ବୈଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ପା. ଅକ୍ + ମନ୍ତ ବୃତ୍ତ;

Akalmanta ସ. ପ୍ରତ୍ୟୟ. ମନ୍ତ)—ଅକଳବନ୍ତ (ଦେଖ)

Akalbanta (See)

ଅକଳସଲମୀ—ବୈଦେ. (ଆ. ଅକ୍ + ସଲମୀ)—

Akalsalāmī ୧ । ଶୁଭ ଦକ୍ଷିଣ—1. Present given to a teacher for giving lessons.

ଆକ୍ଷେପମେନାମୀ

ଅକଳସଲମୀ ୨ । ଅନ୍ୟଠାରୁ ବୁଦ୍ଧି ଶିଖିବାପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ

ଦିଆଯିବା ପ୍ରଦାନ—2. Present given to a person for learning wisdom from him.

୩ । ସାଂସାରିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିବାପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପଣାର ଅନଭିଜ୍ଞତା ଯୋଗୁଁ ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ କ୍ଷତି ସହେ—Loss which a man has to suffer for one's folly.

ଅକଳ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅକ୍)—ଅକଳ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Akala (etc.) Akal etc. (See)

ଅକଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ = ନୁହେଁ + ଆ. କଲ୍ = ସୃଷ୍ଟି) —

Akala ୧ । ଅସୁବିଧା; ଅସୁବିଧା—1. Inconvenience.

ବିକଳ ଚରଣ ଯେତେବେଳେ ନିବନ୍ଧମାନ,

ଅକଳ, ନାଶ କରିବାକୁ ହୋଇଲେ ଅକଳ । ବୃଷ୍ଟିବିହୀନ ମହାବରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଅକଳ

୨ । ଅସୁବିଧାଜନକ ସ୍ଥାନ—2. Inconvenient place.

୩ । ଅସୁବିଧାଜନକ ଅବସ୍ଥା; ଅସୁବିଧା ଅବସ୍ଥା—3. State of inconvenience; queer predicament.

ଭଲ ଅକଳରେ ମନୁଷ୍ୟ ପଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନାଶ୍ରମ ୩, ୩ ।

୪ । ଅନନ୍ୟୋପାୟତା; ଉପାୟାନୁରୋଧ ଅବସ୍ଥା—4. A state in which one has no other alternative.

ଅକଳେ ଶତକ ପଥର ବୁଡ଼େ—କବି ।

* । ଦେହର ମର୍ମସ୍ଥାନ—5. Vulnerable part of the body.

(ଯଥା—ବେତ ପାହାରକ ଅକଳରେ ବାଜିଯିବାରୁ ମୁଁ ଛଟେକ୍ଟ ହୋଇଗଲି ।)

୬ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ହାତ ପାଏ ନାହିଁ—6. A place beyond one's reach.

(ଯଥା—ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ଅକଳରେ ଥିବାରୁ ମୁଁ ତାକୁ ତୋଳି ପାରିଲି ନାହିଁ ।)

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସୁବିଧାଜନକ—1. Inconvenient.

୨ । କୋମଳ ବା ସୁକୁମାର (ଦେହର ସ୍ଥାନ) ।

2. Vulnerable part of the body.

୩ । ଅନନ୍ୟୋପାୟ—3. Having no other alternative.

୪ । ଉପାୟରହିତ—4. Resourceless.

ଅକଳକର—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି. (ସ. ଅକଳର)—ଅକଳକର (ଦେଖ)

Akala kara Akarakara (See)

ଅକଳକଳ—ଦେ. ବି. (ବିପରୀତାର୍ଥକ ସହଚର)—

Akalakala ସୁବିଧା ଓ ଅସୁବିଧା; ଅସୁବିଧା ।

Convenience & inconvenience.

ଅକଳକ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଳକ)—

Akalanka ୧ । ନିଷ୍କଳକ; କଳକହୀନ—1. Stainless.

୨ । ନିର୍ଦୋଷ; ଅନିନ୍ୟ—2. Blameless; taintless.

୩ । ସୁନ୍ଦର—3. Beautiful; charming.

୪ । ଯହିଁରେ ଦାଗ ନାହିଁ—4. Spotless.

ଶକ୍ତିଜ୍ଞାନ ମତ୍ତ ଅକଳକ ସୁଆକର

ସଦା ବକ୍ଷିତ କେତୁ ମାଳ ଇନ୍ଦ୍ରାବର—କୁଳମଣି. ଅକଳାରତରଣିଣୀ ।

* । ନିର୍ମଳ—5. Clear.

ଅକଳକିତ—ସ. ବି. (ନଷ୍ଟତତ୍; ଅ + କଳକିତ)—ଯହିଁରେ କଳକ ଲାଗି ନାହିଁ—Unstained.

ଅକଳକି—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକଳକିତ) ଯେଉଁ ଧାତୁମୟ ପଦାର୍ଥରେ କଳକି ବା ଜଙ୍ଗ ଲାଗି ନାହିଁ ।

Unruined; not rusty.

ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟତତ୍; ଅ + କଳକିତ, ୧ମା. ୧ବ) —

(ଅକଳକିତ—ଶ୍ରୀ) ଅକଳକ (ଦେଖ)

Akalanka (See)

ଅକଳଣ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅକଳଣ)—ଅକଳଣ (ଦେଖ)

Akalana Akalana (See)

ଅଗମନି

ଅଗମନି

ଅକଳଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅକଳଣ)—ଅକଳଣ (ଦେଖ)

Akalana Akalana (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଡ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଓ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ନ୍

ଯୁଷ୍ଟିର ରଜାଙ୍କ ଥାଟେ ସାତ ସେବା-

ପରି କରୁଥିଲେ ସେ ବଳ ଅକଳଣା । କୁଷ୍ଠର୍ଦ୍ଧ ମହାଭରତ. ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଅକଳଥାନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଥା. କଲ୍ = ପୁଣ୍ୟ + ସ. ସ୍ଥାନ)—

Akalathāna ୧ । ଅପୁଣ୍ୟାନନକ ସ୍ଥାନ ।

ଅସାମାଗୀ
ସେଥାନ

1. Inconvenient place.

୨ । ଦେହର ଗୁପ୍ତାଙ୍ଗ—2. Any private part of the body.

(ଯଥା—ଅକଳଥାନରେ ବଥ ଦେବାକୁ ମୁଁ କାହାରିକୁ ଦେଖାଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।)

୩ । ଦେହର ମର୍ମସ୍ଥାନ—3 Any vulnerable part of the body.

(ଯଥା—ମାକଡ଼ର ଅକଳ ଥାନରେ ବାଟୁଳିଟି ବାଜିବାରୁ ମାକଡ଼ ଗଛରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା ।)

୪ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ହାତ ପାଏ ନାହିଁ—4. A place beyond reach.

(ଯଥା—ସାଣ୍ଠମାନେ ପର୍ବତର ଅକଳଥାନରେ ବସା ବାଜି ରହନ୍ତି ।)

ଅକଳନ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଳନା; ନାହିଁ କଳନା ଯାହାର)—

Akalana ୧ । ଅଗଣ୍ୟ; ଅସଂଖ୍ୟ—1. Countless; innumerable.

୨ । ଅପରିମିତ—2. Immeasurable.

୩ । ଅର୍ଥମ—3. Limitless; boundless.

୪ । ଅତ୍ୟଧିକ—4. Excessive.

ଅକଳନା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକଳନ)—ଅକଳନ (ଦେଖ)

Akalana ୧ । ଅକଳନ (See)

ନକୁଳର ବଳ ଅଟେ ଅତି ଅକଳନା । ସାରଳା ମହାଭରତ. ମଧ୍ୟ ।

ଅକଳନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକଳନ)—ଅକଳନ (ଦେଖ)

Akalanta ୧ । ଅକଳନ (See)

ଅକଳମ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି. (ସ. ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଓ ଶିଳା—ଭୁଲନା କର ଅକର୍ମଶିଳା ।)

Akalama

ପୁରୀର ଜାଗା ଘରମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟାୟାମାର୍ଥ ରଖାଯିବା ଗୋଲକାର ଭାସ୍ତ୍ର ପଥର । ଏହାକୁ ମନ୍ଥମାନେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵକୁ ଫିଙ୍ଗି ଆପଣା ବାହା ଦେଖାଇ ଏହା ପଡ଼ିଲା ବେଳେ ସମ୍ଭାଳ ନଥାନ୍ତି ।

A circular piece of heavy stone which athletes throw up into the air and let fall on their arms.

ଅକଳା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକଳନ)—ଅକଳନ (ଦେଖ)

Akala ୧ । ଅକଳନ (See)

ଅକଳା ବୁଦ୍ଧି ମଧ୍ୟେ କିଏ କାହିଁ ଅଛି । ସାରଳା ମହାଭରତ. ଅବ ।

ଅକଳା ଅକଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଦୁଇଜଣ ପରସ୍ପରକୁ ଅପୁଣ୍ୟରେ ପକାଇବା

Akala akali କର୍ମ—1. Putting each other

ଆକଡ଼ା ଆକଡ଼ି into inconvenience.

୨ । ଅକଡ଼ାଅକଡ଼ି (ଦେଖ)

2. Akardāakardi (See)

ଦେ. ବିଶ—ପରସ୍ପରକୁ ଅପୁଣ୍ୟରେ ପକାଉଥିବା (ଦୁଇ ଜଣ)

Inconveniencing each other.

ଅକଳାଇବା—ଦେ. କି—ଅକଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Akalāibā Akardāibā (See)

ଅକଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅକଳ (ଦେଖ)

Akaliā Akala (See)

ଅକଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ଆ. ଅକଲ୍)—

Akaliā ଅକଲବନ୍ତ (ଦେଖ)

Akalbanta (See)

ଅକଳିତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + କଳିତ)—ଅକଳନ (ଦେଖ)

Akalita Akalana (See)

ଅକଳିନ୍ତା—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅକଳିତ)—ଅକଳନ (ଦେଖ)

Akalintā Akalana (See)

ଅକଳିହା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସ. ଅ + କଳହପ୍ରିୟ)—

Akaliha ୧ । ଯେ କଳହପ୍ରିୟ ନୁହେଁ ।

(ଅକଳେସା—ଶ୍ରୀ) 1. Not quarrelsome.

୨ । ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ—2. Peace-loving.

ଅକଳୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅକଳ (ଦେଖ)

Akaluā Akala (See)

ଅକଳେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅକଳ (ଦେଖ)

Akale Akala (See)

ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହେଉ ୧ । ଅପୁଣ୍ୟାନନକ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିବାରୁ ।

ଟାବାରମି 1. Being put in a tight corner.

୨ । ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ—2. Having no other alternative.

ଅକଳେ ଗରଜ ପଥର ବୁଦ୍ଧି—ଭଗ ।

୩ । ଅଗତ୍ୟା—3. Unavoidably; perforce.

ଅକଳେଇବା—ଦେ. କି—ଅକଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Akaleibā Akardāibā (See)

ଅକଳ୍—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଳ୍)—

Akala ୧ । ଦମ୍ଭରହିତ—1. Courageless.

୨ । ଅଧୀର—2. Impatient.

୩ । କଳ୍ପଶୂନ୍ୟ—3. Having no decoction.

ସଂ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akarakarā (See)

ଅକଳ୍ପର—ସଂ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akalpara Akarakarā (See)

ଅକଳ୍ପା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକଳ୍ପ + ଶ୍ରୀ. ଆ)—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

Akalpā ୧. Moonlight

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଶୋଭିବ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବ ।

ଅକଳ୍ପଣା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ + କାର୍ପଣ୍ୟ)—

Akalpanā ୧ । ଅକାର୍ପଣ୍ୟ—1. Freedom from miserliness.

୨ । ମନରେ ସନ୍ଦେହ, କୁଣ୍ଠାଦିବା ଅସନ୍ତୋଷ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା ।

2. State of being free from any misgiving or discontent.

୩ । ମନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୋଷ—3. Full satisfaction.

(ଯଥା—ତୁମେ ମତେ ଯାହା ଅକଳ୍ପଣାରେ ଦେବ ତାହା ମୁଁ ନେବି ।)

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—1. Content.

୨ । କୁଣ୍ଠାହୀନ—2. Free from misgiving.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—3. Fully satisfied.

୪ । ସନ୍ଦେହହୀନ—4. Free from doubt.

୫ । କାର୍ପଣ୍ୟରହିତ—5. Unmiserly; giving with a free hand.

ଅକଳ୍ପନା—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କଳ୍ପନା)—

Akalpanā ୧ । କଳ୍ପନା ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ।

1. Want of imagination.

୨ । ଅନୁଚିତ ଚିନ୍ତା—2. Improper thought.

ଦେ. ବି—ଅକଳ୍ପଣା (ଦେଖ)

Akalpanā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅକଳ୍ପଣା (ଦେଖ)

Akalpanā (See)

ଅକଳ୍ପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟତତ୍ତ୍ୱ; ଅ = କଳ୍ପିତ)—

Akalpita ୧ । ଯାହା କଳ୍ପିତ ନୁହେଁ; ବାସ୍ତବ; ଯଥାର୍ଥ ।

(ଅକଳ୍ପିତତା—ବି) 1. Not imaginary; real, actual.

୨ । ଅକୃତ୍ରିମ—2. Inartificial.

୩ । ଯାହା ବାହାବା କରାଯାଇ ନାହିଁ—3. Unfeigned.

ଅକଲ୍ମସ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଲ୍ମସ)—ନିଷ୍ଠାପ ।

Akalmaṣha ୧ । ନିଷ୍ଠାପ ।

Sinless.

(ଅକଲ୍ମସ—ସଂ. ବି. (ନାମ) ଚତୁର୍ଥ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର—Name of the son of the fourth Manu.

ଅକଲ୍ମସ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଲ୍ମସ)—ନିଷ୍ଠାପ ।

Akalmaṣha ୧ । ନିଷ୍ଠାପ ।

Sinless.

ସଂ. ବି. (ନାମ) ଚତୁର୍ଥ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର—Name of the son of the fourth Manu.

ଅକଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ନଷ୍ଟତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କଲ୍ୟ)—

Akalya ୧ । ଅସୁସ୍ଥ; ପୀଡ଼ିତ—Sick; ailing.

(ଅକଲ୍ୟ—ସଂ. ବି.)

ଅକଲ୍ୟାଣ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କଲ୍ୟାଣ)—

Akalyāṇa ୧ । ଅସୁସ୍ଥ ଅବସ୍ଥା—1. Wee.

୨ । ଦୁର୍ଘଟ—2. Misfortune.

ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କଲ୍ୟାଣ)—

(ଅକଲ୍ୟାଣ—ସଂ. ବି.) ୧ । ଦୁର୍ଘଟ—1. Unfortunate.

୨ । ଅଶୁଭଗ୍ରସ୍ତ—2. Illfaring.

ଦେ. ବି—ଅଭିସମ୍ପାତ—Curse.

(ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଭିକ ନ ଦେଲେ ସେ ଅକଲ୍ୟାଣ କରନ୍ତି ।)

ଅକଲ୍ଲକ—ସଂ. ବି—ଅକରକର (ଦେଖ)

Akallaka Akarakarā (See)

ଅକଶ—ବୈଦେ. (ଅ) ବି. (ଆ. ଅକସ୍, ତୁଲ. ସଂ. ଆକୋଶ)—

Akaśa ୧ । ଅଦୃଢ଼; ଅଦନ୍ତା—1. Grudge; spite.

ଆକ୍ରୋଶ ୨ । ପ୍ରତିହତ—2. Revenge.

ଅକସ ୩ । ଆକୋଶ; ଦ୍ୱେଷ—3. Envy.

୪ । ଶତ୍ରୁତା—4. Enmity.

ଅକଶ ନେବା—ଦେ. ବି.—

Akaśa nēbhā ଦାଉ ସାଧକା; ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ।

ଆକ୍ରୋଶ ମିଟାଇ (ସାଧା) To be avenged on.

ଅକସ ଠାନନା

ଅକଶବାଜ—ବୈଦେ. (ଅ) ବିଶ. (ଆ. ଅକସ୍ବାଜ)—

Akaśabāj ୧ । ପ୍ରତିହତ—1. Revengeful.

ଆକ୍ରୋଶୀ ୨ । ଅଦନ୍ତ—2. Spiteful.

ଅକସ୍ବାଜ

(ଅକଶବାଜ—ବି)

ଅକଶର୍—ବୈଦେ. ଅ. (ଆ. ଅକ୍ଶର୍ = ସାଧାରଣତଃ)—

Akaśar ୧ । ସାଧାରଣତଃ—1. Generally.

ଅକ୍ଷାର୍ ୨ । ସବୁ ପ୍ରକାରେ—2. In all ways.

ଅକ୍ଷାୟ ୩ । ସଦା, ସର୍ବଦା—3. Always.

ଅକ୍ଷାୟ ୪ । ଅଧିକାଂଶତଃ—4. For the most part.

ଅକ୍ଷୟ ୫ । ଯଦି ସମ୍ଭବ, ଯଦି—5. If, lest.

୬ । ଅକସ୍ମାତ୍; ଦୈବାତ୍; ହଠାତ୍—6. Suddenly.

୭ । ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—7. Slightly.

ସର୍ବଦା—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ—1. Every.

୨ । ସମସ୍ତ—2. All.

ଅକଶର୍ ଶମତାପତ୍ର—ଦେ. ବି. (କଚିତଥା, ଆ. ଅକ୍ଶର୍ + ସଂ. ଶମତା + ସଂ. ପତ୍ର)—

Akaśar kshamatāpatra ଶମତା + ସଂ. ପତ୍ର)—

ଅକଶରକାମା (ଦେଖ)

Aksarnāmā (See)

ଅକଶ ରଖିବା—ଦେ. ବି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି, ଦ୍ରବ୍ୟରେ ରକ୍ଷାପାଳନ

Akaśa rakhibā ଦାଉ ସାଧକାପାଇଁ ମନରେ ରକ୍ଷା ।

ଆକ୍ରୋଶ ରାଧା To have a grudge against a

ଅକସ ରକ୍ଷନା person.

ଅକଶ ସାଧକା—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷ ନେବା (ଦେଖ)

Akaśa sādhibā Akas nēbhā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ଅକ୍ଷରନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅକ୍ଷର ନାମେତ୍)—

Akaśarnāmā ସେହି କ୍ଷମତାପତ୍ର ବଳରେ ଏକେକ୍ଷ ମାଲିକର
ଅକ୍ଷରନାମା, କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଏ; ଶାସ୍ତ୍ର କ୍ଷମତାପତ୍ର ।
ଅକ୍ଷରନାମା Special power of attorney.
ଅକ୍ଷରନାମା

(ବିପଦ—ଆତ୍ମସ୍ୱରାମା)

ଅକ୍ଷା—ଦେ. ବିଣ—(ସ. ଅ + ଓ. କଷା—କଷିବା କ୍ରିୟା ଦେଖ)—

Akaśā ୧ । ସେହି ଘୋଡ଼ାରେ ଜିନ୍ କଣା ଯାଇ ନ ଥାଏ ।
ଯା କମା ହସ ନାହିଁ 1. Unsaddled horse.

୨ । ସେହି ଅକ୍ଷ କଣା ହୋଇ ନାହିଁ—2. Unsolved
(Arithmetical sum).

୩ । ସେହି ପତ୍ତା ତେଲ ବା ଘିଅରେ କଣା ହୋଇ ନ ଥାଏ ।
3. Unfried (vegetable).

୪ । ସେହି ଦଉଡ଼ି ଦୃଢ଼ରୂପେ ଟଣା ହୋଇ ବନ୍ଦା ହୋଇ ନ
ଥାଏ—4. Untightened (rope).

୫ । ସେହି ବାଉଁଶ, ବେତ ବା ଲଇ ବଛା ଦିନ ପାଣିରେ ବତୁର
ହୋଇ ନ ଥାଏ—5. Unseasoned (bamboo or
cane).

ଅକ୍ଷିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସ. ଅକ୍ଷିଣ + ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତ୍ୟୟ. ଇଆ)—

Akaśiā ଅକ୍ଷିବାଜୁ (ଦେଖ)
Akaśbāj (See)

ଅକ୍ଷା—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କଷ୍ଟ)—୧ । କଷ୍ଟରହତ; କ୍ଳେଶମୁକ୍ତ ।

Akaśta 1. Painless; free from trouble.

୨ । ସହଜ—2. Easy.

୩ । ସ୍ୱାଭାବିକ—3. Natural.

ଅକ୍ଷତାଳପାନ—ସ. ବି. (କର୍ମୀୟା)—୧ । ସ୍ୱାଭାବିକ କଳ୍ପନା ।

Akaśtakalpanā 1. Natural imagination.

୨ । ସେହି କଳ୍ପନା ବା ରଚନା କରିବାକୁ ଲେଖକ ବା କବିଙ୍କୁ
କଷ୍ଟମାତ୍ର ଆୟାସ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ ।

2. Any composition in which the writer
has not taken trouble.

ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କଷ୍ଟ + ବଦ୍ଧ = ବଦ୍ଧନ;)

Akaśtabaddha ଯାହାଠାରୁ ବଳ କଷ୍ଟ ବଦ୍ଧନ ନାହିଁ—

୧ । ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ—1. Irremediable.

୨ । ଅକ୍ଷୟ କଷ୍ଟରେ ପଡ଼ିବ—2. Fallen in great
trouble.

୩ । ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ ବିପଦ—1. Irremediable
danger; unavoidable danger.

୪ । ଅତି ଦୁଃଖ—2. Great grief; misery.

ଅକ୍ଷତାବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କଷ୍ଟ + ବନ୍ଧ; ଯାହାଠାରୁ ବଳ

Akaśtabandha କଷ୍ଟରହ ବଦ୍ଧନ ନାହିଁ)—ଅତି ଶୁଭ୍ରର
କାରବଦ୍ଧନ; କଠିନ କାରବାସ ।

Rigorous confinement.

ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କଷ୍ଟ + ବଦ୍ଧ)—ସହଜଲଭ୍ୟ; ବିନା

Akaśtalabdha କଷ୍ଟରେ ମିଳିଥିବା—Got easily,

ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କଷ୍ଟ + ବଦ୍ଧ)—ସହଜଲଭ୍ୟ;

Akaśtalabhya ଯାହା ସହଜରେ ଲାଭ କରାଯାଇପାରେ ।

Easily attainable.

ଅକ୍ଷତା—ସଂ. ଅ. (ଅ = ନୁହେଁ + କଷ୍ଟାତ୍ = କାହାରଠାରୁ, ଅର୍ଥାତ୍

Akaśmāt ଯାହା କାହାଠାରୁ ଉଦ୍ଭବ ହେଲା ବା କି କାରଣରୁ

ଘଟିଲା ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କରା ଯାଇ ନ ପାରେ)—

୧ । କାରଣ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ନ ପାରିବା ପ୍ରକାରେ ।

1. Without any apparent or assign-
able cause.

୨ । ହଠାତ୍—2. Suddenly.

୩ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତରୂପେ—3. Unexpectedly;
accidentally.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅକ୍ଷତ୍)—

ଅକ୍ଷତା ୧ । ଅକ୍ଷତ୍—1. Sudden.

ଅକ୍ଷତା ୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ—2. Unexpected.

୩ । ଘଟିତ କାରଣ ବିନା ଘଟିବା—3. Happening
without any assignable cause.

ଅକ୍ଷତା—ପ୍ରା. ଅ. (ସ. ଅକ୍ଷତା)—ଅକ୍ଷତା (ଦେଖ)

Akaśmāte Akasmāt (See)

ଯାହା ମିଳିବ ଅକ୍ଷତାରେ ।

ଅକ୍ଷତେ ସମର୍ପିବ ମତେ ॥ କବିରାଜ ଶ୍ରୀରାମ ।

ଅକ୍ଷତ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅକ୍ଷତ)—ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ; ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ ।

Akaśta Unspeakable.

ଅକ୍ଷତା ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ ଅକ୍ଷତ ।

ଅକ୍ଷତ କଷ୍ଟରହ ମହାବର. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଅକ୍ଷତ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସ. ଅକ୍ଷ; ପ୍ରା. ଅକ୍ଷ = ନିଷେଧ)—

Akaśta ୧ । ନିର୍ବୋଧ; ଡ଼ର—1. Foolish; stupid.

୨ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ—2. Bewildered.

୩ । ଆତ୍ମବ୍ୟସ୍ତ—3. Astounded.

ଦେ. ବି. (ନାମ) (ପ୍ରା. ଅକ୍ଷ = ନିଷେଧ)—ଆସାମର ପାହାଡ଼
ଅନାର୍ଯ୍ୟଜାତି ବିଶେଷ—Name of an Assamese
hill tribe.

[ଦ୍ର—ଅର୍ଯ୍ୟମାନେ ଭାରତକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଏମାନେ ଉତ୍ତର-
ପୂର୍ବ ବାଟେ ଭାରତକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ଅବ୍ୟସ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ
ନଥିଲେ ।]

ଅକ୍ଷତା—ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ; ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ ।

ଅକ୍ଷତା—ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ; ଅକ୍ଷତାବଦ୍ଧ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା, ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟୁଥ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗଣା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ୍ଲ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅକାଇଲ୍—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଆ. କା + ଲ; ଆ.ବେକା + ଲ)—

Akail ୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଆପଣାର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ
ଅକାହିଲ୍ ବା କାଇଲ୍ ମାନେ ନାହିଁ ।

वेकायल 1. (a person) Who does not admit
his or her own guilt or fault.

୨ । ନିର୍ଦୋଷ; ଯେଉଁ ଲୋକ ଦୋଷ କରେ ନାହିଁ ।

2 Faultless; innocent.

ଦେ. ବି—ଅଦୋଷ; ଦୋଷର ଅଭାବ—Absence of fault.

ଅକାଇଲ୍—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକାଇଲ୍ (ଦେଖ)

Akailā Akail (See)

ଅକାଇଲ୍—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକାଇଲ୍ (ଦେଖ)

Akaili Akail (See)

ଅକାଇଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅକାଇଲ୍ (ଦେଖ)

Akailiā Akail (See)

ଅକାଉଲି—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଓ. କାଉଲ)—

Akauli ୧ । ଧୀର; ଧୈର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ—1. Patient.

୨ । ସ୍ଥିର—2. Calm; quiet.

ଅକାଖେଲ୍—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତର

Akakhel ବାହାରେ ଆଫଗାନିସ୍ତାନରେ ବାସ କରୁଥିବା ମୁସଲମାନ
ଅକାଖେଲ୍ ଜାତିବିଶେଷ—Name of a predatory
tribe of Mahomedans beyond the
north western frontier of India.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ଭାରତର ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମ
ସୀମାନ୍ତରୀଣ ଇଂରାଜସାହିତ ରାଜ୍ୟକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରୁଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ
ଇଂରାଜମାନଙ୍କ କଟକଣାରେ ଏମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସର ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା
ତେଜ କରି ଯାଇଅଛି ।]

ଅକାଟ୍—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅକାଟ୍ୟ)—୧ । ଅଶ୍ରୁମାୟ (ସ୍ତୁତି) ।

Akata 1. Irrefutable.

ଅକାଟି, ଅକାଟି ୨ । ଯାହା ଅସ୍ପଷ୍ଟାଦିଦ୍ୱାରା ଅଭେଦ୍ୟ ବା ଅଭେଦ୍ୟ
ଅକାଟ୍ (ଶରୀର)—2 Invulnerable (body).

୩ । ଯେଉଁ ଶର ଅନ୍ୟ ଶରଦ୍ୱାରା କାଟି ହୋଇ
ନ ପାରେ ।

3. (an arrow) Which can not be
cut or baffled by any other
arrow.

୪ । ଅମୋହ (ଅସ୍ତ୍ରାଦି)—1. Infallible; unfailing.

ବନ୍ଧୁକ ଶରମାନ ସେ ହୋଇଲା ଅକାଟି । ଶରକା ମହାଭରତ ଅଛି ।

ଦେ. ବି—ଅକାଟୁ (ଦେଖ)

Akatu (See)

ଅକାଟୁ ଅକାଟୁରେ ଅକାଟୁରେ ବାଜିଲେ । ବୁଝିବୁ ନିଶ୍ଚୟରତ ସତ୍ତା ।

ଅକାଟ ମୁରୁଖ—ପ୍ରା. ବିଶ.

Akata murukha ନିର୍ଦ୍ଦାମୂର୍ଖ; ଗଜମୂର୍ଖ (ବ୍ୟକ୍ତି); ନିପଟ ମୂର୍ଖ ।
ଆକାଟି ମୂର୍ଖ Totally illiterate (person).

ଅକାଟ ମୂର୍ଖ—ଦେ. ବିଶ—ଅକାଟ ମୁରୁଖ (ଦେଖ)

Akata murkha Akata murukha (See)

ଅକାଟ ମୁଷା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଏକପ୍ରକାର ବଡ଼ ପାଦାଙ୍ଗୁ ମୁଷା ।

Akata mūshā A kind of mountain-mouse.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ପଥରକୁ ଦାନ୍ତରେ କାଟି ମାଟି ପରି ପଦାକୁ ଗାଳି
ପକାଇ ସେହି ପଥର ଗାତରେ ବସା କରନ୍ତି । ଏ ମୁଷା ସଦୃଶରେ
ଧରା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ, ଏ ମୁଷାକୁ ମାରି
ଏହାର ଦାନ୍ତ ଖଣ୍ଡେ ତେଜୁରିଆରେ ପୁରାଇ ଦେହରେ ବାନ୍ଧିଲେ
ଦେହ ଅକାଟୁ ହୁଏ ଓ ଏହାର ମାଂସକୁ ଗର୍ଭଣାଦିକାନ୍ତି ଦିନ
ଖାଇଲେ ଦେହ ଅକାଟୁ ହୁଏ ।]

ଅକାଟ ଶର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଟ୍ୟ + ଶର)—

Akata śara ୧ । ଅମୋହ ଶର—1. Unfailing arrow.

ଅକାଟି ଶର ୨ । ଯେଉଁ ଶରକୁ ଅନ୍ୟ ଶର କାଟି ନ ପାରେ ।

2. An arrow which cannot
be cut short by any other
arrow.

ଅକାଟ ଶରୀର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଟ୍ୟ + ଶରୀର)—ମହୋଷଧିଦ୍ୱାରା

Akata śarīra ଅକାଟ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟଦେହ ।

ଅକାଟି ଶରୀର The body (of a person) rendered
invulnerable by charms;
charmed body.

ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀର ଅସ୍ପଷ୍ଟାଦିଦ୍ୱାରା ଅଭେଦ୍ୟ ।

(a person) Bearing a charmed life;
invulnerable to weapons.

ଅକାଟୁ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅକାଟ୍ୟ)—ଅକାଟ୍ୟ (ଦେଖ)

Akatu Akatya (See)

ଅକାଟି ୧ । ମହାଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭବରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟାଦିଦ୍ୱାରା ଅଭେଦ୍ୟ

(ଶରୀର ବା ବ୍ୟକ୍ତି)—1. (a person or body)
Made invulnerable by charms;
charmed.

୨ । ଅଫଳପ୍ରସ୍ତ (ଔଷଧ; ମହାଯନ୍ତ୍ରାଦି); ଯାହା କାଟୁ କରେ
ନାହିଁ—2. Fruitless (charms).

୩ । ଯେଉଁ ଅସ୍ପଷ୍ଟାଦି ଲକ୍ଷ୍ୟଭେଦ କରି ନ ପାରେ ।

3. (Weapons) Incapable of striking
the aim.

୪ । ଦୁର୍ବଳ (ଅସ୍ତ୍ରାଦି)—1. Blunt (weapon).

ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଔଷଧ, ଜଡ଼, ବୃକ୍ଷ ଇତ୍ୟାଦି ତେଜୁରିଆ

ଅନାସକ୍ତ ଧାରଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରକୁ ଅସ୍ତ୍ର ଭେଦ କରି
ପାରେ ନାହିଁ—A herb or charm which
renders the wearer invulnerable.

ଅକାଟୁ ଧାରଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରକୁ ଅସ୍ତ୍ର ଭେଦ କରି ନ ପାରେ ।

୧	ର	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ସ୍ଵେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	କ	କ୍

ଦେହକୁ ଅକାଟୁ କରିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମନ୍ତ୍ର ।

A mystic formula the application of which makes a person invulnerable.

ଅକାଟୁ ମୁଷା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଅକାଟ ମୁଷା (ଦେଖ)

Akāṭu mūṣhā Akāṭa-mūṣhā (See)

ଅକାଟ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + କାଟ୍ୟ)—

Akātya ୧ । ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଅଚ୍ଛେଦ୍ୟ—1 That which cannot be cut.

୨ । ଯେଉଁ ଶରକୁ ଅନ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର କାଟି ପାରେ ନାହିଁ ।

2. (arrow) Which can not be cut short by any other weapon.

୩ । ଅବିଭକ୍ତ—3. Indivisible.

୪ । ଅଶ୍ଵତ୍ଥମାୟ (ସ୍ଵକ୍ତି; ପ୍ରମାଣ)—4. Irrefutable.

୫ । ଅମୋଘ (ଔଷଧ; ଶର)—5. Infallible.

ଅକାଟ୍ୟ ଔଷଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକାଟ୍ୟ + ଔଷଧ)—ଅମୋଘ

Akātya oshada ଔଷଧ—Infallible remedy.

ଅକାଟି ଔଷଦ

ଅକାଟ୍ୟ ପ୍ରମାଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅଶ୍ଵତ୍ଥମାୟ ପ୍ରମାଣ ।

Akātya pramāṇa Irrefutable evidence; conclusive evidence.

ଅକାଠ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + କାଷ୍ଠ)—ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର କାଠ ।

Akāṭha Inferior kind of wood.

ବାଜେ କାଠ

ଅକାଠ କାଠ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସ. କାଷ୍ଠ)—କାଠକାଠ; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ

Akāṭha kāṭha କରିବାକୁ ପସ୍ତାଇପଦ ବା କୁଣ୍ଠିତ; ନିଷ୍ଠେଷ୍ଠ ।

Shrinking from any work.

ଅକାଢ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯାହା ବାହାରକୁ କଢ଼ା ହୋଇ ନାହିଁ ।

Akāḍhiā 1. Which has not been brought out.

(ଯଥା—ଅକାଢ଼ିଆ ମଢ଼ା ।)

୨ । ଯହିଁରେ କାଢ଼ି ବା କାଠି ନ ଥାଏ—2. Having no rib or stick.

(ଯଥା—ଅକାଢ଼ିଆ ଛତା ।)

ଅକାଢ଼—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅକର୍ମ—1. Unfit for work.

Akāḍhu ୨ । ଅକୂଶଳ; କୃତବୃତ୍ତ—2. Unskilful.

୩ । କ୍ଷମରତ ବା କ୍ଷମତାହୀନ—3. Powerless.

ଅକାଢ଼ିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅକାଢ଼ି (ଦେଖ)

Akāḍhiā Akāḍhi (See)

ଅକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟତର; ଅ + କାଣ୍ଡ)—

Akāṇḍa ୧ । ଅକାଳ; ଅସମୟ; ଅନୁପସ୍ଥୁତ ସମୟ ।

Inopportune time; improper time.

୨ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ବ୍ୟାପାର—2. Improbable event.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ସ୍ତମ୍ଭଶୂନ୍ୟ (ବୃକ୍ଷ); ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର

ଗଣ୍ଡି ନ ଥାଏ—1. Trunkless (tree).

୨ । ଶାଖାଶୂନ୍ୟ—2. Branchless.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ—1. Unexpected.

୨ । ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ—2. Sudden.

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅକାଳେ; ଅସମୟରେ—1. Untimely.

୨ । ହଠାତ୍; ଅକସ୍ମାତ୍—2. Suddenly.

୩ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତରୂପେ—3. Unexpectedly.

ଅକାଣ୍ଡଜାତ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅକାଣ୍ଡ + ଜାତ)—ଜନ୍ମିବା ମାତ୍ରେକେ ଯେ

Akāṇḍa jāta ମରିଯାଏ—Dying just after

(ଅକାଣ୍ଡଜାତ—ଶ୍ଵୀ) birth.

ଅକାଣ୍ଡ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବିଶ—ଅକାଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Akāṇḍā Akāṇḍiā (See)

ଅକାଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାଣ୍ଡିତ)—ଅକାଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Akāṇḍiā Akāṇḍā (See)

ଅକାଣ୍ଡେ—ବେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାଣ୍ଡ)—

Akāṇḍe ୧ । ଅକାଣ୍ଡରେ; ଅସମୟରେ—1. Untimely.

ଅକାଣ୍ଡେ ୨ । ହଠାତ୍; ଅକସ୍ମାତ୍—2. Suddenly;

ଅକାଣ୍ଡ unexpectedly.

ଅକାଳେ ଅକାଣ୍ଡେ ଦେବ ଦୁର୍ଗାବେ ବଧୁଙ୍କୁ ଗ୍ରାସିଲା ଗଢ଼ । ମଧୁସୂଦନ ।

ଅକାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗାଧ)—

Akāta ୧ । ଅଗାଧ; ଅତି ଗଭୀର; ଯେଉଁ ଗଭୀର ଜଳର ତଳକୁ

ଅଗାଧ ତଳର କାତ ପାଏ ନାହିଁ—1. Fathomless;

very deep.

୨ । ଯାହାର ଗଭୀରତା ଅମାପ—2. Unfathomable.

୩ । ଅମାପ—3. Immeasurable.

ଅକାତକାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅକାତ (ଦେଖ)

Akātakāta Akāta (See)

ଅକାତର—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ନଷ୍ଟତର; ଅ + କାତର)—

Akāṭara ୧ । ଅବ୍ୟାକୁଳ; ଅକ୍ଳିଷ୍ଟ—1. Unperturbed;

(ଅକାତର—ଶ୍ଵୀ) unvexed.

୨ । ନିର୍ଭୀକ; ନିଶଙ୍କ; ନିର୍ଭୟ—2. Fearless;

dauntless.

୩ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ—3. Confident; unhesi-

tating.

୪ । ନିର୍ଭୀକ—4. Free from anxiety; at

ease.

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅକାତରେ (ଦେଖ)

Akāṭare (See)

ଅକାତରରେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାତର)—ଅକାତରେ (ଦେଖ)

Akāṭarare Akāṭare (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମୃତି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉତ୍ତର ଦିଆଯାଏ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା:— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅକାତରେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାତର)—

Akātare ୧ । ନିଃସନ୍ଦେହରୂପେ—1. Unhesitatingly;
ଅକାତରେ without hesitation.

୨ । ନିଃଶଙ୍କାଭାବରେ—2. Fearlessly;
without fear.

ପ୍ରେମେ ବଶ ହୋଇ କେତେ ରସବଦନ

ଅକାତରେ ଜଳେ ଅନଳେ ପଶନ୍ତି । ସ୍ବାକାଥ. ନିକଟେଶ୍ବର ।

୩ । ଅବ୍ୟାକୁଳଭାବରେ—3. Freely; at ease.

୪ । କାର୍ଯ୍ୟରହିତରୂପେ (ଦାନ କରିବା) ।

4. Liberally.

୫ । ଅନାୟାସରେ—5. Easily.

ଅକାତ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁଣ୍ୟ). ବିଶ. (ସଂ. ଅକାତ)—ଅକାତ (ଦେଖ)

Akāda Akāta (See)

(ସ୍ବଥା—ଚିଲିକାଦ୍ରୁପ ଅଞ୍ଚଳରେ 'କାତ' କୁ 'କାଦ' ବୋଲାଯାଏ ।)

ଅକାନବିନ୍ଦି—ଦେ. ବି—ଅକାନବିନ୍ଦି (ଦେଖ)

Akānabindi Akānabindhi (See)

ଅକାନବିନ୍ଦୁ—ଦେ. ବି—ଅକାନବିନ୍ଦୁ (ଦେଖ)

Akānabindu Akānabindhi (See)

ଅକାନବିନ୍ଦି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବିକକଣ୍ଡୀ)—ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶୁକ୍ଳପତ୍ର ପତ୍ର

Akānabindhi ଲୁମ୍ବ ଓ ଗୁଳ୍ମପତ୍ରରୁ ସବୁ ଲତା ବିଶେଷ ।

ଆକନାଦି; ଅକାନବିନ୍ଦୁ; A kind of medicinal cree-
ନିମ୍ବୁକା per; cissampelos pareira;

ଆକନାଦି; ନିମ୍ବୁକା Stephania hernandifolia;
ଗୁଳ୍ମ. ଭେନିଭେଲ୍ cissampelox hexandra.

ତେ. ପାତ୍ରଚେଟୁ ଗୁରୁତର ନେପାଳଠାରୁ ଚଟୁଗ୍ରାମ

ତା. ଭାଟା ଭରୁପାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ହିଙ୍ଗାପୁର, ଲଙ୍କା, ମାଲୟ,

ସଂ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ :—ଅନୁଷ୍ଠାନ; ମଧ୍ୟ ଭାରତ, ଓଡ଼ିଶା ଅଞ୍ଚଳରେ

ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଅବିକକଣ୍ଡୀ; ବଣରେ ଓ ଗ୍ରାମରେ ବାଡ଼ରେ ଏ

ବିକକଣ୍ଡୀ; ଚିଲିକା; ଲତା ମାଡ଼ିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଏକୋଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ପତ୍ର ଗୋଲ ଓ ପତ୍ରର ମଝିରେ

ବୃକା; ବସା; ପାତ୍ର; ପ୍ରାଚୀନା ତେଜ ଥାଏ । ଫୁଲ ଅତିମୃଦୁ

ଶ୍ରେୟସୀ; ପାପଚେଳକା; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧନା ଓ ନେଳମିଶ୍ର ।

ଏକାଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଏହାର ଚେର ପିତା (Pareira root)

ପ୍ରାଚୀନା; ବରଭିକ୍ତିକା; ମୃଦୁକା; ଏବଂ ଏ ଚେର ଅଜାଣି, ଉଦରମୟ ଓ

ଗାୟନା; ବରଭିକ୍ତିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହି

ବୃକା; ଶିଶିର; ବୃକା; ଲତା ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, କଟୁରସ, ଗନ୍ଧ, ଲଘୁ ।

ମାଳତୀ; ବର; ଦେଶ; ବରଭିକ୍ତିକା; ବରଭିକ୍ତିକା; ବର, ବମନ,

ପ୍ରାଚୀନା; ମୃଦୁକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା;

ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା;

ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା;

ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା; ଛନ୍ଦବେଶିକା;

ଦେଲେ ବ୍ରଣ ପାତେ ଓ ପୁରୁଷାକ ନିଃଶେଷରୂପେ ବାହାର ଯାଇ

ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଯାଏ ।

ଅକାନମିନି—ଦେ. ବି—ଅକାନବିନ୍ଦି (ଦେଖ)

Akānamini Akānabindhi (See)

ଅକାପକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ) ବିଶ—ଅକାବକା (ଦେଖ)

Akāpakā Akābakā (See)

ଅକାପଟ୍ୟ—ସଂ. ବି (ନିଃପଟ୍ୟ; ଅ + କାପଟ୍ୟ)—

Akāpatya

କପଟତାର ଅଭାବ; ସରଳତା ।

Frankness (Wilson).

[ଦ୍ର—ସଂ.ରେ କପଟ ବିଶେଷ୍ୟ; ଏପରି ସ୍ଥଳରେ କାପଟ୍ୟ ବା

କପଟତା ଅଶୁଦ୍ଧ; କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚଲ୍ଲସନ୍ ସାହେବ ସଂ. କୋଷରେ ଏହି

ଶବ୍ଦକୁ ବିଶେଷ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ।]

ଅକାବକା—ଦେ. ବିଶ. ସଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରା. ଅକା = ନିବୋଧ + ସଂ. ମୂଳ

Akābakā

ସଂ. ଅବାକ୍)

ଅକାବୋକା; ୧ । ନିବୋଧ; ବୋକା; ଓଲୁ—1. Foolish.

ଅକାବୋକା ୨ । ନିବୋଧ ଓ ମୂଳ—2. Foolish and

ଅକାବକା dumb.

୩ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବମୂଳ; ଭାବରୁ—3. Astounded;

bewildered.

୪ । ଅବାକ୍—4. Made speechless.

୫ । ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବାନ୍—5. Astonished.

ଅକାବୁ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନାୟତ୍ତ; ନିରାଶ୍ରୟ ।

Akābu 1. Helpless; put to an inextricable

ବେକାବୁ plight.

ବେକାବୁ (ସ୍ବଥା—କିଦେଶକୁ ଅସି ଦାତରୁ ପରସା ସରିଯିବାରୁ ମୁଁ

ଅକାବୁ ହୋଇ ବସିଛି ।)

୨ । ଅକ୍ଷମ; ଶକ୍ତିହୀନ—2. Powerless.

(ସ୍ବଥା—ଜର ମତେ ଅକାବୁ କରିଦେଲା ।)

୩ । ଅପଣାର ଶକ୍ତିର ବହୁତ—3. Beyond one's power.

(ସ୍ବଥା—କୂଅରୁ ଶରରେ ପାଣି କାଢ଼ିବା ମୋର ଅକାବୁ କଥା ।)

ଅକାମ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁସାଦ୍ଧି; ଅ + କାମ)—

Akāma ୧ । କାମନାରହିତ; ନିଷ୍ପଦ—1. Free from desires.

ଅକାମ ହୋଇ ସେବେ କର କର୍ମ ନେ

କିନ୍ତୁ ନିକଟେ ମିଳିବ ମୋଷ ଭାତ । ବୃଷସିଂହ ମହାବଳ. ଶାନ୍ତ ।

(ଅକାମୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । କାମପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରହୀନ—2. Free from amour.

ସଂ. ବି. (ନିଷ୍ପଦ) କାମନାରହିତ—Absence of

desire.

ଦେ. ବି—ଅକାମ୍ୟ (ଦେଖ)

ଅକାୟ

Akāya (See)

ଅକାୟ, ଅକାୟ

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅକାୟ, ନିଷ୍ପଦ—1. Useless.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ନ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାମକୃତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥଳ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅକେଷୋ ୨ । ନିକମା, ନିଶ୍ଚମୀ—2 Unemployed.

ଅକାମ ୩ । ଅଳସୁଆ—3. Idle; lazy.

ଅକାମକୃତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + କାମକୃତ)—ଫଳପ୍ରାପ୍ତିର ଆଶା ନ ରହି
Akāmakṛuta କରାଯିବା (କର୍ମ)—(act) Done with-
out any hankering.

ଅକାମାଗଇ—ଗ୍ରା. ଅ. ଓ ବି. (ସ. ଅକାମାଗେ)—ଅକାମାଗେ (ଦେଖ)
Akāmāgai Akāmāgai (See)

ଅକାମାଗୋଇ—ଗ୍ରା. ଅ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅକାମାଗେ)—ଅକାମାଗେ (ଦେଖ)
Akāmāgoi Akāmāgai (See)

ଅକାମାପଇ—ଗ୍ରା. ଅ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅକାମାପେ)—ଅକାମାପେ (ଦେଖ)
Akāmāpai Akāmāpai (See)

ଅକାମାପୋଇ—ଗ୍ରା. ଅ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅକାମାପେ)—
Akāmāpoi ଅକାମାପେ (ଦେଖ)
Akāmāpoi (See)

ଅକାମାବଇ—ଦେ. ଅ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅକାମାବେ)—ଅକାମାବେ (ଦେଖ)
Akāmābai Akāmābai (See)

ଅକାମାବଇ ବୁଡ଼ା—ଦେ. ବି—କାର୍ତ୍ତିକପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ‘ଅକାମାବେ’ ଉଦ୍ଧାରଣ
Akāmābai burda ପୂର୍ବକ ଗଙ୍ଗା ଆଦି ଗର୍ଭରେ ସ୍ନାନ ।
Bath taken in holy
rivers on the fullmoon
morning of the month
of Kartika.

କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ଶୁକଳ ପକ୍ଷ ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା

ଅକାମାବଇ ବୁଡ଼ା ଗଙ୍ଗାରେ ଘେନିଯାଆ । ମାରଳା ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅକାମାବେ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଅକାମାବେ; ଆଶା, କାର୍ତ୍ତିକ, ମାଘ ଓ
Akāmābai ବୈଶାଖ ଏ ଗୁରୁତ୍ୱ ଧର୍ମ ମାସର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର
ହାରା ଗଠିତ ଶବ୍ଦ) —କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସକାଳେ

ସ୍ନାନ କରିବା ବେଳେ ଗଙ୍ଗାମାତାଙ୍କୁ (ଜଳ ଦେଖ) ଭଜା
ଗୁଆରେ ଶିଳ ମୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପାନଖିଲ ଉପହାର
ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀ ଓ ବାଲକବାଳିକାମାନଙ୍କ ବୋଲିବା ପଦର
୧ମ ଚରଣ ।

The first foot of the quadret uttered by
females, boys and girls while presenting
betel and nut to the water-Deity while
bathing early in the morning of the full-
moon of the month of Kartika.

ଅକାମାବେ, ପାକ ଗୁଆ ଖାଇ,

ପାକ ଗୁଆ ଭୋର, ମାସକ ଧର୍ମ ମୋର । ଦେଶକ. ପ୍ରବଚନ ।

ଦେ. ବି—୧ । ଆଶା, କାର୍ତ୍ତିକ, ମାଘ ଓ ବୈଶାଖ,
ହୁକୁଙ୍କର ଏହି ଗୁରୁଗୋଷ୍ଠି ଧର୍ମ ମାସ ।

1. The four holy months of Āshārdha,
Kārtika, Māgha and Baisākha
(according to the Hindus.)

୨ । ଉପରେକ୍ତ ଗୁରୁ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—2 The full-
moon days of the above four months.

୩ । ଉପରେକ୍ତ ଗୁରୁ ମାସରେ ବ୍ରତଧାରମାନଙ୍କ କୃତ ପୁଣ୍ୟ ।

3. Pious acts done during the above four
months by persons who observe vows.

[ଦ୍ର—ଏହି ଗୁରୁ ମାସ ଓ ଏହି ଗୁରୁ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର
ଅନୁସାରେ ପୁଣ୍ୟକାଳ । ଏହି ଗୁରୁ ମାସର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷରହାର ଗଠିତ
‘ଆ କା ମା ବେ’ ଶବ୍ଦ ମହାପୁରାଣରେ ଅଛି । ଯଥା—“ବିଷୁବେ ଶତ
ସାହସ୍ର ମାକାମାବେଷ୍ଟନନ୍ତର”—ଅର୍ଥାତ୍ ବିଷୁବ (ବୈଶାଖ)
ସକାଳରେ ଦାନପୁଣ୍ୟାଦି କଲେ ଶତ ସାହସ୍ର ‘ଆକାମାବେ’ ଅର୍ଥାତ୍
ଉକ୍ତ ଗୁରୁ ମାସ ଓ ଗୁରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଦାନ ଓ ପୁଣ୍ୟର
ଫଳ ଲଭ ହୁଏ । ଏହି ‘ଆକାମାବେ’ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ କାର୍ତ୍ତିକ
ମାହାତ୍ମ୍ୟରେ ଅଛି ।]

ମାସ ଅବଶେଷେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ଉଦ୍ଧାରଣ କା ମା ବଇ

ପାନ ଗୁଆ ଫେରି କଲେ ଶିଶୁଖାଣି ନିବେଦନେ ମୋଷ ପାଇଁ ।

ଅକାମିକା—ଦେ. ବିଶ. (ସ ଅକର୍ମକ)—

Akāmikā ୧ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)—1. Useless.

ଅକେଷୋ ୨ । କର୍ମର ଅନୁପ୍ରୟୋଗୀ (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)—

ଅକାମ 2 Unfit for work.

୩ । ଅଖଟ୍ଟ; ଅଳସୁଆ—3 Idle.

ଅକାମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କାମିନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—

Akāmī ୧ । କାମନାରହୁତ—1 Free from desires.

(ଅକାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଶ୍ରମ ବୋଇଲେ ହେ ଅକାମୀ ନର ହେଲେ
ରଜି ନ ପାରେ ତାକୁ ଅର୍ଥ କାଣ କଲେ ।

କୃଷ୍ଣବିହ ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

୨ । ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ—2. Unselfish.

୩ । କ୍ଷତେନ୍ଦ୍ରିୟ—3. Free from amour.

ଦେ. ବିଶ—ଅକାମିକା (ଦେଖ)

Akāmikā (See)

ଅକାମ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ନିଃକର୍ତ୍ତ; ଅ + କାମ୍ୟ)—

Akāmya ୧ । କାମନାବରହୁତ (କର୍ମ); ଫଳପ୍ରାପ୍ତିର ଆଶା ନ
ରହି ଅନୁଷ୍ଠିତ (କର୍ମ)—1. (act) Done
without any ulterior motive.

୨ । ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ (କର୍ମ)—2. Unselfish (act).

୩ । ଅନିଚ୍ଛାସମ୍ପାଦିତ—3. Undesirable.

୪ । ଅନିଚ୍ଛେଦ—4. Not intended.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

ଅକାରାୟ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + କାରାୟ)—

Akāya ୧ । ଅଦେହ, ଅବସ୍ତୁବଦ୍ଧନ—1. Incorporeal.

(ଅକାରାୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିରାକାର—2. Having no form or shape.

୩ । ମାତ୍ରାର ଗଣ୍ଡି ନାହିଁ—3 Trunkless.

ସଂ. ବି—୧ । ପରମାତ୍ମା—1 The Supreme Spirit; the Quintessence.

୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଉଡୁଗ୍ରହ—2 The ascending node; the Dragon's head.

[ଦ୍ର—ରାହୁ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନୋତ୍ପତ୍ତି ଅମୃତ ପାନ କରିବାର ଜାଣି ପାର ବିଷ୍ଣୁ ତାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଛେଦନ କଲେ । ତା ମୁଣ୍ଡଟି ଛଣ୍ଡି ଯାଇ ଅମର ହୋଇ ରାହୁ ହେଲା ଓ ଗଣ୍ଡି କେତୁ ହେଲା । ଅତଏବ ରାହୁ ଶରୀରହୀନ—ମହାଭାଗ ।]

ଅକାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଅକ୍ଷର ଅର୍ଥରେ କାର)—

Akāra ୧ । 'ଅ' ଅକ୍ଷର; ଅ ବର୍ଣ୍ଣ; ଆଦ୍ୟସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ।

1. The letter ଅ (A).

ସ୍ୱସାର ସାକରେ ଯେତେ ଅକ୍ଷର ଅକ୍ଷର ।

ତାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଅକ୍ଷର ଅକାର ॥ ଗୀତାମଞ୍ଜରୀ—କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ପୁରାଣ ।

୨ । 'ଅ' ସ୍ୱରର ଧ୍ୱନି—2 The sound of the letter ଅ (A).

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ଓ ତତ୍ତ୍ୱର ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ଅକାରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପରଚିତ ହୁଏ ।]

୩ । ଲୁପ୍ତ ଅକାର; ଖଣ୍ଡ ଅକାର ଯଥା—୧

3. The sign indicating the presence of silent ଅ (A).

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତରେ ଯେଉଁଠାରେ ସକ୍ଷ କା ସମାସ ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶବ୍ଦର ଆଦ୍ୟରେ ଥିବା 'ଅ' ଅକ୍ଷର ଲୁପ୍ତ ହୁଏ, ସେଠାରେ ଲୁପ୍ତ ଅକାର ଏହି ୧ ଚିହ୍ନଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୁଏ, ଯଥା—ଜଃ + ଅଧିକ = ଜଃଧିକ । କେହି କେହି ପଣ୍ଡିତ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖିଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଚିହ୍ନକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଦେ. ବି. (ଧ୍ୱନିଧ୍ୱନିରାଣ—ବମନ କଲ୍ଲବେଳେ ବା ବମନୋପକ୍ରମ ହେଲେ କଣ୍ଠରୁ 'ଅ' 'ଅ' ଧ୍ୱନି ବାହାରିବାରୁ; କିମ୍ବା ସଂ. ଉଚ୍ଚାର)

ନେକାର ୧ । ବମନ; ବାନ୍ତି—1. Vomiting

କ୍ଷେ ୨ । ବମନୋପକ୍ରମ—2. Tendency of vomiting.

(ଯଥା—ଜାକୁ ଅକାର ଉଠାଉଛି ।)

ଅକାରଜ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅକାର୍ଯ୍ୟ)—

Akāraja ୧ । ମନକାର୍ଯ୍ୟ; କୁକର୍ମ—1 Evil act.

ଅକାର ୨ । ଅନୁପକାର; ଅପକାର—2. Positive evil.

ଅକାରଜ, ୩ । କ୍ଷତି—3. Loss.

ଅକାର ୪ । କର୍ମର ଅଭାବ—4. Want of action.

ଅକାରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କାରଣ)—

Akāraṇa ୧ । କାରଣବିହୀନ—1. Causeless.

୨ । ବୃଥା, ନିରର୍ଥକ—2. Useless; needless.

ଜୟ ପରଜୟକୁ ବ୍ୟାପା କାରଣ

ଭାବନାର ଲେଖକ ସିନା ଅକାରଣ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ ।

୩ । ନିଷ୍ଫଳ—3. Fruitless, vain.

୪ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟହୀନ—4. Aimless

ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାରଣ)—

ଅକାରଣ, ୧ । ବିନାକାରଣରେ—1. Without any cause, origin or reason.

ଅକାରଣ

୨ । ବୃଥାରେ, ବୃଥାରେ—2. In vain; for nothing.

୩ । ନିରର୍ଥକ—3. Uselessly.

୪ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟହୀନ ଭାବରେ—4. Aimlessly.

୫ । ପ୍ରୟୋଜନଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ—5. Needless.

ଦେ. ବି. ସଂ—ଅପରିଥିଆଣକୁ ଦିଆ ଯିବା ନାମ—A name given to a boy whose elder brother or sister died before he was born.

ଅକାରଣଜୀବୀ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅକାରଣ + ଜୀବ ଧାତୁ + ଇନ୍ ୧ମା.)—

Akāraṇajībī

(ଅକାରଣଜୀବୀ—ଶ୍ରୀ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜୀବର ଜୀବନ ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ । Having a useless life.

ଅକାରଣରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାରଣ)—ଅକାରଣ (ଦେଖ)

Akāraṇare

Akāraṇa (See)

ଅକାରଣୀଜୀବୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ଅକାରଣଜୀବୀ)—

Akāraṇajībī

ଅକାରଣଜୀବୀ (ଦେଖ)

Akāraṇajībī (See)

ଅକାରଣ ଅକାରା ନୁଁ ଅକାରଣୀଜୀବୀ

ମୁହଁ ନ ଲାଗିଲେ ତୋତେ କେଉଁମନ୍ତେ ସେବ । ସାରଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଅକାରଣ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାରଣ)—ଅକାରଣ (ଦେଖ)

Akāraṇe

Akāraṇa (See)

ଅକାରାୟ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅକାର୍ଯ୍ୟ)—ଅକାରାୟ (ଦେଖ)

Akāraja

Akāraja (See)

କାର୍ଯ୍ୟ ଅକାରାୟ ଅରମ୍ଭ ଭୟ ବଧ

ବକ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରବର୍ତ୍ତ ନିବୃତ୍ତି ସେ ବୃଦ୍ଧି । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଅକାରାଦି—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକାର + ଆଦି)—ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଆଦ୍ୟରେ ଅ ଅକ୍ଷର ଅଛି—Word beginning with the letter ଅ (A).

ସଂ. ଅ.—ଅ ଅକ୍ଷରଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କର ।

Beginning from alphabet ଅ (A).

ଅକାରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକାର + ଆନ୍ତ)—

Akāraṇta ୧ । ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ 'ଅ' ଅକ୍ଷର ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ନ୍ଦ୍ର

1. (word) Having the letter ଅ (A) at the end.

(ଯଥା—ଅହିଅ; ଦୁହିଅ; ଦିଅ ।)

୨ । ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ‘ଅ’ ସ୍ଵରଯୁକ୍ତ ।

2 (word) Terminating with the sound ଅ (A.)

(ଯଥା—କାମ, ମାନ, ଶର ।)

ଦେ. ବିଶ—୩ । ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଥିବା ‘ଅ’ ସ୍ଵର ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ ।

3 (pronunciation) In which the ଅ (A) sound of the letter at the end of a word is distinctly uttered.

[ଦ୍ର—ବଙ୍ଗଭାଷାରେ ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଥିବା ‘ଅ’ ସ୍ଵରଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଚାରଣ ‘ଅ’ ସ୍ଵରଯୁକ୍ତ ନ ହୋଇ ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଏ । ସଂସ୍କୃତରେ ଶବ୍ଦାନ୍ତ ‘ଅ’ ସ୍ଵର ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ଓଡ଼ିଆରେ ମଧ୍ୟ ତାହା । ଯଥା—ସଂସ୍କୃତ = ପାନମ୍; ନରଃ; ରୂପମ୍ । ବଙ୍ଗଳା = ପାନ; ନର; ରୂପ । ଓଡ଼ିଆ = ପାନ; ନର; ରୂପ । ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ ଏହି ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ ନିୟମ ସର୍ବତ୍ର ରକ୍ଷା କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଯଥା—ବଙ୍ଗଳା = କାଲ୍ (ସମୟ), କାଲ୍ (କାଳ) କିନ୍ତୁ ଲେଖିଲବେଳେ ଦୁଇ ଶବ୍ଦକୁ କାଲ୍; କାଲ୍ ବୋଲି ଲେଖାଯାଏ । ବଙ୍ଗଳାରେ କେଉଁ ଶବ୍ଦାନ୍ତ ଅକାରଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ‘ଅ’ରଖି ଉଚ୍ଚାରଣ କରବାକୁ ହେବ ଓ କେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ କରବାକୁ ହେବ ତାହା ନ ଜାଣିବା ଲୋକଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ହୁଏ । ଯଥା—ବଙ୍ଗଳାରେ ଲେଖା ହୁଏ, ଆମି କାଲ୍ ଇସ୍କୁଲ୍ ଯାଇବ । କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କଲବେଳେ ବୋଲି ଯାଏ,—‘ଆମି କାଲ୍ ଇସ୍କୁଲ୍ ଯାଇବ’ । ବଙ୍ଗଳା ଲେଖାରେ ‘ସୁବ ସୁଲ ମୃତଲୋକଦିଗେର ଶବେତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଲ୍’ କୁ ପଢ଼ିବା ବେଳେ ‘ସୁବ ସୁଲ ମୃତ ଲୋକଦିଗେର ଶବେତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଲ୍’ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆରେ କଥାବାଚାର୍ତ୍ତରେ ବଙ୍ଗଳାରୁ ଏହି ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ କମିଯାଇ ଅନୁକୂଳ ହେଉଅଛି । ମେଘନାଦପୁରୀ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ । ହିନ୍ଦୀରେ ମଧ୍ୟ ଅକାର-ଯୁକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ ବଙ୍ଗଳାଠାରୁ ବେଶି ପ୍ରଚଳିତ । ସମ୍ବଲପୁରୀ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣ ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ଏହି ଦଳନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଅନୁକରଣ କରୁଅଛି । ଯଥା—ଓଡ଼ିଆ = ରାତି । ହିନ୍ଦୀ = ରାତ୍ । ସମ୍ବଲପୁରୀ = ରାଏତ୍]

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ଓ ତତ୍ତ୍ଵଭାଷାରେ ଉଚ୍ଚାରଣ (ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦୀ) ମାନଙ୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣ ପରିଚୟ କଲବେଳେ ସବୁ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ଅ ଉଚ୍ଚାରଣଯୁକ୍ତ କର ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ; କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦଳନ୍ତ ଅଟେ । ଯଥା—କ = କ + ଅ; ଖ = ଖ + ଅ; କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀ, ଲାଟିନ୍, ଫାରସୀ ଆଦି ଭାଷାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଣ୍ଣର ଏହି ଅକାରଯୁକ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣର ପ୍ରଥା ନ ଥିବାରୁ

ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ଭାବ ନାମରୁ ସେହି ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ଧ୍ଵନି ସମ୍ପର୍କ ସହଜରେ ଠିକ୍‌ରୁ ଭୁଲ୍‌ ନାହିଁ । ଯଥା—
ସଂସ୍କୃତରେ କ ଧ୍ଵନିର ଉଚ୍ଚାରଣବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର କ, ଖ ଧ୍ଵନିର ଉଚ୍ଚାରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ଖ ।

ଇଂରାଜୀରେ ବ ଧ୍ଵନିର ଉଚ୍ଚାରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ବ B; ମ ଧ୍ଵନିର ଉଚ୍ଚାରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ଏମ୍ M; ହ ଧ୍ଵନିର ଏଚ୍ H; ଅବର୍ଣ୍ୟ ବ (ବ୍ଲୁ) ଧ୍ଵନିର ଡବ୍ଲୁ W.

ଲାଟିନ୍‌ରେ ଅ ଧ୍ଵନିର ଆଲ୍‌ଫା, ବ ଧ୍ଵନିର ବେଟା, ଗ ଧ୍ଵନିର ଗାମା । ଫାରସୀ—ବ ଧ୍ଵନିର ବେ, ଘ ଧ୍ଵନିର ଘାଆଇନ୍ ।]

ଅକାରୋଷ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଅକାର + ଶ୍ଵେତ; ଅକାର ବା ‘ଅ’ Akāreṣa ଅକ୍ଷରର ଆଧିଷ୍ଠାତୃ-ଦେବ) —

ପରମାତ୍ମା—The Supreme Being.

ଅକାର୍ପଣ୍ୟ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କାର୍ପଣ୍ୟ) —

Akārpanya ୧ । କୃପଣତାରହୃତ—1. Free from miserliness; unstinted.

୨ । ମନର ପ୍ରୟତ୍ନର ସହଜ ପ୍ରଦତ୍ତ (ଧନାଦି) ।

2. (gift) Given with a free and willing heart.

ସ୍ତୋକମାନ ଧନରୁ ସୁଦ୍ଧା ଅଭାବ ଚିତ୍ତରେ ପ୍ରତିଦିନ ପଡ଼ିକିସହ ଦାନ କରବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଏହି ଦାନକୁ ଅକାର୍ପଣ୍ୟ ଦାନ ବୋଲାଯାଏ । ସୁବଳଚକ୍ରଙ୍କ ଉଦ୍ଧୃତ ଏକାଦଶୀ ତତ୍ତ୍ଵ ।

ସ ବି—(ନଞ୍ଜି ତତ୍ତ୍ଵ) କୃପଣତାର ଅଭାବ ।

Freedom from miserliness.

ଅକାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + କାର୍ଯ୍ୟ) —

Akārjya ୧ । ଦୁଷ୍ଟମି; କୁର୍ତ୍ତିତକର୍ମ—1. Misdeed.

୨ । ଅବୈଧ କର୍ମ; ଅନୁଚିତ କର୍ମ ।

2. Improper act.

୩ । ଅପରାଧ—3. Crime.

୪ । ବୃଥାକାର୍ଯ୍ୟ; ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ କର୍ମ ।

4. Unnecessary act.

୫ । କାର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବ —5. Want of work or employment.

୬ । ନିଷ୍ଠାସ୍ଵଚ୍ଛତ୍ୟ—6 Inactivity.

୭ । ଅନିଷ୍ଟ—7 Mischief.

ନୋହଲେ ଉତ୍କଳବନ୍ଧୁ ମହା ଅକାର୍ଯ୍ୟ । କୃଷ୍ଣର୍ଷଦ୍ ମହାଭାରତ. ବନପର୍ବ ।

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅକରଣୀୟ, ଅନାଚରଣୀୟ; ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଯାହା କରବା ଅନୁଚିତ—1 Improper.

୨ । ଅପରାଧକରକ—2. Criminal.

ଦେ. ବି—୧ । ଅପ୍ରୟୋଜନ —1. Want of utility.

୨ । ଅନୁପକାର; ଅପକାର; କ୍ଷତି—Injury; loss.

ଦେ. ବିଶ—ବୃଥା; ବିଫଳ—Vain; fruitless.

କହିବୁ ହେଲେ କିଛି ପାଇଲ କି କାର୍ଯ୍ୟ,

କରୁଛଲେ ବିନା ହୋଇଲ ସେ ଅକାର୍ଯ୍ୟ । କୃଷ୍ଣର୍ଷଦ୍ ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ୧ ଚଉତି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଉତି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚଉତି କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚଉତିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଉତି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଜ୍ଞା’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲବ୍ଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବ୍ଧତ୍ୱ’ ଦେଖିବେ ।

ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ନିଷ୍ଠୁର, ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ)—

Akārjyakshama ୧ । କର୍ମ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ।

(ଅକାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମା—ସ୍ତ୍ରୀ)

1. Unfit for work

୨ । ଅସଫୁଲ—2 Unskilful.

୩ । (୨ର୍ମା ଚଉତି; ଅକାର୍ଯ୍ୟ + କ୍ଷମ)—

ମନକର୍ମ କରିବାରେ ପଟୁ ।

3. Skilful in doing evil deeds

ଅକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅ + କାଳ)—

Akāla ୧ । ଅପ୍ରସସ୍ତ କାଳ; ଶାଶ୍ୱତେ ଅଶୁଭ କାଳ; ପୁଣ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ ବା ଶୁଭକର୍ମ କରିବାର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସମୟ ।

1. A time which is not considered favourable for the performance of religious rites.

(ଯଥା—ଜ୍ୟୋତିଷ ଓ ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଗ୍ରହଣ ସମ୍ପାଦ୍ୱ, ମଳମାସ, ପଞ୍ଚମୀବିଷୁବ, ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଅଦି ଅକାଳ ।)

୨ । ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ ସମୟ; ଯେଉଁ ସମୟରେ ଅଶୁଭ ଶକ୍ତିନିମାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ ।

2. Portentious time; inauspicious time.

(ଯଥା—ଦିଗ୍‌ବାହ; ଉଲ୍‌କାପାତ; ଧୂମକେତୁ ଆଦିର ଅବିଭାବ କାଳ ।)

୩ । କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସମୟ ।

3. Time considered unfit for any particular work.

(ଯଥା—ପଡ଼ା ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତ; ଚନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ; ଶୌର ଦେବାପାଇଁ ଜନ୍ମ ନକ୍ଷତ୍ର ।)

ଅକାଳେ ମାଉର ଘାସ, ଗଛ ଗ୍ରାସ ଯାଏ —ଭଗ ।

୪ । ଦୁଃସମୟ; ଯେଉଁ ସମୟରେ ଦେଶରେ ବିପଦ ପଡ଼େ ।

4. A time of general calamity; a time of general distress.

(ଯଥା—ରାଷ୍ଟ୍ରବିପ୍ଳବ; ଜଳପ୍ରାୟନ, ମାତୃଭୟ ।)

୫ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ; ଶସ୍ୟଦାନ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଲୋକେ ଖାଇବାକୁ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

5. A bad season; famine; scarcity.

ବାଲେଶ୍ୱର ସେପର ଲକ୍ଷ୍ମୀବ୍ରତ ଶ୍ରୀନ, ବୁଝ ବୁଝ ବର୍ଷ ଅକାଳ ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପାଦନା କରା । ପଞ୍ଚାବଳୀମୋହନ—ଗୁରୁପୁର ।

୬ । ଅସଂଜ୍ଞାକାଳ—6. Time which is not yet ripe for any matter.

(ଯଥା—ଅକାଳ ଝଡ଼ା ଫଳ ସୁଆଦି ଲାଗେ ନାହିଁ ।)

୭ । ଅସମୟ; ଅସଂଜ୍ଞା; ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯାହା ଘଟିବାର ତାହା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ରୁଚୁ—7. Unseasonable time.

(ଯଥା—ମାଘ ମାସରେ ଅକାଳ ବରଷା ।)

୮ । ଜୀବିତକାଳ ପୂରି ନ ଥିବା ସମୟ ।

8 Time when a person is not yet of the age to die.

ଅଗ୍ନି କା ମହାର୍ତ୍ତଙ୍କ ମାଉରୁ ଅକାଳେ,

କୋପେ ସେହି ଶାପ ଦେଲେ ପ୍ରାଣହୀନକାଳେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଆଦି ।

ଦେ. ବି—୧ । (କାଳର ସୃଷ୍ଟି ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିବାରୁ)

ଆକାଶ ଶିଖମାନଙ୍କ ଉପାସ୍ୟ ଦେବ, ପରମେଶ୍ୱର ।

ଅକାଳ

1. The God of the Sikhs; the Deity of the Sikhs.

[‘ଅକାଳ’ଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବାରୁ ଏମାନଙ୍କ ନାମ ଅକାଳୀ; ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ମନ୍ତ୍ର ‘ସତ୍‌ଗୁରୁ ଅକାଳ’ ।]

୨ । ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କନ୍ୟା ଓ କାଶ୍ୟପଙ୍କର ଶ୍ୱାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମା; ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ପଞ୍ଚତାପ ଜନ୍ମି ଥିଲେ (ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଆଦି ପଦ୍ୟ ୧) ।

2 Name of a daughter of Daksha Prājapati who is said to have given birth to the mountains.

ଅକାଳକାଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ଅକାଳରେ ଉପଗତ କାଣ୍ଡ)—

Akālākāṇḍa ୧ । ଅକସ୍ମାତ୍ ଆସି ପଡ଼ିବା ଶର ।

1. An arrow which comes from nowhere.

ଶୁଙ୍ଗାରକାଳେ ନାସକ ମାଉରୁ ରୁ ପାଣ୍ଡୁ,

ତୋର ଶୁଙ୍ଗାରେ ଅକାଳକାଣ୍ଡ ଆସି ପଡ଼ି । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଆଦି ।

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନି କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପୁରାଣମତାରେ ଗୋଟିଏ ମୃଗୀକୁ ରମଣ କରୁଥିବାବେଳେ ମୃଗୀର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ମୃଗପୂର୍ଣ୍ଣ ବନକୁ ଆଗତ ପାଣ୍ଡୁ ରଜା ଶର ମାରବାରୁ ରୁଷି ଓ ମୃଗୀ ମଲେ । ଅଗ୍ନି କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଲ୍ଲବେଳେ ପାଣ୍ଡୁଙ୍କୁ ଶାପଦେଲେ ଯେ, ତୁ ମୋତେ ଶୁଙ୍ଗାର କାଳରେ କାଣ୍ଡ ମାରବାରୁ ତୋ ଶୁଙ୍ଗାର କାଳରେ ତୋ ଉପରେ ଅକାଳକାଣ୍ଡ ଆସି ପଡ଼ି । ପାଣ୍ଡୁ ଏହି ଶାପ ରୁଷିରେ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଶ୍ୱୀଙ୍କ (କୁନ୍ତୀ ଓ ମାତ୍ରା) ସଙ୍ଗେ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ; କେତେକାଳ ଅନ୍ତେ ପାଣ୍ଡୁ ଏକଦା କାମାକ ଦୋର ମୁନିଙ୍କ ଶାପକୁ ଦେଖି ନ ପାରି ମାତ୍ରାଙ୍କ ସହବାସ କରିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ କପାଳରେ ଗୋଟିଏ ଅକାଳକାଣ୍ଡ ବାଜିଲା ଓ ସେ ମୃତ ହେଲେ (ସାରଳା ମହାଭାରତ) । ମୂଳ ମହାଭାରତରେ ଏ ରୁଷିଙ୍କ ନାମ କମିକମ ରୁଷି ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅକସ୍ମାତ୍ ଓ ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତଭାବରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ବିପଦ—2. A sudden calamity; a bolt from the blue.

ଅକାଳ କାଣ୍ଡ କପାଳେ ବାଜେ : ଭଗ ।

୩ । ଅସମୟରେ ଘଟିବା କାଣ୍ଡ ବା ଘଟଣା ।

3. An unexpected incident.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାଳକୁସୁମା	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅକାଳକୁସୁମା—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅକାଳଜାତ କୁସୁମା)—
Akālakushmānda ୧ । ଅରୁତ୍ତରେ ଫଳିବା ପାଣିକଣାରୁ ।

1. A white gourd born
out of season.

(ବଳଦାନ ଓ ଆହାରାର୍ଥ ଏ କୁସୁମାର ବ୍ୟବହାର ଶାସ୍ତ୍ରରେ
କରିବ)

୨ । କୁଳାଙ୍ଗାର; କୁଳପାଂଶଳ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An evil son;
an unworthy son of a family.

[ଦ୍ର—କଥୁତ ଅଛି ଯେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଗାନ୍ଧାରୀ ଗର୍ଭମାସ ନ ପୂରୁଣୁ
ପାଣିକଣାରୁ ପରି ଗୋଟିଏ ମାଂସପିଣ୍ଡ ପ୍ରସବ କଲେ ଓ ସେହି
ପିଣ୍ଡରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନାଦି ଶତ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମିଲେ । ଏମାନେ କୁରୁବଂଶର
ବିନାଶର କାରଣ ହେବାରୁ କୁଳାଙ୍ଗାର ସନ୍ତାନକୁ ଅକାଳକୁସୁମା
ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅକାଳକୁସୁମ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅକାଳଜାତ କୁସୁମା ୧)—
Akālakusuma ଫୁଟିବା ରୁତ୍ତ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ରୁତ୍ତରେ ଫୁଟିବା
ଫୁଲ—A flower blossoming out
of its season; untimely flower.

ଅକାଳ ଚଡ଼କ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅରୁତ୍ତରେ ପଡ଼ିବା ବଜ୍ର ।
Akāla chardaka 1. Thunderbolt falling
untimely.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅକସ୍ମିକ ବିପଦ ।
2. A sudden mishap.

ଦୁର୍ଜନ ଭୟେ ସକଳ ସେହୁ ମାର ଲେଖେ,
ନିଶ୍ଚୟ ତା ପରେ ଅକାଳଚଡ଼କ ପଡ଼େ । ସାରଳାମହାଭାରତ, ଅନ୍ୟ ।

ଅକାଳ ଛତାର—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ଶାଳ) (ସ. ଅକାଳ + ସତ୍) —
Akāla chhatarā ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ପେଟ
(ଅକାଳ ଛତାର—ଶ୍ରୀ) ବିକଳରେ ଅନ୍ୟସ୍ଥରେ ଖାଏ; ଅର୍ଥାତ୍
‘ଛତରରେ ପେଟ’; ଛତରଶିଆ ।
(a form of abuse) A person who
takes his meal in a public kitchen
opened during a famine.

ଅକାଳଜ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅକାଳ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Akālaja ୧ । ଅସମୟରେ ଜାତ—1. Born untimely.
(ଅକାଳଜା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଗର୍ଭକାଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେଉଣୁ ମାତୃଗର୍ଭରୁ
ଜାତ (ସନ୍ତାନ)—2. (child) Born before
full time.

୩ । ଅରୁତ୍ତରେ ଉତ୍ପନ୍ନ—3. Unseasonable.

ଅକାଳଜାଲଦୋଦୟ—ସ. ବି. (୨ମୀ ଓ ୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅକାଳରେ ଜଳଦର
Akālaladodaya ଉଦୟ)—

୧ । ଅଦିନରେ ମେଘ ଉଠାଇବା; ବର୍ଷାଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ
ଋତୁରେ ମେଘ ଉଠାଇବା—1. The rising of

cloud out of season; unseasonable
rising of clouds.

୨ । ଲୁହୁଡ଼ି—2. Fog; mist.

ଅକାଳହଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—ଯେଉଁ ଫଳ ପୂର୍ଣ୍ଣରୁପେ ପକ୍ୱ ବା ପୁଷ୍ପ
Akālahardā ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଗଛରୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼େ; କେହି
ଅବସ୍ଥାରେ ଗଛରୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିବା (ଫଳ) ।

(fruit) Fallen from the tree before it
is ripe.

ଅକାଳପକ୍ୱ—ସ. ବିଶ. (୨ମୀ ଚତୁ)—

Akālapakwa ୧ । ଅସମୟରେ ପାଚିଥିବା (ଫଳ); ପାଚିବାର
(ଅକାଳପକ୍ୱତା—ବି) ରୁତ୍ତ ନ ହେଉଣୁ, ଯେଉଁ ଫଳ ପାଚିଯାଏ;
କେହି ପକ୍ୱ—1. (fruit) Ripened before time.

୨ । ଯେଉଁ କଣ୍ଠା ଫଳକୁ (ଯଥା—କାଠିଆକଦଳୀ, ଆମ୍ବ,
ପଣସ) କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ (ଯଥା—ଖର ଦେଇ, ଧୂଆଁ
ଦେଇ, ଗୋଇଁ ମାରି) ପକ୍ୱ କରିଥାଏ ।

2. (young fruit) Made ripen by the
employment of artificial means.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବାଲ୍ୟ ବା ଯୁବାକାଳରେ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଜ୍ଞାନ
ବ୍ୟକ୍ତି ପରି ଆଚରଣକାରୀ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

3. (a young man) Conducting himself
like an older and wiser man; untimely
wise.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସାଂସାରିକ ଅନୁଭବ ନ ଥାଇ କେବଳ ପୁସ୍ତକ
ପାଠରୁ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରି ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅନୁଭବ ପରି ଆଚରଣକାରୀ
(ଯୁବକ) ।

4. (a young man) Conducting himself
like a wise old man by means of
theoretical knowledge derived from
book-lore.

ଅକାଳ ପୁରୁଷ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + କାଳ + ପୁରୁଷ; କାଳର ସୃଷ୍ଟି
Akāla purusha ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିବାରୁ)—ଶିଖମାନଙ୍କ ପୂଜିତ
ଆକାଳ ପୁରୁଷ ଅବିପ୍ରୟୋଗ; ପରମେଶ୍ୱର ।
ଅକାଳ ପୁରୁଷ The name by which the Sikhs
worship God.

[ଦ୍ର—ଶିଖମାନେ ‘ସତ୍ ଶ୍ରୀ ଅକାଳ’ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବକ
‘ଅକାଳ’ ବା ଅକାଳ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭଜନା କରନ୍ତି; ପରମେଶ୍ୱର ବା
ଅବିପ୍ରୟୋଗଙ୍କୁ ଶିଖମାନେ ‘ଅକାଳ’ ନାମରେ ଡାକନ୍ତି । ‘ଅକାଳ’କୁ
ଭଜିବାରୁ ଶିଖସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଗୋଟିଏ ନାମ ‘ଅକାଳୀ’ ।]

ଅକାଳପୋଷା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ସ. ଅକାଳ + ପୋଷକ)—
Akālaposhā ଅକାଳ ବା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାଳରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ
(ଅକାଳପୋଷା—ଶ୍ରୀ) ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଆହାର ଦେଇ ପୋଷନ୍ତି ବା ପିଲନ୍ତି ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧୁମାନେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

(a person) Maintaining the poor
in times of scarcity or famine.

ଅକାଳଫଳ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅକାଳଜାତ ଫଳ)—

Akālaphala ଫଳବା ଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ଫଳବା ଫଳ ।
Fruit growing out of season;
untimely fruit.

ଦେ. ବି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅକାଳକୁଶ୍ମଣ୍ଡା (ଦେଖ)

1. Akālakushmāṇḍa (See)

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପିତାମାତାଙ୍କର ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନା ଶକ୍ତି
ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଲଭ ନ ହେଉଥିବା ସେମାନଙ୍କଠାରୁ
ଜନ୍ମିବା ସନ୍ତାନ ।

2. An offspring of undeveloped
parents.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପିତାମାତାଙ୍କର ବଳଷ୍ଠ ସନ୍ତାନ
ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ଶକ୍ତି ଲୋପ ହେବା ପରେ
ଅର୍ଥାତ୍ ବାକ୍ୟରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଜାତ ସନ୍ତାନ ।

3. An offspring of decrepit
or worn out parents.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଗର୍ଭ ଧାରଣର ଦଶ ମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ
ହେଉଥିବା ଜନ୍ମିବା ପିଲା ।

4. An offspring born before the
full period of conception.

ଅକାଳ ବିଅଣ—ଗ୍ରା. ବି—୧ । ମାତାର ଗର୍ଭଧାରଣର ଦଶ ମାସ ନ ହେଉଥିବା
ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ ।
Akāla biṇa ଅକାଳବିଅଣ

1. A mother's bringing forth
of children before the
full conception period is
over.

୨ । ମାତାର ଗର୍ଭ ଧାରଣ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ବୟସ ନ
ହେଉଥିବା ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ ।

2. A mother's giving birth to children
while she is too young.

୩ । ମାତାର ଗର୍ଭଧାରଣ କରିବାର ବୟସ ଟିକି ଗଲା ପରେ
ବାକ୍ୟରେ ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ ।

3. A mother's bringing forth of children
when she is too old.

୪ । ଅକାଳଜ ସନ୍ତାନ—4. A child born before
the full conception period.

ଅକାଳବିଅଣ—ଗ୍ରା. ବି. ବି—

Akālabiṇa ୧ । ଗର୍ଭଧାରଣର ମାସ ନ ପୂରୁଣ ଯେଉଁ ସନ୍ତାନ
ପ୍ରସବ କରେ ।

1. (a woman) Bearing children
before the full conception-
period is over.

୨ । ଅତି ବାଳାବସ୍ଥାରେ ଶିଶୁ ପ୍ରସବକାରିଣୀ ।

2. (a mother) Bearing children while
she is too young to conceive.

୩ । ଅତି ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଶିଶୁ ପ୍ରସବକାରିଣୀ ।

3. (a mother) Bearing children while
she is past the child-bearing age.

ଅକାଳବୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅକାଳରେ ଘଟିବା
Akālabyushti ବୃଷ୍ଟି)—ଅଦିନ ବରଷା; ବର୍ଷାଋତୁ (ଆଷାଢ଼,
ଅକାଶ ସ୍ପର୍ଷି ଶ୍ରାବଣ) ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ହେବା ବରଷା ।

Unseasonable rain; rain occurring
out of the rains.

ଦେ. ବି—ପୁଷ, ମାଘ, ଫାଲ୍‌ଗୁଣ ଓ ଚୈତ୍ର ମାସରେ ହେବା ବହୁ

ଜଳ ବୃଷ୍ଟି—Copious rainfall during the
months of Pusha, Māgha, Phagun
and Chaitra.

ଅକାଳବୋଧନ—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ତତ୍)—

Akālabyodhana ୧ । ଶୋଇବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ କିମ୍ବା
ମନୁଷ୍ୟ ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ତାହାକୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇବା ।

1. The rousing of a person from sleep
at an unusual hour of the night or while
he is fast asleep.

(ଯଥା—ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ମାରିବାପାଇଁ ରାବଣ ଅଦେଶରେ କୁମ୍ଭ-
କର୍ଣ୍ଣର ଅକାଳବୋଧନ ହୋଇଥିଲା ।)

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦେବତାଙ୍କର ପହଞ୍ଚି ରଙ୍ଗାଇବା ।

2. The rousing of a Deity or Idol at
an unusual hour when the Idol is
supposed to be taking rest.

(ଯଥା—ରାବଣଙ୍କୁ ମାରିବାପାଇଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ଅକାଳ-
ବୋଧନ କରି ଦୁର୍ଗାପୂଜା କରିଥିଲେ ।)

ଅକାଳମରଣ—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ତତ୍)—

Akālamarana ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣାୟୁ ପୂର୍ବରୁ ମରଣ; ଅଲୋଭ୍ୟ ଯିବା ।

1. Untimely death; death at an
unusually young age.

୨ । ଅପମୃତ୍ୟୁ—2. Unnatural death.

(ଯଥା—ସର୍ପାଘାତ, ବଜ୍ରପାତ, ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧ, ମହାନ,
ଦୟା ଶାନ୍ତି ଜଳାଦି ମୃତ୍ୟୁ)

୩ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ରୋଗ ବା ଅନାଦୀରୁ ମୃତ୍ୟୁ ।

3. Death due to starvation or disease
during a famine.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଂ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ

୪ । ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଅଶୁଦ୍ଧ କାଳରେ ମୃତ୍ୟୁ ।

4. Death at a particularly unholy time.

(ଯଥା— ଅକାଳମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପୁଣିର ଦୋଷ ଲାଗେ ।)

ଅକାଳଯୋଗୀ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଳ + ଯୋଗିନ) —

Akālā Jōgī ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବା ଯୁବାବସ୍ଥାରେ ଯୌବନେ ସନ୍ନାମୀ ଗୃହ ତ୍ୟାଗ କରି ସନ୍ନ୍ୟାସ ଅବଲମ୍ବନ କରେ; ଅକାଳେ ଯୋଗୀ ଗୃହତ୍ୟାଗୀ ଯୁବକ—1. A person who turns anchorite while very young.

ଅକାଳ ଯୋଗୀ ସକାଳେ; ପଥ ବଦଳି ଦୂର

ନଦୀ ଚରଣ—ନାବକ ଧୀର । ପ୍ରବଚନ ।

୨ । ଦେଶରେ ଅକାଳ ବା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିବାକୁ ଘରେ ଖାଇବାର ସମ୍ଭାବନା ନ ଥିବାରୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଖାଦ୍ୟ ପାଇବା ପାଇଁ ଯୋଗୀ ବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଭେକ ଧରିଥାଏ ।

2 A person who assumes the garb of an anchorite in famine-time.

ଅକାଳ ଯୋଗୀ ମାଧ୍ୟମ ଭକ୍ତ । ଚଣ୍ଡ ।

ଅକାଳରସବ୍ୟଞ୍ଜନା—ସ. ବି. (୨ମୀ ଓ ୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅକାଳରେ ରସ ବ୍ୟଞ୍ଜନା)—

Akālārasabyañjanā

(ଅଲଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ରସବର୍ଣ୍ଣନାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ରଚନାଦୋଷବିଶେଷ ।

(Rhetoric) A short of defect in composition

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯେଉଁ ରସ ବ୍ୟକ୍ତି କଲେ, ଛିରୁକ ଭାବ ଉଦୟ ହୁଏ, ସେହି ସମୟରେ ଉକ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧ ରସର ଅବତାରଣା ବା ଉଲ୍ଲେଖକୁ ଅକାଳରସବ୍ୟଞ୍ଜନା ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅକାଳସହ—ସ. ବି. ପୁ. (ନଞ୍ଜିତ; ଅ + କାଳସହ)—

Akālāsaha ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଳମ୍ବ ସହ ପାରେ ନାହିଁ;

(ଅକାଳସହ—ହୀ) ଅସମ୍ଭାଳ; ଅଧୀର—1. (person) Not brooking delay; impatient; unable to bide one's time.

୨ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ପାତଳ ଫଳ; କଞ୍ଚା ଦୁଧ; ରକ୍ତା ଭାବ; ଭିକ୍ଷା) ବେଶି କାଳ ରହିଗଲେ ବ୍ୟବହାରର ଅଯୋଗ୍ୟ, ବିକୃତ ବା ପୋତିଆ ହୋଇଯାଏ ।

2. (thing) Which becomes spoiled if not used soon.

୩ । ଯେଉଁ ବିଷୟ ବିଳମ୍ବ ଘଟିଲେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ।

3. (matter) Which does not admit of any delay.

୪ । ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ବହୁକାଳସ୍ଥାୟୀ ବା ସହନଶୀଳ ନୁହେଁ ।

4. Unable to hold out long.

ଅକାଳ—ଦେ. ବି. —ଅକାଳୀ (ଦେଖ)

Akālī

Akālī (See)

ଅକାଳୀ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଳକ; ଅକାଳୀୟ)—

Akālī ୧ । ଅକାଳରେ ଘଟିବା—

ଅକାଳେ

untimely.

୨ । ଅସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ—2. Arriving at an inopportune time.

(ଯଥା—ଘରେ ସମସ୍ତେ ଶିଆପିଆ ସାରବା ପରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା

ଉପବାସୀ ବନ୍ଧୁ ।)

ଅକାଳକ—ସ. ବି. (ଅକାଳ + ଲକ)—

Akālīka

୧ । ଅସମୟକ—1. Unseasonable;

untimely.

୨ । ଅକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Relating to akālā.

ଅକାଳଗୁଡୁ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—କାଳକମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାର ଉଡୁ

Akālīgurdu ଖେଳ—A kind of out-door game amongst boys'

[ଦ୍ର—ଏହା ଉଡୁ ଖେଳ ପରି ଦୂର ଦଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଖେଳାଯାଏ; ଏକ ଦଳର ଯେଉଁ ବାଳକ ମଝି ଗାରକୁ ଡେଇଁ ଅନ୍ୟ ଦଳର ସୀମାକୁ ଯାଏ, ସେ 'ଅକାଳ' 'ଅକାଳ' ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଦଉଡୁଥିବାରୁ ଖେଳର ଏହି ନାମ ।]

ଅକାଳଗୁଡୁ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ଅକାଳଗୁଡୁ (ଦେଖ)

Akālīgurdu

Akālīgurdu (See)

ଅକାଳୀ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଳକ; ଅକାଳ ଏମାନଙ୍କ ଉପାସ୍ୟ ଦେବ

Akālī ଥିବାରୁ)—ନାନକପନ୍ଥୀ; ଶିଖ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ।

ଅକାଳୀ

The Sikhs.

ଅକାଳୀ [ଦ୍ର—ପଞ୍ଜାବରେ ଅକାଳୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଧର୍ମସ୍ଥାନ (ଗୁରୁ ଦ୍ୱାର)ମାନଙ୍କ ପରିଚାଳନା ବିଷୟରେ ଓ ନିଜର କେତେକ ଧର୍ମାନୁମୋଦିତ ପ୍ରଥା ରକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଗର୍ଭସ୍ଥିମେଷ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବହୁତ ଅଳ୍ପ କରି ଓ ନାନାଦି ନିର୍ଯ୍ୟାତନ ସହ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ-ଅଛନ୍ତି ଓ ଧର୍ମରକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସର୍ବାହତ୍ତସ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି, ତାହା ଭାରତସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ଗର୍ଭସ୍ଥିମେଷ୍ଟଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରିଅଛି । ଅକାଳୀମାନେ ମୁଣ୍ଡରେ କଳା ରଙ୍ଗର ପଗଡ଼ି ବାନ୍ଧନ୍ତି ।]

ଅକାଳୀଜାଠ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକାଳକ + ଯୁଥ)—

Akālījāthā

ଅକାଳୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ଦଳ ।

ଆକାଳୀଜାଠ

A company of Akālīs.

ଆକାଳୀଜାଠ

ଅକାଳୀୟ—ସ. ବି. (ଅକାଳ + ଯୁଥ)—ଅକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

Akālīya

Relating to Akālā.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅକାଳେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସ. ଅକାଳେ)—

Akāl ୧ । ଅକାଳରେ—1. In Akāl.

୨ । ଅସମୟରେ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ ।

2. Untimely, in an improper time.

ଅକାଳେ ଅକାଳେ ଯେବେ ଦୂର୍ଗପାଦେ ବନ୍ଧୁ ଗ୍ରାସିଲା ଶବ୍ଦ । ମଧୁସୂଦନ ।

୩ । ଅକସ୍ମାତ୍; ହଠାତ୍—3. Suddenly.

୪ । ବହୁକାଳ ଅନ୍ତରରେ; କଦାଚିତ୍, କେବେ କେବେ (ଦୃଷ୍ଟି କଥା) ।

4. At times few and far between.

* । ଅନିଶ୍ଚିତ ସମୟରେ—5. At unstated times.

୬ । ଅପରାଗତ ବୟସରେ—6. At an unripe age.

୭ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଗତ ହେଲା—7. After the proper time.

୮ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ—8. Before the proper time.

ଅକାଳ—ସ. ବିଶ. (ଅକାଳ + ଯ) — ଅକାଳକ (ଦେଖ)

Akālya Akālika (See)

ଅକିଞ୍ଚନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁଶ୍ଚାନ୍ତ; ଅ = ନାହିଁ + କିଞ୍ଚନ = କିଛିମାତ୍ର)

Akiñchana ଯାହାର) — କ୍ଷୟ; ଅତିଦରିଦ୍ର; ସମ୍ବଳହୀନ ।

(ଅକିଞ୍ଚନା—ଶ୍ଳୀ) Destitute; penniless; indigent.

ସ୍ୱସାରେ ଅକିଞ୍ଚନମାନେ ।

ସାହା ଭଜନ୍ତି ଶ୍ରବଣମନେ ॥ କରନ୍ତାଥ ଭଗବତ୍ । ୨

ଅକିଞ୍ଚନତା } ବି ୧ । ନଗଣ୍ୟ—Insignificant;
ଅକିଞ୍ଚନତା }
ଅକିଞ୍ଚନମା } (man) of straw.

୨ । ସାମାନ୍ୟ; ଉଚ୍ଚର—2. Humble.

୩ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—3. Despicable.

୪ । ମୂଢ଼; ସ୍ଥାନ; ଅଧମ—4. Low; mean.

* । ମୂଲ୍ୟହୀନ—5. That which is worth nothing (M. W.).

ଅକିଞ୍ଚନତା—ସ. ବି. (ଅକିଞ୍ଚନ + ଭବ. ତା) — ୧ । ଦରିଦ୍ରତା; ଦାନତା ।

Akiñchanatā 1. Poverty; destitution.

୨ । ସ୍ଥାନତା—2. Meanness; despicableness.

୩ । ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ବରଣ କରିବା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ।

3. Voluntary poverty (as practised by the jaina ascetics).

ଅକିଞ୍ଚିତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + କିଞ୍ଚିତ୍ = କିଛି ମାତ୍ର) —

Akiñchit ୧ । ଅତି ସାମାନ୍ୟ—1. Very humble.

୨ । ଅତି ଦୈର୍ଘ୍ୟ—2. Very insignificant.

ସ. ସର୍ବ—ଅତି ସାମାନ୍ୟ; ସର୍ବସାମାନ୍ୟ—A very little.

ଅକିଞ୍ଚିତକର—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କିଞ୍ଚିତ୍ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Akiñchitkara କିଛି ମାତ୍ର କରି ନ ପାରେ) —

(ଅକିଞ୍ଚିତକର—ଶ୍ଳୀ) ୧ । ଅତି ଦୈର୍ଘ୍ୟ; ଅତି ସାମାନ୍ୟ—1. Very slight; very insignificant.

୨ । ଅତି ଦୈର୍ଘ୍ୟ—2. Very despicable.

୩ । ଯାହାହାତ୍ କିଛି କାମ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

3. Good-for-nothing.

ଅକିଦା—ବୈଦେ ବି (ଅ. ଅକିଦା; ଅ. ଅକିଦ୍ = ପ୍ରତିଜ୍ଞା) —

Akidā ୧ । ହଲପ; ଦ୍ୱାହ—1. Solemn oath.

ହଲପ ୨ । ଇଶ୍ୱର ବା ଦେବତାଙ୍କ ନାମ ଧରି କରାଯିବା ହଲପ ।

ହଲପ 2. Oath taken in the name of God or of some Deity.

ଅକିରତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅକୀର୍ତ୍ତି) — ଅକୀର୍ତ୍ତି (ଦେଖ)

Akirati Akirtti (See)

ଅକିରିତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅକୀର୍ତ୍ତି) — ଅକୀର୍ତ୍ତି (ଦେଖ)

Akiriti Akirtti (See)

ଅକିଲିଷ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ଚାନ୍ତ; ଅ + କିଲିଷ) —

Akilwisha ୧ । ନିଷ୍ଠାପ—1. Sinless.

(ଅକିଲିଷ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଦୋଷଶୂନ୍ୟ—2. Faultless.

ଅକୀରତି—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସ. ଅକୀର୍ତ୍ତି) — ଅକୀର୍ତ୍ତି (ଦେଖ)

Akirati Akirtti (See)

ଅକୀର୍ତ୍ତି ଅକୀର୍ତ୍ତି ପଦ୍ୟରେ କବିତା କବିତାକୁ ଭରଣ । କବିତାବିଶିଷ୍ଟ ।

ଅକୀର୍ତ୍ତି; ଅକୀର୍ତ୍ତି

ଅକୀର୍ତ୍ତି—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସ. ଅକୀର୍ତ୍ତି) — ଅକୀର୍ତ୍ତି (ଦେଖ)

Akiriti Akirtti (See)

ଅକିର୍ତ୍ତି ଲଭି ସିନା ଅକୀର୍ତ୍ତିରେ ବଳିଆ

ଅକୀର୍ତ୍ତି; ଅକୀର୍ତ୍ତି ଅକୀର୍ତ୍ତି ଲୋକ ଏ କି ଶବ୍ଦ । ସମୀଚ ।

ଅକୀର୍ତ୍ତି—ସ. ବି. (ନିଷ୍ଠାତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କୀର୍ତ୍ତି) — ୧ । ଅପସନ୍ନ; ଅଶ୍ୟାନ୍ତ;

Akiritti ଦୁର୍ନାମ; ବଦନାମ—1. Ill fame; disrepute.

୨ । ଅପବାଦ—2. Defamation; slander.

ଏହି ଅକୀର୍ତ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ଯଦ୍ୟପି ବ୍ୟାପିବ । ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ଭଦ୍ରୋଦୟ ।

୩ । ଅପମାନ—3. Disgrace (M. W.).

ଅକୀର୍ତ୍ତିକର—ସ. ବିଶ. (ଅକୀର୍ତ୍ତି + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Akirttikara ୧ । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ନିଜର ବା ଅନ୍ୟର

ଅଶ୍ୟାନ୍ତ ରଚନା ହୁଏ; ଅପସନ୍ନର ।

1. Disreputable.

୨ । ଅପମାନକରକ—2. Causing disgrace; insulting (M. W.).

ଅକୀର୍ତ୍ତିମନ୍ତ୍ର—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ପୁଂ ଓ ଶ୍ଳୀ) (ସ. ଅକୀର୍ତ୍ତି + ମନ୍ତ୍ର)

Akirttimanta ପ୍ରତ୍ୟୟ) — ଅଶ୍ୟାନ୍ତମୟ; ଯାହାର ଅକୀର୍ତ୍ତି

ଜଗତରେ ବ୍ୟାପି — Disreputable;

notorious.

ଅକୀର୍ତ୍ତିମନ୍ତ୍ର ଲୋକ ନରକରେ ଯୋଗ । ବୃଷସିଂହ ମହାପୁରାଣ. ବନ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

ଅକ୍ଷ—ବୈଦେ. ବି. (କବିରଥ ଗୁଣ) (ଆ. ଶ୍ଳୋ)—

Aku ୧ । ଉକ୍ତ ; ମନଦମା ସମ୍ପର୍କୀୟ ଘଟଣା ।

ଅକ୍ଷ 1. Occurrence.

ଅକ୍ଷ ୨ । ମନଦମାର ଘଟଣା ଘଟଣାସ୍ଥଳୀ ସ୍ଥାନ ।

2. Scene or place of occurrence.

୩ । ଅପରାଧ—3. Offence; misdeed.

ଅକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + କ୍ଷ)—ଯାହା କୁଟିତ ହୋଇ ନାହିଁ ;

Akutā ଯାହା ଢିକି, ହିମାମଦସ୍ତ। ଅକ୍ଷ କୁଟିତ ହୋଇ ନାହିଁ ;

ଆକୃଷ୍ଟ ଢେର ହୋଇ ନାହିଁ—Unhusked; not pressed.

ଅକ୍ଷ (ସଥା—ଅକ୍ଷ ଧାନ, ଅକ୍ଷ ଚୂନ ।)

ଅକ୍ଷ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ଭବ୍ତୁ ; ଅ + କ୍ଷ)—

Akunṭha ୧ । ଯାହା ଦକ୍ଷିଣ ହୋଇ ନାହିଁ ; ଶସ୍ତ୍ର ।

(ଅକ୍ଷ—ଶସ୍ତ୍ର) 1. Not blunted; sharp.

ଅକ୍ଷ, ଅକ୍ଷଣ ଯାହାର ।

ସେ ମନ ପାଦେ ନମସ୍କାର ॥ କବିରଥ, ଗୁଣବତ ।

୨ । ସଙ୍କୋଚରହୀନ—2. Unhesitating; free from hesitation.

୩ । ଅଶଙ୍କିତ—3. Dauntless.

୪ । ଅସଙ୍କୁଚିତ—4. Not contracted.

୫ । ଯାହା ଜର୍ଣ୍ଣଶୀଳ ହୋଇ ନାହିଁ ।

5. Not worn out.

୬ । ଅନତ—6. Unbent.

୭ । ଅସ୍ତବ୍ଧ—7. Unagitated.

୮ । ପ୍ରତିଭାବୃନ୍ଦ—8. Talented.

୯ । ସଚେତ—9. Vigorous (M. W.).

୧୦ । ସବଦା ତରୁଣ—10. Ever fresh (M. W.).

୧୧ । ଅନନ୍ତକାଳସ୍ଥାୟୀ—11. Eternal (M. W.).

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଭବ୍ତୁ ; ଅ + କ୍ଷ)—ଅକ୍ଷ (ଦେଖ)

Akunṭhita (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akunṭhita (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ) ।

Akṣārtha (ଅକ୍ଷିତ—ଅକ୍ଷ) Akṣārtha (See)

୨ । ନିଶଙ୍କ ; ନିର୍ଭୟ—Undaunted; fearless.

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. (ଅ = ନିର୍ଭୟ + କ୍ଷିତ = ସ୍ଥିରଚେତସ୍ତା ଅନ୍ୟ ଧାତୁ)—

Akupyā ୧ । ସୁନା ଓ ରୂପା—1. Gold and silver.

୨ । ସୁନା ରୂପା ଇତ୍ୟାଦି ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁ ।

2. Base metal (M. W.).

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅ + କ୍ଷିତ)—ବିବାହିତା (ବାଳକା) ।

Akumārī Married (girl.)

ସ. ବି. ପୁଂ. (ଦଶ ବର୍ଷ ବୟସ୍କା ବାଳକା)—A girl of ten years of age.

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. (ନାମ) ୧ । (ସ. ନାମ ଅକ୍ଷିତର ଅକ୍ଷିତ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Akura ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Akrūra (See)

୨ । ଅକ୍ଷିତ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭାବ ନାମ ।

2. Name by which a person named Akūra is called.

ଗ୍ରା. ବି. (୩) । (ବାହୁର, କଣ୍ଠର, ଶୁଦ୍ର ଆଦି ନୀଚ ଜାତିଙ୍କ ନାମ)

ସ୍ଥାନରେ ର ଉଚ୍ଚାରଣ—(ସ. ଅକ୍ଷିତ) ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Akūla (See)

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. (ଅ + କ୍ଷିତ)—ନୀଚକୁଳ ; ସ୍ଥାନବଶ ।

Akūla Low family.

(ଅକ୍ଷିତ—ଶୁ) ସ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁଶାସ୍ତ୍ର)—୧ । ନୀଚବଂଶୀୟ ;

ଅକ୍ଷିତ ; ସେ ଉଚ୍ଚବଂଶୀୟ ନୁହେଁ—Not of good family.

୨ । ଯାହାର କୁଳ ବା ବଂଶରେ କେହି ନାହିଁ ; ନିର୍ବାଣ ।

2. Heirless.

ଦେ. ବି. ପୁଂ. ୧ । ଯାହାର ବଂଶର ଚିହ୍ନ ନାହିଁ ।

(ଅକ୍ଷିତ—ଶୁ) 1. One whose genealogy can not be traced; of unknown descent.

ଅକ୍ଷିତ ୨ । ସେ ନିଜର କୁଳ ବା ସମାଜରୁ ବାହାରି ଯାଇଅଛି ।

ଅକ୍ଷିତ 2. One who has forsaken his family; run away.

୩ । କୁଳ ବା ସମାଜରୁ ବହିଷ୍କୃତ ; ସମାଜରୁତ ।

3 Excommunicated.

୪ । ସେ ନିଜର କୁଳାଚାର ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛି ।

4. One who has forsaken his family usages.

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. (ଅ + କ୍ଷିତ ଧାତୁ = ଜମା କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Akulā ଅଭବ ; ନିଅଭ୍ୟାସ ; ଅକ୍ଷିତ—Inadequacy; deficiency; insufficiency.

ଦେ. ବି. (ଅ + କ୍ଷିତ)—Insufficient; inadequate.

ଅକ୍ଷିତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ସ. ଅକ୍ଷିତ)—ଅକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Akulā Akulā (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧି' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧି' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷରାଣ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅକ୍ଷରାଣ)—ଅକ୍ଷରାଣ (ଦେଶ)

Akulāṇa Akulāṇa (See)

ଅକ୍ଷରାଣ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅକ୍ଷରାଣ)—ଅକ୍ଷରାଣ (ଦେଶ)

Akulāṇa Akulāṇa (See)

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ଷର + ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Akulāṇa ଅକ୍ଷରାଣ (ଦେଶ)

ଅକ୍ଷରାଣ Akulāṇa (See)

କମ ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷରାଣ (ଦେଶ)

Akulāṇa (See)

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କ୍ଷରାଣ)—

Akulāṇa ୧ । ସେ ସ୍ୱଳ୍ପକୁଳପ୍ରସୂତ ନୁହେଁ ।

(ଅକ୍ଷରାଣ—ଶ୍ରୀ) 1. Of low birth; low born.

୨ । କୌଳିକତା ରହିତ—2. Wanting in high lineage.

୩ । ସ୍ୱଳ୍ପକୁଳପ୍ରସୂତ ବ୍ୟକ୍ତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିତ ।

3. Unbecoming of a person of high birth.

କୃତରେ କାଳ ହୋଇ ଅକ୍ଷରାଣ କଥା । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନପର୍ବ ।

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କ୍ଷରାଣ)—

Akusāla ୧ । ଅପାର—1. Incapable.

୨ । ଅସୁସ୍ଥ—2. Ill.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳକର—3. Noxious.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଶୁଭ—1. Want of weal; misery.

୨ । ଅସୁସ୍ଥତା—2. Illness.

୩ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—3. Misfortune; ill luck.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷ = ପୃଥ୍ୱୀ + ପାର = ଗର)—

Akūpāra ୧ । ଅସୀମ—1. Boundless; illimitable.

ଅକ୍ଷରାଣ ୨ । ଅକ୍ଷର—2. Shoreless.

ସଂ. ବି. — ୧ । (ଯାହା ପାରରେ କ୍ଷ = ପୃଥ୍ୱୀ) —ସମୁଦ୍ର ।

1. The Sea, ocean.

ଭବିଷ୍ୟତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ସ୍ୱର ଅକ୍ଷରାଣେ । ବସୁଧାୟନ ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । (ଅ + କ୍ଷ + ରୁ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)

ସେ କ୍ଷପର ବାହାର ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ) —

କକ୍ଷପ; କଇଁଛ—2. Tortoise.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷ = କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Akūrchcha Frank; guileless.

(ଅକ୍ଷରାଣ—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ. —ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ନାମ ।

An epithet of the Buddha.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷ = କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Akūla ୧ । ଯାହାର କୂଳ ନାହିଁ; ପାର ରହିତ—1. Shoreless.

୨ । ଅସୀମ; ଅନନ୍ତ—2. Illimitable; boundless.

୩ । ସୁବିଶାଳ—3. Vast.

ଦେ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—କୂଳହୀନ ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସିବା ଲୋକର ଅବସ୍ଥା ପରି' ଉପଶ୍ରବ୍ଧ ଅବସ୍ଥା—Utterly helpless condition (like that of a man floating on the ocean).

୧ । ଅଶ୍ରବ୍ଧାବସ୍ଥା ହୋଇ ଅଭାବିକ ମୂର୍ଖ ଗୁଣକୁ ସିନା ଅବୁଲେ । ବ୍ୟାକରଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅ + କ୍ଷରାଣ = ସଂଜ୍ଞା)—

Akrutsnabit ୧ । ଅଲଜ୍ଞ—1. Knowing little.

୨ । ଅଲଜ୍ଞତା—2. Of imperfect knowledge.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କ୍ଷର)—

Akruta ୧ । ଅନିଷ୍ଠ, ଅସଂଜ୍ଞାବଦ୍ଧ; ଯାହା କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

1 Unaccomplished; undone.

୨ । ଅସଂଜ୍ଞା—2 Unfinished; incomplete.

୩ । ନିର୍ଫଳ; ନିଷ୍ଫଳ—3. Fruitless.

୪ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ—4. Not prepared; unprepared.

୫ । ବିଫଳ—5. Unsuccessful.

୬ । ଅକୃତ୍ୱମ୍ଭ; ପ୍ରାକୃତିକ—6. Natural;

not artificial.

୭ । ଅସୃଷ୍ଟ; ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ—7. Selfborn; selfmade;

uncreated.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅ + କ୍ଷରାଣ, ୧ମା. ୧ବ)—

Akrutakarmā ୧ । ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇ ନାହିଁ;

ବିଫଳକାରୀ—1 Unsuccessful.

୨ । ଅସଂଜ୍ଞ—2. Unskilful.

୩ । ସେ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ନାହିଁ; ଅନୁଭବୀ ।

3. Unpractical.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷର + କାର୍ଯ୍ୟ) —

Akrutakārjya ୧ । ସେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନାହିଁ ।

(ଅକ୍ଷରାଣ—ଶ୍ରୀ) 1. One who has done no work.

୨ । (ନିଷ୍ଠା ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ଷରାଣ) —ବିଫଳକାରୀ; ଯାହାର

କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇ ନାହିଁ—2. Unsuccessful.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷର + କାର୍ଯ୍ୟ) —

Akrutakāla ସେହି ବକଳ ବା ରହଣରେ ମିଥ୍ୟାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ

ହୋଇ ନାହିଁ; ବେମିଥ୍ୟା (ରହଣବଦ୍ଧ) ।

(pledge or mortgage) Of which

no timelimit has been fixed.

ଅକ୍ଷରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷର + ଚୁଡ଼ା) —

Akrutachūrda ସେହି ଛିକାଛିକା ବାଳକର ଚୁଡ଼ାକର୍ମ ନାମକ

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଅବଧ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	କ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

(a boy of the twiceborn caste)—Who has not yet undergone the Vedic rite of tonsure after birth.

ଅକୃତଚୂଡ଼ା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃତଚୂଡ଼ା)—

Akrutachūrdhା ଅକୃତଚୂଡ଼ା (ଦେଖ)

Akrutachūrdhା (See)

ଅକୃତଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କୃତଜ୍ଞ)—

Akrutajña କୃତଜ୍ଞ; ଯେ ପରକୃତ ଉପକାରକୁ ମାନେ ନାହିଁ ।

(ଅକୃତଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) Ungrateful.

(ଅକୃତଜ୍ଞତା—ବି)

ଅକୃତଦାର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + କୃତଦାର)—ଯେ ଦାରପରିଗ୍ରହ

Akrutadāra କରି ନାହିଁ; ଅନୃତ; ଅବିବାହିତ—Unmarried.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ 'ଅକୃତଦାର'ର ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ ।]

ଅକୃତବିବାହ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କୃତ + ବିବାହ)—

Akrutabibāha ଅବିବାହିତ—Unmarried.

(ଅକୃତବିବାହ—ଶ୍ରୀ)

ଅକୃତବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କୃତ + ବୁଦ୍ଧି)—

Akrutabuddhi ୧ । ଯାହାର ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି ଗତି ବା ପରିଣତ

(ଅକୃତବୁଦ୍ଧି—ବି) ହୋଇନାହିଁ—1. Having an unformed mind (M. W.)

୨ । ଅସ୍ଥିରମତି—2. Fickle minded; of unsteady mind

୩ । ଅଜ୍ଞ—3. Ignorant.

୪ । ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି; ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି—4. Evil minded

ଅକୃତବ୍ରଣ—ସଂ. ବି. (ନାମ) ପୁଂ. (ଅ + କୃତ + ବ୍ରଣ; ଯାହାଠାରେ

Akrutabrāṇa କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଷତାଦି ଜନିତ ବ୍ରଣ ଉତ୍ପାଦନ

କରି ନାହିଁ)—

ପରଶୁରାମଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ କଣ୍ୟାପ ବଂଶଜାତ ଶତ୍ରୁବିଦ୍ୟାପାରଗ ମୁନି-
ବିଶେଷ—Name of a warrior sage.

ଅକୃତାତ୍ମା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅ + କୃତାତ୍ମା; ୧ମା. ୧ବ)—

Akrutātma ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ—1. Impious; harbouring impure thought.

୨ । ନଷ୍ଟାତ୍ମା; ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି—2 Evil-minded.

ଅକୃତାଦର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କୃତ + ଆଦର)—

Akrutādara ଅନାଦୃତ—Slighted; badly treated; ill treated.

(ଅକୃତାଦର—ଶ୍ରୀ)

ଅକୃତାପରାଧ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃତାପରାଧ)—

Akrutāparādha ନିରାପରାଧ—Innocent.

(ଅକୃତାପରାଧ—ଶ୍ରୀ)

ଅକୃତାର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃତାର୍ଥ)—ଅଗ୍ରହାର୍ଥ;

Akrutārtha ବିଫଳମନୋରଥ; ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ।

(ଅକୃତାର୍ଥ—ଶ୍ରୀ) Unsuccessful.

ଅକୃତାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କୃତ + ଅସ୍ତ୍ର)—

Akrutāstra ଯେ ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସ କରି ନାହିଁ ।

(ଅକୃତାସ୍ତ୍ର—ଶ୍ରୀ) Unpractised in arms (M. W.)

ଅକୃତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କୃତ, ୧ମା. ୧ବ.)—

Akrutī ୧ । କର୍ମର ଅଯୋଗ୍ୟ; ନିକମ୍ପା—1. Not fit for work.

(ଅକୃତା—ବି) ୨ । ଯେ କର୍ମକୁଶଳ ନୁହେଁ—2. Not expert; not clever.

୩ । ଅପଣ୍ଡିତ—3 Unlearned.

ଅକୃତ୍ତିମ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃତ୍ତିମ)—

Akruttrima ୧ । ସ୍ୱାଭାବିକ; ପ୍ରାକୃତିକ ।

1. Natural; inartificial

୨ । ଅକପଟ; ସରଳ; ଛଳଶୂନ୍ୟ ।

2 Guileless; frank.

୩ । ଅକାଳ୍ପନିକ—3. Unimaginary.

୪ । ଅମିଶ୍ରିତ; ବିଶୁଦ୍ଧ—4. Unmixed; pure

୫ । ଯାହା ଜାଲ ନୁହେଁ—5. Unforged.

ଅକୃତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃତ୍ୟ)—ଅକାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Akrutya Akārjya (See)

ସଂ. ବିଶ—ଅକାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Akārjya (See)

ଅକୃପ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କୃପା)—

Akrupa କୃପାଶୂନ୍ୟ; ନିର୍ଦୟ—Merciless; unkind; cruel.

(ଅକୃପା—ଶ୍ରୀ)

ଅକୃପା—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃପା)—

Akrupā ୧ । କୃପାର ଅଭାବ; ନିର୍ଦୟତା ।

1. Want of kindness.

୨ । ନିଷ୍ଠୁରତା—2. Cruelty.

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅକୃପ + ଆ)—ଅକୃପର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Feminine of Akrupa

ଅକୃଷ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ୱ; ଅ + କୃଷ୍ଣ)—

Akrushṭa ୧ । ଅକର୍ଷିତ; ଶୁଷ୍କ କରା ଯାଇ ନ ଥିବା (ଭୂମି) ।

1. Untilled; uncultivated (land).

୨ । ଅନୁଶ୍ଳୀଳିତ—2 Uncultured.

୩ । ଅନାକର୍ଷିତ—3. Not drawn.

ଅକୃଷ୍ଣପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃଷ୍ଣ + ପଦ୍ୟ)—

Akrushṭa pachya

ଯାହା ଅକର୍ଷିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବା ବିନା କର୍ଷଣରେ ସ୍ୱୟଂ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଥାଏ; ପତ୍ତନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିନା କୃଷିରେ ସ୍ୱୟଂ ପକ୍ୱ ହୋଇଥିବା (ଶସ୍ୟାଦି) ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୁଡ଼ିକ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସାଧାରଣ 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

(grains) Which grow and ripen without culture; growing wild

ଅକ୍ଷୁ—ସ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ଅ + କ୍ଷୁ)—୧ । ଯାହା କଳା ନୁହେଁ ।
Akrushna 1. Not of black colour;

୨ । ନିଷ୍ଠାପ—2. Not sinful.

୩ । ଯାହା ଅକାରମୟ ନୁହେଁ—3. Not dark

ଅକ୍ଷୁକର୍ମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼; ଅ + କ୍ଷୁ + କର୍ମ)
Akrushnakarmā ୧ମା. ୧ବ)

୧ । ଦୁର୍ଗମ୍ଭରହୃତ, ନିଷ୍ଠାପ—1. Sinless

୨ । ଶୁଦ୍ଧାଚର—2. Of pure action.

୩ । ଶଠତା ବିରହୃତ—3. Guileless.

ଅକେଶ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼; ଅ + କେଶ)—

Akeśa ୧ । କେଶହୀନ—1. Hairless.

(ଅକେଶା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଟାଙ୍ଗର—2. Bald.

୩ । ଅଳ୍ପ କେଶସ୍ଥ—3. Thin-haired.

ଅକେଶର ପରାଗକୋଷ—ସ. ବି. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦିଗ୍ଞାନ ପରାଗକୋଷ)—

Akeśara parāgakosha ସେହି ପୁଷ୍ପକୁଳରେ କେଶର ଏବଂ ପରାଗ କିଛି ନାହିଁ ।

(Botany) Sessile anther.

ଅକୈତବ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼)—୧ । ଅକପଟ (ଦେଖ)

Akaitaba 1. Akapata (See)

(ଅକୈତବା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅକପଟ (ଦେଖ)

2. Akṛūttrima (See)

ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ)—୧ । ଅକପଟତା (ଦେଖ)

1. Akapatatā (See)

୨ । ଅମିଥ୍ୟା; ସତ୍ୟ—2. Truth.

ଅକୋଟ—ସ. ବି. (ଅ + କୁଟ୍ ଧାତୁ = ବନ୍ଧ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ସେହି)

Akota ଗଛ ବକଳବରେ ନ ବଢ଼ି ସିଧା ହୋଇ ବଢ଼େ)—

୧ । ବୁଝାକ; ବୁଝାଗଛ—Areca or betelnut (palm).

ଅକୋପନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ଅ + କୋପନ)—

Akopana ଅକୋପନ (ଦେଖ)

(ଅକୋପନ—ଶ୍ଵୀ) Akrodhana (See)

ଅକୌଟିଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ଅ + କୌଟିଲ୍ୟ)—ସରଳତା ।

Akautilya Frankness; straightforwardness.

ସତ୍ୟ ଅକୌଟିଲ୍ୟ ଉଚ୍ଛ୍ୱସକର ହେଉ

ମନପ୍ରକାଶନ ସେ ବ୍ରହ୍ମବ୍ୟାପାର । ବୃଷ୍ଟିବନ୍ଧୁ ମହାବରଦା. ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଅକାଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଅକାଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ))

Akal (etc.) Akal etc. (See)

ଅକ୍ଷ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅକ୍ଷ = ଦୂଃଖ + କୈ ଧାତୁ ବହନ କରିବା +

Akṣ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ଶ୍ଵୀ. ଅ; ସେ ପୁଅ ପାଇଁ ଦୂଃଖ ସହେ)—

ମାତା; ଜନନୀ—Mother.

ଅକ୍ଷାବକ୍ଷ—ଦେ. ବିଶ—ଅକାବକ୍ଷ (ଦେଖ)

Akkābakkā Akābakkā (See)

ଅକ୍ଷୋବର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) ବି. (ନାମ)—ଜାନୁଆରୀରୁ ଗଣାଯିବା

Aktobar ଇଂରାଜମାସର ଦଶମ ମାସ (ଭାରତୀୟ ଅକ୍ଷିଆସ—କାର୍ତ୍ତିକ) ।

ଅକ୍ଷୁବର The month of October.

ଅକ୍ଷୋବର; ଅକ୍ଷୁବର

[ଦ୍ର—ଏହାର ଅକ୍ଷରକ ଅର୍ଥ ଅକ୍ଷୁମ ମାସ; ପୁରୀ ସେମାନଙ୍କ ମାସ ଗଣନାରେ ଏହା ଅକ୍ଷୁମ ମାସ ଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ମାର୍ଗଠାରୁ ମାସ ଗଣନା ହେଉଥିଲା, ପରେ ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀତ ହୋଇ ଜାନୁଆରୀ ମାସରୁ ମାସ ଗଣନା ଆରମ୍ଭ ହେଲା, କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବର ନାମ ରହିଗଲା ।]

ଅକ୍ଷ—ସ. ବିଶ (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Aktā ୧ । ଗତ—1. Gone.

୨ । (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ)—ଚାହିତ—2. Driven.

୩ । (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—ବୋଲା ହୋଇଥିବା; ଲିପ୍ତ ।

3. Stained over with.

(ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ, ଯଥା—ରକ୍ତାକ୍ତ; ଘୃତାକ୍ତ)

୪ । ମିଶ୍ରିତ—4. Mixed with: (ସମ୍ମିଶ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର)

୫ । ବ୍ୟକ୍ତ—5. Expressed.

ସଂ. ବି—୧ । ତିଳ—1. Oil (M. W.)

୨ । ମଲମ—2. Ointment (M. W.)

ଅକ୍ଷାବୁଦ୍ଧ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ବଳଦାନ ପୁରୀ ବଳ-ପଣ୍ଡା

Aktā chāula ସେହି ଅଭିମନ୍ବିତ ବୁଦ୍ଧ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ ।

The hallowed rice given to a victim before it is sacrificed.

ଅକ୍ଷାର୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅକ୍ଷିଆର୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Aktār (etc.) Aktiār etc. (See)

ଅକ୍ଷିଆର୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇତ୍ୟାଦିଆର୍)

Aktiār ୧ । କ୍ଷମତା—1. Power.

ଏକ୍ଷାର ୨ । ଅଧିକାର—2. Authority; sway; control.

ଅକ୍ଷିଆର୍, (ଯଥା—ତା ଉପରେ ମୋର କିଛି ଅକ୍ଷିଆର୍ ନାହିଁ)

ଅକ୍ଷିଆର୍

ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷିଆର୍ (ଦେଖ)—

Aktiārī (See)

ଅକ୍ଷିଆର୍ନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଇତ୍ୟାଦିଆର୍ନାମା)

Aktiārnamā କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ

ଏକ୍ଷାରନାମା ଦିଆଯିବା କ୍ଷମତାପତ୍ର—Power of attorney.

ଅକ୍ଷିଆର୍ନାମା

ଅକ୍ଷିଆର୍ନାମା

ଅକ୍ଷିଆର୍—ବୈଦେ. ବିଶ. (କପରିଆ ଶ୍ଵୀ) (ଅ. ଇତ୍ୟାଦିଆର୍)—

Aktiārī ୧ । ଅପଣାର ଅଧୀନ—1. Under one's control.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ୠ

ଏକାନ୍ତୀ ୨ । ବଶୀଭୂତ—2. Brought under control;
 ହସ୍ତାନ୍ତୀ suborned; gained over.

ଅକ୍ତିଆସ ସାକ୍ଷୀ—ଦେ ବି. (କଚିତ୍ତା ଭାଷା)

Aktiārī śākshī (ଆ. ଲକ୍ଷ୍ୟାସାଂ ସାକ୍ଷୀ)

ଏକାନ୍ତୀ ମାକ୍ଷୀ ୧ । ଯେଉଁ ସାକ୍ଷୀ ଅପର ପକ୍ଷର ବଶୀଭୂତ ହୋଇ ସ୍ଵପକ୍ଷ
 ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାକ୍ଷ ଦିଏ—1. A witness who has been
 gained over by the opposite party.

୨ । ଯେଉଁ ସାକ୍ଷୀ ନିଜ ପକ୍ଷର ସମ୍ମୁଖରେ ଅଧୀନ—2. A witness
 who is under the control of his party.

ଅକ୍ରତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଂଶୁଭା)—

Akratu ୧ । (ବୈଦିକ) ଶକ୍ତିରହଣ—1. Devoid of
 energy or power (M. W.)

୨ । ସଜ୍ଜାହୀନ—2. One who does not perform
 Vedic rites.

୩ । ସଂକଳ୍ପରହଣ—3. Devoid of resolution
 or determination.

ଅକ୍ରମ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଂଶୁଭା)—

Akrama ୧ । କ୍ରମ ବା ନିୟମରହଣ; ଅନିୟମିତ—

(ଅକ୍ରମତା—ବି) 1. Irregular; disorderly;
 unmethodical.

୨ । ପାଦରହଣ—2. Having no legs.

୩ । ସୁଗମତ୍ୱ କ୍ରମ ବା ସମ୍ବନ୍ଧ—3. Simultaneous.

୪ । ଲେଉଟି ପାଉଁଶ; ଗୋଲମାଲିଆ—1. Confused.

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଭାବ; ଅଂଶୁଭା)—

୧ । କ୍ରମର ଅଭାବ; ନିୟମର ଅଭାବ—1. Want of
 regularity or order.

୨ । ଅନିୟମ—Irregularity.

ଅକ୍ରମଣୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅଂଶୁଭା)—

Akramanīya ୧ । ଅଲମ୍ବନୀୟ—1. Unavoidable.

୨ । ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ପାରି ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ।

2. That which cannot be crossed over.

୩ । ଅଗମ୍ୟ—3. Impassable.

ଅକ୍ରମତା—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ରମ + ଭାବାର୍ଥ. ତା)—(ଅଲଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର)

Akramatā ବାକ୍ୟଦୋଷ ବିଶେଷ; ଯେଉଁ ବାକ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ-
 ବିନ୍ୟାସର କ୍ରମ ନ ଥାଏ—Want of sequence
 (in Rhetoric.)—A defect in composition
 where sequence is not followed.

ତାହାକୁ ବାଧ୍ୟ ଅର୍ଥେ ବର, ବସ୍ତ୍ର ମିଳିଲେ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ ।

ବୁଲମଣି, ଅଳଙ୍କାରକରଣୀ ।

ଏଠାରେ ଗୁଣି ପାଞ୍ଚ ନ ହୋଇ ପାଞ୍ଚ ଗୁଣି ହୋଇଅଛି ।

ଅକ୍ରମନ୍ୟ—ପ୍ରା. ବି. (ଅକ୍ରମଣ୍ୟର ଅଶୁଦ୍ଧ ଭାବାର୍ଥ)—ଅକ୍ରମଣ୍ୟ (ଦେଖ)
 Akramanya Akarmanya (See)

ଅକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ରାନ୍ତ)—

Akrānta ୧ । ଯାହାକୁ କେହି ବଳ ନାହିଁ—1. Unsurpassed.

୨ । ଅଜିତ—2. Unconquered.

୩ । ଯାହା ଉପରେ କେହି ଯାଇ ନାହିଁ—3. Unpassed.

ସଂ. ବି. ବାଉଣ—Egg plant (M. W.).

ଅକ୍ରାନ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ରାନ୍ତ + ସ୍ତ୍ରୀଭାବ. ଇ)—ଅକ୍ରାନ୍ତି (ଦେଖ)

Akrānti Ankarānti (See)

ଅକ୍ରିୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଂଶୁଭା)—

Akriya ୧ । ନିଷ୍ପ୍ରୟ; ସ୍ଵାକର୍ମଶୂନ୍ୟ ।

(ଅକ୍ରିୟା—ଶ୍ରୀ) 1. Doing no action.

(ଅକ୍ରିୟତା—ବି) ୨ । କ୍ରିୟାକର୍ମରହଣ—2. Inactive.

୩ । ଅଧାର୍ମିକ; ଧର୍ମକର୍ମରହଣ ।

3. Irreligious; impious

୪ । କୁକ୍ରିୟାରତ—4. Engaged in evil acts.

ସଂ. ବି. —(ସ୍ଵାକର୍ମଶୂନ୍ୟ, ନିଷ୍ପ୍ରୟ ଥିବାରୁ) ପରମାତ୍ମା ।

The Supreme soul

ଅକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଭାବ; ଅଂଶୁଭା)—

Akriyā ୧ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ସ୍ଵତ୍ତ୍ୱ ।

1 Neglect of duty (M.W.).

୨ । କାର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବ; ନିଷ୍ପ୍ରୟତା—2. Inactivity.

୩ । ଅନୁଚିତ କର୍ମ—3 Improper act.

୪ । କୁକର୍ମ; କୁସୂଚ ଅଚରଣ—4 Evil act.

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—(ଅକ୍ରିୟା + ଆ)—ଅକ୍ରିୟର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ।

Feminine of Akriya.

ଅକ୍ରିୟାବନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ରିୟା + ବନ୍ତ)—

Akriyābanta ୧ । ଅକ୍ରିୟ; କ୍ରିୟାହୀନ—1. Inactive.

ଅକ୍ରିୟାବନ୍ତ ୨ । ଅଶୁଦ୍ଧ—2. Impure.

ଅକ୍ରିୟାବନ୍ତ ୩ । ଅଧାର୍ମିକ—3. Irreligious.

୪ । ଅନୁଚିତ କର୍ମକାରୀ ।

4. Doing improper acts.

ଅକ୍ରିୟାବନ୍ତ ହୋଇବା କର୍ମ ଅରମ୍ଭେକ । ପାତାସର ବୃଷ୍ଟି ବୃଷ୍ଟି ।

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ଭାବ; ଅଂଶୁଭା)—

Akrūra ୧ । ଯେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହେଁ; ଦୟାଶୀଳ ।

(ଅକ୍ଷର—ଶ୍ରୀ) 1. Not cruel; kind.

(ଅକ୍ଷରତା—ବି) ୨ । ସାଧୁ ସ୍ଵଭାବ—2. Good; honest.

୩ । ସରଳ—3. Frank.

ସଂ. ବି. (ନାମ)—କଂସର ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପିତୃବ୍ୟ—Name

of a minister of King Kamsa and paternal
 uncle of Śrīkṛṣṇa.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସମାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ଭା' ନ ମିଳିଲେ 'ଭା' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ଏ ଯଦୁବଂଶୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଔରସରେ ଗାନ୍ଧାରୀଗର୍ଭଜାତ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ମରାଜିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଧନୁସ୍ତ୍ରା ଦେଖିବା ବାହାନା କରି ମଥୁରାକୁ ଆଣିବାକୁ କଂସ ଏହାଙ୍କୁ ରଥରେ ପଠାଇଥିଲେ । ଏ ରଥରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନେଲାବେଳେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦେବତ୍ୱ ବିଷୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଜଣେ ଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।]

ଅକ୍ଷରାବଳୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ନର୍ମଦାନଦୀ ଉତ୍ତର Akṛūreśwara କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଞ୍ଚଳର ନାମ (ଅଧୁନା ନାମ ଅକଶେଶ୍ୱର)—(Gazetteer)—Name of a tract of country on the northern bank of the Ganges.

ଅକ୍ଷୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ଷୟ)—

Akṛeya ୧ । ଯାହା ଧନ ଦ୍ୱାରା ବିଶା ଯାଇ ନ ପାରେ ।

(ଅକ୍ଷୟତା—ବି) 1. That which cannot be purchased for money.

୨ । ମହାର୍ଜି; ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ, ଆକର୍ଷ, ମହର୍ଗ ।

2. Dear in price.

ଅକ୍ରୋଧ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ରୋଧ)—

Akrodha ୧ । କ୍ରୋଧାର୍ତ୍ତ—1. Freedom from anger.

୨ । କ୍ରୋଧର ଦମନ—2. Suppression of anger.

[ଦ୍ର—ଏହା ଆଶ୍ରମାନଙ୍କର ଦଶ ଗୋଟି ଧର୍ମ (ଯଥା—ଧୃତି, କ୍ଷମା, ଦମ, ଅସ୍ତେୟ, ଶୌଚ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ, ଧୀ, ବିଦ୍ୟା, ସତ୍ୟ, ଅକ୍ରୋଧ) ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।]

ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—

(ଅକ୍ରୋଧା—ଶ୍ଳୀ) କ୍ରୋଧଶୂନ୍ୟ—Free from anger; unruffled by anger.

ଅକ୍ରୋଧନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ରୋଧନ)

Akrodhana ୧ । କ୍ରୋଧରହିତ—1. Free from anger.

(ଅକ୍ରୋଧନା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯେ କ୍ରୋଧକୁ ଦମନ କରେ—2. One who can suppress anger.

ସ. ବିଶ. (ନାମ) ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣୋକ୍ତ ରାଜା ଅୟୋଧ୍ୟଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

Name of a prince.

ଅକ୍ଳାମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଳାମ)—

Aklāma ଅକ୍ଳାମ (ଦେଶ)

(ଅକ୍ଳାମତା—ବି) Aklānta (See)

(ଅକ୍ଳାମ—ଶ୍ଳୀ)

ଅକ୍ଳାଣ୍ଡ—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ)—

Aklāṇḍ ୧ । ୧୮୩୭ ସାଲ ଠାରୁ ୧୮୪୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତ-ବର୍ଷର ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଜେନେରାଲ—1 Lord Auckland, a Governor-General of India (1836—1842)

[ଦ୍ର—ଏ ଆଫଗାନ ସ୍ଥାନ ଅମୀର ଦୋସ୍ତ ମହମ୍ମଦଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରି ସାହାସିକାଙ୍କୁ ଅମୀର ପଦରେ ବସାଇ ଥିଲେ ।]

୨ । ନିଉଜିଲାଣ୍ଡର ଦକ୍ଷିଣରେ ଅବସ୍ଥିତ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ।

2. Name of an archipelago south of Newzealand.

୩ । ନିଉଜିଲାଣ୍ଡର ଉତ୍ତରରେ ଅବସ୍ଥିତ ନଗର ।

3. Name of a town in Newzealand.

ଅକ୍ଳାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ଳାନ୍ତ)—

Aklānta ୧ । କ୍ଳାନ୍ତିରହିତ; ଯାହାକୁ ବାଧ୍ୟ ନାହିଁ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

(ଅକ୍ଳାନ୍ତ ବି) 1. Unfatigued.

(ଅକ୍ଳାନ୍ତା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯାହାକୁ ପରିଶ୍ରମ ବାଧ୍ୟ ନାହିଁ (ବ୍ୟକ୍ତି) ।

2. Tireless.

୩ । ଯେଉଁ ପରିଶ୍ରମ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଳାନ୍ତିନିବାରଣ ପାଇଁ ବିଶ୍ରାମ ନିଏ ନାହିଁ; ଅବିଶ୍ରାମ (ଯଥା—ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ) ।

3. (labour) In which a person does not take rest; unwearied.

ଅକ୍ଳିକା—ସଂ. ବି—ମାନ ବୃକ୍ଷ—Indigo plant. (M. W.)

Aklīkā

ଅକ୍ଳିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ଳିନ୍ନ)—ଯାହା ଓଦା ନୁହେଁ ।

Aklinna Not moist

ଅକ୍ଳିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + କ୍ଳିଷ୍ଟ)—

Aklīṣṭa ୧ । ଯାହା କ୍ଳେଶଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ; ଅକ୍ଳେଶକର (କର୍ମ) ।

(ଅକ୍ଳିଷ୍ଟତା—ବି) 1. Not painful.

୨ । ଯାହା ବୁଝିବାକୁ କଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ; ସହଜବୋଧ୍ୟ (ବିଷୟ) ।

2. Legible; easy to understand.

୩ । ଯାହା ମଉଳେ ନାହିଁ—3. Unfading.

(ଅକ୍ଳିଷ୍ଟା—ଶ୍ଳୀ)

(ଯଥା—ଅକ୍ଳିଷ୍ଟ କାନ୍ଥ)

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ.—୪ । ଯେ ପରିଶ୍ରମ କରି କ୍ଳେଶବୋଧ କରେ ନାହିଁ (ବ୍ୟକ୍ତି)—4. Untired (person).

ଅକ୍ଳିଷ୍ଟକର୍ମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ଅ + କ୍ଳିଷ୍ଟକର୍ମନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Aklīṣṭakarmā

୧ । ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମୀ—1. Indefatigable; of untiring labour.

୨ । ଯେ ଅକ୍ଳେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାଧା କରି ପାରେ ।

2. Able to perform an act easily.

୩ । କୌଶଳୀ—3. Tactful.

ଅକ୍ଳିଷ୍ଟକାନ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଳିଷ୍ଟ + କାନ୍ତି)—

Aklīṣṭakānti ଯାହାର କାନ୍ତି ବା ଶୋଭା ମଉଳି ଯାଏ ନାହିଁ—Of unfading lustre.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅକ୍ଷର—୧. ବିଶ. ପୁ. (ନଃ ତତ୍, ଅ + କ୍ଷର) —

Akṣiba ୧ । ଅବନ୍ଧ୍ୟ; ଜନନଶକ୍ତିଶାଳୀ; ଯାହାର ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦକା
(ଅକ୍ଷରା—ଶ୍ରୀ) ଶକ୍ତି ଅଛି—1 Having productive
(ଅକ୍ଷରତା—ବି) power.

୨ । ଶର; ସାହସିକ—3. Manly; brave.

୩ । ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ—3. Patient.

ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ—୧. ବିଶ. (ନଃ ତତ୍; ଅ + କ୍ଷେଦ୍ୟ) —

Akṣedya ୧ । ଯାହା ଓଦା ହୁଏ ନାହିଁ—1. Unsodden.

୨ । ଯାହା ସନ୍ଧିଯାଏ ନାହିଁ—2. Unrotten.

ଅକ୍ଷେଶ—୧. ବି. (ନଃ ତତ୍; ଅ + କ୍ଷେଶ) —

Akṣeśa ୧ । କ୍ଳେଶାଭାବ, ଦୁଃଖର ଅଭାବ—1. Absence of
difficulty, hardship or pain.

୨ । ଯତ୍ନର ଅଭାବ—2. Want of care.

୩ । ଅନାୟାସ—3 State of being easy.

୪ । ମିତ୍ରନ୍ତ କରବାକୁ ନ ପଡ଼ିବା; ବିନା ପରିଶ୍ରମ ।

4. Absence of exertion

ଅକ୍ଷ (ଧାତୁ) —୧. —୧ । ବ୍ୟାପିବା—1. To spread.

Aksha (root) ୨ । ଗଦା ହେବା; ଜମାଟ ବାଜିବା—2. To be
massed.

୩ । ସଂଗ୍ରହ କରିବା—3. To gather; to collect.

ଅକ୍ଷ—୧. ବି. (ଅକ୍ଷଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ, ଅ) —

Aksha ୧ । ପକ୍ଷୀକାଠି—1 The dice

ବହୁ ଅକ୍ଷ, ବିନୋଦ ଚତୁର୍ଥାରେଶ, ବପେଇ କାଠିକ ଧର

ଦୃଷ୍ଟେ ମୁକ୍ତିକ ପ୍ରହାର ଧାର ସାରେ ଯେ । ଭଞ୍ଜ—ବୈଦେହୀଶବଳୀ ୪୩।୧ ।

୨ । ପକ୍ଷୀଖେଳ—2. The game of dice

ଉକ୍ତ ମାତ୍ରଙ୍କର ମୂଲ୍ୟା ମୈଥୁନ

ଅକ୍ଷ ମଦ୍ୟପାନରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ମନ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ସର୍ଗ ।

୩ । ଏକ କର୍ଷ (କରିଷି) ବା ୧୨ ମସା ପରିମିତ ଓଜନ;
ଏକ ତୋଳା ଓଜନ (ଔଷଧାଦି ଓଜନ କରିବାରେ
ବ୍ୟବହୃତ)—3. One tola, a standard for
weighing medicine.

୪ । (ଭୂଗୋଳ) ଭୂଗୋଳକର ପୃଷ୍ଠରେ ବିଷୁବରେଖାଠାରୁ
କୌଣସି ସ୍ଥାନର ଉତ୍ତର ବା ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଦୂରତ୍ବର
ପରିମାଣ—4. (Geography) Latitude of
a place.

୫ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ସୂର୍ଯ୍ୟଗଣିତମାର୍ଗସୂଚକ ପୃଥିବୀର କକ୍ଷଠାରୁ
ଖ-ଗୋଳକ ପୃଷ୍ଠରେ, କୌଣସି ଗ୍ରହ ବା ନକ୍ଷତ୍ରର
ଅବସ୍ଥିତିର ଦୂରତ୍ବର ପରିମାଣ—5. (Astronomy
Latitude of a planet from the ecliptic.

୬ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ଗତିପଥ ।

6. (Astronomy) Orbit of a planet.

୭ । ବ୍ୟବହାର ଶାସ୍ତ୍ର; ଆଇନ, ବିବାଦବିଜ୍ଞାନ—7. Law.

୮ । ଆତ୍ମା—8. Soul

୯ । ଶକଟ; ରଥ—9. Cart; car.

୧୦ । ଅକ୍ଷ; ଶଗଡ଼ ବା ରଥର ଦୁଇ ଚକର ନାଭିରେ ଗଲଥିବା
ଦଣ୍ଡ—10. Axle.

୧୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ରାଶିଚକ୍ରର ଅବସ୍ଥା ।

11. (Astronomy) The body of the
zodiac Circle.

୧୨ । ଚକ, ଚକ—12. Wheel.

୧୩ । ଚକ୍ରର ମଧ୍ୟମଣ୍ଡଳ ବା ନାଭି; ନାଭିଅ—13 Centre
of a wheel; hub.

୧୪ । ସର୍ପ; ସାପ—14. Serpent; snake.

୧୫ । ରାବଣ ପୁତ୍ର, ଅକ୍ଷୟ କୁମାର—15. Name of a son
of Rābana.

୧୬ । ଗରୁଡ଼; ବିଷ୍ଣୁବାହନ—16. The winged
carrier of Bishṇu

୧୭ । ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ବା ବାହାଡ଼ା ଗଛ (ଦେଖ) —
17. Bāhārḍā (See)

୧୮ । ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ବୃକ୍ଷ ଓ ଫଳ (ଦେଖ) —
18. Rudrāksha (See)

୧୯ । ଜନ୍ମାକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି—19. A person born blind.

୨୦ । ସୌବର୍ଚ୍ଚ ଲବଣ—20 A kind of salt.

୨୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—21. Organ of sense or percep-
tion.

୨୨ । ଭୃଷ୍ଟ; ଭୃଷ୍ଟ—22. Blue vitriol; copper-
sulphate.

୨୩ । ରସାୟନ—23. Antimony.

୨୪ । ରୁଣ୍ଡା—24. Resin.

୨୫ । ଚକ୍ଷୁ; ଆଖି—25. The eye.

ଅକ୍ଷ ଚାଳନ୍ତ କୃପା ବିଶ୍ୱ ଯାତାରେ,

ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସେ ସୁଖ ପାଇ ବଡ଼ରେ । ବ୍ରଜନାଥ—ସମରତରଙ୍ଗ ।

୨୬ । ଶୁଦ୍ଧାର୍ଥ, କୌଣସି ଶବ୍ଦର ଲୋକପ୍ରଚଳିତ ଅର୍ଥ ।
26. Approved or popular meaning of
a word.

୨୭ । ଅସ୍ଥି; ହାଡ଼—27. Bone.

୨୮ । ଯୁଦ୍ଧ; ଲଢ଼େଇ—28. Battle.

୨୯ । ପଦ୍ମବୀଜ—29. The seed of lotus.

୩୦ । କକଡ଼ାଶୃଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)

30. Kakardāśrūṅgī (See)

୩୧ । ରୁଷଭକ (ଦେଖ)—31 Rushabhaka (See)

୩୨ । ତିମିଶ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)—32. Tīmishā (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

୩୩ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର; ଏକତ୍ର ଜମା ହେବା—

33. Conglomeration.

୩୪ । (ନାମ) କାଶ୍ମୀରର ଗୁଜା ଶିଳାୟୁ ନରଗଜଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ ଗୋପାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପିତା । ଏ ଶବ୍ଦ ୫୮ ପୃଷ୍ଠାରେ ଆବୃତ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ନିର୍ମିତ ଦେବପୁଷ୍ପର ନାମ ଅକ୍ଷବାଳ । (ବିଷକୋଷ)

34 Name of a King of Kashmere.

୩୫ । ପୃଥ୍ୱୀ ଓ ଗ୍ରହ ଆଦି ଯେଉଁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରେଖାର ଗୁଡ଼ି ପାଖରେ ଘୂରନ୍ତି; ଆବର୍ତ୍ତନ-ରେଖା—35. Axis.

ସ. ବିଶ୍ୱ—ଅମ୍ଭଜ୍ଞ—Knowing one's self.

ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ୍ୱ. (ସ. ଅକ୍ଷୟ)—ଅକ୍ଷୟ (ଦେଖ)

Akshaya (See).

ଅକ୍ଷୟ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ ଅକ୍ଷୟ)—ଅକ୍ଷୟ (ଦେଖ)

Akshae

Akshaya (See).

କିନ୍ତୁ ମରଣ ନ ଲାଗେ ଅମର ଅକ୍ଷୟ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମନିରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅକ୍ଷକୂଟ—ସ. ବି. (୨୩ ଚିହ୍ନ; ଅକ୍ଷ + କୂଟ) —ଚକ୍ଷୁର ତାପ୍ତ; ଅକ୍ଷର
Akshakūta ପିତୃଳା—The pupil of the eye.

ଅକ୍ଷକ୍ରୀଡ଼ା—ସ. ବି. (୩ୟ ଚିହ୍ନ; ଅକ୍ଷ + କ୍ରୀଡ଼ା) —ପକ୍ଷାଂଶେଳ ।

Akshakrīḍā

The game of dice.

ଅକ୍ଷକ୍ଷେତ୍ର—ସ. ବି. (୨୩ ଚିହ୍ନ; ଅକ୍ଷ + କ୍ଷେତ୍ର) —

Akshakshetra ୧ । ପକ୍ଷାଂଶେଳ—1. Dice board.

୨ । ଜ୍ୟୋତିଷିକ ଗଣନାର୍ଥ ଜ୍ୟୋତିଷିମାନେ ଭୂମିରେ ଯେଉଁ
ଛକ ବା ଚୁରାଦି ଅଙ୍କନ କରନ୍ତି ।

2. The figure drawn on the ground
by astronomers and astrologers.

ଅକ୍ଷଚକ୍ର—ସ. ବି. (କିନ୍ତୁ ଅଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର) (ସମାହାର ଦ୍ୱୟ; ଅକ୍ଷ +
Akshachakra ଚକ୍ର)—ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରେ ଗୁରୁ ଭାର ଉତ୍ତେଜନ
କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଚକ ଓ ଅକ୍ଷବିନ୍ଦୁ ଯନ୍ତ୍ର;
ଶଗଡ଼—Wheel and axle; Pulley.

[ଦ୍ର—ଏହି ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଗରୁଡ଼ କୁଅ ଓ ବାମ୍ବୀରୁ ପାଣି ଉଠାଯାଏ
ଓ ଅଳ୍ପ ବଳ ପ୍ରୟୋଗରେ ବେଶି ଓଜନର ବସ୍ତୁ ଉପରକୁ ଉଠାଯାଏ ।
ଏ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଜାହାଜର ନଙ୍ଗରୁ ପାଣି ଉତ୍ତରୁ ଜାହାଜ
ଉପରକୁ ଉଠାଯାଏ । ଚକରେ ଅକ୍ଷ ଓ ଦଉଡ଼ି ଲାଗିଥାଏ, ଚକକୁ
ଗୁଲାଇଲେ ଦଉଡ଼ି ଅକ୍ଷରେ ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇଯାଏ ଓ ଦଉଡ଼ିର ଏକ
ମୁଣ୍ଡରେ ଝୁଲୁଥିବା ଓଜନ ଉପରକୁ ଉଠେ ।]

ଅକ୍ଷଜ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Akshaja ୧ । (ଏହା ଦର୍ପଣ ମୁନିଙ୍କ ଅସ୍ଥିରୁ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବାରୁ)
ବଜ୍ର—1. Thunderbolt.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜନିତ ଜ୍ଞାନ—2 Knowledge derived
through the senses; perception.

ଅକ୍ଷତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନୃଷି ଚିହ୍ନ; ଅ + କ୍ଷତ)—

Akshata ୧ । କ୍ଷତରହିତ—1. Having no wound.

(ଅକ୍ଷତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଖଣ୍ଡ; ଅଖଣ୍ଡିତ; ନଖଣ୍ଡ—2. Unbroken;
whole.

୩ । ଅନାହତ—3. Uninjured.

୪ । ଅହୁତ—4. Unhurt.

୫ । ଦାଗ ନ ଥିବା—5. Unstained.

ସଂ. ବି—୧ । ମଜ୍ଜୁ; ଅଖଣ୍ଡିତ ଅରୁଆ ଚାଉଳ; ଗୋଟା ଚାଉଳ ।
1. Whole unbroken rice.

ଦୁବ୍ଧା ଅକ୍ଷତ ଘେନିବେ ବେନି କରେ

ଅର୍ବିଦ୍ ଦୋଇଲେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କର ଶିରେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଆଦିପର୍ବ ।

୨ । ଅଶୀର୍ବାଦଚାଉଳ; ପୂଜା ଓ ବୈଦିକ କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନରେ
ବ୍ୟବହୃତ ଅଭିମନ୍ଧିତ ଅରୁଆ ଚାଉଳ, ଯାହା ବରକନ୍ୟା
ଉପରେ ପକାଯାଏ—2. Consecrated rice
used in Vedic rituals and sprinkled
on the bride and the bride groom.

ବର ବତାଇ, ନବରେ ଯାଇ, ଅକ୍ଷତ କଲେ ରଣି ମହାଦେଇ ।

ପ୍ରଭାସ—ଶିଶୁସେବା.

[ଦ୍ର—ବୈଦିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଦୁବ, ବରକୋଳି ପତ୍ର, ଅକ୍ଷତ ଓ
ପୁଷ୍କରିନୀ ଆଦି ଉପକରଣ ଲେଖା ହୁଏ; ଏସବୁ ଦେବତାଙ୍କ
ଉପରେ ବିଧିଯାଏ । ବର କନ୍ୟାଙ୍କ ଉପରେ ଅଶୀର୍ବାଦମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା
ଅଭିମନ୍ଧିତ ଅକ୍ଷତ ପକାଯାଏ । ଯଜମାନ ଉପରେ ପୁରୋହିତ
ଅଭିମନ୍ଧିତ ଅକ୍ଷତ ପକାଇ ଅଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତି ।]

୩ । ଯବ—3. Barley.

୪ । ଖଇ—4. Fried paddy.

୫ । ଶସ୍ୟ—5. Grain.

ଅକ୍ଷତମାଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅକ୍ଷତ + ମାଳା) ଚାଉଳମାଳି; ଅଖଣ୍ଡିତ
Akshatamāla ଅରୁଆ ଚାଉଳକୁ ସରୁ ସୂତାର ଫାଶରେ ଗୁଡ଼ି
କରିଆର ବାନ୍ଧିବା ଦ୍ୱାରା । (ଏହା ଦେବତାଙ୍କ
ଲଗି ହୁଏ)—A necklace made by stringing
whole rices by fastening thread round
each rice.

ଅକ୍ଷତଯୋନି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷତ + ଯୋନି)—

Akshatajoni ୧ । ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗମ କରି ନ ଥିବା (ଶ୍ରୀ) ।

1. (woman) Having had no
sexual intercourse.

୨ । ପୁରୁଷର ସଙ୍ଗମ ଜାଣି ନ ଥିବା (ବାଳିକା) ।

2. (girl) Who has had no carnal
knowledge.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗମ କରି ନ ଥିବା ବାଳିକା—

A girl who has not yet been cohabited
with.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଌ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଓ	ନ

[ଦ୍ର—ବାଲ୍ୟବିବାହୃତା ଅକ୍ଷତଯୋନି କନ୍ୟାର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିବାହ ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତିଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ।]

ଅକ୍ଷତା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷତ + ଶ୍ରୀ. ଆ)—୧ । ଅକ୍ଷତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।
Akshatā 1. Feminine of Akshata.

୨ । ଅକ୍ଷତଯୋନି (ଦେଖ)

2 Akshatajoni (See)

ସ. ବି—କକଡ଼ାଶୃଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)

Kakardāśrūṅgī (See)

ଅକ୍ଷଦଣ୍ଡ—ସ. ବି (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ଦଣ୍ଡ)—

Akshadāṇḍa ୧ । ଶଗଡ଼ର ଅକ୍ଷ—1. Axle.

୨ । (ଭୂଗୋଳ) ପୃଥିବୀର କଳ୍ପିତ ମେରୁଦଣ୍ଡ ।

2. The earth's axis; minor axis.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅକ୍ଷଦଣ୍ଡ ପୃଥିବୀର କେନ୍ଦ୍ରଦେଶ ଉପର କର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁକୁ ସଂଜ୍ଞା କରାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀ ଏହି କଳ୍ପିତ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଉପରେ ପ୍ରତିଦିନ ପଶ୍ଚିମରୁ ପୂର୍ବକୁ ଘୂରୁଅଛି ।]

ଅକ୍ଷଦର୍ଶକ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ଦର୍ଶକ)—ବ୍ୟବହାର-
Akshadarsaka ଦ୍ରଷ୍ଟା; ଯେ ଅଇନ୍ ଜାଣନ୍ତି—Versed
in the science of law.

ସ. ବି. ପୁଂ—ବିଚାରପତି, ଜଜ୍ଜ—A Judge.

ଅକ୍ଷଦ୍ରୁକ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ଦ୍ରୁକ୍ ଧାତୁ—କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି. ପ)—

Akshadrūk ଅକ୍ଷଦର୍ଶକ (ଦେଖ)

Akshadarsaka (See)

ଅକ୍ଷଦେବନ—ସ. ବି. (ଭୃଗୁସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ଦେବନ)—୧ । ପଣାଖେଳ ।
Akshadebana 1. The game of dice.

୨ । ଦୁଃଖକ୍ରୀଡ଼ା—2. A game of hazards.

ଅକ୍ଷଦେବୀ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ଦିବ୍ ଧାତୁ—କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—
Akshadebī ୧ । ପଣାଖେଳାଳ—1. A player at dice.

(ଅକ୍ଷଦେବୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦୁଃଖକ୍ରୀଡ଼ାସକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A gamester.

ଅକ୍ଷଦ୍ୟୁ—ସ. ବି. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷ + ଦିବ୍ ଧାତୁ—କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି. ପ)—
Akshadyu ଦୁଃଖକ୍ରୀଡ଼ାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—A gambler.

ଅକ୍ଷଧର—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ଧୃ ଧାତୁ—କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Akshadhara ୧ । ଚକ୍ରଧର; ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu (the
holder of the discus.)

୨ । ରଥାବର ଚକ୍ର; ଚକ୍ର; ଚକ୍ରା—2. Wheel of a
conveyance or car.

୩ । ଶାହାଡ଼ା ଗଛ(ଦେଖ)—3. Śāhārdā (tree) (See)

ଅକ୍ଷଧର୍—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ଧର୍)—୧ । ଚକ୍ରା ।

Akshadhur 1. The fore-part of a wheel.

୨ । ଯୁଧ୍ମ—2. The yoke attached to the
fore-part of the pole of a car (Apte).

୩ । ଅକ୍ଷାତ୍ର, ଅକ୍ଷରମୁଣ୍ଡ—3 The extremity of
an axle.

ଅକ୍ଷଧର୍ତ୍ତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ଧର୍ତ୍ତ)—

Akshadhūrtta ୧ । ଲୁଅଣ—1. A gambler.

(ଅକ୍ଷଧର୍ତ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପଣାଖେଳାଳ—2. A player at dice.

ଅକ୍ଷଧର୍ତ୍ତୀଳ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ଧର୍ତ୍ତ + ଲ ଧାତୁ—କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ
Akshadhūrttila ଶକଟର ଭାର ଗ୍ରହଣ କରେ ।)—

୧ । ଶକଟବାହକ ବୃଷ; ଶଗଡ଼ିଆ ବଳଦ ।

1. A cart-bullock

ଅକ୍ଷପଟଳ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ପଟଳ)—ଚକ୍ଷୁରେ ଶେଷେଷ;

Akshapatala ପଟଳ—A disease of the eye;
pearl in the eye.

ଅକ୍ଷପାଟ—ସ. ବି. (ଅକ୍ଷ + ପାଟ)—ପଣାକାଠି ପକାଇବା ବା ଗଡ଼ାଇବା ।

Akshapāta Throw or cast of dice (M. W.).

ଅକ୍ଷପାଦ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ପାଦ)—୧ । (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର-

Akshapāda ପ୍ରଣେତା ଗୌତମ ମୁନି ।

1. A name of sage Gautama.

[ଦ୍ର—ପୁରୁଷରେ ଅଛି ଯେ ଗୌତମ ମୁନି ବ୍ୟାସଙ୍କ ପ୍ରତି କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇ ଚକ୍ଷୁ ହାରା ତାଙ୍କ ମୁଖ ନ ଦେଖିବେ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲେ; ବ୍ୟାସଦେବ ସୁଦ୍ଧା ହାରା ପରେ ଗୌତମଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିବାକୁ ଗୌତମ ପୂର୍ବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରଦ୍ଦ ନ କରି ନିଜ ଚରଣରେ ଚକ୍ଷୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ବ୍ୟାସଙ୍କ ମୁଖାବଲୋକନ କରିଥିଲେ ।]

୨ । (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର) ଚକ୍ରାଙ୍ଗ; ଚକ୍ରର ପୁଟି ।

2. Arcs of a wheel.

୩ । (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ଦାର୍ଶନିକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

3. A philosopher.

୪ । (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) ତାର୍କିକ ବ୍ୟକ୍ତି, ନୈସ୍ତୃସିକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

4. A logician; a reasoner.

ଅକ୍ଷବଟ—ସ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷୟ ବଟ)—ଅକ୍ଷୟ ବଟ (ଦେଖ)

Akshabata Akshaya bata (See)

ଅକ୍ଷବାଟୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅକ୍ଷ + ବଟ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Akshabatī ୧ । ପଣାଖେଳ—1. The game of dice.

୨ । ଦୁଃଖକ୍ରୀଡ଼ା; ଲୁଅ—2. A game of hazards.

ଅକ୍ଷବାଟ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅକ୍ଷ + ବାଟ)—୧ । ମଞ୍ଜୁଷ୍ଠି, ଲୁଅ—

Akshabāṭa ଆଖଡ଼ା; ଜାଗାଘର—1. Gymnasium.

୨ । ଦୁଃଖ ସ୍ଥାନ, ଲୁଅ ଖେଳର ଆଡ଼ା—2. A place
of gambling; a gambling den.

୩ । ପଣାଖେଳର ଆଡ଼ା—3 A place where
people play at dice.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୃତଦି ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାନ୍ତମେ ଇହର ବପର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶିଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ରୂପକ କର୍ମଧା)—ପଣ୍ଡା ଖେଳର କୌଶଳ ।
Akshabidyā The art of the game of dice.

ଅକ୍ଷବ୍ରତ୍ତ—ସଂ. ବି. —(ଭୂଗୋଳ) ଭୂଗୋଳକ୍ଷେତ୍ର ନିରକ୍ଷବୃତ୍ତର ସମାନ୍ତ-
Akshabrutta ଗୁଣ ଓ ସାଧାରଣତଃ ମାପରେ ନିରକ୍ଷବୃତ୍ତଠାରୁ
କମଣ ୧୦ ଡିଗ୍ରୀ ଅନ୍ତରରେ ଅଙ୍କିତ କଳ୍ପିତ ବୃତ୍ତ ସମୂହ ।
(Geography) Parallels of latitude.

[ଦ୍ର—ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷବୃତ୍ତକୁ ୩୭୦ ସମାନ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ
କରାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶକୁ ଅକ୍ଷାଂଶ ବୋଲାଯାଏ । ଭୂଗୋଳକ
ପୃଷ୍ଠରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନର ଅବସ୍ଥିତି ଅକ୍ଷାଂଶ ଓ ଦ୍ରାଘିମାର ଗଣନା
ହାବ ହିସାବ ହୁଏ ।]

ଅକ୍ଷମ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ, ଅ + କ୍ଷମ) —
Akshama ୧ । ଅପାରଗ; ଅସମର୍ଥ—1 Incapable.
(ଅକ୍ଷମା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅକୃତ୍ତ—2 Unskilful.
୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ—3. Unfit; unworthy.
୪ । କ୍ଷମତାହୀନ—4. Impotent.
୫ । ଶକ୍ତିହୀନ—5. Powerless.
୬ । ଦୁର୍ବଳ—6. Weak.
୭ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷମ) କ୍ଷମାହୀନ ।
7. Relentless; unforgiving.

ଅକ୍ଷମତା—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ଅ + କ୍ଷମତା)—କ୍ଷମତା ବା ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ।
Akshamatā Want of power or authority.
ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅକ୍ଷମ)—୧ । ଅସମର୍ଥ; ଅକ୍ଷମ ।
1. Incapable.
୨ । କ୍ଷମତାହୀନ—2. Powerless.
୩ । ନିର୍ଧନ—3. Poor.

ଅକ୍ଷମା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ଅକ୍ଷମ + ଆ)—ଅକ୍ଷମର ଶ୍ଳୀଲଙ୍କ ।
Akshamā Feminine of Akshama.
ସଂ. ବି (ଅ + କ୍ଷମ)—୧ । ଅସହସ୍ତତା—1. Want of
forbearance or forgiveness;
relentlessness.

୨ । ଈର୍ଷା—2. Malice.

୩ । କ୍ରୋଧ—3. Anger.

୪ । ଅଶକ୍ତି—4. Impotence; want of strength.

ଅକ୍ଷମାଳା—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷମା ଚତୁ; ଅକ୍ଷ + ମାଳା)—୧ । ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା ।
Akshamālā 1 A string of Rudrāksha seeds.
୨ । ଜପମାଳା—2. A string of beads.

୩ । ବଶିଷ୍ଠପତ୍ନୀ ଅରୁଣା—3. A name of the
wife of sage Bāsiṣṭha.

୪ । ସପ୍ତର୍ଷି ମଣ୍ଡଳର ପୁତ୍ରସ୍ତମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ର ବା ୨୭ ନକ୍ଷତ୍ର ପାଖରେ
ଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାରକ—4. Alcor; the small

star near the 6th star of the
constellation, Great Bear.

[ଦ୍ର—ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳ ଅରୁଣା ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ମାଳାକାରରେ ବେଢ଼ିଥିବାକୁ
ଅରୁଣା ଗାର ଏହି ନାମ ।]

ଅକ୍ଷୟ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + କ୍ଷୟ) —
Akshaya ୧ । କ୍ଷୟରହୁତ; ଅବିନାଶୀ; ଅବିନଶ୍ୟ ।

(ଅକ୍ଷୟ—ଶ୍ଳୀ) 1. Imperishable

୨ । ଚରସ୍ଥାୟୀ—2. Permanent; perpetual.

୩ । ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ—3. Continuous.

୪ । ଅସରନ୍ତ—4. Inexhaustible.

ସଂ. ବି—୧ । ପରମାତ୍ମା —1. The Supreme Soul.

୨ । (ନାମ) ଶୁବଶର ଏକ ପୁତ୍ର—2. The name
of a son of Rābana.

ବିଭକ୍ତିଗଣ ଶ୍ରବଣେ ଯେଣି ଅକ୍ଷୟ । ଭକ୍ତ. ଦେବମାଣିକ୍ୟ ୩୭/୧୩ ।

ଅକ୍ଷୟକୀର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଯେଉଁ କୀର୍ତ୍ତି ଚରସ୍ଥାୟୀ ।

Akshayakīrtti Imperishable fame.

ସଂ ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କୀର୍ତ୍ତି

ଅକ୍ଷୟ ଅଟେ—(person) Of imperishable fame.

ଅକ୍ଷୟତୂଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅକ୍ଷୟ + ତୂଣ)—ଅସରନ୍ତ ଶରମୁଣା;
Akshayatūṇa ଯେଉଁ ଶରମୁଣାରୁ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ସେତେ

ଶର କାଟି ମାରୁଥିଲେ ତାହା ସତ୍ୟ ନାହିଁ ।

In exhaustible quiver.

ଅକ୍ଷୟ ତୂଣ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧୁ ମୁଁ ବୋଲିଲି । ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ବସନ୍ତ ।

(ଯଥା—ମହାଦେବ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ତପସ୍ୟାରେ ପ୍ରୀତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ

ଅକ୍ଷୟତୂଣ ଉପହାର ଦେଇଥିଲେ ।)

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅକ୍ଷୟପୁଣ୍ୟପୁରା ।

Akshaya tṛtīyā ତୃତୀୟା; ଯେଉଁ ତୃତୀୟାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଧର୍ମର
ଫଳ ଅକ୍ଷୟ ଅଟେ)—

ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳତୃତୀୟା; ଅଶ୍ୱିନତୃତୀୟା—The third
day of the bright fortnight of the
month of Baisākha.

[ଦ୍ର—ସତ୍ୟଯୁଗ ଏ ଦିନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା; ଶୁଣିମାନେ

ଏ ଦିନ ବିଆରରେ ପ୍ରଥମେ ଧାନ ବୁଣନ୍ତି । ଏ ଦିନ ଜଗନ୍ନାଥ

ଦେବଙ୍କ ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଓ ସପ୍ତମା ଶୁଣିମାନେ

ଝଠାତୁଛେଇକର (ଝଠାଦେବ) ପୂଜା କରନ୍ତି ।]

ଅକ୍ଷୟବଟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅକ୍ଷୟ + ବଟ)—୧ । କଳ୍ପବଟ;

Akshayabata ପ୍ରଲୟାନୁସ୍ଥାୟୀ ବଟ ବୃକ୍ଷ—1 The mytho-
logical imperishable banyan tree.

[ଦ୍ର—ପ୍ରଲୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳରେ ଏ ବଟବୃକ୍ଷର ଅଗ୍ର ବୃଦ୍ଧିହୀନ
ନାହିଁ । ବୃକ୍ଷ ଏହାର ଯନ୍ତ୍ର ଭୂମିରେ ଶୋଇ ରହନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ
ନାଭି-ନିମ୍ନରେ ବୃକ୍ଷ ଶାବିତ ହୋଇ ଶୁଣି ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଓ	ଅକ୍ଷରାକ୍ଷର	ଅକ୍ଷର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଥ	ଞ	ଢ

୨ । ପ୍ରୟାଗ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଗୟା ଆଦି ଗର୍ଭରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବଟବୃକ୍ଷ—2. Name of particular banyan trees in different places of pilgrimage pointed out to the pilgrims as the Imperishable Tree

[ଦ୍ର—ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା ଯେ, ଏହି ବଟକୁ ପୂଜା ଓ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କଲେ ଅକ୍ଷୟ ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ ଓ ଏହା କଳ୍ପାନ୍ତସ୍ଥାୟୀ ବଟବୃକ୍ଷ ।]

ଅକ୍ଷୟଯଶା—ସ. ବିଣ. ସ୍ଵ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁଶ୍ରଦ୍ଧ; ଅକ୍ଷୟ + ଯଶସ୍ = Akshayaśaśā ଅକ୍ଷୟ ଯଶସ୍, ୧ମା. ୧ବ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଯଶଃ ଚରଣ୍ଡାୟୀ—Of imperishable renown.

ଅକ୍ଷୟଲୋକ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅକ୍ଷୟ + ଲୋକ)—୧ । ବୈକୁଣ୍ଠ । Akshaya-loka 1. Bishnu's abode.

୨ । ସ୍ୱର୍ଗ—2. Heaven.

ଅକ୍ଷୟା—ସ. ବିଣ. ଶ୍ଵୀ (ଅକ୍ଷୟ + ଥା)—ଅକ୍ଷୟର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ ।

Akshaya Feminine of Akshaya.

ସ. ବି. ଶ୍ଵୀ—(ଫଳତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ବାର ଓ ଇଥି ଘଟତ ଶୁଭଯୋଗ ବିଶେଷ—(Astrology) Names of certain auspicious conjunctions of week-days with lunar days

[ଦ୍ର—ଏହି ଇଥିରେ କୃତ ପୁଣ୍ୟର ଫଳ ଅକ୍ଷୟ ବୋଲି ଏହି ନାମ । ରବିବାରରେ ସପ୍ତମୀ, ସୋମବାରରେ ଅମାବସ୍ୟା, ମଙ୍ଗଳ-ବାରରେ ଚତୁର୍ଥୀ ଓ ବୁଧବାରରେ ଅଷ୍ଟମୀ ପଡ଼ିଲେ ସେହି ଇଥିକୁ ଅକ୍ଷୟ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅକ୍ଷୟିଣୀ—ସ. ବି. ଶ୍ଵୀ (ନାମ) (ଅକ୍ଷୟ + ଇନ୍ + ଶ୍ଵୀ. ଇ)—କାଶ୍ମୀରର Akshayinī ରାଜା ନରେନ୍ଦ୍ରାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଦେବୀମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ । Name of an image of Goddess Durgā installed in Kāshmere.

ଅକ୍ଷୟା—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଶି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Akshajya ଯାହା କ୍ଷୟ ପାଏ ନାହିଁ, କ୍ଷୟର ଅଯୋଗ୍ୟ । (ଅକ୍ଷୟା—ଶ୍ଵୀ) Imperishable.

ସଂ. ବି. ୧ । (ଅକ୍ଷୟ + ଭବାର୍ଥେ. ଯ)—ଅକ୍ଷୟତ୍ୱ; ଅବନାଶିତ୍ୱ । 1. Imperishableness.

୨ । (ଅ + ଶି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) ଘୃତ-ମଧୁମିଶ୍ରିତ ତରଳ । 2. A mixture of water with ghee and honey.

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଣ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ଶର)—

Akshara ୧ । ଶରଣଶୂନ୍ୟ—1. Not leaking.

(ଅକ୍ଷର—ଶ୍ଵୀ) ୨ । କ୍ରିୟାଶୂନ୍ୟ—2. Actionless.

୩ । ନିତ୍ୟ—3. Eternal.

୪ । ସ୍ଥିର—4. Calm; stationary.

ସଂ. ବି—(ଅ + ଶର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମ; ପରମାତ୍ମା; ପରମେଶ୍ୱର—1. The Supreme Spirit.

୨ । ସ୍ପନ୍ଦ ଜୀବାତ୍ମା; ପରମାତ୍ମାରେ ଲୀନ ଜୀବାତ୍ମା—2. The spark of life when it leaves the body and merges into the Supreme Soul.

[ଦ୍ର—ଜୀବାତ୍ମା ଯେତେବେଳେ ଜଡ଼ ପ୍ରକୃତି ବା ପଞ୍ଚଭୂତକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସହିତ ମିଳାଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଅକ୍ଷର ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ଶିବ, ମହାଦେବ—3. Śiba—the Destroyer.

୪ । ବିଷ୍ଣୁ—4. Bishnu—the Preserver.

୫ । ଗଗନ, ଆକାଶ; ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳ—5. The sky; ether.

୬ । ଧର୍ମ—6. Religion.

୭ । ତପସ୍ୟା—7 Penance.

୮ । ଅପାର୍ଗ (ଦେଖ)—8. Apāmārga (See)

୯ । ମୋକ୍ଷ; ମୁକ୍ତି—9. Liberation; salvation.

୧୦ । ଜଳ—10. Water.

୧୧ । (ଅଶ୍ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ସର; ଯାହା ବେଦାଦି ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ବ୍ୟାପିଅଛି)—ଶବ୍ଦର ସ୍ଵରୂପ ଅଂଶ; ଅ ଠାରୁ ଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ—11. Alphabet; letter.

ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଅକ୍ଷର ବୌଦ୍ଧି ଯେ ବହୁ

ମୁହଁ ଓ କାର ଅକ୍ଷର ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ହୋଇ । ପାଠାକ୍ଷର. କୃଷି-ହସ୍ତଶିଳ୍ପ. ୨ମ ।

୧୨ । ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧ୍ୱନିଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ ।

12. Character; types of different sounds in different languages.

୧୩ । (ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନ) ପ୍ରକୃତି—13. (Sāṅkhya Philosophy) Nature.

ଦେ. ବି—୧ । ଛପାଖାନାରେ ଛପିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ତଳା ସିଧା ଅକ୍ଷରର ପ୍ରତିକୃତି—1. (printing) Type.

୨ । ହସ୍ତାକ୍ଷର—2. Handwriting.

(ଯଥା—ତା ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ କାଇଗଣ ମଞ୍ଜି ପରି ସୁନ୍ଦର ।)

ଅକ୍ଷରଚଣା—ସ. ବିଣ. ସ୍ଵ. (ଅକ୍ଷର + ଶ୍ୟାତାର୍ଥେ. ଚଣ)—ଲିପିକୁଶଳ; Aksharachana ଲିପିକର୍ମରେ ନିପୁଣ; ସୁଲେଖକ ।

(ଅକ୍ଷରଚଣା—ଶ୍ଵୀ) Expert in writing; writing a nice hand.

ଅକ୍ଷରଚନ—ସ. ବିଣ. ସ୍ଵ. (ଅକ୍ଷର + ଶ୍ୟାତାର୍ଥେ. ଚନ)—

Aksharachana ଅକ୍ଷରଚଣା (ଦେଖ)

(ଅକ୍ଷରଚନା—ଶ୍ଵୀ) Aksharachana (See)

ଅକ୍ଷରଚୁକ୍ତ—ସ. ବିଣ. ସ୍ଵ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ଅକ୍ଷର + ଶ୍ୟାତାର୍ଥେ. ଚୁକ୍ତ)—

Aksharachuṅhu ଅକ୍ଷରଚଣା (ଦେଖ)

Aksharachana (See)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୁଦ୍ରିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଇ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅରୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅରୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷରଜନନୀ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଯାହାଠାରୁ ଅକ୍ଷରମାନ ଜନ୍ମେ)—

Aksharajanani ଲେଖନୀ, କଲମ; ଲେଖନ—Pen.

ଅକ୍ଷରଜୀବକ—ସ. ବି. ପୁ. (ଅକ୍ଷର + ଜୀବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ୍)—

Aksharajībaka ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଲେଖାଦ୍ୱାରା ଅପଣା ଜୀବକା-

(ଅକ୍ଷରଜୀବକା—ଶ୍ରୀ) ନିବାହକା—Gaining livelihood by writing.

ସ. ବି. ପୁ. —୧ । ଲେଖକ, ନବିଷିକା, ମୋହରର ।

1. Writer; scribe; clerk,

୨ । କରଣ ବ୍ୟବସାୟୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

2. A professional writer.

୩ । ଲିପିକର; ନକଲ୍‌ନିଷ୍ଠ—3 A copyist.

ଅକ୍ଷରଜୀବକ—ସ. ବି. ଓ ବି. ପୁ. (ଅକ୍ଷର ଜୀବିତ୍ + ସାର୍ଥେ. କ କମ୍)

Aksharajībika ବହୁବ୍ରୀହି, ଅକ୍ଷର + ଜୀବିକା)—

(ଅକ୍ଷରଜୀବକା—ଶ୍ରୀ) ଅକ୍ଷରଜୀବକ (ଦେଖ)

Aksharajībika (See)

ଅକ୍ଷରଜୀବି—ସଂ. ବି. ଓ ବି. ପୁ. (ଅକ୍ଷର + ଜୀବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)

Aksharajībī ୧ମା ୧ବ.)—ଅକ୍ଷରଜୀବକ (ଦେଖ)

(ଅକ୍ଷରଜୀବି—ଶ୍ରୀ)

Aksharajībika (See)

ଅକ୍ଷରଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅକ୍ଷର + ଜ୍ଞା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଉପପଦ-

Aksharajña ଚତୁଃସ୍ୱର)—ଅକ୍ଷରଜ୍ଞ (ଦେଖ)

(ଅକ୍ଷରଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ)

Aksharamukha (See)

ଅକ୍ଷର ଡାଳା—ଦେ. ବି. (ଅକ୍ଷର + ଡାଳ ଧାତୁ = ନିଷେପଣ)—

Akshara dhalā ଶୁପାଖାନାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଟାଇପ୍ ବା ଅକ୍ଷରର

ଅକ୍ଷର ଡାଳା, ପ୍ରତିକୃତିକୁ ଛଞ୍ଚରେ ତାଳି ତିଆରି କରିବା

ଅକ୍ଷର ଡାଳାହି ପ୍ରକ୍ରିୟା—Moulding of types for

ଅକ୍ଷର ଡାଳାହି printing.

ଅକ୍ଷର ଡାଳିବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ଅକ୍ଷର + ଡାଳ ଧାତୁ)—ଶୁପାଖାନାରେ

Akshara dhalibā ବ୍ୟବହୃତ ଅକ୍ଷରର ଶୁପ ପିଆର କରିବା

ଅକ୍ଷର ଡାଳା ପାଇଁ ସୀସାକୁ ଚରଲାଇ ଛଞ୍ଚରେ ତାଳିବା ।

ଅକ୍ଷର ଡାଳିବା To mould types for printing.

ଅକ୍ଷରଣ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + କ୍ଷରଣ)—

Aksharāṇa ୧ । କ୍ଷରଣରହିତ—1 Not leaking.

୨ । ଅବିନାଶୀ; ଅକ୍ଷୟ—2. Indestructible.

ସଂ. ବି (ନଷ୍ଟ ଚତୁଃ)—ସ୍ୱାବରହୃତ୍ୟ—Non leakage.

ଅକ୍ଷରତୁଳିକା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଯେଉଁ ତୁଳିକାରେ ଅକ୍ଷର

Akshara tūlikā ଲେଖାଯାଏ)—କଲମ, ଲେଖନୀ—Pen.

[ଦ୍ର—ଗୀନାମାନେ ତୁଳିକାରେ ଅକ୍ଷର ଲେଖନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ

ଅକ୍ଷର ଲେଖିବା ପାଇଁ ତୁଳିକା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ପଣ୍ଡିତ-

ମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ।]

ଅକ୍ଷରନିବଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁଃ)—ଅକ୍ଷର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ;

Aksharanibaddha ଲିଖିତ—Written; reduced

into writing.

(ଯଥା—ମହାକବିମାନଙ୍କ ମନୋଗତ ଭାବ ଅକ୍ଷରନିବଦ୍ଧ ହୋଇ

ମହାକାବ୍ୟ ଆକାର ଧାରଣ କରେ ।)

ଅକ୍ଷରନ୍ୟାସ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର ନ୍ୟାସ ହୋଇଅଛି—

Aksharanyāsa ଯହିଁରେ) —

୧ । ଲିପି, ପତ୍ରିକା—1. Writing.

୨ । ଦଲିଲ—2. Document.

୩ । ପତ୍ର; ଚିଠି—3 A letter.

୪ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ) ପରିପାଟିରୂପେ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ କରି ଅକ୍ଷର

ଲିଖନ—4. Good calligraphy.

୫ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ) ସୁନ୍ଦର ହସ୍ତାକ୍ଷର ଲେଖିବା ପ୍ରଣାଳୀ ।

5. Pen-manship

ଅକ୍ଷରପରିଚୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅକ୍ଷର + ପରିଚୟ)—

Aksharaparichaya ୧ । ବର୍ଣ୍ଣପରିଚୟ; ଭାଷାର ଅକ୍ଷର-

ମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା—1. Knowledge of the

alphabet; learning of the letters.

୨ । ଭାଷାର ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା—2. Elementary

learning.

ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ)—

Akshara binyāsa

ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ (ଦେଖ)

Aksharanyāsa (See)

ଅକ୍ଷରମାଳା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅକ୍ଷର + ମାଳା)—କୌଣସି ଭାଷାର

Aksharamālā ମୂଳଠାରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ; ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ।

The alphabet of a language in order.

ଅକ୍ଷରମୁଖ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷର ଅଛି ମୁଖରେ ଯାହାର)—

Aksharamukha ୧ । ଅକ୍ଷରଜ୍ଞ; ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ—1. Versed

(ଅକ୍ଷରମୁଖା—ଶ୍ରୀ) in the Scriptures.

୨ । ସାହିତ୍ୟଜ୍ଞ—2. Literary

(man); (man) of letters.

ସଂ. ବି—୧ । (ପୁଂ) ଶିଷ୍ୟ; ଛାତ୍ର—1 Student; pupil;

disciple.

୨ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ) ପ୍ରଥମ ବର୍ଣ୍ଣ; ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ପ୍ରଥମ ଅକ୍ଷର, ଅ ।

2. 'A' the first letter of the alphabet.

ଅକ୍ଷରସମ୍ବନ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅକ୍ଷର + ସଂସ୍ଥାନ)—

Akshara samsthāna ୧ । ଅକ୍ଷରନ୍ୟାସ (ଦେଖ)

1. Aksharanyāsa (See)

୨ । ଅକ୍ଷର ବସାଇବା କର୍ମ—2. Arrangement of

letters or the alphabet.

ଅକ୍ଷରୁଚକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅକ୍ଷ + ରୁଚକ)—(ବୈଦ୍ୟକ)—

Aksharuchaka ସୌବର୍ଚ୍ଚଲବଣ—A kind of salt.

ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳନ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—(କୌଣସି ଆଦେଶକୁ)

Akshare akshare

ବହୁବ୍ରୀହି ଅନ୍ୟଥା ନ କରି

pālana karibā

କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ।

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରଣ କରିବା ଥାଏ । ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ । ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା:—
'ଗାତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ବୈରାଗ୍ୟ, ଦୃଶ୍ୟ—2. Much disliked;
eyesore; hateful.

୩ । ନୟନର ଅପ୍ରୀତିକର—3. Unpleasant to the
eye.

ଅକ୍ଷିଗୋଳ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ରିତ; ଅକ୍ଷି + ଗୋଳ) — ଅକ୍ଷିର କଳାତୋଳା ।
Akshigola The pupil of the eye; eyeball.

ଅକ୍ଷିଗୋଳକ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ରିତ; ଅକ୍ଷି + ଗୋଳକ) — ଅକ୍ଷିଗୋଳ (ଦେଖ)
Akshigolaka Akshigola (See)

ଅକ୍ଷିତ୍ରୁତ୍ତିୟା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷୟ ତ୍ରୁତ୍ତିୟା) —
Akshitrutiyā ଅକ୍ଷୟ ତ୍ରୁତ୍ତିୟା (ଦେଖ)
अक्षय तृतीया Akshaya trutiyā (See)

ଅକ୍ଷିପତି—ସ. ବି. (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) — ଅକ୍ଷିର ପୁଅ; କଳା
Akshipati ତୋଳାର ପଛରେ ଥିବା ଅଳ୍ପ ସୁନ୍ନ ହିଲ୍ଲୀ ବା ପରଦା ।

(ଏଥିରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପଡ଼ିବାରୁ
ଉକ୍ତ ବସ୍ତୁ ଦେଖାଯାଏ) — Retina.

ଅକ୍ଷିବ—ସ. ବି. (ଅ + କ୍ଷିବ୍ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ; ଯାହା ଖାଇବାଦ୍ୱାରା
Akshiba ଖଜାର ବା କଫ ପଡ଼ିବା ବନ୍ଦ ହୁଏ) —
୧ । ସମୁଦ୍ରଲବଣ—1. Seasalt.

୨ । ଶଜନା (ଗଛ) (ଦେଖ)—2. Śajana (tree) (See)

ଅକ୍ଷିବିକୂଣ୍ଡିତ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ରିତ; ଅକ୍ଷି + ବିକୂଣ୍ଡିତ) —
Akshibikūṇṭita ୧ । ବାକ ଚାହିଣା—1. Sideglance

୨ । କଟାକ୍ଷପାତ—2. Making of faces;
looking askance

ଅକ୍ଷିଭେଷଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ରିତ; ଅକ୍ଷି + ଭେଷଜ; ଏହା ଚକ୍ଷୁଭେଷଜ
Akshibheshaja ଔଷଧ ଥିବାରୁ) — ଲୋଧ୍ର (ଦେଖ)
Lodhra (See)

ଅକ୍ଷିମୁଠି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷୟ + ମୁଠି) — ଅକ୍ଷୟ ତ୍ରୁତ୍ତିୟା ଦିନ କୃଷକ
Akshimuthi ଧାନବୁଣା ଅନୁକୂଳ କରି ଯେଉଁ ବିହନକୁ ପ୍ରଥମେ
ହାତମୁଠାରେ ଧରି କଥାରିରେ ବୁଣେ—The first hand-
fuls of paddy sown by the cultivator in
the field on the Akshaya trutiyā day.

ସମା ବଡ଼ ଗହ୍ୱରରେ ଅକ୍ଷିମୁଠି ପକାଇଲା ।

ପକାଇ ମୋହନ—ହ ମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

[ଦ୍ର — କୃଷକ ଅକ୍ଷୟତ୍ରୁତ୍ତିୟା ଦିନ ସକାଳୁ ସ୍ନାନ କରି ନୂଆ
ଟୋକେଇ ଓ ନୂଆ ଗଉଣିରେ ସିନ୍ଦୂର ଚନ୍ଦନ ମାରି, ଧାନବିହନ
ଧରି ଶଙ୍ଖ ବା ବାଦ୍ୟ ସହ ହଳ ନେଇ ପୁରୋହିତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତାର
ଅକ୍ଷିମୁଠି—କଥାରିକୁ ଯାଏ; ସେଠାରେ ଅପଣା ଘରୁ ନେଇଥିବା
ଗୋଟିଏ ସୁନା ଅଳଙ୍କାର (ଯଥା—ଶିର ଗୁଣା, ବସଣି, ନୋଳ)
ଏବଂ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହାକୁ ଲୁହାବୁଡ଼େ କଳ୍ପନା କରି ପୁରୋହିତ ସୁନା
କରନ୍ତି ଏବଂ ସୁନା ଓ ଚିତ୍ରିତବନ୍ଧ୍ୟ ହେବା ପରେ କୃଷକ କଥାରିରେ

ହଳ ବୁଲାଇ ଓ ଅକ୍ଷିମୁଠି ପକାଇ ଅର୍ଥାତ୍ ବିହନ ମୁଠା ମୁଠା କରି
ବୁଣେ ।]

ଅକ୍ଷିମୁଠି କଥାରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷୟ + ମୁଠି + କେଦାର) —
Akshimuthi kiāri କୃଷକ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅକ୍ଷୟତ୍ରୁତ୍ତିୟା ଦିନ
ଧାନ ବୁଣା ଆରମ୍ଭ କରି ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଥାରିରେ ଅକ୍ଷିମୁଠି
ବୁଣେ—The field in which the cultivator
sows his paddy every year on the
Akshaya trutiyā day.

[ଦ୍ର — କୃଷକ ବିପନ୍ନ ହେଲେ ତାର ସମସ୍ତ ଜମି ବିକି କରନ୍ତି;
କିନ୍ତୁ ତାହାର ଧାରଣା ଯେ ଅକ୍ଷିମୁଠି କଥାରିକୁ ବିକିଲା ଦିନ ତାଠାରୁ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୁଦ୍ଧ ଯିବେ ।]

ଅକ୍ଷିର କ୍ଷୀର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷି + କ୍ଷୀର) — ଲୋତକ; ଲୁହ—Tear.
Akshira kshira

ବନ୍ଧେ ଅକ୍ଷିର କ୍ଷୀର, କାଳ ମୋ ଗମାର ମାର, ତେଜେ ମୁମନ ନଦୀ ପର ପର ।
ଉକ୍ତ—ପ୍ରେମସ୍ଥାନସ ୧୩/୧୪ ।

ଅକ୍ଷିକ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇକ) — ଅକ୍ଷିକ (ଦେଖ)
Akshika Akshika (See)

ଅକ୍ଷିଶ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ରିତ; ଅ + କ୍ଷିଶ) —
Akshisha ୧ । ଅକ୍ଷିଶ—'. Not weak
(ଅକ୍ଷିଶା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସବଳ—2 Strong.

୩ । ଦୃଢ଼—3. Firm.

୪ । କ୍ଷୟଶୂନ୍ୟ—4. Inexhausted;
not waning.

ଯଥା ଅକ୍ଷିଶାକ ସ୍ଥାନ ଶକ୍ତି ସେ

ଉତ୍ତରାସନରୁ ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତନ ହେବାର ଯାଏ ଅକ୍ଷିଶ ସେ ।

ଅକ୍ଷୟଶୂନ୍ୟ—ବିହନଶୂନ୍ୟ ।

ଅକ୍ଷିଶବ୍ରୁତ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଅକ୍ଷିଶ + ବ୍ରୁତ୍ତି; ଯାହାର
Akshinabrutta ଅଭ୍ୟାସ ଦୃଢ଼ ଅଟେ) — ୧ । ବେଦବିହୃତ
(ଅକ୍ଷିଶବ୍ରୁତ୍ତି—ଶ୍ରୀ) ଆଶୁରରେ ଅଭ୍ୟାସ—1. Habituated
to the practice of Vedic rites.

୨ । ବୈଦିକଆଚାର କଷ୍ଟ ।

2 Practising. Vedic rites.

ଅକ୍ଷିବ—ସ. ବି. (ଅ + କ୍ଷିବ୍ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ) — ଅକ୍ଷିବ (ଦେଖ)
Akshiba Akshiba (See)

ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ରିତ; ଅ + କ୍ଷିବ) —
(ଅକ୍ଷିବା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅନୁଗତ—1. Not maddened.

୨ । ଗର୍ବଶୂନ୍ୟ—2. Free from pride.

ଅକ୍ଷୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ରିତ; ଅ + କ୍ଷୁଷ୍ଟ) —

Akshunna ୧ । ଅକ୍ଷୁଷ୍ଟ; ଅଖଣ୍ଡିତ ।

(ଅକ୍ଷୁଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ) 1. Unbroken; whole.

୨ । ଅକ୍ଷିକ—2. Uncut.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଞ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଞ	ନ୍

୩ । ଅଖଣ୍ଡ, ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Full.

୪ । ଅମ୍ଳାନ—4. Unfaded; untarnished.

୫ । ସୁସ୍ଥ—5. Hale; healthy.

୬ । ଅରୁଚ—6. Unrestrained.

୭ । ଅବଦ୍ଧ—7. Unchanged.

୮ । ଅସ୍ମୁଦ୍ଧ; ଶୋଭା ରହିତ ।

8. Unperplexed; not sad.

୯ । ଅନାଲୋଡ୍ଧତ—9. Undisturbed; unagitated.

୧୦ । ଶାନ୍ତ; ସ୍ଥିର—10. Calm.

ଅକ୍ଷୁଧ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କ୍ଷୁଧା)—

Akshudha ୧ । କ୍ଷୁଧାରହିତ; ଯାହାକୁ ଭୋକ କରେ ନାହିଁ ।

(ଅକ୍ଷୁଧା—ଶ୍ରୀ) 1. Having no appetite.

୨ । ଯେ ଭୋକିଲା ହୋଇ ନାହିଁ ।

2. Not feeling hungry.

ଅକ୍ଷୁଧା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷୁଧ + ଆ)—ଅକ୍ଷୁଧର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ।

Akshudhā Feminine of Akshudha.

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅ + କ୍ଷୁଧା)—

୧ । କ୍ଷୁଧାର ଅଭାବ—1. Want of appetite,

୨ । ଖାଦ୍ୟଗ୍ରହଣ ବିଚ୍ୟୁଷ୍ଟା—2. Unwillingness for taking meal.

ଅକ୍ଷୁଧା—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅ + କ୍ଷୁଧା)—

Akshudha ୧ । ଅବ୍ୟାକୂଳ—1. Unexcited;

(ଅକ୍ଷୁଧା—ଶ୍ରୀ) unagitated.

୨ । ଶାନ୍ତ—2. Composed; calm.

ଅକ୍ଷେତ୍ର—ସ. ବି. (ଅ + କ୍ଷେତ୍ର)—

Akshetra ୧ । ଶସ୍ୟୋଦ୍ଭାବନାର୍ଥ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଭୂମି—1. Land unfit for production of crops.

୨ । ଅତି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ—2. Very inferior land.

୩ । ଅପାତ୍ର; ଅସଂସ୍କୃତ; ଦାନର ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

3. An unfit recipient.

୪ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି; ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

4. An unfit person.

ଅକ୍ଷେମ—ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅ + କ୍ଷେମ)—ଅଶୁଭ; ଅମଙ୍ଗଳ ।

Akshema Ill; evil.

କ୍ରା. ବିଶ (ସ. ଅକ୍ଷମ) —ଅକ୍ଷମ—Unable.

ଅକ୍ଷୋଟ—ସ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଉଚ୍ଚ; ଯାହା ଗଛରୁ ଝଡ଼ି ତଳେ

Akshota ଜମା ହୋଇଯାଏ ।)—

ଆକ୍ଷୋଟ, ୧ । ପାବିତ୍ୟ ଦୂଷଣ ଓ ତହିଁର

ଆକ୍ଷୋଟି ଫଳ; ଗିରିସମ୍ବଦ ପୀଲୁ ଦୂଷଣ ଓ

ଅକ୍ଷୋଟ, ଆକ୍ଷୋଟ,

ଆକ୍ଷୋଟା, ଅକ୍ଷୋଟ

ପା—ଅକ୍ଷୋଟ,

ଶୂର୍ଣ୍ଣଗନ୍ଧ

ଆ—ଜେଲୁଲ୍ ହିନ୍ଦ୍

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—

ଅକ୍ଷୋଟକ, ଅକ୍ଷୋଟ;

ଅକ୍ଷୋଟ; କର୍ପୂରାଳ

ଫଳ । ଅକ୍ଷୋଟ—The walnut;

Juglans Regia; Aleurites

Moluccana (Kirtikar).

[ଦ୍ର—ଏ ଫଳ ଦେଖିବାକୁ ଆମ୍ବଡ଼ାପରି;

ଏ ଫଳର ଟାକୁଆ ବଜାରରେ ଅକ୍ଷୋଟ

ନାମରେ ମେଉଆ ଫଳରୂପେ ବିକ୍ରି

ହୁଏ । ଟାକୁଆ ଭିତରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ

ଜୈଳମୟ ଶସ ଥାଏ । ଫଳ ଅପେକ୍ଷା

କାଠ ମୂଲ୍ୟବାନ; ଏହି ଗଛର ବକଳରୂପେ

ଯେଉଁ ବୃହଦାକାର ଖର୍ପର ବା ଖପର ପରି ପତଳା କାଠ

ହୁଏ ତାହା କାଠ ଅପେକ୍ଷା ଆହୁର ମୂଲ୍ୟବାନ ଓ ଏ

ପତଳା କାଠ ଟେକିଲୁ, ଚଉକି, ବାକ୍ସ ଆଦିର କାଠ ଉପରେ

ମଜାଯାଏ । ଟାକୁଆକୁ ଛେଚିଲେ ତହିଁରୁ ବାଦାମ ପରି

ସୁଖାଦ୍ୟ ଶସ ବାହାରେ । ଏହି ଶସକୁ ପଲ୍ଲଭ ଓ ପିଠାରେ

ମିଶାଯାଏ । ଏ ଗଛ ବାହାଡ଼ା ଘଛ ପରି ବଡ଼ । କାକୁଲୁ,

ପାରସ୍ୟ, ଅଫଗାନିସ୍ତାନ, ଭୂଟାନ, ଇଉରୋପ ଓ ଅମେରିକାରେ

ଏ ଗଛ ଜନ୍ମେ । ଅମେରିକା ଦେଶର ଅକ୍ଷୋଟ ଫଳ କଳା ।

ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହି ଫଳ ମଧୁର, ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଶୁଣ୍ଠପାକ,

ମଳରେଦକ, ବାତପିତ୍ତନାଶକ, କଫବର୍ଦ୍ଧକ, ବଳକାରକ ଓ ରକ୍ତ

ଦୋଷନାଶକ ।]

୨ । ଦେଶୀ ଅକ୍ଷୋଟ—2. The Indian walnut; the candlenut; Aleurites Triloba.

[ଦ୍ର—ଏହା ଏରଣ୍ଡାବ ବର୍ଗର ବୃହତ୍ ତରୁ । ଏହାର ଫଳର

ଟାକୁଆ ମଧ୍ୟରେ କାକୁଲୁ ଅକ୍ଷୋଟ ପରି ଜୈଳାକ୍ତ ପାଷ୍ଟିକାରେ

ଦଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଞ୍ଜି ଥାଏ । ଏହା ଭାରତରେ ଶୁଣ୍ଠିଲୁ ଭୂମିରେ

ଜନ୍ମେ ।]

ଅକ୍ଷୋଟକ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷୋଟ + କାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. କ)—ଅକ୍ଷୋଟ (ଦେଖ)

Akshotaka

Akshota (See)

ଅକ୍ଷୋଡ଼—ସ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଉଚ୍ଚ)—ଅକ୍ଷୋଟ (ଦେଖ)

Akshorda

Akshota (See)

ଅକ୍ଷୋଭ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅ + କ୍ଷୋଭ)—

Akshobha ୧ । କ୍ଷୋଭରହିତ; ଅକାନ୍ତ—1. Free

ଅକ୍ଷୋଭମୟ } from mental agitation.

ଅକ୍ଷୋଭା } ବିଶ. ୨ । ଚିତ୍ତଶୂନ୍ୟରହିତ—2 Free from

ଅକ୍ଷୋଭ୍ୟ mental restlessness

(ଅକ୍ଷୋଭ—ଶ୍ରୀ)

ସ. ବି. ୧ । (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅ + କ୍ଷୋଭ)—କ୍ଷୋଭାହୀନତା;

କାନ୍ତତାର ଅଭାବ—1 Absence of mental agita-

tion or sadness.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷଣବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଦେଖିବେ ।

କ୍ଷ. ୨ । ହସ୍ତିବନ୍ଧନ ସ୍ତମ୍ଭ; ଆଲ୍ଲନ; ହାତ ବନ୍ଧା ଯିବା ଖୁଣ୍ଟ ।

2. The post to which an elephant is tied.

ଅକ୍ଷୋଭ୍ୟ—ସ୍ତ. କ୍ଷ. ପୂ. (ନକ୍ଷ ଚକ୍ର; ଅ + ଶ୍ଳୋଭ୍ୟ)—

Akshobhya ୧ । ଅବିଚଳିତ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପଦ ବିପଦରେ (ଅକ୍ଷୋଭ୍ୟ—ଶ୍ଳୀ) କାତର ହୁଏ ନାହିଁ—1. Unagitated, unperturbed.

୨ । ଅଧୃଷ୍ୟ—2. Invincible

ସ୍ତ. କ୍ଷ. (ନାମ) ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଧ୍ୟାନୀ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।

Name of one of the five Dhyāni Buddhas.

ଅକ୍ଷୋହିଣୀ—ଦେ. କ୍ଷ. (ସ୍ତ. ଅକ୍ଷୋହିଣୀ)—ଅକ୍ଷୋହିଣୀ (ଦେଖ)

Akshohini Akshauhini (See)

ଅକ୍ଷୋହିଣୀ—ସ୍ତ. କ୍ଷ. ଶ୍ଳୀ. (ଅକ୍ଷ=ରଥ + ଉଦ୍ଧ ଧାତୁ=ପାଇବା + Akshauhini କର୍ମ. ଇନ୍ + ଶ୍ଳୀ. ଅ, ଯହିଁରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ରଥ ଦେଖାଯାଏ ।)—

ଯେଉଁ ସୈନ୍ୟଦଳରେ ୨୧୮୭୦ ରଥ, ୨୧୮୭୦ ହସ୍ତୀ, ୨୫୨୧୦ ଅଶ୍ବ ଓ ୧୦୧୩୫୦ ପଦାତି, ଏପରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ

* ଅଠର ହଜାର ସାତ ଶହ ସୈନ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି—An army consisting of 218700 soldiers of 4 classes.

[ଦ୍ର—ଅକ୍ଷୋହିଣୀର ୪ ସଂଖ୍ୟକ ସେନାର ନାମ ଅନାକମ୍ଭା; ଅନାକମ୍ଭାର ୫=ଚମ୍ପୂ; ଚମ୍ପୂର ୫=ପୁତନା; ପୁତନାର ୫=ବାହନା; ବାହନାର ୫=ଗଣ, ଗଣର ୫=ଗୁଲ୍ଲ; ଗୁଲ୍ଲର ୫=ସେନାମୁଖ, ସେନାମୁଖର ୫=ପତ୍ତ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ପତ୍ତ ୧ ରଥ, ୧ ହସ୍ତୀ, ୩ ଅଶ୍ବ ଓ ୫ ପଦାତିଦ୍ବାରା ଗଠିତ ।]

ଏହି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସେନାଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଯଥା—

ଏକେକେକ ରଥା ୨୫୩। ପତ୍ତ ୧ ପଦାତିକା

ପଦାତିକା ୩ ଗୁଣେ ସେନା କ୍ରମାଦାୟୀ ସେନାଭର

ସେନାମୁଖ, ଗୁଲ୍ଲଗଣ, ବାହନା, ପୁତନା, ଚମ୍ପୂ

ଅନାକମ୍ଭା ଦଶାକଙ୍କ ନ୍ୟାୟୋହିଣୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ । ଅମରକୋଷ ।

ଅକ୍ଷଫୋର୍ଡ୍—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ନାମ)—ଇଂଲଣ୍ଡର ଗୋଟିଏ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, Akspford ବା ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ ତହିଁର ପ୍ରଧାନ ନଗରର ନାମ ।

Oxford, name of a Shire and town in England.

[ଦ୍ର—ଏହି ନଗରରେ ବିଶ୍ବବିଖ୍ୟାତ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଛି ।

ଏହା ଟେମ୍ପ ନଦୀ କୂଳରେ ଓ ଲଣ୍ଡନର ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମରେ ଅବସ୍ଥିତ;

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ବାଗ୍ବତୀ ବା କାଶୀ ପର ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଏହା ବିଦ୍ୟାଲୋଚନାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ର ଅଟେ ।]

ଅକ୍ଷର-ଇତ୍ୟାଦି—ବୈଦେ. ଅ.—ଅକ୍ଷର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Aksar etc. Akasar etc (See)

ଅକ୍ଷାଲିକ୍ ଏସିଡ୍—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ଇଂ. Oxalic acid)

Aksalik esid ବାୟୁମୂଳକ ଦାହକଶେଷ—Oxalic acid

ଅକ୍ସାଲିକ୍ ଏସିଡ୍

ଅକ୍ସାଲିକ୍ ଏସିଡ୍

ଅକ୍ସିଜେନ୍—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ଇଂ)—ଅମ୍ଳଜାନ ବାଷ୍ପ ।

Aksijen

Oxygen

[ଦ୍ର—ଏହା ଜଳର ଏବଂ ବାୟୁର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ;

୧ ଭାଗ ଅକ୍ସିଜେନ୍ ଓ ୨ ଭାଗ ହାଇଡ୍ରୋଜେନ୍ର ସାମ୍ୟୁକ

ମିଶ୍ରଣରେ ଜଳ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଏହି ବାଷ୍ପର ବିଶେଷ ଦାହକା ଶକ୍ତି

ଅଛି । ବାୟୁରେ ଏହି ବାଷ୍ପ ମିଶି ଥିବାରୁ ବାୟୁ ସାଦାମ୍ୟରେ ନଥାଁ

ଜଳେ । ସାଧାରଣତଃ ବାୟୁରେ ଶତକର ୨୧ ଭାଗ ଅକ୍ସିଜେନ୍

ଅଛି ।]

ଅକ୍ଷି—ବୈଦେ. କ୍ଷ.—(ଅ. ଯୂଗଳ; ଫା. ଅକ୍ଷି) ୧। ସୋରୁଆ, ମାଂସର

Akhni ଝୋଲ—1. Soup. ୨ । ପଲୁ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମସଲା

ଆକନୀ ସିଝା ପାଣି—2. Water boiled with spices

ଅକ୍ଷି used for preparing palau

ଅକ୍ଷି—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ସଂ. ଅକ୍ଷି)—ଅକ୍ଷି (ଦେଖ)

Akhrot

Akshu a (୧)

ଅକ୍ଷ—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—୧ । ଶଗଡ଼ର ଦୁଇତଳ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିଥିବା

Akha ଭାରବାସ୍ତ୍ର ଦଣ୍ଡ; (ଏହା ଉପରେ ଶଗଡ଼ର ଦଣ୍ଡା ରହେ) ।

ନାଡ଼ା, ନିଷ 1. Axle tree

ଅକ୍ଷୌଟା, ଅକ୍ଷୌଟ

ଭାଙ୍ଗିବ ଶକ୍ତି ସେ ବାହନ ମଧ୍ୟ ଅଛି

ଧୁଆ, ଅକ୍ଷ

ଅକ୍ଷ ବେ ଦଣ୍ଡା କରୁଛନ୍ତି ଓ ଯେ ପରି ।

ସାଧାରଣ ମହାଦେବ. ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

୨ । ଓଷ; ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସ—2 A bad habit

୩ । ଦୋଷ - 3 Fault; defect

୪ । ବାହାନା—4 Pretence; excuse.

ଅକ୍ଷଉରଥ—ବୈଦେ. କ୍ଷ.—୧। (ସଂ ଅ + ଶ୍ଳୋର)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Akhauri ଶୁଥର ହୋଇ ନ ଥାଏ—1. Unshaven.

ଆକାମାନ ୨ । (ସ୍ତ. ଶର) ଯାହାର ଦେହ ଖଉରଥ ବା ରୁକ୍ଷ ନୁହେଁ ।

2 A person whose body is not rough.

ଅକ୍ଷକାଠ—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ସ. ଅକ୍ଷ + କାଷ୍ଠ)—ଅକ୍ଷ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ

Akhakatha ଅର୍ଥାତ୍ ବେଶି ଭାର ବହନକ୍ଷମ କାଠ ।

A wood fit for being made into axle.

[ଦ୍ର—ସବୁ ପ୍ରକାରର କାଠରେ ଅକ୍ଷ ତିଆରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁ

କାଠ ବିଶେଷ ଭାରସହ ସେହି ଜାତୀୟ କାଠରେ ଅକ୍ଷ ତିଆରି ହୁଏ ।

ଯଥା—ଧଥ, ଧାମଣ, ବେ-ଏଣ୍ଡା, ଗିରଜା, ଅସନ, ବେଜ ।]

ଅକ୍ଷକାଠିବା—ବୈଦେ. କ୍ଷ.—ବାହାନା କରବା; ଛଳନା କରବା—To

Akhakaradhibā feign; to put forth an excuse.

ଛଳକରା

ବହାନାକରନା

ଅକ୍ଷଚୂଳ—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ସ. ଅକ୍ଷ + ଚୂଳ)—ଶଗଡ଼ର ଅକ୍ଷର ଶେଷ ମୁଣ୍ଡ,

Akhachūla ଯାହା ରକ ମଧ୍ୟରେ ଧରିବା ପରେ ତଳର ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍

ବାହାରକୁ ବାହାର ଥାଏ ଓ ଯେଉଁଠାରେ ଛଦ୍ମ କରାଯାଇ

ଅକ୍ଷଚୂଳ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ—The protruding

ends of an axle tree.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ
୨	ଈ	୊	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅଖରୁଲୀ—ଦେ. ବ. (ସ. ଅକ୍ଷ ଓ ରୁଡ଼ା)—ଅଖରୁଲ (ଦେଖ)

Akhachūlī Akhachūla (See)

ଅଖଞ୍ଜ—ଦେ. ବ. ୧ । ଅସୁବିଧା—1. Inconvenience

Akhañja ୨ । ଅସୁବିଧାଜନକ ସମୟ—2 Inconvenient time; inopportune moment.

ଅବସ୍ଥା, ୩ । ଅସୁବିଧାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥା—3 Inconvenient state

ଦେ. ବ. ୧—ଅସୁବିଧାଜନକ; ଅସୁବିଧା—Inconvenient; inopportune.

ଏହା ବନା ବ୍ୟାଧିରେ ବୁଝି ଯିବାକୁ ଗ୍ରାମର ବୁଝିମନ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅଖଞ୍ଜ ହେଲା ନାହିଁ । ପକାରମୋହନ. ଛ ମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଅଖଞ୍ଜାଖଞ୍ଜ—ଦେ. ବ. (ବିପତ୍ତାର୍ଥକ ସହଚର)—୧ । ଅସୁବିଧା ଓ ସୁବିଧା ।

Akhañjakhañja 1. Inconvenience and convenience.

ଅସୁବିଧା ସୁବିଧା ୨ । ଅସୁବିଧାଜନକ ସମୟ ଓ ସୁବିଧାଜନକ ସମୟ; ଅସମୟ ସମୟ—2 Inopportune moments and convenient time.

୩ । ଅସମୟ; ଅଭବଗ୍ରସ୍ତ ସମୟ—3. Times of need.

(ଯଥା—ମୁଁ ସିନା ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧୁଥିଲି ଅଖଞ୍ଜାଖଞ୍ଜ ବେଳେ ଯାଇ ତୁମର ଆଶ୍ରା ନେବି ବୋଲି, କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଝିକଏ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲ ନାହିଁ ।)

ଅଖଞ୍ଜା—ଦେ. ବ. ୧ । ଯାହା ଖଞ୍ଜା ବା ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

Akhañja 1. Unset; unfurnished.

ଆଶଙ୍କ ୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ—2. Uncertain, unsettled

ବେଠିକାନା ୩ । ଯାହା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ—

3 Undedicated; unendowed.

୪ । ଯେଉଁ ଗୃହର ଖଞ୍ଜା ବା ଅଗଣା ନାହିଁ ।

4. (house) Having no courtyard attached to it.

ଅଖଞ୍ଜିଆ—ଦେ. ବ. ୧—

Akhañjiā ଅସୁବିଧା, ଅସୁବିଧାମୟ
Inconvenient.

ବେଠିକା

ଅଖତ—ଦେ. ବ. ୧ (ସ. ଅକ୍ଷ)—୧ । ଅକ୍ଷ; ନଅଖ ।

Akhata 1. Inadequate; insufficient.

ଅନାଟନ ୨ । ଦୁର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ; କଠିନ—2 Difficult.

ଅସଦ ୩ । ଅନୁପଯୋଗୀ—3. Unsuitable; inapplicable.

ଦେ. ବ. ୧—୧ । ଅକ୍ଷ; ନଅଖ ଅବସ୍ଥା—1. Inadequacy.

୨ । ଅଭାବ—2. Want

ଅଖତାଖତ—ଦେ. ବ. (ବିପତ୍ତାର୍ଥକ ସହଚର)—ଅଖତାଖତ; ଅଖତାଖତା ଓ ନଅଖତା ଅବସ୍ଥା—Cases of inadequacy and adequacy.

ଅଖତ—ଦେ. ବ. ୧. ଓ ୩. (ଭୁଲ—ଓ. ଖଟିବା—କର୍ମ କରିବା; Akhatu ବ. ଖାଟା—ପରିଶ୍ରମ କରିବା)—

ଆନାମେ ୧ । ନିଶ୍ଚୟ; ପରିଶ୍ରମକ୍ଷମ—1. Shrinking from labour.

୨ । ଅଳସୁଆ—2. Idle; lazy.

୩ । ଅପାରଗ—3. Incompetent; incapable.

୪ । ଅକାର୍ଯ୍ୟକ—4. Worthless; useless.

ଅଖତ—ସ. ବ. (ଅ + ଖତ ଧାତୁ = ଅଧ୍ୟାୟନ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ଟ)—Akhatta (ବୈଦିକ) ଶୂରକୋଳ ଗଛ, ପିଆଳ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ)

Piyāla (tree) (See)

ଅଖତି—ସଂ. ବ. (ଅ + ଖତି)—୧ । ମନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ।

Akhatti 1 Bad treatment.

୨ । ଅଭଦ୍ର ବ୍ୟବହାର—2. Uncivil or rude behaviour.

ଅଖଡ଼—ଦେ. ବ. ୧ । ଅକଳ; ଅଖଞ୍ଜ; ଅସୁବିଧା ।

Akharda 1. Inconvenience

ବେଧ, ବିସୌର ୨ । ଅନିୟମ—2. Want of regularity or system.

୩ । ଗୋଲମାଲ—3. Confusion; agitation.

୪ । ଓଲଟ ପାଲଟ—4. State of being topsyturvy.

୫ । ଧୂଷ୍ଣତା—5. Insolence.

ଦେ. ବ. ୧—୧ । ଅକଳିଆ, ଅଖଞ୍ଜିଆ, ଅସୁବିଧାଜନକ ।

1. Inconvenient.

୨ । ଅନିୟମିତ—2. Irregular; unsystematic.

୩ । ଅଖାଡ଼ିଆ—3 Reckless

ଅଖଡ଼ ବଖଡ଼—ଦେ. ବ. (ସହଚର) ୧ । ଅଖଡ଼ (ଦେଖ)

Akharda bakharda 1. Akharda (See)

ସିଟିମିଟି ୨ । ଅଧିକାଂଶ—Complications.

ଅକଟ୍ଟ ନକଟ୍ଟ ୩ । କଳଗୋଳ; ବିବାଦ—3. Dispute; quarrel.

ଦେ. ବ. ୧—ଅଖଡ଼ (ଦେଖ)

Akharda (See)

ଅଖଡ଼େ—ଦେ. କି. ବ. ୧ । ଅକାରଣରେ; ଭୁଥାରେ ।

Akharde 1. In vain.

ବିଷୋବେ, ବେଧଡ଼େ ମନେ ହେଉଛି ଅଖଡ଼େ ଯିବ ପର ପରାଣ ସେ ।

ଅକଟ୍ଟମ୍ ବ୍ରଜନାଥ. ସମରଭରଣ ।

୨ । ଅକାରଣରେ—2. Easily

୩ । ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ି; ଅକଳରେ; ଅନିୟମାୟାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୁକ୍ତି ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

3. In a helpless condition; having no other alternative.

ଧର ନ ପାରିଲେ ଲାଜ କେଲେ ତ ଅଖଣ୍ଡେ । ପାତାମ୍ବର, ନୂର୍ ହୁସ୍ନାବୀ ।

ଅଖଣ୍ଡ—ସଂ ବିଶ (ଅ + ଖଣ୍ଡ) —୧ । ଅଖଣ୍ଡିତ; ଯହିଁରୁ କୌଣସି
Akhandā ଅଂଶ ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନାହିଁ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

1. Undivided; whole.

ଅମ୍ଳ ଋତୁ ଝାଡ଼ା ଫଳ କେଲେ ତ ଅଖଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡଳିନୀ । ଭୃଷ୍ମ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଅକ୍ଷତ; ନିଶ୍ଚିତ—2. Unhurt.

୩ । ଯହିଁରେ ଦାଗ ନାହିଁ—3. Unstained.

୪ । ଅଲଙ୍ଘ୍ୟ, ଅଖଣ୍ଡ୍ୟ, ଯାହାକୁ କେହି ଅନ୍ୟଥା କରି ନ ପାରେ—4. Intransgressable; unfringeable.

* । ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ—5. Unchangeable; immutable.

୬ । ଯାହାକୁ କେହି ଯୁକ୍ତି ବା ଉତ୍ତରଦ୍ୱାରା ଖଣ୍ଡନ କରି ନ ପାରେ—6 Irrefutable; unassailable.

୭ । ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ—7. Uninterrupted; continuous.

୮ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରହିତ (ସଥା—ରାଜତ୍ୱ) ।

8. Having no rival.

ଅଖଣ୍ଡ ଦ୍ୱାଦଶୀ—୧. ବି. (ଯେଉଁ ଦ୍ୱାଦଶୀରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଧର୍ମକର୍ମର ଫଳ
"Akhandā dwādaśī ଖଣ୍ଡିତ ହୁଏ ନାହିଁ)—ମାର୍ଗଶିର ଶୁକ୍ଳ
ଦ୍ୱାଦଶୀ—The twelfth day of the
bright fortnight of Mārgasīra.

ଅଖଣ୍ଡନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଖଣ୍ଡନ)—

Akhandana ୧ । ଅପେକ୍ଷା—1. Non-refutation

୨ । ଅଲଙ୍ଘନ—2. Non-transgression.

୩ । (ନିରାକାର ସ୍ୱରାଂଶୁ ଯାହା ବିରକ୍ତ କରା ଯାଇ ନ ପାରେ) ପରମାତ୍ମା ।

3. The Supreme Soul pervading the Universe.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରହ)—୧ । ଅଖଣ୍ଡ; ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ।

1. Undivided; unbroken.

୨ । ଅକ୍ଷୟ—2. Inexhaustible.

୩ । ଅଖଣ୍ଡ୍ୟ (ଦେଖ) .

Akhandaniya (See)

ଅଖଣ୍ଡ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଖଣ୍ଡ୍ୟ)—୧ । ଯାହା ଭଙ୍ଗ ଯାଇ ନ
Akhandaniya ପାରେ; ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—1. Unbreakable; (ଅଖଣ୍ଡ୍ୟା—୩) infragible.

୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଯାହାକୁ ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଖଣ୍ଡନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—
2. Irrefutable.

୩ । ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ—3. Unchangeable

୪ । ଯାହା ଅନ୍ୟଥା କରି ଯାଇ ନ ପାରେ ।

4. Which cannot be made otherwise.

* । ଅଲଙ୍ଘ୍ୟ—5. Unavoidable.

ଅଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ଯେଉଁ ବୃତ୍ତର ପରିଧି କୌଣସି
Akhandamāṇḍala ଠାରେ ଖଣ୍ଡିତ ବା ଛଣ୍ଡା ହୋଇ ନାହିଁ ।

1 An unbroken circle.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣବୃତ୍ତ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗୋଲ ମଣ୍ଡଳ ।

2. A complete circle.

ସଂ. ବିଶ.—ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃତ୍ତାକୃତିବିଶିଷ୍ଟ—Perfectly circular.

ଅଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳାକାର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରହ; ଅଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳ + ଆକାର)—
Akhandamāṇḍalākāra ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଗୋଲ ।

1. Perfectly spherical.

୨ । ଯହିଁର ପରିଧି ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

2. Consisting of an unbroken circle.

ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃତ୍ତାକୃତି—A perfectly spherical shape.

ଅଖଣ୍ଡ ରାଜତ୍ୱ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—

Akhandā rājatwa ୧ । ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ ରାଜ୍ୟଭୋଗ ।

1. Continuous or uninterrupted reign.

୨ । ନିଷ୍ପେକ୍ଷ ରାଜପଣ; ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରହିତ ରାଜତ୍ୱ ।

2. Unobstructed reign; reign in which there is no rival.

ଅଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ରାଜାଙ୍କର
Akhandā rājya କେହି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବା ସିଂହାସନପାଇଁ ଦାବୀ
ଦାର ନାହିଁ—1. Sovereignty having no rival claimant.

୨ । ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟର ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ କାହାର ରାଜ୍ୟ ନାହିଁ ।

2. Kingdom running without any break.

୩ । ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ ରାଜତ୍ୱ—3. Continuous or unbroken reign.

ଅଖଣ୍ଡାଳ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ଅଖଣ୍ଡ; ଏହା ଅଖଣ୍ଡ ବା ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ
Akhandāla ଦିନ ରାତି ଜଳୁଥିବାରୁ)—ଦେବତାଙ୍କ ଆଗରେ
ଅହୋରାତ୍ର ଜଳୁଥିବା ଦୀପ; ଜାଗର ଦୀପ—A lamp kept burning day and night before a Deity.

ଅଖଣ୍ଡିତ—ସଂ. ବିଶ.—(ଅ + ଖଣ୍ଡିତ)—୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଯାହା ଖଣ୍ଡିତ
Akhandita ନୁହେଁ—1. Undivided; unbroken.

ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଖଣ୍ଡିତ ରାଜତ୍ୱ ଲେଖ । ବହୁଗ୍ରହ ବ୍ୟବହାର ଦେଖ ।

୨ । ଯାହା ମଝିରେ ଲୁପ୍ତ ବା କଟା ହୋଇ ନାହିଁ ।

2 Not cut in the middle.

୩ । ଧାରବାହିକ—3. Continuous.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ
୨	ଈ	୯	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକ୍ଷରାବଳୀ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵରା ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

୪ । ଅକାଟ୍ୟ—4 Unrefuted

୫ । ଅନାହତ—5 Unhurt; uninjured.

୬ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—6. Full; complete

ଅକ୍ଷରାବଳୀ ପଦ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ଭିଦବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା—କର୍ମଧା) —ସେହି
Akhandita patra ପତ୍ରର ଗୁଣ ପାଖ ଗୋଲ ହୋଇ ବୁଲ
ଥାଏ, ସେହି ପତ୍ରର ଦାଡ଼ ଖଣ୍ଡିଆ ନୁହେଁ; ସେହି ପତ୍ରର
ଧଡ଼ି ତେଜ ପାଖରେ ଉତ୍ତରକୁ ପଶି ଯାଇ ନ ଥାଏ;
(ଯଥା—ଅମ୍ଳ, ପଣସ, ଗୋଲାପ, ଉନ୍ମିର) —(Botany)
A leaf which is not grooved at the
edges; a leaf having circular edge.

୧୦. ବିଣ (ଉଦ୍ଭିଦବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା—ବହୁଶୁଦ୍ଧ) —

ସେହି ବୃକ୍ଷ ଲତାଦିର ପତ୍ରର ଦାଡ଼ ଖଣ୍ଡିଆ ନୁହେଁ—
(Botany) Trees and creepers having
round or oval leaves.

ଅକ୍ଷରାବଳୀ—୧୦. ବିଣ. (ଜ୍ୟାମିତି ପରିଭାଷା—ବହୁଶୁଦ୍ଧ) —

Akhandita bāhu ସେହି କ୍ଷେତ୍ରର ବାହୁ ବିଭକ୍ତ ବା ଖଣ୍ଡିଆ
ନୁହେଁ—(Geometry) (a figure) Of which the
sides are not broken; regular (figure).

ଅକ୍ଷରା—୧୧. ବିଣ (ଅ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) —

Akhandya ଅକ୍ଷରାଗମ୍ଭୀ (ଦେଖ)
Akhandaniya (See)

ଅକ୍ଷରାବଳୀ—ପ୍ରାଦେ. (ଖୋରାଧା) କି —ଅକ୍ଷ ଧରଣ (ଦେଖ)

Akha tulibā Akha dharibā (See)

ଅକ୍ଷ ତୋଳିବା—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କି.—ଅକ୍ଷ ଧରଣ (ଦେଖ)

Akha tolibā Akha dharibā (See)

ଅକ୍ଷ ଧରଣ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) କି—୧ । ଅକ୍ଷ ପାଇଁ କାଠ ଅଣି ତାକୁ

Akha dharibā ଦାଣି ଓ ତନ୍ତ୍ରାବଳି କରି ଚକରେ ଲଗାଇ ଭଳି
କରିବା; ଅକ୍ଷ ଗଢ଼ିବା—1. To cut and plane
a piece of wood into the required
shape for an axle tree.

୨ । ଦେ. କି—କୌଣସି ବଦ ଅଭ୍ୟାସର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ।

2. To acquire a bad habit

୩ । ଦେ. କି—ଛଳନା କରିବା—3. To put forth
an excuse.

ଅକ୍ଷ ପାରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି.— ୧ । ଅକ୍ଷ ଧରଣ (ଦେଖ)

Akha pāribā 1. Akha dharibā (See)

୨ । ତନ୍ତ୍ରାବଳି ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଅକ୍ଷକୁ ଶରୀର

ଚକରେ ପ୍ରସ୍ଥାପନ—2. To fit a prepared
axletree into the navels of
the wheels.

ଅକ୍ଷ ପିନ୍ଧାଇବା—ଦେ. କି—ତନ୍ତ୍ରାବଳି ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା

Akha pindhāibā ଅକ୍ଷକୁ ଶରୀର ଦୂର ଚକରେ ପ୍ରସ୍ଥାପନ ।

To fit a prepared axletree into the
navels of the wheels.

ଅକ୍ଷରା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—

Akhabā ୧ । ଅଖୋରା; ଅସଭ୍ୟ—1. Boorish, uncivilized.

ମାକଡ଼ା ୨ । ହତାହତ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—2. Foolhardy.

ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ୩ । ଅଭଦ୍ର—3. Uncivil, unmannered; rude.

୪ । ଅଖାଡ଼ିଆ—4 Reckless; rash.

୫ । ଅମାଳିତ—5. Unrefined.

ଅକ୍ଷରକା—ପ୍ରା ବିଣ—(ଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା) —

Akharakā ଶୁଦ୍ଧି ବା ସ୍ଵାଭାବିକ ଅମାଳିତ (ସ୍ଥାନ) ।

ଅସାଫା Unswept (place).

ଅକ୍ଷରଚା—ଦେ. ବିଣ. (ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ.) —୧ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ
Akharachī ଖରଚ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ନାହିଁ—1. Having no
money to spend; pocketless.

୨ । ଯେ ବ୍ୟୟଶୀଳ ନୁହେଁ; କୃପଣ—Unspending;

miserly.

ଅଖଳ—୧୦. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ଖଳ) —

Akhala ୧ । ସରଳହୃଦୟ; କର୍ମିଳହୃଦୟ—1. Frank.

(ଅଖଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଉତ୍ତମପ୍ରଭାବ—2. Good natured.

୩ । ଯେ କ୍ରୂରସ୍ଵଭାବ ନୁହେଁ ।

3. Not of a cruel nature,

ଅଖଲା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅଖଳ) —ଅଖଳ (ଦେଖ)

Akhala Akhala (See)

ଅକ୍ଷରା

ଅକ୍ଷରା

ଅଖଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସ. ଅଖଳ) —ଅଖଳ (ଦେଖ)

, Akhaliā Akhala (See)

(ଅଖଳା, ଅଖଳେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅକ୍ଷ ସହି କରିବା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷ ପିନ୍ଧାଇବା (ଦେଖ)

Akha sahi karibā Akha pindhāibā (See)

ଅଖା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷଧାତୁ = ସଂଗ୍ରହ କରିବା) —

Akhā ୧ । ପାଲ, ଝୋଟ ବା ଛଣପଟ ନିର୍ମିତ ବସ୍ତ୍ର ବା ଅସ୍ତରଣ ।

ହାଳା, ବତ୍ତା 1. Sackcloth; gunny; tarpaulin.

ଅକ୍ଷା, ଅକ୍ଷା ଅକ୍ଷା ଯୋଡ଼ିବ, ଗୁଣ ଗାଢ଼ିବ । ଚର ।

୨ । ବସ୍ତ୍ରା; ଝୋଟନିର୍ମିତ ବସ୍ତ୍ରର ବଡ଼ ଧଳ; ବୋର ।

2. Gunnybag.

ସକଳ ପ୍ରକାର ସେ ଅକ୍ଷରେ

ଭର ଲଦିଲେ ବଳବରେ । ସମବାସ. ବାଚ.ଭାବଣ ।

ଅକ୍ଷରା—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅ + ଶାବିକା) —୧ । ଅସ୍ତରଣ ଶାଲିକା;

Akharā ସେ ଶାଲି ନାହିଁ—1. Feminine of Akharā;
one who has not yet taken her meals

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ୧ ଚଢ଼ିକ ଅଖର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିକ ଅଖର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିକ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିକ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅନ୍ଧା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅନ୍ଧା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଳ୍ପାହାର କରେ ।

2. (a woman) Eating very little.

୩ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ବହୁହାରକାରଣୀ; ଫେଟୁ ।

3. (Ironical) Gluttonous, greedy (woman).

ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ବହୁହାରକାରଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

(Ironical) A gluttonous woman.

ଅଖାଇ ବହୁଳ ଓଷା,

ତୋଳକ ଗୁରୁଳ ଓଳକେ ଖାଇଲେ, ତାକୁ ଅଳ୍ପ ବରଷା । ତପ ।

ଅଖାଇ ନାମ—ଦେ. ବି. (ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ବହୁହାରକାରଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

Akhāi nānī 1. (Ironical) Gluttonous woman.

୨ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋପନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ କର,

କିନ୍ତୁ ଖାଇ ନାହିଁ ବୋଲି ବାହାରେ ଦେଖାଇ ଦୁଏ ।

2 (Ironical) A woman who after having her fill pretends that she has not had her meal

ଅଖାଇ ନାମ ସବୁକାଟେଣୀ, ବସି ଥାଇ ତୁଲ ମୁଣ୍ଡେ

ସରାପାସରେ ଶବ୍ଦକର ହୁଏ, ମୁଁ କିଛି ଦେଇ ନାହିଁ ତୁଣ୍ଡେ । ହାସ୍ୟଭରଣ ।

ଅଖାଇଲ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ)—

Akhāil ୧ । ଯେ କେବେ ଉଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଖାଇବାକୁ ପାଇ

ଅଧାଉଁଟି ନାହିଁ—1. (a person) Who has never had a bellyful of meal.

୨ । ଅଖିଅ; ଯେ ଖାଇ ନାହିଁ—2. Unfed.

୩ । ଯେ ଭଲ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ ।

3. (a person) Who has got no dainties to eat.

ଅଖାଉ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ)—

Akhāu ଯେଉଁ ଲୋକ ଖାଇବାକୁ ପାଏ ନାହିଁ ବୋଲି ଖାଏ ନାହିଁ ।

ଅଧାଉଁଟି, ହାତୀତେ (a person) Who gets nothing to eat.

ଅଖାଉଟିଆ—ଦେ. ବି. ପୁ. (ସ. ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ)—

Akhāutī ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟଠାରୁ ଖରଦ କରୁବା

ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ (ଯଥା—ଧାନ, ଗୁରୁଳ) ନିଜେ ନ ଖାଇ ଲୁଚ ପାଇବା ପାଇଁ ବଢ଼ି କରେ ।

1. (a person) Who purchases food-grains etc to sell at a profit.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ (ଧାନ, ଗୁରୁଳ, ମୁଗ, ପରିବା) ନିୟମିତରୂପେ ବଜାରକୁ ବିକ୍ରି ନାହିଁ (କାରଣ ଉକ୍ତ ସମ୍ବଳମାନ ସେ ଉଦ୍ଭାବନ କରେ) ।

3. (a person) Who has not to purchase food-grains from the market for his own consumption.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ ବା ନିଜ ସେବରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟାଦିକୁ ନିଜେ ନ ଖାଇ ଲୁଚ ପାଇଁ ବିକ୍ରି କରେ—3. (a person) Who sells the food-grains or other produce of his land for gain in the market.

ଅଖାଉଟି—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଖାଉଟିଆ (ଦେଖ)

Akhāutī

Akhāutī (See)

ଅଖାଏତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ଓ ବି. (ସ. ଅଖାଦ୍ୟ)—

Akhāed

ଅଖାଦ୍ୟ (ଦେଖ)

Akhādyā (See)

ଅଖାଡୁ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ବିଶ୍ୱରାଜ୍ୟ; ବିବେଚନାରାଜ୍ୟ—

Akhārdū

1. Rash; reckless.

ଅକଢ଼

୨ । ଅସୁବିଧାନକ—2. Inconvenient.

ଅକ୍ଷତ

୩ । ଅକଢ଼ବାଗିଆ; ଜିଦିଖୋର—3. Obstinate.

ଅଖାଡୁଆ—ଦେ. ବି. ପୁ.—ଅଖାଡୁ (ଦେଖ)

Akhārdūā

Akhārdū (See)

(ଅଖାଡ଼େଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅଖାତ—ସ. ବି. (ଅ + ଖାତ)—ଅଖନିଜ; ଯାହା ଖୋଲାଯାଇ ନାହିଁ ।

Akhāta

Undug.

ସଂ. ବି.—୧ । ଦେବଖାତ; ପ୍ରାକୃତିକ ଜଳାଶୟ ।

1. A natural tank; a lake.

୨ । (ତୁଗୋଳ) ଉପସାଗର—2. Bay.

ଅଖାତର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଅ. ଖାତର)—

Akhātariā (See)

Akhātara ୧ । ବେଖାତର; ଅସମ୍ମାନ—1. Disregard.

ବେଧାତିର

୨ । ଅମାନ୍ୟ—2. Disrespect.

ଅଧାତିର

୩ । ଅପମାନ—3. Insult.

ବେଧାତିର

ଦେ. ବି. —ଅଖାତରଆ (ଦେଖ)

ଅଖାତରଆ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ; ଅ. ଖାତର)—

Akhātariā ୧ । ଯେ କାହାରକୁ ଖାତର ବା ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ ।

ବେଧାତିର

1. Not caring any one.

ବେଧାତିରି

୨ । ଗୁରୁଜନାଦି ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଯେ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଏ ନାହିଁ—2. Not showing respect to one's elders.

୩ । ଅମର୍ଯ୍ୟାଦ; ସମ୍ମାନରହଣ—3. Disrespectful.

୪ । ଅପମାନିତ—4. Insulted; slighted.

ଅଖାତର—ଦେ. ବି. —ଅଖାତର (ଦେଖ)

Akhātir

Akhātara (See)

ଦେ. ବି. —ଅଖାତରଆ (ଦେଖ)

Akhātariā (See)

ଅଖାତରି—ଦେ. ବି. ଓ ବି. —ଅଖାତର (ଦେଖ)

Akhātiri

Akhātara (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୂ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ

ଅଖାଦ—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତ୍ରର) ବ. ଓ ବଣ. (ସ. ଅଖାଦ୍ୟ)—ଅଖାଦ୍ୟ (ଦେଖ)
Akhād Akhādya (See)

ଅଖାଦ—ଦେ. ବଣ. (ସ ଅ + ଓ. ଖାଦ)—
Akhāda ୧ । ଯେଉଁ ଅଳଙ୍କାର ଅବିଚଳ ଖାଦ ବା ନିରୁଷ୍ଣ
ଅଧାଦ, ଅଧାଦାନ ଧାତୁ ମିଶ୍ର ନାହିଁ—1. Unalloyed.
ବେଶୋଟ ୨ । ବିଶୁଦ୍ଧ—2. Pure.

୩ । ଅମିଶ୍ର—3 Unmixed;
unadulterated.

ଅଖାଦ୍ୟ—ସ. ବଣ. (ଅ + ଖାଦ୍ୟ)—
Akhādya ୧ । ଅଭୋଜ୍ୟ, ଭୋଜନର ଅନୁପଯୁକ୍ତ—
1. Unactable; unfit for consumption.

୨ । ଅଭକ୍ଷ୍ୟ; ଯାହା ଖାଇବା ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିଷିଦ୍ଧ—
2. Prohibited (food).

୩ । ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର (ଖାଦ୍ୟ)—3. Unwholesome.
(food).

ଦେ. ବ—୧ । ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ଖାଦ୍ୟ—1. Unwholesome
food.

୨ । ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ—2. Prohibited food.

୩ । ଭୋଜନର ଅଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ—2. Anything unfit
for consumption.

ଅଖାପଟ—ଦେ. ବ—ଅଖାର ବଡ଼ ମୁଣି, ବସ୍ତ୍ର—
Akhāpata Gunny bag

ଛାଳାବ ଥଳେ
ଅ. ଖା, ବୋରା

ଅଖାପାଲ—ଦେ. ବ—ଅଖାର ଭିତର ବଡ଼ ବସ୍ତୁ—Sackcloth.

Akhāpāla

ତେବମାଳ

ମାଳ

ଅଖିଆ—ଦେ. ବଣ. (ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ.) (ସ. ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ)—
Akhia ଯେ ଖାଇ ନାହିଁ—Unfed.

(ଅଖାଦ-ଶ୍ଵୀ) ଦେ. ବ—ନ ଖାଇବା—

ନାଥେୟେ Not taking any food.

ଧୁଆ

ଅଖିଆ ଅପିଆ—ଦେ. ବଣ. (ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ.—ସଦୃଶର ଶବ୍ଦ)—

Akhia apia (ସ. ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ; ଅ + ପା ଧାତୁ)—ଯେ ଖାଦ୍ୟ

ନାଥେୟେ ନାଦେୟେ ଖାଇ ନ ଥାଏ ଓ ଜଳପାନ କରି ନ ଥାଏ—

ନେହ ଖା ପିକେ One who has not taken any food
or drink.

ଅଖିତ୍ରୁତିୟା—ଦେ. ବ. (ସ. ଅକ୍ଷୟ ତ୍ରୁତିୟା)—

Akhitrutīyā ଅକ୍ଷୟ ତ୍ରୁତିୟା (ଦେଖ)

ଅକ୍ଷୟତ୍ରୁତିୟା Akshayatrutīyā (See)

ଅକ୍ଷୟୀ, ଅକ୍ଷୟୀ

ଅଖିନ୍ନ—ସ. ବଣ. ପୁଂ. (ଅ + ଖିନ୍ନ)—୧ । ଖେଦଶୂନ୍ୟ; ଅଦୁଃଖିତ—
Akhinna 1. Griefless; not sorrowful.

(ଅଖିନ୍ନ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅଶ୍ରାନ୍ତ; ଅକ୍ଳାନ୍ତ—2 Unwearied;
untired.

ଅଖିମୁଠି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବ—ଅକ୍ଷିମୁଠି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Akhimuthi (etc) Akshimuthi etc. (See)

ଅଖିଳ—ସ. ବଣ. [ବହୁଶ୍ରୁତ, ଅ (ନାହିଁ) + ଖିଳ (ଶୂନ୍ୟ) ଯହିଁରେ]—

Akhila ୧ । ସକଳ; ସମୁଦାୟ—1. All.

୨ । ସମଗ୍ର—2. Whole; entire

୩ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ—3 Universal

ଦେ. ବ—ଅଖିଳବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ; ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ—

The entire Universe.

ଭଗବାନ ପ୍ରଭୁ ଇଶ୍ୱର, ଯେ ବସ୍ତୁ ଅଖିଳ ଠାକୁର । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବାନ ୨୩ ।

ଅଖିଳଜନନୀ—ସ. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ଭବ)—୧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମାତା—1 The

Akshilajānanī Mother of the whole Universe.

୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—2. Goddess Lakshmi.

୩ । ରାଧିକା—An epithet of Rādhikā.

୪ । ସମଗ୍ର ଜଗତର ମାତୃଗଣ—4 The motherhood
or the whole body of the mothers of
the Universe.

୫ । ପୃଥିବୀ—5. The earth.

ଅଖିଳ ଜନନୀ ନାମା ମୃଗମତ କଲ୍ୟାଣ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ କବିଶାସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଶାନ୍ତି ।

ଅଖିଳବାସ—ସ. ବ—(ବହୁଶ୍ରୁତ) ଭଗବାନ; ପରମେଶ୍ୱର—God.

Akhilabāsa ପ୍ରବଳ ହୋଇବା ଶୁଣି ଅଖିଳ ବାସ । ପ୍ରାଚୀ, ଶଶିଶେଖର ।

ଅଖୁଆ—ଦେ. ବଣ—ଯେଉଁ କପାକୁ କପାଖାଇ ହାଲୁ ମଞ୍ଜି କରା ଯାଇ

Akhuā ନାହିଁ, ଖୁଆ ହୋଇ ନ ଥିବା (କପା)—cotton

Which has not been shorn of its
seeds by a ginning machine.

ଅଖୁଣ—ଦେ. ବଣ (ସ. ଅକ୍ଷୁଣ)—୧ । ଅକ୍ଷତ; ଯାହା ଖଣିଆ ହୋଇ ନାହିଁ—

Akhuna 1. Uninjured.

ନିର୍ଦ୍ଦିତ ୨ । କଳଙ୍କଶୂନ୍ୟ; ଯହିଁରେ ଦାଗ ନାହିଁ—2 Stainless.

ବେଚୋଟ ୩ । ନିଖୁଣ; ପୂର୍ଣ୍ଣବସ୍ତୁ—3. Whole; undiminished.

ଅଖେଦ—ସ. ବ. (ନଷ୍ଟ ଭବ; ଅ + ଖେଦ)—ଖେଦରହିତ୍ୟ—

Akheda Freedom from sorrow.

(ଅଖେଦ—ଶ୍ଵୀ) ସ. ବଣ. ପୁଂ—ମନୋନେଦନାଶୂନ୍ୟ—

Sorrowless.

ଅଖେମ—ପ୍ରା. ବଣ. (ସ. ଅକ୍ଷମ)—ଅକ୍ଷମ (ଦେଖ)

Akhema Akshama (See)

ଅଖେମତା—ପ୍ରା. ବ. ଓ ବଣ. (ସ. ଅକ୍ଷମତା)—ଅକ୍ଷମତା (ଦେଖ)

Akshematā Akshamatā (See)

ଅଖୋବା—ଦେ. ବଣ—ଅଖୋବା (ଦେଖ)

Akhabā Akhabā (See)

ଅକ୍ଷ

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟଦେ ପୂଜିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉଁ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅଁ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟୁଁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗାଁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗାଁଁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ୍ତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଖ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଖ୍ୟାତ)—୧ । ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ; ପ୍ରତିଷ୍ଠାହୀନ—
Akhyāta 1. Unrenowned.

(ଅଖ୍ୟାତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଖ୍ୟାତବନ୍ତ—2 Notorious.

(ଅଖ୍ୟାତ—ବି) ୩ । ଅବିଦ୍ୟତ—3. Unknown.

ଅଖ୍ୟାତନାମା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ନଷ୍ଟ ଭବ୍ଯ; ଅ + ଖ୍ୟାତନାମା—
Akhyātanāmā ୧ମା.୧ବ.)—ଅଜ୍ଞାତନାମା; ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ; ସଂସାରରେ
ଯାହା ନାଆଁ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ—Unknown to
fame; unrenowned.

ଅଖ୍ୟାତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଖ୍ୟାତ)—

Akhyāti ୧ । ଅପ୍ରଶଂସା, ନିନ୍ଦା—1. Blame

୨ । ଦୁର୍ନାମ; ଅପସନ୍ନ—2. Evil repute; notoriety.

୩ । ଅପବାଦ—3 Defamation.

ଅଗ (ଧାତୁ)—ଫ—ବକ୍ରଗମନ କରିବା—To move in a
. Aga (root) crooked or slanting manner.

ଅଗ—ସ. ବି. (ଅ + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଅ; ଯେ ଗତି କରେ ନାହିଁ)—

Aga ୧ । ପର୍ବତ—1. Mountain.

ଉଗା, ଆଗା ୨ । ବୃକ୍ଷ—2. Tree.

ଆଗା, ନାକ ୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The sun.

(ବିପଦ—ମୂଳ) ୪ । (ପାଦରେ ଗମନ କରୁ ନ ଥିବାରୁ) ସର୍ପ—
Serpent.

ଦେ. ବି (ସ. ଅଗ୍ର)—୧ । ଅଗ୍ର—1. Top

୨ । ବସ୍ତୁର ଶେଷ ମୁଣ୍ଡ—2. The end; extremity.

କୃଷ୍ଣ ଚାନ୍ଦା ଶୁଣିଣ ବାଉ ପର ବେଗ

ଯୋଡ଼ାକ ପିଠିରେ ପିନ୍ଧିଲେ ବାନ୍ଧି ଅଗ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାବୀର. କର୍ଣ୍ଣ ।

୩ । (ବୃକ୍ଷପର୍ବତାଦିର) ଶୃଙ୍ଗ ବା ଶିଖର—3 Summit or
top (of mountain or tree)

ଦେ. ବିଶ—ଅଗ୍ରଦେଶସ୍ଥ—Situating on or
pertaining to the top.

ଅଗଉର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଗୌରବ)—୧ । ବେଶାଭର—

Agaur 1 Want of regard.

ବେଆତିବ ୨ । ଅଗ୍ରାଦର; ଅସମ୍ମାନ; ଅମାନ୍ୟ—

ବେଆତିବ 2 Disregard; Disrespect.

୩ । ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଅନାଦର—3. Slight.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଗୌରବହୀନ; ଅସମ୍ମାନ—1. Dishonoured.

୨ । ଅନାଦର—2. Slighted; disregarded.

ଅଗଉରବ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅଗୌରବ)—ଅଗଉର (ଦେଖ)

Agauraba Agaur (See)

ଅଗକଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଗ୍ର + କର୍ତ୍ତ୍ତିତ)—ଯେଉଁ କଣ୍ଡୁ ବା

Agakatā ବୃକ୍ଷାଦିର ଅଗ୍ରଭାଗ କଟା ଯାଇଛି; ଲଣ୍ଡି କରାଯାଇଥିବା—

ଉଗାକଟା Having the top cut; lopped off;
ଟୁଟ pollard.

ଦେ. ବି—ଅଗଖୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Agakhuntā (See)

ଅଗଖୁଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗ୍ର + ଓ. ଖୁଣ୍ଡିବା) — ଶସ୍ୟଗଛ
Agakhuntā (ଯଥା—ଧାନଗଛ) ଆଦିର ମୂଳଭାଗ ଭୂମିରେ
ଶିଷ୍ୟକାଟି ଥାଇ ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଥିବା କେଣ୍ଡାମାନ ଛିଣ୍ଡାଯିବା—

The cutting of the ears from the
standing cornplants

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଗକଟା (ଦେଖ)

1 Agakatā (See)

୨ । ଯେଉଁ ଶସ୍ୟଗଛର ଅଗରୁ କେଣ୍ଡା ଛିଣ୍ଡାଲ ନିଆଯାଇ ଥାଏ—

2 (corn plants) Having the ears cut off.

ଅଗଗୋଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଗୋଡ଼ର ଅଗ୍ରଭାଗ; ଗୋଡ଼ ଆଙ୍ଗୁଠିର ଅଗ୍ରଭାଗ—
Agagorda The extremity of the toe of
ପାଞ୍ଚେର ଆଙ୍ଗୁଳ the leg.

ପାଞ୍ଚେର ଆଙ୍ଗୁଳ ଗୋ ଅଗ ଗୋଡ଼ରେ କଣ୍ଟା ନ ବାନ୍ଧି—ଅଗାବତନ ।

ଅଗଙ୍ଗା—ସଂ. ବିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଗଙ୍ଗା)—

Agāṅga ୧ । ଗଙ୍ଗାନଦୀସ୍ଥାନ (ଦେଖ)—1. (a country).

(ଅଗଙ୍ଗା—ଶ୍ରୀ) Not having the river Ganges
flowing through it.

୨ । ଗଙ୍ଗାନଦୀଠାରୁ ଗୁରୁ ଦୂରରେ ଥିବା ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ
(ଦେଖ)—2. (a country) More than
eight miles distant from the river
Ganges,

୩ । ନଦୀସ୍ଥାନ (ଦେଖ)—3. Riverless (country).

ଅଗଛ—ଦେ. ବି (ସଂ ଅ + ଓ. ଗଛ)—୧ । ସ୍ଥାନବୃକ୍ଷ; ମୂଲ୍ୟହୀନ ବୃକ୍ଷ—

Agachha 1. Valueless tree

ଆଗାଛା ୨ । ଅକାର୍ଯ୍ୟକା ଗଛ—2 Useless tree.

୩ । ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଠିଥିବା ଅକାର୍ଯ୍ୟକା ଉଦ୍ଭିଦ—

3 Useless plants growing in corn-
fields

ଅଗଛ—ଦେ. ବି—ଅଗଛ (ଦେଖ)

Agachha Agachha (See)

(ଅଗଛ—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବିଶ—(ଯାହା ଗଛେ ନାହିଁ ବା ମାନେ ନାହିଁ)—

୧ । ଅସୁନ୍ଦର—1 Graceless.

୨ । ଲବଣ୍ୟହୀନ—2 Unsymmetrical

୩ । ଅସମ୍ଭବ—3 Improbable.

୪ । ଅନୁପଯୋଗୀ—4 Unsuitable.

୫ । ଅସଂଯତ; ଅସଂବଦ୍ଧ—

5 Ill arranged, irregular.

୬ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କଥାକୁ ସଜାସଜ କରି କହି ପାରେ ନାହିଁ—

6. (a person.) Who can not speak in
an arranged manner.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ସ	ଞ୍	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ୠ

ଅଗଚ୍ଛା—ଦେ. ବି—ଅଗଚ୍ଛ (ଦେଖ)

Agachhi Agachha (See)

ଅଗଚ୍ଛୀ—ଦେ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀଠାରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର କୃତ କର୍ମକୁ

Agachhi ମିଥ୍ୟାରେ ଆଶେଷ କରାଯାଏ— (a woman)

To whom another person's doings
are attributed.

ଅଗଚ୍ଛୀର ଗଚ୍ଛେଇମା । ପ୍ରବଚନ ।

ଅଗଚ୍ଛୀ କି ଗଚ୍ଛେଇମା—ଗ୍ରା. କି. (ପ୍ରବଚନ)—୧ । ଜଣକର କୃତ କର୍ମକୁ

Agachhi ki gachheimା ମିଥ୍ୟାରେ ଅନ୍ୟଠାରେ ଆଶେଷ

କରିବା—1. To attribute another's doings
to a person.

୨ । ଅସମ୍ଭବ ବା ଅସୁନ୍ଦର କଥାକୁ ସଜାସଜ କରି ସମ୍ଭବ ବା
ସୁନ୍ଦର କରି କହିବା—2. (said of a woman) To
speak with such dexterity as to make
an impossible or ungraceful thing
appear possible or graceful.

ଅଗଜ—ସ. ବିଣ. (ବହୁସ୍ତୁତି; ଅ + ଗଜ)—୧ । ଗଜଶୂନ୍ୟ (ଦେଖ)—

Agaja I. (a country) Where there is no
elephant.

୨ । (ଅଗ + ଜନ୍ ଥାଉ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ପର୍ବତରେ ଜାତ—

2 Growing in the mountains.

୩ । ବୃକ୍ଷରୁ ଜାତ—3 Produced from tree

ସ. ବି (ପର୍ବତରୁ ଜନ୍ମିବାରୁ)—ଶିଳାଜାତୁ (ଦେଖ)

Śilājatu (See)

ଅଗଠଣ—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସ. ଅ + ଗଠନ)—ଅଗଠନ (ଦେଖ)

Agathana Agathana (See)

ଅଗଠନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଗଠନ)—ଅସୁନ୍ଦର; ଯାହାର ଗଣଣ ଅସୁନ୍ଦର

Agathana —Ugly; unsymmetrical

ବେଢ଼ାଢ଼ଳ

ଅଗଡ଼ଧାତା—ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ—ଅଗଡ଼ଧାତା (ଦେଖ)

Agardadhatā Agardadhatiā (See)

ଅଗଡ଼ଧାତା—ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ସ. ଅଗ + ଉଦ୍ଧତ)—

Agardadhati ୧ । କାଣ୍ଡଞ୍ଜନଶୂନ୍ୟ; ଅଖାଡ଼ାଆ—

ବେଆଡ଼ା 1 Reckless; rash.

ଅଗଡ଼ଧାତା ୨ । ଅଠିକଣା; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ; ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶୃଙ୍ଖଳା
ବା ଥାଏ ନ ଥାଏ—

2. Unsystematic; unmethodical

୩ । ଅତି ଢେଙ୍କା—3. Very tall.

୪ । ବୃହତ୍ତାପ—4. Big

୫ । ଶୁଦ୍ଧ ଲମ୍ବା—5 Very long.

ଅଗଡ଼ଧାତା—ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ—ଅଗଡ଼ଧାତା (ଦେଖ)

Agardadhatiā Agardadhati (See)

(ଅଗଡ଼ଧାତା—ଶ୍ରୀ)

ଅଗଡ଼ଧାତୁ—ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଗଡ଼ଧାତା (ଦେଖ)

Agardadhatu Agardadhati (See)

ଅଗଡ଼ ବଗଡ଼—ଦେ. ବିଣ. (ସଦୃଶ)—

Agrdabagardā ୧ । ବେଠିକଣା; ଅଠିକଣା; କ୍ରମବିହୀନ—

ଅଗଡ଼ ବଗଡ଼, 1 Unsystematic; unmethodical.

ଆଗଡ଼ମ୍ବାଗଡ଼ମ୍ ୨ । ଅସମ୍ଭବ—

ଅଡ଼ଞ୍ଚିତତତ୍ତ୍ୱ, 2 Not connected; disjointed

ଅ'ଡ଼ଞ୍ଚିତ, ୩ । ବ୍ୟର୍ଥ—3 Useless

ଅଗଡ଼ମ୍ବାଗଡ଼ମ୍ ୪ । ଅନର୍ଥକ—4 Meaningless.

୫ । ଅଲଗ୍ନ; ଗୋଲମାଲିଆ, ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଲତସ୍ତତ-
ବିଶିଷ୍ଟ—5. Confused.

୬ । ଅଗମ୍ଭ ନ ଥିବା—

6. Without head or tail.

ଦେ. ବି—୧ । ଏଣୁ ଭେଣୁ; ଯାହାତା—

1. Medley; jumble.

ଅଗଡ଼ ବଗଡ଼ ଶାବ ସେ, ଶଗଡ଼ ପର କୁଏ ସେ—ଦଗ ।

୨ । ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରଳାପ—

2. Confused jargon; ravings.

୩ । ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ବସ୍ତୁର ପଦାର୍ଥ—

3. Odds and ends; trash.

ଦେ. କି. ବିଣ—୧ । ଅଠିକଣାରୂପେ—

1. Unsystematically.

୨ । ଗୋଲମାଲିଆରୂପେ—2. In a confused
manner.

୩ । ଅସମ୍ଭବରୂପେ—3. In a disjointed manner.

ଅଗଡ଼ମ୍ ବଗଡ଼ମ୍—ଦେ. ବିଣ. ବି. ଓ କି. ବିଣ—ଅଗଡ଼ ବଗଡ଼ (ଦେଖ)

Agardam bagardani Agarda bagardā (See)

ଅଗଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗର୍ଗଳ)—

Agardā ମାଲଭିକ୍ଷି, ନେଳ ଦାସକେରେଖା ଗୁଲ୍ଲୁ; ଭିକ୍ଷି (ଦେଖ)

Jhīṇṇī (See)

ଅଗଣ—ସ. ବି (ଅ + ଗଣ)—୧ । ନିକୃଷ୍ଟ ଗଣ; ଛନ୍ଦଶାସ୍ତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ

Agana ଭିନ୍ନ ଅକ୍ଷରବିଶିଷ୍ଟ ଅଠଗୋଟି ଗଣ ମଧ୍ୟରୁ ଗୁଣ ଗୋଟି

ନିକୃଷ୍ଟ ଗଣ (ଯଥା—ଜ ଗଣ; ଇ ଗଣ, ସ ଗଣ; ଢ ଗଣ;

ଏହି ଗଣର ଅକ୍ଷରମାନ କବିତାର ଆଦ୍ୟରେ ରଖିବା

ଅନୁଚିତ ଅଟେ—ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର) ।

1. Name of 4 classes of alphabets which
should not be placed at the beginning
of a poem.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚଢ଼ିତ ଅଛନ୍ତି ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅଛନ୍ତି ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଶୋକିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ କପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଶୋକିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାତ୍ର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାତ୍ର’ ଶୋକିବେ; ‘କୂଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଶ୍ୟା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ନିକୃଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀ—2. Inferior class.

ଅଗଣିତ ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣିତ; ଅଗଣ୍ୟ)—ଅଗଣ୍ୟ; ଅସଂଖ୍ୟ;

ଅନଗନ ଅସଂଖ୍ୟ—Countless; innumerable.

ଅଗଣିତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣିତ)—୧ । ଅଗଣ୍ୟ; ଅସଂଖ୍ୟ—

Aganati 1. Countless.

ଅଗଣିତ ୨ । ଯାହା ସଂଖ୍ୟାରେ ହୋଇ ନାହିଁ—2. Uncounted.

ଅନଗିନିତ

ଅଗଣନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଗଣନା)—ଅଗଣ୍ୟ, ଅସଂଖ୍ୟ;

Aganana ଅସଂଖ୍ୟ—Countless

(ଅଗଣନା—ଶ୍ରେଣୀ)

ଅଗଣନା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣନ)—ଅଗଣନ; ଅଗଣ୍ୟ; ଅସଂଖ୍ୟ—

Aganana Countless

ଅଗଣିତ ଅଗଣ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଅଗଣନା ଗଣ

ଅନଗନ ଗଣନା ରଖିଲେ ମାତ୍ରରେ କର ସକ । ବୃଷ୍ଟିବଦ୍ ମହାଭରତ. ବନ ।

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରେଣୀ—(ଅଗଣନ + ଅ)—ଅଗଣନର ଶ୍ରେଣୀ—

Feminine of Aganana.

ଅଗଣନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗଣନୀୟ)—୧ । ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗଣିତ—

Agananiya 1 Countless.

(ଅଗଣନୀୟା—ଶ୍ରେଣୀ) ୨ । ଅଗଣିତ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସମାଜରେ ଗଣ୍ୟ

ମାନ୍ୟ ନୁହେଁ—2. Not respectable; man of straw.

୩ । ଅଗ୍ରାହ୍ୟ; ଯାହା ବିବେଚିତ ବା ଗୁରୁତ୍ୱ ହେବାର

ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—3 Inconsiderable.

ଅଗଣପେଟ—ଦେ. ବି. (ଯେଉଁ ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ଗଣିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ

Aganapeta ଭାଗ ମିଳିବ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଗର୍ଭରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର

ଆଲିପେଟ ଅଳ୍ପ ପଡ଼ି ନାହିଁ ।)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କିଛି ମାତ୍ର

ଭୁକ୍ତାପେଟ ଖାଇ ନାହିଁ—A person who has not

had a morsel of food.

ଅଗଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗଣ)—୧ । ଅଗଣ; ପ୍ରାଙ୍ଗଣ—

Agana 1. Courtyard.

ଆଗିନା, ଉତ୍ତାନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଗୋପାଳ ଅଗଣା ।

ଅଗ୍ନିନ ବଳ ମେ ପଡ଼ି ହୋଇ ବନ୍ଧୁ । କରକାଥ ଗଗନର. ୧୦୩ ।

ଗୁଣ ପ୍ରଭେଦ ଅଗଣା ଅଗଣା ପଡ଼ିବ । ସାରଳା ମହାଭରତ. ଅବ ।

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) . ସ୍ଥାନ—2. Place.

ବିକାଶର କ୍ଷେତ୍ର ନୁହେଁ ହେଉ ଅଗଣା ଚପସମ୍ଭାର କ୍ଷେତ୍ର ଏହି ।

ସାଧାରଣ ମହାଭାରତ ।

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣ୍ୟ)—୧ । ଅଗଣ୍ୟ; ଅସଂଖ୍ୟ—

ଅଗଣିତ 1. Coutless.

ଅନଗନା ବହୁବେଶ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଦେଖ ଅଗଣାରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ କ. ଭ. ବ. ଗୀତ ।

୨ । ଅଗଣିତ; ଯାହା ଗଣନା କରାଯାଇ ନାହିଁ—

2. Uncounted.

୩ । ନଗଣ୍ୟ; ଦୈର୍ଘ୍ୟ—

3. Contemptible; insignificant.

୪ । ଯେଉଁ ବାଳକର ଜାତକ ବା ଜନ୍ମପତ୍ରିକା ବିଷୟରେ

ଜ୍ୟୋତିଷିକ ଗଣନା କରାଯାଇ ନାହିଁ—

4. (a boy) Who has not had his

horoscope calculated.

(ଅଗଣା—ଶ୍ରେଣୀ) ଦେ. ବି. ସଂ—ଅପରିଚିତ ବାଳକକୁ ଦିଆଯିବା

ନାମ ବିଶେଷ—A name given to a boy

whose elder had died before his

birth.

ଅଗଣା ଅପୁରୁଷ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ, ସଂ. ଅ + ଗଣ୍ ଧାତୁ

Aganā apuchhā ଓ. ପ୍ରଭୁ ଧାତୁ)—୧ । ନଗଣ୍ୟ; ପେଡ଼ି

(ଅଗଣା ଅପୁରୁଷ—ଶ୍ରେଣୀ) ଲୋକକୁ କେହି ମନୁଷ୍ୟରେ ଗଣନା କରେ

ନାହିଁ କିମ୍ବା ପରାରେ ନାହିଁ—1. (a person)

Of no importance; insignificant.

୨ । ଯେ ଅନମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଆସିଥାଏ—

2. (a person) Who comes to a place

without any invitation.

୩ । ଯେ ଅନୁରୂପ ନ ହୋଇ କୌଣସି କର୍ମ କରେ—

3. (a person) Who does a work

without being asked to do it.

୪ । ଯେଉଁ ବାଳକର ଜାତକପତ୍ର ଗଣାଯୋଗ ହୋଇ ନାହିଁ—

4. (a boy) Whose horoscope has not

been cast.

୫ । ଯେଉଁ ବିବାହରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ଜାତକ ଗଣାଯୋଗ

ମେଳ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ—

5. (a marriage) In which the respec-

ective horoscopes of the bride-

groom and the bride have not been

calculated (to see if they will suit

each other).

୬ । ଯେଉଁ ଅଗନ୍ତୁକ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିବାହାଦି ଉତ୍ସବରେ

କେହି ତରୁ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ—

6. (a guest Who is not looked after

by any body in a social festivity.

ଅଗଣିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗଣିତ)—୧ । ଅସଂଖ୍ୟ, ଅସଂଖ୍ୟ—

Aganita 1 Countless.

(ଅଗଣିତ—ଶ୍ରେଣୀ) ୨ । ଯାହା ସଂଖ୍ୟା କରାଯାଇ ନାହିଁ—

2. Uncounted

୩ । ଅଜ୍ଞାତ—3 Not celebrated.

୪ । ଅଜ୍ଞାତ—4. Unknown.

ଅଗଣିତା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରେଣୀ. (ଅଗଣିତ + ଅ)—ଅଗଣିତର ଶ୍ରେଣୀ—

Aganita Feminine of Aganita.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣିତ)—ଅଗଣିତ; ଅସଂଖ୍ୟ—Countless.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ଋ

ଅଗଣ୍ଡ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗମ୍ୟ) ୧ । ପରିମାଣରେ ଅମାପ—

Aganda 1 Immeasurable.

ଅଗମ୍ୟ, ୨ । ଅମାପ, ଅତି ଗଭୀର (ଜଳ), ଅତଳସ୍ପର୍ଶ—

अथाह 2 Very deep; unfathomable
(ଯଥା, ନଈରେ ଏ ବର୍ଷ ଅଗଣ୍ଡ ପାଣି ଅଛି ।)

୩ । (ସ.ଅଗଣ୍ଡ)—ପୂର୍ଣ୍ଣ(ଭୋଜନ)—୩ A bellyful of (meal)

ଅଗଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗ୍ର ?)—ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇ ଧାନ ଅମଳ କରିବା

Agandā ପରେ ସେହି ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଧାନ କୁଟା ଦେହରେ ଲୁଗି
ରହିଯାଏ—Grains of paddy not severed
from the straw after treading.

ଅଗଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗଣ୍ୟ)—୧ । ଅସଂଖ୍ୟ; ଗଣନାଶୀତ; ସଂଖ୍ୟାଶୀତ—

Aganya 1. Countless

(ଅଗଣ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ନଗଣ୍ୟ, ଭୁକ୍ତ—2. Negligible; of no
importance; insignificant

୩ । ସାମାନ୍ୟ; ଲଢ଼ର—3. Slight.

୪ । ଦେହ—4. Contemptible

୫ । ଅଗ୍ରାହ୍ୟ—5. Inconsiderable

ଅଗତ—ଦେ. ଅ (ସ. ଅଗ୍ର)—ଦ୍ଵାଗକୁ ଆଗକୁ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ମାନ୍ତ୍ରନ୍ତର

Agat ତାଳ;—ଅଗତ ଗୁଲ୍—Interjection used by

अगत् elephant-drivers directing the elephant
to advance.

ଅଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗତ, ସେ ଗତ ହୋଇ ନାହିଁ) --

Agata ୧ । ବିଦ୍ୟମାନ; ଉପସ୍ଥିତ; ବର୍ତ୍ତମାନ—1. Present.

(ଅଗତା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—2. Unattained

ଅଗତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଗତି)—୧ । ଗତିରହଣ, ଚଳନର ଅଭାବ—

Agati 1. Want of motion.

୨ । ଅସନ୍ନତ; ମୁକ୍ତି ବା ମୋକ୍ଷର ଅଭାବ—

2. Want of salvation.

୩ । ଉପାୟହୀନତା—3. Want of resources.

୪ । ନିରାଶ୍ରୟତା—4. Helplessness.

୫ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—5. Misfortune.

୬ । ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ବହୁଶ୍ରୁ) —

୧ । ଗତିହୀନ—1. Motionless.

୨ । ଉପାୟହୀନ—2. Resourceless

୩ । ନିରାଶ୍ରୟ—3. Having no means

୪ । ସନ୍ନତ ବା ମୋକ୍ଷ ହୀନ—

4. Devoid of salvation

୫ । ନିରାଶ୍ରୟ—5. Helpless.

୬ । ବିପଦ—6 Involved in danger.

୭ ଦେ. ବିଶ—ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପୀ; ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପୀ—Doing evil acts.

ଅଗତିକ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ—(ବହୁଶ୍ରୁ, ଅ + ଗତି + କ)—

Agatika ଅଗତି (ଦେଖ)

(ଅଗତିକା—ଶ୍ଳୀ) Agati (See)

ଅଗତିପଣ—ଦେ. ବି—ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପୀ; ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପୀରେ ଗମନ—

Agatipana Bad conduct; taking to evil ways.

ମାତାଙ୍କ ଅତି ଅନୁପମ ଦେଖି କର । ମାଉଳା ମନୁଷ୍ୟର ଅପ ।

ଅଗତିର ଗତି—ଦେ. ବି—୧ । ନିରାଶ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାୟ ହରଣ—

Agatira gati 1 A helper of the helpless.

ଅଗତିର ଗତି ୨ । ଅମୋକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୋକ୍ଷଦାତା—

अगतिरको गति 2. Saviour of the sinner.

୩ । ବିପଦର ଉଦ୍‌ଧାରକ—

3. Deliverer of the afflicted.

ଅଗତିଆ—ସଂ. ବି. ବିଶ—(ସ. ଅ = ବିହୀନ, ରହିତ + ଗତି =

Agatyā ଗତିହୀନ)—୧ । ନିରାଶ୍ରୟ ହୋଇ—

1 In a helpless condition.

୨ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟଗତିକ ହୋଇ; ଉପାୟହୀନ ବିହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ—

2. Having no other resource or

alternative.

୩ । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ—3 Perforce; inevitably

ସଂ ଅ—ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର; ଫଳତଃ—

Veritably; as a matter of fact.

ଅଗଦ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ବହୁଶ୍ରୁ)—୧ । (ଅ + ଗଦ)—

Agada ମାରୋଗ; ସ୍ଵସ୍ଥ—1 Healthy; not sick.

(ଅଗଦା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । (ଅ + ଗଦା)—ଗଦାଶୂନ୍ୟ, ଗଦା ଧରି ନ ଥିବା—

2 Holding no mace; not armed

with mace.

୩ । (ଯାହାଦ୍ଵାରା ରୋଗ ନାଶ ହୁଏ) ଔଷଧ—

3. Medicine; antidote.

୪ । ଗଦ (ଦେଖ)—4. Gada (See)

୫ । ଧନ୍ଵନ୍ତରି ପ୍ରଣୀତ ଅଷ୍ଟ ଭଗବତ୍‌ଶ୍ଳୋକ ଚିକିତ୍ସାଗ୍ରନ୍ଥର ଷଷ୍ଠ

ଭାଗର ନାମ—5. Title of the 6th part of

a medical treatise by Dhanwantari.

ଅଗଦକାର—ସଂ. ବି. ସଂ—(ଉପପଦ ସମାସ, ଅଗଦ = ଅଗଦକୁ +

Agadamkāra କୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ସେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାରୋଗ

କରନ୍ତି)—ଚିକିତ୍ସକ, ବୈଦ୍ୟ—

Physician; doctor.

ଅଗଦ୍ୟ—ସଂ. ବି—(ଅ + ଗଦ୍ୟ)—୧ । ସଦୋଷ ଗଦ୍ୟ; ସେହି

Agadya ଗଦ୍ୟ ରଚନାରେ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଭାଷା ଦୋଷ ରହିଅଛି—

1. Faulty prose.

୨ । ପଦ୍ୟ; କବିତା—Poetry

ସଂ. ବିଶ—ଅକଥ୍ୟ; ଅକଥ୍ୟମ୍—Unspeakable.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସଜ୍ଜିତ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଅନ୍ତର ଓ ମାନ୍ୟ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଅନ୍ତର ଓ ମାନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିକା କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନ୍ୟକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନ୍ୟକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଗଧୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍—ଅଗଧୁଆ (ଦେଖ)

Agadhua Agadhua (See)

ଗ୍ରା. ବି—ଅସ୍ବାତ ଅବସ୍ଥା—State of having had no bath.

ଅଗନା ଅଗନି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍—(ସଂ. ଅଗମ୍ୟ)—ଅତି ଅଗମ୍ୟ; ନିବିଡ଼;

Aganā agani ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ (ବନ)—Impenetrable; very dense (forest).

अगम [ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ କେବଳ 'ବନସ୍ତ' ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରେ ଲାଗେ ।]

ଅଗନାଗନି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍—ଅଗନା ଅଗନି (ଦେଖ)

Aganāgani Aganā agani (See)

ଅଗନାଗିନି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍—ଅଗନା ଅଗନି (ଦେଖ)

Aganāgini Aganā agani (See)

ଅଗନାଗ୍ନି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍—ଅଗନା ଅଗନି (ଦେଖ)

Aganāgni Aganā agani (See)

ଅଗନି—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି—(ସଂ. ଅଗ୍ନି)—ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—

Agani Fire.

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରୁ ନାଭି ଯେ ଦୃଶ୍ୟ ଅଗନି । କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ମହାଭରତ. ବନ ।

ଅଗନ୍ତବ୍ୟ—ସ. ବିଶ୍. (ଅ + ଗନ୍ତବ୍ୟ)—

Agantabya ୧ । ଗମନର ଅଯୋଗ୍ୟ, ଯହିଁରେ ଗମନ କରି ହୁଏ (ଅଗନ୍ତବ୍ୟ—ଶ୍ଳୀ) ନାହିଁ (ଯଥା—ପଥ)—1. Impassable.

୨ । ଯେଉଁଠାକୁ ଗମନ କରିବା ଅନୁଚିତ (ଯଥା—ସ୍ଥାନ)—

2. (a place) Where one ought not to go.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସହବାସ କରିବା ନିଷିଦ୍ଧ—

3. (a person) With whom a person is prohibited from having cohabitation.

୪ । ଯେଉଁ ତିଥିରେ କୌଣସି ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଅନୁକୂଳ କରିବା ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିଷିଦ୍ଧ—4. (a day)

Which is inauspicious according to astrology for starting on a mission.

ଅଗନ୍ତବ୍ୟ ତିଥି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଥା)—ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଯେଉଁ ତିଥିରେ

Agantabya tithi ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ନିଷିଦ୍ଧ—A day which is astrologically inauspicious for starting on a mission.

(ଯଥା—ଦ୍ରାବ୍ୟଶିଳ୍ପ ତିଥି, ବିଷ୍ଣୁ, ବ୍ୟାଧିପାତ, ବୈଷ୍ଣବ ଯୋଗ-

ସୂକ୍ତ ତିଥି, ଉଷ୍ମାତନସବସୂକ୍ତ ତିଥି; ବ୍ରହ୍ମଶସ୍ତ୍ରାଦି ।)

ଅଗବଥୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗ୍ନି ମନ୍ତ୍ର, ଅଗ୍ନି ମଥନ)—ଅଗ୍ନି ମନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Agabathu Agnimantha (See)

ଅଗବଥୁ ବ୍ୟାଧି କୋଳ ଶ୍ରେଣୀକୋଷ । କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ମହାଭରତ. ବନ ।

ଅଗବଥୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗାତ କରିବା—ଦେ. (ବାକ୍ୟ)—

Agabathu saṅge saṅgāta basibā

ଦେହରେ ଅଗାଧାତ ଫଳ ଦେହ ଫୁଲି ଗଲେ ଲେଖି ଅଗବଥୁ ଗଛ ନିକଟକୁ ଯାଇ ତା ଉପରକୁ ଗଣ୍ଡାଏ ଗୁଡ଼ଲ ପକାଇ ଦେଇ ଉକ୍ତ ଗଛକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି କହନ୍ତି “ମୁଁ ତୋ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗାତ କରିଲି ।” ଏପରି କଲେ ଦେହରୁ ଅଗାଧାତଜନିତ ଫୁଲ ଓ କଣ୍ଡ ଛାଡ଼ିଯାଏ । ଫଳତଃ ଏ ଗଛର ସ୍ପର୍ଶରେ ଅଗାଧାତ ଭଲ ହୁଏ—

(a person suffering from nettlerash) To set up god-relationship with the Againathu tree.

ଅଗଭଙ୍ଗା—ଦେ. ବିଶ୍. (ସ. ଅଗ୍ର + ଭଞ୍ଜ ଧାତୁ)—

Agabhaṅgā ୧ । ଯାହାର ଅଗ୍ର ଭଗ୍ନ କରାଯାଇଅଛି (ଯଥା—
ଭଗାତ ଗାଁ ଗୁଲ୍ଲ, ଶୁଦ୍ଧରୁଣ)—1 Having the tips broken.

୨ । ଯାହାର ଅଗ ବା ଶିଖର ଭଗ୍ନ ହୋଇଅଛି—

2 With a broken top.

(ସଂ) ୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ଆରମ୍ଭ କର୍ମ ବା ପ୍ରସ୍ତାବକୁ (ଅଗଭଙ୍ଗେଇ—ଶ୍ଳୀ) ପ୍ରଥମରୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଏ—3. A person who breaks up a work or proposal at the outset.

୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶେଷ ହେବା ବେଳକୁ ନିରୁତ୍ସାହ ହୋଇ ବନ୍ଦ କରି ଦିଏ ବା ବିଚାଡ଼ି ଦିଏ—4 A person who begins a work with right earnest but breaks it off before it is finished

ଅଗମ—ସ. ବି. (ଅ + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଅ; ଯାହାର ଗମନ ବା
Agama ଗତି ନାହିଁ)—୧ । ପର୍ବତ—Mountain.

୨ । ଗଛ—2. Tree

ସ. ବିଶ୍. ସଂ—୧ । ସ୍ଥିର; ଗତିହୀନ—1. Motionless.

(ଅଗମା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ସ୍ଥାବର—2. Immovable.

(ଅଗମତା—ବି)

ଅଗମତା—ସଂ. ବି (ଅଗମ + ଭାବାର୍ଥେ. ତା; ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଗମ
Agamatā ବା ସ୍ଥାବର ବସ୍ତୁ ପରି ଅବହେଳା କରିବାର ଭାବ)—

୧ । ମାନମୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅବମାନନା; ପୂଜ୍ୟପୁଜା ବ୍ୟବହାର—
1. Disregard or slight shown to a respectable person.

୨ । ଅସମ୍ମାନ; ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା—2. Disrespect

୩ । ଅପମାନ—3. Insult.

ଅଗମମୟ—ସଂ. ବିଶ୍. (ଅ + ଗମମୟ)—ଅଗମ୍ୟ (ଦେଖ)

Agamaniya Agamyā (See)
(ଅଗମମୟା—ଶ୍ଳୀ)

ଅଗମଲା—ଦେ. ବିଶ୍—ଯେଉଁ ଧାନ ଢଳାକୁ ବେଙ୍ଗଳା ନ ପକାଇ
Agamālā କେଣ୍ଡାର ଅଗକୁ ଗୋଡ଼ରେ ମଳ ଲେପେ ଚଢ଼ିବୁ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ଶିଷ୍ଟାଦ୍ଧା ଧାନ ବାହାର କରନ୍ତି—(paddy sheaf)

ଅଗାଡା Which has been trodden upon by the feet and paddy grains separated thereby.

ଦେ. ବି. ୧ । ଗୋଡ଼ରେ ଅଗ ମଳାଯାଇ ଧାନ ବାହାର କରି ନିଆ ଯାଇଥିବା ଶସ୍ୟସ୍ଥାନ ଖୁଣ୍ଟା ନଡ଼ା—

1 Straw from which paddy has been separated by treading with the feet

୨ । ବେଙ୍ଗାଳୀ ନ ପକାଇ ଧାନ ହଳାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ମଳ ତହିଁରୁ ଧାନ ପୃଥକ୍ କରିବା କର୍ମ—

2. The operation of treading upon the paddy sheaf to separate the grains.

ଅଗମିତ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ). ବିଶ. (ସଂ. ଅଗମ୍ୟ) — ଅଗମ୍ୟ; ଯେଉଁଠାକୁ Agamita କେହି ଯାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ—

Unapproachable; inaccessible.

ଉର୍ଜସ୍ବ କଟକ ଶୋଣିତପୁର । ଅଗମିତ ସ୍ବର ନର ଅସ୍ବର ॥

ଈଶ୍ଵ ଶଙ୍କର—ଉଷାଭିଳାଷ ।

ଅଗମୁଳ —ଦେ. ବି. (ବିପରୀତାର୍ଥ ସହଚର, ସଂ. ଅଗ୍ର + ମୂଳ)—

Agamūla ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅଗ୍ରଭାଗ ଓ ମୂଳଭାଗ—

ଆଗାଗୋଡ଼ା 1. Top and root; head and tail.

ଆଗାଗୋଡ଼ା ୨ । ଶେଷ ଓ ଆଦ୍ୟଭାଗ—

2. Beginning and end

୩ । ଧାରାବାହିକତା—3. Sequence.

(ଯଥା—ତା କଥାରେ ଅଗ ମୂଳ କିଛି ନାହିଁ ।)

ଦେ. ବିଶ. ୪ । ଅଗ୍ରରେ ସ୍ଥିତ ଓ ମୂଳରେ ସ୍ଥିତ—

4. Situated at the top and at the base

ଅଗମୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଅଗକୁ ମୋଡ଼ି ତହିଁର

Agamordā ପ୍ରାକୃତିକ ବୃଦ୍ଧିକୁ ରହିତ କରାଯାଏ—

1 (tree) Whose top has been bruised or squeezed in order not to let it grow tall

୨ । ଯାହାର ଅଗପାଖ ମୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଇଥାଏ—

2. Nipped at the top.

ଅଗମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗମ୍ୟ)—୧ । ଗମନର ଅସାଧ୍ୟତା; ଦୂରମ—

Agamyā 1. Impassable; unapproachable.

୨ । ଦୂରୈଦ୍ୟ; ଅଭେଦ୍ୟ (ଯଥା—ବନ)—

2. Impenetrable

୩ । ଅବୋଧଗମ୍ୟ; ଅବୋଧ—

3. Incomprehensible; not capable of being understood; unintelligible.

୪ । ଅଜ୍ଞେୟ—4. Unknowable.

* । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—

5. (a place) Where one ought not to go

୬ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ଶାସ୍ତ୍ରାଦିନିଷିତ—6. (a place)

Where one is prohibited from going.

୭ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ପୁଂ. ଯେଉଁ ପୁରୁଷକୁ ସଙ୍ଗମ କରିବା (ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ) (ଅଗମ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) ନିଷିଦ୍ଧ—7 (a male) Whom a female is enjoined not to cohabit with.

ଅଗମ୍ୟାଗମନ—ସ. ବି. ୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍—୧ । ନିଷିଦ୍ଧ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା—

Agamyāgamana 1. Going to a prohibited place

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ) ଅଗମ୍ୟ ପୁରୁଷର ସହବାସ—2. (In the case of a female) Cohabitation with a male of the prohibited class.

ଅଗମ୍ୟା—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଗମ୍ୟ + ଆ)—ଅଗମ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ, ଯେଉଁ Agamyā ସ୍ତ୍ରୀକୁ କୌଣସି ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ସହବାସ କରିବା ନିଷିଦ୍ଧ—

Feminine of Agamyā; (a woman) whom a certain male should not cohabit with

[ଦ୍ରୁ—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରମତରେ ନିଜର ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅଗମ୍ୟା; ବିଶେଷତଃ ଗୁରୁପତ୍ନୀ, ରାଜପତ୍ନୀ, ଶୋଭାପତ୍ନୀ, ବନ୍ଧୁପତ୍ନୀ, ଭଗିନୀ ଓ ଭଗିନୀସ୍ତ୍ରୀମାନେ, କନ୍ୟା ଓ କନ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀମାନେ; ସଗୋତ୍ରା, ଉଚ୍ଚତରବର୍ଣ୍ଣୀ, କୁମାରୀ, ଅନ୍ୟଜା, ରଜସ୍ଵଳା, ଶରଣାଗତା, ତପସ୍ବିନୀ ଓ ନ୍ୟାସୀକୃତା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅଗମ୍ୟା; ଏମାନଙ୍କୁ ସହବାସ କଲେ ପୁରୁଷର ମହାପାତକ, ଅଭିପାତକ ଓ ଅନୁପାତକ ହୁଏ ।]

ଅଗମ୍ୟାଗମନ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଅଗମ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ସହବାସ—

Agamyāgamana Cohabitation with a woman of the prohibited class.

ଏବେ ସେହି ସିନା, ଲକ୍ଷ୍ମଣର ସଖା ହେବ ଅଗମ୍ୟାଗମନେ ।

ସ୍ଵଧୀନାଥ. ମହାଧାତ୍ତା ।

[ଦ୍ରୁ—ଅଗମ୍ୟାଗମନ ମହାପାପ; ଏଥିର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଧି ମନୁସାହିତ୍ୟ

୧୧ ଅ. ୧୭୦-୧୭୯ ଶ୍ଳୋକରେ ଅଛି—ରାମଶଙ୍କର. ମନୁସାହିତ୍ୟ ।]

ଅଗର୍—ବୈଦେ. ଅ. ୧ । (ଆ. ଅଗର)—ଯଦି; ଯଦ୍ୟପି—

Agar

1. If; even if.

ଅଗର ୨ । (ଆ. ମଗର)—ମାତ୍ର; କିନ୍ତୁ—2. But.

ଅଗର ୩ । (ଆ. ମଗର) ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—3. On the other hand.

୪ । (ଇଂ Auger; ଅଗର) କାଠକୁ ଫୋଡ଼ି ବିକ୍ଷ କରିବା

ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବଜେଇଙ୍କ ରଥର ଯନ୍ତ୍ର—

4. A carpenter's auger.

ଗ୍ରା ବି. (ସଂ. ଅର)—ଅର; ମେଘନାଳ—Mica

ଦେ—‘ଅଗ’ ଶବ୍ଦର ୨ଷ୍ଠୀ ବିରକ୍ତି—ଅଗ୍ରଭାଗ—Of the top.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅଗର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅଗର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଳିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ୨ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଲ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାରି’ ଶୋଳିବେ; ‘ବୁଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଥୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବକୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଗରଭୂଆଲ — ଦେ. ବି. — ଅଗରବାଲ (ଦେଖ)

Agarabālā Agarabālā (See)

ଅଗର କଟା — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର + କର୍ତ୍ତିତ) ଅଗରକଟା (ଦେଖ)

Agar katal Agakata (See)

ଆଗାତାଗା ଦେ. ବି. — ସେହି ବାଲେଶ୍ଵରୀ ଧୂଆଁ ପତ୍ରର ଅଗ କଟା ଡାଗାତାଗା ହୋଇଥାଏ; ଏକ ପ୍ରକାର ଉତ୍କଳ କଟା ଧୂଆଁ ପତ୍ର ବା ଅଗର କଟା — A species of excellent tobacco imported to Orissa

[ଦ୍ର — ସେହିରେ ଥିଲାବେଳେ ଏ ଧୂଆଁ ପତ୍ର ଗଛର କଲି ଭାଙ୍ଗି ଦିଆ ଯାଇଥିବାରୁ ଗଛ ଶିଖରେ ତେଜା ହୋଇ ନ ବଢ଼ି ଆସୁନରେ ବସୁତ ଓ ଦୁଷ୍ଟପୁଷ୍ପ ହୋଇଥାଏ ।]

ଅଗର କଟା — ଦେ. ବି. — ଅଗରକଟା (ଦେଖ)

Agar katal Agakata (See)

ଅଗର ଚି — ବୈଦେ. ଅ. (ଆ. ଅଗରଚେ) — ଅଗର (ଦେଖ)

Agarchi Agar (See)

ଅଗରଚେ — ବୈଦେ. ଅ. (ଆ. ଅଗରଚେ) — ଅଗର (ଦେଖ)

Agarche Agar (See)

ଅଗର — ବୈଦେ. — ୧ । ଅ. (ଆ. ଅଗର) — ଅଗର (ଦେଖ)

Agara 1. Agar (See)

୨ । ବି. (ଇଂ. Auger; ଅଗର) — ଅଗର (ଦେଖ)

୩ । ବି. (ଇଂ. Auger; ଅଗର) — ଅଗର (ଦେଖ)

୪ । ବି. (ସଂ. ଅଗରୁ) — ଅଗରୁ (ଦେଖ)

ଅଗରୁ 3. Aguru (See)

ଅଗର

ଅଗର ଧୂଆଁ ଦେଇ ପାଶେ; ପାଦ ପୋଛନ୍ତି ପାଦବାସେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ୧୦ମ ।

୪ । ଦେ. (ସଂ. ଅଗ୍ର) — ଅଗ୍ର (ଦେଖ)

4 Abhra (See)

ଅଗର ଚନ୍ଦନ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗରୁ + ଚନ୍ଦନ) — ଅଗରୁ (ଦେଖ)

Agara chandana Aguru (See)

ଅଗର ଚନ୍ଦନ

ଅଗର ଚନ୍ଦନ

ଅଗରଚନ୍ନ — ଗ୍ରା. ବି. — ଅଗର ଚନ୍ଦନ (ଦେଖ)

Agarachanna Agara chandana (See)

ଅଗରଜ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଅଗର) —

Agaraja ଗରଜ ବା ଅବଶ୍ୟକତାର ଅଭାବ —

ବେଗବଜ Want of need or necessity.

ବେଗବଜ

ଅଗରଜା — ଦେ. ବି. — ସେହି ଦୁଧ ଦୁହାଁ ହେଲା ପରେ କିଆଁ ଉପରେ Agarajā ଉଷଦୁଷ୍ଟ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ — milk) Which ଅଗରଜା has not been warmed just after milking; unwarmed.

[ଦ୍ର — ଦୁହାଁ ହେଲା ପରେ ଦୁଧକୁ ଝିକିଏ ଗରଜାଇ ଦେଲେ

ବା ଉଷଦୁଷ୍ଟ କଲେ ତାହା ଅଗରଜା ଦୁଧ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ସମୟଯାଏ ଛୁଣ୍ଟି ନ ଯାଇ ଅବକୃତ ରହେ ।]

ଅଗରଜା — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଆ. ଗବରଜାଏ)

Agarajae ଦେଖା ସୁଦ୍ଧିବାକୁ ସମର୍ଥ; (ଯଥା; ଶାତକ ବା ରଇତ) — Solvent (debtor or tenant).

ଅଗରଜିଆ — ଦେ. ବି. ପୁଂ —

Agaraji ୧ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର କୌଣସି ବିଷୟରେ ଗରଜ ପଡ଼ି ବେଗବଜୀ ନ ଥାଏ — 1 Not in want

ବେଗବଜୀ ୨ । ସେ ଅଭବଗ୍ରସ୍ତ ନୁହେଁ — 2. Not needy.

ଅଗରଜା — ଦେ. ବି. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ — ଅଗରଜିଆ (ଦେଖ)

Agaraji Agaraji (See)

ଅଗରଜ୍ଞା — ଦେ. ବି. — ଶାକଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ —

Agara jharda A plant; Panicum Coromandelianum.

ଅଗରଜ୍ଞାଟିଆ — ଦେ. ବି. — ଅଗରଜ୍ଞା (ଦେଖ)

Agarajhātī Agarajharda (See)

ଅଗର ଟିକିଲି — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର) — କୁଣ୍ଡାଭର ସ୍ତବ୍ଧ ଗୋଲ ବା Agara tikili ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତିଖଣ୍ଡ, ଯାହାକୁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କପାଳରେ କାଟିକିଲି ଝିକିଲି କରି ପିନ୍ଧନ୍ତି —

କାଟିକିଲି A circular or crescent-shaped bit of black mica stuck to the forehead by females.

ଅଗରଟୋପି — ଗ୍ରା. ବି. — ଅଗର ଝିକିଲି (ଦେଖ)

Agaratopi Agara tikili (See)

ଅଗରଦାମା — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରଦାମା) — ଅଗ୍ରଦାମା (ଦେଖ)

Agaradānī Agradānī (See)

ଅଗରବତି — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗରୁ + ବର୍ତ୍ତିକା) — ଉଦ୍ବତୀ, ସୁଗନ୍ଧ ପାଇଁ Agarbati ଜଳାୟିବା ସବୁ କାଠି (ଏଥିରେ ଗୁଣ୍ଡୁଳ, ଚନ୍ଦନ ଅଗରବାତୀ ଆଦି ବଟା ହୋଇ ବୋଳା ହୋଇଥାଏ; ଅଗରବାତୀ ମୁଖମାନମାନେ ଏହାକୁ ଧୂପ ଦିଅନ୍ତି; ଏଥିରେ କିଆଁ ଲଗାଇଲେ ସୁଗନ୍ଧ ଧୂଆଁ ବାହାରିଥାଏ ।) —

Fine twigs smeared with scents and emitting sweet-smelling smoke when lighted.

ଅଗରବାଲ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର ବଣିକ, ଅଗ୍ରବଣ ବା ଆଗ୍ରା ପ୍ରଦେଶ Agarbālā ଏମାନଙ୍କର ଆଦମ ବାସସ୍ଥାନ ଥିବାରୁ ।) —

ଅଗରବାଲୀ ଅଗ୍ର ବଣିକ, ମାରବାଡ଼ୀ ବା ପଶ୍ଚିମା ବୈଶ୍ୟ ବା ବଣିଆ ଅଗରବାଲୀ ଜାତିବିଶେଷ — A sect of Baisyas of the

N W. Provinces and of Marwar.

ଅଗରଭୂଆଲ — ଦେ. ବି. — ଅଗରବାଲ (ଦେଖ)

Agarabālā Agarabālā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ତାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ଅଗରହିତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଗର୍ହିତ)—

Agarahita ୧ । ଅଗର୍ହିତ, ଅମନ; ଉତ୍ତମ—1 Good

୨ । ଉପଯୋଗୀ—2 Suitable

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଉପକାର—1 Benifit

୨ । ମଙ୍ଗଳ—2 Good, weal

ଅଗର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—୧ । ଅଗିର ବାଉଁଶ କଣି; ବାଉଁଶର

Agarā କର୍ତ୍ତୃକ ସମ୍ପାଦ ଅଗ୍ରଭାଗ—1. The top portion of a bamboo tree cut off from the main part

୨ । (ସଂ. ଶୁଗାଳକଣ୍ଠକ) କଣ୍ଠକସୂକ୍ତ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
2 Gamboje thistle; a thorny plant

[ଦ୍ର—ଏହା ପତ୍ରଥରେ ଉଠେ, ଏଥିର ପତ୍ର ଓ ଫଳ ମଧ୍ୟ କଣ୍ଠକ, ପତ୍ର ଦନ୍ତୁର, ମଞ୍ଜି କଳାଜାର ପରି, ଗଛ ଧଳାଅସିଆ, ଶୀର ହଳଦିଆ, ଗଛ ଦୁଇ ହାତ ବଡ଼େ, ଏହାର ଶୀରରେ ଓ ମଞ୍ଜିର ତେଲରେ କାଢ଼ି ଲୁଣିଆ ଭଲ ହୁଏ ।]

୩ । କଣ୍ଠା କୁସୁମ (୨) (ଦେଖ)

3 Kantākusuma (2) (See)

ଅଗରି—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି—ଅଘରିଆ (ଦେଖ)

Agarī Aghariā (See)

ଅଗରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି—ଅଘରିଆ (ଦେଖ)

Agariā Aghariā (See)

ଅଗରୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗୁରୁ)—ଅଗୁରୁ (ଦେଖ)

Agaru Aguru (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ହାଟୁଆ ଶୁଦ୍ର ଜାତିବିଶେଷ—

Name of a class of śūdras in Ganjam.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଗୁରୁ)—ଅଗରୁଆ, ହାଲୁକା; ଯାହା ଗୁରୁ ବା ଭର ନୁହେ—Light; not heavy.

ଦେ. *ମାଁ ବିରକ୍ତି—ଅଗ୍ରଭାଗରୁ; ଅଗ୍ରଠାରୁ—From the top

(ଯଥା—ଅଗରୁ ମୂଳଯାକେ ।)

ଅଗରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଗୁରୁ)—ଅଗରୁ; ହାଲୁକା—

Agaruā Not heavy; light

ଅଗର୍ଦାନୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରଦାନୀ)—ଅଗ୍ରଦାନୀ (ଦେଖ)

Agardānī Agradānī (See)

ଅଗର୍ହିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗର୍ହିତ)—

Agarhita ୧ । ଅଜନିତ—1 Blameless

୨ । ପ୍ରଶଂସିତ—2. Praiseworthy; praised

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଉପକାର—1. Benifit.

୨ । ମଙ୍ଗଳ—2. Weal; good

ଅଗଲ କଟାଲ—ଦେ. ବିଶ ଓ ବି—ଅଗର କଟଲ (ଦେଖ)

Agal kaṭal Agar kaṭal (See)

ଅଗଲକଟା—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଗର କଟଲ (ଦେଖ)

Agalkatā Agarkatal (See)

ଅଗଲ ବଗଲ—ବୈଦେ. (ଫା)—

Agal bagal କି. ବିଶ—ଉତ୍ତମତଃ; ଏଣେତେଣେ—

ইদিক্ উদিক্ Here and there

अगल बगल ଅ—ଅନ୍ୟଥା—Otherwise.

ବିଶ—୧ । ଅନିଷ୍ଠିତ; ଅଠିକଣା—1. Unsettled.

୨ । ସନ୍ଦିହାନ—2 Doubtful; doubting.

୩ । ଚଞ୍ଚଳଚିତ୍ତ—3 Fickle minded.

୪ । ହିସାୟା—4. Hesitating

(ଯଥା—ଏ କଥା କରବାକୁ ମୁଁ ଅଗଲ ବଗଲ ହେଉଛି ।)

ବି—୧ । ଦୈର୍ଘ୍ୟାଭାବ—1. Hesitancy.

୨ । ସନ୍ଦେହ—2 Doubt

(ଯଥା—ମୋ ମନରେ ଅଗଲ ବଗଲ ପଡ଼ୁଛି ।)

୩ । ସାମାନ୍ୟମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ—3. Slight deviation.

(ଯଥା—ତାଙ୍କ ଯବାବରେ ଅଗଲ ବଗଲ ନାହିଁ ।)

ଅଗଲ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—(ସଂ. ଅଗ୍ର, ଭୂଲ. ହ. ଅଗଲ)

Agalā ୧ । ଅଗୁଆ; ଅଗ୍ରସର—1. Forward; leading.

୨ । ବଳପଡ଼ିଥିବା; ବାକି ରହିଥିବା—

2 Remaining over.

୩ । ବହକା; ଅଧିକା—3. Surplus.

୪ । ଅଗିଲ; ସାମନାର, ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ—

4 In front; frontal

* । ଭବିଷ୍ୟତ; ଆଗାମୀ—5. Coming; future.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲଗ୍ନ; ଅଲଗାର କର୍ତ୍ତୃବିପର୍ଯ୍ୟୟ)—

ଅଲଗା—Separate.

ଅଗଲି ଯିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—

Agali jibā ବଳ ପଡ଼ିବା—To remain over;

to remain as surplus.

ଅଗଷ୍ଟ—ବୈଦେ. (ଇଂ. August. ଅଗଷ୍ଟ)—

Agashta ଇଂରାଜୀ ଗଣନାରେ ଅଷ୍ଟମ ମାସ—

अगस्त The month of August.

अगस्त

ଅଗସ୍ତ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. August ଅଗଷ୍ଟ)—ଅଗଷ୍ଟ (ଦେଖ)

Agasta Agashta (See)

ଅଗସ୍ତି—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅଗ=ପବନ + ସ୍ତେ ଧାତୁ=ପ୍ରମୁନ କରିବା

Agasti + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ ବିଷୟ ପବନକୁ ପ୍ରମୁନ କରିଥିଲେ)—

ରବିବିଶେଷ—Name of sage.

[ଦ୍ର—ଉଦ୍ୟୋଗ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମିତ୍ରାବରୁଣଙ୍କ ନିଷିଦ୍ଧ ଗର୍ଯ୍ୟ

ଗୋଷ୍ଠ୍ୟ କୁମ୍ଭରେ ପ୍ରାପିତ ହେବାରୁ ସେହି କୁମ୍ଭରୁ ଏ ରବି

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚିତ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବୃଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଥା’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟଥା’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଶା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଜନ୍ମିଥିଲେ, ଏଥିପାଇଁ ଏହାଙ୍କ ନାମ କୁମୁସୋନ । ଏ ଖ୍ୟାତ୍ତି ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ଶ୍ଳୀଙ୍କ ନାମ ଲୋପାମୁଦ୍ର । ଏ ବିଷୟ ପଞ୍ଚତର ମନ୍ତ୍ରରୁ । ବିଷୟ ପଞ୍ଚତ ଦିନକୁ ଦିନ ଉଚ୍ଚତାରେ ବଢୁଥିବାର ଦେଖି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ତାଙ୍କ ଗତି ରୁକି ହେବାର ଆଶଙ୍କା କରି ଅଗସ୍ତିଙ୍କ ଶରଣାଗତ ହେଲେ । ଅଗସ୍ତି ବିଷୟ ପଞ୍ଚତ ନିକଟକୁ ଗଲେ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ଦେଖି ବିଷୟ ନମସ୍କାର କରି ମୁଣ୍ଡକୁ ତଳକୁ ନୁଆଇଁ ବାବୁ ଅଗସ୍ତି ତାଙ୍କୁ କହିଲେ, “ମୁଁ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ଗର୍ଭଯାତ୍ରା କରି ଯାଉଛି, ତେଣୁ ଫେରି ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମ୍ଭେ ଏହିପରି ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ରହୁଥାଅ ।” ଅଗସ୍ତି ବିଷୟାତଳ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶରେ ତାଙ୍କ ଫେରିବା ଅପେକ୍ଷାରେ ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ରହିଲେ । ଅଗସ୍ତି ଆଉ ଦକ୍ଷିଣରୁ ଫେରି ଆଇଲେ ନାହିଁ, ଫଳତଃ ବିଷୟ ପଞ୍ଚତ ଆଉ ନ ବଢି ସେହିପରି ନତମସ୍ତକ ହୋଇ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ପୌରାଣିକ ଉପାଖ୍ୟାନକୁ କବି ଭକ୍ତଚରଣ ମଥୁରାମଙ୍ଗଳର ୨୯ଶ ଶ୍ଳୋକରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି । ଅଗସ୍ତି ମୁନି ବାତାସନାମକ ମେଷରୂପଧାରୀ ଦୈତ୍ୟକୁ ଖାଇ ଜାଣି କରି ଦେଇଥିଲେ ଓ ସମଗ୍ର ସମୁଦ୍ରଜଳକୁ ଆପଣା ଗଣ୍ଡୁଷରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଇଥିଲେ ।]

୨ । ଦକ୍ଷିଣାକାଶର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ—

ଆ. ସର୍ବେଲ୍ A bright star in the southern sky;
ନାଓ Canopus; Argus Alpha; Argo Navis.

[ଦ୍ର—ଏହା ଶରତକାଳରେ ଉଦିତ ହୁଏ; ଶରତକାଳରେ ନଦ୍ୟାଦିର ଜଳ ନିର୍ମଳ ହେବାରୁ ଅଗସ୍ତି ନକ୍ଷତ୍ରର ଉଦୟକୁ ଜଳର ନିର୍ମଳତାର କାରଣ ବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଅଗସ୍ତ୍ୟାଦୟ ଦେଖ ।]

୩ । ବକପୁଷ୍ପ ଗଛ—3 A tree, Sesbania grandiflora; Agasti grandiflora

ସ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅଗସ୍ତି, ବକ, [ଏଥିର ପତ୍ର ଓ ଫୁଲ ଶାକରୂପେ ବସ୍ତୁ, ଶିବମନ୍ତ୍ର, ପାଣ୍ଡୁପତ୍ର, ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଦକ୍ଷିଣାଧିପାନେ ଏ ଶାଗ ଖାଆନ୍ତି । ଏଥିର ଛୁଇଁ ସଜନା ଛୁଇଁ ପରି । ଏଥିର ତାଳ ମସକା; ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହା ପିତ୍ତ, କଫ, ଦାହ, ଶ୍ଳେଷ୍ମା, ଶ୍ୱାସ, ତୃଷ୍ଣା ଓ କୃଷ୍ଣନାଶକ, ଶୀତଜୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ରକ୍ତାନ୍ତରାଜିବାରକ । ଏହା ପାନସ ରୋଗରେ ଉପକାରୀ । ଫୁଲ ଧଳା ଓ ନାଲିରେଦରେ ଗଛ ଦୁଇ ପ୍ରକାର, ଏହାର ଫୁଲ ଅମୃତକ୍ରାନ୍ତ ଓ ବକପର୍ଣ୍ଣର ଆକୃତି ଯୋଗୁ ଏହାକୁ ବକପୁଷ୍ପ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଭ୍ରାତୃ. (ମେଦନାପୁର) ବି—ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ମେଦନାପୁର ଅଞ୍ଚଳର ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧି ବିଶେଷ—A family title of Brāhmins in Midnapur and Balasore.

ଅଗସ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବି.ନାମ (ଅଗ+ସ୍ତ୍ରୈ ଧାତୁ+କରୁ. ଯ)—ଅଗସ୍ତି (ଦେଖ) Agastya Agasti (See)

ଅଗସ୍ତ୍ୟକୁଟ—ସଂ. ବି—ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଅଞ୍ଚଳର ପଞ୍ଚତବିଶେଷ, ଯହିଁରୁ Agastyakūta ତାମ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ ନଦୀ ବାହାରିଛି—Name of a mountain in the Madras Presidency from which the Tāmraparṇnī river rises

ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଯାତ୍ରା—ସଂ. ବି. (୨୭ଶ ଚତୁ; ଅଗସ୍ତ୍ୟ+ଯାତ୍ରା)—

Agastya jātrā ୧ । ଭଦ୍ର ମାସର ପ୍ରଥମ ଦିବସ—

1 The first day of the month of Bhādra

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ଅଗସ୍ତିର୍ବି ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କରି ଆଉ ଫେରି ଆସି ନ ଥିଲେ ବୋଲି ଏ ଦିନ କୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାତ୍ରା ନିଷିଦ୍ଧ ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଯେଉଁ ଯାତ୍ରାରୁ ଯାତ୍ରାକାରୀ ବାହୁଡ଼ି ଆସନ୍ତି ନାହିଁ—2. A starting which knows no returning.

ଅଗସ୍ତ୍ୟ ସଂହିତା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗସ୍ତ୍ୟ ସଙ୍କଳିତ Agastya saṁhitā ସଂହିତା)—ଅଗସ୍ତି ମୁନିଙ୍କ ସଙ୍କଳିତ ସ୍ମୃତି ଗ୍ରନ୍ଥ—Name of a Compendium of Hindu Law compiled by Sage Agasti

ଅଗସ୍ତ୍ୟସର—ସଂ. ବି—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଉର୍ଥବିଶେଷ—Name of a Agastyasara sacred tank of the Hindus.

ଅଗସ୍ତ୍ୟ ସରକୁ ସେ ଦେଖିଯାଏ ନେତେ

ଦ୍ୱିଦିନ ତହିଁ ଉପବାସରେ ସଂଯତେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ୬୩ ।

ଅଗସ୍ତ୍ୟାଶ୍ରମ—ସଂ. ବି. (୨୭ଶ ଚତୁ)—ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ମଳୟ Agastyāśrama ପଞ୍ଚତର ପାଦଦେଶରେ କାବେରୀକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଗସ୍ତି ମୁନିଙ୍କ ଆଶ୍ରମ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବନବାସ କାଳରେ ଏଠାରେ ଦିନେ ବିଶ୍ରାମ କରିଥିଲେ—The hermitage of the sage Agasti in the Eastern Ghats.

[ଦ୍ର—ରାଧାନାଥ ମହାଯାତ୍ରା ୩ୟ ସର୍ଗରେ କାବେରୀ ଡାରବର୍ତ୍ତୀ ଅଗସ୍ତ୍ୟାଶ୍ରମର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଅଛନ୍ତି ।]

ଅଗସ୍ତ୍ୟାଦୟ—ସଂ. ବି. (୨୭ଶ ଚତୁ. ଅଗସ୍ତ୍ୟ+ଉଦୟ)—

Agastyodaya ୧ । ଦକ୍ଷିଣାକାଶରେ ଭଦ୍ର ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀ ଶୁକ୍ଳରେ ପୂର୍ବାଦିଗରୁ ଅଗସ୍ତି ନକ୍ଷତ୍ରର ଉଦୟ—1. The rising of the star Canopus in the southern sky on the 7th day of the lunar month Bhādra.

୨ । ଶରଦୃତୁର ପ୍ରାରମ୍ଭ—

2. The beginning of Indian autumn.

[ଦ୍ର—ଅଗସ୍ତି ନକ୍ଷତ୍ରର ଉଦୟ ସଙ୍ଗେ ଶରଦୃତୁର ଚିହ୍ନ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ, ଆକାଶରୁ ମେଘ ଶୁଦ୍ଧିଯାଏ, ନିମ୍ନ ପୃଷ୍ଠାଶୀର୍ଷ ଜଳ ନିର୍ମଳ ହୁଏ, ଋଷା ଘାଟରୁ କର୍ଦମ ଶୁଣାଯାଏ ଓ ଜଳଫଳ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଜଳାଶୟମାନଙ୍କରେ ଆସି ଚରନ୍ତି । ଏଥିଯୋଗୁ ଅଗସ୍ତ୍ୟାଦୟ ଏହି

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଊ	ଋ

ଶରଦ୍ଵାର ଲକ୍ଷଣମାନଙ୍କ କାରଣ ବୋଲି ପୁରାଣକାରମାନେ ବିଶ୍ଵାସ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯଥାକାଳ 'ଚଳିକା'ରେ ଅଗସ୍ତ୍ୟାଦୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଅଛନ୍ତି :—

କଳ୍ପସିତ ବାରି କଳ୍ପସଦାକ, କାସାରେ କୁମୁଦ ଦାସପ୍ରକାଶକ,
ଦକ୍ଷିଣାଶାବଧୁ ଅବତଂସ ମୋତି, ମହୋଦ୍ଵଳ କୁମୁଦମୁଦବଜେୟାତି,
ଉଇଁଲେ ଆକାଶେ ଆସି ଦଳେ ଦଳେ, ପୂରନ୍ତି ଏ ଜଳ କଳ

କୋଳାହଳେ ।]

ଅଗା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞ)—୧ । ଓଲୁ; ନିବୋଧ—

Agā 1. Foolish.

ଅଗା ୨ । ଶଗା; ମୂର୍ଖ—2 Dunce

ଓଡ଼ିଆ, ଅଗା

ଅଗାଡ଼ି—ଦେ. ବି —୧ । ଉତ୍ତରେ ଶୁଭ୍ର ବା ଶସ୍ୟ ନ ଥିବା ଧାନ;
Agārdi କେବଳ ଶ୍ଵେତା ଥିବା ଫମ୍ପା ଧାନ—1. Blighted
ଆଗଡ଼ା corn; chaff without grain.

ଅଗାଡ଼ା ଧର୍ମବିହୀନ ଯେଉଁ ନରକ ହୁଅଇ, ଅଗାଡ଼ି ଧାନ ପରି ଅଟେ କାଣ ସେହି ।

କୃଷ୍ଣସ୍ଵ ନିହାରିତ. ଶାନ୍ତି ପଦ ।

[ଦ୍ର—ଧାନ ଗଛ ଫୁଲ ଉଡ଼ାଇବା ସମୟରେ ବର୍ଷା ଓ ତୋଫାନ ହେଲେ ଧାନର କେଣ୍ଡା ମଧ୍ୟରେ ପାଣି ଓ ପବନ ପଶି ରସ ଶୁଖିଯାଏ । ସେହି ରସ ଶୁଖିଲେ ପରେ ପରିଣତ ହୋଇ ନ ପାରିବାରୁ ଧାନ ଯାକ କେବଳ ଶ୍ଵେତା ହୋଇ କେଣ୍ଡାରେ ଲାଗିଥାଏ ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—(ଅଗାଡ଼ି ପରି ସାରବିହୀନ), ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି;
ଅଧମ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A worthless person.

ପାଣ୍ଡବମାନେ ଅଛନ୍ତି ମନସ୍ୟ ଅଗାଡ଼ି, ପାସୋର ବଥ ମନ୍ତ୍ର ଚାହାନ୍ତି ନ ଲେଉଟି ।

କୃଷ୍ଣସ୍ଵ ନିହାରିତ, ସରସ୍ୟ ।

ଦେ. ବିଶ—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଅଯୋଗ୍ୟ; ଅଧମ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Worthless (person).

ଅଗାଡ଼ି ଅଛନ୍ତି ଏହି କଳର ଅସୁର । ଅନୁନାସିକ, ଶ୍ରୀ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଗୀତା ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର) — ଅଗପାଶ, ସାମନା—

अगाडि Front; front side.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଆଗର; ଆଗପାଶର; ସାମନାର—

Frontal; of the front part.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. ବିଶ—୧ । ଆଗେ, ପ୍ରଥମେ—

1. At first

୨ । ସାମନାରେ—2 In front.

୩ । ଭବିଷ୍ୟତରେ—3 In future.

ଅଗାଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଗାଡ଼ିପୂର୍ଣ୍ଣ (ଧାନରସି)—

Agārdiā 1. (paddy) Full of chaff,

୨ । ଯେଉଁ ଧାନରୁ ଅଗାଡ଼ି ପାକଡ଼ା ହୋଇ ନାହିଁ—

2. (paddy) From which chaff has not been winnowed or blown out.

ଅଗାଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି—ଅଗାଡ଼ିମିଶା ଧାନକୁ ପବନ ବହୁଥିବା
Agārdi urdaibā ସ୍ଥାନରେ ଉଡ଼ାଇ ତଳକୁ ଛିଣ୍ଡି କମ୍ପା

କୁଲରେ ପାକଡ଼ା ତହିଁରୁ ଅଗାଡ଼ିକୁ ପୃଥକ କରିବା—

To cause the chaff to be separated from the paddy by the action of blowing wind or by winnowing

[ଦ୍ର—ଧାନ ହଳାମାନଙ୍କୁ ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇଲେ କମ୍ପା ପଟା ବା ପଥର ଉପରେ ବାଡ଼େଇଲେ କମ୍ପା ଅଗମଳା କଲେ ଯେଉଁ ଅଗାଡ଼ିମିଶା ଧାନ ବାହାରେ ସେହି ଧାନକୁ ନେଇ ପବନ ବହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ମନୁଷ୍ୟର ଏକ ପୁରୁଷ ଉଡ଼ାଇ ତଳକୁ ଛିଣ୍ଡିଲେ, ଅଗାଡ଼ି ହାଲୁକା ଥିବାରୁ ତୁରନ୍ତ ଉଡ଼ିଯାଏ, ତଳ ଧାନଯାକ ଭାରି ଥିବାରୁ ଲମ୍ବ ଭାବରେ ତଳେ ଗଡ଼ା ହୋଇଯାଏ; କିନ୍ତୁ ପବନ ବୋହୁ ନ ଥିଲେ ଅଗାଡ଼ିମିଶା ଧାନକୁ କୁଲ କୁଲ କରି ନେଇ ହାତକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇ କୁଲରୁ ସେ ଧାନକୁ ତଳେ ବିଛୁ ଦିଅନ୍ତି; ଏବଂ କୁଲକୁ ହଲାଇ କୁଲର ବତାସରେ ବିଛୁଲେ ଅଗାଡ଼ିଯାକ ଉଡ଼ିଯାଏ ଓ ଧାନ ଯାକ ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ରହେ । ଏହିପରି ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ଧାନକୁ କୁଲଦ୍ଵାରା ଛିଣ୍ଡି ଓ ବିଛୁ (କୁଲବାଆ କରି) ଅଗାଡ଼ିଯାକ ପୃଥକ କରାଯାଏ । ଭୂମିରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଛିଣ୍ଡି ହୋଇ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଧ ପରି କ୍ରମଶଃ ଉଠି ହେବା ଧାନରାଶିକୁ ଶିଂସା କହନ୍ତି । ଅମଳ ହୋଇ ଥିବା ଅଗାଡ଼ିଆ ଧାନର ପରିମାଣ ଅଳ୍ପ ହେଲେ ତାକୁ କୁଲରେ ପୂରାଇ କୁଲକୁ ଡିଆଁ ଡିଆଁ ପାକଡ଼ା କରି ତହିଁରୁ ଅଗାଡ଼ିଯାକ ପୃଥକ କରାଯାଏ । ଉପରେକ୍ତ ଉଦାହରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅଗାଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଏବଂ ତୃତୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପାକଡ଼ା ବା ଆକୃରବା କହନ୍ତି ।]

ଅଗାଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ପାତ୍ର (ଯଥା—ହାଣ୍ଡି, ମାଠିଆ,
Agāṇḍiā ବାଲୁକା, ବୋତଲ) ତଳେ ଗାଣ୍ଡି ବା ବଇଁଠି ନ ଥାଏ

ଓ ଗାଣ୍ଡି ନ ଥିବାରୁ ଯାହାକୁ ସମତଳ ଭୂମିରେ ବିନା ମଳାରେ ରଖି ଦେଲେ ଯାହା ସିଧାଭାବରେ ନ ରହି ଅଣେଇ ହୋଇଯାଏ; ଯେଉଁ ପାତ୍ରର ଗାଣ୍ଡି ବା ତଳପାଶ ଗୋଲ—
(a pot) Having no stable bottom; round-bottomed.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣତଃ ଓଡ଼ିଶାର ହାଣ୍ଡି ଓ ମାଠିଆମାନ ଅଗାଣ୍ଡିଆ ଅଟେ ।]

ଅଗାତ୍ମଜା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (୨୩) ତତ୍ତ୍ଵ; ଅଗ+ଆତ୍ମଜା—
Agātmaṇḍa A name of Pārbatī.

ଅଗାଦ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗାଧ)—ଅଗାଧ; ପୁରାତର; ଅଥଲ;
Agāda ଅତଳପ୍ରାୟ—Unfathomable; Very deep;
ଅଗାଦ bottomless.

अगाह କେହି ପଶି ନାହିଁ ବୁଝାପଣ ଅଗାଦ । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୀତା ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବା ପଞ୍ଚମୀର ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳକା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକା’ ଦେଖିବେ ।

ଅଗାଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗାଧ ଧାତୁ = ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା + ଭବ. ଅ
Agādha ଯାହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବା ମୂଳଭୂତ ନାହିଁ)—

୧ । ଅତି ଗଭୀର; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗଭୀର—1. Very deep; unfathomable, bottomless

ଅଗାଧ ଜଳେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଡ଼ାଇ ମୋର ଭେଳା । ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

୨ । ପ୍ରସାନ୍ନ (ବୃଦ୍ଧି, ବିଦ୍ୟା, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ)—

2. Vast; deep (e. g. learning).

୩ । ଅବ୍ୟାପକ—3. Beyond comprehension.

ସଂ. ବି—ସୁଗଭୀର ଗର୍ତ୍ତ—Abyss; very deep pit.

ଅଗାଧୁ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଗାଧ + ଧାତୁ ଧାତୁ)—

Agādhu ଅସ୍ନାତ; ଯେ ଗାଧୋଇ ନାହିଁ—

ନାନେସେ Unbathed; unwashed.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଅପରିଚିତ ବାଳକର ନାମ ବିଶେଷ—

ଅପରିଚିତ (ଦେଖ)

A name given to an

apartīṇi (boy) (Se

ଅଗାଧୁଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଗାଧୁ (ଦେଖ)

Agādhu Agādhu (See)

ଅଗାଧୁଆ ଅପାଧୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଦୃଶ ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ)—

Agādhu apādhu ୧ । ଅସ୍ନାତ—1. Unbathed.

ନାନେସେ ନାନେସେ ୨ । ଯେ ଗାଧୋଇ ନାହିଁ ବା ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ନାହିଁ—

1. (a person) Who has not bathed nor washed the feet.

ଅଗାଧୁଆ ହାଟ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ହାଟ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ବସେ ଓ

Agadhua hāṭa ଅପରାହ୍ନକୁ ଭଙ୍ଗି ଯାଏ—A market which sits in the forenoon (before people have their bath) and breaks up at noon.

ଅଗାବଗା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞ + ଅନର୍ଥକ ସଦୃଶ; ଗାଳରେ

Agābagā ବ୍ୟବହୃତ)—ନିବୋଧ ଓ ଅଜ୍ଞାତୁଆ—

Foolish and reckless

ଅଗାର—ସଂ. ବି. [ଅଗ = ବୃକ୍ଷ + ଥା + ଧାତୁ = ପ୍ରବେଶ କରିବା +

Agāra କର୍ତ୍ତୃ. ଅ କର୍ମ୍ମ ଅଗ = ବୃକ୍ଷ + ଧାତୁ = ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ବୃକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃକ୍ଷଜାତ ପଦାର୍ଥମାନ (ଖୁଣ୍ଟ, ଭୂର, ଶେଣୀ, ବାଉଁଶ, କବାଟ) ଧାରଣ କରେ ବା ପ୍ରବେଶ କରେ ।]

୧ । ଅଗାର; ଗୃହ—1. House.

୨ । ବାସସ୍ଥାନ—Residence; abode.

୩ । ଗୁଣ୍ଡ, ସମୂହ—Heap; mass.

(ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅଗି—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଗ୍ନି; ପ୍ରା. ଅଗ୍ନି)—

Agī ୧ । ମାଘ-ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତ୍ରିରେ ଜଳା ଯିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—

ବୁଝିବପୋଡ଼ାନ 1. Bonfire lighted on the night of the fullmoon of the month of Māgha.

୨ । (ସଂ. ଅଗ୍ନି)—ବୃକ୍ଷ ଲତାଦିର କୋମଳ ଅଗ୍ର—

2. Tender tips of plants, trees etc.

୩ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି (ସଂ. ଅଗ୍ନି) ଗଛର ଅଗ୍ରଭାଗ—

3. The top of a tree.

ଅଗିଆକଟା—ଦେ. ବିଶ.—ଅଗିଆକଟା (ଦେଖ)

Agīākātā

Agakātā (See)

ଅଗିଆକାତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି + କାତ; ଭୂଲ. ହି. ଅଗିୟା = ଅଗ୍ନି

Agīākātā

ସମ୍ବଳାୟ)—ଦେହଯାକ କୁଣ୍ଡାଇ ହୋଇ ମଜା

ଆସବାତ

ମଜା ହୋଇ ଫୁଲିଯିବା ରୋଗବିଶେଷ—

ଅଗିଆବାତ

Urticaria; Nettle-rash; a disease in which the whole body itches and swells into patches; Hives; Cnidosis.

[ଦ୍ରୁ—ଦେହରେ ଜଳିଯା ଲଗାଇଲେ କମ୍ପା ଅଗବଥୁ ଗଛ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗାତ ବସିଲେ ବା ଅଗବଥୁ ଭାଲ ଦେହରେ ଆସାତ କଲେ ଏ ଗଲୁ ଓ ଫୁଲୁ କମିଯାଏ ।]

ଅଗିଚା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ନି)—ବୃକ୍ଷାଦିର ଅଗ୍ରଭାଗ—

Agichā Pertaining to the top of a tree.

(ଯଥା—ଅଗିଚା ଭାଲ)

ଅଗିଜାଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି + ଜାଳନ)—ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତ୍ରିରେ

Agijālā

ଗ୍ରାମ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଅଗ୍ନିସମ୍ବଳ—The

ବୁଝିବପୋଡ଼ାନ

ceremony of lighting bonfire on the night of the fullmoon of the month of Māgha.

ଅଗିଜାଲା ପୁନେଇଁ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି + ଜାଳନ + ପୂର୍ଣ୍ଣିମା)—

Agijālā puneī

ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—The fullmoon of

ବୁଝିବପୋଡ଼ାନ ମୁଖ୍ୟ

the month of Māgha.

ଅଗିଜା—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି)—ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—Fire.

Agini

ଭେଜରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଗିଜା ବିଦ୍ୟା । ବୁଝିବପୋଡ଼ାନ ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଗିବଥୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନିମଥନ)—ଅଗ୍ନିମଥନ (ଦେଖ)

Agibathu

Agnimantha (See)

ଅଗିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଗ୍ରା. ବି—ହରିବା; ମଳତ୍ୟାଗ କରିବା—

Agibā

To pass stools.

ଅଗିର—ସଂ. ବି. (ଅଗ ଧାତୁ = ବହୁ ଗତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର)—

Agira

୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

୨ । ସ୍ୱର୍ଗ—2. Heaven.

୩ । ଅଗ୍ନି—3. Fire.

୪ । ରକ୍ଷସ—4. Demon.

୧	ଇ	ଉ	ରୁ	ଝ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଞ୍	ଉଞ୍	ଞ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଞ୍	ଊଞ୍	ଞ

ଅଗିର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—୧ । ବାଉଁଶର ଶାଖାଯୁକ୍ତ ଅଗ୍ରଭାଗ;
Agirā ଅଗର—1. The top of a bamboo with
its branches.

୨ । ବୃକ୍ଷଶାଖାର ଅଗ୍ରଭାଗ —2. The top of a
branch.

୩ । (ସଂ. ଅଗ୍ନି)—ଅଇଘର (ଦେଖ)

3. Aigharā (See)

ଅଗିଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—ଅଗର (ଦେଖ)

Agilā Agarā (See)

ଅଗୁ—ସଂ. ବି. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଅ = ନାହିଁ + ଗୋ = କରଣ, ଗାଈ, ଇନ୍ଦ୍ରପୁ
Agu ଯାହାର; ଏ ଦେହହୀନ ଥିବାରୁ)—ଉଦ୍ଧୃତ— The
Ascending Node.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଗୋଶୂନ୍ୟ—1. Having no cows.

୨ । କରଣରହିତ—2. Rayless

ଅଗୁଆ—୧ । ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର, ଏହା ମୁଦି ଆଦିର ଆଗରେ ପିକା
Aguā ଯାଉ ଥିବାରୁ)—

ଆଁଟି, ଆଁଟିଆଁଗଣି ୧ । ଧାତୁର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦି—1. A small
metal ring.

ଅଂପଡ଼ା, ଡ଼ାଡ଼ା
[ଦ୍ର—ହୁଣ୍ଡା ମୁଦି ହାତ ବା ଗୋଡ଼ର ଆଙ୍ଗୁଳିରୁ ବାହାରି ଶ୍ଵେତ ନ
ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଏହି ଅଗୁଆ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୁଦିଆ ମୁଦିର ଆଗରେ
ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ପିକା ଯାଏ ।]

୨ । ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ରାଣ)—ଅଗ୍ରଣୀ, ଅଗୁଆ;

ଅଗୁଆ ଯେ ଦଳର ଆଗରେ ଥାଏ—Leading a batch;
first in a batch

୩ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରାଣ)—

ନେତା; ନାୟକ; ମୁଖ୍ୟ—3. Leader.

ଅଗୁଆଁର—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅଜ୍ଞ)—

Aguāra ୧ । ଗୁଆଁର, ଓଲ୍ଲୁ; ନିର୍ବୋଧ—1 Foolish.

ଗୁଆଁବ

ଗଂବାର ୨ । ଗମାର; ମୂର୍ଖ; ଅଜ୍ଞ—2 Ignorant; dunce.

୩ । ଅଚତୁର—3. Not clever.

ଅଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଗୁଣ)—୧ । ଗୁଣର ଅଭାବ—

Aguna 1. Want of quality or attribute

୨ । ସୁଗୁଣର ଅଭାବ—2. Want of good quality

୩ । କ୍ଷତି; ଅହତ; ଅପକାର—3. Injury.

୪ । ଦୋଷ—4. Fault.

(ଅଗୁଣା—ଶ୍ରୀ) ସଂ ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ)—୧ । ସୁଗୁଣରହିତ—

1. Devoid of good qualities.

୨ । ନିର୍ଗୁଣ—2. Void of attributes.

୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ—3. Worthless.

ଅଗୁପତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗୁପ୍ତ)—

Agupata ୧ । ଯାହା ଗୁପ୍ତ ନୁହେଁ—1. Not concealed.

୨ । ଯାହା ଗୋପନୀୟ ନୁହେଁ, ପ୍ରକାଶ୍ୟ—

2 Not fit to be concealed.

ସେବେ ସେ ଅଗୁପତ ନୁହେଁ କୃଷ୍ଣ ମତେ,

ତେବେ ତାହା କହିବା ହେଉ ତ ତୁମ୍ଭତେ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ର. ଶାନ୍ତି ପଦ୍ୟ ।

ଅଗୁରୁ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଉଗୁରୁ (ଦେଖ)

Agurā Ugurā (See)

ଅଗୁରୁ—ସଂ. ବିଶ—୧ । (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଅ + ଗୁରୁ)—ଗୁରୁହୀନ,

Aguru ଉପଦେଶକହୀନ—1. Having no preceptor.

୨ । (ନଞ୍ଜ ତତ୍ତ୍ୱ)—ଗୁରୁହୀନ; ହାଲୁକା,—

2. Light; not heavy.

୩ । ଗୌରବ ବା ମାନ୍ୟରହିତ—3. Disrespectful.

ଗ୍ରା. ଅଗ୍ର ଶବ୍ଦର *ମାଁ ବିରୁଦ୍ଧ— (ଅଗରୁ ସ୍ଥଳରେ ଲେଖେ
ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଅଗୁରୁ କହନ୍ତି, ଯଥା ଅଗୁରୁ ମୂଳ ଯାଏ ।)

From the top.

ସଂ. ବି. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଅ + ଗୁରୁ, ଯାହାଠାରୁ ଭାରି ଅନ୍ୟ କିଛି
ବସ୍ତୁ ନାହିଁ ।)—

୧ । ଅଗର ଚନ୍ଦନ, ସୁଗନ୍ଧ କାଷ୍ଠବିଶେଷ; କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦନ—

1 Aloes wood; Agalochia; Aquilaria
Agalocha (kirtikar).

ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅଗୁରୁ, ପ୍ରବର, [ଦ୍ର—ଏହା ଭୋଟାନ ଓ ଆସାମର
ଲେହ; ଯୋଗଜ, କାଳୀୟକ; ପାକୀୟ ଗର୍ଭ ତରୁ, କାଷ୍ଠର ବର୍ଣ୍ଣ
ବର୍ଣ୍ଣିକ, କୃମିଜଞ୍ଜ, ଆନାୟକ; ଆସୀତ ଓ ଲଘୁ; ଏହି ବୃକ୍ଷର କାଣ୍ଡ
କାଳାନୁସାୟୀ । ବଢ଼ିଗଲେ କାଣ୍ଡରୁ; କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ସୁଗନ୍ଧ

ଓ. ଅଗରଚନ୍ଦନ ନିର୍ଯ୍ୟାସ (କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ) ଜନ୍ମେ ।

ଅଷ୍ଟକ, ଅଗୌବ ଏହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଗୁଣ୍ଡଳ । ଏହି

ଅଗର, ଓଗର ନିର୍ଯ୍ୟାସକୁ ଶୁଣାଇ ଧୂପ ଦିଆଯାଏ ।

ତେ. ହୁରୁଗୁହୁଚେଟୁ ଏହି ଅଗୁରୁ କାଠକୁ ନିଆଁ ଭିତରେ

ଉତ୍ତପ୍ତ କଲେ ଏଥିରୁ ରୁଆ ନିଗିଡ଼େ । ଆସାମଜାତ ଅଗୁରୁ

ଗଛର ଶୁଲ ଭୂର୍ଜପତ୍ର ପରି କାଗଜ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅଗୁରୁ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ଯଥା—୧ । କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ; ୨ । ଦାହାଗୁରୁ,

୩ । ସାହାଗୁରୁ, ୪ । ମାଙ୍ଗଲାଗୁରୁ; ୫ । କାଷ୍ଠାଗୁରୁ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ

କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଯାବତୀୟ ଔଷଧରେ ଲଗେ । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର,

ମତରେ ଏହା ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, କଟୁତ୍ୱକ୍ରମ୍ଭ, ଚର୍ମହୃତକର, ଲଘୁପାକ

ଓ ପିତ୍ତବର୍ଦ୍ଧକ । ଏହା କର୍ଣ୍ଣରୋଗ, ଚକ୍ଷୁରୋଗ, ବାୟୁ ଓ କଫ-

ନାଶକ । ଏଥିର ଲେପ ଶୀତଳ, ଅଗୁରୁ କାଷ୍ଠରୁ ଉତ୍ତପ୍ତ ତିଳ

(ରୁଆ) ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯାଏ । ଅଗୁରୁ ଧୂପ ସୁଗନ୍ଧ ଓ

ବାୟୁଶୋଧକ ।

(୧) କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ—କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, କଟୁତ୍ୱକ୍ରମ୍ଭାସ୍ତୁ,

ବାଦ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗରେ ଏହା ଶୀତଳ କରୁ, ଅନ୍ୟଗୁଣିକ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ’ ଖୋଜିବେ ।

ପ୍ରୟୋଗରେ ଏହା ହିନ୍ଦୋପନାଶକ, ଏହା ପିତ୍ତ, ବମନ, ମୂତ୍ରାଶୟ ଓ ବାୟୁରୋଗନାଶକ ।

(୧) ଦାହାଗୁରୁ—କଟୁ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, ସୌଗନ୍ଧ୍ୟନକ; କେଶବର୍ଦ୍ଧକ ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସାଧକ, ଏହାକୁ ଗୁଣ୍ଡୁଳ କହନ୍ତି ।

(୩) ସ୍ୱାଦୁଗୁରୁ—କଟୁ, କଷାୟ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, ଏହାର ଧୂପ ସୁଗନ୍ଧ ଓ ବାୟୁଶୋଧକ ।

(୪) ମାଙ୍ଗଲାଗୁରୁ—କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ ପର ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ ।

(୫) କାଷ୍ଠାଗୁରୁ—ପୀତବର୍ଣ୍ଣ, କଟୁ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, କଫନାଶକ, ଓ ବାୟୁ ପ୍ରୟୋଗରେ ରୁକ୍ଷକାର୍ଯ୍ୟକାରକ ।

୨ । ଶିଂଶପା, ଶିଶୁ ଗଛ—2 The Sissoo tree;

Dalbergia Sissoo

ଅଗୁରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅଗୁରୁ)—୧ । ସେହି ଲୋକର କେହି ଗୁରୁ ନାହିଁ; ଉପଦେଶକବିହୀନ, ଅଗୁରୁଆ—

1. Preceptorless;

(a person) having no preceptor.

୨ । ସହଜ (ବିଦ୍ୟା), ପ୍ରାଣୀ ଜନ୍ମତଃ ସେହି ବିଦ୍ୟା ଜାଣେ ଓ ଯାହା ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଗୁରୁ ଲୋଡ଼ା ହୁଏ ନାହିଁ—

2. (an art) Which is not acquired from a teacher but got by instinct; innate.

ଦେବତାଙ୍କ ବୋଲିଲେ ଅଗୁରୁଆ ପାଠ

ଦୁଃଖ ସେ ଗୁରୁ ସେବାରେ ସମ୍ପାଦନ କରନ୍ତି । ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ସେହି ବିଦ୍ୟା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଶୁଦ୍ଧମତେ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ ନ ଥାଏ — 3. (an art) Which a person has not regularly learnt from any particular teacher.

ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ—ସଂ. ବି—ଅଗୁରୁ (ଦେଖ)

Aguru chandana Aguru (See)

ଅଗୁରୁ ବିଦ୍ୟା—ଦେ. ବି—ସହଜ ବିଦ୍ୟା; ଗୁରୁପ୍ରଦେଶ ବିନା ଆୟତ୍ତ—Aguru bidyā ଦେବା ବିଦ୍ୟା—Matter or art learnt without the aid of any preceptor.

ଅଗୁରୁ ଶିଂଶପା—ସଂ. ବି—ଅଗୁରୁ (ଦେଖ)

Aguru śimsapā Aguru (See)

ଅଗୁଳି—ପ୍ରା. ବି—ପ୍ରସ୍ଥ; ଓସାର—Breadth; width.

Aguli ପ୍ରା. ବିଶ—ପ୍ରସ୍ଥ—Broad.

ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅଗ୍ରଣୀ)—ଅଗ୍ରଣୀ—

Advancing in the forefront

ଅଗ୍ର ଲୋକଙ୍କ ଆଗି ଖାନ୍ତି ଗଣି । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନମଣ୍ଡଳ ।

ଅଗୁଳିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—ଅଗ୍ରଣୀ (ଦେଖ)

Agulibā Agulibā (See)

ଅଗୁଳୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗୁରୁ)—ଲଘୁ; ସ୍ଥାନ—

Agulū

Small; low

ସେ ଯାହାର ସେ ତାହାର କାଳେ ହୋଇଲା

ଅଗୁଳୁଆ ସଙ୍ଗେ ଗୋଟି ପଡ଼ି ରହିଲା । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନମଣ୍ଡଳ ।

ଅଗୁସାର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ରସର)—ଅଗୁସାର (ଦେଖ)

Agusāra

Āgusāra (See)

ଅଗୁଡ଼—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଗୁଡ଼)—୧ । ଅଗୁପ୍ତ, ଅଲୁକ୍ଷ୍ମିତ—

Agūrdha

1. Not hidden.

୨ । ଶ୍ଵେତୁସେ ପ୍ରକାଶିତ—2 Patent.

ଅଗୁଡ଼ଗନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗୁଡ଼ + ଗନ୍ଧ; ପାହାର ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧ)

Agūrdhagandha

ଲୁଚି ରହେ ନାହିଁ)—ଦେଖ—

Assafoetida.

ଅଗୁଡ଼ଭାବ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗୁଡ଼ + ଭାବ)—

Agūrdhabhāva

୧ । ସରଳ ହୃଦୟ—1. Frank

(ଅଗୁଡ଼ଭାବା—ଶ୍ରୀ)

୨ । ବୁଝିବାକୁ ସହଜ—

2. Easy to understand.

ଅଗର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ—ଓଗର (ଦେଖ)

Agerā

Ogar (See)

ଅଗିର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ—ଓଗର (ଦେଖ)

Agairā

Ogar (See)

ଅଗୋଚର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଗୋଚର)—

Agochara

୧ । ପରୋକ୍ଷ—1. Not under one's eyes.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—2 Unperceived.

୩ । ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ପର୍ଶ ଯାହା ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ନ ପାରେ—

3. Imperceptible.

୪ । ଅଜ୍ଞେୟ—4. Unknowable.

୫ । ଅଜଣା; ଅଜ୍ଞାତ—5. Unknown.

୬ । ଅଦୃଶ୍ୟପୂର୍ବ—6. Never seen before.

୭ । ଅସାଧାରଣ—7. Extraordinary;

uncommon; rare.

ବଦାପନାବଧି ଶେଷ ଅଗୋଚର ହୁଏ । ଭକ୍ତ. ବିଦେହଶବ୍ଦକୋଷ ୫୨ ।

ଅଗୋଚର ମୁଦ୍ରା—ଦେ. ବି—ଯୋଗସାଧନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ;

Agochara mudrā (ମୁଦ୍ରା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ) ସେହି

ମୁଦ୍ରାସାଧନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ—

A kind of Joga-exercise by which a person becomes invisible.

ଜାଣି ନ ପାରଇ ଅଦୃଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ

ଅଗୋଚର ମୁଦ୍ରା ବୋଲନ୍ତି ତାହା । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନମଣ୍ଡଳ ।

ଅଗୋପନ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଗୋପନ)—୧ । ଅଗୁଡ଼ତା—

Agopana

1. State of being open or patent.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟା ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ଢ

୨ । ଗୋପନ ନ କରିବା—2. Non concealment

୩ । ଦେଖାଇବା—3. Showing; exhibition.

ସ. ବିଶ—୧ । ଅଛପା—1 Unconcealed.

୨ । ପ୍ରକାଶ୍ୟ; ପ୍ରକଟ—2 Open; patent.

ଅଗ୍ନିକା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ + ଓକ୍ତ୍ୱ. ୧ମା ୧ବ)—

Agaṇkā ୧ । ପର୍ବତବାସୀ—1. Living in the mountains.

୨ । ବୃକ୍ଷବାସୀ—2. Living in trees

ସ. ବି—୧ । ହିଂହ—1. The lion

୨ । ପକ୍ଷୀ—2. Bird.

ଅଗ୍ନିଶ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଗ୍ନିଶ)—

Agaṇa ୧ । ମୁଖ୍ୟ; ପ୍ରଧାନ—1. Chief; primary

୨ । ବିଳମ୍ବହୀନ—2. Prompt.

ସ. ଅ.—ଅବିଳମ୍ବେ; ଶୀଘ୍ର; ହରିତ—

Without delay; promptly; quickly.

ଅଗ୍ନିର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଗ୍ନିର)—

Agaṇra ୧ । ସେ ଗୋରୁ ଲୁହ—1. Not of a fair complexion (ଅଗ୍ନିର—ଶ୍ରୀ)

୨ । ଶ୍ୟାମଲବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—2. Dark complexioned.

ଅଗ୍ନାୟୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ନି + ଶ୍ରୀଲଙ୍ଗରେ. ଇ. ନିପାତନ)—

Agnāyī ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀ—Wife of the Fire-God.

[ଅଗ୍ନି ଦେବଙ୍କର ଦୁଇ ଶ୍ରୀଙ୍କ ନାମ ସ୍ବାହା ଓ ସ୍ଵଧା ଦେବୀ ।]

ଅଗ୍ନି—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଧାତୁ = ବହଗତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ନି, କମ୍ପା ଅନ୍ତରା)

Agni ଧାତୁ = ଗତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ନି; ସ୍ବାହା ବହଗତ

ନିଆଁ, ଅଗ୍ନି କରେ ବା ସ୍ବାହା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ କରେ ।)—

ଆତ୍ମନ ୧ । ନିଆଁ; ବାହା; ଅନଳ —1. Fire.

आग, अगि, आगिन् [ଦ୍ର—ସୃଷ୍ଟିର * ଗୋଟି ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ବା

ଲ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପଞ୍ଚଭୂତ ମଧ୍ୟରୁ ଅଗ୍ନି ଗୋଟିଏ । ପୁରାଣ ମତରେ

ବାୟୁରୁ ଅଗ୍ନି ଓ ଅଗ୍ନିରୁ ଜଳ ଉତ୍ପନ୍ନ । ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରମତରେ ଅଗ୍ନି

ତିନି ପ୍ରକାରରେ ଜନ୍ମେ —(୧) ଭୌମ—ପୃଥିବୀ ବା ପାର୍ଥିବ

ବସ୍ତୁରୁ; (୨) ଦିବ୍ୟ—ଶୂନ୍ୟରୁ ବା ଆକାଶରୁ ଓ (୩) ଜାଠର—

ପେଟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ; ପାକଶକ୍ତି । ବୈଦିକ ଓ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଉନ୍ନ

ତିନି ଉପଲକ୍ଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଗ୍ନିର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ନାମ ଅଛି । ଅଗ୍ନିର

ସଂଖ୍ୟାକୁ କେହି ତିନି (ତ୍ରିଭାଗ) କେହି ପାଞ୍ଚ (ପଞ୍ଚାଗ୍ନି)

ଗଣନ୍ତି ।]

୨ । ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଅଗ୍ନି ଦେବତା—

2. The Hindu God of fire.

[ଦ୍ର—ପୁରାଣ ମତରେ ଧର୍ମଙ୍କ ଔରସରେ ବସୁ ଭର୍ଯ୍ୟାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଅଗ୍ନି

ଜନ୍ମିଥିଲେ । ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ସ୍ବାହା ଓ ସ୍ଵଧା ଏହାଙ୍କର ଦୁଇ ଭର୍ଯ୍ୟା; ଏ

ଦିଶାବିଗମାଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକତମ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ (ଅଗ୍ନି)

କୋଣର ଅଧିପତି ଅଟନ୍ତି । ଏହାଙ୍କ ବାହନ ଛଗ । ଏହାଙ୍କ ମୁଖରେ ଦିଆଯିବା ଘୃତକୁ ସବୁ ଦେବତାଯାକ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଗୋଟି କିଛି ଥିବାର କଳ୍ପିତ ହୋଇଅଛି । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ପର ପାର୍ଥୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ନିପୂଜକ ।]

୩ । ଅଗ୍ନିକୋଣ; ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ କୋଣ—

2. The South-East.

୪ । ଜଠରାଗ୍ନି, ପାକଶକ୍ତି; ଯେଉଁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦେହୀକ ଶକ୍ତି ବଳରେ ଭୂକ୍ରମବ୍ୟ ପାକ ହୁଏ—

4 Power of digestion.

* । ସୁର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—5. Gold.

ଅଗ୍ନିକରଣ—ସ. ବି. (ଅଗ୍ନି ସମାସ, ଅଗ୍ନି = ଅଗ୍ନିକୁ + କରଣ)—

Agnikarṇa ଅଗ୍ନିକରଣ (ଦେଖ)

Agnikarṇa (See)

ଅଗ୍ନିକ—ସ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ପ୍ରକାଶାର୍ଥେ କ, ଯେ ଅଗ୍ନି ପରି ପ୍ରକାଶ ପାଏ)—

Agnika ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ; ପାଟପୋକ; ସାଧବଘର ବୋହୂ ପୋକ—

1 Coccinella (insect).

୨ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଉଲ୍ଲାଇକ; ଭଲିଆ—

2. The marking nut.

ଅଗ୍ନିକଣ—ସ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣି ଇତ୍)—ଅଗ୍ନିର ଝୁଲିଙ୍ଗ; ନିଆଁରୁ ଉଠିବା

Agnikāṇa ଝୁଲି—Sparks of fire

ଗ୍ରା ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି ଓ କୋଣ)—ଅଗ୍ନିକୋଣ; ଦକ୍ଷିଣ

ପୂର୍ବ କୋଣ—The South-Eastern Corner.

ଅଗ୍ନିକରଣ—ସ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣି ଇତ୍)—୧ । ବୈଦିକ ହୋମାନୁଷ୍ଠାନ ବା

Agnikarṇa ଯଜ୍ଞରେ ଅଗ୍ନିସ୍ଥାପନ କର୍ମ—1. The Vedic

rite of kindling the sacrificial fire.

୨ । ନିଆଁ ଲଗାଇବା—2 Setting of fire; kindling of a fire.

ଅଗ୍ନିକର୍ମ—ସ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣି ଇତ୍)—୧ । ଅଗ୍ନି ହୋମାଦିଯଜ୍ଞ; ହୋମ—

Agnikarma 1. Vedic fire-sacrifice.

୨ । ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ ଦାହ କର୍ମ—2 Cremation.

ଅଗ୍ନିକଳା—ସ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣି ଇତ୍)—ପୁରାଣୋକ୍ତ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କର

Agnikālā ଦଶଗୋଟି ଅଙ୍ଗ ବା ଅବୟବ—The ten limbs

of the God of fire according to Hindu mythology.

(ଦଶକଳା ଯଥା—ଧୂମ୍ର; ଅଗ୍ନି; ରକ୍ଷା; ଜ୍ଵାଳା; ଜ୍ଵାଳା; ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗିନୀ;

ସୁଶ୍ରୀ; ସୁରୂପା; କପିଳା; ଦବ୍ୟକବ୍ୟ ।)

ଅଗ୍ନିକଲ୍ପ—ସ. ବିଶ. (ଅଗ୍ନି + ଉତ୍ପତ୍ତନ ବା ଭୂଜାର୍ଥେ କଲ୍ପ)—

Agnikalpa ୧ । ଅଗ୍ନିଭୂଜ; ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାତ୍—1. Fiery.

(ଅଗ୍ନିକଲ୍ପା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିଆଁ ପରି ଦାଉ ଦାଉ ଦେଉଥିବା—

2. Blazing; brilliant.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୂର୍ତ୍ତିର ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ନିକା ର୍ଷି—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ରବିବିଶେଷ—

Agnikā rushi Name of a sage
(ଅକାଳକାଣ୍ଡ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

See notes under Akālakāṇḍa.

ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ—ସ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—୧ । ନିଆଁ ଲଗିବା, ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା
Agnikāṇḍa ଗୁହାବ ପୋଡ଼ିଯିବା—1 Burning by fire;
being on fire.

୨ । ଅଭସବାଜୀ; ବାଣପୋଡ଼ା—

2 Fireworks; Pyrotechnique.

୩ । ଅଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ; ଗୋଳା ଗୁଳ ବର୍ଷଣ—

3. Firing of gun and cannon.

ଅଗ୍ନିକାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—୧ । ବେଦୋକ୍ତ ବିଧିରେ ଅଗ୍ନି
Agnikārikā ସ୍ଥାପନକରିବା—1. The Vedic rite of
kindling the sacrificial fire.

୨ । ଅଗ୍ନିସ୍ଥାପନ କାର୍ଯ୍ୟର ଉଚ୍ଚାରଣ ପ୍ରୋତ୍ତ—

2 The prayer said while kindling
the sacrificial fire

୩ । ସର୍ପଦଂଶନ ଓ ଘା ଅବି ସତସ୍ଥାନକୁ ବା ବ୍ରଣାଦିକୁ
ନିଆଁଦ୍ୱାରା ପୋଡ଼ିବା—3. Cauterisation

ଅଗ୍ନିକାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—ଅଗ୍ନିକର୍ମ (ଦେଖ)

Agnikārjya Agnikarma (See)

ଅଗ୍ନିକାଷ୍ଠ—ସ. ବି—ଅଗୁରୁ (ଦେଖ)

Agnikashtha Aguru (See)

ଅଗ୍ନିକୁକୁଟ—ସଂ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ) ଶିଖାଯୁକ୍ତ ନିଆଁ ଲୁଣ୍ଡା କୁକୁଡ଼ା ପରି
Agnikukkuta ଦେଖା ଯିବାରୁ—ନିଆଁଲୁଣ୍ଡା; ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ-
ଲୁଣ୍ଡା; ଅଗ୍ନିଯୁକ୍ତ ଉଣ୍ଡାଗୁଚ୍ଛ—An ignited sheaf of
straw; a lighted wisp of straw; fire-
brand.

ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି + କୁଣ୍ଡ)—ନିଆଁଗହା—

Agnikurṇḍha A heap of fire.

ଅନେକ ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ଥାଇ

ସେସମ୍ପଦ ପ୍ରଦାନ କରାଇ । ରୁପକ, ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ ।

ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—୧ । ହୋମକୁଣ୍ଡ; ଯେଉଁ ଆଧାରରେ
Agnikunda ହୋମାଗ୍ନି ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ—1 The receptacle
where the sacrificial fire is lit.

୨ । ଦହକ ଅଙ୍ଗାରର ଉତ୍ତେଜ—

2. A pan with live coals; firepan.

ଅଗ୍ନିକୁମାର—ସଂ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—୧ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ—

Agnikumāra The Deity Kārtikeya

[ଏକ ପୁରାଣ ମତରେ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ ସପ୍ତବିମାନଙ୍କ ଭାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ-
ରୂପରେ ମୋହିତ ହେବାପାଇଁ ଲାଗି ଯାଇଥିବା ଦାକ୍ଷଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସାହାଦେଶ
ଅରୁଣଗାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଥିବା ଧାରଣା]

କରି ଅଗ୍ନିଙ୍କ ସହିତ ଛଅ ଥର ବିହାର କଲେ ଓ ଅଗ୍ନିଙ୍କ ବାର୍ଯ୍ୟ
କାଞ୍ଚନ କୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିବାରୁ ସେହି ତେଜୋମୟ ରେତରୁ କାର୍ତ୍ତିକେୟ
ଜନ୍ମିଲେ । ପୁରାଣାନୁସାରେ ମତରେ ମହାଦେବ ପାଦାଙ୍ଗୁଳ ସଙ୍ଗମ କରିବା
ସମୟରେ ଅଗ୍ନି କପୋତରୂପ ଧାରଣ କରି ଲୁଚି ରହିଥିଲେ ଓ
ମହାଦେବଙ୍କ ରେତ ସ୍ଥଳତ ହେବାରୁ ପଦାଙ୍ଗୁଳ ତାହା ଧାରଣ କରିବାକୁ
ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ନିଷେପ କରିବାରୁ ତାହା ଅଗ୍ନି ଧାରଣ କଲେ ଓ
ଭକ୍ତ ରେତ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ରୂପ ଧାରଣ କରି ଜନ୍ମ ଦେଲା ।]

୨ । ଜୈନମାନଙ୍କର ଭବନବାସୀ ଦେବଶେଷବିଶେଷ—

2 Name of a class of Deities of the
Jainas. (M. W.).

୩ । ବିଦ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଔଷଧବିଶେଷ—

3. A particular preparation of
various drugs. (M. W.).

ଅଗ୍ନିକୁମାରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନିବତୀ)—୧ । ଔଷଧ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ;
Agnikumārī (ଏହା ଦେହରେ ବୋଲିଲେ ଦେହ ଜଳା
ଅଗ୍ନିଆଁ ପୋଡ଼ା କରେ । ଏହା ବାଲିଆ ଭୂମିରେ ଜନ୍ମେ;
ତେ. ଅଗ୍ନିବେଶ୍ୱର ଉଚ୍ଚରେ ପ୍ରାୟ ୨ ଇଞ୍ଚ)—

1 A kind of herbarious plant;
Grangea Maderaspatna.

୨ । ଯେଉଁ ଶ୍ଵୀର ଦେହ ତମାମ ନିଆଁ ଜଳୁ ଥାଏ—

2 A woman whose body is blazing.

ବାଳରେ ହୋଏ କାହା ପତନ, ବହନ କି ଅଗ୍ନି ନର୍କ । ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ ୪୫ ।

ଅଗ୍ନିକୁଳ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ରାଜପୁତ ଜାତିର ଶାଖାବିଶେଷ—

Agnikula Name of a sect of the Rājputs.

ମୋ ଶିଖାକୁ ଜାତ ଯେଉଁ ଦେବେ ଘରେ

ବୋଲଇବେ ଭକ୍ତ ଅଗ୍ନି କୁଳ ନାମେ । ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ ୧୨ ।

[ଦ୍ର—କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏମାନଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଅର୍ବୁଦ (ଅଗୁ)
ପଦ୍ମରେ ରବିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡରୁ ଜାତ ହୋଇ
ଥିଲେ । ଏହି ଅଗ୍ନିକୁଳ ରାଜପୁତମାନେ ଗୁରୁ ଉପଶାଖାରେ ବିଭକ୍ତ ।
ଏମାନଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ ରାଜପୁତାନା ।]

ଅଗ୍ନିକେତୁ—ସ. ବି—ରାମାୟଣୋକ୍ତ ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

Agniketu Name of a demon mentioned
in the Rāmāyana.

ଅଗ୍ନିକୋଣ—ସ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଗ୍ନି ଦେବତାଙ୍କ
Agnikona ଅଧ୍ୟୁଷିତ କୋଣ)—ଆଗ୍ନେୟ କୋଣ; ଦକ୍ଷିଣ
ପୂର୍ବ କୋଣ—The South East point

of the earth.

ଅଗ୍ନିକ୍ରିୟା—ସ. ବି. (୨୩ ଚର୍ଚ୍ଚ)—ବିଧିବଦ୍ଧ ଅଗ୍ନି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦିତ
Agnikriyā ଶବଦାଦି କ୍ରିୟା—Cremation performed
according to the rites.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକ୍ରମିକ ସୂକ୍ତାଂଶର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇତ୍	ଉତ୍	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇତ୍	ଋ	ୠ

ଅଗ୍ନି କ୍ରିଡ଼ା — ସ. ବି. (୩ୟା ଚତୁଃ) — ୧ । ଅଭସବାଜା, ବାଣପୋଡ଼ା —
Agnikrīḍā 1. Fire-works; Pyrotechnics
୨ । ଅଗ୍ନିସୂକ୍ତ, ଅଭସର (ଦେଖ)

2. Aigharā (See)

୩ । ଦୀପାବଳୀ ଅମାବାସ୍ୟା ଆଦି ଉପଲକ୍ଷରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ
ପ୍ରଦୀପ ଜଳାଇବା ଉତ୍ସବ — 3. Ceremonial
illumination; The ceremony of
lighting lamps on the new moon
night of Kārtika or Mārgasīra.

ଅଗ୍ନି ଖାଡ଼ି — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି — ଦିଆସିଲ —
Agnikhāḍi Matches

ଅଗ୍ନି ଗର୍ତ୍ତ — ସ. ବି. (୨ୟା ଚତୁଃ) — ନିଆଁ ଖାତ, ଯେଉଁ ଗର୍ତ୍ତରେ ନିଆଁ
Agnigartta ଜଳା ଯାଉଥାଏ — A hole or pit full
of fire.

[ଦ୍ର — ସର୍ପଦଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ବିଷ ଝଡ଼ିବା ପାଇଁ ଲୋକେ ଗୋଟିଏ
ଗାତ ଖୋଳି ସେଥିରେ ନିଆଁ ଜାଳନ୍ତି । ପରେ ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ ଯାକ
ଗର୍ତ୍ତରୁ କାଢ଼ି ପକାଇ, ଗର୍ତ୍ତର ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଦେହ ସହଜରେ ଭଜି ଗରମ
ଥାଉଁ ଥାଉଁ ସେଥିରେ ସର୍ପଦଣ୍ଡ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବସାଇ ରଖନ୍ତି ।]

ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭ — ସ. ବି (୨ୟା ଚତୁଃ) — ନିଆଁର ଭିତର —
Agnigarbha The interior of a fire.

(ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭା — ଶ୍ରୀ) (ଯଥା — ଅଗ୍ନିସୂକ୍ତରେ ଲୋକେ ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭକୁ
ବାର୍ତ୍ତାକ ନିକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ।)

ସ. ବିଶ୍ୱ — (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି ଅଛୁ ଗର୍ଭରେ ଯାହାର) —
ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭା ବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ଅଗ୍ନି ଅଛୁ —
Pregnant with fire; containing fire
inside it.

ସ. ବି — ୧ । ଅଗ୍ନି ଜାର (ଦେଖ) — 1. Agnijāra (See)
୨ । ଶମୀ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ) — 2. Śamī (tree) (See)

୩ । ମହା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ (ଦେଖ)
3. Mahā jyotishmatī (See)

୪ । ଚକ୍ରମକ ପଥର — 4 Flint stone

୫ । ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ମଣି — 5. Sunstone

୬ । ଜୁଡ଼ୁକୁଳିଆ ଫୋକ — 6. Fire fly.

୭ । ବାଡ଼ବାଗ୍ନି ସମୃଦ୍ଧ ଫେଣବତ୍ ବସ୍ତୁବିଶେଷ — 7. Name
of a frothy substance on the sea
engendered by the submarine fire.

୮ । (ବଜ୍ରାକାଶପରା) ଉତ୍ତପ୍ପଷ୍ଟ ଗୋଲକାର କାଚ;
ଯାହାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରେ ଧଲେଇ ତଳେ ନିଆଁ ପଡ଼େ;
ସ୍ୱଳମଧ୍ୟଦୃଷ୍ଟି କାଚ — 8. A convex lens.

ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭା — ସ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ରୀ (ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — ଅଗ୍ନି ଗର୍ଭର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ —
Agnigarbhā Feminine of Agnigarbha.

ସ. ବି — ମହା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ (ଦେଖ)

Mahā jyotishmatī (See)

ଅଗ୍ନି ଗୃହ — ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁଃ ବା ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଗ୍ନି ବିଶିଷ୍ଟ
Agnigruha ଗୃହ) — ଅଗ୍ନି ଶାଳା, ଯେଉଁ ଗୃହରେ ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି
ରକ୍ଷିତ ହୁଏ — A room in which the
sacrificial fire is maintained.

ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) — ବାଷ୍ପୀୟ କଲ ଆଦିର ଯେଉଁ
କୋଠସ୍ଥରେ ନିଆଁ ଜଳାଯାଏ — Fire-chamber
of a steam engine.

ଅଗ୍ନି କରଣ — ସ. ବି. (ଅଲୁକ୍ ସମାସ; ଅଗ୍ନି + କରଣ) —
Agnikarapa ଅଗ୍ନି କରଣ (ଦେଖ)

Agnikarapa (See)

ଅଗ୍ନି ଚୟନ — ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁଃ) — ଅଗ୍ନି ଚିତ୍ୟା (ଦେଖ)

Agnichayana Agnichityā (See)

ଅଗ୍ନି ଚିତ୍ — ସଂ. ବି. (ଉପପଦ ସମାସ; ଅଗ୍ନି + ଚି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ଷପ୍,
Agnichit — ଯେ ଅଗ୍ନି ଚୟନ କରେ) —

୧ । ସାଗ୍ନିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅଗ୍ନି ଦୋଷୀ; ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ବେଦୋକ୍ତ ବିଧିରେ ଘରେ ହବିର୍ଗ୍ନି ବା ପଞ୍ଚାଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ
କରି ପ୍ରତିଦିନ ହୋମ କରନ୍ତି —

1. A Brahmana who performs the
Vedic sacrifice daily.

୨ । ଅଗ୍ନିଧାନ (ଦେଖ) — 2. Agnyādhāna (See)

ଅଗ୍ନି ଚିତ୍ୟା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (୨ୟା ଚତୁଃ; ଅଗ୍ନି + ଚି ଧାତୁ + ଇବ. ସ +
Agnichityā ଆ. ନିପାତନ) — ବୈଦିକ ବିଧିରେ ଗୃହରେ
ହୋମାଗ୍ନି ରକ୍ଷା କରିବା — Maintenance
of the sacrificial fire in one's home.

ଅଗ୍ନି ଚୂଡ଼ା — ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁଃ; ଅଗ୍ନି + ଚୂଡ଼ା) — ଅଗ୍ନି ଶିଖା;
Agnichūṛḍā ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରୁ ଜହା ପରି ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା
ଶିଖା — Flame; tongues of fire.

ଅଗ୍ନି ଚୂର୍ଣ୍ଣ — ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନିସୂକ୍ତାଦି ଚୂର୍ଣ୍ଣ) —
Agnichūrṇa ବାବୁଦ — Gun-powder

ଅଗ୍ନି ଜ — ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଗ୍ନି + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —
Agnija ୧ । ଯାହା ଅଗ୍ନି ଜନ୍ମାଏ —

(ଅଗ୍ନି ଜା — ଶ୍ରୀ) 1. Producing fire

୨ । ଯାହା ଅଗ୍ନି ଉଦ୍ଦୀପନ କରେ — 2. Igniting fire.

୩ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଜଠରାଗ୍ନି ପ୍ରବଳ ହୁଏ —

3. Increasing digestive power.

୪ । ଅଗ୍ନିରୁ ଜାତ — 4. Born of fire.

ସଂ. ବି — ୧ । ଅଗ୍ନି ଜାର (ଦେଖ) — 1. Agnijāra (See)

୨ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ (ଦେଖ) — 2. Kārttikeya (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁରୁତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ନାମ' ନ ମିଳିଲେ 'ନାମ' ଖୋଜିବ; 'ବ୍ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ବ୍ୟା' ଖୋଜିବ; 'ବ୍ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ବ୍ୟା' ଖୋଜିବ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଖୋଜିବ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଖୋଜିବ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଖୋଜିବ ।

୩ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସ୍ୱରା—୩. Gold

ଅଗ୍ନିଜାତ—ସଂ. ବିଶ. (୫ମୀ ତତ୍ତ୍ୱ, ଅଗ୍ନି + ଜାତ) —ଅଗ୍ନିଜ (ଦେଖ)
Agnijāta Agnija (See)

ସଂ. ବି—ଅଗ୍ନିଜ (ଦେଖ)—Agnija (See)

ଅଗ୍ନିଜାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଜ୍ଞା ଧାତୁ = ଜାଣି କରବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ
Agnijāra ଏହା ଜଠରାଗ୍ନି ବା ଜାଣିଶକ୍ତିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରବାରୁ) —
ଜାଣିଶକ୍ତି ବର୍ଦ୍ଧକ ଔଷଧବିଶେଷ—Name of a
medicinal substance

[ଦ୍ର—ଏହା ପଶ୍ଚିମ ସମୁଦ୍ରରୁ ମିଳେ । ଏହା କଟୁ; ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ,
ଲଘୁପାକ, ପିତ୍ତଳ; ପିତ୍ତବର୍ଦ୍ଧକ ଏବଂ କଫ, ବାତ, ସ୍ନିଗ୍ଧାତ,
ଶୂଳ ଓ ଅତିଶୂଳନାଶକ । ଏହାର ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତ ନାମ—ଅଗ୍ନି ନିର୍ଯ୍ୟାସ,
ଅଗ୍ନିଗର୍ଭ; ଅଗ୍ନିଜ; ଅଗ୍ନିଜାତ, ବଡ଼ବାଗ୍ନି ମଳ; ଜ୍ୱରହର; ଅଗ୍ନିବୋଭବ,
ଅଗ୍ନିଜାଳ; ସିନ୍ଧୁପାଳ ।]

ଅଗ୍ନିଜାଳ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅଗ୍ନି + ଜାଳ) —୧ । ଅଗ୍ନି ସ୍ତମ୍ଭ—
Agnijāla 1 A mass or heap of fire.

୨ । ଅଗ୍ନିଜାର (ଦେଖ) —2 Agnijāra (See)

ଦେ. ବି—ମୋଟ, ସଲଖ ଓ ଟାଣୁଆ ଏବଂ ୩୪ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚରେ
ବଢ଼ିବା ଶାକଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—A herb; Vernonia (Haines).

ଅଗ୍ନିଜହ୍ୱ —ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନି + ଜହ୍ୱ; ଅଗ୍ନି ଯାହାଙ୍କର
Agnijihwa ଜହ୍ୱା ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଭୋଜନ କରନ୍ତି
ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ଦେଲେ ଯେଉଁମାନେ
ତୃପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।)

୧ । ଦେବତା—1. Deity.

୨ । ଦେବଗଣ—2. The gods

୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3. God Vishnu.

[ଦ୍ର—ବସନ୍ତ ଅବତାରରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଜହ୍ୱା ଅଗ୍ନି ପରି ଜଳୁଥିବା
ଜଥା ବସନ୍ତ-ସୁରାଣରେ ଅଛି ।]

ଅଗ୍ନିଜହ୍ୱା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ) —୧ । ଅଗ୍ନି-ହୋ—

Agnijihwa 1. Tongues of fire; flame

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କର ସାତଗୋଟି ଜହ୍ୱା ସ୍ୱରା ପୁରାଣରେ
ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଯଥା—୧. କରଳି, ୨. ଧୂମିଳା, ୩. ଶ୍ୱେତା,
୪. ଲେହିତା, ୫. ମାଳଲେହିତା, ୬. ପଦ୍ମରାଗା ଓ ୭. ସୁବର୍ଣ୍ଣା]

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନିଜହ୍ୱ + ଶ୍ୱା. ଅ; ଅଗ୍ନିପରି ନାଲି ଜହ୍ୱା
ଯାହାର) —ଧାତୁମୟ, ଧାତୁକା (ଦେଖ)

2. Dhātaki (See); (grislea tomentosa)

୩ । ଲଙ୍ଗାଲିତା (ଦେଖ) —

୩. Langanlita (See);

(Methonica superba.)

ଅଗ୍ନିଜହ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ବିଶାଳ; ସିଂହଭୂମ) ବି ଜଙ୍ଗଲ ଶୁଳ୍କବିଶେଷ—
Agnijahā A wild plant;

(ଏହା ଅଗ୍ନିଶ୍ଚି ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।)

ଅଗ୍ନିତପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (୩ୟା ତତ୍ତ୍ୱ) ୧ । ନିଆଁରେ ରଖାଯାଇ ଗରମ
Agnitapta କରାଯାଇଥିବା—1. Heated by fire.

୨ । (ଉପମିତ କର୍ମଧା) ନିଆଁ ପରି ତାତିଲା—

2. Fiery; hot as fire

ଅଗ୍ନିତାପ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ) —ନିଆଁର ତାତି, ଅଗ୍ନିର ଉଷ୍ଣତା,
Agnitāpa ନିଆଁଧାସ—The heat of fire.

ଅଗ୍ନିତେଜାଃ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ୱା. (ଉପମିତ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନି + ତେଜସ୍ୱ,
Agnitejāḥ ମା. ୧ବ.) —ଅଗ୍ନିପରି ତେଜସ୍ୱୀ—fiery;
blazing or glittering like fire.

ସଂ. ବି ପୁଂ—ଦ୍ୱିବିଂଶୋକ୍ତ ଏକାଦଶ ମନ୍ବନ୍ତ୍ରକ କାଳର ସପ୍ତବିଂଶ
ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—Name of one of the seven sages
during the eleventh Manwanatra period.

ଅଗ୍ନିତ୍ରୟ—ସଂ. ବି—ଗାର୍ଗ୍ୟବ୍ୟାସ; ଆଦିବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଓ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ନାମକ ତିନି
Agnitraya ଗୋଟି ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି (ସାମ୍ବିକମାନେ ଗୃହରେ ଏହି
ତିନି ଅଗ୍ନିକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି) —The three
sacrificial fires maintained
according to vedic rites at the
home of a Sāgnika Brahmana.

ଅଗ୍ନିଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Agnida ୧ । ଅଗ୍ନିଦାତା; ଯେ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଶବଦାହ ସମୟରେ
(ଅଗ୍ନିଦା—ଶ୍ୱା) ଶବ ଦେହରେ ମୁଖାଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରେ—

1. (a person) Igniting the fire
at the cremation of a deceased

୨ । ଘରପୋଡ଼ିଆ; ଯେ ଘରେ ନିଆଁ ଲଗାଏ—

2 Incendiary; setting fire to houses.

[ଦ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ୨ ଜଣ ଆତତାୟୀ ମଧ୍ୟରୁ ଅଗ୍ନିଦ
ଏକତମ । ଆତତାୟୀକୁ ଦେଖିଲେ ମାତ୍ରକେ ବିନା ବିଘ୍ନରେ ବଧ
କରିବା ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ।]

ଅଗ୍ନିଦଗ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (୩ୟା ତତ୍ତ୍ୱ; ଅଗ୍ନି + ଦଗ୍ଧ) —

Agnidagdha ୧ । ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ା ଯାଇଥିବା—

(ଅଗ୍ନିଦଗ୍ଧା—ଶ୍ୱା) 1. Burnt by fire; fireburnt

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରବ୍ୟୟ ଅନୁସାରେ ଚିତାଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଯାହାର ଶବ ଦହ
କରା ଯାଇଅଛି—2. Cremated according
to due rites.

ସଂ. ବି—୧ । ପିତ୍ତଲୋକେ; ମୃତ ପୁରୁଷପୁରୁଷାଣ (ଏମାନଙ୍କ ଶବ
ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଦହ ହୋଇ ଥିବାରୁ) —1. One's deceased
ancestors.

୨ । ପୋଡ଼ା ଘା; ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଦହ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦେହରେ ହୋଇ
ଥିବା ଘଟ—1. A burn; sore caused by
burning.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଞ	ଡ

ଅଗ୍ନିଦଗ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତର—ସ. ବ. (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—ଅଗ୍ନେୟଗିରିର
Agnidagdhā prastara ଅଗ୍ନିଦଗ୍ଧା ପ୍ରସ୍ତର
ବିଶେଷ, ଅକର୍ମଣିଳା ପଥର—Vulcanic rock;
stone of vulcanic origin

ଅଗ୍ନିଦମନୀ—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଅଗ୍ନି + ଦମନ + ଇ)—କଷ୍ଟକାରୀ,
Agnidamani ଅଙ୍କରନ୍ତି (ଦେଖ)
Ankarānti (See)

ଅଗ୍ନିଦାତା—ସ. ବ. ପୁ. (ଅଗ୍ନି + ଦାତା, ୧ମା ୧ବ.)—
Agnidātā ଅଗ୍ନିଦ (ଦେଖ)
(ଅଗ୍ନିଦାତା—ଶ୍ରୀ) Agnida (See)

ଅଗ୍ନିଦାହ—ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଦାହ)—୧ । ନିଆଁଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦାର୍ଥ
Agnidāha ପୋଡ଼ିଯିବା—1. Burning
୨ । ଦାହରୋଗବିଶେଷ—2 A disease consisting
of a burning sensation in the limbs.
(N W)

ଅଗ୍ନିଦୀପକ—ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଦୀପକ)—୧ । ଅଗ୍ନିବର୍ଦ୍ଧକ; ଶୁଆବୃଦ୍ଧି
Agnidīpaka କାରକ—Whetting the appetite;
increasing digestion; digestive.

୨ । ବିଜ୍ଞେରକ, ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରୁ ସ୍ୱତଃ ନିଆଁ ଜଳି ଉଠେ
(ଯଥା—ଫସ୍ ଫରସ୍)—
2 Self igniting; phosphorescent.

ଅଗ୍ନିଦୀପନ—ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଦୀପନ)—୧ । ନିଆଁ ଲଗାଇବା, ନିଆଁ
Agnidīpana ଜଳାଇବା—Ignition
୨ । ଶୁଆ ବୃଦ୍ଧି—2 Increase of digestive power

୩ । ବରୁଣ(ଗଛ) (ଦେଖ)
3. Baruṇ (tree) (See)

ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଦୀପକ) (ଦେଖ)
Agnidīpaka (See)

ଅଗ୍ନିଦୀପ୍ତା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ନି + ଦୀପ୍ତ + ଆ, ଅଗ୍ନିପର ଦୀପ୍ତା ବା
Agnidīptā ତେଜୋମୟୀ)—ମହା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ (ଦେଖ)
Mahājyotiṣmatī (See)

ଅଗ୍ନିଦେବ—ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଦେବ)—୧ । ଦେବତାରୂପେ ପୂଜିତ ଅଗ୍ନି—
Agnideba 1. The fire worshipped as a Deity
୨ । ଅଗ୍ନି ୨. ଦେଖ—

2 Agni 2. (See)

ଅଗ୍ନିଦେବୀ—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନି + ଦେବ + ଆ, ଅଗ୍ନି
Agnidevī ସାଦାର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା)—
ବୃଦ୍ଧକା ନକ୍ଷତ୍ରପୁଞ୍ଜ—The constellation pleidas.

ଦେ. ଜି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି + ଦା ଧାତୁ)—

ଅଗ୍ନି ଦେବୀ ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବା—
ଅଗ୍ନିଦେବୀ 1. To set fire to a thing.

୨ । ଶବରେ ମୁଖାଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରିବା—

2. To set fire to a corpse at cremation.

ଅଗ୍ନିଧାନ—ସଂ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଧା ଧାତୁ + ଅଧିକରଣେ. ଅନ)—

Agnidhāna ୧ । ଯଜ୍ଞଶାଳା—1. The room where
sacrificial fire is maintained.

୨ । ଅଗ୍ନିହୋମ ଯଜ୍ଞ ବୃତ୍ତ—2. The room
where Homa is performed

ଅଗ୍ନିଧ୍ୱଜ—ସଂ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ଧ୍ୱଜ)—ଧୂମ୍ର; ଧୂଆଁ—

Agnidhwaja Smoke

ଅଗ୍ନିଧ୍ରା—ସଂ. ବ. (ନାମ)—୧ । ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବ ମନ୍ତ୍ରଙ୍କ ନାତି ଓ ଜଗନ୍ନାଥ
Agnidhra ଅଧିପତି ପ୍ରିୟବ୍ରତ ରାଜାଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର—

1 Name of the 'eldest' son of king
Priyabrata.

୨ । ଅଗ୍ନିଧ୍ରା (ଦେଖ) —1 Agnidhra (See)

ଅଗ୍ନିନକ୍ଷତ୍ର—ସଂ. ବ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିଷ୍ଠିତ
Agninakshatra ନକ୍ଷତ୍ର)—ବୃଦ୍ଧକା ନକ୍ଷତ୍ର—

The constellation of the pleidas.

ଅଗ୍ନିନିର୍ଯ୍ୟାସ—ସଂ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ନିର୍ଯ୍ୟାସ) (ଦେଖ)

Agninirjāsa Agnirjāra (See)

ଅଗ୍ନିପକ୍ୱ—ସଂ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ପକ୍ୱ)—ନିଆଁଦ୍ୱାରା ସିକ କରାଯାଇଥିବା—

Agnipakwa Boiled over fire.

ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଅଗ୍ନି + ପରୀକ୍ଷ)—୧ । ଅଗ୍ନିମାଣ୍ଡ; ଅଗ୍ନିପୁର
Agniparikshā ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଆଁରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ତାହାର
ଶୁଦ୍ଧତା ବା ଅଶୁଦ୍ଧତା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା—

1. Ordeal by fire.

[ଦ୍ର—ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ ଅଗ୍ନିପୁର ବ୍ୟକ୍ତି ପରିସାର ଯେବେ
ହାତରୁ ବର୍ତ୍ତି ଆସେ, ତେବେ ସେ ନିର୍ଦୋଷ ଓ ଯେବେ ଛୁଟି ହୁଏ
ବା ପୋଡ଼ିଯାଏ ତେବେ ସେ ଦୋଷୀ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିଲା ।
ସୀତା ଲଙ୍କାର ଅଶୋକବନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ପରେ ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷାଦ୍ୱାରା
ନିଜର ବିଶୁଦ୍ଧତା ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିଲେ ଓ ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା ପରେ ଶ୍ରୀରାମ
ତାଙ୍କୁ ପ୍ରହର କରି ଲଙ୍କାରୁ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ସଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିଲେ ।]

୨ । ଅଗ୍ନିମାଣ୍ଡ ପରି ଭୟଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା—

2. A fiery or severe test.

ଅଗ୍ନିପୁରାଣ—ସଂ. ବ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୁରାଣ)—

Agnipurāṇa ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

(ପୁରାଣ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

One of the eighteen mythological
works of the Hindus.

ଅଗ୍ନିପୁଚ୍ଛ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି + ପୁଚ୍ଛ)—ଉଲ୍ଲା—

Agnipuchchha Shooting star.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଦଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବହ' ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ନିପ୍ରସ୍ତର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନିପ୍ରସ୍ତର ପ୍ରସ୍ତର)—
Agniprastara ଚକ୍ରମକ ପଥର—Flint:stone.

ଅଗ୍ନିବଥୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ)—ଅଗ୍ନିବଥୁ (କବିରାଜ ଦ୍ଵାରକୁଳ ମିଶ୍ର;
Agnibathu ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ (ଦେଖ)
Agnimantha (See)

ଅଗ୍ନିବର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନି + ବର୍ତ୍ତ; ୧ମା.
Agnibarchchāh ୧ବ.)—ଅଗ୍ନିବେଜା; ଅଗ୍ନିପର ତେଜସ୍ଵୀ—
Fiery.

ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ନାମ)—ପୁରାଣଗୁରୁକଣ୍ଠେଷ—

Name of a lecturer of the Purāṇas
(M. W.).

ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ନିଆଁର ରଙ୍ଗ, ନାଲି ଓ ହଳଦିଆ
Agnibarṇṇa ମିଶ୍ର ରଙ୍ଗ—Fieryred; colour of
(ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ—ଶ୍ଵୀ)

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ସାହାର ରଙ୍ଗ ଅଗ୍ନିପର ହଳଦିଆ-
ମିଶ୍ର ନାଲି—Of fiery colour; reddish yellow.

ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା ସୁଦର୍ଶନଙ୍କ ପୁତ୍ର—

1 Name of a prince; son of king
Sudarśana.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ କୁଶ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ ରାମଙ୍କ ପୌତ୍ର—

2. Name of a grand-son of
King Rama.

ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ. (ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ + ଶ୍ଵୀ. ଥା)—ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—
Agnibarṇṇā Feminine of Agnibarṇṇā.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ—ମଦ୍ୟବିଶେଷ—Name of a strong
liquor.

ଅଗ୍ନିବର୍ଦ୍ଧକ—ସଂ. ବିଶ. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ସୁଧାବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ, ସାହା
Agnibarddhaka ପାକ ଶକ୍ତିକୁ ବଢ଼ାଏ—Increasing
digestive power or appetite.

ଅଗ୍ନିବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ଅଗ୍ନିବୃଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Agnibarddhana Agnibṛuddhi (See)

ସ. ବିଶ—ଅଗ୍ନିବର୍ଦ୍ଧକ (ଦେଖ)

Agnibarddhaka (See)

ଅଗ୍ନିବଲ୍ଲଭ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଏଥିରେ ଚଞ୍ଚଳ ନିଆଁ ଧରେ)—

Agniballabha ଶାଳ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ)

Śāla (tree) (See)

ଅଗ୍ନିବାହ—ଦେ. ବି—ଅଗ୍ନିବାହଣ (ଦେଖ)

Agnibārda

Agnibārāṇa (See)

ଅଗ୍ନିବାଣ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ)—ଅଗ୍ନିବର୍ଷଣକାରୀ ଶର—

Agnibāṇa A fiery arrow; an arrow which
showers fire.

ସ. ବିଶ. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—କ୍ରୋଧରେ ଅଗ୍ନିପର ପ୍ରଦଣ୍ଡ; ଅଳ୍ପ କ୍ରୋଧ;
Fired with rage; fiery with anger

ଅଗ୍ନିବାହଣ—ଦେ. ବି. (ଏଥିଯୋଗୁଁ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲେ ଦୁଆରମୁହଁ
Agnibārāṇa ବାଟେ ଗୁଲର ନିଆଁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି
ପାରେ ନାହିଁ)—ଆଜୁ ଘରର ଦୁଆର ମୁହଁ ଉପରେ କରାଯିବା
ମାଟର ଛତା—A roof of mud made just over
the door of a mud-roofed thatch.

ଅଗ୍ନିବାହ—ସ. ବି (ଅଗ୍ନି + ବହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ; ଯେ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ
Agnibāha ବାହନ)—୧ । ମେଷ, ମେଣ୍ଟା—1. The sheep.
୨ । ଛଗଲ, ଛେଳି—2. The goat.

୩ । ଧୂମ; ଧୂଆଁ—3 Smoke (M W.)

ଅଗ୍ନିବାହୁ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଧୂମ, ଧୂଆଁ—

Agnibāhu 1. Smoke.

୨ । (ନାମ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା ପ୍ରିୟବ୍ରତ ଓ କାମ୍ୟାଙ୍କ ପୁତ୍ର
(ଏ ବିବାହ ନ କର ତପସ୍ୟାରେ ରତ ହୋଇଥିଲେ)—

2. Name of a prince of the solar
dynasty.

୩ । ପ୍ରଥମ ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର—

3. Name of a son of the first Manu

ରକ୍ତବାହୁ (ଦେଖ)

Raktabāhu (See)

ଅଗ୍ନିବାଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା—Gold.

Agnibāja

ଅଗ୍ନିବାୟି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା—Gold.

Agnibāyī

ଅଗ୍ନିବୃଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍)—୧ । ଲାଗିଥିବା ନିଆଁ ଅଧିକ
Agnibṛuddhi ଘୋଷିବା—1. Spreading of fire.

୨ । ଜଠରାଗ୍ନି ବା ପାକଶକ୍ତିର ବୃଦ୍ଧି—2 Increase of
appetite or digestive power.

ଅଗ୍ନିବୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅଗ୍ନି + ବୃଷ୍ଟି)—

Agnibṛushti ୧ । ନିଆଁ ବରଷିବା; ବର୍ଷାଅସରା ପଡ଼ି ନିଆଁ
ପଡ଼ିବା—1. A shower of fire.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖରାବେଳେ ନିଆଁ ବରଷା ହେବା ପରି ପ୍ରଦଣ୍ଡ
ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଓ ତାପର ଅନୁଭୂତି—2. Great heat felt
in the mid-days of summer (compar-
ed to a shower of fire.

ଅଗ୍ନିବେଶ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ଆୟୁର୍ବେଦ ଗ୍ରନ୍ଥକାର—

Agnibēṣa Name of an author of a Sanskrit
medical treatise

ଅଗ୍ନିବେଶ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ବେଶ୍ମ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Agnibēṣma ୧ । (ନାମ) ଅନେକ ଶିଷ୍ୟ ଜନୈକ ରବି—

1. Name of a Sage.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

୨ । ମାସର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଦିବସ—2. The fourteenth day of the calendar month of thirty days.

ଅଗ୍ନିବେଶ୍ୟ—ସ. ବି—୧ । ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାବିଶାରଦ ଅଗ୍ନିଙ୍କ ପୁତ୍ର; ଜନୈକ Agnibeshya ଉପଦେଶକ ଗୁରୁ (ମହାଭାରତ)—

1 Name of a teacher or Āchārjya.

ବରାହସ୍ମିଧେ ଅଗ୍ନିବେଶ୍ୟ ବ୍ରତବାକ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଦ୍ୱାବିଂଶ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ନାମ (ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ତୂରଣ)—

2 Name of the twenty second muhūrta.

ଅଗ୍ନିବୋଟ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗ୍ନି + ଇଂ Boat, ବୋଟ)—

Agnibota ୧ । ବାଷ୍ପାୟ ଯୋଗ, ଖାମର, ଧୂଆଁକଳ ଜାହାଜ—

ইষ্টিমার

1. Steamer

आगवोट,

୨ । ଶ୍ଳେଷ ବାଷ୍ପାୟ ନୌକା—

अग्निबोट

2. Steam launch.

ଅଗ୍ନିଭା—ସ. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଅଗ୍ନି + ଭା)—ଅଗ୍ନିପରି ତେଜୋମୟ—

Agnibha Fiery; shining like fire.

(ଅଗ୍ନିଭା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ସ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଭା)—୧ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା—1. Gold.

୨ । (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନି ଅଧିଷ୍ଠିତ + ଭ = ନକ୍ଷତ୍ର)—

କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର—2. The constellation

Pleidas

ଅଗ୍ନିଭାଣ୍ଡ—ସ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଭାଣ୍ଡ)—ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Agnibhāṇḍa Agnikunda (See)

ଅଗ୍ନିଭୁ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଗ୍ନି + ଭୁ ଧାତୁ—ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି.ପ)

Agnibhu ଅଗ୍ନିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—Born of fire.

ସ ବି—ଜଳ—Water.

ଅଗ୍ନିଭୂ—ସ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଭୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି.ପ)

Agnibhū ୧ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ—Deity Kārttikeya.

[ଦ୍ର—ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ମହାଦେବଙ୍କ ସର୍ବମ୍ପାଦନା ଧାରଣା କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ତାହା ଅଗ୍ନିଙ୍କ ଉପରେ ନିକ୍ଷେପ କଲେ ଓ ତହିଁରୁ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଜନ୍ମ ହେଲେ ।]

୨ । କାଶ୍ୟପ ଋଷି (ଏ ଅଗ୍ନିଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ)—

2. Sage Kāśyapa

୩ । (ଗଣିତ) ଛଅ ସଂଖ୍ୟା—3 (arithmetic)

The number six.

ଅଗ୍ନିଭୂତି—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଭୂତି)—୧ । ଅଗ୍ନି ସଂଭୂତ ବସ୍ତୁ—

Agnibhūti 1. A thing produced from fire.

୨ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—2. Gold

୩ । (ନାମ) ବୌଦ୍ଧଗୁରୁ ଶେଷ ଜାତକରଙ୍କ ୧୧ ଜଣ

ପ୍ରଧାନ ଶିଷ୍ୟ ବା ଗଣଧର ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜଣ—

3 Name of one of the eleven chief pupils of the last Tirthakara

ଅଗ୍ନିମଣି—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଗ୍ନି + ଶ୍ୱାଦକ ମଣି)—

Agnimani ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ମଣି—1. The sunstone.

୨ । ଚକ୍ରମକ ପଥର—2. Flint stone

୩ । ଦ୍ୱିପୁଷ୍ପକୁଳ କାଚଖଣ୍ଡ; ସ୍ଥୂଳମଧ୍ୟଦୃଷ୍ଟି କାଚ—

3 Convex lens.

ଅଗ୍ନିମଥ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ମଥ ଧାତୁ + କର୍ମ. କ୍ରି.ପ)—

Agnimath ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ (ଦେଖ)—Agnimantha (See)

ଅଗ୍ନିମଥନ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ମଥ ଧାତୁ + କର୍ମ ଅନ)—

Agnimathana ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ (ଦେଖ)

Agnimantha (See)

ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ—ସ. ବି (ଅଗ୍ନି + ମଥ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ, ଯାହା ମଥୁତ

Agnimantha

ବା ଘର୍ଷିତ ହେଲେ ଅଗ୍ନି ବାହାରେ ।

ଓ. ଅଗବଧୁ; ଅଗିବଧୁ;

ଗରଣା,

ଗଗିସ୍ତରୀ; ଗଗିସ୍ତରୀ,

ଅଗ୍ନିଗାନ୍ତ

अग्नि; आदनी;

आगेथा

ତେ. ନେଲି, ଚରିନେଲି.

Premna integrifolia;

Premna spinosa; Premna

serratifolia

ସ ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅଗ୍ନିମଥ;

ଅଗ୍ନିମଥନ; ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ,

ବିଜୟୀ, ଜୟ; ଶ୍ରୀପତ୍ନୀ,

ଗଣିକାରକା; କର୍ତ୍ତ୍ତିକା,

ଜୟା; ଅଗ୍ନିଶିଳାକେତୁ;

ଜୟନ୍ତୀ, ତରଣ;

ନାଦେୟା; ଅନନ୍ତା,

ବୈଜୟନ୍ତୀକା,

ତେଜୋମନ୍ଥ, ହବିମନ୍ଥ,

ପାବକ, ନଦାକା,

ଜେମାଦି; ଅରଣି,

ବନ୍ଧିମନ୍ଥ; ମଥନ;

ଗିରିକର୍ତ୍ତ୍ତିକା; ପାବକାରଣୀ;

ମଥକେତୁ, ବିଜୟନ୍ତୀକା

ଏ ଗଛକୁ ଅଲିଙ୍ଗନ କଲେ ବା ଏହାର

ଜାଲକୁ ଦେହରେ ଆଘାତ କଲେ ଫୁଲ କମି ଯାଏ । ଏ ଗଛର

କୋମଳ ପତ୍ରକୁ କାଢ଼ି ଓ ଆମ୍ବିଲରେ ଫୁଟାଇଲେ ତାହା ସୁବାସଯୁକ୍ତ

ଓ ମୁଖରୋଚକ ହୁଏ ।]

ଅଗ୍ନିମାଣ୍ଡୁ—ଦେ. ବି—ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା (ଦେଖ)

Agnimāṇḍu

Agniparikṣhā (See)

ଦାଧାବଣ ଲେକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକଟର ଚନ୍ଦ୍ର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଏ ବା ଚନ୍ଦ୍ର ଲେଖିବେ ଚର୍ଚ୍ଚି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବସନ୍ତ ଓ ବା ଚନ୍ଦ୍ର ଲେଖିବେ ଚର୍ଚ୍ଚି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ, ‘କ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ୍ଷ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ନିମାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅଗ୍ନି + ଅନ୍ଧ ଅର୍ଥରେ ମତ୍ତ, ୧ମା ୧ବ.)—

Agnimān ୧ । ଅଗ୍ନିବିଶିଷ୍ଟ; ଯହିଁରେ ଅଗ୍ନି ଅଛି—

1 Containing fire.

୨ । ଜଳୁଥିବା—2. Burning.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ (ଦେଖ)

Agnihotri (See)

[ରମଣଙ୍କର ମନୁଷ୍ୟତା—୩. ୧୨୨ ।]

ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —

Agnimāndya ୧ । ପରପାକଶକ୍ତିର ହ୍ରାସ, ସ୍ଥୂଆସ୍ଥାନତା—

1. Loss of appetite.

୨ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗ—2. Indigestion; dyspepsia.

ଅଗ୍ନିମାରୁତି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି + ମାରୁତି, ମାରୁତି ବା

Agnimāruti ହନୁମାନଙ୍କ ପରି ଜଠରୁ ଯାହାଙ୍କର । ଏ

ବାତାପି ନାମକ ଦୈତ୍ୟକୁ ଖାଇ ସମୁଦ୍ରଯାକର ପାଣି

ପିଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିଥିବାରୁ ଏହି ନାମ ପାଇଥିଲେ ।)

ଅଗସ୍ତି ମୁନି (ଦେଖ)—Sage Agasti (See)

ଅଗ୍ନିମିତ୍ର—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଶୁଙ୍ଗବଂଶର ଦ୍ଵିତୀୟ ରାଜା,

Agnimitra ମଗଧରାଜ ପୁଷ୍ପମିତ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର—

Name of the son of King Pushpamitra.

ଅଗ୍ନିମୁଖ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନି + ମୁଖ) —

Agnimukha ୧ । (ଅଗ୍ନି ଅଟେ ମୁଖ ଯାହାଙ୍କର ଅର୍ଥାତ୍

ସେହିମାନେ ଅଗ୍ନିରେ ନିବେଦିତ ହୋଇ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ

ଭୋଜନ କରନ୍ତି) —ଦେବତା—1 Deity

୨ । (ଅଗ୍ନି ଅଛି ମୁଖରେ ଯାହାଙ୍କର) —ବ୍ରାହ୍ମଣ—

2. A Brāhmaṇa.

୩ । [(ବୈଦ୍ୟକ) ଯାହା ଅଗ୍ନିର ମୁଖ ପରି ଦାହକ] —

ଧଳାଚକ; ଚିତ୍ରକ (ଦେଖ)

3 Chitraka (See);

Plumbage zeylancia.

୪ । [(ବୈଦ୍ୟକ) ଯାହା ଅଗ୍ନିର ମୁଖ ପରି ଦାହକ] —

ଭଣ୍ଡାଚକ; ଭଲିଆ—4. Marking nut.

୫ । ସେହି ଔଷଧ ଦ୍ଵାରା ଜଠରୁ ବୁଦ୍ଧି ପାଏ—

5. Tonic medicine.

ଅଗ୍ନିମୁଖୀ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନିମୁଖ + ଈ) —୧ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଭଣ୍ଡାଚକ;

Agnimukhī ଭଲିଆ—1. Marking nut.

୨ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଲଙ୍ଗାଳି (ଦେଖ)

Lāṅgālī (See)

୩ । ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

The Gāyatrī mantra (See)

ଅଗ୍ନିମୂଲ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ.—(ଅଗ୍ନିର ଦାହକା ଶକ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଅଗ୍ନି ନିକଟକୁ

Agnimūlya କେହି ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ, ସେହିପରି ମୂଲ୍ୟ ବେଶି

ଆସିଥିଲା

ହେବାରୁ ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ କଣିକାକୁ ଗ୍ରାହକ ଭରସନ୍ତି

ନାହିଁ) —ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ, ମହର୍ଗ; ମହାର୍ଦ୍ଦ—

Very dear in price.

ଦେ. ବି.—ଅତି ଚଢ଼ା ଦାମ—

A very high or prohibitive price.

ଅଗ୍ନିମୋଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ଅଗ୍ନେୟ ମୋଡ଼ା (ଦେଖ)

Agnimorda

Āgneya morda (See)

ଅଗ୍ନିଯନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —ଅଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର (ସଫା—ବନ୍ଧୁକ, ତୋପ)

Agnijāntṛa

Fire arms; gun; cannon

ଅଗ୍ନିଯୋଜନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —ଧର୍ମାଗ୍ନିକୁ ଜଳାଇବା ପାଇଁ

Agnijojana ଉଦ୍ଧାରଣ—The act of stirring the

sacrificial fire to make it blaze

up. (M W)

ଅଗ୍ନିରଜ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ରଜ ଧାତୁ = ଗସ୍ତି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି.

Agniraja

ଅ—ସେ ଅଗ୍ନିପରି ଦାସ୍ତି ପାଏ) —ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ

ଛାଟି; ପାଟ ପୋକ—Cocculus (insect).

ଅଗ୍ନିରଜଃ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ରଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି ଅସ୍ ୧ମା. ୧ବ.) —

Agnirajah

ଅଗ୍ନିରଜ (ଦେଖ)

Agniraja (See)

ଅଗ୍ନିରାଜ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ରଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଅ) —ଅଗ୍ନିରଜ (ଦେଖ)

Agnirāja

Agniraja (See)

ଅଗ୍ନିରୁହ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ରୁହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଅ + ଣ) —

Agniruh Name of a plant.

ଅଗ୍ନିରେତା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —

Agniretaḥ

ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—Gold.

ଅଗ୍ନିରୋହିଣୀ—ସଂ. ବି.—କାଞ୍ଚଗୁଲ୍—A hard inflamma—

Agnirohīṇī

tory swelling in the armpit.

ଅଗ୍ନିଲୋକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —୧ । ପୁରାଣୋକ୍ତ ସୁମେରୁ ପର୍ବତ—

Agniloka

ଶୁଙ୍ଗର ନିମ୍ନରେ ଥିବା ଜନପଦବିଶେଷ (ସମ୍ଭବତଃ

ପୂର୍ବକାଳରେ ସେଠାରେ ଅଗ୍ନିପୂଜକମାନେ ବାସ

କରୁଥିଲେ) —1. Name of mythological

country below the sumeru range.

୨ । କୌଶିକଙ୍କ ଉପନିଷଦରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ

ଦେଶ—The world of Agni. (M. W.)

ଅଗ୍ନିଶରଣ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ) —ଅଗ୍ନିଶାଳା (ଦେଖ)

Agnisharaṇa

Agnishālā (See)

ଅଗ୍ନିଶର୍ମ୍ମା—ସଂ. ବିଶ.—(ଅଗ୍ନି + ଶର୍ମ୍ମା; ୧ମା. ୧ବ.) —

Agnisharmma

୧ । ମହାକୋପୀ—1. Very passionate.

୨ । କୋପାଳ—2. Fiery with rage.

ସଂ. ବି.—୧ । କୋପନ ସ୍ଵଭାବ ଜନିତ ଗୁଣିକ ନାମ—

1 Name of a sage of fiery temper.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଈ	ଋ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୨ । ମହା କୋପନ ସ୍ୱଭାବ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A person of fiery temper.

ଅଗ୍ନିଶାଳ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ)—ଅଗ୍ନିଗୃହ (ଦେଖ)

Agnishāla Agnigruha (See)

ଅଗ୍ନିଶାଳା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ)—ଅଗ୍ନିଗୃହ (ଦେଖ)

Agnishālā Agnigruha (See)

ଅଗ୍ନିଶିଖା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି + ଶିଖା)—

Agnishikha ୧ । ପ୍ରଦୀପ, ଦୀପ—1. A lamp.

୨ । ବାଣ—2 An arrow.

୩ । କୁଙ୍କୁମ, ଜାଫ୍ରାନ—3 Saffron.

୪ । କୁସୁମ ଫୁଲ—4. Safflower.

୫ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—5. Gold.

୬ । କବି ବରରୁଚିଙ୍କ ପିତା—6. Name of the father of poet Bararuchi.

ଅଗ୍ନିଶିଖା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଗ୍ନି + ଶିଖା)—

Agnishikhā ୧ । ନିଆଁର ଶିଖା ବା ଜ୍ୱାଳା—

1. Flame or tongue of fire.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନିଶିଖା + ଆ)—

ଲଙ୍ଗାଲି (ଦେଖ)

Lāṅgālī (See)

ଅଗ୍ନିଶେଖର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଗ୍ନି + ଶେଖର)—

Agnishekhara ୧ । କୁସୁମଫୁଲଗଛ—1 Safflower.

୨ । କୁଙ୍କୁମ, ଜାଫ୍ରାନ—2 Saffron.

୩ । ଲଙ୍ଗାଲି (ଦେଖ)

୩ Lāṅgālī (See)

ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଷ୍ଟୁ ଥାତୁ = ଷ୍ଟୁତ କରବା + କରଣ ଓମ୍;

Agnishtoma ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିଙ୍କ ଷ୍ଟୁତ କରାଯାଏ)—

ଯାଗବିଶେଷ—Name of a kind of fire sacrifice

[ଦ୍ର—ଏ ଯାଗ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଜାପତି ବହୁ ପ୍ରଜା ସୃଷ୍ଟି କାମନାରେ ବସନ୍ତ

କାଳରେ ପାଞ୍ଚ ଦିନରେ ସମାଧାନ କରୁଥିଲେ । ବେଦଜ୍ଞ ଓ ସାଗ୍ନିକ

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏ ପଞ୍ଚ କରବାର ଅଧିକାରୀ । ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ବାୟୁ ଏଥିର

ଦେବତା; ସୋମରସ ଏଥିର ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ; ଏଥିରେ ୧୬ ଜଣ

ପୁରୋହିତ ଲେଉଟା । ଏହା କରବାକୁ ୫ ଦିନ ସମୟ ଲାଗେ ।]

ଅଗ୍ନିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଷ୍ଠା ଥାତୁ = ରହିବା + ଅଧିକରଣେ ଅ; ଯାହା

Agnishṭha ଅଗ୍ନି ଉପରେ ରଖାଯାଏ)—

୧ । କଟାକ, କରେଇ—1. A cauldron; a pan.

୨ । ନିଆଁ ଉମ୍ବେଇ—2. A firepan.

ଅଗ୍ନିସ୍ୱାତ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନିଷ୍ଠ = ଅଗ୍ନିମାନଙ୍କରେ + ଅତ୍ = ଗୁପ୍ତତ;

Agniswāta ଏହା ସଂସ୍କୃତରେ ବହୁବଚନରେ ଅଗ୍ନିସ୍ୱାତ

ରୂପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।)—ପିତୃଲୋକ ବିଶେଷ—

A class of deceased ancestors or the manes.

[ଦ୍ର—ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲେ ସେହି ପିତୃଗଣ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି; ସେମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ନିସ୍ୱାତ ବୋଲାଯାଏ । ଏମାନେ ମରାତରୁଷିଙ୍କ ସନ୍ତାନ । ପିତୃଲୋକ ମାନେ ଅନେକ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ ଓ ଶ୍ରାବତର୍ଣ୍ଣଣାଦିରେ ଏମାନଙ୍କୁ ପୂଜକ ପୂଜକ ଭିଲୋଚନ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା—ଅଗ୍ନିସ୍ୱାତ; ସୋମପା; ବର୍ହିଷଦ ।]

ଅଗ୍ନିସମ୍ରକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ)—ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଗୃହରେ

Agnisamrakṣaṇa ଅହୋରାତ୍ର ସଞ୍ଚାଳିତ ରକ୍ଷା—

Maintenance of the sacrificial fire in the house by a daily worshipper.

ଅଗ୍ନିସମ୍ବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁର୍ଥ)—

Agnisamskāra ୧ । ଶବଦାହ; ଶବକୁ ବିଧିମତେ ପୋଡ଼ିବା—

1. Cremation

ହେଉ ବର୍ଷରୁ ନମ୍ରବସୁଷ୍ଣ ଶିଶୁର ଅଗ୍ନିସହାୟ ଜଗଦିବା ବ୍ୟସ୍ତରେ ନାହିଁ ।

ସମ୍ପାଦକ—ମନ୍. ୫୭୧

୨ । (୪ର୍ଥୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନାର୍ଥ ସଂସ୍କାର)—

ବୈଦିକ ବିଧିରେ ଅଗ୍ନିସ୍ଥାପନ; ପଞ୍ଚରୁ ସଂସ୍କାରାନନ୍ତର

ଅଗ୍ନିକୁ ଅଗ୍ନି ହୋମ ବା ବୈଶ୍ୱଦେବ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପନ—

2. The consecration of sacrificial fire.

ଅଗ୍ନିସକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି + ସକ୍ଷା) — ବାୟୁ; ପବନ—

Agnisakha

The air

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନି ଜଳବା ପାଇଁ ବାୟୁ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ବାୟୁ ନ ହେଲେ

ଅଗ୍ନି ଜଳ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେହିଠାରେ ଅଗ୍ନି ଲାଗେ ସେଠାରେ

ବାୟୁ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ବହେ । ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ନିକଟସ୍ଥ ବାୟୁ ଉତ୍ତପ୍ତ

ଓ ହାଲୁକା ହୋଇ ଆକାଶକୁ ଉଡ଼ିଯାଏ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରୁ ବାୟୁ

ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଆସି ଉତ୍ତପ୍ତ ବାୟୁର ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରୁଥାଏ ।]

ଅଗ୍ନିସନ୍ଦୀପକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ)—ଅଗ୍ନିଦୀପକ (ଦେଖ)

Agnisandīpaka

Agnidīpaka (See)

ଅଗ୍ନିସନ୍ଦୀପନ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଗ୍ନିଦୀପନ (ଦେଖ)

Agnisandīpana

Agnidīpana (See)

ଅଗ୍ନିସମ୍ଭବା—ସଂ. ବି. (୫ମୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଗ୍ନି + ସମ୍ଭବ)—

Agnisambhava ୧ । ସୁର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—1 Gold.

୨ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ—2. The Deity Kārttikeya.

ଅଗ୍ନିସହାୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ)—୧ । ଅଗ୍ନିସଖ; ବାୟୁ; ପବନ—

Agnisahāya 1. The air; wind

୨ । ବନକପୋତ —2. Wild dove.

[ଦ୍ର—ଖାଣ୍ଡବ ବନ ଦାହ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ବନ କପୋତ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ

ଷ୍ଟବ କରୁଥିବାରୁ ଏହି ନାମ; ଅଗ୍ନିଦେବ ଉକ୍ତ କପୋତଠାରେ

ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ତାକୁ ନ ପୋଡ଼ି ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ।]

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ଚନ୍ଦ୍ରିକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟବହାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଳିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ନି ସାହିତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଗ୍ନି + ସାକ୍ଷୀ + କ)—

Agnisākhika ୧ । ଯେଉଁ କର୍ମରେ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ କରି ମନ୍ତ୍ରପାଠ ଓ ଅଙ୍ଗୀକାରାଦି କରାଯାଏ—1 (a ceremony)

In which promises are made in the presence of domestic or nuptial fire

(ଯଥା—କନ୍ୟାପିତା ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଜାମାତାଙ୍କ ହସ୍ତରେ କନ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।)

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି କୌଣସି କର୍ମ କରନ୍ତି—

2 Taking the domestic or nuptial fire for a witness.

ଅଗ୍ନି ସାହିତ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ନି ସାହିତ୍ୟ =

Agnisākshika ମର୍ଯ୍ୟାଦା)—ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀ ଅଗ୍ନି ସମୀପରେ ଏକ-
marjyāda ପତ୍ନୀବ୍ରତ ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଶପଥ କରନ୍ତି—

(ଅଗ୍ନି ସାହିତ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା—ଶ୍ଳୀ) One who taking the firegod as witness solemnly promises conjugal fidelity (M W.)

ଅଗ୍ନି ସାତ୍—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଗ୍ନି + ସାତ୍; ତୁଳ—ଜଳସାତ୍, ବିପ୍ରସାତ୍; Agnisāt ରସ୍ମସାତ୍)—ନିଆଁରେ ପକାଯିବା—

Consigned to fire.

ଅଗ୍ନି ସାବରଣୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଜନୈକ ମନୁଙ୍କ ନାମ—

Agnisābarṇi Name of a Manu

ଅଗ୍ନି ସାର—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—୧ । ରସାଞ୍ଜନ—

Agnisāra 1. Antimony.

୨ । ସ୍ୱରୂପା—2. Collyrium.

ଅଗ୍ନି ସିଂହ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଜୈନମାନଙ୍କର ସପ୍ତମ କୃଷ୍ଣ ବାସୁଦେବଙ୍କ

Agnisimha ପିତା—Name of the father of the seventh black Bāsudeba of the Jains

ଅଗ୍ନି ସୂତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଗ୍ନି + ସୂତ୍ର)—

Agnisūtra ୧ । ଅଗ୍ନିର ରେଖା—1. A thread of fire.

୨ । ଉପନୟନ ସମୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବାଳକ ପିନ୍ଧିବା କୁଣ୍ଡ-
ମେଖଳା—2. A girdle of Kusa grass put on by a boy at investiture (M.W)

ଅଗ୍ନି ସେବା—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—ନିଆଁ ପୋଇବା—Basking
Agnisebā in the fire; warming one's self

near a fire.

ଅଗ୍ନି ସ୍ତମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ବା ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ ବା

Agnistambha ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିର ଦାହକା ଶକ୍ତି-
ରହିତ କରଣ—The magical quenching of fire; the assuagement of the burning qualities of fire

by the application of herbs or mystic formulae

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନି ସ୍ତମ୍ଭ ସାଧନ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅନାୟାସରେ ନିଆଁ ଉପରେ ଚାଲିଯାଏ ଓ ତା ଗୋଡ଼ରେ ଫୋଟିବା ହୁଏ ନାହିଁ । କୌଣସିଠାରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲେ ଯୌଗିକ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଦୂର ଚସ୍ତାର ନ କରି ଲାଗି ଯାଏ ।]

ଅଗ୍ନି ସ୍ତମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—ଅଗ୍ନି ସ୍ତମ୍ଭ (ଦେଖ)

Agnistambhana Agnistambha See

ଅଗ୍ନି ସ୍ତୋକ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—ଅଗ୍ନି କଣ—

Agnistoka Spark; a particle of fire.

ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ୱାତ୍ ଚତ୍)—ବେଦୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ

Agnisthāpana ପୂର୍ବକ ପାଞ୍ଚ ଥର ଭୂମିକୁ ସଂସ୍କାର କରିବା ପରେ ହୋମ ବା ବୈଶ୍ୱଦେବ ସ୍ଥାନରେ ଅଗ୍ନିକୁ ପ୍ରଥମେ ଲଗାଇବା—The starting of the sacrificial fire after ritualistic purification of the ground

[ଦ୍ର—ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଭୂମିକୁ ପ୍ରଥମେ କୁଣ୍ଡଳୀୟ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପାଦନ କରିବା, ତା ପରେ ଗୋମୟ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବା, ତା ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦ୍ୱାରା କୁଣ୍ଡଳୀୟଦ୍ୱାରା ଓଳାଇବା, ତା ପରେ ଉଦକପାତ୍ରରୁ ଜଳ ନେଇ ଭୂମିରେ ଛୁଞ୍ଚିବା, ତତ୍ପରେ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠଦ୍ୱାରା ସେ ସ୍ଥାନରୁ ଟିକିଏ ମାଟି କାଢି ପକାଇବା । ଏହିପରି “ପଞ୍ଚଭୂଷଣାର” କରିବା ପରେ ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ କରି ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ କରିବା ଓ ତତ୍ପରେ ଯଥୋଚିତ ଅହୁତି, ଚରୁ, ବଳି ଅଗ୍ନିରେ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।]

ଅଗ୍ନି ସ୍ୱାତ୍—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ସ୍ୱା + ଅତ୍ = ଗୁହାତ)—

Agniswāta ଅଗ୍ନି ସ୍ୱାତ୍ (ଦେଖ)—Agnishwāta (See)

ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ହୋତ୍ରୀ ଚତ୍; ଅଗ୍ନି + ହୋତ୍ରୀ = ହୋମ)—

Agnihotra ୧ । ସାଗ୍ନିକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ପ୍ରତିଦିନ କୃତ୍ୟ ହୋମ—

1. Daily fire sacrifice practised by a Brahmana who maintains the Vedic fire

[ଏ ହୋମ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—ନିତ୍ୟ ଓ କାମ୍ୟ ।]

୨ । ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି—The sacrificial fire.

ସେ ଦୁଇଙ୍କ ସେବା ସାବଧାନ କରିବାକୁ ହେବ ।

ତେଣୁ ଦେଲେ ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ରୀର ବାହାର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବିହାର. ବନ ।

୩ । (ଅଗ୍ନିରେ ଯାହା ଅହୁତି ଦିଆଯାଏ)—ଗନ୍ଧ; ଦିଅ—

୩. Ghee, clarified butter.

ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ରୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ରୀ + କରିବା ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ଦ୍ର,

Agnihotri ୧ମା. ୧ବ.)—ନିତ୍ୟହୋମକାରୀ; ସାଗ୍ନିକ (ବ୍ରାହ୍ମଣ)

Performing the daily offering to fire.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ନିତ୍ୟ ହୋମକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brahmana who daily performs the Agnihotra Homa.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟା ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ଦେ. ବି—ସାଗ୍ନିକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଉପାଧିବିଶେଷ—Title given to an Agnihotri Brāhmaṇa.

ଅଗ୍ନିଧ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଇନ୍ଦ୍ର ଧାତୁ = ଜାଳିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର; ଏହାର Agnidhra ଅନ୍ୟରୂପ ଅଗ୍ନିଧ୍ର)—ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ରକ୍ଷା କରିବା ବା ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା ପାଇଁ ନିୟୁକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brāhmaṇa specially engaged to keep the sacrificial fire burning.

ଅଗ୍ନିନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଇନ୍ଦନ)—୧ । ନିଆଁ ଜାଳିବା, Agnindhana ନିଆଁ ଲଗାଇବା—1. The lighting of a fire; kindling the fire.

୨ । ଦୃତାହୁତି ଦେଇ ହୋମାଗ୍ନି ଜଳାଇବା—

2. The lighting of the sacrificial fire.

୩ । ଜାଳ; ଜାଳଣୀ କାଠ—3 Fuel

୪ । (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଗ୍ନିସ୍ଵଳ୍ପ ଇନ୍ଦନ)—ଜଳନ୍ତା କାଠ—4. Burning wood.

୫ । ଦରପୋଡ଼ା କାଠ—5. Half burnt wood

୬ । ନିଆଁ ଢୁଳା; ମସାଲ—6. Torch; fire-brand.

ଅଗ୍ନିଗାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଗାର)—

Agniyagāra ୧ । ଯଜ୍ଞଶାଳା; ହୋମଗୃହ—1. The room where Homa is performed.

୨ । ଯେଉଁ ଗୃହରେ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ରକ୍ଷା କରନ୍ତି—

2. A room where an Agnihotri maintains sacrificial r

ଅଗ୍ନିସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଗ୍ନି ବିଜ୍ଞାନଶାସ୍ତ୍ର ଅସ୍ତ୍ର)—

Agnyastra ଅଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର (ବକ୍ସୁକ, ତୋପ ଅସ୍ତ୍ର)—

Fire-arms.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଶ୍ରବଣରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଅଗ୍ନିସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ପୁରାଣାଦିରେ ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ।]

ଅଗ୍ନିଗାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଗାର)—ଅଗ୍ନିଗାର (ଦେଖ)

Agniyagāra Agniyagāra (See)

ଅଗ୍ନିଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଧାନ)—

Agnidhāna ୧ । ବେଦମନ୍ତ୍ରଦ୍ଵାରା ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ—

1. The lighting of the sacrificial fire.

୨ । ନିଆଁ ଜାଳିବା ପାତ୍ର; ଉଜ୍ଜୈର—2. Fire-pan

୩ । ହୋମାଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ —3 The receptacle in which Homa is performed.

ଅଗ୍ନିମାଳୟ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ମାଳୟ)—

Agnimālaya ୧ । ଅଗ୍ନିଗାର (ଦେଖ)

1. Agniyagāra (See)

୨ । ହୋମାଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ —2. The receptacle in which sacrificial fire is lit.

ଅଗ୍ନିଧ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଅହତ)—ଅହତାଗ୍ନି; ସାଗ୍ନିକ—

Agnyāhita A person who maintains the sacrificial fire at home.

ଅଗ୍ନିଧ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଧ୍ରୁତି)—ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଗ୍ନିରେ

Agnyāhuti ପ୍ରଦତ୍ତ ଆହୁତି—Offering of ghee into the fire in the name of a Deity.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆହୁତି ଦେବାକୁ ହୁଏ, ସେହି ଦେବତାଙ୍କ ଗଜମନ୍ତର ପୂର୍ବେ 'ଓ' ଓ ପରେ 'ସ୍ଵାହା' ଲଗାଇ ତତ୍ ପରେ 'ଏହା ଅମୃତ ଦେବତାଙ୍କର' (ଯଥା—ଓଁ କ୍ଳାଁ କୃଷ୍ଣାୟ ଗୋବିନ୍ଦାୟ ଗୋପୀଜନବଲ୍ଲଭାୟ ସ୍ଵାହା ଇତ୍ୟାଦି) ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରଣ କରି, ସ୍ତ୍ରୁତ ଦ୍ଵାରା ଘିଅକୁ ନିଆଁରେ ଛାଳିବାକୁ ହୁଏ ଓ ଛାଳିସାର ନମସ୍କାର କରିବାକୁ ହୁଏ ।]

ଅଗ୍ନିଉତ୍ପାତ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଉତ୍ପାତ)—୧ । ଆକାଶରେ ପରଦୃଷ୍ଟ

Agniyutpāta ଭୌତିକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ (ଯଥା—ଉଲ୍ଲାପାତ; ଧୂମକେତୁ)—1. Natural phenomenon of fire seen in the sky (e g. shooting star; comet).

୨ । ଅଗ୍ନିଦ୍ଵାରା ଗୃହାଦିର ଦାହ; ନିଆଁ ଲାଗି ଘରଆଦି ପୋଡ଼ିଯିବା—2. Burning of a house etc. by fire.

୩ । ପୃଥିବୀ ବା ସମୁଦ୍ର ପୃଷ୍ଠରେ ପରଦୃଷ୍ଟ ନୈସର୍ଗିକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ—3. Subterranean or submarine volcanic eruptions.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଏ ପୃଥିବୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନଙ୍କ ପରି ଜଳନ୍ତା ବାଷ୍ପମୟ ଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ତାହା ଶୀତଳ ହୋଇ ଘନ ପଦାର୍ଥରେ ପରିଣତ ହେଲା । ପୃଥିବୀର ପୃଷ୍ଠ ପ୍ରଣା ହୋଇଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପୃଥିବୀର ଗର୍ଭ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତପ୍ତ ରହିଥିଲା । ସମୟ ସମୟରେ ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ଉକ୍ତ ଅଗ୍ନି ରାସାୟନିକ ସଂଯୋଗ ବା ବଳଦ୍ଵାରା ବାହାରକୁ ଆସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାରୁ ଆଗ୍ନେୟ ଗିରିର ମୁଖ ବାଟେ ମହା ଭୟଙ୍କର ଅଗ୍ନିସ୍ଫୋଟ ଘଟେ ଓ ଭୂଗର୍ଭରୁ ଜଳନ୍ତା ଗଳିତ ଧାତୁ ପ୍ରସ୍ରବଣ ବହୁ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵକୁ ଉଠି ଚାରିଆଡ଼େ ବିସ୍ତ୍ରୀ ହୁଏ ।]

ଅଗ୍ନିଉତ୍ସବା—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଉତ୍ସବା)—ଅଗ୍ନିଉତ୍ସବା (ଦେଖ)

Agniyutsaba Aigharā (See)

ଅଗ୍ନିଉଦ୍ଗାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଉଦ୍ଗାର)—

Agniyudgāra ଆଗ୍ନେୟଗିରି; ସମୟେ ସମୟେ ତୋପ ଓ ଧୂଆଁ-କଳର ନଳ ଆଦିର ମୁହଁରୁ ବାନ୍ତି କଲ ପରି ନିଆଁ ଝଲିବା ଝଲିବା ହୋଇ ବାହାରିବା—Vomitting of fire (e g. through the funnel of a volcano, a cannon and of steam-engines.)

ଅଗ୍ନିଉଦ୍ଗିରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି + ଉଦ୍ଗିରାଣ)—

Agniyudgīraṇa ଅଗ୍ନିଉଦ୍ଗାର (ଦେଖ)

Agniyudgāra (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚଢ଼ିର ଅଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିର ଅଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହ’ ଗୋଟିବେ; ‘ଭୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଭୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଜ୍ଞା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ନିପଦ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଯଜୁର୍ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି + ଉପଦ୍ରବ)—

Agniyupadraba ଅଗ୍ନିପଦ୍ମ (ଦେଖ)

Agniyutpāta (See)

ଅଗ୍ନିପସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (ଯଜୁର୍ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି + ଉପସ୍ଥାନ)—

Agniyupasthāna ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ ଉପାସନା ମନ୍ତ୍ର—

The mystic formula for invoking the Fire-god.

ଅଗ୍ନିପାସକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଯଜୁର୍ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି + ଉପାସକ)—

Agniyupāsaka ଯେ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କର ପୂଜା କରନ୍ତି (ଯଥା—(ଅଗ୍ନିପାସକା—ଶ୍ରୀ) ପାର୍ବତୀ; ହିନ୍ଦୁ)—A fire-worshipper.

ଅଗ୍ନିପାସନା—ସଂ. ବି. (ଯଜୁର୍ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି + ଉପାସନା)—

Agniyupāsana ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କ ଆରାଧନା ବା ପୂଜା—

Fire-worship.

ଅଗ୍ନି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ ଅଜ୍ଞ)—ଅଜ୍ଞ (ଦେଖ)

Agyañ

Ajñā (See)

अज्ञ

ଅଗ୍ନାନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାନର ଅଣ୍ଟା ବା ବାହାର)—

Agyāna

ଅଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

अज्ञान

Ajñāna (See)

ଅଗ୍ନାନି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟର ଗୁଣ; ଅଜ୍ଞାନର ଅଣ୍ଟା ବା ବାହାର)—ଅଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

Agyāni ବାହାର)—ଅଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

अज्ञानि

Ajñāni (See)

ଅଗ୍ନିବାତ—ଦେ. ବି—ଅଗ୍ନିଆବାତ (ଦେଖ)

Agyābāta

Agiābāta (See)

ଅଗ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ ଧାତୁ = ଗଢ଼ି କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର; ଯାହା ପ୍ରଥମେ

Agra ଗଢ଼ି କରେ ବା ଉପରକୁ ବୁଝି ପାଏ)—୧ । ଶିଖର;

(ବିପଦ—ମୂଳ) ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଥିବା ବସ୍ତୁର ଉଚ୍ଚତମ ଅଂଶ—

1. Top; highest point of a standing thing.

୨ । ବୃକ୍ଷର ଉଚ୍ଚତମ ଅଂଶ—2 Top of a tree; tip

୩ । ପର୍ବତର ଚୂଡ଼ା; ଶୃଙ୍ଗ—3 Summit.

୪ । ଶେଷ ମୁଣ୍ଡ—4. The end; goal.

୫ । ଉପରସ୍ଥ ଭାଗ—5. The upper part.

୬ । ଆରମ୍ଭ—6. Beginning

୭ । ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ—7 The first place;

ବିପଦ—ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ) foremost place.

୮ । ସାମନା, ସମ୍ମୁଖ; ଆଗ—8 Front

୯ । ପ୍ରଥମ ଭାଗ—9 The first portion.

୧୦ । କାନ୍ଧ; ଧାର—10. Edge

୧୧ । ଆଗତ; ପୂର୍ବକାଳ; ଅତୀତକାଳ—11. The past.

୧୨ । କାଳ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଥମ—12. First in point of time.

୧୩ । ଏକ ପଲ ପରିମାଣ—13. A standard of weight.

୧୪ । ଅବଲମ୍ବନ; ଆଶ୍ରୟ—14 Shelter

୧୫ । ସମୂହ—15. Collection; multitude

୧୬ । ଅଳ୍ପ ରକ୍ଷାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣ—

16. A measure of food given as alms.

୧୭ । (ଜ୍ୟୋତିଷ)—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହୋଇ ଯେଉଁ ବିଶାଳ

ମଣ୍ଡଳରେ ଭ୍ରମଣ କରି ଅସ୍ତ ଯାଏ—

17. The sun's amplitude

୧୮. ବିଶ—୧ । ଆଦ୍ୟ; ପ୍ରଥମ—First; foremost

(ଅଗ୍ରା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—2 Chief

୩ । ସର୍ବୋତ୍ତମ—3 Best.

୪ । ସର୍ବାଦୌ ପ୍ରାପ୍ୟ—4 Falling due first.

୫ । ଅଧିକ—5 Excessive

୬ । ଅଧିକ; ବଳକା—6 Supernumerary.

୭ । ଅଗାଧ; ସାମନା ପାଖରେ ଅବସ୍ଥିତ—

7. Anterior; Situate in front.

[ଦ୍ରୁ—ଏଥିର ଅପଭ୍ରଂଶ—ଆଗ]

ଅଗ୍ରକର—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ ନିପାତନ, ଯଜୁର୍ ଚନ୍ଦ୍ର; କର + ଅଗ୍ର)

Agrakara ୧ । କରଗ୍ର, ଆଙ୍ଗୁଳି—1 Forepart of the hand; finger.

୨ । (କର୍ମଧା)—ପ୍ରଥମ କରଣ, କର୍ତ୍ତା ଶବ୍ଦ—2. First ray.

ଅଗ୍ରକାୟ—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ ନିପାତ, କାୟ + ଅଗ୍ର)—ପୂର୍ବକାୟ; ଶରୀରର

Agrakāya ଆଗ ପାଖ —The front or forepart of the body.

ଅଗ୍ରଗ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଗ୍ର + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅଗ୍ରଗାମୀ;

Agraga ଆଗଗଲା; ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଗଲେ; ଆଗୁଆ—

(ଅଗ୍ରଗା—ଶ୍ରୀ) Leading; going in front.

ଅଗ୍ରଗଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଗଣ୍ୟାୟ)—ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ (ଦେଖ)

Agraganīya

Agraganya (See)

(ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟା—ଶ୍ରୀ)

ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଗଣ୍ୟ)—୧ । ସର୍ବାଦୌ ଗଣ୍ୟାୟ—

Agraganya

1. Entitled to precedence,

(ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଥମସ୍ଥାନୀୟ—2 The first

୩ । ସର୍ବୋତ୍ତମ—3. Best.

୪ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—4 Chief; principal.

୫ । ଅଗ୍ରଗାମୀ—5. Leading.

ଅଗ୍ରଗାମୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା.୧ବ)

Agragāmi

ଅଗ୍ରସର—Advancing.

(ଅଗ୍ରଗାମୀ—ଶ୍ରୀ)

୧ । ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଯାଏ—

1. Leading; taking the lead.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୨ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ; ଯେ ପୂର୍ବରୁ ଯାଇଥାଏ—2 Preceding.

୩ । ସର୍ବୋତ୍ତମ—3 Best

ଅଗ୍ରଗାର—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ସଂ. ଅଗ୍ରଗ) —ପ୍ରଥମସ୍ଥାନୀୟ—Foremost

Agragāra ଦଣ୍ଡଧର ରଜାରଥିଙ୍କେ ଅଗ୍ରଗାର । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ଭଦ୍ରୋଗ ।

ଅଗ୍ରଜ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Agraja ୧ । ଯେ ପୂର୍ବରୁ ଜନ୍ମି ଥାଏ, ପ୍ରଥମୋତ୍ତମ—

(ଅଗ୍ରଜା—ଶ୍ରୀ) 1 First born, born earlier

୨ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ—2. Elder.

ସଂ. ବି. ପୁଂ. ୧ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା, ବଡ଼ ଭାଇ—

1 Elder brother.

୨ । ବ୍ରାହ୍ମଣ (ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପ୍ରଥମେ

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖରୁ ଜାତ ହୋଇଥିବାରୁ)—

2 A Brāhmaṇa

ଅଗ୍ରଜଙ୍ଗା—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ବ ନିପାତ; ୨ଶ୍ରୀ ଭବ୍ଯ; ଜଙ୍ଗା + ଅଗ୍ର)—

Agrajāṅghā ୧ । ଜଙ୍ଗର ସାମନା ବା ଉପରିଭାଗ—

1 The front or upper portion of the thigh.

୨ । ଜଙ୍ଗ ହାଡ଼—2. The shin bone.

ଅଗ୍ରଜନମା—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁସ୍ରାହ୍ଯ; ଅଗ୍ର + ଜନ୍ମନ୍ ୧ମା. ୧ବ)

Agrajanmā ଅଗ୍ରଜ (ଦେଖ)—Agraja (See)

ସଂ. ବି.—୧ । ବ୍ରାହ୍ମଣ—1 A Brāhmaṇa

୨ । ବ୍ରହ୍ମା (୧. ସର୍ବଶ୍ରୀ ଅବ୍ୟୟରୁ ଜାତ ହୋଇଥିବାରୁ)—

2. Brāhmā

ଅଗ୍ରଜାତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଜାତ)—ଅଗ୍ରଜ (ଦେଖ)

Agrajāta Agraja (See)

(ଅଗ୍ରଜାତା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brāhmaṇa.

ଅଗ୍ରଜାତକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ରଜାତ + କ)—

Agrajātaka ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brāhmaṇa.

(ଅଗ୍ରଜାତକା—ଶ୍ରୀ)

ଅଗ୍ରଜାତି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁସ୍ରାହ୍ଯ; ଅଗ୍ର + ଜାତି = ଜନ୍ମ ଯାହାର)—

Agrajāti ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brāhmaṇa.

ଅଗ୍ରଣୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ର + ଣ ଧାତୁ + କ୍ରିପ୍, ଯେ

Agraṇī ଅଗରେ ବାଟ କାଟିବା)—

୧ । ଆଗୁଆ—1. Leading; foremost.

୨ । ସର୍ବୋତ୍ତମ—2. Best of all.

୩ । ପ୍ରଥମ—3. First.

୪ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଧାନ—4. Chief.

୫ । ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଦକ୍ଷ ବା ଚତୁର—

5. Most skilful of all.

ଅଗ୍ରଦୂତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ର + ଦୂତ)—

୧ । ଆଗୁଆ—1. Leading; foremost.

୨ । ସର୍ବୋତ୍ତମ—2. Best of all.

ସଂ. ବି.—୧ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—1 The head.

୨ । ସେନାପତି—2 Commander; captain

୩ । ନେତା; ନାୟକ—3. Leader.

୪ । ଦଳର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—4 The head of a body

୫ । ଅଗ୍ନି—5. Fire.

୬ । ବିଷ୍ଣୁସହସ୍ରନାମୋକ୍ତ, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ନାମ—

6 One of the names of Bishṇu.

ଅଗ୍ରତ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ୧ । କି. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଅଗ୍ରତଃ)—ଅଗ୍ରତଃ (ଦେଖ)

Agrata 1 Agrataḥ (See)

ରଣ ନିବାସ ଚତୁର୍ଥୀୟ । ମିଳିଲେ ସୋମର ଅଗ୍ରତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ—ଭଗବତ ୧ମ ।

୨ । ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—ଅଗ୍ରଭାଗ—2. Tip.

ସ୍ଵରୋଚିଷ କିରୀଟ ଅଗ୍ରତ । ତୋ ପାଦ ରେଣୁରେ ରୁଷିତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ—ଭଗବତ. ୧୧ଶ ।

୩ । ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର)—ସାମନା, ଆଗ—3. Front.

ବଡ଼ ଦେଉଳ ଅଗ୍ରତର ଗୁଣିରୁ ରଥ ଯେ ଦେଖିବ

ଘରଳ ବଲ୍ଲେବଳେ କଳାସୀ ସବଲ୍ଲେବ ।

ଉଦୟକିରୀଟ—ବୈଦେହୀଶବଳାସ, ୫୧।୩୩ ।

ଅଗ୍ରତଃ—ସଂ. କି. ବିଶ୍ଵ. (ଅଗ୍ର + ତସ୍)—୧ । ଆଗରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—

Agrataḥ 1. Before; in front.

୨ । ସର୍ବାଦୌ—2. In the beginning.

୩ । ପ୍ରଥମରେ—3 At first

ଅଗ୍ରତଃସର—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ଅଗ୍ରତଃ + ସ୍ଵ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Agratahsara ଅଗ୍ରଗାମୀ (ଦେଖ)

(ଅଗ୍ରତଃସର—ଶ୍ରୀ) Agragāmi (See)

ଅଗ୍ରତେ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଅଗ୍ରତଃ)—ଅଗ୍ରତଃ (ଦେଖ)

Agrate Agrataḥ (See)

ଏମନ୍ତେ ନରମିଷ ଜାତେ । ସ୍ଵର ମୁନିଙ୍କର ଅଗ୍ରତେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ—ଭଗବତ ।

ପୂର୍ବେ ନାରଦ କହୁଲେ ବ୍ରହ୍ମା ଅଗ୍ରତେ । ବସୁଧାୟ—ବିଦ୍ୟାସୁଗ ।

ଅଗ୍ରଦାନୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ଦାନିନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Agradānī ପଡ଼ିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପ୍ରେତୋଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦାନ

ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି—A fallen Brāhmaṇa who

receives things previously offered to the dead.

ଅଗ୍ରଦିଧିଷୁ—ସଂ. ବି—ଅଗ୍ରେଦିଧିଷୁ (ଦେଖ)

Agradidhishu Agredidhishu (See)

ଅଗ୍ରଦୂତ—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—୧ । କୌଣସି କର୍ମରେ ବା

Agradūta ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. A pioneer in an undertaking.

୨ । ରଜା ଆଦି ଆଦି ପଦସ୍ଥବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରେରିତ ଦୂତ—

2. A messenger who is sent ahead of a great personage.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ଲେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗାଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବହ' ଦେଖିବେ ।

ଅଗ୍ରଦ୍ୱୀପ—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ); (କର୍ମଧା. ଅଗ୍ର=ପ୍ରଥମ ଭୂଭାଗ + ଦ୍ୱୀପ) —
Agradwipa ଗଙ୍ଗା ମୁହାଣରେ ପ୍ରଥମେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଗଠିତ
ଦ୍ୱୀପ—The first island
formed by silt at the mouth of
the Ganges.

ଅଗ୍ରନ୍ଥ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଗ୍ରନ୍ଥ)—୧ । ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ; ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ—
Agrantha 1 Contrary to the precepts of
the scriptures

- ୨ । ଅସଜାଣି; ଅସଜ୍ଜିଆ—2. Awkward; queer.
୩ । ଅନୈତିକ—3. Immoral.
୪ । ଲୋକାଚାରବିରୁଦ୍ଧ —4. Against common
usage.
୫ । ଅବୋଧ—5. Incomprehensible.

ଅଗ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ର + ପର୍ଣ୍ଣ + ଇ; ଯାହାର ଅଗ୍ର ଭାଗରେ
Agraparnṇī ପର୍ଣ୍ଣ ବା ପତ୍ର ଥାଏ)—

- ୧ । ଅଜଲୋମା (ଦେଖ)—1. Ajalomā (See)
୨ । ବାଉଁଶକ (ଦେଖ)—2. Bāidhāṅka (See)

ଅଗ୍ରପାଞ୍ଚାତ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ବିପରୀତାର୍ଥକ ସହଚର; ଅଗ୍ର + ପାଞ୍ଚାତ)—
Agrapañchāt ୧ । ଅଗପଛ, ସବୁଆଡ଼ୁ—1. From all
sides; before and behind.

- ୨ । ପୂର୍ବପର—2. Preceding and following.
୩ । ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟତ—3. In the past and future.
୪ । ଚାରିଆଡ଼େ—4. On all sides
୫ । ଶୀଘ୍ର ବା ବିଳମ୍ବରେ—5. Early or late.
୬ । ଆଗକୁ ଓ ପଛକୁ—6. Forward and back-
ward

[ଦ୍ରୁ—ଏ ଶବ୍ଦ ବିଚାର କରିବା, ଭାବିବା, ଚିନ୍ତା କରିବା,
ବିବେଚନା କରିବା ଆଦି କ୍ରିୟା ପୂର୍ବରେ ଲାଗେ ।]

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଆଗର ଓ ପଛର—1. Past and future.

- ୨ । ସମ୍ମୁଖର ଓ ପଛଆଡ଼ର—
2. Of the front and of the back.

ଅଗ୍ରପାଣି—ସଂ. ବି. (ସୁବର୍ଣ୍ଣପାତ, ୨ର୍ଷୀ ଚତୁ)—

Agrapāṇi ୧ । ହାତର ଆଗପାଣ—
1. The forepart of the hand
୨ । (କର୍ମଧା)—ଡାହାଣ ହାତ—2. The right hand.

ଅଗ୍ରପୂଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ପୂଜ୍ୟ)—ଯାହାକୁ ପ୍ରଥମେ ପୂଜା କରିବା
Agrapūjya ଭୂତ—Fit to be adored first.

(ଅଗ୍ରପୂଜ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସବୁଠାରୁ ଅଗ୍ରପୂଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ
ସେ ଦେଖି ସମ୍ଭାଷଣ କର । ପ୍ରାଚୀ—ପୂର୍ବର ଚତୁର୍ଥାଦି ।

ଅଗ୍ରବାକ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ର + ବାକ୍ତ୍ର)—ପ୍ରାଚୀରେ ବାହାରି ତାଳୁଥିବା ଅସ୍ତ୍ର
Agrabāktra—A kind of surgical
instrument of the ancient Hindus.

ଅଗ୍ରଭାଗ—ସଂ. ବି. (ନାମ) ଅଗ୍ରାପ୍ରଦେଶ ଓ ନଗର—

Agrabāṇa The province and town of Āgrā.

ଅଗ୍ରବଣିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଗ୍ରବଣ + ଇକ)—ଅଗ୍ରା ଅଞ୍ଚଳବାସୀ—

Agrabanika Resident of Āgrā.

ଦେ. ବି—ଅଗରବାଲ (ଦେଖ)—Agarabālā (See)

ଅଗ୍ରବନ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଅଗ୍ରବଣ (ଦେଖ)

Agrabana Agrabāṇa (See)

ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Agrabarttī ୧ । ଆଗରେ ଅବସ୍ଥିତ; ସମ୍ମୁଖରେ ଅବସ୍ଥିତ—
(ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Situate in front.

୨ । ପ୍ରଥମେ ଅବସ୍ଥିତ —2. Situated first of all.

୩ । ଅଗ୍ରଗାମୀ (ଦେଖ)—3. Agragāmī (See)

ଅଗ୍ରବୀଜ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଗ୍ର = ଶାଖା ଅଟେ ସଜ ଯାହାର)—

Agrabīja ୧ । ଯେଉଁ ଗଛର ଡାଳ ଯୋଗିଲେ ବଞ୍ଚି ଯାଏ—
1 (plant) Propagated by cutting.

୨ । କଲମୀ (ଗଛ)—2. Propagated by grafts.

ସଂ. ବି—କଲମୀ ଗଛ—Graft, vivaporous plant.

ଅଗ୍ରଭକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ର ଓ ଭକ୍ଷ ଧାତୁ)—

Agrabhaksha ୧ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତକର୍ମ ଶେଷ ହେଲେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତକାରୀ
ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୃହରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଭୋଜନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ
ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଣକ ପ୍ରଥମେ ଭୋଜନ କରନ୍ତି—
1 A Brāhmaṇa who is fed before
the others are fed on the occasion
of an expiation rite.

୨ । ଅଗ୍ରଭୁକ୍ (ଦେଖ)
2 Agrabhuk (See)

ଅଗ୍ରଭୁକ୍—ଦେ. ବି. (କର୍ମଧା)—

Agrabhuk (See)

ଅଗ୍ରଭାଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—

Agrabhāga ୧ । ସାମନା; ସମ୍ମୁଖଭାଗ—

1. The front; forepart.

୨ । ଅଗ୍ର; ଶିରେଭାଗ—2. Top; the head.

୩ । ଉପରଭାଗ—3. The upper portion.

୪ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ପ୍ରଥମାଂଶ—

4 The first part of a thing.

୫ । ମୁଣ୍ଡ; ଶେଷଭାଗ—

5 Extremity; end; last portion.

୬ । ସୀମା—6. Boundary; limit.

୭ । ଦାଡ଼; ଧାର—7. Edge.

୮ । ଅସ୍ତ୍ରାଦିର ମୁନ—8. The point of a weapon.

୯ । ଶ୍ରାଦ୍ଧରେ ପ୍ରଥମେ ଖିଆ ହେଉଥିବା

9. The portion of food first taken out
in a śrāddha.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଅଟନ୍ତି ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅଟନ୍ତି ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାୟୁକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାୟୁକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୃ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

3. (act. Which has progressed to some extent.

୪ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟୋଗୀ—

4 Vigilant; energetic

ଅଗ୍ରସର ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅଗ୍ରସର)—

Agrasara hebṛ ୧ । ଅଗ୍ରସାର ହେବା, ଅଗକୁ ଯିବା—

ଅଗ୍ରସର ହେବା

1. To advance.

ଅଗ୍ରସର ହେବା ୨ । ଅଗେ ଅଗେ ଯିବା—2. To lead; to go at the head

୩ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଯିବା—

3 To go in advance.

୪ । ଉତ୍ସାହ ସହଜ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା—

4. To prosecute or undertake a work with vigour.

୫ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟୋଗ କରିବା; ଲାଗିବା—

5. To vigilantly pursue a work.

୬ । (କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ) କିଛିଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପାଦିତ ହେବା—

6 (a work) To make some progress; to progress.

ଅଗ୍ରସାମାନ୍ୟ ବନ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ;ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—

Agrasāmānya bandhani ଜୀବର ମେରୁ ହାଡ଼ରେ ଥିବା

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାୟୁକ୍ତ ଅସ୍ଥିଶ୍ରେଣୀ; ଯେଉଁ ବନ୍ଧନ ବା

ଉପାସ୍ଥିମୟ ବେତ ପଦାର୍ଥଦ୍ୱାରା ଦୃଢ଼ରୂପେ ପରସ୍ପର ସଂବନ୍ଧ ହୋଇଥାଏ, ମେରୁ ହାଡ଼ର ଶ୍ରେଣୀହାଡ଼ମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ସଂଲଗ୍ନ କରିଥିବା ବାକ୍ସି ବା ପ୍ରସିଦ୍ଧ—

(Physiology) Anterior common ligaments of the back-bone.

ଅଗ୍ରସାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ର + ସ୍ୱାତ୍ତ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Agrasāra

ଅଗ୍ରସର (ଦେଖ)

(ଅଗ୍ରସର—ଶ୍ରୀ)

Agrasara (See)

ଅଗ୍ରସେନ—ସଂ. ବି. (ନାମ) ରାଜା ଜନମେଜୟଙ୍କ ପୁତ୍ର—Name of

Agrasena

the son of king Janamejaya.

ଅଗ୍ରସ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (କର୍ମଧା) କୌଣସି ପୁରୁଷର ପ୍ରଥମ ବିବାହିତା ଶ୍ରୀ;

Agrastri ଅଗ୍ର ଭାରିଜା—The first wife of a twice

married person.

ଅଗ୍ରହାୟଣ—ସଂ. ବି (ପୂର୍ବ ନିପାତ; ୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ହାୟନ (ବର୍ଷ) +

Agrahāyana ଅଗ୍ର; ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ମାସ; କମ୍ପା ବହୁକ୍ରାନ୍ତି;

ଅଗ୍ର=ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ହାୟନ=ଗ୍ରୀହ ପକ୍ଷର ହୁଏ

ଅଗ୍ରହାୟଣ ମାସରେ—ହେମନ୍ତର ପ୍ରଥମ ମାସ;

ଅଗ୍ରହାୟଣ ମାସ—The month of

Mārgasira

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ମାର୍ଗଶିର ମାସରୁ ବର୍ଷ ଗଣନା ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା; ଫଳତ ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପଞ୍ଚମ୍ବର ଆଦିରେ ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମ ବର୍ଷ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶେଷ ୨ ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ମାର୍ଗଶିର ମାସ ଆରମ୍ଭରୁ ଗଣାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ବାରମାସୀ ଗୀତରେ ମଧ୍ୟ 'ଆଦ୍ୟ ମଗୁଣ୍ଡିର ମାସରେ ଶ୍ରୀ' ପ୍ରଥମ ପଦ ।]

ଅଗ୍ରହାର—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ର + ହାତ୍ତ + କର୍ମ. ଅ)—

Agrahāra ୧ । ରାଜାଙ୍କଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଭୂମି ଦାନ (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—1. A gift of land by a king to a Brāhmaṇa.

୨ । ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ତର ଲକ୍ଷଣର; ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ରାଜାଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ଠରୂପେ ଦିଆଯିବା ଭୂମି (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—

2. Land given revenue free by a king to a Brāhmaṇa.

ଅଗ୍ରାହଜ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରାହ୍ୟ)—ଅଗ୍ରାହ୍ୟ (ଦେଖ)

Agrāhija

Agrāhya (See)

ଅଗ୍ରାହଜ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରାହ୍ୟ)—ଅଗ୍ରାହ୍ୟ (ଦେଖ)

Agrāhijya

Agrāhya (See)

ଅଗ୍ରାଣ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ପ୍ରଥମେ କଟାଯିବା

Agrāṇsa

ଅଂଶ (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—1. The first portion taken of a thing.

୨ । ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଂଶ ପୃଥିବୀକୁ ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାପଡ଼େ ନାହିଁ (କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅନୁମିତ ଗତି ଯୋଗୁଁ ଯାହା ସମୟ ସମୟରେ ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖାଯାଏ) (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—

2. That portion of the moon which is not ordinarily visible to the earth; that part of the moon which remains away from the earth.

ଅଗ୍ରାଣନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅନ୍ନର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଦେବତାଙ୍କ ପାଇଁ

Agrāṇana

ପହୁଲେ କଟାଯାଇ ରଖାଯାଏ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—

A part of the food which is taken out at first for the gods.

[ଦ୍ର—ଏହି ଖାଦ୍ୟାଂଶକୁ ପଶୁଙ୍କୁ କମ୍ପା ସନ୍ଧ୍ୟାର୍ଷୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ ।]

ଅଗ୍ରାହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଗ୍ରାହ୍ୟ)—୧ । ଗ୍ରହଣର ଅଯୋଗ୍ୟ; ଗ୍ରହଣ

Agrāhya ଦେବାର ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—1. Unacceptable; unfit (ଅଗ୍ରାହ୍ୟ—ଶ୍ରୀ)

for acceptance.

୨ । ଯାହା ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିଷିଦ୍ଧ—

2. Prohibited to be accepted.

ଦେ. (କଚରିଆ) ବି. —୧ । ଅଗ୍ରହାୟଣ—1. Unaccepted.

୨ । ନାମସ୍ତୁତ—2. Rejected.

(ଯଥା—ଦାକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଦରଶନ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କଲେ)

୩ । ଅନାଦୃତ—3. Disregarded.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

(ଯଥା—ସେ ମୋ ଅନୁରୋଧକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କଲେ ।)

୪ । ଦେୟ; ଭୁକ୍ତ—4. Dispicable; despised.

ଅଗ୍ରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଅଗ୍ରିଆ (ଦେଖ)

Agrīā (See) Agrīā (See)

ଅଗ୍ରିମ—ଫ. ବିଣ (ଅଗ୍ର + ଉତ୍କଳାଦି ଅର୍ଥରେ. ଇମ)—

Agrima ୧ । ପୂର୍ବଜାତ; ଅଗ୍ରଜ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ —1. Born before; (ଅଗ୍ରିମା—ଶ୍ରୀ) first born; elder.

୨ । ପ୍ରଥମ—2. First; foremost.

୩ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ—3. Chief; principal.

୪ । ଅଗଭୁର ଦେୟ—4. Payable in advance.

୫ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—5. Preceding; prior.

୬ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ—6. Situate in front

୭ । ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଗକୁ ବଳି ଯାଇଅଛି—

7. Furthest advanced.

୮ । ପୁସ୍ତକରେ ଯାହା ଏଥି ପରେ ଲେଖା ଅଛି—

8. Occurring furthest on or below (in a book) (M.W.)

ଅଗ୍ରିମା—ଫ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ରିମ + ଆ)—ଅଗ୍ରିମର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Agrimā Feminine of agrima

ଫ. ବି.—ଆତ (ଦେଖ)

Āta See)

Anona reticulata (M.W.)

ଅଗ୍ରିୟା—ଫ. ବିଣ. (ଅଗ୍ର + ଇୟ)—ଅଗ୍ରିମ (ଦେଖ)

Agriya Agrima (See)

(ଅଗ୍ରିୟା—ଶ୍ରୀ)

ଅଗ୍ରିୟା—ଫ. ବିଣ (ଅଗ୍ର + ଇୟ)—ଅଗ୍ରିମ (ଦେଖ)

Agriya Agrima (See)

(ଅଗ୍ରିୟା—ଶ୍ରୀ) ଅଗ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to the top.

ଫ. ବି.—୧ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା; 'ବଡ଼ ଭାଇ—

1 Elder brother.

୨ । ଗଛର ପହିଲି ଫଳ—2 The first fruit. (M.W.)

୩ । ସର୍ବୋତ୍ତମାଂଶ —3. The best part.

ଅଗ୍ରିୟା ଗର୍ଭତନ୍ତ୍ର—ଫ. ବି (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ; ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନ ପରି-

Agriya garbhatantu ଭାଷା—ଅଗ୍ରିୟା + ଗର୍ଭତନ୍ତ୍ର) ପୁଷ୍ପର

ଗର୍ଭକେଶର ନିମ୍ନସ୍ଥ ଉତ୍ପତ୍ତିକୋଷର ଅଗରୁ ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ତନ୍ତ୍ରମାନ

ବାହାରିଥାଏ; ଯେଉଁ ଗର୍ଭତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ପତ୍ତିକୋଷର ଅଗ୍ରଭାଗରୁ

ବାହାରିଥାଏ—

(Botany) Apical Styal (of flowers)

[ଦ୍ର—ପୁଷ୍ପର ଉତ୍ପତ୍ତିକୋଷର ଉପରସ୍ଥିତ ଦୀର୍ଘ ପୁଷ୍ପ ଅଂଶକୁ ଗର୍ଭତନ୍ତ୍ର ବୋଲାଯାଏ । ପୁଷ୍ପଦଣ୍ଡର ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ଅଧିକାର କରୁଥିବା ଗର୍ଭକେଶରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ରୂପାନ୍ତରିକ ପତ୍ରକୁ ଫଳାନ୍ତ ବା

ଗର୍ଭକେଶର ବୋଲାଯାଏ । ଏହି ଗର୍ଭକେଶରର ନିମ୍ନସ୍ଥ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ଅଂଶକୁ ଉତ୍ପତ୍ତିକୋଷ ବୋଲାଯାଏ ଓ ଉପରସ୍ଥ ଦୀର୍ଘ ପୁଷ୍ପକର ଅଂଶକୁ ଗର୍ଭତନ୍ତ୍ର କହନ୍ତି । ସମକମଳ—ପ୍ରକୃତିବାଦ ଅବଧାନ ।]

ଅଗ୍ରେ—ଫ. ବିଣ. (ଅଗ୍ର ଶବ୍ଦର ୨ମୀ ବିଭକ୍ତି)—

Agre ୧ । ଆଗେ; ପୂର୍ବକାଳରେ—1. Formerly; previously.

୨ । ସମ୍ମୁଖରେ; ସାମନାରେ; ଆଗରେ—2. In front.

୩ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ; ସର୍ବ ଆଗରେ; ସର୍ବପ୍ରଥମେ—

3. At first.

୪ । ଆରମ୍ଭରେ—4. In the beginning

ଅଗ୍ରେଣୀ—ଫ. ବି. (ଅଲ୍ପ ସମାସ. ଅଗ୍ରେ + ନା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. କ୍ୱିପ୍—

Agrenī ନେତା, ନାୟକ—A leader (M. W.)

ଅଗ୍ରେତନା—ଫ. ବିଣ. (ଅଲ୍ପ ସମାସ, ଅଗ୍ରେ + ତନା ଅର୍ଥରେ. ତନ)—

Agretana (ତୁଳନା କର—ଉତ୍ତର, ସମାଧାନ, ପୁରାତନ)—

(ଅଗ୍ରେତନା—ଶ୍ରୀ) (ପୁସ୍ତକରେ) ଏଥିପରେ ଉଦ୍ଭିଷିତ—

Accurring further on or subsequently in a book (M. W.).

ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠ—ଫ. ବି—ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟରୂପ—

Agredadhishu Another form of Agredidhishu (M. W.).

ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠ—ଫ. ବି. ପୁ. (ଅଲ୍ପ ସମାସ, ଅଗ୍ରେ = ଆଗେ, ପୁର୍ବେ +

Agredidhishu ଦଧିଷ୍ଠ = ଭୁଜିତର ବିବାହିତା ଶ୍ରୀ) —

ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ପୁର୍ବେ ଥରେ ବିବାହ କରି ବିଧବା ହୋଇଥିବା

ଶ୍ରୀକୁ ବିବାହ କରେ—ପ୍ରଥମ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର

ବିବାହିତା ଶ୍ରୀର ସ୍ଵାମୀ—A man who at his first

marriage takes a wife that was married

before; the husband of a remarried

widow.

ଫ. ବି. ଶ୍ରୀ—ବଡ଼ ଭଉଣୀ ବିବାହ ନ କରୁଣୁ ବିବାହ କରିବା

ସାନ ଭଉଣୀ—A girl who gets married

before her elder sister.

[ଦ୍ର—ବଡ଼ ଭଉଣୀ ବିବାହ ନ କରୁଣୁ ବିବାହ କରିବା ସାନ

ଭଉଣୀ 'ପରବେତ୍ତ' ବୋଲାଯାଏ ।]

ଫ. ବି. ଶ୍ରୀ—ପୁନର୍ବିବାହିତା ବିଧବା—A remarried

widow.

ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠପତି—ଫ. ବି. ପୁ. (୨ଶ୍ରୀ ଚତ୍)—

Agredidhishupati ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠପତି (ଦେଖ)

Agredidhishupati (See)

ଅଗ୍ରେଦଧିଷ୍ଠ—ଫ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଲ୍ପ ସମାସ; ଅଗ୍ରେ + ଦଧିଷ୍ଠ) —

Agredidhishu ୧ । ବଡ଼ ଭଉଣୀର ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ବିବାହିତା

ସାନ ଭଉଣୀ—1 A girl who marries

before her elder sister.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସଦୃଶ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଡେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବ; ‘ଅଶ୍ୱୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱି’ ଦେଖିବ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବ ।

ଅଗ୍ରେଦିଧିଷ୍ଠପତି — ସ. ବି. ପୁ. (୨୭୩ ଚତୁ; ଅଗ୍ରେଦିଧିଷ୍ଠ + ପତି) —

Agredidhishūpati ୧ । ବଡ଼ ଭଉଣୀର ବିବାହ କରିବା ପୁରୁଷ ବିବାହତା ସାନ ଭଉଣୀର ସ୍ୱାମୀ —

1. A person who marries the younger sister of an unmarried girl

ଏ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦେବ ଓ ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ବସାଇବା ନିଷିଦ୍ଧ । ସମ୍ପର୍କରେ — ମନୁ ୩/୧୭୦ ।

୨ । ପୁନର୍ବିବାହତା ବିଧିକାର ସ୍ୱାମୀ —

2 The husband of a remarried widow.

ଅଗ୍ରେଦିଧିଷ୍ଠ — ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଲ୍ପ ସମାସ; ଅଗ୍ରେ + ଦିଧିଷ୍ଠ) —

Agredidhishū ଅଗ୍ରେଦିଧିଷ୍ଠର ଅନ୍ୟରୂପ — Another form of Agredidhishū.

ଅଗ୍ରେକଣ — ସଂ. ବି (ଅଲ୍ପ ସମାସ, ପୁରୁଷପାତ, ବନ + ଅଗ୍ରେ) —

Agrebana ୧ । ବନାନ୍ତ; ବଣର ସୀମାନ୍ତ ଭାଗ —

1 The border of a forest

୨ । (ନାମ) ଆଗ୍ରା; ଅଗ୍ରବଣ (ଦେଶ)

Agrebana (See)

ଅଗ୍ରେସର — ସଂ. ବିଣ — (ଅଲ୍ପ ସମାସ; ଅଗ୍ରେ + ସ୍ୱ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ) —

Agresara ଅଗ୍ରେସର (ଦେଶ)

(ଅଗ୍ରେସର — ଶ୍ରୀ) Agrasara (See)

ଅଗ୍ର୍ୟ — ସଂ. ବିଣ. (ଅଗ୍ର + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ. ଯ) —

Agrya ୧ । ଆଦ୍ୟ — 1. Foremost

(ଅଗ୍ର୍ୟା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଥମ — 2 First.

୩ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ — 3. Chief; principal.

୪ । ସର୍ବୋତ୍ତମ — 4. Best; excellent.

ସଂ. ବି. ପୁ. — ବଡ଼ ଭାଇ — Elder brother (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅଘ (ଧାତୁ) — ସଂ. — ୧ । ପାପ କରିବା — 1. To sin.

Agh (root) ୨ । ଅନ୍ୟାୟ କରିବା — 2. To go wrong.

ଅଘ — ସଂ. ବି. (ଅଘ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ) — ୧ । ପାପ — 1. Sin.

Agha ୨ । ଅପବିତ୍ରତା — 2. Impurity.

୩ । କଷ୍ଟ; ଦୁଃଖ — 3. Pain; misery; suffering.

୪ । ବ୍ୟସନ — 4. Bad habit.

୫ । କଳଙ୍କ — 5. Stain.

୬ । ଅପରାଧ — 6. Guilt; offence.

୭ । ଅଶୁଭ — 7. Evil, mishap

୮ । ଅସାଧୁର (ଦେଶ) — 8 Aghāsura. (See)

ଅଘ ଅସମ୍ପର୍କରେ ଭାବେ ବୋଲି । ଅଲମ୍ବ୍ୟ ବ୍ୟବହାରମଣି ।

ଦେ. ବି — କଷ୍ଟକ; ଶତ୍ରୁ — Enemy.

ବୋଲେ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ । ଭଜ. ଦୈତ୍ୟଶବ୍ଦକାଷ ।

ସଂ. ବିଣ — ୧ । ପାପଜନକ; ପାପୀ — 1. Sinful (M. W.).

୨ । ମନ୍ଦ — 2 Evil; bad; (M. W)

୩ । ବିପଦଜନକ — 3. Dangerous (M.W.)

ଅଘଟ — ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ଘଟ ଧାତୁ, ଅଘଟ) —

Aghata ୧ । ଯାହା ଘଟିବା ଅସମ୍ଭବ — 1. Improbable.

ଅସଫଟ ୨ । ଯାହା ଘଟି ନାହିଁ — 2 That which has not happened.

୩ । ନିଅଣ୍ଟ — 3. Inadequate, insufficient.

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ — 4 Unfit.

୫ । (ସଂ. ଅଘଟମାନ) ବେମେଳ; ଅମେଳ —

5. Incongruous.

ଦେ. ବି. ୧ । ଅଭାବ — 1. Want.

୨ । ନିଅଣ୍ଟିକା ଅବସ୍ଥା — 2. Inadequacy

ଅଘଟଘଟ — ଦେ. ବି. (ବିପରୀତାର୍ଥ — ସଦ୍‌ବଚନ) —

Aghataghata ଅଘ ନିଅଣ୍ଟ; ଅଭାବ ଓ ପ୍ରାପ୍ତି —

ଅସଫଟଫଟ Adequacy and inadequacy; sufficiency and want.

ଅଘଟଘଟା — ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ; ମନ୍ଦାର୍ଥ) —

Aghataghata ୧ । ମିଛୁଆ; ମିଥ୍ୟାବାଦୀ — 1. Lying;

(ଅଘଟଘଟା — ଶ୍ରୀ) speaking falsehood.

୨ । ଅଘଟ ଘଟନା ଘଟଣାବଳୀର ଯେ କହି ଚାଲେ —

2. (a person) Carrying tales, publishing improbable stories.

୩ । ପର ନାମରେ ମିଥ୍ୟା ରଚନାକାରୀ —

3 (a person) Spreading false rumours or scandal against other people.

ଅଘଟଘଟିଆ — ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁ. — ଅଘଟଘଟା (ଦେଖ)

Aghataghata Aghataghata (See)

(ଅଘଟଘଟିଆ — ଶ୍ରୀ)

ଅଘଟଘଟେଇବା — ଦେ. କ୍ରି — ୧ । ମିଛ ଓ ଅସମ୍ଭବ କଥାକୁ ସତ

Aghataghateiba ବୋଲି କହିବା —

1. To carry tales.

୨ । ପର ନାମରେ ମିଥ୍ୟା ଦୁର୍ନାମ କରିବା —

2. To defame a person; to spread scandals.

ଅଘଟଣା — ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅଘଟନ) — ୧ । ଅସୁନ୍ଦର; କୁସ୍ଥିର;

Aghatana କଦାକାର — 1 Ugly; uncomely.

ଅସମିତ ୨ । ବେତକ୍ତିଆ — 2. Unsymmetrical; awkward.

(ଅଘଟଣା — ଶ୍ରୀ) ୩ । ଅସମ୍ଭବ — 3. Unmethodical.

୪ । ଅସମ୍ଭବ — 4. Improbable;

ଏ ବ୍ୟାପାର ମଧ୍ୟରେ ଘଟଣା । ସଂସାର ମହାସଂସାର ।

୧	ଲ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ସ୍ଵେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଡ

ଦେ. ବି—୧ । ବିଘଟଣା, ଅସମ୍ଭବ ଘଟଣା—

1. The happening of an improbable thing.

୨ । ଅସମ୍ଭବ ବିଷୟ—2. Improbable thing.

ଅଘଟଣା—ଗ୍ରା. ବିଶ—(ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ)—

Aghatana ୧ । ଅସୁନ୍ଦର; କଦାକାର, କୁସ୍ଥିତ—1 Ugly.

୨ । ବେତକ୍ତିଆ—2 Unsymmetrical

ଗ୍ରା. ବି—ଅଘଟଣି (ଦେଖ)

Aghatani (See)

ଅଘଟଣି—ଗ୍ରା. ବି—(ଅ + ଘଟନ)—୧ । କୌଣସି ବିଷୟ ସ୍ଥିତିକୁ

Aghatani ହୋଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—1. Non-settlement

୨ । ନ ଚିଲିବା, ଅପ୍ରାପ୍ତି—2 Nonattainment; state of not getting a thing

ଗ୍ରା. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅସୁନ୍ଦର—Ugly (woman).

ଅଘଟନ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଘଟନ)—

Aghatana ୧ । ଅସୁନ୍ଦର—1 Ugly; not fair

୨ । ଅସମ୍ଭବ—2 Improbable.

ଅଘଟନଘଟଣା—ସ. ବି. (ଅଘଟି ଓ ଘଟଣା)—

Aghatanaghatana ଅସମ୍ଭବ ଘଟଣା—

The happening of the improbable.

ଅଘଟଣା—ସ. ବି. (ଅ + ଘଟଣା)—ଦୁର୍ଘଟଣା—

Aghatana Mishap, accident

ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଘଟଣା (ଦେଖ)

Aghatana (See)

ଅଘଟମାନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଘଟ ଯାତୁ + ମାନ)—

Aghatamana ୧ । ଅମେଳ—1. Incongruous

(ଅଘଟମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅସମ୍ଭବ—2. Incoherent

(M W)

ଅଘଟା—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ସ. ଅଘଟଣ)—ଅଘଟଣ; ଯାହା ଏବେ ନାହିଁ—

Aghata 1. Which has not happened

ଅସଫଳ ୨ । ଅସମ୍ଭବ—2 Improbable.

ଅସଫଳ ୩ । ଯାହା ଘଟା ବା ମଇଳା ହୋଇ ନାହିଁ; ଯହିଁରେ ଘଟା ବା ମଇଳାଦାଗ ଲାଗି ନାହିଁ—

3. Unsoiled.

(ଯଥା—ଗୋଟିଏ ଅଘଟା ଲୁଗା ନ ହେଲେ ମୁଁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଯିବି ନାହିଁ ।)

ଅଘମରାଶଣ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ ଓ ବି—ଅଘମରାଶଣ (ଦେଖ)

Aghamarashana Aghamarashana. (See)

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଘମରାଶଣ, ସେ ପାଦେ ପଶିଲୁ ଶରଣ । ନଗଲାଥ, ଭାଗବତ ।

ଅଘମରାଶଣ—ସ. ବିଶ (ଅଘଟି ଓ ଘଟଣ)—ଅଘମରାଶଣ = ପାପର ନାଶକ)

Aghamarashana ୧ । ପାପନାଶକ—

1. Destroying sin; sin-effacing.

୨ । ଯେଉଁ କର୍ମ ଦ୍ଵାରା ପାପ ଖଣ୍ଡିତ ହୁଏ—

2 Expiatory.

ସ. ବି—୧ । ଭଗବାନ, ବିଷ୍ଣୁ—1 God; Bishnu

୨ । ବିଶ୍ଵାମିତ୍ରାଦି ୧୩ ଜଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜଣ—

2. Name of a famous Sage

[ଦ୍ର—ଏ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଘମରାଶଣ ସୂକ୍ତର ଦ୍ରଷ୍ଟା ଥିଲେ, ଏ ମଧୁକ୍ରନ୍ଦସ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସୁଦ ।]

ଅଘମରାଶଣ ସୂକ୍ତ—ସ. ବି (ନାମ; କର୍ମଧା = ପାପନାଶକ ସୂକ୍ତ, କିମ୍ବା ମଧ୍ୟ—

Aghamarashana sūkta ପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଘମରାଶଣ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ

ରଚିତ ସୂକ୍ତ) ରୁଗ୍‌ବେଦୋକ୍ତ ଅଘମେଧୟଜ୍ଞର ଅବରୂପ—

ସ୍ଥାନମଧ୍ୟ । ଦୈନିକ ସନ୍ଧ୍ୟାବନ୍ଦନା କଲାବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ

ଏ ମନ୍ତ୍ରପାଠ ପୂର୍ବକ ଦେହକୁ ଜଳଦ୍ଵାରା ମାର୍ଜନ କରନ୍ତି—

A mystic formula uttered by Brāhmanas while performing Sandhyā.

[ଦ୍ର—ଏହା ରୁଗ୍‌ବେଦର ୧୦ମ ଖଣ୍ଡର ୧୦୯ ସୂକ୍ତ—ଏହି

ମନ୍ତ୍ର ଯଥା—ଅଘମରାଶଣ ସୂକ୍ତସ୍ୟ, ଅଘମରାଶଣ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ଅନୁଷ୍ଠୁପକ୍ରନ୍ଦଃ,

ଆପୋ ଦେବତା, ଅଘମେଧାବରୂପେ ବିନିଯୋଗଃ କିମ୍ବା ମାର୍ଜନେ-

ବିନିଯୋଗଃ :—ଓଁ ରତଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଗୁରୁତ୍ଵା ତପସୋଽ-

ଧ୍ୟାୟତ, ତତୋ ରାଧ୍ୟଜାୟତ, ତତଃ ସମୁଦ୍ରୋଽର୍ଣ୍ଣବଃ ସମୁଦ୍ରା-

ଦଧ୍ୟସମୁଦ୍ରୋଽଜାୟତ, ଅହୋରାତ୍ରୀ ବିଦଧୟବିଶ୍ଵସ୍ୟ ମିଷତୋ ବର୍ଷା-

ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ ଓଁ ଦ୍ରୁପଦାଦିବମୁମୁଗ୍ଧଃ ସନ୍ନଃ ସ୍ଵାତୋ ମଳାଦିବ-

ଇତ୍ୟାଦି ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କରି ସ୍ଥାନ ବା ଜଳରେ ଶରୀର ମାର୍ଜନ

କରାଯାଏ ।]

ଅଘର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ ଓ ଗୃହ)—୧ । ସ୍ଥାନକୁଳ, ମାନବଶ—

Aghara 1. A low family; a family of low social standing.

୨ । ଆପଣାଠାରୁ ମାନବର ବଣ; ଯେଉଁ ବଣ ସହିତ

ବିବାହାଦି ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରବ ନାହିଁ—

2 A family of lower status.

ଦେ. ବିଶ—ଗୃହଶୂନ୍ୟ—Homeless.

ବହୁ ବଣେ କରେ ଧର ଶିଶୁ ବାମାବାର । ବୋଲନ୍ତି ଅଘରବନ୍ଧୁ ହୋଇଲୁଁ ଅଘର ।

ଭଜ—ବୈଦେହୀଶ ବଳାସ ୩୭।୩୩ ।

ଅଘରକରଣା—ଦେ. ବି—ଘରକରଣା ବା ଗୃହସ୍ଥ ଜନୋଚିତ କର୍ମାଦିରେ

Agharakarana ଅପରୂପା—Want of skill in household management.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଘରକରଣାରେ ପଟୁ ନୁହେଁ—

(ଅଘରକରଣା—ସ୍ତ୍ରୀ)

1. Not skilful in domestic management

୨ । ଅଘରୁଆ (ଦେଖ)—2. Agharua (See)

ଅଘରଦୁଆର—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ଅ + ଗୃହ + ଦ୍ଵାର)—

Agharaduāri ୧ । ଘରେ ଘରେ; ପ୍ରତି ଘରେ—

ସବୁ ସବୁ

1. In every household

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ପ୍ରତିଦିନ ୧ ଚାମଚ ଅଳୁ ଓ ମାମୁ ଘଟ ୨ ଚାମଚ ଅଳୁ ଓ ମାମୁ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚାମଚ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମୁକୁ ଶର ଖୋଜିଲେ ସେବେ ୧ ଘଣ୍ଟାକୋଷରେ ୧ ଫିଙ୍ଗି ଦେବେ ସେହି ଶରପାଇଁ ସଥାକମେ ଚାହିଁର କପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚାମଚ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମୁକୁ ଶର ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା:—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରରେ—

2. In every family

ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ, କର୍ମ ବା ବସ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଗୃହରେ ବା ପରିବାରରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ—Happening or observed or found in every household.

(ଯଥା—ଅଜିକାଲି ବିଦେଶୀ ଲଣ୍ଡନ ଅଦରଦ୍ୱାର)

ହୋଇ ଗଲାଣି ।)

ଅଦରଦ୍ୱାର—ଦେ. ବି. ବିଶ. ଓ ବିଶ—ଅଦରଦ୍ୱାର (ଦେଖ)

Aghardwāri

Agharaduāri (See)

ଅଦର—ଦେ. ବିଶ. (ଅ+ଗୃହ)—୧ । ଗୃହହୀନ—

Aghari

1. Homeless

(ଯଥା—ପୂର୍ବ ସାୟାରରେ ବିଶ୍ୱୋରଣ ଫଳରେ ପାଞ୍ଚ ଶହ ଲୋକ ଅଦର ହୋଇଅଛନ୍ତି—ଦୈନିକ ଆଶା. ୮।୭।୦ ।)

୨ । ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ତ୍ରୀ—ଅଦରଆର ଶ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

2. Feminine of aghariā.

ଅଦରଆ—ଦେ. ବି. ୧ । (ସଂ. ଅ + ଗୃହ = ଗୃହହୀନ)—ସବାସୁଆ-
Aghariā କେଳାଙ୍କ ପରି ସାଯାବର ଜାତିବିଶେଷ—

1 A class of wandering tribes.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରୁ ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ପଶ୍ଚିମରୁ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସନ୍ତି । ଏମାନେ ପଶ୍ଚିମରୁ ପାଳନ, ମୁଗୟା ଓ ରସା କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଶ୍ତ୍ରୀମାନେ କାତମାଳ, ଦାଗରା ଓ କୁର୍ତ୍ତା ପିନ୍ଧନ୍ତି ।]

୨ । ପ୍ରାଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ରବଣ)—(ଏମାନେ ପ୍ରଥମେ ଆଗ୍ରା ଅଞ୍ଚଳରୁ ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଆସିଥିବାରୁ)—

ଆଗ୍ରୀଆ (ଦେଖ)

Āgriā (See)

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଦରୁଆ (ଦେଖ)

Agharuā (See)

ଅଦରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଗ୍ରୁ)—

Agharuā

୧ । ଗୃହହୀନ 1. Homeless.

ଅସର

୨ । ବେଶାକାନୁ; ଯେ ଘରୁଆ ନୁହେଁ; ଯେ (ଅଦରୁଆ—ଶ୍ତ୍ରୀ) ଉନ୍ନତବର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ—2. Not of noble family; baseborn.

ଅଦରା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଦର୍ଶିତ)—

Aghashā

୧ । ଅଦର୍ଶିତ—1. Unrubbed.

ଅସରା

୨ । ଅମଜା; ଅମାର୍ଜିତ—

2. Unbrushed; unscooured

ଦେ. ବି (ସଂ. ଅ + ଦର୍ଶଣ)—୧ । ଅମାର୍ଜିତ—

1. Want of brushing.

୨ । (ଦାନ୍ତ)—ଦଶାରି ଅଦର—

2. Want of brushing (of teeth)

୩ । (ଦାନ୍ତ) ଦଶି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

୩ State of not having the teeth brushed.

ଦାନ୍ତ ଅଦଶାରେ ଅନ୍ଧ ଭୋଜନ ସେ କରନ୍ତି—

ପାତାମ୍ବଳ - ଦୂର୍ବ ହୃଦୟ ୨୮

ଅଦଶାଦନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଦର୍ଶିତ + ଦାନ୍ତ)—

Aghashādantā ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସକାଳୁ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ
ଅସବାଦାନ୍ତା କରବା ପରେ ଦାନ୍ତ ଦଶି ନ ଥାଏ—

(ଅଦଶାଦାନ୍ତା—ଶ୍ତ୍ରୀ) 1. (a person) Who has not brushed his teeth after rising from bed.

୨ । ସକାଳୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ କଲା ପରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାନ୍ତ ଦଶିବାର ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ—2. A person who is not habituated to wash and brush the teeth every morning.

ଅଦଶା ଦାନ୍ତ—ଦେ. ବି—ଦଶା ହୋଇ ନ ଥିବା ଦାନ୍ତ; ଦାନ୍ତ କାଠି ଆଦି
Aghashā dānta ଦ୍ୱାରା ଅମାର୍ଜିତ ଦାନ୍ତ—

ଅସବାଦାନ୍ତା

Unbrushed teeth.

ଦେ. ବିଶ—ଅଦଶାଦନ୍ତା (ଦେଖ)

Aghashādantā (See)

ଅଦଶା ଦାନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ.—

Aghashādāntā

ଅଦଶାଦନ୍ତା (ଦେଖ)

(ଅଦଶାଦାନ୍ତା—ଶ୍ତ୍ରୀ)

Aghashādantā (See)

ଅଦଶାଦାନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—

Aghashādāntiā

ଅଦଶାଦନ୍ତା (ଦେଖ)

(ଅଦଶାଦାନ୍ତେଇ—ଶ୍ତ୍ରୀ)

Aghashādantā (See)

ଅଦଶା ପାଟି—ଦେ. ବି—ଅମାର୍ଜିତ ମୁଖ; ଅଧୁଆ ପାଟି; ଯେଉଁ ପାଟିର
Aghashā pāṭi ଦାନ୍ତ ଦଶା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

ଅଧୁଆ ମୁଖ

Unwashed mouth.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ତ୍ରୀ—ଅଦଶାପାଟିଆ (ଦେଖ)

Aghashāpāṭiā (See)

ଅଦଶାପାଟିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁହଁ ଉତ୍ତର ଧୂଆ
Aghashāpāṭiā ହୋଇ ନ ଥାଏ ଓ ଯେ ଦାନ୍ତ ଦଶି ନ

(ଅଦଶାପାଟିଆ—ଶ୍ତ୍ରୀ)

ଥାଏ—Having one's mouth unwashed and the teeth unbrushed.

ଅଦଶା ମୁହଁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଦର୍ଶିତ ମୁଖ)—

Aghashā muhāṇ

ସକାଳୁ ଉଠି ଧୂଆ ହୋଇ ନ ଥିବା ମୁଖ—
ଅଧୁଆ ମୁଖ Unwashed face.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଦଶାମୁହଁ (ଦେଖ)

Aghashāmuhāṇ (See)

୧	ଲ	ଉ	ରୁ	ଝ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଗ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଞ	ଋ

ଅଗଷ୍ଟାମୁକ୍ତି - ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସକାଳୁ ଶଯ୍ୟାତ୍ୟାଗ
Aghashātmuhān କର ମୁଖ ଧୋଇ ନ ଥାଏ—(a person)
ଅଧୁନା ମୁଖ Who has not washed his face
(ଅଗଷ୍ଟାମୁକ୍ତି—ଞ) after rising from the bed.

ଅଘା ଦେ. ବି. ଅନାଦରାର୍ଥକ (ସଂ ଅଘ, ଅଘାସୁର)—
Aghā ଅଘାସୁର (ଦେଖ)—Aghāsura (See)
କଂସର ଦେହ ମାତ୍ର ପାଶ, ଆସି ମନେଇ ଜଣେ ଜଣ ।
ରାଣୀର ଦୁଶନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବାଳ, ମୁଣ୍ଡକା ଅଘା ଶାସ୍ତ୍ରପୁର ॥ ଜଗନ୍ନାଥ ଘା. ୧୦୨ ।
ଦେ. ବିଶ. ୧ । (ସଂ. ଅଘ)—ଅଘାସୁର ପରି ଦୀର୍ଘ ଓ ସୁଲକ୍ଷ୍ମୀ
(ବ୍ୟକ୍ତି)—1 Very big and
corpulent (person)

୨ । (ପ୍ରା. ଅକା)—ନିବୋଧ; ଓଳୁ—2. Foolish.

ଅଘାୟ ଯିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଛି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ
Aghāi jibā କର ଛୁପି ଦେବା ପରେ ସେହି ପଦାର୍ଥ ଖାଇବା
ପାଇଁ ବିରକ୍ତି ବୋଧ କରିବା—I'o have a
dislike or loathing for a parti-
cular food after one has his fill.

ଅଘାଚିତା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ) ବିଶ—କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଖାଇ ଖାଇ
Aghāchitā ବିରକ୍ତି (ବ୍ୟକ୍ତି)—Feeling dislike for
particular food after having
taken it too long

ଅଘାରି—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଘାସୁରର ଶବ୍ଦ ବା ପାପର ଶବ୍ଦ)—
Aghāri ୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—1. An epithet of Śrīkrishṇa.
୨ । ଭଗବାନ; ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishṇu.

ଅଘାସୁର—ସ. ବି. (ନାମ) (ଅଘ+ଅସୁର)—
Aghāsura ୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଲକାଳରେ ବଧ କରିଥିବା ଅସୁର
ବିଶେଷ—1. Name of a demon
killed by Śrīkrishṇa while
a boy.

[ଦ୍ର—ଏ ବକାସୁର ଓ ପୁତନା ରାକ୍ଷସୀର ଭାଇ ଓ କଂସର
ଅନୁଚରବିଶେଷ । ବାଲକାଳରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଧ କରିବା ପାଇଁ
କଂସ ଏହାକୁ ଗୋପସୁରକୁ ପଠାଇଥିଲା । ଏ ଗୋଟାଏ ବଡ଼
ଅଜଗର ରୂପ ଧାରଣ କରି ପାଣ୍ଡବ ଆସି କର ବାଟରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ।
ଏହାର ପାଣ୍ଡବ ପଦ୍ମରେ ଗୁଡ଼ା ବୋଲି ମନେ କରି ଗୋପ
ବାଳକମାନେ ଏହାର ମୁଖ ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟକୁ ପଶିଗଲେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏ
ମାୟାବାର ଭବେଶ୍ୟ ବୁଝି ପାରି, ଗୋପବାଳକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏହାର
ମୁଖ ବନ୍ଦରେ ମଧ୍ୟ ପଶିଲେ । ଏମାନେ ପଶିଯିବାରୁ ଅଘାସୁର
ପାଣ୍ଡବ ବୁଝି ଦେଲା । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦୈତ୍ୟ ମାୟାବଳରେ ନିଜ ଶରୀରକୁ
ଅଘାର ପେଟ ଭିତରେ ଏପରି ଫୁଲାଇଦେଲେ ଯେ ଅଘାସୁରର
ବେଦ ଉକ୍ତ ପ୍ରକାଶ ଦେହକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ପାଟିଗଲା ଓ ଅଘାସୁର

ମଲା । ଅଘାସୁର ମଲାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସହ ଗୋପବାଳକମାନେ ତା
ପେଟରୁ ବାହାର କରିଲେ ।]

୨ । (ଅଘାସୁର ପରି)—ଅତି ବୃହତ୍ତାପୁ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A very big and corpulent person.

ଅଘିର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଅଘିରର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Aghirā (etc) Aigharā etc. (See)

ଅଘ୍ରଣ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ+ଘ୍ରଣ)—

Aghṛṇa ୧ । ଦୃଶାତ୍ମକ; ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—1. Having no
(ଅଘ୍ରଣ—ଶ୍ରୀ) feeling of revulsion.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦୟ—2. Incompassionate (M. W).

ଅଘ୍ରଣୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଘ୍ରଣ)—୧ । ଅଘ୍ରଣ (ଦେଖ)

Aghṛṇī 1 Aghṛṇa (See)

୨ । ଯାହାର ଆଦ୍ୟାତ୍ମାତ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୃଶା ନ ଥାଏ—

2. Having no apathy for any sort of
food.

ସର୍ବ ଶୀରଯାକ ତ କରନ୍ତୁ ଭୋଜନ

ଅଘ୍ରଣୀରେ ଲେଖା ତ ସିନ୍ଧୁଦେଶ ଜଳ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାବୀର, ଦ୍ରୋଣପଦ ।

ଅଘେର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଅଘେର, ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Agherā etc Aigharā etc. (See)

ଅସିରା, ଦେ. ବିଶ—ସହିଁର ଗୁରୁପାଖେ ବାଡ଼ି ଅତି ଘେର
ଅସିରା ହୋଇ ନାହିଁ—Unenclosed; not surrounded
an all sides by a fence.

ଅଘୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଅନାବୃତ—Uncovered

Aghordā

ଭକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦ୍ୟ ଯାକ ଅଘୋଡ଼ା ରଖିଲେ

ଅଘୋର ଘେର ବିଧି ନଠାର ଖାଇଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାବୀର ଶାନ୍ତି ।

ଅଘୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଅଘୋଡ଼ା (ଦେଖ)

Aghordā Aghordā (See)

ଅଘୋର—ସଂ. ବିଶ. ୧ । (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ+ଘୋର)—ଭୟଙ୍କର
Aghora ଯାହା ଅପେକ୍ଷା; ଯାହା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର
(ଅଘୋର—ଶ୍ରୀ) ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟଙ୍କର, ପ୍ରବଳ—
1. Very frightful.

୨ । (ନଞ୍ଜ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅ+ଘୋର)—ସୌମ୍ୟଦର୍ଶନ; ସୁନ୍ଦର—

2. Comely; handsome.

ସ. ବି—ଶିବ; ମହାଦେବ—The Deity Śiba.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗାଢ଼ (ଯଥା ନଦ୍ରା)—

1. Deep (e.g Sleep)

୨ । ଘନିଷ୍ଠ (ଯଥା ପ୍ରୀତି)—

2. Close or intimate (friendship).

୩ । ଅଘୋର ଦାମାଧାର; ଅଘୋର (ଦେଖ)

3 Aghorī (See)

ଅଘୋର ଚପଟୀମାନେ ଯହିଁ ବସିଥାନ୍ତି । ସାରଳା ମହାବୀର, ମଧ୍ୟ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବ୍ରତର ୧ ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ୧୩ । ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୋଟି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶୋଭିବେ; 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଦ୍ଘୋରଣୀ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ଘୋର)—

Aghoranāth ଅପରଶ୍ଚୂତ; ଯେ ସବଦା ପରଶ୍ଚୂତ ରହେ ନାହିଁ—

One who does not observe cleanliness.

(ଯଥା—ଏପରି ଅଦ୍ଘୋରଣୀ ବାଳକ କାହିଁ ଦେଖା ନାହିଁ ।)

ଅଦ୍ଘୋରଦିକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଦ୍ଘୋର = ଶିବ + ଦିକ୍ଷା)—

Aghoradīkshā ଅଦ୍ଘୋରପ୍ରାନ୍ତଙ୍କ ମତ, ଶିବଭକ୍ତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ-ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ଧର୍ମ ମତ—The tenets of the Aghorī ascetics.

ଅଦ୍ଘୋର ନିଦ୍ରା—ଦେ. ବି—ଗାଢ଼ ନିଦ୍ରା—

Aghoranidra Deep sleep, slumber

ଅସୋବ ନିଦ୍ରା

ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ)—୧ । ଅଦ୍ଘୋର ଦାକ୍ଷୀ (ଦେଖ)

Aghorapanthā 1. Aghora dīkshā (See)

୨ । ଅଦ୍ଘୋର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ—2. The sect of the Aghoris.

ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଦ୍ଘୋର ପନ୍ଥା + ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—

Aghorapanthī ଅଦ୍ଘୋର; ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀବଲମ୍ବୀ—

(ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ-ସ୍ତ୍ରୀ) Following the tenets of the Aghora sect.

ସଂ. ବି—ଅଦ୍ଘୋରସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—An ascetic of the Aghora sect.

[ଦ୍ର—ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀମାନେ ଶୈବ; ଅଦ୍ଘୋର ସ୍ଵାମୀ ଏ ପନ୍ଥାର ଆଦି ଗୁରୁ । ଏମାନଙ୍କ ଆଦି ସ୍ଥାନ ପ୍ରାଚୀନ ବରପୁର (ଆଧୁନିକ ବରୋଦା) ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀମାନେ ରାଜପୁତାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆଦି ପାହାଡ଼ରେ ଆସନ୍ତି । ଏମାନେ ଅପରଶ୍ଚୂତ, ନିର୍ଦ୍ଦିଶ ଓ ବିକାରରହିତ, ମଦ୍ୟ, ମାଂସ, ମଳ, ମୂତ୍ର, ଶବମାଂସ, ପକ୍ୱ ଅପକ୍ୱ, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ, ଅଜ୍ଞାତ୍ୟ ବସ୍ତୁମାନ ଏମାନେ ନିର୍ବିକାରରେ ଭୋଜନ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ମୂଢ଼, ଦାକ୍ଷୀ, ସତ୍ତାବାଳ ଓ ଜଟୀ ରଖନ୍ତି । ବରୋଦା ରାଜ୍ୟରେ ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ ନାମରେ ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଗୋଟିଏ ମଠ ଥିଲା । ଏହି ମଠରେ ଅଦ୍ଘୋର ସ୍ଵାମୀ ରହୁଥିଲେ । ଗିର୍ଣ୍ଣିର ଗିରିଗୁହ୍ୟମାନଙ୍କରେ ବହୁ ଶତ ଅଦ୍ଘୋରସାକ୍ଷୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ବାସ କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କମିଶ୍ୟା ଲୁପ୍ତ ହେଉଅଛି । ମର୍କୋପୋଲୋ, ପୁନା, ଆରମ୍ଭୁଟ୍ଟ ଆଦି ପ୍ରାଚୀନ ବିଦେଶୀୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କ ବିଷୟ ଲେଖା ଅଛି ।]

ଅଦ୍ଘୋର ପ୍ରିତି—ଦେ. ବି—ଗାଢ଼ ପ୍ରେମ—Close friendship;

Aghora prīti intimacy.

ଅସୋବ ଶ୍ରୀତି

ଅଦ୍ଘୋରସ୍ଵାମୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଅଦ୍ଘୋର + ସ୍ଵାମିନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Aghoraswāmi ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ ଶିବୋପାସକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଆଦି ଗୁରୁ (ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ ବଳେ ନୋହୁଁ ଦେଖ)—

Name of the founder of the

Aghorī sect.

ଅଦ୍ଘୋର—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଦ୍ଘୋର + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—ଅଦ୍ଘୋରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Aghorā Feminine of Aghora.

ସଂ. ବି—(ଏ ଦିନ ଅଦ୍ଘୋର ବା ଶିବ ପୂଜା କଲେ ପରକାଳରେ

ଶିବଲୋକପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ବୋଲି)—ଭଦ୍ର କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—

The fourteenth day of the dark fortnight of the month of Bhādra

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ଘୋର)—୧ । ଅଦ୍ଘୋର; ଯାହା ଘୋର

ହୋଇ ନାହିଁ—1. Unrubbed; unbrushed;

not made into a paste.

(ଯଥା—ଅଦ୍ଘୋର ଚନ୍ଦନ ।)

୨ । ଯେଉଁ ଶିଳ ବା ଚନ୍ଦନପେଟି ଘୋରବା କାମରେ

ଲଗେ ନାହିଁ—୨ (a slab of stone) Which

has not yet been used for bruising.

(ଯଥା—ଅଦ୍ଘୋର ଚନ୍ଦନପେଟି ।)

୩ । ଯେଉଁ ତାଲ ବା କ୍ଷୀର ସିଝି ଯିବା ପରେ ଅଣକ ବା

ଘୋରଣା କାଟିହାର ଉତ୍ତମରୂପେ ଘୁଷୁ ବା ଆଲୋଡ଼ିତ

ହୋଇ ନାହିଁ—3. (pulse or gruel) Which

has not been well stirred.

(ଯଥା—ଅଦ୍ଘୋର ତାଲ, ଅଦ୍ଘୋର ଛିଣ୍ଡ ।)

୪ । (ସଂ. ଘୋର) —ଅପରଶ୍ଚୂତ ଓ ଅପରଶ୍ଚୂତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

4 Unclean; of uncleanly habits.

୫ । (ଶୁଦ୍ର ଓ ନୀଚ ଭାଷା, ତୁ ସ୍ଥାନରେ ର ଉଚ୍ଚାରଣ)—

ଅଦ୍ଘୋର (ଦେଖ)

5. Aghordā (See)

ଅଦ୍ଘୋର—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ଘୋର)—

Aghori ଅଦ୍ଘୋର (ଦେଖ)

ଅସୋରୀ Aghorī (See)

ଅସୋରୀ

ଅଦ୍ଘୋରଥ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ଘୋର)—ଅଦ୍ଘୋର (ଦେଖ)

Aghorī Aghorī (See)

୧ । (ଶୁଦ୍ର ଓ ନୀଚଭାଷା, ତୁ ସ୍ଥାନରେ ର ଉଚ୍ଚାରଣ)—

ଅଦ୍ଘୋରଥ (ଦେଖ)—Aghordī (See)

ଅଦ୍ଘୋର—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ଘୋର + ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ.)—

Aghorī ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ (ଦେଖ)

Aghorapanthī (See)

ସଂ. ବିଶ. ୧ । ଅଦ୍ଘୋରପନ୍ଥୀ (ଦେଖ)

Aghorapanthī (See)

୨ । (ଅଦ୍ଘୋରମାନେ ବୃଣାଶୂନ୍ୟ ହୁଏ)—ବୃଣାଶୂନ୍ୟ

ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଦେବା ନ ଥାଏ; ନିର୍ଦ୍ଦିଶ—

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାନ୍ତମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ସଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘କ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆ’ ଦେଖିବେ; ‘ଇ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଇ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଙ୍କକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Ankaka ୧ । ଚିହ୍ନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—1. A marker.

(ଅଙ୍କିକା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଗଣନା କଲ୍ଲ ବାଲ୍ଲ—2. A counter.

ଅଙ୍କ କଟାଇବା—ଦେ. କି—(ନୂତନ ରାଜା) ତାଙ୍କ ନାମରେ ତାଙ୍କ
Anka katāibā ରାଜତ୍ବର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷକୁ ୨ ଅଙ୍କ ବୋଲି ଲେଖି
‘ନବକାଟି’ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରିବା—(a new King) To
सनकटयाना begin his reign by writing his 1st
year as 2

[ଦୁ—ଉତ୍କଳରେ ସୁନିଆଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଦ୍ରବ ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ଵାଦଶୀ ଦିନ ଠାରୁ
ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏହି ଦିନ ଓଡ଼ିଶା ରାଜା ଅଙ୍କ କଟାନ୍ତି । ରାଜତ୍ବର
ପ୍ରଥମ ବର୍ଷକୁ ୨ ଅଙ୍କ ଓ ତତ୍ପରେ ପ୍ରତି ସୁନିଆଁ ଠାରୁ ଆଗାମୀ
ସଂସାର ଦିନଆସ ଓ ଅଙ୍କ କଟା ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ସୁନା ମୋହର ଉପରେ
ସୁନିଆଁ ଦିନ ରାଜାଙ୍କ ରାଜତ୍ବର ଅଙ୍କ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ ।]

ଅଙ୍କକସା—ଦେ. ବି—ଗଣିତ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନାର୍ଥ ଗଣନାତ୍ମକ ସଂଖ୍ୟା ଓ
Anka kasā ହିସାବକୁ ଭୂମିରେ, ଶ୍ଳେଷରେ, କାଗଜରେ ବା
ଆଁକି କମା ତାଲପତ୍ରରେ ଲେଖିବା—The working out of
अङ्क कसना an arithmetical sum.

ଅଙ୍କ କସିବା—ଦେ. କି—ଗଣିତସମସ୍ୟା ସମାଧାନ କରିବାପାଇଁ
Anka kasibā ସଂଖ୍ୟା ଓ ହିସାବମାନ ଲେଖିବା—To work
आङ्क कसा out an arithmetical sum or problem.
अङ्क कसना

ଅଙ୍କକାର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍କ + କୃ. ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ସୁଦ୍ଧ ବା ବାଜିରେ
Ankakāra ହାରଜିତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—
An umpire in a fight or a game.

ଅଙ୍କକୋଳି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ବନ୍ୟ କୋଳି—
Ankakoli A kind of wild plum;
Carrissa diffusa.

ଅଙ୍କଗ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍କ + ଗମ୍. ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପିତାମାତା ବା
Ankaga ପ୍ରେମିକଙ୍କ କୋଡ଼ିଆଶ୍ରୟ କରିବା (ଶିଶୁ ବା ପ୍ରେମିକା)—
(ଅଙ୍କଗା—ଶ୍ରୀ) Going to or occupying the lap or
bosom of a parent or one's lover.
(Said of a child or a lover)

ଅଙ୍କଗଣନା—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଓ ଗଣନା)—ଏକ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା—
Ankaganā ମାନଙ୍କର ଗଣନା—The counting of
the numbers from one upwards.

ଦେ. ବି.—ପୁରୀର ଗଜପତିଙ୍କ ରାଜତ୍ବ ବର୍ଷର ସଂଖ୍ୟା ଗଣନା—
[ଏଥିର ବିଶିଷ୍ଟ ପଦ୍ଧତି ଅଛି ।]

ସଥା—ମେ ବର୍ଷ = ୨ ଅଙ୍କ, ୨ୟ ବର୍ଷ = ୩ ଅଙ୍କ, ଏହିପରି
୩୮୫; ୨ ଠାରୁ ୧୫୫ ପରେ ୧୭୧ ୧୮୧ ୧୯୧ ପରେ
୨୦୧ ୨୧୧ ୨୨୧ ୨୩୧ ୨୪୧ ପରେ ୨୫୧ ୨୬୧ ୨୭୧ ୨୮୧ ୨୯୧ ପରେ

୩୦୧ ୩୧୧ ୩୨୧ ୩୩୧ ୩୪୧ ୩୫୧ ପରେ ୩୬୧ ୩୭୧ ୩୮୧, ଗଣନା କର
ଯାଏ ।]

ଅଙ୍କଗଣିତ—ସଂ. ବି.—୧ । (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଙ୍କସଂହିତା ଗଣିତ)—
Ankaganita ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ଵାରା ଅଙ୍କ ବା ସଂଖ୍ୟାବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ
ଲାଭ ହୁଏ; ପାଠଗଣିତ—1 Arithmetic.
୨ । (ଅଙ୍କ ଚିହ୍ନ) ୧, ୨, ୩ ଆଦି ସଂଖ୍ୟାର ଗଣନା ବା
ହିସାବ—2 Calculation of the figures
or digits.

ଅଙ୍କଗତ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଚିହ୍ନ)—ଅଙ୍କଗ (ଦେଖ)

Ankagata Ankaga (See)

(ଅଙ୍କଗତା—ଶ୍ରୀ)

ଅଙ୍କଛଡ଼ା—ଦେ. ବି. —୧ । କୋଳରୁ ଅଲଗା; କୋଳ ଛଡ଼ା—

Ankachhardā Separated from one's lap.

୨ । ଯାହାକୁ ଜଣକ କୋଡ଼ିରୁ ଛଡ଼ାଇ ନିଆଯାଇଥାଏ—

2 Wrested from one's bosom.

୩ । ସଙ୍ଗଛଡ଼ା; ସଙ୍ଗରୁ ଅନ୍ତରିତ—3. Separated
from one's society.

ଅଙ୍କଛଡ଼ା ହେଲେ ରକ୍ତ ପ୍ରାଣ ଶ୍ଵେତ ହେଲେ ମୋର ପାଇଁ ।

ସ୍ଵାଧୀନ—ସାବଧାନ ।

ଅଙ୍କତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଙ୍କବିଷୟକ ତନ୍ତ୍ର)—

Ankatantra ଅଙ୍କଗଣିତ (ଦେଖ)

Ankaganita (See)

ଅଙ୍କତି—ସଂ. ବି.—(ଅଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ankati ୧ । ବାୟୁ—1 Air

୨ । ଅଗ୍ନି—2 Fire.

୩ । ବ୍ରହ୍ମା—3 Brahmā

୪ । ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ—4. A fire-worshipper.

ଅଙ୍କଧାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଚିହ୍ନ)—ତ୍ରିଶୂଳ, ଶଙ୍ଖ, ଚକ୍ର, ଗଦା ଓ
Ankadhāraṇa ପ୍ରଭୃତି ନାମ ଆଦି ଚିହ୍ନିତ ମୁଦ୍ରାକୁ ଚିତାଇ କରି
ଦେହରେ ଛପିବା (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—Act of
stamping the body with heated
seals containing various figures of
religious significance.

ଅଙ୍କଧାରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍କ + ଧୃ. ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ୧ମା. ୧ବ.)—

ankadhārī ଯେ ଦେହରେ ତପ୍ତ ମୁଦ୍ରା ଛପିଥାଏ; (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—

(ଅଙ୍କଧାରଣୀ—ଶ୍ରୀ) (a person) Bearing on his body
stamps of heated seals bearing
different religious emblems.

ଅଙ୍କନ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ankana ୧ । ଚିହ୍ନ ଦେବା—1. Marking.

୨ । ଲେଖନ—Writing. A

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ନ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

(ବିପଦ୍ଧି-ଅଙ୍କଦ୍ୱାରା) (arithmetic) The increasing of a number by addition or multiplication.

ଅଙ୍କମାଳ—ସ. ବି—ଅଲିଙ୍ଗନ; କୁଶାରବା—Embrace.

Ankamāla (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅଙ୍କମାଳିକା—ସଂ. ବି—୧ । ଅଲିଙ୍ଗନ—1 Embrace.

Ankamālikā ୨ । ଛୋଟ ଦ୍ୱାର (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. A small necklace.

ଅଙ୍କମୁଖ—ସ. ବି—ସମସ୍ତ ବିଷୟର ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥିବା ନାଟକର
Ankamukha ପ୍ରଥମାଙ୍କ—The introductory act of a drama giving clue to the whole plot (M. W.).

ଅଙ୍କରାନ୍ତି—ଦେ. ବି—୧ । କଣ୍ଠକାଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Ankarānti 1. Kāntakāri (See)

୨ । ବେଜାର (ଦେଖ)

2. Bejāri (See)

ଅଙ୍କରେଖା—ସ. ବି. (ଅଙ୍କ = କଳଙ୍କ + ରେଖା)—

Ankarekhā (ଲୁଗା ବା ରୂମାଲ ଆଦିର) ରଙ୍ଗିନ ଧଡ଼ି—

Coloured border or hem (of a cloth).

ବସ୍ତ୍ରକଣ୍ଠେ ଖଳ—ଚରୁର ଚାର ଦାତେ ଅଙ୍କରେଖା କରେ ।

ସାଧାରଣ—ପାଦ୍ୟ ।

ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱରୂପା ବା

Ankalakshmi ଅଙ୍କରଶୋଭା)—

ଶ୍ରୀ, ପତ୍ନୀ—Wife; consort.

ଏ କନ୍ୟାର ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ କରବାର ଅଭିଳାଷ ହେଲେ ମନେ ।

ସାଧାରଣ—ପାଦ୍ୟ ।

ଅଙ୍କଲୋଡ଼ି—ସଂ. ବି—୧ । ଚିହ୍ନୋଟକ (ଦେଖ)

Ankalordya 1. Chinchotaka (See) (M. W.).

୨ । ଅଦା—2 Ginger. (M. W.)

ଅଙ୍କଶାୟୀ—ସ. ବିଶ. ସୁ. (ଉପପଦସମାସ; ଅଙ୍କ + ଶା ଆରୁ + କର୍ତ୍ତୃ.

Ankashāyī ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର

(ଅଙ୍କଶାୟୀ—ଶ୍ରୀ) କୋଡ଼ରେ ଶୋଇବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(a person) Resting on the bosom of another

ଅଙ୍କଶୋଭା—ସଂ. ବିଶ. ସୁ. (ଉପପଦସମାସ; ଅଙ୍କ + ଶୁଭ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତୃ.

Ankashobhā ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—ଯେ କୋଡ଼ ବା

(ଅଙ୍କଶୋଭା—ଶ୍ରୀ) ଅଙ୍କରେ ବସିବା ଦ୍ୱାରା ଅଙ୍କର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ

କରେ; ଅଙ୍କମଣ୍ଡନକାରୀ—

(a person) Gracing the

bosom of another.

ଅଙ୍କହରଣ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଙ୍କ + ହରଣ)—

Ankaharāṇa (ଶବ୍ଦର) ଫେଡ଼ାଣ ବା ହରଣ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି

(ବିପଦ୍ଧି—ଅଙ୍କଦ୍ୱାରା) ସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—

(arithmetic) The decreasing of a number or figure by subtraction or division.

ଅଙ୍କା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କନ)—ଅଙ୍କନ (ଦେଖ)

Ankā (ଦେଖ) Ankāna* (See)

ଆଁକା ଦେ. ବିଶ. ୧ । (ସଂ ଅଙ୍କିତ)—ଅଙ୍କିତ (ଦେଖ).

ଆଁକନା Ankita (See)

ଆଁକାହୁଆ ୨ । ଗୁରୁ ପାଖେ ଅଙ୍କି ବା ବାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ—

2. (a place) Fenced on all sides

ଅଙ୍କାଅଙ୍କି—ଦେ. ବି—

Ankāanki ନାନାପ୍ରକାର ଅଙ୍କନକ୍ରିୟା—

ଆଁକାଆଁକି Various acts of drawing.

ଅଙ୍କାଇବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କ ଧାରୁ ଶିଳ୍ପ)—

Ankāibā ଅଙ୍କିବାର ଶିଳ୍ପରୂପ—

ଆଁକାନ Causative form of Ankāibā.

ଆଁକବାନା

ଅଙ୍କାଗତ—ସଂ. ବିଶ. (୨ୟ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଙ୍କ + ଅଗତ)—ଅଯାଚିତୋପସ୍ଥିତ;

Ankāgata ଯାହା ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଜଣକ କୋଳକୁ ବା ଅଙ୍ଗିଆରକୁ

(ଅଙ୍କାଗତ—ଶ୍ରୀ) ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ—Coming to one's bosom of itself.

ଅଙ୍କାଗତସତ୍ତ୍ୱବ୍ରୁତି—ସଂ. ବିଶ. ସୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅଙ୍କାଗତ + ସତ୍ତ୍ୱ + ବ୍ରୁତି)—

Ankāgatasatwabrutti (ଅଙ୍କକୁ ଅଗତ = ୨ୟ ଚନ୍ଦ୍ର;

ଅଙ୍କାଗତ + ସତ୍ତ୍ୱ = କର୍ମଧା; ଅଙ୍କାଗତ ସତ୍ତ୍ୱ ଅଟେ 'ବ୍ରୁତି'

ଯାହାର. ବହୁବ୍ରୀହି)—ବାଘଆଧାରଥ; ଯାହା ମୁହଁ

ପାଖରେ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଶିକାର ଆସି ପହଞ୍ଚେ—

(an animal) Which gets its prey without seeking for it.

ଅଙ୍କାଟଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ବଙ୍କୁର ଟଙ୍କୁର)—ଅଙ୍କାବଙ୍କା (ଦେଖ)

Ankāṭāṅkā Ankābāṅkā (See)

ଅଙ୍କାବଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ. (ବଙ୍କୁର ଟଙ୍କୁର; ଅନର୍ଥକ ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ)—

Ankābāṅkā ୧ । ବଙ୍କାଟଙ୍କା; ଅସମାନ ଭାବରେ ଅନେକ

ଆଁକା ବାଁକା ସ୍ଥାନରେ ବଙ୍କ—

ବାଁକା 1. Crooked; winding

୨ । ସର୍ପାକୃତିବିଶିଷ୍ଟ—2. Zigzag; meandering.

ସେହି ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଅଙ୍କାବଙ୍କା ସାତ ଭଲ ପର ବାଟ ।

ପରାମର୍ଶଦାନ—ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ।

ଅଙ୍କାବତାର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଙ୍କ + ଅବତାର)—

Ankābatāra ନାଟକର ଗୋଟିଏ ଅଙ୍କ ଶେଷରେ ଅଭିନେତା

ମୁଖରେ ଆଗାମୀ ଅଙ୍କ ବିଷୟର ସୂଚନା—

The close of an act of a drama preparing the audience for the following act.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋଷ୍	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷ୍	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋଥ	ଞ	ଋ

ଅଙ୍କି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କ ଧାତୁ)—୧ । ଗୁରୁପାଖରେ ଦିଆଯିବା ବାଡ଼ି;

Anki ଘେରବନ୍ଦ—1. Fencing; enclosure.

୨ । ଗୁରୁପାଖରେ ବାଡ଼ି ବୁଜା ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ—

2 An enclosed place.

୩ । ଗୁରୁପାଖରେ ବାଡ଼ି ବୁଜା ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବନ୍ଦା ବା ବାଉଁଶକଣିର ଡାକ—

3. A split-bamboo-door used as a door for an enclosed place.

୪ । ଅଟେଇ; ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଆବଦ୍ଧ ରଖିବା ପାଇଁ ଘେରୁ ହୋଇ ଥିବା ସ୍ଥାନ—4 A fold.

ଅଙ୍କିଆ—ଦେ. ବି.—ଅଙ୍କିର (ଦେଖ)

Ankiā Ankirā (See)

ଦେ. ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗରେ ଲଗେ ।)

୧ । ଅନୁକ ସଂଖ୍ୟାର ଅକୃତବିଶିଷ୍ଟ—1. Shaped like the figure of a certain digit.

ବୃଣବହୁ ଗୁରୁଅଙ୍କିଆ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅଠଅଙ୍କିଆ ।

ଫକାରମୋହନ—ହମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ରାଜାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱର ଅନୁକ ଅଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Relating to such and such a year of a Raja's reign.

(ଯଥା—ନ ଅଙ୍କିଆ ମରୁଡ଼ରେ ଗାଁଟି ସ୍ଥରଖାର ହୋଇଗଲା ।)

ଅଙ୍କିକା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ. (ଅଙ୍କକ + ଶ୍ଵୀ. ଆ)—ଅଙ୍କକର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—

Ankikā Feminine of Ankaka

ଅଙ୍କିତ—ଦେ. ବିଶ. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Ankita ୧ । ଚିହ୍ନିତ—1. Marked.

୨ । ଚିତ୍ରିତ—2 Drawn; delineated.

୩ । ଲିଖିତ—3. Written.

୪ । ଗଣିତ—4. Counted; numbered.

୫ । ଚିଆଁ ଦିଆଯାଇଥିବା—5. Branded.

୬ । ମୋହର ଦିଆ ଯାଇଥିବା—6. Sealed; marked.

ସଂ. ବି—ଚିହ୍ନ—Mark.

ବିଦର୍ପ ଅଙ୍କିତ ରଜବେଳ ରଣାରସେ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

ଅଙ୍କିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅଙ୍କ ଧାତୁ)—୧ । ଅଙ୍କନ କରିବା; ଚିତ୍ରଣ

Ankibā କରିବା—1. To draw a figure

ଆଁକା ୨ । ଚିତ୍ରର ସୀମାରେଖା ଟାଣିବା—

ଅଙ୍କନା, ଅଙ୍କନା 2. To delineate; to draw the contours.

(ଶିର୍—ଅଙ୍କାଇବା)

୩ । ଗୁରୁ ପାଖରେ ବାଡ଼ି ବୁଜିବା—

3 To fence up a place.

୪ । ଲେଖିବା—4. To write

ସୁନ୍ଦର ସୁଦୃଶ ରେଖା ପ୍ରାୟେ

ଭ୍ରୁ ବଳିମା ସଞ୍ଚଳ ଅଙ୍କି ବାସ୍ତେ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

ଅଙ୍କିର—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କ ଧାତୁ)—

Ankirā ୧ । ବାଡ଼ି—1. Fencing.

୨ । ଭୂମିରେ ନକସା ଅନୁସାରେ କଟାଯିବା ଚିହ୍ନ ବା ଗାର—

2. A line drawn on the land

according to a map.

୩ । ଘେରୁଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ—3. Enclosure.

୪ । ଅଟେଇ—4. A fold.

ଅଙ୍କି—ସଂ. ବି (ଅଙ୍କ + ଇ) ଅଙ୍କ୍ୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନନ୍ଦ ବାଦ୍ୟ—

Ankī A small drum (M. W.)

ଅଙ୍କୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୋଟ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

Anku Ankota (See)

ଅଙ୍କୁଟ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉଟ)—ଗୁଣ୍ଠ; କୁଣ୍ଠ—

Ankuta A key (M. W.).

ଅଙ୍କୁଡକ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉଡ + କ)—ଗୁଣ୍ଠ; କୁଣ୍ଠ—

Ankurḍaka A key (M. W.).

ଅଙ୍କୁଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁଣ)—୧ । ଅଙ୍କୁଡ଼ା; ଅଙ୍କୁଣୀ; ଭଜ

Ankurḍā ବୃକ୍ଷରୁ ଫଳ ଆଦି ତୋଳିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ

ଆଁକସୌ, ଆକଡ଼ସୌ ବଢ଼ାଗ୍ର ଲଗି—1. A hooked bamboo

ଅଙ୍କୁଡ଼ି, ଅଙ୍କୁଡ଼ା used for pecking fruits from high trees.

୨ । (ସଂ. ଅଙ୍କୋଟ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

2. Ankota (See)

ଅଙ୍କୁଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁଣ)—ଅଙ୍କୁଡ଼ା (ଦେଖ)

Ankurḍi Ankurḍā (See)

ଅଙ୍କୁର—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁର)—ଅଙ୍କୁରର ଜାକ ନାମ—

Ankura Popular pronunciation of the name Akṛūra.

ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉର)—

୧ । ଗଜା; ଗଜରୁ ଜାତ ନୂତନ ବଢ଼ାଗ୍ର ଭୂତିଦ—

1. Shoot or sprout from a seed.

୨ । ଜାଲର ଅଗରେ ଥିବା ନୂଆ କୋମଳ ମୂଳ—

2 Young and tender shoot at the top of a branch.

୩ । ବଉଳ; କଢ଼ି—3. Bud

୪ । ଲୋମ—4. Fur

୫ । ରକ୍ତ—5. Blood.

୬ । ଜଳ—6. Water

୭ । (ବେମ) ଟାଙ୍କୁର; (ବେମର) ଭଜ୍ଜମ; ସୁଲକ—

7. Horripilation; standing on end (of the fur).

ବିଷାଦେ ହରହର ପୁଣି ଉଜାର

ବସ୍ତ୍ରରେ ଗଲ ବେମ ଅଙ୍କର ପୁର ସେ । ଭଞ୍ଜ,ବିଦେଶସିଂହଭାଷ ୩୮୩୭ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଙ୍କର ଓ ନାମା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଙ୍କର ଓ ନାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'ଦଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦୁଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ଥାଉଥିଲେ 'ବର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୮ । ଘାଆ ପୁରୁ ଅପିଲବେଲେ ଘାରେ ବାହାରବା ମାଂସର
ସୁଦ୍ଧ ସ୍ୱଦ୍ଧ ରକ୍ତାର ଦାନା (ହୃଦ୍ ଶକ୍ତିସାଗର)—

8 Small particles of new flesh appearing
on a healing wound.

୯ । ଫୁଲ—9. A swelling (M W)

୧୦ । ଅରୁ—10 A tumour (M. W.).

ଅଙ୍କୁରକ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉର + କ)—

Ankuraka ପକ୍ଷୀବିଧି—A nest.

ଅଙ୍କୁରାକା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଙ୍କୁରବା କ୍ରିୟାର ଶିକ୍ଷାଗ୍ରହଣ—

Ankurāibā Causative of Ankuribā.

୧ । ଗଜୁରୁକା; ମଞ୍ଜିରୁ ଗଜା କରୁକା—

1. To cause to sprout

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବର ସୁଦ୍ଧ ସୂଚନା କରି
ଆରମ୍ଭ କରିବା—2. To introduce any
proposal by hints.

ଅଙ୍କୁରାଗ୍ରୋପଣ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ରା ଚର)—୧ । ଚଳି ବେଇବା—

Ankurāropāṇa Planting of seedlings; trans-
plantation

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ସୁସମାପ୍ତି—

2. The commencement of any work.

ଅଙ୍କୁରିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଙ୍କୁର + ଇତ)—ଗଜା ମାରୁଥିବା; ଗଜୁରୁଥିବା—

Ankurita Sprouted.

ଅଙ୍କୁରିତଯୌବନା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍କୁରିତ + ଯୌବନ +

Ankuritajaubanā ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଯେଉଁ ଯୁବତାର ଯୌବନଚିହ୍ନ

କୁହ ଉଠି ଅସୁଛି—A girl the signs of whose
puberty are beginning to appear.

ଅଙ୍କୁରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁର)—୧ । ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା; ଗଜୁରିବା—

Ankuribā 1. To sprout.

ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା ୨ । ନୂଆ ହୋଇ କାଟିବା—

ଅଙ୍କୁରାଣା, ଅଙ୍କୁରାଣା 2. To come cut anew.

ସେହି କାଳେ ଗଜର ଅଙ୍କୁର ଉଠୁ

ଦୁଅନ୍ତେ ଧର୍ମେ ନିଜ ଗୋଷ୍ଠ ପକ୍ଷୀ । କୃଷ୍ଣବିଂଦ ମହାବୀର । ଶାନ୍ତି ।

୩ । ପୁନର୍ବାର ଜୀବ ପାଇବା; ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମିବା—

3 To be born again; to be revived.

ଶକ୍ତିର କାମ ରପ୍ତ କଲେ, ସେ ସାଧକାଳେ ଅଙ୍କୁରଲେ ।

ରୂପ, ପ୍ରେମସଂସାର ।

ଅଙ୍କୁରେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଙ୍କୁରାଇବା (ଦେଖ)

Ankureibā Ankurāibā (See).

ଅଙ୍କୁରୋଦ୍ଗମ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ରା ଚର; ଅଙ୍କୁର + ଉଦ୍ଗମ)—

Ankurodḡama ମଞ୍ଜିରୁ ଗଜା ବାହାରବା—The coming
out of sprouts from the seed.

ଅଙ୍କୁଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୋଟ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

Ankula Ankota (See)

ଅଙ୍କୁଶ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉଷ)—

Ankuṣa ୧ । ଅଙ୍କୁଶା; ଦୃଢ଼ିତାତ୍ତନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ବଜ୍ର ଓ
ଜାଣ୍ଡାଗ୍ର ଲୌହଦଣ୍ଡ—

A goad; an iron-rod with a
hooked point to goad an elephant.

୨ । ଶର ପରି ମୁନ ବକା ହୋଇଥିବା କଣ୍ଟା—

2. A hooked nail shaped like an
arrow.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବାଧା; ପ୍ରତିବନ୍ଧକ—

3 Obstacle.

ଅଙ୍କୁଶଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କୁଶ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ପେ ଅଙ୍କୁଶ
Ankuṣagraha ଧରେ)—ମାଡ଼ୁକ—An elephant-
driver.

ଅଙ୍କୁଶଦୁର୍ବର—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅଗ୍ରା ଚର; ଅଙ୍କୁଶ + ଦୁର୍ବର)—
Ankuṣadurddhara ଦୁର୍ବଳ; ଯେଉଁ ବାଜା ଅଙ୍କୁଶତାତ୍ତନାକୁ
(ଅଙ୍କୁଶଦୁର୍ବର—ଶ୍ରୀ) ମାନେ ନାହିଁ—(an elephant)
ungovernable by the goad.

(ଯଥା—ବାଜା ମଡ଼ ହେଲେ ଅଙ୍କୁଶକୁ ମାନେ ନାହିଁ)

ଅଙ୍କୁଶମୁଦ୍ରା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ, ଅଙ୍କୁଶାକୃତ ମୁଦ୍ରା)—

Ankuṣamudrā ଦେବପୂଜାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଜଳକୁ ଶୁଦ୍ଧ
କରିବା ପାଇଁ ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଅଙ୍କୁଶାକୃତ ଚାନ୍ଦିକ
ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—A pose of the fingers (in
the shape of a hook) used in con-
secrating the water used in worship.

ଅଙ୍କୁଶା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁଶ)—

Ankuṣā ୧ । ଅଙ୍କୁଶ (ଦେଖ)—1. Ankuṣa (See)

ଆଁକସି ୨ । କଣ୍ଟା ଗଛର ବଜ୍ରାଗ୍ର କଣ୍ଟା—

ଆଁକସି 2. Hooked prick of plants; hooked
thorn.

ଅଙ୍କୁଶାଲଗା—ଗ୍ରା. ଅ—ସବାର ବେହେରାମାନଙ୍କ ଡାକ ବିଶେଷ—

Ankuṣālagā A hallooing cry of Palkibearers.

[ବ୍ର—ବାଟରେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କଣ୍ଟା ଗଛ ବା ଡାଳ ଓହ୍ଲାଇ-
ଥିଲେ ଓ ଡାହାଣ ସବାରରେ ବା ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜିବାର ଆଶଙ୍କା
ଥିଲେ ସବାରର ଆଗ ବେହେରାମାନେ ପଛ ବେହେରାଙ୍କୁ ଏ ଡାକ
ଡାକ ସଜର୍ଜ କରନ୍ତି । ଏଥିର ଅର୍ଥ—ସାବଧାନ ! ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ
ଝୁଲୁଥିବା କଣ୍ଟା ଯେପରି ମୁଣ୍ଡରେ ନ ବାଜେ ।]

ଅଙ୍କୁଶି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍କୁଶ)—୧ । ଅଙ୍କୁଶ (ଦେଖ)

Ankuṣi 1. Ankuṣā (See)

୨ । ଛୋଟ ଅଙ୍କୁଶ—2. A small hook.

ଅଙ୍କୁଶ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଉଷ)—ଅଙ୍କୁଶ (ଦେଖ)

Ankuṣa Ankuṣa (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଂଶର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅଙ୍କେଇତ୍ର—ଗ୍ରା. ବି. (ଗୁହାଳର ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଅବଧାନମାନେ
(Ankeitra ପିଲଙ୍କୁ ସତରଫଳା ଘୋଷାଇବାବେଳେ ଉଚ୍ଚାରିତ
ଶବ୍ଦ)—The wrong pronunciation
of the quadruthong 'ñktra'

ଅଙ୍କେଇବଙ୍କେଇ ଯିବା—ଦେ. କି. (ସ. ବନ୍ଧ)—ସର୍ପପରି ଇଚ୍ଛୁରଃ ବନ୍ଧ
Ankci bankei jiba ଗତି କରିବା—To move in a
crooked manner like the
serpent.

ଅଙ୍କେଇବା—ଦେ. କି—ଅଙ୍କାଇବା (ଦେଖ)
Ankeiba Ankiba (See)

ଅଙ୍କୋଟ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଓଟ)—ଧଳା କାଠର ବନ୍ୟ କଣ୍ଟା
Ankota ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଛ—A wild tree; Alangium
ସଂ ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅଙ୍କୋଟ; Hexpetalum

ଅଙ୍କୋଟକ; ଅଙ୍କୋଠ; [ଏ ଗଛ ପାହାଡ଼ିଆ ଭୂମି, ପଥର

ଅଙ୍କୋଲ; ଅଙ୍କୋଟ; ସଜ୍ଜ ଓ ପବନର କାନ୍ଥରେ ଉଠେ;

ବାମକ; ବିଷୟ; ଦୀର୍ଘକାଳ, ଏହାର ତାଳ ଭରି ତେମଡ଼ି;

ଦୃଢ଼କଣ୍ଟକ; ଲମ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ପତ୍ର ଛ ଆଙ୍ଗୁଳିଆ ବା ଛଅ

ଓ—ଅଙ୍କୁ, ଅଙ୍କୁ; ଅଙ୍କୁଡ଼ା; ଶାଖାବିଶିଷ୍ଟ; ଏହା କଷ୍ଟ, କଷ୍ଟାୟୁ, ଶାନ୍ତି

ଅଙ୍କୁଲ, ଧଳା ଅଙ୍କୁ; ଧଳାଙ୍କୁଡ଼ା ରେତକ, ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଲୟ;

ଆଙ୍କୋଡ଼; ଧଳାଆଙ୍କୁଡ଼ା; ଧଳା ଏହାର ଫଳ ମଧୁର, ଶୀତବୀର୍ଯ୍ୟ, ଗୁରୁ

ଅଙ୍କୋଟ, ଡେରା; ଡେରା ପାକ, ବଳବର୍ଦ୍ଧକ, ବିରେଚକ ଓ

ତେ—ଉଡ଼ୁଗା ଶ୍ଳେଷ୍ମଜନକ, ଏହା ଦାହ, କ୍ଷୟ ଓ

ରକ୍ତଦୋଷ ସ୍ୱେଗରେ ଉପକାଶ । ଏହାର ଫଳ ବିଷ କାମୁଡ଼ାର

ବିଷହାରକ । ଏହାର ମୂଳର ଶ୍ୱେପା ବମନକାରକ; ମୂଳକୁ ଶୁଖାଇ

ଦୁର୍ଗନ୍ଧ କର କୁଷ୍ଠ ଓ ଉପଦଂଶ କ୍ଷତରେ ଛୁଣ୍ଟିଲେ କ୍ଷତ ଶୁଖିଯାଏ ।

ଏହାର ରସ ବିଷନାଶକ । ଲୋକେ କହନ୍ତି ଯେ ଏହାର ମଞ୍ଜିରୁ

ବାହାରିବା ତେଲରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମଞ୍ଜିକୁ ଭଜାଇ ପୋତି ଦେଲେ

ସେ ଗାଈରୁ ଅତି ଶୀଘ୍ର ଗଛ ଉଠେ । ପୁଷ୍ପରେଦରେ ଅଙ୍କୁଲ ଭିନ୍ନ

ପ୍ରକାର—ରକ୍ତ, ଶ୍ୱେତ ଓ କୃଷ୍ଣ ।

ଅଙ୍କୋଟକ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କୋଟ + କ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

Ankotaka Ankota

ଅଙ୍କୋଠ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଓଠ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

Ankotha Ankota (See)

ଅଙ୍କୋଡ଼—ସଂ. ବିଶ.—(*ମୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅଙ୍କ + ଉଡ଼ଥ)—କରତଳ; ପଦ-

Ankottha ତଳ ଆଙ୍ଗୁଳରେ ଥିବା, ଅଙ୍କୁଶ ଚକାଦି ଚିହ୍ନରୁ ସୁଚିତ

(ସୁରୁଷର ସୁଲକ୍ଷଣ)—(good signs) Due to a

man having got some auspicious

marks on the palm and sole of his

feet

ଗୁଣେଷୁ ଅଙ୍କୋଡ଼ ବ୍ୟାଧି, ଆଙ୍ଗୁଳ ପ୍ରାଣ ଲକ୍ଷଣେ ।
ପ୍ରାଣ—ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରତ କଲ୍ୟାଣ ।

ଅଙ୍କୋଲ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଓଲ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)

Ankola Ankota (See)

ଅଙ୍କୋଲ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + ଓଲ)—ଅଙ୍କୋଲର ଅନ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ—

Ankola Another pronunciation of Ankola

ଅଙ୍କୋଲସାର—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଟା ତତ୍ତ୍ୱ; ଅଙ୍କୋଲ + ସାର)—ଅଙ୍କୋଟ

Ankolāsāra ଗଛର ନିର୍ଯ୍ୟାସ; ଏହା ବିଷ—The juice or

essence of the Ankota tree, (which
is a poison).

ଅଙ୍କୋଲିକା—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍କପାଳିକାର ଅନ୍ୟ ଅକାର)—ଅଙ୍କପାଳିକା;

Ankolika ଅଲଙ୍ଗନ—Embrace (M W.).

ଅଙ୍କ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଅଙ୍କନ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ;

Ankya ଯାହା ଅଙ୍କିତ ହେବା ଉଚିତ—1. Fit to be drawn
or delineated

୨ । ଗଣନାୟ—Fit to be counted.

୩. ବି. (ଯାହା ଅଙ୍କ ବା ଡୋରରେ ରଖାଯାଇ ବାନ୍ଧିତ ହୁଏ)—

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନକ ବାଦ୍ୟ (ଯଥା—ମୁଦଙ୍ଗ, ପିଞ୍ଜୋଳ, ତୋଲକ,
ଡୁଗି, ବେଲ)—A small drum

ଅଙ୍ଗୁଳ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ, ଇଂ. Angle ଅଙ୍ଗୁ-

Angraj ଇଂ. English, ଇଙ୍ଗ୍ଲିଶ୍

ଇଂରେଜ, ଇଂରେଜ,

ଫ୍ରେ. Anglaise, ଅଙ୍ଗ୍ଲେ—

ଅଙ୍ଗ୍ରାଜ

ଇଙ୍ଗ୍ରାଜ (ଦେଖ)—Ingraja (See)

ଅଂରେଜ, ଅଙ୍ଗ୍ରେଜ

ଅଙ୍ଗୁଳି—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଇଙ୍ଗୁଳି (ଦେଖ)

Angraji Ingraji (See)

ଅଙ୍ଗୁଳିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କି.—(ଲୁଗାକୁ) ହଳାଳିବା; ଧୋଇବା—

Angliba To wash (clothes).

ଅଙ୍ଗୁଳିକା—ଗ୍ରା. କି. (ସଂ ଅଙ୍ଗୁଳ)—ଅଙ୍ଗୁଳିକା (ଦେଖ)

Angleiba Anguleiba (See)

ଅଙ୍ଗୁଶ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ ଅଙ୍ଗୁଶ)—ଅଙ୍ଗୁଡ଼ି; ଅଙ୍ଗୁଶାସ୍ତ୍ର

Angsa ବିଶିଷ୍ଟ ବଡ଼ ବସଦଣ୍ଡ; ଅଗରେ ହୁକ ଲାଗିଥିବା ଲଗି—

A long pole with a hook at the top
to pluck fruits from high trees.

ଅଙ୍ଗ (ଧାତୁ)—ସଂ. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ) ୧ । ପାଇବା; ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା—

Ang (root) 1. To get.

୨ । ନେବା; ଗ୍ରହଣ କରିବା—2. To take.

୩ । ଯିବା; ଗମନ କରିବା—3. To move.

୪ । ଚିହ୍ନ ଦେବା—4. To mark.

ଅଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ; ଯାହା ଗତି କରେ)—

Ang ୧ । ଦେହ; ଗାତ୍ର; ଶରୀର—1. Body.

ଅଙ୍ଗାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଶରୀରର ଅବୟବ; ଦେହର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଅଂଶ—

(ଯଥା—ହସ୍ତ; ପଦ; ମୁଖ)—2. Limb;
a member of the body.

୩ । ଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରଦେଶ ବା ରାଜ୍ୟ—

3. Name of a province or kingdom
of ancient India.

[ଦ୍ର—ଆଧୁନିକ ବିହାରର ଭଗଲପୁରର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅଞ୍ଚଳ; ଶକ୍ତି-ସଙ୍ଗମତନ୍ତ୍ର ମତରେ ଅଙ୍ଗ ଦେଶ ବୈଦ୍ୟନାଥପାତ୍ର ଭୁବନେଶ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା—ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରା—ଉତ୍କଳ । କର୍ଣ୍ଣକୁ ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅଙ୍ଗର ରାଜପଦରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଥିଲେ । ଅଙ୍ଗ ବଙ୍ଗ ଓ କଳିଙ୍ଗ ଏହି ଭିନ୍ନଗୋଟି ପ୍ରଦେଶ ପରସ୍ପରର ସନ୍ଧିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଥିବାର ଐତିହାସିକ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରୁ ଦେଖାଯାଏ ।]

ସାମାନ୍ୟ ନଗର ଗୋଟି ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗ ଦେଶ
ଉତ୍କଳରେ ବହୁତ କରୁଛନ୍ତି ବାସ । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଉଡ୍ଡୋଗ ।

୪ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଅଂଶବିଶେଷ—

4. A part or portion of any thing.

* । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଅନୁଷ୍ଠାନର ଅଂଶ—

5. A part of a work or institution.

୬ । ଅଂଶ—6. Part; portion.

୭ । ଉପକରଣ; ଉପାଦାନ—

7 Material; ingredient.

୮ । ମନ—8. Mind.

୯ । ଆକୃତି—9. Shape.

୧୦ । ବିଦ୍ୟା ବା ବିଜ୍ଞାନର ବିଭାଗ—10. Department
of a science or an art.

୧୧ । ପୁସ୍ତକର ଅଂଶ ବା ଭାଗ—

11. A part of any book.

୧୨ । ବିଭାଗ ବା ବିଭକ୍ତି ଅଂଶ—

12 Division; subdivision.

୧୩ । ଦେଶାଂଶ—13. A part of
a country; locality.

୧୪ । ଜ୍ଞାନ—14. Wisdom.

୧୫ । ରାଜ୍ୟର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଉପାଦାନ—15. The different
requisites or ingredients of a
kingdom; a limb of royalty
(ଯଥା—ସ୍ୱାମୀ, ଅମାତ୍ୟ, ସୁହୃଦ୍, କୋଷ, ରାଜ୍ୟ, ଦୁର୍ଗ, ସେନା,
ପ୍ରଜା ଓ ପୁରୋହିତ ।)

୧୬ । ବେଦର ମନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ—

16. Name of a formula in the Vedas.

୧୭ । ମନ୍ତ୍ର ବା ଉପଦେଶର ପାଞ୍ଚ ଅଂଶ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—

17. One of the 5 limbs of a mantra
or advice.

(ଯଥା—୧. କର୍ମୀରମୋପାୟ; ୨. ପୁରୁଷ ଦ୍ରବ୍ୟ ସମ୍ପଦ;
୩. ଦେଶକାଳ ବିଭାଗ; ୪. ବିପତ୍ତି ପ୍ରତୀକାର; ୫. କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି ।)

୧୮ । ବେଦାଙ୍ଗ; ବେଦର ଅବୟବ ଗ୍ରନ୍ଥ (ଯଥା—ଶିକ୍ଷା, କଳ୍ପ,
ବ୍ୟାକରଣ, ନିରୁକ୍ତି, ଜ୍ୟୋତିଷ ଓ ଛନ୍ଦ ଏହି ୬ଗୋଟି)—

18. One of the six departments or
divisions of the Vedas.

୧୯ । ଗ୍ରନ୍ଥୋକ୍ତ ବିଷୟ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଉଦାହରଣ—
19. An illustration.

୨୦ । ଜୈନମାନଙ୍କର ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

20. Name of a religious tract of the
Jainas.

୨୧ । ନଜେ; ସ୍ୱୟଂ—21 Self.

(ଯଥା—ଅଙ୍ଗୀକାର)

୨୨ । ଅପ୍ରଧାନ ବିଷୟ—22. Anything secondary.

ସଂ. ବିଶ—ଗୌଣ; ଅପ୍ରଧାନ—Secondary; unessential.

ସଂ. ଅ. (ସଂବୋଧନରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ହେ—Oh !

ଅଙ୍ଗକଶାୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ)—ପୁରୁଷବୀର୍ଯ୍ୟ—

Angakashāya The semen virile (M.W.)

ଅଙ୍ଗଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ଅଙ୍ଗକୁ
Angagraha ଅଙ୍ଗମଣ କରେ)—

୧ । ଶରୀରର ବେଦନା—1. Bodily pain.

୨ । ଧନୁ ଞ୍ଜକାର ରୋଗ—2. Tetanus; spasm,

ଅଙ୍ଗଘଷା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଙ୍ଗ ଓ ଘର୍ଷଣ; ଯେ ସେବା କଲ୍ଲ ବେଳେ
Angaghashā ପ୍ରଭୃତି ଅଙ୍ଗରେ ନିଜ ଅଙ୍ଗକୁ ଘଷେ ବା ଲଗାଏ)—
ଗାଁ ସବା ୧ । ଅଙ୍ଗଲଗା; ଯେଉଁ ଭୃତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଅଙ୍ଗ-
ସେବା କର୍ମ କରେ—1. Personal
(servant); rendering personal
service to the master.

୨ । ଯେଉଁ ଦାସୀ ପ୍ରଭୃତି ସହବାସ କରେ—

2. (a maid servant) Who is
cohabited by the master.

୩ । ଦେହ ଘଷିବା ବା ସଂବାହନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

3. (a person) Who massages another.

୪ । ବିହଘଷା; ଯେଉଁ ପାଳିତ ଜୀବ (ଯଥା—ବିରାଡ଼,
କୁକୁର) ମନୁଷ୍ୟର ଦେହରେ ଘଷି ହେବାକୁ ବା ସହବାସ
ମନୁଷ୍ୟ ପାଖରେ ରହିବାକୁ ସୁଖ ପାଏ—

4. (a pet animal) Loving to rub its
limbs against the body of its
master.

* । ଅତି ଘନିଷ୍ଠ—5. Very intimate.

୬ । ଅତି ପ୍ରିୟ—6 Very pet.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁପୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଅ	ଈ	ୠ

ଅଙ୍ଗଲିନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ) —୧ । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)
 Angachālana 1. Angabhangī (See)
 ୨ । ଦେହର ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଅଙ୍ଗକୁ ଏଣେ ତେଣେ ଚଳାଇବା—
 . . Movement of one's limbs.
 ୩ । ବ୍ୟାୟାମ—3. Physical exercise

ଅଙ୍ଗଲିନା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ) —ଅଙ୍ଗଲିନ (ଦେଖ)
 Angachālana Angachālana (See)
 ଅଙ୍ଗଛଦ—ସଂ. ବି. —(ଅଙ୍ଗ + ଛଦ ଧାତୁ = ଘୋଡ଼ାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;
 Angachchhada ଯାହା ଦେହକୁ ଘୋଡ଼ାଏ; ସଜ୍ଜାଯୋଗୁଁ ଛ
 ସ୍ଥାନରେ ଛ;) —ପୋଷାକ — Dress.

ଅଙ୍ଗଦରେ ଦେଲେ ଅଙ୍ଗଛଦ, ହୋଇଲେ ସେ ବହୁତ ପ୍ରମୋଦ ।
 ବ୍ୟକାଥ — ବହୁତ ସମାସୁଣ ।

ଅଙ୍ଗଛେଦ ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ଛେଦ; ସଜ୍ଜାଦ୍ଵାରା ଛ ସ୍ଥାନରେ
 Angachchheda ଛ ଅଦେଶ) —ଦେହର ଅଙ୍ଗବିଶେଷର
 କର୍ତ୍ତନ — Mutilation; Dis-memberment of
 any limb.

ଅଙ୍ଗଛେଦନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ଛେଦନ; ସଜ୍ଜାଦ୍ଵାରା ଛ
 Angachchhedana ସ୍ଥାନରେ ଛ ଅଦେଶ) —ଅଙ୍ଗଛେଦ (ଦେଖ)
 Angachchheda (See)

ଅଙ୍ଗଛୁଆଁ—ଦେ. ବି. (ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ.) —ଅଙ୍ଗଲଗା (ଦେଖ)
 Angachhuāñ Angalagā (See)
 ଦେ. ବି. —ଅଙ୍ଗସ୍ପର୍ଶକରଣ — Act of touching the
 body.

ଅଙ୍ଗଛୁଇଁବା—ଦେ. କି. —୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା—
 Angachhuiñbā 1. To touch a person's body.
 ଅଙ୍ଗଛୁଆଁ ୨ । ଦେହ ସ୍ପର୍ଶ କରି ଶପଥ କରିବା; ଦେହ ଛୁଇଁବା—
 ବଦନ ଛୁଆଁ 2 To take an oath by touching
 a limb.

୩ । ରମଣ କରିବା — To cohabit

ଦାସୀ ଅଙ୍ଗ ଛୁଇଁବାରୁ ବାସ୍ୟାସୁକ ହେବେ । ପ୍ରାଚୀ, ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଗୀତା ।

ଅଙ୍ଗଜ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —ଅଙ୍ଗରୁ ଜାତ—
 Angaja Born of the body
 (ଅଙ୍ଗଜା—ଶ୍ଵୀ) ସଂ. ବି. —୧ ପୁତ୍ର; ପୁଅ—1. Son.
 ୨ । ମଦ୍ଵାସ; ନିଶା—2. Drunkenness;
 intoxication

୩ । ରକ୍ତ —3. Blood

୪ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳ—4 Hair of the head

୫ । କାମ; ମଦନ—5. Cupid; the God of Love.

୬ । ରୋଗ—6. Disease.

୭ । ଲୋମ—7. Fur.

ଅଙ୍ଗଜା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ (ଅଙ୍ଗଜ + ଶ୍ଵୀ. ଅ) —ଅଙ୍ଗଜର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—
 Angaja Feminine of Angaja.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ—କନ୍ୟା; ଝିଅ—A daughter

ଅଙ୍ଗଜ୍ଵର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ) —ରକ୍ତଯନ୍ତ୍ରା ରୋଗ—
 Angajwara Tuberculosis.

ଅଙ୍ଗଟ୍—ଦେ. ବି. —ଅଙ୍ଗୋଟ (ଦେଖ)

Angat Angota (See)

ଅଙ୍ଗଠି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ) —୧ । ଅଙ୍ଗୁଳ—1. Finger.

Angathi ୨ । ମୁଦ୍ର—2 Finger-ring.

ଆଙ୍ଗି ୩ । (ସଂ. ଅଙ୍ଗ) ନିଆଁ ଗଦା; ଧୁମ୍ —
 3. A heap of fire.

ଅଙ୍ଗଣ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ପ୍ରଶସ୍ତାର୍ଥେ. ନ; ଯାହାର ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଅଛି କମ୍ପା
 Angana ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅନ) —ଅଙ୍ଗନ; ଅଗଣା; ଗୃହ-
 ଚତ୍ଵର—Courtyard (M. W.)

ବସିଲେ ଶୁଣିଲେ ଚନ୍ଦ୍ର କରେ ଅଙ୍ଗଣର । ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହୀଶବଳୀ ୨।୧୭ ।

ଅଙ୍ଗଣା—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗନ + ଆ) —ଅଙ୍ଗନ; ଅଗଣା; ଗୃହଚତ୍ଵର—
 Angana Courtyard (M. W.)

ଭୂମି ପୁଅ ଯୁଦ୍ଧେ ଶୁଣନ୍ତେ ବଳଭୀଷା, ପଳାଇଲେ ଗଡ଼ଣ ସେ ଯୁଦ୍ଧ ଅଙ୍ଗଣ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ 'ମହାବୀର' ପ୍ରୋଣ ।

ଅଙ୍ଗତି—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅତି) —

Angati ୧ । ଅଗ୍ନି—1 Fire.

୨ । ଅଗ୍ନି ହୋତ୍ରୀ (ଦେଖ)

2. Agnihotri (See)

୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3 Bishnu

ଅଙ୍ଗତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ତ୍ରା ଧାତୁ, ରକ୍ଷା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; = ଅଙ୍ଗକୁ
 Angatra ଯାହା ରକ୍ଷା କରେ) —

୧ । ଅଙ୍ଗରକ୍ଷକ; ବର୍ମା; ସାଜ—1. Coat of mail.

୨ । ଅଙ୍ଗରଖା; କୁରୁତା—2 Coat

ଅଙ୍ଗତ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ତ୍ରା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Angatranā ଅଙ୍ଗତ୍ରାଣ (ଦେଖ) — Angatra (See)

ବ୍ୟାଘ୍ରଚର୍ମ—ଅଙ୍ଗତ୍ରାଣେ ସଜ୍ଜା ଅବର ।

ସ୍ଵାକାଥ, ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅଙ୍ଗଦ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଦେ ଧାତୁ = ଶୋଭା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;)

Angada ୧ । ବାଲୁ; ଡାକ୍ତା; ବାହୁଦୁଷଣ—1. An armlet;
 a bracelet for the upper arm.

୨ । ଗାମୁଛା, ଗାତ୍ରମାର୍ଜନୀ—2. Towel; napkin.

୩ । ମର୍କଟର ବାଲୀର ପୁତ୍ର—

3. Name of the son of the monkey
 king Bālī.

୪ । ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ଦୁଇ ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—

4. Name of one of the two sons of
 Lakshmana.

ଅଙ୍ଗଦ ଚନ୍ଦ୍ରବେଦର ଦୁଇ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାସନ୍ତ୍ୟ ଜାତ ହୋଇ । —କବିକାଥା. ଭଗବତ ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ, 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବକ୍' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

* । ଗଦର ପୁତ୍ରବିଶେଷ—5 Name of a son of Gada

ସଂ. ବିଶ. (ଭଞ୍ଜୀୟ ବ୍ୟବହାର)—ଅଙ୍ଗହେତୁ ଯୋଗୁଁ ମୃତ—
Dead after mutilation.

ବୋଲେ ଲେଖକ ଏ ପଦ

ବଳଦେବ ଦେବ ଅଙ୍ଗଦରେ । ଭଞ୍ଜ. ବିଦେହସାଗର, ପ ୪୫୨୧ ।

ଅଙ୍ଗଦା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଙ୍ଗଦ + ଆ)—ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗର ହସ୍ତିମାର ନାମ—
Aṅgadā Name of the she-elephant
guarding the south
(ପିଙ୍ଗଳା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)

ଅଙ୍ଗଦେଶ—ସଂ. ବି. ୧ । ଅଙ୍ଗନାମକ ରାଜ୍ୟ, ଅଙ୍ଗ ୩. (ଦେଖ)
Aṅgadeśa 1 Aṅga 3. (See)

୨ । ଶରୀର; ଦେହ—2. Body

ଅଙ୍ଗନ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ପ୍ରଶସ୍ତାର୍ଥେ ନ; ଯାହାର ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଅଛି)
Aṅgana ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅଧକରଣେ ଅନ)—

୧ । ଅଗଣା; ଗୃହତଳର—1 Courtyard

୨ । କ୍ଷେତ୍ର—2 Area.

୩ । (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ) ଭ୍ରମଣ—

3. Act of walking. (M. W)

ଅଙ୍ଗନା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଙ୍ଗ + ପ୍ରଶଂସାର୍ଥେ. ନ + ଶ୍ରୀ. ଆ)—

Aṅganā ୧ । ଶ୍ରୀ; ନାରୀ—1 Any woman; a female.

୨ । ସୁନ୍ଦରଅଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟା ଶ୍ରୀ—2 A woman with
graceful limbs.

୩ । ଭୃତର ଦିଗର ହସ୍ତିନା 3. Name of the female
elephant guarding the North.

୪ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜନ୍ମା ରାଶି—4 (astronomy) Virgo;
one of the twelve zodiacal signs.

ଅଙ୍ଗନାପ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ତତ୍ ; ଶ୍ରୀମାନେ ବଳା ପିନ୍ଧୁଥିବା)

Aṅganāpriyā ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଇଁଠା ମାଇଲେ ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ
ଫୁଲ ଫୁଟିବାର କବିପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିବାରୁ)—

ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ—The tree Janesia Asoca

ଅଙ୍ଗନାସ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ତତ୍)—ଦେବପୂଜା ଉପଲକ୍ଷରେ ଶବ୍ଦ
Aṅganāsa ବା ମନ୍ତ୍ରାଂଶ ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଦେହର ଉନ୍ମୁ ଉନ୍ମୁ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗକୁ ଛୁଇଁବା କ୍ରିୟା—A ritual of
touching certain parts of the
body while uttering the compo
nent parts of a formula during
worship.

[ଯଥା—ଗାୟତ୍ରୀମନ୍ତ୍ରର ଅଙ୍ଗନାସ :—ଓଁ ବୁଝ ବୁଦ୍ଧୟାୟୁ
ନମଃ, ଓଁ ବୁଝ ଶିବସେ ସ୍ୱାହା, ଓଁ ସ୍ୱା ଶିଖାୟେ ବସତ୍ ; ଓଁ
ଭସ୍ମବତ୍ସବରେଣ୍ୟଂ କବୟାୟୁ ହୁମ୍, ଓଁ ଭର୍ଗୋଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି
ଧୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ କରତଳକରପୁଷ୍ପାଭ୍ୟାଂ ଅସ୍ତାୟୁ]

ଫଟ୍ ; ଏହିପରି ସବୁ ମନ୍ତ୍ରର ଅଂଶ ଉଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବକ ଉନ୍ମୁ ଉନ୍ମୁ ଅଙ୍ଗ
ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।]

ଅଙ୍ଗପାଳି—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ପାଳ ଧାତୁ + ଭବ. ଇ)—ଅଙ୍ଗପାଳି;

Aṅgapālī ଅଲଙ୍ଗନ, କୁଣ୍ଡଳବା—An embrace.

ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ହ୍ରା, ଅଙ୍ଗ + ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ)—୧. ଅଙ୍ଗ ଓ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ;

Aṅgapratyaṅga ଦେହର ଅଙ୍ଗ ଓ ଅଙ୍ଗଶାଖାଗଣ—

1 All the members or limbs of
the body; the main and the
minor members of the body.

୨ । ସର୍ବାଙ୍ଗ; ଶରୀରର ସମସ୍ତ ଅଂଶ—

2. The whole of the body.

[ଦ୍ର—ଶରୀରର ହସ୍ତପଦାଦିକୁ ଅଙ୍ଗ ବୋଲିଯାଏ ଓ ଅଙ୍ଗର
ଶାଖାକୁ (ଯଥା—ଅଙ୍ଗୁଳ) ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଅଙ୍ଗପ୍ରାୟାସ୍ଚିତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଙ୍ଗଶୁଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥ ଅନୁଷ୍ଠିତ)
Aṅgaprāyaścitta ପ୍ରାୟସ୍ଚିତ୍ତ)—୧ । ଶରୀରର ଅଙ୍ଗକୁ ଶୁଦ୍ଧ

ବା ପାପମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପ୍ରାୟସ୍ଚିତ୍ତ କର୍ମ—

1 Expiation of bodily impurity;
ceremonial purification of the body

୨ । ମୃତକାଶୌଚଦ୍ୱାରା ଅଶୁଦ୍ଧ ଦେହର ଶୋଧନ—

2 Expiation of bodily impurity
arising from death in a family (M.W)

ଅଙ୍ଗ ବାଙ୍ଗ କାଲିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ହ୍ରା, ଅଙ୍ଗ + ବାଙ୍ଗ + କାଲିଙ୍ଗ)—

Aṅga baṅga kaṅga ବଙ୍ଗ ଓ ବିହାରଭୂମି; ପରସ୍ପର

ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ତିନି ଗୋଟି ଇନ୍ଦ୍ରାସପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରଦେଶ—

The three adjacent countries of Bihar,
Bengal and the Oriya speaking tracts.

[ଦ୍ର—ଅଙ୍ଗ—ଅଧୁନିକ ବିହାର; ବାଙ୍ଗ—ଅଧୁନିକ ବଙ୍ଗଳା;
କାଲିଙ୍ଗ—ଅଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଗଞ୍ଜାମ ।]

ଅଙ୍ଗବାଳ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ତତ୍ ; ଅଙ୍ଗ + ବାଳ)—ଅଙ୍ଗବାଳାଙ୍କ

Aṅgabala ସୈନ୍ୟ; ଅଙ୍ଗଦଶୀୟ ସେନା—The troops
from the Aṅga country.

ବଉରାଣ ଅଙ୍ଗବାଳ ଭାରତ ଗୋ

ବିଳାସ ସିଂହର ବନେ ତତ୍ ପା ଅଂଶ ଶତକା ଶତାବ୍ଦୀ, ୪୫ ।

ଅଙ୍ଗବିକାର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ତତ୍ ; ଅଙ୍ଗ + ବିକାର)—

Aṅgabikāra ୧ । ରୋଗାଦିଦ୍ୱାରା ଅଙ୍ଗସ୍ଥାନଙ୍କର କଦାକାର

ଅବସ୍ଥା—1. Bodily deformity
due to disease.

୨ । ବିକଳାଙ୍ଗତା; ଅଙ୍ଗହାନି; ଦେହର କୌଣସି ଅଙ୍ଗ କଟିଯିବା

ଅବସ୍ଥା—2. Mutilated condition of the
limbs.

୩ । ରୋଗ—3. Disease.

୪ । ମୂର୍ଚ୍ଛା—4. Collapse; fainting.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଭୟ	ଭୂ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭୟ	ଭୂ	ଭ

* । ଅପସ୍ମାର, ମୂର୍ଚ୍ଛାରୋଗ—5 Epilepsy

ଅଙ୍ଗବିକୃତ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିକୃତ) —

Angabikṛuti ୧ । ଅଙ୍ଗବିକାର (ଦେଖ)

1. Angabikāra (See)

୨ । ଦେହଗୁଳନଦ୍ଵାରା ସଙ୍କେତ, ଇସାରା —

୨ Wink; nod; sign (M. W.).

ଅଙ୍ଗବିକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିକ୍ଷେପ) —

Angabikshēpa ୧ । ଅଳସ୍ୟ ବା ରୋଗରୁ ଦେହ ମୋଡ଼ା

ଉଡ଼ି ଦେବା କମ୍ପା ଗୋଡ଼ ଦ୍ଵାରା ଛାଡ଼ିବିଷ୍ଟ ଦେବା—

1 Twisting ie spreading and contracting of the limbs to drive away lethargy or due to pangs.

୨ । ନୃତ୍ୟାଦିରେ କଳାୟୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ —

2. Artistic gesticulations during dancing.

ଅଙ୍ଗବିଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅଙ୍ଗ + ବିଜ୍ଞାନ, ଅଙ୍ଗବିଷୟକ

Angabijñāna ବିଜ୍ଞାନ—୧ । ଶରୀରବିଜ୍ଞାନ; ଦେହବିଜ୍ଞାନ—

1. Physiology, anatomy.

୨ । ସାମୁଦ୍ରିକ ବିଦ୍ୟା, ଦ୍ଵାରା ଦେଖି ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଓ

ଭାଗ୍ୟଗଣନା ବିଦ୍ୟା—2 Palmistry

୩ । ଦେହରେ ଥିବା ଚିହ୍ନଦ୍ଵାରା ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଓ

ଭାଗ୍ୟଗଣନା ବିଦ୍ୟା—

3. Chiromancy, knowledge of lucky or unlucky marks on the body

୪ । ବ୍ୟାକରଣ ଶାସ୍ତ୍ର—4 Grammar.

ଅଙ୍ଗବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା, ଅଙ୍ଗ + ବିଦ୍ୟା) —

Angabidyā ଅଙ୍ଗବିଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

Angabijñāna (See)

ଅଙ୍ଗବିନିଷ୍ଟୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିନିଷ୍ଟୟ) —

Angabiniścaya ଦୋର ଶାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Horā Śāstra (See)

ଅଙ୍ଗବିକଳ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିକଳ) —ବିକଳାଙ୍ଗତା;

Angabāikalya ରୋଗ ବା କଟ୍ଟଯିବା ଯୋଗୁଁ ଦେହରେ

କୌଣସି ଅଙ୍ଗର ଦ୍ଵାରା—Mutilation;

deformity of any limb due to mutilation or disease

ଅଙ୍ଗବିକୃତ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିକୃତ + ଅ) —

Angabāikṛuta ୧ । ଅଙ୍ଗବିକାର (ଦେଖ)

1. Angabikāra (See)

୨ । ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)

2. Angabhangī (See)

ଅଙ୍ଗବିକୃତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିକୃତ୍ୟ) —

Angabāikṛatya ଅଙ୍ଗବିକୃତ (ଦେଖ)

Angabāikṛuta (See)

ଅଙ୍ଗବିଗୁଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ବିଗୁଣ୍ୟ) —

Angabāigunya ୧ । ଅଙ୍ଗବିଶେଷର ହାନି—

1 Mutilation of a limb.

୨ । ଅଙ୍ଗବିଶେଷର ରୋଗ—2 Disease

attacking any limb

ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ଭଙ୍ଗୀ) —

Angabhangī ୧ । ନୃତ୍ୟ ସମୟରେ ଅଙ୍ଗବିଶେଷର କଳାୟୁକ୍ତ

ଗୁଳନ—

1. Gesticulations or artistic postures assumed during dancing.

୨ । ହାବ; ପ୍ରଣୟ ଉଦ୍ରେକାର୍ଥ ପ୍ରଣୟୀ ପ୍ରଣୟିନୀଙ୍କର କାମ

ଚେଷ୍ଟା ବା ପ୍ରେମପୂରକ ଅଙ୍ଗଗୁଳନା—

2 Charming postures and gesti-

culations assumed by lovers

ଅଙ୍ଗଭୁ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଭୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରିପ୍, ଅଙ୍ଗରୁ ଜାତ) —

Angabhū ପୁତ୍ର—Son.

ଅଙ୍ଗଭେତ ତୃତୀୟା—ଦେ. ବି.—ଭଦ୍ର କୃଷ୍ଣତୃତୀୟା—The third day

Angabheta tṛtīyā of the dark fortnight

of the month of Bhādra

ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ + ମୃଦ ଧାତୁ = ଘଷିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Angamardda ୧ । ଅଙ୍ଗସବାହକ ଭୃତ୍ୟ, ଯେଉଁ ଶ୍ଵର

(ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦୀ—ଶ୍ଵୀ) ପ୍ରଭୃକ ଗୋଡ଼ ଦ୍ଵାରା ଘଷିବ—

1 A servant who massages or shampoos

the limbs of the master

୨ । ଅମବାତ—2 Rheumatism (M. W.)

୩ । ଯେଉଁ ଭୃତ୍ୟ ପ୍ରଭୃକ ଦେହରେ ହଳଦା ତେଲ ମାଲିସ

କରେ—

3 A servant who rubs oil etc on the

body of the master.

ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ମର୍ଦ୍ଦକ) —

Angamarddaka ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦ (ଦେଖ)

(ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦିକା—ଶ୍ଵୀ) Angamardda (See)

ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ, ଅଙ୍ଗ + ମାର୍ଜନ) —

Angamārjana ୧ । ଅଙ୍ଗସଂସ୍କାର; ଦେହକୁ ସଫା କରିବା

ପାଇଁ ଗାମୁଛା ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ଵାରା ଘଷିବା ମାଜିବା—

1. Scouring of the body with a towel.

୨ । ଶରୀରକୁ ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ କରିବା କ୍ରିୟା—

2. Toilet.

୩ । ମାଜିଣା; ଗାଧୁଆ—3. Bath.

୪ । ମହୋତ୍ତାରଣ ପୂର୍ବକ ଜଳବିନ୍ଦୁ ସେଚନଦ୍ଵାରା ଶରୀରକୁ

ଶୁଦ୍ଧକରଣ—4. Purification of the body

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ 'ଯେବେ' ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଶୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଚ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

by sprinkling water on it while
reciting certain formulae.

[ଦ୍ର—ଓଁ ଅପୋହିଷ୍ଠା ମୟୋ ଭୃଗସ୍ତାନ ଉଚ୍ଚେ ଦଧାତନ;
ମହେରଣାୟ ଚକ୍ଷୁସ୍ତେ, ଯୋବଃ ଶିବତମୋ ରସ, ତସ୍ୟ ଭଜୟତେହନଃ,
ଭୃଗବିବ ମାତରଃ ତସ୍ମା ଅରଙ୍ଗମାମବୋ, ସସ୍ୟ ସ୍ତୟାୟ ଜନ୍ମିଥ,
ଅପୋ ଜନୟତାତ ନଃ ॥ ଏହିପରି କେତେକ ମନ୍ତ୍ର ଭଜାରଣ ପୂର୍ବକ
ଦେହରେ ଜଳବିନ୍ଦୁ ଛିଞ୍ଚି ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନ କରାଯାଏ ।]

* । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନା; ଗାମୁଛା—

5 Towel; napkin

ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନା—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନ + ଇ)—ଗାମୁଛା—

Āngamārjjanī Towel; napkin.

ଅଙ୍ଗୟସ୍ତି—ସ. ବି. (ରୂପକ; ଅଙ୍ଗ + ଯସ୍ତି)—ସମସ୍ତ ଅବୟବସ୍ତୁ

Āngajāshti ଶରୀର—The whole body of a person

being the aggregate of all the limbs.

ଗୁରୁ ଅଙ୍ଗୟସ୍ତି ସରଳ ସୁତଳ ଯେସବ ଶାଳ ବଞ୍ଚିବ ।

ସ୍ବାଧ୍ୟାୟ—ପାଦ୍ୟ ।

ଅଙ୍ଗରକ୍ଷକ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ରକ୍ଷକ)—

Āngarakshaka ୧ । ଅଙ୍ଗରଖା, କୁରୁତା—1. Coat.

(ଅଙ୍ଗରକ୍ଷିକା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । କବଚ, ସାଞ୍ଜୁ—2. Coat of mail

* । ରାଜାଙ୍କ ଶରୀରକୁ ଜଗିବା ଭୃତ୍ୟ ବା ସିପାୟା—

3. A king's bodyguard.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଯେ ରାଜା ଅଦିଙ୍କ ଶରୀରକୁ ଅକ୍ଷମଣାଦିରୁ ରକ୍ଷା

କରେ—Guarding the person of a great personage.

ଅଙ୍ଗରକ୍ଷି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ + ରକ୍ଷ ଧାତୁ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Āngarakshī ରାଜା ଅଦିଙ୍କ ଶରୀରକୁ ଜଗିବା ଭୃତ୍ୟ ବା ସିପାୟା—

(ଅଙ୍ଗରକ୍ଷିଣୀ—ଶ୍ଳୀ) A bodyguard of a great personage.

ଅଙ୍ଗରଖା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗରକ୍ଷକ)—୧ । କୁରୁତା—1. Coat.

Āngarakhā ୨ । ଦାତ ନ ଥିବା ଓ ଅଧ୍ୟାୟର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ଥିବା

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠା କୁରୁତା; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜାକେଟ—

अङ्गरखा 2. Sleeveless small jacket.

ଅଙ୍ଗରଖି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗରକ୍ଷକ)—ଅଙ୍ଗରଖା (ଦେଖ)

Āngarakhī Āngarakhā (See)

ଅଙ୍ଗରାଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ରଞ୍ଜନ)—

Āngarāñjana ୧ । ପ୍ରସାଧନ; ଦେହସଜ୍ଜା; ବେଶ ହେବା; ଦେହର

ଶୋଭାବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଦେହରେ କୁଙ୍କୁମ, ଦଲିଆ, ପାଉଁଡ଼ର,

ସିନ୍ଦୂର, କଙ୍କୁଳ ଆଦି ଲଗାଇବା—1. Toilet

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଦେହସଜ୍ଜାର ଉପକରଣ (ଯଥା—ଦଲିଆ,

ଚନ୍ଦନ, କୁଙ୍କୁମ, ପାଉଁଡ଼ର); ଅଙ୍ଗରାଗ—

2. A toilet preparation.

ଅଙ୍ଗରମତା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅମରମତା (ଦେଖ)

Āngaramatā Amaramatā (See)

ଅଙ୍ଗରା—ଗ୍ରା. ଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗାର)—

Āngarā ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର—Live charcoal; burning charcoal.

ଅଙ୍ଗରାଗ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ରଞ୍ଜ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Āngarāga ୧ । ଅଙ୍ଗରଞ୍ଜନ (ଦେଖ)

1. Āngarāñjana (See)

୨ । (ଅଙ୍ଗ + ରଞ୍ଜ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ)—

ଦେହର ଶୋଭା ବୃଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥ ଦେହରେ ବୋଳାଯିବା ବସ୍ତୁ

(ଯଥା—ଦଲିଆ, ଚନ୍ଦନ, କୁଙ୍କୁମ, ପାଉଁଡ଼ର)—

2. Toilet preparations; cosmetics and scents for the body.

ଅଙ୍ଗରିଜି—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଇଞ୍ଜ୍ରାଜି (ଦେଖ)

Āngariji Īngṛāja (See)

ଅଙ୍ଗରୁହ—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ରୁହ ଧାତୁ = ଜାତ ହେବା + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଅ, ଯାହା

Āngaruha ଅଙ୍ଗରୁ ଜନ୍ମେ)—

୧ । କେଶ; ବାଳ—1. Hair

୨ । ଲୋମ—2. Fur; down.

୩ । ପଶମ—3. Wool.

୪ । ପକ୍ଷ—4. Wing.

ଅଙ୍ଗରେଜ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—ଇଞ୍ଜ୍ରାଜି (ଦେଖ)

Āngareja Īngṛāja (See)

ଅଙ୍ଗରେଜି—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—ଇଞ୍ଜ୍ରାଜି (ଦେଖ)

Āngareji Īngṛāji (See)

ସ୍ଥୁଲ କରବେ, ଅତି ଅଙ୍ଗରେଜ ପତାର ପିଲାଙ୍କ ଜାତ ଶବ୍ଦେ ।

ସମ୍ବଲପୁର—କାହ୍ନୁମାଳା, ୨୨ ।

ଅଙ୍ଗରେ ନିବେଇବା—ଦେ. କି—ଅଙ୍ଗେ ନିବେଇବା (ଦେଖ)

Āngare nibheibā Ānge nibheibā (See)

ଭଲ ଭୂଷଣକେ ତ ଅଙ୍ଗରେ ନିବେଇତ ବସବତ କଟକଣା ହେବାକୁ

ଦାନ୍ତକାଠିଆ କାଟିବା କଷ୍ଟ । ସମ୍ବଲପୁର—କାହ୍ନୁମାଳା, ୪ । ୧ ।

ଅଙ୍ଗଲଗା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଳୀ (ଅଙ୍ଗ + ଲଗ୍)—

Āngalagā ୧ । ଅଙ୍ଗସେବାକାରୀ (ଦାସଦାସୀ); ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ

ଗା ସର୍ବା ଶ୍ରେଣୀ (ସେବକ)—1. Personal (servant) rendering personal service to the master.

୨ । (ଶ୍ଳୀ) ରାଜା ଯେଉଁ ଦାସୀ ସଙ୍ଗେ ସହବାସ କରନ୍ତି—

2 (a maid servant) treated as a concubine.

ଅଙ୍ଗଲଗା ଦାସୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ଳୀ—୧ । ରାଜା ବା ରାଣୀଙ୍କୁ ବେଶ କରିବା

Āngalagā dāsī ଓ ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତା ଦାସୀ—

1. A maid-servant who attends to

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅନ୍ତରାଳିକ ସ୍ୱାମୀ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାଶାନ୍ତରାଳିକ ଅନ୍ତରାଳିକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତରାଳିକ ବା	ସ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇ	ଉ	ଋ

the toilet of a Rājā or a Rājā; a personal maid servant.

୨ । ରାଜାଙ୍କ ରକ୍ଷିତା ଦାସୀ, ରାଜାଙ୍କ ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗହାରୀ ସମ୍ମାନିତା ଦାସୀ, ପୋଇଲ—୨ A concubine of a Rājā

[ଦ୍ରୁ—ସନ୍ନିବୃତ୍ତର ଅଳତା ଓ ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତର ଅନ୍ତରାଳିକ ଦାସୀମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତ ନାମକରଣ ଓ ଗ୍ରୋହ ହୋଇଥାଏ; ପଥା—ସ୍ଥମୁଖ, ଫୁଲବାଇ, ଖଟବାଇ, ଝର, ଫୁଲମଣ୍ଡା ।]

ଅଙ୍ଗଲଗା—ସ. ବ. (ରୂପକ କର୍ମଦା; ଅଙ୍ଗ + ଲଗା; ଲଗା ପରି ସବୁ ଓ *Angalatā* ସୁନ୍ଦର ଅଙ୍ଗ)—ସୁକୁମାର ବା କମଳାୟ ଶରୀର—
Delicate limbs.

କମଳ ଅଙ୍ଗଲଗା ବେନେ ସାଧୁସେ । ସ୍ୱାମୀଥ. ମେଘଦୂତ ।

ଅଙ୍ଗଲଗି—ଦେ. ବ. (ଦେବତା ଓ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ; ଅଙ୍ଗ + *Angalāgi* ଲଗ୍ ଧାତୁ)—ରାଜା ବା ଦେବତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ଲଗିବା ବା ବ୍ୟବହୃତ ହେବା—Personal use of a King or a Deity.

ଅଙ୍ଗଲଗି ପାଇଁ କବଚିକାତ ହରପ୍ରା ଯୋଗାଏ ବୋଧ ।
ସ୍ୱାମୀଥ. ପାଦପା ।

ଦେ. ବ. ଶ—ଦେବତା ବା ରାଜା-ରାଣୀଙ୍କ ପରିହୃତ ବା ବ୍ୟବହୃତ—
Used or worn by a King or a Deity.

ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗଲଗି ପାଶେ । ଅପଣେ ବଅନ୍ତ ଶାଢ଼ୀ । ପ୍ରାଚୀ, ନଳଚରଣ ।

ଅଙ୍ଗସୁଦ୍ଧି—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସୁଦ୍ଧି)—
Angasuddhi ଅଙ୍ଗ ମାର୍ଜନ; ହଳଦୀ, ସାବୁନ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଦେହକୁ ସଫା କରିବା—Cleansing of the body; toilet.

ଅଙ୍ଗଶୋଧନ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ଶୋଧନ)—
Angasodhana ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନ (ଦେଖ)

Angamārijana (See)

ଅଙ୍ଗସମ୍ବାହକ—ସ. ବ. ପ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସଂବାହକ)—
Angasambhaka ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦ (ଦେଖ)
(ଅଙ୍ଗସଂବାହକ—ଶ୍ରୀ) *Angamardda* (See)

ଅଙ୍ଗସମ୍ବାହନ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ, ଅଙ୍ଗ + ସଂବାହନ)—
Angasambāhana ଅନ୍ୟର ଗୋଡ଼ ଦ୍ୱାରା ଘଷିବା; ଅର୍ଦ୍ଧଶିବା—
Massage; shampoo.

ଅଙ୍ଗସମ୍ବନ୍ଧ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସଂସ୍ପର୍ଶ)—
Angasamskāra ଅଙ୍ଗମାର୍ଜନ (ଦେଖ)
Angamārijana (See)

ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସଙ୍ଗ)—
Angasaṅga ୧ । ଜଣକ ଦେହରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦେହ ଲଗିବା ବା ବାଜିବା—1. Bodily contact; coming in contact of the bodies of two persons
୨ । ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମିଳନ—2. Union or meeting together of two persons.

୩ । ସହବାସ; ସଙ୍ଗମ; ମୈଥୁନ—3. Coition; cohabitation; copulation.

ସେହି ନବାନା ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ ସୁଖ ପାଇ

ପାଶୋଇଲେ ଛନ୍ଦ ଅସିବା ଗୁରୁ ଭାଇ । କୃଷ୍ଣବିହ ନନ୍ଦ. ଭରଣ. ଅବ ।

ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ—ସ. ବ. ପ. (ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ + ଇନ୍, ୧ମା ୧ବ.)—

Angasaṅgi ସହବାସକାରୀ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୈଥୁନକାରୀ—
(ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ) Having sexual intercourse with;
(ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗ—ଶ୍ରୀ) copulating; cohabiting

ଦେ. ବ. (ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ)—ସନ୍ନିବୃତ୍ତ ସଙ୍ଗୀ, ଦୋସ୍ତ—

Booncompanion, very intimate companion.

ଅଙ୍ଗସେବକ—ସ. ବ. ପ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ, ଅଙ୍ଗ + ସେବକ)—

Angasebaka ଅଙ୍ଗଲଗା (ଦେଖ)

(ଅଙ୍ଗସେବକ—ଶ୍ରୀ) *Angalagā* (See)

ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବ. ପୁଂ—ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗକୁ ଛୁଇଁ
ସେବା କରିବା ସେବକ ବିଶେଷ; ପଶୁପାଳକ ସେବକ ।
(ଏମାନେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଲୁଗା ଓ ଅଳଙ୍କାର ଲଗି ଓ
ଉଲ୍ଲଗି କରନ୍ତି ।)

A class of personal servants of the deity Jagannātha at Puri.

ଅଙ୍ଗସେବା—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସେବା)—

Angasebā ପ୍ରଭୁଙ୍କ (ରାଜା ବା ଦେବତା) ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ଛୁଇଁ ଯେଉଁ
ସେବା କରାଯାଏ Personal service rendered to one's master to a deity.

ଅଙ୍ଗସୌଷ୍ଠବ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ସୌଷ୍ଠବ)—

Angasaushṭhaba ୧ । ଦେହର ସୁନ୍ଦର ଓ ସମାନ ଗଠନ—
1. Lovely symmetry of one's limbs.

୨ । ସୁନ୍ଦର ରୂପ; ଶରୀର ଲବଣ୍ୟ—2 Bodily grace; lovely body.

ଅଙ୍ଗସ୍ଥାନ—୧ । ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବ. (ମୁଖମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହୃତ
Angastāna ଶବ୍ଦ; ସ. ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ; ବିବାହପୂର୍ବକରେ ବର
କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଉପହାରରୂପେ ପ୍ରଦତ୍ତ)—

ହାତର ବୁଢ଼ା ଅଙ୍ଗୁଳରେ ପିକାସିବା ମୁଦ—

1. Finger-ring for the thumb.

୨ । ଦେ. ବ. —ଅଙ୍ଗୁସ୍ଥାନ (ଦେଖ)

2. *Angustāna* (See)

ଅଙ୍ଗହାନୀ—ସ. ବ. (ଯୁକ୍ତି ଚତୁ; ଅଙ୍ଗ + ହାନି)—

Angahāni ୧ । ଦେହର କୌଣସି ଅଙ୍ଗ କଟିଯିବା—

1. Mutilation.

୨ । ଅଙ୍ଗସ୍ଥାନତା; କୌଣସି ଅଙ୍ଗର ଅଭାବ—

2 Bodily deformity.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅଟେ ଓ ମାତା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅଟେ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ ଦୌର୍ଗନ୍ଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଲୋକଲେ ଯେବେ ଏ ଚଢ଼ିତାଟିରେ ନ ଚଢ଼ିବ, ତେବେ ସେହି ଚଢ଼ିତାଟି ପଥାକ୍ଷେପେ ଚଢ଼ିତ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଲୋକଗାର ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ, ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଜ୍ଞା’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୩ । କାର୍ଯ୍ୟର କୌଣସି ଅଂଶର ଅସମ୍ପାଦନ—

3. Non-performance of any part of a work.

୪ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା—4. Incompleteness

ଅଙ୍ଗାହାର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚର; ଅଙ୍ଗ + ହାର = ଶୂଳନ)—

Angahāra ଅଙ୍ଗାହାରୀ (ଦେଖ)—Angabhaṅgī (See,

ଅଙ୍ଗାହାର—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚର; ଅଙ୍ଗ + ହାର)—

Angahina ୧ । (ପୁଂ.) ବିକଳାଙ୍ଗ; ଛିନ୍ନାବୟୁକ; ଖଣ୍ଡିତ—

(ଅଙ୍ଗାହାରୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Maimed, mutilated.

(ଅଙ୍ଗାହାରୀ—ବି) ୨ । (ପୁଂ.) ସାହାର କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗ ନ ଥାଏ—

2. Limbless; wanting in any limb.

୩ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ (କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ)—

3 Incomplete (work).

୪ । ଅଶ୍ୱର, ଅନଙ୍ଗ—4. Incorporeal

* । ଯେଉଁ କାମରେ ଖରାବ ରହିଯାଏ—

5. Defective (work)

୬ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ପ୍ରଧାନ ଉପକରଣ ବା ଅଂଶର ଅଭାବ ଥାଏ—

6. Wanting in some of the principal ingredients

ସଂ. ବି—କାମଦେବ—Cupid

ଅଙ୍ଗା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗିକା)—୧ । ଅଙ୍ଗରଖା; ଗୁରୁତା—

Angā 1. A coat.

ସଂସ୍କୃତ ଅଙ୍ଗେ ଚୈତ୍ତ୍ୱ ଅଙ୍ଗା ଅବଶ୍ୟ ପଦଲକ୍ଷିତ ।

ପକାରମୋହନ—ଶଲ୍ୟସ୍ମୃତି ।

୨ । (ସଂ. ଅଙ୍ଗ)—ଦେହ; ଦେହର ଅଂଶ; ଅବୟବ—

2 Limb.

ଦେହ ବସ୍ତୁରେ ନାମ ବହୁଥିଲେ, ଅଙ୍ଗା କାନ୍ଧ ଦେହରୁ କର୍ଣ୍ଣ ବୋଲିଲେ ।

ବୃଷସିଂହ ମହାଭାରତ ଅବ ।

୩ । (ସଂ. ଅଙ୍ଗ) ଭାରଯନ୍ତ୍ର ବା ବାହୁଜିରେ ବୁଦ୍ଧାୟିବା ଭାରର ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଝୁଲୁଥିବା ବୋଝ—

3 One of the two loads suspended from the two ends of a bamboo carried by a load carrier on the shoulders.

[ଦ୍ର—ଭାର ବୋହୁବା ଲୋକ ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶ ବା କାଠ ଯନ୍ତ୍ରର ମଝିଠାରେ କାଳ ଲଗାଇଥାଏ । ଏହି ଯନ୍ତ୍ରକୁ ‘ବାହୁଜି’ କହନ୍ତି । ବାହୁଜିର ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ ବିଠିଟି ଶିକା ଝୁଲୁଥାଏ । ଏହି ଦୁଇ ଶିକାରେ ଦୁଇଟି ବୋଝ ରଖାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଖର ବୋଝକୁ ‘ଅଙ୍ଗା’ କହନ୍ତି । ୨ ଅଙ୍ଗା = ୧ ଭାର ।]

୪ । (ସଂ. ଅଙ୍ଗ) ବାହୁଜିଦ୍ୱାରା ବୁଦ୍ଧା ହେବା ଭାରର ଅଧେ ପରିମିତ ବସ୍ତୁ; ଏକ ବୋଝ—

4. Half of a double-load "carried suspended from the ends of a bamboo on the shoulders.

* । (ସଂ. ଅଙ୍ଗ) ମଞ୍ଜୁ କଦଳି ପତ୍ରର ପୃଷ୍ଠଦଣ୍ଡର ଦୁଇ ପାଖରେ ଥିବା ପତ୍ରର ଏକ ଫାଳ—

5. One half or side of a plantain-leaf; part of a plantain-leaf on one side of the ridge.

ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗି—ସଂ. ଅ (ଅଙ୍ଗ + ଅଙ୍ଗ + ଇ)—୧ । ଅଙ୍ଗ ସହିତ ଅଙ୍ଗୀ ବା

Angāṅgī ଦେହର ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ ସେହି ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ସମ୍ପର୍କରୂପେ—1. Jointly or reciprocally related as one limb to another, related as one limb to the body. (M. W)

୨ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପକ୍ଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ପକ୍ଷପାତ (ସମ୍ପର୍କମଳ—ପ୍ରକୃତିବାଦ)—

2. Partiality toward's the members of each other's party.

୩ । ଏକ ଅଙ୍ଗ ବା ପକ୍ଷ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଅଙ୍ଗର ଥିବା ସମ୍ପର୍କ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର—ବାଙ୍ଗଲ ଭାଷାର ଅର୍ଥଧାର)—

3. Co-ordination; Correlation.

୪ । ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—

4. A fight between two persons with the respective limbs, a fight.

ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗିତା—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଅଙ୍ଗିତ + ତା)—୧ । ଅଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗୀର

Angāṅgitā ସମ୍ପର୍କ; ଅବୟବ ସହିତ ଦେହର ସମ୍ପର୍କ; ଅଂଶ

ସଙ୍ଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁର ସମ୍ପର୍କ—1. Correlation as between the limbs and the body

୨ । (ଅଙ୍ଗ + ଅଙ୍ଗ + ଇ + ତା)—ଶରୀରର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବୟବ ସଙ୍ଗେ ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ—

2. Correlation as between the different limbs of the body.

ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗିଭାବ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗି + ଭାବ)—୧ । ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗିତା (ଦେଖ)

Angāṅgibhāva 1. Angāṅgitā (See)

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତାତ୍ମା; ଘନସ୍ୱଭାବ—

2. Intimacy; close relationship.

୩ । (ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର) ଗୌଣ ଓ ମୂଖ୍ୟ ଭାବ; ବସ୍ତୁର ପ୍ରଧାନ ଓ ଅପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ—

୩. (Logic) Correlation; correlation between the principal and subsidiary components of a thing.

ଅଙ୍ଗାବରଣ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚର; ଅଙ୍ଗ + ଅବରଣ)—ଅଙ୍ଗଶାସ୍ତ୍ର;

Angābarāṇa ୧. Coat of mail; armour.

୧	ନ	ଉ	ର	ଝ	ଟ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	କ୍ଷମ୍	ଉଥ	କ୍ଷ
୨	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ପ	ସ	ଝ୍ୟ	କ୍ଷ	ଉଥ	କ୍ଷ

୧ । ଶୋଷାକ—2 Dress

୩ । ଦେହ ଘୋଡ଼ାଇବା ଶୁଦ୍ଧ—

3. A covering for the body; a sheet.

ଅଙ୍ଗାରଣ—୪. ବ. (୨୩ ଡର; ଅଙ୍ଗ+ଅରଣ)—

Angābharāṇa ଶରୀରର ଶୋଭା ବୃଦ୍ଧି ବ୍ୟବହୃତ ଅଳଙ୍କାର—

An ornament for enhancing the grace of the body

ଅଙ୍ଗ ମଡ଼ାଇବା—ଦେ ଙ୍ଗ—କୁରୁତା ପିନ୍ଧିବା—

Angā mardāibh To put on a coat.

ଆଙ୍ଗବାନ୍ଧା ମବା

अंगबान्धा मवाना

ଅଙ୍ଗାମୀ ନାଗା—ଦେ. ବ—ଅସାମର ନାଗା-ପାହାଡ଼ରେ ବାସ କରୁଥିବା

Angāmī nāgā ବଣୁଆ ଜାତିବିଶେଷ—A sect of the

अङ्गामी नागा wild Nāgā tribes of the Assam

अङ्गामीनागा hills

[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ହଜାର ହେବ । ଏମାନେ ଷାଠିଏଟି ସାନ ବଡ଼ ଗ୍ରାମରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ନିଜେ ଲୁଗା ବୁଣି ପକନ୍ତି ଓ ନାନାପ୍ରକାର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପର ଦେହରେ ପିନ୍ଧନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଶ୍ରିମାନେ ଦେହରେ ହାଡ଼, କାତ ଓ ପଥରମାଳ ଗୋଛ ଗୋଛ ପିନ୍ଧନ୍ତି—ବିଶ୍ୱକୋଷ ।]

ଅଙ୍ଗାର—୫. ବ. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ସଜ୍ଜାର୍ଥେ. ଆର)—୧ । କାଠର

Angāra କୋଇଲା; କାଠ ପୋଡ଼ିଯାଇ ପାଉଁଶ ହେବା ପୂର୍ବରୁ

ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ଧାରଣ କରେ—

1. Charcoal; carbon

[ଦ୍ର—ଅଙ୍ଗାର ଗୋଟିଏ ରାସାୟନିକ ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ଅଟେ । ପଥରକୋଇଲା ଓ ଘାସ ଅଙ୍ଗାରର ରୂପାନ୍ତର ମାତ୍ର । ଅକ୍ସିଜେନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଅଙ୍ଗାର ପାଉଁଶରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଜୀବଦେହ, ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ଭିଦରେ ଅଙ୍ଗାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ।]

୨ । ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ—(ଏହା ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ପରି ନାଲିଆ ଦେଖା ଦିଏ) —2. The planet Mars

୩ । ଦରପୋଡ଼ା କାଠ—3. Half burnt wood.

୪ । ଜଳନ୍ତା କାଠ—4. Burning carbon; live charcoal.

୫ । ହିତାବଳୀ ଗୁଳୁ—5. The plant Hitābālī (M. W.)

୬ । ଦରବଣବର୍ଣ୍ଣିତ ମରୁତମାନଙ୍କର କୁମାରବିଶେଷ—

6. Name of a prince of the Marutas. (M. W.)

(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ୭ । ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା କୌଣସି ପଦାର୍ଥ—

7. Any thing which has been spoiled.

୮ । ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ—8. Red colour.

(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ୯ । ନିନ୍ଦିତ; ସ୍ଥାନ ବା ଜଳଜିବ ବ୍ୟକ୍ତି (ପଥା—କୁଳାଙ୍ଗାର)

9. An unworthy or mean person,

୫. ବର୍ଣ୍ଣ—ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ—Red; red coloured

ଅଙ୍ଗାରକ—୫. ବର୍ଣ୍ଣ (ଅଙ୍ଗାର+କାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—ଅଙ୍ଗାରରୁ ଜାତ—
Angāraka Produced from charcoal or carbon.

୫. ବ. —(ଅଙ୍ଗାର+କ)—୧ । କୁରନ୍ତାକ (ଦେଖ)

1 Kurantaka (See)

୨ । କେଶାଦୁର; କେଶଦୁର (ଦେଖ)

2. Kēśadudurā (See)

୩ । ମଙ୍ଗଳ ଗ୍ରହ—3 The planet Mars

ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଅଙ୍ଗାରକ ଶୋହେ, ଉପରେ ଶନିଶ୍ୱର ରହେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଘରବତ

୪ । ପ୍ରକାଳ; ପୋଡ଼ାଳ—4 Coral.

୫ । ଅଙ୍ଗାର; କୋଇଲା—5 Charcoal.

୬ । ମଙ୍ଗଳବାର—6 Tuesday (M. W.)

୭ । ସୌମ୍ୟ ଦେଶର ରାଜାବିଶେଷ—

7. Name of a prince of Saubira.

୮ । ରୁଦ୍ରବିଶେଷ—8. Name of a Rudra.

୯ । କଥାସରଭସାଗରେଇ ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

9. Name of a demon of the Indian folklore.

୧୦ । ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—10. A plant; Eclipta or Verbesina (M. W.)

୧୧ । ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—11. White or yellow Amarnath (M. W.)

୧୨ । ଅଗ୍ନିସ୍ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗ—12. Sparks of fire; cinders.

୧୩ । ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ବାଷ୍ପ—13. Carbonic acid gas

୧୪ । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଉଦ୍ଭିଦ ତୈଳବିଶେଷ—

14. Name of a medicated oil used as a febrifuge

ଅଙ୍ଗାରକମଣି—୧୫. ବ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ ଅଙ୍ଗାରକାର ମଣି କମ୍ପା ଅଙ୍ଗାର
Angārakamaṇi ଗ୍ରହ-ପ୍ରିୟ ମଣି—ଅଙ୍ଗାରକ+ମଣି)—

ପ୍ରକାଳ; ପୋଡ଼ାଳ—Coral.

ଅଙ୍ଗାରକର୍ଚ୍ଚି—୧୬. ବ. (ଅଙ୍ଗାର=ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ + କର୍ଚ୍ଚି=
Angārakarkatī କାକୁଡ଼ି; ଏହା ଅକୃତରେ ମୁଣ୍ଡିକାକୁଡ଼ି

ପରି ଥିବାରୁ ଓ ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରରେ ପୋଡ଼ାଯାଇ ଥିବା
ହେଉଥିବାରୁ)—ବାଟି; ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳବାସୀମାନଙ୍କର

ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ପିନ୍ଧୁକବିଶେଷ—A kind of balled
cake cooked in live charcoal.

[ଦ୍ର—ଅଟାକୁ ପାଣିରେ ବହୁ କ୍ଷଣ ବଜୁରୁଇ ତାକୁ ଚକଟି ନାନା-
ମାନ ବା ମୁଣ୍ଡିକାକୁଡ଼ି ପରି ଗୋଲମାନ ବଳିଲା ପରେ, ଏ
ଗୋଲମାନକୁ ଦହକ ଅଙ୍ଗାର ଗଦା ମଧ୍ୟରେ ପୋତି ରଖି ସିକ
କରାଯାଏ । ପରେ ସିକ ଗୋଲମାନକୁ ଅଙ୍ଗାର ମଧ୍ୟରୁ କାଢ଼ି ଆଣି
ତହିଁରୁ ପାଉଁଶଯାକ ଝାଡ଼ି ଘିଅପୁଣି ପାତ୍ରରେ ଚୁଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ

ଆମର ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ୧୦ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ସଥା .—
'ଲ' ନ ଥିଲେ 'ଲ୍' ଖୋଜିବେ; 'ଲ୍' ନ ମିଳିଲେ 'ଲ୍' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ଥିଲେ 'ବ୍' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ଥିଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ' ନ ଥିଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏ ଗୋଲ ମଧ୍ୟରେ ଦିଅ ରେଖିଯାଏ । ଏହାକୁ ମାରବାଡ଼ମାନେ ବାଟି କହନ୍ତି । ଆମ ଦେଶର ଲେଖକ ଏହା ଖାଇ ଜାଣି କରନ୍ତି ଅସମ୍ଭବ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଓଜନରେ ଦେହ ଛାଡ଼ିବୁ କମ ନୁହେଁ ଓ ଜଣେ ଜଣେ ଖାଇଲବାଲ ମାରବାଡ଼ ଏ ବାଟିରୁ ୧୦/୧୫ ଟଙ୍କା ଖାଇ ଜାଣି କର ପାରନ୍ତି । ବିଦ୍ୟାଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଏହା ଶ୍ଳେଷ୍ମଜନକ, ପୁଷ୍ଟିକର, ଶୁକ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ ଏବଂ ଅଗ୍ନିଉଦ୍ଦୀପକ, ଏହା ପାନସ, କାସ ଓ ଶ୍ୱାସରୋଗୀ ପକ୍ଷରେ ହିତକର ।]

ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ—ସ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା, ଅଙ୍ଗାର + ଅମ୍ଳ)—

Angārakāmla ଅଙ୍ଗାର ଓ ଅମ୍ଳଜାନର ରସାୟନିକ ସଂଯୋଗରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ବାଷ୍ପବିଶେଷ—
Carbonic acid gas

ଅଙ୍ଗାରକୁଷ୍ଠ—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗାର + କୁଷ୍ଠ + କ)—ହିତାବଳୀ ନାମକ
Angārakushthaka ଗୁଳ୍ମ—The plant Hitābali

ଅଙ୍ଗାରଧାନିକା—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗାର + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରବା
Angāradhānikā + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ + କ + ଶ୍ଚା. ଅ; ଯାହା ଅଙ୍ଗାରକୁ ଧାରଣ କରେ)—ଉତ୍ତେଜ—
A fire-pan, a brazier.

ଅଙ୍ଗାରଧାନୀ—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗାର + ଧା ଧାତୁ + ଅନ + ଇ)—

* Angāradhānī ଅଙ୍ଗାରଧାନିକା; ଉତ୍ତେଜ—
A firepan, a brazier.

ଅଙ୍ଗାରପନ୍ନା—ସ. ବି. (ନାମ) (ଅଙ୍ଗାର + ପନ୍ନ)—

Angārapannaga ଇନ୍ଦ୍ରପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ରରଥ; ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ—
A name of the king of the Gandharbas.

ଅଙ୍ଗାରପର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି. (ନାମ)—୧ । ଇନ୍ଦ୍ରପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ରରଥ; ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ—
Angāraparṇa A name of the King of the Gandharbas.

୨ । ଚିତ୍ରରଥ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଉଦ୍ୟାନ—

2. Name of the garden of Chitraratha.

ଅଙ୍ଗାରପର୍ଣ୍ଣୀ—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗାର + ପର୍ଣ୍ଣ + ଇ)—ଅଙ୍ଗାରବଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)
Angāraparṇī Angāraballī (See)

ଅଙ୍ଗାରପୁଷ୍ପ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର = ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ + ପୁଷ୍ପ ଯାହାର)—
Angārapushpa ଇଙ୍ଗୁଦି (ଦେଖ)
Ingudi (See)

ଅଙ୍ଗାର ପୋଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଗଛର ଗଣ୍ଡି ଓ ସ୍ତମ୍ଭାଦି ଶାଖାମାନଙ୍କୁ
Angāra pordibā ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟି ଗୋଟିଏ ଗାତରେ ଆବୃତ୍ତ ମୋଡ଼ା ତାକୁ ପୁରାଇ ଗାତର ମୁହଁକୁ ତେକାଥକରେ ଅଙ୍ଗାର ଜଳାନା ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଇ, ସେହି କାଠରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ କମାର ଓ ବଣିଆଙ୍କ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରବା—To burn wood into charcoal.

[ଦ୍ର—ଗାତରେ ଥିବା କାଠଗଡ଼ାରେ ନିଆଁ ଥିବାରୁ ଗାତ

ମୁହଁକୁ ବୁଜି ଦିଆଯାଏ; କାରଣ ଗାତଗଡ଼ାକୁ ଅବାଧରେ ବାୟୁ ପଶିଲେ, ଅଙ୍ଗାରଯାକ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବ । କାଠଯାକ ନିଆଁ ଲାଗି ଜଳଗଲେ ବାୟୁ ଅଭାବରୁ ନିଆଁ ମନକୁ ନିରାଯାଏ, କମ୍ପା ପାଣି ଛୁଷ୍ଟି ନିଆଁକୁ ନିଭାଇବାକୁ ହୁଏ; ଏ ଅଙ୍ଗାରକୁ କମାର, ବଣିଆ ଓ କଂସାରିମାନେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । କଷ୍ଟା କାଠର ନିଆଁ ଅପେକ୍ଷା ଅଙ୍ଗାରର ନିଆଁରୁ ବେଶି ଉତ୍ତପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ଏ ଉତ୍ତପ୍ତରେ ଧାତୁ ଆଦି ତରଳାଇବା ସୁବିଧାଜନକ ।]

ଅଙ୍ଗାରବର୍ଣ୍ଣୀ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର + ବର୍ଣ୍ଣ + ଇନ୍)—

Angārabarṇī ଭାର୍ଗୀ (ଦେଖ)
Bhārgī (See)

ଅଙ୍ଗାରବଲ୍ଲୀ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର ପରି ରକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବଲ୍ଲୀ
Angāraballārī = ମଞ୍ଜରୀ ଯାହାର)—

୧ । ନାଲି କରଞ୍ଜ (ଦେଖ)—1 Nāli karaṇja (See)

୨ । ଗୁଞ୍ଜା (ଦେଖ)—2. Guṇja (See)

୩ । ଭାର୍ଗୀ (ଦେଖ)—3. Bhārgī (See)

୪ । ଲତା କରଞ୍ଜ; ଗିଲ (ଦେଖ)—4. Gila (See).

ଅଙ୍ଗାରବଲ୍ଲୀ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର + ବଲ୍ଲୀ)—

Angāraballī ଅଙ୍ଗାରବଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)
Angāraballārī (See)

ଅଙ୍ଗାରମଞ୍ଜରୀ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର + ମଞ୍ଜରୀ)—

Angāramanjārī ଲତା କରଞ୍ଜ; ଗିଲ (ଦେଖ)
Gila (See)

ଅଙ୍ଗାରମଞ୍ଜୀ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଙ୍ଗାର + ମଞ୍ଜ + ଇ)—

Angāramanjī ଅଙ୍ଗାରମଞ୍ଜରୀ (ଦେଖ)
Angāramanjārī (See)

ଅଙ୍ଗାରମଳିନୀ—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗାର + ମଳିନ)—

Angāramalina ଅଙ୍ଗାର ପରି ଘୋର କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ,
(ଅଙ୍ଗାରମଳିନୀ—ଶ୍ଚା) କଜଳକାଳିଆ—Coal-black.

ଅଙ୍ଗାରାଶକାଟୀ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଙ୍ଗାରବାହୁଳା ଶକଟୀ)—

Angārasakatī ଅଙ୍ଗାରଧାନିକା; ନିଆଁ ଉତ୍ତେଜ—
A fire-pan; a brazier.

ଅଙ୍ଗାରାସେତୁ—ସ. ବି. (ନାମ)—ଗାନ୍ଧାରଙ୍କ ପିତା; ରାଜାବିଶେଷ—
Angārasetu Name of a king; the father of gāndhāra.

ଅଙ୍ଗାରାମ୍ଳ—ସ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ (ଦେଖ)

Angārāmḷa Angārakāmla (See)

ଅଙ୍ଗାରି—ଦେ. ବି. (ପାନବରଣଙ୍କ ଲୁଗା; ସଂ. ଅଙ୍ଗାର)—

Angāri ପାନ ଲତାର ରୋଗବିଶେଷ—

A disease attacking the betel creeper.

[ଦ୍ର—ପାନଲତା ମୂଳରେ ସାରଗୁପ୍ତେ ଦିଆଯିବା ପିତ୍ତଅର ଓ ମାଞ୍ଜରୀ ଘୋଷରୁ ପାନ ଲତାରେ ଏ ରୋଗ ଜନ୍ମେ । ଏଥିରେ ପାନ ଲତାର ପତ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ଘୋଷର ଘୋଷା ଯାଏ ।]

ସାଧାରଣ ଯେକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସଦୃଶ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ରଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ରଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ସଂ. ବି (ଅଙ୍ଗିରସ୍ + ଅ)—ପରଶୁରାମ ଅବତାରରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଶତ୍ରୁ—An enemy of Vishnu in his incarnation of Parashurāma (M W)

ଅଙ୍ଗିର—ସଂ. ବି. ନାମ (ଅଙ୍ଗିରସ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—ଅଙ୍ଗିରସ୍ (ଦେଖ)
Angirā Angiras (See)

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପୁଅ ତ ଅଙ୍ଗିର ଦୋଇଲେ, ଶୁକ ନାମେ ଦେବନା ଗୋଷ୍ଠୀ ସେ କଲେ ।
କୃତ୍ୟ ହିଁ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅଙ୍ଗିର—ଦେ. ବି (ନାମ)—ମୟୂଦାନବ ପୁରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ବତବିଶେଷ—
Angiri Name of a mythological mountain.

ଉତ୍ତରରେ ଘେନାକ ଦହିଣେ ଅଙ୍ଗିର । ସାବଳା ମହାଭାରତ ଦ୍ରୋଣ ।

ଅଙ୍ଗିରଜି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. —ଇଙ୍ଗ୍‌ରଜି (ଦେଖ)
Angiraji Ingrāj (See)

ଅଙ୍ଗିରେଜି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. —ଇଙ୍ଗ୍‌ରେଜି (ଦେଖ)
Angireji Ingrāji (See)

ଅଙ୍ଗିରି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. —ଇଙ୍ଗ୍‌ରି (ଦେଖ)
Angirji Ingrāj (See)

ଅଙ୍ଗିଲ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ଅ ଅଲଗ୍)—

Angilā ୧ । ଅଲଗା; ପୃଥକ—1. Separate

ଆନାମା ୨ । ସ୍ୱକାୟ—2. One's own

अलाहिदा ୩ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟର ଅଧିକାର ନାହିଁ—
3, Exclusively one's own.

ଅଙ୍ଗି—ସଂ. ବିଶ. (ଅଙ୍ଗ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Angī ୧ । ଅଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ—1. Having limbs

(ଅଙ୍ଗିନା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର ଅବୟବ ଅଛି—

2. Organic; having organic parts.

୩ । ଶରୀର; ଦେହ—3 Embodied; corporeal

୪ । ବହୁ ଭାଗଦ୍ୱାରା ଗଠିତ—

4 Composed of component parts.

୫ । ପ୍ରଧାନ; ମୁଖ୍ୟ—5. Chief.

ସଂ. ବି. ୧ । ବହୁ ଭାଗଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ବସ୍ତୁ; ଯୌଗିକ ବସ୍ତୁ—

1. A compound, an organic matter.

୨ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ବା ଜୀବର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗ ଅଛି—

2. A thing or animal having different limbs

ଅଙ୍ଗିକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଅଭୂତ ତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ + କରଣ; ଯାହା

Angikarāna ପୂର୍ବେ ଅପଣାର ଅଙ୍ଗ ନ ଥିଲା, ତାକୁ ଅଙ୍ଗରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା)—

୧ । ଅଙ୍ଗୀକାର; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଜବାବ ଦେବା; ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି—1. Promising.

୨ । ସ୍ୱୀକରଣ; ସମ୍ମତ ହେବା—

2. Consenting; agreeing; acknowledging.

୩ । ଗ୍ରହଣ; ମଞ୍ଜୁର—3 Acceptance

ଅଙ୍ଗିକରିବା—(ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) କି. (ଅଙ୍ଗୀ + କୃ ଧାତୁ)—ଅଙ୍ଗୀକାର
Angikaribā କରିବା—To accept.

ଗୋବିନ୍ଦ ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି, ନ ଯାଉ ମାତ୍ରା ୨ ।

କି ଯଥା ଶାନ୍ତି ୮ ମା ।

ଅଙ୍ଗିକାର—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଅଭୂତତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ + କୃ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—
Angikāra ୧ । ଜବାବ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି—1. A promise

୨ । ସ୍ୱୀକାର—2. Admission; acknowledgment.

୩ । ସମ୍ମତ; ରାଜି—3 Consent

ଶିବୋପାଧୀ ଅଙ୍ଗୀକାର କାର ନେ—ବଦ୍ୟ ୨୩ ମାଳା ।

୪ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା—4 Vow

୫ । ରୁକ୍ତି—5. Agreement.

୬ । ଗ୍ରହଣ; ମଞ୍ଜୁର—6 Acceptance.

କଟ ଅଙ୍ଗୀକାର ଅବଦାନ କରୁଥାଉ ପାରିବା ମହାଭାରତ, ଖୁମ୍ ।

ଅଙ୍ଗିକାରପତ୍ର—ସଂ. ବି. (କଟିରଥା ଭାଷା)—

Angikārapatra ୧ । ଏକପ୍ରମେୟ; ଯେଉଁ ଦଲିଲଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକାର ବା ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରେ; ରୁକ୍ତିପତ୍ର—

1 A deed of agreement.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାକ୍ଷରକ ଦର୍ଶନ ପତ୍ର; ରସିଦ—

2 A receipt; an acknowledgment.

ଅଙ୍ଗି କୃ (ଧାତୁ)—ସଂ. (ଅଙ୍ଗ + ଅଭୂତ ତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ + କୃ)—

Angī kṛu (root) ୧ । ସ୍ୱୀକାର କରିବା—

1. To acknowledge.

୨ । ଜବାବ ଦେବା—2. To promise.

୩ । ରାଜି ହେବା—3. To agree; to consent.

୪ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବା—4. To vow.

୫ । ଗ୍ରହଣ କରିବା—5. To accept.

ଅଙ୍ଗିକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଙ୍ଗୀ କୃ + କର୍ମ. ତ)—

Angikṛuta ୧ । ଯାହା ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଅଛି—

1. Agreed to.

୨ । ଗ୍ରହଣ; ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିବା—2 Accepted.

୩ । (ଅଙ୍ଗୀ କୃ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଯେ ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛି; ଯେ ରାଜି ହୋଇଅଛି—

3. Consenting; agreeing.

ଅଙ୍ଗିଭୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଙ୍ଗ + ଅଭୂତତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ + ଭୂ ଧାତୁ +

Angibhūta କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

୧ । ଅଙ୍ଗରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ—

1. Turned into a component part.

୨ । ଅଙ୍ଗରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ; ଅଭୂତ—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ଷ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

2 Included as a part of; forming a part of.

ଅଙ୍ଗୁଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ)—

Anguchhā ଗାମୁଛା; ଗାତ୍ରମାର୍ଜନୀ—A towel; napkin

ଅଙ୍ଗୁଳି

ଅଙ୍ଗୁଳି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ଶୁଦ୍ରାର୍ଥେ. ଇ)—

Anguchhi ୧ । ଛୋଟ ଗାମୁଛା—1 A small towel

୨ । ଝାଡ଼ଣ—2 A duster

ଅଙ୍ଗୁଟ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ) ବି. (ଅନ୍ୟରୂପ ଅଙ୍ଗୁଟ)—

Angut ୧ । ବିରକ୍ତ; ବିରକ୍ତି—

1 Displeasure; misunderstanding

ପ୍ରାଦେ. ବିଶ ୧ । ବିରକ୍ତ—1 Annoyed; displeased

୨ । ଚିଡ଼ାଳ; ଚିଡ଼ାଳିଆ—2 Surly; irritable.

ଅଙ୍ଗୁଟ ପାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ) କ୍ରି—

Angut pāibā ୧ । ବିରକ୍ତ ହେବା—

1 To be displeased or annoyed

(ଯଥା—ସେ ମତେ ଦେଖିଲାକ୍ଷଣି ଭାରି ଅଙ୍ଗୁଟ ପାଇଛି ।)

୨ । ବକ୍ରାର ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମନ ବୁଝି ବିରକ୍ତ ହେବା—

୨ To misunderstand.

(ଯଥା—ମୁଁ ତାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତାକୁ ସାବଧାନ କରି ଦେବାକୁ ସେ ଅଙ୍ଗୁଟ ପାଇଛି ।)

ଅଙ୍ଗୁଟ ବୁଝିବା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ) କ୍ରି—

Angut bujhibā ୧ । ବକ୍ରାର ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ନ ବୁଝି ବିରକ୍ତ ହେବା—To misunderstand the

speaker's good intention

ଅଙ୍ଗୁଟିଆ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ) ବିଶ. ପୁଂ—

Angutia ୧ । ଚିଡ଼ାଳ; ଚିଡ଼ାଳିଆ—1. Surly.

(ଅଙ୍ଗୁଟିଆ, ଅଙ୍ଗୁଟିଆ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅବଗଣିଆ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଭଲ

କଥାକୁ ମନ ବୁଝି ବିରକ୍ତ ହୁଏ—

2 Prone to misunderstand.

୩ । ଅବୁଝାମଣା—3. Unreasonable.

ଦେ. ବି—ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ବଣିଆଘଣ୍ଟା(ଦେଖ)

A tree; Baniāghantā (See)

ଅଙ୍ଗୁର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅଙ୍ଗୁର)—

Angura ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତାର କୋଳ—Grape.

ଅଙ୍ଗୁର [ଦ୍ର—ଏ ଲତା (vine) ହିମାଳୟର ପଶ୍ଚିମାଂଶର

ଅଙ୍ଗୁର, ଦାଞ୍ଚ ବଣରେ ବିନା ଗୁଣରେ ଜନ୍ମେ । ଭରତର ଉତ୍ତର

ଦେ. ଦ୍ରାକ୍ଷାପାଣ୍ଡୁ ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳ, ପଞ୍ଜାବ, କାଶ୍ମୀର ଓ ଇଉରୋପରେ

ଗୋସ୍ଥିତିପାଣ୍ଡୁ ଏହାର କୃଷି ହୁଏ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଏହାର

ଗୁଳ. ଦ୍ରାଘ ଫଳ ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା ହୋଇ ଫଳେ । ଏକ ପ୍ରକାର

ଫା. ଅଙ୍ଗୁର ଅଙ୍ଗୁର କୋଳ ଗୋଲ ଓ ଏକ ପ୍ରକାରର ଲମ୍ବା ।

ଆ ଅଙ୍ଗୁର ପାଚିଲା ଫଳର ରସ ମିଷ୍ଟ, ହୃଦୟ ଓ ବଳକର ।

ତା ଦ୍ରାକ୍ଷା ଏହି ଫଳର ରସରୁ ବ୍ରାଣ୍ଡି ବା ବିଲ୍ଲତ ମଦ

ସ. ଦ୍ରାକ୍ଷା ହୁଏ । ଏହାର ଛୋଟ ଜାତୀୟ ଶକ୍ତିଗୁଣ କୋଳକୁ

ଶୁଖାଇଲେ ତାହା କଞ୍ଚି (Resin) ହୁଏ । ଏକ ଜାତୀୟ ଲମ୍ବ ବଡ଼

ଫଳରେ ମଞ୍ଜି ଥାଏ, ତାକୁ ମନକୁ କହନ୍ତି । ପାଚିଲା କୋଳକୁ

ଶୁଖାଇ ବହୁ ଦିନ ରଖାଯାଇ ପାରେ ।]

ଅଙ୍ଗୁର—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅଙ୍ଗାର୍ଥେ. ଉର)—

Anguri ୧ । ଅଙ୍ଗୁଳିଭୂଷଣ; ଗୋଡ଼ ଓ ହାତର ଅଙ୍ଗୁଳିରେ

ପିନ୍ଧାଯିବା ମୁଦି; ମୁଦିକା—1 Finger-ring;

ring for the finger or toe

୨ । ଗୋଡ଼ର ବୃହା ଅଙ୍ଗୁଳି—2 The big toe

ଅଙ୍ଗୁର—ସ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅଙ୍ଗାର୍ଥେ. ଉର)—ଅଙ୍ଗୁର (ଦେଖ)

Anguri Anguri (See)

ଅଙ୍ଗୁରୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଙ୍ଗୁଳର ଏହା)—

Anguriya ୧ । ଅଙ୍ଗୁର; ଅଙ୍ଗୁଳିଭୂଷଣ, ମୁଦି -1 Finger-ring.

୨ । (ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—ଶନି ଗ୍ରହକୁ ବେଶି

ଥିବା ବେଷ୍ଟିକା ବା ଗୋଲ ପଟି—2 The rings

observed round the planet Mars

ଅଙ୍ଗୁରୀୟକ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁରୀୟ + କାର୍ଥେ. କ)—ଅଙ୍ଗୁରୀୟ (ଦେଖ)

Anguriyaka Anguriya (See)

ଅଙ୍ଗୁଳ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅଙ୍ଗାର୍ଥେ. ଉର)—୧ । କର ଓ

Angula. ପଦର ଶାଖା; ଅଙ୍ଗୁଳ; ଅଙ୍ଗୁଳି—1. Finger

ଆଙ୍ଗୁଳ (ହାତ ଅଙ୍ଗୁଳି—A finger of the hand;

ଅଙ୍ଗୁଳି ଗୋଡ଼ ଅଙ୍ଗୁଳି—A toe.)

ଓ. ଅଙ୍ଗୁଳ; ଅଙ୍ଗୁଳି

୨ । ହାତ ଶୁଣ୍ଠର ସରୁଆ ଅଗ୍ରଭାଗ (ଏହାକୁ ହାତ ଅଙ୍ଗୁଳି

ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାରୁ)—2. The flexible

tip of the elephant's trunk.

୩ । ଆଠ ଗୋଟି ଯବଧାନ ଚଉଡ଼ା ବାଗରେ ପରସ୍ପରକୁ

ଲଗାଇ ରଖିଲେ, ତଦ୍ୱାରା ଆବୃତ ସ୍ଥାନର ପରିମାଣ;

ମନୁଷ୍ୟର ମଝି ଅଙ୍ଗୁଳିର ଚଉଡ଼ା ବାଗର ପରିମାଣ—

3. A lineal measure of the breadth of one finger.

[୧୨ ଅଙ୍ଗୁଳ = ୧ ବିଗ୍ରହ ବା ଶୁଣ୍ଠ; ୨୪ ଅଙ୍ଗୁଳ = ୧ ହାତ]

୪ । କାମୟୁକ ପ୍ରଣେତା ବାସ୍ତାୟନ ମୁନି—

4. A name of sage Bātsāyana.

୫ । ହାତଶୁଣ୍ଠ (ଗଛ) (ଦେଖ)

5. Hātisundhā (tree) (See)

ଅଙ୍ଗୁଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ)—ଅଙ୍ଗୁଳାଭବା କର୍ମ—

Angula The act of fingering.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୂଚିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଙ୍ଗୁଳାଭିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ)—

Angulāibhā ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଛଦ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଅଙ୍ଗୁଳକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଦେଖା
ଅଙ୍ଗୁଳାନା 1. To thrust one's finger into a hole.

୨ । ଅଙ୍ଗୁଳ ଖୁଲିନ କରି କୌଣସି ସଦୃଶ୍ୟକୁ ବୋଧ କରିବା—

2. To finger; to feel a thing with the help of one's finger.

୩ । କୌଣସି କର୍ମ ପାଇଁ ଅଙ୍ଗୁଳ ବ୍ୟବହାର କରିବା—

3. To use the finger in doing any act

୪ । ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ସମୟରେ ଅଙ୍ଗୁଳଦ୍ୱାରା ପୃଷ୍ଠକର ପତ୍ରକୁ

ଧରିବା—4. To hold the pages of a book with the fingers while reading.

୫ । ଗୁହ୍ୟାଂଶରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଂଶକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବା ବହୁଃ ଶୋଧନାର୍ଥ ଗୁହ୍ୟର ଭିତରକୁ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗୁଳ ପ୍ରବେଶିବା—5. To thrust one's finger into the anus to examine or cleanse it.

ଅଙ୍ଗୁଳ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଅଙ୍ଗୁଳାର୍ଥେ. ଭୂଲ; ଯାହା
Anguli ବସ୍ତୁର ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ଗମନ କରେ ବା ଖୁଲିତ ହୁଏ)—ଅଙ୍ଗୁଳ (ଦେଖ)

Anguli (See)

ଅଙ୍ଗୁଳିଗ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅଙ୍ଗୁଳ + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anguliga ସେହି ଜୀବମାନେ ଅଙ୍ଗୁଳରେ ଭରଦେଇ ଚାଲନ୍ତି—
(animals) Walking with their fingers.

ଅଙ୍ଗୁଳିଗ୍ରନ୍ଥି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ଗ୍ରନ୍ଥି)—

Anguligranthi ହାତ ଗୋଡ଼ର ଅଙ୍ଗୁଳରେ ଦୂର ପବର ମଝି
ସ୍ଥାନ—Knuckle

ଅଙ୍ଗୁଳିଚାଳନା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ଚାଳନ)—

Angulichāṇa ହାତର ଅଙ୍ଗୁଳ ଦ୍ୱାରା ଠାଉବା ବା ସଙ୍କେତ
କରିବା; ମନୋଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ
ଅଙ୍ଗୁଳର ଚଳାଇବା—Movement
of the fingers for making
signs

ଅଙ୍ଗୁଳଠାର—ଦେ. ବି—୧ । ମନୋଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଅଙ୍ଗୁଳର
Anguli thāra ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ ଚାଳନ; ସଙ୍କେତ—
ଆଙ୍ଗୁଳଗଣ 1. Signs made by the fingers.

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ଠାର; ଅଙ୍ଗୁଳମାନ ଉନ୍ନତ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ
ଚାଳନ କରି ଦୂର ଜଣକର ଭାବ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା
ପ୍ରଣାଳୀ (ଠାର ଚଳେ ଦେଖ)—

2. A system of finger-signals.

ଅଙ୍ଗୁଳ ତୋରଣ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ, ଅଙ୍ଗୁଳ ଦ୍ୱାରା ଅଙ୍କିତ

Angulitorāṇa ତୋରଣ)—ଚନ୍ଦନାଦି ଦ୍ୱାରା ଅଙ୍ଗୁଳ
ସାହାଯ୍ୟରେ ଲଲାଟରେ ଚିତ୍ରିତ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଚିହ୍ନ
(ଶାକ୍ତମାନେ ଏହି ଚିହ୍ନ ଧାରଣ କରନ୍ତି ।)—

A crescentshaped sectarian mark
drawn on the brow with sandal
paste.

ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ତ୍ରି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ଅଙ୍ଗୁଳକୁ
Angulitra ଆଚାତରୁ ରକ୍ଷା କରେ)—

୧ । ଅଙ୍ଗୁଳକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅବରଣ—

1 A covering for protecting the
fingers; a finger-protector

୨ । ଦସ୍ତାନା—2 Gloves.

୩ । ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ର—ଦରଜମାନେ ସିଲେଇ କଲା ବେଳେ ହୁଣ୍ଡର
ମୁଲକୁ ଠେଲିବା ପାଇଁ ମଝି ଅଙ୍ଗୁଳର ଅଗରେ ପିକିବା
ଧାତୁର ଟେପି—3 Thimble.

୪ । ଧନୁ ମାରବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଙ୍ଗୁଳକୁ ଧନୁରୁଣରୁ ରକ୍ଷା କରିବା
ପାଇଁ ଅଙ୍ଗୁଳରେ ପିକା ଯିବା ଚମଡ଼ାର ଟେପି—

4. A finger-protector used by archers
as a protection against the striking
of bow-strings.

ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ତ୍ରି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Angulitrāṇa ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ର (ଦେଖ)—Angulitra (See)

ଅଙ୍ଗୁଳିପଞ୍ଚକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ପଞ୍ଚକ)—

Angulipañchaka ୧ । ହାତର ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳ—

1. The five fingers of the
hand.

[ହାତର ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳ ଯଥା—୧. ବୃକ୍ଷ (ବୃକ୍ଷ) Thumb;

୨. ଇନ୍ଦ୍ର (ବିଶ୍ୱ) Index finger; ୩. ମଧ୍ୟମା (ମଝି) Middle-
finger; ୪. ଅନାମିକା (ପରି) Ring finger; ୫. କନିଷ୍ଠା
(କାଣି) Little finger.]

୨ । ଗୋଡ଼ର ୫ ଅଙ୍ଗୁଳ —

2. The toes of the feet.

ଅଙ୍ଗୁଳପର୍ବା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ପର୍ବା; ୧ମା. ୧)—

Anguli pārba ୧ । ଅଙ୍ଗୁଳର ପର୍ବା; ଅଙ୍ଗୁଳର ଗଣି ମଝିରେ
ଥୁବା ସରଳ ଅଂଶ—

1. The bone between the finger-joints.

୨ । ଅଙ୍ଗୁଳ ଗ୍ରନ୍ଥି—2. Finger joint (M. W.)

ଅଙ୍ଗୁଳ ପୁଟାଭିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ + ଫୋଟନ)—

Anguli phuṭāibhā ୧ । ଅଙ୍ଗୁଳର ଗଣିକୁ ମୋଡ଼ି ଶବ୍ଦ
ଅଙ୍ଗୁଳ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଉତ୍ସାଦନ କରିବା—

ଅଙ୍ଗୁଳ ଫୋଟନ

1. To crack the finger-
joints.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁପୁର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ଉ	ଋ

୨ । ମଝି ଆଙ୍ଗୁଳରେ ବୁଜା ଆଙ୍ଗୁଳର ଅଗକୁ ପରସ୍ପର
ଫଲ୍ଗୁ କରି ପରେ ଜୋରରେ ଖସାଇ ନେବା ଦ୍ୱାରା
ଫୁଟୁକି ଶବ୍ଦ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା—2 To snap
the finger-tips; to produce a
cracking sound with the tips of
the thumb and the middle finger
ଅଙ୍ଗୁଳମୁଖ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ, ଅଙ୍ଗୁଳ + ମୁଖ)—

Angulimukha ଅଙ୍ଗୁଳର ଅଗ—

The tip of the finger; finger-tip

ଅଙ୍ଗୁଳମୁଦ୍ରା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଙ୍ଗୁଳ + ମୁଦ୍ରା)—

Angulimudrā ୧ । ନାମାଙ୍କିତ ମୁଦ୍ରା—

1. A signet ring; a seal ring.

୨ । ଦେବପୂଜାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଙ୍ଗୁଳମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ରଚିତ
ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—2 A figure made by the
fingers during worship.

୩ । ଆଙ୍ଗୁଳରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ମୁଦ୍ରା—3 A finger-ring.

ଅଙ୍ଗୁଳମୁଦ୍ରାକା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଙ୍ଗୁଳ + ମୁଦ୍ରାକା)—

Angulimudrikā ଅଙ୍ଗୁଳମୁଦ୍ରା (ଦେଖ)

Angulimudrā (See)

ଅଙ୍ଗୁଳମୋଟନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ମୋଟନ)—

Angulimotana ଅଙ୍ଗୁଳ ଫୁଟାଇବା କର୍ମ—

The act of snapping the finger joints
or two finger-tips.

ଅଙ୍ଗୁଳସଙ୍କେତ—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁ)—ଅଙ୍ଗୁଳଠାର (ଦେଖ)

Angulisanketa Angulithāra (See)

ଅଙ୍ଗୁଳସଂଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁ)—ଅଙ୍ଗୁଳଠାର (ଦେଖ)

Angulisamjñā Angulithāra (See)

ଅଙ୍ଗୁଳସନ୍ଦେଶ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଙ୍ଗୁଳଦ୍ୱାରା

Angulisandēśa ପ୍ରେରଣ ବା ପ୍ରକାଶିତ ସନ୍ଦେଶ)—

ଅଙ୍ଗୁଳଠାର (ଦେଖ)—Angulithāra (See)

ଅଙ୍ଗୁଳସନ୍ଧି—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ସନ୍ଧି)—

Angulisandhi ଦୁଇ ଆଙ୍ଗୁଳର ମଝି ସ୍ଥାନ; ଆଙ୍ଗୁଳସନ୍ଧି—

The space between two fingers

ଅଙ୍ଗୁଳଫୋଟନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅଙ୍ଗୁଳ + ଫୋଟନ)—

Angulisphotana ଅଙ୍ଗୁଳ ଫୁଟାଇବା କର୍ମ—

The snapping of the finger-tips; the
cracking of the finger-joints.

ଅଙ୍ଗୁଳୀକ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ଇକ)—ମୁଦ୍ରା—

Angulīka Finger-ring. (M. W.)

ଅଙ୍ଗୁଳୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଳ + ଇୟ)—ମୁଦ୍ରା—

Angulīya Finger-ring. (M. W.)

ଅଙ୍ଗୁଳେଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ)—ଅଙ୍ଗୁଳାଇବା (ଦେଖ)

Anguleibā Angulāibā (See)

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାନା—ଦେ. ବି. —ଅଙ୍ଗୁଳ ସ୍ତନା (ଦେଖ)

Angushtānā Angustanā (See)

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ଉଷ୍ଠ)—୧ । ହାତର ବୃଦ୍ଧା

Angushtā ଅଙ୍ଗୁଳ—1. The thumb

୨ । ଗୋଡ଼ର ବୃଦ୍ଧା ଆଙ୍ଗୁଳ—2 The great toe.

୩ । ବୃଦ୍ଧା ଆଙ୍ଗୁଳର ଚଉଡ଼ା ବାଗର ପରସ୍ପର, ଫୁଲ୍ଗୁ—
Breadth of the thumb about $\frac{1}{2}$ of an
inch.

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ + ଆ)—ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Angushtā Angushta (See)

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାନା—ଦେ. ବି. —ଅଙ୍ଗୁଳ ସ୍ତନା (ଦେଖ)

Angushtānā Angustanā (See)

ଅଙ୍ଗୁସ୍ଥାନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳିତାଣ)—ସିଲେଇ କଲବେଳେ ଛୁଆର

Angustānā ମୂଳ ପାଖକୁ ଲୁଗା ମଧ୍ୟକୁ ଠେଲିବା ପାଇଁ ଦରକାର

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାନା ମାନେ ମଝି ଆଙ୍ଗୁଳ ଅଗରେ ଯେଉଁ ଧାତୁମୟ ଟେପି

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାନା ପିକନ୍ତି—A thimble

ଅଙ୍ଗୁସ୍ଥାନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳିତାଣ)—ଅଙ୍ଗୁଳ ସ୍ତନା (ଦେଖ)

Angustānā Angustanā (See)

ଅଙ୍ଗୁସ୍ଥାନା—ଦେ. ବି. —ଅଙ୍ଗୁଳ ସ୍ତନା (ଦେଖ)

Angushtānā Angustanā (See)

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ଉଷ୍ଠ)—ଯାହା ଦୁଇଗଣ୍ଠ

Angūsha କରେ—୧ । ନେଉଳ—1 An ichneumon
(M. W.)

୨ । ଶର, ବାଣ—2. An arrow (M. W.)

ଅଙ୍ଗେଇତ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. —୧ । ଇସ୍ପାତ—1 Steel.

Angēita (ଯଥା—ଅଙ୍ଗେଇତଧର)

୨ । କାନ୍ଥଲେହ; ଚଳା ଲୁହା—

Cast iron; cast steel.

ଅଙ୍ଗେଠା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନିଷ୍ଠ; ତୁଳ. ହ୍ରା: ଅଙ୍ଗିଠା)—

Angēthā ନିଆଁ ଉଠେଇ—A fire-pan; a brazier

ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇବା—ଦେ. କି. —ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇବା (ଦେଖ)

Angē nibhāibā Angē nibheibā (See)

ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗ + ନିବାହ)—ନିଜେ ଅନୁଭବ

Angē nibheibā କରିବା—To experience; to
undergo.

ଅଙ୍ଗେନିବାନ ଦୁଃଖ ବହୁକ ବି ସୁଖ ବହୁକ ?

ଅଙ୍ଗମାୟସ କରନା ସାହା ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇଇ ଚାହା ବହୁକ । ଚରା ।

ଦେ. ବି. —ନିଜର ଅନୁଭବ—One's own experience.

ଦେ. ବିଶ—ନିଜେ ଅନୁଭବ କରିଥିବା—That which
one has himself experienced.

(ଯଥା—ଏହା ମୋର ଅଙ୍ଗେ ନିରେଇବା ଘଟଣା ।)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ୱାଭାବେ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଳ୍ପବଦ୍ଧ ଓ ବା ଓ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଲେଖିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ବା ଓ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଲେଖିବାକୁ ହେବ । ସଦା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଲେଖିବେ, ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ’ ଲେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧ’ ଲେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆ’ ଲେଖିବେ; ‘ଅଲକ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ’ ଲେଖିବେ ।

ଅଙ୍ଗୋଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଉଷ୍ଠ ଧାତୁ + କରଣେ. ଅ; ଯାହା ଦ୍ୱାରା
Angonchha ଦେହ ପୋଛାଯାଏ)—

ଗାମୁଛା—A towel (M. W.)

ଅଙ୍ଗୋଷ୍ଠନ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ + ଉଷ୍ଠ ଧାତୁ + କରଣେ. ଅନ)—

Angonchhana ଗାମୁଛା—A towel (M. W.).

ଅଙ୍ଗୁଟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—ଅଙ୍ଗୁଟ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Angut (etc) Angut etc. (See)

ଅଙ୍ଗୁଟିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅଙ୍ଗୁଟିଆ (ଦେଖ)—

Angutiā Angutiā (See)

ଅଙ୍ଗୋଷ୍ଠି
ଅଙ୍ଗୋଷ୍ଠିକ }

ଅଙ୍ଗୋଠ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ—ଅଙ୍ଗୋଠ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Angoth (etc.) Angut etc. (See)

ଅଙ୍ଗୋଠିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅଙ୍ଗୋଠିଆ (ଦେଖ)

Angothiā Angotiā (See)

ଅଙ୍ଗୋଠି
ଅଙ୍ଗୋଠିକ }

ଅଙ୍ଗ୍ରାଜ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—ଅଙ୍ଗ୍ରାଜ (ଦେଖ)

Angraj Ingrāj (See)

ଅଙ୍ଗ୍ରିୟା—ଦେ. ବି. ନାମ—(ଖୋଡ଼ାଣ ଶତାବ୍ଦୀର ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ସେନାପତି,
Angriya ଏ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଦସ୍ତଗତ କରି ଇଙ୍ଗ୍ରିଜ, ଫରାସୀ ଓ
ବାନାମାସମାନଙ୍କ ବାଣିଜ୍ୟପୋତମାନ ଲୁଣ୍ଠନ କରିଥିଲେ)—

Name of a Marhattā general of the
16th century.

ଅଙ୍ଗ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଅଧୋଗତ କରିବା—1. To go down

Angha (root) ୨ । ଗତି କରିବା—2 To move

୩ । ଆରମ୍ଭ କରିବା—3 To commence

୪ । ଯାତ୍ରା କରିବା—4. To set out.

୫ । କିନ୍ଦା କରିବା—5 To blame.

୬ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତରବର କରି କରିବା—
6. To hasten.

୭ । ଆଗ ପଛ ନ ବିଚାର ହୋଇ କହିବା—

7. To speak hastily.

ଅଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + କରଣେ. ଅ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ

Angha ଅଧୋଗତ କରେ)—

୧ । ପାପ—1. Sin (M. W)

୨ । ମନ୍ଦ; ଅଶୁଭ—2. Evil (M. W.)

ଅଙ୍ଗହ—ସଂ. ବି. (ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ + କରଣେ. ଅଂ)—

Angah ୧ । ନୈତିକ ଅବନତି—

1. Moral degradation.

୨ । ପାପ—2. Sin.

୩ । ମନ୍ଦ, ଅଶୁଭ—3. Evil

ଅଂଗ୍ରି—ସଂ. ବି. (ଅଂ ଧାତୁ + କରଣେ. ଇ; ପାହାଦ୍ୱାରା ଗତି କରିଯାଏ)—

Anghri ୧ । ପାଦ; ଚରଣ; ଗୋଡ଼—1 Leg

୨ । ବୃକ୍ଷର ମୂଳ—2 Foot of a tree; part of
the trunk just above the ground

୩ । ଗଛର ଚେର—3 The root of a tree

୪ । ଶ୍ଳୋକର ଚରଣ ବା ପାଦ, ଶ୍ଳୋକର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ—
4. A line of a quartet.

* । ପୀଢ଼ାର ବଇଁ—5 Foot of a seat. (M. W.)

ଅଂଗ୍ରିପ—ସଂ. ବି (ଅଂ ଧାତୁ + ପା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ; ସେ ପାଦଦ୍ୱାରା ପିଏ)

Anghripa ପାଦପ; ବୃକ୍ଷ; ଗଛଲତା—Tree; plant.

ଅଂଗ୍ରିପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅଂ ଧାତୁ + ପର୍ଣ୍ଣ + ଇ; ଯାହାର ପାଦରେ

Anghriparnnī ବା ମୂଳରେ ପତ୍ର ଥାଏ)—ପୁଣ୍ଡି ପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

The plant prushiparnnī (See)

ଅଂଗ୍ରିବଲ୍ଲି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଅଂ ଧାତୁ + ବଲ୍ଲି)—ଅଂଗ୍ରିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

Anghriballi Anghriparnnī (See)

ଅଂଗ୍ରିବଲ୍ଲିକା—ସଂ. ବି. (ଅଂ ଧାତୁ + ବଲ୍ଲି + କ + ଥା)—ଅଂଗ୍ରିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

Anghriballikā Anghriparnnī (See)

ଅଚ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଗତି କରିବା—1. To move.

Ach (root) ୨ । ମାନ୍ୟ କରିବା—2. To honour.

୩ । ଗୋଲ କରିବା—3. To make round.

୪ । ବକାଇବା—4 To make curved.

* । ଅନୁରୋଧ କରିବା—5. To request

ଅଚ୍—ସଂ. ବି. (ସଂ. ବ୍ୟାକରଣ)—ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣମାନ—

A technical term in sanskrit grammar
for the vowels.

ଅଚକ୍—ଦେ. ବି. (ଅ. କଂଚକ; ପ୍ରା. ଅଂଚକ)—ସାମନାରେ ଶୁଦ୍ଧ

Achkan ଉପରେ ମଝିରେ ବୋତାମ ଲଗିଥିବା ଚପକନ ବା ଲମ୍ବ

ଅଚକାନ୍ ଲୁଗା—A kind of long coat with a

ଅଚକନ set of buttons in the middle.

ଅଚକାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଚକବା କ୍ରିୟାର ଶିଜନ୍ତ ରୂପ—

Achkāibā Causative of the verb Achkibā.

ଅଚକାନ୍, ନାଢ଼ାନ୍

ଅଚକାନା

ଅଚକିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଦୋହୋଲିବା; ଝୁଲିବା—

Achkibā To swing; to wave

ଅଚକାନ୍, ନାଢ଼ାନ୍

ଅଚକାନା

ଅବକାର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ସତ୍ୟକାର; ପ୍ରା. ସତକାର)—

Achakāra ୧ । ବହୁଳା; କଣାସିବା ପଦାର୍ଥର ଅଗଭୂର ବ୍ୟୟିକା

ମୁଦ୍ରାଂଶ—1. Earnest money; advance of

a part of the consideration.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଐ	ଌ	ୱ	ନ

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, ଅଙ୍ଗୀକାର—

2. A promise.

ଅଚକ୍ଷୁ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚକ୍ଷ)—୧ । ଅକ୍ଷୁ; ଯେ ଚମକ ପଡ଼େ;
Achakita ନାହିଁ—1 Undaunted; not alarmed;
(ଅଚକ୍ଷୁ—ଶ୍ଳୀ) not startled.

୨ । ସ୍ଥିର—2. Steady; fixed

୩ । ଅବିଚଳ—3 Unmoved.

ଅଚକ୍ଷୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଚକ୍ଷୁ)—
Achakshuh ୧ । ନେତ୍ରହୀନ, ଅକ୍ଷୁ—1 Eyeless; blind.
(ଅଚକ୍ଷୁ—ବି) ୨ । ଯେଉଁ ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଉଷ୍ମର ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଦେଇ
ନାହାନ୍ତି—2. (animals) Not endowed with
the sense of vision.

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚକ୍ଷୁ, ଅ + ଚକ୍ଷୁ)—

କୁଣ୍ଡିତ ଚକ୍ଷୁ—A bad eye.

ଅଚକ୍ଷୁର୍ବିଷୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚକ୍ଷୁର୍ବିଷୟ)—
Achakshurbishaya ୧ । ଅଗୋଚର—1. Invisible
୨ । ଯାହା ଆଉ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ—
2. No longer within the reach of the
eyes

ଅଚକ୍ଷୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଚକ୍ଷୁଷ୍ଟ)—
Achakshushka ଚକ୍ଷୁହୀନ; ଅକ୍ଷୁ—Blind.
(ଅଚକ୍ଷୁ—ଶ୍ଳୀ)

ଅଚଞ୍ଚଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ଚଞ୍ଚଳ)—୧ । ସ୍ଥିର; ଦୃଢ଼—
Achanchala 1. Steady; calm.
(ଅଚଞ୍ଚଳ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅପସଳ—2. Not hasty; not
(ଅଚଞ୍ଚଳ—ବି) wavering

ଅଚଞ୍ଛା—ଦେ. ବିଶ—ଅଚଞ୍ଛା; ଯାହା ଚଞ୍ଛା ହୋଇ ନାହିଁ—(ଯଥା—
Achanchha ଭୂମି, ବାଡ଼)—Unscraped (e.g. land;
stick)

ଅଚଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଶ ପୁଂ (ଅ + ଚଣ୍ଡ)—ଯେ ଶୁଣି ନୁହେଁ; ଶାନ୍ତସ୍ଵଭାବ—
Achanḍa Gentle; not of a hot temper.
(ଅଚଣ୍ଡ—ଶ୍ଳୀ)

ଅଚଣ୍ଡୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅଚଣ୍ଡ + ଈ)—୧ । ସୁଶୀଳା ଗାଈ; ସୁଧାର ଗାଈ—
Achanḍī 1 A tractable cow.
୨ । ଅକୋପନା ଶ୍ଳୀ—
2. A mild-tempered woman.

ଅଚତୁର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଚତୁର)—୧ । ଯେ ଶୁଣିବା ନୁହେଁ—
Achatura 1. Not clever; not cunning
(ଅଚତୁର—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ନିକୋଧ—Foolish.

ଅଚତୁରୀ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ସଂ. ଅଚତୁର)—ଅଚତୁର; ଯେଉଁ ଶ୍ଳୀ
Achaturī ଚତୁର ପଣ ଜାଣେ ନାହିଁ—
Not cunning (woman).

ଅଚତୁରେଇ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ସଂ. ଅଚତୁର)—ଅଚତୁର (ଦେଖ)

Achaturei Achaturi (See)

ଅଚର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Achara ଯେ ଗତିଶୀଳ ନୁହେଁ; ସ୍ଥାବର; ସ୍ଥିତିଶୀଳ—
(ଅଚର—ଶ୍ଳୀ) Immovable; stationary
(ଅଚର—ବି)

ସଂ. ବି—ସ୍ଥାବର ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ପର୍ବତ)—

An immovable thing
(e.g. mountain).

ଅଚରାଚର—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ (ସଂ. ଅ + ଚର)—ଅଚରା (ଦେଖ)

Acharachar Acharchch (See)

ଅଚରା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚର)—

Acharchch ୧ । ପୂଜାର ଅଭାବ—1 Want of
veneration.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନର ଅଭାବ—

2 Want of proper respect.

୩ । ଉପଯୁକ୍ତ ଆତିଥେୟତାର ଅଭାବ—

3 Want of proper hospitality.

୪ । ସମ୍ପର୍କ ଅଲୋଚନାର ଅଭାବ—

4 Want of exercise or discussion.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଚର)—

୧ । ଅପୂଜିତ—1. Not adored.

୨ । ଅସମ୍ମାନିତ—2. Disrespected

୩ । ଅନାଦୃତ—3. Slighted.

ଅଚଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅଚଳ)—ଅଚଳ (ଦେଖ)

Achal Achala (See)

ଅଚଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚଳ)—

Achala ୧ । ଗତିହୀନ—1 Motionless

(ଅଚଳ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଚଳଇବାକୁ ସକ୍ଷମ—2. Immovable;
(ଅଚଳ—ବି) unable to move.

(ବିପରୀତ—ଚଳ, ସଚଳ) ୩ । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ନ
ପାରେ—3. (work) Incapable of being
carried on.

୪ । ଅସମର୍ଥ; ଅସମର୍ଥ—4. Unable to do any work.

୫ । ଅଚଳନ୍ତି (ଦେଖ)

5. Achalanti (See)

୬ । ଅପ୍ରଚଳିତ—6. Not current.

୭ । ଦୋଷଯୁକ୍ତ—7. Faulty.

ସଂ. ବି.—୧ । ପୃଥିବୀ—1. The earth

୨ । ପର୍ବତ—2. Mountain.

୩ । ବୃକ୍ଷ—3. Tree.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୧୦ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୧୦ରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଛାପାକୋଟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର୍’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅକ୍ଷୟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅକ୍ଷ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ୍’ ଦେଖିବେ ।

୪ । ଶିବ—4 Siba

୫ । ବ୍ରହ୍ମ—5. The Supreme Soul

୬ । ଆତ୍ମା—6 The soul

୭ । କାଳା; ଶଙ୍କୁ—7 A pillar; pin

ଦେ. ବି.—୧ । କାର୍ଯ୍ୟ ନ ଚଳିବା ଅବସ୍ଥା—

1. A stage in which matters do not progress.

୨ । ଅଭାବ—2 Want.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେ ସମାଜରେ ଚଳେ ନାହିଁ; ସମାଜରୁଦ୍ଧ—

1 Excommunicated.

୨ । ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ; ଅକ୍ଷୟ (ଜାତି)—2 Untouchable (caste).

ଅଚଳକାଳା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଚଳ=ପଦ୍ମ ଅଟେ କାଳା Achalakiḷā ଯାହାର)—ପୃଥିବୀ—The earth

ଅଚଳଚଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳ+ଚଳ)—୧ । କାର୍ଯ୍ୟ ନ ଚଳିବା Achalachala ଅବସ୍ଥା ଓ ଚଳିବା ଅବସ୍ଥା, ଅସମୟ ସମୟ—

ଅସମୟ ସମୟ 1. Bad and good times.

୨ । ଅଭାବ ଓ ପ୍ରାବୃତ୍ତି—2. Times of plenty and of want

ଅଚଳଜାତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳ+ଜାତି)—୧ । ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଜାତି— Achalajāti 1. Untouchable caste

ଅଛୁତ ଜାତି ୨ । ପାଣି ଅଛୁଅଁ ଜାତି; ଯେଉଁ ନୀର ଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ଛୁଅଁ ପାଣିକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦି ଭୂତ ଜାତିମାନେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିଷିଦ୍ଧ—1. Low caste, the water touched by whom is not used by high caste people.

ଅଚଳଧୃତି—ସଂ. ବି—ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

Achaladhṛuti Name of a sanskrit metre.

ଅଚଳନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଚଳନ)—

Achalan ୧ । ଅପାତ; ଅକ୍ରିୟା—1. A bad act; an evil act

୨ । ଅସଦାଚାର—2 Bad conduct

ଅଚଳନ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଚଳନ)—

Achalana ୧ । ଗତିରହେଇବା—1. Absence of motion.

୨ । ଅସଦାଚାର—2 Bad conduct

୩ । ଅକ୍ରିୟା—3. Evil act.

ଅଚଳନ୍ତି—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଚଳ; ଅଚଳନ୍)—

Achalanti ୧ । ଅଚଳ; ଯାହା ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଶକ୍ତି ହୋଇ ନ ଗଲ; ଅବିଚଳ ପ୍ରାୟ—1. Fixed; which cannot be moved.

(ବ୍ୟବହାର—ଚଳନ୍ତି) (ଯଥା—ଅଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା)

୨ । ସ୍ଥାବର—2 Immovable.

(ଯଥା—ଅଚଳନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି)

୩ । ଯାହା ବ୍ୟବସାୟରେ ଚଳ ନ ପାରେ—

3 Uncurrent.

(ଯଥା—ଅଚଳନ୍ତି ଟଙ୍କା)

ଅଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଚଳ+ପ୍ରତିମା)—

Achalanti pratimā ଯେଉଁ ଦେବବିଗ୍ରହ ବା ପ୍ରତିମା ଅଛି.

ଅଚଳ ପ୍ରତିମା ବଡ଼ ଓ ଭାସି ଥିବାକୁ ଯାହାକି ଉପଲକ୍ଷରେ

ଅଚଳ ପ୍ରତିମା ସ୍ଥାନାନ୍ତର ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ —

Immovable image of a Deity

(ଯଥା—ଶିବଲିଙ୍ଗ; ସତ୍ୟବାଦୀ ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ।)

[ଦ୍ର—ଅଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ଥାଆନ୍ତି । ଯାହାଯାହା ସମୟରେ ସେହି ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାମାନେ ଅଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନିଆଁ ଅଣା କରାଯାନ୍ତି ।]

ଅଚଳନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳ+ସମ୍ପତ୍ତି)—

Achalanti sampatti ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି; ଭୂସମ୍ପତ୍ତି; ଜମିବାଡ଼ି—

ଅଚଳ ସମ୍ପତ୍ତି Immovable property;

ଅଚଳ ସମ୍ପତ୍ତି landed property

ଅଚଳପକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳ+ପକ୍ଷ)—

Achalapaksha ୧ । ଚଳିବା ଶକ୍ତିରହିତ ଅବସ୍ଥା—

ଅଚଳ ପକ୍ଷ 1. Inability to move.

୨ । ସାଂସାରିକ କର୍ମ ଚଳାଇବା ଶକ୍ତିରହିତ ଅବସ୍ଥା—

2. Want of means to conduct worldly matters.

୩ । ଅତି ଗରିବ ଅବସ୍ଥା—

3 Poor or penniless condition.

୪ । ନିରାଶ୍ରୟ ଅବସ୍ଥା—4. Helpless condition.

ଅଚଳଶିରୀ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳା+ଶ୍ରୀ)—

Achalasiri ୧ । ଅସୀମ ସମ୍ପତ୍ତି—1. Vast wealth.

୨ । ଅସମ୍ଭବ ସୌଭାଗ୍ୟ—

2. Unchangeable prosperity.

୩ । (ଅଚଳ=ପଦ୍ମ+ଶ୍ରୀ=ଭାଗ୍ୟ)—ପଦ୍ମରେ ଲୁଚିବା ଭାଗ୍ୟ—3. Luck of hiding in the mountain caves.

ଲଘୁ ଅଚଳ ଶିରୀ ଅଚଳ ଶିରୀ ସେ

ଭଞ୍ଜ. କୋଟପ୍ରହାରୀ ୧୨ । ୧ ।

ଅଚଳା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଚଳ+ଅ)—ଅଚଳର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ— Achala

Feminine of Achala.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ପୃଥିବୀ—The earth.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	୧	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଚଳାଚଳ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅଚଳ)—ବହୁ, ପ୍ରଭୃତ, ଅଗଣିତ—

Achalāchala

Immense

ଅକ୍ଷୟ

(ଯଥା—ଅଚଳାଚଳ ସମ୍ପତ୍ତି)

ଅଚଳାଚଳ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀ)—୧ । ପ୍ରଭୃତ

Achalāchala Lakshmi ସମ୍ପତ୍ତି—1. Vast wealth

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ୨ । ଅଚଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)

2 Achala Lakshmi (See)

ଅଚଳାଚଳ ସମ୍ପତ୍ତି—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଚଳା ସମ୍ପତ୍ତି)—

Achalāchala sampatti ଅଚଳାଚଳ ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)

Achalāchala Lakshmi (See)

ଅଚଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସଂ. ବି. (ଅଚଳା + ଲକ୍ଷ୍ମୀ)—୧ । ଅସ୍ଥାୟୀ ଶାନ୍ତି—

Achala Lakshmi 1. Unchangeable prosperity

୨ । ଯେଉଁ ସମ୍ପଦ କେବେ କମିଯାଏ ନାହିଁ—

2. Prosperity which never diminishes.

ଦେ. ବି—ବହୁଧନ—Immense wealth

ଅଚଳା ସପ୍ତମୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଉଦ୍ୟୋଗପୁରାଣ ଗ୍ରନ୍ଥର ଭାଗବିଶେଷ—

Achala saptami Name of a part of the

Bhabishya purāṇa

ଅଚଳା ସମ୍ପତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅଚଳା + ସମ୍ପତ୍ତି)—ଅଚଳା ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)

Achala sampatti Achala Lakshmi (See)

ଅଚ୍ଛ—ଦେ. ବି—୧ । ଗୁଣ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଥମ ଥର ହଳ ବୁଲାଇବା

Achha ବେଳେ ଅଙ୍କିତ ବୃତ୍ତାକାର ରେଖା—

କୋଟି 1 A circular furrow-line made in a field when it is ploughed for the first time.

[ଦ୍ର—ଗୁଣିମାନେ ପ୍ରଥମେ କ୍ଷେତ୍ରର ଗୁଣି ପାଖରେ ହଳଦ୍ୱାରା

ଗୋଟିଏ ଅଳ୍ପ ବୃତ୍ତାକାର ପରେ ଅଳ୍ପଦୂର ପରିବେଷ୍ଟିତ ଭୂମିକୁ

ଗୁଣି କରନ୍ତି । କ୍ଷେତ୍ର ବଡ଼ ହୋଇଥିଲେ ତହିଁରେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ

ଅଳ୍ପ କାଟି ଗୁଣି ସେ ଅଳ୍ପ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜମିକୁ ଗୁଣି କର କ୍ଷେତ୍ରର ଅନ୍ୟ

ଅଂଶରେ ପୁଣି ଅଳ୍ପ କାଟି ଚଷନ୍ତି ।]

୨ । ଏକ ଅଳ୍ପଦୂର ପରିବେଷ୍ଟିତ ଦେବାଭଳ ଜମି, ଅଳ୍ପ

ପରିମିତ ଭୂଖଣ୍ଡ

2 A small piece of land

(ଯଥା—ତାର ଜମାରୁ ଅଳ୍ପଏ ଜମି ଅଛି, ସେଥିରେ ସେ କାହୁଁ

କାହୁଁ ଯୋଗିବେ ।)

ଅଚ୍ଛା—ଦେ. କି—ହଳଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ କ୍ଷେତ୍ରର ଗୁଣିପାଖରେ

Achha ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତାକାର ରେଖା ଅଙ୍କିତ କରିବା—

କୋଟିକାଟି To draw or mark a circular furrow-

line in a field before ploughing it

through and through

ଅଚ୍ଛା କାଟିବା—ଦେ. କି—ଅଚ୍ଛା କାଟିବା (ଦେଖ)

Achha kariba Achha (See)

ଅଚ୍ଛା କାଟିବା—ଦେ. କି—ଅଚ୍ଛା କାଟିବା (ଦେଖ)

Achha kariba Achha (See)

ଅଚ୍ଛା ଦେବା—ଦେ. କି—ଅଚ୍ଛା ଦେବା (ଦେଖ)

Achha deba Achha (See)

ଅଚ୍ଛା ଧରିବା—ଦେ. କି—କଥାରେ ପ୍ରଥମେ ହଳଦ୍ୱାରା ଅଙ୍କିତ ହୋଇ-

Achha dhariba ଥିବା ବୃତ୍ତାକାର ରେଖା ବା ଅଳ୍ପ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଭୂମିକୁ

କୋଟିକା ଗୁଣି କରିବା—To plough up the

area enclosed by a circular furrow-line.

ଅଚ୍ଛା ନକ—ବୈଦେ. କି. ବିଣ. (ଅ. ଅଚ୍ଛା ନକ)—

Achha nak ୧ । ଅକସ୍ମାତ୍; ହଠାତ୍; ହୁ କର—

ଆଚ୍ୟକା 1 Suddenly; all on a sudden.

ଅଚ୍ଛାନକ, ୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—

ଅଚ୍ଛାନକ 2 Unexpectedly.

୩ । ପ୍ରଭୃତରୂପେ, ବହୁତ—3. Excessively.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ —1 Unexpected

୨ । ଅକସ୍ମାତ୍—2. Sudden.

ଦେ. ବି. (ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ ବିପଦ ଏହି ଅର୍ଥରେ)—

୧ । ମହାମାରୀ—The plague

୨ । ଓଲଟିଆ; ବିଷୁଦ୍ଧି 2. Cholera

୩ । ଦେଶବ୍ୟାପୀ କୌଣସି ସଂକ୍ରମକ ବ୍ୟାଧି—

3 An Epidemic.

୪ । ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ ବିପଦ—

4 A sudden calamity

ଅଚ୍ଛା ନକ—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅଚ୍ଛା ନକ = ହଠାତ୍)—ଓଲଟିଆ; ବିଷୁଦ୍ଧି—

Achha nak Cholera

ଅଚ୍ଛା ନ ଗୁଣିବା—ଦେ. କି.—୧ । ଅଳ୍ପ ରେଖାଦ୍ୱାରା ସୀମାବଦ୍ଧ ସ୍ଥାନକୁ

Achha na ghāṇibā ନ ଗୁଣି ହଳ ବୁଲାଇବା—

କୋଟି ନା ହାଡ଼ା 1. To plough within the limits of

the circular furrow-line.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମାର ବାହାରକୁ ନ ଯିବା—

2 Not to go beyond bounds; to stick

to the prescribed limits.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମକୁ ଜାରି ଜାରି କାମ

କରିବା—3 To adhere to the prescribed

rules; to stick to the point.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି

ଦେଖାଇବା—4. To exhibit skill in any

work.

[ଦ୍ର—କୌଣସି କଥାରେ ହଳଦ୍ୱାରା ଗୁଣିବା ପୂର୍ବରୁ କଥାର

ସୀମା ଦେଖାଇବା କଥାରେ ଗୁଣିପାଖକୁ ଘେରିବା ଚଷା ପ୍ରଥମେ

ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତ ବା ଅଳ୍ପାକାର ଅଳ୍ପ କାଟି ଦେଇ ତାହାକୁ ଗୁଣି

କରିବା]

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ । ଯଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବେଶେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସମା — 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଖୋଜିବେ; 'ଭ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଆ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଇ' ନ ପାଇଲେ 'ଇ' ଦେଖିବେ ।

ହୋଇଥିଲେ, ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ପାଖ ବା ଅଂଶରେ ଅଗ୍ନି କାଟେ । ଚନ୍ଦ୍ରପରେ ସେହି ଅଗ୍ନିର ପରିଧିଦ୍ୱାରା ସୀମାବଦ୍ଧ ଜମିକୁ ହଳ ବୁଲାଇ ଚାଷେ । ଗୋଟିଏ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରର ଭୂମିକୁ ହଳ ବୁଲାଇ ସାରିବା ପରେ, ଅନ୍ୟ କଥାକୁ ବା ବଡ଼ କଥାରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅଂଶକୁ ସାଇ ସେଠାରେ ପୁଣି ଅଗ୍ନି କାଟେ ଏବଂ ଉକ୍ତ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରର ଜମିକୁ ଚାଷେ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତସ୍ଥ କୃଷକ ପ୍ରଥମେ କାଟିଥିବା ଅଗ୍ନି ରେଖାର ସୀମାକୁ ଜମି ହଳ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗ୍ନି ଶୁଦ୍ଧ ନାହିଁ । ଯେଉଁ କୃଷକ ହଳ କରବାରେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତସ୍ଥ ନୁହେଁ, ସେ ଅଗ୍ନି-ବୃତ୍ତର ସୀମାରୁ ଏ ପାଖ ସେ ପାଖ ମାଡ଼ିଯାଏ ।]

ଅଗ୍ନିକ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ; ବିଶ୍ୱ ଓ ବି—ଅଗ୍ନିକ (ଦେଖ)
Achānika Achānak (See)

ଅଗ୍ନିକା—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ; ବିଶ୍ୱ ଓ ବି—ଅଗ୍ନିକ (ଦେଖ)
Achānika Achānak (See)

ଅଗ୍ନିକା ଝାଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଓଲ୍ଲଭା; ହରଜା—
Achānika jhārdā Cholera

ଅଗ୍ନିକ—ଦେ. ବି—ଅଗ୍ନିକା ଝାଡ଼ା; ଓଲ୍ଲଭା—
Achānika Cholera.

ଅଗ୍ନିକିଆ—ଦେ. ବି—ଓଲ୍ଲଭା; ହରଜା—Cholera.
Achānikia

ଅଗ୍ନିବୁଆ—ଦେ. ବି—(ଯେଉଁ ଗୁଣୀ ଅନିପୁଣ୍ୟ ଥିବାରୁ ଅଗ୍ନିରେଖାର
Achābua ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ହଳ ବୁଲାଇ ନ ପାରି, ଅଗ୍ନି ଶୁଦ୍ଧିଯାଏ
ହୁଏତକିଏ ସାଞ୍ଜେ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ଗୁଣୀ ଅଗ୍ନି ନ ଧରି ଚାଷ ବୁଲେ)—
ଅଗ୍ନି ୧ । ଅନିପୁଣ୍ୟ—1 Unskilful.

୨ । ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ—2. Missing the aim;
departing from the prescribed limit.

୩ । କାନ୍ଦିବ୍ୟବିମୁଗ୍ଧ—3. Bewildered

୪ । ହସ୍ତାବ୍ୟସ୍ତ—4. Frightened; alarmed

ସବୁ ପାଠ ପଢ଼େ ଶୁଆ, କଲେଇ ଦେଖିଲେ ଅଗ୍ନିବୁଆ—ଭଗ ।

୫ । ଆତନ୍ତର; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ—5 Astonished.

ଅଗ୍ନିବୁହା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଗ୍ନିବୁଆ (ଦେଖ)
Achābuhā Achābuhā (See)

ଅଗ୍ନିବୁଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଗ୍ନିବୁଆ (ଦେଖ)
Achābuhā Achābuhā (See)

ଅଗ୍ନିଗା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅନଗ୍ନି)—୧ । ଅନଗ୍ନି—
Achārgala 1. Uninterrupted.

ଅନଗ୍ନି

୨ । ଦୂର୍ବଳ; ଅଜୟ—

2. Invincible; unconquerable.

ହେ ସେ ସ୍ୱର୍ଗ ଯୋଗ୍ୟ ଅଗ୍ନିଗା—ସାରଳା ମହାଭାରତ

ଅଗ୍ନିଗା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଗ୍ନିଗା (ଦେଖ)
Achārgala Achārgala (See)

ଅଗ୍ନି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଚଳ ଧାତୁ)—

Achāla ୧ । ବେଗୁଲ, ସମାଜବିରୁଦ୍ଧ ଅଚରଣ—

ବୋଟାଳ 1 Conduct which is contrary to
ବିଚାର social custom.

୨ । ଅନିୟମ; ବ୍ୟବସାୟ—2 Irregularity

୩ । ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅପ୍ରଚଳିତ—

3 Not in vogue; not current

ଅଗ୍ନିହା—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ—

Achālat To a great extent.

ନାଗପେଣୀ ଅଗ୍ନିହାରେ ଅଗ୍ନିହା ମାନ୍ୟତା—ପ୍ରାୟଶ, ୪, ୧୦ ।

ଅଗ୍ନିହା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ—ଅଗ୍ନିହା (ଦେଖ)

Achāhit Atāhit (See)

ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭ୍ୟାସିତ; ପ୍ରା. ଅଗ୍ନିହା)—

୧ । ଅପ୍ରୀତିକର—1. Disagreeable.

୨ । ଅଲୋଡ଼ା—2. Not wanted

ଦେ. ବି—ଅପ୍ରୀତିକର—Disagreeableness.

ଅଗ୍ନିକା—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନିକାର ଅଗ୍ନିକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Achikichchā ଅଗ୍ନିକା (ଦେଖ)

ଅଗ୍ନିକିଆ Achikitsā (See)

ଅଗ୍ନିକିଆ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନିକୃଷ୍ଟ; ସ୍ଥାନ + ଚିକିତ୍ସା)—

Achikitsaka ୧ । ଅନାଦି ବୈଦ୍ୟ; ଅଜ୍ଞ ବୈଦ୍ୟ—

1. A quack.

୨ । ନିକୃଷ୍ଟ ଚିକିତ୍ସକ—2. A bad physician.

ଅଗ୍ନିକିଆ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଚିକିତ୍ସା)—ଅଗ୍ନିକିଆ (ଦେଖ)

Achikitsaniya Achikitsya (See)

ଅଗ୍ନିକିଆ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚିକିତ୍ସା) ୧ । ଚିକିତ୍ସାର ଅଭାବ—

Achikitsā 1 Want of medical treatment.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତ ଚିକିତ୍ସାର ଅଭାବ—

2. Want of proper medical treatment.

ଅଗ୍ନିକିଆ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଚିକିତ୍ସା)—

Achikitsya ୧ । ଯାହାର ଚିକିତ୍ସା ହୋଇ ନ ପାରେ; ଯାହା
ଚିକିତ୍ସାଦ୍ୱାରା ଉପଶାନ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରେ—

1. Incurable

୨ । ଦୁର୍ବଳ—

2. Curable with much difficulty.

ଅଗ୍ନି—ଦେ. ବି— ଅଗ୍ନି (ଦେଖ)

Achindi Atundi (See) (Haines)

ଅଗ୍ନି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁସଂହ; ଅ = ନାହିଁ + ଚିତ୍ = ଜ୍ଞାନ ଯାହାର)—

Achit ଅଜ୍ଞାନ; ମୂଢ଼—Unlearned; illiterate.

ଦେ. ବି—ପ୍ରକଟ୍ୟ—Perceptible matter.

Perceptible matter.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ଉ	ଋ

[ଦ୍ର—ସମାନ୍ତର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ତିନି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି, ଯଥା—୧. ଚିତ୍—ନିତ୍ୟ ଚେତନ-ସ୍ୱରୂପ ଥିବାକୁ ଜ୍ଞାବାସ୍ତା; ୨. ଅଚିତ୍—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଗୋଚର ଜଡ଼ାତ୍ମକ ପଦାର୍ଥ; ୩. ଈଶ୍ୱର—ଜଗତ୍ସୃଷ୍ଟା; ଅଚିତ୍ ବା ଜଡ଼ ବସ୍ତୁ ପୁଣି ତିନି ଉପଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ—(କ) ଅନୁଜ୍ଞାତ ଭୋଜ୍ୟବସ୍ତୁ, (ଖ) ଭୋଜନପାତ୍ରାଦି ଭୋଗୋପକରଣ ଓ (ଗ) ଶରୀରାଦି ଭୋଗାୟତନ ।]

ଅଚିତା ପଦ୍ମ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ଅଚିନ୍ତା ପଦ୍ମ (ଦେଖ)
Achitā pahanda Achintā pahanda (See)

ଅଚିନ୍—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଅଚିନ୍ (ଦେଖ)
Achīn Achīn (See)

ଅଚିନାର—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଚିନାର (ଦେଖ)
Achinarā Achihnarā (See)

ଅଚିନା—ଗ୍ରା. ବିଶ.—(ସଂ ଅଚିନ୍ତିତ)—୧ । ଅପରିଚିତ; ଅଜ୍ଞାତ—
Achīnā 1 Unknown; strange.

ଅଚିନା; ଅଜ୍ଞାନା ୨ । ଅଜ୍ଞେୟ—2 Unknowable.

ଅନଜ୍ଞାନା ୩ । ଯେଉଁ ରୋଗକୁ କେହି ଚିହ୍ନି ପାରେ ନାହିଁ—
3 Undiagnosed; unrecognisable (disease)

୪ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରେ—

4 Incapable of recognising other

ଗ୍ରା. ବି.—ଅଚିନା ବ୍ୟାଧି (ଦେଖ)
Achīnā byādhi (See)

ଇତି ଅଚିନା ବାସ୍ତବ—ଅଭିଶାପ ।

ଅଚିନା ବ୍ୟାଧି—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ ଅଚିନ୍ତିତ ଓ ବ୍ୟାଧି)—୧ । ଯେଉଁ ରୋଗକୁ
Achīnā byādhi ଚିକିତ୍ସକ ଲକ୍ଷଣାବଦ୍ଧର ଚିହ୍ନି ପାରେ ନାହିଁ—
ଅଜ୍ଞାନାବ୍ୟାଧି 1. A disease which cannot be diagnosed.

୨ । ଯେଉଁ ରୋଗର (ଯଥା—ବାତୁଳତା) ଫଳରେ ରୋଗୀ
ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚିହ୍ନି ପାରେ ନାହିଁ—2. A disease
in which the patient is unable to identify known people.

ଅଚିନ୍ତାମୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଚିନ୍ତାମୟ)—୧ । ଯାହା ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ନ
Achintāniya ପାରେ; ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ; ଚିନ୍ତାର ଦୂରଧ୍ୟାୟ;
ଅଭାବମୟ—1. Unthinkable.

୨ । କଳ୍ପନାଶୂନ୍ୟ—2. Unimaginable.

୩ । ଅବୋଧ—3 Incomprehensible.

ଅଚିନ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚିନ୍ତା)—୧ । ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟତା; ନିଷ୍ଚିନ୍ତତା—
Achintā 1. Freedom from anxiety or care.

୨ । ଦାୟିତ୍ୱହୀନତା—2. Irresponsibility
ଦେ. ବିଶ—୧ । ନିଷ୍ଚିନ୍ତ; ଚିନ୍ତାହୀନ—

1. Free from anxiety or care

ପ୍ରବନ୍ଧ ଶାଳ ମାତା ପିତା ଏବେ ସେ ହୋଇଛନ୍ତି ଅଚିନ୍ତା ।

ସମସ୍ତ ବାଚ୍ସଲ୍ୟକାନ୍ତି ।

୨ । ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଯାହାର କୌଣସି ବିଷୟ ନ ଥାଏ—

2. Having nothing to be anxious about.

ଅଚିନ୍ତା ହୋଇ ରହିବେ ପରେ ସବୁଠାରେ । ପିତାମହ. ନୃସିଂହପୁରୀ ।

ଅଚିନ୍ତା ପଦ୍ମ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—୧ । ଯେଉଁ ଅତୁଳ ଗଳରସ୍ତା
Achintā pahanda ବାଟେ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ରୋଷରୁ
ଭୋଗମଣ୍ଡପକୁ ରଜା ହୋଇଥିବା ଅଭିଶିଆ ଅଳ୍ପ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି
ରୁଦ୍ଧା ହୁଏ—1. A roofed passage through
which the cooked food is carried to the
main temple of Puri for being offered
to the Deity Jagannatha.

୨ । ଜଗନ୍ନାଥମନ୍ଦିରର ନାଟମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସ୍ଥାନବିଶେଷ,
ଯେଉଁଠାରେ ଭକ୍ତମାନେ ବସି ସୁଦ୍ଧି ପାଠ ଓ ଭଜନ
କରନ୍ତି (ସମ୍ଭବତଃ ଏଠାରେ ବସି ସୁଦ୍ଧିପାଠ କରୁଥିବା
ବେଳେ ଭକ୍ତକୁ ସସାରଚିନ୍ତା ବାଧେ ନାହିଁ ବୋଲି
ଏହି ନାମ)—2. Name of a portion of the
portico inside the Nātamandira of the
temple of Jagannatha at Puri where
devotees sit and recite prayers and
hymns

ଅଚିନ୍ତିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚିନ୍ତିତ)—୧ । ଅକଳ୍ପିତ—
Achintita 1 Unimagined.

୨ । ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—2. Unthought of

ଅଚିନ୍ତିତପୁର—ସଂ. ବିଶ. (ପୁରୀ ଚିନ୍ତିତ = ଚିନ୍ତିତପୁର; ବହୁଗ୍ରାହୀ;
Achintitapūrba ନ + ଚିନ୍ତିତପୁର; ନଷ୍ଟ ତତ୍)—

ଯେଉଁ ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇ ନ ଥାଏ—
Not thought of beforehand

ଅଚିନ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚିନ୍ତ୍ୟ)—ଅଚିନ୍ତ୍ୟମୟ (ଦେଖ)
Achintya Achintāniya See)

ଅଚିର—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଚିର)—କ୍ଷଣିକ; ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ—
Achira Short lived; momentary; brief.
(ଅଚିର—ଶ୍ରୀ)

ଅଚିରଚିର—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଚିର ଅଥବା ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି
Achirachirā କୌଣସି ଭୟଙ୍କର ଘଟଣା ଦେଖିଲେ କାନ୍ଦୁବିଦା
(ଅଚିରଚିର—ଶ୍ରୀ) ବିମୁଦ୍ଦ ହୋଇ ଚିରଚିର ବା ଚିତ୍ତାର କର
ସେ ଆତ୍ମକେ ଉଠେ ଉଠେ—A person who howls out
when bewildered or frightened.

ଅଚିରତ୍ୱିଷ—ସଂ. ବି. (ବହୁଗ୍ରାହୀ; ଅଚିର + ତ୍ୱିଷ, ଯାହାର ଭେଦ
Achiratwisha ଶଶସ୍ଥାୟୀ)—ବିଦ୍ୟୁତ୍; ବିଜୁଳି—
Lightning.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱଚିତ ୧ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଚିତ୍ତ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ କୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ କୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା 'ଗାଈ' ନ ଫିଲିଲେ 'ଗାଈ' କୋଟିବେ, 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆନନ୍ଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଆନନ୍ଦ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ଦେଖିବେ ।

ଅଚିରଦ୍ୟୁତିଃ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଚିର + ଦ୍ୟୁତି)—

Achiradyutih ବିଦ୍ୟୁତ୍ ; ବିଜୁଳି—Lightning.

ଅଚିରପ୍ରଭା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଚିର + ପ୍ରଭା)—

Achiraprabhā ବିଦ୍ୟୁତ୍, ବିଜୁଳି—Lightning.

ଅଚିରରେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ (ସଂ. ଅଚିର; ଅଚିରତ୍)—

Achirare ୧ । ଅତିଶୀଘ୍ର—1. Shortly.

ଅଚିରେ ୨ । ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍—2 Instantaneously.

ଅଚିରେ ସବୁ ପାପରୁ ସେ ଚରଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ନିହାରିକା. ବନ ।

ଅଚିରରୋଚିତ୍—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଚିର + ରୋଚିତ୍)—

Achiraroohit ବିଦ୍ୟୁତ୍ ; ବିଜୁଳି—Lightning

ଅଚିରସ୍ଥାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଚିରସ୍ଥାୟୀନ୍ ; ୧ମା ୧ବ)—

Achirasthāyī କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ, କ୍ଷଣକାଳୀୟ—Shortlived;

(ଅଚିରସ୍ଥାୟୀ—ଶ୍ରୀ) temporary; momentary.

ଅଚିରାଂଶୁ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଚିର + ଅଂଶୁ)—ବିଦ୍ୟୁତ୍, ବିଜୁଳି—

Achirāṁśu Lightning.

ଅଚିରାଂଶୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚିରାଂଶୁ)—ବିଦ୍ୟୁତ୍ ; ବିଜୁଳି—

Achirāṁśu Lightning.

ହର ପ୍ରଭାତେ ଅସା ସୁଖ ସୁଖ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବାସିନୀ ଅବସାଣୀ ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ—ବିଦଗ୍ଧାମ୍ରାମଣୀ ।

ଅଚିରତ୍—ସଂ. ଅ—୧ । ଅକ୍ଷିପ୍ତେ; ଅଚିରେ; ଅତି ଶୀଘ୍ର—

Achirāt 1. Shortly; immediately after.

୨ । ହଠାତ୍—2. All on a sudden.

୩ । ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍—3. Instantaneously.

ଅଚିରାଭା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଚିର + ଆଭା)—ବିଦ୍ୟୁତ୍ ; ବିଜୁଳି—

Achirābhā Lightning.

ଅଚିରେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଚିର)—ଅଚିରତ୍ (ଦେଖ)

Achire Achirāt (See)

ଅଚିରେ

ଅଚିରଚିର—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଚିରଚିର (ଦେଖ)

Achirachirā Achirachirā (See)

(ଅଚିରଚିରରେ—ଶ୍ରୀ)

ଅଚିହ୍ନରା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅ + ଚିହ୍ନ)—

Achihnarā ୧ । ଅଗ୍ରାହକ (ବ୍ୟକ୍ତି); ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟର ଗୁଣ (ବିପଦ—ଚିତ୍ତ) ଚିହ୍ନି ପାରେ ନାହିଁ—1. A person who is incapable of appreciating good qualities in others.

୨ । ଅସାମର୍ଥ—2. Incompetent.

୩ । ଯେଉଁ ଗୁଣର ସ୍ୱରୂପ, ମୂଳ ଅଥବା ପରମ କଣ୍ଠାରେ ବିଦଗ୍ଧ ନୁହେଁ—3. A goldsmith who is not an expert tester of gold & gems.

ଅଚିହ୍ନା (ରଚ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଚିହ୍ନିତ)—

Achihna (etc) ଅଚିନା ରଚ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Achina etc (See)

ଅଚିହ୍ନାର୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଚିନା (ଦେଖ)

Achihnar Achinā (See)

ଅଚିହ୍ନିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚିହ୍ନିତ)—

Achihnita ୧ । ଯହିଁରେ କୌଣସି ଚିହ୍ନ ବା ମାର୍କ ନ ଥାଏ—

1 Unmarked.

୨ । ଅପରିଚିତ—2. Unacquainted; strange.

୩ । ଯାହାକୁ କେହି ଚିହ୍ନି ନାହିଁ—3. Unrecognised.

ଅଚିହ୍ନିତ—ଦେ. ବିଶ—ଅଚିହ୍ନିତ (ଦେଖ)

Achihnirā Achihnarā (See)

ଅଚିନ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସୁମାତ୍ରା ଦ୍ୱୀପର ଉତ୍ତରଭାଗରେ ଥିବା

Achina ପ୍ରତାପଶାଳୀ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ଓ ନଦୀର । ଏହି ବନରୁ

ଆଚିନ ପୁରୀ ରେଶମ ରପ୍ତାନି ହେଉଥିଲା । ୧୨୭୮

ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଓଲ୍ଲାନାଜମାନେ ଏହାକୁ ଅଧିକାର କଲେ—

Name of a state and port-town in

the northern portion of the

Sumātrā island.

ଅଚିତ୍ତାପହାନ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ଅଚିତ୍ତାପହାନ୍ଦ (ଦେଖ)

Achutāpahānda Achintāpahānda (See)

ଅଚେତବା—ଦେ. ବି—ଅଚେତବା (ଦେଖ)

Acheibā Achāibā (See)

ଅଚେତ—ଦେ. ବିଶ—ଅଚେତ (ଦେଖ)

Achet Acheta (See)

ଅଚେତ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଚେତନ)—

Acheta ୧ । ଚେତନାଶୂନ୍ୟ—

ଅଚେତ 1 Senseless; not sentient.

ଅଚେତ ୨ । ବେଦୋଷ; ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ; ଯାହାର

(ବିପଦ—ସଚେତ) ଚେତା ବୁଝୁଅଛି—2 Unconscious;

one who has lost his senses.

କେତେବେଳେ ପ୍ରଭବ କରନ୍ତି ଅଳ୍ପ ଦେହ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରାଚୀନ—ରାସବାୟା ।

୩ । ଅଜ୍ଞାନ—3. Unintelligent.

୪ । ଜଡ଼—4. Inert

୫ । ଗରୁଡ଼ସିଂହାର; ଅସାବଧାନ—5. Uncautious.

କେତେ ମାତ୍ରାରେ ସେ ଅଜ୍ଞାନ

ରୁ ବଢ଼ି ହୋଇଛି ଅଚେତ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ. ୧୦ମ ।

ଅଚେତନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଚେତନ)—

Achetana ୧ । ଜର୍ଜୀବ; ଜୀବଶୂନ୍ୟ—

(ବିପଦ—ସଚେତନ) 1. Lifeless; not sentient.

୨ । ଜଡ଼—2. Inert.

୧	କ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଯ	ସ	ଝ	ଋ	ଉ	ଋ

୩ । ଚେତନାହୀନ; ବେହୋସ; ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ —

3. Unconscious; void of sensation

ବାମ ପାଦଗଲନ, ଶକ ପ୍ରହାରରେ ଘନ ସେ ବେନ ଦେଲେ ଅଚେତନ ।

ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହୀଶବଳୀପ, ୪୩୧୩ ।

୪ । ଯାହାର ଚେତା ବୃତ୍ତିଯାଇଥାଏ—

4 One who has lost consciousness.

ଅଚେତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ଚେତସ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Achetā ଅଚେତ (ଦେଖ)

Acheta (See)

ଆଇଦେଲ କି ଚେତନ, ଅଚେତା ହୋଇଲେ ତେ

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କି ବ ଶ ଗୀତି ।

ଅଚେବନ—ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଚେତନ)—

Achebana ଅଚେବନ (ଦେଖ)

Achetana (See)

ଶ୍ରମେ ଏକ ଭନ ଘନ ନିଦେ ଅଚେବନ ବନକାଶୀକ ଦୁଃଖଭୁକନ ନନ ।

ଭଞ୍ଜ—ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ୧୩୮ ।

ଅଚେରେଷ୍ଟା—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅଚେଷ୍ଟା)—ଅଚେଷ୍ଟା (ଦେଖ)

Achereshta Acheshta (See)

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଚେଷ୍ଟା)—ଅଚେଷ୍ଟା (ଦେଖ)

Acheshta (See)

ଅଚେରେଷ୍ଟା—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅଚେଷ୍ଟା (ଦେଖ)

Achereshta Acheshta (See)

ଗ୍ରା. ବି—ଅଚେଷ୍ଟା (ଦେଖ)

Acheshta (See)

ଅଚେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଚେଷ୍ଟା)—

Acheshta ୧ । ଅଚେତନ; ଜର୍ଜୀବ—1. Lifeless.

(ଅଚେଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅଚଳ, ଜଡ଼—2 Inert; inactive; motionless.

୩ । ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—Insensible; unconscious

୪ । ନିଷ୍ଫେଷ୍ଟ—4. Void of exertion

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଚେଷ୍ଟା)—ଚେଷ୍ଟାର ଅଭାବ—

Want of exertion.

ଅଚେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଣ. (ଅଚେଷ୍ଟା + ଅ) ଅଚେଷ୍ଟାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Acheshta Feminine of acheshta.

ନିଷ୍ଫେଷ୍ଟା ସଂ. ବି. (ଅ + ଚେଷ୍ଟା)—ଚେଷ୍ଟାର ଅଭାବ—

Want of exertion.

ଦେ. ବିଣ—(ସଂ. ଅଚେଷ୍ଟା)—ଅଚେଷ୍ଟା (ଦେଖ)

Acheshta (See)

ଅଚୈତନ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚର; ଅ + ଚୈତନ୍ୟ)—

Achaitanya ଚେତନାର ଅଭାବ—

(ଅଚୈତନ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) Lack of consciousness.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅଚେତ (ଦେଖ)

Achetā (See)

ଅଛ—ସ. ବିଣ (ଅ + ଛେ ଧାତୁ = ବାଧା ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା

Achchha ଦୃଷ୍ଟିକୁ ବାଧା ନ ଦିଏ)—

୧ । ସ୍ପଷ୍ଟ; ଯାହା ଉତର ଦେଇ ଅନ୍ୟ ପାଖର ବସ୍ତୁମାନ

ଦେଖାଯାଇ ପାରେ—1 Transparent.

୨ । ନିର୍ମଳ—2. Clear.

୩ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ—3 Bright.

୪ । ସମ୍ମୁଖରେ ଅବସ୍ଥିତ—4. Situate in front.

ସଂ. ବି. ୧ । ଖଟିକ—1. Quarty; crystal.

୨ । ଭାଲୁ—2. The bear

ବିଳାସ ଅଛରେ ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରର ପାଲଟେ ଶୋହଳ କଟସାର ସାରରେ ମାରଣ ।

ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀଶବଳୀପ ୪୩୧୩ ।

୩ । ଯେଉଁ ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁ ପୂର୍ବରୁ ମରଥିବା ଶିକାର ବା ମରୁଥିବା

ଶାବ ନାହିଁ (ଯଥା—ବାଘ)—

3. A wild animal which does not eat carcass.

ଅଛହ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଛହ, 'ସକ୍ଷିଯୋଗ' ଛ ସ୍ଥାନରେ

Achchhatra ଛ ଅଦେଶ; ଯେଉଁଠାରେ ରାଜତ୍ଵ ନାହିଁ)—

ଅରାଜକ, ରାଜହୀନ (ଦେଶ)—Anarchical; (a country) having no king.

ଅଛବ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଛବ)—

Achchhaba ଅଛବ; ନୀଚ (ଜାତି)—

ଅଛବ; ଅଛୁଆଁ Low, untouchable (caste)

ଅଛୁତ

ଅଛଭ—ଦେ. ବିଣ—ଅଛବ (ଦେଖ)

Achchhabha Achchhaba (See)

ଅଛଭା—ସଂ. ବି. (ଅଛ = ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ + ଭା ଧାତୁ = ବଧ କରିବା +

Achchhabhalla କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଜୀବକୁ ବଧ କରେ)—

ଭାଲୁ—The bear

[ଦ୍ର—ପଶୁଶାସ୍ତ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଇଅଛି ଯେ ଶିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାଲୁକୁ ବନ୍ଧୁକ ବା କାଣ୍ଡ ଲଢ଼ିଲା ପରେ ଭାଲୁ ଠିକ୍ ସମ୍ମୁଖ ଦିଗକୁ ସ୍ପର୍ଶିଥାଏ ଆସେ ଓ ଶିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେବେ ଭାଲୁର ସମ୍ମୁଖ ଦୃଷ୍ଟିରେଖାକୁ ଦିଶୁଥିବା ଅଢ଼େଇ ଯାଇଥାଏ, ତେବେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନ୍ଧମଣ କରି ପାରେ ନାହିଁ; ଯେବେ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଘାଉଥା ଭାଲୁ ଠିକ୍ ସାମନାସାମନ ଦୃଷ୍ଟିରେଖାରେ ଥାଏ, ତେବେ ଭାଲୁ ନିଷ୍ଠେ ତାକୁ ଅନ୍ଧମଣ କରେ ।]

ଅଛିଦ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଛିଦ୍ର, ସକ୍ଷି ଯୋଗ ଛ ସ୍ଥାନରେ ଛ)

Achchhidra

୧ । ନୀରକ୍ତ; ଛିଦ୍ରହୀନ—

1 Haivṛ no hole; holeless.

୨ । ନିର୍ଦୋଷ; ଦୋଷରହୀନ—

2. Faultless; defectless.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁରାଣେ ପୁରାଣ ଓ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଏବଂ ବା ୨ ଚଉତିଶ କୋଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଉତିଶ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଉତିଶ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା :—
'କାନ୍ଦ' ନ ମିଳେ 'କାନ୍ଦ' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥା' ନ ପାଲେ 'ବ୍ୟଥା' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ରୁ' ନ ପାଲେ 'ଅଶ୍ରୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

୩ । ନିଶ୍ଚୟ—3 Undoubted; certain

୪ । କୌଣସି ଅଙ୍ଗ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିବା
(କର୍ମ)—

4. (a work) Which has been completed without any flaw or defect.

୫ । ଅତି ଘନ—5 Very dense.

୬ । ସର୍ବବ୍ୟାପୀ—6 All pervading

ଅକ୍ଷିତ୍ କାଣ୍ଡ—୧୦. ବି. (ନାମ) ତୈତ୍ତିରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅଧ୍ୟାୟ ବିଶେଷ—
Achchhidra kāṇḍa Name of a chapter of the
Taittirīya Brāhmaṇa.

ଅକ୍ଷିତ୍ ବାଧାରଣ—୧୦. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷିତ୍ + ଅବଧାରଣ)—କୌଣସି
Achchhidrābādharāṇa ବୈଦିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅକ୍ଷିତ୍ ବା
ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗ ହୋଇ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେବା ପାଇଁ କର୍ମକର୍ତ୍ତା
ମତ୍ତ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ର ବା ସଂକଳ୍ପ ବାକ୍ୟ ବୋଲନ୍ତି;
ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—A Vedic formula pro-
nounced by the performer of a Vedic
rite with a view to bring the ritual to
a satisfactory conclusion.

[ଧ୍ରୁ—ଏହି ମନ୍ତ୍ରର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ବା ମର୍ମ :—ସପ୍ତି, ସପ୍ତି,
ସପ୍ତି; ଗୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରାଜା, ପ୍ରଜାଙ୍କର ଶାନ୍ତି ହେଉ; ଅମୃତ
ଗୋତ୍ରର ଅମୃତ ନାମଧେୟ ମୁଁ ଅମୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏ ଯେଉଁ
ଅନୁଷ୍ଠାନ (ଯଥା—ହୋମ) ଆରମ୍ଭ କରୁଅଛି, ତାହା ଶ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କ
ଦୟାରୁ ସର୍ବ ଶୁଭରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହେଉ, ଶୁଭ ହେଉ, ଶୁଭ ହେଉ
ଶୁଭ ହେଉ ।]

ଅକ୍ଷିନ୍ନ—୧୦. ବିଶ (ଅ + ଛିନ୍ନ, ସଜ୍ଜ ଯୋଗୁଁ ଛି ସ୍ଥାନରେ ଛି)—

Achchhinna ୧ । ଯାହା ଛିନ୍ନ ହୋଇ ନାହିଁ—1. Uncut.

୨ । ଅବିଭକ୍ତ—2 Undivided.

ଅକ୍ଷିଷ୍ଠୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜୈନମାନଙ୍କର ଷୋଡ଼ଶ ବିଦ୍ୟାଦେବୀଙ୍କ
Achchhushthī ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—One of the sixteen
Deities of the Jains presiding over
learning.

ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ—୧୦. ବିଶ—(ଅ + କ୍ଷେଦ୍ୟ, ସଜ୍ଜ ଯୋଗୁଁ କ୍ଷେ ସ୍ଥାନରେ କ୍ଷେ)—

Achchhedya ୧ । ଯାହା ଅକ୍ଷେପ୍ୟାଦିଦ୍ୱାରା କଟାଯାଇ ନ ପାରେ—

(ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) 1. That which cannot be cut.

୨ । ଅବିଭକ୍ତ—2. Indivisible.

୩ । ଯାହା କ୍ଷେଦନ କରିବା ଅନୁଚିତ—

3 That which ought not to be cut.

ଅକ୍ଷୋଦ—୧୦. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷ + ଉଦକ; 'ଉଦକ' ସ୍ଥାନରେ

Achchoda ସମାସ ଯୋଗୁଁ 'ଉଦ' ଅଦେଶ)—

(ଅକ୍ଷୋଦ—ଶ୍ରୀ) ସ୍ପଷ୍ଟଜଳବିଶିଷ୍ଟ (ଜଳାଶୟ)—Full of
transparent water; pellucid (tank)

ସ. ବି. (ନାମ)—ହିମାଳୟ ନିକଟସ୍ଥ ସରୋବରବିଶେଷ—

Name of a lake near the Himalayas

ଅଭ୍ୟୁତ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଭ୍ୟୁତ)—୧ । ପାତା ଲଗ୍ନ ହୋଇଥିବା
Achyuta ବସ୍ତୁରୁ ଭ୍ୟୁତ ବା ଭଗ୍ନ ହୋଇ ନାହିଁ—1 Not
(ଅଭ୍ୟୁତ—ଶ୍ରୀ) separated from another thing.

୨ । ଅପଡ଼ିତ—2 Not fallen.

୩ । ବିନାଶରହୀନ, ଅବିନାଶୀ—

3 Indestructible; imperishable.

୪ । ସ୍ଥିର; ଚରସ୍ଥାୟୀ—4. Permanent.

ସଂ. ବି—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. An epithet of Vishnu

୨ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—2 Śrīkṛṣṇa

ଦେ. ବି. ପୁଂ—୧ । ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—

1. A name given to males.

୨ । ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦର ଡାକ ନାମ—

2. A name for calling Achyutānanda

୩ । ତୈତ୍ତିରିୟଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଅଦ୍ୱୈତ ପଣ୍ଡିତଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର—

3 Name of a son of Pandit Advaita

ଅଭ୍ୟୁତାଗ୍ରଜ—୧୦. ବି. ପୁଂ. (ଅଭ୍ୟୁତାଗ୍ର)—୧ । ବଳରାମ—

Achyutāgraja 1. Kṛṣṇa's elder step-brother.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—A name of Indra.

ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ—୧୦. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଭ୍ୟୁତ = ଚରସ୍ଥାୟୀ ଅଟେ

Achyutānanda ଅନନ୍ଦ ଯାହାର)—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1 Vishnu.

୨ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—2. Śrīkṛṣṇa

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ମନୁଷ୍ୟର ନାମବିଶେଷ—One of the
names given to males.

ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଗୋସାଇଁ—ଦେ. ବି—ଶ୍ରୀତୈତ୍ତିରିୟଦେବଙ୍କ ସମସାମୟିକ

Achyutānanda Gosāin ଓଡ଼ିଆ ମହାପୁରୁଷ ଓ ଭକ୍ତକବି—

Name of a devotee and poet who was
contemporary of Śrīchaitanya.

[ଧ୍ରୁ—ଏ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସୁଆଙ୍ଗ ପ୍ରଗଣାର ଭଲକଣା ଗ୍ରାମରେ
ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଏ ସାଂସାରିକ ବିଷୟରେ
ଉଦାସୀନ ଥିଲେ । ଏ ତୈତ୍ତିରିୟ ଦେବଙ୍କଠାରୁ ପାଠ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି
ପୁରୀ ଧାମରେ ବାସ କଲେ ଏବଂ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଓ ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ
ସହିତ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ପ୍ରସାର କଲେ । ପୁରୀର ଗୋପାଳ ମଠ ଏହାଙ୍କ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସେ ଜାତିରେ ଗୋପାଳ ଓ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ
ଦାନବନ୍ଧୁ ଖୁଣ୍ଟିଆ । ସେ ଓଡ଼ିଆରେ ୩୨ ଖଣ୍ଡ ସଂହତା, ୨୮ ଖଣ୍ଡ
ଗୀତା, ହରିବଂଶ ଓ ଜ୍ଞାନୋଦୟ କୋଇଲି ପ୍ରଭୃତି ଶୁଦ୍ଧ ପୁରାଣ
କରିଥିଲେ । ତାରିଣୀଚରଣ—ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଲଭିଦାୟୀ ।

ସେ ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ ଲେଖକ । ଏ ଗଉଡ଼ିକ
ଉପାଳମାନ ରଚନା କରିଥିଲେ ଓ ମାଳକାନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଏ
ଗୁଡ଼ିଏ ଭବିଷ୍ୟତ ଘଟଣା ରଚନା କରିଅଛନ୍ତି । ଏ ଗୁଣ ବୈଷ୍ଣବ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଢ

ଥିଲେ ଏବଂ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ନେମାଳ ମଠର ମହନ୍ତ ଥିଲେ; ଅବଧ ନେମାଳ ମଠ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁରଙ୍କ ଗାଆ । ତୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କ ପଞ୍ଚସଖା ମଧ୍ୟରୁ ଏ ଏକତମ । ଏ ବ୍ରଜ ବା ଗୋପାଳ କୁଳରେ ଜନ୍ମି ଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁଧରମାନେ ଅବଧ କରଣବୈଷ୍ଣବ ସମାଜରେ ଚଳୁଅଛନ୍ତି ଏବଂ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଏମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯାଦବମାନଙ୍କର ଗୁରୁ ଓ ସାମାଜିକ କର୍ତ୍ତା ବୋଲି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।]

ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଦାସ—ଦେ. ବି. ନାମ—

Achyutānanda Dāsa ଅଭ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଗୋସାଇଁ (ଦେଖ)
Achyutānanda gosāi (See)

ଅଭ୍ୟୁତାବାସ—ସ. ବି (ଅଷ୍ଟା ଚତୁଃ ଅଭ୍ୟୁତ + ଅବାସ)—

Achyutābāsa ୧ । ବୈକୁଣ୍ଠ—

1 The abode of Bishnu

୨ । ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ—୩ The holy fig (tree)

ଅଛ—ଦେ. କ୍ରିୟା. (ସ. ଅସ ଧାତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ ୨ୟ ପୁରୁଷ, ଅଦଗ୍ଧର୍ଥ
Achha ଏକବଚନ (ତୁମ୍ଭେ) ଓ ବହୁବଚନରେ (ତୁମ୍ଭେମାନେ
ଆହ ସହଜ ବ୍ୟବହୃତ ରୂପ); ହୁଅ, ଅଟ—The form
ହି taken by the verb 'To be' in present
tense 2nd person singular & plural—
(you) are.

[ଦ୍ର— ସ. ଅସ ଧାତୁର ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳର ଉଦ୍ଭ ଉଦ୍ଭ ରୂପ]

ବଚନ	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ
ଅନାଦରଥକ ଏକବଚନ	ମୁଁ ଅଛ (I am ଅଛଇ)	ତୁ ଅଛ	ସେ ଅଛ (ସଦ୍ୟରେ ଅଛଇ)
ଆଦରଥକ ଏକବଚନ	ଆମ୍ଭେ ଅଛୁ	ତୁମ୍ଭେ ଅଛ ଆମ୍ଭେ ଅଛୁ	ସେ ଅଛନ୍ତି
ବହୁବଚନ	ଆମ୍ଭେ ଆସ୍ତେମାନେ ଅଛୁ	ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଛ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅଛୁ	ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି

ଅଛଇ—(ପଦ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଦେ. କ୍ରି—ଅସ ଧାତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ
Achhai ୩ୟ ପୁରୁଷ ଅନାଦରଥକ ଏକବଚନରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଆହେ ଅକାର (He; She; It Is.
ହି ଅଗ୍ନି ଧାତୁର ମଳ ଅଛଇ ପଦ୍ୟରେ—ସାତଳା ମହାଭାରତ, ଉଦ୍‌ଯୋଗ

ଅଛଉର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଛୋର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Achhaucha ୧ । ଅଛୋର (ଦେଖ)

ଅଷ୍ଟ 1. Aśhaucha (See)

ଅଛଉର—ଗ୍ରା. ବିଶ ଓ ବି (ସଂ. ଅଛୋର)—ଅଛୋର (ଦେଖ)

Achhauchiā Aśhaucha (See)

ଅଛଉର—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ଛୋର)—ଅଛୋର (ଦେଖ)

Achhaura Achhaura (See)

ଅଛଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଛଙ୍କା; ଯେଉଁ ଚରଳ ପଦାର୍ଥ ବହୁଦିନ ଦ୍ୱାରା

Achhankā ଛଣା ହୋଇ ନାହିଁ—

ଅଛାଁକା 1. Unsifted (liquid)

୨ । ଅବଦର (ଚରକାଣ)—

2. (Curry!) Which has not been
flavoured with the fried spices

ଅଛଛୁ—ଗ୍ରା. କ୍ରି. ବିଶ—ଅଛଛୁ (ଦେଖ)

Achhatchhat Achhatake (See)

[ଯଥା—ପାଖରେ କିଛି ଧନ ମହଲୁଥି ଥିଲେ ଅଛଛୁଛୁ ଦରକାର
ପଡ଼ିଲେ, କାହା ପାଖରେ ଗୋଡ଼ ଗୁଡ଼ି ଠିଆ ହେବାକୁ ପଡ଼େ
ନାହିଁ ।]

ଅଛଟକେ—(ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) କ୍ରି ବିଶ—୧ । ଦୈବାତ; ଅକସ୍ମାତ୍; ହଠାତ୍ ।

Achhatake 1 Suddenly; all at once.

୨ । ଅଜ୍ଞତାବଶତଃ; ନ ଜାଣି, ଅଜାଣତରେ—

2 Unknowingly.

ଅଛଟକେ କୁଳରେ ସେ ଗୁଣ ଦୋଷ ନାହିଁ । ପାତାୟର, ନୃସିଂହ ପୁରାଣ ।

୩ । ହେଲା କର—3 Negligently.

୪ । ସହଜରେ; ଅବଳାଳାକ୍ରମେ—4. Easily.

୫ । ଅସାବଧାନତାପ୍ରୟୁକ୍ତ—

5 Owing to carelessness.

ଅଛଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯାହା ଛଡ଼ା ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଫଳରୁ

Achhardā ଶ୍ୱେପା କଢାଯାଇ ନାହିଁ । (ଯଥା—ଅଛଡ଼ା ପାଚିଲା

ଆହାଡ଼ା କଦଳୀ)—1 (fruit) From which the
rind has not been peeled off.

୨ । ଯେଉଁ ଫୁଲ ବା ମାଳା ଦେବବିଗ୍ରହ ଦେହରୁ କଢା

ହୋଇ ନ ଥାଏ—2. (flower or garland)

Which has not been taken out from
the body of a Deity.

୩ । ଯାହା ଛାଡ଼ି ନ ଥାଏ ବା କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ତ୍ୟାଗ କରି

ନ ଥାଏ । (ଯଥା—ବିହରୁ ଅଛଡ଼ା ମଳ; ଅଛଡ଼ା
କଦଳୀ ମଞ୍ଜ)—

3. That which has not left a thing

୪ । ଅଛଡ଼ା; ଯାହା ଦେହକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ନ ଥାଏ ।

(ଯଥା—ଅଛଡ଼ା ରୋଗ; ଅଛଡ଼ା ଜର)—

4 Unceasing; unremittant.

ଅଛଡ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବିଶ—ଅକଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Achhardiā Akandā (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପଢ଼ିବା ଓ ଲେଖିବା ପାଇଁ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଲେଖିବା ପାଇଁ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ଓ ଲେଖିବା କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ନୁହେଁ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏକ ଓ ଲେଖିବା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଲେଖିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଲେଖିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଲେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଲେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଲେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଲେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷରା—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥ ଲୁଗାଦ୍ୱାରା ଛଣା ହୋଇ
Achhanā ନାହିଁ—(liquid) Unsifted; unrefined.
ଆହାଁକା

ଅକ୍ଷରା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅକ୍ଷରା (ଦେଖ)
Achhadarā Achhedarā (See)

ଅକ୍ଷପା—ଦେ. ବିଶ—ଏ । ଅମୁଦ୍ରିତ (ପୁସ୍ତକ)—
Achhapā 1. Not printed (book)
ଅକ୍ଷପ ୨ । ଅପ୍ରକାଶିତ (ଗ୍ରନ୍ଥ)—

2. Unpublished. (book).

୩ । ଅଲୁକ୍ଷପିତ; ପ୍ରକାଶିତ—3 Not concealed

୪ । ଜ୍ଞାତ; ଜଣା—4. Known, detected.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷର) —ଅକ୍ଷର, ମାତ୍ର (ଜାତି)—
Achhaba ସେଉଁ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚଜାତିରୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ହୁଅନ୍ତି
ଅକ୍ଷର ନାହିଁ—(ଯଥା—ପାଣି, ଦାହି, ଜମ୍ବ, କଣ୍ଡୁ, ମୋତି
ଅକ୍ଷର ଲଭ୍ୟାଦି)—Untouchable; of low caste.

୧୦ ପଦ୍ଧତିରେ ଗାଁ ଗାଁରୁ ଅକ୍ଷର ଗରର ଗ୍ରନ୍ଥ—କା ।

ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷର; ମାତ୍ରଜାତିରୁ ବ୍ୟକ୍ତି—

A pariah; an untouchable.

ଯମ ବୋଲେ ସେ ଜନ୍ମନ କଲେ ଶିବଆଲେ,

ପୁଣି ପୁଣି ଜାତ ହୁଏ ଅକ୍ଷର ଭଳେ । ସାରଳା ମହାବିରଚିତ, ମଧ୍ୟ ।

[ଦୁ—ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟରେ ଅକ୍ଷର ଜାତିକୁ ପଞ୍ଚମା ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ ଓ ବି—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ) ।

Achhabha Achhaba (See)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (କଟକ) ବିଶ—ଅକ୍ଷର ଭୂମି (ଗୁଣ ଜମି), ଯେଉଁ
Achhambara ଜମିରେ ଧୋଇ ମରୁଡ଼ି ହୁଏ ନାହିଁ—
Excellent (land); not subject to
flood or draught.

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷର; ଭୂମିର କର ହି. ଅକ୍ଷର=ଅକ୍ଷର
Achhara ହି. ଲକ୍ଷମନ=ଲକ୍ଷଣ)—
ଅକ୍ଷର—Alphabet.

ସରସ୍ୱତୀପୁତ୍ର ବାକ୍ୟଦେବୀ,

କଣ୍ଠେ ପ୍ରଳୟ ଅକ୍ଷର ବାକ୍ୟ ପ୍ରଦ । ପ୍ରାଚୀ—ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ।

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଭୂମିପୁଷ୍ପ)—

Achharā ୧ । ପୂର୍ବରୁ ପାଣିରେ କିଛିକାଳ ବଜୁର ହୋଇ
ଗଜା ବାହାରବା ପରେ ଜମିରେ ବୁଣାଯିବା
(ଧାନମଞ୍ଜି)—1 (paddy seeds)
Sown after sprouting or
germinating.

୨ । କୁଣ୍ଡରେ ପାଣିରେ ହୋଇଥିବା (ଶସ୍ୟାଦି)—

2. Husked; winnowed; cleansed of chaff

ଦ. ବି—୧ । ବିହନକୁ ପ୍ରଥମେ ପାଣିରେ ବଜୁର କରିବା ଗଜା
ହେବା ପରେ ଜମିରେ ବୁଣିବା ପ୍ରଣାଳୀ—

1. The sowing of sprouted paddy-seeds.

୨ । କାଦୁଆ ଜମିରେ ଶୁଖିଲା ବିହନ ବୁଣିବା ପ୍ରଣାଳୀ—

2. The sowing of dry seeds on muddy fields.

୩ । ଶସ୍ୟାଦିକୁ କୁଣ୍ଡରେ ପାଣିରେ ବଜୁରବା—

3. Husking; winnowing.

ପ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅକ୍ଷର—Shower.

ପ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ.—ଅକ୍ଷର; ଧାରହୀନ—

Marrowless; worthless.

ଅକ୍ଷରପାଗ—ଦେ. ବି—ଧାନକୁ ପାଣିରେ ବଜୁର କରି ଗଜା ବାହାରବା
Achharāpāga ପରେ ଉକ୍ତ ବିହନକୁ କାଦୁଆ ଜମିରେ ବୁଣିବା
ମହାବୋନା ପ୍ରଣାଳୀ—Mode of sowing sprouted
paddy-seeds on muddy soil

[ଦୁ—ଏ ସ୍ଥଳରେ ବୁଣା ହୋଇଥିବା ମଞ୍ଜିରୁ ଉଠିବା ଧାନ ଗଛକୁ
'ଭଳ' ରୂପେ ଅନ୍ୟ କଥାରେ ରୁଆନ୍ତି ।]

ଅକ୍ଷରାଣି—ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷରାଣି, ଉପର କର ଯାଇ ନ ଥିବା (ଘର)
Achhārāṇi Unthatched (house)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—ଶରୀରର ଅକ୍ଷ—
Achhāen Axle of a cart.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯାହା ରେଣୁକୁ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ ବା ତ୍ୟାଗ କରେ
Achhārda ନାହିଁ—1. Unremittant.

ଅବିରାମ (ଯଥା—ଅକ୍ଷର ଜର; ଅକ୍ଷର ଭବନ)

୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—2. Continuous; uninterrupted.
— (ଯଥା—ଅକ୍ଷର ବରଷା)

୩ । ଯାହା ଛାଡ଼ି ହୁଏ ନାହିଁ ବା ତ୍ୟାଗ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—
3. That which can not be given up.
(ଯଥା—ଅକ୍ଷର ଅଭ୍ୟାସ)

ଅକ୍ଷର କରୁଡ଼ି ହେବା—ଗ୍ରା. ବି—କରୁଡ଼ି ହେବା ରେଣୁ ବେଦନାରେ ଅକ୍ଷର
Achhārda kachārda hebā ବା ଅକ୍ଷରକରୁଡ଼ି ହେବା ଶୁଣ
ଆହାଡ଼ିକାଡ଼ି ହେବା ପିତ୍ତ ହେବା—To be restless (said
of a person in a fit of fever)

ଅକ୍ଷର କରୁଡ଼ି ହେବା—ଦେ. ବି.—ଅକ୍ଷରକରୁଡ଼ି ହେବା (ଦେଖ)

Achhārda kachārda hebā
Achhārda kachārda hebā (See)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—ଅକ୍ଷର—
Achhāṇḍ Axle.

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—ଅକ୍ଷର—
Achhāṇḍi Axle.

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (କଟକ) ବିଶ—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)
Achhāmara Achhāmbara (See)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ଦେ. (କଟକ) ବିଶ—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)
Achhāmbara Achhāmbara (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅକ୍ଷର ବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଦ୍‌ବର୍ଜନ)—୧ । କୁଲରେ ଶସ୍ୟାଦିକୁ
Achhāribā ପାକ୍ଷର ବା—1 To husk; to cleanse
the chaff by winnowing.

୨ । ଇତସ୍ତତଃ ବୁଣିଦେବା—2 To strew

୩ । ଗଜା ହୋଇଥିବା ବିହନକୁ କାଉଥା ଜମିରେ ବୁଣିବା—

3. To sow sprouted paddy seeds on a
clayey soil

ଅକ୍ଷିଆଁ—ଦେ. ବିଶ—ଉପରୁ ଚୋପା ଛେଲ ହୋଇ ନ ଥିବା (ପଇତା)—
Achhiāñ (unripe coconut) From which the
peel has not been sheed off.

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅକ୍ଷିଆଣି; ଛପରବନ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଘର)—
Unthatched (house).

ଅକ୍ଷିଡ଼—ଗ୍ରା. ଓ ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷିନ୍)—

Achhirda ଅକ୍ଷେଦ୍ୟ—That which cannot be cut
ଅହିନ୍ୟ or severed

ଅକ୍ଷେଦ ରୁ ନାଦସ୍ତର ହାଣିଲେ ହେବ ଧୂଁ ଅକ୍ଷେ—ପାତାମ୍ବର—ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅକ୍ଷିନ୍ଦ୍ର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷିନ୍ଦ୍ର)—

Achhindra ୧. ଅବିଭକ୍ତ—1. Undivided

ଅହେଁଡ଼ା ୨ । ଯାହା ଛୁଣ୍ଡା ବା ଖଣି ନୁହେଁ—2. Untorne.

୩ । ଅକ୍ଷିନ୍ଦ୍ର—3 Unseparated

୪ । ଯାହା ଚୟନ ହୋଇ ନାହିଁ (ପୁଷ୍ପାଦି)—

4. Unplucked (flower)

୫ । ଯାହା ମୀମାଂସିତ ହୋଇ ନାହିଁ (ସମସ୍ୟା ବା
ବିବାଦ)—5 Unsolved.

୬ । (ଗଣିତ) ଯେଉଁ ଗଣି ଅନ୍ୟ ଗଣିଦ୍ୱାରା ହୃତ
ହେଲେ ଛଣ୍ଡେ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଗଶେଷ
ରହିଯାଏ; ଅବିଭକ୍ତ୍ୟ (ଗଣି)—

6 (arithmetic) Indivisible
(number)

ଅକ୍ଷିଦ୍ର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷିଦ୍ର)—୧ । ଅକ୍ଷିଦ୍ର (ଦେଖ)

Achhidra 1 Achchhidra (See)

୨ । ବ୍ୟବଧାନରହିତ—2. Without interstice

ରୁ ଦଶ ବିଗରେ ସମାନ, ଅକ୍ଷିଦ୍ର ସଂସ୍କୃତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭୂପତ—ପ୍ରମପଞ୍ଚମୂଳ ।

୩ । ଗୋଚର; ସର୍ବବ୍ୟାପୀ—2 All pervading

ଅକ୍ଷିଦ୍ର ହୋଇକରି ବରଷିଲ ଧାବ, ତହିଁ ପୁରୁଷର ପଦେ ବନ ଥବ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ—ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅକ୍ଷିଦ୍ର—ଦେ. କି. ବିଶ—ନିଶ୍ଚୟ; ନିଃସନ୍ଦେହରେ—

Achhidre Certainly; undoubtedly.

ଥବ କପା ଅକ୍ଷ ଅକ୍ଷିଦ୍ର ଏ ପୁରେ ଜାଣି ଥାଉଁ ଏଣୁ କହୁମା ।

ଭଞ୍ଜ କୋଷ୍ଠହାଣସୁଦର୍ଶ—୧୦/୨୩ ।

ଅକ୍ଷିମାକୁ ଗଚ୍ଛିମା—ଗ୍ରା. ପ୍ରବଚନ ବା ନ୍ୟାୟ—୧ । ଜଣକର ଦୋଷ ବା

Achhimāku gachhimā ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣକଠାରେ

ଓଦୋର ମିଶ୍ରି ସୁଦୋର ସାଢ଼େ ଅଭେଦ କରିବା—

1. To lay one's fault or blame at the
door of another.

୨ । ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ପାତ୍ର ସଙ୍ଗେ କନ୍ୟାର ବିବାହ ଦେବା—

2. To give a girl in marriage to an
unsuitable bridegroom

୩ । ଅତୁଳନାୟ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ତୁଳନା କରିବା—

3 To compare a thing with an
unsuitable thing.

ଅକ୍ଷୁଆଁ—ଦେ. ବିଶ (ଅକ୍ଷୁଶ୍ୟ, ଅ + କ୍ଷୁ)—

Achhuāñ ୧ । ଅକ୍ଷୁଶ୍ୟ—1. Untouchable

ଅକ୍ଷୁଆଁ ନାହିଁ କିଛି କିଛି ବା ମା । ଉପଶଳ—ଲଳାବତୀ ୩୨ ।

୨ । ଅକ୍ଷୁଶ୍ଳ—2. Untouched.

୩ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ (ଯଥା—ପାଣିକସ ଗାମୁଛା, ପାଟ, ମଠା)

କ୍ଷୁଆଁ ଦୋଷ ଲାଗେ ନାହିଁ ।

3. (a cloth) Which is not made
impure by touch.

୪ । କ୍ଷୁଆଣି ବା ଛପରବନ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଘର)—

4 Unthatched (house)

ପାଣ୍ଡୁ ଭର ଶକ୍ତି ଅକ୍ଷୁଆଁ କର ଦେବେ ଓଡ଼ିଶାରେ କରୁଛୁ ଘର—ଭର ।

ରୁକ ଅକ୍ଷୁଆଁ ମଣ୍ଡଳରେ ଥାଉ । ପ୍ରାଚୀ—ପରବେ ଶାବା ।

୫ । ଯେଉଁ ମୁଦଙ୍ଗ ବା ପଣୋଜର ମୁହଁରେ ଚମଡ଼ା ମଡ଼ା

ହୋଇ ନାହିଁ—1. (a drum) The mouth of
which is not covered with leather.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ ଶ୍ରୀ—ରଜୋବତୀ (ଶ୍ରୀ)—

Menstruated; in her menses.

[ଦ୍ର—ଶ୍ରୀ ରଜୋବତୀ ହେଲେ 'କ୍ଷୁଆଁ' ହୋଇଛୁ ବୋଲି
ଓଡ଼ିଶାରେ କହନ୍ତି; ସମ୍ବଲପୁରରେ 'ଅକ୍ଷୁଆଁ' ହୋଇଛୁ ବୋଲି
କହନ୍ତି ।]

ଅକ୍ଷୁଆଣି—ଦେ. ବିଶ—ଛପରବନ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଘର)—

Achhuāñi Unthatched (house).

ଅକ୍ଷୁଆଣିଆଁ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ—୧ । ଯେଉଁ ମୂଲିଆ ଘର ଛପର କରିବାରେ

Achhuāñiāñ ଦକ୍ଷ ନୁହେଁ—1 (a labourer) Who
is not expert at thatching a house.

୨ । ଯେଉଁ ମୂଲିଆ ଘର ଛପର କରି ଜାଣେ ନାହିଁ—

2. (a labourer) Who does not know
how to thatch.

ଅକ୍ଷୁଟ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବିଚ୍ଛାନ୍ନ; ଅବିଚ୍ଛାନ୍ନ—

Achhuta 1. Incessant; uninterrupted.

ଅକ୍ଷୁଟ ୨ । ଅତ୍ୟଧିକ—2 Excessive.

(ଯଥା—ଅକ୍ଷୁଟ ବର୍ଣ୍ଣ, ଅକ୍ଷୁଟ ଝାଡ଼ା; ଅକ୍ଷୁଟ ଜର ।)

ଅକ୍ଷୁଟଣ—ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷୁଟ (ଦେଖ)

Achhutana chhuta (See)

ପ୍ରାଥମିକ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୂଚନା : ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରଖା କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ୯ । ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ୬ । ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାକୋଷରେ ୩ ମିଳନ ଦେବେ ହେତୁ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ନକରାଯାଇଛି । ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଚ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଚ' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅରୁଦ)—ଅରୁଦ ନାମର ଅଶ୍ବର ଉଚ୍ଚାରଣ—
Achhuta Incorrect pronunciation of the name Achyuta.

ଅକ୍ଷେପାକୁ ଗଚ୍ଛେପା—ଗ୍ରା. ପ୍ରବଚନ ବା ନ୍ୟାୟ—
Achheimāku gachheimā ଅକ୍ଷେପାକୁ ଗଚ୍ଛେପା (ଦେଖ)
Achhin āku gachhimā (See)

ଅକ୍ଷେପା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବିଶ—ଅକ୍ଷେପା (ଦେଖ)
Achherdā Akandā (See)

ଅକ୍ଷେପା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ସୁଦ, ସୁଦାତ ସୁଦ)—
Achhedarā ୧ । ଗୁନ; ଅଧମାଧମ; ଅତି ଅଧମ—
ଜୀନ 1. Worst, meanest.
୨ । ହେୟ; ଦୃଶ୍ୟ; ନିନ୍ଦ୍ୟ—2 Uspicable.
୩ । ଜଳନ୍ୟ; କୁସ୍ତିତ—3 Ugly; nasty
୪ । ମୂଲ୍ୟହୀନ—4 Valueless.
୫ । ପ୍ରୟୋଜନହୀନ, ଅପ୍ରୟୋଜନ—5. Useless.
(ଯଥା—ମୋର ଏ ଅକ୍ଷେପା ଜୀବନ ଯାଉ ନାହିଁ କିଆଁ ?)

ଅକ୍ଷେପା—ଦେ. ବିଶ—ନାକ୍ଷେପା (ଦେଖ)
Achhordbandā Nachhordbandā (See)

ଅକ୍ଷେପ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅକ୍ଷେପ (ଦେଖ)
Achhob Achhaba (See)

ଅକ୍ଷେପ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅକ୍ଷେପ (ଦେଖ)
Achhobh Achhaba (See)

ଅକ୍ଷେପ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଶୈର)—
Achhaura ଶିଅର ହୋଇ ନ ଥିବା—Unshaven
-ଆକାମାନ

ଗ୍ରା. ବି. —ଶୂଅର ନ ହେବା—Want of shaving.

ଅକ୍ଷେପ—ସଂ. ୧ । ଶେଷ କରିବା—1 To throw.

Aj (root) ୨ । ବିସ୍ତାର କରିବା—2 To spread

ଅକ୍ଷେପ—ବୈଦେ. (କଚରଥ ଭାଷା) ଅ. (ପା ଅକ୍)—

Aj ୧ । ନଗଦ—1 Cash

ଅକ୍ଷେପ (ଯଥା—ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଅକ୍ଷେପ ୫୦ ଟଙ୍କା ଅଛି ।)

ଅକ୍ଷେପ ୨ । ନଗଦାନଗଦ—2 In cash.

(ଯଥା—ମୁଁ ଅକ୍ଷେପ ୨୫ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଏ ଜମି ତାଙ୍କୁ ବିକି ଦେଲି ।)

୩ । ଅସଲ—3 Genuine.

(ଏ ଘଡ଼ରେ ଅକ୍ଷେପ ଗୁଆ ଦିଅ ଅଛି ।)

୪ । ପ୍ରକୃତ—4 Actual

୫ । କେବଳ ମାତ୍ର—5. Only.

(ଯଥା—ମୁଁ ଦଶଟଙ୍କାର ନୋଟ ଉଠାଇଲି ଯେ, ପୋକାର ମତେ

ଅକ୍ଷେପ ପଡ଼ିଥିଲା ।)

ଅକ୍ଷେପ—ବୈଦେ. ଅ. (ପା ଅକ୍ଷେପ—ଅକ୍ଷେପ; ଗୁପ୍ତ)—

Ajgabi ୧ । ଅକ୍ଷେପ—1. Suddenly.

ଆଜଗବୀ ୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—2 Unexpectedly

ଅଜଗବୀ (ଯଥା—ଆମେ ଖୁସିରୂପେ କରାବେଳେ ମାଷ୍ଟରେ ଆସି
ଅକ୍ଷେପ ପଡ଼ିଗଲେ ।)

୩ । ଦୈବାତ—3. Accidentally.

ବୈଦେ. ବିଶ—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମିଥ୍ୟା—

1. Totally false

୨ । କାଳ୍ପନିକ (ଅକ୍ଷେପ ଗପ)—2 Imaginary

୩ । ଅକ୍ଷେପ—3 Accidental

୪ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—4. Unexpected

୫ । ଅକ୍ଷେପ (ଅକ୍ଷେପ ଘଟଣା)—5. Wonderful

ଅକ୍ଷେପା—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅକ୍ଷେପା—ପରୀକ୍ଷା)—

Ajmaibā ୧ । ପରୀକ୍ଷା, ପରୀକ୍ଷା କରିବା—

ଅକ୍ଷେପ ନିବାନ 1. To examine; to test

ଆଜମାୟା, ୨ । ଅକ୍ଷେପ ନିବାନ, ଅକ୍ଷେପ କରିବା—

ଅଜମାୟା 2. To experience.

ଅକ୍ଷେପା—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅକ୍ଷେପା—ପରୀକ୍ଷା; ଅନୁଭବ)—

Ajmaibā ୧ । ଅନୁଭବ—1 Experience

ଆଜମାୟା ୨ । ପରୀକ୍ଷା—2. Test.

ଅଜମାୟା, ଆଜମାୟା

ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା—ଅକ୍ଷେପା—ପରୀକ୍ଷା; ଅନୁଭବ)—

ଆଜମାୟା ୧ । ପରୀକ୍ଷିତ—1 Tested

ଆଜମାୟା ୨ । ଅନୁଭବ—2 Experienced.

ଅକ୍ଷେପା—ବୈଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅକ୍ଷେପା (ଦେଖ)

Ajmaibā Ajmaibā (See)

ଅକ୍ଷେପା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷେପା; ଅକ୍ଷେପ)—

Ajmir ଅକ୍ଷେପ (ଦେଖ)

ଆଜମାୟା Ajamira (See)

ଅଜମାୟା

ଅକ୍ଷେପ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Aja ୧ । ପାତ୍ରର ଜନ୍ମ ନାହିଁ; ଜନ୍ମରହିତ—

(ଅଜା—ଶ୍ରୀ) 1 That whose birth is not traceable

୨ । ପାତ୍ରର ଉତ୍ପତ୍ତି କେହି ଲକ୍ଷ କରି ନାହିଁ—

2 Of untraceable origin.

୩ । ନିତ୍ୟ—3 Eternal.

୪ । ଚରସ୍ଥାୟୀ—Permanent.

ସଂ. ବି. —୧ । ପରମେଶ୍ବର—1. God.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2 Vishnu

୩ । ବ୍ରହ୍ମା—3 Brahma

୪ । ଶିବ; ମହାଦେବ—4 Shiva

୫ । କାମଦେବ—5 Cupid.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

୬ । ଚନ୍ଦ୍ର—6 The moon

୭ । ଜୀବାତ୍ମା—7 The living soul

୮ । ସର୍ବମାତ୍ମା—8 The Universal Soul

୯ । ଅଣ୍ଟି ଶୁଭେଳ—9. He-goat

୧୦ । ମେଣ୍ଟା—10 Ram; sheep

୧୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମେଷରାଶି—

11. (Astronomy) The Aries— a sign of the Zodiac

୧୨ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଚେଳିପାଗୁଳିଆ (ଓଷଧିବୃକ୍ଷ)—

12. A herb: chhelipāguḷiā (See)

୧୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା—ଦଶରଥଙ୍କ ପିତା ଓ ରାଜ୍ୟ ପୁତ୍ର—

13 Name of the father of king Daśaratha.

୧୪ । ଜାରା ଶବରର ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଜନୈକ ଶବର—

14. Name of a fowler; an ancestor of Jārā Śabara

୧୫ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଶୁକ୍ରଗ୍ରହର ଗତି ଅନୁସାରେ ନିରୂପିତ ଭିନ୍ନଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନକ୍ଷତ୍ରସୂକ୍ତ ବିଧି ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ଦ୍ରୁମ, ବିଶାଖା ଓ ଚିତ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ରସୂକ୍ତ ବିଧି—

15. A part of the orbit of the planet Venus consisting of the 13th, 14th and 16th asterisus.

(ହିନ୍ଦି. ଶବସାଗର)

୧୬ । ନେତା—16 A leader (M. W.)

୧୭ । ଚାଳକ—17 A driver, mover (M. W.).

ଅଜଗର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଜର କର୍ଣ୍ଣପରି ପଦ ଯାହାର)—

Ajakarṇṇa ଅସନ (ଦେଖ) Asana (See)

ପିଆଶାଳ (ଦେଖ)

Piāśāḷa (See)

ଅଜଗର୍ଣ୍ଣକ—ସଂ. ବି. (ଅଜକର୍ଣ୍ଣ + କ)—ଶାଳ (ଗଛ) (ଦେଖ)

jakarṇṇaka Śāḷa (tree) (See)

ଅଜକାବ—ସଂ. ବି. (ଅଜ = ବିଷ୍ଣୁ + କ = ବ୍ରହ୍ମା + ଅଜ୍ଞ ଅର୍ଥରେ. ବ;)

Ajakaba ଯହିଁରେ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ବିଷ୍ଣୁ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛନ୍ତି)—

ପିନାକ; ଶିବଧନୁ—The bow of Śiba.

ଅଜକାବା—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ବାପାର୍ଥ. କ = ଅଜକ = ଶୁଣ + ବା ଧାତୁ)

Ajakabā ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଏହା ଶୁଣରସ ଥିବାରୁ)—

ବରୁର ଗଛ—Babur tree (See)

ଅଜଗ—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ajaga ୧ । ପିନାକ; ଶିବଧନୁ—1 The bow of Śiba.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2 Vishṇu

୩ । ଅଗ୍ନି—3. Fire

ଅଜଗଳା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ + ଗଳ + ଥ; ଛେଳ ଦେହର ଗଳ ପରି)

Ajagandhā ଗଳ ଯାହାର)—

ବଣସ୍ତୁଆଣି; ସାବିତ୍ରୀ ଗୁଳ୍ମ; ଅଜମୋଦା (ଦେଖ)

Ajamodā (See)

(ଦ୍ର—ଏହା ମୁଣ୍ଡର ଉକୁଣିନାଶକ ଓ ଏଥିର ଗଳ ସ୍ପର୍ଶସ୍ତ

ବ୍ୟାଧିନାଶକ ।)

(ବଣଭୂଲସୀ; ଲଣ୍ଡାବରୁଲ) ବର୍ବରୀ (ଦେଖ)

Barbbārī (See)

ଅଜଗନ୍ଧିକା—ସଂ. ବି. (ଅଜଗନ୍ଧ + କ + ଥ)—

Ajagandhikā ବଣଭୂଲସୀ ବର୍ବରୀ (ଦେଖ)

Barbbārī (See)

ଅଜଗବ—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଗବ)—ପିନାକ; ଶିବଧନୁ—

Ajagaba The bow of Śiba.

ଅଜଗବି—ବୈଦେ ଅ ଓ ବିଶ—ଅଜଗବ (ଦେଖ)

Ajagabi Ajgabi (See)

ଅଜଗର—ସଂ. ବି. (ଅଜ = ଛେଳ + ଗୁ ଧାତୁ = ଗିଳିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ)

Ajagara ଛେଳ ମେଣ୍ଟାଙ୍କୁ ଗିଳେ)—ଅଜ ବୃହଦାକାର ନିର୍ବିଷ ସର୍ପ-ବିଶେଷ . The Python; Boa constrictor

[ଦ୍ର—ଅଜଗର ଛେଳ ମେଣ୍ଟା ଆଦିଙ୍କୁ ଗିଳନ୍ତି । ଏମାନେ ବହୁତ ଗୁଲ୍‌ଗୁଲ୍ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ; ଏମାନେ ଭୂମିରେ ଗଛର ଶିଖ ପରି ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତି । ଜନ୍ତୁମାନେ ଏମାନଙ୍କୁ ଶିଖ ବା କାଠଗଡ଼ ବୋଲି ଭ୍ରମ କରି ପାଖକୁ ଆସିଲେ ଏମାନେ ସେ ଜୀବଙ୍କୁ ଗୋଟାପୁଟା ଗିଳି ପକାନ୍ତି ଏବଂ ବଡ଼ ଗଛର ଗଣ୍ଡିରେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଉଡ଼ିମୋଡ଼ି ହେଲେରୁ ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଜୀବର ହାଡ଼ ଆଦି ମୋଡ଼ିମୋଡ଼ି ହୋଇ ତୁଳା ହୋଇଯାଏ । ଅଜଗର ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ନିର୍ଜୀବ ପରି ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ଏହା ପାଖକୁ ଆସିବା ଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ଏ ଖାଏ; ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରବଚନ ଅଛି ‘ଅଜଗରକୁ ଦାତାରମ’ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଜଗରର ମୁହଁ ପାଖକୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବାବାଲା ରାମ ବା ପରମେଶ୍ୱର । ଅଲଗୁଆ ଲୋକଙ୍କୁ ଲୋକେ ‘ଅଜଗର’ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲନା କରନ୍ତି ।]

ଅପାତଳ ବୃତ୍ତି ଅଜଗର ଛୁଣୁମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗି,

ଓଶରବା ଆଗେ ଶାସେ ମୃଗ ଯହିଁ ରହନ୍ତି ଟାକ । ବ୍ୟାକାଥ. ଭଷା ।

ଅଜଗଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜଗର)—

Ajagala ଅଜଗର (ଦେଖ)

ଅଜଗର Ajagara (See)

अजगर, अजदहा

ଅଜଗଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଗଳ + କ + ଥ; ଏ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ଶିଶୁର)

Ajagalikā ଦେହ ଛେଳ ଗଳା ପରି ବକ୍ତୃର ଦେଖାଯିବାରୁ)—

ଶିଶୁରୋଗ ବିଶେଷ—An infantile disease.

[ଦ୍ର—ମୁଗଦାକା ପରି ଛୋଟ ପିଢ଼ାରହିତ ବ୍ରଣ, ଏହା ବାତ ଓ କଫ ପ୍ରକୋପରୁ ଦେହଯାକ ବାହାରିଯାଏ—ହିନ୍ଦି ଶବସାଗର ।]

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୁଷ୍ପର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତୀତ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଜ୍ଞା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଅଜଗଞ୍ଜିକା—ସ. ବି. (ଅଜ + ଗଞ୍ଜ + କ + ଥ)—ଅଜଗଞ୍ଜିକା (ଦେଖ)

Ajagallikā Ajagalikā (See)

ଅଜଙ୍ଗ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ ଅଜଗବ)—ଅଜଗବ; ଶିବଧନୁ—

Ajāṅga The bow of Śiba.

ଅଗ୍ରରେ ଅଜଙ୍ଗ ଥିବୁ ଧରଣ ଗାନ୍ଧବ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଖଣ୍ଡ ।

ଅଜଙ୍ଗମ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଜଗବ)—ଅଜଗବ; ପିନାକ; ଶିବଧନୁ—

Ajāṅgama The bow of Śiba

ସ ବିଶ. (ଅ + ଜଙ୍ଗମ)—୧ । ଯାହା ଗତିଶୀଳ ନୁହେଁ; ସ୍ଥିର—

1. Motionless.

୨ । ସ୍ଥିର—2. Fixed

୩ । ଚିରସ୍ଥାୟୀ—3 Permanent.

ଅଜଚ୍ଛ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଯାଚିତ)—୧ । ଅଯାଚିତ—

Ajachā 1. Unasked for.

୨ । ଯାହା କେହି ଦେବାକୁ ଯାଚି ନ ଥାଏ—

2 Unoffered

ଅଜାଜିବକ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ + ଶବ୍ଦକା)—

Ajajibaka ୧ । ଛେଳିଆ; ଯେ ଛେଳି ପାଳି ଛେଳି ବିକ୍ରମ ପେଟେ

ପୋଷେ—1. A dealer in goat

୨ । ଛେଳି ରଖୁଥିବା—2. A goat-herd (M. W.)

ଅଜଟ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଭଜାଟ)—

Ajata ୧ । ଭୟାନକ—1. Importunate.

ଅବୁଝ ୨ । ଏକବାଗିଆ; ଏକଜିଦିଆ—

ବେସୁଝ 2. Stubborn; obdurate; selfwilled.

୩ । ଅବୁଝା—3. Unreasonable

ଅଜଟ ଧରିବା—ଗ୍ରା. କି—କୌଣସି କଥା ପାଇଁ ଏକଜିଦି କରବା;

Ajata dharibā ଜଗର କରବା—To importune;

to unreasonably insist on a thing

(ଯଥା—ପିଲାଟା ସକାଳୁ ଦିପଦିପାକେ ଖେଳିବା ପାଇଁ ଅଜଟ

ଧରି ବସିଛି ।]

ଅଜଟା—ସ. ବି. ଶ୍ରି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଜଟ = ଅଜଟ + ଶ୍ରି. ଅ)—

Ajata ୧ । ଭୂଇଁ ଅର୍ଥଳା (ଦେଖ)

1 Bhūiṇ āṇṇā (See)

୨ । ବାଇଦକ (ଦେଖ)—2 Bāidhāṅka (See)

ଅଜଟିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଜଟ (ଦେଖ)

Ajatiā Ajata (See)

ଅଜଡ଼—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଜଡ଼)—

Ajardā ୧ । ସଚେତନ; ସଜୀବ—Animate.

୨ । ସେ ମାତା ନୁହେଁ—2 Not torpid

୩ । ସେ ନିରୁଦ୍ଧିଆ ନୁହେଁ—3. Not stupid.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ)—ଖାଦ୍ୟର ଅପରିପାକ; ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ—

Indigestion.

ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଦେ. ବିଶ—ଖାଣ ହୋଇ ନ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ—

ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ Undigested (food)

ଅଜଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଅଜାଡ଼ିବା କର୍ମ—Outpouring; copious

Ajardā pouring of a thing.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ଚଳା ହୋଇଥିବା—

1. Copiously poured out.

୨ । ଯେଉଁ ପାତ୍ରରୁ ଜଳ ଆଦି ନିଷେଷିତ ହୋଇ ଅଜଡ଼ା

ହୋଇଥାନ୍ତି; ତୁଟା—୩ (a receptacle)

Emptied of its liquid contents.

(ଯଥା—ଅଜଡ଼ା ମାଠିଆ)

ସଂ. ବି—(ଅ + ଜଡ଼ + ଅ)—ବାଇଦକ (ଦେଖ)

Bāidhāṅka (See)

ଅଜଡ଼ା ଯିବା—ଦେ. କି—ଅଜଡ଼ା ହେବା (ଦେଖ)

Ajardā jibā Ajardā hebā (See)

ଅଜଡ଼ା ହେବା—ଦେ. କି—ଅଜାଡ଼ିବା କିମ୍ବାର କର୍ମବାଚ୍ୟରେ ଆକାର ।

Ajardā hebā ବହୁ ପରିମାଣରେ ଚଳା ହେବା—

ଜଳାହସ୍ୟ Passive form of ajardība. To be.

profusely poured out.

ଅଜଣା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାତ)—୧ । ଅଜ୍ଞାତ—

Ajanā 1. Unknown.

ଅଜାଣା ଆନୁ ଏ ଛଦ କଥା ଅଜ୍ଞ ଅଜଣା । ପିତାମହ, କୃଷିଂହ ପୁରାଣ ।

ଅଜନାବି, ୨ । ଅପରିଚିତ—2. Unacquainted.

ଅଜନାନ ୩ । ଅଜ୍ଞ—3. Ignorant.

୪ । ପ୍ରଦେଶୀ—4. Stranger.

ଅଜଥା—ସଂ. ବି—ଦଳଦିଆ ଲୁଗା; ସୃଷ୍ଟି ଯୁଥିବା—

Ajathya The yellow Jasmine

ଅଜଦଣ୍ଡୀ—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଦଣ୍ଡ + ଈ)—ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡୀ ଗୁଳ୍ମ—

Ajadandī A plant

ଅଜନ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଜନଶୂନ୍ୟ—

Ajanā 1 Destitute of men (M. W.).

୨ । ମରୁ—2. Desert (M. W.).

ସଂ. ବି (ଅ + ଜନ)—ନଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

An insignificant person (M. W.).

ଅଜନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଜ + ଅନ୍ତ; ବହୁବ୍ରୀହି)—ସ୍ବରାନ୍ତ (ଶବ୍ଦ)—

Ajanta (word) Ending in a vowel

ଅଜନ୍ତର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସଞ୍ଚିତ ?)—୧ । ଅସଞ୍ଚିତ; ଅପରିଷ୍କୃତ—

Ajantarā 1. Uncleansed; unswept.

୨ । ମଳିଆ—2 Dirty.

୩ । ଅଳିଆ—3. Full of refuse

ଅଜନ୍ତର—ଦେ. ବିଶ—ଉଜୁନ୍ତର (ଦେଖ)

Ajantari Ujunturi (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାଶଗୁଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଘ	ଞ	ଞ	ଇୟ	ଞ	ଞ

ଅଜନ୍ତା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । ବୁଦ୍ଧଶିଷ୍ୟାବିଶେଷ—1 Name of a female disciple of Buddha

୨ । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଖାନେଶ ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ତାପ୍ତୀ ନଦୀର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜୈନ ଓ ବୌଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରମଣ୍ଡିତ ଗୁମ୍ଫା-ବିଶିଷ୍ଟ ପାହାଡ଼—

2 Name of a hill containing caves with Jain and Buddhist inscriptions.

[ଦ୍ର—ଏହି ଗୁମ୍ଫାମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ପ୍ରସ୍ତରଶିଳ୍ପ ଓ ବର୍ଣ୍ଣିତା ଶୈଳିଗାନ୍ଧରେ ଖୋଦିତ ରହିଅଛି ।]

ଅଜନ୍ତୁରି—ଦେ. ବିଶ—ଉଜୁ ନୁରି (ଦେଖ)

Ajanturi Ujunturi (See)

ଅଜନ୍ତ୍ରି—ସ. ବି—ନୀଳ ପୁଷ୍ପଯୁକ୍ତ ଅତି ଲେମ୍ବୁ ଗୁଣବତ୍—

Ajantri Name of a blue flowered furry plant.

ଅଜନ୍ମା—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଜନ୍ମ, ୧ମା. ୧ବ)—

Ajanma ୧ । ଅଜ; ଜନ୍ମରହିତ—1. Birthless

୨ । ଜାରଜ -2. Illegitimate

୩ । ନୀଚଜନ୍ମଲୋଭକ—3. Low born

ଅଜନ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ମ ଅ)

Ajanya ଅଶୁଭସୂଚକ ଦୈବା ଉଦ୍ଘାତ (ଯଥା—ଭୂମିକମ୍ପ, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଜନ, ଧୂମକେତୁ, ଉଲ୍ଲାସାତ)—

Inauspicious natural calamity.

ଅଜପ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଜପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Ajapa ୧ । ଜପଦ୍ୱାରା ଅସାଧ୍ୟ—1. Not performable by the counting of beads.

୨ । କୁପାଠକ—2. Not well versed in reading; reading in a halting manner.

୩ । ଜପଗ୍ନାନ—3. Not counting beads

୪ । ଯେ ସନ୍ଧ୍ୟା ବନ୍ଦନାଦି କରେ ନାହିଁ—

4. Not performing the daily prayers

ସଂ. ବି—୧ । କୁପାଠକ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A bad or halting reader.

୨ । ଜପରହିତ ହେବାର ଭାବ—

2. State of not counting beads.

୩ । (ଅଜ + ପା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ) ଶ୍ଳଗରକ୍ଷକ—

3. A goat-herd.

୪ । ମେଷରକ୍ଷକ—4. A shepherd

ଅଜପକ—ସଂ. ବି. (ନାମ) କାଷ୍ଠଶ୍ଳେଷାଦିରକ୍ଷକ ଅୟୁର୍ବେଦୋକ୍ତ ଦୃଢ଼—

Ajapakwa ବିଶେଷ—Name of medicinal oil used as an antidote for cough.

ଅଜପତି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅଜ + ପତି)—

Ajapati ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଛେଳି—

1. An excellent goat

୨ । ମେଷବାହନ; ଅଗ୍ନି—2 The god of fire.

୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମେଷରାଶିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମଙ୍ଗଳ ଗ୍ରହ—

3 The planet Mars

ଅଜପଦ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ, ଅଜ + ପଦ)—

Ajapada ୧ । ଛେଳିର ଗୋଡ଼ -1 Leg of a goat; the leg of mutton.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ରୁଦ୍ର ବିଶେଷ—

2. Name of one of the Rudra Deities.

ଅଜପା—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଜପ ଧାତୁ + କର୍ମ ଅ + ଆ)—

Ajapā ବିନା ଜପରେ ଇଶ୍ୱରଭଜନ; ସ୍ୱାଭାବିକ ଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସ

ବହର୍ଗମନ ଓ ପ୍ରବେଶନଦ୍ୱାରା 'ହଂସ' ଇତ୍ୟାଦିର

ମନ୍ତ୍ର ଜପ । (ଏହି 'ହଂସ'ର ଅର୍ଥ ପରମାତ୍ମା ବା ଇଶ୍ୱର; ବିନା ଜପରେ ମନୁଷ୍ୟ ଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସଦ୍ୱାରା ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ଜପ କରୁଥିବାକୁ ଏହାର ନାମ ଅଜପା)—Prayer done without the counting of beads. The natural utterance of the sound Hamsah at the time of exhalation and inhalation.

[ଦ୍ର—ମନୁଷ୍ୟ ନାକପୁଡ଼ାବାଟେ ଶ୍ୱାସ ଶ୍ଳଥଳବେଳେ 'ସଃ' ଓ ଶ୍ୱାସ ପେଟ ଉତ୍ତରକୁ ନେଇବେଳେ 'ହଂ' ଏହି ଦୁଇଟି ଧ୍ୱନି ଯଥାକ୍ରମେ ହୃଦୟରୁ ବାହାରେ । ଏହି 'ହଂସ' ଓଲଟାଇଲେ 'ସୋହଂ'ର ଅର୍ଥ ପରମାତ୍ମା ବା ଇଶ୍ୱର ବା ବ୍ରହ୍ମ । ମନୁଷ୍ୟ ମୁହଁରେ ବା ଜପଦ୍ୱାରା ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ ନ କଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସଦ୍ୱାରା ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ନାମ ଜପ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହାକୁ 'ଅଜପା' 'ଅଜପା ମନ୍ତ୍ର' ବା 'ଅଜପା ଗାୟତ୍ରି' କହନ୍ତି । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବାସ୍ତୁ ସାଧନଦ୍ୱାରା ଏହି ଅଜପା ଜପକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରେ, ସେ ସିଦ୍ଧି ଲଭ କରେ । ଉତ୍କଳର ଅରୁଣାକର ଦାସ ଆଦି ସାଧକମାନେ ଏହି 'ଅଜପା ସାଧନ' ଓ ତାହାଙ୍କ 'ସଚ୍ଚିଦ୍ରାମାଧନ'କୁ 'ଶ୍ୱାସଭେଦ' ଭଜନ ନାମ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ତତ୍ତ୍ୱୋକ୍ତ ବାସ୍ତୁ ସାଧନହିଁ ଅଜପା ଜପ ।]

ତୈତ୍ତିର୍ୟ ସ୍ମୃତିରୁ ଅଜପା ଯୋଗେ ଲକ୍ଷ୍ୟ

ଶରଣରକ୍ଷଣ ସଦା ଜନେ ରୁ ସହାୟ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ଅବ ।

ସଂ. ବି. (ଅ + ଜପ + ଆ)—୧ । (ଯାହାଙ୍କୁ କେହି ଜପ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ)—ପରମାତ୍ମା—

1 The Supreme Soul

୨ । ତତ୍ତ୍ୱୋକ୍ତ ଦେବୀବିଶେଷ—

2 Name of a Tantric goddess

ଅଜପା ଗାୟତ୍ରି—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ଅଜପା + ଗାୟତ୍ରି)—

Ajapā gayatri ଅଜପା ୧. (ଦେଖ.)

Ajapā 1. (See)

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ୧ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ୧ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଚରଣ ୨ ଥର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ୨ ୩ ଥର କରନ୍ତି ବା ମାତ୍ରାୟୁକୁ ନବ ଗୋଳଲେ ଯେବେ ଏ ଗୋଳାଂଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳବାକୁ ହେବ । ଯଥା -- 'ନା'ର ୧ ମିଳିଲେ 'ନାହିଁ' ଗୋଳାବେ; 'କଥ' ୧ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଚିହ୍ନିତବେ; 'ବ୍ୟ' ୧ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଚିହ୍ନିତବେ; 'ଅଶା' ୧ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଚିହ୍ନିତବେ; 'ଅଲବତ' ୧ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚିହ୍ନିତବେ ।

ଅଜପା ଜପ— ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚର) — ଅଜପା ୧. (ଦେଖ)

Ajapā japa Ajapā 1 (See)

ଅଜପା ଜପିବା— ଦେ. କି— ୧ । ଶ୍ଵାସପ୍ରଶ୍ଵାସଦ୍ଵାରା ଉଚ୍ଚାରିତ ଅଜପା ବା

Ajapā japibā 'ହଂସ' ଧ୍ଵନିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କଠାରେ
ଅଜପା ଜପା ଲମ୍ବ ରଖିବା— 1 To mark the natural
ଅଜପା ଜପନା sound Hamsa emitted during
exhalation and inhalation

୨ । ପ୍ରାଣାୟାମଦ୍ଵାରା ବାୟୁସାଧନ କରିବା, ଯୋଗମାର୍ଗରେ
ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ଭଜନ କରିବା 2 To contemplate
the Supreme Being by breathing
exercise

ଅବଶ୍ୟା ବଳରେ, ଅମୟା ମାପରେ ଅଜପାରେ ଜପ ହେବ ବହୁଳ.

ବାଇମନ ହୋ ତୁ ତ ଅବନା ବନ । ଶ୍ଵାସରେବ ଲଜନ ।

ଅଜପାଦ— ସଂ. ବି. (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅଜ + ପାଦ; ଅଜର ପାଦ ପରି ପାଦ

Ajapāda ' ଯାହାର) — (ଜ୍ୟୋତିଷ) ପୂର୍ବାଭ୍ୟୁପଦ କକ୍ଷତ୍ର—

The 25th lunar mansion

ଅଜପା ମନ୍ତ୍ର— ସଂ. ବି (ରୂପକ) — ଅଜପା ୧ (ଦେଖ)

Ajapā mantra Ajapā 1. (See)

ଅଜର୍— ବୈଦେ. ବିଣ (ପା. ଅଜର୍; ଆ. ଅଜାବ) — ଅଭୂତ; ବିଚିତ୍ର,
Ajab ' ଅତ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ବନକ — Wonderful.

ଆଜବ (ସଥା—ଅଜବ ଜମାସା)

ଅଜବ, ଅଜୀବ

ଅଜବଜ— ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ— ୧ । ଗୋଳମାଳିଆ—

Ajabaja 1 Complicated

୨ । ଅଗଡ଼ବଗଡ଼ (ଦେଖ)

2 Agardahagarda (See)

ଅଜବଜଥ— ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ— ଅଜବଜ (ଦେଖ)

Ajabajāth Ajabaja (See)

ଅଜବୁଦ୍ଧି— ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅଜ + ବୁଦ୍ଧି) — ଶୁଣ ପରି

Ajabuddhi, ଅଜ ବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ — Foolish (like a sheep

ଅଜବୋକା— ବୈଦେ. ବିଣ (ଭୂର୍ବି-ଉଦ୍‌ବକ୍ = ମୂର୍ଖ) —

Ajabokā ୧ । ଅଭ ଓ ଭୁ— 1 Very stupid

ଅଜବୁକ୍ ୨ । ମୂର୍ଖ— 2 Dunce

ଉଜବକ

ଅଜଭକ୍ଷ— ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚର; ଏଡ଼ାକୁ ଛେଳିମାନେ ଖାଆନ୍ତି) —

Ajabhaksha ବରୁର ଗଛ - A tree—Acacia Arabica.

ଅଜମର— ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଜର + ଅମର) —

Ajamara ଅଜର ଓ ଅମର; ଅଜ୍ରାମର (ଦେଖ)

ଅଜାମର Ajrāmara (See)

ଅଜରାୟଳ

ଅଜମର— ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ— ଅଜ୍ରାମର (ଦେଖ)

Ajamari Ajrāmara (See)

ଅଜମାର— ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଜ + ମା ଧାତୁ ଗିଚ୍ = ମାରି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Ajamāra ୧ । ଶୁଣବଧକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

1 A killer of sheep

୨ । କଂସେଇ— 2. A butcher

ଅଜମୀର— ସଂ. ବି. (ନାମ) — ୧ । ଅଜମୀର, ରାଜପୁତାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜିଲ୍ଲା

Ajamīrā ଓ ନଗରବିଶେଷ— 1 Ajmeer

୨ । ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର— 2 A name of king

Judhisthira.

୩ । ସୁହୋତ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର, ରବିବେଦ ସୁକୁପ୍ରଣେତା ରବିବିଶେଷ—

3 Name of a sage; son of Suhotra.

୪ । ଦ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର— 4 Name of a prince of
ancient India

ଅଜମୀର— ସଂ. ବି. (ନାମ) — ରାଜପୁତାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜିଲ୍ଲା ଓ ନଗର—

Ajamīra Name of a district and town
in Rājputānā. N. W India

ଅଜମୋଦା— ସଂ. ବି (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅଜ + ମୋଦ + ଅ; ଶୁଣ ଭୂଲ୍ୟ

Ajamodā ଗଜ ଥିବା) — ବଣଜୁଅଣି—

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ— ଅଜଗଜ୍ଜକା, A kind of wild

ମର୍କଟୀ, ହସ୍ତିକାରଣ, ଶିଶୁମୋଦା, carraway; Apium-

ଉତ୍ତଗଜା, ବନଯମାମ, ଗନ୍ଧଦଳା, Involucratum; Seseli-

ମାୟୁଷ, ବନ୍ଧି ପାପିକା Indicum

ରାହୁଲୀ [ଦ୍ର— ଏହା ଧନ୍ୟାକାଦି ବର୍ଗର ଶାକଗୁଳ୍ମର

ଅଜମୋଦ, ଆଜୁଦ ଖରଲେମଣି ଫଳ । ଏହା ଅଜାଣ୍ଟି, ସଗୁଡ଼ଣ

ଚେ. ବାମନ ଓ ଦେବ ପୀତ୍ତାହାରକ Corrum

Roxburghianum.

ଅଜମୋଦିକା— ସଂ. ବି (ଅଜ + ମୋଦ + କ + ଅ) —

Ajamodika ଅଜମୋଦା (ଦେଖ) — Ajamodā (See)

ଅଜମ୍ବର— ଦେ. ବିଣ. — (ସଂ. ଅଜର ଓ ଅମର) — ଅଜ୍ରାମର (ଦେଖ)

Ajambara Ajrāmara (See)

ଅଜମ୍ବୁ— ସଂ. ବି. (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅ + ଜମ୍ବୁ = ଦଳ; ଯାହାର ଦାନ୍ତ ନାହିଁ) —

Ajam̐bha ୧ । ଭେକ; ବେଙ୍ଗ— 1 Frog.

(ଅଜମ୍ବା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ— 2 The sun

୩ । ଅଗ୍ନି— 3 Fire.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ— ଦନ୍ତହୀନ— Toothless

ଅଜୟ— ସଂ. ବି (ନଷ୍ଟ ଚର; ଅ + ଜୟ) —

Ajaya ୧ । ପରାଜୟ— 1. Defeat

(ଅଜୟା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । (ଅଜ = ଛେଳି + ଯା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ମେଷ-
ବାହନ) ଅଗ୍ନି— 2. Fire.

୩ । ନଦୀବିଶେଷ— 3. Name of a river.

[ଦ୍ର— ଏହା ଦନ୍ତହୀନ ବାହନ, ଛେଳିର ପୂର୍ବସ୍ଥ ପାଦାଂଶୁ ବାହାର କାଟିବା ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ଏହାରେ ମିଶିଥାନ୍ତି; ବେହୁ ବେହୁ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ୱକ୍ଷା ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	କ	କୃ

ଏହି ନାମକଲରେ ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ବେଳୁବିଲ୍ ଗ୍ରାମ ଥିବାର କହନ୍ତି ।]

* । ବିଷ୍ଣୁ—୧. ishnu

* । ଅଭିଧାନକାରବିଶେଷ—

୫. Name of a lexicographer (M. W)

ଦେ. ବି—ପୁଂ. ଲୋକଙ୍କ ନାମ—

A name given to males.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଅଜୟ—1. Invincible

୨ । ଅଜିତ; ଯାହାକୁ କେହି ଜିତି ନାହିଁ—

2. Unconquered

୩ । ଜୟସ୍ୱରୂପ; ପରାଜିତ—

୩. Vanquished; defeated

ଅଜୟଗଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଅଜିତଗଡ଼ା (ଦେଖ)

Ajayagardā Ajitagardā (See)

ଅଜୟପାଲ—ସଂ. ବି—୧ । (ସଙ୍ଗୀତ) ଭୈରବରାଗର ପୁତ୍ର—

jayapālā Name of a subtune of

Bhairaba Rāga.

(ଶୁଦ୍ଧ ଶକ୍ତିସାଗର ।)

୨ । ରାଜା ବିଶେଷ—2. Name of a king.

୩ । ଜୟପାଲ; କନକାମୃତ—3. Croton seed.

ଅଜୟା—ସଂ. ବି. (ଅଜୟ + ଆ)—୧ । ବିଜୟ, ରାଜ୍ୟ; ପିତା—

Ajayā 1 An intoxicating drink prepared from the leaves of Cannabis Indica.

୨ । ମାୟା—2. Illusion

୩ । ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ସଖୀବିଶେଷ—

3. Name of a companion of Durgā

ଅଜୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଜ ଧାତୁ + କର୍ମ ସ)—

Ajayā ଅଜୟ; ଦୁର୍ଜୟ—Invincible.

(ଅଜୟା—ଶ୍ରୀ)

ବୁଝା ହେଉ ପରାଧୀନ ଅଜୟ ସେ ଧନ

କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ବଳେ ବଳିବେ ।

ବୃଷ୍ଟିହ, ମହାଶୟର, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଜର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଜର)—

Ajara ୧ । ଜରହରଣ; ଚର ଯୁବା; ନିର୍ଜର—

(ଅଜର—ଶ୍ରୀ) 1 Ever young; possessing perpetual youth.

୨ । ଅମର—2 Immortal.

୩ । ଅବିନାଶୀ—3. Imperishable.

୪ । (ଅ + ଜ ଧାତୁ କର୍ମ. ଅ)—

ଯାହା ଖଣି କରାଯାଇ ନ ପାରେ - 4 Indigestible.

* । ଯାହା ଜାରିତ ହୋଇ ନ ଥାଏ—5 Unrefined

ସଂ. ବି. (ଅ + ଜର)—ଦେବତା—Deity

ଅଜର—ସଂ. ବିଶ. (ଅଜର + ଅ)—ଅଜରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Ajarā Feminine of Ajara.

ସଂ. ବି—୧ । ଦେବୀ—1. Goddess.

୨ । ଘୃତକୁମାରୀ ଗୁଳ୍ମ—2. Aloe.

୩ । କପିବହୁ; ବାଇତକ—3 Cowage.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜାରତ)—୧ । ଅଜାରତ; ଯାହା ଉଦ୍ଭିଦ

ରୂପେ ଜାରିତ ହୋଇ ନାହିଁ—1. Unrefined

୨ । (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଜଳଜଳା; ନିର୍ଲଜ୍ଜ—

2 Shameless

୩ । ମୂର୍ଖ—3 Dunce

୪ । ନିବୋଧ—4 Foolish

* । ଅସଭ୍ୟ—5. Uncivilised, boorish

୬ । ଅସାହୁଅ—6 Foolhardy.

୭ । ଜାରଜ—7 Bastard; baseborn; illegitimate.

ଅଜରମର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁ; ଅଜର + ଅମର)—

Ajarāmara ୧ । ନର ଓ ମୃତ୍ୟୁରହ—

1. Free from old age and death.

୨ । ଚରସ୍ଥାୟୀ—2 Everlasting.

ଅଜଲମ୍ବନ—ସଂ. ବି—ଧାତୁବିଶେଷ; ସ୍ୱରୂପ—

Ajalambana Antimony (M. W.)

ଅଜଲା—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ସଂ. ଅ + ଜାଳ)—ଯହିଁରେ ଜଳା ବା

Ajalā ଛୁଦୁ ନାହିଁ—1. Having no hole.

(ଯଥା—ଅଜଲା ପାତ୍ର)

୨ । (ସଂ. ଅ + ଜ୍ୱାଳିତ)—ଯାହା ଜଳି ନାହିଁ—

2 Inburnt.

(ଯଥା—ଅଜଲା କାଠ ।)

୩ । ଯହିଁରେ ନିଆଁ ବା ଆଲୁଅ ଲାଗି ନାହିଁ—

3 Not lighted

(ଯଥା—ଅଜଲା ବଜ୍ର ।)

ଅଜଲୋମା—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଜ + ଲୋମ, ୧ମା. ୧ବ)—

Ajalomā ବାଇତକ—Cowage.

ଅଜଶୃଙ୍ଗିକା—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଶୃଙ୍ଗିକ + ଆ)—

Ajaśṛṅgikā ୧ । ମେଣ୍ଟାଶିଂଘା ମଞ୍ଜରୀ—1. Aconite.

୨ । ବାଇତକ—2 Carpopogen pruriens; cowage.

ଅଜଶୃଙ୍ଗୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ + ଶୃଙ୍ଗୀ + ଇ)—

Ajaśṛṅgī ୧ । ଅଜଶୃଙ୍ଗିକା (ଦେଖ)

1. Ajaśṛṅgikā (See)

୨ । କକଡ଼ାଶିଂଘି (ଦେଖ)

2. Kakardāśiṅgi (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସଦୃଶ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ' ବା ' ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ' ବା ' ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାତ୍ର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାତ୍ର' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

* । ଇତୁରୁଡି (ଦେଖ)—3 Itururdi (See)

ଅକ୍ଷର—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଜସ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ର)—

Ajasra ୧ । ଅକ୍ଷରମ, ଅକ୍ଷରାନ୍ତ—

1 Incessant, continuous.

ଦେ. ବିଶ—ପ୍ରଚୁର—Copious

ଅକ୍ଷର ସ୍ୱାର୍ଥ—ସ. ବି. (ଅ = ନାହିଁ + ସ. ଜହତ୍ = ତ୍ୟାଗ ନ କରି
Ajahat swārtha + ସ୍ୱାର୍ଥ = ନିଜର ଅର୍ଥ)—

୧ । ଅଲକାରବିଶେଷ; ପୁରୁଷାର୍ଥୀ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ସମ୍ବନ୍ଧ
ରଖି ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ଶବ୍ଦ—1. A figure in
Rhetoric; using a word which
involves the meaning of another
word previously used.

(ଯଥା—ଏ ଚଉକ ଗୋରୁହାତର କାମ = ଗୋରୁ କାରିଗର
ହାତ କର୍ମିତ କାମ, ହସ୍ତୀ = ହସ୍ତୀରେଷୁ ସୈନ୍ୟ; ଅଶ୍ୱ =
ଅଶ୍ୱରେଷୁ ସୈନ୍ୟ; ରଥ = ରଥରେଷୁ ସୈନ୍ୟ ।)

ଅକ୍ଷରଲିଙ୍ଗ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ନାହିଁ + ଜହତ୍ = ତ୍ୟାଗ ନ କରି + ଲିଙ୍ଗ)—
Ajahallīṅga (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦ
ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଲିଙ୍ଗର ବିଶେଷ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ
ଆପଣାର ଆକାରକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରେ ନାହିଁ—
(grammar) A noun or adjective
which does not change its form when
added to nouns of different genders.

(ଯଥା—ରତ୍ନ—ନାଶ୍ୱରତ୍ନ; ପୁରୁଷରତ୍ନ; ବର—ନରବର,
ଯୋଗାବର; ପାଦ—କନ୍ୟାପାଦ; ବରପାଦ ।)

[ଦ୍ର—ସ. ବ୍ୟାକରଣରେ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ଯେଉଁ ଲିଙ୍ଗ ହୁଏ,
ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ଲଗିବା ବିଶେଷଣର ମଧ୍ୟ ସେହି ଲିଙ୍ଗ ହୁଏ; କିନ୍ତୁ
କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବିଶେଷ୍ୟ ବିଶେଷଣ ପ୍ରତି ଏ ନିୟମ ଖଟେ ନାହିଁ;
ସେମାନଙ୍କୁ ଅକ୍ଷରଲିଙ୍ଗ ବୋଲାଯାଏ । ଯଥା—ମୂଳ, ପାଦ, ସ୍ଥାନ,
ଆସ୍ତଦ, ପ୍ରମାଣ, ବର, ରତ୍ନ ।]

ଅଜହା—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ହା ଧାତୁ + ଅ + ଶ୍ଚା. ଅ)—
Ajahā ବାଉଛା—Cowage

ଅଜା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଚା. (ଅଜ + ଅ)—

Ajā ୧ । ମାଈ ଢେଳ—1. She goat

୨ । ମାୟା—2. Illusion; delusion

* । ଅଦ୍ୟାଶକ୍ତି; ପ୍ରକୃତି—

3. Nature; the creative energy

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଚା—ଅଜର ଶ୍ଚାଲିଙ୍ଗ—Feminine of Aja

ଦେ. ବି. ସଂ. (ସଂ. ଆର୍ଯ୍ୟ)—ପିତାମହ—

ପିତୃମହାତା Paternal grandfather.

ଅଜା, ଦାଦା ବାବୁ ଅଜା କ୍ରମେ ପାଇଛୁ ଯେଉଁ ସନ୍ଧ୍ୟା । ବୃଷସିଂହ-ମହାଭାରତ. ବନପର୍ବ ।

ନାମାୟାସ ମାତାମହ—Maternal grandfather

ଆଜା, ନାନ୍ନା ଭରଜାର ପିତା ମହାମାନର ସେ ଅଜା ।

(ଶ୍ଚା—ଅଜ; ଅଜା)

ମାଉଳା ମହାଭାରତ. ଭଦ୍ରୋଳ ।

[ଦ୍ର—ଅଜାଙ୍କ ପିତାଙ୍କୁ ଅଣଅଜା ଓ ପିତାମହଙ୍କୁ ପଣଅଜା
ବୋଲାଯାଏ ।]

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ—Chief.

ବ୍ରହ୍ମ ବିଦ୍ୟା ସବୁ ବିଦ୍ୟାର ତଳ

ବସନ୍ତନିକର ଉପରେ ଅଜା । ପ୍ରାଚୀ. ପରବେଶିତା ।

ଅଜା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଫ. ଜାୟ = ଜାଣି)—

Ajāe ୧ । ବେଜାଏ, ଅନୁପିତ—1. Improper

ଅଜାଏ ୨ । ବେଆଇନ, ଅନିୟମ—2 Illegal; wrongful.

ଅଜାୟ, ୩ । ଗରଜାଏ; ଯେଉଁ ବାକି ଧନ ଆଦାୟ ହେବାର
ବେଳା ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ—3 Unrealisable;

irrecoverable

୪ । ନିର୍ବନ, ସମ୍ପଦହୀନ—4 Poor; penniless

* । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଦେୟ ଶୁଦ୍ଧିବାକୁ ଅକ୍ଷମ—

5 Insolvent; unable to pay dues.

ଅଜାଏଜାଏ—ଦେ. ବିଶ. (ବିପରୀତ ସହଚର)—

Ajāejāe ୧ । ବେଆଇନ ଓ ଆଇନସଙ୍ଗତ (କର୍ମମାନ)—

ଅଜାୟଜାୟ 1. Illegal & legal (act).

ଅଜାୟଜାୟ ୨ । ଆଦାୟର ଅଯୋଗ୍ୟ ଓ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ—

2. Unrealisable and realisable.

ଅଜାଏଜାଏ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ (ସ. ଅ + ଜାତି; ଜାତି ଶବ୍ଦର
Ajāet ସମ୍ବଲପୁର ଉଚ୍ଚାରଣ ଜାଏଜା; ଭୁଲନା କର-ରାତି = ରାଏର
ନଦୀ = ନାଏର)—୧ । ଅଜାତିଆ; ସମାଜଚ୍ୟୁତ; ପଞ୍ଚିତ—

1. Outcaste; excommunicated;
expelled from society

୨ । ନୀଚଜାତି—2 Of low caste

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—୧ । ଅଜାତି; ନୀଚ ଜାତି—

1. Low caste.

୨ । ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର—2. Of inferior class

ଅଜାଏ ଜବରଦସ୍ତ—ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଅ + ଫା. ଜାୟ + ଫା. ଜବରଦସ୍ତ)

Ajāe jabaradast ଅନିୟମ ଓ ବଳପୂର୍ବକ କୃତ (କାର୍ଯ୍ୟ)—

ଅଜାଏ ଜବରଦସ୍ତି Wrongful and violent act; (act)

ଅଜାୟଜବରଦସ୍ତ which is illegal and accompanied
with force.

ଦେ. ବି. ବିଶ. — ବେଆଇନ ଓ ବଳପୂର୍ବକ—

Wrongfully and forcibly

ଅଜାଏ ଜବରଦସ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଫା. ଜାୟ + ଜବରଦସ୍ତି)—

Ajāe jabaradasti ବେଆଇନ ବଳପ୍ରୟୋଗ—

ଅଜାଏ ଜବରଦସ୍ତି Wrongful use of force,

ଅଜାୟ ଜବରଦସ୍ତି

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଡ	ଢ	ଣ

ବୈଦେ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ—ବେଅଇନ୍ ଓ ବଳପୂର୍ବକ—

Wrongfully and forcibly

ଅଜାଗ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—(ସଂ. ଅ + ଜାଗତ)—

Ajāga ୧ । ଅଜାଗ୍ରତ—1. Not awake.

୨ । ସ୍ୱପ୍ନ; ନିଦ୍ରା—2 Asleep; sleeping.

୩ । ଗରୁଡ଼ିଆର; ଅସାବଧାନ—

3 Not watchful; careless.

୪ । ଅଜ୍ଞାନକୃତ—4 Done unknowingly.

ଅଜାଗ ଅସାଧାରଣ ଏତେ ଶାସ୍ତ୍ର । ପ୍ରାଚୀ—ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅଜାଗର—ସଂ. ବି. (ଅଜା + ଗର)—ଭୁଙ୍ଗାର (ଦେଖ)

Ajāgara Bhṛūṅgarāja (See)

ଅଜାଗରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅସାବଧାନତାବଶତଃ—

Ajāgare 1 Uncautiously; due to carelessness

ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟ ପବନ ଶୁଣି ମୋ ଦେହରେ, ହୋଇ ନାହିଁ କି ଦାଗରେ ଅଜାଗରେ ।
କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ମହାଭାରତ-ସର୍ଗ ।

୨ । ଅଜାଗେ, ଅଜାଗତରେ, ଅଜ୍ଞାନରେ—

2 Unwillingly; unknowingly

ଅଜାଗଲସ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୀ ଚର୍ମ, ଅଜା + ଗଲ + ସ୍ତନ)—

Ajāgalastana ୧ । ଛେଳି ବେକତଳ ଦୁଇ ପାଖରେ ସ୍ତନ

(ଚର୍ମ) ପରି ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଥିବା ମାଂସପିଣ୍ଡ—

1 Teat-like hanging bits of flesh on both sides below the neck of a goat.

[ଦ୍ର—ଏହା ସ୍ତନ ପରି ଦେଖାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ସ୍ତନ୍ୟ ନ ଥାଏ ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ନ୍ୟାୟ) ଛେଳି ବେକତଳେ ଓହ୍ଲାଇଥିବା

ସ୍ତନାକାର ମାଂସପିଣ୍ଡ ପରି ଦେଖାଯୁନର ଅଥଚ ବେଦରକାଶ

ବସ୍ତୁ—2 An useless appendage

ଅଜାଗୁରୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗୁରୁ)—ଆପଣାର ଗୁରୁଙ୍କର ଗୁରୁ—

Ajāguru The preceptor of one's preceptor.

ନାଦୀଶ୍ୱର ଆହୁର ସେ ଅଜାଗୁରୁ ପୁଣି ରୁଷ୍ଟେ ହୁଅ ।

ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀଗୁରୁଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ଅଜାଗେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅଜ୍ଞାନରେ; ଅଜାଗତରେ—

Ajāge 1 Unknowingly; unwillingly.

ଅଜାଗେ ପୁଣି ଅଜାଗ ଚର୍ମ ଅଜାଗେ ।

ଶିଶୁବଳ୍ଲଭ—ଉଷା ଅଭିଳାଷ ୮୮୮ ।

୨ । ଅସାବଧାନ ଅବସ୍ଥାରେ—

2. During a state of unwatchfulness

ମରେ ଭଜାଇ ଅଜାଗେ ବସିଥିଲ ସ୍ୱପ୍ନେ ପଛେ ଭଜାଇ ବେମତ୍ତେ ।

ଭକ୍ତ—ପ୍ରେମସ୍ୱାଧୀନ ୧୧୧୫ ।

ଅଜାଗ୍ରାତ—ସଂ. ବି. (ଅଜା + ଆଗ୍ରାତ; ଛେଳିଦ୍ୱାରା ଶୁଦ୍ଧା ଯାଇଥିବା)—

Ajāghrāta ୧ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଶେଷ—

1 A kind of purificatory expiation.

[ଦ୍ର—ରଜସ୍ୱଳା ଶ୍ରୀ ଚଣ୍ଡାଳ ବା ସ୍ୱପାକକୁ ହରିଲେ ଏହି

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରି ଶୁଦ୍ଧି ଲାଭ କରେ । ଉକ୍ତ ଶ୍ରୀର ଦେହକୁ ଗୋଟିଏ

ଛେଳିଦ୍ୱାରା ଶୁଦ୍ଧାୟିତା ଏ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତର ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ ଅଟେ ।]

ଅଜାଜି—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ ଥାତୁ + ଅ + ଜ, ନିପାତନ)—କଳାଜାର—

Ajāji Black cumin seed

ଅଜାଜି—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ ଥାତୁ + ଅ + ଜ, ନିପାତନ)—

Ajāji ୧ । କଳାଜାର—1 Black cumin seed

୨ । ସଫେଦ ଜାର—2 White cumin seed.

ଅଜାଜିବ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଜା + ଆଜିବ)—

Ajājiba ୧ । ଶୁଗୋପଜାର; ଛେଳିଆ—

1 A dealer in goats.

୨ । ଛେଳି ରଖୁଥିବା—2 A goat-herd.

ଅଜାଜିବକ—ସଂ. ବି. (ଅଜାଜିବ + କ)—ଅଜାଜିବ (ଦେଖ)

Ajājibaka Ajājiba (See)

ଅଜାଡ଼—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ସର୍ଜନ)—ଅପବ୍ୟୟ—

Ajārda Squandering; waste

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଉଜାଡ଼, ଖାଲି; ଶୂନ୍ୟ—Empty.

ଅଜାଡ଼ବସ୍ତୁ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଉତ୍ସର୍ଜନ ଓ ବ୍ୟସ୍ତ)—

Ajārdabasta ୧ । ଅପବ୍ୟୟିତ, ଉଜାଡ଼ବସ୍ତୁ—

ଉଜାଡ଼ବସ୍ତୁ

1 Squandered; wasted.

ଉଜଡ଼ମସ୍ତ ୨ । ଅପବ୍ୟୟ; ବିନଷ୍ଟ—

2 Destroyed; laid waste

୩ । ବଗୁଲିଆ; ଦୁଷ୍ଟ—3 Wicked; wanton.

୪ । ଅତ୍ୟାଚାର; ହୁକୁମ୍‌ରୁଆ—

4. Predatory; oppressive.

୫ । ଗୋଲମାଲିଆ 5. Confused

୬ । ଗୋଲମାଲିଆ—6. Noisy

ଦେ. ବି. —୧ । ଅପବ୍ୟୟ—1. Squandering; waste.

୨ । ଅତ୍ୟାଚାର; ହୁକୁମ୍‌ରୁ—2. Depredation

ଅଜାଡ଼ବସ୍ତୁ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଜାଡ଼ମସ୍ତି (ଦେଖ)

Ajārdabasti Ajārdamasti (See)

ଅଜାଡ଼ବସ୍ତୁଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଜାଡ଼ମସ୍ତି (ଦେଖ)

Ajārdabastiā Ajārdamasti (See)

ଅଜାଡ଼ମସ୍ତି—ଦେ. ବିଶ୍ୱ ଓ ବି. —ଅଜାଡ଼ବସ୍ତୁ (ଦେଖ)

Ajārdamasta Ajārdabasta (See)

ଅଜାଡ଼ମସ୍ତି—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଅପବ୍ୟୟ—

Ajārdamasti 1. Squandering

ଉଜାଡ଼ବସ୍ତୁ ୨ । ଅତ୍ୟାଚାର—2. Oppressive

ଉଜଡ଼ମସ୍ତ ୩ । ହୁକୁମ୍‌ରୁଆ—3 Predatory;

laying waste.

୪ । ବିନାଶକାରୀ—4. Destroying; destructive.

ଅଜାଡ଼ମସ୍ତିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଜାଡ଼ମସ୍ତି (ଦେଖ)

Ajārdamastiā Ajārdamasti (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୁଦିତ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅଟଇ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅଟଇ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଜ୍ଞାତବା ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ବ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବପରା ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୱୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱୀ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଜ୍ଞାତବା—ଦେ. କି. ସକର୍ମକ (ସଂ ଉତ୍ସର୍ଜନ; ଉତ୍ସାର; ପ୍ରା. ଉତ୍ସାର) —
Ajārdihā ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ବହୁପରିମାଣରେ ଢାଳିବା—
ଆଜ୍ଞାତନ 1. To pour out profusely

ଉତ୍ତେଜନା, ଉତ୍ତେଜନା, ଭେଣ୍ଡା ଭେଣ୍ଡା ହିଜେ ପରଶିଲେ, ପହଞ୍ଚେ ଅଜ୍ଞାତ ।
ଉତ୍ତେଜନା, ଉତ୍ତେଜନା, ଭବେଇ ଛୁଟିରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଢାଳନା ୨ । (ଜରଳ ପଦାର୍ଥକୁ) ଉତ୍ତରିବା—2 To spill.

ନିମ୍ନକଳପ୍ରଦେ ଦେଇ ମନ, ସୁଧାଧାର ମୁଖାଧାର ତଳେ ଦେଲୁ ତ ଅଜ୍ଞାତରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଜୋରରେ ଢାଳିବା ଫୋପାଡ଼ି ଦେବା—

3 To throw down with force.

ତେବେବେଳେ ସେ ହାତକୁଳ ରକ୍ତ,

ରଥକୁ ପକାଇଲେ ରଥାଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟର ବର୍ଣ୍ଣ ।

[ଦ୍ର— ଅଜ୍ଞାତବା କ୍ରିୟାର ଅସମ୍ପାଦିକାରୂପ ସଙ୍ଗେ ଦେବା,
ପକାଇବା କ୍ରିୟା ଲାଗି ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ । ଯଥା—
ଅଜ୍ଞାତ ଦେବା, ଅଜ୍ଞାତ ପକାଇବା ।]

ଅଜ୍ଞାତ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି. ଅକର୍ମକ—୧ । ମାଡ଼ି ପଡ଼ିବା—

Ajārdi pardibā 1 To be poured in; to fall

ଆଜ୍ଞାଡ଼ିଏପଡ଼ା ପଡ଼ିଲେ ଦାବବଙ୍କ ଉପରେ ଅଜ୍ଞାତ ।

ଉତ୍ତେଜନା କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟର ବର୍ଣ୍ଣ ।

୨ । କଣ୍ଠୁଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିବା—2 To fall down on
the ground with a thump.

ସେ ସକାଶୁଁ ଶେଷ ଭରଣାଣ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଅସି ପଡ଼ିଲ ଅଜ୍ଞାତ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟର—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅଜ୍ଞାତ ହେବା—ଦେ. କି. ଅକର୍ମକ—ବହୁପରିମାଣରେ ଢାଳିହେବା—

Ajārdi hebā To be poured profusely

(ଯଥା—କାଲି ରାତିରୁ ମୁଖଲଥାସରେ ବରଷା ଅଜ୍ଞାତ ହେଉଛି ।)

ଅଜ୍ଞାତ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ ଅଜ୍ଞାନ) —

Ājāna ୧ । ମୂର୍ଖ—1. Illiterate; dunce.

ଅଜ୍ଞାନ ୨ । ଅଜ୍ଞ—2 Ignorant.

ଅଜ୍ଞାନ ରସି ଶାମ ସ୍ତେମ ଗୁଣ ସେ ଶୁଣି ନ ଥିବ,

ଅଜ୍ଞାନ ବସୁଧାରେ ଥିବ, ପଶୁରୁ ହୋଇ ଅଜ୍ଞାନ ରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

(ଅଜ୍ଞାଣୀ—ଶ୍ରୀ) ୩ । ଅନଭିଜ୍ଞ—3. Inexperienced.

୪ । ନିବୋଧ—4 Foolish

୫ । ଅଜ୍ଞାତ—5. Unknown

ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଗୋରେଖ ସିଦ୍ଧପୁରୁଷଙ୍କର ଜନିତ ଶିଷ୍ୟ—

Name of a disciple of Gorekha

ଅଜ୍ଞାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାନ, ଅଜ୍ଞାତ) —୧ । ଯେ ଜାଣି ନ

Ajānata ୧ । ଅଜ୍ଞ—1. Unknowing.

ଅଜ୍ଞାତ ୨ । ଅଜ୍ଞ—2 Ignorant

ଅଜ୍ଞାନ ୩ । ଅଜ୍ଞାତ; ଅଜ୍ଞାତ—3. Unknown.

ଅଜ୍ଞାନ ୪ । ଅଜ୍ଞାତ; ଅପରିଚିତ—4. Strange;
unacquainted.

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଜ୍ଞାତରୂପେ—1 Incognito.

୨ । ନ ଜାଣିକରି—2. Unknowingly;

unconsciously

ଅଜ୍ଞାତ—ପଦ୍ୟ କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାତ)—ଅଜ୍ଞାତରେ—

Ajānate Without one's knowledge

ପାହୁଗଲ ବଢ଼ିବାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଜ୍ଞାତେ । ମଧୁସୂଦନ—ଉତ୍ତରାବମତର ।

ଅଜ୍ଞାତ—ଦେ. ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ—ଅଜ୍ଞାତ (ଦେଖ)

Ajānanta Ajānata (See)

ଅଜ୍ଞାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାନ) —ଅଜ୍ଞାତ (ଦେଖ)

Ajānanta Ajānata (See)

ଅଜ୍ଞାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅଜ୍ଞ—Ignorant

Ajānibāra ୨ । ଅନଭିଜ୍ଞ—2 Inexperienced

(ବିପରୀତ—ଜାଣିବାର) (ଯଥା—ତୁ ଆସି ପକର ବରଷର ହେଲୁଣି,
ତୁ ଅଜ୍ଞାତ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଅବୁଝା ହେଲେ ଆଉ କାହାକୁ
କହିବା ?)

ଅଜ୍ଞାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଜ୍ଞାତ (ଦେଖ)

Ajānibāra Ajānibāra (See)

ଅଜ୍ଞାତ ଚମ୍ପା—ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି ବା ପରିହାସ; ଶ୍ରୀଲେଳାକ
Ajānī champā ପ୍ରଭ ପ୍ରୟୁକ୍ତ) —ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ ଜାଣି

କରି ନ ଜାଣିଲେ ପରି ବାହାକା କରେ ବା ଦେଖାଇ ହୁଏ—

(Ironical) A woman who feigns
ignorance of any matter.

(ଯଥା—ଘରଭିତରେ ଏତେ ନଟ ଲାଗିଲା, ଏ ଅଜ୍ଞାତ ଚମ୍ପା କିଛି
ଜାଣିଲା ନାହିଁ ।)

ଅଜ୍ଞାତ—ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓ ପଦ୍ୟ. ବିଶ—ଅଜ୍ଞାତ (ଦେଖ)

Ajānuta Ajānata (See)

ଯୋଏ ମୋ ବାଳୁକ, ଅଜ୍ଞ ଅଜ୍ଞାତ

ମାରି କି ଯଶ ଦୁରୁର ହେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ବିଷୟସମ୍ବଳ ।

ଅଜାତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଜାତ) —

Ajāta ୧ । ଅଜ; ଜନ୍ମରହୁତ—1 Birthless.

(ଅଜାତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ଜନ୍ମି ନାହିଁ—2. Unborn.

ଅଜାତଦନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଜାତ + ଦନ୍ତ) —

Ajādadanta ୧ । ଯେଉଁ ବାଲକର ଦାନ୍ତ ଉଠି ନାହିଁ—

(ଅଜାତଦନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1. (boy) Who has not yet
teethed.

୨ । ଦନ୍ତହୀନ—2 Toothless

ଅଜାତନଗର—ସଂ. ବି. (ଅଜାତ + ନଗର) —ସମ୍ବର—

Ajātanagari The abode of the god of Death

ଅଜାତଶତ୍ରୁ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜାତ + ଶତ୍ରୁ; ଯାହାର

Ajātasatru କେହି ଶତ୍ରୁ ଜାତ ହୋଇ ନାହିଁ) —

୧ । ଯୁଦ୍ଧଶୂଳ ନାମ—1. A name of

Judhisthira.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଲ୍' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉଁ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅଁ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ଣ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

ଅଜାନଗା The place on the roof of a mosque from which the muajjan calls the Mohammedans to prayer.

ଅଜାନ୍ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି (ଅ—ଅଜାନ୍ + ସ. ଦା ଧାତୁ)—ମସଜିଦର
Ajān debā ଶୁଭ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ (ମୁଆଜ୍ଜିନ୍) ଦିନ
ଆଜାନ ଦେଓୟା ମଧ୍ୟରେ ୫ ଥର ନମାଜ କରିବାପାଇଁ ମୁସଲମାନଙ୍କୁ

ଅଜାନ ଦିନା ବଡ଼ ପାଞ୍ଜି କରି ଜାଣିବା—
To call the Mohammedans to prayer at five fixed times of the day from the roof of a mosque

ଅଜାନତଃ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ସ. ଅଜ୍ଞାନତଃ ର ଅଶୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର)—

Ajānatah ୧ । ଅଜ୍ଞାନତଃ, ନ ଜାଣି; ଅଜ୍ଞାତଭାବରେ—

ଅଜାନତଃ 1. Unknowingly; unconsciously.

ଅନଜାନ (ଯଥା—ମୁଁ ଅଜାନତଃ ଏ କର୍ମ କରିଅଛି ।)

୨ । ଅଜ୍ଞତାପ୍ରୟୁକ୍ତ—2 Ignorantly

[ଦ୍ର—ଅଜ୍ଞାନତଃ ସ୍ଥାନରେ ଭୁଲ୍ କ୍ରମେ ଶିକ୍ଷିତମାନେ ଅଜାନତଃ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଦେଖାଯାଏ; ଏ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ବଙ୍ଗଳାରେ ଦେଖାଯାଏ ।]

ଅଜାନି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି—ଜୁଆଣି (ଦେଖ)

Ajāni Juāni See)

ଅଜାନେୟା—ସଂ. ବି. (ଅଜ + ଅ + ନା ଧାତୁ + କର୍ମ୍ମ ଯ) —ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଯୋଡ଼ା;

Ajāneya ଜାତିଆ ଯୋଡ଼ା (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—

An excellent horse; a horse of good breed.

ଅଜାମର—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜର + ଅମର)—

Ajāmara ୧ । ଅଜର ଓ ଅମର; ଅଜରମର—

ଅଜାମର 1. Having no old age nor death.

ଅଜର ଅମର ୨ । ଅସ୍ତୟ— 2. Undecaying.

୩ । ଅବିନଶ୍ଯ—3. Indestructible.

୪ । ଚିରସ୍ଥାୟୀ—4. Permanent; eternal.

ଅଜାମରି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ (ସଂ. ଅଜର + ଅମର)—

Ajāmari ଅଜାମର (ଦେଖ)

Ajāmara (See)

ଅଜାମିଲ—ଦେ. ବି—୧ । ପୁରୁଷବର୍ଣ୍ଣିତ କାନ୍ୟକୁଳବାସୀ ପାପୀବିଶେଷ;

Ajāmila ଏ ଅବାଳ ପାପୀ ଓ ଦୁର୍ବଶ୍ଚର ଥିଲା । କେବେ ହେଲେ

ଅଜାମିଲ ନାରାୟଣଙ୍କ ନାମ ଧରି ନ ଥିଲା; ଏହାର ପୁଅର ନାମ

ଅଜାମିଲ ନାରାୟଣ ଥିଲା । ମଲ୍ଲବେଳେ ଏ ପୁଅକୁ ଜାଣିଲା । ଏ

ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ 'ନାରାୟଣ' ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ

କରିବାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବୈକୁଣ୍ଠକୁ ଗଲା—

1 Name of a sinner.

ଅଜାମିଲ ଜଣ ସେଇ ଥିଲା ପାପୀକର ।

ନାରାୟଣ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବରୁ କଲେ । ପାତାମରୁ ନୃସିଂହ ପୁରୁଷ ।

କାନ୍ୟକୁଳ ନାମେ ଦେଶ

ଅଜାମିଲର ଇହ ବାସ । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ୫ମ ।

୨ । ଅଜାମିରବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. An inhabitant of Ajmere.

ଅସ୍ତବ୍ଧ ଅଜାମିଲେ ଘାଣ୍ଟି ମନ୍ତ୍ର ହେଲେ । ରାଧାନାଥ—ମହାଶାସ୍ତ୍ର ।

ଅଜାମ୍ବର—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅଜାମର (ଦେଖ)

Ajāmbara Ajāmara (See)

ଅଜାମ୍ବରି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଜାମର (ଦେଖ)

Ajāmbari Ajāmara (See)

ଅଜାମ୍ବିଲ—ପ୍ରା. ବି—ଅଜାମିଲ (ଦେଖ)

Ajāmbila Ajāmila See)

ଅଜାୟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅଜାଏ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Ajāya(etc) Ajāe (etc) (See)

ଅଜାଲ—ଦେ. ବି—ଅଜ୍ଞାଲ (ଦେଖ)

Ajāla Ajhāla (See)

ଅଜାଶଶୁର—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଅଜାଶୁର (ଦେଖ)

Ajāśasura Ajāśura (See)

ଅଜାଶୁର—ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ସଂ. ଅର୍ଯ୍ୟ + ଶଶୁର)—

Ajāśura ୧ । ଅପଣା ସ୍ୱାମୀ ବା ଶ୍ୱଶୁର ମାତାମହ—

ନାନୀଶଞ୍ଜର 1 Maternal grandfather of one's husband or wife

[ଦ୍ର—ଅପଣା ସ୍ୱାମୀ ବା ଶ୍ୱଶୁର ପିତାମହଙ୍କୁ ଗୋସେଇଁ ଶଶୁର ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅଜାହର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଘା. ଜାହାର)—

Ajāhir ୧ । ଅଦମନୟ; ଅଦମ୍ୟ, ଅଶାସ୍ୟ—

ଅଜାହୀର 1 Ungovernable; unruly.

ଅଜାହୀର ୨ । ଅଶାସିତ—2. Unruled.

ଅଜାହର—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ସ. ଅ. + ଘା. + ଜାହାର)—ଅଜାହର (ଦେଖ)

Ajāhira 1. Ajāhir (See)

ଅଜାହୀରା ୨ । (ସ. ଅ + ଅ. ଜାହାର; ଜାହାର = ପ୍ରକାଶିତ)—

ଅଜାହୀରା ଅପ୍ରକାଶିତ; ଅପ୍ରକାଶିତ; ଗୁପ୍ତ—

2. Unpublished; secret

୩ । ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ; ଗୋପନୀୟ—3. Unpublishable.

ଅଜାହରି—ଦେ. ବିଶ—ଅଜାହର (ଦେଖ)

Ajāhiri Ajāhir (See)

ଅଜି—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ୍ମ. ଇ)—

Aji ୧ । ତେଜଃ, ପ୍ରଭ—1. Glamour

୨ । ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ—2 Brightness

ଦେ. ବି. (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ୱା.) (ଯେ ଜାଏ ନାହିଁ; ସଂ. ଅଜାକ)—

୧ । ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନିଧିବା ନାମ—1. A name given to children whose elders have died before their birth.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅଜିଶନ୍ତା—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଜେତା)—

Ajinantā ଅଜେତା; ହାରୁଅ; ଯେ ଖେଳରେ ବା ଯୁଦ୍ଧରେ ହେବେ ଜାରିଯାଏ—Sustaining defeat; one who does not win

ଅଜିଶା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସଂ. ଅଜେୟ)—

Ajina ଅଜେୟ—1 Invincible; unconquerable.
୨ । (ସଂ. ଅଜିତ) ଅଜିତ—2 Unconquered

ଅଜିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଜି ଧାତୁ + କର୍ମ ଇ)—

Ajita ୧ । ଅପରାଜିତ, ଯାହାକୁ କେହି ଜିତି ନାହିଁ—
(ଅଜିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Unconquered; unvanquished.
୨ । ଅଜେୟ—2 Invincible

ସଂ. ବି—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1 God Bishnu

୨ । ଶିବ—2. God Śiba.

୩ । ବୁଦ୍ଧଦେବ—3. The Buddha.

୪ । ଗୁରୁ ଗ୍ରହ—4. The planet Mercury.

୫ । ବିଷାକ୍ତ ମୂଷିକ—5 A poisonous mouse

୬ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମନ୍ଦନ୍ତରର ସପ୍ତର୍ଷି ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—

6 One of the 7 sages of the 14th Manwantara.

୭ । ଜୈନ ଅର୍ଦ୍ଧଜ ବା ଋଷିବିଶେଷ—

7. Name of a Jain sage.

୮ । ମୈତ୍ରେୟ ବା ଭବିଷ୍ୟତ ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ—

8. Sage Maitreya or a future Buddha.

ଅଜିତଗଡ଼—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମଧ୍ୟଭାରତ ବୁଦ୍ଧଲେଖଣର ଐତିହାସିକ
Ajitagarda ଦୁର୍ଗ—Name of a historic fort in central India.

[ଦ୍ର—ପ୍ରାଚୀନ ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜୈନ ଜାତୀୟ ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଅବ୍ୟାପି ଏଠାରେ ବିଦ୍ୟମାନ ।]

ଅଜିତନାଥ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜୈନମାନଙ୍କ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରରାଜ ନାମ
Ajitanātha (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)—

Name of the 2nd Tīrthāṅkara of the Jains.

ଅଜିତପୁର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମଧ୍ୟଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ ସମ୍ଭବିମନ୍ତ ନଗର—
Ajitapura Name of a historic city in central India.

[ଦ୍ର—ଗୀନ ପରବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍‌ସାଂ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଅସିଲ ବେଳେ ଏ ନଗର ସମ୍ଭବିମନ୍ତ ଥିଲା ।]

ଅଜିତବଳା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜୈନ ଅଜିତ ନାମକ ଅର୍ଦ୍ଧଜଙ୍କ ଅଜ୍ଞା
Ajitabala ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଜୈନ ଦେବତା
ବିଶେଷ—Name of a Jain Deity.

ଅଜିତବିକ୍ରମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜିତ + ବିକ୍ରମ)—

Ajitabikrama ଯାହାଙ୍କୁ ବିକ୍ରମରେ କେହି ଜିତି ନାହିଁ—
(ଅଜିତବିକ୍ରମା—ସ୍ତ୍ରୀ) Of invincible prowess.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଦ୍ଵିତୀୟ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କ ନାମ—A name of Chandragupta the second.

ଅଜିତସିଂହ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ବରଗଡ଼ର
Ajitasimha ପ୍ରାଚୀନ ରାଜା (ଏ ସମ୍ବଲପୁର ନଗର ବସାଉଥିଲେ)—

1 Name of the founder of the town of Sambalpur, king of Baragarda.

୨ । ରାଜସ୍ଥାନର ଜନୈକ ରାଜା—

2. Name of a king of Rājasthāna

ଅଜିତା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଜିତ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଅଜିତର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Ajita Feminine of Ajita

ସଂ. ବି—ଭାଦ୍ରବ କୃଷ୍ଣ (ବଦ) ଏକାଦଶୀ (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)—
The 11th day of the dark fortnight of the month of Bhādraba.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସଂ. ଅଜିତ) ଅଜିତ—1. Unconquered.

୨ । ଅଜେୟ—2. Invincible.

୩ । ଅଜୟି—3. Sustaining defeat

ଅଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜିତ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—

Ajitendriya ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ବଶୀଭୂତ କରି ନାହିଁ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—
(ଅଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) ପରାୟଣ—Sensual; of unsubdued passions.

ଅଜିନ—ସଂ. ବି. (ଅଜି ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଇନ)—

Ajina ୧ । ମୃଗ ଛାଲ; ମୃଗ ଚର୍ମ—1. The hide of deer.

୨ । ପଶୁ ଚର୍ମ; ଚମଡ଼ା—2. Hide; leather.

୩ । ଶ୍ଵେତ ଲାଗିଥିବା ମୃଗ ବା ବ୍ୟାଘ୍ରର ଛାଲ—

3 The hairy skin of a deer or a tiger (M. W.)

ଅଜିନପତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜିନ + ପତ୍ର + ଅ; ଚର୍ମ ପରି ପତ୍ର

Ajinapatrā ଯାହାର)—

୧ । ଗେମିଣି—1 House bat

୨ । ବାତୁଡ଼—2 Bat.

ଅଜିନପତ୍ରିକା—ସଂ. ବି. (ଅଜିନ + ପତ୍ର + କ + ଅ)—

Ajinapatrikā ଅଜିନପତ୍ରା (ଦେଖ)

Ajinapatrā (See)

ଅଜିନପତ୍ରି—ସଂ. ବି. (ଅଜିନ + ପତ୍ର + ଇନ ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ajinapatri ଅଜିନପତ୍ରା (ଦେଖ)

Ajinapatrā (See)

ଅଜିନଯୋନି—ସଂ. ବି. (ଯୁକ୍ତ ବଚ୍ଚ; ଅଜିନ + ଯୋନି = ଭୃଶ୍ଚରାଣ)—

Ajinajoni ୧ । ମୃଗ; ହରିଣ—1. Deer; antelope.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୁନ୍ଦର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୋଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଉ' ନ ଲିଖିଲେ 'ଗାଉଁ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲଗା' ଦେଖିବେ ।

୨ । କୃଷ୍ଣାଜିନ ମୃଗ; କଳା ବାହୁଡ଼ିଆ—

2 The spotted deer.

ଅଜିନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଜାଣି)—

Ajinna

ଅଜାଣି, ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅପଚୟ—

ଅଜିନ

Indigestion.

ଅଜିରନ

ଅଜିର—ସଂ. ବି. (ଅଜ ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ଇର)—

Ajira ୧ । ଅଗଣା, ପ୍ରାଙ୍ଗଣ—1 Courtyard

ଜୀବରକ୍ଷାକୁ କାରଣ ସେ ଅଜର ମାନକ ଲବ୍ଧି ହେବ ।

ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରମେୟଧାତୁ ୧୨/୧୪ ।

୨ । ମଳ୍ଲଭୂମି—2. A stage for wrestling

୩ । ଶରୀର; ଦେହ—3. Body

୪ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ବସ୍ତୁ—4 Matter, any object of sense

୫ । ବାୟୁ; ପବନ—5. The air.

୬ । ଭେକ; ବେଙ୍ଗ—6 Frog.

ଅଜିରନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଜାଣି; ଭୂଲ—ହୁ. ଅଜାରନ୍)—

Ajiran ଅଜାଣି; ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଅପଚୟ—Indigestion

ଅଜିରବତୀ—ଦେ. ବି (ନାମ)—ପ୍ରାଚୀନ ନଦୀବିଶେଷ

Ajirabati (ଶ୍ରୀବତ୍ସ ନଗରୀ ଏହା କୂଳରେ ଥିଲା)—

Name of a river. (M. W.).

ଅଜିରା—ସଂ. ବି. (ଅଜିର + ଆ)—୧ । ଦୁର୍ଗା; ଗଣ୍ଡା—

Ajira 1. A name of goddess Durgā.

୨ । ନଦୀବିଶେଷ—2. Name of a river (M.W.).

ଅଜିହ୍ବା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଜିହ୍ବା)—

Ajihwa ୧ । ଜିହ୍ବାହୀନ—1. Having no tongue

(ଅଜିହ୍ବା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି ପୁଂ—ବେଙ୍ଗ—Frog

ଅଜିହ୍ମା—ସଂ. ବିଶ. (ନଞ୍ଜ ଚର; ଅ + ଜିହ୍ମ)—

Ajihma ଅବକ; ସରଳ; ସିଧା—

Straight; not curved.

ଅଜିହ୍ମଗା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜିହ୍ମ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ajihmaga ସରଳଗାମୀ; ସେ ଯିବାରେ ଯାଏ—

(ଅଜିହ୍ମଗା—ଶ୍ରୀ) Straight-coursed; moving in a straight line.

ସଂ. ବି—ଶର, ବାଣ—Arrow.

ଅଜିଗର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି (ନାମ)—ରୂଷିବିଶେଷ; ଶୂନ୍ୟଶେଷ ରୂଷିକ ପିତା—

Ajigartta Name of a Sage.

[ଦ୍ର—ଶ୍ରୀ. ଦୂରସ୍ମର ୧୦୦ ଟି ଗାଥା ଦେଇ ଏ ବାଳକ ଥିଲା—

ବେଳେ ଏହାକୁ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର ସେହିତାସ ବଦଳରେ ଏହାକୁ ବରୁଣଙ୍କଠାରେ ବଳ ଦେବାକୁ ବସିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଏ ପୁଣିହାସି ବରୁଣଙ୍କୁ ସମୁଦ୍ର କରକାରୁ ବରୁଣ ଏହାକୁ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ।]

ଅଜିବା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଜୀବ)—୧ । ଜୀବହୀନ; ମୃତ—1 Dead.

Ajiba

୨ । ଅଚେତନ, ଜର୍ଜୀବ—

2 Lifeless; inanimate.

୩ । ଅବସନ୍ନ—3 Withered

ସଂ. ବି—ଶବ୍ଦ; ମୃତ୍ୟୁ—Dead body

ଦେ ବି—୧ । ଜର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁ—1. Inanimate object

ସମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସବସ୍ତାବେ, ଜୀବ ଅଜୀବ ଠିକ୍ ଶୂନ୍ୟ ।

ଭୂପଦ ପ୍ରମେୟଧାତୁ ।

ପୁଂ.—୨ । ଅପରିଥିଶିକ୍ ନାମ—

2 A name given to a child whose elder died before his birth.

ଅଜିବା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ + ଜୀବ)—

Ajiba ୧ । ଜର୍ଜୀବ—1 Lifeless

ନିର୍ଜୀବ ୨ । ମୃତପ୍ରାୟ—3 Withered; decadent.

ନିର୍ଜୀବ ୩ । ଅତି ଦୁବଳ ଓ ଶୀର୍ଣ୍ଣ—3. Weakling; very weak and emaciated.

ଅଜିର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଜୀର୍ଣ)—୧ । ଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ପରିପାକ ହୋଇ ନ

Ajirna ଥିବା (ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ)—1 Undigested (food).

୨ । ଯାହା ପୁରୁଣା ନୁହେଁ—2 Not old.

୩ । ଯାହା ପୁରୁଣା ହେବାକୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇ ନାହିଁ—

3. Not worn-out.

୪ । ଯାହା କ୍ଷୟଗ୍ରାସ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—4 Undecayed.

୫ । ନୂତନ, ନୂଆ; ତଟକା—5. New; fresh

ସଂ. ବି—୧ । ଭୂକ୍ତଦ୍ରବ୍ୟର ଅପରିପାକ; ବଦହଜମୀ—

1 Indigestion; acidity.

୨ । ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ନ ହେବା ଜନିତ ରୋଗ—

2. Dyspepsia.

[ଦ୍ର—ଆୟୁର୍ବେଦରେ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗ ଛଅ ପ୍ରକାର; ଯଥା—

୧. ଅମାଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯହିଁରେ ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ କିଛି ଆଇ ଝାଡ଼ା ବା ବାନ୍ତିରେ ବାହାରେ । ୨. ବିଦସ୍ତାଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯହିଁରେ ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପେଟରେ ଜଳିଯାଏ । ୩. ବିଷ୍ମାଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯହିଁରେ ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଟାଣୁଆ ଓ ଗୋଟାଳିଆ ବାକି କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧ ହୁଏ । ୪. ରସଶେଷଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯହିଁରେ ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଣି ପରି ଭରଳ ହୋଇଯାଏ । ୫. ଦିନପାକା ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯହିଁରେ ଭୂକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପେଟରେ ସେହିପରି ରହେ ଓ ଯୁଧା ହୁଏ ନାହିଁ । ୬. ପ୍ରକୃତ୍ୟାଜୀର୍ଣ୍ଣ ବା ସାମାନ୍ୟଜୀର୍ଣ୍ଣ—ଯେତକ ପରିମାଣରେ ଖାଦ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରେ, ତହିଁରୁ ବେଶି ଖାଇବା ଯୋଗୁଁ ଜନ୍ମିବା ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ । (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)]

ଅଜିର୍ଣ୍ଣହାକୁଟି—ଦେ. ବି.—ଖଇଡ଼ାକୁଟି; ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁଁ ମୁହଁ ବାଟେ

Ajirnahakuti ଭୂକା ହାକୁଟି; ଅମିଳ ହାକୁଟି—Acid-belching due to indigestion.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅଜ୍ଞତ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ ; ଯାହା ଯୋଡ଼ା ଯାଇ ନାହିଁ)—

Ajñata ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅଖଣ୍ଡିତ—Entire; whole.

ଅଜ୍ଞତ ଅବାଧ ସେ ସବୁଦିନ ଆଇ ଜଳେ । ସାରଳା ମହାବରତ, ସ୍ୱପ୍ନ ।

ଅଜୁର—ବୈଦେ. ବି (ଅ.)—ସବାର ଓ ଭର ଅଦି ବୋହୁବା

Ajur ପାଇଁ ଗଉଡ଼ମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ମୂଲ—Wages paid

ଅଜୁର to bearers of a palkey or load

ଅଜୁହାତ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା.)—ଉଜୁହାତ (ଦେଖ)

Ajuhāt Ujuhāt (See)

ଅଜେୟ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଜେୟ)—ଯାହାକୁ ଜୟ କରାଯାଇ ନ

Ajeya ପାରେ—Unconquerable; invincible.

(ଅଜେୟ—ଶ୍ରୀ)

ଅଜେଶ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଜ + ଶେଶ)—ମେଷ ଗଣିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ

Ajēśa ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ—The planet Mars

ଅଜୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ)—

Ajorḍa ୧ । ଅଯୁକ୍ତ; ଯାହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୋଡ଼ା

ଅଜୋଡ଼ା ହୋଇ ନାହିଁ—

अजोः, विजोः 1. Unjoined.

୨ । ବିଜୋଡ଼; ଯାହା ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ନୁହେଁ—

2. Not in pairs.

୩ । ଅଯୁଗ୍ମ (ଗଣି)—3. Odd (number).

ଅଜୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଅଜୋଡ଼ା (ଦେଖ)

Ajorḍa (See)

ଅଜୁକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅର୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଉକ + ଶ୍ରୀ ଅ; ଯେଉଁ

Ajjukā ଶ୍ଳିଷ୍ଟକ ଧନାଦି ଅର୍ଜନ କରେ)—

୧ । (ନାଟ୍ୟାଳୟ) ବେଶ୍ୟା—1 (Stage-parlance)

A prostitute; a courtesan.

୨ । ନଟି—2. Actress.

ଅଜ୍ଞତା—ସଂ. ବି—ଭୁଲ୍ ଅର୍ଥଲା (ଦେଖ)

Ajjhatā Bhuiṇāñṇā (See)

ଅଜ୍ଞା—ସଂ. ବି.—ଜଳନ୍ତା କୋଇଲା—

Ajjhala Burning coal (M.W.)

ଅଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଜ୍ଞା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ajñā ୧ । ଯେ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ; ମୂର୍ଖ—

(ଅଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) 1. Ignorant.

(ଅଜ୍ଞତା—ବି) ୨ । ଅନୁଭବୀ—2. Inexperienced

୩ । ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—3. Unconscious.

୪ । ଅଜ୍ଞାନ—4. Unwise.

୫ । ନିବୋଧ—5. Stupid.

ଅଜ୍ଞତା—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ଞ + ଶବ୍ଦ. ତା)—

Ajñatā ୧ । ମୂର୍ଖପଣ—1. Ignorance.

୨ । ଅନାବୁଧି—2. Stupidity.

ଅଜ୍ଞତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଜ୍ଞାତ)—୧ । ଅବିଦିତ; ଅଜଣା—

Ajñāta 1. Unknown; unaware.

(ଅଜ୍ଞତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ—2. Uncertain.

୩ । ଅପ୍ରକାଶିତ—3. Unpublished.

୪ । ଗୁପ୍ତ—4. Secret.

ସ୍ୱାଭାବେ ଅଜ୍ଞତ ବସ୍ତୁର ଅବଦୃଶ୍ୟ । ସାରଳା ମହାବରତ, ବସନ୍ତ ।

୫ । ଅଚିହ୍ନିତ; ଅପରିଚିତ—5. Unacquainted.

୬ । ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—

6 Unassignable.

ଅଜ୍ଞତକୁଳଶୀଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ୍ଞତ + କୁଳଶୀଳ)—

Ajñātakulāśīla ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ବଂଶ ଓ ଅଚରଣ

(ଅଜ୍ଞତକୁଳଶୀଳ—ଶ୍ରୀ) ପୂର୍ବରୁ ଜଣା ନ ଥାଏ—

Of unknown antecedents; whose

lineage and character are not known.

ଅଜ୍ଞତନାମା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ୍ଞତ + ନାମା)—

Ajñātanāmā ୧ମା. ୧ବ.)—

୧ । ଯାହାର ନାମ କେହି ଜାଣେ ନାହିଁ—

1. Whose name is not known.

୨ । ବେନାମୀ—2. Anonymous.

୩ । ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ—3. Not famous.

ଅଜ୍ଞତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞତ)—ଅଜ୍ଞତ—Unknown

Ajñātab (ଯଥା—ମତେ ଅମୃତ ବିଷୟ ଅଜ୍ଞତ ।)

ଅଜ୍ଞତ ବନବାସ . ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅଜ୍ଞତ + ବନବାସ)—

Ajñāta banabāsa ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବନବାସ; ଯେଉଁ ବନବାସୀ

ବ୍ୟକ୍ତିର ରହବା ସ୍ଥାନର ଠିକଣା ଅନ୍ୟ ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ—

Residence in the forest about the parti-

culars of which the public remain

ignorant

[ଦ୍ର—ପାଣ୍ଡବ ଭ୍ରାତାମାନେ ବାର ବର୍ଷ ବନବାସ କରିବେ ଓ ତହିଁ

ପରେ ଏକବର୍ଷ କାଳ ସେମାନେ କେଉଁଠାରେ ରହିବେ, ତାହା କେହି

ଜାଣିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନ ସତ୍ତ୍ୱେ କରଥିଲେ ।]

ଅଜ୍ଞତବାସ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଲୁପ୍ତ କରି ରହିବା; କାହାର ଜାଣି

Ajñātabāsa ନ ପାରବା ସ୍ଥାନରେ ବନବାସ ।

Residence in an unknown place.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି) ଯେଉଁ ଲୋକର ରହବା ସ୍ଥାନର ଠିକଣା

ଅନ୍ୟ କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ—Whose dwelling

or address is unknown.

ଅଜ୍ଞତଯୌବନ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଜ୍ଞତ + ଯୌବନ)—

Ajñātajaubanā ଅ)—ଯେଉଁ ନାୟିକା ଜଣେ ଯୌବନ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୁଝିବେ ଯେ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମନା ଏକ । ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମନା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତୀତ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯେ ଘୋଷଣା କରେ, ସେବେ ଏ ଘୋଷଣାରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଇ’ ଘୋଷଣା; ‘ବଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବଥ’ ଘୋଷଣା; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଘୋଷଣା; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଘୋଷଣା, ‘ଅଲକ୍ଷ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ’ ଘୋଷଣା ।

ଉପସ୍ଥିତ ହେବା କଥା ଜାଣି ନ ଥାଏ—(ମୁଣ୍ଡା ନାୟିକା-
କର ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ)—(a girl) Who
does not know that she has attained
youth

ଅଜ୍ଞାନସାର—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଜ୍ଞାନସାର)—ଅଗୋଚର Unknown;
Ajñātasāra without the knowledge of

ଅଜ୍ଞାତା—ସଂ. ବିଣ.—୧ । ସ୍ତ୍ରୀ (ଅଜ୍ଞାତ + ଅ)—ଅଜ୍ଞାତର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Ajñātā Feminine of Ajñāta

୨ । ପୁଂ. (ଅ + ଜ୍ଞାତ; ୧ମା. ୧ବ.)—ଅଜ୍ଞ—

(ଅଜ୍ଞାତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 2 Ignorant

୩ । ପୁଂ.—ସେ ଜ୍ଞାନ ନୁହେଁ—3 Unwise.

ଅଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍, ଅ + ଜ୍ଞାନ)—୧ । ଜ୍ଞାନର ଅଭାବ—

Ajñāna 1 Noncognisance; want of
ଅଜ୍ଞାନ knowledge

ଅଜ୍ଞାନ ୨ । ମୂର୍ଖତା; ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟତା—2 Ignorance

୩ । ନିବୋଧପଣ; ଅନାଦିପଣ—3 Stupidity.

୪ । ଅଚେତନ୍ୟ—4. Unconsciousness.

୫ । ଅବିଦ୍ୟା, ମାୟା—5. False knowledge;
delusion; spiritual ignorance.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—୧ । ଜ୍ଞାନହୀନ—1 Ignorant

(ଅଜ୍ଞାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସେ ଜ୍ଞାନ ନୁହେଁ—2. Unwise.

(ଅଜ୍ଞାନତା—ବି) ୩ । ଅଚେତନ—3 Lifeless, inanimate.

୪ । ଚେତନ୍ୟଶୂନ୍ୟ, ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—

4. Senseless; unconscious

୫ । ମୂର୍ଖ—5 Illiterate

୬ । ଯେଉଁ ଶିଶୁର ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମି ନାହିଁ—6 (a child)

Who has not attained discretion
or intelligence

ଦେ. ବିଣ.—୧ । ହିତାହିତ ବିବେଚନାଶୂନ୍ୟ—

1. Incapable of distinguishing the
good from the bad

୨ । ଅବିଚାର; ଅବିବେଚକ—2 Inconsiderate

୩ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—3 Devoid of the sense
of duty

ବିବିଚର, ମନବାଞ୍ଛା ହୋଇଲେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ବୋଲେ ବିଶି ସମ୍ପଦ ପାଇ ଅଜ୍ଞାନ ।

ବିଶ୍ୱାସାଥ. ବିଚିତ୍ର ସମାପଣ ।

ଅଜ୍ଞାନକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍, ଅ + ଜ୍ଞାନକୃତ)—ନ ଜାଣି କରି
Ajñānakṛta ଯାହା କରାଯାଇଥାଏ—Done unawares;
done unknowingly

ଅଜ୍ଞାନ ଗୁପ୍ତତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାନ + ଗପେଷ)—ଯେଉଁ ଗୁପ୍ତତା
Ajñāna gūptatā (ବିଶ୍ୱ ମନୁଷ୍ୟର ଜ୍ଞାନ ଦୃଢ଼ତା)

ଅଜ୍ଞାନ ଟାଙ୍ଗ ୧ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ମରାଯିବା ଗୁପ୍ତତା—

1 A severe slap

୨ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ) ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟକୁ ମନ୍ଦ ଦେଲା ବେଳେ ମନ୍ଦ ସାଧନ
ପ୍ରତି ଶିଷ୍ୟର ମନୋଯୋଗ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ
ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଚପେଟାଘାତ—

2 (Jocular) A slap given by the
preceptor to the disciple at the initiation.

(ଯଥା—ସେ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଅଜ୍ଞାନଗୁପ୍ତତା ପାଇ ନାହିଁ, ସେ
ଏ ମନ୍ଦ ସାଧନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।)

ଅଜ୍ଞାନଠେଙ୍ଗା—ଦେ. ବି. (ଯେଉଁ ଠେଙ୍ଗାର ମାତରେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଜ୍ଞାନ
Ajñānathengā ହୋଇଯାଏ)—

(ବ୍ୟଙ୍ଗ) ପ୍ରହାର ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ଠେଙ୍ଗା—
(Jocular) A stout stick or cudgel.

ଅଜ୍ଞାନପୁର—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଜ୍ଞାନ + ପୁର)—ଅବିବେଚନାର ସ୍ଥାନ;
Ajñānapura ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ୟାୟ, ଅବିଚାର ଓ

ଅଜ୍ଞାନମୁଖି ଅବିଦ୍ୟାର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ହୁଏ—A place where
ଅଜ୍ଞାନମୁଖି ignorance and injustice reign

supreme.

ଅଜ୍ଞାନପୁରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଜ୍ଞାନ + ପୁରୀ)—ଅଜ୍ଞାନପୁର (ଦେଖ)
Ajñānapurī Ajñānapura (See)

ଅଜ୍ଞାନବତ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଜ୍ଞାନବତ୍ତା)—୧ । ଅବିବେଚନା—
Ajñānabattā 1. Want of consideration.

୨ । ମୂର୍ଖତା—2 Ignorance

ଅଜ୍ଞାନୀ—ଦେ. ବିଣ. (ଅଜ୍ଞାନ ଶବ୍ଦର ଅଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୋଗ)—

Ajñānī ୧ । ଅଜ୍ଞ—1 Ignorant.

୨ । ମୂର୍ଖ—2 Illiterate.

୩ । ଅବିବେକ, ହିତାହିତଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—

3. Indiscriminate; inconsiderate.

ଅଜ୍ଞାନ ସେବେ ଗୁହ୍ୟ ଥାଉ, ବସେ ଶବ୍ଦର ବଣ ହୋଇ ।

କବିଭାଷା—ସ୍ୱାଗତ ।

[ଦ୍ର—କେତେକ ଶବ୍ଦକୋଷରେ ‘ଅଜ୍ଞାନୀ’ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ ଥିବାର
ଲେଖା ଯାଇଅଛି, କିନ୍ତୁ ବହୁବ୍ରୀହି ସମାସରେ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ ଯାହାର,
ଏହିପରି ବ୍ୟାମବାକ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅଜ୍ଞାନ ପଦ ଦିବ ।]

ଅଜ୍ଞାପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଜ୍ଞାପିତ)—ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇ
Ajñāpita ନାହିଁ—Not notified; not brought
to notice beforehand.

ଅଜ୍ଞେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଜ୍ଞେୟ)—

Ajñeya ୧ । ଯାହା ଜାଣି ହୁଏ ନାହିଁ; ଜ୍ଞାନର ଅଗମ୍ୟ—

1. Unknowable; unassessable.

୨ । ଅବୋଧ—2 Incomprehensible.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟଂସନ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଖୋଜିବେ; 'ରୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ରୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ମିଶାଇବା—2 To mix.

୩ । ଗମନ କରିବା—3 To go

୪ । ଗାଢ଼ି ପାଇବା—4. To shine

ଅଞ୍ଜନ—୫ ବ. (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନ)—୧ । ଚକ୍ଷୁରଞ୍ଜନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ
Añjana ଲେପ; କଞ୍ଜୁଳ—1. Collyrium; ointment
for the edge of the eye-lid.

ଧାତୁ ବୈଦ୍ୟ ପୁରୁଷ ଯେ ଚକ୍ଷୁର ଅଞ୍ଜନ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ମୋହନ ଆଉ ବଣ ଭ୍ରାତନ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଶ୍ଳୋ ।

୬ । କଳା; ମସି; କାଳି—2. Ink.

୭ । ଲାମ୍ପ କଳା—3. Lamp-black.

୪ । ମଳ—4 Dirt

୫ । ସୁରୁମା; ରସାଞ୍ଜନ—5. Antimony

୬ । ଆୟୁର୍ବେଦୋକ୍ତ ଚାରୋଟି ପ୍ରକାରର ଅଞ୍ଜନ—

6 Four kinds of ointment mentioned
in the Hindu medical books.

(ଯଥା—ରସାଞ୍ଜନ, ଶ୍ରୋତାଞ୍ଜନ, ସୌଗନ୍ଦ୍ୟଞ୍ଜନ, କୃତ୍ରିମାଞ୍ଜନ)

୭ । (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + ଉପ. ଅନ)—ମିଶ୍ରଣ, ମିଶାଇବା—

7. Mixing up

୮ । ଗମନ; ଗତି—8. Going; movement

୯ । (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଅଗ୍ନି—9 Fire.

୧୦ । ପଶ୍ଚିମ ଦିଗର ହସ୍ତି—10. Name of the
elephant guarding the West.

ଦେ. ବଣ—(ଅଞ୍ଜନ ପରି) କଳା, କୃଷ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ—Black

ବନର ଅଞ୍ଜନ ହସ୍ତି ନୟନ, ଅନବରତ ଚକ୍ର ଚଳନ ।

ଭଞ୍ଜ—ପ୍ରେମସୁଧାକର ୨/୧୪ ।

ଅଞ୍ଜନକାଠି—ଦେ. ବ. (ଅ. ଅଞ୍ଜନ + କାଷ୍ଠ) —

Añjana kāṭhi ଅଖିରେ କଜଳ ଗାର ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ
କାଷ୍ଠ ବା ଧାତୁର ଗୋଲ ଶଳାକା—A small
pick used to lay collyrium on the
eye-lids.

ଭାବୁ ଧରଣୀକୁ ତ ପୂର୍ବରେ ଅଞ୍ଜନ କାଠି ରଖିଥିଲା ଭାବା କଲ ବେ ଅନ ।

କୃଷ୍ଣବିହାରୀ ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଞ୍ଜନକେଶ—୧୦. ବଣ. ଶ୍ରୀ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଞ୍ଜନ + କେଶ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Añjanakesā କଞ୍ଜୁଳକୁନ୍ତଳା; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର ମୁଣ୍ଡର କେଶ
କଞ୍ଜୁଳ ପରି ଗାଢ଼ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ—(a woman)

Having deep black tresses of hair.

ଅଞ୍ଜନଗିରି—୧୦. ବ. (ଅଞ୍ଜନ + ଗିରି)—ନୀଳଗିରି ପର୍ବତ—

Añjanagiri The Nilgiris (mountain-range)

ଅଞ୍ଜନପର୍ବା—୧୦. ବ. (ନାମ)—ପାଣ୍ଡବପର୍ଯ୍ୟୟ ଯୋଦ୍ଧାବିଶେଷ—

Añjanaparbh Name of a warrior fighting
for the Pāṇavas

ଚକ୍ରପୁର ଦେଖିଣ ଦକ୍ଷିଣେ ଯୁଦ୍ଧ,

ଅଞ୍ଜନପର୍ବା ଯୁଦ୍ଧେ ହୋଇ ଶୋଭିତ । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ଅଞ୍ଜନବିଦ୍ୟା—୧୦. ବ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଞ୍ଜନ ପ୍ରୟୋଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଦ୍ୟା;

Añjanabidyā ଅଞ୍ଜନ + ବିଦ୍ୟା)—ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରିବା

ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଞ୍ଜନ ଆଖିରେ ଲଗାଇଲେ ତାକୁ

ଅନ୍ଧକାରରେ ପଦାର୍ଥମାନ ଦେଖାଯାଏ—A science

of applying magical collyrium to
the eye by which a person can see

things in the dark.

ଅଞ୍ଜନ ବିଦ୍ୟା ଯେ ଏହି ଘେନିବି ବୋ ମାୟେ,

ଦକ୍ଷେ ଯେ ବିଶିବ ତୋତେ ବିଦ୍ୟା ପଦ୍ମେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ମଥ ।

ଅଞ୍ଜନା—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ. (ନାମ) (ଅଞ୍ଜନ + ଆ) —

Añjanā ୧ । ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ ଦୃଷ୍ଟିମାନ—1 Name of the
she-elephant guarding the West

୨ । ହନୁମାନଙ୍କ ମାତା; କେଶବୀ ନାମକ ବାନରର ଶ୍ରୀ—

2. Name of the mother of Hanumāna.

୩ । (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶକ୍ତିରେ)—

ବ୍ୟଞ୍ଜନା ବୃତ୍ତି (ଦେଖ)

3 Byañjanā brutti (See)

ଅଞ୍ଜନାଧିକା—୧୦. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ଝିଞ୍ଜିଟି—

Añjanādhikā A kind of house-lizard.

ଅଞ୍ଜନାବତୀ—ଦେ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ନାମ) (୧୦. ଅଞ୍ଜନା)—ପଶ୍ଚିମଦିଗ ଦୃଷ୍ଟିମାନ—

Añjanābatī Name of the she-elephant
guarding the West.

ଅଞ୍ଜନିକା—୧୦. ବ. (ଅଞ୍ଜନ + କ + ଆ)—୧ । ଏକପ୍ରକାର ଝିଞ୍ଜିଟି—

Añjanikā 1. A species of house-lizard.

୨ । ଚୁଟିଆ ମୁଷା (ଏହାର ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣ କୃଷ୍ଣାର ଥିବାରୁ)—

2. The small mouse.

ଅଞ୍ଜାଳି—୧୦. ବ. (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + ଅଳ) —ଗଣ୍ଡୁଣୀକୃତ ଦୁଇ ହସ୍ତର

Añjali ପୁଟ୍ଟ; ପାର୍ଶ୍ୱାକାର କୃତ ଦୁଇ କରତଳ — The two palms

of the hands hollowed and held to-

gether; folded palms. ୫

ଅଞ୍ଜାଳିକ—୧୦. ବ. (ଅଞ୍ଜଳି + କ) —ଶରବିଶେଷ; ଏହି ଶରରେ

Añjalika ଅର୍ଜୁନ କର୍ଣ୍ଣିକାର ମସ୍ତକ ଭେଦନ କରିଥିଲେ—

A kind of arrow.

ଏହି ଯେ ଅରଜନ ଅଞ୍ଜଳିକ ଶର,

ସମ୍ଭଲେ ଧନୁ ମଧ୍ୟେ ହୋଇ ତଳପର । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ ମହାଭାରତ. ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଞ୍ଜାଳିକାରିକା—୧୦. ବ. (ଅଞ୍ଜଳି + କାରିକା + ଆ) —

Añjalikārikā (ହୁଇଁ ଦେବା ମାତେ ଯେଉଁ ଗୁଲୁର ପତ୍ର

ଅଞ୍ଜଳି ପରି ଆକାର ଧାରଣ କରି ମୁଦି ହୋଇଯାଏ)

୧ । ଲଙ୍କାବତୀ ଲତା—1. The mimosa plant.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଭ	ଭୃ	ଭୃ	ଭୃ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ	ଭ

ଘାତାକୁ ଚପି ଦେଲେ ତାର ଦୁଇ ହାତ ଅଞ୍ଜଳି ପରି

ହୋଇଯାଏ—ପୁତଳିକା; କଣ୍ଢେଇ—2 A doll

ଅଞ୍ଜସା—ସଂ. ବି. ବଣ—ଝଟକ; ଅତିଶୀଘ୍ର—Very quickly

Añjasā

ଅଞ୍ଜାମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଇନ୍ଦ୍ରେକାମ୍)—

Añjam ୧ । କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ—1 Performance

ଅଞ୍ଜାମ, ଆଞ୍ଜାମ of work.

ଅଞ୍ଜାମ ୨ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମ ସାଧନ—

2. The doing of a duty.

ଅପଣା କରଇ କାଗାରେ ବସି ସରକାସ କର୍ମ ଅଞ୍ଜାମ କରୁଥିବା ହାଲରେ ।

ପକାରମୋହନ—କ୍ରମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୩ । କର୍ମର ସମାପ୍ତି—3 Accomplishment or completion of a work.

ବୈଦେ. ବିଶ—୧ । ସମ୍ପାଦିତ; ସାଧିତ—

1. Done; performed.

୨ । ସମାପିତ—2 Completed.

୩ । ସମାପ୍ତ—3 Accomplished

ଅଞ୍ଜିର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜିର)—ଅଞ୍ଜିର (ଦେଖ)

Añjira Añjira (See)

ଅଞ୍ଜିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇଷ୍ଠ; ଯାହା ଗପ୍ତି ପାଏ)—

Añjishtha ସୂର୍ଯ୍ୟ—The Sun.

ଅଞ୍ଜିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇଷ୍ଠ; ଯାହା ଗପ୍ତି ପାଏ)—

Añjishṭha ସୂର୍ଯ୍ୟ—The Sun

ଅଞ୍ଜିର—ସଂ. ବି. (ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ + ଇର)—

Añjira ଚରା ପରି. କଡ଼ ଲେମ୍ବୁଜାତୀୟ ଖଟା ମିଠା ଫଳବିଶେଷ—

ଟାଉ A species of lime; Ficus Carica.

ଅଞ୍ଜିମନ୍

ଅଞ୍ଜୁମନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ପା.)—

Añjuman ସଭା; ସମିତି—

ଅଞ୍ଜୁମାନ An association.

ଅଞ୍ଜୁମନ

ଅଞ୍ଜୁଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜଳ)—

Añjula ୧ । ଅଞ୍ଜଳି; ପାତ୍ରୀକୃତ କରତଳଦ୍ଵୟ—

ଅଞ୍ଜଳି 1. The two palms of the hands folded and hollowed into a cup.

୨ । ଏକ ଅଞ୍ଜଳିରେ ସମ୍ବେରବା ବସ୍ତୁ—

2. A quantity of any thing which can be contained in the cup-shaped hollowed palms; one handful.

(ଯଥା—ମୁଁ ତାକୁ ଗୁଡ଼ିକ ଭରି ଅଞ୍ଜୁଳା ଦେଲି ।) ।

ଦେ. ବିଶ—ଏକ ଅଞ୍ଜଳି ପରିମିତ—One handful of.

ଅଞ୍ଜୁଳି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅଞ୍ଜଳ)—ଅଞ୍ଜଳି (ଦେଖ)

Añjuli Añjali (See)

ଅଞ୍ଜୋଳି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅଞ୍ଜଳ)—ଅଞ୍ଜଳି (ଦେଖ)

Añjoli Añjali (See)

ଧାନ ଅଞ୍ଜୋଳି ଯେତେ ଦେଇ । ବେଗେ ଧାଇଁଲେ ଭବିଷ୍ୟତ ॥

କବିରାଧ. ଭଗବତ. ୧୦ ।

ଅଟ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗମନ କରିବା—1 To go; to move.

At (root); ୨ । ଚାଲିବା; ଭ୍ରମଣ କରିବା—2. To walk.

୩ । ପରିଭ୍ରମଣ କରିବା—

3. To wander; to roam about.

ଅଟ୍ପଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ; ଦୁଃସାଧ୍ୟ—

Atpat Difficult to solve or perform.

(ଯଥା—ମାଷ୍ଟର ଗୋଟାଏ ଅଟ୍ପଟ୍ ଅଙ୍କ ଦେଇସନ୍ ।)

ଅଟ୍ପଟିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଟ୍ପଟ୍ (ଦେଖ)

Atpatia Atpat (See)

ଅଟ—ଦେ. ବି. (୧) ୧ । ଅଛାଦନ—1. Covering.

Ata ୨ । ଅଶ୍ଵର କଳ୍ପଲ—2 Collyrium

ଦେଶର ମାମୁ ବୋଲି ବିକରଣ, କାଲି ଦେଉଥିଲୁଁ ଯା ନେତ୍ରେ ଅଟ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କବିତା ॥

ଦେ—ତୁ ଧାତୁର ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଆଦ୍ୟାଂଶ—

ବଟ The first portion of the verb bhū (ଭୁ) in the present tense.

[ଦ୍ର —ତୁ ଧାତୁର ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳର ଭବ୍ ଭବ୍ ପୁରୁଷ ଓ

ବଚନରେ 'ଅଟ୍' ସ୍ଵରୁ ଆକାରମାନ ।]

୧ମ (ବା ଭବ୍) ପୁରୁଷ

ଏକବଚନ

ବହୁବଚନ

ଅନ୍ତାଦର୍ଶକ—ମୁଁ

ଅଟେ

ଅମ୍ଭେମାନେ ଅଟୁଁ

ଅନ୍ତରାଦର୍ଶକ—ଆମ୍ଭେ

ଅଟୁଁ

ଅମ୍ଭେମାନେ ଅଟୁଁ

୨ୟ (ବା ମଧ୍ୟମ) ପୁରୁଷ

ଅଟୁ

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଟ

ଦେୟାଦର୍ଶକ—ତୁ

ଅଟ

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଟ

ସାମାନ୍ୟାଦର୍ଶକ—ତୁମ୍ଭେ

ଅଟ

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଟ

ମାନାଦର୍ଶକ—ଆପଣ

ଅଟନ୍ତି

ଆପଣମାନେ ଅଟନ୍ତି

୩ୟ ପୁରୁଷ

ଅଟଇ

ସେମାନେ ଅଟନ୍ତି

ଅନ୍ତାଦର୍ଶକ—ସେ

ଅଟଇ (ପଦ୍ୟ),

ଅଟେ (ବଦ୍ୟ)

ଅନ୍ତରାଦର୍ଶକ—ସେ

ଅଟନ୍ତି

ସେମାନେ ଅଟନ୍ତି

ଅଟକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅକ)—

Ataka ପରିଭ୍ରମଣକାରୀ; ପରିବ୍ରାଜକ—

ଆଟକ Roaming; wandering (Apte)

ଅଟକ

ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅଟକ) ୧ । ଗତିରୋଧକ—

1. Stoppage of motion; halt

କଟକ ପଲକ ଅଟକ ସଦା । ଭଞ୍ଜ—ପ୍ରେମସୁଧାକର, ୨୮ ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରଚ୍ଛଦ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚ୍ଛଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା — 'ମା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୧୨ । ଅବରୋଧ; ରୋଧ—

2 Obstruction; restraint.

କଟକ । କଟକ ଦେଖାଇ କରେ ଅଟକ । ଚର

୩ । ବାଧା; ବଢ଼—3 Hindrance.

୪ । ସ୍ଥିତିକରଣ; ବନ୍ଦ କରିବା—

4 Stopping; cessation.

୫ । ବାସନ; ସମାଜରୁଦ୍ଧ—

5. Ostracism; excommunication

ମନ ଶାସ୍ତ୍ର ପଦ୍ଧତି ନାହିଁ ଚିହ୍ନିତ ଶୋଭା,

ଦେହେ ବୋଲି ହେଲେ ହେବ ଗାନ୍ଧରେ ଅଟକ—ସମସ୍ତଙ୍କର, ଲାଳାବତୀ, ୨୧ ।

୬ । ନିଷେଧ; ମନା—6. Prohibition

(ସଥା—ନାହିଁ ପାଣି ଅଟକ, ଧୋବା ରଣ୍ଡାର ଅଟକ ।)

୭ । ଜୋକ; କୋରଖ—

7. Attachment; distraint.

(ସଥା—ଫସଲ ଅଟକ ।)

୮ । ପ୍ରକ୍ଷ୍ମ ସ୍ଥାନରେ ବା ସଥାସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତି—

8 Proper position; being at the proper place.

ସ୍ଥାନକ କରକ ତାଙ୍କ ଅଟକ ନ ରହି ବର୍ଷର ଗଳ, କବସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୯ । ବାଡ଼ି—9. Fencing

୧୦ । ସ୍ତୋତ ପ୍ରତିଷ୍ଠେୟ କରିବା ବନ୍ଧ—

10. A dam; a bandh

୧୧ । (ନାମ) ପଞ୍ଜାବ ଓ ଅଫଗାନିସ୍ଥାନର ସୀମାରେ ଥିବା

ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସ୍ଥାନ, ନଗରବିଶେଷ—

11 Attock; name of a small town in the north-western frontier of India.

ବୈଦେ. ବିଶ—୧ । ଗଢ଼ିରହିତ -1 Halted.

୨ । ସାହାର ଗଢ଼ିରହିତ କରାଯାଇଥିବା—

2. Restrained.

୩ । ସ୍ଥିତି କରାଯାଇଥିବା—3 Stopped.

୪ । ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ - 4. Obstructed; hindered.

୫ । ନିଷିଦ୍ଧ—5. Prohibited.

୬ । ସମାଜରୁଦ୍ଧ—6. Excommunicated;

ostracised

୭ । କୋରଖ କରାଯାଇଥିବା—

7 Attached; distrained.

ଅଟକଳ—ଦେ. ବି. (ଫା. ଅଟକ) ଧାତୁ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତନ + କଳ ଧାତୁ =

Atakala ଗଣନା କରିବା)—୧ । ଅନାଜ; ଅନୁମାନ—

ଆଟକାଲ; ଆଟକୋଲ 1. Guess.

ଅଟକଳ ୨ । ପରିମାଣ—2. Measure.

୩ । ଅନୁମାନ—

3. Estimate; rough estimate.

ଅଟକା—ଦେ. ବି. (ଫା. ଅଟକ)—୧ । ଅଟକାଇବା କର୍ମ—

Atakā

1. Act of restraining.

ଆଟକାନ ୨ । କୋରଖ; ଅଟକ—2. Attachment.

ଅଟକାନା

ଦେ. ବିଶ—୧ । ସାହାକୁ ଅଟକ କରାଯାଇଥାଏ—

1. Restrained.

୨ । କୋରଖ କରାଯାଇଥିବା—2 Attached

ଅଟକାଅଟକ—ଦେ. ବି—ଅନେକ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଟକାଇବା କର୍ମ—

Atakāataki

Several acts of restraining.

ଆଟକାଆଟକି

ଅଟକାଅଟକି

ଅଟକାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ସକର୍ମକ (ଫା. ଅଟକ)—

Atakāibā ୧ । ଅଟକିବାର ଶିଳ୍ପ ଓ ସକର୍ମକ ରୂପ—

ଆଟକାନ

1. Causative and transitive

ଅଟକାନା

form of the verb Atakibā.

୨ । ଅଟକ କରିବା; ଗଢ଼ିରହିତ କରିବା—

2 To restrain.

୩ । କୋରଖ କରିବା—3. To attach

୪ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରି ନ କରିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେଇ ବନ୍ଦ କରିବା—4. To order a thing not to be sold.

(ସଥା—ଜମିଦାରଙ୍କ ବିଭାଗରୁ ରଇତମାନଙ୍କ ବାଡ଼ିରେ ୧୦ କାନ୍ଦ କଦଳ ତହସିଲଦାର ଅଟକାଇ ଅଛନ୍ତି ।)

୫ । ଫସଲ କାଟି ନ ନେବାପାଇଁ ପ୍ରଜାକୁ ବନ୍ଦ କରିବା—

5. To distraint a crop.

୬ । ଜାତିରୁଦ୍ଧ କରିବା—6. To excommunicate.

ଅଟକାଳି—ଦେ. ବି—ଘନା ଜାତ; ଶସ୍ୟଚୂର୍ଣ୍ଣିତାସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ବହୁଳାସ୍ତ୍ରୀ—

Atakāli

Thick gruel.

ଜାଡ଼ି

ଅରଣ୍ୟ ଛତୁଆ ନାଡ଼ି ଗଳା ଅଟକାଳ । ପାତାମ୍ବର ବୃଦ୍ଧିପ୍ରସ୍ତର ।

[ଦ୍ର—କ୍ଷୀରରେ ଦୁଧ ମିଶିଥାଏ; କ୍ଷୀରସାରେ ଦୁଧ ଓ ପାଣି ମିଶିଥାଏ, ଜାତରେ ପାଣି ମିଶି ପତଳା ହୋଇଥାଏ; ଅଟକାଳରେ ପାଣି ମିଶି ଘନ ହୋଇଥାଏ ।]

ଅଟକିବା—ଦେ. କ୍ରି (ଫା. ଅଟକିବା)—୧ । ଗଢ଼ି କରୁ କରୁ ବନ୍ଦ—

Atakibā ହେବା; ରହିଯିବା—1. To come to a stand-

ଆଟକା

still; to stop.

ଅଟକାନା

ନିରନ୍ତର ଅଟକ ଅଟକ ଗୋ । କବସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

(ଶିଳ୍ପ—ଅଟକାଇବା) ୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଲାଗିବା—

2. To stick to a place

(ସଥା—ଲୁଗା ଶର୍କର ଗଛ ତାଳରେ ଅଟକିଛି ।)

୩ । ଅଗ୍ରସର ନ ହେବା—

3. Not to advance further.

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅଟକଇ ଘାତ ନୁହଇ ବେଳ । କବସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ଅବରୁଦ୍ଧ ହେବା; ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା—

4. To be restrained or obstructed.

(ଯଥା—ପାଣି ସୁଅ ବନ୍ଦଠାରେ ଅଟକିଅଛି ।)

୫ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥିତି ହେବା ବା ଅଟକି ହେବା—

5. To be stopped; not to proceed

(ଯଥା—ସହକାରମାନେ ଆଜି ଉପସ୍ଥିତ ନ ହେବାରୁ ଉତ୍କଳନାଟ ସଂଶୋଧନ କାମ ଅଟକିଅଛି ।)

୬ । ଦେହ ମଧ୍ୟରେ ବାୟୁ ବା ପବନ କୌଣସିଠାରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହି ଏଣେତେଣେ ଗତି ନ କରିବା—

6. Not to circulate.

(ଯଥା—ମୋ ବେକରେ ପବନ ଅଟକିବାରୁ ମୁଁ ବେକକୁ ଚୁଲ୍ଲଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।)

୭ । ଚଳନ ଗତି ବନ୍ଦ କରିବା—7. To cease motion.

ଅଟକି ନ ରହି ଅଳସତେ, ଗତି ରହି ଚଳିବା ସଙ୍ଗୀତ ।

କବସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୮ । ଏଣିକିତେଣିକି ନ ଯିବା; ନ ଚଳିବା—

8. Not to move.

(ଯଥା—ତା ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ଗୁଆ ଖଣ୍ଡେ ଅଟକିଛି; ଛତିରେ କପ ଅଟକିଛି ।)

୯ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ବାଧା ହୋଇ ରହିବା—

9. To be detained at a place

(ଯଥା—ମୋ ମନକମାର ଫଇସଲ ନ ହେବାରୁ, ମୁଁ ଏଠାରେ ରହି ଦିନ ଅଟକିଗଲି ।)

୧୦ । କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଶକ୍ତ ହେବା; ଅବଶ ହେବା—

10. To become stiff; to be incapable of action.

୧୧ କର ଅବା ଲଭଇ ଦିଅନ୍ତୁ, ଅଟକି ରହିଲୁ ପାଣି ।

କବସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଟକେଇବା—ଦେ. କି—ଅଟକାଇବା (ଦେଖ)

Aṭakeibā

Aṭakāibā (See)

ପତ, ଧନ, ବାସ, ସୁଖ, ଭଲ, ବନ୍ଧୁ ବେଶ୍ ଅଟକେଇ ରଖି ପାରବେ ନାହିଁ ।

ସମ୍ପର୍କର—ଲଳାବତୀ ୨୨ ।

ଅଟକା—ଦେ. କି—ହାତର ପ୍ରସାରଣ ମୁଠା (ଏକ ଆଡ଼େ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି

Aṭankā

ଓ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼େ ବଢ଼ି ବା ମଝି ଆଙ୍ଗୁଠିଦ୍ଵାରା ପରିବେଷ୍ଟିତ

ମୁଠି

ସ୍ଥାନ) ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁକି ଆନଗଛ ବା ଘାସ ସମ୍ଭାବ

ସେହି ପରିମାଣ—So much paddy plants or

grass as can be held by the extended

thumb and middle fingers.

[୬—ଧାନ କଟାଳମାନେ ଦାଆହାଣ ସୁଜାଏ ସୁଜାଏ ଧାନ

ଗଛ କାଟି ମୁଠାରେ ଧରୁଥାଆନ୍ତି । ଏପରି ଥରୁ ଧରୁ ଯେତେବେଳେ

ଅଟକାଏ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଭୂଇଁରେ ଥୋଇ

ଦିଅନ୍ତି; ପୁଣି ଧାନ କାଟିବାରେ ଲାଗନ୍ତି ।]

ଅଟକା—ଦେ. କି—ଅଟକା (ଦେଖ)

Aṭangā Aṭankā (See)

ଅଟାଚାଲିଶ—ଦେ. କି. ଓ କିଶ. (ସଂସାରାଚକ; ସ. ଅଷ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର)—

Aṭachālīśa

ଚାଲିଶ ସଂଖ୍ୟାରୁ ଆଠ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା, ୪୮—

ଆଟ୍ଟାଲିଶ

Forty-eight.

ଅଟତାଲିଶ,

ଅଟତାଲିଶ

ଅଟଜଟ—ଗ୍ରା. କି—୧ । ଅସମ୍ଭବ ବାକ୍ୟ; ପ୍ରଳାପ—

Aṭajāṭa

1 Raving; incoherent speech.

ଆବୋଳିଆବୋଳି ୨ । ଅମୂଳକ ଅପବାଦ—

2. Unfounded aspersion; defamation.

୩ । ଅଜଟ ବା ଅବୁଝା କଥା; ଜଗର—

3. Importunity, unreasonable words.

ଗ୍ରା. କିଶ—୧ । ଅଜଟ (ଦେଖ)

1. Ajaṭa (See).

୨ । ଅସମ୍ଭବ (ବାକ୍ୟ)—2 Incoherent (Speech).

ଅଟଜଟିଆ—ଗ୍ରା. କିଶ. ଶ୍ରେ—୧ । ଅଜଟିଆ; ଏକଜଟିଆ—

Aṭajāṭiā

1. Obstinate.

(ଅଟଜଟିଆ—ଶ୍ରେ) ୨ । ଅନ୍ୟ କାମରେ ମିଥ୍ୟା ଅପବାଦ ରଚନାକାଣ୍ଡ—

2. Spreading unfounded aspersions or scandal against a person.

ଅଟତିରିଶ—ଦେ. କି. ଓ କିଶ. (ସଂସାରାଚକ; ସ. ଅଷ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର)

Aṭatirīśa

ତିରିଶଠାରୁ ଆଠ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା, ୩୮—

ଆଟ୍ଟିରିଶ

Thirty-eight.

ଅଟତୀଥ; ଅଟତୀଥ

ଅଟନ—ସ. କି. (ଅଟ ଧାତୁ + ଉବ. ଅନ) —

Aṭana

୧ । ଗମନ—1. Going

ଧୀରେ ପ୍ରଭାତରେ ଦୂର ଶୟନ ଅଟନେ,

ବହୁତ ଦୂର ସ୍ଥିତି କରି ବସେପଣେ । ଅରମ୍ଭ—ବଦନ୍ତବନ୍ତାମଣି ।

୨ । ଭ୍ରମଣ—2. Walking.

୩ । ପରିଭ୍ରମଣ—3. Travelling.

୪ । ଚଳନ; ଗତି—4. Movement; motion.

୫ । ବିଚରଣ—5. Wandering; roaming about.

ଅଟନ—ସ. କି. (ଅଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Aṭani

ଧନୁଷୋଟ; ଧନୁର ଅଗ୍ର—

The ends or horns of a bow.

ଅଟନ—ସଂ. କି. (ଅଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —ଅଟନ (ଦେଖ)

Aṭani

Aṭani (See)

ଅଟପା—ଗ୍ରା. କିଶ—୧ । ଅଟପା; ଅସୁବିଧାନକ—

Aṭapa

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୂର ୧ ଚଢ଼ିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଧାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିକ ବ୍ୟବହାର କର । ବା ୧ ଚଢ଼ିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଦ୍ୟା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଛା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲଗତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲଗତ' ଦେଖିବେ ।

1. Awkward; inconvenient (thing or matter).

୨ । ଅସଙ୍ଗତ—2. Irrelevant.

୩ । ଅସମ୍ଭବ—3. Improbable.

୪ । ବେଆଡ଼ା; ଅନୁଚିତ—4. Improper; irregular.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ.)—୧ । ଅଶାନ୍ତ—

1. Awkward (person).

୨ । ଅବାରିଆ—2. Unmethodical; irregular.

ଅଟିକ—ସଂ. ବି. (ଅଟ ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅକ)—

Atabi ଅରଣ୍ୟ, ବନ—Forest; woods.

ଅଟିକ—ସଂ. ବି. (ଅଟ ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅକ)—ଅଟିକ (ଦେଶ)

Atabi Atabi (See)

ଅଟମାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ (ଶାବକ))—

Atamāna ୧ । ଗମନଶୀଳ; ଗତିବିଶିଷ୍ଟ—1. Moving.

(ଅଟମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଭ୍ରମଣ କରୁଥିବା—

2. Travelling; walking; roaming.

ଅଟରପଟର—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଗୋଲମାଲିଆ—

Atarapātara 1. Muddled; confused.

ଆବୋଳତାବୋଳ ୨ । ଅସମ୍ଭବ (କଥା)—2. Incoherent.

ଅଟରପଟର; ୩ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଖସିଯିବା; ଅସ୍ଥିର—

ଅଟରପଟର 3. Unstable; slipping away from one place to another

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଅସମ୍ଭବ କଥା; ପ୍ରଳାପ—

1. Incoherent talk; raving.

୨ । ଗୋଲମାଲିଆ କଥା—2. Muddle.

ଅଟରି—ଦେ. ବି. (ନାମ)— ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଖୋରଧା ସବ୍-ଡିଭିଜନର

Atari ଗୋଟିଏ ଉଷ୍ଣପ୍ରସ୍ରବଣ (ଏଠାରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମଇର ବା ମାଘ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ମହାମେଳା ହୁଏ)—

Name of a hot-spring in the Khurda Sub-division of the district of Puri.

ଅଟରୁଷ—ସଂ. ବି—ବାସଙ୍ଗ (ଦେଶ)

Atarusha Bāsāṅga (See)

ଅଟରୁଷ—ସଂ. ବି—ବାସଙ୍ଗ (ଦେଶ)

Atarushaka Bāsāṅga (See)

ଅଟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atala ୧ । ଯାହା ଟଳେ ନାହିଁ; ଅଚଳ; ସ୍ଥିର; ଦୃଢ଼—
(ଅଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Fixed; steady.

୨ । ଅଚଳ—2. Immoveable.

୩ । ଦୃଢ଼—3. Permanent.

୪ । ଦୃଢ଼—4. Resolute; determined.

୫ । ସେ ଦିନେ ନାହିଁ—5. Unwavering.

ଅଟାଟାଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ.—୧ । ଟଳମଟଳ; ଯାହା ଟଳଟଳ ହେଉଥାଏ—

Atalātāla

1. Tottering; reeling

ଟଳଟଳ ୨ । ଯାହା ସ୍ଥିର ଭାବରେ ଭୂମିରେ ରହି ନ ପାରେ—

ଟଳଟଳ

2 Unstable

୩ । ଅସ୍ଥିର—3. Unsteady; fickle

୪ । ପଡ଼ିଯିବାର—4. Threatening to fall down.

ଅଟାଟାଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଟାଟାଟା (ଦେଶ)

Atalātālā Atalātālā (See)

ଅଟାପ୍ରତିଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଟଳ + ପ୍ରତିଜ୍ଞ)—

Atalapratiṇṇa ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ; ଯେ ନିଜର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ବଦଳାଏ
(ଅଟାପ୍ରତିଜ୍ଞ—ସ୍ତ୍ରୀ) ନାହିଁ—Resolute; firm.

ଅଟାପ୍ରତିଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଟାପ୍ରତିଜ୍ଞ + ଅ)—

Atalapratiṇṇa ଅଟାପ୍ରତିଜ୍ଞର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Atalapratiṇṇa.

ସଂ. ବି.—(କର୍ମଧା)—ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞ—Firm resolve.

ଅଟାବଚନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଟଳ + ବଚନ)—

Atalabachana ଅଲ୍ୟକ୍ଷ ବାକ୍ୟ ବା ଅକ୍ଷର—
Inviolable promise.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଟଳ + ବଚନ)—

(ଅଟାବଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯାହାର ବାକ୍ୟ ସେ ନିଜେ ଲଘେ ନାହିଁ—
True to one's promise.

ଅଟାମଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଟାମଟା (ଦେଶ)

Atalamātala Atalātālā (See)

ଅଟାଶତି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସଂ. ଅଷ୍ଟାଶତି)—

Atashati ଷାଠିଏରୁ ଅଠ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା; ୬୮—

ଆଟିଶତି Sixty-eight; 68

ଅଟାଶଟ

ଅଟାଶତି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଟାଶତି (ଦେଶ)

Atashathi Atashathi (See)

ଅଟା—ଦେ. ବି—୧ । (ସଂ. ଅଟ୍ଟ = ଖାଦ୍ୟ)—

Ata ଶସ୍ୟର ଚୂର୍ଣ୍ଣ—1 Powdered corn; flour
ଆଟା ଅଟା ଚୂର୍ଣ୍ଣ କେ ଚିଲି—ଚିଲି ।

ଆଟା. ୨ । ଗହମର ଚୂର୍ଣ୍ଣ—2. Wheat flour

[ଦ୍ର—ଗହମକୁ ଚକରେ ଚୂରିଲେ ଯେଉଁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ, ତାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଅଟା ବୋଲାଯାଏ । ଅଟାକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ ହେଲେ ଯେଉଁ ସୁନ୍ନ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଚାହାରେ, ତାକୁ ମଇଦା ବୋଲାଯାଏ; ଯେଉଁ ଗହମ ଖୁଦ ବାହାରେ ତାକୁ ସୁନ୍ନା ବୋଲାଯାଏ ଓ ଯେଉଁ କାଣ୍ଡିଆ କୁ ଶୁଣା ବାହାରେ, ତାକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ନିଆଁ ବଢ଼ିଆ, ଘରେ ଥିବା ଦେଇ ମାଣ ମାଣକୁ ଉପଦ୍ରବ
ନିକାରଣ—ନିକାର—ମାଣ, କମ୍ପା, ଉଦ୍‌ବିଗ୍‌ବିଗ୍‌ରେ ପିକା

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଖାଇବା, ଘଷ ଲଗାଇବା ଆଦି କାମ ପାଇଁ ଅଗ୍ନି ସଂରକ୍ଷଣାର୍ଥ ବେଣୀ ପରି ମୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା କୁଟା ବା ନଡ଼ା (ବ. ବଡ଼)—3. Plaited straw used for preserving fire and for fumigation.

୪ । ଅଟକା (ଦେଖ)—Atankā (See)

ଅଟାଇ—ଦେ. ବି—ଅଟେଇ (ଦେଖ)

Atāi Atei (See)

ଅଟାକଲ—ଦେ. ବି—ଗହମ ଆଦି ଶସ୍ୟକୁ ଚୁରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କଲ—
Atākala Flour-mill.

ଆଟାକଲ
आटाकल

ଅଟାଚାଲ—ଦେ. ବି—ଚୁରି ହେବା ଅଟାକୁ ଛଣି ତହିଁରୁ ମଇଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ
Atāchala କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଚାଲୁଣି—
A flour-sieve.

ଅଟାପେଷା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟ୍ଟ + ପେଷଣ)—

Atāpeshā ଗହମକୁ ଚକରେ ଚୁରିବା କର୍ମ—

ଆଟାପିଷା Act of grinding corn for flour.

आटापिषा

[ଦ୍ର—ଅଟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଗହମ ଆଦି ପେଷାଯାଏ; ଗହମ ପେଷା ହୋଇ ଅଟା ହୁଏ; ଅଟାଏକ ଅଟା ପେଷା ହୁଏ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଭାଗରେ ଏପରି ବ୍ୟବହାର ଅନେକ ମିଳେ । ଯଥା—ଖଇ ଭଜିବା; ସୁରୁକ କୁଟିବା ।]

ଅଟାପେଷାଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ) (ସଂ. ଅଟ୍ଟ + ପେଷଣ)—

Atāpeshāli ଯେ ଗହମକୁ ଚୁରି ଅଟା କରେ —

ଆଟାପେଷା (ମୁଁ) (a person) who grinds corn for
ଆଟାପେଷାଣୀ (ସ୍ତ୍ରୀ) flour.

पषनहारी

ଅଟାଳି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଟ୍ଟାଳିକା)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atālī

Atālikā (See)

ଅଟାଣୀ

अटारी; अटाला

ଅଟିଲ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବୃକ୍ଷ ବା ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଏଥିର
Atila ଗଣ୍ଡିର ବେତ ୪୫ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏ—
A wild tree; Machilus villosa
(Haines)

ଅଟୁଟ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି. (ଭୂଲ. ହ. ଅଟୁଟ)—

Atut ୧ । ଅଟୁଟ; ଯାହା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ନାହିଁ—

1 Unbreakable.

୨ । ଅସ୍ତୟ—2. Undecaying.

ଅଟେଇ—ଦେ. ବି. (ତା. ଅଡେଇ = ଦେଉଳବା; ବେଢ଼ାଇବା)—

Atei ୧ । ଗୋରୁ, ବାହୁରି, ଛେଳି ଆଦିକୁ ରଖିବା ପାଇଁ ବାଡ଼ି
ଧୋଆଡ଼ ଦେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ—1. A crib; a small
खोर; अडाड़ enclosure for keeping cattle, calves
and sheep.

୨ । ଶସ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ ସ୍ଥାନ; ଅମାର—2. Granary.

୩ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଧାନ ୫୭ ଗାଢ଼ି ରହିବା
ଭଳି ବଡ଼ କୋଡ଼ମେଇ—

3. A big wickerwork; reservoir for
storing paddy.

ଅଟୋ—ବୈଦେ. ବି. (ଫ୍ରେଞ୍ଚ—ଅଟୋ)—

Ato

ଅଟର—Attar; otto.

अटो

अट्टा

ଅଟୋଡିରୋଇ—ବୈଦେ. (ଫ୍ରେଞ୍ଚ)—

Ato di roj

ଗୋଲ୍ଡ ଅଟର—

अटोडिरोज

Otto de rose;

अटोडिरोज

The otto of roses.

ଅଟ (ଧାତୁ)—ସଂ. ୧ । ଅନାଦର କରିବା —

Atta (root)

1. To slight; to disregard.

୨ । ଉପହାସ କରିବା—2 To deride.

ଅଟ—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ, ଯାହା ସାଧାରଣ ବୃଦ୍ଧକୁ

Atta

ଉପହାସ କରେ)—

୧ । ଅଟ୍ଟାଳିକା; ପ୍ରାସାଦ; ବଡ଼ କୋଠା—

1. Mansion; palatial building.

୨ । କୋଠାର ଉପର ମାହାଲରେ ଥିବା ଘର—

2. A room in the upper storey of a
building.

୩ । ଦୁକ୍ତ; ହାଟ—3 Market; mart

୪ । ସବୁ ସୁତାଲୁଗା—4 Fine linen cloth (Apte).

୫ । ଭାତ; ପକ୍କାନ୍ନ—5. Boiled rice (M. W.)

୬ । ଧୃଷ୍ଣତା—6. Overbearing conduct.

(M. W.)

ସଂ. ବି. (ହାସ୍ୟ ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ)—

୧ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରସ୍ୱର—1. Loud.

୨ । ନିୟତ—2 Frequent.

୩ । ଶୁଷ୍କ—3 Dry (Apte)

ଅଟକ—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟ + କ)—କୋଠାର ଛତା ଉପରେ ଥିବା
Attaka କୋଠର—An apartment on the roof;
a watch-tower (M. W.)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅଠର ପୁରୀରେ ବୁଢ଼ିଆ ଓ ଚଢ଼ିଆ ଅଠର ଓ ମାଣୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଠରବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିଆ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାଣୀସ୍ୱରୂପ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଘୋଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିଆ ବୋଲି କହାଯାଏ । ବା ୧ ଚଢ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାଣୀସ୍ୱରୂପ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗଣି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଟ୍ଟକ (ଇତ୍ୟାଦି)—ସଂ. ବି. ଓ. ବିଶ. (ଅଟ୍ଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ନିପାତନ)—

Atṭaṭṭa (etc.) ଅଟ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Atṭa (etc.) (-See)

ଅଟ୍ଟହାସ—ସଂ. ବି—ଅଟ୍ଟହାସ (ଦେଖ)

Atṭaṭṭahāsa Atṭahāsa (See)

ଅଟ୍ଟହାସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟ୍ଟହାସ)—ଅଟ୍ଟହାସ (ଦେଖ)

Atṭahāsa Atṭahāsa (See)

ଅଟ୍ଟହାସ ସାଧାରଣେ କରୁଣା ଯମପ୍ରେ ପ୍ରଶଂସା ।

କହକହା ମରଲେ କରୁ ବୋଲି କଲେ ଅଟ୍ଟହାସ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ଭଗ୍ନୋଗ ।

ଅଟ୍ଟହାସ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଟ୍ଟ + ହାସ)—

Atṭahāsa ୧ । ଭଲହାସ୍ୟ; ଠୋଠୋ ହସ—

1 Loud ringing laughter.

୨ । ବିକଟ ହାସ୍ୟ—2. Immoderate laughter; horse laugh, harsh boisterous laugh.

୩ । ଉପହାସବ୍ୟଞ୍ଜକ ହସ—

3 Sneer; derisive laughter.

ଏହି ମୁଁ କହୁଛୁ ତୁମ୍ଭ ମାର ସଖା

ଥୋଇ ମନ୍ତ୍ରଦେଶେ କରୁଛୁ ଅଟ୍ଟହାସ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଟ୍ଟହାସୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଟ୍ଟ + ହାସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ଅଟ୍ଟହାସୀ ଅଟ୍ଟହାସିନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ବିକଟ ହାସ୍ୟକାରୀ—

(ଅଟ୍ଟହାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Laughing loudly; grinning.

୨ । ଉପହାସବ୍ୟଞ୍ଜକ ହାସ୍ୟକାରୀ—2. Sneering.

ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଭାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ କାଳରେ ଏ ଅଟ୍ଟହାସ କରୁଥିବାକୁ)—

ଶିବ; ମହାଦେବ— The good Śiva.

ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଟ୍ଟ + ହାସ୍ୟ)—ଅଟ୍ଟହାସ (ଦେଖ)

Atṭahāsyā Atṭahāsa (See)

ଅଟ୍ଟାଳ—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟ + ଆଳ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭāla Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳକ—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳ + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟ୍ଟାଳ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭāli Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳିକା + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳିକା + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳିକା + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳିକା + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

ଅଟ୍ଟାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟାଳିକା + ଶାବ୍ଦି. କ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭālikā Atṭālikā (See)

୨ । ମାତ ସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ—

2. A low caste of mixed descent

ଅଟ୍ଟାଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟ୍ଟାଳ)—ଅଟ୍ଟାଳିକା (ଦେଖ)

Atṭāli Atṭālikā (See)

ସେ ପୁରୁଷମାନଙ୍କେ ପ୍ରାସାଦ ଅଟ୍ଟାଳି ।

ପ୍ରାଚୀନର ପାଶରେ ବେଢ଼ିଅଛୁ ଜଳୀ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଟ୍ଟା—ସଂ. ବି. (ଅଟ୍ଟ ଧାତୁ + ଭାବ. ଯ + ଆ)—

Atyā ଅଟ୍ଟ; ପର୍ଯ୍ୟଟନ; ଭ୍ରମଣ—Travel; walk; wandering.

ଅଟ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଅଟ୍ଟି (ଦେଖ)

Atṭi Atṭi (See)

ଅଠଉର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଠୁର)—୧ । ଅଠୁର—

Aṭhaura 1 Restless, unsteady; not fixed.

ଅଠାହି ୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ 2. Unsettled; unascertained.

ଅଠାରି ୩ । ଭ୍ରମଣଶୀଳ—3 Wandering; vagrant.

ଅଠାଲିଶ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଠାଲିଶାର୍ଥେ ଶବ୍ଦ)—ଅଠାଲିଶ (ଦେଖ)

Aṭhachālīśa Aṭhachālīśa (See)

ଅଠାଲିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାଲିଶ (ଦେଖ)

Aṭhachālīśi Aṭhachālīśa (See)

ଅଠାଣ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅସମ୍ମତ—1. Unsymmetrical.

Aṭhāṇa ୨ । ଅସୁନ୍ଦର—2. Ungraceful; unseemly.

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśi Aṭhāriśa (See)

ବହୁଳ ଅଠାରିଶିଗୋଷ୍ଠି କାଶ

କଳି ଅଠାରିଶି ଶବ୍ଦରେ ମୁଣ୍ଡ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ଶୁଣ୍ଢ ।

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśi Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

ଅଠାରିଶି—ଦେ. ବି. ଓ. ବିଶ.—ଅଠାରିଶି (ଦେଖ)

Aṭhāriśa Aṭhāriśa (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଡ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଡ଼

[ଦ୍ର—ଏହି ଅଠରଟ ରାଜ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ବା ସମ୍ବଳପୁର ଛବିପତି ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନ ଥିଲା; ଏ ଅଠର ଗଡ଼ଜାତର ନାମ—୧ ରାୟଗଡ଼, ୨ ସାରଙ୍ଗଗଡ଼, ୩ ପାଟଣା, ୪ ସୋନପୁର, ୫ ରେଡ଼ାଖୋଲ, ୬ ବାମଣ୍ଡା, ୭ ବଉଦ, ୮ ଗାଙ୍ଗପୁର, ୯ ବଣାଇ, ୧୦ ଶକ୍ତି, ୧୧ ବେଲୁଆଗଡ଼, ୧୨ ଖଜୁଆଲ, ୧୩ ଫୁଲୁଣ୍ଡର, ୧୪ ବୋଡ଼ା-ସମ୍ବର, ୧୫ ସମ୍ବଲପୁର, ୧୬ ଚନ୍ଦ୍ରପୁର, ୧୭ ଅଠମଣ୍ଡିକ ଓ ୧୮ ବରଗଡ଼—ସର୍ବ ରାଜର୍ତ୍ତ ଟେକ୍ସଲଙ୍କ ରାୟୋର୍ଡ଼ ଓ ରାଜାଲଦାସ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ, ୨ୟ ଭାଗ । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ଜାତ ଏବଂ କେତେକ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଗଡ଼ଜାତ ।]

୨ । ଇଂରାଜମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର କରିବା ପରେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କରିଥିବା ଅଠରଟ ରାଜ୍ୟ—2 A cluster of eighteen native states which became feudatory states under the British Government when they came to possess Ordisā

[ଦ୍ର—୧ ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ୨ କେନ୍ଦୁଝର, ୩ ବେଲୁଆଲ, ୪ ବଉଦ; ୫ ଖଣ୍ଡପଡ଼ା; ୬ ଦଶପଲ୍ଲୀ; ୭ ନୁଆଗଡ଼, ୮ ଡାଲବେର; ୯ ନାଲଗିରି; ୧୦ ହିନ୍ଦୋଲ, ୧୧ ଅଠମଣ୍ଡିକ; ୧୨ ରଣପୁର; ୧୩ ନରସିଂହପୁର, ୧୪ ଅଠଗଡ଼; ୧୫ ପାଲଲହଡ଼ା; ୧୬ ବଡ଼ାମା; ୧୭ ଭଗିରିଆ ଓ ୧୮ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖାସ ହୋଇଥିବା ଅନୁଗୁଳ ।]

ଅଠରନଳା—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ପୋଲରେ ୧୮ଟି ଫୁକାର ଥାଏ—
Aṭharanālā 1. A bridge of eighteen spans.

୨ । (ନାମ) ପୁରୀଠାରୁ ୧ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଜଗନ୍ନାଥ-ସଜ୍ଜକରେ ଥିବା ଅଠରଫୁକାରସ୍ଥଳ ପୋଲ—
2. Name of an eighteen spanned bridge on the Grand Trunk Road one mile from Puri.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାର ରାଜା ମହାବଳେଶ୍ୱରୀ (ଖ୍ରୀ ୧୭୫୦ ଠାରୁ ୧୮୫୫) ମୟୂର ନଦୀ (ଯହିଁର ତାଳ ନାମ ହୁଡ଼ୁହୁଳିଆ ବା ମଙ୍ଗଳା ନଈ) ଉପରେ ଏ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ଏ ପୋଲରେ ୧୮ଟି ଫୁକାର ଅଛି । ଏ ଫୁକାରମାନ ଶିଳ୍ପକାମ ନ ହୋଇ ପଥରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲହଡ଼ିମୁଦ କରାଯାଇ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍କଳୀୟ କାରିଗରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାତ କାମ ଯେ ସହସ୍ରାଧିକ ବର୍ଷ ରହି ପାରେ, ଅଠରନଳା ତହିଁର ନିଦର୍ଶନ ଅଟେ ।]

ଅଠରନଳା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗାତ କରିବା—ଦେ. ପ୍ରବଚନ—
Aṭharanālā saṅge (ଶ୍ୱୀମାନଙ୍କପକ୍ଷରେ)
saṅgāta basibā

ଅଠରଟ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିବା, ଅଠରଟ ସନ୍ତାନ ସନ୍ତାନର ମାତା ହେବା—To be the mother of eighteen children; to give birth to eighteen children.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଭାଗ୍ୟବାନ ଶ୍ରୀ ଅଠରଟ ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୁଅନ୍ତି, ସେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ପୁରୀ ଆସି ଅଠରନଳା ପୋଲ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଉକ୍ତ ପୋଲକୁ କିଛି ମହାପ୍ରସାଦ ଅର୍ପଣ କରି ଅଠରନଳା ସଙ୍ଗେ 'ସଙ୍ଗାତ' ବସନ୍ତି । ବାଲେଶ୍ୱରର ଉତ୍ତର ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଅଠର ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ପୁରୀକୁ ଆସି ଅଠରନଳା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗାତ କରିବା କଥା ଲେଖକଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଜଣା ଅଛି ।]

ଅଠର ରାଜବଂଶ—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଆ ମହାଭାରତପ୍ରଣେତା ଶୁଦ୍ରମୁନି Athara rājabinśa ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଲିଖିତ ଭାରତର ଅଠରଟ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜବଂଶ—Eighteen royal families of ancient India mentioned by the Ordīā poet Sārālā Dāsa in his Mahābhārata.

[ଯଥା—ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସୋମ ବା ଚନ୍ଦ୍ର; ଭୋଜ; ଅନ୍ଧକ; ପଣ୍ଡିତ; କୁରୁ; କେଶବ; ବିଷ୍ଣୁ; ଦୁରଦ୍ୱର; କଣ୍ୟାପ; ଅଜିତ; ମଧୁକ; ପାରେଶ୍ୱର; ପ୍ରତାପ, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶ; କୌଶିକ; କନ୍ଧ; ମଙ୍ଗାର ।]

ଅଠଶଠି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଷ୍ଟଶଠି (ଦେଖ)

Aṭhashaṭhi Aṭashathi (See)

ଅଠସ୍ତର—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ) (ସଂ. ଅଷ୍ଟସପ୍ତ)—

Aṭhastari ସତ୍ତରରୁ ଅଠ ଅଧିକ; ୭୮—

ଆଟାଷ୍ଟର Seventy-eight.

ଅଟହଟ୍ଟର

ଅଠା—ଦେ. ବି. ୧ । (ସଂ. ଅଷ୍ଟ = ଫଳର ଟାଣୁଆ ମଞ୍ଜି)—

Aṭhā ଯେଉଁ ନାଳୁଆ ତରଳ ବସ୍ତୁଦ୍ୱାରା ଦୁଇଟି ପଦାର୍ଥ ଆଟା ଯୋଡ଼ି ହୁଏ—1. Gum; sticking plaster; glutinous substance.

୨ । ବୃକ୍ଷାଦିରୁ ବାହାରିବା ଘନ ନିର୍ଯ୍ୟାସ—

2. Thick sticky juice from trees.

(ଯଥା—ବର ଅଠା; ସଜନା ଅଠା; ସିଝୁ ଅଠା ।)

୩ । ଯେଉଁ ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଶୁଖିଗଲେ ଲାଗି ରହେ—

3. Any liquid which has a tendency to stick when dry.

୪ । କେଳାମାନେ ପକ୍ଷୀ ଧରିବାପାଇଁ ବାଉଁଶକାଠି ଅଗରେ ବୋଳିଥିବା ନାଳୁଆ ବସ୍ତୁ—4. Bird-lime.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଅପବାଦ; କଳଙ୍କ; ଦୁର୍ନାମ—

5 Scandal; imputation which compromises one's good name.

ତଥାଲିଲ ସୁରତମିଠା, ଲଗାଇଲ କଳଙ୍କ ଅଠା—ପ୍ରାଚୀନ ସଙ୍ଗୀତ ।

୬ । (ସଂ. ଅଷ୍ଟ) ତାସ ବା ଗଞ୍ଜପାରେ ଆଠ ବିନ୍ଦୁ ଥିବା ସାର—

6. Playing card having eight points on it.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ୧ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁତ୍ବ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବୋ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବା’ ଖୋଜିବ; ‘ବୁ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁ’ ଦେଖିବ; ‘ବୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବୁ’ ଦେଖିବ; ‘ଅଗ୍’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍’ ଦେଖିବ; ‘ଅଲ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ’ ଦେଖିବ ।

କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ) ଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhāñ ' See)

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବିଶ. ୧ । ଅଠାଲଅ, ଅଠା ପରି ଲାଗିଯାଉଥିବା—

Aṭhāaṭhā 1 Gummy; sticking

ଆଠାଆଠା ୨ । ଅଠାସୁଜା—2. Smeared with gum

ଝଟଝଟା

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ) (ସଂ. ଅଷ୍ଟାଶି)

Aṭhāśi ଗ୍ରା: ଅଷ୍ଟାଶି—ଅଶି ସଂଖ୍ୟାରୁ ଅଠ ଅଧିକ; ୮୮—

ଅଷ୍ଟାଶି Eighty-eight.

ଅଠାଅଶି

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ) (ସଂ. ଅଷ୍ଟାଶି)—

Aṭhāśi କୋଉଏରୁ ଅଠ ଅଧିକ; ୨୮—

ଆଠାଶି Twenty eight.

ଅଠାଅଶି

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ) (ସଂ. ଅଷ୍ଟାଶି)—

Aṭhāśiśah ବଂଶୋତ୍ତର ଶତ)—ଏକଶତ ଅଠାଅଶି; ୧୨୮—

One hundred and twenty-eight.

ଷୋଳ ଅଷ୍ଟା ଅଠାଅଶିରେ ପଣ ଅଠ କାହାଣ—ପଣିକିଆ ।

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଶି (ଦେଖ)

Aṭhāśi Aṭhāśi (See)

ଅଠା—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ)—ଅଷ୍ଟା; (କୌଣସି ରାଶି)

Aṭhā ୮ ସଂଖ୍ୟାରେ ଗୁଣିତ ହେଲେ—

ଆଠେ Into eight; multiplied by 8

ପାଞ୍ଚ ଅଠା ଗୁଣିତ ପଣ ଦୁଇ କାହାଣ ଅଠ ପଣ—ପଣିକିଆ ।

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ୧ । କେଳାମାନେ ପକ୍ଷୀ ଧରାବାପାଇଁ ନଳ ଅଗରେ

Aṭhākāṭhi ଯୋଡ଼ିବା ଅଠାଅଠା କାଠି—

ଆଠାକାଠି, ଆଠାକାଠି 1. A bird-twig; a reed

ଝଟାଣା ଲାଟା smeared with bird-lime

attached to the end of a telescopic series of sticks (fitted to the end of each other) used by birdcatchers to catch birds by entangling them.

କେଳାନର ସମ୍ବନ୍ଧେ ପାଚେର ପଡ଼ିଛି

ନୟନ ପକ୍ଷୀ ଅଠାଅଠା ସେ ହୋଇଛି । ବୁଝିବୁ ମହାବରର ସବୁ ।

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā 2. Conspiracy; danger; snare.

(ଯଥା—ସେ ମୋତେ ଅଠାଅଠାରେ ପକାଇ ଦେଲା ।)

[ଦ୍ର—କେଳାମାନେ ପକ୍ଷୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯେଉଁ ‘ନଳ’ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ସେ ନଳର ଅଗ୍ରମାନକୁ ଅନ୍ୟ ନଳର ମୂଳରେ ଥିବା ଛୁଦ୍ରରେ ପୁରାଇ ଯୋଡ଼ିଲେ, ନଳମାନ ୨୦।୨୫ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଯାଏ । ସବୁ ଉପରେ ଥିବା ନଳର ଅଗରେ ମୂଳଥା କେଶା ଥାଏ, କମ୍ପା ଅଠାଅଠା ଥାଏ । କେଳା ଗଛ ତଳେ ଲୁଚି ଠିଆ ହୋଇ, ପକ୍ଷୀ ବସିଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ପକ୍ଷୀର ପେଟ ତଳକୁ ଲକ୍ଷ କରି ସେ ନଳକୁ ଭୁସି ଦିଏ । କେଶା ପକ୍ଷୀର ପେଟରେ ପଶିଗଲେ ପକ୍ଷୀ ମରିଯାଏ; କିନ୍ତୁ ଅଠାଅଠା ଲାଗିଲେ ପକ୍ଷୀ ଅଠା କାଠିରେ ଲାଗିଯାଏ ଓ ଉଡ଼ି ପଳାଇ ପାରେ ନାହିଁ । କେଳା ଋମଣୀ ନଳମାନକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ହୁଗାଳି ତଳକୁ ଖସାଇ ଆଣେ ଓ ସେଥି ଅଗରେ ଲାଗିଥିବା ପକ୍ଷୀକୁ ଧରେ ।]

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଅଠାଅଠା (ଦେଖ)

Aṭhākāṇḍi Aṭhākāṇḍi (See)

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ୧ । ମୃତ୍ୟୁ ଅବସ୍ଥା; ଅବତବ ଅବସ୍ଥା; ମୃତ୍ୟୁର

Aṭhākāṇḍi ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବାବସ୍ଥା—

ସବମର ଅବସ୍ଥା 1. Last stage before death; dying condition.

୨ । ମରଣାନ୍ତର ଅବସ୍ଥା—2 Condition sure to end in death.

୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରାଶ୍ରୟ ଅବସ୍ଥା—

3. Utterly helpless condition.

୪ । ଶେଷ ମନ୍ଦ ଅବସ୍ଥା—4. Extremely bad

condition

ଅଠାଅଠା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସଂ. ଅଷ୍ଟାଶି)—

Aṭhāaṭhā ନବେରୁ ଅଠ ବେଶି; ୯୮—

ଆଠାଅଶି Ninety-eight.

ଅଠାଅଶି

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଶି (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବିଶ. ଅସୁନ୍ଦର; ଅସଂସ୍ଥ—

Aṭhāaṭhā Ungraceful.

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଶି (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଦୁର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଠାଅଶିର ଭଲ ସେହି ଦିନ । ସାରଳା ମହାବରର ଉଦ୍ୟୋଗ

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଶି (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ଅଠାଅଶି ଅବ୍ୟବହାର, ବାକ ଅଠାଅଶି ବ୍ୟବହାର ।

ପ୍ରାଚୀ. ପୂର୍ଣ୍ଣମ ବନ୍ଦୋଦୟ ।

ଅଠାଅଶି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଅଠାଅଶି (ଦେଖ)

Aṭhāaṭhā Aṭhāaṭhā (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଠେଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଅଠିଲ (ଦେଖ)

Athel Athila (See)

ଅଠୌର—ଦେ. ବିଶ—ଅଠଉର (ଦେଖ)

Athaura Athaura See)

ଅଡ଼ (ଆଡ଼)—ସଂ.—୧ । ଚେଷ୍ଟା କରିବା—1 To try.

Ad (root) ୨ । ବ୍ୟାପିବା—2. To pervade.

ଅଡ଼ବାଗି—ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ardbagi Ardambaj (See)

ଅଡ଼ବାଗିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ardbagia Ardambaj (See)

ଅଡ଼ବାଜ୍—ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ardbaj Ardambaj (See)

ଅଡ଼ବାଜି—ଦେ. ବି—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ardbaji Ardambaji (See)

ଅଡ଼ବାଜିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ardbajia Ardambaj (See)

ଅଡ଼ହା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି—ଦାନ୍ତପାଟ—

Adha The gum of the teeth.

ଅଡ଼—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଦ୍ରବ୍ୟ; ସଂ. ଅଳ୍ପ ଧାତୁ = ଅଭ୍ୟୋଗ ବା ଅକମଳ)

Arda କରବା) —

ଅଡ଼ ୧ । ଅଭ୍ୟୋଗ; ରୁଣ୍ଡ—1. Sullenness due to displeasure.

୨ । ଦୃଢ଼; ସିଦ୍ଧ; ଜଗର—2. Obstinacy; stubbornness.

୩ । (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) କବାଟର ଅର୍ଗଲ ବା କଳିଣୀ—

3 Shutter; a bar for bolting a door.

ଅଡ଼ଉଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ହ୍. ଡୌଲ) —

Adaula ୧ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବ—1. Want of grace.

ବେଢ଼େଲ ୨ । ଧାରର ଅଭାବ—2. Want of method.

ଅଡ଼ଉଲ ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ; ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଲବଣ୍ୟହୀନ—

1 Ungraceful.

୨ । ବେତର—2. Unsystematic

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅନୁଚିତ—Improper.

ଅଡ଼ଂ—ଦେ. ବି—ଅଡ଼ଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Ardam Ardanga (See)

କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଗୁଡ଼ିଏ ଏକତ୍ରରେ ସାଧାରଣ ନାମ ଅଡ଼ଂ ।

ଫଳରମୋଦକ. ଗନ୍ଧସ୍ୱଳ୍ପ ।

ଅଡ଼କ—ପ୍ରାଦେ. (ରଣ) ଅ. (ସଂ. ଏତତ୍) —ଏଡ଼େ—

Ardak So; such.

ଅଡ଼କ ଦାନ—ପ୍ରାଦେ. (ରଣ) ଅ—୧ । ତତ୍ତ୍ୱଶୀଳ—

Ardak dān 1. Immediately.

୨ । ଶୀଘ୍ର—2. So soon.

ଅଡ଼କବତୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ) —୧ । ମେରୁ ଶିଖରରେ ଥିବା ପୁରୁଷୋକ୍ତ

Ardakabati ପ୍ରାସାଦବିଶେଷ—

1. Name of a fabulous palace on the summit of the Meru mountain.

(M. W.)

୨ । ନଗରବିଶେଷ—

2 Name of a city (M. W.)

ଅଡ଼କର—ଦେ. ବିଶ—ସ. ଅ + ଓ. ଡକର)

Adakarā ୧ । ଅନମନ୍ତ୍ରିତ—1. Uninvited.

ଅଡ଼ାକା ୨ । ଅନାଦୃତ—2. Uncalled; unasked.

ଅଡ଼କା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଡ଼କର (ଦେଖ)

Adakā Adakarā (See)

ଅଡ଼କାଳା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଅଡ଼କାଳା (ଦେଖ)

Ardakāla Ardakāla (See)

ଅଡ଼ଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (ତା. ଅଡ଼ଙ୍ଗ = ଉତ୍ତରେ ରଖିବା) —

Ardanga ୧ । ଅଡ଼ଙ୍ଗ; ଛୋଟ ପିଣ୍ଡ—

1 A small veranda.

୨ । ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ସୁତ୍ତ ଗୁଳ୍ମ ବା ପୁର—

2. A vein of mineral.

ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ଲୁଣପୋକ୍ତାଳି ହୋଇ ଠୁଳି କରାଯିବା ଗ୍ରାହ; ଅଡ଼ଙ୍ଗ—Warehouse or mart where manufactured salt is stored.

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି. ଲୁଣ ଭିଆର ହେବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରାହର ସମଷ୍ଟି; ଅଡ଼ଂ—A group of places for manufacturing salt.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବାଧ; ଅମାନିଆ—

1. Unruly; impertinent.

୨ । ଅଖାଡ଼ୁଆ—2. Foolhardy; queer.

୩ । ଏକଜଡ଼ିଆ—3. Obstinate.

ଅଡ଼ଙ୍ଗା—୧ । ଦେ. ବି. (ତା. ଅଡ଼ଙ୍ଗ = ଉତ୍ତରେ ରଖିବା) —କଣ୍ଡା ଅମ୍ଳ

Ardanga କାଃ ଫାଳ ଫାଳ କରି ତେଲରେ ସିନ୍ଦୂଳ ତହିଁରେ କାମନ୍ଦି ବେଶର ଅତି ମସଲା ଦେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଅମ୍ଳ—

ଅଡ଼ଙ୍ଗା 1. A kind of mango pickle.

୨ । କିନ୍ଦେ. ବି. (ଫା) —କଳିକଳା; ତକର—

2. Quarrel.

୩ । ଦେ. ବି. (ହ) —କର୍ମରେ ବାଧା—3. Obstruction.

୪ । ଦେ. ବି. (ହ) —ଅଟକ—4. Restraint.

ଦେ. ବିଶ—ବହୁଦିନ ରହିଥିବା ହୋଇ ଦୁର୍ଗନ୍ଧସ୍ୱଳ୍ପ ଓ ବସ୍ତାଦ ହୋଇଥିବା (ବସ୍ତା ଦହି) —Stale (curd); emitting an offensive smell.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇତ୍	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଡ	ଦ୍ୱ

ଅଡ଼ଙ୍ଗାବାଜ୍ — ଦେ. ବିଶ—

Ardangābāj କଳିଆଖୋର; କଳିହୁଡ଼ା—

ଅଡ଼ଙ୍ଗାବାଜ୍ Quarrelsome.

ଅଡ଼ର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅଡ଼ର୍) — ପେଶ; ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟବିକ୍ରୟ

Ardat ପାଇଁ ରଜାଦେଶଦ୍ୱାରା କର୍ତ୍ତିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ; ଗଞ୍ଜ, ଅଡ଼ର୍—

ଆଡ଼ତ A licensed mart for merchandise and

ଆଡ଼ତ goods

ଅଡ଼ତ୍ତଦାର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅଡ଼ତ୍ତଦାର୍) — ଅଡ଼ତ୍ତଥ; ଦଣ୍ଡିଦାର୍;

Ardatdār ପେଶରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ କରାଇ କରିପାରୁ ନେବା

ଆଡ଼ତଦାର୍ ପାଇଁ କମିସନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି — A commission agent

ଆଡ଼ତଦାର୍ for procuring sales and purchases of merchandise

ଅଡ଼ତଦାର୍ ଅପୂର୍ବ ସ୍ୱାମୀ ପାଖରୁ ଘେର ଘେର ଟଙ୍କା ଟୋକର ଗଣିକେଇ ଲଙ୍ଗର ଉଠେଇ ଦେଲୁ । ଫକୀରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ତବ୍ଧ ।

ଅଡ଼ତ୍ତଦାର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅଡ଼ତ୍ତଦାର୍) —

Ardatdār ଦଣ୍ଡିଦାର୍, ଦଣ୍ଡିଅଗିରି—

ଆଡ଼ତଦାର୍ Commission agency.

ଆଡ଼ତଦାର୍

ଅଡ଼ତ୍ତଥ — ଦେ. ବି. (ଫା. ଅଡ଼ତ୍ତ + ଓଡ଼ତ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ. ଇଥ) —

Ardatā ଅଡ଼ତ୍ତଦାର୍ (ଦେଖ)

Ardatdāra (See)

ଅଡ଼ଦାର୍ — ଦେ. ବି — ଅଡ଼ଦାର୍ (ଦେଖ)

Ardaddār Ardatdār (See)

ଅଡ଼ଦାର୍ — ଦେ. ବି — ଅଡ଼ଦାର୍ (ଦେଖ)

Ardaddār Ardatdār (See)

ଅଡ଼ଧସ୍ନ — ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି — ଅଲଗୁଣି (ଦେଖ)

Ardadhasnī Alagunī (See)

ଅଡ଼ାବ — ସଂ. ବି (ସଙ୍ଗୀତ) — ପେଉଁ ରାଗରେ ଷଡ୍ଜ, ଗାନ୍ଧାର, ମଧ୍ୟମ,

Ardaba ଯେବତ ଓ କିଷାଦ, ଏ ପାଞ୍ଚ ସ୍ୱର ଥାଏ—

A melody of five tunes.

ଅଡ଼ଭୁଷା — ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ସ. ଅଲମ୍ବୁଷା = ରାସସବିଶେଷ) —

Ardabhushā ୧ । କାଣ୍ଡଜନଶୂନ୍ୟ; ଅଜ୍ଞାତୁଆ—

(ଅଡ଼ଭୁଷା — ଶ୍ଳୀ) 1. Foolhardy; awkward.

ଅଲମ୍ବୁଷେ ୨ । ଅବାଗିଆ—2 Unmethodical.

ଅଢିଅଳ; ଅଡ଼ଦାର ୩ । ଏକବାଣୀ, ଏକକଥା; ଜିନିଷୋର—

3. Obstinate; stubborn.

୪ । କଳହୁଡ଼ା—4 Quarrelsome.

ଅବୃଥା—5 Inconsiderate.

୬ । ଚିତ୍ତଚିତ୍ତ—6 Surly.

ଅଡ଼ାବ — ଦେ. ବି — ଅଜ୍ଞାତୁଆ କଥା ବା ବିଷୟ—A queer matter.

(ଯଥା—ପଞ୍ଚାଏତକ ବଇଠକ ବେଳେ ସେ ଆଣି ଗୋଟାଏ

ଅଡ଼ଭୁଷା ପୁରେଇ ଦେଲା ।)

ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ — ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଡ଼ଭୁଷା (ଦେଖ)

Ardambāj Ardabhushā (See)

ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ — ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଡ଼ଭୁଷା (ଦେଖ)

Ardambājī Ardabhushā (See)

ଅଡ଼ଦାରୀ ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଅଜ୍ଞାତୁଆ ପଣ—1 Foolhardiness.

୨ । ଚିତ୍ତଲପଣ—2 Surliness

୩ । କଳହୁଡ଼ାପଣ—3 Quarrelsomeness.

୪ । ଦୃଢ଼, ଜିଦ୍; ଜିରା—4. Obstinacy

ଅଡ଼ମ୍ବାଷା — ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ବି—

Ardambushā ଅଡ଼ଭୁଷା (ଦେଖ)

(ଅଡ଼ମ୍ବାଷା—ଶ୍ଳୀ) Ardabhushā (See)

ଅଡ଼ମ୍ବାଷା — ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ବି—ଅଡ଼ଭୁଷା (ଦେଖ)

Ardambushā Ardabhushā (See)

(ଅଡ଼ମ୍ବାଷା—ଶ୍ଳୀ)

ଅଡ଼ର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅର୍ଡର୍) —

Ardar ଆଦେଶ, ହୁକୁମ—

ଆଡ଼ବ Order.

ଆଡ଼ର

ଅଡ଼ର୍ ବଡ଼ର୍ — ଦେ. ବି. (ଧ୍ୱନ୍ୟର୍ଥକ) — ୧ । ପ୍ରଳାପ, ବାଉଳଗୁଡ଼ାଳ

Ardar bardar କଥା; ଅସଂଯତ ଓ ଅସଂବଦ୍ଧ ବହୁଜଲ୍ଜଳା;

ହିଡ଼ିବିଡ଼ି ଏଣୁତେଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ ବକବା—

ଅଢ଼ବଢ଼ 1. Raving; incoherent talk

୨ । ଗୋଳମାଳ, ଘୋ ଘା—2 Ado; noise.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ବାଉଳଗୁଡ଼ାଳ, ପ୍ରଳାପ କରୁଥିବା—

1. Raving.

୨ । ଗୋଳମାଳ କରୁଥିବା—2 Noisy.

ଅଡ଼ର୍ ବହି — ଦେ. ବି. (ଇଂ ଅର୍ଡର୍ + ଫା. ବହି) —

Ardar bahi ଯେଉଁ ଖାତାରେ ଦାକମମାନେ ସାଧାରଣ ଆଦେଶ—

ଆଡ଼ବ ବହି ମାନ ଲେଖନ୍ତି—Order-book.

ଆଡ଼ର ବହି

ଅଡ଼ରଲି — ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଅର୍ଡର୍ଲି) — ଦାକମମାନଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାଳନ

Ardarli ଓ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଶୁଣିବା ପାଇଁ କମିସନ୍ ପିଆଦା—

ଆର୍ଡର୍ଲି An orderly peon

ଅର୍ଡର୍ଲି

ଅଡ଼ର୍ ସପ୍ଲା — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅର୍ଡର୍ + ସପ୍ଲା) —

Ardar saplāi ବରଦ ଅନୁସାରେ ଜିନିଷ ଯୋଗାଇବା କର୍ମ—

ଆଡ଼ର ସପ୍ଲା Order-supplying; supplying of

ଆଡ଼ରସପ୍ଲା articles ordered for by a person.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାନ୍ତମେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଶୋକିବେ; 'ଦଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଡ଼ର ସମ୍ପାଦକ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଡ଼ର + ସମ୍ପାଦକ) —

Ardar saplāyar ଯେଉଁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଅନ୍ୟର ବସ୍ତୁମାନଙ୍କୁ

ଆଡ଼ର ସମ୍ପାଦକ ବଜାରରୁ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ କଣି ଯୋଗାନ୍ତି—

आडर सप्लायर An order-supplier

ଅଡ଼ର—ପ୍ରାଦେ. (ଭଦ୍ରା) ବିଶ—ମନ୍ଦ; ଖରାପ—Bad.

Adarā

ଅଡ଼ରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅ + ଦର) —

Adarū ୧ । ନିଶ୍ଚଳ; ନିଜର; ଯେ ଭୟକୁ ନୁହେଁ—

निर्भय 1. Intrepid; one who is not timid.

୨ । ନିର୍ଭୟ—2. Fearless; undaunted.

୩ । ସାହସୀ—3. Bold; brave.

ଅଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି—ଦାନ୍ତପାତ୍ର—

Adahā The gum of the teeth

ଅଡ଼ା—ଦେ. ବି—୧ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଅଡ଼ା; ସବାରିକାନ୍ତିଆ ବେହେରା ବା

Ardā ମୁଲିଆମାନେ ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ କାମ ପାଇବା

आडा अघेसारे बसियाथान्ति—1 A stand

अड्ड for palky-bearers or journey men labourers.

୨ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଶୁଆ ଅଦି ପୋଷା ପକ୍ଷୀ ବସିବା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ବଡ଼ ଲୌହଶାଳାକା—

2. A perch for domesticated birds

୩ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଅଖଡ଼ାଘର; ନୃତ୍ୟଗୀତବ୍ୟାୟାମାଦ ଶିଖିବା ସ୍ଥାନ—

3. A place where men are trained in singing, music and gymnastics.

୪ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଶକଟାଦି ରହିବା ସ୍ଥାନ—

4 Cart-stand.

୫ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଅଟେଇ; ଗୋରୁଗାଈ ରହିବା ପାଇଁ ବାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ—

5. An enclosure for cattle.

୬ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବିକି ହେବା ପାଇଁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଘୋଡ଼ା ରଖା ଯାଇଥାନ୍ତି—

6 A stall; a place where a number of horses are kept for sale.

୭ । (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧଲ) ଅଲଗଡ଼ା; ଆଡ଼କାଠ; କବାଟର କଳଣୀ—7. A cross-bar.

ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଯେ କରେ ଗଳଗାଳ,

କିନ୍ତୁ କାର ଅଡ଼ା ପକାଇଲେ ଶୁଦ୍ଧ । ପିତାମହ—ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୮ । (ସଂ. ଅଡ଼) ଉଚ୍ଚ କୋଠି—8. A high room.

ଅଡ଼ର କିନ୍ତୁ ଅଡ଼ ଘରବାଳେ ନେଲ,

ଅଡ଼ ଶୁଦ୍ଧ ଯେଉଁ ଯେ କର ଶାସିଲ । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଅଦ୍ଧ ।

୯ । (ସଂ. ଅଡ଼ଧାତୁ) —ଅନିଷ୍ଟ; ବିଷ୍ଣୁ—

9. Evil; mishap

ବୁଝୁ ସୁପନ ପ୍ରହରାଜା । ବଞ୍ଚୁ ନାଶିବେ ସବ ଅଡ଼ା ॥

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୦ମ ।

୧୦ । (ସଂ. ଅରୁଲ) ଘରର ଦୁଇ ପାଖର ଶେଣି ଉପରେ ଆଡ଼ ବାଗରେ ପକାଯିବା ବାଉଁଶ (ଏହି ବାଉଁଶମାନ ପକାଇ ଘରର ଖୁଲ ତଳେ ଭାଡ଼ି କରାଯାଏ) —

10 Cross-beam laid across the side-beams of a thatched house

୧୧ । (ସଂ. ଅଡ଼କ) —ଅଡ଼ା—(ଦେଖ) —

11 Ardhā (See)

୧୨ । (ସଂ. ଅଡ଼ ଧାତୁ) ଅଡ଼ିବା (କର୍ମ) (ଦେଖ) —

12. (the act of) 'rdibā (See)

୧୩ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବନ୍ୟ ପଶୁମାନେ ଦଳ ବାଜି ରହିବା ସ୍ଥାନ—

13. A place where wild beasts stay in herds.

୧୪ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଲଗୁଣି; ଲୁଗା ଆଦି ରଖିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଦଉଡ଼ିଦ୍ୱାରା ଭଲୁରୁ ହୋଇଥିବା ବଶଦଣ୍ଡ—

14 A pole used as clothes-rack

୧୫ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୨୪ ତୋଳା ଓଜନର ଶସ୍ୟ ବା ଦୁଗ୍ଧାଦିର ପରିମାଣ—

15. A measure of corn or liquid equal to 64 Tolas.

[୨୪ ତୋଳା = ୧ ଅଡ଼ା

୧ ଅଡ଼ା = ୨ ବୋଡ଼ା

୧ ବୋଡ଼ା = ୨ ସୋଲ

୧ ସୋଲ = ୪ ପାଥ

୧ ପାଥ = ୨ ଅଡ଼ା (ବା ଗିକା)]

୧୬ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୨୪ ତୋଳା ଓଜନର ଶସ୍ୟ ବା ଦୁଗ୍ଧ ଆଦି ମାପିବାର ମାଟି ବା ପିତ୍ତଳ ପାତ୍ର—

16. An earthen or brass pot for measuring corn or liquid.

୧୭ । ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ଟିସର ପୋକ ବା ପାଟି ପୋକ ଆବାଦ କରିବା କର୍ମ—17. Sericulture

୧୮ । ପ୍ରାଦେ. (କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା) ବି—ତଡ଼ା; ମୋଟ ବାଉଁଶ

ଯାହା ପଥର ବା କାଠ ଆଦିକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇବାରେ ବ୍ୟବହୃତ

ଦୁଏ—A piece of thick bamboopole

used as a lever to move heavy logs or stones.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ୃ

ଦେ. ବିଶେଷ—ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ା ଅଡ଼େ—

Jibbing; obstinate (horse).

ଅଡ଼ାଅଡ଼ି—ଦେ. ବି.—୧ । ପରସ୍ପର ଚୁପାଚୁପି; ତେଜାତେଜି; ରଗାରିଗି—
Ardāardi 1 Mutual falling out or quarrelling.

ଆଡ଼ାଆଡ଼ି ୨ । ପରସ୍ପର ଠେଲଠେଲ—

ଅଡ଼ାଆଡ଼ି 2 Mutual pushing.

୩ । ବହୁ ପଶୁଙ୍କୁ ଅଡ଼ାଇ ନେବା—

3. Act of driving many beasts.

ଦେ. ବିଶେଷ—ପରସ୍ପର ଠେଲଠେଲ ହେଉଥିବା—

Pushing each other.

ଅଡ଼ାଅଡ଼ି ହୋଇଣ କଲେ ନାନା ଗତି,

ନୟନକୁ ନେବାକୁ କର ହେବ ମତି ।

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାଭାରତ. ଶ୍ଳୋ. ୧ ।

ଅଡ଼ାଇବା—ଦେ. କ୍ରି (ତା. ଅଡ଼ି=ଚଳାଇବା)—

Ardāibā ୧ । ପଛରେ ରହି ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଆଗକୁ ଚାଲିତ କରିବା—

1. To drive a beast or beasts from behind.

ସ୍ତର ପାଇଲେ ଦେନ ଯିବାକୁ ଅଡ଼ାଇ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାଭାରତ. ସର ।

୨ । ରଥ ବା ଶକଟରେ ଲାଗିଥିବା ଘୋଡ଼ା ଆଦିଙ୍କୁ ଚାଲିତ କରିବା; ହଜାଇବା—

2 To drive a horse as a driver of a vehicle.

ଅପଣେ ବାଡ଼ି ଧର ଘୋଡ଼ା ଅଡ଼ାଇଲେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

୩ । ଶକଟାଦିରେ ଲାଗିଥିବା ପଶୁଙ୍କୁ ଚଳାଇବା ଦ୍ୱାରା ଶକଟକୁ ଏକ ପାଖକୁ ନେବା—

3. To take a cart to one side by driving.

୪ । ଗୋରୁ ବାହୁରି ଆଦିଙ୍କୁ ଜଗିବା—

4. To tend cattle etc.

ଏତେ ଗରବ ଗୋପାଳି ଘାଟ ମାଗୁ, ନନ୍ଦର ଗୋରୁ ଅଡ଼ାଇ ।

ଅରମ୍ଭ. ବଦନ୍ତପ୍ରାମଣୀ ।

୫ । ପଶୁ ଆଦିଙ୍କୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ତଡ଼ିଦେବା—

5. To drive away cattle from any place.

(ଯଥା—ବାଡ଼ିରେ ଗୋରୁ ପଶି ଫସଲ ଖାଇ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଅଡ଼ାଇ ଦିଅ ।)

[ଦ୍ର—ଅଡ଼ାଇବା କ୍ରିୟାର ଅସମାପିତା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ଅଣିବା,ଦେବା, ନେବା ଓ ଯିବା କ୍ରିୟା ଲାଗେ ।]

୬ । ପଶୁପକ୍ଷୀଆଦିଙ୍କୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ହରାଇବା ଦେବା—

6. To scare away birds and beasts.

ବନେ ଦେହରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ମଣା ସେ ଗୋଟିଏ

ଶ୍ରେରେ ଅଡ଼ାଇଣ ଦେଲେ ବାଡ଼ିତ ତନୟେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅଡ଼ାଲ—ଦେ. ବିଶେଷ—

Adāla ଶାଖାହୀନ—Branchless

ଅଡ଼ାଲିଆ—ଦେ. ବିଶେଷ—

Adaliā ଶାଖାହୀନ—Branchless.

ଅଡ଼ାବନ୍ଧା—ଦେ. ବି.—୧ । ପାଖ ବା ସାତଶେଣିଆ ଗୁଳ ଘରର ଓରୁର

Ardābandha ଯେଉଁ ଅଂଶ ଦୁଇଟି ଗୁଳ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ—

1 The portion of the cross-beam of a thatched house which lies between the two queen-posts.

ଅଡ଼ାବନ୍ଧ * ଦ୍ୱାରକୁ ଗୁଳ ଦ୍ୱା ୧।୧୭ । ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଭଜନ ।

ଅଡ଼ାଶ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—୧ । ଜଙ୍ଗଲରୁ ଗୋରୁ ବା

Ardāsa ମଇଁଷିକଦ୍ୱାରା ଯୁଥଳରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ବୁଢ଼ାଯିବା ମୁଣ୍ଡି-ବାଉଁଶମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡି ପାଖରେ ବାଡ଼ିଆଯିବା ବାଉଁଶର କିଲା (ଏ କିଲା ବାଡ଼େଇବାଦ୍ୱାରା ଗୋଷ୍ଠି ହୋଇ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ବାଉଁଶ ଉପରେ ଥିବା ଫାଙ୍କମାନ ଚପି ହୋଇ ବୁଜି ହୋଇଯାଏ ।)—

1. A plug of bamboo thrust into the base-ends of bamboos tied together into a bundle for being carried away from the forest by means of bullocks by tying the bundle to a yoke.

ଅଡ଼ି—ଦେ. ବି.—୧ । (ସ. ଅଡ଼ି ଥାଉ) ଜିଦ୍; ହଟ୍ଟ; ଜିଗର—

Ardi 1. Importunity

ଆଡ଼ି ୨ । (ଧ୍ୱନିଧର୍ମ) ଏଇଡ଼ି; ହାଲୁଟି—

ଅଡ଼ି 2 Belching.

ଦେ. ବିଶେଷ—ଯେଉଁ ଦାନ ପକ୍ଷାକାଠିରେ ସାଧାରଣତଃ ପଡ଼େ ନାହିଁ—(a throw of the dice) Which is very difficult to get.

(ଯଥା—ଅଡ଼ିପଟ)

ଅଡ଼ିଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଡ଼ିଟ୍)—

Audit ହିସାବ ଆଦର ତନୟ—

ଅଡ଼ିଟ୍ Audit.

ଅଡ଼ିଟ୍

ଅଡ଼ିଟର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଡ଼ିଟର୍)—

Auditor ହିସାବ ତନୟବାପାର ନୟକ ବ୍ୟକ୍ତି—

ଅଡ଼ିଟର୍ Auditor.

ଅଡ଼ିଟ୍

ଅଡ଼ିପଟ—ଦେ. ବି—ପକ୍ଷାକାଠିରେ ଯେଉଁ ପଟ ବା ଦାନ ସହଜରେ

Ardipata ପଡ଼େ ନାହିଁ—

ଆଶାର ଆଡ଼ି A throw of the dice which does not commonly turns up.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟାତେ ପୁଣ୍ୟାତେ ୧ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଇଞ୍ଚିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଳବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳବତ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ଅଡ଼ିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଡ଼ି ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା; ସ. ଅଡ଼ି ଧାତୁ =
Ardibā ଅନୁମୋଦିତବା; ସ. ଅଲ ଧାତୁ = ବାରଣ କରବା)—
ଆଡ଼ିକବା ୧ । ଦୃଷ୍ଟ କରବା; ଏକ ଜିଦି ଧରି ବଢ଼ିବା—
ଅଡ଼ିବା 1 To insist; to importune; to become obstinate

କଷ୍ଟା ନରୁତ ଘାଟି, ସଞ୍ଚାର କେଶ ଧାଟି;

ବନ୍ଧା ଦେବ ମୁଁ ବୋଲି ଅଡ଼ିବି ରେ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । କୃତକ୍ଷମ ହେବା, କୃତକ୍ଷମତା ହେବା—

2 To be resolved on a thing

ତ୍ରୋପଣ ଅଡ଼ିବି କେଶ ବନ୍ଧନ ନମନ୍ତେ । ସାରଳା ମହାବରଦ. କ ।

୩ । ରୁଷି ବଢ଼ିବା; ରୁଷି ହେବା—

3 To fall out; to become sullen with displeasure

୪ । (ଘୋଡ଼ା) ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ଅଗକୁ ନ ଯାଇ ଅଟକିବା; ଜମିବା—
4 To jibb (said of a horse)

ବାହା ଶଙ୍ଖଣ ଯାଉଛି ବହୁ

କେ ଘୋଡ଼ା ଅଡ଼ି ରହନ୍ତେ ଘୋଡ଼ା ଲେଉଟି ଲଗାଇ ସେ ।

ବ୍ରଜନାଥ—ସମର ଭରଣ ୨ ।

୫ । ନାଗୁନ ହେବା; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରବାକୁ ଅନୁକୂଳ ପ୍ରକାଶ କରବା—5 To give vent to unwillingness to do a work; to refuse to do something

ନ ପାରେ ମା ବୋଲି ଅଡ଼ି ଥାଉ

ବସେ କର ଯୁଗ ଘୋଡ଼ା ଥାଉ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କବିତା ।

୬ । ବିଚିତ୍ରତା, ପ୍ରକୃପିତ ହେବା—

6. To be out of order.

(ଯଥା—ସାରୁ ଇଥଣ ଖାଇ ମୋ ପେଟେ ଅଡ଼ିଛି ।)

୭ । ରୁକି ହେବା; (ପବନ) ଅଟକିବା—

7. To be suffocated

(ଯଥା—ବେକରେ ପବନ ଅଡ଼ିବାରୁ ମୁଁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।)

୮ । ଅବାଧ ହେବା—8 To become disobedient.

(ଯଥା—ମୂଲ କମାଇ ଦେବାରୁ କାର୍ଯ୍ୟଗରମାନେ ଅଡ଼ିଛନ୍ତି ।)

୯ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା—9 To be displeased.

(ଯଥା—ସେ ପୁଅକୁ ବିଲକ୍ଷ ପଠାଇବାରୁ ତାଙ୍କ ଜାତିଭାଇଯାକ ଅଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି ।)

୧୦ । ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ବିରୋଧୀ ହେବା—

10. To oppose openly.

ଏକ କରୁ ବୁଦ୍ଧି ସବଦା ଥାଏ ଅଡ଼ି । ପିତାମହ. କୃତ୍ତିବିଶ୍ଵନାଥ ।

ଅଡ଼ିବା—ଦେ. ବି. ୧ । ଅଡ଼ିଭୁଷା (ଦେଖ)

Ardibāji 1. Ardabhushā (See)

୨ । ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ା ଯାଉ ଯାଉ ଅଡ଼ିଯାଏ—

2. Jibbing (horse)

ଅଡ଼ିବାଜି—ଦେ. ବି. ୧ । ଅଡ଼ିଭୁଷା (ଦେଖ)

Ardibāji 1. Ardabhushā (See)

୨ । ଘୋଡ଼ାର ଅଡ଼ିବା ଅଭ୍ୟାସ—

2. Habit of jibbing (of a horse)

ଅଡ଼ିଶିଳା—ପ୍ରାଦେ. (ଆଳ) ବି—ପାଣି ବୁଢ଼ାଇବା ଯନ୍ତ୍ରର ଧାରଣା

Ardishilā କାଠ—A cross-beam used as a fulcrum for a water-lifting contrivance.

ଅଡ଼ୁଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଲୁକ, ଅଲୁକାପୁତ୍ର)—

Ardū ୧ । ଜଟିଳ; ଗୋଲପାଳିଆ—1. Complicated; complex; confused.

ଅନ୍ଧବନ୍ଧ ୨ । ଅସଂଯତ; ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ; ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ (କେଶ)—
2 Dishevelled (hair)

୩ । ବିଚିତ୍ର ଯାଇଥିବା—3 Disordered; out of order.

୪ । ଛନ୍ଦଣିମନ୍ଦଣି ହୋଇଥିବା (କେଶ; ସୂତା)—

4. Tangled; confused.

୫ । ଅମୀମାଂସିତ—5 Unsettled

୬ । ଅସୁବିଧା; ଅସୁବିଧାଜନକ—6 Inconvenient,
ମାନକ ଛେଳ ଅଡ଼ୁଆ—ତର ।

୭ । ବିଷମ; ଅସାମାନ୍ୟ—7 Queer; awkward.

୮ । ସନ୍ଦେହଜନକ—8 Doubtful; suspicious.

୯ । ଅସାଧ୍ୟତା (ସମସ୍ୟା)—9 Unsolved (problem),

୧୦ । ବାଧାଜନକ; ବିପ୍ଳବ—10. Full of obstacles.

ଗୋଲମାଲ ଦେ. ବି.—୧ । ଅସୁବିଧା; ଅସୁବିଧା—1. Inconvenience

ଅଡ଼ୁଆ ୨ । ଅସାଧ୍ୟତା ସମସ୍ୟା—2. Unsolved problem.

୩ । ବିଷମ ସମସ୍ୟା, ପ୍ରଦେଶକା—

3. Dilemma; riddle.

୪ । ଅମୀମାଂସିତ ବିଷୟ—4. Unsettled matter; undecided matter.

ଭୁବ ଭୁବ ସାଥନ୍ତେ । ଅଡ଼ିବ ତ ଗୋଟାଏ ଅଡ଼ୁଆ ଅଛି ।

ସମସ୍ୟା. ସମସ୍ୟା ୧ । ୧ ।

୫ । ବିଭ୍ରାନ୍ତ; ଜଟିଳତା; ଗୋଲମାଲ—5. Complexity; confusion; complication.

ଆପଣଙ୍କୁ ଆପେ ବୁଝିଲେ ସରଳ ଅଡ଼ୁଆ —ତର

୬ । ଛନ୍ଦଣି ମନ୍ଦଣି ଅବସ୍ଥା—6. Tangled condition; tangle.

୭ । କଳିକଳିଆ; ବିବାଦ—7. Quarrel; dispute.

ଉଦାହରଣ ଅଡ଼ୁଆ ଉଦାହରଣ ଅକାଳ କରୁଛନ୍ତି ।

ସମସ୍ୟା. ଲାଭାବଦା ୨ ।

୮ । ବାଧା; ବିପ୍ଳବ—8. Impediment; obstacle.

କ ତଳ ପଞ୍ଚାନନେ, ଏଥରେ ଅମୀ ସମସ୍ୟା କିଛି ଅଡ଼ୁଆ ଅଛି କି ?

ସମସ୍ୟା. କାଳମାଳା ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ତାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଉଥ	କ	ଦ	

ଅଡୁଆଡୁଆ ବର୍ଗନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ.—

Arduājharduā bargan—ଅତି ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ବା ବାଜେ ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଆଦେଶ—An order given for doing many petty or miscellaneous works.

ଅଡୁଆଡୁଆ—ଦେ. ବିଶ (ସହରର)—ସହରର ଶବ୍ଦ ଯୋଜନାଦ୍ୱାରା
Arduātarduā ବହୁ ଅର୍ଥର ସୂଚନା—ବିଶେଷ ଜଟିଳ (ବହୁ)—
ଆତୁଆନ୍ Very complicated or confused
ଅଡୁଆତଡୁଆ (many).

ଦେ. ବି—୧ । ବିଶେଷ ଗୋଳମାଳ—

1. Much confusion; a great tangle.

୨ । ବିବାଦ; ବିସମ୍ମାନ—

2. Disputes and dissensions.

୩ । ବିଶେଷ କଳ କଳା—3 Much quarrel

ଅଡୁଆ ବାଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଛନ୍ଦଣ ମନ୍ଦଣି ହୋଇଥିବା କେଶ—
Arduā bāla 1 Tangled hair

ଆତୁଆନ୍ ଚୂଳ ୨ । ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇବାରେ ଯେଉଁ ଛନ୍ଦଣ ମନ୍ଦଣି
ହେଉ ଚୂଳ ବାଳ ପାଦିଆରେ ଲଗି ମୁଣ୍ଡରୁ ଉଠି ଆସେ—

2. Tangled hair coming from off the head after combing

ଅଡୁମ୍ବର—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଡୁମ୍ବର)—ଉଡୁମ୍ବର (ଦେଖ)—
Arduṃbara Udumbara (See)

ଅଡୁଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅଡୁଇବା (ଦେଖ)

Ardeibā Ardāibā (See)

ଅଡୁଶିପଡୁଶି—ଦେ. ବି. (ଅନର୍ଥକ ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ; ୨ୟ ଶବ୍ଦ=ସ.
ପ୍ରଭବେଶୀ ବହୁବଚନବାଚକ)—

ମାଡ଼ାମାଡ଼ି ୧ । ପ୍ରଭବେଶୀବର୍ଗ—1. One's neighbours.

ଅଡୁଶିପଡୁଶି ୨ । ନିକଟରେ ବାସକରୁଥିବା ଲୋକ—
2 Men living near by

ଦେ. ବିଶ—୧ । ନିକଟରେ ବାସ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. Residing near by; neighbouring.

୨ । ଅସ୍ପର୍ଶ; ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—2 Adjacent.

ଅଡୁଲ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଡୁଲ (ଦେଖ)—

Aḍula Aḍula (See)

ଅଡୁ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଯୋଗ କରିବା—1. To join

Adda (root) ୨ । ଆକ୍ରମଣ କରିବା—2 To attack.

୩ । ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା—3 To argue.

୪ । ଅନୁମାନ କରିବା—4. To guess.

୫ । ଧ୍ୟାନ କରିବା—5. To meditate.

ଅଡୁନ—ସଂ. ବି. (ଅଡୁ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନ; ଯାହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଆକ୍ରମଣ
Addana କରାଯାଏ)—ଅଡେଣି; ଡାଲ—Shield.

ଅଡୁନ—ସଂ. ବି—ଅଡୁନର ଅନ୍ୟରୂପ—Another form of
Addhana *Addana.

ଅଡୁକ— ୧ । ଅଡ଼ା (ଦେଖ)

Arḍhaka Arḍhā (See)

୨ । ଅଶକ; ଡଳା—2. A wooden spoon.

ଅଡୁକରିଆ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅଡୁକିଆ (ଦେଖ)

Arḍhāṅkariā Adhaṅgiā (See)

ଅଡୁଙ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅନୁଚିତ—Improper.
Adhaṅg

ଅଡୁଙ୍—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ହ. ଉଙ୍)—

Adhaṅga ୧ । ବେଉଙ୍ଗ; ଅଡୁଲ; ଅସୁନ୍ଦର—

ବେଙ୍ଗ 1. Ungraceful

ବେଢ଼ଙ୍ଗ ୨ । ଧାରବ୍ୟବସ୍ଥା—2 Unsystematic.

ଦେ. ବି—୧ । ଅଡୁଙ୍ (ଦେଖ)

1. Adhaṅga (See)

୨ । (ନାମ) କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ କଟକର ୨୦ ମାଇଲ ଦୂରରେ
ଥିବା ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ—2. Name of a village
in Cuttack.

[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ପ୍ରତିକ ସାଧୁ ପୁରୁଷ ଅଭିଜ୍ଞତାସକ୍ତ ଗାଦି
ଅଛନ୍ତି । ଏହା ପୁରୁଷ ଜଣେ ଶ୍ରୀରାଜ ବା ସାମନ୍ତ ରାଜାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ
ଥିଲା ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଠାରେ ରାଜାଙ୍କ ଗଡ଼ ଓ ଖାଇର ଚିହ୍ନ ଅଛି ।]

ଅଡୁଙ୍ଗା—ଦେ. ବି—ଅଡୁଙ୍ଗା (ଦେଖ)

Adhaṅgā Adāṅgā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅଡୁଙ୍ଗା (ଦେଖ)

Adhaṅga (See)

ଅଡୁଙ୍ଗା ରାଜା—ଦେ. ବି—ପୁରାତନରେ କଟକଜିଲ୍ଲାର ଅଡୁଙ୍ଗାରେ
Adhaṅgā rājā ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ଶ୍ରୀରାଜ ରାଜାମାନଙ୍କ ଡାକ
ନାମ—Name by which the ancient
Khandāyāta Rājās of Adhaṅga were
called.

ଅଡୁଙ୍ଗିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଡୁଙ୍ଗା (ଦେଖ)

Adhaṅgiā Adhaṅga (See)

ଅଡୁପ—ଦେ. ବି—ଉପ ବା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବ—Want of grace
or symmetry.

Adhapa ଦେ. ବିଶ—ଅଡୁପ (ଦେଖ)

Aḍula (See)

ଅଡୁପା—ଦେ. ବିଶ—ଅଡୁପ (ଦେଖ)

Adhapā Aḍula (See)

ଅଡୁଶିଲା—ପ୍ରାଦେ. (କଳିଙ୍ଗ) ବି—ବାହାଲ (ଦେଖ)

Arḍhasilā Bāhāla (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ତରାଳ ବିଧି	ଅନ୍ତରାଳ ବିଧି	ସ	ଜ	ଶ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ତରାଳ ବିଧି	ଅନ୍ତରାଳ ବିଧି	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅନ୍ତରାଳ ବିଧି—ଦେ. ବି—କିଛିକିଛି ରସିକା ଏକ ପ୍ରକାର ଉଷ୍ଣବିଷ
Ardhei kiñriā ତଥା ସାପ—A kind of very
poisonous cobra.

[ଦ୍ର—ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ଏହି କି ଏ ସର୍ପଦ୍ୱାରା ଦକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ପଦାଶନ
କରିବା ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ତରାଳ ବିଧିର ଦୂର ନ ଯାଇଣୁ ମୃତ ହୁଏ ଓ
ଏ ସର୍ପ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଦଂଶିବାକୁ ଅନ୍ତରାଳ ବିଧିର ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଗୋଡ଼ାଇ ଯାଏ ।]

ଅନ୍ତରାଳ ଚରଣିଆ—(ମନ୍ତ୍ର)—ଦେ. ବି (ଚରଣିଆର 'ଶ' ଅକ୍ଷର ଯୋଗୁଁ
Ardhei charaṇiā ପରବର୍ତ୍ତୀ 'ଆ' ର ଅନ୍ତରାଳ ଉଚ୍ଚାରଣ) —
ଅର୍ଥାତ୍ ମନ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ପଦସମ୍ପାଦନା ଅନ୍ତରାଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଅତି ଅଳ୍ପ
ଅକ୍ଷର; ଗୁଣିଆମାନେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଗାରିବ ମନ୍ତ୍ର—
Very short (mystic formula).

ଅନ୍ତରାଳ ଦିନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଗୁଣିଆ ଦିନ) ୧। ଦୁଇ ଦିନ ଅର୍ଥ—
Ardhei dina 1. Two and half days,
ଆର୍ଦ୍ଧଦିନ ୨। ଅଳ୍ପକାଳ—2. A short time.
ଦୀର୍ଘଦିନ ୩। ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ତରାଳ ଶବ୍ଦର । ସାଧାରଣ—ଦରବାର ।

ଅନ୍ତରାଳ ଦିନିଆ—ଦେ. ବି. (ଦିନିଆର 'ନ' ଅକ୍ଷର ଯୋଗୁଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ
Ardhei dinia 'ଆ' ର ଅନ୍ତରାଳ ଉଚ୍ଚାରଣ) —
ଦୁର୍ଦିନିଆ ୧। ଅଳ୍ପକାଳ ସ୍ଥାୟୀ—1. Transient; shortlived
ଦୌର୍ଦିନିଆ ଅନ୍ତରାଳ ଦିନିଆର ସମ୍ପର୍କରେ ।
ଦୌର୍ଦିନିଆ ଦିନିଆ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମାତ୍ର କିପାଇଁ । ସାଧାରଣ—ଦରବାର ।
୨। ଅନ୍ତରାଳ ସ୍ଥାୟୀ; ଅସ୍ଥାୟୀ—2. Temporary
ଅର୍ଥ ଏକା ସିନା ମନୁଷ୍ୟର ।
ଅନ୍ତରାଳ ପରି ଅନ୍ତରାଳ ଦିନିଆର । ସାଧାରଣ—ଦରବାର ।

ଅନ୍ତରାଳ (ରଜ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—(କରିଆ ଓ କରଣି ଲେଖାରେ
Ardhai etc) ବ୍ୟବହୃତ ଅନ୍ତରାଳ ରଜ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ardhai etc. (See)

[ଦ୍ର—ଅନ୍ତରାଳ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ଦୁଇ (ଦେଇ) ବର୍ଣ୍ଣକୁ କେହି
କେହି ଲେଖାଳ ସଂସ୍ପେଷରେ 'ହେ' କରି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେ
ଉଚ୍ଚାରଣ ଅ + ଇ ଥିବାରୁ, ଓ ଏ + ଇ ନ ଥିବାରୁ ଏପରି ଲେଖିବା
ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।]

ଅନ୍ତରାଳ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ (କରିଆ ଓ କରଣି ଲେଖାରେ ବ୍ୟବହୃତ;
Ardhai 'ଅନ୍ତରାଳ' ଦେଖ)—ଅନ୍ତରାଳ (ଦେଖ)
Ardhai (See)

ଅଣ (ଧାତୁ)—ସଂ. ୧। ଶବ୍ଦ କରିବା—1. To sound,
Ana (root) ୨। ଶ୍ୱାସ ମାରିବା—2. To breathe.

ଅଣ—ଦେ. ବି—ସୋପ; ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ଥିବା ଲିକ୍ଷିତ ଅଂଶ—
Ana Soup; liquid portion of curry.
ସୋପ ଦେଖ ମାତ୍ର ଅଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ଥିବା ଲିକ୍ଷିତ ଅଂଶ ।
ଅଣ ଶବ୍ଦର ପରାମର୍ଶ—

ଦେ. ଅ. (ଅନ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ଲେଖା; ନିଷାର୍ଥକ) —

ନ; ନୁହେଁ—Not

[ଦ୍ର—ନିଷାର୍ଥକ 'ନ' ସ୍ୱରାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ଲେଖି ସ୍ୱୟଂରେ
ଯେଉଁ 'ଅନ' ଆକାର ଧାରଣ କରେ, ତହିଁର ଓଡ଼ିଆରୂପ;
ସଂସ୍କୃତରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ 'ନ' 'ଅନ' ଆକାର ଧାରଣ
ନ କରେ, 'ଅ' ଆକାର ଧାରଣ କରେ, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆରେ 'ଅଣ'
ଆକାର ଉଦ୍ଭବ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଏଥିର ଇଂରାଜି ରୂପ 'an'
ଓଡ଼ିଆରେ 'ଅଣ' ଆକାରର ବ୍ୟବହାରର ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ
ଏଠାରେ ଦିଆଗଲା—

ଅଣପିତା ଅଣଭ୍ରାତା ବିଅଛୁ ଚହୁଁ, ଅଣଗୋଷ୍ଠୀ ଅଣପତ୍ନୀ ପୁଣି ଅଛୁ ଚୋଇ ।
ଅଣକବୀରୁ ଅଣକବିର ଚ ଶକ୍ତି, ଅଣଲୁହା କିବାଟ ଲାଗିଛି ବିବ୍ୟ ପୁଣି ।
ଅଣଗାଦେ ଅଣ ଶ୍ୱେତ ପକାଇଛୁ ପୋତା, ଅଣଗାଦେ ଅଣଶେଣୀ ହୋଇଅଛୁ ନୟା ।
ଅଣଦେବ ଅଣଗୋବିନ୍ଦ ନଗାଇଛୁ ଦେବି, ଅଣଲୋକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ସୁଖେ ହୋଇଛୁ ବେଶ୍ଟି ।
ପ୍ରାଚୀ, ବ୍ରହ୍ମନରୂପଣ ଗୀତା ।

ଅଣ ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅକ୍ଷର)—ଅକ୍ଷର—

Ana akshara Indestructible.

ଅଣଅକ୍ଷର ଯାର ଦେହ । କମଳଲୋଚନ ଚରଣଶା, 'ଶ' ପଦ ।

ଦେ. ବି—ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ବ୍ରହ୍ମ—

The Divine Soul pervading the Universe.

ଅଣ ଅକ୍ଷର ନିରାକାର
ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତେ ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧରେ । ସଶୋବନ, ପ୍ରେମରକ୍ତିଗୀତା ।

ଅଣ ଅଣ—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ ପରି ପାଣିଆ—

Ana ana Soupy; watery like soup.

(ସୋପ ସୋପ (ଯଥା—ଜାଲି ଆଦି ଅଣ ଅଣ ହୋଇଛି ।)

ଡିଲିଡିଲା ଦେ. ବି—ଅଣରେ ଥିବା ସୋପ ଅଂଶ—
Soupy part of curry.

[ଦ୍ର—ମାତ୍ର ଅଣରେ ତୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ, ମୁଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡ ଯାକ ତୋ
ପତରରେ ବାଡ଼ିଲୁ, ମତେ ଭୁଲୁ ଅଣ ଅଣ ତକ ଦେଲୁ ।]

ଅଣଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅ + ଅକ୍ଷର)—୧। ଅକ୍ଷର; ମୂର୍ଖ;
Anaakshari ନିରକ୍ଷର; ଯେ ଅକ୍ଷର ପରିଚୟ କରି ନାହିଁ—
ନିରକ୍ଷର 1 Illiterate; unlettered.

ନିରକ୍ଷର, ଅକ୍ଷର ୨। ଅକ୍ଷର—2 Ignorant.

ଅଣଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ—ଅଣଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Anaakshari; Anaakshari (See)

ଅଣ ଅଜା—ଦେ. ବି. ସଂ—୧। ଅଜାଙ୍କ ପିତା; ପ୍ରପିତାମହ—

Ana aja 1. Paternal great grand-father.

ଗୋସେଇମା } ୨। ପ୍ରମାତାମହ—
ଗୋସେଇ ଅଇ } 2. Maternal great grand-
father

ଅଣ ଅଠା—ଗ୍ରା. ବି—ଅଠା ନ ଥିବା ଉପାଦାନ—
Ana atia A substance which is not gummy.

ଆଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବରୁ ' ଚିତ୍ତ'ର ଅନ୍ତର ଓ ପାଦ, ଏବଂ ' ଚିତ୍ତ'ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ଚକ୍ରା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ' ଚିତ୍ତ'ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମସ୍ତମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ' ବା ' ଚିତ୍ତ'ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— ' ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଶୋଧିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଶୋଧିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଶୋଧିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଶୋଧିବେ; 'ଅଲ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଶୋଧିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଶୋଧିବେ ।

ଅଣ ଅଠା ଅଣ ଚୁନ ଲାଗିଛି ତହିଁର । ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ପଣ ଶାଳା ।

ଅଣ ଅନୁଭବ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁଭବ)—ଅନୁଭବ; ଅନୁଭବଜ୍ଞାନ—
Ana anubhabī Inexperienced.

ସେହି ଚରା ମୂର୍ଖ ଅଣ ଅନୁଭବ
ହେଲେ ତୋହା ବରେ ବରବର ରବ । ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି—ମହୋଦଧି ।

ଅଣ ଆଉଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାବର୍ତ୍ତିତ)—

Ana āutā ଯେଉଁ ଦୁଧ ଆଉଟା ହୋଇ ନାହିଁ—
ଆଉଟା (milk) Not boiled; not stirred
ତବଳା ନେଇ ଫୁଆ over fire.

ଅଣ ଆଖିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନକ)—

Ana ākhiā ୧ । ଯାହାର ଆଖି ନାହିଁ; ତନ୍ମୁଗ୍ଧ; ଅକ—
ଅକ୍ଷା 1 Blind.

୨ । ଯେଉଁ ନବଜାତ ବିରାଡ଼ ଓ କୁକୁର ହୁଅନ୍ତୁ ଅଖି-
ପତା ଖୋଲି ନ ଥାଏ—

2. (young of cat and dog) Whose
eyelids are still shut up.

ଅଣ ଆଖୁଆ—ଦେ. ବି—ଅଣଖୁଆ (ଦେଖ)

Ana ākhuā Anākhuā (See)

ଅଣ ଆଦର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାଦର)—

Ana ādara ୧ । ଅନାଦର; ଅମନ୍ତ—1. Inattention.
ଅନାଦର ୨ । ଅମାନାସ—2. Disrespect.

ଅନାଦର କାର୍ଯ୍ୟ ନ ଥିଲେ ସେ ଯାଆନ୍ତି ଘରେ
କଲେଣି ଅଣ ଆଦର ଅଦରେ । ପ୍ରାଚୀ—ପରଦେଶୀବା ।

ଅଣ ଆୟତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅନାୟତ)—ଅଣଆୟତ (ଦେଖ)

Ana āyata Anāyatta (See)

କରଇ ଅଣଆୟତ ସବୁ ନଷ୍ଟ । ଦାନବୁଷ୍ଟ, ରସକଲୋଳ ।

ଅଣ ଆୟତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାୟତ)—

Ana āyatta ୧ । ଅନାୟତ; କ୍ଷମତାବହୁତ୍ୱ; ଅଧିକାର
ଅନାୟତ ବହୁତ୍ୱ—1. Beyond one's
control; not within one's
power.

୨ । ଉପାୟାନ୍ତର ଗୁଣ—2. Resourceless

୩ । ଅସହାୟ—3. Helpless

୪ । କ୍ଷମତାହୀନ; ଶକ୍ତିହୀନ; ଅଶକ୍ତ—4. Powerless.

ଅଣଆୟତ ବେଳେ କି ଦେଖି ଯିବୁ । ମନବୋଧ ତରଳଣା ।

୫ । ଅସାବଧାନ; ଗରହସିଆର—

5. Careless; incautious

୬ । ପରାଧୀନ—6. Subservient; dependents;
subject to another.

ଏ ମକାଣୁ ଅଣଆୟତ ହୋଇ ସେହି । କୃଷ୍ଣବିହ୍ନୁ ମହାଭାରତ ବନ ।

୭ । ଅବଶିଷ୍ଟ; ଯେ ଅପରିଚାଳିତ ହୁଏ ନାହିଁ—

7. Uncontrollable; unrestrained.

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ପରାଧୀନତା—

1 Subserviency; dependency.

୨ । ଅସାବଧାନତା—2. Carelessness.

୩ । ଶକ୍ତି ବା କ୍ଷମତାର ଅଭାବ—

3 Want of power.

୪ । ଅଧିକାରର ଅଭାବ—4. Want of control

୫ । ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥା—5. Helpless condition

୬ । ଉପାୟାନ୍ତର ଗୁଣ; ଗୁଣ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

6. Want of any other resources or
alternative.

ଏ ମକାଣୁ ଅଣଆୟତେ ନରବରେ

ଦମୟନ୍ତୀ କଥା କହିଲେ ପରଶ୍ୱରେ । କୃଷ୍ଣବିହ୍ନୁ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅଣ ଆୟତ—ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାୟତ)—

Ana āyase ୧ । ଅନାୟତରେ; ଅଳେଖରେ—1 Easily.

୨ । ବିନା କ୍ଳେଶରେ—2. Without any trouble or
pain.

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯେତେ ଅନ

ଅଣଆୟତେ ଯେତେ ସୁଖ । ନିଶାନ୍ତ. ଭଗବତ ୪ ।

ଅଣ ଆଚିତ—ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାଚିତ)— ଅନାଚିତ—

Ana āchita Improper.

ବରଦା ଯେବେ ଅନାଚିତ କରୁ । କୃଷ୍ଣବିହ୍ନୁ ମହାଭାରତ ଅନ ।

ଅଣ ଆୟତ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ନ + ଆୟତ)—

Ana āyaya ୧ । (ସୂର୍ଯ୍ୟ) ଉଦୟ ହୋଇ ନ ଥିବା ସମୟ—
1. Time before sun-rise.

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଂଶଦେୟ ସ୍ୱାଦାନ ଯଦି କର

ବିଶିଷ୍ଟର ପକ୍ଷ ହୁଅଇ ତାହାର । ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଚର୍ଚ୍ଚି ଗୀତା ।

ଅଣ ଆୟତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ନ + ଆୟତ)—

Ana ādiā ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ କରାଯିବା—

1. Done before sun-rise.

(ଯଥା—ଅଣଆୟତ ସ୍ୱାଦାନ, ଅଣଆୟତ ଭୋଜନ)

ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ—ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ନ ହେଉଥିବା

Before sun-rise.

ଅଣ ଆପାଗାର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାପାଗାର)—

Ana āpāgāra ଅନୁପାଗାର; ଅହତ; ଅପକାର—

ଅନୁପାଗାର Disservice; injury.

ଅନ ପକାର

ଅଣ ଉପସ୍ଥାପନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନୁପସ୍ଥାପନ)—

Ana uparodha ୧ । ଉପସ୍ଥାପନ ବା ତନ୍ମୁଖାର ଅଭାବ—

1. Want of respect for the feelings
of others.

୨ । କରୁଣାର ଅଭାବ; ନିର୍ଦୟତା—

2. Want of pity; unkindness.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ୍ଠ	ଡଢ	ଡଢ	ଡଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣ ଉପରୋଧ (ଦେଖ)

Ana uparodhi (See)

ଅଣ ଉପରୋଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନିରାପେକ୍ଷ, ଯାହାର
Anā uparodhi ଚକ୍ଷୁର ନାହିଁ; ଯାହାର ମୁଣ୍ଡହଜି ନାହିଁ—
ଚକ୍ଷୁରହୀନ 1. Having no respect for the
वेमुलाहिजा feelings of others.

୨ । ନିର୍ମମ—2. Unsympathetic

୩ । ନିଷ୍ଠୁର—3. Pitiless; unkind.

ଅଣଉପରୋଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—

Anauparodhi ଅଣଉପରୋଧ (ଦେଖ)
Anauparodhi (See)

ଅଣଉପରୋଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—

Anauparodhe 1. Pitilessly

କୃମାର ବଳର ଅଣଉପରୋଧ ବାଣ । ସାରଳା ନିହାରିତା ଶ୍ଳୋକ ।

୨ । ନିର୍ମମତାବରେ—2. Without the least
sympathy.

ଅଣଉପରୋଧ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—

Anaupurodha (etc) ଅଣଉପରୋଧ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Anaupurodha etc (See)

ଅଣଉପରୋଧ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—

Anauprodha (etc) ଅଣଉପରୋଧ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Anauparodha (See)

ଅଣଉପରୋଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅନାବୃତ)—ଅନାବୃତ; ଅବରଣରହିତ—
Anauhārda Uncovered; open.

ଅଣଉପରୋଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅପ୍ରସର)—୧ । ଅପ୍ରସର; କମ୍ ଚଉଡ଼ା—
Aṇaosaṇa 1. Of small breadth.

୨ । ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ; ଅବସ୍ଥୁତ—2 Narrow.

ଅଣକ—ସଂ. ବିଶ (ଅଣ ଧାତୁ = ଶକ୍ତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Anaka ୧ । ଦୃଶ୍ୟ; ଦୃଶ୍ୟ—1 Despicable;
contemptible.

୨ । ଗତ—2. Low; mean.

୩ । ନଗଣ୍ୟ—3. Insignificant.

୪ । ମନ୍ଦ—4 Bad; wretched.

୫ । ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର—5. Very small.

ସଂ. ବି—ପକ୍ଷି ବିଶେଷ—A kind of bird.

ଦେ. ବି (ସଂ. ଅକ)—ଜଳା; ଭାତ ଭିତ୍ତି ଆଦି ଘାଣ୍ଟିବା ଓ

ଝୁଁ ଝିଁ ପରିଷ୍କାର ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବେଶ୍ ଲଗିଥିବା ବେତେଇ—

ढौंगा; डौड़ा A wooden spoon; ladle.

ଅଣକଉଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ନିର୍ବଳ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Anakaurdiā 1 Poor

ଅଣକଉଡ଼ିଆ ପଳାନ୍ତ ଖସି । ପ୍ରାଚୀ, ପରବେଶିତା ।

୨ । ଅଳ୍ପମୂଲ୍ୟର (ପଦାର୍ଥ)—2. Of very low
price; of no value.

ଅଣକଉଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ କି ଅଣ ବା ଶିର ସିଝିବା ସମୟରେ
Anakaghorā ଅଣକଉଡ଼ିଆ ଉତ୍ତମରୂପେ ଘଷା ହୋଇଥାଏ—
(curry. etc) Well stirred with a
ladle over the fire.

ଅଣକଦଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅ + କଦଳୀ)—ଯେଉଁ କଦଳୀଗଛର
Anakadaliā ପୁଆମାନ ପ୍ରତିବର୍ଷ ମୂଳରୁ ତଡ଼ା ହୋଇ ଅନ୍ୟ
ସ୍ଥାନରେ ଯୋଡ଼ା ନ ହେବାକୁ, ତିନିବର୍ଷ ପରେ ପୁଆର
ମୂଳ ହାଣ୍ଡିମାନ ଭୂମି ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ ଓ ଗଛମାନ
ଶ୍ଳେଷ୍ଟ ହୋଇ ଉକ୍ତ ଗଛରେ ଅଳ୍ପ କଦଳୀ ଫଳେ ନାହିଁ—
(plantain plants) Which become
stunted and unproductive owing to
want of annual transplantation.

ଅଣକଦଳି—ଦେ. ବିଶ—ଅଣକଦଳିଆ (ଦେଖ)

Anakadaliā Anakadaliā (See)

ଅଣକଧର—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପରିବେଶନ କରିବାପାଇଁ ଅଣକ
Anakadharā ଧରେ --(a person) Holding the
ladle for serving food to others.

[ଦ୍ର—ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ରାହାଣ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନମାନଙ୍କର କୁଳାନି
ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ଭେଜନ ସଭାରେ ଯେଉଁ କୁଳାନ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ
(ଯଥା—ରଜ ମିଶ୍ରେ) ଅଣକ ଓ ହାଣ୍ଡି ଧରି ପରିଷ୍କାରେ
ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ‘ଅଣକଧର’ ବା ‘ହାଣ୍ଡିଧର’ ବୋଲି
ଭଜାଯାଏ ।]

ଅଣକମର—ଦେ. ବିଶ—ଅଣକଉଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Anakamarā Anakaghorā (See)

ଅଣକାଫୁଲି—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ହୁଣ୍ଡା; ଓଲମ୍ପା (ସ୍ତ୍ରୀ)—

Anakāphulī Stupid; foolish (woman).

ଅଣକାଳି—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ନ + କାଳ ଧାତୁ)—୧ । କାଳ ହୋଇ
Anakīlā ନଥିବା (କବାଟ)—1. Unbolted (door).

୨ । କାଳ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଅକ୍ଷର)—

2. Uncrossed (letter).

ଦେ. ବି—ଅଣକାଳି (ଦେଖ)

Anakīli (See)

ଅଣକାଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣି + କାଳକ)—ଅକ୍ଷରାଳିକ; ଗାଡ଼ିର
Anakīli ଚକକୁ ଅକ୍ଷରେ ଅଟକାଇବାପାଇଁ ଅକ୍ଷର ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ
ଚକାର ଧାରଣ କରା କରା କରା ଯାଇଥିବା ଛୁଦ୍ରରେ ଯେଉଁ ଶ୍ଳେଷ୍ଟ କାଠଖିଲ
ଧୁରୋକିକିଲ୍ ବ୍ୟବହାର; ଅଣି—Linchpin; small wood-
pins put in the holes at the ends
of the axle to prevent the wheels
from slipping away.

ଅଣକୋଣିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ସଂ. ନ + କୋଣ)—ଯେଉଁ ବସ୍ତୁର
Anakonīā କୋଣ ନାହିଁ; ଯାହାର କୋଣ ସବୁ ଗୋଲ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ତ୍ରୁଟିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ବି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ବି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ହୋଇ ଅଛି—1. Rounded at the corners

୨ । (ସ. କୋଣ)—ଏକ କୋଣରେ ପଡ଼ିରହିଥିବା—

2 Lying in one corner.

ଗଡ଼ଜାତବାସିନୀମାନେ ଅଲକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଅଣକୋଣିଆଁ ହୋଇ ପଡ଼ି ଅଛନ୍ତି ।
ଗଡ଼ଜାତବାସିନୀ—୧୮୨୭ ।

ଅଣଖା—ଦେ. ବି—ଅଣଖୁଆ (ଦେଖ)

Anakhā Anakhū (See)

ଅଣଖିଲା—ଦେ. ବି—ଅଣଖାଳ (ଦେଖ)

Anakhilā Anakili (See)

ଅଣଖିଳ—ଦେ. ବି—ଅଣଖାଳ (ଦେଖ)

akhili Anakili (See)

ଅଣଖୁଆ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନନ୍ତ; ଯାହା ଅଖୁ ପରି ଦେଖାଯାଏ, କନ୍ଦୁ
Anakhū ଆଖୁ ନୁହେଁ)—ଅଣ୍ଡୁଜାତୀୟ ବନ୍ୟ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
A plant in appearance like the
sugarcane, Saccharum Arundina-
cium.

[ଦ୍ର—ଏହାର ରସ କୃମିରୋଗାହାରୀ, ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ପିଆଇବାକୁ ହୁଏ—ଏହା ସ. ଭଦ୍ରମୂଳ ହେବ କି ? ଭଦ୍ରମୂଳର ଅନ୍ୟ ସ. ନାମ ଇନ୍ଦ୍ରବେଞ୍ଚନ । ଆମ ଦେଶରେ ଏ ଗଛ ୪୫ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ ବଢ଼େ; ଏହାର ପତ୍ର ଅଖୁ ପତ୍ର ପରି ଓ ଦଣ୍ଡ ଅଖୁଠାରୁ ସରୁଆ, କନ୍ଦୁ ହିମାଳୟର ତରୁଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏ ଗଛ ୧୫ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ ଓ ଯେଉଁ ଦଣ୍ଡରେ ଫୁଲ ଧରେ, ତାହା ୩୦ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼େ ଓ ଏଥିର ବ୍ୟାସ ୧ ଇଞ୍ଚରୁ କମ୍; ଦଣ୍ଡମାନ ଅଖୁ ପରି ପତ୍ରବେଞ୍ଚିତ । ତରୁଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏ ଦଣ୍ଡମାନ ଗୁଳ୍ମଘରର କାନ୍ଥରେ ବାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ।]

ଅଣଗୁରୁ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ନ + ଗୁରୁ)—

Anaguru ବିଦ୍ୟାଗୁରୁ ନ ଥାଇ ବିଦ୍ୟା ଶିଖିବା ଅବସ୍ଥା—
Learning without a tutor.

ଅଣଗୁରୁରେ ବିଦ୍ୟା ଶିଖିଲେ ଶ୍ରେୟସୀ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅଣଗୁରୁଆ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ ଅଗୁରୁ)—

Anagurū ୧ । କୌଣସି ଗୁରୁଙ୍କ ବିନା ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟା
ଶିଖୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. (a person)
Who has not learnt under a
tutor.

୨ । ଯେଉଁ କର୍ମ ଶିଖିବା ପାଇଁ ଗୁରୁ ଲୋଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ;
ସହଜ (କର୍ମ)—2 Instinctive (acts).

(ଦ୍ର—ଶିଶୁର ମାତୃସ୍ତନରୁ ପ୍ରଥମେ ପାନ, ଶିଶୁର ଜନ୍ମନ, ହାସ୍ୟ,
ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ପ୍ରଣୟକର୍ଷଣ; ଶ୍ମୀ-ପୁରୁଷ-ସଙ୍ଗମ—
ଏମାନ ଜୀବପ୍ରକୃତିସ୍ଥର ଓ ଉତ୍ପତ୍ତିପ୍ରକୃତି ଅଟେ ।)

ବୋଲେ ଗମ ଅଣଗୁରୁଆ ବଦ୍ୟା ଅଟେ ଏହି । ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

୩ । ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା କୌଣସି ଶିକ୍ଷକଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ
ନାହିଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାଧନାଦ୍ୱାରା

ସାଧିତ (ବିଦ୍ୟା)—3. (learning or art)
Attained by a person without the
help of a preceptor, i.e. acquired by
one's personal exertions & initiative.

୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ନାହିଁ—
4. (a person) Uninitiated into the
spiritual lore by a preceptor.

ଭୁବ୍ଧ ନ ପୁଣି ସେହି ଗୁରୁସେ ପଶିବ

ସେ ଅଣଗୁରୁଆ ସେ ଗୁରୁସେ ନ ମିଶିବ । ପ୍ରାଚୀ—ଗୁରୁଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ଅଣଚଞ୍ଛା—ଗ୍ରା. ବି. ଅଣଖୁ (ଦେଖ)

Anachāchhā Anachāchha (See)

ଅଣଚତୁର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଚତୁର)—୧ । ଅଚତୁର—

Anachatura 1 Not skilful, not sly.

ଅଚତୁର ୨ । ଓଲୁ, ନିରୁଦ୍ଧିଆ—2 Foolish
ଅଚତୁର

ଅଣଖୁଖିଲା—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅ + ଚକ୍ଷ ଧାତୁ)—ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥର
Anachākhilā ସ୍ୱାଦ କେହି ଖୁଣି ନ ଥାଏ—(a thing)
Which has not yet been tasted.

ଅଣଖୁଖିଲା ଖଳେ ଅସି, ଖୁଣିଲା ଖଳେ ସୁଲ ମିଶି ।

ଭୁବଳ. ପ୍ରେମସଂହାର ।

ଅଣଖୁଛା—ଗ୍ରା. ବି. ଅଚଞ୍ଛା; ଯାହା ଚଞ୍ଛା ହୋଇ ନାହିଁ (ଭୂମି)—

Anachāchha Unscraped.

ଅପାବଳେ ଅଣଖୁଛା ହୋଇଅଛି ଭଞ୍ଜ । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମନବପଣ ଗୀତା ।

ଅଣଖୁଲିଶ—ଦେ. ବି ଓ ବି. ସଂଖ୍ୟାବାଚକ (ସଂ. ଉନଚତୁରାଶିଶତ;

Anachālīśa ଗ୍ରା. ଉନଚତୁରାଶିଶ)—ତରିଶରୁ ୯ ଅଧିକ;

ଅନଚାଲିଶ ଗୁଳିଶରୁ ଏକ କମ୍; ୩୯—Thirty-nine.

ଅନଚାଲିଶ

ଅଣଖୁଲିଶ—ଦେ. ବି ଓ ବି. ଅଣଖୁଲିଶ (ଦେଖ)

Anachālīśi Anachālīśa (See)

ଅଣଖୁଶ—ଦେ. ବି ଓ ବି. ସଂଖ୍ୟାବାଚକ (ସଂ. ଉନପଞ୍ଚାଶତ; ଗ୍ରା.

Anachāśa ଉନପଞ୍ଚାଶ)—ପଚାଶରୁ ଏକ କମ୍; ଗୁଳିଶରୁ ନଅ

ଊନପଞ୍ଚାଶ ଅଧିକ, ୪୯—Forty-nine.

ଅନକାସ

ଦେ. ବି—ଅଣଖୁଶ ପଦନ (ଦେଖ)

Anachāśa pabana (See)

ଅଣଖୁଶ ଉଠିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉନପଞ୍ଚାଶତ ଓ ଉତ୍ + ଶ୍ଚା ଧାତୁ)—

Anachāśa ūhibhā ମୃତ୍ୟୁବଦ୍ଧରୁ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଶ୍ୱାସବାୟୁର

ହାଲିଆ ଉଠିବା ଗମନାଗମନ—Violent gasping before

ତତ୍ତ୍ୱମନା death

ଅଣଖୁଶ ପଦନ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉନପଞ୍ଚାଶତ + ପଦନ)—

Anachāśa pabana ୧ । ମୃତ୍ୟୁର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବରେ ମନୁଷ୍ୟର

ହାଲିଆ ବହୁବା ଶ୍ୱାସକ୍ଷୋଭ—1 Violent pantings

ତତ୍ତ୍ୱମନା gasps before death.

୨ । ପ୍ରବଳ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ—2 Tempest.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ଦ୍ଵ

[ଦ୍ଵ—ପୁରୁଣରେ ଅଛୁ ଯେ, କାଶ୍ୟପପତ୍ନୀ ଅଦିତ ପବନଙ୍କୁ ଗର୍ଭରେ ଧାରଣ କରିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଅଦିତଙ୍କ ସପତ୍ନୀ ଦିତିଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନାରେ ଦିତିପୁତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଅଦିତଙ୍କ ଗର୍ଭ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଭ୍ରୂଣକୁ ସାତ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟି ପକାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେ କଟା ହୋଇଥିବା ସାତଖଣ୍ଡଯାକ ଜାଇଁଛି, ଏହା ଦେଖୁ ପୁଣି ସେ ସାତଖଣ୍ଡର ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ସାତ ସାତ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟିଲେ, ତଥାପି ସେ ଅଣରୁଣ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରାଣ ଗଲ ନାହିଁ । ଇନ୍ଦ୍ର ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟା କରି ନ ପାରି ଫେରିଲେ ଓ ଯଥାକାଳରେ ଅଦିତଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ପବନ ୪୯ ଟି ରୂପ ଧାରଣ କରି ଜନ୍ମିଲେ । ଲୋକବିଶ୍ଵାସ ଯେ, ମୃତ୍ୟୁକାଳରେ ପବନଙ୍କର ଏହି ଅଣରୁଣ ମୂର୍ତ୍ତି ମନୁଷ୍ୟର ପିଣ୍ଡରୁ ବାହାରି ଯାଏ ଓ ସେହି ହେତୁ ମନୁଷ୍ୟ ହାଁସି ହୁଏ ।]

ଅଣରୁଣ ବୋହବା—ଦେ. ବି—ଅଣରୁଣ ଭୂତିବା (ଦେଖ)

Anachāsā bohībā Anachāsā uṭhibā (See)

ଅଣରୁନ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ନ + ରୁଣ୍)—୧ । ରୁନ ନ ଥିବା ବସ୍ତୁ—
Anachūna 1 An article having no lime

ଅଣଅଠା ଅଣରୁନ ଲାଗିଛି ତହିଁର । ଗ୍ରାମୀ—ବ୍ରହ୍ମନରୁପଣ ଗୀତା ।

ଅଣଛା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ନ + ଚକ୍ଷ ଧାତୁ)—

Anachhāñchā ୧ । ଅଣରୁଛ (ଦେଖ)

1. Anachhāñchha (See)

ଅଣଛା ଅଣପୋଛ ହୋଇଛି ଶଯ୍ୟାସ

ଅଣଦଣ୍ଡ ଅଣଲୁପା ହୋଇଛି ଚୌପଟ । ଗ୍ରାମୀ—ବ୍ରହ୍ମନରୁପଣ ଗୀତା ।

୨ । (ସଂ. ନ + ଶୌଚ) ଝାଡ଼ା ଫେରିବା ପରେ ଜଳଶୌଚ

ହାସ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଦେହ ବା ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Unwashed (after easing oneself).

ଅଣଛାଣ (ଉଦ୍ୟାଦ)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣରୁଣ ଉଦ୍ୟାଦ (ଦେଖ)

Anāñchāsā (etc) Anāñchāsā. etc (See)

ବନ୍ଧୁ ଧୂସି ରୁଦ୍ର ପ୍ରଖର ନିଶାସ

ପରାଏ ବହୁଳ ବାସୁ ଅଣଛାଣ । ବ୍ୟାକାଥ—ଚଉକା ।

ଅଣଠାବ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ନ + ଥା ଧାତୁ)—୧ । ଅସ୍ଥାନ; ମନ୍ଦ ସ୍ଥାନ—

Anāṭhāba 1. Bad or wretched place.

ଅସ୍ଥାନ ୨ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ—2. Unfit place.

ଅସ୍ଥାନ ୩ । ଅସୁବିଧାନିକ ସ୍ଥାନ—

3. Inconvenient place.

୪ । ଅପରିଚିତ ବା ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନ—

4. Unknown or strange place.

୫ । ଅଗମ୍ୟ ସ୍ଥାନ—5. Unapproachable place.

୬ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ କେହି ସିବାଧିବା କରିନ୍ତି ନାହିଁ—

6. Unfrequented place.

କନ୍ୟାକୁ ଘେନି ଏହି ପକାଇ ଅଇଲେ

ଏଥି ଅସି ଅଣଠାବ ବୋଲଣ ରହିଲେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ଅବ ।

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣଠାବୁଥ (ଦେଖ)

Anāṭhābuṭh (See)

ଅଣଠାବୁଥ—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅସୁବିଧାନିକ (ସ୍ଥାନ)—

Anāṭhābuṭh 1. Inconvenient (place).

(ଅଣଠାବୋଇ - ଶ୍ରୀ) ୨ । (ସଂ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅସ୍ଥାନରେ ବସିବା କରେ—2 (person) Frequenting bad places.

ଅଣଢାଳା—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅନାବୃତ -1. Uncovered

Anāḍhāṅkā ଗ୍ରା. ଦେ. (ପୁରୁ) ବିଶ—(ଯଥା—ପଣସ, ଅମ୍ବ, ଆଟାକା ସମ୍ବର, ଆଦି)—୨ । ଅପରିପକ୍ୱ; ଦରପାତଲ;

ଝୁଟା ଅବିପକ୍ୱ, ଯେଉଁ ଫଳ ପାତଲ ପରି ଦେଖାଯାଉଥାଏ,

ଢାଳା ଅଥଚ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ ନ ଥାଏ—

ଢେର 2 Not fully ripe (fruit)

ଅଣଢାଣ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣଢାଣିଆଁ (ଦେଖ)

Anāḍhāṇa Anāḍhāṇiāñ (See)

ଗ୍ରା. ବି—ଭୋଜନାର୍ତ୍ତକମନିତ ଶରୀରର ଶୀର୍ଣ୍ଣବସ୍ଥା—

Emaciated condition due to fasting.

ଅଣଢାଣିଆଁ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ('ଶି' ଅକ୍ଷର ଯୋଗୁଁ ଶେଷ 'ଅ' ବର୍ଣ୍ଣର

Anāḍhāṇiāñ ଅନୁନାସିକ ଭୂତାରଣ)—

ଫନଫିନିଆ ୧ । ଭୋଜନାର୍ତ୍ତକରୁ ଅତି ଶୀର୍ଣ୍ଣକାୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଝୁଟା 1. (person) Emaciated on account of fasting.

୨ । ଅନଶନ ଯୋଗୁଁ କଙ୍କାଳାବସ୍ଥିତି (ଦେହ)—

2. (body) Reduced to a skeleton owing to want of food.

୩ । ଅସମାନ, ବକଳ; ଅସମତଳ—3. Rough.

୪ । ବହୁସ୍ଥାନରେ ବକ—4. Bent at many places.

ଅଣଢାଣୁଆଁ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣଢାଣିଆଁ (ଦେଖ)

Anāḍhāṇuāñ Anāḍhāṇiāñ (See)

ଅଣଢାଣିଶ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ) (ସଂ. ଉନବିଂଶତ୍ ;

Anāṭirīśa ଗ୍ରା. ଉନବିଂଶ)—ଭରଣ ସଂଖ୍ୟାରୁ ଏକ କମ୍ ;

ଉନବିଂଶ କୋଡ଼ିଏରୁ ନଅ ଅଧିକ; ୨୯—

ଉନବିଂଶ Twenty nine.

ଅଣଢାଣିଶା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉନବିଂଶତ୍)—ଅଣଢାଣିଶ ସଂଖ୍ୟାବସ୍ଥା—

Anāṭirīśa Numbering or consisting of

ଉନବିଂଶ twenty-nine

ଉନବିଂଶ

(ଯଥା—ଲମ୍ବ ଲମ୍ବରେ ଫେରୁଥିବା ମାସ ଅଣଢାଣିଶା ହୁଏ ।)

ଅଣଢାଣିଶ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣଢାଣିଶ (ଦେଖ)

Anāṭirīśi Anāṭirīśa (See)

ଅଣଢାଣି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣଢାଣିଶ (ଦେଖ)

Anāṭirīśa Anāṭirīśa (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚନ୍ଦ୍ରିକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ବା ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ୍’ ଦେଖିବେ ।

ଅଣତଣ — ଦେ. ବିଣ — ଅଣତଣିଣୀ (ଦେଖ)

Anatishā Anātirishā (See)

ଅଣତଣି — ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ — ଅଣତଣିଣ (ଦେଖ)

Anatishi Anātirisha (See)

ଅଣତୁରୁତିଆ — ଗ୍ରା. ବିଣ — ଅଣତୁରୁତିୟା (ଦେଖ)

Anaturutiā Anātrutiya (See)

ଅଣତୁରୁତିୟା — ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ନ + ତୁରୁତିୟା) — ଯେଉଁ ଧାନବିତ୍ତନ
Anātrutiya କ୍ଷେତରେ ଅକ୍ଷୟତୁରୁତିୟା ପୂର୍ବରୁ ବୃଣା ହୋଇ-
ଥାଏ — (paddy) Sown before the
Akshayatrutiyā day.

(ଯଥା — ଏ ସନ ଚୈତ୍ରମାସରେ ଖୁବ୍ ବରଷା ହେବାରୁ ଚଣାଯାକ
ଅଣତୁରୁତିୟା କରି ଧାନ ବୃଣିଗଲେ ।)

ଗ୍ରା. ବି — ଅକ୍ଷୟତୁରୁତିୟା ପୂର୍ବରୁ ଖାଲ କିଲରେ ଧାନ ବୃଣିବା
କର୍ମ — Sowing of paddy in low lands
before the Akshayatrutiyā day.

[ଦ୍ର — ସାଧାରଣତଃ ଗୁଣିମାନେ କିଲରେ ଧାନ ବୃଣିବା କାମ
ଅକ୍ଷୟତୁରୁତିୟା ଦିନରୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଯେବେ ଚୈତ୍ରମାସରେ
ଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷା ହୋଇଯାଏ ଓ ପରେ ବର୍ଷା ଛୁନିଛେଡ଼ିଥା ହେବ
ବୋଲି ଆଶଙ୍କା ହୁଏ, ତେବେ ଚଣା ଅକ୍ଷୟତୁରୁତିୟା ପୂର୍ବରୁ ଧାନ ବୃଣି
କିଏ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମେଘ ଯେବେ ଏକପାଣିଆ କରି ରଖୁ ଅକ୍ଷୟ-
ତୁରୁତିୟା ପରେ ଖୁବ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷା ହେବାର ଆଶଙ୍କା ହୁଏ, ତେବେ
ଖାଲି କ'ଣମାନଙ୍କରେ ବର୍ଷା ପାଣି ଭରଇ ହୋଇଗଲେ, ଧାନ ବୃଣି
ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଗୁଣିମାନେ ଅକ୍ଷୟତୁରୁତିୟା ପୂର୍ବରୁ ଖାଲ
କ'ଣରେ ଧାନ ବୃଣନ୍ତି ।]

ଅଣଦୋଷ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଦୋଷ) — ଅଦୋଷ; ଦୋଷହୀନତା —
Anadosha Faultlessness; innocence.

ଅଦୋଷ

अदोष

ଅଣଦୋଷୀ — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ଦୋଷୀ) — ଅଦୋଷ; ନିର୍ଦୋଷ;
Anadoshi ନିରପରାଧ — Innocent; guiltless.

ଅଦୋଷୀ

ଅଣଦୋଷୀ ମହାତ୍ମାର ଦୋଷ ବାହୁ ବାହୁ ।

अदोष

ସାରଳା ମହାଭାରତ ସଭା ।

ଅଣଦୋଷେ — ଗ୍ରା. କି. ବିଣ. (ସଂ. ଅଦୋଷ) —

Anadoshe ୧ । ବିନାଦୋଷରେ; ଅପରାଧ ନ କରି ସୁଦ୍ଧା —

ଅଦୋଷେ; ବିନାଦୋଷେ 1. Without any fault;
innocently.

बिनदोषमे

ଅଣନବୁ — ଦେ. ବି ଓ ବିଣ — ସଖ୍ୟାବାଚକ (ସ. ଉନନବୁ; ଗ୍ରା. ଉନନବୁ)

Ananau ନବୁ ସଖ୍ୟାରୁ ଏକ କମ୍; ଅଣରୁ ନଅ ଅଧିକ; ୮୯ —
Eighty-nine.

উন্নবু

ଅଣନବେ — ଦେ. ବି ଓ ବିଣ — ଅଣନବୁ (ଦେଖ)

Ananabe Ananau (See)

ଅଣନବେ — ଦେ. ବି ଓ ବିଣ — ଅଣନବୁ (ଦେଖ)

Ananabbe Ananau (See)

ଅଣନାତି — ଦେ. ବି. ପୁଂ — ନାତିର ବା ନାତୁଣୀର ପୁଅ —

Ananāti Great grand-son.

ପୁତ୍ର

ସତର ଲକ୍ଷ କୁମର ନାତି ନବ ଲକ୍ଷ

पितापोतोका लङ्का

ଅଣନାତି ତନ ଲକ୍ଷ ବଡ଼ ପୁଅ ।

ପାତାମ୍ବର. ବୃହତ୍ପୁରାଣ ।

(ଦ୍ର — ଅଣନାତିର ଶ୍ଵୀକୁ ଅଣନାତୁଣୀବୋହୁ କହନ୍ତି ।)

ଅଣନାତୁଣୀ — ଦେ. ବି. ଶ୍ଵୀ — ନାତି ବା ନାତୁଣୀର ଝିଅ —

Ananātunī Great grand daughter.

(ଯଥା — ଅଣନାତୁଣୀର ସ୍ଵାମୀକୁ ଅଣନାତୁଣୀଜୋଇଁ କହନ୍ତି ।)

ଅଣନାତୁଣୀଜୋଇଁ — ଦେ. ବି. ପୁଂ — ଅଣନାତୁଣୀର ସ୍ଵାମୀ —

Ananātunījoin One's great grand son-in-law.

ଅଣନାତୁଣୀବୋହୁ — ଦେ. ବି. ଶ୍ଵୀ — ଅଣନାତିର ଶ୍ଵୀ —

Ananātunibohu One's great grand daughter-in-law.

ଅଣନିରୂପଣ — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ନିରୂପିତ) — ଅନିରୂପିତ —

Ananirūpana Unascertained.

ଅଣନିରୂପଣ ବ୍ରହ୍ମ ଅଛନ୍ତି ସେଠାରେ । ଗ୍ରା. ବି — ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ଗୀତା ।

ଅଣନିଶବଦ — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ନିଶବଦ) — ଅତି ନିଶବଦ; ଶବ୍ଦଶୂନ୍ୟ —

Ananishabada Very quiet; still; soundless.

ଅଶାନ୍ତର ଅଶମାନ୍ତ ଅଣନିଶବଦ,

ଶବ୍ଦର ଭେଦ ନାହିଁ ବ୍ରହ୍ମ ନିଜ ପଦ । ଗ୍ରା. ବି — ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ଗୀତା ।

ଅଣନିଶ୍ଵାସ — ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ନିଶ୍ଵାସ) —

Ananishwāsa ୧ । ରୁଦ୍ଧଶ୍ଵାସ — 1. Suffocated.

ବେଦମ୍

୨ । ବେଦମ୍ — 2. Out of breath.

वेदम्

ଅଣନିଶ୍ଵାସିଆ — ଗ୍ରା. ବିଣ — ଅଣନିଶ୍ଵାସ (ଦେଖ)

Ananishwāsī Ananishwāsa (See)

ଅଣନିଶ୍ଵାସୀ — ଗ୍ରା. ବିଣ — ଅଣନିଶ୍ଵାସ (ଦେଖ)

Ananishwāsī Ananishwāsa (See)

ଅଣପକ୍ଷା — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ପକ୍ଷା) —

Anapakha ୧ । ଯେଉଁ ତବତ ଭାତରେ ପାଣି ମିଶାଯାଇ
ନାହିଁ — 1 (boiled rice) To
which water has not been
added

୨ । ଅଧୋଇ — 2. Unwashed.

ଅଣପାଟ — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ନ + ପଟ୍) — ୧ । ଯେଉଁ ଗୁଜବଣରେ

Anapāta ପଟ୍ଟମୟୀ ବା ବିବାହିତା ଗୁଣୀଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତ
ସନ୍ତାନ କେହି ବିଦ୍ୟମାନ ନ ଥାନ୍ତି —

1. (a royal family) Having no
legitimate issue left

ସୋମବଣ ଏହାଠାରୁ ହେଲା ଅଣପାଟ । ପାତାମ୍ବର. ବୃହତ୍ପୁରାଣ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ, ୠ	ଉ, ୡ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ, ୠ	ଉ, ୡ	ଋ

୨ । ଅପାଟକ; ରାଜାହୀନ (ଦେଶ)—

2 (a country) Having no king.

ଅଣପାଟକ—ଗ୍ରା. ବି—୧ । ନୀଚ ଜାତି—1. Low caste

Anapātaka ୨ । ଜାତିରୁଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An outcaste.

ଅଜାତି ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ନୀଚ ଜାତି—1. Of low caste.

ଅଜାତି ୨ । ଜାତିରୁଦ୍ଧ—2. Outcasted; excommunicated.

ଅଣପୁରୁଷ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣପୁରୁଷ (ଦେଶ)

Anapurusha Anapurusha (See)

ଅଣପୁରୁଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ସ. ଅ + ପୁରୁଷ)—୧ । ନପୁଂସକ—

Anapurusha 1. Neuter

ମୁକ୍ତବୀର ୨ । ପୁଂସ୍ତ, ହରାଇଥିବା; ଧୂଳିରାଶିରେଗ୍ରସ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)

ବେମର୍ଦ୍ଦୀ, ନାମର୍ଦ୍ଦ 2. Impotent; one who has lost his virility.

ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରିୟଙ୍କ ଅଣପୁରୁଷା ଯେତେ ରସେ ।

ପୀତାମ୍ବର. କୃଷିବିପ୍ଳବ ୨୩ ।

ଗ୍ରା. ବି. ପୁଂ—୧ । ନପୁଂସକ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A eunuch

୨ । ଅମୂଲ୍ୟ—2. A worthless person.

ଅଣପୁଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ପୁଟୁଟ)—ଅପୁଟା—

Anaphuta ୧ । ଯେଉଁ ଫୁଲ ଫୁଟି ନାହିଁ; ଅପ୍ରଫୁଟିତ—

ଅଫୋଟା, 1. Unblown, not yet having bloomed (flower).

୨ । ଯେଉଁ ତିଅଣ ବଦଳ ହୋଇ ନାହିଁ—

2 Unseasoned (curry)

୩ । ଯେଉଁ ପାଣି ବା ଦୁଧ କିଆଁ ଉପରେ ଟକଟକ ହୋଇ ଫୁଟି ନାହିଁ—3 Unboiled or unsimmering (water etc.)

୪ । ଯେଉଁ ପାତ୍ର ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ—

4 (a pot) Having no hole.

ଅଣପୁଟିଲ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣପୁଟା (ଦେଶ)

Anaphutika Anaphuta (See)

ଅଣପୁଟି—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅପୁଟି; ଅପ୍ରାପ୍ତରଜସ୍ୱୀ (ବାଳକ)—

Anaphuti (a girl) Who has not yet attained puberty.

ଅଣବାଣ—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ବିଶରଣ; ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ; ଉଦସ୍ତଃସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ—

Anabana 1. Scattered here and there

୨ । ଅସଫୁଲ; ଅମାଳିତ—2 Unswept.

୩ । ଅପରିଷ୍କୃତ—3 Uncleansed.

୪ । ଅସଫା—4. Untidy; dirty.

୫ । ଅଳଅ, ଆକର୍ଷକମୟ—5. Full of refuse.

୬ । କୁଣ୍ଡିତ; କଦର୍ଯ୍ୟ—6. Ugly.

ଅଣବାଣ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣବାଣ (ଦେଶ)

Anabani Anabana (See)

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବାରିଆ (ଦେଶ)

Anabarati Anabarati (See)

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବାରିଆ (ଦେଶ)

Anabarati Anabarati (See)

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ କୌଣସି ବ୍ରତ ପାଳନ କର ନଥାଏ—(a woman) Who is not observing any religious vow.

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବାରିଆ (ଦେଶ)

Anabartti Anabarti (See)

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବାରିଆ (ଦେଶ)

Anabarttu Anabarti (See)

ଅଣବାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅଣବାରିଆ (ଦେଶ)

Anabartei Anabaratei (See)

ଅଣବାସନ୍ତିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ସ. ଅ + ବସନ୍ତ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନରେ ଆକ୍ରମଣ୍ୟ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ (ଅଣବାସନ୍ତିଆ—ଶ୍ରୀ) ହୋଇନାହିଁ—(person) Not yet attacked with small pox.

[ଦ୍ରୁ—ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଥରେ ବସନ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତାକୁ ଜୀବନରେ ଦ୍ୱିଗ୍ରସ୍ତ ଅଥବା ବସନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ।]

ଅଣବାପୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ, ସଂ. ଅ + ବାପ)—

Anabapu ୧ । ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) ; ଅଜ୍ଞାତପିତୃକ; ଜୀବଜ ସାହାର ବାପ କିଏ ଏ କଥାର ଠିକଣା ନ ଥାଏ—

ଦୋଗଳା 1. Of untraced parentage; a person whose father is not known.

୨ । ଜାରଜ—2. Illegitimate; bastard.

ଅଣବାପୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବାପୁଆ (ଦେଶ)

Anababu Anabapu (See)

ଅଣବାହୁଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବାହୁଡ଼)—

Anabahurda ୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ; ଯାହା ଫେରି ଆସେ ନାହିଁ, ଯାହା ଲେଉଟି ଆସେ ନାହିଁ—1. That which does not come back or return.

ହାତରୁ ଖସିଲେ ଅଣ ବାହୁଡ଼ । ଚନ୍ଦ୍ର ।

୨ । ଯାହା ଥରେ କିଛି କଲେ ପୁଣି ସ୍ୱାଧୀନ ହୁଏ ନାହିଁ—2. That which can not be undone.

୩ । ଅବ୍ୟର୍ଥ—3. Untailing; never failing. (ଯଥା—ଶର)

ଅଣବାହୁଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣବାହୁଡ଼ା (ଦେଶ)

Anabahurda Anabahurda (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚଢ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିଆ କୋଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିଆ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଟିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅକ୍ଷା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ବୋଇଲି ବ୍ରହ୍ମଣର ଶ୍ରୀହେ ସୁପର୍ଣ୍ଣ

କୃଷ୍ଣେ ଆସ୍ତେ ଦୁର୍ଗେ ଓ ଅଣବାହୁତା କାଶ । ପ୍ରାଚୀ-ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣବିକାର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବିକାର)—

Anabikāra ୧ । ନିର୍ବିକାର; ବିକାରଶୂନ୍ୟ—

1. Unchangeable

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଶ—2. Having no repulsion

ଅପଣେ ଅଣବିକାର ଅପଣେ ଆକାର । ପ୍ରାଚୀ-ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣବିବେକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅବିବେକ)—ଅବିବେକ; ନିର୍ବିବେକ—

Anabibeka Inconsiderate

ଅପଣେ ଅଣବିବେକ ଅପଣେ ଅନୁମାନ । ପ୍ରାଚୀ-ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣବେଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଯାହା ଗୁରୁଆଡ଼େ ବାଡ଼ି ବା କାନ୍ଥଦ୍ୱାରା

Anaberdhā ଅବୃତ ନୁହେଁ—Not surrounded by a fence or a wall.

ଅଣମେଡ଼ା ଅଣବେଡ଼ା ଚଉଚୋରି ଘର । ପ୍ରାଚୀ-ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣବ୍ରତଥ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅ + ବ୍ରତ)—

Anabratī ୧ । ଯେଉଁ ଦ୍ୱିଜ ବାଲକର ଉପନୟନ ସଂସ୍କାର ହୋଇ ନାହିଁ—1. (a Brahmin boy) Not yet initiated with the sacred thread

୨ । ଯେ ବ୍ରତଧାରୀ ନୁହେଁ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରତ ପାଳନ କର ନାହିଁ—2 A person who has not observed a religious fasting or vow.

୩ । ଯେଉଁ ଅଣ୍ଟିର ବାହୁର ଧରା ହୋଇନାହିଁ, ଅଥବା—

3. Not yet castrated (calf)

୪ । ଯେଉଁ ବାହୁର ଲୁଗା ହୋଇ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା ଦେହରେ ତାହା ଲୁହାର ଦାଗ କଟା ହୋଇନାହିଁ—

4. (a calf) Not yet seared with searing iron.

ଅଣବ୍ରତୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଣବ୍ରତୁଆ (ଦେଖ)

Anabratuā Anabratī (See)

ଅଣବ୍ରତୁଆ ହୋଇ ରହି, ଯଜ୍ଞସ୍ତୁ ଚାହାଙ୍କୁ ଦେଇ ।

ବଳରାମ—ବଞ୍ଚୁପୁରଣ ।

ଅଣବ୍ରତେଇ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ—ଅଣବ୍ରତେଇ (ଦେଖ)

Anabrateī Anabarateī (See)

ଅଣବ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ = ସୂକ୍ଷ୍ମଧାନ୍ୟ; ଚିନା + ଅଧିକରଣେ. ଯ)—

Anabya ଯେଉଁ କ୍ଷେତରେ ଚିନାମାମକ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ—
A field growing the small grain Panicum Miliaceum.

ଅଣଭଣ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣଭଣ (ଦେଖ)

Anabhana Anabhana (See)

ଅଣଭଣିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣଭଣ (ଦେଖ)

Anabhanīā Anabhana (See)

ଅଣଭଣା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ, ଭଣ)—୧ । ଯେଉଁ ତୁଳା ଭଣା

Anabhinā ହୋଇ ନାହିଁ—1. Not carded (cotton).

୨ । ଯେଉଁ ମାଟିରୁ ଗୋଡ଼ି ଖସିବ ଆଦି କତା ଯାଇନାହିଁ—

2 Soil or earth from which gravels and potsherds have not been taken out.

ଅଣଭଣା ଅଣଭଣା ମାଟି ଅଛୁ ତହିଁ—ପ୍ରାଚୀ-ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣମଣିଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅମନୁଷ୍ୟ)—

Anamanasha ୧ । ଅମନୁଷ୍ୟ; କୁଣ୍ଡିତ, ଅଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଅମନ୍ୟା; ଅମନିଷ୍ଠ 1. Worthless (person).

ନାମହ୍ ୨ । ମନୁଷ୍ୟତା ବିହୀନ—2. Unmanly.

୩ । ଭୀରୁ—3 Coward.

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Worthless person

୨ । ଭୀରୁ ବ୍ୟକ୍ତି—2 A coward.

ଅଣମଣିଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଣମଣିଷ (ଦେଖ)

Anamanisha Anamanasha (See)

ଅଣମଣିଷା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣମଣିଷ (ଦେଖ)

Anamanishā Anamanasha (See)

ଅଣମଣିଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ ଓ ବି—ଅଣମଣିଷ (ଦେଖ)

Anamanisha Anamanasha (See)

ଅଣମଣିଷା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣମଣିଷ (ଦେଖ)

Anamanishā Anamanasha (See)

ଅଣମାତ୍ରା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ମାତ୍ରା)—ମାତ୍ରାହୀନ (ଅକ୍ଷର)—

Anamātrā (a letter) Having no measure or upper stroke.

ଅଣାକ୍ଷର ଅଣମାତ୍ରା ଅଣାକ୍ଷର

ଶବ୍ଦର ଉପର ଶାହିଁ ବ୍ରହ୍ମ ନକ ପଦ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣମେଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅ + ମେଡ଼)—ଯେଉଁ ଘରେ ଖୁଣ୍ଟି ନ ଥାଏ—

Anamerdā (a house) Having no pillars.

ଅଣମେଡ଼ା ଅଣବେଡ଼ା ଚଉଚୋରି ଘର । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣରାସ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ରାସ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ରାସଲୀଳା

Anarāsa ଭକ୍ତ ନୁହେଁ—(a person) Not devoted to the Rāsālīlā of Śrī Kṛṣṇa.

ଅଣରାସ ଜନଠାରେ କେଉଁ ନ ରସକ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଗୁରୁକୃତି ଶିଳା ୨ । ୧୫

ଅଣରୂପ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ରୂପ)—ଅରୂପ; ରୂପହୀନ—

Anarūpa Formless; shapeless; incorporeal.

ବଜାର ଚତୁରେ ଅଛୁ ଅଣରୂପ ହୋଇ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମଣରୁପଣ ଶିଳା ।

ଅଣଲେଉଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣବାହୁତା (ଦେଖ)

Analeuṭa Anabāhurda (See)

ଅଣଲେଉଟା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣବାହୁତା (ଦେଖ)

Analeuṭā Anabāhurda (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ୂ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ନୁ

ଅଣଶୁଦ୍ଧ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅ + ଶୁଦ୍ଧ)—

Anāsudbhi ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧ; ଅଶୌଚ; ମୃତକାଶୌଚ ବା ସୂତକାଶୌଚ—1 Impurity due to a birth or death amongst one's near relations

୨ । ମୃତକାଶୌଚ ଘଟିବା ପରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଶୁଦ୍ଧିକାର କର ନଥିବା ଅବସ୍ଥା—2 State of nonperformance of purificatory rites after a death of one's relative.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ମୃତକ ଉପଲକ୍ଷରେ ଶୁଦ୍ଧିକାର ସମ୍ପାଦନ କରି ନ ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1 (a person) Who has not performed purificatory rites after a death amongst relations.

୨ । ମୃତକାଶୌଚ ଯୋଗୁଁ ଅଶୁଦ୍ଧ; ଅଶୁଦ୍ଧ—2. Unpurified

ଅଣଶେଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶେଷ)—ଅଶେଷ—

Anāśeṣha Endless

ଅଣଶେଷ ମହମାଦ୍ ଅଶମ୍ଭବ ଭେଦ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମକରୁଣ ଗୀତା ।

ଅଣଶାଠଶହେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ, ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ)—

Anaśaṭṭhaśahe ଏକଶତ ଅଶଷ୍ଠି; ୧୫୯—One hundred and fifty-nine

ଅଣଶାଠି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସ. ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ)—

Anaśaṭhi ଗ୍ରା. ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ—ଷାଠିଏରୁ ଏକ ଉଣା; ୫୯—Fifty-nine

ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ

ଅଣଶାଠି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣଶାଠି (ଦେଖ)

Anaśaṭhi Anaśaṭhi (See)

ଅଣସା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସଂସ୍କୃତ)—୧ । ଅସନା; ଅପରିଷ୍କୃତ—

Anasā 1. Unswept; uncleansed.

ଅଣସା ଅଶୁଦ୍ଧ ମାଟି ଅଛୁ ଚନ୍ଦ୍ର । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମକରୁଣ ଗୀତା ।

୨ । ଅଳିଆ ବା ଆକର୍ଜନାମୟ—

2. Full of refuse; untidy

୩ । କୁସ୍ଥିତ—3. Ugly.

ଅଣସାଣିଆଁ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣସାଣି (ଦେଖ)

Anasāṇiāṇi Anaṇaṇa (See)

ଅଣସତୁରଶହେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସ. ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ)—

Anasaturāśahe ଶହ)—ଏକଶତ ଅଣସତୁର, ୧୬୯—One-hundred and sixty-nine.

ଅଣସତୁରି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ; ସଂଖ୍ୟାବାଚକ (ସ. ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ)—

Anasatūri ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ)—ଷାଠିଏ ସଂଖ୍ୟାରୁ ନଅ ବେଶି;

ଉନବିଠ୍ଠାଶହେ ସତୁରି ସଂଖ୍ୟାରୁ ଏକ କମ; ୬୯—

Sixty nine.

ଅଣସନ୍ଧିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସଂ. ଉନ; ସନ୍ଧ୍ୟା)—

Anasandhi ମୁହଁସନ୍ଧ୍ୟା, ସନ୍ଧ୍ୟା ବୁଡ଼ିବାର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବକାଳ; ଗୋଧୂଳ—Dusk

ଅଣସନ୍ଧ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଅଣସନ୍ଧ୍ୟା (ଦେଖ)

Anasandhya Anaśandhi (See)

ଅଣସର—ଦେ. ବି. ୧ । (ସ. ଅନବସର; ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ

Anasara ଦର୍ଶନ ଦେବାପାଇଁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅବସର ନ ଥାଏ)—ଦେବସ୍ନାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଠାରୁ ନେତ୍ରୋତ୍ସବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଳ; ଆଷାଢ଼ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିପଦଠାରୁ ପନ୍ଦର ଦିନ କାଳ—

1 The dark fortnight of the month of Āṣāṛḍha when pilgrims can not see the three idols at Puri.

ଅଣସର ଖର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଯେସକେ, ଦୁଃସବ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅଳ୍ପକେ ।

ସ୍ୱାଧୀନାଥ. ପଦାବଳୀ

[ଦ୍ର—ଦେବସ୍ନାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଦେବସ୍ନାନ ମଣ୍ଡପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉପରେ ପାଣି ଛଳା ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ସ୍ନାନ କରାଯାଏ; ତେଣୁ ସେ ମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କ ଉପରୁ ରଙ୍ଗ ଉଡ଼ିଯାଏ । ମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସ୍ନାନମଣ୍ଡପରୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ 'ଶୁମୁଟ' ଘରେ ରଖି, ସେହିଠାରେ ନେତ୍ରୋତ୍ସବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିତ୍କାରମାନେ ଚିତ୍ତ କରନ୍ତି । ରଙ୍ଗ କରାଯାଉଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଗୋଟିଏ ତାଟି (ଅଣସର ତାଟି) ଛେଇଁ ହୋଇଥାଏ । ମୂର୍ତ୍ତିମାନେ ସ୍ନାନ କରିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଶରଦ ଧରିଛୁ ବୋଲି ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ ଓ ସେ ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ ଦର୍ଶନ ନ କରି, ଅଣସର ତାଟିକୁ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । ଏହି ଅଣସର ସମୟରେ ପୁରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅସହ୍ୟ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ।]

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । (ସଂ. ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ) ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ; ଅଛବ(ଜାତି)—

1 Untouchable.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୨ । ଇତର; ସାଧାରଣ—

2. Common (people).

୩ । ଗ୍ରା—ମାନ—3. Low; mean.

ଅଣସର ଗୁମୁଟ—ଦେ. ବି—ଅଣସର ଘର (ଦେଖ)

Anasaragumṭa

Anasaraghara (See)

ପନ୍ଦର ଦିନ ଅଣସରରେ.

ରହନ୍ତି ଗୁମୁଟ ସର ଘରେ—ସଙ୍ଗୋବନ୍ଧୁ. ପ୍ରେମଭକ୍ତ ବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ଅଣସର ଗୁମୁଟ—ଦେ. ବି—ଅଣସର ଘର (ଦେଖ)

Anasaragumṭa

Anasaraghara (See)

ଅଣସର ଗୁଳୁଗୁଳି—ଦେ. ବି—ଅଣସର ବା ଆଷାଢ଼ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷରେ ପୁରୀ

Anasara guluguli ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନୁଭୂତ ଦୁଃସବ ଗ୍ରୀଷ୍ମ—

Unbearable and close heat felt during the dark fortnight of the month of

Āṣāṛḍha.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁରୀରେ ପୁରୀ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାଘ ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାଘ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାଘାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାଘାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଣି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଣି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଣସର ଘର—ଦେ. ବି—ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ଜଗମୋଦନରେ ଚନ୍ଦନ
Anasara ghara ଅର୍ଗଳ ନିକଟରେ ଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ;
ପେଟ୍ଟିଠାରେ କି ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିମାନ
ଅଣସର ସମୟରେ ରଖାଯାଇ ଚିତ୍ରକାରମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଚିତ୍ର
କରା ଯାଆନ୍ତି—A space inside the Jagamohana of the Jagannath-temple
where the idols are kept and painted during the Anasara.

ଅଣସର ତାଟି—ଦେ. ବି—ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ
Anasara tati ଚିତ୍ର କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ
ରଖାଯାଇଥିବା ବାଉଁଶର ଗୁଞ୍ଜା—

Bamboomattings put in front of the
idols at Puri when they are painted

(ଦ୍ର—ଏହି ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଜଗନ୍ନାଥ ଆଦିଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ
ଦର୍ଶନ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ଇନ୍ଦ୍ର ଅଣସର ତାଟିକୁ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ।)

ଅଣସରପାନ—ଦେ. ବି—ଅଣସର ଘରେ ଥିବା ସମୟରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ
Anasarapanam ଭୋଗ କରାଯିବା ପ୍ରଦାନକରିଣେ—

A sweet drink offered to the
idols at Puri during the
Anasara

ଅଣସୋରିଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ନ + ସର୍ବପ, ଯାହା ସୋରିଷ ପରି ଦେଖା—
Anasorisha ଯାଏ ; ଅଥଚ ସୋରିଷ ନୁହେଁ ।)—

ସଂ. ନାମ—ଆଦିତ୍ୟଭକ୍ତା; ୧ । ଭରତର ଇଷ୍ଟ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନର
ଆଦିତ୍ୟପତ୍ନୀ; ବରଷା; ପଡ଼ିଆମାନଙ୍କରେ ଜନ୍ମିବା ବନ୍ୟ-

କର୍ଣ୍ଣିକୋଟ; ତିଳପତ୍ତୀ; ବର୍ବର ଶାକ, [ଏହା ଗୁଜରାଟ, ବୋମ୍ବେ ଓ
ହୃଦ୍‌ହୃଦେ; ବନସୋରିଷା ଲଙ୍କାରେ ବେଶି ଜନ୍ମେ । ଏହାର

ପତ୍ର ୫୭ ଆଙ୍ଗୁଳ ଲମ୍ବ ଓ ଚଟ-
ତଟିଆ; ଫୁଲ ହଳଦିଆ; ଫୁଲେଣର
ଅନେକ; ଛୁଇଁ ସୋରିଷ ଛୁଇଁ ପରି;

ମଞ୍ଜି ସୋରିଷ ପରି ଦେଖାଯାଏ ଓ
ବାସେ । ଏହାର ଚେର, ମଞ୍ଜି ଓ ପତ୍ର
ଚର୍ମରୋଗ, ଯାଦୁ, ମୁଣ୍ଡବିଆ, ଜର,

ଉଦରାମୟ, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣରେ ଉପକାରୀ ।]

1. A kind of herb; Cleome Viscosa;
Polanisia icosandra.

ସଂ. ନାମ—ସୂର୍ଯ୍ୟବାଉଁ; ୨ । ଏହି ଜାଗାୟୁ ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର
ଅର୍କପୁଷ୍ପିକା ଶାକ ଗୁଳ୍ମ (ଏଥିର ଫୁଲ ଆରକ୍ତ

କାନାଳା; ହରିଡ଼ାରିଆ, ଓ କେଶର ୨ଟି; ଏହା ବାସିକ ତୃଣ;
ବନସରିଷା ଶୁଦ୍ଧ ସିଧା, ଫୁଲ ବଡ଼, ମଞ୍ଜି ଟାଣୁଆ,

ହରିଡ଼ା; ହରିଡ଼ା; ଏଥିର ପତ୍ର, ମୂଳ ଓ ମଞ୍ଜି ଚର୍ମ-
ରୋଗରେ ଉପକାରୀ ।)

ଦେ. ଭାରିନ୍ଦା; ଭେଲକୁରା 2 A kind of annual
ତା. ଭେଲ୍‌ଲ; ନାଭେଲ୍‌ଲ, କାଦୁଡ଼ି herb; Synandropsis
Pentaphylla.

ଅଣସୋରିଷା—ଦେ. ବି—ଅଣସୋରିଷ (ଦେଖ)

Anasorishā Anasorisha (See)

ଅଣସୋରିଷିଆ—ଦେ. ବି—ଅଣସୋରିଷ (ଦେଖ)

Anasorishia Anasorisha (See)

ଅଣସୁରାସାହେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣସୁରାସାହେ (ଦେଖ)

Anastarāsāhe Anasaturāsāhe (See)

ଅଣସୁରି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣସୁରି (ଦେଖ)

Anastari Anasaturi (See)

ଅଣସୁରାସାହେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣସୁରାସାହେ (ଦେଖ)

Anasturāsāhe Anasaturāsāhe (See ;

ଅଣସୁରି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଣସୁରି (ଦେଖ)

Anasturi Anasaturi (See)

ସମ ଅଣସୁରାସାହେ କାଣ୍ଡ ପ୍ରୋଣ ଦେହେ

ବଳରେ ପ୍ରାଣ ବେଦା ପାଇଁ ଅଳ ବୋହେ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶୁଷ୍ଟ ।

ଅଣହଳଦିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ହରଦ୍ରା)—

Anahaladiā ଯେଉଁ ତିଅଣରେ ଆଦୌ ହଳଦି ପଡ଼ି ନ ଥାଏ
କମ୍ପା ଉପସ୍ଥଳ ପରିମାଣରେ ହଳଦି ପଡ଼ି ନ ଥାଏ—

(curry) Not flavoured with turmeric

ଅଣହଳ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ହଳ)—୧ । ଅହଳ—

Anahita 1 Not beneficial.

୨ । ଅମଙ୍ଗଳକର—2. Inauspicious

କେହି ତ କହିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ

କେହି ତ ଅଣହଳ ନାଶିବ ତା କେହି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଗ୍ରା. ବି—ଅଶୁଭ; ମନ୍—Evil

ଅଣହୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ; ବି. ଓ ବି. ବିଶ—ଅଣହୁଡ଼ା (ଦେଖ)

Anahurdā Anahurdā (See)

ଅଣହୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ପ୍ରକୃତରେ ମରଯାଇ ନ

Anahurdā ଥାଏ କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁର କେତେକ ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି

ସ୍ୱଜନମାନେ ଯାହାର ମୃତ୍ୟୁ ଆସନ୍ତ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରି,

କୌଣସି ଚାରି ସ୍ଥାନରେ ମରବା ପାଇଁ ତାହାକୁ ନେଇ

ଯାଆନ୍ତି, କିମ୍ବା ଯାହାଠାରେ ମୃତ୍ୟୁର କେତେକ ଲକ୍ଷଣ

ଦେଖି ସ୍ୱଜନମାନେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଅଛି ବୋଲି ସ୍ଥିର କରି

ଶୁଣାନକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେ ଲୋକଠାରେ

ଜୀବନର ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକାଶ ହେବାକୁ ତାକୁ ଘରକୁ

ଫେରି ଆଣନ୍ତି—1. (a person) Who is

taken to a sacred place to die or

who is taken to the cremation

ground by his relatives thinking

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ

that he is going to die or is dead
but who revives afterwards and is
brought back home.

ଅସୁଖ ଥାଇ ଅସିଲ ଅଣଦେଉ ହୁଇ—ପ୍ରବଚନ ।

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଆସନ୍ତ ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯିବାରୁ ତାକୁ ତାର ସ୍ୱଜନମାନେ ପୁଣି ଜିଲ୍ଲା ପଞ୍ଚକୋଶୀ ଅଞ୍ଚଳରୁ ମୁକ୍ତିଦେବଙ୍କ ବାଟେ ପୁଣି ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରକୁ ବୋହୁ ନଥନ୍ତି; ସେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟରେ ମଲେ, ତାକୁ ସେଠାରେ ସଂସାର କରନ୍ତି; ନଚେତ୍ କିଛି ଦିନ ପୁଣ୍ୟଠାରେ ନେଇ ବସାରେ ଇଶାନ୍ତି ଓ ସେ ମଲ ପରେ ତାକୁ ସଂସାର କରସାର ସ୍ୱଜନମାନେ ଗ୍ରାମକୁ ବାହୁଡ଼ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ରମଶଃ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ବଞ୍ଚେ, ତାକୁ ଘରକୁ ଫେରିବ ଆଣନ୍ତି । ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ 'ଅଣଦେଉ' କହନ୍ତି ।]

ଦେ. ବିଶ—୨ । ଅଭ୍ରାନ୍ତ—2. Unmistaken.

ଦେ. କି. ବିଶ—ଦ୍ରମପ୍ରମାଦ ବିନା—

Without mistake.

ଦେ. ବି—ଦ୍ରାନ୍ତିଶୂନ୍ୟତା—Freedom from mistake

ଅଣଦେଉ—ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଜ୍ଞାନର ଅଭାବ; ଅଜ୍ଞାନ—

Anahetu 1. Want of knowledge.

୨ । ଅବେଦା—2. Want of consciousness.

୩ । ବିସ୍ମୃତି—3. Forgetfulness

୪ । ଅମନୋଯୋଗ—4. Inattention.

ଅଣଦେଉରେ ଚଳେ ବିନା । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବାନ ।

ଅଣଦେଲା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଦେଲା)—୧ । ଅନାଦର; ଅପହୃ; ଅବହେଳା—

Anahelā 1. Want of care; neglect.

ହେଲା; ଅସହ୍ୟ ଅଣଦେଲା ପାରଥକେ ଗୋ ନକରଇତ ଘରେ ।
ନକରାସ—ବିଳାସକେବଳ ଚରଣଶା ।

୨ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦେଲା—2. Negligence.

୩ । ଅସମ୍ମାନ—3. Disrespect

ଅଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣକ=ଅଭିଷ୍ଟୁତ)—୧ । ଏକ ଟଙ୍କାର ଖୋଳ

Anā ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ; ଚାରି ପଇସାର ସମଷ୍ଟି—

ଆନା 1. One anna; $\frac{1}{16}$ of a rupee.

ଅଣା (ଦ୍ର—୧ ଅଣା = $\frac{1}{16}$ ଟଙ୍କା = ୪ ପଇସା = ୮ ଅଧଳ = ୧୦ ପାହୁଲ = ୨୦ ଗଣ୍ଡା = ୮୦ କଡ଼ା)

୨ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଏକ ଷୋଡ଼ଶାଂଶ—

2. One sixteenth of any thing.

୩ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ପୁରୁଣା ପାଣି ନାଳ ବାଟେ ପାଣି ଧାରକୁ ନ ନେଇ, ଅନ୍ୟ ବାଟେ ଧାର ରୁହାଇବା ପାଇଁ କରାଯିବା ନୁଆ ନାଳ ବା ପାଣିମାଡ଼ାସ ।

3. A diversion channel

ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଣାତ)—ଅଣାତ—Brought; fetched.

ଅଣାଅଣ ବି ବହୁତ ବାସନ୍ତ ବାସ ବସୁମ ପାଶୁଡ଼ା । କବସୁର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଣାଅଣ—ଦେ. ବି. (ବହୁବଚନରେ ଦ୍ୱିପ୍ରସ୍ତୋତ)—୧ । ପରସ୍ପର ବା
Anāṇi ପ୍ରତ୍ୟେକେ କଡ଼ ବାଗରେ ବା ଅଣେଇ ହୋଇ

ଶୋଇବା—

1. Lying sidewise to each other.

୨ । ଅନେକ ବସ୍ତୁ ଆଣିବାକର୍ମ—

2. Act of bringing many articles

ଅଣାଅଣିଅଣଦେ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—(ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସଂ. ଉନାଶୀତି

Anāṣāṣāhe + ଶତ)—ଏକ ଶତ ଅଣାଅଣି; ୧୭୧—

One hundred and seventy-nine.

ଅଣାଅଣୀ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ସଂ. ଉନାଶୀତି; ପ୍ରା.

Anāṣāṣī ଉଦାସୀ)—ଅଣୀ ସଂଖ୍ୟାରୁ ଏକ ଉଣା, ସତୁରିରୁ ନଅ

ଊନାଶି ଅଧିକା; ୭୯—Seventy-nine

ଉଦାସୀ

ଅଣାଇଦେବା—ଦେ. କି—୧ । (ସଂ. ଆ + ନା ଧାତୁ—ଆଣେଦେବାର

Anāidebā ଶିଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୋତ) ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ

ଆନାତ କରିବା—1. To cause a thing to

be brought in or fetched.

୨ । (ତା. ଅଣ୍ଣ=ଆଉଜିବା)—କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ପାତ୍ରକୁ

ଏକପାଖକୁ ଆଉଜାଇବା ବା ଢଳାଇବା ବା ବଙ୍କ

କରିବା—2 To cause a thing or pot to

incline to a side.

ଅଣାଇ ଧରିବା—ଦେ. କି. (ତା. ଅଣ୍ଣ=ଆଉଜିବା)—କୌଣସି ପାତ୍ର

Anāidharibā ବା ବସ୍ତୁକୁ ଏକ ପାଖକୁ ଆଉଜାଇ ବା ଢଳାଇ

କରି ଧରିବା—To hold a pot or thing

inclined sideways

ଅଣାଇବା—ଦେ. କି. ସକର୍ମକ (ସଂ. ଆ + ନା ଧାତୁ; ଶିଳ୍ପ; ଆଣିବା

Anāibā କ୍ରିୟାର ଶିଳ୍ପରୂପ; ସଂ. ଆନୟନ)—

ଆନାନ ୧ । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଆଣିବା କ୍ରିୟା କରାଇବା—

ଲିବାଳାନା; 1. To cause to be brought or
ଆନାନ fetched.

୨ । ସକର୍ମକ—(ସଂ. ଆ + ନା ଧାତୁ. ଶିଳ୍ପ)—

ମଗାଇବା; ଡକାଇବା—2. To send for.

ଅଣାଇବା ଶ୍ରମି ଅସିଲ ମୁଁ ସଜ । କୃଷିବିଦ୍ୟା ମହାବରଦ ବନ ।

ବାକାନ ୩ । ସକର୍ମକ (ସଂ. ଆନୟନ; ତା. ଅଣ୍ଣ=ଆଉଜିବା)—

ସୁକାନା କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ପାତ୍ରକୁ ଏକ ପାଖକୁ ଢଳାଇବା

ବା ଢେରଇବା—

3. To cause a thing or pot to incline.

ହେଲା, ୪ । ଅକର୍ମକ (ସଂ. ଆ + ନମ ଧାତୁ)—

ହେଲିଯେମିତି କଡ଼େଇ ହେବା; ଏକ ପାଖକୁ ଢଳିବା—

ସୁକାନା 4. To lean to a side; to incline.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହ’ ଗୋଟିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଲବଚ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଚ’ ଗୋଟିବେ ।

* । ଅକର୍ମକ (ସଂ ଆ + ନମ ଧାତୁ) —

କଡ଼ମାଡ଼ ଶୋଇବା — ୧ To lie sidewise;
to lie on the flanks

ଅଣାଇ ହେବା — ଦେ. କି — ଅକର୍ମକ (ସଂ ଆ + ନମ ଧାତୁ) —

Anāi hebā ୧ । ନିଜେ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଚଳିବା —

ଏକପାଶ ହେବା 1 To incline to one side

ସୁକଳା ୨ । ଏକ କଡ଼ ମାଡ଼ ଶୋଇବା —

2. To lie on the flanks

ଅଣାକାର — ଦେ. ଶଶ. (ସଂ ଅନାକାର) — ନିରାକାର; ଅକାରସ୍ଥାନ —

Anākāra Incorporeal; shapeless.

ନିବାକାର ଅଣାକାର ବନ୍ଦୁରେ ଯେ ସିଂହ ପକାଇବ ।

ଅନାକାର ଅନ୍ୟ — ଶ୍ରୀ ରୁଦ୍ରଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ଦେ. ବି — ପରମେଶ୍ୱର, ପରବ୍ରହ୍ମ —

God, the Divine Soul

ଅଣାକାର ପୁରୁଷ — ଦେ. ବି —

Anākāra puruṣa ନିରାକାରବ୍ରହ୍ମ, ପରମେଶ୍ୱର; ପରବ୍ରହ୍ମ —

ନିରାକାର ପୁରୁଷ God, the shapeless.

ଅନାକାର ପୁରୁଷ

ଅଣାକାର ବିଷ୍ଣୁ — ଦେ. ବି — ଅଣାକାର ପୁରୁଷ (ଦେଖ)

Anākāra bishṇu Anākāra puruṣa (See)

ଅଣାକାର ବ୍ରହ୍ମ — ଦେ. ବି — ଅଣାକାର ପୁରୁଷ (ଦେଖ)

Anākāra brahma Anākāra puruṣa (See)

ଅଣାକାରମତ — ଦେ. ବି — ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଧର୍ମମତବିଶେଷ —

Anākāramata A religious tenet prevalent
in Orīṣā

[ଦ୍ର — ଏ ମତବାଦୀମାନଙ୍କର ମତକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ମହାନ୍ତି ତାଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ‘ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା’ ନାମକ
‘ପ୍ରାଚୀନପୁରାଣ’ ମୁଖ୍ୟବଳରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି-
ଅଛନ୍ତି । ତହିଁର ମର୍ମ ଏହି : — “ଭଗବାନ ଆଦି ଓ ଅନାଦି ।
ସେତେବେଳେ ଜଗତ ନ ଥିଲା ଅର୍ଥାତ୍ ଜଗତ ଶୂନ୍ୟମୟ ସେତେ-
ବେଳେ ଏକା ଭଗବାନ ବିଦ୍ୟମାନ । ଭଗବତ୍ ଜ୍ୟୋତିରୁ ଶୂନ୍ୟର
ଉଦ୍ଭବ । ସେହି ଜ୍ୟୋତି ମଧ୍ୟ ମହାଶୂନ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶମାନ । ସେ
ମହାଶୂନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଚନ୍ଦ୍ର ବା ଚେତନାତ ଅବସ୍ଥିତ । ସେହି
ଚନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତିରେ ଭଗବାନ ବିରଜିମାନ; ତାଙ୍କର ଆକାର ନାହିଁ । ସେ
(ଅକ୍ଷର ବହୁଭୂତ, ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ, ଚନ୍ଦ୍ରନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ସମସ୍ତି । ଯୋଗ-
ନିୟମକୁ ଆସାସନ ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କର ସେଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସୃଷ୍ଟିର
ବାସନା ନାସ୍ତତ ହୁଅନ୍ତେ, ସେ ନିର୍ଗୁଣ ହେଲେହେଁ ଉର୍ମ, ଧୂର୍ମ,
ଜ୍ୟୋତି, ଜ୍ୱାଳା ଓ ବହୁ ଏହି ପଞ୍ଚ କଳାସୂକ୍ତ ପ୍ରକୃତିକୁ ଭଗବାନ
ଜାତ କରନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକୃତି ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ଓ ଅଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ । ପାଞ୍ଚ କଳା
ଯଥାକ୍ରମେ ଯେଉଁ, ଯିବ, ଲେହନ, କୁରୁମ ଓ ଶ୍ୟାମ ଏହି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣ-
ବିଶେଷ । ଉର୍ମ, ଯଜ୍ଞ, ସାମ, ଅର୍ଘ୍ୟ ଓ ଶିଷୁ ବେଦର ମୂଳସ୍ୱରୂପ

ଏବଂ ମନ, ସ୍ୱପନ, କୁମନ, ବମନ ଓ ଅମନର ସୂକ୍ଷ୍ମାବସ୍ଥା । ଏହି
ପାଞ୍ଚ କଳା ଜଳରେ ପଡ଼ିଲେ, ଯୋଗମାୟା ଜାତ ହେଲେ । ଏହି
ଜଳର ନାମ କାରଣାର୍ଣ୍ଣବ । ଏହି ଯୋଗମାୟା ଅବିଶକ୍ତ ବା
ଅର୍ବମାଣ । ତତ୍ପରେ କାଳସୁରୁଷ ଜାତ ହେଲା । ଏହି କାଳ
‘କମଳ’ ନାମରେ ଅଭିହିତ । କାଳ କାରଣାର୍ଣ୍ଣବରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ
ରହି ନ ପାରିବାରୁ, ଯୋଗମାୟା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଓଁକାର ଜାତ କଲେ ।
‘ଓଁ’ର ଉପରଭାଗ ନାସୀ ଅର୍ବମାତ୍ରାସଦ୍ ସଂଲଗ୍ନ ଏବଂ ତାହା
‘ବ୍ରହ୍ମଜ୍ୱାଳା’ ନାମରେ ଅଭିହିତ । ସେହି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ୱାଳା ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ହିଁ
ଗତା ଜାଣିବ । ଏହି ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ଏବଂ ଅର୍ବମାଣ (ଶକ୍ତି =
ଯୋଗମାୟା = ଦୁର୍ଗା) କି ସଂଯୋଗରେ ସୃଷ୍ଟିର ଉଦ୍ଭବ । ଏହି
ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ଅନ୍ୟ ନାମ ‘ବିରୁଟ’ ଓ ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ଅନନ୍ତ,
ଶେଷ, ବଳଭଦ୍ର, ଏହି ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ଆଦି ପୁରୁଷ ଏବଂ ଯୋଗମାୟା
ଅଦି ପ୍ରକୃତି ।

ଅର୍ବମାତ୍ରା ଉପରେ ବିନ୍ଦୁର ସଂଯୋଗ ହିଁ ପ୍ରଣବ ବା ଓଁକାର ।
ସେହି ବିନ୍ଦୁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଅଣାକାରଙ୍କ ଅବସ୍ଥିତି । ବିନ୍ଦୁରେ ଅଣାକାର
ଅଣାକାର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ସ୍ଥିତି । ସର୍ପାକୃତି ଅନନ୍ତ ସେହି ବିନ୍ଦୁରୁ ଜାତ ।
ଅନନ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ସୁଷୁମ୍ନା ବା ଶିଶୁମୁନା । ଏହି ସୁଷୁମ୍ନା
ନାଡ଼ୀର ଧ୍ୟାନ କଲେ, ସାଧକ ଶିଶୁବେଦ, ବା ନିବେଦ ବା
ନିଷ୍ଠେଶ୍ୱର୍ୟ ଲଭି କରେ ।”]

ଅଣାକିଆ — ଦେ. ବିଶ — ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟେକଟିର ମୂଲ୍ୟ ଏକ ଅଣା —
Anākīā (a thing) Which is worth one
anna each.

(ଯଥା — ଅଣାକିଆ ଲୁଚ୍ଛୁ, ଅଣାକିଆ ଦାଣ୍ଡି ।)

ଅଣାକ୍ଷର — ଦେ. ବିଶ — ୧ । (ସଂ ଅନକ୍ଷର) ଅକ୍ଷରର ବହୁଭୂତ; ଯାହା
Anākshara ଅକ୍ଷରଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ନ ପାରେ —
1 Not capable of being
expressed by letters.

ଅଣାକ୍ଷର ଅଣାକ୍ଷର ଅଣ ନକ୍ଷର

ଶବ୍ଦର ଭେଦ ନାହିଁ ବ୍ରହ୍ମ ନିଜ ସଦ । ପ୍ରାଚୀ — ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ଗୀତା ।

୨ । ଅକ୍ଷୟ — 2. Indestructible.

ଦେ. ବି — ଭଗବାନ — God.

‘ଅଣାକାରମତ’ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।

ଅଣାଚାର — ଗ୍ରା. ବି. (ଶଂ ଅନାଚାର) —

Anāchāra ୧ । ଅନାଚାର; ଅଚାରାଚରଣ —

ଅନାଚାର 1. Want of propriety of conduct.

ଅନାଚାର ୨ । ଅଧର୍ମଚରଣ; କଦାଚାର — 2. Improper
conduct; bad conduct.

୩ । କୁପ୍ରଥା — 3. Bad custom.

ଅଣାଚାର — ଦେ. ବି — ଜଙ୍ଗଲୀ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ, (ଉଚ୍ଚରେ ୨ ପୃଷ୍ଠା ବଦ୍ଧେ) —

Anāchārā A wild plant; Glycosmis

Pentaphylla (Haines)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଘୃ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର	ଖ	ଘ	ସ	ଶ୍ୱ	ଇଥ	ଢ	ଢ

ଅଣାଚରା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାଚରା)—

Anāchārī ଅଣାଚରୀ; ଭୁଲ୍ଲାର (ବ୍ୟକ୍ତି)—
ଅନାଚାରୀ Of bad conduct.
ଅନାଚାରୀ

ଅଣାନଉ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନଉ (ଦେଖ)

Anānau ଅଣାନାଉ (See

ଅଣାନବେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନବେ (ଦେଖ)

Anānabe ଅଣାନାବେ (See)

ଅଣାନବେ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନବେ (ଦେଖ)

Anānabbe ଅଣାନାବେ (See)

ଅଣାବଣା—ଦେ. ବି—୧ । ବିଶ୍ୱାସ; ଗୋଲମାଲ—

Anābanā 1 Confusion

ଅଣେଲ ୨ । ବହୁପରିମାଣ—2. Profusion

ଅନବନ ଦେ. ବିଶ—୧ । ବିଶ୍ୱାସ; ଗୋଲମାଲ—

1 Confused.

୨ । ଉତ୍ତସ୍ତୁତଃ ବିସ୍ତ୍ରୀ—2 Strewn here and there.

୩ । ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ; ବହୁପରିମାଣ—

3. Profuse, excessive

୪ । ବହୁ, ଅନେକ—4. Much; many

ଢି. ବିଶ—୧ । ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତରୂପେ—1 Profusely.

(ଯଥା—ଏବର୍ଷ ଆମ୍ଭ ଅଣାବଣା ଫଳନ୍ତି ।)

୨ । ବିଶ୍ୱାସରୂପେ—

2 In a confused manner

ଅଣାୟତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାୟତ)—

Anāyata ୧ । ଅସ୍ୱାଧୀନ; ପରାଧୀନ; ନାୟତ—

ଅନାୟତ 1 Devoid of liberty of action.

୨ । ଉପାୟାନୁରହୀତ—

2 Resourceless; without any other alternative.

୩ । ନିରାଶ୍ରୟ—3 Helpless

୪ । ଅଧିକାର ବହୁତ—

4 Beyond one's control.

୫ । ଅବଶୀଭୂତ—5. Not under control.

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ସ୍ୱାଧୀନତା; ପରାଧୀନତା—

1. Subserviency.

୨ । ନିରାଶ୍ରୟ, ଅନାୟତ, ନାୟତ ଅବସ୍ଥା—

2 Helpless condition

୩ । ଅଧିକାରର ଅଭାବ—

3 Want of control.

ଅଣାୟତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅନାୟତ)—ଅଣାୟତ (ଦେଖ)

Anāyatta ଅଣାୟାତ୍ତା (See)

ପଞ୍ଚମ ଗୋଷ୍ଠି ଅଣାୟତେ, ଅଜ୍ଞାନ ମୋହେ ଭଜପଥେ ।

ନବମାଥ ଭବବତ ୧୦୫ ଗୋଷ୍ଠି ।

ଅଣାୟିବା—ଦେ. କି—୧ । (ଅଣିବା କ୍ରିୟାର କର୍ମବାଚ୍ୟରେ ରୂପ)—
anāyibā କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭଙ୍କ ଦେବା—

1 To be brought.

୨ । (ଅଣିବା କ୍ରିୟାର କର୍ମବାଚ୍ୟ ରୂପ)—ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅଣେଇ

ଦେବା ବା ଏକ ପାଖକୁ ଢଳାଯିବା; ଅନୁମିତ

ଦେବା—

2. To be caused to lean or incline to one side

ଅଣାଲଉ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନଉ (ଦେଖ)

Anālau ଅଣାନାଉ (See)

ଅଣାଲବେ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନବେ (ଦେଖ)

Anālabbe ଅଣାନାବେ (See)

ଅଣାଲଉ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନଉ (ଦେଖ)

Anāllau ଅଣାନାଉ (See)

ଅଣାଲବେ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣନବେ (ଦେଖ)

Anāllabe ଅଣାନାବେ (See)

ଅଣାଶୀ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଣାଅଶୀ (ଦେଖ)

Anāśī ଅଣାଆଶୀ (See)

ଅଣା ହେବା—ଦେ. କି—ଅଣାୟିବା (ଦେଖ)

Anā hebā ଅଣାୟିବା (See)

ଅଣି—ସଂ. ବି. (ଅଣ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—୧ । ସୂଚକ ଅଗ୍ରଭାଗ—

Ani 1. The point of a needle.

୨ । ଶୁଳାଗ୍ର—2. The point of a linchpin or stake.

୩ । ମୂଳ—3. Extreme point.

୪ । ପ୍ରାକୃଷ୍ଟୀମା—4. Extreme limit.

୫ । ଅଣାଶୀ—5. Linch-pin.

୬ । ଗୃହର କୋଣ—6 The corner of a house.

ଆନୀ ଦେ ବି—୧ । ଏକ ଅଣା ମୁଦ୍ରାର ମୁଦ୍ରା—

ଅଣୀ 1. One anna bit.

୨ । (ଅନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଥଳ, ଯଥା—ଦୋଅଣି;

ଅଠଅଣି; ଚାରଅଣି) —

(ଏବେ) ଅଣା ପରିମିତ ମୁଦ୍ରା—

2. Two anna bit; (four) anna bit etc.

ଅଣିଆ—ଦେ. ବି—ଅଣାଲବା (କର୍ମ) (ଦେଖ)

Aniā ଅଣାୟିବା (See)

ଅଣିଆ ଅଣି—ଦେ. ବି—ଅଣାଅଣି (ଦେଖ)

Aniā ani ଅଣାଆନୀ (See)

ଅଣିଆ ଅଣେଇ—ଦେ. ବି—ଅଣାଅଣି (ଦେଖ)

Aniā anei ଅଣାଆନୀ (See)

ମାଧ୍ୟମେ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ହୃଦୟ ଓ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ହୃଦୟ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୃତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଣିଆଇବା—ଦେ. କି—ଅଣାଇବା (ଦେଖ)

Aniāinbā Anāibā (See)

ଅଣିମାକ ସୁଖଦାପା, ଶୋଇଅଛି ଅଣିଆଇଁ

ପଲଙ୍କ ଅଙ୍କରେ ଘଣ୍ଟେ ଏମନ୍ତ ଶୋଇ । ଭଞ୍ଜ, ଲବଣ୍ୟବତୀ ୧୧ ।

ଅଣିଏ—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ. (ଅନର୍ଥକ)—ଅଣାଏ; ଏକ ଅଣା ମାତ୍ର—

Anie One anna only.

(ଯଥା—ମତେ ଅଣିଏ ପଇସା କେହି ଦାତା ଯେବେ ଦିଅନ୍ତେ,

ତେବେ ମୁଁ ମୋ ସୁଧା ନିବାରଣ କରନ୍ତି ।)

ଅଣିକାଠି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣ + କାଷ୍ଠ)—ଯେଉଁ କାଠି ବା ଶିଳ

Anikāṭhi ଦ୍ଵାରା ଚକର ଅରମ୍ଭାନ ପଛ ସଙ୍ଗେ ଇଡ଼ା ହୋଇ

କଟା ହୋଇଥାଏ । ଅରକୁ ପଛରେ କରାଯାଇଥିବା

ଛଦ୍ମରେ ପୁରାଇ ତାହା ହୁଗୁଳା ନ ହୋଇ ପଛ ଦିଗରେ

ରୁପ୍ତ ହୋଇ ବସିଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଛର

ଛଦ୍ମରେ ଅର ସଙ୍ଗେ ଯେଉଁ ଖୁଲ ବାଡ଼ିଥା ଯାଇଥାଏ—

Pins driven into the arc of a wheel

with the spokes to make the spokes

fit tightly into the holes made in

the arc.

ଅଣିକିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଅଣାକିଆ (ଦେଖ)

Anikiā Anākiā (See)

ଅଣିକାଳି—ଦେ. ବି—ଅଣକାଳ (ଦେଖ)

Anikālī Anākālī (See)

ଅଣିକାଳି—ଦେ. ବି—ଅଣକାଳ (ଦେଖ)

Anikālī Anākālī (See)

ଅଣିଟଣି—ଗ୍ରା. ବି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଯାବତୀୟ ଗୁପ୍ତ ଦୋଷ ବା ଛଦ୍ମ—

Aniṭaṇi All conceivable secrets and

ନାଭିହୁଁଡ଼ି hidden faults of a person.

ଅଣିଟଣି ଛୁଣ୍ଡାଇଦେବା—ଗ୍ରା. କି. (ଗାଳ ବା ଧମକାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Aniṭaṇi chhindāidebā ସମସ୍ତ ଗୁପ୍ତ ଦୋଷ ଓ ଛଦ୍ମ ପ୍ରକାଶ

ନାଭିହୁଁଡ଼ି ବାରକରା କରିଦେବା—To publish a

ପରଦା ଶୋଭିନୀ person's secrets.

ଅଣିଧରିବା—ଦେ. କି.—(ସଂ. ଅନମନ + ଧୃ ଧାତୁ)—କୌଣସି ପଦାର୍ଥ

Anidharibā ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏକ ପାଖକୁ ଚଳାଇ କରି ବା ଅର୍ଦ୍ଧ-

ଏକପାଶିଏ ଧରା ଜାଇ କରି ଧରିବା—To hold a thing or

ସ୍ଥାନୀ a person in an inclined posture.

ଭଙ୍ଗେ କାମ ଅଣି ଅଣି କୋଳେ ଧରି ଅଣି ଅଣିମାକ ସୁଖଦା ରମଣୀମଣି ହେ ।

ଭଞ୍ଜ, ପ୍ରେମସୁଧାକର ୧୩୩ ।

ଅଣିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅ + ନମ ଧାତୁ)—

Anibā ୧ । (ଅକର୍ମକ)କଡ଼କୁ ଚଳିବା; ଏକ ପାଖକୁ ଚଳିବା—

ଏକପାଶ ହେବା 1. To lean to a side.

ସ୍ଥାନୀ ୨ । (ସକର୍ମକ)—କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଏକ ପାଖକୁ

ଏକପାଶ କରା ଚଳାଇବା ବା ଅର୍ଦ୍ଧଜାଇବା—2. To cause a

ସ୍ଥାନୀ thing to incline or lean to a side.

ଅଣିମା—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅଣୁ + ଭାବାର୍ଥେ ଇମନ୍—ଅଣିମନ୍ ୧ମା ୧ବ)—

Animā ୧ । ଅଣୁତା; ମୁଣ୍ଡତା—1 Minuteness,

fineness.

୨ । ସୁଦୃଢ଼ତା—2 Smallness

୩ । ଅଣୁ ପରି ହେବା ଅବସ୍ଥା—

3 Atomic condition

୪ । ଦେବତା ଓ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କର ସାଧନା-

ଲକ୍ଷ ଅଷ୍ଟାବିକ୍ ବା ଅଷ୍ଟୈଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।

(ଏହି ସିଦ୍ଧି ବଳରେ ଏମାନେ ନିଜନିଜ ଶରୀରକୁ

ଇଚ୍ଛାଅନୁସାରେ ଅଣୁପରି ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ କରି

ପାରନ୍ତି)—

4 One of the eight supreme or

divine powers by virtue of which

gods and perfect sages can reduce

their bodies to atoms

ଅଷ୍ଟୈଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

ଅଣିମାଣ୍ଡବ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)(ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଣି=ଶୂଳାନ୍ତ; ମାଣ୍ଡବ୍ୟ-

Animāṇḍavya ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ; ଅଣି ବା ଶୂଳାନ୍ତ ଯୋଗୁଁ

ଚିତ୍ତିତ ବା ବିଖ୍ୟାତ ମାଣ୍ଡବ୍ୟ)—

ମୁନିବିଶେଷ—Name of a sage.

[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କର ନାମ ମାଣ୍ଡବ୍ୟ, ଏକ ସମୟରେ ଖଣ୍ଡମାନେ

ଶୂଳାଙ୍କ ଘରୁ ଗୁଡ଼ିଏ ଜନିଷ ଶ୍ଵେତ କରି ସେତେବେଳେ ତାହା ଘରକୁ

ହୁଜାଇ ନେବାକୁ ସୁବିଧା ନ ହେବାରୁ, ଏ ମୁନି ତପସ୍ୟା କରୁଥିବା

ସ୍ଥାନରେ ସେ ମାଲ ତଳ ରଖିଦେଇ ପଳାଇଗଲେ । ପରେ ଶୂଳ-

କର୍ମଶୂରମାନେ ଶ୍ଵେତ ମାଲ ଖୋଜି ଖୋଜି ଏହାଙ୍କ ନିକଟରେ

ସେଗୁଡ଼ିକ ଥିବାର ଦେଖି, ମୁନିଙ୍କୁ ଶ୍ଵେତ ବୋଲି ସ୍ଥିରକରି, ତାଙ୍କୁ

ଶୂଳୀରେ ଚଢ଼ାଇଲେ ଓ ଶୂଳରେ ଏ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ

କରିବା ପରେ ଏ ଯାଇ ଯମଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ “ମୁଁ ତ ରଜାଘର ମାଲ

ଶ୍ଵେତ କରି ନ ଥିଲି, ମତେ କିଆଁ ଏ ଶୂଳ ଦଣ୍ଡ ହେଲା ?” ଯମ

ଉତ୍ତର କଲେ, “ତୁମେ ପିଲାଦିନେ ଖେଳୁ ଖେଳୁ ଗୋଟିଏ ପତଙ୍ଗକୁ

କଣ୍ଠରେ ଫୋଡ଼ିଥିଲ ବୋଲି, ଏ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ କଲ ।” ଲବୁ ଦୋଷ

ପାଇଁ ଯମ ଗୁରୁ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିବା ଯୋଗୁଁ ମାଣ୍ଡବ୍ୟ ଯମଙ୍କୁ

ଅଭିଶାପ ଦେଲେ ଓ ସେହି ଅଭିଶାପ ଫଳରେ ଯମ ଶୁଦ୍ରଯୋନିରେ

ବିଦୂର ହୋଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ—ମହାଭାରତ ।]

ଅଣିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଣୁ + ଅଧ୍ୟର୍ଥରେ ଇଷ୍ଠ)—ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ—

Anishṭha Very minute.

ଅଣି ହେବା—ଦେ. କି—ଅଣାଇ ହେବା (ଦେଖ)

Ani hebā Anāihebā (See)

ଅଣି—ସଂ. ବି. (ଅଣ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଣି)—ଅଣି (ଦେଖ)

Ani Anī (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇସ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଝ	ଢ

ଅଣିୟସୀ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଣିୟସ୍ + ଇ)—

Aniyāsī ଅଣିୟାନ୍ର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Aniyān.

ଅଣିୟାନ୍—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଣୁ + ଅଭ୍ୟର୍ଥେ ଇୟସ୍ = ଅଣିୟସ୍)

Aniyān ୧ମା. ୧ବ)—ଅତି ସୁକ୍ଷ୍ମ—

Very minute; atomic

ଅଣୁ—ସଂ. ବିଶ (ଅଣ ଧାତୁ + ଉ)—

Anu ୧ । ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର—1. Very small.

୨ । ଅତି ସୁକ୍ଷ୍ମ—2. Infinitesimal; atomic

ସଂ. ବି—୧ । ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ; ସୁକ୍ଷ୍ମାଂଶ; ସୁକ୍ଷ୍ମତମ ଅଂଶ—

1 Small particle; atom.

୨ । ପଦାର୍ଥର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଅଂଶ; କଣିକା; କଣା—

2. The smallest or minutest part of a thing.

[ଦ୍ର—ଅଣୁଠାରୁ ସୁକ୍ଷ୍ମତର, କଳ୍ପିତ ଅଂଶକୁ ପରମାଣୁ ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ବାୟୁରେ ଭାସମାନ ଅତି ସୁକ୍ଷ୍ମ ଧୂଳିକଣା (ଯାହା ସୂର୍ଯ୍ୟ-କରଣରେ ଦେଖା ପଡ଼େ)—3 Mote or particle of dust floating in the air and visible in the sunbeam.

୪ । ସୁକ୍ଷ୍ମଧାନ୍ୟ; ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଶସ୍ୟ (ଯଥା—ଚିନା, ସୋରିଷ, ସୁଆଁ)—4. Minute grains.

୫ । ଅତି ସୁକ୍ଷ୍ମ କାଳ; ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବା ୮ ମିନିଟର ୫୫ ଭାଗ; ଏକ ସେକଣ୍ଡର ପ୍ରାୟ ୧୫ ଭାଗ—

5. A very minute part of time

୬ । ସଙ୍ଗୀତ ଶାସ୍ତ୍ରକଥାରେ ପାଞ୍ଚ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

6. One of the five measures in Hindu music.

(ପାଞ୍ଚଟି ମାତ୍ରା, ଯଥା—ଅବ, ଦ୍ରଷ୍ଟ, ଦୀର୍ଘ, ପ୍ଲୁତ ଓ ଅଣୁ ।)

ଅଣୁକ—ସଂ. ବି. (ଅଣୁ + କାର୍ତ୍ତ୍ୱ୍ୟେ କ)—ଅଣୁଧାନ୍ୟ (ଦେଖ)

Anuka Anudhānya (See)

ସଂ. ବିଶ—୧ । (ଅଣୁ + କ)—ଅତି ସୁକ୍ଷ୍ମ—

1. Very minute.

୨ । (ଅଣ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.ଭକ)—ଚତୁର—2 Clever.

ଅଣୁଖୁଆ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଣୁଖୁଆ (ଦେଖ)

Anukhuā Anakhuā (See)

ଅଣୁଛେଦ—ସଂ. ବି (ଅଣୁ + ଛେଦ; ସକ୍ଷ ଯୋଗୁଁ ଛ ସ୍ଥାନରେ ଛ)—

Anuchheda ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଷୟ—Different matters or subjects.

ଅଣୁତା—ସଂ. ବି. (ଅଣୁ + ଭାବାର୍ଥେ, ତା)—

Anutā ସୁକ୍ଷ୍ମତା—Minuteness.

ଅଣୁତୈଳ—ସଂ. ବି—ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ତୈଳବିଶେଷ—

Anutaila Name of a medicated oil.

ଅଣୁଦେହ—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଜଳାଦି ପଦାର୍ଥରେ

Anudeha ଥିବା ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜନ୍ତୁ; ଜୀବାଣୁ—

Bacteria, organism; animalcula.

ଅଣୁଧାନ୍ୟ—ସଂ. ବି—ସୁକ୍ଷ୍ମଧାନ୍ୟ, ଦେଖିବାକୁ ଅତି ଶ୍ୱେତ ଶସ୍ୟ (ଯଥା—

Anudhānya ଚିନା, ମାଣ୍ଡିଆ, ସୋରିଷ, କୋଡୁଅ, ସୁଆଁ)—

Small species of grains

ଅଣୁପ୍ରମାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଅଣୁ ପରି କ୍ଷୁଦ୍ର—

Anupramāṇa 1. Minute; atomic.

୨ । ଅତି ସାମାନ୍ୟ—2 Very slight

ଅଣୁବାଦ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଯେଉଁ ମତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର

Anubāda ତାତ୍ତ୍ୱିକତା ବସ୍ତୁ ଅସ୍ତ୍ୱତ୍ୱ ଅଣୁମାନଙ୍କର ସମଷ୍ଟି ବୋଲି

ବିବେଚିତ ହୁଏ—The atomic theory; atomism; the theory that all material substances are aggregates of indestructible atoms.

ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅଣୁ + ଶିକ୍ଷଣ)—

Anubīkṣhaṇa ୧ । ବସ୍ତୁର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—

1 Observation of minute parts of a thing

୨ । ଅତି ଯତ୍ନପୂର୍ବକ ନିରୀକ୍ଷଣ—

2 Close or minute observation.

ଦେ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ

ଅତ୍ୟୁଦ୍ଧାତ୍ମ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ପଦାର୍ଥମାନ ଆଖିକୁ ବଡ଼ ଦେଖାଯାଏ—

Microscope.

[ଦ୍ର—ଏ ଯନ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ସ୍ଥୂଳକେନ୍ଦ୍ର କାଚପଟଳକ ମଧ୍ୟଦେଇ

ଗୁହାଁଲେ କ୍ଷୁଦ୍ର ବସ୍ତୁମାନ ଆଖିକୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଦେଖାଯାଏ ।]

ଅଣୁବେଦାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ବେଦାନ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

Anubedānta Name of a treatise on the Bedānta Philosophy.

ଅଣୁବ୍ରତ—ସଂ. ବି—ଜୈନମାନଙ୍କର ବାର ଗୋଟି ବ୍ରତ ବା ଓଷା—

Anubrata Name of the 12 small duties or vows amongst the Jaina laymen.

(M. W.)

[ଦ୍ର—ଜୈନମାନଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ୧୨ଟି ବ୍ରତ ସମ୍ପର୍କ

ଏକ ଅଙ୍ଗ ଅଟେ । ଏହାର ୫ଟି ଭେଦ ଅଛି—୧. ପ୍ରାଣାଳିପାତ

ବିରମଣ; ୨. ମୁଖାବାଦ ବିରମଣ; ୩. ଅଦତ୍ତବନ ବିରମଣ; ୪. ମୈଥୁନ

ବିରମଣ ଓ ୫. ପରିବ୍ରଜ ବିରମଣ । ପାତଙ୍ଗଳ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହାକୁ

ସମ କହନ୍ତି—ହରି. ଶଦ୍ଦସାଗର ।]

ଅଣୁବ୍ରୀହି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅଣୁଧାନ୍ୟ (ଦେଖ)

Anubrihi Anudhānya (See)

ଅଣୁଭ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଣୁ = ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ + ଭ = ପ୍ରଭାସମୟ)

Anubha —ବହୁଳ; ବିଜ୍ଞାନ—Lightning.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଢାଞ୍ଚାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୃଥା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଥା’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅକ୍ଷା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଣୁମାତ୍ର—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଣୁ+ମାତ୍ରା)—୧ । ଅଣୁପ୍ରମାଣ—

Anumātra 1 Atomic.

୨ । ଅତି ସୁଦୃଢ଼; ସୁଦୃଢ଼ପି ସୁଦୃଢ଼—

2. Infinitesimal

୩ । ଅଣୁଆକାରବିଶିଷ୍ଟ—

3 Having the size of an atom.

ଅଣୁମାତ୍ର ଦେ. ବି—ଅତି ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣ—

अणुमात्र A particle or minute quantity

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଣୁମାତ୍ର (ଦେଖ)

Anumātre (See)

ଅଣୁ ଗତ ଯେ ନର ପଞ୍ଚକାରେ ମହା

ଅଣୁମାତ୍ର ନ ବିଶିଷ୍ଟ ହେ ନରସାହି । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ପ୍ରୋଣ ।

ଅଣୁମାତ୍ରକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଣୁମାତ୍ର)—ଅଣୁମାତ୍ର (ଦେଖ)

Anumātraka Anumātra (See)

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଣୁମାତ୍ର (ଦେଖ)

Anumātre (See)

ଅଣୁମାତ୍ର—ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଅଣୁମାତ୍ର)—

Anumātre ୧ । ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ—

अणुमात्र 1. In the slightest quantity.

अणुमात्र ୨ । ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—

2 In the slightest manner.

୩ । ଓକିଏ ମାତ୍ର—3 In the least.

ଅଣୁରେଣୁ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଅତି ସୁଦୃଢ଼, ରେଣୁ—

Anureṇu Mote; very minute particle

ଅଣୁରେବତୀ—ସଂ. ବି—୧ । ଦନ୍ତୀ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)

Anurebatī 1. Danti (tree) (See)

୨ । କନିକା ଗଛ—

2. A tree; Croton Polyandrum.

ଅଣୁଶ୍ରୋତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—

Anuśrotra ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅତି କ୍ଷୀଣ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ହୋଇ ଶୁଣାଯାଏ—Microphone.

ଅଣୁ—ଗ୍ରା. ବି. (ଅଣା ସଙ୍ଗେ ଏକସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଏ ସୂକ୍ତ ହୋଇ

Aṇe ବିକଳରେ ଧାରଣ କରବା ରୂପ; ଅନ୍ୟ ରୂପ ଅଣାଏ;

ଏକଅଣା ଏହିପରି ଟଙ୍କାଏ; ଟଙ୍କା; ମସାଏ, ମସେ)—

एकअणा ୧ । ଅଣାଏ; ଏକ ଅଣା 1. One aṇa.

(ଯଥା—ଏ ବହୁ ଖଣ୍ଡିକର ଦାମ ଅଣେ ।)

୨ । ଏକ ଅଣା ମାତ୍ର - 2. One aṇa only.

(ଯଥା—ମୋର ଅଣେ ଲେଡ଼ା ଅଛି ।)

ଅଣେଇବା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. କି—ଅଣାଉବା (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Aṇibā, (etc). Anāibā, (etc) (See)

ଅଣ୍ଡ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗତି କରବା—1 To move.

Ant (root) ୨ । ଅଗ୍ରସର ହେବା—2. To advance.

ଅଣ୍ଡକୁର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ସଂ—

Antkurā ଅଣ୍ଡକୁଡ଼ା; ଅପତ୍ୟସ୍ତାନ; ନିଃସନ୍ତାନ—

(ଅଣ୍ଡକୁର—ଶ୍ରୀ)

Childless.

ଅଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟନ=ଚଳନ)—ଅଣ୍ଡିବା; କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳିବାପାଇଁ

Antā ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା—Sufficiency; being sufficient

ଆଜ୍ଞା for the desired purpose.

अँटना

ଅଣ୍ଡ ନଅଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟନ ଓ ଅନଟନ; ବିପରୀତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର)—

Anta naanta ଅଣ୍ଡିବା ଓ ନଅଣ୍ଡିବା ଅବସ୍ଥା—Sufficiency or deficiency.

ଦେ. ବିଶ—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା ଓ ନ ଅଣ୍ଡିବା (ପଦାର୍ଥ)—1. (things) Either sufficient or deficient for any object.

୨ । ସାମାନ୍ୟରେ ଉଣା—2 Slightly insufficient; hardly sufficient.

୩ । କଣିକାଣି ହୋଇ ଅଣ୍ଡିବା (ବସ୍ତୁ)—

3 Barely sufficient.

ଅଣ୍ଡନଅଣ୍ଡ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଣ୍ଡ ନଅଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Anta nianta Anta naanta (See).

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସଂ. କଟି; ଭୁଲନା କର—ସଂ. ଅଟ ଧାତୁ; ଅଣ୍ଡ ଧାତୁ=

Antā ଗତି କରବା; ଗତି କରବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଡାର ବଳ ଦରକାର

କୌଣସି ପଡ଼େ)—୧ । କଟିଦେଶ; ମନୁଷ୍ୟର ଗୋଡ଼ ଓ ଯେଟ

कमर ପିଠି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦେହାଂଶ; ପଶୁର ପିଠି, ଯେଟ ଓ

ପଶୁ ଗୋଡ଼ର ଫଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଂଶ—1 Waist; loin.

ବାହାରିଲେ ଅଣ୍ଡାରେ ଗାମୁଛା ଉଠି ସଜେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ, ବନ ।

୨ । ଅଣ୍ଡିବା (କର୍ମ) (ଦେଖ)

2. Antāibā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡୁଆ (ଦେଖ)

Antūā (See)

ଅଣ୍ଡାଉବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଟ ଧାତୁ=ଅତିକ୍ରମ କରବା; ହୁଏ କରବା)—

Antāibā ୧ । କୌଣସି ବଳସାଧ୍ୟ କାମକୁ ଅଣ୍ଡା ଲଗାଇ ସମାଧାନ

ଆଣ୍ଟିନ କରିବା— To apply or employ

one's waist to do a work

requiring the use of force.

୨ । (ଶରତ ଅଦିକୁ) ଅଣ୍ଡା ଲଗାଇ ବଳପୂର୍ବକ ଯେଲିବା—

2 To push a cart tightly with one's

waist.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଝେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଦୁ

* । ଶରୀର ଦଣ୍ଡକୁ ଧରି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପଛଆଡ଼ୁ ଆଗକୁ
ପେଲିବା—3. To push a cart from
behind by holding the dandā.

୪ । ପେଟକସକୁ ପେଟର ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଘରରେ ବସାଇ
କଲପ୍ରୟୋଗପୂର୍ବକ ବୁଲାଇବାଦ୍ଵାରା ପେଟକୁ ଉତ୍ତରକୁ
ପୁରାଇବା—4 To drive a screw-driver
wood with a screw-driver

* । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବଳ ବା ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା—
5. To help a person.

ଅଷ୍ଟା ଉଚ୍ଚିବା—ଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ
Antā uṭhibā ବଳ ବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ପାଇବା—1. Having
the strength to do a thing.

ଅଷ୍ଟା ନ ଉଚ୍ଚିଲ କରବ କଥ

ମୋ ବଳା କାହାକୁ ବରୁଣ ଅଣ—ହାସ୍ୟ ଭରଣ ।

୨ । ଉଦୟତଃ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେବା—
2 Moving to and fro.

ବଡ଼ ଦେଉଳରେ ବାଜିଲ ଘଣ୍ଟା

ଗାନ୍ଧିଶିଖର ଉଚ୍ଚିଲ ଅଷ୍ଟା—ଭଗ ।

ଅଷ୍ଟାଏ—ଦେ. ବିଶ—ଅଷ୍ଟାକ (ଦେଖ)
Antāe Antāka (See)

ଦେ. ବି—୧ । ଅଷ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚିତା—

1 Height up to a man's waist.

୨ । ଅଷ୍ଟା ବୁଢ଼ିଯିବା ଭଲ ଗଭୀରତା—

2 Depth of a man's waist.

ଅଷ୍ଟାକ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ମନୁଷ୍ୟର ଅଷ୍ଟା ବୁଢ଼ିଯିବାଭଲ ଗଭୀର—
Antāka 1 Waist-deep.

ଅଷ୍ଟାକ ପାଣିରେ ଗପ ବହୁଥଲ ମନାକୁ ପାଇବା ପାଇଁ—ଭଗ ।

୨ । ଅଷ୍ଟାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ—2. Waist high.

ଅଷ୍ଟାକସା—ଦେ. ବି—ଅଷ୍ଟାଭିରା (ଦେଖ)
Antākasā Antābhirā (See)

ଅଷ୍ଟା କହିବା—ଦେ. କ୍ରି. (୬. ଅଷ୍ଟା + ଫା. କହିବା)—

Antā kasibā ୧ । କୌଣସି ବଳସାଧ୍ୟ କର୍ମ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ
କୋମବକ୍ଷା; କରି ଅଷ୍ଟାରେ ଲୁଗା ଉଡ଼ିବା—

କୋମବକ୍ଷା, 1. To gird up one's loins
କମର କସନା; to do a work.

କମର ବାନ୍ଧନା ୨ । କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ବା
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—2 To be pre-
pared to do a work.

୩ । କୌଣସି କର୍ମ କରିବାକୁ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବା—

3. To resolve or determine to do a
thing.

୪ । ଶମ୍ଭବୋଦ୍ୟତ ହେବା—4. To be ready to
start.

ଅଷ୍ଟାକୁ ମାରିବା—ଦେ. ବି—ଅଷ୍ଟାବିକା ହେବା—

Antāku māribā Being attacked with shooting
pains about the waist; lumbago.

ଅଷ୍ଟା ଖସାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ହାତ ବା ଲେଡ଼ିହାତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
Antā khasāibā ବ୍ୟଥାୟୁକୁ ଅଷ୍ଟାକୁ ଚିପି ଘଷି ସମ୍ପାଦକ
କୋମବ ଟିମ୍ପା କରିବା—To massage an aching
କମର ଖସାଇବା waist.

ଅଷ୍ଟାଗୋଷା—ଦେ. ବି—(ଯାହା ଅଷ୍ଟାରେ ଖୋସାଯାଏ)ଲକ୍ଷ; ଉଚ୍ଛୋଚ—
Antākbosā Bribe; illegal gratification

ସୁମ ନ ପାଇଲେ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଷ୍ଟାଗୋଷା,

ରସବତ; ସୁମ ଚମକବ ଦେଖି ଶରମାନଙ୍କର ଘୋଷା ।

ପକାର, ଉଚ୍ଚଳଭ୍ରମଣ ।

ଅଷ୍ଟାଗୁଞ୍ଜା—ଦେ. ବି (ଯାହା ଅଷ୍ଟାରେ ଗୋପନରେ ଗୁଞ୍ଜାଯାଏ)—

Antāgunjā ଲକ୍ଷ; ଉଚ୍ଛୋଚ—Bribe.

ସୁମ ଯମଦେ ଗୋଷ୍ଠ ଗୋଷ୍ଠ ନିପଟ କଲଅ.

ସୁମ ଅଷ୍ଟାଗୁଞ୍ଜା ପାଇଁ କିଛି ନାହିଁ ସେଭଳିଅ ।

ଉକାର, ଶୀତଲହସ—୨୭ ।

ଅଷ୍ଟାଘିନା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଷ୍ଟା ବିଛିବା—

Antāghinā Acute pains in the waist.

ଅଷ୍ଟାଜାଦୁ—ଦେ. ବି—ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଓଦାଲୁଗା ପିନ୍ଧିବା ଯୋଗୁଁ
Antājādu ଅଷ୍ଟା ଗୁରୁ ପାଖରେ ହେବା ଏକ ପ୍ରକାର ଦୁର୍ଘଟଣା
କୌଟିଡ଼ିଆ ନାମ ଦୁର୍ଘଟଣା—A kind of persistent
କମରମେ ଦାଦ ring-worm round the waist.

ଅଷ୍ଟା ଦରନ୍ଦିବା—ଦେ. କ୍ରି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାରେ ଅଷ୍ଟା
Antā darāṇḍibā ପାଖରେ କିଛି ଟଙ୍କା ପଇସା ଖୋପି କରି.

ଟାଙ୍କିଆ ଲୁଗାରେ ରଖିଛ କି ନାହିଁ, ଏହା ଦେଖିବା—

କମରଧୁଁଜନା ପାଇଁ ତା ଅଷ୍ଟା ଗୁରୁ ପାଖରେ ପିନ୍ଧିଥିବା

ଲୁଗାକୁ ଅଣ୍ଟାଲିବା ବା ଉଣିବା—To search a
person's waist-cloth to see if he has
secreted some money there

ଅଷ୍ଟାଧରା—ଦେ. ବି—୧ । କଟିବାଡ଼; (ଏଥିରେ ଅଷ୍ଟା ଅବଶ ହେବାରୁ
Antādhara ଲୋକ ତଳ ପାରେ ନାହିଁ)—

କୋମରଧରା 1 Lumbago

କମରକାନ୍ଦ ୨ । ଅଷ୍ଟାକଥା (ଦେଖ)

2. Antābathā (See)

ଅଷ୍ଟାପାଣି—ଦେ. ବି—ଅଷ୍ଟାଠାରୁ ତଳକୁ ଧୋଇବା—Washing of
Antāpāni one's body from the waist

କୋମବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧୋଇବା downwards.

କମରତଳ ଧୋଇବା [କ୍ରି—ଲୋକେ ୩ ପ୍ରକାର ଗାଧୁଆନ୍ତି—୧. ମୁଣ୍ଡ

ଧୋଇ ଗାଧୁଆନ୍ତି; ୨. ମୁଣ୍ଡ ନ ବୁଜାଇ ବେକଠାରୁ ତଳକୁ

ଗାଧୁଆନ୍ତି; ୩. ଅଷ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଣିରେ ବୁଜାଇ ଗାଧୁଆନ୍ତି]

ଏହାର ଶେଷେ ଅଫ ଶୁଷ୍କରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚଢ଼ିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଦେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ରମେ ଚଢ଼ିର ବପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା ;—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଣ୍ଡାପିଠି—ଦେ. ବି—(ସହରର) କଟି ଓ ପୃଷ୍ଠ—

Antāpīṭhi Waist and back.

କୋମରପିଠି

କମରପିଠି

ଅଣ୍ଡାପିଠି ଲାଗିଯିବା—ଦେ. ବି—ବହୁକାଳ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବସି ବା

Antāpīṭhi lāgijibā ଠିଆ ହୋଇ ରହିବା ବା ଅତ୍ୟଧିକ

ପରିଶ୍ରମ କରିବା ଯୋଗୁଁ କଟି ଓ ପୃଷ୍ଠରେ ବେଦନା ବା ଘୋଳା

ଅନୁଭୂତ—Feeling of pain in the back and

waist on account of excessive labour

in one posture for a long time.

ଅଣ୍ଡାବଥା—ଦେ. ବି. (ଓ ଅଣ୍ଡା+ଅଠ, ବ୍ୟଥା)—

Antābathā ୧ । ଅଣ୍ଡାଧରୁ; କଟିବାତ; ଯେଉଁ ବାତରେ ଅଣ୍ଡା

କୋମରସାଥା ଅବଶ ହେବାରୁ ମନୁଷ୍ୟ ଚଳି ପାରେ ନାହିଁ—

କମରକା ଦର୍ଦ୍ଦ 1 Lumbago.

୨ । ଶୁଳ୍ବଶ୍ଳେଷ; (ଏ ରୋଗରେ ଅଣ୍ଡା ଉତ୍ତରେ ଛୁଣି ମାରିଲେ

ପରି ବେଦନା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ); ପାର୍ଶ୍ଵଶୁଳ୍—

2 Renal colic

ଅଣ୍ଡା ବସିଯିବା—ଦେ. ବି—୧ । ବାକ୍‌କ୍ୟ ବା ରୋଗ ଯୋଗୁଁ

Antā basijibā ବଳହୀନ ଘଟିବା—

କୋମର ବସେଯାଏ 1. Becoming weak on account

କମର ବଢ଼ିଯିବା of old age or illness.

୨ । ଅଣ୍ଡାରେ ଜଣମ ଥିବା ଯୋଗୁଁ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ

କରିବାକୁ ବା ବହୁ ଦୂର ଚାଲିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେବା—

2. Becoming unable to labour hard or

walk a long distance owing to a

fractured waist.

[ଦ୍ର—ଅଣ୍ଡା ବସି ଯାଇଥିବା ଘୋଡ଼ାକୁ 'କମର' ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗିଯିବା (ଦେଖ)

3. Antā bhāngijibā (See)

ଅଣ୍ଡା ବାନ୍ଧିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଣ୍ଡାକସିବା (ଦେଖ)

Antābāndhibā Antākasibā (See)

କୋମରସାଥା ଭାବରେ ଆହେ ଉପମାନେ ବାକ ଅଣ୍ଡା ।

କମରକସନା ବୁଝିବିଏ ମହାଭାରତ. କଳ ।

ଅଣ୍ଡାବିନ୍ଧା—ଦେ. ବି ଅଣ୍ଡାବଥା (ଦେଖ)

Antābindhā Antābathā (See)

ଅଣ୍ଡାଭାଙ୍ଗିବା—ଦେ. ବିଶ—କମର; ଯାହାର ଅଣ୍ଡା ଜଣମ ହୋଇଅଛି—

Antābhāṅgā Having a fractured waist

କୋମରଭାଙ୍ଗି ଅଣ୍ଡାଭାଙ୍ଗି ହୋଇ ଯେବଣ ବାବୁ,

କମରଦୁଟା କହେ ବନାଇ ଏ ଚଳିବେ ମାତ୍ର—ପଦ୍ମଳା ।

ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗିଯିବା—ଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ଗୁରୁତର ଆଘାତ (ଯଥା—

Antā bhāngijibā ପ୍ରହାର ବା ଉଚ୍ଚରୁ ପଡ଼ିଯିବା) ଯୋଗୁଁ ଅଣ୍ଡାର

କୋମର ଭେଙ୍ଗି ଯାଏ, ହାତ ଜଣମ ହେବା—1 Fracture of

କମରଦୁଟ ଯାନା the bone of the waist due to a

serious blow or fall.

୨ । ବାକ୍‌କ୍ୟ ବା ରୋଗଯୋଗୁଁ ବଳ କମିଯିବା; ଅଣ୍ଡା ବସି

ଯିବା—2. Becoming weak on account

of old age or illness.

୩ । ହତୋତ୍ସାହ ହେବା—

3 Becoming discouraged

୪ । ନିରାଶ ହେବା ବା ହତାଶ ହେବା—

4. Becoming hopeless or desperate

* । କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିଜନ ବା ସହାୟକଙ୍କ

ବିଚ୍ଛେଦ ବା ମୃତ୍ୟୁ ଯୋଗୁଁ ମନରେ ଗୁରୁତର ଦୁଃଖ

ଜନ୍ମିବା—5. Great affliction due to the

separation or death of a beloved or

helping person.

(ଯଥା—ଅର୍ଜନକାରୁଆ ପୁଅ ମରିବା ଦିନରୁ ତା ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗିଗଲାଣି ।)

ଅଣ୍ଡାଭିଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଗୁରୁତର କାନ୍ଦିକ ପରିଶ୍ରମ—

Antābhirḍa Hard physical labour.

ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡାଭିଡ଼ା (ଦେଖ)

Antābhirḍā (See)

ଅଣ୍ଡାଭିଡ଼ା—ଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ପରିଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କର୍ମ କରିବା ପାଇଁ

Antābhirḍā ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—1. Being ready to

କୋମରକମ୍ପା do a difficult work.

କମରକସନା ୨ । ପରିଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କର୍ମ କରିବା ବା ବହୁ ଦୂର ପଥ ଚାଲିବା

ପୂର୍ବରୁ ଅଣ୍ଡାରେ ଉଡ଼ାଯିବା ଶୁଦ୍ଧ—2 A sheet

tied round the waist to enable a

person to labour hard or walk a long

distance.

ଦେ. ବିଶ—(ଏଥିରେ ଅଣ୍ଡା ଉପରେ ଉଡ଼ି ପଡ଼ିବାକୁ)

ବହୁପରିଶ୍ରମସାଧ୍ୟ (କର୍ମ)—(work) Requiring

hard labour.

ଅଣ୍ଡାଭିଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଣ୍ଡା କସିବା (ଦେଖ)

Antābhirḍibā Antākasibā (See)

ଅଣ୍ଡାମରା—ଦେ. ବି—ଅଣ୍ଡାବଥା (ଦେଖ)

Antāmarā Antābathā (See)

ଅଣ୍ଡା ସଲଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଏକାକିମେ କିଛିକାଳ କୌଣସି

Antā salakhibā ପରିଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କାମ କରିବା ଯୋଗୁଁ

କୋମରମୋଜାକିବା ଅଣ୍ଡା ପିଠି ଲାଗି ଗଲେ ବା ଘୋଳ

କମରସିଧିକରଣ ହେଲେ କିଛିକାଳ ଠିଆ ହୋଇ ଦେହକୁ

ଓ ଅଣ୍ଡାକୁ ସିଧା କରିବା—1. To straighten

one's body and waist after working

hard for some time at a stretch

୨ । ଶ୍ରମ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ କିଛିସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବା—

2 To take rest for being relieved of

weariness after hard labour.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୩ । ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର, ଗଡ଼ଜାତ)—ପହଲି ପାଳି ଯାଉଥିବା ହିଅ କିଛିଦିନ ସ୍ୱାମୀଘରେ ଖଟିବା ପରେ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ବାପଘରକୁ ଆସିବା—୩. (said of a young wife) To return to the parents' house after passing some days with the husband after consummation of marriage

ଅଣ୍ଡା ସଲଖି ହେବା—ଦେ. କି—ଅଣ୍ଡା ସଲଖିବା (ଦେଖ)

Antā salakhi hebā Antā salakhibā (See)

ଅଣ୍ଡା ସାରିବା—ଦେ. କି—ଅଣ୍ଡା ସଲଖିବା (ଦେଖ)

Antā sārībā Antā salakhibā (See)

ଅଣ୍ଡାସୂତା—ଦେ. ବି—(ସ. କଟ୍ଟ + ସୂତ) —୧ । କରୁଥିବା; କରୁଥିବା;

Antāsūtā ଅଣ୍ଡାରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ସବୁ ଦଉଡ଼ି—1 A string worn round the waist.

କରସନୀ ୨ । ଧାତୁନିର୍ମିତ କଟ୍ଟସୂତ—2. A metal chain for the waist; waist-chain.

ଅଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—(ତୁଳ ସ. ଗ୍ରନ୍ଥ; ସ. ଟଙ୍କ = ଜଙ୍ଘ, ଖଜୁକୋଷ) —

Antī ୧ । ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାର ସାମନା ବା କୁଣ୍ଡ ପାଖରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ରଖିବା ପାଇଁ କରାଯିବା ପାତ୍ରାକୃତି

କୀସା ମୁଣି ବା ପାକିଟ—1. A pocket or bag improvised from the folds of the cloth worn by a person.

ଅରକ୍ତ ବାଲ ଅଣ୍ଡାରେ ପୁରାଇଲେ, ଉପରକୁ ଡାହାଣ, ଫିଙ୍ଗି ଫିଙ୍ଗି ଗଲେ ।

ବୁଝିବିବୁ, ମହାଭରତ. ସଭା ।

୨ । ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର ଅଣ୍ଡାପାଖ ଖୋସଣୀ; ଅଣ୍ଡାପାଖେ ଥିବା ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର ଗଣ୍ଡି—

2 A knot made in the folds of the garment at the waist.

ଅଣ୍ଡାରେ ଅପଣେ ସେ କାହିଁଲେ ଶକ୍ତି ଗୋଟି ।

ପଣାକୋଠି କାଟି ଦେଲେ ଧରଣ ସୁସ୍ଥି—ସାରଳା. ମହାଭରତ. ସଭା ।

୩ । ଅଣ୍ଡା; କଟ୍ଟ—3. Waist.

୪ । କୋଳ; ଉତ୍ତର—4. Lap

(ଯଥା—ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପିଲାଟା ହେଲାଣି, ମାଆ କଅଣ ତାକୁ ସବୁବେଳେ ଅଣ୍ଡାରେ ଘେନି ବୁଲୁଥିବ !)

ଅଣ୍ଡିକଟା—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର

Antīkatā ଅଣ୍ଡିକୁ (ବସ୍ତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ) କାଟି ଅଣ୍ଡାରେ

ଟେଁକକାଟି ଥିବା ଧନକୁ ଖୋସି କରେ—

ଗିରହକଟ 1. A pickpocket

୨ । ଦଳାବାଳ—2. A cheat.

ଅଣ୍ଡିଧନ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଣ୍ଡାରେ ରଖାଯିବା ଧନ—

Antīdhana 1. Property or money kept in the folds of one's garment.

ଟେଁକେର ଧନ

ଗିରହକା ଧନ

୨ । ଗଣ୍ଡିଧନ; ସହରକ୍ଷିତ ଧନ—

2 Property kept with much care.

୩ । ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରିୟତମ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—

3 One's dearly beloved thing or person.

୪ । ଅତି ସହରେ ପାଳିତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

4. (a person) Brought up with fondness and care.

ଅଣ୍ଡିଧନ ଚର୍ଚ୍ଚା କାଟେ—ଚରା ।

ଅଣ୍ଡିନିଆଁ—ଦେ. ବି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ଆପଣା ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାର ଅଣ୍ଡାରେ

Antīniān ନିଆଁ ରଖିଲେ ତାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ପୋଡ଼ି ପକାଏ; ସେହି ଲକ୍ଷଣାରୁ)—

୧ । ନିଜର ପରିବାରର କୌଣସି ନିଜାଜନକ ବା ଅନିଷ୍ଟକର ଗୁପ୍ତ କଥା—1. Serious compromising family-secret.

୨ । ନିଜ ପରିବାରର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା କୃତ ଦୁଷ୍ଟିୟ—

2 Any misdeed done by a member of one's family

ଅଣ୍ଡି ତେଲବା—ଦେ. କି (ଓ ଅଣ୍ଡି + ସ. ପତ୍ୟାତୁ ଶିତ ପାତ୍ୟାତୁ)—

Antī pateibā ୧ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଣ୍ଡାରେ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଡାକୁ କୌଣସିପାତା ପ୍ରସାରଣ କରିବା—1. To spread

out the fold of one's cloth, as in begging

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପାଇବାପାଇଁ ଅଣ୍ଡା କରିବା, ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ହୋଇ ରହିବା—

2. To wait in order to get a thing; to wait expectantly.

ଅଣ୍ଡିପୂରା—ଦେ. ବିଶ. (ଓ ଅଣ୍ଡି + ପୂର୍ଣ୍ଣ)—

Antīpūrā ୧ । ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାର ଅଣ୍ଡା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଭଳି—

କୌଣସିପାତା 1 In such quantity as will fill up the pocket or fold of one's cloth.

୨ । ସଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ—2. In sufficient quantity.

ଅଣ୍ଡି ବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଟନ = ତଳନ) —

Antībā ୧ । ପ୍ରୟୋଜନାନୁରୂପ ହେବା; ସର୍ବସାମ୍ୟ ହେବା; ଆତି

ଅସ୍ତନା 1. To suffice; to be sufficient for one's requirements.

କଲେ ତା ଭେଗେ ଅଭିଳାଷ ଲବ

ଅଣ୍ଡି ବ ନାହିଁ ନବ ପଞ୍ଜବ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ସମ୍ପାଦିବା—2. To be sufficient to fill up; to be held or contained in.

(ଯଥା—ଏ ଗୁମକୁ ପାଣି ଗଢ଼ଣି ଧାନ ଅଣ୍ଡି ବ ନାହିଁ)

ଯଥାଚାରି ଲେଖି ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଶବ୍ଦ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ରଖା କରନ୍ତି ସେହି । ଅପର ଏ ବା ଶବ୍ଦର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ସେତେ ଏ ଶବ୍ଦକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବର୍ଣ୍ଣର ଏ ବା ଶବ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହ’ ଗୋଟିକେ, ‘ଅଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଥ’ ଦେଖିବେ, ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବହୁ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଜ୍ଞା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳକା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକା’ ଦେଖିବେ ।

୩ । ଉପଯୋଗୀ ହେବା—

3. To suit, to be fitting for

ସାଧ ବରଷ ସାର ଅର୍ଥେ ନାହିଁ କର-କମଳ-କନକରୁ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ।
କବସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ସମକକ୍ଷ ହେବା—

4. To vie with; to emulate.

ନବ ମାରଜ କୋଷ ନର ତୋ ବୃତ୍ତ କସ ଅର୍ଥେ କଣ୍ଠାରବମଧ୍ୟା ଘେନ ।
କବସୂର୍ଯ୍ୟ—କଣ୍ଠୋତ୍ତମ ।

୫ । ପ୍ରାଦେ (ଗତଜାତ) —କମିଯିବା—

5 To diminish.

(ଯଥା—ପୁରୁଷ ବା ଭାତ ଦାଣ୍ଡିରୁ ପାଣି ଅଣ୍ଟିଗଲା ।)

୬ । ପ୍ରାଦେ (ଗତଜାତ) —ଶୁଖିଯିବା; ମରିଯିବା—

6 To dry up.

(ଯଥା—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣନେ ନନ୍ଦରୁ ପାଣି ଅଣ୍ଟିଯାଏ)

ଅଣ୍ଡକୋଶ—ଦେ. କ—ଅଣ୍ଡକୋଶ (ଦେଖ)

Anteibā Antāibā (See)

ଅଣ୍ଡକୋଶ—ଦେ. କଣ. ଶ୍ରୀ—ଅଣ୍ଡକୋଶ (ଦେଖ)

Antei Antei (See)

ଅଣ୍ଡ (ଧାତୁ)—ଅ. ଅଣ୍ଡ (ଧାତୁ) (ଦେଖ)

Antḥ (root) Ant (root) (See)

ଅଣ୍ଡ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କଣ (ଅ ଅଣ୍ଡାର) —

Andrā ଅଣ୍ଡିର, ପୁରୁଷ ଜାଗୟ—Male

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ—୧ । ପୁରୁଷ—

1 A male person

୨ । ପୁରୁଷ ଜାଗୟ ପ୍ରାଣୀ—2 A male animal.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ମାତୃଭାଷା)—ସ୍ବାମୀ; ପତି—Husband.

ଅଣ୍ଡ—ସଂ. କ. (ଅମ ଧାତୁ = ସଙ୍ଗମ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Anda ୧ । ଡମ୍ବ; ପତ୍ନୀ ଓ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ. ଆଦିକ ଗର୍ଭରୁ ନିର୍ଗତ
ଶାବକାଧାର—1. Egg

୨ । ମୁଷ୍ଟ, ଅଣ୍ଡକୋଷ, ପେଲ—2. Testicle.

୩ । କୁରୁଣ—3. Scrotum.

୪ । ଶୁକ୍ର, ସର୍ଯ୍ୟ—4 Semen virile.

୫ । ମୁଗନାଭର ଖୋଲ—5. Muskbag

୬ । ଅଣ୍ଡାକାର ବସ୍ତୁ—6. An oval article.

[ଦ୍ର—ଆଦ୍ୟରେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଭଗବାନ ପ୍ରଥମେ ଜଳସୃଷ୍ଟି କରି ତହିଁରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆରୋପ କରି ଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଡ ଜାତ କଲେ ଓ ସେହି ଅଣ୍ଡରୁ ସମସ୍ତ କଣ ଜାତ ହେଲା । ଏଥିପାଇଁ ଚରାଚର ସୃଷ୍ଟିକୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବୋଲାଯାଏ ।

ପ୍ରଥମେ ଏହି ‘କବସୂର୍ଯ୍ୟ’ର ତମସାବ୍ରହ୍ମ ଥିଲା; ସୃଷ୍ଟିଆଦ୍ୟରେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଭଗବାନ ପ୍ରକଟ ହେଲେ । ସେ ଆପଣା ଶରୀରରୁ ଧାନ ମଧୁକେଳି ଶୁଷ୍କ କଲେ ଓ ଜଳରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଆରୋପ

କଲେ । ସେହି ଧାନ ସୃଷ୍ଟିମୟ ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭ ଅଣ୍ଡରେ ପରିଣତ ହେଲା । ସେହି ଅଣ୍ଡରେ ବ୍ରହ୍ମା ବା ପରମାତ୍ମା ପ୍ରକଟ ହେଲେ । ସେହି ଅଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତ ଭଗବାନ୍ ବ୍ରହ୍ମା ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତର କାଳ ବାସ କରି ଧ୍ୟାନଦ୍ବାରା ତାକୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ କରି ଫଟାଇ ଦେଲେ । ସେହି ଦୁଇ-ଖଣ୍ଡରୁ ଗୋଟିକରୁ ଦୁଃ ଲୋକ (ସ୍ବର୍ଗ) ଓ ଅନ୍ୟଟିରୁ ପୃଥିବୀ ହେଲା ଏବଂ ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶ, ଅଶ୍ବିନ ଓ ଜଳ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।]

ରାମକବି. ମନୁସଂହିତା ୧ । ୫—୧୪ ।

ଶ୍ରୀକ୍ଷୁଦ୍ରମାନଙ୍କ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଭଗବାନ ଜଳମୟ କଣ୍ଠ ଉପରେ ଚଢେଇ ପରି ଭୁଡ଼ିବାରୁ ପ୍ରଥମେ ଆଲୋକ ଜନ୍ମିଲା ଓ ସ୍ବର୍ଗ ଓ ପୃଥିବୀ, ଦିନ, ରାତି ଓ ସମୁଦ୍ର ଜନ୍ମିବାର ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନେଣ ଅଛି ।

ବାଇବଲ୍, ଓଲ୍ଡଟେଷ୍ଟାମେଣ୍ଟ ଜେନେସିସ୍ ୧।୧-୧୦]

୭ । ଗୋଲକାର ବସ୍ତୁ—7. A round thing.

୮ । ଶିବ, ମହାଦେବ—8 The God Śiba.

ଦେ. କ—ପୁରୁଷର ଲିଙ୍ଗ—The male organ.

ଅଣ୍ଡ ବସ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ

ନିମ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ କୋଷେ ଶିବ । କବିରାଧ. ଭଗବତ ।

ପ୍ରା. ଅ. (ଚାହାଳରେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଅବଧାନମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ସତରଫଳା ମଡ଼ାଇଲା ବେଳେ ଅଣ୍ଡକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା ଧ୍ବନି)—‘ଣ୍ଡ’ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର—The diphthong ṇḍa as mispronounced by village pedagogues.

[ଦ୍ର—ଅବଧାନମାନେ ଏହିପରି ସ୍ବ ସ୍ଥାନରେ ଅଣ୍ଡ; କି ସ୍ଥାନରେ ଓରେକ; ଗ୍ର ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍, କ ସ୍ଥାନରେ ଅକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି ।]

ଅଣ୍ଡକ—ସଂ. କ (ଅଣ୍ଡ + ସାର୍ଥେ କ)—୧ । ଅଣ୍ଡ, ଡମ୍ବ—1 Egg
Andaka ୨ । ଛୋଟ ଡମ୍ବ—2 A small egg

ଅଣ୍ଡ କଟାହ—ସଂ. କ. (ଅଣ୍ଡ + କଟାହ, କଟାହ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲମାତ୍ର ଅଣ୍ଡ)—
Anda kaṭāha ୧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ; ଚରାଚର ସୃଷ୍ଟି—

1 The Universe; the creation

୨ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍) ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଖୋଲପା—

2. The shell of the mundane egg
(M. W.).

ଅଣ୍ଡକପାଲ—ଦେ. କ (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍, ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—
Andakapāla ଡମ୍ବ ଉପରର ଖୋଲପା—Egg shell.

ଅଣ୍ଡକୋଟାରପୁଷ୍ପୀ—ସ. କ—(ବୈଦ୍ୟକ) ମାଳଗୁଣ୍ଡା; ଅଜାନ୍ତବିଶ୍ବ—
Andakotārapuṣhpī Name of a plant, Convolvulus Argenteus (M. W.)

ଅଣ୍ଡକୋଶ—ସଂ. କ—(୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍; ଅଣ୍ଡ + କୋଶ)—

Andakośa ୧ ମୁଷ୍ଟ; ଶକ୍ତିକୋଷ, ଉପସ୍ଥର ମୂଳରେ ତମ-
ମୂର୍ତ୍ତିରେ ଝୁଲୁ ଥିବା ଅଣ୍ଡାକାର କୋଷବସ୍ତୁ—
1 The scrotum; testicle

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଳ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାଶକବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ

୧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ—2 The mundane egg;
the Universe.

ସେ ଅନ୍ତକାଳେ ଅଣ୍ଡକୋଷ, ନିମିଷମାତ୍ର କରେ ଗ୍ରାସ । ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରବଣେ । ଅର୍ଥ ।

ଅଣ୍ଡକୋଷ—ସଂ. ବି—ଅଣ୍ଡକୋଷ (ଦେଖ)

Andakosha Andakosha (See)

ଅଣ୍ଡଜ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ. (ଅଣ୍ଡ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଉମ୍ଭଜାତ—
Andaja Born of eggs; oviparous.

(ଅଣ୍ଡଜା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି—ଯେଉଁ ଜୀବମାନେ ମାତୃଗର୍ଭରୁ ପ୍ରଥମେ
ଅଣ୍ଡ ଉତ୍ତରେ ଥାଇ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରନ୍ତି ଓ ପରେ ଉମ୍ଭ
ପାତ୍ର ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରନ୍ତି—

Oviparous animals.

(ଯଥା— ପକ୍ଷୀ; ମାଛ, କଛପ)

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ସୃଷ୍ଟିସ୍ତ ସଚେତନ ବସ୍ତୁ ଗୁଣ ଭାଗରେ
ବିଭକ୍ତ ୧. ଜରାୟୁଜ—ମନୁଷ୍ୟ; ପକ୍ଷୀ; ଶ୍ରେଣୀ; ପିଣ୍ଡାତ; ୨. ଅଣ୍ଡଜ—
ମତ୍ସ୍ୟ; ପକ୍ଷୀ; ସର୍ପାଦି; ୩. ସ୍ପେଦଜ—ମଣା, ତାଉଁଶ; ଉତ୍ତୁଣି; ମାଛ;
୪. ଭୂତଜ—ବୃକ୍ଷଲତାଦି । ରାମଣଙ୍କର ମନୁସାହିତ୍ୟ ୧/୪୩-୪୭]

ଅଣ୍ଡଜା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅଣ୍ଡଜ + ଅ)—ଅଣ୍ଡଜର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Andajā Feminine of Andaja.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ମୃଗନାଭ; କସ୍ତୁରୀ—Musk.

ଅଣ୍ଡଜେଶ୍ୱର—ସଂ. ବି—(ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଣ୍ଡଜ + ଇଶ୍ୱର)—ପକ୍ଷୀରାଜ,
Andajeshwara ଗରୁଡ଼—A name of Garurda, the
king of birds.

ଅଣ୍ଡଦଳ—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଣ୍ଡ + ଦଳ)—ଉମ୍ଭର ଖୋଲପା—
Andadala Egg-shell

ଅଣ୍ଡଦ୍ରବ ହେବା—ଦେ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ଭୂଲନା କର; ପିଲେହି ପାଣି
Andadraba hebba ହେବା)—କାଳରାଜ୍ୟବିମୁକ୍ତତା ଘୋଷିବା;
ଭ୍ରାତ ସ୍ତ୍ର ହେବା—The state of being
panic-struck; becoming unmanned.

ଅଣ୍ଡଧର—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଡ + ଧୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଶିବ, ମହାଦେବ—
Andadhara The God Śiba (M. W)

ଅଣ୍ଡ ବଢ଼ିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣ୍ଡ ବୃଦ୍ଧି)—ଅଣ୍ଡବୃଦ୍ଧି (ଦେଖ)—
Andabaruddhi Andabaruddhi (See)

ଅଣ୍ଡବୃଦ୍ଧି
ଆୟତ୍ତବଦନା

ଅଣ୍ଡବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି (ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଣ୍ଡ + ବର୍ଦ୍ଧନ)—

Andabardhana ଅଣ୍ଡବୃଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Andabaruddhi (See)

ଅଣ୍ଡବୃଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର;)—୧ । କୋଷବୃଦ୍ଧି; ଗୁରୁଶ୍ରେଣ—
Andabaruddhi 1. Swelling of the scrotum
or testes

୨ । ଏକଶିର ଶ୍ରେଣ—2. Hydrocele.

ଅଣ୍ଡଭୂ—ସଂ. ବିଣ (ଅଣ୍ଡ + ଭୂ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଭୂ)—

Andabhū ଅଣ୍ଡଜ (ଦେଖ)—Andaja (See)

ସଂ. ବି—୧ । ପକ୍ଷୀ—1. Bird

୨ । ସର୍ପ—2. Serpent

୩ । ମତ୍ସ୍ୟ—3. Fish.

୪ । ବ୍ରହ୍ମା—4. The Creator

ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍)—

Andar grajueṭ ମାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ପାଶ୍ କର ସାର ବି. ଏ.

ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ପାଶ୍ କର ନ ଥିବା ଛାତ୍ର—

ଅଣ୍ଡର ମାଟ୍ରିକ୍ସ An undergraduate.

ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟେରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟେରୀ)—

Andar sekretēri କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ସେକ୍ରେଟେରୀ ବା

ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟେରୀ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ସହକାରୀ କର୍ମଚାରୀ—

ଅଣ୍ଡର ସେକ୍ରେଟେରୀ An undersecretary.

ଅଣ୍ଡର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ଓ ବିଣ—ଅଣ୍ଡର (ଦେଖ)

Andarā Andarā (See)

ଅଣ୍ଡାଲିଆଣ୍ଡାଲି—ଦେ. ବି—ଅନ୍ଧାରରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର
Andalāṇḍali କର ବହୁକାଳ ହାତଦ୍ୱାରା ଅଣ୍ଡାଳିବା ବା
ହାତଦ୍ୱାରା ହାତଦ୍ୱାରା ଦରଶିବା; ଦରଶିବା—Groping
ଅଣ୍ଡାଲିଆଣ୍ଡାଲି in the dark for a length of
time to find some thing.

ଅଣ୍ଡସଣ୍ଡ—ପ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଉଣ୍ଡ)

Andasanda ଉଣ୍ଡସଣ୍ଡ; ଅଣ୍ଡସଣ୍ଡ; ଅଣ୍ଡାଲି (ଭାଷା)—

ଫୁହା; ଫୁଡ଼ା Obscene (language).

ପ୍ରା. ବି—ଅଣ୍ଡାଲି ଭାଷା—Obscene language.

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣ୍ଡ; ଆ. ଅଣ୍ଡା)—

Andā ୧ । ଅଣ୍ଡ (ଦେଖ)—1. Anda (See)

ଅଣ୍ଡା ୨ । ପକ୍ଷୀବିକ ବା କୁଅ

ଅଣ୍ଡା 2. The young of birds.

୩ । ଶାବକ, କୁଅ, ଶିଶୁ—

୪ Young ones; infants

ଅଣ୍ଡା ଉଷ୍ମମେଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅ + ଉଷ୍ମ)—(ପକ୍ଷୀ ଆଦି)—

Andā uṣhmeibā ଅଣ୍ଡା ଜନ୍ମ କରିବା ପରେ ତହିଁରୁ କୁଅ

ଭିତ୍ତି ତାହା ବାହାରବା ପୂର୍ବରୁ ତା ଉପରେ ବସିବା—

ଅଣ୍ଡାସେନା; ହାତ ତାକୁ ଉଷ୍ମ କରବା—To sit

ଅଣ୍ଡାସେନା on an egg to hatch it.

ଅଣ୍ଡାକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଣ୍ଡ + ଆକର୍ଷଣ)—ଖାସୁ କରିବା;

Andākarṣhaṇa ମୁଷ୍ଟ ହେଦନ—Castration (M.W.)

ଅଣ୍ଡାକାର—ସଂ. ବି. (ଅଣ୍ଡା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଣ୍ଡ + ଆକାର)—ଉମ୍ଭ ପରି

Andākāra ଲମ୍ବା ଓ ଗୋଲ ଆକାର—Oval shape.

ସଂ. ବିଣ. (ବହୁଶବ୍ଦ)—ଉମ୍ଭ ପରି ଗୋଲ ଓ ଲମ୍ବା—
Oval.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଣ୍ଡିରା ବୋଲି ହୋଇଅଛି ଅଣ୍ଡିରା

ରାଜ୍ୟରେ ବସନ୍ତର ଶ୍ରମ ମାରି ପରା । ବୃଷ୍ଟିର ମହା ଶ୍ରମର ଉଦ୍ଦୋଗ ।

୩ । ସ୍ୱାମୀ; ପତି—3 Husband.

୪ । ଦାମ୍ଭିକ; ସୁଦାଅଣ୍ଡିରା ବାହୁ—

4. A steer; a full grown bull-calf.

ବୃଦ୍ଧ ଦଳର ମହାତ୍ମା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ହୋଇ ଦୁଇଟି ଅଣ୍ଡିରା ଗୁରୁ ହଟା ପଲ୍ଲୀ ସଜ ବକ ଦେଇ ବଟକ ଥାଉଁ । ପଳାଉମୋହନ—ହମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୫ । ଗାଈପୁଅ ଅଣ୍ଡିରା; ଅପଣା ଗାଈଠାରୁ ଜନ୍ମିଥିବା ଅଣ୍ଡିରା ବାହୁ—5 A bull-calf born of one's own cow.

[ଦ୍ର—ଅପଣା ଗାଈଠାରୁ ଜନ୍ମିଥିବା ଅଣ୍ଡିରା ବାହୁକୁ ହିନ୍ଦୁ ଗାଈ-ସ୍ୱାମୀ ନିଜେ ହଳ କାମରେ ନ ଲଗାଇ ତାକୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗାଈପୁଅ ଅଣ୍ଡିରାକୁ ଆଣି ନିଜର ଗୁଣ କାମରେ ଲଗାନ୍ତି । ଏ ପ୍ରଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ତଳେ ।]

୬ । ପ୍ରାୟେ. (କଟକ) ବ—ମାସ୍ତାନ ବ୍ରାହ୍ମଣ—

6 An inferior class of Ordīā Brāhmanas.

ଅଣ୍ଡିରା କାଙ୍କଡ଼—ଦେ. ବ. ୧ । ବନ୍ଧ୍ୟା କର୍କଟାକୀ (ଦେଖ)

Andirā kankardā 1 Bandhyā karkotakī (See)

୨ । ଯେଉଁ କାଙ୍କଡ଼ ଲତା ଫଳ ଧରେ ନାହିଁ—

2 A kankardā creeper which bears no fruit.

ଅଣ୍ଡିରାଚଣ୍ଡୀ—ଦେ. ବ. ୩. (ସଂ. ଅଣ୍ଡିରା + ଚଣ୍ଡୀ)—

Andirā chandī ୧ । ଦୁଷ୍ଟା ଶ୍ଵୀ; ଉତ୍ତସ୍ତବ୍ଧା ଶ୍ଵୀ; କଳହୁଡ଼ା ଶ୍ଵୀ
ମାଡ଼ାକୂଳୀ 1. Vixen; virago; shrew.

କଟାକିନ; କଟାକି

୨ । ପୁରୁଷପ୍ରକୃତିକା ଶ୍ଵୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ଵୀ ପୁରୁଷ ସମାଜରେ ମିଶିବାକୁ ବେଶି ପୁଣ୍ୟ ପାଏ—2. A woman who loves the society of males.

୩ । ନିଲଜ୍ଞା ଶ୍ଵୀ—3 Shameless woman.

ଅଣ୍ଡିରା ବାଘିଗଣ—ଦେ. ବ. ଅସ୍ତାବୁ ଓ ଧଳା ବାଘିଗଣ (ଏ ବାଘିଗଣ Andirā bhāigana ମଞ୍ଚରୁ ସୁଦାପର ଗୋଟାଏ ତଳୁ ବାହାରେ ଓ

ଏହା ଖାଲିବାକୁ ରୁଚକର ନୁହେଁ)—A kind of badly developed and coarse brinjal.

ଅଣ୍ଡିରା ବାହୁଣ—ଗ୍ରା. ବ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟାର୍ଥକ)—ମାସ୍ତାନ ବ୍ରାହ୍ମଣ (ଦେଖ)

Andirā bāhūṇa Māstāna Brāhmana (See)

ଅଣ୍ଡିରା ବଲୁଆ ବୋବାଲ—(ଲୋକେ ସଂସାର)—

Andirā biluā bobālī ସାଧାରଣ ବଲୁଆଙ୍କ 'ହୁକେହୁକେ' ମନ୍ଦାଶିଖାଲେରଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କର୍କଶତର ଗୋଟିଏଥ

ମିତ୍ରତା ଶିଖି ଶିଖି ବଲୁଆର ଘର୍କାଳସ୍ତ୍ରାୟୀ ତାଳ—

The shrill howl of a male-jackal which is taken to portend death to some person in the vicinity.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣତଃ ବଲୁଆମାନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ, ଗୁଡ଼ି ପହରା ଠାରେ, ଗୁଡ଼ି ଦୁଇ ପହରେ, ଗୁଡ଼ି ତିନି ପହରେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ "ହୁକେ ହୁକେ" ବୋବାଲ ଶୁଭନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅଣ୍ଡିରା ବଲୁଆ ଅସମ୍ଭବରେ ଘର୍କାଳସ୍ତ୍ରାୟୀ ବକଟ ଚିତ୍କାର କରେ । ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ଅଣ୍ଡିରା ବଲୁଆ ବୋବାଲେ ଗ୍ରାମସ୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟିବାର ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଅଣ୍ଡିରା ବଲୁଆ ବୋବାଲ ଅଶୁଭସୂଚକ ।]

ଅଣ୍ଡିରା ମାଧୁଆ—ଗ୍ରା. ବ. ପୁଂ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Andirā mādhiā ରାଣ୍ଡିପୁଅ ଅବନ୍ତା; ଯେଉଁ ଲୋକ ବହୁ କାମ ନ କରି ବୃଥାରେ ବୁଲୁଥାଏ—

(a term of abuse) A loafer.

ଅଣ୍ଡିରପୁଅ—ଗ୍ରା. ବ. ପୁଂ. (ସ. ଅଣ୍ଡିରା + ପୁଅ)—

Andiripua ୧ । ବାଳକ—1. Boy.

(ମାଲକନିଆ ହିଅ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ପୁରୁଷ ଜାତି—2. A male.

ଅଣ୍ଡିରପୁଅ ଉର୍ଦ୍ଧବ—ଦେ. ବ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ)—ଲମ୍ବଶାଠପଟାବୃତ ଦେଖା—

Andiripua urddhaba ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ—(Ironical)

A good-for-nothing person with a pleasing exterior and dress.

ଅଣ୍ଡିରା—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅଣ୍ଡି + ଅଣ୍ଡି ଅର୍ଥରେ ଭର)—

Andira ୧ । ପୁରୁଷ ଜାତି—1. Male.

ଅଣ୍ଡିରା ବନ୍ଧା ଯେ ଲକ୍ଷେ, ଦେବ ଶବ୍ଦ ଗାରି । ସାରଳା ମହାଭାରତ ବସନ୍ତ ।

୨ । ବଳୁଆ—2 Strong.

୩ । ଶକ୍ତ, ସମର୍ଥ—3. Capable; able.

ସଂ. ବ. ପୁଂ—୧ । ମନୁଷ୍ୟ—1. Man.

୨ । ବଳବାନ ଓ ବୁଝାସୁଝା ପୁରୁଷ—

2. A fullgrown and well developed male.

ଅଣ୍ଡିଆ—ଗ୍ରା. ବ. ୧ । ନରବକ୍ତି ଶୁଦ୍ଧିଗଲେ ନରର ଯେଉଁ ଯେଉଁ—

Andhiā ସ୍ଥାନରେ ଗଭୀର ଓ ସ୍ଥିରପାଣି ରହି ଥାଆନ୍ତା—

1. Deep pools of water in the bed of a river after the subsidence of a flood.

୨ । (ନାମ) ପୁରାତନ ନିମାପଡ଼ା ଥାନା ନିକଟସ୍ଥ କୋଠଦେଶ ପ୍ରଗନ୍ତାର ପୂର୍ବ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜମିଦାର ଶ୍ରୀବତ୍ସବିଂହ ବଂଶର ରାଜାଙ୍କ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ—

2. Name of a large village in the Puri district.

ଅତ (ଆତ)—ସଂ—୧ । ଚାଲିବା—1. To walk.

Ata (root) ୨ । ଭ୍ରମଣ କରିବା—2. To rove; to wander.

୩ । ବାନ୍ଧିବା—To bind.

ଅତଉଲ—ଦେ. ବ. ଅତୌଲ (ଦେଖ)

Ataula

Ataula (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ଧୂଷାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ’ ଗୋଟିକେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବିଶ—ଅଭୌଲ (ଦେଖ)

Ataulā Ataula (See)

ଅଭିଜ୍ଞ—ସ. ଅ. (ସ. ଅଭଃ+ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ; ସଜ୍ଜା ଯୋଗୁଁ ବିସର୍ଗର ଲେପ)—

Ataurddhwa ୧ । ଏହା ପରେ—1 After this

୨ । ଏଥିରୁ ଛପିଲେ—2 Beyond this.

୩ । ଏଥିରୁ ବେଶି—3 More than this

ଅଭିଜ୍ଞ—ସ. ଅ. (ଅଭଃ+ଏବ, ସଜ୍ଜା ଯୋଗୁଁ ବିସର୍ଗର ଲେପ)—

Ataeba ଏହି କାରଣରୁ, ଏଥିଯୋଗୁଁ—

For this reason; therefore.

ଅଭି—ସଂ ଅ. (ଉଦମ୍ + *ମୀ ବିଭକ୍ତି. ଇଷ୍)—

Atah ୧ । ଏହି ସ୍ଥାନରୁ; ଏହିଠାରୁ—1. From this place.

୨ । ଏହାଠାରୁ—2 From this.

୩ । ଏହି କାରଣରୁ; ଏ ହେତୁରୁ—

3. Hence; consequently.

୪ । ଏହା ଅପେକ୍ଷା—4 Than this.

୫ । ଏହି ସମୟଠାରୁ—5. From this time.

୬ । ଅଜ୍ଞାତାରୁ—6. Henceforth; henceforward.

ଅଭିପର—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଭିପରମ୍)—

Atahpara ୧ । ଏହା ପରେ—1 After this.

ଅତଃପର ୨ । ଏଥିରୁରୁ—2 Beyond this.

ଇସ୍କେବାଦ

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (ଭଜସ) ସବ୍ —

Atak ୧ । ଏହା—1. This

୨ । ଏତକ—2. This much

୩ । ଏତେକ—3 All this

ଅଭି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—ଭ୍ରମଣକାରୀ—

Ataka Travelling.

ଅଭି—ସ. ବି. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ+ଭଟ୍; ଯାହାର ଭଟ୍ ନାହିଁ)—

Atata ୧ । ସବ୍‌ଭର ହଠାତ୍ ଉଠିଥିବା ଶିଖ—

1. Precipice; a steep crag.

୨ । ନଦର ଅଭିଜ୍ଞ—2 Precipitous bank of a river.

ସ. ବିଶ—୧ । ଭଟ୍‌ହୀନ—1. Shoreless.

୨ । ଅସୀମ—2 Boundless.

୩ । ଏକଦମ୍ ଅଭିଜ୍ଞ—3. Precipitous; steep.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଜଜାତ; ଆଳ) ବି—ବସିବା ବା ଠିଆ ହେବା ପାଇଁ

Atard ଅସଜ୍ଜିଅ ସ୍ଥାନ—An inconvenient place to stand or sit on.

ଅଭି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭଟ୍)—୧ । ଲମ୍ବ ଭାବରେ ଉଠିଥିବା ନଦର

Atarda ଅଭିଜ୍ଞ—1. Precipitous bank of a river.

ଆଡୁଲି

ହରିବ କେତେ ବୋଲି ନାହିଁବେ ଗଛ ବାଡ଼େ

करारा, ढाँगा

କାହିଁ ବଡ଼ମ୍ବ ମୂଳରେ କାଜିକା ଅଇତେ ।

ପାତାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୨ । ଭୂତ ମାତ ଭୂମି (ନଦ)—2. Uneven land.

ଅଭି—ଦେ. ବି—୧ । ଅଭିଜ୍ଞ (ଦେଖ)

Atardā 1 Atardā (See)

ହରି ଅସନ୍ତେ ଅଭିଜ୍ଞ ହୁଏ ବାବେ

ଦେଖି ଅତି ଭୟଙ୍କର ଏକ ବାବେ । ପ୍ରଜାପତି. ୧ମ ।

୨ । ଜଳଧିବା ନିଆଁ ଗଦା—

2 Bonfire; a heap of blazing fire.

ଅଭିଜ୍ଞ ଲଗାଇ ସେକନ୍ତ ସେ ଧାଣିଗଣ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

୩ । (ସଂ. ଅଭିଜ୍ଞତା)—ବିକଟ ଭୟ ସ୍ଵରର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ କର୍ଣ୍ଣରେ ଭୟାନକ ପ୍ରସ୍ତୁତ—

3 Deafness or numbness of the sense of hearing due to a very loud noise.

(ଯଥା—ଭୋଷକାଳ ବହୁକାଳ ଶୁଣି ମୋ କାନ ଅଭିଜ୍ଞ ପଡ଼ିଗଲା ।)

ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅ+ଭାତ)—କାଙ୍କ ଅବିରେ ଭଜା (ଭାତ) ହୋଇ ନ ଥିବା (ଭୂମି)—(land) Which has not been turned up.

ଅଭିଜ୍ଞ ଶିଖିବା—ଦେ. ବି—ନଦର ଭଟ୍ ଭୂମିର ବଡ଼ ବଡ଼ ଖଣ୍ଡମାନ Atardā khasibā ଜଳସ୍ରୋତର ପ୍ରବଳ ଅଭାବଦ୍ଵାରା ନଦର କୁଳଭାଗ ଗର୍ଭସାର ହେବା—The falling of the bank by the force of the current; erosion of the bank.

ଅଭିଜ୍ଞ ଖାଉବା—ଦେ. ବି—୧ । (ନଦ) ସ୍ରୋତର ଅଭାବଦ୍ଵାରା ଭଟ୍ Atardā khaibā ଭୂମି ଗର୍ଭସାର କରବା—
କୁଳ ଖାଉବା 1. To erode the bank (said of a river),

(ଯଥା—ଏ ବର୍ଷ ବଡ଼ିରେ ନଦ କାଜିପାଟଣା ଗାଁ ମୁଣ୍ଡାକେ ଅଭିଜ୍ଞ ଖାଉଯାଇଛି ।)

୨ । (କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ରଣ ବା ଦାଆ) ଶୁଣି ପାଖର ତମ ଓ ମାଂସକୁ ପଶୁର ଦାଉଇ କରିବା—2. To eat away the edge (said of a festering sore.)

(ଯଥା—ପଠାଟା ତା ପିଠିରୁ ଶୁଣି ଅଙ୍ଗୁଳ ଲମ୍ବ ତଉଡ଼ା ଧରି ଅଭିଜ୍ଞ ଖାଉଗଲାଣି ।)

ଅଭିଜ୍ଞ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଅଭିଜ୍ଞ ଶିଖିବା (ଦେଖ)

Atardā pardibā 1. Atardā khasibā (See)

(କାନ) ତାଳାଧରା ୨ । ଅଭିଜ୍ଞ ନା କଠୋର ଶବ୍ଦଦ୍ଵାରା (କାନ) ବନ୍ଧିବା ବା ପ୍ରସ୍ତ ହେବା—2. The dazing of

୧୩

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ସ	ଶ	ଞ	ଋ	ୠ	ଋ

the ear by a furious roar; the
ear being deafened by a high
sound

(ଯଥା—ତୋଲ ଶବ୍ଦରେ କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ିଗଲାଣି ।)

ଅତଡ଼ି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି.—୧ । ଅତଡ଼ି. ୧. (ଦେଖ)

Atardi (etc) 1 Atarda 1 (See)

୨ । ଶ୍ଳେଷ ଜଳନ୍ତା ନିଆଁଗଦା—2 A small heap
of blazing fire.

ଅତଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଣ (ସ. ଅତଟ)—ଭୁଞ୍ଜ; ଅଭୁଜ; ଲମ୍ବଭାବରେ ଭୁଜ—
Atardia Precipitous.

ଆଡ଼ାଉଁଟୁ

ଜହା

ଅତଣ୍ଡି—ଦେ. ବି. (ଲତାବିଶେଷ)—ଅତୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Atandi Atundi (See)

ଆତୁଣ୍ଡି ଅତଣ୍ଡି ବି ଶ୍ୟାମ ତମାଳେ ଜଡ଼ିଲା । ଘାଟାପା. ନିକଟେଶବ ।

ଅତଥ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ—(ଅ + ତଥ୍ୟ)—୧ । ଅସତ୍ୟ;—1 Untrue

Atathya ୨ । ଅବାସ୍ତବ—2. Unreal

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ—3. Uncertain.

ଅତଦ୍‌ଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ତଦ୍‌ଗୁଣ)—୧ । ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁ
Atadguna ଅଲଙ୍କାରରେ ଏକ ବସ୍ତୁ ବସ୍ତୁତ୍ୱର ଗୁଣ ଗ୍ରହଣ
ନ କରି ନିଜର ଗୁଣକୁ ବଜାୟ ରଖି ଥାଏ—

1. A figure of speech in Rhetoric where
the thing in question does not
assume the quality of another
though it might be expected to do
so; a sort of metaphor.

୨ । ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ—କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅସଲ ପ୍ରକୃତି
ବର୍ଣ୍ଣନା ନ କରି ଯେଉଁ ଅଲଙ୍କାରରେ ବାଜେ ଗୁଣ
ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥାଏ—2. The use of pre-
dicates not descriptive of the
essential nature of the object

(M. W.)

ଅତନ—ସଂ. ବି.—(ଅତ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atana ୧ । ଗମନ—1. Going; walking.

୨ । ଯାତ୍ରା—2 Travelling.

ଅତନୁ—ସଂ. ବି.—(ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ତନୁ)—ଅନଙ୍ଗ; କାମ; ମଦନ—
Atanu Cupid.

ସଂ. ବିଣ—୧ (ବହୁଗ୍ରହ) ଶରୀରରହୁତ—

1. Incorporeal.

୨ । (ନଈ, ଜଳ) ସ୍ଥୂଳ; ମୋଟା—

2. Thick; not fine.

ଅତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଣ (ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ତନ୍ତ୍ର)—୧ । ଯେଉଁ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରରେ
Atantra ତନ୍ତ୍ର ବା ତାର ନ ଥାଏ—1 Unstringed
(ଅତନ୍ତ୍ରା—ଶ୍ରେଣୀ) (musical instruments).

(ଅତନ୍ତ୍ରା—ବି)—୨ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର; ଅପରାଧୀନ; ସ୍ୱାଧୀନ—

2. Independent.

୩ । ଅବାଧ—3. Unrestrained.

୪ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାଧୀନ; ଯାହା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନୁହେଁ—

4. Optional; not necessarily binding.

୫ । ତନ୍ତ୍ରବହୁତ୍ୱହୀନ; ତନ୍ତ୍ରହୀନ—

5. Without mystic formula.

ଅତନ୍ତ୍ରା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ତନ୍ତ୍ରା)—

Atandra ୧ । ତନ୍ତ୍ରାହୀନ; ନିଦ୍ରାହୀନ—1. Sleepless.

(ଅତନ୍ତ୍ରା—ଶ୍ରେଣୀ)—୨ । ଅନଳସ—2 Unweary; watchful;
alert.

୩ । ଅବିରାମ—3. Unremitting; incessant.

୪ । ସାବଧାନ; ସତର୍କ—4. Vigilant; careful.

ଅତନ୍ତ୍ରାକ—ସଂ. ବିଣ—(ଅ + ତନ୍ତ୍ରା + ଇକ) ଅତନ୍ତ୍ରା (ଦେଖ)

(ଅତନ୍ତ୍ରାକା—ଶ୍ରେଣୀ)— Atandra (See)

ଅତନ୍ତ୍ରାକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ତନ୍ତ୍ରା + ଇକ)—ଅତନ୍ତ୍ରା (ଦେଖ)

Atandrita Atandra (See)

(ଅତନ୍ତ୍ରାକା—ଶ୍ରେଣୀ)

ଅତନ୍ତ୍ରା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ତନ୍ତ୍ରା + ଇକ; ୧ମା. ୧ବ)—ଅତନ୍ତ୍ରା (ଦେଖ)

Atandri Atandra (See)

(ଅତନ୍ତ୍ରାକା—ଶ୍ରେଣୀ)

ଅତପ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ତପ ଧାତୁ + ଅ)—

Atapa ୧ । ଥଣ୍ଡା, ଶୀତଳ—1. Cool.

୨ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତ—2. Not excited.

୩ । ଅନିଯୁକ୍ତ—3. Unemployed.

ଅତପାହ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରେଣୀ (ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ତପସ୍; ୧ମା ୧ବ)—

Atapah ଯେ ତପସ୍ବରଣରେ ହେଲା କରେ—

Neglecting religious austerities.

ସଂ. ବି—ଅଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି—Irreligious person.

ଅତପସ୍କ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ଅ + ତପସ୍ + କ) ଅତପାହ (ଦେଖ)

Atapaska Atapah (See)

(ଅତପସ୍କା—ଶ୍ରେଣୀ)

ଅତର—ବୈଦେ. ବି (ଆ. ଇତ)—ପୁଷ୍ପରୁ ନିଷ୍କାସିତ ତୈଳମୟ

Atara ସୁଗନ୍ଧ ସାର—Otto; oily scent extracted

ଆତର from flowers.

ଅତର ଘେନି ବନ୍ଦନ ଅତର, ଶହେଦିନ ନିଜର । ଅତମନ୍ତ୍ର, ବହୁଗ୍ରହାମଣି ।

ଅତରକ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ. (ସଂ. ଅତରକ୍ତ)—ଅତରକ୍ତି (ଦେଖ)

Ataraka Atarkita (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତାକେ ପୂରକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୧୬ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭରକା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ-ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶୋଧିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଭରକା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ସେ ମାୟାବା ବା କପଟୀ
Atarakā ନୁହେଁ; ନିଃସତ୍ତ୍ୱ; ସରଳ—1. Simple.
ମାଦାନିଦେ ୨ । ଅସାବଧାନ—2 Not cautious
ଶିଆ

ଅଭରକିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଭରକା (ଦେଖ)

Atarakia Atarakā (See)

ଅଭରକିତ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ସଂ. ଅଭର୍ଜିତ)—ଅଭର୍ଜିତ (ଦେଖ)

Atarakita Atarkita (See)

ଅଭରକିତ ହୋଇ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ବୃଷ୍ଟି ହେ ମହାଭରତ ।

ଅଭରକିତେ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭର୍ଜିତ)—

Atarakite ୧ । ଅଭର୍ଜିତ ଭାବରେ; ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ ରୂପେ—
1 Unexpectedly.

୨ । ହଠାତ୍—2. Suddenly

ଚନ୍ଦ୍ର ମଣିଲ ମୁଁ ତଳେ, ଗୁହଁ ଯା ଅଭରକିତେ ।

ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଳାଇଲୁ ଅସି । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ କିଶୋରୀ ଚନ୍ଦ୍ର—ଚ ଗୀତ ।

ଅଭରକେ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) କ୍ରି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭର୍ଜିତ)—ଅଭରକିତେ (ଦେଖ)

Atarake Atarakite (See)

ଅଭରକ୍ଷ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଭରକ୍ଷ (ଦେଖ)

Atarachha Atarchha (See)

ଅଭରକ୍ଷିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଭରକ୍ଷିଆ (ଦେଖ)

Atarachhia Atarchhia (See)

ଅଭରଦାନ—୧ ବିଦେ. ବି. (ଅ. ଇନ୍ଦ୍ରଦାନ)—

Ataradān ୧ । ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ଦରବାର ଆଦିରେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ

ଆତରଦାନ ଅଭରଦାନ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରାଯିବା ପାଇଁ

ଅତରଦାନ ବ୍ୟବହୃତ ଅଭର ରକ୍ଷା ଯାଇଥିବା ପାତ୍ର—

1. A receptacle for keeping otto while serving it to guests at a gathering.

୨ । ଦେ. ବି. (ଅ. ଇନ୍ଦ୍ର + ସଂ. ଅଧାନ)—ଅଭରକ୍ଷିଣୀ;

ଅଭର ରକ୍ଷିକା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସାନ ବୋତଲ—

2. Phial of otto

ଅଭରଦାନୀ—ଦେ. ବି—ଅଭରଦାନ (ଦେଖ)

Atardāni Ataradān (See)

ଅଭରଦିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଭର ଦିଆ ସୁବାସିତ—

Ataradiā Scented with otto.

ଅତର ଦେଖିଆ (ଯଥା—ପାନଖିଲ, ଗୁଣ୍ଡି, ବିଡ଼ି ।)

ଅତର ଦିଆହୁଆ

ଅଭରପକା—ଦେ. ବିଶ—ଅଭରପକା (ଦେଖ)

Atarapakā Ataradiā (See)

ଅଭରପିତର ବରକା—ଗ୍ରା. କ୍ରି—ବହୁ ବସ୍ତୁକୁ ଏକତ୍ର କରିବା ବା

Atara pitara karibā ମିଳାଇ ଦେବା—To mix up

ଏକାକୀର ବସ୍ତୁ in a confused mass; to jumble

ଗଢ଼ ବସ୍ତୁକରଣ up various things.

[ଦ୍ର—ବେଦୋକ୍ତ “ଅନ୍ତ ପିତସ୍ତେ ମାଦୟଧୁଂ” ଉଦ୍ୟାଦି ମନ୍ତ୍ର-
ପାଠ ପୂର୍ବକ ଶ୍ରାବ ପଦରେ ପିଣ୍ଡାବିଷ୍ଣୁ ଅନ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିକୁ ଠୁଳ
କରି ଶ୍ରାବକର ପିତୃଲୋକକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରନ୍ତି । ଉକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଥମ ଓ
ଦ୍ୱିତୀୟ ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱୟର ଅପଭ୍ରଂଶରେ ଏ ବାକ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।]
(ଯଥା—ମୁଁ ସବୁ ଜିନିଷକୁ ଅଲଗା କରି ରଖୁଥିଲି, ସେ ପଦ୍ମ
ତାକୁ ଅଭରପିତର କରି ଦେଲା ।)

ଅଭରସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭ + ଭରସ)—ଭରସେଇ(ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—
Atarasa Anxiety.

ଅଭର୍କ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭର୍କ)—୧ । ଯୁକ୍ତି ବା ଭର୍କର ଅଭାବ—

Atarka 1 Absence of reasoning or argument.

୨ । ଅଯୌକ୍ତିକ ଭର୍କ—2. Bad logic; illogical reasoning.

୩ । ଅଯୌକ୍ତିକ ଭର୍କ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି —

3. A bad reasoner.

ସଂ. ବିଶ. ୧ । ଅଯୌକ୍ତିକ—1. Illogical.

୨ । ଭର୍କ ବିରହ୍ନିତ—2. Void of reasoning.

ଅଭର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭର୍ଜିତ)—

Atarkita ୧ । ଅଚିନ୍ତ, ଅସମ୍ଭାବିତ—1. Unthought of.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ; ଯାହା ହଠାତ୍ ଘଟେ—

2. Unexpected; sudden.

୩ । ଅଲକ୍ଷିତ—3. Unnoticed.

ଅଭର୍ଜିତଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭର୍ଜିତ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atarkitachara ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ବାଦ ନ ଦେଇ

(ଅଭର୍ଜିତଚରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ—(a person) Who arrives without giving previous intimation; arriving unannounced.

ଅଭର୍କ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭର୍କ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Atarkya ୧ । ଅଚିନ୍ତ୍ୟ—1 Inconceivable.

୨ । ଚିନ୍ତାର ଅଗମ୍ୟ—2. Baffling thought

୩ । ଭର୍କର ଅଯୋଗ୍ୟ; ଯାହା ବିଷୟରେ ଭର୍କ ବିଭର୍କ ହୋଇ ନ ପାରେ—

3. Baffling reasoning.

ଅଭର୍କ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଭର୍କସ୍ତ; ଗ୍ରା. ଅସ୍ତେଜା)—

Atarchha ୧ । ଶୁଦ୍ଧିଆ; ମହାଭୀତି; ବିହ୍ୱଳ—

(ଅଭର୍କୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Terrified.

ସାବରା ୨ । ହଠାତ୍ ଭୟସ୍ତ; ଘାବର—

2 Suddenly frightened.

୩ । ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟବହାର—3. Bewildered.

୪ । ଭର୍କ—4. Timid.

୫ । ଯାହା ତର ସହେ ନାହିଁ—

5 Brooking no delay.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଋ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଦେ. ବି—୧ । ଶାସ; ମହାଭୟ—1 Terror.

୨ । ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ ଭୟ—

2 Sudden fright.

ଅତର୍କିଆ ଅସ୍ତ୍ରାମା ପଳାଇ ଚାଲି ଗଲେ—ପାତାନ୍ତର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୩ । ଉଦ୍ବେଗ—3. Anxiety.

୪ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତତା—

4. Bewilderment.

ଅତର୍କିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ.—୧ । ଅତର୍କି (ଦେଖ)

Atarchhiā Atarchha (See)

(ଅତର୍କିଆ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ହଠାତ୍ ଭୀତି ଉତ୍ପାଦନକାରୀ—

2 Terrific; frightful.

(ଯଥା—ଭାର ଗୋଟାଏ ଅତର୍କିଆ ଝାଡ଼ା ହୋଇଗଲା ।)

୩ । ଉଦ୍ବେଗକର—3. Causing anxiety.

ଅତର୍କିଭବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅତର୍କି + ବସ ଧାତୁ)—

Atarchheibā ୧ । ଅତର୍କି କରିବା; ଭୟଭବା—

ଆତର୍କିନ

1 To frighten; to terrify.

୨ । ଉତ୍ତମ କରିବା—2 To hurry up.

୩ । ବିଳମ୍ବ ନ ସହିବା—

3 To brook no delay.

୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ମନରେ ଉଦ୍ବେଗ

ଜନ୍ମାଇବା—4. To cause anxiety

to a person.

ଅତର୍କି—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ତର୍କି; ଯାହାର ତଳ ନାହିଁ)—

Atala ୧ । ଯାହାର ତଳ ବା ନିମ୍ନଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ନ

ପାରେ; ଅଗାଧ—

1. Bottomless; unfathomable.

୨ । ଅତି ଗଭୀର—2 Abysmal; very deep.

ସଂ. ବି—ପୁରାଣୋକ୍ତ ସପ୍ତ ପାତାଳ ମଧ୍ୟରୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଅବ୍ୟବହୃତ

ନିମ୍ନରେ ଥିବା ପାତାଳ—The first of the seven
subterranean regions which lies just
below our earth.

[ଦ୍ର—ସପ୍ତ ପାତାଳର ନାମ—ଅତର୍କି; ବିତର୍କି; ସୁତର୍କି;
ତଳାତର୍କି; ମହାତର୍କି, ରସାତଳ ଓ ପାତାଳ ।]

ଅତର୍କିତଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅତର୍କି)—୧ । ଅତର୍କି (ଦେଖ)

Atalatala 1. Atala (See)

୨ । ଅତର୍କିତଳା (ଦେଖ)—2. Atalatalā (See)

ଅତର୍କିତଳା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ତଳତଳାନ୍ତ; ଯେଉଁ ପାଣିରୁ ସମସ୍ତ

Atalatalā ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥ ନିଃସେଷରୂପେ ନିଅଯାଇ—

ସାରିଥାଏ—

1. (cup or receptacle) Drained to the
last drop.

୨ । ନିଃସେଷିତ—2. Exhausted

୩ । ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. —ସ୍ୱବ୍ୟାନ୍ତ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସର୍ବ
ସମ୍ପଦ ବିଲୁପ୍ତ ହେଲାଣି—

3. (a person) Reduced to indigence;
reduced to the last extremities.

ଅତର୍କିତଳାନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ.—ଅତର୍କିତଳା (ଦେଖ)

Atalatalānt

Atalatalā (See)

ଅତର୍କିତଳା—ଦେ. ବିଶ.—ଅତର୍କିତଳା (ଦେଖ)

Atalataliā

Atalatalā (See)

ଅତର୍କିସ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅତର୍କି)—ଏକପ୍ରକାର ଖୁବ୍ ନରମ

Atalasa

ରେଶମ ଲୁଗା (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—

ଅତର୍କି

A kind of very soft silk.

ଅତି ନୟ ପରେ ଭୃତ ଦେଇ କଟି ଭୋଗେ, ପିନ୍ଧଇ ସେ ଅତର୍କି ଲହରୀ ଉପରେ ।

ଭଞ୍ଜ ଗୁଣାବଳୀ ୧୫ ।

ଅତର୍କିସରଣ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ସଂ. ଅତର୍କି)—

Atalasparsā

ଅତର୍କିସରଣ (ଦେଖ)

Atalasparsā (See)

ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ପୁରଣ, ବଡ଼ ଅତର୍କିସରଣ,

ବିକ୍ରମ ଲଳ ସାରସ, ବହୁଲ-ରସ ସେ

ଭଞ୍ଜ ବୈଦେଶିକବାସ, ୨୭/୧୨ ।

ଅତର୍କିସରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ତର୍କିସରଣ; ଯାହାର ତଳ ସ୍ପର୍ଶ

Atalasparsā କରାଯାଇ ନ ପାରେ, କିମ୍ବା ଅତର୍କିସରଣ;

(ଅତର୍କିସରଣ—ଶ୍ରୀ) ଅତର୍କିସରଣ ଲଗିଛି ସ୍ପର୍ଶ ଯାହାର—

ଅଗାଧ; ଅତି ଗଭୀର—Unfathomable,

abysmal.

ଅତର୍କିସରଣ ଅଗାଧ ଉପତ୍ୟାକାନ୍ତତୟ—ମଧୁସୂଦନ—ପ୍ରବନ୍ଧମାଳା ।

ଅତର୍କିସରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ତର୍କିସରଣ + ଇନ୍; ଯାହାର

Atalasparsā ତଳକୁ କେହି ସ୍ପର୍ଶ କରି ନ ପାରେ; ଅଥବା,

(ଅତର୍କିସରଣ—ଶ୍ରୀ) ଅତର୍କିସରଣ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.—ଯାହା

ଅତର୍କି ବା ୧ମ ପାତାଳକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଛି ।)—

ଅତର୍କିସରଣ (ଦେଖ)

Atalasparsā (See)

ଅତର୍କିସ୍ରୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ଅତର୍କି + ସ୍ରୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. କ୍ରିପ୍)—

Atalaspruk

ଅତର୍କିସ୍ରୁକ (ଦେଖ)

Atalasparsā (See)

ଅତର୍କିକ ମହାସାଗର—ଦେ. (ନାମ; ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ; ଇଂରାଜି

Atalāntaka mahāsāgara ନାମକୁ ଗଛିବା ପାଇଁ ଏ

ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ)—ଆଟ୍ଲାଣ୍ଟିକ୍ ମହାସାଗର; ଯେଉଁ

ମହାସାଗରର ପୂର୍ବ ପାଖେ ଇଉରୋପ ଓ ଆଫ୍ରିକା ଏବଂ

ପଶ୍ଚିମ ପାଖେ ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା—

The Atlantic Ocean.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତିଏବଂ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାର୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର୍’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂର୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂର୍’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଗା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଭିପ୍ରାୟ—ସଂ. ବି. (ଅତି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅପ୍ର)—

Atasa ୧ । ବାୟୁ; ପବନ—1. The air; wind.

୨ । ଆତ୍ମା—2. The soul.

୩ । ଛଣପଟି ଅଂଶରେ ବୁଣା ଲୁଗା—

3. Cloth made from flax

ଅଭିପ୍ରାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଭିପ୍ରାୟ + ଶ୍ଚା. ଇ)—୧ । ଫେଣା; ପେଣୁ—

Atasi 1. Lin-seed; Linum Usitatissimum.

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ— ଅଭିପ୍ରାୟ କୁସୁମସମ ଶାମ ହେ ମୁଁ ଗଲୁଛି ।

ଉମା; ରୁଦ୍ରପତ୍ନୀ; ମୟାଳା କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କବିଗୋପାଳପୁ. ଶ ଗୀତ ।

ମସିନା; ତିନି [ଦ୍ର—ଏହା ଏକ କୃଷିଜାତ ତୈଳପ୍ରଦ ଖଜସ୍ତୁକୁ

ଅଲକ୍ଷୀ; ଲିନି ଗୁଳ୍ମ; ଏହି ଗୁଳ୍ମର ମଞ୍ଜି ପେଣୁ ବା ଛାଦି ଅଟେ । ଏ

ତେ. ଅବଶେ; ଗୁଳ୍ମର ଫୁଲ ପଞ୍ଜବଳ, ଛାଦି ଶ୍ୟାମଳ ବା

ନଳସୂର୍ଯ୍ୟ ଅକାଶ ପରି ମାଳବର୍ଣ୍ଣ; ଏଥିର ଜାଙ୍ଗକୁ ପାଣିରେ

ମ ଅଳସୀ ସଜାଇଲେ ଏଥିରୁ ଯେଉଁ ସୁସ୍ଥ ଅଂଶ ବାହାରେ

ତାହା ଛୋଟ ଅପେକ୍ଷା ଦୃଢ଼ ଓ ମୃଣୁ । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏହା

ମଧୁରରସ, ସ୍ନିଗ୍ଧ; ଗୁରୁ, ବଳକାରକ, କଫବର୍ଦ୍ଧକ, ବାୟୁ ଓ

ପିତ୍ତନାଶକ; ଏହା ଶୁକ୍ର ଓ ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତିର ହାନିକର । ଏଥିର

ଖଜର ତୈଳ ମଳକାରକ, ଅଗ୍ନିବର୍ଦ୍ଧକ ଓ ଅବିରୋଧକ; ଏଥିର

ଖଜର ତୈଳ ନୟନସ୍ଥଳ ତେଲ (Linseed oil) ନାମରେ

ରଙ୍ଗରେ ମିଶାଯାଏ; ଏଥିର ଅଂଶରୁ ଭାରତରେ ପୂର୍ବକାଳରେ

କ୍ଷୌମ ବସ୍ତ୍ର ବୁଣାଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୋକେ ଏହାକୁ କେବଳ

ମଞ୍ଜି ପାଇଁ ବୁଣନ୍ତି ଓ ଏଥିର ଛାଦରୁ ଛଣପଟି ପରି ଅଂଶ

ବାହାରିବା କଥା ଶୁଣିମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । କେହି କେହି ଏହାକୁ

ଶଣ ବା ଛଣପଟି ଗଛ ବୋଲି ଭୁଲରେ କହନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏହା ଛଣପଟି

ନୁହେଁ; ଛଣପଟି ଫୁଲ ଶ୍ୟାମଳ ନୁହେଁ, ହଳଦିଆ; ଅଭିପ୍ରାୟ କୁସୁମ

ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ । ଅମରକୋଷ ଶିଳାକାର ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ‘ଜାଲସୁତୋପ-

ଯୋଗୀ ଶଣ’ ବୋଲି ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶଣ (The San

Hemp, Crotalaria Juncea) ଏହାଠାରୁ ପୃଥକ

ଅଟେ ।]

୨ । ଛଣପଟି (ଦେଖ)

2. Chhanapaṭa (See)

ଅଭିପ୍ରାୟ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଅଭିପ୍ରାୟ ୧. (ଦେଖ)

Atasi chanā

Atasi. 1 (See)

ଅଭିପ୍ରାୟ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅତଃ ଏଠାରୁ + ତତଃ = ସେଠାରୁ)—

Atastataḥ ୧ । ଇତସ୍ତତଃ; ଏଣେତେଣେ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ (ବିକ୍ଷିପ୍ତ)—

1 (strewn) Here and there.

୨ । ଗୋଳମାଳିଆ, ଭାବରେ—

2. Confusedly; jumbled together.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ. (ସଂ. ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ ଅଭି ବୋଲି ମା,

Atā ଶାଶୁ ଓ ଶାଶୁର ଉଭୟଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଏ ।

ତୈଳଜୀୟମାନେ ଶାଶୁ ଓ ବଡ଼ ଉଭୟଙ୍କୁ ‘ଅଭା’ ଡାକନ୍ତି ।

ତୈଳଜୀୟ ସଂସ୍କରରେ ଗଞ୍ଜାମର ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶର ଓଡ଼ିଆମାନେ

ମଧ୍ୟ ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି)—ମା ଓ ବଡ଼

ଉଭୟଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ—A term used in address-

ing one's mother and elder sister.

ଅଭାଞ୍ଜର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭିଶପ୍ତ)—

Atāṁcha

୧ । ମନ୍ତ୍ରଣ; ବିଷବିଶେଷ—1. Aconite.

ଆତହିଟ

୨ । ଅଭିଶପ୍ତ (ଦେଖ)

ମିତା ବିଷ

2. Atibishā (See)

ଅଭାଞ୍ଜର—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଭାଞ୍ଜର (ଦେଖ)

Atāṁta

Atāṁhita (See)

ଅଭାଞ୍ଜର—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଭାଞ୍ଜର (ଦେଖ)

Atāṁta

Atāṁhita (See)

ଅଭାଗମ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭାଗ + ଗମ ଧାତୁ)—୧ । ଅଭାଗତ;

Atāgam

ଯା ଅସ; ତଳପ୍ରତଳ; ଗମନାଗମନ—

1. Frequenting; coming and going.

(ଯଥା—ସେ ଗ୍ରାମକୁ ମୋର ଅଭାଗମ୍ ନାହିଁ ।)

୨ । ଉପସ୍ଥାପନ; ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ—2. Ascertainment

୩ । ମାପ; ଗଣନା—3. Measurement.

ଅଭାଗମ୍ ନାହିଁ ଏହି ଅଭାଗମ୍ କର । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୪ । ପଥ; ସୂଚନା—4. Clue.

(ଯଥା—ସେ ଲୋକ କେଉଁ ଅଡ଼େ ପଳାଇଗଲା ତାର କିଛି ଅଭାଗମ୍

ମିଳୁ ନାହିଁ ।)

୫ । ଚିହ୍ନ; ଶବ୍ଦ—5. Trace; vestige.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ସର୍ବଦା ଯିବା ଅସିବା କରାଯାଉଥିବା (ସ୍ଥାନ)—

1. Frequented (place).

୨ । ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ—2. Ascertained.

୩ । ମାପ କରାଯାଇଥିବା—3. Measured.

ଅଭାର—ଦେ. ବିଶ—ବେତାର; ଯେଉଁ ସମ୍ବାଦ ଦୂରକୁ ପଠାଯିବା ପାଇଁ

Atāra

ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍ ତାର ଲୋଡ଼ା ହୁଏ ନାହିଁ—

ବେତାର

Wireless (telegram).

ବେତାର

ଅଭାରି—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ପଞ୍ଜାବର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀନ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ

Atāri

ନଗର; ଅଜକାଲ ଏହାର ଧ୍ବଂସାବଶେଷ ରହିଅଛି—

Name of a ruined ancient town in the

Panjāba.

ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ଚିନି ବା କନମିଶା ପାଣି ନିଆଁ ଉପରେ

ଅଭିଷା ହୋଇ ସାଗ ହେବା ଅବସ୍ଥାରେ ତାର ବ୍ୟକ୍ତି ନ ଥାଏ

ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁଳ ଅଥବା ପାଚି ନ ଥାଏ—(Solution of

sugar or syrup) Which has not yet

thickened to the required thickness.

[ଦ୍ର—ଚିନି ବା କନମିଶା ପାଣି ନିଆଁ ଉପରେ କିଛିଶଣ

ବସାଗଲା ପରେ ତାକୁ ଚଟୁରେ ଟେକିଲେ ଚଟୁରୁ ଚିନି ଧାର (ତାର)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	କ
୨	ଈ	ଊ	ୂ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଊ	ଋ

ବୁଝେ; ଆହୁରି ବହଳ ହେଲେ ତୁଲ ତାର ଓ ଆହୁରି ବହଳ ହେଲେ ଏକ ତାର ବୁଝେ । ଏହି ତାର କନ୍ଦରସକୁ 'ଶିର୍' କହନ୍ତି ଓ ଆବଶ୍ୟକମତେ ଏହି ଶିର୍ରେ ଲଢ଼ୁ, ଜିଲ୍ଲି, ରସଗୋଲ୍ଲା ଆଦି ବୁଢ଼ାଯାଏ ।]

ଅତାଳଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ତାଳ+ଜ୍ଞାନ)—

Atāḷajñāni ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ତାଳଜ୍ଞାନ ନ ଥାଏ—

Having no knowledge of musical cadence.

ବାଣାବାଦ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଅଶେଷେ

ଅତାଳଜ୍ଞାନ ବୋଲିଲେ ଲେଖେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କବିତା ।

ଅତାଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ତାଳ)—

Atāḷiā ୧ । ବେତାଳିଆ, ତାଳରହିତ (ଗୀତବାଦ୍ୟାଦି)—

ତାଳକାନା 1. Unmusical (performance or song); having no musical cadence

୨ । ତାଳଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Having no knowledge of musical cadence.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସାମଞ୍ଜସ୍ୟହୀନ; ଧାରାହୀନ—

3. Unsystematic; unmethodical.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅସାମାନ୍ୟ—Awkward.

ଅତାଳୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ; ତାଳ)—ଅତାଳିଆ (ଦେଖ)

Atāḷuā Atāḷiā (See)

ଅତାହିତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ+ହି. ଋହ୍=ପ୍ରେମ; ଆଦର; ପୁଷ୍ଟି)—

Atāhita ୧ । ଗରହେପାଦସ୍ତ; ଅଯତ୍ନ; ଅଗୃହ୍ୟତା; ଅନାଦର; ଅସଂଗ୍ରହ ଅଣଦେଲା—1. Neglect; want of proper care.

ବିଚାହତ ଦେ. ବିଶ.—ଅଯତ୍ନପାଳନ—

Not brought up with proper care.

ଅତାହିତା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅତାହିତ (ଦେଖ)

Atāhita Atāhita (See)

ଅତାହୁତ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅତାହିତ (ଦେଖ)

Atāhuta Atāhita (See)

ଅତି—ସଂ. ଅ. (ଅତି ଧାତୁ+ଇ)—

Ati ୧ । ସମଧିକ; ଅତିଶୟ; ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତିରିକ୍ତ; ବେକାୟ—

1. Very; very much; too much; excessive;

୨ । ଅତି ବଡ଼—2. Very big; very large.

ସଂ. ଉପସର୍ଗ (a prefix denoting)

୧ । ଅତିରିକ୍ତ—1. Excessive.

(ଯଥା—ଅତିଦାନ; ଅତି କଥା ।)

୨ । ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅତିକ୍ରମ କରି—2. Beyond.

(ଯଥା—ଅତି ଦୈବ; ଅତିଶୂର ।)

ଅତିଅନ୍ତ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ଅ. (ସଂ. ଅତ୍ୟନ୍ତ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତି; ଅତିଶୟ—

Atianta Very; very much; too much.

ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଅତି ଅତିଅନ୍ତ ଅସବୁ ବୁଝିବି । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ—ଅଦି ।

ଅତିକଥା—ସଂ. ବି (ଅତି+ଅତିରିକ୍ତ+କଥା)—

Atikathā ୧ । ବୃଥା ଭାଷଣ—1. Fruitless talk

୨ । ବାଗାଡ଼ମ୍ବର—2. Talkativeness.

ଅତିକନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅତି+କନ୍ଦ; ଏହାର ମୂଳ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଥିବାରୁ)—

Atikanda ହସ୍ତିକନ୍ଦ ନାମକ ଗୁଳ୍ମ; ହସ୍ତିକନ୍ଦ (ଦେଖ)

A kind of plant having a bulbous root; Hastikanda (See)

ଅତିକାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବଡ଼ବୃଦ୍ଧି; ଅତି+କାୟ)—

Atikāya ୧ । ବୃହଦବୟସ; ବୀର୍ଯ୍ୟକାୟ—

(ଅତିକାୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Big-bodied; corpulent.

୨ । ପ୍ରକାଶ—2. Gigantic.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ରାବଣର ପୁତ୍ରବିଶେଷ, ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବଧ

କରିଥିଲେ—A son of Rābana.

ବୋଲଇ ଯେହି ଅବସାୟ, ସେ ସ୍ତରେ ସମରେ ନାଗରେ ନାହିଁ ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀସ. ୪/୧୫ ।

ଅତିକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅତି+କାଳ)—

Atikāla ୧ । ବିଳମ୍ବ—1. Delay.

୨ । କୁସମୟ—2. Bad time.

ଅତିକୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅତି+କୃତ୍ତି)—

Atikṛuchchhira ୧ । ବହୁତ କଷ୍ଟ—1. Much trouble.

୨ । ଉପ ଦିନରେ ସମାପ୍ୟ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତବିଶେଷ—

2. A difficult expiation performed in six days.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ପ୍ରଥମ ଦିନ ସକାଳେ ଗୁଣ୍ଡାଏ ଅନ୍ନ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ

ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ଗୁଣ୍ଡାଏ, ତୃତୀୟ ଦିନ ଦିନଭାଗରେ ମିଳିଲେ ଗୁଣ୍ଡାଏ

ଏବଂ ଶେଷ ତିନିଦିନ ନିରାହାର ରହିବାକୁ ହୁଏ ।

ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର ।]

୩ । ବାର ଦିନରେ ସମାପ୍ୟ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତବିଶେଷ—

3 An expiation performed in 12 days.

[ଦ୍ର—ତିନି ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ, ତିନି ଦିନ ସକାଳେ ଓ ତିନି

ଦିନ ଅନ୍ଧାରତୋପସ୍ଥିତ ଖାଦ୍ୟ ଯାହା ମିଳିବ ଏପରି ନଅ ଦିନ

କେବଳ ମାତ୍ର ଏକ ଗୁଣ୍ଡା ଲେଖାଏଁ ଖାଇବ ଓ ଶେଷ ତିନି ଦିନ

ନିର୍ଜଳ ଉପବାସ କରିବ । ଏପରି ବାର ଦିନେ 'ଅତିକୃତ୍ତି ବ୍ରତ'

ପାଳନ କରାଯାଏ । ରାମଶଙ୍କର—ମନୁସଂହିତା. ୧୧-୨୧୪ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ମାରିବାକୁ ଦଣ୍ଡ ଉଠାଇଲେ କୁହ, ମାରିଲେ

ଅତିକୃତ୍ତି ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣର ରକ୍ତପାତ କଲେ କୁହ ଓ ଅତି କୁହ ଉଭୟ

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବ । ରାମଶଙ୍କର ମନୁସଂହିତା ୧/୧୨୦୫ ।]

ସଂ. ବିଶ.—ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ—

Very difficult performance.)

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ତେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଦୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦୟ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅତିକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + କୃତ)—ପ୍ରୟୋଜନାତ୍ମକ କରାଯିବା (କର୍ମ)

Atikruta Overdone; redundant.

ସଂ. ବି—ଅତ୍ୟଧିକ୍ୟ—Excess.

ଅତିକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅତି + କୃତ)—୧ । ପ୍ରୟୋଜନାତ୍ମକ କର୍ମକରଣ

Atikruti 1 Overdoing

୨ । ପଠନ ଅପର ଥିବା ଶ୍ରେଣୀ ପାଦବିଶିଷ୍ଟ ବୈଦିକ

ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—2. Name of a vedic metre of 25 syllables.

ଅତିକେଶର—ସଂ. ବି. (ବହୁକ୍ଷୀ; ଅତି + କେଶର)—

Atikesara ଜଳୀୟ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—ଶିଙ୍ଗଡ଼ା (ଦେଖ)

An aquatic plant; Trapa

Bispinosa. (Apte)

ଅତିକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅତି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atikrama ୧ । ଉତ୍ତରଣ, କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଉପର ଦେଇ

(ଅତିକ୍ରମ—ବିଶ) ଡେଇଁ ଯିବା—1. Jumping over.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମାକୁ ଛେଦିବା—

2. Overstepping; passing beyond the limit

୩ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ଛେଦିବା—

3. Lapse of time; passing beyond the time limit.

୪ । ଅନ୍ୟଥାଚରଣ; ଆଦେଶାଦି ଲଙ୍ଘନ—

4. Disobeying of an order.

୫ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମ ଲଙ୍ଘନ—

5. Transgression of a rule.

୬ । ଶତ୍ରୁକୁ ଆକ୍ରମଣ—

6. Attacking an enemy.

୭ । ଅନାଦର; ଅସମ୍ମାନ; ଅବମାନନା—7. Disrespect.

୮ । ଅବଜ୍ଞା—8. Disregard; slight.

୯ । ଅତ୍ୟାଚାର; ଚିନ୍ତାହୀନ—

9. Outrage; oppression

୧୦ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲଙ୍ଘନ—

10 Breach of decorum or duty.

୧୧ । ଅନ୍ୟର ସୀମାରେ ଅସମ୍ଭା ପ୍ରବେଶ—11. Trespass

୧୨ । ଅପରାଧ; ଦୋଷ—12. Offence; guilt

୧୩ । ଅନୁଚିତ ଆଚରଣ—

13. Unbecoming conduct.

୧୪ । ଅବହେଳା—14. Neglect.

ଅତିକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଅତି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atikramana ଅତିକ୍ରମ (ଦେଖ)—Atikrama (See)

ଅତିକ୍ରମଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅତି + କ୍ରମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ୟ)—

Atikramaniya ମାତ୍ରାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ପାରେ—
Passable.

ଅତିକ୍ରମିତା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି. (ସଂ. ଅତିକ୍ରମ)—

Atikramibha ୧ । ଅତିକ୍ରମ କରିବା; ଡେଇଁଯିବା; ଛେଦିବା—

ଅତିକ୍ରମ

1. To pass over.

୨ । ପାର ହେବା—2 To cross over.

ଏହିପ୍ରକାର ନାନା ଦେଶ, ବନ୍ଧ, ଜନପଦ, ଗର୍ଭାଶ୍ରମ ବିଭିନ୍ନ ମହାନଦୀ ପ୍ରଭୃତି
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଅତିକ୍ରମ—ଉପାଧାୟ. ମହାସାଗର ।

୩ । ଆକ୍ରମଣ କରିବା—3 To attack

୪ । ଲଙ୍ଘନ କରିବା; ଅନ୍ୟଥା କରିବା—
4. To transgress; to disobey

୫ । ଅବଜ୍ଞା କରିବା—5. To disregard.

୬ । ଅବମାନନା କରିବା—6. To show disrespect.

ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + କ୍ରମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Atikranta ୧ । ଗତ; ଅତୀତ; (ସମୟର ସୀମା) ବତିଥିବା—

1. Past beyond; passed.

୨ । ଲଙ୍ଘିତ—2. Transgressed, violated.

୩ । ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଛେଦି ଯାଇ ନ ଥାଏ; ଉତ୍ତରଣ—
3 Passed over.

୪ । ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ପାର ହୋଇଥାଏ—

4 Crossed over.

୫ । ଯାହାକୁ କେହି ବଳି ଯାଇଥାଏ—

5 Surpassed.

୬ । ଆକ୍ରାନ୍ତ—6. Attacked.

୭ । ଅକାଦୃତ; ଅବଜ୍ଞାତ—

7 Slighted; disregarded.

୮ । ଯାହାର ସୀମାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବଳିଯାଇଥାଏ—

8. Gone beyond.

ଅତିଗଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଗଣ୍ଡ)—

Atiganda ୧ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ୨୭ ଯୋଗ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

1. One of the 27 astrological conjunctions.

୨ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ
ଗଣ୍ଡଦୋଷ ଲକ୍ଷିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

2. A state of things in which there appear many a gandadosha according to astrological calculations.

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧା ନକ୍ଷତ୍ରର ଗୋଟିଏ ଭାଗର ନାମ—3. Name of a star of the 6th lunar asterism (Apte)

୪ । ଅତି ବଡ଼ ଗଣ୍ଡଦେଶ—

4. A very large cheek.

ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁକ୍ଷୀ)—ଉତ୍ତରପାଳିଆ—

(ଅତିଗଣ୍ଡ—ଶ୍ରୀ) Having very large temples or cheeks.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋଷାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଅ	ଋ	ଋ	ଋ

ଅତିଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ—(ବହୁଗ୍ରହ; ଅତି + ଗନ୍ଧ)—ଉତ୍ତଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ—
Atigandha Strong-smelling
(ଅତିଗନ୍ଧା—ଶ୍ରୀ)

ସଂ. ବି—୧ । ଚମ୍ପକ (ଗଛ ଓ ଫୁଲ); ଚମ୍ପା (ଦେଖ)

1. A tree and flower; champā (See)

୨ । ଗନ୍ଧକ—2 Sulphur.

୩ । ଏକପ୍ରକାର ଉତ୍ତଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଧନିଆ—

3. Lemongrass

ଅତିଗନ୍ଧା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅତିଗନ୍ଧ + ଆ)—ଅତିଗନ୍ଧର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Atigandhā Feminine of atigandha.

ସଂ. ବି.—ଚମ୍ପା (ଦେଖ)

Champā (See)

ଅତିଗନ୍ଧାଲୁ—ସଂ. ବି (ଅତି + ଗନ୍ଧ + ଅଳ୍ପ)—ସୁନ୍ଦରାଳୁ ଲତା—
Atigandhālu A kind of creeper (M. W.)

ଅତିଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅତି + ଗୋ = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଅ)—

Atigaba ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅଗୋଚର—1. Imperceptible

୨ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—2. Indescribable

୩ । ଗମ୍ଭୀର; ନିର୍ବୋଧ—3 Stupid; foolish

ଅତିଗହନ—ସଂ. ବିଶ—୧ । ବୁଦ୍ଧିର ଅଗୋଚର—

Atigahana 1 Incomprehensible (Apte)

୨ । ଅତି ଗଭୀର—2. Very deep.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅତିଘନ; ଅବେଦ୍ୟ—1 Very dense; impenetrable.

୨ । ଅତି କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ—2 Very difficult.

ଅତିଗୁଣ—ସଂ. ବିଶ—(ବହୁଗୁଣ; ଅତି + ଗୁଣ)—୧ । ଭଲ ଗୁଣ

Atiguna ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(person) Of excellent qualities.

୨ । ଗୁଣହୀନ—2 Devoid of merits or worth.

ଅତିଗୁରୁ—ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାର—1. Very heavy.

Atiguru ୨ । ଯାହାର ଅପେକ୍ଷିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଖୁବ୍ ବେଶି—
(ଯଥା—ସୁନା; ଗୁରୁ; ପାର)—

2. Of very great specific gravity.

ଅତିଗୁହା—ସଂ. ବି—ପୁଣ୍ଡିପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

Atiguhā Pūṣṇiparṇī (See)

ଅତିଗୋ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଗୋ)—ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗାଈ—

Atigo An excellent cow (M. W).

ଅତିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—ବ୍ୟକ୍ତିଜ୍ଞାନ—

Atigraha Spiritual knowledge.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗ୍ରାହ୍ୟ—

1. Perceptible by the senses.

୨ । ଅବିଜ୍ଞା—2. Incomprehensible.

ଅତିଗ୍ରାହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋମ
Atigrāhya ଯଜ୍ଞର ତିଆଡ଼ି—The three oblations
of ghee in the fire in the Jyotishtōma
sacrifice.

ଅତିଚର—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atichara ୧ । ଅତି ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—

1 Very changeable.

୨ । ଅତି ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ—

2. Very brief; transient

ଅତିଚରଣ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ସ୍ନେହବିଶେଷ (ଯାହାହାରା
Aticharaṇa ଏକାଧିକବାର ମୈଥୁନ ନ କଲେ ସ୍ନେହଶୀଳ ହୁଏ
ହୁଏ ନାହିଁ) (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—

1 A female-disease.

୨ । (ବୈଦ୍ୟକ ମତାନୁସାରେ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୈଥୁନରେ ସ୍ୱକା
ହୁଏ ନ ହେବା ଶ୍ରୀର ଯୋନି—(ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)—

2 The female organ of a woman
who is not satisfied with moderate
coition.

ଅତିଚରା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅତିଚର + ଆ)—ଅତିଚରର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Atichara Feminine of atichara.

ସଂ. ବି—ସ୍ଥୁଳପଦ୍ମ ଗୁଳ୍ମ—A plant; Hibiscus
Mutabilis.

ଅତିଚର—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଚର ଧାତୁ + ଶ୍ରେ. ଅ)—

Atichara ୧ । ଏକ ରାଶିର ସ୍ଥାନାନ୍ତର ସମାପ୍ତ ନ ହେଉଣୁ
(ଅତିଚର—ସଂ. ବିଶ) କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟ ରାଶିକୁ ଚଳନ—
(ଅତିଚରଣ—ଶ୍ରୀ. ବିଶ) 1 accelerated motion of
a planet from one sign to another

ଅରେ ଅରେ ବୋଲି ହାମୋଡ଼ିଲ ବେଳି ବାଡ଼ି,

ଅତିଚର ବନ୍ଧ ହେଲେ ଚଳିଲକ ଗୁଡ଼ି—ସାରଳା. ମହାଭାରତ, ବସନ୍ତ ।

୨ । ନିୟମ ଲଙ୍ଘନ—

2 Transgression; violation of rules.

ଅତିଚ୍ଛତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଛତ୍ର; ସକ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଛତ୍ରାଳରେ ଛ ଅଦେଶ)—

Atichchhatra ୧ । ଜଳ ତୃଣ—1. Aquatic grass

୨ । ଧାନ କିଆରିରେ ମାଡ଼ିବା ଏକପ୍ରକାର ଝାଞ୍ଜୁଳା ଘାସ—

2. A kind of bushy weed growing in
paddy-fields.

୩ । ଅତିଚ୍ଛତ୍ରକ (ଦେଖ)

3. Atichchhatraka (See)

ଅତିଚ୍ଛତ୍ରକ—ସଂ. ବି. (ଅତିଚ୍ଛତ୍ର + କ)—ଏକପ୍ରକାର ଝାଞ୍ଜୁଳା ଛତୁ—

Atichchhatraka A kind of mushroom;
Hygrophila Spinosa.

ଅତିଚ୍ଛତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅତିଚ୍ଛତ୍ର + ଆ)—

Atichchhatra ୧ । ପାନମହୁ—1. Aniseed.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାଦର ମୂଳ ୧ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ୧୮ ୧ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତିକ୍ରମ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ୧ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଖୋଜିବେ ।

୨ । ଶତପୁଷ୍ପା; ଶତପ—? Anethum sowa

ଅତିକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅତି+କ୍ରମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atichchhada ଅତିକ୍ରମକ (ଦେଖ)—

Atichchhatraka (See)

ଅତିକ୍ରମ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+କ୍ରମ)—୧ । ସଂସାରକାମନାରୁ ମୁକ୍ତ—

Atichchhanda 1 Free from worldly desires.

୨ । ବୈଦିକ କ୍ରିୟାକାଣ୍ଡଲବ୍ଧିକାଣ୍ଡ—

2 Transgressing the Vedic traditions of conduct

ଅତିକ୍ରମ—ସଂ. ବି—ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଦରେ ତେର ଅକ୍ଷର ଥିବା ସଂସ୍କୃତ

Atijagati ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—Name of a sanskrit metre having 13 syllables in each foot

ଅତିଜା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁ+ଜା; ଅତି+ଜା)—

Atijaba ଅତିଶୟ ବେଗବାନ୍ (ଅଶ୍ବ)—

(ଅତିଜବା—ସ୍ତ୍ରୀ) Fleet (horse)

ଅତିଜାଗର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତି+ଜାଗର)—ସେ ସବଦା ତେର

Atijāgara ଥାଏ—Always watchful

ସଂ. ବି—ମାଳବକ; ଏକପ୍ରକାର ବନ—

The black curlew (bird)

ଅତିତରଣ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ତରାଧାତୁ+ରାଜ. ଅନ)—ପାର ହେବା—

Atitarana Crossing; surmounting.

ଅତିତର—ସ. ଅ. (ଅତି+ତର; ତୁଳ. ସୁତର; ନିତର)—

Atitarān ଅତିଧିକ—Very much; too much.

ଅତିଥ—ଗ୍ରା. ବି. (ଅ. ଅତିଥ)—୧ । ଅତିଥ—1. A guest

Atitha ଅପଣେ ବୈଷ୍ଣବ ହୋଇ ଅପଣେ ଅତିଥ ।

ଅତିଥ

ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଶାଳା ।

ଅତିତ

ଅତିଥ ଅଭ୍ୟାଗତ—ଗ୍ରା. ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର; ଅ. ଅତିଥ+ଅଭ୍ୟାଗତ)—

Atitha abhyāgata ଦୌର ଉପସ୍ଥିତ ବା ଅଗନ୍ତୁକ ଅତିଥ;

ଅତିଥ ଅଭ୍ୟାଗତ ସହାର ପ୍ରାଥୀ ଗୃହାଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—

ଅତିତ ଅମମାନତ Guests.

ଅତିଥ—ସଂ. ବି. (ବହୁ+ଜା; ଅତି+ଜା; ଯାହାର ଇଥ ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

Atithi ସମୟ ନାହିଁ; କିମ୍ବା ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଏକ

ଇଥରୁ ବେଶି ରହେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅତି ଧୀର—ଗମନ

କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଉଥ—୧ । ଅନିମନ୍ତ ଅଗନ୍ତୁକ ବ୍ୟକ୍ତି—

1 An unsummoned guest.

୨ । ଜୈନ ସାଧୁ—2. A Jaina ascetic.

୩ । (ନାମ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା କୁଶ ଓ ରାଣୀ କୁମ୍ଭବତୀଙ୍କ ପୁତ୍ର—ଏକାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ସୁହୋଦ୍ର—3. Name of a prince of the Solar Dynasty

୪ । ଯେଉଁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଏକ ରାତ୍ରିରୁ ଅଧିକ

ରହନ୍ତି ନାହିଁ—4. An anchorite who does

not stay at a place for more than

one night. (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)

୫ । ଅଗ୍ନି—5 Fire.

୬ । ଯଜ୍ଞରେ ସୋମ ଲତାକୁ ନେବା ବାଲ (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)

6 A person who brings the Soma creeper to a Vedic sacrifice.

[ଦ୍ର—ଏକରାତ୍ରି ପରଗୃହରେ ରହିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅତିଥି

ବୋଲନ୍ତି । କାରଣ ନିତ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ନ ରହନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ

ଅତିଥି ବୋଲାଯାଏ ।] ରାମଶଙ୍କର. ମନୁସଂହିତା. ୩।୧୦.୨ ।

ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତ—ସଂ. ବି (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର)—ସହାରପ୍ରାଥୀ

Atithi abhyāgata ଗୃହାଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—Guests

ଅତିଥିକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅତିଥି+କ୍ରିୟା)—ଅତିଥିସୂଚକ;

Atithikriyā ଅତିଥିକୁ ଖାଦ୍ୟ ପାନାଦି ଦେବା ଓ ସେବା

କରିବା ଦ୍ବାରା ଅଦର—Rites of hospitality;

entertaining of one's guests

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କର ନିତ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ପଞ୍ଚ ମହାଯଜ୍ଞରୁ ଏହା ଏକତମ । ଅତିଥିସଂହାର ବିଷୟ

ମନୁସଂହିତା ୩ୟ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।

ରାମଶଙ୍କର. ମନୁସଂହିତା ୩।୧୦.୨।୧୧୪ ।]

ଅତିଥି ଚର୍ଚ୍ଚା—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍) ଅତିଥି କ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithi charchchā

Atithi kriyā (See)

ଅତିଥି ଚର୍ଯ୍ୟା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ ଅତିଥି+ଚର୍ଯ୍ୟା)—

Atithi charyā

ଅତିଥିକ୍ରିୟା (ଦେଖ)

tithikriyā (See)

ଅତିଥିପତି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅତିଥି+ପତି)—

Atithipati ଅତିଥି ସହାରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ଯେଉଁ ଗୃହସ୍ଥାମୀ

ଅତିଥିକ ସେବା କରୁଥାନ୍ତି—A host; an

entertainer of a guest

ଅତିଥି ପୂଜା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅତିଥି+ପୂଜା)—

Atithi pūjā

ଅତିଥିକ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithikriyā (See)

ଅତିଥି ଯଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅତିଥି+ଯଜ୍ଞ; ଅତିଥି—

Atithi jāyña ସହାରରୂପ ଯଜ୍ଞ)—ଅତିଥିକ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithikriyā (See)

ଅତିଥିଶାଳା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅତିଥି+ଶାଳା)—

Atithishālā ଅତିଥିମାନଙ୍କ ରହିବା ପାଇଁ ଅବସ୍ଥେତ ଘର—

Guest-house.

ଅତିଥିସାତ୍କାର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅତିଥି+ସାତ୍କାର)—

Atithisatkāra ଅତିଥିକ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithikriyā (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଅତିଥିସତ୍‌କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅତିଥି + ସତ୍‌କ୍ରିୟା)—

Atithisatkriyā ଅତିଥି କ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithikriyā (See)

ଅତିଥିସେବା—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅତିଥି + ସେବା)—

Atithisebā ଅତିଥିକ୍ରିୟା (ଦେଖ)

Atithikriyā (See)

ଅତିଥି—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ସୁହୋଦ୍ର ରାଜା, କୁଶରାଜଙ୍କ ପୁତ୍ର—

Atithya Name of a prince.

ଅତିଦାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତି + ଦା ଧାତୁ + ତନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Atidātā ଅତିଦାନା (ଦେଖ)

(ଅତିଦାନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Atidānī (See)

ଅତିଦାନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଦା ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atidāna ୧ । ଦାନାଭିଶୟ; ଅତିରକ୍ତଦାନ—

1. Munificence; excessive liberality.

୨ । ଅପଣାର ଶକ୍ତିବହୁତ ଦାନ—

2 Liberality or generosity beyond one's means.

ଅତିଦାନୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତିଦାନ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Atidānī ୧ । ଶକ୍ତିବହୁତ ଦାନକାରୀ—

1. Lavish of gifts beyond one's means.

୨ । ବିଶେଷ ଦାନଶୀଳ—2 Very liberal (person)

ଅତିଦାହ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଦହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atidāha ଦେହର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୋଡ଼ାଜଳା—

Violent inflammation of the body.

ଅତିଦୀପ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଦୀପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ସ)—

Atidīpya ରକ୍ତଚତା ଗୁଳ୍ମ—A plant; Plumbago.

Rosea.

ଅତିଦେଶ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଦେଶ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atidesā ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଏକ ପଦାର୍ଥର ଧର୍ମ ବା କ୍ରିୟାକୁ ସଦୃଶାର୍ଥେ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥରେ ଆବେଶଣ—

1. (grammar) Act of assigning an effect to other than its own cause by analogy.

[ଡ୍ର—ଗୋ ଶବ୍ଦରୁ ସଦୃଶରୂପଧାରୀ ଅର୍ଥରେ ଉତ୍ପନ୍ନ 'ଗବୟ']

ଶବ୍ଦରୂପ—ଅତିଦେଶର ଉଦାହରଣ । ଅତିଦେଶ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାରର,

ଯଥା—ଶବ୍ଦ, କାର୍ଯ୍ୟ, ନିମିତ୍ତ, ବ୍ୟପଦେଶ ଓ ରୂପ ।]

୨ । (ସ୍ମୃତି) ଯେଉଁ ଜନ୍ମମ ଆପଣା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟର ଅଭିରକ୍ତ ଅନ୍ୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଖଟାଯାଏ ।

(ଛନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)

2 (law) A rule which is made to apply to cases other than those for which it was laid down.

ଅତିଦୈବ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ଦୈବ; ଯାହା ଦେବତାଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରୁଥିଲା)—ଦେବତାମାନଙ୍କ ସାଧ୍ୟାଶକ୍ତ (କର୍ମ)—

Impossible of performance by the gods

ଅତିଦୋହନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଦୁହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atidohana ପ୍ରୟୋଜନାଭିରକ୍ତ ବା ଉପଶ୍ଳୁଷ୍ଟପର ଗାଈଠାକୁ ଦୁହାଁ—Over milking of a cow.

ଅତିଦୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ଦୃଷ୍ଟ)—

Atidwaya ୧ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—1. Having no second.

୨ । ଅତୁଳନୀୟ—2. Incomparable (Apte).

ଅତିଧନୁ—ସଂ. ବିଶ. ('ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି = ଉତ୍କୃଷ୍ଟ + ଧନୁସ୍, ଯାହାର;

Atidhanwā ଅତିଧନୁ, ୧ ମା. ୧ ବ)—

୧ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବା ସୁନ୍ଦର ଧନୁହାର ଶୋଭିତ—

1 Armed with an excellent bow.

୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧନୁର୍ବିର (ଯୋଦ୍ଧା); ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ—

2 Excellent archer; expert in archery.

ସଂ. ବି. (ନାମ)—ସୁନାକ ରାଜାଙ୍କ ବଶ୍ୟର ରାଜାବିଶେଷ—

Name of an ancient king

ଅତିଧ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଧ୍ରୁତି)—ଅତିହ୍ରଦପର ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋ-

Atidhṛuti ବିଶେଷ (ଏଥିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଦରେ ୧୯ ଅକ୍ଷର; ଯଥା ଶାବ୍ଦୁଲ ବିକୀର୍ତ୍ତ)—Name of a Sanskrit

metre having 19 syllables in every foot.

ଅତିନାଭ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ହରଣାଶ ଦୈତ୍ୟର ନଅ ପୁତ୍ରଙ୍କ

Atinābha ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜନ (ଛନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

Name of one of the nine sons of the demon Hiraṇāksha.

ଅତିନାମା—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଅତି + ନାମ, ଅତି ନାମନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)

Atināmā ଷଷ୍ଠ ମନ୍ଦୁକର ସପ୍ତର୍ଷିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜନ—

Name of one of the seven sages of the sixth Aeon.

ଅତିପଞ୍ଚା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି = ଅତିକ୍ରମଣ କରୁଥିବା ଶବ୍ଦ)

Atipañchā = ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଯୁଗ + ପଞ୍ଚ. ଅ)—ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବୟସ

ପରିଥିବା ବାଳିକା—A girl past five years of age.

ଅତିପତନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପତ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atipatana ୧ । ଅତିକ୍ରମ (ଦେଖ)

1. Atikrama (See)

୨ । ଉପର ଦେଇ ଉଡ଼ିଯିବା—2 Flying past

୩ । ଅପବ୍ୟୟ—3. Waste

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଲେଖକ ଅଫର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଓ ୨ ଅଂଶର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଂଶର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭିପ୍ରାୟ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଘୋଷାକୋଷରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂପ୍ରାପ୍ତ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

- ୪ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥା—4 Want of arrangement
 ୫ । ଗୋଲମାଲ—5 Confusion.
 ୬ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା ବା ଅକାଗ୍ରା—
 Neglect of duty; negligence.
 ୭ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲଙ୍ଘନ—7. Breach of duty.
 ୮ । ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଆସ୍ଥା—8. Leaning or tendency
 towards evil actions.
 ୯ । ସମୟ ଅଭିକାନ୍ତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—
 ୯ Lapse of time; limitation
 ୧୦ । ବାଧା; ବଢ଼—10. Obstacle
 ୧୧ । କ୍ଷତି; ହାନି; ଅପରାଧ—11. Loss; deteriora-
 tion
 ୧୨ । ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର—12 Illtreatment; perverse
 conduct.
 ୧୩ । ପ୍ରତିକୂଳତା; ବିରୋଧ—13 Opposition.

ଅତିପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅତି=ବହୁତ+ପତ୍ର)—
 Atipatra ୧ । ଶାଗୁଆନ ଗଛ—1. Teak (tree)

୨ । ହସ୍ତିକନ୍ଦ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)
 2. Hastikanda tree (See)

ଅତିପତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅତିପତ୍ର+ଆ)—ବାଡ଼ି ଅର୍ଥାତ୍ ବାଲୁ (ଦେଖ)
 Atipatrā 2. Bardi aani plant (See)

ଅତିପଥ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ପଥ; ୧ମା. ୧ବ.)—
 Atipatha ୧ । ସମ୍ଭାର; ଉତ୍ତମ ପଥ—1. A good road.
 ୨ । ପ୍ରସ୍ଥ ପଥ—2. A spacious road.
 ୩ । ସାଧାରଣ ମାର୍ଗ ଅପେକ୍ଷା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମାର୍ଗ—
 3 A better road than common (M.W.)

ଅତିପଥା—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପଥ; ୧ମା. ୧ବ.)—
 Atipanthā ଅତିପଥ (ଦେଖ)—Atipatha (See)

ଅତିପର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତି + ପର)—୧ । ବିଶେଷରୂପେ
 Atipara ଶତ୍ରୁବାପକ—1. Very inimical.
 ୨ । ଶତ୍ରୁକିତ; ଶତ୍ରୁକ୍ଷୁଦ୍ରାଣୀ—

2 One who has vanquished his enemies.

ଗ୍ରା. ବି—ସାତପର; କ୍ଷେତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ମୋର କେହି ନୁହେଁ—
 An utter stranger

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପରାକର୍ମୀ ଶତ୍ରୁ—
 1. A powerful enemy.

୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶତ୍ରୁ—2. A superior enemy.

ଅତିପରିଚୟ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅତିପରିଚୟ)—ଅତିପରିଚୟ; ବେଳାସୁ
 Atiparache ଘନସ୍ୱତା—Too much familiarity

ଅତିପରିଚୟ ଘୋ. ନିବେଦିତ ଯେତେ ଜଣେ, ଅତିପରିଚୟ ଅପମାନେ ।

ବେଜା ହିଲମେଲ ଅସ୍ତର ଶତ୍ରୁ ଅର୍ଥେ, କେତେ ଭ୍ରମକୁ ଅନ୍ୟ ଗର୍ବେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବାନ, ୧୦ମ. ଦାସକା ।

ଅତିପରିଚୟ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପରିଚୟ)—ବେଳାସୁ ଘନସ୍ୱତା;
 Atiparichaya ଅତିଧିକ ଦିବ୍ୟତା ହେବା ଅବସ୍ଥା—Too much
 familiarity; excessive intimacy.
 (ଯଥା—ଅତିପରିଚୟେ ଗଭୀର ନଷ୍ଟ—ଭଗ,
 ଅତିପରିଚୟେ ଗୌରବ ନଷ୍ଟ—ବଳାଳା;
 ଅତିପରିଚୟାଦନାଦିରେ ଭବତି—ସଂସ୍କୃତ ।)

ଅତିପାତ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପାତ ଧାତୁ + ଭାବ ଅ)—
 Atipāta ଅତିପତନ (ଦେଖ) Atipatana (See)

ଅତିପାତକ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପାତକ)—
 Atipātaka ୧ । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଲିଖିତ ନବପାତକ ମଧ୍ୟରୁ ଦୃଶ୍ୟତମ
 (ଅତିପାତକ—ବିଶ. ପୁଂ) ପାତକ ଶ୍ରେଣୀ—A class of most
 (ଅତିପାତକ—ବିଶ. ଶ୍ରୀ) heinous incests.

[ଦ୍ର—ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ଆପଣା ମାତା, କନ୍ୟା ଓ ପୁତ୍ରବଧୂ
 ଏବଂ ଶ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ଆପଣା ପୁତ୍ର, ପିତା, ଶ୍ୱଶୁର ଓ ଜାମାତାଙ୍କ
 ସହବାସ ବା ସଙ୍ଗମ କଲେ ଏ ପାତକ ଘଟେ ।]

୨ । ଅତି ଗୁରୁତର ପାପ—2 Very heinous sin

ଅତିପ୍ରଶ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ପ୍ରଶ୍ନ)—୧ । ଅନାବଶ୍ୟକ ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ—
 Atiprasna 1. Extravagant question (M. W.)

୨ । ଜ୍ଞାନର ଅଗମ୍ୟବିଷୟକ ପ୍ରଶ୍ନ—
 2 Question regarding transcendental
 objects (M W).

୩ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅତିକ୍ରମଣକ କରାଯିବା ପ୍ରଶ୍ନ—
 3. Disrespectful or uncivil question.

୪ । ସନ୍ତୋଷଜନକ ଉତ୍ତର ଦିଆଯିବା ପରେ ପୁଣି କରାଯିବା
 ବିରକ୍ତିକର ପ୍ରଶ୍ନ—

4 Vexatious question asked after a
 satisfactory reply is given

ଅତିବଡ଼ି—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅତିବଡ଼ି)—

Atibardā ୧ । ବୃହତ୍ ବଡ଼—1. Very big,
 ୨ । ମାନସାସ୍ପଦ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Honourable

[ଦ୍ର—ମାନସାସ୍ପଦ ଲୋକଙ୍କ ନାମ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ; ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ରନାମ
 ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କୁ 'ଅତିବଡ଼ି' ଉପାଧି ଦେଇଥିଲେ ।]

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ)—ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ରାଜାଙ୍କ ନାମ ପୂର୍ବରେ
 ସମ୍ମାନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ; ସ୍ୱର୍ଗୀୟ; ମାନନୀୟ (ଅମୁକ)—The
 late honourable (so & so).

ଦେ. ବି—୧ । ଅତିବଡ଼ି (ଦେଖ) 1. Atibardā (See)
 ୨ । ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତପ୍ରଣେତା
 ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କର ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରଦତ୍ତ ନାମ—

2. A name of the poet Jagannātha Dāsa.

ଅତିବଡ଼ି—ଦେ. ବି—ଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ
 Atibardī ପ୍ରଣେତା ଭକ୍ତକବି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଐ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ
୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଐ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ

ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ—Name of the sect of Baishnabās started by the poet-devotee Jagannātha Dāsa whom Chaitanya styled Atibardā.

[ଦ୍ର—ଏ ଚୈତନ୍ୟଦେବ ପୁରୀରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ବଡ଼ ଦେଉଳ ବେଢ଼ାମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅକ୍ଷୟ ବଟମୂଳରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ତାଙ୍କ ଅନୁକୃତ ଓଡ଼ିଆ ଭାବନା ୧୦ମ ଓ ୧୧ଶ ସ୍କନ୍ଧ (ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ) ପାଠ କରୁଥିଲେ । ଚୈତନ୍ୟଦେବ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭକ୍ତି-ପ୍ରବଣତାରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ତାଙ୍କ ‘ଅତିବର୍ତ୍ତ’ ଉପାଧିରେ ଡାକିଲେ । ତଦନନ୍ତର ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଶଂସିତ ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ‘ଅତିବର୍ତ୍ତୀ’ ନାମରେ ବିଖ୍ୟାତ । ଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସାଧକମାନେ ଜ୍ଞାନ ସାଧନ, ଦେହରେ ବାୟୁ ସାଧନ, ଶରୀର ଭେଦ ନାମକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ସାଧନ ଓ ଜ୍ୟୋତି ଦର୍ଶନ ଆଦିକୁ ଧର୍ମର ବିଶିଷ୍ଟ ସାଧନାଙ୍କ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ନେମାଳମଠର ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ ଶିଷ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ଗୋପାଳ ଜାତିଙ୍କ ଛତ୍ରା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଶୁଦ୍ରମାନେ ଅତିବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଅଟନ୍ତି ।]

ଦେ. ବିଶ—ଅତିବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to the Atibardī sect.

(ଯଥା—ଅତିବର୍ତ୍ତୀ ଭଲକ ।)

ଅତିବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atibarttana ୧ । ଅତିକ୍ରମ (ଦେଖ)

ଅତିବର୍ତ୍ତନ } 1. Atikrama (See)

ଅତିବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ } ବିଶ ୨ । କ୍ଷମାଯୋଗ୍ୟ ଅପରାଧ—

ଅତିବର୍ତ୍ତନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ } 2. A pardonable offence.

୩ । ଦଣ୍ଡରୁ ନିର୍ମୁକ୍ତି—3. Exemption from punishment.

୪ । ଅଗ୍ରଗମନ—4. Proceeding in advance.

ଅତିବଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି + ବଳ)—

Atibala ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଳଶାଳୀ—1. Very strong.

(ଅତିବଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଗବାନ୍—2. Very forcible

ଅତିବଳା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତିବଳ + ଆ)—ଅତିବଳର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Atibālā Feminine of Atibala.

ସଂ. ବି—୧ । ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟାବିଶେଷ—

1. Name of a mysterious art.

[ଦ୍ର—ଏ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭବରେ ସାଧକ ଯଥା ଓ ତନ୍ତ୍ରାଦି ନିୟମ କରେ ଓ ସଫଳ ଜୟା ହୁଏ । ବିଶ୍ୱାସିତ ଋଷି ବଳା ଓ ଅତିବଳା ନାମକ ଦୁଇଟି ବିଦ୍ୟାକୁ କୃଷ୍ଣାୟ ଋଷିଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଥିଲେ । ଗୁପ୍ତତନ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱାସିତଙ୍କ ଯଜ୍ଞ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯିବା ସମୟରେ ବାଟରେ ସେ ଗୁପ୍ତତନ୍ତ୍ରକୁ ଏ ଦୁଇ ବିଦ୍ୟା ଘାଣୀ ଦେଇ ଥିଲେ ଓ ଏହି ବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭବରେ ଗୁପ୍ତତନ୍ତ୍ର ତାତ୍ତ୍ୱବାଦକୁ ବଧ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ଥିଲେ ।]

୨ । ବଜ୍ରମୂଳୀ ଗୁଳ୍ମ; ନାଲି ବାଡ଼ିଆ—

2 A plant; Sida Rhombifolia (Kirtikar)

ଅନ୍ୟ. ସଂ. ନାମ—ପୀତପୁଷ୍ପୀ; [ଦ୍ର—ଏ ଗୁଳ୍ମ ଭାରତରେ ସର୍ବତ୍ର

ବାଟ୍ୟାନଳକ; ବାଟ୍ୟାଳକା ଜନ୍ମେ, ଗୁଳ୍ମ ସିଧା ହୋଇ ବଢ଼େ,

ନାଳ ବେଢେଲା ଗୁଳ୍ମ ଉତ୍ପତ୍ତି ନାଲିଆ, ପତ୍ର ଲେମ୍ବୁ

ଲୀଳ ବରିଆଳା, ଓ ନିମ୍ନ ପାଖ ପାଉଁଶିଆ; ଫୁଲ

ସହଦେବ; ପୀତବଳ ଦଳଦଳା, ବର୍ଷା ଦିନେ ଫୁଟେ, ପାଉଁ

ତା. ଚରମାତ୍ମି ଫଳ ପାଖ ଚରୁଡ଼ା ହୋଇ ଫାଟି ଯାଏ;

ଗୁ. ଖେତରଭବଲଦାନା ଏହି ଗୁଳ୍ମ ଔଷଧରେ ଲାଗେ । ବାଡ଼ି-

ମ. ଚକନା; ସଦେବ ଅର୍ଥାତ୍ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୩ । ବାଡ଼ି ଅର୍ଥାତ୍ (ଦେଖ)

3 Bārdī aāñlā (See)

୪ । ଦକ୍ଷକନ୍ୟାବିଶେଷ—4. Name of a daughter of Dakshya.

ଅତିବାଦ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ବଦ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atibāda ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ କଥନ—1. Excessive talking.

(ଅତିବାଦ—ପୁଂ) } ବିଶ ୨ । ଝଗଡ଼ା; କଳ—

(ଅତିବାଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) } 2. Quarrel; wrangling.

୩ । ଗାଳ—3. Abuse.

୪ । ଅଭ୍ୟୁକ୍ତି; ବହୁଲୋକ୍ତି—4. Exaggeration.

୫ । ନିନ୍ଦାବାଦ—5. Vilification.

୬ । ଅପ୍ରିୟ ବା କଠୋର ବାକ୍ୟ—

6 Harsh or cruel words.

୭ । ବିତଣ୍ଡା—7. Excessive argument.

୮ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଳି କଥା କହିବା—

8. Speaking louder than others in conversation.

୯ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତ ଖଣ୍ଡନପୂର୍ବକ ଆପଣାର ମତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା—

9. Establishing one's opinion after refuting that of others.

ଅତିବାରୁ—ଦେ. ବି. (ଅତି + ବାରୁ)—

Atibāru ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଗବାନ୍ ଅଶ୍ୱ—1. A fleet horse.

ମଞ୍ଜିରାଜ ଯୋଡ଼ା ୨ । କାହାଣୀରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପକ୍ଷୀରାଜ ଯୋଡ଼ା—

2. The winged horse of the legends; Pegasus.

ତୋହର ସ୍ତେହରୁ ବନ୍ଦି ଅତିବାରୁ ସାଗର ଲବ୍ଧ ଅଛନ୍ତି ।

ସୁଲେଚନା ପରଶମ୍ବ ।

ଅତିବାଲା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତି + ବାଳ + ଆ)—

Atibālā ଦୁଇବର୍ଷ ବୟସ୍କା ଗାଈ — A cow two years old.

ଅତିବାସ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ବସ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atibāsa ଶ୍ରାବ୍ୟ ପୁରାଣକ କବିରାଜ ଉପବାସ—

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପାଦେ ଖୁବ୍ ଶୁଦ୍ଧ ଅଥବା ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧ ଅଥବା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତୀତ ଏ ବା ୨ ଶୁଦ୍ଧ କୋଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଶୁଦ୍ଧାବେଶରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭନାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଶୋଭିବ, ‘କୃଷ୍ଣ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୃଷ୍ଣ’ ଦେଖିବେ, ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଟ’ ଦେଖିବେ ।

Fast observed on the day preceding
a śrāddha

ଅତିବାହନ—ସ. ବ. (ଅତି + ବହ ଧାତୁ ଶତ + ଉବ. ଅନ)—

Atibāhana ୧ । ଅତିକ୍ରମ (ଦେଖ)

(ଅତିବାହନ—ବିଶ) 1. Atikrama (See)

୨ । (କାଳ) ଯାପନ; ଅତିପାତ; କାଳକ୍ଷେପଣ—

2. Whiling away of time

୩ । ଅତିରିକ୍ତ ପରଶ୍ରମ—3. Excessive toiling.

(M. W).

ଅତିବାହନ—ସ. ବିଶ. (ଅତି + ବହ ଧାତୁ ଶତ + କର୍ମ ଇ)

Atibāhita ୧ । ଯାପିତ (ସମୟ)—

1. Passed; whiled away.

୨ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ (ଦେଖ)

2 Atikrānta (See)

ସ. ବି—୧ । ସୁଷୁପ୍ତସ୍ୱର—1 The ethereal or

immaterial body.

୨ । ପ୍ରେତ ଶରୀର — 2. Aerial body after death.

ଅତିବାହନ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି. (ଅତି + ବହ ଧାତୁ ଶତ)—

Atibāhibā ଅତିକ୍ରମ କରିବା—To pass.

ଇହିଁ ପଥ ଅତିବାହନ ରଖିବାମନ୍ତ୍ରଣା

ନିଷ୍ପତ୍ତି ବଦଳ ଦେଖ ଗୁଣରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସ୍ୱାଧୀନ—ମହାସ୍ୱାଧୀନ ।

ଅତିବାହନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅତିବାହନ)—

Atibāhu ୧ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତର ଚରିତ୍ରଶେଷ—

1 Name of an ancient sage of the
14th aeon.

୨ । ମହାଭାରତୋକ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବଶେଷ—

2 Name of a heavenly chorister.

ଅତିବିଷ—ସ. ବିଶ. ୧ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି + ବିଷ)—

Atibisha ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଷାକ୍ତ—1 Very poisonous

(ଅତିବିଷ—ଶ୍ରୀ) ୨ । (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ) ବିଷର ପ୍ରତିଷେଧକ—

2 Counter-acting poison.

ଅତିବିଷା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅତିବିଷ + ଆ) — ଅତିବିଷର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Atibishā Feminine of Atibisha.

ସ. ବି—ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ—Aconite; the tuberous root
of a tree.

ସ. ନାମ—ଅତିବିଷା, ବିଷା, ବିଷା, [ଦ୍ର—ଏହା ହିମାଳୟ ପାଦଦେଶରେ
ମଧୁଗନ୍ଧ, ଶୁଙ୍ଖା, ପ୍ରତିବିଷା, ବସନାଭ, ନେପାଳ, ତିବ୍ବତ, ସିକିମ,
ମହୋଦଧି, ଅରୁଣା, ଶୁକ୍ଳକନ୍ୟା, ଅପଗାନ୍ଧସ୍ତାନ, ତୁର୍କୀସ୍ତାନ, କାଶ୍ମୀର
ଉପବିଷା, ଭଦ୍ରା, ଗୁଣବିଷା, ଅତି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମିବା ବୃକ୍ଷର
ଶେତକନ୍ୟା; ଉପବିଷାଶିଳା, ମାଂସଳ ବିଷାକ୍ତ ମୂଳ । ଏ ବୃକ୍ଷ ନାନା
ଶ୍ୟାମକନ୍ୟା, ଶିତଶୁଙ୍ଖା, ଲାଭିର ଅଛି ଓ ମୂଳ ମଧ୍ୟ ଧଳା ।

ଅତୀତ, କାଟିବିଷ, ମିଥେବିଷ

ଆତୀଷ, ଅତୀଷ

ଓ. ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ, ମେଣ୍ଡାଶିଳାମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ

ଅତୀତ, ଅତୀଷ

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ଅତୀଷ, ମିଥାବିଷ, ବିଷ,

ନାଲ କଳା ଓ ହଳଦିଆ ଭେଦରେ

୪ ପ୍ରକାର । ବୈଦ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ

ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ ୮ ପ୍ରକାର ଯଥା,—

ଶୁକ୍ଳ, ମୁସ୍ତକ, କୌମ୍ୟ, ଦର୍ବକ,

ସର୍ବପ, ସୈକତ, ବସନାଭ ଓ ଶୁଙ୍ଖା ।

ଏହି ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଗଛର ମୂଳ ମଧ୍ୟ

କେହି ଲମ୍ବା, କେହି ଗୋଲ, କେହି

ବଡ଼, କେହି ଚେପଟା ଏପରି ନାନା

ପ୍ରକାରର । ଏହା ବିଷ ଓ ବିଷର

ପ୍ରତିଷେଧକ, ଯେଉଁ ମୂଳ ମେଣ୍ଡାଶିଳା

ପରି ବଙ୍କା ତାକୁ ମେଣ୍ଡାଶିଳା ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ

କହନ୍ତି । ଗୋବରପାଣିରେ ବତୁର

ଯାଇ ଦୋଳା ଯନ୍ତ୍ରରେ ଏହା

ଶୋଧିତ ହୋଇ ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।

ବୈଦ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଏହା

ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, କଟୁତିକ୍ତ, ପାଚକ, ଅଗ୍ନି

ପାପକ; ଏହା କଫ, ପିତ୍ତ, ଅତିସାର,

ଅମଦୋଷ, ବମନ, କାଶ ଓ କୃମି

ନାଶକ; ଏହା ବିଷଦୋଷନାଶକ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ବଜାରରେ ମେଣ୍ଡାଶିଳା

ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ ସ୍ୱଲ୍ପ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଡାକ୍ତର

ମାନେ ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମିବା ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତ ଗଛ ଓ ମୂଳ ଭେଦରେ

ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଲାଟିନ୍ ନାମ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଯଥା :—

(ହିମାଳୟ ପାଦଦେଶ) Aconitum Ferox.

(ହିମାଳୟର ଉପର) „ Napellus.

(ନେପାଳ, ସିକିମ, ତିବ୍ବତ) „ Palmatum.

(ସିକିମ) „ Spicatum.

(କାଶ୍ମୀର) „ Lycotomum.

(ହିମାଳୟ ଉପର ଓ ପାଦଦେଶ) „ Heterophyllum.

(ହିମାଳୟ ଉପର ଓ ପାଦଦେଶ) „ Chasmanthum.

(ତୁର୍କୀସ୍ତାନ; ଅପଗାନ୍ଧସ୍ତାନ) „ Rotundifolium.

(ହିମାଳୟ ପାଦଦେଶ) „ Balfouri.

(ସିକିମ ଓ ତିବ୍ବତରେ) „ Laciniatum.

(ମିସ୍ତ୍ରୀ ପର୍ବତ) „ Lethale.

(ହିମାଳୟ ଉପର ଓ ପାଦଦେଶ) „ Falconeri.

(ହିମାଳୟର ଅଧିକାଂଶ) „ Deinorrhizum

(Kirtikar and Haines)

ଅତିବସ୍ତୁର—ସଂ. ବି. (ଅତି + ବ + ସ୍ତୁ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Atibistara ୧ । ବାକ୍ୟ ବାହୁଲ୍ୟ—1. Prolivity

୨ । ଅତିସୟ ବିସ୍ତାର—2. Diffusion.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵଚ୍ଛାନ୍ଦର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ପ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

(ଯଥା—ଉଦ୍ଧୃତ ସମାଜର ଓଡ଼ିଆ ଚିଠି ଶେଷରେ ସଂ. ଅଳମତ)

ବସ୍ତୁରେଣ (=ବାକ୍ୟ ବାହୁଲ୍ୟ ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ) ଲେଖାଯାଏ ।]

ଅତିବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ବୃତ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—

Atibrutta ୧ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ (ଦେଖ)

1. Atikrānta (See)

୨ । ଉଦ୍ଧୃତ, ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—

2. Surplus; remaining over

ଅତିବୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି—ଅତିରକ୍ତ ବର୍ଷା; ବୃଷ୍ଟିର ଅଧିକ୍ୟ—

Atibṛuṣṭi Excessive rain; a deluge of rain

(ବିପ୍ରସାଦ—ଅନାବୃଷ୍ଟି)

ଅତିବେଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ବେଳା, ଅବ୍ୟୟୀଭାବ, ଯାହା ବେଳା

Atibela ଅତିକ୍ରମ କରିଥିଲା)—

୧ । ସୀମାକୁ ଛେଦିଥିବା— 1. Exceeding the limits

୨ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଯାହା ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅତିକ୍ରମ କରିଥିଲା—

2 Indecorous; past all rules of decorum.

୩ । ଅସୀମ—3 Boundless

୪ । ନିରୂପିତ ସମୟ ଗତିବା ପରେ ଘଟିଥିବା—

4 Happening after due time

୫ । ଉପାଦି ଦୋଷିଥିବା—5 Barred by limitation.

ଅତିବ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅତି + ବ୍ୟୟ)—

Atibhyaya ୧ । ସାହା ଖରଚ; ଅତ୍ୟଧିକ ଖରଚ—

ଅତିବ୍ୟୟିତ—କ୍ରି 1. Lavishness, extravagance

ଅତିବ୍ୟୟିତ—ପୁଂ } ବିଶ ୨ । ଅପବ୍ୟୟ—Squandering.

ଅତିବ୍ୟୟିତ—ସ୍ତ୍ରୀ }

ଅତିବ୍ୟାପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ବ୍ୟାପ୍ତ)—

Atibhāpta ୧ । ବହୁଦୂରକୁ ବ୍ୟାପିଥିବା—

୧. (ଅତିବ୍ୟାପ୍ତି—ବି) 1. Stretched too far.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଦୂରକୁ ପ୍ରସାର କରିଥିବା (ନିୟମ)—

2 (rule) Applied beyond its legitimate limit

୩ । ଶୁଭିଚ୍ଛାରେ କୋଣସି ସ୍ଥାନ ନ ଛାଡ଼ି ଘୋଷିବା—

3. Diffused throughout.

ଅତିଭକ୍ତି—ଦେ. ବି. (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ) —ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଇବାପାଇଁ ଅତିଭକ୍ତି

Atibhakti ଅତିରିକ୍ତ ପରମାଣରେ ଭକ୍ତି; ବାହ୍ୟଭକ୍ତି—

ଅତିଭକ୍ତି Show of excessive devotion.

ଅତିଭକ୍ତି ଅତି ଭକ୍ତି ଶୈଳରେ ଲକ୍ଷଣ—ଭଗ ।

ଅତିଭା—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅତି + ସଂ. ଭା)—ଅତିଶୟ ଶୋଭା—

Atibhā Great splendour or beauty.

— ବ୍ରତକାରୀ ନିୟମ ଅତିଭା ବାସନ୍ତୀ ବାସନ୍ତୀ ସତ୍ତ୍ୱରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତି ।

— ଭକ୍ତି, ବୈଦେହ୍ୟଶକଳାସ ୧୧୪ ।

ଅତିଭାର—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଭାର)—

Atibhāra ୧ । ଖୁବ୍ ବଡ଼ ବୋହା—1. A great burden.

୨ । ଅତିରିକ୍ତ ବୋହା—2 An excessive burden.

୩ । କୌଣସି ବାକ୍ୟର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବୋଧତା—

3 Excessive obscurity of a sentence. (M W.)

୪ । ଜଣେ ରାଜାଙ୍କ ନାମ—

4 Name of a king. (M W)

ଅତିଭାରାଗ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଭାର + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ; ସେ

Atibhāraga ବେଶି ଭାର ବୁଝେ—ଖରଚ; ଅଶ୍ୱଚର—

A mule (M. W.)

ଅତିଭା—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଭା ଧାତୁ = ଭୟ ଦେଖାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. କ୍ୱପ୍ତ;

Atibhi ଯାହା ଭାର ଭୟ ଦେଖାଏ)—

ବିଦ୍ୟୁତ୍—Lightning. (M. W.)

ଅତିଭୂମି—ସଂ. ବି. (ଅତି + ଭୂମି)—

Atibhūmi ୧ । ବିସ୍ତୃତ ଭୂମି—1 Extensive land.

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ୍ୟ—2 Excess

୩ । ସୀମାଭିତ୍ତି—3 Stepping beyond.

୪ । ଶିଷ୍ଟତାର ସୀମାଭିତ୍ତି—4 Indecorum.

ଅତିଭୋଜନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅତି + ଭୋଜ)—୧ । ବହୁହାର; ଅପଣା

Atibhojana ଜାଣି ଶକ୍ତିର ସୀମାରୁ ବଳ କରାଯିବା ଅହାର—

ଅତିଭୋଜନ—ପୁଂ } ବିଶ Eating too much; overeating;

ଅତିଭୋଜନ—ସ୍ତ୍ରୀ } ବିଶ surfeiting one's self.

୨ । ପେଟପଣ—2 Gluttony, morbid voracity

ଅତିମଙ୍ଗଲ—ସଂ. ବିଶ. (ସୁସ୍ୱସ୍ତ ସମାସ, ଅତି + ମଙ୍ଗଲ)—

Atimaṅgalya ୧ । ଅତିଶୟ ମଙ୍ଗଲଯୁକ୍ତ—

1 Very propitious.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଭସୂଚକ—2 Of very good augury; very auspicious

ସଂ. ବି—ଶ୍ରୀମଳ; ବେଲ—

The Bael tree; Aegle Marmelus

ଅତିମତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ମତ୍ତ)—ଅତ୍ୟଧିକ ଆତ୍ମଗର୍ବ—

Atimati Excessive haughtiness; selfconceit (M W.)

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜ୍ଞାନ—

Exceedingly wise (M W)

ଅତିମର୍ତ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ମର୍ତ୍ତ୍ୟ)—

Atimarttya ଅତିମାର୍ତ୍ତ୍ୟ (ଦେଖ)

Atimānusha (See)

ଅତିମାତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ମାତ୍ରା; ଯାହା ମାତ୍ରାକୁ

Atimātra ଅତିକ୍ରମ କରିଥିଲା)—୧ । ମାତ୍ରାରୁ ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—

1 Exceeding the usual dose.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଓ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷିଲେ, ଯେବେ ଏ ଘୋଷାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ବା ଏ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷିତାକୁ ଦେଖ । ଯଥା—
'ବାଘ' ଗୁଣିଲେ 'ବାଘ' ଘୋଷିତ; 'ଦୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଠଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଠଲେ 'ଅଲକା' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ—2 Excessive.

୩ । ଅସାଧାରଣ—3 Extraordinary; inordinate.

ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ—

Excessively; too much

ଅତିମାତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅତି + ମାତ୍ରା; ପ୍ରାଦି ସମାସ)—

Atimātrā ୧ । ଔଷଧାଦିର ଅତିରିକ୍ତ ମାତ୍ରା—1. Overdose.

୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ବା ବସ୍ତୁର ପ୍ରୟୋଜନାତ୍ମକ ପରିମାଣ—

2. Quantity or measure much in excess of the requirement.

ଅତିମାନ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଦି ସମାସ, ଅତି + ମାନ)—

Atimāna ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମଗର୍ବ—

ଅତିମାନ—ପୁଂ } ବିଶ 1. Excessive haughtiness;
ଅତିମାନ—ସ୍ତ୍ରୀ } too much selfconceit.

୨ । ବିଶେଷ ସମ୍ମାନ—2 Great honour.

ସଂ. ବିଶ—(ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ମାନକୁ ଅତିକ୍ରମ କର)—

୧ । ଅମାପ—1. Immeasurable.

୨ । ସ୍ୱବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—2. Extensive.

ଅତିମାନୁଷ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ମାନୁଷ; ମାନୁଷିକ ବିଷୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କର)—

Atimānusha ଅତିକ୍ରମ କର)—

(ଅତିମାନୁଷୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଅଲୌକିକ; ଅମାନୁଷିକ—

1. Superhuman.

୨ । ଅସାଧାରଣ—2 Extraordinary.

୩ । ମନୁଷ୍ୟର କ୍ଷମତାବହୁତ—

2 Beyond the power of man.

୪ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ; ଦେବତା—4 Divine.

ଅତିମାୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ମାୟା)—ମାୟାରୁ ମୁକ୍ତ—

Atimāya Finally liberated from delusion or illusion.

ଅତିମୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତି + ମୁକ୍ତ)—

Atimukta ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ—

(ଅତିମୁକ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Completely liberated.

୨ । ପରମ ମୋକ୍ଷ ବା ନିର୍ବାଣ ପ୍ରାପ୍ତ—

2. One who has attained redemption or spiritual annihilation.

୩ । ସଙ୍ଗ ବା ଆସକ୍ତିରହୁତ—3. Free from worldly attachment.

୪ । ବରଣ—4. Barren; having no power of fecundation.

୫ । ବୀଜହୀନ—5. Seedless.

୬ । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନା ଶକ୍ତିରହୁତ—

6. Past the stage of fecundation (due to old age).

ସଂ. ବି. ୧ । (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ମୁକ୍ତା; ସାଦାର ପୁଷ୍ପ ବର୍ଣ୍ଣରେ ମୁକ୍ତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କର ଅଛି)—

୧ । ମାଧବା ଲତା (ଦେଖ)—

1. A flowering creeper; Mādhavilātā (See)

୨ । ଛଦିଶ; ବାକନ ଗଛ—2. A timber-tree;

Dalbergia Oujeinensis.

୩ । ଅତି ସୁନ୍ଦର ମୁକ୍ତା—3. Very beautiful pearl.

ଅତିମୁକ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ଅତିମୁକ୍ତ + କ)—୧ । ବାକନ ଗଛ—

Atimuktaka 1. A timber tree; Dalbergia-Oujeinensis.

୨ । ମାଧବା ଲତା—2. A flowering creeper;

Mādhavilātā.

୩ । ମାକଡ଼କେନ୍ଦୁ ଗଛ—3. Mountain Ebony.

୪ । କେନ୍ଦୁ (ଗଛ) (ଦେଖ)

4. (A tree) Kendu (See)

୫ । ହରିମନ୍ଥ ଗଛ—

5. A tree Harimantha (M. W.)

୬ । ଅଗବଥୁ ଗଛ (ଦେଖ)

6 Agabathu (See)

ଅତିମୋଦା—ସଂ. ବି. (ଅତି + ମୋଦା)—୧ । ଅସାଧାରଣ ସୁଗନ୍ଧ—

Atimodā 1. Extraordinary fragrance (M.W.)

୨ । ନବମଲିକା; ନିଆଳି ଫୁଲ ଓ ଲତା—

2 A flowering creeper; Jasminum

Arboreum.

ଅତିରକ୍ତା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତି + ରକ୍ତ + ଆ)—

Atiraktā ଅଗ୍ନିଙ୍କର ସାତଟି ଜିହ୍ୱା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ—

One of the seven tongues of the Fire-God.

ଅତିରଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ରଞ୍ଜନ)—

Atirāṅjana ୧ । ଅତିରଞ୍ଜରୂପେ ରଙ୍ଗାଇବା—

(ଅତିରଞ୍ଜିତ—ବିଶ) 1. Over-colouring.

୨ । ବହଳ ଦୋର ରଙ୍ଗାୟିବା—2 Thick colouring

୩ । କୌଣସି ବିଷୟକୁ ବାହୁଲ୍ୟରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରବା—

3. Exaggeration

ଅତିରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ରଣ; ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅତିଶୟ ସମରକ୍ଷଣ—

Atirāṇa Very skilful in war.

ସାରେନ୍ଦ୍ର ଶର ଉକ, ବଳୀ ବଳ ପ୍ରହ୍ଳବ

ଅତିରଣ କାରକ ରତ । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ୪୭।୧ ।

ଅତିରଥ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି + ରଥ; ସେ ରଥରେ ଥାଇ

Atiratha ସୁଦ୍ଧା କରନ୍ତି)—

୧ । ମହାବୀର—1. A great champion

୧	ର	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଉ	ଋ	ୠ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

୨ । ଯେଉଁ ପରାକର୍ମୀ ଯୋଦ୍ଧା ଏକାକୀ ବହୁସଂଖ୍ୟକ
ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ବଢ଼ାଇ ଅଛନ୍ତି—

2 A valiant warrior who has
vanquished various combatants
singlehanded

ଅଭିରଥୀ—ସଂ. ବି. (ପ୍ରାଚ ସମାସ; ଅଭି + ରଥ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ;
Atirathi କମ୍ପା ଅଭି + ରଥୀ)—ଅଭିରଥ (ଦେଖ)

Atiratha (See)

ଅଭିରସା—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ରସ + ଅ; ଅଭ୍ୟନ୍ତରସବଶିଷ୍ଟ)—
Atirasa ୧ । ମୂର୍ଖା (ଦେଖ)

1. Murbā (See)

୨ । ଗୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)

2 Rāsna (See)

୩ । କ୍ଳୀତନକ ବୃକ୍ଷ—3. Klitanaka tree (M. W.).

ଅଭିରାତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ରାତ୍ରି)—୧ । ଅଧରାତ୍ରି; ଜଣାରାତ୍ରି—
Atirātra 1. The dead of night.

୨ । ସପ୍ତ ମନୁ ଚାକ୍ଷୁଷଙ୍କ ପୁତ୍ର—

2. Name of the son of the sixth
Manu Chākshusha.

୩ । ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋମ ଯଜ୍ଞର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ—

3. An optional part of a Jyotishṭoma
sacrifice.

ଅଭିର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅସ୍ଥିରତା)—ଭୟବେଗ—Anxiety.

Atiri ଗ୍ରା. ବିଶ—ଭୟବେଗ—Anxious.

ଅଭିରିକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି + ରିକ୍ତ ଧାତୁ = ଶୂନ୍ୟ କରିବା + କର୍ମ. ୧)—
Atirikta ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମିତ; ସମ୍ପର୍କ—

ଅଭିରିକ୍ତା } ୧. Excessive; exuberant.

ଅଭିରେକ } ୨ । ଚିତ୍ତପିତ ମାତ୍ରାରୁ ଅଧିକ—

2. Extra; additional; superfluous.

୩ । ବହୁକା; ଚିତ୍ତପିତ ସଂଖ୍ୟାରୁ ଅଧିକ—

3. Redundant; supernumerary.

୪ । ଲିଙ୍ଗାତ ସୀମାରୁ ବଳିଥିବା—

4. Exceeding the limits

୫ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—5 Unequalled (M. W.)

୬ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଖାଲି କରାଯାଇଥିବା—

6. Quite emptied.

୭ । ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—7 Surplus; left apart.

୮ । ଶୂନ୍ୟ—8. Empty.

ଦେ. ବି—ସମ୍ପାଦକଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ପୃଷ୍ଠା ଛଡ଼ା

ଅତିରିକ୍ତ କୌଣସି ବିଶେଷ ପ୍ରବନ୍ଧ ପାଇଁ କୌଣସି ସଂଖ୍ୟାରେ

ଅତି ରକ୍ତ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଧିକା ଅଂଶ ବା ପୃଷ୍ଠା; କୋଡ଼ପତ୍ର—

Supplement to a newspaper.

ଅଭିରେକ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ରିକ୍ତ ଧାତୁ = ଖାଲି କରିବା + ଇନ୍. ଅ)—

Atireka ୧ । ବଳ ପଡ଼ିଥିବା ବସ୍ତୁ—1. Surplus.

ଅଭିରିକ୍ତ } ବିଶ ୨ । ଅତ୍ୟଧିକ—

ଅଭିରେକ } 2. Excess; exuberance

୩ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—3 Too much.

୪ । ଯଥେଷ୍ଟ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ବା ବହୁକା ବସ୍ତୁ—

4 Superfluity; redundancy.

୫ । ପ୍ରଭେଦ—5. Difference (M. W.).

୬ । ଚଳିଯିବା—6. Surpassing.

୭ ଅଧିକପରିମାଣ—7. High degree.

ଦେ. ବି—୧ । ଶେଷ ସୀମାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅବସ୍ଥା—

1. Arrival at a critical position; crisis.

୨ । ବିପନ୍ନ ଅବସ୍ଥା—2. Dangerous condition.

୩ । ଶେଷ ଅବସ୍ଥା—3 Extreme condition.

୪ । ଦୁଃସହ ଅବସ୍ଥା—4 Unbearable condition.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦୁଃସହ; ଅସହ୍ୟ—1. Unbearable.

ଦେଖ ନାଁ । ସେ ବାସୀଣୀ ପର ବଅଣ ଗୁଡ଼ାଏ ବହୁ,

ତା କଥା ଅଭିରେକ । ରମଣୀୟ—ଲଳାବତୀ ୨୨ ।

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ; ଅତ୍ୟଧିକ—2. Excessive.

ଉପସ୍ୟା କଲ ଅଭିରେକ, ଯଦ୍ୱି ପ୍ରକାଶ ସବ୍ ଲେକ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । କଠୋର ବା ବିପନ୍ନ ଅବସ୍ଥା—3. Critical.

ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଅତ୍ୟଧିକ, ସମ୍ପର୍କ; ଅଭିଗମ୍ୟ—

1. Too much; very much.

୨ । ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ—2. Excessively.

[ଦ୍ର—ଶତପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ତ୍ରରେ ଏ ଶବ୍ଦର ‘ଅଭିରେକ’ ରୂପ
ଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ—M. W]

ଅଭିରେକ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭିରେକ)—

Atireke ଅଭିଗମ୍ୟ; ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ—Excessively.

ଅନ୍ୟ ଠାରେ ଅବକଳ ହୋଇ ଅଭିରେକେ

ଅଭି ବନସ୍ତର ଭାବ କରଇ ଦେ-ପୁଣି । ରାଧାକାଥ. ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅଭିରୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ରୋଗ)—ରକ୍ତସ୍ରାବ; କ୍ଷୟ ରୋଗ—

Atiroga Consumption; tuberculosis.

ଅଭିରୋମଶ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭି + ରୋମ + ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଶ)—

Atiromaśa ୧ । ସର୍ବାବସ୍ଥାରେ ଅଭିଗମ୍ୟ ରୋମସ୍ତ୍ର—

(ଅଭିରୋମଶା—ଶ୍ରୀ) 1 Having shaggy hair all
over the body.

୨ । ଭାରି ବାଳୁଆ—2. Very hairy.

ସଂ. ବି—୧ । ବଳ୍ୟ ଗୁଣ—1. Wild goat.

୨ । ଲେମ୍ବୁକୁ ବୁଢ଼ାବାବୁ ବାଳକବିଶେଷ—

2. A kind of hairy monkey;
chimp

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ବୃତ୍ତିତ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତିଶୟ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୃତ୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୃତ୍’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅତିଶୟ ଚୁପୁଡ଼ିଲେ ପିତା—(ନ୍ୟାୟ; ପ୍ରବଚନ)—

Atilembu chupurdile pitā

ଲେମ୍ବୁକୁ ଫାଳ କରି ଚୁପୁଡ଼ିଲେ ସେଥିରୁ ଖଟା ରସ ବାହାରେ, କିନ୍ତୁ ବେଶି ରସ ପାଇବା ଦୁର୍ଗଣାରେ ଲେମ୍ବୁକୁ ଅତି ଚୁପୁଡ଼ିଲେ ଲେମ୍ବୁର ଚୋପାରେ ଗୁପ୍ତ ପଡ଼ିବାଯୋଗୁଁ ଚୋପାରୁ ବାହାରିବା ରସ ଲେମ୍ବୁ ରସରେ ମିଶି ତାକୁ ପିତା କରି ପକାଏ । ସେହିପରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅତି ନିଠୋଇ କରି କଲେ ତାହା ବିଶିଷ୍ଟାଏ—(A proverb) Too much of a thing is good for nothing

ଅତିଲୋମଶ—୧. ବିଶ. ଓ ବି (ଅତି + ଲୋମ + ଅତି ଅର୍ଥରେ. ଶ)—

Atilomaśa

ଅତିଲୋମଶ (ଦେଖ)

(ଅତିଲୋମଶା—ଶ୍ରୀ) Atiromaśa (See)

ଅତିଶୟ—୧. ବି. (ଅତି + ଶୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Atisaya ୧ । ଅଧିକ୍ୟ—1 Excess.

୨ । ଉତ୍କର୍ଷ—2. Pre-eminence.

୩ । ଅପେକ୍ଷିତ ଉତ୍କର୍ଷ—3. Superiority.

୪ । ସଂଖ୍ୟା, ପରିମାଣ ବା ଗୁଣରେ ଅଧିକ୍ୟ—

4. Superiority or greatness in number, quantity or quality.

* । ସୁଫଳ; ଲାଭଜନକ ଫଳ—

5. Advantageous result (M. W.)

୬ । ପ୍ରାବୃର୍ତ୍ତ୍ୟ—6. Abundance.

୭ । ବାହୁଲ୍ୟ—7. Exaggeration; redundancy.

୮ । ଜୈନ ଅର୍ହତ୍ମାନଙ୍କର ଅମାନୁଷିକ ଗୁଣବିଶେଷ—

8. One of the superhuman qualities attributed to Jaina Arhats (M.W.)

୧୦. ବିଶ—୧ । ଉତ୍କର୍ଷ—1. Excellent; pre-eminent.

୨ । ଉତ୍କର୍ଷତର—2. Superior.

୩ । ପ୍ରବୃତ୍ତ—3. Abundant.

୪ । ଅତିରକ୍ତିତ; ବାହୁଲ୍ୟ—4. Exaggerated.

* । ଯଥେଷ୍ଟ—5. Enough.

୬ । ଯଥେଷ୍ଟ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି—6. More than enough.

୭ । ବଳକା—7. Redundant.

୮ । ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—8. Surpassing; exceeding.

୯ । ଅଧିକ୍ୟ—9 Excessive; too much.

୧୦. ବି. ବିଶ. ଓ ବିଶର ବିଶ—୧ । ଅତିଶୟ—1. Very; too

ଦେଖିବାକୁ ମନ ବଳାନ୍ତି ଅତିଶୟ—ବୃଷ୍ଟିହୀନ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଅତିଶୟତର—2. Excessively; too much.

ଉତ୍କର୍ଷତର—ଉତ୍କର୍ଷତର—ଉତ୍କର୍ଷତର.

ଅତିଶୟ—ଅତିଶୟ—ଅତିଶୟ—ଅତିଶୟ—ଅତିଶୟ.

୩ । ପ୍ରସ୍ତୋତନାଦିରୁପେ—

3. More than necessary; exceedingly.

ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅତିରେକ (ଦେଖ)

Atireka (See)

ଅତିଶୟନ—୧. ବି. (ଅତି + ଶୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atisayana

ଅତିଶୟ (ଦେଖ)—

(ଅତିଶୟନ—ଅନ୍ୟ ଅକାର)

Atisaya (See)

୧. ବିଶ—ଅତିଶୟ (ଦେଖ)—Atisaya (See) (M.W.).

ଅତିଶୟନୀ—୧. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅତି + ଶୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ + ଈ)—

Atisayani

ସଂସ୍କୃତଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଏଥିର ଅନ୍ୟ ନାମ

ଚବଲେଖା—Name of a Sanskrit metre of four lines (M. W.).

ଅତିଶୟିତ—୧. ବିଶ. (ଅତି + ଶୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Atisayita

ଅତିଶୟ (ଦେଖ)

(ଅତିଶୟିତ—ଅନ୍ୟ ଅକାର)

Atisaya (See)

ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରିଥିବା—Exceeding or surpassing the limit

ଅତିଶୟୀ—୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅତି + ଶୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇନ୍ + ମା.

Atisayi

୧ବ.)—ଅତିଶୟ (ଦେଖ)

(ଅତିଶୟିନୀ—ଶ୍ରୀ)

Atisaya (See)

(ଅତିଶୟୀ—ଅନ୍ୟ ଅକାର)

ଅତିଶୟୋକ୍ତି—୧. ବି. (କର୍ମଧା; ଅତିଶୟ + ଉକ୍ତି)—

Atisayokti

୧ । କାବ୍ୟର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ଅଭକ୍ତି; ଅତି

ରକ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣନା; ସ୍ୱରୂପ ଅପେକ୍ଷା ଅତିରକ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣନା—

1. A figure of speech; hyperbole.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ, ବିଷୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ୱଭାବ-

ତିରକ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନା—2. Exaggeration

୩ । ବାଗାଡ଼ମ୍ବର—3. Verbosity.

୪ । ଅଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷା—

4 Hyperbolic language.

* । କଥାର ବାଲିଙ୍ଗ୍ ବା ଗୁଣାଦି—

5. Extreme assertion (M. W.).

[ଦ୍ର—ପ୍ରକୃତ ବିଷୟ (ଉପମେୟ)ର ଅଧିକରଣ ହେତୁରୁ

ଅପ୍ରକୃତ ବିଷୟ (ଉପମାନ)ରେ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧି ଅଧିକସାଧୁ ହୁଏ

ତାହାକୁ ଅତିଶୟୋକ୍ତି ବୋଲାଯାଏ—

କୁଳମଣି. ଅଳଙ୍କାରତରଙ୍ଗିଣୀ ।

କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେବେଳେ ଯେବେ ତାକୁ ଅସମ୍ଭବ

ବା ଅବାସ୍ତବ ବସ୍ତୁ ବା କାଳ୍ପନିକ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କରାଯାଏ

ତେବେ ଅତିଶୟୋକ୍ତି ହୁଏ । ଯଥା—

ଗୋବିନ୍ଦ ଗଦ କଳକସ୍ତର, ବସନ୍ତେ ହୋଇ ଚିତାସ ବସେଇ ।

ଶୀତ ବସ୍ତୁରେ ଚିତାବସ୍ତୁର ବସ, ଶୀତ ବସ୍ତୁରେ ଚିତାବସ୍ତୁର ବସ ।

ବିଷୟ ଶେଷ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଏଠାରେ ଉପମେୟ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଓ ମୁଖକୁ ଅଧଃକରଣ କରି ତାହା ସ୍ଥାନରେ ଯଥାକ୍ରମେ ମାଳ ଜଳଜୟଗଳ ଓ ବିଧୁବିନ୍ଦୁ ସିଦ୍ଧି କରାଯିବାରୁ ଏହା ଅଭିଶେୟାକ୍ତି ।

ବୁଧା ହାସ୍ୟେଇ ମୁଖୀ ଅଙ୍ଗେ ବାଣ ସିନା ସୁକ୍ଷ୍ମ ।

ଗୁହାଣୀ ଉର୍ଜାକୁ ଅଳେ ସେହି ସେହି ଅଗ୍ରହ ମର । ବ୍ୟାଧାଧା ଉଷା ।

ଏଠାରେ ଉଷାର ଗୁହାଣୀରୁଜାହାନ୍ନ ଦୃଶ୍ୟକର ମୂଳ ଅସମ୍ଭବ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା କବି ତାହା ସିଦ୍ଧି ବା ନିଶ୍ଚିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଅସମ୍ଭବରେ ସମ୍ଭବରୂପ ଅଭିଶେୟାକ୍ତି ଅଲଙ୍କାର ହେଲା— କୁଳମଣି ଅଲଙ୍କାରଭରଣିଣୀ ।

ସାଧାରଣ କଥାପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ‘ଅଭିଶେୟାକ୍ତି’ କରି ଥାଉଁ । ଯଥା—ଆଜି ଦିପଦ୍ଦରେ ଗୁଡ଼ାଏ ନିଆଁ ବରଷି ଗଲା । ତାଙ୍କୁ ଜଳ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଦିହରେ ଖଇ ଫୁଟୁଛି । ଏ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ମୋ ଛତି ଫାଟିଗଲା ।]

ଅଭିଶେ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ଅ. (ସ. ଅଭିଶୟ) ଅଭିଶୟ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—
Atise Very much.

‘ପିୟୁଷ କଲପ କବଳ ଅଳପ ଅଶନ ବିରକ୍ତେ ଅପଣେ

ଭୁବିକ, ପ୍ରବିଷ୍ଟ ନ କର ଅଭିଶେ’ ଇତି ।

ଅଭିଶେଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅତି + ଶିଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—ସ୍ୱଳ୍ପାବଶିଷ୍ଟ;
Atishesha ଅଳ୍ପମାତ୍ର ବାକି ରହିଯାଇଥିବା—Of which a little quantity is left; drained to the dregs.

ସଂ. ବି—ବାକି ରହି ଯାଇଥିବା ଅଂଶ—
Remnant; remainder.

ଅତିଷ୍ଠ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଅତିଷ୍ଠତ୍ = ଅସ୍ଥିର) —
Atishtha

ଅତିଷ୍ଠ ୧ । ଅସ୍ଥିର—1. Unstable; restless.

୨ । ଅସୁବ୍ୟସ୍ତ; ବିବ୍ରତ; ଅସମ୍ଭାଳ—

2. Much troubled.

ଲେକେ ବୁଧା ରକ୍ଷା ଗଳରେ ଅତିଷ୍ଠ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଦୈନିକ ଅଶା ପାମିତ

୩ । ଅଧୀର—3. Impatient

ଅତିସନ୍ଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସମ + ଧା ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atisandhāna ୧ । ଯଥାର୍ଥ, ଚିତା କାଟିବା—

(ଅତିସନ୍ଧାନ—ବିଶ୍ୱ) 1. Over-reacting.

୨ । ପ୍ରତାରଣା; ପ୍ରବଞ୍ଚନା; ଠକାମି—2. Cheating.

୩ । ଅନିଷ୍ଟକରଣ—3. Injuring.

ଅତିସର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସ୍ୱଜ ଧାତୁ + ଭବେ. ଅ)—

Atisarga ୧ । କାମାଦୃଶ୍ୟଦାନ—1 Granting of permission to a person to do what he likes.

୨ । ଲକ୍ଷଣେଷ ଦାନ—2. Giving away every thing a person has; an out and out gift.

୩ । ବିସର୍ଜନ; ତ୍ୟାଗ—3. Forsaking; leaving

୪ । ଉତ୍ସର୍ଗ—4. Dedication.

୫ । କର୍ମରୁ ବରଣାସ୍ତ୍ର ହେବା—

5 Dismissal; discharge.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ସ୍ଥାୟୀ—1 Permanent

୨ । ନିତ୍ୟ—2. Eternal; everlasting.

୩ । ମୁକ୍ତ—3 Emancipated; liberated.

ଅତିସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସ୍ୱଜ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atisarjana ୧ । ଅତିସର୍ଗ (ଦେଖ)

(ଅତିସ୍ୱର୍ଗ—ବିଶ୍ୱ) 1. Atisarga (See)

୨ । ଦାନଶୀଳତା; ଦାତୃତ୍ୱ—

2. Liberality; munificence

୩ । ମାରଣ—Killing.

୪ । ପ୍ରତାରଣ—4. Deception

୫ । ବିଚ୍ଛେଦ—5. Separation.

ଅତିସର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସ୍ୱପ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Atisarpa ଗର୍ଭରେ ଭ୍ରୂଣର ଇତିସ୍ତତଃ ସବେଗ ଚଳନ—
Violent movement of the embryo in the womb.

ଅତିସର୍ବ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅତି + ସର୍ବ)—

Atisarba ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତ (ପାଣିନୀ ପରିଶିଷ୍ଟ)—

Superior to all.

ସଂ. ବି—ପରମେଶ୍ୱର—The Supreme Being (M.W.)

ଅତିସର୍ବତ୍ର—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. [ସଂ. ଗୁଣକ୍ୟଶ୍ଳୋକର ଶେଷ ପାଦ; ଅତି

Atisarbata ସର୍ବତ୍ର ବାଧ୍ୟତେ (=ସବୁଠାରେ ଅତିଉଚ୍ଚ, ମାତ୍ରା ବାଧାଜନକ ହୁଏ)ର ପ୍ରଥମ ଭୂରପଦ ।]

୧ । ଅତିଉଚ୍ଚ—1. Excessive.

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ—2 Very much.

୩ । ଅତି ଅନୁଚିତ—3. Very improper.

୪ । ଅତି ଅସହ୍ୟ—4. Very unbearable.

(ଯଥା—ବିନକୁ ବିନ ତୋ ଦାଉ ଅତି ସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲଣି ।)

ଦେ. ବି—୧ । ମାତ୍ରାଧିକ୍ୟ—1 Excessive dose; overdose.

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରମାଣ—2. Excessive measure.

ଅତିସାଂବସ୍ତର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅତି + ସାଂବସ୍ତର. ଅତି + ସାଂବସ୍ତର) —

Atisāmbatsara ଏକ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ବ୍ୟାପୀ—

(ଅତିସାଂବସ୍ତର—ବିଶ୍ୱ) Extending over more than a year.

ଅତିସାମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅତି + ସାମ୍ୟ + ଅ)—

Atisāmya ୧ । ମଞ୍ଜିଷ୍ଠାର ମଧୁର ରସ—1. The sweet juice of the Indian madder.

ମାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୁରଇ ଏ ଚିତ୍ତିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ-ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିକ ବପରାଜ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶ୍ରୋତବ୍ୟ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯଜ୍ଞିମଧୁ (ଦେଖ)

2. Jashtimadhu (See)

ଅତିସାର—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସାର ଧାତୁ + କରଣ. ଅ; ସେହି)
Atisāra ରୋଗରେ ବିଶେଷ ସାରଣ ବା ପୁଣ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର ହୁଏ)—
(ଅତିସାର—ଅନ୍ୟ ଅକାର)

୧ । ଅତ୍ୟଧିକ ଝାଡ଼ା—1. Diarrhoea; purging.

୨ । ନାଲିରକ୍ତ ଝାଡ଼ା—2 Dysentery.

ଅତିସାରକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅତି + ସାର୍ଥେ. କ + ଅଛ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍;)
Atisārakī (ମା. ୧ବ) —ଅତିସାର ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ—
(ଅତିସାରକମା—ସ୍ତ୍ରୀ) Suffering from dysentery or
(ଅତିସାର—ଅନ୍ୟ ଅକାର) diarrhoea.

ଅତିସୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅତି + ସୃଜ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—
Atisṛushta ୧ । ପ୍ରଦତ୍ତ—1. Given away.
୨ । ପରାତ୍ୟକ୍ତ—2. Abandoned; forsaken.

ଅତିସୌରଭ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ସୌରଭ)—
Atisaurabha ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ ସୁଗନ୍ଧ—
1. Great fragrance.

୨ । ଅମ୍ଳ (ଗଛ ଓ ଫଳ)—

2. The mango (tree and fruit).

ସଂ. ବିଣ—ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁଗନ୍ଧମୟ—
Very fragrant; having a strong odour.

ଅତିହସିତ—ସଂ. ବି. (ଅତି + ହସ ଧାତୁ + ଣିକ. ଚ)—
Atihasita ୧ । ଉଚ୍ଚଦ୍ଵାସ୍ୟ—1. Loud laughter.
(ଅତିହାସ—ଅନ୍ୟ ଅକାର) ୨ । ଅତିଉଚ୍ଚ ଦ୍ଵାସ୍ୟ—
2. Immoderate laugh.

(ଦ୍ଵାସ୍ୟ ଚଳେ ଶିବା ଦେଖ)

ଅତିତ—ସଂ. ବିଣ (ଅତି + ଚା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—
Atita ୧ । ଗତ—1. Gone; passed.
(ଅତିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)—୨ । ଭୂତ; ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା—
2. Past in point of time; gone by.

୩ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—3. Passed over.

୪ । ମୃତ—4. Dead.

୫ । ଯେ ପାରି ହୋଇଅଛି; ଅତିକ୍ରମଣ କରିଥିବା—
5 One who has got over.

୬ । ଅତରଳ—6. Excessive (M. W.)

୭ । ସେହି ସମୟ ଗୁଲି ଯାଇଅଛି—7. Elapsed
(time)

୮ । ଯେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦେଖା କରିଅଛି—

8. One who has neglected; negligent.

୯ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା କ୍ରିୟାର କାଳ—

9 (grammar) Past (tense).

ସଂ. ବି. ୧ । ଶୈବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ—1 Name of a
Śaiba sect (M. W.)

୨ । ଅତୀତ କାଳ—2. The past

ଅତୀତକାଳ - ସଂ. ବି (କର୍ମଧା, ଅତୀତ + କାଳ)—୧ । ସେହି ସମୟ ବା
Atitakāla ହୋଇ ଅଛି—1. Past time; the past.

୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା କ୍ରିୟାର ପୂର୍ବକ କାଳ—

2. (grammar) The past tense of a verb.

ଅତିନ୍ଦ୍ରିୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କର)—
Atindriya ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟାତୀତ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅଗୋଚର—

1. Imperceptible; imperceivable by the
senses; supersensuous.

ସଂ. ବି—(ସାମ୍ବ୍ୟଦର୍ଶନ) ୧ । ଅତ୍ମା—1. (Sāṃkhya-
philosophy) The Soul

୨ । ପରମାତ୍ମା—2. The Supreme Soul.

୩ । ମନ—3. The mind.

ଅତିବ—ସଂ. ବିଣ—(ଅତି + ଇବ)—ଅତିଶୟ; ଅତି; ଅତ୍ୟନ୍ତ—
Atiba Very; very much; too much.

ସଂ. ବିଣର ବିଣ—ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ—Exceedingly.

ଅତିରେକ—ସଂ. ବି—ଅତିରେକର ଅନ୍ୟ ରୂପ—
Atireka Another form of Atireka.

ଅତିସାର—ସଂ. ବି—ଅତିସାରର ଅନ୍ୟରୂପ—
Atisāra Another form of Atisāra.

ଅତୁଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ତୁଙ୍ଗ)—
Atuṅga ୧ । ଅନୁଚ୍ଛ—1 Not high.

୨ । ବାଙ୍ଗର; ବାମନ—2. Dwarfish; stunted.

ଅତୁଟ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ହୁଟ)—
Atuṭa ୧ । ଅକ୍ଷତ; ଅଭଙ୍ଗ—1. Unbroken.

ଅତୁଟ କବ୍ଧ କଳ୍ପାନ୍ତରେ ତାହା ଅତୁଟ ଅଟେ ।

ଅତୁଟ ଅନେକ ବସ୍ତୁରେ ନିରୋଧ ନ ହୁଏ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଵେତା ।

୨ । ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ—2. Continuous.

୩ । ଅନାହତ—3. Unhurt.

୪ । ଅବିନାଶୀ—4. Indestructible.

୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—5. Whole; entire.

ଅତୁଟ ତାହାର ଲକ୍ଷଣ ସେହି ଯାଏ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଵେତା ।

୬ । ଅକ୍ଷୟ; ଅସରଳ—6. Inexhaustible.

ବିଶିଷ୍ଟ ସରସ ଶରସ ଅତୁଟ କାନ୍ଥ କାନ୍ଥ ଉଦ୍ଧୋଳଇ ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀବଳାସ ୧୧୭୪ ।

୭ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ ଥିବା—7. Full

୮ । ଶୁଦ୍ଧ—8. Pure.

ଅତୁଟ କବ୍ଧ ସେ ଶୋଭନ ଶକ୍ତି ଶାନ୍ତି । ସାରଳା. ମହାଭାରତ—ଅତି ୮

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ପ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ	

୯ । ଅଦମ୍ୟ—9 Undaunted.

ସ୍ଥିତିରେ ଅଦମ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଅତୁଳ ସାହସେ । ସାଧନାଥ. ମହାବୀର ।

ଅତୁଳ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଣ—ଅତୁଳ (ଦେଖ)

Atulā

Atula (See)

ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅତୁଳ ଅତୁଳ ସେ ବେଳେ ବାର । ସାରଳା. ମହାବୀର. ଅବ ।

ଅତୁଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଓ. ତୁଳ)—ନଦୀ ବା ଜଳାଶୟର ଯେଉଁ

Atulā

ଅଂଶ ଗାଧୁଅତୁଳ ବା ପାଣିଘାଟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ

ଅସୀତି

ହୁଏ ନାହିଁ—That part of a tank or river not used for bathing or watering purposes.

ଅତୁଳରୁ ବସେ ସେ ଅଶୀର ଗାଣି

ବର ପାଦ ଥୋଇ ଦେଲେ ତାର ପ୍ରମୋଦ । ସାରଳା. ମହାବୀର. ଅବ ।

ଦେ. ବିଣ—ଯେଉଁ ନଦୀ ବା ପୋଖରରେ ଗାଧୁଅ ତୁଳ ନ ଥାଏ—
(a river or tank) Having no bathing-ghat.

ଅତୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ଅତୁଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Atundi

Ātundi (See)

ଅତୁଳ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ତୁଳ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Atula

୧ । ଅତୁଳନୀୟ; ଅଦୂର୍ଗମ—

(ଅତୁଳ—ଶ୍ରୀ)

1. Incomparable; matchless.

୨ । ଅପରିମେୟ—2. Immeasurable.

୩ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—3. Unequaled; unique.

୪ । ଅତି ସୁନ୍ଦର—4. Very beautiful; charming

ଦେ. ବିଣ—ଯାହା ଓଜନ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ; ଯାହା ଭୁଲି

ଯାଇ ନାହିଁ—Not weighed.

ସଂ. ବି—ଜଳ (ଗୁଳୁ ଓ ବୀଜ)—The sessamum

(plant and seed)

ଅତୁଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅତୁଳ ବା ଅତୁଲ. ଏହା ଅତି ସୁନ୍ଦର ଥିବାରୁ)—

Atula ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ହାତଗଣ୍ଡିରେ ପିନ୍ଧିବା ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

A kind of bracelet.

ଦେମ ହାତକ ବଳଣ ବାହେ ରବି ଚୁଡ଼ି

ଅତୁଳ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ରବ ଯୋଡ଼ । ପାଦାବର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅତୁଳ)—

୧ । ଅତୁଳ (ଦେଖ)—1. Atula (See)

ସାରବର ଦର୍ପରେ ଅତୁଳ ମହାମହା. ସାରଳା. ମହାବୀର. ବସ ।

୨ । ଅସମାନ—2 Unequal.

୩ । ଅସମତଳ (ତୁଳ—ବିପରୀତ):—3. Not plain.

(ଯଥା—ଏ ପଡ଼ିଆଟି ଅତୁଳ ହୋଇଅଛି; ଦଶ ଜଣ ଲୋକ

ଲଗିଲେ ଏହାକୁ ତୁଳ କରି ଦେବେ ।)

ଅତୁଳନ—ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ତୁଳନା)—ଅତୁଳ (ଦେଖ)—

Atulana

Atula (See)

(ଅତୁଳନା—ଶ୍ରୀ)

ଅତୁଳନୀୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ତୁଳନୀୟ)—ଅତୁଳ (ଦେଖ)

Atulaniya

Atula (See)

ଅତୁଳା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଅତୁଳ + ଆ)—ଅତୁଳର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Atulā

Feminine of Atula.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ତତ୍ତ୍ୱର ଯାଇ ନ ଥିବା—

1. Not weighed.

୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—2 Unique

ସେ ପାର୍ଥ । ଅତୁଳା ସୁରୁଷ ଏହି । ପ୍ରାଚୀ—ପରବେ ଗୀତା ।

ଅତୁଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅତୁଳ)—ଅତୁଳ (ଦେଖ)

Atulā

Atula (See)

ଅତୁଳ ପଛେ ଅନ ରୁଷା ଅବିଷ୍ଟ ରୂପ ଗର୍ବିତା ଲକ୍ଷଣାତ୍ ।

ଭକ୍ତ. ଲବଣ୍ୟବନ୍ତ—୪ ।

ଅତୁଳିତ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅତୁଳ)—

Atulāita

ଅତୁଳନୀୟ—Incomparable.

ସୁନ୍ଦର ସୁସଜ୍ଜ ଅତୁଳିତ ହେଲେ । ସାରଳା. ମହାବୀର. ଅବ ।

ଅତୁଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅ + ଓ. ତୁଳିଆ)—ଯେଉଁ ଶୂଳଘରର

Atulīā

ତୁଳିଆ ଶୂଳ ନ ଥାଏ; ମଉଡ଼ମଘ (ଘର)—

ଆଟିରେ (ସର)

(a thatched house) Having no

ବଂଗଳା

main pillar in the middle.

ଅତୁଲ—ସ. ବିଣ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ତୁଳ)—

Atulya

୧ । ଅସମାନ—1. Unequal.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଅତୁଳ (ଦେଖ)

2 Atula (See)

ଅତୁଷି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅତୁଷି)—

Atushi

ଅତୁଷି (ଦେଖ) Atibishā (See)

ଅତୁଣ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ତୁଣ)—

Atruna

୧ । ତୁଣହୀନ (ପ୍ରଦେଶ)—

1 (country) Devoid of grass.

୨ । ଉଦ୍ଭିଦହୀନ (ଦେଶ)—

2. (country) Devoid of vegetation.

ଅତୁଣାଦ—ସ. ବିଣ. (ଅ + ତୁଣାଦ)—ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁ ତୁଣଭୋଜୀ ନୁହେ—

Atrunādā

Not graminivorous.

ସଂ. ବି. ସଂ. (ଯେଉଁ ବାହୁଷ ଘାସ ଖାଇ ପାର ନାହିଁ)—

ନୂଆ ବାହୁଷ—A newborn calf.

ଅତୃପ୍ତି—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅତୃପ୍ତି)—୧ । ଅତୃପ୍ତି; ତୃପ୍ତିର ଅଭାବ—

Atrupati

1. Want of satisfaction; discontent; want of satiety.

ଶ୍ରୀ. ବିଣ. (ସଂ. ଅତୃପ୍ତି)—

ସ୍ୱଳ୍ପ ଅତୃପ୍ତି ହୋଇ ପାଖ ପକ

ବରଷକୁ ଏବେ ମିଳିଲେ ବହୁପକ । ବୃଷସିଂହ. ମହାବୀର. ସଭା ।

ଅତୃଷ୍ଣିକ—ଶ୍ରୀ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବିଣ. (ସଂ. ଅତୃଷ୍ଣିକ)—

Atrushika

୧ । ଯାହାକୁ ତୃଷ୍ଣା କରି ନାହିଁ—

1. Not yet feeling thirsty.

ବାଧାପରି ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣି ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବା ଅଚକ୍ରିତ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା,— ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଚୂଷ୍ମାରହୁତ—2 Thirstless

୩ । ଯାହାର ଚୂଷା ଶାନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ—

3. One whose thirst is not satiated.

ମୋହର ଶ୍ରବଣ ଗୁରୁକ, କେବେହେଁ କୋହେ ଅନ୍ତରିକ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ୧/୧୧୧ ।

ଅତ୍ରୁଷ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଚୂଷ୍ମା)—

Atrushpa

ଚୂଷ୍ମାରହୁତ—Thirstless.

(ଅତ୍ରୁଷ୍ଣା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅତୋଠ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—

Atoṭha

ଅତୁଠ (ଦେଖ) Atuṭha (See)

ଅତୋଷି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭିଷିଷ୍ଟ)—ଅଭିଷିଷ୍ଟ (ଦେଖ)

Atoshi

Atibishṭa (See)

ଅତ୍କ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ)—

Atka ୧ । ପଥକ; ପର୍ଯ୍ୟଟକ—1. Traveller.

୨ । ଦେହର ଅଙ୍ଗ—

2. Limb or member of the body.

ଅତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ତ, ୧ମା. ୧ବ)—

Attā

୧ । ଭୋଜନକାଣ୍ଡ—1. Eating

(ଅତ୍ତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ଅତିଭୋଜନକାଣ୍ଡ; ଯେତୁ—

2. Voracious; greedy.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ତ + ଅ; ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

୧ । ମାତା—1. (In stage language) Mother.

୨ । ଶାଶୁ—2. Mother-in-law.

୩ । ବଡ଼ ଭଉଣୀ—3 Elder sister.

୪ । ପିଉସୀ—4 Father's sister;

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତକୋଷକାର ମନଥରୁ ହିଲିଅମ୍ବଙ୍କ ମତ ଯେ

ଏହି ଶବ୍ଦ ଦକ୍ଷିଣୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟରୁ ଅନୁକୃତ ହୋଇ ନାଟକରେ

ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି ।]

ଅତ୍ତି—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅତ୍ତି (ଦେଖ)

Atti

Attā (See) (M. W.).

ଅତିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତ୍ତ + କ + ଅ)—

Attika

ଅତ୍ତି (ଦେଖ) Attā (See) (M. W.).

ଅତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ନ)—

Atna

୧ । ପଥକ—1. Traveller.

୨ । ବାୟୁ—2. Air.

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The sun.

ଅତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ନ)—

Atnu

ଅତ୍ତି (ଦେଖ)

Attā (See)

ଅତ୍ୟ—ସଂ. ବି. ବୈଦିକ (ଅତ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—

Atya ବେଗଗାମୀ ଅଶ୍ୱ; ବାହୁ—Courser, steed.

ଅତ୍ୟଙ୍କୁଶ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅତି = ଅତିକ୍ରମ କରିଅଛି +

Atyankuṣa ଅଙ୍କୁଶକୁ ଯେ; ସେ ଅଙ୍କୁଶଦ୍ୱାରା ଅସାଧ୍ୟ)—

୧ । ଅସାଧ୍ୟ; ଅସାଧ୍ୟ—1. Ungovernable.

୨ । ନିରକ୍ଷୁଣ—2. Uncontrolled;

unrestrained.

ଅତ୍ୟଗ୍ନି—ସଂ. ବି. (ସ୍ୱପ୍ନସ୍ୱ ସମାସ; ଅତି + ଅଗ୍ନି;)—

Atyagni ରୋଗବିଶେଷ; ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅତି ଶୀଘ୍ର ଗାଣ୍ଡି ହୋଇ

ଉପସ୍ଥାପନର ସ୍ଥାବିର ହେବା ରୋଗ—A disease in

which there is morbidly rapid digestion.

ସ. ବିଶ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତିକ୍ରମ କରିଅଛି ଅଗ୍ନିକୁ ଯେ)—

ତେଜରେ ଅଗ୍ନିକୁ ବଳିଥିବା—Surpassing fire in

heat, light or splendour.

ଅତ୍ୟଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତିକ୍ରମ କରିଅଛି + ଅଗ୍ନି—

Atyagnishṭoma ଷ୍ଟୋମକୁ ଯେ; ଯହିଁର ଫଳ ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ

ଯଜ୍ଞର ଫଳ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ)—

ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋମ ଯଜ୍ଞର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଂଶ—The optional

second part of the Jyotishṭoma

sacrifice.

ଅତ୍ୟଧିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ଅଧିକ)—

Atyadhika

୧ । ସଂଖ୍ୟାରେ ଅତି ବେଶୀ—

(ଅତ୍ୟଧିକ—ବିପରୀତ)

1. Very many.

୨ । ପରିମାଣରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଶୀ—2 Very much;

excessive; inordinately large.

ଅତ୍ୟଧ୍ୱା—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି + ଅଧ୍ୱା; ୧ମା ୧ବ)—

Atyadhwa ବହୁତେଜ; ବହୁତେଜ ପଥ ଓ କ୍ଳାନ୍ତିଜନକ ପର୍ଯ୍ୟଟନ—

A long and wearisome journey.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି + ଅନ୍ତ; ଅତିକ୍ରମ କରିଅଛି

Atyanta ସୀମାକୁ ଯେ)—

୧ । ଅତ୍ୟଧିକ; ଅତିଶୟ—1. Much.

୨ । ଅତି ବଡ଼—2. Very great; very big.

୩ । ବେଜାୟ—3. Inordinate

୪ । ବହୁତ—4 Excessive; too much.

୫ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—5 Complete; perfect; absolute.

୬ । ଅସୀମ—6. Boundless.

୭ । ନିରନ୍ତର—7. Permanent

୮ । ଅଶେଷ—8. Endless.

୯ । ଅପରିମେୟ—9. Immeasurable

ଅତି ବିଶାଳ ବିଶାଳ ଓ ବି. ବିଶାଳ—

୧ । ସମ୍ପର୍କ ପରିମାଣରେ—1. Excessively.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଳ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	କ	ନ

୨ । ବେଜାୟ—2 Inordinately.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ —3 Fully; completely.

୪ । ଚରକାଳ ପାଇଁ—4. Inperpetuity; for ever.

ଅଭ୍ୟନ୍ତର—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଗମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atyantaga ଅତି ବେଗଗାମୀ—Fleet; going too fast.
(ଅଭ୍ୟନ୍ତରା—ଶ୍ଳୀ)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଗତ)—୧ । ଚରକାଳ ପାଇଁ ଗତ—

Atyantagata 1. Gone for ever; gone for good.
(ଅଭ୍ୟନ୍ତରତ—କ) ୨ । ସର୍ବବେଳେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ—

2. Always applicable (M.W)

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଯୋଗ୍ୟ ବା ଖାଲି—

3. Completely pertinent (M. W.)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଗମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍

Atyantagāmi . ୧ମା. ୧ବ)—ଅଭ୍ୟନ୍ତର (ଦେଖ)

(ଅଭ୍ୟନ୍ତରାମିତା—ଶ୍ଳୀ) Atyantaga (See)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରନିବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ନିବୃତ୍ତି)—

Atyantānibṛutti ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବ ବା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ—
Complete disappearance;
absolute cessation.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରବାସୀ—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ବସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Atyantabāsī ଚରକାଳ ଗୁରୁ ଗୃହରେ ବାସ କରୁଥିବା ଶ୍ରବ—
A student who perpetually
resides with his teacher

ଅଭ୍ୟନ୍ତରସମ୍ପର୍କ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ସମ୍ପର୍କ)—

Atyantāsamparka ଅଭ୍ୟନ୍ତରସମ୍ବୋଗ (ଦେଖ)
Atyantāsambhoga (See)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରସମ୍ବୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ସମ୍ବୋଗ)—ଅତ୍ୟଧିକ ମୈଥୁନ—

Atyantāsambhoga Excessive sexual inter-
course.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରସଂଯୋଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ସଂଯୋଗ)—

Atyantāsamjoga ୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ମିଳନ—
1. Uninterrupted continuance.

୨ । ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଏକତାବସ୍ଥାନ—

2. Inseparable coexistence.

୩ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା—3. Close proximity.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରାତିଶୟୋକ୍ତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଅତିଶୟୋକ୍ତି)—

Atyantātīśayokti ଅର୍ଥାଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁଠାରେ
ଅତିଶୟୋକ୍ତିର ଅତିଶୟ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି—A figure of
speech where hyperbole is carried
too far.

(ଉଦାହରଣ : ବହୁବଚନ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ, ଅଳ୍ପ
ବୟସରେ ନିର୍ମଳ, ନିର୍ମଳ ବା ନିର୍ମଳ ଦେହର ବୟସ
ବୃଦ୍ଧି—ଅତିଶୟୋକ୍ତି)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରାଭାବ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଅଭାବ)—

Atyantābhāva ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବ—

1. Extreme want.

୨ । ଚରକାଳ ଅବର୍ତ୍ତମାନତା—

2 Absolute non-existence.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରକ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଇକ)—୧ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର (ଦେଖ)

Atyantika Atyantaga (See)

(ଅଭ୍ୟନ୍ତରକ—ଶ୍ଳୀ)—୨ । ଅତି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—

2 Very near; too close (M. W.)

୩ । (ଅତି+ଅନ୍ତର)—ବହୁଦୂରବର୍ତ୍ତୀ; ଦୂରସ୍ଥ—

3 Distant (Apte)

ସଂ. ବି—୧ । ଅତିନିକଟତା—1. Close proximity;
immediate neighbourhood,

୨ । (ଅତି+ଅନ୍ତର+ଅନ୍ତର) ବହୁଦୂରତା—

2. Great distance.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଇନ)—

Atyantīna ୧ । ଦୂରଗାମୀ—1 Going far (M. W.)

(ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀନ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର; ଅତି ବେଗଗାମୀ—

2 Going too fast.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ମୃତ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ଅଭି+ସ୍ମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—ଅତି

Atyabhisṛuta ନିକଟକୁ ଆସିଥିବା—Having come too
close (M. W.)

ଅଭ୍ୟନ୍ତର—ସଂ. ବିଣ. (ଅତି+ଅମ୍ଳ)—ଭାରା ଖଟା—Very sour

Atyāmla ସଂ. ବି—ଅମ୍ଳତା (ଗଛ ଓ ଫଳ)—A tree &
its fruit; Spondias Magnifera.

ଅଭ୍ୟନ୍ତରସଞ୍ଜୀ—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ସଞ୍ଜୀ+ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Atyāmlaparnī ବନ୍ୟ ଗଜପୁର—Wild citron.

ଅଭ୍ୟନ୍ତର—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର+ଅ)—

Atyāmla ବନ୍ୟ ଗଜପୁର—Wild citron.

ଅଭ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ଇ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Atyaya ୧ । (ସମୟ ବା ଋତୁର)—ଅବସାନ—

1. End; passing away (of time or
season).

୨ । ବିନାଶ; ଧ୍ୱଂସ; ଲୁପ୍ତ—

2. Destruction; annihilation.

୩ । ମୃତ୍ୟୁ—3. Death; dissolution.

୪ । ଦୋଷ—4. Fault.

୫ । ଦଣ୍ଡ—5. Punishment.

୬ । ଦୁଃଖ—6 Misery.

୭ । ଅପରାଧ—7. Waste.

୮ । ଅପବ୍ୟବହାର—8. Misuse; abuse.

୯ । ଅତିକ୍ରମ—9. Passing beyond; crossing.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତ୍ୟବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେକ୍ଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବସ୍ତୁର ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଂଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୧୦ । ବିପଦ—10 Danger.

୧୧ । ଆକ୍ରମଣ—11. Attacking.

୧୨ । ମନେ ମନେ ବଶୀଭୂତ କରିବା, ଜୟ କରିବା—
12 Mentally overcoming; mastering.

ଅତ୍ୟର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+ଅର୍ଥ)—ଅତ୍ୟଧିକ, ବିସ୍ତର, ବହୁଳ—
Atyārtha Excessive; extensive
ସଂ. ବିଶର ବିଶ—ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ—Exceedingly.

ଅତ୍ୟଳ୍ପ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+ଅଳ୍ପ)—୧ । ସଂଖ୍ୟାରେ ଅତିକମ୍—
Atyalpa 1. Very few.
(ଅତ୍ୟଧିକ—ବିପତ୍ତି) ୨ । ପରିମାଣରେ ଅତିକମ୍—
2. Very little.

ଅତ୍ୟହ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ, ଅତି+ଅହ୍ନ)—ଏକ ଦିନରୁ
Atyahna ଅଧିକକାଳସ୍ଥାୟୀ—Surpassing a day in
duration (M. W.)

ଅତ୍ୟାକାର—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+ଆକାର)—ଅସୁନ୍ଦର; କଦାକାର—
Atyākāra Ugly, ill-shaped.
(ଅତ୍ୟାକାର—ଶ୍ଳୀ) ସଂ. ବି—୧ । ଅତି ବୃହତ୍ ଆକାର—
(ଅତ୍ୟାକାର—ବି) 1. A very large shape.
୨ । ନିନ୍ଦା—2 Blame
୩ । ଗୁଣା—3. Contempt.
୪ । ଗାଳି—4 Abuse.

ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି=ଅତିକ୍ରମ କରିଅଛି +
Atyāchāra ଅତ୍ୟୁଚ୍ଛାୟା)—

୧ । ସଦାଚାର ବହିର୍ଭୂତ—1. Against or
opposed to approved usage.

ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. }
ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. }
ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. }

2. Negligent of established custom.

ସଂ. ବି—୧ । ଦେଲା—1 Negligence; neglect

୨ । ଅନୁଚିତାଚରଣ; ଅସଦାଚରଣ—

2. Improper conduct.

୩ । ସଦାଚାର ବହିର୍ଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟକରଣ—

3. Performance of acts not
sanctioned by usage.

୪ । ଅନାୟାସ ବା ବେଅଇର୍ ଅଚରଣ—

4. Wrong or illegal conduct.

୫ । ଉଦ୍ଧାତନ; ଉପଦ୍ରବ; ଦୌରାସ୍ୟ—

5. Oppression; outrage.

୬ । ମନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର—6. Illtreatment

୭ । ଅବଦାନ—7. Misbehaviour;
indecorous conduct.

୮ । ବିଧି ବା ନିୟମ ଉଠ୍ଠନ—

8 Transgression; infringement
of rules.

୯ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲଙ୍ଘନ—9 Breach of duty

୧୦ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି କର୍ମ କରିବା—

11, Performance of works of
supererogation (M W.).

ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଅତ୍ୟାଚାର+କର୍ମ. ଇତ) ଯାହା ପ୍ରତି
Atyāchāra ଅତ୍ୟାଚାର କରା ଯାଇଥାଏ; ଉଦ୍ଧାତନ—
(ଅତ୍ୟାଚାର—ଶ୍ଳୀ) Oppressed; ill treated

ଅତ୍ୟାଚାର—ସଂ. ବିଶ. ସଂ—(ଅତ୍ୟାଚାର+ଇତ, ୧ମା ୧ବ) ଯେ
Atyāchāri ଅତ୍ୟାଚାର କରେ—Oppressive.
(ଅତ୍ୟାଚାର—ଶ୍ଳୀ)

ଅତ୍ୟାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ତ୍ୟାଜ୍ୟ)—୧ । ଯାହା ତ୍ୟାଗ କରିବା
Atyājya ଉଚିତ ନୁହେଁ—1. Not deserving to be
abandoned.
୨ । ଅଲୋଚନା—2 Unavoidable

ଅତ୍ୟାଦିତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି=ଅତିକ୍ରମ କରିଛି +
Atyāditya ଅତିକ୍ରମ ଯାହା) ତେଜରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ବଳିଥିବା—
Surpassing the sun in lustre.

ଅତ୍ୟାଧାନ—ସଂ. ବି (ଅତି+ଆ+ଧା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Atyādhāna. ୧ । ଉପରେ ସ୍ଥାପନ—1 Laying on;
(ଅତ୍ୟାଧାନ—ବିଶ) superposition.

୨ । ନିୟମଲଙ୍ଘନ—2 Transgression.

୩ । ସଜ୍ଜାସ୍ଥାପନ ବା ରକ୍ଷଣରେ ଦେଲା—3 Neglect
of the lighting or maintenance of the
sacred fire.

୪ । ପ୍ରତାରଣ—4 Deception (M. W.)

ଅତ୍ୟାନନ୍ଦ—ସଂ. ବି (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅତି+ଆନନ୍ଦ+ଆ)—ମୈଥୁନର
Atyānandha ସୁଖ ପ୍ରତି ଅସାଧାରଣ ଭାବ—Morbid in-
difference to the pleasures of sexual
union.

ଅତ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି (ଅତି+ଆ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ସୀମା ଅତିକ୍ରମ
Atyāya 1 Passing beyond (limit)
୨ । (ସମୟ) ଅତିକ୍ରମ—2. Passing beyond
(time limit).

୩ । ଲଙ୍ଘନ—3 Transgression; violation.

୪ । (ଅତି+ଆୟ)—ଅତିଶୟ ଲାଭ—

4 Great gain or profit.

ଅତ୍ୟାରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅତି+ଆ+ଭାବ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Atyārurudha ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ ବଢ଼ିଥିବା—
(ଅତ୍ୟାରୁଦ୍ଧ—ଶ୍ଳୀ) 1. Grown to excess.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଥ	ଡ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଧୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଥ	ଡ

୨ । ଅଭ୍ୟାସ ବୃଦ୍ଧ—

2. Decrepit; too old.

ସଂ. ବି (ଭବ. ଚ)—୧ । ଅତି ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ—

1. A very high place.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚତା—

2. A great altitude or elevation.

୩ । ଅତି ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି—3 A very old man.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି—(ଅତି+ଆ+ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ+ଭବ. ଚ)—

Atyārūḍhi ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି—1 Great increase.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ନତି—2 Great prosperity.

୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚତା—3. Great height.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି—ରକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର; ନାଲି ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁଳ୍ମ—

Atyāṣa A plant; Plumbago Rosea.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି (ଅତି+ଆଶା)—୧ । ଉଚ୍ଚ ଆଶା—

Atyāśa 1. High hope.

୨ । ଦୁର୍ଭାଗା; ଅସମ୍ଭା ଆଶା—

2. Ambition; Inordinate hope.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ (ଅତି+ଆସନ୍ନ)—ଅତି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—

Atyāsanna Being too close.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ଆହାର)—

Atyāhāra

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. } ବିଶ. ୧ । ଅଧିକ ଭୋଜନ—

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. } 1. Over-eating.

(ଅଭ୍ୟାସ—ବିପଦ) ୨ । ଘେଷ୍ଟପଣ—

2. Gluttony.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ଆ+ଧା ଧାତୁ+ଭବ. ଚ; ଯାହା

Atyāḥita ନିବାରଣ କରିବାପାଇଁ ମନକୁ ଅତି ନିବିଡ଼ କରିବାକୁ

୧ । ଭୟଙ୍କର ବିପଦ ବା ଦୁଃଖ—

1. A great calamity.

୨ । ଦୁଃସାହସିକ କର୍ମ; ଦାଉଁ ସାହସିଆ କାମ—

2. Very rash or daring deed.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଲକ୍ଷଣ—3. Bad omen or sign.

୪ । ରାକ୍ଷସୋଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ—4 Devilish act.

ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+ଆ+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚ)—

୧ । ଉପରେ ସ୍ଥାପିତ—1. Super-imposed.

୨ । ପ୍ରତାରଣ—2. Deceived.

୩ । ଲଙ୍ଘନ—3 Transgressed; infringed.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି (ଅତି+ଭକ୍ତି)—୧ । ଅତିରକ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣନା—

Atyukti 1. Exaggeration.

୨ । ଅସମ୍ଭବ ବର୍ଣ୍ଣନା—2 Improbable narration.

୩ । (ଅଲକ୍ଷ୍ୟବିଶେଷ)—ଅତିଶୟୋକ୍ତି—

3. Hyperbole.

୪ । ଅତିରକ୍ତିତ ଗପ—4. Excessive talking.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତି+ଭକ୍ତି)—୧ । ଅତି ଭୟଙ୍କର—

Atyugra 1. Very fierce.

୨ । ଅତି ଶକ୍ତି—2 Very strong.

୩ । ଅତି ଅସହ୍ୟ—3. Very unbearable.

୪ । ଅତି ରାଗ—4 Very pungent.

ସଂ. ବି—ହେଙ୍ଗୁ—Assafoetida.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅତି+ଭକ୍ତି)—ଶବ୍ଦ ପାତ୍ର କରି; ଅତି

Atyuchchāḥ Very loudly.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅତି+ଭକ୍ତି+ଧ୍ୱନି)—ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦ—

Atyuchchāḥdhwani Very high sound.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. ବି. (ଅତି+ଭକ୍ତି+ଧ୍ୱନି)—କୁଣ୍ଡାଳୀ; ସେହି

Atyūdhni ଗାଈର ଶବ୍ଦ ବଡ଼ ପତ୍ତା ଥାଏ—(cow) Having

an exceedingly large udder.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି (ଅତି+ଭକ୍ତି ଧାତୁ=ପାରି କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Atyūha ୧ । ଗଭୀର ଚର୍ଚ୍ଚ—1. Deep reasoning

୨ । ଅତିରକ୍ତିତ ବିଚାର—

2. Excessive deliberation (M. W.)

୩ । ଦାଉଁସ; ଡାଉଁସ—

3. The gallinule (bird).

୪ । ମୟୂର—4. Peacock.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟାସ+ଆ)—୧ । ଗଳିକା ଗୁଳ୍ମ ଓ ଫୁଲ—

Atyūha 1. A flowering shrub.

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା—

2. Jasminum Villosum (flower).

୩ । ନକ୍ତାନ୍ତରାସ୍ତ୍ର (ଫୁଲ)—

Nyctanthes tristis (flower).

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ଅ. (ଉଦୟ+ସ୍ଥାନାଧିକାରାର୍ଥେ. ଡ)—

Atra ୧ । ଏହାଠାରେ—1 Here.

(ଚନ୍ଦ୍ର—ବିପରୀତ) ୨ । ଏଥିରେ; ଏ ବିଷୟରେ—

2. In this respect.

୩ । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ—3. In this matter.

୪ । ଏହି ସମୟରେ—4. At this time (M. W.)

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (କରିବା). ସବୁ—ଏହି—This.

(ଯଥା—ଅତି ମନୋହର; ଅତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ; ଅତି ନିବିଡ଼)

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ପତ୍ର ଓ ଲୁହ)—୧ । ଯେନ କେନ ପ୍ରକାରେ;

Atrakatra ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ—1. Anyhow.

ସେମିତି ସେମିତି ୨ । ଅତି କଷ୍ଟରେ—2. With great

କୈସି ହୋଇ difficulty.

(ଯଥା—ମୋତେ ଜଣେ ଦୋଷ; ମୁଁ ସହଜରେ ଏକକ ବାଟ ଗୁଲି

ଅଭ୍ୟାସ)

ମାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ତା ଓ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯଦ୍ୱାରା ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବଦ୍ଧ ବା ଯଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ବା ଯଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ ।

ଅବତର—ସଂ. ଅ (ଅନ୍ତ + ଚକ୍ର)—ଏଠାରେ ଓ ସେଠାରେ—
Atratatra Here and there.

ଦେ. ଅ. (ସ. ଯନ୍ତ୍ର + କୁନ୍ତ)—୧ । ସେହିଠାରେ ଇଚ୍ଛା ସେଠାରେ—
1 In any place whatever.

୨ । ସବୁ ସ୍ଥାନରେ—2. At all places.

୩ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ—3 At every place.

ଦେ. ଅ—ଅବତର (ଦେଖ)

Atrakatra (See)

ଅବତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ତ + ଜାତ ଅର୍ଥରେ ତ୍ୟ)—

Atratya ୧ । ଏଠାରେ ଜାତ—

1. Born here, produced here.

୨ । ଏ ସ୍ଥାନରେ—2 Relating to this place.

୩ । ଏ ସ୍ଥାନସମ୍ପର୍କୀୟ—

3. Connected with this place.

୪ । ଏ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା—

4. Situated at this place.

* । ଏଠାରେ ମିଳୁଥିବା—Available here

ଅବପ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ହପା)—ନିର୍ଲକ୍ଷ; ଦେହୁଅ—
Atrapa Shameless; immodest.

(ଅବପା—ହା)

ଅବପିତର କରିବା—ଦେ. କି—ଅବପିତର କରିବା (ଦେଖ)

Atrapitara karibā Atarapitara karibā (See)

ଅବଭବତୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ତ + ଭବତ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ)—ପୂଜ୍ୟା;

Atrabhabatī ମାନମୟା (ସ୍ତ୍ରୀ)—Respected (lady)

ସଂ. ସବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଏ ମହାଶୟା—

This respected lady.

ଅବଭବନ୍—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ତ + ଭବତ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Atrabhabān ପୂଜ୍ୟ; ମାନମୟ (ପୁରୁଷ)—

Respected (person)

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଏ ମହାଶୟ—1. This respected gentleman.

୨ । (୩ୟ ପୁରୁଷ) ସେ; ଦୟା—2. His honour.

୩ । (ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ ଶ୍ରୀ—3 Your honour.

ଅବସ୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅବସ୍ଥା; ଏଠାରେ ଥିବା
Atrastha—Situated at this place.

ଅବ୍ରାସ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରାସ)—୧ । ଅଭୀତ—

Atrāsa 1. Not afraid.

୨ । ଭୟହୀନ—2. Fearless.

ଅବ୍ରାହି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ସଂ. ବ୍ରାହି = ରକ୍ଷା କର = ଓ. ବ୍ରାହି = ରକ୍ଷା)
Atrāhi ସାଧାରଣତଃ କେହି କିଛି କରବାକୁ ନାହିଁ—

ଅବହାସ ୧ । ଅବହାସ; ଅବହାସ—1. Patronless.

କାଚାର ୨ । ନିରାପାୟ—2. Helpless.

ଶରଣ ରକ୍ଷଣ ତୋ ବାବା, ଅବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟା । ଦମଦାସ—ଦାର୍ଯ୍ୟବାହୁ ।

ଅବି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ ଧାତୁ = ଭକ୍ଷଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—(ବୈଦିକ)
Atri ଗିଳା; ସେ ବହୁତ ଗିଳେ—(vedic) Devouring.

ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । ସପ୍ତର୍ଷି ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

1. Name of a famous sage

(ସପ୍ତର୍ଷିଙ୍କ ନାମ, ଯଥା—ମଣ୍ଡାପ; ଅବି; ଅଜିତ; ପୁଲସ୍ତ୍ୟ; ପୁଲହ; କରୁ; ବଶିଷ୍ଠ)

[ଦ୍ର—ଏ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ୧୦ ଟି ମାନସପୁତ୍ରରୁ ଏକତମ । ଏ ପ୍ରଥମେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । ଦଶ ପୁଅଯାକ ଶିବଙ୍କ ଶାପରେ ମୃତ ହେବାରୁ ବ୍ରହ୍ମା ଯଜ୍ଞ କଲେ ଓ ଯଜ୍ଞଗ୍ନିଶିଖାରୁ ଅବି ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ଜନ୍ମିଲେ । ଏ ଜନ୍ମରେ ଅବି ପୁଣ୍ୟା ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଜନ୍ମରେ ଅବିଙ୍କ ଔରସରେ ଅନୟୁଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଦତ୍ତ, ଦୁର୍ବାସା ଓ ସୋମ ରୁଷି ଜନ୍ମିଥିଲେ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଜନ୍ମରେ ଅର୍ଯ୍ୟମା ରୁଷି ଓ ଅମଳାନାମ୍ନୀ କନ୍ୟା ଜନ୍ମିଥିଲେ । ରାମ ଓ ସୀତା ବନବାସ କାଳରେ ଏହାଙ୍କ ଅଶ୍ରମକୁ ଯାଇ ରୁଷିବଂଶଜଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅଭ୍ୟର୍ଥନ ହୋଇଥିଲେ । ଏ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ର, ସଂହିତା ଓ ସ୍ମୃତି ରଚନା କରି ଥିଲେ । ଏ ତପସ୍ୟା କଲାବେଳେ ଏହାଙ୍କ ନେତ୍ରରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଜନ୍ମି ଥିଲେ ।]

୨ । ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳର ଗୋଟିଏ ତାରା (ଲଞ୍ଜ ଅଡୁ ଗଣିଲେ ଚତୁର୍ଥ ତାରା; ଲଞ୍ଜ ମୂଳରେ ଥିବା ତାରା)—

2. One of the stars in the constellation Great Bear.

(ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)

Megrez; Delta Ursal Majoris.

ଅବିଚ୍ଛା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅବି)—ଅବିଚ୍ଛା (ଦେଖ)

Atrichhā Atarchha (See)

ଅବିଜା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅବି + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ସେ ଅବିଙ୍କଠାରୁ
Atrija ଜାତ)—ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

ଅବିଜାତ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅବି + ଜାତ; ଅବିଙ୍କଠାରୁ ଜାତ)—
Atrijāta ୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon.

୨ । (ନକ୍ଷତ୍ର; ଅ + ବିଜାତ)—ଦ୍ୱିଜ; ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ ଓ ବୈଶ୍ୟ—

2. A person belonging to the twice-born castes.

ଅବିଦ୍ରୁଗ୍ଜ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅବି + ଦ୍ରୁଗ୍ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଅବିଙ୍କ
Atridrugja ନେତ୍ରରୁ ଜାତ)—ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

ଅବିନେତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅବି + ନେତ୍ର + ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ବି)—
Atrinetrabhū ୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon.

୨ । ଏକ ସଂଖ୍ୟା—2. The number one (M. W.)

ଅବିପୁତ୍ର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅବିପୁ)—ଅବିପୁତ୍ର—Discontent; dissatisfaction.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅବିପୁ)—ଅବିପୁତ୍ର—Dissatisfied; not satisfied.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ତରାଳିକା ପୁରାଣର	ଶ	ଜ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅନ୍ତରାଳିକା ପୁରାଣର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁପୁରାଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ

ସଂସ୍କୃତ ଭାବେ ବାହା ବାହା ଅର୍ଥ ପୁର । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

ଅନ୍ତିପ୍ରବଚ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତି + ପ୍ରବଚ; ଅନ୍ତିକାରୁ
Atriprabhaba ଜାତ)—ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

ଅନ୍ତିବଚ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତି + ବୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଅନ୍ତିକାରୁ
Atribhaba ଜାତ)—ଚନ୍ଦ୍ର—The moon.

ଅଥ—ସଂ. ଅ. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ + କରଣେ. ଅ; ଯାହା ଦ୍ଵାରା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ
Atha ସୂଚକ ହୁଏ)—

୧ । ବାକ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ତାବ, ପ୍ରବଚନ ବା ଗ୍ରନ୍ଥ ଆରମ୍ଭରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଅବ୍ୟୟ; ଏହାଠାରେ ଆରମ୍ଭ—

1. A particle used at the beginning
of a sentence, proposal, essay or
book; here begins

[ଦ୍ର—ଏହା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ ପ୍ରଥମେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥିବାରୁ
ପ୍ରବଚନ ଆରମ୍ଭରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିବା ମଙ୍ଗଳସୂଚକ ।
ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ଗ୍ରନ୍ଥ ଶେଷରେ ‘ଇତି’ ଲେଖାଯାଏ ।]

୨ । ଅନନ୍ତର; ଏହାପରେ—2. Then; after this.

ଅଥ ମନୁଅର ମନରେବା ଶର ।

ମରମର ରେବତୀରେ ମନୋହର । ରଞ୍ଜିତ ଶରୀରକା ।

[ଦ୍ର—ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଅନ୍ତର, ମଙ୍ଗଳ, ସଂଶୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଦୃଢ଼ତା,
ସମ୍ବନ୍ଧସ୍ତ ଚିତ୍ତ, ଏହିକ୍ଷଣି, ଅତଏବ, ଅରମ୍ଭ, ସାକଲ୍ୟ, ଅନୁଜ୍ଞା,
ପ୍ରକରଣ ସ୍ଥଳରେ ବା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ—ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ ।]

ଅଥକ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ପୁଳ)—

Athak ୧ । ଅତି ଗଭୀର—1. Very deep.

ଅଥାହ ୨ । ଅଥଳ; ଯେଉଁ ପାଣିରେ ମନୁଷ୍ୟ ପଶି ବା ଚାଲି କର
ପାରି ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ—2. Unfordable.

୩ । ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ପୁଳ ଧାତୁ)—ଯେ ଥକ ନାହିଁ;

ଅଥକ ଅଥାନ୍ତ—3. Untired.

ଅଥଚ—ସଂ. ଅ. (ଅଥ + ଚ)—

Athacha ୧ । ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ—1. And also.

ଅଥଚ ୨ । ମଧ୍ୟ—2. Also.

ଅଗର୍ଭେ ୩ । ଏହିପରି ମଧ୍ୟ—3. Likewise; similarly.

୪ । ପୁନଶ୍ଚ; ପୁଣି—4. Again; moreover.

ଦେ. ଅ—୧ । ତଥାପି—1. Then even.

୨ । କିନ୍ତୁ—2. But.

୩ । କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ—3. But also

ଅଥଚେତ—ସଂ. ଅ. (ଅଥ + ଚେତ)—

Athachet ୧ । ଏବଂ ଯଦ୍ୟପି—1. And if.

୨ । ଯଦ୍ୟପି ମଧ୍ୟ—2. Even if.

୩ । ଯଦ୍ୟପି—3. If.

ଅଥବା—ସଂ. ଅ. (ଅଥ + ବା)—

Athabā ୧ । କିମ୍ବା; ଅବା—1. Or; or rather.

୨ । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—2. On the other hand.

୩ । ଅବାସମ୍ଭବତଃ—3. Or perhaps.

୪ । ନୋଚେତ—4. Else; otherwise.

* । (ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ) କି ? ଏପରି କିଅଣ ନୁହେଁ—

5. What ? Is it not so ? (M. W.)

ଅଥୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସ୍ଥିର ବା ଅସ୍ଥିୟ)—

Athaya ୧ । ଅସ୍ଥିର; ଚଞ୍ଚଳ—1. Restless.

ଅସ୍ଥିର ସହସ୍ର ସହ ଶାଥ କରି ସୈନ୍ୟତା

ବେଚନ ଘେନି କର ଅସିଲେ ହୋଇଣ ଅଥୟ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାବରତ. ବନ ।

୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ—2. Uncertain; unsettled.

୩ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ; ଚପଳ—3. Fickle; wavering.

୪ । ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ; ଅଧୀର—4. Impatient.

* । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—5. Anxious.

୬ । ବ୍ୟାକୁଳ—6. Sad; afflicted.

କସକି ଶରୀରସ୍ତ ଘର କାକନେ, ରୋଗଛାୟାରେ ରଥ ଅଥୟ ମନେ ।

ମଧୁସୂଦନ. ବିକଳାବଳ ।

ଅଥୟବିଅୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଦୃଶ ଶବ୍ଦଦ୍ଵୟ)—

Athayabithaya ୧ । ଅସ୍ଥିବ୍ୟସ୍ଥ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବିବ୍ୟସ୍ଥ—

ଅସ୍ଥିବ୍ୟସ୍ଥ 1. Very restless.

ବେସନ୍ତ ୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଧୀର—

2. Very impatient.

ଅଥୟମନା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅସ୍ଥିର + ମନସ୍)—

Athayamanā ୧ । ଅସ୍ଥିରମନ; ଚପଳମନ—

ଅସ୍ଥିରମତି 1. Of restless or fickle mind.

ବେଚନ ୨ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—2. Anxious

୩ । ଅଧୀର—3. Impatient.

୪ । ବ୍ୟାକୁଳ—4. Sad

ଅଥର—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସ୍ଥିର)—୧ । ନିଃସ୍ଵାସ; କମ୍ପରହୃତ—

Athara 1. Unshaking; not trembling.

ନିସ୍ଵର ୨ । ସ୍ଥିରରହୃତ—

ବେଧହୃକ 2. Unwavering; not throbbing.

ଏବାର ପ୍ରାଦେ. (ସ୍ଵାକସ୍ମିନ୍) ଅ—

ଅବ୍ ଏଥର; ବର୍ତ୍ତମାନ—Now.

ଅଥରଥର—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅସ୍ଥିର)—

Atharatharā ୧ । ଅଥରଥା (ଦେଶ)

(ଅଥରଥର—ଶ୍ରୀ) 1. Atharapā (See)

ଧୁରଧୁର ୨ । କମ୍ପମାନ—2. Trembling; tremulous.

ଅଥରଥାତାହୁଆ ୩ । ଭରକୁଳ; ଯେ ସାମାନ୍ୟ ରସ କଥାରେ ଥରେ—

3. Fimid.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୁଝନ୍ତି ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର୍’ ଖୋଜିବେ; ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଥ’ ଦେଖିବେ; ‘କଥୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବକୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଥରଥରୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ. —

Atharatharuṭh ଅଥରଥରୁ (ଦେଖ)
(ଅଥରଥରେଇ—ଶ୍ଳୀ) Atharatharṭh (See)

ଅଥରପା—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ସଂ. ଅସ୍ଥିରପାଦ) —

Atharapṭh ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଠିଆ ହେଲେ ଅଥରଥର ହୁଏ—
(ଅଥରପା—ଶ୍ଳୀ) 1. Of tremulous gait; nervous.

ସୁସୁସ୍ତେ ୨ । ଯାହାର ପାଦବିଷେଷ ସ୍ଥିର ନୁହେଁ—
2 Of weak or uncertain foothold.

୩ । ଅସ୍ଥିରମନା—Fickle minded.

୪ । ଅଗସନ୍ଧ ବିଚାରୀ—4. Reckless.

ଅଥରପା ମଣ୍ଡପ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ.—ଅଥରପା (ଦେଖ)

Atharapṭh mandapa Atharapṭh (See)

ଅଥର—ଦେ. ବିଶ. ପୁ.—୧ । ଓଥର; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିବା

Atharṭh ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାହ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

ସୁବଦ୍ଧା 1. (a person) Not yet married
କାରୀ long after attaining

(ଅଥରା—ଶ୍ଳୀ) marriageable age.

୨ । ଅଥରୁଆ (ଦେଖ)—Atharuṭh (See)

ଅଥରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଓ. ଅରୁଆ) —

Atharuṭh ଯେ ଜରରେ ଅଥର ହୁଏ ନାହିଁ; ଫେ. ଭରଜୁଳା
(ଅଥରେଇ—ଶ୍ଳୀ) ନୁହେଁ; ନିର୍ଭୟ—Dauntless; fearless.

ନିଉର

ନିଉର

ଅଥରା—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ.—

Atharpṭh ଅଥରପା (ଦେଖ)
(ଅଥରା—ଶ୍ଳୀ) Atharapṭh (See)

ଅଥରା ପୁରୁଷ ପ୍ରାୟେ ଅକ୍ଷର ମୋର ବୁଦ୍ଧି,

ପଦେ ବରୁ ବରୁ ଅନ ପଦ ଲୋଚନେ ବିଶି । ପାତାସର. ନୃସିଂହପୁରାଣ. ୧୨ ।

ଅଥବା—ସଂ. ବି. (ଅଥ = ବେଦାଦିର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଶବ୍ଦ +

Atharba ରୁ ଥାଉ = ଚିତ୍ତାର କରବା + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ବରୁ =
ଅଧର୍ବନ; ୧ମା. ୧ବ.) —

୧ । ଅଗ୍ନି ଓ ସୋମପୂଜକ ପୁରୋହିତ—

1. A priest who worships the fire and the Soma Deities.

୨ । ବ୍ରାହ୍ମଣ—2. A Brāhmaṇa.

୩ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ମୁଖରୁ ଜାତ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପ୍ରଜାପତି—

3. Name of the eldest son born of
Brahmā's mouth and a progenitor of
mankind.

[ଦ୍ର.—ଏ ପ୍ରଥମେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟା, ଶିକ୍ଷା, କର
ଅଥବା ବେଦ, ରଚନା କରୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ଏକ ଶ୍ଳୀ ଶାନ୍ତି ଓ
ଅନ୍ୟ ଶ୍ଳୀ ଚନ୍ଦ୍ର । ଚନ୍ଦ୍ର ବେଦକୁ ଏହାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ ପ୍ରଥା ଅବିଷ୍ଟ
ହୋଇ କହନ୍ତି ।]

୪ । ଚତୁର୍ଥ ବେଦ—

4. The name of the fourth Beda

[ଦ୍ର.—ଏହି ବେଦରେ ଅନେକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଭିଧାନ ମଧ୍ୟ ଓ
ଆୟତ୍ତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ତୋତ୍ର ଅଛି । ଏହାର
୧୫ ଶାଖା; ୫୫ କଳ୍ପ, ୨୭୫ କାଣ୍ଡ ଓ ୫୨୫ ଉପନିଷଦ ଅଛି ।
ଅନ୍ୟ ବେଦମାନଙ୍କର ବହୁକାଳ ପରେ ଏ ବେଦ ରଚିତ
ହୋଇଥିବାର ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି । ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କ
ଉପାସ୍ୟ ‘ଆଜ୍ଞା’ ନାମଧାରୀ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଅଛି ।]

୫ । ଶବ୍ଦ; ମହାଦେବ—୫. The God Siba.

୬ । ବଶିଷ୍ଠ ରଷି—6. The sage Basiṣṭha

ଅଥର୍ବ ଦେ. ବିଶ. ୧ । (ଅଥର୍ବର ଏକ ଅର୍ଥ ଶିବ ଥିବାରୁ ଶିବଙ୍କର
ହୋକାରୀ ଏକ ନାମ ସ୍ଥାଣୁ ଥିବାରୁ ଓ ସ୍ଥାଣୁର ଏକ ଅର୍ଥ ଥିବାରୁ
ଥିବାରୁ) —

ସ୍ଥାଣୁ ବା ଶିବଲିଙ୍ଗ ପରି ଦସ୍ତପଦାଦି ଅଙ୍ଗପ୍ରାପ୍ୟ-
ରହୁତ—1 Limbless

୨ । ରୋଗ ବା ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରୁ ଚଳନ୍ତଶକ୍ତିହୀନ—

2. Unable to move owing to disease
or old age.

୩ । ଅତିବୃଦ୍ଧ—3. Very old; decrepit; infirm.

ଅଥବାଶ—ସଂ. ବି. (ଅଥବାନ୍ + ଅ) —୧ । ଶିବ; ମହାଦେବ—

Atharbaṇa 1. God Śiva.

୨ । (ଭାଗବତ ୨ଷ୍ଠ ସ୍କନ୍ଧ ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ)
ଦଧିଚ ରଷି; (ରଷିବିଶେଷ; ଏ ଦେବତାମାନଙ୍କ
ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଶରୀର ଉପାସ କରିବାରୁ ଏହାଙ୍କ ଅସ୍ଥିରୁ
ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବଜ୍ର, ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ନୃଶାସରକୁ ବ୍ୟସ୍ତ କଲେ ।) —

2. Name of a sage Dadhichi.

ଏମନ୍ତ ବହୁ ଅଥବାଶ, ନଷ୍ଟନ କର ଅସ୍ଥାମନ

ପରମେଶ୍ୱର ନିବେଶିଲେ, ସମସ୍ତେ ଶରୀର ସଜ୍ଜିଲେ ।

କବିସାଧ. ଭାଗବତ—୭ ।

ଅଥବାବେଦ—ସଂ. ବି. (ଅଥବାନ୍ + ବେଦ) —ଅଥବା ୪ (ଦେଖ)

Atharbabeda Atharba 4. (See)

ଅଥବାଣି—ସଂ. ବି. (ଅଥବାନ୍ + ଇ) —

Atharbaṇi ୧ । ଅଥବାବେଦପାଠର ବ୍ରାହ୍ମଣ—

1 A Brāhmaṇa versed in the Atharba
Beda.

୨ । କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣର କର୍ତ୍ତୃଷ୍ଟ ପୁରୋହିତ—

2. family priest.

ଅଥବାଶ—ସଂ. ବି. (ଅଥବାନ୍ + ଅ) —୧ । ଅଥବା ବେଦ—

Atharbaṇa 1. The Atharba Beda.

୨ । ଅଥବାବେଦୋକ୍ତ ଚିନ୍ତାମାନ—

2. The rituals prescribed in the
Atharba Beda.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଥବାଣି—ସଂ. ବି (ଅର୍ଥବାନ୍ + ଇ)—ଅଥବାଣି (ଦେଖ)

Atharbāṇi Atharbāṇi (See)

ଅଥବାଣୀ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ଅଥବାଣ)—ଅଥବା ବେଦ—

Atharbāṇī The Atharba Beda

ସ୍ତ୍ରୀ ସାଧୁରା ସୁଖୀ ରୁଦ୍ଧା

ସାହା କହୁଛ ବେଦ ଅଥବାଣୀ । ଗ୍ରା. ବି. ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅଥା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ଅ + ଥୁଳ)—ଅଥା (ଦେଖ)

Athal Athala (See)

ଅଥା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଥୁଳ; କ୍ରମା ଅତଳ)—

Athala ୧ । ଅତଳପ୍ରାୟ—1 Very deep

ଅଥା; ଅତଳ ୨ । ଅଥା—2. Unfathomable.

ଅଥାହ ଅଥା ସମୁଦ୍ର ମୋର ଗଭୀର ବୋଲି ।

ପାଞ୍ଚାମର—ବୃନ୍ଦାବନ ସୁଖ ।

୩ । ଅତଳପ୍ରାୟ—3. Abysmal; bottomless.

୪ । ଯେଉଁ ନଦୀ ଅତି ଲୋକେ ପଶିଯାଇ ଅର୍ଥାତ୍ ବିକା

ଜଙ୍ଗାରେ ବା ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାର ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ—

4. Unfordable.

ହୋଇଅଛି ଅଥା ସମୁଦ୍ର ନଦୀ ଗୋଟି । ସାରଳା. ମହାବରତ ରହୋଇ ।

ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅ + ଥୁଳ)—୧ । ଅସ୍ଥାନ; ଅସାଧାରଣ ବା ମନ ସ୍ଥାନ—

1. Bad or improper place

୨ । ସମାଜରେ (ବିବାହ ବା ଭୋଜନବିଷୟବିଷୟରେ)

ଅପଣାପାରି ମାନବର କୁଳ ବା ବଂଶ—

2. A family lower in social status than one's self.

(ଯଥା—ସାଧୁରାସ୍ତ୍ରୀ ଅଥାରେ ସମ୍ପଦ କର ତୋହାସ ଟଙ୍କା ପାଇଲେ ।)

ଅଥା ତଳ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅତଳ)—୧ । ଅଥା (ଦେଖ)—

Athala tala 1. Athala (See)

୨ । ଯେଉଁ ଜଳସ୍ରୋତରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ତଳକୁ ଗୋଡ଼

ପାଏ ଓ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଗୋଡ଼ ପାଏ ନାହିଁ—

2. (a span of water) Which is fordable at some place and imfordable at others.

ଅଥା ଥା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଥାତଳ (ଦେଖ)

Athala thala Athalatala (See)

ଅଥା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Athā କାନ୍ତ; ଅବସନ୍ନ—Tired; fatigued.

(ଯଥା—ଗୁଲି ଗୁଲି ଅଥା ଦେଲି ।)

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—କାନ୍ତ; ଅବସନ୍ନ—Weariness

(ଯଥା—କଥା କହିବାକେ ଅଥା ଲାଗିଲେ ।)

ଅଥା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସ୍ଥାୟୀ)—ଅସ୍ଥାୟୀ; ଅବସ୍ଥାୟୀ—

Athāi

Temporary; not permanent.

ଅଥାହି

ଅସ୍ଥାୟୀ

ଅଥାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ଅସ୍ଥାୟୀ)—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athait

Athātā (See)

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ଥାୟୀ)—ଅସ୍ଥାୟୀ—Non permanence.

ଅଥାତା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athaitā

Athait (See)

ଅଥାତା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athaiti

Athait (See)

ଅଥାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athait

Athait (See)

ଅଥାତା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athaitā

Athait (See)

ଅଥାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି—ଅଥାତ (ଦେଖ)

Athaiti

Athait (See)

ଅଥାତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ + ଥାତା)—

Athaitā

୧ । ନିରାଶ୍ରୟ; ଅଶ୍ରୟବିହୀନ—

ଅଥାହି

1. Helpless; shelterless

କାଚାର

୨ । ଗୃହହୀନ—2 Homeless.

୩ । ଯାହାର ରହିବାର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ—

3. Having no place to live in

୪ । ଅରକ୍ଷିତ, ରକ୍ଷକବିହୀନ; ବେମୁରବିଅ—

4. Guardianless; unprotected.

୫ । ଯାହାର କେହି ଯତ୍ନ ବା ଚିନ୍ତା ନେବାକୁ ନାହିଁ—

5 Having none to look after.

୬ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କେହି ଜଗୁଅଛି ନାହିଁ—

6. (place) Having none to watch.

ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବି—ଅସ୍ଥାତା (ଦେଖ)

Astātā (See)

ଅଥାତାମଣ୍ଡପ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଘର ବା ସ୍ଥାନର କେହି ଜଗୁଅଛି ବା

Athātāmandapa ମାଲିକ ନାହିଁ—A place without a master.

ଅଥାତା ହକାର—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ସହର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ) ବି—

Athātā hakarā

ଅସ୍ଥାତା (ଦେଖ) Astātā (See)

ଅଥାନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ଥାନ)—

Athāna

୧ । ଅସ୍ଥାନ; ମନ ସ୍ଥାନ—1. Evil place.

୨ । ଅସାଧାରଣ ସ୍ଥାନ—2. Unfit place.

୩ । ଅସୁବିଧାଜନକ ସ୍ଥାନ—3. Inconvenient place.

୪ । ଦେହର ମର୍ମସ୍ଥାନ—4. Vital or vulnerable part of the body.

To set a pot (half-filled with water and the mouth of which is tied with a piece of cloth) over the open to steam a cake.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ, ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ସ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଋ

ଅଥାରମୁହାଁ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁହଁ ଅଥାରହାଣ୍ଡିର
Athāramuhāṇḍi ମୁହଁ ପରି ଚଟକା ଓ ଅସ୍ଥୁର—
(ଅଥାରମୁହାଁ—ଶ୍ରୀ) 1. Flat faced (person)

ହେଉଥିବ ୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁହଁ ଅତିମାନ ବା କୋପରେ ଅଥାର-
ହାଣ୍ଡି ପରି କିଟକି ହୋଇଥାଏ—

2. Scowling; frowning.

ଅଥାରସିହା—ଦେ. ବି—ଅଥାରପ୍ରଣାଳୀରେ ପିଠା ବା ବଡ଼ ମାଛ ବା
Athārasijhā ମାଂସ ଆଦି ସିଝାଇବା—Steaming of
ଭାମେସିକ cakes, fish and meat over a pot.

ଦେ. ବିଶ—ଅଥାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ସିଝା ଯାଇଥିବା (ପିଠା, ମାଛ
ଆଦି)—Steamed on a pot; steamed.

ଅଥାରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ—୧ । ଓଥର; ଦରବୁଡ଼ା ହେବା ଯାକେ
Athāruā ବିଭା ହୋଇନଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. (a person)
(ଅଥାରୁଆ—ଶ୍ରୀ) Who remains a bachelor till a
very late age

୨ । ମୃତଦାର—2. Widower.

ଅଥୁତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଥୁତ)—ଅଥୁତ; କ୍ଷେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ
Athita ଅଧିକାର କରେ ନାହିଁ—Immaterial; not
occupying any space.

ରୁ କୋଡ଼ ଅଲପ ବଡ଼ତ, ଅବ୍ୟୟ ଅପୂର୍ବ, ଅଥୁତ ।

ଭୂପତି ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ୍ରା ।

ଅଥୁର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଥୁର)—

Athira ୧ । ଅଥୁର—1. Restless.

ଅଧିର ୨ । ଅଧିର—2. Impatient

ଅଧିର ୩ । ଚପଳ—3 Fickle.

୪ । ଅନିଶ୍ଚିତ—4 Unsettled

୫ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—5. Anxious.

୬ । ଦୁଃଖିତ—7 Afflicted

ସାଧା ବରହ ଶୁଣି ମନ ଅଥୁର, ଅଜେଣ ପାତର ମଦକ ।

ସ୍ତ୍ରୀ—ରସବାରସ ।

ଅଥୁର—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଓଥର; ଦରବୁଡ଼ା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାହ କରି-
Athurā ନଥିବା—1. Remaining unmarried
(ଅଥୁର—ଶ୍ରୀ) till a very late age.

୨ । ଅଥୁରପା (ଦେଖ) ;

2. Atharapā (See)

ଅଥୁର—ଦେ. ବି—(ଭୂଲ—ଭୂଲ—ଅଥୁର = ମାଟି ନିର୍ମିତ ବା ଗୁଣ୍ଡି;
Athuri ଅଥୁର—ଛୋଟ ଗୁଣ୍ଡି ବା ଦହି ବସାଇବା ପତୁଲ)—

୧ । ମାଟିର ଛୋଟ ପାତ୍ର ବା ପତୁଲ—

1. Small earthen pot.

୨ । ମାଟି ବାସନ—2. Earthen utensil.

୩ । ଗୁହର ସ୍ବଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ଚଳନ୍ତ ବସ୍ତୁ—

3 Any trifling chattel.

ଅଥୁର ଲାଗି ପଥର ଯିବ—ବଗ ।

ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅଥୁରର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Athurā.

ଅଥୁରିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ—ଅଥୁର (ଦେଖ)

Athuriā Athurā (See)

(ଅଥୁରେଇ—ଶ୍ରୀ)

ଅଥେଇତ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଥାଇତ (ଦେଖ)

Atheita Athait (See)

ଅଥେଇତା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଥାଇତ (ଦେଖ)

Atheitā Athait (See)

ଅଥେଇତି—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଥାଇତି (ଦେଖ)

Atheiti Athait (See)

ଅଥେଇ ବିଥେଇ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଦୃଶ)—ଅଥୟ-ବିଥୟ (ଦେଖ)

Atheibithei Athaya bithaya (See)

ଅଦନା—ବୈଦେ. ବିଶ—ଅଦନା (ଦେଖ)

Adnā Adanā (See)

ଅଦଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଅଦଲାଇବା (ଦେଖ)

Adlāibā Adalāibā (See)

ଅଦଲାଇ ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଅଦଲାଇବା (ଦେଖ)

Adlāi hebā Adalāibā (See)

ଅଦ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଖାଇବା—1 To eat.

Ada (root) ୨ । ଗିରିଦେବା—2. To devour.

୩ । ବିନାଶ କରିବା—3. To destroy.

[ଭୁଲନା କର ଏକାର୍ଥକ. ଇଂ. ଇଟ୍ (Eat); ଲା. ଏଦୋ (Edo); ଗ୍ରୀ. ଏଦୋ (Edo); ଜେଣ୍ଡ. ଅଦ୍ (Ad); ଗଥ୍ (At)]

ଅଦଭୁତ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅଦାଭୁତ = ଶତ୍ରୁତା)—

Adaut ୧ । ବୈର; ଶତ୍ରୁତା—1. Enmity.

ଆକ୍ରୋଶ; ରେସାରେସି ୨ । ଅକସ୍, ପୁଣ୍ୟର ଅପକାର ପାଇଁ ମନେ
ଅଦାକତ ମନେଜଳବାସନ—2. Grudge

୩ । ପ୍ରତିହଂସା—3. Revenge

୪ । ଶତ୍ରୁ—4 Enemy

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଶତ୍ରୁତାପଦ—1. Inimical.

୨ । ପ୍ରତିହଂସାପଦ—2. Revengeful.

୩ । ମନେ ମନେ ଅକସ୍ ରଖିଥିବା—3. Spiteful.

ଅଦଭୁତ ନେବା—ଦେ. କି—ଅଦଭୁତ ସ୍ବାଧିବା (ଦେଖ)

Adaut nebā Adaut sādhibā (See)

ସାଧକା ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭାବକ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଦୃଶ୍ୟ ସାଧକା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷ ସାଧକା; ଦାଉ ନେବା; ପ୍ରତିହଂସା
Adaut sādhibā ଚରତାର୍ଥ କରବା—To be avenged;
ଆକ୍ରୋଶ ମାଣ to take vengeance.
ଅଦାବତ ଲେନା

ଅଦୃଶ୍ୟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଦୃଶ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Adauti, etc Adaut, etc (See)

ଅଦୃଶ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ-ଅଦାବତ + ଓ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଇତ୍ୟା)—
Adantiā ୧ । ପ୍ରତିହଂସାପରାୟଣ (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Revengeful.
(Person).

ଆକ୍ରୋଶୀ ୨ । ପ୍ରତିହଂସାପୂର୍ଣ୍ଣ (ବିଷୟ)—2. Revengful.
ଆଦାବତ (matter)

ଅଦଂଶୁ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦଂଶୁ)—
Adamshtā ଦନ୍ତହୀନ—Toothless.
(ଅଦଂଶୁ—ଶ୍ୱା) ସ. ବି—ଯେଉଁ ସାପର ବିଷଦାନ୍ତ ରକ୍ତା ହୋଇ-
ଅଛି—A serpent whose fangs have been
extracted.

ଅଦକ୍ଷିଣ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦକ୍ଷିଣ)—ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞାଦି
Adakshina ଅନୁଷ୍ଠାନ ଶେଷରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ—1. (sacrifices and
rites) In which no present is given
to the Brāhmanas or to the officiat-
ing priest.

୨ । (ନଷ୍ଟ ଚର; ଅ + ଦକ୍ଷିଣ) ବାମ, ଡେକର—2. Left.

୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ; ନିଷ୍ଠପଟ୍ଟ; ସରଳ—
3. Simple-minded; guileless.

୪ । ନିବୋଧ—4. Silly; foolish.

୫ । ପ୍ରତିକୂଳ—5. Unfavourable.

୬ । ଅଦକ୍ଷ—6. Not skilful.

୭ । ଅଚତୁର—7. Not clever.

ଅଦକ୍ଷିଣୀୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଦକ୍ଷିଣୀ + ଇୟ)—ଦକ୍ଷିଣୀ ପାଇବାର
Adakshiniya ଅଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ରାହ୍ମଣ)—
(Brāhmana) Not deserving of presents.

ଅଦକ୍ଷିଣ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଦକ୍ଷିଣୀ + ଯ)—ଅଦକ୍ଷିଣୀୟ (ଦେଖ)
Adakshinya Adakshiniya. (See)

ଅଦଗ୍ଧ—ଦେ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚର; ଅ + ଦଗ୍ଧ)—
Adagdhā ୧ । ଘୋଡ଼ା ଯାଇ ନ ଥିବା—1. Unburnt.
୨ । ଶାସକବିଷ୍ଣୁ ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଦଗ୍ଧ କରାଯାଇ ନ ଥିବା
(ଶବ୍ଦ)—2. Not burnt or cremated
according to prescribed rites.
(Eg a corpse).

ଅଦକ୍ଷ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Adachha ୧ । ଅକ୍ଷର; ଅଜ୍ଞାତ; ଦୁର୍ନାମ; ଅପସମ—
ଅସମ 1 Notoriety; disrepute.
ଅସମ ୨ । ନିନ୍ଦା—2 Blame.
୩ । ଅମଙ୍ଗଳ—3 Evil; woe

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—

୧ । ଅକ୍ଷର; ଯଶୋହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
1 Nameless; not famous.

୨ । ବିଶେଷ ଦୁର୍ନାମସ୍ଥଳ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2 Notorious.

୩ । ଅକ୍ଷର (କର୍ମ)—3. Disreputable (act)
ଏହି ବୈଦ୍ୟାକାବି ଅଦକ୍ଷ ଅଟେ । ପାତାୟନ ନୃସିଂହପୁରାଣ. ୧ ।

ଅଦକ୍ଷି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅକ୍ଷର)—୧ । ଅଦକ୍ଷ (ଦେଖ)
Adachhiā 1 Adachha (See)
୨ । ଅମଙ୍ଗଳ, ଯେଉଁ ଲୋକ ଦାଉ ଦେବା କାର୍ଯ୍ୟ ବିଫଳ
ହୁଏ—2 Inauspicious.

ଅଦୃଶ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଦୃଶ)—୧ । ଅଦୃଶ; ଅଶକ୍ତ; ନିବଳ—
Adardha 1. Not strong; not firm; weak.
(ଦକ୍ଷ—ବିପରୀତ) ଅଦକ୍ଷ ହେବ ମୋର ଭକ୍ତ କର ବତ ।

ଅଦତ୍ତ ଗ୍ରା. ବିଶ. ରହସ୍ୟମୟ ।

ଅଦୃଶ୍ୟ ୨ । ଦଦର; ଭଙ୍ଗା; ଖଣ୍ଡିତ—2 Broken.

ଅଦକ୍ଷ ନାମେ ବସି କଲରେ ରୁଜ ମଲ୍ଲ । ପାତାୟନ ନୃସିଂହ ପୁରାଣ—୨ ।

୩ । ଲାଣ୍ଡ—3. Worn out.

୪ । ଅନୂତନ—4. Not fresh or new.

୫ । ଯାହା ଅଶୁଣ ନୁହେଁ—5 Not sound.

ଅଦଣ୍ଡ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦଣ୍ଡ)—୧ । ଅଦଣ୍ଡ—
Adandā 1 Not deserving punishment.
(ଅଦଣ୍ଡ—ଶ୍ୱା) ୨ । ଦଣ୍ଡରୁ ମୁକ୍ତ—

2 Exempted from punishment.

୩ । କରରହୁତ; ନିଷ୍ଠ—3. Rent-free.
(ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)

ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚର)—ଦଣ୍ଡରୁ ଅବ୍ୟାହତ—
Exemption from punishment; impunity.

ଅଦଣ୍ଡନୀୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଦଣ୍ଡନୀୟ)—ଅଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)
Adandaniya Adandya (See)

ଅଦଣ୍ଡ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଦଣ୍ଡ୍ୟ)—୧ । ଯେ ଦଣ୍ଡାର୍ହ ନୁହେଁ—
Adandya 1. Not deserving of punishment;
(ଅଦଣ୍ଡ୍ୟ—ଶ୍ୱା) ୨ । ନିରପରାଧ—2. Innocent; guiltless.

୩ । ଯାହାକୁ ଦଣ୍ଡରୁ ମୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଅଛି—
3 Exempted from punishment.

୪ । ଯେ ଦୋଷ କଲେ ମଧ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ପାଇବ ନାହିଁ ବୋଲି
ରାଜାଙ୍କର ବା ଶାସକର ଆଦେଶ ଅଛି—

4. Exempted from any punishment
by a standing order or text.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ତନ୍ତୁବନ୍ଧୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ବ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍

ଅଦତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦନ୍ତ; ନିପାତନସିଦ୍ଧ)—

Adat ଦନ୍ତହୀନ—Toothless

(ଅଦତ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ବୈଦେ. ବି. (ପା.)—

ଆଦତ୍ତ ୧ । ନଗଦ ଧନ, ଶ୍ରେକଡ଼ ମୁଦ୍ରା—

ନକଦ 1. Cash; hard cash

୨ । ଉପସ୍ଥିତ ଟଙ୍କା; ହାତରେ ଥିବା ଟଙ୍କା—

2. Cash in hand.

୩ । ଭଙ୍ଗାଯାଇ ନ ଥିବା କମ୍ପା ଖୁରୁରୁ ନ ଥିବା ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା—

3 Whole rupees.

ବୈଦେ. ବିଶ—୧ । ନଗଦ (ଧନ)—

1. Cash (money)

୨ । ଅଭଙ୍ଗା ଟଙ୍କା ଥିବା (ଧନ)—

2. (Cash) Consisting of whole rupees only.

ବୈଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ନଗଦାନଗଦ; ଶ୍ରେକଡ଼—

1. In cash.

୨ । କେବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଟଙ୍କାରେ ଦିଆଯିବା—

2. In whole rupees

ଅଦତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦତ୍ତ)—୧ । ଯାହା ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ—

Adatta 1. Not given away.

(ଅଦତ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅନ୍ୟାୟରୂପେ ଦତ୍ତ—

2. Unjustly given.

୩ । (ପୁଂ)—ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ—3. Not given in marriage.

୪ । (ପୁଂ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କିଛିମାତ୍ର ଦାନ କର ନାହିଁ—

4. (a person) Who has given nothing.

ସଂ. ବି. (ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର)—୧ । ବେଆଇନ୍ ଦାନ; ଯେଉଁ ଦାନ ଆଇନଅନୁସାରେ ଅସିଦ୍ଧ—1 (law) A donation which is legally null and void.

(ଯଥା—ବାତୁଳଦ୍ୱାରା ଦାନ; ବିପଦ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବଳାଭୁତ ବ୍ୟକ୍ତି-ଦ୍ୱାରା ଦାନ ।)

୨ । ଯେଉଁ ଦାନକୁ ଦାତା ବା ଦାତାର ସ୍ତୁଳାଭିଷିକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ରଦ୍ଦ କରିପାରେ—2. A revocable gift.

ଅଦତ୍ତପୂର୍ବ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଦତ୍ତପୂର୍ବ)—

Adattapūrbā ଯେଉଁ କନ୍ୟା ବାବୁଦତ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେଉଁ କନ୍ୟାର ମହାପ୍ରସାଦନବ୍ୟକ୍ତ ବା 'ସିଉକାର' ବା 'ପାଟମୁଦ' ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇନାହିଁ—Not betrothed (girl); (a girl) Who has not been formally promised by her guardians in marriage to a bride-groom.

ଅଦତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଦତ୍ତ + ଅ)—

Adattā ୧ । ଯେଉଁ କନ୍ୟାକୁ ତାର ପିତା ବରପାତ୍ରଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ନାହାନ୍ତି—1 (a girl) Who has not been formally given in marriage to the bride-groom.

୨ । ଅବିବାହିତା—2. Not yet married; unmarried.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅବିବାହିତା କନ୍ୟା; ଅଭିଆତା ହେଉ—

An unmarried girl.

ଅଦତ୍ତଦାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଦତ୍ତ + ଅ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍)

Adattādāyī ୧ମା. ୧ବ.)—(ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

(ଅଦତ୍ତଦାୟୀ—ଶ୍ରୀ) ଅସିଦ୍ଧ ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ—(law)

Receiver of a gift which is null and void or revocable.

ଅଦନ—ସଂ. ବି. (ଅଦ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adana ୧ । ଭୋଜନ; ଭକ୍ଷଣ—1. Eating.

୨ । (କର୍ମ. ଅନ) ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ—2. Food.

ଅଦନା—ବୈଦେ. ବିଶ. [ଅ. ଅଦନା = ଭୁକ୍ତ, ନାଚ (ବ୍ୟକ୍ତି)]—

Adanā ୧ । ଭୁକ୍ତ, ହେୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଗୌଣ 1 Insignificant (person).

ଅଦନା ୨ । ନୀଚ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Low; mean (person).

୩ । ସାଧାରଣ; ମାମୁର (କର୍ମ)—

3. Ordinary (matter).

୪ । ଇତର (ବ୍ୟକ୍ତି)—4. Ordinary (person) belonging to the mass.

ଦେ. ବିଶ (ସ. ଅ + ଦନ)—

୧ । ଅଦିତ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି); ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅକସ୍ମାତ୍ କୌଣସି ଠାରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ—1. (a person) Who unexpectedly visits a place.

୨ । ସାମୟିକ (କାର୍ଯ୍ୟ)—2. Occasional (act).

୩ । ଅଗନ୍ତୁକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—3. Stranger (person)

୪ । ଅସ୍ଥାୟୀ (କର୍ମ)—4. Temporary (act).

ଅଦନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦନ୍ତ, ଅ + ଅନ୍ତ ଅନ୍ତରେ ଯାହାର)—

Adanta ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ 'ଅ' ଥାଏ—

(ଅଦନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1 (grammar) Word ending with the affix 'at'.

(ଯଥା—ଦଦତ୍, ଗଦତ୍, କୁଦତ୍, ଦଧତ୍ ।)

୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ଅକ୍ଷର 'ଅ' ଅଟେ—

2 (grammar) Word ending in the short vowel 'a'

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦନ୍ତ)—୧ । ଦନ୍ତହୀନ—

1 Toothless.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମୃତି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଯଥା :- 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଶବ୍ଦଟି; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଶବ୍ଦଟି; 'ଦଧି' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧି' ଶବ୍ଦଟି; 'ଅଜ୍ଞା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଶବ୍ଦଟି; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଶବ୍ଦଟି ।

୨ । ଯେଉଁ ଶିଶୁର ଦାନ୍ତ ଅବଧି ଉଠି ନାହିଁ—

2. (a child) Who has not yet teethed.

ସଂ. ବି—୧ । ଲୋଚ—1. Leech.

୨ । (ସାରଥୀ ଦକ୍ଷିଣ ନିଷ୍ପାଦନା ସମୟରେ ସେହି କଳରେ ଏହାଙ୍କ ଦାନ୍ତଯାକ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିବାରୁ)—
ଦ୍ୱାଦଶାଦିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ପୁଣି—

2. Pushā; one of the twelve Sun Gods.

ଅଦନ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦନ୍ତ୍ୟ)—୧ । ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ଦନ୍ତ୍ୟ ନୁହେଁ—
Adantya 1. Not dental (letter).

୨ । ଦନ୍ତର ଅନିଷ୍ଟକର—

2. Injurious to the teeth.

୩ । ଦନ୍ତର ଅଯୋଗ୍ୟ—

3 Not suitable for the teeth.

ସଂ. ବି—ଦନ୍ତହୀନତା—Toothlessness (M. W.).

ଅଦଭୁତ—ଗ୍ରା ଓ (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ସ. ଅଭୁତ)—

Adabhuta ୧ । ଅଭୁତ; ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟଜନକ—1. Wonderful.

ଦେଖେ ମଣିଷ ଅଦଭୁତ, କି ଭବେ ତୁମ୍ଭେ ଉପଗତ ।

କବିରାଧ. ଭଗବତ. ୪ ।

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—2. Unexpected.

୩ । ହଠାତ୍ ସଂଜ୍ଞା—3. Sudden

ଗ୍ରା. ଓ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସ. ଅଭୁତ)—

୧ । ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟଜନକରୂପେ—1. Wonderfully.

ଅଦଭୁତରେ ମେଘ କଳ ଗରଜନ

ଶ୍ରୀ ଶିଳାମାଳ ମଞ୍ଚରେ କଲେ ସ୍ଥାନ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ—2. Unexpectedly

୩ । ହଠାତ୍—3. Suddenly

ଅଦଭ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ଦଭ୍ର)—୧ । ଅନଳ; ବହୁତ—
Adabhra 1. Copious; great.

୨ । ପ୍ରଚୁର—2. Plentiful.

ଅଦମ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ଦମ)—

Adama ଦମର ଅଭାବ; ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତଦମନର ଅଭାବ—

Want of control of one's senses.

ଅଦମନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅମ୍ଭା)—

Adamaniya ଅଦମ୍ୟ (ଦେଖ)

Adamiya (See)

ଅଦମ୍ଭ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦମ୍ଭ)—

Adambha ୧ । ପ୍ରତାରଣାଶୂନ୍ୟ—

(ଅଦମ୍ଭା—ଶ୍ରୀ) 1. Free from deceit; guileless.

୨ । ନିଷ୍ପତ୍ତି; ସରଳ—2. Straight-forward; frank.

୩ । ଶଙ୍କସ୍ଥ—3. Not proud

ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରତାରଣାଶୂନ୍ୟତା—

1. Undeceptfulness.

୨ । ନିଷ୍ପତ୍ତି; ସରଳତା—

2. Frankness; straight-forwardness.

୩ । ଶଙ୍କସ୍ଥତା—3. Freedom from arrogance.

୪ । ଶିବ; ମହାଦେବ—

4. A name of the God Śiba (M. W.).

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଦୃଢ଼; ଅଶୀର୍ଣ୍ଣ—

1. Not hard; not strong.

୨ । ନିବଳ—2. Weak.

୩ । ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟଗ୍ରାହ—3. Impatient

୪ । ଅସାହସିକ—4 Not courageous.

ଦେ. ବି—୧ । ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟ—1. Impatience.

୨ । ନିବଳତା—2. Weakness

୩ । ଅଦୃଢ଼ତା—3. Want of strength or, hardness.

୪ । ସାହସର ଅଭାବ—4 Want of courage

ଅଦମ୍ଭା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦମ୍ଭ)—ଅଧୀର; ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟଗ୍ରାହ—

Adambhā Impatient.

ଦଶକେତୁରେ ହୋଇ ଅଦମ୍ଭା, ଶୋଭା ଅରମ୍ଭା ରକ୍ଷା ସୁରକ୍ଷା

ଉପରୁ ଦର ହୋଇବ ବନ୍ଧ—ମୟୂରମାଳା ପେ ।

ଉଷ୍ଣ ବୈଦେହୀଶବଳାସ—୧।୩ ।

ଅଦମ୍ଭିଲ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦମ୍ଭ)—ଅଦମ୍ଭ (ଦେଖ)

Adambhila Adambha (See)

ଅଦମ୍ଭି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦମ୍ଭ)—ସାହସହୀନ; ଭୀତ—

Adambhī Timid; frightened.

ହୃଦ ମଧ୍ୟେ ଲୁଚିଲେ ହୋଇଣ ଅଦମ୍ଭ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଅଦମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Adamiya ୧ । ଅଶାସନୀୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଦଳ—1 Ungovernable.

୨ । ଅବଶୀଭୂତ—2 Uncontrollable.

୩ । ଅପରାଧକ୍ଷମ—3 Unassailable.

ଅଦୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦୟା)—

Adaya ୧ । ନିର୍ଦୟ—1. Pitiless.

୨ । ନିଷ୍ଠୁର—2. Cruel.

ଅଦରକାରୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଅ. ଦର୍କାର)—

Adarakārī ୧ । ଅନାବଶ୍ୟକ—1. Unnecessary.

ବେଦରକାରୀ ୨ । ଅବ୍ୟବହାରୀ—2. Useless.

ସେବକାରୀ

ଅଦର୍ବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—

Adarba ୧ । ସେଇଁ ବସ୍ତୁ କିଛି ବା ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ କିଅରି ହୋଇଥାଏ—1. Imperfectly or clumsily made (article).

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧବୁତ—2. Half-done.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଉଅ	ଋ	ୠ

ଅଦର୍ଶ—ସ. ବି. (ଅ + ଦୃଶ ଧାତୁ + ଅଧକରଣେ. ଅ)—

Adarsa ୧ । ଅମାବାସ୍ୟା—1 Day of new moon

୨ । ଅଦର୍ଶ; ଦର୍ପଣ—2 Mirror.

ଅଦର୍ଶନ—ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ + ଦର୍ଶନ)—

Adarsana ୧ । ଦେଖା ନ ଯିବା—1 Non-appearance.

୨ । ଦର୍ଶନାଭାବ; ନ ଦେଖିବା—2 Non-seeing.

୩ । ବେଶାଭାବ—3. Disregard.

୪ । ଅବହେଳା—4. Neglect

୫ । ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନ୍ତର ହେବା ଅବସ୍ଥା—
5. Disappearance.

୬ । ବିନାଶ—6 Destruction; cessation

୭ । ଅଭାବ—7. Non existence; want.

୮ । ଆଖିକୁ ଦେଖା ନ ଯିବା କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତରେ ବିଦ୍ୟମାନ
ଥିବା ଅବସ୍ଥା—8. Latent condition.

ସ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଦୃଷ୍ଟିର ବହୁତ୍ଵ—
1. Beyond the reach of vision.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Invisible.

୩ । ଗୁପ୍ତ—3. Secret.

୪ । ବାହାରକୁ ଦେଖା ନ ଯିବା—4. Latent.

ଅଦର୍ଶମୟ—ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ + ଦର୍ଶନମୟ)—

Adarsaniya ୧ । ଯାହା ଦେଖିବା ଅନୁଚିତ ବା ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Not fit to be seen; not worth seeing.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Invisible.

ସ. ବି—ଦୃଷ୍ଟିର ଅଗୋଚର ହେବା ଅବସ୍ଥା; ଅଦୃଶ୍ୟ ଅବସ୍ଥା—
Invisible condition (M. W)

ଅଦଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅଦଲ୍ = ନ୍ୟାୟ; ନିଷାଧ)—

Adal ୧ । ନାମଜୁର ବା ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଥିବା (ଅଦେଶ)—

୧. Set aside; nullified (order)

୨ । ଲଘିତ; ଅବଜ୍ଞାତ (ଅଦେଶ)—

2. Disobeyed; disregarded (order).

୩ । ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵରରେ ଲୁଣପୋକ୍ତାଳି ହେବା
କାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ) ବି.—ମରୁ ହେବା ଲୁଣ
ଓଜନ ହୋଇ ଗୋଲରେ ରଖାଗଲେ ତା' ଉପରେ
ମରୁଯିବା ଚିହ୍ନ ବା ଛାପ—

3. (a term used in Balasore salt-
manufacture)

A mark put on salt after it was
weighed and stored in the ware-
house.

ଓଜନ ବର ଗୋଲ ଜାତ ହେଲେ ଅଦଲ୍‌ଦାର ତା ଉପରେ ଅଦଲ୍ ମାରିବ ।

ଫଳାମୋହନ—ଶବ୍ଦସ୍ତଳ ।

ଅଦଲ୍‌ଦାର—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର ଲୁଣ ପୋକ୍ତାଳିରେ ବ୍ୟବହୃତ) ବି—

Adaldār ଓଜନ ହୋଇ ଗୋଲ ଜାତ ହେବା ଲୁଣରେ ଚିହ୍ନ
ମାରିବା କର୍ମରତ—An officer whose duty
was to affix a mark or seal on the
manufactured salt after it was
weighed and stored in the ware-
house.

ଅଦାଲ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦଳ)—

Adala ୧ । ଯାହାର ପତ୍ର ନାହିଁ—1. Leafless.

(ଅଦଳା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯେଉଁ ପତ୍ରର ପାଖୁଡ଼ା ନାହିଁ—2 Petalless.

୩ । ଯାହାର ଅଂଶ ନାହିଁ—

3. Having no parts.

ସ. ବି—ହୁଜୁଲ (ଗଛ)—A tree;

Barringtonia Acutangula.

ଅଦଳବଦଳ—ଦେ. ବି. (ଆ. ଅଦଲ୍ ବଦଲ୍)—

Adalabadala ୧ । ହେଉ ଫେର; ପରସ୍ପର ପରିବର୍ତ୍ତନ—

ଅଦଳ ବଦଳ 1 Interchange.

ଅଦଳ ବଦଳ ୨ । ବଦଳ; ବିନିମୟ; ଏକ ଦ୍ରବ୍ୟ ବଦଳରେ ଅନ୍ୟ
ଦ୍ରବ୍ୟର ବିଆ ବିଆ—2. Exchange;

Barter.

୩ । ଏକ ବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନ ଓ ବିପରୀତ
ବସ୍ତୁ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମ ବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନ—

3. The interchanging of one thing
with another and viceversa.

୪ । ଓଲଟି ପାଲଟି; ଲେଉଟି ପାଉଁଟି; ବିପରୀତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

4. State of being turned upside
down.

୫ । ପ୍ରତିଶୋଧ; ଯେଷାକୁତେଷା—5. Tit for tat.

ବୈଦେ. ବି. ୧ । ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ବିନିମୟ କରାଯାଇଥିବା—

1. Exchanged.

୨ । ବଦଳାଯାଇଥିବା—2 Bartered

୩ । ବିପରୀତ—3. Turned upside down

ଅଦଳା—ସ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅଦଳ + ଆ)—ଅଦଳର ଶ୍ଳୀ ଲିଙ୍ଗ—

Adala Feminine of Adala.

ସ. ବି—ଦ୍ରୁତ କୁମାରୀ ଗୁଳ୍ମ—Indian Aloe (plant)

ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଦଳ)—ଦଳିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
Unbruised.

ଅଦଲ୍‌ଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—

Adalaiba ୧ । ଆଉଁଟିବା; ଠେସ ଦେଇ ବସିବା ବା ଠିଆ ହେବା—

1. To lean towards.

୨ । (ପିଠି ଅଣ୍ଟା ଆଦି) ଘୋଳ ହେବା; ଉପେଇବା—

1. To smart (said of back & waist),

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଗେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ପଥା — ଗାର୍' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ବଥାଇବା—୩. To ache.

ଅଦଲ୍ଲଭ ଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଅଦଲ୍ଲଭବା (ଦେଖ)

Adalāi hebā Adalāibā (See)

ଅଦା—ଦେ. ବି. — (ସ. ଅଦ୍ରକ) — ଅଦ୍ରକ (ଦେଖ)

Adā Ardraka (See)

ଅଦାଉ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଦାଉ (ଦେଖ)

Adāu Adāun (See)

ଅଦାଉ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅ+ଦାମ = ରକ୍ତ; ବନ୍ଧନ) —

Adāun ୧ । ଅସୁବିଧା; ଅଶୁଖ—1. Inconvenience

ବେଦାଓ ୨ । ଅସୁବିଧାଜନକ ଅବସ୍ଥା—

ଅଦାବ 2. Inconvenient position.

୩ । ଅସମ୍ପର୍କସ୍ୟ—୩. State of incongruity.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସୁବିଧାଜନକ—1 Inconvenient.

୨ । ଅସାଧୁ—2. Queer.

୩ । ଅସମ୍ପର୍କ—3. Incongruous.

୪ । ସୁଯୋଗରହିତ (ଅବସ୍ଥା) —

4. Devoid of a suitable opportunity.

ଅଦାଉତ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—

Adāut (etc) ଅଦଉତ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Adaut (etc) (See)

ଅଦାଉତି (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—

Adāuti (etc) ଅଦାଉତି (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Adaut (etc) (See)

ଅଦାଉତିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଦଉତିଆ (ଦେଖ)

Adāutiā Adāutiā (See).

ଅଦାଗ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅ+ପା. ଦାଗ) —

Adāga ୧ । ଯହିଁରେ କୌଣସି ଦାଗ ପଡ଼ି ନାହିଁ—

ବେଦାଗ 1. Not having any mark on it.

ଅଦାଗ; ୨ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅପରାଧ ପାଇଁ ପୂର୍ବେ କେବେ

ଅଦାଗୀ ସଜା ପାଇ ନାହିଁ—2. (person) Having no previous conviction.

୩ । ଯେଉଁ ଫଳ (ଯଥା—ପାଚିଲା ଆମ୍ବ) ରେ କୌଣସି ଖଣ୍ଡିଆ ବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ—

3. (fruit) Not having any mark or indication of being rotten.

୪ । ନିଷ୍କଳ—4. Stainless.

ଅଦାଗୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅଦାଗ (ଦେଖ)

Adāgi Adāga (See)

ଅଦାବତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଦାବତ୍ୟ) —

Adābāya ୧ । ଯାହା ଦାନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Not capable of being given.

୨ । ଯାହା ଦେବାର ଅନୁପଯୁକ୍ତ—

2 Not fit to be given.

ଅଦାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ+ଦାତୃ; ୧ମା ୧ବ.) —

Adātā ୧ । ଯେ ଦାତା ବା ଦାନଶୀଳ ନୁହେ—

(ଅଦାଶୀ—ଶ୍ରୀ)

1. Not charitable.

୨ । କୃପଣ—2. Miserly

୩ । ଯେ ଧନ ଦେବା ପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହେ—

3. Not liable to pay.

ଅଦାନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦାନ) —

Adāna ୧ । କୃପଣ; ଅଦାତା—1. Miserly.

(ଅଦାନା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେଉଁ ହାତର ଗଣ୍ଡକୁ ଦାନବାର ବନ୍ଧି ନାହିଁ—

2. (an elephant) without rut.

ସଂ. ବି. (ଅ+ଦାନ) —୧ । ଅପାତ୍ତରେ ଦାନ—

1. Donation or gift to an unfit person.

୨ । ନିକୃଷ୍ଟ ବା ଗଣ୍ଡିତ ବା ଅଯୋଗ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦାନ—

2. Gift towards an improper or bad object.

୩ । ନିକୃଷ୍ଟ ଦାନ—3. Inferior donation.

ଅଦାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ+ଦାନ୍ତ) —୧ । ଅଶାସିତ—

Adānta 1. Untamed.

(ଅଦାନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦମ୍ଭଶୂଳୀ; ଅଜ୍ଞାନ—

2. Devoid of self-control; one who has not controlled his senses.

୩ । ବିଷୟାସକ୍ତ—3. Addicted to worldly affairs.

ଅଦାନ୍ତିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସ. ଅଦନ୍ତ) —୧ । ଦନ୍ତହୀନ—

Adāntiā 1. Toothless.

(ଅଦାନ୍ତିଆ—ଶ୍ରୀ)—୨ । ଯେଉଁ ଶିଶୁର ଦାନ୍ତ ଉଠି ନାହିଁ—

ଦନ୍ତହୀନ 2. (a child) Who has not yet teethed.

ବେଦାନ୍ତକା ୩ । ଯେଉଁ ବଳଦ ବା ଦାମୁଡ଼ି ଦାନ୍ତର ନାହିଁ—

3. A bullock which has not yet cut its front teeth.

ଅଦାନ୍ତୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅଦନ୍ତ) —ଅଦାନ୍ତିଆ (ଦେଖ)

Adāntuā Adāntiā (See)

(ଅଦାନ୍ତୁଆ—ଶ୍ରୀ)

ଅଦାବେପାସୀ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଦ୍ରକ+ବ୍ୟାପାର) —୧ । ଯେ ଅଦା

Adābepārī ବିକ୍ରେ—1. Seller of ginger.

ଅଦା ବ୍ୟାପାରୀ ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) —ଛୋଟ ବେପାରୀ—

2. Petty trader.

୧	ର	ଉ	ଋ	ୱ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅଦମିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅ+ଆ. ଦାମୀ)—ମୂଲ୍ୟହୀନ—

Adamiān Of no value; valueless.

ଅଦାମୀ
ବେଦାମୀ

ଅଦାମିକା—ଦେ. ବିଶ—ଅଦମିଆ (ଦେଖ)

Adāmikā Adāmiān (See)

ଅଦାମୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅଦମିଆ (ଦେଖ)

Adāmi Adāmiān (See)

ଅଦାୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦାୟା)—ଯେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର

Adāya ତ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଅଂଶପାଇବାକୁ ହକଦାର ନୁହେଁ—

(ଅଦାୟା—ଶ୍ଳୀ) Not entitled to a share in any property left by a deceased.

ଅଦାୟାଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦାୟାଦ)—

Adāyāda ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କେହି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନାହିଁ—
(ଅଦାୟାଦା—ଶ୍ଳୀ) 1. Destitute of heirs; having no heir to inherit.

୨ । (ନନ୍ଦ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ+ଦାୟାଦ)—ଅଭିଜ୍ଞ ଅନୁସାରେ ମୃତ ପିତାର ତ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଯେଉଁ ବଂଶଧର ବା ପୁତ୍ର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇ ନ ପାରେ—

2. (descendant or son) Who is not entitled to inherit from his deceased father.

[ଯଥା—ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର କାମାନ, ସହୋଦ୍ର, ଜାତ, ପୌରୁଷ, ସ୍ୱପ୍ନଦତ୍ତ ଶୌଦ୍ର, ପୁତ୍ରମାନେ—ସ୍ୱପ୍ନଶବ୍ଦର ମନୁଷ୍ୟହତା ୯-୧୭୦ ।

ମନୁଷ୍ୟହତାରେ ମନୁଷ୍ୟର ପୁତ୍ର ବାଉଁଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଔରସ; ସେହଜ; ଦତ୍ତକ; କୃତ୍ରିମ; ଗୃହୋଦ୍ଧୃତ ଓ ଅବକବ; ଏ ଛଅ ଜଣ ଦାୟାଦ ବାକବ ଓ ଅପର ଛଅ ଜଣ ଅଦାୟାଦ ବାକବ ଅଛନ୍ତି—ସ୍ୱପ୍ନଶବ୍ଦର ମନୁଷ୍ୟହତା—୯-୧୪୧ ।]

ଅଦାୟିକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦାୟିକ)—

Adāyika ୧ । ନାହାରଣୀ (ମାଲ)—

(ଅଦାୟିକା—ଶ୍ଳୀ) 1 (property) Not claimed by an heir.

୨ । ଯେଉଁ ବିଷୟ ଦାୟ ବା ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସମ୍ପର୍କୀୟ ନୁହେଁ—

2. (matter) Not relating to inheritance.

୩ । ପୁଂ—ଯାହାର କେହି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନାହିଁ—

3. Heirless; having no heirs.

ଅଦାୟି—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ଦାୟି ୧ମା. ୧ବ.)—ଯେ ଦାୟୀ ନୁହେଁ—

Adāyi Not responsible

ସେ ଦାୟୀ ନହଁ
ସେ ଦାୟୀ ନହଁ

ଅଦାର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦାର)—

Adāra ୧ । ଯାହାର ଭାରିଆ ନାହିଁ—1. Having no wife.

୨ । ମୃତଦାର—2. Widower.

୩ । ଅବବାହତ—3 Unmarried.

୪ । (ଅ+ଦୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

ଯେ ବିଦାରଣ କରେ ନାହିଁ—4. Not tearing.

ଅଦାଲତ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅଦାଲତ)—

Adālata ୧ । ବିଚାରାଳୟ; ଧର୍ମାଧିକାରୀ; କଚେରୀ; କୋର୍ଟ—
ଆଦାଲତ 1. A court of justice.

ଅଦାଲତ ୨ । ବିଚାରପତି—2 Judge; presiding officer of a court.

୩ । ଦେବାନା ଅଦାଲତ—3 Civil court.

[ଦ୍ର—ଭଲ ଭଲ ଶ୍ରେଣୀର ମକଦ୍ଦମା ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଭଲ ଭଲ ଶ୍ରେଣୀର ଅଦାଲତମାନ ବସାଇଅଛନ୍ତି ଓ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟର ନାମ ଅନୁସାରେ ଅଦାଲତର ନାମ ହୁଏ । ଯଥା—ଦେବାନା ଅଦାଲତ; ଫରକଦାସ ବା ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେସ୍; ସେସନ୍ ବା ଦଉର; ମାଲ ବା ରେଭିନୁ; ସରସ୍ୱା, କାଜିକୋଟ୍; ପୁଲିସ୍-କୋର୍ଟ; ଅଦାଲତର ଫିମ ବା ସୋପାନ ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ ନାମକରଣ ହୁଏ, ଯଥା—ସରେନୋ ବା ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ; ଅପିଲ୍ ବା ଉପର ଅଦାଲତ; ହାଇମକ୍ ନାମ ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ ଅଦାଲତର ନାମ ହୁଏ, ଯଥା—ଜଜ୍ ଅଦାଲତ; ସବଜଜ ଅଦାଲତ; ମୁନ୍ସିଫ୍ ଅଦାଲତ ।]

ବୈଦେ. ବିଶ—ଅଦାଲତିଆ (ଦେଖ)

Adālatiā (See)

ଅଦାଲତ କଚିରି—ଗ୍ରା. ବି. (ଆ. ଅଦାଲତ+ଆ. କଚିରି)—

Adālata kachiri ଦେବାନାଅଦାଲତର ବିଚାର ଗୃହ—
ଆଦାଲତ କାଚିରୀ Civil court.

କଚିରି ଅଦାଲତ

ଅଦାଲତ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମରେ ମକଦ୍ଦମା

Adālat karibā ଦାବର କରିବା—1. To file a case against a person; to go to court.

ଅଦାଲତକରନା ୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ କୋର୍ଟରେ

ଅଭିଯୋଗ ଉତ୍ତାପନ କରିବା—2 To lodge a formal charge against a person.

ଅଦାଲତ ଖରଚ—ବୈଦେ. ବି (ଆ. ଅଦାଲତ+ଆ. ଖର୍ଚ)—

Adālata kharacha ମକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବା ପାଇଁ କରାଯିବା ଖରଚ; ମକଦ୍ଦମା ଖରଚ—

ଅଦାଲତ କ୍ଷର୍ଚ୍ଚ Case-expenses; expenses undergone for conducting cases.

ଅଦାଲତିଆ—ଦେ. ବିଶ (ଆ. ଅଦାଲତ)—୧ । ଅଦାଲତ ସମ୍ପର୍କୀୟ—

Adālatiā 1. Relating to a court.

ଆଦାଲତୀ ୨ । ଅଦାଲତରେ ବ୍ୟବହୃତ—2. Used in court.

ଅଦାଲତୀ (ଯଥା—ଅଦାଲତିଆ ଭାଷା)

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଦାଲତରେ ଶୁଣିବା ବା କର୍ମ କରେ—

3. (a person) Working or serving in a court.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ଧୂରତ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର 'କ' ବା 'ଚ' ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶ୍ରେଣୀରେ ନୁହେଁ, ଯେବେ ଏ ଲେଖାକାରରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର । ବା 'ଚ' ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଦେବ । ଯଥା—
'କା' ନ ମିଳିଲେ 'କା' ଖୋଜିବେ; 'କୃ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ; 'କ' ନ ପାଇଲେ 'କ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅ' ଖୋଜିବେ ।

୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମକଦ୍ଦମା ମାମଲା ଉପଲକ୍ଷରେ ବହୁତ ସମୟ କଚେରିକୁ ଯାଏ—4. A person who frequents courts in connection with cases.

ଅଦାଲତ—ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ)—ଅଦାଲତୀ (ଦେଖ)

Adālatī Adālatī (See)

ଅଦାଲତ ଭାଷା—ଦେ. ବି—୧ । ଶୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ କଚେରିର Adālatī bhāṣā କାଗଜପତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା—

अदालती भाषा 1 Court-language; language which is recognised by the government to be used in the courts of a contry.

[୧—ଓଡ଼ିଶାର ଅଦାଲତରେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇଂରାଜି ଅଦାଲତ ଭାଷା ଅଟେ । ଯେବେ କେହି ଫକ୍ସ ଅଦାଲତ ଭାଷା ଗୁଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଭାଷା (ଯଥା—ହିନ୍ଦି, ବଙ୍ଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ) ରେ ଅରଜି, ଜବାବ, ଦରଖାସ୍ତ ଆଦି ଲେଖି ଦାଖଲ କରେ ତେବେ ସେ ଅଦାଲତଭାଷାରେ ଉକ୍ତ ଲେଖାର ତରଜମା ସେଥି ସଙ୍ଗେ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ଅଟେ ।]

୨ । କଚେରିଆ ଭାଷା; କଚେରିରେ କାଗଜପତ୍ର ଓ ଦଲିଲ ଆଦିରେ ଲେଖାଯିବା ମିଶ୍ରିତ ଓ ଅଶୁଦ୍ଧ ଭାଷା—

2. Mixed or grammatically and linguistically incorrect language which is found to be used in the court-records and public documents.

[୧—ଅସିଦ୍ଧିତ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧସିଦ୍ଧିତ ଓକିଲମୋହର, ମୁକ୍ତାର ମୋହର, ଟରଣୀ, ଦରଖାସ୍ତଲେଖାଳୀ, ଦଲିଲର ନବିଷ୍ଟା ଓ କଚେରିର କରାମାନଙ୍କର ଭାଷାଜ୍ଞାନ, ବ୍ୟାକରଣଜ୍ଞାନ ଓ ବର୍ଣ୍ଣଶୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ ନ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ବ୍ୟାକରଣ ବା ବର୍ଣ୍ଣଶୁଦ୍ଧି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନରଖି ସଂସ୍କୃତ ଓ ସଂସ୍କୃତମୂଳକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି କରନ୍ତି । ପୂର୍ବେ ଯେଉଁମାନେ ଓକିଲ ମୁକ୍ତାର ଦେଉଥିଲେ ସେମାନେ ଅଧିକାଂଶ ଅନ୍ୟ ଜାଗାସୁ ଥିବାରୁ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ-ସାହିତ୍ୟର ଆଲୋଚନା ନ ଥିଲା । ଏଥିଯୋଗୁଁ କଚେରିର ଅରଜି, ଜବାବ, ଜବାବବନ୍ଦ, ଓଡ଼ିଆ ଗୁପ୍ତ, ହୁକୁମ ଓ ଦଲିଲ ଆଦିରେ ଅଶୁଦ୍ଧ, ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ ଓ ବର୍ଣ୍ଣଶୁଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷା ଓ ଶବ୍ଦମାନ ଲେଖା ଯାଉଥିଲା ଏବଂ 'କଚେରି' ଅକ୍ଷର ଓ ସାଙ୍କେତିକମାନ ମଧ୍ୟ ବହୁ-ଅସମ୍ଭାବରେ ଚଳୁଥିଲା । କ୍ରମଶଃ ସେହି ଓଡ଼ିଆମାନେ ଓକିଲ ମୁକ୍ତାର ଦେଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋହରର ଓ କରାମାନଙ୍କ ଅଶୁଦ୍ଧ ଲେଖା ଓ ଭାଷାକୁ ସଂଶୋଧନ କରବା ଆଡ଼କୁ ମନ ଦେଇ ନଥିଲେ । ଏଥିଯୋଗୁଁ କଚେରିଆ ଭାଷା ବିକୃତ ହେଲା । ଅବଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟସେବକ ଓକିଲ ମୁକ୍ତାରମାନଙ୍କ ସ୍ଥିତିରେ ମୋହରମାନେ ବର୍ଣ୍ଣଶୁଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ଓ ସମସ୍ତାଭବରୁ ଉକ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ଓକିଲ ମୁକ୍ତାରମାନେ ଭାଷାର ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଶୁଦ୍ଧତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏଠାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଓଡ଼ିଆସାହିତ୍ୟରେ ଅନେକ ଲେଖକ ଓ ତତ୍ତ୍ୱପଞ୍ଚାଙ୍ଗୋଦକ ମୂର୍ଖ ନବିଷ୍ଟା ଓ ଲେଖକମାନେ ପ୍ରାଚୀନ ଦଲିଲ, ସନନ, ମାଦଲାୟାଜି, ଓଡ଼ିଆ ପୋଥି ଓ ତତ୍ତ୍ୱପଞ୍ଚାରେ ଭୁଲ ଭୁଲ ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ ଅଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟମାନ ପୁରୁର ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱା କରି ପକାଇଅଛନ୍ତି ।]

୩ । କଚେରିଆ ନବଜ; ଇନ୍ଦ୍ର-ଉଦ୍ଧ ଭାଷାକୁ ଆସିଥିବା ଅନେକ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ ଯାହା କଚେରିରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଲିଲ-ଦସ୍ତାବିଜ, ଅରଜି-ଜବାବ, ଫରସ୍ତଲ, ନୋଟିସ୍, ଇଣ୍ଡିକାର ଆଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—3. Words and expressions culled from different languages used in phraseology of court documents; public documents.

[୧—ପୂର୍ବେ ଭାରତରେ ଯେତେବେଳେ ସଂସ୍କୃତଶିକ୍ଷା ଥିଲା ସେତେବେଳର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବ୍ୟବହୃତ ସଂସ୍କୃତ ବାକ୍ୟ ଓ ଶବ୍ଦ ଓ ରୀତି ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଖେଳୁଡ଼ି ହୋଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦଲିଲ ଆଦିରେ ଲେଖାଯିବାର ଦେଖାଯାଏ । “ଯଥା—କସ୍ୟ ଗୁଣପ୍ରହଣ ପତ୍ତମିଦଂ କାର୍ଯ୍ୟସ୍ଥାଗେ; ଲେଖିତଂ ଅମୃତ ଦେବ୍ୟା ।” ତତ୍ତ୍ୱରେ ମୁଷଳମାନଶାସନ ସମୟରେ ଅଦାଲତ ଭାଷାରେ ବହୁ ଶବ୍ଦ ଆରମ୍ଭ ଓ ପାର୍ଶୀ ଶବ୍ଦ ଅପଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପଶିଲା (ଯଥା—ମକଦ୍ଦମା, ଅର୍ଜୀ, ଜବାବ, ଇଣ୍ଡିକାର, ଜମିନନାମା, ଫରସ୍ତାନା, ଖୁଦେଇ, ମୁଦାଲ, ଅସାମୀ, ଜବାବବନ୍ଦ, ଫୋକ, ନଲମ ।) ତତ୍ତ୍ୱରେ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦରେ ବହୁ ଶବ୍ଦ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦମାନ ବିକୃତ ହୋଇ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କଲା (ଯଥା—ଜଜ, କୋର୍ଟ, କୋର୍ଟିଫି, ସେଲସିଟ୍, ଅପିଲ୍, ରିଭ୍ୟୁ, ଅପିଲ୍‌ସ୍, ରିମାଜନ୍ସ); ତତ୍ତ୍ୱରେ ସେଟଲମେଣ୍ଟ (ଗୁରୁତ୍ୱ ବନୋବସ୍ତ) ବେଳେ ପଣ୍ଡିତା ଦାକମ ଓ ଅମିନ, ସର୍ଭେୟର ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ବା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଶବ୍ଦ (ଯଥା—ଗୁହାରତ୍, ଖଜିଆଲ୍, ନିଦର, ସାମାୟ) ପଶିଲା । ଓଡ଼ିଆମାନେ ଆମଲ୍ ଗୁଜର ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ବଙ୍ଗାଳୀମାନେ କଲଟରା ଅଦାଲତ ଆଦିରେ ଆମଲ୍ କାମ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ଓକିଲମାନେ ବଙ୍ଗଳାପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ପଶିଲା; (ଯଥା—ଶୁମା, ମୋଫସଲ ଖାଜାସ୍, ଷୋଫାର, ପୁଣ୍ୟାଦ୍, ବନବନାଉ, କରକଃ) । ଏତେ ପ୍ରଭାବ ଯେ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓଡ଼ିଆଲେଖାକାରମାନେ ସାଧୁଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ଲୋଭ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଗୁଡ଼ିଏ ଅପପ୍ରୟୋଗ ଓ ଗୁରୁ-ଗୁଣ୍ଡାଳୀ ବ୍ୟବହାର କଚେରିଆ ଭାଷାରେ ଯୋଗ କଲେ, (ଯଥା—ଉଦ୍ୟତ ସ୍ଥଳରେ 'ଉଦତ'; ଯୋଗ ସ୍ଥଳରେ 'ଯୋଗାଯୋଗ'; ତଳନ ସ୍ଥଳରେ 'ତଳତଳ'; ଏହିମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥଳରେ 'ଅବ ମକଦ୍ଦମା', ସର୍ବେବ ସ୍ଥଳରେ 'ସର୍ବେବ', ନାମା ସ୍ଥଳରେ 'ନାନାବ', ତଥାପି

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦଶନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ସ୍ଥଳରେ 'ଦଶନ୍ତ', ଉଚ୍ଚମୂଳକ, ଅଭିନାୟାରେ) ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ 'କଚିତଅଦାସ' ହୁଏବା ଯାହା ଗୋଟିଏ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାଷାକୋଷ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ଉଠିଅଛି ।]

ଅଦାସ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅ+ଦାସ)—ସେ ଅନ୍ୟର ଦାସ ହୁଏ;
Adāsa ସ୍ଵାଧୀନ ବ୍ୟକ୍ତି—A free man.

ଅଦାହ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଇଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ+ଦାହ୍ୟ)—

Adāhya ୧ । ଯାହା ଯୋଡ଼ି ହୁଏନାହିଁ; ଯହିଁରେ ଜିଆଁ ଧରେ ନାହିଁ—1. Incombustible.

୨ । ଯାହାକୁ ଚିତାଶ୍ମିରେ ଯୋଡ଼ିବା ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ ଅଟେ—
2. Not fit to be burnt on the funeral pyre

(—ଦୁଇ ଚର୍ଚ୍ଚରୁ ନ୍ୟୁନବସ୍ତୁ ଯିଲା ମରିଗଲେ ତାକୁ ଅଗ୍ନିସଂସ୍କାର ନ କରି ମାଲ୍ଲ ଚନ୍ଦନାଦି ଭୂଷିତ କରି ଅରଣ୍ୟରେ ପକାଇଦେବ । ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କର ମନୁଷ୍ୟହତ୍ୟା ୫୭୮୮୧ ।)

ସଂ. ବି. (ଏହା ଅଦାହ୍ୟ ଥିବାରୁ)—ପରମାତ୍ମା—

The Supreme Soul

ଅଦାଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଦାଆ)—୧ । ଅଦାଆ (ଦେଖ)

Adā 1. Adātā (See)

(ଅଦେଇ—ଶ୍ରୀ) ଦିଅରୁ ଦିଅ । ଅଦିଅରୁ ଦିଅର ଦିଅ । ଚଢ଼ ।

୨ । (ସଂ. ଅଦେୟ)—ଅଦେୟ (ଦେଖ)

2. Adeya (See)

ମୁହଁ ଓ ବ୍ରତ କରି ଯାତକ ଦିନକୁ

ଅଦିଆ ନ କରି ଚଣିଅନ୍ତ ବଥାକୁ । କୃଷ୍ଣସଂହୃ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୩ । (ସଂ. ଅଦତ୍ତ)—ଅଦତ୍ତ—3 Not given.

ଦେ. ବି—ବାଜିଗର କେଲାମାନେ ଯାଖରେ ରଖିଥିବା କନାର କଣ୍ଢେଇ—A doll made of rags exhibited by jugglers during their performance.

[ଦ୍ର—କେଲାମାନେ ବାଜି ଦେଖାଇଲା ବେଳେ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ସାମନାରେ ଏ କଣ୍ଢେଇକୁ ରଖି “ଅଦିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା” କହି ଏ କଣ୍ଢେଇ ମୁହଁରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଘୁଣାସଫଳାରେ ଛେପ ପକାଉଥାନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଏହା ସ୍ମୃତ ହୁଏ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁମାନେ ଦର୍ଶକରୂପେ ଉପସ୍ଥିତ ସେମାନେ ଏ ବାଜିଗରକୁ ମନ ବୋଧ କରି ବିଦାକ ନ ଦେଲେ ଅନ୍ୟ ଏହି ଅଦିଆକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ କରି ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ମଧ୍ୟ ଛେପ ପଡ଼ିବ ।]

ଅଦିଆ ବିରଣା—ଦେ. ବିଣ (ସହଚର)—ଅଦାଆ ଓ ରୁଦ୍ଧବାସ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Adiā bindanā (a person) Who is not generous and is at the same time repulsive in speech

ଅଦାୟ—ପ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅ ଓ ଦାନିଶୀଳ)—୧ । ଅଦାୟ;

Adāya ୧ । ଦାନଶୀଳ ନୁହେଁ—1. Not generous.

୨ । ଦୁଃଖ—2. Miserly.

ଅଦାତା

ଅଦିତି—ସଂ. ବି—୧ (ଅଦ ଧାତୁ=ଭୋଜନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ସଂଜ୍ଞା. Aditi ଇତି; ଯେ ସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଖାଏ)—୨—1 Death.

୨ । ପରମେଶ୍ଵର—2. God.

୩ । (ଅ+ଦା ଧାତୁ ଦେବା + ଭବାର୍ଥେ.ଇ)—ଦାନ କରିବାକୁ ଶକ୍ତିହୀନତା—3. Inability to give.

୪ । ନିଃସ୍ୱତା—4 Poverty

୫ । (ଅ+ଦୋ ଧାତୁ ଛେଦନ କରିବା + କର୍ମ. ଇ; ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଥିବାରୁ ଯାହାକୁ ଛେଦନ କରାଯାଇ ନାପାରେ)—ପୃଥିବୀ—5 The earth.

୬ । (ବୈଦିକ)—ଗାଈ—6 Cow (M. W.)

୭ । ଅନୁସ୍ପଷ୍ଟ, ଶୂନ୍ୟ; ମହାଶୂନ୍ୟ—7. The space; the void; the eternal and infinite expanse

୮ । ଅସୀମତା—8. Boundlessness.

୯ । ସ୍ଵାଧୀନତା—9. Freedom (M. W.)

୧୦ । ନିରାପଦତା—10. Safety (M. W.)

୧୧ । ବିଶାଳତା—11. Immensity (M. W.)

୧୨ । ଅସରନ୍ତ; ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—12. Inexhaustible; abundance (M. W.)

୧୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା—13. Perfection (M. W.)

୧୪ । ଅବିଶ୍ଵାସ—14. Unimpaired condition (M. W.)

୧୫ । (ଅ—ନିରୋଧ + ଦିତି=ଦୈତ୍ୟମାତା; ଦିତିଙ୍କ ସପତ୍ନୀ ଥିବାରୁ)—ସଦବମାତା—

15. The name of the mother of the gods.

[ଦ୍ର—ଏ ଦୁଇଙ୍କର ଆଠ ନନ୍ଦ୍ୟା ଓ ନନ୍ଦ୍ୟାଙ୍କ ଆଠ ଶରୀର ଥିଲା ଏକତମ । ଏହାଙ୍କଠାରୁ ବିଷ୍ଣୁ, ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଦିତ୍ୟାଦି ଦେବତାମାନେ ଜନ୍ମ ଥିଲେ; ବାମନ ଅବତାରରେ ଏ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ମାତା ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ଦେବତାରୂପେ ପୂଜା କରାଯିବାର ଉତ୍ତରଦେଶରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ ଅଛି ।]

୧୬ । (ବୈଦିକ) ଦୁଗ୍ଧ—16. Milk (M. W.)

୧୭ । (ବୈଦିକ) ବାକ୍ୟ—17. Speech (M. W.)

୧୮ । (ବୈଦିକ) ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ—18. The heaven and the earth (M. W.)

୧୯ । ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ୟାପକ—

19. The 7th lunar mansion.

ସଂ. ବିଣ. (ବୈଦିକ)—୧ । ସ୍ଵାଧୀନ—1. Free (M. W.)

(ବୈଦିକ)—୨ । ଅବଦ—2. Not tied (M. W.)

୩ । ଅସୀମ—3. Boundless (M. W.)

୪ । ଅଭଙ୍ଗ—4. Unbroken (M. W.)

୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—5. Entire; unimpaired (M. W.)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ସୃଷ୍ଟିରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅବତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅବତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଗଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶୁଦ୍ଧାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଖୋଜିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଖୋଜିବେ ।

୨ । ସୁଖୀ—6 Happy (M. W.)

ଅବତର—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅବିତ୍ତ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ସୂର୍ଯ୍ୟ;
Aditija ଅବତର—The Sun God.

ଦେବ—A Divine Being.

ଅବତର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଦିନ)—୧ । ମନ୍ଦ ବା ଅଶୁଭ ଦିବସ —

Adina 1. Bad or inauspicious day.

୨ । ଅକାଳ; ଅନୁପସ୍ଥାନ ସମୟ—

2. Improper time.

୩ । ଅଭାଗ୍ୟ ସମୟ—3. Time of bad luck.

୪ । ଅସମୟ; ଅବସର—4. Unseasonable time

୫ । ଉତ୍ତରାହ୍ନିର ସମୟ—5. Time beyond the proper season.

୬ । ଦୁଃସମୟ—6. Bad time.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବିନ ବା ଅସମୟରେ ଘଟିବା—

2. Unseasonable

(ଯଥା—ଅବିନ ମେଘ)

୩ । ଉତ୍ତରାହ୍ନିର ଘଟିବା ବା ହେବା—3 Happening beyond the proper season.

(ଯଥା—ଅବିନ ଅମ୍ବ ।)

ଅବତର—ଦେ. ବିଶ—ଅଦିନ (ଦେଖ)

Adinā Adnā (See)

ଅବତର—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅବିନ)—୧ ଅବିନରେ ଜାତ ବା ପ୍ରକାଶିତ—
Adiniān Unseasonable.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅନେକ ଦିନ ଛଡ଼ା କେବେ କଦବା ଥରେ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି—୨. (a friend)

Whose visits are few and far between.

ଅବତର—କଖାରୁ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅକାଳକୁଶ୍ମାଣ୍ଡ)—

Adiniān kakhāru ଅକାଳକୁଶ୍ମାଣ୍ଡ (ଦେଖ)
Akālākushmāṇḍa (See)

ଅକାଳ ଇନ୍ଦ୍ରେକ ପାଠ୍ୟ ଲେଖି ଅକ ମଧ୍ୟ ରୋଗୀ ଗୋଟିଏ ଅବିନ
ବିଶାଳ ବାହାର ପତ୍ର । ପରମୋଦନ—ଗନ୍ଧସ୍ବଳ ।

ଅବତର—ଦେ. ବି. (ନାମ) (ସଂ. ଅବି ଓ ମତ)—ଚଢ଼ିଆମ ପାହାଡ଼—

Adimaga ବାସୀ ଅସର୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ—A wild tribe of the Chittagong hill-tracts.

ଆଦିମଗ

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ପୂର୍ବେ ଚକାଇଲ, କରୁଥିଲେ; ଏବେ ଇଂରାଜ ସରକାରଙ୍କ ଚେଷ୍ଟାରେ ଗୃହ କରି ଖାଦ୍ୟ ନିବ୍ୟାଜ କରୁଅଛନ୍ତି ।
ଏମାନେ କୌଣସି ଜଣା ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।]

ଅବତର—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଦିବ୍ୟ)—ଯାହା ସ୍ବର୍ଗୀୟ ନୁହେଁ—

Adibya Not Divine.

ଦେ. ବିଶ—(ଯାହା ଦେବତାଙ୍କ ବା ସଂସ୍କୃତ ନୁହେଁ)—ପ୍ରାକୃତ—

୧ । ଲୋକ ବସ୍ତୁ (ଭାଷା)—1. Vernacular (tongue).

ବିଧି ଅନୁସାରେ ହୋଇଛି ନିୟମ, କଥା ଗୋଟିଏ ଦିବ୍ୟ ଅବିବ୍ୟ ସମ ।

ଆନନ୍ଦ, ରସବିଜ୍ଞାନ

୨ । ଲୋକ—2 Popular.

୩ । ସ୍ଥୂଳ (ସ୍ବଭାବ; ବସ୍ତୁ)—3. Material.

ଅବତର—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଦିନ)—୧ । ଯେ ଗରିବ ନୁହେଁ; ଧନୀ—

Adina 1. Not poor; rich.

(ଅଦିନା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅକାଳର; ଶୁଷ୍କମେଜା; ଯାହା ମନ ସବ୍ୟଦା

(ଅଦିନା—ବି) ପ୍ରସନ୍ନ ଥାଏ—2. High spirited; not depressed in spirits.

୩ । ସୁଖୀ—3. Happy.

ଦୀନତାରହତ; ଅବିନୀତ; ଉଚ୍ଚ—4. Immodest.

ଅବତର—ଦେ. ବି—ହସ୍ତୀପଦବନ୍ଧନରୁ ବା ଶିଳ୍ପି—A chain or Adu rope for tying the feet of an elephant.

ଅବତର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅ + ଦ୍ବାର)—ସାଧାରଣତଃ ଘରକୁ ବା ଖୋଲାକୁ
Aduāra ଯେଉଁ ବାଟ ଦେଇ ଲୋକେ ଯାଆନ୍ତି ସେ ଦ୍ବାର ଛଡ଼ା

ଅନ୍ୟ ଦ୍ବାର (ଯଥା—ଖିଡ଼ିକି ଦୁଆର; ବାଡ଼ି ଦୁଆର;

ପାଉଣା ଦୁଆର)—A wrong door to enter a house; a door other than the one ordinarily used.

ଶତ୍ରୁ ଅପରରେ ଯାଉ ଦେଖା ଦେବ । ବୃଷସିଂହ ମହାବୀରର ସ୍ବର ।

ଅବତର—ନବମୀ—ସଂ. ବି—ଉତ୍ତର ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ—(ଯଥା—ଆଶାମୀ ବର୍ଷ
Aduhka nabamī ଦୁଃଖ ପାଇବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଶ୍ରୀମାନେ ଏ
ଦିନ ବ୍ରତ ପାଳନ୍ତି ।)—The 9th day of the bright fortnight of the lunar month of Bhādra.

ଅବତର—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ଉଦୁମ୍ବର)—ଉଦୁମ୍ବର (ଦେଖ)

Adumbar Udumbara (See)

ଅବତର—ସଂ. ବିଶ—(ଅ + ଦୁଷ୍ଟ)—୧ । ଦୁଷ୍ଟରହତ; ନିର୍ଦୋଷ—

Adushta 1. Free from blemish.

୨ । ଶୁଦ୍ଧ—2. Pure.

୩ । ଠିକ୍—3. Correct. (ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର)

୪ । ବାସ୍ତବିକ; ଯଥାର୍ଥ—4. Real; actual.

(ହିନ୍ଦି ଶବ୍ଦସାଗର) ।

୫ । ସବୁଜ; ସେ ଦୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

5. Good (person)

ସକାମାନେ ସେ ଦୁଷ୍ଟଜନଙ୍କ ନାଶକୁ; ହୋଧ କର ରଖନ୍ତି ଅଦୁଷ୍ଟ ଜନକୁ ।

ବୃଷସିଂହ ମହାବୀରର ଅବ ।

ଅବତର—ସଂ. ବିଶ—(ଅ + ଦୂର)—ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ (ସ୍ଥାନ ବା ସମୟ)—

Adūra ନିକଟ—Not distant; near (in time and space)

ସଂ. ବି.—ନିକଟତା; ପାଖ—Vicinity (M. W.)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଝ	ଇଅ	କ	ଦ

ଅଦୂରଦର୍ଶୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦୂରଦର୍ଶିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Adūradarśī ୧ । ସେ ଦୂରଦର୍ଶୀ ନୁହେଁ—

(ଅଦୂରଦର୍ଶିତା—ଶ୍ରୀ)

1 Not far-seeing.

(ଅଦୂରଦର୍ଶିତା—ବି) ୨ । ସେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଗପଛ ନ ବିଚାର

କାମ କରେ—2. Improvident; imprudent.

ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା. ଅଦୂର + ଭବିଷ୍ୟତ)—ନିକଟ

Adūra bhabishyata ଭବିଷ୍ୟତ; ଅଳ୍ପ ଦିନ ପରେ ସେଉଁ

ସମୟ ଆସିବ—Near future.

ଅଦୃଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦୃଶ)—

Adushaṇa ୧ । ନିର୍ଦୋଷ, ଦୋଷରହଣ—

1. Faultless; flawless.

୨ । ଯାହାର କୌଣସି ଅଭାବ ନାହିଁ—

2. Defectless.

୩ । ଶୁଦ୍ଧ—3. Pure. (ହିନ୍ଦୁ. ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅଦୃଷିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦୃଷିତ)—୧ । ଯାହା ଦୃଷିତ ବା ଦୋଷ

Adūshita ସ୍ୱକ୍ତ କରାଯାଇ ନାହିଁ—

(ଅଦୃଷିତା—ଶ୍ରୀ) 1. Not vitiated; uncorrupted.

୨ । ଅନିନ୍ଦ୍ୟ—2. Irreproachable.

୩ । ନିର୍ଦୋଷ—3. Faultless

ଅଦୃକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦୃଶ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—

Adruk ଦୃଷ୍ଟିହୀନ; ଅନ୍ଧ—Sightless; blind

ଅଦୃଶ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦୃଶ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍)—

Adṛuṣ ଦୃଷ୍ଟିହୀନ; ଅନ୍ଧ—Sightless; blind.

ଅଦୃଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚର, ଅ + ଦୃଶ୍ୟ)—

Adṛuṣya ୧ । ଯାହା ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ—

(ଅଦୃଶ୍ୟତା—ବି) 1. Invisible.

୨ । ଯାହା ଦେଖିବା ଅଯୋଗ୍ୟ—

2. Not fit to be seen

୩ । ଅପ୍ରକାଶିତ—3. Latent.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦୃଶ୍ୟ)—ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତିହୀନ; ଅନ୍ଧ—Blind.

ଦେ. ବି—୧ । (ବ୍ୟକ୍ତିର) ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତିହୀନତା; ଅନ୍ଧତା—

1 Blindness.

୨ । (ସଂ. ଅଦୃଶ୍ୟତା)—ଦେଖା ନ ଯିବା ଅବସ୍ଥା—

2. Invisibility, state of being invisible.

ଅଦୃଶ୍ୟକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଦୃଶ୍ୟ + କରଣ)—୧ । ଭେଦବାଜାହାରି

Adṛuṣyakaraṇa କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଦେଖି

ନ ପାରିବା ପରି କରାବା—1. Act of

rendering a person in visible by magic.

୨ । ଯାଦୁବିଦ୍ୟାର ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

2. Name of a treatise on magic.

ଅଦୃଶ୍ୟରୂପ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅଦୃଶ୍ୟ + ରୂପ)—୧ । ସେଉଁ

Adṛuṣyarūpa ରୂପ ବା ଅକାର ଅସ୍ପଷ୍ଟାବ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—

1 Invisible shape.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପରମେଶ୍ୱର—2. God.

(ଅଦୃଶ୍ୟରୂପା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ରୂପ

(ଅଦୃଶ୍ୟରୂପତା—ବି) କେହି ଦେଖି ନ ପାରେ—Of invisible form.

ଅଦୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦୃଷ୍ଟ)—୧ । ଯାହା ଅବଧ ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ—

Adṛuṣṭa 1 Unseen.

୨ । ଅଜ୍ଞାତ—2. Unknown.

୩ । ଅପରିକ୍ଷିତ—3. Unobserved

୪ । ଅନୁଭୂତ—4. Not experienced.

୫ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଅଗୋଚର—5. Unperceived by the senses; imperceptible.

୬ । ଅଦୃଶ୍ୟ—6. Invisible.

୭ । ଯାହା ଘଟିବ ବୋଲି ଅଗରୁ ହେବା କରାଯାଇ ପାରି ନ ଥାଏ—7 Unforeseen.

୮ । ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

8. Unsanctioned (M. W.).

୯ । ବେଆଇନ; ଅନାୟତ୍—9. Illegal (Apte).

ସ. ବି—୧ । ବିଷଧର ଜୀବାଣୁବିଶେଷ—

1. Name of a venomous invisible creature or animalcule; microbe.

୨ । (ଏହା ପୃଷ୍ଠରୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଜଣା ନ ପଡ଼ିବାରୁ)—

(ଶୁଭାଶୁଭ) ଭାଗ୍ୟ; କପାଳ; ଦୈବ—

2. Destiny; luck; fortune.

୩ । ଏକଜନ୍ମକୃତ କର୍ମର ଫଳ, ଯାହା ପ୍ରାଣୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜନ୍ମରେ ଭୋଗ କରେ—3. The result of conduct in one life as experienced in a following existence.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ଏକ ଜନ୍ମରେ ଜାବ ସେଉଁ ସେଉଁ କର୍ମ କରିଥାଏ ତହିଁର ଫଳ ସେବେ ସେହି ଜନ୍ମରେ ଭୋଗ କରି ନ ଥାଏ ତେବେ ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜନ୍ମରେ ଭୋଗ କରେ । ଏହାକୁ କର୍ମଫଳ ବା ଭାଗ୍ୟ କହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କର୍ମଫଳ ଭୋଗ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ କଅଣ କରିଥିଲା ତାହା ଦେଖି ନ ପାରିବାରୁ ତାହା 'ଅଦୃଷ୍ଟ' ଅଟେ । ବେଦାନ୍ତବାଦୀମାନେ ଅଦୃଷ୍ଟକୁ ମାନନ୍ତିନାହିଁ ।]

୪ । ପୂର୍ବରୁ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ନ ଥିବା ବିପଦ—

4. Unforeseen calamity or danger.

(ଯଥା—ଘରଘୋଡ଼; ଓଲଟିଆ; ମହାମାଣ୍ଡ)—(M. W.).

ଅଦୃଷ୍ଟକର୍ମୀ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦୃଷ୍ଟ + କର୍ମୀ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Adṛuṣṭakarmī ୧ । ଅନୁଭୂତ; ଅପ୍ରକାଶ—

1. Inexperienced.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚିତ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶିଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

- ୨ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରି ନାହିଁ—
2. Having no practical experience.

ଅଦୃଷ୍ଟକାମ—ସ. ବି. (୪ର୍ଥୀ ଚତୁଃ; ଅଦୃଷ୍ଟପାଇଁ କାମ)—

Adṛuṣṭakāma କେବେ ଦେଖି ନ ଥିବା ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିପାଇଁ କାମନା—Passionate attachment to an object that has never been seen (M. W.).

ଅଦୃଷ୍ଟଚର—ସ. ବି. (ଅ+ଦୃଷ୍ଟ+ଚର ଧାତୁ+ଅ)—

Adṛuṣṭachara ଅଦୃଷ୍ଟପୁର (ଦେଖ)
Adṛuṣṭapūrba (See)

ଅଦୃଷ୍ଟନର—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦୃଷ୍ଟ+ନର)—

Adṛuṣṭanara ଅଦୃଷ୍ଟପୁରୁଷ (ଦେଖ)
Adṛuṣṭapurusha (See)

ଅଦୃଷ୍ଟପୁରୁଷ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ଦୃଷ୍ଟ+ପୁରୁଷ)—

Adṛuṣṭapurusha ନାହିଁଶାସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ କୋଡ଼ିଏ ପ୍ରକାରର ସକ୍ଷମାପନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ, ଯେଉଁ ସକ୍ଷମାପନ କର୍ମରେ କେହି ମଧ୍ୟସ୍ତ ନ ଥାଏ—A treaty concluded between two parties without the intervention of a mediator.

ଅଦୃଷ୍ଟପୁର—ସ. ବି. (ଅ+ଦୃଷ୍ଟ+ପୁର)—

Adṛuṣṭapūrba ୧ । ଯାହା ପୂର୍ବେ କେବେ ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ—
1. Not seen before; unprecedented.
୨ । ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟଜନକ —2 Wonderful.

ଅଦୃଷ୍ଟଫଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦୃଷ୍ଟ+ଫଳ)—

Adṛuṣṭaphala ୧ । ଭବିଷ୍ୟତ ଗର୍ଭରେ ନିହିତ ଘଟଣାଚକ୍ର—
1. Events or consequences hidden in the womb of the future.

- ୨ । (୨ର୍ଥୀ ଚତୁଃ) କର୍ମଫଳ; ପୂର୍ବଜନ୍ମକୃତ କର୍ମର ଲବ୍ଧି-
ଜନ୍ମରେ ଭୁକ୍ତଫଳ—2. The results of a person's actions during his previous existence.

୩ । (୨ର୍ଥୀ ଚତୁଃ) ଅପଣା ଭାଗ୍ୟରେ ଘଟିବା ବିଷୟ—
3. The happenings due to one's luck.

ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯେଉଁ କର୍ମର ଫଳ ଅବ୍ୟ-
ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ—1 (act) Of which the consequences are not yet visible.

୨ । ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫଳ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ; ଅଫଳ ଗଛ—
2. Non-fruit-bearing (trees).

୩ । ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷ ଅଳଗ୍ନାକେ ଫଳ ନାହିଁ—
3. (tree) Not yet bearing fruit.

ଅଦୃଷ୍ଟବନ୍ତ—ଦେ. ବି. ସଂ. (ସଂ. ଅଦୃଷ୍ଟବାନ୍)—

Adṛuṣṭabanta ଅଦୃଷ୍ଟବାନ୍ (ଦେଖ)
(ଅଦୃଷ୍ଟବନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ) Adṛuṣṭabān (See)

ଅଦୃଷ୍ଟବାଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଦୃଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବାଦ)—

Adṛuṣṭabāda ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର ଅଦୃଷ୍ଟକୁ ନିଷ୍ପେ ଭୋଗ
କରିବ, ତାହା କଦାପି ଏହି ପାରବନାହିଁ, ଏହି ମତବାଦ—
Fatalism; the theory of fate.

ଅଦୃଷ୍ଟବାଦୀ—ସଂ. ବି. ସଂ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଦୃଷ୍ଟବାଦକୁ ମାନେ—

Adṛuṣṭabādī Believing in fatalism;
(ଅଦୃଷ୍ଟବାଦିନୀ—ଶ୍ରୀ) a fatalist.

ଅଦୃଷ୍ଟବାନ୍—ସଂ. ବି. ସଂ (ଅଦୃଷ୍ଟ+ଅନ୍ତି ଅର୍ଥରେ. ବହୁ. ୧ମା ୧ବ)—

Adṛuṣṭabān ୧ । ଭାଗ୍ୟବାନ୍, କପାଳିଆ—
(ଅଦୃଷ୍ଟବନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Fortunate, lucky.

୨ । ଭାଗ୍ୟରୁଜାତ—2 Arising from destiny
(M. W.)

ଅଦୃଷ୍ଟ ଭୁଞ୍ଜିବା—ଦେ. କି. (ଅଦୃଷ୍ଟ+ଭୁଞ୍ଜ ଧାତୁ)—

Adṛuṣṭa bhuñjibā ଆପଣାର କର୍ମଫଳ ବା ଭାଗ୍ୟକୁ ଭୋଗ
ଅଦୃଷ୍ଟ ଭୋଗକର୍ତ୍ତା କରିବା—To enjoy the fruits
ଅଦୃଷ୍ଟ ଭୋଗକର୍ତ୍ତା of one's destiny.

ଆସେ ବୁଝେ ଥିବା ଯାକ ସେ ଗର୍ଭ ଥାନ୍ତି

ଆସର ଭାଗରୁ ସେ ଅଦୃଷ୍ଟ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି । ବୃକ୍ଷର ବ. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଳଷ୍ଟ ।

ଅଦୃଷ୍ଟରଜା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦୃଷ୍ଟ+ରଜସ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Adṛuṣṭarajā ଅରଜସ୍ୱା; ଯେଉଁ ବାଳିକା ବା ଶ୍ରୀ ରତ୍ନମଣି
ହୋଇ ନାହିଁ—(girl) Not yet menstruated
ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—ରତ୍ନମଣି ହୋଇ ନ ଥିବା ବାଳିକା—
A girl before her puberty.

ଅଦୃଷ୍ଟାକ୍ଷର—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦୃଷ୍ଟ+ଅକ୍ଷର)—ଏପରି କାଳ

Adṛuṣṭākshara (ଯଥା—ପିଆଜରସ, ଲେମ୍ବୁରସ)ରେ
ଲେଖା ଅକ୍ଷର, ଯାହା ଶୁଣି ଗଲେ ଦେଖା ପଡ଼େ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ
କିଅଁ ଉପରେ ସେକିଲେ ପଢ଼ାଯାଏ—

Invisible writing which can be
deciphered when placed on fire.

ଅଦୃଷ୍ଟାର୍ଥ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦୃଷ୍ଟ+ଅର୍ଥ)—

Adṛuṣṭārtha ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରାପ୍ତିର ଅଗୋଚର ବିଷୟ ଯୁକ୍ତ—
1 Transcendental; having an object
not perceptible to the senses.

୨ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅର୍ଥଯୁକ୍ତ—2. Having an occult
or metaphysical meaning.

୩ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ) ଏପରି ଶବ୍ଦ ଯହିଁର ଅର୍ଥ ଏ ସ୍ତରରେ
ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ (ଯଥା—ସ୍ୱର୍ଗ, ପରମାତ୍ମା, ମୋକ୍ଷ, ଇତ୍ୟାଦି) ।

3. Words whose meaning cannot be
realised in the world

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରିୟାସର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଦୃଷ୍ଟାଶ୍ରୁତପୁରାଣ—୧. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦୃଷ୍ଟ+ଅଶ୍ରୁତ+ପୁରାଣ)—
 Adṛuṣṭāśrutapūṛba ଯାହା ପୂର୍ବେ କେବେ ଦେଖା ଯାଇ
 (ଅଦୃଷ୍ଟାଶ୍ରୁତପୁରାଣ—ବି) ନ ଥିଲା ବା ଶୁଣା ଯାଇ ନ ଥିଲା—
 Not having been seen or heard
 before (M W.)

ଅଦୃଷ୍ଟି—୧. ବି (ନଷ୍ଟ ଚର୍ଚ୍ଚ; ଅ+ଦୃଷ୍ଟି)—
 Adṛuṣṭi ୧ । ଅନ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଦେଖା ନ ଯିବା ଅବସ୍ଥା—
 1. Invisibility
 ୨ । ମନ ବା ଅମଙ୍ଗଳକର ଦୃଷ୍ଟି—୨. An evil eye.
 ୩ । କ୍ରୋଧ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି—3. An angry look.
 ୪ । ଇର୍ଷାଯୁକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି—4. A malicious glance.
 ୫ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି; ବିରକ୍ତି ସୂଚକ ଦୃଷ୍ଟି—
 5. A displeased look; a look of
 displeasure.
 ୬ । କ୍ରୂର ଦୃଷ୍ଟି—6. A cruel look.
 ୭ । ଲୋଭପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି—7. A covetuous look.
 ୮ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ) ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଛନ୍ଦି ଶ୍ରେଣୀରୁ ଏକ
 ଶ୍ରେଣୀ; ମଧ୍ୟମାଧ୍ୟକାଶ ଶିଷ୍ୟ—
 8. A class of disciples (ଛନ୍ଦି. ଶକ୍ତିସାଗର)
 ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତିହୀନ; ଅଜ୍ଞ—
 Blind; sightless
 ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଦୃଷ୍ଟିଆ (ଦେଖ)

1. Adṛuṣṭiā (See)

୨ । (ସଂ. ଅଦୃଷ୍ଟ)—ଅଦୃଷ୍ଟ—2. Unseen

ଯେକ ଏ କଥା, ମାନବ ଅଦୃଷ୍ଟି ଅଶ୍ରୁତ । ଭଜ. ପ୍ରେମସୁଧାକର ୩୭ ।

ଅଦୃଷ୍ଟିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ+ଦୃଷ୍ଟ) ଯେଉଁ ଶିଶୁ ବା ଖାଦ୍ୟାଦି ଉପରେ
 Adṛuṣṭiā ତାହାଣୀମାନଙ୍କର ଲୋଭପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିନାହିଁ—
 (food or child) On which the evil
 eye of the witch has not yet been
 cast.

ଅଦେଇ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅଦାଜୀ)—ଅଦିଆର ଶ୍ରୀଲଙ୍କ;
 Adei କୃପଣା (ଶ୍ରୀ)—Miserly (woman)

ଅଦେଇ ଘରେ ଶ୍ରବଣକୁଣା ଓଷା—ଓଷା ।

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଅଦୈବ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—
 Name for calling Adwaita.

ଅଦେଖା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦୃଷ୍ଟ)—

Adekhā ୧ । ଅଦୃଷ୍ଟ; ଦେଖା ଯାଇ ନଥିବା—1. Unseen.

ଅଦେଖା ୨ । ଅନୁଭୂତ—2. Unexperience

ଅଦେଖ ୩ । ଗୁପ୍ତ—3. Secret.

ଅଦେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଦେୟ)—୧ । ଯାହା ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ—
 Adeya 1. Which cannot be given away.

୨ । ଯାହା ଦେବାଦି ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—
 2. Unfit to be given away.

୩ । ଯାହା ଦେବା ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—

3. Not proper to be given away.

୪ । ଯାହା ଦେବା ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ନିଷିଦ୍ଧ—

4. That which it is illegal to give
 away.

(ଯଥା—ଅପଣାର ଶ୍ରୀ)

ସଂ. ବି—(ସ୍ଵ. ଛ) ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଦେୟ ବସ୍ତୁ—A class
 of things which it is illegal to give away.

[ଯଥା—ଶ୍ରୀ; ପୁତ୍ର, ଅନ୍ୟଦ୍ଵାରା ଗଢ଼ିତ ଧନ, ଅନ୍ୟକୁ ଦେବା
 ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇଥିବା ପଦାର୍ଥ, ସାଧାରଣ ବ୍ୟବହାରୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି,
 ଜମିନ୍ ବା ଉପାଜିତ ରଖାଯାଇଥିବା ବସ୍ତୁ ବା ଧନ ।]

ଅଦେଶ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଦେଶ)—୧ । ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍ଥାନ ବା ଅଞ୍ଚଳ—
 Adēśa 1. Wrong, improper or unfit place.

୨ । ମନ୍ଦସ୍ଥାନ—2. Bad place.

୩ । ଅଶୁଭ ଦେଶ—3. Unhallowed country.

[ଦୁ—ମୈତ୍ର, ଆନର୍ତ୍ତିକ, ଅଜ୍ଞ, ମଗଧ, ସୁରାଷ୍ଟ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାପଥ,
 ବଙ୍ଗ ଓ କଳିଙ୍ଗ ଦେଶମାନଙ୍କୁ କେତେକ ସ୍ଵ. ଛରେ 'ଅଦେଶ'ରୂପେ
 ଗଣ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି ।]

୪ । ଅପଣାର ଦେଶ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଦେଶ; ବିଦେଶ—

4. A country other than one's own; a
 foreign county.

ଅଦେଶକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଦେଶକାଳ)—ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେଶ ଓ
 Adēśakāla ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ସମୟ—A wrong place and
 time.

ଅଦେଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଦେଶ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Adēśya ୧ । ଯାହା ଅଦେଶ ଦେବା ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—

1. Not fit to be ordered.

୨ । ଯାହା ଉପଦେଶ ଦେବା ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—

2. Not proper to be advised

୩ । (ଅ+ଦେଶ୍ୟ) ଯାହା ସମ୍ପର୍କମିତ୍ ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନର
 ନୁହେଁ—3. Not pertaining to the spot.

୪ । ଯାହା ସ୍ଥାନୀୟ ନୁହେଁ—4. Not local.

୫ । ଯାହା ଦେଶୀ ନୁହେଁ; ବିଦେଶୀ—

5. Foreign; not belonging to this
 country.

୬ । ଘଟନା ସମୟରେ ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—

6. Not present on the occasion
 referred to (M. W.).

ଅଦୈବ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚର୍ଚ୍ଚ; ଅ+ଦୈବ)—

Adāiba ୧ । ଯହିଁରେ ଦେବମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—

1. Not connected with the gods.

୨ । ଯାହା ଦେବତା ବା ଭାବ୍ୟଦ୍ଵାରା ପୂର୍ବରୁ ଅବଶ୍ୟକ
 ବା ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ନାହିଁ—

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟର ଓ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘କ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ୍ଷ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ, ‘ଆତ୍ମା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆତ୍ମା’ ଦେଖିବେ, ‘ଆଲୋକ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଲୋକ’ ଦେଖିବେ ।

2. Not predistined or preordained by the gods or fate.

୩ । ଯାହା ଦିବ୍ୟର ନୁହେଁ—3. Not divine.

୪ । (ବଦ୍ଧବ୍ରୀହି) ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ; ଅଭାଗ୍ୟ—

4. Ill-fated; unfortunate.

ଅଦୋଷ—୧୦ ବ. (ନଷ୍ଟ ଚକ୍ରି, ଅ + ଦୋଷ)—

Adosha ୧ । ଦୋଷରହଣ୍ୟତା—1. Faultlessness.

୨ । ନିଷ୍ଠାପତା—2. Sinlessness

୩ । ନିରପରାଧତା—3. Innocence

୪ । ଯାହା ଦୋଷ ନୁହେଁ—4. That which is not a fault or defect.

୫ । ଦୋଷ କରି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—5 State of not having committed any fault.

୬ । ବ୍ୟାକରଣବିରହେ, ଅଶ୍ଳୀଳତା, ଗ୍ରାମ୍ୟତା ଆଦି ଦୋଷରହଣ୍ୟତା ରଚନା—6. Composition which is free from blemishes.

(ଅଦୋଷ—ଶ୍ରୀ) ୧୦. ବ. ପୁ. (ବଦ୍ଧବ୍ରୀହି, ଅ + ଦୋଷ)—

(ଅଦୋଷତା—ବ) ୧ । ନିରପରାଧ—

1. Innocent; guiltless

୨ । ନିର୍ଦୋଷ; ଦୋଷହୀନ—

2. Faultless; free from blemish.

୩ । ନିଷ୍ଠାପତ—3. Sinless.

୪ । ବ୍ୟାକରଣବିରହେ; ଅଶ୍ଳୀଳତା, ଗ୍ରାମ୍ୟତା ଆଦି ଦୋଷରହଣ୍ୟତା (ରଚନା)—

4. (composition) Free from literary blemishes.

ଅଦୋଷତା—୧୦. ବ. (ଅଦୋଷ + ତା)—୧ । ଅଦୋଷର ରାବ—

Adoshatā 1. State of being free from blemish or defect.

୨ । (ଅଲଙ୍କାରଶାସ୍ତ୍ର)—ଅଲଙ୍କାରଦୃଷ୍ଟିରେ ଲକ୍ଷିତ କୌଣସି କୌଣସି ଦୋଷ ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ଦୋଷରୂପେ ଗଣ୍ୟ ନ ହୋଇ ରଚନାର ଗୁଣରୂପେ ଗଣ୍ୟ ହେବା—

ଅବସ୍ଥା—1. The state of a literary blemish or defect being considered as an excellence in some cases.

[ଡ୍ରୁ—ଅପ୍ରଗତର ଗୁଣରୁ—ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁଠାରେ ବକ୍ତା ଓ ଶ୍ରୋତା ଉଭୟେ ଶବ୍ଦାର୍ଥବିଶାରଦ ସେଠାରେ ଅପ୍ରଗତତାଗୁଣ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୁଏ; ଯଥା—

ନାମ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚବାର ଅଛି ବସବସ

ସେହି ଅପ୍ରଗତର ଶବ୍ଦ ଥିବା ମେଳ ହୁଏ

ଅପ୍ରଗତତା ଗୁଣରୁ ବିବେଚିତ । ଉପାଧାୟ. ମହାଶାସ୍ତ୍ର ।

ଏହିପରି ଗ୍ରାମ୍ୟତା ଦୋଷ; ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରଭୃତି ଦୋଷ ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ରଚନାର ଗୁଣ ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହୁଏ—

ଲୁଳମଣି—ଅଲଙ୍କାର ଚରଣିଣୀ ।]

ଅଦୋଷରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ବିନା ଅପରାଧରେ—

Adoshare

Without any fault; in the absence of any fault.

ଅଦୋଷମେ (ଯଥା; ଅଦୋଷରେ ଦଣ୍ଡି ବା ରାଜାଙ୍କର ଗୁଣ ନୁହେଁ ।)

ଅଦୋଷୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (୧୦. ଅଦୋଷ)—

Adoshi ନିର୍ଦୋଷ, ନିରପରାଧ—Innocent; guiltless.

ନିର୍ଦୋଷ

ଅଦୋଷୀ ଶବ୍ଦ ଯେତେ ମାର, ସେ ତାର ନୁହେଁ ବରଷ ।

ଅଦୋଷ, ଅନଦୋଷ

କଚଲାଥ. ଶ୍ରବଣ. ୪ ।

ଅଦୋହ—୧୦. ବ. (ଅ + ଦୁହ ଯାହୁ + ଭାବ. ଅ)—

Adoha ୨ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଗୋରୁଠାରୁ ଦୁଧ ଦୋହୁଁବା ଅସମ୍ଭବ—
1 A time when milking is impracticable.

୨ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଗୋରୁ ଦୋହୁଁବା ନିଷିଦ୍ଧ—

(ଯଥା—ଏକାଦଶୀ)

2. A time when milking is prohibited.

୩ । (ଅ + ଦୋହ) ଦୁଧ ଦୁହାଁ ନ ହେବା—

3. Not milking.

ଅଦୌତ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବ. ଓ ବିଶ—ଅଦଉତ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Adauta (etc)

Adaut etc. (See)

ଅଦୌତି (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବ. ଓ ବିଶ—ଅଦଉତି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Adauti etc

Adaut etc (See)

ଅଦୌତିଆ—ଦେ. ବିଶ ଅଦଉତିଆ (ଦେଖ)

Adautiā

Adautiā (See)

ଅଦ୍ଭୁତ—୧୦ ବିଶ. (ବଦ୍ଧବ୍ରୀହି; ଅ + ଦ୍ଭୁତ)—

Adwaya ୧ । ଅଦ୍ଭିତ—1 Unparalleled; unique.

୨ । ଏକକ, ଏକାକୀ—2. Single; solitary.

୩ । ଅଦ୍ଭିତ, ଯାହାର ଦ୍ୱିତୀୟତା ନାହିଁ—

3. Non-dual.

୪ । ଯାହାର ପ୍ରକାରାନ୍ତର ନାହିଁ—

4 Having no alternative

୫ । ଏକ ମାତ୍ର—5. Only; sole

୧୦. ବି—୧ । ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ—

1. Name of a Buddha (M. W.)

୨ । ଅଦ୍ଭିତତା; ଦ୍ୱିତୀୟତା ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

2 Non-duality.

୩ । ଏକତା; ଅଭିନ୍ନତା—3. Unity; identity

୪ । ବ୍ରହ୍ମ ସଙ୍ଗେ ଜୀବାତ୍ମାର ଏକତା—4. Identity the Brahma with the human soul

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

* । ବ୍ରହ୍ମ ସଙ୍ଗେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଏକତା—5. Identity of the Brahma with the creation.

୨ । ଭୂତ ସଙ୍ଗେ ଆତ୍ମାର ଅଭିନ୍ୟତା—

6. Identity of spirit with matter.

୨ । ବ୍ରହ୍ମା—7 Brahmā, the Creator of the Universe.

ଅଦ୍ୱୟବାଦ—ସଂ. ବି—ଅଦ୍ୱୈତବାଦ (ଦେଖ)

Adwayabāda

Adwaitabāda (See)

ଅଦ୍ୱୟବାଦୀ—ପୁଂ } ବିଶ୍ୱ.
ଅଦ୍ୱୟବାଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ }

ଅଦ୍ୱୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ; (ଅଦ୍ୱୟ + ଉ; ବୈଦିକ)—

Adwayu ୧ । ଅନ୍ତର୍ବାହ୍ୟକ ରୂପ; ଯାହାର ବାହାର ଉତ୍ତର ଏକ—1. Which is the same inside and outside.

୨ । ଦ୍ୱିଧାରହୀନ—2 Free from double-dealing or duplicity (M. W.)

ଅଦ୍ୱାର—ସଂ. ବି ୧ । (ଅ + ଦ୍ୱାର)—

Adwāra ନଗର, ଗ୍ରାମ, ପୁର ବା ଗୃହକୁ ସାଧାରଣତଃ ଲୋକେ ଯେଉଁ ଦ୍ୱାର ଦେଇ ଯିବାଆସିବା କରନ୍ତି ତାହା ଇଡ୍ଡା ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାର—1. A wrong door; an entrance which is not intended for or ordinarily used by people for going into or coming out of a town, village or house.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଯେଉଁ ଘର ବା ସ୍ଥାନରେ ଦ୍ୱାର ନାହିଁ—
2 A place without a door (M. W.).

ଅଦ୍ୱିତୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦ୍ୱିତୀୟ) —

Adwitiya ୧ । ଅସାଧାରଣ; ଅସାମାନ୍ୟ—

1 Extraordinary

୨ । ଅଭୁଲମୟ—2. Peerless; matchless; incomparable.

୩ । ଏକାକୀ; ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ କେହି ନଥାଏ—

3 Single; sole; solitary.

୪ । ଏକ ମାତ୍ର—4. Supreme; unique.

ଅଦ୍ୱେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ + ଦ୍ୱିଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ୱ; ୧ମା ୧ବ)—

Adweshṭa ଦ୍ୱେଷରହିତ—Unenvious;

(ଅଦ୍ୱେଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) not malevolent.

ଅଦ୍ୱୈତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦ୍ୱୈତ) —

Adwaita ୧ । ଦ୍ୱିଧାରହୀନ—1. Non-dual; free from duality.

୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—2. Unparalleled; unique.

୩ । ଯାହାର ଯୋଡ଼ା ନାହିଁ—3. Having no duplicate.

୪ । ଏକାକୀ—4. Sole; single.

* । ଅବିଭକ୍ତ—5. Undivided.

୬ । ଅବିଭକ୍ତ—6. Indivisible.

ସଂ. ବି—୧ । ଦ୍ୱିଧାରହୀନ ଅବସ୍ଥା—1 Non-duality.

୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟତା—2 Uniqueness

୩ । ଅଭୁଲମୟତା—3 Matchlessness.

୪ । ବିଷ୍ଣୁ—4. God Vishnu

* । ପରମବ୍ରହ୍ମ—5. The Supreme Soul.

୬ । ବ୍ରହ୍ମା; ବ୍ରହ୍ମ ବା ପରମାତ୍ମା ସହିତ ଜୀବାତ୍ମାର ଅଭେଦ ବା ଏକତା—6. The identity of Brahma or the Supreme Soul with the human soul.

୭ । ଆତ୍ମା ଓ ପଦ୍ମଭୂତ ମଧ୍ୟରେ ଅଭେଦ—

7. Identity of spirit with matter.

୮ । ପରମାର୍ଥିକ ସତ୍ୟ—8. The ultimate truth.

୯ । ଉପନିଷଦବିଶେଷ—

9 The title of an Upanishada.

ଦେ. ବି, ପୁଂ—୧ । ଅଦ୍ୱୈତାଚାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

1. Adwaitāchārjya (See)

୨ । ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—

2. A name given to males.

ଅଦ୍ୱୈତାତ୍ମକ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଅଦ୍ୱୈତାଚାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Adwaitāthākura

Adwaitāchārjya (See)

ଅଦ୍ୱୈତବାଦ—ସଂ. ବି—୧ । ବ୍ରହ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଏକ, ଇଶ୍ୱର ଓ ସୃଷ୍ଟି

Adwaitabāda ଏକ; ଏକ ମାତ୍ର ଇଶ୍ୱର ସବୁଜଗତରେ ଓ ସବୁଜ ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ, ଏତଦ୍ୱୟ ମତବାଦ—1. The doctrine of non duality; the theory that the Creator is identical with the Creation and that there is nothing in the Universe except God in His various manifestations.

୨ । ପରମାତ୍ମା ଓ ଜୀବାତ୍ମା ଅଭେଦ, ଏହି ଦାର୍ଶନିକ ମତ—

2. Monism in philosophy; the doctrine that the Supreme Soul is identical with the human soul.

(ଦ୍ୱି-ଶବ୍ଦାର୍ଥର ଉତ୍ତରରେ ଏହି ମତକୁ ସବୁଜ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।)

୩ । ଇଶ୍ୱର ଏକ ଅଟନ୍ତି, ଏହି ଧର୍ମମତ—

3. Monotheism.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବସ୍ୟତା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାନ୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାନ୍’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥା’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟଥା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୱିନୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱିନୀ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ’ ଦେଖିବେ ।

(ଦ୍ର—ଶ୍ରୀକ୍ଷ୍ମାନୁ, ମୁଖଲମାନ ଓ ବ୍ରାହ୍ମମାନେ ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ ।)
ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଦ୍ୱୈତବାଦ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
Adwaitabādi ୧ । ଅଦ୍ୱୈତବାଦ ମତାବଲମ୍ବୀ (ହିନ୍ଦୁ)—
(ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Monotheist; Unitarian
(Hindus) professing the doctrine of monism.

୨ । ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ—2 Believing in one God.
ଅଦ୍ୱୈତ ମହାପ୍ରଭୁ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଅଦ୍ୱୈତାଚାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)
Adwaita mahāprabhu Adwaitāchārjya (See)
ଅଦ୍ୱୈତାଚାର୍ଯ୍ୟ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ସମସାମୟିକ (ପଞ୍ଚଦଶ
Adwaitāchārjya ଶତାବ୍ଦିର ଶେଷ ଭାଗ) ନବିଆ ଚକଟବାସୀ
ଭକ୍ତ ପଣ୍ଡିତ । ଏ ଜଣେ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଥିଲେ ଓ ଅନେକ
ବୈଷ୍ଣବ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନାକରିଥିଲେ—Name of a
devoted pandit and Baisnaba author
contemporary with Śrī Chaitanya.
ଅଦ୍ୱୈତାନନ୍ଦ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଦ୍ୱୈତ + ଅନନ୍ଦ)—
Adwaitānanda ଅଦ୍ୱୈତବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସନୀୟ ମନରେ
ଜାତ ଅନନ୍ଦ—The joy arising from a
faith in the doctrine of monism

ଦେ. ବି—ଅଦ୍ୱୈତାଚାର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Adwaitāchārjya (See)

ଅଦ୍ୱୈଧ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଦ୍ୱୈଧ)—
Adwaidha ୧ । ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
1. Not divided into two parts (M.W.).
୨ । ଦ୍ୱେଷରହିତ— 2. Free from malice
(M.W.)
୩ । ସରଳପ୍ରକୃତିକ—
3. Straight-forward (M.W.)
୪ । ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—
4. Not dis-united (M.W.)
୫ । ହିଂସା ବା ଭାଗ କରାଯାଇ ନଥିବା—
5. Not shared (M.W.)

ଅଦ୍ଭୁତ—ସ. ବିଶ. (ଅଦ୍ଭ + ଭୂ ଧାତୁ + ଉତ୍ତ; ଯାହା ପୂର୍ବେ ଘଟି ନାହିଁ)—
Adbhuta ୧ । ଅସାଧାରଣ—

1. Extraordinary; supernatural.

୨ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ; ବିସ୍ମୟଜ୍ୱାଳକ—

2 Wonderful; marvellous

୩ । ରଚନା-ରୂପୀ ବା ଶୈଳୀରେ ବିସ୍ମୟକର ବା ଅଦ୍ଭୁତ—
3. Marvellous in style (M.W.)

ସ. ବି—୧ । ସାହିତ୍ୟ ବା ରଚନାର ରସବିଶେଷ; ଅଦ୍ଭୁତରସ (ଦେଖ)
1. Name of a sentiment in literature;

Adbhutarasa (See)

୨ । ନବମ ମନ୍ତ୍ରନ୍ତରର ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନାମ—

2 Name of the Indra of the 9th aeon.

୩ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ; ବିସ୍ମୟ ବା ଘଟଣା—

3. A wonderful thing or occurrence;
prodigy; a miracle; a marvel.

ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖି ଭବିଷ୍ୟତ, ଅମୃତ ବସ୍ତୁରେ ଅନାୟ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୪ । ବିସ୍ମୟ—4. Wonder; astonishment

୫ । ସାମବେଦର ପରିଶିଷ୍ଟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବା ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

5. Name of a supplementary treatise
of the Sāma Beda.

ଅଦ୍ଭୁତକର୍ମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦ୍ଭୁତ + କର୍ମନ୍,
Adbhutakarmī ୧ମା. ୧ବ.)—

୧ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ କର୍ମ କରୁଥିବା—

1 ('a person) Of wonderful deeds.

୨ । ବିସ୍ମୟଜ୍ୱାଳକ କାରିଗରୀ ଦେଖାଇବା (ଲୋକ)—

2. Exhibiting wonderful workman-
ship (M.W.).

ଅଦ୍ଭୁତଦର୍ଶନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଦ୍ଭୁତ + ଦର୍ଶନ)—

Adbhutadarśana ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଜାତ

(ଅଦ୍ଭୁତଦର୍ଶନ—ଶ୍ରୀ) ଦୃଢ—Prodigious; wonderful
to look at; having a wonderful
appearance.

ଅଦ୍ଭୁତବ୍ରାହ୍ମଣ—ସ. ବି—ସାମବେଦର ପରିଶିଷ୍ଟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—
Adbhutabrahmana Title of a supplementary
treatise of the Sāma Beda.

ଅଦ୍ଭୁତ ମେଷଜୁଦ୍ଧ—ଦେ. ବି—ଶକାଳଙ୍କାର ବିଶେଷ; (ଶ୍ରୀମାନ୍ ଗୋଲେଙ୍କ-
Adbhuta meshajuddha ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ ତାଙ୍କ ରଚିତ
ଲଳିତରେଖା କାବ୍ୟରେ ଏଥିର ଉଦାହରଣ ଦେଇ-
ଅଛନ୍ତି) ସର୍ବତୋଭଦ୍ର ଦେଖ—

A kind of artistic composition;
Sarbatobhadra (See)

ଅଦ୍ଭୁତରସ—ସଂ. ବି—ସାହିତ୍ୟର ନବରସ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ସେହି—

Adbhutarasa ରସଦ୍ୱାରା ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଜ୍ୱାଳିତ ଦୃଢ—

(ରସ ଭଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—The marvellous
sentiment in literature;
(See notes under Rasa).

ଅଦ୍ଭୁତଶାନ୍ତି—ସଂ. ବି—ଅଥର୍ବ ବେଦର ସପ୍ତବିଂଶତ ପରିଶିଷ୍ଟ—Title
Adbhutaśānti of the sixty seventh supplement
to the Atharva Beda.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	କୃ

ଅଭୁତସାର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭୁତ+ସାର)—

Adbhutasāra ୧ । ଖବରପୁସ୍ତକ—1 The catechu tree; Mimosa Catechu

୨ । ଅଭୁତଦର୍ଶନ ବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୁସ୍ତକବିଶେଷ—

2. Name of a book on the essence of prodigies (M W)

ଅଭୁତୋପମା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭୁତ+ଉପମା)—

Adbhutopama ଯାହା ଅଭୁତ ବା ବିସ୍ମୟକର ପଦାର୍ଥ (ଅଭୁତୋପମା—ଶ୍ରୀ) ସଙ୍ଗେ ଉପମେୟ—Resembling a wonder (M. W.)

ଅଭୁତୋପମା—ସଂ. ବି—ଉପମାଲଙ୍କାରବିଶେଷ—

Adbhutopama A figure in Rhetoric.

[ଦ୍ର—କବି ବର୍ଣ୍ଣିତ ବସ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କରିବାଦ୍ୱାରା ପାଠକ ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଉତ୍ପାଦନ କରନ୍ତି । ଯଥା—

ସ୍ୱପ୍ନ ମନରେ ସମସ୍ତ ଏମନ୍ତ ପଦ୍ମ ପରେ ଜାତ ଲତା ।

ଲତାରୁ ଏବେ ପଦ୍ମ ଜାତ ହେଲା ଗୁଡ଼ି କମ୍ପିବେ ଉଦ୍ଧୃତେତା ।

ରଞ୍ଜିତ ପ୍ରେମସ୍ଥାବଳୀ ୩୨ ।

ଅର୍ଥାତ୍ ପଦ୍ମରୁ ସିନା ଲତା ଜାତ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣିତା ନାଗରୀ-
ଠାରେ ତାର ଦେହରୁପ ଲତାରୁ କୁଚରୁପ ପଦ୍ମ ଜାତ ହୋଇ
ଅଛି । ଅତଏବ ଏହି ଉପମାଦ୍ୱାରା ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଜନ୍ମୁଅଛି ।]

ଅଦ୍ମାନି—ସଂ. ବି. (ଅଦ ଧାତୁ = ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ ମନ; ଯେ ସବୁପଦାର୍ଥ

Admani ଖାଇଦିଏ)—ଅଗ୍ନି—Fire

ଅଦ୍ମର—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅଦ ଧାତୁ = ଖାଇବା + ଅଭ୍ୟନ୍ତର୍ଥେ. ମର)—

Admara ୧ । ପେଟୁ—1 Gluttonous.

(ଅଦ୍ମର—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅତି ଭୋଜନଶୀଳ—

2. Given to over-feeding.

ଅଦ୍ୟ—ସଂ. ଅ. (ଇଦମ୍ = ଏହି + ଦ୍ୟୁ = ଦିବସ; ନିସାତନ)—

Adya ୧ । ଅଜ—1. Today; this day.

୨ । ଅଜକାଲି; ଏବେ—2 Now-a-days

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ—3. Now; at present.

ସଂ. ବି. (ଅଦଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ଖାଇବାର ଉପଯୋଗୀ—

Fit or proper to be eaten.

ସଂ. ବି. (ଅଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ—Food.

ଅଦ୍ୟକା—ଦେ. ବି. ୧ । ଅଜ ଘଟଣା, ଅଦ୍ୟତନ; ଅଜର—

Adyakā ୧ । 1. Happening today; today's.

ଆଜକାର; ଆଜକେର ୨ । ଅଜ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

ଆଜକା 2. Relating to today.

ଅଦ୍ୟକାର—ଦେ. ବି. ଅଦ୍ୟକା (ଦେଖ)

Adyakāra Adyakā (See)

ଅଦ୍ୟତନ—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ୟ + ଘଟଣା ଅର୍ଥରେ. ତନ)—

Adyatana ୧ । ଅଜ ଘଟଣା (ବିଷୟ ବା ଘଟଣା)—

(ଅଦ୍ୟତନ—ଶ୍ରୀ) 1. Happening today.

୨ । ଅଜ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Relating to today.

୩ । ଅଜ କାଲି ପ୍ରଚଳିତ—3. Current now-a-days.

୪ । ଆଧୁନିକ—4. Modern.

ସଂ. ବି—ଅଜ ଦିନର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିବସ (ଦିନ ଗୁଣ ୮ ପ୍ରହର)

ଅର୍ଥାତ୍ ଅଜଭୋରଠାରୁ କାଲି ଭୋର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

The whole of today (consisting of 24 hours).

ଅଦ୍ୟତନ ଭୂତକାଳ—ସଂ. ବି—(ବ୍ୟାକରଣ) ଅଜି ଘଟଣାବଳୀ କ୍ରିୟାର

Adyatana bhūtakāla କାଳ—

(grammar) Name given to the Aorist tense of actions done today.

ଅଦ୍ୟତନୀ—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ୟତନ + ଇ)—ଅଦ୍ୟତନର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Adyatani Feminine of Adyatana.

ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଅଦ୍ୟତନ ଭୂତକାଳ—

The Aorist tense.

ଅଦ୍ୟତନୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ୟତନ = ଅଜ + ଇୟ)—

Adyataniya ଅଦ୍ୟତନ (ଦେଖ)—Adyatana (See)

ଅଦ୍ୟପ୍ରଭୃତି—ସଂ. ଅ. (ଅଦ୍ୟ + ପ୍ରଭୃତି)—୧ । ଅଜଦିନଠାରୁ—

Adyaprabhṛuti 1. From today.

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରୁ ଆରମ୍ଭ କର—

2. Henceforth; henceforward.

ଅଦ୍ୟଭକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ + ଭକ୍ଷ ଧାତୁ) ୧ । —ଯାହାର କିଛି

Adyabhaksha ଓଳଟ ଦାନା ନାହିଁ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କାଲି

ଅନ୍ୟଭକ୍ଷ ଖାଇବା ପାଇଁ କିଛି ସମ୍ବଳ ନାହିଁ—

1. Living from hand to mouth; having nothing to spare for tomorrow's meal.

୨ । ଅତି ଗରିବ—2 Very poor; indigent.

ଅଦ୍ୟଭକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ୟ + ଭକ୍ଷ୍ୟ)—ଅଜ ଯାହା ଖିଆଯିବ—

Adyabhakshya (food) Which is to be taken today.

ଅଦ୍ୟଭେକ୍—ଦେ. ବି. ୧ । ଅଦ୍ୟଭକ୍ଷ (ଦେଖ)

Adyabhek 1. Adyabhaksha (See)

୨ । ଅଦ୍ୟଭେକା (ଦେଖ)

2. Adyabhekā (See)

ଅଦ୍ୟଭେକା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ + ସଂ. ବେଶ. ଓ. ଭେକ)—

Adyabhekā ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗା ଶୁଣିକି ଛଡ଼ା

ଏକବସ୍ତ୍ର ଅନ୍ୟ ଲୁଗା ନାହିଁ—(a person) Who

has got no more cloth than he is wearing.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ଦୃଷ୍ଟାରେ ଦୃଢ଼ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଗଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳୀ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୋଟିକୋଟିରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳୀ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିକେ, 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅଦ୍ୟଶ୍ଚ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦ୍ୟ + ଷ୍ଚ)—ଅଜ୍ଞ ଓ କାଲକୁ ମିଶାଇ—
Adyaśwa Comprising the present & the following day (M W.)

ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦ୍ୟ + ଷ୍ଚ + ଇନ୍ଦ୍ରବା + ସମ୍ଭବ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ଦ୍ର)—
Adyaświna ୧ । ଯାହା ଅଜ୍ଞ କମ୍ପା କାଲି ଘଟିବାର ସମ୍ଭବ—
(ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନା—ଶ୍ଚି) 1 Likely to happen today or tomorrow.

୨ । ଅସନ୍ନ; ଯାହା ଅବଶ୍ୟ ଅଜ୍ଞ କାଲି ଘଟିବ (ଯଥା—
ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନ ମରଣ ।)—2 Imminent

ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଚି. (ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନ + ଅ)—

Adyaświnā ୧ । ଅଦ୍ୟଶ୍ଚିନର ଶ୍ଚିଲିଙ୍ଗ—

1. Feminine of Adyaświna.

୨ । ଅସନ୍ନପ୍ରସବା (ଶ୍ଚି); ଯେ ଅଜ୍ଞ ବା କାଲି ଜନ୍ମ
କରିବ—2. (a woman or female-
animal) Likely to be delivered
of a child to day or tomorrow.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଚି—୧ । ଅସନ୍ନପ୍ରସବା ଶ୍ଚି—

1. A female near delivery.

୨ । ଅସନ୍ନପ୍ରସବା ଗାଈ—

2 A cow near delivery.

ଅଦ୍ୟାପି—ସଂ. ଅ. (ଅଦ୍ୟ + ଅପି)—

Adyāpi ୧ । ଏତେବେଳେ ମଧ୍ୟ, ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ—

1. Even now.

୨ । ଏହିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ—2. Just now.

ବା ଜାଣି ଯାହା ଶବ୍ଦ ଅଦ୍ୟାପି—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ଅଜ୍ଞଯାକେ—3. To this day

୪ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—4. Down to the present time

୫ । ଅଜ୍ଞଠାରୁ—5 Henceforth (M. W.)

ଅଦ୍ୟାବଧି—ସଂ. ଅ. (ଅଦ୍ୟ + ଅବଧି)—୧ । ଅଜ୍ଞଠାରୁ; ଏହି ସମୟରୁ—
Adyābadhi 1 Henceforth, from today; from the present

୨ । ଅଜ୍ଞ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. Till today; till now.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଯାହା ଅଜ୍ଞଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା—

1. Beginning today (M W.)

୨ । ଯାହା ଅଜ୍ଞ ଶେଷ ହେଲା—

2. Ending today (M. W.)

ଅଦ୍ୟାଶ୍ଚ—ସଂ. ଅ. (ଅଦ୍ୟ + ଷ୍ଚ; ନିପାତନ)—ଅଜ୍ଞ ଓ କାଲ—

Adyaśwa The present & the following day.

ଅଦ୍ୟତ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଦ୍ୟତ୍ୟ + ଯ)—

Adyatyā ୧ । ଯାହା ଦ୍ୟୁତଦ୍ୱାରା ଲଭ ନୁହେ—

1 Not obtained by gambling.

୨ । ସତ୍ତ୍ୱପ୍ରାପ୍ତ—2. Honestly acquired.

ସଂ. ବି—ଯେଉଁ ନୁଆଖେଳରେ ଖେଳାଳିର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ହୁଏ—

Unlucky gambling.

ଅଦ୍ୟାବି—ସଂ. ଅ. (ଅଦ୍ୟ + ଏବ)—ଅଜ୍ଞ, ଅଜ୍ଞ ନିଶ୍ଚୟ—

Adyābiva This very day; today, by all means.

ଅଦ୍ରବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଦ୍ରବ)—ଅତରଳ ବସ୍ତୁ, ଘନ ବା ବାୟୁସ୍ୱରୂପ ବସ୍ତୁ—

Adraba Not a liquid i.e, a solid or gas

ସଂ. ବିଶ—ଅତରଳ—ଯାହା ପାଣିଆ ନୁହେ—

Not liquid

ଅଦ୍ରବ୍ୟ—ସଂ. ବି—(ଅ + ଦ୍ରବ୍ୟ)—୧ । ଅସଦାର୍ଥ; ମନ୍ଦ ବସ୍ତୁ—

Adrabya 1 Bad or worthless thing.

୨ । ଅନୁପଯୋଗୀ ବସ୍ତୁ—2 Unfit thing.

୩ । ଅବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ବସ୍ତୁ—3. Useless thing

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ ବା ନିକୁଷ୍ଠ ଶିଷ୍ୟ—

4 Worthless pupil

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଦ୍ରବ୍ୟହୀନ, ସମ୍ପତ୍ତିହୀନ—

1. Having no possession.

୨ । ଧନହୀନ; ଗରିବ—2 Poor

୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ, ଅନୁପଯୋଗୀ—3. Unfit; improper

୪ । ମନ୍ଦ—4. Bad.

୫ । ନାରଖାର—5. Neglected

ଦେ. ବିଶ. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) (ଅ + ଦ୍ରବ + ଯ)—

ଯାହା ମିଳାଇ ଯାଏନାହିଁ—Insoluble

(ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ପରିକା)

ଅଦ୍ରା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଦ୍ରା)—ଅଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ର—

Adra

The 6th lunar mansion.

ଅଦ୍ରାବଳି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଦ୍ରା)—୧—ଏହା ଅଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ରପରି ନାଲିଆ

Adrābali ଦେଖାଯିବାରୁ) ଏକପ୍ରକାର ବାଣ—1. A kind

of fire-work bursting like stars in

the sky.

୨ । ଅଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ର—2 The 6th lunar mansion

୩ । (ସଂ. ଅଦ୍ରା + ଅବଳି)—ଅଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ର ସମନ୍ୱିତ କାଳ—

ପୁରୁଷ ନାମକ ନକ୍ଷତ୍ର ପୁଣି—

3. The Constellation of Orion.

ପୁରୁଷ ଅବଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇ

ନାଥ ବୋଲେ ପୁରାଣେ ନିଷ୍ଠେ ଯିବ ଥାଉ । ଭାବବଚନ ।

ଅଦ୍ରି—ସଂ. ବି. (ଅ = ନାହିଁ + ଦ୍ରି ଧାତୁ ପଳାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇ; ଯେ

Adri

ପଳାୟନଶୀଳ ବା ଗତିଶୀଳ ନୁହେଁ)—

୧ । ପର୍ବତ—1 Mountain.

୨ । ବୃକ୍ଷ—2 Tree.

୩ । ପଥର—3. Stone.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ରସ୍	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ସ	ଶ	ଝ	ଞ	ଝ

୪ । ସୋମଲତା ଛେଚି ରସ ବାହାର କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଶିଳ ବା ଶିଳପୁଅ—4. A stone for pound-
ing Soma with or grinding it on.

୫ । ବଜ୍ର—5 Thunder-bolt.

୬ । ମେଘ—6 Cloud

୭ । ପର୍ବତାକୃତି ଧାରଣକରଥିବା ମେଘ—

7. A mass of clouds shaped like a
mountain.

୮ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—8 The sun

୯ । ପରମାଣବଶେଷ—

9 The name of a measure

୧୦ । ସାତ ସଂଖ୍ୟା—10 The number seven.

୧୧ । ପୃଥୁରଜନ ନାମ—11. Name of a grand-son
of king Pruthu.

୧୨ । ଛୁଟକଣିରେ ଫିଙ୍ଗାଯିବା ପଥର—

12 A stone for a sling.

ଅଦିକର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଦ୍ରୁ + କର୍ଣ୍ଣ + ଇ)—

Adrikarṇṇī ଅପରାଜିତା ଲତା—A creeper,
Clitoria Ternatea.

ଅଦ୍ରିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ନାମ), (ଅଦ୍ରୁ + କ + ଅ) —ଜଣେ ଅପ୍ସରା—
Adrikā Name of a divine nymph.

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପାଶରେ ଅଦ୍ରୁ ବା ଅପସରା

ଅଦ୍ରୁ ସମ୍ଭାରେ ସେ ମହାଦେବ ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣବିଂଶତି ମହାଦେବ ଅଦ୍ରୁ ।

ଅଦ୍ରିକିଳା—ସଂ. ବି. (ଅଦ୍ରୁ + କିଳ) —ବିଷ୍ଣୁ ପର୍ବତ—

Adrikilā A name of Bishkumbha mountain

ଅଦ୍ରିକିଳା—ସଂ. ବି (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଦ୍ରୁ + କିଳା; ଅଦ୍ରୁ = ଭୂମି ପର୍ବତ
Adrikilā ଅଟେ; କିଳା = ଖୁଣ୍ଟା ଯାହାର)—

ପୃଥିବୀ—The earth.

ଅଦ୍ରିଜା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଦ୍ରୁ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Adrija ପର୍ବତରୁ ଜାତ—Born of or produced
(ଅଦ୍ରୁ ଜା—ଶ୍ରୀ) from the mountain.

ସଂ. ବି—୧ । ଗେରୁ—1. Red chalk.

୨ । ଶିଳା ଜତୁ—2 Benzoin; Bitumen.

ଅଦ୍ରିଜା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଦ୍ରିଜା + ଅ) —ଅଦ୍ରିଜର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Adrijā Feminine of Adrija.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ପାର୍ବତୀ—1. Goddess Pārbatī.

୨ । ସୈନ୍ଧାଲୀ ଗୁଳୁ—2. The plant Sainhalī
(M W.)

ଅଦ୍ରିଜାତ—ସଂ. ବିଶ. (ପର୍ବତୀ ଚତୁ; ଅଦ୍ରୁ + ଜାତ)—

Adrijāta ପର୍ବତରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—Born of or produced from
the mountains.

ସଂ. ବି—୧ । ଦାବାନଳ—1. Forest conflagration.

୨ । ପର୍ବତଜାତ ଅଗ୍ନି—2. Conflagration arising
out of the hills.

୩ । ହଂସ—3. Swan.

୪ । ପରମାତ୍ମା—4. The Supreme Soul.

ଅଦ୍ରିତନୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ; ଅଦ୍ରୁ + ତନୟା)—

Adritanayā ପାର୍ବତୀ—Goddess Pārbatī.

ଅଦ୍ରିଦ୍ବିତ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଦ୍ରୁ + ଦ୍ବିତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ବିପ୍ = ଅଦ୍ରିଦ୍ବିତ୍)

Adridwit୍ ୧ମା ୧ବ. —ପର୍ବତମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଦେବତା—

ଇନ୍ଦ୍ର—The God Indra.

ଅଦ୍ରିଦ୍ରୋଣୀ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ, ଅଦ୍ରୁ + ଦ୍ରୋଣୀ)—୧ । ପର୍ବତରୁ

Adridroṇī ଉତ୍ପତ୍ତ୍ୟକା—1. Mountain-valley

୨ । ପର୍ବତରୁ ବାହାରିଥିବା ନଦୀ—2. River rising
from a mountain.

ଅଦ୍ରିନାଥ—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ; ଅଦ୍ରୁ + ନାଥ) —୧ । ପର୍ବତଶ୍ରେଷ୍ଠ—

Adrinātha The chief of the mountains.

୨ । ହିମାଳୟ ପର୍ବତ—2 The Himalayas

ଅଦ୍ରିପତି—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ, ଅଦ୍ରୁ + ପତି) —ଅଦ୍ରିନାଥ (ଦେଖ)

Adripati Adrinātha (See)

ଅଦ୍ରିଭିତ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଦ୍ରୁ + ଭିତ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ବିପ୍; ଅଦ୍ରିଭିତ୍)

Adribhit ୧ମା ୧ବ.; ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା ପର୍ବତ ଦେବତା—

ଇନ୍ଦ୍ର—God Indra.

ଅଦ୍ରିଭୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅଦ୍ରୁ + ଭୁ ଧାତୁ + କ୍ବିପ୍)—

Adribhu ୧ । ପର୍ବତଜାତ—1 Born of the mountains.

୨ । ପର୍ବତରେ ମିଳୁଥିବା—2. Found in the
mountains.

ସଂ. ବି—୧ । ଅପରାଜିତ ଲତା—1. A creeper Clitoria
Ternatea.

୨ । ଗୁଳୁବିଶେଷ—2. A plant; Talvina

Cucullata.

ଅଦ୍ରିରାଜା—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ, ଅଦ୍ରୁ + ରାଜା) —୧ । ହିମାଳୟ ପର୍ବତ—

Adrirāja 1. The Himalayan mountains.

୨ । ପର୍ବତଶ୍ରେଷ୍ଠ—

2. The chief among the mountains.

ଅଦ୍ରିରାଜ୍—ସଂ. ବି. (ଅଗ୍ନି ଚତୁ; ଅଦ୍ରୁ + ରାଜା) —ଅଦ୍ରିରାଜ (ଦେଖ)

Adrirāj Adrirāja (See)

ଅଦ୍ରିଶ—ସଂ. ବି (ଅଦ୍ରୁ + ଶି ଧାତୁ = ଶୋଭିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଶେ

Adriśa କୈଳାଶ ପର୍ବତରେ ଶୟନ କରନ୍ତି)—ଶିଶୁଶ, ଶିବ—

The God Śiba.

ଅଦ୍ରିଶୟ୍ୟା—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଦ୍ରୁ + ଶୟ୍ୟା) —ଶିବ—

Adriśayyā The God Śiba.

ହାତାଶା ଲେଖେ ଅବର ଧୃଷ୍ଟାରେ ଗୁଣିତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଯେବେ ଏ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ବେହୁଁ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହି’ ଶେଷରେ; ‘ଭୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଭୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଦ୍ଧଶୃଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଦ୍ଧ + ଶୃଙ୍ଗ)—ପର୍ବତର ଶିଖର—
Adrisṛuṅga Mountain peak.

ଅଦ୍ଧସାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଦ୍ଧ + ସାନ୍ତ)—ପର୍ବତର ଚଟଦେଶ
Adrisānu ବା ତାଲୁ—Mountain-side.

ଅଦ୍ଧସାର—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଦ୍ଧ + ସାର)—ଲୌହ—Iron.
Adrisāra ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ପର୍ବତପରି ଦୃଢ଼ ଓ ଟାଣ—
(ଅଦ୍ଧସାର—ଶ୍ଳୀ) Hard like a mountain.

ଅଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଦ୍ଧ + ଇନ୍ଦ୍ର)—୧ । ପର୍ବତଶ୍ରେଷ୍ଠ—
Adrindra 1. The chief among the mountains.
୨ । ହିମାଳୟ—2. The Himalayas.

ଅଦ୍ଧିଶ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଦ୍ଧ + ଶ)—ଅଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ର (ଦେଖ)
Adrisha Adrindra (See)

ଅଦ୍ରୋହ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଦ୍ରୋହ)—୧ । ଉର୍ଦ୍ଧାର ଅଭାବ—
Adroha 1 Freedom from malice.

ଅଦ୍ରୋହୀ—ପୁଂ } ବିଶ. ୨ । ବିଶ୍ୱାସଯାଚକତାର ଅଭାବ—
ଅଦ୍ରୋହଣୀ—ଶ୍ଳୀ } 2 Absence of treachery.

୩ । ଶତ୍ରୁତାର ଅଭାବ—3 Absence of enmity.

ଅଧ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)—ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—
Adh ଅର୍ଦ୍ଧ—Half.

ଅଧ୍ରାଏତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରି)—
Adhrāet ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରି—Midnight.

ଅଧା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ; ପ୍ରା. ଅଧ)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧ—
Adha 1. Half.

ଆଧା ୨ । ମଧ୍ୟସ୍ଥ—2. Middle.

ଆଧା ଦେ. ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ବି. ଓ ବିଶ. ଶବ୍ଦସୂଚକ ଲିଙ୍ଗେ
ଆଧ ଯଥା—ଅଧ ଗୁଣ; ଅଧ ବାୟୁ)—

ଆଧ; ଅଧ ୧ । ଅମୁକର ଅର୍ଦ୍ଧପରିମିତ (ଯଥା—ଅଧସେର)—
1 Half of.

୨ । ଅମୁକର ମଧ୍ୟସ୍ଥ (ଯଥା—ଅଧଗୁଣ)—
2 Middle of

୩ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ (ଯଥା—ଅଧଶିଖ)—
3. Half; partially.

୪ । (ସଂ. ଅଧଃ)—ତଳ; ନିମ୍ନସ୍ଥ—4. Lower.

ଅଧ ଅଧରେ ସ୍ଥିତ ଉଲ୍ଲାସି ହେଲେ ଲଜ୍ଜିତ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ଶାସି ।

୫ । (ସଂ. ଅଧଃ)—ନିମ୍ନସ୍ଥ—5. Inferior.

ବାଇଶେଷ ନନ୍ଦ ବଳବାନ, ଅଧରରେ ଅଧୋରୁବନ ।

ଉଷ୍ଣ. କୋଷ୍ଠସ୍ଥାପନ ସ୍ମୃତି. ୨୩୧୨ ।

ଅଧା—ସଂ. ଅ (ଅଧ + ଅଧ = ଅଧସ୍ତ; ଅଧର ସ୍ଥାନରେ ଅଧ ଅଦେଶ—
Adha ଏହା ଅନ୍ୟଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରେ ସମାସରେ

(ଉଚ୍ଚ—ଅଧସ୍ଥ) ସ୍ମୃତି ହୁଏ, ଯଥା—ଅଧସ୍ଥତନ; ଅଧୋଗତି;
ଅଧୋକାୟ; ଅଧୋରୁବନ)—୧ । ନିମ୍ନରେ; ତଳେ—
1. Beneath; under

୨ । ନିମ୍ନଦିଗରେ, ତଳଅଡ଼େ—2. Down; below.

୩ । ତଳଅଡ଼କୁ—3. Downwards.

୪ । ନରକରେ—4. In the infernal regions;
in hell.

୫ । ପାତାଳରେ—5. In the nether world.

୬ । ଅଧୋରୁବନ; ପାତାଳ—

6. The lower regions (M. W.)

୭ । ଯୋନି—7. Pudendum Mulibre. (M. W.)

ଅଧାହକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + କୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Adhahkaraṇa ୧ । ପରାଜିତ କରିବା—

1 Vanquishing; defeating.

୨ । ବଳଯିବା; ଛିଣ୍ଡିବା—

2. Surpassing; excelling.

୩ । ଦୃଶା କରିବା; ଭୁଞ୍ଜ କରିବା—3. Despising.

୪ । ତଳକୁ ନେବା—(ଯଥା—ଗଲାଧଃକରଣ)

+ Taking down-wards.

୫ । ତଳକୁ ଫିଙ୍ଗିବା—

5. Throwing down; casting down.

୬ । ତଳଅଡ଼କୁ ଚଳିବା—6. Dispelling.

ଅଧାହକାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟାୟିକା; ଅଧଃ + କାୟ)—

Adhahkāya ୧ । ଦେହର ନିମ୍ନ ଭାଗ—

1. The lower part of the body.

୨ । ଅଙ୍ଗାତଳକୁ ଦେହର ଅଂଶ—

2. Part of the body below the waist

ଅଧାହକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧଃ + କୃତ)—୧ । ପରାଜିତ—

Adhahkruta

1. Vanquished,

ସ୍ୱପ୍ନର ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଜ ମିଶ୍ରଭାଷେ ଅଧାହକୃତ କର ସାତ—ଭ୍ୟାକାଥ. ପାବନା ।

୨ । ଗିଳାଯାଇଥିବା; ଭକ୍ଷିତ—2. Swallowed; eaten.

୩ । ତଳକୁ ନିଅଯାଇଥିବା—

3. Taken downwards.

୪ । ଦୃଷ୍ଟ—4. Despised.

୫ । ଯାହାକୁ କେହି ବଳିଯାଇଥିଲା—5. Surpassed.

୬ । ଫିଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା—6. Cast down (M. W.)

ଅଧାହକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + କ୍ରିୟା)—୧ । ଅଧୋଗମନ; ଅବନତି—

Adhahkriyā

1. Degradation.

୨ । ଅସମ୍ମାନ—2. Dishonour.

ଅଧାହକ୍ଷାନା—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଶବ୍ଦ)—

Adhahkhanana ୧ । ତଳଅଡ଼କୁ ଖୋଳି ଖୋଳି ଯିବା—

1. Digging downwards.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ତଳେ ଗାତ କରିବା—

2. Undermining.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ପାତନ) — ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhahpatana Adhahpāta (See)
(ଅଧ୍ୟାୟ—ବିଶ)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ପାତ) —

Adhahpāta ୧ । ଅଧ୍ୟାୟ; ତଳକୁ ଖସିପଡ଼ିବା—
(ଅଧ୍ୟାୟ—ବିଶ) 1 Falling down.

୨ । ଦୁର୍ଗତି, ଭୟାନକତା; ସଂକଳ୍ପ —

2. Downfall.

୩ । ଅବନତି—୩. Deterioration

୪ । ନୈତିକ ଅବନତି—4. Moral degradation.

୫ । ନରକରେ ପଡ଼ିବା—5 Falling in hell.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧ୍ୟ + ପୁଷ୍ପ + ଇ; ଯାହାର ଫୁଲ ତଳକୁ

Adhahpushpī ମୁହଁ କର ଫୁଟେ) — ଅନନ୍ତମୂଳ (ଦେଖ)
1 Anantamūla (See)

୨ । ପୁଷ୍ପକୁଳିକା—

2. A plant; Elephantopus Scaber (M. W.)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. (ଅଧ୍ୟ + ପ୍ରସ୍ତର) — ଅଶୌଚ ପାଳକା ବ୍ୟକ୍ତିର

Adhahprastara ମାଟି ବା ଚୂର୍ଣ୍ଣର ଶଯ୍ୟା—A bed of turf
or grass for a person who is impure.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. (ଅଧ୍ୟ + ଶୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Adhahsaya ସେ ଭୂମିରେ ଶୁଏ—Sleeping on the
(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶୀ) bare ground.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଶୟନ) — ଭୂମି ଶୟନ; ଭୂମିରେ ଶୋଇବା

Adhahsayana Sleeping on the ground.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧ୍ୟ + ଶୟନ) —

Adhahsajya ଅଧ୍ୟାୟ; ସେ ଭୂମିରେ ଶୁଏ—
(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶୀ) Sleeping on the bare ground.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧ୍ୟାୟ + ଅ) — ଅଧ୍ୟାୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Adhahsajyā Feminine of Adhahsajya.

ସ. ବି. — ଭୂମି ଶୟନ; ଭୂମିରେ ଶୋଇବା—

Sleeping on the ground.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. (ଅଧ୍ୟ + ଶୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ) —

Adhahsāyī ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)
(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶୀ) Adhahsaya (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧ୍ୟ + ଶିରସ୍ ୧ମା. ୧ବ) —

Adhahsirāh ୧ । ଅଧ୍ୟାୟ; ଶ୍ରୀ ତଳକୁ ଯୋଡ଼ିଥିବା—
1. Holding the head downward.

୨ । ତଳକୁ ପଡ଼ିଲା ବେଳେ ମୁଣ୍ଡତଳ ଆଡ଼କୁ ଥିବା—

2. Head fore-most.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧ୍ୟ + ଶିରସ୍ ୧ମା. ୧ବ) —

Adhahsirāh ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)
Adhahsirāh (See)

ସ. ବି. — (ଯେଉଁଠାରେ ପାପୀମାନଙ୍କ ସ୍ଥଳକୁ ତଳ ଆଡ଼କୁ

କରାଯାଇ ଦିଆଯାଏ ।) —

ନରକବିଶେଷ — Name of a hell.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ସେ ଭୂମିରେ

Adhaschāra ଗୁରୁଣ୍ଡେ) —

ଚୋର—Thief (M. W.)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Adhahstha ୧ । ନିମ୍ନରେ ଅବସ୍ଥିତ—1. Situated below.

(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିମ୍ନ—2. Inferior (M. W.)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ସ୍ଥିତ) — ନିମ୍ନରେ ଅବସ୍ଥିତ—

Adhahsthita Situated below.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ସ୍ୱସ୍ତିକ) — ଅକାଶର ଯେଉଁ ଅଂଶ

Adhahswastika ମନୁଷ୍ୟର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପୃଥିବୀର ବିପରୀତ

ଦିଗରେ ଥାଏ—The Nadir.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ) — ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ; ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନତା—

Adhairija Impatience.

ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରା ବିଶ—ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ—Impatient.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଧୈର୍ଯ୍ୟ) — ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ; ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ—

Adhairijā Impatient.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅର୍ଦ୍ଧ) —

Adhauñadha ୧ । ଅଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟାୟ; ଏକତୃତୀୟା—

ଆଦୈକେରାଦୈକ 1. Half of half; one fourth

୨ । ଅଧ୍ୟାୟ କମ୍—2. Less than half.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. — ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhauñadhā Adhauñadha (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଉପାସନ; ସକ୍ତ ଯୋଗୁଁ ବିଷୟର ଲେଖ) —

Adhaupāsana ମୈଥୁନ—Sexual intercourse (M. W.)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ) —

Adhaka ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧ ପରିମାଣ—1 Half in quantity.

ଆଧା ୨ । ଅର୍ଦ୍ଧେକ; ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ—2. Half portion).

ଆଧା ଅଧ୍ୟାୟରେ ବ୍ୟାପକ କେଉଁ କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାଭାରତ. ବି.

ଦେ. ବି. — ଅଧ୍ୟାୟ ପରିମେତ୍ର—

Half only of (a thing.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. — ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhakapālī Adhakapālī (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଖାଦ ଧାତୁ) —

Adhakhiā ଦରଖିଆ; ଖାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶେଷ କର ନ

ଅଧ୍ୟାୟ ଥିବା—Half-fed; not having finished

one's meal.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅଦୃଢ଼) — ୧ । ଅଦୃଢ଼ (ଦେଖ)

Adharda 1. Adardha (See)

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅଧ୍ୟାୟରେ ପ୍ରକୃତ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଧ୍ୟାୟ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ଯେତେବେଳେ 'ଗା' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଯେତେବେଳେ 'କ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'କ' ନ ପାଇଲେ 'କ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'ଅ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'ଅ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'ଅ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'ଅ' ଉଚ୍ଚାରିବେ; 'ଅ' ଉଚ୍ଚାରିବେ ।

୨ । ଅତି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଶରୀରବିଶିଷ୍ଟ—

2. Emaciated; very weak.

ଅଧକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଧକ୍ = ଧନ୍ୟର୍ଥକ; ଭୟାନକର ଶକ୍ତିର Adhardaka ଧକ୍ ଧକ୍ ନ ହେବା)—୧ । ନିଧକ୍; ନିର୍ଭୟ—

ବେଶ୍ୱକ

1 Fearless

ବେଶ୍ୱକ ୨ । ନିର୍ଭୟ—2 Free from anxiety.

ଗ୍ରା. ବିଶ. ବିଶ—ନିର୍ଭୟରେ—

Fearlessly; without fear or anxiety.

ଅଧକଧକ—ଦେ. ଅ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀର ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ବା ରୋଗ Adhardadharda ଯୋଗୁଁ ଅତି ଶୀର୍ଣ୍ଣ—

ସଞ୍ଜଡ଼େ, ମୋବକୁଟେ A person of emaciated frame.

ଅଧକଧକ । ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ—

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଧକ (ଦେଖ)

1 Adardha (See)

୨ । ଭଙ୍ଗା—2 Broken.

୩ । ଛୁଣ୍ଟା—3 Slack; loose.

୪ । ଅତି ଶୀର୍ଣ୍ଣ—

4. Very weak and emaciated.

ଅଧକ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଧକ)—୧ । ନିର୍ଦ୍ଧନ—

Adhana

1. Poor.

(ଅଧକ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅଧକ ହେଲେ ଲୋକ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇବ ।

କୃଷ୍ଣବିଂଶତି ମଧ୍ୟ ଭାଗର ଶ୍ଳୋକ ।

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧନର ଅଧିକାରୀ ହେବାକୁ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ଅସମର୍ଥ—

2 (Law) Not legally entitled to own property

[ଦୁ—ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପୁତ୍ର ଓ ଦାସ ଏ ତିନି ଜଣ ଅଧକ; ଏମାନେ ଯେଉଁ ଧନ ଲାଭ କରନ୍ତି ବା ଅର୍ଜନ କରନ୍ତି ସେ ଧନରେ ସେମାନଙ୍କର ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପୁତ୍ର ଓ ଦାସ ଯଥାକ୍ରମେ ଅଧିକାରୀ ଅଟନ୍ତି ।

ରାମାୟଣ. ମନୁସ୍ମୃତି ୮୪୧୭ ।]

ଅଧକ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଧାଧୁନି (ଦେଖ)

Adhandhuti

Andādhuni (See)

ଅଧକଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. —ଅଧାଧୁନିଆ (ଦେଖ)

Adhandhuti

Andādhuni (See)

ଅଧକ

ଅଧକରେ }

ଅଧକ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଧକ)—୧ । ଅସୁଖୀ—

Adhanya

1. Miserable; unhappy.

(ଅଧକ—ସ୍ତ୍ରୀ)

୨ । ଲୋଭାଳୁ—2 Unfortunate.

ଅଧକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଧକ)—

Adhapa

୧ । ଅଧିକାର ଅଧିକ; ଏକ ସେରର ୧/୮ ଭାଗ—

ଆଧପା

1. One eighth of a seer.

ଅଧ୍ୟାୟ

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଏକଅଷ୍ଟମାଂସ—

2. $\frac{1}{8}$ of any thing

୩ । ଏକକୋଶର ୨—3 Two furlongs.

୪ । ୨ ଛଟାକି ଓଜନର ବଟକର—

4. A standard weight of $\frac{1}{8}$ of a seer.

୫ । ୨ ଛଟାକି ପରିମାଣର ମାପପାତ୍ର—

5 A standard measure of $\frac{1}{8}$ of a seer capacity.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ୨ ଛଟାକି ପରିମିତ—

1. Measuring $\frac{1}{8}$ of a seer

୨ । ୨ ଛଟାକି ଓଜନର—

2. Weighing $\frac{1}{8}$ of a seer.

୩ । କୋଶର ୮ ଭାଗ ଦୂର—

3 2 Furlongs distant.

ଅଧ୍ୟାୟକଥା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ଅଧ୍ୟାୟ ପରିମିତ Adhapaiki ପଦାର୍ଥ ସମ୍ଭାବ—

ଆଧାପୁତ୍ର 1. (pot) Of the capacity of $\frac{1}{8}$ of a seer.

ଆଧ୍ୟାପକା ୨ । ଯେଉଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଅଧ୍ୟାୟ ଚାଉଳ ସହି ଭାତ ରନ୍ଧା ଯାଇପାରେ—

2. (cooking-pot) Of the capacity for boiling $\frac{1}{8}$ seer of rice.

୩ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁର ପ୍ରତ୍ୟେକର ଓଜନ ଅଧ୍ୟାୟ— (ଯଥା—ଅଧ୍ୟାୟକଥା ଲଭୁକୁ)

3. (things) Each of which weighs $\frac{1}{8}$ seer.

ଦେ. ବି—ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhapa (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ଧକ)—

Adhapa ୧ । ଯେଉଁ ବଟକରଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟାୟ ପରିମିତ ବସ୍ତୁ

ଆଧାପା

ତରଳିଯାଏ—1. A standard weight

ଅଧ୍ୟାୟ

of $\frac{1}{8}$ seer.

୨ । ଯେଉଁ ମାପପାତ୍ରରେ ଅଧ୍ୟାୟ ବସ୍ତୁ ମାପ କରାଯାଏ—

2. A cup for measuring $\frac{1}{8}$ seer.

୩ । ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

3. Adhapa (See)

ଅଧ୍ୟାୟକଥା—ଦେ. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟକଥା (ଦେଖ)

Adhapaiki

Adhapaiki (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି—ପାତ୍ରର ଅଧ୍ୟାୟ—

Adhapa

Half a pie.

ଆଧାପା

ଅଧ୍ୟାୟ

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ହସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱଚ୍ଛାସର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ	
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	କ	ଦ

ଅଧପେଟ—ଦେ. ବି—ପେଟପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହେବା ଭୋଜନ—
 Adhapeṭa Half a bellyful of meal.
 ଆଧପେଟି ଦେ. ବିଶ—ଖାଇବାଦ୍ୱାରା ଯାହାକୁ ପେଟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ଥାଏ—
 Half-fed.

ଅଧବା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବାହି; ଅ + ଧବ + ଆ)
 Adhabā ବିଧବା—A widow.
 (ସଧବା—ବିପତ୍ତି)

ଅଧବାଟ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବାଟ)—
 Adhabāṭa ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଦୂରତ୍ୱର ଅଧେ—
 ଆଧପଥ 1. Half of a certain distance.
 ଅଧବଟ ୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଦୂରତ୍ୱବିଶିଷ୍ଟ ପଥର ବିସ୍ତୃତ—
 2. Half-way.

(ଯଥା—ତାଙ୍କର ମୋର ଅଧବାଟରେ ଦେଖା ହେଲା ।)

ଅଧବାଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଦୂରତ୍ୱ ବା ପଥରୁ ଅଧେ
 Adhabāṭiā ଯାଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. (a person)
 Who has gone half the distance.

୨ । ଦୁଇ ଜଣଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅଧେ ଅଧେ କରାଯିବା (କର୍ମ)—
 2. (work) Done by two persons half and half.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—3 Incomplete.

୪ । (ଗୋଟିଏ ଭାରି ବସ୍ତୁ ବା ବୋହ) ଯାହାକୁ ଦୁଇ ଜଣ
 ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧେ ଲେଖାଏଁ ଦୂରକୁ ଯାକେ ବୋହ ନିଅନ୍ତି—

4. (a load) Which is carried by two people half way each.

ଦେ. ବି—ଖୋଲା ହେବା ମାଟିକୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ କିଛି ବେଶି
 ଦୂର ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲେ ଜଣେ ବୋହିଆ ମାଟି ବୋହିକୁ
 ଖୋଲା ହେବା ଯାଗାରୁ କିଛି ଦୂର (ଅଧବାଟ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ବୋହି ନିଏ ଓ ସେଠାରୁ ଆଉ ଜଣେ ବୋହିଆ ପ୍ରଥମ
 ବୋହିଆ ଠାରୁ ସେ ବୋହିକୁ ନେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟସ୍ଥାନରେ
 ପକାଏ, ଏହିପରି ପ୍ରଣାଳୀରେ ମାଟିକାମ କରାଯିବା ଶୁଦ୍ଧ—
 An arrangement for carrying loads of
 earth to a certain distance by relays
 of carriers, one relay carrying the
 loads half way and then transferring
 them to the other relay of coolies to
 be carried to the destination.

ଅଧବେଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବେଳା)—

Adhabeḷa ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଗ୍ରାସ; ଅଧାଭୋଜନ—
 1. Half a meal.

୨ । ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଥରେ ମାଟି ଭୋଜନ—

2. Taking one meal a day.

କେନ୍ଦ୍ର ଉପବାସ, ଅଳ୍ପକିନ୍ତୁ ଅଧବେଳ । ସାରଳା ନାଟକର ଚର୍ଚ୍ଚା ।

ଅଧବେଲ—ଦେ. ବି—ସାନ କଂସା; ଶ୍ଳେଷ ବେଲ—
 Adhabeḷa A small bell-metal cup.
 ହୋଟିକାସା

ଅଧବେଲ—ଦେ. ବି—ଅଧବେଲ (ଦେଖ)
 Adhabeḷi Adhabeḷa (See)

ଅଧମ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ ଧାତୁ—ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅମ; ନିପାତନ)—
 Adhama ୧ । ନୀଚ; ନୀଚତମ—1. Base.

ଅଧମା—ଶ୍ରୀ } ୨ । ନିମ୍ନତମ—2. Lowest
 ଅଧମତା—ବି } ୩ । ଗୁନ, ଗୁନତମ—3. Vile; vilest.

ସଂ—ଉତ୍ତମ-ବିପତ୍ତି } ୪ । ଅତି ସାମାନ୍ୟ—

ଦେ—ଧମ—ବିପତ୍ତି } 4 Very slight; humble.

୫ । ଅତି ନିମ୍ନ—5. Very inferior; mean.

୬ । ଅତି ଅସାମାନ୍ୟ—6. Very unworthy.

୭ । ହେୟ—7. Insignificant.

୮ । ଦୃଶ୍ୟ—8. Despicable.

୯ । ଅତି ମନ୍ଦ—9. Very bad

୧୦ । ପାପୀ—10. Sinful.

୧୧ । ଦୁଷ୍ଟ—11. Wicked.

ସଂ. ବି—୧ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ ନାଗର ବା ଉପପତ୍ନି; ଭୟ, ଦୟା ଓ
 ଲଜ୍ଜାଶୂନ୍ୟ ଏବଂ କାମଜୀବୀ ବିଷୟରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟାକର୍ତ୍ତବ୍ୟ-
 ବିଚାରରହୀତ ବ୍ୟକ୍ତି—(ଶବ୍ଦକଳ୍ପଦ୍ରୁମ)

1 An unblushing paramour (M.W.);
 an unblushing sensualist.

୨ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—2 Name of a tree.

(ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)

୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମନୁଷ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଓ ଜ୍ଞାନାଦିର ଗୁଣବିଶ୍ଳେଷ
 ରବି ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ଛିଦ୍ଧିବିଶେଷ ରୂପ ଯୋଗ—
 (Astronomy) A very inauspicious
 conjunction of the planets, Sun and
 Moon in a person's horoscope.

ଅଧମକବି—ସଂ. ବି—ଯେଉଁ କବି ଅନ୍ୟ କବିଙ୍କର ନିନ୍ଦା କରେ—

Adhamakabi A poet who criticises other
 poets; a satirist.
 (ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅଧମାକାବ୍ୟ—ସଂ. ବି—ଯେଉଁ କାବ୍ୟରେ ବ୍ୟଙ୍ଗାର୍ଥ ନ ଥାଏ—

Adhamakābya (କୁଳମଣି. ଅଳଙ୍କାର ଚରଣି)—
 A poem which does not contain any
 hidden meaning; a poem of no literary
 merit.

ଅଧମାଧମ—ସଂ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧମାଧମ)—ଅଧମାଧମ (ଦେଖ)

Adhamādhama Adhamādhama (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଧୂଳି ୧ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଶୋଧ କରିବା ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେବେ ଏ ଭ୍ରାନ୍ତିକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବା ପଞ୍ଚମୀ ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହ’ ଶୋଧିବେ, ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବହ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅର୍ଜୁନ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଜୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳକବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକବ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଧମଧମା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଧମଧମ (ଦେଖ)

Adhamadhamā Adhamadhama (See)

ଗ୍ରା. କି ବିଶ—ଅତି ମନ୍ଦଭାବ—Very badly.

(ଯଥା—ସେ ଏ କାମ ଅଧମଧମା କରି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା ।)

ଅଧମଭୃତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (କର୍ମଧା)—୧ । ଅତି ନୀଚ କର୍ମ କରିବା ପାଇଁ

Adhamabhṛuta ନିୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ—

1. A menial servant.

୨ । ଭରବାସ୍ତ ବା ବେଢ଼ିଆ, କୁଲି—

2 A cooly; porter; groom.

[ଦ୍ର—କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଭୃତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ଅଛି—

୧ । ଅସ୍ଥ ଶସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାରକାରୀ—ଉତ୍ତମ;

୨ । ହଳିଆ; କୋଠିଆ, ଝମାସ—ମଧ୍ୟମ,

୩ । ଭରବାସ୍ତ; ବେଢ଼ିଆ; କୁଲି—ଅଧମ ।]

ଅଧମଭୃତକ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଧମ + ଭୃତକ)—ଅଧମଭୃତ (ଦେଖ)

Adhamabhṛutaka Adhamabhṛuta (See)

ଅଧମରାତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—କାର୍ଯ୍ୟବଶପ୍ରୀତି, ସ୍ୱାର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଣୟ—

Adhamarati (ହିନ୍ଦୁ ଶକ୍ତିସାଗର)

Attachment or friendship actuated by self-interest

ଅଧମରା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ମର)—

Adhamarā ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ, ଦରମର; ମୃତକଲ୍ପ—

ଆସନ୍ନବା 1. Almost dead; half-dead.

ଅଧମରା ୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଳାନ୍ତ ଓ ଅବସନ୍ନ—

2. Exceedingly tired.

୩ । ମୁରୁର୍ସ୍ତ; ଶୁକ୍ଳଶୁକ୍ଳ ଦେଉଥିବା—3 Dying.

ଅଧମରା—ଦେ. ବିଶ—ଅଧମରା (ଦେଖ)

Adhamarā Adhamarā (See)

ଅଧମରା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧମ + ରା, ଯେ ରାଜାଙ୍କର

Adhamarāna ଅଧମରାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି)—

(ଅଧମରା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ରାଜା, ଶାତକ; ଦେଶାଧାର—

(ଉତ୍ତମରା—ବିପତ୍ତି) 1. A debtor

୨ । କରଜଦାର; ରାଜପ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି; ରାଜାଙ୍କରେ ଜଡ଼ିତ

ବ୍ୟକ୍ତି—2. An indebted person.

ଅଧମରା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (କର୍ମଧା; ଅଧମ + ରାଜିକ)—ଅଧମରା (ଦେଖ)

Adhamarānika Adhamarāna (See)

(ଅଧମରା—ଶ୍ରୀ)

ଅଧମା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଧମ + ଆ)—୧ । ଅଧମର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Adhamā Feminine of Adhama.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ନୀଚ ବା ମନ୍ଦପ୍ରଭାବଶାଳୀ ରକ୍ଷିତା ଶ୍ରୀ—

A low or bad mistress (M. W.)

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଭୂତାଠିକ)—ଅଧମ (ଦେଖ);

Adhama (See)

ଅଧମାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅଧମ + ଅଙ୍ଗ)—

Adhamāṅga ଚରଣ; ଗୋଡ଼—The foot.

(ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ—ବିପତ୍ତି)

ଅଧମାଚାର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ନୀଚ ଆଚରଣ—

Adhamāchāra Mean conduct.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆଚରଣ ଅତି ସ୍ଥାନ—

(ଅଧମାଚାର—ଶ୍ରୀ) Of mean conduct.

ଅଧମାଦୃଶ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ଦୁଃଖ କଟୁବାକ୍ୟ କହି ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କ

Adhamādṛṣi ସନ୍ଦେହ ପରସ୍ପରଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଏ—

A bad and surly go-between.

ଅଧମାଧମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଋଜି ତତ୍ତ୍ୱ; ଅଧମ + ଅଧମ; ଅଧମ

Adhamādhama ଅପେକ୍ଷା ଅଧମ)—

(ଅଧମାଧମ—ଶ୍ରୀ) ଅତି ଅଧମ—Most wretched; the

lowest of the low

ଅଧମା ନାୟିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ନାୟିକା ପ୍ରିୟ ବା ହିତକାଞ୍ଚ

Adhamā nāyikā ନାୟକ ପ୍ରତି କୁବ୍ୟବହାର କରେ, ପ୍ରକୃତି

ଅନୁସାରେ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ନାୟିକା ମଧ୍ୟରୁ ନୀଚତମା—

A mean-minded lady.

ଅଧମାର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ନୀଚ ବା ଅଧମା ଭଳି ଥିବା ଶରୀରର

Adhamārdha ଅଂଶ—The lower half of the

(ଉତ୍ତମାର୍ଦ୍ଧ—ବିପତ୍ତି) body, part of the body below

the navel.

ଅଧମାର୍ଦ୍ଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧମାର୍ଦ୍ଧ + ଯ)—ଦେହର ନିମ୍ନାଂଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Adhamārdhya Relating to the lower part

of the body.

ଅଧର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧୃ ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ମ. ଅ; ଯାହା

Adhara ଧରା ଯାଇ ନାହିଁ; ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ଯୁକ୍ତ

(ଅଧର—ଶ୍ରୀ) ହୁଏ, ଯଥା—ଅଧରାକ୍ଷ; ଅଧରବାସ)—

(ଉତ୍ତର—ବିପତ୍ତି) ୧ । ନିମ୍ନସ୍ଥ, ନିମ୍ନରେ ଥିବା; ତଳେ ଥିବା—

1. Lower, nether.

୨ । ନୀଚ; ଅଧମ; ସ୍ଥାନ—2. Low; mean; vile.

୩ । ନିମ୍ନସ୍ଥ—3 Inferior

ଅଧର ଅଧର ଅଧର ଜଳ ସଦୃଶ ଲୋକ ରହିବେ ।

ଭକ୍ତ. କୋଷପ୍ରସାଦପୁରାଣ. ୨.୫ ।

୪ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—4. Previous (ଯଥା—ଅଧରାକ୍ଷ)

ସଂ. ବି—୧ । ଅଧରାକ୍ଷ; ତଳ ଓଠ—

1. Nether or lower lip.

୨ । ଓଠ—2 Lip

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ରାୟ	ଇଅ	କ	ଦ	

ପିଆଇ ଦୁଇଟି ଅରେ ଦୁଇଟି ଅଧର । କବସୂର୍ଯ୍ୟ. କଣୋରାବନ୍ଧୁ—ପ. ଗାଓ ।

୩ । ଦେହର ନିମ୍ନତମ ଅଂଶ—

3. The lower part of the body (Apte)

୪ । ବକ୍ତୃତା—4. Speech; address (Apte)

୫ । ଯୋନି—5 The vulva; Pudendum Muliebre (Apte)

୬ । ପ୍ରତ୍ତର—6. A reply (M W.)

ଅଧରକଣ୍ଠ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଧର + କଣ୍ଠ)—କଣ୍ଠ ବା ବେକର ନିମ୍ନଭାଗ—

Adharakanṭha

The lower part of the neck.

ଅଧରକାୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଧର + କାୟ) ଦେହର ନିମ୍ନଭାଗ—

Adharakāya

The lower part of the body.

ଅଧରକାରୀ—ଦେ. ବିଶ—ଉତ୍କୃଷ୍ଟତାହୀନ ପରାଜୟକାରୀ—

Adharakārī

Vanquishing; excelling.

ବନ୍ଧୁକ ଅଧରକାରୀ ଅଧରରେ ବନ୍ଧୁକ ମୋ ରକ୍ଷଣରେ ।

କବି. ବୈଦେହୀବଳାସ. ୨୦/୨୧ ।

ଅଧରଜ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଧର୍ଯ୍ୟ)—ଅଧର୍ଯ୍ୟ—

Adharaja

Impatience.

ଅଧରଜ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅ + ଧର୍ଯ୍ୟ)—

Adharaji

ଧର୍ଯ୍ୟହୀନ—Impatient.

ଅଧରଜା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅଧର୍ଯ୍ୟ)—

Adharajā

ଧର୍ଯ୍ୟହୀନ—Impatient.

ଅଧରଟୋପି—ଦେ. ବି—୧ । (ସଂ. ଅତ୍ର)—ଅଗରଟିକିଲି; ଶ୍ଵୀମାନେ

Adharatopi କପାଳରେ ପିଙ୍କିବା କୃଷ୍ଣାତ୍ମର କଳା ଟିକିଲି—

1. Round spot of black mica put on the brow by females.

୨ । (ସଂ. ଅଧର) ଶ୍ଵୀମାନେ ଅଧରୋଷ୍ଠରେ ଚିତ୍ର କରାଥିବା

ଝରର ଟୋପା ବା କଳାବିନ୍ଦୁ—

2. A spot of catechu or black painted on the lower lip by women.

ଅଧରତା—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ. (ଅଧର + ତା)—ତଳେ; ନିମ୍ନରେ—

Adharatah

Below; beneath.

ଅଧରପାନ—ଦେ. ବି. [ଏ ପଣା ଯେଉଁ ଦ୍ରାଘିମାନଙ୍କରେ ଭୋଗ ଲାଗେ ସେ ଦ୍ରାଘିମାନ ପୂଜକର ଓଠ (ଅଧର) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠିଥିବାବେଳେ ଏହି ନାମ, ସଂ. ଅଧର + ପ୍ରପାନକ]—ଗୁଣ୍ଡିଚା ଓ ବାହୁଡ଼ା ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରା ରଥରେ ଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଭୋଗକରାଯିବା ପଣା—Sweetened drink offered to the deities Jagannātha, Bālabhadra & Subhadra while they are on the cars during the car-festival.

ଅଧରପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ଅଧର + ପତ୍ର)—ପତ୍ର ପରି କମଳାସ୍ତ୍ର Adharapatra ଅଧରୋଷ୍ଠ—Beautiful lip (compared to a leaf).

ଅଧରପାନ—ସଂ. ବି. (ଅମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଅଧର ରମ୍ୟନୟନଙ୍କ ଅଧରମଧୁ-ପାନ)— Adharapāna ୧ । ଓଷ୍ଠରେ ରମ୍ଭନ—

1. Kissing on the lower lip.

୨ । ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କର ଓଷ୍ଠରୁମ୍ଭନ ବା ରମ୍ଭିବା—

2 Sucking of each other's lower lips by lovers.

ଅଧରବାସ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧର ରେହିତ ବାସ)—

Adharabāsa ୧ । ନାଭି ତଳକୁ ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗା—

1. Cloth worn below the navel.

୨ । ପୋଷାକ ତଳ ଦେହକୁ ଲଗି ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗା—

2. Under-wear.

ଅଧରବିନ୍ଦୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଧରବିନ୍ଦିତବିନ୍ଦୁ)—

Adharabindu ଶ୍ଵୀଲେଖମାନଙ୍କ ତଳ ଓଠ ବା ଥୋଡ଼ିରେ

ଚିତ୍ରିତ କଳା ଟେପି ବା କଳା ଚିତା—Spot of

black painted on the tip of the lip

by women.

ଅଧରବିମ୍ବା—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ଅଧର + ବିମ୍ବା)—ପକ୍ଵ ବିମ୍ବାଫଳ ପରି

Adharabimba ନାଲି ଓ ସୁନ୍ଦର ଓଠ—Rosy lip

(compared to a ripe Bimba fruit)

ଅଧରମ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଧର୍ମ)—ଅଧର୍ମ (ଦେଖ)—

Adharam

Adharma (See)

ଅଧରମ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଧର୍ମ)—ଅଧର୍ମ (ଦେଖ)

Adharama

Adharma (See)

ଅଧର୍ମ ଅଧରମ କରଇ ଯେଉଁ ନର. ଅବଶ୍ୟ ଶୁଭକ୍ଷୁଦ୍ର ହୁଅଇ ତାହାର ।

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାବର. କେ ।

ଗ୍ରା. ବିଶ—ପାପଯୁକ୍ତ; ଅଧାର୍ମିକ (କର୍ମ)—Impious; sinful (act).

ଅଧରମଧୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧରଜାତ ବା ଅଧର ଇନ୍ଦ୍ରିତ

Adharamadhu ମଧୁ)—ଅଧରମଧୁ; ପ୍ରେମିକପ୍ରେମିକା

ପରସ୍ପର ଅଧର ରମ୍ଭନ କରବା ସମୟରେ ପରସ୍ପରଙ୍କ

ଅଧରଜଃସ୍ମୁତ ଲାଲ, ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ ଆସ୍ବାଦନ

କରନ୍ତି (ଏବଂ ଯାହାକୁ ପରସ୍ପର ଭୋଳରେ ମଧୁ ବା ଅମୃତ

ସଙ୍ଗେ ଭୁଲିବା କରନ୍ତି)—The honey of the

lips imbibed by lovers while kissing

each other.

ଅଧରମୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅ + ଧର୍ମୀ)—୧ । ଅଧାର୍ମିକ—

Adharamī

1. Impious; irreligious.

୨ । ନିଜ ଧର୍ମତ୍ୟାଗୀ—2 Deserting one's creed.

୩ । ବିଧର୍ମୀ—3. Professing a different creed.

ଦୟାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବ ୧-ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଳିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ତ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧରସପତ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧର+ସପତ୍ନ; ଯାହାର Adharasapatna ଶତ୍ରୁମାନେ ପରାଜିତ ହୋଇ ବା ମରି ତଳେ (ଅଧରସପତ୍ନା—ଶ୍ଳୀ) ପଡ଼ିଛନ୍ତି; ସେ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରିଅଛି) —
One whose enemies are worsted or silenced (M. W)

ଅଧରସ୍ତବିକ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ମନୁଷ୍ୟର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପୃଥ୍ବୀର Adharaswastika ବିପକ୍ଷର ଦିଗରେ ଥିବା ଆକାଶର କଳ୍ପିତ ବିନ୍ଦୁ—The nadir.

ଅଧରହନୁ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ତଳ ପାଞ୍ଜର ହାଡ଼—
Adharahanu The lower jaw-bone

ଅଧରା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅଧର+ଅ)—୧ । ଅଧରର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—
Adharā 1 Feminine of Adhara.

ସ. ବି. ଶ୍ଳୀ—୨ । ମନୁଷ୍ୟର ଠିକ୍ ଗୋଡ଼ତଳେ ଥିବା ପୃଥ୍ବୀର ଅର ପାଖେ ଆକାଶର କଳ୍ପିତ ବିନ୍ଦୁ—2. The nadir.
୩ । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ—3. The south.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଧୃତ)—୧ । ଅଧୃତ; ଧରା ହୋଇ ନ ଥିବା—
1. Uncaught, unheld.

ଏଠି ୨ । (ପୁଂ) ଯେଉଁ ଅଣ୍ଡିର ବାହୁରୁ ଧରା ହୋଇ ନ ଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ପାହାର ମୁଖ ଛେଦନ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ—
2. Uncastrated (bull-calf)

୩ । (ଶ୍ଳୀ) ବାହୁରୁ ଜନ୍ମ କରିବା ପରେ ଯେଉଁ ଗାଈ ଧରା ହୋଇ ନ ଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାକୁ 'ପୁଙ୍କା' ହୋଇ ନ ଥାଏ—
3. (a cow) Not yet subjected to the process of blowing after giving birth to a calf

ଅଧରାତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବିରାଣ)—ଅବିରାଣ, ରାତିର ମଧ୍ୟ ଭାଗ;
Adharāti ରାତିଅଧ—Midnight

ରାତ୍ରପୁର
ଆସୀରାତ

ଅଧରାତିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅବି+ରାତିୟ)—
Adharātīā ୧ । ଅଧ ରାତିରେ ଘଟିବା—
ରାତ୍ରପୁର 1. Taking place at midnight or in the middle of the night

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅଧରାତିରେ କରିବାର ଯାହାର ଅଭ୍ୟାସ ଅଛି—2. Accustomed to doing things at midnight or in the middle of the night

ଅଧରାମୃତ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅଧରରେ କଳ୍ପିତ ଅମୃତ)—
Adharāmṛuta ଅଧର ମଧୁ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କର ପରସ୍ପରକ ଅଧରରୁ ଚୁଷିତ ମଧୁ ପରି କଳ୍ପିତ ଲାଲ—
The nectar-like moisture of the lips sucked by lovers in ardent kissing.

ଦେ. ବି—ଗୁରୁଜନ ଓ ବିଶେଷତଃ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କୁ ଖାଇବା ପତ୍ତରେ ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ—The remnants of food left on the plate by a spiritual preceptor.

(ଯଥା—ଏହି ଅଧରମୃତକୁ ଶିଷ୍ୟମାନେ ସେବାକର କୃତାର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ।)

ଅଧରାଧରୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଧର+ଅଧୃତ ତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ+କୃ ଧାତୁ+
Adharādhṛuta କର୍ମ. ତ)—

(ଅଧରାଧରୁତ—ବି) ୧ । ପରାଜିତ—1. Defeated; worsted.

୨ । ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ବଳି ପାଏ—

2. Surpassed; excelled.

୩ । ମକଦ୍ଦମାରେ ହାରି ଥିବା—

3. Worst in a case

ଅଧରାଣ—ସଂ. ବିଣ (ଅଧର+ଭଜ)—

Adharāṇa ୧ । ନିମ୍ନସ୍ଥ—1. Lower

(ଅଧରାଣ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ନିନ୍ଦିତ—2. Traduced; vilified.

୩ । ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ—3. Reproached.

ଅଧରାଧରୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଧର+ଅଧୃତ ତତ୍ତ୍ୱାବେ. ଇ+କୃ ଧାତୁ+
Adharādhṛuta କର୍ମ. ତ)—

(ଅଧରାଧରୁତ—ବି) ୧ । ପରାଜିତ—1. Beaten.

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ମକଦ୍ଦମାରେ ହାରିଥିବା—

2. Worst in a law-suit

୩ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ରତ୍ନ କରାଯାଇଥିବା (କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଆଦେଶ)—

3. Invalidated.

ଅଧରୋଦ୍ୟୁତ—ସଂ. ଅ. (ଅଧର+ଦିବସ; ନିପାତନ)—

Adharedyuh ୧ । ଗତ ପରଦିନ—

1. The day before yesterday.

୨ । ଅଗତ କୌଣସି ପୂର୍ବଦିବସରେ—

2. On any previous day.

ଅଧରୋତ୍ତର—ସଂ. ବିଣ. (ହ୍ରାସ; ଅଧର+ଉତ୍ତର)—

Adharottara ୧ । ତଳର ଓ ଉପରର—

1. Upper and lower.

୨ । ଉଚ୍ଚତର ଓ ନିମ୍ନତର—2. Higher and lower.

୩ । ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ—3. Prior and later.

ସଂ ଅ—୧ । ଉପର ପାଖ ତଳଆଡ଼କୁ ଓ ତଳ ପାଖ ଉପର ଆଡ଼କୁ, ଏହିପରି ଭାବରେ—

1. Upside down; topsyturvy.

୨ । ନିକଟରେ ଓ ଦୂରରେ—

2. Nearer and farther.

୩ । ଉପରେ ଓ ତଳେ—3. Up and down.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୪ । ଉପରଆଡ଼କୁ ଓ ତଳଆଡ଼କୁ—

4. Upwards and downwards

ଅଧରୋଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. ୧ । (କର୍ମିଆ; ଅଧର + ଓଷ୍ଠ)—ତଳ ଓଠ—

Adharoshṭha 1. The lower lip.

୨ । (ବୁଦ୍ଧ) ତଳ ଓ ଉପର ଓଠ—

2. The lower and the upper lip.

ଅଧରୋଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (କର୍ମିଆ; ଅଧର + ଓଷ୍ଠ)—

Adharoshṭha ଅଧରୋଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Adharoshṭha (See)

ଅଧର୍ମ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ଧର୍ମ)—

Adharma ୧ । ଧର୍ମ ବା ପୁଣ୍ୟର ଅଭାବ—

1. Irreligion; impiety; unrighteousness.

୨ । ଦୁଷ୍ଟତା; ପାପ—2. Sin.

୩ । ଅନ୍ୟାୟ—3. Injustice

ଅଧର୍ମ ବାଣି ଧର୍ମବାଦ, ତୁ ନାଥ ପରମ ଚରାକ ।

କବିନାଥ. ଭଗବତ. ୪୪ ।

୪ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟଲଙ୍ଘନ—4. Breach of duty.

୫ । ଅଇଲ୍ ଲଙ୍ଘନ; ବେଆଇଲ୍ କାମ—

5. Breach of law; illegal act.

୬ । ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ—6 Unjust act.

୭ । ଗୁଣର ଅଭାବ—7. Absence of attributes.

୮ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅନୁଚର ପ୍ରଜାପତିବିଶେଷ (ଏ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପୁତ୍ର; ଏହାଙ୍କ ଶ୍ୱୀକ ନାମ ହୁଏ ବା ମୃଷା)—

8. Name of an attendant of the Sun-God.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଗୁଣରହିତ—Devoid of attributes.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଧର୍ମ)—୧ । ପୁଣ୍ୟହୀନ—

1. Impious.

୨ । ପାପୀ—2. Sinful

୩ । ଅନ୍ୟାୟାଚରଣଶୀଳ—3. Unrighteous.

୪ । ଧର୍ମହୀନ—4. Irreligious

ଅଧର୍ମାଚାରୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅ + ଧର୍ମ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ୧ମା. ୧ବ.)—

Adharmāchārī ପାପାଚରଣକାରୀ—Practising sin.

(ଅଧର୍ମାଚାରୀ—ଶ୍ୱୀ)

ଅଧର୍ମତା—ସଂ. ବି. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଧର୍ମତା)—ଅନ୍ୟାୟକର୍ମ—

Adharmatā Wrongly.

ଅଧର୍ମ—ସଂ. ବି. ବିଶ୍ୱ. (ଅଧର୍ମ + ଅ)—ଅଧର୍ମପୁରୀ ଦେବତା (ଏ

Adharmā ମୃତ୍ୟୁର ଶ୍ୱୀରୂପେ କଳ୍ପିତା)—

Unrighteousness (personified and represented as the bride of Death)

(M. W.)

ଅଧର୍ମାଚରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧର୍ମ + ଚରଣ)—

Adharmācharaṇa ପାପାଚରଣ—

Unrighteous conduct,

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅଧର୍ମାଚାରୀ (ଦେଖ)

Adharmāchārī (See)

ଅଧର୍ମାଚାର—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ଅଧର୍ମ + ଚର)—

Adharmāchāra ଅଧର୍ମାଚରଣ (ଦେଖ)

Adharmācharaṇa (See)

ଅଧର୍ମାଚାରୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅଧର୍ମ + ଚର + କର୍ତ୍ତୃ. ୧ମା. ୧ବ.)—

Adharmāchārī ପାପାଚରଣକାରୀ—Impious; sinful.

(ଅଧର୍ମାଚାରୀ—ଶ୍ୱୀ)

ଅଧର୍ମାତ୍ମା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଧର୍ମାତ୍ମା;

Adharmātmā ୧ମା. ୧ବ.)—ପାପାତ୍ମା; ପାପପ୍ରକୃତି—

Of sinful nature or disposition.

ଅଧର୍ମୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅଧର୍ମ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Adharmī ୧ । ଅଧର୍ମିକ; ପାପୀ—1 Sinful; impious.

(ଅଧର୍ମିଣୀ—ଶ୍ୱୀ) ୨ ଧର୍ମତ୍ରଷ୍ଟ—2. Fallen from

virtue.

ଅଧର୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଧର୍ମ + ଯ)—୧ । ଧର୍ମବିରୁଦ୍ଧ—

Adharmya 1. Contrary to religion.

୨ । ବେଆଇଲ୍—2. Illegal

୩ । ଅନ୍ୟାୟ—3. Unjust.

୪ । ଅଧର୍ମିକ—4. Impious

ଅଧାଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—୧ । ଏକ ପଇସାର ଅର୍ଦ୍ଧମୂଲ୍ୟ—

Adhalā ୧ମା. ୧ବ.)—1. Half-pice (coin)

ଆଧଳା ୨ । ଦେଉପାତ୍ର—2. One and half pice.

ଧେଳା; ଅଧେଳା ୩ । ଏକ ପଇସାର ଅଧେ—3 Half a pice.

[ଦ୍ର—ଏଥିର ସଂଖ୍ୟାସକେତ ୪୦ ୧୧୧]

ଅଧାଲକିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ୧ । ଯହିଁର ମୂଲ୍ୟ ଏକ ଅଧାଲ—

Adhalākīā 1. Half a pice worth of.

୨ । ଯହିଁର ପ୍ରତ୍ୟେକର ମୂଲ୍ୟ ଏକ ଅଧାଲ—

2. Worth half a pice each.

ଅଧାଲକିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ଅଧାଲକିଆ (ଦେଖ)

Adhalākīā Adhalākīā (See)

ଅଧାସ୍ତର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅଧସ୍ତ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଅଧୋଗାମୀ

Adhasṭhara 1. Going downwards.

(ଅଧସ୍ତର—ଶ୍ୱୀ)

୨ । ଯେ ଭୂମିରେ ଡାମୁଡ଼ାଏ—

2. Creeping on the ground.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ୧—A thief

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁତ୍ବ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବହୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଶା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଧ୍ୟ+ତର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)

Adhaschāri —ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

(ଅଧ୍ୟାୟଣୀ—ଶ୍ଳୀ) Adhaschāra (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷର ଓଜନର ବନ୍ଧନ ବା ମାପିବା

Adhaserā ପାଞ୍ଚ—A standard weight or

ଆଧ୍ୟାୟ ମାପର ଅକ୍ଷର ଓଜନର ବନ୍ଧନ ବା ମାପିବା

ଅଧ୍ୟାୟ

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଧ୍ୟାୟ ଓଜନ ବା ମାପର (ବସ୍ତୁ)—

1. Weighing or measuring half a seer.

୨ । ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ଅଧ୍ୟାୟ ବସ୍ତୁ ସମ୍ପାଦ—

2. (a pot) Of the capacity of half a seer.

୩ । ଯେଉଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଅଧ୍ୟାୟ ଗୁଡ଼ିକ ଫୁଟିବ—

3. (a cooking pot) Of the capacity to boil half a seer.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhaseri Adhaserā (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhaserā Adhaserā (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhaserikā Adhaserā (See)

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବିଶ—(ଅଧ୍ୟ+ଅବସ୍ଥିତ ହେବା ଅର୍ଥରେ. ତନ)—

Adhastana ୧ । ନିମ୍ନରେ ଅବସ୍ଥିତ; ନିମ୍ନତର—1. Lower

(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ତଳେ ଥିବା—2. Situated beneath (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବତଳ—ଉପର)

୩ । ଏଥି ପୂର୍ବେ ଘଟିଥିବା, ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—

3. Prior; previous.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି—(ଅଧ୍ୟ+ତଳ)—୧ । ତଳମାହାଲ—

Adhastala 1. Ground floor.

୨ । ସବୁ ଘରର ନିମ୍ନଦେଶରେ ଥିବା କୋଠା—

2 The room below all other rooms.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ଅ. (ଅଧ୍ୟ+ତାତ)—୧ । ତଳେ; ନିମ୍ନରେ—

Adhastāt 1. Lower down; beneath; below; underneath.

୨ । ତଳଆଡ଼କୁ—2. Downwards.

ଅଧ୍ୟା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷ)—ଅକ୍ଷ; ଅକ୍ଷେପ; ଅଧ୍ୟ—

Adhā Half.

ଆଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଏ ଶବ୍ଦର ଲକ୍ଷଣମୟ,

ଆଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟାୟ ଏ ଶବ୍ଦର ଲକ୍ଷଣମୟ । ପ୍ରାଚୀ—ଉପରାଧ୍ୟାୟ ।

ଦେ. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ—Half in quantity, weight, measure or number.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଧ୍ୟାୟ ଓଜନର ପରିମାଣବିଶେଷ—

A unit of half a pāṇ in weight

(ଯଥା—ଅଧ୍ୟାୟ ୧୫ ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ସ୍ଥୂଳତଃ ଅଧ୍ୟାୟ; ଅଧ୍ୟାୟ—

Adhādhā 1 Roughly half

ଆଧ୍ୟାୟ; ୨ । ଅକ୍ଷମାତ୍ରା କ୍ରମେ—୨ By halves.

ଆଧ୍ୟାୟ ୩ । ଅଧ୍ୟାୟ ଉପରେ—

ଆଧ୍ୟାୟ 3. Incompletely

ଆଧ୍ୟାୟ

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅକ୍ଷପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Half-filled.

୨ । ଅକ୍ଷଶେଷିତ—

2. Half emptied; reduced by half.

(ଯଥା—୫ ଜଣ ଖାଇବା ପରେ ଭାତ ଦାଣ୍ଡି ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଗଲା ।)

୩ । ଦୁଇ ସମାନ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ—

3. Divided into two equal parts.

୪ । ପ୍ରାୟ ଅଧ୍ୟାୟ—4. Roughly half.

୫ । ଅକ୍ଷପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଖି (କଥା)—

5. Half uttered (words).

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Adhādhā Adhādhā (See)

ଯେଉଁ ଏକ ନିରୁଦ୍ଧ ବସ୍ତୁ ଓ ଅଧ୍ୟାୟ ଗୁଡ଼ିକ ତଳ ପଡ଼େ

ତାହା ଉକ୍ତିପୂର୍ବକ ମନେକରି ସେବା କରନ୍ତି ।

ପ୍ରାଚୀ—ଉପରାଧ୍ୟାୟ ।

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷ+ଅଧ୍ୟାୟ)—

Adhāumar ୧ । ଯୁବା ବୟସ; ଯୌବନ—

ଆଧ୍ୟାୟ 1. Youth; adolescence.

ଆଧ୍ୟାୟ ୨ । ପ୍ରୌଢାବସ୍ଥା; ଯୌବନ ଓ ବାକ୍ୟର ସମ୍ବନ୍ଧ

ଆଧ୍ୟାୟ 2. Time between youth and old age; middle age.

ଦେ. ବିଶ—ଅଧ୍ୟାୟ—(ଯେ ଯୁବା ନୁହେଁ କି ବୃଦ୍ଧା ନୁହେଁ)

Middle aged; grown up; adult (person)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ସଂ. ଅକ୍ଷ+ଅଧ୍ୟାୟ)—

Adhāumari ୧ । ଅଧ୍ୟାୟ, ପ୍ରୌଢ଼; ଯେ ଯୁବା ନୁହେଁ କି

ଆଧ୍ୟାୟ ୧ । ଯୁବା ନୁହେଁ କି ବୃଦ୍ଧା ନୁହେଁ—1. Middle-aged; grown

ଅଧ୍ୟାୟ; ଅଧ୍ୟାୟ up; adult (person)

୨ । ଦରୁଣ—2. Half okl.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷ+କପାଳ)—

Adhākapāli କପାଳର ବାମ ବା ଡାହାଣ ପାଖ ବିକଳ—

ଆଧ୍ୟାୟ—(ସଂ. ଅକ୍ଷ+କପାଳ) ଶ୍ଳେଷ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ଳେଷ—

ଆଧ୍ୟାୟ; Neuralgia; Hemicrania

ଆଧ୍ୟାୟ,

ଆଧ୍ୟାୟ

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋୟ	ଉଅ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋଅ	କ	ନୃ

[ଦ୍ର—ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରତିଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଦିନ ତୁଳ ପଦର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଦା ବଦେ ଓ କି ପଦର ବାଦ୍ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବନ୍ଦା କମି କମି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ବେଳକୁ ଶୁଦ୍ଧି ଯାଏ ।]

ଅଧାକପାଳଗୁଆ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅର୍କ + କପାଳ + ଗୁବାକ) —ସେହି Adhākapālīgū ୧ ଗୁଆର ଗୋଟାଏ ପାଖ ଡେପ୍ଟା ହୋଇଥାଏ - ଆଧକପାଳୀ ଅମ୍ବୁବୀ An arecanut of which one side is flat. ଆଧକପାଳୀ

[ଦ୍ର—ଏ ଗୁଆକୁ ଚନ୍ଦନପେଡ଼ି ଆଦିରେ ଘୋର ଚନ୍ଦନ ପରି ଅଧା-କପାଳ ବଥାଉଥିବା ସ୍ଥାନରେ ଲେପିଲେ ଅଧାକପାଳ ଭଲ ହୋଇ ଯାଏ ।]

ଅଧାକପାଳଧର—ଦେ. ବି—ଅଧାକପାଳ (ଦେଖ)
Adhākapālīdharā Adhākapālī (See)

ଅଧାକପାଳ ବଥା—ଦେ. ବି—ଅଧାକପାଳ (ଦେଖ)
Adhākapālī bathā Adhākapālī (See)

ଅଧାକାଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍କ + କାଣ୍ଡ) —
Adhākāṇḍiā ୧ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ (କାର୍ଯ୍ୟ) —
ଆଧା ଖେଟ୍ଟା 1. Incomplete (work)
ନାତମାମ ୨ । ଅଂଶିକ—2 Partial.

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅର୍ଦ୍ଧକୃତ—
3. Half-finished; half-done.

୪ । ଅସମାପ୍ତ—4. Unfinished.

ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ (କରାଯାଇଥିବା) —
1. Incompletely; in a half-finished condition.
୨ । ଅଂଶତଃ—2. Partially.

ଅଧାକାନ୍ଥ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ + କୁତ୍ୟ) —
Adhākāṇthā ୧ । ଅଳ୍ପଉଚ୍ଚତା ଉଠିଥିବା କାନ୍ଥ; ସେହି ଛୋଟ ଦେୟାଳ କାନ୍ଥ ଘରର ଉଚ୍ଚତା ଲାଗି ନ ଥାଏ—
ଆଧା ଦିବାର 1. A low wall; a wall raised upto a certain height only

[ଦ୍ର—ଗୋଟିଏ ହଲ୍ ବା ବଡ଼ ଘରର ଉତ୍ତର ଅଂଶକୁ ଏକାଧିକ ସ୍ତରରେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିବାକୁ ହେଲେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଲେଖାଏଁ ଅଧାକାନ୍ଥ ଦିଆଯାଏ; ଏହି ଅଧାକାନ୍ଥ ବେଳେ ବେଳେ ପରଦା କାମ କରେ ।]

୨ । ସେହି କାନ୍ଥ ଅବଧି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Half-finished wall

ଅଧାକାନ୍ଥ—ଦେ. ବି—ଅଧାକାନ୍ଥ (ଦେଖ)
Adhākāṇthi Adhākāṇthā (See)

ଅଧାକୋଠି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ + କୋଷ୍ଠ) —

Adhākoṭhā ସେହି କୋଠାର କାନ୍ଥମାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠି ନ ଥାଏ କିମ୍ବା ସେହି କୋଠାରେ ଶୁଦ୍ଧ ପଡ଼ି ନ ଥାଏ—Half-built brick-building.

ଅଧାଚନ୍ଦ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ + ଚନ୍ଦ୍ର) —

Adhāchandra ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର; ଅଷ୍ଟମୀର ଚନ୍ଦ୍ର—
1. Half-moon.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

2. A kind of weapon of offence in the shape of a half moon; a scimitar.

ଦ୍ଵିକଳା ଚତୁର୍ବଳା ବେଲଙ୍ଗ ବାର କଳା

ମୁଗୁର ଅଧାଚନ୍ଦ୍ର ବେତାଳ ଏକ ମୂଳା । ପାଠାସ୍ତର. ନୃସିଂହପୁରାଣ. ୪ ।

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଫଳକସ୍ତ୍ରର ଶରବିଶେଷ—

3. A kind of arrow having the barb shaped like a half moon.

୪ । (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟାର୍ଥ) ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର; ଗଳଥା; ବୁଢ଼ାଙ୍ଗୁଣି ଓ ଢଳିଙ୍ଗ ବା ମଧ୍ୟମାକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବା ଯୋଗୁଁ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି କରତଳଦ୍ଵାରା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବେକ ପଛଆଡ଼ୁ ଦିଆଯିବା ଧକ୍କା—4. A push given to a person from behind the neck by the extended thumb and index or middle finger.

ଅଧାଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ) —କାଠକାଳିକା ବା ରମ୍ପକାଳ ପରି
Adhāṭi କାଠର ତୁର ଫାଳିଆ ଏକପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟ—
A kind of wooden castanets.

ଶ୍ରୀ ବରରେ ଭାଳ ପଦ ବାବଲ ଆଧାଟି ।

ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଉଦୋଗ ।

ଦେ. ବିଶ—ଅଧାଟିଆ (ଦେଖ)

Adhāṭiā (See)

ଅଧାଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଧାଢ଼ିଆ; ଅର୍ଦ୍ଧଫଳ (ଫଳ)
Adhāṭiā 1 Half-ripe (fruit)

ଆଧପାକା (ଯଥା—ଅଧାଟିଆ ନଡ଼ିଆ)

ଅସୁରା ୨ । ଅପରିପକ୍ୱ; ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବଳି ନାହିଁ—
2. Not fully developed.

୩ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଦରପକ୍ୱ—3. Unfinished.

ଅଧାଡ଼ି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ + ଧାତୁ) —୧ । ଅଧାର—
Adhāṛḍi 1. Want of method or system.

୨ । ଶମାଜିକ ଆଦର୍ଶକାରୀ ବା ଉଦ୍‌ଗାର ଅଭାବ—
2. Want of manners.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ବୁଦ୍ଧି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଓ. ଧାତୁ)—

Adhārdiā ୧ । (ଯେ ଧାତୁ ବା ଉଦ୍‌ବ୍ୟସନର ପଦ୍ଧତିରେ ବଢିନାହିଁ)—ଅଭଦ୍ଧ; ଅସାମାଜିକ—

1 Uncivil; boorish.

୨ । (ଯେ ଅକ୍ଷର ବା ବିଦ୍ୟାର ଧାତୁ ବା ପଞ୍ଜି ପଡି ନାହିଁ)
ଅଶିକ୍ଷିତ; ଅପାଠ୍ୟ; ମୂର୍ଖ—2. Unlettered.

୩ । ଯେ ଧାରା ଜାଣେ ନାହିଁ—

3 Unmethodical; unsystematic.

୪ । ଅସାମାଜିକ—4. Awkward

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଫଳ; ଅପରିପକ୍ୱ—
Adhārdiā 1. Not fully ripe; unripe.

ଆଧ୍ୟାୟ ୨ । ଅପରିଣତ—2. Not fully developed.

ଅଧ୍ୟାୟ ୩ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—3. Inexperienced.

୪ । ଯେଉଁ ନଡ଼ିଆର ଭିତର ଶସ୍ତ୍ର ଖୁବ୍ ଟାଣ ହୋଇନାହିଁ—
4. (cocoanut) Having the kernel not yet hardened.

୫ । ଯେଉଁ ବଳଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ହଡ଼ା ହୋଇନାହିଁ—
5 (ox) Which has not yet become old

୬ । ଅଧାଉମରିଆ (ଦେଖ)

6. Adhāumariā (See)

ଦେ. ବି—୧ । ଅପରିଣତ ନଡ଼ିଆ (ଫଳ)—

1 Undeveloped cocoanut (fruit)

[ଦ୍ର—ପରିତ ଓ ଶୁଣିଲ ନଡ଼ିଆର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା
ନଡ଼ିଆକୁ ଅଧାଉମରିଆ କହନ୍ତି ।]

୨ । ହଡ଼ା ନ ହୋଇଥିବା ବଳଦ—

2. An ox which has not yet become old.

[ଦ୍ର—ଦାମୁଡ଼ ଓ ହଡ଼ା ବଳଦର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା
ବଳଦକୁ ଅଧାଉମରିଆ କହନ୍ତି ।]

ଅଧାତୁମନ୍ତ—ପ୍ରାଚୀନପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଧାତୁମନ୍ତ)—

Adhātumanta ପଞ୍ଚଭୂତ-ସମ୍ବନ୍ଧ-ଶୂନ୍ୟ—

Devoid of the five elements.

ଅଧାତୁମନ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରା ହୋଏ, ଧାତୁ ଘଟଣ ଦେହ ବହେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅଧାଧନ୍ଦ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ଅଧାଧନ୍ଦ (ଦେଖ)

Adhādhanda

Andādhuni (See)

ବରାହ ପୁରାଣେ ଏ ବହୁତ ଅଧାଧନ୍ଦ । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୀତା

ଅଧାଧନ୍ଦ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ଅଧାଧନ୍ଦ (ଦେଖ)

Adhādhanda

Andādhuni (See)

ପ୍ରାଚୀ. (ଅଧାଧନ୍ଦ) ବିଶ. ୧ । ଅବଳତ—

1. Unfathomable.

୨ । ଗୋଲମାଲିଆ—2. Confused,

୩ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ—3 Bewildered

ପ୍ରାଚୀ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତତା—

Bewilderment.

ଅଧାଧନ୍ଦ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ଅଧାଧନ୍ଦ (ଦେଖ)

Adhādhundi

Andādhuni (See)

ଅଧାଧନ୍ଦ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ଅଧାଧନ୍ଦ (ଦେଖ)

Adhādhundiā

Andādhuniā (See)

ଅଧାପନ୍ତର—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ପ୍ରାନ୍ତ)—

Adhāpantarā

୧ । ଦରପନ୍ତର; ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

ଆଧ୍ୟାୟ; ଆନାୟିଆ

1. Incomplete.

ନାତମାମ; ଅଧ୍ୟାୟ

୨ । ଅସମାପ୍ତ—2. Unfinished.

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧସମାପ୍ତ—3. Half-finished.

ଅଧାପନ୍ତର—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପନ୍ତର)—

Adhāpantariā

Adhāpantarā (See)

ଅଧାପନ୍ତର—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପନ୍ତର)—

Adhāpantariā

Adhāpantarā (See)

ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପାଞ୍ଚିକ)—

Adhāpāñikā

Adhāpāñikā (See)

ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପାଞ୍ଚିକ)—

Adhāpāñikā

Adhāpāñikā (See)

ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପାଞ୍ଚିକ)—

Adhāpāñikā

Adhāpāñikā (See)

ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପାଞ୍ଚିକ)—

Adhāpāñikā

୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଶିକ୍ଷିତ—

(ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଶି)

1. Half-educated

ଅଧ୍ୟାୟ

୨ । ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିକ୍ଷିତ ନୁହେଁ; ସାଦାର ଶିକ୍ଷା

ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Not fully educated.

୩ । ଯେ କୌଣସି ପାଠ କ୍ରମ ଶେଷ ନ କରୁଣ୍ଡ ବିଦ୍ୟାଳୟ,
ଛାତ୍ର—3. One who has not undergone

the full course of studies in a school.

୪ । କୌଣସି ପ୍ରଜ୍ଞ ବା ପ୍ରବନ୍ଧର ପାଠ କିମ୍ବା ଶେଷ ନ

ହେଉଣ୍ଡ ଯେ ପଠନ ବନ୍ଦ କରି ଦିଏ—

4. One who stops reading before a

book or a subject in finished

ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧାପାଞ୍ଚିକ)—

Adhāpāñikā

Adhāpāñikā (See)

(ଅଧାପାଞ୍ଚିକ—ଶି)

ଅଧାପ୍ରାଣ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧା + ପ୍ରାଣ)—

Adhāprāṇa

୧ । ଅଧମର (ଦେଖ)

ଆଧ୍ୟାୟ

1. Adhamarā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଝ	ଞ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଝ	ଞ	ତ

ଅଧମରା; ଅଧମୁଆ ୨ । ମୃତ୍ୟୁ; ମୃତପ୍ରାୟ—2. Dying.

୩ । ବେଦମ୍—3. Out of breath.

ଅଧାଫରୀ—ଗ୍ରା. ବି—ଓଡ଼େ ଗୁଣ ହୋଇଥିବା ବିଲକୁ ଦୋଡ଼ି ଗୁଣ
Adhāpharī କରବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲଙ୍ଗଳ—

A kind of plough used in ploughing a field which has once been ploughed.

ଅଧାବୟସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବୟଃ)—ଅଧାବୟସ (ଦେଖ)
Adhābayasa Adhāumar (See)

ଆଧବୟସ

ଆଧାୟମର

ଅଧାବୟସିଆ—ଦେ. ବି. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—ଅଧାବୟସିଆ (ଦେଖ)
Adhābayasī Adhāumariā (See)

ଅଧାବୟସୀ—ଦେ. ବି. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—ଅଧାବୟସିଆ (ଦେଖ)
Adhābayasī Adhāumariā (See)

ଅଧାବିଧା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବିଧା)—ଅଧାବିଧା (ଦେଖ)
Adhābidhā Adhāpantarā (See)

ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ—

1 Incompletely.

୨ । ଅମନୋଯୋଗୀ ହୋଇ; ମନ ନ ଲଗାଇ—

2. Half heartedly.

ଅଧାମ—ଦେ. ବି—୧ । ଦୁଗ୍ଧରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ—

Adhāma 1 A kind of sweetmeat prepared from milk.

୨ । ଗୁଡ଼ି; ଘନାବର୍ଣ୍ଣ ମିଠାମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଦୁଧ—

2. Milk boiled thick and mixed with sugar.

ଅଧାମରସ ଗୋଷ୍ଠିକା ଦୁଧେ ଖଣ୍ଡ ଭର । ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଭଗ୍ନୋଗ ।

ଅଧାମାର୍ଗବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧା ଧାତୁ + ମାର୍ଗ + ବା ଧାତୁ + ଅ;
Adhāmārgaba ତାର୍ଦ୍ଧାଥ ବାତସ୍ୟାୟାନ)—
ଅଧାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Apāmārga (See)

ଅଧାର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅହାର)—୧ । ଖାଦ୍ୟ; ଅହାର—1. Food.
Adhāra (ଯଥା—ସେ ବେମାରରେ ପଡ଼ି ଅଳ୍ପକୁ ଦୁଇଦିନ
ଆହାର ଦେବ ଅଧାର ଗୁଡ଼ିଲଗି ।)

ଅହାର ୨ । ପକ୍ଷିମାତା ଜଳ ଶିଶୁର ପାତ୍ରରେ ଆଣି ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ
ଗୁଡ଼ିକ—2. Food put by the mother-bird into the mouths of its young-ones.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଓ. ଧାର + ବାଦ)—ଅଦାଭୁଆ—

Not sharp-edged; blunt.

ଅଧାରଣକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧାରଣ + କ)—ଯେଉଁରେ ଲାଭ ମିଳେ

Adhāranaka ନାହିଁ; ଯାହା ଭଲ ଲାଭଜନକ ନୁହେଁ—
Not profitable.

ଅଧାରୁଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ଅ + ଓ. ଧାରୁଆ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Adhāruā ଧାରୁଆ ବା ଋଣୀ ନୁହେଁ—1 Not indebted;
free from debt.

୨ । (ଅ + ଓ. ଧାର + ଓ. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଉଆ)—ଅଗଣ୍ଡ;
ଅଦାଭୁଆ—2. Not edged; blunt.

୩ । (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଶ୍ରେୟତ)—ଯେଉଁ ବିଲ ବା କଥରରେ
ଧାନଜଳ ରୁଆ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇ ନାହିଁ—

3. (a field) In which the transplantation of paddy seedlings has not been completed.

ଅଧାର୍ତା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କାହାଠାରୁ ଧାର କରି ନାହିଁ;
Adhārtā ଅରଣୀ—Not indebted to any person.

ଅଧ୍ୟାଗୀ

ଅଧ୍ୟାଗୀ

ଅଧାର୍ତାବନ୍ଧା—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅଧାର୍ତା; ଅରଣୀ—

Adhārtābandhā 1. Not in debt.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କାହାଠାରୁ ଋଣ କରି ନାହିଁ କିମ୍ବା କାହା
ଜିକଟରେ ଅନ୍ୟ ପାଇଁ ଜାମିନ୍ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. (a person) Who is neither indebted nor encumbered by any liability.

୩ । ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ଦାୟିତ୍ଵ ବା ଝୁଲି ନାହିଁ—

3. Not saddled with any responsibility.

୪ । ଜାମିନ୍ ବା ବକଳ ଆଦିଦ୍ଵାରା ଅବକ ହୋଇ ନ ଥିବା
(ସମ୍ପତ୍ତି)—

4. Unencumbered; (property) having no encumbrance on it.

ଅଧାସର—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅଧାସର (ଦେଖ)

Adhāsai 1. Adhāsari (See).

୨ । ଅଧେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିତରକୁ ପୁର ଯାଇଥିବା—

2. Half-thrust.

୩ । ଅଧାସୋଇ (ଦେଖ)—3 Adhāsoi (See)

ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ—ଅଧାସର (ଦେଖ)—Adhāsari (See)

ଅଧାସରି—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ସମାପ୍ତ)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧସମାପ୍ତ—

Adhāsari 1. Half-finished.

ଆଧାସରି (ଆଚୀନ) ୨ । ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧସମାପ୍ତ—

2. Nearly half-done.

୩ । ଅକ୍ଷେପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚାକୃତ—

3. Reduced to or diminished by half.

ନାଆରଣ ଲେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ଚିତ୍ରିତ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଗୋଟିବେ, ‘ଦ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଦ’ ଦେଖିବେ, ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲବଚ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଚ’ ଦେଖିବେ ।

୪ । ଅର୍ଦ୍ଧପୂର୍ଣ୍ଣ—4 Half-filled.

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—1. Upto half the limit.

୨ । ପ୍ରାୟ ଅଧେ—2. Nearly half, by about half.

ଅଧ୍ୟାୟୋଇ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ବ୍ୟବହାରରେ ଅଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋରି ହୋଇ Adhāsoñ ଯାଇଥିବା (ଲଙ୍ଗଳ)—(plough) Almost worn-out by constant use.

ଗ୍ରା. ବି—ବହୁକାଳ ହଲକୁଲ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଅଧେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋରି ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଲଙ୍ଗଳ—A plough which is almost worn out by constant use.

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଧାସରି (ଦେଖ)—Adhāsari (See)

ଅଧ୍ୟାୟୋଇ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ସ୍ୱର୍ଗ)—

Adhāsawarga ୧ । ସ୍ୱର୍ଗସ୍ୱର୍ଗର ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଗ—

1. Partial enjoyment of heavenly bliss.

୨ । ଆକାଶର ଅଧେ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚତା—

2. A height of half-way to the sky.

ଚଉବନ୍ଦ ଯୋଗେ ଉପରକୁ ଉତ୍ତର,

ଅକ୍ଷର ତେଜ ଯାଇ ଲାଗିଲା ଅଧାସ୍ୱର୍ଗ । ସାରଳା. ମହାବରତ, ସର୍ଗ ।

ଅଧ୍ୟ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ଧା ଧାତୁ + ଇ; ନିପାତନ)—

Adhi ୧ । ଅଧ; ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା; ମନୋଦୁଃଖ—

1 Mental agony or pain.

୨ । ଚତୁର୍ଥା ସ୍ତ୍ରୀ—2 A woman in her menses.

ସଂ. ଅ—ଉପସର୍ଗ (ଏହା ଧାତୁମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ

ଅର୍ଥରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇ ସଦମାନ ନିଷ୍ପନ୍ନ କରେ)—

A prefix attached to roots to denote various meanings.

୧ । ଉପରିଭାଗରେ; ଉପରେ—

1. Above; over; on.

(ଯଥା—ଅଧିଶ୍ୱର୍ଗ; ଅଧିକାର ।)

୨ । ପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ମୁଖ୍ୟ—2. Chief; superior.

(ଯଥା—ଅଧିରାଜା; ଅଧିପତି ।)

୩ । ଅତିକ୍ରମ—3 Beyond

(ଯଥା—ଅଧିବେଦନ ।)

୪ । ଉପରକୁ; ଉଚ୍ଚକୁ—4. Up.

(ଯଥା—ଅଧିରୋହଣ ।)

୫ । ଅଧିକ—5 Extra; redundant.

(ଯଥା—ଅଧିକନ୍ତୁ; ଅଧିମାସ ।)

୬ । ଅଧିକାର; ଅଧିପତ୍ୟ; ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—

6. Authority; mastery.

(ଯଥା—ଅଧିପତି ।)

୭ । ଆଧିପତ୍ୟ—7 Domination.

(ଯଥା—ଅଧିପତି ।)

୮ । ଅଧିକରୁପେ, ଅଧିକ୍ୟ—8 Excessive.

(ଯଥା—ଅଧିଶ୍ୱର; ଅଧିକ୍ଷେପ ।)

୯ । ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—9 Relating to.

(ଯଥା—ଅଧ୍ୟାୟ ।)

ଅଧ୍ୟାୟ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅଧ୍ୟାୟ)—୧ । ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଅଧ୍ୟାୟ—

Adhiā

1 Chapter (of a book).

ଅଧ୍ୟା

ହତ୍ୟା ୨ । (ସ. ଅଧିବାସ)—ଅଭିଷ୍ଟା ଫଳପ୍ରାପ୍ତି କାମନାପୂର୍ବକ

ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ପଡ଼ିରହିବା;

ଧାରଣା—2 Lying prostrate before a

deity till one's wish is fulfilled

୩ । (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ) ଚାଡ଼ି ରଖିବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଠିଆ—

ହୋଟିଆ 3. A pot or small jug for keeping toddy.

(ଦ୍ର—ଅଧ୍ୟାୟ ଉପରକୁ ବଡ଼ ଓ ଘଟାଠାରୁ ସାନ ।)

ଅଧ୍ୟାୟ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଅଭିଷ୍ଟା-ଫଳ-କାମନାପୂର୍ବକ ଦେବତାଙ୍କ-

Adhiā pardibā ଠାରୁ ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି

ହତ୍ୟାଦେଷା ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପବାସ ବା ଅର୍ଚ୍ଚା-

ଶନରେ ପଡ଼ି ରହିବା—To lie prostrate before

a deity till one gets one's desire.

ଅଧ୍ୟାୟ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ନିଶକର ଛେଳିକୁଆ ଗୋରୁ

Adhiārī ବାହୁଗୁରୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ଜଣେ ପାଳିବାକୁ ନେବାର ସାଜ;

ଅଧିଆସି ଏଥିରେ ଏହି ସର୍ତ୍ତ ଥାଏ ଯେ, କିଛି ଦିନ ପରେ

ବାହୁଗୁରୁ ବା ଛେଳିକୁଆ ବଢ଼ିଗଲେ ବିକ୍ରିଲବ୍ଧ ଧନରୁ ଜମା

ଦିଆଯିବା ବେଳର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ଯାଇ ବାକି ଯାହା ବକଳ

ସେଥିରୁ ଅଧେ ଦ୍ରବ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ଓ ଅଧେ ପାଳକ ନେବେ—

A system of bringing up another per-

son's calf or goat on condition that on

the sale of the animal the profit will

be divided half and half between the

owner and the custodian.

ଅଧିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧାରୁତ୍ତ + କ; ଉତ୍ତରପଦ ଲେପ; ପାଣିନି

Adhika

ବ୍ୟାକରଣ)—

(ଉଚ୍ଚ—ବିପରୀତ) ୧ । ଅଧିକା, ବେଶି—1 Additional.

(ଅଧିକତା; ଅଧିକ୍ୟ—ବି) ୨ । ଅତି ବେଶି—2. Excessive.

୩ । ବହୁତ; ପ୍ରଚୁର—3 Abundant; copious

୪ । ଅନେକ—4 Many.

୫ । ଅତିରିକ୍ତ; ଦରକାରୀ କିନ୍ତୁ ହେଉ—

5. Superfluous; redundant

୧	ଇ	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଃ
୨	ଇ	ଉ	ରୁ	ଲୁ	ସ୍ଵେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଃ	ଃ

୭ । ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—6. More than enough.

୭ । ଅସାଧାରଣ ରୂପେ ବେଶି—7. Inordinate.

୮ । ସାଧାରଣ ଅପେକ୍ଷା ବିଶିଷ୍ଟ—

8 Peculiar; special; particular.

ଦେ. ବି. (ସ. ଅଧିକ୍ୟ)—୧ । ଅତିଶୟ—1. Excess.

୨ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—2 Abundance; plenty.

୩ । ସୌଭାଗ୍ୟ; ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି—

3. Prosperity; good fortune.

(ଯଥା—ମୋ ସାଧୁଆଣୀ ଚଢ଼େଇର ପେଟେବଥା ଜାଣନ୍ତି; ତାଙ୍କର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହେଉ ।)

୪ । ପ୍ରୟୋଜନାଧିକ୍ୟ; ଅତିରେକ—4. Superfluity.

୫ । ମଙ୍ଗଳ; ଶୁଭ—5. Good.

ଦେ. ବିଶ—ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବଡ଼; ଅଧିକତର; ଅଧିକତମ—
Greater; greatest.

ସବୁ ଗର୍ଭରୁ ଅଧିକ ବାହା । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଶୟର ବଳ ।

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବଡ଼ରୂପେ—

More than; bigger than

ଦେ. ଅ. (ସ. ଅଧିକନ୍ତୁ)—୧ । ପରନ୍ତୁ; ପକ୍ଷାନ୍ତରରେ—
1. On the other hand.

ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ପିତା, ଗେହର ସ୍ଵଭାବ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନ ଥିଲେ ତୋଷ;
ନ ଶୁଭୁ ହେବ, ନ ତୁଟି ତାଙ୍କର ଅଧିକ ବଢ଼ିବ ତୋଷ ।

ଗଙ୍ଗାଧର—ପ୍ରଣୟବନ୍ଧୁ ।

୨ । ଅଧିକନ୍ତୁ; ଅଧିକ ମଧ୍ୟ—

2. And also; moreover,

ସେ ସତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ତରୁ ଜାଣ, ଅଧିକ ମିଥ୍ୟା ପରମାଣ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୧ଶ ।

୩ । କିନ୍ତୁ—3. But.

୪ । କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ—4. But also.

୫ । ଏହା ଛଡ଼ା—5. Besides this.

ରୁଲ୍ ସଙ୍ଗେ ଯିବା ଗୋ—ହେଲ ତ ଜଣା

ଅଧିକ ଏଥୁ ପଳ—ଅପବାଦ କେବଳ—ପ୍ରାଚୀନ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଧିକାର୍ଥ ଅଧିକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧିକାଧିକ)—

Adhikaun adhika ୧ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ—

ଅଧିକ ଅଧିକ 1. Much more.

ଅଧିକତେ ଅଧିକ ୨ । ଅତି ଅଧିକ; ତେର ବେଶି—

2 To much; excessive.

୩ । କ୍ରମଶଃ ଅଧିକତର—

3. Gradually increasing.

(ଯଥା—ବିନୟ ଦିନ ତା ରୋଗ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହେଉଛି ।)

ଦେ. ବି—୧ । ସୌଭାଗ୍ୟ; ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି—

1. Prosperity; affluence.

(ଯଥା—ପ୍ରଭୁ ତୋର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କରନ୍ତୁ ।)

୨ । ଅସରନ୍ତ ଧନ—2. Inexhaustible riches.

୩ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ—3. Plenty.

ଦେ. ଅ—୧ । ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ—

1. Excessively; too much.

୨ । ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ—2. More than.

୩ ପୁନଃପୁନଃ—3. Again and again;
repeatedly; over and over.

୪ । ତହିଁ ବଳ ତହିଁ ବଳ—

4. One more than the other.

୫ । ବେଶି ବେଶି—5 More and more.

ଅଧିକନ୍ତୁ—ସ. ଅ. (ଅଧିକ + ତୁ)—୧ । ଏବଂ—1. And.

Adhikantu ୨ । ଅଧିକ ମଧ୍ୟ; ଏବଂ ମଧ୍ୟ—

2. And also; in addition.

୩ । ପରନ୍ତୁ—3. On the other hand;
more-over.

୪ । ପୁନଶ୍ଚ—4. Again.

୫ । ବିଶେଷତଃ—5. Specially.

ଅଧିକପଦତା—ସଂ. ବି—ରଚନାର ଦୋଷବିଶେଷ—

Adhikapadatā A defect in composition.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ରଚନାରେ ପ୍ରୟୋଜନାତିରକ୍ତ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟି
ପଦ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ଥାଏ । ଯଥା—ମଧୁ ସୁଦନ ପ୍ରବଳମାଳାରେ—
ନଗରର ସମସ୍ତ ଅଟ୍ଟାଳିକାତପ୍ତ ହୁଏତ ହେବା ପରି ବୋଧ ହେଲା ।
କୁଳମଣି—ଅଳଙ୍କାରଚରଣିଣୀ ।]

ଅଧିକ ଚରଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅତ୍ୟୁକ୍ତି—

Adhika bachana Exaggeration.

ଅଧିକ ଶାକ୍ୟୋକ୍ତି—ସଂ. ବି—ଅତିଶୟୋକ୍ତି ଅଳଙ୍କାର—

Adhika bākyokti Figure Hyperbole.

ଅଧିକମାସ—ସଂ. ବି—ମଳମାସ (ଦେଖ)

Adhikamāsa Mālamāsa (See)

ଅଧିକାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + କ୍ତ ଧାତୁ + ଣ୍ତବ. ଅନ)—

Adhikarāṇa ୧ । ଅଧିକାର କରିବା କର୍ମ; ଦଣ୍ଡ କରୁବା କର୍ମ—
1. Act of taking possession; exercise
of authority.

୨ । ଅଧିକାର; ପ୍ରଭୁତ୍ଵ; ଅଧିପତ୍ୟ—

2. Mastery; authority, dominion.

୩ । ଆଧାର; ପାତ୍ର—3. Receptacle.

୪ । ନିମ୍ନରେ ଥିବା ପ୍ରସ୍ତ—4 Substratum.

୫ । ନିଯୋଜନ; ନିମ୍ନ କରିବା—

5. Appointing; deputing.

୬ । ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ବନ୍ଧ—6. Relation; connection.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୁରତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଈ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୭ । ସ୍ଥାନ—7. Place; location

୮ । ଉପାଦାନ; ଉପକରଣ—8 Material

୯ । ଅଶ୍ରୟ; ଆଶ୍ରା—9 Refuge.

୧୦ । ଦାବା—10 Claim

୧୧ । ଧର୍ମାଧିକରଣ; ବିଚାରାଳୟ; ଅଦାଲତ—

11. Court of justice

୧୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତିର କାରକ; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ବା ସମୟରେ କୌଣସି କ୍ରିୟା ଘଟେ—

12. The locative case.

[ଡ୍ର—ଓଡ଼ିଆରେ ଅଧିକରଣକାରକ ଚିହ୍ନାବଳୀପାଇଁ ଶବ୍ଦ ପରେ ଏ, ରେ, ଠାରେ ଚିହ୍ନ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅଧିକରଣ ପ୍ରଥମତଃ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଯଥା—ସ୍ଥାନାଧିକରଣ ବା ଆଧାରାଧିକରଣ, କାଳାଧିକରଣ; ଆଧାରାଧିକରଣ ପୁଣି ଗୁଣ ପ୍ରକାରେ ହୁଏ ଯଥା—ଏକଦେଶ, ଯଥା—ବଣରେ ବାଘ ଅଛି । ବିଷୟ, ଯଥା—ଗଣିତରେ ଭାର ଦଶଲ ଅଛି । ବ୍ୟାପ୍ତି, ଯଥା—ପୁଲ୍ଲଙ୍ଗରେ ତେଲ ଅଛି । ସାମୀପ୍ୟ, ଯଥା—ନଈରେ ଭର କର କୁମ୍ଭୀର ସାଙ୍ଗେ ବାଦ କରବ ନାହିଁ ।]

୧୩ । (ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର) ମୀମାଂସା ଓ ବେଦାନ୍ତ ଅନୁସାରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକରଣ ବା ଫରଜେଦରେ କୌଣସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବା ବିଷୟ ଆଲୋଚିତ ବା ବିବେଚିତ ହୋଇଥାଏ—

13. (philosophy) Section or topic in which a particular subject has been discussed.

[ଡ୍ର—ବ୍ୟାସ ଓ ଜୈମିନୀଙ୍କ ଦର୍ଶନ ସୁନ୍ଦରାନ ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଆଧ୍ୟାୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଆଧ୍ୟାୟମାନ ପାଦରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଅଛି ଓ ପାଦମାନ ଅଧିକରଣରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଅଧିକରଣର ୫ଟି ଅଙ୍ଗ, ଯଥା—ବିଷୟ (Subject or matter); ସଂଶୟ (Doubt or query); ପ୍ରମୁଖ (Prima facie argument); ଉତ୍ତରପ୍ରଶ୍ନ (Reply to meet the above); ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (Final conclusion).]

ଅଧିକରଣ ମଣ୍ଡପ—ସଂ. ବି. ବିଚାରାଳୟ; ଅଦାଲତ ଘର; କଚେରି; Adhikarana mandapa ରଜ୍ଜୁସ୍—Hall of justice; Court-house.

ଅଧିକରଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ)—ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ Adhikarana siddhānta ହେଲେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ—

(Logic) Propositions or conclusions which automatically solve some other propositions.

[ଡ୍ର—‘ଅଥା ଦେବ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରପୁରାଣ’ ଇନ୍ଦ୍ର ଅଟେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସିଦ୍ଧ ହେବେ ‘ବିଷୟ’ ଉପରେ, ‘ଦେବ ଅପର’ ଅଥ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ ।]

ଅଧିକରଣିକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅଧିକରଣ + ଇକ)—

Adhikaranika ୧ । ବିଚାରପତି, ଜଜ୍—

(ଅଧିକରଣିକା—ଶ୍ରୀ)

1. A Judge; the presiding officer of a court.

୨ । ରାଜସ୍ୱ ଉଚ୍ଚକର୍ମୀଗୁଣ୍ଠ; ହାକିମ—

2. A government official.

ଅଧିକରଣୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅଧିକରଣ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Adhikaranī ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ—A superintendent.

ଅଧିକରୁଅଧିକ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି. ଓ କି. ବିଶ—

Adhikaruadhika ଅଧିକରୁଅଧିକ (ଦେଶ)

Adhikauñadhika (See)

ଅଧିକର୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + କର୍ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Adhikarma ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ,

ତନୟବାକର୍ମ—1. Supervision; superintendence.

୨ । ପ୍ରଧାନ ବା ଉଚ୍ଚତ୍ତ୍ୱକର୍ମ—2. Superior act.

ଅଧିକର୍ମକୃତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅଧିକର୍ମ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ବ୍ ଧ୍ୱ)—

Adhikarmakrut କୌଣସି କାମ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ କାମ—

ତନୟବା ପାଇଁ କିମ୍ବଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି; ଜମାଦାର; ସର୍ଦାର—

A supervisor; a jamāddār

ଅଧିକର୍ମିକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅଧିକର୍ମ + ଇକ)—

Adhikarmika ୧ । ହାଟ ଓ ବଜାରର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ; ହାଟ

ଦାର୍ଶନୀ, ବଜାର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ—

1. Superintendent of a market.

୨ । ହାଟତୋଳା ଆଦାୟ କରିବାପାଇଁ କିମ୍ବଦ୍ଧ କର୍ମୀଗୁଣ୍ଠ—

2. An officer engaged to collect toll from a market.

୩ । ଜମାଦାର; ମୁଲିଆ ବା କାମ କରିବା ଲୋକମାନଙ୍କ କାମ ତନୟବା ପାଇଁ କିମ୍ବଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି, ସର୍ଦାର—

3. A sardār; a supervisor of labourers.

ଅଧିକା—ଦେ. ବିଶ. (ଅଧିକ)—

Adhikā ୧ । ବଳକା; ନଅଥ ବେଳେ କାମ ଚଳାଇବା ପାଇଁ

ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଖାଯାଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)—

ଅଧିକ 1. Extra; additional.

୨ । ପ୍ରସ୍ତୁତନାହିଁ—

2 Redundant; superfluous

୩ । ଅଧିକ; ବେଶ—3 Great.

୪ । ଅବଶିଷ୍ଟ; ବକା; ବଳପତ୍ତ୍ୱା—4. Remainder.

ଅଧିକାଂଶ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—୧ । ଅଧିକ ଭାଗ; ବେଶି ଭାଗ—

Adhikāṁśa

1. A large part.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅଧିକ ପୁଣ୍ୟରେ ଏହିକି ଅଧିକ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯେତେ ଅଧିକ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରାଯିବ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଯେତେକ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଛାଆକୋପରେ ମ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବସ୍ତୁତ୍ବ ୨ ବା ୧ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅଧିକାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଧିକାର + ଇନ୍; *ମା. ୧ବ.)—

Adhikārī ୧ । ସାହାର ଅଧିକାର ଥାଏ—

(ଅଧିକାରୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Having authority.

(ଅଧିକାରୀ—ବ.) ୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁରେ ସାହାର ମାଲିକ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ଥାଏ—2. Having a proprietary right; having ownership.

୩ । ସାହାର କୌଣସି ବିଶେଷ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ବା ଅଧିକାର ଥାଏ—
3 Privileged.

୪ । ସ୍ବତ୍ତ୍ବବାନ୍; ହକ୍ଦ୍ଦାର୍—4. Entitled to

* । ସାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଛି—
5 Properly qualified for

୬ । ଦଖଲ କରୁଥିବା—6. In possession of.

ସ. ବି. ପୁଂ—(ମନୁଷ୍ୟର) ୧ । ପ୍ରଭୁ; ମାମା—
1. Master; lord

୨ । (ଦ୍ରବ୍ୟର) ମାଲିକ—2. Owner.

୩ । କୌଣସି ଇଲାକାରେ କର୍ମ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଭୂତ୍ୟ-
ମାନଙ୍କ ସର୍ବ୍ବାର—3. Head of a department.

ଏହା କିଛି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅଧିକାର, ବନ୍ଧବ କଲେ ବନ୍ଧବ ଦଣ୍ଡ୍ୟାସ ।
କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୪ । ଭାରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀ—4. Officer in charge.

* । ତତ୍ତ୍ବାବଧାରକ—5. Superintendent.

୬ । ଯଜ୍ଞ ଆଦି କରିବାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—
6. (a person) Qualified to perform a sacrifice.

୭ । ବେଦାନ୍ତରେ ପାରଦର୍ଶୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
7. (a person) Versed in the Bedānta.

୮ । ସାହାର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଦ୍ୟା ବା
ଶକ୍ତି ଅଛି—8. (a person, Possessing the necessary qualification to do a thing.

୯ । ହକ୍ଦ୍ଦାର୍ ବ୍ୟକ୍ତି—9. (a person) Entitled to do a thing

ଦେ. ବି—୧ । ମଠ ପରିଚାଳନ ପାଇଁ ମନ୍ତ୍ରଣ ଅଧିକାରୀ
ତତ୍ତ୍ବାବଧାରକବିଶେଷ—1. Superintendent of a religious endowment below the Mahanta.

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ସମାଜର ଜାତିଆଣ ବିଷୟ ଓ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ଆଦିରେ
ତତ୍ତ୍ବାବଧାରକ କରିବାପାଇଁ ମନୋନୀତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାଧି—
2. Title of the headman of a caste-guild.

୩ । ବଂଶୋପାଧି ବିଶେଷ—3. A family title.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—କୌଣସି ସରକାରୀ ବିଭାଗର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ
ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀ ବା ହାକିମ—3. The head of any Government department.

(ଯଥା—ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ... ନୂଆ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ନିୟୁକ୍ତ ହେଲେ ।
ଦୈନିକ ଅଣା—୧୩/୨/୩୦)

ଅଧିକାରୀର ଦୈନିକ୍ୟରୂପକ—ସଂ. ବି—ରୂପକାଳଙ୍କାରବିଶେଷ (ରୂପକ
Adhikārīrūpa- ତଳେ ନୋଟ—ଦେଖ)—
baisishṭya rūpaka A class of simile.

ଅଧିକାର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦ ବା କୌଣସି
Adhikārtha ସଦର ଅର୍ଥରେ ବିଶିଷ୍ଟ; ଥାଏ—

Any sentence or word conveying a special meaning.

ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ—
1 Peculiar meaning.

୨ । ଅଧିକା ଅର୍ଥ—2. Additional meaning.

ଅଧିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ—(ସଂ. ଅଧିକ)—ଅଧିକ (ଦେଖ)
Adhiki Adhika (See)

ଏ ଦୁଇ ବ୍ୟାକରଣରେ ଭେଦ୍ୟ ଅଧିକ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାଭାରତ. ଅବି ।

ଗ୍ରା. କି. ବିଶ—ଅଧିକନ୍ତୁ (ଦେଖ)
Adhikantu (See)

ଯାବଦକର୍ମେ ପୁର କଲଇ ପ୍ରାଣିକ ।

ଏ ଦେହକୁ ଗତି ପ୍ରାୟ ମନେ ଅଧିକ । ପୀତାମ୍ବର. ମୃତ୍ୟୁବିମୁକ୍ତ ।

୩ । ଅଧିକରୂପେ—3. Greatly.

୪ । ପ୍ରଭୁର ପରିମାଣରେ—4. Abundantly.

* । ବିଶେଷ ରୂପେ—5. Particularly.

ଅଧିକୃତ—ସ. ବିଶ. (ଅଧି + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Adhikṛuta ୧ । ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ—

(ଅଧିକାର; ଅଧିକୃତ—ବ) 1. Within one's jurisdiction.

୨ । ଦଖଲ କରାଯାଇଥିବା—

2. Taken possession of

୩ । ଅଧୀନ—3. Under one's control.

୪ । ରାଜତ୍ବ ବା ଶାସନାଧୀନକୁ ଅଣାଯିବା (ରାଜ୍ୟ)—

4. Governed; ruled (country).

* । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

5. (a person) Engaged in a particular work.

୬ । କୌଣସି ଅଧିକାର ବା ଭାର ପାଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

6. Authorised to exercise certain power.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଉପକ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅନାଦିବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ତନ୍ତ୍ରବିନ୍ୟାସ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୭ । ସ୍ୱର ବଳରେ ଭୋଗ କରାଯାଉଥିବା (ସମ୍ପତ୍ତି)—

7. (property) Enjoyed by virtue of one's title.

୮ । ଉପକ୍ରମ—8. Got; attained

୯ । ସମ୍ପର୍କୀତ—9. Relating to

ସ. ବି—୧ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ—1. Superintendent.

୨ । ବିଶିଷ୍ଟ କର୍ମଚାରୀ—2 A functionary; an officer.

୩ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—3 Principal; a head.

ଅଧିକେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଧିକନ୍ତୁ)—

Adhike ୧ । ଅଧିକନ୍ତୁ—1. And also.

ଅନନ୍ତ ସାଗରେ ବୁଡ଼ିଲା, ଅଧିକେ ଆସା ପାହୋଇଲା ।

କଳ୍ପାଥ ଭଗବତ ।

୨ । ପରନ୍ତୁ—2 On the other hand,

ନଗର ଫଳରେ କେବେ ନ ଲେଉଟୁ, ଅଧିକେ କରୁ ମୋହ ।

କଳାଧର. ପ୍ରଶସ୍ତବିଷୟ ୪ ।

ଅଧିକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhikrama ୧ । ଆକ୍ରମଣ; ଚଢ଼ାଇ—1. Attack; invasion.

୨ । ଅବେଦନ—2 Ascent.

ଅଧିକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—ଅଧିକ୍ରମ (ଦେଖ)

Adhikramana Adhikrama (See)

ଅଧିକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧି + ଶିପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)

Adhikshipta ୧ । ନିନ୍ଦିତ—1. Blamed.

.(ଅଧିକ୍ଷେପ—ବି) ୨ । ଭିକ୍ଷିତ—2. Censured; abused.

୩ । ଅପମାନିତ—3. Insulted.

୪ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତରତ; କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବରଖାସ୍ତ—
4 Dismissed.

୫ । ନିଷ୍ପ୍ରସ୍ତ; ଫିଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା—5. Thrown, bespattered.

୬ । କାର୍ଯ୍ୟର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ—

6. Entrusted with some duty.

ଅଧିକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଶିପ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhikshepa ୧ । ନିନ୍ଦା—1. Blame.

(ଅଧିକ୍ଷେପ—ବିଶ) ୨ । ତିରସ୍କାର—2. Censure; abuse.

ଅଧିକ୍ଷେପ କଲେ ସେ କଲେ ଅଧିକ୍ଷେପ

ତାହାର ସବୁ ପୁଣ୍ୟ ହୁଅଇଛି ଲୋପ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ—3. Irony; satire.

୪ । ଅପମାନ—4. Insult.

ଶିଶୁପାଳ ବଳା କେତେ ମତେ ହଂସାରେ

ଏତେ ଅଧିକ୍ଷେପ କରବ ଶୁଣାରେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୫ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବରଖାସ୍ତ; କାର୍ଯ୍ୟରୁ ତ୍ୟାଜ୍ୟ—5. Dismissal.

୬ । ନିଷ୍ପ୍ରସ୍ତ, ଫିଙ୍ଗା—6 Throwing.

୭ । କାର୍ଯ୍ୟର ଭାର ପ୍ରଦାନ—

7 Entrusting with some duty.

ଅଧିଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧି + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Adhigata ୧ । ଅର୍ଜିତ; ଉପାର୍ଜିତ—

(ଅଧିଗତ—ବିଶ) 1. Earned; acquired.

(ଅଧିଗମ—ବି) ୨ । ପ୍ରାପ୍ତ, ଲଭ୍ୟ—2. Got; obtained; attained;

୩ । ଜ୍ଞାତ—3 Known.

୪ । ଶିକ୍ଷାକରଣାଭିଧାନ—4 Learnt; studied.

୫ । ସ୍ୱୀକୃତି—5. Agreed to; accepted; acknowledged.

୬ । ନିଶ୍ଚିତ—6. Ascertained

୭ । ସଙ୍ଗମ କରାଯାଇଥିବା—7. Cohabited with.

୮ । ପରିହୃତ—8 Worn; put on.

ଶ୍ୟାମଳ ମୂରୁକ ସେ କଲେବର ଅଧିଗତ ଗୋଡ଼େ ଯିବ ବୁକୁଳ ।

ପ୍ରାଚୀ. ରସବାଚୟ ।

ଅଧିଗମ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଗମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhigama ୧ । ଅର୍ଜନ—1. Acquisition; earning.

ଅଧିଗତ } ବିଶ. ୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2 Receipt; getting.

ଅଧିଗମ୍ୟ } ୩ । ଜ୍ଞାନ—3 Knowledge.

୪ । ଶିକ୍ଷା; ପାଠାଭ୍ୟାସ—4 Learning; study.

୫ । ସ୍ୱୀକୃତି, ସ୍ୱୀକାର—5. Acceptance; agreement.

୬ । ନିଶ୍ଚିତ—6. Ascertainment

୭ । ବାଣିଜ୍ୟରେ ଅର୍ଜିତ ଲାଭ—7. Mercantile profit.

ଅଧିଗମନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଗମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adhigamana ଅଧିଗମ (ଦେଖ)

Adhigama (See)

ଅଧିଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଗୁଣ)—

Adhiguna ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣ—Superior quality.

ଅଧିଗ୍ରାମ—ଦେ. ବିଶ.—ଗ୍ରାମର ସମୀପ ବା ଉପକଣ୍ଠରେ ଅବସ୍ଥିତ—

Adhigrāma Adjoining a village; situated on the out skirts of a village.

ଅଧିଗ୍ରାମ ବନ୍ଦେ ବୃଷଭକୁ ଘର, ଅଧିକ ରକ୍ତେ ଘଟଣ ।

ପ୍ରାଚୀ. ରସବାଚୟ ।

ଅଧିଜଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—କ୍ଷତ୍ରିୟ ଶାବମାନଙ୍କୁ ରାଜପ୍ରଦତ୍ତ—

Adhijānga ଉପାଧି—A title given to Kshatriya heroes.

ଅଧିଜହ୍ନ—ସଂ. ବି. (ବହୁଦ୍ରାଘି; ଅଧି = ଅଧିକା + ଜହ୍ନ)—ବିଜହ୍ନ;

Adhijihwa ସର୍ପ—Serpent.

ମାଧ୍ୟମରେ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତେ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଶୋଭିବ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବ ।

[ଦ୍ର—ପୁରାଣମତରେ କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରକ୍ଷା ଯାଇଥିବା ଅମୃତକୁ ଜଳରେ ଗୁଣିଲେଣେ ସାପଙ୍କ ଜଳ କୁଣ୍ଡ ଦାତରେ ଦୁଇପାଳ ହୋଇ ଚିର ହୋଇ ଯିବାରୁ ସେହି ଦଳଠାରୁ ସାପଙ୍କ ବଶଧମାନଙ୍କର ଜଳ ଦୁଇପାଳିଆ ହୋଇଅଛି ।]

ଅଧିଜହ୍ନ—ସଂ. ବି (ଅଧି+ଜହ୍ନ)—୧ । ଘଣ୍ଟିକା—
Adhijihwā

1 The uvula.

୨ । ଜଳ ବା ଘଣ୍ଟିକା ବଢ଼ିବା ରୋଗବିଶେଷ—(ଏଥିରେ ଜଳ ଉପରେ ବ୍ରଣ ବାହାର ପାତ୍ରଯାଏ ଓ ଏହା ଅସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼େ)—

2. A sort of swelling of the tongue & of the epiglottis.

ଅଧିଜହ୍ନିକା—ସଂ. ବି. (ଅଧିଜହ୍ନ + କ + ଥା)—ଅଧିଜହ୍ନ (ଦେଖ)
Adhijihwikā Adhijihwā (See)

ଅଧିଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି+ଅଧାରୁଡ଼+ଜ୍ୟା=ଗୁଣ)—
Adhijya ଯେଉଁ ଧନୁରେ ଗୁଣ ଚଢ଼ା ଯାଇଥାଏ—(a bow)
Having the bow-string on; ready-stringed (bow).

ଅଧିଜ୍ୟକାର୍ମ୍ମକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧିଜ୍ୟ + କାର୍ମ୍ମକ)—
Adhijya kārmmuka ଯେଉଁ ଲୋକ ଗୁଣ ଚଢ଼ାହୋଇଥିବା
(ଅଧିଜ୍ୟକାର୍ମ୍ମକ—ଶ୍ରୀ) ଧନୁ ଧରିଥାଏ—Holding a ready-stringed bow.

ଅଧିଜ୍ୟଧନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧିଜ୍ୟ + ଧନ୍ୟ)—
Adhijyadhanwā ଅଧିଜ୍ୟକାର୍ମ୍ମକ (ଦେଖ)
Adhijya kārmmuka (See)

ଅଧିତ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ତ୍ୟକ)—
Adhityakā ୧ । ପଦ୍ମତର ଉପରେ ବା ଉଚ୍ଚଦେଶରେ
(ଉପତ୍ୟକା—ବିପତ୍ୟକ) ଥିବା ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ସମତଳ ଭୂଖଣ୍ଡ—

1. Plateau; table land.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ—2. Very high land.

ଅଧିଦାୟତ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଧି ଦେବତା)—

Adhidaibata ଅଧିଦେବ (ଦେଖ)
Adhidaiba (See)

ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଣ—୧ । ଅଧିଦେବତା (ଦେଖ)

1. Adhidaibata (See)

୨ । ଦେବତାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଦେବତା—2. Divine.

ସବୁ କଥାକୁ କରଇ ସେହି ଉପସାଗ

ଅନ୍ତର ଜାଣ ସେ ଅଧିଦେବତା ମାର୍ଗ । ପାତ୍ରାନ୍ତର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଅଧିଦନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ଦନ୍ତ)—

Adhidanta ୧ । ଅଧିକା ଦାନ୍ତ; ବାହାଜା ଦାନ୍ତ—

1. Redundant tooth growing on another.

୨ । ହାତୀ ଦାନ୍ତ—2. Tusk of an Elephant.

ଅଧିଦେବ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି+ପ୍ରଧାନ+ଦେବ)—

Adhideba ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବ; କୌଣସି ସ୍ଥାନ, ବିଷୟ ବା
(ଅଧିଦେବ—ଶ୍ରୀ) ଗ୍ରାମର ଅଧିପତି ଦେବ—

1. Titular deity; presiding deity

[ଦ୍ର—ପୁରାଣମତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର ଜଣେ ଜଣେ ଅଧିଦେବ ଅଛନ୍ତି । ଯଥା—କର୍ଣ୍ଣର ଅଧିଦେବ ଦକ୍ଷ; ଚର୍ମର ବାତ; ନେତ୍ରର ଅର୍ଜୁନ; ବସନାର ବରୁଣ; ଦ୍ରାଘର ଅଶ୍ୱିନୀମୁଖାରାମ; ବାକର ବହି; ହସ୍ତର ଇନ୍ଦ୍ର; ପଦ୍ମର ଉପେନ୍ଦ୍ର; ପାୟୁର ମିତ୍ର; ଉପସ୍ଥର ପ୍ରଜାପତି ଓ ମନର ଚନ୍ଦ୍ର ।]

୨ । କୁଳଦେବତା; କୁଳର ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବତା—

2 The presiding deity of a family

୩ । ଗ୍ରହ ଓ ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାତା ଦେବ—

3 The deity presiding over planets and stars.

୪ । ପରମେଶ୍ୱର; ପରମାତ୍ମା—

4. God; the Supreme Soul.

ଦେ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—Chief person.

ଅନ୍ତର ବଣେ ଅଧିଦେବ, ଦେବତା ଭୂଲେ ବସୁଦେବ ।

କବିରାଧ. ଭଗବତ ।

ଅଧିଦେବତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧି+ଦେବତା)—ଅଧିଦେବ (ଦେଖ)
Adhidebatā Adhideba (See)

ଅଧିଦେବନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ଉପରେ+ଦିବ ଧାତୁ=ଜୁଆ ଖେଳିବା +
Adhidebana ଭବ. ଅନ; ଯାହା ଉପରେ ଜୁଆ ଖେଳାଯାଏ)—
ଜୁଆ ଖେଳିବା ପଟା ବା ପାଲ—Gambling table; gambling board.

ଅଧିଦେବ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ଦେବ)—ଅଧିଦେବ (ଦେଖ)

Adhidaiba Adhideba (See)

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଦେବତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Relating to a deity.

୨ । ଦେବତା—2. Divine.

୩ । ଦୈବଯୋଗେଦ୍ୱିତୀ; ଆକସ୍ମିକ; ଦୈବ (ଘଟଣା)—

3 Accidental

ଅଧିଦେବତା—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ଦେବତା)—୧ । ଅଧିଦେବ (ଦେଖ)

Adhidaibata 1. Adhideba (See)

୨ । ପଦାର୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଜ୍ଞାନବିଷୟ ବା ପ୍ରକରଣ—

(ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)

2. A physical subject.

୩ । ଯେଉଁ ପ୍ରକରଣ ବା ମନ୍ତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଦେବତାଙ୍କ ନାମଜାଣି କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅର୍ଥର ପ୍ରତିପାଦନ ହୋଇ ବ୍ରହ୍ମବିଭୂତି ଅର୍ଥାତ୍ ସୃଷ୍ଟିର ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କ ଗୁଣ ଆଦିର ଶିକ୍ଷା ମିଳେ (ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

3. A formula the recitation of which

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଝ	ଞ	ତ୍ଵ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ସ	ଞ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ଵ

in the name of certain deities enables the reciter to attain scientific knowledge.

ଅଧିନାଥ—ସ. ବି. (ଅଧି = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ନାଥ)—

Adhinātha ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଭୁ; ଅଧିପତି—
1. Supreme Lord.

୨ । ପତି; ସ୍ଵାମୀ—2. Husband.

୩ । ସର୍ବାର—3. Head officer

ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସଂସ୍କୃତ କାଳଯୋଗ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚୟିତାଙ୍କ ନାମ—Name of a sanscrit author.

ଅଧିନାୟକ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି = ପ୍ରଧାନ + ନାୟକ)—

Adhināyaka ୧ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପରେ କର୍ତ୍ତା—
(ଅଧିନାୟକ—ଶ୍ରୀ) 1. Over lord.

୨ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରଭୁ—2. The chief master.

୩ । ସର୍ବାରକର୍ମରାଜ—3. Head officer.

ଅଧିପ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ପା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Adhipa ୧ । ସ୍ଵାମୀ; ପ୍ରଭୁ—1 Lord; master

୨ । ରାଜା—2 King.

[ଦ୍ର—ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଏହି ଅର୍ଥ ଗ୍ରହ୍ୟ, ଯଥା—ନରାଧିପ]

୩ । ମୁଖ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି; କର୍ତ୍ତା—3. Chief

୪ । ନାୟକ—4. Leader

୫ । ସର୍ବାର—5. A head.

୬ । କୌଣସି ବିଷୟର ଅଧିକାର ବା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

(ଯଥା—ସମ୍ରାଟାଧିପ; ଶସ୍ୟାଧିପ)

6. A person in charge.

୭ । ବହୁ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ—

7 Chief amongst many.

(ଯଥା—ମୁଖ୍ୟାଧିପ; ଶାସ୍ୟାଧିପ; ଗଣାଧିପ)

୮ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜ୍ୟୋତିଷ ଗଣନାକ୍ରମେ କୌଣସି ବର୍ଷ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଗ୍ରହ (ଯଥା—ଶସ୍ୟାଧିପ; ରସାଧିପ; ମେଘାଧିପ; ଧାନାଧିପ)—

8. A planet which according to astrological calculation is in charge of certain matters during a certain year

ଅଧିପତି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ପତି)—୧ । ଅଧିପ (ଦେଖ)

Adhipati 1. Adhipa (See)

୨ । ମସ୍ତିକାଭ୍ୟନ୍ତରର ଉପରେ ଶିରସଃସ୍ଥାନୀୟ ଗୋମାବର୍ତ୍ତ; ଏଠାରେ ଆଘାତ ହେଲେ ସତ୍ୟ-ମୃତ୍ୟୁ ଘଟେ (ସ୍ଵଶ୍ରୁତ)—

2. A part of the head where a wound results in instantaneous death.

[ଦ୍ର—ବୌଦ୍ଧଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ ଅଧିପତି ଶୂର ପ୍ରକାରର, ଯଥା—
ଯଜ୍ଞାଧିପତି; ବିଭିଧାଧିପତି; ସାମ୍ୟାଧିପତି ଓ ନ୍ୟାୟାଧିପତି—
(ହି. ଶାନ୍ତସାଗର ୧)]

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗରୂପ ଅଧିପତୀ ବେଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଛି; କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିରଳ ।]

ଅଧିପାତକ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ପାତକ)—ମହାପାପ—

Adhipātaka Serious or grave sin.

ଅନ୍ତକ ନେ ବୈରାଗ୍ୟ ବିଅନ୍ତ ଦମ୍ଭପାଣି

କାକା ଅଧିପାତକକୁ ଭରସାନ୍ତ ପ୍ରାଣ । ପୀତାମ୍ବର- କୃଷି-ହସ୍ତଗଣ ।

ଅଧିପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ପୁରୁଷ)—୧ । ବିଶିଷ୍ଟପୁରୁଷ—

Adhipurusha 1. A Great Being.

ସେ ଯାହା ମାତ୍ରାବଳ ଲଭ, ଅଧିପୁରୁଷ ରୂପ ବହୁ ।

କଲ୍ୟାଣ. ଭଗବତ ।

୨ । ପରମାତ୍ମା; ପରମେଶ୍ଵର—2 God

ଅଧିପ୍ରଜା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି + ପ୍ରଜା)—

Adhipraja ଯାହାର ବହୁ ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ଜନ୍ମିତ ହୁଏ—

(ଅଧିପ୍ରଜା—ଶ୍ରୀ) (a person) Having many children.

ଅଧିବକ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ବଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ବି; ଭୂଲନାକର

Adhibaktra ଇଂ. ଆଡ୍‌ଭେକ୍ଟେଟ୍)—

୧ । ସେ କୌଣସି ବିଶେଷ ବିଷୟର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି—

1. A person advocating a particular cause; an advocate.

୨ । ବକ୍ତା—2. Orator.

୩ । ମୁହଁ ଉପରେ ବକା ଯିବା ଶୀତବସ୍ତ୍ର; କମ୍ପଟର—

3. A comforter.

ଅଧିବଚନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବଚନ)—୧ । ଅଭିକ୍ର—

Adhibachana 1 Exaggeration.

୨ । ସଂଜ୍ଞା—2. Definition.

୩ । ନାମ—3. Name.

୪ । ପକ୍ଷସମର୍ଥନପୂର୍ବକ କଥନ—

4. Advocacy; advocating a particular cause.

ଅଧିବତ୍ସର—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବତ୍ସର)—ଅଧିମାସଯୁକ୍ତ ବର୍ଷ; ସେହି

Adhibatsara ବର୍ଷରେ ମଳମାସ ଥାଏ—

A year containing an extra lunar month.

ଅଧିବର୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବର୍ଷ)—ଅଧିବତ୍ସର (ଦେଖ)

Adhibarsha Adhibatsara (See)

ଅଧିବାଳ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବାଳ)—୧ । ପରସ୍ପରକୁ ଆକର୍ଷଣପୂର୍ବକ

Adhibala ଯୁକ୍ତାର୍ଥ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆହ୍ଵାନ—

1. Challenge.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଗ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଶୋଧାସେୟ—2. Use of high words in mutual defiance

ଅଧିବସତି—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବସତି)—ବାସସ୍ଥାନ—

Adhibasati Abode; dwelling.

ଅଧିବାକ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବଚ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhibāka ଅଧିବଚନ (ଦେଖ)
Adhibachana (See)

ଅଧିବାଚନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବାଚନ)—ନିର୍ବାଚନ—

Adhibāchana Election.

ଅଧିବାସ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବସ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhibāsa ୧ । ବାସସ୍ଥାନ; ଘର—

1. Residence; dwelling

୨ । ବାସିନୀ—2. Inhabitant.

୩ । ପଡୋଶ—3 Neighbour.

୪ । ଅଧିଅ ପଡ଼ିବା; ଧାରଣା ପଡ଼ିବା—

4. Sitting or lying without food before a deity or before a person's house till one's wish is fulfilled.

୫ । ପରିମଳ; ମନ୍ଦାସ୍ମରଣ; ଖୁସ୍‌ବୁ—

5. Very sweet smell; fragrance

୬ । ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଦେବବିଗ୍ରହପ୍ରତିଷ୍ଠା କର୍ମ—

6. Consecration of an image before the commencement of a sacrifice.

୭ । ବିବାହର ପୂର୍ବ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବା ରାତିରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ତେଲ ହଳଦୀବୋଳା ବିଧି; ଚନ୍ଦନ; ଗନ୍ଧାଧିବାସ—

7 Anointing the bodies of the bride and the bride-groom with oil, turmeric etc. on the eve of marriage.

୮ । ଶୁକ୍ତି ବା ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣପୂର୍ବକ ଗୁଆ, ନଡ଼ିଆ, ପଇତା, ସିନ୍ଦୂର, ଗୋଡ଼ିନା, ଚନ୍ଦନ, ଦୁବ, ବରକୋଳପତ୍ର, ହଳଦୀଗୁଣ୍ଡା, ଘିଅ, ଦର୍ଶଣ, ଶର୍ପିଜଳ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଦେହସଂସ୍କାର—

8. The ceremony of applying scents and pastes and touching the body with cocoanut etc on ceremonial and purificatory occasions.

ଅଧିବାସ କଲେ ଶର୍ପିଜଳ, ନୃତ୍ୟ ଗୀତେ ରଜନୀ ଚଢ଼ିଲ ।

ବସୁନାଥ. କବିତ୍ୱସମାସୁଣ ।

୯. ଦେହରେ ଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଲେପନ—

9. Toilette; applying scent etc. to the body.

ବୋହୂଆସୁଆସୁଆ ଅଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦନ କର୍ପୁର; ଅଧିବାସ ବାରବାରକର ।

ବସୁନାଥ. କବିତ୍ୱସମାସୁଣ ।

୧୦ । ପୋଷାକ—10 Dress.—

୧୧ । ଲୁଗା ଉପରେ ପିନ୍ଧା ଯିବା ପୋଷାକ—(ଯଥା; ଘୋଡ଼ା; ଗାଈ; ଓଭରକୋଟ)—

11. Mantle, overcoat.

୧୨ । ବହୁକାଳ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ରହିବା—

12. A long stay.

୧୩ । ଅନ୍ୟ ଗୃହବାସ; ଅନ୍ୟ ଲୋକର ଘରେ ବାସ କରିବା— (ହ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

13. Staying at the house of another.

[ଦ୍ର—ମନୁଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ୨୫ ଦୋଷାବହ ବିଷୟରୁ ଏହା ଏକତମ; ଏହାକୁ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର ନଷ୍ଟ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ହୁଏ । ମନୁ ୯।୧୩ ।]

ଅଧିବାସନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ବସ ଧାତୁ ଶିତ୍. ବାସି ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adhibāsana

୧ । ଗନ୍ଧମାଳାବିହାରୀ ଅଙ୍ଗସଂସ୍କାର—1. Toilette

୨ । ଯଜ୍ଞରମ୍ଭ ପୂର୍ବରୁ ଯଜ୍ଞପୀଠରେ ଦେବବିଗ୍ରହଙ୍କ ଆବାହନ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା—2. Invocation and consecration of an image preliminary to the performance of a sacrifice.

୩ । ଶାବନସାଧୁଙ୍କ ଦେବବିଗ୍ରହ ପ୍ରତିଷ୍ଠା—

3. Making a divinity assume his abode inside an image.

ଅଧିବାସିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଧି + ବାସି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Adhibāsita ୧ । ଯାହା ଦେହରେ ସୁଗନ୍ଧ ଆଦି ବୋଳା ହୋଇଥାଏ—1 Anointed with scents.

୨ । ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଲୁଗା ପିନ୍ଧାଇ ବେଶ କରାଇଥାଏ—

2. Dressed up by another.

ଅଧିବାସୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଧି + ବସ ଧାତୁ + ଭବ. ୧ମା. ୧ବ.)—

Adhibāsī ୧ । ବାସିନୀ; ନିବାସୀ; (ଅମୃତ ସ୍ଥାନରେ) (ଅଧିବାସିନୀ—ଶ୍ରୀ) ବାସ କରୁଣା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. Inhabiting; residing.

୨ । ଅନ୍ୟର ଦେହରେ ଗନ୍ଧ ଚନ୍ଦନାଦି ଲେପନକାରୀ—

2 Applying scents to the body of another.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ନିବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—Inhabitant; resident.

ଅଧିବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି + ବିଦ୍ୟା)—

Adhibidya ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୱାନ—Very learned. (ଅଧିବିଦ୍ୟା—ଶ୍ରୀ)

ଅଧିବିନ୍ନା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଅଧି + ବିଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Adhibinnā ଦ୍ୱିତୀୟ ବିବାହ କରିଥିବା ସ୍ୱାମୀର ପ୍ରଥମ ପତ୍ନୀର ଶ୍ରୀ; ଅଧିବିନ୍ନା—The superseded or first wife of a twice married person.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ୂ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଡ

[ଦ୍ର—ସ୍ତୁତି ଅନୁସାରେ ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରପା, ବ୍ୟାଧତା, ଅଭିବ୍ୟସ୍ତୀଳା, ହିଂସ୍ରା ଧୂର୍ଜ, ବନ୍ଧ୍ୟା, ମୃତବନ୍ଧା, ଅପ୍ରିୟମଦା, ସ୍ଵାର୍ମାଦେଶିଣୀ ଓ କେବଳ କନ୍ୟାପ୍ରସୁ ହେଲେ ସ୍ଵାର୍ମା ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରୀ ବିବାହ କରି ପାରିବେ ।

ମନୁ—୧—(୮୦-୮୩)—ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ—୧ (୭୩-୭୪)]

ଅଧିବେଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଧି+ବିଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ ୧ମା. ୧ବ.)—
Adhibettā ପ୍ରଥମ ଶ୍ରୀ ବନ୍ଧୁ ଥାଇ ଥାଇ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରୀ ବିବାହକାରୀ
ପୁରୁଷ—A husband who marries a
second wife during the life-time of
his first wife.

ଅଧିବେଦ—ସଂ. କି. ବିଶ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ବେଦକୁ ଅଧିକାର କରି)—
Adhibeda ବେଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବୈଦିକ—
Relating to the Bedas.

ସଂ. ବି (ଅଧି+ବିଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—ଅଧିବେଦନ (ଦେଖ)
Adhibedana (See).

ଅଧିବେଦନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ବିଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ପ୍ରଥମ ଶ୍ରୀ
Adhibedana ବନ୍ଧୁ ଥାଇ ଥାଇ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରୀକୁ ବିବାହ କରିବା—
Marrying of a second wife by
superseding the 1st.

[ଦ୍ର—ମଦ୍ୟପାନାସକ୍ତା, ଅସଜ୍ଜରଣୀ, ପତର ପ୍ରତିକୂଳା-
ଭୂଷଣୀ, ବ୍ୟାଧିପ୍ରସ୍ତା, ହିଂସାପରାୟଣୀ, ଅସଦ୍‌ବ୍ୟସ୍ତୀଳା, ବିବାହର ଆଠ
ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନ୍ଧ୍ୟା ବା ୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତବନ୍ଧା ବା ୧୧ ବର୍ଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ କନ୍ୟାପ୍ରସୁ ଓ ଅପ୍ରିୟବାଦିନୀ ଶ୍ରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି
ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରୀ ବିବାହ କରିବ—ରାମଣକର. ମନୁ. ୧—(୮୦-୮୧)]

ଅଧିବେଶନ—ସଂ. ବି—(ଅଧି+ବିଶ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ସଭାର
Adhibeshana ବଇଠକ, ସଭାସ୍ଥଳରେ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କର ମଳନ—
Session of a meeting.

ଅଧିଧୁ—ସଂ. ବି (ଅଧି+ଧୁ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ଵପ୍) —
Adhibhū ୧ । ପ୍ରଭୁ; ଶାସିନ—1 Lord; master.
୨ । ଉପରିସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A superior.

ଅଧିଧୂତ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ଧୂତ)—୧ । ପଞ୍ଚଭୂତର ନିଶ୍ଚୟ ଦେହ—
Adhibhūta The perishable material body
(consisting of the five elements.)

୨ । ସୃଷ୍ଟିରେ ଥିବା ଯାବତ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରାଣୀଜନ୍ତୁ ସମ୍ପ୍ରାସ—
2. The whole inanimate Creation.

୩ । ପରମାତ୍ମା ଏକ ତାଙ୍କର ପ୍ରକାଶ—3. The Supreme
Being and His exhibition.

ଏ ଦେହରେ ଅନୁଶ୍ରେୟ କରଇ ଘୋରାକାଷ,

ଅଧିଧୂତ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଶୁଣି ପଣ୍ଡା ଶିଷ । ପ୍ରାଚୀନର. କୃଷିବିସ୍ତର. ୨ମ ।

ଅଧିଭୋଜନ—ସଂ. ବି—(ଅଧି+ଭୁଜ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଅତିଭୋଜନ;
Adhibhojana ଅଧିଭୋଜନ—Excessive eating.

ସଂ. ବିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି=ଅଧିକ, ଅତି ଭୋଜନ=ମୂଲ୍ୟ
ଯାହାର) ଖୁବ୍ ଦାମୀ; ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ—

Very costly, very valuable.

ଅଧିମଥନ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ମଥ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଅଗ୍ନି-
Adhimathana ଉତ୍ତାପନାର୍ଥ ଦୁଇ ବସ୍ତୁକୁ ଘଷିବା—
Rubbing together of two things to
produce fire.

ଅଧିମନ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ମନ୍ଥ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Adhimantha ୧ । ଅଧିମଥନ (ଦେଖ)
1. Adhimathana (See)

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ ରୋଗର ଏକ ଅଂଶ; ଉତ୍ତର ଚକ୍ଷୁରୋଗ-
ବିଶେଷ—2. Severe ophthalmia

ଅଧିମାଂସ—ସଂ. ବି. (ଅଧି=ଅଧିକା+ମାଂସ)—ଆଖୁର ଧଳା ଭୋଳା
Adhimānsa ଉପରେ ମାଂସବୃଦ୍ଧି ରୋଗ (ସ୍ଫୁର୍ଣ୍ଣତ)—
Formation of cancer or protuberance
on the white of the eye.

ଅଧିମାଂସକ—ସଂ. ବି. (ଅଧି+ମାଂସ+କ)—ଦାନ୍ତପାଞ୍ଚ ଫୁଲ,
Adhimānsaka ପୀଡ଼ା ଓ ଲୁଲ ଗଢ଼ିବା ମହା ଶୋଥ ରୋଗ
(ସ୍ଫୁର୍ଣ୍ଣତ)—A sort of cancer on the
back of the gums.

ଅଧିମାତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି+ମାତ୍ରା)—ଅତିମାତ୍ରାସ୍ଥଳ;
Adhimātra ଅତ୍ୟଧିକ—Excessive, inordinate

ଅଧିମାସ—ସଂ. ବି. (ଅଧି=ଅଧିକା+ମାସ)—ମଳମାସ (ଦେଖ)
Adhimāsa Malamāsa (See)

[ଦ୍ର—ବର୍ଷକେ ୧୨ ଦିନ କମିଥିବା ଶୁକ୍ଳ ମାସମାନଙ୍କୁ ଯୋଗ
ମାସ ସଙ୍ଗେ ମେଳ କରାଇ ଶୁକ୍ଳବର୍ଷ ଓ ଯୌରବର୍ଷର ସମତା
ରଖିବାପାଇଁ ପ୍ରତି ଦିନ ବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ ଶୁକ୍ଳମାନ ମାସ ସଙ୍ଗେ
ଯୋଗ କରାଯିବା ଗୋଟିଏ ମାସ ।]

ବାଦଶ ବରଷରେ ଶୁକ୍ଳବର୍ଷ ମାସ, ଦେଉଅଛ ସବୁର ମତେ ଅଧିମାସ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଅଧିଯଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧି+ଯଜ୍ଞ)—୧ । ଯଜ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Adhijajña 1. Relating to fire-sacrifice.

୨ । ଯଜ୍ଞଦିବର୍ଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—
2 Persuading people to perform fire-
sacrifice.

୩ । ଯଜ୍ଞର ଅଧିଷ୍ଠାତା—3. Presiding over fire-
sacrifice.

ସଂ. କି. ବିଶ—ଯଜ୍ଞ ସମ୍ପର୍କରେ; ଯଜ୍ଞ ବିଷୟରେ—On the
subject of fire-sacrifice.

ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରଧାନଯଜ୍ଞ—1. Principal fire-
sacrifice.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ୧ ଚକ୍ରି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରି କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶିଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯଜ୍ଞର ଅଧିଷ୍ଠାତା ଦେବ—

2. The deity presiding over fire-sacrifice.

ଅଧିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଯୁଜ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhijoga (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଯାହା ବିଷୟରେ ଅତି ଶୁଭଯୋଗ—
(astrology) A very auspicious conjunction of stars suitable for starting on some particular mission.

ଅଧିଯୋଧ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଯୁଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ପ୍ରଧାନ
Adhijodha ଯୋଦ୍ଧା—The foremost warrior

ଅଧିରଥ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରଥ)—୧ । ରଥାରୁଦ୍ଧ—

Adhiratha 1. Riding on a car.

୨ । ରଥ ଚଳାଇବା ବାଲ—2. Driving a chariot.

ସଂ. ବି—୧ । ସାରଥୀ—1 A charioteer.

୨ । ଗାଡ଼ିଆନ; କରୁଆନ—2. A driver.

୩ । (ନାମ) ଅଙ୍ଗଦେଶର ରାଜା ଓ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ପାଳକ
ପିତା—3. Name of a king of Anga
and foster father of Karna.

ଏହି କାଳରେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଚକ୍ରାଧିପତି, ସଖା ଅଧିରଥ ଅସିଲେ ସ୍ନାନ କର ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ

୪ । ବଡ଼ ରଥ—4. A big car

ଅଧିରାଜ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରାଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ସମ୍ରାଟ୍ଟ;
Adhirāja ବଡ଼ ରାଜାଙ୍କ ଉପରେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ବାଦସାହା—

1. Emperor; suzerain.

୨ । ରାଜା—2 King; monarch.

ଅଧିରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରାଜ୍ୟ)—

Adhirājya ୧ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ—Empire.

୨ । ସମ୍ରାଟ୍ଟତ୍ବ—2 Imperial sovereignty.

ଅଧିରାଜ୍—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରାଜ ଧାତୁ + କ୍ରିପ୍ତ; ଅଧିରାଜ୍; ୧ମା.
Adhirāṇ ୧ବ.)—ଅଧିରାଜ (ଦେଖ)

Adhirāja (See)

ଅଧିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhirūḍha ୧ । (କର୍ତ୍ତୃ. ଚ) ପୁଂ—ଅବେଷ୍ଟ; ଯେ ଅବେଷ୍ଟ
(ଅଧିରୁଦ୍ଧ—ଶ୍ଳୀ) କର ଥାଏ—2. Mounted on;

(ଅଧିବେଷ୍ଟ—ବି) riding on;

୨ । (କର୍ମ. ଚ) ଧନୁରେ ଟଣା ହୋଇ ଚଢ଼ାଯାଇଥିବା (ଗୁଣ)—

2. Stringed to a bow.

ଅଧିରୋହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ରୁହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Adhiroha ୧ । (ଅଧି + ରୋହ ବ୍ୟକ୍ତି; ଯେ ହାତରେ ଚଢ଼ିଥାଏ—
(ଅଧିରୋହ—ଶ୍ଳୀ) A person mounted on an elephant.

ଅଧିରୋହଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ରୁହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adhirohana ହାତୀ, ସିଂହାସନ ଆଦିରେ)

(ଅଧିରୁଦ୍ଧ—ବିଶ) ଚଢ଼ିବା; ସବାଇ ହେବା—

Riding; mounting.

ଅଧିରୋହଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ (ଅଧି + ରୁହ ଧାତୁ + କରଣ. ଅନ)—

Adhirohani ଅନ + ଶ୍ଳୀ. ଇ-ଯାହାହାଣ କୋଠା ଅବି ଉପରେ
ଚଢ଼ାଯାଏ)—

୧ । ସିଞ୍ଚି; କିଣ୍ଟି—1. Ladder; stairs.

୨ । କୋଠା ଆଦି ଉପରକୁ ଉଠିବା ପାଇଁ ନିର୍ମିତ ପାହାଚ—

2. Flight of steps; stair-case.

ଅଧିରୋହିଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅଧି + ରୁହ ଧାତୁ + କରଣ. ଅନ + ଶ୍ଳୀ. ଇ)—

Adhirohini ଅଧିରୋହଣୀ (ଦେଖ)

Adhirohani (See)

ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅଧିରୋହଣ + ଶ୍ଳୀ. ଇ)—

ଅଧିରୋହଣୀ ଶ୍ଳୀ ଲିଙ୍ଗ—Feminine of Adhirohi.

ଅଧିରୋହି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ରୁହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ ୧ମା. ୧ବ.)—

Adhirohi ଅବେଷ୍ଟ; ଅବେଷ୍ଟ କରୁଥିବା—

(ଅଧିରୋହଣୀ—ଶ୍ଳୀ) Mounted on; riding.

ଅଧିଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଲୋକ)—

Adhiloka ୧ । ସଂସାର—1. The world.

୨ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ—2. The Universe.

ଅଧିଶୟିତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ଶୟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Adhisayita ୧ । (ଶୟନାଦି) ଉପରେ ଶୋଇଥିବା—

(ଅଧିଶୟିତା—ଶ୍ଳୀ) 1. Lying on, sleeping on
(a bed).

୨ । (କୌଣସି ପଦାର୍ଥ) ଉପରକୁ ଅଭିଜିଥିବା—

2. Leaning on; reclining upon.

୩ । ମନୁଷ୍ୟ ଅଭିଜିଥିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ (ବସ୍ତୁ);

(ଯଥା—ତଳିଆ)—3. Used by a person for
leaning upon or reclining
(e. g. a pillow)

ଅଧିଶ୍ରାପଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—ଅଧିଶ୍ରାପଣ (ଦେଖ)

Adhisrapana Adhisrayana (See)

(Apte)

ଅଧିଶ୍ରାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhisraya ୧ । ପାକାର୍ଥ ହାଣ୍ଡି ଆଦିକୁ ରୁଦ୍ଧ ଉପରେ ବସାଇବା;
ରୁଦ୍ଧରେ ଚଢ଼ାଇବା—1. Placing
(a pot etc.) on the fire to boil.

୨ । ପାକ କରଣ; ରନ୍ଧନ—2. Cooking; boiling.

୩ । ଅଧାର; ପାତ୍ର —3. Receptacle.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥିତି ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତିଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୯ । ସ୍ଥାନ—9. Place; locality.

୧୦ । ଦଖଲ—10 Possession.

୧୧ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ଅଧିକାର; କ୍ଷମତା—

11. Authority; power; dominion.

୧୨ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ; ପରିଚ୍ଛେଦନ-କ୍ଷମତା—

12. Supervision; power of control.

୧୩ । ପଦ; ପଦ୍ୟ—13. Post.

୧୪ । ରାଜତ୍ୱ, ଶାସନ—14. Government; administration.

୧୫ । ରଥର ଚକ୍ର—15 Wheel of a car.

୧୬ । ମୂଳଦୁଆ; ନିର୍ମାଣ—16 Foundation.

୧୭ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମ—17. Prescribed rule.

୧୮ । ନିର୍ଣ୍ଣୟ—18. Ruling; precedent.

୧୯ । ଆଶୀର୍ବାଦ—19. Benediction.

୨୦ । ଅରୋହଣ—20. Riding; mounting.

୨୧ । ସ୍ୱାଧିଷ୍ଠାନ ଚକ୍ର (ଦେଖ)

21. Swādhishṭhāna chakra (See)

୨୨ । (ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନ) ଭେଦ୍ୱା ଓ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁର ସଂଯୋଗ—

22. Conjunction of the enjoyer with the thing enjoyed.

(ଯଥା—ଆତ୍ମାର ଶରୀର ସଙ୍ଗେ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ଅଧିଷ୍ଠାନ ।)

୨୩ । (ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ) ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ଭ୍ରମର ଅଭାବ ନୁହେଁ—

23. The subject of illusion.

(ଯଥା—ରକ୍ତରେ ସର୍ପର ଭ୍ରମ; ସ୍ୱପ୍ନରେ ରଜତର ଭ୍ରମ ହେବାରୁ ରକ୍ତ ଓ ସ୍ୱପ୍ନ ଅଧିଷ୍ଠାନ ଅଟନ୍ତି ।)

ଅଧିଷ୍ଠାନଚକ୍ର—ସ. ବି. —(ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ କର୍ମକାଳ ତତ୍ତ୍ୱୋକ୍ତ ୨ଟି ଚକ୍ର ମଧ୍ୟରୁ

Adhisṭhāna chakra ଏକତମ)—ସ୍ୱାଧିଷ୍ଠାନ ଚକ୍ର (ଦେଖ)

Swādhishṭhāna chakra (See)

ଅଧିଷ୍ଠାନ ଶରୀର—ସ. ବି. (ଦର୍ଶନ)—ସ୍ଥୂଳ ଶରୀର ଓ ସୁକ୍ଷ୍ମ ଶରୀରର ମଧ୍ୟ—

Adhisṭhāna śarīra ବର୍ତ୍ତା ଶରୀର; ମୃତ୍ତୁ ପରେ ପିତ୍ତ-

ଲୋକରେ ଯେଉଁ ସୁକ୍ଷ୍ମଶରୀରରେ ଆତ୍ମା ବାସକରେ—

(philosophy) A body which is the

medium between the gross body and

the subtle body.

ଅଧିଷ୍ଠିତ—ସ. ବି. (ଅଧି + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Adhisṭhita ୧ । ଅଧିଷ୍ଠିତ; ଯହିଁରେ ବାସ କରାଯାଏ—

(ଅଧିଷ୍ଠାନ—ବି) 1 Inhabited by.

୨ । ଅବସ୍ଥିତ—2. Situated in; standing in.

୩ । ସ୍ଥାପିତ—3. Placed.

୪ । ପରିଚ୍ଛେଦ—4. Guided; managed; directed; conducted.

* । ନିୟନ୍ତ୍ରିତ—5 Controlled; regulated.

୬ । ସାହାଯ୍ୟକୃତ —6. Aided; supported

୭ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ—7. Supervised; watched over.

୮ । ଅଧିକୃତ—8 Occupied; taken possession of; possessed,

୯ । ଚଢ଼ାଯାଇଥିବା; ଅରୂପ—

9. Mounted upon; ridden.

୧୦ । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—10. Established; founded.

୧୧ । ଜଗାଯାଇଥିବା—11. Guarded

୧୨ । ନିୟୁକ୍ତ—12. Employed; engaged.

ଅଧିଷ୍ଠା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧି + ଶ୍ରୀ)—୧ । ଭରଣ୍ଡା ଶ୍ରୀ—

Adhistri 1 A superior woman.

୨ । ପ୍ରସିଦ୍ଧା ଶ୍ରୀ—2. A distinguished lady.

ସଂ ଅ (ଶ୍ରୀକୁ ଅଧିକାର କରି)—ଶ୍ରୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Concerning a woman (Apte)

ଅଧିକାର—ସଂ. ବି. (ଅଧି + କ୍ତ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Adhikāra ଅଧିକାରର ଅନ୍ୟ ଆକାର—

Another form of the word Adhikāra.

ଅଧୀତ—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଇ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Adhita ୧ । ଯାହା ପଢ଼ା ଯାଇଅଛି—1. Read; studied.

(ଅଧୀତ—ବି) ୨ । ଶିକ୍ଷାଯାଇଥିବା—2. Learnt.

୩ । ମନେ ରଖାଯାଇଥିବା—

3. Remembered (Apte)

ସଂ. ବି (ଭାବ. ତ)—ଅଧ୍ୟୟନ—Study.

ଅଧୀତବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧୀତ + ବିଦ୍ୟା)—

Adhitavidya ୧ । କୃତବିଦ୍ୟା; ସମାପ୍ତବିଦ୍ୟା; ଯେ ପାଠପଢ଼ା

(ଅଧୀତବିଦ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ଶେଷ କରିଅଛି—1. One who has

finished his studies.

୨ । ଶିକ୍ଷିତ—2 Educated; cultured.

୩ । ଯେ ବେଦ ପଢ଼ିଅଛି—

3. One who has studied the Bedas.

ଅଧୀତା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି + ଇ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Adhita ଅଧିତା (ଦେଖ)

(ଅଧିଶା—ଶ୍ରୀ) Adhiti (See)

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧୀତ + ଇ)—ଅଧୀତର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Adhita

ଅଧୀତି—ସଂ. ବି. (ଅଧି + ଇ ଧାତୁ + ଭାବ. ତ)—

Adhiti ୧ । ପାଠପଢ଼ା; ଅଧ୍ୟୟନ; ବିଦ୍ୟାପାଠ—1. Study.

୨ । ପାଠ; କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ପଢ଼ି ଯିବା—2 Perusal

୩ । ବିଦ୍ୟା—3. Learning.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଠ୍ୟ	ଇଅ	କ	ଦ୍ଵ

୪ । ଶିକ୍ଷା—4. Instruction; training

୫ । ଅଧ୍ୟାପନ; ଶିକ୍ଷକଙ୍କଦ୍ଵାରା ବିଦ୍ୟାଦାନ କର୍ମ—

5. Tuition; imparting of education;
lecture by a teacher.

୬ । ସ୍ମରଣ—6 Remembrance; recollection.

ଅଧୀନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧୀନ + ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ.)—

Adhiti ୧ । ଶୁଦ୍ଧ; ଶିଷ୍ୟ; ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ—

(ଅଧୀନ—ଶ୍ରୀ) 1 Student; pupil; scholar.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାଠକ୍ରମ ସମାପ୍ତକରିଥିବା ଶ୍ରଦ୍ଧ—

2. A graduate; a student who has
completed a course of studies.

୩ । ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଉତ୍ତମଭାଷେ ଶିକ୍ଷିତ—

1. Well-read; well versed in.

୨ । ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଦର୍ଶୀ—2 Proficient in

୩ । ମୁହଁରେ ଘୋଷୁଥିବା—3. Muttering; engaged
in repeating (texts)

ଅଧୀନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧି=ଅଧିଗତ + ଇନ୍-ପ୍ରଭୃତ ସେ;

Adhina ସେ ପ୍ରଭୃତ ଅଧିଗତ)—

ଅଧୀନ—ଶ୍ରୀ } ୧ । ବିଶବର୍ତ୍ତୀ, ଅନୁଗତ; ଅଶ୍ରୀତ—

ଅଧୀନତା—କ } 1. Subservient to; dependent on.

୨ । ଅଜ୍ଞାଧୀନ—2 Obedient to.

୩ । ବାଧ୍ୟ—3. Obligated to

୪ । ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ—4. Under the control or
authority of.

ଅଧୀନ ଦେ ବି—ସ୍ଥାନ ବା ବିନୀତ ଭାବ୍ୟ, ସେବକ—

ଅଧୀନ Humble servant.

୨ । ଅଧୀନସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Subordinate person.

[ଦ୍ର—ନିମ୍ନସ୍ଥ କର୍ମଗୁଣ, ଭାବ୍ୟ, ଶ୍ରଦ୍ଧମାନେ ପ୍ରଭୃତ ଓ
ଗୁରୁ ଅଧିକ୍ଷ୍ଟ ପଦ ଲେଖିଲେବେଳେ ନିଜ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ‘ମୁଁ’ ‘ଆମେ’
ପ୍ରୟୋଗ ନ କରି ତୃତୀୟ ପୁରୁଷରେ ‘ଅଧୀନ’ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି,
ଯଥା—ଅଧୀନର ନିବେଦନ ଏହି କି ଅଧୀନ ଗୁରୁବିନ ହେଲା
ପୀଡ଼ିତ ଅଛି, ଏହିପରି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଆମେ ବା ମୁଁ ସ୍ଥଳରେ
‘ଗୁରୁ’ ‘ଗୋଲାମ’ ଆଦି ସ୍ଥାନତାବୋଧକ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷର ଶବ୍ଦ
ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅଧୀନତା—ସଂ. ବି. (ଅଧୀନ + ତା. ତା) —

Adhīnatā ୧ । ଅନୁଗତ୍ୟ; ପରତତ୍ତ୍ଵତା; ବିଶ୍ଵାସ—

1 Subjection; subservience.

୨ । ଅଜ୍ଞାନବର୍ତ୍ତିତା—2. Allegiance; obediēce.

୩ । ଦାସ୍ୟ; ଭାବ୍ୟତା—3. Servitude.

୪ । ନିମ୍ନରେ ରହିବା ଅବସ୍ଥା; ଅଧିକାରଭାବେ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

4 Subordination.

୫ । ଦାନତା—5. Humbleness; humility.

ଅଧୀନସ୍ଥ—ଦେ. ବିଶ. (ବ୍ୟାକରଣ ନିୟମାନୁସାରେ ଏ ଶବ୍ଦଟି ଅଶୁଦ୍ଧ
Adhīnastha ଦେଲେହେଁ ଶିକ୍ଷିତମାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ଦେଖାଯାଏ)—

୧ । ବିଶବର୍ତ୍ତୀ—1. Subservient.

୨ । ଅଧିକାରରେ ସ୍ଥିତ—

2. Under the authority or control of.

୩ । ନିମ୍ନସ୍ଥ—3. Subordinate.

ଅଧୀନାନଦୀ—ସଂ. ବି—ଉପନଦୀ; ପ୍ରଧାନ ନଦୀରେ ଅସି ପଡ଼ୁଥିବା
Adhīnānādī ନଦୀ—A tributary river.

ଅଧୀବାସ—ସଂ. ବି—ଅଧିବାସର ଅନ୍ୟ ବିନାମ—

Adhībāsa Another spelling of Adhībāsa.

ଅଧୀମନ୍ଥ—ସଂ. ବି—ଅଧିମନ୍ଥର ଅନ୍ୟ ବିନାମ—Another spelling
Adhīmantha of Adhīmantha

ଅଧୀୟାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଧି + ଇ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Adhīyāna ୧ । ପଠନକାଣ୍ଡ—1 Reading.

(ଅଧୀୟାନ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଘୋଷୁଥିବା—2 Reciting.

୩ । ଅଧ୍ୟୟନକାଣ୍ଡ—3. Learning.

୪ । ବେଦାଧ୍ୟାୟୀ—4. Going over
the Bedas.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଶ୍ରଦ୍ଧ—Student.

ଅଧୀର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଧୀର)—

Adhira ୧ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—1. Anxious.

(ଅଧୀର—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନ—2 Impatient.

(ଅଧୀରତା; ଅଧିର୍ଯ୍ୟ—କ) ୩ । ଅସ୍ଥିର; ଚଞ୍ଚଳମନ—

3. Unsteady; fickle; restless.

୪ । ଇତଃସ୍ରତଃ ଘୁରୁଥିବା—4. Rolling; tremulous

୫ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଚିତ୍ତ; ଖାମ୍‌ଖାଲିଆ—

5. Fitful; capricious.

୬ । ଭୀତ; ଉତ୍ତୁଷ୍ଟ—6. Frightened; ruffled.

୭ । ବ୍ୟାକୁଳ; ଘାବର; କାତର—7. Confused.

୮ । ଭରୁଆ—8. Timid.

୯ । ଆତ୍ମନିଗ୍ରହହୀନ—

9. Lacking in self-command.

୧୦ । ନିବୋଧ—10. Foolish

୧୧ । ଦୁର୍ବଳମନ—11. Weak-minded.

୧୨ । ସେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ବିଚଳିତ ହୁଏ—

12. Excitable.

ଅଧୀରା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅଧୀର + ଆ)—ଅଧୀରର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Adhīrā Feminine of Adhīrā.

ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ବିଦ୍ୟୁତ୍—1. Lightning.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଚିତ୍ରିତ ଅଥବା ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅଥବା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ ବା ଯେ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ମଧ୍ୟାନ୍ତରେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅବ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ନାହିଁକାବିଶେଷ; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତତାରୁ ଓ କଳହସ୍ଥିତା
ନାହିଁକା—2 A class of mistress; a
capricious and quarrelsome mistress

୩ । ପ୍ରେମିକକୁ ଭେଟିବା ପାଇଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟହୀନା ଶ୍ଵୀ—

3. A woman who is very restless and
impatient to meet her lover

୪ । ଯେଉଁ ନାହିଁକା ନାହିଁକାରେ ଅନ୍ୟ ଶ୍ଵୀକଳାସତତ
ଦେଖି ଅଧୀଶ ହୋଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କୋପକରେ—

4. A woman who flies into a rage on
seeing signs in her lover of having
had attentions from some other
lady

ଅଧୀଶ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ଈଶ)—୧ । ପ୍ରଭୁ; ସ୍ଵାମୀ; ମାଲିକ—
Adhīśa 1. Lord; master.

(ଅଧୀଶା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅଧିରାଜ—2 Emperor.

୩ । ଅଧିପତି; ରାଜା—3. King.

୪ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ; ସରଦାର—4. Head man.

ଅଧୀଶ୍ଵର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧି + ଈଶ୍ଵର)—୧ । ଅଧୀଶ (ଦେଖ)
Adhīśwara 1. Adhīśa (See)

(ଅଧୀଶ୍ଵର—ଶ୍ଵୀ) ଦେ. ବି—ଜୈନ ଅର୍ହତବିଶେଷ—Name of a
Jaina sage.

ଅଧୀଶ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଧି + ଈଶ ଧାତୁ + ଣ)—

Adhīśṭha ୧ । ମାଗଣା; ଅବୈତନିକ—1. Honorary.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥିତ—2. Solicited.

୩ । ସଜ୍ଞାପୂର୍ବକ ନିୟୋଜିତ—

3. Engaged with due respect,

ସଂ. ବି—୧ । ଅବୈତନିକ ବା ମାଗଣା କାମ ବା ଚାକିରୀ—

1. Honorary office or duty.

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସଜ୍ଞାପୂର୍ବକ କୌଣସି
କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା—

2, Engaging or appointing a
person to some position with
due respect and honour.

ଅଧୁ ଅଧ—ଗ୍ରା. ଅ—ଅଧର୍ ଅଧ (ଦେଖ)—

Adhūñadha Adhauñadha (See)

ଅଧୁ ଅଧା—ଗ୍ରା. ଅ—ଅଧର୍ ଅଧ (ଦେଖ)

Adhūñadhā Adhauñadha (See)

ଅଧୁଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଧୌତ)—୧ । ଅଧୌତ—

Adhūā 1 Unwashed.

ଅଧୌତ, ଅଧୁଆ ଏ ଶବ୍ଦରେ ଅଧୁ ମୂଳା ଅଧୁଆ ମୂଳା ଏକା ଭାବେ—ରଗ ।

ଅଧୌତ ୨ । ଅଗାଧୁଆ, ଅଗାଧ—2. Unbathed.

୩ । ଅପରିଷ୍କାତ—3. Uncleansed.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଅପରିଷ୍କାତ ନାମବିଶେଷ—A name
given to Apariñāṇi boys.

ଅଧୁଆମୁହାଁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଧୌତ + ମୁଖ)—

Adhūāmuhāñ ୧ । ଭୋଜନ ପରେ ଧୌତ ହୋଇ ନ ଥିବା

ମୁଖ—1. Mouth unwashed or unrinsed
after meal.

୨ । ଶୟନରୁ ଉଠି ଧୌତ ହୋଇ ନ ଥିବା ମୁଖ—

2. Face not washed after rising from
sleep.

[ଦ୍ର—ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ ସକାଳୁ ଉଠି ଅଧୁଆମୁହାଁରେ କୌଣସି
ଅମଙ୍ଗଳ ଆଲୋକର ମୁହଁ ଦେଖିଲେ ଦର୍ଶକର ସେ ବିନୟାକ ଅଶୁଭ
ଘଟେ ଓ ଭଲ ଲୋକର ମୁହଁ ଦେଖିଲେ ଶୁଭ ଫଳ ଘଟେ ।]

ଅଧୁଆମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଧୌତ + ମୁଖ)—

Adhūāmuhāñ ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ମୁହଁ

ଅଧୁଆମୁହାଁ ଧୋଇ ନ ଥାଏ—1. One who has

(ଅଧୁଆମୁହାଁ—ଶ୍ଵୀ) not washed his mouth and
face after a meal.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସକାଳୁ ଶୟନ ତ୍ୟାଗ କଲା ପରେ ମୁହଁ
ଧୋଇ ନ ଥାଏ—2. One who has not washed
his face after rising from bed in the
morning.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଦିନ ସକାଳେ ଶୟନରୁ ଉଠିବା
ମାତ୍ରେ ମୁହଁ ଧୁଏ ନାହିଁ—3. A person not
accustomed to wash his face (the first
thing in the morning)

[ଦ୍ର—ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିର ହାତରେ ସଜ୍ଜରେ
ଚାଲିଲେ ନିଆଁ ଧରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁଖ ସକାଳୁ ଯେ
ଗୁହଁ ତାର ସେ ଦିନ ଯାକ ଅଶୁଭ ଘଟେ ।]

ଅଧୁଆରି—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—

Adhūāri ୧ । ଅଧାର୍ଦ୍ଧ, ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ—

ଆଧିପାକ 1. Half-ripe.

ଅସୁରା ୨ । ଅଧାବୟସିଆ—2 Middle aged.

ଅଧୁଆଲି—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅଧୁଆରି (ଦେଖ)

Adhūālī Adhūāri (See)

ଅଧୁନା—ସ. ଅ. (ଏତଦ୍ ଶବ୍ଦ ୨ମୀ; ନିପାତନ; ସ. ଏତଦ୍ ନି କାଳେ)—

Adhunā ୧ । ବର୍ତ୍ତମାନ—1. Now.

୨ । ଏବେ; ଉଦାତ୍ତ—

2. At present; now-a-days.

ଦେ. ଅ—ଅତି ଶୀଘ୍ର ସମସ୍ତ ପୂର୍ବେ—

Very lately; recently.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ଉ	ଋ

ଅଧୁନାତନ—ସ. ବିଶ (ଅଧୁନା + ଯଜ୍ଞବା ଅର୍ଥରେ. ଜନ; ଭୂଲନା କର
Adhunātana ଅଦ୍ୟତନ; ସାମୁଦ୍ରନ; ଇଦାନାନ୍ତନ;
(ଅଧୁନାତନୀ—ଶ୍ରୀ) ପୁରାତନ; ଇଦାନାନ୍ତନ) —

୧ । ଅଧୁନିକ; ବର୍ତ୍ତମାନଦଶୁଧିବା—

1. Modern; contemporary.

୨ । ପ୍ରଚଳିତ—2. Current; in vogue.

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

3. Relating to the present times.

ଅଧୁର—ସ. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଅ + ଧୃ = ଧାର) —

Adhura ୧ । ବୋହାର ହୋଇ ନଥିବା (ଗାଡ଼ି) —

1 Not laden.

୨ । ନିଷ୍ଟିକ୍ତ; ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ—2 Free from cares.

ଅଧୁରୁଜ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଧ୍ୟେୟ) —ଅଧ୍ୟେୟ; ଅଧୀରତା—

Adhuruja Impatience.

ଅଧୀରଜ ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଧୁରୁଜିଆ (ଦେଖ) —

Adhurujiā (See)

ଅଧୁରୁଜି—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଧୁରୁଜି (ଦେଖ)

Adhuruji Adhuruja (See)

ଅଧୁରୁଜିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ + ଧ୍ୟେୟ)

Adhurujiā ଧ୍ୟେୟଶୀଳ; ଅଧୀର—Impatient.

ଅଧୀର

ଅଧୀର

ଅଧୁଲି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ) —

Adhuli ୧ । ଟଙ୍କାର ଅର୍କ ପରିମିତ ଚୌପାମୁଦ୍ରା—

ଆଧୁଲି 1. A silver eight-anna-bit

ସିଲି, ଅଧୁଲି ୨ । ଅଠଅଣୀ; ଅଠ ଅଣା ପରିମିତ ମୁଦ୍ରା—

2 An eight-anna-bit.

ଅଧୁଲିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଧୁଲିକିଆ; ଯହିଁର ପ୍ରତ୍ୟେକର ମୂଲ୍ୟ ଅଧୁଲି ୧—

Adhulikīā Each of which is worth half a pice.

ଅଧୁମକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧୂମ + କ) —

Adhūmaka ଯହିଁରୁ ଧୂଆଁ ଉଠୁ ନାହିଁ—Smokeless.

ସଂ. ବି—ଜଳନ୍ତା, ଜିଆ—Blazing fire.

ଅଧୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧୃତ) —ଧର ହୋଇ ନ ଥିବା—

Adhṛuta Not held.

ସଂ. ବି. (ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁର ଧାରଣ କରୁ ଥିବାରୁ ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ
କେହି ଧରି ନାହିଁ) —ବିଷ୍ଣୁ; ପରମେଶ୍ୱର—God.

ଅଧୃତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧୃତି) —୧ । ଅସ୍ଥିରତା—

Adhṛuti 1. Want of firmness; restlessness.

୨ । ଅଧ୍ୟେୟ—2. Impatience.

୩ । ଉଦ୍ବେଗ—3. Anxiety; uneasiness.

୪ । ଅସୁଖ—4. Unhappiness.

୫ । ଅସନ୍ତୋଷ—5. Discontent.

୬ । ଅମିତାଚାର—6 Incontinence

ଅଧୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଧୃଷ୍ଟ) —୧ । ଅପ୍ରଗଳ୍ଭ; ସଲଜ୍ଜ—

Adhṛushta 1 Modest; shy.

(ଅଧୃଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ)

୨ । ଅଧୃଷ୍ଟ (ଦେଖ)

(ଅଧୃଷ୍ଟତା—ବି)

2. Adhṛushya (See)

ଅଧୃଷ୍ଟ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଧୃଷ୍ଟ୍ୟ) —୧ । ଅଜେୟ; ଦୁର୍ବିଶ୍ୱ—

Adhṛushya 1. Invincible; unassailable.

(ଅଧୃଷ୍ଟ୍ୟା—ଶ୍ରୀ)

୨ । ସଲଜ୍ଜ—2. Modest; shy.

(ଅଧୃଷ୍ଟ୍ୟତା—ବି)

୩ । ଗର୍ବୀ—3. Proud

ଅଧେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ) —୧ । ଅର୍କ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁର ସମାଜ

Adhe ଦୁଇ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ—1. Half

ଗୁରୁକୃଷ୍ଣ ଶିବାରୁ ପ୍ରଥମ ଶତ୍ରୁ ଅଧେ ଶୁଣାଉ—ପ୍ରାଚୀ. ଗୁରୁକୃଷ୍ଣ ଶିବ ।

ଦେ. ସଂକ୍ରାନ୍ତ—ଅତି ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ; ଅତ୍ୟଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟ;

କେତେକ—A very few.

ପଦେ ପଦେ ଅଧେ ଅଧେ କହଇ—ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦନ୍ତବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅର୍କପରିମିତ—1 Half.

କଂସା ଧନ ଅଧେ ଧନ; ଗୋରୁ ଧନ ନଧନ—ଭଗ ।

୨ । ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧେକ—2. About half.

(ଯଥା—ତାଙ୍କ ଘରେ ଅଧେ ଦିନ କଳି କଳିଆ ଯୋଗୁଁ

ସମସ୍ତେ ଓପାସ ଶୁଅନ୍ତି ।)

ଦେ. ଅ—ଅର୍କ ପରିମାଣ ବା ସଂଖ୍ୟା ମାତ୍ର—Half only.

(ଯଥା—ଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧେ ଲୋକଙ୍କର ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ,

ବାକି ସେ ଅଧକ ରହିଲେ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଏ ନାହାରେ ଅଧେ

ସେ ନାହାରେ ଅଧେ ।)

ଅଧେକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ) —ଅର୍ଦ୍ଧେକ, ଅର୍କପରିମାଣ; ଅଧେ—

Adheka Half

ଏତେ ବୋଲି ଭଲପଣୀ ଝାଡ଼ି ତାକୁ ଦେଲା, ଦକାରୁ ଅଧେକ ଧର ଭର ପକାଇଲା ।

କାମରୁ ଗାତା ।

ଅଧେନୁ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧେନୁ) —ଦୁଧ ଦେଉ ନ ଥିବା ଗାଈ—

Adhenu A cow not yielding milk.

ଅଧ୍ୟେୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧ୍ୟେୟ) —୧ । ଧ୍ୟେୟର ଅଭାବ—

Adhāyīya 1 Impatience.

୨ । ମନର ଅସ୍ଥିରତା—2. Mental restlessness;

want of self-possession.

୩ । ସାହସର ଅଭାବ—3. Want of courage.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) —୧ । ଧ୍ୟେୟଶୀଳ;

(ଅଧ୍ୟେୟା—ଶ୍ରୀ) ଅଧୀର—1 Impatient.

୨ । ଅସ୍ଥିରମନ—2 Restless in mind.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଈ’ ଶୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥା’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

କଚର କବସୂର୍ଯ୍ୟ; ନାଥ ଫୁଟୁ ଅଧୋର୍ଯ୍ୟ—କବସୂର୍ଯ୍ୟ. କବତା ।

ଅଧୋ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଧସ୍)—ଅଧଃ; ନିମ୍ନ—

Adho

Below.

ତା ଅଧୋ ଉଦ୍ଧୃତ ଯେତେ ଦେଖି, ସେ ବର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମେ ଗାଈ ଲେଖି ।

କଗଳାଅ- ଭାବଦ, ୨୫ ।

ଅଧୋଇଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଧୌତ; ଧୋଇଆର ବିପରୀତ)—

Adhoiā ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳ ଧୋଇଆ ନୁହେଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳର ଆଶୌତା ଫସଲ ଆଦି ନଈକୂଳରେ ଧୋଇ ହୋଇ ଯାଏ ନାହିଁ—
(tracts of county) Not subject to flood.

ଅଧୋଂଶୁକ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଅଂଶୁକ)—ଅଧୋବସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Adhomśuka

Adhobastra (See)

ଅଧୋକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଧଃ + ଅକ୍ଷ)—

Adhoksha

୧ । ଅଗ୍ରାନ୍ତ; ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତ ଅଗୋଚର—

1. Imperceptible by the senses.

୨ । ସଗଡ଼ର ଅଗତଲେ ଥିବା—

2. Situated below the axle.

୩ । ଯେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତମାନଙ୍କୁ ବଶୀଭୂତ କରୁଅଛି—

3. One who has his organs under

control.

ସଂ. ବି—ପାଦ; ଗୋଡ଼—Leg; foot.

ଅଧୋକ୍ଷଜା—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଧଃ = ଅଧଃକୁତ ହୋଇଅଛି; ଅକ୍ଷଜ =

Adhokshaja ଉଚ୍ଛ୍ୱସ୍ତକ ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ଯାହାଙ୍କଦ୍ୱାରା; କିମ୍ବା

ଅଧୋକ୍ଷ = ପାଦରୁ ଜାତ; ସୃଷ୍ଟିର ଏକ କଳରେ ବିଷ୍ଣୁ

ମହାଦେବଙ୍କ ପାଦରୁ ଜନ୍ମିଥିବାର ପୁରାଣରେ ଅଛି)—

ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମବିଶେଷ—A name of Bishnu

ଅଧୋକ୍ଷାନନ—ସଂ. ବି (ଅଧଃଖନନ)—କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଫୁଲ ବା ତଳ-

Adhokhanana ଆଡ଼ୁ ଖୋଳିବା; କୋରଡ଼ କରବା—

Undermining

ଅଧୋଗତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅଧଃ + ଗତ)—୧ । ତଳକୁ ଯାଇଥିବା—

Adhogata

1. Gone down

(ଅଧୋଗତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ତଳକୁ ଖସି ପଡ଼ିଥିବା—

2 Fallen down

୩ । ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା—3. Sunk down

୪ । ଅସ୍ତ ହୋଇଥିବା—4. Set.

ଅଧୋଗତି—ସଂ. ବି (ଅଧଃ + ଗତି)—୧ । ତଳକୁ ଗତି କରିବା—

Adhogati

1. Going down.

୨ । ପଡ଼ିବା; ତଳେ ପଡ଼ିଯିବା—2. Fall; falling-

down.

୩ । ଦୁର୍ବଳ; ଅବନତି—3. Degradation.

୪ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—4. Misery, distress.

୫ । ନରକରେ ପଡ଼ିବା—5 Falling in hell.

୬ । ପାତାଳକୁ ଖସି ପଡ଼ିବା—6. Going down to the nether-world,

ବୃକ୍ଷବର୍ଣ୍ଣିତ ଗିରି ଅଧୋଗତ ଭାବେ ଉଦର ପାଟ ।

ଭଞ୍ଜ—ବିଦେଶୋପନିଷଦ । ୩୪—୧୩ ।

୭ । ଅସ୍ତ ହେବା—7. Setting.

୮ । ବୁଡ଼ିଯିବା—8. Sinking down

ଅଧୋଗମନ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଗମନ)—ଅଧୋଗତି (ଦେଖ)

Adhogamana

Adhogati (See)

ଅଧୋଗାମୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଧଃ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Adhogāmi

୧ । ତଳକୁ ଗତି କରୁଥିବା—

(ଅଧୋଗାମିନୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Going down.

୨ । ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିବା—2. Sinking.

୩ । ଅସ୍ତ ହେଉଥିବା—3. Setting.

୪ । ଚାଡ଼ୁଥିବା—4. Falling down.

୫ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗ କରୁଥିବା—5. Miserable.

୬ । ନରକକୁ ଗତି କରୁଥିବା; ନରକଗାମୀ—

6 Going towards hell.

ଅଧୋଗନ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଗନ୍ତ + ଅ; ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଦକ୍ଷିଣର

Adhogantā

ତଳ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ଥିବାରୁ)—

ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Apāmārga (See)

ଅଧୋଂଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଅଙ୍ଗ)—

Adho-ṅga

୧ । ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର—1. The anus.

୨ । ଶ୍ଳୀ ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ—2. The female organ.

ଅଧୋଡ଼ା—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚାକ)—

Adhordā

୧ । ଦରବୁଡ଼ା; ଅଧା ବୟସିଆ—

ଆଧବୁଡ଼ୋ

1. Middle-aged.

ଅଧୋଡ଼ା

ବାବାଜୀଙ୍କ ନାମ ଲଳିତ ଦାସ, ବୟସ ଅଧୋଡ଼ା ବର୍ଷ ଶାମଳ,

ଦେହ ଅଧୋଡ଼ା ଥିଲା । ପକାରମେହ—ହମାଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ଅଧାଡ଼ୁଆ (ଦେଖ)

2. Adhārdūā (See)

ଅଧୋଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଦୃଷ୍ଟି)—

Adhodṛushti

୧ । ତଳ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁବା—

1. Down-ward look.

୨ । ଯୋଗ ସାଧନର ଆସନବିଶେଷ—

2. A posture in Joga-exercise.

[ଦ୍ରୁ—ପଦାସନରେ ବସି ନିମ୍ନ ମନରେ ନିଷିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ରୂପ ଯୋଗାସନ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ୱ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ସ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—

ଯେ ତଳ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଥାଏ—

Looking downwards.

ଅଧୋଦେଶ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଦେଶ)—

Adhodesa ୧ । ତଳପାଶ—1. Lower side.

୨ । ନିମ୍ନ ଅଂଶ—2. The lower part.

୩ । ନିମ୍ନରେ ଥିବା ସ୍ଥାନ—3. Land at the foot.

ଅଧୋଦ୍ୱାର—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଦ୍ୱାର)—ଅଧୋରଙ୍ଗ (ଦେଶ)

Adhodwāra Adho-ṅga (See)

ଦେ. ବି—ତଳ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫିଟିଥିବା ଦ୍ୱାର—

A door opening downwards.

ତେଜ ଖବୁର ଗଛରେ ବାୟୁ ନିଅନ୍ତୁ ବସା

ଅଧୋ ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷଣ ସୁଖେ ବସେ ବରଷା । ପ୍ରଜବଦ୍ୱାର ।

ଅଧୋଧା—ସଂ. ଅ. (ଅଧଃ + ଅଧଃ)—

Adho-dhah କ୍ରମଶଃ ନିମ୍ନକୁ; ତଳକୁ ତଳକୁ—

Gradually; down-wards; down and down.

ଅଧୋବାଦନ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ବଦନ)—

Adhobadana ୧ । (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ) ଲଜ୍ଜାବନତ ମୁଖ, ଲଜ୍ଜା

ଯୋଗୁଁ ତଳକୁ ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ଥିବା ମୁହଁ—

1 Drooping face.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଅବାକପୁଷ୍ପୀ ଗୁଳ୍ମ—

2. A plant (Pimpinella Anisum).

୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଗୋଜିହ୍ୱା ବୃକ୍ଷ—3. A tree;

Elephantopus Scaber. (M. W.)
or Premna Esculenta (Apté).

୪ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମ—

4. A name of Bishṇu.

ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଲଜ୍ଜାବନତ ମୁଖ; ହେଠ ବଦନ;

(ଅଧୋବାଦନ—ଶ୍ରୀ) ଯେ ଲଜରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ଯୋଡ଼ି ଥାଏ—

1. Having the face cast down with a drooping face

୨ । ଯୋଡ଼ାମୁହଁ—

2. A person with a drooping face.

୩ । ମୁହଁ ତଳକୁ ହୋଇ ଉତ୍ସର୍ଜା ଯାଇଥିବା (ପାତ୍ର)—

3 Upturned (pot); topsy-turvy.

୪ । ଯାହାର ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ଓ ଖୋଡ଼ ଉପରକୁ ହୋଇଥାଏ—

4. Headlong; precipitate.

ଅଧୋବିଶ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ବିଶ)—ଶ୍ରୀକବିକେନ୍ଦ୍ରପୁ—

Adhobaśa The female organ.

ଅଧୋବାସ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ବସ)—

Adhobastra ୧ । ନାଭି ବା ଅଣ୍ଟାଠାରୁ ତଳକୁ ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗା

(ଯଥା—ଧୋଇ; ପାଇକାମା)—

1. Cloth worn below the navel or waist.

୨ । ସତ୍ତ୍ୱ ତଳେ ଦେହକୁ ଲାଗି ପିନ୍ଧାଯିବା ଲୁଗା—

(ଯଥା—କଉସୁକ; କାଶ୍ମିର; ନଈଆ)—

2. Undere-wear; a sheet of cloth worn immediately on the private parts.

୩ । ଅସ୍ତର; କୋଟ୍ ଅନ୍ତର ତଳେ ଦିଆଯିବା କନା—

3 Lining of a coat.

ଅଧୋବାୟୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ବାୟୁ)—

Adhobāyu ଅପାନବାୟୁ; ବାତକର୍ମ; ପାତ୍ର—

Vital air passing downwards; fart; wind passed through the anus ventris crepitus.

ଅଧୋବାସ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ବାସ)—

Adhobāsa ଅଧୋବସ୍ତ୍ର (ଦେଶ)

(ବହୁବ୍ରୀହି—ବିପରୀତ)

Adhobastra (See)

ଅଧୋବିନ୍ଦୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ବିନ୍ଦୁ)—ଗଗନ ମଣ୍ଡଳର

Adhobindu ଯେଉଁ କଳ୍ପିତ ବିନ୍ଦୁ ଅମୃତାନନ୍ଦ ପାତ୍ର ତଳେ

ପୃଥିବୀର ଅପରଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ—The Nadir.

ଅଧୋଭକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଭକ୍ତ = ଭକ୍ତ)—

Adhobhakta ୧ । ଭୋଜନାନ୍ତେ ପିଆଯିବା ପାଣି—

1. Water taken after meal.

୨ । ଖାଇସାରିବା ପରେ ଖିଆଯିବା ଔଷଧ—

2. A dose of medicine which is taken after a meal.

ଅଧୋଭାଗ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ଭାଗ)—

Adhobhāga ୧ । ନିମ୍ନଭାଗ—1. The lower part.

୨ । ନାଭିଠାରୁ ତଳକୁ ଥିବା ଦେହର ଅଂଶ—

2 The part of the body below the navel.

୩ । ପାତାଳ—3 The nether regions.

ଅଧୋଭୁବନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଧଃ + ଭୁବନ)—ପାତାଳ—

Adhobhubana The nether regions.

ଅଧୋଭୂ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଭୂ)—୧ । ଖାଲଜମି—

Adhobhū 1. Low land.

୨ । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଖାଲିଆ ଜମି—2. Lower ground

୩ । ପଦ୍ମବତୀ ଯାହାଦେଶରେ ଥିବା ଜମି—

୩. Tētai; land at the foot of a hill

ଦଧାତନ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ଓ ବା । ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୌଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର । ବା । ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶୋଭିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧୋମର୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ମର୍ମ)—ଅଧୋମର୍ମ (ଦେଖ).

Adhōmarma Adhō-mā (See)

ଅଧୋମୁଖ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ ଓ ବହୁବ୍ରୀହି)—

Adhomukha ୧ । ଅଧୋବଦନ (ଦେଖ)

ଅଧୋମୁଖୀ } ୧ । Adhobadana (See)

ଅଧୋମୁଖୀ } ୨ । ନରକବିଶେଷ—2 Name of a hell.

୩ । ଅଧୋମୁଖ ଗଣ (ଦେଖ)

3 Adhomukha-gaṇa (See)

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଅଧୋବଦନ (ଦେଖ)

1 Adhobadana. (See)

୨ । ତଳକୁ ମୁହଁକରି ଉଡୁଥିବା—

2 Flying downwards (Apte)

୩ । ତଳଅଡ଼କୁ ଗତି କରୁଥିବା—

3 Having a downward motion (Apte)

ଅଧୋମୁଖଗଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଏମାନଙ୍କର ଗତି ନିମ୍ନଦିଗକୁ

Adhomukhagana ଦେବାକୁ)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ଦ୍ଵିଜା;

କୁଡ଼ିକା; ଅଶ୍ଳେଷା, ମରା; ପୂର୍ବାଫାଲ୍ଗୁନୀ, ବିଶାଖା, ମୂଳା,

ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା, ପୂର୍ବାଭିଷେକ ଏହି ନଅଗୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର—

(astronomy) A name given to nine constellations.

[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ନାମ ମନେ ରଖିବା ପାଇଁ ନ୍ୟବହୃତ ଶ୍ଳୋକ

ମୂଳାଶ୍ଳେଷା କୁଡ଼ିକା ବିଶାଖା ଭରଣୀ ଜଥା

ମରା ପୂର୍ବାଭିଷେକ ଅଧୋମୁଖଗଣସ୍ତତଃ (Apte.)]

ଅଧୋମୁଖ ନକ୍ଷତ୍ର—ସଂ. ବି. —ଅଧୋମୁଖଗଣ (ଦେଖ)

Adhōmukha nakshatra Adhomukhagana (See)

ଅଧୋମୁଖୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅଧୋମୁଖ + ଈ)—ଅଧୋମୁଖର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—

Adhōmukhi Feminine of Adhomukha.

ସଂ. ବି. —ସୁଦ୍ରୋଷୁ (ଦେବକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର. ଦ୍ରବ୍ୟସାଗର)—A kind of sugarcane.

ଅଧୋଯନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧଃ + ଯନ୍ତ୍ର)—

Adhojantra ୧ । ଯନ୍ତ୍ରର ନିମ୍ନଭାଗ—

1. The lower part of an apparatus.

୨ । ବିକସନ୍ତ—2. A still.

ଅଧୋୟ—ଦେ. ବି. —ଅଧୋୟା (ଦେଖ)

Adhōya Adhōya (See)

ଅଧୋର୍ଦ୍ଧ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଧଃ + ଋଦ୍ଧ)—ତଳେ ଉପରେ—

Adhōrddha (ଉ. ଶବ୍ଦସାଗର)

Above and below; below and above.

ଅଧୋଲମ୍ବା—ସଂ. ବି. (ଅଧଃ + ଲମ୍ବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Adhōlamba ୧ । ଲମ୍ବା ଶୃଙ୍ଖଳା—

1. Plumbline.

୨ । କୌଣସି ରେଖା ଉପରେ ଉପରଥାତୁ ତଳଅଡ଼କୁ ଟଣାଯିବା ରେଖା—

2 A perpendicular let fall on another line.

ଅଧୋଲୋକ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧଃ + ଲୋକ)—

Adholoka ଅଧୋଭୂବନ; ପାତାଳ—The nether world.

ଅଧୋଶୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧଃ + ଶୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Adhōśaya ସେ ଭୂମିରେ ଶୁଏ—

(ଅଧୋଶୟା—ଶ୍ଵୀ)

Sleeping on the ground.

ଅଧୋଶୟା—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧଃ + ଶୟା)—

Adhōśāya ଅଧୋଶୟ (ଦେଖ)

(ଅଧୋଶୟା—ଶ୍ଵୀ)

Adhōśaya (See)

ଅଧୋଶୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ (ଅଧୋଶୟା + ଶ୍ଵୀ. ଅ)—ଅଧୋଶୟାର

Adhōśāyā ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Adhōśāya.

ସଂ. ବି. —ଭୂମିରେ ଶୟନ—Sleeping on the ground.

ଅଧୋଶିର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧଃ + ଶିରସଃ. ୧ମା.

Adhōśirā ୧ବ.)—ଅଧୋମୁଖ (ଦେଖ)

Adhomukha (See)

ସଂ. ବି. —ନାରକବିଶେଷ—Name of a hell

ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ)—ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—

Adhaurjya

Impatience.

ଗ୍ରା. ବି. —ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—Impatient

ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ)—୧ । ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—

Adhaurjya

1. Impatient.

ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ

୨ । ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ; ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ—

ଅଧୌର୍ଯ୍ୟ

2 Restless.

ଅଧ୍ଵ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ଵ ଧାତୁ = ସବଦା ଗମନ କରିବା + ଅଧ୍ଵକରଣେ ବନ;

Adhwa ଅଧ୍ଵ ୧ମା. ୧ବ. ଯାହା ଉପରେ ସବଦା ଗମନ କରୁଥାଏ) —

୧ । ଦାଣ୍ଡ; ପଥ; ବାଟ; ରାସ୍ତା—1. Road.

୨ । ପଥ ଗ୍ରମଣ; ବାଟ ଚାଲିବା—2. Journey; travel.

୩ । ଦୂରତ୍ଵ—3 Distance; space

୪ । ଉପାୟ—4 Means; resource.

୫ । ଅବସ୍ତବ; ଅଙ୍ଗ—5. Limb.

୬ । ସମୟ; କାଳ—6 Time.

୭ । ଆକ୍ରମଣ—7. Attack.

୮ । ପରାଜୟ—8. Defeat.

୯ । ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ଗ୍ରହପଥ—9. Orbit of a planet.

୧୦ । କେନ୍ଦର ଶାଖା—

10. A recension of the Bedas and the school upholding it (Apte).

୧୧ । ଆକାଶ—11. Sky.

୧୨ । ବାୟୁ—12. Air; atmosphere;

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୧୩ । ପ୍ରଣାଳୀ—13. Method.

[ଦ୍ର—ସଂ. ଅଧ୍ୱନ୍ ଶବ୍ଦ ସମାସରେ ‘ଅଧ୍ୱ’ ଆକାରରେ ପରିଣତ ହୁଏ। ଯଥା—ଅଧ୍ୱଗା; ଅଧ୍ୱଗମ ।]

ଅଧ୍ୱକ୍ଷେଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧ୍ୱଜନିତ କ୍ଷେଦ)—ପଥଶ୍ରାନ୍ତି—
Adhwakheda Uneasiness due to travelling.

ଅଧ୍ୱଗ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୱନ୍ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଯେ ବାଟରେ
Adhwaga ଯାଏ)—୧ । ପଥକ; ବାଟୋଇ—

(ଅଧ୍ୱଗା—ଶ୍ରୀ) 1. A traveller.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2 The sun.

୩ । ଉଷ୍ଣ—3. Camel.

୪ । ଖଚର—4 Mule.

ଅଧ୍ୱଗଭୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୱା ଚତ୍ୱ; ଅଧ୍ୱଗ + ଭୋଗ୍ୟ)—

Adhwagabhogya ୧ । (ଏହାର ଫଳ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବାକୁ)
ଅମ୍ରାଜକ; ଅମୃତା ଗଛ—

1. Hogplum tree (Spondias Mangifera)

୨ । ଅମ୍ରାକାର ପାତ୍ରପାଦପ ଗଛ—

2. The travellers plant of Africa.

ଅଧ୍ୱଗା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧ୍ୱଗ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଅଧ୍ୱଗର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Adhwagā 1. Feminine of Adhwaga.

୨ । ଗଙ୍ଗାନଦୀ—2. The river Ganges.

ଅଧ୍ୱଗାନୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୱନ୍ + ସବଦା ଭ୍ରମଣ କରିବା ଅର୍ଥରେ
Adhwanina ଭିନ୍ନ)—୧ । ସବଦା ଭ୍ରମଣକାରୀ—

1. Always travelling.

୨ । ଭ୍ରମଣ ବା ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ—

2. Able to undertake a journey.

ସ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପର୍ଯ୍ୟଟକ; ପଥକ—1. A traveller;
way-farer.

୨ । ଦ୍ରୁତଗାମୀ ପଥକ—2. A traveller going
fast.

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The sun.

ଅଧ୍ୱଗ୍ୟ—ସଂ. ବି. ଓ ବି. ପୁଂ (ଅଧ୍ୱନ୍ + ସବଦା ଭ୍ରମଣ କରିବା ଅର୍ଥରେ
Adhwanya ଯ)—ଅଧ୍ୱଗା (ଦେଖ

(ଅଧ୍ୱଗା—ଶ୍ରୀ) Adhwanina (See)

ଅଧ୍ୱପତି—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୱା ଚତ୍ୱ; ଅଧ୍ୱନ୍ + ପତି)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Adhwapati 1. The sun.

୨ । ରାସ୍ତାପରିଦର୍ଶକ ରାଜକର୍ମଚାରୀ—2. Inspector
of the road; a road-overseer.

ଅଧ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୱନ୍ + ର ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Adhwara ଯାହା ମନୁଷ୍ୟକୁ ସ୍ୱର୍ଗପଥ ଦାନ କରେ)—ଯଜ୍ଞ;

ଯାଗ—1. Fire-sacrifice.

୨ । ସୋମ ଯାଗ—Sacrifice with Soma juice

୩ । (ଅ + ଧ୍ୱ ଧାତୁ କୁଟଳ ହେବା + ଅ)—ସେ କୁଟଳ

ହୁଏ ନାହିଁ; ଅଷ୍ଟାବସୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

3. One of the eight Basu Deities

୪ । ଆକାଶ—4. Sky.

୫ । ବାୟୁ—5. The air.

ସ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଅବକ୍ତ—1. Not crooked.

(ଅଧ୍ୱଗ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଭଗ୍ନ—2. Not broken.

୩ । ମନୋଯୋଗୀ—3. Intent; attentive.

୪ । ଧାରାବାହିକ—4. Uninterrupted.

୫ । ସ୍ଥାୟୀ—5. Durable.

୬ । ମନ୍ଦୁର—6. Sound.

୭ । ସାବଧାନ—7 Careful; cautious.

ଅଧ୍ୱରଥ—ସଂ. ବି. ୧ । (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଧ୍ୱନ୍ + ରଥ; ଅଧ୍ୱ ବା ବାଟ
Adhwaratha ପାଇଁ ହିତକର ବା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପଥ)—

୧ । ପଥଗମନୋପଯୋଗୀ ରଥ—

1 A car fit for the road; a roadster
car.

୨ । ଯେଉଁ ଗାଡ଼ିରେ ପଥକମାନେ ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି—
2 A travelling coach.

୩ । (ବହୁକ୍ରାନ୍ତ; ଅଧ୍ୱନ୍ ପଥ; ପଥ ଯାହାର ରଥସ୍ୱରୂପ ନିତ୍ୟ
ବ୍ୟବହୃତ)—ପଥ ବିଷୟରେ ଅଭଜ୍ଞ ଦୂତ—

3. A courier well acquainted with the
roads.

୪ । ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଷୟରେ ପଣ୍ଡୁ ଦୂତ—

4. A messenger skilled in travelling.

ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୱର + ଯୁ ଧାତୁ = ଯୋଗ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ଷପ୍)—
Adhwarjyu ୧ । ଯଜ୍ଞବେଦଜ୍ଞ; ଯାଜ୍ଞକ; ରତ୍ନିକ—

1. An officiating priest in a fire-
sacrifice.

[ଦ୍ର—ଯଜ୍ଞର ପୁରୋହିତମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅନୁସାରେ
ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମ ଥିଲା, ଯଥା—ହୋତା, ଉଷ୍ନାତା, ବ୍ରହ୍ମା, ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ ।
ଯଜ୍ଞଭୂମିକୁ ମାପ କରି ଯଜ୍ଞ ବେଦ ନିର୍ମାଣ କରିବା, ଯଜ୍ଞ ପାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ
କରିବା, ଜଳ ଓ ସମିଧ ସଂଗ୍ରହ କରିବା, ନିଆଁ ଲଗାଇବା, ପଶୁକୁ
ଆଣିବା ଓ ପଶୁକୁ ବଧ କରିବା, ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁଙ୍କ କର୍ମ; ଏହି ସବୁ କର୍ମ କରୁ
କରୁ ସେ ଯଜ୍ଞବେଦ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି ଲୁପ୍ତବେ ।]

୨ । ଯଜ୍ଞବେଦ—2. The Tājurbeda.

୩ । ଯଜ୍ଞବେଦୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ—3. An adherent of the
Tājurbeda.

ଅଧ୍ୱାସ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ)—ପଥଶ୍ରମ—Weariness due
Adhwaśrama to travelling.

ଅଧ୍ୱାସ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—କାଟି ଚାଲିବା ଦ୍ୱାରା କ୍ଳାନ୍ତ—

Adhwaśrānta Wearing by travelling.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଗ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅ + ଧାନ୍ତ)—

Adhwānta ୧ । ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ଧାର; ମାତ୍ର ଅନ୍ଧାର; ମୃଦୁ ଅନ୍ଧାର—

1 Twilight; slight darkness.

୨ । ଛାଇ—2. Shade.

୩ । (ଅଧ୍ୟ + ଅନ୍ତ) ଯାତ୍ରା ବା ଭ୍ରମଣର ଶେଷ—

3. End of the journey.

୪ । ମାର୍ଗର ସୀମା—4. The limit of a road.

ଅଧ୍ୟାୟଶାବିବ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟାୟ + ଶାବିବ + ଅ; ଏହା ଛାଇରେ ଫୁଲ

Adhwāntasātraba ଫୁଟୁଥିବାରୁ)—ଫଣପଣା; ଶ୍ୟୋଳାକା-

A plant; Cassia Fistula or Bignonia Indica.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ = ଅଧ୍ୟକ୍ଷ + ଅକ୍ଷ = ଉଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ ବା ବ୍ୟବହାର

Adhyaksha ଯାହାର)—୧ । ଉଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ ଗୋଚର; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—

1. Perceptible to the senses.

୨ । ଦୃଶ୍ୟ—2. Visible

(ଅଧ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ତନୟ କରବାବାଲା—

1. Exercising supervision; supervising.

୨ । ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ—2. Guiding; presiding over.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ତନୟ କରବା ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି; (ଯଥା—

ଗଜାଧ୍ୟକ୍ଷ)—1. Supervisor; foreman.

୨ । ପ୍ରଭୁ; ସ୍ୱାମୀ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—2. Master; lord.

୩ । ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି; ସର୍ବାର—

3. Headman; chief.

(ଯଥା—ଗ୍ରାମାଧ୍ୟକ୍ଷ; ଦାନାଧ୍ୟକ୍ଷ ।)

୪ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ—4. Head master; Principal.

୫ । ସଭାପତି—5. President.

୬ । କାର୍ଯ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ—6. Superintendent.

୭ । ତଦାରଖ କରବା ହାକିମ—7. Inspector.

[ଦ୍ର—ମନୁସଂହିତା ୭—୮୧ ରେ ଅଛି ଯେ ନାନାପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେହି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସୁପରିଚ୍ଛେଦନକୁ ରଜା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ କରବେ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅବେକ୍ଷଣ ବା ତଦାରଖ କରୁଥିବେ—ରାମକବି. ମନୁ ।]

୮ । ଶାସକ; ଅଧିପତି—1. Ruler; king.

୯ । ଅଧିକାର ବା ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

9. A person in charge.

(ଯଥା—ଦ୍ୱାରାଧ୍ୟକ୍ଷ ।)

୧୦ । ପରିଚ୍ଛେଦକ—10. Director; controller.

(ଯଥା—ସେନାଧ୍ୟକ୍ଷ ।)

୧୧ । ଶାବିବ ଫୁଲ; ଶାବିବୋଳ ଶବ୍ଦ—

11. A plant; Mimosa's Kanki.

୧୨ । (ଶେଷ) ଅଧ୍ୟାୟ ଶାବିବ ଶବ୍ଦ—

12. An eye-witness.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅକ୍ଷର; ପ୍ରଧାନ ଅକ୍ଷର)—୩; ପ୍ରଣବ—

Adhyakshara The mystic syllable 'Om'

ସ. ଅ—୧ । (ଅଧ୍ୟ + ଅକ୍ଷର; ଅକ୍ଷରକୁ ଅଧିକାର କର)—ଅକ୍ଷର

ବିଷୟ—1 Relating to letters or

syllables.

୨ । (ଅଧ୍ୟ = ଉପରେ + ଅକ୍ଷର)—ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କ ଉପରେ—

2. Above all letters.

ଅଧ୍ୟାଗ୍ନି—ସ. ଅ. (ଅଧ୍ୟ = ସମୀପରେ + ଅଗ୍ନି)—ବିବାହକାଳୀନ ହୋମାଗ୍ନି

Adhyagni ସମ୍ମୁଖରେ ବା ନିକଟରେ—Over or by the

nuptial fire.

ସ. ବି—(ବିବାହବେଳାରେ ହୋମାଗ୍ନି ସମକ୍ଷରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ବା

ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥିବା)—

୨ ପ୍ରକାରର ଶ୍ରୀ ଧନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ବିବାହବେଳାରେ

ହୋମାଗ୍ନି ସମ୍ମୁଖରେ ପିତା ମାତା ସ୍ୱାମୀ ଓ ଭ୍ରାତା କନ୍ୟାକୁ ସେଇ

ଧନ ଉପହାର ଦିଅନ୍ତି—(ମନୁ-୯-୧୯୪) ।

(Hindu law) A gift made to a girl at

marriage i.e. before the nuptial fire

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅଂ ଧାନ୍ତ + କର୍ତ୍ତୃ. 'ଇ')—ଉପରକୁ ଉଠୁ

Adhyamch ଧିବା—1. Tending upwards.

୨ । ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିବା—2. Advancing.

୩ । ପ୍ରଧାନ; ଉଚ୍ଚଷ୍ଠ—3. Superior; eminent.

୪ । ପୁଣ୍ୟ—4. Adorable.

୫ । ସେ ପାଏ—5. Obtaining.

୬ । ଅର୍ଜନକାରୀ—6. Acquiring.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ = ଅଧ୍ୟକ୍ଷ + ଅଗ୍ନି; ଏହାର ଗଜମାନ ଅଗ୍ନିକାର

Adhyandh ଧିବା)—୧ । ଅଜଣାକା ଗୁଳ୍ମ—1. A plant.

Carpopogon Pruriens.

୨ । ଭୂମ୍ୟାମଳକା; ଭୂର୍ ଅଥା ଲା—2. A plant;

Flacourtia cataphracta.

ଅଧ୍ୟାଧିନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଧ୍ୟ = ଅଧ୍ୟକ୍ଷ + ଅଧିନ)—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ

Adhyadhina ବଶୀଭୂତ (ଯଥା—ଦାସ)—Completely

(ଅଧ୍ୟାଧିନା—ଶ୍ରୀ) subject or dependent (Apte).

ଅଧ୍ୟାସାନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅଧ୍ୟ + ସୋ ଧାନ୍ତ = ସଂକଳ୍ପ କରବା +

Adhyabasāna ଭାବ. ଅନ)—୧ । ସଂକଳ୍ପ—

1. Resolve; determination.

୨ । ଚେଷ୍ଟା—2. Effort; attempt.

୩ । (ଅଧ୍ୟାସାନ ଶାବ୍ଦ)—ଅଧ୍ୟାସାନ (ଦେଶ)

୪. Adhyabāsya (Sec)

୫ । (ଅଧ୍ୟାସାନ)—ଅଧ୍ୟାସାନ ଓ ଚେଷ୍ଟା—

୬. Concise and forcible language (M.W)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଫୁଟାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଫୁଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଈ	ଉଥ	କ	ଦ

ଅଧ୍ୟବସାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଅବ+ସୋ ଧାତୁ = ସଂକଳ୍ପକରିବା + Adhyabasāya ଭାବ. ଅ) —୧ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ, ଉଦ୍‌ଯୋଗ ବା ଯତ—1. Diligence; perseverance;

steady application

୨ । କର୍ମ ସାଧନାର୍ଥ ସଂକଳ୍ପ—2. Resolution; determination.

୩ । (ଅଲଙ୍କାର) ଅଭିକ୍ତି ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ପ୍ରକୃତ ଓ ଅପ୍ରାକୃତ ବସ୍ତୁଦ୍ଵୟକୁ ଏପରି ମିଳାଇ କରି ବର୍ଣ୍ଣନାକରିବା ଯହିଁରେ ପ୍ରକୃତ ଅପ୍ରାକୃତର ପ୍ରଭେଦ ଧସିଯାଏ ନାହିଁ—

୩. (Rhetoric) A figure of speech. Identification of two things (one real and the other unreal) in such a manner that the one is completely absorbed in the other.

[ଦ୍ର—ଏହି ସଂଜ୍ଞାଲିପିର ଫଳରେ ଅଭିଶୟୋକ୍ତି ଏବଂ ଲକ୍ଷଣା ଅଲଙ୍କାରମାନ ହୁଏ ।

ପ୍ରକୃତ ବିଷୟକୁ ନ କହି ଉପମାନଦ୍ଵାରା ତାହାର ଅଭେଦ କଲ୍ପନା କରିବାର ନାମ ଅଧ୍ୟବସାୟ । ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—ସିଦ୍ଧ ଓ ସାଧ୍ୟ; ଯେଉଁ ଅଧ୍ୟବସାୟ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ପ୍ରକୃତ ହୁଏ ତାହା ସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ଏହାର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରକୃତ ନ ହୁଏ ତାକୁ ସାଧ୍ୟ ବୋଲାଯାଏ । ସିଦ୍ଧ ଅଧ୍ୟବସାୟ ଅଭିଶୟୋକ୍ତି ଅଲଙ୍କାରରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ସାଧ୍ୟ ଅଧ୍ୟବସାୟ ସ୍ତରରେ ଅଭିଶୟୋକ୍ତି ନ ହୋଇ ଲକ୍ଷଣା ବା ଉଦ୍‌ପ୍ରେକ୍ଷାଲଙ୍କାର ହୁଏ ।

କୁଳମଣି—ଅଲଙ୍କାର ତରଙ୍ଗିଣୀ ।]

୪ । ମାନସିକ ଚେଷ୍ଟା—4. Mental effort.

୫ । ସଂଗ୍ରହନ; ଆଶଙ୍କା—5. Apprehension.

ଅଧ୍ୟବସାୟିତ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଅବ+ସୋ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚି)—

Adhyabasāyita ଚେଷ୍ଟିତ—Attempted.

ଅଧ୍ୟବସାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ଵ. ଅଧ+ଅବ+ସୋ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍;

Adhyabasāyī (ମା. ୧ବ.)—୧ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତଯତ୍ନଶୀଳ—

(ଅଧ୍ୟବସାୟିନୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Persevering.

୨ । ଉଦ୍ୟମୀ—2. Energetic.

୩ । ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ—3. Resolute.

ଅଧ୍ୟବସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ+ଅବ+ସୋ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚି)—

Adhyabasita ୧ । ଚେଷ୍ଟିତ—1. Attempted.

୨ । ସଂକଳ୍ପିତ—2. Resolved; determined.

୩ । ଆଶଙ୍କିତ—3. Apprehended.

୪ । ସ୍ଥିରାକୃତ—4. Ascertained (M. W)

ଅଧ୍ୟବହାନନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଅବ+ହନ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—

Adhyabahanana ୧ । ଅଧିକ ଭୋଜନାଦି ଶ୍ରେଣୀ କ୍ରମାନ୍ତର—

ଅଧିକା ପଦାର୍ଥକୁ ଆଉଥରେ କୁଟିବା; କାଣ୍ଡିବା; ପୂର୍ବ-ବିଦ୍ଵାଦ୍‌ଦ୍ଵାରା ବିଚ୍ଛିନ୍ନକୃତ ପଦାର୍ଥର ପୁନରବିଦ୍ଵାଦ—

1. Beating again what has once been threshed and peeled (Apte).

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଇ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Adhyaya ୧ । ଅଧ୍ୟୟନ (ଦେଖ)

1. Adhyayana (See)

୨ । ଅଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

2 Adhyāya (See)

୩ । ସ୍ମରଣ—3. Remembrance (Apte.)

ଅଧ୍ୟୟନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଇ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—

Adhyayana ୧ । ପାଠାଭ୍ୟାସ; ପାଠପଢ଼ା; ପଠନ—

1. Reading; study.

୨ । ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା—2. Learning.

୩ । ବେଦପାଠ—3. Reading of the Bedas.

[ଦ୍ର—ଏହା ବ୍ରାହ୍ମଣର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶତ୍‌କର୍ମ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ଶତ୍‌କର୍ମ, ଯଥା—ଅଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟାପନ, ଦାନ, ପ୍ରତିଗ୍ରହ, ଯଜ୍ଞ ଓ ଅଭିଧୂସିଦ୍ଧାର ।]

ଅଧ୍ୟାୟିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ଅଧ+ଇ ଧାତୁ)—

Adhyayibā ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା; ପାଠପଢ଼ିବା; ବେଦପାଠ କରିବା—
To study; to study the Bedas.

ଯେ ଅନୁଦିନେ ଅଧ୍ୟୟନ୍ତ, ଅଶ୍ଵର କର୍ମ ବନାଶନ୍ତ ।

କବିଭାସ. ଭଗବତ ୪ର୍ଥ ।

ଅଧ୍ୟାଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ+ଅଧ୍ୟକ+ଅର୍ଦ୍ଧ)—

Adhyarddha ସାକ୍; ଦେହ; କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ସଙ୍ଗେ ତହିଁର ଅଧ୍ୟୟନ ମିଳିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ପରିମାଣ ହୁଏ—

One and half.

ସଂ. ବି—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣବସ୍ତୁ ଓ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ଧର ଅଧ୍ୟୟନ ମିଶିଥିବା—

1. One and a half.

୨ । ପବନ; ବାୟୁ—2. Wind (Apte.)

ଅଧ୍ୟାଦ୍ଧକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟାଦ୍ଧ+କ)—୧ । ଦେହ ପରିମିତ—

Adhyarddhaka 1. Amounting to one and a half.

୨ । ଦେହ ମୂଲ୍ୟ—2. Worth one and a half.

ଅଧ୍ୟାସନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ+ଅସନ)—୧ । ଅନ୍ଧାରରେ ଭୋଜନ;

Adhyasana ଭୋଜନ ଉପରେ ଭୋଜନ; ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଣ୍ଡି ନ ହେଉଣୁ ସୁଖି ଭୋଜନ—

1. Eating too soon after a meal.

୨ । ଅଧିକ ଭୋଜନ—

2. Excessive eating; over-feeding.

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟ = ଉପରେ + ଅସ ଧାତୁ = ଶେଷଣ କରିବା +
Adhyasta କର୍ମ ତ)—୧ । ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁଉପରେ ରଖାଯାଇଥିବା—
(ଅଧ୍ୟାସ—କ) 1. Placed over another.

୨ । ଭୁଲ୍ଲକ୍ଷଣେ କଳ୍ପିତ—2. Wrongly supposed;
attributed or imputed wrongly

ଅଧ୍ୟାସ୍ଥ—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ୍ଥି; ନିପାତନ)—ହାଡ଼ର ଉପର ଅଂଶ—
Adhyastha The upper part of a bone (M. W.)

ଅଧ୍ୟାସ୍ଥି—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟ = ଅଧରୁ ଉପର + ଅସ୍ଥି)—
Adhyasthi ହାଡ଼ ଉପରେ ଉଠିଥିବା ହାଡ଼ (ସୁଶ୍ରୁତ)—
A bone growing over another.

ଅଧ୍ୟା—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅଧ୍ୟାୟ)—୧ । ଅଧ୍ୟାୟ; ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ—
Adhyā 1. Chapter of a book.

ପିଙ୍ଗଳା ଗୀତା ଅଧ୍ୟା ହେଲା ସମାପତ । କୃଷ୍ଣର୍ଷଦ୍ୱୟ ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

୨ । (ସଂ. ଅଧ୍ୟାୟନ)—ଅଧ୍ୟାୟନ; ପଠନ—
2. Reading.

ଏ ଭାରତ ଅଧ୍ୟାୟେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କର ମନ
ପାଦେ ସେହି ଲେଖ କରଇ ଅଧ୍ୟାୟନ । କୃଷ୍ଣର୍ଷଦ୍ୱୟ ମହାଭାରତ. ଅଦି ।

୩ । (ସଂ. ଅଧ୍ୟାୟ ବା ହତ୍ୟା)—ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ
ଅଭ୍ୟାସ୍ତ୍ରପିବି ପାଇଁ ଉପବାସ କରି ପଡ଼ିରହିବା; ଧାରଣା—
3. Act of lying prostrate before a
deity while observing a fast to
obtain one's wish.

ଅବଲେ ଗରୁଡ଼ସ୍ତମ୍ଭ ପାଶେ ବନ୍ଧେ ଅଧ୍ୟା ପଡ଼ିଥିଲେ ବଣି
ନିଦ୍ରାବେଶେ ବନ୍ଧେ ନଶୀଥେ ଶୁଣିଲେ ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା ଶୂନ୍ୟବାଣୀ ।
ଭୀଷମାଧ୍ୟ—ପାଦପା ।

୪ । (ସଂ. ଅକ୍)—ଖଜୁର ରସ ବା ତାଡ଼ି ପିବିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ମାଠିଆ; ଅଧ୍ୟା—4. Small jar for toddy.

ଅଧ୍ୟାକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Adhyākṛānta ୧ । ଆକ୍ରମଣ କରାଯାଇଥିବା—

1. Attacked.

୨ । ଅଧ୍ୟକୃତ—2. Occupied; taken possession
of.

୩ । ମନୋଜାତ—3. Chosen.

ଅଧ୍ୟାତ୍ମ—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟ = ଅଧିକାର କରି + ଆତ୍ମନ୍; ଯାହା ଆତ୍ମାକୁ
Adhyātma ଅଧିକାର କରି ରହେ)—୧ । ପରମାତ୍ମା; ପରବ୍ରହ୍ମ—

1. The Supreme Spirit.

୨ । କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଆତ୍ମା—

2. The soul as an agent of an action.

ସଂ. କ. —୧ । ଆତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Relating to the soul; spiritual.

୨ । ସ୍ୱୟମ୍ଭୂତ—2. Own; belonging to self.

୩ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ—3. Concerning an individual.

୪ । ପରମାତ୍ମାର ଜ୍ଞାନାତ୍ମାରୂପରେ ଆବର୍ତ୍ତବ—

(ଭଗବଦ୍ଗୀତା—୮-୩)

4. The manifestation of the Supreme
Soul as an individual self.

ସଂ. ଅ—୧ । ଆତ୍ମାକୁ ଅଧିକାର କରି; ଆତ୍ମା ବିଷୟରେ—
1. Concerning the soul.

୨ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତଭାବରେ—2. Personally;
individually.

୩ । ନିଜ ବିଷୟରେ—3. Concerning self.

ଅଧ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. କ. (କର୍ମଧା; ଅଧ୍ୟାତ୍ମ + ତତ୍ତ୍ୱ)—

Adhyātmatattwa ୧ । ପରମାତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶୁଦ୍ଧରହସ୍ୟ—
1 Metaphysical learning; spiritual
learning.

୨ । ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର—2 Metaphysics.

(ଯଥା—ବେଦାନ୍ତ ବା ଉପନିଷଦମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣିତ
ଓ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇଅଛି ।)

ଅଧ୍ୟାତ୍ମବିତ୍—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ + ବିଦ୍. ଧାତୁ + କ୍ତ୍ୱିପ୍; ଅଧ୍ୟାତ୍ମବିଦ୍;
Adhyātmatvit ୧ମା. ୧କ)—ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା ବା ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରରେ
ପାରଦର୍ଶୀ—Proficient or versed in
metaphysics.

ଅଧ୍ୟାତ୍ମବିଦ୍ୟା—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ + ବିଦ୍ୟା)—ଅଧ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ (ଦେଖ)

Adhyātmatvit Adhyātmatattwa (See)

ଅଧ୍ୟାତ୍ମଯୋଗ—ସଂ. କ. (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ + ଯୋଗ)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ବିଷୟ
Adhyātmajoga ମାନକରୁ ମନକୁ ନିବୃତ୍ତ କରି ଆତ୍ମାରେ

ନିବେଶନରୂପ ସାଧନ—Concentration of the
mind on the soul drawing it off from
all objects of sense

ଅଧ୍ୟାତ୍ମରାମାୟଣ—ସଂ. କ. (କର୍ମଧା; ଅଧ୍ୟାତ୍ମ + ରାମାୟଣ; ଯେଉଁ ରାମାୟଣରେ
Adhyātmārāmāyaṇa ଅଧ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱମାନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି)—

ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରାଣ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ୟାସଦେବକୃତ ଅଧ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱସୂଚି.
ରାମଚରିତ; ଏଥିରେ ରାମ ପରମାତ୍ମାରୂପେ କଳ୍ପିତ
ହୋଇଅଛନ୍ତି—A Rāmāyaṇa in which Rāma
is identical with the Supreme Spirit.

[ଦ୍ର—ବାଲ୍ମୀକିରାମାୟଣ ପରି ଏହା ସାତ କାଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ ।
ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ ଶ୍ଵର ହଜାର ଶ୍ଳୋକ ଅଛି । ଅଧ୍ୟାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱସୂଚି ରାମ-
ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏଥିରେ କର୍ମଯୋଗ, ଭକ୍ତିଯୋଗ, ଜ୍ଞାନ-
ଯୋଗ, ଧର୍ମ ଓ ରାଜନୀତି ଆଦି ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।
ଏଥିର ଶେଷ କାଣ୍ଡର ପଞ୍ଚମ ସର୍ଗ 'ରାମଗୀତା' ନାମରେ ପରିଚିତ ।
ରାମଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ପରମ ପବିତ୍ର ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ-
ରୂପେ ଗଣନା କରନ୍ତି; ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ରାମପୁରୁଷ ବା ପରମେଶ୍ୱର
ସାତା ପ୍ରଭୃତି; ହନୁମାଦ ପ୍ରଭୃତି ପୁରୁଷର ସେବକ ଓ ରାଜା ପ୍ରଭୃତି
ହରଣ କରିବା ରୂପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ, ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଫେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ଋ

ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ+ଇକ)—ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ; ଆତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Adhyātmika Relating to the soul; spiritual (M.W.)

ଅଧ୍ୟାଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଧ୍ୟାପକ୍ତିବା (ଦେଖ)
Adhyādebā Adhyāpārdibā (See)

ଅଧ୍ୟାନ—ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ସଜ୍ଜାନ) ଶରସଜ୍ଜାନ; ଧନୁରେ ଶର
Adhyāna ଯୋଗିବା—1. Fixing or setting an
arrow to a bow.

ଅନି କାବଚରେ ଆସେ ଅଧ୍ୟାନ ନ କରୁ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଭଦ୍ରୋତ୍ତ ।

୨ । ଶରଦ୍ଵାରୁ ଲକ୍ଷଭେଦନ—

2. To pierce the target with an
arrow.

ଜ୍ଞାନ ବାଣ ଅଧ୍ୟାନ କରସି କଣ୍ଠଭେଦେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଭଦ୍ରୋତ୍ତ ।

ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଧ୍ୟୟନ)—ଅଧ୍ୟାତ୍ମ—Learnt.

ବାର ପାବକ୍ଷ୍ତ ଠାବରୁ ବସେ ଶର ବେଦ

ଅଧ୍ୟାନ ହୋଇ ସରକ୍ଷ ଶାହାସ୍ତ୍ର ସମ୍ପଦ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଅଧ୍ୟାପକ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ ଶିତ = ଅଧ୍ୟାପି ଧାତୁ ପଢ଼ାଇବା
Adhyāpaka +କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

(ଅଧ୍ୟାପିକା—ଶ୍ରୀ) ଯେ ପଢ଼ାନ୍ତି; ଶିକ୍ଷକ; ବିଦ୍ୟାଗୁରୁ; ଉପାଧ୍ୟାୟ—
Teacher; preceptor; instructor.

ଅଧ୍ୟାପକ୍ତିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଶ୍ଵଷ୍ଟସିଦ୍ଧି ପାଇଁ
Adhyāpārdibā ଗୁହାରିଆ ପଡ଼ିବା; ଧାରଣା ଦେବା—
ହତ୍ୟାଦେୟା To lie prostrate before a deity
ଧନାଦେନା till the fulfilment of one's wish.

ଅନଶବେ ଦୟା କର୍ତ୍ତା ଦେଉଳେ

ଅଧ୍ୟା ପଡ଼ିଥିଲେ ଉଦୟ ଆକୁଳେ । ବ୍ୟାକାଥ. ନଳବେଶ୍ଵର ।

ଅଧ୍ୟାପନ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ ଶିତ = ଅଧ୍ୟାପି ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—
Adhyāpana ପାଠ ପଢ଼ାଇବା; ଶିକ୍ଷାଦାନ—Teaching;
imparting education.

[ଦ୍ର—ଏହା ବ୍ରାହ୍ମଣର ସବୁ କର୍ମ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।]

ଅଧ୍ୟାପନା—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟାପନ+ଆ)—ଅଧ୍ୟାପନ (ଦେଖ)
Adhyāpanā Adhyāpana (See)

ଅଧ୍ୟାପୟିତା—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ ଶିତ = ଅଧ୍ୟାପି ଧାତୁ =
Adhyāpayita ପାଠ ପଢ଼ାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ ୧ମା. ୧ବ)—
(ଅଧ୍ୟାପୟିତ୍ରୀ—ଶ୍ରୀ) ଶିକ୍ଷକ; ଅଧ୍ୟାପକ—Teacher.

ଅଧ୍ୟାପିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧ୍ୟାପକ+ଆ)—

Adhyāpikā ୧ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଶ୍ରୀ; ଗୁରୁପତ୍ନୀ—

1. The wife of a teacher.

୨ । ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ; ମାଷ୍ଟ୍ରାଗଣୀ—2. A lady teacher

ଅଧ୍ୟାବପନ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଭବରେ+ଆ = ଗୁରୁଆଡ଼େ+ବପ
Adhyābapana ଧାତୁ = ଗୁଣିବା+ଭବ. ଅନ)—(ତୁମି ଆଦର)
ଭବରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଉଚ୍ଚସ୍ତର ଗୁଣିଦେବା—

To scatter something upon (e.g. earth)

ଅଧ୍ୟାବହନ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଆ+ବହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Adhyābahana ହିଅ ବଢ଼ିଲା ପରେ ପ୍ରଥମେ ଶାଶୁଘରକୁ ଯିବା;
ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଯିବା; ହିଅ ଭାବ ଦେଇ ଶାଶୁଘରକୁ ଯିବା—
The first journey of a married girl to
her husband's home after attaining
puberty.

ଅଧ୍ୟାବାହନ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଆ+ବହ ଧାତୁ ଶିତ = ବାହୁ ଧାତୁ+
Adhyābāhana ଭବ. ଅନ)—ଅଧ୍ୟାବାହନ (ଦେଖ)
Adhyābahana (See)

ଅଧ୍ୟାବାହନିକ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟାବାହନ+ଇକ)—

Adhyābāhanika ଅଧ୍ୟାବାହନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Relating to a girl's first journey to
her husband's home after puberty.

ସ. ବି. (ପୁଂ. ବି)—କନ୍ୟା ବାପଘରୁ ଶାଶୁଘରକୁ ପହଞ୍ଚିଯାଇ
ଗଲାବେଳେ ବାପଘରୁ ଓ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନଙ୍କଠାରୁ
କନ୍ୟାକୁ ଯେଉଁ ଧନ ମିଳେ । ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର
ଶ୍ରୀ ଧନ ଅଟେ—ରାମକାବ୍ୟ ମନୁ ୧-୧୧୪—

A kind of woman's special property
according to Hindu law consisting of
what is given to her by her parents
and relations on the occasion of her
first journey to her husband's home
after attaining puberty.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ = ପଢ଼ିବା+କର୍ମ. ଅ; ଯାହା
Adhyāya ପଢ଼ାଯାଏ)—୧ । (ଗ୍ରନ୍ଥର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଥରବେ
ପଢ଼ାଯିବା ପାଇଁ ଅବପ୍ରେତ) ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ, ସର୍ଗ—
1. Chapter of a book.

୨ । ପାଠ ପଢ଼ିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ—

2. Proper time for reading or for a
lesson (M. W.)

୩ । ଗ୍ରନ୍ଥର ପାଠ; ଯେଉଁ ଅଂଶକୁ ଶୁଣି ଥରବେ ପଢ଼ି ପାରିବ—
3. A lesson.

୪ । ଅବୁଦ୍ଧ କରାଯିବା ବା ବୋଲାଯିବା ଗ୍ରୋହ—

4. Hymn which is recited.

୫ । ଅଧ୍ୟୟନ—5. Reading; study. (Apte)

୬ । ବେଦାଧ୍ୟୟନ—6. Study of the Vedas.

୭ । (ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵରୁପ, ଯଥା—
ବେଦାଧ୍ୟାୟ, ମହାଧ୍ୟାୟ) ଯେ ଅଧ୍ୟୟନ କରେ ବା
ପଢ଼େ—7. A reader.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱରୂପ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତିଏକ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ୍ୟୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ଏକ ସମୟରେ ପଢ଼ାଯିବା ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ଗ୍ରନ୍ଥର ଉନ୍ନତ ଅଂଶକୁ ଅଧ୍ୟାୟୀ, ସର୍ଗ, ବର୍ଗ, ପରିଚ୍ଛେଦ, ଉଦ୍ଧାତ, ଅଙ୍କ, ସଗ୍ରହ, ଉଦ୍ଧାସ, ପରିବର୍ତ୍ତି, ପଟଳ, କାଣ୍ଡ, ମାନନ, ପ୍ରକରଣ, ପଦ, ଉଦ୍ଧାସ, ସ୍ଥାନ; ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧିକ, ସ୍ୱଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅଧ୍ୟାୟୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବିଶେଷତଃ ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ Adhyāyī ଲଗେ । ଯଥା—ବେଦାଧ୍ୟାୟୀ; ଅଧ୍ୟ + ଇ ଧାତୁ + ଇନ୍; (ଅଧ୍ୟାୟିନୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ ମା. ୧ ବ.)—ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ—

Studying.

ଅଧ୍ୟାୟିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ଚୁଡ଼ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Adhyārūḍha ୧ । (ବାହ୍ୟାଦି) ଉପରେ ଚଢ଼ିଥିବା—

(ଅଧ୍ୟାୟିତ—କ) 1. Mounted on; ascended on.

୨ । (ସମାସରେ) ଉଚ୍ଛ୍ୱେଦର—2. Superior to.

୩ । ଉଚ୍ଚକୁ ଉଠିଥିବା—

3. Elevated; raised above.

୪ । (ସମାସରେ) ନିମ୍ନସ୍ଥର—4. Inferior to.

୫ । ଅଧ୍ୟୟକ—5. Excessive

୬ । ଅଧିକା; ବହୁକା—6. Extra; additional.

୭ । (ସମାସରେ) ଅଧେଷା ଅଧିକ—7 More than

୮ । (ସମାସରେ) ଉପରେ—8. Above.

ଅଧ୍ୟାୟେ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ଚୁଡ଼ ଧାତୁ ଶିତ; ସେପି ଧାତୁ +

Adhyāropa ଭବ. ଅ —୧ । ଉପରକୁ ଉଠାଇବା—

(ଅଧ୍ୟାୟେତ—କଣ) 1. Raising, elevating.

୨ । ଭ୍ରାନ୍ତିଜ୍ଞାନ—2. Erroneous knowledge

୩ । ମଞ୍ଜି ରୁଣିବା—3. Sowing (Apte)

୪ । (ବେଦାନ୍ତଦର୍ଶନ) ଏକ ପଦାର୍ଥରେ ଭୁଲକ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥର କଳ୍ପନା—

4. Wrong attribution, erroneously attributing the properties of one thing to another.

(ଯଥା—ରକ୍ତ ଦେଖି ତାହା ସର୍ପ ଥିବାର ଭୁଲରେ ବିଶ୍ୱାସ ପରି ଜଡ଼ ଜଗତକୁ ଦେଖି ତାହା ଭୁଲରେ ବ୍ରହ୍ମ ବା ଇଶ୍ୱର ବୋଲି କଳ୍ପନା କରବା ।)

ଅଧ୍ୟାୟୋପଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ଚୁଡ଼ ଧାତୁ ଶିତ; ସେପି ଧାତୁ +

Adhyāropāna ଭବ. ଅନ)—ଅଧ୍ୟାୟୋପ (ଦେଖ)

Adhyāropa (See)

ଅଧ୍ୟାୟୋହଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ଚୁଡ଼ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adhyārohaṇa ୧ । ଉପରକୁ ଚଢ଼ିବା—

(ଅଧ୍ୟାୟୋହ—କଣ) 1. Mounting-up; ascending.

୨ । ଉନ୍ନତ; ଉପରକୁ ଉଠିବା—2. Elevation.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱେଦ—3. Superiority.

୪ । ଅଧିକ—4 Excess.

ଅଧ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ = ସେପଣ, କଳ୍ପନା + ଭବ. ଅ)—

Adhyāsa ୧ । ଅଧ୍ୟାସେପ (ଦେଖ)

1. Adhyāropa (See)

୨ । (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ = ବସିବା + ଭବ. ଅନ)—

ଉପବେଶନ; ଉପରେ ବସିବା—

2. Act of sitting down upon.

୩ । ଅସନ—3. A seat

୪ । ସଭାରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା—4. Presiding over.

୫ । ଉପକ୍ରମେଶ—5 A settlement.

୬ । ସମ୍ବୋଧନ—6. Cohabitation.

ଅଧ୍ୟାସନ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ + ଅନ)—ଅଧ୍ୟାସ (ଦେଖ)

Adhyāsana

Adhyāsa (See)

ଅଧ୍ୟାସନ ଯୋଗ—ସଂ. ବି—ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଏକପ୍ରକାର ଧ୍ୟାନ—

Adhyāsana Joga A kind of meditation amongst the Buddhists.

ଅଧ୍ୟାସିତ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Adhyāsita ୧ । ଉପବିଷ୍ଟ—1. Seated upon.

୨ । ବାସ କରାଯାଇଥିବା—2. Inhabited.

୩ । ସଭାପତିଙ୍କ ଅସନରେ ଉପବିଷ୍ଟ—

3. Seated in a presidential chair.

୪ । ଅଧିଷ୍ଠିତ; ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—4. Settled

ଅଧ୍ୟାସୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Adhyāsī ୧ । ଉପବେଶନ କରୁଥିବା; ଅଧିଷ୍ଠିତ—

(ଅଧ୍ୟାସିନୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Sitting down.

୨ । ଉପରେ ବସିଥିବା—2. Seated upon.

ଅଧ୍ୟାସିନ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

Adhyāsina ଉପରେ ବସିଥିବା—Seated upon,

(ଅଧ୍ୟାସିନୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅଧ୍ୟାହରଣ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Adhyāharāṇa ୧ । ଉଦ୍ଧ; ରଚନାରେ କୌଣସି ବାକ୍ୟ ଉଦ୍ଧ୍ୟ

ଅଧ୍ୟାହରଣୀୟ } କରବା—1. Ellipsis; a gap left
ଅଧ୍ୟାହରଣୀୟ } ବିଶ. in a composition.

ଅଧ୍ୟାହରଣ } ୨ । ଉଦ୍ଧ୍ୟ ବାକ୍ୟର ପୂରଣ—

2. Supplying of an ellipsis.

୩ । ଅନୁମାନ; ଭବିଷ୍ୟ—

3 Supposition; inference; conjecture.

ଅଧ୍ୟାହାର—ସ. ବି (ଅଧ୍ୟ + ଅ + ହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Adhyāhāra ଅଧ୍ୟାହରଣ (ଦେଖ)

(ଅଧ୍ୟାହାର—କଣ) Adhyāharāṇa (See)

କାହ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଭାବଦାର

କିନ୍ତୁ ଏମନ୍ତ କବି ଅଧ୍ୟାହାର । ଶବ୍ଦକୁଶଳ ରମକଲୋକ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଧ୍ୟାହାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ+ଆ+ହ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ) —

Adhyāhārjya ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଉଦ୍ୟ—

1. (grammar) Understood.

୨ । ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟ ବାକ୍ୟ ପୂରଣ କରାଯିବା ଉଚିତ—

2. That which is to be filled up.

ଅଧ୍ୟୁଷିତ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ+ବସ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

Adhyushita ୧ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବାସ କରାଯାଏ—

1. Inhabited.

୨ । ଅଧ୍ୟୁଷିତ (ସ୍ଥାନ)—2. Occupied (place)

୩ । ଅଧ୍ୟୁଷିତ (ଦେଶ)

3. Adhyūṣita (See)

୪ । ଉପବିଷ୍ଟ—4. Seated on

ଅଧ୍ୟୁଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ+ବସ ଧାତୁ+ତ) —

Adhyuṣṭa ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ବିଖ୍ୟାତ—1. Celebrated.

୨ । (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଚତୁର୍ଥ+ପ୍ରା. ଅଧ୍ୟୁଷ୍ଟ) ସାତେ ଭିନ୍ନ;ସାକ୍ଷି—

2. Three and a half (M. W.)

ଅଧ୍ୟୁଷ୍ଟବଳୟ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧ୍ୟୁଷ୍ଟ+ବଳୟ) —

Adhyuṣṭabālaya ଭିନ୍ନ ଥର ଅଧେ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଥିବା

ମୁଦିଆ ପରି (ଯଥା—ସାପର ଲୁଗା) —

Forming a ring coiled up three and half times (as a snake)

ଅଧ୍ୟୁଷ୍ଟ୍ର—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ଉଷ୍ଟ୍ର) —୬ଟିଗୁଡ଼ା ଗାଈ—

Adhyuṣṭrā A conveyance drawn by camels.

ଅଧ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧା—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ+ବହ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

Adhyūrdha ୧ । ଉପରେ ଝୁଲୁଥିବା—

1. Hanging over (Apte)

୨ । ଚାକି ଶାଳ; ସମୃଦ୍ଧ—2. Affluent.

୩ । ଉନ୍ନତ—3. Exalted; Maisted.

୪ । ପ୍ରଚୁର—4. Abundant.

ସ. ବି. ପୁଂ—ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଗର୍ଭ ହୋଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ—

The son of a woman pregnant before marriage (M. W.)

ଅଧ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧାଜ—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧା+ଜନ ଧାତୁ+ଆ)—ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ

Adhyūrdhaja ଗର୍ଭ ଧାରଣ କରିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ—

The son of a woman pregnant before marriage (M. W.)

ଅଧ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧ୍ୟ+ବହ ଧାତୁ+ତ+ଆ) —

Adhyūrdhā ଦ୍ଵିତୀୟବାର ବିବାହ କରିଥିବା ପୁରୁଷର ପ୍ରଥମା ଶ୍ରୀମତୀ; ଅଧିବିଦ୍ଵା—A wife whose husband has married an additional wife.

ଅଧ୍ୟୁର୍ଦ୍ଧା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧ୍ୟ+ଉଧସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ+ଭ) —

Adhyūrdhā ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପତ୍ନୀ ଥିବା ଗାଈ—A cow with full and fat udders.

ଅଧ୍ୟୁହନ—ସ. ବି. (ଅଧ୍ୟ+ବହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ) —

Adhyūhana ଦେହରେ (ପାଉଁଶ) ବୋଳ ଦେବା—

Putting on a layer (of ashes).

ଅଧ୍ୟେତବ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟ+ଇ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ) —

Adhyetabya ପଢ଼ା ଯିବା ଯୋଗ୍ୟ; ଅଧ୍ୟୟନ ଯୋଗ୍ୟ—

Fit or proper to be read; readable.

ଅଧ୍ୟେତା—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ଵ; ୧ମା. ୧ବ) —

Adhyetā ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ ଶିଷ୍ୟ, ଛାତ୍ର—A student.

(ଅଧ୍ୟେତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅଧ୍ୟେଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟ=ଇଷ ଧାତୁ+ଇଷା କରିବା+ଭବ. ଅନ) —

-Adhyeshana ୧ । ଜିଜ୍ଞାସା—1. Questioning.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା—2. Prayer.

୩ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ସନ୍ତ୍ର ମାଗିବା—

3. Soliciting instruction.

ଅଧ୍ୟେଷଣା—ସଂ. ବି. (ଅଧ୍ୟେଷଣ+ଆ)—ଅଧ୍ୟେଷଣ (ଦେଶ)

Adhyeshanā Adhyeshana (See)

ଅଧ୍ରିୟମାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଧ୍ରି ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନ) —

Adhriyamāṇa ୧ । ଧରି ହୋଇ ନ ଥିବା—1. Not held.

୨ । ମୃତ—2. Dead (M. W.)

୩ । ମିଳୁ ନ ଥିବା—3. Not forth-coming

ଅଧ୍ରୁବ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଧ୍ରୁ ଧାତୁ) —

Adhruba ୧ । ଅନିଶ୍ଚିତ—1. Uncertain.

୨ । ଅସ୍ଥାୟୀ—2. Not permanent.

୩ । ଅସ୍ଥିର—3. Not fixed.

୪ । ସନ୍ଦେହଜନକ—4. Doubtful.

ଅନ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ନିଶ୍ଵାସ ମାରିବା—

An (root) 1. To breath; to gasp.

୨ । ଶବ୍ଦ କରିବା—2 To make a noise.

୩ । ଗତି କରିବା—3. To move; to go.

ଅନ୍ ଅୟତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅନାୟତ) —

An āyat ଅନାୟତ; ଅଧୀନତା ବହୁର୍ଭାବ—

Beyond control.

[ଦ୍ର—ସମ୍ବଲପୁରରେ ନିର୍ଜାତିକ ସଂସ୍କୃତ ଅନ, ଓଡ଼ିଆ ଅଣ ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ ।]

ଅନ୍ ଉସାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଣତସାରଥ; ଅପ୍ରସସ୍ତ;

An usār ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ—Narrow.

ଅନ୍କା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଣକ (ଦେଶ)

Ankā Anaka (See)

ନାଥାବଳୀ ଯେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବଳ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକା' ଦେଖିବେ ।

ଅନୁଷ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅନର୍ଥ; ଅମୂଲ୍ୟ—

Ankhi Invaluable.

ଅନୁଗିନି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅଗଣିତ) (ତୁଲ୍ୟ ହୁ.

Anginti ଅନୁଗିନି)—ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗଣିତ; ଅଗଣ୍ୟ—
Uncountable; countless.

ଅନୁତେ—ପ୍ରାଦେ. (ଲୁଇଆ) ଅ (ସଂ. ଅନ୍ୟତ୍ର)—

Ante ଅନ୍ୟତ୍ର; ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ—Elsewhere

ଅନୁବନା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅନୁବନା (ଦେଖ)

Anubanāu Anabanāu (See)

ଅନୁରକ୍ଷି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁରକ୍ଷି)—

Anbhanian Ignorant

ଅନୁମାନ—ପ୍ରାଦେ. (ଜାଗପୁର) ଅ—ସୁକା; ମଧ୍ୟ—

Anmān Even; even though.

ଅନୁସର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅନୁସର)—ଅଣସର (ଦେଖ)

Ansar Anasara (See)

ଅନୁଅନୁଭାବୀ - ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁଭାବୀ)—

Anaanubhabī ଯେ ଅନୁଭାବୀ ନୁହେଁ—Inexperienced.

କଲ୍ୟାଣ ଗମେ ରହିବା ଅନୁଭାବୀ ।

ଉଷ୍ଣ. କୋଷ୍ଠସ୍ଥାପନା ୩୩୨ ।

ଅନୁଚିତ—ଗ୍ରା. ଓ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁଚିତ)—ଅନୁଚିତ—

Anauchita Improper

କଲ୍ୟାଣ କଲେ ଅନୁଚିତ ମୋହର । କୃଷିବିଦ୍ ମହାବରର ଆଦ ।

ଅନୁଭାବୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁଭାବୀ—ଅପକ୍ୱ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ)—

Anauli ଅନୁ ଭାବୀ ଅନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ (ଦ୍ରବ୍ୟ); ଶୀତଳ (ସାମଗ୍ରୀ);

ଆବାସୀ ନିଶ୍ଚିତ, ଅରକା (ଖାଦ୍ୟ)—

ନିଶ୍ଚିତ Uncooked (food).

(ଶାଙ୍ଗୁଡ଼ି—ବିପକ୍ୱ) ଦେ ବି—ଅରକା ଖାଦ୍ୟ—

Uncooked food.

ଅନୁଭାବୀ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅନୁଭାବୀ (ଦେଖ)

Anauli Anauli (See)

ଅନୁଶ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଂଶ)—

Anamśa ୧ । ଯେ ହୁଏ ପାଇବାକୁ ହକ୍ଦାର ନୁହେଁ—

1. Not entitled to a share.

୨ । ଯାହାର ଭାଗ ନାହିଁ—2. Portionless

ଅନୁକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ; ଯେ

Anaka ଗୋଳମାଳ କରେ)—

ମାତ; ଅମଦା (ବ୍ୟକ୍ତି)—Lowbred (person)

(literally boisterous)

ଅନୁକ ଅବସ୍ଥା—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅନୁକ + ଅବସ୍ଥା)—୧ । ଅସମାବସ୍ଥା;

Anaka abastā ନାନା ଦୁଃଖ—1. Miseries.

ମାତ ଅବସ୍ଥା ୨ । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଦଶା—2 Vicissitudes of fortune; series of misfortunes.

ଅନୁକ ଅବସ୍ଥା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ବି (ସଂ. ଅନୁକ + ଅବସ୍ଥା)—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ

Anaka abastī ଅନୁକ ଅବସ୍ଥା ଭୋଗ କରନ୍ତି ବା କରନ୍ତି;

ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟତ୍ନ ଗାଳ)—୧ । ଦୁର୍ଭାଗିନୀ—

1. Unfortunate (woman).

୨ । ଅଲକ୍ଷଣୀ—2 (a woman) Of evil omen.

୩ । ଅମଙ୍ଗୁଳୀ—3. Inauspicious.

ଅନକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଣକ—Wooden spoon.

Anakā

ଅନକାପଲ୍ଲୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ବିଶାଖାପଟଣା ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ବଡ଼

Anakāpallī ଗ୍ରାମ—Name of a village in the

district of Vizag.

[ଦ୍ର—ଏଠାରୁ ଦେଶୀ ଘିଅ ବିଦେଶକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ

ପଠାଯାଏ । ଏଠାରେ ସରକାରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର

(Agricultural farm) ଅଛି । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ

ପାହାଡ଼ରେ ପ୍ରକାଶ ପଥରେ ବୃକ୍ଷଦେବଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିଗ୍ରହ

ଖୋଲା ହୋଇ ରହିଅଛି । ଏଠାରେ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର

ଆଶ୍ରମ ଥିବାର କେତେକ ଭଗ୍ନାବଶେଷରୁ ଜଣାଯାଏ । ଏହି

ପାହାଡ଼କୁ ତେଲୁଗୁରେ 'ବୋଡ଼ାଦାକଣ୍ଡା' କହନ୍ତି ।]

ଅନୁକୂଳ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନୁକୂଳ)—

Anakula ୧ । ଯାହା ଓ ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାପାଇଁ

ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ—

1. Propitious time for beginning

work or starting for a place.

୨ ଏହି ଅନୁକୂଳେ ଆସ, ରମଣୀରୁ ଭେଦ ବସ ।

ଭୁବନ—ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଆରମ୍ଭ—2. Beginning.

(ଯଥା—ମୁଁ ୧୯୩୦ ରେ ଭୁବନାକୋଷର ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ସାମ୍ପ୍ରତି

କରିବା ଅନୁକୂଳ କଲି ।)

୩ । ଯାତ୍ରାରମ୍ଭ—3. Beginning of a journey, a start.

ଯେବେ ଶୁଣନ୍ତି ଉତ୍ତୁ ବଳ, ସେହି ଶବ୍ଦେ ଅନୁକୂଳ ।

ଭୁବନ—ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅନୁକୂଳବିରୁଦ୍ଧ—ଗ୍ରା. ବି—ଅମଙ୍ଗୁଳୀ; କୌଣସି ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ

Anakulabirārdi କଲବେଳେ ବା ଯାତ୍ରାରମ୍ଭ କଲବେଳେ

ଅମଙ୍ଗଳେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁହଁ ଚାହିଁବା ଅଶୁଭଜନକ

ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି—

An inauspicious person; a person with

an evil reputation to the effect that if

his face be seen by a person starting

on a mission, the mission will end in

failure.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଦେଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଆର୍ଗ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

୨ । ନିରୂପାୟ—2 Formless; shapeless.

୩ । ସାହାର ଅଙ୍ଗ ନାହିଁ—

3 Without a supplement or auxiliary.

ସଂ. ବି. ପୁ.—୧ । କାମଦେବ—1. God cupid.

[ଦ୍ର—ଉପସ୍ୟାରତ ବିବଙ୍କ ପାଖରେ ପାଦୁଆ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାରୁ ଏ ଦୂର ପାଦୁଆକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଶବ୍ଦ ମାରିବାରୁ ବିବ କୁହା ହୋଇ ଏହାକୁ ଚୁକ୍ତାୟ ଚକ୍ରକର୍ମର ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ଭସ୍ମ କରିଥିବାରୁ ଏହି ନାମ ।]

୨ । କାମ ପ୍ରବୃତ୍ତି—2. Lascivious hankering.

୩ । ଅକାଶ—3. The sky.

୪ । ମନ—4, The mind.

ଅନଙ୍ଗକୀର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନଙ୍ଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୀର୍ତ୍ତୀ)—

Anaṅgakīrṭī ୧ । କାମକୀର୍ତ୍ତୀ; ରତି; ମୈଥୁନ—

1, Coition; amorous sport.

୨ । ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଏଥିରେ ୧ମ ପଦରେ ୧୬ ଟି ବାର୍ତ୍ତା ଓ ୨ୟ ପଦରେ ୩୨ ଟି ଦ୍ରଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ଥାଏ—

2. Name of a Sanscrit metre of two lines.

ଅନଙ୍ଗଚନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ—ଦେ. ନାମ—ବିଷ୍ଣୁଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣାୟ ରାଜା । ଏହାଙ୍କ ବଶରେ

Anaṅgachandradhwaja ବିଶ୍ୱମିତ୍ର ରାଜା ଜନ୍ମିଥିଲେ—

Name of a king of ancient India.

ଅନଙ୍ଗଦ—ସଂ. ବି. (ଅନଙ୍ଗ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Anaṅgada ୧ । କାମୋଦୀପକ—1. Inspiring love.

୨ । (ନ + ଅଙ୍ଗଦ)—ଅଙ୍ଗଦବିହୀନ—

2. Without a bracelet.

ଅନଙ୍ଗଦେବୀ—ଦେ. (ନାମ)—କାଶ୍ମୀରର ଜନେକ ରାଣୀ—

Anaṅgadevī Name of a queen of Kāśmīra

ଅନଙ୍ଗପୀଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନଙ୍ଗ + ପୀଡ଼ା)—

Anaṅgapīṭhā ୧ । କାମଜ ଖେଦ; କାମୋଦେକଜନିତ ଦୁଃଖ;

କାମ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତରତାର୍ଥ ନ ହେବାରୁ 'ସେଉଁ' ମାନସିକ

ଅଶାନ୍ତି ଓ ଶାନ୍ତିରକ କଷ୍ଟ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ—

1. Uneasiness due to one's passions not being satisfied

ଅନଙ୍ଗଭୀମଦେବ—ଦେ. ବି. ନାମ—ଉତ୍କଳର ଗଙ୍ଗ ବଂଶର ସପ୍ତମ ଓ

Anaṅgabhimadeba ବିଖ୍ୟାତ ରାଜା—The seventh

and a very powerful king of the Gaṅga dynasty of Utkala.

[ଦ୍ର—ସିଂହାସନାରୋହଣ ଖ୍ରୀ. ୧୧୮୯—ମୃତ୍ୟୁ ଖ୍ରୀ. ୧୨୨୩; ଏ ଅସାଧାରଣ ଦାମ୍ଭା ଓ ପ୍ରଜାହରିତା ଥିଲେ । ଏ ୬୦ ଟି ଦେଉଳ, ୧୦ ଟି ସେତୁ, ୯୪ ଟି କାମ୍ପା, ୨୦ ଟି ପୋଖରୀ ଓ ୧୫୨ ଘାଟ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ୪୫୦ ଟି ବ୍ରାହ୍ମଣଶାସନ ବସାଇଥିଲେ । ଏ

ଅସ୍ତର ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦଶ ହଜାର ମାଡ଼ ସୁନା ଦେଇ ତାହା ଭଦ୍ର ଭଦ୍ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଖଜ୍ଜା କରିବା ବିଷୟ ମାଦଳାପାଣ୍ଡିରେ ଲେଖା ଅଛି । ଏ ଗରିବମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟତମ ସ୍ତାପନ କରି ସେଥିପାଇଁ ଦଶ ହଜାର ଭରଣ ଧାନ ଖରଚ କରିଥିଲେ । ଏ ଶତ ଶତ ରାଜମାର୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇ ମାର୍ଗର ଉଦୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅନେକ ଚଞ୍ଚଳ ଚୋରା ପଥକମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ସୁବିଧା କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପ୍ରତିଜାମତ ଚୁଡ଼ଙ୍ଗ ଦେବ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ଓ ଜଗମୋହନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ଏ ସାତେ ବାର ଲକ୍ଷ ମାଡ଼ ସୁନା, ଅତେଇ ଲକ୍ଷ ମାଡ଼ ସୁନା ମୂଲ୍ୟର ରତ୍ନ ବ୍ୟୟ କରିଥିଲେ । ମନ୍ଦିରନିର୍ମାଣ ଶେଷ କରି ଏ ବହୁତ ସେବା ଓ ନୀତିମାନ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ-ଠାରେ ଖଜ୍ଜା କରିଥିଲେ । ଏ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ମେଘେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଗୁଡ଼େଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ସେନାରେ ୬୦ ହଜାର ପାଇକ, ଅତେଇ ଲକ୍ଷ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଓ ୬୩ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଥିଲେ । ଏ ଉତ୍କଳର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ୧୬ ଜଣ ସାମନ୍ତ ରାଜାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଥିଲେ । ଏହି ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ୍ୟମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନେକ ଗଡ଼ଜାତର ରାଜା ଅଟନ୍ତି । ଏହାଙ୍କ ରାଜଧାନୀ କଟକର ବାରବାଟୀ ଦୁର୍ଗ ଥିଲା । ଏହାଙ୍କ ମୁଦ୍ରାରେ ପ୍ରଥମେ 'ନର ଶ୍ରୀ ଗଜପତି ଗୌଡ଼େଶ୍ୱର ନବକୋଟୀ-କର୍ଣ୍ଣାଟକଲବର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱରାୟ' ଭୂତଭୈରବଦେବସାଧୁଶାସନୋଦ୍ଦୀର୍ଘି ରାଜତରାୟ, ଅଭୁଲବଳପରାକ୍ରମସଂପ୍ରଦାୟଦ୍ରବ୍ୟାଧିପତି' ଇତ୍ୟାଦି ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଜମିକୁ ଦେଶୀୟ ଯଦକାରେ ମାପ କରାଇ ରାଜସ୍ୱ ବନୋବସ୍ତ କରାଇଥିଲେ । ଏ ୨୩ ଲକ୍ଷ ବାଟୀ ଭୂମି ଦାନ ଓ ଜାଗିରରୂପେ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ବାଟିକ ପ୍ରାୟ ରାଜସ୍ୱ ୨୮ ଲକ୍ଷ ମାଡ଼ ସୁନା ଥିଲା । ବିଶ୍ୱବର୍ଣ୍ଣାୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋବିନ୍ଦ ପାଟସୋରୀ ଏହାଙ୍କର ସେନାପତି ଓ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଗଙ୍ଗାନଦୀଠାରୁ କାବେରୀପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପିଥିଲା । ଏହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱକାଳରେ ବଙ୍ଗ ଦେଶରୁ ମୁସଲମାନମାନେ ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଯଶବନ୍ତ ହୋଇ ପଲାଇ ଯାଇଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଲଙ୍କୁଳା ନରସିଂହ ଦେବ ଥିଲେ—ଭୂପାତିକ ଇତିହାସ ।]

ଅନଙ୍ଗଭୀମ ବୋଲ—ଦେ. ବି — ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାରେ ଭୂମି ମାପରେ

Anaṅgabhīma bola ବ୍ୟବହୃତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

An apparatus for measuring land in ancient Orīṣā.

ଅନଙ୍ଗରାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—କାମଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

Anaṅgarāṅga Name of an erotic work describing the several postures pertaining to sexual intercourse.

ଅନଙ୍ଗଲେଖା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନଙ୍ଗ + ଲେଖା + ଅ)—

Anaṅgalekhā ୧ । ପ୍ରେମପତ୍ର—1. Loveletter.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୨ । କାଶ୍ମୀରର ରାଣୀବିଶେଷ—

2. Name of a queen of Kāśmīra.

ଅନଙ୍ଗଶେଖର—ସଂ. ବି—୧୫ ସ୍ଵରବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣ ପାଦଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦୋ-
Anangāśekhara ବିଶେଷ—Name of a Sanscrit
metre of four verses each containing
fifteen iambs

ଅନଙ୍ଗାପିଠ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—କାଶ୍ମୀରର ରାଜାବିଶେଷ—

Anangāpīṭha Name of a king of Kāśmīra.

ଅନଙ୍ଗାସୁବ୍ରତ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅନଙ୍ଗ + ଅସୁବ୍ରତ; ଅନଙ୍ଗର ଶବ୍ଦ)
Anangāsuhṛat —ମହାଦେବ; ଶିବ—God Śiba.

ଅନଙ୍ଗିକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅଙ୍ଗିକୃତ)—ଅସ୍ୱୀକୃତ—

Anaṅgikṛta Not assented to.

ଅନଚ୍ଛ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅଚ୍ଛ)—୧ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଅନ୍ଧମିଳ—

Anachchha 1. Not transparent; opaque.

୨ । ଗୋଳାଘ (ପାଣି)—2. Turbid.

ଅନଞ୍ଜନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଞ୍ଜନ)—

Anañjana ୧ । ଅଞ୍ଜନଶୂନ୍ୟ—

1 Without collyrium.

୨ । ଯହିଁରେ ରଙ୍ଗ ନାହିଁ—2. Free from pigment
or paint (M W)

୩ । ଦୋଷରହିତ—3 Faultless

ସଂ. ବି—୧ । ଆକାଶ—1. The sky

୨ । ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ନିରଞ୍ଜନ—

2 The Divine-essence.

ଅନାଟନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଟନ = ଚଳନ, ଯାହା ଚଳେ
Anatana ନାହିଁ; ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା)—

୧ । ଅଭାବ—1. Want.

୨ । ନିଅଣ୍ଟ ଅବସ୍ଥା—2. Inadequacy; insufficiency.

୩. ବିଶ—ଅପ୍ରଭୁତ; ନିଅଣ୍ଟ—Inadequate; insufficient.

ଅନାଦୁହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନସ୍ = ଶକଟ + ବହୁ ଧାତୁ = ବୋହିବା +
Anaduh କର୍ତ୍ତୃ. ବ୍ଯସ; ସେ ଶଗଡ଼ା ଚାଲେ)—

୧ । ଅଣ୍ଟିର ବାହୁଣ—1 A male calf

୨ । ଦାମୁଡ଼ି—2 Young bullock.

୩ । ବୃଷଭ; ଶର୍ବ—3. Bull.

୪ । ବୃଷରାଶି—4 The sign Iaurus.

ଅନାଦୁହି—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅନାଦୁହ + ଶ୍ଵୀ. ଇ)—

Anaduhī ଗାଈ; ଗାଈ—Cow.

ଅନାଦୁହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନସ୍ + ବହୁ ଧାତୁ + ବହ)—

Anadwān ଅନାଦୁହ (ଦେଖ)—Anaduha (See)

ଅନାଦୁହ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନସ୍ + ବହୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anadwāha ଅନାଦୁହ (ଦେଖ)

(ଅନାଦୁହ—ଶ୍ଵୀ)

Anaduha (See)

ଅନତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନତ)—

Anata ୧ । ଯାହା ନଇଁ ନାହିଁ—1. Not bent.

୨ । ଯାହା ନଇଁ ପଡ଼ି ନାହିଁ—2. Not bowed down.

୩ । ହିଆ; ଠିଆ—3. Erect; stiff.

୪ । ଗର୍ବୀ—4. Haughty (M. W.)

ଅନତିକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅତିକ୍ରମ)—

Anatikrama ୧ । ଅଭ୍ୟାସ—1. Not passing over;
not transgressing

୨ । ସମତା; ସାମ୍ୟ—2 Moderation.

୩ । ଅବର୍ତ୍ତନ—3. Non-return

୪ । ଔଚିତ୍ୟ—4. Propriety.

୫ । (ଅଦେଶ ଅବ) ମାନବ—5 Obeying.

ଅନତିକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି (ନ + ଅତିକ୍ରମଣ)—ଅନତିକ୍ରମ (ଦେଖ)

Anatikramana Anatikrama (See)

ଅନତିକ୍ରମଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅତିକ୍ରମଣୀୟ)—

Anatikramaṇīya ୧ । ଯାହା ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Which cannot be passed over or
transgressed,

୨ । ଅବଶ୍ୟ ପାଳନୀୟ—2. Inviolable.

୩ । ଯାହାକୁ କେହି ପାର ହୋଇ ନ ପାରେ—

3. Not to be crossed; uncrossable.

୪ । ଯାହାକୁ ଏଡ଼ି ବିଆ ଯାଇ ନ ପାରେ—

4 Unavoidable.

ଅନତିକ୍ରମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅତିକ୍ରମ୍ୟ)—ଅନତିକ୍ରମଣୀୟ (ଦେଖ)

Anatikramya Anatikramaṇīya (See)

ଅନତିକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅତିକ୍ରାନ୍ତ)—

Anatikrānta ୧ । ଯାହାକୁ କେହି ପାର ହୋଇ ନାହିଁ—

1. Not crossed beforehand.

୨ । ଯାହାକୁ କେହି ଲଙ୍ଘି ନାହିଁ—

2 Not violated or transgressed.

ଅନତିକ୍ରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅତିକ୍ରୁଦ୍ଧ)—ସେ ବିଶେଷ ରାଗି

Anatikruddha ନାହିଁ; ସାମାନ୍ୟରେ କ୍ରୁଦ୍ଧ—Not very

angry; moderately indignant.

ଅନତିଦୀର୍ଘ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅତିଦୀର୍ଘ)—୧ । ଯାହା ଅତି ଲମ୍ବ ନୁହେଁ—

Anatidīrgha 1. Not very long.

୨ । ସୁଦ୍ରାୟତନବିଶିଷ୍ଟ—2. Of small size.

୩ । ସେ ବେଶି ଡେଙ୍ଗା ନୁହେଁ—3. Not very tall.

ଅନତିଦୂର—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅତିଦୂର)—ଅତ୍ୟବଧୀ—

Anatidūra Not very far.

(ଅନତିଦୂର—ବିପରୀତ)

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାନ୍ତମେ ଚିତ୍ତିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ରାଉ’ ନ ଥିଲେ ‘ରାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଙ୍ଗା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦୁ’ ଦେଖିବେ ।

ଅନତିଦ୍ରୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅତିଦ୍ରୁଷ୍ୟ)—ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଯାହା ଉତ୍ତର
Anatidrusya ଦେଇ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—Not trans-
parent; opaque (M. W)

ଅନତିଦ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅତିଦ୍ରୁତ)—
Anatidbhuta ୧ । (ବୈଦିକ) ଯାହାକୁ କେହି ବଳି ନାହିଁ—
1. Unsurpassed (M. W.)

୨ । ପ୍ରକୃତ—2. Real (Apte).

୩ । ଉଚିତ—3. Proper Apte).

ଅନତିପକ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅତିପକ୍ୱ)—ଯାହା ଅଳ୍ପ ପାତ୍ର ଯାଇ ନାହିଁ—
Anatipakwa Not very ripe.

[ଦ୍ର—ଏହିପରି ଅନତି ଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ଅନେକ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତରେ ଓ
ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଅନତିକ୍ଳେଶ, ଅନତିଶ୍ରୋତ୍ରି,
ଅନତିପରିପୁଷ୍ଟ, ଅନତିପରିଷ୍ଟୁଟ, ଅନତିଗର୍ବିତ, ଅନତିବୃଦ୍ଧ,
ଅନତିବିସ୍ମୟ, ଅନତିଭଙ୍ଗୁର, ଅନତିଭୋଗ, ଅନତିଯତ୍ନ, ଅନତି-
ରିକ୍ତ, ଅନତିସିଦ୍ଧ ।]

ଅନତିବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିବର୍ତ୍ତନ)—

Anatibarttana

ଅନତିବୃତ୍ତ } ବିଣ. ଅନତିକ୍ରମଣ (ଦେଖ)
ଅନତି ବର୍ତ୍ତମାମ୍ } Anatikramana (See)

ଅନତିବିଳମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିବିଳମ୍ବ)—ଅଳ୍ପ ବିଳମ୍ବ ବା ତେର ନ
Anatibilamba ହେବା—Not much delay.

ଅନତିବିଳମ୍ବିତା—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିବିଳମ୍ବ+ଇତ+ତା)—

Anatibilambita ୧ । ବିଳମ୍ବର ଅଭାବ; ତେର ନ ହେବା—
1 Absence of delay (Apte)

୨ । ବାଗ୍ବିତା; ଗଡ଼ ଗଡ଼ କରି ବକ୍ତୃତା କରିବା ଶକ୍ତି; ବକ୍ତାର
ଶୁଣିବଶେଷ—2. Fluency as a speaker's
qualification (Apte)

ଅନତିବିଳମ୍ବେ—ଦେ. ବି. ବିଣ—୧ । ବେଶି ବିଳମ୍ବ ନ କରି—

Anatibilambe 1. Without much delay.

୨ । ଅବିଳମ୍ବେ; ଅଳ୍ପଶୀଘ୍ର—2. Shortly after.

ଅନତିବ୍ୟାଧୀ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଅତି+ବ୍ୟାଧୀ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ+ସ)—ଯାହା

Anatibyadhya ଫୁଟି ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ—
Invulnerable (Apte)

ଅନତିଭଙ୍ଗୁର—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଅତିଭଙ୍ଗୁର)—୧ । ଯାହା ଅଳ୍ପ ମସ୍ତା

Anatibhangura ନୁହେଁ—1. Not very fragile.

୨ । ଯାହା ଅଳ୍ପ ଭଙ୍ଗୁର ନୁହେଁ—2. Not very brittle.

ଅନତିଭୋଗ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିଭୋଗ)—ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର—

Anatibhoga Moderate use or enjoyment.

ଅନତିଯତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିଯତ୍ନ)—

Anatijatna ସାମାନ୍ୟ ଯତ୍ନ—Slight labour

ଅନତିରିକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ—(ନ+ଅତିରିକ୍ତ)—ଯାହା ଅତ୍ୟଧିକ ନୁହେଁ—

Anatirikta 1 Not excessive.

(ଅନତିରେକ—ବି) ୨ । ଅପ୍ରଚୁର—2. Not abundant

ଅନତିହ୍ରସ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ—(ନ+ଅତିହ୍ରସ୍ୱ)—

Anatihraswa ଯାହା ଅଳ୍ପ ସାନ ନୁହେଁ—

(ଅନତିଦୀର୍ଘ—ବିପରୀତ) Not very small.

ଅନତିଯନ୍ତ୍ରଗତି—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିଯନ୍ତ୍ରଗତି)—

Anatyantagati କ୍ଷୁଦ୍ରତାବାଚକ ଶବ୍ଦର ମର୍ମ—

Sense of diminutive words. (M. W.)

ଅନତିୟା—ସଂ. ବି. (ନ+ଅତିୟା)—ଅନତିକ୍ରମଣ—

Anatyaya Not going across.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଅବିନାଶୀ—1 Imperishable.

୨ । ଅଭଙ୍ଗ—2. Unbroken.

ଅନାଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଝେଜ ସର୍ବପ; ଧଳା ସୋରିଷ—

Anadya White rye.

ଅନାଦ୍ୟତନ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଅନାଦ୍ୟତନ)—୧ । ଯାହା ଆଜିର ନୁହେଁ—

Anadyatana 1. Not of today.

୨ । (ବ୍ୟାକରଣ)—ଆଜି ଘଟି ନ ଥିବା ଭୂତକାଳ ବା ଆଜି

ନ ଘଟିବା ଭବିଷ୍ୟତକାଳ—2. (Grammar)

Past or future tense which does not
relate to events of today.

ଅନାଧିକ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅଧିକ; ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ)—

Anadhika ୧ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟ—1. Little; slight.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯାହାଠାରୁ ଅଧିକ କେହି ନାହିଁ)—

ଯାହାଠାରୁ କେହି ଭଲ୍ଲୁଷ୍ଟ ନାହିଁ—

2. Not superior.

୩ । ଅସୀମ—3 Boundless

୪ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମଗ୍ର—4. Perfect.

୫ । ଯାହା ବଢ଼ାଯାଇ ନ ପାରେ—

5. Incapable of being increased.

୬ । ଯାହାକୁ କେହି ବଳି ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ—

6. Not to be excelled.

ଅନାଧିକାର—ସଂ. ବି. (ନ+ଅଧିକାର)—

Anadhikara ୧ । ଅଧିକାର ବା ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଭାବ—

1. Absence of authority.

୨ । ଦଖଲର ଅଭାବ—2. Want of possession.

୩ । ସ୍ୱଳ୍ପର ଅଭାବ—3. Want of title.

ସଂ. ବିଣ—ଅଧିକାରହୀନ—Having no authority
of possession.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାକ୍ଷର	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅନୁକାରଚର୍ଚ୍ଚା—ସ. ବି. (୨ମୀ ଚର୍ଚ୍ଚା ବା ୨ଶ୍ରୀ ଚର୍ଚ୍ଚା)—

Anadhikāracharchchā ୧ । ଅନୁକାର ବା ଅନୁକାରୀ ନ ଥିବା
ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା ବା ଅନୁକାରୀ—1. Dealing
with a matter in which one has no
experience

୨ । ବିନା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନୁକାରୀ—2. Officiousness.

୩ । ବଳେ ପଶି ପର ବିଷୟର ଚର୍ଚ୍ଚା—3. Unjustifiable
interference; intermeddling with the
affairs of others.

ଅନୁକାର ପ୍ରବେଶ—ସ. ବି. (୨ମୀ ଚର୍ଚ୍ଚା)—ଅନୁକାର ବା ସ୍ୱର ନ
Anadhikāra prabeśa ଥିବା ସ୍ଥଳରେ ପଶିବା—

Trespass; entrance into a place
where one has no right to go.

ଅନୁକାରୀ—ସ. ବି. ପୂ. (ନ + ଅନୁକାର)—ଯେ ଦକ୍ଷତାର ନୁହେଁ—
Anadhikārī Not entitled to.

ଅନୁକୃତ—ସ. ବି. (ନ + ଅନୁକୃତ)—

Anadhikṛta ୧ । ଅନୁକାରୀରୂପେ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
1. Not placed in charge of.

୨ । ଦଖଲ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—2. Not possessed.

୩ । ଉତ୍ତରାଧିକାରରୂପେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
3. Not inherited.

୪ । ଦାବା କରାଯାଇ ନ ଥିବା—4. Unclaimed.

୫ । ଅନୁଯୁକ୍ତ; ମୁକରର କରାଯାଇ ନ ଥିବା—
5. Not appointed.

ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—ସ. ବି. (ନ + ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ)—୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—

Anadhiḡata 1. Not obtained; not attained.
(ଯଥା—ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ ମନୋରଥ)

୨ । ନ ଅର୍ଜିତ—2. Not acquired.

୩ । ଅଜ୍ଞାତ; ଅବଦତ—3. Unknown.

୪ । ଅପଠିତ—4. Unread; unlearned.
(ଯଥା—ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ।)

୫ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ନ ଥାଏ—
5. Not reached (place)

ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—ସ. ବି. (ନ + ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ)—୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତି—

Anadhiḡamana 1. Non-attainment; nonreceipt

ଅନୁପ୍ରାପ୍ତମୟ; } ୨ । ନ ପହଞ୍ଚିବା—

ଅନୁପ୍ରାପ୍ତମୟ; } ବିଶ— 2. Non-arrival

ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ } ୩ । ଅର୍ଜନ ନ କରିବା—3. Non-acquisition.

ଅନୁଧୀନ—ସ. ବି. (ନ + ଅନୁଧୀନ)—୧ । ସ୍ୱାଧୀନ—

Anadhiḡa 1. Independent.

(ଅନୁଧୀନ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ପରାଧୀନ ନୁହେଁ—2. Not subject
or subservient to anybody else.

ସଂ ବି. ପୂ.—ଯେଉଁ ବଢ଼େଇ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଅଧୀନରେ ବା
ଅନ୍ୟର ଘରେ କାମ ନ କରି ନିଜେ ଆପଣା ଘରେ
କାରଖାନା କରି କାମ କରେ; କୋଟିକ୍ଷ—

A carpenter who works on his own
account (M. W.)

ଅନୁଧ୍ୟକ୍ଷ—ସଂ ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଧ୍ୟକ୍ଷ)—୧ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷରହେ—
Anadhyaksha 1. Masterless.

୨ । ଯାହାର କେହି ତନିଷିବାକୁ ନାହିଁ—

2. Having no Superintendent.

୩ । ଲକ୍ଷ୍ୟର ଅଗୋଚର—3. Imperceptible by
the senses; not observable.

ଅନୁଧ୍ୟୟନ—ସଂ ବି. (ନ + ଅଧ୍ୟୟନ)—

Anadhyayana ୧ । ପଠନର ଅଭାବ; ନ ପଢ଼ିବା—

1. Not reading; not studying.

୨ । ପଢ଼ା ବନ୍ଦ; ପଢ଼ା ସ୍ତବ୍ଧ ହେବା—

2. Cessation of study; intermission of
study.

ଅନୁଧ୍ୟୟନ ତିଥି—ସଂ ବି.—ଯେଉଁ ତିଥିରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ନିଷିଦ୍ଧ;
Anadhyayana tithi (ଯଥା—ଅଷ୍ଟମୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ-
ଓ ଅମାବାସ୍ୟା—ମନ୍ତ୍ର ୪-୧୧୩)—Particular
days on which it is forbidden to read.

ଅନୁଧ୍ୟୟନ ଦ୍ୱିତୀୟା—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯେଉଁ ଦ୍ୱିତୀୟା ଦିନ ପାଠ-
Anadhyayana dwitīyā ପଢ଼ା ନିଷିଦ୍ଧ)—
ମାର୍ଗଶୀର ମାସର କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଦ୍ୱିତୀୟା—The 2nd day
of the dark-fortnight of the month of
Mārgaśīra.

ଅନୁଧ୍ୟାୟ—ସଂ ବି. (ନ + ଅଧ୍ୟାୟ)—୧ । ଅନୁଧ୍ୟୟନ (ଦେଖ)

Anadhyāya 1. Anadhyayana (See)

୨ । ଯେଉଁ ଦିନ ବା ସମୟରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ସ୍ୱାଧୀନ ଅବସ୍ଥାରେ
ନିଷିଦ୍ଧ—2. The day or days in which
the Śāstras lay down intermission
of studies.

[ଧ୍ରୁ—ମନୁସଂହିତା ୪ର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ ୧୦୨ ଠାରୁ ୧୨୮ ଶ୍ଳୋକ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଧ୍ୟାୟର ଉକ୍ତି ଉକ୍ତି ସମୟ ଓ ସ୍ଥାନମାନ ବର୍ଣ୍ଣିତ
ହୋଇଅଛି । ଯଥା—୧୦୨—ବର୍ଷାକାଳ ଋତୁରେ ଶବ୍ଦ କରି ବାୟୁ
ବହୁଥିବା ଏବଂ ଦିନରେ ବାୟୁହାରା ଧୂଳି ଉଡ଼ୁଥିବା ସମୟ ଅନୁଧ୍ୟାୟ ।
୧୦୩—ବିଷ୍ଣୁ ଗର୍ଜନ ସହିତ ବର୍ଷା ଓ ଉଲ୍ଲାପାତ ହେବା ସମୟ
ଅନୁଧ୍ୟାୟ । ୧୦୪—ବର୍ଷା ଋତୁ ଅନ୍ୟ ଋତୁରେ ମେଘ ଉଠାଇବା
ସମୟ ଅନୁଧ୍ୟାୟ । ୧୦୫—ଅକାଶରୁ ନିର୍ଦ୍ଦୀତ, ଅସ୍ତ୍ରାଭାବକ ଶବ୍ଦ,
ଭୂମିକମ୍ପ ବା ପ୍ରହାସକ ଉପଦ୍ରବ କାଳ ଅନୁଧ୍ୟାୟ । ୧୦୬—ଶବ୍ଦ
ପଡ଼ୁଥିବା ସ୍ଥାନ, ଅଧ୍ୟାୟକ, ନା, ଯୁଷ୍ମନ୍ତସନ୍ଧି ଓ କାଳବୋବାଦ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୋଟିକୋଟିରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଦ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଗୋଟିକେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଲଗିଥିବା ସ୍ଥାନ ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୧୩—ଉତ୍ତମ ସନ୍ଧ୍ୟା, କୁହୁଡ଼ ପଡ଼ିବାବେଳ ଓ ବାଣଗର୍ଜନ କାଳ, ଅମାବାସ୍ୟା, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ଅଷ୍ଟମୀ ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୧୪—ଧୂଳିବର୍ଷଣ, ଦଣ୍ଡାଦ, ଅଶ୍ୱିନ ବଲୁଆ ବୋବାଳ, କୁକୁର, ଗଧ ଓ ଓଟ ବୋବାଳ କରିବା ବେଳ ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୧୬—ଶୁଣାନ ନିକଟରେ, ଗ୍ରାମାନ୍ତରେ, ଗୋଗୋଷ୍ଠରେ ଓ ମୈଥୁନକାଳୀନ ବନ୍ଧୁ ପରିଧାନ କରିଥିବା ଓ ଶ୍ରାବିକ ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଅବସ୍ଥା ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୧୮—ଗୌର ଉପଦ୍ରବ, ଘରପୋଡ଼ି ଓ ଅଭିଭାବିତା ଘଟଣା ଘଟିବା କାଳ ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୨୦—ଘୋଡ଼ା, ଗଈ, ଦାଣ୍ଡ, ନାବ, ଗଧ ବା ଓଟ ଉପରେ ଓ ଉତ୍ତର ଭୂମିରେ ବା ଯାନ ଚଢ଼ି ଯାଉଥିବା ସମୟ ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୨୧—ବିବାଦ, କଳହ, ଯୁଦ୍ଧ, ସେନାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, ଖାଇ ସାରିବାକ୍ଷଣ, ଅଜ୍ଞାତ ହେଲେ, ବାନ୍ତି ହେଲେ ଓ କୁଳିକଥା ହେଲେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ୧୨୨—ଉପସ୍ଥିତ ଅଭିଭାବକ ଅନୁମତି ନ ନେଇ, ଝଡ଼ ବହୁଥିଲାବେଳେ, ଦେହରୁ ରକ୍ତାକ୍ତ ହେଉଥିଲେ ବା ଶକ୍ତିହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ହେଲେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ୧୨୩—ଗବାଦ ପଶୁ, ଭେକ, ବିରାଡ଼, କୁକୁର, ସାପ, ନେଉଳ, ମୂଷା ଆଦି ବେଦାଧ୍ୟୟନର ଓ ଶିଷ୍ୟ ଓ ଶ୍ରବୁକ ମଝିରେ ଚାଲି ଗଲେ ଏକ ଅହୋରାତ୍ର ଅନନ୍ଧାୟ । ୧୨୮—ବସ୍ତ୍ରତ୍ୟାଗ ପଡ଼ିବା ସ୍ଥାନର ଅଶୁଦ୍ଧି ଓ ପଡ଼ିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଶୁଦ୍ଧି ଏ ଦୁଇ ଅନନ୍ଧାୟର ନିତ୍ୟ-କାରଣ ଅଟେ ।]

ଅନନ୍ଧାୟ ଚିତ୍ର—୧. ବି. —ଅନନ୍ଧାୟନ ଚିତ୍ର (ଦେଖ)

Anadhyāya tithi Anadhyayana tithi (See)

ଅନନ୍ଧାୟ ଦିବସ—୧. ବି (୨୩ ତିଥି) —୧ । ଅନନ୍ଧାୟ (ଦେଖ)

Anadhyāya 1 Anadhyāya (See)

dibasa ୨ । ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କର ଛୁଟି ଦିନ—

2. School vacation; school holidays.

ଅନନ୍ତକରଣୀୟ—୧. ବି (ନ + ଅନନ୍ତକରଣୀୟ) —୧ । ଯାହାକୁ କେହି

Ananukarāṇīya ଅନୁକରଣ କରି ନ ପାରେ—

1. Inimitable

୨ । ଯାହା ଅନୁକରଣ କରିବା ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—

2. Not fit to be imitated or followed.

ଅନନ୍ତଗୁଣତା—୧. ବି —ରଚନାରେ ଶବ୍ଦବୋଧକ୍ଷେତ୍ର, ବାକ୍ୟରେ

Ananugunatā ରସପ୍ରତିକୂଳ ବର୍ଣ୍ଣିତପ୍ରାଣ (ଯଥା — କରୁଛି

ଶବ୍ଦ ସୁପଦ ପଦସମ୍ପାଦନାମାନଙ୍କ ଗଦ୍ୟ

ସମ୍ପାଦନାରେ କେ ରହିବ ମାନ—କୁଳମଣି ଦାଶ ।)—

A defect in composition.

ଅନୁଜାତ—୧. ବି (ନ + ଅନୁଜାତ) —୧ । ଯାହା ଅନୁଜାତ ହୋଇ

Ananujāta ନ ଥାଏ; ଯହିଁପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳି ନ ଥାଏ—

1 Not permitted.

୨ । ଅନୁଜାତ; ଅନୁଜାତ; ଅନୁଜାତ—2. Unasked.

୩ । ଅନୁଜାତ—3. Denied.

ଅନୁଭୂତ—୧. ବି (ନ + ଅନୁଭୂତ) —୧ । ଅନୁଭୂତ କରାଯାଇ ନ

Ananubhūta ଥିବା—1. Not experienced.

୨ । ଅଜ୍ଞାତ—2. Unknown.

୩ । ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ହାତ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିବା—

3. Not perceived by the senses.

ଅନୁମତ—୧. ବି (ନ + ଅନୁମତ) —୧ । ଯାହା ମତ ଅନୁଯାୟୀ

Ananumata ନୁହେଁ; ଇଚ୍ଛାବିରୁଦ୍ଧ—

1. Against one's wish.

୨ । ନ ଅନୁମୋଦିତ—2. Disapproved, not liked.

୩ । ଅନୁପସ୍ଥୁଳ—3. Unfit.

ଅନୁମିତ—୧. ବି (ନ + ଅନୁମିତ) —ଅନୁମିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

Ananumita Not guessed; not inferred.

ଅନୁରୂପ—୧. ବି (ନ + ଅନୁରୂପ) —୧ । ଅନୁରୂପ—

Ananurūpa 1. Unsuitable.

୨ । ବିଷମ; ଅମେଳ—2. Incongruous.

ଅନୁଷ୍ଠାନ—୧. ବି. (ନ + ଅନୁଷ୍ଠାନ) —୧ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—

Ananushṭhāna Nonperformance.

(ଅନୁଷ୍ଠିତ—ବିଶ) ୨ । ଅପାଳନ—2. Nonobservance.

ଅନନ୍ତ—୧. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅନ୍ତ) —୧ । ଅସୀମ—

Ananta 1. Boundless.

(ଅନନ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର ଶେଷ ନାହିଁ; ଅଶେଷ—2. Endless.

୩ । ଚିର; ନିତ୍ୟ—3. Eternal; infinite.

୪ । ଅକ୍ଷୟ; ଅବିନାଶ—4. Indestructible.

୧. ବି —୧ । ଭଗବାନ; ବିଷ୍ଣୁ—1. God; a name of Vishnu

ସାହାବୁ ରଖିବେ ଅନନ୍ତ, କି କର ପାରେ ବଳବନ୍ତ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବାନ ।

୨ । ଶେଷ ନାଶ; ବାସୁକୀ—2. The mythological

serpent holding up the Universe.

୩ । ବ୍ରହ୍ମ—3. The Divine Soul.

୪ । କୃଷ୍ଣ—4. A name of a Kṛṣṇa.

୫ । ବଳଦେବ—5. A name of Kṛṣṇa's

brother.

୬ । ଶିବ; ମହାଦେବ—6. God Śiva.

୭ । ବିଷ୍ଣୁଦେବାବିଶେଷ—

1. One of the Biswedebās.

୮ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅର୍ଦ୍ଧ—

8 Name of the 14th Buddhist Sage.

୯ । ଆକାଶ—9. The sky,

ବିଶ୍ୱବସ୍ତୁ କେ ଜାତ ଗଠରକ ପଦକ, ଉଦ୍ଭବ ହୁଏତ ଅନନ୍ତ ।

ଭକ୍ତ. ବିଦେଶଗୋବିନ୍ଦ ।

୧୦ । ବିକୃତ; ବିକୃତ—

10. A tree Vitex Trifolia.

୧୧ । ଗୁଳୁଚି (ଲତା) (ଦେଖ)—

11. (a creeper) Guluchi (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନନ୍ତବିକ ସ୍ଵରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅନନ୍ତବିକ ସ୍ଵରାସର	ଈ	ଐ	ଌ	ଐ	ଌ	ଐ	ଌ

୧୨ । ମେଘନାଳ; ଅନ୍ତ—12. Talc.

୧୩ । ଶ୍ରବଣ ନକ୍ଷତ୍ର—

13. The 23rd lunar asterism

୧୪ । ପରମମୋକ୍ଷଗତି—14. Final beatitude (Apte).

୧୫ । ଅନନ୍ତବ୍ରତରେ ତାହାଣ ବାହୁରେ ବନ୍ଧାଯିବା ରେସମ ଶୃଙ୍ଖଳା—15. A silken cord tied round the right arm at the Anantabrata festival.

୧୬ । 'ଅ' ଅକ୍ଷର—16. The letter 'Ā'.

୧୭ । ଶାରିବା (ଦେଖ)—17. Śāribā (See)

ଦେ. ବି—୧ । ବାହୁରେ ପିନ୍ଧା ଯିବା ସରୁ ଖଡ୍ଗ ପରି ଆରମ୍ଭ—
1 Armlet.

୨ । ଲେକନ ନାମ—2. A name given to males.

୩ । ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣୋକ୍ତ ରାଜାବିଶେଷ—

3. Name of a king.

ରାମଦେବର ରାଜା ଅନନ୍ତ ନୃପତି,

ବେନ ମୂର୍ତ୍ତି ତୁଲେ ମିଳିଲେ ମହାପତି—ସାରଳା. ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ ।

୪ । ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ପଞ୍ଚସଖା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—

4. One of the five intimate friends of Chaitanya.

୫ । ଅଭ୍ୟୁତାନଳ ଦାସଙ୍କ ଗୁରୁଭକ୍ତିଗୀତାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋପାଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ; (ବାରସୁଦ ଦେଖ)

5. Name of one of the 14 cowherd devotees mentioned by Achyutānanda.

୬ । ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣୋକ୍ତ ଦ୍ଵୀପବିଶେଷ—

6. Name of a mythological island.

ଅନନ୍ତ.ବୋଲି କର ଶିଖାନ୍ତ, ବୋଣ ହାତେ,

ସେ ଦ୍ଵୀପ ମଧ୍ୟରୁ ସେ ଅନନ୍ତ ଦେବ—ସାରଳା. ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ ।

ଅନନ୍ତକୃତ୍ତି—ଦେ. ବି—ବାହୁରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ବଳୟବିଶେଷ—

Anantakardā Armlet.

ଅନନ୍ତଗୋପାଳ—ଦେ. ବି—ପରମେଶ୍ଵର; ନିରାକାର ବ୍ରହ୍ମ—

Anantagosāṇi A name of God.

ଅନନ୍ତଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ଘ୍ରବ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ; ଏ ଦିନ ଅନନ୍ତବ୍ରତ
Anantachaturdaśī ପାଳିତ ହୁଏ—The fourteenth day of the bright fortnight of the month Bhādraba

ଅନନ୍ତତା—ସଂ. ବି. (ଅନନ୍ତ+ତା)—ଚରକାଳ—

Anantatā Eternity.

ଅନନ୍ତ ଦାସ—ଦେ. ବି—ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ସମସାମୟିକ ପଞ୍ଚସଖା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—
Ananta Dāsa One of the five dearest devotees and friends of Chaitanya.

ଅନନ୍ତଦେବ ସଂ. ବି—ବାସୁକୀ ସର୍ପ—A name of the serpent
Anantadeba Bāsukī.

ଦେ. ବି—କାଶ୍ମୀରର ରାଜାବିଶେଷ—Name of a king of Kāśmīra.

ଅନନ୍ତଦୈବଜ୍ଞ—ଦେ. ବି—ଶକାଦି ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର କରଣଗ୍ରନ୍ଥ—
Anantadaibajña ରଚୟିତା ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନ—Name of an astronomical author.

ଅନନ୍ତନେମୀ—ସଂ. ବି—ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କ ସମସାମୟିକ ମାଳବର ଜଣେ ରାଜା—
Anantanemī Name of a king of Mālaba, a contemporary of Śākyamuni.

ଅନନ୍ତପାଳ—ଦେ. ବି—କାଶ୍ମୀରର ଖ୍ୟାତନାମା ଯୋଦ୍ଧାବିଶେଷ—
Anantapāla Name of a great warrior of Kāśmīra.

ଅନନ୍ତପୁରୁଷୋତ୍ତମ—ଦେ. ବି—ଅନନ୍ତବାସୁଦେବ (ଦେଖ)
Anantapurushottama Anantabāsudeba (See)

ଅନନ୍ତବରତ—ଗ୍ରା. ବି—ଅନନ୍ତବ୍ରତ (ଦେଖ)
Anantabarata Anantabrata (See)

ଅନନ୍ତବର୍ମା—ଦେ. ବି—ଉତ୍କଳର ଗଙ୍ଗବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ଉପାଧି—
Anantabarma A title assumed by the Rājās of the Gaṅga dynasty of Utkalā.

ଅନନ୍ତବର୍ମା ଚୌଡ଼ାଙ୍ଗ ଦେବ—ଦେ. ବି—ଉତ୍କଳର ଗଙ୍ଗବଂଶର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା—
Anantabarma Name of the founder of the Chōṛdaṅga Deba Gaṅga dynasty of Utkalā.

ଅନନ୍ତବାଜି—ଦେ. ବି—ବାଲିରେ ଜନ୍ମିବା ବୃଦ୍ଧାଳିଆ ଶାକବିଶେଷ
Anantabāji (ଲମ୍ବରେ ୩ ଇଞ୍ଚ ବଢ଼େ)—A shrubby potherb microrrhynchus asplini-folius (Haines)

ଅନନ୍ତବାତ—ଦେ. ବି—ଶିଶୁରୋଗବିଶେଷ—A kind of disease
Anantabāta somewhat like tetanus.

ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବ—ଦେ. ବି—ପୁରୀଜିଲ୍ଲାର ଭୁବନେଶ୍ଵର ବିଜୁସାଗରର
Ananta basudeba ପୂଜାକୁଳରେ ଥିବା ମନ୍ଦିରରେ ବିଷ୍ଣୁମୂର୍ତ୍ତି—
Name of an image of Bishṇu in a temple on the eastern bank of the Bindusāgara tank at Bhubaneśwara (District-Puri)

ଅନନ୍ତବିକ୍ରମୀ—ଦେ. ବି—ଜନୈକ ବୋଧିସତ୍ତ୍ଵ—Name of one of
Anantabikramī the Bodhisattwas (M. W.)

ଅନନ୍ତବିଜୟ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନନ୍ତ+ବିଜୟ; ସାଦାର ଧ୍ଵନିଦ୍ଵାରା
Anantabijaya ଅନନ୍ତ ବା ବିଷ୍ଣୁ ବଂଶୀଭୂତ ହୁଅନ୍ତି)—

୧ । ଶୁଦ୍ଧବିଜୟ ଶଙ୍ଖ—1. The conch blown by
Jūdhishṭhira.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମୃତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସ୍ଥମେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବିପଦ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଇ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶଙ୍ଖ (ଯେଉଁ ଶଙ୍ଖ ଅଗଣିତ ଲୋକଙ୍କୁ ବଶୀଭୂତ କରେ)—2. An excellent conch.

ଅର୍ମର ଅନନ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍ଖ ବାଜେ ସବନେ । ମଧୁସୂଦନ—ଭୃଗୁମାତୁଳ ।

ଅନନ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନନ୍ତ + ବୀର୍ଯ୍ୟ)—

Anantabīrjya ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ—Mighty.

ଦେ. ବି—ଭବିଷ୍ୟତ୍ ସୁଗର ଶ୍ରେୟାବଂଶ ଜୈନ ଅର୍ଦ୍ଧ—

Name of the twenty-third Jaina sage of a future age (M. W.)

ଅନନ୍ତବ୍ରତ—ସ. ବି. (ଅନନ୍ତ + ବ୍ରତ)—

Anantabrata ୧ । ଅନନ୍ତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ପାଳିତ ବ୍ରତ—

1. A religious vow observed on the Ananta chaturdāśī day.

୨ । ଅନନ୍ତବ୍ରତ ପାଳନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁ ସୂତ୍ର ବାନ୍ଧିରେ ଧାରଣ କରେ (ଏଥିରେ ୧୪ ଟି ଗଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥାଏ)—

2. The thread tied round the arm of a person observing the vow of Anantabrata

୩ । ବାନ୍ଧିରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ବଳୟାକାର ଅଳଙ୍କାର—

3. Armlet.

ଅନନ୍ତବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାପନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନନ୍ତବ୍ରତ + ଉଦ୍ୟାପନ)—

Anantabrata udyāpan Anantabrata udyāpana (ଦେଖ)

Anantabrata udyāpana (See)

ଅନନ୍ତବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାପନା—ସଂ. ବି—ଅନନ୍ତଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ବ୍ରତ ବାର ବର୍ଷ

Anantabrata udyāpana ପାଳନକରିବା ପରେ ତହିଁର

ଉଦ୍ୟାପନାରୂପ ଉତ୍ସବ—The ceremony of consummating the observance of the Anantabrata 'vow after a continuous observance for twelve years.

ଅନନ୍ତବ୍ରତସେବା—ଦେ. ବି. (ଅନନ୍ତବ୍ରତ + ସେବା)—

Anantabrataseva ଅନନ୍ତବ୍ରତ ପାଳିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରତ-ଉଦ୍ୟାପନା

କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଦିନ ସ୍ନାନାନ୍ତେ ଅନନ୍ତବ୍ରତସୂତ୍ରକୁ

ଗଣ୍ଡୁସେ ଜଳରେ ବୁଡ଼ାଇ ଉକ୍ତ ସାତୁକ ଜଳକୁ ପିଇବା—

Act of sipping a little water after dipping the Anantabrata thread in it every day.

ଅନନ୍ତଭଦ୍ରା—ଦେ. ବି—ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ କାମ୍ୟକବନ

Anantabhadrā ନିକଟସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ—

Name of a river flowing by the forest of Kāmyaka spoken of by Sārālā Dāsa.

ଅନନ୍ତଭଦ୍ରା—ଦେ. ବି—ସାରଳାମହାଭାରତ ବର୍ଣ୍ଣିତ କାମ୍ୟକବନ

Anantabhadrā ନିକଟସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ—Name of

a river flowing by the Kāmyaka

forest mentioned by Sārālā Dāsa.

ଅନନ୍ତମତି—ଦେ. ବି—ଜନୈକ ବୋଧସତ୍ତ୍ୱ—Name of a

Anantamati Bodhisattwa (M. W.)

ଅନନ୍ତମୁଖୀ—ଦେ. ବି—ବହୁଲୋକ ଏକଦି ମିଳ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ

Anantamukhī ଏକଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପାଠ କରି ଶେଷ କରିବା

ପରେ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନାଦି ଉତ୍ସବ—

The ceremony of reading the whole of

the Ordīa Bhāgavata in the course of

a day and chanting hymns and

feeding Brāhmanas.

ଅନନ୍ତମୂଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନନ୍ତ—ଶବ୍ଦକଲ୍ପଦ୍ରୁମ)—

Anantamūla ଦେମିଡ଼ିଲର ମୂଳ

ଅନନ୍ତମୂଳ The root of Hemidesmus Indicus.

ଅନନ୍ତଯୁଗ—ଦେ. ବି—କଳଯୁଗ—

Anantajuga The Kali age.

ଶୂନ୍ୟ ସମ୍ବ ଅନନ୍ତ ଯୁଗରେ ବୁଦ୍ଧ ଧାନ୍ । ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀ ରୁଦ୍ରଭକ୍ତିଗୀତା ।

ଅନନ୍ତର—ସଂ. ଅ. (ନ + ଅନ୍ତର; ଯାହାର ଅନ୍ତର ବା ବ୍ୟବଧାନ ନାହିଁ)—

Anantara

(ଅନନ୍ତର—ଶ୍ରୀ)

୧ । ଅବ୍ୟବହୃତ ପରେ—1. Immediately after.

୨ । ପରେ ପଶ୍ଚାତ୍—2 Afterwards.

୩ । ତଦନନ୍ତର; ତହିଁପରେ—

3. Thereafter; thereupon.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ପର୍ବତୀ—1. Situated behind.

୨ । ପରପର୍ବତୀ—2 Subsequent; following.

୩ । ନିକଟପର୍ବତୀ—3 Adjacent.

୪ । ଲଗିଥିବା—4. Contiguous.

୫ । ଧାରବାହିକ—5. Uninterrupted; continuous.

୬ । ନିମ୍ନତର; ନୀଚତର—6 Lower.

୭ । ଘନ—7. Compact; close.

୮ । ନିମ୍ନତର ଜାତିସ୍ତ୍ରୀ—8. Of lower caste.

ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରତିବାସୀ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. A neighbouring rival (M. W.)

୨ । ନିକଟପର୍ବତୀ—2. Contiguousness.

୩ । ବ୍ରହ୍ମ—3. The Supreme Soul.

ଅନନ୍ତରାଜ—ସଂ. ବି. ସଂ (ଅନନ୍ତର—ପରେ+ରାଜ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Anantaraja ୧ । ଅନନ୍ତ; କଳିଯୁଗ—1. The

(ଅନନ୍ତରାଜ—ଶ୍ରୀ).... younger brother; the after born.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଦିଆଯିବା ବଦଳରେ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ ।

ଅନନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଅନ୍ତ) —୧ । ଯେଉଁ ପଦ ଅନ୍ୟ ପଦଦ୍ୱାରା
Ananwita ଅନ୍ତ ନୁହେଁ, ଯେଉଁ ପଦର ପୂର୍ବପର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—
1 (a word) Not governed by any
other word

୨ । ଅସମ୍ପର୍କ; ଅସଙ୍ଗତ—2. Unconnected;
incoherent.

୩ । ଅନିୟମିତ—3. Irregular; desultory.

ଅନନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଅନ୍ୟ; ଯାହା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟ ନୁହେଁ)—
Ananya ୧ । ସ୍ୱକାୟ; ଆପଣାର—1 Own

ଅନନ୍ୟତା; } ବି ୨ । ଏକାନ୍ତ ଆସକ୍ତ—2. Exclusively
ଅନନ୍ୟତ୍ୱ } devoted; devoted to no
one else.

୩ । ଅଭିନ୍ନ; ସେହି ଏକା—3 Identical; selfsame.

ଅନନ୍ୟକର୍ମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ବହୁବ୍ରୀହି, ନ+ଅନ୍ୟ କର୍ମ) —
Ananyakarmma ଯାହାର (କିଛି କର୍ମ ଛଡ଼ା) ଅନ୍ୟ କର୍ମ,
ବ୍ୟବସାୟ ବା ଜୀବିକା ନାହିଁ—Having no
other occupation, employment or
vocation.

ଅନନ୍ୟଗତି—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଗତି)
Ananyagati —ଅନନ୍ୟଗତିକ (ଦେଖ)
Ananyagatika (See)

ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା) ଏକମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ—
Sole resort or refuge

ଅନନ୍ୟଗତିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଗତି+କ) —
Ananyagatika ୧ । ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଗତି ନାହିଁ; ନିରୂପାୟ,
(ଅନନ୍ୟଗତିକା—ଶ୍ଵୀ) ନାହିଁ—1. Having no other
alternative or resource

୨ । ନିରାଶ୍ରୟ—2. Helpless.

ଅନନ୍ୟଗାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ନ+ଅନ୍ୟ+ଗମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍.
Ananyagāmi ୧ମା. ୧ବ.) —

(ଅନନ୍ୟଗାମିନୀ—ଶ୍ଵୀ) ୧ । ଯେ ଆଉ କାହାରଠାରୁ ନ ଯାଏ —
1. Going to no other

୨ । ଯେ ଅନ୍ୟ କାହାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗମ ନ କରେ—

2. Cohabiting with no one else.

ଅନନ୍ୟଚିତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅନ୍ୟ+ଚିତ୍ତ) —୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଯୋଗ —
Ananyachitta 1. Undivided attention.

୨ (ଅନନ୍ୟଚିତ୍ତ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଏକାଗ୍ରତା—2. Concentration of
mind.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅନନ୍ୟଚେତା (ଦେଖ)

Ananyachetā (See)

ଅନନ୍ୟଚେତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଚେତା) —

Ananyachetā ୧ । ଯେ ଆଉ କୌଣସି ବିଷୟର ଚିନ୍ତା ନ କରେ

(ଅନନ୍ୟଚିନ୍ତା—ଶ୍ଵୀ) ଲକ୍ଷ୍ୟକୁତ ବିଷୟରେ ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ଦେଇ
ଥାଏ—Giving one's undivided thought
to a matter.

ଅନନ୍ୟଚେତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+
Ananyachetā ଚେତା; ୧ମା. ୧ବ.) —

ଯେ ଏକମାତ୍ର ବିଷୟ ପ୍ରତି ମନ ଦେଇଥାଏ—

Giving one's undivided attention to
a matter.

ଅନନ୍ୟଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ନ+ଅନ୍ୟ+ଜ୍ଞ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ
Ananyaja ଅନ୍ୟଠାରୁ ଜନ୍ମି ନାହିଁ) —

ମନସ୍କିନ୍ଦ; ମଦନ; କାମ—Cupid; love.

ଅନନ୍ୟଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା) —ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିଷୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ
Ananyadrushti ପଡ଼ୁ ନ ଥିବା ଦୃଷ୍ଟି, ଏକଦୃଷ୍ଟି—

Steadfast or intent gaze; staring at
one thing only.

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଦୃଷ୍ଟି) —
ଯାହାର ଏକ ପଦାର୍ଥ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ—
Gazing intently on one thing only.

ଅନନ୍ୟଦେବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଦେବ) —
Ananyadeba ୧ । ଏକ ଦେବ ଛଡ଼ା ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଉପାସ୍ୟ
ଦେବ ନାହିଁ—1. Having no other God to
worship

୨ । ଯାହା ଛଡ଼ା ଉଚ୍ଛ୍ଵେଷ୍ଟ ଦେବ କେହି ନାହିଁ—

2 Having no other superior Deity.

ସଂ. ବି—ପରମାତ୍ମା; ପରବ୍ରହ୍ମ; ପରମେଶ୍ୱର—

The Supreme Being.

ଅନନ୍ୟଧର୍ମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ଧର୍ମ; ନ;
Ananyadharmā ୧ମା. ୧ବ.) —

ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ବା ଗୁଣ ନାହିଁ—

Having no other quality or attribute.

ଅନନ୍ୟନାଥ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅନ୍ୟ+ନାଥ) —

Ananyanātha ଯାହାର ଅନ୍ୟ କେହି ପ୍ରଭୁ ବା ସ୍ୱାମୀ ନାହିଁ—
(ଅନନ୍ୟନାଥା—ଶ୍ଵୀ) Having no other lord or

master.

ଅନନ୍ୟନାଥା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ଵୀ (ଅନନ୍ୟନାଥ+ଆ) —

Ananyanāthā ଅନନ୍ୟନାଥର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Ananyanātha.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ—ଯେଉଁ ଅନୁଜ୍ଞା କନ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ୟ ବର ପ୍ରତି
ବିବାହର ହୋଇ ନାହିଁ—A girl not previously
betrothed to any other bride-groom.

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ସେ ଅପରାଧ କର ନାହିଁ—

I. Innocent.

୨ । ନିର୍ଦୋଷ—2. Faultless; free from defects.

ଅନପରାଧୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ନ + ଅପରାଧୀ)—

Anaparādhi ସେ ଅପରାଧୀ ନୁହେଁ—Innocent.

(ଅନପରାଧୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅନପସର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ସ୍ମୃତ) ଜନ୍ମରଦସ୍ତି କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ରଖିଥିବା

Anapasara ବ୍ୟକ୍ତି; ଚୋରମାଲର ଜମାଦାର—

(law) Usurper; a receiver of stolen property.

(ଦ୍ର—ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚୋରପରି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବାର ବିଧି
ଅଛି । ମନୁ—୮।୧୮ ।)

ଅନପାୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅପାୟ)—

Anapāya ୧ । ଅବିନାଶୀ; ଅବିନଶ୍ୱର—

(ଅନପାୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Imperishable

୨ । ଚରସ୍ଥାୟୀ—2. Lasting.

୩ । ବାଧାରହିତ—3. Without obstacles.

୪ । ସମୃଦ୍ଧ—4. Prosperous.

ସଂ. ବି—୧ । ଦୁଃଖରହିତ; ଅନିଷ୍ଟରୁ ମୁକ୍ତ—

1. Freedom from mischief.

୨ । ମହାଦେବ; ଶିବ—2. God Śiba.

ଅନପାୟୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ନ + ଅପାୟ)—ଅନପାୟ (ଦେଖ)

Anapāyī Anapāya (See)

(ଅନପାୟୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅନପେକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅପେକ୍ଷ)—

Anapeksha ୧ । ସେ କାହାରକି ଅପେକ୍ଷା ରଖେ ନାହିଁ—

(ଅନପେକ୍ଷ—ଶ୍ରୀ) 1. Regardless.

(ଅନପେକ୍ଷକ—ବି) ୨ । ନିରପେକ୍ଷ—2. Impartial.

୩ । ସ୍ୱାଧୀନ—3. Independent.

୪ । ନିର୍ମମ—4. Indifferent.

୫ । ବେଶା ଚିରଥ—5. Careless.

ଅନପେକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ନ + ଅପେକ୍ଷ)—୧ । ବେଶାଚିତ୍ତ—

Anapekshā 1. Carelessness.

୨ । ପରପ୍ରତି ଅପେକ୍ଷା ନ କରିବା—

2. Disregard; want of regard for another.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ରୀ—(ଅନପେକ୍ଷ + ଅ)—ଅନପେକ୍ଷର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Anapeksha.

ଅନପେକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅପେକ୍ଷା + ଇତ)—୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—

Anapekshita

1. Unexpected.

୨ । ଖାତର କର ନ ଯିବା—

2. Disregarded; unheeded.

ଅନପେତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅପ + ଇ ଧାତୁ + ତ)—

Anapeta ୧ । ଯାହା ଗତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1. Not gone; not past.

୨ । ପୃଥକ୍ ହୋଇ ନ ଥିବା—2 Not separated.

୩ । ବିଦ୍ୟମାନ; ଉପସ୍ଥିତ—3 Present.

୪ । ଏକାନ୍ତ ଅସକ୍ତ—4. Faithful to.

ଅନଫା—ସଂ. ବି. (ଗ୍ରୀକ୍‌ଭାଷାରୁ ଅମାତ)—ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ

Anaphā ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ—(Astronomy) A particular configuration of planets.

ଅନବକାଶ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ୱ; ନ + ଅବକାଶ)—

Anabakāśa ଅବକାଶର ଅଭାବ—Want of leisure.

(ଅନବକାଶ—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯାହାର

ପୁରୁଷେତ୍ତ ନ ଥାଏ—1 Having no leisure.

୨ । ଯାହାର ସୁବିଧା ବା ସୁଯୋଗ ନାହିଁ—

2. Having no opportunity or occasion.

୩ । ଅପ୍ରଯୁଜ୍ୟ—3. Inapplicable

ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ଧାରାବାହିକ—

Anabachchhinna 1. Continuous.

(ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନକା—ବି) ୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—2. Uninterrupted.

୩ । ଯାହା ରେଖାଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭେଦିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

3. Unintersected.

୪ । ଅତ୍ୟଧିକ; ବେଜାୟ—4. Immoderate.

(ଯଥା—ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ ଦ୍ୱାସ)

୫ । ସୀମାହୀନ—5. Unbounded

ଅନବଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅବଦ୍ୟ)—୧ । ନିର୍ଦୋଷ—

Anabadya

1. Faultless.

ଅନବଦ୍ୟତା } ବି. ୨ । ଯାହା ସମ୍ଭବେ ଅପର କର ଥାଇ ନ
ଅନବଦ୍ୟତା } ପାରେ—2 Unobjectionable.

୩ । ଅନିର୍ଦ୍ଦୟ—Irreproachable.

ଅନବଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ରୀ. (ଅନବଦ୍ୟ + ଅ)—ଅନବଦ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anabadyā Feminine of anabadya.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଜଣେ ଅପ୍ସର—Name of one of the Apsarās.

ଅନବଦ୍ୟାଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନବଦ୍ୟ + ଅଙ୍ଗ)—

Anabadyāṅga ଯାହାର ଅଙ୍ଗ ବା ଦେହ ନିର୍ଦୋଷ—

(ଅନବଦ୍ୟାଙ୍ଗ—ଶ୍ରୀ) Having faultless body or limbs.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଞ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଞ	ଦ୍ୱ

ଅନବଧାନ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅବଧାନ) —ଅମନୋଯୋଗ—
Anabadhāna Inattention; inadvertence.
(ଅନବଧାନା—ଶ୍ଳୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁ—୧ । ଅମନୋଯୋଗୀ—
(ଅନବଧାନତା—ବି) 1. Inattentive

୨ । ଗରହସ୍ଥିଆର—2 Careless.

ଅନବଧି—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅବଧ) —

Anabadhi ଅସୀମ—Boundless.

ଅନବନାଭ—ବୈଦେ. ବି. (ହି. ଅନବନ; ଅନବନାଭ) —

Anabanāu ୧ । ବିବାଦ—1. Dispute.

ଅବନିବନାତି ୨ । ଅବନ; ଅସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ; ଅପତ୍ନ—

ଅନବନାତି 2. State of being on bad terms

୩ । ଶତ୍ରୁତା—3. Enmity

ବହୁଯୋଗେ ହେଲ ଅନବନାଭ, ସକାରସ୍ୟ ଗୋଷା ବହୁଲେ ଭର୍ତ୍ତ ।

ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ୟ. ସମରତରଙ୍ଗ ।

ଅନବରତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବ + ରମ ଧାତୁ + ଭବ. ତ) —

Anabarata ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ—Uninterrupted, incessant.

ସଂ. କି. ବିଶ—୧ । ସର୍ବଦା—1 Always.

୨ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତଭାବରେ—2. Incessantly

ଅନବଲମ୍ବ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅବଲମ୍ବ) —

Anabalamba ୧ । ଅବଲମ୍ବନଶୂନ୍ୟ; ସାହାର ଭିତ୍ତି ନାହିଁ—

(ଅନବଲମ୍ବା—ଶ୍ଳୀ) 2. Having no support or prop.

୩ । ନିରାଶ୍ରୟ—3. Helpless.

୪ । ସ୍ୱାଧୀନ—4. Independent

୫ । ବେକାର—5. Having no employment; unemployed.

ଅନବଲମ୍ବନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅବଲମ୍ବନ) —

Anabalambana ଅନବଲମ୍ବ (ଦେଖ)

(ଅନବଲମ୍ବନା—ଶ୍ଳୀ) Anabalamba (See)

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ) —୧ । ଅବଲମ୍ବନର ଅଭାବ—

1. Want of support.

୨ । ସ୍ୱାଧୀନତା—2 Independence.

ଅନବଲୋକ—ସଂ. ବି—୧ । ଉପନିଷଦ୍ୱଳ୍ପ ଗର୍ଭିଣୀଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚା ମାସ—

Anabalyana କର୍ତ୍ତବ୍ୟସଂସ୍କାର ବା ଉତ୍ସବକ୍ରମେଷ (ଗର୍ଭସ୍ତବର ଅଶଙ୍କା ରହିତ କରିବା ଏ ଉତ୍ସବର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ) —

1 Name of a ceremony observed by pregnant woman to prevent miscarriage (M. W.)

୨ । ଉପନିଷଦ୍ୱଳ୍ପ ଉତ୍ସବର ବିବରଣ ଲେଖାଥିବା ଉପନିଷଦ୍ୱଳ୍ପ ଅଧ୍ୟାୟ—2. Name of a chapter of the Upanishad dealing with the above ceremony.

ଅନବସର—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅବସର) —

Anabasara ୧ । ଅନବକାଶ (ଦେଖ)

(ଅନବସର—ଶ୍ଳୀ)

1. Anabakāśa (See)

୨ । (ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଣସର; ସ୍ନାନପୂର୍ଣ୍ଣିମାଠାରୁ ନେତ୍ର-ଉତ୍ସବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଳ) —ଅଣସର (ଦେଖ)

Anasara (See)

ସ. ବିଶ. ପୁ (ବହୁବ୍ରୀହି;) —ଅନବକାଶ (ଦେଖ)

Anabakāśa (See)

ଅନବସିତ—ସଂ. ବି (ନ—ଅବ + ସୋ ଧାତୁ + ତ) —ବିଶୁଦ୍ଧ ଭବନ—

Anabasita ବିଶେଷ, ଏଥିର ପ୍ରତି ଚରଣରେ ୧୧ ପଦ ଥାଏ—

A kind of Sanscrit metre of four lines with eleven feet to each (M. W.)

ସଂ. ବିଶ—ଯାହା ଶେଷ ହୋଇ ନାହିଁ—Not terminated.

ଅନବସ୍କର—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅବସ୍କର) —୧ । ମଳହୀନ—

Anabaskara 1 Free from dirt.

୨ । ପରିଷ୍କୃତ—2. Clean; cleansed.

ଅନବସ୍ଥ—ସଂ. ବିଶ (ନ + ଅବସ୍ଥ) —୧ । ପ୍ରିୟାକୃତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

Anabastha 1. Unsettled.

୨ । ଅସ୍ଥିର—2. Unstable.

ଅନବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅବସ୍ଥା) —୧ । ଅନସ୍ଥିତ ଅବସ୍ଥା—

Anabasthā 1 Unsettled condition.

୨ । ଅସ୍ଥିର ଆଚରଣ—2. Unsteady conduct.

୩ । ଅନିଚ୍ଛିଦ୍ଧ ଆଚରଣ—3 Loose conduct.

୪ । (ଦର୍ଶନ) କୌଣସି ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଶେଷ ମୀମାଂସାର ଅଭାବ—

4. (philosophy) Non-finality of a proposition; endless series of statements (M. W.)

୫ । ଦୁରବସ୍ଥା—5. Adversity.

୬ । ଅଭାବ—6 Want; need.

ଅନବସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅବସ୍ଥାନ) —୧ । ଅସ୍ଥିରତା—

Anabasthāna 1. Instability; unsteadiness.

୨ । ହିତର ଅଭାବ—2. Non-existence.

୩ । ମଳ ଆଚରଣ—3. Looseness of conduct.

୪ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବାୟୁ—4 Air; wind.

ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି) —ଅସ୍ଥିର—Fickle; unstable.

ଅନବସ୍ଥାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ନ + ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)

Anabasthāyī ୧ମା. ୧ବ.) —

(ଅନବସ୍ଥାୟୀ—ଶ୍ଳୀ)

ଅନବସ୍ଥାୟୀ—Transient.

ଅନବସ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବସ୍ଥିତ) —୧ । ଚଞ୍ଚଳ; ଅସ୍ଥିର—

Anabasthita

1. Restless.

(ଅନବସ୍ଥିତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅଚିକଣା; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ—2. Fickle;

unstable; unsteady.

ଦାଆଇଣ ଲେକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦିନ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୧୮୭ ୨ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୧୫୫ରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଅଧ୍ୟାୟେ ଲେଖିବେ ବଦଳେ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ର କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'ଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ବ' ନ ମିଳିଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବ' ଖୋଜିବେ ।

୩ । ଅନସ୍ଥିତ—3 Unsettled.

୪ । ମନ ଆଚରଣବିଶିଷ୍ଟ—

4. Loose in conduct. (M. W.)

ଅନସ୍ଥିତତା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅନବସ୍ଥିତ + ତା) —

Anabasthitachitta ଅସ୍ଥିରମନ—Unsteady mind.

(ଅନସ୍ଥିତତା—ଶ୍ଳୀ) ସଂ. ବି. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି) —

(ଅନସ୍ଥିତତା—ବି) ୧ । ଅସ୍ଥିରମନ; ଚଳମନ—

1. Fickle-minded

୨ । ଯାହାର ମତଲବ ସବୁବେଳେ ଏକ ନୁହେଁ—

2. Irresolute.

ଅନସ୍ଥିତଚେତା—ସଂ. ବି. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନସ୍ଥିତ +

Anabasthitachetā ଚେତସ୍ ୧ମା ୧ବ.) —

ଅନସ୍ଥିତତା (ଦେଖ)

Anabasthitachitta (See)

ଅନବହୃତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅବହୃତ) — ୧ । ଅମନୋଯୋଗୀ—

Anabahita 1. Inattentive.

(ଅନବହୃତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯେ ମନ ଦିଏ ନାହିଁ—2. Heedless.

ଅନବିକଳ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅବିକଳ) — ୧ । ଯାହା ବାରି ହୋଇ ନ

Anabikalpa ପାରେ—1. Indistinguishable.

୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ—2. Undefined.

ଅନଭା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି (ସଂ. ଅନୁଭବ)—ବହୁ ଦୁଃଖଭୋଗ—

Anabha Much suffering.

ଅନଭାବ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନୁଭବ)—୧ । ବହୁ ଦୁଃଖଭୋଗ—

Anabhaba 1. Much suffering.

୨ । ବହୁ ଦୁଃଖାନୁଭବ—2. Much sad experience

ଅନଭିଜାତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ନ + ଅଭିଜାତ) — ୧ । ଯାହାର ଅଭିଜାତ୍ୟ

Anabhijāta ନାହିଁ, ସେ ଭବବଂଶୀୟ ନୁହେଁ—

(ଅନଭିଜାତ—ଶ୍ଳୀ) Not of gentle birth

୨ । ନୀଚବଂଶଜ—2. Lowborn; ignoble.

ଅନଭିଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ନ + ଅଭିଜ୍ଞ) —

Anabhijñā ୧ । ଅଜ୍ଞ; ଯେ ଜାଣେ ନାହିଁ—1. Ignorant.

(ଅନଭିଜ୍ଞ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯାହାର ଅନୁଭବ ନାହିଁ—

(ଅନଭିଜ୍ଞ—ବି) 2. Inexperienced.

୩ । ଅପରିଚିତ—3 Unacquainted with.

୪ । ନିବୋଧ—4. Stupid.

ଅନଭିଜ୍ଞାତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିଜ୍ଞାତ) —

Anabhijñāta ୧ । ଅଚିତ—1. Unrecognised.

(ଅନଭିଜ୍ଞାତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅଜ୍ଞାତ—2. Unknown.

ଅନଭିଜ୍ଞେୟ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିଜ୍ଞେୟ) —

Anabhijñeya ଅଜ୍ଞାତ—ଅଜ୍ଞାତ—ଅଜ୍ଞାତ—

Unrecognisable.

ଅନଭିପ୍ରେତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିପ୍ରେତ) —

Anabhipreta ୧ । ଯାହା ମନୁଷ୍ୟ ପାଶୁ ନ ଥିଲା—

1 Not intended.

୨ । ଅଭିପ୍ରେତ—2 Different from what was intended.

ସଂ. ବି. —ଅଭିପ୍ରେତ—An occurrence different from what was intended (M. W.)

ଅନଭିବ୍ୟକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ) —

Anabhibyakta ୧ । ଅପ୍ରକାଶିତ—1 Not expressed;

(ଅନଭିବ୍ୟକ୍ତ—ବି) not exhibited.

୨ । ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ—2. Latent

୩ । ଅପରିଷ୍ଟ—3. Dim; indistinct.

ଅନଭିଭୂତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିଭୂତ) —

Anabhibhuta ୧ । ଅନାକ୍ରାନ୍ତ—1 Unattacked.

୨ । ଅନୁଭୂତ—2 Unfelt.

ଅନଭିମତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିମତ) —

Anabhimata ୧ । ଯାହା ମନରେ ନୁହେଁ—

1. Not to one's mind.

୨ । ଇଚ୍ଛାବିରୁଦ୍ଧ—2. Against one's wish or liking

୩ । ଅନୁଦିଷ୍ଟ—3. Not aimed at.

୪ । ଯାହା ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ—4. Disliked.

ଅନଭିରୂପ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିରୂପ) —

Anabhirūpa ୧ । ମେଳ ହେଉ ନ ଥିବା—

1. Not corresponding

୨ । ଯାହା ମନୋମତ ନୁହେଁ—2. Not pleasing.

୩ । ଅସୁନ୍ଦର—3. Not handsome.

ଅନଭିଲାଷ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିଲାଷ) —

Anabhilāsha ଅଭିଳାଷ—Absence of desire or wish.

ଅନଭିଳାଷୀୟ, } ବି.

ଅନଭିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭିଷ୍ଟ) —

Anabhiṣṭa ୧ । ଅନାସକ୍ତ—

1. Non-attachment.

୨ । ବିବେଚନା; ନିର୍ମମତା—2. Indifference.

ଅନଭ୍ୟସିତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅଭ୍ୟସିତ) —

Anabhyasita ୧ । ଅଭ୍ୟାସ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

1. Not practised,

୨ । ନିୟମିତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉ ନ ଥିବା—

2. Disused; neglected.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ୟ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ରା	ଲଥ	କ	ନ		

ଅନଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅଭ୍ୟାସ)—ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ—Distant, not
Anabhyāsa near (M. W.)

ଅନଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅଭ୍ୟାସ)—

Anabhyāsa ଅଭ୍ୟାସ ବା ନିୟମିତ ଅଭ୍ୟାସର ଅଭାବ—
Want of regular exercise or practice

ଅନଭ୍ରା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅଭ୍ର)—

Anabhra ମେଘଶୂନ୍ୟ—Cloudless.

ଅନଭ୍ରାବ୍ରୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ପୁଂଲୁ ମେଘ ନ ଉଠାଇ ଦୌଡ଼ ବର୍ଣ୍ଣା
Anabhrabṛuṣṭi ହେବା)—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ-
ପ୍ରାପ୍ତି—Unexpected acquisition (M. W.)

ଅନମ—ସଂ. ବି. (ଅ+ନମ ଥାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anama ୧ । ଅନତ—1 Not bent.

୨ । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ନମସ୍କାର କରେ ନାହିଁ—

2, One who makes no salutation to
another

ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ବ୍ରାହ୍ମଣ—A Brāhmaṇa.

ଅନମିତେ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବି. ବି. (ସଂ. ଅ+ନମିତ)—

Anamite ୧ । ଅକାରଣରେ; ବୃଥା—

ଅକାରଣେ 1. For nothing; in vain.

ନାହକ୍ ୨ । ଅନ୍ୟଥା; ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—

2. In another way.

ନ୍ୟାସ ବା ବୃକ୍ଷ ଶ୍ଵେତ ବୃକ୍ଷ ଅନମିତେ । ଗ୍ରାମୀ—ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅନମ୍ବର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅମ୍ବର)—

Anambara ୧ । ବସ୍ତ୍ରହୀନ; ଯେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ନ ଥାଏ; ନଗ୍ନ;
(ଅନମ୍ବର—ଶ୍ଵୀ) ନଗ୍ନ—1. Naked, unclothed.

୨ । ଫୁଲ—2 Bare.

୩ । ଅବରଣହୀନ—3. Without covering.

ସଂ. ବି.—୧ । ନଗ୍ନ ଶ୍ରମଣକ, ବୌଦ୍ଧ ଯତିବିଶେଷ—

1. A class of naked Buddhist
mendicants

୨ । ଆକାଶ—2. The sky.

[ଦ୍ର—ଅମ୍ବରର ଅର୍ଥ ଆକାଶ; ଅନମ୍ବରର ଅର୍ଥ ଆକାଶ ।]

ଅନମ୍ବର ଦେଶ ଦିଗେ ଉଦ୍ଧୃତ ଯେ । ମଧ୍ୟଦିନ, ଅସୋଧା ପ୍ରଭାତମଧ୍ୟ ।

ଅନୟ—ସଂ. ବି. (ଅ+ନୟ)—୧ । ମନ୍ଦ ବନୋପସ୍ଥ—

Anaya 1. Bad management.

(ଅନୟ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ମନ୍ଦ ଆଚରଣ—2. Bad conduct

୩ । (ନ+ଅୟ)—ଦୁର୍ନୀତି—3. Immorality.

୪ । ମନ୍ଦ ନୀତି—4. Bad policy.

୫ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—5. Misfortune.

୬ । ମନ୍ଦ ପଥ—6. Evil course.

ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ନୟ)—

୧ । ନୀତିଶୂନ୍ୟ—1. Immoral.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅୟ)—ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—

2. Unfortunate.

ଅନରଗଳ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ଅନର୍ଗଳ)—

Anaragala ଅନର୍ଗଳ (ଦେଖ)

Anargala (See)

ଅନରଣ୍ୟ—ସଂ. (ନାମ)—ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶାୟ ଅସୋଧାର ରାଜାବିଶେଷ

Anaranya (ରାବଣ ଦିଗ୍ଵିଜୟ ସମୟରେ ଏହାଙ୍କୁ ବଧ କରିବାରୁ

ଏ ଅଭିଶାପ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ମୋ ବଂଶଧର ହାତରେ

ତୁ ନିହତ ହେବୁ—Name of a king of the

Solar Dynasty.

ଅନରଥ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ଅନର୍ଥ)—ଅନର୍ଥ (ଦେଖ)

Anaratha

Anartha (See)

ବନ୍ଧୁ ପଦ୍ମନାଭ ଶମା ଆଚରଣ

ଅନାର୍ଥ ଅନରଥ ଶେଷ ଅଲକ୍ଷଣ । କୃଷ୍ଣବିଂଶ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଅନରାଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅନରାଜ)—

Anarāji ଅବୈତନିକ—Honorary

ଅନରାଜ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅନରାଜ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍)—

Anarāji majishṭret ପ୍ରଭୁଜନାରାଜ ମହାଦମା ବିଶ୍ଵର କରବାର

ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ମନୋନୀତ ଅବୈତନିକ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍—

Honorary Magistrate.

ଅନର୍କ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—ସଂ. ବି.—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—Name of the

Anarka chaturddasī 11th day of the bright

fortnight of the month of Kārttika.

ଅନର୍କାଭ୍ୟୁଦିତ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅର୍କ+ଅଭ୍ୟୁଦିତ)—

Anarkābhyudita ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବ କାଳ—

The time just before sun-rise.

ଅନର୍ଗଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅର୍ଗଳ)—୧ । ବାଧାରହୁତ—

Anargala 1. Unhindered; free from obstruc-

(ଅନର୍ଗଳ—ଶ୍ଵୀ) tion.

୨ । ମଝିରେ ମଝିରେ ବନ୍ଦ ହେଉ ନ ଥିବା; ଅବିରାମ—

2. Uninterrupted.

୩ । ନିରକ୍ଷୁଣ୍ଣ—3. Unfettered.

୪ । ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ—4. Unrestrained.

୫ । ସ୍ଵେଚ୍ଛାଶୂନ୍ୟ—5. Licentious.

୬ । ସ୍ଵାଧୀନ—6. Free; independent.

୭ । ଯହିଁରେ କଳଣୀ ନ ଥାଏ—7. Having no bar.

ଗ୍ରା. ବି. ଅତି ଦୃଢ଼—Very strong.

ସାତ ବବାଟ ମହାବଳ, ସେହି କଳଣୀ ଅନର୍ଗଳ ।

କରକା. ଶ୍ରବଣ. ୧୦ମ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇହର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ନ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନଭାବରେ—

1. Uninterruptedly.

୨ । ଗଡ଼ ଗଡ଼ କରି (କହିବା)—2. Very fluently.

(ଯଥା—ବକ୍ତା ଅନର୍ଗଳ କହି ଯାଉଥାନ୍ତି; ଆମେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବଲ୍ ବଲ୍ କରି ଶୁଣୁଥାଉଁ ।)

ଅନର୍ଗଳ ମୁକୁଟ—ଦେ. ବି—ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ରାଜମୁକୁଟ—

Anargala mukuta The crown worn by king
Durjyodhana.

ମାନଗୋବିନ୍ଦ ପାଦେ ମୁଁ ହୋଇ ପରାଣୀ

ଅନର୍ଗଳ ମୁକୁଟ ମାଗିଲେ ଦେବୁ ସାମୀ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଳୋ. ।

ଅନର୍ଗଳା—ସଂ. ବିଶ ଶ୍ରୀ. (ଅନର୍ଗଳ + ଆ)—ଅନର୍ଗଳର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ —

Anargala Feminine of Anargala.

ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ—୧ । ଅତି ଦୃଢ଼—1. Very strong.

ଠାବେ ଠାବେ କରାନ୍ତି ଲାଗିଛି ଅନର୍ଗଳା । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାପଣ ଗୀତା ।

୨ । ଅତିବଳିଷ୍ଠ—2. Very mighty.

ବୃଷିଲେ ତ ଦୁଷ୍ଟ ସବେ କ୍ଷମି ଅନର୍ଗଳା—ପୀତାମ୍ବର କୃଷ୍ଣବିଜୟ ।

୩ । ଅଜେୟ—3. Invincible

ସଗର ପାଳଶୁଣା ତେଜରେ ଅନର୍ଗଳା—ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଅନର୍ଗ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅର୍ଥ)—ଅମୂଲ୍ୟ; ବହୁମୂଲ୍ୟ—

Anargha Priceless; invaluable.

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ନ + ଅର୍ଥ)—୧ । ବେଜାୟ ମୂଲ୍ୟ—

1. Wrong value (M. W.)

୨ । ଅମୂଲ୍ୟ—2. Wrong price.

ଅନର୍ଗହାସ୍ୟ—ସଂ. (ନାମ) ମୂରାର କବିକୃତ ରାମଚରଣାମ୍ବକ ସଂସ୍କୃତ

Anargharāghaba ନାଟକ—Title of a Sanskrit
drama by Mūrāri.

ଅନର୍ଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅର୍ଥ + ଯ)—୧ । ଅମୂଲ୍ୟ—

Anarghya 1. Priceless.

୨ । ଯାହା ମୂଲ୍ୟବାନ ନୁହେଁ—

2. Not valuable (M. W.)

ଅନର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ନ + ଅର୍ଥ)—୧ । ମନ; ଅନିଷ୍ଟ; ଅଶୁଭ—

Anartha 1. Evil; injury.

୨ । କ୍ଷତି—2 Damage.

୩ । ଅସୁବିଧା—3. Inconvenience.

୪ । ଅକାମିକା ବସ୍ତୁ—

4. Worthless or useless object.

୫ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ମନ ଘଟଣା—

5. Disappointing occurrence.

୬ । ଅପ୍ରୟୋଜନ—6. Want of use or necessity.

ଦେ. ବି—୧ । ବିବାଦ—1. Dispute.

୨ । ଲଢ଼ାବଣ—2. Quarrel.

ଅନର୍ଥ ଉପାଦାନ—ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ବିଷୟ ।

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅର୍ଥ)—୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Worthless,

୨ । ଅପ୍ରୟୋଜନୀୟ; ବେଦରକାୟ; ଅକାମିକା; ବୃଥା—

2. Useless; unnecessary.

୩ । ନିର୍ଭରକ; ଅର୍ଥହୀନ—

3. Having no meaning; nonsensical.

୪ । ଯାହାର ଅମୂଳ୍ୟ ଅର୍ଥ ନ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ଥାଏ—

4. Having not that (but another)
meaning (M. W.)

୫ । ଯାହା ମନ ଫଳ ବା ଅଶୁଭ ଜାତ କରେ—

5. Producing evil or misfortune

୬ । ଅଲାଭକର—6 Unprofitable.

୭ । ଦୁର୍ଭାଗୀ—7. Unfortunate

ଅନର୍ଥକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନର୍ଥ + କ)—ଅନର୍ଥ (ଦେଖ)

Anarthaka Anartha (See)

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ବୃଥାରେ—1. In vain

୨ । ଅପ୍ରୟୋଜନରେ—2. Unnecessarily.

ସଂ. ବି—ଅସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରଳାପ—Incoherent talk; raving.

ଅନର୍ଥକର—ସଂ. ବିଶ. (ଅନର୍ଥ + କର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anarthakara ୧ । ଅଶୁଭକର—

(ଅନର୍ଥକର—ଶ୍ରୀ) 1. Producing evil or misfortune.

୨ । ବୃଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

2. Doing what is useless or worthless.

୩ । ଅଲାଭଜନକ—3. Unprofitable.

ଅନର୍ଥପାତ—ସଂ. ବି. (ଅଶୁଭ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅନର୍ଥ + ପାତ)—ଅଶୁଭ ଘଟଣା;

Anarthapāta ଦୁର୍ଭଟଣା—Inauspicious event;
mishap.

ଅନର୍ଥସମ୍ଭାସ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅର୍ଥସଂଶୟ)—ଟଙ୍କା ବା ଧନ ବୁଝିଯିବାର

Anarthasamsāya ଅଶଙ୍କା ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—Non-
risk of money or wealth.

ଅନର୍ଦ୍ଧପାଗ—ଦେ. ବି. (ଶିଳ୍ପପରିଭାଷା)—ଦେଉଳର ଅଂଶବିଶେଷ;

Anarddhapāga (ଦେଉଳ ତଳେ ନୋଟ—ଦେଖ)

(architecture) A part of a temple
(See notes under Deula).

ଅନର୍ଯ୍ୟାପ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅପର୍ଯ୍ୟାପ)—୧ । ଅତ୍ୟଧିକ—

Anarjyāpa 1. Excessive.

୨ । ଅନିର୍ଣ୍ଣ୍ୟାପ; ଅଗଣିତ—2. Countless.

ଦେବମାନେ କାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଅନର୍ଯ୍ୟାପ—ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାପଣ ଗୀତା ।

୩ । ବହୁ—3. Many; too much.

ଅନର୍ହ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅର୍ହ = ଯୋଗ୍ୟ)—

Anarha ୧ । ଦଣ୍ଡ ବା ପୁରସ୍କାର ପାଇବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

(ଅନର୍ହ—ଶ୍ରୀ) 1. Undeserving of punishment
or reward.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଉଥ	ଋ	ୠ

୨ । ଅଯୋଗ୍ୟ—2. Undeserving; unworthy.

୩ । ଅନୁପଯୋଗୀ—3. Unsuitable.

୪ । ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Inadequate

ଅନଳ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ=ନାହିଁ + ଅଳ=ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି, ତୁପ୍ତି
Anala ଯାହାର; କମ୍ପା ଅନ ଧାତୁ=ନିଷ୍କାସ ମାରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ.
ଅଳ; ଯାହା ନିଷ୍କାସହାର ଜଳଭଣ୍ଡ)—

୧ । ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—1. Fire

୨ । ଅଗ୍ନି ଦେବତା—2 The God of Fire.

୩ । ଜଠରାଳ; ଖର୍ଣ୍ଣିଶକ୍ତି—

3. Digestive power; gastric juice.

୪ । ପିତ୍ତ—4. Bile.

୫ । ଅଷ୍ଟାବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରୁ ଷଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ—

5. The sixth of the eight Basu Deities.

୬ । ପତ୍ତାମୂଳ; ଧଳାଚିତା ଓ ନାଲିଚିତା ଗୁଳୁ—

6. Plumbago Zeylanica and Rosea.

୭ । ଦେହାଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ବାତ—

7 Wind inside the body.

୮ । ଉତ୍ତାପକ; ଉଲ୍ଲିଆ—8. Marking-nut.

୯ । ର ଅକ୍ଷର—9. The letter 'Ra'.

୧୦ । ୩ ସଂଖ୍ୟା—10. The number '3'.

୧୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ବୃହସ୍ପତିଙ୍କର ପଞ୍ଚାଶତ୍ୱମ ବର୍ଷ—

11. (astronomy) The fiftieth year of the
planet Jupiter's cycle.

୧୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ବୃତ୍ତିକାନକ୍ଷତ୍ର—

12. (astronomy) The 3rd lunar mansion;
the Pleidas.

୧୩ । ବସୁଦେବଙ୍କ ନାମ—

13. A name of Basudeba.

୧୪ । ମର୍କଟବିଶେଷ—14. Name of a monkey.

୧୫ । ମୁନିବିଶେଷ—15. Name of a sage.

୧୬ । ପିତୃବିଶେଷ—16. A class of manes.

୧୭ । ଆତ୍ମା; ଜୀବାତ୍ମା—17. The soul

୧୮ । ବିଷ୍ଣୁ—18. A name of Bishṇu

୧୯ । ପରମେଶ୍ୱର; ପରବ୍ରହ୍ମ—

19. The Supreme Being.

ଅନଳକରଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ନ + ଅଳ + କୃ ଧାତୁ +
Analamkarishṇu କର୍ତ୍ତୃ. ରଷ୍ଟ୍ର)—

୧ । ଯେ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧେ ନାହିଁ—

1. Not given to the use of ornaments.

୨ । ଅନଳକୃତ—2. Unornamented.

ଅନଳଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନଳ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Analada ୧ । ଅଗ୍ନି ଦ; ଯେ ନିଆଁ ଲଗାଏ; ଘରପୋଡ଼ିଆ—
(ଅନଳଦା—ଶ୍ରୀ) 1. Incendiary; one who sets

fire to houses etc.

୨ । ଯେ ନିଆଁକୁ ନିଭାଏ—2 Quenching fire.

୩ । ଯେ ଉତ୍ତପକୁ କମାଏ—3. Reducing heat.

ସଂ. ବି. (ଯାହା ଅନଳ ବା ତାପକୁ ଛେଦନ କରେ ବା ଦୂର
କରେ)—ଜଳ—Water.

ଅନଳାଦିପନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍ୱ; ଅନଳ + ଆଦିପନ)—

Analadipana ଖର୍ଣ୍ଣିଶକ୍ତି ବର୍ଦ୍ଧକ—Stomachic; exciting
digestion.

ଅନଳଜଳ—ଗ୍ରା. ଅ—୧ । ଅସମ୍ବଦ୍ଧଭାବରେ—

Analanala 1. Incoherently.

୨ । ଅନିୟମିତଭାବେ—2. Irregularly.

୩ । ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁକୁ ନିର୍ବିଚାରଭାବେ ମିଶାଇବା—

3 Promiscuously.

ଅନଳଜଳ । ଓଡ଼ା କଞ୍ଚା ସବୁ ଜଳ—ଭଗ ।

ଅନଳନଳିବା—ଗ୍ରା. କ୍ରି—ଏଣୁତେଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଗପିବା; ବହୁଜଳନା କରିବା—

Analanalibā To talk incoherently and long.

ଅନଳପ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. (ସଂ. ଅନଳ)—୧ । ଅନଳ—

Analapa 1. Not little.

୨ । ଅଧିକ—2. Great

ନୋର ଅନଳପ ପୁରୁଷର ଚପ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅନଳପ୍ରଭ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନଳ + ପ୍ରଭ)—

Analaprabha ୧ । ନିଆଁ ପରି ପ୍ରଭାସ୍ଥଳ; ଜଳୁଥିବା—

(ଅନଳପ୍ରଭ—ଶ୍ରୀ) 1. Blazing or shining like fire.

୨ । ଅତିତେଜସ୍ୱୀ—2 Dazzling; radiant.

ଅନଳପ୍ରଭା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅନଳପ୍ରଭ + ଅ)—ଅନଳପ୍ରଭର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Analaprabhā Feminine of Analaprabha.

ସଂ. ବି—୧ । ବିଦ୍ୟୁତ୍—1. Lightning.

୨ । ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତା ଲତା; ଫ୍ଲୁଫ୍ଲୁଫ୍ଲୁକା ଗୁଳୁ—

2. A phosphorescent plant;

Hali cacabum Cardiospermum.

୩ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍ୱ) ଅଗ୍ନିର ଆଲୁ ବା ତେଜ—

3. Radiance of fire

ଅନଳସ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଳସ)—

Analasa ଅଳସାବିହୀନ; ନିରାଳସ—

Not idle; active.

ଅନଳସାଦ—ସଂ. ବି. (ଅନଳ + ସଦ ଧାତୁ + ଅ)—

Analasāda ଅଖର୍ଣ୍ଣିଭୋଗ; ବାତାଖର୍ଣ୍ଣି—

Dyspepsia (M. W)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱଳ୍ପକ । ଚିତ୍ରେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁକ୍ରମେ ଚିତ୍ରେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବ; 'ଭୂତ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶିଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଅନଳସେନ—ସ. (ନାମ)—ପଞ୍ଚମୁଖବିଶେଷ (ଏହାଙ୍କ କନ୍ୟା କୁଞ୍ଜିକାକୁ
Analasena ଶନୈଶ୍ଚର ବାବାଦ କରୁଥିଲେ)—Name of a
king of Jakshas

ଅନଳସେନ ବୋଲଣ ଯକ୍ଷଗଣ ରାଜା

କୁଞ୍ଜିକା ବୋଲି କରୁ ଚାର ଏକଇ ଚନ୍ଦ୍ରା । କୁଞ୍ଜିକା ନନ୍ଦାଞ୍ଜଳ ଅବ ।

ଅନଳାନନ୍ଦ—ସ. (ନାମ)—ବେଦାନ୍ତକଳ୍ପତରୁ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚୟିତା—
Analānanda Name of a Sanscrit treatise
Bedānta Kalpataru.

ଅନଳ—ସ. ବି—ବକରୁକ୍ଷ; ଅଗସ୍ତିଗଛ—

Anali A tree; Sesbania Grandiflora

ଅନଳ୍ପ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଅଳ୍ପ)—

Analpa ୧ । ଯାହା ଅଳ୍ପ ନୁହେଁ; ଅସାମାନ୍ୟ—

1. Not a little.

୨ । ଅଧିକ—2 Much.

୩ । ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ—3. Numerous.

୪ । ବଡ଼—4. Great.

ଅନଳ୍ପଘୋଷ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନଳ୍ପ+ଘୋଷ)—

Analpghosha ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦକାଞ୍ଚ; ବହୁପାଞ୍ଜିଆ—

(ଅନଳ୍ପଘୋଷା—ଶ୍ରୀ) Very clamorous; very noisy

ଅନଶନ—ସ. ବି. (ନ+ଅଶନ)—

Anasana ୧ । ନ ଖାଇବା; ଅଭୋଜନ—1. Starvation

୨ । ଉପବାସ—2. Fasting.

୩ । ପର ଉପରେ ଦାଉ ସାଧିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓପାସ ରହିବା—

3 Fasting as a form of suicide from
vindictive motives (M. W.)

ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ନିରାହାର—1. Starved.

(ଅନଶନା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଉପବାସ—2. Fasting.

(ଅନଶନତା—ବି) ୩ । ଖାଉ ନ ଥିବା—3. Not eating.

ଅନଶିତ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅଶ ଧାତୁ+ଭବ ଧାତୁ)—

Anasita ୧ । ଉପବାସ—1. Fasting.

୨ । ଅହାରର ଅଭାବ—2. Condition of not
having eaten.

ଅନଶ୍ନାନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ+ଅଶ ଧାତୁ+ଆନ)—

Anasāna ୧ । ଖାଉ ନ ଥିବା—

(ଅନଶ୍ନାନା—ଶ୍ରୀ) 1. Not eating (M. W.)

୨ । ଉପବାସ କରିଥିବା—2. Fasting.

ଅନଶ୍ୱର—ସ. ବିଶ. (ଅ+ନଶ୍ୱର)—ଉପସ୍ଥାପିତ; ଅବିନାଶୀ—

Anaswara Indestructible; imperishable.

ଅନସ—ସଂ. ବି.—୧ । (ଅନ୍ ଧାତୁ=ଗତି କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍)—

Anas (ବେଦିକ) ଶବ୍ଦଟି, ଗାଡ଼ି; ରଥ; ସାନ—

1. Cart; conveyance.

୨ । (ଅନ ଧାତୁ=ବଞ୍ଚିବା+ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଅସ୍; ଯାହା ଯୋଗୁଁ
ଜୀବ ବଞ୍ଚେ ବା ଜୀବନଧାରଣ କରେ)—ମାତା—

2. Mother.

୩ । (ଅନ ଧାତୁ=ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିବା+ଭବ. ଅସ୍)—ଜନ୍ମ—
3 Birth.

୪ । (ଅନ ଧାତୁ=ବଞ୍ଚିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍)—ଜୀବ—

4. A living creature.

୫ । ସନ୍ତାନ—5. Offspring.

୬ । (ଅନ ଧାତୁ=ବଞ୍ଚିବା+ସଂଜ୍ଞା ଅସ୍; ଯାହା ଖାଇ
ଜୀବ ବଞ୍ଚେ)—ଭାତ; ଅନ୍ନ—6 Boiled rice.

୭ । ଖାଦ୍ୟ—7. Food

୮ । ପିତା—8. Father

୯ । ରନ୍ଧନଶାଳା—9. Kitchen

୧୦ । ଶୋକ—10. Grief.

୧୧ । ଜଳ—11. Water.

ଅନସୂୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅସୂୟା)—

Anasūya ୧ । ଅସୂୟାଶୂନ୍ୟ, ଯାହାର ଅହନ୍ତା ନାହିଁ—

(ଅନସୂୟା—ଶ୍ରୀ) 1. Not envious; not spiteful.

୨ । ରୋଷହୀନ—2. Free from anger.

ଅନସୂୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନସୂୟ+କ)—

Anasūyaka ଅନସୂୟ (ଦେଖ)

(ଅନସୂୟକା—ଶ୍ରୀ)

Anasūya (See)

ଅନସୂୟା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅନସୂୟ+ଆ)—ଅନସୂୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anasūyā Feminine of Anasūya.

ସଂ. ବି. (ନ+ଅସୂୟା)—୧ । ଅସୂୟାବହତ୍ୟା; ଅହନ୍ତାର ଅଭାବ—

1. Freedom from spite; absence of
envy.

୨ । ଦକ୍ଷକନ୍ୟାବିଶେଷ; ଅନ୍ତ୍ରିବିକ ପତ୍ନୀ—

2. Name of the wife of sage Atri.

୩ । କାଳିଦାସଙ୍କ ଶକୁନ୍ତଳାର ସଖୀବିଶେଷ—

3. Name of a companion of
Kālidāsa's Śakuntalā.

ଅନସୂୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ନ+ଅସୂୟା+ଭା)—

Anasūyu ଅନସୂୟ (ଦେଖ)

Anasūya (See) (M. W.)

ଅନନ୍ତକାର—ସଂ. ବି. (ନ+ଅନ୍ତକାର)—

Anahankāra ୧ । ଅହଙ୍କାର ବା ଗର୍ବଶୂନ୍ୟତା—

(ଅନନ୍ତକାର—ଶ୍ରୀ) 1. Absence of pride or
self-conceit.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ବରୀ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁପୁର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

୨ । ଜୀବାତ୍ ପରମାତ୍ମାରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ବୋଲି ନ ଭାବିବା—

2. Absence of a tendency to regard soul as distinct from God.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ — ନିରହଙ୍କାର; ଗର୍ବଶୂନ୍ୟ—

Free from self-conceit

ଅନନ୍ତକୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅନହଙ୍କାର; ଗର୍ବଶୂନ୍ୟ—

Anahamkruta Free from self-conceit.

(ଅନନ୍ତକୃତ—ଶ୍ରୀ)

(ଅନନ୍ତକୃତ—ବ)

ଅନନ୍ତବାଦୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ+ଅନ୍ତ+ବାଦ)—

Anahambādi ଅନହଙ୍କାର, ଗର୍ବଶୂନ୍ୟ; ଅସ୍ଵବଦ୍ଧମା ରହୁ—

(ଅନନ୍ତବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) Free from self-conceit.

ଅନନ୍ତବାଦିତା } ବ.

ଅନନ୍ତବାଦି }

ଅନହତନାଦ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାହତନାଦ)—ଅନାହତନାଦ (ଦେଖ)

Anahatanāda Anāhatanāda (See)

ତୋଳକ ଅନହତନାଦ, ଶ୍ରବଣେ ଶୁଭ୍ର ଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରାଚୀ—ନିର୍ଗୁଣମାତ୍ରାୟ ।

ଅନହୃତ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅନାହୃତ; ଅହେତୁକ)—

Anahuti ୧ । ଅହେତୁକ—1. Groundless.

ଅନଶୋଭ ୨ । ଅମୂଳକ—2. Unfounded

ଅଚାନକ ୩ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତ—3. Unexpected.

୪ । ଅପ୍ରଶୋଦ୍ଧ—4. Unprovoked.

୫ । ହଠାତ୍ ଘଟିବା—5. Sudden.

୬ । ବୃଥା—6 Vain.

ଦେ. ଅ—୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିତରୂପେ—Unexpectedly.

୨ । ହଠାତ୍—2 Suddenly

୩ । ଅକାରଣ; ବିନାକାରଣରେ—3. Without any assignable cause or justification.

୪ । ବୃଥାରେ—4. In vain.

ଅନହୋତି—ଦେ. ବିଶ. ଓ ଅ—ଅନହୃତ (ଦେଖ)

Anahoti Anahuti (See)

ନା ଦେ. ବି. (ସଂ. ନ ଉଦ୍ଧୃତ)—ନ ହୋଇ, ନ ଘଟିବା—

ନହିଁ Not happening.

ଦେ. ଅ—ନା; ନାହିଁ—No.

(ଯଥା—ମୁଁ ଭଳି ଦିନ ହେଲୁ କିନ୍ତୁ ଧନ ମାଗୁଛି ମତେ ହୋଇ

ଅନହୋତି ପଦେ କହିଦେଲେ ମୁଁ ଶୁଣିଯାନ୍ତି ।)

ଅନା—ସଂ. ଅ—୧ । (ବୈଦିକ) ଏତଦ୍ଵାରା—1. Here by.

Anā ୨ । (ବୈଦିକ) ଏହିପରି—2 Thus.

୩ । (ବୈଦିକ) ପ୍ରକୃତରେ—3. Indeed.

ଦେ. କି—ଅନାଦିବା କିମ୍ଭାର ଅନୁଜ୍ଞା ବିଷୟ ସ୍ମରଣ ଅନାଦିର୍ଥ

ଏକ ବଚନ (ତୁ) ରେ ଅକାର—ଦେଖ; ଶୁଣି—

(you) Do look ! See !

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାସ୍ତା)—ଅନସ୍ତାସ୍ତାସ୍ତ; ଅବହେଳିତ—

Uncared for; disregarded.

ଭୂତର ଉପାଦେୟ ହୋଇ ଧୂସ ଏତେ ଅନା । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରକାର; ଚର୍ଚ୍ଚା; ଭଳି; ଅବସ୍ଥା—

1. Manner; condition

(ଯଥା—ଏ ଟୋକାଟା କେତେ ଅନା ହେଉଛି ।)

୨ । (ନାମ-ସଂ.) (ସଂ. ଅନାମ, ଅନାଦି)—

ଅନାଦି, ଅନାମ ଆଦି ଲେଖକ ଭାବ ନାମ—

3 Name for calling Anāma or Anādi.

ଅନାଅନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନେକାନ୍ୟ)—

Anāni ୧ । ପରସ୍ପରକୁ ଶୁଣିବା—

ଚାଷାଚାହି 1. Looking at each other.

ତକାତକୀ ଅନାଅନ ବନଭାର, ଭବନା ତୋର ତାହାର । ପ୍ରାଚୀନ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦେ. ବିଶ—ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିଷେଧ କରୁଥିବା—

Looking at each other.

ଇନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଜୁନର ବଥା ନୁହେଁ ଚିତ୍ତ

ପରିମାନେ ପଳାନ୍ତି ସେ ଅନାଅନ ହୋଇ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

ଅନାନ୍—ଦେ. ଅ. (ଅନାନ୍ଦିବା କିମ୍ଭାର ଅସମ୍ପାଦିକା ରୂପ; ଅବ୍ୟୟ

Anāin ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ)—

ତେସେ (ଅମୁକୁକୁ) ଶୁଣି; ଅନୁରୂପ; ଅନୁସାରେ—

ଦେଖକ According to.

ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ବଳକୁ ଅନାନ୍,

ପାର୍ଥ ବିଦ୍ୟ ଅତି ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଚିତ୍ତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅନାନ୍ଦିବା—ଦେ. କି. (ଭୁଲ. ସଂ. ଅନେକାନ୍ୟାବଲେକନ)—

Anāinbā ୧ । ଶୁଣିବା—1. To look; to see.

ଚାଷା ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ଅରଜୁନ କୃଷ୍ଣ ଅନାନ୍

ତକାଳା ପରସ୍ପର ଦୃଷ୍ଟି ସେ ସଂଶୟମଳା ହୋଇ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

୨ । ଆଦରବା; ଯତ୍ନନେବା—1. To take care of.

(ଯଥା—ସେ ପର ଦଶ ବର୍ଷ ହେଲୁ ବରଷମ ହୋଇ ତା ପିଲା ପିଲଙ୍କି ଅନାନ୍ଦିବାକୁ ନାହିଁ ।)

୩ । ଅପେକ୍ଷା କରିବା—3. To wait for.

ତେଜ ଅସିବାର ବାଟକୁ ଅନାନ୍

ବସିଥିବେ ତୁଆରେ କାହାକୁ ନ ଶୁଣି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୪ । ଆଦର ବା ସ୍ନେହଦୃଷ୍ଟି କରିବା—

4. To cast an affectionate look or glance.

ପୟରେ ପଡ଼ି ମୁଁ କାତରେ ତାକୁ, ଅନାଥ ଦାସୀକ ଅରେ—ସ୍ଵାମୀନାଥ ।

ଅନାନ୍ଦିଶି—ଦେ. ବି—୧ । ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇବା; ଶୁଣିବା—

Anānishi 1. Looking at.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହି’ ଖୋଜିବେ; ‘ଭୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଭୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ସ୍ଵପ୍ନାଅନନ୍ତନା, ଅନାଭାବି କି ମନା

କରୁ ସେ ଆଉଁ ହୁଏ ଗୁଣ୍ଡିଲରେ । କବସର୍ପ୍ୟ କଣୋରଚକ୍ଷୁ—ସ ଗୀତ ।

୨ । ଗୁଣ୍ଡିଣୀ; ଗୁଣ୍ଡିକାର ଛଟକ—

2. Mode of glancing; glance.

ଅନନ୍ତ ଅନାଭାବି ନୁହେଁ ପ୍ରାଣ ବନ୍ଧୁଆ । କବସର୍ପ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଦର୍ଶନ; ଦୃଷ୍ଟି—3. Look; sight.

ମନା ନକର ହୁଏ, ଅନାବରହୁତ

ଅନାଭାବି ନରୁତ ଚୁନା କରୁ ହୁଏ । କବସର୍ପ୍ୟ, କଣୋରଚକ୍ଷୁ, ସ ଗୀତ ।

ଅନାକର୍ଣ୍ଣମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ନ + ଅକର୍ଣ୍ଣମୟ)—

Anākarnnaniya ଅଶ୍ରାବ୍ୟ; ଅକଥ୍ୟମୟ—Not fit for hearing; unspeakable.

ଅନାକାଞ୍ଛା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ନ + ଆକାଞ୍ଛା + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Anākāṅkshī ଅକାଞ୍ଛା ବା କାମନାରହୁତ—

(ଅନାକାଞ୍ଛିଣୀ—ଶ୍ରୀ) Free from desires

ଅନାକାର—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆକାର)—

Anākāra ନିରକାର; ଅକାରାୟନ—

Formless; shapeless

ସଂ. ବି—ନିରକାର ଗ୍ରନ୍ଥ; ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ପରମେଶ୍ଵର—

The Supreme Being

ଅନାକାଳ—ସଂ. ବି. (ନ + ଆ + କାଳ)—

Anākāla ୧ । ଅସମୟ; ଅକାଳ—

1. Unseasonable time.

୨ । (ସ୍ମୃତି)—ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ—2. (law books) Famine. (M W.)

ଅନାକାଳଭୃତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟରେ ଯେତେ ବିକଳରେ

Anākālabhṛta ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ପର ପାଶେ ମୁଣ୍ଡ ବିକଥିବା

ଦାସ—A slave who became so voluntarily to avoid starvation in a time of scarcity.

ଅନାକୁଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ନ + ଆକୁଳ)—

Anākula ୧ । ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ନୁହେଁ; ସେ ଅଜ୍ଞାନ ହୋଇ ନାହିଁ—

(ଅନାକୁଳା—ଶ୍ରୀ) 1. Not beset; not confused.

(ଅନାକୁଳତା—ବି) ୨ । ଧୀରସ୍ଥିର—2. Calm.

୩ । ନିୟମାଧୀନ—3. Regular.

୪ । ଅବିଚଳିତ—4. Unperplexed.

ଅନାକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ନ + ଆକ୍ରାନ୍ତ)—

Anākṛānta ୧ । ଯାହାକୁ କେହି ଆକ୍ରମଣ କର ନାହିଁ—

(ଅନାକ୍ରାନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1. Unassailed.

୨ । ଯାହାକୁ କେହି ଆକ୍ରମଣ କର ନ ପାରେ—

2. Unassailable.

ଅନାକ୍ରାନ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅନାକ୍ରାନ୍ତ + ଆ)—ଅନାକ୍ରାନ୍ତର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anākṛāntā Feminine of Anākṛānta.

ସଂ. ବି—ଅକରୁନ୍ତି—The prickiy Night shade.

(Solanium Jacquini)

ଅନାଖୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅନାଖୁ)—

Anākhu ଅନାଖୁଆ (ଦେଖ)—Anākhuā (See)

ଅନାଗ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ନ + ଆଗ)—୧ । ନିଷ୍ଠାପ—

Anāga 1 Sinless.

(ଅନାଗା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିର୍ଦୋଷ—2. Blameless.

ଅନାଗତ—ସଂ. ବିଣ. (ନ + ଆଗତ)—୧ । ପହଞ୍ଚି ନଥିବା—

Anāgata 1. Not yet arrived.

୨ । ଆସି ନ ଥିବା—2. Not come.

୩ । ଅବସ୍ଥା ଘଟି ନ ଥିବା—3. Not yet happened.

୪ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—4. Not yet attained.

୫ । ଭବିଷ୍ୟତ—5. Future.

ବୁଝି ପ୍ରସାଦରୁ ଅଜ୍ଞାତ ଅନାଗତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଅଛି ଏ ଜଗତ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ପ୍ରୋଣ ।

୬ । ଅଜ୍ଞାତ—6. Unknown.

୭ । ଅପଠିତ—7. Unlearned.

ସଂ. ବି—ଭବିଷ୍ୟତ—The future.

ଅନାଗତବାଧା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା) ଭବିଷ୍ୟତରେ ଘଟିବା ବାଧା ବା

Anāgatabādhā କଷ୍ଟ—Future trouble (M. W.)

ଅନାଗତବିଧାତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଚର୍ଯ୍ୟା ଚତୁ; ଅନାଗତ + ବିଧାତୁ

Anāgatabidhātā ୧ମା. ୧ବ.)—ସେ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ

(ଅନାଗତବିଧାତା—ଶ୍ରୀ) ଉପାୟ ସଂସ୍ଥାନ କରେ—Providing for future; provident.

ସଂ. ବି—ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ମାଛର ନାମ—Name of a fish in

a story of the Pañchatantra.

ଅନାଗତାବେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଚର୍ଯ୍ୟା ଚତୁ; ଅନାଗତ + ଅବେକ୍ଷଣ)—

Anāgatābekṣhaṇa ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ଦୃଷ୍ଟି—

Act of looking at that which is not

yet come or the future (M. W.)

ଅନାଗତାର୍ତ୍ତତା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନାଗତ + ଅର୍ତ୍ତତା +

Anāgatārttabhā ୧ମା. ୧ବ.)—ଭବିଷ୍ୟତ ହୋଇ ନ ଥିବା

(ବାଳିକା)—, a girl) Who has not yet

attained to puberty.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅଭିଭବନୀ ବାଳିକା—An unmenstruated

girl.

ଅନାଗତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଆ + ଗତ)—୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—

Anāgati 1. Non-attainment.

୨ । ନ ପହଞ୍ଚିଥିବା—2. Non-arrival

୩ । ଅନୁପସ୍ଥିତି—3. Absence.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ନସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅନାଗମ—ସଂ. ବି. (ନ+ଆଗମ)—ଅନାଗତି (ଦେଖ)

Anāgama Anāgati (See)

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଅନୁପସ୍ଥିତ—1 Not present.

୨ । ଆସି ନ ଥିବା—2. Not come.

୩ । (ସ୍ୱତ୍ୱ) ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଅଧିକାର ହୋଇ ଲଭ ହୋଇ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଯାହା ବିନା ଦଲିଲରେ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଭୋଗଦଣ୍ଡ କରାଯାଇଅଛି—

3. (law) (a property or thing) Which does not constitute an accession to previous property but has been possessed from time immemorial and therefore without documentary proof (M. W.)

ଅନାଗମୋପଭୋଗ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ରୀ ଚତୁଃ ଅନାଗମ + ଉପଭୋଗ)—

Anāgamopabhoga ଆବହମାନ କାଳରୁ ବିନା ଦଲିଲରେ ଭୋଗ ଦଣ୍ଡ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ଭୋଗ— Possession or enjoyment of a property from time immemorial which does not constitute an accession to previous property.

ଅନାଗମ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଆଗମ୍ୟ)—

Anāgamy ୧ । ଅପ୍ରାପ୍ୟ—1. Unattainable.

୨ । ଅଗମ୍ୟ—2 Unapproachable

ଅନାଗାମୀ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଆଗମିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Anāgāmi ୧ । ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତ ନୁହେଁ—1. Not future.

୨ । ଉପସ୍ଥିତ ହେଉ ନ ଥିବା—2. Not arriving

୩ । ଯାହା ଫେରି ଆସି ପାରବ ନାହିଁ—

3 Not subject to returning.

ସଂ. ବି—ଗୁରୁ ବୌଦ୍ଧ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ ତୃତୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ—

Name of the third of the four Buddhist orders.

ଅନାଗାମୁକ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଆ+ଗମ ଧାତୁ+ଭବ)—

Anāgāmuka ୧ । ଯେ ଆସିବାର ସଂଭବନା ନାହିଁ—

(ଅନାଗାମୁକା—ଶ୍ରୀ) 1. Not likely to come

୨ । ଆସିବାରେ ଯାହାର ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ—

2. Not in the habit of coming.

ଅନାଗ୍ରାତ—ସଂ. ବିଣ (ନ+ଆଗ୍ରାତ)—ଶୁଦ୍ଧାଯାଇ ନ ଥିବା; ଯାହାକୁ

Anāgrāta କେହି ଅବଧି ଶୁଦ୍ଧିନାହିଁ—Not yet smelt.

ଅନାଗ୍ରାତ ପୂର୍ବ ଅନଗ୍ରାତ ଲୁନ ବିଶେଷ ପ୍ରାୟେ ତନ୍ତୁ । ସ୍ୱାଦାତ—ସମ୍ବତ୍ତ ।

ଅନାଚରଣ—ସଂ. ବି. (ନ+ଆଚରଣ)—୧ । ଭୁବିତ ବା ପ୍ରଥାସଙ୍ଗତ

Anācharaṇa କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବା—1. Non-performance

ଅନାଚରଣ } ବିଶ of what is right or
ଅନାଚରଣୀୟ } customary.

୨ । ଅନୁଚିତ ଆଚରଣ—2. Improper behaviour

୩ । ଅସଦାଚରଣ—3. Misconduct.

ଅନାଚାର—ସଂ. ବି. (ନ+ଆଚାର)—୧ । ଆଚାରସ୍ଥାନ—

Anāchāra 1. Non-observance of social or customary rites.

୨ । ଅନାଚରଣ (ଦେଖ)

2. Anācharaṇa (See)

ସଂ. ବିଣ ପୁ—୧ । ଆଚାରବିହୀନ—

(ଅନାଚାର—ଶ୍ରୀ) 1 Not observing customs.

୨ । କଦାଚର—2 Of bad conduct.

୩ । ଶୌଚାଦି ଆଚାର ନ ମାନିବା—

3 Non-observance of the prescribed canons of purity.

୪ । ପ୍ରଥା, ଆଇନ ବା ଔଚିତ୍ୟ ନମାନିବା ଲୋକ—

4. Regardless of custom, law or propriety.

୫ । ଯେ ନିୟମ ମାନେ ନାହିଁ—

5 Unprincipled (M. W.)

୬ । ଅସାଧାରଣ—6 Uncommon.

ଅନାଚାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁ (ନ+ଆଚାର + ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ)—

Anāchārī ୧ । ଭୁବିତରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ ନ ଥିବା—

(ଅନାଚାରଣୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Not acting properly.

(ଅନାଚାରତା—ବି) ୨ । ଭଦ୍ର ସମାଜାନୁମୋଦିତ ଆଚାରବିହୀନ—

2. Ill-bred; Ill-behaved.

୩ । ଯେ ଶୁଦ୍ଧିତ ଆଚରଣ କରେ—

3. Of bad conduct.

୪ । ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରବିଦିଆ ଆଚାର ନ ପାଳେ—4. Not

observing the prescribed canons of the scriptures and law books.

ଅନାଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜ)—୧ । ଖାଦ୍ୟ; ଶସ୍ୟ —1. Grains

Anāja ୨ । ଦାନା—2. Food.

ଆନାଜ ୩ । ପରବାପତ୍ର—3. Kitchens-vegetables.

ଅନାଜ ୪ । ଇଲକ; ଔଷଧ —4. Medicine.

ଅନାଜ୍ଞାତ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଆ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Anājñāta ୧ । ଅଜ୍ଞାତ—1 Unknown,

୨ । ଜ୍ଞାତ ବିଷୟମାନଙ୍କୁ ବଳି ଯାଇଥିବା—

2 Surpassing all that has ever been known (M. W.)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଧ୍ୟାନ ୧ ଚିନ୍ତା ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିନ୍ତା ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିନ୍ତା କୌଣସି ନଥିବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୋଟିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଧାର୍ଯ୍ୟ ସାମୁଦ୍ରିକ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବିଷୟ ୨ ବା ୧ ଚିନ୍ତା ନଥିବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକୋଷରେ ହେବ । ଯଥା — ‘ନାଦ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଶାନ୍ତ’ ଗୋଟିକୋଷ; ‘କଥା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବିଧି’ ଗୋଟିକୋଷ; ‘ବ୍ୟସ୍ତ’ ନ ଯାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଗୋଟିକୋଷ; ‘ଅସ୍ୟ’ ନ ଯାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଗୋଟିକୋଷ; ‘ଅଲବ୍ଧ’ ନ ଯାଇଲେ ‘ଅଲବ୍ଧ’ ଗୋଟିକୋଷ ।

ଅନାଟନ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅନଟନ)—ଅନଟନ (ଦେଖ)
 Anātana Anaṭana (See)
 ଅନାଡ଼ି—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନାଟ୍ୟ; ପ୍ରା. ଅନାଟୟ ସଂ. ଅଜ୍ଞାନ—
 Anārdi ପ୍ରା. ଅଜ୍ଞାନୀ)—
 ଆନାଡ଼ି ୧ । ଅଜ୍ଞ—1 Ignorant.
 ଅନାଡ଼ି ୨ । ଅକ୍ଷମ—2 Not skilful.
 ୩ । ନିବୋଧ—3 Stupid; foolish.
 ୪ । ଅସଭ୍ୟ; ଅମାଣିକ—4. Uncivilized; unrefined.
 ୫ । ଯେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରମାଦ ଘଟାଏ—5. Bungling.
 ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅମାଣିଆ—Disobedient.
 ଅନାତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅତ୍ୟ)—
 Anādhya ୧ । ନିର୍ବିକ; ଗରିବ—1. Poor.
 (ଅନାତ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । କାଙ୍ଗାଳ—2. Indigent; destitute.
 ଅନାତପ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ତପ; ନ + ଅତପ)—
 Anātapa ଖରା ବା ଚୈତ୍ରାଭାବ; ଶ୍ଵେତ—Absence of
 sun's rays; shade.
 ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅତପଶୂନ୍ୟ—1 Void of sun shine.
 ୨ । ଶ୍ଵେତା—2 Shady.
 ୩ । ଶୀତଳ—3. Cold.
 ଅନାତୁର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅତୁର)—
 Anātura ୧ । ଅତୁରତାରହଣ; ନିଶ୍ଚିନ୍ତ—
 (ଅନାତୁର—ଶ୍ରୀ) 1. Free from suffering or anxiety
 (ଅନାତୁର—ବି) ୨ । ସ୍ଵେଚ୍ଛାନ୍ତ; ସୁସ୍ଥ—2. Well.
 ଅନାମୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅମୁଞ୍ଜ)—
 Anātmajña ୧ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବା ପାରମାର୍ଥିକ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—
 (ଅନାମୁଞ୍ଜ—ଶ୍ରୀ) 1 Not having spiritual
 knowledge.
 ୨ । ନିବୋଧ; ଯେ ନିଜର ଶକ୍ତି ବା ଅବସ୍ଥା ବୁଝି ନ ପାରେ—
 2. Unable to realise one's own
 condition or power.
 ଅନାମୁନା—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅମୁନା)—
 Anātmanina ୧ । ଯାହା ଆତ୍ମାର ଉପଯୋଗୀ ନୁହେ—
 (ଅନାମୁନା—ଶ୍ରୀ) 1 Not adopted to self.
 ୨ । ନିଷ୍ଠାସ୍ତ—2. Disinterested
 ଅନାମୁବେଦୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅମୁବେଦୀ)—
 Anātmabedi —୧ମା. ୧ବ.)—ଅନାମୁବେଦ (ଦେଖ)
 (ଅନାମୁବେଦୀ—ଶ୍ରୀ) Anātmajña (See)
 ଅନାମୁସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅମୁସ୍ତ)—
 Anātmīya ୧ । ନିଷ୍ଠାସ୍ତ—1. Unrelated; outsider.
 (ଅନାମୁସ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବିପକ୍ଷ; ବିପକ୍ଷୀ (ଦେଖ)—
 2. Inimical.

ଅନାତ୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ—ଯାହା ଆତ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନୁହେ; ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ
 Anātmīya ନୁହେ—Impersonal.
 ସ. ବି—ନିଜର ପରିବାର ପ୍ରତି ସ୍ନେହର ଅଭାବ—Want of
 affection for one's own family.
 ଅନାତ୍ୟନ୍ତକ—ସ. ବିଶ. (ନ + ଅତ୍ୟନ୍ତକ)—
 Anātyantika ୧ । ଅବର—1. Not perpetual
 ୨ । ଯାହା ଶେଷ ନୁହେ—2. Not final
 ୩ । ଯାହା ମୁଁରେ ମୁଁରେ ଘଟେ—3. Recurrent
 ଅନାଥ—ସ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ନାଥ)—
 Anātha ୧ । ସ୍ଵାମୀହୀନ; ପ୍ରଭୁହୀନ—1. Masterless.
 (ଅନାଥ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଶ୍ଵତ୍ଥାନ୍ତ; ନିରାଶ୍ରୟ—
 2. Helpless; forlorn.

ଅନାଥ କର ଗଲୁ କିଛି, ଅନାଥରେ ପଥ ନ ବିଶର ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ୧୦ମ ।

୩ । ରକ୍ଷକହୀନ—3. Having no protector.
 ୪ । ପିତୃହୀନ—Fatherless.
 ସ. ବି. ପୁଂ—ଅଶ୍ଵତ୍ଥାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Helpless person.
 ୨ । ଗରିବ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Poor person.
 ୩ । ପିତୃମାତୃହୀନ ଶିଶୁ—3. Orphan.
 ଅନାଥନାଥ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅନାଥ + ନାଥ)—
 Anāthanātha ୧ । ଅନାଥ ବ୍ୟକ୍ତିର ବନ୍ଧୁ ବା ଅଶ୍ଵତ୍ଥାନ୍ତ—
 1. Protector of the unprotected.
 ୨ । ପରମାତ୍ମା; ପରମେଶ୍ଵର—2. God.
 ଅନାଥନିବାସ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍, ଅନାଥ + ନିବାସ)—
 Anāthanibāsa ଅନାଥାଶ୍ରମ (ଦେଖ)
 Anāthāśrama (See)
 ଅନାଥପିଣ୍ଡକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନାଥ + ପିଣ୍ଡ + କା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;
 Anāthapiṇḍaka ଯେ ଦୁଃଖୀ ଗରିବମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ନ ଦେଇ
 ପୋଷୁଥିଲେ)—ଶାକ୍ୟମୁନି ବା ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଜନୈକ ଭକ୍ତ
 ଶେଠ; ଏହାଙ୍କ ବାସରେ ବୁଦ୍ଧ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା
 ଦେଉଥିଲେ—Name of a merchant-
 devotee of the Buddha.
 ଅନାଥପିଣ୍ଡିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନାଥ + ପିଣ୍ଡ + ଇକ)—
 Anāthapiṇḍika ଅନାଥପିଣ୍ଡକ (ଦେଖ)
 Anāthapiṇḍada (See)
 ଅନାଥବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅନାଥ + ବନ୍ଧୁ)—
 Anāthabandhu ୧ । ଅନାଥବ୍ୟକ୍ତିର ସହାୟକ ବା ଅଶ୍ଵତ୍ଥାନ୍ତ—
 1. The friend of the helpless.
 ୨ । ପରମେଶ୍ଵର—2. God.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଝ	ଉଅ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚଳବନ୍ଧୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଝ	ଉଅ	ଢ

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲେକକ ନାମ—

A name given to males

ଅନାଥମନ୍ଦିର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅନାଥ + ମନ୍ଦିର)—

Anāthamandira ଅନାଥାଶ୍ରମ (ଦେଖ)

Anāthāsrama (See)

ଅନାଥା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନାଥ + ଆ)—ଅନାଥର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anāthā Feminine of Anātha.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଅସହାୟା ସ୍ତ୍ରୀ—1. A helpless woman.

୨ । ପିତୃମାତୃହୀନା ବାଳିକା—2. An orphan girl

୩ । ବିଧବା—3. A widow.

ଅନାଥାଳୟ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅନାଥ + ଅଳୟ)—

Anāthālaya ଅନାଥାଶ୍ରମ (ଦେଖ)

Anāthāsrama (See)

ଅନାଥାଶ୍ରମ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅନାଥ + ଅଶ୍ରମ)—

Anāthāsrama ୧ । ପିତୃମାତୃହୀନ ବାଳକ ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ

ଶିକ୍ଷାଦେବା ଓ ପୋଷିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଆଶ୍ରମ—

1. An orphanage.

୨ । ଗରବ ଓ ନିରାଶ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବା ସ୍ଥାନ—

∴ A pcor-house

ଅନାଥୁଣୀ—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ନାଥୁଣୀ = ସ୍ଵାମୀଯୁକ୍ତା)—

Anāthūṇī ୧ । ବିଧବା; ସ୍ଵାମୀହୀନା—1. Widowed.

୨ । ନିରାଶ୍ରୟ—2. Helpless (woman)

୩ । ରକ୍ଷକବିହୀନା—3. Protectorless.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅନାଥା (ଦେଖ)

Anāthā (See)

ଅନାଥୁଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ. ଓ ବି. (ସଂ. ଅନାଥୁଣୀ)—ଅନାଥୁଣୀ (ଦେଖ)

Anāthūṇī Anāthīṇī (See)

ମୁହଁ ଯେ ନିର୍ମଣୀ ନାଥ ଅଟେ ଅନାଥୁଣୀ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ—ମଧ୍ୟ ।

ଅନାଦର—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଆଦର)—

Anādara ୧ । ଅସମ୍ମାନ; ଆଦରର ଅଭାବ—

(ଅନାଦର—ବିଶ) 1 Want of care; neglect.

୨ । ଅସମ୍ମାନ; ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା—

2. Disrespect; discourtesy; irreverence.

୩ । ଉପେକ୍ଷା—3. Disregard.

୪ । ଭିକ୍ଷାର—4. Abuse.

ଅନାଦରଣ—ସଂ. ବି. (ନ + ଆଦରଣ)—

Anādarana ୧ । ଅସମ୍ମାନ; ଗରହେଯାଦସ୍ତ; ଅଣଦେଲ୍ଲା—

1. Neglect

୨ । ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ ବ୍ୟବହାର—

2. Disrespectful behaviour.

ଅନାଦରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ନ + ଆଦରଣୀୟ)—ଆଦରର ଅଯୋଗ୍ୟ;

Anādarāṇīya ଉପେକ୍ଷଣୀୟ—Not deserving

(ଅନାଦରଣୀୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) respect; not fit to be respected.

ଅନାଦର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅନାଦର + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Anādari ଯେ ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା ବା ଅସମ୍ମାନ କରେ—

Disrespectful; irreverent.

ଅନାଦି—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆଦି)—

Anādi ୧ । ଯାହାର ଆଦି ନାହିଁ—

1. Having no beginning.

୨ । ଅନନ୍ତକାଳରୁ ଥିବା—

2. Existing from eternity.

୩ । ଜନ୍ମରହୁତ; ଅଜ—3. Birthless.

୪ । ଯାହାର ଜନ୍ମକାଳ ବା ଆଦ୍ୟ ଠିକଣା କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

4 Whose birth or beginning or origin is untraceable.

ଭୁବ୍ରେ ଆଦି ଅନାଦି ନିରାକାର, ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଵମୂଳିକ ନାହିଁ ଗୋଟର ।

ଭବିଷ୍ୟ—ମଧୁସୂଦନ ।

ସଂ. ବି. —ପରମେଶ୍ଵର; ଭଗବାନ—God.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲେକକବିଶେଷକ ନାମ—A name given to males.

ଅନାଦିକାରଣ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆଦିକାରଣ)—

Anādikāraṇa ପରମେଶ୍ଵର—God.

ଅନାଦିନାଥ—ସଂ. ବି. (କର୍ମିନା; ଅନାଦି + ନାଥ)—

Anādinātha ପରମେଶ୍ଵର—God.

ଅନାଦିନିଧାନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆଦି = ଜନ୍ମ + ନିଧାନ = ମୂଳ)—

Anādinidhana ପରମେଶ୍ଵର; (ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମୋକ୍ତ) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର

ନାମ—God; a name of Bishṇu.

ସଂ. ବିଣ—ଅନନ୍ତକାଳସ୍ଥାୟୀ—Eternal.

ଅନାଦିମଧ୍ୟାନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆଦି + ମଧ୍ୟ + ଅନ୍ତ)—

Anādimadhyānta ଯାହାର ଆଦି, ମଧ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତ ନାହିଁ—

Having no beginning, middle or end.

ଅନାଦିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ (ନ + ଆଦିଷ୍ଠ)—

Anādiṣṭa ୧ । ଯାହା ଆଦେଶ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ—

1. Not ordered; unauthorised.

୨ । ପୁଂ—ଯେ ଆଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

2. Who has not received any order or authority.

ଅନାଦାନବ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆଦାନବ)—

Anādinaba ନିର୍ଦୋଷ—Faultless.

(ଅନାଦାନବା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ପ୍ରଥମେ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୁଦତ୍ତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଅଧ୍ୟାୟେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଶିଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶିଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅନାଦୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅଦୃତ)—

Anādṛuta ୧ । ଯାହାକୁ ଅଦାତ ବା ସମ୍ମାନ ଦେଖା ଯାଇ-
(ଅନାଦୃତ—ଶ୍ରୀ) ନାହିଁ—Unhonoured

ଅନାଦେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅଦେୟ)—ଗ୍ରହଣର ଅଯୋଗ୍ୟ;

Anādeya ଅଗ୍ରହଣୀୟ—Not fit to be received;
unacceptable

ଅନାଦେଶକର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅଦେଶ + କର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Anādeśakara ଅ)—ଯାହା ଅଦେଶ ଦିଅ ଯାଇ ନାହିଁ
(ଅନାଦେଶକର—ଶ୍ରୀ) ତାହା ଯେ କରେ—Doing what is
not commanded or not allowed (M W.)

ଅନାଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ.—୧ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅଦ୍ୟ)—ଅନାଦି (ଦେଖ)

Anādyā Anādi (See)

୨ । (ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) ଅଜ୍ଞାତ୍ୟ; ଯାହା
ଖିଆଯାଇ ନ ପାରେ—2. Not eatable.

ଅନାଧୁନି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ.—ଅନାଧୁନି (ଦେଖ ।

Anādhuni Anādhuni (See)

ଅନାଧୁନିଆଁ—ଦେ. ବିଶ.—ଅନାଧୁନିଆଁ (ଦେଖ)

Anādhuniāñ Anādhuniāñ (See)

ଅନାଧୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅଧୃଷ୍ଟ)—୧ । ଦୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ—

Anādhṛushta 1. Unchecked.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣିକ—2. Perfect.

୩ । ଅଜେୟ—3. Invincible.

ଅନାପଦ—ସଂ. ବି. ('ନଷ୍ଟ ଚତୁ; ନ + ଅପଦ)—

Anāpad ୧ । ବିପତ୍ତିକାଳ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମୟ—

1 Time other than that of
calamities (M W.)

୨ । ଅପଦର ଅଭାବ—

2. Absence of misfortune

[ଦ୍ର—ମନୁସ୍ମୃତି ୪—୨ ରେ ଅଛି ଯେ ବୃହସ୍ପତି
ଅନାପଦ ଅର୍ଥରୁ ଅପତ୍ତିକାଳ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଯହିଁରେ
କୌଣସି ପ୍ରାଣୀର କିଛିମାତ୍ର ପୀଡ଼ା ବା ଦ୍ରୋହ ନ ହୁଏ କିମ୍ବା ଅଭାବ
ପକ୍ଷରେ ଅଳ୍ପ ପୀଡ଼ା ହୁଏ ଏପରି ବୃତ୍ତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଜୀବିକା
କରାଯିବ କରବ—ରାମକବି ମନୁ ୪।୨ ।]

ଅନାପଦ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅପଦ)—ଅପଦରହୃତ—

Anāpada Free from misfortune or calamity

ଅନାପନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅପନ୍ନ)—

Anāpanna ୧ । ଅପଦରେ ପଡ଼ି ନ ଥିବା—

1. Not fallen into distress.

୨ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—2. Unattained.

ଅନାପ୍ଳୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅପ୍ଳୁତ)—

Anāpluta ୧ । ଗାଧୋଇ ନ ଥିବା—1 Unbathed

୨ । ଅଧୁଆ—2. Unwashed.

ଅନାବନା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅନାମ)—

Anābanā ୧ । ଅନାମା, ଯାହାର ନାମ ନାହିଁ—

ଅନାମ; ଯାତା 1 Having no name.

ବେନାମ, ଗୁମନାମ ୨ । ଅଜ୍ଞାତନାମା; ଯାହାର ନାମ ଜଣା ନାହିଁ—

2. Whose name is not known.

୩ । ଏକତ୍ର ମିଶ୍ରିତ—3. Jumbled up together;
mixed up.

୪ । ଇତସ୍ତତଃ ବିହିତ; ଅସମ୍ବନ୍ଧ—4. Confused;
without sequence or method

ଦେ. ବିଶ. (ବହୁବଚନ)—

ନାମ ଜଣା ନଥିବା ନାନା ପ୍ରକାରର (ଶାଗ)—Consisting
of many nameless (herbs)

ଅନାବନା ଗଛ—ଦେ. ବି—ନାନାପ୍ରକାରର ଅନାମା ବୃକ୍ଷ—

Anābanā gachha Miscellaneous plants having
no name.

ଅନାବନା ଶାଗ—ଦେ. ବି—ଏକତ୍ର ମିଶ୍ରିତ ନାନାପ୍ରକାରର ଅନାମା

Anābanā śāga ଶାଗ—Various kinds of pot-
herbs mixed up together.

ଅନାବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବଶ୍ୟକ)—

Anābaśyaka ଅପ୍ରୟୋଜନୀୟ, ବେଦରକାଣ୍ଡ—

Useless; unnecessary.

ଅନାବଶ୍ୟକୀୟ—ଦେ. ବିଶ. (ଅନାବଶ୍ୟକର ଅଶ୍ୱକ ବ୍ୟବହାର; କାରଣ

Anābaśyakiya ଅବଶ୍ୟକ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣ ଏବଂ ସଂ ରେ
ଅନାବଶ୍ୟକୀୟ ଅବଶ୍ୟକୀୟ ଶବ୍ଦ ନାହିଁ)—

ଅନାବଶ୍ୟକ; ଅପ୍ରୟୋଜନୀୟ; ବେଦରକାଣ୍ଡ—

Useless; unnecessary.

ଅନାବର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ନ + ଅବର୍ଷଣ)—ଅନାବୃଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Anābarshaṇa Anābrushṭi (See).

ଅନାବାଦି—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ନ + ପା. ଅବାଦି)—

Anābādi ୧ । ପତ୍ତିତ (ଜମି)—1. Waste (land)

ଅନାବାଦି ୨ । ଅକର୍ଷିତ (ଜମି)—

ପରୀ 2 Uncultivated (land)

ଦେ. ବି—ପତ୍ତିତ ଜମି—Waste land

ଅନାବାଦିଆ—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. (ଭୂକ୍ଷାର୍ଥ, ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ; ଅନାବାଦି

Anābādiā ଜମି ପରି ଦେଖ)—

ନିର୍ଦ୍ଦୟ ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦୟ (ଲୋକ)—1 Worthless (person)

ନିକମ୍ପା ୨ । ଅଳସୁଆ—2. Idle, lazy

୩ । ଅଶିକ୍ଷିତ—3. Uneducated.

୪ । ଅଭ୍ୟୁତ; ଅଶିଷ୍ଟ—4. Unmannerly; uncivil.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଠ୍	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ଷ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅନାବିକ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବିକ) —

Anābiddha ୧ । ଯାହା ଫୋଡ଼ା ଯାଇ ନାହିଁ; ଅପୂର୍ଣ୍ଣ —
1. Unpierced.

୨ । ଅନାହତ — 2. Unhurt.

ଅନାବିଳ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବିଳ) —

Anābila ୧ । ନିର୍ମଳ — 1. Clear.

୨ । ଶୁଦ୍ଧ — 2. Pure.

୩ । ପରିଷ୍କୃତ — 3. Clean.

୪ । ଯାହା ଗୋଳଥା ନୁହେଁ — 4. Not turbid

୫ । ଯାହା ମଇଳା ନୁହେଁ —

5. Not filthy; not dirty.

୬ । ନିଷପତ୍ତି; ସରଳହୃଦୟ — 6. Frank; guileless.

ଅନାବିଷ୍କୃତ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବିଷ୍କୃତ) —

Anābishkruta ଯାହାକୁ କେହି ଆବିଷ୍କାର କରି ନାହିଁ —
Undiscovered

ଅନାବିଷ୍ଟ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବିଷ୍ଟ) —

Anābishṭa ୧ । ଅବିଷ୍ଟ — 1. Not engaged in.

(ଅନାବିଷ୍ଟା — ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅନାବିଷ୍ଟ — 2. Not devoted or
(ଅନାବିଷ୍ଟତା — ବି) attached to

୩ । ଅସ୍ଥିର — 3. Unsettled.

୪ । ଅମନୋଯୋଗୀ — 4. Inattentive.

ଅନାବୃତ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବୃତ) —

Anābruta ୧ । ଅନାବୃତ, ଘୋଡ଼ିଆ ହୋଇ ନ ଥିବା —
(ଅନାବୃତା — ଶ୍ଵୀ) 1. Uncovered.

୨ । ଖୋଲ — 2. Open; exposed.

୩ । ଯାହାର ଘୋଡ଼ି ନାହିଁ —

3. Having no lid or cover

୪ । ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ନ ଥିବା; ଫୁଲ —

4. Undressed (M. W.)

ଅନାବୃତ୍ତ — ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଅବୃତ୍ତ) —

Anābrutta ୧ । ଫେରି ନ ଥିବା — 1. Not returned.

(ଅନାବୃତ୍ତ — ବି) ୨ । ଅନିର୍ବାଚିତ — 2. Not chosen (M. W.)

୩ । ଅନିର୍ବାସ୍ତ — 3. Not exercised or practised.

ଅନାବୃତ୍ତି — ସଂ. ବି. (ନ + ଅବୃତ୍ତି) — ୧ । ଅପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ; ନ

Anābrutti ଫେରିବା — 1. Not returning.

୨ । ଅସ୍ଥାନରାଜ୍ୟ; ମୋକ୍ଷ; ପରମ ମୁକ୍ତି —

2. Final emancipation.

୩ । ଅନିର୍ବାସ — 3. Want of practice or

exercise.

ଅନାବୃଷ୍ଟି — ସଂ. ବି. (ନ + ଅବୃଷ୍ଟି) — ୧ । ବୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ; ମେଘ

Anābrushṭi ବରଷା ନ ହେବା — 1. Want of rain.

୨ । ଶୁଷ୍କ; ମରୁଡ଼ — 2. Drought

ସଂ. ବିଶ — ବୃଷ୍ଟିହୀନ (ଦେଶ)

Rainless (country)

ଅନାବେଶ — ସଂ. ବି. (ନ + ଅବେଶ) —

Anābeśa ୧ । ଅସହ — 1. Want of care.

୨ । ଉପେକ୍ଷା — 2. Disregard.

୩ । ଅମନୋଯୋଗ — 3. Inattention.

ଅନାମ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନାମ; ୧ମା. ୧ବ.) —

Anāma ୧ । ନାମହୀନ; ଯାହାର ନାମ ନାହିଁ — 1. Nameless.

(ଅନାମା — ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅଜ୍ଞାତନାମା; ଯାହାର ନାମ ଜଣା ନାହିଁ —

ଅନାମୟ } ବି 2. Whose name is not known.

ଅନାମତା } ୩ । ଦୁର୍ନାମୟ — 3. Infamous. (M. W.)

୪ । ଅଜ୍ଞାତ — 4. Unknown.

୫ । ଅସ୍ଥିର — 5. Not famous

ସଂ. ବି. ପୁଂ — ଲେକ୍‌କବିଶେଷଙ୍କ ନାମ — Name of males.

ଅନାମକ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ନାମ + କ) — ୧ । ନାମହୀନ —

Anāmaaka 1. Nameless.

(ଅନାମକା — ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଦୁର୍ନାମୟ — 2. Infamous

ସଂ. ବି — ୧ । ମଳମାସ — 1. An intercalary month.

୨ । ଅର୍ଶରୋଗ — 2. Piles (med.).

ଅନାମତ୍ — ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅନବରତ) — ୧ । ଅନବରତ; ସର୍ବଦା —

Anāmat 1. Always.

ଅନବରତ (ଯଥା — ସେ ମତେ ଅନାମତ୍ ବିରକ୍ତ କରୁଛି ।)

अनामत, लगातार ୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନରୂପରେ —

2. Uninterruptedly.

(ଯଥା — ମୁଁ ଗଲବିନୁଁ ଅନାମତ୍ ହେବି ବଡ଼ ଦେଉଛି ।)

୩ । ତମାସ୍ — 3. Wholly; throughout.

(ଯଥା — ତା ଦୂର ଗୋଡ଼ ଅନାମତ୍ ଶୁଦ୍ଧ ଏ ବିଭିନ୍ନ ବାହାରୁଛି ।)

ଦେ. ବି. (ହିନ୍ଦ. ବନୋବସ୍ତିଆ ନବଜ୍ଞ) — ନବସ୍ଥାରେ ଘାସ, ଗଛ,

ବୃକ୍ଷାଦିର ଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ — Conventional

signs to denote grass, trees and

bushes in a Map.

ଅନାମତେ — ଦେ. ଅ. — ଅନାମତ୍ (ଦେଖ)

Anāmate Anāmat (See)

ଦେ. କି. — ମତେ ଅନା ବା ଶୁଭା — Look at me

ଅନାମତେ ଅନା ମତେ ଦର୍ଶିଲାଣି ଫୁଲଅଳ୍ପ । ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦଙ୍କ ଭକ୍ତ ।

ଅନାମନା (ଇତ୍ୟାଦି) — ଦେ. ବିଶ — ଅନାବନା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Anāmanā (etc) Anābanā etc. (See)

ଅନାମୟ — ସଂ. ବି. (ନ + ଅମୟ = ରୋଗ) —

Anāmaya ୧ । ଅରୋଗ୍ୟ; ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ; ଶାରୀରିକତା — 1. Health.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁରତ ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯେ ଛାଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଇହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିକେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'କୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୨ । କୁଶଳ—2. Weal; well-being.

୩ । ମୋକ୍ଷନାମକ ସ୍ୱରୂପାର୍ଥ—

3. Beatitude; salvation

ଦେ. ବି—କୁଶଳପ୍ରଶ୍ନ—Question about a person's well-being.

ଦଶବାର ଅନାମୟ ମୋକ୍ଷେ ଯେନାସେନ କର ପରୁଲେ ମିତ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର—ଦ ଗୀତ ।

ସ. ବିଶ୍ୱାସ (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ସୁସ୍ଥ; ମାରୋଗ—

1. Healthy; free from disease.

୨ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର—2. Salubrious.

୩ । ରୋଗ, ଜର, ମରଣାଦିବିକଳିତ—

3. Free from disease, old age & death.

ଥୋରସଲେ ମନ ସେନୁ ମାୟା—ମୋହ ପାରେ

ଭାମସ ପ୍ରପଞ୍ଚାଗତ ଅନାମୟ ଧାମେ । ବ୍ୟାକଥ, ମହାଶୟ ।

ଅନାମା—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ (ଅ + ନାମ + ଶ୍ୱା. ଅ)—

Anāmā ଅନାମର ଶ୍ୱାଲିଙ୍ଗ—Feminine of Anāma.

ଅନାମା ଦେ. ବିଶ୍ୱାସ. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱକ ପ୍ରୟୋଗ, କେହିକେହି ଶିକ୍ଷିତ ଲେଖକ ଏ ଶବ୍ଦକୁ ପୁଂଲିଙ୍ଗ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସଂସ୍କୃତ କୋଷକାରମାନେ ଏ ଶବ୍ଦକୁ ପୁଂଲିଙ୍ଗ-ରୂପେ ଚିହ୍ନିତ ନାହାନ୍ତି ।)—ଅନାମ (ଦେଖ)

Anāma (See)

ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା—ଉପକଳଷ୍ଟାଙ୍ଗୁଳ, ଅନାମିକା ଆଙ୍ଗୁଳି; ପରିଆଙ୍ଗୁଳି—
Ring-finger.

ଅନାମିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱାସ. (ସଂ. ଅନାମ)—ଅନାମ (ଦେଖ)

Anāmiā Anāma (See)

ଅନାମିକା—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. ଶ୍ୱା. (ଅନାମକ + ଶ୍ୱା. ଅ)—ଅନାମକର ଶ୍ୱାଲିଙ୍ଗ—
Anāmikā Feminine of Anāmaka.

ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା—କାଣିଆଙ୍ଗୁଳି ଓ ମଝିଆଙ୍ଗୁଳିର ମଝିରେ ଥିବା ଆଙ୍ଗୁଳି; ପରିଆଙ୍ଗୁଳି (ଏ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ମୁଦ ଓ କୁଣ୍ଡଳବନ୍ଧୁ ପିନ୍ଧାଯାଏ ।)—Ring-finger.

ଦେ. ବିଶ୍ୱାସ—ଅନାମ—Nameless.

ଅପେ ଅନାମିକା ବ୍ରହ୍ମ ଅପେ ବହେ ନାମ । ଗ୍ରାମୀ. ବ୍ରହ୍ମବରୁଣ ଗୀତା ।

ଅନାମିଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଅମିଷ)—

Anāmisha ୧ । ଅମିଷସ୍ଥାନ; ନିରମିଷ—

1. Without fish or flesh; meatless.

୨ । ଲଭହୀନ—2 Profitless (M. W)

ଅନାମା—ଦେ. ବିଶ୍ୱାସ. (ସଂ. ଅନାମ)—ଅନାମ (ଦେଖ)

Anāmi Anāma (See)

ଅନାମୀ

ଅନାମେତ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭବତଃ) ଅ—ଅନାମ (ଦେଖ)

Anāmet Anāmat (See)

ଅନାମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. (ଅ + ନମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anāmya ଯାହା ନୁହେଁ କେବଳ ଅସମ୍ଭବ—

Impossible to be bent

ଅନାୟକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନାୟକ)—

Anāyaka ୧ । ନେତାହୀନ; ଯାହାର କେହି ସର୍ବାର ବା ଗୁଲକ (ଅନାୟକା—ଶ୍ୱା) ନାହିଁ—1. Leaderless.

୨ । ଶାସକହୀନ—2 Having no ruler

୩ । ଅଶୁଖଲ; ଗଡ଼ବଡ଼ିଆ—3. Disorderly.

ଅନାୟତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. (ନ + ଆୟତ)—୧ । ଅବସ୍ତୁତ—

Anāyata 1 Not extended.

୨ । ଅଦୀର୍ଘ—2. Not long.

୩ । କ୍ଷୁଦ୍ର; ଛୋଟ—3. Small; little.

୪ । ଅଳ୍ପ—4. Few; limited.

୫ । ଧାରାବାହିକ; ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ—5 Continuous (M.W.)

୬ । ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

6. Unseparated (M W.)

୭ । ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ —7. Of short duration.

(Apte)

୮ । ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ; ଅସଂଯତ, ଅବ୍ୟାଧ—8. Unrestrained; unchecked (Apte)

୯ । ଯାହାକୁ କେହି ଟେକି ଧରି ନାହିଁ—

9. Unpropped; unsupported.

୧୦ । ସନ୍ନିହିତ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—10 Adjoining.

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱାସ. (ସଂ. ଅନାୟତ)—ଅନାୟତ (ଦେଖ)

Anāyatta (See)

ଅନାୟତନ—ସଂ. ବି. (ନ + ଆୟତନ)—

Anāyatana ଯାହା ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥାନ କିମ୍ବା ବେଦୀ ନୁହେଁ—

That which is not really a resting place or an altar (M. W.)

ଅନାୟତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱାସ. (ନ + ଆୟତ୍ତ)—୧ । ଅବଶୀଭୂତ—

Anāyatta 1. Unsubdued.

(ଅନାୟତ୍ତ—ଶ୍ୱା) ୨ । ଯାହାକୁ ପୋଷା ମନାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Untamed

୩ । ସ୍ୱାଧୀନ; ଅସଂଯାଧ—3. Independent.

୪ । ଅସମର୍ଥ—4. Incapable.

୫ । ଯାହା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଧୀନରେ ନାହିଁ; ବେଅନ୍ତିଆର—

5. Not under one's control.

୬ । ସମତାହୀନ—6. Powerless.

୭ । ଅଧିକାରର ବହୁବୃଦ୍ଧି—

7. Beyond one's control

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ସ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

୮ । ବେକାର—୫. Overpowered.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ନିରାୟତ୍ତ; ନିରାଶ୍ରୟ—1 Helpless

(ଯଥା—ମୋତେ ଏ ରୋଗ ଅନାୟତ୍ତ କରିଦେଇଛି ।)

୨ । ସେ ନିଜ କଥା ନିଜେ ବୁଝେ—

2. One who looks after one's own work.

୩ । ନାୟତ୍ତ—3. Resourceless

ଦେ. ବି—ନାୟତ୍ତ ଅବସ୍ଥା—Helpless condition

ଅନାୟତ୍ତବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—

Anāyattabrutti ଯାହାର ସ୍ଵାଧୀନ ବ୍ୟବସାୟ ବା ଜୀବିକା ଥାଏ—

Having an independent livelihood

ଅନାୟତ୍ତ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ଜବରଦ୍ଵାର; ଜବରଦସ୍ତ—

Anāyatte 1. Perforce.

ଅନାୟତ୍ତେ ୨ । ନାୟତ୍ତ ହୋଇ—

ଲାଚାରିମେ 2. Having no other alternative.

ଅନାୟାସ—ସଂ. ବି. (ନ + ଆୟାସ)—

Anāyāsa ୧ । ପରିଶ୍ରମ ବା ଚେଷ୍ଟାର ଅଭାବ; ଅପରିଶ୍ରମ—

1 Want of exertion.

୨ । ସହଜତା—2. Facility; ease

୩ । ଆଳସ୍ୟ—3. Idleness.

୪ । ହେଲା—4 Neglect

୫ । ଅକ୍ଳେଶ; ଅକ୍ଳେଶ—5. Want of trouble.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ସହଜ—1. Easy.

୨ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିନ୍ତ୍ୟ—2. Free from exertion.

୩ । କ୍ଳେଶଶୂନ୍ୟ—3 Free from trouble, or difficulty.

୪ । ପରିଶ୍ରମହୀନ—4. Free from exertion or labour.

ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅନାୟାସରେ; ସହଜରେ—Easily

ଅନାୟାସକୃତ—ସଂ. ବିଶ—ସହଜରେ କରାଯିବା—

Anāyāsakṛta Done easily.

ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—ଅଗରୁ କିଛି ସଂଗ୍ରହ କରା ନ ଯାଇ

କିଅରି କରାଯିବା ଔଷଧ—An infusion

prepared extemporaneously (M.W.)

ଅନାୟାସସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ନାୟା ଚତ୍ତ; ଅନାୟାସ + ସିଦ୍ଧ)—

Anāyāsasiddha ୧ । ସହଜରେ ସାଧ୍ୟ ହୋଇଥିବା—

1. Easily done

୨ । ସହଜରେ ସିଝି ଥିବା—2. Easily boiled.

ଅନାୟୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଆୟୁଷ୍ୟ)—ଆୟୁ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭବକର;

Anāyushya ଆୟୁଷ୍ୟକର (ଯଥା—ଅଭିଭୋକ୍ତ, ଦିବା—

ନିଦ୍ରା, ରାତ୍ରି ଜାଗରଣ, ଦିବା ମୈଥୁନ)—Tending to shorten life; fatal to long life.

ଅନାର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଓ ଫା. ଅନାର)—

Anāra ୧ । ତାଳମ୍—1 Pomegranate.

(ଦ୍ରୁ—ଅତି ସୁଦ୍ଧ ମଞ୍ଜି ଥିବା ତାଳମ୍ବୁ ବେଦାନା ଓ ବଡ଼ ମଞ୍ଜି ଅ ତାଳମ୍ବୁ ଅନାର କହନ୍ତି ।)

୨ । (ଏହା ତାଳମ୍ ଆକୃତି ଥିବାରୁ) ଘଡ଼ିବାଣ; ଘଡ଼ିବାଣ—

2. A sort of fire-work

ଅନାରତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଆରତ = ବିଶ୍ରାମ)—

Anārata ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ; ନିରନ୍ତର—Uninterrupted.

(ଅନାରତା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ସବଦା; ନିରନ୍ତର—

1 Always

୨ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତରୂପେ —2. Uninterruptedly.

ଅନାରଦାନା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅନାର + ଦାନା = ସୁଦ୍ଧ ମଞ୍ଜି)—

Anārādānā ୧ । ତାଳମ୍ବୁ ମଞ୍ଜି—

1 Seed of Pomegranate.

୨ । ଘଡ଼ିବାଣ—2 A sort of fire work

ଅନାରଭ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଆ + ରଭ୍ୟାତ୍ + କର୍ମ. ଯ)—

Anārabhya ଯାହା ଆରମ୍ଭ କରିବା ଅସମ୍ଭବ—

Impracticable to be commenced or undertaken.

ଅନାରମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ତ; ନ + ଆରମ୍ଭ)—

Anārambha ୧ । ଆରମ୍ଭର ଅଭାବ—

1. Non-commencement.

୨ । ଉଦ୍ୟମ ନ କରିବା—

2. Not attempting or undertaking.

ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅରମ୍ଭହୀନ—

Having no commencement,

ଅନାରାସ—ବୈଦେ. ବି. (ଅମେରିକାର ବ୍ରାଜିଲ୍ ଦେଶ ଭାଷା ନାନସ୍ =

Anārāsa ପିଞ୍ଜିରି. ଅନାନାସ୍; ଏହା ପ୍ରଥମେ ଅମେରିକାକୁ

ଆନାରସ ଭାବରେ ଅନାତ)—ଅସୁସ୍ଥ

ଅନାରାସ Pineapple.

ଅନାରୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ତ; ନ + ଆରୋଗ୍ୟ)—ଅସୁସ୍ଥତା; ରୋଗ—

Anārogya Sickness.

(ଅନାରୋଗ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ସଂ—ଅସୁସ୍ଥ—Unhealthy.

ଅନାରୋଗ୍ୟକର—ସଂ. ବି. (ଅନାରୋଗ୍ୟ + କ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anārogyakara ୧ । ଯାହା ରୋଗ ଗଠାଏ—

1. Causing sickness.

୨ । ଅସୁସ୍ଥକର—2. Unhealthy.

ଅନାର୍ଜକ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତ୍ତ; ନ + ଆର୍ଜକ)—

Anārjaka ୧ । ଅସରଳତା; ବକଳା—1 Crookedness.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଳିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର’ ଶୋଳିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ଵା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । କପଟତା—2 Guile

୩ । ରୋଗ—3. Disease (M W)

ସଂ. ବିଶ. ପୁ.—୧ । କୁଟିଳ; ବକ୍ର—

(ଅନାର୍ତ୍ତ—ଶ୍ଳୀ) 1. Crooked.

୨ । ଅସରଳ; କପଟୀ—

2 Not straight-forward.

ଅନାର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ନ+ଅର୍ତ୍ତ)—୧ । ସୁସ୍ଥ; ସେ ପୀଡ଼ିତ ନୁହେ—

Anārtta 1. Not sick; well.

(ଅନାର୍ତ୍ତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅନାବୁର—

2. Free from suffering or anxiety

ଅନାର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଅର୍ତ୍ତ=ରୁଦ୍ଧସମ୍ଭାଷଣ)—ଅବୁରୁରେ

Anārttaba ଘଟିବା; ଅକାଳରେ ଘଟିବା—Unseasonable; taking place out of proper season.

ସଂ. ବି—ଅକାଳ ବର୍ଷା; ବର୍ଷାବୁରୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଦିନେ ହେବା

ବର୍ଷା—Unseasonable rain.

ଅନାର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଅର୍ତ୍ତ+ଶ୍ଳୀ. ଅ)—

Anārttabā ସେହି ବାଳିକା ବା ଶ୍ଳୀ ଋତୁମତ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—

Unmenstruated (girl or woman.)

ଅନାର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ନ+ଅର୍ତ୍ତ)—

Anārjya ୧ । ଅଭଦ୍ର—1. Uncivil.

(ଅନାର୍ତ୍ତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅସାଧୁ—2. Dishonest.

୩ । ଅସବୁଲପ୍ରସୂତ—3. Base-born; low-born.

୪ । ଅଶ୍ରେଷ୍ଠ—4. Ignoble.

୫ । ଅସଭ୍ୟ—5. Uncivilized

୬ । ଦୃଶ୍ୟ—6. Despicable.

୭ । ଲଠର—7. Vulgar.

୮ । ନିମ୍ନ—8. Inferior.

୯ । ଅର୍ଯ୍ୟହୀନ—9. Destitute of Aryans.

ସଂ. ବି—୧ । ଯେ ଅର୍ଯ୍ୟ ନୁହେ—1 A Non-Aryan.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଅର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଗମନପୂର୍ବକ ଭାରତରେ ଥିଲେ । ଏମାନେ ଭାରତର ଅଦିମଅଧିବାସୀ । ଅର୍ଯ୍ୟମାନେ ଏମାନଙ୍କୁ ପାହାଡ଼ ଓ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚଢ଼ି ଭାରତରେ ବସଇ କଲେ । ଗଡ଼ଜାତବାସୀ କନ୍ଧ, କୋଇ, ସାନ୍ତାଲ, ଭୂମିଜ, ଗଣ୍ଡ, ଶବର, ପାଣ୍ଡ, କଣ୍ଡୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ ଏବଂ ବିଶାଖାପାଟଣା ମାଲଅଞ୍ଜଳବାସୀ ପରଜା, କୋୟା, ଗଡ଼ବା, କଣ୍ଡା, ଗୋଣ୍ଡାମାନେ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ।]

୨ । ମୈତ୍ର; ବର୍ବର—2. Barbarians.

୩ । (ଅନାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମିବାକୁ) ଗୁଗୁଳ (ଦେଖ)

3. Guggula (See)

ଅନାର୍ଯ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅନାର୍ଯ୍ୟ+କ; ଏହା ଅନାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳରେ

Anārjyaka ଜନ୍ମିବାକୁ)—ଗୁଗୁଳ—Agallocha (Aquila Agallocha)

ଅନାର୍ଯ୍ୟଜୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (୩ୟ ଚତୁ; ଅନାର୍ଯ୍ୟ+ଜୁଷ୍ଟ)—

Anārjyajushṭa ଅନାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସ (କର୍ମ)—

Practised or observed by Non-Aryans.

ଅନାର୍ଯ୍ୟତା—ସଂ. ବି. (ଅନାର୍ଯ୍ୟ+ଭାବ ତା)—

Anārjyata ୧ । ଅସାଧୁତା—1. Dishonesty.

୨ । ଅଭଦ୍ରତା—2. Incivility

ଅନାର୍ଯ୍ୟତିକ୍ତା—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ) ଚରଚିକ୍ତା, ଚରଚିକ୍ତା—

Anārjyatiktā A medicinal plant; Gentiana Cherayata Roxburghii.

ଅନାର୍ଶ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଅର୍ଶ)—

Anārsha ୧ । ଯାହା ର୍ଷି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନୁହେ—

1. Not relating to a Sage.

୨ । ଯାହା ବୈଦିକ ସ୍ତବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନୁହେ—

2 Not relating to a Vedic hymn.

୩ । ର୍ଷିଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

3 Not applied to a Sage.

ଅନାଲମ୍ବ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଆଲମ୍ବ)—ଯାହାର ଭିର ନାହିଁ—

Anālamba Unsupported; without any stay or support.

ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତୁ)—ଆଲମ୍ବ ବା ଭିର ଅଭାବ—

Want of support or prop.

ଅନାଲମ୍ବନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ଆଲମ୍ବନ)—

Anālambana ୧ । ଯାହାର ଆଶ୍ରା ବା ଭିର ନାହିଁ—

1. Unsupported.

୨ । ବିଶ୍ଵାସହୀନ—2. Desponding (M. W.)

ଅନାଲମ୍ବି—ସଂ. ବି—ମହାଦେବଙ୍କ ଗଣା—

Anālambi Siba's lute.

ଅନାଲମ୍ବିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ନ+ଆ+ଲମ୍ବ ଧାତୁ+ଭବ+ଆ;—

Anālambukā ଅସ୍ତ୍ରଶ୍ୟା)—

ଋତୁମତ୍ତ ଶ୍ଳୀ—A woman during menstruation (M. W.)

ଅନାଲସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତୁ; ନ+ଆଲସ୍ୟ)—

Anālasya ୧ । ଆଲସ୍ୟର ଅଭାବ—

1 Freedom from laziness.

୨ । ପୂର୍ତ୍ତି; କର୍ମଚକ୍ରରତା—2. Assiduity; promptness.

ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଆଲସ୍ୟହୀନ; ନିରାଲସ; କର୍ମ—

(ଅନାଲସ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ) ଚକ୍ରରତ; ପୂର୍ତ୍ତିବାକ—Assiduous; prompt.

ଅନାଲପ—ସଂ. ବି. (ନଞ୍ଜ ଚତୁ; ନ+ଆଲପ)—

Anālāpa ୧ । ଲେଖକ ସଙ୍ଗେ ନ ମିଶିବା—1. Reserve.

(ଅନାଲପ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ମୌନ; କଥା ନ କହିବା—

2. Taciturnity.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସତ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅନାସନ୍ନବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚଳକଦ୍ୱୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ—୧ । ମୌନ—1. Taciturn.

(ଅନାଲପୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସେ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶେ ନାହିଁ—
2. Reserved.

୩ । ସେ ଗପେ ନାହିଁ—3. Not talkative.

ଅନାଲପୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅନାଲପ)—ସେ ମେଲାଣି ନୁହେଁ;

Anālāpī ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିମିଶା କରିବାକୁ ସୁଖ
ପାଏ ନାହିଁ—Unsociable; not affable;
reserved.

ଅନାଲୋଚନୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅଲୋଚନ)—

Anālōchaniyā ୧ । ଅଲୋଚିତ ହେବାର ଅନୁସୂଚୀ—

1. Not fit to be discussed.

୨ । ବିବେଚିତ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

2. Not fit to be considered.

ଅନାଲୋଚିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅଲୋଚିତ)—୧ । ଅସମାଲୋଚିତ—

Anālōchita 1. Not criticised

୨ । ଯାହା ଅଲୋଚିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Undiscussed

୩ । ଅବିବେଚିତ—3. Not considered.

ଅନାଲୋଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅଲୋଚ୍ୟ)—ଅନାଲୋଚନୀୟ (ଦେଖ)

Anālōchya Anālōchaniya (See)

ଅନାଲୋଡିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅଲୋଡିତ)—୧ । ଯାହା ଅଲୋଡିତ ବା

Anālōdita ଘଣ୍ଟା ହୋଇ ନାହିଁ—1. Undisturbed;
untroubled; unruffled.

୨ । ସ୍ଥିର—2. Calm; still

ଅନାଶ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । (ନ + ଅଶ)—ଅଶାସ୍ଥାନ; ନିରାଶ—

Anāśa 1. Hopeless, despairing.

୨ । (ଅ + ନାଶ)—ଅବନଷ୍ଟ; ଜୀବିତ—

2. Undestroyed. living.

ଅନାଶକ—ସଂ. ବି (ନ + ଅଶକ)—୧ । ଅନଶନ; ଉପବାସ—

Anāśaka 1 Fasting (M W.)

୨ । ପ୍ରାୟୋଗବେଶନ; ମରବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନ ଖାଇବା—

2. Abstaining from food even to death
(M W.)

ଅନାଶିବିନାଶ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସ. ଅନାଶିଷ୍ଟ; ସହଚର ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ ବହୁବଚନ)—

Anāśibināśi ୧ । ବିବିଧ; ବହୁ—

1. Miscellaneous; many.

୨ । ସମାଗତ ବହୁ-ଅନୁମତ୍ତିତ ବାଳେ ଲୋକ—

2 Many (persons) assembled at a place
uninvited.

୩ । ଅନାମା ଓ ବହୁ—3. Nameless and many.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣରୂପେ ମନୁଷ୍ୟ, ପ୍ରାଣୀ, ସ୍ତେୟ, ଅପଦ,

ଭୂତ, ପ୍ରେତ ଆଦି ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଅନାଶି

ବିନାଶି ସେ—ନାନାପ୍ରକାରର ଅନାଶିଷ୍ଟ ସେ ।]

ଦେ. ବି—୧ । ଖାଦ୍ୟପାନପ୍ରାପ୍ତି ଅଶାରେ ବିନା ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ

ସମାଗତ ବହୁ ଲୋକା ଶୋଷୀ ଲୋକ—1. A large
number of uninvited persons
assembled at a place for food.

୨ । ଅଭ୍ୟାଗତ ଦୁଃଖୀ ଦରିଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ଗଣ—

2. The poor; the destitute.

୩ । ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବହୁ ରୋଗ, ଦୁଃଖ ବା ବିପଦ—

3 Many nameless diseases, miseries
& dangers.

(ଯଥା—ତୋ ଶତ୍ରୁଯାକ ତୋଠାରୁ ତୋର ସବୁ ଅନାଶି

ବିନାଶିଯାକ ଘାତିତ୍ୱ ହୁଏ ନିଅନ୍ତୁ ।)

ଅନାଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନାଶ୍ୟ)—ଅବନାଶୀ—

Anāśya Indestructible; imperishable.

ଅନାଶ୍ରମୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ନ + ଅଶ୍ରମିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ଦ୍ୱିଜାତି—

Anāśramī କର ଚାରି ଅଶ୍ରମକୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଳେ ନାହିଁ—

One who does not follow the four
religious orders which the twice-
born are enjoined to observe.

ଅନାଶ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ନ ଓ ଶ୍ରୟ ; ନ + ଅଶ୍ରୟ)—

Anāśraya ୧ । ଅଶ୍ରୟର ଅଭାବ—1. Non-support.

(ଅନାଶ୍ରୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଶ୍ରୟସ୍ଥାନତା—2. Defencelessness.

୩ । ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ—3. Self-dependence.

୪ । ଅନ୍ୟସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କରହଣ—4. Isolation.

୫. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ—୧ । ଅଶ୍ରୟସ୍ଥାନ; ସହାୟତା—

1. Helpless; having no support.

୨ । ଅରକ୍ଷିତ—2. Unprotected

୩ । ଏକାନ୍ତ—3. Isolated

ଅନାଶ୍ରିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ନ + ଅଶ୍ରିତ)—୧ । ଅବଲମ୍ବନସ୍ଥାନ—

Anāśrita 1. Not supported.

(ଅନାଶ୍ରିତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ୱାବଲମ୍ବନଶୀଳ—

2. Self-supporting; self-dependent.

୩ । ସ୍ୱାଧୀନ—3. Independent.

୪ । ଅନ୍ୟର ସମ୍ପର୍କରହଣ—4. Isolated.

୫ । ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ—

5. Regardless of others.

ଅନାସ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ନାସିକା)—

Anāsa ନାସିକାହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି)—Noseless (person)

ଅନାସନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଅସନ୍ନ)—

Anāsanna ୧ । ଯାହା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ନୁହେଁ; ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ—

1. Distant; not near.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣି ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯାହା ଆଶୁ ଘଟକ ନାହିଁ—2. Not impending.
ଅନାସ୍ତ୍ର—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅନାଥ)—୧ । ଅନାଥ; ଅଶରଣ; ନିରାଶ୍ରୟ—
Anāsta 1. Helpless; having no protector.

ବନ୍ଧୁ ମତେ ଅନାସ୍ତ୍ର କରଣ ଏପେଁ ଶୋଇଲ ମଉନ ହୋଇ ହେ ଭ୍ରମର ।
ପ୍ରତାପ—ଶିଶୁସେଣା ।

୨ । (ସଂ. ଅନାଥ)—ପିତୃମାତୃହୀନ—2 Orphan.

୩ । (ସଂ. ଅନାସ୍ତ୍ର=ଅନାଦୃଶ୍ୟ)—ଅନାଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ; ଯାହାର
କେହି ଯତ୍ନ ନଏ ନାହିଁ—

3. Uncared for; neglected.

ମୁକ୍ତାପତ୍ର ପ୍ରାୟେ ବନ୍ଧୁ—କିପାଇଁ କୁଅର ଅନାସ୍ତ୍ର । ବଳରାମ—ବନ୍ଧୁପୁରଣ ।

୪ । (ସଂ. ଅନାସ୍ତ୍ର)—ଅନାଦୃଶ୍ୟ—4 Disregarded.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାସ୍ତ୍ର)—ଅନାସ୍ତ୍ର; ଅଯତ୍ନ—

Want of care; neglect.

ଗ୍ରା. କି. ବିଣ. (ସଂ. ଅନ୍ୟଥା)—ଅନ୍ୟଥା; ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—
Otherwise

(ଯଥା—ମୋ ହୃଦୟ ଯେ ଅନାସ୍ତ୍ର କରିବ ତାର ସର୍ବନାଶ
କରିବ ।)

ଅନାସ୍ତ୍ର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାସ୍ତ୍ର)—ଅନାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Anāsta

Anāstha (See ୩)

ଗ୍ରା. କି. ବିଣ. (ସଂ. ଅନ୍ୟଥା)—ଅନ୍ୟଥା—Otherwise.

ଅନାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ନ+ଅସ୍ତ୍ର)—୧ । ଅସ୍ଥିରତା—

Anāstha

1. Unfixedness (M. W.)

୨ । ଆସ୍ତ୍ର ବା ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ—

2. Want of confidence,

୩ । ଅସମ୍ମାନ—3. Disrespect,

୪ । ଅଯତ୍ନ—4 Want of care.

୫ । ବେଶାଦର—5 Want of attention.

୬ । ଉପେକ୍ଷା; ଅନାଦୃଶ୍ୟ—6. Slight.

୭ । ଅବହେଳା—7. Disregard.

୮ । ଅମନୋଯୋଗ—8. Inattention.

୯ । ବେପରୁଆ; ବେଅରେଇ—

9. Indifference; unconcern.

୧୦ । ଭକ୍ତିର ଅଭାବ—10 Want of devotedness.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅନ୍ୟଥା)—୧ । ଅନ୍ୟଥାକୃତ—

1. Done otherwise.

୨ । ଅବହେଳିତ—2. Disregarded; disobeyed

୩ । ପାଶରେ ଶୁଦ୍ଧ; କାଳରେ କହେ ବା କଥା କି ଅନାସ୍ତ୍ର ହୁଏ—୩ ।

୩ । (ସଂ. ଅନାଥ)—ଅନାଥ—

3. Having no protector.

୪ । ନିରାଶ୍ରୟ—4 Helpless.

କାଳ ପୁଣି ଅନାସ୍ତ୍ର ହୋଇ ବୁଝ

ଫକୀରମୋହନ—ଗଳ୍ପ ସ୍ତବ୍ଧ ।

ଅନାସ୍ତ୍ରାଦ—ସଂ. ବି. (ନ+ଅସ୍ତ୍ରାଦ)—ସ୍ୱାଦହୀନତା—

Anāsawāda

Inspidity; want of taste.

ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ସ୍ୱାଦହୀନ—

Tasteless; insipid.

ଅନାସ୍ତ୍ରାଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅସ୍ତ୍ରାଦିତ)—

Anāsawādita

୧ । ଯାହାକୁ କେହି ଚୁଖି ନ ଥାଏ—

1. Not tasted by any one.

୨ । ତଖା ହୋଇ ନ ଥିବା—2 Untasted.

ଅନାହତ—ସଂ. ବିଣ. (ନ+ଅହତ)—

Anāhata

୧ । ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

1. Unbeaten; unhurt.

୨ । ଅକ୍ଷତ—2 Unwounded.

୩ । ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ—3. Untouched.

୪ । ଅବ୍ୟବହୃତ—4. Unused.

୫ । ଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—5. Intact

୬ । ନୂଆ ଏବଂ ଅଧୁଆ; କୋରା (ଲୁଗା)—

6. New and unbleached (cloth)

୭ । ତଟକା; ନୂଆ—7. New; fresh

୮ । ବିନାଆଘାତରେ ଜାତ; ଆଘାତ ନ ପାଇ ଅନ୍ୟ
ଉପାୟରେ ଜାତ—

8. Produced otherwise than by beating;
produced without any stroke.

ଅବ୍ୟୟ ନାମ ଅନାହତ, ସର୍ବଦା ଶୁଦ୍ଧ ଏବଂ ନ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୯ । ଅଗୁଣିତ; ଗୁଣନ କରା ଯାଇ ନ ଥିବା—

9. Unmultiplied.

ସଂ. ବି—୧ । ଧୂଆଁ ନୋଇ ନ ଥିବା ନୂଆ ଲୁଗା; କୋରାଲୁଗା—

1. Unbleached new cloth,

୨ । (ତନ୍ତ୍ର) ଶରୀରରେ କଳ୍ପିତ, ଷଡ୍ଚକ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ହୃଦୟରେ
କଳ୍ପିତ ଚତୁର୍ଥ ଚକ୍ର ବା ହୃଦୟଗୁଳ୍ମ—

2. (tantra) The 4th of the six circles
imagined inside the body which
resembles a twelve petalled lotus
and exists in the heart.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନାହତନାଦ)—ଅନାହତନାଦ; ଓଁକାର—

The mystic syllable 'Om'.

ଅନାହତ ଅକ୍ଷର ପଦର ଉଚ୍ଚାରଣ

ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ସେ ପଦକ ମହାପ୍ରାଣୀ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅନାହତଚକ୍ର—ଦେ. ବି—ଅନାହତ (ଦେଖ) ।

Anāhatachakra Anāhata, 2 (See)

ଅନାହତଧ୍ୱନି—ସଂ. ବି. (ନ+ଅହତଧ୍ୱନି)—ଅନାହତନାଦ (ଦେଖ) ।

Anāhatadhwani

Anāhatanāda (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅନାହତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ଢ

ଅନାହତନାଦ — ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା) —

Anāhātānāda ୧ । ବିନା ଆଘାତରେ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମିବା
ଧ୍ୱନି—1. A sound produced otherwise
than by beating.

ତୋଳିବ ଅନାହତ ନାଦ, ଶ୍ରବଣେ ଶୁଭବ ଶବଦ ।

ଭୂତ, ପ୍ରେମପ୍ରାପ୍ତ ।

୨ । ପ୍ରଣବ; ଓଁକାର—2. The mystic syllable
'Om'.

[ଦ୍ର—ହୃଦୟସ୍ଥ ଅନାହତ ଚନ୍ଦ୍ର 'ଓଁ' ରୂପକ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମମୟ
ଧ୍ୱନି ବାହାରେ ତାକୁ 'ଅନାହତନାଦ' କହନ୍ତି ।]

୩ । ଶୂନ୍ୟଶବ୍ଦ; ଶୂନ୍ୟରୁ ଶୁଣାଯିବା ଶବ୍ଦ—

3. A sound occasionally heard from
no where.

ଅନାହାର—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥ; ନ + ଅହାର) —

Anāhāra ୧ । ଅନଶନ; ନିରାହାର; ନ ଖାଇବା; ଉପବାସ—
1. Not taking food; fasting.

୨ । ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇବା—2. Starvation.

୩ । ଅଧାରଣ; ନ ଧରିବା—3. Non-seizure (M.W.)

୪ । ଅନୁପାଦନ—4. Non production. (M. W.)

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି) — ୧ । ଉପବାସ—

1. Abstaining from food; fasting.

୨ । ଯାହାକୁ ଖାଇବାକୁ ନ ମିଳେ—

2. Starving; starved.

୩ । ଖାଇ ନ ଥିବା—

3. Not having taken food.

୪ । ଯେଉଁ ବ୍ରତରେ କିଛି ଖିଆ ନ ଯାଏ—

4. (a vow) In which the observer
fasts.

ଅନାହାରମାର୍ଗଣ—ସଂ. ବି—ଜୈନଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ବ୍ରତବିଶେଷ—

Anāhāramārgaṇa (ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର)

Name of a religious vow enjoined in
the Jaina-scriptures.

ଅନାହାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଅହାର + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.) —

Anāhārī ଅନାହାରୀ (ଦେଖ)

(ଅନାହାରୀ—ଶ୍ରୀ) Anāhāra (See)

ଦେ. ବିଶ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ) ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଇଂ. ଅନରାଗ) —

ଅନାହାରୀ ଅବୈତନିକ—Honorary

(ଯଥା—ଅନାହାରୀ ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ।)

ଅନାହାରୀକାମ—ଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅନରାଗ + ସଂ. କର୍ମ) —

Anāhārīkāma ୧ । ଯେଉଁ କାମ କରବାପାଇଁ ଦରମା ମିଳେ—

ଅନାହାରୀକାମ ନାହିଁ ଅଥଚ ମାଗଣା କାମ କରୁ ବାହାଦୁରୀ

ବା ଧନ୍ୟବାଦ ପାଇବାପାଇଁ କାମ କରାଯାଏ—

1. Honorary work.

୨ । ମାଗଣା ଚାକିରି—2. Honorary post.

ଅନାହାରୀଭାବା—ଦେ. ବି—ଅଲେଖଧର୍ମର ଆଦିଶିଖର ଭାବ ନାମ

Anāhārībābā (ଏ ବାର ବର୍ଷ କେବଳ ଫଳ ଓ ବାର ବର୍ଷ

କେବଳ ଶ୍ରୀର ଖାଇ ତପଃ ସାଧନ କରିବାରୁ ଏହି ନାମ) —

Name by which the founder of the
Alekhā sect was known by the people.

ଅନାହାରୀ—ସଂ. ବିଶ (ନ + ଅହାରୀ) — ୧ । ଧରିବାର ଅନୁପସ୍ଥାପନ—

Anāhārīya 1. Not to be seized or taken.

୨ । ଯାହାକୁ ହାଜିର ବା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇ ନପାରେ—

2. Not producible.

୩ । ଅଖାଦ୍ୟ, ଯାହା ଖିଆ ଯାଇ ନପାରେ—

3. Not to be eaten; uneatable (M W.)

ଅନାହୂତ—ସଂ. ବିଶ (ନ + ଅହୂତ) — ୧ । ଯାହାକୁ ଡାକିବା ହୋଇ

Anāhūta ନାହିଁ—1. Uncalled.

(ଅନାହୂତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅନିମନ୍ତ; ଅବରଣ—2. Uninvited.

ଅନାହୂତୋପଜାଲ୍ପ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅନାହୂତ + ଉପ + ଜାଲ୍ପ ଧାତୁ +

Anāhūtopajalpi କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.) — ଅଗଭୋଗ; (ଅନାହୂତୋପଜାଲ୍ପ—ଶ୍ରୀ) ଅଗଭୋଗ; କେହି ନପରୁଷ୍ଟ ଯେ

ବଳେ ବଳେ କହେ—

An uncalled for boaster

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ବଳେ ବଳେ ଯେ କଥା କହେ—

Talking unasked.

ଅନାହାଦ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥ; ନ + ଅହାଦ) — ୧ । ଅନନ୍ଦର

Anāhāda ଅଭାବ—1. Absence of joy.

୨ । ଅସନ୍ତୋଷ—2. Dissatisfaction;

discontent

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି) — ୧ । ଆନନ୍ଦର ନ

(ଅନାହାଦା—ଶ୍ରୀ) ହୋଇ ଥିବା—1. Not cheerful.

୨ । ବିଷଣୁ—2. Gloomy.

ଅନାହାଦିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ନ + ଅହାଦିତ) — ଅନନ୍ଦର ହୋଇ ନ

Anāhādita ଥିବା; ଅପ୍ରୀତ—Not exhilarated.

(ଅନାହାଦିତ—ଶ୍ରୀ)

ଅନି—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ନାମ) — ଅନନ୍ତର ଅଦରଶୁକ୍ତ ଭାବ ନାମ—

Ani Name for 'calling

Ananta fondly.

ଅନୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ୟାୟ) — ଅନ୍ୟାୟ—Injustice.

Anāni ଗ୍ରା. ବିଶ. — ଅନ୍ୟାୟ—Unjust

ଅନୀଅନୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ଭୂଲ; ସଂ. ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ) — ୧ । ପରାପର

Anānāni ପରସ୍ପର ଦେଖାଦେଖି—

1. Looking at each other.

୨ । ପରସ୍ପର ଆଖି ଠାରୁ—2. Mutual ogling.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ଥିବା —

1 Looking at each other.

୨ । ପରସ୍ପର ଆଖି ଠାରୁ ଦେଖୁଥିବା—

2. Ogling each other.

ଅନିଅନି—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅନିଅନି (ଦେଖ)

Aniānānei

Aniānāni (See)

ଅନିଅ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅନ୍ୟାୟ)—

Aniāe

ଅନ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Anyāya (See)

ଅନିଅଚାର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନାଚାର)—୧ । ଅନାଚାର (ଦେଖ)

Aniāchāra

1. Anāchāra (See)

ଅନାଚାର

୨ । ନ୍ୟାୟବିରୁଦ୍ଧ ଅଚରଣ—

ଅନାଚାର

2 Unjust conduct.

ଅନିଅଚାରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅନାଚାରୀ (ଦେଖ)

Aniāchārī

Anāchārī (See)

ଅନିଅମ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନିୟମ)—

Aniāma ୧ । ଅନିୟମ—1. Immorality

୨ । ନୀତିବିରୁଦ୍ଧ କର୍ମ—2. Immoral act

୩ । ଅନିୟମ—3. Want of rule or regularity.

୪ । କୃତ୍ୟ ଅକୃତ୍ୟ ବାଚନ ନ ରଖିବା—

4. Non-observance of the rules of religious and social cleanliness.

ଅନିଅମି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନିୟମ)—

Aniāmi

୧ । ଅନିୟମ—1. Want of rule;

ଅନିୟମି

irregularity

୨ । ନିୟମର ଅପାଳନ—2. Non-observance of rules.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନିୟମ)—୧ । ଅନିୟମିତ—1. Not regular.

୨ । ଯେ ସାମାଜିକ ପାଳନ କରେ ନାହିଁ—

2. Not observing social rules.

୩ । ଯେ କୃତ୍ୟ ଅକୃତ୍ୟ ବାଚନ ରଖେ ନାହିଁ—

3. Not observing the social rules of cleanliness.

ଅନିକିଳି—ଦେ. ବି—ଅଶୀଳି (ଦେଖ)

Anikili

Anakili (See)

ଅନିକେତ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିକେତ)—

Aniketa

ଯାହାର ବାସଗୃହ ନାହିଁ; ଗୃହହୀନ—

(ଅନିକେତା—ଶ୍ରୀ)

Homeless; houseless

ଅନିକ୍ଷ—ସଂ. ବି—ଅଶୀକ୍ଷ (ଦେଖ)—(କବିରାଜ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର—

Anikshu

ଦୃଷ୍ୟାନ୍ତ)—Anakhu (See)

ଅନିଗୀର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନିଗୀର୍ଣ୍ଣ)—

Anigīrṇa ୧ । ଗିଳା ଯାଇ ନ ଥିବା—

1. Not swallowed.

୨ । ଉତ୍ତପ୍ତ ବା ଗୁପ୍ତ କରା ଯାଇ ନ ଥିବା—

2. Not suppressed (M. W.)

ଅନିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ; ଅ + ନିଗ୍ରହ)—

Anigraha

୧ । କାଇଲ ନ ମାନିବା; ଯୁକ୍ତିରେ ପରାଜିତ ହେବା

କଥା ନମାନିବା—1 Not owning one's self refuted.

୨ । ଯୁକ୍ତି ଦ୍ଵାରା ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତ—2. Non-refutation

୩ । ଅଟକ ବା ବାଧାର ଅଭାବ—3. Non-restraint.

ସଂ. ବିଶ—ଅବାଧ—Unrestrained.

ଅନିଗ୍ରହସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ଚି ଚିତ୍ତ; ଅନିଗ୍ରହ + ସ୍ଥାନ)—

Anigrahasthāna

(ଦର୍ଶନ) ଯୁକ୍ତିର ସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ନ ହେବାର

ଅବସ୍ଥା ବା ଅବସର—(philosophy) Occasion of non-refutation.

ଅନିଚ୍ଛ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ନ + ଇଚ୍ଛା)—ଅନିଚ୍ଛା—

Anichchha

Unwilling; undesirous,

(ଅନିଚ୍ଛା—ଶ୍ରୀ)

ଅନିଚ୍ଛା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅନିଚ୍ଛା + ଅ)—ଅନିଚ୍ଛର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Anichchhā

Feminine of Anichchha.

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ; ନ + ଇଚ୍ଛା)—୧ । ଇଚ୍ଛାର ଅଭାବ—

1. Unwillingness.

୨ । କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ନ ହେବା—

2 Reluctance; disinclination.

ଅନିଚ୍ଛା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ନ + ଇଚ୍ଛା)—ଅନିଚ୍ଛା (ଦେଖ)

Anichchhu

Anichchha (See)

ଅନିଚ୍ଛା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ନ + ଇଚ୍ଛା)—ଅନିଚ୍ଛା (ଦେଖ)

Anichchhuka

Anichchha (See)

(ଅନିଚ୍ଛା—ଶ୍ରୀ)

ଅନିଜକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନିଜ + କ)—

Anijaka

୧ । ଯାହା ନିଜର ନୁହେଁ; ଯାହା ଆପଣାର ନୁହେଁ—

1. Not belonging to one's own.

୨ । ପରର—2. Belonging to another.

ଅନିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଇତ)—

Anita

୧ । (ଅନୁକ ସ୍ଥାନକୁ) ଯାଇ ନ ଥିବା—

1. Not gone to

୨ । ପାଇ ନ ଥିବା—2. Not having obtained

୩ । ଦୟାଳ—3. Destitute of (M. W.)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ, ଶ	ଜ୍ଞ	ଇତ୍	ଉଥ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇତ୍	ଊ	ଋ

ଅନିତି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନିତି)—

Aniti ୧ । ଅନିତି; ଅଚରଣାତ୍ମା—

1. Short-lived; transient.

ଅନିତି ସଂସାର ଏ ଅଚର ମାୟା ଗୋର । ଗୋରାସର ଚାହିଁବୁଦ୍ଧର ୨୩ ।

୨ । (ସଂ. ଅନୀତି) ଅନ୍ୟାୟ—2. Unjust; wrong

୩ । (ସଂ. ଅନୀତି) ଅନୈତିକ—3. Immoral,

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନୀତି)—ଅନୀତି (ଦେଖ)

Aniti (See)

ଅନିତ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ନିତ୍ୟ) - ୧ । ଅଚରଣାତ୍ମା—

Anitya 1 Not everlasting.

ଅନିତ୍ୟତା; } ବି—୨ । ଶୃଙ୍ଖଳାତ୍ମା—

ଅନିତ୍ୟତ୍ୱ } 2 Transient; ephemeral.

୩ । ଅଳ୍ପକାଳସ୍ଥାୟୀ 3. Short-lived.

୪ । ସାମୟିକ—4. Occasional; temporary

୫ । ଅନିୟମିତ—5 Irregular.

୬ । ଅସ୍ଥାୟୀ—6. Unstable.

୭ । ଅନିଶ୍ଚିତ—7 Uncertain

୮ । ଅସାଧାରଣ—8. Extraordinary; exceptional.

ଅନିତ୍ୟଦତ୍ତକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । (ସୁ. ଛ) କନ୍ଧକାଳ ପାଇଁ ପୋଷିତ

Anityadattaka ପୁଅ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାପାଇଁ ପିତାମାତାଙ୍କ

ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟକୁ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ପୁଅ—

1. (law) A son surrendered by his parents to another for temporary adoption, (M. W.)

୨ । (ସୁ. ଛ) ଶାଶୁବଧାନ ଅନୁସାରେ ଘୋଷ୍ୟପୁତ୍ରରୂପେ ଗ୍ରହଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପାଳିବାକୁ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ପୁଅ—2 A son surrendered by his

parents to another for preliminary adoption. (M. W.)

ଅନିତ୍ୟଦତ୍ତମ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଅନିତ୍ୟଦତ୍ତକ (ଦେଖ)

Anityadattima Anityadattaka (See)

ଅନିତ୍ୟସମ—ସଂ. ବି. (ନ୍ୟାୟ) ଅନିତ୍ୟ ବା ଅସାଧାରଣ ବିଷୟକୁ ସାଧା-

Anityasama ରଣ ବିଷୟ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଯୁକ୍ତି; ମିଥ୍ୟାବାଦ—

(logic) Sophism consisting in generalizing what is exceptional.

ଅନିତ୍ୟସମାସ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—(ବ୍ୟାକରଣ)—ଯେଉଁ ସମସ୍ତ-

Anityasamāsa ପଦକୁ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ରଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଭବ୍ୟୋପ

ବିଷୟରେ ବାଧା ପଡ଼େ ନାହିଁ—(grammar) A compound the sense of which may

be equally expressed by resolving it into its constituent parts.

[ଦ୍ର—କୃଷ୍ଣାଗ୍ରରୁ କୃଷ୍ଣ ଅଗ୍ରରୁ ବୋଲି ଲେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଭବ୍ୟୋପରେ ବାଧା ପଡ଼େ ନାହିଁ ।]

ଅନିଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନିଦ୍ରା)—

Anida ଅନିଦ୍ରା; ଉଜାଗର—(ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ) Sleeplessness

ଅନିଦାନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିଦାନ)—

Anidāna ୧ । କାରଣହୀନ—1. Causeless.

୨ । ଅମୂଳକ—2. Groundless

୩ । ଯେଉଁ ରୋଗର ନିଦାନ ନିର୍ଣ୍ଣୀତ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ—3. Undiagnosed (diseases)

ଅନିଦ୍ରା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନିଦ୍ରା)—

Anidra ୧ । ଅନିଦ୍ରା; ନିଦ୍ରାର ଅଭାବ; ଜାଗରଣ—

ଅନିଦ୍ରା 1. Sleeplessness,

ଅନିଦ୍ରା ୨ । ନିଦ୍ରା ନ ମାଡ଼ିବା—2. Wakefulness; want of sleep

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅନିଦ୍ରା)—୧ । ଅନିଦ୍ରା; ନିଦ୍ରାହୀନ; ଶୋର ନ ଥିବା—1. Sleepless.

୨ । ଉଦ୍ୱିଗ୍ନ; ଉଜାଗର—2. Wakeful.

ଅନିଦ୍ରା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିଦ୍ରା)—

Anidra ଉଜାଗର; ଉଦ୍ୱିଗ୍ନ—Awake; wakeful; (ଅନିଦ୍ରା—ଶ୍ରୀ) Sleepless.

ଅନିଦ୍ରା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅନିଦ୍ରା + ଅ)—ଅନିଦ୍ରାର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anidra Feminine of Anidra.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଉଦ୍ୱିଗ୍ନ; ଉଜାଗର—Awake; sleepless.

ବାପ ପୁଅ ବହେଁ ଗତ ଅନନ୍ତା ମୁଗ୍ଧ ଗାଣି ମେଲ—ଚଣ ।

ସଂ. ବି—୧ । ନିଦ୍ରାର ଅଭାବ—

1. Wakefulness, sleeplessness.

୨ । ନିଦ୍ରା ନ ଅସିବା ରୋଗ—

2. A disease; insomnia.

ଅନିଦ୍ରା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ନିଦ୍ରା)—୧ । ନିଦ୍ରାହୀନ—

Anidrita 1. Sleepless.

(ଅନିଦ୍ରା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ଏତେବେଳେ ଯାଏ ଶୋର ପଡ଼ି ନାହିଁ—2. Not yet asleep; still awake.

ଅନିଦନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ନିଦନୀୟ)—୧ । ନିଦାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

Anidaniya 1. Unblamable; blameless.

(ଅନିଦନୀୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରଶଂସାର ଯୋଗ୍ୟ—

2 Praiseworthy.

୩ । ସୁନ୍ଦର—3. Graceful.

୪ । ନିର୍ଦୋଷ—4. Faultless.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବଳ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁମାନେ ଚିତ୍ତେ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଶୋଭିବ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଦେଖିବ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବ ।

ଅନନ୍ଦା—ସ. ବି. (ଅ + ନନ୍ଦା)—ପ୍ରଶଂସା—Praise.

Anindā

ଅନନ୍ଦିତ—ସ. ବି. (ଅ + ନନ୍ଦିତ)—୧ । ପ୍ରଶଂସିତ—1. Praised.

Anindita ୨ । ଅନନ୍ଦନୀୟ (ଦେଖ)

(ଅନନ୍ଦିତା—ଶ୍ରୀ) 2. Anindaniya (See)

ଅନନ୍ଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ + ନନ୍ଦ୍ୟ)—ଅନନ୍ଦନୀୟ (ଦେଖ)

Anindya Anindaniya (See)

(ଅନନ୍ଦ୍ୟା—ଶ୍ରୀ)

ଅନନ୍ଦ୍ୟସୁନ୍ଦର—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅନନ୍ଦ୍ୟ ଓ ସୁନ୍ଦର)—

Anindyasundara ନିଃଶ୍ୱେଦ ସୁନ୍ଦର, ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଯେ ତାର

(ଅନନ୍ଦ୍ୟସୁନ୍ଦର—ଶ୍ରୀ) କୌଣସି ଅଂଶକୁ କେହି ନିନ୍ଦା କରିବାକୁ

ବା ଖଣିବାକୁ ନାହିଁ—Of faultless

grace; symmetrical and beautiful.

ଅନନ୍ଦ୍ରିୟ—ସଂ. ବି. (ନ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନୁହେଁ)—

Anindriya ୧ । ଆତ୍ମା—1. The soul,

୨ । ମନୋବୃତ୍ତି; ବିବେକ—2. The Reason.

ଅନିବର୍ତ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନିବର୍ତ୍ତ)—

Anibartta ୧ । ଅନିବର୍ତ୍ତ; ନିବର୍ତ୍ତରହିତ; ଅଣବାହୁଡ଼ା (ପଥ)—

1. (road) From which there is no return.

ନାରଦେ କର ପ୍ରଦର୍ଶିଣ, ଗଲେ ଅନିବର୍ତ୍ତ ପଥେ ।

ନିବନ୍ଧାଥ. ଭାଗବତ ୭୭ ।

୨ । ଅସ୍ଥିରପ୍ରବୃତ୍ତିକ; ଅଶାନ୍ତ—2. Not of peaceful disposition; of a restless turn of mind.

ଅନିବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ନ + ନିବର୍ତ୍ତନ)—ଫେରି ନ ଆସିବା—

Anibarttana Non-return; not turning back,

ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ସ୍ଥିର—1. Steadfast.

୨ । ଅତ୍ୟାଜ୍ୟ—

2. Improper to be abandoned.

ଅନିବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ + ନି + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Anibartti ୧ । ଯେ ଫେରେ ନାହିଁ—

(ଅନିବର୍ତ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Not turning back

୨ । ଯେ ଫେରି ଆସେ ନାହିଁ—2. Not returning.

୩ । ଯେ ଯୁଦ୍ଧଭୂମିରୁ ପଳ ଫେରାଏ ନାହିଁ; ସାହସୀ—

3. Brave; not retreating; one who does not turn his back on the battle-field.

ପୌଣ୍ଡ୍ର ଦେଶୀ ଅସୁଅଛ ବୀର୍ଷ ଦୁର୍ଗବୀରୀ

ରଣ ଭୟ ଅମଳନ, ଅନିବର୍ତ୍ତୀ ରଣେ । ଭୀଷଣ, ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅନିବାଧ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବାଧ)—ସ୍ୱାଧୀନତା—

Anibādha Liberty (Apte)

ଅନିବାର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନିବାରଣୀୟ)—

Anibāra ୧ । ଅନିବାରଣୀୟ; ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ—

1. Unavoidable.

୨ । ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଗ—2 Inevitable.

୩ । ଦୁର୍ଭେଦ—3. Invincible.

୪ । ଅବାରତ—4. Unprevented

୫ । ଅବିରତ—5. Constant.

ଦେ. ବି. ବି. ବିଶ—ସର୍ବଦା—Constantly.

ଯାବତ ଜୀବନ୍ତ ଜଗତ୍ ଅନିବାର । ମଧୁସୂଦନ. ବସନ୍ତଗାଥା ।

ଅନିବାରଣ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନିବାରଣୀୟ)—

Anibārāṇa ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ; ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଗ—

Irresistible; inevitable.

ସେହି ଶବ୍ଦ ଅନିବାରଣ ମରଣ

ଅନିବାରଣ ବୋଲି ସାଧାରଣ ହେ ଜାଣ । କୃଷ୍ଣବିହାର. ମହାଭାରତ. ପ୍ରୋଣ ।

ଅନିବାରଣୀୟ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବାରଣୀୟ)—

Anibārāṇīya ୧ । ଯାହାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Unavoidable; irresistible;

୨ । ଯାହା ବନ୍ଦ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2 Unpreventable.

୩ । ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଗ—3 Inevitable

୪ । ଦୁର୍ଭେଦ—4. Invincible.

୫ । ଏକବାଗିଆ; ଯେ ବାଣେ ମାନେ ନାହିଁ—

5. Stubborn.

୬ । ଯାହା ଏଡ଼ି ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ—

6. Not to be warded off.

ଅନିବାରତ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବାରତ)—

Anibārīta ୧ । ଯାହାକୁ କେହି ବାଧା ଦେଇ ନାହିଁ—

1. Unopposed.

୨ । ଅନିବିଧି—2 Unforbidden.

୩ । ଅପ୍ରତିବନ୍ଧିତ—3 Unimpeded.

୪ । ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ—4. Unchecked.

ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବାର୍ଯ୍ୟ)—ଅନିବାରଣୀୟ (ଦେଖ)

Anibārjya

Anibārāṇīya (See)

ଅନିବ୍ରତ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବ୍ରତ)—ଅନିବାରତ (ଦେଖ)

Anibruta

Anibārīta (See)

ଅନିବ୍ରତ—ସ. ବି. (ଅ + ନିବ୍ରତ)—

Anibrutta ୧ । ଯାହାର ନିବ୍ରତ ନାହିଁ—1. Unceasing

୨ । ଅଣବାହୁଡ଼ା—2. Not returning.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ରହିତ ନ ହେବା—

3. Not stopping from work.

୪ । ଅନବରତ; ଅବିରତ—4. Incessant; constant.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଲୃ	ଭୂ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଭୟ	କ	ଦ୍ଵ

ଅନିଭ୍ରା—ଦେ. ବିଶ. (ବାଇବଲ୍ ଅନୁବାଦରେ ବ୍ୟବହୃତ; ସଂ. ଅନିବ୍ରା-
Anibhāra ପଣୀୟ)—

୧ । ଅନିବ୍ରାପଣୀୟ; ଯାହାକୁ କେହି ନିଭ୍ରା ପାରିବ ନାହିଁ—
2. Unquenchable (fire)

୩ । ନିଭ୍ରା ନ ଥିବା; ଚିରକାଳ ଜଳୁଥିବା—
3. Ever-burning.

ଅନିଭ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନିଭ୍ରୁତ) —

Anibhruta ୧ । ଯାହା ଗୁପ୍ତ ନୁହେଁ—1. Not private.

୨ । ସର୍ବସାଧାରଣ—2. Public.

୩ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—3. Immodest.

୪ । ସାହସୀ—4. Bold.

ଅନିଭ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଭ୍ୟା)—ସେ ଧନୀ ନୁହେଁ; ନିର୍ଧନ—

Anibhya Not wealthy (M. W.)

ଅନିମନ୍ତ୍ରଣୀୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ନିମନ୍ତ୍ରଣ)—ଅନିମନ୍ତ୍ରଣ (ଦେଖ)

Animantrapāṇīya Animantrita (See)

ଅନିମନ୍ତ୍ରଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ନିମନ୍ତ୍ରଣ)—

Animantrita ୧ । ଯାହାକୁ ଡାକିବା ହୋଇ ନ ଥାଏ—
(ଅନିମନ୍ତ୍ରଣ—ଶ୍ରୀ) 1. Uncalled.

୨ । ଅବରଣୀ—2. Uninvited.

ଅନିମିତ୍ତେ—ପ୍ରା. କି. ବିଶ.—ଅନିମିତ୍ତେ (ଦେଖ)

Animite Animitte (See)

ଅନିମିତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ + ନିମିତ୍ତ)—

Animitta ୧ । ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣର ଅଭାବ—

1. Absence of adequate cause.

୨ । ଅମୂଳକତା—2. Groundlessness.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣହୀନ—

1. Having no adequate cause.

୨ । ଅମୂଳକ—2. Groundless.

୩ । ଅକାରଣ—3. Causeless.

ଅନିମିତ୍ତଲିଙ୍ଗନାଶ—ସଂ. ବି.—ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ; ଏଥିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ

Animittalinganāśa ଅକ୍ଷତା ଜନ୍ମେ—

An opthalmic disease ending in total
blindness, perhaps Amaurosis (M W)

ଅନିମିତ୍ତେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନିମିତ୍ତ)—

Animitte ୧ । ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ବିନା—

1. Without adequate occasion.

ଅନିମିତ୍ତେ ଅପଣା ସୁତ ନ ବଦନ । ବୁଝିବିତ୍ତ ନ ହୋଇବର. ଅଦ୍ୟ ।

୨ । ଅକାରଣରେ; ବୃଥାରେ—

2. Without any cause; in vain.

୩ । ନିଷ୍ଫଳୋପକରଣ—3. Uselessly.

ଶବ୍ଦେ ଶଳା ମାଉରୁ ତାହାର ଅନିମିତ୍ତେ—ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଅନିମିଷ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିମିଷ)—

Animisha ୧ । ନିର୍ନିମିଷ; ପଲକଶୂନ୍ୟ; ଯାହା ଆଖିରେ
(ଅନିମିଷା—ଶ୍ରୀ) ପଲକ ପଡ଼େ ନାହିଁ—

1 Unwinking (person).

୨ । ପଲକ ପଡ଼ୁ ନ ଥିବା (ଆଖି)—

2 Unwinking (eye).

ଚକ୍ଷୁରୁକାର ସଦୃଶ, ନୟନ କଲେ ଅନିମିଷ । ଭୂତ-ପ୍ରେମପଣୀୟ ।

୩ । ନିଷ୍ପେକ୍ଷ; ଅଳ୍ପ ସତର୍କ—

3. Vigilant; watchful.

୪ । ଖୋଲୁଥିବା; ମେଲୁଥିବା (ଆଖି ବା ଫୁଲ)—

4. Open (eye or flower).

ସଂ. ବି —୧ । (ଏମାନଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ପଲକହୀନ ଥିବାରୁ)—

ଦେବ; ଦେବତା—1. A God.

ଏଣୁ ତୋ କାମ ଅନିମିଷ, ନିମିଷେ ଅନାଦି ପୁରୁଷ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୦ମ ।

୨ । ମତ୍ସ୍ୟ—2. Fish.

୩ । ଅତିସୁକ୍ଷ୍ମକାଳବିଭାଜନ—

3. Minutest division of time.

ଅନିମିଷାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନିମିଷ + ଅକ୍ଷ)—

Animishāksha ୧ । ଯାହା ଆଖିରେ ପଲକ ପଡ଼େ ନାହିଁ—

(ଅନିମିଷାକ୍ଷୀ—ଶ୍ରୀ) 1. One whose eyes are fixed.

୨ । ପଲକହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଥିବା—

2. Looking steadily.

ଅନିମିଷାଚ୍ଛାୟା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍ଵ; ଅନିମିଷ + ଅଛାୟା)—ଦେବଗୁରୁ;

Animishāchāyā ବ୍ରହ୍ମା—Name of Bruhaspati
the preceptor of the gods.

ଅନିମେଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିମେଷ)—

Animesha ଅନିମିଷ (ଦେଖ)

(ଅନିମେଷା—ଶ୍ରୀ)

Animisha (See)

ଅନିୟତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନିୟତ)—୧ । ଅନିୟତ—

Aniyata 1. Not regulated; uncontrolled.

୨ । ଅବ୍ୟାଧ—2. Unrestrained.

୩ । ଅନିୟମିତ—3. Irregular.

୪ । ସାମୟିକ; ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଘଟୁଥିବା—

4. Casual; incidental.

୫ । ଅନିଶ୍ଚିତ, ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—

5. Unfixed; indeterminate, indefinite;
uncertain.

୬ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—6. Changing.

୭ । ଅସ୍ଥାୟୀ—7. Not permanent.

ଅନିୟତପୁଂସ୍କା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନିୟତ + ପୁଂସ୍କା + କ + ଶ୍ରୀ)

Aniyatapumshkā ଅ)—ଅସତ୍ତା (ଶ୍ରୀ)—Unchaste
(woman).

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା । ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନ ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘କୃ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୃ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅନିୟତାପତ୍ନୀ—A woman having
no fixed husband.

ଅନିୟତାଙ୍କ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅନିୟତ + ଅଙ୍କ)—

Aniyatāṅka (ଗଣିତ) ଅନିୟତ ସଂଖ୍ୟା—arithmetic)
An indeterminate digit

ଅନିୟନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିୟନ୍ତ୍ର)—୧ । ଉଦାମ; ଉଚ୍ଛ୍ୱଳ—
Aniyantrita 1 Unchecked; unregulated.

୨ । ଅନିବାରଣ—2. Unprevented.

ଅନିୟମ—ସଂ. ବି. (ନିୟମ, ଅ + ନିୟମ)—୧ । ନିୟମର ଅଭାବ—
Aniyama 1. Want of rule; irregularity.

୨ । ଅସ୍ଥିରତା—2. Unsettledness

୩ । ଅନୁଚିତ ଆଚରଣ—3. Improper conduct.

୪ । ବିକାର—4. Disorder.

୫ । ଥାପ୍ପର ଅଭାବ—5. Want of fixed order.

୬ । ସନ୍ଦେହ—6. Doubt (M. W.)

ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ନିୟମରହିତ—

1 Irregular; having no rule.

୨ । ଥାପ୍ପ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବା—

2. Not conforming to any fixed order.

ଅନିୟମିତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିୟମିତ)—

Aniyamita ନିୟମରହିତ—Irregular.

ଅନିୟମୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ନିୟମିତ; ୧ମା ୧ବ.)—

Aniyamī ୧ । ଅନିୟମିତ—1. Irregular

୨ । ଯେ ନିୟମ ପାଳେ ନାହିଁ—

2. Not observing or following any rule.

୩ । ଅନୁରାଗ; ଅନାଗୁଣ—

3. Transgressing approved rules of
conduct.

ଅନିୟୁକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିୟୁକ୍ତ)—୧ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁକରର

Aniyukta କରାଯାଇ ନ ଥିବା—1. Not appointed.

ଅନିୟୁକ୍ତ; } ୨ । ଯେ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ନୁହେଁ—

ଅନିୟୋଗ } ବି. 2. Not authorised.

ସଂ. ବି. (ସ୍ତ୍ରୀ)—ଅନିୟୁକ୍ତ ବା ବିଶ୍ୱାସୀୟରେ ଉପସ୍ଥିତ

ଅସେଷର ଯେ ବିଧିମତେ ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ ଭୋଟ

ଦେବାକୁ ଅପାରାଧ—An assessor at a court who

has not been formally appointed and is not

entitled to vote (M. W.)

ଅନିରାକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିରାକରଣ)—

Anirākaraṇa ୧ । ଯେ କାହା କି ଦିଏ—

1. Unobstructive

୨ । ଯେ ଦୋଷଦର୍ଶୀ ନୁହେଁ—2. Not censorious.

ଅନିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ନିରୁଦ୍ଧ)—୧ । ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ—

Aniruddha 1 Unrestrained; unhindered.

(ଅନିରୁଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅଶାସ୍ୟ—2. Ungovernable.

୩ । ଏକବାସିଆ—3. Self-willed (M. W.)

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଗୁରୁତା; ଗୁପ୍ତଚର—

1. A spy; a secret emissary (M. W.)

୨ । ପଢା; ପଶୁବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ—

2. A rope for fastening cattle (M. W.)

୩ । (ନାମ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନାତି; ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ବା କାମଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର

ଓ ଉଷାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ—3 Name of the son of

Pradyumna.

[ଦ୍ର—ବାଣାସୁରର କନ୍ୟା ଉଷା ଅନିରୁଦ୍ଧାରେ ପ୍ରେମାସକ୍ତ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ବଳରେ ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ବାଣାସୁରର ରାଜଧାନୀ ଶୋଣିତପୁରସ୍ଥ ଉଥାସକୁ ଅଣାଇ ତା ସଙ୍ଗେ ବିହାର କଲେ । ବାଣାସୁର ଏହା ଜାଣିପାରି ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ଧରି ନେବା ପାଇଁ ପାଇକ ପଠାଇବାକୁ ଅନିରୁଦ୍ଧ ଏକାକୀ ଲୋଡ଼ି ଗଦା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ବଧ କଲେ; କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ପ୍ରଭାବରେ ବାଣାସୁର ତାକୁ ଧରି ବନ୍ଦୀ କଲେ । କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ ଓ ଅନିରୁଦ୍ଧ ପିତା କାମ ଏ ସବାଦ ପାଇ ବାଣାସୁର ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ତାକୁ ପରାସ୍ତ କଲେ । ବାଣାସୁର ଶିବରାଜ୍ୟ ଥିବାରୁ ଶିବଙ୍କ ଅନୁରୋଧକ୍ରମେ କୃଷ୍ଣ ବାଣାସୁରକୁ ଜୀବନରେ ମାରି ପକାଇଲେ ନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟୀ ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ଅନିରୁଦ୍ଧକୁ ଉଷା ସହିତ ଦ୍ୱାରକାକୁ ଆଣିଲେ । ଅନିରୁଦ୍ଧର ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ରେବତୀ ଗର୍ଭରେ ଅନିରୁଦ୍ଧର ଗୋଟିଏ ପୁତ୍ର ହୋଇ ଥିଲା—ସେ ପୁତ୍ରର ନାମ ବଜ୍ର ।]

୪ । ଶିବ; ମହାଦେବ—4. God Śiba.

୫ । ବିଷ୍ଣୁ—5. Bishṇu (Apte)

୬ । (ନାମ) ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରଶେଷ—

6 Name of a Buddhist saint, contemporary of the Buddha.

୭ । (ନାମ) ବୃଷ୍ଟିବିଶୟକଶେଷ—7. Name of a descendant of Bṛishpi.

ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—

A name given to males.

ଅନିରୁଦ୍ଧପଥ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅନିରୁଦ୍ଧ + ପଥ)—

Aniruddhapatha ୧ । ଯେଉଁ ବାଟକୁ କେହି ବନ୍ଦ କରି

ନାହିଁ—1. An unobstructed path.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବାୟୁମଣ୍ଡଳ—2. The atmosphere.

୩ । (ଅକାଶରେ କେହି କାହା ବାଟ ବନ୍ଦ କରି ପାରେ ନାହିଁ ।)—ଅକାଶ; ସ୍ୱର୍ଗ—

3. Ether (M. W.); The sky (Apte)

୧	ଇ	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ନସ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ରୁ	ଲୁ	ଘୃ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ବାଟକୁ କେହି ବନ୍ଦ କର ନାହିଁ—

One whose path is not obstructed,

ଅନିର୍ଣ୍ଣୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିର୍ଣ୍ଣୟ)—

Anirṇaya ୧ । ନିଶ୍ଚୟର ଅଭାବ; ଅନିଶ୍ଚିତତା—

ଅନିର୍ଣ୍ଣିତ } ବିଶ୍ୱ. 1. Want of certainty;
ଅନିର୍ଣ୍ଣୟ } uncertainty,

୨ । ମାମାସାର ଅଭାବ—2. Indecision

୩ । ସନ୍ଦେହ—3 Doubt.

ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ—ସଂ. କି. ବିଶ୍ୱ.—(ଅ + ନିର୍ + ଦଶ; ଯାହାର ବା ଯହିଁରେ
Anirdaśa ଦଶ ଦିନ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ନାହିଁ ବା ଛଅ ନାହିଁ ।)—

(ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ—ବିପତ୍ତି) ସୂତକ ବା ମୃତକ ଅଶୌଚକାଳ ଦଶଦିନ
ସମୟ ଛଅ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ; ଦଶଦିନ ଗତ ନ
ହେଉଣୁ—Within the ten days of
impurity caused by a birth or death
in the family

[ଦ୍ର—ବିଦେଶରେ ମରାଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ସଂବାଦ
ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ (ଅର୍ଥାତ୍ ୧୦ ଦିନ ଗତ ନ ହେଉଣୁ) ଶୁଣିଲେ ଦଶ
ରାତ୍ରରେ ଯେତେ ବାକ ଥିବ ତେତିକ ଅଶୌଚ ପାଳିବ ।

ରାମକବି. ମନୁ ୫.୨୭ ।]

ସଂ. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ଯାହାର ଦଶ ଦିନ କାଳ ଗତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1. That which has not yet passed

(ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ—ଶ୍ୱା) ten days.

୨ । ଜନ୍ମକାଳରୁ ଦଶ ଦିନ ଗତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

2. Not more than ten days old.

[ଦ୍ର—ଅନିର୍ଦ୍ଦଶା ଗାତ୍ରର ଦୁଷ୍ଟ ପିଇବା ନିଷିଦ୍ଧ ।

ରାମକବି. ମନୁ ୫.୮ ।]

୩ । ମୃତକ ବା ସୂତକାଶୌଚର ଅଶୁଦ୍ଧି କାଳ ଦଶ ଦିନ
ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—3. Relating to the time of
ten days after a birth or death.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ପରିବାରରେ ସୂତକ ବା ମୃତକାଶୌଚ ହୋଇ
ଥିବ ସେ ପରିବାରର ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ ଅନ୍ନ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପକ୍ଷରେ ଖାଇବା
ନିଷିଦ୍ଧ—ରାମକବି. ମନୁ ୫.୨୧, ୨୨ ଓ ୪.୨୧୨ ।]

ଅନିର୍ଦ୍ଦଶାହ—ସଂ. କି. ବିଶ୍ୱ. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ + ଦଶାହ)—

Anirdaśāha ଅନିର୍ଦ୍ଦଶ (ଦେଶ)

(ଅନିର୍ଦ୍ଦଶାହ—ଶ୍ୱା) Anirdaśa (See)

[ଦ୍ର—ଅନିର୍ଦ୍ଦଶାହା ସୂତା (ଜନ୍ମ କରିଥିବା) ଗାତ୍ର ଶେଷ ଖାଇଲେ
ଦଣ୍ଡଯୋଗ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ମନୁ କହିଅଛନ୍ତି—

ରାମକବି. ମନୁ ୮.୨୪୨ ।]

ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ)—

Anirdiṣṭa ୧ । ଅନିଶ୍ଚିତ—1. Uncertain; indefinite

(ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ—ବି) ୨ । ନିରୂପିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

(ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟ—ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱ) 2. Uncertain.

୩ । ସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇ ନ ଥିବା—3. Undetermined.

୪ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇ ନ ଥିବା—4. Unexplained

୫ । ଅନିୟମିତ—5. Irregular

୬ । ଅପରିମିତ; ଅସୀମ—6. Unlimited.

୭ । ଯହିଁ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଉପଦେଶ ନାହିଁ—

7. Undirected; not enjoined.

୮ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ବା କଥିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

8. Unspecified.

ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ)—ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ (ଦେଶ)

Anirdhārita

Anirdiṣṭa (See)

(ଅନିର୍ଦ୍ଧାରଣ—ବି)

ଅନିର୍ଦ୍ଧାରଣୀୟ } ଅନ୍ୟ ବିଶ୍ୱ.

ଅନିର୍ଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ }

ଅନିର୍ବାଚନୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ବାଚନୀୟ; ଯାହା ବଚନୀୟ ନୁହେଁ)—

Anirvachanīya ୧ । ଅବିଶ୍ଳେଷ୍ୟ; ଯାହା ଶୁଦ୍ଧିତା କରାଯାଇ—

(ଅନିର୍ବାଚନୀୟତା—ବି) ନ ପାରେ—1. Indescribable.

୨ । ଅକଥନୀୟ—2. Unutterable, unspeakable.

୩ । ଯାହା ବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

3. Inexpressible.

୪ । ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଅନୁଚିତ—

4. Not be mentioned.

୫ । ଯାହା ବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ—

5. Inexplicable.

ଅନିର୍ବାଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ବାଚ୍ୟ)—ଅନିର୍ବାଚନୀୟ (ଦେଶ)

Anirvāchya

Anirvachanīya (See)

(ଅନିର୍ବାଚ୍ୟତା—ବି)

ଅନିର୍ବାଚ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ବାଚ୍ୟ + ମାନ)—

Anirvartyamāna ଯାହାର ସମାପ୍ତି କରାଯାଇ ନାହିଁ—

Not being brought to a close.

ଅନିର୍ବାଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିର୍ବାଣ)—

Anirbāṇa ୧ । ଯାହା ଲିଭି ନାହିଁ—1. Inextinguished.

୨ । ଯାହାକୁ ଲିଭି ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ—

2. Inextinguishable; unquenchable.

୩ । ଯାହା ଲିଭେ ନାହିଁ; ସର୍ବଦା ଜଳୁ ଥିବା—

3. Ever-burning.

୪ । ଅସ୍ନାତ; ନିବୃତ୍ତ ରହିତ—4. Unbathed.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଏହା କାଳଦାସଙ୍କ ରଘୁବଂଶରେ ଦନ୍ତୀ ବା
ଦନ୍ତୀର ବିଶେଷଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି ।]

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବକୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ୍’ ଦେଖିବେ ।

ଅନିବୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିବୀୟ = କଲହ; ଅବଜ୍ଞା)—

Anirbāda ୧ । ବିବାଦର ଅଭାବ—

1. Absence of dispute.

୨ । ଅବଜ୍ଞା ନ କରିବା—2. Absence of disregard

ଅନିବୀୟ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଅନିବୀୟ = ଅବିରତ)—

Anirbāra ୧ । ଅନେକଥର—1. Many times

୨ । ବହୁ; ବିଶେଷ—2. Much

ମିତ୍ର କେତେ ମତେ ହୁଏ ଅନିବୀୟ ବୋଲି କର ।

ଅସମନ୍ୟ—ବଦଳିତମଣି ।

ଅନିବୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିବୀୟ)—୧ । ଅସମାପ୍ତି—

Anirbāha 1. Non-completion.

(ଅବିବାହ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଅସାଧନ—

2. Non-accomplishment

୩ । ସ୍ୱାଧୀନରେ ସୁରୁଖୁରୁ ହୋଇ ଚଳିବା ଅବସ୍ଥାର ଅଭାବ;
ଆୟ ନ ଅଭାବ—

3. Being straitened in means (Apte);
insufficiency of income (M. W.)

୪ । ଅସଂପ୍ଳାବ—4. Want of provision.

୫ । ଶେଷ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଅଭାବ—

5. Inconclusiveness (M. W.)

୬ । କାମ ଚଳାଇବାର ଅଭାବ—

6. Non-management.

ଅନିବୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିବୀୟ)—ଯାହା ଚଳାଇବା କଷ୍ଟକର—

Anirbāhya 1. Difficult to manage.

ଅନିବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ଅ + ନିବିଷ୍ଟ)—

Anirbinna ୧ । ଅବିଷ୍ଟ; ବିଷାଦରହୁତ—

(ଅନିବିଷ୍ଟ—ବିଶ୍ୱ) 1. Not downcast; not depressed.

(ଅନିବେଦ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଅକ୍ଳାନ୍ତ—2. Not fatigued (Apte).

ସଂ. ବି—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମ—

A name of Vishnu (Apte)

ଅନିବିହ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିବିହ + ବିଦ ଧାତୁ + ଅ)—

Anirbida ୧ । ଅକ୍ଳାନ୍ତ—1. Unworn.

(ଅନିବିହ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଅବିଶ୍ୱ—2. Undesponding.

ଅନିବ୍ରତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିବ୍ରତ)—୧ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—

Anirbruta 1. Discontented.

(ଅନିବ୍ରତ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—2. Uneasy.

(ଅନିବ୍ରତ—ବିଶ୍ୱ) ୩ । ଅସୁଖ—3. Unhappy

୪ । ଅସଂପାଦ—4. Unaccomplished; unfulfilled.

ଅନିବ୍ରତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିବ୍ରତ୍ତି + ତ୍ତି)—

Anirbrutti ୧ । ସଫଳ ନ ହେବା; ଫଳ ନ ଫଳିବା—

(ଅନିବ୍ରତ୍ତି—ବିଶ୍ୱ) 1. Non-fulfilment.

୨ । ଅସମାପ୍ତି—2. Incompleteness (M. W.)

୩ । ଦରିଦ୍ରତା—3. Poverty (Apte)

୪ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା—4. Anxiety; disquietude

(Apte)

ଅନିବେଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିବେଦ)—୧ । ଅବିସାଦ—

Anirbeda 1. Not depression.

୨ । ଆତ୍ମନିର୍ଭରତା—2. Self-reliance

ଅନିବେଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିବେଦ୍ୟ)—

Anirbeya ୧ । ଯାହା ଲଭିଲେ ବିଅଯାଇ ନ ପାରେ—

[nextinguishable; unquenchable

ଭରତ ଦେବାଳୟର ଅନିବେଦ୍ୟ ଘାସ । ବିଶ୍ୱାସ—ବିଶ୍ୱାସୀ ।

ଅନିବେଶ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନିବେଶ)—୧ । ବେକାର—

Anirbēsa 1. Destitute of employment.

୨ । ଦୁଃଖୀ; ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ—2. Wretched; miserable

(Apte)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବିଦ୍‌ବ୍ରାହ୍ମ; ଅନୁଦ + ନିବେଶ)—

୧ । ଯେ ଯାପ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରି ନାହିଁ—1. Not
having expiated one's sins (M. W.)

ଅନିର୍ଭର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ନିର୍ଭର)—

Anirbhara ୧ । ଅନାଶ୍ରୟ—1. Helpless

(ଅନିର୍ଭର—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଯାହାର ଭର ନାହିଁ—2. Unsupported;
having no support or prop.

୩ । ସାମାନ୍ୟ—3. Slight.

୪ । ଅଳ୍ପ—4. Little.

୫ । ହାଲୁକା—5. Light.

ଅନିର୍ଭା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନିବୀୟ)—ଅନିବୀୟ (ଦେଖ) ।

Anirbhā Anirbāha (See)

ଅଚଳ ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅସମାପ୍ତ—1. Unaccomplished.

୨ । ଅସମାପ୍ତ—2. Unfinished.

୩ । ଅଚଳ—3. Untenable.

୪ । ଯହିଁରେ କାମ ଚଳି ନ ପାରେ—

4. Unmanageable.

୫ । ଦୁଃଖୀ; ଦରିଦ୍ର—5. Poor; indigent.

୬ । ନିଅଣ୍ଟିଆ; ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ—6. In want.

୭ । ନିଜର ସଂସାର କାମ ଚଳାଇବାକୁ ଅସମର୍ଥ—

7. Unable to manage one's worldly
affairs.

୮ । ଅଚଳ ସାଂସାରିକ ଅବସ୍ଥାଗ୍ରସ୍ତ—

8. Not well-to-do.

୯ । ଯେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ମିଳିମିଶି ଚଳି ନ ପାରେ—

9. Unable to get on well with
another.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅନିର୍ଯ୍ୟାପ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅପର୍ଯ୍ୟାପ)—

Anirjāpa ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ; ଅପର୍ଯ୍ୟାପ—1. Excessive.

ବେଜା ୨ । ବହୁ—2. Many.

ବେଜା ୩ । ଅଗଣିତ; ଅସଂଖ୍ୟ—

୩ Innumerable; countless

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅତ୍ୟଧିକ; ବହୁତ; ଖୁବ୍—Excessively;
too much.

ଏ ସମୟେ ବାତ ବହୁତ ଅନିର୍ଯ୍ୟାପ—କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅନିଳ—ସଂ. ବି. (ଅନ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚିବା ବା ନିଃଶ୍ଵାସ ମାରିବା + କରଣ.)

Anila ଅଲ; ସାହାହାର ପ୍ରାଣୀ ବଞ୍ଚନ୍ତି ବା ନିଃଶ୍ଵାସ ମାରିବୁ)—

୧ । ବାୟୁ; ପବନ—1. Air; wind.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ପ୍ରଥମତଃ ସଂଖ୍ୟାରେ ୧ ଥିଲା; ଯଥା—ଅବଦ୍ଧ, ନିବଦ୍ଧ, ଉଦ୍ବଦ୍ଧ, ସବଦ୍ଧ, ବିବଦ୍ଧ, ପ୍ରବଦ୍ଧ ଓ ପରିବାହା ମାତୃଗର୍ଭରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଏ ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ସାତ ଖଣ୍ଡ ଲେଖାଏଁ କରିବାରୁ ଏହା ୪୯ ହେଲା ।]

୨ । ପବନଦେବତା—2 The God of Wind.

୩ । ବାୟୁକୋଣ; ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମ କୋଣ—

3. The North West quarter.

୪ । ଅଷ୍ଟାବସୁ ମଧ୍ୟରୁ ପଞ୍ଚମ ବସୁ—4 Name of the
fifth of the 8 Basu Deities.

୫ । ଶରୀରସ୍ଥ ବାତ—5. The wind as one of
the humours of the body.

୬ । ବାତରୋଗ—6. Rheumatism

୭ । ସ୍ଵାତନକ୍ଷତ୍ର—7. The 17th lunar mansion.

୮ । (ବାୟୁର ସଂଖ୍ୟା ୪୯ ଥିବାରୁ) ୪୯ ସଂଖ୍ୟା—

8 The number 49.

୯ । ପ୍ରାଣବାୟୁ—

9. The vital air of living beings.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ୫ ଓ ୫ ଯଥା—ପ୍ରାଣ, ଅପାନ, ବ୍ୟାନ, ଉଦାନ ଓ
ସମାନ ।]

ଅନିଳକ—ସଂ. (ନାମ) ବି—ବିଷ୍ଣୁଭଦ୍ରବଂଶୀୟ ରାଜାବିଶେଷ; ବିଶ୍ଵମିତ୍ର—

Anilaka ରବି ଏହାଙ୍କ ବଂଶଧର—Name of an ancestor
of the sage Biśwāmītra.

ଅନିଳଘ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନିଳ + ଘ୍ନ ଧାତୁ + କ୍ତୃପ୍)—ବାୟୁରୋଗନାଶକ

Anilaghna (ଔଷଧ)—Curing disorders due to
wind.

ଅନିଳଘ୍ନକ—ସଂ. ବି (ଅନିଳଘ୍ନ + କ)—ବାହାଡ଼ା, ବିଷ୍ଠାକ (ଗଛ)—

Anilaghna A tree; Terminalia Belerica.

ଅନିଳପର୍ଯ୍ୟୟ—ସଂ. ବି—ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଓ ଆଖିର ବାହାରଅଂଶ ଫୁଲ ଓ

Anilaparjaya ବିକାରୋଗବିଶେଷ—Pain and
swelling of the eye-lids and outer
parts of the eye.

ଅନିଳପର୍ଯ୍ୟୟ—ସଂ. ବି—ଅନିଳପର୍ଯ୍ୟୟ (ଦେଖ)

Anilaparjaya Anilaparjaya (See)

ଅନିଳବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବି. (ଅନିଳ + ବନ୍ଧୁ)—୧ । ଅଗ୍ନି—

Anilabandhu 1. Fire.

୨ । କୃତ୍ତିକା ନକ୍ଷତ୍ର—

2. The 3rd asterism; the Pleiades.

ଅନିଳସଖା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନିଳ + ସଖା)—

Anilasakha ଅଗ୍ନି—Fire.

ଅନିଳସାରଥୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନିଳ + ସାରଥୀ)—

Anilasārathi ଅଗ୍ନି—Fire.

ଅନିଳାତ୍ମଜ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନିଳ + ଶ୍ରୀ)—ବାୟୁପୁତ୍ର; ହନୁମାନ—

Anilātmaja Hanumāna the son of the
Wind God.

ଅନିଳାନ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ଅନିଳ + ଅନ୍ତ)—

Anilāntaka ଇନ୍ଦ୍ରଦି (ଦେଖ)—Indra (See)

ଅନିଳାମୟ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନିଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଅମୟ = ରୋଗ)—

Anilāmaya ୧ । ବାୟୁରୋଗ; ପେଟପଥ—

1. Flatulence.

୨ । ବାତରୋଗ—2. Rheumatism.

ଅନିଳାଶୀ—ସଂ. ବି. (ଅନିଳ + ଅଶ ଧାତୁ + ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମ. ୧ବ; ସେ

Anilāśī ପବନ ଖାଇ ବଞ୍ଚେ)—ସର୍ପ; ସାପ—Serpent;
snake.

ଅନିଶ—ସଂ. କି. ବିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ନିଶା; ଯହିଁରେ ନିଶା ବା

Aniśa ବିରାମ ନାହିଁ)—୧ । ଅବିରତ—

1 Continually; uninterruptedly.

୨ । ସର୍ବଦା—2. Constantly; always.

ଅନିଶା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନେଷଣ; ପ୍ରା. ଅନେଷନା)—

Aniśa ଅନେଷଣ—Searching.

ଅନିଶେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନିଶ)—ସର୍ବଦା—

Aniśe Always.

ଅନିଶେ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଥବ ମୋଡେ, ସବୁ ମୁଁ ବାହାର ଅଗ୍ରରେ ।

ନଗରାଥ. ଭଗବତ. ୮ମ ।

ଅନିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍, ନ + ଇଷ୍ଟ)—୧ । ଅପକାର—

Aniṣṭa 1. Harm.

୨ । ହାନି—2. Injury.

୩ । ଅସୁଖ—3. Evil.

୪ । ଦୁଃଖ; ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—4. Calamity; mishap.

ଅନିଷ୍ଟପାତ—ସଂ. ବି. (ଅନିଷ୍ଟ + ପାତ ଧାତୁ + ଅ)—ଅନିଷ୍ଟପତନ;

Aniṣṭapāta ଅନିଷ୍ଟ ଘଟଣା; ମନ୍ଦ ଘଟଣା—Mishap;
misfortune.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଧୃତିର ଓ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଇହିଁର କପାଳ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଂଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

ଅମଳ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ବଞ୍ଚିବା + ଈକ) — ୧ । ସୈନ୍ୟ—

Anika

1. Soldier.

୨ । ସୂକ୍ତଦୃଶ—2. Army.

୩ । (ଅ + ନୀ + କୃପ୍; ଯହିଁରୁ ଫେରିବାକୁ ନ ହୁଏ) —
ଯୁଦ୍ଧ—3 War, fight.

୪ । ସମୂହ—4. Multitude

ଅମଳସ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଅମଳ + ଥା ଧାତୁ + ଅ, ଅମଳରେ ଯାହା ଥାଏ) —

Anikastha

୧ । ସେନାଦଳ—1. Army; troop.

୨ । ଅକ୍ଷେପିଣୀର ଦଶମାଂଶ—

2. A battalion consisting of 21870.
soldiers

[ଦ୍ର—୨୧୮୭ ଦ୍ରୁପଦ ସେନା, ୨୧୮୭ ରଥାସେନା ସେନା,
୨୫୭୧ ଅଶ୍ୱାସେନା ସେନା ଓ ୧୦୧୩୫ ପଦାତି ଏହିପରି
ମୋଟରେ ୨୧୮୭୦ ପରିମିତ ସୈନ୍ୟକ ।]

ଅମଳ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମଳ) — ୧ । କୁମଳ; ଦୁର୍ନୀତି, ମାତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ

Aniti ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ—1. Immorality.

ଅନୀତି ୨ । ଅନାଚାର—2 Non-observance of
social rules.

୩ । ଅତ୍ୟାଚାର—3. Oppression.

୪ । ଅନ୍ୟାୟ—4. Injustice.

୫ । ପରର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଂଶ—5 Violation of the
people's right.

୬ । ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ—6. Evil action; improper
action.

କିମ୍ବା ଅନାଚାର; ଅସ୍ତ୍ର କି ବୃଣେ ହୋଇଲ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭବବଦ. ୧୨ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନୈତିକ—1. Immoral.

୨ । ସଦାଚାରବିରୁଦ୍ଧ; ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ—2. Contrary
to the approved social rules.

ଅନିଦ୍ରୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଇଦ୍ରୁକ୍; ୧ମା. ୧ବ.) —

Anidruk

ଅନିଦ୍ରୁଶ (ଦେଖ)

Anidruśa (See)

ଅନିଦ୍ରୁଶ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଇଦ୍ରୁଶ୍; ୧ମା. ୧ବ.) —

Anidruśa

ଏପରି ନୁହେଁ—Not like this.

(ଅନିଦ୍ରୁଶ—ଶ୍ରୀ)

ଅନିଶ୍ୱର—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଇଶ୍ୱର; ଯାହା ମତରେ ଇଶ୍ୱର ନାହାନ୍ତି) —

Anishwara ୧ । ନାସ୍ତିକ—1. Godless; atheist.

୨ । ଶ୍ୱରହୀନ—2. Masterless, lordless.

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ—3. Having no protector.

ଦେ. ବି—ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ—One who is not
a master or a lord.

ଅମଳର ହୋଇଣ ଇଶ୍ୱର ପରମ୍ପରା

କାହିଁକି କହୁଅଛୁ ଶକ୍ତିର ଗୁଣାଏ । କୃଷ୍ଣାଦି. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଅନିଶ୍ୱରବାଦ—ସଂ. ବି. (ଅନିଶ୍ୱର + ବାଦ) — ନାସ୍ତିକତା; ଇଶ୍ୱରଙ୍କର

Anishwarabāda

ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନ ମାନିବାରୁ ପଦ—

- theism.

ଅନିଶ୍ୱରବାଦୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନିଶ୍ୱର + ବାଦ ଧାତୁ + ଇନ୍) —

Anishwarabādī ଇଶ୍ୱର ନାହାନ୍ତି, ଏହି ମତ ଯେ ପ୍ରକାଶ-

(ଅନିଶ୍ୱରବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) କରନ୍ତି; ନାସ୍ତିକ— theist.

ଅନିହା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି, ନ + ଇହା) —

Aniha

ଫଳାଶାରହୀନ; ନିଷ୍ଟାମ—

(ଅନିହା—ଶ୍ରୀ) Desireless; free from desires

ଅନିହା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଇହା) —

Anihā

ଅନାଦର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Aniha.

ସଂ. ବି—ଅନିଚ୍ଛା; ଔଦାସିନ୍ୟ—

Indifference to worldly concerns.

ଅନୁ—ସଂ. ଉପସର୍ଗ—ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁର ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ

Anu

ଅର୍ଥମାନ ବୁଝାଏ—

୧ । ପଶ୍ଚାତ୍; ପଛରେ (ଯଥା— ଅନୁଜ) —

1. After.

୨ । ସଦୃଶ (ଯଥା— ଅନୁକରଣ) —

2 After

୩ । ଅଧୀନ; ଅଧଃ (ଯଥା— ଅନୁକର୍ଷଣ) —

3. Below.

୪ । ନିମ୍ନ. ଘାତ; ଅଧମ (ଯଥା— ଅନୁକଳ) —

4. Lower.

୫ । ସହିତ (ଯଥା— ଅନୁକମ୍ପା; ଅନୁପାତ) —

5. With; together.

୬ । ଅଂଶ (ଯଥା— ଅନୁକଳ) —6. Part

୭ । ପରସ୍ପର; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ (ଯଥା— ଅନୁକଥନ) —

7. Mutually.

୮ । ସମୀପ (ଯଥା— ଅନୁଗମ) —8. Near.

୯ । ବହୁବ୍ରୀହି—9 Outside.

୧୦ । ବ୍ୟାପାର୍ଥ (ଯଥା— ଅନୁକରଣ; ଅନୁକରଣ) —

10. Repetition.

୧୧ । ଚିହ୍ନ—11. Sign.

୧୨ । ଅଭ୍ୟାସ; ପରିଶ୍ରମ—12. Exertion.

୧୩ । ଅନୁକ୍ରମ; ସଂଯୋଗ (ଯଥା— ଅନୁପ୍ରସ୍ତ) —

13. Succession.

୧୪ । ଉଦ୍ଭାବ—14. Accordingly; likewise.

୧୫ । ଅନୁସାରେ—15. According to.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ସଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଶୋଧିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଗ୍ନି' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ଦୋଷ ଦେଖି ତୁ ଦଣ୍ଡ ରେ ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ, ମଣ୍ଡଳା କର ଗଣ୍ଡରେ,

ବାହୁ ପାଶେ ନିଦାନ୍ତେ, ବାନ୍ଧି ବା ବସନାନ୍ତେ

ଓଷ୍ଠ ବଦାର ଚନ୍ଦ୍ର, ଭୂଷ କରକ କୁଳେ ।

କୁଳମଣି ଦାଶ—ଅବକାର ଚରଣ ଶୀ ।

ମାତ୍ରାତରା ଦେ. ବି—୧ । କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ—

पायंतराब् 1 Beginning of a work.

୨ । କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାତ୍ରା କରିବାର ଆରମ୍ଭ—

2. Beginning of a journey for some special purpose.

ବନକୁ ଯିବାକୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅନୁକୂଳ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ କରିବା—

Anukūla karibā 1 To begin any good work

ମାତ୍ରାତରା ବା ୨ । ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିବା; ବାହାରିବା—

पायंतराब् करना 2. To begin a journey.

ବନକୁ ଯିବାକୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

୩ । ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା—

3. To begin any work:

ଅନୁକୂଳତା—ସଂ. ବି. (ଅନୁକୂଳ + ଭାବ. ତା)—

Anukūlatā ୧ । ସପକ୍ଷତା; ସହାୟ—

1. The quality of being favourable.

୨ । ଦୟା; ଦକ୍ଷିଣତା—2. Kindness; compassion.

ଅନୁକୂଳ ବିରୁଦ୍ଧ—ଦେ. ବି—ଅନୁକୂଳ ବିରୁଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Anukūla birārdi Anukūla birārdi (See)

ଅନୁକୂଳ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅନୁକୂଳର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Anukūla Feminine of Anukūla.

ବି—୧ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—1 Croton Polyandrum

୨ । ଛନ୍ଦବିଶେଷ—2. Name of a metre.

ଅନୁକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ = ସଦୃଶ + କୃ ଧାତୁ = କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

Anukṛuta ଯାହା ଅନ୍ୟର ଅନୁକରଣରେ କରାଯାଏ—

Imitated; copied.

ଅନୁକୃତି—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + କୃ ଧାତୁ + ତି)—ଅନୁକରଣ (ଦେଖ)

Anukṛuti Anukarāṇa (See)

ଅନୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ୱ; ନ + ଉକ୍ତ)—୧ । ଅକଥୁତ—

Anukta 1 Unspoken.

୨ । ଅନୁକୀରଣ—2 Unuttered.

ଅନୁକ୍ରାଚା—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ = ପରି + କ୍ରାଚ = କରତ)—

Anukṛakacha କରତ ଭଳି ଦନ୍ତୁର—

Denticulated like a saw; serrated

ଅନୁକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପରି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଅ)—

Anukrama ୧ । ଧାରାବାହିକ ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ—1. Series.

୨ । ସାଧାରଣ, ପରମ୍ପରା—

2. Sequence; regular order.

ଅନୁକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + କ୍ରମ + ଭାବ. ଅନ)—

Anukramāṇa ଅନୁକ୍ରମଣିକା (ଦେଖ)

Anukramanikā (See)

ଅନୁକ୍ରମଣିକା—ସଂ. ବି. (ଅନୁକ୍ରମଣ + ଇକ + ଶ୍ରୀ. ଆ)—

Anukramanikā ୧ । ଗ୍ରନ୍ଥର ଅବତରଣିକା; ମୁଖବନ୍ଧ; ଭୂମିକା—

1. Introduction; foreword of a book or subject.

୨ । ଗ୍ରନ୍ଥର ବିଷୟ ସୂଚି—2. Table of contents; index of a book.

୩ । ମହାଭାରତର ଭୂମିକା ପଦ—

3. The portion of the first book of the Mahābhārata which summarises the whole story.

ଅନୁକ୍ରମଣୀ—ସଂ. ବି—ଅନୁକ୍ରମଣିକା (ଦେଖ)

Anukramanī Anukramanikā (See)

ଏ ଅନୁକ୍ରମଣୀରେ ବେଦବ୍ୟାସ ରୁଷି, ଅକ୍ଷୟ ମାତ୍ର କେବଳ ବେଦ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଆଦି ।

ଅନୁକ୍ରମି—ଦେ. ଅ—ସଦୃଶ—

Anukrami Like.

ନନ୍ଦ ଦନ୍ତେଶ୍ୱର ଦାଶ ଶର ଅନୁକ୍ରମି । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାୟସ ।

ଅନୁକ୍ରମେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ—

Anukrame 1 Serially; in a series.

୨ । ଗୋଟିଏ ପରେ ଅନ୍ୟଟି; ଏହି ରୂପ ନିୟମରେ—

2. In a regular succession.

୩ । ଅନୁସାରେ—3. According to.

ଦୋଷାନ୍ତମେ ପାଇ ଦଣ୍ଡ, ତା ଅପରାଧ ହୋଏ ଖଣ୍ଡ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ. ୪୪ ।

ଅନୁକ୍ରୋଶ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ସହୃଦ + କ୍ରୋଶ ଧାତୁ + ଅ)—

Anukrośa ୧ । ଦୟା; ଅନୁକମ୍ପା—

1. Commiseration; tenderness.

୨ । ସହାନୁଭୂତି—2. Sympathy; compassion.

ଅନୁକ୍ଷଣ—ସଂ. କି. ବିଶ. (ଅନୁ = ପ୍ରତି + କ୍ଷଣ = ମୁହୂର୍ତ୍ତ = ଅନୁକ୍ଷଣ)—

Anukṣhaṇa ସର୍ବେକ୍ଷଣ; ପ୍ରତିକ୍ଷଣ; ମୁହୂର୍ତ୍ତେ—Always; constantly; every moment.

ଅନୁକ୍ଷଣେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁକ୍ଷଣ, ଏହା କେବଳ ପଦ୍ୟରେ

Anukṣhaṇe ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ)—

ଅନୁକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

Anukṣhaṇa (See)

କେ ମୁରଲୀ ବଜାଇଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାବନେ ଗୋ ।

ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ର ସୁଧା କରଣେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ଗୋ—ସଂଗୀତ ।

ଅନୁକ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି—ଓଡ଼ିଶାରେ ଦେବ ସେବକମାନଙ୍କୁ ଦିଆ ଯିବା ବୃତ୍ତ

Anukṣhetra ବିଶେଷ—Stipend given to the

temple-servants of Orīṣā in commu-

tation probably of the proceeds of

endowment (M. W.)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଖୋଜିବେ; 'ରୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ରୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଧି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଧି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳ୍ପ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳ୍ପବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳ୍ପବତ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ସେହି ପ୍ରଭୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଖାନ୍ତି—

3 Prone to show favour to subordinate people.

ଅନୁଗ୍ରହ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅନୁଗ୍ରହ (ଦେଖ)

Anugrūhiā Anugrūhi (See)

ଅନୁଗ୍ରହ—ସ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା+କର୍ମ. ଚ)

Anugrūhita = ସାହାଯ୍ୟ ଅନୁଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିଲା ।)—

ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରାପ୍ତ—Favoured.

ଅନୁଗୋଳ—ଦେ. ବି. (ନାମ) ଅନୁଗୁଳ (ଦେଖ)

Anugola Anugula (See)

ଅନୁଗ୍ର—ସଂ. ବି. (ନ+ଉଗ୍ର)—୧ । ଶାନ୍ତ; ସ୍ଥିର; ଅନୁକୃତ—

Anugra 1. Gentle.

୨ । ଅସମର୍ଥ—2. Inactive

୩ । ଅମୃତ—3. Mild.

ଅନୁଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ+ଅ)—

Anugraha ୧ । ଅନ୍ୟର ଇଚ୍ଛାସାଧନ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନିବାରଣର

ଇଚ୍ଛା; ଦୟା; ଉପକାର; ପ୍ରସାଦ; ଅନୁକୂଳ୍ୟ—

2. Kindness; grace; furtherance.

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଇଚ୍ଛାପଳଦାନ—

2. Favour; granting another's wish.

ସଦେ ଜଳକ ଯୋଗ ସଞ୍ଚିତେ କରଣେ ଅନୁଗ୍ରହ ।

ବିଷୟ. ବିଶୋଧକ. ର ଗୀତ ।

ଅନୁଗ୍ରାହକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ+ଅକ)—

Anugrahaka ୧ । ଯେ ଅନୁଗ୍ରହ କରେ—

(ଅନୁଗ୍ରାହକ—ହୀ) 1. Gracious; favourably disposed; one who bestows a favour.

୨ । ଯେ ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଖାଏ—2. Favouring.

ଅନୁଗ୍ରାହି—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଗ୍ରହ+ଇନ୍)—

Anugrahi ଅନୁଗ୍ରାହକ (ଦେଖ)

(ଅନୁଗ୍ରାହିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Anugrahaka (See)

ଅନୁଗ୍ରାହ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯୋଗ୍ୟାର୍ଥରେ; ଯ)—

Anugrahya ୧ । ଅନୁଗ୍ରହର ଯୋଗ୍ୟ—

1 Deserving favour.

୨ । ଅନୁଗ୍ରହପାତ୍ର—2. Fit to be favoured.

ଅନୁଚର—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ+ପଞ୍ଚାର+ଚର ଧାତୁ+ଅ=ସେ

Anuchara ପଛରେ ଚାଲୁଥିବା)—

(ଅନୁଚର—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଭୃତ୍ୟ; ସାଥୀ—

1. Servant; attendant.

୨ । ସାଥୀ—2. Companion.

୩ । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ଭୃତ୍ୟ—3. Retinue

ଅନୁଚରୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅନୁ+ଚର)—ସାଥୀ; ସହଚର—

Anuchārī

Female companion

ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଚରୀ ଚଳି କହେ ବିଭିନ୍ନ ମତେ ।

ଭଜ. କୋଷପ୍ରଣାମପଦ୍ୟ. ୧୮୩୭ ।

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଭୃତ୍ୟ—Servant

ଅନୁଚିରୀ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ଚି ଧାତୁ+ଇଚ୍ଛା ଅର୍ଥରେ. ସନ=

Anuchikīrshā

ଇଚ୍ଛା ଧାତୁ+ଅ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—

ଅନୁକରଣ କରିବାର ଇଚ୍ଛା; ଅନୁକରଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି—

Desire to imitate.

ଅନୁଚିରୀତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଚିରୀ+କର୍ମ ଚ)—

Anuchikīrshita ଯେଉଁ ବିଷୟକୁ ଅନୁକରଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା

କରା ଯାଇଅଛି—(matter) Which one has desired to imitate

ସ. ବି—ଅନୁଚିରୀ (ଦେଖ)

Anuchikīrshā (See)

ଅନୁଚିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚିତ)—

Anuchita ୧ । ଯାହା ଉଚିତ ବା ଅନୁକରଣୀୟ ନୁହେଁ—

1. Improper; wrong.

୨ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ—2. Unfit; unseemly.

ଅନୁଚିତତା—ସଂ. ବି—ରଚନାରେ ଶବ୍ଦଦୋଷବିଶେଷ—

Anuchitatā (Rhetoric) A fault in composition.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ଵାରା ବର୍ଣ୍ଣନାୟ ବିଷୟର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସାଧନ ହୁଏ, ତାହାକୁ ଅନୁଚିତତା କହନ୍ତି ଯଥା—

ପର ନାଶେ ପଶୁ ଯାହା କି ପଶୁ । କେତେ ଆଁ ହେଲେ ରଣେ ଯଜ୍ଞ ପଶୁ ।

ରାଧାନାଥ. ନନ୍ଦକେଶବଳୀ ।

ଏଠାରେ ଯୁଦ୍ଧସ୍ଥଳରେ କାନ୍ଦୁଛାନ୍ତି ବା ଯୁଦ୍ଧ ପଶୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ

ଅନୁଚିତତା ଦୋଷ ଅଟେ । କୁଳମଣି. ଅଳଙ୍କାରଚରଣିଣୀ ।]

ଅନୁଚିନ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ପଞ୍ଚାର+ଚିନ୍ତନ)—ଅନୁଚିନ୍ତା (ଦେଖ)

Anuchintana

Anuchintā (See)

ଅନୁଚିନ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ପଞ୍ଚାର+ଚିନ୍ତା)—

Anuchintā ପଛ ବିଷୟକୁ ଆଲୋଚନା କରିବା; ପୁଣ୍ୟ ବିଷୟର

ସ୍ମରଣ ବା ଉଲ୍ଲେଖ—Reflection; recollection;

retrospection.

ଅନୁଚି—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚିତ=ଯାହା ଉଚିତ ନୁହେଁ)—

Anuchcha

ଅଳ୍ପ ଜାତ—Low; humble.

ଅନୁଚାରଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚାରଣୀୟ)—

Anuchārāṇīya

ଅନୁଚାରଣୀ (ଦେଖ)

Anuchārjya (See)

ଅନୁଚାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚାରଣୀୟ)—ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ନଥିବା—

Anuchārītā

Unuttered; unpronounced.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଔ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅନୁଚାରବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ ନାହିଁ;
Anuchchāritabarnna କହିଲେ ବେଳେ ବା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲେ
ବେଳେ ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ ନାହିଁ; ଲୁପ୍ତ
ବର୍ଣ୍ଣ (ଯଥା—ଅନ୍ୟାୟ; ଏଠାରେ ‘ହ’ ବା ‘ଅ’
ବର୍ଣ୍ଣର ଲେପ)—Silent letter; a letter which
is not pronounced while reading or
speaking e.g. ‘H’ in Hour, ‘P’ in ‘Psalm’

ଅନୁଚାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚାର୍ଯ୍ୟ, ଯାହା ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାର
Anuchchārjya ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ)—

୧ । ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Unutterable.

୨ । ଯାହାକୁ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Unpronounceable.

ଅନୁଚ୍ଛିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ; ଯାହା ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ନୁହେଁ)—

Anuchchhishṭa ୧ । ଅଇଁଠା ହୋଇ ନ ଥିବା (ଖଦୀର)—

1. Untouched by the mouth (food).

୨ । ଅପବିତ୍ର ହୋଇ ନ ଥିବା (ବସ୍ତୁ)—

2. Undeiled (matter)

ଅନୁଚ୍ଛେଦ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ଏକତ୍ର+ଛେଦ; ସକ୍ଷ ସୋଷ୍ଟ ‘ଛ’ର
Anuchchheda ଦ୍ୱିତ୍ୱ)—କୌଣସି ପ୍ରବକରେ ଏକତ୍ର ଲେଖା
ଥିବା ବାକ୍ୟପଦ—Paragraph; continuous

portions of a writing.

ଅନୁଚ୍ଛନ୍ଦମକ—ଦେ. ବି. (ଅଳଙ୍କାର)—ସମକବିଶେଷ—

Anuchchandajamaka A sort of alliteration.

ରମଣୀମଣି ସାର ସର ସାର ସଂସାର

ଶାରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ବରଷକ ।

ଧନର ନରସିଂହା ଦିବାର ବାର ଦେବା ଦେବା ବାହର ବା ମାନରେ ।

ମାନମାନ, ମାନସ ରସବା ଦେବାର ।

ବାର ଭର ଭରେ ବହର,

ହରଷ ରସ ଭବ ଭବ ନବମ ଯିବ ଜୀବର ବରଷୁଷ ଘର ରେ ॥

ଅଭିମନ୍ୟୁ, ନଦଗୁପ୍ତାମଣି ।

ଅନୁଜ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ; (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍+ଜନ ଧାତୁ=ଜାତ ହେବା+

Anuja କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଯେ ପଛରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଅଛି—

(ଅଗ୍ରଜ—ବିପ୍ରସୂତ) 1. Born afterwards.

(ଅନୁଜା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । କନିଷ୍ଠ—2 Junior

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା; ସାନ ଭାଇ—

1. Younger brother.

୨ । ଉଚ୍ଚିଦବିଶେଷ; ଶାମ୍ବରାଣୀ ଓ ପୌଣ୍ଡରୀକ ଗଜ—

2. A cadet.

ଅନୁଜନା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ+ଜନ ଧାତୁ+ମନ; ଅନୁଜନନ୍ ୧ମା.

Anujanmā ଦେ.)—ଅନୁଜ (ଦେଖ)

Anuja (See)

ବି. ପୁଂ—ଅନୁଜ ୧ (ଦେଖ)

Anuja 1 (See)

ଅନୁଜିହ୍ଵକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ଜିହ୍ଵ+କ୍ଷନ୍ତ. ଭାବ. ଅ)—ଅନୁଜିହ୍ଵ
Anujighṛukshā କରିବାର ଇଚ୍ଛା—Desire to show
favour.

ଅନୁଜିହ୍ଵକ୍ଷୁ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଜିହ୍ଵ+କ୍ଷନ୍ତ. ଭାବ. ଅ)—ଅନୁଜିହ୍ଵ
Anujighṛukshu ଦେଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—Desirous
of showing favour.

ଅନୁଜିବି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ=ଉପରେ; ପଛେ+ଜିବ ଧାତୁ=
Anujibi ବଞ୍ଚିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ଯେ ଅନ୍ୟ ଉପରେ ବସେ)—
(ଅନୁଜିବି—ଶ୍ଳୀ) ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବସେ ବା ଜୀବିକା
ନିର୍ବାହ କରେ; ଅଭିଭାବ; ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ—

Dependent upon another.

ସଂ. ବି—୧ । ଭୃତ୍ୟ; ସହଚର—1. Servant;

attendant; companion.

୨ । ଗୃହ ସ୍ୱାମୀଦ୍ୱାରା ପୋଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—

2. Dependents of a family.

ଅନୁଜ୍ଞା—ସଂ. ବିଶ. (ନ+ଉଜ୍ଞା)—

Anujñā ୧ । ଯାହା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୁହେଁ; ଜ୍ୟୋତିର୍ହୀନ—

1. Not bright.

୨ । ଅଲୋକସ୍ଥାନ—2. Not luminous.

୩ । ଜାଲୁଜାଲୁଆ ଦେଖାଯାଉଥିବା—3. Dim.

ଅନୁଜ୍ଞା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍+ଜ୍ଞା ଧାତୁ=ଜାଣିବା+କର୍ମ. ଅ)—

Anujñā ୧ । ଅଜ୍ଞା—1. Command; order;

(ଅନୁଜ୍ଞା—ବିଶ) injunction.

ଗୁରୁ ତାଙ୍କୁ ଯଦ୍ୱ ଏ ଅନୁଜ୍ଞା ଦେଲେ

ଉତ୍ତର ସେହି ଧର୍ମ ସେଠାରୁ ବହାରିଲେ । ବୃଷସିଂହ ମହାବୀରର ଅବ ।

୨ । ସମ୍ମତପ୍ରଦାନ—2. Giving of consent.

୩ । ଅନୁମତି—3. Permission

୪ । ସ୍ୱୀକାର—4. Agreement

୫ । ମଞ୍ଜୁର—5. Approval.

୬ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଅନ୍ୟକୁ ଆଦେଶ ଦେବା ବା ଅନୁରୋଧ
କରିବା ଅର୍ଥକ କାଳ ବା ହିୟାର ରୂପ—

6. (grammar) Imperative mood of
a verb denoting request or command.

ଅନୁଜ୍ଞାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Anujñāta ୧ । ଅନୁଜ୍ଞାପ୍ରାପ୍ତ; ଅଜ୍ଞାପ୍ର (ବ୍ୟକ୍ତି), ଯେଉଁ

(ଅନୁଜ୍ଞା—ବି) ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନୁଜ୍ଞା ଦିଆ ଯାଇଅଛି—

1. Commanded; directed or permitted;
(person).

୨ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ଅଜ୍ଞା ବା ଅନୁମତି ଦିଆଅଛି—

2. Permitted; ordered (matter).

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ତା ଓ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକାଣ୍ଡରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଇ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଭୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଂସ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ସ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଦ୍ଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଦ୍ଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

ଅନୁଜ୍ଞାପତ୍ର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁର୍ଥ ଅନୁଜ୍ଞାପତ୍ର)—

Anujñāpatra ୧ । ଲିଖିତ ଅନୁଜ୍ଞାପତ୍ର—

1. Written authority; an order in writing.

୨ । ଅନୁମତିପତ୍ର—2. Written permission.

୩ । ସ୍ୱୀକାରପତ୍ର—3. Deed of consent.

ଅନୁତପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ତପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Anutapta ୧ । ଅନୁତପ୍ତପତ୍ର; ଯେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ କରୁଅଛି; (ଅନୁତପ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ପତ୍ରାଭିପ୍ରାୟ—1 Repenting; repentant; (ଅନୁତପ୍ତ—ଶ୍ରୀ) remorseful; penitent

୨ । ଦୁଃଖିତ—2. Pained; sorry; sorrowing

ଅନୁତର୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ତର୍ଷ ଧାତୁ = ଶୋଷ କରବା + ଉଭ. ଅ)—

Anutarsha ୧ । ତୃଷ୍ଣା; ପିପାସା; ଶେଷ—1. Thirst.

୨ । ଅଭିଳାଷ; ବଳବତ୍ତା ଇତ୍ୟା—

2 Hankering after.

୩ । (ଅନୁ + ତର୍ଷ ଧାତୁ + କରଣ ବା ଅଧିକରଣ. ଅ; ଯେଉଁ ପାଣି ସାହାଯ୍ୟରେ ତଷା ନିବାରଣ ହୁଏ)—ପାନପାତ୍ର; ମଦ୍ୟପାନପାତ୍ର—

3. Wine-glass; goblet.

ଅନୁତର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ତର୍ଷ ଧାତୁ = ଶୋଷ କରବା + ଉଭ. ଅନ)—

Anutarshaṇa ଅନୁତର୍ଷ (ଦେଖ)

Anutarsha (See)

ଅନୁତାପ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ତପ ଧାତୁ + ଅ)—

Anutāpa ୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ତପ; ଅନୁତାପନା; ଅବଶୋଷ; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ସାରିବା ପରେ ମନରେ ଅନୁତାପ ଦୁଃଖ—

1. Regret; repentance; remorse; penitence.

୨ । ମନୋବେଦନା; ମନୋଦୁଃଖ—2. Mental pain

ଅନୁତାପି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ତପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Anutāpi ଲଙ୍. ୧ମା ୧ବ.)—ଅନୁତପ୍ତ (ଦେଖ)

(ଅନୁତାପି—ଶ୍ରୀ) Anutapta (See)

ଅନୁତମ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଉତ୍ତମ, ଯାହା ଉତ୍ତମ ନୁହେଁ)—

Anuttama ୧ । ଅଧମ; ମନ୍ଦ—1. Not good; bad.

(ଉତ୍ତମ—ବିପରୀତ) ୨ । ନିମ୍ନ—2 Inferior.

(ଅନୁତମ—ଶ୍ରୀ) ୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ନାହିଁ ଉତ୍ତମ ଯାହାଠାରୁ)—

ଅନୁତମ; ଅନୁତମ—

3. Very good; excellent.

ଅନୁତାପ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ନ + ଉତ୍ତମ)—

Anutāpa ୧ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଚୂଷ୍ମାବୃତ—1. Silent.

(ଅନୁତାପ—ଶ୍ରୀ) ୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ହୃଦ୍ ନିବାର; ଯେ ଉତ୍ତର

ବା ନିବାର କର ନାହିଁ—

2. Unanswerable; without a reply.

୩ । (ନାହିଁ ଉତ୍ତର = ଉତ୍ତମ ଯାହାଠାରୁ) ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ—

3. Best of all.

୪ । (ନୃତ୍ୟ ଚତୁ) ଉତ୍ତରର ବିପରୀତ ଅର୍ଥାତ୍ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗର—

4 Southern; opposite to North

ସଂ. ବି—ଉତ୍ତର ନ ଦେବା—Not replying.

ଅନୁତ୍ତାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଉତ୍ତାନ)—

Anuttāna ମୁନି ମାଡ଼ି ଶୋଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଅନୁତ୍ତାନ—ଶ୍ରୀ) Lying with the face downwards.

ଅନୁତ୍ତାନ—ସଂ. ବି. (ନୃତ୍ୟ ଚତୁ ; ନ + ଉତ୍ତାନ)—

Anuttāna ୧ । ଉତ୍ତାନ-ରହିତ୍ୟ; ଉଠି ନ ପାରିବା ଅବସ୍ଥା;

ଅନୁତ୍ତାନ—ସଂ. ବିଶ. ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ିରହିବା—

ଅନୁତ୍ତାନ—ଶ୍ରୀ } ବିଶ. 1 The state of not rising; non-rising.

୨ । ରେଷ୍ଟା-ରହିତ୍ୟ—2. Non-exertion; inertness.

ଅନୁତ୍ତୀତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଉତ୍ତୀତ)—

Anutthitā ୧ । ଅନୁତ୍ତୀତ—1. Not risen.

(ଅନୁତ୍ତୀତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଶୁପ୍ତ; ଶୋଇଥିବା—

2. Sleeping; supine.

୩ । ଶଯ୍ୟାରୁ ଉଠି ନ ଥିବା—

3. Not got up from bed.

୪ । ଯାହା ଉତ୍ତୁକ୍ତ ବା ଉତ୍ତୀତ ହୋଇ ନାହିଁ—

4. Not excited.

୫ । ଅଦୃଶ୍ୟ—5. Not appearing; not yet visible.

ଅନୁପତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ନୃତ୍ୟ ଚତୁ ; ନ + ଉତ୍ପତ୍ତି)—

Anutpatti ଉତ୍ପତ୍ତି ବା ଅବର୍ଜ୍ଜିତ ଅଭାବ—

(ଅନୁପତ୍ତି—ବିଶ) Non-production.

ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯାହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ବା ଜନ୍ମ ହୋଇ ନାହିଁ—1 Unborn; unproduced.

୨ । ଯାହାର ଜନ୍ମ ବା ଆରମ୍ଭ ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

2. Of untraceable birth or origin

ଅନୁଦୟ—ସଂ. ବି. (ନୃତ୍ୟ ଚତୁ ; ନ + ଉଦୟ)—

Anudaya ୧ । ଅନୁଦୟ—1. Not rising.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପ୍ରାକ୍‌କାଳ—

2. Time just before sun-rise.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଅଗଭ୍ୟନ୍ତ; ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପୂର୍ବ-କାଳୀନ—1. Previous to sun-rise.

୨ । ଅନୁଦାନ (ଦେଖ)

2. Anutthāna (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ୍ଜ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାଦି ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ

ଅନୁଦର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି—ଯାହାର ଉଦର ନାହିଁ ବୋଲି
Anudara କହିଲେ ଚଳେ; ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାର ଉଦର ଅତି ଶ୍ଳେଷ୍ଠ
(ଅନୁଦର—ଶ୍ଳୀ) ଥିବାରୁ କଟି ସରୁଆ ଦେଖାଯାଏ ।)—

୧ । ଶୀର୍ଷମଧ୍ୟ; ଶୀର୍ଷକଟି—

1. Thin waisted; lank loined.

୨ । କୁଣ—2 Emaciated; lean-bodied.

୩ । ଦୁର୍ବଳ—3. Weak.

ଅନୁଦାତ୍ତସ୍ୱର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁଦାତ୍ତ = ମାତ + ସ୍ୱର = ଶବ୍ଦ)—

Anudattaswara ୧ । ଯାହା ଉଦାତ୍ତ ବା ଉଚ୍ଚସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ

ନୁହେ—1 Unaccented.

୨ । ମାତସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ; ଯୋରରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ନ ହେବା ବର୍ଣ୍ଣ—

2. Pronounced in a low tone.

୩ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ—3. Short (letter)

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ବୈଦିକ ବ୍ୟାକରଣରେ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱର ବା
ଧ୍ୱନି ଭେଦରେ ତିନି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇଅଛି । ଯଥା—
ଉଦାତ୍ତ = ଉଚ୍ଚ; ମାତ; ଅନୁଦାତ୍ତ = ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଓ ସ୍ୱରତ = ନୁହେଁ ମାତ
ବା ନୁହେଁ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।]

ସଂ. ବି. (ଅନୁଦାତ୍ତ = ମାତ + ସ୍ୱର = ଶବ୍ଦ)—

୧ । ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ସ୍ୱର—1 Short vowel.

୨ । ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର ବା ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଯୋରରେ ଉଚ୍ଚାରିତ କରାଯାଏ

ନାହିଁ—2. Unaccented vowel.

୩ । ଗମ୍ଭୀର ଧ୍ୱନି—3. Grave accent.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣର ବୈଦିକ ଉଚ୍ଚାରିତ ଧ୍ୱନି ତିନି ପ୍ରକାର ଥିଲା;
ଯଥା—ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ ଓ ସ୍ୱରତ ।]

ଅନୁଦାର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉଦାର = ଯେ ଉଚ୍ଚ ନୁହେଁ)—

Anudāra ୧ । ମାତମତା—1. Ignoble.

୨ । ଅସାଧୁ—2. Mean; low.

୩ । ଶୁଦ୍ରମତା—3 Illiberal; narrow-minded

୪ । କୃପଣ—4 Miserly

ଅନୁଦାସ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଦାସ)—ଦାସର ଦାସ—

Anudāsa Slave of a slave.

ଅନୁଦିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉଦିତ; ଉଦିତ ହୋଇ ନ ଥିବା; ଉଚ୍ଚାରିତ

Anudita ହୋଇ ନ ଥିବା)—

୧ । ଅପ୍ରକାଶିତ; ଉଦିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—1. Not risen

୨ । (ନ + ବଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ଅନୁକ୍ର—

2. Not uttered, not pronounced.

୩ । ଯାହା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇ ନାହିଁ—

3. Not yet appeared.

ଅନୁଦିନ—ସଂ. ବି. ବିଶ୍ୱ. [ଅନୁ (ଶୃଙ୍ଖାର୍ଥ) = ପ୍ରତି + ଦିନ; ଦିନଦିନ]—

Anudina ପ୍ରତିଦିନ; ପ୍ରତ୍ୟହ—Daily; every day.

ଚପୁର ତାଙ୍କର ମାର ବହେ ଅନୁଦିନ—ନନ୍ଦକଣ୍ଠୋର. ସାତାବନବାସ ।

ଅନୁଦିନେ—ଦେ. ଜି. ବିଶ୍ୱ. (ସ ଅନୁଦିନ)—

Anudine

ଅନୁଦିନ (ଦେଖ)

ଅନୁଦିନେ

Anudina (See)

ଶିଳ୍ପୀ ସାରଳା ମୋର ସେବା ଅନୁଦିନେ—ସାରଳ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

ଅନୁଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ନ + ଉଦିଷ୍ଟ, ଯାହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା ରହିବାର

Anuddishta ସ୍ଥାନ ବା ଗତିବିଧି କେହି ଦେଖୁ ନାହିଁ)—

(ଅନୁଦେଶ—ବି) ଯାହାର ସମ୍ପାଦ ବା ଗତିବିଧି ବହୁକାଳ ହେଲା

(ଅନୁଦିଷ୍ଟା—ଶ୍ଳୀ) ମିଳି ନାହିଁ; ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ—Whose move-

ments or whereabouts are not

known; not heard of for a long time

ଅନୁଦେଶ—ସଂ. ବି. (ନ + ଉଦେଶ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଗତିବିଧି ବା

Anuddesa ସମ୍ପାଦର ଅଭାବ)—

୧ । ନିରୁଦ୍ଦେଶ; ସ୍ଥାନତ୍ୟାଗୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ବହୁକାଳ ସମ୍ପାଦ

ନ ପାଇବା—1 Absence of any trace of

a lost or absconding person

୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ମନୋଯୋଗର ଅଭାବ—

2. Want of attention to any subject.

ଅନୁଦ୍ଧୃତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉଦ୍ଧୃତ = ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇ ନ ଥିବା)—

Anuddhruta ୧ । ଯାହା ଅନ୍ୟ ପୁସ୍ତକରୁ ଅଣା ଯାଇ ଲେଖା

ହୋଇ ନାହିଁ—1 (any literary passage)

Not quoted or cited (from any other

book).

୨ । ଅନୁସ୍ଥାପିତ—2. Not rescued

୩ । ଅନୁସ୍ଥାପିତ; ଯାହା ଉପରକୁ ଉଠା ଯାଇ ନାହିଁ—

3. Not lifted or held up.

ଅନୁଦ୍ଧାତ—ସଂ. ବି. (ନ + ଉଦ୍ଧାତ; ବିବାହର ଅଭାବ)—କୌମାର

Anudbāha ଅବସ୍ଥା; ଅବିବାହିତ ଅବସ୍ଥା—The state of

a bachelor, unmarried condition;

celibacy.

ଅନୁଦ୍‌ବିଗ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ନ + ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ; ଚିନ୍ତିତ ନ ହେବା)—

Anudbigna ୧ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ରହିତ—

(ଅନୁଦେଶ—ବି) 1. Free from anxiety; easy in mind.

(ଅନୁଦ୍‌ବିଗ୍ନ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅସ୍ତୋରତ—

2. Free from consternation.

ଅନୁଦ୍‌ବେଗ—ସଂ. ବି. (ନ + ଉଦ୍‌ବେଗ; ଚିନ୍ତାସ୍ଥାନତା)—୧ । ଅଚିନ୍ତା—

Anudbega 1. Absence of consternation.

୨ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନର ଅଭାବ—2. Absence of anxiety.

୩ । ଅନାବୁଲତା—

3. Absence of mental perplexity.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଖ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଅପର ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅନୁଦ୍ବେଶକର—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁଦ୍ବେଶ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Anudbegakara ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ବାକ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ବେଗ ଜାତ ହୁଏ ନାହିଁ—Not causing anxiety or consternation.

ଅନୁଦ୍ବିନ୍ନ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉଦ୍ବିନ୍ନ; ଉଦ୍ବିନ୍ନ ବା ଖୋଜୁ ନ ହେବା)—

Anudbhinna ଅପ୍ରସ୍ତୁତ; ଅପ୍ରକାଶିତ—Not growing up; not breaking out; not developed.

ଅନୁଦ୍ବୋଗ—୧୦. ବି. (ନ + ଉଦ୍ବୋଗ; ଉଦ୍ବୋଗ ବା ଅସ୍ୱେଦନର

Anudjoga ଅଭାବ)—ସହ ବା ଉଦ୍ବୋଗର ଅଭାବ—

Indolence; want of readiness; want of energy; inactivity.

ଅନୁଦ୍ରୁତ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଦ୍ରୁ ଧାତୁ + ତ)—

Anudruta ପଶ୍ଚାତ୍ ଧାବତ—Followed after; pursued.

ବି. ସଙ୍ଗୀତର ଏକମାତ୍ର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ—A quarter of a mode in music.

ଅନୁଧାବନ—ଦେ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଧାବନ = ଦୌଡ଼ିବା)—

Anudhābana ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପଛରେ ଦୌଡ଼ିବା—1. Pursuing any thing.

୨ । ମନୋବିବେକ; ଅଭିବେକ—

2. Reflection; attentive consideration.

୩ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଧାବନ—

3. Pursuit; act of running after.

୪ । ଅନୁସନ୍ଧାନ; ତଦନ୍ତ—4. Investigation.

ଅନୁଧାବିତ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଧାବ ଧାତୁ = ଦୌଡ଼ିବା +

Anudhābita କର୍ତ୍ତୃ. ତ ଓ କର୍ମ. ତ)—

୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଧାବିତ; ଯେ ପଛରେ ଦୌଡ଼େ—

1. Pursuer.

୨ । ଯାହା ପଛରେ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ—2. Pursued.

୩ । ଅଭିବେକ—3. Pursuing.

୪ । ବିବେଚିତ—4. Considered.

୫ । ଯାହା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁ ଯାଇଅଛି—

5. Investigated.

ଅନୁଧ୍ୟାନ—୧୦. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଧ୍ୟେ ଧାତୁ = ମନରେ ଧ୍ୟାନ

Anudhyāna କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—ପଛରେ ଧ୍ୟାନ କରିବା;

(ଅନୁଧ୍ୟାନ—ବିଶ୍ୱ) ଧ୍ୟାନ; ଅନୁଚିନ୍ତା—The act of wishing; retrospection.

ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଧ୍ୟେ ଧାତୁ = ଧ୍ୟାନ କରିବା;

Anudhyāyī ଚିନ୍ତା କରିବା + ଭାବ. ୧୦. ୧୩. ୧୪.)—ଯେ ଅନୁଧ୍ୟାନ

(ଅନୁଧ୍ୟାନ—ସ୍ତ୍ରୀ) କରେ; ଅନୁଚିନ୍ତାକାରୀ—One who looks back upon an action.

ଅନୁନୟ—୧୦. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ନା ଧାତୁ + ଅ)—୧ । ବିନୟ—

Anunaya 1. Courtesy.

୨ । ସୁଚିନ୍ତାକାରୀ; ପ୍ରାର୍ଥନା—2. Solicitation;

apology; prayer; entreaty.

୩ । ପ୍ରଣାମ—3. Salutation.

୪ । କ୍ରୋଧୋପନୟନ—4. Pacification of anger by prayer; conciliation.

ଅନୁନୟନୟ—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର)—ବିଶେଷ ନମ୍ର

Anunayabinaya ପ୍ରାର୍ଥନା—Entreaties and

prayers;

ଅନୁନୟୀ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁନୟ + ଭାବ. ୧୩. ୧୪.)—ଅନୁନୟକାରୀ—

Anunayī

Requesting.

(ଅନୁନୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅନୁନାଦ—୧୦. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ନଦ ଧାତୁ + ଅ; ଶବ୍ଦ ହେବା

Anunāda ପରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ କିଛି କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଣାଯାଏ)—

୧ । ଶବ୍ଦ—1. Reverberation, vibration.

୨ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—2 Echo.

ଅନୁନାଦିତ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁନାଦ + ଭାବ = ଅନୁନାଦୟିତ)—ପ୍ରତିଧ୍ୱନି

Anunādita ଯୁକ୍ତ; ପ୍ରତିଧ୍ୱନିପୂର୍ଣ୍ଣ; ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ—Echoed;

Echoing; reverberated.

ଅନୁନାସିକ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ନାସା + ଭାବ = ନାସାଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚାରଣ

Anunāsika କରିବାର ଅବ୍ୟବହୃତ ପରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚିତ୍ତ

ହୁଏ)—୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ନାସା ସାହାଯ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରଣ

(ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଧ୍ୱନି)—1 (grammar) Nasal

(letter or sound).

୨ । ନାସା ସାହାଯ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରଣ—2. Pronounced

with the help of nose.

୩. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚାରଣରେ

ନାସିକାର ସାହାଯ୍ୟ ନଥାଏ (ଯଥା—ଡ, ଢ, ଣ, ନ,

ମ, ଂ, ଓ, ଂ)—Letters with nasal sounds.

e g. ṁ, ñ, ṇ, na, ma, m̐ & ṅ.

ଅନୁନୀତ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ନା ଧାତୁ = ନେବା + ତ; ଅନୁ

Anunīta ନୟିତା)—୧ । ଯାହା ବିନୟ ବାକ୍ୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା

ହୋଇଅଛି—1. Solicited; entreated

୨ । ବିନୀତ ପ୍ରାର୍ଥନାଦ୍ୱାରା ଶମିତ (କ୍ରୋଧ)—2. Pacified

by prayer.

ଅନୁନୟ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ନା ଧାତୁ + ଅ)—ଅନୁନୟକ

Anuneya ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be solicited or pacified

by soft words.

ଅନୁପ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉପ = ଉପମା)—ଉପମାରହୀତ; ଅନୁପମେୟ—

Anupa Incomparable; matchless.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ଷ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅନୁପକାର—ସଂ. ବି (ନ + ଉପକାର—ଉପକାରର ବିପକ୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟ)—
Anupakāra ୧ । ଉପକାରର ଅଭାବ—1. Lack of
(ଉପକାର—ବିପକ୍ଷର) friendly service.

୨ । ଅପକାର—2 Disservice

୩ । ଷ୍ଟ୍ର—3. Injury.

ଅନୁପକାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ନ + ଉପକାରୀ)—୧ । ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀ;
Anupakārī ଅପକାରୀ—1 Harmful, injurious.
(ଉପକାରୀ—ବିପକ୍ଷର) ୨ । ଯେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ନାହିଁ; ଯେ ଉପ-
(ଅନୁପକାରଣୀ—ଶ୍ଳୀ) କାର କରେ ନାହିଁ—

2 Not beneficial, not helpful.

ଅନୁପଥ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ (ଅନୁ = ପଛାଡ଼ି + ପଥ)—ପ୍ରଦର୍ଶିତ
Anupathe ମାର୍ଗରେ—Following the foot-steps.

ଚଳନ୍ତ ଭାବ ଅନୁପଥେ, ଅଗେଷ ଗ୍ରାଣୀ ଅନୁପଥେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଅନୁପଦ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଣ—[ଅନୁ (ସଂସ୍କୃତ) = ପ୍ରତି + ପଦ]—

Anupada ୧ । ପଦେପଦେ—1. Step by step

୨ । ପ୍ରତିପଦରେ—2 At every step

୩ । ପଛାଡ଼ି, ଅନନ୍ତର—3 Afterwards

୪ । ପୁନଃପୁନଃ—4 Repeatedly.

ସଂ. ବିଣ—ପଛାଡ଼ିଗାମୀ—Follower, following the
foot-steps of another; pursuing.

ଅନୁପଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ ପୁ (ନ + ଉପଦିଷ୍ଟ)—୧ । ଉପଦେଶବିହୀନ—
Anupadishṭa 1 Uninstructed; uninitiated.

(ଅନୁପଦିଷ୍ଟା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ; ଶିକ୍ଷାବିହୀନ—

2 Untutored; untaught.

ଅନୁପଦୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅନୁପଦ + ଇନ୍ + ୧ମା + କ୍) —୧ । ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ
Anupādī —1. Searcher.

(ଅନୁପଦୀ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଯେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ
କରେ—2. One who follows the foot
steps or example of another.

ଅନୁପଦିନୀ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ପଦ + ବ୍ୟାପକାର୍ଥେ. ଇନ୍ + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—
Anupadinā ମୋକ୍ଷା, ଚର୍ମ ପାତୁକା (ବୁଟ୍ ଜୋଡା ପ୍ରଭୃତି)—
boots (boots, etc.)

ଅନୁପଦେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ସଂ ଅନୁପଦ)—

Anupade ୧ । ପ୍ରତିପଦରେ; ପଦେପଦେ—

1 At every step.

୨ । ପୁନଃପୁନଃ—2. Repeatedly.

ନେତେବେ କହୁଅ ଅନୁପଦେ ବହୁ ବେଳ

ନ ଶୁଭ ବୁଝଇ, ଅନୁପଦେ ରସେ କୁଳ । ପ୍ରାଚୀ "ରସବାସ" ।

ଅନୁପମା—ସଂ. ବିଣ (ନ + ଉପମା, ଯାହାର ଉପମାୟକ ହୋଇ
Anupamā ନାହିଁ ବା ଯେ ଉପମାୟକ ନୁହେଁ)—

୧ । ଅବ୍ରତୁଆ; ସଂକ୍ଷେପକ ହାତ ସଂସ୍କୃତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
1 Not invested with the sacred
thread.

୨ । ଅସଂକ୍ଷିତ; ଶୁଭ୍ରକଠାରୁ ଦାମ୍ଭା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ନ ଥିବା—
2. Uninitiated by the spiritual pre-
ceptor.

୩ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଆଣିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
3. Not conveyed from one place to
another.

୪ । ଉପରକୁ ଉଠା ଯାଇ ନ ଥିବା—

4. Not lifted up

ଅନୁପପତି—ସଂ. ବି. (ନ + ଉପପତି; ଉପପତିର ଅଭାବ)—

Anupapatti ୧ । ଯୁକ୍ତିରେ ପରସ୍ପର ହେବା—

1. Failure in argument.

୨ । ପ୍ରମାଣ କରି ନ ପାରବା—

2 Failure in demonstration.

୩ । ଅସଂଲଗ୍ନତା—3. Inconsistency.

୪ । ଅସଙ୍ଗତ—4. Want of means.

୫ । ଅସଙ୍ଗତଯୁକ୍ତି—5 Irrational or worthless
reasoning.

ଅନୁପପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ନ + ଉପପନ୍ନ; ଯେ ଉପପନ୍ନ ନୁହେଁ)—

Anupapanna ୧ । ଯୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ପରସ୍ପର; ଅସଂଲଗ୍ନ—

1. Failed in argument.

୨ । ଅପ୍ରମାଣିତ; ଅସିଦ୍ଧ—

2 Not demonstrated or proved.

ଅନୁପପାଦକ—ସଂ. ବି—ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ; ଧ୍ୟାନୀବୁଦ୍ଧ—

Anupapādaka A class of Buddhas.

ଅନୁପମ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଉପମା)—

Anupama ୧ । ଉପମାରହୀତ; ଅନୁପମ; ଅଦ୍ୱିତୀୟ—

(ଅନୁପମା—ଶ୍ଳୀ) 1. Matchless; incomparable;
paragon.

୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—2. Peerless; unequalled.

ଅନୁପମକ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅନୁପମ)—

Anupamaka ଅଭୁଲମଣ୍ଡ—Incomparable;

matchless.

ନିମ୍ନର ଶରଦମ୍ବ ବର ମୁଣ୍ଡର ସମତୁଳ୍ୟ ତହିଁ ସମ୍ପାଦକ ଶମଳ ।

କେତେ ସମୟ

ସେହି ଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ କାମଳ । ଭୋଗ କର ଶୁଣିବି ଯେ ଅନୁପମକ ।

ଭଞ୍ଜ ପ୍ରେମସୁଧାକର ୨/୧୨ ।

ଅନୁପମା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ଳୀ. (ଅନୁପମ + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—ସେହି ଶ୍ଳୀର ଉପମା

Anupamā ନାହିଁ—Matchless (female).

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୁଦ୍ରା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ବର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୃଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

ବି—ନୈରୁତକୋଶର ଦୃଷ୍ଟି—The female-elephant
guarding the Southwest point of the
compass.

ଅନୁପମେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଉପମେୟ)—

Anupameya ଯାହା ଉପମା କରାଯାଇ ନ ପାରେ; ଅନୁପମ—
(ଅନୁପମେୟା—ଶ୍ରୀ) Incomparable, matchless.

ଅନୁପଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଉପଯୁକ୍ତ)—୧ । ଅପ୍ରୟୋଜନୀୟ—

Anupajukta 1. Useless; worthless.

(ଅନୁପଯୁକ୍ତା—ବି) ୨ । ଅକ୍ଷମ; ଅଶକ୍ତ; ଅଯୋଗ୍ୟ—

2. Unfit; incapable; incompetent;
improper

୩ । ସେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ମେଳ ଖାଏ ନାହିଁ—

3. Incongruous.

ଅନୁପଯୋଗୀ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଉପଯୋଗୀ)—

Anupajogi ଅନୁପଯୁକ୍ତ—Unfit.

(ଅନୁପଯୋଗି—ଶ୍ରୀ)

ଅନୁପଲବ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ + ଉପଲବ୍ଧ)—

Anupalabha ୧ । ଯାହା ବୋଧ ହୋଇ ନାହିଁ—

(ଅନୁପଲବ୍ଧ—ବି) 1. Not realised; not perceived.

୨ । ଯାହା ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Not experienced.

୩ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—3. Not received, attained or
got.

ଅନୁପସ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଶ. (ନ + ଉପସ୍ଥିତ)—୧ । ଉପସ୍ଥିତ ନ ହେବା—

Anupasthita 1. Not present

ଅନୁପସ୍ଥାନ } ବି. ୨ । ଅନାଗତ; ଅବର୍ତ୍ତମାନ—2. Absent..

ଅନୁପସ୍ଥିତି }

ଅନୁପାତ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ପତ୍ ଧାତୁ + ଅ)—

Anupāta ୧ । ପତ୍ତରେ ପଡ଼ିବା—1. The act of falling
subsequently (upon a thing).

୨ । ପତ୍ତରେ ଯିବା—2. Going after; following.

୩ । (ଗଣିତ) ଏକ ରାଶି ସହିତ ଅନ୍ୟ ରାଶିର ସମ୍ପର୍କ—

3. (Mathematics) Ratio; relation
between two quantities or numbers.

ଅନୁପାତକ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପ୍ରାଣ + ପାତକ = ପାପ)—

Anupātaka ମହାପାତକ ପର ପାତକ ବିଶେଷ—

Heinous crime (e.g. theft, fraud,
falsehood etc).

[ପ୍ର—ଅନୁପାତକ ୩୫ ପ୍ରକାର ଯଥା—(୧) ମିଥ୍ୟାବଚନ

(ଅସତ୍ୟବାଦ) (୨) ଚଳାକ୍ରମଣ ଶୃଙ୍ଖଳା; (୩)

ପିତାଙ୍କର ମିଥ୍ୟା ବାକ୍ୟ; (୪) ବେଦବ୍ୟାଘ୍ର;

(୫) ବେଦନିନ୍ଦା; (୬) ଦିଅ୍ୟାସାକ୍ଷ୍ୟ; (ଜାଣି କରି ନ କିହିବା ବା
ମିଥ୍ୟା କହିବା) (୭) ବହୁବଧ; (୮) ଅନ୍ୟଜ୍ଞ ଲୋକଙ୍କ ଅନୁରକ୍ଷଣ;
(୯) ଅଭ୍ୟାସଭକ୍ଷଣ; (୧୦) ନିକ୍ଷେପ ବା ଗଢ଼ିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗ୍ରହଣ;
(୧୧) ମନୁଷ୍ୟହରଣ; (୧୨) ଅଶୁଦ୍ଧିରଣ; (୧୩) ରଜତ-
ହରଣ; (୧୪) ଭୂମିହରଣ; (୧୫) ସ୍ତ୍ରୀରହରଣ; (୧୬)
ମଣିହରଣ; ଓ ୧୯ ପ୍ରକାର ଅଗମ୍ୟ-ଗମନ ।

(ପ୍ରକୃତବାଦ. ଅଭିଧାନ)]

ଅନୁପାତ ସମାନୁପାତ—ଦେ. ବି. (ଗଣିତ)—ଏକ ରାଶି ସହିତ ଅନ୍ୟ

Anupāta samānupāta ରାଶିର ସମ୍ପର୍କକୁ ପରିମାପକ

କରି ତାହାର ଅନୁସାରେ ବହୁରାଶି ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର

ସମ୍ପର୍କ ନିରୂପଣ—Ratio and proportion

ଅନୁପାନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ସହିତ ବା ପରେ + ପାନ = ପିଇବା,

Anupāna ଯାହା ଔଷଧ ସହିତ ବା ପରେ ପିଆଯାଏ)—

୧ । (ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର) ଔଷଧ ସହିତ ବା ପରେ ସେବନୀୟ

କିଛି ପାନୀୟ—1. A liquid for being taken

with or immediately after taking a

medicine; a drink taken with a

medicine.

[ଦ୍ର—କେତେକ ଔଷଧ ଅନୁପାନ ରେତ୍ତରେ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ରେତ୍ତରେ

ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ, ଯଥା—ମଳରାଧିକକୁ ସର୍ବିରୋଗରେ ଅଦାରସ

ଅନୁପାନରେ ଓ ଧାତୁବୌଦ୍ଧିରେ ବୃଦ୍ଧିଲାଭ ପାଣି ଅନୁପାନରେ

କରାଯାଏ ।]

୨ । ପାନ; ପିଇବା—2. Drinking

ନିରତେ କରେ ଅନୁପାନ, ଅନେକ ଅଶୁ କଳେ ସ୍ନାନ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୩୩ ।

ଅନୁପାମ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁପମ)—

Anupāma

ଅନୁପମ (ଦେଖ)

ଅନୁପମ.

Anupama (See)

ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ରାମ ନାମ, ରାଜ ଦମେ ଅନୁପାମ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ. ୧୧ ।

ଗ୍ରା. ବି—ଉପମା—Comparison.

ଦୁଧ ନ ଖୁରଇ କିମ୍ବ ଦେବ ଅନୁପାମ । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରହଳାଦପଣ ଶତା ।

ଅନୁପାମା—ଗ୍ରାମ୍ୟ. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନୁପମ)—

Anupāma

ଅନୁପମ (ଦେଖ)

ଅନୁପମ

Anupama (See)

ସବର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ରର ଚକ୍ରମା, ସବର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ରର ଅନୁପାମ । ପ୍ରାଚୀ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅନୁପାୟ—ସଂ. ବି. (ନ + ଉପାୟ = ଉପାୟ-ସାହାଯ୍ୟ)—

Anupāya ୧ । ନିଷ୍ପଦାୟତା—1. Helplessness.

୨ । ନିରୂପାୟତା; ଉପାୟହୀନତା—

2. Want of resource or expedience.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୧୦. ଇ—ନିକୁଷ୍ଠ ଉପସ୍ଥ—Worthless or improper means.

ଦୁର୍ବଳ ଲୋକ ବଳବନ୍ତ ଲୋକ ଦୁର୍ବଳ ।

ଅନୁପ୍ରାସ ଲାଗିଲେ ନାଶ ଯାଏ ଭଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ୧୧ ।

୧୧. ଇଶ. ପୂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଉପାୟହୀନ; ନିରୁପାୟ—
1 Resourceless.

୨ । ଅଶ୍ଵହୀନ—2 Helpless.

ଅନୁପ୍ରାସ—୧୧. ଇଶ. ପୂ. (ନ + ଉପାୟ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Anupāyī ୧ । ଉପାୟହୀନ; ନିରୁପାୟ—

(ଅନୁପ୍ରାସିନୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Resourceless.

୨ । ଅଶ୍ଵହୀନ—2. Helpless.

ଅନୁପ୍ରାସ—୧୧. ଇ. (ଅନୁ + ପାର୍ଶ୍ଵ = ପାର୍ଶ୍ଵ)—ପାର୍ଶ୍ଵଦେଶର ତଳରେ
Anupārśwa ସ୍ଥିତ—Lateral; along the sides;
situated below the sides.

ଅନୁପୁଷ୍ପ—୧୧. ଇ. (ଅନୁ = ମଧ୍ୟରେ + ପୁଷ୍ପ)—ଏକଜାତୀୟ ଚୂର୍ଣ୍ଣ;
Anupushpa କାଣ୍ଡଶର—A kind of reed.

ଅନୁପୁର—୧୧. ଇଶ. (ଅନୁ = ଅନୁଗତ + ପୁର)—ସାଥାକ୍ଷେପ;
Anupūrba ଏକ ପରେ ଏକ; ଏହିଭାବରେ—In due order;
one after another; in regular
sequence to one another.

ଈଶ—୧ । ଏକର ପରବର୍ତ୍ତୀ—1 Following the one
preceeding

୨ । ଧାରାବାହିକ; ଅନୁକ୍ରମିକ—2. Regular.

(ଅନୁପ୍ରବିକ—ଈଶ) ଇ—ଏକ ପରେ ଅନ୍ୟ ଏହିପରି ଧାରାବାହିକତା—
Succession; sequence

ଅନୁପ୍ରାସ—୧୧. ଇଶ. (ନ + ଉପ୍ର)—ଯାହା କୁଣାଯାଇ ନାହିଁ;
Anuprasa ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୀଜ ବ୍ୟୟନ କରାଯାଇ ନାହିଁ—
(a field) Unsown (with seed).

ଅନୁପ୍ରବେଶ—୧୧. ଇ. (ଅନୁ = ମଧ୍ୟକୁ + ପ୍ରବେଶ = ପ୍ରବେଶ)—
Anuprabēsa ୧ । ଉତ୍ତରକୁ ଭେଦକା—1. Penetrating.

୨ । ଅନ୍ତର୍ଘ୍ରବେଶ—2. Entering into

୩ । ଅନୁରୂପ ପ୍ରବେଶ, ପ୍ରତିବିମ୍ବ—3. Reflection

ଅନୁପ୍ରସ୍ଥ—୧୧. ଇଶ. (ଅନୁ = ସାଥାକ୍ଷେପ + ପ୍ରସ୍ଥ = ଚଉଡ଼ା ଭାଗ)—
Anuprastha ଚଉଡ଼ାଭାଗ ଦେଇ; ଆଡ଼ିକାଗରେ—Across;
crosswise; breadth-wise.

(୧୧) ଇଶ—ପ୍ରସ୍ଥାନୁଗତ—According to breadth.

ଅନୁପ୍ରାଣିତ—୧୧. ଇଶ. (ଅନୁ + ପ୍ରାଣ + ଇତ)—
Anuprāṇita ୧ । ମନର କୌଣସି ଭାବଦ୍ଵାରା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ
ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Inspired.

୨ । ପ୍ରକା ହୋଇ ପବନ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଇଥିବା—

2 Infused by breathing.

ଅନୁପ୍ରାସ—୧୦. ଇ (ଅନୁ = ସଦୃଶ + ପ୍ରସ ଥାଉ = ବିସ୍ତାର କରିବା
Anuprāsa + ଅ)—ତୁଳ୍ୟବର୍ଣ୍ଣବିନ୍ୟାସ; ଶବ୍ଦାଲଙ୍କାରବିଶେଷ;
ରଚନା ବା ପଦ୍ୟର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ସ୍ଥାନରେ ଏକ ବା
ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷରର ପ୍ରୟୋଗ—(In Rhetoric)
Alliteration, putting one letter in
different places in a composition.

ଅନୁପ୍ରାସର ଉଦାହରଣ; ଯଥା—

ବୁଦ୍ଧିବେଦ କରେ ଭର ଚକ୍ରମାନଙ୍କୁ, ଯେଷ କର ସୋଡ଼କ ଦେଲେ ମଦଗୁରୁ ।

ସଜ କର ବୁଦ୍ଧିବେଦ ଘୋଡ଼ କୁ ବଢ଼ିଲେ, ରେଡ଼ିକ ମାର ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ବାହାରିଲେ ।

ଥୋଡ଼ିକ ମୋଡ଼ିକର ଆଉଁସିଲେ ଝେକ, ସେହୁହାରେ ହୋଇଲେ ବନାଇ ଘଡ଼ିକ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଅଞ୍ଜନ ।

[ଦ୍ର—ଅନୁପ୍ରାସ ନାନାବିଧ, ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଛୋଟାନୁପ୍ରାସ,
ବୃଦ୍ଧାନୁପ୍ରାସ ଓ ଅନ୍ୟାନୁପ୍ରାସ ସାଧାରଣତଃ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ
ଦେଖାଯାଏ ।]

ଅନୁପ୍ରାସ—୧୦. ଇ. (ଅନୁ = ପଞ୍ଚାତ୍ + ପୁର ବା ପୁର ଥାଉ + ଅ)—
Anuplaba ୧ । ସେ ପଞ୍ଚାତ୍ ଗତି କରେ; ଅନୁଚର; ସହଚର—
1. Companion; follower.

୨ । ସହାୟକ—2. Help-mate; a helping hand.

ଅନୁବତ୍ସର—୧୦. ଅ. (ଅନୁ = ସକଳ + ବତ୍ସର = ବର୍ଷ)—
Anubatsara ପ୍ରତିବର୍ଷ—Every year.

ଯେସକ କୃଷିକାର ଜନେ, ଅନୁବତ୍ସର କରଷଣେ ।

ସେ ଭୂମି ଗୁରୁ ଲଭା ଅବ, କାଶେଷେ ନ ପାରିଲେ ଛେଦ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭାଗବତ, ୧୫ ।

ଅନୁବଦ୍ଧ—୧୦. ଇଶ. (ଅନୁ + ବଦ୍ଧ ଥାଉ = ବାନ୍ଧିବା + କର୍ମ. ଇ)—
Anubaddha ସମ୍ବନ୍ଧ; ବାଧ୍ୟ; ସମ୍ପର୍କସୂକ୍ତ—Related to;
connected with.

ଅନୁବନ୍ଧ—୧୦. ଇ. (ଅନୁ + ବଦ୍ଧ ଥାଉ + ଭାବ ଅ)—
Anubandha ୧ । ବାଧ୍ୟତା—1 Obligation.

୨ । ଦୃଢ଼ବନ୍ଧନ; ସଂଯୋଗ—

2 Attachment; intimate connection;
strong bond.

୩ । ସମ୍ପର୍କ—3 Connection; relation.

(ଯଥା—କର୍ମାନୁବନ୍ଧ; କାର୍ଯ୍ୟାନୁବନ୍ଧ = କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟତା)

୪ । ଉପକ୍ରମ; ଆରମ୍ଭ—

4. Commencement; beginning.

୫ । ଉପଲକ୍ଷ - 5 Occasion.

୬ । ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ—6 Preliminary sign

୭ । ଅବେଶ—7. Attribute.

୮ । ଅନୁରୂପ—8. Repetition

୯ । ଧାରାବାହିକତା—

9. Continuation; continuance,

୧୦ । ଅନୁରୋଧ—10. Request

ମାଧ୍ୟମରେ ଲେଖି ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ଥାନ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଧ୍ୟାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

୧୧ । କ୍ରମ—11 Series.

୧୨ । (ଅନୁ + ବନ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଶିଶୁ—

12. Child; infant.

୧୩ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—13. Motive.

୧୪ । (ବେଦାନ୍ତଦର୍ଶନ) କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ର ପାଠ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପାଦାନ (ଅଧିକାରୀ; ବିଷୟ; ସମ୍ପର୍କ ଓ ପ୍ରୟୋଜନ) ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

14 (Bedānta philosophy) One of the four materials required for studying the Śāstras.

୧୫ । ଫଳ—15. Consequence.

୧୬ । ବିଷୟ ବନ୍ଧନର କାରଣ—16. (philosophy) Indispensable bond binding a person to mundane affairs.

୧୭ । (ସଂ. ବ୍ୟାକରଣ) କୌଣସି ଶବ୍ଦ ନିମନ୍ତେ କଳ୍ପିତ ବର୍ଣ୍ଣ (ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି)—

17 A conventional letter of a syllable dropped in composition

୧୮ । (ଗଣିତ) ଏକାଧିକ ଭଗ୍ନାଂଶର ଯୋଗ ବା ସମଷ୍ଟି—

18. (arithmetic) The junction of fractions

୧୯ । (ସଂ. ବ୍ୟାକରଣ) ଧାତୁ ଶେଷରେ ଲଗିଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ-ବିଶେଷସୂଚକ ବର୍ଣ୍ଣ—19. (Sanscrit grammar) Letter added to a root to indicate the mode forming different senses

[ଦ୍ର—ସଂ. ବ୍ୟାକରଣରେ ଧାତୁମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ କାଳ ଅବିଶେଷରେ ରୂପ କରିବା ପାଇଁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନିୟମ ଅଛି । କେଉଁ ଧାତୁକୁ କିପରି ରୂପ କରିବାକୁ ହେବ; ତାହା ଉକ୍ତ ଧାତୁ ଶେଷରେ ଥିବା ଅନୁବନ୍ଧ (ବା କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷ ସୂଚକ ବର୍ଣ୍ଣ) ରୁ ସୂଚିତ ହୁଏ ଯଥା—ଯେଉଁ ଧାତୁ ଶେଷରେ 'ଜ' ଅନୁବନ୍ଧ ଥାଏ, ସେହି ଧାତୁ ଆତ୍ମନେପଥୀ ହୁଏ । ଯେଉଁ ଧାତୁ ଶେଷରେ 'ଝ' ଥାଏ ସେହି ଧାତୁ ଉତ୍ତମପଥୀ; 'ଞ' ଅନୁବନ୍ଧ ଥିଲେ କ୍ରା ପ୍ରତ୍ୟୟରେ ବିକଳରେ 'ଇ' ଅଗ୍ରମ ହୁଏ । 'ଝ' ଅନୁବନ୍ଧ ଥିଲେ, 'କ୍ତ' ପ୍ରତ୍ୟୟରେ 'ଇ' ଅଗ୍ରମ ହୁଏ ନାହିଁ—ଉତ୍ତମପଥୀ]

ଅନୁବନ୍ଧ—ସଂ. ବ. (ଅନୁବନ୍ଧନ + ଭାବ. ଭ)—

Anubandhitwa

୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନସମ୍ପର୍କ—1. Constant association; connection; firm attachment.

୨ । ଯାଗବାହୁକତା—2. Sequence.

ଅନୁବନ୍ଧ—ସଂ. ବ. (ଅନୁବନ୍ଧନ + ଭାବ. ଭ)—
Anubandhi

୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—1 Constantly associated.

୨ । ସହଜସଂ—2. Firmly attached to

୩ । ଅନୁବନ୍ଧୀ—3 Following

୪ । ଅନୁରୋଧକାରୀ—4. One who makes a request.

ସଂ. ବ. ଶି. (ଅନୁ + ବନ୍ଧ ଧାତୁ + ଅ + ଶି. ଭ)—

୧ । ହିକ୍କା—1. Hiccough

୨ । ଚଞ୍ଚା—2. Hankering; thirst

ଅନୁବନ୍ଧେଶ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି. ବିଶ—ସମ୍ପର୍କରେ, ଅନୁବନ୍ଧରେ—

Anubandhena

In connection with,

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶେଷ ଚାହାନ୍ତି, ଅନୁବନ୍ଧେଶ କରୁଥିବା

ପରମ ରମଣୀ ଅଗେ ଦୃଶ୍ୟ ବଚନ । ପ୍ରାଚୀ. ରସବାସ୍ୟ ।

ଅନୁବର—ଦେ. ବି—ଅଭିଳାଷିତ ବର—The desired boon.

Anubara ଅନୁବର ଚାହୁଁଲା ଯେ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରସନ୍ନେ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

ଅନୁବରତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନବରତ)—ସର୍ବଦା—

Anubarata

Always.

ଅନୁବରତ ଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଚାକ ମନେଇ କରୁଥିଲେ

ଅନୁବେଦରେ ଅଗିଷ୍ଟ ଚାକ କଲେ । କୃଷ୍ଣବିହାର, ମହାଭାରତ, ଅବି ।

ଅନୁବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ + ବର୍ଣ୍ଣ)—ବର୍ଣ୍ଣର ଅନୁରୂପ—

Anubarnna

ଦୋର ଦଶନ ବସନ, ରତନା ଚେଇ ଚୋ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନୁବର୍ଣ୍ଣ ।

ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

ଅନୁବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବ. (ଅନୁ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Anubarttana

୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଧାତୁବାହୁକତା—

1 Continuance; sequence.

୨ । ଅନୁଗମନ—2 The act of following

after.

୩ । ଶାସକାନୁବର୍ତ୍ତିତା—3 Subserviency.

୪ । ଅନୁଧାବନ—4. Pursuing.

୫ । ଅଭିପ୍ରାୟାନ—5. Obedience; carrying out any order; compliance.

ଅନୁବର୍ତ୍ତିତା—ସଂ. ବ. (ଅନୁବର୍ତ୍ତନ + ଭାବ. ଭ)—

Anubarttitā

୧ । ଅନୁସାରକା—

1 Subserviency.

୨ । ଅଭିପ୍ରାୟାନ—2. Compliance; obedience.

ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅନୁ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ = ସେବା କରିବା +

Anubartti

ଭାବ. ଭାବ.)—

(ଅନୁବର୍ତ୍ତନ—ଶି.)—୧ । ଅନୁସରଣକାରୀ—1. Following after.

୨ । ଅନୁସରଣକାରୀ—2. Acting according to.

୩ । ଅଭିପ୍ରାୟାନ—3. Obedient; subservient.

୪ । ପଶ୍ଚାତ୍ତତ୍ତ୍ୱ; ଅନୁସରଣ—4. Going after.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଚିକ ସ୍ଵରୂପର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଅକାରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଚ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ଵରୂପ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ

ଅନୁବାଚ—ସଂ. ବି. ବଣ. (ଅନୁ + ବାଚ = ସମବା)—

Anubala ପରମ୍ପରା ଗ୍ରନ୍ଥ; ସମବାଅନୁବାଚେ—

According to one's power or capacity.

ଅନୁବାଚ—ସଂ. ବି. ବ (ଅନୁ + ବାଚ = କହିବା + ଅ)—

Anubāka ୧ । ପୁନରୁକ୍ତି—1. Repetition.

୨ । ବେଦସ୍ତୋତ୍ରର ଅଧ୍ୟାୟ—2 A chapter of Vedic hymns; a selection of Vedic texts.

୩ । ସନ୍ତ; ଶୁଭ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ଦେବା ପାଠ—

3. A lesson given by a teacher to a disciple.

ଅନୁବାଚ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ = ପୁନର୍ବାର + ବାଚ = କହିବା + ଉପ)—

Anubāda ଅ; କଥିତ ଭାଷାର ପୁନଃ କଥନ)—

(ଅନୁବାଚିତ—ବଣ) ୧ । ଭାଷାନ୍ତରାଣ; ଏକ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ବା କଥିତ ବିଷୟକୁ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା—

1. Translation; interpretation.

୨ । ଅନୁକରଣ—2. Imitation.

୩ । ପୁନଃକଥନ; ପୁନରୁକ୍ତି—

3. Restatement; repetition.

୪ । ଅପବାଦ; ନିନ୍ଦା—4. Defamation.

୫ । କୌଣସି ବିଷୟର ପୁନରାଲୋଚନା—

5. Rediscussion.

୬ । କଥନ; ବର୍ଣ୍ଣନା—6 Narration.

ଉପର କଥା ଅନୁବାଚେ, ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟ

ଉପାନ୍ତକଥା ଏହା କହି, ଅପରେ ଶୁଣ ମନ ଦେଇ ।

କରନ୍ତାଥ. ଶ୍ରବଣେ ।

ଅନୁବାଚକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନୁ + ବାଚ = କହିବା + ଅକ)—

Anubādaka ୧ । ଯେ ଏକ ଭାଷାରୁ ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ ଚର୍ଚ୍ଚନା

(ଅନୁବାଚକ—ଶ୍ରୀ) କରେ—1. Interpreter; translator.

୨ । ଯେ ପୁନଃପୁନଃ କହେ—

2 One who repeats.

ଅନୁବାଚିତ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁବାଚ + ଇତ)—୧ । ଭାଷାନ୍ତରିତ—

Anubādita 1. Translated into another

(ଅନୁବାଚିତ—ବି.) language.

୨ । ପୁନଃପୁନଃ କଥିତ—2. Repeated.

ଅନୁବାଚୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନୁବାଚ + କର୍ତ୍ତା. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Anubādī ଅନୁବାଚକ—Translator.

(ଅନୁବାଚିନୀ—ଶ୍ରୀ) ବିଶ—୧ । ପୁନଃପୁନଃ କହୁଥିବା—

1. Repeating.

୨ । ସଦୃଶ—2 In accordance with.

୩ । ଅନୁରୂପ—3. Conforming to.

ଅନୁବାଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ + ବାଚ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anubādya ୧ । ଯାହା ଅନୁବାଦ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ବା

ଅବଶ୍ୟକ; ଅନୁବାଦନୀୟ—

1. Fit to be translated.

ଅନୁବଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ + ବଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତା. କର୍ମ ଓ ଭାବ. ଇ)—

Anubiddha ୧ । ଦୃଢ଼ରୂପେ ସମ୍ବନ୍ଧ—1. Set; fixed.

୨ । ସମ୍ପର୍କ; ସଂଯୁକ୍ତ—2. Connected.

୩ । ପ୍ରସ୍ତୁତ; ଗୁଞ୍ଜିତ—3 Strung together.

୪ । ଖଚିତ—4. Worked in; set in

୫ । ବ୍ୟାପ୍ତ—5. Spread over.

ବି—ଗ୍ରହଣ—Receiving.

ଅନୁବିମ୍ବ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ = ସଦୃଶ + ବିମ୍ବ = ଅନୁଚିତ; ରୂପ)—

Anubimba ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ଜଳ ଓ ଦର୍ପଣରେ ପଡ଼ିବା ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରତିରୂପ—Image; reflection.

ଅନୁବ୍ରତ୍ତ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ + ବ୍ରତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତା. ଇ)—

Anubrutta ୧ । ପ୍ରବିଷ୍ଟ—1. Entered.

(ଅନୁବ୍ରତ୍ତି—ବି) ୨ । ବ୍ୟାପ୍ତ—2. Diffused

୩ । ପାଳିତ—3. Conformed to.

ଅନୁବ୍ରତ୍ତି—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ + ବ୍ରତ ଧାତୁ + ଭାବ. ଇ)—

Anubrutti ୧ । ଅନୁପାଳନ—1. Compliance.

୨ । ପଶ୍ଚାଦ୍ଵଗମନ—2. Following; pursuit.

୩ । ଧାରାବାହିକତା; ଅବିଚ୍ଛେଦ—3. Continuance.

୪ । ସେବା—4. Serving another; service.

୫ । ପାଳନ—5. Conformity with.

୬ । ଅନୁରକ୍ତ—6. Compliance.

୭ । ଅନୁକରଣ—7. Imitation.

୮ । (ସଂ. ବ୍ୟାକରଣ) ପୂର୍ବ ସୂତ୍ରର ଅଂଶର ପର ସୂତ୍ରରେ ପୁନରୁକ୍ତି—8 (Sanskrit grammar) Repetition of a part of one rule in a subsequent rule or aphorism.

ଅନୁବେଳ—ସଂ. ବି. ବି. ବ. (ଅନୁ = ପ୍ରତି + ବେଳ = ସମୟ)—

Anubela ୧ । ଅନୁରୂପ ଭାବରେ—1 Continuously.

୨ । ସର୍ବଦା—2. Always.

୩ । ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ—3. Every moment.

୪ । କେବେ କେବେ—4 Occasionally.

ଅନୁବୋଧ—ସଂ. ବି. ବ. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ବୁଧ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Anubodha ୧ । ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ପୁନରୁଦ୍ଧି—

1. Revival of the scent of a washed or faded flower.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୂଚକ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇଂରାଜୀ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାର୍' ନ ଥିଲେ 'ଗାର୍' ଗୋଟିବେ; 'ଭୂ' ନ ଥିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଠଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଠଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ପଶ୍ଚାତ୍ତତ୍ତ୍ୱ—2. Revived sensation.

୩ । ପଛଚିନ୍ତା—3. After-thought.

୪ । କୌଣସି ଚିନ୍ତା ପୁନରୁଦ୍ଧାପନ—

4. Revival of an idea.

ଅନୁବ୍ରତ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ପ୍ରତ୍ୟା+କ୍ରତ୍ ଧାତୁ=ଗତି କରିବା + Anubrajyା ଚାକ. ସ+ଅ)—୧ । ବିଦ୍ୟାୟତ୍ନରେ ଅତିଥିଙ୍କୁ

ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ବାଟରେ ବଳାଇ ଦେବା—

1. Act of seeing a guest off.

୨ । ଅବେଶବର୍ତ୍ତିତା; ଆଜ୍ଞାପାଳନ—

2. Obedience; subservience; compliance with an order.

ଅନୁବ୍ରତ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ବ୍ରତ)—ଅସନ୍ନ—

Anubrata

Devoted to; attached to.

ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ—ଅନୁବ୍ରତେ (ଦେଖ)

Anubrate (See)

ଅନୁବ୍ରତେ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ; ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଅନବରତ)—

Anubrate ସର୍ବଦା—Always; constantly.

ଅନବରତ ଅନୁବ୍ରତେ ମୁକ୍ତି ସାହାର ଦୁଃଖ ପଣ

ସ୍ୱାଦୁ ଶେଷ ଅକ୍ଷର ବ୍ୟବହାର ଅସଫଳ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବିଷୟ ।

ଅନୁଭବ—ସଂ. ବି (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ+ଅ)—୧ । ପରୀକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ

Anubhaba ଜ୍ଞାନ—1 Experimental knowledge.

(ଅନୁଭୂତ—ବିଶ) ୨ । ଉପଲବ୍ଧି—2. Realisation.

୩ । ଜ୍ଞାନ; ବୋଧ—3. Perception; feeling.

୪ । ଅଙ୍ଗେ ନିର୍ଭରତାଦ୍ୱାରା ଜନ୍ମିତ ଜ୍ଞାନ—

4. Experience.

* । (ବିଜ୍ଞାନପରମ୍ପରା) କୌଣସି ବୈଜ୍ଞାନିକ ପରମ୍ପରାବଦ୍ଧ ସ୍ୱଳ୍ପ

ପ୍ରତିଷ୍ଠା—5. (science) Hypothesis

ଦେ. ବି—ଦୁଃଖଭୋଗ—Suffering; hardship.

ଅନୁଭବ କରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଉପଲବ୍ଧିକରିବା—

Anubhaba karibā 1. To perceive; to realise.

୨ । ଅଙ୍ଗେ ନିର୍ଭରତା—2. To experience.

୩ । ବୋଧ କରିବା—3. To feel.

୪ । ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରିବା—4. To suffer

* । (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ଉପଭୋଗ କରିବା—

5. To enjoy.

ସାହାଜୀ ଦର ଅନୁଭବ କରୁଛ କେତେ ସୁଖ ସେ ନାହିଁ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାୟସ ।

ଅନୁଭବସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ; ଅନୁଭବ+ସିଦ୍ଧ)—

Anubhabasiddha ଅନୁଭବଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ବା ପ୍ରାପ୍ତିକୃତ—

Realised by experience.

ଅନୁଭବିତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ୱ. ୧ମା. ୧ବ)—

Anubhabitā

ଅନୁଭବ (ଦେଖ)

(ଅନୁଭବିତା—ସ୍ତ୍ରୀ)

Anubhabī (See)

ଅନୁଭବିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅନୁଭବ)—ଅନୁଭବ କରିବା—

Anubhabitā

To experience.

ତାଙ୍କ ଅନୁଭବ ଅନୁଭବ—ମଧୁସୂଦନ. ଶ୍ରଦ୍ଧାମାଳା ।

ଅନୁଭବିତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଅନୁଭବ+ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Anubhabitā ୧ । ଯେ ଅଙ୍ଗେ ନିର୍ଭର ଅଛି—

(ଅନୁଭବିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. One who has personal experience

୨ । ଯେ ଅନୁଭବଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧି କରିଛ ବା ରୁଚିଛ—

2. One who has realised by experience.

ମିତ୍ର. ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଭୁବନ ଅନୁଭବ ନୋଡ଼—ସଙ୍ଗୀତ

ଅନୁଭବେ—ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ—କଷ୍ଟରେ—With sufferings.

Anubhabe

ଅନୁ ନ ପାଠ ପ୍ରକା ସେବେ, ତୋତେ କହିଲେ ଅନୁଭବେ ।

ନଗରାୟ. ରାଗବତ. ୪ର୍ଥ ।

ଅନୁଭାବ—ସଂ. ବି (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ+ଭାବ ଅ)—୧ । ପ୍ରଭାବ—

Anubhāba

1. Influence.

୨ । ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଭାବ; ରାଜାଙ୍କର ଭେଦ—

2. Majesty; royal dignity.

୩ । ସାମର୍ଥ୍ୟ—3. Capacity; power.

୪ । ମହତ୍ତ୍ୱ—4. Glory.

କ୍ଷମ ତ ମୁଁ କହେ ଅନୁପମ ଅନୁଭବ ହେ । ବିଷୟ. ବିଶାଳାକାଶ—ସ ଗୀତ ।

* । ମନର ଉତ୍କଳ—5. Mental excellence.

୬ । ମନର ମହତ୍ତ୍ୱ—6 Nobility of the mind.

୭ । ନିଶ୍ଚୟତା—7. Certainty.

୮ । ମନୋଗତଭାବପ୍ରକାଶନ ସଙ୍କେତ—

8. Indication of mental state by outward look or gesture.

୯ । (ଅଲଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ଅନୁଭବରେ ଉଦ୍ଭବ ସ୍ୱାଧୀନାବର

ଯେଉଁ ଦେଖା ବାହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇପଡ଼େ—

9. (Rhetoric) The outward manifestation of a mental state.

ଦେ. ବିଶ—(କୋଥାବର ଚିହ୍ନ) ବାହାରେ ଦେଖା ଯାଉଥିବା—

Manifested outwardly.

ବିଷୟ ବଚନ ଅଙ୍ଗେ ପ୍ରକାଶ ସ୍ୱରୂପ

ପ୍ରମୁଖ ଗୁଣ ଗୁଣ ଗୋଷ୍ଠ ଅନୁଭବ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାୟସ ।

ଅନୁଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ, ଶିକନ୍ତ ଭାବ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Anubhābya ଅନୁଭବର ବିଷୟ ଭୂତ—Perceived,

experienced.

ବି—ଅନୁଭବର ବିଷୟ—Object of perception or

experience.

ଅନୁଭୂତ—ସଂ. ବିଶ (ଅନୁ+ଭୂ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ୍ୱ. ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ଉପଲବ୍ଧି—

Anubhūta

1. Perceived; realised.

ଅନୁଭବ }

ଅନୁଭୂତ }

୨ । ଅବଗତ—2. Experienced.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	କ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁପୁର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ୱ

୩ । ଜ୍ଞାତ—3. Felt; known

୪ । ପରିଚିତ—4 Known; familiarised.

ଅନୁଭୂତି—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଭୂ ଧାତୁ + ଭାବ. କ୍ତ) —୧ । ଉପଲବ୍ଧି;
Anubhūti ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀକରଣ—1. Intuition; perception

୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Feeling

୩ । ଅଜ୍ଞେ ନିଭାଇବା; ଅନୁଭବ—3. Experience.

[ଦ୍ର—ଅନୁଭୂତି ଚାରି ପ୍ରକାର—୧ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ (Direct through senses); ୨ । ଅନୁମିତ (By guess or inference); ୩ ଉପମିତ (By comparison) ୪ ଶ୍ରାବ୍ୟ (By sounds or words)]

ଅନୁଭୂତିପ୍ରକାଶ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । ବିଦ୍ୟାରଣ୍ୟ ମୁନି ପ୍ରଣୀତ ଦ୍ୱାଦଶ
Anubhūtiprakāśa ଉପନିଷଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା—

1. The explanation of 12 Upanishadas by the sage Bidyāranya

୨ । ମାଧବାଚାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣୀତ ଉପନିଷଦ—

2. The Upanishad compiled by Madhabāchārjya.

ଅନୁଭୂତିସ୍ୱରୂପାଚାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ସାରସ୍ୱତୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବ୍ୟାକରଣର
Anubhūtiśwarūpāchārjya ପ୍ରଣେତା—

The another of the Sāraswatī Prakriyā Kaumudi (a sanskrit grammar).

ଅନୁମତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ମନ ଧାତୁ + କର୍ମ. କ୍ତ) —

Anumata ୧ । କ୍ଷମତା; ଅଧିକାର ବା ଅନୁମତି—

1. Authorised; commanded; ordered.

୨ । ଅନୁମତ—2. Assented to.

୩ । ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ—3. Allowed; permitted.

୪ । ସ୍ୱୀକୃତ—4. Agreed to.

୫ । ଅନୁମୋଦିତ—5. Approved.

ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—୧ । ପ୍ରମତ—1. Maddened.

ଅପସ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ସେ ହୃଦୟ ଅନୁମତ । ସାରଳାମହାଭାରତ ।

୬ । ରତ—2. Addicted to.

ଅନୁମତି—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ମନ ଧାତୁ + ଭାବ. କ୍ତ ଅଧିକରଣ. କ୍ତ) —

Anumati ୧ । ଅନୁମତି; ଅନୁମତି—1. Permission.

୨ । ସମ୍ମତ ପ୍ରଦାନ—2. Acquiescence; consent.

୩ । ଯେଉଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଏକ କଳାସ୍ତନ ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଉଦୟ ହୁଏ (ଅର୍ଥାତ୍ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀପୁରଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) —

3. Full-moon occuring on the 14th day of the bright-fortnight.

ଦେ. ବି—ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ କନ୍ୟାପକ୍ଷରୁ ବରପକ୍ଷକୁ ଯିବା ବିବାହ ସ୍ତ୍ରୀକାର୍ଯ୍ୟରକ 'ସାଉକାର'—

Ceremony of betrothal by the bride's party contracted with the bride-groom's party.

ଅନୁମତିଦରଶାସ୍ତ୍ର—ଦେ. ବି. (ନିରୁପିତ)—କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ
Anumatidarakhāsta (ସଥା—ନିରୁପିତ ସମୟ ପରେ
ଅନୁମତିଦରଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିବାଦୀ ଜବାବ ଦାଖଲ କରିବା ପରେ

ଦଲଲ ଦାଖଲ କରିବା; ଦେଶାଦାର ନିୟମ ଡାକିବାରେ
ଅନୁମତିଦରଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ପାଇବା) ପାଇଁ ଦିଆଯିବା ଦରଶାସ୍ତ୍ର—

A petition for permission presented to a Court to do certain acts.

ଅନୁମତିପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ଅନୁମତି + ପତ୍ର) —(ଅଇନ୍) ସ୍ୱାମୀ ଅନୁ
Anumatipatra ସ୍ତ୍ରୀର ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ
ଅନୁମତିପତ୍ର ସ୍ୱାମିଦତ୍ତ ଅନୁମତିପତ୍ର; ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ
ଅନୁମତିପତ୍ର କରିବା ପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ସମତାପତ୍ର—

(law) Letter of authority (to a wife) to adopt a son after the husband's death (generally given by the husband before death.)

ଅନୁମତେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. ବିଶ—୧ । ମତାନୁସାରେ, ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ—
Anumate 1. According to one's wish.

ଭକ୍ତି ସେ ଯାହା ଅନୁମତେ ଗଲେ,

ପ୍ରତି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମନରେ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

୨ । ଅନୁସାରେ—2. According to.

ଏ ଚାହିଦ ବର୍ଣ୍ଣ ଏ ଜଗତେ

ସ୍ୱରୂପ ଧର୍ମ ଅନୁମତେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । ଅନୁସୂଚି ଅନୁସାରେ—3. According to request.

ନରକପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଖ ମୋତେ

ଏ ଯେଉଁ ଦିଅ ଅନୁମତେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅନୁମନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ + ମନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ତ. ୧ମା. ୧ବ.)

Anumant - ଅନୁମତିଦାତା; ଯେ ଅନୁମତି ଦିଏ—One who gives permission.

ଅନୁମରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ମର ଧାତୁ + ମରଣ) —ସ୍ୱାମୀ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ
Anumarana ସ୍ତ୍ରୀର ଚିତାଶ୍ରେୟଣ ବା ପ୍ରାଣବିଧାନ; ମୃତ

ସ୍ୱାମୀର ଅନୁଗମନ—Self-immolation of a Hindu-widow some days after her husband's death.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱାମୀ ମୃତ୍ୟୁ ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଗର୍ଭବତୀ ଥିଲେ, କିମ୍ବା ସ୍ୱାମୀ
କେତେକ୍ଷରେ ମଲେ ସ୍ୱାମୀର କୌଣସି ସଙ୍କେତ ଧରି କେତେକ ଦିନ
ପରେ ବିଧବାର ଚିତାଶ୍ରେୟଣ ।]

ଅନୁମା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ମା ଧାତୁ + ମା ଧାତୁ = ପୁର କରିବା; ମାପିବା +
Anuma ଅନ)—ଅନୁମାନ (ଦେଖ)

Anumāna (See).

ଦାଆରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଦେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶୂ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅନୁମାନ—ସ. ବି. (ଅନୁ+ମା ଧାତୁ=ମାନିବା; ସ୍ତ୍ରୀର କରବା+ଅନ)

Anumāna ୧ । ଅନୁମାନ—1. Inference.

୨ । ହେତୁଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରକରଣ—2 Drawing a conclusion from given premises; deduction; induction

୩ । କଳ୍ପନା—3. Supposition; hypothesis.

୪ । ଅର୍ଥଲକ୍ଷ୍ୟାର (ଦେଖ) —Arthāṅkāra (See)

ଅନୁମାନସିଦ୍ଧ—ସ. ବି. (ନିୟତିତ୍ୱ; ଅନୁମାନ+ସିଦ୍ଧ)—ଅନୁମାନ
Anumānasiddha ଦ୍ୱାରା ମୀମାଂସିତ—Settled by guesses.

ଅନୁମାନ ହେବା—ଗ୍ରା. କି.—କୋଥହେବା—

Anumāna hebā. To seem

ଅନୁମାନିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ କି.—ଅନୁମାନ କରବା—

Anumānibā To guess.

ରାବ ଦେଖି ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନ ଅନୁମାନ

ସୂଚିତ ଶବ୍ଦରେ ଅନୁମାନେ ଅଛି । ଶ୍ରେୟାନ୍ତ ନିରକେଶ୍ୱର ।

ଅନୁମାନୋକ୍ତି—ସ. ବି. (ଅନୁମାନ+ଉକ୍ତି)—(ଅଲକ୍ଷ୍ୟାରବିଶେଷ)

Anumānokti ଚର୍ଚ୍ଚାସ୍ଥାନରେ ଉକ୍ତି—(A figure in rhetoric) A hypothetical figure of speech.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟକୁ ଅନୁମାନ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ବିଷୟ-ରୂପେ କଳ୍ପନା କରାଯାଏ ।]

ଅନୁମାନପକ—ସ. ବି. (ଅନୁ+ମା ଧାତୁ ଶିର୍. ମାସି ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ.

Anumānpaka ଅନ)—(ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର) ଅନୁମାନର ହେତୁ—
Premises for a hypothesis.

ଅନୁମିତ—ସ. ବି. (ଅନୁ+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଯେଉଁ

Anumita ବିଷୟକୁ ଅନୁମାନ କରା ଯାଇଅଛି—1. (matter)
Inferred; guessed; conjectured

୨ । ହେତୁଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପତ—2. Concluded.

୩ । ଅନୁମାନଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରକୃତ—3. Deduced,

୪ । କଳ୍ପିତ—4. Imagined.

ଅନୁମିତ—ସ. ବି. (ଅନୁ+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅନୁମାନଜନ୍ୟ

Anumiti ଜ୍ଞାନ—1. The faculty of inference.

୨ । ଅନୁମାନକରଣ—2 Act of drawing inference.

୩ । (ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର) କଳ୍ପନା ବା ଅନୁମାନଦ୍ୱାରା ଜାତ ଅନୁରବ-
ବିଶେଷ—3. Deduction by inference.

ଅନୁମୁଖ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—ପ୍ରସନ୍ନ—Cheerful; glad.

Anumukha ଅନୁମୁଖ ହୋଇଛି ବା ବିସ୍ମୟ ଶବ୍ଦ କରୁ ।

ଗ୍ରାମୀ—ଉପବାସ ।

ଅନୁମୃତ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅନୁ+ମୃତ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ

Anumrutା ମୃତ୍ୟୁର ବିଚ୍ଛେଦ କର ପରେ ଚିତାବେଦନା କରେ—

(ଅନୁମରଣ—ବି) (Wife) Who courts death some days after her husband's death by ascending the funeral pyre.

ଅନୁମେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ମା ଧାତୁ=ମାନିବା+ଯୋଗ୍ୟାର୍ଥ;
Anumeya କର୍ମ ଯ.—୧ । ଅନୁମିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ;
ଅନୁମାନଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁମାନବୋଧ—1. Capable of being inferred or guessed

୨ । ଅନୁମାନଦ୍ୱାରା ଯାହା ସାଧ୍ୟ ହୁଏ—

2. Deducible; inferable.

ଅନୁମୋଦ—ସଂ. ବି (ଅନୁ+ମୁଦ ଧାତୁ=ହର୍ଷ ପ୍ରକାଶ କରବା+
Anumoda ଭାବ ଅ)—ଅନୁମୋଦନ (ଦେଖ)

Anumodana (See)

ଅନୁମୋଦନ—ସଂ. ବି (ଅନୁ+ମୁଦ ଧାତୁ=ହର୍ଷ ପ୍ରକାଶ କରବା—
Anumodana ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଅନୁମୋଦନ (ଦେଖ)

1. The act of consenting gladly; hearty consent.

୨ । ଉଚିତ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରବା—2. Approval.

୩ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—3. The act of persuading.

୪ । ସମ୍ମତ କରବା, ସମର୍ଥନ—4. Assent.

ଅନୁମୋଦନକରବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଅନୁମୋଦନ
Anumodana karibā ସହଜ ସମ୍ମତ ହେବା—To endorse
ଅନୁମୋଦନ କରା or support gladly; to support or
approve heartily a proposal.

[ଦ୍ର—ସଭାରେ ଜଣେ ପ୍ରସ୍ତାବ କରନ୍ତି; ଆଉ ଜଣେ ଅନୁମୋଦନ
କରନ୍ତି । ତାହା ପରେ ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇ
ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ହୁଏ ।]

ଅନୁମୋଦିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ମୁଦ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Anumodita ୧ । ଯେଉଁ ବିଷୟକୁ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇ

ଅଛି; ଅନୁମୋଦିତ; ଅନୁମତ—1. Approved.

୨ । ସଦୃଶ—2. Similar.

୩ । ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ—3. Encouraged.

୪ । (ଜଣକଦ୍ୱାରା ସଭାରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ
ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା) ସମ୍ମତ—4. (proposal)
Seconded at a meeting.

ଅନୁଯାତ—ସ. ବିଶ (ଅନୁ+ଯା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Anujāta ୧ । ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଗତ—1. Gone after.

(ଅନୁଯାତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । (+କର୍ମ. ତ) ଅନୁକୃତ—

2 Followed; imitated

ଅନୁଯାତା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ଯା ଧାତୁ=ଗମନ କରବା,

Anujāta +କର୍ତ୍ତୃ. ତ. ୧ମା. ୧ବ)—ଅନୁଯାତ ୧ (ଦେଖ)

(ଅନୁଯାତା—ଶ୍ରୀ) Anujāta 1 (See)

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅନୁଯାତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of
Anujāta.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅନୁଯାତ୍ର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯାତ୍ରା=ଗମନ)—

Anujātra

୧ । ଭୃତ୍ୟ—1. Attendant.

୨ । ଅନୁଚର—2. Follower.

ଅନୁଯାତ୍ରିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯାତ୍ରା + ଇକ)—

Anujātrika ୧ । ସହଯାତ୍ରିକ; ଏକସଙ୍ଗରେ ଉର୍ଥଗମନକାରୀ—

1. Pilgrims going together.

୨ । ଅନୁଚର; ସମତରାୟାତ୍ରି ବ୍ୟକ୍ତି—2. Companion; attendant

ଅନୁଯାନ—ଦେ. ବି—ବିଦାୟ; ଯିବାପାଇଁ ଅନୁମତି—

Anujāna Farewell; permission to go.

ତାହାଙ୍କ ମାଗି ଅନୁଯାନ

ରଥେ ବସିଲେ ଭଗବାନ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

ଅନୁଯାୟୀ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯା ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା

Anujāyī + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଅନୁଗାମୀ—

(ଅନୁଯାୟୀ—ଶ୍ରୀ)

1 Attendant.

୨ । ସଦୃଶ—2 Corresponding to; following.

ସ ବି.—୧ । ସେବକ—1. Attendant.

୨ । ଅନୁଚର—2. Follower.

ଦେ. କି. ବିଣ—ଅନୁସାରେ—According to

ଅନୁଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ=ଯୋଗ କରିବା +

Anujukta କର୍ମ ତ)—୧ । ଇଚ୍ଛାସିଦ୍ଧ—

(ଅନୁଯୁକ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

1 Asked; questioned.

୨ । ଭରସ୍ତୃତ—2. Reproached; taken to task.

ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅନୁ + ଯୁକ୍ତ)—ବେତନଦାତା ଶ୍ରଦ୍ଧ—A paying student; a student who pays for his tuition.

ଅନୁଯୁଗେ—ଦେ. ଅ.—ଯୁଗକୁ ଯୁଗ; ଚିରକାଳ—Age after

Anujuge

age; for ever.

ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ପ୍ରିୟଭାବେ

ଶରୀର ବହୁ ଅନୁଯୁଗେ—ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ. ୪ର୍ଥ ।

ଅନୁଯୋକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ — (ଅନୁ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ତ୍ୱ)

Anujokta ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ଅନୁଯୋଗକାରୀ; ଅନାଦରକାରୀ

(ଅନୁଯୋକ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ଆକ୍ଷେପ ପ୍ରକାଶକାରୀ

(ଅନାଦର ବ୍ୟକ୍ତି)—1 Expressing grief at another's insult.

୨ । ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ—2. (one) Who puts questions; questioning.

୩ । ଭରସ୍ତୃତ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

3. (one) Who censures; censuring.

ଅନୁଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ=ଯୋଗ କରିବା +

Anujoga ଭବ. ଅ.—୧ । ପ୍ରଶ୍ନ—1 Question.

୨ । ଭରସ୍ତୃତ—2 Censure; reproof.

୩ । ଆକ୍ଷେପପ୍ରକାଶ—3. Expression of regret.

୪ । ଅଭିଯୋଗ; ନାଲିସ୍—4 Complaint.

୫ । ପ୍ରାର୍ଥନା—5. Prayer

୬ । କେହି ଅପର, ଅନାଦର ବା ଅପକାର କଲେ ତାହା ସମକ୍ଷରେ ବା ତାହାର ଆତ୍ମୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନାଦର ବ୍ୟକ୍ତିର ଆକ୍ଷେପ ପ୍ରକାଶ—

6 Expression of one's grief against a person for an insult done to the complaining person

ଅନୁଯୋଗୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍)—

Anujogī (ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ) ସମ୍ବନ୍ଧାଧାରୟୁକ୍ତ—Co-related; co-relative (container and the thing contained).

ଅନୁଯୋଜକ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅନୁ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Anujojaka ୧ । ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ—1. Questioning

(ଅନୁଯୋଜକ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଭରସ୍ତୃତକାରୀ—2 Censuring.

ଅନୁଯୋଜନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + ଭବ. ଅକ)—

Anujojana ଅନୁଯୋଜନା (ଦେଖ)

Anujojanā (See)

ଅନୁଯୋଜନା—ସଂ. ବି. (ଅନୁଯୋଜନ + ଭବ. ଅ)—

Anujojanā ୧ । ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା—1. Questioning

୨ । ଭରସ୍ତୃତ କରିବା—2 Reprimanding.

ଅନୁଯୋଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anujojya ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ; ପରୀକ୍ଷାର ଯୋଗ୍ୟ—

Fit to be questioned.

ଅନୁରକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅନୁ + ରଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ତ୍ୱ)—

Anurakta ୧ । ଆସକ୍ତ; ରତ—

(ବିରକ୍ତ—ବିପରୀତ) 1. Devoted to; attached to.

(ଅନୁରକ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରିତ—2 Fond of.

୩ । ରଞ୍ଜିତ—3. Coloured.

୪ । ଅନୁକୂଳ—4. Favourable.

ଅନୁରକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ରଜ୍ ଧାତୁ + ଭବ. ତ୍ତ୍ୱ)—

Anurakti ୧ । ପ୍ରିତି; ସ୍ନେହ—

(ବିରକ୍ତି—ବିପରୀତ) 1 Affection; attachment.

୨ । ସନ୍ତୋଷ—2. Satisfaction.

୩ । ଆଦର—3. Fondness

୪ । ସନ୍ଧାନ—4. Care,

୫ । ପ୍ରବୃତ୍ତି—5. Proneness

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ୧ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦୂର । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ’ ଗୋଟିକେ; ‘କୃଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୃଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶୌ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶୌ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲ୍ପବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ୍ପବତ’ ଦେଖିବେ ।

which a man of a superior caste
marries a girl of an inferior caste.

ଅନୁଲଂଘନ—ସଂ. ବି. (ନ+ଉ+ଭ+ଲ+ଭା+ଭାବ. ଅନ)—

Anulaṅghana ନିୟମର ଅଭଙ୍ଗ—Non-transgression;
(ଅନୁଲଂଘନ—ବିଶ) non-violation of a rule,

ଅନୁଲଂଘନୀୟ—ସଂ. ବିଶ (ନ+ଉ+ଭ+ଲ+ଭା+ଭାବ. ଅନ)—ଯାହା ଅଭଙ୍ଗମ କର
Anulaṅghaniya ହେବ ନାହିଁ, ଅନଭଙ୍ଗମଣୀୟ—(that)

Which can not be transgressed or
violated with impunity; inviolable.

ଅନୁଶୟ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ନ+ଶା ଧାତୁ=ଶୋଭବା + ଭାବ.
ଅ)—୧ । ଅନୁତାପ; ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ—

1. Repentance; regret.

୨ । ଦ୍ୱେଷ; ଅଦ୍ରବ୍ୟ—2. Old grudge

୩ । ଶତ୍ରୁତା—3 Enmity

୪ । ଦ୍ୱେଷ—4. Hatred.

୫ । ଅନୁଧ୍ୟାନ; ମନୋନିବେଶ—5. Attention.

୬ । ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ କର୍ମ—

6. Rituals prescribed by the Śāstras

ଅନୁଶୟାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ+ଶା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଆନ)—ସେ
Anuśayāna ଅନୁଶୟ ବା ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ କରେ—

(ଅନୁଶୟାନ—ଶ୍ରୀ) Repentant; repenting

ଅନୁଶୟିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁଶୟ+ଭାବ)—

Anuśayita ଯାହାର ଅନୁତାପ ଘଟିଅଛି; ଅନୁତପ୍ତ—

(ଅନୁଶୟିତ—ଶ୍ରୀ) Repentant; remorseful.

ଅନୁଶୟି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁଶୟ+ଭାବ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ୧ମା.
Anuśayī ୧ବ.)—ଅନୁତାପକାରୀ—Repentant

(ଅନୁଶୟି—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି—ପାଦରୋଗବିଶେଷ—A foot-
disease.

ଅନୁଶର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପୁନଃ ପୁନଃ + ଶ୍ରୀଧାତୁ=ବଧ କରିବା
Anuśara +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ରାକ୍ଷସ—Demon

ଅନୁଶାସି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅନୁଶାସୀ (ଦେଖ)

Anuśāyī Anuśayī (See)

(ଅନୁଶାସି—ଶ୍ରୀ)

ଅନୁଶାସକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ=ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Anuśāsaka ୧ । ଶାସନକର୍ତ୍ତା—1. Ruler

(ଅନୁଶାସକ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଉପଦେଶକ—2. Preceptor.

୩ । ଅଦେଶକର୍ତ୍ତା—3. Commander.

ଅନୁଶାସନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ଶାସ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—

Anuśāsana ୧ । ଅଜ୍ଞ—1. Command.

୨ । ଅଦେଶବାକ୍ୟ—2. Dictum; edict.

୩ । ଉପଦେଶ—3. Precepts; advice.

୪ । ଶିକ୍ଷାଦାନ—4. Instruction

୫ । ନିୟୋଗ—5. Discipline or control

୬ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତି—

6. Appointment; deputation

୭ । ଭରସ୍ତାର—7 Admonition

[ଦ୍ର—ମହାବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଶୋକଙ୍କ ଅନୁଶାସନ ବା ଅଦେଶବାକ୍ୟ-
ମାନ ପ୍ରସ୍ତରଗାଥରେ ଖୋଦିତ ହୋଇ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଗୃହଅଙ୍ଗେ
ରଖା ଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟାପି ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନେକଦୃଢ଼ ଦେଖାଯାଏ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ୩ୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚଳିଥିବା କରୁଥିବା ବୌଦ୍ଧଧର୍ମିକମାନ
ମହାବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଶୋକ ନିଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ୧୨ ଗୋଟି
ଅନୁଶାସନ ପାଲିଭାଷାରେ ଖୋଳାଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ପୁରୀ
ଜିଲ୍ଲାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଧରୁଲଗିରି ଓ ଗଞ୍ଜାମର
ଜଉଡ଼ରେ ସେହି ଅନୁଶାସନଗୁଡ଼ିକ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଅଛି ।]

ଅନୁଶାସନପତ୍ର—ସଂ. ବି (ଅନୁଶାସନ+ପତ୍ର)— ୧ । ଅଜ୍ଞାପତ୍ରିକା—
Anuśāsanapatra 1. Letter of ordinance.

୨ । ନିୟୋଗ ପତ୍ରିକା—2. Letter of appointment.

ଅନୁଶାସନପର୍ବା—ସଂ. ବି. (ଅନୁଶାସନ+ପର୍ବା)—ମହାଭାରତର ଅଠର
Anuśāsanaparba ପର୍ବ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶରଣସ୍ୟାରେ ଥାଇ
ସହିରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ସେହି ପର୍ବ—
Name of a volume of the Mahā-
bhārata containing rules of conduct
or precepts addressed by Bhīṣma
to Yudhishtira.

ଅନୁଶାସନିକପର୍ବା ସଂ. ବି—ଅନୁଶାସନପର୍ବା (ଦେଖ)

Anuśāsanikaparba Anuśāsanaparba (See)

ଅନୁଶାସିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ+ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Anuśāsita ୧ । ଜ୍ଞାପିତ—1. Informed

(ଅନୁଶାସିତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଜ୍ଞପ୍ତ—2. Ordered.

ଅନୁଶାସିତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ+ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ ୧ମା. ୧ବ.)

Anuśāstī ଅନୁଶାସକ (ଦେଖ)

(ଅନୁଶାସିତା—ଶ୍ରୀ) Anuśāsaka (See)

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅନୁଶାସିତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Anuśāsita.

ଅନୁଶାସୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ+ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା.

Anuśāsi ୧ବ.)—ଅନୁଶାସକ (ଦେଖ)

(ଅନୁଶାସି—ଶ୍ରୀ) Anuśāsaka (See)

ଅନୁଶାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ+ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ ୧ମା.

Anuśāstṛ ୧ବ.)—ଅନୁଶାସକ (ଦେଖ)

(ଅନୁଶାସି—ଶ୍ରୀ) Anuśāsaka (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ଲୁ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ନ

ଅନୁଶାସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶାସ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ନିୟମଦ୍ୱାରା
Anuśāsyā ଅନୁଶାସ୍ୟ ବା ପରିଚାଳିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

To be governed by rule.

ଅନୁଶିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶିଷ୍ଟ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉପଦିଷ୍ଟ;
Anuśishṭa ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ—1 Taught; instructed.

୨ । ଅନୁଜ୍ଞାତ; ଅନୁକ୍ରମ; ଅନୁକ୍ରମ—2. Commanded.

୩ । ନିୟମଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ—3. Guided or governed by a rule.

ଅନୁଶିଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନୁ = ପଢ଼ାତ୍ + ଶିଷ୍ୟ)—୧ । ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର
Anuśishya ଶିଷ୍ୟ—1. A disciple of the 2nd
(ଅନୁଶିଷ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) order.

୨ । ଶିଷ୍ୟଠାରୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଥିବା ଅନୁପାଠ୍ୟ ଶିଷ୍ୟ—

2. A disciple who is taught by a pupil of the higher class.

୩ । ଶିଷ୍ୟର ଶିଷ୍ୟ—3. A pupil of a pupil

ଅନୁଶୀଳନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଶୀଳ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—
Anuśīlana ୧ । ଅନୁଶୀଳନ; ଅନୁଶୀଳନ; ଚର୍ଚ୍ଚା—

1. Study; pursuit of a science; cultivation of a study.

୨ । ଅନୁଶୀଳନ ସେବା; ପୁନଃପୁନଃ ଅଭ୍ୟାସ,

ପାଠାଭ୍ୟାସ—2. Exercise.

ଅନୁଶୀଳନୀ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଶୀଳ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—
Anuśīlani ପାଠାଭ୍ୟାସରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସାଧନ
କରାଯିବା ପ୍ରତିଜ୍ଞା—Exercise; proposition
studied for exercise.

ଅନୁଶୀଳନୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶୀଳ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—
Anuśīlaniya ଅନୁଶୀଳନୀୟ; ଅନୁଶୀଳନର ଯୋଗ୍ୟ—
Worth cultivation or exercise;
worthy of being pursued.

ଅନୁଶୀଳିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶୀଳ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ସେହି
Anuśīlita ବିଷୟର ଅନୁଶୀଳନ କରାଯାଇଅଛି—Exercised;
cultivated; pursued.

ଅନୁଶୋକ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଶୋକ ଧାତୁ + ଅ)—୧ । ଅନୁତାପ;
Anuśoka ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ—1 Repentance; regret;
remorse.

୨ । ଦୁଃଖ—2 Sorrow.

ଅନୁଶୋଚନ—(ଅନୁ = ପଢ଼ାତ୍ + ଶୋକ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—
Anuśochana ୧ । ଦୁଃଖ; ଅନୁଶୋଚନ—1. Sorrow.

୨ । ଅନୁତାପ; ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ—

2. Repentance; regret.

୩ । ଶୋକ—3. Grief

ଅନୁଶୋଚନା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଶୋକ + ଭବ. ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Anuśochana ଅନୁଶୋଚନ (ଦେଖ)—

Anuśochana (See)

ଅନୁଶ୍ରବ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଢ଼ାତ୍ + ଶ୍ରୁ ଧାତୁ = ଶ୍ରବଣକରିବା + ଅ)

Anuśraba ଶୁଣି କରି ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଜାତ ହୁଏ—Knowledge
gained through the ear.

ଅନୁଷକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଷକ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ; ଷଭ୍ ଋଷ୍)

Anushakta ଅନୁଷାରେ 'ସ' ସ୍ଥାନରେ 'ଷ'—ଆସକ୍ତ; ସମ୍ପର୍କ—
Attached; connected.

ଅନୁଷଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଢ଼ାତ୍ + ଷଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଅ; ଷଭ୍ ଋଷ୍)

Anushaṅga ଅନୁଷାରେ 'ସ' ସ୍ଥାନରେ 'ଷ'—୧ । ଦୟା;
ଅନୁକମ୍ପା—1. Tenderness; compassion;
kindness.

୨ । ଏକତ୍ର ଅନୁକମ୍ପା, ସମ୍ପର୍କ—

2. Connection; associatio

୩ । ସମ୍ମତି—3. Agreement,

୪ । ଆସକ୍ତି; ସ୍ନେହ—

4. Affection; attachment.

୫ । ପରିଣତି—5. Consequence.

ଅନୁଷଙ୍ଗିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁଷଙ୍ଗ + ଇକ)—୧ । ସମ୍ପର୍କସ୍ଥଳ;

Anushaṅgika ସଂଯୁକ୍ତ—1. Connected; joined.

୨ । ସମ୍ପର୍କୀୟ—2. Pertaining to; relating to

୩ । ଏକତ୍ର ଅନୁକମ୍ପା—3. Concomitant; follow-
ing as a necessary result.

୪ । (ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ବା କଥା) ମୂଳକାର୍ଯ୍ୟ ବା କଥା ସହିତ
ସମ୍ପର୍କସ୍ଥଳ—4. Secnodary.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଅନ୍ୟ ରୂପ ଅନୁଷଙ୍ଗିକ ।]

ଅନୁଷେକ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଢ଼ାତ୍ + ଶିବ ଧାତୁ = ଛିଞ୍ଚିବା + ଭବ. ଅ)

Anusheka ଷଭ୍ ଋଷାନୁସାରେ 'ସ' ସ୍ଥାନରେ 'ଷ'—

ପୁନର୍ବାର ଜଳ ସେଚନ; ପୁଣି ଛିଞ୍ଚିବା—

Rewatering; resprinkling.

ଅନୁଷ୍ଠୁପ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଷ୍ଠୁ ଧାତୁ = ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ)

Anuṣṭup ଇନ୍. ଇ. ପୁ.)—୧ । ଅଷ୍ଟାକ୍ଷରୀ; ବେଦୋକ୍ତ

ଛନ୍ଦବିଶେଷ; ଏଥିରେ ଚାରିଗୋଟି ପାଦ; ପ୍ରତି ପାଦରେ
ଅଠ ଅକ୍ଷର ଥାଏ ଓ ଅଷ୍ଟମ ଅକ୍ଷରରେ ଯତିପାଦ ହୁଏ—

1 A kind of Vedic metre consisting of
four lines of eight syllables each.

[ଅନୁଷ୍ଠୁପ ଛନ୍ଦର ଉଦାହରଣ—

ଅମ୍ବିକାୟା ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ପଦମ୍ଭବତା ସୁସୁଭବତା ।

ମାନବୀଃ ପାଣ୍ଡବୀଃ ବାସୁଦେବଃ ସଞ୍ଜୟଃ । ଭଗବତ୍ପରିଚା ।

ଯଥାକାଳେ ଶେଷେ ଅଟେ ଯୁକ୍ତାରେ ଯଦିଓ ଏ ଦିନେ ଅନ୍ଧାର ଓ ମାମା ଏବଂ ଚିତ୍ତିର ଅନ୍ଧାର ଓ ମାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ଧବଦ୍ଧ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶବ୍ଦ ଖୋଜାଯାଏ ତେବେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ଥାନରେ ଚିତ୍ତିର ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ହେଉଛି; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଝ' ଦେଖିବେ; 'ବୁଝ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁଝ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧବଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧବଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଦେ. ବି. — (ନାମ) ଉପାଦେୟ—

2. Name of a sage.

ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପାଦେୟ ଗ୍ରନ୍ଥରେ,

ସେନାପତି ହେଉଛି ଉପାଦେୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ସାତକା ମହାଶୟନ ଉପାଦେୟ ।

୩ । ସରସ୍ୱତୀ—3. The Goddess of Learning

ଅନୁଷ୍ଠାନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅନୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ତ୍ୱ.)—ମା. Anushṭhātā (ବି.)—ସେ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେ; ଅନୁଷ୍ଠାନକର୍ତ୍ତା—(ଅନୁଷ୍ଠାନୀ—ଶ୍ରୀ) Founding; establishing; instituting

ସ. ବି—ପ୍ରତିଷ୍ଠାନକର୍ତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି; ସେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଥମରୁ ଆରମ୍ଭ କରେ—A founder; one who starts or undertakes any work.

ଅନୁଷ୍ଠାନ—ସ. ବି. (ଅନୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—Anushṭhāna ୧ । ଆରମ୍ଭ, ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ୟମ—(ଅନୁଷ୍ଠାନ—ବିଶ୍ୱ) 1. Beginning, first effort; preparation

୨ । ନିବନ୍ଧ; ସମ୍ପାଦନ—2 Undertaking.

୩ । ବିଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ—

3. An establishment; institution.

ଦେ. ବି—ଦେବାରାଧନାକ କାର୍ଯ୍ୟ—Religious rites

ଅନୁଷ୍ଠାନପତ୍ର—ସଂ. ବି (ଅନୁଷ୍ଠାନ + ପତ୍ର, ଅଧିକାର ପ୍ରସ୍ତୋତ)—Anushṭhānapatra କୌଣସି ଉଦ୍ୟମକୁ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅବସ୍ଥାନପତ୍ର କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରକାଶିତ ଲିଖିତ ବିବରଣ୍ୟମାନ—A prospectus.

ଅନୁଷ୍ଠାନଶରୀର—ସଂ. ବି. (ଅନୁଷ୍ଠାନ + ଶରୀର)—(ଦର୍ଶନ) କର୍ମଶରୀର—Anushṭhānasharīra (Hindu philosophy) The subtle body.

ଅନୁଷ୍ଠିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଆରମ୍ଭ—Anushṭhita 1 Begun; commenced; started (ଅନୁଷ୍ଠାନ—ବି) ୨ । ନିଷ୍ପତ୍ତି; ସମ୍ପାଦନ; କୃତ—

2 Done; executed; effected.

୩ । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—3 Instituted.

୪ । ସମ୍ପାଦିତ ହେବାପାଇଁ ଗ୍ରହଣ—

4. Undertaken; taken in hand.

ଅନୁଷ୍ଠେୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anushṭheya ୧ । ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁଷ୍ଠାନ-ଯୋଗ୍ୟ—1. Worth doing.

୨ । ଯାହା ଆରମ୍ଭ ହେବ—2 To be commenced

୩ । ଯାହା ସମ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହେବ—

3. To be practised.

ଅନୁଷ୍ଠ୍ୟତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ—ଛେପ ପକାଇବା + କର୍ମ. Anushṭhyāta ତ)—ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କବିଶିଷ୍ଟ; ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—Connected with each other.

ଅନୁଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ନ + ଉଷ୍ଠ = ଗରମ)—୧ । ଶୀତଳ—

Anushṭha

1 Cold; chilly

୨ । ଜଡ଼—2 Inert

୩ । ଅବସ୍ଥ, ଅଳସ୍ୟ—3 Idle; lazy.

ସଂ. ବି—ଉଷ୍ଣିକ; କରୁଣ୍ଡଲ; କୁମୁଦ—A water-lily.

ଅନୁଷ୍ଠ—ସ. ବିଶ୍ୱ—ଅନୁଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Anusakta Anushakta (See)

ଅନୁଷ୍ଠ—ସଂ. ବି—ଅନୁଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Anusaṅga Anushaṅga (See)

ଅନୁସନ୍ଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପସ୍ତାଇଁ + ସନ୍ = ସମ୍ପର୍କରୂପେ + ଧା Anusandhāna ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

୧ । କୌଣସି ବିଷୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ତେଷ୍ଟା ବା ଯତ୍ନ—1. Research; examination; enquiry, scrutiny.

୨ । ଖୋଜିବା; ଅନୁସନ୍ଧାନ; ଖୋଜିତଲସ୍—

2 Searching; investigation.

ଅନୁସନ୍ଧାନୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅନୁସନ୍ଧାନୀ)—

Anusandhānī ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାରେ ପଟୁ; ସେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ଜାଣେ—Expert in finding out a clue, skilful in investigation.

ଅନୁସନ୍ଧାୟୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅନୁ + ସମ୍ + ଧା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ Anusandhāyī ମା. ବି.)—୧ । ସେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରେ—(ଅନୁସନ୍ଧାୟୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Enquiring; investigating.

୨ । ସେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କର୍ମରେ ପଟୁ—

2 Expert in investigation.

ଅନୁସନ୍ଧିତା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ସମ୍ + ଧା ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛାର୍ଥ. ସନ୍ଧି; Anusandhita ଅ + ଭବ. ଅ)—

ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା—Inquisitiveness; tendency to enquire.

ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସୁ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅନୁ + ସମ୍ + ଧା ଧାତୁ + Anusandhitsu ଇଚ୍ଛାର୍ଥ. ସନ୍ଧି; କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

୧ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ—

1. Desirous of enquiring.

୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର—

2. Inquisitive, curious to enquire.

ଅନୁସନ୍ଧେୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନୁ + ସମ୍ + ଧା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anusandheya ୧ । ଯାହା ଖୋଜିବା ଦରକାର—

1. To be scrutinised; to be searched after.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଅ	ଇ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଋ	ଉ	ଅ	ଇ

୨ । ଅନୁସରଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

2. Worth enquiring, worthy of scrutiny.

ଅନୁସର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଛେ ପଛେ + ସ୍ୱ ଧାତୁ=ସିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ—
Anusara ସେ ପଛୁର ପଛେ ପଛେ ଯାଏ)—ଅନୁଚର; ଭୃତ୍ୟ—
Servant, attendant.

ଅନୁସରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ସ୍ୱ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—
Anusarana ୧ । ଅନୁରୂପ; ଅନୁଗମନ—

(ଅନୁସୂଚ—ବିଶ) 1 Act of following

୨ । ପଛରେ ଯିବା—2 Pursuit.

୩ । ଅନୁରୂପକରଣ—3. Imitating

୪ । ଅନୁର—4. Conduct

ଦେ. ବି—୧ । ବିମାତୃଭବରେ ପ୍ରାର୍ଥନା—

1. Humble prayer.

ଅନୁସରଣରେ ବସନ୍ତ ମନ ନେବି

କାଳ ଜାଣି ଭାବ ଭାବଣ ପରଶିବ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୨ । ଅପଣାର ଆଶାପୂରଣାର୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପଛରେ
ଗୋଡ଼ାଇବା—2 Following a person
with a view to his granting a

prayer; waiting upon a person

ବ୍ୟସନମହାସି ମେ ଅନୁସରଣ ଦେଖନ୍ତୁ ତହିଁକି ଅନା ।

ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସଂହାର ୮୮୮ ।

ଅନୁସରଣୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅନୁସରଣ + ଓ. ଇଆ)—
Anusarani ୧ । ଅନୁସରଣକାରୀ—

1. Following (a person with a
prayer).

୨ । ଅସ୍ଥିତ—2. Dependant.

୩ । ଉପେକ୍ଷାର, ପ୍ରାର୍ଥୀ—3. Suitor.

୪ । ସେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପଛରେ
ଗୋଡ଼ାଇ ଥାଏ—4 Waiting upon a person
for the fulfilment of some aim

ଅନୁସରଣ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ. ଅନୁସରଣ)—

Anusaribh ୧ । ପ୍ରାପ୍ତି ଅଶାରେ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇବା—

1 To be in pursuit for some thing.

ଦେ. ବାର. ବସନ୍ତେ କିପି ମର ଅନୁସର । ଶ୍ୟାମାଥ. ମହାଭାରତ ।

୨ । ଅନୁସରଣ କରିବା—2. To pray personally

ଅନୁସର ରହି ସେ ଦୂରକୁ ସମର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୩ । ପ୍ରାର୍ଥୀ ଦେବା—3. To be a suitor.

ଅନୁସରଣ ସେ । ମନ ପାସେ ରହି ନାହିଁ—ସଙ୍ଗତ ।

୪ । କହୁତ ବିନୟ କରିବା—

4. To assume excessive humility.

କହୁଲେହିଁ ଅନୁସର ଭାବି ତ ନ ବିଶିଷ୍ଟ ରେ ।

ବିକ୍ରମସିଂହ. ବିଶୋଭବମ୍—୧ ଗାଥ ।

୫ । ଚଳିବା—5. To accompany.

ସେ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ଅନୁସରେ, ତୋ କଥାମୁତ ପାନ କରେ ।

ନଗରାଥ. ଭବନ. ୪୪ ।

୬ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନେବା—6. To greet.

ବାଳା ଅନୁସର ନ ଆସିବା ଦେଖି ତୁ—ଭଞ୍ଜ ବିଦେହଭାଗବତ. ୨୩୮ ।

୭ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା—

7. To make searching examination.

ଭାବ ଉତ୍ତମେନ ଅବ ଅନୁସର ଦେଖିଲ ମୁକୁନ୍ଦ ମଧନ ।

ଶ୍ରୀଶଙ୍କର. ଭଗବତଲୀଳା ।

ଅନୁସାର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ସ୍ୱ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଭବ. ଅ)—

Anusara ୧ । ଅନୁଗମନ—1. Pursuit.

(ଅନୁସୂଚ—ବିଶ) ୨ । ଅନୁକ୍ରମ—2. Accordance.

୩ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—3 Seeking

୪ । ସମଭାବ; ପୂର୍ବାନୁରୂପ—4. Analogy.

୫ । ପଛରେ ଯିବା—5 Following.

(ଅନୁସାରୀ—ଶ୍ଵୀ) ୬ । (ପୁଂ) ଅନୁଚର; ଭୃତ୍ୟ; ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ—

6. A personal servant.

ସଂ. କି. ବିଶ—ଅନୁସାରେ—According to.

ଭା. ବି.—ଅନୁସାର (ଦେଖ)

Anuswar (See)

ଅନୁସାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ=ପଛାଡ଼ି + ସ୍ୱ ଧାତୁ=ଗତି କରିବା +

Anusari ୧ । ଅନୁସରଣ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ଅନୁସାରୀ—

(ଅନୁସାରଣୀ—ଶ୍ଵୀ) ୧ । ଅନୁସରଣ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ଅନୁସାରୀ—

1. Following after; follower.

୨ । ଅନୁରୂପ—2 Similar; tallying with.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅନୁସାର + ଇ)—ପ୍ରଭୃତିର ଅଙ୍ଗସେବା
କରିବା ଶୃକରଣୀ; ଅଙ୍ଗଲଗା ଦାସୀ—A personal maid-
servant.

ଅନୁସାରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ପାଳନ କରି; ଅନୁସାରୀ; ଲବନ ନ

Anusare ୧ । ଅନୁସାରେ—1. In conformity with; in
obedience to; according to.

୨ । (ଅମୃତକୁ) ସମାନ ହୋଇ—2. Equal to

ଅନୁସୂଚକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନୁ + ସୂଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Anusuchaka ୧ । ଚନ୍ଦ୍ରମାସ, ବିଷ୍ଣୁର ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା—

(ଅନୁସୂଚକ—ଶ୍ଵୀ) 1 Occasioning refutation.

୨ । ଜ୍ଞାପକ—2. Pointing out.

୩ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା—3. Reflecting.

୪ । ଇସାରଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—4. Hinting

ଅନୁସୂୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ନାମ) (ଅନୁ + ସ୍ୱ ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଯ)—

Anusuya ୧ । ଅତୀମୁନିଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

1. The wife of the sage Atri.

୨ । ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ସଖିବିଶେଷ—

2. A companion of Sakuntala

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଦେଖ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ରାଜ' ନ ଯିଲେ 'ରାଜ' ଶବ୍ଦ ଲେଖିବ, 'ବୃଥ' ନ ଯିଲେ 'ବୃଥ' ଲେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ବ୍ୟଥ' ଲେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଲେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଲେଖିବେ ।

ଅନୁସୋରିକା—ଗ୍ରା. କି.—ଅନୁସରିକା (ଦେଖ)

Anusoribā Anusaribā (See).

ଅନୁସ୍ତରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ଶ୍ଚ ଧାତୁ + ଅନ)—ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶୁଦ୍ଧି-

Anustarana କ୍ରିୟା ଉପଲକ୍ଷରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରାଯିବା ପଣ—

The beast dedicated at the funeral

ceremony.

ଅନୁସ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ସ୍ୱର)—ଅନୁସ୍ୱର ଦେଖ—

Anuswara Anuswāra (See).

ଅନୁସ୍ୱର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ସ୍ୱର୍ଗ)—ତ୍ରିଶଙ୍କୁ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ

Anuswarga ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରଥିବା ସ୍ୱର୍ଗ—The heaven

Biśwāmitra created for the King

Trisanku.

ତ୍ରିଶଙ୍କୁ ପାଇଁ ସେ ଅନୁସର୍ଗ କଲେ ।

ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ, ମହାବରଦ—ଶାନ୍ତ ।

ଅନୁସ୍ୱାର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ସ୍ୱାର)—ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ଥିବା

Anuswāra 'ର', ଅନୁନାସିକ ବିନ୍ଦୁଚିହ୍ନିତ ସ୍ୱର—'ଂ',

ଅଯୋନବାଦ ବର୍ଣ୍ଣ—A point or circle show-

ing a letter coming after vowels and

expressing the nasal sound 'm'.

ଅନୁସୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ସୂତ ଧାତୁ = ସେଇବା + କର୍ମ. ତ)—

Anusyūta ୧ । ଗୁଥୁତ—1. Intertwined

୨ । ସତତ ସଂକର—

2. Closely connected.

୩ । ଦୃଢ଼ରୂପେ ଦିଆଁ ହୋଇଥିବା—

3. Closely sewn.

ଅନୁହରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ହ ଧାତୁ = ହରଣ କରିବା +

Anuharana ଭାବ. ଅନ)—୧ । ସଦୃଶୀକରଣ; ସମାନ-

କରିବା—1. Equalisation; making

equal

୨ । (ସାଙ୍କେତିକ) ସମାନ ମୂଲ୍ୟ କଳ୍ପିତ ହୋଇଥିବା ଭୁଲ

ରାଶିର ପ୍ରକାଶ କରିବା ପଦ—2. Equalisa-

tion (in Algebra)

ଅନୁହରତି—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ. ଅନୁହରଣ)—ସମାନ; ସଦୃଶ

Anuharati ବା ପରି ଦେଖାଯାଉଅଛି—Looks like.

ବସୁ ଅନୁହରତ ବର୍ଣ୍ଣ ରଖନ୍ତୁ ।

ଗ୍ରାମ—ରସବାସ ।

ଅନୁହାର—ସଂ. ବି. (ଅନୁ + ହ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Anuhāra

ଅନୁହରଣ (ଦେଖ)

Anuharāṇa (See)

ଅନୁହାରୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ପୁଅ ଓ ପ୍ରଜାତକର

Anuhārīya ଭାଇ—The son of Hiranyakaśipu

and brother of Prahlāda.

ଅନୁକ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଉଚ ଧାତୁ = ସମବେଦ ବା ମିଳିତ

Anūka କରିବା + ଅ)—୧ । ଭୂଲ; ବଣ—

1. Race; family..

୨ । ଆଚରଣ; ଶୀଳ—2. Conduct.

୩ । ସ୍ୱଭାବ—3. Nature.

୪ । ଗତ ନିରୁ—4. Former state of existence..

* । ଜୀବନର ପୂର୍ବ ଘଟଣାଚକ୍ର—5. Antecedents.

ଅନୁଚ୍ଛନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ + ଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Anūchāṇa ୧ । ଶିକ୍ଷାବି ସତ୍ତ୍ୱର ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ—

1. Properly learned in Vedic lore.

୨ । ସୁବିଦ୍ୱାନ୍—2. Very learned.

୩ । ସୁଶିକ୍ଷିତ—3. Well-trained; polished

୪ । ସୁସଭ୍ୟ—4. Civilised.

* । ବିମାତ—5. Modest

ଅନୁଚ୍ଛନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଅବିବାହିତ;

Anūrdha ବାହୁଅ (ପୁରୁଷ)—Unmarried (male);

(ଅନୁଚ୍ଛନ୍ନ—ସ୍ତ୍ରୀ) bachelor-

ଅନୁଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ଦି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Anūdita ୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ କଥିତ—1. Spoken after.

(ଅନୁବାଦ—ବ) ୨ । ଭାଷାନ୍ତରିତ; ଚର୍ଚ୍ଚମା କରାଯାଇଥିବା—

2 Translated.

ଅନୁଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ଦି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Anūdyā ୧ । ଅନୁବାଦଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁବାଦାର୍ଥ—

1. Fit to be translated..

୨ । ଅବକ୍ରବ୍ୟ—2. Unspeakable

୩ । ଆତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

3. Pertaining to one's soul.

୪ । ବରୁ; ଭାର—4. Heavy.

* । ଅଭିଭୂଷଣ—5. Miserly.

ସଂ. ବି. ଶୁଭ୍ରଜନ (ପେଉଁମାନଙ୍କର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ)—

Superiors (whose names are

unutterable.)

ଅନୁନ—ସଂ. ବି. (ନ + ଉଚ)—୧ । ଅଣଶ୍ରେ; ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମସ୍ତ—

Anūna

1. Whole; entire.

୨ । ଅଧିକ—2. Not less; not less than.

୩ । ଯାହା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବା ଅଳ୍ପ ନୁହେ—

3. Not small; not little.

୪ । ଅଧିଭକ୍ତ; ଅଧ୍ୟସକ—4. Excessive

ଅନୁନକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ + ନାଥ. କ)—ଅନୁନ (ଦେଖ)

Anūnaka

Anūna (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବଣି	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ବ୍ୟ	ଇଅ	ଜ	ଦ୍

ଅନୁପ - ସଂ ବିଶ (ଅନୁ + ଅପ୍ = ଜଳ + ଅ) —

Anūpa ୧ । ଜଳପ୍ରାପ୍ତ (ସ୍ଥାନ) — 1 Marshy (place)

(ଅନୁପା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ଜଳଯୁକ୍ତ ବା ଜଳୀୟ (ଦେଶ) —

2 Watery (Country)

୩ । ଓଷା ସ୍ଥାନ — 3. Moist (Country).

ସ. ବି ପୁଂ. — ୧ । ମହୁଷ — 1. Buffalo

୨ । (ନାମ) ପୁରୁଣୋକ୍ତ ରାଜାବିଶେଷ —

2. Name of a king

ଅନୁରୁ — ସଂ ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରହ, ନ + ଉରୁ) — ଉରୁ ବା ଜଞ୍ଜ ଗୁନ —
Anuru Thighless.

ସ. ବି. — ଅରୁଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାରଥୀ (ଏହାଙ୍କର ଉରୁ ନ ଥିବାରୁ)
The charioteer of the Sun God, the personification of dawn or the morning-glow before the Sun-rise.

ଅନୁରୁସାରଥୀ — ସଂ ବି (ବହୁଗ୍ରହ; ଅନୁରୁ + ସାରଥୀ) — ସୂର୍ଯ୍ୟ —
Anūrusārathi The Sun.

ଅନୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ — ଦେ. ବି. — ପ୍ରାଚୀନ ଅର୍ଦ୍ଧବିଶେଷବିଶେଷ —
Anūrdhwa The name of a ship or a boat.

[ଦ୍ର — ଭେଜରଜକର୍ଣ୍ଣିକ ଯୁକ୍ତକଣ୍ଠରୁ ନାମକ ପ୍ରକ୍ତରେ ଏ
ପୋତର ବିଶେଷ ବିବରଣ ଅଛି । ଜଗବନ୍ଧୁ — ପ୍ରାଚୀନ ଭୂକଳ ।]

ଅନୁରୁକ — ସଂ ବି. ପୁଂ. (ନ + ରୁଚ୍ + କ୍ୱିପ୍ + ଅ — ଅବ୍ରତୁଆ ପିଲା; ଯେଉଁ
Anuruk ବାଳକର ଉପନୟନ ହୋଇ ନାହିଁ — A boy not
initiated to the Upanayana ceremony.

ସଂ ବିଶ. ପୁଂ. — ଅବ୍ରତୁଆ — Not yet invested
with the sacred thread.

ଅନୁଚ — ସଂ ବି. ଓ ବିଶ. ପୁଂ. (ନ + ଚ୍ଚ୍ + ଧାତୁ + କ୍ୱିପ୍) —
Anuch ଅନୁକ୍ (ଦେଖ)

Anuk (See)

ଅନୁଜୁ — ସଂ ବିଶ. (ନଞ୍ଜ ଚ୍ଚ୍; ନ + ଉଜୁ) — ୧ । ବକ୍ତ; ଅସଲଖ —
Anuju 1 Not straight, curved; crooked; tortuous.

୨ । ଅସଲଖ; କପଟୀ — 2. Insincere.

ଅନୁଜୀ — ସଂ ବିଶ. ପୁଂ. (ନଞ୍ଜ ଚ୍ଚ୍; ନ + ଉଜୀ) —
Anujī ଅଭୀ, ରାମୁକ୍ତ — Not indebted; free
from debts

ଅନୁତ — ସଂ ବିଶ (ନ + ଉତ୍ = ସତ୍ୟ) — ଅସତ୍ୟ; ମିଥ୍ୟା —
Anuta False; untrue.

ସ. ବି. — ୧ । ମିଥ୍ୟା କଥା — 1. Falsehood; lie.

୨ । (ନ + ଚ୍ଚ୍ ଧାତୁ — ହିଂସା କରିବା + ଚ୍ଚ୍) — ହିଂସା —
2 Jealousy.

୩ । ଭୂମିକର୍ମ, ଶସ୍ୟୋଦ୍ଧାନ କର୍ମ —

3. Cultivation for raising crops.

ଅନେକ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ୟାୟ) — ଅନ୍ୟାୟ — Wrong.

Anei ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା — ଚାହିଁ କର — Looking.

ଅନ୍ୟାୟ ଗ୍ରା. ଅ — ଅନୁସାରେ — According to.

(ଯଥା — ରୂପକୁ ଅନେକ ଭେଦ ।)

ଅନେକବା — ଗ୍ରା. କ୍ରି. — ଅନାଇବା, ଚାହିଁବା; ଦେଖିବା —

Aneibā To look at.

ନାୟା

ନକାମା

ଅନେକ — ସଂ ବିଶ. (ନ + ଏକ) — ୧ । ଏକାଧିକ —

Aneka 1 More than one.

(ଏକ — ବିପରୀତ) ୨ । ବହୁ; ନାନା, ପ୍ରଭୃତ —

2 Much; many; various; abundant.

ଅନେକ ଅନେକ — ଦେ. ବି. — ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି —

Aneka aneka Many people; many a man,

ଅନେକଜ — ସଂ ବିଶ. ପୁଂ. [ଅନେକ + ଜନ ଧାତୁ = ଜନିବା + ଅ;

Anekaja ଏକରୁ ଅଧିକ ଥର (ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ପତ୍ତିରେ
ମାତ୍ର ଗର୍ଭରୁ ଓ ପୁଣି ହୁଅନ୍ତୁଥିବା ଉତ୍ପତ୍ତି) ଜାତ
ହେବାରୁ] — ୧ । ପକ୍ଷୀ — 1. Bird.

୨ । ସ୍ୱାସ୍ତ୍ୟ — 2. Reptile.

୩ । ବିଷ୍ଣୁ (ପୃଥିବୀରେ ବହୁତ ବାର ଅବତାର ଧାରଣ କରି
ଥିବାରୁ) — 3. Vishnu.

ଅନେକତଃ — ସଂ କ୍ରି. ବିଶ. (ଅନେକ + ପଞ୍ଚମୀ ଓ ୨ମୀ ବିଭକ୍ତି
Anekatah ଅର୍ଥରେ ତଃ) — ୧ । ଅନେକଙ୍କଠାରୁ —

1 From several persons

୨ । ଅନେକଙ୍କଠାରେ — 2. With several persons.

ଅନେକଧା — ସଂ କ୍ରି. ବିଶ. (ଅନେକ + ପ୍ରକାର ଅର୍ଥରେ ଧା) —

Anekadhā ୧ । ବହୁବିଧ; ନାନାପ୍ରକାର —

1 In many different ways.

୨ । ଅନେକାଂଶରେ — 2 Into many parts.

୩ । ଅନେକଶାଖାରେ — 3 In many branches.

ଅନେକପ — ସଂ ବି. ପୁଂ. (ଅନେକ + ପା ଧାତୁ = ପିଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ) —

Anekapa [ଅନେକ ବାଟରେ (ଯଥା, ମୁଖ, ଶୁଣ, ନାସିକା
(ଅନେକପୀ — ଶ୍ରୀ) ଆଦିରେ) ଜଳ ପିଇଥିବାରୁ]

ଦ୍ରଷ୍ଟା — Elephant.

ଅନେକବିଧ — ସଂ ବିଶ. (ଅନେକ + ବିଧା = ପ୍ରକାର) —

Anekabidha ବହୁ ପ୍ରକାରର, ବହୁବିଧ —

Of many kinds.

ଅନେକଶଃ — ସଂ କ୍ରି. ବିଶ. ଓ ଅ. (ଅନେକ + ବାଚ୍ସର୍ଯ୍ୟ. ଶଃ) —

Anekasāḥ ୧ । ଅନେକରୂପେ — 1 In many ways.

୨ । ଅନେକ ବାର; ଅନେକ ଥର — 2. Several times.

୩ । ବହୁ ପରିମାଣରେ ବା ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ —

3. In large number or quantity.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୩ । ଭିତରେ—3. Inside; inner part.

୪ । ମଧ୍ୟ—4. Middle,

[ଦ୍ର—ଅନ୍ୟ ସଦମାନଙ୍କର ପୂର୍ବରେ ଲାଗି ଏହି ଅର୍ଥମାନ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଏ । ଯଥା— ଅନ୍ତଃକରଣ; ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଅନ୍ତଃକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + କରଣ = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—

Antahkarana ୧ । ଅନ୍ତରିନ୍ଦ୍ରିୟ—1 Internal organ or sense

୨ । ମନ—2 Mind.

୩ । ହୃଦୟ—3 Heart.

୪ । ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଅହଙ୍କାର ଓ ଚିତ୍ତର ମିଳନାବସ୍ଥା; ମାନସିକ ବୃତ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ—4. The faculty of intention, willing and volition.

ଅନ୍ତଃକପଟି—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତର + କପଟ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Antahkapati ଅନ୍ତଃକୁଟିଳ (ଦେଖ)

Antahkutila (See)

ଅନ୍ତଃକୁଟିଳ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତର + କୁଟିଳ)—୧ । କପଟି—

Antahkutila 1. Hypocritical.

(ଅନ୍ତଃକୁଟିଳ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ବକାନ୍ତଃକରଣ—2 Crooked; of crooked mind.

୩ । ଅସରଳ—3. One who is not frank.

ସଂ. ବି. ଶଙ୍ଖ—Conch-shell (with convolution)

ଅନ୍ତଃପାତୀ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ପାତ ଧାତୁ + ଇନ୍)—ମଧ୍ୟଗତ; ଅନ୍ତର୍ଗତ;

Antahpāti ଅନ୍ତଃପାତୀ—Falling under, situated in, comprised in.

ଅନ୍ତଃପୁଟ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ପୁଟ)—ଅନ୍ତଃପୁଟ; ଉଦରସ୍ଥ ନାଡ଼ୀପଟଳ—

Antahputa Entrails

ଅନ୍ତଃପୁର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ପୁର)—ଅବସ୍ଥେୟ; ଅନ୍ତରମହଲ, ଶ୍ଳୀ

Antahpura ଲୋକଙ୍କ ଚଳାଚଳ ଦେବା ଗୃହର ଅନ୍ତଃପୁରୀ ଅଞ୍ଚଳ—Female apartment; harem; seraglio.

ଅନ୍ତଃପୁରଚର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତଃପୁର + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Antahpurachara କର୍ତ୍ତୃକା; ଅନ୍ତଃପୁରରସକ ଭୂତ୍ୟ—
(ଅନ୍ତଃପୁରରୁଚିକା—ଶ୍ଳୀ) A servant serving in the harem.

ଅନ୍ତଃପୁରଚରୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତଃପୁର + ଚର ଧାତୁ + ଇନ୍)—

Antahpurachārī ଅନ୍ତଃପୁରଚର (ଦେଖ)
(ଅନ୍ତଃପୁରଚରଣୀ—ଶ୍ଳୀ) Antahpurachara (See)

ଅନ୍ତଃପୁରକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତଃପୁର + ଇନ୍)—

Antahpurika ଅନ୍ତଃପୁରରସକ ଭୂତ୍ୟ—A male servant; a keeper in charge of the harem.

ଅନ୍ତଃସଂଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—ଉପରେ ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ

Antahsamjñā ଯାହାର ଅନ୍ତରରେ ଚୈତନ୍ୟ ବା ଜ୍ଞାନ ଥାଏ

(ଯଥା—ବୃକ୍ଷ)—Having inner consciousness.

[ଦ୍ର—ସାର୍ବଜନିକତା ବୋଧ ପରାମର୍ଶଦ୍ୱାରା ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି ସେ ଉଦ୍ଭିଦମାନେ ଅନ୍ତଃସଂଜ୍ଞ । ମନୁ ମଧ୍ୟ ଏହା ସ୍ୱୀକାର କର ଅଛନ୍ତି ।]

ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅନ୍ତର + ସତ୍ତ୍ୱ = ଜୀବ + ଶ୍ଳୀ. ଅ;

Antahsattwā ଯାହା ଅନ୍ତରରେ ପ୍ରାଣୀ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ)—

ଗର୍ଭିଣୀ; ଗର୍ଭବତୀ—Big with child; pregnant.

ଅନ୍ତଃସଲିଳ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନ୍ତର + ସଲିଳ = ଜଳ)—

Antahsalilā ଯାହାର ଭିତରେ ଜଳ ଥାଏ—Having

(ଅନ୍ତଃସଲିଳ—ଶ୍ଳୀ) water under the surface

ଅନ୍ତଃସଲିଳବାହୁ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତଃସଲିଳ + ବହୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.

Antahsalilābāhū ଇନ୍)—ଯାହାର ତଳରେ ଜଳଧାରା

(ଅନ୍ତଃସଲିଳବାହୁ—ଶ୍ଳୀ) ବହୁଅଛି—Having a current flowing underneath

ଅନ୍ତଃସଲିଳା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅନ୍ତଃସଲିଳ + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—ଅନ୍ତଃସଲିଳର

Antahsalilā ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Antahsalilā

ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ—ନଦୀ (ଏହାର ଭୂପୃଷ୍ଠ ତଳରେ ଛଳସ୍ତୋତ ବହୁ-

ଧାରା)—(rivers) Of subterranean water

flowing below the apparently dry surface

ଅନ୍ତଃସାର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ସାର)—୧ । ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସାର—

Antahsāra 1 Internal substance.

୨ । ଦୃଢ଼ ପଦାର୍ଥ—2. Solid matter

ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ସାର + ଶୂନ୍ୟ)—

Antahsārasūnya ୧ । ଫଖା—1. Hollow within.

୨ । ଯାହା ଭିତରେ ସାର ପଦାର୍ଥ ନାହିଁ—

2 Devoid of solid substance.

୩ । ହୃଦୟ ନ ଥିବା—3. Without heart.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉପଯୋଗିତା ନ ଥିବା—

4 Having no inner worth; worthless.

ଅନ୍ତଃସ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତର = ଭିତର + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ରହିବା)

Antahstha + ଅ)—ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ—Standing or situated within

ଅନ୍ତଃସ୍ଥାବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ ପରଭାଷା)—ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷର;

Antahsthabarṇṇa ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ପର୍ଶ ଓ ଉଚ୍ଚ୍ୱାସ ବର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟରେ ଥାଏ

(ଯଥା; ଯ, ର, ଲ, ବ)—

The letters Ĵa, Ra, La and Wa.

ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ସ—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଅକ୍ଷର 'ଜ'—The 'Ĵa'

Antahstha Ĵa sound and letter.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ୱ; ଇ + ଅ ପର]

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୁଦିତ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ ଯେବେ ଶୁଦ୍ଧାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବନା କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠବାକୁ ଦେବ । ମଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଗୋଷ୍ଠରେ; ‘କୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବ’ ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ବ—ସ ବ. (ବ୍ୟାକରଣ)—ଅବର୍ଣ୍ଣ ବ—

Antahsṣṭha ba The 'wa' sound and letter.
[ଦ୍ର—ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ‘ଓ’ ପରି । ଅଗ୍ନିହିତ
ଲୋକେ ଏହାକୁ ଓ ବା ଓ ମଧ୍ୟ ଲେଖନ୍ତି ।]

ଅନ୍ତଃସ୍ୱେଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅନ୍ତଃ+ସ୍ୱେଦ=ହାଲ)—ଦେହ
Antahṣweda ଉଦରେ ଯାହାର ମଦ ବା ସ୍ୱେଦ ଅଛି—
Having perspiration in the body.

ସଂ. ବି—ମଦସ୍ଥାବା ହସ୍ତ—An Elephant in rut.

ଅନ୍ତକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅନ୍ତ ଥାତୁ=ନାଶ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କର୍ତ୍ତ୍ୱି.
Antaka ଅକ)—୧ । ସମ୍ପ୍ର; ମୃତ୍ୟୁଦେବତା—
1. Death, God of Death.

୨ । ଭରଣୀ ନକ୍ଷତ୍ର; ଦ୍ୱିତୀୟ ନକ୍ଷତ୍ର—

2 The second constellation (in Hindu astrology).

ସଂ. ବିଶ—୧ । ବିନାଶକାରୀ—1 Destructive;
destroying.

୨ । ମାରାତ୍ମକ—2. Deadly; mortal; fatal.

ଅନ୍ତକପଟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତଃ+କପଟ)—

Antakapaṭa ହୃଦୟର କପଟତା ବା କୁଟଳତା—
Crookedness of the mind.

ଅନ୍ତକପଟିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. (ସଂ. ଅନ୍ତଃ+କପଟି)—

Antakapaṭiḥ ଅନ୍ତକୂଟଳ (ଦେଖ)
ଅନ୍ତଃକୂଟଳ Antahkūṭila (See)
(ଅନ୍ତକପଟିଆ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅନ୍ତକପଟି—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ.—ଅନ୍ତକୂଟଳ (ଦେଖ)

Antakapaṭi Antakūṭila (See)
(ଅନ୍ତକପଟିଆ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅନ୍ତକର—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ତ=ଶେଷ+କର=କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Antakara ବିନାଶକାରୀ—Causing death; bringing
about destruction.

ଅନ୍ତକାଳ—ସଂ. ବି (ଅନ୍ତ=ଶେଷ+କାଳ=ସମୟ)—

Antakāla ୧ । ଚରମ ସମୟ, ମୃତ୍ୟୁର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବ ସମୟ—
1. Hour of death; the last moment.

୨ । ଜୀବର ମୃତ୍ୟୁ ସମୟ—2. Point of death.

ଅନ୍ତକାଳେ ବୈଦିକ ବସନ୍ତ ଋଷଭ—ସାରଳାମହାଭାରତ ।

ଅନ୍ତକୂଟଳ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅନ୍ତକୂଟଳ)—ଅନ୍ତଃ କୁଟଳତା—

Antakūṭila Crookedness of mind.

ଅନ୍ତକୂଟଳା } ଗ୍ରା. ବିଶ—କୁଟଳମନା—
ଅନ୍ତକୂଟଳା }
ଅନ୍ତକୂଟଳା }

Of a crooked mind

ଅନ୍ତକୋଷ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅନ୍ତ+କୋଷ)—ଅନ୍ତକୂଟଳ ରୋଗ—

Antakosha Hernia.

ଅନ୍ତକୂଟଳ

ଅନ୍ତକୋଷିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ.—ଅନ୍ତକୋଷ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Antakoshiā (a person) Suffering from
hernia.

ଅନ୍ତଗ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅନ୍ତ=ଶେଷ+ଗମ୍ ଥାତୁ=ଯିବା+ଅ)—

Antaga ୧ । ପାରଗ; ପାରଙ୍ଗମ; ପାରଗାମୀ—1. (one)

Who has reached the end; well-
versed in; deeply read.

୨ । ମୃତ—2. Dead.

ଅନ୍ତଗୁଲି—ଦେ. ବି. (ସଂ; ଅନ୍ତଃ+ଗୋଲକ)—ପେଟ ବା ଅନ୍ତର

Antaguli ମଧ୍ୟରେ ହେବା ବ୍ରଣବିଶେଷ—Appendicitis;
ଅନ୍ତଗୁଲି boil in the entrails.

ଅନ୍ତଗିରୀ (ବାରୁ)—ଦେ. ବିଶ—(ଯେଉଁ ମାରି ଘୋଡ଼ାର ଅନ୍ତସ୍ତ

Antachirā (Bāru) ବାହାର କରି କୁଅକୁ ପେଟରୁ କଢ଼ା

ଯାଇଥାଏ—ଅତି ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଅଶ୍ୱ—Very swift horse.

[ଦ୍ର—କାହାଣୀ ଆଦିରେ ଅତି ବେଗବାନ୍ ଅଶ୍ୱକୁ ଅନ୍ତଗିରୀ ବାରୁ

କୋଇ କହାଯାଏ । ଏହି ଘୋଡ଼ାକୁ ମାଆ ଜନ୍ମ କରି ନ ପାରିବାରୁ

ଜାଇ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମାଆର ପେଟକୁ ଭରି ଏ ଘୋଡ଼ା କୁଅକୁ

ବାହାର କରିନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଏହି ନାମ ।]

ଅନ୍ତଜାଲିବା—ଦେ. ବି—ପେଟ ଜଳିବା, ଅତି ଝୁଆରି ହେବା—

Antajalibā Being very hungry.

ଅନ୍ତର୍ଜାଲିବା

ଅନ୍ତତଃ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. (ଅନ୍ତ=ଶେଷ+ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତି ଅର୍ଥରେ.

Antataḥ ତତଃ—୧ । ନିତାନ୍ତ ପକ୍ଷରେ—

1. At any rate.

୨ । ଶେଷରେ—

2 At the end; in the extreme.

ଅନ୍ତଦୁଲୁକିବା—ଦେ. ବି—ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳ ଥରବା; ହୃଦୟ କର୍ମିବା—

Antadulukibā Shaking of the heart.

ଅନ୍ତପିତ୍ତ—ଦେ. ବି. (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅନ୍ତ ଓ ପିତ୍ତ)—ଶିରରନ୍ତରସ୍ଥ ଅନ୍ତ ଓ

Antapitta ପିତ୍ତ—Entrails and bile in the body.

ଅନ୍ତପିତ୍ତ ଅଶିରେ କଲିକା ଅନ୍ତ ପିତ୍ତ ସବୁ ଝିଙ୍କି—ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଅନ୍ତପିତ୍ତ ଦୁହିଁ ହେବା—ଦେ. ବି—ଅତି କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ହେବା;

Antapitta duhiṇ lebā ରାଗରେ ଅସମ୍ଭାଳ ହେବା—

Being mad with anger.

(ଯଥା—ତା’ କଥା ଶୁଣିଲେ ତୁମ ଅନ୍ତପିତ୍ତ ଦୁହିଁ ହୋଇଯିବ)

ଅନ୍ତପୁଟା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନ୍ତଃପୁଟ)—ଉଦରର ନାଡ଼ୀପଟଳ; ପେଟ

Antapuṭā ଉଦରେ ଥିବା ନାଡ଼ି ଓ ମୁଣି ଆଦି (ଏଥିରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ

ଅନ୍ତ, ନଡ଼ିଭୂତୀକୋଟା ହୋଇ ନ ଥିବା ବାଦ୍ୟ ଆଦି ଥାଏ)—

Entrails; bowels.

ଅନ୍ତପୁଟି—ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ତପୁଟା (ଦେଖ)

Antapuṭi Antapuṭā (See).

ଅନ୍ତପୁଡ଼ା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ତପୁଟା (ଦେଖ)—

Antapurḍā Antapuṭā (See).

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ତରାଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ଣ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ତରାଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ଣ

ଅନ୍ତର—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି.—ଅନ୍ତର—Harem.

Antapura

ରବି ପଦ୍ୟ ଅନ୍ତର ଅନ୍ତର କାହିଁ ପୁରୁଷେ କରୁ ଅଣ—

ଶିଶୁକେର. ଉଷା ଅନ୍ତରାଣ ।

ଅନ୍ତରାଣ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ତରାଣ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Antabarata (etc) Anantabrata (etc) (See).

ଅନନ୍ତରାଣ

ଅନ୍ତରାଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅନ୍ତରାଣ)—ଅନ୍ତରାଣ (ଦେଖ)—

Antabarnna Antyabarnna (See).

ଅନ୍ତରାଣ—ଦେ. ବି.—ଅନ୍ତରାଣ (ଦେଖ)—

Antabāji Anantabāji (See)

ଅନ୍ତରାଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୂ. (ଅନ୍ତରାଣ ଧାତୁ + ଇନ୍)—

Antabāsi ୧ । ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ—Adjoining.

୨ । ନିକଟରେ ବାସ କରୁଥିବା—2. Living near

ସଂ. ବି.—୧ । [ଅନ୍ତ = (ଗୁରୁକ) ସମୀପ + ବସ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍]
୧ମା. ୧ବ]—

ଶିଷ୍ୟ; ଶ୍ରଦ୍ଧ—1. Student; pupil; disciple.

୨ । (ଅନ୍ତ = ଶେଷ + ବସ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

ଚଣ୍ଡାଳ; ଅଶ୍ୱଶ୍ୟ ଜାତି—

2. The pariah.

ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. ବି.—ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଦେଖ)

Antabujulā Antaputā (See).

ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଦେଖ)

Antabujuli Antaputā (See).

ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ

କାହାର ଅନ୍ତରୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅର୍ଥେ ଚିତ୍ତ । ପାତାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରାଣ. ୫ମ ।

ଅନ୍ତରାଣ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅନ୍ତରାଣ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Antabrata. (etc.) Anantabrata (etc) (See).

ଅନନ୍ତରାଣ

ଅନ୍ତରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ = ଶେଷ + ଭାଗ) ଶେଷଭାଗ; ଶେଷାଂଶ—

Antabhāga The last part; the last portion.

ଦେ. ବି. (ପାତ୍ରାକ ଭାଷା)—କାହାଣୀର ଶେଷଭାଗ—

The New Testament of the Bible.

ଅନ୍ତରାଣ—ଦେ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚର୍ଚ୍ଚ)—ଅନ୍ତରାଣ (ଦେଖ)

Antamālā Antaputā (See).

କାହା ଅନ୍ତରାଣ କାହିଁ ହୁଏ ବସ ଚର ।

ପାତାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରାଣ. ୫ମ ।

ଅନ୍ତରାଣ—ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ତରାଣ (ଦେଖ)

Antamunā Antaputā (See).

ଅନ୍ତର—ସଂ. ଅ. (ଅନ୍ତ = ଶେଷ + ର = ଶେଷ କରବା + କ୍ତୃପ୍) ଏକା

Antar ଅନ୍ତ୍ୟ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନିମ୍ନଲିଖିତ

ଅର୍ଥମାନ ରୁଣ୍ଡାଏ—

୧ । ମଧ୍ୟରେ (ଯଥା—ଅନ୍ତରୁକ୍ତ; ଅନ୍ତର୍ଗତ)—

1. Within.

୨ । ଶେଷରେ (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଣ)—

2. At the end.

୩ । ଦୂର (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଣ)—3. Distant.

୪ । ବ୍ୟବଧାନ (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଣ)—4. Space

୫ । ମନୋବ୍ୟବସ୍ଥା (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଣ)—5. Mental.

୬ । ହୃଦୟରେ (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଣ)—6. Heart.

ଅନ୍ତର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତରାଣ ଧାତୁ + ଅ)—

Antara ୧ । ଅବକାଶ—1. Interval.

୨ । ମଧ୍ୟ—2. Interior.

୩ । ଗୁରୁ; ଶ୍ରଦ୍ଧ—3. Hole.

୪ । ଅବସର—4. Opportunity.

୫ । ସୀମା; ଅବଧ—5. Limit.

୬ । ବସ୍ତ୍ର; ପରିଧାନ—6. Cloth.

୭ । ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ—7. Disappearance.

୮ । ଭେଦ—8. Disagreement.

୯ । ଭାବଭେଦ, ପ୍ରଭେଦ—9. Difference.

୧୦ । ଦୂର ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସ୍ଥାନ—

10. Space left between two things.

୧୧ । ବ୍ୟବଧାନ; ଦୂରତ୍ୱ—11. Distance.

୧୨ । ବିନା; ବ୍ୟବଧାନ—12. Absence.

୧୩ । ବହୁଃସ୍ଥାନ—13. Outside.

୧୪ । ତାଦର୍ଥ୍ୟ—14. Similar meaning.

୧୫ । ଅଧିକତା; ଅଧିକତା—15. Excess.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅନ୍ତରାଣ ସ୍ୱରୂପ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବସ୍ତୁ—

1. Impediment.

୨ । ବିଚ୍ଛେଦ—2 Separation.

ଉଦା. ଅନ୍ତର ମୋର ନ ହୁଏ ସହ । ମନକୋର. ସାତାବନାସ ।

୩ । ମନ, ହୃଦୟ—3. Heart; mind

ସପତ୍ନୀ ଦୁଃଖ ତୁ ନ ଜାଣୁ ନାଥ ଅନ୍ତର ପ୍ରମୋଦ ।

ନିରଂଜନ. ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ଗୀତା ।

୪ । ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ—4. Middle.

୫ । ଭିତର; ଅନ୍ତରାଣ—5. Inside.

୬ । ଅନ୍ତ—6. Entrails.

୭ । କପଟ—7. Hypocrisy.

ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯେବେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଅନ୍ତର, ତତ୍ତ୍ୱ କହି କଲ ଶ୍ରେୟ—ବିଦ୍ୟାସୁର ।

୮ । କଷ୍ଟ—8. Difficulty.

ମନ୍ତ୍ରଣା ବ୍ୟାପିତ ଅଥ ଶେଷକାଳ, ସମସ୍ତ ହେଉବାକୁ ବହୁତ ଅନ୍ତର ।

କୃଷ୍ଣବିହାର. ମହାବିହାର. ଅବ ।

୯ । ଶତ୍ରୁ. ୬ ଶତ୍ରୁ ସମ୍ପ୍ରାଦାନଙ୍କ ଦାସୀ ଗର୍ଭସମ୍ପନ୍ନ ପୁତ୍ର—

9. Illegitimate child of a Kshatriya-father through a concubine.

ଦାସୀର ଲେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ 'ତଳ' ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଟଇ ଓ ମାତା 'ବ' ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଟଇ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାସାତ୍ମକ ଶତ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଦୁଷ୍ଟାବୋଧରେ ନ ଫିଟେ, କେବେ ସେହି କେପାଇଁ ଯଥାକ୍ଷେପ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବଦଳଇ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାସାତ୍ମକ ଶତ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଈ' ନ ଫିଟିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ଫିଟିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦାସୀଗର୍ଭଜାତ—

1 Born of a concubine.

୨ । ସଦୃଶ—2. Similar.

୩ । ଆତ୍ମୀୟ—3. Related.

୪ । ପୃଥକ୍; ଅପର, ଅନ୍ୟ—4. Different

(ଯଥା—ଅଜ୍ଞ କଥା କାଲିକ ଅନ୍ତର ।)

[୧—ଏ ଅର୍ଥରେ ସଂସ୍କୃତରେ 'ଅନ୍ତର' ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା—ପ୍ରାମାନ୍ୟ, ଦେଶାନ୍ତର—କାରଣ ସମାସରେ 'ଅନ୍ୟ' ଶବ୍ଦ ସ୍ଥଳରେ 'ଅନ୍ତର' ଅବେଶ ହୁଏ ।]

* । ହୃଦଗତ—5. Mental.

୬ । ଅନ୍ତର୍ଗତ—6. Internal

୭ । ମଧ୍ୟଗତ—7. Situated in the middle.

ଦେ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ) (ସଂ. ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା)—ଅନ୍ୟ ଗ୍ରହର ଦଶା-
ଭୋଗ କାଳରେ ଏକ ଗ୍ରହର ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥାନ—
(astrology) A state of one planet
appearing at a distance during the
ascendancy of another planet.

ଦେ. ବିଶ—ଅନ୍ତରତ; ପୃଥକ୍—Different

ଅଜ୍ଞ କଥା କାଲି ଅନ୍ତର ତ ପୁଣି ମୁହଁରେ ମୁହଁରେ ରେଦ ।
ନଦକରଣରେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।

ଅନ୍ତରକଟା—ଦେ. ବିଶ—ବିଶ୍ୱାସଘାତକ—

Antarakatā Faithless; perfidious.
ଆତ୍ୟାହି

ଅନ୍ତରକରଣ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅନ୍ତରକରଣ)—

Antarakarāṇa ହୃଦୟ; ଅନ୍ତରକରଣ—Heart

ସୁଶାନ୍ତ ଅନ୍ଧା ମୁଖ ଗଣେ, ନିର୍ମଳ ଅନ୍ତରକରଣେ ।
କିଶୋରୀ. ଭବବଦ ।

ଅନ୍ତର କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୂର କରିବା—

Antara karibā 1. To send away to a distance.

ଅନ୍ତରକରଣ ୨ । ଚଡ଼ିଦେବା—To drive away.

ଅନ୍ତରକରଣ ୩ । ଭିନ୍ନ କରିଦେବା; ପୃଥକ୍ କରିଦେବା—

3. To separate (in mess or lodging).

୪ । ପାସୋରିବା; ହୃଦୟରୁ ଭୁଲିଯିବା; ମନରୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା—

4. To forget; to shake off from the
mind.

କେଉଁ ଘଣ୍ଟାବେଳେ ଅନ୍ତର—ଭଜ. ପ୍ରେମସୁଧାମୟ. ୧୨/୧୧ ।

ଅନ୍ତରଖିଆ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅନ୍ତରଖିଆ (ଦେଖ)

Antarakhiā Antarikhiā (See)

ଅନ୍ତରଗତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. ବିଶ—ମନେ ମନେ—In mind.

Antaragata ନିମ୍ନରେ ଅନ୍ତରଗତ ଅନ୍ତର—ଭଜ. କୋଟିସୁଧାମୟ. ୨/୧୧ ।

ଅନ୍ତରଙ୍ଗ—ସ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟ + ଗମ୍ ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Antaraṅga ୧ । ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର—1 Relative; kindred;
kith and kin.

୨ । (ଅନ୍ତର + ଅଙ୍ଗ)—ଅନ୍ତରକରଣ—2 Heart.

ସ. ବିଶ—ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ ଖୁବ୍ ମନ ମିଳିଥାଏ—A very
intimate (friend); friend of one's heart

ବୁଦ୍ଧବେଶାର ମୁହଁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ—ବିଶ୍ୱସ୍ତ. ବିଦା ।

ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା—ସ. ବି. (ଅନ୍ତରଙ୍ଗ=ଆତ୍ମୀୟ+ଭାବ. ତା)—

Antaraṅgatā ଆତ୍ମୀୟତା; ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ—Intimacy.

ଅନ୍ତରଚ୍ଛୁଦ୍ଧେବା—ପ୍ରା. କି (ସ. ଅନ୍ତରଚ୍ଛୁ)—ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା;

Antarachhuhebā ଭବେଇ ଯିବା—To disappear

ଅନ୍ତରଜ୍ଞ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନ୍ତର=ବିଶେଷ + ଜ୍ଞା ଥାତୁ=ଜାଣିବା)

Antarajña + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ବିଶେଷଜ୍ଞ—Expert.

(ଅନ୍ତରଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ)

ଅନ୍ତରଜ୍ଞିଆ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଦାସୀଗର୍ଭଜାତ କନ୍ୟା—Daughter of
Antarajhia one's concubine.

ନାମୀର କନ୍ୟା

ଅନ୍ତରଧାନ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଅନ୍ତରଧାନ)—ଅନ୍ତରଧାନ (ଦେଖ)

Antaradhāna Antardhāna (See)

ପ୍ରା. ବିଶ—ଅନ୍ତରହିତ—Antarhita (See)

ଅନ୍ତରଧିଆନ—ପ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅନ୍ତରଧାନ)—ଅନ୍ତରଧାନ (ଦେଖ)

Antaradhāna Antarddhāna (See)

ଅନ୍ତରଧ୍ୟାନ—ପ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅନ୍ତରଧାନ)—ଅନ୍ତରଧାନ (ଦେଖ)

Antaradhyāna Antarddhāna (See)

ଅନ୍ତରପୁଅ—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଦାସୀଗର୍ଭଜାତ ପୁଅ—

Antarapua Illegitimate son; a son born of
ନାମୀପୁଅ one's concubine.

ଅନ୍ତରଭାଣୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ସ୍ତ୍ରୀପୁରାଣକର) ପିତାଙ୍କ ରହିତା ଶ୍ରୀ-

Antarabhāṇī ଗର୍ଭଜାତ ଭଉଣୀ—One's sister born
of father's concubine.

ଅନ୍ତରଭ୍ରାତା—ଦେ. ବି. (ସ୍ତ୍ରୀପୁରାଣକର) ପିତାଙ୍କ ରହିତା ଶ୍ରୀଗର୍ଭଜାତ

Antarabhāṇī ଭ୍ରାତା—One's brother born of
father's concubine.

ଅନ୍ତରଭ୍ରାତା—ଦେ. ବି.—ରହିତା ଶ୍ରୀ ଗର୍ଭଜାତ ବନ୍ଧୁସମ୍ପର୍କ—

Antarabhāṇī One's illegitimate agnatic
relations.

ଅନ୍ତରମାଧ୍ୟ—ପ୍ରା. କି. ବିଶ.—ଅନ୍ତରମାଧ୍ୟ; (କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ)

Antaramādhya ଅସମ୍ଭବ ବା ଅସହଜବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟ—
ଯାତାକରେ Carelessly (doing a work); in a

slipshod fashion.

ପ୍ରା. ବିଶ—ଅନ୍ତରଭ୍ରାତାରେ ସମ୍ପର୍କ—

Done carelessly.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତରାମୀକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତରାମୀ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍

ଅନ୍ତରାମୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—(ସଂ. ଅନ୍ତରାମୀ)—

Antarajāmī ଅନ୍ତରାମୀ (ଦେଖ)
Antarjāmi (See).

ଅନ୍ତରାମୀ ବ୍ରହ୍ମବିଶ୍ଵ—ଭୂପତି. ପ୍ରେମଚୋପାଦ ।

ଅନ୍ତରସ୍ଥ—ସଂ. ବି.—(ଅନ୍ତର = ହୃଦୟ, ମଧ୍ୟ + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ରହିବା +
Antarastha କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ମଧ୍ୟସ୍ଥ; ଆନ୍ତରିକ—

1. Situated within; internal.

୨ । ହୃଦୟ (ଭାବ)—

2. Inward (feeling).

ଅନ୍ତରହିତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ (ସ. ଅନ୍ତରହିତ)—ଅନ୍ତରହିତ (ଦେଖ)
Antarahita Antarahita (See)

ଏହା ବିଷୟ ନବ ଅନ୍ତରହିତ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ଅନ୍ତରା—ସ. କି. ବିଶ (ଅନ୍ତର + ଅ)—୧ । ବ୍ୟତୀତକେ—
Antarā 1 Without; except.

୨ । ମଧ୍ୟରେ—2. Between; among

୩ । ସମୀପରେ; ନିକଟରେ—3. Near; at hand.

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ନିଆଁ ଅତଡ଼ା; ଚାରିଆଡ଼େ କାଠ
ଗଢ଼ାଇ କରାଯିବା ନିଆଁର ଗଦା—

A heap of fire.

ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ଅନ୍ତରାୟ)—ବସ୍ତ୍ରର ମୁହଁପ୍ରାରେ ଥିବା
ରଙ୍ଗିତ ଅଂଶ—1. The coloured border at
the end of a cloth.

୨ । ବ୍ୟବଧାନ—2 Partition

୩ । ଜଳପ୍ରସ୍ତର ତେଲପତ୍ରରୁ ଘିଅବଳିତାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବାକୁ
ହେଲେ 'ମଝିରେ' ଧରାଯିବା ବ୍ୟବଧାନସୂତକ
କାଠି ବା କୁଟା—3. A twig held with
the ghee-soaked wick while getting
it lighted from an oil-lamp.

୪ । ସଙ୍ଗୀତରେ ବୋଲାଇବା ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପଦ (ଯେଉଁ ପଦମାନ
ବୋଲି ସରିବା ପରେ ଘୋଷାକୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଏ)—

4. The intermediate passage of a
song.

ଅନ୍ତରାତ୍ମା—ସ. ବି (ଅନ୍ତର + ଆତ୍ମା)—୧ । ଦେହ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବାତ୍ମା—
Antarātmā 1. The inner soul or life;
the inward spirit; the soul.

୨ । ପରମାତ୍ମା—2. The Supreme Soul.

୩ । ଅନ୍ତଃକରଣ; ମନ—3. Heart, mind.

୪ । ବିବେକ; ହିତାହିତଜ୍ଞାନ—4. Conscience.

ଅନ୍ତରାନ୍ତରା—ସ. ଅ. (ଅନ୍ତର + ଅନ୍ତର)—ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ—
Antarāntarā At intervals.

ଗର ପ୍ରାନ୍ତ ସେହି ବନମଣ୍ଡଳେ ଉଠି ଅନ୍ତରାନ୍ତର

ନୀଳ ବର୍ଣ୍ଣ ସେଇ ବନମଣ୍ଡଳରୁ ହରଇ ଘଟି ସନ୍ତାନ । ସୁଧାନାଥ. ପଦାବଳୀ ।

ଅନ୍ତରାପତି—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟରେ + ଅପତି =
Antarāpatyā ସନ୍ତାନ + ପତି. ଅ)—ଗର୍ଭିଣୀ; ଗର୍ଭବତୀ—

Pregnant; quick with child

ଅନ୍ତରାବହାଦେହ—ସ. ବି (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟରେ + ଭାବ = ଥିବା + ଦେହ)

Antarābhabadeha (ଦର୍ଶନ) ପ୍ରାଣୀ ମରବା ପରେ ଓ

ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଶରୀର ଧାରଣ କରେ—

(Philosophy) The spiritual existence
after death and before rebirth

ଅନ୍ତରାବହାସତ୍ତ୍ଵ—ସ. ବି (ଅନ୍ତରାବହା + ସତ୍ତ୍ଵ)—

Antarābhabasattwa ଅନ୍ତରାବହାଦେହ (ଦେଖ)

Antarābhabadeha (See)

ଅନ୍ତରାୟ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଯାତୁ + ଭାବ : ଅ)—୧ । ପ୍ରତିବନ୍ଧକ;

Antarāya ବାଧା; ବାଧା—1. Impediment, obstacle;
hindrance, bar.

୨ । ବ୍ୟବଧାନ—2. Interval

୩ । ଅନ୍ତରାୟ; ଉଦାତ୍ତ, ପୁର ବସ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ—

3. Intermediate space; space between
two objects.

ଅନ୍ତରାଳ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଲ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Antarāla ଅନ୍ତରାୟ ୨ ଓ ୩ (ଦେଖ)

Antarāya 2 and 3 (See)

ଅନ୍ତରାଳେ—ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଅନ୍ତରାଳ)—ମଧ୍ୟରେ—

Antarāle Within.

ଶୁଣି କହିଲେ ବିଶ୍ଵାସକେ, ପୁରୁଷ ମଣ୍ଡ ଅନ୍ତରାଳେ । କବିନାଥ. ଭାବବଦ ।

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ—ସ. ବି.—ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ (ଦେଖ)

Antarīksha (See).

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ମଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ଛୁଦୁ ଇଣ୍ଡୁର ପିଠା—(ବନ୍ଧା

Antarīksha maṇḍā ବିରରେ ପୁର ବଥାପାଇ ଏହା

ଅଧାରରେ ଝିଆ ହୁଏ ।)—A kind of steamed
cake.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ହେବା ଗ୍ରା. କି—ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ହେବା—

Antarīksha hebā To disappear.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ ଉଚ୍ଚିଷ୍ଠ + ଶାଦକ)—ଶାଳକଶେଷ;

Antarīkṣiā (ଅଭ୍ୟାସ)—A term of abuse

ଏଠିଏକୋ (meaning an eater of uneatables)

ଅନ୍ତରୀତ—ସ. ବିଶ. (ଅନ୍ତର = ଦୂର + ଇତ)—

Antarīta ୧ । ବହୁଦୂର; ଦୂରକୁ—

1. Removed; excluded.

୨ । ଅପହୃତ—2. Stolen.

୩ । ଅଚ୍ଛାଦିତ—3. Covered.

ମାଧ୍ୟାତ୍ମ୍ୟ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିତ୍ତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷଣରେ ନ ଚିହ୍ନିତ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା :— 'ଦାତା' ନ ମିଳିଲେ 'ଦାତା' ଗୋଟିଏ; 'କୃତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟସ୍ତ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ବ୍ୟସ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ତର' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅନ୍ତର' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ତର' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅନ୍ତର' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଅନ୍ତର୍ଗତ—4. Included.

୫ । ପୃଥକ୍ପୃଥକ—5. Detached.

୬ । ବ୍ୟବହୃତ—6. Used

୭ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ, ଯାହାକୁ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ତର କରା ଯାଇ

ଥାଏ—7. Transferred from one place.

୧. (ଗଣିତ) ବିୟୋଗଫଳ—(arith) The remainder after subtraction.

ଅନ୍ତରାନ୍ତର—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—

Antarindriya ୧ । ଅନ୍ତରାନ୍ତର—1. Heart.

୨ । ମନ—2 Mind.

୩ । ମାନସିକବୃତ୍ତି—3. Mental faculty.

୪ । ହୃଦୟବୃତ୍ତି—4. Inner sense.

୫ । ଅନୁଭୂତି—5. Intuition.

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ = ନକ୍ଷତ୍ର + ଅ; ଯାହା ମଧ୍ୟରେ

Antariksha ନକ୍ଷତ୍ର ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି ବା ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ

ଧାରୁ = ଦେଖିବା + ଅ, ଯାହା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଦେଖାଯାଏ)—

୧ । ଆକାଶ; ଗଗନମଣ୍ଡଳ; ଶୂନ୍ୟ—

1. The sky; ethereal space.

୨ । ଅଭ୍ୟାସ; ମେଘଦାଳ—2. Mica

ଅନ୍ତରୀପ—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ଶେଷ; ସୀମା + ଅପ = ଜଳ + ଅ;

Antaripa ଯହିଁର ଶେଷରେ ବା ସୀମାରେ ଜଳ ଥାଏ)—

୧ । (ଭୂଗୋଳ) ଜଳବିଶେଷରେ ଜଳବେଶ୍ଟିତ ସବୁଆ ଭୂମିଖଣ୍ଡ—

1. Cape; promontory; headland

୨ । ଦ୍ୱୀପ—2. Island.

ଅନ୍ତରୀୟ—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ବସ୍ତୁ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—ଅଧୋବସ୍ତୁ; ଯେଉଁ

Antariya ଲୁଗାକୁ ଅଙ୍ଗ ଚଳକୁ ପିନ୍ଧାଯାଏ—Under cloth;

lower garment.

ଅନ୍ତରେ—ଦେ. ବି. ବିଶେଷ—୧ । (ସମୟ ବା ସ୍ଥାନ) ମଧ୍ୟରେ; ଭିତରେ—

Antare . At the middle; within.

ଅନ୍ତରେ ୨ । ଶେଷରେ—2: At the end.

ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ୩ । ହୃଦୟରେ—3. In the mind.

୪ । ବ୍ୟବଧାନରେ—4. At intervals of.

୫ । ଦୁଇ ବସ୍ତୁର ମଧ୍ୟରେ—5. Between; betwixt.

୬ । ବହୁ ଲୋକ ବା ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ—6. Among

୭ । (ସମୟ) ପରେ—7. After.

ଲବ ଅନ୍ତରେ ଚର ନ ବଳାଇ—ଭକ୍ତ ପ୍ରେମସ୍ଥାବଳୀ ୨୮୮ ।

ଅନ୍ତରେ—୧. ବି. ବିଶେଷ—୧ । ବିନା; ବ୍ୟତୀତ—

Antarena 1. Without.

୨ । ମଧ୍ୟରେ—2. Inside.

୩ । ପ୍ରତି—3. Towards

୪ । ପରେ—4. After.

ସ୍ୱା ବଚନ ଅନ୍ତରେ ଚର ନ ବଳାଇ—ଭକ୍ତ ପ୍ରେମସ୍ଥାବଳୀ ୨୮୮ ।

ପ୍ରାଚୀ—ରସବାହୁ ।

ଅନ୍ତର୍ଗତ—୧. ବିଶେଷ. ପୂ. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଗମ ଧାରୁ = ଯିବା + କର୍ମ.

Antargata ୨)—୧ । ମଧ୍ୟଗତ—1. Included in;

(ଅନ୍ତର୍ଗତ—୩) 'situated in the interior.

(ବହୁଗତ—ବିପଦ) ୨ । ସୀମାନ୍ତରୀଣ, ସୀମାର ଭିତରେ—

2. Situated inside the limit of.

୩ । ମାନସିକ; ହୃଦୟ—3. Inward, mental.

୪ । ବିସ୍ମତ—4. Forgotten.

ଦେ. ବି—୧ । ହୃଦୟ; ମନ—1 Heart; mind.

ଶରବରବ ଦେବ ଜାଣି ଏହା ଜୟନ୍ତ ପ୍ରଭ,

ବାହୁବଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେଲେ ପ୍ରସନ୍ନ ଅତି—କଥାକାଥ, ଭଣା ।

୨ । ମାନସିକ ଭାବ—2. Mental condition.

ଅନ୍ତର୍ଗଳ—୧. ବି—ମାଳ ଦାସକେରଣା; ପୁଷ୍ପଗୁଳବିଶେଷ—A kind

Antargala of flowering plant.

ଅନ୍ତର୍ଗୃହ—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଗୃହ)—ଗମ୍ଭୀର ଘର; ଘର—

Antargruha ଭିତରର ଘର—Inner house; house

within a house; cellar.

ଅନ୍ତର୍ଜଳ—୧. ବି. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଜଳ)

Antarjala ୧ । ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥିତ ଜଳ—

1. Subterranean water.

୨ । ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାପନ ବା ନିମଜ୍ଜନ (ହିନ୍ଦୁମାନେ ମୃତ୍ୟୁ

ପୂର୍ବରୁ ମୃତ୍ୟୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରକୁ ଗଙ୍ଗା ଅତି ନଦୀ

ନିକଟକୁ ନେଇ ଦେହର ନିମ୍ନାଂଶକୁ ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ବୁଡ଼ାଇ

ରଖନ୍ତି । ଏହାର ନାମ 'ଅନ୍ତର୍ଜଳ')—

2. The dipping into water; a ceremony

with the Hindus performed with

the dying body of a Hindu when

it is taken to a sacred river and the

lower limbs dipped into the water

and the body laid on the bank till

death.

ଅନ୍ତର୍ଜଳ—୧. ବି—ଅନ୍ତର୍ଜଳ ୨ (ଦେଖ)

Antarjala 2 (See)

ଅନ୍ତର୍ଜଳ—୧. ବି—ଅନ୍ତର୍ଜଳ ୨ (ଦେଖ)

Antarjali 2 (See)

ଅନ୍ତର୍ଜଳ—୧. ବିଶେଷ. ପୂ. (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଜଳ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ. ୧ମା.

Antarjali ୧ବ.)—ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଯାହାର ଶରୀରର ନିମ୍ନାଂଶ

(ଅନ୍ତର୍ଜଳ—୩) ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ନିମଜ୍ଜିତ କରାଯାଇଥାଏ—

(dying person) Laid with the lower

limbs dipped into water.

ଅନ୍ତର୍ଜଳୋତ୍ସ—୧. ବି—(ଅନ୍ତର୍ଜଳ + ଉତ୍ସ)—

Antarjalotsa ଭୂଗର୍ଭୋତ୍ଥତ ଜଳ ପ୍ରସ୍ତବଣ—

Artesan wells; subterranean

springs.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାସିକ ସୁକ୍ଳାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାସିକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅନ୍ତର୍ଜ୍ଵଳନ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ + ଜ୍ଵଳନ)—

Antarjwalana ୧ । (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା) ଅନ୍ତର୍ଜ୍ଵାଳନ
ଦାହକ୍ରିୟା—1. Internal combustion

୨ । ଦେହ ଉତ୍ତରେ ଯୋଡ଼ା ଜଳା—2. Burning-
sensation under the system; in-
ward inflammation.

ଅନ୍ତର୍ଜାତ—ସଂ. ବିଣ (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ + ଜାତ)—ସହଜାତ;

Antarjāta ଦେହ ମଧ୍ୟରେ ଜାତ—Inborn; innate.

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅନ୍ତର୍ଜାତ + ଇୟ)—୧ । ଉଭୟ ଉଭୟ ଜାତି

Antarjātiya ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧବିଷୟକ—
1. International.

୨ । ବହୁଜାତିସମନ୍ୱୟ—2. Relating to many
nations

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଆଇନ୍—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଆଇନ ଦ୍ଵାରା ଅନେକ ଜାତି
Antarjātiya āin ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଆଇନ୍—ଇଣ୍ଟରନାସିୟାଲ୍ ଲୋ—International law.

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମହାସଭା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ + ମହାସଭା)—ବହୁ

Antarjātiya mahāsabhā ଜାତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବସିବା ସମ୍ମିଳନୀ;

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟମହାସଭା ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ

କରିବା ପାଇଁ ଗଠିତ ସଭା—League of

nations; international Congress.

ଅନ୍ତର୍ଜ୍ୟୋତି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଜ୍ୟୋତିଃ)—୧ । ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ତେଜ—

Antarjyotiḥ 1 The inward light.

୨ । ଅନ୍ତରାତ୍ମା—2. The soul.

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାସିକ—ସଂ. ବି. —ସୂତକ ବା ମୃତକାଶୌଚର ଦଶ ଦିନ ଅଗତ

Antarddāśika ହୋଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—State of 10

days not having passed after a

birth or death amongst agnates.

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେଶ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ + ଦେଶ)—୧ । (ଭୂଗୋଳ)

Anterddēśa ଦୁଇ ପର୍ବତର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ—

1. (Geography) Valley; a strip of

land between two mountains.

୨ । ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରଦେଶ—2. Interior.

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାସିକ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ଉତ୍ତର + ଦ୍ଵାର)—

Antarddhāśika ୧ । ଗୁପ୍ତ ଦ୍ଵାର; ଶେଷ କବାଟ—

1. A secret door-way, a

spring-door.

୨ । ଗଳିକବାଟ; ବାଡ଼ିଆଦ୍ଵାର—

2. A private door.

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଧା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ) —

Antarddhā ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା (ଦେଖ)

Antarddhāna (See).

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଧା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ) —

Antarddhāna ୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—

1. Disappearance.

୨ । ଉଚ୍ଚେଧାନ; ଲୁଚିଯିବା—

2 Concealment; hiding.

୩ । ବ୍ୟବଧାନ—୩. Space between; interstic.

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା) ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—

Antarddhāna hebh To disappear; to vanish.

ବ୍ୟସ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧା ହୋଇ ଉଡ଼ି ଚଳିଲେ ।

ସାରଳା ମହାଭାରତ ମଧ୍ୟ ।

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ + ଧ୍ୟାନ)—ଗଭୀର ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ

Antarddhyāna ମନୋନିବେଶ; ଅଭିନିବେଶ—

Profound meditation; concentration.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ)—ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ (ଦେଖ)

Antarddhyāna (See)

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Antardhāna (etc) Antarddhyāna etc (See)

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା.—ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Antardhāna (etc) Antarddhyāna etc (See)

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ଧ୍ୟାନ)—ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ (ଦେଖ)

Antarddhyāna Antarddhyāna (See)

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ)—ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟାନ (ଦେଖ)

Antarddhyāna (See)

ଅନ୍ତର୍ନିହିତାନୁପ୍ରାସ—ଦେ. ବି. (ଅଲଙ୍କାର)—ଅନୁପ୍ରାସ ବିଶେଷ—

Antarnihitānuprāsa A sort of alliteration.

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବା ମୂର୍ତ୍ତି ସମାପନାସ ବହୁ ଥିବାର ଅଳଙ୍କାର ।

ଅରବିନ୍ଦ ଚଉପଞ୍ଚାମି ।

ଅନ୍ତର୍ବାସିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅନ୍ତର + ବାସିକ + ଇକ)—

Antarvāsika ଅନ୍ତର୍ବାସିକ (ଦେଖ)

(ଅନ୍ତର୍ବାସିକା—ଶ୍ରୀ) Antarvāsika (See)

ଅନ୍ତର୍ବାମନ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ବାମ ଧାତୁ = ବାମକୁ କରବା + ଭବ. ଅନ)—

Antarvāmana ଅନ୍ତର୍ବାମନ—Indigestion.

ଅନ୍ତର୍ବାସିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅନ୍ତର + ବାସିକ + ଇକ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Antarvāsika ୧ । ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ; ମଧ୍ୟଗତ; ମଧ୍ୟରେ ଥିବା—

(ଅନ୍ତର୍ବାସିକା—ଶ୍ରୀ) 1 Existing within.

୨ । ଅନ୍ତର୍ଗତ—2. Comprised in.

୩ । ଉତ୍ତରେ ଥିବା—3. Internal.

ଅନ୍ତର୍ବାସିକ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅନ୍ତର + ଅସି ଅର୍ଥରେ. ବନ୍ଧୁ + ଶ୍ରୀ. ବି.)

Antarvāsika ନିପାତନ—ଗର୍ଭବତୀ; ଅନ୍ତର୍ଗତ—

Quick with child; pregnant.

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକେ ଦୃଷ୍ଟିତଃ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର୍ବାସ ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଚିତ୍ରିତାକ୍ଷରରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦୂର । ଯଥା — 'ବାଲ୍' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଶବ୍ଦରେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଆର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଠଲେ 'ଆର୍' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ତର୍ବାସ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତଃ+ବର୍ତ୍ତ=ମାର୍ଗ)—ଭୂଗର୍ଭ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ-
Antarbartma ସ୍ଥାନକୁ ଯୋଗ କରୁଥିବା ବାଟ—
Subterranean roads; under-ground roads

ଅନ୍ତର୍ବାସୀ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତଃ+ବର୍ତ୍ତ)—
Antarbartmā ସହରେ ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ରାସ୍ତାମାନ ଥାଏ—
Having subterranean roads

ଅନ୍ତର୍ବାସି ଅର୍ଥ—ସଂ. ବି—ଗୁଡ଼ାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ବଳ ବା କ୍ଷତ ଜନିତା
Antarbaṣi arsa ଅନ୍ତର୍ଗୋଚରବିଶେଷ—
Internal Piles.

ଅନ୍ତର୍ବାସୀ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତର୍ବାସ (ଦେଖ)
Antarbastra Antarbāsa (See)

ଅନ୍ତର୍ବାସି—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତର=ହୃଦୟ+ବାସୀ=
Antarbāṣi ସରସ୍ୱତୀ; ଯାହାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବାଣୀ ଅଛନ୍ତି)—
ଶାସ୍ତ୍ରବୋଧ; ପଣ୍ଡିତ—Learned.

ଅନ୍ତର୍ବାସିଜ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତଃ+ବାସିଜ୍ୟ)—ଦେଶୋତ୍ତମ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ-
Antarbāṣijyā ମାନକଦ୍ୱାରା ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ କରାଯିବା ବାଣିଜ୍ୟ—
Inborne trade; trade inside the country.

ଅନ୍ତର୍ବାସ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ+ବାସ=ବସ)—
Antarbāsa ଯେଉଁ ବସ୍ତ୍ର ଉପରେ ପରିଧାନ କରାଯାଏ—
Under-wear; under-garment

ଅନ୍ତର୍ବାହ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ଉତ୍ତରକୁ+ବହ ଥାଉ=ବୋହୁଯିବା+
Antarbāha ଭାବ. ଅ)—ଫୋତ ତଳେ ବା ଜଳ ଉତ୍ତରେ
ବହୁଥିବା ପ୍ରୋତ—The under-current; the current flowing inward

ଅନ୍ତର୍ବାହୀ ସ୍ନାୟୁ—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—
Antarbāhi snāyu ଯେଉଁ ସ୍ନାୟୁର ସାହାଯ୍ୟରେ ବାହାରର
ଅନୁଭୂତ ମୁଦ୍ରିତରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ—
Sensory nerves.

ଅନ୍ତର୍ବିଭାଗ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତଃ+ବିଭାଗ)—ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବିଭାଗ;
Antarbhāga ଉପବିଭାଗ—Subdivision.

ଅନ୍ତର୍ବେଦ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟସ୍ଥ+ବେଦ=ପୀଠସ୍ଥାନ)—୧ । ଦୁଇ
Antarbedi ନଦୀର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ; ଜୋଅର୍—
ଅନ୍ତର୍ବେଦ 1. Land between two rivers.

ଦୁଆବ;ଦୁଆବା ୨ । ବ୍ରହ୍ମାବର୍ତ୍ତ ଦେଶ;ପ୍ରୟାଗଠାରୁ ହରିଦ୍ୱାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ବଙ୍ଗା ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ—
2. The country between the Ganges and the Jamunā (from Allahabad to Hardwar.)

ଅନ୍ତର୍ବେଦ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର୍ବେଦ (ଦେଖ)
Antarbedi 1. Antarbedi (See)
ବ୍ରଜଭାଷା (ଦେଖ)
2. Brajabhāṣā (See)

ଅନ୍ତର୍ବେଶିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅନ୍ତର+ବେଶ ଥାଉ+ଇକ)—ଅନ୍ତର୍ଗୁର-
Antarbeśika ରକ୍ଷକ; ଅନ୍ତର୍ଗୁରରାଜା—
(ଅନ୍ତର୍ବେଶିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) Male-servant of the harem.

ଅନ୍ତର୍ଭାବ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ+ଭା ଥାଉ+ଭାବ. ଅ)—
Antarbhāva ୧ । ଅନ୍ତରକ ପ୍ରକୃତି ବା ଅବସ୍ଥା—
1. Internal nature.

୨ । ଅନ୍ତର୍ଭବେଶ—2 Inclusion.
ଅନ୍ତର୍ଭୂତ—ସଂ. ବିଣ (ଅନ୍ତର+ଭୁ ଥାଉ=ଦେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଭ)—
Antarbhūta ୧ । ଅନ୍ତର୍ଗତ; ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ—1. Included in; comprised in; contained in;

୨ । ମାନସିକ; ହୃଦଗତ—2. Inner; mental
୩ । ଲୀନ—3 Disappeared.

ଦ୍ରଷ୍ଟବେଶେ ଅନ୍ତର୍ଭୂତ । ବୃତ୍ତାନ୍ତ ମହାଭାରତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ଅନ୍ତର୍ମନା—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତର+ମନ)—
Antarmanā ୧ । ସମାହତ ଚିତ୍ତ—1. Contemplative.
୨ । ବିଷଣୁ—2 Melancholy

୩ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ବ୍ୟାକୁଳ—3. Anxious
୪ । ଗୁଡ଼ିତେଜା; ଯାହାର ମନ ଜାଣି ହୁଏ ନାହିଁ—
4 Self-contained, reserved.

ଅନ୍ତର୍ମାତୃକା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର+ମାତୃ+କ+ଆ)—(ତତ୍ତ୍ୱ) ଅନ୍ତର୍ମଧ୍ୟରେ
Antarmātruka ଥିବା ଶବ୍ଦଚକ୍ରମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅକାରବ ପରୁଣ
ବର୍ଣ୍ଣର ନାମ—Name of the 50 letters.

ଅନ୍ତର୍ମୁଖ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ତର=ଅନ୍ତରକୁ+ମୁଖ=ଦୃଷ୍ଟି)—
Antarmukha ଅନ୍ତରକ ଚିନ୍ତାୟୁକ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Introspective; looking inward.

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ+ଯାମି=ଥିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Antarjāmi ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ହୃଦୟକୁ ଅଧିକାର
(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି—ସ୍ତ୍ରୀ) କରିଥିବା—1. Pervading the heart.
(ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ-ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ହୃଦୟର ଭାବକୁ ଜାଣି ପାରବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
2. One who devines the inner feelings of another.

୩ । ହୃଦୟର ଭାବକୁ ବଶ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
3. One who regulates the inner feelings of another

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—Name given to males.

ସଂ. ବି—୧ । ଭବର—1. God
୨ । ପରମାତ୍ମା—2. The Supreme Soul.
୩ । ଅନ୍ତରାତ୍ମା—3. The inner soul.
୪ । ବାୟୁ—4. The air.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତରାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତରାସି ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅନ୍ତରାସି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ = ମଧ୍ୟ + ଲିପି = ଅକ୍ଷର)—ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାର
Antarlipi ବିଶେଷ । [ଏହାର ଉଦାହରଣ—

ବଳ ମସ୍ତକେ ପ୍ରଭୁ ଦେଲେ କିସ (ପାଦ)
ହନୁ ବିଧିରେ କେବଣ ଦେଶ (ଲ. ନ କା)
ବାସୁଳା ମସ୍ତକେ କି ଅଛି ଭର (କ୍ଷି. ଶି. ଚ)
କି ଭେଦି ଗୋପକୁ ଗଲ ଅହର (ଲେଖା)
ରଜା ପାଲେ କିସ (ଦେଶ)

କେଉଁ ଶବ୍ଦେ ଗୋପୀ ଦେଲେ ବଣ (ବଣୀ)

ଏହାର ଉଦ୍ଭବରୂପେ ବାହାରିବା ପ୍ରତି ପାଦର ପ୍ରଥମ

ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କୁ ମଣାଇଲେ ହେବ—ପାଦ ଖୁଲେ ଦେବ ।]

ଅନ୍ତରହାସ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତର + ହାସ)—୧ । ଗୁପ୍ତହାସ—
Antarhāsa 1. Secret laughter.

୨ । ମନେ ମନେ ହସିବା—2. Suppressed laughter.

ଅନ୍ତରହିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟରେ + ଆ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—
Antarhita ୧ । ଉଦ୍ଭବିତ—1. Vanished

(ଅନ୍ତରହିତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଲୁଚାଯିତ—2. Concealed.

୩ । (ଅନ୍ତର + ଆ + କର୍ମ. ତ)—ଅବୃତ—3. Covered.

ଅନ୍ତରାୟା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ = ଶେଷ + ଶୟା = ଶେଷ)—

Antasāyā ୧ । ବାଲି ଶେଷ; ମୃତକାଳୀନ ଭୂମିଶୟା—

1 Death-bed.

୨ । ମୃତ୍ୟୁ—2. Death.

୩ । ଶ୍ମଶାନ—3. Grave.

ଅନ୍ତସକରଣ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତସକରଣ) ଅନ୍ତସକରଣ (ଦେଖ)
Antasakarana Antahkarana (See)

ଅନ୍ତାବସାୟୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ଅନ୍ତ = ଶେଷ + ଅବ + ସୋ ଧାତୁ
Antāvasāyī = ନାଶ କରିବା + ଇନ୍. ୧ମ. ୧ବ.)—

(ଅନ୍ତାବସାୟୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଶୌରକାର; ଭଣ୍ଡାର; ନାସିତ—

1. Barber.

୨ । ଗ୍ରାମ—2. A low caste man.

୩ । ଗ୍ରାମ ଭିତରରେ ନିଷାଦୀ ଗର୍ଭଜାତ ମାତା:କବିଶେଷ—

3. A low caste born of a 'Chandāla' father and a 'Nishādi' mother

ଅନ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅନ୍ତି)—୧ । କଣାରୁ ପ୍ରଭୃତି ଫଳ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ
Anti ଅନ୍ତାଦ୍ୟ ଅଂଶ—1. The refuse matter

ଆତ୍ ; ଆତି inside some fruits; the core of any fruit.

୨ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଂଶ—

2. The inside of any thing.

ଅନ୍ତିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ତି + ଇକ)—୧ । ସନ୍ନିହିତ—

Antika 1. Adjacent..

(ଅନ୍ତିକତା—କ) ୨ । ନିକଟ—2. Near; nigh.

ସଂ. ବି—ନିକଟତା; ସନ୍ନିଧାନ—Proximity; nearness.

ଅନ୍ତ୍ୟ କୋଇ ସମ ଭେଦେ ପସିଲ ବଣୀ ଅନ୍ତବେ—ସାଧନାଥ. ରଖା ।

ଅନ୍ତିକଣ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତି + ଣ. କଣ = କୋଣ)—ସଂଶ୍ଳେଷ

Antikana ପାଖର ଦୂରସ୍ଥ ଅଂଶ—The extremity.

ଅନ୍ତିକଣେ ବାହାରିବା ବଣ—କଣ ।

ଅନ୍ତିକତା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତିକ = ସମୀପ + ଭାବ. ତା)—

Antikatā ୧ । ସମୀପ—1. Proximity.

୨ । ନିକଟତା—2. Nearness

ଅନ୍ତିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅନ୍ତିକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Antikā ୧ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭଉଣୀ, ଅଗ୍ରଜା—

1 The elder sister.

୨ । ଚୁଲି—2. Oven

ଅନ୍ତିମ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ତି = ଶେଷ + ଭାବ. ଇମ)—ଶେଷ; ଚରମ;

Antima ଶେଷକାଳୀନ—Last; final.

ଅନ୍ତିମକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତିମ = ଶେଷ + କାଳ = ସମୟ)—ଶେଷକାଳ;

Antimakāla ମୃତକାଳ—Last moment; moment of death

ଅନ୍ତୁଡି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତ ବା ଅନ୍ତର; ଭୁଲ ସଂ. ଅନ୍ତର)—

Anturdi ପ୍ରସୂତର ଗୃହରେ ଜଳିବା ଅଗ୍ନି (ନବ ପ୍ରସୂତ ଓ ନବ

ପ୍ରସୂତ ଶିଶୁକୁ ଶେଷକା ପାଇଁ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ)—

The fire got up in the room where the new-born baby is kept.

ଅନ୍ତୁଡିଉଅଇ—ଦେ. ବି—ଉଠିଆ (ଦେଖ)

Anturdiuthiāri Uthiāri (See)

ଅନ୍ତୁଡିଉଅଇ ଦିନ, ଶବ୍ଦ ଇତ୍ୟାଦି କିଛି ବୁଝି ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀରାମ. ୧୦ମ ଗୋପ ।

ଅନ୍ତୁଡି ଉଠିବା—ଦେ. ବି—ପ୍ରସବର ସାତ ଦିନ ପରେ ଅନ୍ତୁଡିଶାଳରୁ

Anturdi uthibā ପାଉଁଶ ଆଦି କଢା ଯାଇ ସଫା ହେବା—

ଆତୁଡିଆ Act of removing the ashes

on the 7th day of the birth.

ଅନ୍ତୁଡିକୁଆ—ଦେ. ବି—ନବଜାତ ଶିଶୁ (ଯେ ଅନ୍ତୁଡିଶାଳରୁ ବାହାର

Anturdichhuā ନାହିଁ)—A new born baby.

ଆତୁଡିହେଲେ

ଅନ୍ତୁଡିକୁଆ—ଦେ. ବି—ପ୍ରସୂତର ଗୃହରେ ପଶିବା ବା ନବ ପ୍ରସୂତକୁ

Anturdichhuān ଛୁଇଁବାଦଳିତ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା—Impurity

ଆତୁଡିହୁଆଁ due to having the articles

inside a lying-in room.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅନ୍ତୁଡିଶାଳରେ ପଶି ସ୍ନାନ କରି ନ ଥିବା ହେତୁ

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a person) Who has

been contaminated by contact of

a lying-in room.

ଅନ୍ତୁଡି ଜଳେଇବା—ଦେ. ବି—ଅନ୍ତୁଡିଶାଳରେ ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ କରିବା—

Anturdi jalēibā To set a fire in the new-born

ଆତୁଡି ଜାଳିବା baby's room.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ	ସ୍ତ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇୟ	ଋ	ୠ

ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି—୧ । ନୀଚଜାତି—1. Low caste.

Antyabarnṇa ୨ । ଶୂଦ୍ର—2. A Sūdra.

୩ । ସର୍ବଶେଷ ଅକ୍ଷର—3. The last letter.

ଅନ୍ତ୍ୟାୟମକ—ସଂ. ବି. (ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାରବିଶେଷ)—ପ୍ରାନ୍ତାୟମକ (ଦେଖ)

Antyajamaka Prāntajamaka (See)

ଅନ୍ତ୍ୟାୟପ୍ରାସ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ୍ୟ + ଅନ୍ତ୍ୟପ୍ରାସ) ଅନ୍ତ୍ୟପ୍ରାସବିଶେଷ—

Antyāyuprāsa A sort of alliteration.

[ଦ୍ର—ଉପାନ୍ତ ସ୍ୱର ସହିତ ଅନ୍ତ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ପଦପ୍ରାନ୍ତରେ

ସୁନ୍ଦରପୁନଃ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲେ ଅନ୍ତ୍ୟାୟପ୍ରାସ ହୁଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଷ୍ଠି କବିତା ମାନେ ଏହାର ଆଦର୍ଶ ।]

ଅନ୍ତ୍ୟାୟସାୟୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତ୍ୟ + ଅବ + ସା ଧାତୁ = ନାଶ—

Antyāyāsāyī କରବା + ଇଚ୍ଛା. ୧କ.)—

(ଅନ୍ତ୍ୟାୟସାୟୀ—ଶ୍ରୀ) ଅନ୍ତ୍ୟାୟସାୟୀ (ଦେଖ)

Antyāyāsāyī (See)

ଅନ୍ତ୍ୟେଶ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବି. ବିଶ—ଅନ୍ତେ (ଦେଖ)

Antyena

Ante (See)

ଏଣ୍ ସେ ଘୋଷ କରୁଥିବେ, ଅନ୍ତେଶ ନାମକୁ ଚଳିବେ ।

ପ୍ରାଚୀ. ପୂର୍ଣ୍ଣମ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ୍ୟେ = ଶେଷ କାଳୀନ + ଯଜ୍ଞ ଧାତୁ + ଶ୍ଚି. ଇ) —

Antyeshṭi ଶେଷ ଯଜ୍ଞ; ଦୂତାଳ କର୍ମ, ମୃତ ସଂସ୍କାରଦି ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ;

ଶବଦାହାଦି କର୍ମ; ଏକାଦଶ ମସିହା ପରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି

ପ୍ରେତର ଉଦ୍ଧାର ନିମିତ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶାଞ୍ଜୋକ୍ତ କର୍ମ—

Final rites; funeral sacrifice; rites

performed after the death of a

person.

ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Antyeshṭi kriyā Antyeshṭi (See)

ଅନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତ୍ର ଧାତୁ = ବନ୍ଧନ କରିବା + ସଜ୍ଞାର୍ଥେ. ର) —

Antra ଅନ୍ତ୍ରବୁଲ୍ଲୀ; ଅନ୍ତ୍ରସୂତା; ଉଦର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ କାନ୍ଥପତ୍ର—

The entrails; bowels, viscera.

ଅନ୍ତ୍ରଜ୍ୱର—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ମାଲ୍‌ସ୍‌ଜ୍ୱର—

Antrajwara Typhoid fever

ଅନ୍ତ୍ରପାଚକ—ସଂ. ବି—୧ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—1. Aeschynomene

Antrapāchaka Grandiflora.

୨ । ଏକପ୍ରକାର ଦୁଃସାଧ୍ୟ ରୋଗ (ଏ ରୋଗରେ ଉଦର-
ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅନ୍ତ୍ର ଜଳାପୋଡ଼ା କରେ) —

2. A sort of incurable disease.

ଅନ୍ତ୍ରପ୍ରଦାହ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅନ୍ତ୍ର + ପ୍ରଦାହ) —

Antrapradāha ଅନ୍ତ୍ରରେ ଜଳିବା ଭୟଙ୍କର ପୋଡ଼ାଜଳା

ରୋଗ—A disease causing burning

sensation in the entrails.

ଅନ୍ତ୍ରବାଡ଼—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତ୍ରବାୟୁ)—ମଝିରେ ବିଅସିବା ପରଦା—

Antrabārda

Partition wall.

ସହବେଦ ବୋଲେ ଦେବ ଅନ୍ତ୍ରବାଡ଼ ପଡ଼ୁ ।

ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

ଅନ୍ତ୍ରବ୍ରୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅନ୍ତ୍ର + ବ୍ରୁଦ୍ଧି) —ଅନ୍ତ୍ରକୋଷ (ଦେଖ)

Antrabṛuddhi

Antakosha (See)

ଅନ୍ତ୍ରିକ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ତ୍ରାକ୍ଷ) —ଆକାଶ—The sky.

Antrichha

ଅନ୍ତ୍ରିକର ଶବ୍ଦର ମିଳିତ । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

ଅନ୍ତ୍ର (ଧାତୁ) —ସଂ. ବନ୍ଧନ କରିବା—To tie; to bind

Anda (root)

ଅନ୍ତର୍—ବୈଦେ. ବି (ଆ) —ନୀଚ—Low.

Andar

ଅନ୍ତରମହଲ—ବୈଦେ. ବି (ଆ) —ଅନ୍ତରଘର; ଅବରୋଧ—

Andaramahala

Female-apartment; seraglio.

ଅନ୍ତରମହଲ

अन्तरमहल

ଅନ୍ତରମହଲ—ବୈଦେ. ବି—ଅନ୍ତରମହଲ (ଦେଖ)

Andaramahalā

Andaramahala (See)

ଅନ୍ତାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ଓ ବିଶ—ଅନ୍ତାଜ (ଦେଖ)

Andāch

Andāja (See)

ଅନ୍ତାଜ—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅନ୍ତାଜ୍ = ଅନୁମାନ) —

Andāja

୧ । ଅନୁମାନକ ଗଣନା—1. Estimate.

ଆନ୍ତାଜ

୨ । ଅନୁମାନ—2. Guess; conjecture.

अन्दाज

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନୁମାନକ—1. Approximately.

୨ । ଅନୁମାନକରୂପେ—2. Approximately;

by guess

ଅନ୍ତାଜକରିବା—ଦେ. କ୍ରି (ପା. ଅନ୍ତାଜ୍ + ଓ. କରିବା) —ଅନୁମାନରେ

ଆନ୍ତାଜକରା

ସ୍ଥିର କରିବା—

अन्दाजकरना

To guess; to conjecture.

ଅନ୍ତାଜ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନୁମାନକ—1. Determined by

Andāji

conjecture.

ଆନ୍ତାଜି

୨ । ପ୍ରାୟ—2. Nearly

अटकली

୩ । ଅନୁମାନସୂଚକ—3. Conjectured; guessed,

estimated.

ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅନୁମାନକରୂପେ—

By guess; approximately.

ଅନ୍ତାଜ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ନ ଜାଣି କେବଳ ଅନୁମାନ କରି କହିବା—

Andāji māribā

To say a thing only by guess.

आन्दाजिमात्र

ଅନ୍ତାଧୁନି—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅନ୍ତ) —୧ । ଅବୋଧ୍ୟ—

Andādhuni

1. Incomprehensible.

अन्धाधुन

୨ । ଅମୂଳକ—2. Unfounded.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୂଚକ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ଧବଦ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ସତ୍ୟ :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ଧପଟ୍ଟନାୟକ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ଧ + ପଟ୍ଟ + ନ୍ୟାୟ)—

Andhapaṅgunyāya (ସାଙ୍ଗ୍ୟ ଦର୍ଶନ) ଅନ୍ଧ ପଟ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ
ନୈତିକ ଉଦାହରଣ—(Sāṅkhyā philosophy)
The allegory of the blind and the lame,
the lame leading the blind

[ଦ୍ର—ଅନ୍ଧ ଦେଖି ପାରେ ନାହିଁ, ଅଥଚ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରେ ।
ପଟ୍ଟ ଗୁଲି ପାରେ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଦେଖି ପାରେ । ଏ ଦୁହେଁ ପୃଥକ୍
ପୃଥକ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ବସିଲେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ସେବେ
ଅନ୍ଧ ପଟ୍ଟକୁ କାନ୍ଧରେ ବସାଏ, ତେବେ ପଟ୍ଟର ଚକ୍ରି ଅନ୍ଧକୁ
ଚଳାଇଲେ ଉଭୟଙ୍କର ମିଳିତ ଶକ୍ତି ଦ୍ଵାରା ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ କର-
ଯାଇ ପାରେ । ସାଙ୍ଗ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହାର ଉଦାହରଣଦ୍ଵାରା ପ୍ରକୃତ-
ସୂଚକର ସମାହାରରେ ମୋକ୍ଷ ଓ ଭୋଗ ଉଭୟ ଲାଭ ହେବା
ରୂପକତ୍ଵରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।]

ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ଧ + ପଟ୍ଟଳ)—ମନୁଷ୍ୟ ବା ପଶୁ କିଛି ପଦାର୍ଥ
Andhapātala ଦେଖି ପାରିବ ନାହିଁ, ଏଥିପାଇଁ ଆଖି ଉପରେ
ବନ୍ଧା ଯିବା ପଟ୍ଟି—A band tied over the eye
on account of which one cannot see
any thing; a buffer over the eyes.

ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ନିମନ୍ତେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ୩୩ ।

ଅନ୍ଧପଟ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧପଟ୍ଟ)—ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ (ଦେଖ)

Andhapāṭi Andhapātala (See)
ଆନ୍ଧପାଟି

ଅନ୍ଧପରମ୍ପରାନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ଧ ଅନ୍ଧକୁ ବାଟ କଟାଇବାର ଉଦାହରଣ
Andhapaṃparānyāya ଜଣେ ଅନ୍ଧ ଅନ୍ଧ ଅନ୍ଧକୁ ବାଟ
କଟାଇଲେ, ଦୁହେଁଙ୍କ ଗାତରେ ପଡ଼ିଛି ଏହି ନ୍ୟାୟ—
The allegory of a blind man leading
another blind man, one stumbling the
other stumbles.

ଅନ୍ଧପୁଟ୍ଟଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ)—ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ (ଦେଖ)
Andhapuṭāḷ Andhapātala (See)
ଆନ୍ଧପୁଟ୍ଟଳ

ଅନ୍ଧପୁଟ୍ଟି—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ)—ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ (ଦେଖ)
Andhapuṭāḷi Andhapātala (See)

ଅନ୍ଧପୁଟ୍ଟିଳ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ)—ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ (ଦେଖ)
Andhapuṭṭil Andhapātala (See)

ଅନ୍ଧପୋଟ୍ଟଳ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ)—ଅନ୍ଧପଟ୍ଟଳ (ଦେଖ)
Andhapoṭāḷi Andhapātala (See)

ଅନ୍ଧବୁଝାମଣା—ଦେ. ବି—ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର; ଅବିଚାର—
Andhabujhamaṇḍa Injustice.

ଅବିଚାର

ଅନ୍ଧବୁଝା

ଅନ୍ଧବେଢ଼ାର—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅନ୍ଧବ୍ୟବହାର)—

Andhabebhāra ଅଖି ନ ଥିବା ଲୋକର ବ୍ୟବହାର ପରି
ଅକ୍ଷେରସତ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇବା ବ୍ୟବହାର ବା ଅଚରଣ—

An act resembling that of a blind man.

ଅନ୍ଧ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ସଂ—ଅନ୍ଧ—Blind.

Andhar

(ଅନ୍ଧ—ସଂ)

ଅନ୍ଧଚରଣ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—(ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)
Andharchod ମୂର୍ଖ; ନିର୍ବୋଧ—(a term of abuse)
Foolish; stupid.

ଅନ୍ଧର ନଉଡ଼ି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅନ୍ଧର ଲଉଡ଼ି (ଦେଖ)

Andhara naurdi Andhara laurdi (See)

ଅନ୍ଧର ଲଉଡ଼ି—ଦେ. ବି—ଅନ୍ଧ ଯେପରି ଯଶ୍ଵି ସାହାଯ୍ୟରେ ଚାଲେ
Andhara laurdi ସେହିପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ ଅଶ୍ରମ
ଅକ୍ଷେର ଗଢ଼ି କରି ଚାଲେ; ଏକମାତ୍ର ଆଶ୍ରୟ—

Sole support; sole help of a person;

ଅନ୍ଧର ଲଉଡ଼ି ମୋର ଦରପ୍ର ପସର—ଅରମ୍ଭରୁ ବଦଳୁଥିବା ମଣି ।

ଅନ୍ଧରାବିଧା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ଅନନ୍ୟଗତିକ ହେବା—

Andharāibhā To be resourceless.

ଅନ୍ଧାଲ—ପ୍ରାଦେ (ଗଢ଼ଜାତ; ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Andhalā ୧ । ଅନ୍ଧ—1. Blind.

୨ । ଅନ୍ଧାରମୟ—2. Dark

୩ । ସାଦା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—3. Dim

ଅନ୍ଧସ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ଧ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଅସ୍; ଚିପାତନ)—

Andhas ଯାହା ଭୋଜନ କରାଯାଏ; ଅନ୍ଧ, ପକ୍କାନ୍ଧ; ଭାତ—
Boiled rice.

ଅନ୍ଧ ଦ୍ଵାଦଶ ଦେଖିବା ନ୍ୟାୟ—(ସଂ. ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ ଲିଖିତ ନ୍ୟାୟ)—

Andha hātī dekhibā nyāya ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଅନ୍ଧ ଦ୍ଵାଦଶ
ଭଲ ଭଲ ଅନ୍ଧକୁ ଦାତାଦ୍ଵାରା କୁଇଁ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରନ୍ତି
ତାହାର ସମସ୍ତ ଦ୍ଵାରା ଜନ୍ମିବା ଦାତା ସମ୍ବନ୍ଧେ ପଣ୍ଡି ଜ୍ଞାନ—

(Hindu philosophy) The Vedantists

maintain that if all the different concep-
tions of God arrived at by the 5 schools of
the Hindu Philosophy be put together, then
some rational idea of the Godhead can be
arrived at; as the idea of a whole elephant
can be arrived at if we add together
the different tangible perceptions of the
elephant arrived at by five blind persons.

[ଦ୍ର—ପାଞ୍ଚ ଜଣ ଅନ୍ଧ ଦାତା ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ । ଜଣେ
ଅନ୍ଧ ଦାତାର ଗୋଡ଼ ଦରଣ୍ଡି 'ଦାତା ଖମ୍ବ ପରି' ବୋଲି କହିଲା ।
ଅନ୍ଧ ଜଣେ କାନ ଆଉଁସି 'ଦାତା କୁଲ ପରି' ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲା

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅନ୍ଧର ପୁଣ୍ୟରେ ପଡ଼େ, ତହିଁର ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ତହିଁର ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ଧବଦ୍ଧ ଏ ବା ୨ ତହିଁର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣା ଯେବେ ଏ ଘୋଷଣାରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ତହିଁର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଘୋଷଣା; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଘୋଷଣା; 'ବୁଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁଧ' ଘୋଷଣା; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଘୋଷଣା; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଘୋଷଣା; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଘୋଷଣା ।

୩ । ନାଲୁକାଲୁଆ (ଦେଖାଯିବା); ଝାପସା—3. Dim.

ଅନ୍ଧାର—ଦେ. ବିଶ. (ଓ. ଅନ୍ଧାର + ସଂ. ଇତ)—ଅନ୍ଧକାର—
Andhārita Darkened.

ତନ୍ମୁହୂତର ଯେମେ ବନ୍ଧାବନ୍ଧ ହୋଇଛି ସେମାନେ ।

ଯୋଗୁଁ ବୁଝିପାରୁ ଅନ୍ଧାର ଯାଏ ଠାବେ ଠାବେ ଘର ବେଶ ।

ଘାଣ୍ଟାଥ. ପଦାଳ ।

ଅନ୍ଧାରିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧକାର)—୧ । ଅନ୍ଧକାରମୟ କରିବା—
Andhāribā 1. To darken.

ଆସିବା କରା ୨ । ଆନ୍ଧାରିତ କରିବା—2. To cover.

ଅନ୍ଧାରୀ କରଣା ଧୂଳିରେ ଅନ୍ଧାର ନରୁ । ଘାଣ୍ଟାଥ. ମହାପାତ୍ର ।

ଅନ୍ଧାରିବିଜେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ଧକାର + ବିଜୟ)—

Andhāribije ରାଜା ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଅନ୍ଧାରରେ ବୁଲି
ଚାରିବା ଯିବା କାର୍ଯ୍ୟ—Walking incognito in the
Andhāribije dark; (a custom with kings or high
officers.)

[ଦ୍ର—ରାଜା ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା
ବୁଝିବା ନିମନ୍ତେ ଆସୁଗୋପନ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ତନ୍ମୁହୂତ ନ ଦେଇ
ଅନ୍ଧାରରେ ବୁଲି ବାହାରିବୁ ଏବଂ ଏହିପରି କରିବାଦ୍ୱାରା ଅନେକ
ଅପ୍ରାପ୍ୟ ତଥ୍ୟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିବୁ ।]

ଅନ୍ଧାରମାଛ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ମାଛ ନଈରୁ ଅନ୍ଧାର ପକ୍ଷରେ ବା
Andhārimāchha ଅନ୍ଧାରରେ ତନ୍ମୁହୂତ ଭାବେ ଅଗରୁ
ଜାଲରେ ଧରାଯାନ୍ତି—Fish caught
in the rivers in the dark
or before moon-rise.

[ଦ୍ର—ଅନ୍ଧାର ପକ୍ଷରେ ବା ତନ୍ମୁହୂତ ପୂର୍ବରୁ ନଈରେ ଜାଲ
ପକାଇଲେ ସେତେ ମାଛ ପଡ଼ନ୍ତି ଆଲୁଅ ପକ୍ଷରେ ବା ତନ୍ମୁହୂତ
ପରେ ସେତେ ମାଛ ପଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ, ଏହା କେଉଁଟିଙ୍କର
ଅନୁଭବ ।]

ଅନ୍ଧାରମୁଲକ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସଭ୍ୟ ଦେଶ; ଯେଉଁ ଦେଶରେ ସଭ୍ୟତା
Andhārimulaka ପଶି ନାହିଁ—1. Uncivilised
country; benighted country.
ଅନ୍ଧାରମୁଲକ ୨ । ଅବିଧିମାନା ରାଜ୍ୟ—2. A country
where there is no justice.

୩ । ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟ (ଯେଉଁଠାରୁ ଖାସ୍ ବ୍ରହ୍ମଣ ଶାସିତ
ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ଧାର ଓ ସୁବିଚାରରୁ ଅଲୋକ ପଶି ନାହିଁ)—
3 Native States.

ଅନ୍ଧାରଲଗା—ଗ୍ରା. ଅ—ସବାର ବେହେରାଙ୍କର ଡାକ । ଅନ୍ଧାରରେ
Andhārilagā ପଥ ଦେଖା ନ ଯାଉଥିଲେ ଗଉଡ଼ମାନେ
ଏ ଡାକ ମାରନ୍ତି—A halloo of palki-bearers
when the road in front is dark.

ଅନ୍ଧାରୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅନ୍ଧାରୁଆ (ଦେଖ)

Andhārū Andhārīa (See)

୧ । ଗହଳ ଯାଏ ଗହଳ ଅନ୍ଧାର

ଜଳ ଦେଖାଇବ ବେଳ ଯୋଗ୍ୟ ବୁଝା । ଘାଣ୍ଟାଥ. ଚରଣ ।

ଦେ. ବି—ବିଗଳାଗାୟ ପକ୍ଷୀବିଶେଷ (ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣ ମାଞ୍ଜୁ, ଏ
ପକ୍ଷୀ ବିଗଳାଗାୟ)—A class of birds.

ଅନ୍ଧସନ୍ଧି—ଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ବିଷୟର ସୂକ୍ଷ୍ମତା ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଂଶ—
Andhisandhi 1. Slightest details of any
thing.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନ ଓ ଅନ୍ଧକାରମୟ ଅଂଶ—

2. Darkest holes and corners, every
creek and corner; every clink and
crevice.

ଅନ୍ଧସନ୍ଧିଖୋଜିବା—ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନ ତନ୍ମୁହୂତ ତନ୍ମୁହୂତ 'କିରି
Andhisandhikhojibā ଖୋଜିବା ଓ ଦେଖିବା—

1 To examine even the minutest
clink and the darkest crevice

୨ । ସୂକ୍ଷ୍ମତା ତନ୍ମୁହୂତ କରିବା—2 To investi-
gate into every detail.

ଅନ୍ଧସନ୍ଧିଖୋଲିବା—ଦେ. ବି—ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟମାନ ପ୍ରକାଶ କରିଦେବା—
AndhisandhikhoLibā To trumpet out every
secret, defect and dark spot.

ଅନ୍ଧ—ସ. ବି. (ଅନ୍ଧ ଧାତୁ = ଯିବା + ତୁ. କପାତନ; ଯାହା ନିକଟକୁ
Andhu ଜଳାସ୍ଥ ମାନେ ଯାଆନ୍ତି ।)—କୂଅ; କୂପ—Well.

ସିନ୍ଧୁରେ ଅନ୍ଧାରର ରବି ଖାମ ସୁନ୍ଦର ଅନ୍ଧରେ ପଦ ତଥ୍ୟ ବାହାରେ ଗୋ ।

ବିବର୍ଣ୍ଣ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦେ. ବି—ଅନ୍ଧପଟଳ (ଦେଖ)

Andhapatala (See)

ଅନ୍ଧପାଣି—ଦେ. ବି—୧ । ମାଛ ଧରିବାର ଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ; ବଡ଼ କଳା—

Andhapāṇi 1. A contrivance made of strips of
split bamboo strung together for
catching fish.

୨ । ଅନ୍ଧପଟଳ (ଦେଖ)

2. Andhapatala (See)

ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅନ୍ଧର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

ଚନ୍ଦ୍ରଶିଳା ଶ୍ରୀ Feminine of Andha.

ଅନ୍ଧୁଳ—ସ. ବି—ଶିଘ୍ର ବୃକ୍ଷ—Acacia Sirissa; a kind of
Andhula flowering tree.

ଅନ୍ଧୁଲି—ଦେ. ବି—ଅନ୍ଧୁଲି (ଦେଖ)

Andhuli Andhulī (See)

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନ୍ଧସମ୍ବନ୍ଧୀ—1. Relating to a
blind man.

୨ । ଅବିଧିମାନ—2 Unjust

ଅନ୍ଧୋଟି—ଦେ. ବିଶ—ଅନ୍ଧୁଲି (ଦେଖ)

Andhotī Andhuli (See)

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦଶମ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକରଣ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୟୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଞ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ଋ

ଅନ୍ଧୋଟୀବୁଝାମଣା—ଦେ. ବି—ଅବିଚାର; ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର—

Andhotībujhāmanā Injustice.

ଅବିଚାର

ଅନ୍ଧୋଟୀ ବିଚାର

ଅନ୍ଧ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ଧ ଧାତୁ = ଦୃଷ୍ଟି ହୀନ ହେବା + ର)—

Andhra ୧ । ବ୍ୟାଧି—1 Hunter; fowler.

୨ । ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଦେଶବିଶେଷ—

2. Tailāṅga country in the S. India.

୩ । ତେଲଙ୍ଗା ଜାତି—3 The Telugu

ଅନ୍ଧ୍ରଦେଶ—ସଂ. ବି—ତେଲଙ୍ଗା ଦେଶ; ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଦେଶବିଶେଷ—

Andhradeśa Telengana; the Telgu country.

ଅନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ନ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଭବ. ଚ)—

Anna ୧ । ଯାହା ଖିଆଯାଏ; ଖାଦ୍ୟ—1 Food

୨ । ଭାତ; ସିକତଣ୍ଡୁଳ—2. Boiled rice.

ଦେ. ବି—ପୁରୀ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ-
ରଜନ ନିକଟରେ ଭୋଗ କରାଯାଇଥିବା ସିକ ତଣ୍ଡୁଳ—Boiled
rice offered to Lord Jagannātha at Puri
and to Lord Līṅgarāja at Bhubaneśwara.

[ଦ୍ର—ମହାପ୍ରସାଦ ଦୋଇଥିବା ଭାତ ପ୍ରତି ସାଧାରଣ ଭାତ
ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ।]

ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ନ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + କର୍ମ. ଚ)—

ଭୁକ୍ତ; ରନ୍ଧିତ—Eaten; partaken of.

ଅନ୍ନକଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅନ୍ନ = ଖାଦ୍ୟ + କଷ୍ଟ = ଦୁଃଖ)—

Annakashṭa ୧ । ଖାଦ୍ୟବସ୍ତୁର ଅଭାବ; ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ—

1. Scarcity.

୨ । ଭୃଷକାସ—2. Fasting.

ଅନ୍ନକଷ୍ଟି—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନ୍ନକଷ୍ଟୀ)—ଅନ୍ନକଷ୍ଟୀ (ଦେଖ)

Annakashṭī Annakashṭī (See)

ଅନ୍ନକଷ୍ଟି—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅନ୍ନ + କଷ୍ଟ + ଇନ୍; ୧ମ. ୧ବ)—

Annakashṭī ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଅଭାବପ୍ରସ୍ତ; ଅଭୁକ୍ତ; ଅନ୍ନକଷ୍ଟ-
(ଅନ୍ନକଷ୍ଟିନୀ—ଶ୍ରୀ) ନିର୍ଜୀବ—

Starving, badly wanting food.

ଅନ୍ନକୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଂସପାତ୍ର ବା ହାଣ୍ଡିରେ ଜଗନ୍ନାଥ

Annakurḍī ବା ଲିଙ୍ଗରଜନ ଅନ୍ନ ମହାପ୍ରସାଦ ରନ୍ଧା ହୁଏ
ବା ରଖା ହୁଏ—Earthen pots for cooking
or keeping rice-offering at Puri or
Bhubaneśwara.

[ଦ୍ର—ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅନ୍ନ ରନ୍ଧିବା ଓ ରଖିବା ପାଇଁ

ବ୍ୟବହୃତ କୁଣ୍ଡି ବା ହାଣ୍ଡିର ଆକାର ଅନୁସାରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ନାମ
ଅଛି । ବଡ଼ ପାତ୍ରକୁ 'ହାଣ୍ଡି' ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପାତ୍ରକୁ 'କୁଣ୍ଡି' କହନ୍ତି ।

(କୁଣ୍ଡି ଓ ଇନ୍ଦ୍ର ନାମ ନୋଟ ଦେଖ)]

ଅନ୍ନକୁଟ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ନ + କୁଟ = ଅନ୍ନସ୍ତୁତ)—ବାଣିଜ୍ୟ ପାଇଁ

Annakūṭa ଗୁଣୀକୃତ ସିକତଣ୍ଡୁଳ ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ—

A vast gathering of boiled rice or
prepared food in one place for distri-
bution.

ଅନ୍ନକୋଷ୍ଠକ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ନ = ଧାନାଦି + କୋଷ୍ଠ = କୋଠରୀ + କ)—

Annakoshṭhaka ଧାନକୋଠି; ତଣ୍ଡୁଳାଦି ରଖିବାର ସ୍ଥାନ
ବା କୋଠି; ଅମାର—Storage for rice.

ଅନ୍ନକ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ନ + କ୍ଷେତ୍ର)—୧ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ସିକ

Annakshetra ତଣ୍ଡୁଳ ଗୁଣୀକୃତ ହୋଇଥାଏ—

1. A place where boiled rice is heaped.

୨ । ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀ ବା ଶ୍ରମରେ ଦେବତାଙ୍କୁ ସିକ ତଣ୍ଡୁଳ
ଭୋଗ ଲାଗିଲା ପରେ ଜାତିବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ
ଖାଆନ୍ତି—(ପୁରୀ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର)—

2. Places (like Puri or Bhubaneśwara)
where boiled rice is offered to the
Deities and partaken indiscriminately
by the Hindus.

ଅନ୍ନଗନ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ନ + ଗନ୍ଧ + ଇ)—ଉଦରାମୟ ରୋଗ—

Annagandhi A disease of the bowels;
indigestion.

ଅନ୍ନଛତ୍ରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ନଛତ୍ର)—ଅନ୍ନଦାନ କରାଯିବା ସ୍ଥାନ—

Annachhatra A place where prepared food
ଅଗ୍ରହତ is distributed amongst the
ଅରନଞ୍ଜର poor.

ଅନ୍ନଛତ୍ରା—ଦେ. ବି—୧ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି) ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ଦାନ

Annachchardibā କରିବା—(ଯଥା—ସେ ଗୁରୁ ଦିନ ଦେଲା

ଅଗ୍ରହତ ଅନ୍ନ ଛତ୍ରା)—1. To give up

ଅନାଜତ୍ତା taking rice or solid food.

୨ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି) ଦାନ ପାଣି ଉଠିବ—

2 Going (or fated) shortly to lose
his means of livelihood or service.

ଅନ୍ନଛୁଆଁ—ଦେ. ବି (ଅନ୍ନ + ଛୁଆଁ = ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା)—ଅନ୍ନପ୍ରାଣନ;

Annachhuāṁ ଶିଶୁର ବସ୍ତ୍ର ୨ ମାସଠାରୁ ୧ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ

ଅଗ୍ରାଧାନ: ଭାତ ତାକୁ ପ୍ରଥମେ ଖିର ବା ଅନ୍ନ ଖିଆଇବାର ବ୍ୟ-

ଅଗ୍ରାଧାନ ବିଶେଷ—The rice-eating ceremony
of a baby.

ଅନ୍ନଜଳ—ସ. ବି. (ଅନ୍ନ + ଜଳ; ସହଚର ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ)—୧ । ଖାଦ୍ୟପାନ—

Annajala 1 Food and drink.

୨ । ଦାନାପାନ—2 Maintenance,

ଅନ୍ନଜଳ ଛତ୍ରା—ଦେ. ବି—୧ । ଖାଇବା ପିଇବା ଛାଡ଼ିଦେବା—

Annajala chchardibā 1. To give up food and
ଅଗ୍ରହତା drink.

ବାଆରଣ ଦେବେ ଅନ୍ନଦ ପ୍ରାୟେ ପ୍ରତିଦିନ ଅନ୍ନଦ ଓ ମାତ୍ର ଏକ । ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନ୍ନଦ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ରଖି ବଦଳୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ନଦ ଏକ । ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନ୍ନଦ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ଏକ । ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନ୍ନଦ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦ' ଖୋଜିବେ; 'ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଧ' ଖୋଜିବେ ।

ଅନ୍ନଦ ଶିବଦେବୀ ୨ । (ବୌଦ୍ଧ ବ୍ୟାସ) ଦାନାପାଣି ଉପାଦାନ—

2. Going to give up one's maintenance.

ଅନ୍ନଦ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ = ଭୋଜନ + ଦା, ଧାତୁ = ଦେବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Annada ଅ) — ଯେ ଅନ୍ନଦାନ କରେ — Giving food to

(ଅନ୍ନଦା—ଶ୍ରୀ) others

ଅନ୍ନଦା—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନଦ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — ପାର୍ବତୀ; ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୀ;

Annada ଅଶ୍ରୀପୁଣୀ — The Hindu Goddess of

plenty, Pārbati wife of Śiva.

ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. — ଅନ୍ନଦର ଶ୍ରୀମତୀ —

Feminine of Annada.

ଅନ୍ନଦାନ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ = ଭୋଜନ + ଦା ଧାତୁ = ଦେବା +

Annadātā, କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଚନ୍ଦ୍ର. ମା. ୧୨.) — ୧ । ଅନ୍ନଦାନକାରୀ —

(ଅନ୍ନଦା—ଶ୍ରୀ) 1. Giving food to others.

୨ । ଯେ ଅନ୍ନଦ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ନଦପ୍ରାଦାନ କରେ —

2. Bread-giver; benefactor

ଅନ୍ନଦାନାକାଦାସୀ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. — ଶ୍ରୀବତୀ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଏକାଦଶୀ —

Annadānakādaśī The 11th day of the dark

fortnight of the lunar month of

Śrābhana.

ଅନ୍ନଦାସ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ = ଖାଦ୍ୟ + ଦାସ = ଭୋଜ୍ୟ) —

Annadāsa ୧ । ଅନ୍ନପାତ୍ର, ଦାସ; ଯେ, ଖାଦ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ନ

ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ — 1. One who solely

depends on another for maintenance;

bread-eater.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କେବଳ ମୁଖ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ପର ଉପରେ

ନିର୍ଭର କରେ — 2. A person who serves

only for food.

୩ । ଯେଉଁ ଭାଷ୍ୟ ଅପଣାର ମୂଳ ଗଣ୍ୟକ ପାଇବାର ଏକ

ମାତ୍ର ଅଣ୍ଟା କରେ — 3. A servant who only

cares for his wages.

ଅନ୍ନଧ୍ୱାମ୍ବ କରବା — ଦେ. ବି. — (ଲମ୍ବଶାସୀ) — ବହୁ ଉପକାର ବା ପରିଶ୍ରମ

Annadhwāmsakaribā ନ କର ଅନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗଲଗ୍ରହ

ଅନ୍ନଧ୍ୱାମ୍ବକରବା ହୋଇ କେବଳ ଭୋଜନ କରିବା — To eat a

person's salt without rendering

any service.

ଅନ୍ନାଳିକା — ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ + ଲିକା) — ଅନ୍ନଦାନ କାଳୀ; ଯେଉଁ

Annālikā ପଥର ବା ଉକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ଖୋଜି ଯାଏ —

The alimentary tube conveying the

food from the mouth to the belly.

ଅନ୍ନାଳି — ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. — ଅନ୍ନାଳିକା (ଅନ୍ନାଳିକା)

Annāli Annālika (See)

ଅନ୍ନାଳିକା — ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. — ଅନ୍ନାଳିକା (ଅନ୍ନାଳିକା)

Annālikā — ଅନ୍ନାଳିକା (ଅନ୍ନାଳିକା)

ପୂର୍ବୋପସ୍ଥାନ; ଏକାଦଶୀ; ସକାଳ; ଅମାବସ୍ୟାଦିର ରାତି

କାଳ; ପ୍ରବାସ; ବିବରଣ୍ୟ; ନିରାଶ୍ରମୀ ରାତି ।)

— The times specified in the Hindu

Sāstras in which people are enjoined

not to take boiled rice or food.

ଅନ୍ନପାନ — ଦେ. ବି. (ଅନ୍ନ + ପାନ) — ୧ । ଖାଦ୍ୟ ପାନ —

Annāpāni 1. Food and drink.

ଅନ୍ନପାନ — ଦେ. ବି. (ଅନ୍ନ + ପାନ) — ୧ । ଖାଦ୍ୟ ପାନ —

Annāpāni 1. Food and drink.

ଅନ୍ନାପୁଣୀ — ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ — ଅନ୍ନପୁଣୀ (ଦେଖ)

Annāpūṇī Annāpūṇī (See)

ଅନ୍ନପୁଣୀ — ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ — ଅନ୍ନପୁଣୀ (ଦେଖ)

Annāpūṇī Annāpūṇī (See)

ଅନ୍ନପୁଣୀ — ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ + ପୁଣୀ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — ୧ । ଅନ୍ନଦାନ ଚୂର୍ଣ୍ଣ

Annāpūṇī କାରିଣୀ; ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୀ (ଅନ୍ନପୁଣୀ କାଶୀରେ ପ୍ରତି

ଷ୍ଟିତି); ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅବତାରବିଶେଷ —

1. The Hindu Goddess said to feed

the world; an incarnation of

the Goddess Pārbati.

୨ । ଅନ୍ନାପାନ ଏକ ପ୍ରକାର ଅନ୍ନ ଯୁକ୍ତ ନିଷ୍କାଶ ଗୁଳ୍ମ

(ଏକାଦଶ ପତ୍ର ପ୍ରବାସଯୁକ୍ତ । ଭାତ ମଧ୍ୟରେ ଏ ଗୁଳ୍ମ

କରି କାଳ ପୋତି ରଖିଲେ ଭାତ ମଧୁରୀୟମ୍ଭୁ

ହୁଏ ।) — 2. Rice-scent grass Pandanus.

ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅନ୍ନ + ପୁଣୀ + ଶ୍ରୀ. ଅ) —

ଅନ୍ନଦାନ ପୁଣୀ (ପୁଣ୍ୟ) — Full of food-materials;

brimming with plenty (the earth).

ଅନ୍ନପୁଣୀ ଦେଖି ମନୁଷ୍ୟ ନିଶ୍ଚଳ ଅନ୍ନପୁଣୀ ମୋର ନାମ ।

ଦୟାକାରୀ ପାଦରା ।

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ — ଭୁବନର ଅଧିକାରୀ ନାଗକବି । ଏହାଙ୍କ ରଚିତ

କେତେକ ସରଳ ପଦ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ।

ଦାରିଣୀତରଣ. ଉ. ସାମ୍ବଲପୁର ।

A modern female-composer of Oria

poems.

ଅନ୍ନପ୍ରାସନ — ସ. ବି. (ଅନ୍ନ + ପ୍ରାସନ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ) —

Annāprasana ଶିଶୁର ପ୍ରଥମ ଅନ୍ନ ଭୋଗର ପ୍ରସ୍ତୁତି ଦିଶେଇ;

ଅନ୍ନପ୍ରାସନ — The ceremony of giving rice

to the child for the first time.

ଅନ୍ନାସ୍ତ୍ରା — ସ. ବି. (ଅନ୍ନ + ସ୍ତ୍ରା) — ୧ । ଖାଦ୍ୟ ପାନ

Annāstrā 1. Food and raiment.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ୱ

୨ । ଭୂତଲୁଗା; ଖୋରାକପୋଷାକ; ଭରଣପୋଷଣ—

2. Maintenance

ଅନୁବସ୍ର—ପ୍ରା. ବ. (ସ. ଅନୁ + ବସ୍ର)—ଅନୁବସ୍ର (ଦେଖ)

Annabasra Annabastra (See)

ଅନୁବହ—ସ. ବ. ପୂ. (ଅନୁ + ବହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Annabaha ଯାହା ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ବହନ କରେ—
(ଅନୁବହା—ଶ୍ଳୀ) Carrying the food from one place to another.

ଅନୁବହାନାଳୀ—ସ. ବ.—ଅନୁନାଳିକା (ଦେଖ)

Annabahānālī Annanālīkā (See)

ଅନୁବିକାର—ସଂ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ + ବିକାର)—

Annabikāra ୧ । ଶୁକ୍ର ବା ରେଚନ—1. Semen.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ ବା ମଳ—2. Fæcus.

ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ—ସଂ. ବ. (ବ୍ରହ୍ମ; ଅନୁ + ବ୍ୟଞ୍ଜନ)—ଭୂତ ଓ ଭିକ୍ଷଣ—

Annabyañjana Cooked rice and curry.

ଅନୁବ୍ରହ୍ମ—ସ. ବ. (ଅନୁ + ବ୍ରହ୍ମ)—ବ୍ରହ୍ମ ବା ଜୀବନ ରୂପେ କଳ୍ପିତ

Annabrahma ଅନୁ ବା ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତୁ (କାରଣ ପ୍ରାଣୀ ଖାଦ୍ୟ
ବିନା ବସ୍ତୁ ପାରେ ନାହିଁ ।)—

Brahma or the Universal Devine
Spirit or life identified with the
food we take

ଅନୁଭେଦୀ—ଦେ. ବ.—କାଶୀସ; ସ୍ୱାସକସ—

Annabhedī Coppersulphate; Blue vitriol.

ହିରାକମ

मांगकुल

ତେ. ଅନୁଭେଦୀ

ଅନୁଭୋକ୍ତା—ସଂ. ବ. ପୂ. (ଅନୁ + ଭୁକ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ, ୧ମ.)

Annabhoktā ୧୧.)—ପକ୍ୱାନ୍ନଭୋଜୀ—

(ଅନୁଭୋଜୀ—ଶ୍ଳୀ) Eating cooked food.

ସ. ବ.—୧ । କୌଣସି ପରିବାରରେ ପରିତ୍ରାପ ନ କରି ଭୋଜନ
କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—1. A member of the
family who is maintained without
doing any work.

୨ । ପରିବାରର ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A member of the family

ଅନୁମୟାକୋଷ—ସଂ. ବ. (ଅନୁ + ଶକାର୍ଥରେ. ମୟ + କୋଷ = ଦେହ)—

Annamayakosha ଅନୁମୟା ଗଠିତ ଜୀବର ସ୍ଥୂଳ ଶରୀର—

The gross animal body made in
flesh and blood as the result of food

ଅନୁମୟାପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବ. (ଅନୁ + ଶକାର୍ଥରେ. ମୟ + ପିଣ୍ଡ = ଦେହ)—

Annamayapinda ଅନୁମୟାକୋଷ (ଦେଖ)

Annamayakosha (See)

ଅନୁମଳ—ସ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ = ଭୂତ + ମଳ)—

Annamala ମଦ; ମଦର—Liquor made from
fermented rice.

ଅନୁମେଡ଼ା—ଦେ. (?). ବ.—ଭୂଇଁରେ ମାଡ଼ିବା ଲତାବିଶେଷ—

Annamerdha Atylosia Scarbæoides.

ଅନୁଯୋଗ—ସ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ + ଯୋଗ)—

Annajoga ଅନୁସଂସ୍ଥାନ (ଦେଖ)
Annasamsthāna (See)

ଅନୁରସ—ସ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ + ରସ)—ପେଟରେ ଖାଦ୍ୟ

Annarasa ଦ୍ରବ୍ୟର ପରିପାକ ହେଉଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଚର୍ହିରୁ
ନିର୍ଗତ ହେବା ଶୁକ୍ଳ ରସ (ଏହା ଶରୀରର ସ୍ୱସ୍ଥ ଧାତୁ
ମଧୁରୁ ଏକରମ । ରସତଳେ ନୋହି ଦେଖ ।)—
The white fluid drawn from food
while in the process of digestion in
the stomach; chyle.

ଅନୁସଂସ୍ଥାନ—ଦେ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ + ସଂସ୍ଥାନ = ଭୋଗ)—

Annasamsthāna ୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସେହିପରି ମୁଠାଏ
ଖାଇବାକୁ ପାଇବ, ଚର୍ହିର ବ୍ୟବସ୍ଥା—

1. Provision for a person to get
his bread

୨ । ଜୀବନ-ଆରମ୍ଭୋପାୟ; ଜୀବିକା—

2. Livelihood; means of support.

ଅନୁସିଦ୍ଧି—ସ. ବ. (ଯଷ୍ଟି ଚତୁ; ଅନୁ + ସିଧ୍ ଧାତୁ + ଚି)—

Annasiddhi ୧ । ଅନୁପାକ; ରୁଷେଇ; ରନ୍ଧନ—

1. Cooking of rice

ଅନ୍ୟେ ଗୃହରେ ନ କରିବ ଅନୁସିଦ୍ଧି । ପ୍ରାଚୀ—ଗୃହରୁ ଶିବା ।

ଅନୁଦ—ସ. ବ. ପୂ. (ଅନୁ + ଅଦ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା +

Annāda କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ପରାନ୍ନଭୋଜୀ; ପରାନ୍ନଭୁକ୍ତ—

(ଅନୁଦା—ଶ୍ଳୀ) 1. Subsisting on another's food.

୨ । ଅନୁଭୋଜୀ; ଅନୁଦାତା—

2 Rice-eating; subsisting on food.

ସ. ବ.—ବିଷ୍ଣୁ (ଯାହାଙ୍କୁ ଅନୁଭୋଗ ଲଗାଯାଏ)—

The God Bishṇu (to whom cooked
rice is offered.)

ଅନ୍ନାର୍ଥ—ଦେ. ଅ (ନିତ୍ୟ ସମାସ ସ. ଅନ୍ନାର୍ଥ.)—

Annārtha ଅନୁ ନିମନ୍ତେ; ମୁଠାଏ ଭୂତ ପାଇବା ଆଶାରେ—

(ଅନ୍ନାର୍ଥ—ଶ୍ଳୀ) For food; in hope of having a
handful of rice.

ସ. ବ. ପୂ. (ଅନୁ + ଅର୍ଥ)—

ଅନ୍ନାର୍ଥ (ଦେଖ) Annārthī (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକେ ଅରେ ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠାରେ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟାରିତ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଣିଲେ ଯେବେ ଏ ଲିଖାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଣିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଣିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଗୋଣିବେ; 'ବଂସ' ନ ପାଇଲେ 'ବଂସ' ଗୋଣିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଣିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଗୋଣିବେ ।

ଅନ୍ୟାର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ + ଅର୍ଥ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Annārthī ୧ । ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଖାଇବାକୁ ଅନ୍ନ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିବା (ଅନ୍ନାର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ) (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Desirous of food; solicitous of getting a meal
୨ । ଶୁଦ୍ଧ—2. Hungry.

ଅନ୍ନାହାରି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅନ୍ନ + ଅ + ହୃ ଧାତୁ + Annāhārī କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—ସେ ଲୁଚି ଖାଏ;

(ଅନ୍ନାହାରି—ଶ୍ରୀ) ଅନ୍ନଭୋଜୀ—Eating boiled rice.

ଅନ୍ନକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ + ଅନ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + Annak କର୍ତ୍ତ୍ତି. କ୍ରିପ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—ଅନୁଗାମୀ—

Following.

ସଂ. କି. ବିଶ.—୧ । ପଶ୍ଚାତ—1. After.

୨ । ଅନୁପାଦ—2. Following the foot-steps.

୩ । ଅନୁସାରେ—3 According to.

ଅନ୍ନକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ = ଅନୁଗତ + ଅକ୍ଷ = ଲକ୍ଷ୍ୟ)—

Anwaksha ଅନୁଗାମୀ—Following.

ସଂ. କି. ବିଶ. (ଅନ୍ = ସମୀପରେ + ଅକ୍ଷି = ଅକ୍ଷି)—

ଚକ୍ଷୁସମ୍ପର୍କରେ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ—Before the very eyes; in the presence of.

ଅନ୍ନାନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଅନ୍ଧ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + Annāñch କର୍ତ୍ତ୍ତି. କ୍ରିପ୍.)—ଅନୁଗାମୀ—Following.

ଅନ୍ନବାୟା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଅବ + ଇ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Anwabāya ୧ । ବଂଶ—1. Family

୨ । ଗୋତ୍ର—2. Pedigree; lineage.

ଅନ୍ନାୟା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ; Annaya ଅଧିକରଣ ଅ)—

(ଅନ୍ନାୟା—ବିଶ) ୧ । ବଂଶ; ଜାତି—1 Lineage; race.

୨ । ସନ୍ତାନ—2 Progeny.

୩ । ପରିବାର—3. Family.

୪ । ବାକ୍ୟରେ ଉକ୍ତ ଉକ୍ତ ପଦମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ବୈଷ୍ଣବ-କରଣିକ ସମ୍ପର୍କ—4. Grammatical connection of one part of speech with another in a sentence.

୫ । (ଦର୍ଶନ) କାର୍ଯ୍ୟ-କାରଣ ସମ୍ପର୍କ—

5. (Philosophy) Causality.

୬ । ବ୍ୟବସାୟ—6. Presence

୭ । ଅର୍ଥ—7. Meaning.

ଅନ୍ୟାରିତ—ସଂ. କି. (ବ୍ୟାକରଣ)—

Anwaya karibā ୧ । ବାକ୍ୟ ବା ପଦର ସମ୍ପର୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା —
ଅବସ୍ଥା କରା 1. To ascertain the connection of
(ଅନ୍ୟାରିତ) one part of a sentence with

another; to define the connection of one word with another in a sentence.

୨ । ପଦ୍ୟକୁ ଗଦ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା—

2 To render poetry to prose; to give the prose-order of a poetry-passage.

ଅନ୍ୟାୟାତ୍ରିକ—ସଂ. ବି. (ଦାର୍ଶନିକ ସଂଜ୍ଞା)—ତାହା ଥିଲେ ତାହା
Anwayabyatireka ଥିବା, ତାହା ନ ଥିଲେ ତାହା ନ ଥିବା,
ଏହିପରି ସମ୍ପର୍କ—(Logic) Logical connection; species and differntia.

ଅନ୍ୟାୟାତ୍ରିକ ୦ାବେ, ଅନ୍ୟାୟାତ୍ରିକ ଲବେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବାନ ।

ଅନ୍ୟାୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟାୟା + ଅୟା ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Anwayī ୧ । ଅନୁକୂଳ ସମ୍ପର୍କ—1. Favourable to the
(ଅନ୍ୟାୟା—ଶ୍ରୀ) case in hand; direct; agreeing.

୨ । (ନ୍ୟାୟ) ହେତୁବିଶେଷ; ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ପର୍କ—

2. (Logic) Method of connection

ଅନ୍ୟାର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅନ୍ = ଅନୁଗତ + ଅର୍ଥ)—

Anwartha ୧ । ସତ୍ୟାର୍ଥ; ପ୍ରକୃତାର୍ଥ—1 True; real.

୨ । ସଫଳ—2. Accurate

୩ । କୃତାର୍ଥ—3. Just to the point

ଅନ୍ୟାହା—ସଂ. କି. ବିଶ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅନ୍ = ପ୍ରତ୍ୟେକ + ଅହାନ୍ = ଦିନ)—ପ୍ରତିଦିନ; ପ୍ରତ୍ୟହ—

Daily; every day.

ଅନ୍ୟାଚୟା—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ସହଚର + ଅ + ଚ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Anwāchaya ୧ । ଅନୁସଙ୍ଗ—1. Concomitance

୨ । ସହବାସ—2. Cohabitation.

ଅନ୍ୟାଧି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ = ସହଚର + ଅଧି = ଗଢିତ ବସ୍ତୁ)—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
Anwādhi ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଣକ ପାଖରେ ରଖିବା ବା
ଗଢିତ କରିବା ଧନ ବା ପଦାର୍ଥ—A deposit
made with one with the purpose of
giving it to another.

ଅନ୍ୟାଧେୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଅଧେୟ = ପ୍ରାପ୍ତ; ଲଭ) —

Anwādheya ବିବାହ ପରେ ସ୍ୱାମୀକୁଳରୁ ଓ ବନ୍ଧୁକୁଳରୁ
କନ୍ୟା ଯେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତି ପାଏ; ଏକ ପ୍ରକାର ସ୍ତ୍ରୀଧନ—
(ବିବାହର ପରତୋ ଯତ୍ନ 'ଲଭ୍ୟ' ଉତ୍ତୁକୁଳାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ
ଅନ୍ୟାଧେୟା ତତ୍ତ୍ୱକୁ ତୁ ଲଭ୍ୟ ବନ୍ଧୁକୁଳାରୁ ତଥା)—
A kind of woman's property given
to her by the husband's or father's
family after marriage.

ଅନ୍ୟାସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ = ପଶ୍ଚାତ୍ + ଅସି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ପ୍ରକରେ
Anwāsita ବସା ଯାଇଥିବା—Caused to sit
afterwards.

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧାକର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଝ	ଞ	ଡ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧାକର	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଞ	ଝ	ଡ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ଆ+ତୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Anwāhārjya ପିତୃଲୋକକର ମାସିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ; ଅମାବାସ୍ୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ—
Monthly Śrāddha performed in honour
of one's ancestors on the day of the
new moon.

ଅନ୍ୱିଚ୍ଛା—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ଇଚ୍ଛା)—ଅନ୍ୱେଷଣ—Search.
Anwichchhā

ଅନ୍ୱିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ=ସହୃଦ୍+ଇ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Anwita ୧ । ସଙ୍ଗରେ ଆଗତ—1 Accompanied by.

୨ । ସ୍ୱଳ୍ପ—2. Connected with.

୩ । ବିଶିଷ୍ଟ—3 Constructed with.

୪ । ସମ୍ପର୍କ—4. Related.

ଅନ୍ୱିଷିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—(ସଂ. ଅନ୍ୱେଷିତାର ଅଶୁଦ୍ଧ
Anwishitā ପ୍ରୟୋଗ)—ଯାହାକୁ ଖୋଜା ଯାଇଅଛି; ଚାହାନ୍ତି—
Searched after.

ଅନ୍ୱିଷିତାଙ୍କ ପ୍ରାୟ ହୋଇ, ସ୍ୱରୂପ କରବା ଇଚ୍ଛା ।
ପୂର୍ଣ୍ଣତମ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ (କୃଷ୍ଣ ଏହାଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିବାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିବାରୁ) —
ରାଧା—An epithet of Rādhā.

ଅନ୍ୱିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Anwishṭa ୧ । ଯାହା ଅନ୍ୱେଷଣ କରାଯାଇଅଛି—
(ଅନ୍ୱେଷଣ—ବି) 1. Sought for; required.

୨ । ଆକାଞ୍ଚିତ—2. Wished for.

ଅନ୍ୱିକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ଇଷ+ଭବ. ଅନ)—୧ । ବେଦ
Anwikṣha ବାକ୍ୟାଦି ଶ୍ରବଣକରି ପରେ ତହିଁର ଅର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟା-
ଲୋଚନା କରିବା—1. To revolve in mind
the meaning of some passages heard
or read.

୨ । ଅନୁମାନ—2. Guessing.

ଅନ୍ୱିକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ଇଷ+ଭବ. ଅନ)—
Anwikshya ୧ । ଅନ୍ୱିକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

1. Anwikṣha (See)

୨ । ଉନ୍ନୟନ—2. Lifting up

୩ । ଅନ୍ୱେଷଣ—3. Searching after

ଅନ୍ୱେଷକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ=ପଞ୍ଚାତ୍+ଇଷ ଧାତୁ=ଇଚ୍ଛା କରିବା;
Anweshaka ଖୋଜିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
(ଅନ୍ୱେଷିକା—ଶ୍ରୀ) ସେ ଅନ୍ୱେଷଣ କରେ ବା ଖୋଜେ; ଅନୁସନ୍ଧ୍ୟା—
One who seeks after, enquirer.

ଅନ୍ୱେଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅନୁ+ପଞ୍ଚାତ୍+ଇଷ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—
Anweshana ୧ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—1. Investigation;
(ଅନ୍ୱେଷିତ—ବିଶ) enquiry.

୨ । ଅଲକ୍ଷିତ ବା ଅପ୍ରାପ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ ଖୋଜିବା; ଅନ୍ୱେଷଣ—
2 Research; seeking after.

୩ । ଅକାଞ୍ଚା—3. Quest after a thing.

ଅନ୍ୱେଷଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ+ଅନ+ଭବ. ଅ)—
Anweshanī ୧ । ଅନ୍ୱେଷଣ (ଦେଖ)

1. Anweshana (See)

୨ । ଚର୍ଚ୍ଚାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଷୟର ମୂଳ କାରଣ ବା ସ୍ୱଭାବ
ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା—2 Investigation into
the cause of things.

ଅନ୍ୱେଷଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନାୟ)—

Anweshanīya ଯାହା ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା ଉଚିତ; ଅନୁସନ୍ଧ୍ୟା—
Requiring to be sought; fit to
be enquired into.

ଅନ୍ୱେଷିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ ଶିତ+କର୍ମ. ତ)—

Anweshita ଗବେଷିତ; ଯାହାର ଅନ୍ୱେଷଣ କରାଯାଏ—

(ଅନ୍ୱେଷଣ—ବି) Searched for; sought after;

(ଅନ୍ୱେଷିତା—ଶ୍ରୀ) enquired into.

ଅନ୍ୱେଷିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅନ୍ୱେଷଣ)—

Anweshitā ୧ । ଖୋଜିବା; ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା—

ଅବେଷା

1. To seek; to search.

ପାତ୍ର ଅନ୍ୱେଷିତେ ଉଦ୍ଧୃତପତ୍ର ନାମା ଦେଶେ ପେଷିତୁ ।

ଦୟାକାଥା ପାବନା ।

ଅନ୍ୱେଷ୍ୟବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—

Anweshābhyā ଅନ୍ୱେଷଣୀୟ (ଦେଖ)

Anweshanīya (See)

ଅନ୍ୱେଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନୁ+ଇଷ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ୧ମା.

Anweshṭā ୧ବ.)—ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ—

(ଅନ୍ୱେଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ)

Seeker (after).

ଅନ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—୧ । ଅପର; ଅନ୍ୟ କେହି—

Anyā

1. Another.

୨ । ଅସଦୃଶ—2. Different.

୩ । ପୃଥକ୍; ଭିନ୍ନ; ବିଭିନ୍ନ—3. Separate.

ସଂ. ସଦ୍‌ବ୍ୟାପୀ—ଅପର ବ୍ୟକ୍ତି—Other; another
person.

ଅନ୍ୟଅନ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ=ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ)—

Anyāni ୧ । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ—

ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ

1. One another; each other.

୨ । ସେ'ହା; ସେ ଯାହାର—

2. Reciprocal; mutual.

ଅନ୍ୟଅନ୍ୟ—ଅନ୍ୟଅନ୍ୟ (ଦେଖ)—

Anyānya

Anyāni (See)

ପ୍ରଥମେ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା । ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ତତ୍ପରେ ଏ ଲୁପ୍ତାବୋଧରେ ନ ଫଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଇ । ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଚେଟିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଚେଟିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଚେଟିବେ; 'ଆ' ଚେଟିବେ; 'ଇ' ନ ପାଇଲେ 'ଇ' ଚେଟିବେ; 'ଈ' ନ ପାଇଲେ 'ଈ' ଚେଟିବେ ।

ଅନ୍ୟକୃତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟା କୃତ; ଅନ୍ୟ+କୃତ)—ଅପରଦ୍ୱାରା
Anyakṛuta ସମ୍ପାଦିତ ବା କରାଯାଇଥିବା—

Done by another.

ଅନ୍ୟଗାମୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ+ଗମ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ.)
Anyagāmi ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

(ଅନ୍ୟଗାମୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯେ ଅପର ଜିନିଷକୁ ଯାଏ—

1. Going to another.

୨ । ବିଷମୂଳକ; ପରସ୍ପର—

2. Adulterous (male).

ଅନ୍ୟତଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟ+ତସ୍)—

Anyatah ୧ । ଅନ୍ୟଠାରୁ—1. From another.

୨ । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା—2 By another.

୩ । ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ—3. In another way.

ଅନ୍ୟତମ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ+ତମ)—

Anyatama ୧ । ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—

(ଅନ୍ୟତମ—ଶ୍ରୀ)

1. One of many.

(ଏକତମ—ବିପରୀତ) ୨ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ପୃଥକ—

2 Distinct from others; separate; specific; a particular (person or thing).

ଅନ୍ୟତର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟ+ତର)—୧ । ଦୁଇ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ—

Anyatara 1. One of the two; either of the two.

(ଏକତର—ବିପରୀତ) ୨ । ପୃଥକ; ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ—

2. Another; distinct (person or thing)

ଅନ୍ୟତରେଦ୍ୟୁଃ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟତର+ଦିବସ ଅର୍ଥରେ.

Anyataredyuh ଏଦ୍ୟୁଃ)—୧ । ଅନ୍ୟ ଦିନ—

1. Any other day.

୨ । ଦୁଇ ଦିନ ମଧ୍ୟରୁ ଦିନେ—

2. On one of the two days.

ଅନ୍ୟତ୍ର—ସଂ. ଅ. (ଅନ୍ୟ+ତ୍ରା ନାସ୍ତକରଣାର୍ଥେ. ଣ)—

Anyatra ୧ । ଅନ୍ୟଠାରେ; ଇନ୍ ପ୍ରାକରେ—

1. Elsewhere; in or to another place; somewhere else

୨ । ଅପର ବିଷୟରେ—2. In any other matter.

୩ । ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ—3. On the other hand.

ଅନ୍ୟଥା—ସଂ. ଅ. (ଅନ୍ୟ+ଥା ଗ୍ରହଣାର୍ଥେ. ଥା)—୧ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—

Anyathā 1. Other-wise; in a different way; differently; in another manner.

୨ । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—2. On the other hand.

୩ । ବିପରୀତାର୍ଥେ—3. Contrary-wise.

ଶ୍ରୀ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟଥା ଶବ୍ଦ ପ୍ରାକରେ ପ୍ରାମାଣିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

ଅଶ୍ୱସ୍ଥାନ—Shelterless.

କାହାର ଦ୍ୱାରା ବସଇ ନାହିଁ

ଏକା ବୁଲୁଥାଉ ଅନ୍ୟଥା ହୋଇ—ପ୍ରାଚୀ. ପରଚେନାଚା ।

ଅନ୍ୟଥା କରିବା—ଦେ. କ୍ରି —୧ । ବିପରୀତାଚରଣ କରିବା—

Anyathā karibā

1 To act against;

ଅନ୍ୟଥା କରା

to do other-wise.

୨ । ଅବଲ୍ କରିବା—2. To disobey.

୩ । ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା—3. To change

୪ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—4. To nullify; to undo.

ଅନ୍ୟଥାକାରୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ=(ଅନ୍ୟଥା=ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର+କୃ ଧାତୁ

Anyathākārī +କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର

(ଅନ୍ୟଥାକାରୀ—ଶ୍ରୀ) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ; ବିରୁଦ୍ଧାତ୍ମକ—One who acts otherwise; acting against.

ଅନ୍ୟଥାକୃତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅନ୍ୟଥା+କୃ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Anyathākṛuta ୧ । ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ କରାଯାଇଥିବା—

1. Done contrarily;

୨ । ଅଜ୍ଞାତ ବହିର୍ଭୂତ କରାଯାଇଥିବା—2. Disobeyed.

ଅନ୍ୟଥାଶ୍ରୀତ—ସଂ. ବି—(ଅନ୍ୟଥା+ଶ୍ରୀତ)—

Anyathākhyāti

ବିରୁଦ୍ଧାତ୍ମକ—Wrong idea.

ଅନ୍ୟଥାଚରଣ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ୟଥା=ଅନ୍ୟପ୍ରକାର; ବିରୁଦ୍ଧ+ଅଚରଣ)—

Anyathācharaṇa ୧ । ବିପରୀତାଚରଣ—

1 Contrary action or behaviour.

୨ । ବିରୁଦ୍ଧକାର୍ଯ୍ୟ; ଅବଜ୍ଞକରଣ—

2 Disobedient conduct, disobedience.

୩ । ଅଜ୍ଞାତର ଅପାଳନ; ଲଙ୍ଘନ—3. Violation.

ଅନ୍ୟଥାଚାର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ୟଥା+ଆଚାର)—

Anyathāchār

ଅନ୍ୟଥାଚରଣ (ଦେଖ)

Anyathācharaṇa (See)

ଅନ୍ୟଥାଚାରୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟଥା+ଆଚାର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍.

Anyathāchārī ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଯେ ବିରୁଦ୍ଧ ଆଦେଶ ବା

(ଅନ୍ୟଥାଚାରୀ—ଶ୍ରୀ) ଲଜ୍ଜାର ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—

1. Acting contrary to a wish or order.

୨ । ନିୟମ ବା ଆଦେଶ ଆଦର ଲଙ୍ଘନକାରୀ—

2. Disobedient; violating the rules.

ଅନ୍ୟଥାବାଦୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ପୁଂ) (ଅନ୍ୟଥା+ବାଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍.

Anyathābādī ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଯେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କହେ—

(ଅନ୍ୟଥାବାଦୀ—ଶ୍ରୀ)

1. Speaking otherwise.

୨ । ବିରୁଦ୍ଧବାଦୀ—2. One who maintains

different or opposite opinion.

ଅନ୍ୟଥାସିଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ୟଥା=ଅନ୍ୟପ୍ରକାର+ସିଦ୍ଧି=ପ୍ରମାଣ)—

Anyathāsiddhi (ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର)

ଅନ୍ୟରୂପେ ପ୍ରମାଣିତ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅକ୍ରାନ୍ତର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଝ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ହେବା ଘଟଣା—(Hindu logic) Possibility of being proved otherwise; the state of being proved in any other way or by any other cause.

ଅନ୍ୟଦା—ସଂ. ଅ. (ଅନ୍ୟ+କାଳାର୍ଥେ. ଦା)—ଅନ୍ୟ ସମୟରେ—
Anyadā At another time.

ଅନ୍ୟଦାୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅନ୍ୟ+ଦାୟ)—
Anyadiya ୧ । ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ—
1. Belonging to another.
୨ । ଅପର ସଂକ୍ରାନ୍ତ—
2. Pertaining to another.

ଅନ୍ୟନିରାପେକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (୨ ମାତ୍ର; ଅନ୍ୟ + ନିରାପେକ୍ଷ)—
Anyanirapeksha ଅନ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରୁଥିବା
(ଅନ୍ୟନିରାପେକ୍ଷ—ଶ୍ରୀ) (ବ୍ୟକ୍ତି)—Not looking for another's help.

ଅନ୍ୟପୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (୩ୟା ଚତୁଃ; ଅନ୍ୟ+ପୁଷ୍ଟ)—
Anyapushṭa ୧ । ପରପାଳିତ—
(ଅନ୍ୟପୁଷ୍ଟ—ଶ୍ରୀ) 1 Brought up by strangers.
୨ । କୋକିଳ—2. The cuckoo (whose egg is hatched and the young ones reared by the crow)

[ଦୁ—ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ କାକଦ୍ୱାରା ପରିପାଳିତ—କୋକିଳ ଉମ୍ବ ଜନ୍ମ କରି ତାକୁ ଫୁଟାଇ ପାରେ ନାହିଁ ଓ ତାକୁ ଉଷ୍ମମାଲ ଫୁଟାଇବା ନିମନ୍ତେ କୁଆ ବସାରେ କୁଆ ଉମ୍ବ ସଙ୍ଗେ କୁଆର ଅଜ୍ଞାତରେ ରଖି ଦେଇ ଅସେ—କୁଆ ଅପଣା ଉମ୍ବ ସଙ୍ଗେ ସେ ଉମ୍ବକୁ ଉଷ୍ମମାଲ, ଫୁଟାଇ, କୁଆକୁ ପାଲେ । ପରେ କୁଆ ଉଡ଼ିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲେ କୋକିଳ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସେ ।]

ଅନ୍ୟପୂର୍ବ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅନ୍ୟ+ପୂର୍ବ+ଶ୍ରୀ. ଅ.)—
Anyapūrb ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ କନ୍ୟାର ଅନ୍ୟ ବର ସଙ୍ଗେ ବିବାହ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥିର ହୋଇ (ବରର ମୃତ୍ୟୁ ବା ଅନ୍ୟ କାରଣରୁ) ଭଙ୍ଗି ଯାଇଥାଏ—ବରପୂର୍ବ; କନ୍ୟାପୁରୁର୍ବ—
(girl) Previously betrothed to a person;
(a girl) married to a person other than the bride-groom to whom she had been first betrothed (on account of the 1st chosen bride-groom's death or other causes)

ଅନ୍ୟବିଧ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି ଅନ୍ୟ+ବିଧା=ପ୍ରକାର)=ଅନ୍ୟ
Anyabidha ପ୍ରକାରର; ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀୟ—Of different
(ଅନ୍ୟବିଧା—ଶ୍ରୀ) kind; of another sort

ଅନ୍ୟଭ୍ରତ—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ୟ+ଭ୍ର=ପୋଷିବା+କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱ.ପୁ)—
Anyabhṛut (ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ପାଲେ । ସେ କୋକିଳ ଉମ୍ବ ଉଷ୍ମମାଲ ଉମ୍ବ ଫୁଟାଇ କୁଆ ଉଡ଼ିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଳି ରଖେ); କାକ—

(Lit. rearing another) Crow.
ଅନ୍ୟଭ୍ରତ - ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅନ୍ୟ+ଭ୍ର ଧାତୁ=ପୋଷିବା+କର୍ମ. ତ)—
Anyabhṛuta (ଯେ ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାତ୍ କାକଦ୍ୱାରା ପିଲାବନେ (ଅନ୍ୟଭ୍ରତ—ଶ୍ରୀ) ପୋଷା ଯାଏ; ଯାହାକୁ କାକ ପାଲେ); କୋକିଳ;
କୋଇଲି—(Lit. reared by another).
Indian cuckoo (as it is brought up by the crow)

ଅନ୍ୟମତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧାରୟ; ଅନ୍ୟ+ମତ)—୧ । ଭିନ୍ନ ମତ—
Anyamata 1. Another opinion.
(ଅନ୍ୟମତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପୃଥକ୍ ମତ—2. Separate opinion.
ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବିଭିନ୍ନ ମତାନୁଗୁଣ; ଅନ୍ୟମତ—
ବଲମ୍ବ—Following another opinion.

ସଂ. କି. ବିଣ—ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ—Otherwise; in another way or mode.
ଅନ୍ୟମତେ—ଦେ. କି. ବିଣ = ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ—Otherwise; in another manner.
Anyamate
ଅନ୍ୟମତେ

ଅନ୍ୟମନସ୍କ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅନ୍ୟ + ମନଃ + କ)—
Anyamanaska ୧ । ଅନ୍ୟ ବିଷୟରେ ନିବିଷ୍ଟଚିତ୍ତ; ଅନ୍ୟାସକ୍ତ—
(ଅନ୍ୟମନସ୍କ—ଶ୍ରୀ) ଚିତ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Absorbed in another thought; thinking of something else.
୨ । ଅମନୋଯୋଗୀ—2 Inattentive (being in a brown study)

ଅନ୍ୟମନା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅନ୍ୟମନାଃ)—ଅନ୍ୟମନସ୍କ; ଯାହାର ମନ
Anyamanā ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ନିବିଷ୍ଟ—Inattentive; intent on some thing else.

ଅନ୍ୟମନାଃ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅନ୍ୟ+ମନସ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Anyamanāh ଅନ୍ୟମନା (ଦେଖ) Anyamanā (See)
ଅନ୍ୟଲୋକ ସାଜିବା—ଦେ. ବି = (କଚିତ୍ ଅଭିଷା);—

Anyaloka sājibā ଅନ୍ୟ ଜଣକର ବେଶ ଧରି (ଜଣେ)
ଅନ୍ୟ ବୋଲି ନିଜକୁ କହିବା ଓ ପରିଚୟ ଦେବା
ରୂପ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନର ଅପରାଧବିଶେଷ—
False personation an offence under the Indian Penal Code.

ଅନ୍ୟାୟ—ଶ୍ରୀ. ବି. ଓ ବିଣ—(ସଂ.=ଅନ୍ୟାୟ)—
Anyāe ଅନ୍ୟାୟ (ଦେଖ)
ଅନ୍ୟାୟ
ଅନ୍ୟାୟ Anyāya (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ଦୁଷ୍ଟରେ ବୁଝିବେ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତୀତର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧନରେ ମଧ୍ୟ ଏ ବାସ୍ତବରେ ନ ଫିଟେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଅଧିକତମ ଚିତ୍ତେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧନକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗର' ନ ଲିଖିଲେ 'ଗର' ଶୋଧନେ; 'କଥ' ନ ଲିଖିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଠଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଆଦ୍ୟ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ୟାୟ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ=ଅନ୍ୟାୟ)=୧ । ଅନ୍ୟାୟାୟ; କଦାୟାୟ;
Anyāchāra ଅନ୍ୟାୟାୟକତା—1. State of being
ଅନୀଚାର . devoid of approved conduct
ଅନୀଚାର ୨ । ଅଧର୍ମାଚରଣ; ଅନୀଚାର ଅଚରଣ—2. Improper
conduct; doing of bad and immoral
act.

୩ । ଅନ୍ୟାୟ ଅଚରଣ—3. Improper or unjust
conduct.

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ + ଆ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍.)
Anyāchārī ୧ମା. ୧ବ.)—ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ଅଚରଣକାରୀ—
(ଅନ୍ୟାୟାୟ—ଶ୍ଳୀ) Acting other-wise.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ—୧ । ଅନ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

1 Anāchārī (See)

୨ । ଅନ୍ୟାୟ ଅଚରଣକାରୀ; କଦାୟାୟ—

2. Acting unjustly.

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ଅନ୍ୟ + ଦୃଶ୍ = ଦେଖିବା + କ୍ରି. ପ୍) —

Anyādṛuk ୧ । ଯାହା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଦେଖାଯାଏ; ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର—

1. Looking like another; different-
looking.

୨ । ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର—2 Of different kind

ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. —ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ—

Otherwise; differently.

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ + ଦୃଶ୍ ଧାତୁ = ଦେଖିବା + ଅ) —

Anyādṛuṣa ଅନ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

(ଅନ୍ୟାୟ—ଶ୍ଳୀ) Anyādṛuk (See)

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଦ୍ରୁ. ଅନ୍ୟ + ଅନ୍ୟ) —

Anyānya ଅପରପର; ଆଉ ଆଉ; ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ—

Other; different.

ସଂ. ସ୍ୱର୍ଗନାମ—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟମାନ —

Others; other persons, things or
matters.

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ନ୍ୟାୟ = ଉଚିତ ବିଚାର) —

Anyāya ୧ । ନ୍ୟାୟବିରୁଦ୍ଧ ଅଚରଣ—

1. Unlawful conduct,

୨ । ଅବିଚାର—2. Injustice.

୩ । ଅନୌଚିତ୍ୟ—3. Impropriety.

୪ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାଦ—4. Oppression

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ବିବେକ ବିରୁଦ୍ଧ—1. Unconscionable.

୨ । ବେଅଇନ୍—2. Illegal.

୩ । ନ୍ୟାୟବିରୁଦ୍ଧ—3 Unjust.

୪ । ଅନୁଚିତ—4 Improper

୫ । ଅସଙ୍ଗତ—5. Unfair; unreasonable.

ଅନ୍ୟାୟ ଅଟକ—ଦେ. ବି. (କଚରଥ)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବେଅଇନ୍—

Anyāya ataka ରୂପେ ଅଟକାଇବା ରୂପ ଅପରାଧ—

ଅତ୍ୟାସ ଆଟକ Wrongful restraint; an offence
ବେଆଇନ୍ ଅଟକ under the Indian Penal Code

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟାୟ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ) —

Anyāyī ୧ । ଅନ୍ୟାୟ ଅଚରଣକାରୀ—1. Unjust.

(ଅନ୍ୟାୟ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାଦ—2 Oppressive

ଅନ୍ୟାୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ନ୍ୟାୟ) —

Anyāyīya ୧ । ଅନୁଚିତ—1. Improper.

୨ । ଯାହା ନ୍ୟାୟବିରୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ—2. Unjust.

୩ । ବେଅଇନ୍—3 Illegal.

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ—4. Unfit

ଅନ୍ୟାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା) —୧ । ଅନ୍ୟ ବା ଅପର ଅର୍ଥ—

Anyārtha 1. Another meaning.

୨ । ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—2. Another object.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼) —୧ । ଯାହାର ଅପର ଅର୍ଥ ଅଛି—

1. Having another meaning.

୨ । ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି ବା ଥାଏ—

2. Having another object.

ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ.—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବିଷୟ ପାଇଁ—

For another person or thing.

ଅନ୍ୟାୟକାରଣରେ—ପ୍ରା. କ୍ରି. ବିଶ.—ଅକାରଣରେ; ବିନା କାରଣରେ;

Anyāsakāranare ବୃଥା—In vain,

ଅନ୍ୟାୟକ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (୨ମୀ ଚତ୍; ଅନ୍ୟାୟରେ + ଆସକ୍ର = ଲପ୍ତ) —

Anyāsakta ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାରେ ମୋହିତ ବା ଲପ୍ତ—

(ଅନ୍ୟାୟକ୍ର—ଶ୍ଳୀ) Enamoured of some other person,
attached to some other body.

ଅନ୍ୟାୟେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. ବିଶ. —ଅନାୟାସେ—

Anyāse Easily.

ବାଣୀକ୍ୟାୟେ କେ ଅନ୍ୟାୟେ ସେ ଭାରତୀ ରହି ସେ ।

ଭଞ୍ଜ. ବେଦେଶ୍ୱରବଳାସ ।

ଅନ୍ୟାୟାୟ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ. (ସଂ. ଅନ୍ୟାୟାୟ) —

Anyuanye ଅନ୍ୟାୟାୟରେ; ପରସ୍ପର—Mutually.

ବୁଝିମଣ୍ଡଳ ବଧୁ ଜନେ । ଏମନ୍ତେ ବାଣୀ ଅନ୍ୟାୟାୟ ॥

ସ୍ତୁତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ରଥେ ଚଳିଲେ ପଦୁଆଣୀ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅପ୍—ସଂ. ବି (ଅପ ଧାତୁ = ପାଇବା + କ୍ରି. ପ୍. ନିପାତନ) —

Ap ଜଳ; ପାଣି—Water

ଆପ୍

ଅପ୍

ଅପ୍ପାଡ଼ି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପ୍ପାଡ଼ି)—ଅପ୍ପାଡ଼ି (ଦେଖ)

Apṣārdi Aptren (See)

ଅପ୍ପାଡ଼ି

ଅପ୍ପାଡ଼ି

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅପ୍ତେନ୍—ଦେ. ବି. (ଇଂ ଅପ୍ତେନ୍) —ଯେଉଁ ରେଳ ଗାଡ଼ି ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ
Aptren ଷ୍ଟେସନରୁ ରେଳର କୈନ୍ଦ୍ରୀକ ବା ମୂଳ ଷ୍ଟେସନ
ଆପ୍ଟେନ୍ ଅଡ଼କୁ ଯାଏ—Uptrain (of railway).
ଅପ୍‌ଗାଡ଼ି

(ଭାଉଁଟେନ୍—ବିପତ୍ତି)

ଅପ—ଅ ଉପସର୍ଗ. (ଅ + ପା ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା + ଅ)—

Apa ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ଲାଗିଲେ ଏହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥମାନ ବୁଝାଏ—

୧ । ନିକୁଷ୍ଠ; ଅଧମ; ନୀଚ (ଯଥା—ଅପଦାତ; ଅପମୃତ)—

1. Corruption; badness.

୨ । ରହିତ; ବର୍ଜନ (ଯଥା—ଅପମାନ)—

2. Separation; want.

୩ । ବିରୁଦ୍ଧ; ବିପକ୍ଷ (ଯଥା—ଅପକ୍ଷ)—

3. Opposite.

୪ । କୁଣ୍ଠିତ (ଯଥା—ଅପାକ୍ଷ, ଅପାକ୍ଷ; ଅପରୂପ)—

4. Deformed.

୫ । ଅନାଦର; ଅପକର୍ଷ (ଯଥା—ଅପକର୍ମ)

5. Disrespect; undesirable.

୬ । ବିକୃତ (ଯଥା—ଅପରୂପ)—

6 Corruption.

୭ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଯଥା—ଅପଦେଶ)—

7. Ascertainment.

୮ । ଚୋରି (ଯଥା—ଅପହରଣ)—8. Stealing.

୯ । ଅଧସ୍ଥଦେଶ (ଯଥା—ଅପାନ)—

9 Under; below; down-wards.

୧୦ । ଦୂରରୁ (ଯଥା—ଅପଗତ)—

10 Away from; exclusion; distance.

୧୧ । ମିଥ୍ୟା (ଯଥା—ଅପକଳଙ୍କ)—11. False.

୧୨ । ଅନିଷ୍ଟ (ଯଥା—ଅପକାର)—12 Injury.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—୧ । (ନାମ) ଅପର୍ତ୍ତିଆର ଭାବ ନାମ—

1. Name for calling Aparttiā.

୨ । ଶ୍ରୀ (ନାମ) ଅପ୍ସର ଭାବ ନାମ—

2 Name for calling Apsarā.

୩ । (ସ. ଅପ୍) ଜଳ; ପାଣି—3. Water.

ଅପ ବକାରୁ ମନ୍ତ୍ର ଜାତ, ସେ ପଞ୍ଚମାନ୍ତ ସୁଖେ ପୁର ।

କବିଭାଷା. ଭବବତ ।

ଅପକର୍ମ—ସ. ବି. (ଅପ = ନିକୁଷ୍ଠ + କର୍ମ = କ୍ରିୟା)—

Apakarma ଦୁଷ୍ଟିୟା; ଗର୍ହିତ କାର୍ଯ୍ୟ—Wicked act;
unworthy action.

ଅପକର୍ଷ—ସ. ବି. (ଅପ = ନୀଚ + କ୍ଷ ଧାତୁ = ଟାଣିବା + ଭବ. ଅ)—

Apakarsha ୧ । ନିକୁଷ୍ଠତା; ନୀଚତା—1. Meanness.

୨ । ଅନିୟମିତ ମତ—2. Wrong bias.

୩ । ଅବନତି, ବିଦ୍ୟମାନ ଧର୍ମର ଅପତନ—

3. Degeneration; deterioration.

୪ । ନୀଚତା—4 Evil tendency.

ଅପକର୍ଷଣ—ସ. ବି. (ଅପ = ନିକୁଷ୍ଠ + କ୍ଷ ଧାତୁ = ଟାଣିବା + ଭାବ. ଅ)—

Apakarshana ଅନ)—୧ । ମନ ଆଡ଼କୁ ଭୁଲାଇବା—

(ଅପକର୍ଷଣ—ବିପତ୍ତି) 1 Enticing away from what
is right.

୨ । ନିକୁଷ୍ଠ ଟାଣିବା—

2 The act of dragging down-wards.

୩ । ଅବନତି ଘଟାଇବା—

3. Degradation; seduction.

ଅପକଳଙ୍କ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ମିଥ୍ୟା + କଳଙ୍କ)—

Apakalanka ୧ । ମହାକଳଙ୍କ—

1. Deep strain; blot.

୨ । ବୁଝା ଅଭିଯୋଗ; ବୁଝା କଳଙ୍କାଭେଦ—

False charge; gross libel.

ଅପକାର—ସଂ. ବି. (ଅପ = ନିକୁଷ୍ଠ + କ୍ଷ ଧାତୁ = କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Apakāra ଅ)—୧ । ଅନିଷ୍ଟ; ହାନି—

1. Injury; mischief.

୨ । ଦୃଷ୍ଟ; ଅମଙ୍ଗଳ—2. Evil; ill

ଅପକାରକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅପ = ଅନିଷ୍ଟ + କ୍ଷ ଧାତୁ = କରିବା +

Apakāraka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଅମଙ୍ଗଳକାରକ; ଅନିଷ୍ଟକାରୀ;

(ଅପକାରକ—ଶ୍ରୀ) ଶତକାରକ—Injurious, mischief-
making; hurtful; mischievous.

ଅପକାରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅପ + କ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମ.

Apakāri (ଦେଖ.)—

(ଅପକାରଣୀ—ଶ୍ରୀ) ଅପକାରକ (ଦେଖ)

(ଉପକାର—ବିପତ୍ତି) Apakāraka (See)

ଅପକୀରତି—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି—ଅପକୀର୍ତ୍ତି (ଦେଖ)

Apakīrati Apakīrtti (See)

ଅପକୀରତି ଭରୁ ଧ୍ରୁବଲୋକରେ—ଅମର. ବିପଦଗ୍ରାସଣୀ ।

ଅପକୀର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅପ = ବିରୁଦ୍ଧ; ବିପତ୍ତି + କୀର୍ତ୍ତି)—

Apakīrtti ୧ । ଅପସମ୍ମାନ—1. Ill fame.

୨ । ଦୁର୍ନାମ, ଅଶ୍ୟାନ୍ତ—2. Bad name; infamy.

ଜୟପ୍ରଥ ନାମେ ସେ ହୋଇଲ ଅପସମାନ

ସାରଳା ମହାଭାରତ. ପ୍ରେମ ।

୩ । କଳଙ୍କ—3. Disgrace

୪ । ଅପବାଦ—4. Defamation

୫ । ମନକର୍ମ; ଦୁଷ୍ଟକର୍ମ—5 Bad activities.

ଅପକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ନିକୁଷ୍ଠ + କ୍ଷ ଧାତୁ = କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Apakṛta ଭ)—ଯାହାର ଅନିଷ୍ଟ କରାଯାଇଅଛି—

(ଅପକାର—କ) Harmed; injured; wronged.

ସଂ. ବି. (ଅପ + କ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଭ)—ଅପକାର—

Injury; mischief

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟଦେ ଦେବ ଓ ଚକ୍ରପଥ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରପଥ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେନେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରପଥ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରପଥ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା :—
'ଗୋ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗୋ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁନ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅପକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଅନିଷ୍ଟ+କୃ ଧାତୁ=କରିବା+ଭାବ. କ୍ତ) —

Apakṛuti ୧ । ଅପକାର —1 Injury; harm

୨ । ଅନିଷ୍ଟ—2. Mischief

ଅପକୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ନିମ୍ନକୁ+କୃଷ ଧାତୁ=ଛାଣିବା+କର୍ମ. ଣ) —

Apakṛuṣṭa ୧ । ଅଧମ—1. Bad

(ଅପକୃଷ୍ଟତା—ବି) ୨ । ନିମ୍ନ—2 Inferior.

୩ । କାଚ—3. Course; gross; low.

ଅପକୃଷ୍ଟତା—ସଂ. ବି. (ଅପକୃଷ୍ଟ+ଭାବ. ତା) —

Apakṛuṣṭatā. ନିମ୍ନତା—Inferiority; badness.

ଅପକ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ଅ=ନୁହେଁ+ପକ୍ୱ) —

Apakwa ୧ । କଞ୍ଚା—1. Unripe.

୨ । ଅପରିଣତ—2. Immatured

୩ । ଅରକ୍ତ—3. Uncooked

୪ । ଅସିଦ୍ଧ—4. Unboiled; badly cooked.

ଅପକ୍ୱ (ଅନ୍ନ)—ଦେ. ବି. (ଅପକ୍ୱ=ଅରକ୍ତ+ଅନ୍ନ=ଖାଦ୍ୟ) —

Apakwa (anna) ୧ । ଯାହା ସିଝା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

1. Uncooked

୨ । ନିସଙ୍ଗୁଡ଼ି (ଖାଦ୍ୟ)—ଯାହା ପାଣିରେ ସିଝା ହୋଇ ନାହିଁ

ଓ ଯହିଁରେ ଲୁଣ ପଡ଼ି ନାହିଁ—

“ନୋହକେନ ସତ୍ତ୍ୱ ପକ୍ୱଂ ସତ୍ତ୍ୱ ପକ୍ୱଂ ଲବଣଂ ବିନା

ଅପକ୍ୱଂ ଚତୁର୍ବିଧମ୍ବିତ୍— କାଳସବ୍ୟସ୍ତ୍ରଚକ୍ର ।

(ଯଥା—ଦୁଗନ୍ଧକ୍ୱ; ତୈଳପକ୍ୱ; ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଓ ପୁଷ୍ପ ଅଦି) —

2 (the food) Cooked with water and unseasoned with salt.

୩ । ରକ୍ତା ହୋଇ ନ ଥିବା (ଯଥା—ଚୁଡ଼ା)

3. Unboiled.

ଅପକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଦୂରକୁ+କ୍ରମ ଧାତୁ=ଯିବା+ଭାବ. ଅ) —

Apakrama ୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—1. Retreat.

(ଅପକ୍ରମଣ—ବ୍ୟବହାର) ୨ । ପଳାୟନ—2. Flight.

(ଅପକ୍ରାନ୍ତ—ବିଶ)

ଅପକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଅପ+କ୍ରମ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ୍ତ) —

Apakramaṇa ଅପକ୍ରମ (ଦେଖ) Apakrama (See)

ଅପକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଦୂରକୁ+କ୍ରମ ଧାତୁ ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —

Apakṛānta ୧ । ଅପସ୍ତୁତ—1. Removed.

(ଅପକ୍ରମ—ବି) ୨ । ପଳାୟିତ—2. Fled away.

ଅପକ୍ରିତ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ—ଅପକ୍ରିତ) —

Apakṛiti ଅପକ୍ରିତି (ଦେଖ)

ଅପକ୍ରିତି ଅପକ୍ରିତି (ଦେଖ) Apakṛitti (See)

ଅପକ୍ରିତି

ଅପକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଅନିଷ୍ଟ+କ୍ରିୟା. କାର୍ଯ୍ୟ) —

Apakriyā ୧ । ଅପକାର—1. Injury.

୨ । ଦୁଷ୍ଟମ—2 Wicked act.

୩ । ନିଷିଦ୍ଧ କର୍ମ—3 Prohibited action

ଅପକ୍ରୋଶ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ବିରୁଦ୍ଧାର୍ଥକ+କ୍ରୋଶ ଧାତୁ=କ୍ରୋଧ କରିବା

Apakrośa +ଭାବ. ଅ) —ନିନ୍ଦା; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା—Censure.

ଅପକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ପକ୍ଷ) —ପକ୍ଷହୀନ—

Apaksha Wingless.

ଅପକ୍ଷପାତ—ସଂ. ବି. (ଅ=ନୁହେଁ+ପକ୍ଷପାତ) —

Apakṣhapāta କୌଣସି ପକ୍ଷ ନ ଥିବା—Impartiality.

(ପକ୍ଷପାତ—ବ୍ୟବହାର) ଦେ. ବିଶ—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷ ନେଇ

ନ ଥିବା—Impartial; unbiased.

ଅପକ୍ଷପାତତା—ସଂ. ବି. (ଅପକ୍ଷପାତ+ଭାବ. ତା) —

Apakṣhapātita କୌଣସି ପକ୍ଷ ଥିବା ନ ଥିବା ଗୁଣ—
Impartiality

ଅପକ୍ଷପାତୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ନ=ପକ୍ଷପାତ+ଆ. ୧ବ) —

Apakṣhapātī ସେ ଏକ ପକ୍ଷର ସହାୟତା କରେ ନାହିଁ;

(ଅପକ୍ଷପାତୀ—ଶ୍ରୀ) ଯଥାର୍ଥବାଦୀ—Impartial.

ଅପକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ—ଅପକ୍ଷର) —

Apakṣharā

ଅପ୍ସରା ଅପ୍ସରା (ଦେଖ)

ଅପ୍ସରା Apsarā (See)

ଅପକ୍ଷରୀ—ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସଂ—ଅପକ୍ଷର) —

Apakṣharī

ଅପ୍ସରୀ

ଅପ୍ସରୀ

ଅପ୍ସରା (ଦେଖ) —

Apsarā (See).

ଅପକ୍ଷ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅପକ୍ଷପାତ) —ଅପକ୍ଷପାତ (ଦେଖ)

Apakṣha

Apakṣhapāta (See)

ଧର୍ମ ଅର୍ଥ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ କଥା କଷ୍ଟ

ମହୋଦଧି ମେଘ ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ ସେ ଅପକ୍ଷ ।

ବିଷୟବିଷୟ ମହୋଦଧି—ବିଶ ।

ଅପକ୍ଷାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅପକ୍ଷ୍ୟାତ) —ଅପକ୍ଷ୍ୟାତ (ଦେଖ) —

Apakṣhāta

Apakṣhyāta (See).

ଅପକ୍ଷାତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ—ଅପକ୍ଷ୍ୟାତି) —

Apakṣhāti

ଅପକ୍ଷ୍ୟାତି (ଦେଖ) —

ଅପକ୍ଷ୍ୟାତି

Apakṣhyāti (See).

ଅପକ୍ଷ (ଚୁଲି)—ଦେ. ବିଶ. (ସେହି ଚୁଲିରେ ପଖା ବା ମୁହଁ ନାହିଁ) —

Apakṣha, chuli) ୧ । ଅମୁହଁ (ଚୁଲି) —

1. (oven) Without a side-mouth.

୨ । ଏକମୁହଁ (ଚୁଲି) —

2 One-roomed (oven)

ଅପକ୍ଷ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅପ+କ୍ଷ୍ୟା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

Apakṣhyāta ୧ । ନିନ୍ଦିତ—1. Blamed.

(ଅପକ୍ଷ୍ୟାତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅପବାଦଗ୍ରସ୍ତ—2. Defamed.

(ଅପକ୍ଷ୍ୟାତା—ବି)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକା	ସ୍ୱରାଜ୍ୟ	ସ	ଜ	ଶ	ଷ	ଞ	ଟ	ଥ	ଡ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକା	ସ୍ୱରାଜ୍ୟ	ସ	ଜ	ଶ	ଷ	ଞ	ଟ	ଥ	ଡ

ଅପଂଶାଦ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଶାଦ)—

Apakhyāti ୧ । ନିନ୍ଦା—1. Blame.

୨ । ଅପବାଦ—2. Disrespect.

୩ । ଅପମାନ—3. Scandal.

ଅପଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ=ଦୂରକୁ + ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Apagata ୧ । ଗୁପ୍ତିତ—1. Gone away.

(ଉପଗତ—ବିପକ୍ଷ) ୨ । ପଳାୟିତ—2. Departed.

ପ୍ରାନ୍ତ—୩ । ଅପସ୍ତୁତ—3. Removed.

୪ । ଉପସ୍ତୁତ; ମୃତ—4. Disappeared; dead.

ଅପଗମ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଦୂରକୁ + ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା + ଗମ ଅ)

Apagama ୧ । ବିନାଶ—1. Destruction.

ଉପଗମ } ବିପକ୍ଷ ୨ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—2 Disappearance.

ଅଗମ } ୩ । ପଲ୍ଲୀୟନ—3 Removal

୪ । ନିର୍ଗମ—4. Exit.

୫ । ମୃତ୍ୟୁ—5. Death.

ଅପଗମନ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଗମ ଧାତୁ + ଗମ. ଅନ)—

Apagamana ଅପଗମ (ଦେଖ)—

Apagama (See).

ଅପଗା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅପ=ନିମ୍ନକୁ + ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା + ଅ + ଶ୍ରୀ.

Apagā ଅ)—ନିମ୍ନଗା, ନଦୀ—River

ଅପଗୁରୁ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ନିମ୍ନକୁ + ଗୁରୁ)—କୁ ଗୁରୁ—

Apaguru Bad preceptor.

ଅପଗୁରୁ ଅବା, ଅପଶିଷ୍ୟ ନ ଜାଣଇ ।

ପ୍ରାଚୀ—ଗୁରୁରୁକ୍ତି ଗୀତା ।

ଅପଘନ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ନଷ୍ଟ ହେବା+ଘନ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Apaghana ୧ । ଦେହ; ଶରୀର—1. Body.

୨ । (ଅପ=ଦୂରକୁ + ଘନ=ମେଘ)—ଶରତକାଳ—

2. Autumn.

୩ । ସୀମା—3. Limit.

ସଂ. ବିଶ. (ଚନ୍ଦ୍ରଶାସ୍ତ୍ର; ଅପ=ଅପଗତ ହୋଇଥିବା + ଘନ =ମେଘ)—ମେଘହୀନ; କର୍ମେଘ—Cloudless.

ଅପଘାତ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଘନ ଧାତୁ=ବିନାଶ କରିବା + ଘନ. ତ)—

Apaghāta ୧ । ଅକସ୍ମାତ୍ ମାରକ ଦେଶା; ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ଘଟାଇବା

ଘଟଣା—1. Fatal accident.

୨ । ଅକସ୍ମାତ୍ ମୃତ୍ୟୁ—2. Accidental death.

୩ । ମରଣ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ମରଣ—

3. Untimely death.

୪ । ହତ୍ୟା—4. Murder.

ସୋଦରେ ଅପଘାତ ଅସ୍ତ୍ରୀତ ହେ କରବ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅପଘିଷ୍ଟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ). ବି—କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ କାହାଠାରୁ ନେଇ

Apaghiñchā ପୁନର୍ବାର ଫେରିବା ଦେବା—

The act of returning something received.

ଅପଘ୍ରୁଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅପ=ଦୂରକୁ + ଘ୍ରୁଣ=ଦୟା; ଲଜା;

Apaghrūṇa ଦୃଶ୍ୟ)—୧ । ନିର୍ଦୟ—1. Unkind; cruel.

(ଅପଘ୍ରୁଣା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିର୍ଦୟ—2. Devoid of shame.

୩ । ନିର୍ଦୟ—3. Having no hatred.

ଅପଚୟ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ବିକୃତ୍ୟ + ଚ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଚୟ.

Apachaya ଅ)—୧ । ହାନି; କ୍ଷତି—1. Loss.

ବନକୁ ଯେଉଁଠି ବାହୁ ଏଥେ ବସା ବଳୁ

ବେବେହେ ଏଥେରେ ଅପଚୟ ନ ପାଇଲୁ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ମଥ ।

୨ । ନାଶ—2. Destruction.

(ସଂସ୍ଥ—ବିପକ୍ଷ) ୩ । କ୍ଷୟ; ବ୍ୟୟ; ଦୂଆବ୍ୟୟ—3. Waste.

ବୁଦ୍ଧ ବର୍ମ ବଧନେ ନେହିଲ ଅପଚୟ; ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

୪ । ହ୍ରାସ; କମିଯିବା—4. Diminution; decrease.

ଅପଘୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ+ଘୃ ଧାତୁ=ପୂଜା କରିବା+କର୍ମ. ତ)—

Apaghrīta ୧ । ପୂଜିତ—1. Worshipped.

୨ । ଶାଣିତ—2. Whetted.

୩ । (ଅପ+ଚ ଧାତୁ. ଶିର୍+ତ)—ଅପବ୍ୟୟିତ—

3. Wasted; dissipated.

ଅପଘର—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଘର ଧାତୁ + ଘର. ଅ)—

Apagāra ୧ । ସ୍ୱର୍ଗଭଙ୍ଗ—1 Violation of one's religious bents.

୨ । ଅଭିଭାବ; ଅଭିଭାବ—2. Oppression.

୩ । ଅପଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ—

3. Taking prohibited things.

୪ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗ; ରକ୍ଷିତ ବସ୍ତୁ ଶାଣ୍ଟି ନ ହେଲେ ପାତଳା ଝାଡ଼ା ହୋଇ ଉଦରରେ ଜନ୍ମିବା ରୋଗ—

4. Dyspepsia; indigestion; looseness of bowels.

୫ । ଅବିନୟ—5. Want of humility.

ଅପଘିକ୍ଷିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଅନିଷ୍ଟ + ଘି ଧାତୁ=କରିବା + ଇଚ୍ଛାଧ.

Apaghiñchā ସନ୍ଦ୍; ଭାବ. ଅ)—ଅପକାର କରିବାର ଇଚ୍ଛା—

Desire to injure another person.

ଅପଘିକ୍ଷିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅପ + ଘି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ସନ୍ଦ୍. ଉ)—

Apaghiñchā ପରର ଅପକାର କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ—

(ଉପଘିକ୍ଷିଷ୍ଟ—ବିପକ୍ଷ) Bent on injuring another person.

ଅପଜା—ଦେ. ବିଶ—ପଜା ହୋଇ ନ ଥିବା—
 Apajā Unwhetted.
 ସେ ଅଜ୍ଞେ ଜ୍ଞାନ ଦେଖା ହସ ନ'ହି
 ସାରସରା ନେଇ ହୁଆ
 ଅପଟ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—କପଟ; ନିତାନ୍ତ—Very
 Apat (ଯଥା—ଅପଟ୍ ଗଥା ।)
 ଆକାଟ୍
 ଅପଟ୍ଟାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ (ଅ=ନୁହେଁ+ପଟ୍ଟ=ବସ+ଅନ୍ତର=ବ୍ୟବଧାନ)—
 Apatāntara ୧ । ସଂସ୍କୃତ; ଅବ୍ୟବହୃତ—1. Very near.
 ୨ । (ଅ=ନୁହେଁ+ପଟ୍ଟ=ଚିତ୍ରପଟ୍ଟ+ଅନ୍ତର=ବ୍ୟବଧାନ)—
 ଯାହାର ପଟ୍ଟାନ୍ତର ବା ଉପମା ନାହିଁ, ନିରୂପମ—
 2. Incomparable.
 ଅପଟ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅ=ନୁହେଁ+ପଟ୍ଟି=ପର୍ଦ୍ଦା+ଅପଟ୍ଟି=କରାଧାର)—
 Apatī (ମଝିରେ ବ୍ୟବଧାନ ଥିବାରୁ)—ସେ ଗମନ କରାଇ ଦିଏ
 ନାହିଁ; ବନ୍ଧାବରଣ; ପର୍ଦ୍ଦା; ଯବନିକା—Screen; wall
 of cloth; a cloth-partition.
 ଅପଟ୍ଟିକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି (ଅ=ନୁହେଁ+ପଟ୍ଟି=ପର୍ଦ୍ଦା+କ୍ଷେପ=ପଡ଼ିବା
 Apatīkshepa ବା ଅପଟ୍ଟି=ପର୍ଦ୍ଦା+କ୍ଷେପ=ଅଲୋଡ଼ନ)—
 ପର୍ଦ୍ଦାକୁ ଅଡ଼େଇ ଦେଇ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଉପସ୍ଥିତ—
 (Lit. The tossing aside of the curtains)
 Precipitate entrance of an actor on the
 stage without the fall of curtain or
 drop scene, a sudden appearance of an
 actor on the stage.
 ଅପଟ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ନୁହେଁ+ପଟ୍ଟ=ସମର୍ଥ)—
 Apatu ୧ । ଅସମର୍ଥ—
 (ଅପଟ୍ଟା—ବି) 1. Unskilled; awkward
 (ସୁଅପଟ୍ଟ—ବିପକ୍ଷ) ୨ । ଅଶକ୍ତ; ଅକ୍ଷମ—2 Incapable
 ୩ । ଅସୁସ୍ଥ—3 Sick
 ୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ—Incompetent; unfit.
 ଅପତ୍ତ—ଦେ. ବି—୧ । ବିରୋଧ—1 Opposition.
 Aparāda ୨ । ଗତ୍ତା—2. Enmity; bad terms
 ଅପତ୍ତ (between two persons).
 ଅପତ୍ତ ଶୁଣାଯାଏ ପୁଅମାନେ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ବାପ ପୁଅଙ୍କର ଅପତ୍ତ—
 ପକ୍ଷରୁମୋହନ କ୍ରମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।
 ଦେ. ବିଶ—୧ । ବିରୋଧୀ—1. Inimical
 ୨ । ପତନରହିତ; ସ୍ଥାୟୀ—2. Not collapsing.
 ୩ । ଯାହା ପଡ଼ିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ—
 3. Not liable to fall down.
 ଅପତ୍ତାପ୍ରତ୍ତିଧି—ଦେ. ବି—ଅପତ୍ତାପ୍ରତ୍ତିଧି (ଦେଶ)
 Aparāḍāprathibī Aparāḍāprathibī (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଈଅ	ଋ	ୠ

ଅପଭ୍ରଂଶ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ସ. ଅପଠିତ)—

Aparidhau ଅଶିକ୍ଷିତ; ଯେ କିଛି ପଢ଼ି ନାହିଁ—
ମୂର୍ଖ Uneducated; unlettered.

ଅପଠିତ

ଅପଣା—ଦେ. ବିଶ—ଯାହା (ଶସ୍ୟାଦ) ଭିକ୍ତି ମୁହଁରେ ଗଦା କରାଯାଇ
Apana ନ ଥାଏ—Not collected or heaped in the
husking pit (for being husked by
the husking jack).

(ଯଥା—ଅପଣା ଧାନ)

ଅପଣ୍ଡିତ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପଣ୍ଡିତ = ବିଦ୍ଵାନ) — ଅବିଦ୍ଵାନ;
Apanḍita ମୂର୍ଖ; ବିଦ୍ୟାଶୂନ୍ୟ—Not learned; ignorant;
illiterate.

ମୂର୍ଖ ମୂର୍ଖ ଜନ ଶୁଦ୍ଧ ଅପଣ୍ଡିତ—ସାରଳାମହାପ୍ରସାଦ, ବସନ୍ତ ।

ଅପାନ୍ତରାକ—ସଂ. ବି (ଅପ + ତର + କ)—ମୂର୍ଖା ରୋଗ; ମୂର୍ଖା ରୋଗ;
Apatantraka ବାତରୋଗବିଶେଷ; ଅପସ୍ମାର ରୋଗ—
Apoplectic fit; fit of apoplexy.

ଅପାନ୍ତରାକ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ତର + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ବାତରୋଗବିଶେଷ—
Apatānaka Hysterie fit; hysteria.

ଅପାତୀନୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ—(ଯାହାର ଉପର ଭାଗ ବା ଉତ୍ତରୀ ମରାଥାନ୍ତି)—
Apatiāni ଅପାତୀନୀ (ଦେଖ)—Aparitiāni (See).

ଅପାତୀନ—ଗ୍ରା. ବି—ଅପାତୀନ (ଦେଖ)
Apatiāna Apatiārā (See)

ଅପାତୀନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପାତୀନ)—ଅବିଶ୍ଵାସ—
Apatiārā Want of confidence or credit.

ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ

ବିପତ୍ତିସାରା

ଅପାତୀଷ୍ଠା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅପାତୀଷ୍ଠା)—ଅପାତୀଷ୍ଠା (ଦେଖ)
Apatishṭhā Apratishṭhā (See)

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା

ଅପାତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ପାତ = ପତ୍ନୀ ଦେବା +
Apatya କରଣ. ଯ)—୧ । ବସନ୍ତର (ଯାହା ଯୋଗୁଁ ବସନ୍ତ
ପତ୍ନୀ ହୁଏ ନାହିଁ ବା ରକ୍ଷା ପାଏ)—1. Progeny
୨ । ସନ୍ତାନ; ସନ୍ତତି; ପୁଅଅ—
2. Offspring; child.

ଅପାତ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅପାତ୍ୟ = ସନ୍ତାନ + ଦା ଧାତୁ = ଦେବା
Apatyā + ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । (ଯେ ଅପାତ୍ୟ ଦାନ କରେ) ଗର୍ଭସ୍ତ୍ରାବିଣୀ ଶ୍ରୀ—

1. Pregnant woman .

୨ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—2. A tree.

ଅପାତ୍ୟା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅପାତ୍ୟା (ଦେଖ)

Apatyāni - Aparitiāni (See)

ଅପାତ୍ୟା ବିଶେଷ ମୁଁ ବଞ୍ଚିଲି ନାବି ବାବି—ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବିଦଗ୍ଧମାତୃକା ।

ଅପାତ୍ୟା—ଗ୍ରା. ବି—ଅପାତ୍ୟା (ଦେଖ)

Apatyārā Apatiārā (See)

ଅପାତ୍ରାପ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ = ଅପଗତ ହୋଇଅଛି + ଶ୍ରୀ
Apatrapa = ଲଜା)—୧ । ଯାହାଠାରୁ ଲଜା ହୁଏ ହୋଇଅଛି;
(ଅପାତ୍ରାପ—ଶ୍ରୀ) ନିର୍ଜ୍ଞାନ—1 Shameless; immodest

ଅପାତ୍ରାପ—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅପାତ୍ରାପର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of
Apatrapā Apatrapa.

ସଂ. ବି (ଅପ = ଅନ୍ୟ ଠାରୁ ବା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି +
ଶ୍ରୀ = ଲଜା)—୧ । ଅନ୍ୟକୁ ଦେଖି ଲଜା—

1. Bashfulness; coyness.

୨ । ଧୃଷ୍ଟତା—2. Impertinence.

ଅପାତ୍ରାପିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅପ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ + ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ. ଲଜା)—
Apatrapishṭu ସ୍ଵଭାବର ଲଜାଶୀଳ—Bashful; coy.

ଅପାଥ—ସଂ. ବି—୧ । (ଅ = ମନ୍ଦ + ପଥ = ବାଟ)—କୁପଥ; ଅସ୍ଵଚ୍ଛ
Apatha ମାର୍ଗ—1. Bad or evil path.

୨ । (ଅ = ନୁହେଁ + ପଥ)—ଯାହା ବାଟ ନୁହେଁ; ଅବାଟ—

2. No road; absence of path.

ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନାହିଁ + ପଥ; ଯହିଁର ପଥ ନାହିଁ)—ପଥଶୂନ୍ୟ—
Pathless.

ଅପାଥ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅପାଥ)—ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକର (ଖାଦ୍ୟ)—

Apathi Unwholesome (food)

ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ; ଦୁଷ୍ପାସ୍ଥ୍ୟ ସଂ. ବି.—ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକର ଖାଦ୍ୟ—

ବିପରୀଜ Unwholesome diet; unsuitable diet.

ଅପାଥୁକ—ଦେ. ବିଶ—ଅନୁଭବ—Inexperienced.

Apatnuki

ଅନଭାବ

ଅନାଦି

ଅପାଥ କରବା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅପାଥ)—ରୋଗ ସମୟରେ ବା ପରେ
Apathi karibā ଅପାଥ ବା ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକର ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା—

ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ଧାରଣ To take unwholesome diet

ବିପରୀଜକରବା during or after illness.

ଅପାଥ—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନୁହେଁ + ପାଥ = ଖାଦ୍ୟ)—୧ । ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକର
Apathya ଖାଦ୍ୟ—1. Unwholesome (diet)

୨ । ଯାହା ରୋଗର ଦେହରେ ଯାଏ ନାହିଁ (ଖାଦ୍ୟ)—

2 Unsuitable (diet)

ସଂ. ବି—ଅସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟକର ଖାଦ୍ୟ—1. Unwholesome diet.

ଅପାଦ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ପଦ = ଗୋଡ଼)—

Apada ୧ । ପଦ-ବିହୀନ—1. Footless; without legs.

୨ । ପଦ-ବିହୀନ—2 Titleless

ଅପାଦ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପାଦ)—ଅପାଦ; ଦୁର୍ନାମ—

Apadachha Bad name; scandal

ଅପାଦ

ଅପାଦ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୁଝିବେ ଓ ଚିହ୍ନିବେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିବେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପଦସ୍ତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିବେ ଗ୍ରହଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷଣବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିବେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିବେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ସର୍ଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥା' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅପଦସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ=ନୁହେ + ପଦସ୍ତ୍ର=ପଦସ୍ତ୍ରାୟ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା)
Apadastha ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । କର୍ମଭ୍ୟାସ—1 Out of one's
(ଅପଦସ୍ତ୍ରା—ଶ୍ରୀ) place; removed from one's office;
deposed

୨ । ଅସମ୍ମାନିତ—2 Insulted; dishonoured.

୩ । ପରାଜିତ—3 Vanquished. discomfited.

୪ । ଅକାଦୃତ—4 Slighted.

ଅପଦାନ—ସଂ. ବି (ଅପ + ଦାନ + କର୍ମ ଅନ)—ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମ—
Apadāna Undertaken work.

ଅପଦାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନୁହେ + ପଦ = ସ୍ଥାନ + ଅନ୍ତର =
Apadāntara ବ୍ୟବଧାନ)—ଅବ୍ୟବହୃତ, ସଂଯୁକ୍ତ—
Very closely connected,

ଅପଦାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସ୍ଥାନ + ପଦାର୍ଥ = ବସ୍ତୁ)—ଅଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ—
Apadārtha Nonentity; worthless thing
ଦେ. ବି.—ଅମୂଲ୍ୟ; ଅଯୋଗ୍ୟ—A worthless chap.

ସଂ ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ଅସ୍ଥାନ + ପଦାର୍ଥ)—

୧ । ଅସାର—1. Unsubstantial.

୨ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ନିରୁଷ୍ଣ—Worthless;

good for nothing

ଅପଦିଶ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ମଧ୍ୟ + ଦିଶ = ଦିଶ)—ଦୁଇ ଦିଗର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ;
Apadīśa ବିଦିଶ; ଦିଗ୍‌ବିନ୍ଦୁ (ଅଗ୍ନି, ଭୂମି, ବାୟୁ, ନୈର୍ବିତ)—
Intermediate point of the compass
(e.g. South-east; South-west; North-east and North-west.)

ଅପଦେବତା—ସଂ. ବି. (ଅପ = ନାଚ + ଦେବତା;—

Apadebatā ୧ । ଭୂତପ୍ରେତାଦି; ଭୌତିକ ଜୀବ—

1. Ghost; apparition; goblin.

୨ । ଅପୂଜାଦେବତା—Unworshipped
idols; deities of the woods

ଅପଦେଶ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅପଦୃଷ୍ଟ + ଦେଶ + କରଣ. ଅ)—

Apadeśa ୧ । ବ୍ୟପଦେଶ; ଛଳ; ବ୍ୟାଜ—

1. Pretext; disguise.

୨ । ଚିହ୍ନ—2. Mark; sign

୩ । ନାମ—3. Name,

୪ । ନିମିତ୍ତ—4. Cause; occasion,

୫ । ଲକ୍ଷ—5. Aim.

୬ । ମନ୍ଦ ସ୍ଥାନ—6. Bad place.

ଅପଦ୍ରବ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଅପ = ନିରୁଷ୍ଣ + ଦ୍ରବ୍ୟ)—ଶୁଦ୍ଧ ପଦାର୍ଥ—
Apadravya Bad thing.

ଅପଦ୍ୟସ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଧ୍ୟାସ + ଭବ. ଅ)—

Apadhwaṁsa ୧ । ଶ୍ଳୋକ—1. Reproach.

(ଅପଦ୍ୟସ—ବିଶ) ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ—

2. Complete destruction.

୩ । ନିନ୍ଦା; ଅପମାନ—3. Disgrace.

୪ । ତ୍ୟାଗ—Desertion; abandonment.

୫ । ଅପଘାତ—5. Accident.

ଅପଧୂସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ଧୂସ୍ତ୍ର ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Apadhwaṣṭa ୧ । ଧୂସ୍ତ୍ର, ନିନ୍ଦିତ—1. Disgraced;

(ଅପଧୂସ୍ତ୍ର—ବି) cursed.

୨ । ତ୍ୟାଗ—2. Abandoned.

୩ । ଉଷ୍ଣିତ—3 Completely destroyed;
crushed.

୪ । ପତ୍ତ—4 Fallen.

ଅପଧ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅମଙ୍ଗଳ + ଧ୍ୟାନ = ଚିନ୍ତା)—

Apadhyāna ୧ । ଅମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତା—1. Bad thought.

୨ । ଦୁଷ୍ଟାଭିପ୍ରାୟ—2. Evil intention.

ଅପନୟ—ସଂ. ବି (ଅପ + ନା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Apanaya ଅପନୟନ (ଦେଖ)—

Apanayana (See).

ଅପନୟନ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ନା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Apanayana ୧ । ଅପହରଣ; ଦୂରୀକରଣ—

(ଅପନାତ—ବିଶ) 1. Expulsion, removal.

୨ । ପରିତ୍ୟାଗ—2. Abandonment.

୩ । ନିରାକରଣ—3. Obliteration,

୪ । ପ୍ରମାର୍ଜନ—4. Sweeping away.

୫ । ଅପହରଣ—5. Taking away.

ଅପନାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ନା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Apanāta ୧ । ତ୍ୟାଗ; ଦୂରୀକୃତ; ଅପସାରଣ—

1 Removed; obliterated.

୨ । ଅପହୃତ—2 Stolen.

୩ । ଖଣ୍ଡିତ—3. Cut into pieces.

୪ । ନିରାକୃତ—4. Dispelled; refuted.

୫ । ନିବାରଣ—5 Prevented

୬ । ପ୍ରମାର୍ଜିତ—6. Swept away.

ଅପନୋଦ—ସଂ. ବି (ଅପ + ନୁଦ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Apanoda ଅପନୋଦନ (ଦେଖ)—

Apanodana (See).

ଅପନୋଦନ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ନୁଦ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Apanodana ୧ । ଖଣ୍ଡନ; ଦୂରୀକରଣ—1. Removal

୨ । ନିରାକରଣ; ନିବାରଣ—2. Obliteration.

୩ । ହରଣ—3. Alleviation.

୪ । ହ୍ରାସମାନ—4. Assuaging.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଈୟ	ଉ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଉ

ଅପନ୍ତରା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ପ୍ରାକୃତ)—୧ । ଅତି ବିସ୍ତୃତ—
Apantarā Boundless (waste)
କାନ୍ତାର ୨ । ମରୁମୟ ପ୍ରଦେଶ—2. Deserted (tract)
ଓଜଡ଼ା

ଅପନ୍ତରାଗହୀର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ପ୍ରାକୃତ ଓ. ଗହୀର)—
Apantarāgahira ବିସ୍ତୃତ ମରୁମୟ ପ୍ରାକୃତ—
କାନ୍ତାବ Wilderness.
ଓଜଡ଼ା

ଅପନ୍ତ୍ରା—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅପନ୍ତରା (ଦେଶ)—
Apantrā Apantarā (See).

ଅପନ୍ତ୍ରା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅପନ୍ତ୍ରା)—
Apantrā ଅପଥ (ଦେଶ)—
ଅପଥ Apatha (See).

ଏ ପନ୍ଥାଟିକୁ ପଢ଼ି, ଅପନ୍ତରେ ପଡ଼ି

ଯାଉଅଛି ରୁହାଣ ଶୋକଜଳରେ ରୁହ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାବଳର, ବକ ।

ଅପନ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ଅପଥ୍ୟ ୧ମା. ୧ବ)—୧ । କୁପଥ—
Apanthā 1. Bad path.
୨ । ଅବାଟ—2. Bad ways
ଅପପ୍ରୟୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଅଶୁଦ୍ଧ + ପ୍ରୟୋଗ=ବ୍ୟବହାର)—
Apaprayoga ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୋଗ—
1. Wrong application.

୨ । ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୋଗ—2 Faulty use of grammatical rules.

ଅପବର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ବର୍ଗ ଧାତୁ=ତ୍ୟାଗ କରିବା + ଅ)—
Apabarga ୧ । ମୋକ୍ଷ; ମୁକ୍ତି; ପଲସିକି—
1. Emancipation

ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଅସ୍ତ୍ର, ଭୋଗାପବର୍ଗର ସାଧନ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୨ । ଜୀବାତ୍ମା ସଙ୍ଗେ ପରମାତ୍ମାର ମିଳନ; ନିବ୍ୟାଣ—

2. Liberation; extinction from worldly misery or bond.

ମୁକ୍ତି ହୁଏ ଶୌଚ ତପ, ପଠନ ସ୍ତବମାନେ କରଇ ।

ଏକାନ୍ତ ବାସ ଜପବ୍ୟାସ, ନିର୍ମଳ ନିଷ୍ଟୁର ପମାୟ ।

ଏ ଦଶ ଅପବର୍ଗ ଅର୍ଥେ, ଅଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ସାଥେ ହେବେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ୨ମ ।

୩ । ଶେଷ ମିମାଂସା; ନିଷ୍ପତ୍ତି—3. Final settlement decision.

ଅପବର୍ଗଗୁରୁ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚଉ; ଅପବର୍ଗ=ମୋକ୍ଷ + ଗୁରୁ)—
Apabargaguru ୧ । ମୋକ୍ଷକର୍ତ୍ତା; ଦେବ—1. Bishnu.

୨ । ଶିବ—2. Śiva.

ଅପବର୍ଗଦାତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅପବର୍ଗ=ମୋକ୍ଷ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.)—
Apabargadātā ଦୁ; ୧ମା. ୧ବ.)—ମୋକ୍ଷଦାତା—

(ଅପବର୍ଗଦାତା—ଶ୍ରୀ) Redeemer; liberator; one who grants absolution

ଅପବର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ବର୍ଜ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Apabarjana ୧ । ଦାନ—1. Gift.

(ଅପବର୍ଜିତ—ବିଶ) ୨ । ବିତରଣ—2. Distribution.

୩ । ପରିତ୍ୟାଗ—3. Giving up.

ଅପବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Apabarttana ୧ । (ଗଣିତ) ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରଣ—

(ଅପବର୍ତ୍ତିତ—ବିଶ) 1. (Mathematics) Reduction to the lowest term.

୨ । (ଗଣିତ) କୌଣସି ଅଙ୍କକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂଖ୍ୟାଦ୍ୱାରା ବିଭାଜନ

କରିବା—2. (Mathematics) Division of a quantity with smaller quantities.

୩ । ବିଚଳନ—3. Transfer; removal

୪ । ପରିବର୍ତ୍ତନ—4. Change.

ଅପବାଦ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଦୁର୍ଗତି + ବଦ ଧାତୁ=କହିବା + ଭବ. ଅ)—

Apabāda ୧ । ନିନ୍ଦା; ଅପସମ —

1. Scandal; reproach, defamation.

୨ । କଳଙ୍କ; ଦୁର୍ନାମ—2. Bad name; libel

୩ । (ଦର୍ଶନ) ଅବସ୍ଥାରେ ବସୁଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତ, ବୁଦ୍ଧି

ଓ ପଞ୍ଚ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରକୃତ ଅସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଜାଣିବା—

3. (Philosophy) Mistaking the unreal for real.

ଅପବାଦକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅପ + ବଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Apabādaka ଯେ ଅପବାଦ କରେ—

(ଅପବାଦକ—ଶ୍ରୀ) Accuser; defamer; libeller.

ଅପବାଦ ଦଫା—ଦେ. ବି—ଦଣ୍ଡବ୍ୟୟ ଆଇନର ଯେଉଁ ଦଫାମାନଙ୍କରେ

Apabāda daphā ଅନ୍ୟ ନାମରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ କରିବା ଅପବାଦର

ଅପବାଦ ଦଫା ପ୍ରକାର ଓ ଦଣ୍ଡ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—

The section of the Indian Penal Code defining the nature of and punishment for the offence of defamation.

[ଦ୍ର—ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡବ୍ୟୟ ଆଇନ (Indian Penal Code)

ର ୪୧୧ ଦଫାରେ 'ଅପବାଦ' ଅପରାଧର ସଂଜ୍ଞା ଦିଆ ଯାଇଅଛି

ଏବଂ ୪୦୦-୪୦୧-୪୦୨ ଦଫାମାନଙ୍କର ଅପବାଦର ଦଣ୍ଡ ଓ ପ୍ରକାରମାନ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି ।]

ଅପବାଦ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ନିନ୍ଦା ରଚନା କରିବା—

Apabāda debhā To give a bad name; to

ଅପବାଦ ଦେଖା defame; to vilify.

ଅପବାଦ କରଣା

ଅପବାଦଣ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ବା ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Apabārana ୧ । ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ବ୍ୟବଧାନ—1. Partition.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୁପ୍ତ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ଧ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପବାଦ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂସ୍କୃତରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦିଆଯାଇଛି । ଯଥା :—
'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଖୋଜିବେ, 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଖୋଜିବେ ।

- ଅପବାରିତ } ବିଶ. ୧ । ବର୍ଜନ; ତ୍ୟାଗ—2. Giving up; desertion
ଅପବାରିତ }
- ଅପବାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ବା ଧାତୁ. ଶିତ୍ + କର୍ମ. ତ)—
Apabārita ୧ । ଅବୃତ୍ତ—1 Covered.
(ଅପବାରିତ—ବି) ୨ । ବିକଳିତ; ଅନ୍ତର୍ଭୁକ—2. Partitioned.
୩ । ଗୋପିତ—3. Concealed
- ଅପବାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ବା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—
Apabārijya (ନାଟକରେ) ଜନାନ୍ତକେ (ସେହି ବାକ୍ୟକୁ
(ଅପବାରିତ—ବି) ମଧ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଭିନେତାମାନେ ଶୁଣି ପାରନ୍ତି
ନାହିଁ)—(Drama) Apart; aside (a
speech or remark made to the
audience and meant not to be heard
by the dramatic person on the
stage)
- ଅପବାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ବା ଧାତୁ. ଶିତ୍ + କର୍ମ. ତ)—
Apabāhita ୧ । ତାଡ଼ିତ; ବିଦୂରତ—
1. Driven away; expelled
୨ । ଦୂରକୁ ନୀତ—2. Carried away.
- ଅପବିତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପବିତ୍ର = ପବିତ୍ର)—
Apabitra ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧ—1. Unclean.
(ଅପବିତ୍ର—ବି) ୨ । ଅଶୁଦ୍ଧ—2. Unholy.
୩ । ମାଳୁ—3. Polluted
- ଅପବିତ୍ରତା—ସଂ. ବିଶ. (ଅପବିତ୍ର = ଅଶୁଦ୍ଧ + ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ. ତା)—
Apabitrata ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧତା; ଅଶୁଦ୍ଧତା—
1. Unholiness.
୨ । ଅପବିତ୍ରତା—2. Uncleanliness
- ଅପବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ନିମ୍ନ + ବିଦ୍ୟା)—
Apabidyā ୧ । ନିମ୍ନ ବିଦ୍ୟା—1. Inferior learning.
୨ । ମନ୍ଦ ବିଦ୍ୟା—2. Bad learning.
୩ । ବୌଦ୍ଧ-ଧର୍ମ-ଚରାବିବିଧ ବିଦ୍ୟା—
3. Buddhist learning.
୪ । ଅବିଦ୍ୟା (ଦେଖ)
4. Abidyā (See)
- ଅପବିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ବିଦ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Apabiddha ୧ । ଭୁଙ୍ଗିତ—1. Broken into small
fragments.
୨ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—
2. Abandoned; rejected.
୩ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—3. Thrown away.
୪ । ପ୍ରେରିତ—4 Sent.
- ଅପବିଦ୍ଧଶିଶୁ—ସଂ. ବିଶ. —୧ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଶିଶୁ—
Apabiddhasiṣu 1. Abandoned child.

- ୨ । ସେହି ଶିଶୁକୁ ପିତା ମାତା ପକାଇ ଦେବାକୁ ଅନ୍ୟ
ଲୋକ ନେଇ ଯୁଅ ପରି ପାଲେ—
2. Child taken up or adopted by a
stranger after it has been deserted
by its parents.

[ଦ୍ର—ହେଉ ସ୍ଥଳରେ ଅପବିତ୍ର ପୁଣି ପୁଣିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକତମ ।]

- ଅପବିଷା—ସଂ. ବିଶ. — ନିର୍ବିଷା ଘାସ; ଚୂନାବିଷା—A kind of
Apabishā non-poisonous grass.
- ଅପବ୍ରତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ପଛକୁ + ବ୍ରତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Apabrutta ପରାହ୍ମୁଣୀଭୂତ—Set back.
- ଅପବ୍ୟୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ଅପକୃଷ୍ଟ + ବ୍ୟୟ)—
Apabyaya ୧ । କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଧନର ବ୍ୟୟ—
(ସ୍ବବ୍ୟୟ—ବିଷୟ) 1. Prodigality
(ଅପବ୍ୟୟ—ବିଶ) ୨ । (ଧନ ବା ସମ୍ପତ୍ତି) ବୃଥା ବ୍ୟୟ—
2. Squandering; waste.
- ଅପବ୍ୟୟ କରିବା—ଦେ. କି.—ଅପଥା ବ୍ୟୟ କରିବା—
Apabyaya karibā To waste.
- ଅପବ୍ୟୟିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ଅପଥା + ବ୍ୟୟ = ଖର୍ଚ୍ଚ + କର୍ମ. ତ)—
Apabyayita ୧ । ବୃଥାରେ ବ୍ୟୟିତ ହୋଇଥିବା—1. Wasted.
୨ । କୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରିଯାଇଥିବା—
2. Ill-spent.
- ଅପବ୍ୟୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅପବ୍ୟୟ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ବ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—
Apabyayī ଯେ ଅପବ୍ୟୟ କରେ; ବ୍ୟୟରତ; ସାହାସରତ—
(ଅପବ୍ୟୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Wasteful; extravagant, spend-
thrift.
- ଅପଭୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଅପଗତ + ଭୟ)—ନିର୍ଭୟ—
Apabhaya Fearless
- ଅପଭାଷା—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ନୀଚ, ଅସାଧୁ + ଭାଷା)—
Apabhāṣhā ୧ । ଅସାଧୁ ଭାଷା—1 Low or obscene
language
୨ । ନୀଚ ଭାଷା; କୁଭାଷା—2. Indecent words.
୩ । ଅପଭୃଷ୍ଟ ଭାଷା—3. Vulgar talk.
୪ । ଲଘୁ ଲଜ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା—
4. Common jargon.
- ଅପଭାଷିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ଭାଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Apabhāṣhita ୧ । କୁଭାଷିତ—1. Ill spoken.
୨ । ନୀଚ ଭାଷାରେ କଥିତ—
2. Spoken indecently.
- ଅପଭ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—
Apabhramṣa ୧ । ବିନାଶ—1. Destruction.
(ଅପଭ୍ରାନ୍ତ—ବିଶ) ୨ । ଅବନତି—2. Deterioration.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୩ । ଇତରଜନକଥୁତ ଭାଷା —3. Vulgar dialect.

୪ । କୁଣ୍ଠିତ ଭାଷା—

4. Degenerated form of a word.

୫ । ସାଧୁଭାଷାର ଅଶୁଦ୍ଧ ରୂପାନ୍ତର—

5. Vulgarised form of a word; current word derived from a Sanskrit word.

ଅପଭ୍ରଂଶ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ଭ୍ରା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Apabhrashta ୧ । ରୂପାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତ (ଶବ୍ଦ ବା ଭାଷା)—

1. Vulgarised (word or dialect).

୨ । ପଡ଼ିତ—2. Fallen.

୩ । ମୂଳ ଶବ୍ଦରୁ ଆଗତ—

4. Derivative (word).

ଅପମନ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ମନ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—

Apamantabya ୧ । ଅନାଦରଣୀୟ—

1. Fit to be insulted

୨ । ଅବଜ୍ଞାତ; ଦୈର୍ଘ୍ୟ—2. Contemptible.

ଅପମରଣ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ମୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Apamarana ୧ । ଅପମୃତ—1. Untimely death.

୨ । ଅପଘାତ ମୃତ୍ୟୁ—2. Accidental death.

ସେ ଲୋକଙ୍କୁ ଜାଣ ଅପମରଣରେ ମରେ । ପାଦାସୁର ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଅପମାନ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ବିପତ୍ତି + ମାନ = ମର୍ଯ୍ୟାଦା)—

Apamāna ୧ । ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା—1. Dishonour

୨ । ଅନାଦର—2. Contempt.

୩ । ଅବଜ୍ଞା—3. Insult; affront.

ଦେ. ବି.—ଅଭିମାନ—Sullenness due to displeasure.

ଅପମାନଜନକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପମାନ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅନ)—

Apamānajanaka ସାହା ଅପମାନ ଜନ୍ମାଏ; କିନ୍ତାଦାୟକ—

Disgraceful; compromising one's dignity.

ଅପମାନ ଦେବା—ଦେ. ବି.—୧ । ଅନାଦର କରିବା—

Apamāna debā 1. To disregard.

ଅପମାନ ଦେଖା ୨ । ଅବଜ୍ଞା କରିବା—2. To set aside.

ଅପମାନ ଦେବା ୩ । ଦୃଢ଼ାଦର କରିବା—3. To insult.

ଅପମାନ ହେବା—ଗ୍ରା. ବି.—୧ । ଅପମାନିତ ହେବା—

Apamāna hebā 1. To be insulted

୨ । ଅବଜ୍ଞାତ ହେବା—

2. To be disregarded.

୩ । ଅଭିମାନ କରିବା—3. To show sullenness; to give vent to displeasure.

ଅପମାନିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅପମାନ + ସଂଜ୍ଞା ଅର୍ଥରେ, ଇତ)—

Apamānita ୧ । ଅପମାନପ୍ରସ୍ତ; ଅନାଦୃତ—

(ଅପମାନିତା—ଶ୍ୱା)

1. Slighted

(ଅପମାନ—ବି)

୨ । ଦୃଢ଼ାଦରପ୍ରାପ୍ତ—

2 Dishonoured; disgraced.

୩ । ଭରସ୍ତ—3. Affronted; rebuked.

ଅପମାରଗ—ଗ୍ରା. ବି.—(ସ. ଅପାମାର୍ଗ)—ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Apamāraṅga Apāmārga (See)

ଅପମାରଙ୍ଗ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅପାମାର୍ଗ)—ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Apamāraṅga Apāmārga (See)

ଅପମାଲୁ—ଗ୍ରା. ବି.—ମିଷ୍ଟାନ୍ନର ଶେଷ; ଅମାଲୁ; ମାଲୁସୁଆ—

Apamālu A sort of sweet cake fried

ମାଲୁସୁଆ with ghee.

ମାଲୁସୁଆ

ଅପମୃତ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅପମୃଷ୍ଟ + ମୃତ = ମରଣ)—

Apamṛutyu ଅପମରଣ (ଦେଖ)

Apamarana (See)

ଅପଯଜ୍ଞ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅପଯଜ୍ଞ)—ଅପଯଜ୍ଞ (ଦେଖ)

Apajāchha Apajāśa (See)

ଅପଯଶ—ଦେ. ବି. (ଅପ = ବିପତ୍ତି + ଯଶଃ = ଗର୍ବ)—୧ । ଅପଶ;

Apajāśa ଅପଯାଜ—1. Infamy.

ଅପଯଶ ୨ । ଦୁର୍ନାମ—2. Ill name.

ଅପଯଶ ୩ । କଳଙ୍କ—3. Disgrace; dishonour.

(ଯଶ—ବିପତ୍ତି)

ଅପଯଶ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ବିପତ୍ତି + ଯଶଃ = ଗର୍ବ)—

Apajāśah ଅପଯଶ (ଦେଖ)

Apajāśa (See)

ଅପଯାତ୍ରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅପ = ପଛକୁ + ଯାତ୍ରୀ = ଗମନକାରୀ)—

pajātrī ପଳାତକ—Fugitive

ଅପଯାନ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ପଛକୁ + ଯା ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Apajāna ପଳାୟନ—Flight; running away.

ଅପରଚିତା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅପରଚିତା (ଦେଖ)

Aparchita Aparājita (See)

ଅପରାଜିତା

ଅପର—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ପ ଧାତୁ = ପାଳନ କରିବା + ଅ)—

Apara ୧ । ଅନ୍ୟ—1. Another; other.

(ଅପର—ଶ୍ୱା) ୨ । ଭିନ୍ନ—2. Different.

ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ପୁରୁଷରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ :—

୧ । ପ୍ରତିକୂଳ (ସଥା—ଅପର ଦଳ)—1. Hostile.

୨ । ବିପତ୍ତି (ଅପର କୂଳ)—2. Opposite.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ମୃତ୍ୟୁ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକାଷ୍ଠର ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲଗତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲଗତ’ ଦେଖିବେ ।

୩ । ପଶ୍ଚାତ୍ତର୍କ୍ତି—(ଯଥା—ପୂର୍ବପର)—

3. Preceding.

୪ । ଶେଷ—(ଅପରାଦ)—4. Ending.

ସଂ. ବି—ପଶ୍ଚାତ୍ତର୍କ୍ତି—The hind part of an elephant's body.

ଅପରାଦ ସଂ. ଅ—ଅନ୍ତର; ଅଧିକ—Besides; moreover; Aparamcha further.

ଅପରାଦୁ—ସଂ. ଅ—ଅପରାଦ (ଦେଖ) Aparamtu Aparamcha (See)

ଅପରକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଅପ—ସ୍ଥାନାର୍ଥ+ରକ୍ତ=ତୋଷ କରବା= Aparakta କର୍ତ୍ତୃ ଚ)—ବିରକ୍ତ—Displeased.

ଅପରକ୍ଷ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅପରକ୍ଷିତ)—ଅପରକ୍ଷିତ—Aparakha Not examined; not tested.

ଅପରକ୍ଷ
ଅପରକ୍ଷିତ

ଅପରଚା—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅପରଚୟ)—ପରଚୟର ଅଭାବ—Aparacha Want of acquaintance.

ଅପରିଚିତ ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅପରିଚିତ)—୧ । ଅପରିଚିତ—
ଅନଜ୍ଞାନ 1. Unacquainted

୨ । ଅଜ୍ଞାତ—2. Unknown.

ଅପରଚେ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପରଚୟ)—ପରଚୟର ଅଭାବ—Aparache Want of acquaintance.

ଅପରଚେ ଅଜ୍ଞାତେ ଦେଇ ତ ନ ପାଈ—ସାଧାରଣ ମହାଭାରତ ବାକ୍ୟ ।

ଅପରଚ୍ଛନ୍ନ—ଗ୍ରା. ବିଶ—(ସଂ. ଅପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ)—ଅପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (ଦେଖ) Aparachhana Aprachchhanna (See)

ଅପରଚ୍ଛନ୍ନ—ଗ୍ରା. ବିଶ—କୁସ୍ଥିତ—Ugly. Aparachhani.

ଅପରଚ୍ଛନ୍ନ
ଅପରଚ୍ଛନ୍ନେ

ଅପରଜିତା—ଗ୍ରା. ବି—ଅପରଜିତା (ଦେଖ) Aparajita Aparajita (See)

ଅପରତି—ସଂ. ବି. (ଅପ—ପଶ୍ଚାତ୍+ରମ ଧାତୁ=ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତ ହେବା+ Aparati ଭବ. ଚ)—ବିରତି; ନିବୃତ୍ତି—Cessation.

ଅପରତିଅଗ୍ନି—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅପରତିଅଗ୍ନି (ଦେଖ) Aparatiāni Aparttiāni (See).

ଅପରତିଷ୍ଠା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା)—ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା (ଦେଖ) Aparatishṭha Apratishṭha (See)

ଅପରତେ ଯିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି—ଅବଶ୍ୟାସ କରବା—Aparatejibha To disbelieve.

ପୁଣ୍ୟ ଉପାଦେୟ ମୋଡ଼ । ଦୂର ନ ଯାଅ ଅପରତେ ।

ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ ଅପରାଦ

ଅପରତ୍ତ—ସଂ. ବି (ଅପର=ଅନ୍ୟ+ଭବ. ଭା)—ଅନ୍ୟର ଭାବ ବା ଧର୍ମ—Aparatwa The state of being different.

ଅପରତ୍ର—ସଂ. କି. ବିଶ (ଅପର=ଅନ୍ୟ+କାଳାର୍ଥ ବା ସ୍ଥାନାର୍ଥ ଚ)—Aparatra

୧ । ପରକାଳରେ ବା ପରଲୋକରେ—
1 In the next world

୨ । ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ—2. At another place,

୩ । ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ—3. To another place.

ଅପରନ୍ତ—ସଂ. ଅ—ଅପରାଦ (ଦେଖ) Aparantu Aparamcha (See)

ଅପରପକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅପର=ଶେଷ+ପକ୍ଷ=ମାସାର୍କ)—Aparapaksha ୧ । କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ—1. The dark fortnight

of a month.

୨ । ପିତୃପକ୍ଷ (ଅଶ୍ଵିନ-କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ; ଏ ପକ୍ଷରେ ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭଲଚର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ।)—

2. Specially the dark fortnight of the month of Āswina in which ablutions are offered to the manes of the departed ancestors

ଅପରପକ୍ଷ—ଗ୍ରା. ବି—(ସଂ. ଅପରପକ୍ଷ)—ଅପରପକ୍ଷ (ଦେଖ) Aparapaksha Aparapaksha (See),

ଅପରପକ୍ଷ

ଅପରପର—ଦେ. ବିଶ—ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ—Different. Aparapara

ଅପରପରକ୍ଷ କଳବଶ—ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସ୍ଥାପନ ।

ଅପରାତ୍ର—ସଂ. ବି (ଅପର+ରାତ୍ରି)—୧ । ଶେଷରାତ୍ରି—Aparatātra 1 The time after mid-night; the close of the night.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧ ରାତ୍ରର ପରଭାଗ ସମୟ—

2. Short hours of the night

ପୂର୍ବରାତ୍ରେ ଅପରପକ୍ଷେ ଜାଗମାକେ

ମନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତି ପ୍ରତିଦିନେ—କୃଷ୍ଣବିହାର. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅପରଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଅପର=ଅନ୍ୟ+ଲୋକ=ମନୁଷ୍ୟ; ସୃଷ୍ଟି)—Aparaloka ୧ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Another person.

୨ । ଅନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି—2. Another world.

ଅପରସନ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅପ୍ରସନ୍ନ; ନିରାଶ—

Aparasana Unhappy; cheerless.

ଅପରସ୍ପର—ସଂ. କି. ବିଶ. (ଅ+ପରସ୍ପର)—୧ । ସଦା; ନିରନ୍ତର—Aparaspara 1. Continual.

୨ । ଯାହା ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ ନୁହେଁ—2. Not mutual

୩ । ସବୁବେଳେ—3. Continually.

୪ । ଏକାବେଳେ—4 At a time.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅ	ଐ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅ

ଅପରାଧ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—୧ । ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ—1. The West

Aparādh ୨ । ଜରା—2. Womb; uterus.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ଅପରାଧ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Aparādh.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅନ୍ୟ; ପୁଣ୍ୟ—Another; different

ପରାଧ ସେ ନାମ ଦେଖୁ । ପରାଧ ନାହିଁ ମୋ ଅପରାଧ

ପରାଧ ରୂପେ ପ୍ରାଣ ପୁଣି ଅପରାଧ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅପରାଧ ପରାଧ ହେ କୋକିଳ—
ଗଙ୍ଗା ପ୍ରସନ୍ନାଦୟ ।

ଅପରାଗ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଗମ ଧାତୁ + ଗ୍ରା, ଅ)—

Aparāga ୧ । ବିରାଗ; ବିରକ୍ତି—1. Displeasure.

୨ । ଦ୍ୱେଷ; ଶତ୍ରୁତା—2. Enmity.

ଅପରାଜିତ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରାଜିତ)—

Aparājita ୧ । ଦ୍ୱାର ନ ଥିବା; ଅପରାଜିତ; ସେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱାର
(ଅପରାଜିତ—ଶ୍ରୀ) ପରାଜିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1 Unvanquished; unconquered.

୨ । ଅଜିତ—2. Unconquerable

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. The God Bishnu.

୨ । ଶିବ—2. Śiva.

୩ । ଋଷିବିଶେଷ—3. A sage.

୪ । ବିଶ୍ୱ—4. The Universe.

ଅପରାଜିତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ଅପରାଜିତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Aparājita The feminine of Aparājita.

ସଂ. ବି.—୧ । ଲତାବିଶେଷ (ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଫୁଲବିଶେଷ—

ଅନ୍ୟ ସ. ନାମ— ଧଳା ଓ ନେଳି । ନେଳି ଫୁଲ ଫୁଟିବା
ଗିରିକଣ୍ଡିକା; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ । ଅପରାଜିତାକୁ କଳା ଅପରାଜିତା ଓ ଧଳା
କଳା ଅପରାଜିତା—ନାଳୀ; ଫୁଲ ଫୁଟିବା ଅପରାଜିତାକୁ ଧଳା
ବିଷ୍ଣୁକାନ୍ତା; ଗିରିକଣ୍ଡିକା । ଅପରାଜିତା ହୋଇ କହନ୍ତି ।)—

कोयल; कालिञ्जर; 1. A Creeper with pretty blue
कवाथेयित or white flowers;

अपराजिता The mussel shell creeper;
ते—ଦନ୍ତନା Clitoria Ternatia.

୨ । ଦୁର୍ଗା, ଗୌରୀ—

2. The Goddess Durga, wife of Śiva.

୩ । ଦୁବ, ଦୁବା—

3. Long creeping grass; Duba grass.

୪ । ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକର ଛନ୍ଦବିଶେଷ—

4. A Sanskrit metre.

୫ । ଜୟନ୍ତୀ ଗଛ—5. Name of a tree.

୬ । ଅଗ୍ରନିର୍ମଳୀ ଗଛ—

6. Name of a plant.

୭ । ଗଙ୍ଗାଶୁଳି (ଦେଖ)

7. Gangaśuli (See).

୮ । ଏକପ୍ରକାର ଶର୍ମା ବା ସୁଅଁ ଲତା—

8. A kind of creeper.

ଅପରାଜେୟ—ସଂ. ବି. (ନ + ପରାଜେୟ)—

Aparājeya ଅଜିତ; ସାହାଯ୍ୟ ପରାଜିତ କରାଯାଇ ନ ଯାଏ—
Invincible; unconquerable

ଅପରାଧ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅପକୃଷ୍ଟ + ଥାତୁ = ଦିକ କରବା +
Aparāddha କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅପରାଧ—

1. Guilty; criminal.

୨ । ଶୁଳତ—2. Slipped.

୩ । ଭ୍ରାନ୍ତ—3. Mistaken; erroneous.

ଅପରାଧ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଥାତୁ = ଦିକ କରବା + ଥାତୁ. ଅ)—

Aparādh ୧ । ଦୋଷ—1. Guilt.

୨ । ପାପ—2. Sin.

୩ । ବିଧ୍ୟବ୍ୟବହାର—3. Infringement of a rule;
transgression.

୪ । ତ୍ରୁଟି—4. Fault.

୫ । ଦଣ୍ଡାର୍ଥ କାର୍ଯ୍ୟ—5. Offence

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରରେ ୩୨ ପ୍ରକାର ଗୁରୁତର ଅପରାଧ ବା ପାପର
ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଅଜ୍ଞାନକୃତ ପାପ ଠାରୁ ଜ୍ଞାନକୃତ ପାପର ଦଣ୍ଡ
ବିଶେଷ ଗୁରୁତର ।

(ଅଜ୍ଞାନ) ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ସମାଜର, ରାଜ୍ୟର ବା
ରାଜାଙ୍କର କ୍ଷତି ହୁଏ, ତହିଁରେ ଦେଶର ରାଜା ନିଜେ ମୁଦେଇ
ହୋଇ ପଞ୍ଚନଦୀର ଅଦାଲତରେ ଅପରାଧ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ଦଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତି; ମାତ୍ର ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର କ୍ଷତି
ହୁଏ ସେଥିରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜେ ମୁଦେଇ ହୋଇ କ୍ଷତିରପୂର୍ଣ୍ଣ
ପାଇଁ ଦେଖାଇ ଅଦାଲତରେ ନାଲିସ୍ କରିନ୍ତି ।]

ଅପରାଧ କରିବା—ଦେ. ବି—ଦୋଷ କରିବା; ଦଣ୍ଡାର୍ଥ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

Aparādh karibā To commit an offence.

ଅପରାଧ କରା [ଦ୍ର—ଭଲ ଭଲ ଅପରାଧର ଗୁରୁତା ଦୃଷ୍ଟିରେ
अपराध करना ସରକାର ଭଲ ଭଲ ଦଣ୍ଡଦୟାଯୁକ୍ତ ଆଇନ୍ କର-
ଅଛନ୍ତି ।]

ଅପରାଧଜନକ—ସଂ. ବି. (ଅପରାଧ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅର୍ଥ)—

Aparādhajanaka ୧ । ଦୋଷଜନକ—1. Criminal.

୨ । ଦଣ୍ଡାର୍ଥ—2. Offensive.

୩ । ପାପଜନକ—3. Sinful.

ଅପରାଧୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅପ + ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

Aparādhī ୧ । ଅପରାଧକାରୀ; ଦୋଷୀ—

(ଅପରାଧୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Criminal; offender.

୨ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An accused person

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ଉ	ଋ

ଅପରିଣତବୟସ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପରିଣତ + ବୟଃ.)—
Aparinatabayask ୧ । ଯାହାର ବେଶି ବୟସ ହୋଇ
(ଅପରିଣତବୟସ—ଶ୍ରୀ) ନାହିଁ—1. Not mature

୨ । ଚତୁର୍ଥବୟସ—2. Young

ଅପରିଣାମଦର୍ଶୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ପରିଣାମ + ଦୃଶ ଧାତୁ = ଦେଖିବା
Aparināmadarśī + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଶେଷରେ
(ଅପରିଣାମଦର୍ଶୀ—ଶ୍ରୀ) କଥଣ ହେବ ତାହା ସେ ଭାବେ ନାହିଁ କି
ଦେଖେ ନାହିଁ; ଅବିଚାର—Inconsiderate;
improvident; thoughtless.

ଅପରିଣାମଦର୍ଶିତା—ସଂ. ବି. (ଅପରିଣାମଦର୍ଶିତ + ତା)—
Aparināmadarśitā ବିବେଚନାହୀନତା—
Short sightedness; improvidence;
thoughtlessness as to the future

ଅପରିଣିତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିଣିତ = ବିବାହ)—
Apariṇīta ଅବିବାହ (ପୁରୁଷ)—
(ଅପରିଣିତ—ଶ୍ରୀ) Unmarried (male).

ଅପରିତୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିତୁଷ୍ଟ = ସନ୍ତୁଷ୍ଟ — ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ —
Aparitṛṣṭa Unsatisfied; discontented

ଅପରିତ୍ରପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିତ୍ରପ୍ତ)—ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—
Aparitṛṣṭa Not satisfied; not satiated.

ଅପରିତ୍ରପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିତ୍ରପ୍ତି)—ଅସନ୍ତୋଷ—
Aparitṛṣṭi Discontent.

ଅପରିତୋଷ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିତୋଷ = ସନ୍ତୋଷ)—
Aparitosha ଅସନ୍ତୋଷ—Dissatisfaction;
(ଅପରିତୁଷ୍ଟ - ବିଣ) discontent.

ଅପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ = ତ୍ୟାଗ କରିବାର
Aparityājya ଯୋଗ୍ୟ)—ଅପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ; ଯାହା ତ୍ୟାଗ କର
ଯାଇ ନ ପାରେ—Not to be given up or
abandoned.

ଅପରିଦିନ—ଗ୍ରା. ବି—ଅପରିଦିନ (ଦେଖ)
Aparidina Aparadina (See).

ଅପରିପକ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିପକ୍ୱ = ଉତ୍ତମରୂପେ ପକ୍ୱ)—
Aparipakwa ୧ । ଅପକ୍ୱ—1 Not quite ripe.

(ଅପରିପକ୍ୱତା ବି) ୨ । ଅପରିଣତ—2 Immature,
୩ । କୌଶଳହୀନ—3. Unskilful

ଅପରିପକ୍ୱତା ସଂ. ବି. (ଅପରିପକ୍ୱ + ତା)—
Aparipakwatā ୧ । ପାତ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—
1. Unripeness

୨ । ଅପରିଣତ; ଅପକ୍ୱତା—
2. State of immaturity

ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ = ପରିବର୍ତ୍ତନ-
Aparibarttanīya ଯୋଗ୍ୟ)—ସ୍ଥିର; ଯାହା ବଦଳେ ନାହିଁ—
Unchangeable; unalterable.

ଅପରିମାଣ—ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ପରିମାଣ)—
Aparimāṇa ଅସୀମ; ଅପରିମିତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—
(ଅପରିମିତ—ବିଣ) Without measure; immense.

ଅପରିମିତ—ସଂ. ବିଣ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିମିତ)
Aparimita ୧ । ଅସଂଖ୍ୟ—1. Innumerable.

୨ । ପ୍ରଚୁର—2. Immense

୩ । ଅସୀମ—3. Limitless

୪ । ଅତ୍ୟଧିକ—4. Immoderate.

ଅପରିମିତଭୋଜନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅପରିମିତ + ଭୋଜନ)—
Aparimitabhojana ସୀମାହୀନ ଭୋଜନ—
Immoderate meal.

ଅପରିମିତଭୋଜୀ—ସଂ. ବିଣ (ଅପରିମିତ + ଭୋଜ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା.
Aparimitabhojī ୧ବ)—ସେ ପ୍ରଚୁର ବା ସୀମାହୀନ ଭୋଜ୍ୟ
ଖାଏ—One who eats immoderately.

ଅପରିମିତାଚାରୀ ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅପରିମିତ + ଅ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍)
Aparimitāchārī —ସେ ଅକର୍ମଣ୍ୟରେ ଚଳେ—
(ଅପରିମିତାଚାରୀ—ଶ୍ରୀ) Of intemperate conduct.

ଅପରିମେୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିମେୟ)—
Aparimeya ୧ । ଯାହାର ପରିମାଣ ହୋଇ ନ ପାରେ, ଅସୀମ—
1. Illimitable.

୨ । ଅପରିମିତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—

2. Immeasurable; immense.

ଅପରିଶିଳ୍ପକ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିଶିଳ୍ପକ = ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସ)—
Apariśilāna ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସର ଅଭାବ—Want of study;
want of cultivation.

ଅପରିଷ୍କାର—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିଷ୍କାର = କର୍ମଜଳ)—
Aparishkāra ଅକର୍ମଜଳ—Impurity; uncleanness.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅପରିଷ୍କୃତ; ମଳିନ;

(ଅପରିଷ୍କୃତ—ବିଣ) ଅକର୍ମଜଳ; ଅମାଳିତ—1. Unclean.

୨ । ଅଶୁଦ୍ଧ—2. Impure;

୩ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ—3. Indistinct; vague, indefinite.

ଅପରିଷ୍କୃତ—ସଂ. ବିଣ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିଷ୍କୃତ = ମାଳିତ)—
Aparishkruta ୧ । ଅମାଳିତ—1 Not cleansed;
not refined.

୨ । ମଳିନ—2. Dirty; slovenly.

ଅପରିସର—ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ପରିସର)—
Aparisara ୧ । ଦୂର; ଯାହା ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ନୁହେଁ; ଦୂରସ୍ଥ—
1. Not contiguous; distant,

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅଠର ସ୍ୱରୂପର ଏକତା ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ବା ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଲେଖି ଏ ଶବ୍ଦାବଳୀରେ ନ ଚିହ୍ନିବ, ଲେଖକ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତମେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଲେଖି । ଯଥା :—
'ଗାଲ୍' ନ ଚିହ୍ନିବ 'ଗା' ଲେଖିବେ; 'ବୁଧ୍' ନ ଚିହ୍ନିବେ 'ବୁ' ଲେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଲେଖିବେ 'ବନ୍ଧ' ଲେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଲେଖିବେ 'ଅର୍ଥ' ଲେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ଲେଖିବେ 'ଅଲବଦ' ଲେଖିବେ

୨ । ସଂକ୍ଷିପ୍ତ; ସରୁଆ, ସାହା ଚଉଡ଼ା ନୁହେଁ—

2. Narrow; not wide.

ଅପରିସୀମା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବହୁଶ୍ରୁତି, ଅ + ପରିସୀମା = ଶେଷସୀମା)—

Aparisīma ଅସୀମ; ସାହାର ସୀମା ନାହିଁ—

Boundless; limitless

ଅପରିସ୍ପୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିସ୍ପୃଷ୍ଟ = ସ୍ପୃଷ୍ଟ)—ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ;.

Aparisphuṣṭa ଗୋଲମାଲଆ—Indistinct; confused

ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. [ଅ = ନୁହେଁ + ପରିହାର୍ଯ୍ୟ = ତ୍ୟାଜ୍ୟ]—

Aparihārjya ଅତ୍ୟାଜ୍ୟ; ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଗ—Unavoidable;

inevitable; incapable of being escaped from.

ଅପରିକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପରିକ୍ଷିତ = ପ୍ରମାଣିତ)—ସାହା

Aparīkṣhita ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ନାହିଁ; ଅପ୍ରମାଣିତ—Untried; unproved; not tested or examined.

ଅପରୂପ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅପ = ନିଷ୍ପୃଷ୍ଟ + ରୂପ)—୧ । ଅସୁନ୍ଦର—

Aparūpa 1. Ugly; deformed.

୨ । ଅଭୂତ; ବିସ୍ମୟକର—2. Wonderful.

୩ । ଅପ୍ରତିମ; ଭୁଲନାରହ—3. Incomparable

ସଂ. ବି—୧ । ଅଭୂତରୂପ—1. Wonderful appearance.

୨ । ରୂପ—2. Deformity.

ଅପରେ—ଦେ. ଅ—ଅଉ; ଏବଂ—And; moreover

Apare ଦ୍ରୁତି ଲେଖିଲେ, ଅପରେ ଲେଖିଲେ ।
ମିଳିଲେ ପାଦ କୁଟୁଣ୍ଡେ, ଦ୍ରୁତିକ ଲେଖିବାର ଅଥେ ।
କଲ୍ୟାଣ, ଶୁଭକର ।

ଅପରେ କି ଭବିଷ୍ୟତି—ଗ୍ରା. (ସମ୍ଭୂତ ଶ୍ଳୋକରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଓ ବିଦ୍ଧ)

Apare kim bhabishyati ପ୍ରକଟନ—

ପରେ କଅଣ ଘଟିବ ତାହା ଜଣା ନାହିଁ—

A phrase meaning—it is not known what will happen afterwards

[ଦ୍ର—ଏ ସମ୍ଭବରେ ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ଅଛି । ଜଣେ ପଣ୍ଡିତ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡର ଖୁରୁ ପାଇଲେ । ଦେଖିଲେ ସେ କପାଳରେ ଲେଖା ଅଛି, “ଲୋକନଂ ଯତ୍ନ କୁତାପି ସମ୍ଭବଂ ହୁତ୍ସମସ୍ତେ । ମରଣଂ ଗୋମତୀରେ ଅପରେ କି ଭବିଷ୍ୟତି ।” ଏ ଲେଖକ ମାଗି ଯାତ ଖାଉଥିଲା, ଘର ଅଭାବରେ ହାତେଇରେ ଖୋଇଥିଲା, ଗୋମତୀରେ ମରବାରୁ ଏହାର ଅସ୍ଥା ନରକ-ଗାମୀ ହେଲା; ଏଥି ପରେ କଅଣ ହେବ ଏହା ଜାଣିବାରେ କୁତୁହଳୀ ହୋଇ ପଣ୍ଡିତେ ସେ ଖୁରୁକୁ ନେଇ ଘରେ ଟାଙ୍ଗି ଦେଲେ । ପଣ୍ଡିତଙ୍କର-ଦୁଇଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ; ଦୁଇ ସ୍ତ୍ରୀଯାକ ବିଶ୍ୱାସରେ ଯେ ସେ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ଅମୃତମୟ ପାଣି ପଣ୍ଡିତେ ମଳ ମଣିଷର ଖୁରୁଟାକୁ ଆଣି ଘରେ ଟାଙ୍ଗିଛନ୍ତି । ଏହା ବିଶ୍ୱାସ ତାହା ଏକାକିରେ ଛେଡ଼ି, ଚୂନା କରି ପାଣିରେ ପକାଇ ଛେଡ଼ିବେ—କୋଇ ଲୁଚି ଦୁଇ ସଉରୁଣୀଯାକ

ବିକିରେ ଖୁରୁକ କୁଟୁଥିଲେ, ପଣ୍ଡିତେ ଅସି ଦେଖି ବିଶ୍ୱାସରେ;

ମୁରୁ ପରେ ମଧ୍ୟ ଖୁରୁର ଏଇ ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ଥିଲା ।]

ଅପରେଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. ବିଶ୍ୱ. (ଅପର + ଦ୍ୟୁୟ = ଦିବସାର୍ଥେ; ନିପାତନ) —

Aparedyuh ୧ । ଅପରଦିନ—1. Another day

୨ । ପଅରଦିନ—2. The day after tomorrow.

୩ । ଅପରଦିନ—3. Two days after tomorrow,

ଅପରେସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପରେସନ୍) ଡାକ୍ତର ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରୟୋଗ—

Aparesan

Surgical operation,

ଅପରେସନ୍

ସିରକାଡ଼

ଅପରେସନ୍ ଟେବୁଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପରେସନ୍ ଟେବୁଲ୍)—

Aparesan tebul ଯେଉଁ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଡାକ୍ତର ଅସ୍ତ୍ର-

ଅପରେସନ୍ ଟେବୁଲ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ—

ସିରକାଡ଼କା ମେଜ

Operation table.

ଅପରେସନ୍ ରୁମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପରେସନ୍ ରୁମ୍)—ଯେଉଁ-

Aparesan rum ଘରେ ଡାକ୍ତର ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ—

ଅପରେସନ୍ କମ୍

Operation-room.

ସିରକାଡ଼କା କମରା

ଅପରୋକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ = ନୁହେଁ + ପରୋକ୍ଷ = ଚକ୍ଷୁ ବା ଇନ୍ଦ୍ରିୟର

Aparoksha ଅବହୃତ୍) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ସାମାନ୍—Not out of

sight; not beyond the reach of the senses.

ଅପର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅ = ନାହିଁ + ପର୍ଣ୍ଣ = ପତ୍ର)—

Aparṇṇa ଅପର୍ଣ୍ଣ; ପତ୍ରହୀନ; ପତ୍ରଶୂନ୍ୟ—Leafless; bare

of foliage.

ଅପର୍ଣ୍ଣା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅ = ଅଭୁକ୍ତ + ପର୍ଣ୍ଣ = ପତ୍ର)—

Aparṇṇā ପାର୍ବତୀ; ଦୁର୍ଗା—The Goddess Pārvatī.

[ଦ୍ର—ମହାଦେବଙ୍କୁ ପତି କରି ପାଇବା ମାନସରେ ହିମାଳୟରେ

କଠୋର ତପସ୍ୟା କରିବା ସମୟରେ ଗଛର ପତ୍ର ସୁଖା ପାଖା

ଅହାର କରୁ ନ ଥିଲେ ।]

ଅପର୍ତ୍ତିଆଣୀ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅପର୍ତ୍ତ୍ୟୟ; ସାହାଠାରେ ବଞ୍ଚିବାର

Aparttiāṇī ପ୍ରତ୍ୟୟ ବା ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥାଏ)—ଯେଉଁ ପିଲା

ଉପର ଭାଇ ବା ଭଉଣୀ ମରିଯାଇଥାଆନ୍ତି—

A child whose elder brother or sister has died before its birth.

[ଦ୍ର—ଅପର୍ତ୍ତିଆଣୀ ପିଲାକୁ ଯମ ଦଶା କରି ଶୁଦ୍ଧି ଯିବ ଏହି

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପିତା ମାତା ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ ନାମ-

(ଯଥା—ଅପର୍ତ୍ତିଆ, ହାଡ଼ିଆ, ପାଣିଆ, କେଳା, କଣ୍ଡୁଆ, ଭଲୁଆ

ପାଣିଆ, ଚିକିତ୍ତା, ଚିକିତ୍ତା, ପକ୍ଷୀ, ଗୁହୁଆ, ବଣା, ବକା ଓ

ବାଳିକାକୁ ବଣୀ, ବକା, ପାଲୁଣୀ, ହାଡ଼ିଆଣୀ) ଦିଅନ୍ତି । କେହି

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

କେହି ଶିଶୁର ଜନ୍ମମାତ୍ରେ ତାହାକୁ କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କୁ ଦାନ କରି ଦିଅନ୍ତି । ପରେ ଫିଲ ନ ମରି ବଞ୍ଚି ଶଲେ ପିଲାକୁ ବ୍ରତ ବା କାନ-ଫୋଡ଼ା ବେଳେ କିଛି ଧନ ଦେଇ ପୁଣି ପିଲାକୁ ଦେବତାଙ୍କଠାରୁ କଣି ଅଣନ୍ତି । ଅପରିଷ୍କା ପିଲାଙ୍କର ଜନ୍ମ ପରେ ନାକ ଫୋଡ଼ି ଦେବାର ପ୍ରଥା ଅଛି ।]

ଅପରିଷ୍କା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅପରିଷ୍କା (ଦେଖ)

Aparttishṭhā Apratishṭha (See)

ଅପର୍ବା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପର୍ବା = ଗର୍ଭ)—ସାହାର ଗର୍ଭ ବା ପର ନାହିଁ—

Aparba Without joints.

ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ = ଯଥେଷ୍ଟ; ଅ +

Aparjyāpta ପର + ଅପ ଧାତୁ + ତ)—

୧ । ଅଯଥେଷ୍ଟ—1. Insufficient.

୨ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Incomplete

୩ । ଅସୀମ; ଅଗଣିତ; ଅସଂଖ୍ୟ—

3. Unlimited, endless

୪ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ—

4. More than sufficient

ଅପଳ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ଫଳ = ମାଂସ.)—

Apala ମାଂସହୀନ—Fleshless.

ସଂ. ବି. (ଅପ + ଲ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

ଗାଳକ; ଗାଳା; ଖୁଣ୍ଟି—Pin; peg

ଅପଲପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ଲପ ଧାତୁ = କହିବା. ଶିତ + ତ)—

Apalapita ସାହାର ଅପଲପ କରାଯାଇଅଛି; ଅପହୃତ—

(a matter) Which has been

belittled in discussion

ଅପଲପ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ବହୁତ + ଲପ ଧାତୁ = କହିବା + ଲୁପ. ଅ)—

Apalāpa

୧ । ଲୁପିତ—1. Concealment.

୨ । ଅସ୍ୱୀକାର—2. Denial.

୩ । ଅନ୍ୟଥାଚରଣ—3. Doing otherwise.

୪ । ବଡ଼ କଥାକୁ ସାନ କରି କହିବା—

4. Belittling.

ଅପଲପ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଲୁପିତ—1 To conceal.

Apalāla karibā ୨ । ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା—

2. To deny

୩ । ଅନ୍ୟଥାଚରଣ କରିବା—3. Not to do some-

thing one was told to do.

୪ । ବଡ଼ କଥାକୁ ସାନ କରି କହିବା—

4. To belittle a matter.

ଅପାଂକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ = ଅପଗତ + ଶଙ୍କା = ଭୟ)—

Apasāṅka ନିଶଙ୍କ; ନିର୍ଭୟ—Fearless

ଅପାଂକ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—ଅପାଂକର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Apasāṅkā Feminine of Apasāṅka.

ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅପଗତ + ଶଙ୍କା = ଭୟ)—

୧ । ଦୃଶ୍ୟ—1. Extreme fear.

୨ । ଅଶଙ୍କା—2. Misgivings.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳାଶଙ୍କା—3. Portents.

ଅପାଂକିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପାଂକା = ଅପଗତ + ଶଙ୍କା + ଇତ = ଯୁକ୍ତ)—

Apasāṅkita ୧ । ଅଶଙ୍କାଯୁକ୍ତ—1. Full of misgivings or forebodings.

୨ । ଅମଙ୍ଗଳାଶଙ୍କାଯୁକ୍ତ—

2. Ominous; portentous.

ଅପାସଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅପ = ନିମ୍ନରେ + ସଦ ଧାତୁ = ବସିବା;

Apasāda ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

(ଅପସଦା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ତଳେ ବା ଗତରେ ବସେ—

Sitting below others.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଅଧମ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. A mean person.

୨ । ସମାଜରୁ ବହୁତ ଦୂର ବ୍ୟକ୍ତି—2. Outcaste.

୩ । ଅଭବ ବା ଗତଜାତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

3. Untouchable caste.

୪ । ଜାରଜ ସନ୍ତାନ—4. Illegitimate child.

ଅପାସଦ—ସଂ. ବି. (ଅପ = ଅଧମ + ନିକୁଷ୍ଠ + ସଦ)—

Apasābda ୧ । ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ—

1. Ungrammatical word.

୨ । ଅପଦୁଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ—2. Vulgar word; slang.

୩ । ଭୁଲ୍ଲକ୍ଷଣ; ଅଶ୍ଳୀଳ ଶବ୍ଦ—

3. Indecent or obscene word.

୪ । ଲଘୁ ଶବ୍ଦ—4. Low discourse.

ଅପାସଦଭାଷ—ସଂ. ବି. କାବ୍ୟଦୋଷବିଶେଷ (ଯହିଁରେ ଭଲ ଅର୍ଥରେ

Apasābdaḥbhāsa ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଅପାସଦପରି ଶୁଣାଯାଏ)—

A defect in composition.

ଭାଷାଭାଷ—ସୁକରଜା ଭାଷାରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ବା

ସେ ବାକ୍ୟ ଗୋଟିଏ କଥା ଦେଖି ମନକୁଟି ।

ଅପାସଦ୍ୟାବଦ୍ଧତାମଣି ।

ଅପାଶା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଯେଉଁ ନଦୀର ପାଣିରେ ପଶି କରି ଯାଇ ହୁଏ ନାହିଁ;

Apasāha ଯହିଁରେ ଏକ ପୁରୁଷରୁ ବେଶି ପାଣି ଥାଏ; ଅଥଳ—

ଅପାର Unfordable (river); more than a

ଅହାହ man's depth.

ଅପାଶିଖ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ = ଅପଗତ + ଶିଖା = କେଶ)—

Apasikha ଲଗ୍ନାମୁଣ୍ଡିଆ—With cropped hair,

ଅପାଶିଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଶିଷ୍ୟ)—କୁଶିଷ୍ୟ—

Apasishya Bad disciple.

ମାତ୍ରାରେ ଲେଖି ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଂଖ୍ୟା :—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅପସ୍ତୁ ଅବା ଅପଶିଷ୍ୟ ନ ଜାଣଇ । ପ୍ରାଚୀ. ପୁରୁଷକୁ ଗୀତା ।

ଅପଶୋକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ=ଅପଗତ + ଶୋକ)—
Apaśoka ୧ । ଶୋକରହୃତ—Free from grief
(ଅପଶୋକା—ଶ୍ରୀ) or sorrow.

୨ । ସାହାର ଶୋକର ପ୍ରଶମନ ହୋଇଅଛି—

2 One whose grief has been assuaged.

ସଂ ବି—ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ—A flowering tree; Janisasa Asoka.

ଅପଶ୍ଠ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅପଶ୍ଠ)—ଅପଶ୍ଠ—

Apashta Unintelligible; not clear.
अपष्ट

ଅପଶ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ=ବିପକ୍ଷତ + ଶ୍ଠ ଧାତୁ=ରହିବା + ଉ
Apasṭhu ନିପାତନ)—

୧ । ପ୍ରତିକୂଳ—1. Not favourable.

୨ । ବିପକ୍ଷତ—2. Opposite.

ଅପସନ୍ଦ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ଅ. ପସନ୍)—

Apasanda ୧ । ଗରପସନ୍ଦ; ନାପସନ୍ଦ; ଅନୁମୋଦନ—
अपसन्द, नापसन्द 1. Unapproved

गरपसन्द ୨ । ଅନୁମୋଦନ—2. Not respected.
नापसन्द

୩ । ଉପହସିତ—3. Jeered at.

୪ । ନିନ୍ଦିତ—4. Blamed.

୫ । ବିଶ୍ୱାସର ଅଯୋଗ୍ୟ—5 Unbelievable;
unreliable.

୬ । ଦୁର୍ଗତ—6. Wretched.

ଧୃକ ଧୃକ ମନ୍ଦ ବ୍ୟଥ ଅପସନ୍ଦ ନାସକକୁ ନ ନିବାଇବାର । ବିବର୍ଣ୍ଣ ।

ଦେ. ବି—୧ । ନିନ୍ଦା—1. Blame.

୨ । ଅନୁମୋଦନ—2. Disapproval.

ଅପସବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅପ=ବିପକ୍ଷତ + ସବ୍ୟ=କାମ)—

Apasabya ୧ । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ ସମ୍ପର୍କୀୟ—1. Southern.
(ସବ୍ୟ—ବିପକ୍ଷତ) ୨ । ଡାହାଣ—2. Right.

ମୋର ଚିତ୍ତ ସବ୍ୟ ଅବା ଅପସବ୍ୟ ଭାବେ,

ସମୟରୁ ରକ୍ଷା କର ନରସିଂହ ଦେବେ । ପାଦାମ୍ବର. କୃଷି-ହସ୍ତପୁରାଣ ।

ସଂ. ବି—ପିତୃତର୍ପଣ ବା ଶ୍ରାଦ୍ଧକେଳେ ପରତାକୁ ଡାହାଣ କାନରେ
ପକାଇବା—The act of putting the
sacred thread on the right shoulder
at the time of offering oblations to
the manes of the ancestors.

ଅପସମାରୁ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଅପସମାର)—ଅପସମାର (ଦେଶ)

Apasamaru Asasmāra (See)

ଅପସର—ଦେ. ବି—ବଡ଼ ମାଣ୍ଡି; ବଡ଼ ଚକିଆ—

Apasara A large cushioned pillow.

ବଡ଼ ତାଙ୍କିଆ ଶ୍ରୀନ ବସନ ଶୋଭାଇ ରଞ୍ଜିତଲକ୍ଷେ ପୁଷ୍ପ ବସ,

गाउतकिआ ଯୋଗାଇ ଶିରକୁ ଅପସର କର୍ପୁର ଥିଲ ସିଂହ । ଭକ୍ତଦାସ. ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ ।

ଅପସରଣ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଦୂରକୁ + ଯୁ ଧାତୁ + ଦୁଷ୍ଟବା + ଭବ.

Apasaraṇa ଅନ)—୧ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗମନ; ପଳାୟନ—

(ଅପସରଣ—ଶ୍ରୀ) 1. Going away to a distance.

୨ । ଗୁଞ୍ଜିଯିବା—2. Moving off.

୩ । ଦୂରକୁ ଯିବା—3. Withdrawal; removal.

୪ । ପଛକୁ ହଟି ଯିବା—4. Moving back.

ଅପସରସା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅପ୍ସରସଃ)—ଅପ୍ସରାଗଣ—

Apasarasā Heavenly nymphs

ବଳା ତେଜଶୁର ଦେଇ ବି ଅପସରସା, ବଳାକାରେ ଶୋଭାବିଣୀ ଛତାଇ ରସା ।

ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ. ୨୩୨୫ ।

ଅପସରା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. =ଅପ୍ସରସ୍ ଶବ୍ଦ)—

Apasara

अप्सरा ୧ । ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା; ଅପ୍ସରା—

अपसर

1 The heavenly nymphs.

ସେବେ ବ୍ରହ୍ମା ଅପସରାକୁ ଶାପ ଦେଲେ—କୃଷ୍ଣବିହ ମହାଭାରତ ଅବ ।

୨ । ଅପ୍ସରର ଡାକ ନାମ—

2 The name for calling Apasara

ଅପସରାକା—ଦେ. କି—ଅପସରାକାର ଶିଳ୍ପକୁ ରୂପ—

Apasaraikā The causative form of

अपसरान

Apasaribā.

ସ

ଅପସରା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ଅପ=ସ୍ ଧାତୁ)—

Apasaribā ୧ । ପଛକୁ ଗୁଞ୍ଜିବା—1. To move back

हटैयाउया

୨ । ଦୂରକୁ ଗୁଞ୍ଜିବା—2. To go away.

हटना ୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନିକୁଞ୍ଜିତର ହେବା—

3. (fig) To be inferior.

ଅପସରାସିବ ରୂପେ ରସା ଅପସରା—ଭକ୍ତ. ରେଖା ।

ଅପସରୀ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପ୍ସରସ୍)—ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା; ଅପ୍ସରା ।

Apasari The heavenly nymph.

ବାରବାର ବହୁଳ ନୃତ୍ୟ ଅପସରା । ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ, ୪୭୨ ।

ଅପସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ସଜ୍ଜ = ତ୍ୟାଗ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Apasarjana

୧ । ଦାନ—1. Gift; giving away.

୨ । ପରତ୍ୟାଗ; ବିସର୍ଜନ—2. Abandonment.

୩ । ଅପବର୍ଗ—3. Beatitude.

୪ । ମୁକ୍ତି—4. Release

୫ । ମାରଣ; ହତ୍ୟା—4. Killing; murder,

ଅପସର୍ପ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅପ=ଗୋପନରେ + ସ୍ପର୍ଶ ଧାତୁ = ଗମନ

Apasarpa

କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଐ	ଋ

୧ । ସେ ଗୋପକରେ ଯିବା ଅସିବା କରେ; ଶୁଣ୍ଠକର—

1. Spy; secret emissary.

୨ । ଗୋଇନା—2. A detective.

ଅପସର୍ପଣ—ସଂ. ବି—(ଅପ + ସ୍ପ ଧାତୁ + ଭାବେ ଅନ) ଅପସରଣ (ଦେଖ)
Apasarpana Apasarana (See)

ଅପସାର—ସଂ. ବି—(ଅପ = ନିମ୍ନ + ସ୍ପ ଧାତୁ + ଭାବେ ଅ) —
Apasāra ଅପସରଣ (ଦେଖ)—Apasarana (See)

ଅପସାରଣ—ସଂ. ବି—(ଅପ = ନିମ୍ନ + ସ୍ପ ଧାତୁ + ଭାବେ ଅନ) —
Apasāraṇa ୧ । ଅପନୟନ; ଢଳାଇବା—

(ଅପସାରିତ—ବିଶ) Pushing down

୨ । କାଢି ନେବା—2. Removal.

ଅପସାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ଦୂରକୁ + ସ୍ପ ଧାତୁ ଶିର୍ = ସାରି + କର୍ମ ଚ) —
Apasārita ୧ । ଦୂରାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା—1. Removed.

୨ । ଦୂରକୁ—2 Driven away.

୩ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନାହିଁ—3. Withdrawn.

ଅପସାରିବା—ଦେ. କି—ଅପସରବାର ଶକ୍ତିରୂପ—

Apasāribā The causative of Apasaribā.

अपसरान

हटाना

ଅପସୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ଦୂରକୁ + ସ୍ପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ) —

Apasruta ୧ । ଗତ—1. Gone away; departed

୨ । ଚଳିତ; ଅପଗତ; ପଳାୟିତ—

2 Run away; slipped away.

ଅପସ୍କର—ସଂ. ବି. (ଅପ = ନିମ୍ନକୁ + ସ୍ପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ (ନିପାତନସିଦ୍ଧି)
Apaskara ୧ । ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର—1. The anus

୨ । ବିଷ୍ଟା—2 Excrement.

୩ । ରଥାକସ୍ତ୍ର—

3. The component parts of a car.

୪ । ଅକ୍ଷୟଗ; ଅକ୍ଷ—4. Axle of a car.

ଅପସ୍ତ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉପସ୍ତ) —ଭଗ; ଲଙ୍ଗ —

Apastu One's private parts

(ଯଥା—ସେ ମୋତେ ଅପସ୍ତ ଦେଖାଇ ଗାଳି ଦେଲା)

ଅପସ୍ନାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ = ଅମଙ୍ଗଳ + ସ୍ନା ଧାତୁ = ସ୍ନାନ କରିବା +
Apasnāta କର୍ତ୍ତୃ. ଚ) —୧ । ମୃତ ପରେ ସ୍ନାତ; ସ୍ନାତ ହୋଇ—
(ଅପସ୍ନାନ—ବି) ଥିବା (ମୃତ. ଦେହ)—1 (dead body)
Washed.

୨ । ଅଶୌଚ ପରେ ସ୍ନାତ—2. Bathed for the
purpose of purification after
funerals.

ଅପସ୍ନାନ—ସଂ. ବି (ଅପ + ସ୍ନା ଧାତୁ = ସ୍ନାନ କରିବା + ଭାବ. ଅନ) —
Apasnāna ୧ । ଅଶୌଚପୂର୍ବେ ସ୍ନାନ—1. Bath for the
(ଅପସ୍ନାନ—ବିଶ) purpose of purification after
funerals.

୨ । ଦାହ ପୂର୍ବରୁ ଶବର ସ୍ନାନ—

2. Bath of a dead body before cremation.

ଅପସ୍ମାର—ସଂ. ବି—(ଅପ = ବିନଷ୍ଟ + ସ୍ମ ଧାତୁ + ଭାବ ଅ. ଯାହାହାରା
Apasmāra ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ଲୁପ୍ତ ହୁଏ) —୧ । ବାତଜନିତ ମୁର୍ଚ୍ଛା
ରୋଗ—1. Epilepsy.

୨ । (କାବ୍ୟାଳଙ୍କାର) ଭୂତାଦିର ଆବେଶଜନ୍ୟ ମନର ବିକଳତା;
ମୁର୍ଚ୍ଛା; (କମ୍ପ, ଘର୍ମ, ଫେବ ଓ ଲଳ ଏହାର ଲ୍ଲାପକ)—

2 Fit of a person possessed by a
ghost.

୩ । ଯୋଷାପସ୍ମାର—3. Hysteria.

୪ । ନିର୍ବେଦ, ଜଡ଼ତା, ମୋହ ଆଦି ଭେଦର ଗୋଟିଏ ସଂଜ୍ଞା
ଭାବରୁ ଏକତମ—4. One of the 33 mental
conditions of sentiments.

ଅପସ୍ମାରୁ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅପସ୍ମାର)—ଅପସ୍ମାର (ଦେଖ)

Apasmāru Apasmāra (See)

ଅପହଞ୍ଚ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦୁଷ୍ଟବେଶ—1. Impenetrable

Apahancha ୨ । ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ—2. Unattainable.

୩ । (ଯାହା) ଦୂରରେ ବା ଭିତରେ ଥିବାରୁ ଯାହାକୁ ହାତ
ପାଏ ନାହିଁ—3 Which cannot be reached;
beyond the reach of one's hand

୪ । ଯାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ନାହିଁ—

4. Not reaching the aim or target.

ଯେତେକ ନଳ ତା ସରଳ, ସେ କାଣ୍ଡ ଅପହଞ୍ଚ ହେଲା ।

ପ୍ରାଚୀ—ନିର୍ଦ୍ଦେଶମାତ୍ରାୟ

ଦେ. ବି—ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟତା—The state of being unattainable.

ଅପହଞ୍ଚ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉଦ୍‌ଗ୍ର—1. Sleepless; wakeful

Apaharda ୨ । ଉଦ୍‌ଗ୍ର; ନିଦ୍ରାରୁ ଜାଗରଣ—

2. Awaken from sleep.

୩ । ଅନିଦ୍ରା—3. Not yet asleep.

ଦେ. ବି—୧ । ନିଦ୍ରାରହତ୍ୟା—1. Sleeplessness.

୨ । ଉଦ୍‌ଗ୍ରତା—2. Wakefulness.

ଅପହତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ + ହତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ) —୧ । ଅପମତ;
Apahata ଅପହାତ—1. Removed; taken away.

(ଅପହତନ—ବି.) ୨ । ବିନଷ୍ଟ—2. Destroyed.

୩ । ନିହତ—3. Murdered; killed.

ଅପହନ୍ତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଅପ + ହନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ୱ. ୧ମା. ୧ବ.) —
Apahantā ୧ । ବିନାଶକାରୀ—1. Destroying;
(ଅପହନ୍ତା—ବିଶ) destructive; ruinous.

୨ । ଘାତକ; ହତ୍ୟାକାରୀ—2. Murderous.

ସଂ. ବି—୧ । ଘାତକ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Murderer.

୨ । ବିନାଶକ—2. Destroyer.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପହରଣ ପ୍ରତି ୧ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୧୮ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୧୮ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୧୮ ଚିହ୍ନ ଅଟେ । ଅପହରଣ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ସାଧାରଣ — ‘ଗା’ ବ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଗୋଟିଏ; ‘କ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆ’ ଦେଖିବେ; ‘ଇ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଇ’ ଦେଖିବେ; ‘ଈ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଈ’ ଦେଖିବେ; ‘ଉ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଉ’ ଦେଖିବେ; ‘ଊ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଊ’ ଦେଖିବେ; ‘ଋ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଋ’ ଦେଖିବେ; ‘ୠ’ ନ ପାଇଲେ ‘ୠ’ ଦେଖିବେ ।

ଅପହରଣ—୧. ବ. (ଅପ+ହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—ଚୌପା; Apaharāṇa ଶ୍ରେୟ—Theft, stealing.

(ଅପହରଣ—ବିଶ) ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅ+ପହରଣ)—୧ । ଅପହରଣ; ନୂଆ ପିନ୍ଧି ନ ଥିବା; ନଗ୍ନ—

2. Naked; undressed.

୨ । ଉତ୍ତମ ବସ୍ତ୍ର ବା ଯୋଗ୍ୟ ପିନ୍ଧି ନ ଥିବା—

2. Not properly or well dressed.

ଅପହରଣ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି (ସଂ. ଅପହରଣ)—ଅପହରଣ କରିବା; Apaharibhā ଶ୍ରେୟ କରିବା—To steal; to commit theft

ଅପହରଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅପ+ହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତୁ. ୧ମା ୧ବ)—Apaharthā ୧ । ଅପହରଣଶୀଳ—1. Habituated to stealing.

୨ । ଅପହରଣକାରୀ; ଶ୍ରେୟ କରିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Stealing; plundering (person)

ସଂ. ବି—ଶ୍ରେୟ—Thief; robber.

ଅପହସିତ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ହସିତ+ହସିତ=ହାସ୍ୟ)—

Apahasita ୧ । ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟ—1 Loud laughter,

୨ । ବିକଟହାସ୍ୟ—2. Fierce laughter.

(ହାସ୍ୟ ତଳେ ନୋଟ—ଦେଖ)

୩. ବିଶ—ଉପହସିତ—Rediculed.

ଅପହସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅପ+ହସ୍ତ)—୧ । ଗଲହସ୍ତାଦିହସ୍ତ Apahasta ଅପହସ୍ତ—1. Pushed away or driven away by the hands.

୨ । ଅପହସ୍ତ—2. Stolen.

ଅପହସ୍ତିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅପ+ହସ୍ତ+ଇତ)—

Apahastita ୧ । ଅପହସ୍ତ—1. Stolen

୨ । ଅପହସ୍ତ—2. Removed.

୩ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ—3. Transferred.

୪ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—4. Abandoned.

୫ । ହସ୍ତବହୁତ—5. Out of the hands.

୬ । ଅପହସ୍ତ; ହାତ ପାଇବା ସ୍ଥାନ ଅପେକ୍ଷା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦୂରରେ ସ୍ଥିତ—

6 Beyond the reach of one's hands.

ଅପହା—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅପ+ହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ବ୍ଯ)—

Apahā ୧ । ହତ୍ୟାକାରୀ—Murdering

୨ । ବିନାଶକ; ଉଦ୍ଧେଦକ—2 Destroying

ଅପହାର—ସଂ. ବି (ଅପ+ହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅ)—

Apahāra ୧ । ଅପହରଣ; ଚୌପା; ଶ୍ରେୟ—

1 Theft; stealing.

୨ । ଅପହାର—2. Waste

୩ । ଶକ୍ତି—Loss.

୪ । ସଂଗୋପନ—4. Concealment; hiding.

୫ । ଅନୁସାମାନ୍ୟ ଅନୁପଯୋଗୀ ବ୍ୟୟ—

5. Unnecessary expenses.

ଗ୍ରା. ବିଶ—(ଭୁଲନା କର ଓ. ହାରବା)—ପରାଜିତ—

Vanquished.

ଦେବତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସେ କେତେ ଅପହାର । ସାରଳା ମହାଭାରତ ମଧ୍ୟ ।

ଅପହାରକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅପ+ହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅକ)—

Apahāraka ଅପହାରକ (ଦେଖ)

(ଅପହାରକ—ଶ୍ରୀ) Apaharttā (See)

ଅପହାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅପ+ହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Apahārī ଅପହାରୀ (ଦେଖ)

(ଅପହାରୀ—ଶ୍ରୀ) Apaharttā (See)

ଅପହାସ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ହସ୍ତ, ସ୍ଥାନ+ହାସ)—

Apahāsa ୧ । ଅକାରଣରେ ହାସ୍ୟ—

1. Laughter without cause.

୨ । ଉପହାସ—2 Sneer.

୩ । ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟ—3. Loud laughter.

ଅପହସ୍ତ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅପହସ୍ତ (ଦେଖ)

Apahūṇcha ଅପହସ୍ତ (See)

ଅପହୁର୍ଦ୍ଧ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅପହୁର୍ଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Apahurda ଅପହୁର୍ଦ୍ଧ (See)

ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କ ଅପହୁର୍ଦ୍ଧ ହୋଇ

ସେ ଯାହାର ନିକଟତମ ସ୍ଥାନରେ ବସିଲେ ।

ଗ୍ରାହୀ—ନିକଟତମ ।

ଅପହୃତ—ସଂ. ବିଶ (ଅପ+ହ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—

Apahṛuta ୧ । ଶ୍ରେୟ କରାଯାଇଥିବା (ବସ୍ତୁ)

(ଅପହରଣ—ବି) 1. Stolen; robbed; plundered.

୨ । ଅପହରଣ ବା ଶ୍ରେୟହାସ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ—

2. Gained by theft or robbery.

ଅପହନା—ସଂ. ବି (ଅପ+ହ ଧାତୁ=ଗୋପନ କରିବା+ଭବ. ଅ)—

Apahnaba ୧ । କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଜାଣିକରି ଗୋପନ କରିବା

(ଅପହରଣ—ବିଶ) ବା ଲୁଚାଇବା—

1. concealment; ignoring.

୨ । ଅସ୍ୱୀକାର—2. Denial.

୩ । ମିଥ୍ୟା—3. A lie; falsehood.

୪ । ସତ୍ୟର ଅପଲମ୍ବ—

4. Concealment of truth.

ଅପ+ହ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଗୋପନ କରିବା;

Apahānu (root) ଲୁଚାଇବା—1. To conceal.

୨ । ଜାଣି ନ ଜାଣି ସତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

2. To ignore.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦିବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ସ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅନୁନାସିକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ

୩ । ମିଥ୍ୟା କହିବା—3. To lie.

୪ । ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା—4. To deny.

ଅପହୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପ + ହୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Apahnuta ୧ । ଗୋପିତ; ଲୁଚାଯିତ—1. Concealed.

ଅପହୃତ } ବି. ୨ । ଅସ୍ୱୀକୃତ—2. Denied.

ଅପହୃତ }

ଅପହୃତ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ହୃ ଧାତୁ + ଭବ. ଈ)—

Apahnuti ଅପହୃତ (ଦେଖ)

(ଅପହୃତ—ବିଣ) Apahnaba (See)

୨ । (ଉପମାଳଙ୍କାର) ଉପମେୟକୁ ଗୋପନ କରି ଉପମାନର

ସ୍ତାପନ—2. A figure in Rhetoric.

[ଏହାର ଉଦାହରଣ—

ଅର୍ଦ୍ଧଲଗ୍ନେ ସିନ୍ଧୁର ବନ୍ଦୁ ରମ୍ୟ ଅସି

ବନ୍ଦୁ ସିନ୍ଧୁର ରହିଛି ସ୍ୱର ଶ୍ରବଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଉପମା. ବନ୍ଦୁରାଗ ।]

ଅପା—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଦ୍ରା ଅପା = ବଡ଼ ଭଉଣୀ; ଦେ = ଅପା =

Apā ବଡ଼ ଭଉଣୀ)—

ଦିନି ବଡ଼ ଭଉଣୀ—Elder sister.

ଆପା

ଭେଟିବା ବୋଲେ ବଦଳାଇ କଟି ଅପା

ମୋହର ବରୁ ଭଣେ କଳ ଭୁବେ କାଁ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

[ଦ୍ର—ସର୍ବସ୍ୱ ଓ ଶୁଦ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏ ଶବ୍ଦ ଏ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ସୁ—ଭେଲଙ୍କା ଶୁଦ୍ରମାନଙ୍କର ବଶୋପାଧିବଶେଷ—

A family title among the Telgu—Sūdras

ଅପାଉତି—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପାପ୍ତ)—

Apāuti ୧ । ଅପାପ୍ତ (ଦେଖ)

1. Apahatīcha (See)

ଭଲ ସେବାଯାକ ସେ କାଣ୍ଡ ଅପାଉତି

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ଗୋବିନ୍ଦ ସ୍ତବେ ଦେଇ ମତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ ।

୨ । ଅପାପ୍ତ—2. Not received.

ଅପାଂକ୍ତେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପାଂକ୍ତି + ଅର୍ଦ୍ଧାର୍ଥେ ଏସ୍—ସେ ପାଂକ୍ତିରେ

Apāmkteya ବସିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ; ସମାଜରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ

ସଙ୍ଗେ ଏକ ପାଂକ୍ତିରେ ବସି ଭୋଜନ କରିବା ପାଇଁ ଯାହାକୁ ବାରଣ କରାଯାଏ)—

୧ । ଏକଦରୁଅ; ସମାଜରୁତ—

1 Excommunicated; outcasted.

୨ । ଅସାମାଜିକ—2. Unsocial.

୩ । ଅଂଶୋକ—3. Not formed into a line or series.

ଅପାଂନିଧି—ସଂ. ବି. (ଅପାଂ = ଜଳ ରାଶିର + ନିଧି = ସ୍ଥାନ; ଅଲୁକ୍ ସମାସ)—

Apāmnidhi ୧ । ସମୁଦ୍ର—1. The sea.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishnu.

ଅପାଂପତି—ସଂ. ବି. (ଅପାଂ = ଜଳରାଶିର + ପତି = ସ୍ୱାମୀ)—

Apāmpati ୧ । ସମୁଦ୍ର—The sea.

୨ । ବରୁଣ—2. The Sea God.

ଅପାକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପାକ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Apāka ୧ । ପାକର ଅଭାବ; ଅରଜନ—

1. Absence of cooking.

୨ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ—2. Indigestion.

୩. ବିଣ—୧ । ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନ ଥିବା—1 Undigested.

୨ । ଅପକ୍ୱ—2. Unripe

୩ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣଜନିତ—3. Due to indigestion.

ଅପାକଶାଢ଼ା—ଦେ. ବି—ଅଜୀର୍ଣ୍ଣଜନିତ ଶାଢ଼ା—

Apākajhārdā Diarrhoea.

ଅଜୀର୍ଣ୍ଣବାସି

ପେଟଚଳନା

ଅପାକରଣ—ସଂ. ବି. (ଅପ + କରୁକ + ଅ = ସମ୍ପାଦ + କରଣ)—

Apākarana ୧ । ଦୂରକରଣ; ଅପସାରଣ—

(ଅପାକୃତ—ବିଣ) 1. Removal.

୨ । ନିବାରଣ—2. Prevention.

୩ । ପରିଶୋଧ—3. Liquidation.

୪ । ପ୍ରଶମନ; ନିରାକରଣ—4. Assuaging.

୫ । ତ୍ୟାଗକରଣ—5. Abandonment.

୬ । ପ୍ରକୃତିର ବିରୁଦ୍ଧ ଅଚରଣ—

6. Acting against nature.

୭ । ବିକୃତି—7 Change of natural form.

ଅପାକଳ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅପକ୍ୱ)—୧ । ଅପକ୍ୱ—1. Unripe.

Apākala ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରିପକ୍ୱ ହୋଇ ନ ଥିବା—

ଅପାକା 2. Not fully ripened.

ଅଧକରଣ ୩ । ଅପରିପକ୍ୱ (ଫଳାଦି)—3. Undeveloped.

ଅପାକଳ—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅପକ୍ୱ)—ଅପକ୍ୱ; କଞ୍ଚା (ଫଳ)—

Apākalā Unripe; raw; green (fruit)

ଅପାକା

କଞ୍ଚା

ଅପାକଳା—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅପକ୍ୱ)—ଅପାକଳ (ଦେଖ)

Apākalā Apākala (See)

ଅପାକଶାକ—ସଂ. ବି. (ଅପାକ + ଶାକ; ଯାହାକୁ ପାକ ବା ସିକ

Apākaśāka କର ନ ଯାଇ ଖିଆଯାଏ)—ଅପା—

Ginger.

ଅପାକିଆ (ଇନ୍ଦ୍ରାଦି)—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପକ୍ୱ)—

Apākiā (etc) , ଅପାକ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି (ଦେଖ)

ଅପାକ.

Apāka etc (See)

ଅନପକ୍ୱ

ଅପାକୃତ ଶବ୍ଦଟି ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ିତ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ବନ୍ଦୁର ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଉ' ନ ଥିଲେ 'ଗାଉଁ' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ' ନ ଥିଲେ 'କୃଷ୍' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

ଅପାକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପ + ଅ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—

Apākṛuta ୧ । ଅପସାରଣ; ଦୂରୀକୃତ—

(ଅପାକୃତ—ବି) 1. Removed; driven away

୨ । ନିବାରଣ—2. Prevented.

୩ । ପ୍ରସମିତ—3. Subdued; assuaged

୪ । ତ୍ୟକ୍ତ—4. Abandoned

୫ । ପରିଶୋଧିତ—5. Liquidated

୬ । ବିକାରପ୍ରାପ୍ତ—6. Changed from the natural state.

ଅପାକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଅ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—

Apākṛuti ଅପାକରଣ (ଦେଖ)

Apākaraṇa (See)

ଅପାକେଲ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅପାକଲ (ଦେଖ)

Apākelā Apākalā (See)

ଅପାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅପ = ସମ୍ମୁଖରେ; କୁସ୍ଥିତି + ଅକ୍ଷ = ଉଦ୍ଗ୍ରହ)—

Apāksha ୧ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—1. Direct; directly seen (ଅପାକ୍ଷା—ଶ୍ରୀ) or felt.

୨ । ଉଦ୍ଗ୍ରହ ପ୍ରାପ୍ତ—

2. Directly perceived by the senses.

୩ । କୁସ୍ଥିତି ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ—3. Having ugly eyes

୪ । (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅପ = ଅପଗତ + ଅକ୍ଷ = ଅସ୍)—
ଲୋଚନହୀନ—4. Blind.

ଅପାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ = ପିତା + ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ. ଅଂ)—

Apāṅga ୧ । ନେତ୍ରପ୍ରାନ୍ତ; ଆଖିର ଲୁହ—

1. The outer corner of the eye.

୨ । କଟାକ୍ଷ; ନେତ୍ରଭଙ୍ଗ; ବାଙ୍କ ଚାହିଦା—

2. Sidelong look or glance.

ଅପାଙ୍ଗ ଚାହିଦା କାମ ହୋଇବେ ଧ୍ୟାନ । ସାତଳା, ଚୋରାଚର, ମଧ୍ୟ

ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ପ + ଅଙ୍ଗ)—୧ । ଅଙ୍ଗହୀନ—

1. Limbless.

୨ । ବିକଳାଙ୍ଗ—2. Mutilated; maimed.

ଅପାଙ୍ଗକ—ସଂ. ବି. (ଅପାଙ୍ଗ + ସ୍ୱାର୍ଥେ କ)—୧ । ଅପାଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Apāṅgaka 1 Apāṅga (See)

୨ । ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

2. Apāmārga (See)

ଅପାଙ୍ଗ ଚାହିଦା—ଦେ. ବି—ଅପାଙ୍ଗଦର୍ଶନ (ଦେଖ)

Apāṅga chāhāṇi Apāṅgadarsana (See)

ଅପାଙ୍ଗ ଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. (ଅପାଙ୍ଗ + ଦର୍ଶ)—

Apāṅga darśana ୧ । କଣ୍ଠେଇ କର ଚାହିଦା; କଟାକ୍ଷ;
ବାଙ୍କଚାହିଦା—1. Side glance; furtive glance.

୨ । ଭୁଲୁକ—2. Scowling.

ଅପାଙ୍ଗଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି (ଅପାଙ୍ଗ + ଦୃଷ୍ଟି)—ଅପାଙ୍ଗଦର୍ଶନ (ଦେଖ)

Apāṅgadṛushti Apāṅgadarsana (See)

ଅପାଙ୍ଗ—ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ ପାଙ୍ଗ)—୧ । ବିକଳାଙ୍ଗ—

Apāṅga

1 Crippled; maimed.

କାଢ଼ା

୨ । କୋହିଅ—2. Crippled by leprosy.

ଦେ. ବି—୧ । ଅଙ୍ଗହୀନ; ବିକଳାଙ୍ଗତା—

1. Mutilation.

୨ । କୁଷ୍ଠରୋଗ—2. Leprosy

୩ । କୁଷ୍ଠରୋଗଜନିତ ଅଙ୍ଗବୈକଲ୍ୟ—

3 Mutilation due to leprosy.

ଅପାଙ୍ଗବ୍ୟାଧି—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ ଅପାଙ୍ଗ + ବ୍ୟାଧି)—ଗଳିତ କୁଷ୍ଠ—

Apāṅgu byādhi

Leprosy.

ବୃଷ୍ଟି

କାଢ଼

ଅପାଚଲ—ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ ଅପାଚ)—ଅପାକଲ (ଦେଖ)

Apāchalā

Apākalā (See)

ଅପାଚିଲ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅପାକଲ (ଦେଖ)

Apāchilā

Apākalā (See)

ଅପାଚୀନ—ସଂ. ବିଣ (ଅପାଚ = ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + ଇନ;)—ଅପାଚୀନ; ଦକ୍ଷିଣ

Apāchīna

ଦିଗରେ ଥିବା—Southern; of the south.

ଅପାଚେଲ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅପାକଲ (ଦେଖ)

Apāchelā

Apākalā (See)

ଅପାଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ପାଚ ଧାତୁ = ପାକ କରବା + କର୍ମ. ଯ)—

Apāchya

୧ । ଯାହା ପାକ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Not fit to be cooked

୨ । ଯାହା ପାକହାରୀ ସିଦ୍ଧି କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Not capable of being boiled or cooked.

୩ । ଯାହାକୁ ଖଣ୍ଡି କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

3. Indigestible.

୪ । (ଅପାଚ = ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + ଯ)—ଅପାଚୀନ (ଦେଖ)

4. Apāchīna (See)

ଅପାଟପ—ଦେ. ବିଣ. [ସଂ. ଅପାଟପ (?) କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥ ଉଦ୍ଧୃତ]—୧ । ଅଯୌକ୍ତିକ;

Apātapa

ଅସଙ୍ଗତ—1. Unreasonable.

୨ । ଅଟପ ଶୃଙ୍ଖିଅ—2. Awkward.

୩ । ଅସଙ୍ଗତାର୍ଥକ; ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରତି ଅପ୍ରସ୍ତାବ୍ୟ

3. Not to the point; irrelevant

୪ । ଅସମ୍ଭବ—4. Improbable.

୫ । ମୂର୍ଖ—5. Illiterate.

୬ । ଅସଭ୍ୟ—6. Uncivilized.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ୍	ଥ	ଦ

ଅପାଟକ—ସଂ. ବି (ଅ+ପାଟକ)—୧ । ଅପତ୍ତିତା—

Apātaka 1. Unskilfulness.

୨ । ଅସୌକର୍ଯ୍ୟ—2 Inelegance; awkwardness.

୩ । ଜଡ଼ତା—3. Inaction; laziness

୪ । ଅସ୍ଵସ୍ଥତା—4. Sickness.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—୧ । ମୂର୍ଖ—1. Illiterate.

୨ । ଅସଭ୍ୟ—2. Uncivilized.

କହଇ ରଜକ କାନ୍ଦ ଗହଇ ହେଲେ

କହ ଏଇ ଅପାଟକ ଦେଖେ ବଢ଼ିଲେ । ଘନବୁଝ—ରସକହୋଇ ।

ଅପାଠିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅ + ପାଠକ)—୧ । ମୂର୍ଖ, ବିଦ୍ୟାହୀନ; ସେ

Apāṭhiā ପାଠ ପଢ଼ି ନାହିଁ—1. Unlettered; illiterate

(ଅପାଠୋଇ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ—2. Uneducated.

ଅପାଠୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅପାଠିଆ (ଦେଶ)

Apāṭhuā Apāṭhiā (See)

(ଅପାଠୋଇ—ଶ୍ଵୀ) ହେଲେ ମୁଁ କି ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଅପାଠୁଆ କରଣକ ହୋଇଛି ।
ପକାରମୋହନ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଅପାଠ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ପଠ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଅପଠ୍ୟାୟ—

Apāṭhya 1. Unreadable.

୨ । ଯାହା ପଢ଼ି ହୁଏ ନାହିଁ—2 Illegible

୩ । ଯାହା ଅଶ୍ଳୀଳ ଥିବାରୁ ପଠନର-ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—
3. Too obscene to be read.

ଅପାଣିଆ—ଦେ. ବିଶ (ଅ+ପାଣୟ)—୧ । (ଗଛ) ଯାହାର ମୂଳରେ ପାଣି

Apāṇiā ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ—1. (plant) Unwatered.

୨ । (ଗୋରୁ) ଯେଉଁ କଳହ ହଳ ବୁଲି ନ
ନ ଥାଏ—(bullock) Not yet broken or
trained to the plough.

୩ । (ଲୁହା) ଯେଉଁ ଲୁହା ଜିନିଷକୁ ଗଢ଼ିଲାବେଳେ
କମାର ଠିକ୍ ମତେ ପାଗପୋଗ ଉଣି ପାଣି
ଦେଇ ନ ଥାଏ—3. (iron) Which has
not been tempered.

୪ । (ଦେବତା) ଯେଉଁ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିତି ସେବକ ଠିକ୍
ମତେ ପାଣି ନ ଦିଏ—5. (idol) Not daily
bathed by any Sebaka.

୫ । ଜଳବିହୀନ; ନିର୍ଜଳ—

5. Waterless (country or place)

ଅପାଣ୍ଡ—ଦେ. ବିଶ—ଅପାଣ୍ଡ (ଦେଶ)

Apāṇḍa Apāṇḍu (See)

ଅପାଣ୍ଡେଇ } ଶ୍ଵୀ
ଅପାଣ୍ଡୋଇ }

ଅପାଣ୍ଡକ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅପାଣ୍ଡ (ଦେଶ)

Apāṇḍaka Apāṇḍu (See)

(ଅପାଣ୍ଡକ—ଶ୍ଵୀ)

ଅପାଣ୍ଡର୍ବ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ନ+ପାଣ୍ଡକ)—ପାଣ୍ଡବଶୂନ୍ୟ

Apāṇḍarb (ଦେଶ); ଯେଉଁ ଦେଶରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଚାଡ଼ି

ବା ନିବାସିତ—Devoid of or freed from

the Pāṇḍabas

ଦେ. ବିଶ—ଅପାଣ୍ଡବା (ଦେଶ)—Apāṇḍarb (See)

ଅପାଣ୍ଡବା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅପାଣ୍ଡବ; ଯେଉଁ ଦେଶରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ

Apāṇḍarb ଯାଇ ନାହାନ୍ତି)—୧ । ଯେଉଁ ଦେଶର ଅସଭ୍ୟ

ଅପାଣ୍ଡବ ବ୍ୟବହାର ମାର୍ଜିତ ନୁହେଁ; ଅସଭ୍ୟ—

अपाण्डव 1 Uncivilized; benighted; backward
(country).

୨ । ପାଣ୍ଡବଶୂନ୍ୟ (ଦୁର୍ଗ); ଅପାଣ୍ଡବ—

2. Freed from the Pāṇḍabas

ଯୁଦ୍ଧେ ସକଳ ବୀର ମାର, ଏ ରୁମି ଅପାଣ୍ଡବ କର ।

ଜଗନ୍ନାଥ, ଶ୍ରୀମଦ, ୧ମ ।

ଅପାଣ୍ଡୁ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ—

Apāṇḍu 1. Unworthy; worthless.

अनाड़ी ଏତେକ ସମ୍ବନ୍ଧ କର ହୋଇଲା ଅପାଣ୍ଡୁ—ପୀତାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

अनाडि ୨ । ଅଧମ—2. Mean.

୩ । ଅସଭ୍ୟ—3. Uncivilized.

୪ । ଯାହାର ବ୍ୟବହାର ମାର୍ଜିତ ନୁହେଁ—

4. Unmannered.

ଦେ. ବି—କୁଳାଙ୍ଗାର—Unworthy son of a family;
a disgrace to the family.

ଅପାଣ୍ଡୁକ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅପାଣ୍ଡୁ (ଦେଶ)

Apāṇḍuka Apāṇḍu (See)

(ଅପାଣ୍ଡୁକ—ଶ୍ଵୀ)

ପ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ମୂର୍ଖ; ବୋକା—

Stupid; foolish.

ଝିଅ ବୋଧାଉ ମାଇଯୋ କଣ, ପୁଅ ଅପାଣ୍ଡୁକ ବାପାର ଚଣ—ଚର ।

ଅପାଣ୍ଡୁକା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅପାଣ୍ଡୁ (ଦେଶ)

Apāṇḍukā Apāṇḍu (See)

ଅପାତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅ+ପାତ୍ର)—୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ର ବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Apātra 1. An undeserving or unfit person.

୨ । ଦାନ ବା ଅନୁଗ୍ରହର ଅଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ—

2. A person not deserving a gift or
favour; undeserving recipient

୩ । ଅସଭ୍ୟ ଲୋକ—3. Bad person.

୪ । ନିମ୍ନସ୍ଥ ପାତ୍ର—4. An inferior receptacle.

ସଂ. ବିଶ—ଅଯୋଗ୍ୟ—Unfit; undeserving.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଅପମାରଗ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ଈ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅପାମାରଗ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅପାମାର୍ଗ)—ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)
Apāmāraṅga Apāmārga (See)
ଅପାଂ; ଅପାଞ୍ଜ

ଅପାମାରଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପାମାର୍ଗ)—ଅପାମାର୍ଗ (ଦେଖ)
Apāmāraṅga Apāmārga (See)

ଅପାମାର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଆ+ମୃଜ୍ ଧାତୁ=ମାର୍ଜନ ବା ପରିଷ୍କାର
Apāmārga କରିବା+କରଣ.ଅ; ଏହାର ଶାର ଦ୍ଵାରା ପୂର୍ବେ
ଓ. ଅପମାରଗ (ଙ); ଲୁଗା ସଫା କରାଯାଉଥିବାରୁ ଏହି ନାମ)—
ଅପାଂ; ଅପାଞ୍ଜ; ଆପାଂ ମାର୍ଜଣାଦି ବର୍ଗର ବନ୍ୟ ଶାକ ବା ଗୁଳ୍ମ;
ଜାଟଜିରା; ଚିରଚିରା (ଏହାର ଫୁଲରେ ଗୁଡ଼ିଏ ମୁନିଆଁ କଣ୍ଟା ଥାଏ
ଚିଚିଡ଼ି; ଚିରଚିଟା ଏ କଣ୍ଟାମାନ ଲୁଗାରେ ଲଗାଯାଏ । ଏହାର
ତେ. ଉତ୍ତରେଣୀ; ଉଷ୍ଣ ଔଷଧରେ ଲାଗେ । ଏହାର ଦାନ୍ତକାଠି
ଅଶ୍ଵିସା; ଅପାମାର୍ଗମ୍ବୁ ଘିରିଲେ ବାତରୋଗ ଭଲ ହୁଏ, ଏ ଗୁଳ୍ମ
ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ— ଉତ୍ତରେ ୩ ଫୁଟ ବଡ଼େ)—
ଅଦାତ; ଶେଷବିକ; A herbarious plant, Achyran-
ଶିଖର; ଶିଖର; thus aspera; the prickly
ମମୁରକ; ଖରମଞ୍ଜିର, chafflower.
ଅପାଙ୍ଗକ ।

ଅପାମ୍ପତି—ସଂ. ବି. (ଅଲ୍ପ ସମାସ; ସଂ. ଅପାମ୍—ଜଳଗୁଣିତ+ପତି)—
Apāmpati ୧ । ସରିତପତି; ସରିତାପତି; ସାଗର; ସମୁଦ୍ର—
1. The Sea; ocean.

୨ । ବରୁଣ ଦେବତା—

2 The God of the ocean; Baruna.

ଅପାୟ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ସ୍ଥାନାନ୍ତର+ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+
Apāya ଭାବ. ଅ)—୧ । ବିପଦ—1. Calamity
(ଉପାୟ—ବିପଦ) ୨ । କ୍ଷତି—2. Danger; loss

୩ । ସ୍ଥାନହ୍ରାସ—3. Loss of position.

୪ । ଚଳନ—4. Movement.

୫ । ବିନାଶ—5. Destruction.

୬ । ସ୍ଵୟ—6. Ruin.

୭ । ବିଘ୍ନ; ପ୍ରତିବନ୍ଧକ—7. Obstacle; obstruction.

୮ । ପଳାୟନ—8. Fleeing away

୯ । ମୃତ୍ୟୁ—9. Death.

୧୦ । ସ୍ଥାନତ୍ୟାଗ—10. Leaving a place

ଅପାୟନ—ସଂ. ବି. (ଅପ+ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—
Apāyana ପଳାୟନ—Fleeing away.

ଅପାୟି—ସଂ. ବି. (ଅପାୟ+ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—
Apāyī ୧ । ଅପାୟମୁକ୍ତ; ବିପଦ—1. Involved in
danger.

୨ । ନଷ୍ଟ—2. Subject to decay.

ଅପାର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ=ନାହିଁ +ପାର=ସୀମା)—
Apāra ୧ । ଅସୀମ—1. Unbounded, boundless;
limitless.

୨ । ଅନନ୍ତ—2. Indefinite.

୩ । ଅକୂଳ—3. Shoreless.

୪ । ଅଗାଧ—4. Unfathomable.

୫ । ଅତ୍ୟଧିକ; ଅତି ବଡ଼ତ (ସମୟ)—

5. Very long (time)

ଅପାର ବେଳେ ସତେକ ହୋଇ ପୁଣି ଉଠି । ପାତାସର. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୬ । ଅକଳିତ—6. Countless.

୭ । ଅତି ବଡ଼—7. Very big; very large.

ଅପାର ବଡ଼ ତାକୁ ଭୋଜଇ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ସାରଳା ମହାସରଳ ବସନ୍ତ ।

ଅପାରକ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅ+ପୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Apāraka ଅପାରକ (ଦେଖ)

ଅପାରକା—ଶ୍ରୀ) Apāraka (See)

ଅପାରକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅପାର=ଅତ୍ୟଧିକ+କାଳ) ବହୁବିଧ—
Apārakāla Long time.

ଉଭୟ ଚଳ, ପୋତା ଶାଳ. ରୁଅ ହେନ୍ତାଳ, ଗଣ୍ଡି ବେତାଳ.

ଘରଣୀ ତେଜାଳ, ତେବେ ସେ ଘର ସାଏ ଅପାରକାଳ—ତର ।

ଦେ ଅ—ବହୁକାଳ ପାଇଁ—For a long time.

ଏବେ ସାଧୁକୁ ସେବା କର; ଅପାରକାଳ ବେଳୁ ଥର ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅପାରାଗ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅ+ପାରାଗ)—

Apārāga ୧ । ଅସମର୍ଥ—1. Incapable.

(ଅପାରାଗତା—ବ) ୨ । ଅବ୍ୟବହାର—2. Inefficient.

(ଅପାରାଗା—ଶ୍ରୀ) ୩ । ଅଜ୍ଞାନ—3. Ignorant

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ—Incompetent.

ଅପାରାଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ+ପାରଣା)—ସାଦୃଶ୍ୟ ପାରଣା ନୁହେଁ—
Apārāṇa Non conclusion of a religious vow.

ଜଳ ପାରଣା ଅପାରଣ; ଏ ଅବି ଚରମ ବଚନ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧ମ ।

ଅପାରୁଅପାର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପାରର ଦ୍ଵିଭୁ; ଅପାର ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ)

Apārūapāra ବେଶି; ଭୁଲନା କର—ହଜାବୁହଜାର)—

ଅନେକାନେକ ୧ । ଅସଂଖ୍ୟ; ବହୁତ—1. Uncountable.

बहुतायत ୨ । ଅନେକାନେକ; ଅତ୍ୟଧିକ—

2. Multitudinous; too numerous; too much.

ଅପାରୁଅପାର—ଦେ. ବି. (ଅପାରୁଅପାର (ଦେଖ)

Apārūapāra Apārūapāra (See)

ଅପାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ=ଅପରାଧ+ଅର୍ଥ)—

Apārtha ୧ । ବ୍ୟର୍ଥ; ବିଫଳ—1. Fruitless.

(ଅପାର୍ଥତା—ବ) ୨ । ନିର୍ବର୍ଥକ—2. Meaningless.

୩ । (ଅ+ପାର୍ଥ) ପାର୍ଥ ବା ଅର୍ଜୁନ ଶୂନ୍ୟ (ପୁଅ)—

3. Deprived of the warrior Arjuna.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପାର୍ଥକ ପୁଣ୍ୟରେ ଦୂରତା ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପାର୍ଥକ ଓ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

ଅପାର୍ଥକ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ପାର୍ଥକ)—୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ ପାର୍ଥକ ନୁହେଁ—
Apārthiba 1. Not worldly.

୨ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ—2. Heavenly

୩ । ଦିବ୍ୟ—3. Divine.

୪ । ବିଷୟସ୍ୱରାଗ ବା ବାସନାମୁକ୍ତ—

4. Free from worldly pleasures or desires.

ଅପାର୍ଥକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ପାର୍ଥକ)—

Apālaka ୧ । ଅନାବୃଷ୍ଟି ଯୋଗୁଁ ଦେଶର ଶସ୍ୟହାନି—

1. Failure of crops due to drought.

ସାତ ବର୍ଷ ଯାଏ ପୃଥ୍ୱୀ ଘରୁ ନ ପାଲନ୍ତେ,

ଅପାର୍ଥକ ସକାଶରୁ ଯେବେ ଦୁଃଖ ପାନ୍ତେ—ପୀତାମ୍ବର, ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୨ । ଅନାବୃଷ୍ଟି; ମରୁଡ଼ି—2. Drought.

ପଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବାଲ ଅପାର୍ଥକେ ଦେଶ ହୋଇ ଗଲ ନାରାୟଣ—

ସ୍ୱାମୀଧର ପାଞ୍ଚବୀ ।

୩ । ପ୍ରସର ଭୃତ୍ତର ବା ପାଇଁ ସଥା ସମୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ—3. Want of seasonable showers.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ଗ୍ରାମ ବା ଦେଶରେ ଭୃତ୍ତର ସମୟ କ୍ରମେ ବୃଷ୍ଟି ନ ହେବାକୁ ପ୍ରସର ହୁଏ ନାହିଁ—

1. (a country) Which does not get seasonable rain.

ବାତ ବର୍ଷ ଯାଏ ଗ୍ରାମ ଦେବ ଅପାର୍ଥକ । ବନ୍ଧୁନାଥ, ବରହମାୟା ।

୨ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ବହୁକାଳ ବର୍ଷା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

2 Rainless (country)

ଅପାର୍ଥକ ଗ୍ରାମରେ ବହୁକାଳ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା—ଦଗ ।

୩ । ବର୍ଷାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଶସ୍ୟହାନି (ଦେଶ)—

3. (a country) Suffering from scarcity of food-grains owing to want of rain.

ଅପାର୍ଥକ—ସ. ବି—ଗୁଣ୍ଡୁଳାକାଶୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—

Apālanka Cassia Fistula (M. W.)

ଅପାର୍ଥକ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ; ପ୍ରା. ପାଲଟୁ)—

Apālata ୧ । ଅମୋହ; ଅବ୍ୟର୍ଥ (ଶର)—

ଅମୋହ 1. Unerring.

ଅବ୍ୟର୍ଥ ୨ । ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ—2. Unchangeable.

ଲେଖକ ନ ଗୁଡ଼ି ସେ ସେ ଅପାର୍ଥକ ପ୍ରଭୁ । ପ୍ରାଚୀ. ପ୍ରଭୁବରାଜଗୀତ ।

୩ । ଅବଦଳ; ସାଦୃଶ୍ୟ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ବଦଳ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—3. Unexchangeable.

୪ । ଅଶ୍ୱାବୃତ୍ତ; ସାଦୃଶ୍ୟ ଭେଦ ନ କରି କଦାପି ଫେରେ ନାହିଁ—4. Unreturning.

୫ । ଅସ୍ଥିର—

5. Irremediable; that which cannot be undone.

ଅପାର୍ଥକ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ ପ୍ରା. ଅ + ପାଲଟୁ)—

Apālata ୧ । ଅପାର୍ଥକ (ଦେଶ)—1. Apālata (See)

୨ । ଯେଉଁ ଲୁଗାକୁ ପିନ୍ଧିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପାଲଟି ନାହିଁ; ଅର୍ଥାତ୍ ସାଦୃଶ୍ୟ ପିନ୍ଧା ପିନ୍ଧା ପରେ ପାଲଟା ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଲୁଗାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ପିନ୍ଧିବା ଲୋକ ବସ୍ତାନ୍ତର ପ୍ରଦୃଶ୍ୟ କରି ନାହିଁ—

2. Unchanged (cloth); (cloth) which has not been changed or put off by the wearer.

ଅପାର୍ଥକ—ସ. ବି. (ନ + ପାର୍ଥକ)—୧ । ପାର୍ଥକର ଅଭାବ—

Apālana 1. Want of breeding

୨ । ଅନୁରୋଧର ଲାଭ—

2. Disobedience or non-carrying out of orders.

୩ । ବ୍ରତାଦିର ନିୟମ ରକ୍ଷା ନ କରିବା—

3. Breach of religious vows.

୪ । ସତ୍ୟଭଙ୍ଗ—4. Breach of promise.

ଅପାର୍ଥକ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଅ + ଲମ୍ବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ସାଦୃଶ୍ୟ ପଛରେ ଲମ୍ବ)

Apālamba ହୋଇଥାଏ—୧ । ଶଗଡ଼ ବା ଗାଡ଼ିର ପଛଭାଗ—

1. The back side of a cart.

୨ । ଶଗଡ଼ର ଦଣ୍ଡ—2. The back side beam of a cart.

ଅପାର୍ଥକ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଅଶ୍ରୟ)—୧ । ଚନ୍ଦ୍ରାବସ; ଶୂନ୍ୟ—

Apāśraya 1. Canopy; awning.

(ଅପାର୍ଥକ—ଶ୍ରୀ) ସ. ବିଶ. ପୂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପରାଧ ହୋଇ ଅଶ୍ରୟ ଯାହାର)—୧ । ନିରାଶ୍ରୟ—1. Helpless.

୨ । ଅଧୀନ; ଅଶ୍ରୁତି—2. Dependent, subservient.

ଅପାର୍ଥକ—ସ. ବି. (ଅପ + ଅ + ସଙ୍ଗ)—୧ । ଭୂଣ୍ଡାର; ଶରମୁଣା—

Apāsāṅga 1. Quiver.

୨ । ବିଷଲସ୍ତ ଶର—2. Poisoned arrow.

ଦେ. ବିଶ.—ଯେଉଁ ତରାଜୁର ଦୁଇ ପଲ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ବୈଷମ୍ୟ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଓଜନ କରିବା ଯନ୍ତ୍ରରେ ପାସଙ୍ଗ ନାହିଁ—
A weighing scale which is free from any difference between the two scale-pans.

ଅପାର୍ଥକ—ସ. ବି. (ଅପ + ଅସ ଧାତୁ = ସେପକ୍ଷ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Apāsana ୧ । ମରଣ; ମୃତ୍ୟୁ—1. Death.

(ଅପାର୍ଥକ—ବିଶ) ୨ । ମାରଣ; ବଧ—2. Murder; killing.

୩ । ଅପସେପଣ; ଦୂରକୁ ଫଙ୍ଗିବା—

3. Throwing.

୪ । ଦୂରକରଣ—4. Removal.

୫ । ପରାଜୟ—5. Vanquishing.

୬ । ଅବଜ୍ଞା—6. Disrespect.

୧	ର	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	କସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସତ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ରୁ	ଲୁ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ନ୍ଦ

ଅପାସରଣ—ସ. ବି. (ଅପ + ଅ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା + ଭବ. ଅନ) — ୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—1. Departure.

(ଅପାସୁତ—ବିଶ) ୨ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗମନ—

2. Going to another place

ଅପାସ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅପ + ଅସ ଧାତୁ = ଶେଷ କରିବା + କର୍ମ. ତ) —

Apāsta ୧ । ପରାଜିତ; ନିରସ୍ତ—1. Vanquished.

(ଅପାସ୍ତା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅବଜ୍ଞାତ—2 Slighted.

(ଅପାସନ—ବି) ୩ । ମୃତ—3. Dead

୪ । ହତ—4. Killed.

ଅପାହରଣ—ସଂ. ବି (ଅପ + ଅ + ହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ) —

Apaharāṇa ୧ । ଆକର୍ଷଣ—1. Attracted.

(ଅପାହୃତ—ବିଶ) ୨ । ବଳପୂର୍ବକ ଗ୍ରହଣ—2 Snatching away; taking by force.

୩ । ଅପନୋଦନ—3. Assuaging.

ଅପି—ସଂ. ଅ. (ଅ + ପି ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କ୍ଷୁପ୍) —

Api ୧ । ମଧ୍ୟ; ବି—1. Even; too.

୨ । ଅନ୍ତର—2 Also.

୩ । ଏବଂ—3. And.

୪ । ପୁନଶ୍ଚ—4. Again.

[ଏହି ଶବ୍ଦ ଲୁପ୍ତରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ; ଅନ୍ୟ ସଂସ୍କୃତ ଅବ୍ୟୟ ସଙ୍ଗେ ଲଗି ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବଙ୍ଗଳାରେ ଏହି ଶବ୍ଦ 'ଓ', ହିନ୍ଦୀରେ 'ଉ' ଓ ଓଡ଼ିଆରେ 'ବି' ଆକାର ଧାରଣ କରେ ଯଥା, 'ତା ପୁଅ ବି ତାର ଶତ୍ରୁ' । ଏହି 'ଅପି' ସଂସ୍କୃତରେ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଭାବରେ ଓ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—ସମ୍ଭାବନା, ନିଷ୍ପତ୍ତି, ସନ୍ଦେହ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଚର୍ଚ୍ଚଣା, ସମ୍ବନ୍ଧ, ନିନ୍ଦା ଓ ଅନୁଜ୍ଞା । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୋଇ ଏଥିର ବ୍ୟବହାର ଯଥା—ଅପିତ, ଅପିତୁ, ତଥାପି, ଯଦ୍ୟପି, ଅଦ୍ୟପି, ତଦପି ।]

ଶ୍ରୀ. ବି. ପୁଂ—ଅପର୍ତ୍ତି ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—

Name for calling Aparti.

ଶ୍ରୀ. ବି. ଶ୍ଳୀ—ଅପ୍ସରାମାତ୍ରୀ ଶ୍ଳୀର ଡାକ ନାମ—

Name for calling Apsarā.

ଅପିଆ—ଦେ.ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ସଂ. ଅପୀତ)—୧ । ଯେ ଜଳ ପାନ କରି

Apīā ନାହିଁ—1. One who has not drunk water

[ଦ୍ର—ଏହା ଅସୁଆ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

୨ । ଯାହା ପାନ କରୁନାହିଁ—2. Undrunk.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅପେୟ)—

ଅପେୟ; ଯାହା ପିଇ ହୁଏ ନାହିଁ—Undrinkable.

ଦେ. ବି. ପୁଂ. (ଅନାଦରାର୍ଥକ)—

ଅପର୍ତ୍ତି ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନାଦରାର୍ଥକ ଡାକ ନାମ—

A name for calling Aparti.

ଅପିଆଅଖିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ସହଚର) (ସଂ. ଅପୀତ ଓ Apīāakhiā ଅ + ଖାଦ ଧାତୁ)—ଅସୁଆଅପିଆ; ଯେ ଖାଦ୍ୟ ନାଥେଁ ନାପିଆ ପିଆ କରି ନାହିଁ; ଅଭୁକ୍ତ ଓ ଅପୀତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

नेह खापीकर (a person) Who has taken no food or drink.

ଅପିତ—ସଂ. ଅ. (ଅପି + ତ)—୧ । ଏବଂ ମଧ୍ୟ; ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ—

Apicha 1 And also.

୨ । ଏବଂ ପୁନଶ୍ଚ—2. And again

ଅପିତୁ—ସଂ. ଅ. (ଅପି + ତୁ)—୧ । କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ—1. But also.

Apitu ୨ । ପରନ୍ତୁ—2. On the other hand.

୩ । କିନ୍ତୁ—3. But

୪ । ପୁନଶ୍ଚ ମଧ୍ୟ—4. And again.

* । ଏବଂ ମଧ୍ୟ—5. And also.

୬ । ଯଦି—6. If.

୭ । ଯଦି ସୁଦ୍ଧା; ଯେବେ ବି—7. Even if.

୮ । ଯଦି ମଧ୍ୟ—8. If also.

୯ । ଅନ୍ତରାଧିକ—9. Besides; moreover.

ଅପିଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅପି + ଧା ଧାତୁ + ଅନ)—

Apidhāna ୧ । (+ ଭବ. ଅନ) ବିଶେଷାନ—

(ଅପିହିତ—ବିଶ) 1. Disappearance.

୨ । (+ କରଣ. ଅନ) ସରଯୋଗ—2. Lid.

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ; ଘୋଡ଼ଣୀ; ଆବରଣ—3. Covering.

[ଦ୍ର—ଏହି 'ଅପି' ଉପସର୍ଗ ସ୍ୱଳ୍ପ ପଦର 'ଅପି'. ପ୍ରାଚୀନେ ବିକଳରେ 'ପି' ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅପିର ଅ ଲେଖ ହୁଏ; ଅପିଧାନର ବିକଳରୂପ 'ପିଧାନ' ।]

ଅପିନନ୍ଦ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପି + ନନ୍ଦ ଧାତୁ = ବାଜିବା + କର୍ମ. ତ) —

Apinaddha ୧ । ପରିହୃତ; ପିନ୍ଧାଯାଇଥିବା— 1. Worn; put on.

୨ । ଦେହରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା (ଯୋଗାକ; ସାଞ୍ଜୁ; କୁର୍ତ୍ତା)—2. Tied to the body.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟ ରୂପ 'ପିନନ୍ଦ'; 'ଅପି'ର ବିକଳ ଆକାର ପି ।]

ଅପିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ୍ରି—୧ । ରାଜି ଦେବା; ମଝିବା—

Apibā 1. To agree; to consent.

୨ । ନିଜର ଦୋଷ ବା ଅପରାଧକୁ ମାଜିବା; ସ୍ୱୀକାର କରିବା—

2. To admit or confess one's guilt.

ଅପିଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (କଚରା; ଇଂ. ଆପିଲ୍)—

Apil ୧ । ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ବା ହାକିମଙ୍କ ରାୟ ବା ହକ୍ତମ ବିଶେଷରେ

ଆପିଲ୍ ରାୟରୁ ହାକିମଙ୍କଠାରେ ବିରୁଦ୍ଧ ପ୍ରାର୍ଥନା—

अपिल 1. Appeal to a higher court against the decision of a lower court.

ମାତ୍ର ତମ କେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୩ ଚକ୍ରର ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ଓ ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯେବେ ଏ ରୂପାକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରେଣୀବାଚକ ହେବ । ଯଥା :— 'କ' ଓ 'ଂ' ଯିଏଲେ 'କା' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'କ୍ଷ' ଓ 'କ୍ଷ' ଯିଏଲେ 'କ୍ଷ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'କ୍ଷ' ଓ 'କ୍ଷ' ଯିଏଲେ 'କ୍ଷ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'କ୍ଷ' ଓ 'କ୍ଷ' ଯିଏଲେ 'କ୍ଷ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'କ୍ଷ' ଓ 'କ୍ଷ' ଯିଏଲେ 'କ୍ଷ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'କ୍ଷ' ଓ 'କ୍ଷ' ଯିଏଲେ 'କ୍ଷ' ଶ୍ରେଣୀରେ ।

୨ । କମ୍ପ ଅଦାଲତଙ୍କ ଫଏସଲ ବିରୋଧରେ ଉପରସ୍ଥ ଅଦାଲତଙ୍କଠାରେ ବିରୁଦ୍ଧ ପ୍ରାର୍ଥନା ପାଇଁ ଦାବର କରୁଥିବା ମକଦ୍ଦମା—

2 An appeal; a case in which an appeal has been made to a higher court.

ଅପିଲ ଅଦାଲତ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. Apil adālat)—୧ । ଅପିଲ ମକଦ୍ଦମା ବିରୁଦ୍ଧ ଆପିଲ ଆଦାଲତ କରିବା ଦାବିମାନ କରେଇ—
ଅପିଲ ଅଦାଲତ 1. Court house of an appellate court

୨ । ଅପିଲ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା ଦାବିମାନ—

2. The court of appeal; a judge sitting in appeal; appellate court.

ଅପିଲ ଉଜୁହାତ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ ଓ ଫା. Apil ujuhāt ଅନୁବାଚ)—ଅପିଲ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତରଫରୁ ଆପିଲ ଅଜୁହାତ ଅପିଲ ଦରଖାସ୍ତରେ ଲେଖାଥିବା ଦଫା ବା ଅପିଲ ଅଜୁହାତ କାରଣମାନ—Memo of appeal; a statement containing the grounds of appeal.

ଅପିଲ କରିବା—ବୈ. ବି. (ଇଂ. ଅପିଲ)—କମ୍ପ ଅଦାଲତଙ୍କ ଫଏସଲ Apil karibā ବିରୋଧରେ ଚଉପରସ୍ଥ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆପିଲକରା ମକଦ୍ଦମାର ପୁନର୍ବିରୁଦ୍ଧ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା—
ଅପିଲକରଣ To appeal

ଅପିଲକୋଟ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ, ଇଂ. ଅପିଲ + କୋର୍ଟ)—
Apilkot ଅପିଲ ଅଦାଲତ (ଦେଖ)
ଆପିଲକୋଟ Apila adālat (See)
ଅପିଲକୋଟ

ଅପିଲଖୁଲାସା—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ + ଫା. ଖୁଲାସା)—
Apilkhulāsā ୧ । ଅପିଲ ଉଜୁହାତ (ଦେଖ)
ଆପିଲଖୁଲାସା 1. Apila ujuhāt (See)
ଆପିଲଖୁଲାସା

୨ । ଅପିଲ ଉଜୁହାତରେ ଦଫାଖାସ୍ତ ହୋଇ ଲେଖା ଥିବା କାରଣମାନ—2. Grounds of appeal

ଅପିଲଙ୍କ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲଙ୍କ)—
Apilant ଅପିଲ କରିବା ପକ୍ଷ—Appellant.
ଆପିଲାଣ୍ଟ
ଅପିଲାଣ୍ଟ (ରାଜ୍ୟଦଣ୍ଡ—ବିପକ୍ଷତ)

ଅପିଲଦାଏର—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. ଦାଏର)—
Apildaer କମ୍ପ ଅଦାଲତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉପରସ୍ଥ ଆପିଲଦାଏର ଅଦାଲତରେ ଅପିଲ ଉଜୁହାତର ଦାଖଲ—
ଅପିଲଦାଏର Filing of an appeal.

ଅପିଲଫଇସଲ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. ଫଇସଲ)—
Apilphaisal ଦାବର ହୋଇଥିବା ଅପିଲ ମକଦ୍ଦମାର ବିରୁଦ୍ଧ ଆପିଲଫଇସଲ ପରେ ଶେଷ ମୀମାଂସା—
ଅପିଲଫଇସଲ Disposal of an appeal

ଅପିଲଫଇସଲ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. ଫଇସଲ)—
Apilphaisal ଅପିଲ ଅଦାଲତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ମୀମାଂସାର ବିଷୟ—
ଆପିଲଫଇସଲ ମାନଙ୍କର ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ବା ଲେଖ୍ୟ—
ଅପିଲଫଇସଲ Decree of the appellate court

ଅପିଲମିଆଦ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. ମିଆଦ)—
Apilmīād କମ୍ପ ଅଦାଲତଙ୍କର ମୀମାଂସା ଭାରତୀୟ ଗଣାୟିକା ଆପିଲମିଆଦ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ, କି ଯହିଁ ମଧ୍ୟରେ ଅପିଲ ଦାବର ନ ଅପିଲମିଆଦ ହେଲେ ପରେ ଅପିଲ ଗ୍ରହଣ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ସରକାର ଆଇନ୍ କରିଅଛନ୍ତି—Limitation of time for filing an appeal.

ଅପିଲରାଏ—ବୈଦେ. ବି. (କଚରଥ; ଇଂ. ଅପିଲ୍ + ଫା. ରାଏ)—
Apilrae ଅପିଲ ଅଦାଲତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଲେଖ୍ୟ—
ଆପିଲରାଏ Appellate judgement.

ଅପିଲକୀରାୟ
ଅପିଲଶୁଣାଣୀ—ବୈ. ବି. (କଚରଥ)—ଅପିଲ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅପିଲଙ୍କ Apilshūṇāṇī ଓ ରାଜ୍ୟଦଣ୍ଡଠାରୁ ଜବାବଶୁଆଲ ଶୁଣିବା କ୍ରିୟା—
ଆପିଲଶୁଣାଣୀ The hearing of an appeal.

ଅପିଲଶୁଣାଣୀ
ଅପିଲହୀତ—ସ. ବିଶ. (ଅପି + ଧା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Apihita ୧ । ଅପାଦିତ; ଘୋଡ଼ିଆ ହୋଇ ଥିବା—
(ପିତ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Covered

୨ । ଉପହୀତ—2. Vanished; disappeared.

ଅପୁତ୍ର—ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶ. (ସଂ. ଅପୁତ୍ରକ)—ଅପୁତ୍ର; ପୁତ୍ରହୀନ—
Apua Sonless.

ଅପୁତ୍ରକ

ନିପୁତ୍ର; ଅପୁତ୍ର

ଅପୁତ୍ର—ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅପୁତ୍ରକ)—

Apuṭra ୧ । ଅପୁତ୍ରକ—1. Sonless,

ଅପୁତ୍ରକ ୨ । ନିଷ୍ପତ୍ତିହୀନ—2. Childless; issueless.

ଅପୁତ୍ର; ନିପୁତ୍ର

ଅପୁତ୍ର—ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅପୁତ୍ରକ)—

Apuchā The seed of tamarind.

ଅପୁତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପୁତ୍ର)—ପୁତ୍ରହୀନ; ଯାହାର Apuchchha ଲଙ୍ଗୁଳ ନାହିଁ—Tailless

(ଅପୁତ୍ର—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅପୁତ୍ରକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପୁତ୍ର + କ)—ଲଙ୍ଗୁଳହୀନ—
Apuchchhaka Tailless.

(ଅପୁତ୍ରକ—ସ୍ତ୍ରୀ)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଈ	ଋ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	କ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	କ	ନ୍

ଅପୁଷ୍ଟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅପୁଷ୍ଟ + ଅ)—ଶିଶୁପାତ୍ର—

Apuchchhā

ଶିଶୁପାତ୍ର (ଦେଖ)

The Śiśu tree (See)

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅପୁଷ୍ଟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of

Apuchchhā.

ଅପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର, Apuchchhāṅkura ଯାହାର ପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର ନାହିଁ)—ପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର

ଉପପତ୍ତର ପ୍ରାଣୀ (ଯଥା—ବେଙ୍ଗ; କଇଁଛ)—

Tailless animals; Anura

[ଦ୍ର—ଏହି ଜାତିସ୍ତୁ ଜୀବମାନଙ୍କର ମସ୍ତକ ପ୍ରଶସ୍ତ, ମୁଖବ୍ୟାଦାନ ବୃହତ୍; ପକ୍ଷ ଗୋଡ଼ଠାରୁ ଅଗ ଗୋଡ଼ ସାନ ଓ ଉତ୍ତମ୍ଭନର ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ—ପ୍ରକୃତିବାଦ ଅଭିଧାନ ।]

(ଅପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର—Tailless.

ଅପୁଷ୍ଟା—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ଅ + ପୁଷ୍ଟିନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Apuchchhī

ଅପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର (ଦେଖ)

(ଅପୁଷ୍ଟିନୀ—ଶ୍ରୀ)

Apuchchhāṅkura (See)

ସଂ ବିଶ ପୁଂ—ପୁଷ୍ଟାଙ୍କୁର—Tailless.

ଅପୁଷ୍ଟ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି — ୧ । ଅନାଦର—1. Disregard.

Apuchhā

୨ । ଅସମ୍ମାନ—2. Disrespect.

ସାକେ କେଉଁ ମୁଁ ହେ ନାଁ ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅପୁଷ୍ଟ)—୧ । ଅପୁଷ୍ଟ; ଯାହାକୁ

(ଅପୁଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ) କେହି ପଚାରି ନ ଥାଏ—1. Unasked

୨ । ଅନାଦୃତ—2. Uncalled.

୩ । ଅନନୁରୂପ—3. Unrequested.

୪ । ଅଗମ୍ଭୀର; ଅନିମନ୍ତ—4. Uninvited.

ଅପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ = ପୁତ୍ର + ପୁତ୍ର)—କୁପୁତ୍ର; 'ଅଯୋଗ୍ୟ ପୁତ୍ର—

Aputra

Unworthy son

(ଅପୁତ୍ରା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ପୁତ୍ରହୀନ—Sonless.

ଅପୁତ୍ରକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ପୁତ୍ର + କ)—

Aputraka

ପୁତ୍ରହୀନ—Sonless

(ଅପୁତ୍ରକା—ଶ୍ରୀ)

ଅପୁତ୍ରିକ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅପୁତ୍ରକ)—ଅପୁତ୍ରକ (ଦେଖ)

Aputrika

Aputraka (See)

କାହିଁକି ଅପୁତ୍ରିକ ହେବେ ସେ ମହାଭାଗ । ବୃଷସିଂହ ମହାଭରତ. ଅ. ବି ।

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପୁତ୍ରିକ)—

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ବଶରକ୍ଷାକାରୀ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମାଇବାରେ ଉପଯୁକ୍ତ।

କନ୍ୟା ନାହିଁ—The father of a daughter not

fit to be adopted for producing a son

ଅପୁନରାବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ପୁନରାବୃତ୍ତି)—

Apunarābṛutti ୧ । ପୁନର୍ବାର ଯେଉଁ ନ ଆସିବା—

(ଅପୁନରାବୃତ୍ତି—ବିଶ)

1. Not coming back.

୨ । ନିର୍ବାଣ; ମୁକ୍ତି; ମୋକ୍ଷ—2. Salvation

ସଂ. ବିଶ—ପୁନର୍ଜନ୍ମହୀନ—Free from rebirth

ଅପୁନର୍ଭବ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ପୁନର୍ଭବ)—୧ । ପୁନର୍ଜନ୍ମହୀନ—

Apunarbhava

1. Exempt from rebirth

(ଅପୁନର୍ଭବା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିର୍ବାଣମୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ; ନିର୍ବାଣମୁକ୍ତ—

2. One who attains final salvation from the world.

ବି—ସଂସାରରେ ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମ ନ ହେବା—

Final salvation from the world.

ଅପୁରୁଦିନ—ଦେ. ବି. (ଅ + ପର + ଦିନ; ସଂ. ଅପରେଦୁୟସ୍)—ପ୍ରଥମ

Apuridina

ଦିନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିବସ; ଅଜ୍ଞାତାତ୍ତ୍ୱ ଗଣିତେ

ଅପରମ୍ଭ

ଚତୁର୍ଥ ଦିବସ; ଅପରେଦୁୟସ୍—The 4th

ଅତର୍ତ୍ତା

day counting from today.

ଅପୁରୁବ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅପୁର)—ଅପୁର (ଦେଖ)

Apuruba

Apūrba (See)

ଅପୁର୍ବ

ଅପରୂପ ଅପୁରୁବ ରୂପ ବିଶେଷତା । ମହାଭରତ. ବିଷୟଗାଥା ।

ଅପୁରସ

ଅପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନିଜତ + ପୁରୁଷ)—୧ । ଅମରୁଷ୍ୟ; ଅଯୋଗ୍ୟ

Apurusha

ବ୍ୟକ୍ତି—1. An unworthy person.

୨ । କୁସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An evil person.

୩ । ଭୀରୁ ବ୍ୟକ୍ତି—3. A coward.

(ଅପୁରୁଷତା—ବି) ବିଶ—୧ । ଅମରୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)

1. Amanushya (See)

୨ । ଭୀରୁ—2. Cowardly.

୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ—3. Worthless.

୪ । କୁସ୍ଥିତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—4. Evil (person)

୫ । ଅଶକ୍ତ—5. Impotent.

ଅପୁରୋଦନ୍ତି—ଦେ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—

Apurodanti

ପୁରୋଦନ୍ତ ବା ଉପଦନ୍ତ ନ ଥିବା ପ୍ରାଣୀ

(ଯଥା—ପିପିଲିକାତୁଳ; ବକ୍ରକାପତା)—(Physiology)

Edentata.

ଅପୁଷ୍ଟା—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅ + ପୁଷ୍ଟିତା)—୧ । ଅପୁଷ୍ଟା ୨ (ଦେଖ)

Apushī

1. Apushpā 2 (See)

୨ । ଋତୁଗ୍ରାସା ଶ୍ରୀ—

2. (a woman). In whom menses do not appear at all.

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଋତୁଗ୍ରାସା ଶ୍ରୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ଆଦୌ ଋତୁମଣ୍ଡା ହୁଏ

ନାହିଁ—A woman in whom

menses do not appear at all.

ଅପୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପୁଷ୍ଟ)—

Apushṭa

୧ । କ୍ଷୀଣ—1 Lean.

ଯାହାର ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ନକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଗଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା.—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ବୋଲିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ବୋଲିବେ, ବ୍ୟୁତ୍ ନ ପାଇଲେ 'ବୁତ୍' ବୋଲିବେ; 'ଅର୍ଥା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥା' ବୋଲିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ବୋଲିବେ ।

(ଅପୁଷ୍ପା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅପରପୁଷ୍ପ; ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବଢ଼ି ନାହିଁ—

2. Not fully developed; undeveloped.

ଅପୁଷ୍ପତା—ସ. ବି.—ଅର୍ଥଦୋଷବଶେଷ—A defect in composition when the word does not promote or support the sense

[ମୁଖ୍ୟାର୍ଥର ଅନୁପ୍ରୟୋଗୀ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଅପୁଷ୍ପତା ଦୋଷ ହୁଏ]

ଯଥା—ଅସ୍ତ ହେଲେ ଘର ପ୍ରବେଶ କରମଣି, ତାହାମ୍ଭ ଦ୍ଵାର ପିନ୍ଧି ଅସିଲ ଚଳିନା ।
କୁଳମଣି, ଅଳଙ୍କାର ଭରଣିଣୀ ।]

ଅପୁଷ୍ପ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ+ପୁଷ୍ପ)—ଅପୁଷ୍ପକ (ଦେଖ)

Apushpa Apushpaka (See)
(ଅପୁଷ୍ପା—ଶ୍ରୀ)

ଅପୁଷ୍ପକ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ପୁଷ୍ପ+କ, ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—

Apushpaka (ଭୂତଦିବଜ୍ଞାନ) ଯେଉଁ ସକଳ ବୃକ୍ଷର ପୁଷ୍ପ ହୁଏ
(ଅପୁଷ୍ପିକା—ଶ୍ରୀ) ନାହିଁ—(Botany, Cryptogam)

ଅପୁଷ୍ପଫଳ—ସ. ବିଣ. (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—

Apushpaphala ଫଳ ନ ହୋଇ ଫଳ ଧରିବା ଗଛ (ଯଥା—
ପଶସ, ଉମ୍ବିରି, ଉତ୍ତମ୍ବର)—Trees which
bear fruits without flower.

ସ ବି—୧ । ପଶସ ଗଛ—1 Jack tree.

୨ । ଉମ୍ବିରି ଗଛ—2 Fig tree.

ଅପୁଷ୍ପଫଳଦ—ସ. ବିଣ. (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—ଅପୁଷ୍ପଫଳ (ଦେଖ)

Apushpaphalada Apushpaphala

ଅପୁଷ୍ପା—ସ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅ+ପୁଷ୍ପ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Apushpā ୧ । ଅପୁଷ୍ପର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of
Apushpa.

୨ । ଅରଜସ୍ଵା (ଶ୍ରୀ)—

2. (a woman) Without menses.

ଅପୁଷ୍ପିକା—ସ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ—ଅପୁଷ୍ପିକା (ଦେଖ)

Apushpikā Apushpā (See)

ଅପୁଷ୍ପିତ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ+ପୁଷ୍ପିତ)—ଫଳ ଧରି ନ ଥିବା (ଗଛ)—

Apushpita Not flowering; (tree) which
(ଅପୁଷ୍ପିତା—ଶ୍ରୀ) does not bear flowers.

ଅପୁଷ୍ପିତା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ.—୧ । ଅପୁଷ୍ପିତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Apushpitā 1. Feminine of Apushpita.

୨ । ଅରଜସ୍ଵା (କାଳିକା)—2. (a girl) In whom
menses have not appeared

ଅପୂଜକ—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅପୂଜ୍ୟ)—୧ । ଅପୂଜ୍ୟ—

Apūjaka 1. Unadorable.

ଅପୂଜ୍ୟ ୨ । ଅପୂଜିତ—2. Unworshipped.

୩ । ଅସମ୍ମାନିତ—3. Not respected.

ପୂଜା ନ ଥିବାକୁ ବସ୍ତୁ ହୋଇ ଅପୂଜକ । ପାତାୟନ ନୃସିଂହପୁରାଣ ୨୩ ।

ଅପୂଜନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—ଅପୂଜ୍ୟ (ଦେଖ)

Apūjanīya Apūjya (See)

(ଅପୂଜନୀୟା—ଶ୍ରୀ)

ଅପୂଜା—ସଂ. ବି.—ପୂଜା ବା ସମ୍ମାନର ଅଭାବ; ଅସମ୍ମାନ—

Apūjā Disrespect.

ଗ୍ରା. ବି.—ଅପୂଜାଦେବତା (ଦେଖ)—Apūjādebata (See)

ଦେ. ବିଣ (ସଂ ଅପୂଜ୍ୟ)—୧ । ଅପୂଜ୍ୟ—

1. Unadorable; unhonoured

୨ । ଅପୂଜିତ; ଯାହାକୁ କେହି ପୂଜା କରେ ନାହିଁ—

2. Not worshipped by any one.

ଏ ପ୍ରଭା ପ୍ରିୟ ଯୋଗ ଦେଉ, ଅପୂଜା ହୋଇ ଭବ ଯାଉ ।

ଭଗବାନ. ପ୍ରେମଭକ୍ତି ପ୍ରହରାଣ ।

ଅପୂଜାଦେବତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପୂଜ୍ୟ+ଦେବତା)—କଣ ଦିଅଁ;

Apūjādebata ଯେଉଁ ଦେବତାକୁ କେହି ନିୟମିତରୂପେ ପୂଜା
ବନେବତା କରେ ନାହିଁ—Sylvan Deities; Deities

of the woods that receive no
regular service or worship.

ଅପୂଜିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ପୂଜିତ)—୧ । ଅସମ୍ମାନିତ—

Apūjita 1. Unhonoured.

(ଅପୂଜିତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାକୁ ପୂଜା କରା ଯାଏ ନାହିଁ—

2. Unworshipped; unadored.

ଅପୂଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ପୂଜ୍ୟ)—୧ । ପୂଜା ବା ସମ୍ମାନର ଅଯୋଗ୍ୟ—

Apūjya 1. Not fit to be honoured or respected.

(ଅପୂଜ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅପୂଜିତ—2 Unworshipped.

ଅପୂତ—ସ. ବିଣ. (ଅ+ପୂତ=ପବିତ୍ର)—୧ । ଅପବିତ୍ର—

Apūta 1. Unholy; impure.

୨ । ଅସଂସ୍କୃତ—2 Unconsecrated.

ଅପୂପ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ଜଳ+ପପ ଧାତୁ=ବୁଣିବା; ଛିଣ୍ଡିବା+)

Apūpa କର୍ମ. ଅ)—୧ । ପିଠା—1 Cake; pudding.

୨ । ରୁଟି; ଗୋଟିକା—2. Bread; loaf.

ଅପୂରବ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—ଅପୂର୍ବ (ଦେଖ)

Apūrabha Apūrba (See)

ଅପୂରୁବ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—ଅପୂର୍ବ (ଦେଖ)

Apūruba Apūrba (See)

ବରଦ୍ଵାରରେ ଯେଉଁ ଅପୂରୁବ ଚାହିଁରେ ବଳିଲ ସରା ।

ଶିଶୁବଳର. ଭଗ୍ନାଭିନାସ ।

ଅପୂର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ପୂର୍ଣ୍ଣ)—୧ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Apūrṇa 1. Incomplete,

୨ । ଅସମାପ୍ତ—2. Unfinished.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଉପନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ	ଉ	ଉ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବଦ୍ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଖ୍ୟ	ଯ	ଝ	ଟ୍ୟ	ଇଥ	କ	କ

୩ । ଯାହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନାହିଁ—

3. Not full; unfilled.

ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ମିତ୍ରାକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅପୂର୍ଣ୍ଣ + ମିତ୍ରାକ୍ଷର) —ଯେଉଁ ପଦ୍ୟରେ ଉପାନ୍ତ ସ୍ୱରର ମିଳନ
Apūrṇa mitrākshara ନ ଥାଇ କେବଳ ଅନ୍ତ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣର
ମିଳନ ଥାଏ—Incomplete metre.

କୋଟି ଲବଣ୍ୟ ନୟ ରେ ପଦ୍ମ ପୁଷ୍ପ । ବି ଅମୃତେ ତୋ ଚନ୍ଦ୍ର ଗର୍ଭିଣୀ ହେ ।

ମଧୁସୂଦନ ପଦ୍ୟ ।

ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପୂର୍ଣ୍ଣ + ଅଙ୍ଗ) —ଯାହାର ଅଙ୍ଗମାନ
Apūrṇāṅga ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗଠିତ ବା ସମାପ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—
Having the parts or limbs not fully
formed or developed.

ଅପୂର୍ବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପୂର୍ବ) —୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ—

Apūrba 1. Unprecedented

୨ । ଅଭିନବ; ନୂତନ—2. New; recent

୩ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକ—3. Wonderful

୪ । ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—4. Excellent.

୫ । ଅତି ଉପାଦେୟ—5. Very useful.

୬ । ଅତି ସୁନ୍ଦର—6. Very beautiful.

୭ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦଜନକ—7. Very pleasing

୮ । ଅଦୃଶ୍ୟପୂର୍ବ—8. Not seen before.

୯ । ଅସାଧାରଣ—9. Uncommon;
extraordinary; rare.

୧୦ । 'ଅ' ଅକ୍ଷର ଯାହା ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ (ଶବ୍ଦ)—
10. (word) Having the letter 'A'
prefixed to it.

ଦେ. ବିଶ—ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ—Difficult to get

ଅର୍ଥ ନ ଥିବାର ନ କଲେ ଲୋକ ଯାଗ

ଅପୂର୍ବ ହେଲାଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହବାର ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ।

ଅପୂର୍ବପ୍ରବେଶ—ସଂ. ବି. (ଅପୂର୍ବ + ପ୍ରବେଶ) —

Apūrba prabesa ୧ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରବେଶ—1. First entry

୨ । ନୂତନଗୃହପ୍ରବେଶ—2. First ceremonial
entry into a new-built house

ଅପୂର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପୂର୍ଣ୍ଣ) ଅମିଶ୍ରିତ—

Apūrṇa Unmixed; unadulterated.

ଅପ୍ରସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରସ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —ଅଜଣାପିତ; ଅପ୍ରସ୍ତ—
Apruṣṭa Unasked

ଅପ୍ରସ୍ତବୀ—ସଂ. ବି. ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ଅ + ପ୍ରସ୍ତବ୍ୟ + ଇନ୍ ୧ମା.
Apruṣṭabāṁsī (ବ) —(ଜୀବଜଗତ) ମେରୁଦଣ୍ଡଶୂଳ (ପ୍ରାଣୀ)—
(Physiology) Invertibrata.

ଅପେକ୍ଷକ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅପ + ଈକ୍ଷ = ଦୃଷ୍ଟ) —ଅପେକ୍ଷାକାରୀ;
Apekshaka ଯେ ଅପେକ୍ଷା କରେ—Waiting.

(ଅପେକ୍ଷିକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅପେକ୍ଷଣୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଈକ୍ଷ + ଅମାୟ) ଅପେକ୍ଷାଯୋଗ୍ୟ;
Apekshāṇīya ଯାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରେ—

Which can be awaited.

ଅପେକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଈକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ + ଅ) —

Apekshā ୧ । ପ୍ରତୀକ୍ଷା—1. Awaiting; waiting.

୨ । ବାସନା; ଇଚ୍ଛା; ଆକାଂକ୍ଷା—

2 Desire; wish.

ଶ୍ରୀ ଯିପାସାର ସେ ଅପେକ୍ଷା ତେଜସ୍ୱୀ କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଅବ ।

୩ । ଆଶା, ଭରସା—3. Hope, expectation.

୪ । ଅନୁରୋଧ—4. Request.

୫ । ସମ୍ମାନ, ସମ୍ମାନ; ଶ୍ରଦ୍ଧା—5. Respect; regard.

୬ । ପ୍ରାର୍ଥନା—6. Prayer; solicitation.

୭ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—7. Observation.

୮ । ତୁଳନା—8. Comparison.

ଦେ. ଅ—(ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତିର ଚିତ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହାର) —

୧ । (ତୁଳନାର୍ଥକ) ତାହା—1. Than

୨ । ତୁଳନାରେ—2. In comparison with.

ଅପେକ୍ଷା କରିବା—ଦେ. ବି—କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଚିନ୍ତା
Apekshā karibā ଚାହିଁ ରହିବା—

To wait; to await.

ଅପେକ୍ଷାକୃତ—ସଂ. ବିଶର ବିଶ. (ଅପେକ୍ଷା + କୃତ) —

Apekshākṛuta ୧ । ତୁଳନାରେ (ଅଧିକତର ବା ଅଳ୍ପତର)—
1 (more or less) In comparison;
comparatively.

୨ । ପ୍ରଥମ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ସଙ୍ଗେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିର
ତୁଳନା କରାଯିବାରେ—2. When compared
to a thing or person previously
mentioned.

[ଦ୍ର—କ ଙ ମଧ୍ୟରେ କ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସୁନ୍ଦର ଅର୍ଥାତ୍ ଙ ଅପେକ୍ଷା
କ ସୁନ୍ଦରତର ।]

ଅପେକ୍ଷାବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. ୧ । (ମନୋବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) —

Apekshā buddhi ଅନେକ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁକୁ
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ବା ଚିତ୍ତିବା ବୃତ୍ତି—

1. (Psychology) Mental discrimination
of members.

୨ । ବୋଧଶକ୍ତିର ନିର୍ମଳତା—2. Clearness of
understanding.

ଅପେକ୍ଷିତ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ଈକ୍ଷିତ = ଦୃଷ୍ଟ) —

Apekshita ୧ । ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ; ପ୍ରତୀକ୍ଷାକରଣିକା—

1. Waited.

୨ । ଇଚ୍ଛିତ; ଆକାଂକ୍ଷିତ—

2. Desired; wished for.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଦେଖିବେ ଓ ଉକ୍ତିର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଗଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବେଳେ ବା ୨ ଉକ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁଗାବୋଧରେ ୨ ଫିଲ୍‌ରେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉକ୍ତିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଉକ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଈ' ନ ଫିଲ୍‌ରେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ଫିଲ୍‌ରେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଗା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳ୍‌ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ସାହାକୁ ଅଶା କରାଯାଇଥାଏ; ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—

3. Hoped for; expected.

୪ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷିତ—4. Observed.

* । ପୂଜିତ; ସମ୍ମାନିତ—

5. Respected; honoured; adored.

୬ । ତୁଳିତ—6 Compared.

୭ । ଅନୁରୁକ—7. Requested

୮ । ବିବେଚିତ—8. Considered.

ଅପେତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅପ = ସ୍ଥାନାନ୍ତର + ଇ + ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Apetā ୧ । ଅପଗତ—1 Gone away.

୨ । ନିର୍ଗତ—2. Issued.

୩ । ତ୍ୟକ୍ତ—3. Abandoned; deserted.

୪ । ପୃଥକ୍‌କୃତ—4 Separated.

* । ରୁଦ୍ଧିତ—5. Prevented

ଅପେତଭଗ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପେତ = ଦୃଶ୍ୟଭୂତ + ଭଗ =

Apetabhaga ଶୂନ୍ୟ)—ସାହାର ସକଳ ଶୂନ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି—Deprived of every thing.

ଅପେତଭଗ ସେ ବୋଲଇ, ଯେଉଁ ସହାର ନ ଥାଉ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୦ମ. ଦ୍ଵାଦଶ ।

ଅପେତରକ୍ଷସୀ—ସଂ. ବି. [ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପେତ = ଅପଗତ ହୋଇଅଛି

Apetarakshasi + ରକ୍ଷସୀ = ରକ୍ଷସୀ ପ୍ରକୃତ (ସାହାଠାରୁ)]—
ତୁଳସୀଗୁଳ୍ମ—The Holy Basil plant.

ଅପେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପେୟ)—ପିଇବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

Apeya Undrinkable.

ଅପେୟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପେୟ)—ଏକପ୍ରକାର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ

Aperā ନାଟକାଦିନୟ—Opera.

ଅପେୟଗ୍ଲାସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପେୟଗ୍ଲାସ୍)—

Aperaglas ଦୂରସ୍ପତ୍ତିଯୁକ୍ତ ଏକପ୍ରକାର ଦୂରଦର୍ଶନ ଯନ୍ତ୍ର
ଅପେୟଗ୍ଲାସ୍ (ଏହାକୁ ଧରି ଥିବା ଥିବା ଯାଇ ରଙ୍ଗଭୂମିକୁ ଦୂରରେ
ଅପେୟଗ୍ଲାସ୍ ବସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ରଙ୍ଗଭୂମିକୁ ଚାହିଁଲେ ରଙ୍ଗ-
ଭୂମିର ଅଭିନୟମାନ ନିକଟତର ଓ ସ୍ପଷ୍ଟତର ଦେଖାଯାଏ)—

Opera-glass

ଅପୈତ—ଦେ. ବିଣ—(ଯେଉଁ ପାଠ) ପଢ଼ି ନାହିଁ ବା ମୁଖସ୍ତ କରାଯାଇ

Apaita ନାହିଁ—Not learned by heart.

ଅମୁଖ୍ୟ

ଅପୈଠ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପୈଠ; ପ୍ରା. ଅପୈଠ)—

Apaita ୧ । ଅପୈଠ (ଦେଖ)—1. Apaita (See)

ଅପୈଠ ୨ । ଅପୈଠ—2. That which cannot be
ଅପୈଠ reached.

୩ । ଅପ୍ରାପ୍ୟ—3. Unattainable.

୪ । ଦୂର୍ଗମ—4. Impassable.

ଅପୋକତ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପକ୍ତ)—ଅପୋକତ (ଦେଖ)

Apokata Apokhata (See)

ଅପୋକ୍ତା—ଦେ. ବିଣ—ଅପୋକ୍ତ (ଦେଖ)

Apoktā Apokhata (See)

ଅପୋଖତ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପକ୍ତ)—୧ । ଅପକ୍ତ—1. Unripe.

Apokhata ୨ । କଞ୍ଚା—2 Raw.

ଅପୋକ୍ତ ୩ । ଅପରପକ୍ତ—3. Unmatured.

କଞ୍ଚା

ଅପୋଗଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପୋଗଣ୍ଡ = ସେ ପୋଗଣ୍ଡ ନୁହେଁ; କମ୍ପା

Apoganda ଅପ = ଅପକ୍ତ + ଗମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ନିପାତନ;—
ସେ ଉତ୍ତମରୂପେ ଗୁଲି ପାଇ ନାହିଁ)—

୧ । ଶିଶୁ—1. Child; infant.

୨ । ଯେଉଁ ବାଳକର ବୟସ ୧୬ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ନୁହେଁ—

2. A boy who is not under sixteen
years of age.

୩ । ସାବାଳଗ ବ୍ୟକ୍ତି—

3. One who has attained majority.

[ଦ୍ର—ଅପୋଗଣ୍ଡ ବସ୍ତୁ—ସ୍ଵାମୀର ସମକ୍ଷରେ ଯେବେ ଉକ୍ତ ବସ୍ତୁକୁ
ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଭୋଗକରେ ତେବେ ଆଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ ବସ୍ତୁସ୍ଵାମୀର
ଅଧିକାର ତହିଁରୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ଓ ଲୋକାଦି ତାହା ପାଇବାକୁ
ହକିକାର ହୁଏ । ସମକ୍ଷର ମନୁ ୮/୧୮]

ସଂ. ବିଣ—୧ । ସାବାଳଗ—

1. Major; having attained majority.

୨ । ସାହାକୁ ୧୬ ବର୍ଷ ବୟସ ଟିପିଲୁଣି—

2. Past the age of sixteen (Apte).

୩ । ଶୁରୁ—3. Timid

୪ । ଶୁଥ; ଲୁକିତ—4 Flaccid. (M. W)

* । ସାହାର ସାଧାରଣ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକା ବା କମ୍ ପ୍ରତିଭା
ଅଛି—5. (a person) Having a limb
too many or too few (M.W.)

୬ । ବିକଳାଙ୍ଗ—6. Maimed; deformed.

୭ । * ବର୍ଷ ୦୧ରୁ ୧୦ ବର୍ଷ ବୟସ—

7. Aged between 5 & 10 years.

ଅପୋଡ଼ା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ପୁଷ୍ଟ)—୧ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ—

Apordā 1. Unburnt.

୨ । ବହୁଦୂରସ୍ଥ—2. Very distant.

୩ । (ସଂ. ଅପୋଡ଼ା) ପରିତ୍ୟକ୍ତ—3. Abandoned.

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ୧୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ।

୪ । ଯେଉଁଠାରେ କେବେ କେହି ବାସ କର ନାହିଁ—

4. Not yet inhabited.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଋଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ୱ

ଅପୋଡ଼ା ପୃଥ୍ବୀ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଆଜିଯାକେ କେବେ
Apordā pruthibī ହେଲେ କେହି ନିଆଁ ଲଗାଇ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍
ଘର କର ରହି ନାହିଁ—Uninhabited
country.

ଭୂମି ଗତ ରହିବ ଶେଷ ବନ ସେହି,

ଅପୋଡ଼ା ପୃଥ୍ବୀ ତହିଁ ଗୁପ୍ତେ ଅଛଇ ପ୍ରାଚୀ ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ଶିଳା ।

ଅପୋଡ଼ା—ସ. ବିଶ. (ଅପ=ବିରୁଦ୍ଧ + ଉଦ୍ଧ ଧାତୁ=ତର୍କ କରିବା;
Apordha ଉଦ୍ଧ୍ୟ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—
(ଅପୋଡ଼ା—ବି) ୧ । ନିର୍ଣ୍ଣୟ—1. Ascertained.

୨ । ନିରସ୍ତ—

2. Repudiated; set at rest by argument

୩ । (ଅପ+ବଦ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ; ଗତ—

3. Removed; carried off; taken
away (M W)

୪ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—4. Passed (ପ୍ରକୃତିବାଦ)

୫ । ଉଦ୍ଧାଟିତ—5. Opened; laid bare (ପ୍ରକୃତିବାଦ)

୬ । ଭୀତ—6. Frightened (ପ୍ରକୃତିବାଦ)

୭ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—7. Abandoned (ପ୍ରକୃତିବାଦ)

୮ । ବିତାଡ଼ିତ—8 Driven away (Apte)

ଅପୋଦକ—ସ. ବିଶ. ବୈଦିକ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ=ଅପଗତ + ଉଦକ
Apodaka ସହିତ ରୁ)—୧ । ନିର୍ଜଳ; ଜଳହୀନ—
(ଅପୋଦକ—ଶ୍ରୀ) 1. Waterless (Apte)

୨ । ଯାହା ପାଣି ନୁହେଁ; କାଠ—

2. Not fluid (Apte)

ଅପୋଦିକା—ସ. ବି. (ଅପୋଦକ + ଅ)—ପୋରାଶାଗ—

Apodika A pot herb; Basella rubra or lucida

ଅପୋଷା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ପୋଷିତ)—ଅସ୍ଥାୟୀ; ଅଭାବ;

Aposhā ଯାହାକୁ ପୋଷା ନ ଯାଏ—Not maintained;

ଅସ୍ଥାୟୀ unsupported.

वेपरवरिषा

(ଯଥା—ମୁଁ ଏକ ନିୟତରେ ଯେବେ ମୋ ମାଲିକଙ୍କ ପାଖରେ

ପଡ଼ି ରହିଥିବି ତେବେ ମୋ ପେଟ କଅଣ ଅପୋଷା ରହିବ ?)

ଅପୋଶୀ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅପୁଷିତା)—

Aposhi ଅପୁଷିତ (ଦେଖ)—Apushi (See)

ଅପୋହ—ସଂ. ବି. (ଅପ=ବିରୁଦ୍ଧ + ଉଦ୍ଧ ଧାତୁ=ତର୍କ କରିବା;

Apoha ଉଦ୍ଧ୍ୟ କରିବା + ଭାବ. ଅ; ଅପ+ବଦ୍ଧ ଧାତୁ

ଅପୋହ } ବିଶ. + ଭାବ ଅ)—୧ । ତାଡ଼ନ; ଚଢ଼ି ଦେବା—

ଅପୋହତ } 1. Driving

୨ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତକରଣ—2. Removal

୩ । ତର୍କକରଣ—3. Reasoning; arguing

୪ । ତର୍କର ଶୁଣନ ବା ନିରସନ—

4. Meeting an argument; repudiation.

* । ଅସ୍ୱୀକାରକରଣ—5. Denying

୬ । (ପାତଞ୍ଜଳଦର୍ଶନ) ତର୍କଦ୍ୱାରା ଭ୍ରାନ୍ତ ଜ୍ଞାନର ନିରସନ—

6. (Hindu philosophy) Establishing
the fallacy of certain mistaken
notions by argument.

(ଏ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟରୂପ ଅପୋହନ)—

ଅପୋହିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ+ଉଦ୍ଧ ବା ବଦ୍ଧ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Apohita ୧ । ତର୍କଦ୍ୱାରା ନିରସିତ ବା ଖଣ୍ଡିତ—

1 Met or repudiated by argument.

୨ । ବିତାଡ଼ିତ—2 Driven away.

୩ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ—3. Removed.

ଅପୌରୁଷ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପୌରୁଷ)—ଅପୌରୁଷ (ଦେଖ)

Apaurasha

Apaurusha (See).

ଅପୌରୁଷ—ସଂ. ବି. (ଅ+ପୌରୁଷ)—୧ । ଅମାନୁଷ୍ୟତା—

Apaurusha

1. Unmanliness.

୨ । ଅତିମାନୁଷ୍ୟ ସମତା—

2. Superhuman power (M. W.)

୩ । ଭୀରୁତା—3. Cowardice.

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅମାନୁଷ୍ୟ—1. Unmanly

୨ । ଅତିମାନୁଷ୍ୟ—2. Superhuman.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ+ଓ.ପୌରୁଷ)—୧ । ଅପ୍ରଶଂସା; ନିନ୍ଦା—

वदनाम; निन्दा

1. Blame

वदनाम ୨ । ଅପସମ୍ମତ; ଅବଜାତି; ବଦନାମ—

2. Bad name; infamy

ଅପୌରୁଷେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ପୌରୁଷେୟ)—୧ । ଅମାନୁଷ୍ୟକ—

Apaurusheya

1 Unmanly; inhuman.

୨ । ଅତିମାନୁଷ୍ୟ; ଅଲୌକିକ—2. Superhuman.

୩ । ଅସାଧାରଣ—3. Extraordinary.

୪ । (ଅପୌରୁଷ+ଏୟ) ଅପୌରୁଷ ବା ଭୀରୁ ଜନୋଚିତ—

4. Cowardly; dastardly.

* । ଅକୃତ୍ରିମ—5. Not artificial.

୬ । ପ୍ରାକୃତିକ—6. Natural.

ଅପ୍ପତି—ସ. ବି. (ଅପ୍ପତି ଚତୁ; ଅପ୍ପ+ପତି)—

Appati ୧ । ସମୁଦ୍ର—1 The Sea.

୨ । ବରୁଣଦେବତା—2. The God of the
waters.

ଅପ୍ପା—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ ଓ ସୁ—ଅପା (ଦେଖ)

Appā

Apā (See)

ଅପ୍ପିତ୍ତ—ସ. ବି. (ଅପ=ଜଳ+ପିତ୍ତ=ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ; ଜଳ

Appitta ବିଷୟରେ ଯାହା ପିତ୍ତ; ପିତ୍ତ ଧାତୁର ଶୋଷଣ କରବା

ଶୁଣ ଥିବାରୁ; ଯାହା ଜଳକୁ ଶୋଷଣ କରେ) —

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଫୁଟିବ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଦର୍ଶା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ୦ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଖୋଜିବେ ।

୧ । ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—1 Fire.

୨ । ଚିତ୍ରକ; ଧଳାଚିତା ଗୁଳୁ—2 A plant.

ଅପ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (ଅପି + ଇ ଧାତୁ ଯିବା + ଇକ୍. ଅ)—

Apayaya ୧ । ଅପଗମନ; ଗୁଲିଯିବା; ପ୍ରସ୍ଥାନ—

1. Departure.

୨ । ମୃତ୍ୟୁ—2. Death.

୩ । ବିଲୟ; ବିନାଶ—3 Destruction.

ଅପ୍ରକଟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରକଟ)—

Aprakāṭa ୧ । ଅପ୍ରକାଶିତ—1 Unpublished.

୨ । ସାଧାରଣରେ ଅପ୍ରକାଶିତ—

2. Not made public.

୩ । ବାହାରେ ଦେଖା ନ ଯିବା—

3. Latent; not patent

୪ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ—4. Indistinct.

୫ । ଗୁପ୍ତ—5. Hidden; concealed.

ଦେ. ବିଶ—ପରଲୋକଗତ, ମୃତ—Dead; deceased,

ଅକ୍ଷରଟି [ମହାତ୍ମା ଓ ସାଧୁ 'ମୃତ ହେଲେ' ବୋଲି ନ କହି ସମ୍ଭାବନାର୍ଥ

ଅପ୍ରକଟ ସେ 'ଅପ୍ରକଟ ହେଲେ' ବୋଲି ଲୋକେ କହିଥାଆନ୍ତି]

ଅପ୍ରକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରକାଣ୍ଡ)—

Aprakāṇḍa ଅବହତ୍; ଅପ୍ରସସ୍ତ—Not vast

ସ. ବି (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଯାହାର ପ୍ରକାଣ୍ଡ ବା ଗଣ୍ଡି ନାହିଁ)—

୧ । ବୃକ୍ଷାଳୟ ଗୁଳୁ—1. Bush.

୨ । ଗଣ୍ଡି ନ ଥିବା ଗଛ—2. Trunkless plant.

୩ । ଶ୍ରୁଣ୍ଠି; ଦାସକେରେଣ୍ଡା (ଦେଖ)

3. A shrub; Dāsakerentā (See)

ଅପ୍ରକାର—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସୁନ୍ଦର—1 Without beauty.

Aprakāra ୨ । କୁସ୍ଥିତ—2. Ugly.

ଅସୁନ୍ଦର; କୁଂସିତ (ମନ୍ଦ ଅର୍ଥରେ) ୩ । ଅସାଧାରଣ—

ବଦ୍ଧସୁରତ 3. Extraordinary (in a bad sense).

ଅପ୍ରକାରିତ—ଦେ. ବିଶ—ଅପ୍ରକାର (ଦେଖ)

Aprakāriṭa Aprakāra (See)

ଅପ୍ରକାଶ—ସଂ. ବି—(ଅ + ପ୍ରକାଶ)—୧ । ଅନବିଦ୍ୟମାନ; ଦେଖା ନ

Aprakāśa ଯିବା—1 Non-appearance,

୨ । ଅପ୍ରକଟନ; ଗୋପନ—

2. Concealment, non-publication.

୩ । ଅନ୍ଧକାର—3. Darkness.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅପ୍ରକାଶିତ; ପ୍ରକାଶରହତ—

1. Not manifest.

୨ । ଅପ୍ରକଟ—2 Not published.

୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖା ନ ଯିବା—3. Obscure.

୪ । ଗୁପ୍ତ—4. Concealed, hidden

୫ । ଅନ୍ଧକାର—5. Dark

ଅପ୍ରକାଶିତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରକାଶିତ)—୧ । ଅପ୍ରକଟ (ଦେଖ)

Aprakāṣita 1. Aprakāṣita (See)

୨ । ଅପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ଫୁଟି ନ ଥିବା (ଫୁଲ)—

2. (flower) Not in bloom.

୩ । ଯାହା ଅବଧି ଛପା ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ହୋଇ ନାହିଁ

3. Not yet published.

୪ । ଅଦୃଶ୍ୟ—4. Invisible.

ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରକାଶ୍ୟ)—

Aprakāśya ୧ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1 Not fit to be published

୨ । ଗୋପନୀୟ; ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

2. Private; confidential

୩ । ସାଧାରଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳରେ ସ୍ଥିତ—

3. Situated out of sight.

ଅପ୍ରକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରକୃତ)—

Aprakṛta ୧ । ଅସାଧାରଣ—1. Incorrect.

୨ । ଅସତ୍ୟ; ମିଥ୍ୟା—2 False.

୩ । ଅସ୍ୱାଭାବିକ—3. Unnatural.

୪ । ଅବାସ୍ତବ; କଳ୍ପିତ—4. Imaginary

୫ । ବେଠିକ—5 Not real.

୬ । କୃତ୍ରିମ; ଗଢ଼ା—6. Artificial.

ଅପ୍ରଗଲ୍ଭ—ସଂ. ବି. ପୁ (ଅ + ପ୍ରଗଲ୍ଭ)—

Apragalbha ୧ । ସେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗଣି ପାରେ ନାହିଁ—

(ଅପ୍ରଗଲ୍ଭା—ଶ୍ରୀ) 1. A person who does not talk much

୨ । ନିରହଙ୍କାର—2. Free from pride.

୩ । ଲଜ୍ଜାଶୀଳ; ସଲଜ୍ଜ—3. Modest.

ଅପ୍ରଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରଗୁଣ; ଯାହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଗୁଣ ନାହିଁ)

Apraguna ୧ । ଅପ୍ରକୃଷ୍ଟ; ନିକୃଷ୍ଟ—

1. Not excellent; inferior.

୨ । ବ୍ୟାକୁଳ—2. Agitated; troubled; disturbed.

୩ । ଚଞ୍ଚଳ—3. Restless

ଅପ୍ରଗତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ ପ୍ରଗତ)—

Apragata ଅପ୍ରକଟ (ଦେଖ)

ଅକ୍ଷରଟି

Aprakāṭa (See)

ଅମ୍ବକଟ

ଅପ୍ରଚାଳ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ର + ଚାଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ)—

Aprachala ଯାହା ଲୋକସମାଜରେ ତଳେ ନାହିଁ—

(ଅପ୍ରଚାଳା—ବି)

Not current.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଇହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

୩. Want of personal influence or
prestige.

୪ । ଅସ୍ୱୀକାର—4. Non-acceptance.

୫ । ସାଧାରଣଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ପରିଅସର ଅଭାବ—

5. Want of credit in the eyes of the
public.

୬ । ପ୍ରମାଣ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

6. State of not being proved.

ଅପ୍ରତିପଦ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିପଦ) —୧ । ଅପ୍ରମାଣିତ—

Apratipanna 1. Unproved.

୭ । ସାଧାରଣଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ସାଧାର ପରିଅସର ନାହିଁ—

2. Having no credit in the eyes of the
public.

୩ । ସାଧାରଣରେ ଲୋକଙ୍କର ଖାତିର ନ ଥାଏ—

3. Having no personal influence or
prestige.

ଅପ୍ରତିପାଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିପାଦିତ) —ଅପ୍ରତିପଦ (ଦେଖ).

Apratipādita Apratipanna (See)

ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିବନ୍ଧ) —

Apratibaddha ୧ । ବାଧା ବା ବ୍ୟାଘାତ ରହିତ; ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ—

1. Unobstructed; unhindered.

୨ । ସ୍ୱାଧୀନ—2 Free; independent

ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରତିବନ୍ଧ) —ବନ୍ଧୁ ବା ବ୍ୟାଘାତର ଅଭାବ—

Apratibandha Absence of obstacle or
hindrance.

ସଂ. ବିଣ—ବନ୍ଧୁରହିତ—Free from hindrance,
unobstructed.

ଅପ୍ରତିବନ୍ଧକ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରତିବନ୍ଧକ) —

Apratibandhaka ୧ । ବାଧାରହିତ —

1. Unobstructed.

୨ । (ନଷ୍ଟ ଭାବ) ସାଧା ବ୍ୟୟକର ନୁହେଁ—

2. Unobstructive.

ଅପ୍ରତିବିଧେୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିବିଧେୟ) —

Apratibidheya ଅପ୍ରତିବିଧେୟ (ଦେଖ.)

Apratikarāṇīya (See)

ଅପ୍ରତିଭା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରତିଭା) —

Apratibha ୧ । ପ୍ରତିଭାଶୂନ୍ୟ—1. Lacking in genius

(ଅପ୍ରତିଭା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅପ୍ରଭାବମୟ—

2. Having no presence of mind.

୩ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ—3. Nonplussed; confounded.

୪ । କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ—4. Bewildered

୫ । ପ୍ରଭାସ୍ଥାନ, ତେଜୋସ୍ଥାନ—

5. Shorn of lustre or brilliance

୬ । ଅନ୍ୟର ବୁଦ୍ଧିବଳରେ ପରାଜିତ—

6. Outwitted by another.

ଅପ୍ରତିମ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରତିମା; ସାଧାର ପ୍ରତିମା

Apratima ବା ସାଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ)—ଅନୁପମ; ନିରୂପମ; ଅତୁଳନୀୟ—

(ଅପ୍ରତିମା—ଶ୍ରୀ) Unique; matchless; incomparable.

ଅପ୍ରତିରଥ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ପ୍ରତିରଥ =

Apratiratha ପ୍ରତିରଥୀ ଯୋଦ୍ଧା ସାଧାର) —

ପ୍ରତିଯୋଧାସ୍ଥାନ; ସାଧା ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତିରଥୀ ହେବା ଭଳି

କେହି ଯୋଦ୍ଧା ନାହିଁ—Having no warrior

to rival him; unrivalled (warrior).

ସଂ. ବି—୧ । ରବିବିଶେଷ—

1 Name of a Sage.

୨ । ସୁବିଶାସୀ କାଳରେ ବୋଲୁଥିବା ମଙ୍ଗଳାଚରଣ —

2. Benedictory song recited when a
warrior starts for the fight.

୩ । ସାମବେଦୋକ୍ତ ପ୍ରାସ୍ତାବିକ ମନ୍ତ୍ର (ଅପ୍ରତିରଥ ରବିବିକର ଚନ୍ଦ୍ର)

3 Auspicious incantations of the
Sāma Beda recited on the occasion
of starting for a specific object.

ଅପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ) —ଅପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ; ଅନିବାରଣ—

Apratiruddha Unobstructed.

(ଅପ୍ରତିରୋଧ—ବି)

ଅପ୍ରତିରୂପ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରତିରୂପ) —୧ । ଅନୁପମ—

Apratirupa 1. Incomparable.

୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—2. Unique

୩ । ଅପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ—3. Unrivalled.

ଅପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ) —

Apratishiddha ଅନିଷିଦ୍ଧ; ସାଧାକୁ କେହି ମନା କରି ନାହିଁ—

(ଅପ୍ରତିଷେଧ—ବି) Not prevented

ଅପ୍ରତିଷେଧନୀୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ପ୍ରତିଷେଧନୀୟ) —ଅନିବାରଣ—

Apratishedhaniya Unavoidable.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା) —

Apratishṭha ୧ । ପ୍ରତିଷ୍ଠା ରହିତ; ଯଶୋସ୍ଥାନ—

(ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) 1. Having no reputation or
credit or prestige.

୨ । ଅବିଖ୍ୟାତ—2. Not famous.

୩ । ସ୍ଥିତି ବିହୀନ; ଅସ୍ଥିର; ଚଳଚଳିତ—

3, Unstable; fluctuating.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଝ	ଞ	ଡ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

୪ । ଉଦ୍ଭିଦହୀନ—1. Unfounded; having no solid ground.

୫ । ଅନିଶ୍ଚିତ—5 Unsettled.

୬ । ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—6. Not established.

୭ । ବିନଷ୍ଟ—7. Perishable.

୮ । ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

8. Not formally consecrated

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—

Apratishṭhā ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Apratishṭhā.

ସଂ ବି. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—ଅସ୍ଥିରତା—

Instability (M. W.)

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—୧ । ଅପବିତ୍ରୀକୃତ—

ଅସ୍ତତିଷ୍ଠା 1 Desecrated; soiled.

ଅସ୍ତତିଷ୍ଠା ୨ । ଯେଉଁ ଗୃହ, ଚତ୍ରାଗ ବା ଦେବମୂର୍ତ୍ତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—

2 Not consecrated (house, tank, idol).

୩ । ଅଶୁଦ୍ଧ; ଅପବିତ୍ର—3 Unholy; impure.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ)—ଅସ୍ଥିରତା; ଅସ୍ଥିରତା—

Apratishṭhāna Instability.

(ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—ବିଶ)

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ)—ଅପ୍ରତିଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Apratishṭhita Apratishṭhā (See)

ଅପ୍ରତିହତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରତିହତ)—

Apratihata ଅବ୍ୟାହତ; ଅପ୍ରତିବଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Apratibaddha (See)

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—ଯାହା ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇ ନାହିଁ—

Apratīta Not relied on; not trusted.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—ସଂ. ବି. (ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ + ଇତ୍ୟାଦି)—

Apratītātā (ଅଲଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ରଚନାର ଦୋଷ ବିଶେଷ— (Rhetoric) A defect in composition.

[ଦ୍ର—କୌଣସି ବିଶେଷ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶବ୍ଦକୁ ଯେବେ ଅନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ତେବେ ତାହାକୁ ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କହନ୍ତି । କୁଳମଣି—ଅଲଙ୍କାରତରଙ୍ଗିଣୀ]

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—

Apratīti ୧ । ଅବିଶ୍ୱାସ; ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ; ଅନାସ୍ଥା—

1. Want of trust or reliance; incredulity; disbelief.

୨ । ସନ୍ଦେହ—2. Doubt.

୩ । ମନରେ ଦୃଢ଼ ଧାରଣାର ଅଭାବ—

3. Lack of a distinct notion.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—

Apratīpa ୧ । ଯେ ଜିଦ୍ଦିଆର ନୁହେଁ—

(ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ଶ୍ଳୀ) 1 Not obstinate (M. W.)

୨ । ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଗୁଣ—2 Not contradictory.

ସଂ. ବି. (ନାମ) ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣୋକ୍ତ ମଗଧର ରାଜାବିଶେଷ—

Name of an ancient king of Magadha.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ପ୍ର = ପ୍ରକୃଷ୍ଟ + ଭୁଲି

Apratūla =ପରମାଣୁ, ସାଦୃଶ୍ୟ ଯାହାର)—

୧ । ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—1. Insufficient.

୨ । ଅନୁପମ—2. Incomparable.

୩ । ନିଅଣ୍ଟ—3. Inadequate.

୪ । ଅପରିମିତ; ବେହୁଳ—4. Immeasurable.

ସଂ. ବି—୧ । ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—1. Insufficiency.

୨ । ଅଭାବ—2. Want.

୩ । ଅନାଟନ—3. Inadequacy.

୪ । ଅସଙ୍ଗତି—4. Want of means

୫ । ଓଜନର ଅଭାବ—

5 Want of weight (M. W.)

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—

Apratyaksha ୧ । ପରୋକ୍ଷ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅଗୋଚର—

1. Imperceptible.

୨ । ଅଗାଧର—

2. Beyond the ken of the senses

୩ । ଅଦୃଶ୍ୟ—3. Invisible.

୪ । ଗୁପ୍ତ—4. Hidden.

ସଂ. ବି—ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅଭାବ—

Want of direct perception.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—୧ । ଅବିଶ୍ୱାସ—

Apratyaya 1. Disbelief.

୨ । ସନ୍ଦେହ—2. Doubt,

୩ । ଅନାସ୍ଥା—3. Want of confidence.

ସଂ. ବିଶ—ଅସ୍ଥାବିଶ୍ୱାସ—Having no confidence.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରତିଷ୍ଠା)—ଯାହାକୁ

Apratyākhyeya ପ୍ରତିଷ୍ଠାଧୀନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ —Not fit to be disowned or withdrawn.

ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା—ଦେ. ବିଶ—ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ (ଦେଖ)

Apratyāṇi Aparttāṇi (See)

ଅପ୍ରଧାନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରଧାନ)—

Apradhāna ୧ । ଯାହା ମୁଖ୍ୟ ନୁହେଁ; ଗୌଣ—

1 Not principal; secondary.

୨ । ଅଧୀନସ୍ତ—2. Subordinate

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ଵ

୩ । ଯେଉଁ ବିବରଣର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ବା ବାଧକତା ନାହିଁ—

3. A statement of no importance or authority (M. W.)

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯାହାର ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ—

1 Having no proof.

୨ । ଅପ୍ରମେୟ; ଯାହା ପ୍ରମାଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2 Incapable of being proved.

୩ । ଅବିଶ୍ଵସନୀୟ—3 Unreliable.

୪ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—4. Contemptible.

୫ । ଅଶ୍ରଦ୍ଧେୟ—5. Not deserving of affection or devotion.

୬ । ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚୟ ନାହିଁ—

6. Not established or supported by authority

ଅପ୍ରମାଣ ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅପ୍ରମାଣିତ)—୧ । ଅପ୍ରମାଣିତ—

ଅପ୍ରମାଣ 1. Not proved.

(ଯଥା—ମୋ ନାଆଁରେ ସେ ଯେତେ କଥା ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିଲା ସବୁ ଯାକ ଦାବିମାନ ଯାଣରେ ଅପ୍ରମାଣ ହୋଇଗଲା ।)

୨ । ଅଗ୍ରାହ୍ୟ—2. Unacceptable.

୩ । ଅସ୍ୱୀକୃତ—3. Unaccepted; denied; not admitted.

(ଯଥା—ସେ ମୋ ବିଷୟରେ ଯେତେ କଥା କହିଗଲା, ସେ ସବୁ କଥା ମୋର ଅପ୍ରମାଣ)

(ସଂ. ଅପ୍ରମିତ)—୪ । ଅପରିମିତ; ଅମାପ—

4. Unmeasured, immeasurable

ଦାନବର ଭୂଲେ ଦେଖା କଲେ ବହୁ ରଣ ।

କେତେ କହିବ ଦେବ ସ୍ତ୍ରୀମ ଅପ୍ରମାଣ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

ଅପ୍ରମାଣ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପ୍ରମାଣଦ୍ଵାରା କୌଣସି କଥାକୁ ମିଥ୍ୟା

Apramāṇa karibā ପ୍ରତିପଦ୍ଧି କରିବା—To prove a

ଅପ୍ରମାଣକରୀ thing false; to disprove a

ଅପ୍ରମାଣିତ କରଣୀ matter.

ଅପ୍ରମାଦ—ସଂ. ବି (ଅ+ପ୍ରମାଦ)—୧ । ପ୍ରମାଦ ବା ଭ୍ରମର ଅଭାବ—

Apramāda Freedom from error.

(ଅପ୍ରମତ୍ତ—ବିଶ) ୨ । ମନୋଯୋଗ—2. Attention

୩ । ଦୃଢ଼ିଅର; ସାବଧାନପଣ; ସତର୍କତା—3 Caution; vigilance.

୪ । ଯତ୍ନ—4. Case.

(ଅପ୍ରମାଦା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ ସତର୍କ; ଦୃଢ଼ିଅର—

1. Cautious.

୨ । ସାବଧାନ—2. Careful

ଅପ୍ରମାଦେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅକ୍ଳେଶରେ; ସହଜରେ; ଅବଲୀଳା-

Apramāde କ୍ରମେ—Easily

ଦୁଃଶାସନ ଗୁଳିକ ପିଇ ଅପ୍ରମାଦେ,

ସୁଯୋଧନ ଚିତ୍ତେ ମରଦିଲ ପାନବ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

୨ । ନିଃସନ୍ଦେହରେ—2. Undoubtedly.

ଭକ୍ତି ହେଉବ ଅପ୍ରମାଦେ । ପ୍ରାଚୀ. ପୂର୍ଣ୍ଣମ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ଅପ୍ରମିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅସୀମ—

Apramita 1. Unbounded; limitless.

୩ ଡ଼ହୁଇ) ବାଲୁ କିତ, ଏଭୂପେ ବଣ ଅପ୍ରମିତ—ଭୂତେ ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଅପରିମିତ, ଅମାପ—2 Unmeasured.

୩ । ଅସଂଖ୍ୟ—3 Countless.

୪ । ବହୁତ—4. Much.

ଶ୍ରୀମଦେବ ପ୍ରବଳ ସେ କରଇ ଅପ୍ରମିତ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୫ । ଅପ୍ରମାଣିତ—5 Not proved. M. W.)

୬ । ନିଶ୍ଚୟ ଦ୍ଵାରା ପିକ ହୋଇ ନ ଥିବା—

6 Not established by authority (M.W.)

ଅପ୍ରମେୟ—ସଂ. ବିଶ—(ଅ+ପ୍ର+ମା ଧାତୁ+କର୍ମ ଯ)—

Aprameya ୧ । ଅମାପ—1 Immeasurable.

୨ । ଅପାର, ଅସୀମ --- 2 Unlimited.

୩ । ଅଭିଗନ୍ଧାର—3. Unfathomable; inscrutable

୪ । ଅସଂଖ୍ୟେୟ—4. Countless; incalculable.

୫ । ଯାହା ପ୍ରମାଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

5. That which cannot be proved.

୬ । ପ୍ରଚୁର; ଅପରିମାପ—6. Abundant.

୭ । ଅଜ୍ଞେୟ—7 Unknowable.

ସଂ. ବି.—ପରମେଶ୍ଵର—God

ଅପ୍ରଯତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ+ପ୍ର.ଯତ୍ନ)—

Aprajātna ୧ । ଚେଷ୍ଟା ବା ଯତ୍ନର ଅଭାବ—

I Want of exertion; absence of effort.

୨ । ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟତା, ଜଡ଼ତା—2. Inertness

୩ । ବେପରେଇ, ଅପରିପାତ—3. Indifference.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—

(ଅପ୍ରଯତ୍ନା—ଶ୍ରୀ) ୧ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ମମତା ବା ଅକାଂକ୍ଷାଶୂନ୍ୟ—

1. Apathetic or indifferent in any matter.

୨ । ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟ—2. Not striving for

ଅପ୍ରଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ପ୍ର.ଯୁକ୍ତ)—

Aprajukta ୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ; ଅସଙ୍ଗତ—1. Unsuitable.

୨ । ଅନିୟମ—2 Illegal; unjust

(ଅପ୍ରଯୁକ୍ତା—ବି) ୩ । ଅବ୍ୟବହାରୀ—3. Useless.

୪ । ଯାହା ସାଧାରଣତଃ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ—4 Unusual.

୫ । ଅନାଚରଣ—5. Not practised.

୬ । ଅବ୍ୟବହୃତ—6. Not used or applied.

୭ । ଅପରିଚିତ—7. Not in use.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋଷୁ	ଉଅ	କ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ପ	ସ	ଈ	ଉଅ	କ	ଦ୍ଵ

ଅପ୍ରସଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରସଙ୍ଗ)—୧ । ଅଲେକ୍ଷିତ ବିଷୟ ସହିତ
Aprasanga ପ୍ରସଙ୍ଗ ବା ସମ୍ପର୍କର ଅଭାବ 1. Irrelevance;
(ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—ବିଶ୍ୱ) want of relevance.

୨ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ) ସମ୍ପର୍କର ଅଭାବ—

2 (Nyāya philosophy) Want of connection.

୩ । ମନ୍ଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ—3. Bad point.

୪ । ନ ଖାଟିବା ଅବସ୍ଥା—

4. Non-applicability (M. W.).

ଅପ୍ରସନ୍—ଗ୍ରା. ବି. (ଇଂ. ଅପରେସନ୍)—ଅପରେସନ୍;

Aprasan ଚିକିତ୍ସାର୍ଥ ଦେହରେ ଅସ୍ଥ ପ୍ରୟୋଗ—
ଅପାରେସନ Surgical operation.

ଚିରଫାଡ଼

ଅପ୍ରସନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ + ପ୍ରସନ୍ନ)—୧ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ବିରକ୍ତ—
Aprasanna 1. Dissatisfied, displeased

(ଅପ୍ରସନ୍ନା—ଶ୍ୱୀ) ୨ । ବିରସ (ମୁଖ)—

(ଅପ୍ରସନ୍ନା—ବି) 2. Frowning (face); scowling.

୩ । ଅପ୍ରସନ୍ନ; ମ୍ଳାନ—3. Faded,

୪ । ପ୍ରତିକୂଳ—4. Unfavourable

୫ । ପ୍ରସାଦରହିତ—5. Not propitiated,

୬ । ଦୁଃଖିତ; ନିରାଦାନ—6. Joyless; grieved,

୭ । ଶୁଭ—7. Agitated; perplexed.

୮ । ଗୋଳଥା (ପାଣି)—8. Muddy (water)

୯ । ଅନିର୍ମଳ—9. Not clear.

ଅପ୍ରସାହ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ପ୍ରସାହ୍ୟ)—୧ । ଅତି ଅସହ୍ୟ—

Aprasahya 1. Intolerable.

୨ । ଅବ୍ୟାହତ—2. Irresistible.

ଅପ୍ରସାଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରସାଦ)—୧ । ବେଅନୁଗ୍ରହ—

Aprasāda 1. Disfavour.

୨ । ଅସନ୍ତୋଷ—2. Dissatisfaction.

ଅପ୍ରସାଦୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ + ପ୍ର + ସଦ ଧାତୁ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Aprasādi ସେ ଅନୁଗ୍ରହ ବା ପ୍ରସାଦ ପ୍ରତ୍ୟାଶୀ ନୁହେଁ—

(ଅପ୍ରସାଦୀ—ଶ୍ୱୀ) Not asking or expecting any favour.

ଅପ୍ରସାଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ପ୍ର + ସଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)

Aprasādyା ଯାହାକୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

Unappeasable; not to be propitiated;
implacable.

ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ପ୍ରସିଦ୍ଧ)—୧ । ସେ ବା ଯାହା ବିଖ୍ୟାତ

Aprasiddha ନୁହେଁ—1. Uncelebrated.

୨ । ଅନୁଷ୍ଠିତ—2. Not established.

୩ । ଅସାଧାରଣ—3. Unusual; uncommon.

୪ । ସାଧାରଣତଃ ଜଣା ନ ଥିବା—

4. Not generally known.

୫ । ଅସିଦ୍ଧ; ଅନିଷ୍ଠ—5. Unaccomplished.

୬ । ଅପ୍ରମାଣିତ—6. Not proved.

୭ । ଅମୂଳକ—7. Baseless.

୮ । ଅପ୍ରଚଳିତ—8 Not current; obsolete;

not in vogue.

(ଯଥା—ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଦ ।)

ଅପ୍ରସିଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରସିଦ୍ଧି)—

Aprasiddhi ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି ବା ଯଶର ଅଭାବ—

1. Absence of renown.

୨ । ମନ୍ଦଯଶଃ—2. Notoriety.

ଅପ୍ରସୂତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱୀ. (ଅ + ପ୍ରସୂତା)—ବନ୍ୟା ଶ୍ୱୀ—

Aprasūtā A barren woman (M. W.)

ଅପ୍ରସ୍ତାବ - ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ରସ୍ତାବ)—

Aprastāba ୧ । ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ପ୍ରାର୍ଥନାର ଅଭାବ—

1. Non-proposal.

୨ । ମନ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତାବ—2. Bad proposal.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବା ପ୍ରାର୍ଥିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

Not prayed for.

ଅପ୍ରସ୍ତାବପ୍ରତିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି—ବିନା ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାରୁ କୌଣସି

Aprastābapratigraha ପଦାର୍ଥର ପ୍ରାପ୍ତି ବା ଗ୍ରହଣ—

Getting a thing without the asking.

କୃଷ୍ଣ ବୋଇଲେ ବୁଝେ ଶେଷ ଅରଜିଲୁ

ଅପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରତିଗ୍ରହେ ସମସ୍ତ ପାଇଲୁ । ସାରଳା. ନନ୍ଦାଘରର. ପ୍ରୋଣ ।

ଅପ୍ରସ୍ତାବିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ପ୍ରସ୍ତାବିତ)—

Aprastābita ୧ । ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1. Not proposed

୨ । ଅପ୍ରାର୍ଥିତ—2. Not prayed for.

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ; ସଂ. ଅପ୍ରସ୍ତୁତ)—

Aprastut ଅଭଦ୍ଧ; ଅଭବ୍ୟ—Impolite; rude; uncouth.

ଅପ୍ରସ୍ତୁତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ + ପ୍ରସ୍ତୁତ)—

Aprastuta ୧ । ଅତରପ୍ତ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ

(ଅପ୍ରସ୍ତୁତା—ଶ୍ୱୀ) ବା ବିଷୟ ପାଇଁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବା ତରପ୍ତ

ହୋଇ ନ ଥାଏ—1 Not ready;
unprepared.

୨ । ଅପ୍ରଭବ—2. Abashed; nonplussed;
disconcerted.

୩ । ଲଜିତ—3. Ashamed,

୪ । ବିଚିତ୍ରବ୍ୟବସ୍ଥା—4. Bewildered

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାଣର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ୱ	ଋ

ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ୍ରାପ୍ତ + ବୟସ + କ)—
Aprāptabayaska ସେ ଉପସ୍ଥଳ ବୟସ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ;
(ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ—ଶ୍ରୀ) ନାବାଳଗ—Minor; not yet come
of age.

ଅପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ)—ଅପ୍ରାପ୍ୟ (ଦେଖ)
Aprāptabya Aprāpya (See)

ଅପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟବହାର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥୀ; ଅ + ପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟବହାର; କମ୍ପା
Aprāptabyabahāra ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ୍ରାପ୍ତ + ବ୍ୟବହାର;)—
(ଅପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟବହାର—ଶ୍ରୀ) (ବ୍ୟବହାର ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଅଭିନୟ ବିଧାନ
ଅନୁସାରେ ନିଜ ବିଷୟ ନିଜେ ବୁଝିବା ଭଳି ଜ୍ଞାନ ବା
ଅସ୍ଥକାର ସେ ପାଇ ନାହିଁ)—ନାବାଳଗ—Minor;
not yet come of age.

ଅପ୍ରାପ୍ତଯୌବନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥୀ; ଅ + ପ୍ରାପ୍ତଯୌବନ କମ୍ପା
Aprāptajaubana ବହୁବ୍ରୀହି, ଅପ୍ରାପ୍ତ + ଯୌବନ)—
(ଅପ୍ରାପ୍ତଯୌବନ—ଶ୍ରୀ) କଶୋର; ସେ ଅବଧ ସ୍ୱତ୍ତା ହୋଇ ନାହିଁ—
Adolescent; not yet become adult.

ଅପ୍ରାପ୍ତଯୌବନା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅପ୍ରାପ୍ତଯୌବନ + ଅ)—
Aprāptajaubanā ୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତଯୌବନର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
1. Feminine of Aprāptajaubana.
୨ । ଯେଉଁ ବାଳିକାର ଅବଧ ରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇନାହିଁ—
(girl) Who has not yet attained
maturity.

ଅପ୍ରାପ୍ତଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅପ୍ରାପ୍ତ + ଲକ୍ଷଣ)—ଯାହାର
Aprāptalakṣhaṇa କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ବା ଚିହ୍ନ ମିଳି ନାହିଁ—
Not yet traced.

ଅପ୍ରାପ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରାପ୍ତି)—୧ । ନ ମିଳିବା—
Aprāpti 1. Non-attainment; non receipt.

୨ । ଅଭାବ—2. Want.

୩ । ଅଲାଭ—3. Non-acquisition; absence
of gain

୪ । ଅସଙ୍ଗତି (ଦେଖ)

4. Asaṅgati (See)

* । ଅପ୍ରାପ୍ୟତା; ଦୁର୍ଲଭତା—5. Scarcity.

ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅପ୍ରାପ୍ତ) ୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—1. Not got.

ଅପ୍ରାପ୍ତ ୨ । ଯାହା ଖୋଜିଲେ ମିଳେ ନାହିଁ—ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ—
ଅମାମ 2 Scarce; not to be had.

ଅପ୍ରାପ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରାପ୍ୟ)—୧ । ଯାହା ପାଉଣୀ ନୁହେଁ—
Aprāpya 1. Not due.

(ଅପ୍ରାପ୍ୟତା—ବି) ୨ । ଯାହା ପାଇବା ଅସାଧ୍ୟ—

2. Unattainable.

୩ । ଦୁଷ୍ଟାପ୍ୟ, ଦୁର୍ଲଭ—3. Scarce

୪ । ଯାହା ମିଳିବା ଅସମ୍ଭବ—4. Not to be had.

ଅପ୍ରାମାଣିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରାମାଣିକ)—

Aprāmāṇika ୧ । ଯାହା ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ ନୁହେଁ—

(ଅପ୍ରାମାଣିକତା—ବି) 1. Unauthentic; not proved.

୨ । ପ୍ରମାଣାଭାବରୁ ଯାହା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ—

2. Inacceptable for want of proof.

୩ । ଯାହାକୁ ପ୍ରମାଣସ୍ୱରୂପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

3. That which cannot be accepted as
proof of any matter.

୪ । ଯାହା ନିଜରୁପେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ନ ପାରେ—

4 Unauthoritative

* । ଯାହା ଘଟିବା ଅସମ୍ଭବ—5 Improbable.

୬ । ଯାହାକୁ କେହି ନିଜରୁପେ ଗ୍ରହଣ ବା ସ୍ୱୀକାର
କରନ୍ତି ନାହିଁ—

6. Not accepted by people as an
authority.

ଅପ୍ରାମାଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରମାଣ + ଯ)—

Aprāmāṇya ୧ । ଅପ୍ରାମାଣିକ (ଦେଖ)

1. Aprāmāṇika (See)

୨ । ଯାହାକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Unprovable

ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ)—୧ । ପ୍ରସଙ୍ଗ ବହୁତୁଳ—

Aprāsāṅgika 1. Irrelevant.

(ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା—ବି) ୨ । ଅଲେଖିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ଯେଉଁ
କଥାର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—

2 Not touching the point at issue.

ଅପ୍ରିୟ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅପ୍ରିୟର ଅଶ୍ୱକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Apria ଅପ୍ରିୟ (ଦେଖ)

Apriya (See)

ଅପ୍ରିୟଜନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅପ୍ରିୟଜନ)—

Apriojana ପ୍ରିୟୋକବର ଅଭାବ—

Absence of necessity.

ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅପ୍ରିୟୋକନାୟ; ଅନାବଶ୍ୟକ—

1. Unnecessary.

୨ । ନିଷ୍ଫଳ—2 Fruitless.

୩ । ବୃଥା—3. Vain.

ଅପ୍ରିତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅପ୍ରିତି)—

Apriti ଅପ୍ରିତି (ଦେଖ)

Apṛiti (See)

ଅପ୍ରିୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ରିୟ)—୧ । ଅପ୍ରିତିକର; (ମନ, ଚକ୍ଷୁ

Apriya ବିଶ୍ୱାସ) ଅରୁଚିକର—

(ଅପ୍ରିୟ—ଶ୍ରୀ) 1 Unpleasant; disagreeable.

(ଅପ୍ରିୟତା—ବି) ୨ । ଅନିଚ୍ଛାସ୍ପଦ—2. Undesirable.

girls of Indra's court..

୧	କ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକ୍ଷରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ	ଉ	ଋ

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଗଜବଙ୍କ ଶ୍ରୀ । ଏମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସଭାରେ ନାଚନ୍ତି । ଏମାନେ ଅତି ସୁନ୍ଦର, ନର୍ତ୍ତନକୁଶଳା, ନାନାଦି କଳା-କୁଶଳା ଓ ଚରମୁଦ୍ରା ଅଟନ୍ତି । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କଠୋର ତପସ୍ୟା ଦ୍ଵାରା ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ଲାଭ କରିବା ପରେ ଅଶଙ୍କା ହେଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ଅସୁରଙ୍କୁ ପଠାଇ ତାଙ୍କୁ ସାଧକଙ୍କର ତପସ୍ୟା ଭଙ୍ଗାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଓ ସମସ୍ତ ସମୟରେ ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅସୁରମାନଙ୍କ ରୂପରେ ମୁଣ୍ଡ ହୋଇ କାମଜୀବାରତ ହୁଅନ୍ତି—ଫଳତଃ ତାଙ୍କର ତପସ୍ୟା ଭଙ୍ଗ ହୁଏ । ଏମାନେ ଆକାଶରେ ଓ ପୃଥିବୀରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି ଓ ମନ-ମୁକାବକ ରୂପ ବଦଳାଇ ପାରନ୍ତି । ଅସୁରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉର୍ବଶୀ, ମେନକା, ରମ୍ଭା, ମିଶ୍ରକେଶୀ, ଉଲୋତ୍ତମା, ଦୃତାଚୀ, ସୁକେଶୀ, ବିଶ୍ଵାଚୀ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ପର୍ଣ୍ଣୀ, ପୁଣ୍ଡରୀକା, ସୁବହୁ, ସୁରଥା, ପ୍ରମାଥୁନୀ, ରୁଚିରା, ପୁଣ୍ଡିକାସୁଳା, ଅଲମ୍ବୁଷା, ସୁମଧା, ହେମା, ନାଗଦତ୍ତା, ସେମା, ବାମନା ପ୍ରଭୃତି । ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ଲୋକେ ଅସୁରମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲିନା କରନ୍ତି ।]

୧ । ଅସୁରଙ୍କ ପରି ସୁନ୍ଦରୀ ଶ୍ରୀ—

2. A very graceful lady.

୩ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମବିଶେଷ—

3. A name given to women.

୪ । ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ ବିଦ୍ରୁଷଣ—

4. Sarcasm; inuendo; gibe.

ଅସୁରାଭିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ଅପସାରଣ)—ଅପସାରଣ କରିବା—

Apsarāibhā To remove; to cause to move.

ସରାନ

सरकाना

ଅସୁର ମାରଣ—ଗ୍ରା. କ୍ରି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପରୋକ୍ଷ

Apsarā māribhā ଭାବରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ ବିଦ୍ରୁଷଣ କରିବା—

बोलीटोली मारना To sneer or gibe at a person.

तानामारना

ଅସୁରାଭିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସ. ଅପସାରଣ)—ଅପସାରଣ; ଦୂରୀକରଣ—

Apsaribhā To move away.

सवेवापसा

सरकना

ଅସୁରୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସ. ଅସୁରସ୍)—ଅସୁର (ଦେଖ)

Apsari Apsarā (See)

अप्सरि

अप्सरी

ଅସୁରୋଗଣ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବଚନ; ଅସୁରସ୍ = ଅସୁର + ଗଣ)—

Apsarogana ଅସୁରମାନେ—A number of heavenly nymphs.

ଅଫସର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଫିସର୍)—ଅଫିସର୍ (ଦେଖ)

Aphisar Aphisar (See)

ଅଫଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଫୁଟ ଧାତୁ)—

Aphatā ୧ । ଯାହା ଫଟା ବା ଚାରି ନୁହେ—

आफाटा 1. Not rent; unpunctured.

फटा नेह हुआ ୨ । ଯହିଁରେ ଫାଟ ନାହିଁ—

2. Having no fissure

ଅଫଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ଫୁଟ ଧାତୁ)—

Aphardā ୧ । ଯାହାକୁ କେହି ଫାଡ଼ି ନାହିଁ, ଯାହା ଚାରି ହୋଇ

आफाड़ा ନାହିଁ—1. Not rent or split.

फाड़ा नेह हुआ ୨ । ଅବିଭକ୍ତ—2. Undivided.

ଅଫନ୍ଦା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ କୁଅର ନନ୍ଦ ବା ଫନ୍ଦ ନାହିଁ—

Aphanda (well) Having no earthen or stone rings round it.

୨ । ଅଫନ୍ଦା (ଦେଖ)

2 Aphandā (See)

ଦେ. ବି—ଅସୁବିଧା; ବେଫିକର—

Inconvenience; resourcelessness.

ଅଫନ୍ଦା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଜୀବିକାହୀନ—

Aphandā 1. Having no means of livelihood

୨ । ବେକାର—2. Unemployed.

୩ । ଦଉଡ଼ିରେ ଯାହା ଢଳା ହୋଇ ନାହିଁ—

3 Not bound or knotted with a rope.

୪ । ବେଫିକର—4. Resourceless.

ଅଫନ୍ଦୀ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଜୀବିକାହୀନ; ବେକାର—

Aphandī 1 Unemployed.

୨ । ବେଫିକର—2. Resourceless.

ଅଫର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଫର୍)—

Aphar କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଖରଦ କରିବା ପାଇଁ ଖରଦଦାରଙ୍କଠାରୁ

अफर ମୂଲ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବ—An offer of a certain price.

अफर from a prospective purchaser.

ଅଫଳ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଫଳ)—

Aphala ୧ । ଫଳହୀନ; ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷରେ ଫଳ ନ ଥାଏ—

(ଅଫଳା—ଶ୍ରୀ) 1. Having no fruit.

(ଅଫଳତା—ବି) ୨ । ବନ୍ୟ; ଯହିଁରେ ଫଳ ଧରେ ନାହିଁ—

2. Barren; not fruit-bearing; unproductive.

୩ । ବିଫଳ; ନିଷ୍ଫଳ; ବ୍ୟର୍ଥ—3 Vain; fruitless.

୪ । ଲାଭହୀନ—4. Unprofitable.

ସ. ବି. (ନଷ୍ଟଚତ୍)—୧ । ଫଳର ଅଭାବ—

1. Want of fruit.

୨ । ଫଳହୀନତା—2. Fruitlessness.

୩ । ମନ୍ଦ ବା ଅଖାଦ୍ୟ ଫଳ—

3. Inedible or bad fruit.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅଫଳ ଗୁଣରେ ପ୍ରଭବ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭବ ବନ୍ଧା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ଫଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଝାକୁନ, ଝାଉଁଗଛ—4. The Aspen (tree);
Tamarisk Indica.

ଅଫଳନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଫଳ)—ଅଫଳନ୍ତା (ଦେଖ)

Aphalantā Aphalanti (See)

ଅଫଳନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଫଳ)—

Aphalanti ୧ । ଯେଉଁ ଗଛରେ ଫଳ ଧରେ ନାହିଁ; ଅଣ୍ଟିର

ଅଫଳନ୍ତ; ଅଫଳା ବା ବାଞ୍ଛା (ଗଛ)—1 (a tree)

ଅଫଳ Which does not bear fruit.

୨ । ଯେଉଁ ଗଛରେ ଅବଧି ଫଳ ଧରେ ନାହିଁ—

2. (a tree) Which has not yet borne fruit.

ଅବସନ୍ନେ ବହୁଲ ସେ ବସନ୍ତ ପବନ,

ଅଫଳକୁ ବୃକ୍ଷମାନେ ବଢ଼ିଲେ ଶୋଭନ । ପିତାମହ. କୃଷିବିଦ୍ୟା ସୁରାଣ ।

୩ । ଶ୍ଵୀ. ବନ୍ଧ୍ୟା (ଶ୍ଵୀ ଓ ଗାଈ); ବାଞ୍ଛା—

3 Barren (woman and cow)

୪ । ଶ୍ଵୀ. ଅବଧି ପ୍ରସବ କରି ନ ଥିବା (ଶ୍ଵୀ)—

4. (a woman) Who has not yet given birth to a child.

ଅଫଳା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ. (ଅଫଳ + ଅ)—ଅଫଳର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—

Aphalā Feminine of Aphala.

ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ.—୧ । ଭୂଇଁ ଅଫଳା ଗୁଳୁ—

1. A plant, Flacourtia Cataphracta.

୨ । ଘୃତକୁମାରୀ; ଘିକୁଆଁ ଗୁଳୁ—

2. Aloes perfoliata.

ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ.—ଅଫଳନ୍ତା (ଦେଖ)

Aphalanti (See)

ଅଫଳ—ପ୍ରାଦେ. ଗଜଜାତ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଉଦାସିଆ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Aphalā Indifferent to wordly affairs.

ଅଫଳାକାଂକ୍ଷୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ.—୧ । ନିଷ୍ଠାମ୍ଭ, ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଫଳ

Aphalākāṁkshī ପାଇଁ ଅଶା ରଖେ ନାହିଁ—

(ଅଫଳାକାଂକ୍ଷୀ—ଶ୍ଵୀ) 1. Not expecting or hoping
(ଅଫଳାକାଂକ୍ଷୀ—ବି) for a result or for any beneficial consequence.

୨ । ଉଦାସୀନ—2. Indifferent (M. W)

ଅଫଳା—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ. (ସ. ଅଫଳା)—୧ । ଅଫଳନ୍ତା (ଦେଖ)

Aphalī 1. Aphalanti (See)

୨ । ଗର୍ଭଧାରଣ କରି ନ ଥିବା (ଗାଈ)—

2. (a cow) Which has not yet conceived.

ଅଫିକର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଫି. ଫିକ)—ସୁବିଧାର ଅଭାବ—

Aphikara Want of opportunity.

ବିକିମ୍ବ ଦେ. ବିଶ.—ଶବ୍ଦକାହ୍ନି; ବେକାର—

Unemployed.

ଅଫିକା—ଦେ. ବିଶ.—ଫିକ ନ ଥିବା—

Aphitā

Not opened

ଅଫିକାଖଣି—ଦେ. ବି.—୧ । ଯେଉଁ ଧାନଖଣି ଫିକାଯାଇ ସେଥିରୁ

Aphitākhaṇi ଧାନ ବାହାରି ନ ଥାଏ—

1. An under-ground storage of paddy which has not yet been opened up.

୨ । (ସ୍ନେହ ସମ୍ପର୍କଧନ; ଅଫିକା ଖଣି ପରି) ଅତି ପ୍ରିୟଲୋକ—

2. One's dearest person.

ନୟନପିତୁଳା ରୁଷ୍ଟେ ମୋ ଅଫିକା ଖଣି । ନନ୍ଦକଣୋଇ, ସୀତାବନବାସ ।

ଅଫିମ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଫିମେନ, ଅଫେନ; ଇଂ. ଓପିୟମ୍, ଆ. ଅଫସୁନ୍)

Aphima ସାତେ ଭଜି ମାସ ମଧ୍ୟରେ ମରଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଶାକ

ସ. ଅଫିମେନ; ଅଫେନ; ଗୁଳୁ(ପୋସ୍ତ)ର ଫଳର କୋଷ ବା ବକଡ଼ାରୁ

ସଫେନକ; ଅଫୁକ; ବାହାରିବା ଶୀରକୁ ଶୁଖାଇ ରଖାଯିବା ଏକ

ଓ. ଅଫିମ; ଅଫୁ; ପ୍ରକାର ଅଠାଳିଆ କଳା ନିଶା ଦ୍ରବ୍ୟ—

ଆଫି; ଆଫିଜ୍; ଆଫିମ Opium.

ଅଫିମ; ଆଫୁ, ଅଫୁ [ଦ୍ର—କଥିତ ଅଛି ଯେ, ପୂର୍ବେ ଭାରତରେ

ଗ୍ରୀକ୍ ଓପିଡିନ୍ ଏ ପୋସ୍ତ ଗଛ ଥିଲା (ସ. ନାମ ଖସଭଲ)

ତା. ପୋସ୍ତକଚେଦ; କିନ୍ତୁ ଏଥିରୁ ଅଫିମ ବାହାରିବା କଥା ହିନ୍ଦୁ

ଗାଣାଗାଣାଚେଦ ମାନଙ୍କୁ ଜଣା ନ ଥିଲା । ଗ୍ରୀକମାନେ

ତେ. ଗାଣାଗାଣାଚେଦୁ ଅଫିମର ଆବିଷ୍କାର । ଗ୍ରୀକ ଓପିଡିନ୍ ଶବ୍ଦ

ଅ. ଅଫସୁନ୍ ଗ୍ରୀକ୍ ଓପେସ୍ = ସ ଆପସ୍ = ରସରୁ

ପା. କୋକନର ଉତ୍ତ୍ପନ୍ନ । ଏହି ଗଛର ଗଜ (ପୋସ୍ତଦାନା

ସ. ଖସଭଲ) କୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଔଷଧରେ ଲଗାଉଥିଲେ । ଏହି ଗୁଳୁ

ଉଚ୍ଚରେ ୧ ଠାରୁ ୧୫ ଫାଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼େ, ଫୁଲ ୪ ପାଖୁଡିଆ ।

କେଉଁ ଫୁଲ ନାଲି, କେହି ଧଳା, କିହାରରେ ଧଳା ଫୁଲବିଶିଷ୍ଟ

ଗୁଳୁର ଗୁଣ ହୋଇ ସେଥିରୁ ଅଫିମ ଆମଦାନୀ କରାଯାଏ । ଏହି

ଗୁଳୁର ଫଳର କୋଷ ବା ବକଡ଼ାକୁ ହେତୁରେ ଖୁଞ୍ଚି ଖୁଞ୍ଚି ଦେଲେ

ସତ ସ୍ଥାନରୁ ଯେଉଁ ଧଳା ରସ ବାହାରେ ସେ ରସ ଶୁଷ୍କ ଗଲେ

ତାକୁ ତାଞ୍ଚି କରି ଏକତ୍ର କରାଯାଏ । ଏହି ଶୁଖିଲା ରସ ଗାଡ଼ି

ନାଲିଆ, କିନ୍ତୁ କିଛି ଦିନ ରହି ଗଲେ କଳା ପାଲଟିଯାଏ । ଏହି

ଶୁଖିଲା ରସ ଅଫିମ ଅଟେ । ଏହାକୁ କେହି ଖାଇ ଗିଳି କରି

ଖାଆନ୍ତି, କେହି ପାଣିରେ ବଜୁରୁ କରି ସେ ପାଣି ଖାଆନ୍ତି, କେହି

କେହି ଅଫିମକୁ ପୋଡ଼ା ପିତୁଡ଼ିପତ୍ର ସଙ୍ଗେ ରାଜ ଗୁଳା ଭିତର କରି

ଗୁଳି ବା ମଦରୁ ରୂପେ ହୃଦା ସାହାଯ୍ୟରେ ଏଥିରୁ ଧୂଆଁ ଖାଆନ୍ତି ।

କେହି ଏଥିରୁ ଅର୍କ ଖାଆନ୍ତି; କେହି ଏଥିରୁ ପ୍ରସୂତ ରାସାୟନକ

ରୁଣ୍ଡି (ମର୍ତ୍ତିଆ) ଖାଆନ୍ତି । ଏହା ଅଳ୍ପ ମାତ୍ରାରେ ଅବସାଦ ଓ କ୍ରଦ୍ବା

କାରକ; ବେଶିମାତ୍ରାରେ ପ୍ରାଣହାରକ ବିଷ । ଭାରତର କିହାର ଓ

ବମ୍ବେ ପ୍ରଦେଶରେ ଓ ମାଲବାରେ ସରକାରଙ୍କ ଚିତ୍ରାବଧାନରେ ଏ

ଗୁଳୁର ଗୁଣ ହୁଏ ଓ ଅଫିମ ଉତ୍ପାଦକ ହୁଏ । ଏହି ଅଫିମ ପାରସ୍ତ୍ୟ,

ଚିନ, ଭାରତ ଆଦି ଦେଶକୁ ପଠାଯାଏ । ଅଫିମ ଗୁଳୁରୁ ଭାରତ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ

ସରକାର ବିଦେଶରୁ ବହୁ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆସୁ କରନ୍ତି । ଅପିମ ଔଷଧ-
ରୂପେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଖାଇଲେ କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧ ହୁଏ ।
ଅପିମର ଲେପଦ୍ୱାରା ଦେହର ପୀଡ଼ା ନାଶ ହୁଏ । ସ୍ତବ୍ଧଶୀ, ଅତି-
ସାରାଦି ରୋଗରେ ଏହା ଧାରକ ଔଷଧରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା
ମଧ୍ୟ ମୃଦୁ ଓ ସାର୍ବତ୍ରିକ ସ୍ତମ୍ଭକ । ଅପିମ ଅଭ୍ୟାସ କରି ଖାଇବା ଲୋକ
ଉକ୍ତ ଅଭ୍ୟାସକୁ ସହଜରେ ଶୁଦ୍ଧ ପାରେ ନାହିଁ । ଶିଶୁ ଓ ଯୁବକମାନଙ୍କ
ପକ୍ଷରେ ଅପିମ ଅନିଷ୍ଟକର କିନ୍ତୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ଏହା ଉପକାରୀ ବୋଲି
ବୈଦ୍ୟମାନେ ମତ ଦିଅନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅପିମ ଅଭ୍ୟାସ
କରିବାଦ୍ୱାରା ଚନ୍ଦ୍ରା ଓ କଳ୍ପନା ଶକ୍ତିର ବିଶେଷ ଗୁଳ୍ମନା ହୁଏ ବୋଲି
କହନ୍ତି । ଅପିମଖୋର ବ୍ୟକ୍ତି ଅପିମର ମାତ୍ରାକୁ ନିମ୍ନଶଃ ବଢ଼ାଇବାର
ଦେଖାଯାଏ । ଅପିମ ଖାଇବାର ଚର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ଗଡ଼ ଗଲେ କମ୍ପା
ଅଭ୍ୟାସ ମାତ୍ରାରୁ କିଛି କମେ ହେଲେ ଅପିମୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ନାକରୁ
କାନରୁ ପାଣି ବୁଝେ, ଗୋଡ଼ ହାତ ଘୋଲେଇ ହୁଏ ଓ ଘନ ଘନ
ହାଇ ଉଠେ । ଅପିମ ଖାଇବା ଲୋକର ସ୍ମୃତିହୀନ ହୁଏ ନାହିଁ;
ଏଥି ଯୋଗୁଁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସେ ଭ୍ରାତାବାର ଦେଖାଯାଏ ।
ଅପିମର ନିଶା ୧୨ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେହରେ ରହେ । ଇଂରାଜ
ସରକାର ଏହାକୁ ଗୋଟିଏ ଅବକାଶ ଦ୍ରବ୍ୟରୂପେ ଗଣନା କରି ଏହାର
ଖରଦ ବଜାରରେ ଖୁବ୍ କଟକଣା କରିଅଛନ୍ତି । ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ଲୋକେ
ଅପିମ ସେବନ କରି ବେଶି ସହଜଶୀଳ, କାର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ
ହେବାର ଦେଖାଯାଇଅଛି । ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ୱୟ ପୁଥିଗାରୁ ଓ ମହାତ୍ମା
ଗାନ୍ଧୀ ଭାରତରୁ ଅପିମ ସେବନର ପରିମାଣ କମାଇବାକୁ ବିଶେଷ
ଯତ୍ନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ଗୁଳ୍ମର ଫଳ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମଞ୍ଜିମାନ ଶ୍ଳେଷ୍ମ
ଶ୍ଳେଷ୍ମ । ଏମାନ ପୋଷ୍ଟଦାନାରୂପେ ଇଥରରେ ମସଲରୂପେ ବିକ୍ରି
ଯାଏ ଓ ଔଷଧରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅପିମଖୋର—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅପେନ + ଅ. ଖୋର = ଖାଦକ)—
Aphimakhor ୧ । ପ୍ରତିଦିନ ଅପିମ ଖାଇବାରେ ଅଭ୍ୟାସ—
ଅବିଶ୍ରାବ 1. Addicted to the habit of
ଅଫିମଖୋର; ଅଫିମୀ taking opium.
୨ । ସେ ଅତିରିକ୍ତ ମାତ୍ରାରେ ଅପିମ ଅଭ୍ୟାସ କରିଛି—
2. Addicted to the habit of taking
large doses of opium

ଅପିମଖୋରୀ—ଦେ. ବି. (ଅପିମ ଖୋର + ଫା. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଇ.)—
Aphimakhori ଅପିମ ଖାଇବାର ଅଭ୍ୟାସ—
ଆବିଶ୍ରାବୀ The habit of taking opium;
ଅଫିମଖୋରି opium habit.

ଅପିମା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅପିମଖୋର (ଦେଖ)
Aphimā Aphimakhor (See)

ଅପିମୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅପିମଖୋର (ଦେଖ)
Aphimī Aphimakhor (See)

ଅପିସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅପିସ୍)—କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ; ମହକୁମା—
Aphis Office
ଆପିସ; ଆଫିସ
ଆଫିସ

ଅପିସାର୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଅପିସାର୍)—କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମୀ—
Aphisar ଶୃଙ୍ଗ—Officer.

ଅଫିସାର୍ ୨ । ବଡ଼ ହାକିମ—2. High official.

ଅଫିସାର୍

ଅପିସିଆଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଇଂ. ଅପିସିଆଲ୍)—୧ । ସରକାରୀ କାମ
Aphisial ସମ୍ପର୍କୀୟ; ସରକାରୀ—Official.

ଅଫିସିଆଲ୍ ୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ—

ଅଫିସିଆଲ୍ 2. Relating to any office.

ଅପିସିଆଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଅପିସିଆଲ୍ (ଦେଖ)

Aphisiel Aphisial (See)

ବିବାଦ ବ୍ୟୟ ସଂଶ୍ଳେଷଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଇଂରାଜୀ ଅପିସିଆଲ୍ ଚର୍ଚ୍ଚା ଗାଉଛି ।

ଫକୀରମୋହନ, ଗନ୍ତବ୍ୟ ।

ଅପୁଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅପୁଟା)—କଢ଼ି ଧରି ଥିବା ଅଥଚ ଫୁଲ
Aphutāntā ହୋଇ ନ ଥିବା; ଅପୁଟା; ଅପୁଟା (ଫୁଲ);
ଆଫୁଟା ଅବସ୍ଥାରେ—Not in bloom (flower); in
ବେଝିଲା bud.

ଅପୁଟା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସ. ଅପୁଟା)—ଅପୁଟା; ଫୁଟି ନ ଥିବା
Aphutā (ଫୁଲ)—1. Not in bloom (flower).

ଅଫୁଟା ୨ । (ସ. ଅପୁଟା) ଯାହା ପ୍ରକାଶିତ ବା ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—
2 That which has not come out or
appeared.

(ଯଥା—ଅପୁଟା କଦଳୀ ମଞ୍ଜି)

୩ । (ସ. ଅପୁଟା)—ନିଆଁ ଉପରେ ବସି ଟକ୍ ଟକ୍ ହୋଇ
ଫୁଟି ନ ଥିବା (ପାଣି ବା ଭାତ)—(water or
rice) Which has not yet boiled; not
boiling.

୪ । ବଦାସ ବା ଫୁଟା ହୋଇ ନ ଥିବା (ଇଥର)—4. (curry)
Which has not been seasoned with
boiling oil and spices.

୫ । ଫୁଟିଯାଇ ନ ଥିବା ବା ଛିଦ୍ର ହୋଇ ନ ଥିବା (ପାତା)—
5. (pot) Which has got no hole.

ଅପୁଟିଲା—ଦେ. ବିଶ.—ଅପୁଟିଲା (ଦେଖ)
Aphutīlā Aphutāntā (See)

ଅପୁଟି—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ (ସଂ. ଅପୁଟି)—୧ । ଅଦୃଶ୍ଯରଜା; ଅରଜିଶା
Aphutī (ବାଳକା)—1. Unmenstruated.

୨ । ଅପୁଣୀ; ଅପୁଣବତୀ (ନାରୀ)—a woman) Who
never had her menses.

ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଦୂରତ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅପ୍ପୁଲ—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ସଂ. ଅର୍ଜୁନ) —ପ୍ପୁଲ ନ ଥିବା; ଅର୍ଜୁନ—
Aphulā Not swollen.

ଆଫୋଲା ୨ । (ସଂ. ଅପ୍ପୁଲ) —ଅପ୍ପୁଲିତ—
ଆଫୁଲା 2. Not yet flowering.

(ଯଥା—ଅପ୍ପୁଲ ଗନ୍ଧସ ଗଛ)

୩ । (ସଂ. ଅପ୍ପୁଲ) —ଅବକସିତ; ଅପ୍ପୁଟନ୍ତା (ଦେଖ)
Aphutāntā (See)

ଅପ୍ପୁଲ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ପ୍ପୁଲ) —ଅପ୍ପୁଲିତ; ଅବକସିତ—
Aphulla Not in bloom.

ଅପେଣା—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅ + ପେନ) —
Aphenā ୧ । ପେଣା ହୋଇ ନ ଥିବା ବା ହାତରେ ମଥୁରା
ଆଫେନାନ ହୋଇ ନ ଥିବା (ବଟାବିର) —
1. (pasted pulse) Which has not
been well agitated by the palm.

ଅପେଣିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅପେଣା (ଦେଖ)
Apheniā Aphenā (See)

ଅପେନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) ଫେନଶୂନ୍ୟ—Foamless
Aphena ସଂ. ବି. (ଅ = କୁଣ୍ଡିତ + ଫେନ = ନିର୍ଯ୍ୟାସ) —
ଅହେନ; ଅପିମ—Opium.

ଅବୁଆବ—ବୈଦେ. ବି. [(ଫା. ଅବୁଆବ) ଏହା. ଫା. କାବ୍
Abuāb (=ଗୁଳ୍ମ) ଶବ୍ଦର ବହୁବଚନ । ଏ ଶବ୍ଦ ଇଂରାଜିରେ
ଆବଂସାବ୍ ଗୁଳ୍ମର ନାମ ଅଛି] —ସରକାରଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜସ୍ୱ
ଆବସାବ୍ ବ୍ୟବସାୟ ଜମିଦାର ପ୍ରଜାଠାରୁ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁସବୁ କର
ଆଦାୟ କରନ୍ତି; ଅଧିରକ୍ଷ କର—

Illegal exactions by the Zamindar in
addition to the fixed rent; Abwab.

ଅବୁହୁର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅବୁହୋର; ଅବ = ଜଳ + ହୋର
Abkhurā = ପାଣି) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତାଳ; ସାମସେଇ—
ଆବହୋରା A small water-pot.
ଆବହୋରା

ଅବୁଜରବେଟ୍ଟି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅବୁଜରବେଟ୍ଟି) —
Abjarbhetari ମାନମନ୍ଦର; ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବା ଗୃହରେ
ଆବଜରବେଟ୍ଟି ଗ୍ରହ ଓ ତାର ଅନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ
ଅବଜରବେଟ୍ଟି ଘଟନାମାନ ନିରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଏ—
Observatory.

ଅବୁତକ—ବୈଦେ. ଅ. (ହି. ଅବୁ + ତାକ) —
Abtak ୧ । ଅଜ୍ଞ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—1 Till today.
ଅବତକ ୨ । ଏତାବତ୍; ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. Till now.
ଅବତକ

ଅବୁଦାର—ବୈଦେ. ବି—ଅବୁଦାର (ଦେଖ)
Abdār Abdār (See)

ଅବୁଦି—ବୈଦେ. ଅ —୧ । ବର୍ତ୍ତମାନ—1. At present.
Abbhi ୨ । ଏହିକ୍ଷଣି—2. Just now.

ଏଧୁନି

ଅବମି

ଅବୁଦିକା—ବୈଦେ. ଅ. (ଅ. ଅବୁଦି) —ଏହିକ୍ଷଣି; ଏହି ଲଗେ—
Abbhikā Just now

ଏଧୁନି

ଅବମିକା

ଅବୁଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅବୁ = ଜଳ + ଦ୍ର ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.
Abbhra ଅ; ଯାହା ଜଳକୁ ଧାରଣ କରେ) —ମେଘ—
Cloud.

ଅବୁରକ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବୁରକ) —ଅବୁ, ମେଘନାଳ—
Abrak Mica; talc.
ଅବ୍ରକ

ଅବୁରକ୍—ଦେ. ବି—ଅବୁରକ୍ (ଦେଖ)
Abrakh Abrak (See)

ଅବୁଲକ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) —୧ । ଅବୁ, ମେଘନାଳ—1. Mica,
Ablakh ୨ । ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବୁ) ମେଘର ରଙ୍ଗ—
2. Azure.

ଅବଲକ୍

ଅବଲକ୍

ଅବୁଲକ୍—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବଲକ୍) —୧ । ଦୋରଙ୍ଗା; ସଫେଦ ଓ
Ablakhā କଳା କମ୍ପା ସଫେଦ ଓ ନାଲିରଙ୍ଗ ମିଶ୍ରା (ଘୋଡ଼ା)—
ଅବଲକ୍ 1. (horse) Of mixed colour (white
ଅବଲକ୍ and black or white and red).
୨ । ବୈଦେ. ବିଶ (ଫା. ଅବୁଲକ୍) —

ଆବୁଲକ୍ ଧଳା ଦେହରେ ଟୋପି ଟୋପି ନାଲିବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ (ଘୋଡ଼ା)—
ଆବୁଲକ୍ (a horse) White with red spots.

୩ । ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ) ମେଘବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—
ଅବଲକ୍ 3. Azure.

୪ । ଦେ. ବିଶ (ସ. ଅବଲକ୍) ମୁହଁ ନାଲି ଓ ଦେହ ଧଳା
ହୋଇଥିବା (ପାଉ)—
4. White bodied and red headed pigeon.

ଅବୁଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—୧ । ବଗୁଲିଆ; ଦୁଷ୍ଟ—
Ablā 1. Wicked; naughty.

ଅବୁଲବଟୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । ଦୁଷ୍ଟ ପିଲା—
Ablābāṭu 1. Naughty boy

୨ । ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Wicked person.

ଅବୁଲୁସ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅବୁଲୁସ୍; ଉଲ. ଶ୍ରୀକ୍ ଏବନ) —
Ablus ୧ । ମାକଡ଼ା କେନ୍ଦୁଗଛ; କହ୍ନୁଳ କଳାବର୍ଣ୍ଣର କଠିନ ଓ
ଆବୁଲୁସ୍ ଉର କାଠବିଶେଷ—
ଆବୁଲୁସ୍ 1. Ebony wood and tree (Diospyros); yrus
Eburnum (Haines).

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	କ	ଦ୍ଵ

ଅବସ୍ଥା—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅପ୍.ସୋସ୍)—୧ । ଶୋକ—

Absus 1 Grief.

ଆକ୍ଷୋଷ ୨ । ପରତାପ; ମନସ୍ତାପ—2 Regret.

ଅକ୍ଷୋଷ ୩ । ଅନୁତାପ; ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ—3. Repentance.

ବୈଦେ. ବିଶ—୧ । ମନସ୍ତାପଜନକ; ଦୁଃଖଜନକ—

1. Sorrowful; regrettable.

୨ । ଦୁଃଖିତ—2. Sorrowing.

୩ । ଅନୁତପ୍ତ—3 Repentant.

ଅବସୋସ୍—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Absos Absus (See)

ଅବହାଉଆ—ବୈଦେ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର) (ପା. ଅବ = ଜଳ + Abhāu) —

ଆବହାଉଆ ଜଳବାୟୁ; କୌଣସି ସ୍ଥାନର ଜଳ ଓ ବାୟୁ ଜନିତ

ଆବହାଉ ଶୀତ ଓ ତାପାବର ଅବସ୍ଥା—Climate.

ଅବ (ଧାତୁ)—ଅ—୧ । ରକ୍ଷା କରିବା—

Ab (root) 1. To save, to protect.

୨ । ପ୍ରୀତି ବା ଚୁପ୍ତ କରିବା—2. To please.

୩ । ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା—3. To pray.

୪ । ପାଇବା—4. To get

୫ । ଧରିବା; ଧାରଣ କରିବା—

5. To bear; to hold.

୬ । ସ୍ନେହ ଦେଖାଇବା—6. To show affection.

୭ । ଗତି କରିବା—7 To move.

୮ । ଗ୍ରହଣ କରିବା—8. To accept.

୯ । ହେବା—9 To be, to exist.

୧୦ । କରିବା—10. To do.

୧୧ । ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା—11. To embrace.

୧୨ । ବହନ କରିବା—12. To carry.

୧୩ । ଶୁଣିବା—13 To hear.

୧୪ । ହୁଣିବା କରିବା—14. To kill; to hurt.

(ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅ. ଅବନ ଶବ୍ଦ ଦେଖ ।)

ଅବ—ସଂ. ଅ—ଉପସର୍ଗବିଶେଷ—A prefix; conveying the following senses.

Aba

[ଦ୍ର—ଏହି ଉପସର୍ଗ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥମାନଙ୍କରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧାତୁ ପୂର୍ବରେ ଲାଗି ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ ।]

୧ । ନିଶ୍ଚୟ—1. Certainty

(ଯଥା—ଅବଧାରଣ ।)

୨ । ଦୃଶ୍ୟ; ଅବଜ୍ଞା; ସ୍ମନତା; ଭୁକ୍ତତା—

2. Slight; insult.

(ଯଥା—ଅବଗଣିତ; ଅବଜ୍ଞା ।)

୩ । ନିମ୍ନକୁ—3. Downwards.

(ଯଥା—ଅବରୋହଣ; ଅବରୋହ; ଅବଗଣ୍ଡି ।)

୪ । ଭିତରେ—4. Within.

(ଯଥା—ଅବଗାହନ ।)

୫ । ଦିନା—5. Blame.

(ଯଥା—ଅବଗୀତ ।)

୬ । ବିରୋଧରେ—6. Against.

(ଯଥା—ଅବଗୋରଣ ।)

୭ । ପଛାନ୍ତ ବା ପଛରୁ—7. Behind; backwards,

(ଯଥା—ଅବଗ୍ରହଣ ।)

୮ । ଅବସର—8. Leisure.

(ଯଥା—ଅବକାଶ ।)

୯ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—9. Too much.

(ଯଥା—ଅବହେଳା; ଅବହେଷ; ଅବହେତ ।)

୧୦ । ବ୍ୟାପ୍ତି; ଏକତ୍ର—10 Diffusion; together.

(ଯଥା—ଅବଚୟ ।)

୧୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ—11 Completely.

(ଯଥା—ଅବରୂପିତ; ଅବଧୂସ୍ତ; ଅବରୋଧ, ଅବହେତ ।)

୧୨ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟରେ—12. Slightly.

(ଯଥା—ଅବଗୁଣ୍ଡନ; ଅବଜମସ ।)

୧୩ । କୁସ୍ଥିତି; ମନ୍ଦ—13. Bad.

(ଯଥା—ଅବଜିୟା ।)

୧୪ । ଦ୍ରୁତ—14. Suddenly.

(ଯଥା—ଅବଦାତ ।)

୧୫ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ; ଦୂରକୁ—15 Away.

(ଯଥା—ଅବକର୍ଣ୍ଣଣ; ଅବକର ।)

୧୬ । ଚାରିଆଡ଼େ; ଉପସ୍ଥଳ—16. On all sides; about.

(ଯଥା—ଅବପରିକ୍ଷ୍ଟ; ଅବପରିକ୍ଷ୍ଟ ।)

୧୭ । ଅଭାବ—17. Want; absence.

(ଯଥା—ଅବଗୁଣ୍ଡ; ଅବକାଶ ।)

୧୮ । ବିପରୀତ—18. Opposite.

(ଯଥା—ଅବମାନନା; ଅବଜୟ; ଅବରୋପିତ ।)

୧୯ । ବୁଦ୍ଧି ବା ପୂଜା—19. Consecration;

adoration.

(ଯଥା—ଅବଦାନ ।)

୨୦ । ନିମ୍ନ—20. Inferior

(ଯଥା—ଅବମତ ।)

୨୧ । ଉଚ୍ଚ ଦେଶରୁ—21. From high.

(ଯଥା—ଅବଚୟ ।)

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ବ୍ୟାକରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବର' ଦେଖିବେ ।

ଅବକର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅବେଦ୍ୟ)—କୁବେଦ୍ୟ—

Abaida A quack.

କୁବେଦ୍ୟ; ହାତୁଡେକବିରାଜ

କଟବୈଦ୍ୟ

ଅବଏ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସ. ଅବ୍ୟୟ)—ଅବ୍ୟୟ (ଦେଖ)

Abae Abyaya (See)

ଅବ୍ୟୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ରକ୍ଷା, ସଂକଳନ କର୍ମକଳ ପ୍ରଭା ।

ପ୍ରାଚୀ. ନିର୍ଦ୍ଦେଶମାତ୍ରା ।

ଅବଶ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବଶ)—

Abamśa ନିବଂଶ; ଯାହା ବଶରେ ଆଉ କେହି ନାହିଁ—

(ଅବଶା—ଶ୍ରେଣୀ) Having no family or progeny.

ସ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥ)—ଯାହା ବାଉଁଶ ନୁହେଁ—

A thing which is not bamboo.

ଅବକର—ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଅବ୍ୟବହାର; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଶକ୍ତି—

Abakaba 1. Power,

୨ । ଅନ୍ୟଥାରେ କରବାର ଶକ୍ତି—

2. Power to do otherwise.

୩ । ହଲଚଳ; ଅନ୍ୟଥାରେ—3 Doing other-wise; slight movement

ଅବକର—ସ. ବି. (ଅବ = ଦୂରକୁ + କୃ ଧାତୁ = ଫିଙ୍ଗି ଦେବା + କର୍ମ. ଅ;)

Abakura ଯାହାକୁ ଓଲାଇ ଘୋଲାଇ ଦୂରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ହୁଏ ।)

୧ । ଅବର୍ଜନା; ଅଲଅ; ଜଞ୍ଜାଳ—

1. Refuse; sweeping.

୨ । ସମ୍ପର୍କିତ ଦ୍ୱାରା ବିସ୍ତ୍ରୁତ ଧୂଳି—

2. Dust scattered by sweeping.

୩ । ଅତିବର୍ଷଣ—3. Excessive rain.

୪ । ବିସେଷ; ଫିଙ୍ଗିବା—4. Throwing away.

ଅବକରଣ—ସ. ବି. (ଅବ = ପ୍ରାକାଶରୁ; ନିମ୍ନକୁ + କୃଷ ଧାତୁ =

Abakarshana ଡିକିବା + ଭାବ. ଅନ)—

୧ । ବଳପୂର୍ବକ ଡିକିକେବା—

1 Drawing with a pull.

୨ । ଛଡ଼ାଇ ନେବା—2. Snatching away.

୩ । ଅଧୋନୟନ; ତଳକୁ ଟାଣିବା—

3. Drawing down; pulling down.

ଅବକଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅବକଳନ)—

Abakala ୧ । କୁତ; ଅଟକଳ; ଅନୁମାନକ ଗଣନା—

ଆଟକଳ

1. Estimate.

ଆଟକଳ ୨ । ଅନାକ; ଅନୁମାନ — 2. Guess.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବକ୍)—ବକ୍ତୃଶୂନ୍ୟ—

୧ । ଅବକଳନ

Barkless.

ଅବକଳନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ = ସମ୍ପାଦନ + କଳ ଧାତୁ = ସଂଗ୍ରହ କରିବା

Abakalana ଇତ୍ୟାଦି + ଭାବ. ଅନ)—

(ଅବକଳନ—ବିଶ) ୧ । ସଂକଳନ; ସଂଗ୍ରହକରଣ—

1. Compilation; collection.

୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Knowledge.

୩ । ବନ୍ଧନ—3. Tying down

୪ । ଅନୁମାନକ ଗଣନା; କୁତ—4. Estimate.

୫ । ମାପ—5. Measure.

୬ । ଅନୁମାନ—6. Guess.

୭ । ନିର୍ଣ୍ଣୟ—7. Ascertainment.

ଅବକଳନା—ସଂ. ବି. (ଅବ + କଳ ଧାତୁ + ଅନ + ଅ)—

Abakalanā ଅବକଳନ (ଦେଖ)

Abakalana (See)

ଅବକଳିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + କଳିତ)—୧ । ସଂକଳିତ—

Abakalita

1. Compiled.

୨ । ସଂଗୃହୀତ—2. Collected.

୩ । ଜ୍ଞାତ—3. Known.

୪ । ଅନୁମାନଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଳ୍ପ ନିର୍ଣ୍ଣୟ; କୁତ ହୋଇଥିବା—

4. Estimated; appraised.

୫ । ଉତ୍ପତ୍ତି କରାଯାଇ ଥିବା—5. Gauged.

୬ । ଦୃଶ୍ୟ—6. Seen

୭ । ବନ୍ଧ—7. Bound.

ଅବକଳିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅବକଳନ)—

Abakalibā ୧ । କୁତ କରିବା; ଅଟକଳ କରିବା—

ଅବକଳନାକରା

1. To estimate.

ଅଟକଳକରଣା

୨ । ଉତ୍ପତ୍ତି କରିବା—

2. To fathom; to gauge.

୩ । ଅନୁମାନ କରିବା—3. To guess.

୪ । ଗଣିବା—4. To count.

ଅବକାର—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅବକାର = ସେ ମଦ ରକ୍ଷେ; ଅବକାର

Abakāri = ମଦରକ୍ଷ, ମଦ ଉପରେ ଶୁଳ୍କ; ମଦ ରକ୍ଷିବା)—

ଆବକାରୀ ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା, ଅମଦାନ କରିବା ଓ

ଆବକାରୀ ବକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଶୁଳ୍କ—

Excise-duty

ବୈଦେ. ବିଶ—ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ ତିଆରି, ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବକ୍ତି ଅଦର

କଟକଣା କରାଯିବା (ନିୟମାଦ)—

Regulating the manufacture and trade in intoxicating drugs.

[ଦ୍ର — ଚାଡ଼ି, ମଦ, ଶଙ୍ଖାଇ, ପତ୍ତି, ଅମ୍ବିମ, ସରସ, ବରଣ୍ଡି, କୋକେନ, ମଫିଆ ଆଦିକୁ ସରକାର ଅବକାରୀ ଜିନିଷ ରୂପେ ଗଣନା କରୁଅଛନ୍ତି ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଃ	ଉଃ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ଷ୍ୟ	ଇଃ	ଉଃ	ଋ

ଏହି ବୈଦେଶିକ ଅବକାର ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ନିମ୍ନଲିଖିତ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଇଂରାଜି ଓ ଫାରସୀ ଶବ୍ଦ ଲାଗି ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି—ଯଥା— ଦପୋଟୀ, ଦାରେଗା, ସୁପରଷ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ, ଇନ୍ସପେକ୍ଟର, ପେଅନ୍, ମାଲ୍ ।]

ଅବକାର ଅଭିନ—ବୈଦେ. ବି (ଫା. ଅବକାରୀ + ଅଭିନ)—ସରକାରଙ୍କ Abakārī āin ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟର ଚିଅର, ବିକ୍ରି ଓ ଆବକାରୀ ଆଇନ କାରବାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କଟକଣା ବା ନିୟମାବଳୀ—ଆବକାରୀ ଆଇନ The Excise Act; law regulating to excisable articles.

ଅବକାରଜିନିଷ—ଦେ. ବି—ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ; ସରକାର ଯେଉଁ ମାଦକ Abakārījiniṣha ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ମାସୁଲ ନିଅନ୍ତି—ଆବକାରୀ ମାଲ Excisable article. ଆବକାରୀ ମାଲ

(ଯଥା—ତାଡ଼ି, ମଦ, ସରସି, ବରଣ୍ଡା, ଅରଣ୍ଡ, ଗଞ୍ଜେଇ, ପତ୍ତି, ଚରସ, ଅପିମ, ମଦର, କୋକେନ, ମର୍ସିଆ, ଚଣ୍ଡା ।)

ଅବକାରବିଭାଗ—ଦେ. ବି (ଅ. ଅବକାରୀ + ବ. ବିଭାଗ)—ମାଦକ Abakārībhāga ଦ୍ରବ୍ୟ କଟକଣା କରିବା ପାଇଁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଆବକାରୀ ବିଭାଗ ସରକାରୀ ବିଭାଗ—The excise department of the Government. ଆବକାରୀ ମୁହକମା

ଅବକାର ମହକୁମା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅବକାରୀ + ଅ. ମହକୁମା)—Abakārī mahakumā ଅବକାର ବିଭାଗ (ଦେଖ) ଆବକାରୀ ମହକୁମା Abakārī bibhāga (See) ଆବକାରୀ ମୁହକମା

ଅବକାର ମାହାଲ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅବକାରୀ + ଅ. ମାହାଲ୍)—Abakārī māhālā ଅବକାରବିଭାଗ (ଦେଖ) ଆବକାରୀ ମାହାଲ Abakārībhāga (See) ଆବକାରୀ ମାହାଲ

ଅବକାଶ—ସଂ. ବି (ଅବ + କାଶ ଧାତୁ = ଦେଖାଯିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଅ; ବିମ୍ବା Abakāśa ଅବ = ନାହିଁ + କାଶ = ପ୍ରକାଶ; ସେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟର ସାଧାରଣଙ୍କଠାରେ ପ୍ରକାଶ ବା ଉପସ୍ଥିତି ନ ଥାଏ; ଅର୍ଥାତ୍ ସେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟ ସାଧାରଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳରେ ରହେ; ତୁଲ—ଏହାର ଇଂରାଜି ପ୍ରତିଶବ୍ଦ recess ରିସେସ୍—ଗୋପନସ୍ଥାନ, ବୁଝାମଣା)—

୧ । ଅବସର; ଫୁରସେଟ୍—1. Leisure.

୨ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବିଶ୍ରାମ—2. Rest from work; recreation

୩ । ଛୁଟି—3. Leave.

୪ । ଫାଙ୍କ; ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ—4. Intermediate space.

୫ । ଦୁଇ ଘଟଣାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳ; ଅନ୍ତର—

5. Interval between two events; intermediate time; the mean time.

ଏ ଅବକାଶେ ଏବେ ଶୁଣ, କଲ୍ୟାଣ ବାସକ ନନ୍ଦନ । ଭୁପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ୍ରା ।

୬ । ଦୁର୍ଗାପୂଜା, ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ, ଶ୍ରୀଷ୍ଟମସ, ଇତ୍ୟାଦି, ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତିକ ଜନ୍ମଦିନ ଆଦି ପର୍ବ ବା ବିଶେଷକରଣ ଉପଲକ୍ଷରେ ଅର୍ପିତ କରେଇ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଦିର କାର୍ଯ୍ୟର ବିରାମ ବା ବନ୍ଦ ହେବା—6. Vacation, holidays; recess

୭ । ସ୍ଥାନ—7. Space; place (M. W.)

୮ । ସୁଯୋଗ—8. Opportunity (M. W.)

୯ । ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ—9. Occasion (M. W.)

୧୦ । (ଅବ + କାଶ ଧାତୁ = ଦେଖିବା + ଭାବ. ଅ)—କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ନିବଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି—10 A glance cast on any thing (M. W.)

୧୧ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବଦ୍ଧ କରାଯାଇ ବୋଲୁଥିବା ଗାନ ବା ସ୍ତବକଶ୍ରେଣୀ—Name of certain verses during the recitation of which the eyes must be fixed on particular objects (M. W.) (ଯଥା—ପ୍ରଭୃତ ଅବକାଶ)

ଦେ. ବି—୧ । ରାଜାଙ୍କର ବିଶିଷ୍ଟ ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ବିଜେ ହେବା ସ୍ଥାନ ବା କକ୍ଷ—1. A place or hall where a king sits at certain intervals. କର୍ତ୍ତ୍ତି କର୍ତ୍ତ୍ତି ଛଅ ଘଡ଼ ହେଉ କଳିକା, ବାହାର ଅବକାଶରେ ବିଜେ ନୁହେଁ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ।

୨ । ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦୈନିକ 'ମାତ୍ର' କରାଯିବାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ—2 Fixed time for the performance of the daily routine of a Rājā. ଦ୍ୱିତୀୟ ମାଳିଣୀ ଅବକାଶ ଜଣା ହୋଏ ସେଇନ୍ତୁ ପରାମର୍ଶ । ବିକସର୍ପୀ. ଚନ୍ଦ୍ରବଳା ।

୩ । ପୁଣି ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ଦିବସର ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ମାତ୍ର (ଯଥା—ବେଶଲଗି, ସ୍ନାନ,) କରୁଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଦର୍ଶନ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ—3. The times or periods when an idol is not accessible to the pilgrims owing to certain operation (e.g, dressing; washing) being performed; recess of a Deity

୪ । ଦେବତାଙ୍କ 'ଅବକାଶ' ବା ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ଦର୍ଶନ ନ ମିଳିବା ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଦେଉଳର, ଜଗମୋହନ ବା ମୁକୁଟିଆଳରେ ଥାଇ ଯେଉଁ ଭଜନମାନ ଗାଆନ୍ତି—4. Psalms sung by pilgrims during the recess of a Deity.

[ଦ୍ର—ପୁଣ୍ୟର ଚରଣାଧିକାର ପ୍ରତିଦିନ ୩ 'ଧୂପ' ଓ ୫ 'ଅବକାଶ'

ହୁଏ । ଯଥା—

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପତ ଦୃଷ୍ଟରେ ସୂଚିତ ଏ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଈ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଅ’ ଚେଷ୍ଟିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଚେଷ୍ଟିବେ, ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱା’ ଚେଷ୍ଟିବେ, ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଚେଷ୍ଟିବେ ।

୧ମ ଅବକାଶ—ଅତି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ମଙ୍ଗଳ ଅଳଙ୍କାର ହେବା ପରେ ପ୍ରଭାତ ଅବକାଶ; (ଏ ସମୟରେ ଦିଅଁଙ୍କର ଦାନ୍ତସାଧା, ସ୍ନାନ ଓ ବେଶଲଗି ନାହିଁମାନ ବଢ଼ିଥାଏ) ।

୧ମ ଧୂପ—ସକାଳ ଧୂପ; ସକାଳେ ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣକ୍ଷ ।

୨ୟ ଅବକାଶ—ସକାଳ ଧୂପ ପରେ ବେଶ ଉଲଗି ହୋଇ ନୂଆ ବେଶ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅବକାଶ—ତତ୍ତ୍ୱରେ ‘ସାର କେଶସା ବଢ଼ଇ’ ବା ‘ଭୋଗମଣ୍ଡପ ଭୋଗ’ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ ।

୩ୟ ଅବକାଶ—ତତ୍ତ୍ୱରେ ବେଶ ଉଲଗି ହୋଇ ନୂଆ ବେଶ ପରିବର୍ତ୍ତନବେଳେ ତୃତୀୟ ଅବକାଶ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଧୂପ—ତତ୍ତ୍ୱରେ ‘ଦିପଦ୍ୱର ଧୂପ’ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ; ଦିପଦ୍ୱର ଧୂପ ପରେ ଦିନ-ପହଡ଼; ଦିନ-ପହଡ଼ ପରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅଳଙ୍କାର ।

୪ର୍ଥ ଅବକାଶ—ସନ୍ଧ୍ୟା ଅଳଙ୍କାର ପରେ ବେଶ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମୟରେ ଚତୁର୍ଥ ଅବକାଶ ।

ତୃତୀୟ ଧୂପ—ତତ୍ତ୍ୱରେ ‘ସଞ୍ଜଧୂପ’ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ ।

୫ମ ଅବକାଶ—ସଞ୍ଜଧୂପ ପରେ ବେଶ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ବଡ଼ସିଂହାର ବେଶ ହେବା ସମୟରେ ପଞ୍ଚମ ଅବକାଶ, ତତ୍ତ୍ୱରେ ‘ବଡ଼ସିଂହାର ଭୋଗ’ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ । ତାପରେ ରାତି-ପହଡ଼; ଦିନରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଧୂପ ପରେ ଓ ରାତିରେ ବଡ଼ସିଂହାର ଭୋଗ ପରେ ଦେବଙ୍କର ପହଡ଼ ବା ନିଦ୍ରା ହୁଏ । ସେହି ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଦେବଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଏ ଦୂର ସମୟକୁ ‘ଅବକାଶ’ ବୋଲି ନ ଯାଇ ‘ପହଡ଼’ ବୋଲିଯାଏ । କେହି କେହି ଉପରଲିଖିତ ତିନି ଧୂପ (ସକାଳଧୂପ, ଦିପଦ୍ୱରଧୂପ ଓ ସଞ୍ଜଧୂପ) ସଙ୍ଗେ ୨ୟ ଅବକାଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ ‘ସାରକେଶସାବଢ଼ଇ ବା ଭୋଗ-ମଣ୍ଡପ ଭୋଗକୁ ଗୋଟିଏ ଧୂପ ଏବଂ ୫ମ ଅବକାଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ ‘ବଡ଼ସିଂହାର ଭୋଗ’କୁ ଗୋଟିଏ ଧୂପ ରୂପେ ଗଣି ୫ ଧୂପ ଏବଂ ଦିନ ଓ ରାତିର ଦୁଇ ପହଡ଼କୁ ଅବକାଶରୂପେ ଗଣି ୫ ଧୂପ ଓ ୨ ଅବକାଶ ବୋଲି କହନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧୂପ ପରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ‘ସାହାଣ ମେଲ’ ହୁଏ; ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ସମୟରେ ସ୍ୱାଧୀରଣ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରମକୁ ଯାଇଁ ଅବାଧରେ ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି—‘ଅବକାଶ’ ସମୟରେ କେବଳ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗ ସେବକଙ୍କ ଛତ୍ରା ଅନ୍ୟ କେହି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରମକୁ ଯାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ଏ ସମୟରେ ଦେଉଳର ଉତ୍ତର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ ରହେ ।]

ଅବକାଶନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବକାଶ)—

Abakāsana ଅବକାଶ (ଦେଖ)

Abakāsa (See)

ବାହୁ ସ୍ୱର୍ଗ, ବାହୁ ଚନ୍ଦ୍ର, ବାହୁ ସେ, ପବନ

ବାହୁ ବଳ, ବାହୁ ସମା, ଓଡ଼ିଆ ଅବକାଶନ, ସାବନାମହାବରତ ।

ଅବକାଶ ମେକାପ—ଦେ. ବି.—ଦେବତାଙ୍କ “ଅବକାଶ” କାଳୀନ Abakāsa mekāpa ବେଶଲଗି ସମୟରେ ବେଶକାରୀ ପୁଷ୍ୟ-ପାଳକ ସେବକଙ୍କୁ ଦେବତାଙ୍କ ବେଶଭୂଷା ଯୋଗାଇବା ସେବକବିଶେଷ—A class of Sebakas or Temple-servants who supply the materials for the dressing of a Deity during the recess periods

ଅବକାଶସେବକ—ସଂ. ବି (୨ମୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅବକାଶ + ସେବକ)—

Abakāśasebaka ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅଙ୍ଗସେବକ ବା ପଶୁପାଳକ ସେବକ, ଯେଉଁ ସେବକମାନେ ‘ଅବକାଶ’ ସମୟରେ ଦେବତାଙ୍କୁ ବେଶ ଆଦି କରନ୍ତି—A class of Sebakas who dress up the Deity Jagannātha during recesses.

ଅବକାଶି—ସଂ. ବିଣ. (ଅବ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abakīrṇṇa ୧ । ଉତ୍ତସ୍ତୃତଃ ବିଶ୍ଚିତ୍ର—1. Strewn here and there; scattered.

୨ । ବିଧ୍ୱସ୍ତ—2. Ruined.

୩ । ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରାଯାଇ ଥିବା—

3 Shattered to pieces.

୪ । ରୁଷ୍ଟିତ—4. Reduced to powder; pounded.

୫ । ନ୍ୟସ୍ତ—5 Deposited.

ସଂ. ବି—୧ । ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ—1. Transgression.

୨ । ନିୟମର ଅପାଳନ—2. Violation.

ଅବକାଶି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅବକାଶି = ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Abakīrṇṇī ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଅଛନ୍ତି ବା ନଷ୍ଟ କରିଅଛନ୍ତି—A Brahmachārī who has violated his vow of abstinence and continence.

ଅବକୃଷ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. (ଅବ + କୃଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abakṛuṣṭa ୧ । ଅକୃଷ୍ଣ—1. Attracted.

୨ । ନିର୍ବାସିତ—2. Driven out.

୩ । ଅପସାରିତ; ବିତାଡ଼ିତ—

3, Driven away; removed

୪ । ଜୟନ୍ୟ; ଅଧମ—4 Wretched; ugly.

୫ । ଅପକୃଷ୍ଣ—5. Inferior.

୬ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ; ଦୃଶ୍ୟ—6. Despicable.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ମେହେନ୍ଦ୍ର; ଯେ ଝାଡ଼ୁ କରେ ଓ ପାଇଁଜାନା ସଫା, ପାଣି ଚୁଆ ଆଦି ମାତ୍ର କର୍ମମାନ କରେ—

1. A sweeper; a servant who does menial work (e.g., cleansing the latrine, carrying water etc).

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଞ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଞ	ଦ୍

୨ । ଉସୀ—2. A water-carrier.

୩ । ସ୍ଥାନକାନ୍ତ; ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଜାତି—

3. Untouchable or lower caste.

ଅବକେଶୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବ = ଛନ୍ଦ + କେଶ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ) —

Abakesi ୧ । ଅବକେଶସ୍ତୁ (ବ୍ୟକ୍ତି) —

(ଅବକେଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Scanty-haired; short-haired (person).

୨ । ବର୍ୟ ବା ନିଷ୍ଫଳ ବୃକ୍ଷ—2. Fruitless; not fruit-bearing (tree)

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଅଶ୍ୱିର ଗଛ—A tree which does not bear fruit; a male tree.

ଅବକ୍ରବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବକ୍ରବ୍ୟ) —

Abaktabya ୧ । ଅବକ୍ରବ୍ୟ; କହିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1 Unspeakable.

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳ—2. Obscene.

୩ । ଅବ୍ୟକ୍ତ; ଅବ୍ୟକ୍ତ—

3. Indescribable; unutterable.

ଅବକ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବକ୍ର) —ସାଧା ବକ୍ରା ନୁହେଁ; ସେଧା; ସରଳ—

Abakra Straight.

ଅବକ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ଅବ + କ୍ରୟ) —

Abakraya ୧ । ମୂଲ୍ୟ; ଦାମ—1 Price.

୨ । ଭଡା—2. Rent; letting-price for use or hire.

ଅବକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ଅବ = କୁଣ୍ଠିତ + କ୍ରିୟା) —

Abakriya ୧ । ଅପକର୍ମ; କୁଣ୍ଠିତକର୍ମ; କୁକର୍ମ—

1. Bad act.

୨ । ଅନାଦର—2. Disregard; slight.

୩ । ଉଦାସୀନତା—3. Indifference.

ଅବକ୍ରଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ = ଅପ୍ରସ୍ତୁତ + କ୍ରଷ୍ଟ ଧାତୁ = ତାଳବା + କର୍ମ. ତ) —

Abakrushta ୧ । ଉଚ୍ଛିତ—1. Chidden; rebuked

(ଅବକ୍ରୋଶ—ବି) ୨ । ଅଭିଶପ୍ତ—2. Cursed.

୩ । ନିନ୍ଦିତ—3. Blamed.

ଅବକ୍ରୋଶ—ସଂ. ବି. (ଅବ + କ୍ରୋଶ ଧାତୁ + ଇନ୍ ଅ) —

Abakrosha ୧ । କୋପପୂର୍ବକ ଉଚ୍ଛିତା; ଉଚ୍ଛିତା; ଗାଳି—

(ଅବକ୍ରଷ୍ଟ—ବିଶ) 1. Rebuke; censure.

୨ । ଅଭିଶପ୍ତ—2. Curse; imprecation.

୩ । ଉଚ୍ଛାର—3. Hallooing; declamation.

୪ । ନିନ୍ଦା—4. Blame; blasphemy.

ଅବକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + କ୍ଷିପ୍ତ) —

Abakshipta ୧ । ବାକ୍ଷିପ୍ତ—

(ଅବକ୍ଷେପ—ବି) 1. Driven away; removed.

୨ । ଚଳକୁ ଫିଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା—

2. Thrown down.

୩ । ଉପହସିତ—3. Jeered at

୪ । ଚିରସ୍ମୃତ—4. Chidden; rebuked.

୫ । ବିକ୍ଷିପ୍ତ—5. Scattered.

୬ । ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିଦ୍ରୁପ ଦ୍ୱାରା ଉପହସିତ—

6. Reviled; satirised.

ଅବକ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) —

Abakshetra ବୃତ୍ତାକୃତି କ୍ଷେତ୍ର—Ellipse.

ଅବକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (ଅବ + କ୍ଷେପ) —୧ । ଉତ୍ତପ୍ତତା ଫୋପାଡ଼ିବା—

Abakshepa

1. Scattering.

(ଅବକ୍ଷିପ୍ତ—ବିଶ) ୨ । ଅଧୋନିକ୍ଷେପ—2 Throwing down.

(ଅବକ୍ଷେପକ—ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ବିଶ) ୩ । ଶ୍ଳେଷୋକ୍ତି; ଅଟା; ବ୍ୟଙ୍ଗ—

ବିଦ୍ରୁପ—3. Sarcasm; gibe; irony; satire

୪ । ଅପବାଦ—4. Slander.

୫ । ଉଚ୍ଛିତ—5. Rebuke; reprimand.

ଅବକ୍ଷେପକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବ + କ୍ଷିପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବ) —

Abakshepaka ୧ । ଯେ ଶ୍ଳେଷୋକ୍ତି କରେ ବା ଉଚ୍ଛାଦ—

(ଅବକ୍ଷେପକ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Gibing; jeering; sarcastic;

୨ । ନିମ୍ନକୁ କ୍ଷେପଣକାରୀ—2. Throwing down.

୩ । ଉଚ୍ଛିତକାରୀ—3. Rebuking

ଅବକ୍ଷେପଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ + କ୍ଷେପଣ) —୧ । ଚଳକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେବା—

Abakshepana 1. Act of throwing down.

୨ । ବ୍ୟଙ୍ଗ ବିଦ୍ରୁପକରଣ—2. Satirising; sarcasm

୩ । ଅପବାଦରଚନା—3. Defamation.

ଅବକ୍ଷେପଣୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ + କ୍ଷିପ ଧାତୁ + ଇନ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ) —

Abakshepani (ଘୋଡ଼ାର) ଲଗାମ—Bridle; reins.

ଅବକ୍ଷେପିଣୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—ଅବକ୍ଷେପଣୀ (ଦେଖ)

Abakshepini Abakshepani (See)

ଅବଗଣନ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଗୁଣ + ଗଣନ) —ଅବଗଣନା (ଦେଖ)

Abaganana

Abaganana (See)

ଅବଗଣନା—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଗୁଣ + ଗଣନ) —୧ । ଅନାଦର; ଅବଜ୍ଞା

Abaganana 1. Slight; disregard.

(ଅବଗଣିତ—ବିଶ) ୨ । ଉପେକ୍ଷା—2. Neglect.

୩ । ଉଚ୍ଛିତ—3. Rebuke; censure.

ଅବଗଣିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବ + ଗଣିତ) —୧ । ଅବଜ୍ଞାତ; ଉପେ-

Abaganita କ୍ଷିତ; ଅନାଦୃତ—1. Slighted; neglected.

(ଅବଗଣିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅପମାନିତ—

2. Insulted; disgraced.

୩ । ଉଚ୍ଛିତ—3. Rebuked.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସୂଚିତ ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲେଖକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅବଗଣ—ସ. ବି. (ଅବ = କୁଣ୍ଡିତ + ଗଣ = ଗାଲ) — ୧ । ଗଣ୍ଡ ଗୁଣ—
Abaganda 1. A carbuncle on the cheek

୨ । କାଠ ବରୁଣ; ବୟସ ଗୁଣ—2.. Pimple on the face (which appears in young people).

ସ. ବି. ପୁ. — ୧ । ଅତି ଶିଶୁ; ଅସୋଗଣ—

1 Very young.

୨ । ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ—

2. Not yet able to maintain one's self.

ଅବଗତ—ସ. ବି. [ଅବ = ସମ୍ପର୍କ + ଗତ (କର୍ତ୍ତୃ.) = ଗ୍ରାସ]—

Abagata ୧ । ପ୍ରସ୍ତୁତ; ଅପଗତ; ଅପସୃତ—1. Gone away; departed.

(ଅବଗତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଜ୍ଞାତ—2. Known.

୩ । ସମ୍ବାଦପ୍ରାପ୍ତ—3. Cognisant; informed.

୪ । ବିଦତ; ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ—4. Knowing.

ଅବଗତ କରାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଜଣାଇବା—To inform; to
Abagata karāibā bring to one's notice.

ଅବଗତ କରାନ

ଅବଗତ କରାଣା

ଅବଗତ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅବଗତ କରାଇବା (ଦେଖ)

Abagata karibā Abagata karāibā (See)

ଅବଗତକରା

ଅବଗତ କରଣା

ଅବଗତ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଜାଣିବା—

Abagata hebā To come to know.

ଅବଗତହସ୍ୟା

ଅବଗତ ହୋନା

ଅବଗତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗମ ଧାତୁ + ଗ୍ର. ଚ) —

Abagati ୧ । ଜ୍ଞାନ; ଜାଣିବା—1. Knowledge.

(ଅବଗତ—ବିଶ) — ୨ । ସମ୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତି—2. State of being informed; information; notice.

୩ । ବୋଧ—3. Perception.

ଅବଗନ୍ତବ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚବ୍ୟ) —

Abagantabya ୧ । ଗମନଯୋଗ୍ୟ—1. Passable.

୨ । ଜ୍ଞାତବ୍ୟ; ଅବଗତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—2. Fit to be known; that which one ought to know.

୩ । ବୋଧବ୍ୟ—3. Fit to be understood.

ଅବଗମ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗମ ଧାତୁ + ଗ୍ର. ଚ) — ଅବଗମନ (ଦେଖ)

Abagama Abagamana (See)

ଅବଗମନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ) — ୧ । ପ୍ରସ୍ଥାନ—

Abagamana 1. Going away; departure.

୨ । ଅବଗତ (ଦେଖ)

3. Abagati (See)

ଅବଗାହ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗାହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଓ କର୍ମ. ଚ) —

Abagārdha ୧ । ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ; ଉତ୍ତରକୁ ପଶି ଯାଇଥିବା—

(ଅବଗାହ—ଚ) 1. Thrust; piercing; which has entered inside.

୨ । ଶୁଦ୍ଧ; ଗାଧୋଇବା—2. Bathed; washed

୩ । ଜଳମଗ୍ନ; ନିମଗ୍ନ—3. Sunk; immersed; plunged.

୪ । ଅଭିଭୂତ; ବହୁଳ—4. Overwhelmed.

ଅବଗାହ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗାହ ଧାତୁ + ଗ୍ର. ଚ) —

Abagāha ୧ । ଅବଗାହନ (ଦେଖ)

ଅବଗାହ } ବିଶ 1. Abagāhana (See)

ଅବଗାହତ }

୨ । ବାଷ୍ପରୂପେ ଜଳ ଶୁଦ୍ଧିକାର ଅବସ୍ଥା—

2. Evaporation.

୩ । ଗାଧୋଇବାର ସ୍ଥାନ; ଗାଧୁଆ ଘାଟ—

3. Bathing-ghat.

୪ । ଗାଧୁଆକୁଣ୍ଡ—4. Bath-tub.

ଅବଗାହନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗାହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ) —

Abagāhana ୧ । ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ—1. Entering inside; piercing.

ଅବଗାହ } ବିଶ ୨ । ଜଳ ଉତ୍ତରକୁ ପଶି ଯାଇ; ମୁଣ୍ଡ ବୁଡ଼ାଇ
ଅବଗାହତ } ଗାଧୋଇବା—2. Immersion; bathing entering water.

୩ । ନିମଜ୍ଜନ; ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିବା—

3 Sinking; diving; immersion.

୪ । ଶୁଦ୍ଧ—4. Bathing; bath

ଅବଗାହତ—ସ. ବି. ପୁ. (ଅବ + ଗାହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ) —

Abagāhita ୧ । ଶୁଦ୍ଧ—1. Bathed.

(ଅବଗାହତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିମଜ୍ଜନପ୍ରାପ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ—

2. Bathed by immersion.

୩ । ନିମଜ୍ଜିତ—3. Immersed.

ଅବଗାହକା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି—୧ । ଅବଗାହନ କରିବା; ମୁଣ୍ଡ ବୁଡ଼ାଇ

Abagāhibā ଗାଧୋଇବା—1 To bathe by immersion.

ଅବଗାହନକରା

ଯେବେ ମହୋଦଧି ଜଳେ ଦେହ ଅବଗାହ । ଶ୍ୟାମାଂଶୁ ବେଶିଥିବାର ।

୨ । ଗାଧୋଇବା—2. To have a bath.

୩ । ଅନୁଭବ କରିବା—3. To experience.

ଭୁବ ସ୍ବର୍ଗେଷାଂ ଭୁବ ମୁଁ ବେବେ କି ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅବଗାହ—ବସୁନ୍ଧର ।

୪ । ଅନୁଭବଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଶିଷ୍ୟକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଜାଣିବା—

4. To know a thing very well/by personal experience.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

* । ସାଗର, ନଦୀ, ପୁଷ୍କରିଣୀ ଆଦିରେ ବୁଡ଼ିବା—

5. To be immersed in the water.

ମହାଶୟରେ ଅବଗାହୁ ରେ । ବସନ୍ତେ, କଣୋଦୟ—୧. ଗୀତ ।

ଅବଗାହା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଗାହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Abagāhā ୧ । ଅନୁଭୂତ—1 Experienced.

୨ । ମର୍ମଜ୍ଞ—2. Knowing the secrets of a thing.

ଉଦ୍ଧୃତେ ମୁଁ ନନ୍ଦେ ଅବଗାହା ରେ ପ୍ରିୟସ୍ତୁ ଏତେବେଳକୁ ଆମ ମନେ କହ—
ବସନ୍ତେ, ସ. କ ।

ଅବଗୀତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅବ = କୁଣ୍ଠିତ + ଗୀତ)—

Abagīta ୧ । ନିନ୍ଦିତ; ଗର୍ବିତ—

1. Blamed; improper; bad.

୨ । ଅପବାଦଗ୍ରାସ୍ତ—2. Slandered; defamed.

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱିତ—3. Reproached.

୪ । ଶେତେଜା; ଦୁଷ୍ଟ; ଖଳ—4. Wicked; wanton.

ସଂ. ବି—୧ । ଅପବାଦ—1. Slander; defamation.

୨ । କୁଣ୍ଠିତ ଗାନ—2. Obscene song.

୩ । ନିନ୍ଦା—3. Blame; slander.

୪ । ମନ୍ଦ ଗୀତ—4. Bad song.

୫ । ଗୀତଦ୍ୱାରା ନିନ୍ଦା ଗାନ—5. Satire or libel in rhyme.

ଅବଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ନିବୃତ୍ତ ବା ଅଭବ + ଗୁଣ)—

Abagūṇa ୧ । ଗୁଣର ଅଭବ; ଦୋଷ—1 Fault.

୨ । ଗୁଣରହିତ୍ୟ—2. Want of good quality.

୩ । ଅବଗୁଣ; ଅପକାର—3 Injury.

ଦେ. ବି—୧ । ବିରକ୍ତି—1. Displeasure.

୨ । କୋପ—2. Anger.

ଅବଗୁଣ୍ଠନ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ସାମାନ୍ୟରୂପେ ବା ଶ୍ୱେତ + ଗୁଣ ଧାତୁ =

Abagunṭhana ବେଷ୍ଟନ କରିବା + ଭବ. ଅନ; ସାଦା ଦ୍ୱାରା
(ଅବଗୁଣ୍ଠିତ—ବିଶ୍ୱ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁଖ ଶ୍ୱେତ ବେଷ୍ଟିତ ହୁଏ ।)—

୧ । ଓଡ଼ଣା; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁଖାବରଣ ବସ୍ତ୍ର—1. Veil.

୨ । ଅବରଣ; ଘୋଡ଼ଣୀ—2. Covering.

୩ । ମୁହଁରେ ଓଡ଼ଣା ପକାଇବା—3. Veiling

ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବଗୁଣ୍ଠନ + ବତୀ)—

Abagunṭhanabatī ୧ । ଓଡ଼ଣା ପକାଇବା (ସାଦାର ମୁହଁ

ଉପରେ ଓଡ଼ଣା ପଡ଼ିଥାଏ) ବସନସଂବୃତ୍ତାନ୍ତରା (ସ୍ତ୍ରୀ)—

1. Veiled (female)

ଅବଗୁଣ୍ଠନମୁଦ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଚନ୍ଦ୍ର)—ଅଙ୍ଗୁଳମାନଙ୍କୁ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ବା

Abagunṭhanamudrā ଓଡ଼ଣାପରି କରୁ ପ୍ରଜ୍ଞା ସମୟରେ

ସେହି ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ—A position of the

fingers resembling a veil done during worship.

ସବ୍ୟହସ୍ତକ୍ରମାମୁକ୍ତି ଗୀର୍ଦ୍ଧାଆମଣିଚର୍ଚ୍ଚା

ଅବଗୁଣ୍ଠନମୁଦ୍ରାମୁଦ୍ରା. ରାମିତା ମତା ।

ଅବଗୁଣ୍ଠିକା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗୁଣ ଧାତୁ + ଅବ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Abagunṭhikā ୧ । ଅବଗୁଣ୍ଠନ; ଓଡ଼ଣା—1. Veil.

୨ । ଘୋଡ଼ଣୀ—2. Covering.

୩ । ସବନିକା; ପରଦା—3 A purda; a screen.

ଅବଗୁଣ୍ଠିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ (ଅବ + ଗୁଣ = ଅବଗୁଣ୍ଠନ କରିବା + କର୍ମ. ତ)

Abagunṭhita —ସାଦାର ମୁହଁ ଓଡ଼ଣାଦ୍ୱାରା ଅବଗୁଣ୍ଠିତ; କୃତାକ—
(ଅବଗୁଣ୍ଠିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଗୁଣ୍ଠନ—Veiled.

ଅବଗୋଚର—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗୋଚର)—ଅବଗତ (ଦେଖ)

Abagochara

Abagati (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଅସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଦୃଷ୍ଟ ବା ଜ୍ଞାତ—Dimly seen
or perceived; imperfectly known.

ଅବଗୋରଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ବିରୋଧରେ + ଗୁଣ ଧାତୁ = ଉତ୍ତୋଳନ

Abagorana କରିବା + ଭବ. ଅନ)—ବ୍ୟାଧି ଅସ୍ଥାବି

ଉତ୍ତୋଳନ; ଶସ୍ତ୍ରାଦି ଉତ୍ତୋଳନ—The lifting of a
weapon to kill or strike.

ଅବଗ୍ୟା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅବଗ୍ୟ)—ଅବଗ୍ୟ (ଦେଖ)

Abagyān

Abajñā (See)

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ମନରେ ବସୁର, ଶାସ୍ତ୍ରର ଅବଗ୍ୟା ନ କର । ରୂପର ଶ୍ରେୟସୀମୁକ୍ତ ।

ଅବଗ୍ରହ—ସଂ. ବି (ଅବ = ପଶ୍ଚାତ୍ ବା ବିରୁଦ୍ଧ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)

Abagraha ୧ । ନିଗ୍ରହ—1. Disfavour.

୨ । ପଛକୁ ଥେଲି ଦେବା—2. Pushing back.

୩ । ଅପସାରଣ—3. Removal.

୪ । ବୃଷ୍ଟିସ୍ତମ୍ଭ; ବୃଷ୍ଟିରୋଧ—4. The stoppage of
rain.

୫ । ଅନାବୃଷ୍ଟି; ମରୁଡ଼ି—5. Drought; want of
rain.

କର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଜଳାପର ଶୁଣିଯିବ ଅହା ଏହି କ୍ଷୁର ଅବଗ୍ରହେ । ସ୍ୱାଧୀନାଥ. ମହାଶୟ ।

୬ । ଗ୍ରହଣ—6. Acceptance.

୭ । ଅନାଦର—7. Slight; disrespect.

୮ । ହରଣ—8. Taking away.

୯ । ଅପହରଣ—9. Stealing; theft.

୧୦ । ପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ବାଧା—

10. Obstacle; impediment.

୧୧ । ମନର ଭ୍ରମ—11. Mistake.

୧୨ । ଶାପ; ଅଭିଶାପ—12. Curse; imprecation.

୧୩ । ନିନ୍ଦାବାଦ—13. Slander.

୧୪ । ଉତ୍ତରା—14. Rebuke.

୧୫ । ସ୍ୱଭାବ; ପ୍ରବୃତ୍ତି—15. Nature; habit.

୧୬ । ଗଜସମୂହ—

16. A herd or collection of elephants.

ସାଧାରଣ ଶବ୍ଦେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳେ 'କୂ' ଖୋଜିବେ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଳବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଖୋଜିବେ ।

୧୭ । ଦୃଶ୍ୟର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖ—

17. The brow of an elephant.

୧୮ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପାଠକାଳୀନ ବିରାମ, କୌଣସି ପଦ ବା ବାକ୍ୟ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ମଝିରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଯେଉଁଠାରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ—18. (grammar) Stops made during the reading of a passage.

ଅବଗ୍ରହଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ବରୁକ; ବିପରୀତ + ଗ୍ରହଣ)—

Abagrahana ୧ । ବାଧା; ପ୍ରତିବନ୍ଧକ—1 Obstacle.

୨ । ଅନାଦର; ଅବଜ୍ଞା—

2. Slight; disregard.

୩ । ନିରୁକରଣ—3. Prevention; letting aside.

ଅବଗ୍ରାହ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛା. ଅ)

Abagrāha ଅବଗ୍ରହ (ଦେଖ)
Abagraha (See)

ଅବଗ୍ରହ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ନ ଓ ଘଟି ଧାତୁ)—

Abaghata ଅବଗ୍ରହ; ନିଅଣ୍ଟ—Inadequate.

ଅନାଟନ ଦେ. ବି—ଅବଗ୍ରହ; ଅନାଟନ—Inadequacy.

ଅବଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଉତ୍ତମତା + ଘଟି ଧାତୁ = ଗୁଳିତ କରିବା + ଅ)—

Abaghatṭa ୧ । ଯେଣେ ଯେଣେ, ଯେଣେ ଚକ—
1. Grind-stone; grinding mill.

୨ । ଗର୍ତ୍ତ; ଗାତ—2. Pit; hole.

ଅବଗ୍ରହ—ଦେ. ବିଣ. (ଅ + ବଗ୍ରହ)—

Abagharṭh ତେଲ ବା ଘିଅ ଏବଂ ମସଲା ଦ୍ୱାରା ବଗ୍ରହ ହୋଇ
ଆହୁଁକା ନଥିବା (ବ୍ୟଞ୍ଜନ)—(curry) Not
seasoned with boiled oil or ghee.

ଅବଗ୍ରାତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗ୍ରାତ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛା. ଅ; ଗ୍ରାତ ସ୍ଥାନରେ
Abaghāta ଗାତ ଅବେଶ)—

୧ । ମାଡ଼ ଦେବା; ବାଡ଼େଇବା—1. Beating.

୨ । ସାଧାରଣ ପ୍ରହାର; ଦାଉଣ ପ୍ରହାର—

2. Grievous or fatal blow; violent
or sharp blow

୩ । ଅପଗ୍ରାତ (ଦେଖ)

3. Apaghāta (See)

୪ । ଅପମୃତ—4. Unnatural or accidental or
violent death.

୫ । କଣ୍ଡୁ; ଧାନ ଗୁଳିତ ଅବସ୍ଥା ଗୁଳି ବା ଗୁଳିତ ମୂଳ
ଦ୍ୱାରା ଗୁଳିତ—5. Husking of paddy etc.;
threshing of corn by bruising.

(ଯଥା :— 'ଗୁଳିତ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ, ଗୁଳିତ ଅବସ୍ଥା, ଅବଗ୍ରହ ।)

ଅବଗ୍ରାତକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅବ + ଗ୍ରାତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Abaghātaka ୧ । ଅବଗ୍ରାତକାରୀ; ସାଧାରଣ ପ୍ରହାରକାରୀ—
(ଅବଗ୍ରାତକା—ଶ୍ରୀ) 1. Dealing a grievous or fatal
blow.

୨ । ଯେ ଅପମୃତ ଘଟାଏ—2. Murdering.

୩ । ଯେ ଧାନ ଆବୁକୁ କାଣ୍ଡେ—

3. Husking or threshing grain

ଅବଗ୍ରାଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅବ + ଗ୍ରାଣ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Abaghṛāṇi ଅବଗ୍ରାଣକ (ଦେଖ)
(ଅବଗ୍ରାଣକ—ଶ୍ରୀ) Abaghātaka (See)

ଅବଗ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଗ୍ରାଣ)—

Abaghrāṇa ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—Bad smell.

ଅବଚନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବଚନ)—

Abachana ୧ । ଭୁବଳ୍ୟ; ମନ୍ଦବଚନ—1. Bad words.
୨ । କଠୋର ବଚନ—2. Harsh words.

ଅବଚନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବଚନୀୟ)—

Abachaniya ୧ । ଅବଚନୀୟ—1. Unutterable.

୨ । ବାକ୍ୟାତ୍ମକ; ଅନିବାରଣୀୟ—1. Unspeakable.

୩ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—3. Undescribable.

୪ । ଅନିନ୍ଦ୍ୟ; ଅନିନ୍ଦନୀୟ—4. Blameless.

୫ । ନିର୍ଦୋଷ—5. Faultless

ଅବଚୟ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଚୟ ଧାତୁ = ଚୋରିବା + ଇଚ୍ଛା. ଅ)—

Abachaya ୧ । ଫୁଲ ଫଳ ଆଦି ଗଛରୁ ଚୋରିବା; ପାରବା—
1. The picking of flowers and fruits.
ବରଇ ମୁଁ ବସୁମ ଅବଚୟ—ସମ୍ଭବ, ରସକଲ୍ଲୋଳ ।

୨ । ଆବୃତ୍ତ; ଏକତ୍ର ରଖିବା—

2. Collecting; gathering.

୩ । ସଞ୍ଚୟ—3. Storing.

୪ । ଅପତୟ—4. Waste; squandering.

ଅବଚୟନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଚୟ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛା. ଅନ)—

Abachayana ଅବଚୟ (ଦେଖ)
Abachaya (See)

ଅବଚୟନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅବ + ଚୟ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅମୟ)—

Abachayaniya ୧ । ଯାହାକୁ ଗଛରୁ ଚୋରି ସାଧ୍ୟ ପାରେ—
1. Capable of being picked from a tree.

ଅବଚୟର—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ବଚୟର)—

Abachaskara ସେ କଥା କହୁ ନାହିଁ—
(ଅବଚୟର—ଶ୍ରୀ) Silent; not speaking.

ଅବଚିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅବ + ଚୟ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abachita ୧ । ଗଛରୁ ଚୋରିଆଇଥିବା—
1. Picked from a tree,

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଷ୍ଟ୍ର	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଷ୍ଟ୍ର	ଋ

୨ । ଅବତୁଡ଼; ସଂଗୃହୀତ—2 Collected; gathered.

୩ । ସଞ୍ଚିତ—3. Stored.

୪ । ଅପବ୍ୟୟିତ—4. Wasted; squandered.

ଅବତୁଡ଼—୫. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତୁଡ଼ା = ଶିଖା ଯାହାର;

Abachūrda ଅବ + ତୁଡ଼ା)—୧ । ନେତ; ପତନ; ଧୂଳି-

ବଦ୍ଧ ଚଳାଅବତୁଡ଼ ବହୁବ୍ରୀହି ଲମ୍ବି ଥିବା ଲମ୍ବା ଓ

ସରୁ ବସ୍ତୁ—

1. A long strip of cloth which flows down from the top of a flag-staff; pennon.

୬ । ମାଳା; ଗୁଳା—2. Garland.

୭ । ଚର୍ପିତ; ଚୂର୍ଣ୍ଣ—3. A brush-shaped fan made of the long hair of the tails of yaks and horses; chowrie; a fly-brush.

ଅବତୁଡ଼ା—୫. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ + ତୁଡ଼ା)—

Abachūrda

ଅବତୁଡ଼ (ଦେଖ)

Abachūrda (See)

ଅବତୁଣ୍ଡିତ—୫. ବି. (ଅବ + ତୁଣ୍ଡିତ)—

Abachūrṇita ୧ । ଉତ୍ତମ ରୂପେ ତୁଳା କରାଯାଇଥିବା—

(ଅବତୁଣ୍ଡିତ—ବି) 1. Reduced into fine powder; pulverised.

୬ । ଯାହା ଉପରେ ତୁଳା ବା ଫୁଲ ଆଦି ଛିଆଁ ହୋଇଥାଏ—

2. Sprinkled with powder or flowers.

(M. W.)

ଅବତୁଳ—୫. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ + ତୁଳ)—ଅବତୁଳ (ଦେଖ)

Abachūla

Abachūrda (See)

ଅବତୁଳକ—୫. ବି. (ଅବତୁଳ + କାର୍ଯ୍ୟ)—ଅବତୁଳ (ଦେଖ)

Abachūlaka

Abachūrda (See)

ଅବଚ୍ଛାତ—୫. ବି. (ଅବ + ଛାତ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ; ସଜ୍ଜାଦାର ଛାତ୍ତ)—

Abachchhāta ଗ୍ରାମରେ ତ)—

(ଅବଚ୍ଛାତ—ବି) ୧ । ଶର ଉପରୁ ଯାଇଥିବା—

1. Skinned (M. W.)

୨ । କଟା ଯାଇଥିବା (ପତଳ)—2 Reaped (M. W.)

୩ । ଉପହାସକ ହାସ୍ୟ ଶୃଙ୍ଖଳାପ୍ରାପ୍ତ—

3. Emaciated by abstinence (M. W)

(ଏ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟ ରୂପ ଅବତୁଡ଼ା)

ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ—୫. ବି. (ଅବ + ଛିନ୍ନ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ; ବ୍ୟବହାର)

Abachchhinna

ଯୋଗୁଁ ତ ଗ୍ରାମରେ ତ)—

(ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ—ବି) ୧ । ମିଳିତ; ସଂଯୁକ୍ତ—1. Joined

୨ । ମିଳିତ; ମିଶ୍ରିତ—2. Mixed.

୩ । ବିଶିଷ୍ଟ—3. Consisting of

୪ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—4. Cut off; separated.

୫ । ବିଭକ୍ତ; ଶ୍ରେଣିତ—5 Cut; divided.

୬ । ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ—6. Analysed,

୭ । ସୀମାବଦ୍ଧ—7. Limited; bounded.

୮ । ସଙ୍କୁଚିତ—8. Contracted.

୯ । ନିର୍ଣ୍ଣୀତ—9. Ascertained.

୧୦ । (ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର) ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣର ଉଲ୍ଲେଖଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁକାରୀରୁ ପୃଥକ୍ କରାଯାଇଥିବା—

10. (Logic) Predicated; distinguished from all other things by the mention of particular properties

ଅବଚ୍ଛୁରିତ—୫. ବି. (ଅବ + ଛୁରି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ; ସଜ୍ଜାଦାର ଛୁରି)—

Abachchhurita ଗ୍ରାମରେ ତ)—୧ । ମିଶ୍ରିତ—

1. Mixed together.

୨ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ—2 Spread over.

୫. ବି. (ଅବ = ଗୁଳ; ଉଚ୍ଚୋତ୍ତରସ୍ଥଳ + ଛୁରିତ = ଶବ୍ଦ)—

ଅବଚ୍ଛୁରିତ; ଉଚ୍ଚୋତ୍ତର; ଗୋଡ଼ା ପରି ହେଁ ହେଁ ହସ—

Horse-laugh.

ଅବଚ୍ଛୁରିତକ—୫. ବି. (ଅବଚ୍ଛୁରିତ + କାର୍ଯ୍ୟ)—ହେଁ ହେଁ ହସ—

Abachchuritaka

Horse-laugh.

ଅବଚ୍ଛେଦ—୫. ବି. (ଅବ + ଛେଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ; ସଜ୍ଜାଦାର ଛେଦ)—

Abachchheda ଗ୍ରାମରେ ତ ଅବେଶ)—

(ଅବଚ୍ଛେଦ—ବି) ୧ । ଯୋଜନ; ସଂଯୋଜନ—1. Joining.

୨ । ମିଶ୍ରଣ—2. Mixing together.

୩ । ବିଚ୍ଛେଦ—3. Separation.

୪ । ପ୍ରଭେଦ—4. Distinction.

୫ । ବ୍ୟାପ୍ତ; ନିରୁଦ୍ଧି—5. Cessation.

୬ । ଉଦ୍ଧେବ; ବିନାଶ—6. Destruction.

୭ । ପରଚ୍ଛେଦ—7. Chapter; section.

୮ । ଖଣ୍ଡ; କର୍ତ୍ତୃତ ଅଂଶ—

8 Section; one of the portions cut.

୯ । ସୀମା—9. Limit; boundary.

୧୦. ଅବଦେଶ; ସମାଂଶ—10. Part.

୧୧. ନିର୍ଣ୍ଣୟ—11. Ascertainment;

determining.

୧୨ । (ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର) ବସ୍ତୁର ବିଶିଷ୍ଟତା; କୌଣସି ବସ୍ତୁର ବସ୍ତୁ-

କାରୀ ପ୍ରଭେଦଜ୍ଞାନକ ବିଶେଷ—

12. (Logic) A predicate; the special

property of a thing by which it is

distinguishable from all other

things.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ କା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ତାହାକୋଷରେ ନ ଥାଏ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଜକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିବା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗାଉ' ନ ଥିଲେ 'ଗାଉଁ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଟ' ନ ଥିଲେ 'କୂଟ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ଥାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଥାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ଥାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୧୩ । ବିଶିଷ୍ଟତା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

13 Particularising (M. W.)

ଅବଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ୍; ସକ୍ଷୟୋଗ୍)
Abachchhedaka ଛ ସ୍ଥାନରେ ଛ) — ୧ । ସଂଯୋଜକ—

1. Joining,

୨ । ବିଚ୍ଛେଦକାରକ—2. Separating.

୩ । ବିଭାଜକ—3. Dividing.

୪ । ବିନାଶକ—4. Destroying.

୫ । ପ୍ରଭେଦକାରକ—5. Causing distinction.

୬ । ନିର୍ଣ୍ଣୟକ—6. Determining.

୭ । ନିୟମକ—7. Regulating.

ସଂ. ବି. (ଅବଜ୍ଞେତ + ସ୍ଵାର୍ଥେ. କ) — ୧ । ସୀମା—1. Limit.

୨ । ବିଶିଷ୍ଟତା; ବିଶେଷତା—2. Peculiarity.

୩ । (ନ୍ୟାୟ) କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅନ୍ୟତ୍ରାଧାରଣ ବା ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣ—3. Characteristic of a thing.

୪ । (ନ୍ୟାୟ) କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପ୍ରଧାନ ଗୁଣ—

4. (Logic) The chief or essential attribute of any thing; predicate.

ଅବଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + ଉକ୍. ଅକ୍; ସକ୍ଷୟୋଗ୍)
Abachchhedana ଛ ସ୍ଥାନରେ ଛ ଅବେଶ) —

୧ । କର୍ତ୍ତୃକ—1. Cutting.

୨ । ବିଭାଜକରଣ—2. Dividing.

୩ । ପ୍ରଭେଦକରଣ—

3 Distinguishing; discriminating.

୪ । ପୃଥକକରଣ—4. Separation.

ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + ଅବଜ୍ଞେତ; ଅବଜ୍ଞେତ + ଅବଜ୍ଞେତ;
Abachchhedābachchheda ପ୍ରଭେଦମାନଙ୍କର ବିନାଶ—

କରଣ) — ୧ । ବସ୍ତୁ ବସ୍ତୁରେ ଲକ୍ଷିତ ପ୍ରଭେଦମାନଙ୍କୁ

ଦୂର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରଣୀଭୂତ କରିବା—

1. Generalisation by removing

distinctions.

୨ । ପ୍ରଭେଦମାନଙ୍କର ଦୂରୀକରଣ—

2. Removing distinctions.

ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତ) —

Abachchhedābachchhedare ୧ । ସର୍ବସ୍ଥାନୀୟ—

1 Throughout; universally.

୨ । ନିବିଶେଷରେ—

2 Indiscriminately; invariably,

ଯଥା—ଅପର ଦେଶର ଲେଖକ ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତରେ ପରିଚିତ ଅଛନ୍ତି ।)

୩ । ସର୍ବତୋଭାବେ; ସବୁ ପ୍ରକାରେ—

3. In all respects.

୪ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—4 Entirely; wholly.

ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତ—ସଂ. ଅ—ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତରେ (ଦେଖ)

Abachchhedābachchhede

Abachchhedābachchhedare (See)

ଅବଜ୍ଞେତ—ସଂ. ବି. ବି. (ସଂ. ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତ) —

Abachchhede ଅବଜ୍ଞାନାବଜ୍ଞେତରେ (ଦେଖ)

Abachchhedābachchhedare (See)

ଅବଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଜ୍ଞ. ବାଜିବା) —

Abachh ୧ । ଯେଉଁ ମାଛ, ଶାଗ, ଗୁଡ଼ିଆ, ଧାନ, ତାଲ ଆଦି ଆବାହା

1. (fish; pot-herb; rice; split peas etc)

From which bad and undesirable parts have not been picked out.

୨ । ଯେଉଁ ଧାନ କିଆରୀ ବା ବଗିଚାରୁ ଘାସ ଆଦି ବନ୍ଧି ଦେଇ ନ ଥାଏ—2. Unweeded (paddy-

fields or gardens)

୩ । ଭଲ ବା ମନ୍ଦଯାକ ପୃଥକ କରାଯାଇ ନ ଥିବା (ବସ୍ତୁ)—

3 (things) Which have not been

separated by selection,

ଅବଜୟ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + ଉକ୍. ଅ) — ୧ । ସୁବିଜୟ

Abajaya ଛାଡ଼ିବା—1. Winning by conquest.

(ଅବଜୟ—ବିଜୟ) ୨ । ପରାଜୟ—2. Vanquishing; over-coming.

୩ । ଜୟ କରି ଛଡ଼ାଇ ନେବା—3. Spoliation.

୪ । ସୁବିଜୟ—4 Victory; conquest.

ଅବଜିତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) — ୧ । ସୁବିଜିତ ଜିତା

Abajita ଯାଇଁ ଦୁସ୍ତର—1. Won by conquest.

ଅବଜିତ } ୨ । ଦୃଷ୍ଟି—2 Despised, condemned
ଅବଜିତ } (M W.)

୩ । ପରାଜିତ—3. Vanquished.

ଅବ + ଜ୍ଞାନ (ଧାତୁ) — ସ—ଅବଜ୍ଞାନକରଣ (ଦେଖ)

Aba-Jñā (root) Abajñākaribā (See)

ଅବଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଅପକୃଷ୍ଟ; ଦୈର୍ଘ୍ୟ + ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ = ଜାଣିବା +

Abajñā ଉକ୍. ଅ + ଅ) — ୧ । ଅବମାନନା; ଅପମାନ—

(ଅବଜ୍ଞ—ବିଶ)

1. Insult.

୨ । ବେଶାନ୍ତର; ଉପେକ୍ଷା; ଅନାଦର—

2. Disregard; slight; neglect.

୩ । ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ—3. Contempt.

୪ । ତିରସ୍କାର—4. Reproach.

ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନେ ଅପତ ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱପତ ୧ ଚିହ୍ନେ ଅପତ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନେ ଅପତ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପତବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ସଥା :— 'ଗାଉ' ନ ନିଜେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ନିଜେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅବତୀ—ସଂ. ବି (ଅବ ଧାତୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ; ଅଧିକରଣ. ଅଟି)—

Abtī ଅବତ (ଦେଖ)—Abatā (See)

ଅବତୀତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଅବ = ଅବନତ ହୋଇଅଛି ନାସିକା Abatīta ଯାହାର; ଅବ + ନାସିକା; ନାସିକା ସ୍ଥାନରେ ଟୀଟ (ଅବତୀତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅଦେଶ)—ଅବନତନାସିକା;

ତେସ୍ତନାକା—Flat-nosed,

ସଂ. ବି—ନାସିକା ଅବନତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

The condition of having a flat nose (M. W)

(ଏ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟରୂପ ଅବନାଟ; ଅବତୁଟ)

ଅବତୁ—ସଂ. ବି—(ଅବ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଅତୁ; ମନୁଷ୍ୟ Abatū ଅଭାବରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ଦଠାକୁ ବେକମୁଣ୍ଡାକୁ ଦେଖାଇଦେବାକୁ)—

୧ । ବେକମୁଣ୍ଡା; ମୁଣ୍ଡର ଓ ଦେହର ପଛଅଡ଼ର ସମ୍ମୁଖାଳ—

1. The nape of the neck.

୨ । କୁଅ—2. Well.

୩ । ଗାତ—3. Hole in the ground.

୪ । ଏକପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷ—4. A kind of tree.

ଅବତଙ୍ଗ—ସଂ. ବି—୧ । ଦାଟ—1. Market.

Abadāṅga ୨ । ଗଞ୍ଜ; ଅଡ଼ଙ୍ଗ—2. Mart.

ଅବତା—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ—୧ । ହାଣ୍ଡିରେ ରହିଥିବା

Abardā ଅବତା ରକା ଭାତ—

ଆବାଡ଼ା 1. (cooked rice) Which has not yet been served and which remains in the boiling pot.

ଅବତାନ—ସଂ. ବି (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତାନ ଧାତୁ = ଉଡ଼ିବା + ଶବ୍ଦ. ତ)—

Abadāna ତଳଅଡ଼କୁ ଉଡ଼ିବା; ପକ୍ଷୀର ଅଧୋଗମନ—

Flying downwards.

ସଂ. ବିଶ (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତାନ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) ଉଡ଼ିନ;

ଉପରକୁ ଉଡ଼ୁଥିବା (ପକ୍ଷୀ)—

Flying upwards

ଅବତା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ବତା ହୋଇ ନ ଥିବା ଖାଦ୍ୟ—

Abardhā 1. (food) Which has not been served or dealt out.

ବ—ଅବତା (ଦେଖ)—Abhardā (See)

[ଦ୍ର—ଲୋକେ ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ନକୁ ହାଣ୍ଡିରୁ ପକ୍ଷ ବା ଥାଳ ଅବରେ ବାଣ୍ଟି ଖାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହାପ୍ରସାଦକୁ ସେହି ହାଣ୍ଡିରେ, କୁଡ଼ିଆରେ ଅଥବା ଛେଲୁଆରେ ଖାଆନ୍ତି ବୋଲି ତାହାକୁ ଅବତା ବୁଝାଯାଏ ।]

ଅବତା—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅ + ଓ. ବତା)—

Abatā ୧ । ଅବତାତ; ଯାହା ବତା ହୋଇ ନାହିଁ—

ଯାହା ବାଣ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ

1. Undistributed.

ଅନ୍ୟଥା ୨ । ଅବତାତ; ଯାହା ବତା ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Unpartitioned.

୩ । ଭଜମାଲ—3. Undivided; joint.

ଅବତାମ୍ବ—ସଂ. ବି (ଅବ + ତନ୍ମସ ଧାତୁ = ଭୂଷିତକରିବା + କରଣ. ଅ)—

Abatāmsa ୧ । ଭୂଷଣ; ଅଳଙ୍କାର—1. Ornament.

୨ । କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ—2. Ear-ornament

୩ । ଶିରୋଭୂଷଣ; କିରୀଟ—3. Diadem; crown

୪ । (ସମାସରେ ବଶବାଚକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ;

ଯଥା—ଉଦ୍ଭୁକ୍ତଶାବତଂସ)—ଭୂଷଣସ୍ୱରୂପ ବଶର ଯୋଗ୍ୟ

ବ୍ୟକ୍ତି—4. (a person who is) The glory of a race or family.

ଅବତାନ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—(ସଂ. ଅ + ଶର୍ଣ୍ଣ)—

Abatānya

ଅବତାନ୍ୟ (ଦେଖ)—

Abatirṇṇa (See)

ଗୁରୁତ୍ୱରେ ରବି ତଳେ ହୋଇ ଅବତନା—ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମନରୂପଗଣିତା ।

ଅବତାବ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଭୁବୁଡ଼ୁ; ଭବେଇଟୁବେଇ—

Abataba

1. About to be drowned.

ଜବୁହୁ ୨ । ବ୍ୟତିକ୍ୟସ୍ତ; ବିପନ୍ନ—

ଅବତବ 2. Overwhelmed with calamity.

୩ । ମୁମୂର୍ଷୁ—Dying; about to die.

୪ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବସାଦଯୁକ୍ତ; ଜଡ଼ିଭୂତ—

4. Much pulled down; worn out; spent.

ଦେ. ବି—୧ । ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥା—1 Dying condition.

୨ । ଭବେଇ ଟୁବେଇ ଅବସ୍ଥା—

2. Drowning condition.

ଅବତବ ହେବା—ଦେ. କି—ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାପତ୍ତ ହେବା—

Abataba hebā To be on the point of death;

ଜବୁହୁ ହେବା

to be dying.

ଅବତବହୋନା

ଅବତମସ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଅଳ୍ପ + ତମସ = ଅଳ୍ପକାର + ଅ)—

Abatamasa

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପକାର—Faint darkness.

ଅବତର—ସଂ. ବି. (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତର ଧାତୁ = ପାର ହେବା; ସିବା +

Abatara ଭବ. ଅ)—ଅବତରଣ (ଦେଖ)

Abatarāṇa (See)

ଦେ. ବି.—ଭୂମି ବତର ବା ଓଦା ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

Dry condition of the soil.

ଦେ. ବିଶ—ବର୍ଷା ପରେ ଓଦା ନ ଥିବା ବା ଶୁଖି ଯାଇଥିବା

(ଭୂମି)—(land) From which the

moisture has dried up after rain.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	କ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଋ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ

ଅବତରଣ—ସ. ବି. (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତୁ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abatarana ୧ । ଅବତରଣ; ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବା—

1. Getting down; alighting; descent; descending.

୨ । ନଦୀର ପାର ଦେବା—

2. Crossing (a river).

୩ । ଦେବତାଙ୍କର ଭୂତଳରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ; ଅବତାର—

3. Incarnation, advent.

୪ । ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ—4. Being born.

୫ । ଯାତାକରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଭୂମିରେ ଯାଏ ପକାଇବା—

5. To alight from a conveyance.

ଅବତରଣିକା—ସ. ବି. (ଅବତରଣ + ଇକ = ଅ)—

Abataranikā ୧ । ଶୋପାନ; ପାହାଚ—

1. Flight of steps.

୨ । ଗ୍ରନ୍ଥର ଭୂମିକା; ଉପସମ୍ପର୍କିକା; ଗ୍ରନ୍ଥର ପୃଷ୍ଠାଭାଗ—

2. Introduction to a book.

ଅବତର—ଦେ. ବି. ଅବତରଣର ର୍ଥ—

Abatarā The act of Abataribh.

ଆଭିଜାନ ଦେ. ବିଶ୍ୱାସୀ ଯାହା ବହୁରାଜାଙ୍କୁ ଯାହା ଯାଣରେ ପଡ଼ି

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଲବଣ୍ୟ ବା ଲବଣ୍ୟ ନାହିଁ—

Not fully moistened with water.

ଅବତରଣ—ଦେ. ବି. ୧ । ଅବତାର ଗ୍ରହଣ; ଜନ୍ମବା; ଅବତର

Abataribh ୨ ଗ୍ରହଣ କରାଯୁଥିବାରେ ଶୁଦ୍ଧ ଦେବା—

1. To be incarnated in the world.

୨ । ଅବତରଣ ଦେବା; ଅବତରଣ କରିବା; ଓହ୍ଲାଇବା—

2. To descend; to get down; to alight.

୩ । (ଦେବତା) ଶରୀର ମଧ୍ୟକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଅସିବା—

3. To descend from the heavens.

୪ । ଦେବତାଙ୍କର (କାହାଣୀ) ଦେବାଦେଶକୁ

ଘୋଷଣା କରିବା—4. To declare the

commands of a Deity (said of a

person said to be possessed of the

spirit of a Deity).

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୋପରେ ଭୁଲ୍ଲ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ଦେଇ

ରାଜି ପଡ଼ିବା—5. To rave in anger.

୬ । ଜନ୍ମଲଭବା; ଜନ୍ମବା—6. To be born.

୭ । ଜନ୍ମ ବା ପର ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ

୮ ମଧ୍ୟରେ ଅବତର ଅବତରଣ । ବୃଷ୍ଟିର ମହାବରଣ ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଅବତର—ସା. ଅ—ଅବତର (ଦେଶ)

Abatalak Abtak (See)

ଅବତାର—ସ. ବିଶ୍ୱାସୀ (ଅବ + ତନ ଧାତୁ = ବସ୍ତାର କରିବା + ଭବ. ଅ)—

Abatāna ୧ । ବିସ୍ତାର—1. Spreading; extension.

୨ । ଅବରଣ; ଆଚ୍ଛାଦନ—2. Covering.

୩ । ଚନ୍ଦ୍ରାବସ—3. Awning.

୪ । ଶଙ୍ଖମଣ୍ଡପ—4. An open tent.

ଅବତାର—ସ. ବି. (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ତୁ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା +

Abatāra ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅବତରଣ; ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବା—

1. Descending.

୨ । ପାର ଦେବା—2. Crossing (Apte).

୩ । ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଜୀବାଦର ମୂର୍ତ୍ତିଧାରଣ କରି ଦୁଷ୍ଟଦଳନ ଓ

ଶିଷ୍ଟପାଳନାର୍ଥ ଦେବତାଙ୍କର ପୃଥିବୀରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ

କରିବା; ଦେବତାଙ୍କର ପୃଥିବୀରେ ଅବତରଣ—

3 Incarnation, appearance of a Deity

on earth in shape of men or other

animals.

[ଦୁ—ବିଷ୍ଣୁ ନାନା ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରି ପୃଥିବୀରୁ ଦୁଷ୍ଟ ଓ

ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିଅଛନ୍ତି ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ କରିବେ ବୋଲି

ପୁରାଣରେ ଲେଖା ଅଛି । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ, ବ୍ରହ୍ମା, ନାଗ, ବାମନ,

ପରଶୁରାମ, ରାମ, କୃଷ୍ଣ, ବୁଦ୍ଧ ଓ କଳ୍କୀ—ଏହି ଦଶ ଗୋଟି

ଅବତାର ପ୍ରଧାନ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ବୁଦ୍ଧ ଅବତାର । ପୁଣ୍ୟରେ

ଜଗନ୍ନାଥ ସେହି ଅବତାର ବୋଲି ପ୍ରତିତମାନେ କହନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ

ଅଧର୍ମ ଅତି ବେଶି ହେଲେ, ପରେ ବିଷ୍ଣୁ କଳି ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରି

ମୈତ୍ରସଂହାରୀ ଶତ୍ରୁଧାରଣ କରିବେ—ଏହା ପ୍ରତିତମାନଙ୍କର

ବିଶ୍ୱାସ ।]

୪ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା—

4. Aiming at an object.

୫ । ଅବତରଣ; ପ୍ରାପ୍ତିବା; ବର୍ତ୍ତାଣ; ପ୍ରକାଶ—

5. Coming to existence.

୬ । ପୁଷ୍କରିଣୀ ଅବତାର—6. Bathing-ghat.

୭ । ପାର ଦେବା—7. Ferry; landing place.

୮ । ଶୋପାନ; ସିଃ; ପାହାଚ—

8. Flight of steps; ladder.

୯ । ଶୁଦ୍ଧ—9. Sacred bathing-place. (Apte)

୧୦ । ପୁଷ୍କରିଣୀ—10. Tank (Apte)

୧୧ । ଜନ୍ମ—11. Birth; advent; growth.

୧୨ । ଅବତରଣ—12. Introduction; preface

(Apte)

୧୩ । ଦେ. ବିଶ୍ୱାସୀ କୌଣସି କାଳରେ ବସନ୍ତ (ଠାକୁରାଣୀ) କାହାଣୀ

ପରେ ବସନ୍ତ ସଂସାରାବରଣ—

The days counted from the

beginning of a person being

attacked by small-pox.

ପ୍ରାଥମେ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୃତ୍ତ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ୧୦ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ବର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବପରାବ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଖୋଜିବେ; 'ଦ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଖୋଜିବେ ।

(ଯଥା—ବସନ୍ତ ବାହାରବାର ଚତୁର୍ଥ ଦିନକୁ ଲେଖେ ଶୁଭ
ଅବତାର ବୋଲି କହନ୍ତି ।)

ଦେ ବିଶ—ଜାତ; ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିବା—Born.

ମହାତ୍ମା ବୃନ୍ଦାବନ ବେନି ବାବୁ,

ଅଭିଜ୍ଞାନମାଳାରୁ ଅବତାର—ବିଦ୍ୟାଧର ବସନ୍ତ ଶ୍ରୀମତୀ ।

ଅବତାରଣ—ସ. ବି. (ଅବ + ତୁ ଧାତୁ, ଶିଜନ୍ତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Abatāraṇa.

୧ । ଉତ୍ତରୁ ନିମ୍ନକୁ ଆନୟନ—

1. Bringing down.

୨ । ଅବରୋହଣ; ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବା—

2. Descending.

୩ । ପ୍ରସ୍ତାବନ—3. Preface.

୪ । ଅପସାରଣ—4 Removal.

୫ । ଅବତାର ଗ୍ରହଣ—

5. Assumption of an incarnation.

୬ । ଉତ୍ପତ୍ତି; ଜନ୍ମ—6. Birth.

୭ । ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି—7. Manifestation.

ଅବତାରଣା—ସଂ. ବି. (ଅବତାରଣ + ଅ)—ଅବତରଣିକା (ଦେଖ)

Abatāraṇā Abatāraṇikā (See)

ଅବତାରଣିକା—ସଂ. ବି. (ଅବତାରଣ + କ + ଅ)—

Abatāraṇikā ଅବତରଣିକା (ଦେଖ)

Abatāraṇikā (See)

ଅବତାରଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅବତାରଣ + ଇ)—

Abatāraṇī ଅବତରଣିକା (ଦେଖ)

Abatāraṇikā (See)

ଅବତାରବାଦ—ସଂ. ବି—ପୃଥିବୀରୁ ପାପରାଜ ଲଭୁ କରିବା ପାଇଁ
Abatārabāda ଦେବତା ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିନ୍ତି—ଏହି

ଲେଖ ବିଶ୍ୱାସ—Theory of the Deities

advent into the world as incarnation;

Incarnation Theory.

ଅବତାରବାଦୀ—ସଂ. ବି. ସଂ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅବତାରବାଦରେ

Abatārabādī ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି—Belonging to the

(ଅବତାରବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) Theory of Incarnation.

ଅବତାରଭେଦ—ସଂ. ବି—ଦେବତାଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅବତାର—

Abatārabheda. Different incarnations of a

Deity.

ଅବତାରିତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ତୁ ଧାତୁ ଶିତ୍; ତାର ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Abatārita ତ.)—୧ । ଅବରୋହଣ; ଯାହାକୁ ଉପରୁ ତଳକୁ

ଅଣାଯାଇଥିଲା—1. Got down.

୨ । ପ୍ରସ୍ତାବନ—2. Proposed.

ଅବତାରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅବତାର)—୧ । ଅବତରଣ (ଦେଖ)

Abatāribā 1. Abatāribā (See)

୨ । ଉତ୍ତରୁଦେବା; କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉପରୁ
ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦେବା—

2. To cause to get down; to let down;
to bring down.

ଅବତାରି—ସଂ. ବି. (ଅବତାର + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ସେ

Abatāri ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି; ଉତ୍ପତ୍ତି—Incarnate.

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବତାର ଅଟେ ଶ୍ରୀରାମ—କୃଷ୍ଣସିଂହ-ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ଅବତାରୀ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅବତାରୀ)—ଅବତାରୀ (ଦେଖ)

Abatāri Abatāriṇa (See)

ଅବତାରୀ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ତୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ତ)—

Abatāriṇa ୧ । ଓହ୍ଲାଇଥିବା—1. Descended.

୨ । ତଳକୁ ଉତ୍ତରୁ ଥିବା; ନିମ୍ନକୁ ଅଗତ—

2. Got down; alighted.

୩ । ଅବତୃତ; ଉପସ୍ଥିତ—3 Appeared.

୪ । ଗୁଣାତାବତାର; ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା—

4. Incarnate

* । ଉତ୍ପତ୍ତି; ଜାତ—5. Born.

୬ । ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ; ପାର ହୋଇଥିବା—

6. Having crossed.

୭ । ଅତିକ୍ରମ—7. Passed over or by.

ଅବତୋକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ଅପଗତ + ତୋକ =

Abatoka ଅପଗତ)—ହସନ୍ତରା ଗାଈ; ଯେଉଁ ଗାଈ ଅସମ୍ଭବରେ

ଗୋବର ପକାଇଥିଲା—A cow which has
miscarried from accident.

ଅବଦ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅବ)—ବର୍ଷ—Year.

Abada ବ୍ରହ୍ମବେ ଶୋଭଣ ଅବଦ, ସୁନ୍ଦର ସୁସ୍ୱାଦ ପାଦ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀମଦ୍ ।

ଅବଦଂଶ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଦନ୍ତ ଧାତୁ = ଖାଇବା + କର୍ମ. ଅ)—

Abadaṁśa ମଦ୍ୟପାନ କାଳରେ ରୁଚି ଜନ୍ମିବା ପାଇଁ ଖୁଆ

ଯିବା ଚର୍ଚ୍ଚଣ ଦ୍ରବ୍ୟ; ଚାହିଁ—Things eaten to

give relish to drinkers of wine.

ଅବଦକେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅବଦ)—କାଳକ୍ଷେପକ ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

Abadake A Śāstra dealing with years.

ପାଳୁ ନରୁ ପକ୍ଷେ ତେନି ବୈଶାଖରୁ ପକ୍ଷେ,

ବସନ୍ତରୁ ଏହାକୁ ଅବଦକେ ଲେଖେ—ସାରଳାମହାଭାରତ. ଶୁଷ୍ଟ ।

ଅବଦାନ—ସଂ. ବି. (ଅ = ଘାତ + ବଦନ)—ଅସୁନ୍ଦର ମୁହଁ—

Abadana Ugly face.

ଅବଦାତ—ସ. ବି. (ଅବ + ଦେ ଧାତୁ = ଶୁଦ୍ଧ ହେବା + କର୍ମ. ତ)—

Abadāta ୧ । ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ—1. White colour.

୨ । ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ—2. Yellow colour.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାସିକ ସୁକ୍ରାସର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଞ୍ୟ	ଈଅ	ଋ	ୠ

ସ. ବିଶ—୧ । ଶ୍ଵେତ—1. White.

୨ । ନିର୍ମଳ—2. Clean; spotless.

୩ । ସୁନ୍ଦର; ମନୋଜ୍ଞ—3. Beautiful.

୪ । ବିଶୁଦ୍ଧ—4. Pure

ଅବଦାନ—ସ. ବି (ଅବ=ଶୁଦ୍ଧି ବା ପୂଜାର୍ଥ+ଦା ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)-
Abadāna ୧ । ପୂଜା ବା ଅର୍ଚ୍ଚନାର୍ଥ ଦାନ; ଅର୍ଘ୍ୟ—

1. Oblation.

୨ । ଦାନ—2. Gift.

୩ । ସମ୍ପାଦିତ କର୍ମ—3. Accomplished work.

୪ । ବିଦ୍ରୁଷଣ; ପ୍ରଦର୍ଶନ—4 Exhibition of
prowess.

୫ । ଗର୍ଭ—5. Fame.

୬ । ପ୍ରଶଂସିତ କର୍ମ—6. praise-worthy action.

୭ । ଯଜ୍ଞକର୍ମ—7. Vedic sacrifice.

୮ । (ଅବ+ଦୋ ଧାତୁ=ଛେଦନ କରିବା+ଅନ)—ଅଣ୍ଡ;
ଛେଦନ—8. Portion cut.

୯ । (ଅବ+ଦେ ଧାତୁ=ଶୁଦ୍ଧି କରିବା)—ଶୋଧନ; ଶୁଦ୍ଧି-
କରଣ—9. Purification.

୧୦ । (ଅବ+ଦେ ଧାତୁ=ପାଳନ)—ପାଳନ—
10. Bringing up; tending.

୧୧ । ଉର୍ଶିର (ଦେଖ)

11. Ushira (See)

ଅବଦାରକ—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ (ଅବ+ଦାର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅନ)—

Abadāraka ୧ । ବିଦାରକ—1. Piercing.

(ଅବଦାରକା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଛେଦକ—2 Cutting.

୩ । ଭୂମିଖନନାସ୍ତ୍ର; ଖଣିକ—3. A pick for digging
earth.

ଅବଦାରଣ—ସ. ବି. (ଅବ+ଦାର ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Abadāraṇa ୧ । ବିଦାରଣ—1. Piercing.

୨ । ଖନନ—2. Digging

୩ । ପାଟ—3. A reht.

୪ । ଖନନାସ୍ତ୍ର; ଖଣିକ; ସାବଳ—

4. A pick used in digging.

ଅବଦାହ—ସ. ବିଶ (ଅବ=ନିୟନ୍ତ୍ରଣ+ଦାହ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦାହ କମି
Abadāha ଯାଏ ।)—ପ୍ରଦାହବିନାଶକ—

Assuaging the burning sensation
of the body.

ସ. ବି—୧ । ବେଣାମୂଳ—1. The root of Benā
grass.

୨ । ଜ୍ୱରବିନାଶକ ଦାହ—2. High temperature
due to fever.

ଅବଦାହେଷ୍ଟ—ସ. ବି (ଅବଦାହ=ଦେହପ୍ରଦାହ+ଇଷ୍ଟ=ମଙ୍ଗଳ-
Abadāheshṭa କର)—ବେଣାମୂଳ—The root of

Benā grass.

ଅବଦୀର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବିଶ (ଅବ+ଦୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଚ)—୧ । ଗଳିତ; ଦୃଶ୍ୟତ୍ୱ
Abadīrṇa 1 Melted-

୨ । ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ—2. Pierced

୩ । ବିଦଳିତ—3. Trodden.

୪ । ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ—4. Reduced to powder or
dust.

ଅବଦ୍ଧ—ସ. ବିଶ—(ଅ+ବଦ୍ଧ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଯାହା ବନ୍ଧ ବା
Abaddha ବନ୍ଧା ହୋଇ ନାହିଁ—1. Unbound, untied.

୨ । ଅସଂଯତ—2. Unregulated; unrestrained.

୩ । ଅସମ୍ବନ୍ଧ—3. Incoherent; unconnected.

ବି—ଅସମ୍ବନ୍ଧ ବାକ୍ୟ; ପ୍ରଳାପ—Incoherent words;
ravings.

ଅବଦମ୍ଭ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ (ବଦ୍ଧବ୍ରାହ୍ମ; ଅବଦ୍ଧ ଅଟେ ମୁଖ ଯାହାର)—
Abaddhamukha ୧ । ଯାହା ମୁହଁରେ ବାନ୍ଧବତା ନାହିଁ—

(ଅବଦମ୍ଭ—ଶ୍ଳୀ) 1. (a person) Who says what-
ever comes to his lips

୨ । ଅସଂଯତମୁଖ—2. Talking in an
unrestrained manner.

୩ । ଦୁର୍ମୁଖ; ଅସ୍ଥିଷ୍ଟବାଦୀ—3. Foul-tongued.

୪ । ମୁଖର—4. Talkative.

ଅବଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ବଦ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଅବ୍ୟାଧି—
Abadya 1. Unspeakable.

(ଅବଦ୍ୟ—ବ୍ୟସ୍ତ) ୨ । ନିନ୍ଦନୀୟ—2. Blame-worthy.

୩ । ନୀଚ; ଅଧମ; ହୀନ—3. Low; mean.

୪ । ମନ୍ଦ—4. Bad.

ସଂ. ବି.—୧ । ଅବିଧି—1. Injury.

୨ । ପାପ—2. Sin.

୩ । ଦୋଷ—3. Fault.

୪ । ନିନ୍ଦା—4. Blame.

ଦେ. ବି—ଅବିଦ୍ୟ; ଭୁବିଦ୍ୟ—A quack.

ଅବଧ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅବଧ୍ୟ)—୧ । ଅବଧ୍ୟ; ବଧର ଅଯୋଗ୍ୟ—
Abadha 1. Not fit to be killed

୨ । ଯାହାକୁ କେହି ମାର ପାରେ ନାହିଁ—2. Whom
none is capable of killing.

୩ । ଅବଧ ଅଟେ ଯେଉଁଠି ପ୍ରବାସ—ସାବଳମନ୍ଦିରର ବନ୍ଧ ।

ଅବଧ ଦେ. ବି. (ଭୂ. ଅବଧ—ଭୂ. ଇଂ. ଅଭ୍ୟ)—ଅଯୋଧ୍ୟା
ପ୍ରଦେଶ ଓ ନଗର—The province and the town
of Oudh, Ajodhya.

၂။ 'အစားအလှူ' → 2. Causing downfall.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅବନୟନ	ଅ	କ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ	ଧ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅବନୟନ	ଅ	କ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ	ଧ	ନ

ଅବନୟନ—ସ. ବି. (ଅବ + ନା ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abanayana ଅବନୟ (ଦେଖ)

Abanaya (See)

ଅବନା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ଣ. ବର୍ଣ୍ଣ)—

Abanā ୧ । ଯେଉଁ ରଚନାରେ କବି ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ଅକ୍ଷର ନାହିଁ; ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ରଚନାରେ ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କରେ ‘ଅ’ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସ୍ଵରଯୁକ୍ତ ଅକ୍ଷର ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନାହିଁ । (ଯଥା—କର ଚରଣ ନ ଚଳଇ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।)

1. A composition in which single letters only are used; no diphthongs or triphthongs are used.

[ଦ୍ର—ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ଅବନାରସଚରଣ ନାମରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପଦ୍ୟରଚନା କରିଅଛନ୍ତି । ଭଞ୍ଜପୁର କବିମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଅବନା ଶ୍ରବଣର ରଚନା କରିଥିଲେ ।]

୨ । ଅନିର୍ମିତ—2. Unbuilt.

୩ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—3 Indescribable.

୪ । ବର୍ଣ୍ଣହୀନ—4. Colourless.

(ଯଥା—ପେଲି ପଶିବି ବୋଲୁଛି ଅବନା ମନ୍ଦିରେ ।)

୫ । ଅକଟା ଓ ଅବଶ୍ଳ (ପରିବା ଅଦ)—

5 Unchopped (kitchen vegetables etc)

ଅବନାଟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ନାସା; ନାସା-

Abanāṭa ସ୍ଥଳରେ ନାଟ ଅଦେଶ. ନିପାତନ)—

(ଅବନାଟୀ—ଝି) ଡେପଟାନାକା—Flat-nosed.

ଅବନାବନି—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଅବନ (ଦେଖ)

Abanābani Aban (See)

ଅବନାବନିବା—ଦେ. ବି—୧ । (ଶରୀରଭେଦ ଭଜନ) ଯୋଗସାଧନ

Abanābanibā ବା ପ୍ରାଣାୟାମଦ୍ଵାରା କୃଷ୍ଣ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କ

ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ଲାଭ କରିବା—1. To devote one's self to the practice of Joga.

ବାଲମନ ହୋ । ତୁ ତ ଅବନାବନ, ଅବନା ବନିଲେ ଅନ୍ୟା ମାରିଲେ

ଅଜପାରେ ଜପ ହୋଇବ ଧନ । ଶରୀରଭେଦଭଜନ ।

ଅବନା ଗାମାଗାମିଦେଶ ୨ । ଅବନା ବା ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷାରେ ଗାଳ

ଦେବା—2. To call another indecent names.

ଅବନାବନ୍ଧ ଶୃଙ୍ଖଳା—ସ. ବି—ଅବନା ଅକ୍ଷରରେ ରଚିତ କାବ୍ୟାଳଙ୍କାର

Abanābandha śṛṅkhala ବିଶେଷ—

A composition with single letters and without any diphthong or triphthong.

ହରଷ ରସର ସର ଜଳଜ ନୟନ

ନୟନ ନ ପର ପରନର ବଳଦଳ । ପ୍ରେମମଞ୍ଜରୀ. ୧୩/୪୪ ।

ଅବନାୟ—ସ. ବି. (ଅବ + ନା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abanāya ଅବନୟ (ଦେଖ)

Abanaya (See)

ଅବନାହ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ନା ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abanāha ୧ । ବନ୍ଧନ—1. Binding; bond.

(ଅବନାହ—ବନ୍ଧ) ୨ । ପରିଧାନ—

1 Wearing; putting on.

ଅବନି—ସଂ. ବି. (ଅବ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା; ଧାରଣ କରିବା +

Abani ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. କର୍ତ୍ତୃ. ଅନି; ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧାରଣ କରେ ବା

(ଅବନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଯାହା ଭୂପାଳ କର୍ତ୍ତୃକ ରକ୍ଷିତ ହୁଏ ।)—

୧ । ପୃଥିବୀ—1. World.

୨ । ଭୂମି—2. The earth.

୩ । ଦେଶ; ଭୂଭାଗ—3. Country; the land.

ଅବନିତଳ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅବନି + ତଳ)—ଭୂତଳ; ଧରତଳ;

Abanitala ଭୂପୃଷ୍ଠ—The face of the earth; the earth's surface.

ଅବନିପତି—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅବନି + ପତି)—ରାଜା; ଭୂପତି—

Abanipati King.

ଅବନିପାଳ—ସ. ବି. (ଅବନି + ପାଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Abanipāla ଅବନିପତି (ଦେଖ)—Abanipati (See)

ଅବନିବନାୟ—ଦେ. ବି—ଅବନ (ଦେଖ)

Abanibanāu Aban (See)

ଅବନିମଣ୍ଡଳ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅବନି + ମଣ୍ଡଳ)—

Abanimandala ୧ । ଭୂମଣ୍ଡଳ—1. The globe.

୨ । ଭୂତଳଗତ—2. The terrestrial world.

ଅବନି—ସଂ. ବି. (ଅବ ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. କର୍ତ୍ତୃ.

Abanī ଅନା)—ଅବନ (ଦେଖ)—Abani (See)

ଅବନ୍ତି—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଅବ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା; ପାଳବା +

Abanti ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ ଅଧିକରଣ. ଅନ୍ତି; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଜାମାନେ

ସ୍ଵର୍ଗରେ ପାଳିତ ହୁଅନ୍ତି)—

୧ । ଭୂତର ପଶ୍ଚିମଭାଗର ମାଳବ ଦେଶ—

1. The Mālaba country; Malwa.

୨ । ରାଜା ବିଜୟାଦିତ୍ୟଙ୍କର ରାଜଧାନୀ; ଭୂବିନ୍ଦୁ (ବର୍ତ୍ତମାନ

ଜୟପୁର ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ)—

2. The town of Ujjayinī in Joypur State.

୩ । ଅବନ୍ତି ଦେଶବାହିନୀ ନଦୀବିଶେଷ—

3. Name of a river in Ujjayinī.

[ଦ୍ର—କେହି କେହି କହନ୍ତି ‘ଅବନ୍ତି’ ଶିଳାର ଅନ୍ୟ ନାମ,

ମାତ୍ର ଅନ୍ୟମାନେ ଅବନ୍ତି ଓ ଶିଳା ଦୁହେଁକି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନଦୀ ବୋଲି

କହନ୍ତି ।]

ଅବନ୍ତିକା—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଅବନ୍ତି + କ + ଶ୍ଚା. ଅ)—

Abantikā ଅବନ୍ତି (ଦେଖ)—Abanti (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଦୁଇଟି ଓ ତିନିଟି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ତିନିଟି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବନ୍ତିସୋମ ଏବଂ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଯେ କେହି ଲେଖିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ୫ ଫଳକ, ଯେବେ ସେହି ଫଳପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଖ । ଯଥା—
'ଗାୟ' ନ ଯେଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିକା; 'ଭୂ' ନ ଯେଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ଯେଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ଯେଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ଯେଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅବନ୍ତିସୋମ—ସଂ. ବି. (ଅବନ୍ତି=ଦେଶ + ସୋମ=ସୋମରସ;
Abantisoma ସମ୍ବଦ୍ଧ ଏବଂ ଅବନ୍ତିବାସିନୀଙ୍କର ସୋମରସ
ପରି ପ୍ରିୟ ଥିବାରୁ ଏହି ନାମ)—କାଞ୍ଜି—
Fermented rice-water.

ଅବନ୍ତି—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଅବନ୍ତି (ଦେଶ)
Abanti (See)

ଅବନ୍ଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବନ୍ଦ୍ୟ)—ଅପୂଜ୍ୟ; ଯାହା ପୂଜନୀୟ ନୁହେଁ—
Abandya Not fit to be worshipped.
(ଅବନ୍ଦ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ)

ଅବନ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବନ୍ଧନ)—ବନ୍ଧନର ଅଭାବ; ମୁକ୍ତାବସ୍ଥା—
Abandhana Freedom from bonds.
ଦେ. ବିଶ—ଅବକ; ଯାହା ବନ୍ଧା ହୋଇ ନାହିଁ; ମୁକ୍ତା—
Untied; loosened.

ସେହି ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରେୟସକ ବେଶ ଅବନ୍ଧନ—ସାଧାରଣ ମହାବଳତା. ବସନ୍ତ ।

ଅବନ୍ଧା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବକ)—ଅନାବକ; ମୁକ୍ତା—

Abandha ୧ । ବନ୍ଧା ହୋଇ ନ ଥିବା—
1. Untied, unbound.

୨ । ଯାହା ବନ୍ଧନ ବିଧି ଯାଇ ନାହିଁ—2. Unpledged.

ଅବନ୍ଧ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅ + ବନ୍ଧ୍ୟା)—୧ । ଫଳବାନ; ଫଳନ୍ତି—
Abandhya 1 Fruitful.
(ଅବନ୍ଧ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ସଫଳ; ସାଫଳ—2. Successful.

ଅବପତନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ପତ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—
Abapatana ଅଧଃପତନ; ତଳକୁ ପଡ଼ିଯିବା—
Falling down; downfall.

ଅବପନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ପଦ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା
Abapanna + କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ଯାହା ନିମ୍ନକୁ ଗମନ କରିଅଛି)—
୧ । ଅଧଃପତନ; ଅଧୋଗତ—1. Gone down

୨ । (ଅବ + ପଦଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ଅଧଃପାତନ;
ଯାହାକୁ ତଳକୁ ପକା ଯାଇଅଛି—
2 Thrown down; pulled down

ଅବପାତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ପତ ଧାତୁ = ପଡ଼ିବା = ଭବ. ଅ)—

Abapata ୧ । ଅଧଃପତନ; ଅଧୋଗମନ—
1. Going down.

୨ । ଅବତରଣ—2. Descending

୩ । ତଳେ ପଡ଼ିଯିବା—3. Falling down.

୪ । (ନାଟକ) ଉପାଦାନ ଦେଇ ରଙ୍ଗଭୂମିରୁ ପଳାୟନାଦିଦ୍ୱାରା
ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଷୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ—

4 (drama) Change of action or plot
of a play when an actor flees from
the stage in terror.

୫ । (ଅବ + ପତ ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅ)—ଦାଗ ଧରିବା-
ପାଇଁ ଖୋଳାଯାଇଥିବା ଭୂମିଦ୍ୱାରା ଅଛନ୍ତି ଗର୍ଭ;
ଶବ୍ଦ—5. pit in the ground covered
over with leaves etc. to catch elephants.

ଅବପ୍ଳୁତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ପ୍ଳୁ ଧାତୁ = ଲମ୍ଫ ଦେବା + ଭବ. ତ)—
Abapluta ଉତ୍ତମ୍ଭନଗତି; ଲମ୍ଫ ଦେଇ ଗମନ—Jumping
motion; overleaping.

ସଂ. ବିଶ—ସହସା ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ—Suddenly appearing.

ଅବବାଦ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ଅପଭ୍ରଷ୍ଟ + ବଦ ଧାତୁ = କହିବା +
Ababada ଭବ. ଅ)—୧ । ଅପବାଦ—

1. Defamation; libel.

୨ । ନିନ୍ଦା—2 Blame.

୩ । ଶାସନ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା—3. Reproach; censure.

୪ । ଅଦେଶ; ଅନୁଜ୍ଞା—4 Order.

୫ । ବିଶ୍ୱାସ—5. Belief

ଅବବାହିକା—ସଂ. ବି. (ଭୂଗୋଳ ପରିଭାଷା) (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ବଦ ଧାତୁ
Ababāhikā = ବଦନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବ + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—
ଦେଶର ଯେଉଁ ଗଡ଼ାଣିଆ ଅଂଶରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଡ଼-
ଅସି କୌଣସି ନଦୀରେ ପଡ଼େ—
(Geography) The basin of a river.

ଅବବୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ବୁଧ ଧାତୁ = ଜାଣିବା + କର୍ମ. ତ)—
Ababuddha ଯେଉଁ ବିଷୟ ଜଣା ଯାଇ ଅଛି; ପରିଜ୍ଞତ—
1. Known.

୨ । ଅନୁଭୂତ—2. Experienced; felt.

୩ । (ଅବ + ବୁଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଜ୍ଞାନ; ଜାଣିଥିବା—
3. Knowing; wise.

୪ । ପ୍ରବୃତ୍ତି; ଜାଗରତ—4. Waking.

ଅବବୋଧ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ବୁଧ ଧାତୁ = ଜାଣିବା + ଭବ. ଅ)—
Ababodha ବିଶେଷଜ୍ଞାନ—1. Special knowledge.

୨ । ଉତ୍ତମ୍ଭନ—2. Knowledge of essential
matter.

୩ । ବିବେକ—3 Conscience.

୪ । ଅନୁଭୂତି—4. Experience; perception.

୫ । ଉପଲବ୍ଧି—5 Realisation.

୬ । ଉପଦେଶ—6. Advice.

୭ । ଶିକ୍ଷା—7. Learning.

୮ । ଜାଗରଣ—8. Waking.

୯ । ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣା—9 Wrong conception.

୧୦ । (ଅବ + ବୁଧ ଧାତୁ. ଶିତ; ବୋଧ ଧାତୁ + ଅ)—
ଉଦ୍‌ବୋଧନ; ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠାଇବା—10. Rousing
from sleep.

୧୧ । ଜ୍ଞାପନ; ଜଣାଇବା—11. Informing.

ଅବବୋଧିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅବବୋଧ)—ଜଣାଇବା—
Ababodhibā To let know.

ଅବବୋଧ ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇବା. ସେ—ପ୍ରାଚୀନ. ଉପବାଦ୍ୟ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାସିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇତ୍	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାସ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇତ୍	ଋ	ନ

ଅବସ୍ଥା—ସ. ବି (ଅବ + ଶ୍ଵ ଧାତୁ = ଘଣ୍ଟି ପାଇବା + ଭବ. ଅ) =
Ababhāsa ୧ । ଘଣ୍ଟି—1 Splendour; lustre.

୨ । ପ୍ରକାଶ; ସ୍ଫୁରଣ—2. Manifestation.

୩ । ସାକ୍ଷାତକାର—3 Interview.

୪ । ଅବେଶ—4. Attributing a different
quality to a thing.

୫ । ଭଲ; ଭଲ—5. Feigning

୬ । ମିଥ୍ୟାଜ୍ଞାନ—6. False knowledge; elusive
knowledge.

ଅବସ୍ଥା—ସ. ବି (ଅବ + ଶ୍ଵ ଧାତୁ = ଭରଣ ବା ପୋଷଣ କରିବା +
Ababhṛutha ସଂଜ୍ଞାପୂର୍ବକ. କର୍ତ୍ତୃ. ଅ, ଯାହା ପ୍ରାଣେଶବଳ ପୋଷଣ
କରେ; କାରଣ ଯଜ୍ଞ ଯୋଗୁଁ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ; ବୃଦ୍ଧିରୁ ଶସ୍ୟ
ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ; ଶସ୍ୟରୁ ଅନ୍ନ ହୁଏ ଓ ଅନ୍ନରୁ ପ୍ରାଣିମାନେ
ପୋଷି ହୁଅନ୍ତି)—

୧ । ଯଜ୍ଞ—1 Vedic sacrifice.

୨ । ପ୍ରଧାନ ଯଜ୍ଞର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ; ଯଜ୍ଞ ସମ୍ପର୍କରେ
କୌଣସି ଅଙ୍ଗହାନି ବା ନ୍ୟୁନତା ବା ବୃଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥ
ପ୍ରଧାନ ଯଜ୍ଞ ଶେଷରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଯଜ୍ଞ—

2. A supplementary sacrifice performed
to compensate for all the short-
comings of the primary sacrifice.

୩ । ଯଜ୍ଞ ଶେଷରେ କରାଯିବା ସ୍ନାନ—3. Bath at the
completion of a sacrifice.

ବ୍ୟବହାର କର୍ମରେ ଅବସ୍ଥା ଅଛି । ବୃଦ୍ଧି-ମହାବରଣ. ଅବ ।

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖି; ଅବସ୍ଥା ସଂଜ୍ଞାପୂର୍ବକ ସ୍ନାନ)—
Ababhṛutha snāna ଯଜ୍ଞାନ୍ତସ୍ନାନ; ଯଜ୍ଞଶେଷରେ

ଯାଜ୍ଞିକର ସ୍ନାନ; ପାଣିର ସ୍ନାନ—Purificatory
bath performed after a sacrifice

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ଅବନତ + ନାସା; ନାସା
Ababhṛata ସ୍ଥାନରେ ଭ୍ରଷ୍ଟ ଅବେଶ)—ଚେଷ୍ଟାନାକା—

(ଅବସ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) Flat-nosed.

ସଂ. ବି.—ଚେଷ୍ଟା ନାକ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—The state of
being flat-nosed (Apte)

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ଅବ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା + କର୍ମ. ଅମ; ଯାହାଠାରୁ
Abama ଅପଣାକୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଏ)—୧ । ଅସମ—

1 Wretched.

୨ । ନିକୁଟ; ନ୍ୟୁନ—2. Degraded; inferior.

୩ । ଦୃଷ୍ଟ—3. Despised.

ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ) (ଏହା ଅଶ୍ଵର ଦିବସ ଥିବାରୁ)—ଦ୍ଵୟଦିବସ—
A day in which three lunnar
days combine.

ଅବସ୍ଥା—ସ. ବି. (ଅବ = ଅପବିତ୍ର + ମନ ଧାତୁ = ବୋଧ କରିବା +
Abamata କର୍ମ. ଇ; ଯାହାକୁ ଅପବିତ୍ର ମନେ କରାଯାଏ)—

(ଅବସ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅନାଦୃତ; ଅବଜ୍ଞାତ—

(ଅବସ୍ଥା—ବ) 1. Disregarded; neglected.

୨ । ଦୃଷ୍ଟ—2. Despised.

୩ । ଦିରଘ—3. Condemned.

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି (ଅବ = ଅପବିତ୍ର + ମନ. ଧାତୁ + ଭବ. ଇ)—

Abamati ୧ । ଅନାଦୃତ; ଅବଜ୍ଞା—1 Disregard.

୨ । ଅପମାନ—2. Insult.

୩ । ଦିରଘ—3. Condemnation.

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. ସଂ (ଅବ = ଅପବିତ୍ର + ମନ ଧାତୁ = ବୋଧ
Abamantā କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ; ଅବସ୍ଥା ୧ ମା. ୧ ବ.)—

(ଅବସ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅପମାନକାରୀ—1. Insulting.

୨ । ଅବଜ୍ଞାକାରୀ—

2. Disregarding; slighting; neglecting.

୩ । ଦିରଘ—3. Censuring; reprimanding;

condemning.

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି (ଅବ + ମୃଦ ଧାତୁ = ମର୍ଦ୍ଦନକରିବା + ଭବ. ଅ)—

Abamardda ୧ । ଶତ୍ରୁରୁଦ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ପ୍ରହାର—

1. Cruel beating by the enemy.

୨ । ଦଳନ; ଉତ୍ତାପନ—2. Oppression.

୩ । ଉଦ୍ଧେଦ, ଧ୍ଵଂସ—3. Destruction.

୪ । ଶତ୍ରୁ ନଗରର ଧ୍ଵଂସ—

4 Destruction or razing to the ground
of the enemy's town.

୫ । ଉଡ଼—5. Crowd; press.

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. ସଂ (ଅବ + ମୃଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବ)—

Abamarddaka ୧ । ଦଳନକାରୀ, ଉତ୍ତାପକ—

(ଅବସ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) 1. Oppressing.

୨ । ଅପମାନକାରୀ—

2. Disregarding; neglecting.

୩ । ଉଦ୍ଧେଦକାରୀ—3 Destroying

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ମୃଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବ)—

Abamarddana ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Abamardda (See)

ସଂ. ବି. —ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Abamarddaka (See)

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି (ଅବ + ମୃଶ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abamarsa ୧ । ଶ୍ଵେ—1. Touch

୨ । ପ୍ରତିଧ୍ୟାନ; ଚିନ୍ତା—2. Contemplation.

୩ । ପ୍ରସିଦ୍ଧକାରୀ—

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ଦେଖିବେ ଯେଉଁଠି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଏ ବା ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକାହାର ନ ହେବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି । ବା ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟସ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟସ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅସ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅସ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

3 Careful consideration; reflection.

୪ । ପରାମର୍ଶ—4 Consultation.

ଅବମର୍ଶନ—ସଂ. ବି (ଅବ + ମର୍ଶ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abamarśana ୧ । ଅବମର୍ଶ (ଦେଖ)

1. Abamarśa (See)

୨ । ବିଲୁପ୍ତି; ବିଲେପ—

2 Disappearance; extinction

୩ । ବିସ୍ମରଣ—3. Forgetfulness, oblivion.

୪ । (ନାଟକ) ସକ୍ଷର ଅଂଶବିଶେଷ—

4 (drama) Part of a drama.

ଅବମର୍ଶ—ସଂ. ବି (ଅବ + ମର୍ଶ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abamarsha ଅବମର୍ଶନ (ଦେଖ)

Abamarśana (See)

ଅବମର୍ଶଣ—ସଂ. ବି (ଅବ + ମର୍ଶ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abamarśana ଅବମର୍ଶନ (ଦେଖ)

Abamarśana (See)

ଅବମାନ—ସଂ. ବି (ଅବ = ବିପରୀତ + ମାନ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା +

Abamāna ଭବ. ଅ)—୧ । ଅପମାନ—

(ଅବମାନିତ—ବିଶ) 1. Insult; disgrace.

୨ । ଅନାଦର; ଅବଜ୍ଞା; ଦୃଢ଼ାଦର—

2. Disregard; slight; neglect.

୩ । ଦୃଶ୍ୟ—3. Contempt.

ଅବମାନନା—ସଂ. ବି (ଅବ + ମାନ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ + ଅ)—

Abamānanā ଅବମାନ (ଦେଖ)

Abamāna (See)

ଅବମାନୟିତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ + ମାନ ଧାତୁ ଶିତ୍; ମାନ +

Abamānayitā କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ = ଅବମାନୟିତୃ. ୧ମା ୧ବ.)—

(ଅବମାନୟିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅବମନ୍ତା (ଦେଖ)

Abamantā (See)

ଅବମାନିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ + ମାନ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abamānita ୧ । ଅପମାନିତ; ଲୁପ୍ତିତ—

(ଅବମାନିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Insulted; disgraced.

୨ । ଅବଜ୍ଞିତ; ଅନାଦୃତ—

2. Slighted; neglected.

ଅବମିଶ୍ର—ସଂ. ବି (ଅବ = ନିକୃଷ୍ଟ + ମିଶ୍ର ଧାତୁ = ମିଶାଇବା + ଭବ. ଅ)

Abamiśra ୧ । ଦୁଇ ପଦାର୍ଥର ନିକୃଷ୍ଟ ବା ଅନୁଚିତରୂପେ

(ଅବମିଶ୍ରିତ—ବିଶ) ମିଶ୍ରଣ—

1. Adulteration; improper admixture.

ଅବମିଶ୍ରଣ—ସଂ. ବି (ଅବ + ମିଶ୍ର ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abamiśra ଅବମିଶ୍ର (ଦେଖ)

Abamiśra (See)

ଅବମୋଚନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ମୁଚ ଧାତୁ = ମୁକ୍ତ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Abamochana ୧ । ମୁକ୍ତ କରିବା; ମୁକ୍ତିଦାନ—

(ଅବମୁକ୍ତ—ବିଶ) 1. Releasing.

୨ । ଖଲାସି—2. Release.

୩ । ପରିତ୍ୟାଗ—3. Abandonment.

ଅବମୋଚନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ମୁଚ ଧାତୁ = ପୁରାଇବା + ଭବ. ଅନ)—

Abamoṭana ୧ । ଶରୀର ମର୍ଦ୍ଦନ—

1 Massage of the limbs.

୨ । ଅସ୍ପେଷ; ଦ୍ରାଘଗୋଚ୍ର ବାହେର କରୁଣ ହେବା—

2 Spasmodic movement of the limbs.

ଅବୟ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଶ. (ସ. ଅବ୍ୟୟ)—ଅବ୍ୟୟ; ଅସମ୍ଭବ—

Abaya ଅବ୍ୟୟ Inexhaustible.

ଅବ୍ୟୟ

ଅବୟବ—ସ. ବି. (ଅବ + ଯୁ ଧାତୁ = ଯୁକ୍ତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;

Abayaba ଯାହା ଅଙ୍ଗୀ ବା ଦେହର ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।)—

୧ । ଶରୀରର ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ—

1. Limbs; members of the body.

୨ । ଉପାଦାନ; ଉପକରଣ—2. Material, component part; constituent.

୩ । ଅଂଶ—3. Part; portion.

୪ । ଆକାର; ରୂପ; ଆକୃତି—4. Form.

୫ । ଚେହେରା—5. Appearance.

୬ । (ନ୍ୟାୟ) ତର୍କ ବା ଯୁକ୍ତିର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଅଂଶ; ପ୍ରତିଜ୍ଞାବିପ୍ଳବ—6. (Logic) The component parts of a syllogism or logical proposition.

ଅବୟବାର୍ଥ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅବସୂକ୍ଷ୍ମର ବୋଧାର୍ଥ)—

Abayabārtha ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତ୍ୟୟରୁ ସମ୍ଭବ ଅର୍ଥ—

Etymological meaning of a word.

ଅବୟବୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବୟବ + ଅପ୍ରାପ୍ତ. ଇନ ୧ମା. ୧ବ.)—

Abayabī ୧ । ଅଙ୍ଗଯୁକ୍ତ; ଯାହାର ଅଙ୍ଗ ଅଛି—

(ଅବୟବୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Having limbs.

୨ । ଶରୀର ବା ଅକାରଧାରୀ—2. Corporeal.

୩ । ଅଂଶବିଶିଷ୍ଟ—3. Having parts.

୪ । ଉପକରଣବିଶିଷ୍ଟ—

4. Consisting of component parts.

୫ । (ନ୍ୟାୟ) ପ୍ରତିଜ୍ଞାବିପ୍ଳବ ପ୍ରକାରବିଶିଷ୍ଟ—

5. (Logic) Syllogistic.

ସ. ବି—୧ । ଅଙ୍ଗଧାରୀ ଶରୀର—1. Corporeal body.

୨ । ଯୁକ୍ତି ମୀମାଂସାସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରକାର—

2. (Logic) Syllogism.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅବସ୍ଥା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅବସ୍ଥା)—ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Abaye

Abyaya (See)

ଅସ୍ଥାୟୀରେ ଚଳି ଚାଲେ, ଅବସ୍ଥା ମୁକତ ଗଲେ ।

ଗ୍ରାମୀ—ନିର୍ବାଣୀୟାସ୍ଥା ।

ଅବରଜିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅବରଜିଆ (ଦେଖ)

Abarjiā

Abarajiā (See)

ଅବରଜି—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) ବିଶ.—ଅବରଜି; ଅନିମନ୍ତ—

Abarni

Uninvited

ଅବର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ବର = ଶ୍ରେଷ୍ଠ)—

Abara ୧ । ଅଶ୍ରେଷ୍ଠ; ନିକୃଷ୍ଟ; ଅପବିତ୍ର; ଅଧମ—

1. Inferior.

୨ । ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୱ; କନିଷ୍ଠ—2. Younger; born after

୩ । ନିମ୍ନତର—3. Lower.

୪ । ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୱ; ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୱ—4. Posterior; hind.

୫ । ପରବର୍ତ୍ତୀ; ଚରମ—5. Later.

୬ । ଅପର—6. Another.

୭ । ଅବର ଶାଳ ଲାଗେ, ସବଳ ଶାଳ ପରମାଣେ ।

ନଗରୀ, ଉତ୍ତର ।

୮ । ଗୁଣକୁଳଜାତ—7. Baseborn; lowborn.

୯ । ବି—୧ । ଶୁଦ୍ର—1. A Śūdra.

୧୦ । ହସ୍ତିନିକାର ପଛଭାଗ—2. The hind part of the thigh of an elephant.

ଅବରଗ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. (ସଂ. ଅ + ଓ. ବର; ଯାହାର ବାଗବର୍ଗ ନାହିଁ)—

Abaraga ୧ । ସେ ନିୟମାଧୀନ ନୁହେଁ; ଅବିଶିଷ୍ଟ; ଅସଂଗଠିତ—

ଅସଂଗଠିତ

1. Irregular; unsystematic.

୨ । ଯାହାର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—2. Unmethodical.

୩ । ଅସମ୍ମତ—3. Ungraceful; unsymmetrical.

ଅବରଗା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. ଓ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ + ବର)—

Abaragā

ଅବରଗ (ଦେଖ)

Abaraga (See)

ଅବରଗିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. ଓ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅ + ବର)—

Abaragiā

ଅବରଗ (ଦେଖ)

Abaraga (See)

ଅବରଜା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅବର = ପରବର୍ତ୍ତୀ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ)—

Abaraja

ଅ)—୧ । ସେ ପରେ ଜନ୍ମିତ; କନିଷ୍ଠ; ଅନୁଜ; (ଅବରଜା—ଶ୍ରୀ) ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୱ—1. Younger; born later.

୨ । ନିକୃଷ୍ଟ—2. Inferior.

୩ । ଗୁଣକୁଳଜାତ—3. Low-born.

୪ । ବି. ସଂ—୧ । କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତୃ—1. Younger brother.

୨ । ଶୁଦ୍ର—2. A Śūdra.

ଅବରଜା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅବରଜ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Abarajā ଅବରଜର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abaraja.

ବି. ଶ୍ରୀ—କନିଷ୍ଠା ଭଗିନୀ—Younger sister.

ଅବରଜିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. ଓ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବରଜ)—

Abarajiā ୧ । ନିକୃଷ୍ଟ—1. Inferior.

(ଅବରଜିଆ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରାକ—2. Wretched.

୩ । ଭୃଷ୍ଟ; ଦୈବ—3. Despicable.

୪ । କୁଶ୍ଚିତ—4. Nasty.

୫ । ଅପବିତ୍ର; ଅସାଧୁ—5. Unclean.

୬ । ସେ ସବଦା ଅପବିତ୍ର ରହେ—

6. Of unclean habits.

୭ । ମଇଳାପୂର୍ଣ୍ଣ—7. Dirty.

ଅବରଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ବରଣ)—ନିମନ୍ତର ଅଭାବ; ଅନିମନ୍ତ—

Abarana

Absence of invitation

ଯଦା ରହି ଗୁରୁ ସଦନେ । ଯୋଗୀର ସ୍ଥିତି ଅବରଣେ ॥

ନଗରୀ, ଉତ୍ତର, ୪୫ ।

ଦେ. ବିଶ.—ଅବରଣିଆ (ଦେଖ)

Abaraniā (See)

ଅବରଣିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବରଣ)—

Abaraniā ୧ । ଅନିମନ୍ତ—1. Uninvited.

ଅନିମନ୍ତ ୨ । ବିନା ନିମନ୍ତରେ ଉପସ୍ଥିତ—2. Who has come without invitation.

ଅବରଣି—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବରଣ)—ଅବରଣିଆ (ଦେଖ)

Abarani

Abaraniā (See)

ଅବରଣିୟା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅ + ବର ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—

Abaraniya ଅପୂଜ୍ୟ; ଯାହାର ମାନ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—

(ଅବରଣିୟା—ଶ୍ରୀ) Unadorable; not deserving to get homage.

ଅବରତି—ସଂ. ବି. (ଅବ + ରମ୍ ଧାତୁ + ଣି. ଇ)—

Abarati ୧ । ବିରତି; ନିବୃତ୍ତି—

1. Cessation; stoppage.

୨ । ବିଶ୍ରାମ—2. Rest.

୩ । ତ୍ୟାଗ—3. Forsaking; abandonment.

ଅବରତିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବରତି)—

Abaratiā ୧ । ସେହି ବାଳକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାହିଁ—

1. (a boy) Not initiated or vested with the sacred thread.

୨ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ବ୍ରତ ପାଳନ କରି ନ ଥାଏ—

2. (a person) Who does not observe a certain religious vow.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବଳ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏବଂ ବା ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯେ ଗୋଟିଏ ଯେବେ ଏ ରକ୍ଷାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତେ ବଦଳେ ଏ ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯେ ଗୋଟିଏ ଯେବେ । ଯଥା :— 'ଗାଓ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିଏ; 'ରୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ରୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ଯେଉଁ ବାହୁରୁ ଥିବା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

3. (a calf) Not yet castrated.

ଅବରଦୁଆ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅ + ବ୍ରତ)—ଅବରଦୁଆ (ଦେଖ)
Abaratuā Abaratiā (See)

ଅବରବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅବର + ବର୍ଣ୍ଣ)—

Abarabarnna ୧ । ନିମ୍ନ ଜାତି—1. Inferior caste.

୨ । ନୀଚଜାତି—2 Low caste.

୩ । ଶୂଦ୍ର—3. A Sūdra.

ଅବରଶା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ବର୍ଷା)—ଅବରଶା—

Abarashā Want of rain.

ଅବରଶା ପ୍ରକାରେ ଶୁଷ୍କ ମହାପଦ.

ସୁଷା ଦେଖା ଅବରଶା ହେବାକୁ ହୁଏ । କୃଷିର ମହାପଦ. ଅବ ।

ଅବର—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବର + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଅବରର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Abarā Feminine of Abara.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ବର = ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯାହାକି ଅପେକ୍ଷା)—ଦୁର୍ଗା—Goddess Durgā.

ଅବରଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବ = ଅନାଦର୍ଶ + ଣ ଧାତୁ = ଗମନ)—

Abariṇa କରବା + କର୍ମ. ଚ)—

୧ । ଧୂଳି; ୨. ଅନାଦର୍ଶ; ଅବଜ୍ଞତ—1. Slighted.

୨ । ନିନ୍ଦିତ—2. Blamed; condemned.

୩ । ଚାରିପଟୁ—3. Chastised; abused

ଅବରୁଗ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + ରୁଗ୍ନ ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା ଦେବା + କର୍ମ. ଚ)—

Abarugna ୧ । ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ; ପୀଡ଼ିତ; ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ—1. Sick.

(ଅବରୁଗ୍ନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଭଗ୍ନ—2. Broken.

ଅବରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ = ରୋଧ କରବା,)—

Abaruddha ଅଟକାଇବା + କର୍ମ. ଚ)—

(ଅବରୁଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଯାହାକୁ ବନ୍ଦୀ କରାଯାଇଅଛି; ବନ୍ଦୀକୃତ;

(ଅବରୋଧ—ବି) କାରୁରୁକ—1 Confined;

imprisoned; shut up

୨ । ଯାହାକୁ ଅଟକାଯାଇଅଛି; ଯାହାର ଗତିକୁ ବାଧା କରାଯାଇ ଅଛି—

2 Restrained, obstructed.

୩ । ଅବକ; ବହୁଦିନୀ ଘେରାଯାଇଥିବା—

3. Bound down.

୪ । ପରିବୃତ୍ତ; ବେଶ୍ଚିତ—4. Surrounded.

୫ । ଅବୃତ୍ତ; ଅନ୍ଧାକୃତ—

5. Covered; enveloped.

୬ । ସେ ସବୁଦିନ ଅନ୍ତଃପୁର ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ—

6. Always shut up in the harem.

୭ । ଯେଉଁଠି ନଗର ବା ଦୁର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ଅବକ—

7. Besieged by the enemy.

୮ । ଶତ୍ରୁଆଡ଼େ ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବେଶ୍ଚିତ—

3. Surrounded by the enemy

ଅବରୁଦ୍ଧା—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବରୁଦ୍ଧ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଅବରୁଦ୍ଧର

Abaruddhā ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Abaruddha.

ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ବନ୍ଦିନୀ—1. A female-prisoner.

୨ । ରାଜାନ୍ତଃପୁରବାସିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ—

2 A woman of the king's seraglio.

ଅବରୁଦ୍ଧ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ = ଗମନ)—

Abarūddha କରବା + କର୍ମ. ଚ)—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵକୁ ନିମ୍ନକୁ ଓହ୍ଲାଇବା;

(ଅବରୁଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅବରୁଦ୍ଧ—Aighted; got down;

ଅବରୋଧ } ବି

ଅବରୋଧଣ } descended.

ଅବରୋଧ—ସ. ବି (ଅବ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ = ଅଟକାଇବା + ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Abarodha ୧ । ରାଜାଅବକ ଅନ୍ତଃପୁର; ଅନରମହଲ;

(ଅବରୁଦ୍ଧ—ବିଶ) ଉତ୍ତମ—1 Seraglio; the zenānā

harem; the private apartments

exclusively used by women.

୨ । (+ ରୁଦ୍ଧ. ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ବାଧା—2. Obstacle,

୩ । ଅଟକ; ରୋଧ—

3. Obstruction; restraint.

୪ । ବେଡ଼ିବା; ଘେରବା—

4 Enveloping; surrounding.

୫ । ଅବରଣ—5. Covering.

୬ । ନଗର ବା ଦୁର୍ଗର ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବେଶ୍ଚିତ

କରବାଦ୍ଵାରା ଦୁର୍ଗବାସୀଙ୍କୁ ବାହାରକୁ ନ ଛାଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥା;

ଘେରୁ—6. A siege of a town or fort.

୭ । (+ କର୍ମ. ଅ; ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଅବରୁଦ୍ଧ କର ରଖା ହୁଏ)—ରାଜାନ୍ତଃପୁରସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

7. All the women of a Rājā's seraglio.

ଅବରୋଧକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Abarodhaka ୧ । ଯାହା ବା ସେ ଅବରୋଧ କରେ;

(ଅବରୋଧକ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅବରୋଧକା—

1. Restraining; obstructing.

୨ । ଶତ୍ରୁ ନଗର ବା ଦୁର୍ଗକୁ ବେଶ୍ଚିତକାରୀ—

2. Besieging.

୩ । ଘେରୁଥିବା—3 Surrounding.

ଅବରୋଧନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ + ରୁଦ୍ଧ. ଅ)—

Abarodhana ଅବରୋଧ (ଦେଖ)—Abarodha (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅବଶ୍ୟକପ୍ରଥା—ସଂ. ବି. (ଅବଶ୍ୟକ + ପ୍ରଥା)—ଯେଉଁ ପ୍ରଥା ବା
Abarodhaprathā ଗାଁ ଯୋଗୁଁ ଗାଁ ଓ ଉଦ୍ଭିଦମାନଙ୍କ
ପରିବାରରେ ଶ୍ରୀମାନେ ଅନୁମୋଦିତରେ
ରହନ୍ତି ଏବଂ ବିନା ପରିବାର ବାହାରକୁ ଯିବା ଅଧିକାର
ନାହିଁ ଏବଂ ନିଜର ସ୍ୱାମୀ ଓ ପରିବାରର ବାଳକ
ଓ ଦାସୀ ଆଦିଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି
ନାହିଁ—The zenānā or purdah system;
the system by which women are
kept within the four walls of their
apartments and are not free to go
out.

[ଦ୍ର—ଏ ପ୍ରଥା ମୁଖ୍ୟମାନସମାନରେ ବିଶେଷପଦରେ ପ୍ରତି-
ପାଳିତ ହୁଏ । ପୂର୍ବେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମଧ୍ୟରେ ଏ ପ୍ରଥା ନ ଥିଲା
ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ, ହିନ୍ଦୁପ୍ରଦେଶ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ବୋମ୍ବେ
ପ୍ରଦେଶରେ ଏବଂ ଭାରତର ନାଗଜାତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହା ପାଳିତ
ହୁଏ ନାହିଁ । ସ୍ୱର୍ଗର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଏ ପ୍ରଥା ସମାଜରୁ କମିଶ
ଗିଥିଲା ଦେଖିଥାନ୍ତି ।]

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅବଶ୍ୟକ + ଇକ)—ଅନ୍ତଃପୁରର—
Abarodhika ଭବ୍ୟ; ରାଜାଦଳ ଅନ୍ତଃପୁରରରକ ଭବ୍ୟ;
(ଅବଶ୍ୟକ—ଶ୍ରୀ) କର୍ତ୍ତୃକ—A servant who guards
the seraglio of a Rājā

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅବଶ୍ୟକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Abarodhikā ଅବଶ୍ୟକର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Abarodhikā
ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଅବଶ୍ୟକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଅନ୍ତଃପୁରରରକା ଶ୍ରୀ—
A female in charge of the harem

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅବ + ରୁଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା:
Abarodhi ୧ବ.)—ଅବଶ୍ୟକ (ଦେଖ)

(ଅବଶ୍ୟକ—ଶ୍ରୀ) Abarodhaka (See)

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ବିପତ୍ତି + ରୁଧ ଧାତୁ ଶିର, ରୋପି ଧାତୁ
Abaropana = ଚଢ଼ାଇବା; ରୋପଣ କରିବା + ରୁ. ଅନ୍)—
(ଅବଶ୍ୟକ—ବିଶ) ୧ । ଓପାଡ଼ିବା; ଉପାରୁଟି—

1. Uprooting; eradication.

୨ । ଅବଶ୍ୟକ କରାଇବା—2. Bringing down;
causing to dismount.

୩ । ଅପସାରଣ; ଅପସାଦ—3. Removing.

୪ । ଅସ୍ଥାପନ—4. Setting.

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ବିପତ୍ତି + ରୋପି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇନ୍)—
Abaropita ୧ । ଅସ୍ଥାପନ—1. Set.

୨ । ଉପାରୁଟି—2. Uprooted.

୩ । ଅପସାଦ—3. Removed.

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ବିପତ୍ତି + ରୁଧ ଧାତୁ = ଉପରକୁ ଚଢ଼ିବା
Abaroha + ରୁ. ଅ)—୧ । ଅବତରଣ; ଓହ୍ଲାଇବା—
1. Alighting; descent.

୨ । ପ୍ରାବୃତ୍ତି—2. Prevalence.

୩ । ଉତ୍ପତ୍ତି—3. Birth

୪ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବ)—ବର ଅବ
ଗତର ଓହ୍ଲାଇବା—4. Aerial roots of banyan
and other trees.

* । ଗୁଳ୍ମର ଅବ ଲତା; ଯେଉଁ ଲତାମାନ ଉପର ଅଡ଼
ତଳକୁ ଲଟାଇବ—5. Creepers which climb
down-wards.

୬ । (+ ଅପାଦାନେ. ଅ;) ପୁଣ୍ୟଭୋଗାବସାନରେ ମନୁଷ୍ୟ
ମାନେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସନ୍ତି; ସ୍ୱର୍ଗ;
6. Heaven.

୭ । (+ କର୍ମ. ଇନ୍) ଯେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀଦ୍ୱାରା କାରଣରୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ
ବା ନିଦାନରୁ ଫଳକୁ ଅବତରଣ କରାଯାଏ—
(ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ) ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତିର ପଦ୍ଧତି ବା ପ୍ରଣାଳୀଦ୍ୱାରା
କାରଣରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ନିଦାନରୁ ଫଳ ସ୍ଥିର କରାଯାଏ—
7. (Logic) A priori argument or
inference from cause to effect.

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ରୁଧ ଧାତୁ + ରୁ. ଅନ୍)—
Abarohana ଅବଶ୍ୟକ (ଦେଖ)

Abaroha (See)

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅବଶ୍ୟକ = ତଳ ଅଡ଼କୁ ଓହ୍ଲାଇବା +
Abarohasākhī ଶାଖା + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—ବଟରୁଷ—
Banyan tree.

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅବ + ରୁଧ ଧାତୁ + ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ. ଇନ୍. ୧ମା:
Abarohi ୧ବ.)—ଅବଶ୍ୟକଶାଖା; ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଥିବା—
(ଅବଶ୍ୟକ—ଶ୍ରୀ) Descending.

କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମ ଅବଶ୍ୟକ, କୋପରରେ ସେ ଚଢ଼ିବା ଅବଶ୍ୟକ ।

ଦାନକୃଷ୍ଣ-ରାମକଳ୍ପାଳୀ

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବର୍ଗ)—ବର୍ଗର ଅଭାବ—

Abarga Want of 'Barga' (Barga—See)

ଦେ. ବି—ଅବାଗ; ନିୟମ ବା ନିମ୍ନର ଅଭାବ—

Want or absence of method.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବଶ୍ୟକ)—ଅବଶ୍ୟକ (ଦେଖ)

Abargā (See)

ଅବଶ୍ୟକ—ଦେ. ବି. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅବଶ୍ୟକ)—୧ । ଅସାମାଜିକ—
Abargā 1 Unsocial.

ଅସମ୍ମତ ୨ । ଅସମାପ୍ତ; ଅସମାନ—2. Unsymmetrical.

ବିଦୃଶ ୩ । ନିୟମ ବା ନିମ୍ନର ଅଭାବ—3. Unmethodical.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଗ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

ବର୍ଣ୍ଣ ବାମ ବେଳକୁ ବାଧା ଅବଳକ୍ଷ ବର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱା ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଇ—ପ୍ରମୁଖାନ୍ତ ।

ଅବଲକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abalaksha ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ—1. White colour.

ସଂ. ବି. (ଅ + ବଲକ୍ଷ)—

୧ । ଶୁକ୍ଳ; ଧଳା—1. White.

୨ । ମୂର୍ଖ—2. Illiterate

ଅବଲକ୍ଷ—ସଂ. ବି. ଓ ବି. —ଅବଲକ୍ଷ (ଦେଖ)

Abalaksha Abalaksha (See)

ଦେ. ବି—ଉପଲକ୍ଷ (ଦେଖ)

Upalaksha (See)

ଅବଲକ୍ଷିତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲକ୍ଷିତ)—ଚିହ୍ନିତ; ଅବେଦିତ—

Abalakshita Seen; observed

ଅବଲକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବ୍ + ଲକ୍ଷ)—ଅତ୍ର; ମେଘକାଳ—

Abalakh Talc; mica

ଦେ. ବି. —ଅବଲକ୍ଷା (ଦେଖ)

Abalakhā (See)

ଅବଲକ୍ଷା—ଦେ. ବି. —୧ । ଅବଲକ୍ଷା (ଦେଖ)

Abalakhā 1. Ablakhā (See)

ଅବଲକ୍ଷା ୨ । ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ା ଗୁଲିଲବେଳେ ଆଗ ଗୋଡ଼ା

ଅବଲକ୍ଷା ଦୁହେଁକୁ ଏକାବେଳେକେ ଉଠାଇବାକୁ ଶିକ୍ଷିତ

ହୋଇଥାଏ—2. (a horse) Which has

been trained to lift its front legs

simultaneously while walking

୩ । (ସଂ. ଅବ୍ + ଲକ୍ଷ) ଅବଲକ୍ଷିତ—

3. Of the colour of mica.

୪ । (ସଂ. ଅବ୍ + ଲକ୍ଷ) ମେଘବର୍ଣ୍ଣ—4. Azure.

୫ । (ସଂ. ଅବଲକ୍ଷ) ଯେଉଁ ଧଳା ଘୋଡ଼ା ଦେହରେ ନାଲି

ଟେପି ଟେପି ଦାଗ ଥାଏ—

5 Red spotted (horse)

ଅବଲଗିତ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲଗ୍ ଧାତୁ = ଲଗିବା + କର୍ମ. ତ)—

Abalagita ସଂଲଗ୍ନ; ସଂଯୁକ୍ତ—Attached; joined

ସଂ. ବି. (ନାଟ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରରେ) ଦୃଶ୍ୟ କାବ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବନା ବିଶେଷ—

A kind of prologue to a drama

[ଦ୍ର—ଏକ ବସ୍ତୁର ଅନୁରୋଧରେ ଅପରର ସମାବେଶ ହୋଇ

କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ସଦୃଶୋଭାବନା ହେତୁ ପାତ୍ରର

ପ୍ରବେଶ ସମାହିତ ହେଲେ ଅବଲଗିତ ନାମକ ପ୍ରସ୍ତାବନା ହୁଏ;

ଯଥା—ସୁଦଧାର, ଭଲ ମନେ ପକାଇଦେଲୁ; ମୁଁ କିଛି ତ ହୋଇ

ଯାଇଥିଲି । ଦୁର୍ଗନ୍ତ ମହାରାଜ ଦଶଶ ଶିକାରରେ ଅବୁଷ୍ଟ ହୋଇ

ଏଣିକି ଅସିଲ ପରି ମୋ ମନ ତୁମ୍ଭ ଗୀତଗୁଣରେ ଅବୁଷ୍ଟ ହୋଇ

ଯାଇଥିଲା ।]

କୁଳମଣି. ଅଲକାର ଭରଣିଣୀ ।]

ଅବଲଗ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲଗ୍ ଧାତୁ = ଲଗିବା + କର୍ମ. ତ)—

Abalagna ୧ । ଦୃଢ଼ସଂଲଗ୍ନ—1. Firmly attached.

୨ । ଯାହା ଲଗିଥାଏ—2. Sticking to.

ସଂ. ବି. (ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଅବଲଗ୍ନ. ତ; ଯହିଁରେ ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତୁ

ଲଗି ରହିଥାଏ)—କଟିଦେଶ—

Loins; waist.

ଅବଲଂଘନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲଂଘନ)—ଉପରକୁ ଡେଇଁବା; କୁଦିବା—

Abalanghana Jumping over.

ଅବଲତା—ସଂ. ବି. (ଅବଳ + ତା. ତା)—

Abalatā ୧ । ନିବଳତା; ବଳହୀନତା—

1. Powerlessness; want of strength.

୨ । ପ୍ରତିକୂଳତା—2. Unfavourableness.

ଅବଲମ୍ବ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅବ + ଲମ୍ବ ଧାତୁ = ଲମ୍ବିବା + ଭବ. ଅ)—

Abalamba ଅବଲମ୍ବନ; ଅଶ୍ରୟ—1. Prop; shelter.

୨ । (+ ଅବଲମ୍ବ. ଅ) ଅଶ୍ରୟ ସ୍ଥାନ—

2. Place or shelter; refuge.

ବାସନା ଅବଲମ୍ବେ ଥାଇ, ପବନ ସଙ୍ଗରେ ଚଳଇ ।

ଉପଦେ—ପ୍ରମୁଖାନ୍ତ ।

୩ । (+ କରଣ. ଅ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲମ୍ବିତ ହୁଏ) ଅଶ୍ରୟସାଧନ;

ଘଡ଼ି; ଯନ୍ତ୍ର—3. Stick.

ସ. ବି. (+ କର୍ମ. ଅ)—ଅବଲମ୍ବି (ଦେଖ)

Abalambī (See)

ଦେ. ବି—୧ । (କୌଣସି ବିଷୟ) ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ—

1. Supervision of a work.

୨ । (କୌଣସି ବିଷୟ) ଭାର ବା କାର୍ଯ୍ୟଗୁଲନା—

2. Responsibility for a work.

ଯାତ୍ରା କଲେ ଅରଣ୍ଧ, ବାଲମ୍ବିକ ରୁଷିକ ଦେଲେ ଅବଲମ୍ବ ।

ବସନ୍ତାଥ, ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦାସ୍ତ ।

ଅବଲମ୍ବନ—ସଂ. ବି—୧ । (ଅବ + ଲମ୍ବ ଧାତୁ = ଲମ୍ବିବା + ଭବ. ଅ)—

Abalambana ଭ୍ରାତୃଦେବା—1. Dependence.

୨ । ନିର୍ଭର କରବା—2. Reliance.

୩ । ଅଶ୍ରୟକରବା; ଅଶ୍ରୟଗ୍ରହଣ—

3. Having resort to

୪ । ଧାରଣ—4. Holding.

୫ । (+ କର୍ମ. ଅନ) ଅଶ୍ରୟ—5. Refuge; shelter.

୬ । ଉପାୟ; ଗତି—6. Resource.

୭ । ଜୀବିକାବିକାହର ଉପାୟ ବା ପେଣା—

7. Means of livelihood.

୮ । ଚିତ୍ତ—8. Prop; support.

୯ । ଉପଲକ୍ଷ—9. Occasion.

ଅବଲମ୍ବନା—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅବଲମ୍ବନ)—

Abalambanā ଅଶ୍ରୟ; ଅବଲମ୍ବନ—Shelter.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଧୂପତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚକ୍ରିତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଲମ୍ବିତ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଶୋକିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଶୋକିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବ' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଶୋକିବେ; 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କା' ଦେଖିବେ; 'ଖ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଇ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ; 'ଉ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବେ ।

ଦଲବନ୍ଧୁ ଅବଲମ୍ବିତ କିଛି ଲେଖ

ସେ ଦୁଇ ଦେଖିଲେ ସେ ବଡ଼ ଅବଲମ୍ବିତ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ମହାପ୍ରଭାତ ଅବଲମ୍ବିତ ।

ଅବଲମ୍ବିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଲମ୍ବିତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Abalambita ୧ । ଶରଣାଗତ; ଅଶ୍ରୁତ—

1 Taking refuge or shelter.

୨ । ରକ୍ଷିତ—2 Protected.

୩ । (+ କର୍ମ. ତ) ଧୃତ—3. Held.

୪ । ଗ୍ରହଣ—4. Accepted; taken.

୫ । ପ୍ରାପ୍ତ—5. Attained; got.

୬ । (ଅବ = ନିମ୍ନକୁ + ଲମ୍ବିତ)—ତଳକୁ ଲମ୍ବିଥିବା—
6. Hanging down

୭ । ଅବନତ—7. Bent down.

୮ । ଅଧୋଗତ—8. Gone down

ଅବଲମ୍ବିତା—ସ୍ତ୍ରୀ ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅବଲମ୍ବିତ)—

Abalambibhା ଅବଲମ୍ବିତ କରବା—

To have recourse to.

ଭୁବ୍ଧ ସେ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବି ପାଇବ ନାହିଁ । ଶ୍ୟାମାଧିପ, କବିଶାଳ ।

ଅବଲମ୍ବି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ ସଂ. (ଅବ + ଲମ୍ବିତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବଲମ୍ବିତ୍)

Abalambī ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଅବଲମ୍ବିତକାରୀ; ଅଶ୍ରୁତକାରୀ—

(ଅବଲମ୍ବିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Resorting to; depending on; holding; taking shelter or refuge under.

୨ । ସେ ଅଶ୍ରୁତପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଧରେ—2. Holding another for support; depending on another.

୩ । ଧର୍ମମତକୁ ଅନୁସରଣକାରୀ—3 Following the tenets of certain religion.

ଅବଲୟା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅବଲୟ; ଦ୍ରାବ ଓ ଲୟ)—ଗାନ କରୁ ଯାଉ—

Abalaya ଥିବା ସଙ୍ଗୀତର ଭାବ ଶୋଭାକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ

ନର୍ତ୍ତକ ଦସ୍ତପଦାଦି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସଙ୍କେତ କରେ; ପାରିଜା;

ରୂପ ଦେଖା—Signs made by the hands

and limbs of the dancer to express the meaning of a song.

ଅବଲୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବଲ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଅବଲର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Abalī ୧ମା. ୧ବ.)—Feminine of Abala.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ; ନାରୀ; ଲଳନା—Woman.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ —୧ । ବଳା ହୋଇ ନ ଥିବା ବା ଦଉଡ଼ିରେ ପରି-

ଣତ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଝୋଟି ଅବ)—

1. Untwisted, unrolled.

୨ । ଯାହା ଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

2 Unwound.

୩ । ଯାହା ବଳ ନ ପଡ଼େ—3. Of which nothing is left out

ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗକୁ ଦିଆଯିବା ନାମବିଶେଷ—

A name given to females

ଅବଲିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଲିପ୍ତ ଧାତୁ = ଲେପିବା + କର୍ମ. ତ)—

Abalīpta ୧ । ଯେଉଁ ଜିଭରେ ଦୁଲ୍ଲଭା ବୋଲା ହେବା ଭଳି

(ଅବଲିପ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଛୁଇଁଥା ବସି ଥାଏ (ସ୍ପୃଷ୍ଟ)—

(ଅବଲେପ—ବି)

1. Furred (tongue).

୨ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ସର୍ବାଂଶରେ କିଛି ଲେପ ବୋଲା ଯାଇ-

ଥାଏ—2 Pasted over.

୩ । କୁଚ୍ଛେପନ—3. Smeared over.

୪ । ଯାହା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ବୋଲା ଯାଇ ଥାଏ—

4. Anointed.

୫ । (ଅବ + ଲିପ୍ତ ଧାତୁ = ଗର୍ବିତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ.

ତ)—ଗର୍ବିତ; ଦୃଢ଼; ଅହଂକୃତ—

5. Arrogant; proud.

୬ । ଅସଲ୍ଲ—6. Attached.

ଅବଲୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅବଲା ନାମ୍ନୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଭାବ ନାମ—

Abalī Name for calling a woman named

Abalī.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଗୋଡ଼ରେ ବଳା ପିନ୍ଧେ ନାହିଁ—

(a woman) Not habituated to

wearing anklets.

ଅବଲୀ ଗୋଡ଼ରେ ବଳା. ତାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଡ଼ରେ ବଳା—ଭଗ ।

ଅବଲିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଅବ + ଲିତ ଧାତୁ = ଚୁଟିବା + କର୍ମ. ତ)—

Abalīdha ୧ । ଚଟା ହୋଇଥିବା; ଅସ୍ୱାଦିତ—

1. Licked; tasted.

୨ । ଭକ୍ଷିତ—2. Eaten

(ଅବଲିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୩ । ବ୍ୟାପ୍ତ—3. Spread

(ଅବଲେଦ—ବି) ୪ । ଦସ୍ତ—4 Burnt

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ଅବ + ଲିତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

ସେ ଚୁଟେ—Licking.

ଅବଲିଳା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଲିଳା)—୧ । ଅନାୟାସ; ଅକ୍ଳେଶ—

Abalīlā 1. Ease.

୨ । ଅସଙ୍କୋଚ—2. Absence of hesitation.

୩ । କୌତୁକ; ପରିହାସ—3 Sport; jest; mirth

୪ । କ୍ରୀଡ଼ା—4. Play.

ଅବଲିଳାକ୍ରମେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ୍ୱ—ସହଜରେ; ଅନାୟାସରେ—

Abalīlākrame Easily; with ease.

ଅବଳୁଅ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅବଳ)—ଅବଳ; ନିର୍ବଳ; ଦୁର୍ବଳ—

Abalūa Powerless; weak.

ନିର୍ବଳ

ଦୁର୍ବଳ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉୟ	ଋ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ଲୁ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦୁସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅବଲୁଣ୍ଠନ—ସ. ବି. (ଅବ+ଲୁଠ=ଲୁଣ୍ଠ ଧାତୁ=ଗଡ଼ିବା; ଲୁଣ୍ଠିବା
Abalunṭhana + ଭାବ ଅନ)—ଭୂମିରେ ଗଡ଼ିବା—
(ଅବଲୁଣ୍ଠିତ—ବିଶ) Rolling on the ground.

ଅବଲୁଣ୍ଠିତ—ସ. ବିଶ. (ଅବ+ଲୁଣ୍ଠ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Abalunṭhita ଭୂମିରେ ଗଡ଼ିଥିବା—Rolling on the
ground; wallowing

ଅବଲେଖନ—ସଂ. ବି—(ଅବ+ଲେଖନ)—୧ । ଦାଗ କରବା—
Abalekhana 1. Marking.
୨ । ଖୋଦନ—2. Engraving.

ଅବଲେପ—ସ. ବି (ଅବ+ଲପ ଧାତୁ=ଲେପିବା + ଭାବ. ଅ)—
Abalepa ୧ । ଗୃହର ତଳ ଓ କାନ୍ଥ ଅଦି ଲେପିବା—
1 Plastering; smearing (of the walls
and floor of a house)

୨ । ଅହଂକାର; ଦର୍ପ; ଗର୍ବ—

2. Pride; arrogance.

୩ । ଅକୋଷ; ହିଂସା; ଦ୍ଵେଷ—

3. Spite; malice; vengeance.

୪ । ଅସେଷ—4. Regret.

୫ । ସମ୍ପର୍କ; ସଂସର୍ଗ—

5 Connection; regulation.

୬ । ପରିବାଦ—6. Libel; scandal.

୭ । ଭୂଷଣ—7. Ornament

୮ । ସେପଣ—8. Throwing.

୯ । (+କରଣ. ଅ)—ପ୍ରଲେପ; ମଲମ—

9. Paste; ointment

୧୦ । ପୁଲ୍ଟିସ୍—10. Plaster; poultice.

ଅବଲେପନ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ଲପ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—
Abalepana ୧ । ଚିଲେପନ; ଲିପିବା—1 Smearing.

୨ । ମୁଷଣ; ବୋଳିବା—2. Anointing

୩ । ଅହଂକାର ବା ଦର୍ପ ପ୍ରକାଶ—3. Arrogance

ଅବଲେହ—ସଂ. ବି—୧ । (ଅବ+ଲହ ଧାତୁ=ଲୁଣିବା + ଭାବ. ଅ)—
Abaleha ଲୁଣିବା—1. Licking; lapping.

୨ । (+କର୍ମ. ଅ)—ଯାହାକୁ ଲୁଣି କର ଶିଖାଏ—

2. Anything which is lapped or licked.

୩ । ଲୁଣି ଖାଇବା ଔଷଧ—

3. Medicine which has to be lapped or
licked

୪ । ଚଟଣୀ—4. Sauce.

ଅବଲେହନ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ଲହ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଲୁଣିବା
Abalehana ଲୁଣିବା—Licking; lapping.

ଅବଲେହ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ+ଲହ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—ଲୁଣିବା
Abalehya ଯୋଗ୍ୟ—Capable of being licked.

ଅବଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ଲୋକ ଧାତୁ=ଗୁଣ୍ଠିବା+ଭାବ. ଅ)—
Abaloka ଅବଲୋକନ (ଦେଖ)—Abalokana (See)

ବ୍ୟବହାରରେ ଏହି ଶବ୍ଦଟି ଅବଲୋକ,

ଦୂରାବଳି ଏହା ମିଶ୍ର କରଣେ ବ୍ୟବହାର । ଉଚ୍ଚ. ଦେଖିବା ବ୍ୟବହାର ।

ଅବଲୋକନ—ସ. ବି. (ଅବ+ଲୋକ ଧାତୁ=ଗୁଣ୍ଠିବା+ଭାବ. ଅନ)
Abalokana ୧ । ଦୃଷ୍ଟି; ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା—

(ଅବଲୋକିତ—ବିଶ) 1. Sight; seeing; viewing.

୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—2. Investigation

୩ । ମନୋଯୋଗପୂର୍ବକ ଦେଖିବା; ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—

3. Review; observation.

୪ । (+କର୍ମ. ଅ)—ଯାହାଦ୍ଵାରା ଦେଖାଯାଏ—ନୟନ; ନେତ୍ର—

4. Eye.

ଅବଲୋକନୀୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅବ+ଲୋକ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନାୟ)—
Abalokaniya ୧ । ଦର୍ଶନୀୟ; ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

1. Fit to be seen

ଅବଲୋକିତ—ସ. ବିଶ (ଅବ+ଲୋକ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—
Abalokita ୧ । ଦୃଷ୍ଟ, ନିରୀକ୍ଷିତ—

1. Seen; viewed; perceived.

୨ । ପରିଦୃଷ୍ଟ—2. Observed; surveyed.

ସ. ବି—(+ଭାବ. ତ) ଦର୍ଶନ; ଦୃଷ୍ଟି—
Sight; view.

ଅବଲୋକିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି (ସ. ଅବଲୋକନ)—ଗୁଣ୍ଠିବା; ଦେଖିବା—
Abalokibā To See.

ଅବଲୋକ

ଏହି ଶବ୍ଦଟି ବ୍ୟବହାରରେ ଅବଲୋକିତ,

ଅବଲୋକନ

ଦୂରାବଳି ଯୋଗ୍ୟରେ ଅବଲୋକିତ,

ଉଚ୍ଚାନ୍ତ, ବ୍ୟବହାର ।

ଅବଲଗୁଜ୍ଞ—ସ. ବି (ବିଦ୍ୟମାନ)—

Abalgujā ବାକୁଚି (ଦେଖ) (ଦୂରେକ୍ଷୁ—ଦୂରୀକ୍ଷଣ)—
ākuchi (See)

ଅବଶ—ସଂ. ବିଶ. ୧ । (ଅ=ନିହତ+ବଶ=ଅଧୀନ)—

Abāsa ଅନାୟତ୍ତ; ଅବଶୀଭୂତ—

(ଅବଶୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Uncontrolled; ungovernable.

୨ । ଅବଶ—2. Disobedient.

୩ । ଅପରାଧୀନ, ସ୍ଵାଧୀନ—3. Independent

୪ । (ଅ=ନାହିଁ+ବଶ=ସ୍ଵାଧୀନତା, ସାହାର) ଅସ୍ଵାଧୀନ;
ପରାଧୀନ; ପରଦତ୍ତ; ପରବଶ—

4. Dependent; not free; subservient.

୫ । ଦୁର୍ବଳ—5. Weak.

୬ । ଚଳିବା ଶକ୍ତିରହୁଥିବା; ଅଚଳ—

6. Unmoving; having no power of
movement.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯେତେ ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବୋଲେ, ଯେତେ ୧ ଚିତ୍ତାବକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଶୋଧକଙ୍କୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଶୋଧକେ; 'କଥ' ନ ମିଳେ 'କ' ଶୋଧକେ; 'ବଧ' ନ ମିଳେ 'ବ' ଶୋଧକେ; 'ଅଶି' ନ ମିଳେ 'ଅ' ଶୋଧକେ; 'ଅଲବଦ' ନ ମିଳେ 'ଅଲବ' ଶୋଧକେ ।

୭ । କର୍ମଶକ୍ତିହୀନ, ନିସ୍ବେଜ—

7 Impotent; powerless

୮ । ବିସ୍ଥୁଳ—5 Benumbed; paralysed; slackened.

୯ । ନିରାଶ; ଉପାୟାନ୍ତରହୀନ—9. Helpless

ଅବଶିଷ୍ଟ—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଶିଷ୍ଟ ଧାତୁ = ଶେଷ ରହିବା + କର୍ମ. ତ) —

Abaśiṣṭa ୧ । ଯାହା ଶେଷକୁ ବାକି ଥାଏ; ବାକି—

(ଅବଶେଷ—କ) 1. Left, remaining.

୨ । ବକିପ୍ରଶ୍ନକା; ଉଦ୍ବୃତ—

2. Residual,

୩ । ଅଧିକରୁ—3. Redundant.

ଅବଶିଭାବ—୧୦. ବି (ଅବଶ + ଅଭାବ, ତତ୍ତ୍ୱାବେ ଚି + ଭାବ) —

Abaśibhāba ୧୦ । ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ; ଅବିଶ୍ୱାସ—

(ଅବଶିଭାବ—ବିଶ୍ୱ) Disobedience.

ଅବଶେ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—(ସଂ. ଅବଶ) —

Abaśe ୧ । ଅନାୟତ୍ତରେ—

ଅବଶେ 1. Without one's own control,

ନାଚାରିନି ୨ । ନାହିଁର ହୋଇ—

2. Having no other alternative

କାହାରିର ଅବଶେ ବସେ ସୁରସ କୁପ ସେ ପଶେ

କେ କେ ଅନାୟତ୍ତରା ସେ ବାସେ

ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାକୟ ।

ଅବଶେନ୍ଦ୍ରିୟ—୧୧. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବଶ ଅଟେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଯାହାର) —

Abaśendriya ୧୧ । ଅଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ; ଯାହାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନ ବଶିଭୂତ ନୁହେଁ;

ଇନ୍ଦ୍ରିୟପ୍ରସ୍ତୁତ—1 Not having one's

organs of sense under control;

sensual; indulgent.

୨ । ଯାହାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଅଛନ୍ତି—

2. Having one's organs paralysed.

ଅବଶେଷ—୧୨. ବି. (ଅବ + ଶିଷ୍ଟ ଧାତୁ = ଶେଷ କରବା + ଭାବ. ଅ) —

Abaśeṣha ୧୨ । ଉଦ୍ବୃତ ବା ବାକି ରହିଥିବା ଅଂଶ—

(ଅବଶିଷ୍ଟ—ବିଶ୍ୱ) 1. Remnant; remainder; remains; residue.

୩ । ଅନ୍ତ; ପରିଶେଷ; ସମାପ୍ତି—

2 End; finish; completion.

୪ । ନିଶ୍ଚେଷ—3. Extinction; cessation,

୫ । ଶାନ୍ତ୍ୟାବଶେଷ—4. Orts.

୬ । ସୀମା; ପରିସୀମା—5. Limit.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଶେଷ ପାଇଥିବା; ସମାପ୍ତ—

1. Ended; expired.

ଏ ସମୟେ ଶୁଣି ହୋଇଲ ଅବଶେଷ । କୃଷ୍ଣସିନ୍ଧୁ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୨ । ଉଦ୍ବିଷ୍ଟ—2. Left after meals.

ଦେବତା ପିତୃ ଅର୍ଥେ ମାଂସ

କେମନ୍ତେ ଦେବ ଅବଶେଷ । କବିକାଥ. ଭଗବତ. ୧ମ ।

୩ । ବାକି ରହିଥିବା; ଅବଶିଷ୍ଟ—3 Remaining

ଦୁହର ଅବଶେଷ ପୁଣି ଭାବୁ ଦେଖି

ବନ୍ଧୁଲେ ଧୃଷ୍ଣଦ୍ୟୁମତଙ୍କ ଶର ଯୋଗି । କୃଷ୍ଣସିନ୍ଧୁ. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଅବଶେଷକୁ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—ସବୁଶେଷରେ; ସମସ୍ତଙ୍କ ପରେ—

Abaśeshaku At last, finally.

ଅବଶେଷରେ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—ଅବଶେଷକୁ (ଦେଖ)

Abaśeshare Abaśeshaku (See)

ଅବଶୋଷ—ବୈଦେ. ବି—ଅବଶୁଷ୍ଟ (ଦେଖ)

Abaśoś Absus (See)

ମନୁଷ୍ୟ ଅବଶୋଷରେ ମର ପଡ଼ିଥିଲା, ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଟଙ୍କାର ଝଣ ଝଣ

ଶବ୍ଦରେ ବହୁ ଉଚ୍ଚିତ ।—

ପଦାରମୋହନ କୁମାର ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଅବଶ୍ୟ—୧୩. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ବଶ୍ୟ) —

Abaśya ୧୩ । ଅବଶିଭୂତ; ଅବଶ୍ୟ; ଅନାୟତ୍ତ—

(ଅବଶ୍ୟା—ଶ୍ଚୀ) 1. Untamed; uncontrolled.

୨ । ନିଶ୍ଚୟ; ନିଶ୍ଚୟନେତ୍ର—2. Certain.

ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—୧ । ନିଶ୍ଚୟ; ଅଲବଦ—

ଅବଶ୍ୟ 1. Certainly; without fail,

ଅଲବଦ ୨ । ନିଶ୍ଚୟନେତ୍ରରେ—2 Surely.

ଅବଶ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ—ଦେ. ଅ. (କଥିତ ଅନୁସୂଚକ ଦୃଢ଼ୀକରଣାର୍ଥ ଦ୍ୱିତ୍ୱ) —

Abaśya abaśya ନିଶ୍ଚୟ—Certainly.

ଅବଶ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ

ଅଲବଦ

ଅବଶ୍ୟାଭାବିତା—୧୪. ବି (ଅବଶ୍ୟା ଭାବିତ୍ + ଭାବ. ତା) —

Abaśyambhābitā ୧୪ । ନିଶ୍ଚୟତା—1. Certainty; state of being inevitable.

୨ । ଉଚ୍ଚିତବ୍ୟତା—2. Inevitability.

ଅବଶ୍ୟାଭାବିତା—୧୫. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅବଶ୍ୟା ଘଟିବା ବିଷୟ—

Abaśyambhābibhāba Inevitable things.

ଅବଶ୍ୟାଭାବିତା—୧୬. ବିଶ୍ୱ. (ଅବଶ୍ୟା = ନିଶ୍ଚୟ + ଭାବିତ୍ = ଦେବା +

Abaśyambhābī କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.) —

(ଅବଶ୍ୟାଭାବିତା—ଶ୍ଚୀ) ଯାହା ଅବଶ୍ୟା ଘଟିବ—That which must take place or happen; inevitable; sure to take place.

ଅବଶ୍ୟା କରଣୀୟ—୧୭. ବିଶ୍ୱ. (ପୁରୁଷ; ଅବଶ୍ୟା + କରଣୀୟ) —

Abaśya karaṇīya ଯାହା ନିଶ୍ଚୟ କରବାକୁ ହେବ—

That which must needs be done;

indispensable.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ଣ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅକ୍ଷରାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ତ୍ତୀ	ଞ	ସ	ସ	ଗ	ଞ	ଇ	ଉ	ଢ

ଅବଶ୍ୟା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅବଶ୍ୟ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Abaśya ୧ । ଅବଶ୍ୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

1. Feminine of Abaśya.

୨ । ଅନାୟତ୍ତା (ଶ୍ରୀ); ସ୍ୱେଚ୍ଛା—2. (a woman) Who is not under control of any guardian.

ଅବଶ୍ୟାମ—ସ. ବି. (ଅବ + ଶ୍ୟେ ଧାତୁ = ଶୀତ ବୋଧ ଦେବା + Abaśyāma ଇବ. ମ; ଯାହା ଯୋଗୁଁ ଶୀତ ଘଟେ)—

୧ । କୁହୁଡ଼ି; କୁହୁଡ଼ିକା—1. Fog; mist.

୨ । ହିମ; ଶିଶିର—2. Dew.

୩ । ଅହଙ୍କାର; ଅଭିମାନ; ଗର୍ବ—

3. Pride; arrogance.

ଅବଶ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଅବ + ଶ୍ୟେ ଧାତୁ + ଇବ. ଅ)—

Abaśyāya ଅବଶ୍ୟାମ (ଦେଖ)

Abaśyāma (See)

ଅବଶ୍ରୟଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ = ତଳକୁ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ = ପାଦ କରିବା + Abaśrayaṇa ଇବ. ଅନ)—ପାଦାନ୍ତେ ପାଦଦ୍ୱୟ ସହିତ

ପାଦପାତ୍ରକୁ ତଳେ ଉପରୁ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇନେବା ବା ଉତ୍ତାରଣ—Taking down of the cooking-pot from the grate after cooking

ଅବଶ୍ଟବ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + ଷ୍ଟବ୍ଧ ଧାତୁ = ସ୍ତବ୍ଧ ଦେବା + କର୍ମ. ତ) - Abaśṭabdha ୧ । ସ୍ତମ୍ଭିତ୍ୱ; ସ୍ତବ୍ଧ; ସ୍ତମ୍ଭନ କରାଇ ଥିବା—

1. Stopped; ceased; calmed.

୨ । ଅବଦ୍ଧ; ବଦ୍ଧ—2. Bound.

୩ । ସଂଯତ—3. Controlled; restrained.

୪ । ରୁକ୍ତ; ଅବରୁକ୍ତ—4. Confined; obstructed.

୫ । ପରିବେଷ୍ଟିତ—5. Surrounded.

୬ । ଅତିହତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ—

6. Overwhelmed; attacked.

୭ । ଆରମ୍ଭ—7. Commenced.

୮ । ରକ୍ଷିତ—8. Preserved; protected.

୯ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଅବଲମ୍ବିତ—9. Held

୧୦ । ଅସନ୍ନ—10. Adjacent.

୧୧ । ସୂଚିତ—11. Indicated.

୧୨ । ଅବିଯାତ ଥିବା—12. Ceased; stopped.

୧୩ । ଜର୍ଜୀବିତ—13. Paralysed.

୧୪ । ଯାହାକୁ ଅଶ୍ୱସ୍ତ ମିଳିଅଛି—14 Supported

ଅବଶ୍ଟମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଷ୍ଟମ୍ଭ ଧାତୁ + ଇବ. ଅ)—

Abasṭambha ୧ । ସ୍ତମ୍ଭ; ସ୍ତମ୍ଭିତ୍ୱ; ସ୍ତମ୍ଭ; ଠିଆହୋଇ-ରହିବା—1. Cessation; stoppage; restraint.

୨ । ବାଧା—2. Obstruction; impediment.

୩ । ସୂଚନା—3. Indication.

୪ । ଆକ୍ରମଣ—4. Assault; attack.

୫ । ଆରମ୍ଭ—5. Commencement.

୬ । ଉତ୍କର୍ଷ—6. Excellence.

୭ । ଅବଲମ୍ବନ—7. Support.

୮ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ—8. Gold.

୯ । ସୌଷ୍ଟବ—9. Symmetry.

୧୦ । ଅହଂକାର—10. Pride.

୧୧ । ବେଷ୍ଟନ—11. Surrounding.

୧୨ । ଅଭିମାନ—12. Sullenness.

୧୩ । ସାମ୍ପ୍ରାପ୍ୟ—13 Vicinity.

ଅବସ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ)—

Abasa ୧ । ରାଜା—1. The king.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.

୩ । (+ ଇବ. ଅସ) ରକ୍ଷଣ—3. Protection.

ଅବସକ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅବ + ସକ୍ତ ଧାତୁ = ଲାଗିବା + କର୍ମ. ତ)—

Abasakta ସଦ୍ଧ; ସଂଯୁକ୍ତ—Connected with;

attached to.

ଅବସକ୍ତଧିକା—ସ. ବି. (ଅବ = ଶୁଦ୍ଧିଆଡ଼େ + ସକ୍ତ = ଉତ୍ତରଦେଶ +

Abasakthikā କ + ଶ୍ରୀ ଅ)—ବକ୍ଷାବଦ୍ଧାସ୍ତ ଜାଲୁ ଓ କବ୍ଧ ବାକ୍ସ

ଉପବେଶନ କରିବା; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବକ୍ସ ବସ୍ତ୍ର—Squatting

on the buttocks by tying the knees

and the back with a piece of cloth.

ଅବସଥ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ସ୍ଥାପନ ଦେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ.

Abasatha ଅଧିକରଣ. ଅ; ଯେଉଁଠାରେ ଲୋକେ ସମ୍ମାନ

ପରିପୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି)—

୧ । ବାସଭୂମି; ଆବାସ—1. Residence; house.

୨ । ଗ୍ରାମ—2. Village.

୩ । ଚଢ଼ି; ପଥକମାନଙ୍କ ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥାନ—3. Rest-house.

୪ । ପାଠଶାଳା—4. School.

୫ । ଶକ୍ତି; ଅଭା—5. Place of gathering.

୬ । ଅଗାଧା—

6. Gymnasium; training house.

ଅବସଥା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଅସ)—ଅବସଥା (ଦେଖ)

Abasathya Abasatha (See)

ଅବସନ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅବସନ୍ଧି)—୧ । ଅବସନ୍ଧି; ଶୁଦ୍ଧ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

Abasandhi 1. Secret aim.

୨ । ଗୁପ୍ତତା—2. Secret

୩ । ଗୁପ୍ତସ୍ଥାନ—3. Secret place.

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ୧୪ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଖୋଳିଲେ ଯେତେ ୧ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ବାଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ’ ଖୋଳିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅବସନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ (ଅବ + ସନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Abasanna ୧ । ଅବସାଦପ୍ରାପ୍ତ; ବିଷଣ୍ଣ; କମର୍ସ; ମ୍ଳାନ; ନିଷ୍ଠୁର—
(ଅବସନ୍ନା—ଶ୍ଳୀ) 1. Drooping; dejected.

(ଅବସାଦ; ଅବସନ୍ନତା—ବି) ୨ । ହୁରିରହିତ—

2. Languid; shorn of vigour; relaxed

୩ । ଶ୍ରାନ୍ତ; କ୍ଳାନ୍ତ—3. Fatigued; tired out

୪ । ଦୁର୍ବଳୀକୃତ—4. Weakened.

୫ । ଅସ୍ତଗତ—5. Set.

୬ । ଅବସାଦ ପ୍ରାପ୍ତ; କ୍ଷୟ ପ୍ରାପ୍ତ—

6. Exhausted; decayed.

ଅବସନ୍ନତା—ସଂ. ବି (ଅବସନ୍ନ + ଭାବ. ତା)—ଅବସାଦ (ଦେଖ)

Abasannatā Abasāda (See)

ଅବସନ୍ନତା—ସଂ. ବି (ଅବ = ବିପରୀତ + ସନ୍ = ବାମ)—ବାମେତରଫନ;

Abasabya ଡାହାଣ ପାଖ—Right side.

ସଂ. ବିଣ—ଅପସନ୍ନତା; ବାମେତରଫ; ଦକ୍ଷିଣ; ଡାହାଣ—

Right (side)

ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅସନ୍ନତା)—ଅବସନ୍ନତା (ଦେଖ)

Abasabhya (See)

ଅବସନ୍ନତା—ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ଅସନ୍ନତା)—୧ । ଅସନ୍ନତା; କଠିନ—

Abasabhya 1. Uncivilised; rude.

୨. ଅସଭ୍ୟ

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳ—2. Indecent.

୩. ଅସମ୍ଭବ

ଅବସର—ସଂ. ବି (ଅବ + ସ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Abasara ୧ । ଫୁରୁସେତ୍; ଅବକାଶ; କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଛୁଟି ବା

(ଅବସର—ବିପରୀତ) ବିଶ୍ରାମ—1. Leave; leisure or rest from work.

୨ । ସୁବିଧା; ସୁଯୋଗ; ସୁସମୟ—

2. Opportunity; opportune time.

ଠାରୁ ଅବସର, କଲେ ତୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମୋର, ସବି ସଙ୍ଗବନ୍ଧନକୁ ଭରତରେ—
ବିଷୟରୁ, କିଶୋରବନ୍ଧୁ ୦. ଗୀତ ।

୩ । ଉପଲକ୍ଷ—3. Occasion.

୪ । ପ୍ରସ୍ତାବ—4. Proposal.

୫ । ପ୍ରସଙ୍ଗ—5. Connection; context

୬ । ପ୍ରାରମ୍ଭ—6. Beginning; commencement.

୭ । କାର୍ଯ୍ୟର ସୀମା—7. Scope.

୮ । ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ; ଫାଙ୍କ—

8. Space; vacant space.

୯ । ବୃଷ୍ଟି—9. Rain

୧୦ । ବର୍ଷ—10. Year.

ଅବସରକ୍ରମେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ସୁବିଧା ବା ସୁଯୋଗ ଅନୁସାରେ—

Abasarakrame 1 According to suitable time
ଅବସରକ୍ରମେ or opportunity; when opportunity
ମାକାଫର or occasion arises

୨ । ଫୁରୁସେତ୍ ଥିବା ସମୟରେ—2. At leisure.

ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଯାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଛୁଟି ମିଳିଥାଏ—

Abasaraprāpta 1. (a person) On leave; on
ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ holidays.

୨ । ପେନ୍ସନ୍ ଥାଇ କାମ ଛାଡ଼ିଥିବା—2. Retired.

ଅବସର୍ପ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅବ + ସ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ.)

Abasarpa ଅ) —ଗମନ—1 Going.

(ଧବସର୍ପିଣୀ—ଶ୍ଳୀ)

୨ । ଗତି—2. Motion.

(ଅବସର୍ପିତ—ବିଣ) ୩ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଦୂତ; ପ୍ରଣିଧି—

3. Emissary.

୪ । ଗୁପ୍ତଚର—4. Spy

ଅବସର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) = ଅବସର୍ପ;

Abasarpāṇa ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗମନ —Going to another
place.

ଅବସର୍ପିଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ (ଅବସର୍ପ + ଇନ୍ + ଶ୍ଳୀ. ଇ) —

Abasarpinī ୧ । ଦୂତକା ବା ଶ୍ଳୀ—ଦୂତ—

1. A female-emissary.

୨ । ଜୈନମାନଙ୍କ ଗଣନାରେ କାଳ ସଂଖ୍ୟା ବିଶେଷ (ଏହା
ଦଶ କୋଟି କୋଟି ସାଗର ବର୍ଷରେ ସମାପ୍ତ ହୁଏ)—

2. A unit of time—(millions of milli-
ons of years) according to the
calculation of the Jāinas.

ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ଳୀ (ଅବସର୍ପିନ୍ + ଶ୍ଳୀ. ଇ) —ଅବସର୍ପିର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Abasarpī.

ଅବସର୍ପି—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅବ + ସ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ) —

Abasarpī ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗତି—Gone to another
(ଅବସର୍ପିଣୀ—ଶ୍ଳୀ) place; removed to another place

ସଂ. ବି. ସଂ. ୧ । ଦୂତ—1. Emissary.

୨ । ଗୁପ୍ତଚର—2. Spy.

ଅବସାଦ—ସଂ. ବି (ଅବ + ସନ୍ ଧାତୁ = କ୍ଳାନ୍ତ ହେବା + ଭାବ. ଅ) —

Abasāda ୧ । ଅବସନ୍ନତା; ଜଡ଼ତା; ବିଧୂଳତା—

ଅବସନ୍ନ 1. Languor; exhaustion;

ଅବସାଦିତ ବିଣ lethargy.

୨ । କ୍ଳାନ୍ତ; ଶ୍ରାନ୍ତ—2. Fatigue; weariness.

୩ । ହୁରିହୀନତା; ଉତ୍ସାହହୀନତା—3. Want of
vigour; dullness; depression.

୪ । ନିରାଶ—4. Despair

୫ । ଦୈନ୍ୟ—5. Poorness

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ବ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

୨ । ନାଶ; କ୍ଷୟ—6. Decay; exhaustion

୭ । ଖେଦ; ବିଷାଦ—7. Dejection; sorrow; grief.

୮ । ବିରାମ, ଶେଷ—3. End; cessation

୯ । ପରାଜୟ—0. Defeat

ଅବସାଦକ—ସଂ. ବିଣ (ଅବ+ସଦ ଧାତୁ ଶିଚ୍, ସାଦ ଧାତୁ=କ୍ଳାନ୍ତ Abasāḍaka କରବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ସେ କମ୍ପା ଯାହା (ଅବସାଦକା—ଶ୍ଳୀ) ଜଡ଼ିତା ଉତ୍ପାଦନ କରେ—1. Paralyzing; producing languor or lassitude.

୨ । ଯାହା ବିଷାଦ ଉତ୍ପାଦନ କରେ—2 Depressing.

୩ । କ୍ଳାନ୍ତିଜନକ—Tiresome

ଅବସାଦକ—ସଂ. ବି (ଅବ+ସଦ ଧାତୁ ଶିଚ୍ ସାଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—Abasāḍana ୧ । ଅବସନ୍ନ କରାଇବା—1. Causing of languor or exhaustion.

୨ । ବିନାଶନ—2. Destroying

୩ । କ୍ଳାନ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ—3 Causing or producing weariness.

୪ । ବଳହୀନ କରଣ—4. Making powerless.

୫ । ଜଡ଼ୀକରଣ—5 Paralyzing.

୬ । ନିଶେଷକରଣ—6. Exhaustion.

୭ । ବିନାଶ—7 Destruction

୮ । କ୍ଷୟ—8. Decay

ଅବସାଦକ—ସଂ. ବିଣ (ଅବ+ସଦ ଧାତୁ ଶିଚ୍, ସଦ ଧାତୁ+କର୍ମ. Abasāḍita ଇ)—୧ । ଅବସାଦପ୍ରାପ୍ତ; ଅବସନ୍ନ—1 Depressed.

୨ । କ୍ଳାନ୍ତ—2. Worn out.

୩ । ବିନଷ୍ଟ—3. Destroyed.

୪ । ବିଷାଦିତ; ଶିବ—4 Dejected.

୫ । ନିଶେଷିତ—5. Exhausted.

ଅବସାନ—ସଂ. ବି (ଅବ+ସୋ ଧାତୁ=ଶେଷ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—Abasāna ୧ । ଶେଷ—1. End; termination; conclusion

୨ । ସମାପ୍ତି—2. Completion.

୩ । ମୃତ୍ୟୁ—3. Death.

୪ । ବିରାମ—4. Cessation

୫ । ସୀମା; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—5. Limit.

୬ । ନିଶ୍ଚୟ; ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ—6. Ascertainment; certainty.

୭ । ଅବସାଦ—7. Languor; lassitude

୮ । ଅବସ୍ଥାନ; ସ୍ଥିତି—8. Existence,

୯ । କ୍ଷୟ—9. Decline; decay.

ଅବସାୟ—ସଂ. ବି (ଅବ+ସୋ ଧାତୁ=ସମାପନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—Abasāya ଅବସାନ (ଦେଖ)—Abasāna (See)
ଅବସିତ—ବିଣ

ଅବସାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ସ୍ ଧାତୁ ଶିଚ୍, ସାର ଧାତୁ=ଦୂରୀଭାବ Abasāraṇa +ଭାବ. ଅନ)—ଅପସାରଣ; ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ (ଅବସାରଣ—ବିଣ) ଦୂରୀଭାବ—Removal of a thing.
ଅବସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅବ+ସୋ ଧାତୁ=ଶେଷ କରିବା+କର୍ମ. ଇ)—Abasita ୧ । ସମାପ୍ତ, ସମାପ୍ତି—

1 Finished; completed

୨ । ପୁରୀକୃତ; ନିଶ୍ଚିତ—2 Ascertained; settled

୩ । ଅବସାନ ପ୍ରାପ୍ତ—3 Ended.

୪ । ବୋଧିତ—4. Comprehended; understood.

୫ । ବିଗତ; ଗତ—5. Gone

୬ । ଅତୀତ—6. Past

୭ । ପରିଣତ; ପରିଣତପ୍ରାପ୍ତ—7. Developed.

୮ । ବିଦିତ; ଜ୍ଞାତ—8. Known

୯ । ସଞ୍ଚିତ—9. Stored.

୧୦ । (ଅବ+ସି ଧାତୁ=ବନ୍ଧନ କରିବା+କର୍ମ. ଇ)—ବନ୍ଧ—10. Tied.

ସ. ବି. (ଅବ+ସୋ ଧାତୁ+ଭାବ. ଇ)—

୧ । ଅବସାନ; ଶେଷ ହେବା ଅବସ୍ଥା; ସମାପ୍ତି—

1. Completion; end.

୨ । ଅପସାରଣ; ଦୂରୀକରଣ—2. Removal.

ଅବସୃତ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ସ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—୧ । ଅପସୃତ
Abasṛuta 1. Removed.

(ଅବସାରଣ—ବି) ୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. କ) ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ—2. At leisure.

ଅବସ୍କନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ସ୍କନ୍ଦ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଭାବ. ଅ) ୧ । ଯାତ୍ରା; ଗମନ—

1. Going; starting.

୨ । ଅବରୋଧ—2. Siege; encompassing.

୩ । ଆକ୍ରମଣ—3. Attack.

୪ । ନିରୋଧ; ରୋଧ—4 Obstruction.

୫ । ଅବରୋହଣ; ଅବତରଣ—

5. Descending; alighting.

୬ । ଅବଗାହନ—6. Bathing; immersion

୭ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ; ଯେଉଁଠାରେ ସୈନ୍ୟମାନେ ବସନ୍ତି) —ବିବର; ଗୁରୁଣୀ; ସେନାନିବାସ; ସୁନାବାସ—

7. Military camp; encampment; barracks.

୮ । ଚମ୍ପ; ଶବ୍ଦ—8. Tent.

ପାଥାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବଦଳାଇ ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ ।

ଅବସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥାନ ଧାତୁ + ଭବ.ଓ ଅଧିକରଣ.ଅନ)—

Abaskandana

ଅବସ୍ଥାନ (ଦେଖ)

Abaskanda (See)

ଅବସ୍କର—ସଂ. ବି. (ଅବ + କ୍ଷୁ ଧାତୁ = ବିକ୍ଷିପ୍ତ କରିବା + କର୍ମ. ଅ;—

Abaskara ଯାହା ଶୁଷ୍କ ଶୁଣି ହାଲ ଯୋପଡ଼ା ଯାଏ—

୧ । ଅବର୍ଜନା; ଝାଡ଼ୁଆ; ଅଳଅ—1. Sweepings; refuse.

୨ । ସମ୍ପାଜନା ହାଲ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ହୁଏ—2. Dust scattered by the broom.

୩ । ମଳ; ବିଷ୍ମା—3. Ordure.

୪ । ମଇଳା—4. Dirt

୫ । (+ଅପାଦାନ. ଅ; ଯେଉଁଠାରୁ ମଳ ନିର୍ଗତ ହୁଏ)—
ଗୁହ୍ୟହାର; ମଳହାର—5. Anus.

୬ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ)—ଅଳଅଗଦା; ଖତକୁଡ଼ି; ମଇଳା
ରଖିବାର ପାତ୍ର—6. Dust-bin.

୭ । ପାଇଖାନା—7. Latrine

ଅବସ୍କରକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅବ + କ୍ଷୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Abaskaraka ୧ । ଝାଡ଼ୁକରଦାର; ମେହେନ୍ଦର—

(ଅବସ୍କରକା-ଶ୍ଳୀ) 1 A sweeper.

୨ । ଝାଡ଼ୁ; ଶୁଷ୍କ ଶୁଣି—2 Broom.

ଅବସ୍କର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବସ୍କର)—ଅବର୍ଜନା; ଝାଡ଼ୁଆ—

Abaskarā Sweepings.

ଅବସ୍କରା; ଆସ୍କରା ଦେ. ବିଶ. ୧ । ଅବର୍ଜନାମୟ; ଅସ୍ବାସ—

କୁଢ଼ାକରକଟ 1. Full of refuse or dirt.

୨ । ଅପରିଷ୍କୃତ—2. Uncleansed

୩ । ଓଳଅ ହୋଇ ନ ଥିବା—3 Unswept.

୪ । ମଇଳାପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Dirty.

୫ । ଧୂଳିମୟ—5. Full of dust

ଅବସ୍ତରଣ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ତ ଧାତୁ + ଭାବ ଅନ)—ବିସ୍ତରଣ—

Abastarāṇa Spreading out (Apte)

ଅବସ୍ତା—ସ୍ତା. ବି (ସ. ଅବସ୍ତା)—୧ । ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Abastā 1. Abasthā (See)

୨ । ଦୁର୍ବସ୍ଥା; ମନ୍ଦ ଅବସ୍ଥା—2. Bad condition.

୩ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—3. Misfortune; evil.

୪ । ଶୀଘ୍ରଦେହତା—4. Leanness.

୫ । ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥା—5. Worldly condition.

୬ । ଦୁର୍ବଳତା—6. Weakness

୭ । ଭୌତିକ ଅବସ୍ଥା—7. Material condition.

୮ । ଦୁଃଖ; ଦୁଃଖଭୋଗ—8. Misery; suffering.

୯ । ଦୈହିକ ଅବସ୍ଥା—9. Bodily condition.

୧୦ । ଦେହେବ—10. Appearance.

୧୧ । ଅତି ଦୈନିକ୍ୟାବସ୍ଥା—11. Utter poverty.

ସ୍ତା. ବିଶ—୧ । ଶୀଘ୍ର—1 Weak; emaciated

୨ । ଦୁର୍ବଳ—2. Weak.

୩ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ—3. Suffering from misfortune.

ଅବସ୍ତା ଦେବା—ସ୍ତା. କି—ଅନ୍ୟକୁ ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ ବା ପୀଡ଼ା ଦେବା—

Abastā debā To oppress or harass another.
ଅବସ୍ତା କରା
ବିହାଳ କରଣା

ଅବସ୍ତା ପାଇବା—ଦେ. କି—ଦୁଃଖ ବା କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବା—

Abastā pāibā To suffer misery.

ଅବସ୍ତାର—ସ. ବି (ଅବ + ସ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ; ଯାହାକୁ ମେଲାଇ—

Abastāra ଦିଆଯାଏ)—

୧ । ପରଦା—1. Screen; curtain.

୨ । ମୁଦୁର; ମସିଣା—2. Mat.

୩ । ଚମ୍ପୁର କନାଟି ବାଡ଼ି—

3 Wall of cloth round a tent.

୪ । ଘୋଡ଼ଣି; ଘଟାଟିପ୍—4. Covering (Apte)

ଅବସ୍ତା ହେବା—ସ୍ତା. କି (ସ. ଅବସ୍ତା)—

Abastā hebā ୧ । ଅତି ଶୀଘ୍ର ବା ଦୁର୍ବଳ ହେବା—

ଅବସ୍ତା ହେବା 1. To be very weak or lean.

ବିହାଳ ହେବା ୨ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ହେବା—

2. To suffer misfortune.

ଅବସ୍ତ—ସଂ. ବି (ଅ + ବସ୍ତ)—୧ । ଅବସ୍ଥାବଳର ସମାର୍ଥ—

Abastu 1. Insignificant thing.

୨ । ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର—2 Inferior thing

୩ । ନିନ୍ଦ୍ୟ ବିଷୟ—

3. A blameworthy matter.

୪ । (ବେଦାନ୍ତ) ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରୁ ଜଗତର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ
ସମାର୍ଥ—

4. All things in the world except the universal Divine Spark.

୫ । ସାଧାରଣ ବିଷୟ—

5. Worldly or mundane matters.

୬ । ଅବାସ୍ତବତା—6. Unreality.

୭ । ଅସତ୍ତ୍ୱ; ଅବିଦ୍ୟମାନତା—7. Non-entity.

୮ । କିଛି ନୁହେଁ—8. Nothing.

ସ. ବିଶ—(ବହୁବାଚୀ; ଅ = ନାହିଁ + ବସ୍ତୁ = ସାତ, ଯନ୍ତ୍ରରେ)

୧ । ଅସାର—1. Unsubstantial.

୨ । ଅବିଦ୍ୟମାନ; ଅସତ୍—2. Non-existing.

୩ । ଅବାସ୍ତବ—3 Unreal.

୪ । ଶୂନ୍ୟ—4. Worthless.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଞ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅବସ୍ଥାନବିବରଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (୨ମୀ ଚତୁଃ; ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବସ୍ଥାନରେ
Abastunirbandhapara ନିବନ୍ଧ ଅଟେ ସକଳ ଅଶ୍ରୟ
(ଅବସ୍ଥାନବିବରଣ—ଶ୍ରୀ)

୧ । ନିନ୍ଦିତ ବା ନିନ୍ଦୁଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଆକାଂକ୍ଷାସ୍ୱରୂପ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. Aiming at or hankering after an unworthy object; intent on a bad object

୨ । ଅବାସ୍ତବ ବସ୍ତୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିବା
(ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Running after an unreality.

ଅବାସ୍ତା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ବସ୍ତୁ, ଯାହାର)—

Abastra ବସ୍ତ୍ରହୀନ; ଯେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ନାହିଁ; ନଗ୍ନ; ଉଲଗ୍ନ—

(ଅବସ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) Clothless; naked; unclothed.

ସଂ. ବି. (ଅ = ନିନ୍ଦୁଷ୍ଟ + ବସ୍ତୁ)—ମନ୍ଦ ବସ୍ତୁ—

Bad or wretched cloth.

ଅବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ଥିବା + ଭାବ. ଅ)—

Abasthā ୧ । ସ୍ଥିତି—1. Position.

(ଅବସ୍ଥିତି—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଦଶା—2. Condition.

୩ । ଭାବ—3. State.

୪ । କାଳ ଅନୁସାରେ ଘଟିବା ଦଶା ବା ପ୍ରକାର—

4. Condition or circumstance arising in course of time.

୫ । ପ୍ରକାର—5. Manner; mode

୬ । ଭାଗ୍ୟ—6. Destiny; luck; lot.

୭ । ପରିମାଣ—7. Quantity; measure.

୮ । ସାମାନ୍ୟ ବା ବୈଷୟିକ ଭାବ—

8. Worldly or material condition

୯ । ସମୃଦ୍ଧି; ସମୃଦ୍ଧି—9. Affluency; riches.

୧୦ । ସୌଭାଗ୍ୟ 10 Good luck; fortune.

୧୧ । ସୁଯୋଗ; ସୁବିଧା—11 Opportunity.

୧୨ । ଲକ୍ଷଣ—12. Sign

୧୩ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଅବସ୍ଥା—13. Critical state; crisis

୧୪ । ଜୀବନର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ସମୟ—

14. Stage or period of life

୧୫ । ଜୀବନର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ସମୟରେ ଘଟିବା ଅବସ୍ଥା ବା ଦଶା—

15. Successive stages of a person's life.

୧୬ । ରୂପ; ରୂପ—16. Form; appearance.

୧୭ । ସ୍ଥାୟୀଭାବ—17. Fixity; stability.

୧୮ । କଚେରୀରେ ମକଦ୍ଦମା ସମ୍ପର୍କରେ ପକ୍ଷାଦଳର ଉପସ୍ଥିତି—

18. Appearance in a court of law (Apte)

୧୯ । ଶ୍ରୀ ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ; ଯୋନି—

19 The female-organ of generation (Apte)

ଦେ. ବି—ଅବସ୍ଥା (ଦେଖ)

Abastā (See)

ଅବସ୍ଥାଚତୁଷ୍ଟୟ—ସଂ. ବି. (ଚତୁର୍ଥ ଚତୁଃ; ଅବସ୍ଥା + ଚତୁଷ୍ଟୟ)—

Abasthāchatushtaya ୧ । ଜୀବନର ଚାରୋଟି ବୟୋଦଶା—

1. The four stages of life.

[ଦ୍ରୁ—ବାଲ୍ୟ-ଜନ୍ମଠାରୁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଯାଏ; କୌମାର—୫ବର୍ଷଠାରୁ

୧୭ ବର୍ଷ ଯାଏ; ଯୌବନ—୧୭ ବର୍ଷଠାରୁ ୨୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ଜରା

ବା ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ—୨୦ ବର୍ଷ ଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ । ମତାନ୍ତରରେ କେହି ଏହି

ବୟୋଦଶାକୁ ୩, କେହି ୫, କେହି ୭, କେହି ଅବା ୧୦ ଭାଗ

କରିନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ (୧) ଜନ୍ମାବଧି ୫ ବର୍ଷ = ଯୌଗନ୍ତ

(୨) ୫ ଠାରୁ ୧୦ ବର୍ଷ = ବାଲ୍ୟ (୩) ୧୦ ଠାରୁ ୧୭ ବର୍ଷ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ = କୌମାର (୪) ୧୭ ଠାରୁ ୩୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ = ଯୌବନ ।

ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ—ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଯାଏ ବାଲ୍ୟ; ଛବିଶ ବର୍ଷ ଯାଏ

କୌମାର; ପରଶ୍ଚ ବର୍ଷ ଯାଏ ଯୌବନ ଓ ୫୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ

ହେଲେ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ । ସ୍ଥୁତି ମତରେ ଜନ୍ମ ଠାରୁ ୫ ବର୍ଷ ଯାଏ

କୌମାର; ୭ ବର୍ଷ ଠାରୁ ୧୦ ବର୍ଷ ଯାଏ ଯୌଗନ୍ତ, ୧୧ ବର୍ଷ

ଠାରୁ ୧୫ ବର୍ଷ ଯାଏ କୌଶୋର; ୧୬ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଲ୍ୟ;

୧୭ ବର୍ଷ ଠାରୁ ୨୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୌବନ; ୨୦ ବର୍ଷ ଠାରୁ

୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ।]

୨ । ଦ୍ୱିଜାତିମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଚାରୋଟି ଅବସ୍ଥା

(ଯଥା—ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଓ ଉକ୍ଷୁ)—

2. The four stages of the life of a

man of a regenerate caste.

ଅବସ୍ଥାତ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ଚତୁର୍ଥ ଚତୁଃ; ଅବସ୍ଥା + ତ୍ରୟ)—

Abasthātraya ୧ । ପଦାର୍ଥର ତିନି ଗୋଟି ଅବସ୍ଥା—

(ଯଥା—ଘନ, ତରଳ ଓ ବାୟୁବସ୍ତୁ)—

1 The three states of natural things.

୨ । ପ୍ରାଣୀର ଜୀବିତ ଥିବା ସମୟରେ ଘଟିବା ତିନିଗୋଟି

ଅବସ୍ଥା—(ଯଥା—ଜାଗରଣ, ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସୁଷୁପ୍ତି)—

2. The three states of living beings.

୩ । ଜୀବିତ କାଳର ତିନିଟି ଶ୍ରେଣୀଭିନ୍ନ—

(ଯଥା—କୌମାର, ଯୌବନ ଓ ଜରା)—

3. The three periods of life.

ଅବସ୍ଥା ଦଶକ—ସଂ. ବି. (ଚତୁର୍ଥ ଚତୁଃ; ଅବସ୍ଥା + ଦଶକ)—

Abasthā dasaka ୧ । ଜନ୍ମଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଶଗୋଟି

ଅବସ୍ଥା—

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ଦୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ୱପ୍ନର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଚକ୍ଷୁ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟସନ ଏ ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଯେବେ ଏ ଗୋଟିଏରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଇ ଏ ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ଯିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିଏ, 'କୂଅ' ନ ଯିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ, 'ବଂଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

(ଯଥା—୧. ଶୈଶବ, ୨. ବାଲ୍ୟ, ୩. କୌମାର, ୪. କୈଶୋର, ୫. ଯୌବନ, ୬. ପ୍ରୌଢାବସ୍ଥା, ୭. ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ୮. ବର୍ଷାସ୍ଥାନ ଅବସ୍ଥା, ୯. ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥା ଓ ୧୦. ମୃତ୍ୟୁ ।)

1. The ten stages of a man's life

୨ । ଅନଙ୍ଗଦଶା; କାମଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗପ୍ରାପ୍ତ ନ ହେବା ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଭୂତ ୧୦ ଗୋଟି ଅବସ୍ଥା—(ଯଥା—ଦୃଷ୍ଟି, ମନ, ସଙ୍ଗଫଳକ୍ଷ୍ମ, ଜାଗରଣ, କୃଷ୍ଣତା, ଅରତି, କ୍ରୀଡ଼ାପାଶ, ଉଦ୍‌ଭାବ, ମୁକ୍ତି ଓ ମୃତ୍ୟୁ)—

2. The ten states of unsatiated lovers

ଅବସ୍ଥାବ୍ଧି—୩୦. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅବସ୍ଥା + ବ୍ଧି)—

Abasthādwaya ଜଗତରେ ଦୁଇପ୍ରକାରର ବିପରୀତ ଅନୁଭୂତି—

(ଯଥା—ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖ; ଭବ ଓ ଅଭବ; ଜୀବନ ଓ ମରଣ; ହିଁ ଓ ନାହିଁ; ଥିବା ଓ ନ ଥିବା; ଗତି ଓ ସ୍ଥିତି; ମାନ ଓ ଅପମାନ; ଶୀତ ଓ ଉଷ୍ମ; ନିଦ୍ରା ଓ ସୁଜ୍ୱଳ ଇତ୍ୟାଦି ।)

The two contradictory feelings or experiences

ଅବସ୍ଥାନ—୩୦. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—୧ । ସ୍ଥିତି—

Abasthāna 1. Position, situation

(ଅବସ୍ଥିତି—ବିଶ) ୨ । ସ୍ଥିତି ହେବା; ରହିବା—2. Staying

୩ । ହେବା—3. Being.

୪ । ବାସ କରବା—4. Residing; abiding in.

୫ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ)—ଘର; ବାସସ୍ଥାନ—

5. Habitation; house; residence; quarters.

୬ । ସ୍ଥାନ—6. Place.

୭ । ରାତି ଅଟକିବା ସ୍ଥାନ—

7. Station; halting place

୮ । ଅବସ୍ଥା—8. Condition

୯ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରହିବା—

9. Staying at a certain place.

୧୦ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ରହିବାର କାଳ—

10. Period of staying at a place.

୧୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଅନୁମିତ ହେବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଗତିପଥର ଭିନ୍ନ ଗୋଟି ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା (ଯଥା; ଉତ୍ତର-ଅବସ୍ଥାନ ବା ଔଷଧିକ; ମଧ୍ୟମ ଅବସ୍ଥାନ ବା ଜାରହ୍ନବ; ଦକ୍ଷିଣ ଅବସ୍ଥାନ ବା ବିଶାଳ ।)—

11. (astronomy) The different methods or positions of the sun's orbit during the year.

ଅବସ୍ଥାନ୍ତର—୩୦. ବି. (କର୍ମଧାରୟ ବା ନିତ୍ୟସମାସ; ଅନ୍ୟ + Abasthāntara ଅବସ୍ଥା; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସ୍ଥଳରେ ଅନ୍ତର

ଅବେଶ)—୧ । ଅନ୍ୟ ଅବସ୍ଥା; ଉନ୍ନ ଅବସ୍ଥା—

1. Another condition or state.

୨ । ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ—

2. Change of circumstance or condition.

୩ । ଭିନ୍ନାନ୍ତର—3. Different state.

୪ । ରୂପାନ୍ତର—4. Different shape.

ଅବସ୍ଥାପନ—୩୦. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ ଶିତ, ସ୍ଥାପି ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abasthāpana ୧ । ସ୍ଥାପିତ କରଣ; ରଖିବା; ଆପିବା—

1. Placing; putting.

୨ । ସନ୍ଧିବେଶନ; ସ୍ଥାପନ—2. Fixing.

୩ । ସଜାଡ଼ି ରଖିବା; ସଜାଇବା—3. Arranging.

୪ । ସ୍ଥିରୀକରଣ—4. Settling

୫ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ) ବାସସ୍ଥାନ—Abode.

ଅବସ୍ଥାପନ—୩୦. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅବସ୍ଥାକୁ ଆପନ)—

Abasthāpanna କୌଣସି ଅବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ—

Having attained any condition

ଦେ. ବିଶ—ଧନୀ; ଯାହାର ସାଂସାରକ ଅବସ୍ଥା ଭଲ;

ସଙ୍ଗଠିତସମ୍ପନ୍ନ—Well-conditioned; well-to-do; well off.

ଅବସ୍ଥାପିତ—୩୦. ବି. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ ଶିତ. ସ୍ଥାପି ଧାତୁ + କର୍ମ.

Abasthāpita ୧ । ସଜ୍ଜିତ; ସନ୍ଧିବେଶିତ—

1. Arranged.

୨ । ରଖା ଯାଇଥିବା—2. Placed

୩ । ସ୍ଥିରୀକୃତ—3. Settled

ଅବସ୍ଥାବିପରୀୟ—୩୦. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅବସ୍ଥା + ବିପରୀୟ)—

Abasthābiparjyaya ୧ । ବିପରୀତଦଶା; ଭାଗ୍ୟର ପରି-

ବର୍ତ୍ତନ—1. Change of condition; change of fortune.

୨ । ସୁଦଶା ପରେ ଘଟିବା ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—

2. Irony of fate

ଅବସ୍ଥାୟୀ—୩୦. ବି. ସ୍ଥ. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଇନ୍. ୧ମ. ୧କ.)—

Abasthāyī ୧ । ଯେ ଅବସ୍ଥାନ କରେ ବା ରହେ—

(ଅବସ୍ଥାୟୀ—ଶ୍ରୀ)

1 Staying.

୨ । ଚିରସ୍ଥାୟୀ—2. Permanent.

୩ । ବାସକାରୀ—3. Residing; dwelling

ଅବସ୍ଥାଷଟ୍କ—୩୦. ବି. (୨୩୧ ଚତୁ; ଅବସ୍ଥା + ଷଟ୍ + କ)—(ନ୍ୟାୟ

Abasthāṣaṭka ଦର୍ଶନ) ସପ୍ତକ ମତାନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟର

୬ ଗୋଟି ଅବସ୍ଥା (ଯଥା—୧. ଜନ୍ମ ବା ଆରମ୍ଭ,

୨ ଅସ୍ଥିତ ବା ହେବା, ୩. ବର୍ଜନ, ୪. ବିପରୀୟମ,

୫. ଅପସ୍ତମ୍ଭ ଓ ୬. ନାଶ)—(Logic) The six

stages of an action mentioned by

Jaska.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ସ	ଐ	ଔ	ୱ	୳

ଅବସ୍ଥିତି—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Abasthita ୧ । ଯେ ଅବସ୍ଥାନ କରଅଛି; କୃତାବସ୍ଥାନ;
(ଅବସ୍ଥିତି—ବି) ରହୁଥିବା—1. Stayed, remained.

୨ । ସ୍ଥିର; ଅବିଚଳ—2. Steady, firm

୩ । ବାସ କରୁଥିବା—3. Residing at

୪ । ରହୁଥିବା—4. Staying; remaining.

୫ । ଅନ୍ୟକୁ ଅଣ୍ଟା କରୁଥିବା—5. Following.

୬ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପ୍ତ; ନିବିଷ୍ଟ—

6. Engaged in.

୭ । (+ କର୍ମ. ତ)—ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ; ସ୍ଥିତ—7. Situated.

୮ । ସ୍ଥାପିତ—8. Placed

୯ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରା ଯାଇଥିବା—9. Resolved.

୧୦ । ସ୍ଥିରୀକୃତ—10. Settled; fixed.

୧୧ । ନିଯୁକ୍ତ—11. Employed.

ଅବସ୍ଥିତିଚିତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବସ୍ଥିତ = ସ୍ଥିରୀକୃତ + ଚିତ୍ର,
Abasthitachitta ଯାହାର)—୧ । ସ୍ଥିରଚିତ୍ର; ସ୍ଥିରମତି—

(ଅବସ୍ଥିତ ଚିତ୍ର—ଶ୍ରେଣୀ) 1. Of stable character.

୨ । ପ୍ରଶାନ୍ତଚେତା—2. Calm.

ଅବସ୍ଥିତି—ସଂ. ବି (ଅବ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + ଇବ. ତ)—୧ । ରହୁବା;
Abasthiti ଅବସ୍ଥାନ—1. Staying.

(ଅବସ୍ଥିତି—ବିଶେଷ)—୨ । ଧର୍ମାଦି ମାର୍ଗରେ ଚଳିବା—

2. Following or practising religious tenets.

୩ । ବାସ—3. Residing

୪ । ଆବାସ—4. Residence; abode.

୫ । (କଳବିଜ୍ଞାନ) କୌଣସି ପଦାର୍ଥ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ
ଅଧିକାର କର ରହୁବା—5 (Physics) The
occupying of a place by any thing;
position of a thing.

ଅବସ୍ୟନ୍ଦନ—ସଂ. ବି (ଅବ + ସ୍ୟନ୍ ଧାତୁ = ଯିବା + ଇବ. ତ)—

Abasyandana ଅନ୍ତ—୧ । ଯିବା; ଚାଲି ଯିବା ପଦାର୍ଥ ଛୁଡ଼ୁ
ଆଦି ଦେଇ ଝରିବା—1. Oozing, trickling
down; leaking

୨ । ଇଂସା; ଇଂସନ—2. Envy.

ଅବସ୍ର—ସ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅବସ୍ର)—ଅବସ୍ର (ଦେଖ)

Abasra

Abastra (See)

ଅବସ୍ର

ନକ୍ଷା

ଅବସ୍ରାସନ—ସଂ. ବି (ଅବ + ସ୍ରାସ ଧାତୁ = ଖସି ପଡ଼ିବା + ଇବ. ତ)—

Abasramsana ଅନ୍ତ—୧ । ଅଧଃପତନ; ତଳକୁ ଖସିପଡ଼ିବା—

ଅବସ୍ରାସନ } ବିଶେଷ 1. Falling down.

ଅବସ୍ରାସିତ } ୨ । ଯିବା; ଝରିବା—

2. Dropping, oozing down.

୩ । ପତନ—3. Fall

ଅବହତି—ସଂ. ବି (ଅବ + ହତ ଧାତୁ + ଇବ. ତ)—୧ । ପ୍ରହାର
Abahati କରୁବା—1. Beating.

୨ । ଅବଦାତ (ଦେଖ)

2. Abaghāta (See)

ଅବହନନ—ସଂ. ବି (ଅବ + ହନ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ୍ତ)—

Abahanana ୧ । ଅବହତି; ପ୍ରହାର—1. Beating.

୨ । ଗୁରୁଲଅବକୁ ଗିଳି ବା ପାତୁରଣୀଦ୍ୱାରା କାଣ୍ଡିବା—

2. Threshing or husking of corn by
pestle or mortar.

ଅବହସିତ—ସଂ. ବି (ଅବ = ହସ ଧାତୁ = ହସିବା + ଇବ. ତ)—

Abahasita ୧ । ଉଚ୍ଚହାସ—1. Loud laughter.

(ହାସ୍ୟ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)

୨. ବିଶ. (+ କର୍ମ. ତ)—ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପହସିତ—

Ridiculed; laughed at; scoffed

ଅବହସ୍ତ—ସଂ. ବି (ଅବ = ବସ ଧାତୁ + ହସ୍ତ)—

Abahasta ହାତର ପାଶୁଲି; କରପୃଷ୍ଠ; ହାତର ପଛ ପାଖ—

The back of the hand

ଅବହାର—ସଂ. ବି (ଅବ = ହ ଧାତୁ = ହରଣ କରବା + ଇବ. ଅ)—

Abahāra ୧ । ବିରତି; ବିରାମ—1. Cessation.

ଅବହୃତ } ୨ । ଅପହରଣ; ଚୋରି—3. Theft

ଅବହାରତ } ବିଶେଷ ୩ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ଧନାପହରଣ—

3. Taking away the wealth of
invited Brāhmanas.

୪ । ସୁବାଦର ସାମୟିକ ବିରାମ—

4. Temporary cessation of hostilities.

୫ । ସ୍ୱାମୀତ୍ୟାଗପୂର୍ବକ ଧର୍ମାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ—

5. Expousing another religion;

apostacy.

୬ । ସୁବାଦର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଶିବିରକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ—

6. Return of soldiers from the battle-
field to the camp after cessation
of hostilities.

୭ । ବକଳ ଦିଆଯାଇ ଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ରାଶି ଶେଷରେ ଖାତକକୁ

ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ କରବା—7. Redemption;

redelivery of pledged articles to the
debtor

୮ । (+ କର୍ମ. ଅ)—ସୁବାଦର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶିବିରକୁ

ଲେଉଟାଇ ଆଣିବା—8. Conducting the
soldiers back to the camp after
cessation of hostilities.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୁଝିବେ ଯେଉଁଠି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯେଉଁଠି ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବହାର ୧ ବା ୨ ଯେଉଁଠି କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝିବେ ବା ୧ ଯେଉଁଠି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ସାଧାରଣ—
'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଉପହାର—9 Present

୧୦ । ଅର୍ଥ ଦଣ୍ଡ—10. Fine.

୧୧ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଚୋର—11. Thief

୧୨ । (ଯେ ଜଳଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ହରଣ କରେ)—ଜଳହସ୍ତୀ;
ହାଜୀର—12. Shark.

ଅବହାରକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—(ଅବ+ହୁ ଧାତୁ + ଅବ)—
Abahāraka ୧ । ଅପହାରକ—1. Stealing.

(ଅବହାରକା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିବାରକ—2. Preventing

୩ । ବିରକ୍ତ ଘଟାଇବା—Stopping.

ସଂ. ବି—୧ । ଜଳହସ୍ତୀ—1. Shark

୨ । ଶୁଣ୍ଠକ; ଶିଶୁମାର (ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର)—

2. Portpoise

୩ । ଯୁଦ୍ଧରୁ ନିବୃତ୍ତ ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି—

3. Person desisting from fighting.

୪ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ସମାପହାରକ ବ୍ୟକ୍ତି—

4. Person taking away the riches
from invited Brāhmanas.

ଅବହାସ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ହସ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abahāsa ୧ । ଉଚ୍ଚୋତ୍ତାସ—1. A loud laugh.

(ଅବହାସିତ—ବିଶ) [ଦ୍ର—ଯେଉଁ ହାସ୍ୟରେ ସ୍ବଳ ଓ ମସ୍ତକାଦି କମ୍ପିତ
ହୁଏ ତାହାକୁ ଅବହାସ ବୋଲିଯାଏ ।

କୁଳମଣି, ଅଳଙ୍କାରତରଙ୍ଗିଣୀ ।]

୨ । ଉପହାସ—2. Ridicule; scoffing.

୩ । ପରିହାସ; ଅଟ୍ଟା—3. Joke; jest.

ଅବହୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବ+ହୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Abahita ୧ । ସତର୍କ; ସାବଧାନ—1. Careful.

(ଅବହୃତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ମନୋଯୋଗୀ—2. Attentive.

୩ । ପ୍ରଶାନ୍ତ; ଧୀର; ସ୍ଥିର—

3. Calm; steady; serene.

୪ । ପରିଚିତ—4. Acquainted with.

୫ । ଅପ୍ରମତ—5. Not agitated.

୬ । (+କର୍ମ. ତ) ଜ୍ଞାତ; ବିଦିତ—6. Known.

ଅବହୃତଚିତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବହୃତ+ଚିତ୍ତ)—

Abahitachitta ସାଧାରଣ ମନ ପ୍ରଶାନ୍ତ ବା ସ୍ଥିର—

(ଅବହୃତଚିତ୍ତ—ଶ୍ରୀ) Calm-minded; cool-minded.

ଅବହୃତ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବହୁସ୍=ବାହାରେ+ସ୍ଥା ଧାତୁ=ଥିବା+
Abahittha ଭାବ ଅ; ଯାହା ବାହାରେ ରହେ ନାହିଁ ଅର୍ଥାତ୍
ଅଦର୍ଶନ)—

୧ । ଅକାର୍ଯ୍ୟପ୍ରିୟ; ମନର ଭାବ ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରି
ଲୁଚାଇ ରଖିବା; ମନର ଭାବକୁ ଗୋପନ କରିବା—

1. Dissimulation; concealment of one's
inward feelings by a different out-
ward expression; hyphocrisy.

୨ । (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ୩୩୫ ବ୍ୟବହାର ଭାବ ମଧ୍ୟରୁ
ଏକତମ । ମନରେ ଜନ୍ମିବା ଭୟ, ଗୌରବ ଓ ଲଜାଦିକୁ
ଦୃଷ୍ଟି, ପରିହାସ ଓ ପ୍ରସଙ୍ଗାନ୍ତର ଦ୍ବାରା ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତି-
ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଗୋପନ କରିବା—

2. Concealment of one's genuine feel-
ings by outward expressions of
different feelings

[ଦ୍ର—କୌଣସି ବାଳିକାର ଉପସ୍ଥିତିରେ ତାହାର ଗୁରୁଜନ-
ମାନେ ବିବାହବିଷୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ କଲେବେଳେ ବାଳିକାର ମନରେ
ଲଜାର ଉଦୟ ହେଲା । ସେ ତାହା ଗୋପନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ କୌଣସି ଗର୍ଭ ବା ପାଠ କଥା ପଚାରି ତାହାର ଅନ୍ତରକୁ
ସଙ୍କୋଚ ଭାବକୁ ଗୋପନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା; ଏହାକୁ
ଅବହୃତ ବୋଲିଯିବ; କୁମାରସମ୍ବନ୍ଧ ଶ୍ରୀ ସର୍ବ ୮୪ ଶ୍ଳୋକରେ
ପିତା ହିମାଳୟଙ୍କ ନିକଟରେ ପାଦୁଆ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଏହି
ସମୟରେ ନାରଦ ପଦ୍ମ ହିମାଳୟଙ୍କ ନିକଟରେ ପାଦୁଆଙ୍କର
ମହାଦେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିବାହର ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଦ୍ଘାପନ କଲେ । ପାଦୁଆ
ଅବଶ୍ୟ ଏହା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତା ଓ ଲଜିତା ହେଲେ କିନ୍ତୁ ମନର
ଭାବ ଗୋପନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିକଟରେ ଥିବା ପଦ୍ମଫୁଲର
ପାଣ୍ଡୁତାମାନଙ୍କୁ ଗଣିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ଯେପରି କି ନାରଦଙ୍କ କଥାରେ
ପାଦୁଆଙ୍କର ମନୋଯୋଗ ନ ଥିଲା ବୋଲି ପିତା ମାତା ବୁଝିବେ ।
ଏହି ଭାବ ଗୋପନହିଁ ଅବହୃତ ବା ଅବହୃତ ।]

ଅବହୃତ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବହୁସ୍+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଅ+ଅ)—

Abahitthā

ଅବହୃତ (ଦେଖ)

Abahittha (See)

ଅବହୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ+ହୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Abahruta ୧ । ଅପହୃତ—1. Stolen.

୨ । ବଳପୂର୍ବକ ନିଅଯିବା—2. Seized.

୩ । ଯୁଦ୍ଧଭୂମିରୁ ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ—

3. Returned from the battle-field.

୪ । ଅର୍ଥ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ—4 Fined.

୫ । (ଦିଆ ଯାଇଥିବା ବସ୍ତୁ) ଫେରି ନିଆ ଯାଇଥିବା—

5. Taken back.

୬ । ମୁକୁଳାଇ ନିଆ ଯିବା (ବକ୍ତବ୍ୟ ବସ୍ତୁ)—

6. Redeemed (pledge)

ଅବହେଳ—ସଂ. ବି. (ଅବ+ହେତ ଧାତୁ=ଅବଜ୍ଞା କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Abahela ୧ । ହେଳା; ଅମନୋଯୋଗ, ଅହେଳ—

(ଅବହେଳିତ—ବିଶ) 1. Neglect; want of care.

୨ । ଉପେକ୍ଷା; ଅନାଦର; ଅବଜ୍ଞା—2. Slight.

୩ । ବେଶାକ୍ଷର—3. Disregard.

୪ । ଅବଲୀଳା; ଅନାୟାସ—4. Ease.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅବହେଳନ—ସଂ. ବି. (ଅବ + ହେଳ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Abaheḷana

ଅବହେଳ (ଦେଖ)

Abahela (See)

ଅବହେଳା—ସଂ. ବି. (ଅବ + ହେଳ ଧାତୁ = ଅବହେଳା କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Abaheḷā

ଅ + ଆ)—ଅବହେଳ (ଦେଖ)

Abahela (See)

ଅବହେଳାକ୍ରମେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅବହେଳେ (ଦେଖ)

Abaheḷākrame

Abahele (See)

ଅବହେଳିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କ୍ରି. (ସଂ. ଅବହେଳ)—

Abahelibā

ଅବହେଳା କରିବା—

ଅବହେଳାକରା

To disregard; to disdain.

ଅବହେଳାକରଣ

ଅବହେଳେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ କ୍ରି. ବିଶ—

Abaheḷe

ଅବହେଳାକ୍ରମେ; ଅନାୟାସରେ—

ଅବହେଳେ

Easily; with ease.

ହାଲିହାଲି

ଅବା—ଦେ. ଅ. (ସ. ବା)—୧ । କିମ୍ବା; ଅଥବା—

Abā

1. Or; whether, either.

ବା

୨ । ଅନ୍ୟଥା; ପ୍ରକାରନ୍ତରେ—2. Otherwise.

ଯା

୩ । (ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ) କି; କି ଅବା—3. What

ବାଟରେ ମୋତେ ଦୂରବରୁଆ କରିବେ ଯେବେ କି କଲିଆ

କରିବ ଅବା ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନୁହେଁ ମୁଁ ବଢ଼ିଆ ।

ଉକାଶ. ଗୀତଲହରୀ ।

୪ । (ତର୍କଶୀର୍ଷ) ସମ୍ଭବତଃ; କେଜାଣି; କଦବା—

4. Perhaps.

ଭବଲ ଗ୍ରହଣେକେ ଆସିଲ ଅବା ନୁହଁ । କୃଷ୍ଣସିଂହ-ମହାରାଜ, ଅକ୍ଷ :

ଅବା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅବା)—ବାୟୁ ଶୂନ୍ୟ—

Abāi

Airless

ଅବାୟୁ

ଅବାୟୁ ଘରେ ବାୟୁ ଗଲେ, ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶିବ ନିଶ୍ଚୟେ ।

ଅବାୟୁ

ଗ୍ରା. କର୍ମଣ୍ୟ ମାତ୍ରମ୍ ।

ଅବାୟୁ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ବାଲରେ ବ୍ୟବହୃତ; ସ. ଅ + ବାୟୁ)—

Abāiḷa

୧ । ଜାରଜ; ବେଧିଲ—1. Bastard.

ବେଜନ୍ନା

୨ । ଦୁଷ୍ଟ—2. Wicked.

ଆସାରା

ଅବାୟମଣ୍ଡଳ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅବାୟ + ମଣ୍ଡଳ)—

Abāimandala

୧ । ବାୟୁଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ—

1. Airless tract.

୨ । ଅକାଶ; ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳ—2. The void.

ଗାଈଣୀ ଛକ ପିନ୍ଧାଇବ, ଅବାୟମଣ୍ଡଳ ଭେଦବ ।

ଗ୍ରା. କର୍ମଣ୍ୟ ମାତ୍ରମ୍ ।

ଅବାୟସ୍ତ—ଦେ. ବି—ଅବାୟସ୍ତ (ଦେଖ)

Abāebast

Abāebast (See)

ଅବାକ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ବାକ = ବାକ୍ୟ)—

Abāk

୧ । ନିବାକ; ବାକ୍ୟହୀନ; ମୂକ—1. Mute; dumb.

୨ । ବାକ୍ଷ୍ମିରହତ; ଯାହା ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରେ ନାହିଁ—

2. Speechless.

୩ । (ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ ମୁହଁରୁ କି

ବାହାରେ ବୋଲି)—ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ—

3. Astonished.

୪ । ବ୍ୟବହାରହୀନ—

4. Dumbfounded; struck dumb.

ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ଅଧୋମୁଖ ହୋଇ—

1 With face downwards.

୨ । ତଳଆଡ଼କୁ—2. Downwards.

୩ । ଅଧ—3. Down.

୪ । ନିମ୍ନ—4. Low

୫ । ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ—5. Towards the south.

ଅବାକ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ଅବାକ୍ + ଜ୍ଞାନ)—ଅବଜ୍ଞ—

Abākṇāna

Disrespect.

ଅବାକ୍ପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି. (ଅବାକ୍ = ତଳ ଆଡ଼କୁ + ପୁଷ୍ପ; ଯାହାର)—

Abākpushpa (ଏଥିର ଫୁଲ ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ଫୁଟିବାରୁ)—

୧ । ପାନମହୁର (ଦେଖ)

1 Pānamahuri (See)

୨ । ସଉପ (ଦେଖ)

2. Saupa (See)

୩ । ଗୁଗୁଚିଆ (ଦେଖ)

3. Guguchiā (See)

୪ । ହେମପୁଷ୍ପୀ (ଦେଖ)

4. Hemapushpi (See)

ଅବାକ୍ପୁଷ୍ପୀ—ସଂ. ବି. (ଅବାକ୍ ପୁଷ୍ପ + ଇ)—ଅବାକ୍ପୁଷ୍ପ (ଦେଖ)

Abākpushpi

Abākpushpa (See)

ଅବାକ୍ଶାଖ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବାକ୍ = ତଳକୁ + ଶାଖା)—

Abākśākha ଯାହାର ତାଳ ତଳକୁ ଓଡ଼ିଲ ଥାଏ—

With drooping boughs.

ସଂ. ବି.—ଅଶ୍ରୁ ଗଛ—The sacred fig tree.

ଅବାକ୍ଶିରା—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବାକ୍ = ତଳକୁ + ଶିରା = ମୁଣ୍ଡ,

Abākśirā —ଅବାକ୍ ଶିରା; ୧ମା. ୧ବ.)—

୧ । ଅବାକ୍ମୁଖ; ଯୋତାମୁହଁ; ଲଜ୍ଜାରେ ନତମୁଣ୍ଡ; ଲଜ୍ଜା-

ଯୋଗୁଁ ଯେ ତଳକୁ ଚାହିଁବେ—

1 Looking downwards; with the head drooping; crestfallen.

୨ । ଦକ୍ଷିଣଆଡ଼କୁ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇ ଥିବା—

2. With head turned southwards.

ଅବାକର—ସଂ. ବି. (ଅବ + ଅକର)—ମୁଦ୍ରାଶାଳା—

Abākara

Mint (Apte).

ଅବାକ୍ଷ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ଅବନତ + ଅକ୍ଷ = ଉଡ଼ୁଣୁ)—

Abāksha

ଅଭିଭାବକ; ରକ୍ଷକ—

A guardian; keeper (Apte)

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ଥିତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଦେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିକେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିକେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିକେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିକେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିକେ ।

ଅକାଶ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁବିଧା; ଅକଳ—

Abāga 1 Inconvenient position.

ଅସୁବିଧା ୨ । ବେବାଗ; ବେକଦର; ଅକାୟତ୍ତ ଅବସ୍ଥା—

ବେବାଗ 2. A state over which a person has no control.

୩ । ଅନୁପମ; ଅସ୍ପଷ୍ଟ—

3. Want of system or method.

ଅକାଶି—ଦେ. ବି. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଅଖାଡ଼ୁଆ (ବ୍ୟକ୍ତି)

Abāgi 1. Clumsy (person.)

ଆକକୁଟେ ୨ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଅସିଷ୍ଟ 2. Unsystematic; unmethodical.

୩ । ଏକବାଗିଆ; ଏକଜିଦିଆ—

3. Headstrong; obstinate.

୪ । ଯାହାକୁ ବାଗ ବା ବସକୁ ଅଣା ଯାଇ ନ ପାରେ—

4. Uncontrollable.

୫ । ଅସୁବିଧାଜନକ (ବସ୍ତୁ)—5 Inconvenient.

୬ । ଗୋଲମାଲିଆ (ବସ୍ତୁ)—6 Confused.

ଅକାଶିଆ—ଦେ. ବି. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅକାଶି (ଦେଶ)

Abāgiā Abāgi (See)

ଅକାଶେଇ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅକାଶି (ଦେଶ)

Abāgeī Abāgi (See)

ଅକାଶେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅକଳରେ; ଅଶଙ୍କରେ ପଡ଼ି—

Abāge 1 Under queer circumstances.

ବାଗେପଡ଼େ ୨ । ଅନନ୍ୟୋପାୟ ଅବସ୍ଥାରେ—

ଅକଡ଼ମେ 2. Having no other alternative.

ଅକାଶ—ସ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ = ଅବନତ; ନମ୍ର + ଅଶ୍ର = ମସ୍ତକ;

Abāgra ଯାହାର)—ଅବନତ ମସ୍ତକ; ଅଧୋମୁଖ—With

(ଅକାଶା—ଶ୍ରୀ) head bent down; stooping.

ଅକାଶୁଣ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବାକ୍ = ନମ୍ର; ଦକ୍ଷିଣକୁ +

Abānmukha ମୁଖ)—୧ । ଅଧୋମୁଖ—

(ଅକାଶୁଣା—ଶ୍ରୀ) 1. With the head drooping

୨ । ଦକ୍ଷିଣଅଡ଼କୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇଥିବା—2. Facing south

ଅକାଚ—ସ. ଅ (ଅବ + ଅଚ୍ ଧାତୁ + କ୍ତିପ୍)—୧ । ତଳଅଡ଼କୁ—

Abāch 1 Downwards.

୨ । ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ—2. Southwards.

୩ । ତଳଅଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି—3. Headlong.

ଅକାଶିକା—ଦେ. ବି. (ଅଧୁନିକ ଭୂଗୋଳପରିଭାଷା)—(ଅକାଚ୍ =

Abāchikā ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + ଇକ + ଆ)—କୁମ୍ଭେରୁ ପ୍ରଦେଶ;

ଅବାଟିକା ଦକ୍ଷିଣମେରୁର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଦେଶ—

ଅବାଟିକା Antarctica.

ଉପାଟିକା } ବିପରୀତ

Arctica }

ଅକାଚୀ—ସ. ବି (ଅକାଚ୍ = ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + ଇ)—୧ । ଦକ୍ଷିଣଦିଗ—

Abāchī 1 The south.

୨ । ଅପୋଦିଗ—2. The antipodes

ଅକାଚୀକ—ସ. ବିଶ (ଅକାଚ୍ + ଇକ)—୧ । ଦକ୍ଷିଣଦିଗ—

Abāchīna 1. Southern.

(ଅକାଚୀନା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନମ୍ରଦିଗ—2. Downward.

୩ । ନମ୍ରଅଡ଼କୁ ଗତି କରୁଥିବା—

3 Downward; headlong

୪ । ନମ୍ରଦିଗକୁ ଯାଇଥିବା—4. Gone down.

ଅକାଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ୧ । (ଅ + ଚ ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଯ)—

Abāchya ଅକଥ୍ୟ; ଅବକ୍ରବ୍ୟ—

1. Unspeakable; unutterable.

୨ । (ଅକାଚ୍ = ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + ସମ୍ଭବ. ଯ)—ଦକ୍ଷିଣଦେଶୀୟ—

2. Southern.

ସଂ. ବି—୧ । ଦୁର୍ବାକ୍ୟ—1 Bad words.

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳ ବାକ୍ୟ—2. Obscene speech.

୩ । ନିନ୍ଦା—3. Blame.

ଅକାଚ୍ୟବାଦ—ସଂ. ବି. (ଅକାଚ୍ୟ + ବାଦ)—ନିନ୍ଦାବାଦ; ଗାଳି—

Abāchyabāda Libel; calling of names;

slander

ଅକାଚ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ ଅକାଚ୍)—ଶବ୍ଦ; ଧ୍ବନି; ନାଦ—

Abāch Sound.

ଆବାଜ୍ [ଭୂଲ ସଂ. ଅକାଚ୍ୟ = ଗ୍ରା. ଅକାଚ୍]

ଆବାଜ୍

ଅକାଟ—ଦେ. ବି—ଅପଥ (ଦେଶ)

Abāta Apatha (See)

ବେପଥ

वेरास्ता

ଅକାଡ଼—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାଚ୍ୟ)—୧ । ଅପରୋକ୍ଷ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—

Abārda 1. Perceptible; visible.

୨ । ଅବକ୍ରବ୍ୟ—

2. Unspeakable; inexpressible.

ଜ୍ୟୋତିଷ କଳା ଅଟଇ ସ୍ତମ୍ଭା ସେ ଅକାଚ୍—ଗ୍ରା. ଗୁରୁଭକ୍ତିଗୀତା ।

ଗ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଶ—ଅବୁଝ ହୋଇ କିଛି କଥା ନ କହି

ବାଉଥିବା (ପିଲା)—(child) Crying crossly.

ଅକାଡ଼ଜ୍ୟୋତି—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଶୂନ୍ୟ ଭଜନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସାଧନ

Abārda jyoti କରିବା ଜ୍ୟୋତି—An invisible light

which mystics strive to see.

ସ୍ତମ୍ଭା ସେ ଅକାଡ଼ଜ୍ୟୋତି କହନ୍ତି ସାଧନ—ଗ୍ରା. ଗୁରୁଭକ୍ତିଗୀତା ।

ଅକାଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—ବାଡ଼ିଆ ବା ପିଟା ହୋଇ ନ ଥିବା—

Abārdiā Unbeaten.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	୯	ଊ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଌ	ୡ	ଋ	ୠ

ଅବାହୁଅ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ସଂ. ଅବବାହୁତ)—ଅବବାହୁତ—
Abārdhā Unmarried

ଅବବାହିତ
ଅନବବାହା

ଅବାହୁଅ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅବାହୁଅ (ଦେଖ)

Abārdhā Abārdhā (See)

ଅବାଣି—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବାଣି ବା ସୂତା କାଟିବାରେ
Abāṇi ଅଭ୍ୟସ୍ତ ନୁହେ—

1. (a person) Not accustomed to spinning thread

ଅବାଣି କାଟିବା ଖୋଟ, ଠାଏ ସବୁ ଠାଏ ମୋଟ—ଭଗ ।

୨ । ଯେଉଁ କାହାର ଠାରେ ବାଣି ବା ଚାନ୍ଦିଲ ଲୁହାର
ଦାଗ ଦିଆ ଯାଇ ନାହିଁ—2. (a calf) Which has
not been marked or seared with hot
iron.

ଅବାଣିଆଁ—ଦେ. ବିଶ.—ଅବାଣି (ଦେଖ)

Abāṇiāṇ Abāṇi (See)

ଅବାତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନାହିଁ + ବାତ = ବାୟୁ, ଯହିଁରେ)—

Abāta ୧ । ନିବ୍ୟାତ; ବାୟୁଶୂନ୍ୟ—

1. Windless; airless.

୨ । ଯାହା ବାୟୁଦ୍ୱାରା କିନ୍ଦ୍ରୀତ ନୁହେ—

2. Not shaken by the wind.

ଅବାଦ୍—ଦେ. ବି—ଅବାଦ୍ (ଦେଖ)

Abād Ābād (See)

ଅବାଦ—ସଂ. ବି (ଅ + ବାଦ)—୧ । ଅପାଳନୀୟ ବାକ୍ୟ—

Abāda 1. Order which need not be carried
out.

୨ । ଅପ୍ରାମାଣ୍ୟ ବାକ୍ୟ—2. Unauthoritative
saying.

ଅବାଧ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ବାଧା, ଯହିଁରେ ବା
Abādha ଯାହାର)—୧ । ବାଧାହୀନ; ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଶୂନ୍ୟ—

1. Unobstructed; unimpeded.

୨ । ସ୍ୱାଧୀନ—2. Free.

୩ । ଅନାୟାସ; ସହଜ—3. Easy.

୪ । ପ୍ରାପ୍ତଶୂନ୍ୟ—4. Free from oppression.

ଅବାଧଗତି—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ଯେଉଁ ଗତିକୁ କେହି ବାଧା ଦିଏ

Abādhaḡati ନାହିଁ—Unobstructed motion; free
passage.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ଗତିକୁ କେହି ବାଧା
ଦିଏ ନାହିଁ—Free to come and go.

ଅବାଧପ୍ରବେଶ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ବିନା ବାଧାରେ

Abādhaprabēśa ଗସ୍ତବା—Free access;
free admission to a place.

ଅବାଧବାଣିଜ୍ୟ—ଦେ. ବି (କର୍ମଧା; ଅବାଧ + ବାଣିଜ୍ୟ; ଅଧୁନିକ
Abādhabāṇijya ପ୍ରୟୋଗ)—ବିନା ଶୁଳ୍କରେ ବାଣିଜ୍ୟ
ଅବାଧବାଣିଜ୍ୟ କରବାର ପ୍ରଥା—Free trade; freedom of
merchandise from duty.

ଅବାଧରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅନାୟାସରେ; ସହଜରେ—

Abādhare 1. Easily.

ଅବାଧେ ୨ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନରେ—2. Without impediment or
obstruction.

୩ । ସ୍ୱାଧୀନଭାବରେ—3. Freely.

ଅବାଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ବାଧ)—୧ । ଅବଶୀଭୂତ—

Abādhyā 1. Uncontrolled.

(ଅବାଧା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅମାନସ, ଦେହ—

(ଅବାଧା—ବି) 2. Insubordinate.

୩ । ଅବଜ୍ଞାକାରୀ; ଅଜ୍ଞାଲବ୍ଧନକାରୀ—

3. Recalcitrant; disobedient.

ଅବାଧତା—ସଂ. ବି (ଅବାଧ + ତା)—୧ । ଅମାନସ୍ୟାପଣ—

Abādhyatā 1. Insubordination.

୨ । ଅଜ୍ଞାଲବ୍ଧନ—2. Disobedience

ଅବାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ, ଅବ = ଗତ + ଅନ୍ତର = ମଧ୍ୟ,
Abāntara ଯାହାର)—୧ । ଦୁଇ ବସ୍ତୁର ଅନ୍ତର୍ବିତ ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ—

1 Intermediate; situated between
two things.

୨ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ—2. Included in.

୩ । ଅପ୍ରଧାନ—3. Secondary.

୪ । ପ୍ରଧାନ ବସ୍ତୁର ଅଙ୍ଗୀଭୂତ—

4. Subsidiary; subordinate.

୫ । ସମ୍ପର୍କହୀନ—5. Unconnected.

୬ । ଅନୁସଙ୍ଗିକ—6. Concomitant; incidental.

୭ । ଅଧିକା—7. Supernumerary.

୮ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ; ମୂଳ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବହୁଭୂତ—

8. Irrelevant; having no direct bearing
on the original topic.

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ପ୍ରସଙ୍ଗର ବହୁଭୂତରୂପେ—

1 Incidentally; by the bye.

ଏହିପରି ଭାବ ଗ୍ରହଣ ହେଉ, କୈବଲ୍ୟ ଲରେ ଅବାହୁରେ ।

ନବଭାଷା. ଭଗବତ—୩ୟା

ଅବାହୁଅ ୨ । ଅଧିକତର—2. Moreover.

ଅବାହୁଅ ଦେ. ବି.—୧ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଗପ; ବାଜେ କଥା—

. Irrelevant talk.

୨ । ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରଳାପ—2. Raving.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅବାକବ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ=ନାହିଁ+ବାକବ; ସାହାର) —ବନ୍ଧୁହୀନ—
Abāndhaba ମିତ୍ରହୀନ—Friendless.
(ଅବାକବା—ଶ୍ରୀ)

ଅବାପିତ—ସଂ. ବିଶ—୧ । (ଅ+ବପ୍. ଧାତୁ ଶିତ. ବାପିଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —
Abāpita ବୁଣା ଯାଇ ନ ଥିବା—1. Not sown.

୨ । କଟା ଯାଇ ନ ଥିବା (କେଶ)—

2. Uncut; unshorn (hair)

୩ । (ଅବ+ଅପଧାତୁ ଶିତ, ଅପିଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

ପୁନଃ ପ୍ରାପ୍ତି—3. Caused to be recovered
or regained.

୪ । ଅଧିଗମିତ—4. Caused to be attained.

ଅବାପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଅବ+ଅପ୍ ଧାତୁ=ପାଇବା+କର୍ମ. ତ) —

Abāpta ୧ । ପ୍ରାପ୍ତ—1. Got; obtained.

(ଅବାପ୍ତି—ବ) ୨ । ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତ—

2. Recovered; regained.

ଅବାବ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଗଞ୍ଜିତମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀବିଶେଷ—

Abāb A sect of cowherds in Sambalpur.

ଅବାବତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଶୁଦ୍ରା ଶ୍ରୀର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ୱାମୀ ଭିରସରେ

Abābata ଜାତ ସନ୍ତାନ—1. The son of a Sūdra
woman by any man of the same caste
other than her first husband (Apte)

ଅବାବସ୍ତ—ଦେ. ବି—ଚଳନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତିମାନ ଚଳନ୍ତି ଜାବଦା—

Abābast The movables

ସାକିଛୁ

उठाउधन

ଅବାବି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉବାବି; ଦୃଢ଼ାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ—

Abābi 1. Sudden.

ହଠାତ ୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—

अचानक 2. Unexpected

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଦୃଢ଼ାତ—1. Suddenly.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—

2. Unexpectedly

ଅବାବିମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅବାବିମଣ୍ଡଳ) —

Abābimāṇḍala ୧ । ଅବାୟୁମଣ୍ଡଳ; ବାୟୁବିହୀନ ମଣ୍ଡଳ—

2. Airless region.

ଅବାବିମଣ୍ଡଳ ଅକ୍ଷର, ସେ ମିଶ୍ର ଆପନ ଓଁକାର ।

ସଂଶୋଦିତ—ପ୍ରେମରହିତ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ।

ଅବାବୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପିତୃକ; ଅଶବାବୁଆ; ସାହାର

Abābua ପିତା ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଜାରଜ—

ବେଧୋ

Bastard.

दागला

ଅବାୟେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ପବନ ନ ଥିଲାବେଳେ;

Abāye

ବିନା ବାୟୁରେ—

1 Without any wind

ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତପୁର—

ବିଜୟା ନଗର

ଅବାୟେ ପଡ଼ିଲା ଭଳି ।

ପ୍ରାଚୀ, ଗହସ୍ୟମଣ୍ଡଳ—

ଅବାର—ସଂ ବି (ଅ+ବୁ ଧାତୁ=ବାରଣକରିବା+ଅ) —

Abāra ୧ । (କଥକର) ନଦୀର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଶର; ନଦୀର

ଏହି ପାର୍ଶ୍ୱ—

1 This side of the river; the nearer
shore of a river (with reference to
the speaker)

୨ । ନଦୀର ଅପର ତଟ—

2. The other or opposite shore of a
river,

ସଂ. ବିଶ—ଅବାରଣୀୟ, ଅବାର୍ଯ୍ୟ—

Inevitable; unavoidable.

ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅବାରଣ)—୧ । ବାରଣ ବା ନିଷେଧର ଅଭାବ—

1 Not preventing or warding off.

୨ । (ଅ+ବାର)—ଅଶୁଭ ବାର ବା ଦିନ—(ଯଥା—
ଯେଉଁ ବାରରେ ଶିଅର ଆଦି ହେବା ନିଷିଦ୍ଧ ।)

2 Inauspicious week day.

୩ । ଯେଉଁ ବାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହାଟ ଅବର ପାଳି ନଥାଏ—

3. Not a market-day; a wrong week-
day (e.g. when there is no market)

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବାରଣ) —

୧ । ଅବାରଣ—1 Unprevented.

୨ । ଅବାଧ—2 Free; unrestricted.

ଅବାରକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବାରଣୀୟ) —

Abāraka ଅବାରଣୀୟ; ଅବାର୍ଯ୍ୟ—

That which can not be prevented
or withheld.

(ଯଥା—ଅବାରକ ଶର ।)

ଅବାରଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବାରଣ) —

Ābārāja ୧ । ଅବାରଣ (ଦେଶ) ,

ଏକାକାର 1. Abārāṇa (See)

अवारण ୨ । (ଜାତି ବା ବର୍ଣ୍ଣବିର) ପ୍ରଭେଦରହିତ୍ୟ—

2. Want of distinction.

(e.g. of caste)

ଦେ. ବିଶ—୧ । ପ୍ରଭେଦରହିତ—

1. Observing no distinction.

୨ । (ସଂ. ଅବାର୍ଯ୍ୟ) ଅବାରଣୀୟ; ଅବାର୍ଯ୍ୟ—

2. Unavoidable.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଐ	ଋ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉୟ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଋ	ଅବାରଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ସ	ସ	ଐ	ଇୟ	ଋ	ନ

ଅବାରଣ—ଫ ବ (ଅ + ବାରଣ)—

Abāraṇa ବାରଣର ଅଭାବ; ନିଷେଧର ଅଭାବ—

ଅବାରଣୀୟ } ବଣ Not warding off; not prevent-
ଅବାରଣ୍ୟ } ing; absence of prohibition.

ଦେ. ବିଣ—୧ । (ଫ. ଅବାରଣୀୟ)—ଅବାରଣୀୟ; ଯାହାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1 Irremediable; unpreventible

୨ । ଅବାଧ—2. Unrestricted; free

ଅବାରଣୀୟ—ଫ. ବିଣ. (ଅ + ବାରଣୀୟ)—

Abāraṇīya ୧ । ଯାହାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Unpreventible; irresistible.

୨ । ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ—

2. Unavoidable; irremediable.

୩ । ଯାହାକୁ ବାଧା ଦିଆ ଯାଇ ନ ପାରେ (ଯଥା—ପ୍ରବଳ ଶତ୍ରୁ; ମହାମାରୀ ରୋଗ)—

3. That which can not be wardel off.

୪ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଅସାଧ (ରୋଗ)—

4. Incurable (disease).

ଫ. ବି—ଅସାଧ ରୋଗ (ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତସାଗର)—

Incurable disease.

[ଦ୍ର—ସୁଶ୍ରୁତ ଅନୁସାରେ ବାତ, ପ୍ରମେହ, କୁଷ୍ଠ, ଅର୍ଶ, ଭଗନର, ଅଶ୍ମରୀ, ମୂତ୍ରଗର୍ଭ ଓ ଉଦରରୋଗ ଏହି ଆଠଗୋଟି ରୋଗ ଅବାରଣୀୟ । ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତସାଗର ।]

ଅବାରଣ—ଫ. ବିଣ (ଅ + ବାରଣ)—

Abārita ୧ । ଅନିବାରଣ; ଯାହାକୁ ବାରଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ—

1 Not prevented.

୨ । ଅପ୍ରତିଷ୍ଠିତ; ମୁକ୍ତ—2. Open.

୩ । ବାଧାହୀନ; ଅବାଧ—3. Free; unobstructed

୪ । ଅରୁକ—4. Unrestrained

୫ । ଯେଉଁଠାକୁ ଯିବାକୁ କାହାକୁ ବାରଣ ନାହିଁ—

5. Open to all and sundry; to which all are freely admitted.

ଅବାରଣଦ୍ୱାର—ଫ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅବାରଣ + ଦ୍ୱାର)—ମୁକ୍ତଦ୍ୱାର;

Abāritadwāra ମେଲୁଥିବା—Open door.

ଫ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଯେଉଁ ଘରର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ ନ

ଥାଏ—1. (a house) Having the doors open.

୨ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଅବାଧ ଗତି ଅଛି—

2. Freely accessible to the public; free of admission

ଅବାର୍ଯ୍ୟ—ଫ. ବିଣ (ଅ + ବା ଯାତୁ. ଶିତ, ବାରି ଯାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abārjya ଅବାରଣୀୟ (ଦେଖ)—Abāraṇīya (See)

ଅବାର୍ଯ୍ୟଗତି—ଫ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅବାର୍ଯ୍ୟ + ଗତି)—ଯେଉଁ ଗତିକୁ

Abārjyagati କେହି ବାଧା ଦେଇ ନ ପାରେ—

Irresistible motion.

ଫ. ବିଣ ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ଗତିକୁ କେହି ବାଧା

ଦେଇ ନ ପାରେ—Irresistible in motion.

ଅବାଳୁଅ—ଦେ. ବିଣ. ପୁ. (ଫ. ଅ + ବାଲ)—

Abālūa ୧ । କେଶହୀନ—1 Hairless.

କେଶହୀନ ୨ । ଟାଙ୍ଗରା—2. Bald.

କେଶହୀନ ୩ । ଲେମ୍ବୁହୀନ—3. Having no fur.

ଅବାସ—ଫ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବାସ)—ବାସହୀନ; ଯାହାର ବାସ-

Abāsa ଗୃହ ନାହିଁ—Homeless.

ଦେ. ବିଣ. (ଫ. ଅ + ବାସ; ଅବାସ)—ବହୁହୀନ—

Naked; unclothed.

ଅବାସୀ—ଫ. ବିଣ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବାସ + ମା. ୧ବ.)—

Abāsā ୧ । ବହୁହୀନ—1. Unclothed.

୨ । ନଗ୍ନ—2. Naked.

ଫ. ବି. ପୁ.—ବୁଦ୍ଧ ଦେବ—A name of the Buddha.

ଅବାସ୍ତବ—ଫ. ବିଣ (ଅ + ବାସ୍ତବ)—୩ । ଅସ୍ତବ—

Abāstaba 1. Not genuine, unreal; not actual.

୨ । ଅମୂଳକ—2. Having no foundation

୩ । ଅସତ୍ୟ—3. Not true.

୪ । ଅସଂସ୍ପର୍ଶ—4. Not correct

୫ । କାଳ୍ପନିକ—5. Imaginary.

୬ । ଭ୍ରମାସ୍ତବ—6. Mistaken

୭ । ଅଯୌକ୍ତିକ—7. Unreasonable

୮ । (ଅ + ବସ୍ତୁ + ଅ)—ଅବସ୍ତୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

8. Relating to non-entity.

ଅବାସ୍ତବିକ—ଫ. ବିଣ (ଅ + ବାସ୍ତବିକ)—ଅବାସ୍ତବ (ଦେଖ)

Abāstabika Abāstaba (See)

ଅବାହନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଣ. (ଫ. ଅ + ଓ. ବହ ଧାତୁ)—

Abāhan ଅମଣିଆଁ (ପଶୁ)—Unbroken; untrained.

ଅବାହନ୍ ବଛା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅମଣିଆଁ ବାଛୁରୀ—

Abāhan bachhā Unbroken steer.

ଅବାହନ—ଫ. ବିଣ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବାହନ)—ଯାହାର ବାହନ

Abāhana ନାହିଁ—Having no conveyance.

ଅବ—ଫ. ବି. (ଅବ ଧାତୁ—ପାଳନ କରିବା + ଇ)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—

Abi 1 The sun.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଗଛ (ଦେଖ)

2. (a plant) Arka (See)

୩ । ମେଷ; ମେଣ୍ଟ—3. Sheep.

ବିଜୟରାଜ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅବରୋଚିତ ଚମକ ରତନ ଶରଣେ

ଭଣ୍ଡ. କୈବେଶ୍ୱରବଳାସ ।

ସାଧାରଣ ସେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ସଦ ବୋଲିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, କେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ବିକଳେ ‘ଗାୟ’ ଶୋଧିବେ; ‘କୃତ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୃତ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥ’ ବ ପାଇଲେ ‘ବକ୍ତ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅକ୍ଷା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୪ । ଛେଳି—4. Goat.

୫ । ପର୍ବତ—5. Mountain.

୬ । ମୂଷିକ—6. Mouse

ଅବିକଳରେ—ପ୍ରା. କି. ବିଶ (ସଂ. ଅବ୍ୟକ୍ତ)—୧ । ବିନା କାରଣରେ—
Abikājare 1. Without any reason.

ଅବାଧିତେ

୨ । ବୃଥାରେ—2. In vain.

ନାହିଁ

ଅବିକଳ—ପ୍ରା. ବି. —ପ୍ରାକୃତଜନ୍ମ; ନିମ୍ନ ଜନ୍ମ—

Abikāṇa

Low or mean birth.

ଶୂନ୍ୟ

ଅବିକଳୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ବିଶେଷତଃ ଗାୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବିଶେଷଣ-
Abikāṇī ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ)—୧ । ଫଳ ଯାଇ ନଥିବା; ପ୍ରସବ କରି

ନ ଥିବା (ଗାୟ)—1. (a cow) Which has not yet borne young

୨ । ଅଫଳକ୍ରିୟ; ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷରେ ଫଳ ଧରି ନାହିଁ—

2. (a tree) Which has not yet borne fruit

୩ । ବନ୍ୟା; ବାଣ — 3. Barren.

ଅବିକଳତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ = ନାହିଁ + ବିକଳତ୍ତ୍ୱ = ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟା
Abikatthana ଯାହାର)—୧ । ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରହିତ—

(ଅବିକଳତା—ଶ୍ରୀ) 1. Not boastful.

୨ । ନିରହଙ୍କାର—2. Free from pride.

ଅବିକଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିକଳ = ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ)—

Abikāla

୧ । ଅଞ୍ଜିତ—1. Unmutilated.

ଅବିକଳ

୨ । ଯାହା ଅଙ୍ଗସ୍ଥାନ ନୁହେଁ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Whole

ଅବିକଳ

୩ । ଅବିକଳ—3. Genuine, true.

୪ । ହୃଦୟ; ଯେପରି ଥିଲା ସେହିପରି—4. Exact

୫ । ଅବ୍ୟାକୁଳ; ଶାନ୍ତ—5. Not agitated; calm.

୬ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—6. Full; complete.

୭ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ—7. Unmodified.

୮ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ମେଳ ହୋଇଥିବା—

8. Tallying in all respects.

ଦେ. ବିଶ—ଅଭୀତ—Not frightened.

ଅସ୍ତର ଘୋଡ଼ାମାନେ ହେବାକୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର

ପରଦେଶକୁ ଯିବା ହୋଇ ଅବିକଳ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅବିକଳ ଭାବରେ; ହୃଦୟ—

1. Exactly.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—2. In all respects.

ଅବିକଳେ ବସନ୍ତ ଅବିକଳ । ଗୋପାଳ ।

ଅବିକଳ ନକଲ—ଦେ. ବି. (ଓ. ଅବିକଳ + ଅ. ନକ)—

Abikāla nakala ୧ । ଅବିକଳ ଅନୁକୃତି—

ଅବିକଳ ନକଲ

1. Exact or true copy.

ଅବିକଳ ନକଲ

୨ । ହୃଦୟ ପ୍ରତିରୂପ—2. Word for word copy; verbatim copy.

ଅବିକଳ—ସଂ. ବିଶ. (ବିକଳୀକୃତ; ଅ = ନାହିଁ + ବିକଳ)—

Abikalpa ୧ । ଯାହାର ବିକଳ ବା ଅନ୍ୟ ରୂପ ନାହିଁ—

1. Having no alternative; not optional

୨ । ନିଶ୍ଚୟ—2. Doubtless

୩ । ନିଶ୍ଚିତ—3. Certain.

ଅବିକଳ ସମାଧି—ସଂ. ବି (ସୋମଶାସ୍ତ୍ର)—ଭେଦଜ୍ଞାନରହିତ ସମାଧି;

Abikalpa samādhi ଜ୍ଞାନଜ୍ଞେୟତା ଭେଦଜ୍ଞାନ୍ୟ ଧ୍ୟାନ; ଏକାନ୍ତ;

ଯୋଗଧ୍ୟାନ; ନିର୍ବିକଳ ସମାଧି—

Absorption; concentrated meditation.

ଅବିକା—ପ୍ରାଦେ (କଟକ) ଅ. (ଅ ଅବ)—୧ । ବର୍ତ୍ତମାନ—

Abikā

1. Now; at present.

୨ । ଏହିଲଗେ—2. Just now; immediately.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବିକଳ)—ଅବିକଳ—Unsold.

(ଯଥା—ତୁମେ ନ ନେଲେ ମୋ ଜନିତ ଅବିକା ରହିବ ନାହିଁ ।)

ଅବିକାର—ସଂ. ବିଶ. (ବିକଳୀକୃତ; ଅ = ନାହିଁ + ବିକାର)—

Abikāra

୧ । ନିର୍ବିକାର; ଦୃଶ୍ୟରହିତ—

(ଅବିକାର—ଶ୍ରୀ)

1. Having no aversion.

୨ । ଅବିକଳ; ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ; ସ୍ଥିର—2. Unchanged.

୩ । ନିର୍ଦୋଷ—3. Faultless.

୪ । ସାହାର ବିକାର ବା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନାହିଁ—

4. Changeless.

ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା—

1. Natural condition.

୨ । ବିକାର ବା ପରିବର୍ତ୍ତିତର ଅଭାବ—

2. Absence of change.

୩ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା—3. Unchanged state.

୪ । ଦୃଶ୍ୟରହିତ୍ୟ—4. Freedom from abhorrence.

ଅବିକାରୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବିକାର)—

Abikāri

ଯାହାର ଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ; ନିର୍ବିକାର—

ବିକାରହୀନ

Free from abhorrence or aversion.

ବିକାରହୀନ

ଅବିକାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅବିକାର + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Abikāri

ନିର୍ବିକାର; ଦୃଶ୍ୟରହିତ—

(ଅବିକାରୀ—ଶ୍ରୀ)

Free from aversion.

ଅବିକାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିକାର୍ଯ୍ୟ)—

Abikārjya

୧ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ—1. Unchangeable.

୨ । ପରମ୍ପରା—2. Permanent; constant

ଅବିକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିକୃତ)—

Abikṛta

୧ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ—1. Unchanged.

(ଅବିକୃତ—ବ)

୨ । ଅବିକାର (ଦେଖ)

2. Abikāra (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଅ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	କ	କ

୩ । ଅମିଶ୍ର; ଖାଲି—3. Unadulterated; unalloyed

୪ । ଅରୁଗ୍ନ—4. Not diseased

୫ । ଶାନ୍ତ, ଅଚଳ—5. Calm, unmoving

୬ । ଯାହା ନଷ୍ଟ ବା ଖରାପ ହୋଇ ନାହିଁ—

6. Not deteriorated.

ଅବିକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିକୃତ = ବିକାର)—

Abikṛuti ୧ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥା—

1 Unchanged condition.

୨ । ରୋଗହୀନତା—2. Freedom from disease

୩ । (ସାଙ୍କ୍ୟ ଦର୍ଶନ) ସନ୍ନି, ରଜ ଓ ତମ ଗୁଣମାନଙ୍କର

ସମାବେଶ ବା ସମତା—3. (Sāṅkhya

philosophy) Equipollence or equili-

brium of all passions or feelings.

ଅବିକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅ + ବିକ୍ରାନ୍ତ)—

Abikrānta ୧ । ଅଭିଜିତ; (ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତିସାଗର)—

(ଅବିକ୍ରାନ୍ତ—ଶ୍ରୀ) 1 Matchless.

୨ । ଦୁର୍ବଳ; କମ୍ବଳର (ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତିସାଗର)—

2. Weak.

ଅବିକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବିକ୍ରୀୟ; ଅ + ବିକ୍ରୟ)—

Abikriya ଅବିକୃତ (ଦେଖ)

(ଅବିକ୍ରିୟା—ଶ୍ରୀ) Abikṛuta (See)

ଅବିକ୍ରେୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିକ୍ରେୟ)—

Abikreya ୧ । ଯାହାକୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Unsalable.

୨ । ଯାହା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ—

2. Not intended to be sold.

ଅବିକ୍ଳବ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅ + ବିକ୍ଳବ)—

Abikṛaba ୧ । ବିକଳବ୍ୟବସ୍ଥା; ଅବ୍ୟାଧିତ—

(ଅବିକ୍ଳବ—ଶ୍ରୀ) 1 Not agitated; not bewildered.

୨ । ପ୍ରସାନ୍ନ; ସ୍ଥିର—2. Calm; serene

ଅବିକ୍ଷତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିକ୍ଷତ)—

Abikshata ୧ । ଅକ୍ଷତ—1. Unwounded.

୨ । ଅକାହତ—2. Unhurt.

୩ । ଅଖଣ୍ଡିତ; ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Whole; not mutilated.

ଅବିକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିକ୍ଷିପ୍ତ)—

Abikshipta ୧ । ଅବିକ୍ଷିପ୍ତ; ସ୍ଥିର—

(ଅବିକ୍ଷିପ୍ତ—ବି) 1. Calm; not agitated.

୨ । ଅବିସ୍ତୃତ—2. Not spread.

୩ । ଯାହା ବିକ୍ଷିପ୍ତ ନୁହେଁ—3. Not scattered

୪ । ଅବିକ୍ଷିପ୍ତ; ଯାହା ଫିଙ୍ଗା ହୋଇ ନାହିଁ—

4. Not thrown away,

ଅବିଗର୍ହିତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଗର୍ହିତ)—

Abigarhita ୧ । ଅବିକୃତ; ଅବିକୃତ—

1. Not blame-worthy.

୨ । ଅଦୂଷିତ—2 Not fouled; not spoiled.

୩ । ସାଧୁସମ୍ମତ—

3 Approved by honest people.

୪ । ପ୍ରଶଂସିତ—4. Praised.

ଅବିଗୀତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଗୀତ)—

Abigita

ଅବିଗର୍ହିତ (ଦେଖ)

Abigarhita (See)

ଅବିଗୁଣ—ଦେ. ବି (ସ. ଅବଗୁଣ)—୧ । ଦୁର୍ଗୁଣ; ମନ୍ଦଗୁଣ—

Abiguna

1 Bad-quality.

ଅବଶ୍ୟକ; ଅବଶ୍ୟକ

ମନ୍ଦେ ଅବଗୁଣ ବି ବହିତା ଦୃଶ୍ୟକ୍ତ ।

ଔଗୁନ; ଅବଗୁଣ

ଦାରକାମହାରକର, ବସ୍ତ୍ର ।

୨ । ଦୋଷ—2. Fault.

୩ । ଅନିଷ୍ଟ; ଅହାନି—3. Injury; harm.

୪ । ଅଭିମାନ—

4. Sullenness due to displeasure.

ଶକ୍ତି ବିକାରରେ ହେଉଥିବା ଅଭିମାନ ଶୁଣ

ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣରକର ଯେ ଅଛି ଅବଗୁଣ ।

କୃଷ୍ଣବିହ, ମହାବରତ, ସତ୍ତ୍ଵ ।

୫ । ରୋଗ—5. Disease.

୬ । ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମନ୍ଦ ବୁଝିବା; ଖଟା—

6. Misunderstanding;

୭ । ଅସନ୍ତୋଷ—

7. Dissatisfaction; discontent

୮ । ଅବିଶ୍ଵାସ—8. Stubbornness.

ଅବିଗୁଣ କରବା—ଦେ. ବି—୧ । ଅନିଷ୍ଟ କରବା; ଅହାନି କରବା—

Abiguna karibā 1. To injure; to harm;

ଅବଶ୍ୟକତା

୨ । ଅବିଗୁଣପାଇବା (ଦେଖ)

ଆଗୁନକରଣ

2. Abiguna pāibā (See)

ଅବିଗୁଣ ପାଇବା—ଦେ. ବି.—୧ । ଅସନ୍ତୋଷ ହେବା—

Abiguna pāibā

1. To be dissatisfied.

ସାନକରା

୨ । ଅଭିମାନ କରବା—

ଅସମାନକରଣ

2. To take offence.

୩ । ଖଟାପାଇବା; ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମନ୍ଦ ବୁଝିବା—

3. To misunderstand.

୪ । ବିରକ୍ତ ହେବା—4. To be displeased.

ଅବିଗୁଣ ବହିତା—ଦେ. ବି—ଅବିଗୁଣ ପାଇବା (ଦେଖ)

Abiguna bahibā Abiguna pāibā (See)

ବାଧାବେଦେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକଟ ୧ ଚିହ୍ନ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳୀରେ ଥିବା ବେଳେ, ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସମ୍ପର୍କରେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳୀରେ ଥିବା ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ୧ ମୂଳରେ ‘ଗାଢ଼’ ଶୋଧିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମୂଳରେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଥୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଥୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଶା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ୍ଷ୍ୟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ୍ୟ’ ଦେଖିବେ ।

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ଦେ. ଜି—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପାଇଁ (ଦେଖ)
Abiguna bichāribā Abiguna pāibā (See)

୨ । ବାହ୍ୟ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଚିହ୍ନରୁ ଏବେ ।
ସାଧାରଣତଃ ଉଦାହରଣ ।

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବୁଝିବା—ଦେ. ଜି—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନପାଇଁ (ଦେଖ)
Abiguna bujhibā Abiguna pāibā (See)

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବା—ଦେ. ଜି—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପାଇଁ (ଦେଖ)
Abiguna hebā Abiguna pāibā (See)

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—
Abigunā ୧ । ଅନିଚ୍ଛାକାଞ୍ଚ, ଅହତକର—
ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ୨ । ଅପରାଧ; ଯେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ
ଅପରାଧ କରେ—
2. Prone to take offence.
୩ । ଯେ ଭଲ କଥାକୁ ମନ୍ଦ ବୁଝେ—
3. Prone to misunderstand.
୪ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଏକଜଗତ—
4. Obstinate; stubborn.
୫ । ଦୋଷଯୁକ୍ତ; ଅପରାଧ—
5. Having some fault or defect.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ (ଦେଖ)
Abigunī Abigunā (See)
ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଯାହା ସ୍ଥଗିତରେ
Abigraha ଜଣା ଯାଏ ନାହିଁ (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)—
1. Not well known.
୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ବିଚ୍ଛିନ୍ନ (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)—
2. Incorporeal.

ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ)—କିନ୍ତୁ ସମାସ (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)—
(grammar) A class of compounds in
which the component words do not
undergo any change.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସ. ବି. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବା ବାଧାର ଅଭାବ—
Abighna 1. Absence of obstacle.
୨ । ଶୁଭ—2. Bliss.

ସଂ. ବିଶ—ବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଅବାଧ—
Free from obstacle or hindrance.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବାକ୍ୟ (ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ + ଅସ୍ତୁ; ଅଶୀର୍ବାଦ)—
Abighnamastu ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ କୌଣସି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନ ଘଟୁ—
ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ Let no impediment happen.
ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ

[ଦ୍ର—ପୋଥି ଲେଖିକା ବା ବୋଲିବା ଆରମ୍ଭରେ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ-
ନମଃ, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖାଯାଏ ବା ବୋଲିଯାଏ ।]

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—
Abichala 1. Unmoved; unshaken.

୨ । ଗତିହୀନ—2. Motionless.

୩ । ପ୍ରଶାନ୍ତ; ସ୍ଥିର—3. Calm.

୪ । ଅଟଳ; ଦୃଢ଼—4. Firm.

୫ । ଅବ୍ୟାକୁଳ—

5. Not agitated; undisturbed.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ (ଦେଖ)
Abichalita Abichala (See)

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନର ଅଭାବ—
Abichāra 1. Want of consideration
(ସୁବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ବିଚ୍ଛିନ୍ନ) or judgement.

୨ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—2. Want of reflection.

୩ । ଅନ୍ୟାୟ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—3. Injustice.

୪ । ଅଭ୍ୟାସ—4. Oppression

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—
Abichāraka ୧ । ନ୍ୟାୟାନ୍ୟାୟବିଚ୍ଛିନ୍ନ—
(ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ଶ୍ରୀ) 1. Indiscriminate; inconsiderate.

୨ । ଅଭ୍ୟାସ—2. Oppressive

୩ । ଅନ୍ୟାୟ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—3. Unjust.

୪ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—4. Obstinate; stubborn.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Abichārī ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ (ଦେଖ)
(ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ଶ୍ରୀ) Abichāraka (See)

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—
Abichārjya ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଯିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—
Unfit to be judged; incapable of
being considered.

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—
Abichintya Unthinkable

ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଶବ୍ଦ ଉପାଦେୟ, ସେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ମହାଶକ୍ତି ।

ପ୍ରାଚୀ. ପୁଣ୍ୟମହାଦେବ ।

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଚ୍ଛିନ୍ନ)—୧ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—
Abichchhinna 1. Constant; uninterrupted.
(ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—ବି) ୨ । ଧାରାବାହିକ—

2. Continuous; successive.

୩ । ଛିନ୍ନ ହୋଇ ନ ଥିବା—3. Unsevered.

୪ । ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—4. Not separated.

୫ । ଅଭାଙ୍ଗ—5. Unbroken.

ସାଧାରଣ ଯେକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଏ ଉଦ୍ଭିଦ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଦ୍ଭିଦ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟାସ ଏ ବା ଉଦ୍ଭିଦ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ବ୍ୟାକରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉଦ୍ଭିଦ ବ୍ୟବହାର କର । ବା ଏ ଉଦ୍ଭିଦ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘କଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଥା’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୱୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱୀ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳକା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଳକା’ ଦେଖିବେ ।

ଅବିଦ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ଅ + ବିଦ୍ୟମାନ)—

Abidyamāna ଅବିଦ୍ୟମାନ (ଦେଖ)

(ଅବିଦ୍ୟମାନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Abarttamāna (See)

(ଅବିଦ୍ୟମାନତା—ବ)

ଅବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବିଦ୍ୟା + ଶ୍ୱୀ. ଅ)—ଅବିଦ୍ୟାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Abidyā Feminine of Abidya.

ସଂ ବି ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ + ବିଦ୍ୟା)—୧ । ଅଜ୍ଞତା; ମୂର୍ଖତା—

1. Ignorance.

୨ । ଅଜ୍ଞାନ—

2. Unwisdom, want of knowledge.

୩ । (ଦର୍ଶନ) ସଂସାର ମାୟା—

3. (philosophy) Illusion.

[ଦ୍ର—ଅବିଦ୍ୟା ପଞ୍ଚବିଧ; ଯଥା—ଜମ, ମୋହ, ମହାମୋହ, ଭାସିତ୍ର ଓ ଅବିଦ୍ୟାସିତ୍ର । ଭାଗବତ ୩ୟସ୍କନ୍ଧ ୧୨ଶ ଅଧ୍ୟାୟ. ୨ଶ୍ଳୋକ]

୪ । (ଦର୍ଶନ) ଅହଂଭାବ—

4. (philosophy) Egotism; selfconceit.

୫ । ଏହି ପାର୍ଥବ ଶରୀର ଥିବା ଅଟେ, ଏକତ୍ୱର ଧାରଣା—

5. The notion that the soul is nothing but one's body.

୬ । ମାୟାଜ୍ଞକୁ ଜ୍ଞାନ (ବିଦ୍ୟା ଭଳେ ନୋହୁଁ ଦେଖ)—

6. Knowledge clouded by delusion.

୭ । (ଦର୍ଶନ) ପ୍ରକୃତି; ଜଡ଼ପ୍ରକୃତି—7. Nature.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ପୁରୁଷ ବା ଈଶ୍ୱର ଏ ଜଗତକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଅଛନ୍ତି ।]

୮ । ଯୁବାସ୍ତ୍ରବଶେଷ—8. A kind of weapon.

ଦେ ବି, ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ବେଶ୍ୟା—1. Prostitute

୨ । ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଉପପତ୍ନୀ—2 Concubine.

ଅବିଦ୍ୟାକାଶରୀ—ସଂ. ବି—ସଂକଳ୍ପ ନାୟିକା—Ideal sweetheart.

Abidyānāgarī ନବ-ପ୍ରେମିକର ଅବିଦ୍ୟା ନାଗରୀ ଶବ୍ଦଲିପିକାରୀ ମତ ।

ବ୍ୟାକରଣ. ସଂସ୍କୃତ ।

ଅବିଧା—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଧା = ସୁଯୋଗ)—୧ । ଅସୁବିଧା—

Abidhā 1. Inconvenience.

୨ । ସୁଯୋଗର ଅଭାବ—

2. Want of opportunity.

ଅବିଧାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଧାନ)—

Abidhāna ୧ । ଅବଧି; ନିୟମର ଅଭାବ; ବେନିୟମ—

ଅବିଧେୟ } ବିଶ୍ୱ 1. Want of rule; irregularity.

ଅବିଧିତ } ୨ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥା—

2. Want of method or discipline

୩ । ଅନୁଚିତ କର୍ମ—3. Improper act.

୪ । ଅନିୟମ ବା ଅନିୟମ—4. Illegal or unjust rule.

୫ । ଭୁବିଧି; ମନବିଧାନ—5. Bad rule.

୬ । ଅବିଧାନିୟତା—6. Improperity.

୭ । ଅବିଧାନିୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା—

7. Prescription not approved by the law-books.

ଭା. ବି. (ସଂ. ଅବିଧାନର ଅନୁକୂଳ ଭାବରଣ)—

ଅବିଧାନ; ଶବ୍ଦକୋଷ—Dictionary

ଅବିଧି—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଧି)—ଅବିଧାନ (ଦେଖ)

Abidhi Abidhāna (See)

ଅବିଧେୟ } ବିଶ୍ୱ ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅବିଧି; ବେଅଇନ—

ଅବିଧିତ } 1. Illegal.

୨ । ନିୟମବିରୁଦ୍ଧ—2. Contrary to rules.

୩ । ଅବିଧାନିୟ; ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ—

3. Contrary to the law-books.

୪ । ବିଧିବିରୁଦ୍ଧ—4. Not customary.

୫ । ଅବିଧାନିୟ—5. Improper.

୬ । ଅନିୟମ—6. Unjust.

ଅବିଧିରେ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ—ଅସାଧ୍ୟ—

Abidhire Unjustly; improperly.

ବୈଦିକ ଶାସ୍ତ୍ର ଏ ନିଷିଦ୍ଧ ନାବିଶେଷ ଗ୍ରନ୍ଥ,

ବିଦ୍ୱାନ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ି ଅବିଧିରେ ଦେଖି ଗଲେ ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦିକଶାସ୍ତ୍ରବିଳାସ ।

ଅବିଧେୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ + ବିଧେୟ)—୧ । ଅବିଧାନିୟ; ଯାହା କରବା

Abidheya ଉଚିତ ନୁହେଁ; ଅନୁଚିତ—1. Improper;

(ଅବିଧେୟତା—ବ) that which should not be done.

୨ । ଅଯୋଗ୍ୟ—2. Unfit.

୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ—3. Unfit to be carried out.

ଅବିଧ୍ୟୁଂସୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ + ବିଧ୍ୟୁଂସିନ୍; ୧ମା ୧ବ)—୧ । ଅବିଧାନିୟ;

Abidhwanṣī ଯାହା ବିଧାନ ପାଏ ନାହିଁ—

(ଅବିଧ୍ୟୁଂସିତା—ବ) 1. Indestructible; imperishable.

୨ । ଚିରସ୍ଥାୟୀ—2. Permanent.

୩ । ଅସ୍ତରାନ୍ତ; ଅକ୍ଷୟ—3. Inexhaustible.

୪ । ଅମର—4. Immortal; deathless.

ଅବିନତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ + ବିନତ)—୧ । ଯେ ବିନୟୀ ନୁହେଁ; ଅବିନୟୀ—

Abinata 1. Not humble,

(ଅବିନତା—ସ୍ତ୍ରୀ), ଅବମୁଖ; ଅବନତ—2. Unbent

ଅବିନୟ—ସଂ. ବି (ଅ + ବିନୟ)—୧ । ବିନୟର ଅଭାବ—

Abinaya 1. Want of humility; want of good manners.

୨ । ଊଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଧୃଷ୍ଟତା—2. Arrogance; rudeness

୩ । ଅବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟବହାର—3. Bad manners; want of civility; incivility.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ଚଢ଼ିତ ବୋଲି କଣ୍ଠ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଶ୍ରୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଏ ବା ଚଢ଼ିତ ବୋଲି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଝ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଝ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁଝ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଖୋଜିବେ ।

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବିବେଚନା + Abiplutabrahmacharjya ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ)—୧ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରତରୁ ଅଦୌ ସ୍ଥଳିତ ବା ବ୍ରହ୍ମ ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେ ଅଦୌ ବର୍ଯ୍ୟପାତ କର ନାହିଁ—

1 (a person) Who has never deviated from the vow of continence.

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (କର୍ମଧା; ଅବିବେଚନା + ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ)—
Abiplutabrahmachārī ଅବିବେଚନାବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)
Abiplutabrahmacharjya (See)

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବିବେଚନା ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Abibaka ଅବିବେଚନା (ଦେଖ)
ଅବିବେଚନା Abibeka (See)

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବି + ବଚ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛାର୍ଥ. ସନ୍ + କର୍ମ. ଚ)—
Abibakshita ୧ । ଯାହା କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥାଏ—
1 Not intended to be spoken.

୨ । ଅନୁମତ—2. Not intended.

୩ । ଅନୁମତ; ତାହାର ଅନୁମତ—
3. Not implied; not signified.

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିବାଦ)—
Abibāda ୧ । ଅବିରୋଧ; ବିବାଦର ଅଭାବ—
1. Absence of opposition or dispute.

ଅବିବେଚନା—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. ପୁଂ—ଅବିବାଦେ (ଦେଖ)—
Abibādare Abibāde (See)

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (କର୍ମଧା ଶ୍ରୀ). ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିବାଦ)—
Abibādia

ଅବିବାଦୀୟ ୧ । ଯେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତି ମକଦ୍ଦମାର ଦାବୀରୁ ନୁହେଁ—
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ 1. Undisputed (property)

ଅବିବାଦୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (କର୍ମଧା ଶ୍ରୀ)—ଅବିବାଦୀ (ଦେଖ)
Abibādī Abibādia (See)

ଅବିବାଦେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. ପୁଂ—ଅବିବାଦେ; ବିବାଦରେ—
Abibāde Unopposed; undisputedly.
ଅବିବାଦେ

ଅବିବାହି—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅବିବାହିତ)—
Abibāhi ଅବିବାହିତ—Unmarried

ଅବିବାହିତ ୧ । ଦୁର୍ଗା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବିବାହିତ ବାବେ
ଅବିବାହିତ ୧ । ଦୁର୍ଗା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅବିବାହିତ ବାବେ

ଅବିବାହିତ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିବାହିତ)—
Abibāhita ଅବିବାହିତ; ଅପରିଣୀତ; ଯାହାର ବିବାହ ହୋଇ
(ଅବିବାହିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) ନାହିଁ—Unmarried; bachelor.

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ନଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥ; ଅ + ବିବେଚନା)—

Abibeka ୧ । ବିବେଚନାର ଅଭାବ; ସଦସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଚାରରହୀତ—
(ଅବିବେଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1 Want of discrimination.

୨ । ଅବିବେଚନା—

2. Indiscrimination or rashness.

ସଦ୍‌ସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ବିଚାରରହୀତ

ଏ ଲୋକେ ଅବିବେଚନାରେ ଅବିବେଚନାରେ ଅବିବେଚନାରେ

୩ । ମୂର୍ଖତା; ଅଜ୍ଞାନ—3. Ignorance

୪ । ମୂର୍ଖତା—4. Foolishness; folly.

୫ । ଭ୍ରମ; ବ୍ୟାକୁଳତାଜନିତ ମୋହ—5 Error of judgment; error; delusion due to mental agitation

୬ । ଅବିବେଚନା, ଅବିବେଚନା, ଅବିବେଚନା—

6. Injustice

୭. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି, ନାହିଁ ବିବେଚନା ଯାହାର)—

୧ । ବିବେଚନା—1. Wanting in judgment, indiscriminating; unconscientious.

୨ । ଗୁରୁତ୍ୱ; ମୂର୍ଖ; ଅଜ୍ଞ—2. Ignorant; foolish

୩ । ନ୍ୟାୟାନୁସାରେ ବିଚାର—
3 Unscrupulous.

୪ । ଅବିବେଚନା—4. Indiscreet; rash.

୫ । ଅବିବେଚନା; ଅବିବେଚନା—

5. Unjust

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅବିବେଚନା + ଇଚ୍ଛା; ୧ମା. ୧ବ.)—

Abibekī ୧ । ଅବିବେଚନା; ବିବେଚନା—

(ଅବିବେଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Wanting in judgment, indiscriminate.

୨ । ଅଜ୍ଞ; ମୂର୍ଖ—2. Ignorant.

୩ । ଅଜ୍ଞାନ; ଅବିବେଚନା—3. Rash.

୪ । ଚିନ୍ତାହୀନ—4. Thoughtless.

୫ । ଶାସ୍ତ୍ରବିଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—

5. Ignorant of legal lore.

୬ । (ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନ) ପ୍ରଧାନ—

6 (Sāṅkhya philosophy) Chief; principal

୭ । ଅବିବେଚନା—7. Unjust.

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିବେଚନା)—

Abibechaka ଅବିବେଚନା (ଦେଖ)

(ଅବିବେଚନା—ସ୍ତ୍ରୀ) Abibeka (See)

(ଅବିବେଚନା—ବି)

ଅବିବେଚନା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିବେଚନା)—ଅବିବେଚନା (ଦେଖ)

Abibechanā Abibeka (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅବିଭକ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ବି + ଭକ୍ତ ଧାତୁ = ଭାଜିବା + କର୍ମ. ତ) —
Abibhakta ୧ । ଅଖଣ୍ଡିତ; ଯାହାକୁ ବିଭାଗ କରାଯାଇ ନାହିଁ—

1 Undivided.

୨ । ଅପୃଥକ୍ୱତ—2. Not separated.

୩ । ବଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—3. Not partitioned.

୪ । ଇକମାଲ; ଯାହାକୁ ଏକାଧିକ ମାଲିକ ଏକତ୍ର ଭୋଗ କରନ୍ତି—4. Joint.

୫ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଯେଉଁ ଅଂଶଦାରମାନେ ଅପସ୍ଥାନରେ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବାଣ୍ଟି ନେଇ ନାହାନ୍ତି; ଯେଉଁମାନେ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି—

5. Not separated (cosharers).

୬ । ଏକାନ୍ତବାସରେ ରହୁଥିବା—6. Living in the same mess or board

ଅବିଭକ୍ତ ହିନ୍ଦୁପରିବାର—ଦେ. ବି. —ଯେଉଁ ହିନ୍ଦୁପରିବାରରେ ଅଂଶଦାର
Abibhakta hinduparibāra ମାନେ ଏକାନ୍ତବାସରେ

ଥାଇ ଇକମାଲ ପରିବାସୀ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଏକତ୍ର ଭୋଗ କରନ୍ତି—A joint Hindu-family.

[ଦ୍ର—ମିତାସର ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ବିଭକ୍ତ ହୁଏ । ଏଥିରେ ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ପିତା ଓ ପୁତ୍ରର ସମାନ ଅଧିକାର । ଏକାଧିକ ଭାଇ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଜଣେ ଭାଇ ଅପୃଥକ ହୋଇ ମଲେ ଅନ୍ୟ ଭାଇମାନେ ତାହାର ହିସାବକୁ ‘ସରଭାଇର’ ସୂତ୍ରରେ ଦଖଲ କରନ୍ତି ।]

ଅବିଭାଜ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବିବାହିତ)—

Abibhāi ଅବିବାହିତ (ଦେଖ)

Abibāhita (See)

ଅବିଭାଗ—ସ. ବି. (ଅ + ବିଭାଗ)—ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା;

Abibhāga ଇକମାଲ ଅବସ୍ଥା—Union; undivided state

ଅବିଭାଜ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ବିଭାଜ୍ୟ)—

Abibhājya ୧ । ଯାହାକୁ ବିଭାଗ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

(ଅବିଭାଜ୍ୟତା—ବି) 1. Indivisible

୨ । ଯାହାକୁ ବିଭାଗ ବା ବଖଣ୍ଡିତ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—
2. Not proper to be divided.

[ଦ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ବଖଣ୍ଡିତ ବଳ ପଡ଼ିବା ଦାସ, ଦାସୀ, ଗୋରୁ, ଘୋଡ଼ାଅଦି ଜୀବ, ଠାକୁର ଓ ଦେବୋତ୍ତର ସମ୍ପତ୍ତି ‘ଅବିଭାଜ୍ୟ’ ଓ ଅଂଶଦାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମଗ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ବଖଣ୍ଡି ହେଲା ବେଳେ ଏମାନେ ଅଂଶଦାରମାନଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ବସ୍ତୁ ମୁତାବକ ବଣ୍ଟା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ; ଜଣେ ବା ଦୁଇ ଜଣ ସେମାନ ନିଅନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ଅଂଶଦାରମାନେ ତହିଁର କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ୱରୂପ ଇକମାଲ ପଣ୍ଡରୁ ସେହି ମୂଲ୍ୟାପକକ୍ରିତ ଧନ ପାଆନ୍ତି ।]

୩ । (ଗଣିତ) ଯେଉଁ ଗୁଣିକୁ ଅନ୍ୟ ଗୁଣିଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

3. (Mathematics) (number) Which is not divisible by any other number; prime.

ଅବିଭକ୍ତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (କଚରଥ ଭାଷା; ସ. ଅବିଭକ୍ତର ଅଶୁଦ୍ଧ ଭିକାରଣ)—
Abibhukta ୧ । ଅବିଭକ୍ତ—1. Undivided.

୨ । ବଖଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—2. Unpartitioned.

୩ । ଇକମାଲ—3. Joint.

ଅବିମୁକ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ବିମୁକ୍ତ)—

Abimukta ୧ । ଯାହା ବିମୁକ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1. Not released.

୨ । ଅପରିତ୍ୟକ୍ତ—2. Not forsaken.

୩ । ବନ୍ଦ—3. Confined,

ସଂ. ବି—୧ । (ଜାବାଲ ଉପଲକ୍ଷଦ ମତରେ ଏହା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ-
ସ୍ଥାନ ଥିବାରୁ)—ଆନମୁତ୍ତର; କାନମୁତ୍ତା—

1. The temples; (space between the end of the eye and the ear.)

୨ । (ଯେଉଁ ଶରୀରକୁ ମୁଗୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଦରଗୌଷ୍ଟ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ)—ବାରଣସୀ; କାଶୀ—

A name of Benares.

ଅବିମୁକ୍ତେଶ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଠୀ ଚତ୍; ଅବିମୁକ୍ତ + ଈଶ୍ୱର)—

Abimukteswara କାଶୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ନାମକ ଶିବଲିଙ୍ଗ—

Name of the phallic emblem of Śiba at Benares.

ଅବିମୃଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ = ନ + ବିମୃଷ୍ୟ = ବି + ମୃଷ ଧାତୁ +

Abimṛushya ଅସମାପିକା ପ୍ରତ୍ୟୟ. ପ = ସମ୍ୟକ୍ ବିଚାର କରି;

ଅବିମୃଷ୍ୟ = ସମ୍ୟକ୍ ବିଚାର ନ କରି ସଂ. ରେ ବିମୃଷ୍ୟର ଅର୍ଥ ବିବେଚ୍ୟ)—

୧ । ଅବିବେଚକ—1. Inconsiderate.

୨ । ନିଃସନ୍ଦିଗ୍ଧ—2. Free from doubt

ଅବିମୃଷ୍ୟକାର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅବିମୃଷ୍ୟକାର୍ତ୍ତ + ଭାବ. ତା)—

Abimṛushyakāritā ୧ । ଅବିବେଚକତା; ଅଜାତୁପଣ—

1. Rashness; indiscretion.

୨ । ଅବିବେଚକତା—2. Lack of discrimination.

ଅବିମୃଷ୍ୟକାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବିମୃଷ୍ୟ = ସମ୍ୟକ୍ ବିବେଚନା ନ

Abimṛushyakārī କରି + କ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

(ଅବିମୃଷ୍ୟକାରୀ—ଶ୍ତ୍ରୀ) ୧ । ଯେ ଆତ୍ମ ପକ୍ଷ ନ ବିଚାର କାର୍ଯ୍ୟ

(ଅବିମୃଷ୍ୟକାରୀତା—ବି) କରେ—1. Indiscrete;

thoughtless.

ସାଧାରଣ ଲୋକ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣି ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ପଞ୍ଚମ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଠ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବ୍ଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବ୍ଧ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଅଗାଧୁଆ—୨. Rash.

୩ । ଅଦୂରଦର୍ଶୀ—3 Short-sighted.

୪ । ଅବିବେଚକ—4. Indiscriminate

ଅବିମୁଖ୍ୟବାଦୀ— ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବିମୁଖ୍ୟ=ସମ୍ୟକ୍ ବିବେଚନା ନ କରି

Abimrushiabādī +ବଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ) —

(ଅବିମୁଖ୍ୟବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) ସେ ଅଗ ପଛ ନ ବିଚାର କଥା କହେ—

(ଅବିମୁଖ୍ୟବାଦିତା—ବି) indiscrete in utterance

ଅବିମୁଖ୍ୟଭାଷୀ ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅବିମୁଖ୍ୟ=ସମ୍ୟକ୍ ବିବେଚନା ନ

Abimrushiabhadshī କରି+ଭାଷ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)

(ଅବିମୁଖ୍ୟଭାଷିଣୀ—ଶ୍ରୀ) ସେ ଅଗ ପଛ ନ ବିଚାର କଥା କହେ—

(ଅବିମୁଖ୍ୟଭାଷିତା—ବି) Indiscrete in utterance.

ଅବିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବିଯୋଗ)—

Abiyoga ୧ । ବିଯୋଗ ବା ବିଚ୍ଛେଦର ଅଭାବ—

1. Want of Separation.

୨ । ମେଳାପ; ମେଳ—2. Concord.

୩ । ସଂଯୋଗ—3. Union.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ବିଯୋଗଶୂନ୍ୟ—

1. Having no separation.

୨ । ସଂଯୁକ୍ତ; ସଂମିଳିତ—2. Joined together.

୩ । ଏକାତ୍ମକ—3. United.

ଅବିଯୋଗବ୍ରତ — ସଂ. ବି — କଳ୍ପିତପୁରାଣୋକ୍ତ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ଆଚରଣ

Abiyogabrata ସୌଭାଗ୍ୟପ୍ରଦ ବ୍ରତବିଶେଷ—(ଏହା ମାର୍ଗଶିର

ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟା ଦିନ କରାଯାଏ । ଏଥିରେ ବ୍ରତଧାରଣୀ ସ୍ନାନ

କରି ଚନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶନ କରି ରାତିରେ କେବଳ ଦୁଧ ପିଇ

ରହନ୍ତି) — A religious vow observed by

females

ଅବିର—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅବାର, କମ୍ପା ସଂ. ଅତ୍ର; ଏଥିରେ ଅତ୍ର ଚୂର୍ଣ୍ଣ

Abira ମିଶ୍ରିତ୍ୱକାରୁ; ଆଧୁନିକ ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଅବାର ଶବ୍ଦର

ଆବୀବ ଏହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ ।) —

अवीर

ଫଗୁ; ଆରୁଣ ଓ ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଆଦିର ଚୂନାକୁ ରଙ୍ଗ କରି ହୋଲି

ଉତ୍ସବରେ ଅମୋଦର୍ଥ ଲୋକେ ପରସ୍ପର ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିବା

ନାଲି ଚୂନା—A kind of red powder which

people throw over each other during

the Holi festival.

ବର ରଙ୍ଗ ଅବରେ ପିତଳା କର ମାରେ ବଳାସ ଲସ୍ୟ ଧର ।

ରଞ୍ଜ. ବୈଦେଶ୍ୟଶବ୍ଦକୋଷ ।

[ଦ୍ର—ଏହା ଚକ୍ ଚକ୍ ଦିଶିବ ବୋଲି ଏଥିରେ ଅତ୍ର ଚୂନା ମଧ୍ୟ ମିଶାଯାଏ ଓ କେହି କେହି କେବଳ ଅତ୍ର ଚୂନାକୁ ଧଳା ଅବିର ରୂପେ ଓ ନେଳ, ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ ମିଶା ଚୂନାକୁ ନେଳ ଓ ହଳଦିଆ

ଅବିର ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଅବିର ବସନ୍ତଋତୁର ପ୍ରତି ସେଧକ ବୋଲି କଥିତ । ନାଲି ଅବିର ସାଧାରଣତଃ ଫକ୍ତା ଓ, ଗାଢ଼ା ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ହୁଏ ।]

ଅବିରକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ+ବିରକ୍ତ)—

Abirakta ୧ । ବିରକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

(ଅବିରକ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1 Not displeased.

(ଅବିରକ୍ତ—ବି) ୨ । ବିରକ୍ତହୀନ—2. Free from

displeasure

୩ । ସେ ଉଦାସୀନ ବା ସଂସାରବିତର୍କୀ ନୁହେ—

3. One who has not relinquished worldly affairs.

୪ । ଅନୁରକ୍ତ; ଅସକ୍ତ—4. Attached to; fond of.

ଅବିରତ—ସଂ. ବିଶ (ନଷ୍ଟ ଚକ୍ ବା ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ବିରତ; କମ୍ପା ନାହିଁ

Abirata ବିରତି ଯାହାର)—୧ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ; ଅବିରାମ; ଯାହା

ବନ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ—1. Unceasing; incessant;

constant

୨ । ଧାରାବାହିକ; ଲଗାଲଗି; ଲଗ୍ ଲଗ୍—

2 Continuous.

୩ । ଅବ୍ୟାଧ—3 Uninterrupted.

ସ. କି. ବିଶ—୧ । ନିରନ୍ତର; ସବଦା; ସତତ—

1. Constantly; always.

୨ । ବିରମରହୁତରୂପେ; ଲଗେ ଲଗେ—

2. Uninterruptedly continuously.

ସ. ବି—ବିରମର ଅଭାବ; ନିରନ୍ତର୍ୟ୍ୟ (ହିନ୍ଦ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

Continuity.

ଅବିରତି—ସଂ. ବି (ଅ+ବିରତି)—୧ । ଅବିରତ; ବିଶ୍ରାମର ଅଭାବ—

Abirati Absence of intermission.

୨ । ବିଷୟସକ୍ତ—2. Attachment to worldly affairs.

ସଂ ବିଶ—ଅବିରତି (ଦେଖ)

Abirata (See)

ଅବିରତେ—ଦେ. କି. ବିଶ—(ସଂ. ଅବିରତ)—୧ । ସତତ; ସବଦା=

Abirate 1. Always.

୨ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ—2. Incessantly.

ବିକଳବ କଳ ସ୍ନାନ ଅବିରତେ ତମକ ରତନ ଶରୀର ।

ରଞ୍ଜ. ବୈଦେଶ୍ୟଶବ୍ଦକୋଷ ।

ଅବିରଳ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ବିରଳ)—୧ । ଘନ; ନିବିଡ଼—1. Dense.

Abirala ୨ । ଦୃଢ଼—2 Firm.

(ଅବିରଳତା—ବି) ୩ । ଧାରାବାହିକ—3. Continuous.

୪ । ନିରନ୍ତର—4. Incessant.

(ଯଥା—ଅବିରଳ ଅଶ୍ରୁଧାରା ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତିର	ଋ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	କମ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣ	ଋ	ମ	ସ	ବ୍ୟ	ଉଅ	ଈ	ନ

* । ଯାହା ବିରଳ ବା ଦୁର୍ଘଟ୍ୟ ନୁହେଁ—

5. Not scarce; abounding

ଅବିରାମ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ + ବିରାମ)—ଅବିରତ (ଦେଖ)

Abirāma

Abirata (See)

(ଅବିରାମ—ବିପରୀତ)

ଅବିରାମଜ୍ଵର—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା; ଅବିରାମ + ଜ୍ଵର)—ଯେଉଁ ଜ୍ଵରରେ

Abirāmajwara ମଳର ଦେହରୁ ଉତ୍ତପ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଓଜ୍ଞାବ

ନାହିଁ—Fever in which the patient's

high temperature does not come down

ଅବିରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ବିରୁଦ୍ଧ)—୧ । ଯାହା ପ୍ରତିକୂଳ ନୁହେଁ—

Abiruddha

1. Unopposed.

ଅବିରୁଦ୍ଧତା } ବି ୨ । ଅନୁକୂଳ—2. Favourable;

ଅବିରୋଧ } ବି ୩ । ଅନୁକୂଳ—2. Favourable; propitious

୩ । ଅନୁକୂଳ—Conformable to.

୪ । ଯେ ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ—4. Not opposing.

୫ । ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ—5. Faultless.

୬ । ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—6. Relevant.

୭ । ନ୍ୟାୟ; ସ୍ଵାଭାବ—7. Just; reasonable.

୮ । ଅବିରୋଧ; ଅପ୍ରତିକୂଳ; ଅବାଧ—

8. Unobstructed

ଅବିରୋଧ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିରୋଧ)—୧ । ବିରୋଧ ବା ବିବାଦର

Abirodha ଅଭାବ—1. Absence of dispute or discord.

୨ । ମେଳ; ସଖ୍ୟା—2. Amity, friendship

୩ । ସମ୍ମତି—3. Agreement.

୪ । କାରାର ଅଭାବ—4. Absence of obstruction

୫ । ସମନ୍ବୟ—5. Aggregation.

୬ । ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ବନ୍ଧ—6. Connection.

୭ । ସାମ୍ୟ; ସମାନତା—7. Equality, similarity

୮. ବିଶ—ବିରୋଧରହିତ—Free from opposition.

୯. ବିଶ—୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟାଦରେ—1. Undisputedly.

୨ । ବିନା ବାଧାରେ—2. Unopposed.

ଅବିରୋଧରେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସ. ଅବିରୋଧ)—

Abirodhare ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟାଦରେ—1 Undisputedly.

୨ । ଅବାଧରେ—2 Without hindrance.

୩ । କେହି ବାଧା ଦେବାକୁ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ—

3. Unopposed.

ଅବିରୋଧୀ—ଗ୍ରା. କଚିତ୍ ଅଭାବ; ବିଶ. (ସଂ ଅ + ବିରୋଧୀ)—

Abirodhia ଯେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତି ବା ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ

ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଲାଗି ନାହିଁ—Not in dispute;

undisputed.

ଅବିରୋଧୀ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଅ + ବିରୋଧୀ)—

Abirodhi ୧ । ଯେ ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ—1. Not opposed.

(ଅବିରୋଧୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅନୁକୂଳ—2 Favourable

(ଅବିରୋଧୀ—ବି) ୩ । ଯେ ବାଧା ଦେବା ନାହିଁ—

3 Not obstructing or opposing

୪ । ଯାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିବାଦ ନାହିଁ—

4 With whom one has no dispute.

୫ । ଯେ ବିରୋଧ ବା ବିବାଦ କରେ ନାହିଁ—

5. Not disputing.

୬ । ଶାନ୍ତସ୍ଵଭାବ; ନିରାଶ୍ରୟ—6 Calm; quiet.

୭ । ସ୍ଵାଭାବ—7. Reasonable.

୮ । ଅବିରୁଦ୍ଧ (ଦେଖ)—8 Abiruddha (See)

ଗ୍ରା. କଚିତ୍ ଅଭାବ. ବିଶ—ଅବିରୋଧୀ (ଦେଖ)

Abirodhia (See)

ଅବିରୋଧୀୟ—ସଂ. ବିଶ—ଯାହା ସମ୍ବନ୍ଧେ ବିରୋଧ ବା ବିବାଦ ନାହିଁ—

Abirodhiya

Undisputed.

ଅବିରୋଧ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶୁଭ; ଅମଙ୍ଗଳ; ମନ୍ଦ—Evil; woe.

Abila ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅମଙ୍ଗଳ; ମନ୍ଦ—Evil.

ଅମଙ୍ଗଳ

ବୁଝା

ଅବିରୋଧ ପ୍ରାଞ୍ଜିବା—ଗ୍ରା. ବି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅମଙ୍ଗଳ ବାଞ୍ଛା କରିବା—

Abila pāñchiba

To wish evil to another.

ଅମଙ୍ଗଳବା

ଅବିରାମ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିରାମ)—ଉତ୍ସର୍ଗ—Swiftnees.

Abilamba ସଂ. ବିଶ—ବିଳମ୍ବୀ; ଉତ୍ସର୍ଗ—Swift.

ଅବିରାମ—ସଂ. ବି (ଅ + ବିରାମ)—୧ । ତେଜ ନ କରୁବା—

Abilambana

1. Swiftness.

ଅବିରାମିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ବିରାମିତ)—

Abilambita

ଶୀଘ୍ର; ଉତ୍ସର୍ଗ; ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର—

Swift; without delay.

ଅବିରାମେ—ଦେ. ବି. ବିଶ (ସଂ. ଅବିରାମ)—

Abilambe ୧ । ଅନିବିରାମେ; ଉତ୍ସର୍ଗ; ବିଳମ୍ବ ନ କରି—

ଅବିଳମ୍ବେ

1 Without delay, sharp; swiftly.

ଫାଟନ

୨ । ତତ୍ତ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର—2. At once

ଅବିରା—ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ (ସଂ. ଅବିରା)—୧ । ବାଞ୍ଛା ବିଧବା; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ

Abilā ସ୍ଵାମୀ ଘରକୁ ପହଞ୍ଚି ଯାଇ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଧବା ହୋଇଥାଏ;

ଅସ୍ତବିଧବା ବିଧବା—

1. A child-widow.

ଅବିରାଜ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ + ବିରାଜା)—

Abisanka ୧ । ନିରାଜ—Intrepid; fearless.

(ଅବିରାଜା—ଶ୍ରୀ)

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଂଥୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବକ' ଦେଖିବେ; 'ଅଟା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତୁ' ଦେଖିବେ ।

ଅବିଶକା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବିଶକ + ଅ)—

Abisankā

ଅବିଶକାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abisankā.

ସଂ. ବି (ଅ + ବିଶକା)—

ଅବିଶକା { ବିଶ. ୧ । ଶକ୍ତି ବା ଭୟର ଅଭାବ—
ଅବିଶକିତ 1. Want of fear.

୨ । ଦୁର୍ଭୀକନାର ଅଭାବ—

2. Absence of anxiety

୩ । ବିଶ୍ୱାସ—3. Confidence,

୪ । ସନ୍ଦେହର ଅଭାବ—

4. Absence of suspicion.

ଅବିଶକିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ବିଶକିତ)—

Abisankita ୧ । ଯାହା ମନରେ ଶକ୍ତି ନାହିଁ; ଅଭୀତ; ନିର୍ଭୟ—
(ଅବିଶକିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Intrepid, fearless; not
afraid or alarmed.

୨ । ଦୁର୍ଭୀକନାରହିତ—

2. Free from anxiety.

୩ । ସନ୍ଦେହହୀନ—

3. Free from suspicion.

୪ । ବିଶ୍ୱାସବାସ—4. Confident; relying.

ଅବିଶନ୍ଧ—ପ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅଭିଷନ୍ଧ)—

Abisandi

ଅଭିଷନ୍ଧ (ଦେଖ)—

Abhisandhi (See)

ଅବିଶାପ୍ୟ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଭିଶାପ)—

Abisāpya

ଅଭିଶାପ—Curse.

ଅବିଶ୍ୱାସ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅବିଶ୍ୱାସ)—

Abisuāsa

ଅବିଶ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Abiswāsa (See)

ଅବିଶ୍ୱାସୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବିଶ୍ୱାସୀ)—

Abiswāsi

ଅବିଶ୍ୱାସୀ (ଦେଖ)

Abiswāsi (See)

ଅବିଶୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଶୁଦ୍ଧ)—

Abisuddha

୧ । ଯାହା ବିଶୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ; ଯାହା ଖାଲି ବା

ଅବିଶୁଦ୍ଧତା } ବି. ନିଷେଦିତ ନୁହେଁ—
ଅବିଶୁଦ୍ଧ 1 Impure

୨ । ମିଶ୍ରିତ—2. Adulterated.

୩ । ଦୋଷଦୂଷ୍ଟ—3. Faulty.

୪ । ଅଶୁଦ୍ଧ; ଅସଫଳ—4. Unclean

୫ । ଭ୍ରମପୂର୍ଣ୍ଣ—Full of error; erroneous.

୬ । ଅସାଧାରଣ—6. Not approved by law.

୭ । ଅନୁରୂପ—7. Not conformable to
usage.

ଅବିଶେଷ—ସଂ. ବି (ଅ + ବିଶେଷ)—୧ । ଅଭେଦ; ଭେଦରହିତ—

Abishesha

1. Want of distinction.

୨ । ବିଶିଷ୍ଟତାର ଅଭାବ—

2. Absence of individuality.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅଭେଦ; ସମାନ—

1. Similar; without any difference

୨ । ନିର୍ବିଶେଷ—2. Same.

ଅବିଶ୍ୱାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଶ୍ୱାସ)—

Abiswasta ୧ । ଯାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇ ନାହିଁ—

1. Not trusted.

୨ । ବିଶ୍ୱାସହୀନ—2. Faithless.

ଅବିଶ୍ୱାସ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଶ୍ୱାସ)—ବିଶ୍ୱାସ ବା ଆଶ୍ରୟର ଅଭାବ;

Abiswāsa ଅପ୍ରତ୍ୟୟ—Want of trust or
confidence.

ଅବିଶ୍ୱାସିତ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅବିଶ୍ୱାସିତ)—ବିଶ୍ୱାସହୀନ—

Abiswāsi

Faithless.

ଅବିଶ୍ୱାସୀ

अविश्वासी

ଅବିଶ୍ୱାସୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବିଶ୍ୱାସିତ; ୧ମ. ୧ବ.)—

Abiswāsi ୧ । ଯାହାର କାହାଣୀ ବିଶ୍ୱାସ ବା ଆଶ୍ରୟ ନାହିଁ—

(ଅବିଶ୍ୱାସିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Unbelieving,

୨ । ସନ୍ଦେହପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Sceptical.

୩ । ଯାହାକୁ କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ—

3. Untrustworthy

୪ । ବିଶ୍ୱାସହୀନ—4. Faithless.

ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବିଶ୍ରାନ୍ତ)—୧ । ଶାନ୍ତିରହିତ; କ୍ଳାନ୍ତିରହିତ;

Abisrānta ଅଶ୍ରାନ୍ତ—1. Fireless; unwearied.

୨ । ଅନବରତ—2. Constant.

୩ । ଅବିରାମ; ଅବିରତ; ଅନନ୍ତ—3. Incessant

୪ । ନିରନ୍ତର—4. Unceasing

ଅବିଶ୍ରାମ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବିଶ୍ରାମ)—୧ । ବିଶ୍ରାମର ଅଭାବ, ବିଶ୍ରାମରହିତ—

Abisrāma

1. Want of rest.

୨ । ଅବିରାମ—2. Absence of stoppage

୩. ବିଶ—୧ । ବିଶ୍ରାମରହିତ—1. Restless; having
no rest.

୨ । ଅବିରତ—2. Incessant; unceasing.

ଦେ. ବି. ବିଶ—ବିଶ୍ରାମରହିତ ଭାବରେ—

Unceasingly.

(ଯଥା—ସେ ଅବିଶ୍ରାମ କାମ କରୁଅଛନ୍ତି ।)

ଅବିଷ—ସଂ. ବି (ଅ + ବିଷ)—୧ । କୁଣ୍ଡିତ ବିଷ—1. Bad poison.

Abisha ୨ । ସ୍ୱାସାମାନ୍ୟ ବିଷ—2. Slight poison.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଂଶର	ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ

୩ । ବିଷର ପ୍ରତିକାରକ ବା ପ୍ରତିଷେଧକ ବସ୍ତୁ—

3. Antidote.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ନିର୍ବିଷ; ବିଷହୀନ—1 Not-poisonous.

୨ । ବିଷର ପ୍ରତିଷେଧକ—2. Antivenomous.

(Apte)

ଅବିଷୟ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବିଷୟ)—୧ । ଅସ୍ତିତ୍ୱ—

Abishaya

1. Non-existence.

୨ । ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ବିଷୟ ନୁହେଁ—

2 (a thing or matter) Which is not perceptible by the senses.

୩ । ଅନୁପସ୍ଥିତି—3. Absence.

୪ । ଅବର୍ତ୍ତନ—4. Non-appearance.

ସଂ. ବିଶ—ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅଗୋଚର—

1. Not cognisable by the senses; imperceptible by the senses

୨ । ଅଜ୍ଞାତ—2. Unknown; unperceived

୩ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜ୍ଞାନରହିତ—3. Having no sense-perception.

୪ । ଅଚେତ; ବେହୋଷ୍—4. Insensible (Apte)

୫ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—5. Irrelevant, not included in the subject of discussion

ଅବିଷୟାବୃତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ବିଷୟ+ଅବୃତ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି. ଚ୍ଚ୍ + ବୃତ୍ତ)—

Abisayibhūta ଯାହା ପୂର୍ବେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଗୋଚର ଥିଲା କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଗୋଚର ହୋଇଅଛି—That which was formerly perceptible but has now become imperceptible.

ଅବିଷା—ସଂ. ବି (ଅବିଷ+ଅ)—୧ । ପୃଥିବୀ—1. The earth

Abishā ୨ । ସ୍ୱର୍ଗ—2. Heaven.

୩ । ନିର୍ବିଷାବୃତ୍ତ—3. A kind of non-poisonous grass.

୪ । ନଦୀ—4. River (Apte)

ଅବିଷୀ—ସଂ. ବି (ଅବିଷ+ଅ). ଶ୍ରୀ—ଅବିଷା (ଦେଖ)

Abishi

Abishā (See)

ଅବିଷନ୍ଧି—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅବିଷନ୍ଧି)—ଅବିଷନ୍ଧି (ଦେଖ)

Abisandhi

Abhisandhi (See)

ଅବିଷମ୍ପାତ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅବିଷମ୍ପାତ)—ଅବିଷମ୍ପାତ—Curse.

Abisampāta

ଅବିଷମ୍ବାଦ—ସଂ. ବି (ଅ+ବିଷମ୍ବାଦ)—୧ । ଅବିଶ୍ୱେଧ; ବିଶ୍ୱେଧର

Abisambāda ଅଭାବ—1. Absence of disagreement or opposition.

୨ । ମିଳନ—2. Union; agreement; tallying.

୩ । ସମତା—3. Similarity.

ଅବିଷମ୍ବାଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ+ବିଷମ୍ବାଦ. ୧ମା. ୧ବ.)—

Abisambādī ନିର୍ବିଶ୍ୱେଧ, ଅବିଶ୍ୱେଧ—

(ଅବିଷମ୍ବାଦ—ଶ୍ରୀ)

1. Not opposing.

୨ । ମେଳ ହେଉଥିବା—2. Agreeing; tallying.

ଅବିଷମ୍ବାଦେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—ଅବାଧରେ, ନିର୍ବିଶ୍ୱେଧରେ—

Abisambāde Unopposed; without hindrance.

ଅବିଷମ୍ବାଦେ

ବିଷମ୍ବାଦ

ଅବିହତା—ଦେ. ବିଶ—ଅବିହତା (ଦେଖ)

Abihardā

Abihurdā (See)

ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅବିବାହିତ—Unmarried.

ଅବିହତା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅବିବାହିତ)—ଅବିବାହିତ—

Abihardā

Unmarried.

(ଅବିହତା—ଶ୍ରୀ)

ଅବିଭାତି, ଆହିବୁଡ଼ୋ

ଅବିଷମାହୀ

ଅବିହତା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅବିବାହିତା (କନ୍ୟା)

Abihardī

Unmarried (girl)

ଆହିବୁଡ଼ୋ

ଅବିଷମାହୀ

ଅବିହାର—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ—ଅବିବାହିତ—

Abihārā

Unmarried.

(ଅବିହାର—ଶ୍ରୀ)

ଅବିହିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ବିହିତ)—୧ । ଅନୁଚିତ—1. Improper.

Abihita

୨ । ଅସ୍ୱୀକୃତ—2 Not approved by the

(ଅବିଧାନ—ବି) precepts of religious books.

୩ । ବିଧିବିରୁଦ୍ଧ; ନିୟମବିରୁଦ୍ଧ—3. Against rule.

୪ । ଅସଙ୍ଗତ—4. Inconsistent.

୫ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—5. Irrelevant.

୬ । ନିଷିଦ୍ଧ—6. Prohibited.

୭ । ପ୍ରଥାର ବିରୁଦ୍ଧ—7. Against custom.

୮ । ଅସମ୍ପାଦିତ—8. Not accomplished.

୯ । ଅକୃତ—9. Undone.

୧୦ । ବେଅଇଲ—10. Illegal.

ଅବିହୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ବିହୁଡ଼ା ବା ବେଉଷଣ ହୋଇ ନ ଥିବା

Abihurdā

(ଧାନ କଥର)—

Unpuddled (paddy-field).

ଅବି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅବି ଧାତୁ—ଗୋପନ କରିବା; ରକ୍ଷାକରିବା+ଇ;)

Abi ସେ ଲକ୍ଷା ଯୋଗୁଁ ଅପଣାକୁ ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲୁଚିଯାଏ ।)

ବିରୁମ୍ଭା ଶ୍ରୀ; ରଜସ୍ୱଳା ଶ୍ରୀ—

A woman in her menses (Apte).

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରତିଦିନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଦିନ ବା ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଯା ଗୋଟିଏକୋଟିରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବସନ୍ତ ଓ ବା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ବର୍ଷ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୋଟିରେ ନ ମିଳେ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ମିଳେ 'ବାଇ' ଲୋକେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନ' ନ ମିଳେ 'ଅଶ୍ୱିନ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନ' ନ ମିଳେ 'ଅଶ୍ୱିନ' ଦେଖିବେ ।

ଅବିଚିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଗଚ)—ତରଙ୍ଗହୀନ—

Abichi Waveless

୧. ବି—ନବକବିଶେଷ (ଏ ନରକରେ ଯମଦୂତମାନେ ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ଲୋକକୁ ପକାନ୍ତି)—

Name of a hell.

ଅବିଜା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଗଚ)—ଅବିଜାକ (ଦେଖ)

Abija Abijaka (See)

୧. ବି—୧ । ନିକୁଷ୍ମ ମଞ୍ଜି; ଯେଉଁ ମଞ୍ଜିରୁ ଗଜା ଉଠେ ନାହିଁ—

1. Bad seed.

୨ । ଗଜର ଅଭାବ—2. Want of seed.

୩ । ଶାସ୍ତ୍ରର ବିପ୍ଳବ—

3. Controlling the passions; self-restraint (Apte).

ଅବିଜାକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଗଚ + କ)—

Abijaka ୧ । ଯାହାର ମଞ୍ଜି ନାହିଁ—1. Seedless.

୨ । ଅଶକ୍ତପୁରୁଷ, ସହବାସ ଶକ୍ତି ରହୁନା (ପୁରୁଷ)—

2 Impotent (person)

୩ । ମୂଳକାରଣହୀନ—3. Having no prime cause.

ଅବିଜା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅବିଜା + ଅ)—ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା—

Abijā The vine (Apte)

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅବିଜା (ଦେଖ)

Abijā (See)

ଅବିତା—ସଂ. ବି. (ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ)—ଅନୁମାନବିଶେଷ—

Abita (Logic) A variety of inference.

ଅବିରା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଗଚ)—ବୀରଶୂନ୍ୟ—

Abira Devoid of warriors or valiant men.

(ଅବିରା—ଶ୍ଳୀ) (ଯଥା—ମହାରାଜାଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ ଭାରତବର୍ଷ ଅବିରା ହେଲା ।)

୧ । ସନ୍ତାନହୀନ—2. Issueless.

୩ । ଅନାଥ—3. Having no master or protector.

୪ । ଅବିକଳ; ନିଃସହାୟ—4. Helpless.

୫ । (ନିଃଚିତ୍) ଅମନୁଷ୍ୟ—5. Unmanly.

୬ । ଶୂର—6. Cowardly.

୭ । ନିର୍ବୀର୍ଯ୍ୟ; ଦୁର୍ବଳ—7. Powerless; weak

ବନୋଦ୍ଧା ଶେଳବେ ରଥ ଅବିରା କରଣ । ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଅବିରା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ଳୀ. (ଅବିରା + ଅ; କମ୍ପା ଅ + ଗଚ ପଦ ପୁଣ୍ୟ ଯୁକ୍ତା

Abirā ନାରୀ=ଗାରୀ; ଯେ ଗାରୀ ନୁହେଁ)—ଅବିରର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—

(ଗାରୀ—ବସନ୍ତ) Feminine of Abira.

ଦୟାଶୀଳ ପୁଣ୍ୟ ଏବେ ଦେଲେ ଅବିରା । ବ୍ୟାକାଥ. ମହାଭାରତ ।

ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଯାହାର ପତି ବା ପୁଣ୍ୟରୂପ ଗାରୀ ନାହିଁ)—

ଅଜାତପୁତ୍ରା ବିଧବା—A childless widow.

ଅବିରା ମା ବସନ୍ତର, ଅବିରା ପ୍ରଭାତ

ହେଲେନିକ ଏବେ କେବେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକା । ବ୍ୟାକାଥ. ମହାଭାରତ ।

[ଦ୍ର.—ଅବିରା ଶ୍ଳୀର ଅନ୍ତ ଖାଇବା ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିଷିଦ୍ଧ ।

ରାମକବିର ମନୁ ୩।୧୪ ।]

ଅବିରୋଚିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଗଚ୍ଚେତିତ)—ବୀରର ଅଯୋଗ୍ୟ ବା

Abirochita ଅବିରୋଚିତ (କର୍ମ) ; ଯେଉଁ କର୍ମ କରବା ବୀର-

ପକ୍ଷରେ ଅଯୋଗ୍ୟ—(act) Not worthy of or befitting a hero.

ଅବୁଆ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅବୁଆ)—ଅବୁଆ; ପ୍ରଜାଠାରୁ

Abuāb ଜମିଦାର ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଓ ଅନୁମୋଦିତ କର

ଅବସ୍ଥାବ ଉପରେ ଯେଉଁ ଅଧିକା ଓ ବେଅନୁ କର ଆଦାୟ

ଆଦାୟ କରନ୍ତି—Illegal and additional realisa-

tions made by the jamidar over and

above the rent fixed and recognised

by the government.

ଅବୁଜା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ସଂ. ଅବୁଜ; ଗ୍ରା. ଅବୁଜ)—

Abujha ୧ । ଅବୋଧ; ନିବୋଧ—1. Foolish

ଅବୁଜା ୨ । ଏକଜିଦ୍ଦା; ଜିଦ୍ଦିଗୋର—2. Obstinate.

ଅବୁଜା ୩ । ଅବୁଜାମଣି (ଦେଖ)

(ଅବୁଜା—ଶ୍ଳୀ) 3. Abujhāmanā (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅବୋଧ)—ଅବୋଧ—

Not capable of being understood; incomprehensible.

ଅବୁଜାଟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବୋଧା)—୧ । ଅବୋଧା—

Abujhaṭa 1. Incomprehensibility.

୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ତଦନ୍ତଦ୍ୱାରା ବୁଝାଯାଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

2. The state of a matter not having been enquired into or investigated.

୩ । ତଦନ୍ତର ଅଭାବ—

3. Want of investigation.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅବୋଧ)—ଅବୋଧ—

Incomprehensible.

ଅବୁଜା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. ଓ ଶ୍ଳୀ (ସଂ. ଅବୁଜ; ଗ୍ରା. ଅବୁଜ)—

Abujhā ୧ । ଅବୁଜ (ଦେଖ)—

ଅବୁଜା 1 Abujha (See)

ଅବୁଜା ୨ । ଅବୁଜାମଣି (ଦେଖ)

(ଅବୁଜା—ଶ୍ଳୀ) 2 Abujhāmanā (See)

ଅବୁଜା ରକା ଶବ୍ଦ ଯଥା ପଣ୍ଡିତ । ବ୍ୟାକାଥ—ବୁଦ୍ଧାବୁଦ୍ଧକ ।

ଅବୁଜାଣ—ଦେ. ବି—୧ । ଅବୁଜାମଣି (ଦେଖ)

Abujhāṇa Abujhāmanā (See)

ଶ୍ୟାମ ବେତେ ଅବୁଜାଣ, ତା ଭାରି ଯିବ ଏ ପ୍ରାଣ । କବିସମ୍ଭାଷଣ, ସଙ୍ଗୀତ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଈ	ଋ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଲୃ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଈ	ଋ	ଶ	ଞ	ଲୃ	ଉଅ	ଋ

ଅବୁହାବଣା—ଗ୍ରା. ବ. ଓ ବିଶ—ଅବୁହାମଣା (ଦେଖ)

Abujhābanā Abujhāmanā (See)

ଅବୁହାମଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଓ. ବୁହାମଣା)—

Abujhāmanā ୧ । ଅବିଶ୍ଵାସ; ଅନ୍ୟାୟ ବିଶ୍ଵାସ—

1. Injustice

୨ । ଜିଦିଗୋର—2. Obstinacy;
obduracy.

୩ । ଭଲ ମନ ବିବେଚନାର ଅଭାବ—

3. Absence of discrimination.

ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଅବିଶ୍ଵାସ—1. Unjust.

ଅବୁହା ୨ । ଅବିବେଚନା—2. Indiscriminate;
inconsiderate

୩ । ଜିଦିଗୋର—3. Obstinate.

୪ । ଯେ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣେ ନାହିଁ—4. Not listening to
reason or argument.

୫ । ଅଯୋଗ୍ୟ (ବିଷୟ)—5. Unreasonable.

୬ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ବା ସ୍ଥାନ ବା ଦେଶରେ ଅବିଶ୍ଵାସ ହୁଏ—

6 (a place) Where there is no justice.

ଅବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅ + ବୁଦ୍ଧି)—ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି; ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି—

Abuddhi Bad idea; evil thought,

ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ନବୁଦ୍ଧି; ନବୋଧ—
Foolish; stupid

ଅବୁଦ୍ଧିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବୁଦ୍ଧି)—

Abuddhiā ୧ । ନବୁଦ୍ଧିଆ; ନବୋଧ—

1. Foolish, stupid

୨ । ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧି ଶକ୍ତି ନାହିଁ—

2. Not intelligent

ଅବୁଧା—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ବୁଧ)—

Abudha ୧ । ଅପଢ଼ିତ—1. Not learned.

୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ—2. Uneducated.

୩ । ଅଜ୍ଞ—3. Ignorant

୪ । ନବୋଧ—4. Foolish

ଅବୁଧି—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅବୁଦ୍ଧି)—ଅବୁଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Abudhi Abuddhi (See)

ଅବୁଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅବୁଦ୍ଧି)—ଅବୁଦ୍ଧିଆ (ଦେଖ)

Abudhiā Abuddhiā (See)

ଅବୁରୁଜିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ.—ଅବରୁଜିଆ (ଦେଖ)

Aburujā Abarajā (See)

(ଅବୁରୁଜିଆ—ଶ୍ରୀ)

ଅବ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ରୁତ)—

Abruta ୧ । ଅନାଚ୍ଛାଦିତ—1. Uncovered.

୨ । ବାଧା ଦିଆଯାଇ ନଥିବା; ଅବାଧ —2. Unchecked.

୩ । ଅନମନ୍ତ୍ରିତ—3. Uninvited.

୪ । ଅନିର୍ବାଚିତ—4. Not selected.

୫ । ଅସବୁଦ୍ଧ—5. Unsubdued.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ବ୍ରୁତ)—କୌଣସି ଗୀତ ଯେଉଁ ସ୍ଵର

ବା ବ୍ରୁତ୍ରେ ବୋଲିବା ଉଚିତ ତାହା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସ୍ଵର—

A wrong strain for singing a song.

ଅବ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ରୁତ)—

Abrutta ୧ । ଅସ୍ତିତ୍ଵରହ—1. Not existent.

୨ । ଗତିହୀନ—2. Motionless.

୩ । ଘଟି ନ ଥିବା—3. Not happened (M. W.)

୪ । ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଵର ବା ଛନ୍ଦ ବା ଯତିଗୁଣ (ପଦ୍ୟ)—

4. (poem) Without proper metre or
rythm.

୫ । ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଵରରେ ବୋଲିଯାଉ ନ ଥିବା (ଗୀତ)—

5. (song) Not sung in its proper
strain.

୬ । ଅବସ୍ଥା—6. Not extensive,

୭ । (ବୈଦିକ) ମର ନ ଥିବା; ଅବଧି ଶାନ୍ତ ଥିବା—

7. Not dead; still living.

ଅବ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ରୁତି)—

Abrutti ୧ । ଅବସ୍ଥା—1. Non-extension.

୨ । ଜୀବିକାର ଅଭାବ—2. Absence of livelihood
or occupation,

୩ । ବେକାର ଅବସ୍ଥା—3. Unemployment.

୪ । ନୀଚ ବୃତ୍ତି; ଅଧମ ବ୍ୟବସାୟ—

4. Mean or low occupation,

୫ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାହାଯ୍ୟ—5. Inadequate
support (M. W.)

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଜୀବିକାହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି); ବେକାର—

ଅବ୍ରୁତିଆ { 1 Having no occupation; unemployed

ଅବ୍ରୁତି { ୨ । ଘଟି ନ ଥିବା—2. Not occurring (M. W.)

ଅବ୍ରୁତିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ରୁତି)—

Abruttiā ୧ । ଅବ୍ରୁତି; ଜୀବିକାହୀନ; ବେକାର—

1. Unemployed.

୨ । ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ବ୍ରୁତି ପାଇ ନାହିଁ—2. (student)

Who has not secured a scholarship.

ଅବ୍ରୁତିକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରୁତିକ)—

Abruttika ୧ । ଜୀବିକାହୀନ; ବେକାର—1. Having no
occupation; unemployed.

୨ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଜୀବିକା ନୁହେଁ ନାହିଁ—

2. (country) Not yielding a livelihood
(M. W.)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପାଦେ ପୃଷ୍ଠ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୃଷ୍ଠ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୃଷ୍ଠ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ନାଲ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଲ’ ଡୋକଟେ, ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଥ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବକ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆର୍ତ୍ତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆର୍ତ୍ତ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅବୁଥାର୍ଥତା—ସ. କ (ଅ + ବୁଥା + ଅର୍ଥ + ତା)—

Abṛuthārthatā ୧ । ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ବିଷୟରେ ସଫଳତା; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲାଭରେ ସଫଳତା—

1. Successfulness in gaining one's object (M. W.)

୨ । ଅର୍ଥ ଠିକ୍ ଥିବା ଅବସ୍ଥା; ସାଧାର୍ଥତା—

2 Correctness of meaning (M. W.)

ଅବ୍ରୁଦ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଣ (ସ. ଅବ୍ରୁଦ)—ଅବ୍ରୁଦ (ସଂଖ୍ୟା)—

Abṛuda One hundred million.

ଅବ୍ରୁଦ୍ଧ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ବୃଦ୍ଧା ହୋଇ ନ ଥିବା—

Abṛuddha 1. Not grown old

(ଅବୃଦ୍ଧ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅବର୍ଦ୍ଧିତ; ବଢ଼ି ନ ଥିବା—

2. Not increased; not grown.

ଅବ୍ରୁଦ୍ଧିକ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରୁଦ୍ଧି + କ)—

Abṛuddhika ୧ । ଯେଉଁ ମୂଳଧନ ଉପରେ ସ୍ୱୟ ଲାଭ ନାହିଁ—(capital) Not bearing any interest.

୨ । ଯାହାର ବୃଦ୍ଧି ନାହିଁ—

2. Having no increase or growth.

ସଂ. ବି—କରଜ ଲାଗିଥିବା ଅସଲ ବା ମୂଳ (ଧନ)—

Capital or principal of an investment.

ଅବ୍ରୁନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରୁନ୍ତ)—ପେଡ଼ି ଫଳ ବା ପୁଷ୍ପର

Abṛunta ତେଜ ନ ଥିବା—Sessile; (flower or fruit) having no stalk or peduncle

ଅବ୍ରୁନ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରୁନ୍ତ + କ) ଅବ୍ରୁନ୍ତ (ଦେଖ)

Abṛuntaka Abṛunta (See)

ଅବ୍ରୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ରୁଷ୍ଟି)—୧ । ବୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ—

Abṛuṣṭi 1. Want of rain.

୨ । ମରୁତ—2. Drought.

୩ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ—3. Famine.

ସଂ. ବିଣ—ଅବ୍ରୁଷ୍ଟିକ (ଦେଖ)—Abṛuṣṭika (See)

ଅବ୍ରୁଷ୍ଟିକ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ରୁଷ୍ଟି + କ)—

Abṛuṣṭika ୧ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ବା ଦେଶରେ ବର୍ଷା ହୁଏ ନାହିଁ—1. Rainless (country).

୨ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ବର୍ଷା ହୁଏ ନାହିଁ—

2. (time) When there is no rain.

୩ । ବର୍ଷାଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ (ଋତୁ)—

3. (season) Which is not the rainy season.

୪ । ଯେଉଁ ମେଘ ବର୍ଷା କରେ ନାହିଁ—

4. (cloud) Not giving rain.

ଅବେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଅବେ; ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଅବଜ୍ଞାସୂଚକ ସଂକୋପନ)—

Abe

ଅବେ; ହାବେ—

ହାବେ

Hallo ! (a term of disdainful address)

ଅବେ

ଅବେକ୍ଷକ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଣ—ରବେକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Abeichhatra

Rabeichhatra (See)

ଅବେକ୍ଷକ—ଗ୍ରା. ବିଣ—ଅବେକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Abeija

Abāija (See)

ଅବେକ୍ଷକ—ଦେ. ବିଣ—ଅବେକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Abeurdā

Abihurdā (See)

ଅବେକ୍ଷକ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ବି. ବେକ୍ଷକ)—

Abeunta ୧ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବେକ୍ଷକ ବା ବିଚାରକ

ହୋଇ ନ ଥିବା (ପଦାର୍ଥ)—

1. (thing) Not distributed amongst many.

୨ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା (କାର୍ଯ୍ୟ)—2 (work) Which has not been distributed amongst the workers; without any division of labour.

ଅବେକ୍ଷକ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ + ବ୍ୟବସାୟ)—୧ । ନୀଚ ବ୍ୟବସାୟ—

Abeusā

1. Mean or low occupation.

୨ । ବ୍ୟବସାୟର ଅଭାବ; ଅବୃତ୍ତି—

2. Want of occupation.

ଅବେକ୍ଷକ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ (ଅବ + କ୍ଷେ ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Abekshaka

୧ । ପରଦର୍ଶକ—1. Inspecting.

(ଅବେକ୍ଷକ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ; ନୀତିପ୍ରଚାର କରୁଥିବା;

ତନୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Supervising; checking.

୩ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକାଳ—

3. Observing minutely.

୪ । ପରୀକ୍ଷାକାରୀ—4. Examining.

୫ । ତଦାରଖ ବା ତଦନ୍ତ କରୁଥିବା—

5. Investigating.

୬ । ବିବେଚନାକାରୀ—6 Considering; taking into consideration.

୭ । ଅନୀତାଧାରୀ—7. Looking at; beholding.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ପରଦର୍ଶନକାରୀ କର୍ମଚାରୀ—

1. Inspector.

୨ । ତଦାରଖ କରୁବା ବ୍ୟକ୍ତି—2. Investigator.

୩ । ତନୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—3. Supervisor.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅବେକ୍ଷଣ	ଅନୁମୋଦିତ ଯୁକ୍ତିମାନ	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅବେକ୍ଷଣ	ଅନୁମୋଦିତ ଯୁକ୍ତିମାନ	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

୪ । ପରୀକ୍ଷକ ବ୍ୟକ୍ତି—4. Examiner.

୫ । ଚକ୍ଷୁକ୍ଷ୍ମ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ ଲୋକ; ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ—
5. Observer.

୬ । ଦର୍ଶକ—6. Spectator.

ଅବେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅନ)—

Abekshana ୧ । ଅବଲୋକନ—

(ଅବେକ୍ଷିତ—ବିଶ୍ୱ) 1. Viewing; surveying

୨ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ—2. Observation.

୩ । ପରିଦର୍ଶନ—3. Inspection.

୪ । ଚକ୍ଷୁକ୍ଷ୍ମା—4. Supervision.

୫ । ପରୀକ୍ଷା—5. Examination.

୬ । ଚକ୍ଷୁକ୍ଷ୍ମ; ଚକ୍ଷୁକ୍ଷ୍ମ—
6 Enquiry, investigation,

୭ । ସମ୍ପର୍କ ବିବେଚନା—

7. Careful consideration,

୮ । ଅନୁସନ୍ଧାନ; ମାତ୍ରା—8. Scrutiny.

୯ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ—9. Engagement.

୧୦ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—10. Waiting.

୧୧ । ସତ୍ତ୍ୱ—11. Care.

୧୨ । ମନୋଯୋଗ—12. Attention.

୧୩ । ଅନୁରୋଧ—13. Request; solicitation.

୧୪ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ ଦେବା ଅବସ୍ଥା—

14. The being in sight of planets (M.W.)

ଅବେକ୍ଷଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅମାୟ)—

Abekshanīya ୧ । ଯାହା ଅବେକ୍ଷିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

1. Fit to be considered, viewed; observed,

inspected etc.

ଅବେକ୍ଷମାଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ମାନ)—

Abekshamāṇa ଅବେକ୍ଷଣ କରୁଥିବା (ଲୋକ) ପରିଦର୍ଶନପର;

ନିରୀକ୍ଷଣ—Observing; supervising.

ଅବେକ୍ଷା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + ଅ + ଆ)—

Abekshā ଅବେକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

Abekshana (See)

ଅବେକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abekshita ୧ । ପରିଦର୍ଶ୍ୟ—1. Viewed; inspected.

(ଅବେକ୍ଷିତ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷିତ—2. Observed.

ଅବେକ୍ଷିତା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ. ୧ମା. ୧ବ)—

Abekshitā ଅବେକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Abekshaka (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅବେକ୍ଷିତର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abekshita

ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅବେକ୍ଷିତ + ଉପ. ତା) ଅବେକ୍ଷଣକରିବାର ଉପ—

Act of observing or regarding

ଅବେକ୍ଷି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଅବ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Abekshī ଅବେକ୍ଷକ (ଦେଖ)

(ଅବେକ୍ଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

Abekshaka (See)

ଅବେଶି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବେଶି)—

Abepi ୧ । ବେଶି ବନ୍ଧା ହୋଇ ନ ଥିବା (କେଶ)—

1. Not braided or plaited (hair).

୨ । ଯାହାର କେଶ ବେଶି ରୂପେ ବନ୍ଧା ଯାଇ ନାହିଁ—

2 Having no braided hair.

୩ । ଏକତ୍ର ସଂଗମ ହୋଇ ବହୁ ନ ଥିବା (ନଦୀତନ୍ତ୍ର)—

3. (rivers) Not flowing together or commingled

ଅବେଶିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଅବେଶି)—

Abenīଆ ଅବେଶି (ଦେଖ)

Abeni (See)

ଅବେଶିବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅ + ବେଶିବଦ୍ଧ)—

Abenibaddha ୧ । ଯାହା ବେଶି ବନ୍ଧା ହୋଇ ନାହିଁ (କେଶ)

1 Not plaited (hair)

୨ । ଅଲୁଲୀୟ—2 Dishevelled (hair).

ଅବେଶି (ଇତ୍ୟାଦି)—ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଅବେଶି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Abenī etc.

Abeni etc. (See)

ଅବେଶ୍ୱ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଅବେଶ୍ୱ)—

Abenta ୧ । ଅବେଶ୍ୱ (ପୁଷ୍ପ ବା ଫଳ); ନାଡ଼ ନ ଥିବା—

ଆବେଶ୍ୱ

1. Sessile, having no stalk.

ଅବେଶ୍ୱ

ବୁଲେନ୍ତୁ ଚରଣେ ଯେ ଅବେଶ୍ୱ ପଦ୍ମ ପୁଷ୍ପ—ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୨ । ଯେଉଁ ଶସ୍ତ୍ର (କଟୁର ଅକ୍ଷ)ର ବେଶ୍ୱ ନାହିଁ—

2. Having no handle.

ଅବେଶ୍ୱିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁଣ୍ଡରେ ଶିଅର ଦେବା ପରେ

Abenīଆ ବେଶ୍ୱି ରଖାଯାଇ ନ ଥାଏ—Having no fringe

or border of hair on the skull left

after shaving.

ଅବେଦନୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ବେଦନୀୟ)—୧ । ଅଜ୍ଞେୟ—

Abedanīya

1. Unknowable.

୨ । ଗୁପ୍ତ—2. Secret.

୩ । ଅଗ୍ରାପ୍ୟ—3. Unattainable.

୪ । ଅବୋଧ—

4. Not capable of being understood.

ଅବେଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ବେଦ୍ୟ)—ଅଜ୍ଞାତବ୍ୟ—

Abedya

Unknowable.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ବାହୁଶ୍ୱ—A calf (Apte).

ଅବେଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ବିଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abedhya ୧ । ବିଧ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Not capable of being pierced.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବତୀକ୍ଷ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିକେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅବତୀକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ହାତରେ ପଦ୍ମଫୁଲ ଧରିଥିବା—
Abjahasta Holding a lotus in the hand
(ଅବତୀକ୍ଷା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ (ହାତରେ ପଦ୍ମ ଧରିଥିବାରୁ)—
ସୂର୍ଯ୍ୟ—A name of the sun.

ଅବଜାକା—ଦେ. ବି—କକ ବା ଯନ୍ତ୍ରର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥଳ ଅଂଶମାନ—
Abjakabja Different parts of a machine
ଅବଜାକାବଜା
କଳକବଜା

ଅବଜିନୀ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ଜ + ଇନ୍ + ଇ)—୧ । ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମସମୂହ—
Abjini 1. A cluster of lotuses
୨ । ପଦ୍ମବନ—2 A group of lotuses growing together.

୩ । ପଦ୍ମଲତା—3. The lotus plant.

ଅବଜିନୀପତି—ସ. ବି (ଅବ୍ଜି ନା + ପତି)—ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Abjinipati The sun

ଅବ୍ଦ—ସ. ବି. (ଅବ୍ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା + ଅବ୍ଜାତ. ଦ; ତ୍ରିଜଗତକୁ
Abda ଯେଉଁ ଦିବାସରାସ୍ତ୍ରକ କାଳ ରକ୍ଷା କରେ)—
୧ । ବର୍ଷ; ବସ୍ତୁର (ସନ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—
1. Year.

୨ । (ଅବ୍ = ଜଳ + ଦା. ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ଜଳଦାନ କରେ)—ମେଘ—2. Cloud.

୩ । ପର୍ବତବିଶେଷ—3. Name of a mountain.

୪ । ମୁଥା (ଦେଖ)—4. Mutha (See)

ଅବପାର୍ଯ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ ଧାତୁ; ଅବ୍ = ପର୍ଯ୍ୟାୟ)—
Abdparjyāya ବର୍ଷମାନଙ୍କର ଧାରାବାହିକ କ୍ରମ—
Succession or course of years.

ଅବସତା—ସ. ବି. (ଅବ୍ ଧାତୁ; ଅବ୍ + ସତ)—
Abdasata ଶତାବ୍ଦୀ; ଏକଶତ ବର୍ଷ—Century

ଅବସାନ୍ତ—ସ. ବି—ଏକପ୍ରକାର କର୍ପୁର—
Abdasāra A kind of camphor.

ଅବିକ—ସ. ବିଶ. (ଅବ୍ + ସମ୍ବନ୍ଧ. ଇକ)—
Abdika ୧ । ଅବ ବା ସନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
1 Relating to years

୨ । ବାର୍ଷିକ—2. Annual.

ଅବୁର୍ଗ—ସ. ବି. (ସମ୍ବନ୍ଧଦେଖ; ଅବ୍ = ଜଳ + ବୁର୍ଗ)—ଜଳ ପରିବେଷ୍ଟିତ
Abdurga ବୁର୍ଗ—A fortress surrounded by a
moat or lake.

ଅବ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ = ଜଳ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—
Abdhi ୧ । ସମୁଦ୍ର—1. The ocean
୨ । ଜଳଭାଣ୍ଡ—2. Receptacle of water
୩ । ଜଳାଶୟ—3. A lake.

୪ । (ସମୁଦ୍ର ସଂଖ୍ୟାରେ ସାତ ଗୋଟି ଥିବାରୁ)—
ସାତ ସଂଖ୍ୟାର ବାଚକ ଶବ୍ଦ—
4. A symbolical expression for the
number 7.

ଅବ୍ଧିକାଫା—ସଂ. ବି (ଅବ୍ଧି ଚତୁ, ଅବ୍ଧି + କାଫ)—
Abdhikapha ଅବ୍ଧିଫେନ (ଦେଖ)
Abdhiphena (See)

ଅବ୍ଧିଜା—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ଧି + ଜନ ଧାତୁ + ଅ)—
Abdhija ୧ । ସମୁଦ୍ରରୁ ଜାତ—
(ଅବ୍ଧିଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Born of the ocean.
ସଂ ବି—୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1 The moon.

୨ । ଶଙ୍ଖ—2. Conch.

ଅବ୍ଧିଜା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବ୍ଧି + ଜନ୍ ଧାତୁ + ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—
Abdhijā ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—1. Goddess Lakshmi.

୨ । ମଦ; ମଦ୍ୟ—

2 Wine; spirituous liquor.

ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବ୍ଧିଜା + ଅ)—

୧ । ଅବ୍ଧିଜର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

1 Feminine of Abdhija

ଅବ୍ଧିଦ୍ଵୀପା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅବ୍ଧି + ଦ୍ଵୀପ + ଅ; ଅବ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ
Abdhidwīpā ଦ୍ଵୀପରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ)—

୧ । ଶୁଭିଆଡ଼େ ସମୁଦ୍ର ବେଡ଼ିଥିବା—

1. Sea-girt; surrounded by the ocean.

ସଂ. ବି—ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ଵ; ପୃଥିବୀ—The earth.

ଅବ୍ଧିନାଗରି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖ; ଅବ୍ଧି + ନାଗରି)—

Abdhinagari ୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ରଜଧାନୀ ଦ୍ଵାରକା—

1 The town of Dwārakā

ଅବ୍ଧିନାବନୀତକ—ସଂ. ବି (ଅବ୍ଧି + ନାବନୀତ + କ)—

Abdhinabanitaka ଚନ୍ଦ୍ର—The moon

ଅବ୍ଧିଫେନ—ସଂ. ବି (ଅବ୍ଧି ଚତୁ)—୧ । ସମୁଦ୍ର ଫେଣ—

Abdhiphena 1. The foam of the sea.

୨ । ଏକପ୍ରକାର ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବର ହାଡ଼ (ଏହା ପାଲିଷ
କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ)—
2. The bone of cuttle-fish.

ଅବ୍ଧିମଣ୍ଡୁକା—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ଧି ଚତୁ; ଅବ୍ଧି + ମଣ୍ଡୁକା)—

Abdhimandukā ଶୁକ୍ଳ; ଯେଉଁ ଶାମୁକାରୁ ମୁକ୍ତା ବାହାରେ—
The pearl-oyster.

ଅବ୍ଧିଶୟନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ଧି + ଶୟନ; ଏ ପ୍ରଲୟ—
Abdhisayana କାଳରେ ସମୁଦ୍ରରେ ଶୟନ କରନ୍ତି)—
ବିଷ୍ଣୁ—A name of Bishnu.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ଷ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଭିସାର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଭି+ସାର) —ଚନ୍ଦ୍ର—A gem.
Abdhisāra

ଅଭ୍ୟୁତ—ପ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବି. —ଅବଧୂତ (ଦେଖ)
Abdhūta Abadhūta (See)

ଅଭ୍ୟୁତ ଶିରେ କର ଦେଇ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଲା ।
ଗ୍ରାମ୍ୟ—ନିର୍ବିଶ୍ୱାସୀ ।

ଅଭିକା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ଅ—ଅବିର (ଦେଖ)
Abbhikā Abbhī (See)

ଅଭକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭ୍=ଜଳ + ଋଷ ଧାତୁ + ଅ)—
Abbhaksha ସେ ଜଳମାତ୍ର ଖାଇ ବଞ୍ଚେ—
(ଅଭକ୍ଷା—ଶ୍ଳୀ) Living upon water.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ଅ (ଅ. ଅବିର)—୧ । ବର୍ତ୍ତମାନ—
Abbhī 1. Now.

ଏବୁମି ୨ । ଏବୁକ୍ଷଣରେ—2. At present; just now.

ଅବୁମି ୩ । ଏବୁ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—3 Yet; still; as yet.

ଅଭିକା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ଅ—ଅବିର (ଦେଖ)
Abbhikā Abbhī (See)

ଅଭ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍+ଋ ଧାତୁ + ଅ)—୧ । ଅଭ୍ର; ମେଘକାଳ—
Abbhra 1 Mica.

୨ । ମେଘ—2. Cloud

ଅଭ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ୍=ମେଣ୍ଟା + ଯ)—ମେଣ୍ଟାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
Abya Relating to sheep.

ସେନା ପ୍ରା. ବି. (ଅ. ଅସ୍ତବ୍ଧ)—ଦୃଶ୍ୟ—

ଅସବ୍ Disgust; aversion.

ଅଭ୍ୟା—ସଂ. ବି. —ଅଭ୍ୟା; ଦୃଶ୍ୟ—Aversion; disgust.
Abyae

ଅଭ୍ୟକ୍ତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସ. ଅଭ୍ୟକ୍ତ) —
Abyakṛta ଅଭ୍ୟକ୍ତ (ଦେଖ)

ଅଭ୍ୟକ୍ତ Abhyakta (See)

ଅଭ୍ୟକ୍ତ ଅଭ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ସେତେ ପ୍ରବ୍ୟ ଛଡ଼ି
ଚଢ଼ିବୁ ପ୍ରଥମ ସେ ବେଳେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ବୃଷ୍ଟିବି. ମହାବରଦା ଅବ ।

ଅଭ୍ୟକ୍ତା—ସଂ. ବି. —୧ । ଅଭ୍ୟକ୍ତା; ଶକ୍ତି; ସମତା; ପରାକ୍ରମ—
Abyakabya 1. Power; might.

ଓଁ ଚୁଁ କରିବାର ଉପାୟ ୨ । ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଚଳିବାର ଶକ୍ତି—
କାଷ୍ଠ 2. Power of movement.

ଅଭ୍ୟକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭ୍ୟକ୍ତ)—୧ । ଅପ୍ରକାଶିତ—
Abyakta 1. Not manifest.

(ଅଭ୍ୟକ୍ତ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Invisible.

୩ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଅସ୍ପଷ୍ଟ—3 Indistinct.

୪ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଉଚ୍ଚାରିତ ନୁହେଁ—

4. Inarticulate.

୫ । ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା କୋଷଳ୍ୟ ନୁହେଁ—

5. Imperceptible; inscrutable.

୬ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ ହୋଇ ନ ଥିବା; ଅନିଶ୍ଚିତ—

6. Undetermined; unsettled.

୭ । ପ୍ରଚ୍ଛଦ; ଗୁପ୍ତ; ବାହାରେ ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିବା—

7. Latent; mysterious; concealed

୮ । (ଗଣିତ) ଅଜ୍ଞାତ (ସଂଖ୍ୟା ବା ପରିମାଣ)—

8. (algebra) Unknown (number or quantity).

ସଂ. ବି—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. An epithet of Vishnu

୨ । ଶିବ—2 An epithet of Śiba.

୩ । ପରବ୍ରହ୍ମ; ପରମାତ୍ମା—3. The Supreme Spirit

୪ । ଆତ୍ମା—4. The soul.

୫ । କାମ; କନ୍ଦର୍ପ—5. An epithet of Cupid.

୬ । ନିବୋଧ ବ୍ୟକ୍ତି—6 A fool.

୭ । (ବେଦାନ୍ତ) ସ୍ୱପ୍ନ ଅବସ୍ଥା—

7. (Bedānta) The state of sleep.

୮ । (ଦର୍ଶନ) ସ୍ୱକ୍ଷ୍ମ ଶରୀର—

8. (philosophy) The subtle body.

୯ । (ସାଂଖ୍ୟ) ସର୍ବାକାରଣ; ପ୍ରକୃତି—

9. (Sāṅkhya philosophy) Nature; the primordial element or productive principle from which all the phenomena of the world are developed.

ଅଭ୍ୟକ୍ତ କ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଭ୍ୟକ୍ତ + କ୍ରିୟା)—

Abyakta kriyā ଗଣିତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗଣନା—

Algebraical calculation (M.W.)

ଅଭ୍ୟକ୍ତଗଣିତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଗଣିତଗଣିତ—

Abyakta ganita Algebra.

ଅଭ୍ୟକ୍ତପଦ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭ୍ୟକ୍ତ + ପଦ)—

Abyaktapada ଯାହା ବାହାରକୁ ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ; ଯାହା
ଧ୍ୱନି ରୂପେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ନାହିଁ—

Inarticulate (M.W.)

ଅଭ୍ୟକ୍ତପୁଷ୍ପକ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭ୍ୟକ୍ତ +
Abyakta pushpaka ପୁଷ୍ପ + କ)—ଯେଉଁ ଗଛରେ ପୁଷ୍ପ
ପୁଷ୍ପକାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—

(ଯଥା—ଉମ୍ବିରି; ବର; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ)

Cryptogamous (trees)

ସଂ. ବି—ପରବ୍ରହ୍ମ—The Supreme Spirit.

ଅଭ୍ୟକ୍ତବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭ୍ୟକ୍ତ +
Abyaktabarttmā ବର୍ତ୍ତନ୍ ମା. ୧୦.)—

ଯାହାର ମାର୍ଗ ବା ଗତି ପ୍ରକୃତ ଅଟେ—

ପ୍ରାୟଶଃ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ୧ ଚିତ୍ତିର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାବୁଦ୍ଧେ ଚିତ୍ତିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶେଷରେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଶରେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧ' ଦେଶରେ; 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୟ' ଦେଶରେ; 'ଅଳକର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକର' ଦେଶରେ ।

Whose ways or movements are
inscrutable or mysterious.

ଅବ୍ୟକ୍ତରାଗ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ରାଗ)—୧ । ଅରୁଣବର୍ଣ୍ଣ—
Abyaktarāga 1. Dark-red colour : the colour
of the dawn)

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ସନ୍ନ୍ୟାସୀ—2. An ascetic.

୩ । ରୁଚି—3. A sage.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅରୁଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—1. Dark-red.

(ଅବ୍ୟକ୍ତରାଗ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସଂ—ଯାହାର ହୃଦ୍ଭାବରାଜ୍ୟବାଦରେ ପ୍ରକାଶିତ
ହୃଦ୍ଭାବ ନାହିଁ—2. One whose mental
passions are not manifest

ଅବ୍ୟକ୍ତରାଶି—ସଂ. ବି. (ସଜ୍ଜନପରିଭାଷା)—ଅଜ୍ଞାତରାଶି; ଯେଉଁ
Abyaktarāśi ରାଶି ସଂଖ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଅବ୍ୟକ୍ତ—

(Algebra) An unknown number.

ଅବ୍ୟକ୍ତଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ଲକ୍ଷଣ; ଯାହାଙ୍କ
Abyaktalakshana ଲକ୍ଷଣମାନ ଅବ୍ୟକ୍ତ)—

ମହାଦେବ; ଶିବ—An epithet of Śiva.

ଅବ୍ୟକ୍ତଶକ୍ତି—ସଂ. ବି. ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା (କର୍ମଧା; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ଶକ୍ତି)—
Abyaktasakti ଜଡ଼ ବା ଜୀବରେ ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ପ୍ରକଟ
ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ ଯାହା ସ୍ୱୟୋଗ ବା ଅନୁକୂଳ
ଅବସ୍ଥା ପାଇଲେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ—

(Physics) Potential or latent energy

ଅବ୍ୟକ୍ତଶିରସ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ଶିରସ୍)
Abyaktasiraska + କ)—ଯେଉଁ ଜୀବମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ
ଶୃଙ୍ଖରୁପେ ବାରି ହୁଏ ନାହିଁ (ଯଥା ଶାମ୍ବକା)—
(science) Acephala.

ଅବ୍ୟକ୍ତଶିର୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ଶିର୍ଷ)—

Abyaktasirsha ଅବ୍ୟକ୍ତଶିରସ୍ (ଦେଖ)

Abyaktasiraska (See)

ଅବ୍ୟକ୍ତସାମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ସଜ୍ଜନପରିଭାଷା; କର୍ମଧା. ଅବ୍ୟକ୍ତ + ସାମ୍ୟ)—

Abyaktasāmya ଅବ୍ୟକ୍ତ ରାଶିମାନଙ୍କର ସମୀକରଣ—

(Algebra) Equation of unknown
quantities.

ଅବ୍ୟକ୍ତାନୁକରଣ—ସଂ. ବି. (୧ବ୍ରୀ ଚତୁ; ଅବ୍ୟକ୍ତ + ଅନୁକରଣ)—ଅବ୍ୟକ୍ତ
Abyaktānukarāṇa ଧ୍ୱନି (ଯଥା—ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଅଦିଙ୍କ ରବ)ର

ଅନୁକରଣ—The imitating of
inarticulated sound (M.W.)

ଅବ୍ୟଗତ—ପ୍ରା. ଓ ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବ୍ୟକ୍ତ)—

Abyagata ଅବ୍ୟକ୍ତ (ଦେଖ)

Abyakta (See)

ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅବ୍ୟକ୍ତ ରୂପ ନାହିଁ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ଗୋପାଳ—

ପ୍ରାଚୀ—ପରଚେରାତା ।

ଅବ୍ୟଗ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ୟଗ୍ର)—୧ । ଅନୁଦିଗ୍ର—

Abyagra 1 Not agitated; undisturbed;

(ଅବ୍ୟଗ୍ରା—ଶ୍ରୀ)

unruffled.

(ଅବ୍ୟଗ୍ରତା—ବି) ୨ । ଯେ ହତବିଚାର ନାହିଁ—

2 Unconfused.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନିୟତ; ବେକାର—3. Not engaged
or occupied with business.

୪ । ସ୍ଥିର; ପ୍ରଶାନ୍ତ—4 Calm; cool; steady.

୫ । ଅବିପଦ—5. Not in danger (M. W.)

୬ । ସୁବିଚେତକ, ଯେ ଅଗ ପକ୍ଷ ବୁଝି ବିଚାର କାମ କରେ—
6 Deliberate (M. W.)

ଅବ୍ୟଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟଙ୍ଗ)—୧ । ଯାହା ଅବିକଳାଙ୍ଗ (ଅଙ୍ଗହୀନ
Abyaṅga ବା ଖଣ୍ଡିତ ଅଙ୍ଗ)—1. Not mutilated or

(ଅବ୍ୟଙ୍ଗା—ଶ୍ରୀ)

defective.

(ଅବ୍ୟଙ୍ଗତା—ବି) ୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ—2. Perfect.

୩ । ସୁନିର୍ମିତ—3 Well-made.

୪ । ଅନବଦ୍ୟ—4 Faultless.

୫ । ବ୍ୟକ୍ତ (ଅର୍ଥ); ଯାହା ଲକ୍ଷଣାତ୍ମକ ନୁହେଁ—

5. Plain (meaning), not figurative.

ସଂ. ବି—ମଗ ପୁରୋହିତଙ୍କ ମେଘଳା—The girdle of the
Maga priests (M. W.)

ଅବ୍ୟଙ୍ଗା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅବ୍ୟଙ୍ଗ + ଆ)—ଅବ୍ୟଙ୍ଗର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Abyaṅgā Feminine of Abyaṅga.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅବ୍ୟଙ୍ଗା, ବାଉଁଶ—Cowhage (plant)

Carpopogon pruriens.

ଅବ୍ୟଙ୍ଗାଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟ + ଅଙ୍ଗ + ଅଙ୍ଗ)—

Abyaṅgāṅga ୧ । ଅବିକଳାଙ୍ଗ—

(ଅବ୍ୟଙ୍ଗାଙ୍ଗା—ଶ୍ରୀ) 1. Not deformed or mutilated.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Perfect; entire.

ଅବ୍ୟଙ୍ଗାଙ୍ଗା, ସୌମ୍ୟାଙ୍ଗା, ହଂସବାରଣାଙ୍ଗା, ଚନ୍ଦ୍ରାଙ୍ଗା ଓ ମୃଦାଙ୍ଗା
ଶ୍ରୀର ବାହୁ କରବ । ସମସ୍ତଙ୍କର—ମଝୁ ୩ । ୧୦ ।

ଅବ୍ୟଙ୍ଗଜ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ୟଙ୍ଗଜ = ଲିଙ୍ଗ ବା ଯୌବନ—
Abyaṅgajana ଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ)—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପ୍ରାଣୀର ଲିଙ୍ଗ

(ଅବ୍ୟଙ୍ଗଜା—ଶ୍ରୀ) ବା ଯୌବନଜ୍ଞାପକ ଚିହ୍ନ ନାହିଁ; ଦେହେଡ଼ା;

(ଅବ୍ୟଙ୍ଗଜା—ବି) ମାଣ୍ଡୁକା—1. (person or animal)

Having no characteristic marks of
sex; without the; marks of puberty.

(ଯଥା—ଦେହେଡ଼ା ମନ୍ୟୁଷ୍ୟ; ଦେହେଡ଼ା ଶ୍ରୀ; ଅପୁଣ୍ଡା ଶ୍ରୀ; ମାଣ୍ଡୁକା
ମନ୍ୟୁଷ୍ୟ; ମାଣ୍ଡୁକା ହାତୀ)—

୨ । ଅବ୍ୟକ୍ତ—2 Indistinct.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୩ । ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣରହୁତ (ଶବ୍ଦ; ଧ୍ବଜ) —

୩ Without consonants.

୪ । ବ୍ୟଞ୍ଜନାର୍ଥରହୁତ — 4. Not figurative; plain (in meaning)

୫ । ଭୁବନ ଚକ୍ରରହୁତ — 5. Having no good marks.

ସଂ. ବି. — ଯେଉଁ ଶୁଣି ଜାଣି ଶବ୍ଦ ଭୂବନର ବସୁଷ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଶବ୍ଦ ଭୂବନ ନାହିଁ —

An animal without horns (though of age to have them) (M. W.)

ଅବ୍ୟୟ — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । ଅ + ବ + ଅ + ଅ — ୧ । ବାଉଁଶ —

Abyandā 1. Cowitch; cowhage; Carpopogon pruriens (plant)

୨ । ଯବଧାନ ଶିଂଶାର ଝୁଇଁ — 2 A legume or pod of the awn of barley. (Apte)

ଅବ୍ୟୟ — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । ଅମିଶ୍ର — 1. Unmixed,

Abyatikirṇṇa ୨ । ପୃଥକ୍ — 2. Separate; distinct (M. W.)

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ୟଥା) — ୧ । ବ୍ୟଥାରହୁତ — 1. Painless.

(ଅବ୍ୟଥା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ବ୍ୟଥା ହେଉ ନ ଥିବା —

(ଅବ୍ୟଥା — ବି) 2. Untroubled.

୩ । ଯାହା ବ୍ୟଥା ଦିଏ ନାହିଁ —

3 Not inflicting pain.

୪ । ନିର୍ଭୟ; ନିର୍ଭର — 4 Intrepid

୫ । ପରପ୍ରୀତିକମ୍ପୁଷ; ସକରୁଣ; ସହୟ —

5. Kind; merciful; not oppressive.

ସଂ. ବି. — ସର୍ପ — Serpent

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । (ଅବ୍ୟଥା + ଅ) — ଅବ୍ୟଥର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ —

Abyathā Feminine of Abyatha.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଶୁଖି — 1. Dry ginger

୨ । ଦୁର୍ବଳକା; ଦୁର୍ବଳା — 2. Myrobalan

୩ । ପ୍ରାଣପଥ — 3. Land route; passage over land.

୪ । (ଅ + ବ୍ୟଥା) ବ୍ୟଥା ବା ବିକାର ଅଭାବ —

4. Want of pain.

୫ । (ବୈଦିକ) କମ୍ପର ଅଭାବ; ଦୃଢ଼ତା —

5. Absence of tremour; firmness.

୬ । ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ — 6. The plant Hibiscus.

Mutabilis (M. W.)

୭ । ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ — 7. The plant Terminalia

Citrina Roxb (M. W.)

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟଥା ଥାଉ + ଲଷ) —

Abyathisha ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ — 1. The sun (Apte)

୨ । ସମୁଦ୍ର — 2 The ocean (Apte)

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । (ଅବ୍ୟଥା + ଅ) —

Abyathishā ୧ । ପୃଥିବୀ — 1. The earth.

୨ । ରାତ୍ରି — 2 Night.

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରି — 3. Midnight (Apte)

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । (ଅ + ବ୍ୟଥା + ଲଷ. ୧ମା. ୧ବ.) —

Abyathī ୧ । ବ୍ୟଥା ଭୋଗ କରୁ ନ ଥିବା —

(ଅବ୍ୟଥା — ଶ୍ରୀ) 1. Not ailing.

୨ । ନିର୍ଭୟ; ନିର୍ଭର — 2 Undaunted; fearless.

୩ । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ବ୍ୟଥା ନ ଦିଏ —

3. Not inflicting pain.

ଅବ୍ୟଥା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ । (ଅ + ବ୍ୟଥା ଥାଉ + ଲଷ) —

Abyathya ୧ । ବ୍ୟଥାଶୂନ୍ୟ — 1. Free from pain.

(ଅବ୍ୟଥା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ବ୍ୟଥା ନ ଦିଏ —

2. Not inflicting pain.

ଅବ୍ୟପେକ୍ଷା — ସଂ. ବି. (ଅ + ବି + ଅପେକ୍ଷା) — ବେଶାଭାବ —

Abyapekshā Carelessness (Apte)

ଅବ୍ୟପେତ — ସଂ. ବି. (ଅ + ବି + ଅପେତ) —

Abyapeta ୧ । ଅଭିଭାବ; ଅବିଭାବ — 1. Not separated.

୨ । ସମ୍ମିଶ୍ର — 2. Contiguous (M. W.)

ଅବ୍ୟବଧାନ — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ୟବଧାନ) —

Abyabadhāna ୧ । ଯାହା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ ନା

(ଅବ୍ୟବଧାନତା — ବି) — ଅନ୍ତର ନ ଥାଏ — 1. Without any

(ଅବ୍ୟବଧାନତା — ବିଶ) intervening object.

୨ । ଲାଗିଥିବା — 2 Contiguous; adjoining,

୩ । ପ୍ରକାଶ୍ୟ; ଖୋଲା — 3. Open; not concealed or screened.

୪ । ଅନ୍ଧାର — 4. Uncovered; bare.

୫ । ମନଯୋଗରହୁତ — 5. Inattentive.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଅମନୋଯୋଗ — 1. Carelessness.

୨ । ଦୂର ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଫାଙ୍କ ନ ଥିବା —

2 Absence of intervening space.

ଅବ୍ୟବସାୟ — ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟବସାୟ) —

Abyabasāya ୧ । ମାନବ ବା ମନ ବ୍ୟବସାୟ —

1. Mean occupation.

୨ । ବ୍ୟବସାୟର ଅଭାବ — 2 Want of employment

୩ । ଅପରୀକ୍ଷା — 3. Want of discussion.

୪ । ଅଭ୍ୟାସ — 4. Want of exercise

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ରାଷ୍ଟ୍ରାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଏ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୃକ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃ’ ଦେଖିବେ; ‘ବୃକ୍ଷ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବକ୍ଷ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଜୁନ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଜ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ’ ଦେଖିବେ ।

* । ଉଦ୍ଯୋଗର ଅଭାବ—5. Want of effort.

ଅବ୍ୟବସାୟୀ—ଦେ. ବିଣ—ବ୍ୟବସାୟ କା ବିପାରରେ ଅନଭିଜ୍ଞ—
Abyabasāyī Ignorant of business or trade
(ଅବ୍ୟବସାୟିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ. (ଅବ୍ୟବସାୟିନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
୧ । ସୁସ୍ଥି—1 Inactive.

୨ । ଦେଲାଦସ୍ତ (ଲୋକ)—2. Negligent

ଅବ୍ୟବସ୍ଥା—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ୟବସ୍ଥା)—

Abyabastha ୧ । ବିଶୃଙ୍ଖଳ—1 Unmethodical.

(ଅବ୍ୟବସ୍ଥା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ଶୃଙ୍ଖଳା
ନାହିଁ—2. Having no system in work.

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ—3 Unsettled.

୪ । ଅସ୍ଥିର; ଚଞ୍ଚଳ—4. Not fixed; fickle;
unstable.

* । ଅନିୟମିତ—5. Disorderly; undisciplined;
irregular.

ଅବ୍ୟବସ୍ଥା—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟବସ୍ଥା)—

Abyabasthā ୧ । ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଭାବ—

1 Want of system or method.

୨ । ଅନିୟମ—2. Irregularity

୩ । ଅଭିମତ ସମ୍ବନ୍ଧେ କଥା ଯିବା ଭ୍ରାନ୍ତ ମତ—
3. Incorrect legal opinion.

ଦେ. ବି—ଅଭିମତ ବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ—Illegal action.

ଉଦା. ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟାମାନଙ୍କ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା । ବୃକ୍ଷବିହୀନ ମହାବରଦ. ଉଦୋଗ ।

ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବ୍ୟବସ୍ଥିତ)—

Abyabasthita ୧ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥା (ଦେଖ)

1. Abyabastha (See)

୨ । ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ଶୃଙ୍ଖଳାରୁ—

2. Not conformable to law or practice

ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅସ୍ଥିରମତି—

Fickle or unstable mind.

ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚିତ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ + ଚିତ୍ତ)—

Abyabasthitachitta ଅସ୍ଥିରଚିତ୍ତ; ଯାହାର ମନ ଚଞ୍ଚଳ—
(ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚିତ୍ତ—ସ୍ତ୍ରୀ) Fickle-minded;

of unsettled mind

ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚେତା—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ +

Abyabasthitachetā ଚେତସ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ଅସ୍ଥିରମତି;
ଯାହାର ମନ ଚଞ୍ଚଳ—Fickle minded.

ଅବ୍ୟବହାୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବ୍ୟ + ଅବ + ହା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abyabahāya ୧ । ସମାଜରୁତ; ଜାତିଭେଦର ସଙ୍ଗେ ଏକ
ପକ୍ଷରେ ଖାଇ ନ ପାରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. Excommunicated, not entitled to
dine with people of the same
community.

୨ । ମକଦ୍ଦମାରେ ଦାବୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

2. Not fit to be included in the claim
of a case.

ଅବ୍ୟବହାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟବହାର)—୧ । ବ୍ୟବହାରର ଅଭାବ—
Abyabahāra 1. Want of use; nonuser

(ଅବ୍ୟବହାର—ବିଣ) ୨ । ପ୍ରଥା ବା ରୀତିର ଅଭାବ—

2. Want of rule or custom.

୩ । ଅଭିନବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ—3. Illegal act

୪ । ମନ୍ଦ ପ୍ରଥା—4. Evil custom.

ଅବ୍ୟବହାରୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବ୍ୟବହାରୀ)—

Abyabahārjya ୧ । ବ୍ୟବହାର ହେବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Unfit for use.

୨ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ; ବେକାମିକା—2 Useless.

ଅବ୍ୟବହୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବ୍ୟବହୃତ)—୧ । ବ୍ୟବହାରରହିତ—

Abyabahita 1. Without any space between.

୨ । ସନ୍ଧିହୃତ—2. Adjoining; adjacent

୩ । ସଂଲଗ୍ନ; ଲଗିଥିବା—3 Contiguous.

୪ । ଅତି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ (ସ୍ଥାନ ବା ସମୟ)—

4. Immediate.

ଅବ୍ୟବହୃତପରେ—ଦେ. କି. ବିଣ. (ସଂ. ଅବ୍ୟବହୃତ + ପର)—

Abyabahitāpare ୧ । ତତ୍ ପରସ୍ପରରେ—

ଅବ୍ୟବହିତପରେ 1. Immediately after; just after

ପିତ୍ତପିତ୍ତ ୨ । ତତ୍ ପରେ—2. Next after.

୩ । (ତତ୍ ପରେ) ତତ୍ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ—

3. Next to (a place).

୪ । ଲଗିକରି—4. Contiguously.

ଅବ୍ୟବହୃତ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ବ୍ୟବହୃତ)—

Abyabahṛuta ୧ । ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ନ ଥିବା; ବ୍ୟବ-

ହାରରେ ଲଗାଯାଇ ନ ଥିବା—1. Not used.

୨ । ଅପ୍ରଚଳିତ—2. Not current.

୩ । ଅନୁଭବରୁ—3. Unenjoyed.

ଅବ୍ୟବହାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟବହାର)—୧ । ବ୍ୟବହାରର ଅଭାବ—

Abyabhichāra 1 Absence of adultery.

୨ । ଅବାଧ, ଅକାର୍ଯ୍ୟ—

2. Absence of impediment; ease.

୩ । ନିଜର ସ୍ବାମୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଏକାନ୍ତ ଅସତ୍ତ୍ୱି—

3. Constancy; fidelity; conjugal fidelity

ମରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟୋନ୍ୟର ଅବ୍ୟବହାର ଶ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷର ପରମ ସମ୍ପର୍କ—

ବିମଳବର, ମନ. ୧/୧୦୧ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇ	ଉ	ଅ	ଋ

୪ । ପରସ୍ପରଠାରୁ ପୃଥକ୍ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା; ଅବିଚ୍ଛେଦ—

4. Non-separation.

୫ । (ଚୟମାଦି) ଅଭ୍ୟାସ—

5 Non-transgression (M. W)

ଧର୍ମ ଅବ୍ୟୟର ଓ ଅଧର୍ମ ଦୃଷ୍ଟକରଣ ପାଇଁ ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟର ଦଣ୍ଡଦାୟକ
କରାଯାଇ ଅଛି—ସମ୍ବେଦନା, ମନ ୮୧୨୨ ।

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅବ୍ୟୟରୂପା (ଦେଖ)

Abyabhichārī (See)

ଅବ୍ୟୟରୂପା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ୟୟରୂପ + ଇନ୍; ୧ମା.୧କ.)—

Abyabhichārī ୧ । ବ୍ୟୟରୂପ-ଦୋଷରହିତ; ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ

(ଅବ୍ୟୟରୂପିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଅନାସକ୍ତ—

(ଅବ୍ୟୟରୂପତା—ବି) 1. Chaste; constant; faithful
to one's wife.

୨ । ନିଜର ପ୍ରଭୁ ପ୍ରତି ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତି ଯୁକ୍ତ—

2. Faithful to one's master.

୩ । ଅନୁକୂଳ; ଯାହା ପ୍ରତିକୂଳ ନୁହେଁ—

3 Favourable.

୪ । ଯାହାର ନିପାତନ ବା ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନାହିଁ—

4 Not subject to exception; true in
all cases; without any instance to
the contrary.

୫ । ଅଟଳ; ସ୍ଥିର; ଦୃଢ଼—5. Steady; firm

୬ । ସ୍ଥାୟୀ; ନିତ୍ୟ—6. Permanent; constant

୭ । ଅଭିକ୍ଷ୍ପ; ଅବିକଳ—7. Exact.

୮ । ଅପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—

8. Invariable; unchangeable.

୯ । ଆର୍ଯ୍ୟ—9. Pious; religious.

୧୦ । ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟ ପଥରୁ ଅବିଚଳିତ—

10. Not deviating from rectitude or
righteousness; moral

୧୧ । ଅବିସମ୍ମାନ—11. Not opposing; tallying.

୧୨ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ) ପ୍ରତିକୂଳ କାରଣଦ୍ୱାରା ଯାହା ବାଧ୍ୟ
ହୋଇ ନ ପାରେ—

12. Not preventible by any untoward
cause.

୧୩ । ଅଲକ୍ଷରେ ଯାହାର ସମନ୍ୱୟ ହୁଏ ନାହିଁ—

13. Not reconcilable in secret.

ଅବ୍ୟୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ବ୍ୟୟ)—

Abyaya ୧ । ଅବିନାଶୀ, ଅକ୍ଷୟ—1. Imperishable.

(ଅବ୍ୟୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—2. Immutable;

ଅବ୍ୟୟତା } not liable to change.

ଅବ୍ୟୟତା }

୩ । ଅନନ୍ତ; ଚରସ୍ରାୟୀ—3. Everlasting; eternal.

୪ । ବ୍ୟୟବିଷୟରେ ସାବଧାନ; ଯେ ଅପବ୍ୟୟୀ ନୁହେଁ—

4. Economical; parsimonious.

୫ । ବ୍ୟୟିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—5. Unexpended.

୬ । ଅପବ୍ୟୟିତ ହୋଇ ନ ଥିବା; ଅପତ୍ତରହିତ—

6. Unwasted (Apte)

୭ । ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷ ଅବିନାଶୀ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରେ—

7. Giving imperishable fruit (Apte)

୮ । ବ୍ୟୟକୁଷ୍ଠ; କୃପଣ—8. Miserly

ସଂ. ବି—୧ । ବ୍ୟୟର ଅଭାବ—

1. Absence of expenditure.

୨ । ବ୍ୟୟକୁଷ୍ଠ—2 Miserliness.

୩ । ବ୍ୟୟ ବିଷୟରେ ସାବଧାନତା—

3. Economy; parsimony

୪ । (ବେଦାନ୍ତ) କୌଣସି ସ୍ୱରୂପ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁର ଅଙ୍ଗ ବା
ଅବସ୍ଥା—

4. (Bedānta) A member or corporeal
part of an organised body (M. W)

୫ । ବିଷ୍ଣୁ—5. A name of Vishnu

୬ । ଶିବ—6. A name of Śiba.

୭ । ପରବ୍ରହ୍ମ—7. The Supreme Soul

୮ । ରୈବତ ମନ୍ତ୍ରର ପୁତ୍ର—

8. Name of the son of Rājibata Manu.

୯ । ନାଗବିଶେଷ—Name of a Nāga-demon,

୧୦ । (ବ୍ୟାକରଣ)—ସବୁ ଲିଙ୍ଗ, ସବୁ ବଚନ, ସବୁ କାରକ ଓ
ସବୁ ବିଭକ୍ତିରେ ଏକରୂପ ଧାରଣ କରିବା ପଦ ବା ପଦାଂଶ;
କାରକ, ଲିଙ୍ଗ ଓ ବଚନ ଭେଦରେ ଯେଉଁ ପଦ ବା ପଦାଂଶ-
ମାନଙ୍କ ରୂପାନ୍ତର ବା ହ୍ରାସବୃଦ୍ଧି ଘଟେ ନାହିଁ—

(grammar) Indeclinable particle or word.

[ଏଥିର ସମ୍ବନ୍ଧ ସଂଜ୍ଞା—

ସଦୃଶ ଡିଗ୍ରି ଲିଙ୍ଗେଷୁ ସବ୍ୟାସୁ ଚ ବିଭକ୍ତିଷୁ,

ବଚନେଷୁ ଚ ସବ୍ୟେଷୁ ସମବ୍ୟୟି ତଦବ୍ୟୟଃ ॥

ଅବ୍ୟୟର ଉଦାହରଣ—ଅଇ, ପରି, ପାଇଁ, ହିଁ, କେବଳ,
ଏବଂ, ସବୁ ଉପସର୍ଗ, ସମ୍ବୋଧନ, ଆହ୍ୱାନାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦମାନ,
ଧ୍ୱନି ସ୍ୱର ଶବ୍ଦମାନ]

ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅସ୍ତବ୍)—

ଘୃଣା—Aversion.

ବୈଦେ. ବି. (କଳିଙ୍ଗ)—କଳିଙ୍ଗ ଜାତିର ସର୍ଦ୍ଦାରର ଉପାଧି—

Title of a Kandha patriarch.

ଅବ୍ୟୟା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ୍ୟୟ + ଆ)—ଅବ୍ୟୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Abyaya Feminine of Abyaya.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା—An epithet of Durgā.

ମାଧ୍ୟମରେ ଲେଖକ ଅପର ଦୃଷ୍ଟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁତ୍ବ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

ଅବ୍ୟୟୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ୟୟିନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Abyayī ୧ । କୃପଣ—1. Miserly.

(ଅବ୍ୟୟିନୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ବ୍ୟୟଶୀଳ ନୁହେଁ; ମିଥ୍ୟାବ୍ୟୟି—
Economical; parsimonious.

ଅବ୍ୟୟୀଭାବ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟ + ଅଭୂତଭାବେ. ଚ୍ଚ୍ + ଭାବ) —

Abyayībhāva

୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସମାସବିଶେଷ (ଯେଉଁ ସମାସରେ ପୂର୍ବ ପଦଟି ଅବ୍ୟୟ ଓ ପରପଦଟି ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ସମସ୍ତପଦ ଅବ୍ୟୟରୂପ ଧାରଣ କରେ)—

1. (grammar) A kind of compound formation (in which a declinable word is changed into an indeclinable form by prefixing or adding an indeclinable word to it.)

[ଅବ୍ୟୟୀଭାବର ଉଦାହରଣ ଯଥା—ସମୁଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ = ଅସମୁଦ୍ର; ଶକ୍ତିକୁ ଅତିକ୍ରମ ନ କରି = ଯଥାଶକ୍ତି, ଆତ୍ମାକୁ ଅଧିକାର କରି = ଅଧ୍ୟାତ୍ମ; ଅହନ୍ ବା ଦିବସର ପ୍ରତ୍ୟେକ = ପ୍ରତ୍ୟହ; ତୃଷ୍ଣାର ସହିତ = ସତତ୍ତ୍ୱ ।]

୨ । ବ୍ୟୟ ନ କରିବା ଅବସ୍ଥା —

2 The state of not spending.

୩ । ନିର୍ବିନିତା ଯୋଗୁଁ ବ୍ୟୟାଭାବ—3. Absence of expenditure due to poverty (Apte)

୪ । ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ଅବସ୍ଥା—4. Unchangeable state; imperishability.

ଅବ୍ୟୟେ—ଗ୍ରା. ବି—ଅବ୍ୟୟ; ଦୃଶ୍ୟ—

Abyaye Aversion.

ଅବ୍ୟୟୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟୟି)—ଅତ୍ୟାଚାରୀତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

Abyarṇṇa Unoppressed (M. W.)

ଅବ୍ୟର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟର୍ଥ)—୧ । ଅମୋଦ; ଯାହା କଦାପି

Abyartha ନିଷ୍ଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ—1 Unfailing.

(ଅବ୍ୟର୍ଥା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସଫଳ; ଫଳପ୍ରଦ—2. Efficacious;
(ଅବ୍ୟର୍ଥା—ବି) successful; fruitful.

୩ । ଲାଭଜନକ—3. Profitable

୪ । ଯାହା ବେଦରକାଶ ନୁହେଁ—

4. Not useless

ଅବ୍ୟର୍ଥଲକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟର୍ଥ + ଲକ୍ଷ୍ୟ) —

Abyarthalakshya ଯାହାର ଶର ବା ଗୁଣ ଆଦି ଲକ୍ଷ୍ୟ

(ଅବ୍ୟର୍ଥଲକ୍ଷ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ସ୍ଥାନରେ ନିଶ୍ଚୟ ବାଜିବ; ଯାହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ
ଅମୋଦ ଅଟେ—Of sure aim.

ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଶର ବା ଗୁଣ ଆଦି ଲକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ
ବାଜିବା—Sure aim.

ଅବ୍ୟର୍ଥସନ୍ଧାନ—ସଂ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅବ୍ୟର୍ଥଲକ୍ଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Abyarthasandhāna Abyarthalakshya (See)

ଅବ୍ୟାଲୀକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାଲୀକ)—

Abyalīka ୧ । ଯାହା ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ; ସତ୍ୟ—

1. Not false; true.

୨ । ଅଗ୍ରୀତିକରରୂପ—2. Having no unpleasantness or uneasiness (M. W.)

ଅବ୍ୟସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟସ୍ତ)—

Abyasta ୧ । ଯାହା ପରିଯାଇ ନ ଥାଏ—

1. Undecomposed.

୨ । ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

2. Not separated; not split up.

୩ । ସଂଗୃହୀତ—3. Collected

୪ । ଯାହାର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନାହିଁ—
4 Unanalysed.

ଅବ୍ୟାକୁଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ବ୍ୟାକୁଳ)—

Abyākula ୧ । ଅନାକୁଳ; ଚିତ୍ତବୃତ୍ତିରହିତ—

(ଅବ୍ୟାକୁଳା—ଶ୍ରୀ) 1. Not agitated; unperturbed.

(ଅବ୍ୟାକୁଳତା—ବି) ୨ । ପ୍ରଶାନ୍ତ—2. Calm.

ଅବ୍ୟାକୁଳିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅବ୍ୟାକୁଳ (ଦେଖ)—

Abyākulita Abyākula (See)

(ଅବ୍ୟାକୁଳିତା—ଶ୍ରୀ)

ଅବ୍ୟାକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାକୃତ)—

Abyākṛta ୧ । ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ—1. Unchanged.

(ଅବ୍ୟାକୃତ—ବି) ୨ । ଅଖଣ୍ଡିତ—2. Whole, uncut.

୩ । ଅବିଭକ୍ତ—3. Undivided.

୪ । ଅଦୃଶ୍ୟ; ଅବ୍ୟକ୍ତ—4. Not manifest

୫ । ଅପରିଣତ—5. Not developed.

ସଂ. ବି. (ବେଦାନ୍ତ)—୧ । ପ୍ରକୃତିର ମୂଳ ଶକ୍ତି; ବ୍ରହ୍ମ ଭବ୍ତି
ଜଗତର ଉତ୍ପାଦକ ଶକ୍ତି ପଦାର୍ଥ—

1 (Bedānta) Elementary substance from which all things were created, considered as one with the substance of Brahma (M. W.)

୨ । (ସାଂଖ୍ୟ) ପରମାତ୍ମାଠାରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକୃତିର ମୂଳଶକ୍ତି—
ସୃଜ ବସ୍ତୁ—1 (Sāṅkhya philosophy) The primordial germ of nature; the seed of creation (distinct from the Supreme Soul (Apte).

ଅବ୍ୟାକ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାକ୍ଷେପ)—

Abyākshēpa ୧ । ମାନସିକ ତୃଷ୍ଣାତାର ଅଭାବ—

1. Absence of unsteadiness of mind.

୨ । ଦୃଢ଼ସଂକଳ୍ପ—2. Resolution (M. W.)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ଵାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ନ

ଅବ୍ୟାଖ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାଖ୍ୟା)—୧ । ବ୍ୟାଖ୍ୟାର ଅଭାବ—
Abyākhyā 1. Want of explanation.

(ଅବ୍ୟାଖ୍ୟାତ—ବିଶ) ୨ । ଅବ୍ୟକ୍ତତା—
2. Want of clearness.

୩ । ଅବୋଧତା—3. Obscurity.

ଅବ୍ୟାଖ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ)—ଅବ୍ୟାଖ୍ୟା (ଦେଖ)
Abyākhyāna Abyākhyā (See)

ଅବ୍ୟାଖ୍ୟୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାଖ୍ୟୟ)—
Abyākhyeya ୧ । ଯାହାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇ ନ ପାରେ—
1. Inexplicable

୨ । ବୁଝେନା—2. Not capable of being
understood; obscure; unintelligible.

୩ । ଯାହା ଏତେ ସହଜ ଯେ ତାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ—
3. Easy; not requiring explanation.

ଅବ୍ୟାଘାତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାଘାତ)—ବ୍ୟାଘାତ ବା ବାଧାର ଅଭାବ—
Abyāghāta Absence of restraint or
obstruction

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ଅବାଧ—
1 Unobstructed.

୨ । ଲଗାଲଗି—2. Continuous.

ଅବ୍ୟାଜ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାଜ)—
Abyāja ୧ । ଗୁଳର ଅଭାବ; ସରଳତା; ଅକପଟତା—
1 Absence of guile; artlessness;
frankness, simplicity.

୨ । ସତୋଷ୍ଠିତା—2 Honesty.

୩ । ଅବିଳମ୍ବ—3. Absence of delay.

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ସ୍ଵାଭାବିକ—1. Natural

୨ । ଯାହା ଲୋକ ଦେଖାଣିଆଁ ନୁହେଁ—
2 Not pretended or assumed.

୩ । ଅକୃତ୍ରିମ—3. Not artificial.

୪ । ଅକପଟ—4 Guileless; artless.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅବ୍ୟାଜ ଶବ୍ଦ ସମ୍ପର୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ
ବିଶେଷର ବିଶେଷଣ ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ହୁଏ; ଯଥା—ଅବ୍ୟାଜ ସୁନ୍ଦର;
ଅବ୍ୟାଜ ମନୋହର—ଅକୃତ୍ରିମରୂପେ ସୁନ୍ଦର ।]

ଅବ୍ୟାଜମନୋହର—ସଂ. ବିଶ. (ଅବ୍ୟାଜ = ସ୍ଵାଭାବିକରୂପେ + ମନୋ-
Abyājamanohara ହର)—୧ । ସ୍ଵାଭାବିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ
(ଅବ୍ୟାଜମନୋହର—ଶ୍ରୀ) ଯୋଗୁଁ ସୁନ୍ଦର—1. Artlessly
(ଅବ୍ୟାଜମନୋହରତା—ଶ୍ରୀ) beautiful; possessing
beauty or grace which is not assumed.
୨ । ସ୍ଵଭାବିକ ସୁନ୍ଦର—2 Naturally beautiful.

[ଦ୍ର—ଏହିପରି ଅବ୍ୟାଜମଧୁର, ଅବ୍ୟାଜରମଣୀୟ, ଅବ୍ୟାଜସୁନ୍ଦର
ପଦ ହୁଏ ।]

ଅବ୍ୟାଜରେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସଂ ଅବ୍ୟାଜ)—୧ । ଅକପଟତାରେ—
Abyājare 1 Artlessly, frankly.

ଅବ୍ୟାଜେତେ ୨ । ଅକାରଣରେ; ବୃଥାରେ—2 In vain
वेक्यायदा

ଅବ୍ୟାପକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାପକ)—୧ । ଯାହା ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ନୁହେଁ—
Abyāpaka 1. Not extensive; not compre-
(ଅବ୍ୟାପକତା—ବି) hensive.

୨ । ଅଂଶିକ—2. Partial.

୩ । ସୀମାବଦ୍ଧ; ସୀମିତ—3. Limited.

୪ । ବିଶିଷ୍ଟ—4. Peculiar; special.

୫ । ଯାହା ସର୍ବଦା ବସ୍ତୁରେ ଉପସ୍ଥିତ ବା ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ନ
ଥାଏ—5 Not an invariable concomit-
ant (Apte).

ଅବ୍ୟାପାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାପାର)—୧ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତି—
Abyāpāra 1. Cessation from work.

୨ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ନ ଲାଗିବା ଅବସ୍ଥା; ବେକାର ପଣ—
2. Unemployment.

୩ । ଯାହା ନିଜର ବ୍ୟାପାର ବା କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ—
3. That which is not one's business or
concern.

୪ । ଉତ୍ତମରୂପେ ବୁଝାଯାଇ ନ ଥିବା ବ୍ୟବସାୟ—
4. A business or trade which is not
well understood.

୫ । ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ—5. Bad act.

(ଅବ୍ୟାପାର—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ବ୍ୟାପାର ବା କର୍ମରହିତ—
Unemployed.

ଅବ୍ୟାପାରେପୁରବ୍ୟାପାର—ଦେ. ପ୍ରବଚନ ବା ନ୍ୟାୟ—
Abyāpāresubyāpāra

ଅବ୍ୟାପାରେ ବ୍ୟାପାର (ସଂ. ଅବ୍ୟାପାରେପୁରବ୍ୟାପାର ଯୋ ନରଃ କର୍ତ୍ତୃମିତ୍ତଃ,
अव्यापारमे व्यापार एव क्रियन्ते ଯାହା କାଳୋଚ୍ଛାନ୍ନିକ ବା ନରଃ—
ଶ୍ଳୋକର ୧ମ ଚରଣର ଅଶ୍ଵର ଉଚ୍ଚାରଣ)—

ଯାହା ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ସେଥିରେ ହାତ ଦେବା—
Meddling with affairs which are not
one's own.

ଅବ୍ୟାପୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାପିତ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ଅବ୍ୟାପକ (ଦେଖ)
Abyāpī Abyāpaka (See)

ଅବ୍ୟାପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାପ୍ତ)—୧ । ଯାହା ବ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ—
Abyāpta 1. Not pervaded.

(ଅବ୍ୟାପ୍ତି—ବି) ୨ । ସୀମିତ—2. Limited.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ୧୯ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକେଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପ୍ରଥମରେ ଚିହ୍ନିତ କରନ୍ତେ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା.—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଲୋକେ; 'ରୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଂଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

ଅବ୍ୟାପ୍ତି—ସଂ. ବି (ଅ + ବ୍ୟାପ୍ତି)—୧ । ବ୍ୟାପ୍ତି ବା ବ୍ୟାପିବାର ଅଭାବ—

A byāpti 1. Nonextension.

(ଅବ୍ୟାପ୍ତି—ବିଶ) ୨ । ବ୍ୟାପ୍ତି ସଂଜ୍ଞାର ଦୋଷଗଣେଷ, ମହାରେ ସଂଜ୍ଞାର

ବିଷୟଭୂତ ବସ୍ତୁର ଏକାଂଶ ଛଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥାଏ—

2. One of the faults of definition in which a part of the thing defined is excluded.

ଅବ୍ୟାପ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ବ୍ୟାପ୍ୟ)—ସମୁଦାୟ ଘଟଣାକୁ ବ୍ୟାପି ନ

Abyāpya ଥିବା—Not extending to the whole

circumstance; not pervading the whole extent.

ଅବ୍ୟାପ୍ୟବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ବିଶିଷ୍ଟିକ ଦର୍ଶନ)—

Abyāpyabrutti ଅଂଶିକ ଖଟିବା ବୃତ୍ତି ବା ସଂଜ୍ଞା—

(ଯଥା—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; ଦୁଃଖ)

(Hindu philosophy) A category of limited application; partial inherence with regard to time and space (Eg. pleasure and pain)

ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଏକାଂଶରେ ସ୍ଥିତ —

Partial; placed in one part.

ଅବ୍ୟାହତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ବ୍ୟାହତ)—୧ । ବାଧାରହତ; ଅବାଧ—

Abyāhata 1 Unobstructed.

୨ । ଅପ୍ରଭବତ—2. Unhurt; uninterrupted

୩ । ପାଳନ—3. Obeyed.

୪ । ଅବ୍ୟର୍ଥ; ଅମୋଦ—4. Unfailing.

୫ । ମୁକ୍ତ—5. Freed; released, exempted.

ସଂ. ବି—ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାକୁ କେହି ଖଣ୍ଡନ କରି ନାହିଁ—

Uncontradicted or unopposed statement

ଅବ୍ୟାହତଗତି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟାହତ+ଗତି)—

Abyāhatagati ଯାହାର ଗତିକୁ କେହି ବାଧା ଦିଏ ନାହିଁ;

ଅବାଧଗତି—Of unobstructed motion

ଅବ୍ୟାହତାଜ୍ଞା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅବ୍ୟାହତ+ଆଜ୍ଞା)—

Abyāhatājñā ଯାହାର ହୁକୁମକୁ କେହି କାଧା ଦିଏ ନାହିଁ—

(ଅବ୍ୟାହତାଜ୍ଞା—ଶ୍ଵୀ) (one) Whose order is obeyed.

ଅବ୍ୟାହତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ବ୍ୟାହତ)—୧ । ଅବ୍ୟାହତ (ଦେଖ)

Abyāhata 1 Abyāhata (See)

୨ । ହଂସାର ଅଭାବ—2. Absence of spite.

୩ । ମୁକ୍ତି; ପରିତ୍ୟାଗ—3. Release; liberation.

୪ । ରମ୍ଭା, କୌଣସି ଦାୟିତ୍ୱରୁ ଛଡ଼ି ପାଇବା—

4 Exemption.

ଅବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ)—୧ । ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିହୀନ—

Abyutpanna 1. Having no derivation.

(ଅବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ—

(ଅବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ—ବି) 2 Uneducated.

୩ । ଶବ୍ଦାର୍ଥାନୁରୂପ—3. Not versed in the meanings of words.

୪ । ଅପାରଦର୍ଶୀ; ଅପାରଙ୍ଗମ—4. Not proficient.

୫ । ଅଜ୍ଞ—5. Ignorant.

୬ । ବ୍ୟାକରଣ ଅନୁରୂପ—

6 Not versed in grammar.

ଅବ୍ୟୁତ୍—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ବ୍ୟୁତ୍)—

Abyūṛdha ୧ । ଅବିବାହିତ; ଅନୁଥାଡ଼ି; ଅନୃତ—

(ଅବ୍ୟୁତ୍—ଶ୍ଵୀ) 1. Unmarried.

୨ । ଅସ୍ଥିର; ଅବିନିୟମ—

2. Not set or fixed; not arranged.

୩ । ଅସ୍ଥୁ—3. Narrow, not spacious.

ଅବ୍ୟୁତ୍ତାନ୍ନ—ସଂ. ବି—ଦେବତା—ଭାବ; ବିବାହ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କର ଓ

Abyūṛdhāṇna କନ୍ୟାକର ନିଜ ନିଜ ଘରେ ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ରୂପେ

ଆହିସୁତାତ ଭସ୍ମବିଶେଷ (ଏହା ମଙ୍ଗଳକୃତ୍ୟ ବିନା

ସ୍ଥିତରେ ହୁଏ)

The ceremony of a bride and bridegroom taking rice at their respective houses before marriage.

ଅବ୍ୟେ—ଶ୍ରୀ. ବି.—ଦୃଶା—Hatred; dislike.

Abye

ଅବ୍ରକ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବ୍ରକ୍)—ଅବ୍ରକ୍; ମେଘନାଳ—Talc; mica.

ଅବ୍ରକ୍

ଅବ୍ରକ୍

ଅବ୍ରକ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବ୍ରକ୍)—ଅବ୍ରକ୍ (ଦେଖ)

Abrahk

Abrahk (See)

ଅବ୍ରଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ରଣ)—୧ । ବ୍ରଣରହତ—

Abraṇa

Having no scar.

(ଅବ୍ରଣ—ଶ୍ଵୀ)

୨ । ଅସତ—2. Unhurt; unwounded.

୩ । ଯାହା ଅଙ୍ଗୁଳନ ନୁହେଁ; ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Perfect

ଅବ୍ରତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ = ନାହିଁ + ବ୍ରତ; ଯାହାର)—

Abrata

ଯେ କ୍ରତ ଅବଲମ୍ବନ କରି ନାହିଁ—

(ଅବ୍ରତ—ଶ୍ଵୀ)

Not observing any vow.

ଅବ୍ରତି—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଅବ୍ରତି)—

Abratiṭa

୧ । (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ) ଯେ କ୍ରତାବରଣ କରି ନାହିଁ—

ସାର ପହିତେ ହୁଏ ନାହିଁ 1. One who has not observed

a vow.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷାବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାବର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇୟ	ଊ	ଋ

୨ । (ପୁଂ) ଯେଉଁ ହିନ୍ଦୁବାଳକର ଉପନୟନ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. (a Brāhmaṇa boy) Not yet invested with the sacred thread.

ଅବ୍ରତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ବ୍ରତନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Abrati ୧ । ଯେ ବ୍ରତାରଣ କରି ନାହିଁ—

(ଅବ୍ରତ—ଶ୍ରୀ) 1. Not observing a sacred vow.

୨ । ବ୍ରତାରଣପରାୟଣ—

2. Backward in observing sacred vows

୩ । ଅପ୍ରବୃତ୍ତ—3. Unengaged.

୪ । ଅନିଯୋଜିତ—4. Unemployed.

ଅବ୍ରତୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ଅବ୍ରତ)—ଅବ୍ରତୁଆ (ଦେଖ)

Abratuā Abratiā (See)

ଅବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟ)—

Abrahmanya ୧ । ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅନାଚରଣୀୟ ବା ଅନୁଚିତ—

1. Improper for a Brāhmaṇa; not befitting a Brāhmaṇa.

୨ । ବ୍ରାହ୍ମଣଧର୍ମବହୁର୍ଭୂତ—

2. Beyond the pale of the Brāhmaṇa-religion; unbrāhmaṇical.

୩ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ବିରୋଧୀ—

3. Inimical to Brāhmaṇas.

ସଂ. ବି—ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅଯୋଗ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ—

An act not befitting a Brāhmaṇa

ସ. ଅ (ନାଟକ)—‘ଅବଧ’; ‘ବଧ କରି ନା’ ଏହି ଉକ୍ତି—

(drama) An exclamation meaning ‘Do not kill.’

ଅବ୍ରାହ୍ମଣ—ସଂ. ବି (ଅ + ବ୍ରାହ୍ମଣ)—୧ । କୁସ୍ତିତ ବା କଦାବୃତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ—

Abrahmaṇa 1. A Brāhmaṇa doing mean acts

୨ । ନିକୁଷ୍ଠ ବା ସ୍ଥାନ ବ୍ରାହ୍ମଣ—

2. An unworthy Brāhmaṇa

୩ । ବ୍ରାହ୍ମଣେତର କନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣପରି ପରିଚାଳିତ ଜାତି—

3. A non-brāhmaṇa wearing a thread.

(ଯଥା—ଜ୍ୟୋତିଷ; ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍; ରଜସୁତ)

୪ । ଶୂଦ୍ର—4 A Śūdra.

୫ । ବ୍ରାହ୍ମଣେତର ବ୍ୟକ୍ତି—5. A non-brāhmaṇa.

ଅବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଅ + ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ)—୧ । ବ୍ରାହ୍ମଣର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲଙ୍ଘନ—

Abrahmanya 1. Violation of the duties of a Brāhmaṇa.

୨ । ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅଯୋଗ୍ୟ କର୍ମ—2. An act not befitting a Brāhmaṇa.

ଅବ୍ରୁବାଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ବ୍ରୁ ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ସାହାର

Abrubāṇa କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ—

(ଅବ୍ରୁବାଣ—ଶ୍ରୀ) Having no power of speech.

ସଂ. ବି—ଅତି ଶିଶୁ; ଯେଉଁ ଶିଶୁର ପାଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ନାହିଁ—

A child who has not yet learnt to speak.

ଅଭ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଭ୍ରୁ; ଅଭ୍ରୁକ)—ମେଘନାଳ—

Abha

Talc; mica.

ଅଭକ

ଆମ

ଅଭଏ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅଭୟ)—ଅଭୟ (ଦେଖ)

Abhae

Abhaya (See)

ଅଭୟବର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅଭୟବର)—ଅଭୟବର (ଦେଖ)

Abhaebarā

Abhayabara (See)

ଅଭୟବର

ଅଭେବର

ଅଭକତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ (ସଂ. ଅଭକ୍ତ)—ଅଭକ୍ତ; ଭକ୍ତିହୀନ—

Abhakata

Not devoted.

କଥା ହୋଇ କହୁ ସାଧ, ଯେ ନାହିଁ ସ୍ୱାମୀ ଅଭକ୍ତ । ନଗଦାଥ. ଭଗବତ. ୧୦୩

ଅଭକତି—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅଭକ୍ତି)—ଅଭକ୍ତି (ଦେଖ)

Abhakati

Abhakti (See)

ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ (ସଂ. ଅଭକ୍ତ)—ଅଭକ୍ତ (ଦେଖ)

Abhakta (See)

ଅଭକତିଆ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ (ସଂ. ଅଭକ୍ତି)—ଅଭକ୍ତି (ଦେଖ)

Abhakatiā

Abhakta (See)

ଅଭକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ଭକ୍ତ)—୧ । ଯେ ଭକ୍ତ ନୁହେଁ—

Abhakta

1. Not devoted.

(ଅଭକ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦେବତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଶୂରାଦିଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିହୀନ—

2. Devoid of devotion to Deities, elders etc.

୩ । ଅଶ୍ରଦ୍ଧ—3. Not affectionate.

୪ । ପୂଜା କରୁ ନ ଥିବା—4. Not worshipping.

୫ । ଅସଂଯୁକ୍ତ—

5. Not attached, not connected with.

୬ । ସ୍ୱଥକୃତ; ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—6. Detached.

୭ । ଅଭକ୍ତ; ଖୁଆ ହୋଇ ନ ଥିବା—7. Not eaten.

୮ । ଅଣଶ୍ରିତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—8. Whole; entire.

ସ. ବି—ସାଦା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ନୁହେଁ—Not food (Apte).

ଅଭକ୍ତଚ୍ଛନ୍ଦ—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତ୍ୟା; ଶୂନ୍ୟର ଅଭାବ—Want of appetite

Abhaktachchhanda

(M. W.)

ଅଭକ୍ତରୁଚି—ସଂ. ବି—ଅନ୍ତ୍ୟା—

Abhaktaruchi Want of appetite (M. W.)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ୱାଭାବେ ଦୃଢ଼ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିଲେ ଯେବେ ଏ ଛାପାଖୋଟରେ ୨ ଚକ୍ର, ଲେଖକ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିଲେ ଲେଖକ । ଯଥା — ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ବୋଲିବେ; 'କୃତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ବୋଲିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଈଲେ 'ବଧୂ' ବୋଲିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଈଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ବୋଲିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଈଲେ 'ଅଲବତ' ବୋଲିବେ ।

ଅଭକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭକ୍ତି)—୧ । ଭକ୍ତିର ଅଭାବ—

Abhakti 1. Want of devotion

୨ । ନିଷ୍ଠାପର ବିଶ୍ୱାସର ଅଭାବ; ଅନାସ୍ଥା—

2 Want of faith.

୩ । ଅଶ୍ରଦ୍ଧତା—3. Want of affection.

୪ । ଦୃଷ୍ଟି—4. Aversion.

୫ । ଅବିଶ୍ୱାସ; ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—

5. Incredulity (Apte).

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଭକ୍ତି; ଭକ୍ତିହୀନ—

Not Undevoted to; unbelieving.

ଅଭକ୍ତିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ତିମାନ)—ଅଭକ୍ତି; ଭକ୍ତିହୀନ—

Abhaktiā Not devoted to; unbelieving

ଭକ୍ତିହୀନ

ଅମଗତ

ଅଭକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଭକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ ଅ)—ଅଭୋଜନ;

Abhaksha ଅଭୋଜନ; ଭୋଗବାସ; କିଛି ମାତ୍ର ନ ଖାଇବା—

Not eating anything; fasting.

ଅଭକ୍ଷ ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷ)—ଅଭକ୍ଷ (ଦେଖ)

ଅମଗତ Abhakshya (See)

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ—Prohibited food.

ଅଭକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଭକ୍ଷ)—କିଛି ମାତ୍ର ନ ଖାଇବା; ଭୋଗବାସ—

Abhakshana Not eating anything; fasting

ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଅଭକ୍ଷ)—ଅଭକ୍ଷ (ଦେଖ)

Abhakshya (See)

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ—

Forbidden or prohibited food.

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷ)—ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷ; ନିଷିଦ୍ଧ

Abhakshabhaksha ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା—Eating of prohibited food.

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷ ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷ)—ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ

ଭୋଜନକାରୀ—Taking prohibited food.

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ)—

Abhakshabhakshana ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ)—

Abhakshyabhakshana (See)

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ)—

ଅଭକ୍ଷଭକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

Abhakshyabhakshaka (See)

ଅଭକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଭକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abhakshya ୧ । ଯାହା ଖାଇ ହୁଏ ନାହିଁ; ଅଖାଦ୍ୟ—

2. Uneatable.

୨ । ଯାହା ଖାଇବା ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀରେ ନିଷିଦ୍ଧ—

2. Prohibited (food); not to be eaten.

[ଦ୍ର—ମନୁସଂହିତା ୫ମ ଅଧ୍ୟାୟ ୫-୯; ୧୧-୧୫; ୧୭-୨୧ରେ ଅଭକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ।]

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତୁ—

A prohibited article of food (Apte)

ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. (ଅଭକ୍ଷ୍ୟ + ଭକ୍ଷଣ)—

Abhakshyabhakshaka ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ ଭୋଜନକାରୀ—

(ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ—ଶ୍ରୀ) Taking prohibited food.

ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଭକ୍ଷ୍ୟ + ଭକ୍ଷଣ)—

Abhakshyabhakshana ନିଷିଦ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭୋଜନ—

Eating of prohibited food.

[ଦ୍ର—ସ୍ମୃତି ଅନୁସାରେ ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ ପାପଜନକ ଏବଂ ଉନ୍ନତ

ଉନ୍ନତ ଅଭକ୍ଷ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଭକ୍ଷଣଜନକ ପାପ ପାଇଁ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ

ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସ୍ମୃତିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—ରାମକବିର. ମନୁ ୧୧ଶ

ଅଧ୍ୟାୟ ୧୫୭-୧୫୮ ଓ ୧୫୯-୧୬୨ ।]

ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଭକ୍ଷ୍ୟ + ଭକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abhakshyabhakshi ୧ମା. ୧ବ.)—

(ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣ—ଶ୍ରୀ) ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Eating prohibited food.

[ଦ୍ର—ଅଭକ୍ଷ୍ୟଭକ୍ଷଣମାନେ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ କୃମିଯୋଗରେ ଜନ୍ମନ୍ତି—

ରାମକବିର. ମନୁ ୧୨୫୧ ।]

ଅଭାଗ—ସଂ. (ବୈଦିକ) ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଭାଗ)—

Abhaga ହତଭାଗ୍ୟ—Unfortunate; ill-fated (Apte)

ଅଭାଗତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭାଗ)—

Abhagata ୧ । ଅଭକ୍ତି; ଭକ୍ତିହୀନ—

ଅଭକ୍ତି

1. Not devoted to

ଅମଗତ ୨ । ଅଶ୍ରଦ୍ଧତା—2 Not loving.

ଦେଖଣ ବାଗେ ଅଭାଗତ ହୁଅ ଅଶ୍ରଦ୍ଧ । ସାରଳାମହାପୁର ।

ଅଭାଗତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଭାଗ)—ଅଭାଗ (ଦେଖ)

Abhagati Abhakti (See)

ବିଶ୍ୱ—ଅଭକ୍ତି (ଦେଖ)

Abhakta (See)

ଅଭାଗତା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅଭାଗମାନ)—

Abhagatiā ଅଭାଗତା (ଦେଖ)

Abhaktiā (See)

ଅଭାଗ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଭାଗ୍ନ)—

Abhagna ୧ । ଯାହା ଭଙ୍ଗା ଯାଇ ନାହିଁ—1. Unbroken.

୨ । ଅଖଣ୍ଡିତ—2. Uncut.

୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣବସ୍ତୁ; ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ; ଅବିକଳାଙ୍ଗ—

3. Entire; whole.

୪ । ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ; ଅବଶ୍ରାନ୍ତ—4. Uninterrupted.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାସିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଞ, ଷ	ଶ	ଋଷ	ଉଷ	ଉଷ	ଉ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଅକାରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଅ	ଋ	ୠ	ୠ

ଅଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭଙ୍ଗ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—ଅଭଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Abhaṅga Abhagna (See)

ସଂ. ବି—୧ । ଭାଙ୍ଗି ଯାଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

1. Absence of fracture

୨ । ପରାଜୟର ଅଭାବ—2. Absence of defeat

୩ । ଅଭଙ୍ଗଶ୍ଳେଷ (ଦେଖ)

3. Abhaṅgaśleṣha (See)

ଅଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ)—

Abhaṅgaprabāṇa ଯାହା ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ ନୁହେଁ; ତେମନ୍ତ—

Not brittle; tenacious.

ଅଭଙ୍ଗଶ୍ଳେଷ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଅର୍ଥାନୁକାରବିଶେଷ; ଏଥିରେ

Abhaṅgaśleṣha ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ନ ଭାଙ୍ଗି ଏକାଧିକ ଅର୍ଥ କରାଯାଇ ପାରେ—A figure in Rhetoric where various meanings are obtained without dividing the words

(ଯଥା—ଶ୍ଳେଷ ତଳେ ନୋଟ ଓ ଉଦାହରଣ ଦେଖ ।)

ଅଭଙ୍ଗୁର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭଙ୍ଗୁର)—୧ । ଯାହା ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ନାହିଁ—

Abhaṅgura 1. Not breakable, not fragile

୨ । ତେମନ୍ତ—2. Tenacious

୩ । ଚରସ୍ଥାୟୀ—3. Permanent.

୪ । ଅନୁପ୍ରସ୍ତୁତ—4. Undisturbed

୫ । ଦୃଢ଼—5. Firm.

ଅଭଦ୍ରା—ଦେ. ବି—୧ । [ସଂ. ଅବହନ ବା ଅ (ପର) ବେଶଣ;]

Abhadrā ଅଭଦ୍ରାର ଅନ୍ୟରୂପ ଅବହା—ଯାହା ବଢ଼ାଯାଏ ନାହିଁ;

ଅଗ୍ରମହାତ୍ମା ଯାହାକୁ ଖାଇବା ଲୋକ ପାକପାତ୍ରରୁ ନିଜେ ବାହାର କରି ଆଣି ଖାଏ ଓ ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ପାକପାତ୍ରରୁ ଆଣି ଖାଦ୍ୟପାତ୍ରରେ ବାଡ଼ି ଦିଏ ନାହିଁ; କାରଣ ଏଥିରେ ଅଭୟ ବା କୁଅଁ ଦୋଷ ନ ଥାଏ ।]

ପୁରୀର ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଭୋଗ ଦିଆଯାଇଥିବା

ଅନ୍ନମହାପ୍ରସାଦ—1. Boiled rice offered to

the Deity Jagannātha at Puri.

ପଣ୍ଡା ପରିଅରମାନେ ଭୋଗ କରି କର

ଦିଅନ୍ତୁ ଅଭଦ୍ରାମାନ ସବୁ ଗର୍ଭେ ତର । ପିତାପୁତ୍ର ମୁଖେ ନିପୁଣେ ।

୨ । ପରସ୍ପର ମହାପ୍ରସାଦ ଖୁଆଖୋଇ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପନ କରିଥାନ୍ତି—

2. Mutual friends between whom God-relationship has been started by putting a morsel of Abhadrā into each other's mouth.

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବିଶ. (ସଂ. ଅବ୍ୟକ୍ତ)—

(ଅଭିଅଭା—ଶ୍ରୀ)

ଅବିବାହିତ—Unmarried.

ଅଭିଅଭା ମନେ, କର ଅଭି ଭର କର ଅଭି । ପକ୍ଷୀମୋହନ, ଗନ୍ଧବନ୍ଧୁ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସିନ୍ଧୁଭୂମି) ବି—ବିବାହ ବା ବ୍ରତର ପୂର୍ବଦିନ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପଠାଯିବା ବେତ୍ତର—Presents sent before the day of marriage or sacred-thread-ceremony by relatives

ଅଭଦ୍ରାକୁଡୁଆ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଶ୍ଵେତ ମାଟ୍ଟ ଦାଣ୍ଡିରେ ଅନ୍ନ Abhadrākurdūa ମହାପ୍ରସାଦ ରନ୍ଧାହୁଏ ବା ରଖାଯାଏ—
ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କ କୁଡ଼ି The small earthen pot in which Abhadrā is cooked or stored.

ଅଭଦ୍ରା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭଦ୍ର)—୧ । ଅମାଣିତ—

Abhadra 1. Unpolished; ungentle-manly.

(ଅଭଦ୍ରତା—ବି) ୨ । ବର୍ବର—2. Barbarous;

unmannerly.

୩ । ଅସଭ୍ୟ—3. Uncivilised; uncivil.

୪ । ସୁରୁଚିହୀନ—4. Wanting in good taste.

୫ । ଭୃଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାରକାରୀ—5. Rude; impolite.

ଅଭଦ୍ରତା—ସଂ. ବି. (ଅଭଦ୍ର + ଭାବ. ତା)—୧ । ଅସଭ୍ୟତା—

Abhadratā 1. Ungentle-manliness.

୨ । ଭୃଷ୍ଟତା—2. Rudeness; incivility.

୩ । କୁରୁଚି—3. Bad taste.

୪ । ବର୍ବରତା—4. Barbarity.

ଅଭଦ୍ରାମି—ଦେ. ବି. (ବଙ୍ଗଳା ଅନୁକ୍ରମରେ)—ଅଭଦ୍ରତା (ଦେଖ)

Abhadrāmi Abhadratā (See)

ଅଭାବାମି

ଅଭାବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭୁ ଧାତୁ + ଅ: ଅ + ଭବ = ଚକ୍ର)—

Abhaba ୧ । ଅସୁନର୍ଜନ; ସ୍ଵର୍ଗରେ ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମଲାଭ ନ କରିବା—1. Freedom from rebirth after death.

୨ । ମୋକ୍ଷ; ନିର୍ବାଣ—

2. Final salvation from the world.

ଅଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭାବ୍ୟ = ପ୍ରସ୍ତୁତ)—୧ । ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ—

Abhabya I. Improper.

(ଅଭାବ୍ୟତା—ବି) ୨ । ଅଭଦ୍ର—2. Uncivil; rude.

୩ । ଅସଭ୍ୟ—3. Uncivilised.

୪ । ଅନୁଚିତ—4. Unbecoming.

୫ । ମନ୍ଦ—5. Wretched; bad.

ସଂ. ବି—୧ । ନ ଦେବାର ଅବସ୍ଥା—

1. Non-being; non-existence.

୨ । ଅନୈତିକତା—2. Impropriety.

ଅଭାବ୍ୟତା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭାବ୍ୟତା)—ଅଭଦ୍ରତା; ଅସଭ୍ୟତା—

Abhabyatā Rudeness; incivility; bad manners

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଯେତେ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାନା ଏବଂ ଯେତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାନା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଘଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭୟ ଓ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ଦର୍ଶ ବା ମାନାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁମାନେ ଘଟିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଓ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଦୟା' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ବି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଭୟ—ସଂ. ବି (ଅ + ଭୟ)—୧ । ଭୟର ଅଭାବ—

Abhaya 1 Absence of fear.

(ଅଭୟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସାହସ—2. Courage.

୩ । ବେଣାମୂଳ—3 Root of Benā grass

କେତେ ରକ୍ଷା ସେ ଅଭୟବାତ କରୁଥିବେ

କଦମ୍ବନିଧି ସମେତ ବନ୍ଧୁ ଉତ୍ତର ଏ ଲକ୍ଷେ । ଭକ୍ତ କୋଟିହସ୍ତାସୁଦୟ ।

୪ । ଶିବା—4. God Śiba.

ଅଭୟଚରଣ—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭୟ + ଚରଣ)—ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ

Abhayacharāṇa ଭାବ ନାମ—Name given to

ଅଭୟଚରଣ males.

ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟପ୍ରଦ ଚରଣ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ

ଚରଣକୁ ଆଶ୍ରା କଲେ ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଭୟରୁ ନ୍ୟାୟ ହୁଏ; ଆଶ୍ରିତ-

ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଭୟ ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି—A person who

protects his protege from fear

ଅଭୟଭିନ୍ନିମ—ସଂ. ବି (୪ର୍ଥୀ ଚର, ଅଭୟ ଉତ୍ତମ, କମ୍ପା ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ

Abhayadīṇima ଅଭୟପ୍ରଦାନାର୍ଥ ବାଦିତ ଉତ୍ତମ; ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରୀଙ୍କୁ

ଉତ୍ତାମିତ କରି ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା

ପାଇଁ ଯାହା ବାଦିତ ହୁଏ ।)

୧ । ଯୁଦ୍ଧଭଣ୍ଡ—1. War-drum.

୨ । ଜୟଢ଼କା—2 Drum beaten by a victor after victory.

ଅଭୟଦକ୍ଷିଣ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ; ଅଭୟ + ଦକ୍ଷିଣ)—

Abhayadakṣiṇā ଅଭୟଦାନ (ଦେଖ)

Abhayadāna (See)

ଅଭୟଦାନ—ସଂ. ବି (୨ଶ୍ରୀ ଚର; ଅଭୟ + ଦାନ)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ

Abhayadāna ଭୟରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ସାହସ ବା

ଦେଖିବା ଦେବା—Assurance of safety;

safe conduct.

ଅଭୟ ଦେବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭୟ + ଦା ଧାତୁ)—୧ । ଦେଖିବା ଦେବା;

Abhaya debā କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅପଦ ପଡ଼ିଲେ ତହିଁରୁ ତାକୁ

ଅଭୟ ଦେଖି ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ଆଶ୍ୱାସ କରିବା; ସାହସ ଦେବା—

अभय देना 1 To give any person assurance of

safety or safe conduct.

୨ । ଭୟହରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ମନରୁ ଭୟ ଛଡ଼ାଇ ତାକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ

କରିବା—2. To drive away fear from

the mind of a frightened persons.

ସମସ୍ତେ ଅଭୟ ଦେଇ ମହାତ୍ମାଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଲେ—

ପଦ୍ମାବତୀରାଜ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।

ଅଭୟପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟ + ପତ୍ର; କମ୍ପା ୪ର୍ଥୀ ଚର;

Abhayapatra ଅଭୟ ପାଇଁ ପତ୍ର)—

୧ । ରାଜାଙ୍କର ଶୁଭ ଚିଠି—1. A royal pass-port

୨ । ଯେଉଁ ଚିଠି ଦେଖାଇଲେ ପଥକକୁ ବାଟରେ କେହି

ହଇରାଣ କରେ ନାହିଁ—

2. A letter which enables the traveller to travel safely; a safe conduct

ଅଭୟପଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟପ୍ରଦ ପଦ)—

Abhayapada ୧ । ଯେଉଁ ପଦର ଆଶ୍ରା ନେଲେ ଅଭୟ ହୁଏ;

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପଦରେ ଶରଣ ପଶିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି

ନିରାପଦ ହୁଏ—1. A person whose depend-

ants are safe from any danger.

୨ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଶ୍ରା—2. God's protection

୩ । ପରମେଶ୍ୱର—3. God

ଅଭୟପାଦପଦ୍ମ—ସଂ. ବି. (ରୂପକ. ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟ + ପାଦପଦ୍ମ;

Abhayapādapadma ପାଦରୂପ ପଦ୍ମ; ଅଭୟପ୍ରଦ ପାଦପଦ୍ମ)—

ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱର—God Himself.

ଅଭୟପ୍ରଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭୟ + ପ୍ର + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Abhayapradā ୧ । ଯେ ଅନ୍ୟକୁ ଅଭୟ ଦିଏ—

(ଅଭୟପ୍ରଦା—ଶ୍ରୀ) 1. Giving another safety.

୨ । ଯେ ଅଭୟ ବାଣୀ ଦିଏ—

2 Giving another assurance of safety

ଅଭୟପ୍ରଦାୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭୟ + ପ୍ର + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Abhayapradāyaka ଅଭୟପ୍ରଦ (ଦେଖ)—

(ଅଭୟପ୍ରଦାୟିକା—ଶ୍ରୀ)

Abhayaprada (See)

ଅଭୟବଚନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟପ୍ରଦ ବଚନ)—

Abhayabachana ଅଭୟବାଣୀ (ଦେଖ)

Ahhayabāṇī (See)

ଅଭୟବାର—ସଂ. ବି. (ରୂପକ, ଅଭୟ ରୂପକ ବର)—କୌଣସି ଆଶ୍ରିତ

Abhayabara ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉପସ୍ଥିତ ବା ଭବିଷ୍ୟତ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା

କରିବାପାଇଁ ରକ୍ଷକଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ବଚନ—

Assurance of safety given to a person.

ଅଭୟବାଣୀ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅଭୟପ୍ରଦ ବାଣୀ)—

Abhayabāṇī କୌଣସି ବିପଦ ବା ଆତୁର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭୟରୁ ବଞ୍ଚି

ଭୟର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ବୋଲି ରକ୍ଷକ ବ୍ୟକ୍ତି କହିବା ବଚନ—

Assurance or promise of safety

ଅଭୟବିଭୂତି—ଦେ. ବି. (ଅଭୟ + ବିଭୂତି)—

Abhayabibhūti ୧ । ଅଭୟ ବର ପାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ

ବା ନିରାପଦ ଅବସ୍ଥା—1 A state of safety or

impunity from danger.

୨ । ଅଭୟବର—2. Assurance of safety.

ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ମାଗିଲେ ସାର ଅଭୟ ବରୁଣ

ଯେଉଁ ଦେଉ ଘଟିଲେ ଶକ୍ତି ନ ଭେଦନ୍ତି । ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ମଧ୍ୟ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରିୟତ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରିୟତ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ	ତ

ଅଭୟଯାଚନା—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅଭୟ + ଯାଚନା)—

Abhayajāchanā ୧ । ଅଭୟ ବା ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ
ଦେବତା ବା ମନ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରେ ବିପଦ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାର୍ଥନା—

1. Asking for safety (M. W.)

ଅଭୟା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଅଭୟ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଅଭୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Abhayā 1. Feminine of Abhaya.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଯାହାକୁ ସେବା କଲେ ଅଭୟ ମିଳେ)—

୧ । ଦୁର୍ଗା—1. A name of Goddess Durgā.

୨ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ—2. Myrabolān.

୩ । ଚକିକା; ଚୂଳକାଠବୃକ୍ଷ—

3. Terminalia Chebula (M. W.)

ଅଭୟାଲବଣ—ସଂ. ବି.—ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଲବଣଘଷିତ ଔଷଧ—
Abhayālabana ବିଶେଷ, ଏହା ଶୂଳ ଓ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗରେ

ଉପକାରକ—

1. A medicinal preparation of salt used
as an antidote to colic and dyspepsia.

ଅଭର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅଭ)—୧ । ଅଭ୍ର; ମେଘନାଳ—

Abhara 1. Talc; mica.

ଆବ୍ର

आम; अबरक

ଅଭରକ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଭ୍ରକ)—୧ । ଅଭ୍ର; ମେଘନାଳ—

Abharak 1. Talc; mica.

ଅଭରାକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭ୍ରକ)—୧ । ଅଭ୍ର; ମେଘନାଳ—

Abharakh 1. Talc; mica.

ଅଭରାଟିକିଲି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଭ୍ର + ଚିଲିକ)—

Abharatikili ଅଗରଷ୍ଟିକିଲି—ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ବେଶ ହେବା

ଆଭରାଟିପ ଉପଲକ୍ଷରେ କପାଳ ମଝିରେ ମାରିବା କୃଷ୍ଣାଭ୍ରର

ଆବରକଟିକିଲି ଛୋପି—Circular bit of black mica

put by females on the forehead.

ଅଭରାଟୋକାଳ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ଓ ଗଢ଼ଜାତ) ବି—

Abharatōkala ଅଭରଷ୍ଟିକିଲି (ଦେଖ)

Abharatikili (See)

ଅଭରାଟୋପି—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ଓ କଟକ) ବି—

Abharatōpi ଅଭରଷ୍ଟିକିଲି (ଦେଖ)

Abharatikili (See)

ଅଭରସା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅ + ଓ. ଭରସା)—୧ । ନିରାଶ୍ରୟ—

Abharasā 1. Despair, hopelessness.

ନିର୍ଭରସା

निभरोस ସେ ଭରସା କଲ କାତର ବାର ଅଭରସାକୁ ।

ଭକ୍ତ କୋଟିହୃଦୟସୁଦୟ । ୨

୨ । ଅନାସ୍ଥା; ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ଅଭାବ—

2. Want of reliance.

ଦେ. ବିଣ—୧ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ; 'ହୃତାଶ'—

1. Hopeless; desperate.

୨ । ଅନିର୍ଭରଶୀଳ—2. Unrelying.

୩ । ନିରାଶ୍ରୟ—Helpless.

ଅଭର୍ତ୍ତ୍ତ୍ରକା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ଭର୍ତ୍ତ୍ତ୍ର + କ + ଅ)—

Abharttrukā ୧ । ବିଧବା—1. Widowe .

୧ । ସ୍ୱାମିବିହୀନା—Having no husband.

୨ । ଅବିବାହିତା—2. Unmarried.

ଅଭଲ—ଗ୍ରା. ବିଣ—୧ । ମନ୍ଦ—1. Bad.

Abhala

ପ୍ରାନ୍ତେ ଏକା ଅଭଲ ଦଶାକୁ ପାଇବ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ମନ୍ଦ ୨ । ଅନୁଭବ—2. Not good.

ଅନମଳ; ଅନମଳା ୩ । ହେୟ—3. Despicable.

ଦେ. ବି.—୧ । ମନ୍ଦ କଥା—1. Bad thing.

୨ । ଦୁର୍ନାମ; ନିନ୍ଦା; ଅଶାନ୍ତି; ବଦ୍‌ନାମ—

2. Evil repute; blame.

କୃଷ୍ଣା ଶ୍ରୀରାମ ପିତା ମାତାଙ୍କ ଅଭଲ—ପ୍ରାଚୀନ. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୩ । ଅପବାଦ—3. Defamation.

୪ । କୁବାକ୍ୟ—4. Bad words.

୫ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଶୁଭ—5. Evil.

ଅଭାଗ—ସ. ବିଣ. ସଂ (ବହୁଗ୍ରହ; ଅ + ଭାଗ)—

Abhāga ଅଭାଗ୍ୟ; ଭାଗ୍ୟହୀନ—

(ଅଭାଗା—ଶ୍ରୀ) Unfortunate.

ସଂ. ବି—ଭାଗ ବା ବଞ୍ଚାର ଅଭାବ—

Absence of division.

ଅଭାଗା—ଦେ. ବିଣ. ସଂ (ସଂ. ଅଭାଗ୍ୟ)—

Abhāgā ୧ । ହତଭାଗ୍ୟ—1. Unfortunate.

ଅଭାଗୀ ୨ । ଦୁଃଖଗ୍ରସ୍ତ—2. Miserable.

अभागि; कमखवत्

ଅଭାଗୀ ସ୍ତବ୍ଧ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ି—ଭବାନୀ, ଗୀତାପୁରାଣ ।

ଅଭାଗୀ } ଶ୍ରୀ

ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଅଭାଗ + ଅ)—ଅଭାଗର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abhāga.

ଅଭାଗୀନ—ଦେ. ବିଣ (ସ. ଅଭାଗ)—ଅଭାଗ; ହତଭାଗ୍ୟ—

Abhāgina Unfortunate.

କରେ ହୃଦୟ କମ୍ପନ; କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଥେ ଅଭାଗୀନ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୩୩ ।

ଅଭାଗ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଅ + ଭାଗ୍ୟ)—୧ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ—

Abhāgya 1. Misfortune; bad luck.

୨ । ଦୁର୍ଦ୍‌ଶା—Misery.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଭାଗ୍ୟହୀନ; ହତଭାଗ୍ୟ—

1. Unfortunate; luckless.

୨ । ଦୁର୍ଦ୍‌ଶାଗ୍ରସ୍ତ—2. Miserable.

୩ । ଦୁଃଖୀ—3. Unhappy.

ଅଭାଗ୍ୟ ଲେଖେ ଅବେଶ ଦୃଷ୍ଟାବେଶ ଯଦିଓ ଏ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭାଗ୍ୟ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେ ଶୋଧିଲେ ଦେବେ ଏ ବାଣୀକୋଷରେ ନ ଯିବ, ଦେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିତ୍ତିତ ବସ୍ତୁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗା' ଯେତେବେଳେ 'ଗା' ଯେତେବେଳେ; 'କଥା' ଯେତେବେଳେ 'କଥା' ଯେତେବେଳେ; 'ବନ୍ଧୁ' ବା ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଯେତେବେଳେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଯେତେବେଳେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଯେତେବେଳେ ।

ଏହା ଉପରେ ଅଭାଗ୍ୟ ଲେଖା ଯାଏ ।

ଅଭାଗ୍ୟ କାଳକୁ ଏବେ ସମ୍ଭବ ଗଲୁ ବଳ ।

ପରିଭାଷଣ. ନିର୍ଦ୍ଦେଶପୁରୀ ।

ଅଭାଗ୍ୟକାଳ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖା; ଅଭାଗ୍ୟ ଯୁକ୍ତ କାଳ)—

Abhāgyakāla ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପଡ଼ିବା ସମୟ—

Time of misfortune.

ଅଭାଗ୍ୟ କାଳେ ବସନ୍ତର ଛାତି । ପ୍ରବଚନ

ଅଭାଗ୍ୟବନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵି. (ସ. ଅଭାଗ୍ୟବାନ୍)—

Abhāgyabanta ଅଭାଗ୍ୟବାନ୍; ମନୁଷ୍ୟ—

Unfortunate.

ଅଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ସେହି, ଦୁଃସମ୍ଭବେ ଯୋଗ୍ୟ କାହିଁ ।

କରକାଥ. ଭଗବତ ୪/୨୮୧ ।

ଅଭାଜନ—ସ. ବି. (ଅ + ଭାଜନ)—

Abhājana ୧ । ଅପାତ୍ର; ଅସମ୍ଭବ—

1. Not a worthy recipient.

୨ । ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Undeserving person.

ମାନ ଅସମ୍ଭବେ ସିଦ୍ଧା ଶମ୍ଭା ଅଭାଜନ । ଶ୍ରୀକାବ୍ୟ. ମହାଭାରତ ।

ସ. ବିଶ—୧ । ଅକ୍ଷମ—1. Incapable; incompetent.

୨ । ଅଯୋଗ୍ୟ—2. Unworthy; undeserving.

କାବ୍ୟ ଅଭାଜନ ଦେଖି, ପ୍ରକାଶ କରୁ ଦୋଷ ଦୁର୍ଗା ।

କରକାଥ. ଭଗବତ. ୧୦ମ ।

ଅଭାବ—ସ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ଭାବ = ସତ୍ତ୍ୱ)—

Abhāva ୧ । ଅସତ୍ତ୍ୱ; ଅବ୍ୟବହାର; ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

1. Non-existence.

୨ । ଅନୁପସ୍ଥିତି—2. Absence.

୩ । ବିଭିନ୍ନତା—3 Pecuniary want.

୪ । ଅମେଳ; ଅସଦ୍ଭାବ—

4 Enmity; want of good feeling.

କୋର ଶିବଙ୍କର କର୍ମା ଏତେକ ଅଭାବ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

୫ । ମୃତ୍ୟୁ—5. Death

ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ସେନାପତି ହୋଇଲେ ସବୁ କବ

କର ଯୁଦ୍ଧର କର ଅଭାବ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଵେତ ।

୬ । ବିନାଶ—6. Extinction; annihilation.

କଳ ଲେଖି ହିତେଶୀ ହୋଇ ରୁଦ୍ଧ ଦେବ

ଏ ରୂପରେ କଲେଷି ଶିବର ଅଭାବ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବର୍ଣ୍ଣ ।

୭ । (ନ୍ୟାୟ ଶାସ୍ତ୍ର) ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ନ ମାନିବା—

7. (logic) Negation of existence.

[ଉ—ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାର, ଯଥା—

୧ । ସର୍ବାଭାବ—1. Universal negation.

୨ । ଅନେକାନ୍ତାଭାବ—2. Relative negation]

ଦେ. ବି—୧ । ରୋଗ—1. Disease; sickness.

(ଯଥା—ଭାବ ଦେହର ଅଭାବ ହୋଇଅଛି ।)

୨ । ଦୁଃଖ—2. Grief; sorrow.

ଭବଶୀ ଶାପ ଦୁଃଖ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅସିଦ୍ଧ.

ଏହାକ ମନେ କରୁ ନ ଥର ଅଭାବ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—3. Misfortune.

ଯୁଦ୍ଧର ରା ଦେଖି ତାଙ୍କ ସହୃଦେବ

ବୋଇଲେ ଦେଖି ଛଇ ଆସଇ ଅଭାବ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଦେ. ବିଶ—ଭାବ ବା ସ୍ନେହବୃତ୍ତି—

Loveless; void of affection.

ଅଭାବ ପ୍ରବଳ ସଙ୍ଗେ ଭାବ ନ ଯାଇଲେ । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନମଞ୍ଜରୀ ।

ଅଭାବଜନ୍ମ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଭାବନାୟ)—

Abhābaniya ୧ । ଅଚିନ୍ତ୍ୟ; ଅଚିନ୍ତ୍ୟ—

1. Unthinkable; inconceivable

୨ । ଅସମ୍ଭାବନୀୟ—2. Improbable.

ଅଭାବପକ୍ଷରେ—ଦେ. ବି. ବିଶ—

Abhābapakshare ୧ । ଅନ୍ତତଃ—1. At least

ଅଭାବପକ୍ଷେ ୨ । (କୌଣସି ବିଷୟର) ଅନୁପସ୍ଥିତି ଘଟିଲେ—

2. In the absence (of anything)

୩ । (କୌଣସି ପଦାର୍ଥ) ନ ମିଳିଲେ—

3. In case a thing is not available.

ଅଭାବେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଅଭାବପକ୍ଷରେ (ଦେଖ)

Abhābe 1. Abhābapakshare (See)

ଅଭାବେ ୨ । ପୂର୍ବକଥିତ ବିଷୟ ନ ଘଟିଲେ; ନୋହେତୁ—

2. In the case of the said event not happening.

ଅଦୃଷ୍ଟକୁ କିଶୋର. ଅଜୀବାର କଲେ ସର,

ଅଭାବେ ଉତ୍ତର ଦେବ ଏ କହୁବ ପକ୍ଷୀ—

କବିଚର୍ଯ୍ୟ. କିଶୋରପୁ. ୩. ଗୀତ ।

ଅଭାବ୍ୟ—ସ. ବିଶ (ଅ + ଭାବ୍ୟ)—ଅଭାବ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Abhābya Abhābaniya (See)

ଅଭାବଜନ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅଭାବଜନ)—ଅଭାବଜନ (ଦେଖ)

Abhārajana Abhājana (See)

ଅଭାବଜନ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଭାବଜନ (ଦେଖ)

Abhārajana Abhājana (See)

ଅଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଭାବ୍ୟ)—

Abhārjya ୧ । ସ୍ତ୍ରୀହୀନ—1. Wifeless

୨ । ଅବିବାହ—2 Unmarried.

୩ । ମୃତଦାର—3. Widower.

ଅଭାବଶ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ଭାବଶ)—ମୌନ—

Abhāshana Silence.

ଅଭାଷା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଭାଷ)—୧ । ଭୁବକ୍ୟ—

Abhāshā 1. Bad words

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷା—2. Obscene language.

୩ । ଗାଳି—3. Abuse, evil names.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଐ	ଉଅ	ଋ	ୠ

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (କଟକସହର) ଅ. (ଅ. ଅବଦ)—ବର୍ତ୍ତମାନ;
Abhi ଏହିକ୍ଷଣି; ବର୍ତ୍ତମାନ—Now, just now.
ଏଥା ଦେ. ବି—ଅଭିମାନ, ଅଭିମନ୍ୟୁ ବା ଅଭୟଚରଣର ଡାକ
ଅବ୍ଧି ନାମ—Name for calling a person named
Abhirāma, Abhimanyu or
Abhayacharāṇa.

ଅଭିଅଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅବ୍ୟୁତ)—
Abhiardā ଅବିବାହୀତ (ପୁରୁଷ)—
(ଅଭିଅଡ଼ା—ଶ୍ରୀ) Unmarried (male).

ଆଦିବୁଡ଼
ଅନବ୍ୟାହା
ଅଭିଅଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବିଶ—ଅଭିଅଡ଼ା (ଦେଖ)
Abhiardā Abhiardā (See)
ଦୟା । ଦାୟା । ହୁଅନ୍ତୁ ଅଭିଅଡ଼ା ଥିବ ତ ଥିବ, ସବୁ ସବୁ ସାଦ ପୁରୁଷକୁ
ନରକକୁ ଦେଇ । ପଞ୍ଚରମୋହନ—ଗଳ୍ପସ୍ତୋତ୍ର ।

ଅଭିଅଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅବୋଦା ବା ଅବ୍ୟୁତ)—
Abhiardī ଅବିବାହୀତା; ଅନୁଡ଼ା—
ଆଦିବୁଡ଼ Unmarried
ବୋଇଲେ ଗହ୍ଵ ବା ବେତେ ହୋଇ ଅଭିଅଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. କୃଷିବିଦ୍ଵାନ୍ ।

ଅଭିଅଡ଼ାପଦା—ଦେ. ବି.—ପୁରୁଷ ଯେଉଁ ସମାଜରେ (ସଥା—ବ୍ରାହ୍ମଣ;
Abhiardīpadā ବଶିଷ୍ଠ) ବାଳକା-ବିବାହ ପ୍ରଥା ଚଳୁଥିଲା
ସେ ସମାଜର କୌଣସି କନ୍ୟା ଅବିବାହୀତା ଥାଇ
ରଜସ୍ଵଳା ହେଲେ ତାକୁ ସମାଜରୁ କର ଗ୍ରାମସ୍ଥର
କିଛି ଦୂରରେ ଯେଉଁ ନିର୍ଜନ ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ନିବସିତ
କରାଯାଉଥିଲା—

A solitary place or wilderness
away from the village to which was
banished a Brāhmaṇa girl who
attained puberty before marriage.

ଅଭିଅଡ଼ାସୂତା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅବ୍ୟୁତ + ଓ. ସୁତ)—ଯେଉଁ ସୂତାକୁ
Abhiardīsūtā ଅବିବାହୀତା କନ୍ୟାମାନେ କାଟନ୍ତି ବା ବଳନ୍ତି—
ଆଦିବୁଡ଼ାସୂତା Thread woven by maids.
[ଦ୍ର—ଏହା ବିବାହାଦି କର୍ମରେ ଲାଗେ ।]

ଅଭିଅଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବ୍ୟାଧ)—ବିଧି ବା ସାଧି ବହୁତୁତ
Abhiāṇa ମନକାର୍ଯ୍ୟ—Any uncommon bad act.
ଅସିମ୍ଭାବ ଅଭିଅଣରେ ଉତ୍ଥାପନ ଦେଖ, ପେଟ ପିଆଜେଇଁ ବାଳୁଛ ଶଙ୍ଖ—ଭଗ ।

ଅଭିକ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭି + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଅଭିକ୍ରମ କରିବା + ଅ)—
Abhika ୧ । କାମୁକ—1. Licentious.
(ଅଭିକା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଲକ୍ଷ୍ମ—2. Wanton.

ଅଭିକା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ଅ—ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏହିକ୍ଷଣି—
Abhikā Just now, at present.
ଏଥା
ଅବ୍ଧି

ଅଭିକାଞ୍ଛା—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ବିଶେଷ ରୂପେ + କାଞ୍ଛ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା
Abhikāṅkshā କରିବା + ଭାବ. ଅ + ଅ)—
(ଅଭିକାଞ୍ଛିତ—ବିଶ) ୧ । ପ୍ରବଳ ବାସନା; ଅକାଂକ୍ଷା—

1. Strong desire; hankering.
୨ । ଇଚ୍ଛା—2. Wish; desire.

ଅଭିକ୍ରମ—ସ. ବି. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖରେ + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ଅ)—
Abhikrama ୧ । ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଶତ୍ରୁସମ୍ମୁଖକୁ ଗମନ—
(ଅଭିକ୍ରମ—ବିଶ) 1 Advancing to the front of
the enemy to fight.

୨ । ଅବେଦନ—2. Ascending.

୩ । ଅକ୍ରମଣ—3. Attack; onslaught.

୪ । ଅରମ୍ଭ—4. Beginning

ଅଭିକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି (ଅଭି + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Abhikramāṇa ଅଭିକ୍ରମ (ଦେଖ)
Abhikrama (See)

ଅଭିଖ୍ୟା—ସ. ବି. (ଅଭି = ବିଶେଷରୂପେ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = ପ୍ରକାଶ କରିବା
Abhikhyā + ଭାବ. ଅ + ଅ)—୧ । ଖ୍ୟାତି—
(ଅଭିଖ୍ୟାତି—ବିଶ) 1. Fame; reputation.

୨ । ଉପାଧି—2. Title.

୩ । ନାମ—3. Name.

୪ । ଶୋଭା—4. Beauty; grace.

ଲଭିତ ଅଭିଖ୍ୟା ଯେତୁ କାମାଖ୍ୟା ପ୍ରସାଦେ । ଶ୍ୟାମାଥ, ଫୁଲାରା ।

ଅଭିଗମ—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ବିଶେଷରୂପେ + ମେ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ.
Abhigama ଅ) —୧ । ଅଶ୍ରୟ—1. Shelter; recourse.
(ଅଭିଗତ—ବିଶ) ୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2. Attainment.

୩ । ସେବା—3. Attendance; tending.

୪ । ପ୍ରଭୁତ୍ଵମନ; ପାଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୟ ଯିବା—

4. Going to see a person off.

୫ । ନିକଟକୁ ଯିବା—5. Going near; approach.

୬ । ସଙ୍ଗରେ ମିଶିବା—6. Joining the company
of; accompanying.

୭ । ସଙ୍ଗମ—8. Union; cohabitation.

ଅଭିଗମନ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଗମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—
Abhigamāṇa ଅଭିଗମ (ଦେଖ)
Abhigama (See)

ଅଭିଗମନ ମଞ୍ଜୁବାଣୀ; ପୂଜିତ ନିକ ଭରେ ଅଣି ।

କରାଧା. ଶୁଭବଦ. ୪୫

ଅଭିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—
Abhigraha ୧ । ଅକ୍ରମଣ—1. Attack.

୨ । ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ସମ୍ମୁଖକୁ ଗମନ—

2. Advancing to the front of an
enemy to fight.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରଭବ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭବର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେତେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ଥିଲେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚହର ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମଳଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିବେ; 'କୃଅ' ନ ମିଳଲେ 'କୃଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଘଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅସି' ନ ପାଘଲେ 'ଅସି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଘଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ଲୁଟ୍ଟଭରତ୍ନ; ଛକାଇତ—3. Robbery; dacoity.

୪ । ଶ୍ଵକା; ଗୌରବ—4. Challenge.

୫ । ଜବରଦସ୍ତି ଛଡ଼ାଇ ନେବା—

5 Snatching away by force;
extortion.

ଅଭିଗ୍ରହଣ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—

Abhigraha ଅଭିଗ୍ରହ (ଦେଖ)

Abhigraha (See)

ଅଭିଘାତ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ହନ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ; ହନ ସ୍ଥାନରେ ଘାତ)—

Abhigāta ୧ । ପ୍ରହାର—1. Beating, striking

୨ । ଆଘାତ—2 Stroke.

୩ । ଦଣ୍ଡହାରା ମାଡ଼—3 Striking with a stick

୪ । ହତ୍ୟା—4. Murder; slaughter

୫ । ଯାତନା—5 Pain.

୬ । ଆକ୍ରମଣ—6. Attack; onslaught.

ଅଭିଘାତୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଭି + ହନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ହନ ସ୍ଥାନରେ

Abhigāti ଘାତ; ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ଆଘାତକାରୀ—

(ଅଭିଘାତୀ—ଶ୍ଵୀ) 1. Striking.

୨ । ଆକ୍ରମଣକାରୀ—2. Attacking.

୩ । ଶତ୍ରୁତାପନ—3 Inimical

୪ । ନାଶକ—4 Destroying.

୫ । (ଅନୁକ) ନାମଧାରୀ—5. Styled; named

(so and so)

୬ । ଘାତକ; ହତ୍ୟା—6. Killing; murderous

ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଶତ୍ରୁ—1, Enemy.

୨ । ହତ୍ୟାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Murderer.

୩ । ବିନାଶକ ବ୍ୟକ୍ତି—3. Destroyer.

ଅଭିଚର—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଭି + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Abhichara ୧ । ଅନ୍ତର—1. Companion.

୨ । ସହାୟକ—2. Help.

୩ । ସହକର୍ମୀ—3. Colleague.

୪ । ଭୃତ୍ୟ; ଶୃକର—4. Servant; follower;

ଅଭିଚାର—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ବିପତ୍ତିତୀତର ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Abhichāra ୧ । ପରହଂସା କର୍ମ; ପରର ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଇବାପାଇଁ

ଅନୁଷ୍ଠିତ ତାନ୍ତ୍ରିକ କର୍ମ (ଏହା ସଜ୍ଜବଧୂ—ମାରଣ;

ମୋହନ; ପ୍ରମୁଦ; ବିଦ୍ଵେଷଣ; ଭୀଷଣ ଓ ବଶୀକରଣ)

ଗୁଣିଗାରତ୍ତ—1. Employment of spells

for malevolent purposes; black art.

ଅଭିଚାର କର୍ମ ପାଇଁ ହୋମ ବଳ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ନିହାରିତ । ଅବ ।

୨ । ଉପପାତକବିଶେଷ—2. A class of petty sin
or transgression

[ଦ୍ର—ଗୁଣି ବିଦ୍ୟା ଉପପାତକ ରୂପେ ଗଣ୍ୟ—ମନୁ ୧/୧୭୪ ଓ
ଏଥି ପାଇଁ ସ୍ଥୁଳରେ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ଅଛି—ମନୁ ୧/୧୦ ଏବଂ ଏଥି-
ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଧେୟ—ମନୁ ୧/୧୧୧୮]

ଅଭିଚାର ଜ୍ଵର—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ)—ଅଭିଚାରପ୍ରୟୋଗଜନିତ

Abhichāra jwara ଜ୍ଵର; ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗଜନିତ ଜ୍ଵର—

Fever caused by magic spells.

ଅଭିଚାରିତ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଭିଚାର + ଇତ)—ଯାହା ପ୍ରତି ଗୁଣିଗାରତ୍ତ

Abhichārita ପ୍ରୟୋଗ କରା ଯାଇ ଅଛି—Enchanted;

(ଅଭିଚାରିତା—ଶ୍ଵୀ) (a person) against whom black
magic has been applied.

ଅଭିଚାରୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଭି + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍. ୧ମା ୧ବ)—

Abhichārī ୧ । ଅଭିଚାର ନାମକ ଉପପାତକକାରୀ—

(ଅଭିଚାରୀ—ଶ୍ଵୀ) 1. Committing petty sins.

୨ । ଗୁଣିଆ; ଯେ ପରର ଅନିଷ୍ଟ ନେଇ ତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ
କରେ—Enchanting; conjuring;

practising black art.

ସଂ. ବି—ଗୁଣିଆବ୍ୟକ୍ତି—A conjurer; a magician.

(ଯଥା—ଏହାର ଅନ୍ୟରୂପ ଅଭିଚାରକ ପୁଂ. ଓ ଅଭିଚାରକା—ଶ୍ଵୀ)

ଅଭିଜନ—ସଂ. ବି (ଅଭି + ଜନ ଧାତୁ + ଅଧକରଣ. ଅ)—

Abhijana ୧ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବଂଶ—1. A renowned family.

୨ । କୁଳ; ବଂଶ—2. Family; race.

୩ । ବଂଶଧରଣ—3. Descendants.

୪ । ପୂର୍ବପୁରୁଷଗଣ—4. Ancestors.

୫ । ଅଭିଜାତ୍ୟ; ଉଚ୍ଚବଂଶରେ ଜନ୍ମ—5. Noble descent.

୬ । କୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି; ବଂଶଗୌରବ ବ୍ୟକ୍ତି—

6. The renowned person or ornament
of a family.

୭ । ଜନ୍ମଭୂମି—7. Motherland, native country.

୮ । ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଖ୍ୟାତି—8. Fame (M. W.)

୯ । ବଦନାମ—9. Notoriety (M. W.)

୧୦ । ପରିଜନବର୍ଗ—10. Attendants; retinue
(Apte)

ଅଭିଜନବାନ୍—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଭିଜାତା + ବନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Abhijanabān ଉଚ୍ଚକୁଳୋତ୍ପନ୍ନ—Of noble descent

(ଅଭିଜନବନ୍ତ—ଶ୍ଵୀ) (M. W.)

ଅଭିଜୟ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଜୟ)—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୟ—

Abhijaya 1 Complete victory.

୨ । ଦେଶଜୟ—2. Conquest.

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ତହିଁର ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ଓ ମାତ୍ରା ତହିଁର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀରେ ନ ମଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ଓ ବା ଏ ତହିଁର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'ରଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଏ ଅଭିଜ୍ଞାନ ଲକ୍ଷ ଏ ଗୁରୁ ମାଧ୍ୟ, ଗମିତ୍ ନ ହୋଇବୁ ଖେଦେ ତଦାଶ ।

ସ୍ୱାକ୍ଷର—ନେପଥୁର ।

୫ । କୌଣସି ବିଷୟର ପ୍ରମାଣରୂପେ ଉପସ୍ଥାପିତ ବସ୍ତୁ—

5. Any sign or token serving as a proof for.

୬ । ସ୍ମାଦଦାସ୍ତ୍ର—6. Memorandum.

୭ । ସନ୍ତକ—7. Token; mark.

ଅଭିଜ୍ଞାନଗ୍ରନ୍ଥ—୧୦. ବି (ଅଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଲୋକ
Abhijñānagrantha ଲୋଡ଼ିବା ବିଷୟ ପାଏ (ଯଥା—
ଅଭିଧାନ)—A book of reference.

ଅଭିଜ୍ଞାନପତ୍ର—୧୧. ବି (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—୧ । ସାଂସ୍ତିକିକ—

Abhijñānapatra 1 Certificate.

୨ । ପରୋପ ପତ୍ର—2. Letter of introduction.

୩ । ଯେଉଁ ପଦ ବା ଲେଖାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଷୟ ବା ବ୍ୟକ୍ତି
ସ୍ମରଣ କରା ଯାଇ ପାରେ; ସ୍ମରକଲପି—

A memo; memorandum.

ଅଭିଜ୍ଞାନପୁସ୍ତକ—୧୨. ବି. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Abhijñānapustaka ୧ । ଅଭିଜ୍ଞାନଗ୍ରନ୍ଥ (ଦେଖ)

Abhijñānagrantha (See)

୨ । ପକେଟ୍ ବହି; ଟିପ୍ପା ବହି—

2. Note book; pocket-book.

ଅଭିଜ୍ଞାନଶକୁନ୍ତଳ—୧୩. ବି. (ନାମ) ବହୁବ୍ରୀହି; [ଅଭିଜ୍ଞାନ—ସ୍ମରକବସ୍ତୁ

Abhijñānāsakuntala ଶକୁନ୍ତଳା; ଯେଉଁ ନାଟକରେ

ତଦ୍ୱାର୍ତ୍ତା ବାଳକା ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୁରାଣ ଶୁଦ୍ଧିର ଅଭିଜ୍ଞାନ
ବା ସ୍ମରକ ବସ୍ତୁର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି ।]

କାଳଦାସଙ୍କ ରଚିତ ସଂସ୍କୃତ ନାଟକର ନାମ—

Title of a Sanscrit drama by poet
Kālidāsa.

[୧—ରଜା ଦୁଷ୍ମନ୍ତ କଣ୍ଠ ଉଷିଙ୍କଦ୍ୱାରା ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପାଳିତା
ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର-ମେନକା-ଜନ୍ମା ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ କଣ୍ଠାଶ୍ରମରେ ଦେବୀର ଭେଟି
ତାଙ୍କୁ ଗାନ୍ଧବ ବିଧିରେ ବିବାହ କରିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତକ ସ୍ୱରୂପ
ନିଜର ଶୁଣାମୁଦ୍ରା ଦେଇଥିଲେ । ଦୁର୍ବାସାଙ୍କ ଅଭିଶାପରୁ
ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ହାତରୁ ସେ ମୁଦ୍ରାଟି ନିଜରେ ହଜିବାକୁ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ
ଗର୍ଭିଣୀ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଶକୁନ୍ତଳା ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ୟାତା ହୋଇ ରୋଦନ କରିବା ବେଳେ ତାଙ୍କ ମାତା ମେନକା
ଶୂନ୍ୟରୁ ଆସି ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଶୂନ୍ୟଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ନେଇ ସ୍ୱର୍ଗରେ
ରଖିଲେ ଓ ସେହିଠାରେ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କର ଭରତ ନାମକ ପ୍ରଭାସଖାଳୀ
ଲୁମ୍ବାକିନ୍ୟ ହେଲେ । ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ହାତରୁ ପାଣିରେ ଶସ୍ପତିଥିବା
ମୁଦ୍ରାକୁ ଗୋଟିଏ ମାଛ ଗିଳିଥିଲା । ଦୈବକ୍ରମେ ଜଣେ କେଉଟ ସେ
ମାଛକୁ ଜଳରେ ଧରି ଆଣିବାକୁ ସେ ମାଛ ଖଟା ହେଲା ବେଳେ,
ତାହା ଯେତେବେଳେ ମୁଦ୍ରା ଗିଳିଲା । ସେ ମୁଦ୍ରା ରଜାଙ୍କ ଶୁଣା ମୁଦ୍ରା ଥିବା

ଦେଖି ରଜକର୍ମଗୁରୁମାନେ ତାକୁ ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ଶୁଣରେ ଉପସ୍ଥାପିତ
କଲେ । ସେହି ଅଭିଜ୍ଞାନ—ମୁଦ୍ରାକାକୁ ଦେଖିଲା ଶଶି ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ-
ଠାରେ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ପୁରାଣ ନାଗରିକ ହେଲା ଓ ସେ
ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟକ୍ରମେ ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ୟାନ କରିଥିବାର ଉପଲବ୍ଧି କରି
ମନିଷିତ ହେଲେ । ପରେ ସେ ଦାନବିଜୟ କରିବା ପାଇଁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
ଅହ୍ୱାନକ୍ରମେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇ 'ସେଠାରେ ନିଜ ପୁତ୍ର ଭରତଙ୍କୁ
ଦେବାକୁ ଭେଟିଲେ ଓ ସେହିଠାରେ ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ଓ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କର
ଭେଟ ଓ ମିଳନ ହେଲା । କାଳଦାସଙ୍କର ଏ ନାଟକକୁ ଗୋଟି
ପ୍ରମୁଖ ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ମହାପଣ୍ଡିତମାନେ ପୃଥିବୀର ଓ ବିଶ୍ୱାସୀୟର
ଉତ୍କଳତମ ଓ ସରସ ଗ୍ରନ୍ଥ ବୋଲି ମୁକ୍ତି ବ୍ୟବରେ ସ୍ୱୀକାର କରି
ଅଛନ୍ତି ।]

ଅଭିଜ୍ଞାନଶକୁନ୍ତଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭିଜ୍ଞାନଶକୁନ୍ତଳା)—

Abhijñānāsakuntala ଅଭିଜ୍ଞାନଶକୁନ୍ତଳ (ଦେଖ)

Abhijñāna sankuntala (See)

ଅଭିଜ୍ଞାପକ—୧୪. ବିଶ. ସଂ. (ଅଭି + ଜ୍ଞା ଧାତୁ; ଶିତ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Abhijñāpaka

୧ । ବୋଧକ—1. Memorial.

(ଅଭିଜ୍ଞାପିକା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ମାରକ; ଯାହା ପୁରାଣ ନାଗରିକ କରାଏ—

2. Reminding.

ଅଭିଜ୍ଞାପନ—୧୫. ବି. (ଅଭି + ଜ୍ଞା ଧାତୁ. ଶିତ + ଭାବ. ଅନ)—ସରଣ

Abhijñāpana

କରାଇବା—Reminding.

ଅଭିଜ୍ଞାପିତ—୧୬. ବିଶ. (ଅଭି + ଜ୍ଞାପିତ)—ଯେଉଁ ବିଷୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି

Abhijñāpita

ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟର ସ୍ମରଣ ପଥକୁ ଅଣାଯାଏ—

Reminded.

ଅଭିଜ୍ଞେୟ—୧୭. ବିଶ. (ଅଭି + ଜ୍ଞେୟ)—ଯାହା ତେଜାର ବିଧିବିଧି

Abhijñeya

ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be reminded.

ଅଭିତ—୧୮. ବିଶ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭିତ)—ଅଭିତ (ଦେଖ)

Abhita

Abhitaḥ (See)

କାଣ୍ଡର ଗଉର ବାନ୍ଧ ବସୁ ଅଭିଷାସ ଗୁରୁ

ଅବକ ରେଖ ଅଭିତ (ଉତ୍ତରାସରରେ) ରୁତ ମଞ୍ଜୁଳେ । ପ୍ରାଚୀ. ରସବାସ୍ୟା ।

ଅଭିତଃ—୧୯. ବିଶ. ବିଶ. (ଅଭି + ଇତ୍ତ୍ୱ ଧାତୁ ବା ଉତ୍ତ୍ୱ ଧାତୁରେ + ୭ମୀ—

Abhitaḥ

ଅର୍ଥରେ. ତତ୍)—୧. ସମ୍ମୁଖରେ—

1. Before; in front.

୨ । ଉତ୍ତରାସରରେ—2. On both sides.

୩ । ସର୍ବତଃ; ସର୍ବଦିଗରେ—

3 On all sides; all round.

୪ । ନିକଟରେ—4. Near; at hand.

୫ । ଶୀଘ୍ର—5 Soon.

୬ । ସର୍ବଥା; ସର୍ବ ପ୍ରକାରେ—

6 In all ways; entirely.

ଅଭିହ୍ରା—୨୦. ବି. (ଅଭି + ହ୍ରା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—ଅବିଶେଷ—

Abhidroha

Grudge; spite.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ

ଅଭିଧର୍ମ ପିଟକ—ସ. ବି—ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରବନ୍ଧସେଷ—

Abhidharma piṭaka A treatise on Buddhism.

ଅଭିଧା—ସ. ବି. (ଅଭ + ଧା ଧାତୁ + ଭାବ ଅ + ଣି. ଅ)—

Abhidhā ୧ । ନାମ—1. Name; appellation.

୨ । ସଂଜ୍ଞା—2. Definition.

୩ । (ନ୍ୟାୟ) ଶବ୍ଦର ଯେଉଁ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦର ପ୍ରସିଦ୍ଧି
ଅର୍ଥ ଜଣାଯାଏ— (Logic) The power of
a word to denote a meaning

ଅଭିଧାନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଧା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—୧ । କଥନ—
Abhidhāna 1 Speaking.

୨ । (+ କରଣ. ଅ)—2. Name.

ସ୍ୱଳ୍ପକର ଅଭିଧାନ ବ୍ୟାସ କରନ୍ତେ । ଅନନ୍ତଚନ୍ଦ୍ର. ଭକ୍ତ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ।

୩ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ)—ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରେ ଶବ୍ଦର
ଅର୍ଥ ଥାଏ; ଶବ୍ଦାର୍ଥକୋଷ; ଡିକ୍ଟନାରୀ—

3. Vocabulary; dictionary; lexicon.

ଅଭିଧାନଚିନ୍ତାମଣି—ସ. ବି. (ନାମ)—ହେମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କୃତ
Abhidhānachintāmaṇi ଶବ୍ଦାର୍ଥ କୋଷ—

The title of a Sanskrit dictionary by
Hemachandra

ଅଭିଧାନରାତ୍ନମାଳା—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ହଳାୟୁଧଙ୍କ ଶବ୍ଦକୋଷ—

Abhidhānaratnamālā The title of a Sanskrit
dictionary by Halāyudha

ଅଭିଧେୟ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଧା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abhidheya ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ; ସଂଜ୍ଞା—

Significance of a word; the object
signified by a word; definition.

ସଂ. ବିଶ. ପୁ—୧ । (ଅମୃତ) ନାମକ (ଅନ୍ୟଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ
ବ୍ୟବହୃତ ଯଥା—ରାମାଭିଧେୟ ପୁରୁଷ ।)—

1. Named.

୨ । ବକ୍ତବ୍ୟ—2 Expressible.

ଅଭିଧ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଧ୍ୟୈ ଧାତୁ = ଚିନ୍ତା କରିବା + ଭାବ. ଅ +
Abhidhyā ଣି. ଅ)—୧ । ଇଚ୍ଛା—1 Desire

୨ । ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ଲୋଭ—

2. Coveting another's property.

୩ । ଲାଲସା—3 Hankering.

ଅଭିଧ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଧ୍ୟୈ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Abhidhyāna ୧ । ପ୍ରଣୀତ ଚିନ୍ତା—1 Meditation.

୨ । ଅଭିନିବେଶପୂର୍ବକ ଚିନ୍ତା—2 Contemplation.

ଅଭିନ—ଗ୍ରା. ବି. (ନାମ)—ଅଭିନବର ଡାକ ନାମ—

Abhina A name for calling Abhinna.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭିନ)—ଅଭିନ (ଦେଶ)

Abhinna (See)

ଅଭିନବ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ନବ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—ଅନବ—

Abhinaddha Tied with strings; bound.

ଅଭିନନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—ଅନନ୍ଦ—

Abhinanda Delight; pleasure.

ଅଭିନନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Abhinandana ୧ । ଅନୁମୋଦନ; ସାଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା—

1 Congratulation; welcome.

୨ । ସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ ପ୍ରଶଂସା—

2. Praise; laudation

୩ । ଅତ୍ୟୁକ୍ତ ପ୍ରକାଶ—3. Rejoicing.

୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା—4. Prayer.

୫ । ପୂର୍ବଜନ୍ମ—5. A previous incarnation
of the Buddha.

ଅଭିନନ୍ଦନପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭିନନ୍ଦନ = ପ୍ରଶଂସା + ପତ୍ର = ଲିପି
Abhinandanapatra ବା ଲେଖା)—ଯେଉଁ ପତ୍ରଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାଗତ-

ଅଭିନନ୍ଦନପତ୍ର ସମ୍ପାଦନ ବା ପ୍ରଶଂସା ଘୋଷଣା କରାଯାଏ—
ଅଭିନନ୍ଦନପତ୍ର A valedictory address; an

address of welcome.

ଅଭିନନ୍ଦା—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ + ଣି. ଅ)—

Abhinandā ୧ । ଇଚ୍ଛା—1. Wish

୨ । ଅଶା—2. Hope.

ଅଭିନନ୍ଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abhinandita ୧ । ପ୍ରଶଂସିତ; ସ୍ତୁତ—

1 Praised; applauded.

୨ । ଅଭ୍ୟର୍ଥିତ—2. Welcomed.

ଅଭିନବା—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ନୁ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhinaba ୧ । ନୂତନ; ନବ୍ୟ—1. New.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟପୂର୍ବ—2. Not seen before

୩ । ତରଳ; ସଜ—3. Fresh.

୪ । ବିସ୍ମୟଜନକ—4. Wonderful.

ସଂ. ବି—ପ୍ରାର୍ଥନା—Prayer.

ଅଭିନବଚିନ୍ତାମଣି—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଚକ୍ରପାଣି ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କୃତ ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର-
Abhinabachintāmaṇi ବିଶେଷ—A sanskrit

treatise on medicine by Chakrapāṇi.

ଅଭିନବଜ୍ୱର—ସଂ. ବି—ଅକୃତ୍ରିମ ହେଲା ଅକମଳ କରୁଥିବା ଜ୍ୱରରୋଗ—
Abhinabajwara Acute or new fever.

ଅଭିନବାଭିନବ—ସ. ବିଶ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତାର୍ଥେ. ଦ୍ୱିତ୍ୱ)—

Abhinabābhinaba ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୂତନ—

1. Quite new; very fresh.

୨ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ—2. Very wonderful.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୁକ୍ତିର ଓ ଚିତ୍ତର ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ବାଧା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେବେ ଶୋଭିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବସନ୍ତ । ବା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଢ଼' ନ ଥିଲେ 'ଗାଢ଼' ଶୋଭିବ; 'ବୁଝ' ନ ଥିଲେ 'ବୁଝ' ଦେଖିବ; 'ବଧୂ' ନ ପାଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଆଶା' ନ ପାଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବ; 'ଅଳକା' ନ ପାଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବ ।

ଅଭିନୟ—ସ. ବି. (ଅଭିନୟ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—

Abhinaya ୧ । ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ—1. A dramatic performance

୨ । ଅଙ୍ଗଭାବନା ଦ୍ଵାରା ମନୋଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—

2 Representation; expression of the inner thoughts by bodily action,

୩ । ରସ ଭାବବ୍ୟକ୍ତିକ ଚେଷ୍ଟାବିଶେଷ—

3 Indication of passions or feelings by look, gesture, etc.

[ଦ୍ର—ଏକା ୪ ପ୍ରକାର—ଅଙ୍ଗିକ, ବାଚକ, ସାହିକ ଓ ଆହାରୀ ।]

ଅଭିନୟକରିବା—ଦେ. କି—୧ । ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା—

Abhinayakaribā 1. To act; to play on the stage

ଅଭିନୟକରଣା ୨ । ଅନ୍ୟର ଅନୁକରଣ କରିବା—

2. To copy or ape a person.

ଅଭିନହନ—ସ. ବି. (ଅଭିନହ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—ଦୃଢ଼ ବନ୍ଧନ—

Abhinahana Tight binding; tying.

(ଅଭିନବ—ବିଶ)

ଅଭିନିବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭିନିବିଷ୍ଟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Abhinibishṭa ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନୋଯୋଗୀ—

(ଅଭିନିବେଶ—ବି) 1. Attentive.

୨ । ଅଗ୍ରହାସିତ—2. Deeply interested; engrossed in.

୩ । ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶ—

3. Penetrated or thrust into.

ଅଭିନିବେଶ—ସଂ. ବି. (ଅଭିନିବିଷ୍ଟ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—

Abhinibēṣa ୧ । ଅଗ୍ରହ—1. Deep interest,

୨ । ମନୋଯୋଗ—2. Close application; attention.

୩ । ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ପ୍ରବେଶ—3. Proficiency; study; mastery of a subject.

୪ । ସବିଶେଷ ଯତ୍ନ—4. Tenacity; deep application to a subject

୫ । (ସୋପାନାଦି) ମରଣଦେହର ଭୟାନକ ଅବସ୍ଥାବିଶେଷ—5 (philosophy) Fear or apprehension of death

ଅଭିନିର୍ମୁକ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅଭିନିର୍ମୁକ୍ତ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—

Abhinirmukta ମୁକ୍ତ ଧାତୁ + ଭ)—

୧ । ପ୍ରତିରକ୍ତ; ମୁକ୍ତ—1. Freed.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୟନକାଳ; ସାୟଂକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଦ୍ରା (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Sleeping till after sunset.

ଅଭିନିର୍ଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ଅଭିନିର୍ଜ୍ଞାନ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—

Abhinirjñāna ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଅନୁକୂଳ; ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା; ସୈନ୍ୟଯାତ୍ରା—

Advance to war; march to battle

ଅଭିନିଷ୍ପତ୍ତି—ସ. ବି. (ଅଭିନିଷ୍ପତ୍ତି ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—

Abhinishpatti ୧ । ସିଦ୍ଧି—1. Completion.

୨ । ଉତ୍ପତ୍ତି—2 Birth.

ଅଭିନିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭିନିତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—

Abhinīta ୧ । ଭୂଷିତ—1 Ornamented

୨ । ସଜ୍ଜିତ—2. Highly furnished.

୩ । ଅଭିନୟ କରାଯାଇଥିବା—

3. Acted, represented on the stage; performed.

୪ । ନ୍ୟାୟୀ; ଯୁକ୍ତ—4. Fit; reasonable.

୫ । ବିନୀତ—5. Obedient.

୬ । କଷ୍ଟସହୀ—6. Patient.

୭ । ଯେଉଁ ନାଟକର ଅଭିନୟ କରାଯାଇ ଥାଏ—

7 Acted played or performed (drama); represented.

ଅଭିନିତ—ସଂ. ବି. (ଅଭିନିତ ଧାତୁ + ଭବ ଅ)—ଅଭିନୟ—

Abhinīti Performance on the stage.

ଅଭିନିତ—ଦେ. କି. ପଦ୍ୟ (ସଂ. ଅଭିନୟ)—ଅଭିନୟ କରିବା—

Abhinibā To play on the stage.

ଅଭିନୟ ପାଇଁ ମୂର୍ତ୍ତିରୂପ ସମ୍ପା—

ଅଭିନୟକାରୀ ଚିତ୍ର—

ସାଧାରଣ—ସାଧାରଣ ।

ଅଭିନେତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭିନିତ ଧାତୁ + ତା ୧ମା ୧କ)—

Abhineta ୧ । ଅଭିନୟକାରୀ; ଯେ ପୁରୁଷ ଅଭିନୟ କରେ—

(ଅଭିନେତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Representing a dramatic character in a play.

୨ । ଅନ୍ୟର ଅନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Imitating another's actions.

ସଂ. ବି. ପୁ.—ନଟ—An actor.

ଅଭିନେତ୍ରବର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭିନେତ୍ର + ବର୍ଗ)—

Abhinetrubarga ଅଭିନେତାମାନେ—All the actors; the cast.

ଅଭିନେତ୍ରୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭିନେତ୍ର + ଟ୍ରୀ)—

Abhinetrī ଅଭିନୟକାରଣୀ (ସ୍ତ୍ରୀ)—(woman) Acting on the stage.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିନୟ କରେ; ନଟି—An actress.

ଅଭିନେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭିନିତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Abhineya ୧ । ଯାହା ଅଭିନୟ କରିବା ଉଚିତ—

1. That which ought to be acted.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋୟ	ଋ	ନ୍

୨ । ଅଭିନୟର ବିଷୟ—2 The subject of acting.

୩ । ଯାହା ଅଭିନୟ ହେବ—

3. To be performed on the stage.

ଅଭିନୟ—ସ. ବିଶ (ଅ = ନୁହେଁ + ଇନ୍ = ଛାଡ଼ି) —

Abhinna ୧ । ଅଭିନୟ—

1. Not broken; entire; not separated.

୨ । ପ୍ରଭେଦରହିତ—

2. Not different; self-same.

ଏହି ଋର ଜଣ ଅଛନ୍ତି ଅଭିନୟ ।

ସାରଳାମହାପାତ୍ର—ଭଟ୍ଟୋଗ ।

ଦେ. ବି. ପୁ.—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—A name given to males,

ଅଭିନନ୍ଦନ—ସଂ ବିଶ. ପୁ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭିନ = ପ୍ରଭେଦରହିତ +
Abhinnaṇḍana ଦୃଢ଼)—

(ଅଭିନନ୍ଦନ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ମନର ଭାବ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି;
ସହୃଦୟ—

1. Having the same heart; of identical feelings

ଅଭିପନ୍ନ—ସ. ବିଶ (ଅଭି + ପଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ) —

Abhipanna ୧ । ଶରଣାଗତ—1; Seeking refuge.

୨ । ବିପନ୍ନ; ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ—

2. Involved in difficulties

୩ । ଶତ୍ରୁଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ—

3. Overpowered by enemies

୪ । ଅପରାଧୀ; ଅପରାଧ—4 Guilty

୫ । ସ୍ୱୀକୃତ—5. Agreed upon; consented.

୬ । ପଳାୟିତ—6. Fugitive.

୭ । ପରାଜିତ—7. Subdued.

ସ. ବି—ଅଭିମୁଖରେ ଯାବନ—Running towards.

ଅଭିପ୍ରାଣୟ—ସ. ବି (ଅଭି + ପ୍ରାଣୟ)—୧ । ସ୍ନେହ—

Abhipranaya 1. Affection.

୧ । ଅନୁଗ୍ରହ—3. Favour.

ଅଭିପ୍ରାୟ—ସ. ବି (ଅଭି + ପ୍ରା + ଇ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ) —

Abhiprāya ୧ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

1. View; intention; object.

୨ । ଆଶା—2. Wish.

୩ । ଭାବ; ଅର୍ଥ—3. Meaning.

୪ । ଚାର୍ଯ୍ୟ—4. Purport.

୫ । ମତ—5. Opinion.

୬ । ମନୋଗତଭାବ—7. Purpose; design.

ଅଭିପ୍ରାୟଶ—ଦେ. ବି ସଂସ୍କୃତ. ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ; ଓଡ଼ିଶା-ସ୍କୁଲ-
Abhiprāyaṣa ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସାଦ ଶ୍ରୀ ରବିନାଥ ମୁଖାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ
ଅଭିପ୍ରାୟଶ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରୟୋଗ—

୧ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାର ଇଚ୍ଛା—

1. Motivation; resolution to act upto a motive.

(ଯଥା—ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରେଣୀର ଅଭିପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ନିଜର
ଅଭିପ୍ରାୟଶ କରିବେ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରେଣୀର ଅଭିପ୍ରାୟ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି
ଆପଣାର ଅଭିପ୍ରାୟ ପୂରି କରିବେ)

ଅଭିପ୍ରେତ—ସଂ ବିଶ (ଅଭି + ପ୍ର + ଇ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Abhipreta ୧ । ବାଞ୍ଛିତ; ଅଭିଲଷିତ—

1 Meant; intended

୨ । ଅଭିଷ୍ଟ—2. Designed; aimed at

ସଂ ବି—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—Aim; object.

ଅଭିପ୍ରେତାର୍ଥ—ସଂ ବି (ଅଭିପ୍ରେତ + ଅର୍ଥ) —

Abhipretārtha ୧ । ବାଞ୍ଛିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

1. Object aimed at.

୨ । କଥକ ବା ଲେଖକର ଅଭିପ୍ରାୟ—

2 The intended meaning

ଅଭିପ୍ରେତାର୍ଥସିଦ୍ଧି—ସଂ ବି (ଅଭିପ୍ରେତ = ବାଞ୍ଛିତ + ଅର୍ଥ = କାମନା
Abhipretārthasiddhi + ସିଦ୍ଧି = ସଫଳତା) —

ବାଞ୍ଛାସିଦ୍ଧି; ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ପ୍ରାପ୍ତି; ମନୋବାଞ୍ଛାପୂର୍ବକ—
The fulfilment of one's desire

ଅଭିବନ୍ଦନ—ସଂ ବି (ଅଭି + ବନ୍ଦନ) —ସମ୍ମାନସୂଚକ ନମସ୍କାର—
Abhibandana Respectful salutation.

(ଅଭିବନ୍ଦନ—ବିଶ)

ଅଭିବାଦ—ସଂ ବି (ଅଭି + ବଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ) —

Abhibāda ୧ । ଅପ୍ରିୟବାକ୍ୟ—1. Unsavoury

words.

୨ । ବିରୁଦ୍ଧବାକ୍ୟ—

2 Opposing speech.

୩ । ଅପବାଦ—3. Defamation

୪ । ଅଖ୍ୟାତି—4. Libel

୫ । ବନ୍ଦନା; ପ୍ରଣାମ—

5 Obeisance; salutation.

ଅଭିବାଦକ—ସଂ ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ବଦ ଧାତୁ ଶିତ୍, ବାଦ ଧାତୁ +
Abhibādaka କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅକ୍ତ.) —

(ଅଭିବାଦକ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅଭିବାଦନକାରୀ; ସେ ବନ୍ଦନା କରେ;
ବନ୍ଦନଶୀଳ—1. One who makes obeisance.

୨ । ଅପବାଦ କରୁଥିବା—2. Defaming; libelling.

ସାଧାରଣ କେବଳ ଅପର ପୁରୁଷେ ବୃତ୍ତିତ ଓ ଚିନ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିନ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭିବାଦନ ଏ ବା ଚିନ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ଏ ଶବ୍ଦଟି, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦଟିର ଉପାଦାନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଏ ବା ଚିନ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଇ’ ଯ ମନ୍ତରେ ‘ବାଇ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ଯ ମନ୍ତରେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ଯ ପାଠରେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅନ୍ୟା’ ଯ ପାଠରେ ‘ଅନ୍ୟା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ଯ ପାଠରେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୧. ଶିଶୁ. ପୁ. — ୧ । ଅଭିବାଦନ କରୁଥିବା —

1 Defamer; libeller

୨ । ଅପ୍ରେକ୍ଷକ — 2 Unpleasant speaker.

ଅଭିବାଦନ — ୧. ବି. (ଅଭି + ବଦ୍ ଧାତୁ ଶିତ; ବାଦି ଧାତୁ + Abhibādana ଭାବ. ଅନ) —

୧ । ସମ୍ମୋଦନପୂର୍ବକ ପ୍ରଣାମ କରିବା; ବନ୍ଦନା; ନମସ୍କାର —

1. Respectful salutation accompanied by some words

୨ । ପାଦସ୍ପର୍ଶପୂର୍ବକ ନମସ୍କାର —

2 Salutation by touching the feet

ଅଭିବାଦନୀୟ — ୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ବାଦି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ) —

Abhibādaniya ସାଧାରଣ ନମସ୍କାର କରିବା ଉଚିତ; ଅଭିବାଦନ —

(ଅଭିବାଦନୀୟା — ଶ୍ରୀ) ଯୋଗ୍ୟ — Fit to be saluted, respectable

ଅଭିବାଦ୍ୟ — ୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ବାଦି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ) —

Abhibādya ଅଭିବାଦନୀୟ (ଦେଖ)

(ଅଭିବାଦ୍ୟା — ଶ୍ରୀ) Abhibādaniya (See)

ଅଭିଭିଧି — ୧. ବି. (ଅଭି + ବିଧି) — ସର୍ବତୋଭାବରେ ବ୍ୟାପ୍ତି —

Abhibidhi Diffusion

ଅଭିଭିନିତ — ୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ବି + ନା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତା) —

Abhibinīta ୧ । ସର୍ବତୋଭାବରେ ଶିକ୍ଷିତ —

(ଅଭିଭିନିତା — ଶ୍ରୀ) 1. Well-versed; well-trained; learned in all the arts.

୨ । ସୁଶିକ୍ଷିତ — 2 well-educated, well-trained.

ଅଭିଭ୍ୟକ୍ତ — ୧. ବିଶ. (ଅଭି = ସର୍ବତୋଭାବରେ + ବ୍ୟକ୍ତ = ପ୍ରକାଶିତ) —

Abhibyakta ୧ । ସ୍ପଷ୍ଟକାଶିତ — 1. Distinct.

୨ । ସ୍ପଷ୍ଟକାଶିତ — 2. Plain, evident; patent

୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ — 3. Ardent.

୪ । ସ୍ପଷ୍ଟମାଣିତ — 4. Declared, well proved.

ଅଭିଭ୍ୟକ୍ତି — ୧. ବି. (ଅଭି = ସର୍ବତୋଭାବରେ + ବ୍ୟକ୍ତି = ପ୍ରକାଶ) —

Abhibyakti ୧ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଇମ୍ପ୍ରେସନ୍ — 1 Clear or distinct impression.

୨ । ବାହ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ; ବହ୍ୟ ପ୍ରକାଶ —

2. Outward expression.

ଅଭିଭ୍ୟାପ୍ତ — ୧. ବିଶ. (ଅଭି = ସର୍ବତ୍ର + ବ୍ୟାପ୍ତ) —

Abhibhāpta ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପ୍ତି ଥିବା —

(ଅଭିଭ୍ୟାପ୍ତ — ବି) All pervading, diffused; spreading everywhere

ଅଭିଭ୍ୟାପ୍ତି — ୧. ବି. (ଅଭି = ସର୍ବତୋଭାବରେ + ବି + ଅପ୍ ଧାତୁ +

Abhibhāpti ଭାବ. ତା) —

(ଅଭିଭ୍ୟାପ୍ତି — ବିଶ) ସର୍ବତୋଭାବରେ ବ୍ୟାପ୍ତି —

Diffusion; extension.

ଅଭିଭାବ — ୧. ବି. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ) —

Abhibhaba ୧ । ପରାଜୟ — 2 Subjugation, defeat.

(ଅଭିଭାବ — ବିଶ) ୨ । ତିରସ୍କାର — 2. Censure.

୩ । ଅପମାନ; ଅବମାନନା —

3. Insult; disgrace, humiliation.

୪ । ଅନାଦର — 4. Slighting.

ଅଭିଭାବନ — ୧. ବି. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) — ପରାଜୟ —

Abhibhabana Defeat.

ଅଭିଭାବନୀୟ — ୧. ବିଶ. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ) —

Abhibhabaniya ପରାଜୟନୀୟ, ପରାଜୟ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ —

(ଅଭିଭାବନୀୟା — ଶ୍ରୀ) Liable to be defeated.

ଅଭିଭାବ — ୧. ବି — ଅଭିଭାବ (ଦେଖ)

Abhibhāba Abhibhaba (See)

ଅଭିଭାବକ — ୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —

Abhibhābaka ୧ । ରକ୍ଷକ — 1. Protecting

(ଅଭିଭାବକା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଶ୍ରୟଦାତା —

2. Patronising; giving shelter.

୩ । ମୁରବୀ — 3. Guardian.

୪ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ — 4. Supervising

୧. ବି. ପୁ. — ୧ । ମୁରବୀ ବ୍ୟକ୍ତି — 1. A guardian.

୨ । ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ବ୍ୟକ୍ତି —

2. A supervisor.

୩ । ଗୃହକର୍ତ୍ତା — 3 The head of a family.

୪ । ଅଶ୍ରୟଦାତା ବ୍ୟକ୍ତି — 4. A patron.

ଅଭିଭାବନୀୟ — ୧. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ ଶିତ + କର୍ମ. ଅନାୟ) —

Abhibhābaniya ପରାଜୟନୀୟ —

(ଅଭିଭାବନୀୟା — ଶ୍ରୀ) Liable to be defeated.

ଅଭିଭାବିକା — ୧. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଭିଭାବକ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — ଅଭିଭାବକର

Abhibhābikā ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ — Feminine of

Abhibhābaka.

ଅଭିଭାଷଣ — ୧. ବି. (ଅଭି + ଭାଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) —

Abhibhāshana ୧ । ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିବା,

କଥା ବା ବକ୍ତୃତା; ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅଭିପ୍ରେତ ରଚନା —

1. Address (intended for many).

୨ । ସାଧାରଣ ବକ୍ତୃତା — 2. A public speech.

(ଯଥା — ସଭାରେ ସଭାପତିଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ।)

ଅଭିଭୂତ — ୧. ବିଶ. (ଅଭି + ଭୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତା) —

Abhibhuta ୧ । ପରାଭୂତ; ପରାଜିତ —

1 Overcome; vanquished; subdued; humiliated.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୧ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—2 Attacked; overtaken.

୩ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—

3 Too tired; benumbed.

୪ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—4. Involved in difficulties.

୫ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—5 Bewildered.

୬ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—

6. Brought under control; subjugated.

୭ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—7. Covered.

୮ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—8 Censured.

୯ । ଅଭିମନ୍ୟୁ—

9. Made senseless or unconscious

ଅଭିମନ୍ୟୁ—୧୦. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ୟୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—ଅଭିମନ୍ୟୁ (ଦେଖ)

Abhibhūti Abhibhaba (See)

ଅଭିମନ୍ୟୁ—୧୧. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ୟୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—

Abhimata ୧ । ସମ୍ମତ; ଅନୁମତ; ଅନୁମୋଦିତ—

1 Approved; agreed to; accepted.

୨ । ପ୍ରିୟ—2. Beloved; cherished.

୩ । ଇଚ୍ଛା—3 Wished for; desired.

୪ । ଅଭିମେଧ—4. Intended.

୧୦. ବି.—୧ । ଅଭିମେଧ—1 Intention.

୨ । ଇଚ୍ଛା—2 Wish; desire.

୩ । ମତ—3 Opinion

୪ । ସମ୍ମତ—4 Consent; approval.

୫ । ନିଶ୍ଚିତମତ—5 Decided opinion

ଅଭିମତାନୁଗାମୀ—୬. ବି. ପୁ. (ଅଭି+ମତ+ଅନୁଗାମିନ୍; ଶ୍ରେଣୀ ଚିହ୍ନ; ଅଭିମତ+ଅନୁଗାମିନ୍; ଶ୍ରେଣୀ ଚିହ୍ନ)

Abhimatānugāmī ୧୧. (୧୧.)—ଅଭିମତାନୁଗାମୀ

(ଅଭିମତାନୁଗାମିନୀ—ଶ୍ରେଣୀ) (ବ୍ୟକ୍ତି)—Acting in obedience

to the wish of another.

ଅଭିମତାନୁସାରି—୧୨. ବି. (ଅଭି+ମତ+ଅନୁସାରିନ୍; ଶ୍ରେଣୀ ଚିହ୍ନ; ଅଭିମତ+ଅନୁସାରିନ୍; ଶ୍ରେଣୀ ଚିହ୍ନ)

Abhimatānusārī ୧୨. (୧୨.)—ଅଭିମତାନୁସାରି

(ଅଭିମତାନୁସାରିନୀ—ଶ୍ରେଣୀ) Following the wish of

another.

ଅଭିମନ୍ୟୁ—୧୩. ବି.—ଅଭିମନ୍ୟୁର ତାଙ୍କ ନାମ—

Abhimanyu Popular pronunciation of the name Abhimanyu.

ଅଭିମନ୍ତ—୧୪. ବି. ପୁ. (ଅଭି+ମନ୍ତ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ; ୧୧. ୧୨.)—

Abhimant ୧ । ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା—1. Counsellor.

(ଅଭିମନ୍ତ—ଶ୍ରେଣୀ) ୨ । ପ୍ରତିଦେଶ୍ୱର—2. Advisor.

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—୧୫. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ତ୍ରଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ; ୧୧. ୧୨.)—

Abhimantṛa ୧ । ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା—1. Counsellor.

(ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—ଶ୍ରେଣୀ) ୨ । ପ୍ରତିଦେଶ୍ୱର—2. Advisor.

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—୧୬. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ତ୍ରଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ; ୧୧. ୧୨.)—

Abhimantṛa ୧ । ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା—1. Counsellor.

1. Consecration by means of incantations.

୧ । ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା—2 Invocation

୩ । ଅଭିମନ୍ତ—3. Calling.

୪ । ସମ୍ମୋଦନ—4. Addressing.

୫ । ନିମନ୍ତ୍ରଣ; ଅନୁମତ—Invitation.

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—୧୭. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ତ୍ରଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—

Abhimantṛita ୧ । ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା—

1. Consecrated by means of incantations

୨ । ଅନୁମତ—2. Invoked; invited

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—୧୮. ବି. (ଅଭି+ମନ୍ତ୍ରଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ)—ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ

Abhimantha ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ ରୋଗ—Ophthalmia; a

disease of the eye

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ—୧୯. ବି.—୧ । (ଅଭି+ମନ୍ତ୍ରଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଇ; ଅନୁ; ଶ୍ରେଣୀ ଚିହ୍ନ)

Abhimanthana ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ—ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ

ଯେଉଁ କାଠି ଖଣ୍ଡକୁ ଧରି ତଳର କାଠ ଉପରେ

ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା କରାଯାଏ—1. The upper piece

of wood which is churned in the

lower one for kindling the fire.

(M W.)

୨ । (ଧାତୁ+ଅନୁ)—ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଏ ଯାହା ଖଣ୍ଡ

କାଠ ନେଇ ଅଭି ଖଣ୍ଡ ଏ କାଠରେ ମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା

Churning or rubbing two pieces of

wood for eliciting fire

ଅଭିମନ୍ୟୁ—୨୦. ବି. (ନାମ)—୧ । ଶୁକ୍ଷ୍ମ ମନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରଦାନ—

Abhimanyu 1. Name of a son of Chākshusha

Manu.

୨ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଔରସରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ—

2. Name of the son of Arjuna and

Subhadra.

୩ । ଏ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରାଜା ଓ ପରାଜିତ ମହାରାଜାଙ୍କ ପିତା;

ମହାରାଜାଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ ଏ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମରେ କୃଷ୍ଣ ମଧ୍ୟକୁ ଏକାକୀ

ପ୍ରବେଶ କରି ଦଳ ହୋଇଥିଲେ ।]

୪ । ରାଜତରଙ୍ଗିଣୀ ଲିଖିତ କାଶ୍ମୀରର ଦୁଇଜଣ ରାଜାଙ୍କ ନାମ—

3. Name of two kings of Kashmere

invented in the Rājataranginī

(M W)

ଦେ. ବି. ପୁ.—ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ନାମକ ଶ୍ରେଣୀ—

A Name given to males

ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତସିଂହାର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଉତ୍କଳର ଜଣେ

Abhimanyu, Sāmantasimhāra; ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବି—

Name of a celebrated Oṛiṣ poet.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଯୁକ୍ତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଶୋଧିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ବେଶିବେ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ବେଶିବେ; 'ଅର୍ଥ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ବେଶିବେ; 'ଅଳବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ବେଶିବେ ।

[ଦ୍ର—ଜନ୍ମ ୧୭୫୭, ମୃତ୍ୟୁ ୧୮୦୭; ଏ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ବାଲିଆ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମଗ୍ରନ୍ଥ କରାଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ରଚିତ କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ 'ବିଦଗ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାମଣି' ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ଏହା ଛଡ଼ା ଏ ପ୍ରୀତିଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ସୁସଲଗ୍ନା, ରସବତୀ, ପ୍ରେମକଳା, ପ୍ରେମଚରଣିଣୀ କାବ୍ୟମାନ ରଚନା କରିଥିଲେ । ସେ ଜାତିରେ ଶକ୍ତିୟ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ସାମନ୍ତସିଂହାର । ଏ ଜଣେ ଜଣ୍ଡାପର ବୈଷ୍ଣବ ଥିଲେ ।]

ଅଭିମର—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ମୃ ଧାତୁ=ମରବା+ଅଧକରଣ ଅ—
Abhimara ଯହିଁରେ ବହୁଲେକ ମରନ୍ତି)—

୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1. Battle.

୨ । ବଧ, ମରଣବ୍ୟାପାର—2. Slaughter

୩ । ବନ୍ଧନ—3. Binding in fetters, confinement.

୪ । ମୃତ୍ୟୁକୁ ଭୁଲେ ନ କରି ଯୁଦ୍ଧରେ ଉତ୍ସାହ—

4 Courage to fight without fear of death.

୫ । ପ୍ରତାରଣ—5 Cheating, deception

୬ । ସ୍ୱୟେନ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଭୟ—

6. Fear of one's own army.

୭ । ଅଣବିଶ୍ୱାସ; ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା—7. Treachery

୮ । ସିପାହୀବଦ୍ରୋହ—8. Mutiny.

ଅଭିମର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ମୃଦ ଧାତୁ+ଭବ. ଅ)—

Abhimardda ୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1 Fight; battle

(ଅଭିମର୍ଦ୍ଦିତ—ବଣ) ୨ । ମର୍ଦ୍ଦନ—2. Pounding; rubbing.

୩ । ଚୂରିବା—3 Pulverising.

୪ । ଦଳନ; ନାଶକରଣ—4. Crushing.

୫ । ନିର୍ବାସନ; ଉତ୍ସାଦନ—

5. Devastation; oppression.

୬ । ଫଳ ଚିପୁଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ମଦ—

6 Wine pressed from fruits.

୭ । ଚିପୁଡ଼ିବା—7. Pressing.

୮ । ବାଟିବା—8. Bruising.

୯ । ସଂଘର୍ଷଣ—9. Friction.

୧୦ । ଶତ୍ରୁଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଶୁଭଖାର ଅବସ୍ଥା ଘଟିବା—

10. Devastation of a country by an enemy (M. W.)

ଅଭିମର୍ଦ୍ଦି—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭି+ମୃଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇଚ୍ଛା ୧ମା.୧ବ.)—

Abhimarddi ୧ । ମର୍ଦ୍ଦନକାରୀ—1. Pounding.

(ଅଭିମର୍ଦ୍ଦିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ବିନାଶକାରୀ—

2. Crushing; destroying.

୩ । ଚିପୁଡ଼ିବା—3. Pressing.

୪ । ଉତ୍ସାଦକ—4. Oppressive.

୫ । ଚିପୁଡ଼ିବା—5 Pressing

୬ । ବାଟିବା—6. Bruising

ଅଭିମର୍ଶ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ମୃଷ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhimarsha ୧ । ଛୁଇଁବା; ସ୍ପର୍ଶ—1 Touch, contact.

୨ । (ରୁଚ୍ଛାଧିକ) ଧରିବା—2 Seizing; grasping.

ଅଭିମାନ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ମନ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhimāna ୧ । ଧରଣ ଅନିଷ୍ଟ କାମନା; ହିଂସା—

1 Intention to injure; insidiousness

(M. W.)

୨ । ଅପଣା ବଡ଼େଇ; ଅତ୍ତମତା—

2. Self-conceit; high opinion of one's self

୩ । ଅହଙ୍କାର; ଗର୍ବ—

3. Haughtiness, arrogance.

୪ । (ସାମ୍ବ୍ୟଦର୍ଶନ) ଅହଂତ୍ୱ—

(Sāṃkhya philosophy) Self-reference; refering all objects to self as the act of ahaṁkāra or personality (M W)

୫ । ପ୍ରଣୟ—5 Love,

୬ । ସ୍ନେହ—6. Affection (M W.)

୭ । ଇଚ୍ଛା—7. Desire (M W.)

୮ । ଷଷ୍ଠ ମନ୍ୱନ୍ତରର ଚରିତ୍ରନାମ—8. Name of the sixth Manwantara.

୯ । ପ୍ରସାଦ—9 Belief

୧୦ । ଜ୍ଞାନ—10. Knowledge

୧୧ । ଅସନ୍ତୋଷ—11. Discontent

୧୨ । ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ମନୋହଃସ—12. Sensitive ness; proneness to take offence in slight matters

ଦେ. ବି. (ସଂ. ମାନ)—୧ । ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଣୟ ସମ୍ପର୍କରେ ମାରବ ମନୋମାଳିନ୍ୟ—1. Conjugal sulks; silent conjugal displeasure due to jealousy; wounded love or wounded vanity.

୨ । ଗୁପ୍ତ ବିରକ୍ତି—2. Secret dissatisfaction.

୩ । ସମ୍ମାନ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱମ—3 Prestige; honour.

ମାର ଗଣ ପାର ମେହର ଅଭିମାନ । କୁଞ୍ଜସିଂହ. ମହାବରତ. ବନ୍ଦ ।

ଅଭିମାନୀ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅଭିମାନ)—

Abhimānī ଅଭିମାନୀ (ଦେଖ)

ଅଭିମାନୀ Abhimānī (See)
ଅଭିମାନୀ

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦

ଅଭିମାନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭିମାନ + ଇତ୍) —

Abhimānita ଅଭିମାନସ୍ତୁ—Offended.

ସଂ. ବି. — ସୁରତ; ରଜନୀତା—Copulation; sexual embrace.

ଅଭିମାନୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅଭିମାନ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.) —

Abhimānī ୧ । ଗର୍ବୀ—1. Arrogant; proud.

(ଅଭିମାନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅହଂକାଶ—2 Self-conceited.

୩ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ବିରକ୍ତ—3 Discontented; offended, displeased.

୪ । ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ସେ ଦୁଃସ୍ୱତ ହୁଏ—4 Prone to take offence in slight matters.

ଦେ. ବିଣ. — ଏକାନ୍ତ ଇଚ୍ଛୁକ—Bent upon.

କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଦେବସେନା ସଙ୍ଗରେ ଘେନ ।

ବାହୁରେ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧର ଅଭିମାନୀ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ନନ୍ଦାଘରତ. ବନ ।

ଅଭିମାରୁତ—ସଂ. ବି. ବିଣ. — (ଅଭି + ମରୁତ; ଅଭିମାରୁତ) —ପବନ-

Abhimāruta ବିରୁଦ୍ଧ; ବାୟୁର ବିପକ୍ଷରେ ଦିଗରେ; ପବନ ଗତିର ଭିନ୍ନ—Against the wind (M W)

ଅଭିମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି = ସମୀପ; ସମ୍ମୁଖ + ମୁଖ) — ୧ । ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ-

Abhimukha 1. Adjoining; proximate.

୨ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ—2. Situated in front of.

୩ । (ଅମୁକ) ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇଥିବା—3. Facing; with the face directed towards.

୪ । ଆସନ୍ନ—4. Imminent.

ଅଭିମୁଖତା—ସଂ. ବି. (ଅଭିମୁଖ + ତା) —

Abhimukhatā ୧ । ଉପସ୍ଥିତି—1 Presence.

୨ । ସାମୀପ୍ୟ—2. Proximity.

ଅଭିମୁଖରେ—ଦେ. ବି. ବିଣ. (ସଂ. ଅଭିମୁଖ) —

Abhimukhare ୧ । (ଅମୁକର) ଆଡ଼କୁ; ଦିଗକୁ; ନିକଟକୁ—

ଅଭିମୁଖେ 1. Towards; in the direction of.

ଅଭିମୁଖ ୨ । ସମ୍ମୁଖରେ—In front of.

୩ । ଅମୁକ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି—

3. Facing; with face turned towards.

୪ । (ଅମୁକର) ଉପସ୍ଥିତିରେ—

4. In the presence.

ଅଭିମୁଖୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭି = ସମୀପ; ସମ୍ମୁଖ + ମୁଖ + ଇନ୍. ୧ମା.

Abhimukhī ୧ବ.) — ୧ ॥ ସମ୍ମୁଖୀନ—

(ଅଭିମୁଖୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Facing; over-looking

୨ ॥ (ଅମୁକର) ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର—2. Advancing or moving towards.

୩ ॥ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହେଉଥିବା—

3. Nearing; approaching

(ସଥା—ସୌବଦ୍ଧ; ଗ୍ରାମାଦିମୁଖୀ)

ସଂ ବିଣ ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭିମୁଖ + ଇ) —ଅଭିମୁଖର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abhimukha (M. W.)

ଅଭିମୁଖୀନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭି + ମୁଖ + ଇନ୍) — ୧ । ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ—

Abhimukhina 1. Facing, situated in front.

(ଅଭିମୁଖୀନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପରସ୍ପରର ସାମନା ସାମନା ଥିବା—

2. Opposite to each other.

ଅଭିମୁଖେ—ଦେ. ବି. ବିଣ. —ଅଭିମୁଖରେ (ଦେଖ)

Abhimukhe Abhimukhare (See)

ଅଭିମୁଚ୍ଛିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି + ମୁଚ୍ଛିତ) — ୧ । (ସ୍ପର୍ଶ) ବର୍ଦ୍ଧିତ—

Abhimurchchhita 1 Augmented; intensified (M. W.)

୨ । ଉତ୍ତେଜିତ (ସଥା—କାମକୋପାଦିଦ୍ୱାରା) —

2. Stirred up; excited (e.g. as by passion) (M. W.)

ଅଭିମୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି + ମୁଷ୍ଟ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Abhimrুষ্টa ୧ । ସ୍ପର୍ଷ—1. Touched,

(ଅଭିମୁଷ୍ଟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (ସ୍ପର୍ଷାଦିଦ୍ୱାରା) ଅହତ—

ଅଭିମର୍ଷ; ଅଭିମର୍ଷ ୩ । 2. Struck (e.g. as by a weapon) (M W.)

୩ । ଧୃତ—3. Seized; grasped.

୪ । ସଂଯୁକ୍ତ—4 Connected; tied together.

୫ । ସଂଘଟ୍ଟ—5. Pounded.

୬ । ମିଳିତ—6. Mixed.

୭ । ଘର୍ଷିତ—7. Rubbed.

୮ । ଆହ୍ୱାନ; ନିମନ୍ତ୍ରଣ—

8. Summoned; invited (M W.)

ଅଭିମୁଷ୍ଟଜ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅଭିମୁଷ୍ଟା ଠାରୁ ଜାତ) —

Abhimrଷ୍ଟtaja ପରପୁରୁଷଦ୍ୱାରା ସ୍ପର୍ଷା ହିଁ ଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ(ସନ୍ତାନ);

(ଅଭିମୁଷ୍ଟଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଜାତ—Illegitimate (M W.)

ଅଭିଯାଚନ—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖରେ + ଯାଚ ଧାତୁ + ଇତ୍. ଅ) —

Abhiyāchana ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା—

(ଅଭିଯାଚନ—ବିଣ) 1. Prayer for anything.

୨ । ମାଗିବା—2. Begging; asking.

୩ । ଅନୁରୋଧ—3 Request.

ଅଭିଯାଚିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି + ଯାଚିତ) —

Abhiyāchita ୧ । ଅଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ମଗା ଯାଇ ଥିବା

(ପଦାର୍ଥ); ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରାର୍ଥିତ—

1. Asked for in person; begged for.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥିତ—2. Asked for; prayed for.

୩ । ଅନୁରୋଧ—3. Requested.

ସାଧାରଣ ଭେଦେ ଅପରାଧରେ ସୂଚକ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭିଯାତ ଓ ବା ଯ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯେ ଶୋକିଲେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ରଚୟିତା ଯାହା ଓ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋକିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଦା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଶୋକିବେ; 'ଭା' ନ ମିଳିଲେ 'କା' ଶୋକିବେ; 'ଦଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବବ' ଶୋକିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅକା' ଶୋକିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଶୋକିବେ ।

ଅଭିଯାତ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଯା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abhijāta ୧ । ଶତ୍ରୁଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ—

(ଅଭିଯାତ—ବି) 1. Assailed by an enemy.

୧ । ଶତ୍ରୁଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ—

2. Besieged by an enemy

୩ । ଭସ୍ମିତ—3. Censured.

୪ । ପ୍ରବିଷ୍ଟ; ଆକ୍ରମଣ—4. Entered into; thrust into.

୫ । ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରାପ୍ତ—5. Got without the asking

୬ । ଅଭିଯୁକ୍ତ; ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅପରାଧ ବା ଅଭିଯୋଗ ଆରୋପ କରାଯାଏ—

6. Arraigned, charged

ଅଭିଯାତ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଯା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abhijāta ୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.

୨ । ଆକ୍ରମଣକାରୀ—2. Assailant (M. W.)

(ଦ୍ର—ଏହାର ଅନ୍ୟରୂପ ଅଭିଯାତ)—

ଅଭିଯାତ—ସଂ. ବି. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖକୁ + ଯା ଧାତୁ = ଯିବା + ଶ୍ରବ. ଅନ)—

Abhijāta ୧ । ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଯାତ୍ରା—

(ଅଭିଯାତ—ବିଶ) 1. Military expedition.

୨ । ଆକ୍ରମଣ—2. Attacking.

୩ । ନିକଟକୁ ଯିବା—

3. Coming near; approaching

୪ । ଯାତ୍ରାକରଣ—4. Starting

ଅଭିଯାତୀ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅଭି + ଯା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abhijāyī ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଆକ୍ରମଣକାରୀ—

(ଅଭିଯାତୀ—ବିଶ) 1. Attacking.

୨ । ନିକଟକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିବା—

2. Going towards; approaching.

ଅଭିଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖରେ + ଯୁକ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Abhijukta ୧ । ଅଭିଯୋଗପ୍ରାପ୍ତ—

(ଅଭିଯୋଗ—ବି) 1. Charged with an offence.

୨ । ଅଦାଲତରେ ମୁଦାଲ ବା ପ୍ରତିବାଦୀରୂପେ ଉପସ୍ଥିତ—

2. Accused or prosecuted for an offence brought to court as a defendant

୩ । ଭସ୍ମିତ—3. Rebuked; censured.

୪ । ନିନ୍ଦିତ—4. Blamed.

୫ । (ଅମୁକ ବିଦ୍ୟାରେ) ପାରଙ୍ଗମ—

5. Delegant; versed in (M. W.)

୬ । ଶତ୍ରୁଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ—

6. Assailed by an enemy

୭ । ଶତ୍ରୁଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ—

7 Surrounded or besieged by an enemy.

୮ । (ଅମୁକ ବିଷୟରେ) କୃତସଂକଳ୍ପ—

8. Applied; intent on (M. W.)

ଅଭିଯୁକ୍ତାବ୍ୟକ୍ତି—ସଂ. ବି—୧ । ମୁଦାଲ—1. An accused.

Abhijuktabhyakti ୨ । ପ୍ରତିବାଦୀ—2. A defendant.

ଅଭିଯୋକ୍ତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ—୧ । କଚେରୀରେ ବା ରାଜଦ୍ଵାରରେ ଅନ୍ୟ

Abhijokta ବ୍ୟକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀ—

(ଅଭିଯୋକ୍ତା—ବିଶ) 1. Complaining; accusing another person in court.

୨ । ଭସ୍ମିତ—2. Censuring.

୩ । ଆକ୍ରମଣକାରୀ—3. Attacking.

ସଂ. ବି—୧ । ଦେଢ଼ାମା ଅଦାଲତରେ ବାଦୀ (ଅର୍ଥ)

1. A plaintiff in a civil suit.

୨ । ଅଭିଯୋଗକାରୀ ଅଦାଲତରେ ମୁଦେଇ—

2. A complainant in a criminal case.

୩ । ଅଭିଯୋଗକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—3. An accuser.

୪ । ମୁଦାଲ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି—

4. A prosecutor.

୫ । ଶତ୍ରୁ—5. Enemy (M. W.)

[ଦ୍ର—ମକଦ୍ଦମାଚାର ଅଭିଯୋଗ ଅଭିଯୋଗରେ ମକଦ୍ଦମା (ବ୍ୟବହାର) ଚଳାଇବା ବିଷୟକ ବିଧି ଓ ଉପଦେଶମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ।]

ଅଭିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଯୁକ୍ତ ଧାତୁ + ଅ)—

Abhijoga ୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମରେ ହାଜିରା ନକଟ

(ଅଭିଯୁକ୍ତ—ବିଶ) ନାଲିସ—1. Accusation against a person; complaint against a person.

୨ । ମୁଦାଲ ପ୍ରତି ଅପରାଧର ଆରୋପ—

2. Charge against an accused person.

୩ । ମୁଦାଲ ସମ୍ପର୍କ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଦେଇ ଭରପରୁ ଅଗତ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ଵାରା ମୁଦାଲ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାବୁତ ହେବା ଅପରାଧର

ଲିଖନ—3. Framing of a charge against an accused.

୪ । ଉଦ୍ୟୋଗ—4. Endeavour; exertion

୫ । ଆକ୍ରମଣ—5. Attack; assault.

୬ । ଶପଥ—6. Solemn affirmation.

୭ । ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଆହ୍ଵାନ—7. A call to fight.

୮ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—

3 Perseverance; constant practice.

(M. W.)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥିତି ୧ ଚିତ୍ତିର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ୧୧ ୨ ଚିତ୍ତିର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ରୂପକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିତ୍ତିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'କା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୃ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁ' ଗୋଟିବେ; 'କସ' ନ ପାଇଲେ 'ବକ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଗୋଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଗୋଟିବେ ।

ଅଭିଶପ୍ତ—ସ. ବି. (ଅଭି + ଶପ୍ତ ଧାତୁ + ଅ)--

Abhirodha ଶାନ୍ତି—Oppression

ଅଭିଶାନ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅମ୍ଭ)--

Abhilashanīya ବାଞ୍ଛନୀୟ—Desirable.

ଅଭିଶାନ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)

Abhilashita ୧ । ବାଞ୍ଛିତ—1. Longed for; desired.

୨ । ସଂକଳ୍ପିତ—2. Resolved.

ସଂ ବି. (+ ଭାବ. ଚ)--

୧ । ଅଭିଳାଷ; ଇଚ୍ଛା—1 Wish; longing

୨ । ସଂକଳ୍ପ—2. Resolve

ଅଭିଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. Jest

Abhilā ୨ । ବାହାର ଚର୍ଚ୍ଚା—2. Outward show

୩ । ତାମସା—3 Fun.

୪ । ଶ୍ଵୀ. (ସଂ ଅସାସ ?) ବାଳବିଧବା—

4. A child-widow.

ଦେ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ— ୧ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—1 Shameless

୨ । ବେହେଲ—2 Fond of jesting.

୩ । ବେଲିଆ—3. Jokular; humourous

୪ । ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶ—4. Iddle

ଦେ. ବି—ଅସଂଭବ ବା ଅସମ୍ଭବ (କଥା)--

Improbable (matter)

ଅଭିଶାପ—ସଂ. ବି (ଅଭି + ଶପ୍ତ ଧାତୁ = ଭାବ. ଅ)--

Abhiśāpa ୧ । ସଂକଳ୍ପର ଅଙ୍ଗଭୂତ ବାକ୍ୟ—

1. Word expressing the inmost sense; words forming part of a resolve.

୨ । ଶବ୍ଦ—2. Expression

ଅଭିଶାପ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଶପ୍ତ ଧାତୁ = ଭେଦନ କରିବା + ଭାବ. ଅ)--

Abhiśāba ୧ । ଭେଦନ—1. Act of cutting.

୨ । ସଂସ—2. Destruction

୩ । ବିନାଶ—3. Annihilation.

ଅଭିଶାପିତ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ—

Abhiśāphitā ୧ । ଅତି ନିର୍ଲଜ୍ଜ—1. Very immodest.

୨ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ; ଉପହାସ୍ୟାସ୍ପଦ—2. Shameless.

ଅଭିଶାପିତ, ଅଭିଶାପିତ ମାତ୍ର ଧିର—ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଅଭିଶାପ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)--

Abhiśāsha ୧ । ବାଞ୍ଛା; ଇଚ୍ଛା—1. Wish; desire.

୨ । ଶ୍ଵୀ—2. Longing

୩ । ଲୋଭ—3. Lust; avarice.

୪ । ଅନୁରାଗ—4. Love; affection.

୫ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଅଗ୍ରହ—

5. Eagerness for any work.

ଅଭିଳାଷୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ (ଅଭି + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ୧ମା. ୧କ.)--

Abhiśāshi ୧ । ଅଭିଳାଷୀ; ଇଚ୍ଛୁକ—1. Desirous,

୨ । ସମ୍ବୃତ—2 Eager, longing for.

୩ । ଲୋଭ—3 Covetous

୪ । ଅନୁରାଗୀ—4 Having attachment to; attached to; fond of.

୫ । ଅଶାସ୍ତ୍ର—5 Ambitious

ଅଭିଳାଷି—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ (ଅଭି + ଲକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଭୁକ) --

Abhiśāshuka ଅଭିଳାଷୀ (ଦେଖ)

(ଅଭିଳାଷି—ଶ୍ଵୀ) Abhiśāshī (See)

ଅଭିଶପନ—ସଂ. ବି (ଅଭି = ବିରୁଦ୍ଧ + ଶପ୍ତ ଧାତୁ = ଶାପ ଦେବା +

Abhiśāpana ଭାବ ଅନ) -

୧ । ଅଭିଶାପ—1 Curse; imprecation

୨ । ଅଭିଶାପ ଦେବା—

2 Cursing.

ଅଭିଶପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ (ଅଭି = ବିରୁଦ୍ଧ + ଶପ୍ତ ଧାତୁ = ଶାପ ଦେବା +

Abhiśapta କର୍ମ. ଚ) - ଅଭିଶାପଗ୍ରସ୍ତ—Cursed.

ଅଭିଶପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ଵଂ. (ଅଭି = ଶପ୍ତ ଧାତୁ = ଶାପ ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Abhiśaptā ଭୁ. ୧ମା. ୧କ)--

(ଅଭିଶପ୍ତ—ଶ୍ଵୀ) ଯେ ଅଭିଶାପ ଦେବ—

One who curses

ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ—ଅଭିଶପ୍ତର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Abhiśapta.

ଅଭିଶପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି = ବିରୁଦ୍ଧ + ଶପ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)--

Abhiśasta ୧ । ପର ପୁରୁଷ ବା ପର ଶ୍ଵୀଠରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି

ଅପବାଦଗ୍ରସ୍ତ—1. Falsely accused

of adultery.

୨ । ଅପବାଦିତ; କଳଙ୍କିତ—2. Libelled; defamed.

୩ । ଅତୀକ୍ରାନ୍ତ—3. Overpowered (by enemies)

୪ । ହିଂସିତ—4 Envied

ଅଭିଶପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଶପ୍ତ ଧାତୁ + ଭାବ. ଚ)--

Abhiśasti ୧ । ପ୍ରଶ୍ଵେଦିତ୍ୱମ୍ଭବ ମିଥ୍ୟା କଳଙ୍କ—

1. False imputation of adultery.

୨ । ମିଥ୍ୟା ଅପବାଦ—2 Defamation; libel

୩ । ହିଂସା—3. Envy.

୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା—4 Prayer

୫ । ପାରମ୍ପରୀ—5. Entreaty

ଅଭିଶାପ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଶପ୍ତ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)--

Abhiśāpa ୧ । ଅଭିଶାପ—1. Curse

୨ । ଶାପ ଦେବା; ଅନୁରାଗ ଅପରାଧ—2 Imprecation.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଧ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସୁକ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଂ	ଇଅ	ଈ	ନ୍

୩ । ମିଥ୍ୟା ଦୋଷାଭେଦ—

3. False accusation.

ଅଭିଷାପ କରିବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟର ଅମଙ୍ଗଳ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବା;

Abhisāpa karibā ଅଭିଷାପ କରିବା; ସମ୍ପର୍କ—

ଅଭିଷାପକରା To imprecate; to curse.

अभिशापकरना

ଅଭିଷାପଗ୍ରସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (୩ୟା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଭିଷାପ+ଗ୍ରସ୍ତ)—

Abhisāpagrasta ଅଭିଷାପଜର୍ଜରିତ; ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଅଭିଷାପ—

(ଅଭିଷାପଗ୍ରସ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) Under the influence of a curse; overpowered by imprecation.

ଅଭିଷାପ ଦେବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅମଙ୍ଗଳକାମନାପୂର୍ବକ

Abhisāpa debā ଭବିଷ୍ୟତ କରିବା—To imprecate; to

ଅଭିଷାପ ଦେଖା curse; to pronounce a curse.

अभिशाप देना

ଅଭିଷାପ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଭିଷାପର ଅଶୁଦ୍ଧ ଭବିଷ୍ୟତ)—

Abhisāpya ଅଭିଷାପ (ଦେଖ)—Abhisāpa (See)

ଅଭିଷାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସଙ୍ଗ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhisānga ୧ । ଅବିଶେଷ—1. Grudge.

୨ । ଅପବାଦ—2. Defamation.

୩ । ଶପଥ—3. Oath

୪ । ଶାପ; ଅଭିଷାପ—4. Curse

୫ । ଅଭିଭାବନା—5 Embrace.

୬ । ଶୋକ—6. Grief.

୭ । ଦୁଃଖ—7. Misery.

୮ । ପରାଜୟ—8. Defeat.

୯ । ବ୍ୟସନ—9. Being addicted to bad habits or acts.

୧୦ । ଚରଣାର—10. Censure.

୧୧ । ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ପର୍କ—11. Connection.

୧୨ । ଅନୁରାଗ; ଆସକ୍ତି—

12. Attachment; affection.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଅନ୍ୟ ରୂପ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ।]

ଅଭିଷାବ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅଭି+ସ୍ଥା ଧାତୁ=ସ୍ଥାନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Abhisāba ଯଜ୍ଞପୂର୍ବରୁ ସ୍ନାନ—

1. Religious ablution preparatory to the performance of a sacrifice.

୨ । ଯଜ୍ଞନ୍ତୁ ସ୍ନାନ ଓ ସୋମରସାଦି ପାନ—2. Ablution after sacrificial rite.

୩ । ମଦ୍ୟଶୋଧନ—3 Distillation of soma juice.

୪ । କାଞ୍ଜି; କଞ୍ଜିକା—4. Fermented or sour gruel

୫ । (+ସମ୍ପ୍ରଦାନ. ଅ)—ଯଜ୍ଞ—5. Vedic sacrifice

ଅଭିଷାବଣ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhisābana ଅଭିଷାବ (ଦେଖ)—Abhisāba (See)

ଅଭିଷିକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି+ସିଦ୍ଧ ଧାତୁ=ଜଳ ଛିଞ୍ଚିବା+ଭାବ. ଅ)—

Abhisikta ୧ । ସ୍ନାତ—1. Bathed.

(ଅଭିଷିକ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପବିତ୍ର ଜଳରେ ବିଷ୍ଣୁପୂର୍ବକ ସ୍ନାନ—

2. Sprinkled; anointed.

୩ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ—

3. Installed; inaugurated.

୪ । କୌଣସି ପଦରେ ଅରୁଦ୍ଧ—4. Enthroned.

ଅଭିଷୁକ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସ୍ଥା ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ସୋମରସ—

Abhishta 1. Fermented soma-juice.

୨ । କାଞ୍ଜି—2. Sour gruel.

ଅଭିଷେକ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସିଦ୍ଧ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhisheka ୧ । ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳରେ ସ୍ନାନ—

1. Bath with consecrated water.

୨ । ଜଳସେଚନ—2. Sprinkling with water.

୩ । ରଜପଦରେ ଆବେଶନା କିମ୍ବା—3 Installation.

ଅଭିଷେକୀ—ଦେ. ବିଶ. —୧ । ରଜାରୂପେ ଅଭିଷିକ୍ତ—

Abhisheki 1 Enthroned as a king.

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଯେନ ଦେଲେ ବି ବଳବନ୍ତେ ଅଭିଷେକୀ ସେ ।

କଞ୍ଜି, କୋଷ୍ଠହାରୀପ୍ରଦାୟ ।

୨ । ବରଣକାରଣୀ—2. Having made a choice

ମୁଁ ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚୁ ଅଭିଷେକୀ, ତୁ ପ୍ରାଣ ହୁଅ ନୟନୀ ।

ସମୋକ୍ତ ପ୍ରେମଭକ୍ତିରୁଚିତା ।

ଅଭିଷେକ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସେନ ଧାତୁ=ସେନା ପ୍ରଦାନ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Abhishepana ଭାବ. ଅନ)—ସୁବିଧାକାରୀ; ଶତ୍ରୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ

ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅଭିଯାନ—March to fight

ଅଭିଷ୍ଟକ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଭିଷ୍ଟା)—ଅଭ୍ୟାସ—Habit.

Abhishta (ସଥା—ପାନସ୍ଥା ଚାର ଅଭିଷ୍ଟକ ହୋଇଗଲାଣି)

ଅଭିଷ୍ଟୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି+ସ୍ତୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—୧ । ପ୍ରଶଂସିତ—

Abhishta 1. Eulogised

୨ । ପ୍ରତି କା ଯାହାକୁ ପ୍ରବ କରାଯାଏ—2. Entreated.

୩ । ବର୍ଣ୍ଣିତ—3 Described.

ସଂ. ବି. (+ଭାବ. ଅ)—ପ୍ରବ; ପ୍ରତି—Panegyric; prayer.

ଅଭିଷ୍ଟାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ସ୍ଥାନ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Abhishta ୧ । ଅନୁରାଗ; ଆସକ୍ତି—

1. Affection; attachment

୨ । ଅଭିଭାବନା—2. Embrace

ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୃତ୍ତ ଓ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ' ଚକ୍ରିର ବୃତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ କେ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶାସ୍ତ୍ରୋପଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ' ବା ' ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଂଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବଂଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅକା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଭିଷ୍ଠାଙ୍ଗ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ଷ୍ଠାଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhishwāṅga ଅଭିଷ୍ଠାଙ୍ଗ (ଦେଖ)—

Abhishwāṅga (See)

ଅଭିଷ୍ୟନ୍ଦ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ଷ୍ୟନ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhishyanda ୧ । ଅତି ଖିଚିତା—1 Great swelling.

୨ । ଝୁରୁଣ—2 Throbbing

୩ । ଜଳାଦି ଶରଣ—3, Oozing.

୪ । ଅଧିକା, ଅତିଶୟ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ—4. Excess

୫ । ଚକ୍ଷୁସ୍ତର ରୋଗବିଶେଷ—5. Ophthalmia.

୬. ବିଶ—୧ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନ, ଅଧିକ—

1. Excessive; overflowing.

୨ । ଖିଚିତ—2. Swollen.

ଅଭିଷଙ୍ଗ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ଷଙ୍ଗ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisāṅga ଅଭିଷଙ୍ଗ (ଦେଖ)—Abhisāṅga (See)

ଅଭିଷନ୍ତାପ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସନ୍ + ତପ୍ ଧାତୁ + ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Abhisantāpa ୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1. Fight.

୨ । ଅଭିଶାପ—2 Curse

୩ । ତାପ—3. Heat.

ଅଭିସନ୍ଧାନ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସନ୍ + ଧା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisandhāna ଅଭିସନ୍ଧାନ (ଦେଖ)

Abhisandhi (See)

ଅଭିସନ୍ଧି—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସନ୍ + ଧା ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisandhi ୧ । ଅଭିପ୍ରାୟ—1 Wish; intention.

୨ । ଗୁପ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—2. Secret desire.

୩ । ବନ୍ଧନା; ପ୍ରତାରଣା—3. Cheating.

୪ । ସମ୍ବେଦନା—4. Canvassing.

୫ । ସ୍ଥଳ ବା ଅଳ୍ପମାତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥାନ—

5. Little space.

୬ । ଅବସ୍ଥା—6. Condition.

୭ । ଅଗତ ପାତ୍ର; ଉପାୟ ପାତ୍ର—

7. Scheme; project.

ଅଭିସମ୍ପାତ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସମ୍ + ପାତ ଧାତୁ + ଅ)—ଅଭିସମ୍ପାତ,

Abhisampāta ଅଭିସମ୍ପାତ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପରର ଅନୁଷ୍ଠାନ

ପ୍ରାର୍ଥନା—Imprecation; curse,

ଅଭିସମ୍ପାଦ—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅଭିସମ୍ପାତ)—ଅଭିସମ୍ପାଦ (ଦେଖ)

Abhisampāda Abhisampāta (See)

ଅଭିସାର—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସାର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisara କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ସହାୟ; ସହଚର—1. Comrade,

୨ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଭାବ—2. Servant; follower,

୩ । ଅନୁଚର—3. Attendant.

ଅଭିସାରଣ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସାର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisarāṇa

+ ଭାବ. ଅ)—

୧ । ଅନୁସରଣ—1. Attendance.

୨ । ଅଭିସାର—2. Going to an appointed place to meet the lover.

ଅଭିସରିବା—ଦେ. କି.—ଅଭିସାର କରିବା—To go to an Abhisaribā appointed place to meet the lover.

ତଳ ଭେଦରେ ଅଭିସାର ବନ୍ଧୁ ଘୋରେ

କାମମତେ ହେବେ ତଳ ଭୁ ସହ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ୍ୟ ।

ଅଭିସର୍ଜନ—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସର୍ଜ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisarjjana ୧ । ଦାନ; ତ୍ୟାଗ—1. Abandonment.

୨ । ବଧ—2. Killing

ଅଭିସାର—ସଂ. କ. (ଅଭି + ସାର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhisāra କରବା + ଭାବ. ଅ)—୧ । ସମ୍ମେଳନାସ୍ଥଳରେ

ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କର ପରସ୍ପର ସଙ୍କେତ-ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ—

1. Meeting of lovers by appointment.

ବାର ବାର ଅଭିସାର ମୋ ପାଶେ ପଶିତା । ରଞ୍ଜିତ—ବିଦେଶବିଳାସ ।

୨ । ଯୁଦ୍ଧ—2 Fight,

୩ । (+ କରଣ ଅ)—ବଳ; ଅନୁଚର—3. Attendant; follower; suite of attendants.

୪ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅ)—ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କର ମିଳନ ସ୍ଥାନ ବା ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନ—

4 Appointed place for meeting a lover; a trysting place

୫ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ସେନା; ସୋଦା—5. Soldier.

ପଞ୍ଚସେନ ମରଣ ଦେଖି ଅଭିସାର ।

ମନେ ପ୍ରଭୁ କର୍ମକୁ ଭଲେଟି ସମର । କୃଷ୍ଣସିଂହ—ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, କର୍ମ ।

ଅଭିସାରକ—ସଂ. କ. ସଂ. (ଅଭି + ସାର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Abhisāraka କାନ୍ତା ସଙ୍ଗେ ମିଳନାର୍ଥ ସଙ୍କେତସ୍ଥାନକୁ ଯିବା

(ଅଭିସାରକା—ଶ୍ରୀ) ପୁରୁଷ—A man going to an

assigned place to meet his love.

ଅଭିସାରୀ—ସଂ. କ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅଭି + ସାର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା.

Abhisārī ୧କ.)—କାନ୍ତା ସଙ୍ଗେ ମିଳିବା ପାଇଁ ସଙ୍କେତ

(ଅଭିସାରୀ—ଶ୍ରୀ) ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା ବ୍ୟକ୍ତି—A person going

to a trysting place to meet his love by assignation

ସଙ୍କେତ ସ୍ଥଳେ କାନ୍ତା ଅଭିସାରୀ ଘର

ପାଶେ ଅଭିସାର ଅନୁସାରେ ନ ଦିଶେ । ଶିଶୁଶିଖର—ଉଷାଅଭିଳାଷ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ସ	କ	ଗ, ଘ	ଙ	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ

ଅଭିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି+ଷ୍ଟ ଧାତୁ=ଦାନ କରବା+କର୍ମ. ତ) —

Abhisṛushta ୧ । ଦତ୍ତ—1. Given away.

୨ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ବ୍ୟସ୍ତ—2. Abandoned

ଅଭିହତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭି+ହତ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

Abhihata ୧ । ଅହତ—1. Struck.

୨ । ପଡ଼ିତ—2. Driven.

୩ । ପରାଜିତ—3 Subdued.

୪ । ନଷ୍ଟ—4. Killed

୫ । ଭଗ୍ନ—5 Broken.

୬ । ଅପମାନିତ—6. Humbled.

୭ । ଗୁଣିତ—7. Multiplied.

ଅଭିହରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ) —

Abhiharana ୧ । ଅହରଣ—1. Bringing; collecting.

୨ । ଆନୟନ—2. Fetching.

୩ । ଅପହରଣ—3. Stealing.

୪ । ଚୋର୍ୟ—4. Theft

୫ । ବରକୁ ବିବାହକାଳୀନ ଯୌତୁକ ପ୍ରଦାନ—

5 Giving of a presents to the bridegroom at marriage.

ଅଭିହାର—ସଂ. ବି (ଅଭି+ହ ଧାତୁ+ଭବ. ଅ) —

Abhihāra ୧ । ଶ୍ଵେତ; ଲୁଟ—1. Robbery; loot.

୨ । ଆକ୍ରମଣ—2. Attack.

୩ । ବର୍ମାବଧାରଣ—3. Wearing of armour.

୪ । ଅଭିଯୋଗ—4. Accusation; charge.

ଅଭିହିତ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ) —

Abhihita ୧ । କଥିତ—1. Spoken; named.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—2 Pointed out; defined.

୩ । ଉକ୍ତିଶିତ—3. Stated.

ଅଭି—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଅ=ନାହିଁ+ଭୀ=ଭୟ) —

Abhi ନିର୍ଭୟ; ଭୟଶୂନ୍ୟ—Fearless

ଅଭିକ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭି+କ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ) —

Abhika ୧ । କାମୁକ; ଲମ୍ବିତ—

(ଅଭିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Lascivious; libidinous.

୨ । ନିର୍ଭୟ—2. Fearless

୩ । କ୍ରୂର—3 Cruel.

୪ । ଇଚ୍ଛୁକ; ଇଚ୍ଛୁକ—4. Desirous.

ସଂ. ବି—୧ । କବି—1. Poet.

୨ । ସ୍ୱାମୀ—2. Husband; lord.

ଅଭିକ୍ଷ୍ଣ—ସଂ. ବି. ବିଣ (ଅଭି+କ୍ଷ୍ଣ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ) —

Abhikshṇa ପୁନଃପୁନଃ; ସତତ—Repeatedly.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ସାବଧାନ—1. Constant.

୨ । ଅଭିଶୟ—2. Excessiv .

ଅଭିତ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅ=ନୁହେଁ+ଭୀ=ଭୟ) —

Abhita ନିର୍ଭୟ; ନିର୍ଭୟ—Fearless.

(ଅଭିତା—ଶ୍ରୀ)

ଅଭିତି—ସଂ. ବି (ଅ=ନୁହେଁ+ଭୀ=ଭୟ) —

Abhiti ନିର୍ଭୟତା—Fearlessness.

ଅଭିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି (ଅଭି+ଅପ ଧାତୁ+ସକନ୍ତ. ଅ+ଅ) —

Abhipsā ଇଚ୍ଛା—Desire.

ଅଭିଷ୍ଟିତ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭି+ଅପ ଧାତୁ. ସକନ୍ତ+କର୍ମ. ତ) —

Abhipsita ଅଭିଳାଷିତ; ବାଞ୍ଛିତ; ଇଚ୍ଛୁ—

Desired; wished for.

ଅଭିପ୍ସୁ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭି+ଅପ ଧାତୁ ସକନ୍ତ+ଭ) —

Abhipsu ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ; ଅଭିଳାଷୀ—

Desirous of getting; longing for.

ଅଭିର—ସଂ. ବି (ଅଭି+ଭିର ଧାତୁ=ଗଲିନା କରିବା+କର୍ମ. ଅ) —

Abhira ଗଭିର; ଅଭିର—Cowherd

ଅଭିରୁ—ସଂ. ବିଣ (ଅ=ନୁହେଁ+ଭୀ=ଭୟ) —

Abhiru ନିର୍ଭୟ—Fearless.

ସଂ. ବି—୧ । ଶତମୂଳା; ଶତାବସ୍ୟ; ଛତାଭୂଷ—

1 Asparagus

୨ । ଭୈରବ—2. An attendant of Siba.

ଅଭିରୁପତ୍ରୀ—ସଂ. ବି (ଅଭିରୁ+ପତ୍ର+ଭ) —

Abhirupatrī ଶତାବସ୍ୟ; ଛତାଭୂଷ—

Asparagus.

ଅଭିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି (ଅଭି=ସମ୍ୟକ୍+ଅପ ଧାତୁ=ବ୍ୟାପିବା+କର୍ମ. ତ) —

Abhīṣṭ ୧ । ବିରଣ—1. Ray.

୨ । ଲଗାମ—2. Bridle; reins.

୩ । କାମ—3 Cupid.

୪ । ଅନୁଗ୍ରହ—4. Attachment.

ସଂ. ବିଣ—ଇଚ୍ଛୁକ—Willing; desirous.

ଅଭିଷଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. ବିଣ (ଅଭି+ସନ ଧାତୁ=ଇଚ୍ଛିବା+ଭବ. ଅ) —

Abhiṣaṅga ଅଭିଷଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Abhiṣaṅga (See)

ଅଭିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ (ଅଭି+ଭିଷ ଧାତୁ=ଇଚ୍ଛା କରିବା+କର୍ମ. ତ) —

Abhiṣṭa ୧ । ବାଞ୍ଛିତ; ଇଚ୍ଛିତ—1. Desired; wished for.

(ଅଭିଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରିୟ—2. Beloved

ସଂ. ବି—୧ । ବାଞ୍ଛିତ ବସ୍ତୁ—1. Desired object.

୨ । ପ୍ରିୟ ବସ୍ତୁ—2. Favourite object.

୩ । ଚେଣ୍ଡୁକା ନାମ ଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ—

3. A medicinal scent.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ପୂଜିତ ଏ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବୋଧେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବୋଧରେ ନ ଦେଖିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବୋଧେ ୨ ବା ୧ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅର୍ଚ୍ଚା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଚ୍ଚା' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ଗ୍ରା. କ (ସଂ. ଅଭ୍ୟାସ)—ଅଭ୍ୟାସ—Habit

(ଯଥା—ପାନ ଖାଇବା ତାର ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇଗଲାଣି ।)

ଅଭିଷ୍ଟଦେବତା—ସଂ. କ (କର୍ମଧା. ଅଭ୍ୟାସ + ଦେବତା)—

Abhishṭadebatā ୧ । ପ୍ରିୟ ଦେବତା—

1. One's favourite Deity.

୨ । ଇଷ୍ଟଦେବତା; ଅବିଷ୍ଟ ଦେବତା—

2. Deity worshipped by a particular person or family.

ଅଭିଷ୍ଟପ୍ରଦ—ସଂ. କଣ. ପୁଂ (ଅଭ୍ୟାସ + ପ୍ର + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ଅ)—

Abhishṭapraḍa ଯେ ବା ଯାହା ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ପ୍ରଦାନ କରେ—
(ଅଭିଷ୍ଟପ୍ରଦା—ଶ୍ରୀ) Fulfilling one's will; giving one's desire.

ଅଭିଷ୍ଟଫଳପ୍ରାପ୍ତି—ସଂ. କ (କର୍ମଧା; ୨ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଅଭ୍ୟାସ + ଫଳ

Abhishṭaphalaprāpti + ପ୍ରାପ୍ତି)—

ମନୁଷ୍ୟକୁ ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ମିଳିବା—

Attainment of one's desire.

ଅଭିଷ୍ଟମନ୍ତ୍ର—ସଂ. କ. (କର୍ମଧା; ଅଭ୍ୟାସ + ମନ୍ତ୍ର)—

Abhishṭamantra ୧ । ଅପଣାର ପ୍ରିୟ ମନ୍ତ୍ର—

1. One's favourite incantation.

୨ । ନିଜର ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ର—

୩. Mystic formula for invoking one's Guardian Deity.

୪ । ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଇଷ୍ଟପିନ୍ଧି ପାଇଁ ଜପେ—

3 Favourite formula which a person chants to get his desire fulfilled.

ଅଭିଷ୍ଟଲାଭ—ସଂ. କ (୨ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଅଭ୍ୟାସ + ଲାଭ)—

Abhishṭalābha ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ପାଇବା—

Attainment of desire.

ଅଭୁକ୍ତ—ସଂ. କଣ (ଅ + ଭୁକ୍ତ) ପୁଂ.—୧ । ଅଖିଆ; ଯେ ଖାଇ ନ ଥାଏ—

Abhukta 1. Not having taken meals,
(ଅଭୁକ୍ତା—ଶ୍ରୀ) without food.

୨ । ଖିଆ ନ ହୋଇଥିବା (ବସ୍ତୁ)—

2. Uneaten; not partaken.

୩ । ଯାହା ଅନ୍ତର୍ଗତ ନୁହେ—

3. Not included in.

ଅଭୁଗ୍ନ—ସଂ. କଣ (ଅ + ଭୁଗ୍ନ)—

Abhugna ୧ । ଅବକ୍ତ—1. Unbent

୨ । ସରଳ; ସିଧା—2. Straight

ଅଭୁତ—ଗ୍ରା. କଣ.—୧ । (ସଂ. ଅଭୁତ)—ଅଭୁତ—

Abhuta 1 Wonderful.

୨ । (ସଂ. ଅଭୁତପୂର୍ବ)—ଅଭୁତପୂର୍ବ—

2 Unprecedented.

ଅଭୂତ—ସଂ. କଣ (ଅ + ଭୂତ)—୧ । ପୂର୍ବେ ଘଟି ନ ଥିବା—

Abhūta 1. That which has not happened or taken place before.

୨ । ଯାହା ଅତୀତ ହୋଇ ନାହିଁ—2 Not past.

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବା ଭବିଷ୍ୟତ—3. Present or future.

ଅଭୂତତତ୍ତ୍ୱାବ—ସଂ. କ. (କର୍ମଧା; ଅଭୂତ + ତତ୍ତ୍ୱ + ଭାବ)—ଯାହା ପୂର୍ବେ

Abhūtataadbhāba ଘଟି ନ ଥିଲା ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଘଟିବା—

The happening of a thing which has not taken place before.

ଅଭୂତତତ୍ତ୍ୱାବେ ଚ୍ଵୀ—ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—ଯାହା ପୂର୍ବେ ଘଟି ନ ଥିଲା, ତାହା

Abhūta tadbhābe chwī ବର୍ତ୍ତମାନ ଘଟିଲା—ଏହି ଅର୍ଥରେ

ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଇ ଯୋଗ କମ୍ପା ସ୍ୱରଚର୍ଚ୍ଚିତ ଦୀର୍ଘତା—

The addition of long 'ī' to indicate the happening of a thing which has not happened previously.

(ଯଥା ଶୁକ୍ + ଅଭୂତ ତତ୍ତ୍ୱାବେ ଚ୍ଵୀ + କୃତ = ଶୁକ୍ଚୀକୃତ; ସମ୍ପା-
କରଣ; ବାଜାକରଣ ।

ଅଭୂତପୂର୍ବ—ସଂ. କଣ (ଅ + ଭୂତପୂର୍ବ)—ଯାହା ପୂର୍ବେ ଘଟି ନାହିଁ—

Abhūtapūrba Unprecedented

ଅଭୂତବିଗ୍ରହ—ସଂ. କଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭୂତ + ବିଗ୍ରହ)—ଯାହା

Abhūtabigraha ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ କେହି ସାହସ କରେ

ନାହିଁ ବା ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ନାହିଁ—(a person)

With whom no one dares to fight.

ସଦ୍ରାମେ ଦଶ ଦଶ ବାହି, ଅଭୂତବିଗ୍ରହ ବୋଲଇ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅଭୂତଭାବ—ସଂ. କ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଭୂତ + ଭାବ; ପୂର୍ବେ ହୋଇ ନ

Abhūtabhāba ଥିବା ଭାବ)—ଯାହା ପୂର୍ବେ ହୋଇ ନ

ଥିଲା ତାହା ହେବା—Happening of

a thing which had not happened before.

ଅଭୂମି—ସଂ. କ. (ଅ + ଭୂମି) — ୧ । ମନ୍ଦଭୂମି—1. Bad soil.

Abhūmi ୨ । ଅପାତ୍ର—2 Unfit object

୩ । ଅନୁପଯୋଗୀ ସ୍ଥାନ—3. Unfit place.

ଅଭୈକାର—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅଭୟକାର)—୧ । ଅଶ୍ରୀତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ

Abheibara ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଅଭୟଦାନ—

ଅଭୟବର 1. Assurance of safety or protection.

ଅମୟବର ୨ । ଅଶ୍ରୀତବାସୁଲ୍ୟ—2. Patronage

ଅଭେକ—ଦେ. କଣ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—୧ । ଭେକଗ୍ରନ୍ଥ—1 Ragged.

Abheka ୨ । ବସ୍ତ୍ରହୀନ—2 Without proper clothes.

୩ । ଦରିଦ୍ର—3. Poor; destitute.

୪ । ନିଷ୍ପତ୍ତି—4. Unemployed.

୫ । ଅନୁବସ୍ତ୍ରହୀନ—5. Destitute of clothing or food.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦଶନ୍, ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଭସ୍	ଭଅ	ଭ
୨	ଭ	ଭ	ଭୂ	ଭୂ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଭଅ	ଭ	ନ୍

ଅଭେକା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଭେକ (ଦେଖ)

Abheka (See)

ଅଭେକା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଭେକ (ଦେଖ)

Abheka (See)

ଅଭେକା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଭେକ (ଦେଖ)

Abheka (See)

ଅଭେଦ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଭେଦ)—୧ । ପ୍ରଭେଦର ଅଭାବ—

Abheda 1. Absence of difference.

୨ । ସାମ୍ୟ; ସମତା—2. Similarity.

୩ । ଏକତା—3. Identity.

୪ । ଦୃଢ଼ ସମ୍ପର୍କ—4. Close relation

ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଭେଦ)—୧ । ପାର୍ଥକ୍ୟରହିତ; ଭେଦରହିତ—

1. Having no difference.

ଅଭେଦସ୍ତୁ ପୁଅ ଗୋ ଅଃର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ.

ଅନେକ ପ୍ରାନ୍ତ ଭାର ମୋର ଅଭେଦ ମନ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଲୋଚନ ।

୨ । ସମାନ—2. Similar.

୩ । ଏକ; ସମ—3. Identical

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭେଦ୍ୟ)—୧ । ଯହିଁରେ ବିଚ୍ଛେଦ ନାହିଁ—

1. Having no separation.

ପ୍ରାନ୍ତ ଅଭେଦ ଭାବର; ସେତେ ଦୂରେ ଥିଲେ ସେ ସାହାର ସେ ତାହାର ।

ଭକ୍ତ ପ୍ରେମସ୍ଥାୟୀ ।

୨ । ଦୃଢ଼; ଅଭେଦ୍ୟ; ଯାହା ଭେଦ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. That which can not be broken open; invulnerable.

ସେ ଧୂଳି ଲକ୍ଷ୍ମୀଦାରେ ପୁଣି, ଲଢ଼ିଛି ଅଭେଦ କଳଶୀ ।

ପ୍ରାଚୀ; ନରୁଣ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଅଭେଦକବଚ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭେଦ୍ୟକବଚ)—ସେହି କବଚ

Abhedakabacha ପିନ୍ଧିଲେ ଶରୀରରେ ଅସ୍ତ୍ର ଗଲେ ନାହିଁ—

Impenetrable armour; invulnerable coat of mail,

ଅଭେଦାତ୍ମା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭେଦ+ଆତ୍ମା;

Abhedātmā ୧ମା. ୧ବ.)—ସେହି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ

ଘନିଷ୍ଠ ବା ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ପ୍ରୀତି ଥାଏ—

Very intimate (friends); having inseparable friendship with each other

ନିରାଶ୍ରୟ ସାରଥୀ ସେ ଅଭେଦାତ୍ମା ଜାଣି । ସାରଳାମହାଲୋଚନ ।

ଅଭେଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଭେଦ୍ୟ)—

Abhedya ୧ । ଯାହା ଭେଦ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

1. Impenetrable; that which can not be pierced through.

୨ । ଦୃଢ଼—2 Tough.

୩ । କଠିନ—3. Hard.

୪ । ଅଭେଦ୍ୟ; ଯାହା ପୃଥକ୍ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

4. That which can not be divided; inseparable.

୫ । ଅତି ଘନ—5. Very dense.

୬ । ଅକାଟ—6. Invulnerable.

ଅଭେଦ୍ୟପ୍ରିତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଭେଦ୍ୟ+ପ୍ରିତି)—

Abhedyapriti ୧ । ଘନିଷ୍ଠ ପ୍ରେମ—

1. Very intimate friendship.

୨ । ସେହି ପ୍ରୀତିରେ ବିଚ୍ଛେଦ ଘଟି ନ ପାରେ—

2. Inseparable friendship.

ଅଭେବାର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଭୟବାର)—ଅଭୟବାର (ଦେଖ)

Abhebara Abhaibara (See)

ଅଭୋକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ+ଭ. ଭୃଷ୍)—

Abhoka ୧ । ଅନ୍ଧାର; ଶୁଖି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

1. State of not feeling hungry.

୨ । ଶୁଖାର ଅଭାବ—2. Absence of hunger.

ଦେ. ବିଶ—ଅନ୍ଧାର; ଶୁଖାରହିତ—Not hungry

ଭୋକର ବେଳରେ ଅଳ୍ପ ନ ଖଇଁ ଯାଏ ।

ଅଭୋକ ବେଳରେ ସେ ଅବେଳ କରାଯାଏ । ସାରଳାମହାଲୋଚନ ।

ଅଭୋକିଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ଭ. ଭୃଷା)—୧ । ଅନ୍ଧାର—

Abhokilā 1. Not feeling hungry.

୨ । ଶୁଖାରହିତ—2. Having no hunger.

ଅଭୋଗ—ସଂ. ବି (ଅ+ଭୋଗ)—୧ । ଭୋଗର ଅଭାବ—

Abhoga 1. Non-enjoyment.

୨ । ଭୋଗ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

2. Unenjoyed condition.

ମଉଜ ନ ଯିବା ନବା ଅଧରୁ ଅଭୋଗରେ କେ ରେଜିବ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଅପ୍ରାପ୍ତି—3. Non-attainment

୪ । ସମ୍ପଦରେ ଦଖଲର ଅଭାବ—

4. Want of possession.

୫ । ପୁଣ୍ୟ ବା ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

5. Want of experience of pleasure or pain.

୬ । ବେଦଖଲ—6. Dispossession.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅଭୋଗ; ଭୋଗ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

1. Unenjoyed.

୨ । ଅପ୍ରାପ୍ତ—2 Unattained.

୩ । ଅନୁଭୂତ—3. Not experienced.

୪ । ଭୋଗରହିତ—4. Devoid of enjoyment

ଅଭୋଗଲିଙ୍ଗ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଭୋଗ+ଲିଙ୍ଗ)—

Abhogalinga ଅଯୋନି; କ୍ଳାବ; ଶ୍ଳୀ ବା ପୁଂ ଚିତ୍ତରହିତ—

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ଧର୍ମରେ ଧୃଷ୍ଟି ୧ ଚିତ୍ତର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ୨ ଚିତ୍ତର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟାସ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେତେ ୧ କୃଷ୍ଣାବେଶରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷେପେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏ, 'ହୁଅ' ନ ଲାଗିଲେ 'ହୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବେ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବର' ଦେଖିବେ ।

Having no male or female organ;
eunuch

ବାଳ କାଳରୁ ଏହାର ଅଙ୍ଗେ ମନ କର୍ମ ।

ଅଭ୍ୟାସକର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଅସ୍ତ୍ର ହେବୁ ଜନମ । ସଂରକ୍ଷଣପ୍ରାପ୍ତର ଅବ ।

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭ୍ୟାସ) —ଯାହା ଭୋଗ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—
Abhogya Not enjoyable, not fit for enjoyment.
(ଅଭ୍ୟାସ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭ୍ୟାସ) —୧ । ଭୋଜନର ଅଭାବ—
Abhojana 1. Want of meal.

୨ । ଭୃଷକାସ—2. Fasting.

୩ । ଭୋଜନରୁ ନିରାସ—

3. Abstinence from food.

୪ । ଖାଦ୍ୟାଭାବ—4. Want of food.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଭ୍ୟାସ; ଅଭ୍ୟାସ—1. Not having taken
meals; going without food.

୨ । ଭୃଷକାସ—2. Fasting.

ଅଭ୍ୟାସ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଭ୍ୟାସ; ଖାଦ୍ୟ ନ ଥିବା—
Abhojanī Not having taken meals.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭ୍ୟାସ) —

Abhojya ୧ । ନିଷିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ (ଦ୍ରବ୍ୟ); ଅଖାଦ୍ୟ—
1. Prohibited (food)

୨ । ଅଶୁଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ (ଦ୍ରବ୍ୟ) —

2. Impure or unclean (food)

୩ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖିଅ ଯାଇ ନ ପାରେ—

3. Uneatable.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ଅଭ୍ୟାସ ଧାତୁ = ବୋଳିବା + କର୍ମ. ତ) —
Abhyakta ଅପାଦମସ୍ତକ ତୈଳାକ୍ର —

(ଅଭ୍ୟାସ—ବି) Anointed with oil from head to
foot.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ଅଭ୍ୟାସ) —

Abhyagra ୧ । ନବୀନ; ଅଭ୍ୟାସ—1. New

୨ । ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—2. In front; frontal.

୩ । ନିକଟ; ସମୀପ—3. Near; adjoining.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଅଭ୍ୟାସ ଧାତୁ = ବୋଳିବା + ଭାବ. ଅ) —
Abhyāṅga ୧ । ତୈଳଦ୍ୱାରା ଶରୀର ମର୍ଦ୍ଦନ—

1. Rubbing the body with oil;
anointing

୨ । (+କରଣ. ଅ)—୧ । ତୈଳ—2. Oil; unguent.

୩ । ଲେପ—3. Ointment.

୪ । (+ଭାବ. ଅ)—ଚକ୍ଷୁରେ ଅଙ୍ଗନପ୍ରଦାନ; ଅଖିରେ
କଳ୍ପନ ଲଗାଇବା—4 Applying collyrium
to the eye-lashes.

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଅଭ୍ୟାସ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) —

Abhyāṅjana

ଅଭ୍ୟାଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Abhyāṅga (See)

ଅଭ୍ୟାଧିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ଅଧିକ) —୧ । ଅଧ୍ୟାଧିକ—

Abhyadhika

1. Too much; excessive.

୨ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—2 Most excellent.

୩ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—3. Best.

ଅଭ୍ୟାନ୍ତର—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଅନ୍ତର) —ଅଦେଶ; ହୃଦୟ—

Abhyāntarā

Order.

(ଅଭ୍ୟାନ୍ତର—ବିଶ)

ଅଭ୍ୟାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ + ଅନ୍ତର) —ଅଦେଶ—

Abhyāntarā

Ordered

ଅଭ୍ୟାନ୍ତର—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଅନ୍ତର) —ମଧ୍ୟ; ଅନ୍ତରାଳ; ଭିତର—

Abhyantara

Inside.

ସଂ. ବିଶ—ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ; ଅନ୍ତର୍ଗତ—Situating in;
included within

ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରଭେଦ—1 Difference.

୨ । ପରିବର୍ତ୍ତନ—2 Change.

୩ । ଅବରୋଧ; ବାଧା—

3. Impediment, obstacle.

୪ । ଅପର—4. Objection

୫ । ମତଭେଦ—5. Difference of opinion

୬ । କପଟ—6. Hypocrisy.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ପୃଥକ—1. Separate.

୨ । ଅନ୍ୟଥାକୃତ—2. Done otherwise;

disregarded.

୩ । ଭିନ୍ନ—3. Different

କୋ ବର୍ଣ୍ଣ ବେଦର ବାହାର, ଠୁଳ ଶୂନ୍ୟର ଅଭ୍ୟାନ୍ତର ।

ଭୂପତି—ପ୍ରମୋଦନାମ ।

ଅଭ୍ୟାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ୍ୟାନ୍ତର = ମଧ୍ୟ + ଭିତ) —

Abhyantarīna

୧ । ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ; ଅନ୍ତରାଳ—1. Internal;
not seen outside; not external.

୨ । ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ—2. Intermediate.

୩ । ଅନ୍ତର୍ଗତ—3. Inner.

ଅଭ୍ୟାବକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅଭ + ଅବ + କୃଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) —

Abhyabakarshana ୧ । ଆକର୍ଷଣ—1. Attraction.

ଅଭ୍ୟାବକର୍ଷଣ } ବିଶ. ୨ । ଦେହରେ ପଶି ଯାଇଥିବା କଣ୍ଟା, ଶର ବା
ଅଭ୍ୟାବକୃଷ୍ଣ } ଶୁଳ ଅଦିକୁ ବାହାର କରି ଆଣିବା—

2. Extraction of arrow, nail or bullet
from the body.

୧	ଇ	ଉ	ଈ, ଊ	ଋ, ୠ	୧	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ	ନ
୨	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ, ୠ	୧	ଅକାରାନ୍ତରାଶି	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ଷ	ଈ	ଉ	ଋ	ଌ	ୠ

୩ । ଉଦ୍ଧାରଣ; ଉପରକୁ ଟାଣି ଆଣିବା—

3 Extraction; drawing out.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅବ + ସ୍ୱଦ ଧାତୁ + ଇବ. ଅ) —

Abhyabaskanda ୧ । ଆକ୍ରମଣ—1 Attack.

୨ । ଅବରୋଧ—2. Seige

୩ । ଶତ୍ରୁ ପ୍ରତି ପ୍ରହାର—

3. Beating or striking an enemy

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅବ + ସ୍ୱଦ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyabaskandana ଅଭ୍ୟାସନ (ଦେଖ)

Abhyabaskanda (See)

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅବ + ହୁ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyabaharāna ଭକ୍ଷଣ; ଭୋଜନ—

Eating, consumption.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅବ + ହୁ ଧାତୁ + ଇବ. ଅ) —

Abhyabahāra ଅଭ୍ୟାସନ (ଦେଖ)

Abhyabaharāna (See)

ଅଭ୍ୟାମିତ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅମ ଧାତୁ = ରୁଗ୍ନ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —

Abhyamita ୧ । ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ—1 Ailing; sick

୨ । ଅଗର; ଆଶ୍ରୟ—2 Taking shelter.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ଇ) —

Abhyarṇa ୧ । ଯାହା ନିକଟକୁ ଗମନ କରୁଥିଲା ଥାଏ—

1. Approached.

୨ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ; ସମୀପ—

2. Proximate; adjoining.

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅର୍ଥ ଧାତୁ = ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା + ଭାବ. ଅନ) —

Abhyarthana ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା (ଦେଖ)

Abhyarthana (See)

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା—ସ. ବି. (ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା + ଅ) —

Abhyarthana ୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା—1. Prayer; solicitation.

୨ । ସମ୍ମାନ; ସମ୍ମାନ—

2. Adoration; reverence; homage.

୩ । ଅଭ୍ୟାଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସ୍ୱାଗତ ଓ ସମାଦର—

3. Cordial reception of a guest

୪ । ନିବେଦନପତ୍ର; ଦରଖାସ୍ତ—4. Petition.

୫ । ସ୍ୱାଗତସମ୍ମାନ—5. Welcome.

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା + କ୍ଷ. କମିତି) —

Abhyarthanākamiṭi କୌଣସି ସଭାର ବିଶିଷ୍ଟ ଅଧିବେଶନ

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି ବା ସମ୍ମାନମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟକ୍ତି-

ସମ୍ମାନନାକମିତି ମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା ପାଇଁ ଗଠିତ ସମିତି

—Reception committee.

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି—ସ. ବି. (ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା + କ୍ଷ. କମିତି) —

Abhyarthanākhamiṭi ବା ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି ନ ହେବା;

ଦରଖାସ୍ତ ନାମକ—Rejection of a prayer.

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି—ଦେ. ବି. (ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି) —

Abhyarthanākhamiṭi ଅଭ୍ୟାର୍ଥନାକମିତି (ଦେଖ)

Abhyarthanākhamiṭi (See)

ଅଭ୍ୟାର୍ଥନା—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅର୍ଥ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Abhyarthita ୧ । ସମ୍ମାନିତ (ବ୍ୟକ୍ତି) —

1 Welcomed; cordially received.

୨ । ପୂଜିତ—2. Worshipped; adored.

୩ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—3. Entertained.

୪ । ସମ୍ମାନିତ—4. Honoured.

୫ । ପ୍ରାର୍ଥନା (କରୁ) —5. Prayed for; asked.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyasana ୧ । ଅଭ୍ୟାସନ; ଅଭ୍ୟାସ—

(ଅଭ୍ୟାସ—ବିଶ)

1. Exercise; practice.

୨ । ପାଠାଭ୍ୟାସ—2. Study; application.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyasana ୧ । ଅଭ୍ୟାସନ; ଅଭ୍ୟାସ—

(ଅଭ୍ୟାସ—ବିଶ)

Envious; malicious.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyasana ୧ । ଅଭ୍ୟାସନ; ଅଭ୍ୟାସ—

1. Slander.

୨ । ଇର୍ଷା; ଦ୍ୱେଷ—2. Malice.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Abhyasta ୧ । ଯାହା ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲା ଥାଏ—

1. Practised.

ଅଭ୍ୟାସନ } ବି. ୨ । ଅଭ୍ୟାସନ ଯାହା ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲା ଥାଏ—

2 Learnt by practice.

୩ । ଶିକ୍ଷା କରୁ ଥାଉଥିବା—3. Learnt; studied.

୪ । ଦୋଷ ଯାଉଥିବା—

4. Practised; learnt by heart.

୫ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —ଯେ ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲା ଥାଏ—

5. Accustomed to.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Abhyastabidya ସେହି ଲୋକ କୌଣସି ବିଦ୍ୟାକୁ ଅଭ୍ୟାସ

(ଅଭ୍ୟାସନ—ବିଶ) ଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧ କରୁଥିଲା ଥାଏ—

Trained in an art.

ଅଭ୍ୟାସନ—ସ. ବି. (ଅଭ + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Abhyasya ୧ । ଅଭ୍ୟାସନ; ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ଅଭ୍ୟାସନ—

1. To be studied or learnt by practice.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ତରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ନିଜା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟାସ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଲେଖକ କହୁଛନ୍ତି ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଓ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯାହା ଘୋଷାଯିବ—

2. To be got by heart; to be committed to memory.

୩ । ଅଭ୍ୟାସଦ୍ୱାରା ସାଧ୍ୟମାୟ—

3 Attainable by practice.

ଅଭ୍ୟାକାଂକ୍ଷିତ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଅ + କାଂକ୍ଷି ଧାତୁ + ଇକ୍ତ ଡ)—

Abhyākāṅkshita ୧ । ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ—

1. False accusation; groundless complaint.

୨ । ମିଥ୍ୟାପ୍ରବାଦ—2. Defamation; libel.

ଅଭ୍ୟାଖ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ. ଡ)—

Abhyākhyāta ୧ । ମିଥ୍ୟାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ—

(ଅଭ୍ୟାଖ୍ୟାତା—ଶ୍ରୀ) 1. Falsely accused.

୨ । ମିଥ୍ୟାପ୍ରବାଦଗ୍ରସ୍ତ—

2. Calumniated; defamed.

ଅଭ୍ୟାଖ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ + ଇକ୍ତ. ଅନ)—

Abhyākhyāna ୧ । ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ—1. False charge.

୨ । ମିଥ୍ୟାପ୍ରବାଦ—2. Calumny; defamation.

ଅଭ୍ୟାଗତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି = ସମ୍ମୁଖକୁ; ନିକଟକୁ + ଅଗତ)—

Abhyāgata ୧ । ସମ୍ମୁଖାଗତ; ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ—

(ଅଭ୍ୟାଗତା—ଶ୍ରୀ) 1 Arrived in front of a person appearing before a person.

୨ । ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ—Appearing suddenly.

୩ । ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସୂତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ—

3. Inherited (M. W.)

ସଂ. ବି. ପୁ. — ୧ । ବିନା ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅତିଥି—

1. An uninvited guest.

୨ । ଅତିଥି—2. A guest.

ଅଭ୍ୟାଗତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ସାଧକ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ. ଅବ ।

୩ । ଅଗନ୍ତୁକ—3. A newcomer.

ଅଭ୍ୟାଗମ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଅ + ଗମ ଧାତୁ + ଇକ୍ତ. ଅ)—

Abhyāgama ୧ । ଉପସ୍ଥିତି; ପହଞ୍ଚିବା—1. Arrival.

୨ । ସମ୍ମୁଖକୁ ଅସିବା—

2. Appearance in front of a person.

୩ । ଦର୍ଶନ; ମୁଲ୍ଲକାର୍—3. Visit.

୪ । (ନ୍ୟାୟଦର୍ଶନ) ଫଳଭୋଗ—

4. (Logic) Enjoying a result (M. W. ;

୫ । ନୈକଟ୍ୟ—5. Neighbourhood (M. W)

୬ । ଅତିଥିକୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରିବାପାଇଁ ବସିବା ସ୍ଥାନକୁ ଉଠିବା—6. Rising to receive a guest.

(M. W.)

୭ । ଯୁଦ୍ଧ—7. War; battle

୮ । ଆଘାତ—8. Striking.

୯ । ମାରଣ; ବଧ—9. Killing.

୧୦ । ବିରୋଧ—10. Opposition.

୧୧ । ହାବୁଡ଼ିବା; ସାମନାରେ ପଡ଼ିଯିବା—

11. Encountering (M. W.)

ଅଭ୍ୟାଗାରିକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ଅଗାର + ଇକ୍ତ)—

Abhyāgarika ୧ । ପରିବାର ପୋଷଣରେ ମନୋଯୋଗୀ—

(ଅଭ୍ୟାଗାରିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Diligent in supporting a family.

ଅଭ୍ୟାଘାତ—ସଂ. ବି. — (ଅଭି + ଅଘାତ)—

Abhyāghāta ୧ । ଆକ୍ରମଣ; ଚଢ଼ାଉ—1. Assault;

୨ । ରୋକ୍—2. Interruption.

ଅଭ୍ୟାଦାନ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଆଦାନ)—

Abhyādāna ୧ । ପ୍ରାରମ୍ଭ—1. Beginning;

commencement.

୨ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଗ୍ରହଣ—

2. Personal acceptance, acceptance in person.

ଅଭ୍ୟାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଭି + ଅମ ଧାତୁ = ରୁଗ୍ନ ହେବା +

Abhyānta ୧ । ରୁଗ୍ନ; ପୀଡ଼ିତ—Sick, ill. କର୍ତ୍ତୃ. ଡ)—

(ଅଭ୍ୟାନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) ରୁଗ୍ନ; ପୀଡ଼ିତ—Sick, ill.

ସଂ. ବି. ପୁ. — ମୃଦୁ; ରୋଗୀବ୍ୟକ୍ତି—

An invalid; a patient.

ଅଭ୍ୟାପାତ—ସଂ. ବି. — (ଅଭି + ଆପାତ)—

Abhyāpāta ୧ । ବିପଦ, ଦୁର୍ଘଟଣା—1 Calamity.

୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—2 Misfortune.

୩ । ସଂନାଶ—3. Ruin

୪ । ଆଶାଲୋପ—5. Disappointment.

ଅଭ୍ୟାମର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଅ + ମୃଦ ଧାତୁ + ଅଧକରଣ. ଅ; ଯହିଁରେ

Abhyāmarda ୧ । ଶତ୍ରୁକୁ ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା—

ଯୁଦ୍ଧ; ଲଢ଼େଇ—War, battle.

ଅଭ୍ୟାମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ଅଭି + ଆମ୍ବ)—

Abhyāmbha ୧ । ଆରମ୍ଭ—1 Beginning.

୨ । ଅପର ଅଭ୍ୟାସ କର୍ମର ପୁନରାବୃତ୍ତି, ଦୋହୋରେଇବା—

1. Repetition; rebeginning

ଅଭ୍ୟାଶ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅଭି + ଅସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Abhyāś ୧ । ଅଭ୍ୟାସ (ଦେଖ)

Abhyāśa (See)

ଅଭ୍ୟାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି + ଅସ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା; ବିବ୍ୟାପନ ରହିବା

Abhyāsa ୧ । ନିକଟ—1 Near.

୧ । ନିକଟ—1 Near.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—2. Proximate; adjacent.

୩. ବି. —୧ । ଶୋଭା—1. Habit

୨ । ନିକଟତା—2. Vicinity; proximity
(ଅଭ୍ୟାସ—ବିଶ) ୩ । ଅଭ୍ୟାସ; ଶିକ୍ଷା—

3. Learning by heart.

୪ । ପଢ଼ାବୁଦ୍ଧି—4 Recitation.

୫ । ପୁନଃପଢ଼ା; ପୁନଃ ପଢ଼ା ପଠନ—

5. Repeated reading, revision.

୬ । ପୁନଃ ପୁନଃ ବ୍ୟବହାର—6. Repeated use.

୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଅକ୍ଷରର ଦ୍ୱିତ୍ୱ—

7. (Grammar) Duplication of letters.

୮ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଦ୍ୱିତ୍ୱରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶବ୍ଦର ଧାରଣା ଦ୍ୱିତ୍ୱ—

8. (Grammar) Reduplication of a root
of a verb indicating repetition,

(ଯଥା—ଗମ ଧାତୁରୁ-ଜଗମ)

୯ । (ଗଣିତ) ଗୁଣନ—

9 (Mathematics) Multiplication.

ଅଭ୍ୟାସସିଦ୍ଧ - ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ୟାସ + ସିଦ୍ଧ)—

Abhyāśasiddha ୧ । ଅଭ୍ୟାସ ବା ସାଧନାଦ୍ୱାରା ଅସ୍ୱତ୍ୱ—

1 Habitual, fully learnt by exercise.

୨ । ମୁଖସ୍ଥ କରମାୟତ୍ୱ— 2. Got by heart.

ଅଭ୍ୟାସାଦାନ—ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ୟାସ + ଆଦାନ ଶବ୍ଦ, ସାଦାନ ଧାତୁ =
Abhyāśādāna ସିଦ୍ଧି + ଭାବ. ଅନ)—

୧ । ଶତ୍ରୁପ୍ରତି ଆକ୍ରମଣ; ଚଢ଼ାଉ; ଧାଡ଼ ଦେବା—

1. Charging an enemy

୨ । ଆକ୍ରମଣ—2 Attack.

୩ । ଆକ୍ରମଣାର୍ଥ ଶତ୍ରୁ ସମ୍ମୁଖକୁ ଗମନ—

3. Onslaught.

ଅଭ୍ୟାସିକା—ସଂ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ (ସ. ଅଭ୍ୟାସ)—

Abhyāsikā ଅଭ୍ୟାସ କରିବା—To practice

ଅଭ୍ୟାସିକା ସ୍ତ୍ରୀ ଶବ୍ଦ ଅବଶେଷେ,

ଆମାସନା ଅନେକ ଯୋଗ ଅଭ୍ୟାସିକା ।

କଳାପା. ଭାବନା. ୩୩ ।

ଅଭ୍ୟାସୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଭ୍ୟାସ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Abhyāsī ୧ । ଅଭ୍ୟାସଶ୍ରମୀ—1. Studious.

(ଅଭ୍ୟାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଗୋଷିକାରେ ନିୟନ୍ତ୍ର—

2 Engaged in learning by rote.

୩ । ଯେ କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରିଥାଏ—

3. Accustomed; inured; practiced.

୪ । ପୁନଃପୁନଃ ସାଧନ କରୁଥିବା—

4. Engaged in repeated exercise or
practice

ଅଭ୍ୟାହତ—ସଂ. ବି (ଅଭ୍ୟା + ହତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abhyāhata ୧ । ଆହତ—1. Struck; wounded.

୨ । ଅନ୍ତାନ୍ତ—2. Seized by; afflicted with.

୩ । ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ—3 Impeded.

ଅଭ୍ୟାହାର—ସଂ. ବି (ଅଭ୍ୟା + ହାର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhyāhāra ୧ । ଚୋରା—1. Theft.

୨ । ଡକାଇ; ଲୁଟିବା—

2. Dacoity; looting

୩ । ଆକ୍ରମଣ; ଚଢ଼ାଉ—

3 Attack; onslaught.

୪ । ଭୋଜନ—4 Eating; meals

୫ । ନିକଟକୁ ଆଣିବା, ନିକଟ କରାଇବା—

5. Bringing near.

୬ । ବୁଝାଇନେବା—6. Carrying away.

ଅଭ୍ୟୁକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି (ଅଭ୍ୟୁ + ଉକ୍ଷ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Abhyukṣhaṇa ୧ । ଜଳସେଚନ; ପାଣି ଛୁଟିବା—

(ଅଭ୍ୟୁକ୍ଷିତ—ବିଶ) 1. Sprinkling with water.

୨ । ବତୁରାଇବା, ଭଜାଇବା—

2 Moistening.

(ଯଥା—ବୈଶ୍ଣବେଶ୍ୱର, ଯଜ୍ଞ ବା ହୋମ ଆଦି ନିକଟ ପୂର୍ବରୁ କରା
ମନ୍ତ୍ରପାଠପୂର୍ବକ ହୋମବେଦରେ ଅଭ୍ୟୁକ୍ଷଣ କରନ୍ତି ।)

ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛା—ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ୟୁ + ଛା)—

Abhyuchcha ଅତି ଉଚ୍ଚ—Ver. High.

ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛାଗମୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ସେ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରକୁ ଉଠେ—

Abhyuchchagāmi Soaring to a very

(ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛାଗମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

great height.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ—Name of a previous
incarnation of the Buddha.

ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛୟ—ସଂ. ବି (ଅଭ୍ୟୁ + ଛୟ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Abhyuchchaya ୧ । ବୃଦ୍ଧି —i. Increase.

(ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛିତ—ବିଶ) ୨ । ଗଦା; ଗୁଚ୍ଛ—2. Heap.

୩ । ସମୂହ—3. Multitude.

୪ । ସମୂହସ୍ତ; ସମାହାର—

4. Aggregate; collection.

୫ । ସଂଗ୍ରହ—5. Gathering.

ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ୟୁ + ଛୟ)—ଅତି ଉଚ୍ଚ—

Very high,

ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛ୍ରୀତ—ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ୟୁ + ଛ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abhyuchchrita ୧ । ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ କରା ଯାଇଥିବା—

(ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛ୍ରୀତ—ବିଶ) 1. Raised aloft; elevated.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅଥଚ ଗୁଣରେ ଗୁଣିତ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ବାହି । ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓ ବା । ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ ଲୋକେ ଏ ଦୃଷ୍ଟାକୋଣରେ ନ ମନେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାପ୍ତମେ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ବା । ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଶୋଭିବ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବ; 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବ ।

୨ । ଅଭ୍ୟୁଦୟ—2 Exalted, very high.

୩ । ସମର୍ଥ—3 Able.

୪ । ଉଚ୍ଚପଦପ୍ରାପ୍ତ—4. One who has attained a high position

ଅଭ୍ୟୁଦୟୋଗ—୧୦. ବି (ଅଭି + ଉଦ୍ + ଶ୍ଚି ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —
Abhyutkrośan ଜେଜେକାର; ଉଚ୍ଚୋତ୍ସ୍ଵରରେ

(ଅଭ୍ୟୁଦୟ—ବିଶ) ପ୍ରଶଂସା—
1. loud acclamation.

ଅଭ୍ୟୁଦୟ—୧୧. ବି (ଅଭି + ଉଦ୍ + ଶ୍ଚି ଧାତୁ + ଇବ. ଅନ) —

Abhyutthāna ୧ । ଅଭ୍ୟୁଦୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା
(ଅଭ୍ୟୁଦୟ—ବିଶ) ପାଇଁ ଅସନରୁ ଉଠିବା—

1 Rising from one's seat to show respect to a guest.

୨ । ଉଦୟ; ଉଦ୍‌ବା—2 Rising.

୩ । ପ୍ରଜାଦ୍ରୋହ—3. Rebellion (M. W)

୪ । ଉଚ୍ଚତା—4. Elevation.

୫ । ଉଚ୍ଚପଦଲାଭ—5. Gaining a high position.

୬ । ଅଧିକାରଲାଭ—6. Gaining authority.

୭ । ମାନ୍ୟ; ସମ୍ମାନ—7. Respectability.

୮ । ବଳ ବା ପ୍ରଭାବଲାଭ—8. Gaining efficacy.

୯ । କ୍ଷମତା—9 Power.

୧୦ । ଜନ୍ମ; ଆରମ୍ଭ—10. Origin; birth.

୧୧ । ଉନ୍ନତି—11. Improvement.

୧୨ । କ୍ଷମତାର ବୃଦ୍ଧି—12 Increase of power.

୧୩ । ସୁଖ୍ୟାତି—13. Reputation

୧୪ । ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତି; ସମ୍ପଦ; ବୃଦ୍ଧି—14. Prosperity.

୧୫ । ଉଚ୍ଛ୍ରେଣିକା—15 Overflowing.

୧୬ । ଉଦ୍ୟମ—16. Endeavour, striving after.

୧୭ । ଅନୁକୂଳ; ବିଶେଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାତ୍ରା—

17. Setting out (M. W.)

ଅଭ୍ୟୁଦୟ—୧୮. ବିଶ (ଅଭି + ଉଦ୍) —

Abhyurthita ୧ । ଉଦ୍‌ଭବ—1. Risen.

୨ । ଅଗ୍ରଭାଗକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଅସନରୁ ଉଠିବା—
2. Rising from one's seat to do any one honour.

୩ । ପ୍ରବୃତ୍ତ—3. Engaged,

୪ । ଅଭ୍ୟୁଦୟ—4. Elevated; very high.

୫ । ଦୃଶ୍ୟ; ଦୃଶ୍ୟ—5. Appeared; visible.

୬ । ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା—

6. Making one's self ready.

୭ । ସମ୍ପଦପୂର୍ଣ୍ଣ—7 Prosperous.

୧୦. ବି—୧ । ଉନ୍ନତି—1. Improvement.

୨ । ସମ୍ପଦ; ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତି—2. Prosperity.

ଅଭ୍ୟୁଦୟ—୧୧. ବି (ଅଭି + ଉଦ୍) —

Abhyudaya ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ—1 Sun-rise

୨ । ଗ୍ରହ ତାରାଦିଙ୍କର ଉଦୟ—

2 Rise of luminaries.

୩ । ଆରମ୍ଭ—3 Beginning; commencing.

୪ । ଉଚ୍ଚତା—4. Elevation

୫ । ବୃଦ୍ଧି—5 Increase.

୬ । ଶ୍ରୀକୃତି; ସମ୍ପଦ; ବୃଦ୍ଧି—6. Prosperity.

୭ । ସୁଖ—7. Happiness (M. W.)

୮ । ସୁଫଳ—8. Good result.

୯ । ଧର୍ମ; ଉତ୍ସବ; ଯାତ୍ରା; ପର୍ବ—

9. A religious celebration; festival.

୧୦ । ଉଦ୍‌ବା—10, Uprising; rise,

୧୧ । ଉନ୍ନତି—11 Improvement.

୧୨ । ମଙ୍ଗଳ; ଶୁଭ—12 Weal.

ଅଭ୍ୟୁଦୟଶ୍ରୀକୃତି—୧୩. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଭ୍ୟୁଦୟ = ମଙ୍ଗଳ + ଶ୍ରୀକୃତି;

Abhyudayaśrāddha ଅଭ୍ୟୁଦୟଶ୍ରୀକୃତି; ବୃଦ୍ଧିଶ୍ରୀକୃତି) —

୧ । ବିବାହାଦିର ଆରମ୍ଭରେ ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା ଶ୍ରୀକୃତି—1. An offering to the manes before the commencement of marriage and other ceremonies.

୨ । ବୈଦିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ (ହୋମାଦି) ଆରମ୍ଭରେ ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶ୍ରୀକୃତି—2. An offering to the manes preliminary to the performance of vedic rites

ଅଭ୍ୟୁଦୟେଷ୍ଟି—୧୪. ବି. — (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଭ୍ୟୁଦୟକାରଣୀ ଇଷ୍ଟି ବା

Abhyudayeshṭi ଅଭ୍ୟୁଦୟାର୍ଥ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଇଷ୍ଟି) —

୧ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଯଜ୍ଞ—

1. An expiatory sacrifice (M. W.)

ଅଭ୍ୟୁଦୟ—୧୫. ବିଶ (ଅଭି + ଉଦ୍) —

Abhyudita ୧ । ଉଦ୍‌ଭବ; ଆକାଶରେ ଉଦ୍‌ଭବ

(ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଗ୍ରହାଦି) —

1. Risen (sun or luminaries)

୨ । ସୂ. ସେ ନିଦ୍ରା ତ୍ୟାଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍‌ଭାବିତ ହେଉ ଲୋକ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ପରେ ନିଦ୍ରା ଛାଡ଼ି ସେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରବା ଉଚିତ ।)

2. One over whom (while sleeping) the sun has risen (M. W.) accustomed to sleep till after sunrise.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ଲୁ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ

୩ । ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ—

3 Engaged in combat (M. W.)

୪ । ଘଟିଥିବା—4 Happened.

୫ । ଶ୍ରୀବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପନ୍ନ—5. Prosperous.

୬ । ପ୍ରକାଶିତ—6 Appearing; visible.

୭ । ଉନ୍ନତ—7. Elevated

୮ । ବାକ୍ୟଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଶିତ—

8. Expressed in words (M. W.)

ଅଭ୍ୟୁଦିତଶାସ୍ତ୍ର—୧୦. ବି (ଅଭ୍ୟୁଦିତ + ଶାସ୍ତ୍ରନ୍ତର)—

Abhyuditasāyita ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୋଇବା ଅବସ୍ଥା—

The state of lying asleep while the sun has risen.

ଅଭ୍ୟୁଦିତ—୧୦. ବିଶ (ଅଭି + ଉଦ୍ + ଉତ୍ + ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Abhyudirita ୧ । ଅସ୍ଥିତ; ପିଙ୍ଗା ଯାଇଥିବା—

1. Cast, thrown down.

୨ । ଅବ୍ୟାକ୍ତ; କଥିତ—2. Narrated; spoken.

୩ । ବର୍ଣ୍ଣିତ—3 Described.

ଅଭ୍ୟୁଦ୍ୟତ—୧୦. ବିଶ (ଅଭି + ଉଦ୍ୟତ)—୧ । ଉତ୍ତୋଳିତ—

Abhyudyata 1. Raised; lifted up.

୨ । ସମର୍ପିତ—2. Offered.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ—

3. Prepared for; ready for.

୪ । ଆଦର ସହକାରେ ସ୍ୱାଗତ—

4. Received kindly; welcomed.

୫ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ—5. Engaged in.

୬ । ଉଦ୍ଭବ—6. Risen.

ଅଭ୍ୟୁପଗତ—୧୦. ବିଶ. ପୁ (ଅଭି + ଉପଗତ)—୧ । ସ୍ୱୀକୃତ—

Abhyupagata

(ଅଭ୍ୟୁପଗତା-ଶ୍ରୀ) 1. Acknowledged; agreed.

(ଅଭ୍ୟୁପଗମ-କ) ୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2. Got; achieved.

୩ । ନିକଟକୁ ଅଭିସ୍ଥାପନ—3. Arrived near.

୪ । ଉପସ୍ଥିତ—4. Arrived, reached.

ଅଭ୍ୟୁପଗମ—୧୦. ବି (ଅଭି + ଉପଗମ)—

Abhyupagama ୧ । ନିକଟକୁ ଅଭିସ୍ଥାପନ; ପହଞ୍ଚିବା—

1 Arriving; at; going near to.

୨ । ରୁଚି—2. Contract; an agreement (M. W.)

୩ । ସ୍ୱୀକାର; ରାଜ—3 Assenting to; admitting; consent

୪ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା—4 Promise.

୫ । ପ୍ରାପ୍ତି—5. Attainment.

୬ । ଉପସ୍ଥିତ—6. Presence.

୭ । ଅସଂକ୍ତି—7. Attachment.

୮ । ନିର୍ଣ୍ଣୟ—8. Ascertainment.

୯ । କଳ୍ପନା—9. Imagination.

୧୦ । ମତ—10. Opinion

ଅଭ୍ୟୁପଗମସିଦ୍ଧାନ୍ତ—୧୦ ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଭ୍ୟୁପଗମଦ୍ଵାରା ଉପନୀତ

Abhyupagamasiddhānta ଦେବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ)—୧ । ସ୍ୱୀକୃତ-

ପ୍ରତିଜ୍ଞା—1. An admitted axiom (M. W.)

୨ । (ଲ୍ୟାପ୍) ପ୍ରଥମେ ଚର୍ଚ୍ଚାନୁସ୍ଥିତରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞାକୁ

ସତ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ପରେ ତାହା ପ୍ରମାଣାବଦ୍ଧତା

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା—

2. (logic) 'Reductio-ad-absurdum';

assuming a proposition as true and

then showing the absurdity of an

inference based on it

ଅଭ୍ୟୁପପତ୍ତି—୧୦ ବି (ଅଭି + ଉପପତ୍ତି)—୧ । ସାହାଯ୍ୟ କରିବା

Abhyupapatti ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିକଟକୁ ଯିବା—

1. Approaching in order to assist

୨ । ରକ୍ଷା—2. Protection

୩ । ସଫେଇ; ଅପରାଧ; ଅଭିଯୋଗରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା—

3. Defence.

୪ । ଅନୁଗ୍ରହ—4. Favour.

୫ । ଉପକାର—5 The conferring of a benefit or kindness

୬ । ସ୍ୱୀକୃତି; ସ୍ୱୀକାର—6. Agreement; assent.

୭ । କୁଳରକ୍ଷା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟାନୁସ୍ଥିତରେ ମୃତ ଭାଇଙ୍କ

ପତ୍ନୀଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ବାସ୍ୟପାତନରୂପ କର୍ମ—

7. Impregnation of a brother's wife

(especially of a brother's widow as

an act of duty) (M. W)

୮ । ସାନ୍ତ୍ବିତ—8. Consolation

ଅଭ୍ୟୁପପନ୍ନ—୧୦ ବି. (ଅଭି + ଉପପନ୍ନ)—୧ । ରକ୍ଷିତ—

Abhyupapanna 1. Protected; rescued.

୨ । ସ୍ୱୀକୃତି (ବିଷୟ)—2. Agreed to; assented.

୩ । ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବା—3. Agreeing to.

୪ । ରକ୍ଷାର୍ଥ—4. Asking for protection.

ଅଭ୍ୟୁପାୟ—୧୦ ବି. (ଅଭି + ଉପାୟ)—୧ । ସ୍ୱୀକାର—

Abhyupāya 1. Acknowledgement; agreement.

୨ । ସୁପାୟ—2. Expedient; means

ଆଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ଦୃଷ୍ଟିରେ ନୂତନ ୧ ଭିତ୍ତି ଅନ୍ତର୍ ଓ ମାତ୍ର ୧୬ ୨ ଭିତ୍ତି ଅନ୍ତର୍ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତୀତ ୧ ୩ ୨ ଭିତ୍ତି ଅନ୍ତର୍ ୩ ୩ ୩ ମାତ୍ରାସୁର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଭାଷାକୋଷରେ ନ ମନେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଭିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଚଳେ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମନେ ‘ଗା’ ଗୋଟିକେ; ‘ବ’ ନ ମନେ ‘ବ’ ଚୋଟିକେ; ‘ବ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବ’ ଚୋଟିକେ, ‘ଅ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଚୋଟିକେ, ‘ଅ’ ଚୋଟିକେ ‘ଅ’ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଚୋଟିକେ ।

ଅଭ୍ୟୁପାୟନ—ସ. ବି. (ଅଭି+ଉପାୟନ)—

Abhyupāyana ୧ । ଉପଚୋକନ; ଭେଟି; ଦର୍ଶନ—

1. A complimentary gift.

୨ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—2. An inducement (M. W)

ଅଭ୍ୟୁପେତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭି+ଉପ+ଇ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Abhyupeta ୧ । ସ୍ୱୀକୃତ—1. Agreed to.

୨ । ଅଙ୍ଗୀକୃତ—2. Promised.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତ—3. Received

୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ଉପାଗତ; ଉପସ୍ଥିତ—

4. Arrived at

ଅଭ୍ୟୁପେତ୍ୟଶୁଶ୍ରୂଷା—ସଂ. ବି (ଅଭ୍ୟୁପେତ୍ୟ+ଶୁଶ୍ରୂଷା)—

Abhyupetyāśūśrūṣhā ୧ । ଶୁକର କରବାର ରୁଚ୍ଛି—

1. A contract of personal service between master and servant.

୨ । ଶୁକର କରବାର ରୁଚ୍ଛିରଙ୍ଗ—

2. A breach of contracted service (M. W)

୩ । (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) ଭ୍ରାତୃବାସ ଶୁକର ରୁଚ୍ଛିରଙ୍ଗ ଯୋଗୁଁ
ଘଟିବା ମନୋମାତ୍ରାସୂଚକ ଆଇନର ଉପାଧି—

3. A title of Law treating of dispute between master and servant who has broken his agreement.

ଅଭ୍ୟୁପେତ୍ୟଶୁଶ୍ରୂଷା—ସଂ. ବି. (ଅଭ୍ୟୁପେତ୍ୟ+ଅଶୁଶ୍ରୂଷା)—

Abhyupetyāśūśrūṣhā ହିନ୍ଦୁ ଆଇନର ୧୮ ବିଭିନ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ
ଶୁକର ରୁଚ୍ଛିରଙ୍ଗ ଆଇନ—One of the 18
titles of Hindu Law dealing with
breach of contract between master
and servant (Apte)

ଅଭ୍ୟୁଷ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ଉଷ ଧାତୁ=ପୋଡ଼ିବା+କର୍ମ. ଅ)—

Abhyusha ୧ । ଉଷର ଭୃଷ୍ଣ ଶସ୍ୟାଦି; ଶସ୍ୟଭୃଜ—

1. Slightly parched corn.

୨ । ରୁଟି—2. Bread; loaf.

ଅଭ୍ୟୁଷ—ସଂ. ବି. (ଅଭି+ଉଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—

Abhyūsha ଅଭ୍ୟୁଷ (ଦେଖ)

Abhyusha (See)

ଅଭ୍ୟେଷ—ସଂ. ବି (ଅଭି+ଉଷ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅ)—

Abhyesha ଅଭ୍ୟେଷ (ଦେଖ)

Abhyusha (See)

ଅଭ୍ର (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଗମନ କରିବା—1. To go

Abhra (root) ୨ । ଗତି କରିବା—2. To move.

ଅଭ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅ+ଭ୍ରମ ଧାତୁ=ସିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; କମ୍ପା ଅପ୍=

Abhra ଜଳ+ଭ୍ର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; କମ୍ପା ଅଭ୍ର ଧାତୁ=ଗମନ
କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଆକାଶ—1. Sky.

୨ । ମେଘ—2. Clouds.

୩ । ମେଘନାଳ; ଅଭ୍ରରଙ୍ଗ—3. Mica, talc.

୪ । ମୁଥା—4. Root of Duba grass.

[ଦ୍ର—ଅଭ୍ର ଶୁଭିକାର ଯଥା—କୃଷ୍ଣ, ଶ୍ୱେତ, ପୀତ ଓ ଲେହୁତ ।
କବିରାଜ. ହରେକୃଷ୍ଣ-ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।]

ଅଭ୍ରାକସ—ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ର=ଆକାଶକୁ+କସ ଧାତୁ=ଘର୍ଷଣ କରିବା
Abhramkasha ବା ଶୁଷ୍କ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

ଗଗନଶର୍ଣୀ—Rising to the skies.

ସଂ. ବି—ବାୟୁ—Air.

ଅଭ୍ରାଲିହା—ସଂ. ବିଶ (ଅଭ୍ର=ଆକାଶକୁ+ଲିହ ଧାତୁ=ଶୁଷ୍କିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Abhramliha ଅ)—୧ । ଗଗନଶର୍ଣୀ—1. Rising to the
skies.

୨ । ଅଭ୍ର—2. Very high.

ସ. ବି - ୧ । ମେଘ—1. Clouds

୨ । ବାୟୁ—2 Air

ଅଭ୍ରକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଭ୍ର)—

Abhraka ଅଭ୍ର; ଅଭ୍ର—Mica; tale.

ଅଭ୍ରକ୍
ଅଭ୍ରକ

ଅଭ୍ରାପିଶାଚ—ସଂ. ବି. (ଉପରିତ କର୍ମଧା; ଅଭ୍ର=ମେଘ ପରି ଗଳବର୍ଣ୍ଣ+
Abhrapiśācha ପିଶାଚ)—ରୁଦ୍ରଗ୍ରହ—The Dragon's
head; the ascending node.

ଅଭ୍ରାପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି.—୧ । (ଧୃଷ୍ଣୀ ତତ୍; ଅଭ୍ର=ମେଘ+ପୁଷ୍ପ=ଫୁଲ)—
Abhrapushpa (ମେଘର ଫୁଲ; ଗଛର ଫୁଲ ଯେପରି, ଜଳ
ଆକାଶର ସେହିପରି ଫୁଲ ଅଟେ)—

ଜଳ—1. Water.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ସେବାଗମରେ ଯେ ଫୁଲ ଧରେ) ବେତଗଛ—
2. The Ratan plant.

୩ । କଦମ୍ବଗଛ—3. The Kadamba-tree.

ଅଭ୍ରାଭସ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣୀ ତତ୍; ଅଭ୍ର+ଭସ୍ମ)—ଅୟୁର୍ବେଦାନୁ ବ୍ୟବହାର
Abhrabhasma ମାରିତ ଅଭ୍ର—Oxide of mica pre-
pared according to Ayurveda.

ଅଭ୍ରାମାଂସୀ—ସଂ. ବି.—୧ । ଜଟାମାଂସୀ—1. Valeriana

Abhramāṁsī Jatāmāṁsī.

୨ । ଆକାଶମାଂସୀ—2 A kind of medicinal
plant.

(କବିରାଜ. ହରେକୃଷ୍ଣ-ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)

ଅଭ୍ରମାତଙ୍ଗ—ସଂ. ବି (ଧୃଷ୍ଣୀ ତତ୍; ଅଭ୍ର=ମେଘ+ମାତଙ୍ଗ=ହାତୀ)—
Abhramātaṅga ଆକାଶହସ୍ତୀ; ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ହସ୍ତୀ; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବାହନ—
The heavenly elephant driven by
Indra.

[ଦ୍ର—ଏହା ପୂର୍ବ ଦିଗର ହସ୍ତୀ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ
୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ଷ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅଭ୍ରମୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଭ୍ରମ ଧାତୁ = ଭ୍ରମଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଭ୍ର) —

Abhramu ପୂର୍ବଦଗର ଦୁଷ୍ଟିନା; ଉତ୍ତରଦ ଦୁଷ୍ଟିର ଶ୍ରୀ —

The she-elephant guarding the East

ଅଭ୍ରମୁପତି—ସଂ. ବି. (ଭ୍ରମୁ + ପତି) — ଉତ୍ତରଦଦୁଷ୍ଟି —

Abhramupati Indra's elephant.

ବହେ ଅଭ୍ରମୁପତି ଭାବ, ବାର ବାର ଅଭିଷେକ ଦଳ ।

ଭକ୍ତ ବୈଦେହୀନୀକାସ ।

ଅଭ୍ରମୁବଲ୍ଲଭ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଭ୍ରମୁ + ବଲ୍ଲଭ) — ପୂର୍ବଦଗର ଦୁଷ୍ଟିନା

Abhramuballabha + ବଲ୍ଲଭ = ସ୍ବାମୀ) — ଉତ୍ତରଦଦୁଷ୍ଟି —

Indra's elephant.

ଅଭ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଭ୍ରାନ୍ତ) — ୧ । ଭ୍ରମଣରୁ, ପ୍ରମାଦରୁ —

Abhrānta 1. Not in error; not mistaken; infallible; unerring.

୨ । ସ୍ଥିର — 2. Composed

ଅଭ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅଭ୍ର ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭ୍ର) —

Abhri ୧ । କୌକାରୁ ପାଣି ବାହାର କରିବାକୁ ଯେଉଁ ପାତ୍ର

ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ବେଶ୍ୟା — 1. A vessel to

throw out water from a boat.

୨ । ମଳପରିଷ୍କାରକ କାଠର କୋଡ଼ି —

2. Wooden spade to throw away refuse.

ଅଭ୍ରୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଭ୍ର + ଇୟ) — ୧ । ଆକାଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ —

Abhriya 1 Pertaining to the sky.

୨ । ମେଘସମ୍ବନ୍ଧୀୟ — 2. Relating to the clouds.

୩ । ମେଘାୟ — 3. Cloudy

ଅଭ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଭ୍ର ଧାତୁ + ଭ୍ର) — ଅଭ୍ର (ଦେଖ)

Abhri Abhri (See)

ଅଭ୍ରେଷ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଭ୍ରେଷ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଅ) —

Abhresha ୧ । ଉଚିତ — 1. Unerring justice; propriety.

୨ । ନ୍ୟାୟ — 2. Justice

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଗମନଶୂନ୍ୟ; ଗତିଶୂନ୍ୟ —

1. Unmoving; motionless.

୨ । ଉଚିତ — 2. Right.

୩ । ନ୍ୟାୟ — 3. Just.

୪ । ଆଇନବିହୀନ — 4. Statutory.

ଅଭ୍ରୋତ୍ଥ—ସଂ. ବି. [ଅମ୍ ଚକ୍ତ; ଅଭ୍ର = ମେଘ + ଭ୍ରୋତ୍ଥ (= ସ୍ଥା ଧାତୁ +

Abhrottha ଅ)] — ଯେ ମେଘରୁ ବାହାରେ —

୧ । ବଜ୍ର — 1. Thunder.

୨ । ବିଦ୍ୟୁତ୍ — 2. Lightning.

ଅମ୍ (ଧାତୁ) — ସଂ. — ୧ । ରୁଗ୍ଣ ହେବା —

Am (root) 1 To be ailing.

୨ । ଭୋଜନ କରିବା — 2. To eat.

ଅମ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ ଧାତୁ = ରୁଗ୍ଣ ହେବା + କରଣ. ଅ) —

Ama

ରୋଗ — Disease,

ଅମଙ୍ଗ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ — ଅନୁଚିନ୍ତା; ଅସମ୍ମତ; ନାସ୍ତିକ; ନାମଙ୍ଗ —

Amaṅga

Unwilling; reluctant.

ନାବାଜ୍ଞ

ବିରକ୍ତସ୍ଥିତି — ଅସମ୍ମତ ଉପରେ ନିର୍ମମ ।

ନାରାଜ

ହେଲେ କି ଅମଙ୍ଗ ଅବା ନିଜସଂରକ୍ଷଣେ ? ବ୍ୟାକାଥ — ମହାପାତ୍ର ।

ଅମଙ୍ଗଳ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ମଙ୍ଗଳ = ଶୁଭ) —

Amaṅgala ୧ । ଅଶୁଭ — 1. Evil.

୨ । ଦୁର୍ଘଟନା — 2. Disaster.

୩ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ — 3. Ill-luck

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅଶୁଭସୂଚକ — 1. Inauspicious.

୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟସୂକ୍ତ — 2 Unfortunate.

ଅମଙ୍ଗଳକର — ସଂ. ବିଶ — ଯାହା ଅଶୁଭ ଘଟଣା —

Amaṅgalakara

Inauspicious; calamitous.

ଅମଙ୍ଗଳପତକା — ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) —

Amaṅgalapatakā

ଅଶୁଭ ଦର୍ଶନ; ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ

ଅଶୁଭ ଅଟେ — Inauspicious to look at,

ଅମଙ୍ଗଳବିରାଡ଼ି — ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ — ଅମଙ୍ଗଳପତକା (ଦେଖ)

Amangalabirāṇḍi

Amaṅgalapatakā (See)

ଅମଙ୍ଗଳା — ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ — ଅଶୁଭ ଦର୍ଶନ —

Amaṅgaliā

Inauspicious to look at.

ଅମଙ୍ଗଳା

ଅମଙ୍ଗଳା

ଅମଙ୍ଗଳା } ଶ୍ରୀ.

ଅମଙ୍ଗୁଳା — ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ — ୧ । ବିବାହର ପୂର୍ବଦିନ ଯେଉଁ ବର

Amaṅgula

କନ୍ୟାକର ମଙ୍ଗଳ ବା ଅଧିବାସକର ହୋଇ ନ

ଥାଏ — 1. (a bride or bride-groom)

Who has not yet undergone the

ceremony of consecration on the eve

of marriage.

୨ । ବିବାହର ପୂର୍ବରୁ ମଙ୍ଗୁଳା ବା ଅଧିବାସକ ହୋଇ ନ ଥିବା

(ଗ୍ରାମଦେବତା) — 2. (deity)

Not worshipped on the eve of a

social ceremony.

ଅମଙ୍ଗୁଳା — ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ — ୧ । ଅମଙ୍ଗଳା (ଦେଖ)

Amaṅguliā

1. Amaṅguliā (See)

ଅମଙ୍ଗୁଳା

ଅମଙ୍ଗୁଳା

ଅମଙ୍ଗୁଳା } ଶ୍ରୀ.

୨ । ଅମଙ୍ଗୁଳା (ଦେଖ)

2. Amaṅguliā (See)

ଅମଙ୍ଗ — ଦେ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ମଙ୍ଗ = ମଣ୍ଡା) —

Amachhā

୧ । ଖାଦ୍ୟ ମଣ୍ଡାବିଶେଷ —

1. A kind of inedible fish.

ଯଥା—ଲୋକେ ଅପତ୍ନ ପୁଣ୍ୟରୁ ଯେତେ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅପତ୍ନ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅପତ୍ନ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପତ୍ନ ଏବଂ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ କେବଳ ଏ ଶବ୍ଦାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ଷେପେ ଚିତ୍ତେ କରାଯାଏ, ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଓ ‘ଢ଼’ ଯୋଗେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁ’ ଓ ‘ଧ’ ଯୋଗେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । କଣମସ୍ତ (ଦେଖ)

3. Kanamachhā (See)

୩ । ଅଣମସ୍ତ; ନିକୃଷ୍ଟ ମସ୍ତ—

3. Inferior fish

୪ । ନିକୃଷ୍ଟ ଜାତି—4. Low caste.

ଅମଜା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅମାଜିତ)—

Amaja ୧ । ଯାହା ମଜା ହୋଇ ନାହିଁ; ଅମାଜିତ—

ଅମାଜା 1. Unpolished.

ଅନରଗଡ଼ ୨ । ଅପରିଷ୍କୃତ (ବାସନ)—

2. Unscoured; uncleansed (utensil)

ଅମଟାଳ—ଦେ. ବିଶ. (ଯେଉଁସ୍ଥାନର ମାଟି ଅମଟାଳ ବା ଟାଣୁଆ ନୁହେଁ)—

Amatāla ୧ । ବାଲିଆ ମାଟି—

ବାଲି (ମାଟି) 1. Sandy loam (soil)

୨ । ଫସିଆ (ମାଟି)—2. Not clayey (soil)

ଅମଟାଳିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅମଟାଳ (ଦେଖ)

Amatāliā Amatāla (See)

ଅମଠ—ଦେ. ବିଶ.—କର୍ମପଣ୍ଡ; ଯେ ମଠ ବା ଅଳସୁଆ ନୁହେଁ—

Amaṭha Brisk; of active habits; not idle, ଟଙ୍କଳ

ଅମଠା—ଦେ. ବିଶ.—ଯାହା ମଠୁଆ ବା ମାଜିତ ହୋଇନାହିଁ (ବାସନଅନ୍ଧ)—

Amathā Unpolished (utensils)

ସା ମାଲିସ ହୁଏ ନାହିଁ

ଅମଠୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ନିରଳସ—1. Active; energetic.

Amathuā ୨ । ଯେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହେଲା ବା ବିଳମ୍ବ କରେ ନାହିଁ—

ଟଙ୍କଳ 2. Not dilatory

(ଅମଠେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅମଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ବାଟ କେହି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନାହିଁ—

Amardā 1. Unused; unfrequented (path)

ଆମାଡ଼ା

୨ । ପାଣି ନ ମାଡ଼ିଥିବା (ସ୍ଥାନ)—2. (place) Not

watered; not irrigated.

୩ । ଅପକ୍ଷିତ—3. Not pressed.

ଦେ. ବି.—ଅବ୍ୟବହୃତ ପଥ—Unfrequented path.

ଅମଡ଼ାମଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ବିପ୍ରସ୍ତାପାର୍ଥ ସହଚର)—ଅବାଟ ଓ ବାଟ—

Amardāmadā Track which is used as road

ଆମାଡ଼ା and which is not.

(ଯଥା—ତାକୁ ଗୋଡ଼େଇଲୁ ସେ ଅମଡ଼ାମଡ଼ା ନ ବାରି

ପଲେଇ ଗଲା ।)

ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅବାଟରେ; ବାଟ ଛାଡ଼ି (ଯିବା)—

(going) In a manner without minding

whether there is a way; wanderingly.

(ଯଥା—ଲୋକେ ମାଡ଼ା ଖାଇ ଶୁଷ୍ଟିତ ହୋଇ ଅମଡ଼ାମଡ଼ା ପଲାଇ ଗଲେ ।)

ଅମଡ଼ାମାଡ଼ିବା—ଦେ. କି.—ଅବାଟରେ ଯିବା—

Amardāmadibā To use an unfrequented path-way; to wander over waste land.

ଅମଣ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ପଶୁ ମଣ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

Amaṇa 1. Not broken to obedience (beast)

୨ । ଅଶିକ୍ଷିତ—2. Untrained.

୩ । ଅବାଧ—3. Disobedient.

ଅମଣଖମଣ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଉଚ୍ଚମାତ୍ର, ଅସମାନ—

Amanakhamana 1. Not level; undulating.

ଆବଡ଼ାଆବଡ଼ା ୨ । ଅସମତଳ ଭୂମି—2. Rough land

ଅବଡ଼ାଆବଡ଼ା ଦେ. ବି.—ଅସମତଳ ଭୂମି—

Uneven ground.

ଅମଣସ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅମନୁଷ୍ୟ)—ଅମନୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Amanasha Amanushya (See)

ମନୁଷ୍ୟହୀନ

ଅମଣସା—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅମନୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Amanashā Amanushya (See)

ଅମଣା—ଦେ. ବିଶ.—ଅମଣ (ଦେଖ)

Amanā Amaṇa (See)

ଶିଆଁ—ଦେ. ବି.—ଦେବତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅବପ୍ରେତ ଅଥବା

Amanāṇa ଭୋଗ ଲାଗି ନ ଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟ—

Any food not yet offered to a Deity.

(ଭୁଲନାକର—ଓଡ଼ିଆ—ମୁଣୋହିଁ, ମଣୋହିଁ—ସୁନାଅବକ

ଭୋଜନ)

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଦେବତାଙ୍କୁ ଭୋଗ ଲାଗି ନ ଥିବା

(ଉଷ୍ଣୁଦ୍ରବ୍ୟ)—

ଅନିବେଦିତ 1. Not yet offered to a Deity.

୨ । ଅମଣ (ଦେଖ)

2. Amaṇa (See)

ଅମଣିଷ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅମନୁଷ୍ୟ)—ଅମନୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Amanisha Amanushya (See)

ଅମଣିଷା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଅମନୁଷ୍ୟ)—ଅମନୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Amanishā Amanushya (See)

ଅମତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମତ = ସମ୍ମତ)—

Amata ଅସମ୍ମତ; ବେରୁଚି—Unwilling.

ଂ	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଭୟ	ଉଅ	ଋ
୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ଫ୍	ଅକ୍ଷରାକ୍ଷର	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ

୧୦. ବି (ଅମ୍ଭାତୁ = ଭୁବନେବା + ଭବ. ତ) —

୧ । ରୋଗ — 1. Illness; disease.

୨ । ମୃତ୍ୟୁ — 2. Death.

୩ । କାଳ — 3. Death personified.

୪ । (ଅ = ନୁହେଁ + ମତ = ଇଚ୍ଛା) ଅନିଚ୍ଛା —

4. Unwillingness.

* । ଅସମ୍ମତ —

5. Disagreement; disapproval

ଅମତ୍ର — ୧୦. ବି. (ଅମତ୍ରାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଅତ୍ର) —

Amatra ୧ । ଭୋଜନ ପାତ୍ର — 1. Plate

୨ । ଜଳ ପାତ୍ର — 2. Water pot

ଅମଦାନୀ — ଦେ. ବି. (ଅ ଅମଦାନ) — ୧ । ଆୟ; ଆଦାୟ —

Amadāni 1 Income.

ଆମଦାନି ୨ । ବିଦେଶରୁ ଆଗତ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ — 2. Import.

ଆମଦାନି ୩ । ପ୍ରାପ୍ତି — 3. Receipt.

ଅମଧ୍ୟା — ଗ୍ରା. ବିଶ୍ଵ (ସଂ. ଅ ଓ. ମଧ୍ୟମ; ଭୂଲ — ଅମେଧ) —

Amadhya ୧ । ମନ୍ଦ — 1. Bad.

ଅମନ୍ଦ ୨ । ଅସଙ୍ଗତ — 2. Unreasonable.

୩ । ଅନୁଚିତ — 3. Improper.

୪ । ଅମେଧ (ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ) — 4. Prohibited

(food)

ଅମନ — ଦେ. ବିଶ୍ଵ (ଶରୀରରେ ପ୍ରକ୍ଷୁରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ) — ଯେଉଁଠାକୁ

Amana ମନ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରେ ନାହିଁ; ଅଚିନ୍ତ୍ୟ —

Incomprehensible; beyond the reach of mind.

ଅମନ ମନର ସେ ସେ ନ ଶକ୍ତ ମନ — ବ୍ରହ୍ମକରୁ ପଶ୍ୟାତା ।

ଅମନଯୋଗ — ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମନୋଯୋଗ) —

Amanajoga ଅମନୋଯୋଗ; ମନୋଯୋଗ ବା ଚିତ୍ତ ନିବେଶର

ଅମନୋଯୋଗ ଅଭାବ — Inattention; inadvertence

ଅମନଯୋଗୀ — ଗ୍ରା. ବିଶ୍ଵ (ସଂ. ଅମନୋଯୋଗୀ) — ଅମନୋଯୋଗୀ;

Amanajogi ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନୋଯୋଗ ଦିଏ ନାହିଁ —

ଅମନଯୋଗୀ Inattentive; unmindful; careless.

ଅମ୍ଭାତୁ

ଅମନସ୍ୟା — ସଂ. ବି (ଅ + ମନସ୍ ଥାତୁ + କର୍ମ. ସ) —

Amanasya ମନୋହଃଷ୍ଟ; ବିମନସ୍ୟ; ମନୋବେଦନା —

Mental agony; grief.

ଅମନାତ୍ୟା — ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅମାତ୍ୟ) — ଅମାତ୍ୟ;

Amanātya ମନ୍ତ୍ରୀ; ସଚିବ — Minister.

ଅମାତ୍ୟ

ପ୍ରା. ମନ୍ତ୍ରୀ ଅମାତ୍ୟେ ଦର୍ଶନ କଲେ — ପ୍ରାଚୀ — ନଳଚରୁ ।

ଅମାନୀ — ଗ୍ରା. ବିଶ୍ଵ. ଶ୍ଵୀ (ସଂ. ଅ. ଓ ମନସ୍) — ୧ । ସ୍ଵେଚ୍ଛାଶୁରୀ —

Amanī 1 Self-willed.

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସେ ସବୁ ଦିନ ମନେ କରେ ନାହିଁ —

2. One who does not ordinarily intend to do a work.

ଅମାନ ମାନସ ମନ ବରୁଣ — ଚର ।

ଅମନୁ — ଗ୍ରା. ବି (ଭୂଲ — ସଂ. ମନୁ = ଜ୍ଞେୟ) —

Amanu ୧ । ଅବନ; ଅପତ୍ତି — 1 Enmity.

୨ । ମତଭେଦ —

2. Difference of opinion

ଅମନୁଷ୍ୟ — ସଂ. ବି (ସଂ. ନ + ମନୁଷ୍ୟ) —

Amanushya ୧ । ମନୁଷ୍ୟତାହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି —

1. A person devoid of manliness.

୨ । ପଶୁର ବ୍ୟକ୍ତି — 2. A bestial person.

୩ । ନୀଚମନା ବ୍ୟକ୍ତି — 3. A mean person.

୪ । କ୍ରୂର ବା ଅସୁରସ୍ଵଭାବବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି —

4 Cruel or inhumane person

* । ରୁକ୍ଷସ — 5. Demon.

୬ । ମନୁଷ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଜୀବ —

6. Any other being but man.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ — ୧ । ନିର୍ବୋଧ — 1. Stupid.

ଅମନ୍ୟାତା ୨ । ନୀଚ; ହୀନ — 2 Low; mean; vile.

୩ । କ୍ରୂର — 3 Cruel; inhumane.

୪ । ମନୁଷ୍ୟତାହୀନ — 4. Unmanly

ଅମନୁଷ୍ୟତା — ସଂ. ବି. (ଅ + ମନୁଷ୍ୟତା) —

Amanushyata ୧ । ମନୁଷ୍ୟତାର ଅଭାବ; ଅମଣିଷ ପଣ —

1. Want of humanity; want of manliness.

୨ । କ୍ରୂରତା — 2. Cruelty

୩ । ପଶୁବଦ୍ଧତା — 3. Bestiality

୪ । ଯେଷାଚକତା — 4. State of being devilish.

* । ନିର୍ବୋଧତା — 5 Folly, foolishness.

ଅମନୋଯୋଗ — ସଂ. ବି. (ଅ + ମନୋଯୋଗ) — ମନୋଯୋଗ ବା

Amanojoga ଚିତ୍ତନିବେଶର ଅଭାବ — Inattention.

ଅମନୋଯୋଗୀ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ସଂ. (ଅ + ମନୋଯୋଗିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.) —

Amanojogi ଯେ କୌଣସି କର୍ମରେ ଚିତ୍ତନିବେଶ କରେ

(ଅମନୋଯୋଗିନୀ — ଶ୍ଵୀ) ନାହିଁ — Inattentive.

(ଅମନୋଯୋଗିନୀ — ବି)

ଅମନ୍ତବ୍ୟ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମନ୍ତବ୍ୟ = ଗ୍ରହଣୀୟ) —

Amantabya ଅଗ୍ରହଣୀୟ — Inadmissible; not

recognisable.

ଅମପା — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମପା = ପରିମିତ) —

Amapa ୧ । ଯାହା ମାପ ହୋଇ ନ ଥାଏ —

ଆମାମା 1 Unmeasured.

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ପୁଣି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ କୋଶରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ କୋଶବାଦ୍ରେ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଷ୍ଠିବେ; 'ବୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ବେଷ୍ଟିବେ; 'ବୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁ' ବେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ବେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ବେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ବେଷ୍ଟିବେ ।

ସରସ୍ୱତୀ, ଦେବୀ ଅମରା ଅପରାଜିତା ଶ୍ରୀମତୀ । ଶ୍ରୀମତୀ ଅମରା ଅପରାଜିତା ।
ଉଚ୍ଚ ଦେବୀ—ଅମରାଅପରାଜିତା ।

୨ । ଅମାପ (ଦେଖ)—2. Amāpa (See)

କେବଳ ସେ ଅପା ମାତ୍ରକୁ ବୋଲୁ—ପ୍ରାଚୀ. ଯେତେବେଳା ।

ଅମମ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ମମ = ମୋହର—
Amama ଏପରି ମନୋଭାବ ଯାହାର)—୧ । ମମତାଶୂନ୍ୟ—

1. Unsympathetic; indifferent.

୨ । କର୍କଶ; କର୍ମମ—2. Unkind.

ଅମରବା—ପ୍ରାଚୀ. (ରହି) କି.—ଅସିବା; ପହଞ୍ଚିବା—

Amarbā To approach.

ଅମର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସୁଂ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମର = ମରଣଶୀଳ)—

Amara ୧ । ମରଣଶୂନ୍ୟ—1. Undying, immortal.

(ଅମର—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବିନାଶରହୀନ—2. Indestructible;

(ଅମରତା—ବି) not subject to death

୩ । ଚିରସ୍ମରଣୀୟ—

3. Ever to be remembered, memorable.

ସଂ. ବି.—୧ । ଦେବତା—1. Gods; the immortals.

ଅମର ପ୍ରସନ୍ନ ନାଥ ଅଟେ ବ୍ୟକ୍ତିଗ

ଅମର କର୍ମ ନାଶ ଯିବା ଶବ୍ଦ ଦୋଷ ଧର—ସାରଳାମହାପ୍ରଭୁର ମଧ୍ୟ ।

୨ । ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ନବରତ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—ଅମରସିଂହ
କବି—2. A poet of that name.

[ଦ୍ର—ଏ ବୌଦ୍ଧ ଥିଲେ ଏବଂ ସ୍ୱସ୍ମୃତ ପଦ୍ୟରେ ଅଭିଧାନ
ରଚନା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥର ନାମ—ଅମରକୋଷ ।]

୩ । ପାରଦ—3. Mercury

ଅମରଅଶନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମରାଶନ = ଦେବତାଙ୍କ ଭୋଜନ;
Amaraśana ୨୩ ଚନ୍ଦ୍ର)—ଅମୃତ; ସୁଧା—Nectar.

ଅମରଅଶନ ମଧ୍ୟ ମହାନ ରେଳ ଚଳନ କରଇ ମନ—

ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରେମସୁଧାକର ।

ଅମରକଣ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ବିଷ୍ଣୁପଦମାଳାର ଏକାଂଶ—

Amarakaṇṭaka A portion of the Bindhya range.

ଅମରକୋଷ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅମରକୃତ କୋଷ)—କବି

Amarakosha ଅମରସିଂହଙ୍କ କୃତ ସଂସ୍କୃତ ଅଭିଧାନ—The Sanskrit glossary (dictionary) of Amara.

ଅମରଗୁରୁ—ସଂ. ବି. (୨୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅମର + ଗୁରୁ)—ଦେବଗୁରୁ—
Amaraguru ବୃହସ୍ପତି—Sage Bruhaspati, the preceptor of the gods.

ଅମର ଗୁରୁମାନେ ଜେଇ, ସୁରୁପପତି କଣ୍ଠେ ଦେଇ—

ଭୂପତି—ପ୍ରେମସୁଧାକର ।

ଅମରଜଡ଼ା—ପ୍ରାଚୀ. (ଅଲ) ବି—ବାଇଗଣ (ଦେଖ)

Amarajardā Bāigaṇa (See)

ଅମରଜାଦା—ପ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମର୍ୟାଦା)—ମର୍ୟାଦା ବା ସମ୍ମାନର
Amarajādā ଅଭାବ—Want of respect.

ଅମର୍ୟାଦା ପ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ମର୍ୟାଦାହୀନ—Honourless.

ଅମରଜେଦା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ—ଅମରଜାଦା (ଦେଖ)

Amarajedā Amarajādā (See)

ଅମରତା—ସଂ. ବି. (ଅମର + ତା)—ମରଣଶୂନ୍ୟତା—

Amaratā Immortality.

ଅମରଦାରୁ—ସଂ. ବି. (ବିଦ୍ୟା)—ଦେବଦାରୁ (ଦେଖ)

Amaradāru Debadāru (See)

ଅମରଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅମର = ଦେବତା + ଦୃଷ୍ଟି; ଦେବତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି

Amaradrushṭi ପଲକାନ୍ତର ଅଟେ—ପଲକାନ୍ତର ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

ଦୃଷ୍ଟି—Steady gaze.

ଅମରଦ୍ୱିଜ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅମରପୂଜକ ଦ୍ୱିଜ)—ପୂଜାଦାତ୍ତ

Amaradwija ଦ୍ରାଘିଣ; ସେବକ ଦ୍ରାଘିଣ—Temple-

priest; a Brāhmaṇa of the paṇḍa class.

ଅମରପାତନା—ପ୍ରାଚୀ. (ପୁରୀ; କଟକ) ବି.—ପ୍ରସବ ପରେ ପ୍ରସୂର

Amarapātana ପୁଲ ନ ପଡ଼ିବା—Delay in the

placenta coming out of the womb

after delivery.

ଅମରପୁର—ସଂ. ବି.—ସ୍ୱର୍ଗ—Heaven

Amarapura ଦେ. ବି.—ଅକାଶ—Sky; firmament.

ଏଥି ଅନନ୍ତରେ ହୋଏ ବବସ ଶେଷ

ଲେହୁର ଅମରପୁର ସକଳ ବିଶ୍ୱ—ଶିଶୁଶଙ୍କର ଭଗବାନଙ୍କ ୩୩ ।

ଅମରପୁରୀ—ସଂ. ବି. (୨୩ ଚନ୍ଦ୍ର)—ଅମରବତୀ (ଦେଖ)

Amarapurī Amarābatī (See)

ଅମରପୁଷ୍ପକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମର = ଅବିଶୀର୍ଣ୍ଣ + ପୁଷ୍ପ = ପୁଲ

Amarapushpaka + କ)—୧ । କଳ୍ପବୃକ୍ଷ—

1. The everlasting tree of Heaven.

୨ । କାଶଗ୍ରାସ (ଦେଖ)—2. The kāśa-grass (See),

ଅମରପୋଇ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମର + ପୁଇକା)—

Amarapoi ୧ । ସିଂହାସନର ଏକପ୍ରକାର ଗୁଳ୍ମ—

1. A kind of Cactus.

୨ । ପୁଠିପୁଠିକା (ଦେଖ)—

2 Phuṭiphuṭikā (See)

ଅମରବର—ଦେ. ବି. (ଅମର = ଚରଣାଂଶ + ବର)—ମୃତୁ ଦେବ

Amarabara ନାହିଁ ବୋଲି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦେବତାଙ୍କ ଠାରୁ

ପାଇଥିବା ବର—The boon of immortality

granted by the gods to a person.

ଅମରବଲ୍ଲୀ—ସଂ. ବି.—ଅକାଶବଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)

Amaraballārī Ākāśaballī (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଈ	ଉ
୨	ଐ	ଓ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଝ	ଇଅ	ଈ	ଉ

ଅମରବଲ୍ଲୀ—ସଂ. ବି.—ଅକାଶବଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)

Amaraballī Ākāśaballī (See)

ଅମରବେଲ୍—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ଅମରବଲ୍ଲୀ)—

Amarabela ଅକାଶବଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)

ଅମରବେଳ୍ Ākāśaballī (See)

ଅମରବେଳ୍

ଅମରମଉଷଧି—ଗ୍ରା. ବି.—ଅମରମଉଷଧି (ଦେଖ)

Amaramaushadhi Amaramahaushadhi (See)

ଅମରମତା—ଗ୍ରା. ବି. (ଅମଳ = ମତ୍ତ)—

Amaramatā ୧ । କିଣା ଖାଇଲ ପରି ଉନ୍ମତ୍ତ—

1. Maddened as if by drink; intoxicated

୨ । କାମୋନ୍ମତ୍ତ—2. Maddened with lust.

୩ । ଅତି ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ—

3 Very wicked; wanton.

ଗ୍ରା. ବି—ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତପଣ—Wantonness.

ଅମରମଉଷଧି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ)—୧ । ଅମୃତ—

Amaramahaushadhi 1. Nectar; the elixir of life.

୨ । ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବଞ୍ଚାଇପାରିବା ଔଷଧବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ବିଶଲ୍ୟ
କରଣୀ—1. A plant said to revive
a dead person.

[ଦ୍ର—୧ । ଲଙ୍କାରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ଶକ୍ତିବେଦ ହେବାରୁ ହନୁମାନ
ରାଜାସ୍ତ୍ର ଗନ୍ଧମାଦନ ପଦ୍ମକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ବାନ୍ଧି ଲଙ୍କାକୁ ଘେନି
ଆସିଲେ । ମାଳ କପି ଉକ୍ତ ପଦ୍ମରେ ଥିବା ଅମରମଉଷଧି ବାନ୍ଧି
ଆଣି ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କଠାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାରୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବଞ୍ଚି ଉଠିଲେ ।

୨ । ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ଯେ ନେତ୍ରର ସାପକୁ ଚିନି ଗଢ଼ି କର କାଟି
ମଝେନାକୁ ଖାଇ ବାକି ଦୁଇଗଡ଼କୁ ଯୋଡ଼ି ଦେଇ ଯୋଡ଼ିସ୍ଥାନରେ
ଅମରମଉଷଧି ଆଣି ଲଗାଇ ଦିଏ ଏବଂ ସାପ ଜାରି ହୁଏ ।]

ଅମରମୌଷଧି—ଗ୍ରା. ବି—ଅମରମଉଷଧି (ଦେଖ)

Amaramaushadhi Amaramahaushadhi (See)

अमियमुरि

ଅକର୍ମ ବୋଲିଲେ ଦେବ କ୍ଷୋଧ କର ହିଁ

ଅମରମୌଷଧି ଅଛି ଜଣ ମୋହଠାର ।

ସାରଳା ଚଉପରଚ. ୨୩ ।

ଅମରଶ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅମର୍ଷ)—ଅମର୍ଷ (ଦେଖ)

Amarasha Amarsha (See)

ଉଚ୍ଚ ରକ୍ତ ଉଷ୍ମରକ୍ତ କୁର ନାହିଁ ବାଳା

ଉଚ୍ଚ ଅମରଶ ଆଜି କିବା ଉପୁଜିଲା ।

ଭଞ୍ଜ କୋଟପୁରାଣସ୍ତବ ୩୩୭୨ ।

ଅମରସ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଯୁକ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱ; ଅମର + ସ୍ତ୍ରୀ)—ଦେବସ୍ତ୍ରୀ; ଅସ୍ତ୍ରୀ—

Amarastri A celestial nymph.

ଅମର—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମର + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—‘ଅମର’ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Amarā Feminine of Amara.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଦେବସ୍ତ୍ରୀ; ଉନ୍ନତସ୍ତ୍ରୀ—

1 The place of Indra.

୨ । (ବୈଦ୍ୟକ) ଦୂବ—2. Dūba grass

୩ । ଶୁକ୍ରାନ୍ତ—3. A creeper.

୪ । ବରଗଛ—4. Banian tree.

୫ । ଘିକୁଆଁ—5. A bush.

୬ । ବିହୁଆଁ—6. The stinging nettle

୭ । ଜରାୟୁ—7. Uterus

ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଦେବତା—Deity.

ପ୍ରଥମେ ଅମରବଣୀ—ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ।

ପ୍ରାଚୀ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ଅମରାଙ୍ଗନା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅମର + ଅଙ୍ଗନା)—

Amarāṅganā ଉନ୍ନତସ୍ତ୍ରୀରେ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ; ଅସ୍ତ୍ରୀ—

Heavenly nymph.

ଅମରାଦ୍ରି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅମର = ଦେବତା + ଅଦ୍ରି =

Amarādri ପଦ୍ମ)—ଅମରମାଳଙ୍କ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ପଦ୍ମ; ସୁମେରୁ

ପଦ୍ମ—The Sumeru mountain of

Hindu mythology

ଅମରାପୁରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମରପୁରୀ)—ଅମରବତୀ (ଦେଖ)

Amarāpurī Amarābatī (See)

ଅମରାବତୀ—ସଂ. ବି. (ଅମର + ଅବତୀ ଅର୍ଥରେ; ବତ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ)—

Amarābatī ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜଧାନୀ; ଉନ୍ନତସ୍ତ୍ରୀ; ଦୈତ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ—

The place of Indra; the place of the
gods in heaven.

ଅମରାବତୀକଟକ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଦର୍ପଣୀ କ୍ଷେତ୍ର

Amarābatikatakā ଅନ୍ତର୍ଗତ ଛତିଆ ଗ୍ରାମ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ

ପାହାଡ଼—A hill near village Chhatia,

Cuttack district.

[ଦ୍ର—ଏହି ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଅହିୟାସ ଗୁମ୍ଫା ଅଛି ଓ ପାହାଡ଼—

ତଳ ସ୍ଥାନର ନାମ ଅମରାବତୀକଟକ । ଏ ପାହାଡ଼ରେ ପ୍ରାଚୀନ

ବୌଦ୍ଧ କୀର୍ତ୍ତିର କେତେକ ଉତ୍ସାବଶେଷ ଅଛି ।]

ଅମରାଲୟ—ସଂ. ବି. (ଯୁକ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱ; ଅମର + ଆଲୟ)—ସ୍ୱର୍ଗ—

Amarālaya Heaven, the abode of the gods.

ଅମରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି.—ପହଞ୍ଚିବା—

Amaribā To reach; to arrive at.

ଅମରଶ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅମର୍ଷ)—

Amarisha ୧ । କ୍ରୋଧ—1. Anger

୨ । ଅସୌକର୍ଷ୍ୟ—2. Impatience.

୩ । ପରଶ୍ରଦ୍ଧାତରତ—3. Envy

୪ । ଅଦୌଷ୍ଟ; ଉର୍ଷା—4. Malice; spite.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅଛି ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅଛି ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ଓ ବା ଓ ଚିତ୍ତିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ କା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ତେବେ ଏ ଗୋଟିଏକାକ୍ଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତିତ କପର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ କା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଂ—
'କାର' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଓ 'କ୍' ଖୋଜିବେ; 'କ୍' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍' ଦେଖିବେ; 'କ୍' ନ ପାଇଲେ 'କ୍' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—୧ । କ୍ରୁର—1. Angry.

ଏବେ ଶୁଣିବା ନରେ ଅପର ରସ.

ଏକବିଂଶ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ । ପ୍ରାଚୀ; ନିକଟତର ।

୨ । ଅସହସ୍ତୁ; ଅଧୀର—2. Impatient.

ବିଷ୍ଣୁ କଥାରେ ଅନୁରୋଧ, ସାହାର ମନ ନୁହେଁ ବା ।

ପ୍ରାଚୀ—ନିରୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୩ । ପରଶ୍ରାକାତର—3. Envious.

ପାଣ୍ଡବେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନୁରୋଧ । ସାରଳାମହାଭାରତ ।

୪ । ଉର୍ଷାପର—4. Spiteful; malicious.

୫ । ଅସହ୍ୟ—5. Unbearable.

ଅମର—ସ. ବି. (ଅମର+ଶ୍ରୀ. ଇ.)=ଅମର (ଦେଖ)

Amari

Amarā (See)

ଦେ. ବି.—୧ । ଅସ୍ତର; ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା—

1. Heavenly nymph.

୨ । ଦେବୀ; ଶ୍ରୀ ଦେବତା—2. Goddess.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱର୍ଗରେ 'ଅମର' ଶବ୍ଦର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ 'ଅମର'ର ଅର୍ଥ ଇନ୍ଦ୍ରସଭା; 'ଅମର' ଶବ୍ଦର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଆକାର 'ଅମର'ର ଅର୍ଥ 'ଦେବୀ' ବା 'ଦେବୀ ଶ୍ରୀ' ବୋଲି ଆସେ, ମନୁଷ୍ୟ ଉତ୍ତରାସ୍ତମ୍ଭ, ପ୍ରକୃତବାଦ-ଆଦି ଅଭିଧାନରେ ମିଳି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଭାଷାରେ 'ଦେବୀ' ଓ 'ଅସ୍ତର' ଅର୍ଥରେ 'ଅମର' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ—

"ଗୁଣିକର ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟମତା ସେ ବେଳେ ଅମର—ଗୁଣି ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ମୋ ନୟନ ।
ନିକଟତର—ନିଶାନ୍ତରାଜ ଚ ଗୀତ ।

ସଂସ୍କୃତରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସ୍ତୋତ୍ରରେ "ଅମରୀ କବରୀରୁ-
ଭ୍ରମରୀମୁଖରୀକୃତ । ଦୁରୀକରେତୁ ଦୁଷ୍ଟତ ଦୁର୍ଗାଚରଣପକଳ" "ଅମରୀ" ଏହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି ।]

୩ । ଅମରୀ (ଦେଖ)

3. Amārī (See)

ଅମରୀକା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମର + ନାରୀ)—ଅସ୍ତର—

Amarinārī

A heavenly nymph.

ଅମରେନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅମର + ଇନ୍ଦ୍ର = ରାଜା)—

Amarendra ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର—Indra; the king of the gods.

ଦେ. ବି. ପୁଂ.—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—

A name given to males.

ଅମରେଶ—ସଂ. ବି. (ଅମର + ଶିବ = ଶିବ)—୧ । ଶିବ—

Amareśa

1. God Śiva.

୨ । ଦେବରାଜ; ଅମରେନ୍ଦ୍ର—2. Indra.

ଦେ. ବି.—ଶିବବିଗ୍ରହବିଶେଷ—

Name of an idol of Śiva

ଅମରେଶ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଅମର + ଶ୍ୱର) —ଅମରେଶ (ଦେଖ)

Amareśwara

Amareśa (See)

ଅମର୍କ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଶୁକ୍ରାଶ୍ରମ୍ୟଙ୍କର ପୁତ୍ର—

Amarka

Name of a son of Śukra.

ଶୁକ୍ରର ପୁତ୍ରବେନ ଶ୍ରୀ, ଶ୍ରୀ ଅମର୍କ ନାମ ଦୁଇ । ନିରାଧାର ଭାବନା ।

ଅମରତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମରତ୍ୟ; ଯେ ମରତ୍ୟ ବା ମରଣଶୀଳ ନୁହେଁ;)

Amarttya ଭୁଲ; ଲୁଚିତ-ଇମର୍ତ୍ତାଲିସ; ଗ୍ରୀ—ଅମ୍ବେଷ୍ଟ; ଇଂ

ଇମର୍ତ୍ତାଲିସ)—

ଦେବ—Deity; a god.

ସଂ ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅମର—1. Immortal.

୨ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ—2. Heavenly.

ଅମରୀୟାଦ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ମରୀୟାଦା)—

Amarjyāda

୧ । ମରୀୟାଦାହୀନ—

(ଅମରୀୟାଦା—ଶ୍ରୀ)

1. Having no respect

୨ । ଯେ ଗୁରୁ ଅବହେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଦିଏ ନାହିଁ—

2 Not showing respect to one's elders.

ନାସ୍ତିକ ଶୂର ପାପୀ ଅମରୀୟାଦକର

ସଙ୍ଗ ଶକ୍ତି ଦେବ ଯେ ଦେବ ସାଧୁ ନର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ଅସମ୍ମାନିତ—3. Unhonoured.

୪ । ଅପମାନିତ—4. Dishonoured; insulted.

ଅମରୀୟାଦା—ସଂ. ବି. (ଅ + ମରୀୟାଦା)—

Amarjyāda

୧ । ମରୀୟାଦାର ଅଭାବ—

1. Want of respect.

୨ । ଅନାଦର—2. Disregard.

୩ । ଅପମାନ—3. Insult

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ରୀ—'ଅମରୀୟାଦ'ର ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Amarjyāda.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ ଅମରୀୟାଦ)—୧ । ମରୀୟାଦାଶୂନ୍ୟ—

1. Dishonoured.

୨ । ହୀନ; ମାନ—2. Low; mean.

ଏହି ଅମରୀୟାଦା କଥା ରୁ କହୁଛି । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଭାରତ ।

ଅମରଶ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମର ଧାତୁ = ମରା କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Amarsha

୧ । ମରା ଅଭାବ—

1. Want of forgiveness.

୨ । କୋପ; ରାଗ—2. Anger.

୩ । ଅସହସ୍ତୁତା—3. Want of forbearance

୪ । ଅଧିରତ୍ୟ—4. Impatience.

ଅମରଶଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମର ଧାତୁ = ମରା କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Amarshana

ଅମରଶ (ଦେଖ)

(ଅମରଶଣ—ଶ୍ରୀ)

Amarshana (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ—୧ । କୋପନସ୍ୱଭାବ—

1. Of an angry temperament.

୨ । ମରାହୀନ; ଅମର—2. Unforgiving.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷ୍ଟ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକଳସୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ

ଅମରସଂସ୍କୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମର + ପର + ଅସ୍ତନ)—

Amarshaparāyana କୋପନସ୍ପର୍ଦ୍ଧା—Irritable.
(ଅମରସଂସ୍କୃତ—ଶ୍ରୀ)

ଅମରଶିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମର + ଶିତ ଅର୍ଥରେ. ଇତ)—

Amarshita ହିତ—Angry.
(ଅମରଶିତ—ଶ୍ରୀ)

ଅମରଶି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମର + ଶିତ ଅର୍ଥରେ. ଇତ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Amarshī କୋପନସ୍ପର୍ଦ୍ଧା; ଚିତ୍ତ—Irritable
(ଅମରଶି—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ରାଧାନାଥଙ୍କ ମହାଯାତ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣିତ
ଅର୍ଯ୍ୟଯୋଦ୍ଧାବିଶେଷ—Name of a warrior
described by the poet Rādhānātha

ଏ ଗୁଣ ମହାଶା ଶ୍ରୀ ଶେଷେ ଅର୍ଯ୍ୟମଣି,
ଅମରଶି ସବୋଧ ତାଙ୍କୁ ସବୋଧ ବାହନ
କହିଲେ ଏସକ ବୀର ବାହେର ଘରେ ।

ରାଧାନାଥ. ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅମଳ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ମଳ = ମଇଲ)—

Amala ନିର୍ମଳ; ନିଷ୍କଳଙ୍କ —Stainless; clean; pure;
(ଅମଳ—ଶ୍ରୀ) spotless,

ସଂ. ବି—ମେଘନାଳ; ଅଳୁ —Mica; talc.

ବୈଦେ. (ଅ. ଅମଳ) ବି—୧ । ଜୀବିତକାଳ—

ଆମଳ 1. Time, life-time

ଅମଳ ୨ । ରାଜତ୍ୱକାଳ—2. Reign.

୩ । ନିଶା; ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ—3. Intoxicating drug.

ଖାଉ ଦେଇ ବି ଅମଳ ଅଚେତା ହୋଇଲୁ ରେ
କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ଶାନ୍ତି ।

୪ । ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରିବା ଅଭ୍ୟାସ—

4. Drug-habit.

୫ । ଅଭ୍ୟାସ—5. Habit.

୬ । ଅଧିକାର—6 Authority.

୭ । ଅଧିପତ୍ୟ—7 Supremacy.

୮ । ସମୟ—8 Time

୯ । (ରାଜ୍ୟାଦି) ଦଖଲ—

9. Taking possession (of a country)

ବରଗା ଓଡ଼ିଶା ବଳେ ଅମଳ, ସରବସ ଦେଉଥିଲେ ଭୁଞ୍ଜ ।

ଦ୍ରବ୍ୟାଧି—ସମ୍ବରତରଙ୍ଗ ।

ଦେ. ବି—ଧାନ ଆଦି ଶସ୍ୟକୁ କେଣ୍ଡାରୁ (ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇ ବା
ବାଡ଼େଇ) ପୁଅକୁ କରିବା କର୍ମ—

Garnering of grain.

ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମ୍ଳ)—ଅମ୍ଳ, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁଁ ଶରୀରରେ

ଅସ୍ଥଳ ଅମ୍ଳାସିଦ୍ଧ୍ୟ—Acidity in the system.

ଅମଳକରିବା—ଦେ. ବି—୧ । କେତେକ କଟା ହୋଇ ଅସିଥିବା ଧାନ—

Amalakaribā ହଳାରୁ ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇବା ବା ଗୋଡ଼ରେ
ଆମଳକବା ମଝିବା ଦ୍ୱାରା ଶସ୍ୟ ପୁଅକୁ କରିବା—1. To garner
ଅମଳକରଣ corn from sheaves.

ଖଳା କର ଗ୍ରାମ ସୀମାରେ ଅନୁ ଅମଳ କର—

ମଧୁସୂଦନ . ଶ୍ରବଣମାଳା. ୧ମ

୨ । ଭୋଗ କରିବା; ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ବଞ୍ଚିବା—

2. To live during the reign of.

(ଯଥା—ମୁଁ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କ ଚିନ୍ତି ପୁରୁଷ ଅମଳ କଲି ।)

୩ । ଅଙ୍ଗେ ନିଭଇବା; ଅନୁଭବ କରିବା—

3. To enjoy; to experience.

୪ । ନିଶାକୁ ଅଭ୍ୟାସରେ ପରିଣତ କରିବା—

4. To form a drug-habit.

(ଯଥା—ସେ ଅସିମ ଭାଙ୍ଗ ଅମଳ କଲ ଦିନୁ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ
ବିଲ ବାଡ଼ି ବିକଲ ।)

ଅମଳକଶିଳା—ଦେ. ବି. (ଅମଳକ + ଶିଳା)—

Amalakasīlā ଅଅଁଳା ୩. (ଦେଖ)

Aaṇīlā. 3 (See)

ଅମଳଖିଆ—ଦେ. ବି (ଅ. ଅମଳ + ସଂ. ଖାଦ ଧାତୁ)—

Amalakhiā ନିଶା ଖାଇବା—

ନିଶାଖାଣ୍ଡନ Taking of intoxicating drugs.

ଦେ. ବିଶ—ଯେ ନିଶା ଖାଏ; ନିଶାଖୋର—

Addicted to intoxicating drugs.

ନିଶାଖୋର

ନିଶା କର ବା ପାଲଇ ଯାହା ବି ଅମଳଖିଆ କରିଇ ଚାହା ।

କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅମଳଶ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅମ୍ଳାନ; ଅମଳନ)—

Amalanā ୧ । ଅମ୍ଳାନ—1. Stainless.

୨ । ଅମଳନ—2. Clean; untarnished.

୩ । ସର୍ବଦା ଶୁଦ୍ଧ—3. Ever pure.

୪ । ଯେ ମଉଲେ ନାହିଁ—4. Never-fading.

୫ । ନିଷ୍ଠାପ—5. Sinless.

ଅମଳଶବସ୍ତ୍ର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମ୍ଳାନବସ୍ତ୍ର)—ପଟୁବସ୍ତ୍ର; ପାଟଲୁଗା; ମଠା,

Amalanabāstra ମଲୁଟା ପ୍ରଭୃତି ଲୁଗା—Silk-cloth.

ଅମଳଦାମଳ—ଦେ. ବି (ସଦୃଶ; ୨ୟ ଶବ୍ଦ ନିର୍ଦ୍ଧାରକ)—

Amaladāmaḷa ଧାନ ଆଦି ଅମଳ କରିବାର ବିବିଧ
ଅମଳଦାମଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା—

Various processes of garnering grain.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଯଦି ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅପର ୩ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅପର ୩ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଶେଷରେ ଯେତେ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀରେ ନ ଯେବେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାୟ' ନ ଯିଲେ 'ଗାୟ' ଶୋଧବା; 'କୃତ' ନ ଯିଲେ 'କୃତ' ଦେଖିବା; 'ବନ୍ଧ' ନ ଯାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବା; 'ଅଗା' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବା; 'ଅଲବତ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବା ।

ଅମଳଦାଣ୍ଡ—ବୈଦେ (ଅ) କ—

Amaladārī ୧ । ରାଜତ୍ବକାଳ—1. Reign.

ଆମଳଦାବୀ ୨ । ଜୀବନକାଳ—2 Life-time.

ଅମଳଦାବୀ ୩ । ସମୟ—3 Time.

୪ । ଅଧିକାର ସମୟ—

4. Time of exercise of authority.

ଅମଳକ ଇତ୍ୟାଦି—ଗ୍ରା. କ.—ଅମଳକ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)—

Amalana etc Amalana etc (See)

ଅମଳନାମା—ବୈଦେ. କ (ଅ. ଅମଳ=ଅଧିକାର+ନା. ନାମା=

Amalanāmā ପତ୍ର; ଲେଖ)—

ଆମଳନାମା ଆଦେଶପତ୍ର—

ଅମଳନାମା A written order

ଅମଳପାନୀ—ଦେ. କ (ସହଚର)—

Amalapāni ନିଶାପାନୀ—

ଆମଳପାନୀ Intoxicating drink; toddy;

ଅମଳପାନୀ brandy; liquor

ଅମଳପିତ୍ତ—ଗ୍ରା. କ (ସଂ. ଅମ୍ଳପିତ୍ତ)—

Amalapita ଚର୍ମରୋଗେଶେଷ, ଗରମି ରୋଗର

ଅମ୍ଳପିତ୍ତ; ଆମବାତ ମଧ୍ୟମାକଣ୍ଠା—A kind of skin eruption; secondary syphilis.

ଅମଳପିତ୍ତ—ଗ୍ରା. କ.—ଅମଳପିତ୍ତ (ଦେଖ)

Amalapiti Amalapita (See)

ଅମଳଲାଗି—ଦେ. କ—ନିଶାର ଆକ୍ରମଣ ବା ଉଦ୍ରେକ—

Amalalāgi Intoxication; state of being intoxicated,

ଦୁଇଭାଗ ପର କାମ, ଅମଳଲାଗିର ଶାମ ଜଳଜନୟନେ ଲାଳା ବହୁଲରେ ।

କବସୁର୍ଯ୍ୟ—ରକ୍ତାକର ଦମ୍ଭ—ଦ ଗୀତ ।

ଅମଳା—ସଂ. କ. ଶ୍ରୀ (ଅମଳ + ଶ୍ରୀ ଅ)—

Amalā ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—

ଆମଳା 1. Goddess Lakshmi

୨ । ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ଲା—

2. A medicinal plant.

ସଂ କଣ. ଶ୍ରୀ—ଅମଳର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Amala.

ଗ୍ରା. ଦେ. (ହିଂଦୁମ) କ—ଅମଳ—

Official staff; ministerial officers

ଅମଳ—ବୈଦେ. କ (ଫା. ଅମଳ)—ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର କର୍ମଚାରୀ—

Amalā Amlah; one of the clerical or ministerial staff of a court; clerk.

ଅମଳା [ଦ୍ର—ଏହି ଫାରସୀ ଶବ୍ଦ ଇଂରେଜରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି ।]

ଦେ. କଣ (ସଂ. ଅମୃତ)—ଯେ ମରେ ନାହିଁ; ଅମୃତ—

ଅମବା Not dead or withered

ଅମଳାଣ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. କଣ (ସଂ. ଅମଳନ; ଅମ୍ଳାନ)—

Amalāṇa etc. ଅମଳଣ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Amalāṇa etc. (See)

ସେହି ପଦ ଗୋଟି ଅମଳାଣ ସ୍ବକାଳେ—

ସାରଳାମହାଭାରତ ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଅମଳତନ୍ତ୍ର—ଦେ. କ (ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ରାଜତନ୍ତ୍ର ଆଦି ଶବ୍ଦର ଅନୁକରଣରେ

Amalātāntṛa ଏହା ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

ଆମଳାତନ୍ତ୍ର ଅମଳମାନଙ୍କଦ୍ବାରା ପରିଚାଳିତ ଶାସନପ୍ରଣାଳୀ—

ଅମଳାତତ Bureauocracy.

ଅମଳାନ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. କଣ (ସଂ. ଅମ୍ଳାନ)—

Amalāṇa etc ଅମଳଣ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Amalāṇa etc. (See)

କବସୁର୍ଯ୍ୟ କବସୁର୍ଯ୍ୟ ବଧ କରୁଲେ

ଅମଳକ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁ ପାଇଲେ ।

ଭଞ୍ଜ—ଲବଣ-ବଦ୍ଧ ୧୫ ।

ଅମଳପାଉଣୀ—ଦେ. କ—ଅମଳକୁ ଦିଆଯିବା ବକ୍ସିଷ୍ଟ ବା

Amalāpāṇī ଉଦ୍ଭୋଗ—Illegal gratification

ଆମଳା ପାଉଣୀ or gift paid to the clerical staff of an office.

ଅମଳଫାଇଲ—ଦେ. କ (ସହଚର)—୧ । ନାନାଶ୍ରେଣୀର କର୍ମଚାରୀଗଣ—

Amalāphailā 1. Clerks of different grades.

ଆମଳା ଫଇଲା ୨ । ଅମଳ ଇତ୍ୟାଦି—

ଅମଳାଫଇଲା 2. Ministerial officers etc

ଅମଳଫଇଲ—ଦେ. କ (ସହଚର)—ଅମଳଫଇଲ (ଦେଖ)—

Amalāphamālā Amalāphailā (See)

ଅମଳିଆ—ଦେ. କଣ—୧ । ନିଶାବାତ—

Amaliā 1 Given to the use of intoxicating

ଆମଳର drugs

ଅମଳକା ୨ । (ଅମ୍ଳ) ଅମଳର ବା କାଳର—

2 Of or pertaining to the time (of so and so.)

[ଦ୍ର—ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ; ଯଥା—ମରହଟ୍ଟା ଅମଳିଆ]

ଅମଳିକାମାଳି—ଦେ. କ (ସହଚର)—୧ । ଘରର ଯାବତ୍ତାମ୍ବ ଚଳନ୍ତି

Amalikamālī ସମ୍ପତ୍ତି—

ତଳପିତ୍ତମା 1. The movable property.

ଅମଳିକାମାଳି ୨ । ଅଦାବତ୍ତ—2. All and sundry.

ଅମଳିକା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ବାଲେଶ୍ବର) କଣ—ଅମଳର; ସମୟର—

Amalikā Of or pertaining to the time (of so and so.)

ବର୍ଷ ଲୁହା ଉପରେ ଘରେଇ ବାପ ଅମଳିକା ଘର ଛାଡ଼ି କର ଦେଖି ।

ପଦାର ମୋହନ ଗନ୍ଧ-ସ୍ବଳ୍ପ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅମଳ—ବୈଦେ (ଅ) ବିଶ—ନିଶାବାନ୍; ନିଶାଖୋର—

Amali Given to the use of intoxicating drugs

ଆମଲୀ ଦେଇ ଉଦ୍‌ଘୋଷ ସେବୁ ବୁ ଅମଳ ଚ୍ୟାବେ

ଅମଲୀ ଅମଳୀ ଦେଇ ଯଥା— ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ବିଜୟଦତ୍ତ ।

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି—ଅମଳ; ସମୟ—Time

ଅମଲେଗାନ୍—ବୈଦେ. (ଅ. ଅମଲ୍ ଶବ୍ଦର ବହୁବଚନ ରୂପ;)

Amalegan ଭୁଲ ସଂ. ଗଣ=ସମୂହ) ବି—ଅମଲଗଣ;

ଆମାଳାଗଣ ଅମଲମାନେ—Officers; clerks; the body of

ଅମଲେଗାନ୍ ministerial officers.

ଅମା—ସଂ. ଅ.ବୈଦିକ (ଅ + ମା ଧାତୁ = ପରିମାଣ କରିବା + କର୍ମ କ୍ରିୟା)

Amā ୧ । ସହୃଦ—1. With

୨ । ନିକଟ—2. Near.

୩ । ଏକତ୍ର—3. Together.

୪ । ଘରେ—4. At home.

[ଦ୍ର—ଏହିସବୁ ଅର୍ଥରେ ଭାଷାରେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ ।]

ସଂ. ବି—୧ । ଅମାବାସ୍ୟା—

1. The day of the new-moon

ଅମା ଅନିକାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ ଶୋକ କର୍ତ୍ତାବେ—

ମଧ୍ୟସ୍ଥର ଶ୍ରୀରାମ ବ. ନାମ ।

୨ । ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ସବୁ ଭିତ୍ତିରେ ବିରଜିତ ସାଧାରଣ କଳା—

2. A common part of the moon's disc.

[ଦ୍ର—ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ଶୋଳିତ କଳା ଅଛି । ଚନ୍ଦ୍ରମଧ୍ୟରେ 'ଅମା କଳା' 'ମହାକଳା' ନାମରେ ଅଛି । ମାଲାର ସୁରୁପର ଏହି କଳାଟି ଅନ୍ୟ ସକଳ କଳାରେ ବିଷ୍ଣୁ । ତାହା ନିତ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାର ସ୍ଵୟଂ ରୁଚି ନାହିଁ । ଏହି କଳାକୁ ଅପର ସମସ୍ତ କଳା ଅଣ୍ଟା କରୁଥାଏ । ଅମାବାସ୍ୟାଦିନ କେବଳ ଏହି 'ଅମା' କଳାଟି ଚନ୍ଦ୍ରକଳାରେ ଥାଏ ।]

ସ. ବି.—ଯାହା ପ୍ରାମାଣିକ ବା ନିଜର ନୁହେଁ—

Not an authority; not a standard of action. (M. W.)

ଅମା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅମାୟା (ଦେଖ)

Amāi Amāisā (See)

ଅମାୟା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅମାୟା)—୧ । ଅମାୟା (ଦେଖ)

Amāina 1. Amānya (See)

ଅମାନ ୨ । ଗୁରୁତର ଓ ମାନସ୍ତୁ ପୁରୁଷଙ୍କ ଆଗରେ (ଶ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର)

ଅମାନସ ନିଶ୍ଚିତ୍ତ ବା ସ୍ଵପ୍ରସ୍ତୁତ ବ୍ୟବହାର—2 Immodest or shameless conduct of a woman before superiors.

ଅମାୟା—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅମାୟା)—ଅମାୟା—

Amāisā The day of the new-moon.

ଅମାୟା

ଅମାୟା

ଅମାୟା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅମାୟା (ଦେଖ)

Amāisā Amāisā (See)

ଅମାୟା—ସ. ବି. (ନିଜତତ୍ତ୍ଵ; ଅ + ମାୟା)—ମାୟା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ—

Amāinsa Anything but flesh.

ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି) ୧ । —ମାୟାହୀନ—1. Fleshless.

୨ । ଅମାୟା; ଅତି ଶୀଘ୍ର—2. Feeble; thin (M.W)

ଅମାୟାହୀନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ମାୟା + ଇନ୍ଦ୍ର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Amāinsabhaksha ସେ ମାୟାହୀ ନୁହେଁ—Not eating

(ଅମାୟାହୀ—ଶ୍ରୀ) flesh; not carnivorous.

ଅମାତ୍ରୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ମାତ୍ରୁ + କ)—ଯାହାର ମା

Amātruka ନାହିଁ—Motherless.

(ଅମାତ୍ରୁକା—ଶ୍ରୀ)

ଅମାତ୍ରା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅମା = ନିକଟ + ହେବା ଅର୍ଥରେ. ତ୍ୟ ବିମ୍ବା)

Amātra ଅମା = ସହୃଦ + ଅତ୍ ଧାତୁ = ସହୃଦା ଗମନ କରିବା

+ ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ; ସ — ସେ ରଜାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦଣ୍ଡ ଓ ମାତି

ବିଷୟକ ମନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଁ ସର୍ବଦା ଗମନ କରନ୍ତି ।)—

୧ । ମନ୍ତ୍ରୀ—1. Minister.

୨ । ସହୃଦ—2. Companion.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବୈଦିକ) (ଅମା = ଘରେ + ତ୍ୟ)—

ଏକ ଘର ବା ପରିବାରରେ ରହୁଥିବା —

Inmate of the same house; belonging to the same family.

ଅମାଦାନୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ଅ. ଅମାଦାନୀ)—ଅମାଦାନୀ (ଦେଖ)

Amādanī Amādanī (See)

ଦେ. ବିଶ.—ସମୟକ (ଗୋପାଳାଥ ନନ୍ଦ)—Too much.

ଅମାନତ—ବୈଦେ. (ଅ) ବି—୧ । କୃତ୍ରିକାଳ ପାଇଁ ଗଢ଼ିତ ଧନ ବା

Amānat ବସ୍ତୁ—1 Article or money deposited

ଆମାନତ for a time.

ଅମାନତ ୨ । ଗଢ଼ିତକରଣ; ଉପାଦେୟ କରିବା; ନ୍ୟାସ—

2 Depositing; entrusting.

୩ । କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅସ୍ତ୍ରାୟାଭବରେ ଗଢ଼ିତ

ଧନ—3. Money temporarily deposited

on trust.

୪ । ହସାବକିକାସ ପୂର୍ବରୁ ହସାବ ବାବଦରେ ଜମା ଦିଆ

ଯିବା ଧନ—4. Money paid towards an

account before it is finally settled

ବୈଦେ. ବିଶ.—ଅସ୍ତ୍ରାୟାଭବରେ ଗଢ଼ିତ—Deposited;

kept in trust.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅମାନ୍ୟ)—୧ । ଅମାନ୍ୟ; ଅଦେଶର ଅବଜ୍ଞା—

1. Disobedience of order.

ଆମାନତ କେବେ ଯଦି ଗୁଣାବଳୀ ହୁଏତ ଏ ଯଦିକି ଅବର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯଦିକି ଅବର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଯଦିକି କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଯଦିକି ଯେବେବେ ଏ ବା ଯଦିକି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
‘ବାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଇ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଗଣୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗଣୀ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଖୋଜିବେ

୧ । ଅବାଧ୍ୟା—2. Insubordination.

୩ । ଅପରାଧର ଅସ୍ୱୀକାର—3. Denial of guilts.

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ —୧ । ଅଦେଶ ଅମାନତକାରୀ—

1. Disobedient.

୨ । ଅବାଧ୍ୟା—2 Insubordinate.

୩ । ଅପରାଧ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିବା—

3. Denying guilt; not confessing.

୪ । (ସଂ. ଅମାନତ) —ଅପାଳିତ (ଅଦେଶ)—

4. Disobeyed or disregarded (order)

୫ । ଯେ ମାନବ ମଣିଷ ନୁହେଁ; ଯେଉଁ ଲୋକ ଅପଣାର ମାନବସମ୍ପର୍କୀୟ ବା ଗୁରୁଜନସ୍ଥାନୀୟ ନୁହେଁ—

5. a person) Not standing in the relationship of an elder to a person.

ଅମାନତକାରୀ—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅମାନତ + ଦ. କାରୀ)—ଯେ ଅନ୍ୟ

Amānatkāri ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖେ ଧନ ନ୍ୟାସ ବା ଗଚ୍ଛିତ କରେ—

ଆମାନତକାରୀ

A depositor.

अमानतकरनेवाला

ଅମାନତଖାନା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ —ଯେଉଁ ଘରେ ବା କାର୍ଯ୍ୟା-

Amānatkhānā ଲବ୍ଧରେ ଧନ ଅମାନତ ରଖାଯାଏ—

ଆମାନତଖାନା

A depository.

अमानतखाना

ଅମାନତଦାର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଯେଉଁ ଲୋକ ଡିପୋଜିଟ୍ ଧନ

Amānatdāra ଜମାରେ କରେ—A person with whom

ଆମାନତଦାର

a deposit is made.

अमानतदार

ଅମାନତନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅମାନତନାମା)—

Amānatnāmā ୧ । ଧନ ଡିପୋଜିଟ୍ କରିବାର ନିଦର୍ଶନରୂପେ

ଆମାନତନାମା

ଡିପୋଜିଟ୍ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅମାନତଦାର

अमानतनामा

ଯେଉଁ ଦଲିଲ୍ ଲେଖି ଦିଏ—

1. A document proving a deposit.

୨ । ଯେଉଁ ଦଲିଲ୍ରେ ଅମାନତକାରୀ ନ୍ୟାସର ସର୍ତ୍ତମାନ

ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥାଏ; ଟ୍ରଷ୍ଟ୍, ଡିଡ୍—

2. A deed of trust.

ଅମାନତ —ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ)—

Amānati ୧ । ଚିକିତ୍ସାଳ ପାଇଁ ଗଚ୍ଛିତ ବା ନ୍ୟାସ (ଧନ)—

ଅମାନତୀ

1. Money deposited or placed in

अमानती

trust.

୨ । ଅମାନତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Relating to a deposit or trust.

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସ. ଅମାନତ)—ଅମାନତ (ଦେଖ)

Amānat (See)

ବେଦ ବଚନ ହୋଇଥିବା ଅମାନତକାରୀ—ଆମାନତକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ।

ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅମାନତ)—ଅମାନତ (ଦେଖ)

Amānat (See)

ଅମାନତିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସ. ଅମାନତ)—ଅମାନତ (ଦେଖ)

Amānatīā

Amānat (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଜୟପୁର) ବି—ବିଶାଖାପଟଣା ନବରଙ୍ଗପୁର ଅଞ୍ଚଳର

ଓଡ଼ିଆ କୃଷକ ଜାତିବିଶେଷ—Name of a class of Ordiā cultivators in the district of

Vizag.

ଅମାନନ—ସ. ବି. (ଅ + ମାନନ)—ଅମାନନା (ଦେଖ)

Amānana

Amānanā (See)

ଅମାନନା—ସ. ବି. (ଅ + ମାନନ)—୧ । ଅବମାନନା—

Amānanā 1. Disrespect; lack of esteem.

ଅମାନନା କଲେ ନୋହୁଏ ଅବଗୋଷ—କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ର, ଅବ ।

୨ । ଅପମାନ—2. Insult.

ବେବେହେଁ ଭାବକୁ ନ ଦେଲା, ଅନେକ ଅମାନନା କଲା ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ୧ମ ।

୩ । ଅଦେଶକୁ ନ ମାନିବା—

3. Disregard or disobedience of order.

ଅମାନନା—ସ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ମାନନ)—୧ । ଅଲୌକିକ; ଅତିମାନୁଷ—

Amānaba

1. Superhuman.

୨ । ଯେ ମନୁଙ୍କ ବଂଶଧର ନୁହେଁ—

2 Not a descendant of Manu.

ଅମାନସ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅମନସ୍ୟର ବିକଳ ରୂପ)—ଅମନସ୍ୟ (ଦେଖ)

Amānasya

Amanasya (See)

ଅମାନିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅମାନ୍ୟ)—

Amāniā

୧ । ଯେ କୌଣସି କଥାକୁ ମାନେ ନାହିଁ ବା ଭୁଲେ

अमानी କରେ ନାହିଁ—1. Not caring for anything.

୨ । ଯେ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ମାନ୍ୟ କରେ ନାହିଁ—

2 Not showing proper respect to one's

elders.

୩ । ସାହାର ମାନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ—

3. Having no sense of honour

୪ । ବେଇଚ୍ଛତ୍ୱ; ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ—4. Disrespectful.

୫ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—5. Immodest

୬ । ଅବାଧ୍ୟା—6. Insubordinate.

୭ । ଯେ ଅଜ୍ଞକୁ ଖାତିର କରେ ନାହିଁ—

7 Disregarding an order

୮ । ଯେ ଅଜ୍ଞ ପାଳେ ନାହିଁ—8. Disobedient

ହର ଅମାନତୀ ଅଛି—ଭଜ୍ଜ, କୋଷ୍ଠସ୍ତୋତ୍ରସୁଦର୍ଶ ।

୯ । ନିଜର ଦୋଷ ବା ଅପରାଧକୁ ମାନୁ ନ ଥିବା; ଦୋଷ

ସ୍ୱୀକାର କରୁ ନ ଥିବା—9. Not admitting

one's guilt; not confessing.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ

୧୦ । (ଶ୍ରୀ)-ଦାଣ୍ଡେଇ, ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ଅବଶେଷ ପ୍ରଥାକୁ ନ ମାନି ବାହାରେ ବୁଲେ—

10. Not observing the rules of purdah.

୧୧ । (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ) ମନମୁଖିଆ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାବୁଦ୍ଧି—

11. Wayward; self-willed.

ଦେ. ବି. (ସ. ଅମାନତା)—୧ । ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଅଗୌରବ; ଅସମ୍ମାନ—1. Want of respect or honour; dishonour.

୨ । ଅକ୍ଷର ଲଙ୍ଘନ ବା ଅପାଳନ—

2. Disobedience of order.

ଅମାନତା—ସଂ. ବି. (ସଂ ଅମାନିତ୍ + ଭାବ. ତା)—୧ । ଗର୍ବମୁକ୍ତତା—
Amānitā 1. Freedom from pride or arrogance.

୨ । ନମ୍ରତା, ବିନୟ—2. Modesty, humility.

ଅମାନିନୀ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଅମାନିତ୍ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Amānini ୧ । ଅମାନର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

1. Feminine of Amāni

୨ । ଅଭିମାନରହିତା—

2. Freed from sullen displeasure

ହୃଦୟରେ ଦେଇ ଦେଲେ ଅମାନିତା ପରିଣତ ହେବା—
ବିବରଣ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଗର୍ବମୁକ୍ତା— . Free from pride (woman)

ଅମାନିଶା - ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅମାନିଶା)—

Amāniśā ୧ । ଅମାବାସ୍ୟାର ଅକ୍ଷରାନ୍ତମୟ ରାତି—

1. The darknight of the new moon.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଘୋର ଅନ୍ଧକାର—

2. Utter darkness.

ଅମାନୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ମାନିତ୍; ୧ମ. ୧ବ.)—

Amāni ୧ । ଗର୍ବମୁକ୍ତ, ନିରହଂକାର—

(ଅମାନିଶା—ଶ୍ରୀ) 1 Free from pride or arrogance.

ଅମାନିତା } ବି. ୨ । ନମ୍ର; ବିନୀତ—

ଅମାନିତ୍ } 2. Humble; modest.

୩ । ସ୍ୱସ୍ୱଭାବ ଅନୁଲୀନୀ; ଯେ ଅନ୍ୟଠାରୁ ସମ୍ମାନ ପାଇବାକୁ ଲାଲ୍ଲାସ୍ତୁତ ନୁହେ—

3. Not hankering after respect; not wishing to be honoured by others.

ସ୍ୱଭାବ ଅମାନ ମାନବ; କିନ୍ତୁ ମନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାବୋଧ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ୧୧ଶ ।

ଅମାନୁଷ—ସଂ. ବିଣ. (ନଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅ + ମାନୁଷ)—

Amānusha ୧ । ଅତିମାନୁଷ; ଯାହା ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟର ଶକ୍ତିର (ଅମାନୁଷୀ—ଶ୍ରୀ) ଅଗତ—1. Superhuman.

(ଅମାନୁଷତା—ବି) ୨ । ଅଲୌକିକ; ଅସାଧାରଣ—

2. Uncommon, extraordinary.

୩ । ନିର୍ଦୟ; ନିଷ୍ଠୁର—3. Cruel, inhuman.

୪ । ଅମନୁଷ୍ୟତାପୂର୍ଣ୍ଣ; କାୟୁରୁଷ—4 Unmanly.

୫ । ଯେ ବା ଯାହା ମନୁଷ୍ୟାଚିତ ନୁହେ; ପାଶବିକ; ପୈଶାଚିକ—5. Beastly; demoniac; brutal

୬ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ—6. Divine, heavenly.

୭ । ଯାହା ମନୁଷ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନୁହେ—7. Not human.

(ଅମାନୁଷୀ—ଶ୍ରୀ) ୮ । (ବହୁବାହି) ଯେଉଁଠାରେ ଲୋକେ ବାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ—8. Not inhabited by man (M. W.)

(ଅମାନୁଷୀ—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହେ—

1. Not a man.

୨ । ମନୁଷ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଜୀବ—

2. A being other than man.

[ଦ୍ରୁ—ଯେଉଁ କୃତକସ୍ତ୍ରକମାନେ ଅମାନୁଷ ଅର୍ଥାତ୍ ମନୁଷ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀକୁ ମିଥ୍ୟା ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ରାଜାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ରାମଶବ୍ଦର. ମନୁ ୯—୨୮୪ ।]

୩ । ଅମନୁଷ୍ୟ; ରାକ୍ଷସ—3. Demon.

ଅମାନୁଷର କାର୍ଯ୍ୟ କି କଲ ବୁଝାଉନା । ସାବଧାନତାରେ କର ।

ଅମାନୁଷଲୋକ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା, ଅମାନୁଷ + ଲୋକ)—ସ୍ୱର୍ଗ—

Amānushaloka Heaven; the celestial world (M. W.)

ଅମାନୁଷିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ମାନୁଷିକ)—ଅମାନୁଷ (ଦେଖ)

Amānushika Amānusha (See)

ଅମାନୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମାନୁଷ୍ୟ)—ଅମାନୁଷ (ଦେଖ)

Amānushya Amānusha (See)

ଅମାନ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବାହି; ଅ + ମାନ + ଯ)—

Amānya ୧ । ଅମାନମୟ; ଯେ ପୂଜ୍ୟ ନୁହେ—

ଅସାମ୍ମାନ 1. Not fit to be honoured or respected.

(ଅମାନ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । (ନଷ୍ଟ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅ + ମାନ୍ୟ) ଯାହା (ଯେଉଁ) ଅଦେଶ ବା ନିୟମାଦି ମାନିବା ଉଚିତ ନୁହେ; ଅପାଳନମୟ—

2. (rule or order) Which ought not to be obeyed.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅମାନିତ)—ଅସ୍ୱୀକାରକାରୀ, ଯେ ନିଜର ଦୋଷକୁ ମାନେ ନାହିଁ; ଅମାନତ—

Not confessing one's guilt.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମାନନ)—

୧ । ଅସମ୍ମାନ; ସମ୍ମାନର ଅଭାବ—1. Want of respect; disrespect; dishonour.

୨ । ଅପମାନ—2. Insult.

୩ । ଅନାଦର; ଅନାସ୍ତ—3. Disregard; slight.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅମାନ୍ୟ ପୁଣ୍ୟାଦି ହୁଏତ ତାହା ଅନ୍ୟ ଓ ମାତ୍ର ଏକ । ତହିଁର ଅନ୍ୟ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରାଯିବ । ଅନ୍ୟାବ ଏକା ୨ ହୁଏତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କ୍ଷେପ କରାଯିବ ନାହିଁ । ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ଯିବେ, ଯଦିବେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଗୁଣାବଳୀର ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଏ । ତାହା ୧ ହୁଏତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗା'ର ଚିହ୍ନେ 'ଗା' ବୋଲିବେ; 'କ'ର ଚିହ୍ନେ 'କ' ବୋଲିବେ; 'ଦ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଦ' ବୋଲିବେ; 'ଧ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଧ' ବୋଲିବେ; 'ନ'ର ଚିହ୍ନେ 'ନ' ବୋଲିବେ; 'ଅ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଅ' ବୋଲିବେ; 'ଆ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଆ' ବୋଲିବେ; 'ଇ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଇ' ବୋଲିବେ; 'ଈ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଈ' ବୋଲିବେ; 'ଉ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଉ' ବୋଲିବେ; 'ଊ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଊ' ବୋଲିବେ; 'ଋ'ର ଚିହ୍ନେ 'ଋ' ବୋଲିବେ; 'ୠ'ର ଚିହ୍ନେ 'ୠ' ବୋଲିବେ ।

* । ଅଜ୍ଞାନ ଅବସ୍ଥା—4. Disregard of an order.

* । ଅଦେଶ ଲଂଘନ—

5. Disobedience to an order.

ଅମାନ୍ୟ କରବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଅ + ମାନ୍ୟ)—

Amānya karibā ଅଜ୍ଞାନ ମାନ୍ୟତା; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନ କରବା—

ଅମାନ୍ୟକରବା 1. To disregard.

ନମାଣା ୨ । (ଅଦେଶ) ଲଂଘନ କରବା—2 To disobey.

* । ଅନାଦର କରବା; ଅନାସ୍ତ୍ରା କରବା—

3. To slight.

୪ । ଭକ୍ତି ନ କରବା; ଭକ୍ତିର ସମ୍ମାନ ନ ଦେଖାଇବା—

4. Not to show proper devotion.

ପ୍ରଭାବ ଅମାନ୍ୟ କର ଓଳରୁ ମରଣ । ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ବସନ୍ତ ।

* । ଅପମାନ ଦେବା—5. To insult.

ଅମାପ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅ + ମା ଧାତୁ; ସଂ. ଅମାପ)—

Amāpa ୧ । ଅପରିମେୟ; ଅପରିମିତ—

ଅମାପ 1. Immeasurable; unfathomable.

ଅମେୟ; ବେହୁ ୨ । ଅସଂଖ୍ୟ—2. Countless

ଅମାପ ସୈନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ସୂତ୍ର

ଅଠରଶରଣୀ ଅମାପର ଦିନ ମଧ୍ୟେ । ସାରଳାମହାପୁରାଣ, ଉଦୟ ।

୩ । ବହୁତ; ଅତିବେଶି—3. Immence; vast.

ବହୁ ପଳେ ଲଭି ଅମାପ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଚରଣ ।

୪ । ଅକଥ୍ୟମୟ; ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—4. Indescribable.

ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଦେବତାଙ୍କ କାହିଁ ସୁନ୍ଦର

ଶେଷରେ ସନ୍ତୋଷ ଦେଇଣ ଅମାପ । କୃଷ୍ଣବିହାର, ମହାପୁରାଣ ବନ ।

ଅମାବତୀ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅମାବତୀ)—

Amābai ଅମାବତୀ; କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷର ଅନ୍ତରାତ୍ମ—

ଅମାବୋସି The day of the new-moon.

ଅମାବତୀ ପିତୃଗଣ ଯେଉଁ ଅମାବତୀ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ସାରଳା ମହାପୁରାଣ. ଭକ୍ତଗୁଣ ।

ଅମାବତୀ—ସ. ବି. (ଅମା = ସହଜ + ବସ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ଶ୍ଚା. ଇ -

Amābasi ଯେଉଁ ଚିତ୍ତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ଭାବରେ

ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି)—

ଅମାବତୀ; କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷର ଶେଷ ଚିତ୍ତ—

The new-moon day.

[ଦ୍ର—କେହି କେହି କହନ୍ତି—ଚନ୍ଦ୍ରର ଦୁଇକଳାଟୁକ କରଣ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ ଅମାବତୀ କଳା ସଙ୍ଗେ ବାସ କରେ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ଅମାବତୀ ଅଥବା ଅମା = ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ; (ଅମାବତୀର କେଉଁଠି ଶୁକ୍ର ଲେଖେ ପ୍ରବିଷ୍ଟିତ) ଚନ୍ଦ୍ର ଯେଉଁ ଚିତ୍ତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ ସଙ୍ଗେ ବାସ କରେ କିମ୍ବା ଅମା କଳା ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏକତ୍ର ବାସ କରନ୍ତି ତାହା ଅମାବତୀ । ବ୍ରହ୍ମ-ସୂରଣରେ କଥିତ ଅଛି ଯେ, ପିତୃଗଣ ଯେଉଁ ସମୟରେ ପଞ୍ଚଦଶ କଳାତକ ଚନ୍ଦ୍ରର ସୁଧା ପାନ କରନ୍ତି ତାହା ଅମାବତୀ । ସୁଦ୍ଧାରେ

ଭାବ ଅଛି ଯେ, ଏହି ଚିତ୍ତରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ପଞ୍ଚଦଶ କଳାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ; କେବଳ 'ଅମା' କଳା ରହେ ।

ବର୍ଷକର ୧୨ ମାସର ଅଧିକାଂଶ ଅମାବତୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ନାମରେ ଅଭିହିତ ହୁଏ । ଯଥା—ମାର୍ଗଶିର ଗାୟକଳୀ ଅମାବତୀ । ପୁଷ—ବଭ୍ରବ (ସଂ. ବଭ୍ରବ) ଅମାବତୀ । ମାଘ—ଭରବେଶୀ (ସଂ. ଜିବେଶୀ) ଅମାବତୀ । ଫାଲ୍‌ଗୁନ—ଜାଗର (ସଂ. ଭୃଗୁଗର) ଅମାବତୀ । ଚୈତ୍ର—ନିମକୋଳ ଅମାବତୀ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ—ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବତୀ । ଆଶାଢ଼—ବିଜୟ ଅମାବତୀ । ଶ୍ରାବଣ—ଚିତ୍ତର ବା ଚିତ୍ତାଲଗି (ସଂ. ଚିତ୍ତର) ଅମାବତୀ । ଗହ—ସାତସୁର (ସଂ. ସପ୍ତସୁର) ଅମାବତୀ । ଆଶ୍ୱିନ—ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (ସଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ବା ମହାଲୟା ଅମାବତୀ । କାର୍ତ୍ତିକ—ପୟା (ସଂ. ପ୍ରୟା) ବା ଦେବାଳ ଅମାବତୀ ।]

ଅମାବତୀ—ସ. ବି. (ଅମା + ବସ ଧାତୁ + ଯ + ଶ୍ଚା. ଅ)—

Amābasyā ଅମାବତୀ (ଦେଖ)

Amābasi See

ଅମାବତୀ—ସ. ବି. (ଅମା + ବସ ଧାତୁ + ଅ + ଶ୍ଚା. ଇ)—

Amābasi ଅମାବତୀ (ଦେଖ)—Amābasi (See)

ଅମାବତୀ—ସ. ବି. (ଅମା + ବସ ଧାତୁ + ଯ + ଶ୍ଚା. ଅ)—

Amābasyā ଅମାବତୀ (ଦେଖ)—Amābasi (See)

ଅମାବତୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ଗ୍ରନ୍ଥାଙ୍କ ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Amābai ଅମାବତୀ—New-moon

ଅମାବତୀ—ସଂ. ବି. (ଅମା = ସହଜ + ମସ ଧାତୁ = ପରିମାଣ କରବା

Amāmasi ଅ + ଶ୍ଚା. ଇ)—

ଅମାବତୀ (ଦେଖ)

Amābasi (See)

ଅମାବତୀ—ସ. ବି. (ଅମା = ସହଜ + ମସ ଧାତୁ = ପରିମାଣ କରବା +

Amāmasi ଅ + ଶ୍ଚା. ଇ)—

ଅମାବତୀ (ଦେଖ)—Amābasi (See)

ଅମାୟ—ସ. ବିଶ. ପୂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା, ଅ + ମାୟା)—

Amāya ଅକପଟ; ସରଳ—Frank.

(ଅମାୟ—ଶ୍ଚା)

ଅମାୟା—ଦେ. ବିଶ. ପୂ. ଓ ଶ୍ଚା (ସଂ. ଅମାୟ)—

Amāyā ଅମାୟ; ଅକପଟ; ସରଳ—Frank.

ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ଚା—ଅମାୟର ଶ୍ଚା ଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Amāya.

ଅମାୟିକ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ମାୟିକ)—

Amāyika ୧ । ଅକପଟ; ସରଳ—1. Frank.

(ଅମାୟିକା—ଶ୍ଚା) ୨ । ସରଳତାମୟ—

2. Full of frankness.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାରିକ ସ୍ୱରାଂଶର	ଋ	ଜ	ଶ.ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ

ଅମରିକତା—ଫ. ବି (ଅମରିକ = ନିଷ୍ପତ୍ତି + ଭବ. ତା)—

Amāyikata ନିଷ୍ପତ୍ତି—Frankness; candour.

ଅମାର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅଞ୍ଜାର; ଫ. ମରାର)—

Amāra ଶସ୍ୟାଗାର; ଧାନକୋଠି; ଭଣ୍ଡାର—

ହମାର; ଆମାର Granary, store-house for paddy

अमार; अवार or grain.

ଅମାରାଗ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ଫ. ଅମାର୍ଗ)—ଅମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Amāraga Amārga (See)

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅସୁସ୍ଥ (ଦେହ)—Sick

(ଯଥା—କାଲି ବହୁତ ଶୁଣିଲେ ଶାଢ଼ୀରୁ ଆଜି ସକାଳୁ ମୋ

ଦେହ ଅମାରାଗ ହୋଇଛି ।)

ଅମାରାଗତ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଭଣ୍ଡାରସ୍ଥିତ—1 Brought to the

Amāragata store-room; stored.

ଆମାରଗତ ୨ । ଅମାରସଞ୍ଚିତ—

अमारसामित 2 Stored in granary

ଅମାରାଶତ୍ରୁ—ଦେ. ବି. (ଅମାର = ଅମର + ଶତ୍ରୁ)—

Amārasātru ୧ । ଯାହାକୁ ମାରିବାକୁ କେହି ଶତ୍ରୁ ଜନ୍ମ

ହୋଇ ନାହିଁ—1. A person whose killer has not yet been born

୨ । ଯେଉଁ ଶତ୍ରୁକୁ ମାରି ଯୋଗାଏ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ଶତ୍ରୁକୁ ମାରିବାର ନୁହେଁ—2. An enemy who is not fit to be killed.

୩ । ଯୋଷ୍ୟ ଶତ୍ରୁ; ଶତ୍ରୁତାପରଣକାରୀ ଯୋଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

3 A dependant who turns out to be an enemy.

ଅମାର—ବୈଦେ. (ଅ) ବି—ହାତୀ ଉପରେ ମନୁଷ୍ୟ ବସିବା ପାଇଁ

Amāri କର୍ମା ହେବା ଅବରଣସ୍ଥର ଅସନ—

आमारौ A covered saddle for an elephant.

अमारि

[ଦ୍ର—ଉପରେ ଆବରଣ ବା ଛତା ନ ଥିବା ଅସନକୁ ହାଉସା ବୋଲାଯାଏ ।]

ପାରସ୍ୟ ବିଶେଷ ହେଲେ ନରବର ଅସ୍ତ୍ରୋତ୍ତମ

କ୍ରମାଦିକ ସଙ୍ଗେ ଅମାରରେ ଘେନି ବଳେ ଛୁଅନ୍ତି ।

ରାମାୟଣ—ଉଷା ।

ଅମାରୀ କସିବା—ଦେ. ବି—ହାତୀ ଉପରେ ମନୁଷ୍ୟ ବସିବା ପାଇଁ

Amāri kasibā ଅବରଣସ୍ଥର ହାଉସାକୁ ବାନ୍ଧିବା—

आमारौ बांधा To put a covered saddle on an

आमारौ कसना elephant.

ଅମାଲୁ—ଦେ. ବି—ଅପମାଲୁ; ମାଲସୁଆ; ଦୁଧପକ୍ୱ ପିଣ୍ଡକବିଶେଷ—

Amālu A kind of sweet cake boiled in

मालपुआ; गुड़पिठा ghee.

मालपुवा

[ଦ୍ର—ଅଷ୍ଟ ଓ ଶୁକ୍ରକୁ ଏକତ୍ର ଗୋଳି ପାଣିଆ କରି ଭଜି ପାଣିଆ

ପିଠି(ଲୁ)କୁ ତର ବା ଚଟକାତଳ ଥିବା କରେଇରେ ଫୁଟିଥିବା

ଦିଅରେ ଛୁଣିଲେ ଏ ପିଠା ଢୁଏ । ଅମାଲୁ ପାଇଁ ଅଷ୍ଟା ସଙ୍ଗେ

ଝାଠାରୁ ଝି ଓଜନର ଶୁକ୍ର ମିଶାଯାଇ ଗୋଲା ଯାଇଥିବା ପିଠିକୁ

ନର ବା ଲର ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅମାସିଆ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମାକସ୍ୟା)—ଅମାକସ୍ୟା (ଦେଖ)

Amāsia Amābasi (See)

ଅମାସ୍ୟା—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମାକସ୍ୟା)—ଅମାକସ୍ୟା (ଦେଖ)—

Amāsyā Amābasi (See)

ଦେଖୁ ଅମାସ୍ୟା ନିଶିକନ, ସେ ଛନ ଦେହ କଲେ ଶାଣ ।

ପ୍ରାଚୀ—ନିର୍ଗୁଣ ମହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଅମି—ଗ୍ରା. ଦେ. (ରବିଭାଷା). ସର୍ବନାମ—ଅମ୍ବେମାନେ—We,

Ami

ଅମିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅମୃତମୟ)—ଅମୃତ, ଅମୃତମୟ—Sweet

Amia ଶୁଣି ତା ଅମିଆ ବଚନ । ଯଶୋବନ୍ତ—ସ୍ତେମରୁ ବ୍ରହ୍ମଗଣା ।

ଗ୍ରା. ବି—ଅମୃତ—Nectar.

ଅମିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ମିତ)—୧ । ଅପରିମିତ—

Amita 1 Unmeasured, intemperate.

୨ । ଅସୀମ—2. Boundless

୩ । (ଅମ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ରୁଗ୍—3. Sick.

୪ । ଗତ—4. Gone.

ଅମିତାଜିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଋ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମିତ + ଜିତ)—

Amitatejāh ୧ମା ୧ବ.)—୧ । ଅଭିଶପ୍ତ କଲଶାଳୀ—

1. Very powerful.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଞ୍ଜିଶୀଳ—

2. Very luminous or brilliant.

ଅମିତାବିକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମିତ + ବିକ୍ରମ)—

Amitabikrama ୧ । ଅସୀମ ବଳ ବା ପରାକ୍ରମ—

(ଅମିତାବିକ୍ରମା—ଶ୍ଳ) 1 Boundless strength.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାମାନୁର—

2. A name of Bishnu.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଯାହାର ପରାକ୍ରମ ଅସୀମ ଅଟେ—

Of boundless strength.

ଅମିତାବିକ୍ରମୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମିତାବିକ୍ରମ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ; ଇନ୍.)

Amitabikramī ୧ମା ୧ବ.)—ଅସୀମ ବଳଶାଳୀ—

Of unbounded strength.

ଅମିତାବ୍ୟୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମିତ = ଅସୀମ + ବ୍ୟୟ = ଖର୍ଚ୍ଚ)—

Amitabyaya ବୃଥା ଖର୍ଚ୍ଚ; ଅପବ୍ୟୟ; ସାହାସର—

Extravagance; prodigality.

ଅମିତାବ୍ୟୟିତା—ସଂ. ବି. (ଅମିତାବ୍ୟୟିତ୍ + ଭବ. ତା)—

Amitabyayitā ଅପବ୍ୟୟ କରିବାର ଅଭ୍ୟାସ—

Habit of spending too much; prodigality.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପତ ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବରୁ ୧ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ବା ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅମିତବ୍ୟୟୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅମିତବ୍ୟୟ + ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—

Amitabyayī ସାହାସରତା: ଅପବ୍ୟୟୀ—Extravagant;

(ଅମିତବ୍ୟୟିନୀ—ଶ୍ରୀ) spend-thrift; prodigal

(ଅମିତବ୍ୟୟିତା—ବ)

ଅମିତୋଜାଃ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମିତ = ଅସୀମ +

Amitaujāh ଓଜସ୍ବ = ବଳ; ୧ମା. ୧ବ.)—

ଯାହାର ଅସୀମ ବଳ ଅଛି—Of immense strength

ଅମିତ୍ର—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମିତ୍ର = ବନ୍ଧୁ)—୧ । ଶତ୍ରୁତାୟକ—

Amitra 1. Inimical.

(ଅମିତ୍ରତା—ବ) ୨ । ମିତ୍ରହୀନ—2. Friendless.

ଦେ. ବି—ଶତ୍ରୁ—Enemy.

ଅଳପ ବଳରେ ହୁଅଇ ସେ ଅମିତ୍ର । ବୃଷସିଂହ ମହାବୀର ।

ଅମିତ୍ରାକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅ + ମିତ୍ରାକ୍ଷର)—ପଦ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଧାତୁର

Amitrākshara ଶେଷାକ୍ଷର ସଙ୍ଗେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଧାତୁର ଶେଷାକ୍ଷର

ନ ମିଳିବା—Want of rhyme in poetry

ସଂ. ବିଣ—ମିତ୍ରାକ୍ଷରବିରହିତ (ପଦ୍ୟ)—

Blank (verse)

ଅମିତ୍ରାକ୍ଷରଛନ୍ଦ—ସ ବି—ମିତ୍ରାକ୍ଷରବିରହିତ ପଦ୍ୟ; ଯେଉଁ ପଦ୍ୟର

Amitrāksharachhanda ପ୍ରଥମ ଧାତୁର ଶେଷ ଅକ୍ଷର

ସଙ୍ଗେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଧାତୁର ଶେଷ ଅକ୍ଷର ମିଳେ ନାହିଁ—

Blank verse.

ପଦ୍ୟବାସିନୀ ଦେବ ଇନ୍ଦ୍ରଲବ୍ଧରତ,

ସାରଳେ କି କଲେ, କହ; କୁରୁତୁଳାମଣି—ସୁଧାନାଥ ମହାସାଗର ।

[ଦ୍ର—ଉଚ୍ଚଳରେ ପ୍ରଥମେ ସ୍ବୟଂ କାହାଦୂର ସ୍ବପ୍ନଶଙ୍କର ସ୍ବୟଂ

ଅମିତ୍ରାକ୍ଷରଛନ୍ଦ ରଚନା କରନ୍ତି ଓ ପରେ କବିବର ସୁଧାନାଥ

ଅମିତ୍ରାକ୍ଷରଛନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରି ଅନେକ କବିତା ଲେଖିଅଛନ୍ତି ।]

ଅମିନ—ବୈଦେ. (ଆ) ବି—ଭୂମି ମାପ କରିବା ଅଧିଗ୍ରହ କର୍ମଗୂରୀ—

Amina A subordinate surveyor; ameen;

ଆମିନ [ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ ଇଂରାଜୀରେ ଚଳେ ।]

अमीन

ଅମିନଥାଣ୍ଡି—ବୈଦେ (ଆ) ବି—ଇଂରାଜମାନେ ବଙ୍ଗଦେଶକୁ ଅଧିକାର

Aminathāṇḍi କରିବାର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେବାଳି ବିଗୁର

ଆମିନାଳା କରିବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଧିଗ୍ରହ କର୍ମଗୂରବିଶେଷ—

अमिनाल्ला A class of subordinate judicial

officers employed by the British govern-

ment when they first occupied Bengal.

ଅମିନ—ଦେ. ବି. (ଆ)—ଅମିନର କାର୍ଯ୍ୟ—Ameenship; the

Amini

ଆମିନୀ

अमीनी

ଅମିୟ—ଦେ. ବିଣ. (ସ. ଅମୃତମୟ)—୧ । ଅମୃତମୟ—

Amiya 1. Full of nectar.

अमिय

୨ । ସୁମଧୁର—2. Very sweet.

ଭାହା ଗନ୍ଧଲେ ସେ ହୋଇବ ଅମିୟ ରସ;

ସମସ୍ତ ଶୈବ୍ୟକୁ ତୋ ଇନ୍ଦ୍ରାରେ ପରଶ—ସାରଳାମହାବୀର. ଅ ।

ଦେ. ବି. ଅମୃତ—Nectar; elixir of life.

ଅମିୟପଥ—ଦେ. ବି.—(ବଙ୍ଗଳାଭାଷାରେ ହୋମିଓପାଥର ଅନୁବାଦ)—

Amiyapatha Homeopathy.

[ଦ୍ର—ବଙ୍ଗୀୟ ଡାକ୍ତର ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କାଳିଙ୍କଦ୍ବାରା ବ୍ୟବହୃତ]

ଅମିର—ବୈଦେ (ଆ) ବି. ପୁଂ.—୧ । ଉଚ୍ଚକୁଳୋତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତି—

Amir 1. A noble person.

ଆମିର ୨ । ଧନୀବ୍ୟକ୍ତି—2 A rich man.

अमीर ୩ । ଅଫଗାନିସ୍ଥାନର ରାଜାଙ୍କ ଉପାଧି—

(ଫକୀର—କପରାଜ) 3 Title of the king of

Afghanistan

୪ । ମୁସଲମାନଙ୍କ ନାମ—

4 A name amongst Mahomedans

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଚଳୁଛି ।]

ଅମିରୁମ୍ରା—ବୈଦେ. ବି. ସହଚର. (ଆ = ଅମୀର + ଉମ୍ରା; ବହୁ-

Amirumra ବଚନ)—ରାଜ୍ୟର ବା ଦେଶର ଧନୀ ଓ ସମ୍ମାନୁ

ଆମିରଭିତ୍ତିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—The gentry and nobility

अमीरउमराओ of a country

ଅମିରମିଜାଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅମୀର + ମେଜାଜ)—

Amirmijāj ୧ । ବଡ଼ଲେଖକ ପରି ବେଶାଢ଼ିକିଆ ମନ ବା ପ୍ରକୃତି—

ଆମିରମେଜାଜ 1. Careless disposition like

अमीरमेजाज that of a rich man.

୨ । ଉଦାର ପ୍ରକୃତି—2. Liberal mind.

୩ । ଦାନଶୀଳ ପ୍ରକୃତି—

3. Generous disposition.

ଅମିରମିଜାଜିଆ—ଦେ. ବିଣ (ଆ. ଅମୀରମେଜାଜ)—

Amirmijājīa ଅମିରମିଜାଜୀ (ଦେଖ)

Amirmijājī (See)

ଅମିରମେଜାଜୀ—ବୈଦେ ବିଣ. (ଆ. ଅମୀର ମେଜାଜ)—୧ । ଯାହାର

Amirmijājī ମନ ଅମିରଙ୍କ ମନ ପରି ଉଦାର—

आमीरमेजाजी 1. Liberal-minded.

आमीरमेजाजी ୨ । ବଡ଼ଲେଖକ ପରି ସେ ଧନ ବ୍ୟୟ ପ୍ରତି

ଖାତିର କରେ ନାହିଁ—2. Not careful in

money-matters like a rich man.

ଅମିର—ବୈଦେ. (ଆ) ବି.—ଅମିରପଣ—The state of being

Amiri an Amir.

आमीरी ବୈଦେ. (ଆ) ବିଣ.—ଅମିରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

अमीरी Relating to an Amir.

ଅମିଲ—ବୈଦେ. (ଆ) ବି—ସୁବାଦାର ୧ (ଦେଖ)

Amil

Subādār 1. (See)

आमील

अमील

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଈ	୯	ଊ	ୠ	ଐ	ଅକାର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ	ଧ

ଅମିଶା—ଦେ. ବିଶ. —୧ । (ସ. ଅମିଶିତ)—ଅମିଶିତ; ଯାହା ଏକତ୍ର
Amisā ଚିତ୍ରିତ ହୋଇ ନାହିଁ—1. Unmixed.

ଅମେଶା ୨ । ବିଶ୍ୱକ୍ଷେପ: ଯହିଁରେ କାଳେ ପଦାର୍ଥ ମିଶା ଯାଇ ନାହିଁ—
Amisā 2. Unadulterated.

୩ । ଯେଉଁ ରାଶିମାନଙ୍କର ମିଶାଣ ବା ଯୋଗ କରା ଯାଇ ନାହିଁ—
3. Not added together.

ଗ୍ରା. ବି (ସ. ଅମାବସ୍ୟା)—ଅମାବସ୍ୟା—The day of
the new moon.

ଅମିଶାଣ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅମିଶଣ)—ଯେଉଁ ରାଶି ସବୁର ମିଶାଣ
Amisāṇa ବା ଯୋଗକରିବା କରା ଯାଇ ନାହିଁ—

1. Not added together.

୨ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳମିଶା
କରିବାକୁ ସୁଖ ପାଏ ନାହିଁ; ଏକତ୍ର ଅବାହୁତା; ଅମିଶା—

2. (a person) Who does not like to mix
with others on equal terms in
society; unsociable.

ଅମିଶୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅମିଶୁଣ)—ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନ୍ୟ
Amisūā ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳା ମିଶା କରିବାକୁ ସୁଖ ପାଏ ନାହିଁ;

ଅମିଶୁକ ଏକତ୍ର ଅବାହୁତା; ଅମିଶାଣ—(a person) Who does
ଅନମେଳ not like to mix with others on equal
(ଅମିଶୋଇ—ଶ୍ରୀ) terms in society; unsociable.

ଅମିଶ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମିଶ)—୧ । ଅମିଶିତ; ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ସଙ୍ଗେ
Amisra ମିଶି ନ ଥିବା—1. Unmixed

୨ । ବିଶ୍ୱକ୍ଷେପ; ଶାଢ଼ି; ଯହିଁରେ କାଳେ ଜଳସ ମିଶି ନ ଥାଏ—
2. Unadulterated; pure

୩ । (ଗଣିତ) ଯେଉଁ ରାଶିରେ ଅନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ସଂଖ୍ୟା ମିଶି-
ନାହିଁ—3. (Mathematics) Simple (number).

ଅମିଶଗଣିତ—ସଂ. ବି (ସଂ. ଅମିଶ+ଗଣିତ)—

Amisraganita ଯେଉଁ ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅମିଶ ରାଶି
ବିଷୟ ଆଲୋଚିତ ହୁଏ—

Arithmetic dealing with simple numbers.

ଅମିଶଗୁଣନ—ସଂ. ବି (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଅମିଶ+ଗୁଣନ)—

Amisraguṇana (ଗଣିତ) ଏକ ଅମିଶ ରାଶି ସଙ୍ଗେ
ଅନ୍ୟ ଅମିଶ ରାଶିର ଗୁଣନ—

(Arithmetic) Simple multiplication.

[ଦ୍ର—ଏହିପରି ଗଣିତଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅମିଶ ଯୋଗ ବା ସଂକଳନ, ଅମିଶ
ବିଯୋଗ ବା ବ୍ୟକଳନ, ଅମିଶ ହରଣ ଶବ୍ଦମାନ ବ୍ୟବହୃତ
ହୁଏ ।]

ଅମିଶରାଶି—ସଂ. ବି (କର୍ମା; ଅମିଶ+ରାଶି)—

Amisrarāṣi (ଗଣିତ) ଯେଉଁ ରାଶିରେ ଅନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ରାଶି
ମିଶି ନ ଥାଏ; ସରଳ ସଂଖ୍ୟା—

(Arithmetic) Simple numbers.

[ଦ୍ର—ଅମିଶ ରାଶି ଯଥା— ୪ ୫୯ ପାଞ୍ଚଟିକା; ମିଶ୍ରରାଶି ଯଥା—
୪ ୫୯/୫୯ ପାଞ୍ଚ ଟିକା, ପାଞ୍ଚ ଅଣା, ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚୁଲ]

ଅମିଶିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମିଶିତ)—

Amisrita ଅମିଶ (ଦେଖ)—Amisra (See)

ଅମି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅମି=ସ୍ଵେଗ+ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା ୧ବ)—

Ami ଶୀଘ୍ର; ରୁଗ୍ନ—Ailing; sick.

(ଅମିନା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି ପୁଂ.—ସ୍ଵେଗୀ; ରୁଗ୍ନବ୍ୟକ୍ତି—
Invalid.

ଅମୁକ—ସଂ. ସବ୍‌ନାମ. ପୁଂ (ସଂ. ଅବସ୍=ଏହି+କର୍ତ୍ତା; ଜ୍ୟାତନ)

Amuka ଅବିଦ୍ୟୁକାମା ବା ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଣୁକାମା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା
(ଅମୁକା—ଶ୍ରୀ) ବସ୍ତୁର ନାମ ନ ଧରି ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି

ବ୍ୟବହୃତଶବ୍ଦ—

ଫଲଣା; ସେ, ସେହି (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)—

Such or such a person or thing;

a thing or person referred to without
mention of the name.

[ଦ୍ର—ଭାଷାରେ ଅମୁକ ଶବ୍ଦ ପୁଲଙ୍ଗ ଓ ଶ୍ରୀଲଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ]

ଅମୁକ ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)

ଅମୁକ; ଫଳନା Acertain person or thing.

ଅମୁକର—ଗ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଅମୁକ)—

Amukai ଅମୁକ (ଦେଖ)—Amuka (See)
ଅମୁକ

ଅମୁକ

ଅମୁକତମୁକ—ଦେ. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଅମୁକ+ତମୁକ ଶବ୍ଦ ଅନର୍ଥକ ସହଚର;
Amukadhamuka ବହୁବଚନ)—

ଅମୁକତମୁକ; ଅମୁକତମୁକ ୧ । ସେ ଏବଂ ସେ—

ଅମକା ତମକା 1. That and that

୨ । ଅମୁକ ଓ ଅମୁକ ଲୋକ ବା ବସ୍ତୁଗଣ—

2 Such and such persons or things.

ଅମୁକତମୁକ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ସବ୍‌ନାମ (ସହଚର ବହୁବଚନ)

Amukatamuka (ସଂ. ଅମୁକ+ଅନର୍ଥକ ସହଚର)—

ଅମୁକତମୁକ (ଦେଖ) Amukadhamuka (See)

ଅମୁକସମୁକ—ଦେ. ସବ୍‌ନାମ (ସହଚର)—ଅମୁକତମୁକ (ଦେଖ)

Amukasamuka Amukadhamuka (See)

ଅମୁକାର—ଗ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଅମୁକ)—ଅମୁକ (ଦେଖ)

Amukai Amuka (See)

ଅମୁକେଇ—ଗ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଅମୁକ)—ଅମୁକ (ଦେଖ)

Amukei Amuka (See)

ଅମୁକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମୁକ)—୧ । ସେ ବନ୍ଦନରୁ ମୁକ୍ତ

Amukta ହୋଇନାହିଁ—

1. Not yet released from captivity; not
at liberty.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ୧ ଚିହ୍ନ ଅପର ୩ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ୧ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

୨ । ଯେ ମୁକ୍ତି ବା ମୋକ୍ଷ ଲାଭ କରି ନାହିଁ—

2 One who has not yet attained salvation.

୩ । ଅବଦ୍ଧ—3. Confined

୪ । ଅପରିତ୍ୟକ୍ତ—4. Not abandoned

୫ । ଅପରିଷ୍କୃତ—5. Not clean

୬ । ଆବୃତ, ଯାହା ଖୋଲା ନୁହେଁ—

6 Covered; not bare

ସଂ. ବି. କା—ହସ୍ତ ଧରି ଧରିବାଦି ଯନ୍ତ୍ର ।

(ଶ୍ରେଣୀରେ ଅବଦ୍ଧ ।)

Weapon held in the hand.

ଅମୁଣିଆ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅମଣିଆ (ଦେଖ)

Amuniā (See) Amaniā (See)

ଅମୁତ୍ର—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ଅମତ୍ର = ଏହା + ୨ମୀ ବିଭକ୍ତି ସ୍ଥାନରେ. ତ୍ର)—

Amutra ୧ । ପରକାଳରେ—1. In the life after death.

୨ । ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ—2. In the next life on earth.

ଅମୁଦ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ମୁଦ ଧାତୁ + ଅ)—

Amuda ଅମୋଦଶ୍ୱନ୍ୟ; ହର୍ଷରହିତ—Joyless.

ସଂ. ବି—ଅମୋଦର ଅଭାବ—Joylessness

ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅମୁଦିତ)—ଅମୁଦା (ଦେଖ)

Amudā (See)

ଅମୁଦା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅମୁଦିତ)—

Amudā ୧ । ଅମୁଦିତ; ମୋହର ମସ୍ତ ଯାଇ ନଥିବା; ମୁଦ ଆସୁନା ବିଧି ଯାଇ ନ ଥିବା—

ବିମୁହତ; ଖୁଲା 1. Unsealed; having no seal on it.

୨ । ଖୋଲା; ଯାହା ବୁଜା ହୋଇ ନାହିଁ—

2. Open; not shut up.

(ଯଥା—ଅମୁଦା ଘର; ଅମୁଦା ଫୁଲ ।)

୩ । ବନ୍ଦ କରା ଯାଇ ନ ଥିବା—3. Not closed

(ଯଥା—ଅମୁଦା ଦୁଆର ।)

୪ । ଜଉମୁଦ କରା ଯାଇ ନ ଥିବା—

4. Not sealed with lac.

(ଯଥା—ଅମୁଦା ଲଫାପା ।)

୫ । ଯେଉଁ ଦେଉଳର ମୁଣି ମସ୍ତ ଯାଇ ନାହିଁ; ଲୁଗା

(ଦେଉଳ)—5. (temple) Of which the

hole at the top has not yet been

closed; unclosed at the top.

୬ । ଯହିଁରେ କୌଣସି ସନ୍ତକ ବା ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ନାହିଁ—

6. Having no distinctive mark on it.

ଅମୁଦ୍ରା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ମୁଦ୍ରା)—

Amudrā ୧ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟରେ କୌଣସି ଚିହ୍ନ ବା ସନ୍ତକ ନାହିଁ—

1 (thing) Having no distinctive mark on it.

ବୈଦେଶ୍ୟ ଚାହା ଲେଖ କରା; ବାଛି ଅମୁଦ୍ରା ଦ୍ରବ୍ୟ ପରସ୍ପେ

ଭଣ୍ଡ. ବୈଦେଶ୍ୟବିଳାସ ୨/୩୮ ।

୨ । ଯେଉଁ ଟଙ୍କାରେ ସନ ବା ମୋହର ନାହିଁ—

2 (coin) Bearing no seal.

ଅମୁଦ୍ରିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ମୁଦ୍ରିତ)—

Amudrita ୧ । ଛପା ହୋଇ ନ ଥିବା—1. Not printed

୨ । ଅପ୍ରକାଶିତ (ପୁସ୍ତକ)—2 Unpublished.

୩ । ଅମୁଦା (ଦେଖ)—3 Amudā (See)

ଅମୁରା—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ; ମାଦଳା ପାଞ୍ଜି ବ୍ୟବହାର) ବି. (ଭୂଲ ସ. ଚମୁସିତ)—

Amurā ସେନାପତି—General

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ (ଦେଖ)

Amuruchhika Amuruchhika (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକା (ଦେଖ)

Amuruchhikā Amuruchhukā (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକୀ (ଦେଖ)

Amuruchhikī Amuruchhukī (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—

Amuruchhuka ୧ । ହାଲୁ ପାଇଁ; ପ୍ରିୟ ବା ଇଚ୍ଛିତ ବା ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ

ଓଷ୍ଟକ, ନାଳଟେ ପଦାର୍ଥ ପାଇବା ପାଇଁ ଲାଲ୍ଲାସ୍ତ ବା ବ୍ୟଗ୍ର—

ଲଲାଚାଆହୁଆ; 1. Hankering after a dearly

ଲାଲ୍ଲାଚୀ loved or rare thing; yearning

୨ । ପ୍ରିୟ ବା ଇଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁର ଅପ୍ରାପ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଦୁଃଖ—

2 Sorry at not getting a coveted thing.

ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକ (ଦେଖ)

Amuruchhukā Amuruchhuka (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ

Amuruchhukī Feminine of Amuruchhuka.

ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକୁ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅମୁରୁଚ୍ଛୁକ (ଦେଖ)

Amuruchhuku Amuruchhuka (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ (ଦେଖ)

Amurchhika Amuruchhuka (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ (ଦେଖ)

Amurchhuka Amuruchhuka (See)

ଅମୁରୁଚ୍ଛିକା—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅମୁରୁଚ୍ଛିକ (ଦେଖ)

Amuruchhukā Amuruchhuka (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋ	ଅ	ଅମୃତକା	ଅମୃତକା	ଅ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋ	ଅ	ଅମୃତକା	ଅମୃତକା
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋ	ଅ	ଅମୃତକା	ଅମୃତକା	ଅ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋ	ଅ	ଅମୃତକା	ଅମୃତକା

ଅମୃତକା—ଭା. ବିଶ. —ଅମୃତକା (ଦେଖ)

Amurchhuki Amuruchhuki (See)

ଅମୃତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅମୃତ)—

Amula ୧ । ଅମୃତ; ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପିତ ହୋଇ ନପାରେ—

ଅମୃତ 1. Priceless; invaluable.

ଅନମୃତ ୨ । ବହୁମୂଲ୍ୟ—2. Very valuable.

୩ । ମହଙ୍ଗ—3. Dear

ଦେ. ବି. ୧ । ଅତି ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ—1. Very high price; exorbitant price

୨ । ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଚିଣିବା ଅସମ୍ଭବ—2. Prohibitive price

ଅମୃତମୂଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅମୃତ+ମୂଲ)—

Amulamula ୧ । ଅତି ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ—

ଅମୃତ 1. Of very high price; very valuable.

୨ । ଅତି ମହଙ୍ଗ—2. Very very dear.

୩ । ଅମୃତ—3. Invaluable, priceless

କାଳୀ ହେବ ସବୁ ଶବ୍ଦେ ଶାନ୍ତି, ଗୋସ୍ତର ଅମୃତ—ଭଗ ।

୪ । ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ବେଳାସୁ ବେଶି ମୂଲ୍ୟ—

4. Exorbitant in price; of much more than the proper price.

୫ । ଲୋକେ ଚିଣି ନ ପାରିବା ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ—

5. Of prohibitive price.

ଦେ. ବି.—୧ । ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅତି ବେଶି ମୂଲ୍ୟ—

1. Exorbitant price.

୨ । ଲୋକେ ଚିଣି ନ ପାରିବା ଉଚ୍ଚ ଦାମ—

2. Prohibitive price.

୩ । ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଭେଦ କମି ଦାମ—

3. Much less than the proper price.

୪ । ଅତି ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ—4. Very high price.

ଅମୃତମୂଲ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ବହୁମୂଲ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ—

Amulamula karibā ବୋଲି କହିବା—

ଅନମୃତ କରଣ 1. To undervalue a thing.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ

ମୂଲ୍ୟ ଦାକିବା—2. To charge a very exorbitant price for a thing; to charge much more than the proper price.

ଅମୃତମୂଲେଇବା—ଦେ. କି—ଅମୃତମୂଲ କରିବା (ଦେଖ)

Amulamuleibā Amulamula karibā (See)

ଅମୃତ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅଦୃଶ୍ୟ + ଅ)—୧ । ଅମୃତ—

Amushya 1. Of such a one.

୨ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ବିଶ୍ୟାତ—2 Famous.

ଅମୃତପୁତ୍ର—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅମୃତ+ଅମୃତ ବଂଶୀ+ପୁତ୍ର)—ପ୍ରସିଦ୍ଧ—

Amushyaputra ବିଶ୍ୟାତ ପୁତ୍ର—The son of a famous family.

ଅମୃତ—ଦେ. ବିଶ. —(ସଂ. ଅ+ମୃତ)—ଯେଉଁ ଦେଉଳ, ଗଳି, ଘର

Amuhān ଅବର ପ୍ରବେଶଦ୍ୱାର ନାହିଁ—1. (temple or room) Having no inlet or entrance

୨ । ଦ୍ୱାରହୀନ (ଗୃହ)—2. Doorless (house).

୩ । ଯେଉଁ ଗଳରେ ପଶିବା ବାଟର ବସ୍ତୁତ ଦିଗରେ ବାହାର ପିକାକୁ ବାଟ ନାହିଁ—3. Blind (alley);

having no outlet

୪ । (ସଂ. ଅ+ମୃତ)—ଯେଉଁ ଦଧି ମୃତ ହୋଇ ନାହିଁ—

4. Unchurned (curd,

୫ । ଯେଉଁ ଗ୍ରହରେ ଜାଳକାଠ ମୁଣ୍ଡି ହୋଇ ନ ଥାଏ—

5. (grate) Into which fuel has

not been pushed,

୬ । ଯେଉଁ ଗୋରୁ ମୁହଁ ହୋଇ ନ ଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହାକୁ

କୁଣ୍ଡା ପାଣି, ତୋଡ଼ାଣି, କୁଡ଼ି ଅଦି ପିଇବାକୁ ନାହିଁ

ହୋଇ ନ ଥାଏ—6. (cattle) Which has

not yet been given drink or liquid

food.

ଅମୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ମୃତ)—୧ । ନିରକାର; ଅକାରପୁର—

Amūrta 1. Shapeless.

୨ । ଅସରୀର—2. Incorporeal.

ସଂ. ବି.—୧ । (ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ)—(ଏମାନଙ୍କର ଅକାର ନ

ଥିବାରୁ) କାଳ; ଆକାଶ; ଆତ୍ମା; ଦିବ—

1 (Nyāya philosophy) Time; sky;

soul; points of the compass.

୨ । (ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ)—ବାୟୁ; ଆକାଶ—

2 (Bedānta philosophy)—Air; ether.

୩ । ଶିବ; ମହାଦେବ—3. God Śiva.

୪ । ପରମେଶ୍ୱର—4. God.

ଅମୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ମୃତ)—ଅମୃତ (ଦେଖ)

Amūrta Amūrta (See)

ସଂ. ବି. (ନଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ)—୧ । ଅକାରର ଅଭାବ—

1 Absence of shape or form

୨ । ମୃତ୍ୟୁନାଶ; ଅକାରପୁରତା—2. Shapelessness.

୩ । ମହାବ୍ରତୋକ୍ତ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମ—

3. A name of Bishṇu.

୪ । (ବହୁବଚନ)—ପିତୃଲୋକବିଶେଷ—

4. Name of a class of manes (M. W.)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁପରିତ ଓ ଚିତ୍ତର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଯ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷରେ ଚିତ୍ତର ବପରକ୍ତ ଯ ବା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକାକୁ ଦେବ । ସଥା — 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଗୋଟିଏ ।

ଅମୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ+ମୃତ) —୧ । କର୍ମମୂଳ; ଯେଉଁ ଗଛର
Amṛta ମୂଳ ନାହିଁ—1. Rootless.

୨ । ସାହାର ମୂଳଦେଶ ବା ବଇଁଠି ନାହିଁ—

2. Baseless

୩ । ଚିତ୍ତହୀନ; ଅମୃତକ—3. Unfounded; having no basis.

୪ । ଅକାରଣ—4. Groundless

୫ । ଅସତ୍ୟ; ମିଥ୍ୟା—5. False; untrue.

୬ । ଅବାସ୍ତବ; କାଳ୍ପନିକ—6. Imaginary; fanciful; not real or actual.

୭ । କଳ୍ପିତ—7. Fancied.

୮ । ଅପ୍ରାମାଣିକ—8 Without authority; not resting on authority (M. W.)

ସଂ. ବି. (ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନ)—ପ୍ରକୃତି (ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
(Sāṃkhya philosophy) Nature.

ଅମୃତ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଶ—ଅମୃତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Amṛta etc. Amṛta etc (See)

ଅମୃତକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମୃତ + କ)—ଅମୃତ (ଦେଖ)
Amṛtaka Amṛta (See)

ଅମୃତା—ସଂ. ବି. (ଅମୃତ + ଅ)—ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—
Amṛtā The plant Methonica Superba (M.W.)

ଅମୃତା—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ମୃତ୍ୟ) —୧ । ସାହାର ଉତ୍ତମସ୍ତ୍ରୁ
Amṛtya ମୃତ୍ୟୁ ନିରୂପିତ ହୋଇ ନ ପାରେ; ଅମୃତ—
1. Priceless; invaluable

୨ । ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ—2. Very valuable

[ଦ୍ର—'ଅମୃତ' ଓ 'କର୍ମମୂଳ' ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଏକପ୍ରକାରର ହେଲେହେଁ 'ଅମୃତ'ର ଅର୍ଥ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁର ମୂଲ୍ୟ ଏତେ ବେଶି ଯେ ତାକୁ କେହି ମୂଲ୍ୟର ପାରେ ନାହିଁ; 'କର୍ମମୂଳ'ର ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ବସ୍ତୁର କଡ଼ାଏ ସୁବା ମୂଲ୍ୟ ବା ଥିବା ତାକୁ କେହି ମୂଲ୍ୟକ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁତଃ ଏ ଦୁଇ ଶବ୍ଦର ମର୍ମ ବିପରୀତ ଅଟେ ।]

ଅମୃତ ଧନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମୃତ + ଧନ)—

Amṛtya dhana ୧ । ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ ଧନ—

1. Very valuable property.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରିୟତମ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—

୨ (Figurative One's dearest person or thing.

ଅମୃତାଣ—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ) ବିଶ. (ସଂ. ଅମୃତ)—

Amṛtyāṇa ୧ । ଅମୃତ—1. Very valuable.

ଅପରଶ ବସ୍ତୁର ଅମୃତାଣ ଶାବି । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରତ୍ନବିଦ୍ୟାଶାସ୍ତ୍ର ।

୨ । (ସଂ. ଅମୃତ) ଅମୃତାଣ (ଦେଖ)

2. Amalāṇa (See),

ଅମୃତକ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅମୃତକ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Amṛuchhuka etc. Amuruchhuka etc (See)

ଅମୃତାଳ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ମୃତାଳ)—

Amṛunāla ମୃତାଳ ବା ପଦ୍ମଲତା ନ ଥିବା (ଜଳାଶୟ)—

(a tank) Devoid of lotus stalks

ସଂ. ବି. ବେଣାମୂଳ—The root of the Benā grass or Andropogen Muricatus (M. W.)

ଅମୃତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ମୃତ = ମରଣ ଯହିଁରୁ;

Amṛuta ସାହା ପାନ କଲେ ପ୍ରାଣୀ ମରେ ନାହିଁ; ତୁଳ—ଶ୍ରୀକୃ

ଅମ୍ବେଷ୍ଟ; ଇଂ. ଅମ୍ବେଷିଆ)—୧ । (ପୁରାଣୋକ୍ତ)

ସୁଧା; ପିୟୂଷ; ଯେଉଁ ବସ୍ତୁର ପାନ କରିବା ପ୍ରାଣୀର

ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ—1 The mythological nectar;

Ambrosia.

[ଦ୍ର—ଦେବାସୁର ମାନେ ସମୁଦ୍ରମନ୍ଥନ କଲେବେଳେ ଏହା ସମୁଦ୍ରଗର୍ଭରୁ ବାହାରିଥିଲା ଓ କୌଶଲପୁତ୍ରଙ୍କ ଦେବତାମାନେ ଏହା ପାନକରି ଅମର ହେଲେ ।]

୨ । (ଅମୃତ ପାନ କରି ଅମର ହୋଇ ଥିବା) ଦେବତାଗଣ—

2. The Deities; the gods.

୩ । (ସମୁଦ୍ରମନ୍ଥନବେଳେ ହାତରେ ଅମୃତଭଣ୍ଡ ଧରି ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରୁ ଉଠିଥିବା)—ଧନ୍ବନ୍ତରୀ—

3. The physician of the gods

୪ । ଜଳ—4 Water.

୫ । ଦୁଗ୍ଧ; ଶୀର—5 Milk.

୬ । ଘିଅ; ଘିଅ—6. Ghee.

୭ । ନବନୀତ; ନଡ଼ୁଣି—7. Butter.

୮ । ଚକ—8 Whey.

୯ । ଅନ୍ନ—9. Food.

୧୦ । ଔଷଧ—10. Medicine.

୧୧ । ହରିଡ଼ା—11. Myrabolan.

୧୨ । ଗୁଳ୍ମଚିଲତା—12. A medicinal creeper.

୧୩ । ପାରଦ; ପାରା—13. Mercury.

୧୪ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—14. Gold.

୧୫ । ବିଷ—15. Poison.

୧୬ । ସୁର; ମଦ—16. Wine.

୧୭ । ବନ୍ୟମୃଦୁ—17 A wild corn.

୧୮ । ବାଗୁଞ୍ଚକ—18. A bulbous root.

୧୯ । ମୋକ୍ଷ; ମୁକ୍ତି—19. Spiritual emanci

pation.

୨୦ । କେଳିକୋକ୍ତ ଶୁଭଯୋଗ ବିଶେଷ; ଅମୃତଯୋଗ (ଦେଖ)
20. Some auspicious astrological combination; Amṛuta joga (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାଞ୍ଚର	ଈ	ଊ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଢ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ

୨୦ । ସ୍ଵର୍ଗ; ପରମ ଧାମ—21. Heaven

୨୨ । ଧନ—22 Riches

୨୩ । (ଅମୃତ ପରି) ରସନାତୃପ୍ତିକର ବସ୍ତୁ; ସ୍ଵାଦୁ ପଦାର୍ଥ—
23. Any sweet thing.

୨୪ । ବ୍ରହ୍ମ; ପରବ୍ରହ୍ମ—24. The Divine Soul or
essence pervading the Universe.

୨୫ । ଯଜ୍ଞଶେଷ ଦ୍ରବ୍ୟ—25. The remains of a
sacrificial rite.

୨୬ । ପ୍ରାଚୀନ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରଶେଷ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର—ଅଭିଧାନ)—
26. An ancient musical instrument.

୩୦. ବିଶ—୧ । ଜୀବନ୍ତ; ମରି ନ ଥିବା—

1 Not dead; living, alive

(ଅମୃତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ମରଣହୀନ; ଅମର—

(ଅମୃତତ୍ଵ—କ) 2. Imperishable; deathless.

୩ । (ଅମୃତ 'ତୁଲ୍ୟ') ସୁମଧୁର—3. Very sweet.

୪ । ଅନନ୍ଦପ୍ରଦ—4. Delightful.

୫ । ପ୍ରିୟ—5. Dear; beloved.

୬ । ସୁନ୍ଦର—6. Beautiful.

ଅମୃତକର—୩୦. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମୃତ = ଅନନ୍ଦକର + କର =
Amṛutakara କରଣ)—ସୁଧାକର; ଚନ୍ଦ୍ର—The moon

ଅମୃତକୂଣ୍ଡ—୩୦. ବି. (୨ବ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅମୃତ + କୂଣ୍ଡ)—
Amṛutakunda ୧ । ଅମୃତକୂପ; ଯେଉଁ କୂପରେ ସ୍ଥାନ କଲେ
ଜୀବ ଅମର ହୁଏ—1. The well of
immortality; spring of eternal life

୨ । ଅମୃତଗ୍ରନ୍ଥ; ସୁଧାକଳସ—

2 A pitcher containing nectar.

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅମୃତ ଅମୃତଗ୍ରନ୍ଥ—ପ୍ରାଚୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁଭକ୍ତିଗୀତା ।

ଦେ. ବି.—ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବା ସତ୍ୟପୀରଙ୍କୁ ଭୋଗ ଲଗା ଯିବା
ପାତ୍ରଭୋଜନ, ଦୁଧ, ଶର୍କରା, ଗୋଧୂମ ବା ଶାଳିଚଣୁଳ-
ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଘୃତ ଏକତ୍ର ଚକଟା ହୋଇଥିବା ନୈବେଦ୍ୟ—
A liquid or gruelly mixture consisting of ripe plantains pressed with
milk, sugar, ghee and wheat or rice-
flour offered to the Deity

Satyanārāyaṇa.

[ଦ୍ର—ପାତ୍ର ଭୋଜନ କଦଳୀ ସଙ୍ଗେ ଉପରେକୁ ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦ୍ରବ୍ୟ
ଚକଟି ଏହା ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କୁ ଭୋଗ ଦେବାର ବିଧି ସୁନ୍ଦରରେ
ଅଛି ଓ ଅଧିକାଂଶ କାଳର 'ସତ୍ୟପୀର' ଦେବତାଙ୍କୁ ଏହା ଭୋଗ
ଦିଆଯାଏ । ଏହି ଭୋଗକୁ ଅମୃତକୂଣ୍ଡ ବା କଦଳୀ ଚକଟା ବା
ଶିରଣୀ କହନ୍ତି ।]

ଅମୃତଦଶା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମୃତ = ପ୍ରାଚୀନ ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଶେଷ +
Amṛutaghashā ଦର୍ଶଣ)—ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରଶେଷ—
A kind of musical instrument.

ମୂଳ ଲଗାଇଛି ତାହା ଦେଖି ପ୍ରପଚରେ,

ଧରଣ ଅମୃତଦଶା ଅମର ବେଦନରେ—ଭକ୍ତି ଭବନୀବତୀ ।

ଅମୃତଜାତୀ—୩୦. ବି.—ଜଟାମାଂସୀ ଗୁଳ୍ମ (ଦେଖ)

Amṛutajāṭhī Valerianā Jāṭhāmānsī plant (See)

ଅମୃତଜାର୍ଦ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି. (ଏହି ଗଛର ପତ୍ର ଜଡ଼ା ବା
Amṛutajardā ଗବ ଗଛର ପତ୍ର 'ପରି' ଅକାରବିଶିଷ୍ଟ ଥିବାରୁ
ଓ ଏହା ସୁମଧୁର ଥିବାରୁ)—ଅମୃତଚଣ୍ଡା; ପପୟା (ଦେଖ)
Papaya (See)

ଅମୃତଚରଣିଣୀ—୩୦. ବି (ଅମୃତଚରଣ + ଚରଣ + ଣି)—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା;
Amṛutacharaṇiṇī ଚନ୍ଦ୍ରକରଣ—Moonlight.

ଅମୃତତ୍ଵ—୩୦. ବି. (ଅମୃତ + ତ୍ଵ + କ୍ତ୍ଵ)—ଅମରତ୍ଵ—
Amṛutatwa Immortality.

ଅମୃତାଦିଧିତୀ—୩୦. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମୃତ + ଆଧିପତି)—ଚନ୍ଦ୍ର—
Amṛutadīdhiti The moon.

ଅମୃତଦୃଷ୍ଟି—୩୦. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅମୃତମୟ ଦୃଷ୍ଟି)—ସୁଦୃଷ୍ଟି;
Amṛutadrusṭi ଅନୁକୃତସୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟି—Favourable
look.

ବର୍ଣ୍ଣ ଅମୃତଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁରୁଲେ ଅନାନ୍ଦ,

ପଞ୍ଚଦଶ ପ୍ରଭା ନଳରୁ ହୋଇଲେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ—ପ୍ରାଚୀନ ମହାଭାରତ ଅବି ।

ଅମୃତଧାରୀ—୩୦. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମୃତ + ଧା + ଣି + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍. ୧ମା.
Amṛutadhārī ୧କ.)—ଯେ ଅମୃତ ଧରିଥାଏ—

Holding nectar.

୩୦. ବି.—୧ । ମେଘ—1. Cloud.

୨ । ଚନ୍ଦ୍ର—2. Moon.

ଦୈତ୍ୟେଷୁ ଅମୃତଧାରୀ ଗୁରୁକ ତକୋର ପରି କରହୁକରରେ ଘାରି ସେହି ବ୍ୟାଧି—

ଭକ୍ତି ଦୈତ୍ୟେଷୁଶବଳାସ ।

ଅମୃତପା—୩୦. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମୃତ + ପା ଧାତୁ = ପିଇବା; ରକ୍ଷା କରିବା
Amṛutapa + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—ଅମୃତପାନକାଶ—

(ଅମୃତପା—ଶ୍ରୀ) Drinking nectar.

୩୦. ବି.—୧ । ଦେବତାଗଣ —1 The gods

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ସମୁଦ୍ରମନ୍ଥନୋତ୍ଥୃତ ଅମୃତ ପାନ କରିଥିଲେ ।]

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishnu.

[ଦ୍ର—ଏ ଅସୁରମାନଙ୍କଠାରୁ ମୋହନଗୁପ୍ତ ଧାରଣ କରି
ଅମୃତକୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।]

ଅମୃତପାଣିକଦଳୀ—ଦେ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ରସେନ ଗ୍ରୀକ୍ ଦେଶର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଅନୁରୀପ-
Amṛutapāṇikadālī ମାଟୀକାନ୍ ନାମକ ସ୍ଥାନରୁ ଏ ଜାତିର
ସର୍ତ୍ତମାନକଳା କଦଳୀ ପ୍ରଥମେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିଥିବାରୁ ସମ୍ଭବତଃ ଏ ନାମ;
अमृतपानि दल। ୩୦. ଅମୃତବାନ୍)—ଏକପ୍ରକାର ପାତ୍ରଭୋଜନ—
A kind of plantain which is edible
when ripe.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପଦେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚକ୍ରା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ୧ ଚକ୍ରାବକ୍ଷରେ ୧ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରିତ ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ପାଟିଗଲେ ଏ କଦଳୀ ଏପରି ନରମ ହୁଏ ଯେ ଏହାକୁ ପାଟିରେ ପକାଇ ଦେଲେ ମାତ୍ରେ ଏହା ମିଳାଇ ଯାଏ ।]

ଅମୃତଫଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମୃତ + ଫଳ; ଅମୃତ ପରି ସୁସ୍ୱାଦୁ Amrutaphala ଫଳ) ୧ ।— ଅମୃତଫଳ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର—ଅରଧାନ)—1. Mango.

୨ । ଅଭ, କିଛିଅଳ—2 Custard apple

୩ । ନାସିପାଳ—3 Pear; pyrus communis

୪ । ପାରେକତ ଫଳ; ପିପ୍ପଳ—4. Guava

୫ । ପାରଦ—5. Mercury

୬ । ପଟେଲ—6. An edible kitchen-fruit

୭ । ଚୁକିନାମକ ଔଷଧ—7 A medicine

୮ । ଅଅଁଳା ୧, (ଦେଖ)

8. Aaṇḍī 1 (See).

ଅମୃତଫଳ—ସଂ. ବି. (ଅମୃତଫଳ + ଅ)—

Amrutaphalā ୧ । ଦ୍ରାକ୍ଷା—1. Grapes.

୨ । ଅମଳକା—2. Embellie Myrabolan.

୩ । ଦଉଳକା—3. Myrabolan

ଅମୃତବଲ୍ଲୀ—ସଂ. ବି. (ଅମୃତ = ଗୁଳୁଚି + ବଲ୍ଲୀ = ଲତା)—

Amrutaballī ଗୁଳୁଚି ଲତା—A medicinal creeper.

ଅମୃତବାର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମୃତ + ବାର)—

Amrutabāra ଶୁଭକାର; ସପ୍ତାହର ଯେଉଁ କାର ଶୁଭ—

An auspicious week-day.

ଅମୃତବାର ହେବ ସେ ରୁଧିରା ବୋଲି । ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଅମୃତବନ୍ଧା—ଦେ. ବି. (ଏହା ସୁମଧୁର ଓ କଦଳୀ ଭଳି ଆକୃତି ସଦୃଶ

Amrutabhandā ଥିବାରୁ)—ପପୟା (ଦେଖ)

Papayā (See)

ଅମୃତଭାଷୀ—ସଂ. ବି. (ଅମୃତ + ଭାଷା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍. ୧ମ. ୧କ)—

Amrutabhāshī ୧ । ଯେ ସୁମଧୁର କଥା କହେ—

(ଅମୃତଭାଷିଣୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Fair-spoken

୨ । ଯାହାର ସ୍ୱର ମଧୁର—2. Sweet-toned

ଅମୃତମଣେଇ—ଦେ. ବି—ଅମୃତମୁଣୋହି (ଦେଖ)

Amrutamanēi Amrutamunohiṇi (See)

ଅମୃତମୁଣୋହି—ଦେ. ବି—ଅମୃତମୁଣୋହି (ଦେଖ)

Amrutamunohiṇi Amrutamunohiṇi (See)

ଅମୃତମଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ; ସମ୍ବଲପୁର)—

Amrutamandā ପପୟା (ଦେଖ)—Papayā (See)

ଅମୃତମୁଣେଇ—ଦେ. ବି—ଅମୃତମୁଣୋହି (ଦେଖ)

Amrutamunēi Amrutamunohiṇi (See)

ଅମୃତମୁଣୋହି—ଦେ. ବି—ଅମୃତମୁଣୋହି (ଦେଖ)—

Amrutamunohiṇi Amrutamunohiṇi (See)

ଅମୃତମୁଣୋହି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମୃତ + ଓ. ମୁଣୋହି = ଦେବତା ଓ Amrutamunohiṇi ଗୁଜାଳ ଭୋଜନ)—

ଅମୃତମନାହି

୧ । ଦେବଦେବୀଙ୍କ ଭୋଗ—

1. Food offered to a Deity.

୨ । ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଭୋଗ—

2. Food offered to the Deity Jagannātha

at Puri.

ଅମୃତମୁଣୋହି ଗୁଜାଳ, ପରଶେ ଶୁଷ୍କକରୁଣା ।

ସଙ୍ଗୋବନ୍ଧୁ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିଗୀତା ।

୩ । ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଭୋଗ ପାଇଁ ଉତ୍ତୁଷ୍ଟ ବା ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ—

3 Endowment for the worship of

the Deity Jagannātha at Puri;

property bequeathed for offering

food to the Deity Jagannātha at

Puri out of its income

ଅମୃତଭଉବନୀ—ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅମୃତଯୌବନୀ)—

Amrutajaubanī ଚରଣବତୀ; ଅମୃତଯୌବନୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର

ଚିତ୍ରଯୌବନ ଯୌବନ ଚରଣାଳ ଥାଏ—

(a woman) Of unfading youth.

ପ୍ରତିଷ୍ଠାକର ମଧ୍ୟେ ମୁହିଁ ଅମୃତଯୌବନୀ । ପାଦାବର. ହୃଦିତପୁରାଣ ।

ଅମୃତଯୋଗ—ସଂ. ବି—୧ । ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ଶୁଭ ଯୋଗବିଶେଷ—

Amrutajoga 1. An auspicious combination

of planets at certain times.

କୃଷ୍ଣ ପକ୍ଷ ଉତ୍ତରୀୟ ଶେଷରେ ପଡ଼ିଲେ

ଅମୃତଯୋଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ଭଲେ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ

[ଦ୍ର—ଅମୃତଯୋଗ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—ନକ୍ଷତ୍ରାମୃତଯୋଗ;

ଉପାମୃତଯୋଗ । ୧—ରବିକାରକନ ଉତ୍ତରାଷ୍ଟାମ୍ଭୁଜ, ଉତ୍ତରାଷ୍ଟାମ୍ଭୁଜ

ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ, ରେଭିଣୀ, ପୁଷ୍ୟା, ଦ୍ରୁମ୍ଭା, ମୂଳା, ରେବତୀ

ନକ୍ଷତ୍ରମାନ; ସୋମବାର ଦିନ ଶ୍ରବଣା, ଧନିଷ୍ଠା, ରେଭିଣୀ, ମୃଗଶିରା,

ପୁଷ୍ୟାମ୍ଭୁଜ, ଉତ୍ତରାଷ୍ଟାମ୍ଭୁଜ, ପୁଷ୍ୟଭଦ୍ରପଦ, ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ,

ଦ୍ରୁମ୍ଭା, ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ରମାନ; ମଙ୍ଗଳବାର ପୁଷ୍ୟା, ଅଶ୍ୱେଷା, କୃତ୍ତିକା,

ସ୍ୱାତୀ, ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ, ରେବତୀ; ରୁଧିରା କୃତ୍ତିକା, ରେଭିଣୀ,

ଶକରାଷା, ଅନୁରାଧା; ବୃହସ୍ପତିବାର ସ୍ୱାତୀ, ପୁନର୍ବସୁ, ପୁଷ୍ୟା,

ଅନୁରାଧା, ପୁଷ୍ୟାମ୍ଭୁଜ, ଉତ୍ତରାଷ୍ଟାମ୍ଭୁଜ, ପୁଷ୍ୟଭଦ୍ରପଦ, ଉତ୍ତର

ଭଦ୍ରପଦ, ଅଶ୍ୱିନୀ, ଶ୍ରବଣା, ଅନୁରାଧା ଓ ଶକରାଷା ଦିନ ସ୍ୱାତୀ ଓ

ରେଭିଣୀ ନକ୍ଷତ୍ରପଡ଼ିଲେ ନକ୍ଷତ୍ରାମୃତ ଯୋଗ ହୁଏ । ୨—ରବି ଓ

ସୋମବାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ମଙ୍ଗଳବାରରେ ଭଦ୍ରା; ରୁଧିରା ଓ

ଶକରାଷାରେ ନନ୍ଦା; ବୃହସ୍ପତି ବାରରେ ଜୟା ଓ ଶୁକ୍ରବାରରେ

ରିକ୍ତା ଇଥି ହେଲେ ଉପାମୃତଯୋଗ ହୁଏ ।

ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର—ଅରଧାନ]

୨ । ଶୁଭ ସମୟ—2. Auspicious time.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅକାଶ	ଅନୁନାସିକ	ସୁକ୍ରାସର	ଷ	ଜ	ଶ	ସ	ଞ	ଝ	ଞ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଓ	ଅକାଶ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ	ଅନୁନାସିକ

ଅମୃତଯୌବନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମୃତ=ଅବନାଶୀ+ଯୌବନ)-
Amṛatajāubana ଚରଯୁବକ—Of unfading youth.
(ଅମୃତଯୌବନ—ଶ୍ରୀ)

ଅମୃତଯୌବନୀ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅମୃତଯୌବନା)—
Amṛatajāubani ଅମୃତଯୁବନୀ (ଦେଖ)
Amṛatajāubani (See)

ଅମୃତରସାବଳି—ସଂ. ବି—ଅମୃତ ବା ସୁସ୍ୱର ରସସମୂହ—
Amṛutarasābali A collection of very sweet
juices.

ଦେ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ—
A kind of sweetmeat

[ଦ୍ର—କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଜଳଦେବ ଶାଈବ୍ୟରେ ଭୋଗ ଲାଗିବା
ଅମୃତରସାବଳି ଉତ୍କଳପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ସେଠା ଦେଖାଦେଖି ସତ୍ୟବାଦୀ,
ଆଦି ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଏ ଭୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଅଛି ।
ଦୁଧଛେନାରେ ମିଠା ମିଶାଯାଇ ଏହା ବଳାଯାଇ ଦିଅରେ ଛଣା
ଦେଇ ପରେ ଦୁଧରେ ବହୁରା ଯାଏ ।]

ଅମୃତସହର—ଦେ. ବି—ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଗରବିଶେଷ—
Amṛutasahara Amritsar; a town in the
Punjab
ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ

ଅମୃତହସ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅମୃତହସ୍ତ; ଯାହା ହସ୍ତରେ
Amṛatahastā ଅମୃତ ଅଛି ବୋଲି କଳ୍ପନା କରାଯାଏ)—

୧ । ସିଦ୍ଧହସ୍ତ; ଯଶସୀ (ବିଶେଷତଃ ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କର
ବିଶେଷଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ)—

1. (A physician) Whose treatment
is reputed to end in cure.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ହାତର ରୁଷାଇ ବା ପରଶା ସୁଅଦିଆ
ଲାଗେ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି—

2. (a person) Whose cooking or serving
of food is believed to be very tasteful.

ଅମୃତହସ୍ତା ଲୋକେ ପରସ୍ପର ଥିଲେ ଜଣ
ଭୁଞ୍ଜିଲେ ହସ୍ତୋପହାସ ହେବେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୋକ ପୁଣି । ପାତାପର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୩ । ଯେଉଁ ଲୋକ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ହାତ ଲଗାଇଲେ
ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ ହେବ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ
କରନ୍ତି—3. (a person) Who has the repu-
tation of succeeding in any under-
taking to which he puts his hand.

ଅମୃତା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅମୃତ+ଶ୍ରୀ ଅ)—ଅମୃତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Amṛatā Feminine of Amṛuta.

ସଂ. ବି—୧ । ଦୁବା (ଦେଖ)
1. Duba (See)

୨ । ତୁଳସୀ—
2 Tulasi; holy basil 'plant)

୩ । ଗୁଲୁଚି (ଦେଖ)

3. Guluchi (See)

୪ । ଅଅଁଳା (ଦେଖ) —4. Añālā (See)

୫ । ହରିଡ଼ା—5. The yellow myrobolan.

୬ । ସୁର; ମଦର—6. Wine.

୭ । ପିପ୍ପଳୀ—7. Long pepper

୮ । ଅତୁଷୀ (ଦେଖ)

8. Atusi (See)

୯ । ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି—9. Sun's ray

[ଦ୍ର—ଜଳବାହିନୀ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି ସଂଖ୍ୟାରେ ଶୁଭିକ୍ଷ; ଯଥା—
ଅନନ୍ଦା, ମେଧା, ଭୂତନା ଓ ପୂର୍ବନା ।]

ଅମୃତାକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ହସ୍ତୀର ନାମବିଶେଷ;
Amṛatākshya ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ ହସ୍ତୀର ପୁତ୍ର—

1. Name of a mythological
elephant.

୨ । କାଳଦେବତାଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—

2. A name of Time personified.

ଅମୃତାକ୍ଷ ନାମେ କାଳ ଉତ୍ତରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅରଣ୍ୟରେ ଶୋଭିତ ହୋଇଥାଏ ମୂର୍ତ୍ତି । ବୃଷସଂହ. ହୋଇଗଲା ।

ଅମୃତାନ୍ଦହ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମୃତ+ଅନ୍ଦହ=ଅନ୍ଧ; ଶାନ୍ତ୍ୟ)—
Amṛatāndhas ଦେବତା—Deity; God-head

ଅମୃତାୟମାନ—ସଂ. ବିଶ. [ଅମୃତ+ପର ଅର୍ଥରେ. ଯ (କ୍ୟଞ୍) =ଅମୃତାୟ
Amṛatāyamāna ନାମ ଆଧି+କର୍ମ. ଅଧ (ଶାନ୍ତ)]—

୧ । ଅମୃତୋପମ; ଅମୃତ ପରି ଲାଗୁଥିବା; ଅମୃତ ପରି
ମଧୁର—1. Tasting sweet as nectar

୨ । ଅମୃତ ପାଲଟି ଯିବା—

2. Turned to nectar; nectarised.

ଅମୃତାଶନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମୃତ+ଶନ=ଭୋଜନ)—
Amṛatāśana ଦେବତା—A god; deity.

ଅମୃତୀ—ଦେ. ବି—୧ । ଛୋଟ ଚାଲ ବା ଜଳପାତ୍ର—

Amṛutī 1. A small drinking pot.

ଆବୃତ୍ତା ୨ । ସ୍ୱରବାଦ୍ୟବିଶେଷ—

ହସ୍ତୀ 2. A kind of musical instrument.

ପିତାଙ୍କ ଅମୃତା ରବା ତଳେ ସେ ଶୋଷେ । ପ୍ରାଚୀ—ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅମେଷା—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅମାବସ୍ୟା)—ଅମାବାସ୍ୟା; ଅମାବସ୍ୟା—
Ameśā The day of the new moon.

ଅମେଷିଆ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅମାବସ୍ୟା)—ଅମାବସ୍ୟା; ଅମାବସ୍ୟା—
Ameśiā The day of the new moon.

ଅମେଷ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ଅ. ମିତ୍ତ)—

Ameṣa ୧ । ଅମୋଘ—1. Unerring.

ଅମୋଘ ୨ । ଅଲଘ୍ୟ, ଅକାଟି; ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ—

ଅନ୍ୟ 2. Irremediable.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁପଦ ୧ ଦେଖିବ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଦେଖିବ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭାବ ୧ ବା ୨ ଦେଖିବ କୌଣସି କର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେତେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଦେଖିବ ବର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଗୁଣା.—
'ଗାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ଅକାୟ—3. Irresistible.

୪ । ଅଶଶ୍ୱନୀୟ—4. Which cannot be
undone.

ତା ଶୁଣି କନ୍ୟା କୋପ କଲେ, ତାଙ୍କୁ ଅମେୟ ଶପ ଡେଲ ।
ଯଶୋବନ୍ତ—ପ୍ରେମଭକ୍ତିବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ଅମେୟଶ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅମେୟ (ଦେଖ)

Amentana Amenṭa (See)

ଦେ. ବି.—ଦଶା ଆଦର ଶଶ୍ୱନ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

The non-passing away of any crisis
or evil luck

ଅମେଧ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅମେଧ)—୧ । ଅମେଧ; ଅପବିତ୍ର (ଖାଦ୍ୟ)

Amedha 1 Impure (food)

୨ । ଅପବିତ୍ର—2. Impure; unholy.

ଅମେଧ ଗୃହରେ ନ କରବ ଅନ୍ନ ସିଦ୍ଧି । ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଭକ୍ତିଗୀତା ।

୩ । ନିଷିଦ୍ଧ (ଖାଦ୍ୟ)—3 Prohibited (food)

ଦେ. ବି.—୧ । ଅପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ—1. Impure place.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ ଆଦି ଅପବିତ୍ର ବସ୍ତୁ—2 Impure or
unholy articles.

ଅମେଧରେ ସୁନ୍ଦା ପତ୍ର ଥିଲେକ ଅଣି
କରେ ସମ୍ପାଦନ ରଖିବ ନରମଣି । କୃଷ୍ଣବିଜୟ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

ଅମେଧାଶ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ମେଧସ୍ =
Amedhāṣi ଧାରଣାକରା ବୁଦ୍ଧି; ଅମେଧସ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
ଢ଼ଳ୍ୟାସ—Foolish; idiotic.

ଅମେଧାଶୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମେଧାବିନ୍ = ବୁଦ୍ଧିମାନ
Amedhāṣī ୧ମା. ୧ବ.)—ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତିରହିତ; ଗୁଆ; ଗମାରୁ—
(ଅମେଧାବିନ୍ — ଶ୍ଵୀ) Dunces; stupid.

ଅମେଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ମେଧ)—୧ । ଅପବିତ୍ର; ଅଶୁଦ୍ଧ—
Amedhya 1. Impure.

୨ । ନିଷିଦ୍ଧ (ଖାଦ୍ୟ)—2 Prohibited (food)

ସଂ. ବି.—୧ । ଅପବିତ୍ର ବସ୍ତୁ—1. Impure articles.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ ଆଦି ଅପବିତ୍ର ବସ୍ତୁ—2. Exces etc.

ବରଜାବ ରସେ ଦେଲ ମାନସ । ବରଜ ବରସେ ଅମେଧ ଗ୍ରାସ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କବିତା ।

ଅମେୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ = ନୁହେଁ + ମେୟ = ପରିମାଣଯୋଗ୍ୟ)—

Ameya ୧ । ଅମାପ; ଅପରିମେୟ—

1. Immeasurable; unfathomable.

୨ । ଅସୀମ—2 Boundless.

୩ । ବିହୁ—3. Immense.

ଅମେୟ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବାକକ; ଅମ୍ବର)—

Amerṣa - ଅମ୍ବଡ଼ା (ଫଳ ଓ ଗଛ)—Hogplum.

ଅମେଲ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ + ମିଳନ)—

Amela ୧ । ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ମେଲ ଖାଉ ନ ଥିବା—

ଅମିଳ, ଗରମିଳ 1. Not tallying with each other.

ଅନମିଳ; ଦେମେଲ ୨ । ପରସ୍ପରର ମତଭେଦ ଘଟିଥିବା—

2. Disagreeing with each other.

୩ । ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ—3. Contradictory

୪ । ଅସମାନ—4. Dissimilar; unequal.

୫ । ଅସମ୍ମତ—5. Unsymmetrical.

୬ । ବେଜୋଡ଼ା—6 Not in pairs; not suiting
each other.

୭ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ—7 Irrelevant.

୮ । ପରସ୍ପର ସହଜ ଅପଡ଼ା ଥିବା—

8. Not on good terms with each other.

ଅମେଲ ଦେ. ବି.—୧ । ମିଳନର ଅଭାବ—

ନମେଲ 1 Want of union; disunion.

୨ । ପ୍ରଭେଦ—2. Difference

୩ । ବିବାଦ; କଳହ—3. Dissension; dispute.

୪ । ଅପଡ଼ା; ଅବନ—4. Disagreement.

୫ । ଶତ୍ରୁତା—5 Enmity.

୬ । ବିରୋଧ—6. Opposition

୭ । ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା—7. Irrelevancy.

୮ । ଅସମ୍ମତତା—8 Want of symmetry.

୯ । ଅସମତା; ସମତାର ଅଭାବ—

9. Want of similarity.

ଅମେଲକ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ + ମିଳନ)—ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ—

Amelaka Contradictory, discordant

ଅମିଳ ଦେ. ବି.—ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ବରପାତ୍ର ଓ କନ୍ୟା-

ଦେମେଲ ପାତ୍ରର କୋଷ୍ଠାବତ ମଳନର ଅଭାବ—

State of the horoscopes of the bride
and the bride-groom elect not tally
ing with each other.

ଅମୋକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ନକ୍ଷ ତତ୍; ଅ + ମୋକ୍ଷ)—୧ । ମୁକ୍ତିର ଅଭାବ—

Amoksha 1. Want of freedom or salvation

୨ । ସୁନର୍ଜନରୁ ଅମୁକ୍ତି—

2. Non-liberation from mundane
existence.

୩ । ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

3. The state of not being released
from bondage.

୪ । ବନ୍ଧନ—4. Confinement.

୫ । ସଂସାରବନ୍ଧନରୁ ଅମୁକ୍ତି—

5. Non-liberation from worldly bonds.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଂ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଅମୁକ୍ଷ—

1. Not freed; not liberated.

୨ । ମୁକ୍ତି ବା ମୋକ୍ଷରହୀନ—

2. Devoid of salvation

ବିଶ୍ଵରାଜ ଗାୟତ୍ରୀମନ୍ତ୍ର ଏ ମାତ୍ରରେ ହୋଇଅଛି ଅମୋକ୍ଷ ।

ଉକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟବିଳାସ ।

୩ । ବନ୍ଧନରୁ ଅମୁକ୍ଷ—

3. Not freed from bondage.

ଅମୋକ୍ଷପ୍ରେତ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅମୋକ୍ଷ+ପ୍ରେତ)—ଯେଉଁ ମୃତ
Amokshapreta ବ୍ୟକ୍ତିର ଅତ୍ମା ପ୍ରେତରୂପେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରି
ନାହିଁ—The soul of a departed person
which has not yet been liberated
from spiritual bondage.

[ଦ୍ର—ହୃଦୟମାନଙ୍କର ବିଶ୍ଵାସ ଯେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଦଶାହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟା ଓ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି ସମ୍ପାଦନ ହେଲେ ଓ
ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ଦାନ କରା ଗଲେ, ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅତ୍ମା ପ୍ରେତରୂପେ
ମୋକ୍ଷ ଲାଭ କରି ପିତୃଲୋକକୁ ଯାଏ ।]

ଅମୋକ୍ଷା—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ଵ. (ସ ଅମୋକ୍ଷ)—ଅମୋକ୍ଷ (ଦେଖ)

Amokshā Amoksha (See)

ଅମୋକ୍ଷା ପିଣ୍ଡକୁ ସ୍ଵାମୀ ମୋକ୍ଷା କରାଯାଏ ।

ଗ୍ରାମୀ—ବହୁକରୁପଣାର୍ଥକ ।

ଅମୋଘ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ+ମୋଘ)—

Amogha ୧ । ଅବ୍ୟର୍ଥ; ଯାହା ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ନିଶ୍ଚେ ଭେଦ କରିବ—
(ଅମୋଘତ୍ଵ—କ) 1 Infalible; unerring; sure to
hit the aim.

ବାମେ ଥାଇ ବାମ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ର ନିତ ପ୍ରହରେ ଅମୋଘ ଶକ୍ତି ।

ଉକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟବିଳାସ ।

୨ । ଅବ୍ୟର୍ଥ; ଫଳପ୍ରଦ—

2. Fruitful; effectual.

୩ । ଯାହା ଅଭିଷ୍ଟୁତଳ ପ୍ରଦାନ କରେ—

3 Sure to produce the desired effect;
effective.

୪ । ଯାହା କେବେହେଁ ବିଫଳ ବା ବୃଥା ହେବ ନାହିଁ—
4. Unfailing.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ୧ । ପରମେଶ୍ଵର—God, The Infalible

୨ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନାମ—2. A name of Bishnu.

୩ । ଶିବ—3. God Śiba

ଅମୋଘା—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ଶ୍ଵୀ. (ଅମୋଘ+ଆ)—ଅମୋଘର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Amoghā Feminine of Amogha

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ୧ । ଦେବମାତା—I. The mother of the
gods.

୨ । ଚିତ୍ରଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Birdāṅga (See)

୩ । ପୁଷ୍ପବିଶେଷ —

3 Trumpet flower; Bignonia suaveolens
(M. W.)

୪ । ଦୁର୍ଗା—4. Myrobolan

୫ । ଦୁର୍ଗା—5 Goddess Durgā.

୬ । ରାତ୍ରି—6. Night.

୭ । ପାଟାଲୀ ଗଛ (ଦେଖ)

7 Pātālī tree (See)

୮ । ନଦୀବିଶେଷ—8. Name of a river.

୯ । ଶାନ୍ତାନୁ ର୍ଷିଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

9 Name of the wife of the Sage Śāntanu.

୧୦ । ଶକ୍ତି ବା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—10 Name of a weapon.

[ଦ୍ର—ତାଡ଼ିକାବଧାର୍ଯ୍ୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର ଅମୋଘା ଓ
ବିଜୟା ନାମକ ଦୁଇଟି ଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।]

ଅମୋଚନ—ସଂ. ବି (ଅ+ମୋଚନ)—

Amochana ୧ । ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ ନ ଦେବା—

ଅମୋଚନାୟ } 1 Not loosening or letting go.

ଅମୋଚିତ }

ଅମୋଚ୍ୟ }

ଅମୋକ୍ୟ }

ଅମୋଛ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଅମୋକ୍ଷ)—

Amochha ଅମୋକ୍ଷ (ଦେଖ)

Amoksha (See)

ହରିରୁ ଯେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ହୁଅ ଅମୋଛ ଯେ ।

ଗାନ୍ଧୀ—ଶଶିଶେଖର ।

ଅମୋହ—ସଂ. ବି (ନଷ୍ଟ ଚତ୍ଵ; ଅ+ମୋହ)—

Amoha ୧ । ମୋହର ଅଭାବ—1. Absence of delusion.

୨ । ଭ୍ରାନ୍ତିର ଅଭାବ—2. Freedom from error.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି). ୧ । ମୋହଶୂନ୍ୟ—1 Free from
delusion.

୨ । ଭ୍ରାନ୍ତିଶୂନ୍ୟ—2. Unerring.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଅମୋଘ)—୧ । ଅମୋଘ; ଅବ୍ୟର୍ଥ—
1 Unerring

ଲୋଚନ ଅମୋହ ଶର ନିଶ୍ଚଳେ ବସାଇ । ଶିଶୁଶଙ୍କର ଉଷାଅଭିଳାଷ ।

୨ । ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ—2. Irremediable,

ଅମୋହ ଦଣ୍ଡ ବହୁକୁ ବଘାଇ, ସବୁ ଭା ବୁଝାଇ ବହୁ ଗୋଷାଇ ।

ଗ୍ରାମୀ—ନଳଚରଣ ।

ଅମୋହମଣି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅମୋହ ଜନ୍ମାଇବା ମଣି)

Amohamaṇi ମଣିବିଶେଷ (ଏ ମଣି ଧାରଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର

ମୋହ ବା ଭ୍ରାନ୍ତି ଜନ୍ମେ ନାହିଁ ବୋଲି କଥିତ ଅଛି)—

A kind of wonderful gem said to make
the wearer free from committing
errors.

କହୁକାଉ ଅମୋହ ମଣି କରିଦୋଷ । ଉକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟବିଳାସ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୂଚକ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମନେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କିଛି କିଛି କରନ୍ତି । ବା ୧ ଚକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଆଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଆଇ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟଥା' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅମୋହଶକ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମୋହ + ଶକ୍ତି)—

Amohasakti ୧ । ଶକ୍ତିବିଶେଷ; ଅମୋହ ୧୦ (ଦେଖ)

1 A kind of weapon. Amoghā 10. (See)

୨ । ଦେବଶସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ—2 A kind of divine weapon.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶସ୍ତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନି ବିଶ୍ୱଦେବାଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ନି ଅର୍ଚ୍ଚନାକୁ ଦେଇଥିଲେ—ମହାଭାରତ ।]

ଅମୌଳ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମୂଳ + ଅ)—

Amāṇa ୧ । ମୂଳବ୍ରତ ପାଳନ ନ କରିବା ଅବସ୍ଥା—

1. The state of not keeping the vows of a sage (M. W.)

୨ । ମୂଳ ନ ହେବା ଅବସ୍ଥା—2 The state of not being a Muni or sage (M. W.)

ଅମ୍ବ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ଗମନ କରିବା—1. To go

Amba (root) ୨ । ଶବ୍ଦ କରିବା—2. To make a sound.

୩ । ଚାଲିବା—3 To walk.

ଅମ୍ବ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅମ୍ବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Amba ପିତା; ବାପ—Father. (ଅମ୍ବା-ଶ୍ରୀ)

ଅମ୍ବକ—ସଂ. ବି.—୧ । (ଅମ୍ବ ଧାତୁ = ଚାଲିବା + କରଣ. ଅକ; ଯାହା Ambaka ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରାଣୀ ବାଟ ଦେଖି ଚାଲିପାରେ)—

୧ । ନେତ୍ର; ଆଖି—1. Eye

୨ । ଚନ୍ଦ୍ରପତ୍ର, ଅନ୍ୟ ଅମ୍ବକ ହରଷ୍ ସଦୃଶ—ଉଷ୍ଣ. ପ୍ରେମସ୍ୱାଦିୟ ।

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ଯୋଗେ ହିନ୍ଦୁମାନ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଶବ୍ଦ ନିଷିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ।]

୨ । ତାମ୍ର; ତମ୍ବା—2. Copper.

ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ + ପାତେ. କ)—ପିତା—Father.

ଅମ୍ବର—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ୧ । (ଅମ୍ବ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର; ଏହା Ambara ଦୂରରୁ ଭାସି ଆସି, ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଲାଗିବାକୁ)—

ଅମ୍ବରୀ ଧୂସ୍ର ଦିଆ ଯିବା ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ—1. Ambergris.

ଅ. ଅମ୍ବର; ଅମ୍ବରୀ

ଅମ୍ବର

[ଦ୍ର—ସମୁଦ୍ର ତଟବିଶେଷକ ଅମ୍ବରେ ଏହା ଜନ୍ମେ । ସମୁଦ୍ରରେ ଚର୍ମିମାନେ ଏହାକୁ କାଟିନ୍ତି । ଏହା ଭାସି ଆସି ଭାରତର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକୂଳରେ ଲାଗେ ଓ ବ୍ୟବସାୟମାନେ ଏହାକୁ ସଜ୍ଜକ କରି ଅଣନ୍ତି । ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ଅମ୍ବର ଖଣିରୁ ମିଳେ । ଏହା ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଲଘୁ ଏବଂ ଖୁବ୍ ଦାହ୍ୟ, ନିଆଁରେ ପକାଇଲେ ଏଥିରୁ ସୁଗନ୍ଧ ବାଷ୍ପ ବାହାରେ ।]

୨ । (ଅମ୍ବ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + ଅର; ଏହା ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ଆଧାର ଥିବାରୁ) ଶୂନ୍ୟ; ଅକାଶ—2. The sky; ether.

୩ । ବସ୍ତ୍ର—3 Cloth.

୪ । ପୋଷାକ—4. Garment; apparel.

୫ । ନୂପା—5. Cotton.

୬ । ଗୁନ୍ୟସଂଖ୍ୟା—6. Cypher (M. W.)

୭ । ଓଷ୍ଠ; ଓଠ—7. Lip (M. W.)

୮ । ଅତ୍ର; ମେଘନାଳ—8. Talc

୯ । ପଞ୍ଜାବର ଦେଶବିଶେଷ —

9. Name of a part in Pañjāba,

(ଯଥା—ରାଜା ମାନସିଂହ ଅମ୍ବରର ରାଜା ହୋଇଥିଲେ ।)

ଅମ୍ବରପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବର + ପୁଷ୍ପ)—ଅଦ୍ରୁଷ୍ଟ, ଅସମ୍ଭବ—Ambarapushpa ବିଷୟ—Anything impossible (M. W.)

ଅମ୍ବରମଣି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବର + ମଣି)—ସୂର୍ଯ୍ୟ—Ambaramani The sun.

ଅମ୍ବରଗୁଡ଼ାଖୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅମ୍ବର + ଓ. ଗୁଡ଼ାଖୁ)—ଅମ୍ବର-
Ambarigurdākhu ନାମକ ସୁଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ସୁଗନ୍ଧୀକୃତ
ଅମ୍ବରୀତାମାକ ଗୁଡ଼ାଖୁ—Sweet tobacco; smoking
mixture mixed with ambergris,

[ଦ୍ର—ଏ ଗୁଡ଼ାଖୁରୁ ଧୂଆଁ ଅମ୍ବର ଦେଇ ଖୁବ୍ ବାସେ; ଏ ଗୁଡ଼ାଖୁକୁ ବଡ଼ ଲୋକେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଅମ୍ବରୀଷ—ସଂ. ବି. ନାମ. (ଅମ୍ବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ରଷ)—
Ambarisha ୧ । ଶିବା—1. Śiba.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishpu.

୩ । ଅକାଶ—3. Sky

୪ । ଅମ୍ବୁଜା—4. Hogplum.

୫ । ଭଜାରକି ଦାଣ୍ଡ; କରେଇ—5. Frying pan.

୬ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—6 The sun

୭ । ବାଳକ—7 Boy.

୮ । ପିତା—8. Father.

୯ । ଯୁଦ୍ଧ—9. War.

୧୦ । ଅନୁତାପ—10. Remorse.

୧୧ । ରାଜବିଶେଷ; ରାଜବେଦର କେତେକ ସ୍ତୁତିର ଦ୍ରବ୍ୟ—
11. Name of a sage who composed some
hymns of the Rūgveda.

୧୨ । ସରବଳ ବଂଶଧର ଓ ଦଶରଥଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର
ରାଜାବିଶେଷ—

12. Name of a king of the solar dynasty.

୧୩ । ପୁଲହଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—13. Name of a son of
the patriarch Pulaha.

୧୪ । ଗଣେଶ—14. God Gaṇeśa.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାଶ୍ରୟ	ଶ	କ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଊ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାଶବ୍ରହ୍ମ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଅ	ଊ	ଋ

୧୫ । ବୈବସ୍ଵତମନ୍ତ୍ର ବଶଧର, ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ପୁତ୍ର—

15 Name of the son of Nābhāga

[ଦ୍ର—ଏ ଜଣେ ନିଷ୍ଠାପର ବୈଷ୍ଣବ ଥିଲେ । ଏକଦା ଦୁର୍ବାସା ଏହାଙ୍କ ଉପରେ କ୍ରୂର ହେତୁରୁ ଭଗବାନ ଏହାଙ୍କୁ ସୁଦର୍ଶନ-ଚକ୍ରଦ୍ଵାରା ଦୁର୍ବାସାଙ୍କ କୋପାଳରୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସୁଦର୍ଶନ-ଚକ୍ର ଦୁର୍ବାସାଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ାଇବାରୁ ଦୁର୍ବାସା ବିଷବିଜ୍ଞାନାକ୍ରମେ ସେହି ଅମ୍ବରଷଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ—ତାବେଳ ୧ । ୪ । ଏ ରାଜା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଦଶ ପଦ୍ମ ଗାର୍ଭ ଦାନ କରିଥିଲେ—ମହାଭାରତ ।]

ଅମ୍ବରଷ—ସଂ. ବି. ନାମ. (ଅମ୍ବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଇଷ; ଅମ୍ବରଷର-ଅମ୍ବ-
Ambarīsha ରୂପ)—ଅମ୍ବରଷ (ଦେଖ)

Ambarisha (See)

ଅମ୍ବରଷ ରାଜା ସମ୍ବଳାଙ୍କର କୁଳେ,

ଦଶପଦ୍ମ ଗାର୍ଭ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦେଲେ—କୃଷ୍ଣସଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅମ୍ବଶ୍ଵ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅମ୍ବ = ପିତା ବା ଅମ୍ବା = ମାତା + ଶ୍ଵା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି.

Ambashtha ଅ; ଯେ ରୋଗୀ ପାଶେ ବାସ ମା ପରି ରହି ସେବା

ଅମ୍ବଶ୍ଵା } ଶ୍ଵି. ୧ । ବୈଦ୍ୟ ବା ଚିକିତ୍ସକ ଜାତିର ଲୋକ; (ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଅମ୍ବଶ୍ଵା } ଶ୍ଵି. ୧ । ବୈଦ୍ୟ ବା ଚିକିତ୍ସକ ଜାତିର ଲୋକ; (ବ୍ରାହ୍ମଣ

ଔଷଧରେ ବୈଶ୍ୟା ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ ଜାତି ମନୁ. ୧-୮) —

1 A man of the medical caste.

୨ । ମହାଭାରତୋକ୍ତ ଦେଶବିଶେଷ—

2. Name of an ancient country

୩ । ଉକ୍ତ ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—3. An inhabitant of the country Ambashtha.

୪ । ଅମ୍ବଶ୍ଵ ଦେଶର ରାଜାବିଶେଷ—4 Name of the king of the country Ambashtha.

୫ । ମାତୁଳ—5. An elephant-driver.

୬ । ଯୁଗ୍ମଗନ୍ଧ ଓ ଫୁଲ—6. Jasminum Auriculatum (plant and flower)

୭ । ଅକାନବିଜ୍ଞ (ଦେଖ)—

7. Stephania Hernandifolia (creeper)

୮ । ଅମ୍ବିକା ଶାଗ

8. Oxalis Corniculata (pot-herb)

ଅମ୍ବଶ୍ଵା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବଶ୍ଵ + ଶ୍ଵି. ଅ)—୧ । ଅମ୍ବଶ୍ଵଜାତିୟା ଶ୍ଵି—

Ambashthā 1. A woman of the Ambashtha caste

୨ । ଶଶିକା; ବେଶ୍ୟା—2. Prostitute.

୩ । ଯୁଗ୍ମଗନ୍ଧ ଓ ଫୁଲ—3. Jasminum Auriculatum (flower and plant)

୪ । ଅକାନବିଜ୍ଞ—

4. Stephania Hernandi folia (creeper)

୫ । ଅମ୍ବିକାଶାଗ—

5. Oxalis Corniculata (pot-herb)

ଅମ୍ବଶ୍ଵୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବଶ୍ଵ + ଶ୍ଵି)—ଅମ୍ବଶ୍ଵଜାତିୟା ଶ୍ଵୀ—

Ambashthī A female of the Ambashtha caste.

[ଦ୍ର—ମନୁସ୍ମୃତିରେ ଅମ୍ବଶ୍ଵର ଶ୍ଵିଲିଙ୍ଗ ଅମ୍ବଶ୍ଵୀ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଅଛି । ମନୁ. ୧-୧୧୧ ।]

ଅମ୍ବା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବା + ଶ୍ଵି. ଅ)—୧ । ମାତା—

Ambā

1. Mother.

୨ । ଦୁର୍ଗା—2. Goddess Durgā.

୩ । କାଶୀରାଜାଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାକନ୍ୟା, ବିଚିତ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଏକ-ତମା ପତ୍ନୀ ଓ ପାଣ୍ଡୁଙ୍କ ବିମାତା—3. Name of the step-mother of king Pāṇḍu and wife of king Bichitrabīrjya.

[ଦ୍ର—ତେଲଗୁ ଓ ତାମିଲଭାଷାରେ ମାତାଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନରେ ଓ ଶ୍ଵିଲିଙ୍ଗ ଓ ଦେଶୀୟ ନାମ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ‘ଅମ୍ବା’ ଶବ୍ଦ ଏହି ‘ଅମ୍ବା’ ଶବ୍ଦର ରୂପାନ୍ତର ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି । ଭୂଲନା କର ଜର୍ମୀନା ଅମ୍ବେ = ଧାତୁ ।]

ଅମ୍ବାରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅମାରୀ)—ଅମାର (ଦେଖ)

Ambārī

Amārī (See)

ଅମ୍ବାଲ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବା = ମାତା + ଲ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଅ + ଶ୍ଵି. ଅ;

Ambālā ଯେ ମାତା ନାମକୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି)—

୧ । ମାତା—1. Mother

୨ । ଦୁର୍ଗା—2. Goddess Durgā.

ଦେ. ବି —ପଞ୍ଜାବର ଜିଲ୍ଲା ଓ ନଗରବିଶେଷ—

Name of a district and town in

Pañjāba.

[ଦ୍ର—ଏ ନଗର ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମରେ ପ୍ରାୟ ୧୫ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଇ. ଆର. ଆର. ରେଲ୍‌ବାର ଲଇନ୍‌ର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଷ୍ଟେସନ୍ ଓ ସେନାନିବାସ ।]

ଅମ୍ବାଲିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବାଲ + ଶ୍ଵାର୍ଥେ. କ + ଶ୍ଵି. ଅ)—

Ambālikā

୧ । ମାତା—1. Mother.

୨ । ଦୁର୍ଗା—2 Goddess Durgā.

୩ । କାଶୀରାଜାଙ୍କ କନ୍ୟା କନ୍ୟା, ବିଚିତ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଏକତମା ପତ୍ନୀ ଓ ପାଣ୍ଡୁମାତା—

Name of the mother of Pāṇḍu.

ଅମ୍ବାଲ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବାଲ + ଶ୍ଵାର୍ଥେ. କ)—

Ambālī

ମାତା—Mother

ଅମ୍ବିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵି. (ଅମ୍ବା + ଶ୍ଵାର୍ଥେ. କ + ଅ)—

Ambikā

୧ । ମାତା—1. Mother.

୨ । ଦୁର୍ଗା—2. Goddess Durgā.

୩ । ପାର୍ବତୀ—3 Goddess Pārbatī.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଧୂଳିର ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଓ ମାତା ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିଲେ ଯେବେ ଏ ରକ୍ଷାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବସ୍ତୁର ଓ ମାତା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ହେବ । ସାଧାରଣ :—
'ମାତା' ନ ମିଳିଲେ 'ମାତା' ଶୋଧିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

୪ । କାଶୀରାଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟମା କନ୍ୟା; ବିଭବଦାସ୍ୟଙ୍କର ଏକତମା ପତ୍ନୀ ଓ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଜନନୀ—4. Name of the mother of Dhṛutarāshṭra.

* । ଦେବମାତା—5. The mother of the gods.

୬ । ଜୈନମାନଙ୍କ ପୂଜିତ ଦେବୀବିଶେଷ—

6. A female Deity worshipped by the Jains.

୭ । ଗୁଳୁଚି ଲତା—7 A medicinal creeper; Wrightea Antidysenterica.

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ଶ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ନାମ—

A name given to females.

ଅମ୍ବିକେୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବିକା+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଏସ୍)—

Ambikeya ୧ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର—1. King Dhṛutarāshṭra.

୨ । କାର୍ତ୍ତିକେୟ—4. God Kārtikeya.

୩ । ଗଣେଶ—3 God Gaṇeśa

ଅମ୍ବୁ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଇ)—

Ambu ୧ । ଜଳ; ପାଣି—1. Water.

୨ । ରାମାୟଣବର୍ଣ୍ଣିତ ଅସୁରବିଶେଷ—

2 Name of a demon.

କମ୍ବୁ ଅମ୍ବୁ ନାମେ ସେ ବେଳ ଅସୁର

ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ରଥ ସେନ ଦେଲେ ଅସୁରାର । ବସନ୍ତାଥ. ବିଷୟମାୟଣ ।

୩ । ନବେ ଅକ୍ଷରବିଶିଷ୍ଟ ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

3. Name of a metre of 90 syllables.

(M. W.)

ଅମ୍ବୁକଣ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମ୍ବୁ + କଣ)—

Ambukaṇa ମେଘଅସର—Shower (M. W.)

ଅମ୍ବୁକଣା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ବୁ + କଣା)—

Ambukaṇā ୧ । ଜଳବିନ୍ଦୁ; ଶୀକର—

1. Drop or particle of water

୨ । ବର୍ଷାର ଜଳବିନ୍ଦୁ—2. Rain-drop.

ଅମ୍ବୁଘନା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଘନ + ଅମ୍ବୁ)—କରକା; କୁଅ ପଥର—

Ambughana Hail

ଅମ୍ବୁଗୁମର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ବୁ + ଗୁମର)—

Ambugūmara ୧ । ଶିଉଳ—1. Moss

୨ । ପାଣିଶିଉଳ ନାମକ ଜଳଜ ଗୁଳୁ—

2. An aquatic plant; Water Valisneria

ଅମ୍ବୁଜ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ଜନ୍ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଯାହା

Ambuja ଜଳରୁ ଜନ୍ମେ ବା ଜନ୍ମିଛି)—

୧ । ପଦ୍ମ—1. Lotus.

୨ । ଚନ୍ଦ୍ର—2. Moon.

୩ । ଶଙ୍ଖ—3. Conch.

୪ । ବଜ୍ର—4. Thunder.

* । ହିଞ୍ଜାଲ (ଦେଖ)—5. Hiñjala (See)

୬ । ଜଳବେତସ—6. A kind of ratan.

ସ. ବିଶ—ଜଳଜ; ଜଳରୁ ଜାତ—Aquatic.

ଅମ୍ବୁଜନିଧି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅମ୍ବୁଜ ପରି ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ନିଧି)—

Ambujanidhi ପଦ୍ମରାଗ ମଣି—Ruby

ଅମ୍ବୁଜନେତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମ୍ବୁଜ + ନେତ୍ର)—

Ambujanetra ପଦ୍ମ ପରି ସୁନ୍ଦର ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ—

(ଅମ୍ବୁଜନେତ୍ରା—ଶ୍ରୀ) Lotus-eyed.

ସଂ. ବି—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—A name of Bishnu.

ଅମ୍ବୁଜମଣି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅମ୍ବୁଜ ପରି ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ମଣି)—

Ambujamani ପଦ୍ମରାଗ ମଣି—Ruby.

ଅମ୍ବୁଜାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମ୍ବୁଜ + ଅକ୍ଷ)—

Ambujāksha ଅମ୍ବୁଜନେତ୍ର (ଦେଖ)

(ଅମ୍ବୁଜାକ୍ଷୀ—ଶ୍ରୀ) Ambujanetra (See)

ଅମ୍ବୁଜିନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅମ୍ବୁଜ + ଇନ୍ + ଇ)—ପଦ୍ମିନୀ—

Ambujinī The lotus.

ଅମ୍ବୁତସ୍କର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ବୁ + ତସ୍କର)—

Ambutaskara ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଅମ୍ବୁଦ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ ଜଳ ଦିଏ)—

Ambuda ୧ । ମେଘ—1. Cloud

୨ । ଗୁଳୁଚିଶେଷ; ନାଗର ମୂଆ—2. The plant

Cyperus Hexastychius Communis.

ଅମ୍ବୁଧରା—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ଧୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ ଜଳକୁ ଧାରଣ

Ambudhara କରେ)—ମେଘ—Cloud.

ଅମ୍ବୁଧି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ —

Ambudhi ୧ । ସମୁଦ୍ର—1. The ocean.

୨ । ଚାର ସଂଖ୍ୟା—2. The number four (M.W.)

ଅମ୍ବୁଧିସ୍ରବୀ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁଧି + ସ୍ରବ ଧାତୁ + ଅ + ଅ)—

Ambudhisrabā ଦୃଢ଼କୁମାରୀ—Aloes Perfoliata.

ଅମ୍ବୁନିଧି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ନି + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Ambunidhi ଇ)—ସମୁଦ୍ର—The ocean.

ଅମ୍ବୁପ୍ରସାଦ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମ୍ବୁର ପ୍ରସାଦ ହୁଏ ଯାହାହାସ୍ତ;

Ambuprasāda ଏହାକୁ ଘୋର ଗୋଲ ଅପାଣିରେ ପକାଇଲେ

ପାଣିର ମଇଳାଯାକ ତଳେ ବସିଯାଏ ଓ ପାଣି କର୍ମଳ

ହୁଏ)—୧ । କର୍ମଳା ପତଳ—

1. The clearing nut.

୨ । (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ବୁ + ପ୍ରସାଦ)—ଜଳର କର୍ମଳତା—

2. The clearness or transparency of

water.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅମ୍ବୁବାଚି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇ)—

Ambubāchi ମିଥୁନ ଋଷିସ୍ଥ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଆଦ୍ୟନକ୍ଷତ୍ରର ପ୍ରଥମ-ପାଦଭୋଗ କଲ, ରଜସଂହାରୀ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିନ; ଅଷାଢ଼ମାସରେ ଆଦ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ରର ପ୍ରଥମ ଚରଣ; ଅର୍ଥାତ୍ ଅଷାଢ଼ମାସର ଆରମ୍ଭରେ ଚନ୍ଦ୍ରଦିନ ଓ ୨୦ ଘଣ୍ଟ ସମୟ—The 3½ days in the beginning of the month of Āshāṛḍha

[ଦ୍ର—ଏହି ସମୟରେ ପୃଥିବୀ ରଜସ୍ୱଳା ହୁଏ । ଏହି ସମୟରେ ଭୃଷ୍ଟ-ଶନନ, ଶକ୍ତବପନ ଓ ବେଦାଧ୍ୟୟନ ନିଷିଦ୍ଧ । ଏହି ସମୟରେ ଯଜ୍ଞ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବିଧବା ଓ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ପକ୍ଷରେ ସ୍ୱପାକ ବା ପରପାକର ଅନ୍ନ ଗ୍ରହଣାନ୍ନ ଭୁଲ୍ୟ । ଏହି ସମୟରେ ଦୁଷ୍ଟ ପାନ କଲେ ସର୍ପଭୟ ରହେ ନାହିଁ ।]

ଅମ୍ବୁବାଚୀ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଈ)—

Ambubāchī ଅମ୍ବୁବାଚ (ଦେଖ)

Ambubāchi (See)

ଅମ୍ବୁବାହ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Ambubāha ୧ । ମେଘ—1 Cloud.

୨ । ମୁଥା—2 Bulbous root of Dūba grass.

୩ । ନାଗର ମୁଥା (ଦେଖ)—

3. Nāgara muthā (See)

୪ । ଅଭ୍ର; ମେଘନାଳ—4. Talc; mica

ଅମ୍ବୁବାହାଣୀ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବହ ଧାତୁ ଶିର୍ = ବାହୁ ଧାତୁ + କରଣ.)

Ambubāhānī ଅନ + ଶ୍ଚା. ଈ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ପାଣି ଚୁଆଯାଏ—

୧ । ଜଳସେଚନା; ସେଣା, ସେଭୁଅ, ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଜଳ ଚୁଆଇବା ଯନ୍ତ୍ର—1. A contrivance for lifting up water from tanks to irrigate fields; water-baling contrivance.

୨ । ଡଙ୍ଗା ଭିତରେ ଝରି ପଶିଥିବା ପାଣିକୁ ବାହାରକୁ ଫିଙ୍ଗିବାର ପାତ୍ର—2. A cup for baling out water from the bottom of a boat.

ଅମ୍ବୁବାହିନୀ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବହ ଧାତୁ + ଶିର୍ = ବାହୁ ଧାତୁ + କରଣ.)

Ambubāhinī ଅନ + ଶ୍ଚା. ଈ)—ଅମ୍ବୁବାହାଣୀ (ଦେଖ)

Ambubāhānī (See)

ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁବାହାଣୀ + ଶ୍ଚା. ଈ)—ଅମ୍ବୁବାହାଣୀର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Feminine of Ambubāhānī.

ଅମ୍ବୁବାହୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ + ବହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍; ୧ମା.)

Ambubāhī ୧ବ.)—ଜଳବହନକାରୀ; ପାଣିଚୁଆଳୀ—

(ଅମ୍ବୁବାହାଣୀ—ଶ୍ଚା) Carrying water.

ଅମ୍ବୁବେତସ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ କର୍ମଧା; ଅମ୍ବୁକୁଳରେ ଜାତ ବେତସ) —

Ambubetasa ଜଳବେତ; ପାଣିବେତ; ଏକପ୍ରକାର ବେତ—

A kind of ratan growing near water.

[ଦ୍ର—ଏ ବେତ ସାଧାରଣ ବେତ ଠାରୁ ପତଳା ଓ ଦୃଢ଼ ହୁଏ ।

ଏହା ବଙ୍ଗ, ଓଡ଼ିଶା, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ଚଟ୍ତୀମ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଆଦିରେ ପାଣିକୂଳରେ ଜନ୍ମେ ।]

ଅମ୍ବୁବ୍ରତ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ବ୍ର ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ବ୍ରତ)—

Ambubhrut ୧ । ମେଘ—1. Cloud.

୨ । ସମୁଦ୍ର—2. The ocean

୩ । ମୁଥା—3. Bulbous root of Dūba grass.

ଅମ୍ବୁମୁକ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ମୁକ ଧାତୁ = ଢାଳିବା କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ବ୍ରତ;)

Ambumuk ଅମ୍ବୁମୁକ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.)—ମେଘ—Cloud.

ଅମ୍ବୁରାଶି—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅମ୍ବୁ + ରାଶି)—

Amburāśi ୧ । ଜଳସମୁଦ୍ର; ପ୍ରକାଶ ବିସ୍ତୃତ ଜଳ—

1. A vast expanse of water

୨ । ସମୁଦ୍ର—2 The sea.

ଅମ୍ବୁରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବର)—ଅମ୍ବର ନାମକ ସୁଗନ୍ଧ ଧୂପଦ୍ରବ୍ୟ—

Amburi

Ambergris.

ଅମ୍ବୁରୀ

ଅମ୍ବୁରୀ

ଅମ୍ବୁରୁହ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ = ଜଳ + ରୁହ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Amburuha

ଅମ୍ବୁଜ; ପଦ୍ମ—Lotus.

ଅମ୍ବୁରୁହା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଚା (ଅମ୍ବୁରୁହ + ଶ୍ଚା. ଅ)—

Amburuhā ୧ । ପଦ୍ମ—1. Lotus.

୨ । ସ୍ଥଳପଦ୍ମ—2 A flower plant.

ଅମ୍ବୁଶାୟୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅମ୍ବୁ + ଶା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)

Ambuśāyī ସେ ପ୍ରଳୟପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳ ଭିତରେ ଶୟନ କରନ୍ତି)—

ଜଳଶାୟୀ, ବିଷ୍ଣୁ—An epithet of Bishṇu.

ଅମ୍ବୁସରଣ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ସ୍ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ambusarāṇa ସ୍ୱଚ୍ଛ ବହିବା ଜଳଧାରା, ଜଳସ୍ରୋତ—

Current of water.

ଅମ୍ବୁସର୍ପିଣୀ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବୁ + ସ୍ ଧାତୁ ଶିର୍ = ସର୍ପିଣୀ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍ +)

Ambusarpinī ଶ୍ଚା. ଈ; କମ୍ପା ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅମ୍ବୁରେ ବିଚରଣ-

କାରଣୀ ସର୍ପିଣୀ)—ଜଳୋକା; ଜୋକ—Leech.

ଅମ୍ବୁକୃତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅମ୍ବୁ + ଅଭୂତଭାବେ ଚା + କ୍ତ ଧାତୁ +)

Ambūkṛuta କର୍ମ. ଭ)—ଛେପ ମିଶ୍ରା (କଥା); ନିର୍ଣ୍ଣାବନ-

ସ୍ୱଳ୍ପ (ବାକ୍ୟ)—(words) Mixed with

the saliva of the mouth of the

speaker.

ଅମ୍ବୁତ—ପ୍ର. ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବତ)—ଅମ୍ବତ (ଦେଖ)

Ambruta

Amṛuta (See)

ଅମ୍ବୁ (ଧାତୁ)—ସଂ. (ଅନ୍ ଧାତୁ)—ଶବ୍ଦ କରିବା—

Ambha (root)

To make a sound.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ଗଣନା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଚୈତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଲୋକେ ଏ ଲାଗିବାବେଳେ ନ ଫିକିର, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚର ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଟିରେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଗୋଟିରେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାରିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଗୋଟିରେ; ‘ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ’ ନ ପାରିଲେ ‘ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ’ ଗୋଟିରେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାରିଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଗୋଟିରେ ।

ଅମ୍ବ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବ)—ଅମ୍ବ ୧. (ଦେଖ)

Ambha Ambhah 1. (See)

ଅମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ ବା ଅନ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅମ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ambhah ୧ । ଜଳ—1. Water

୨ । (ଗଣିତ) ଗୁଣ ସଂଖ୍ୟା—

2. (mathematics) The number four.

୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନଠାରୁ ଚତୁର୍ଥ ରାଶି—

3. (astrology) The fourth sign from the Lagna

୪ । (ସାଂଖ୍ୟ) ଅମ୍ବସ୍ତୁଷ୍ଟି (ଦେଖ)—

4. Ambhastushti (See)

୫ । ବୈଦିକ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

5 Name of a Vedic metre.

୬ । ଦେବ—6. Deity. (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)

୭ । ପିତୃଗଣ—7. The manes. (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)

୮ । ଅସୁର—8. Demon (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅମ୍ବସାର—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ ଚତୁ; ଅମ୍ବ + ସାର)—ମୁକ୍ତା; ମୋଦ—

Ambhasāra Pearl

ଅମ୍ବସୁ—ସଂ. ବି. * (ଅମ୍ବ + ସୁଧାତୁ = ଜଳ କରବା + କର୍ମ. ଅ;)

Ambhasū ଯାହାକୁ ଜଳ ଜଳ କରେ)—

୧ । ବାଷ୍ପ; ବାଷ୍ପ—1. Vapour.

୨ । ଧୂଆଁ—2. Smoke.

ଅମ୍ବସ୍ତୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ + ତୁଷ୍ଟି)—(ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନ) ପ୍ରକୃତାତ୍ମ୍ୟା

Ambhastushti ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକା ତୁଷ୍ଟି—Sāṅkhya

(philosophy) A kind of spiritual satisfaction

[ଦେ—ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନରେ ତୁଷ୍ଟି ୧ ପ୍ରକାରର; ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକତୁଷ୍ଟି ୪ ପ୍ରକାରର; ଯେବେ କେହି ମାୟା ପ୍ରପଞ୍ଚରେ ପଡ଼ି ସୁଖା ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ଗତି ଅନୁସାରେ, ବିବେକ ଲାଭ କରେ ତେବେ ଏହାକୁ ‘ଅମ୍ବସ୍ତୁଷ୍ଟି’ ବୋଲାଯାଏ—ହି. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ଅମ୍ବାଳି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅମ୍ବ + ଅଳ)—ଜଳରାଶି; ସମୁଦ୍ର—

Ambhāli The ocean.

ବୈଦେଶ୍ୟ ଗୁଣ୍ଡ ଗଳି କାହିଁ ଥିଲେ ସମ୍ଭାଳ, ଅସ୍ଥାନ ପ୍ରଳୟ ରସେ ।

ଗଞ୍ଜ ବୈଦେଶ୍ୟଶବଳାସ ।

ଅମ୍ବୋଜ—ସ. ବିଶ. (ଅମ୍ବ + ଜନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ambhoja ଜଳଜ; ଜଳଜାତ—Aquatic

ସ. ବି—୧ । ପଦ୍ମ—1. Lotus.

୨ । ଚନ୍ଦ୍ର—2. Moon.

୩ । ଶଙ୍ଖ—3. Conch

୪ । କର୍ପୂର—4. Camphor. (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)

୫ । ସାରସପକ୍ଷୀ—5. Crane (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)

ଅମ୍ବୋଜିନୀ—ସ. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅମ୍ବୋଜ + ଇନ୍ + ଶ୍ଵୀ. ଇ)—

Ambhojini ୧ । ପଦ୍ମିନୀ—1 Lotus

୨ । ପଦ୍ମ ଲତା—2. Lotus plant

୩ । ପଦ୍ମସମୂହ—3 A collection of lotuses.

୪ । ବହୁତ ପଦ୍ମ ଜନ୍ମିବା ସ୍ଥାନ—4. A place growing numerous lotus flowers

ଅମ୍ବୋଦ—ସ. ବି. (ଅମ୍ବ = ଜଳ + ଦା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ambhoda ୧ । ମେଘ—1. Cloud.

୨ । ମୂଥା—2. The bulbous root of Dūb grass.

ଅମ୍ବୋଦାନୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅମ୍ବୋଦ + ଦାନୀ; ଯେ ମେଘ ପରି

Ambhodāni ଅଜସ୍ର ଦାନ କରେ)—

ଦାତାବର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼ ଦାନୀ; ଯେ ଧନକୁ ପ୍ରାଣି ଚାଲିଲା ଭଳି ଦାନ କରେ ।
ପାଳକଦ୍ବିୟା Very liberal; giving away riches like water

ଅମ୍ବୋଧର—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ = ଜଳ + ଧୂ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ambhodhara ୧ । ମେଘ—1. Cloud

୨ । ମୂଥା—2. Bulbous root of Dūba grass.

ଅମ୍ବୋଧି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Ambhodhi ସମୁଦ୍ର; ସାଗର—Ocean.

ଅମ୍ବୋନିଧି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ + ନିଧି + ଧା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Ambhonidhi ସମୁଦ୍ର; ସାଗର—Ocean;

ଅମ୍ବୋରାଶି—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ ଚତୁ; ଅମ୍ବ + ରାଶି)—

Ambhorāsi ସମୁଦ୍ର—Ocean;

ଅମ୍ବୋରୁହ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ + ରୁହ ଧାତୁ = ଜନ୍ମିବା, ମାଡ଼ିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ambhoruha ୧ । ପଦ୍ମ—1. Lotus;

୨ । ସାରସ—2. Crane

ଅମ୍ବୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମ୍ବ + ଯ)—

Ammaya ୧ । ଜଳମୟ—1. Watery

୨ । ଜଳଜାତ—2. Aquatic.

୩ । ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Full of water.

ଅମ୍ବରସ—ଦେ. ବି. (ଏହା ଅମ୍ବର ସହରରୁ ପ୍ରଥମେ ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଆଣା

Ammarasa ହୋଇଥିବାରୁ)—

ଅମ୍ବରସ ଦେହ ତମାସ୍ ଧଳା ଓ କଣ୍ଠ କଳା ହୋଇଥିବା ପାଉଁ

ଅମ୍ବରସ A pigeon with white body and black neck.

ଅମ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ର ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + କର୍ମ. ର)—

Amra ଅମ୍ର (ଫଳ ଓ ଗଛ)—

Mango (fruit and tree)

ଅମ୍ରାଜ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ର = ଅମ୍ର + ଅଜ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Amrāta ଅମ୍ରାଜ (ଗଛ ଓ ଫଳ)—Hogplum.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଳିରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁମାନେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ’ ଗୋଳିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଂଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୱିନୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୱିନୀ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳକର’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଳକର’ ଦେଖିବେ ।

୭ । ନିର୍ମଳ—6. Clear.

ଅମ୍ଳାବଦନରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ହୁଷ୍ଟମୁହରେ, ପ୍ରସୁହିତ
Amlānabadanare ହୋଇ—

ଅସ୍ଥାନବଦନେ 1. With delight.

୨ । ଦ୍ୱିଧା ନ କର—2 Without hesitancy

ଅମ୍ଳାବଦନ—୩. ବି—ଅମଳାଶବ୍ଦ (ଦେଖ)

Amlānabastra Amlānabastra (See)

ଅମ୍ଳିକା—୪. ବି (ଅମ୍ଳ + ଶାଫ୍ତେ. କ + ଅ)—

Amlīkā ଭଗ୍ନ—Tamarind.

ଅମ୍ଳି—୫. ବି. (ଅମ୍ଳ + ଇ)—ଭଗ୍ନ (ଗଛ ଓ ଫଳ)—

Amlī Tamarind (tree and fruit)

ଅମ୍ଳିକା—୬. ବି. (ଅମ୍ଳ + ଇକ + ଅ)—ଭଗ୍ନ (ଗଛ ଓ ଫଳ)—

Amlīkā Tamarind (tree & fruit.)

ଅମ୍ଳୋଦ୍‌ଗାର—୭. ବି. (କର୍ମଧା ଅମ୍ଳ + ଉଦ୍‌ଗାର)—ଶରୀରଦାହ;
Amlodgāra ଅଜ୍ଞାନିକତା ଅମ୍ଳିକା ଦାହ—

Acid-belching due to acidity.

ଅମ୍ଳିଆ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ.— ଅମ୍ଳିଆ (ଦେଖ)—

Amhāniān Amaniān (See)

ଅମ୍ଳିଆ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ.—ଅମ୍ଳିଆ (ଦେଖ)

Amhāniān Amaniān (See)

ଅୟା(ଧାତୁ)—ଗତିକରିବା—To move.

Aya (root)

ଅୟା—୮. ବି. (ର ଧାତୁ = ଗତିକରିବା + କରଣ ଅ)—

Aya ୧ । ସୌଭାଗ୍ୟ, ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି—1. Good fortune.

୨ । ଶୁଭଦାୟକ ବିଧି—2. Auspicious rule

୩ । ଦୃଢ଼ାକ୍ତିତାରେ ପଣାର ଦାନବିଶେଷ—

3. A particular turn of the dice.

୪ । ନରକବିଶେଷ—4. Name of a hell.

୫ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଲାଭ—5 Profit in business.

ଅୟା—୯. ବି — ଅୟା (ଦେଖ)

Ayah Ayas (See)

ଅୟାକ୍ଷ୍ମା—୧୦. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଯଜ୍ଞ)—

Ajakshma ୧ । ମାରୋଗ—1. Free from sickness

୨ । କିରୁପଦ୍ରବ—3. Free from any mishap.

ଅୟାକ୍ଷ—୧୧. ବି. (ସଂ. ଅୟାକ୍ଷ)—ଅୟାକ୍ଷ (ଦେଖ)

Ajachha Ajāsah (See)

ଅୟାଜନୀୟ—୧୨. ବିଶ. (ଅ + ଯଜ୍ଞ)—

Ajajaniya ୧ । ଯେ ଯଜ୍ଞରେ ପୂଜା ପାଇବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Not deserving to be worshipped
in a Vedic sacrifice.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Not adorable

୩ । ନିନ୍ଦ୍ୟ—3. Blameworthy.

ଅୟାଜିୟ—୧୩. ବିଶ. (ଅ + ଯଜ୍ଞ)—୧ । ଯାହା ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ

Ajajniya ନାହିଁ—1. Not used in sacrifice.

୨ । ଯାହା ଯଜ୍ଞରେ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ—

2. Not given in sacrifice.

୩ । ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ଅଧିକାରୀ ନୁହେଁ—

3. Not entitled to perform a Vedic
sacrifice.

ଅୟାତ—୧୪. ବିଶ. (ଅ + ଯତ)—ଅସମ୍ଭବ—Uncontrolled.

Ajata ଦେ. ବିଶ—ଅସୁନ୍ଦର—Ugly.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟତ)—ଅୟତ—

Want of care; neglect.

ଅୟାତନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟତ)—ଅୟତ—Neglect.

Ajatana ଦେ. ବିଶ—ଅସୁନ୍ଦର—Ugly.

ଅୟାତେନ୍ଦ୍ରିୟ—୧୫. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅୟତ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—

Ajatendriya ୧ । ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂଯମ କରେ ନାହିଁ—

1. Having no self-control.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟସକ୍ତ—2. Sensual.

ଅୟାତ—୧୬. ବି. (ନିଷିଦ୍ଧ; ଅ + ଯତ)—

Ajatna ୧ । ଅନାଦର; ଅନାୟାସ; ଅବହେଳା—

1. Want of care; neglect.

୨ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ତ୍ରୁଟି—2. Negligence.

୩ । ଉଦ୍‌ଯୋଗଶୂନ୍ୟତା—3. Want of exertion.

ଦେ. ବିଶ—ଅସୁନ୍ଦର—Ugly.

ଦେ. ବି—ଲାଳନପାଳନର ଅଭାବ—

Neglect; want of proper care.

ଅୟାତବର୍ଦ୍ଧିତ—୧୭. ବିଶ. (ଅ + ଯତ୍‌ବର୍ଦ୍ଧିତ)—

Ajatnabarddhita ୧ । ଯାହା ମନୁଷ୍ୟର ଯତ୍ନଦ୍ୱାରା ବଢ଼ି

ନାହିଁ—1. Not reared by the hand of
man.

୨ । ରମ୍ଭା; ଯାହା ମନକୁ ଉଠି ବଢ଼ି ଥାଏ; ବିନାକୃଷିରେ ଜାତ

(ଯଥା—ଗଛ)—2. Growing wild.

ଅୟାତସମ୍ଭୂତ—୧୮. ବିଶ. (ଅ + ଯତ୍‌ସମ୍ଭୂତ)—

Ajatnasambhuta ୧ । ରମ୍ଭା; ମନକୁ ଉଠିଥିବା (ଗଛ)—

1. Growing wild.

୨ । ଅସହୃଦିକ (ଦେଖ)

2 Ajatnasiddha (See)

ଅୟାତସିଦ୍ଧ—୧୯. ବିଶ. (ଅ + ଯତ୍‌ସିଦ୍ଧ)—ଅନାୟାସସିଦ୍ଧ; ବିନା—

Ajatnasiddha ପରଶ୍ରମରେ ସମ୍ପାଦିତ—

Accomplished without any effort.

୧	କ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଈ	ଊ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଈ	ଋ

ଅଯଥା — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯଥା) — ୧ । ଅଯୋଜିତ —

Ajathā 1. Unreasonable.

୨ । ଅନୁପସ୍ଥୁଳ — 2. Unfit.

୩ । ଅନୁଚିତ — 3. Improper.

୪ । ଅନୁପଯୋଗୀ — 4. Unsuitable.

୫ । ଅପ୍ରାମାଣିକ — 5. Unauthoritative.

୬ । ମିଥ୍ୟା; ଅସତ୍ୟ — 6. Untrue.

୭ । ଅସଙ୍ଗତ; ଅମେଳ — 7. Inconsistent.

୮ । ଅନ୍ୟାୟ — 8. Unjust.

୯ । ଅତ୍ୟଧିକ; ବେଜାୟ —

9. Immoderate; excessive.

ଅସ୍ୟା ଦେ. ବିଶର ବିଶ. ଓ କି ବିଶ — ୧ । ଅତ୍ୟଧିକରୂପେ —

1. Excessively.

୨ । ଅନ୍ୟାୟରୂପେ — 2. Unjustly.

୩ । ଅନୁପସ୍ଥୁଳରୂପେ — 3. Unfitly.

୪ । ଅନୁଚିତରୂପେ — 4. Improperly.

୫ । ଅଯୋଜିତରୂପେ — 5. Unreasonably.

ଅଯଥାତଥ — ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଯଥାତଥା) —

Ajathātatha ୧ । ଅଯଥାର୍ଥ (ଦେଖ)

1 Ajathārtha (See)

୨ । ବିପକ୍ଷତ — 2. Opposite.

୩ । ବିରୁଦ୍ଧ — 3. Opposing.

ଅଯଥାର୍ଥ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯଥାର୍ଥ) — ୧ । ମିଥ୍ୟା; ଅସତ୍ୟ —

Ajathārtha 1 Not true.

୨ । ଅସ୍ତବ୍ୟ; ଅବାସ୍ତବ — 2 Not real, unreal.

୩ । ଅନୁଚିତ — 3. Improper.

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ — 4 Unfitting

ଅଯଥେଷ୍ଟ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯଥେଷ୍ଟ) — ନଅଥ —

Ajathēṣṭa Inadequate

ଅୟନ — ସଂ. ବି. ୧ । (ଇ ଧାତୁ = ଯିବା + ଅଧିକରଣ. ଅନ; ଯହିଁରେ

Ayana ଲୋକେ ଯିବା ଅଧିକା କରନ୍ତି) — ପଥ; ମାର୍ଗ —

1. Path, road.

ଅୟନେ ଦେଖିଲେ ନୟନେ ନବ ପଞ୍ଜବ ଶେଷେ ।

ରଞ୍ଜ କୋଟ୍ଟଭୂଷଣବଦ୍ଧ ।

୨ (+ ଭାବ. ଅନ) ଗତି — 2. Motion.

୩ । (+ କରଣ. ଅନ) ଶାସ୍ତ୍ର — 3. Gospel; religious treatise.

୪ । (+ କର୍ମ. ଅନ) ଅଶ୍ରୟସ୍ଥାନ; ବାସସ୍ଥାନ —

4. Place of shelter; abode.

୫ । (+ କର୍ମ. ଅନ) ଅଶ୍ରମ — 5. Hermitage

୬ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ) ସମୟ — 6 Time

୭ । (+ ଭାବ. ଅନ) ଜନ୍ମ — 7. Birth.

୮ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କର୍ତ୍ତବ୍ୟପଥ; ଅନୁଧାବିତ ମାର୍ଗ —

8. (Figurative) Ways; mode of conduct.

ବହୁଅବା ବଥା କରନ୍ତୁ ଅବ୍ୟଥା ପ୍ରଭୃତିର ଏ ନୋହେ ଅୟନ ।

ଦାବକୃଷ୍ଣ. ରସକଲୋଳ ।

୯ । (ଭୂଗୋଳ ପରିଭ୍ରାଣ) ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପୃଥିବୀ ଗୁରୁପାତରେ କଳ୍ପିତ ଗତି ରେଖା — ଅୟନମଣ୍ଡଳ (ଦେଖ)

9. Ayanamandala (See)

୧୦ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) — ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଗତି —

10. (Astronomy) The sun's half-yearly motion; solstice.

[ଦ୍ର — ଏହି ଗତି ୨୫; ଯଥା — ଉତ୍ତରାୟଣ ଓ ଦକ୍ଷିଣାୟନ । ଏହି ଅୟନ ବାର ଋଷିଚକ୍ରର ଅଧେ; ମକରସଂକ୍ରାନ୍ତି ଠାରୁ ମିଥୁନସଂକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଅ ଋଷିରେ ଥିଲାବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବିଷୁବରେଖାର ଉତ୍ତର-ଅଡ଼କୁ ଗତି କରୁଥାନ୍ତି; ଏହାକୁ ଉତ୍ତରାୟଣ; କକଟାଠାରୁ ଧନୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୬ ଋଷିରେ ଥିଲା ବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବିଷୁବରେଖାର ଦକ୍ଷିଣ-ଅଡ଼କୁ ଗତି କରୁ ଥାଆନ୍ତି; ଏହାକୁ ଦକ୍ଷିଣାୟନ କହନ୍ତି ।]

୧୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଗତି ଅନୁସାରେ ଗଣିତ ବର୍ଷାବ୍ଦ; ସମ୍ପାଦ —

ଉତ୍ତରାୟଣ ଓ ଦକ୍ଷିଣାୟନ — 11. Half-year

counted according to the sun's motion.

୧୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଋଷିଚକ୍ରର ଗତି —

12. The motion of the Zodiac.

[ଦ୍ର — ଜ୍ୟୋତିଷମତରେ ଋଷିଚକ୍ର ପ୍ରତିଦିନ ୯ ଅନୁକଳା ଲେଖାଏଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତି ମାସରେ ୪ ବିକଳା ୩୦ ଅନୁକଳା; ପ୍ରତି ବର୍ଷ ୪୪ ବିକଳା ଲେଖାଏଁ ଖସି ଯାଉଥାନ୍ତି; ଏବଂ ୨୬ ବର୍ଷ ୮ ମାସରେ ଋଷିଚକ୍ର ବିଷୁବରେଖାକୁ ୧ ଅଂଶ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଉଛି ଓ ୩୬୦୦ ବର୍ଷରେ ବିଷୁବରେଖାର ଗୁରୁ ପାଖେ ଥରେ ବୁଲି ଆସେ । ଋଷିଚକ୍ରର ଏହି ଗତି ଦୂରଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ — ପ୍ରାଗୟନ ଓ ପଶ୍ଚାଦୟନ । ହିନ୍ଦି. ଶକସାଗର ।]

୧୩ । (ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରହତାତ୍ମବଦ୍ଧ ଗତିର ଜ୍ଞାନ କଲେ)

ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର — 13. Astronomy.

୧୪ । ସେନାର ଗତି — 14. Movement of an army

ଅୟନମଣ୍ଡଳ — ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅୟନ ଦ୍ଵାରା ଅଙ୍କିତ ମଣ୍ଡଳ)

Ayanamandala ୧ । (ଭୂଗୋଳପରିଭ୍ରାଣ) — ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଗତି ଦ୍ଵାରା ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ କଳ୍ପିତ ଅଣ୍ଟାକାର ରେଖା; ରବିମାର୍ଗ —

1 (geography) The Ecliptic; the sun's or bit.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୋଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଗୋଟିବେ; 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୨ । (ଭୂଗୋଳପରିଭ୍ରମ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକଟିବଦ—

2. (geography) The torrid zone.

ଅୟନସମ୍ବନ୍ଧ—୧୦. ବି. ୧ । (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅୟନ + ସମ୍ବନ୍ଧ)—

Ayanasamkrama ମକର ଓ କର୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧ—

1. The conjunction of the sun with the sign of capricorn or of cancer; the winter or the summer solstice

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ବନ୍ଧର ୨୦ ଦିନ ପୂର୍ବର କାଳ—

(ହି. ଶତସାଗର)

2 The time which is 20 days previous to a solar conjunction.

ଅୟନାଂଶ—୧୦. ବି. (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅୟନ + ଅଂଶ)—

Ayanāṁśa ୧ । ପୂର୍ବ୍ୟକ ଗତିବିଶେଷର କାଳର ଭାଗ—

1. Division of the sun's motion.

୨ । ପୂର୍ବ୍ୟକ ଗତିବିଶେଷ ବା ଅବସ୍ଥାନ—

2. The arc between the vernal equinox and the beginning of Aries

ଅୟନାନ୍ତ—୧୦. ବି. (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅୟନ + ଅନ୍ତ)—

Ayanānta ୧ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଏକ ଅୟନର ଶେଷ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ

ଅୟନର ଆରମ୍ଭ; ଉତ୍ତରାୟଣର ଶେଷ ଓ ଦକ୍ଷିଣାୟନର ଆରମ୍ଭ; ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣାୟନର ଶେଷ ଓ ଉତ୍ତରାୟଣର ଆରମ୍ଭ; ସଙ୍କଳ୍ପ—1. (Astronomy) The time of the passing of one Ayana and the beginning of the next Ayana; solstice

୨ । ବିପ୍ଳବରେଖାଠାରୁ ରବି ଉତ୍ତରକୁ ବା ଦକ୍ଷିଣକୁ ଯିବା ପଥର ଶେଷ ସୀମା—2. The extreme limits of the sun's northern and southern advance.

ଅୟନାନ୍ତବ୍ରତ—୧୦. ବି. (ଭୂଗୋଳପରିଭ୍ରମ)—କର୍କଟ ଛାନ୍ଦ୍ର ଓ ମକର

Ayanāntabrutta ଛାନ୍ଦ୍ର; ପୂର୍ବ୍ୟକ ଦକ୍ଷିଣାୟନ ଓ ଉତ୍ତରାୟଣର ଶେଷ ସୀମାକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା ବୃତ୍ତବିନ୍ଦୁ—

(geography) The tropics; The tropics of Cancer and of Capricorn.

ଅୟା—୧୦. ବି. (ଅ + ଯ)—

Ajaba ୧ । ପୁଷ୍ପରେ ଥିବା ଅତି ସ୍ୱଚ୍ଛ କୃମି (ହିନ୍ଦି. ଶତସାଗର)—

1. Tiny worms found in faeces.

୨ । (ଏଥିରେ ଯବଧାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗ୍ନ ନ ଥିବାରୁ; ଏଥିରେ ଶିଳ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ)—ପିତୃକର୍ମ—

2. Ritual in connection with the offerings to the manes.

୩ । ଶୁକ୍ର—3. Venus.

୪ । କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ—4. The dark lunar fortnight.

ଅୟରଙ୍ଗସ୍ୱତ୍ୱ—ଦେ. ବି. (ନାମ) ପାଲୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ଜୈନ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—
Ayaṅgaswattwa The title of the religious book of the Jains written in the Pāli language.

ଅୟଶ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅୟଶ)—

Ajāśa ୧ । ଅୟଶ; ଅଜାତି; ବଦନାମ—

ଅସ୍ୟ

1. Infamy; discredit.

ଅୟଶ

ରତ୍ନ ନାଁ ଅୟଶ ଅଉ ରସାରେ ରସାବୁଦ୍ଧରୁ ଲଭାଉ ଖସିଗଲେ—
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର, ର ଗୀତ ।

୨ । ନିନ୍ଦା—2 Blame

ବଡ଼ ଭୟବହ, ଅସର ନାହିଁ କଲ, ଅନୁରୋଧ କାଶିଲେ—

ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅୟଶସ୍କର—1. Infamous.

୨ । ଲୋକନିନ୍ଦିତ—2. Disgraceful.

ଅୟଶ—ସ. ବି. (ଅ + ଯଶ)—ଅୟଶ (ଦେଶ)

Ajāśaḥ

Ajāśa (See)

୧୦. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅୟଶସ୍କର (ଦେଶ)

Ajāśaskara (See)

ଅୟଶସ୍କର—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଯଶସ୍କର; ଅୟଶ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.

Ajāśaskara ଅ)—୧ । ଅଜାତିକର; ଯାହା ଦେହ କର୍ତ୍ତା (ଅୟଶସ୍କର—ଶ୍ରୀ) ଅଜାତି ଲଭେ—1. Infamous.

୨ । ଲୋକନିନ୍ଦିତ—2. Disgraceful; disreputable.

୩ । ନିନ୍ଦ୍ୟ; ଗର୍ହିତ—3. Blameworthy.

ଅୟଶସ୍ୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଯଶସ୍ୟ)—ଯାହା ଯୋଗୁଁ ମନୁଷ୍ୟର

Ajāśasya

ବଦନାମ ହୁଏ—Causing discredit; resulting in disrepute.

ଅୟଶସ୍ୱୀ—୧୦. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅ + ଯଶସ୍ୱୀ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ajāśaswī

ବଦନାମିଆ—Infamous; notorious.

(ଅୟଶସ୍ୱୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅୟସ୍—୧୦. ବି. (ଅୟ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅୟ; ଭୂଲ—

Ayas

ଲୁହନ ଅୟସ୍ = ଲୁହ)—

୧ । ଲୌହ; ଲୁହ—1. Iron

୨ । ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—2. Fire

୩ । ଅଗ୍ନି—3. Agalochium

୪ । ଲୌହକର୍ମିତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର—

4. Weapon or instrument made of iron,

୫ । ଲୌହ ଘଟିତ ଔଷଧ—5. Medicinal

preparation containing iron..

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ର୍ଷ	ଇଅ	ଋ

ବୈଦେ. ବି. (ଅ ଏସ୍)—

ଆୟେସ ୧ । ଭୋଗବିଳାସ—1. Luxury.

ଫସ, ୨ । ଭୋଗ—2. Enjoyment.

ଫାଟ୍ଟିଶରତ ୩ । ସୁଖସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—3. Comforts.

୪ । ମଉଜ—4. Amenities of life.

୫ । ଆରମ୍ଭ—5. Rest; refreshment.

ଅସୁସ୍ତବିକା—ଦେ. କି—୧ । ବିଳାସରେ ମାନ୍ଦବ୍ୟ—

Ayaskaribā 1. To live in luxury.

ଆୟେସକରା ୨ । ମଉଜରେ ରହିବା—2. To enjoy the amenities of life

ଫାଟ୍ଟିଶରତ ୩ । ଆରମ୍ଭ କରିବା—3. To enjoy rest

ଅସୁସ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅସୁସ୍ତା (ଦେଖ)

Ayasi ୧ । ବିଳାସପ୍ରିୟ—1. Fond of luxury.

ଅସୁସ୍ତା—ବୈଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅ. ଏସ୍)—

Ayasi ୧ । ବିଳାସପ୍ରିୟ—1. Fond of luxury.

ଆୟେସି ୨ । ମଉଜ—2. Living in luxury and comforts.

ଅୟାସ; ଫାଟ୍ଟି

ଅସୁସ୍ତାନ୍ତ—ସ. ବି. (ଅସୁସ୍ତ + କାନ୍ତ = କମଳସ୍ତ ରହ)—

Ayaskānta ୧ । ଚୁମ୍ବକ ପଥର; ଲୌହାକର୍ଷକ ମଣି—1. Lodestone; magnet

୨ । କାନ୍ତଲୌହ; ଚଳାଲୁହା—

2. Cast-steel.

ଅସୁସ୍ତାର—ସ. ବି. (ଅସୁସ୍ତ + କୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ayaskāra ୧ । ଯେ ଲୁହାକାମ କରେ; କମାର; ଲେହାର—1. Blacksmith.

୨ । ଜଳର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗ (ଶବ୍ଦକଳ୍ପମ)—

2. The upper part of water.

ଅଯାଚକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଯାଚକ)—

Ajāchaka ୧ । ଯେ ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାପ୍ତି ନୁହେ—

(ଅଯାଚକା—ଶ୍ରୀ) 1. Not asking for a favour.

୨ । ଯେ ମାଗେ ନାହିଁ—2. One who does not beg.

୩ । ଯେ ମାଗୁ ନାହିଁ—3. Not begging for a thing.

ଅଯାଚିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯାଚିତ)—

Ajāchita ୧ । ଅପ୍ରାର୍ଥିତ; ଯାହା ପ୍ରାର୍ଥିତ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

(ଅଯାଚିତା—ଶ୍ରୀ) 1. Unasked; not prayed for.

୨ । ଯାହା ମାଗାଯାଇ ନ ଥାଏ—

2. Unsought; not begged for

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କେହି ବଡ଼ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁ ନ ଥାଏ—

3 Unsolicited; one who has not been approached with any prayer.

ସଂ. ବି—୧ । ଅପ୍ରାର୍ଥିତ ଭୋଗ ଦ୍ରବ୍ୟ—

1 Unsolicited food.

୨ । ମୁନିବିଶେଷ—2. Name of a sage

ଅଯାଚିତୋପସ୍ଥାପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଯାଚିତ + ଉପସ୍ଥାପିତ)—

Ajāchitopasthita ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋଡ଼ା ନ

ହୋଇ ବା ପ୍ରାର୍ଥିତ ନ ହୋଇ ପହଞ୍ଚି ଥାଏ—

1. Which comes unasked.

୨ । ଯାହା ମାଗଣା ମିଳେ—2 Got gratis.

ଅଯାଚି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଯାଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍. ୧ମା. ୧କ)—

Ajāchi ୧ । ଅଯାଚକ; ନ ମାଗିବାବାଲା—

(ଅଯାଚିନୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Not begging.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା ନ କରି ଯାହାର କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଥାଏ—

2 One who gets his wish fulfilled without the asking.

୩ । (ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଠାରେ ମାଗନ୍ତା ହେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ) ସମୃଦ୍ଧ; ଧନୀ—3. Rich; above want.

ଅଯାଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ଉପ୍ତ (ହିନ୍ଦି. ଶବ୍ଦସାଗର)—

Ajāchya 1 Satisfied.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ କାମ—2. One who has his wishes fulfilled.

୩ । ଯାହାକୁ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ମାଗିବ.କୁ ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ; ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ମାଗିବା ପୂର୍ବରୁ ଦେଇ ପକାଏ—

3. (a person) Who bestows unasked.

ଅଯାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—

Ajājya ୧ । ଯାହାର ଯଜ୍ଞ କରିବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ; ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ଅଧିକାରୀ ନୁହେ—

1. Not competent or qualified to offer Vedic sacrifice.

୨ । ପଛତ; ଅଜାତିଅ—2 Outcasted; fallen; excommunicated.

୩ । ଗୁଣ୍ଡଳ—3. (a person) Of the lowest untouchable caste.

ଅଯାଜ୍ୟଯାଜକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଯାଜ୍ୟ + ଯାଜକ)—

Ajājyajājaka ଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ଅଧିକାର ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ପୌରୋହିତ୍ୟ କରିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ—A person who officiates as a priest for an outcaste or low caste person.

ଅଯାଜ୍ୟଯାଜକ—ସ. ବି. (ଅଯାଜ୍ୟ + ଯାଜକ)—ପଛତ ବା

Ajājyajājaka ମାତ୍ର ଜାଣିବୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟରେ ପୌରୋହିତ୍ୟ—

Officiating as priest for an outcaste or low caste person.

ଯାଆରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥଳେ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିଏ; 'ଭୂତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂତ' ଦେଖିବେ; 'ଦୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଦୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

ଅଯାତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଯାତ)—ଯାଇ ନ ଥିବା—

Ajāta Not gone

ଅଯାତଯାମ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଯାତଯାମ)—୧ । ସେଉଁ ପଦାର୍ଥର

Ajātajāma ଏକ ପ୍ରହର ବିକ୍ରମ ନାହିଁ—1. That which has not yet passed one prahara or three hours.

୨ । ଯାହା ବାସୀ ନୁହେଁ; ତଟକା—

2 Fresh; not stale

୩ । ବିଗତଦୋଷ; ଶୁଦ୍ଧ—3 Purified.

୪ । ଯାହାର ଉଚିତ କାଳ ଟପି ଯାଇ ନାହିଁ—

4. That for which the proper time has not yet expired.

ଅଯାତ୍ରୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଯାତ୍ରୀ)—ଅଯାତ୍ରୀକ (ଦେଖ)

Ajātrī Ajātrika (See)

ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଶୁଭଯାତ୍ରା କରିବାର ଅନୁପ-
ଯୁକ୍ତ ସମୟ—1. Inauspicious time for setting out on a journey or mission.

୨ । (ଜଗନ୍ନାଥ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ଆଦି) ଦେବତାଙ୍କର ଯାତ ହେଉ
ନ ଥିବା ସମୟ—2. Time or day where there is no festival of a Deity.

ଅଯାତ୍ରୀକ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅ + ଯାତ୍ରୀ + କ)—୧ । ଯାତ୍ରା ସମୟରେ

Ajātrika ଯାତ୍ରାକୁ ଦେଖିବା ଅଶୁଭସୂଚକ—1. Inauspicious (ଅଯାତ୍ରୀକା—ଶ୍ରୀ) to be seen or met at the time of setting out on a journey or mission.

୨ । ଅମଙ୍ଗଳା—2. Inauspicious.

ଯାତ୍ରା ଅର୍ଥେ ଗଣେ ଅଯାତ୍ରୀକକୁ ନ ବର । ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ଶ୍ରୀମୁଖ ।

୩ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଯାତ୍ରା ବା ଅନୁକୂଳ କରିବାର ଯାତ୍ରା
ଶୁଦ୍ଧ ବା ପ୍ରଶସ୍ତ କାଳ ନୁହେଁ—

3. (time) Inauspicious for setting out on a journey or mission.

ଅଯାଦବ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଯାଦବ)—ଯାଦବବଣ ଶୂନ୍ୟ

Ajādaba (ପୃଥ୍ୱୀ)—Void of all the members of the Jādaba family

ସମଗୋବନ୍ଧ ଅଳ ମାର

ଏ ରୂପେ ଅଯାଦବ କର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀମହାପୁରାଣ. ୧୦ମ ।

ଅଯାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯା ଧାତୁ = ଚଳିବା + ଅନ)—

Ajāna ୧ । ସ୍ୱଭାବ; ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—1 Nature.

୨ । ଅବଶ୍ୟକତା; ସ୍ଥିରତା—2. Certainty.

(ହିନ୍ଦୁ ଶକ୍ତିସାଗର)

ଅୟାନ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ସହାୟତା; ମଦତ୍—

Ayānat 1. Support; help.

୨ । ମୁଖ୍ୟପତି—2. Patronage

ଅୟାଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ଘୋଡ଼ା ଓ ସିଂହଙ୍କ ବେକ ଉପରେ

Ayāl

ଉଠିଥିବା ଲମ୍ବା ବାଳ; କେଶର—

ଅୟାଲ

1. The mane (of lion or horse).

୨ । ବାଳବଳା; ସନ୍ତାନସନ୍ତତି—

2. Children; issue.

ଅୟାସ୍ୟ—ସଂ. ବି.—୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.

Ayāsyā ୨ । ପ୍ରାଣବାୟୁ—2. The vital breath.

୩ । ଅଙ୍ଗିରାଶି—3 The sage Angirā

ସଂ. ବିଣ—ନିଷ୍ପଳ; ଅଚଳ—Not moving; motionless.

ଅୟି—ସଂ. ଅ (ସମ୍ଭୋଧନସୂଚକ; କୋମଳ ସ୍ନେହସମ୍ପାଦନ; ଭୁଲ

Ayi

ସଂ. ହେଁ)—ହେ; ଆଲୋ; ଆହେ, ହେ—Oh; ho!

ଅୟି ଭୃଷ୍ମକୂଳେ ଶୁଣିମାନସୁତେ, ହୋଇ ସହକର କଳ୍ପନାର ନେତା ।

ଭାରଣୀ. ରାଧିକାୟା ।

[ଦ୍ର—ଏହା ସ୍ନେହରେ ଶ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ସୁରଣ, ଶ୍ରମ, କ୍ରୋଧ, ବିଷାଦ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅୟିଶୁଲକ୍ଷଣୀ (ରତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ—

Ayisulakṣaṇī etc ଅୟିଶୁଲକ୍ଷଣୀ ରତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Aisulakṣaṇī etc (See)

ସୁକଳ୍ୟାଣ ବାହା କଲେ ଭଦ୍ର ଶଙ୍ଖବଦ୍ଧ,

ଅୟିଶୁଲକ୍ଷଣୀ ହୁଅ ଶର ପୁଣ୍ୟବଦ୍ଧ—ସାରଳାମହାପୁରାଣ. ମଧ୍ୟ ।

ଅୟୁକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କ୍ତ = ଅଜୁକ୍ + କ୍ତ)—

Ajukchhada ଅୟୁକ୍ତଦ; ଛକିଆନା; ସପ୍ତପର୍ଣ୍ଣ—A tree.

ଅୟୁକ୍ତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ. (ସଂ. ଅୟୈକ୍ତିକ; ଅୟୁକ୍ତ)—

Ajukata

ଅୟୁକ୍ତ (ଦେଖ)—Ajukta (See)

ଅୟୁକ୍ତ ନୁହେଁ ଏ କଥା ଭୁଞ୍ଜିତରେ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅୟୁକ୍ତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ. (ସଂ. ଅୟୈକ୍ତିକ)—ଅୟୈକ୍ତିକ—

Ajukati

Unreasonable.

ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଅୟୈକ୍ତିକ ବା ଅସଙ୍ଗତ କର୍ମ—

Improper act.

ଜାଣିବ କରୁଛ କରା ଅୟୁକ୍ତ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅୟୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଯୁକ୍ତ)—୧ । ଯୁଥଳରେ ଯୋଗୁ ହୋଇ ନ

Ajukta

ଥିବା—1. Unyoked.

ଅୟୁକ୍ତା

ଅୟୁକ୍ତି

୨ । ଯୋଗ ବା ମିଶ୍ରଣ କରାଯାଇ ନ ଥିବା—

3 Not added together.

୩ । ଅସଂଯୁକ୍ତ; ଅସମ୍ବନ୍ଧ—

3. Unconnected; not joined

୪ । ଅଯୋଗ୍ୟ—4 Unfit.

୫ । ଅନୁଚିତ—5. Improper.

୬ । ଅୟୈକ୍ତିକ—6 Unreasonable.

୭ । ଅଲଗା; ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର—7. Separate.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୮ । ଅନୁପସ୍ଥାପନ—3 Unsuitable.

୯ । ଅନାମନସ—9. Inattentive.

୧୦ । ଅପଦଗ୍ରସ୍ତ—(ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତିସାଗର) 10 Involved in danger.

୧୧ । ଅମିଶ୍ରିତ—(ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତିସାଗର)—11. Unmixed

୧୨ । ବେଜୋଡ଼—12. Not in pairs.

୧୩ । ଅଲଗା ବା ପୃଥକ୍ କରାଯାଇଥିବା—

13. Detached; separated, disjoined.

ଅମୁକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ମୁକ୍ତି)—୧ । ଅସତ୍ତ୍ୱ ବା ମନସ୍କି—

Ajukti 1. Bad reasoning.

୨ । ଭୁବିଷ୍ୟତ—2. Bad advice.

୩ । ମୁକ୍ତିର ଅଭାବ—

3. Want of reasoning or argument.

୪ । ଅନୌଚିତ୍ୟ—4. Impropriety.

୫ । ଗଡ଼ବଡ଼; ଗୋଲମାଲ—5. Confusion.

୬ । ଅନୁପଯୋଗିତା—6. Unfitness.

୭ । ଅସମ୍ବନ୍ଧ—7. Want of connection.

୮ । ଯୋଗ ନ ଦେବା—8. Not joining.

୯ । ବର୍ଣ୍ଣା ବଜାଇବା ବେଳେ ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ହେବା ବାହାରିବା ପାଇଁ ବର୍ଣ୍ଣା ପାଖରେ ଥିବା ଛତୁମାନଙ୍କୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ଛପିବା ବଳ ରଖିବା କ୍ରିୟା । (ହିନ୍ଦି.ଶକ୍ତିସାଗର)

9. The act of stopping the orifices at the sides of a flute with the finger-tips.

ଅମୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ)—୧ । ଅଯୌକ୍ତିକ—

Ajuktijukta. 1. Unreasonable.

୨ । ଅନୁଚିତ—2 Improper.

ଅମୁଗ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମୁଗ ଧାତୁ = ଯୋଡ଼ିବା + କର୍ମ. ଅ) —

Ajuga ୧ । ବିଷମ; ବିଯୋଡ଼ (ସଂଖ୍ୟା)—ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା

ଦୁଇରେ ହରଲେ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ—

1. Uneven (number)

୨ । ବିଯୋଡ଼; ଯୋଡ଼ା ବା ଯୁଗ୍ମ ହୋଇ ନ ଥିବା—

2. Not in pairs.

୩ । ଏକାକୀ; ଏକାକି—3 Single; solitary.

ଅଯୁଗ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯୁଗ ଧାତୁ = ଯୋଡ଼ିବା + କର୍ମ. ମନ; ଯାହାକୁ

Ajugma ଯୋଡ଼ା ଯାଇ ନ ପାରେ)—

୧ । ଯାହା ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ା ହୋଇ ନ ଥାଏ; ବିଯୋଡ଼—

1. Not in pairs

୨ । ବିଷମ; ବିଯୋଡ଼ (ସଂଖ୍ୟା)—

2. Odd; even (number)

୩ । ପୃଥକ—3. Separate.

୪ । ଏକାକୀ; ଏକାକି—4. Single; solitary.

ଅଯୁଗ୍ମଛଦ—ସଂ. ବି. ୧ । [ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଯୁଗ୍ମ + ଛଦ; ସକ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଛ

Ajugmachchhada ସ୍ଥାନରେ ଛ; ଏହାର ପତ୍ରମାନ ଯୋଡ଼ା

ଯୋଡ଼ା ନ ଥିବାରୁ କମ୍ପା ପ୍ରତି ପତ୍ରରେ ଅଯୁଗ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍

୨ ସଂଖ୍ୟକ ପତ୍ର ଥିବାରୁ] ସପ୍ତପତ୍ରୀ (ବୃକ୍ଷ),

ଛଦିଆ (ଦେଶ)

1 Chhatianā (See)

୨ । ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷାଦିର ପତ୍ର ପରସ୍ପର ବିପରୀତଦିଗରେ ଯୋଡ଼ା

ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

2. (trees and plants) Which have not the foliages bifurcating evenly; not bifoliate.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଗଛର ଡାଳ ବା ବାହୁଙ୍ଗାର ଡେମ୍ଫରୁ ପରସ୍ପର ବିପରୀତ ଦିଗରେ ସରିସାରେ ୨ଟି ଲେଖାଏଁ ପତ୍ର ବାହାରି ଥାଏ ତାକୁ ଅଯୁଗ୍ମଛଦ କହନ୍ତି; ଯଥା—ନଡ଼ିଆ, ଗୁଆ, ଲୁନଗଛ, ନିମ୍ବ, ମାହାଲ ଇତ୍ୟାଦି ଯେଉଁ ଡେମ୍ଫରୁ ଏକାକି ପତ୍ରମାନ ବାହାରି ଥାଏ ଓ ପତ୍ରମାନ ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ନ ଥାଏ ତାକୁ 'ଅଯୁଗ୍ମ' କହନ୍ତି ।

ଯଥା—ଆମ୍ବ, ପଣସ, ମନ୍ଦାର, ପିଚୁଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଅଯୁଗ୍ମନେତ୍ର—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଯୁଗ୍ମ ସଂଖ୍ୟକ ନେତ୍ର

Ajugmanetra ଯାହାଙ୍କର; ମହାଦେବଙ୍କର ଚିତ୍ତ ଅଖି ଥିବାରୁ) —

ମହାଦେବ; ଶିବ—God Śiba.

ଅଯୁଗ୍ମବାଣ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଯୁଗ୍ମ ସଂଖ୍ୟକ ଅର୍ଥାତ୍ ପାଞ୍ଚଟି ବାଣ

Ajugmabāṇa ଯାହାର)—ପଞ୍ଚଶର; କାମଦେବ—

The God Cupid.

ଅଯୁଗ୍ମବାହ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଯୁଗ୍ମ = ବିଷମ ବା ସାତଟି +

Ajugmabāha

ବାହ = ବାହନ ଯାହାର) —

ସପ୍ତାଶ୍ୱବାହନ; ସୂର୍ଯ୍ୟ—The Sun-god

ଅଯୁଗ୍ମଗଣି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—(ଗଣିତ) ବିଯୋଡ଼ ସଂଖ୍ୟା; ଯେଉଁ

Ajugmarāṇi ସଂଖ୍ୟାକୁ ଦୁଇରେ ହରଲେ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ; ଯେଉଁ

ସଂଖ୍ୟା '୨'ର ଗୁଣିତକ ନୁହେଁ (ଯଥା—୧, ୩, ୫, ୭, ୯

ଇତ୍ୟାଦି)—

(Mathematics) Odd number.

ଅଯୁତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯୁତ)—ଅଯୁକ୍ତ (ଦେଶ)

Ajuta

Ajuka (See)

ବିଶ ଓ ବି.—ଅଯୁତ (ଦେଶ)—Ajuta (See)

ଅଯୁତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯୁତ; ସଂଖ୍ୟାବାଚକ)—ଦଶ ଲୋକ—

Ayuta ସଂଖ୍ୟକ—1. Numbering ten thousand.

ସଂ. ବି.—ଦଶ ହଜାର ସଂଖ୍ୟା—

Ten thousand

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅଠର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଯଦି ଯେତେବେଳେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଶୋଭାବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅୟୁତାୟୁତ—ସଂ. ବିଣ (ଅୟୁତ + ଅୟୁତ; ବହୁ ଅର୍ଥରେ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ
Ayutāyuta ଶବ୍ଦର ଦ୍ଵି ପ୍ରୟୋଗ; ଯଥା— ଶତଶତ, ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ
ଇତ୍ୟାଦି)—

୧ । ବହୁ ଅୟୁତ—1. Many thousands of.

୨ । ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗଣିତ—2. Innumerable

[ଦ୍ର—ଅଗଣିତ ବା ବହୁ ଅର୍ଥ ବୁଝାଇବାପାଇଁ ଶତଶତ, ସହସ୍ରହସ୍ର, ଲକ୍ଷଲକ୍ଷ, କୋଟିକୋଟି ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅୟୁତ—ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ ଅ + ଓ. ଯୁତ)—

Ajutra ୧ । ଖାଦ୍ୟାଦି ବିକାୟର ଉପାୟହୀନ—

ଯୋତ୍ସ୍ନା 1. Destitute of the means of livelihood.

ନିସତ ୨ । ନିଃସ୍ଵ; କଙ୍ଗାଳ—3. Pauper

୩ । ଯାହାର ଶ୍ଵଶୁର କରବା ଉପକରଣ ବା ଯନ୍ତ୍ରାଦି ନାହିଁ—
3 Not possessing the necessary
implements of husbandry.

ଅୟେ—ସଂ. ଅ (କୋଧ, ବିଶାଦ, ଭୟଦେବାଦିକ ସମ୍ପ୍ରେସନ; ଭୁଲନାକର
Aye ଓ. ହେବେ)—

ଅୟି; ହେ — Oh

ଅଯୋଗ—ସଂ. ବି (ଅ + ଯୋଗ)—

Ajoga ୧ । ଯୋଗର ଅଭାବ—1. Want of connection,

୨ । ଅନୁପଯୁକ୍ତତା—

2. Unfitness; inappropriateness

୩ । ଅନୁପଯୋଗିତା—3. Unsuitability.

୪ । ଅପ୍ରାପ୍ତି—4. Non-attainment.

୫ । ସଙ୍କଟ; ବିପଦ—5. Danger.

୬ । ବିଚ୍ଛେଦ—6 Separation

୭ । ବିଶ୍ଳେଷଣ—7. Analysis

୮ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ—

8. Unfavourable combination of
circumstances

୯ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ର ଗଣନା ଅନୁସାରେ କୌଣସି କର୍ମ
ପାଇଁ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ କାଳ—

9 Inauspicious time according to
astrological calculations for
doing any work.

୧୦ । କୁଟ୍; ଯେଉଁ ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ସ୍ଵମତାସହ ବୋଧ
ନ ହୁଏ—

10. Riddle.

୧୧ । ଭୟମୟ; କୁକାଳ—11. Bad times.

୧୨ । ନିହାର; ସୁନାସବଣିଆଁ ଯେଉଁ ଲୌହପିଣ୍ଡ ଉପରେ
ଧାତୁ ରଖି ଧାତୁକୁ ହାତୁଡ଼ିରେ ପିଟେ—

12. A goldsmith's anvil

୧୩ । ସ୍ଥାନସଂଯୋଗ—

13 Very bad union.

ସଂ. ବିଣ ୧ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ (କାଳ)—1. Improper (time)

୨ । ଅନୁକୂଳ ପକ୍ଷରେ ଅଶୁଭକର—2. Inauspicious.

ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଯୋଗ୍ୟ)— ଅଯୋଗ୍ୟ (ଦେଖ)

ଅଯୋଗ

Ajogya (See)

ଅଯୋଗ

ଅଯୋଗବା—ସଂ. ବି. (ଅଯୋଗ = ସ୍ଥାନସଂଯୋଗ + ଜାତାର୍ଥେ. ବ)—

Ayogaba ବୈଶ୍ୟା ଶ୍ରୀ ଓ ଶୁଦ୍ର ସ୍ଵରୂପଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର
ଜାତି—

A hybrid caste.

(ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ଜାତିଗତ ବ୍ୟବସାୟ କେତେକ ଓ କମାର କାମ;

ଭୁଲ—ଓ ବଢେଇ କମାରଙ୍କ ବଂଶୋପାଧି ଓହ୍ଲା ।)

ଅଯୋଗବାହ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଯୋଗ + ବହ ଧାତୁ + ଅ) ଯେଉଁ

Ajogabāha ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଅନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣର ଯୋଗ ବା ଅଶ୍ରୟ ବିନା

ଉଚ୍ଚାରିତ ବା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ (ଯଥା—

ଅନୁସ୍ଵାର, ବିସର୍ଗ; ଚନ୍ଦ୍ର ବିନ୍ଦୁ—

(letters) Which can not be used

without being joined to another letter.

ଅଯୋଗା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଯୋଗ୍ୟ)—ଅଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)

Ajogā

ନାଲ୍ଲବଳ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଅଯୋଗ୍ୟ

Unfit (person).

ଅଯୋଗ; ଅଯୋଗୀ

ଅଯୋଗୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଯୋଗିନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)— ଯେ ଯୋଗାଙ୍ଗ

Ajogī ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଅସମର୍ଥ—Not able to follow the

practises laid down for Joga-Sādhana.

ଅଯୋଗୋଳକ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚକ୍ର; ଅୟୁ + ଗୋଳକ)—ଲୁହାର

Ayogolaka ଗୋଲ ପିଣ୍ଡୁଳା; ଲୁହାରୁଳା—Iron-ball.

ଅଯୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ଯୋଗ୍ୟ)—

Ajogya ୧ । ନାଲ୍ଲବଳ—1. Not able or

(ଅଯୋଗ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) accomplished.

(ଅଯୋଗ୍ୟତା—ବି.) ୨ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ—2. Unfit; unsuitable.

୩ । ନିଷ୍ପ୍ରାଣ; ଅକର୍ମଣ୍ୟ—3. Worthless; useless.

୪ । ବେଜାୟ; ଅନୁଚିତ—4. Improper.

୫ । ଅପତ୍ତ—5. Unskilful.

୬ । ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ—6. Unperceived.

୭ । ଅକ୍ଷମ—7. Incompetent.

ଅଯୋଗ୍ୟମୂଳା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ). ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ଗାଳରେ

Ajogyamūlā

ବ୍ୟବହୃତ)—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଜ୍ଞ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାନ୍ତର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଐ	ଋ

୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ ବା ନିକମ୍ଭ (ଲଜ) —

1. Worthless; good for nothing.

୨ । କୋଡିଅ; ଅଳକ୍ଷ୍ୟପରାୟଣ — 2. Lazy; idle

ଅଯୋଗ୍ୟମ୍ଭନ୍ୟ — ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ସଂ ଅଯୋଗ୍ୟ + ମନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.ସ)
Ajogyammanya ସେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଅପଣାକୁ
(ଅଯୋଗ୍ୟମ୍ଭନ୍ୟା — ଶ୍ଳୀ) ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରେ —

Diffident; thinking one's self incompetent.

ଅଯୋଗ୍ୟର — ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସଂ. ଅଯୋଗ୍ୟ) —

Ajogyara ଅଯୋଗ୍ୟ; ନାଲ୍ଲବଦ୍ ବ୍ୟକ୍ତି) —

(ଯୋଗ୍ୟର — ବିପରୀତ) Unfit (person)

[ଯଥା — ମୁଁ ତାହା ପଛା ଦଙ୍ଗା ଦଙ୍ଗାର ଟଙ୍କା ଖରଚ କରୁ

ତାକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇଲି କିନ୍ତୁ ସେ ଅଯୋଗ୍ୟର ହେଲା ।]

ଅୟୋଗ୍ରା — ସଂ. ବିଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅୟଃ = ଲୌହ ଅଗ୍ର ଅଗ୍ର ଭାଗରେ
Ayogra ଯାହାର) —

ଅଗରେ ଲୁହା ଲଗଥିବା — Iron tipped

ସଂ. ବି — ସମାଲଗା ମୂଷଳ ବା ଡିଙ୍କି ପାହାର —

Iron-tipped pestle

୨ । ଯେଉଁ ଯଷ୍ଟି ଅଗରେ ଲୁହାସମା ଥାଏ —

2. A stick having ironring at the top.

୩ । ହାତୁଡ଼ି — 3 Hammer.

ଅୟୋଗହା — ସଂ. ବି. (ଅୟଃ = ଲୌହ + ହନ ଧାତୁ = ଅଘାତ
Ayoghana କରବା + କରଣ. ଅ; ଯାହା ହାତୁ ଲୁହା ପିଟାଯାଏ) —
ହାତୁଡ଼ି — Hammer.

ଅଯୋତ୍ର — ଦେ. ବିଣ — ଅୟୁତ୍ର (ଦେଶ)

Ajotra Ajutra (See)

ଅଯୋଧନ — ସଂ. ବି — ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନର ନାମାନ୍ତର —

Ajodhana A name of Durjyodhana

ଅଯୋଧ୍ୟା — ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ଯୁଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) —

Ajodhya ୧ । ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଅନୁପତ୍ତ; ଯୁଦ୍ଧାନର୍ଥ —
(ଅଯୋଧ୍ୟା — ଶ୍ଳୀ) 1. Unfit to be fought with

(ଯଥା — ଯେଉଁ ଶତ୍ରୁ ଅସ୍ତ୍ର ପକାଇ ଦେଉଛି, ସେ ଶରଣ
ପଶିଛି, ସେ ଯୁଦ୍ଧକୁମିରୁ ପଳାଇ ଯାଉଛି ଇତ୍ୟାଦି ।)

୨ । ଅଜେୟ, ଦୁର୍ବଳ — 2. Invincible

ସଂ. ବି — ୧ । ମୁଢ଼ବେଲ; ମୁଢ଼ବେଲ — 1 Dumb-bell.

୨ । ଗଡ଼ା — 2. Club; mace

ଅଯୋଧ୍ୟା — ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ଳୀ (ଅଯୋଧ୍ୟା + ଅ) ଅଯୋଧ୍ୟର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ —
Ajodhya Feminine of Ajodhya.

ସଂ. ବି. — ୧ । ପୂର୍ବବର୍ଣ୍ଣୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ —

1. The ancient capital of the solar
line of kings of India.

୨ । ଉତ୍ତର ଭାରତର ଚନ୍ଦ୍ରାମ ନଗର ଓ ପ୍ରଦେଶ —

2 The town and province of Oudh in
N. India.

[ବ୍ର — ପ୍ରାଚୀନ ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗରବିଶେଷ ସମ୍ବନ୍ଧିତାଳିନୀ ଥିଲା ।
ଏହା ସରଯୁନଦୀ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାକୁ ବୈବସ୍ୱତ ମନୁ
ବସାଇଥିଲେ । ଏହା ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଓ ରାଜଧାନୀ । ପୁରାଣ-
ଅନୁସାରେ ଏହା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ସପ୍ତସ୍ୱର୍ଗ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ । ଇଂରାଜମାନେ
ଏ ଦେଶକୁ ଅସିକା ପୂର୍ବରୁ ଏହା ଜଣେ ନବାବଙ୍କଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ
ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ପରେ ଖାସ୍ ସରକାରଙ୍କ ରାଜ୍ୟରୁକୁ ହେଲା ।]

ଅଯୋନି — ସଂ. ବି. (ଅ + ଯୋନି) — ଶ୍ଳୀ ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଅଙ୍ଗ —

Ajoni Limbs other than the female organ

ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଯୋନି) — ୧ । ଜନ୍ମରହୁତ —
1 Birthless.

୨ । ଆଦରହୁତ; ଅନାଦି —

2. Having no beginning

ଅଯୋନିଜ — ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ଯୋନିଜ) —

Ajonija ୧ । ଅଗର୍ଭଜାତ — (ଯଥା — ସ୍ୱେଦଜ; ଅଶ୍ରୁଜ)

(ଅଯୋନିଜା — ଶ୍ଳୀ) 1 Not born in the usual way
of generation.

୨ । ସ୍ୱୟଂଜନ୍ମ — 2. Self-born.

୩ । ଯେ ମାତୃଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମ ନାହିଁ —

3. Not born of the womb of a mother.

୪ । ଅଦେହ; ଅଶରୀର (ହି. ଶରୀର) —

4. Incorporeal.

ସଂ. ବି. — ୧ । ବିଷ୍ଣୁ — 1. God Bishpu.

୨ । ବ୍ରହ୍ମା — 2. God, the Creator.

୩ । ଇଶ୍ୱର — 3. God.

୪ । ଶିବ; ମହାଦେବ — 4. God Siba.

ଅଯୋନିଜନ୍ମ — ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଳୀ — (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ +
Ajonijanm ଯୋନିରୁ ଜନ୍ମ ଯାହାର; ଅ + ଯୋନି + ଜନ୍ମ —
(ମା. ୧କ.) —

୧ । ଯେ ମାତୃଗର୍ଭରୁ ମାତୃ ଯୋନି ବାଟେ ଜନ୍ମ ନାହିଁ —

1. Not born of the mother's womb in
the ordinary way.

୨ । ଅଯୋନିଜ (ଦେଶ)

2. Ajonija (See)

ଅଯୋନିଜା — ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ଳୀ (ଅଯୋନିଜ + ଅ) —

Ajonija ଅଯୋନିଜର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ —

Feminine of Ajonija.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ (ଏମାନେ ମାତୃ ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁ

ନ ଥିବାରୁ) —

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଓ ଶୋକରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅପର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋକବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଶୋକବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ସୀତା—1. The queen of Rama

୨ । ଦ୍ରୌପଦୀ—2. The wife of the Pāṇḍava brothers.

୩ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—3. Goddess Lakshmi.

ଅଯୋନିସମ୍ଭବ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଓ ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ=ନୁହେ, ଯୋନିରୁ
Ajonisambhaba ସମ୍ଭବ ପାହାର)—

(ଅଯୋନିସମ୍ଭବ—ଶ୍ରୀ । ଅଯୋନିଜ (ଦେଖ)

Ajonija (See)

ଅଯୋନିସମ୍ଭବ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଓ ବି. ଶ୍ରୀ (ଅଯୋନିସମ୍ଭବ + ଶ୍ରୀ. ଆ)—

Ajonisambhaba ଅଯୋନିଜା (ଦେଖ)

Ajonijā (See)

ଅୟୋମଳ—ସଂ ବି (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅୟଃ + ମଳ)—

Ayomala ୧ । ଲୁହାଗୁଡ଼; ଲୁହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଅଭିଷେକ ବା ପୋଡ଼ା

ହେବା ସମୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରରୁ ବାହାରିଯିବା ମଇଳା—

1. Refuse from iron-ore when milled.

୨ । ଲୁହାର କଳଙ୍କି; ମୁରୁରୁ—2. Rust of iron.

ଅୟୋମୁଖ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅୟଃ + ମୁଖରେ ଯାହାର)—

Ayomukha ୧ । ଲୌହାଗ୍ରବିଶିଷ୍ଟ—1 Iron-topped,

୨ । ଲୁହାସମାଲଗା —

2. Capped with iron rings.

୩ । କଠିନ ମୁଖବିଶିଷ୍ଟ—

3. Hard mouthed; hard muzzled

୪ । କଠିନଅଣ୍ଟାୟୁକ୍ତ —4. With hard beaks

ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅୟୋମୁଖ+ମୁଖ)—

୧ । ହାତୀର ଅକର ଲୌହନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଗ୍ରଭାଗ—

1. Iron points of instruments or weapons.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବାଣ—2. Arrow.

୩ । ଲଙ୍ଗଳାଦି; ଲଙ୍ଗଳମୁଣ୍ଡା—3 Plough-share.

୪ । କଠିନ ଅଣ୍ଟା ଥିବା ପକ୍ଷୀ—

୫. A bird with hard beaks.

୬ । ଅସୁରବିଶେଷ—5 Name of a demon.

୭ । ପର୍ବତ—6. Mountain.

ଅରଗନ୍—ବୈଦେ ବି (ଇଂ. ଅରଗନ୍)—

Argan ୧ । ଗିରିଜାରେ ବଜାୟିବା ଉଚ୍ଚସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ ବଜ୍ର

ଅରଗନ୍ ପିଆନୋ ବାଜା—

ଅରଗନ୍ 1. Organ (musical instrument)

ଅରଦା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭଲପୁର) ବିଶ୍ୱ.—

Ardā ଅମିଥ (ପଶୁ)—Untrained (beast)

ଅରୁ ମେ—ଦେ. ଅ (ଛେଳି ହୋବାକର ଧୂନ୍ୟନ୍ତରଣ)—

Arra men ୧ । ଛେଳିକୁ ପାଖକୁ ଡାକିବାର ଧୂନ—

ଅବ୍. 1. A halloo for calling a goat.

ଅରୁଡ଼ିନ୍—ବୈଦେ. ଇଂ. (ନାମ—ଲର୍ଡ଼ଅରୁଡ଼ିନ୍; ଭାରତର ବଡ଼ଲୁଟ୍

Arwin (୧୯୨୭—୧୯୩୧)—ଏକାଙ୍କ ଅମଳରେ ମହାତ୍ମା

ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରବଳ

ରୂପ ଧାରଣ କରି ଶେଷରେ ବିଲ୍ଲତରେ ଗୋଲଟେବଲ

ବଇଠକ ପରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭାରତର

ରାଜନୀତିକ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ଭବରେ ଏକାଙ୍କର ସମାଧାନ

ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ । ଏ ଭାରତବାସୀଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାସନ

ଦାମ୍ଭର ପସପାଣ ଆଇ ବିଲ୍ଲତ ସରକାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

ଭାରତବାସୀଙ୍କ ନ୍ୟାୟ ଦାମ୍ଭ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ କରବର

ଅଳ କରୁଥିଲେ—Lord Irwin the Viceroy

of India, (1926—1931).

ଅର—ସଂ. ବି (ର ଧାତୁ + କରଣ. ଅ)—

Ara ଚକର ଦାଣ୍ଡି (ଭୂମି; ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ଓ ପୁଞ୍ଜ (ପଇ) କୁ ଯୋଗ

କରିଥିବା କାଠ; ଚକର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ—

The spoke or radius of a wheel,

ହରଣ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଟେ ଅରରୁ ବାଣ । ସାରଳା. ମହାବରତ. ବସନ୍ତ ।

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଶୀଘ୍ରଗାମୀ—Swift; fleet of foot

ସଂ. କି. ବିଶ୍ୱ—ଶୀଘ୍ର; ଚଞ୍ଚଳ—Quickly.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଗଳ)—କବାଟର ଅର୍ଗଳ ବା କଳଶି—

A bar for shutting the door.

ଅରସିକ ନର ଉପରୁ କବାଟ ଫାଟି ମହାବାକୁ ଅଟ ।

ଅଂ. ମନ୍ୟୁ. ବଦଗୁପ୍ତାମଣି ।

ଅରକ୍—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ. ଓ ବିଶ୍ୱର. ବିଶ୍ୱ—ଅରକ୍ (ଦେଖ)

Arak Araka (See)

ଅରକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍କ)—ଆକନଗୁଳ୍ମ, ଅର୍କଗୁଳ୍ମ—

Araka The plant Swallowwort; Calotropis

ସଂ. ନାମ—ଅର୍କ; Gigantea.

ସାରଜଳ; ଅର୍କଗୁଳ୍ମ; [ଦ୍ର—ଏ ଏକ ପ୍ରକାରର ଶ୍ରୀଘ୍ରଗୁଳ୍ମ; ଏହା

ବୃଦ୍ଧମଣ୍ଡିକା; ସୁସ୍ପଷ୍ଟ; ଉଚ୍ଚରେ ଟାଣ ଦାନ୍ତ ବଦେ ଓ ଶାଖାମାନ ଗଛ-

ଶୀରକାଣ୍ଡକ; ମୂଳରୁ କୁଆଁ ଦେଇ ବାହାରେ; ଅରଣ୍ଡ ଫଳ

ଓ ଅରକ; ଦୁଇ ଚିରୁଡ଼ିଆ; ଫଳ ଫାଟି ଗଲେ ଫଳ ମଧ୍ୟରୁ

ଅରଣ୍ଡ । ଶିମିଳି ଭୂଳାପରି ଭୂଳା ବାହାରେ । ଏହାର ଫୁଲ

ଆକନ୍ଦ ପଞ୍ଚ ପାଖୁଡ଼ିଆ; ଏ ଗଛ ଧଳା ଓ ନାଲି ଫୁଲ

ମଦାର, ଆକ, ରେଦରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର । ଶୁକ୍ଳ ଅରକ ଫୁଲର

ଆକନ୍ଦ; ଆକନ ବର୍ଣ୍ଣ ନିହୁଣୀ ପରି ଓ ରକ୍ତ ଅରକର ଫୁଲ କାଠଗଣ

ତେ. ଜିଲ୍ଲେଇ ଫୁଲ ପରି ଫଳା ନାଲି; ଏହାର ଶୁଣିଲ୍ଲ ତାଳକୁ

ପୋଡ଼ି ବାରୁଦ ପାଇଁ କୋଇଲା କରାଯାଏ । ଶରଦ ଋତୁରେ ଏହାର

ପାତଳ ପତ୍ରକୁ ସେକ ମୁଣ୍ଡରେ ବାଜିଲେ ଉପକାର ହୁଏ । ଏହାର

ଶୀର ଚର୍ମରୋଗର ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅରକନୁଆ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	କ	ଖ	ଗ	ଙ	ଚ	ଞ	ଟ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅରକନୁଆ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଖ	ଗ	ଙ	ଚ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ

୨ । (ପଦ୍ୟରେ) ଅର୍କ; ସୂର୍ଯ୍ୟ—2 The sun

ଦେଖିଲେ ପଦା କିଛି କେବେ ଅରକ । ନିଶ୍ଚୟ ନିଶ୍ଚୟରେ ବନ ।

୩ । (ପା. ଅରକ)—ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବସ୍ତୁରୁ
କିଛିକିଛି ତରଳସାର—3 Chemically
extracted essence; extract.

ଦେ. ବିଶର. ବିଶ. (କେବଳ 'ନୁଆ' ଶବ୍ଦପୂର୍ବେ ସ୍ୱଳ୍ପ ହୁଏ
ଯଥା—ଅରକ ନୁଆ)—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ (ନୁଆ)—
Completely (new).

ଅରକନୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ପା. ଅରକ + ସ. ନବ)—

Arakanu ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନୁଆ—

ଆନକୋବାନ୍ତନ 1 Brand new; completely new.

ଅରକନୁଆ ୨ । ଯାହା ଆଦୌ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗି ନାହିଁ—
2. Which has not been used at all.

ଅରକଳା—ପ୍ରାୟେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବଡ଼ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ [ଏହାର
Arakal ୧ ଚେରକୁ ଛେଦି ଜଳାଶୟରେ ପକାଇଲେ ମାଛମାଙ୍କ
ଦରମର ହୋଇ ଉଠି ଉଠି । ଏଥିରୁ ରୁଣ୍ଡି ଗୋରୁ ଓ
ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଘାଆରେ ପଡ଼ିଥିବା ଆଘାତ ମାରିବାରେ ବ୍ୟବ-
ହୃତ ହୁଏ]—A tree, Millettia auriculata
(Haines)

ଅରକ—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅରକ)—୧ । ଚଣ୍ଡୁଳସାର; ଶରପ;
Araki ଭାତ ବା ଅନ୍ୟ ଶସ୍ୟ ସେଠାକୁ ସଜାଇ ତହିଁରୁ ବକସର
ଧେନା ସାହାଯ୍ୟରେ ରୁଆ ଯିବା ମଦ—
୧ Country spirit.

୨ । ମଦ—2. Wine.

୩ । ଅସବ—3 Spirit

ଦେ. ବି.—ଖର; ଖର ମୋଟା ସୁତାରେ ବୁଣା ଲୁଗା—
Coarse cloth

ଅରକ୍ଷ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅରକ୍ଷ)—ଅରକ୍ଷ; ନିରାଶ୍ରୟ—
Araksha Helpless, having no shelter.

ଅରକ୍ଷ ପ୍ରାଣୀ ବୃକ୍ଷ ପାଦେ, ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଭାରେ ଘୋରନାଦେ—
ନିରାଶ୍ରୟ. ଭଗବତ ।

ଅରକ୍ଷରକ୍ଷଣ—ଦେ. ବି.—ନିରାଶ୍ରୟକୁ ରକ୍ଷା କରିବା—
Araksharakshana Protecting the shelterless
ଦେ. ବିଶ.—ନିରାଶ୍ରୟର ଅଶ୍ରୟଦାତା—
Protector of the shelterless

ଅରକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅଶ୍ରୟହୀନ; ନିରାଶ୍ରୟ—
Arakshita Helpless; shelterless
(ଅରକ୍ଷିତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହା ଯତ୍ନସହକାରେ ରକ୍ଷିତ ନୁହେଁ—

ଅବକ୍ଷିତ 2. Not preserved with care.

ବିଚାର ୩ । ଅସ୍ୱାମିକ; ଅନାଥ—3. Masterless

୪ । ଅତି ଗରିବ—4. Very poor

୫ । ଯାହାର କେହି ରକ୍ଷକ ନାହିଁ—

5. Having none to look after,

ଦେ. ବିଶ.—ଯେଉଁ ଜଙ୍ଗଲ ରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ ନୁହେଁ—

Jungle which is not a protected forest.

ଦେ. ବିଶ.—ନିରାଶ୍ରୟ ଲୋକ—Helpless person

ଅରକ୍ଷିତକୁ ଦରବ ସାହା—ଦଶ ।

ବ୍ୟାଧିଆଳେ ଅରକ୍ଷିତ ପଦ୍ମେ ନିହିତ ହୋଇଲେ ଶଶେ—

ଭକ୍ତି. ବୈଦେଶ୍ୟବେଦୀ ।

ଅରକ୍ଷିତଦାସ—ଦେ. (ନାମ)—ଶରୀରଦେହ ନାମକ ଓଡ଼ିଆ ଯୋଗସାଧକ—
Arakshitadasa ପଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତର ରଚୟିତା ଓ ସାଧକ (ଭାରିଶ୍ରୀ.
ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ)—Name of
the author of some mystic poems.

ଅରକ୍ଷ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶର ବିଶ.—ଅରକ (ଦେଖ)

Arakha Araka (See)

ଅରକ୍ଷନୁଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅରକନୁଆ (ଦେଖ)

Arakhanu ୧ Arakanu (See)

ଅରକ୍ଷନୁଆ ଚେର, ପୁର ବୋହେଇ, ଅରକ୍ଷ ନାଁ କେତେ ଟଙ୍କା ଗଲ—
ପକ୍ଷରମୋଡ଼କ ଗଲୁସ୍ତୁ ।

ଅରକ୍ଷଫୁଲିଆଖଡ଼ୁ—ଦେ. ବି. (ବଣିଆଙ୍କ ଶବ୍ଦ)—

Arakhaphuliakhardu ଏକ ପ୍ରକାରର ହାତଖଡ଼ୁ; ଏଥିରୁ
ଉପରେ ଅରକ୍ଷ ଫୁଲ ପରି ଗୋଟି ଗୋଟି ଗୋବ ବସାଯାଇ
ଥାଏ—A kind of bracelet

ଅରକ୍ଷି—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଅରକ୍ଷ)—ଅରକ୍ଷ (ଦେଖ)

Arakhi Araki (See)

ଅରକ୍ଷିତ—ପ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି. (ସ. ଅରକ୍ଷିତ)—ଅରକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Arakhita Arakshita (See)

ଅରକ୍ଷିତଥ—ପ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. (ସ. ଅରକ୍ଷିତ)—ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ
Arakshitha ଅରକ୍ଷିତ (ଦେଖ) .

(ଅରକ୍ଷିତଥାଣୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Arakshita (See)

୨ । ଅତି ଗରିବ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱଭାବ (କର୍ମ)—

2 (act) Becoming or befitting a very
poor person.

ଅରକ୍ଷିମଦ—ପ୍ରାୟେ. (ବିହୁମ) ବି—ମହଲରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଦ ବା ସରପ
Arakhimada Spirit made from mahua
flowers

ଅରଗଡ଼ା—ପ୍ରାୟେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସ. ଅରଗ)—ଅରଗ (ଦେଖ)
Aragarda Argala (See)

ଅରଗଡ଼ାଭୁଷ୍ଟେଂଗ୍ସ—ପ୍ରାୟେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—

Aragardabhusthengthus ଚଉଁ ଖେଳିବାପିଲାଙ୍କ ପୁନଃ
ପୁନଃ ଉଚ୍ଚାରିତ ପଦ—A sentence repeatedly
uttered by boys playing at dhudhu.

ଅରଗଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରଗ)—ଅରଗଡ଼ା; ଘୋଡ଼ା ଗୋରୁ ଆବଳ
Aragarda ରଖିବା ପାଇଁ କଳିଣୀ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ—
ଆଡ଼ଗଡ଼ା Stall for keeping horses and
cattle

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂଜିତ (ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ) ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅରଗଲ୍ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ବ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଇତ୍ତର ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ବ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ବ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଚେଣିବେ; 'ବଥ' ବ ପାଇଲେ 'ବଥ' ଚେଣିବେ; 'ଅଗା' ବ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଚେଣିବେ; 'ଅଲବତ' ବ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚେଣିବେ

ଅରଗଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) —ଅର୍ଗଲ (ଦେଖ)

Aragal Argala (See)

ଅରଗଲ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) —

Aragala ୧ । ଅର୍ଗଲ; କବାଟକଳଣ—

ଅରଗଲ ୧ । ଅର୍ଗଲ; କବାଟକଳଣ—

ଅରଗଲ ୨ । ବାଟ ଅତି ବଡ଼ କରବା ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା

କାଠ ବା ବାଉଁଶର ଧଡ଼ା—

2. Wooden or bamboo bar

ମରକତ ଅରଗଲ ବଳିଷ୍ଠ ବାଡ଼ି ଯୁକ୍ତ । କଳ୍ପସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅରଗଲ—ପ୍ରା. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) —ଅର୍ଗଲ (ଦେଖ)

Aragala Argala (See)

ଅରଗଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) —ଅର୍ଗଲ (ଦେଖ)

Aragala Argala (See)

ଅରଗଲ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ) —

Aragali ୧ । ପଶୁ ବଧ କରିବା ପାଇଁ ଖିଲ ଦିଆଯାଇଥିବା

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି କାଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ର । (ଏହାର ମୂଳ ଭୂଇଁରେ

ପୋତା ଥାଏ । ଏଥିର କନାରେ ପଶୁର ବେକକୁ

ପୁରାଇ ବେକ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଖାଲ ଦେଲେ ପଶୁ

ସେଥିରୁ ବେକ କାଟି ପାରେ ନାହିଁ)—

1 Shambles; a contrivance with a

semicircular opening for locking

the neck of beasts when they are

butchered.

୨ । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଗଳ—2. Narrow lane,

କୃଷ୍ଣ ରତ୍ନ ରତ୍ନ ଚରଣ ଦଣ୍ଡନ ଉତ୍ତର ଅରଗଲ ସୁସଜ୍ଜା—ଅଭିମନ୍ୟୁ କବିସୁବ୍ରହ୍ମାଣ୍ୟ ।

୩ । ଚନ୍ଦନଅର୍ଗଲ (ଦେଖ)

3. Chandanaargali (See)

କଳାପାବତ୍ ଅରଗଲ, ଏଠାରୁ ମହାବଳ୍ୟାମ୍ବଳୀ ।

ସଂଗୋଦନ୍ତ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିଗୀତା ।

ଅରଗଧା—ସଂ. ବ. —ସୁନାରିଗଛ (ଦେଖ)

Aragbadha A tree; Sunāri (See)

ଅରଗ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଗ) —ଅର୍ଗ (ଦେଖ)

Aragha Argha (See)

ଅରସ

ଅରସ

ଅରଗଟ—ସଂ. ବ. (ଅର = ଶୀଘ୍ର + ଘଟ ଥାଉ = ଗୁଳିତକରବା + କର୍ମ ଅ

Araghatta ଯାହାକୁ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଗୁଳିତ କରା ଯାଏ)—

୧ । କୂଅରୁ ପାଣି ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଘଟ ଓ ଚକଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର—

1. A contrivance (consisting of a wheel

and buckets) for lifting water from

a well.

୨ । ବାମ୍ଫି; ବଡ଼ କୂଅ—2. Big well.

ଅରଗଟଘଟିକା—ସଂ. ବ. —୧ । କୂଅ ଉତ୍ତରକୁ ଯିବାପାଇଁ ବୁଝାବାର

Araghataghatikā ପାଦାଠ—1. Spiral steps in a well

୨ । କୂଅକାନ୍ଥରେ ଖୋଳା ହୋଇଥିବା ଗାତ (ଏହି ଗାତରେ

ଗୋଡ଼କୁ ରଖି କୂଅରେ ଲୋକେ ପଶନ୍ତି) —Niches

for foot-hold in the wall of a well

ଅରଚନ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଚନ) —ଅର୍ଚନ (ଦେଖ)

Arachana Archchana (See)

ଅରଚନା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ. (ସଂ. ଅର୍ଚନା) — ୧ । ଅର୍ଚନା; ପୂଜା —

Arachana 1. Worship

ଦେବେ ମଧ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ଅରଚନା କଲେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୨ । ଭୋଜନାର୍ଥ ନିମନ୍ତ୍ରଣ—2 Invitation to dinner

ଅରଚିବା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. (ସଂ. ଅର୍ଚି ଥାଉ) —ଅର୍ଚନାକରିବା; ପୂଜା—

Arachiba କରବା—To worship

ଅରଚା

ଅରଚନା

ଅରଜ—ଦୈଦେ. ବ. (ଅ. ଅର୍ଜ) — ୧ । ଜବେଦନ; ପ୍ରାର୍ଥନା—

Araja 1 Prayer.

ଆରଜ

ବସେ ଦିନ ପାତାସର ଅରଜ ଭେନ—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅରଜ

୨ । ବିନୟ—2 Solicitation

ଅରଜଃ—ସଂ. ବିଶ. (କହ୍ନୁକୃତ; ଅ+ରଜସ୍ୱ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Arajah ୧ । ରଜୋରହତ; ଧୂଳିଶୂନ୍ୟ—1. Dustless; free from dust

୨ । ରଜୋଗୁଣରହତ; କାମଦୋଷାଦିବର୍ଜିତ—

2. Free from passions or worldliness

ଅରଜନ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. (ସଂ. ଅର୍ଜନ) — ୧ । ଅର୍ଜନ—

Arajana 1. Earning

ଅରଜନ

୨ । ଅୟ—2. Income.

ଅରଜନ

ଅରଜନକାରୁଆ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଜନ+କାରୁ) —ଅର୍ଜନକାରୁ;

Arajanakāruia ଧନ ଉପାର୍ଜନକରୁଥିବା—

ରୋଜଗେରେ

Earning

ଅରଜମନ୍ଥ

ଅରଜନକାରୁଆ—ପ୍ରା. ବିଶ. —ଅରଜନକାରୁଆ (ଦେଖ)

Arajanakāruia Arajanakāriā (See)

ଅରଜସ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ+ରଜସ୍ୱ — ୧ । ଯାହା ଧୂଳିମୟ ନୁହେଁ—

Arajaska 1. Not dusty.

(ଅରଜସ୍ୱ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ରଜୋଗୁଣରହତ—

2 Free from worldly passions.

ଅରଜସ୍କା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅରଜସ୍ୱ + ସ୍କା. ଅ) —

Arajaska ୧ । ଅରଜସ୍ୱର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

1. Feminine of Arajaska.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଋ, ୠ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ତନ୍ତ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଞ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋଅ	ୱ	ଋ

୨ । ଯେଉଁ କାଳକାର ପ୍ରଥମ ରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇ ନାହିଁ—

2. (a girl) Whose menses have not yet appeared

୩ । ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର ଜମାରୁ ରଜୋଦର୍ଶନ ଘଟିନାହିଁ; ଅପୁଣୀ—

3 (a woman) Who has never had her menses.

ଅରଜା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅର୍ଜନ)—ଅର୍ଜନ—Earning

Arajā ବିଶ.—ଅର୍ଜିତ—Earning

ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ରଜସ୍)—ଭାର୍ଗବପୁତ୍ରଙ୍କ କନ୍ୟା—

Name of the daughter of sage Bhārgaba.

ଅରଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅରଜା)—୧ । ଅବେଦନ ପତ୍ର;

Araji ଦରଖାସ୍ତ; ପ୍ରାର୍ଥନା ପତ୍ର—1. Petition.

ଆର୍ଜୀ ଅମ୍ଳାକିଦେବତାଙ୍କ, ଅରଜି ଦେବତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ଗୁଣ—

ଅରଜୀ ଅବସ୍ଥାରେ ରହାବରତ୍ନ ।

୨ । ଅଦାଲତରେ ବାପା ପ୍ରତିବାଦୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରବା ଦାବୀର ବିବରଣପତ୍ର—

2. Plaint in a civil suit.

୩ । ନିବେଦନ; ପ୍ରାର୍ଥନା—3. Prayer; solicitation

ଅରଜିଆ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସଂ. ଅର୍ଜକ)—ଅର୍ଜନକାରୀ—

Arajia 1 Earning

୨ । (ଅ ଅରଜା)—ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ—

2. Petitioning.

ଅରଜନବିଷ—ବୈଦେ. ବି (ଅ ଅରଜା + ନବିଷ = ଲେଖକ)—

Arajinabis ଦରଖାସ୍ତ ଲେଖକ; ଅରଜାର ନବିଷ—

ଆର୍ଜିନବିଷ Petition-writer, the scribe of

ଅରଜିନବିଷ a plaint.

ଅରଜିବା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅର୍ଜି ଥାବୁ)—

Arajibā ୧ । ଅର୍ଜନ କରିବା—1. To earn.

ଅରଜା ୨ । ଲାଭ କରିବା; ପାଇବା—

ଅରଜନା 2 To get.

କି ବର ଅରଜିବ, କି ବର ଦରଜିବ, ସେ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପ୍ରୀତିକି ଗୋ ।
ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଜାତ ।

୩ । ପ୍ରାପନ କରିବା—3. To establish

ପ୍ରାପ୍ତବଦ୍ଧ ସଙ୍ଗେ ପାରସ୍ପରିକ ଅରଜ—ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ ମହାଭରତ ବନ ।

୪ । ନିନ୍ଦା, ଅପରୀକ୍ଷିତାଦ୍ୱାରା ଭାବି ଦେବା—

4. To be the object of blame or discredit.

(ଯଥା—ଏ କାମ କରି ପଛକୁ ଶୁଣିବ ନିନ୍ଦା ଅରଜିବୁ ।)

ଅରଜୁନ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅର୍ଜୁନ)—

Arajuna ୧ । ଅର୍ଜୁନ; ମଧ୍ୟମ ପାଣ୍ଡବ—

1. The third of the Pāṇḍava-brother.

ବନ୍ୟ କାଣ୍ଡ ବଳ ତା ଦୁଇଲେ ଅରଜନ—ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ ମହାଭରତ. ଅବ

୨ । ଅର୍ଜୁନ (ଗଛ) (ଦେଖ)

2 Arjuna (tree) (See)

୩ । ଅର୍ଜୁନନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜାକନାମ—

3. Name for calling Arjuna.

ଅରଟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରଦ୍ଧଟ—Beams)—ଚରଣା; କପାକୁ

Arata ସୁତା କାଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଚକସ୍ତମ୍ଭ ଯନ୍ତ୍ର—

ଚକ୍ଷା Spinning wheel.

ଅରଟା ଅରଟ ଗୁରୁଗାର ଲୋ ବୁଝା । ତୋ ସୁତା ନଟେଇ କାହିଁ ?—

ଅରଟଗୀତ ।

ଅରଟଗୀତ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅରଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗୀତ—

Aratagita ୧. Songs relating to the

ସୁତୋକାଟିଗାନ spinning wheel

ସୁତକାତନକୀଗାନ ୨ । ଅରଟବୁଲାଇବାଲେଖନ ନିଜର କ୍ଳାନ୍ତି

ଅପନୋଦନାର୍ଥ ବୋଲିବା ଗାନ—

2 Songs recited by persons while turning the spinning wheel.

[ଦ୍ର—ଗୋଟିଏ ଅରଟ ଗୀତ—

“ଅରଟ ଗୁରୁ ଗାର୍ ଲୋ ବୁଝି ! ତୋ ସୁତା ନଟେଇ କାହିଁ ?

ସୁତା ନଟେଇ ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ନିଜ ହାଟକୁ ଯାଇଁ ।

ନିଜ ହାଟକୁ ଯାଉ ଲୋ ବୁଝି ! ତୋ କଉଡ଼ିବୁଲୁଳ କାହିଁ ?

କଉଡ଼ିବୁଲୁଳ ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ବଙ୍ଗଳାପାନ ଖାଇ ।

ବଙ୍ଗଳାପାନ ଖାଇ ଲୋ ବୁଝା ! ତୋ ପାଟ ନାଲି ନାହିଁ ।

ପାଟ ନାଲି ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ପାଦ ଶୁ ପଖାଳ ଖାଇ ।

ପାଦାଶୁ ପଖାଳ ଖାଇ ଲୋ ବୁଝି ! ତୋ ପେଟ ଉଅଁ ନାହିଁ !

ପେଟ ଉଅଁ ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ସକାଳୁ ବାଡ଼ିବ ଯାଇଁ ।

ସକାଳୁ ବାଡ଼ିବ ଯାଉ ଲୋ ବୁଝି ! ତୋ ଗୋଡ଼ ତ ଓଡ଼ା ନାହିଁ ।

ଗୋଡ଼ ଓଡ଼ା ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ନିଆଁକୁ ଦେଖେଇ ଥାଇଁ ।

ନିଆଁକୁ ଦେଖେଇ ଥାଉ ଲୋ ବୁଝି ! ଗୋଡ଼ ତ ଉଷ୍ମ ନାହିଁ ।

ଗୋଡ଼ ଉଷ୍ମ ନାହିଁ ରେ ବୁଝା ! ବିହରେ ବନ୍ଧୁ କାହିଁ” ।

ବଙ୍ଗଳାରେ ମଧ୍ୟ—

‘ଚରଣା ଆମର ଭାବାର ପୁତ, ଚରଣା ଆମର ହୃଦ୍ଧ

ଚରଣା ଦଉଲତେ ଆମି ଦିଇ ଛେଲେଇ ବସୁ’ ଅବ ଅରଟଗୀତ ଅଛି ।

ପୁରୀ ଘରେ ଘରେ ଆବାଳବୁଦ୍ଧବନ୍ଧିତା କପାକୁ ସୁତା କାଟି

ଥିଲେ ଓ ସୁତାଯାକ ତନ୍ତାକୁ ଦେଇ ତନ୍ତାକୁ ବାଣ (ମଲ୍ଲୁ) ଦେଇ

ପରିବାରର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଲୁଗା ପାଉଥିଲେ ।]

ଅରଟା—ଦେ. ବି.—ଘଟ ବହୁ ନାଚିବା ନର୍ତ୍ତକ (ବା ଘଣ୍ଟପାଟୁଆ)ମାନେ

Aratā ନାଚିଲାବେଳେ ଧାରଣ କରିବା କାଠଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ

A wooden contrivance carried by

dancers dancing on high wooden

stilts.

ବହୁତ ସେ ଘର୍ବ ଶଳାବା ଅବ ତୋର

ଘଟ ନାଚ ଅରଟା ରଣରା ସେ ମଞ୍ଚ ନ । ଭଞ୍ଜ. ଘବ୍ୟବଦା ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିତ ବୋଲିବ । ବା ଏ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଗୋଟିକେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଧୋ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଧୋ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅରଟି—ଦେ. ବି. — ୧ । ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

Araṭi 1 A kind of drum

୨ । ଅରତି (ଦେଖ)

2. Arathi (See)

ଅରଟୁ—ସ. ବି. (ବୈଦିକ)—ଫଣଫଣାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Araṭu Phanaphanā (See)

ଅରତି—ଦେ. ବି. — ୧ । ନଉବନ୍ଧିରେ ଭସି ଯାଉଥିବା କାଠଖଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ

Arathi ଧରି କୁଲକୁ ଟାଣି ଆଣିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଲମ୍ବା ଦଉଡ଼ି-

ଲଗା ଅଙ୍କୁଶ—1. Fork attached to the

end of a very long string used in

catching and hauling stray wood

etc. floating on the water during

floods.

[ଦ୍ର—ଭସିଯାଉଥିବା କାଠକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସୁତୁଲିର ଗୋଟିଏ ମୁଣ୍ଡ ହାତରେ ରଖି ଅଙ୍କୁଶ ଲଗିଥିବା ମୁଣ୍ଡକୁ ଫିଙ୍ଗିଲେ ଅରତିର ହୁକ ଭକ୍ତ କାଠରେ ଲାଗେ; ତା ପରେ ଅରତି ଫିଙ୍ଗିବା ଲୋକ ସୁତାକୁ ଟାଣି ଆଣିଲାକୁ କାଠ ତା ନିକଟକୁ ଗଲି ଅସେ ।]

୨ । (ସ. ଅରଣ୍ଡ)—ବିପଦ—2. Danger.

୩ । ବିଷମସମସ୍ୟା—3. Dilemma.

୪ । ଦୁସ୍ତର କଷ୍ଟ—4. Inextricable difficulty.

ଅରଡ଼ା—୧ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସ. ଅରଣ୍ୟ)—

Ararda ଅରଣ୍ୟମୟ—1. Bison; wild-buffalo.

ଆଡ଼ର ୨ । ଗ୍ରା. ବୈଦେ. (ଇଂ ‘ଅର୍ଡ଼ର’ ଶବ୍ଦର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ

ଅଡ଼ର ଭାବାରଣ)—ଅକ୍ଷର; ଆଦେଶ—2. Order.

ଅରଡ଼ଙ୍ଗ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ—୧ । ବଳସ୍ତ; ବଳୁଅ—

Araṅgaṅga 1. Strong; mighty.

ଅରଡ଼ିଙ୍ଗ ୨ । ବିଶାଳକାୟ—2. Big-bodied.

୩ । ଭେଙ୍ଗା ଓ ମୋଟା—3. Stout and tall.

ଅରଣ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସ. ଅରଣ୍ୟ)—ଅରଣ୍ୟ (ଦେଖ)

Araṇa Araṇa (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅର୍ନ (ଦେଖ)—Arna (See)

ଅରଣା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରଣ୍ୟ)—୧ । ଅରଣ୍ୟ; ବନ—

Araṇa 1. Forest.

ଅରୀ; ବୁନୋ ୨ । ବନ୍ୟମହୁଷ—2. Bison

ଅରନା ଗୁଣ ଅରଣ୍ୟ ବୋଲିବେଳେ ମହା ବନ୍ୟମ

ସମକ ବାହନ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଫଳେ; ସେହି ସେ ସମ ।

ବ୍ୟାଜାଥ. ଭଷା ।

ଦେ. ବିଶ— ୧ । ବଣୁଅ; ବନ୍ୟ—1 Wild.

ଅରଣ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରି ରହୁଅ ଅନାୟ

ମନ୍ତ୍ରିର ପାଶ ନ ଯିବୁ ବନାୟ । ମଧୁସୂଦନ, ବର୍ଣ୍ଣବୋଧକ ।

୨ । ଦୁଷ୍ଟ; ଖଳ—2. Wicked; naughty.

୩ । ଭୁଦ୍ଭୁତ—3. Maddened; infuriated.

ଏକରୁ ଅରୋକ ଦେଲେ ଅଟନ୍ତି ଅଗଣା,

ଅଗେ ପଛେ ଗୁଲିଛନ୍ତି ହୋଇଣ ଅରଣା । ପାତାମର. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅରଣାମଇଁଶି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରଣ୍ୟ + ମହୁଷ)—ବନ୍ୟ ମହୁଷ—

Araṇamainshi Wild buffalo; bison.

ଅବନା, ଭୈରବ [ଦ୍ର—ଏମାନେ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଲ ପଲ ହୋଇ ରହନ୍ତି,

ଅରନା ମୈଶା ଏମାନେ ସାଧାରଣ ମଇଁଷିଠାରୁ ବଡ଼ ଓ ହୁଷୁପୁଷୁ

ଏ ମଇଁଷି ଦେହରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବାଲ ଓ ବିଶେଷତଃ ବେକ ଓ

ମୁହଁ ଗୁରୁପାଶ ଯାକ ଗୋଛ ଗୋଛ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ—ଏହାର

ଶିଙ୍ଗ ମୋଟା ଓ ଗୋଲ । ଏମାନେ ହିନ୍ଦ ଓ ବାସକ ସଙ୍ଗେ

ଲଢ଼ନ୍ତି ।]

ଅରଣି—ସ. ବି. (ର୍ ଥାତୁ = ଗମନ କରିବା; ପାଇବା + କର୍ମ. ଅଣି)—

Araṇi ୧ । ଅଗ୍ନିମନ୍ତ୍ରନ କାଷ୍ଠ; ଯେଉଁ କାଠ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ଘଷିଲେ

ନିଆଁ ବାହାରେ—1 Tinder-sticks; two

pieces of wood which produce fire

by friction

ପିପ୍ପଳ ବୃକ୍ଷରୁ କାଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡେ ହାଣି ଅଣି;

ଗୋଲର ନୃପତି ସେ ଯଜ୍ଞର ଅରଣି । ପାତାମର. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.

୩ । ଅଗ୍ନି—3. Fire.

୪ । ଚକମକପଥର—4 Flint for kindling fire.

୫ । ଅଗ୍ନିମନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

5. Agnimantha (See)

୬ । ଦୁର୍ଲଭ (ଦେଖ)

6 Durlabhā (See)

[ଦ୍ର— ଅରଣି ଯନ୍ତ୍ର ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି କାଠ ଅଟେ । ତଳେ ଖଣ୍ଡି ଏ ବଡ଼ କାଠ ରଖାଯାଏ ତାକୁ ଅଧରଣି କହନ୍ତି । ସେ କାଠରେ ଗୋଟିଏ ଫୋଡ଼ ବା ଘର ଥାଏ; ଅଉ ଖଣ୍ଡି ଏ ବାଡ଼ି ଭଲ ଲମ୍ବାକାଠ (ଭଉରଣି) କୁ ଧରି ଅଧରଣିର ଫୋଡ଼ ଉପରେ ତାକୁ ଦହି ମୋହିଲା ପରି ବା ବଡ଼େଇ ଭର୍ତ୍ତିକଲା ଭଳି ଜୋର କରି ଘୁରାଇବାକୁ ହୁଏ । କିଛିକ୍ଷଣ ଏପରି ମନ୍ତ୍ରିଲେ ନିଆଁ ବାହାରେ । ଅଧରଣିର ବିକି ତଳେକୁ ଖଣ୍ଡି ବା ତୁଳା ରଖାଯାଇ ଥାଏ । ଅରଣିରୁ ନିଆଁ ବାହାରିଲାକୁ ସେ କୁଣ ବା ତୁଳା ସେ ନିଆଁକୁ ଧରି ରଖେ । ଯଜ୍ଞରେ ଅରଣି ଜାତ ଅଗ୍ନି ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ଅଗବଥୁ, ଅଶ୍ବତ୍ଥ; ଶମ୍ଭୁ ଆଦି ଟାଣ କାଠରେ ଅରଣି ତିଆରି ହେଉଥିଲା । ଅରଣି ଘଷିଲା ବେଳେ ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଯାଉଥିଲା ।]

ଅରଣି—ସଂ ବି (ର୍ ଥାତୁ + ଅଣି)—ଅରଣି (ଦେଖ)

Araṇi Araṇi (See)

ଅରଣିଦଣ୍ଡ—ସଂ ବି—ଯେଉଁ ବାଡ଼ିକୁ ଅନ୍ୟ କାଠ ମୁଣ୍ଡରେ ଘଷିଲେ

Araṇidanda ନିଆଁ ବାହାରେ; ଭଉରଣି;—

A stick which produces fire when

churned over another slab of wood.

୧	ଇ	ଉ	ର, ଋ	ଃ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଈ

ଅରଣ୍ୟସୁତ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅରଣ୍ୟ ଗର୍ଭରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ସୁତ)

Araṇīsuta ୧ । ଶୁକଦେବ—1. The sage Śuka

[ଦ୍ର—ବ୍ୟାସଦେବ ଯଜ୍ଞଗ୍ନି ଉତ୍ପାଦନାର୍ଥ ଅରଣ୍ୟ ଘଟୁଥିବାବେଳେ ସେ ବାଟେ ଘୃତାଚାରୀ ନାମୀ ଅସ୍ତ୍ରର ଗନ୍ଧ । ବ୍ୟାସ ଘୃତାଚାରୀ ରୂପରେ ମୋହିତ ହେବାରୁ ତାଙ୍କ ରେତଃସାତ ହେଲା । ଉକ୍ତ ରେତଃ ଅରଣ୍ୟ ଗର୍ଭସ୍ଥ ରକ୍ତରେ ପଡିଲା ଓ ସେଥିରୁ ଶୁକଦେବ ଜନ୍ମିଲେ ।]

ଅରଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. । ସଂ. ଅଳନ) ଗୃହର ପିଣ୍ଡା; ବାରଣ୍ଡା—

Araṇḍā Veranda.
ବାବନ୍ଦା

बगुडा

ଅରଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ=ଗଢ଼ କରବା + ଅଧିକରଣ. ଅନ; ଯେଉଁଠାରେ

Araṇya ଗଢ଼ କରାଯାଏ; କମ୍ପା ଅରଣ୍ୟ + ଯ; ଯେଉଁଠାରେ ଅରଣ୍ୟ ମିଳେ) —

୧ । ବନ; ଜଙ୍ଗଲ—1. Forest, the woods.

୨ । କଟଫଳ; କାଫଡ଼ା (ଦେଖ)—Kāphardā (See,

୩ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କ ଦଶ ନାମସ୍ଥୁ ଶ୍ରେଣୀର ଏକତମ (ଦଶନାମୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ) —

3. One of the 10 classes of Sannyāsis.

୪ । ରାମାୟଣର କାଣ୍ଡବିଶେଷ; ଅରଣ୍ୟକାଣ୍ଡ—

4 Title of one of the seven Cantos of the Rāmāyaṇa

ଅରଣ୍ୟକ—ଦେ. ବି. (ଅରଣ୍ୟ + କ — ୧. । ବନ—1 Forest

Araṇyaka ୨ । ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—2. A plant.

Melia sempervirens (M W)

ଦେ. ବି.— ଅନରଣ୍ୟ (ଦେଖ)
Anarānya (See)

ଅରଣ୍ୟକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. ୧ । ରାମାୟଣର ସାତକାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

Araṇyakāṇḍa 1. Title of one of the seven books or cantos of the Rāmāyaṇa (ରାମାୟଣ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

ଅରଣ୍ୟକାର୍ପସିକା—ସଂ. ବି. (ଅରଣ୍ୟ + କାର୍ପାସ + କ + ଅ) ବଣକପା =
Araṇyākarpāsikā Wild cotton plant.

ଅରଣ୍ୟଗାନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅରଣ୍ୟରେ ଗେୟଗାନ) —

Araṇyagāna ସାମବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗାନବିଶେଷ, ଯାହା ଅରଣ୍ୟରେ ଗୀତ ହୁଏ—
Title of a song of the Sāma Veda which is sung in the forest.

ଅରଣ୍ୟଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅରଣ୍ୟ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ) —

Araṇyachara ୧ । ବନଚର—

ଅରଣ୍ୟଚର—ଶ୍ରୀ 1. Wandering in the forest.

୧ । ଯେ ବଣରେ ରହେ—2 Living in the forest

୩ । ବଣଅ—3 Wild.

ଅରଣ୍ୟଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅରଣ୍ୟ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍

Araṇyachārī ୧ମା. ୧ବ.) —

(ଅରଣ୍ୟଚରଣୀ—ଶ୍ରୀ) ଅରଣ୍ୟଚର (ଦେଖ)

Araṇyachara ' See)

ଅରଣ୍ୟପର୍ବା—ସଂ. ବି. (ନାମ) —ଅରଣ୍ୟକ ପର୍ବ; ମହାଭାରତର ପର୍ବ—

Araṇyaparba ବିଶେଷ (ମହାଭାରତ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ) —

Title of a canto or book of the Mahābhārata.

ଅରଣ୍ୟବାସ—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ଚତ୍ ; ଅରଣ୍ୟ + ବାସ) —

Araṇyabāsa ୧ । ବନବାସ, ବଣରେ ରହବା—

1. Residence in the forest

୨ । ବଣରେ ଥିବା ଅଶ୍ରମ; ବନାବସ—

2. A sylvan retreat; hermitage.

ଅରଣ୍ୟବାସିନୀ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅରଣ୍ୟବାସିନ୍ + ଶ୍ରୀ. ଇ) —

Araṇyabāsinī ଅରଣ୍ୟବାସୀର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Araṇyabāsi

୪. ବି—ଅତ୍ୟମ୍ଳପ୍ରଣୀଲତା —A kind of wild creeper with very sour taste.

ଅରଣ୍ୟବାସୀ ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅରଣ୍ୟ + ବାସ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.) —

Araṇyabāsi ଯେ ବଣରେ ବାସ କରେ—

(ଅରଣ୍ୟବାସିନୀ—ଶ୍ରୀ) Living in the forest.

ଅରଣ୍ୟରୋଦନ—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ଚତ୍) (ଚର୍ଚ୍ଚନ ଜଙ୍ଗଲରେ କାନ୍ଦିଲେ

Araṇyarodana ସେ କାନ୍ଦୁ କେହି ଶୁଣି କଥାରିଲେ ଭଲ) —

୧ । ଶୂଳ ଜନନ—

1. Fruitless lamentation.

୨ । ଯେଉଁ ବକ୍ତୃତା ବା କଥା ଶୁଣିବାକୁ କେହି ଶ୍ରୋତା ବା ରସସ୍ବାଦକ ନ ଥାନ୍ତି—2. Speech which there is no one to hear or appreciate.

ଅରଣ୍ୟଶାଳି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅରଣ୍ୟଜାତ ଶାଳ) —

Araṇyashālī ବନଧାନ୍ୟ; ଜାବାର; ଅମରବର୍ଚ୍ଚିତ ଧାନ—

Wild paddy.

ଅରଣ୍ୟଶଷ୍ଠୀ—ସଂ. ବି.—କ୍ଳେଷୁ ମାସ ଶୁକ୍ଳଷଷ୍ଠୀ—

Araṇyashashṭhī The 6th day of the bright fortnight of the month of Jyāishṭha.

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସନ୍ତାନରୂପାର୍ଥ ଫଳାହାର କରି ଦେବପୂଜା କରନ୍ତି । ଏ ଦିନ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ହାତରେ କେରୁଏ ବେଣା ଧରି ବଣରେ ବୁଲନ୍ତି—ଏପରି ବିଧି ଅଛି ।]

ଅରଣ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅରଣ୍ୟ + ଆ) —

Araṇyā ଔଷଧବିଶେଷ (ଛୁଇଁ. ଶବ୍ଦସାଗର) —

Name of a herb.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଏ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଧ୍ୟାୟ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଗୁଣ ଘୋଳିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା,— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଧ' ଘୋଳିବେ; 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧ' ଘୋଳିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଘୋଳିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ' ଘୋଳିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଘୋଳିବେ ।

ଅରଣ୍ୟାମ୍—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅରଣ୍ୟ+ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଆନ+ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Aranyāni ମହାବନ; ଘୋର ଜଙ୍ଗଲ, ଅଗାଧା ବନସ୍ତ—

Dense or extensive forest.

ଅରଣ୍ୟେଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅରଣ୍ୟ+ସମାସ ଅରଣ୍ୟ=ଅରଣ୍ୟରେ+)

Aranyecha

ଚର ଥାଉ+କର୍ତ୍ତୃ ଅ—

(ଅରଣ୍ୟେଚର—ଶ୍ରୀ)

ଅରଣ୍ୟଚର (ଦେଖ)

Aranyachara (Sec)

ଅରତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ରତ)—

Arata : ଅନାସକ୍ତ—1 Not addicted or

(ଅରତ—ଶ୍ରୀ)

attached to.

୨ । ବିରତ—2 Ceased

୩ । ବିରକ୍ତ—3 Not attached to the world.

ଅରତକ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

Arataka ଅରତକ ରକ୍ଷସ ଯେ ପ୍ରାଚୀ ବୃକ୍ଷେ ବେଶ୍ୟ ପାରଳମହାତ୍ମକ ।

ଅରତତ୍ରାପ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ରତ=ରମଣ+ତ୍ରାପ=

Aratatrapa

ଲକ୍ଷ୍ମୀ)—କୁକୁର—The dog

ଅରତି—ସଂ. ବି. (ଅ+ରତି)—

Arati ୧ । ଅସନ୍ତୋଷ—1. Dissatisfaction, discontent.

୨ । ଅପ୍ରିୟ—2 Disaffection.

୩ । ବିରକ୍ତି; ବିରାଗ—

3. Indifference to worldly affairs.

୪ । ନିର୍ମମତା—4. Indifference.

୫ । ଜଡ଼ତା—5 Inertness.

୬ । ସୁଖାଭାବ—6. Want of happiness

୭ । ଉଦ୍ବେଗ; ଔଷ୍ଣ୍ୟ; ଇଷ୍ଟବିଘ୍ନୋପାଦି ଦେହ

ଚିତ୍ତର ବିକଳ—

7 Mental agitation or anxiety due to loss of beloved things.

୮ । ସୁସ୍ଥତାର ଅଭାବ—8. Want of health.

୯ । ଏକପ୍ରକାର ପିତ୍ତରୋଗ—

9. A kind of bilious disease.

୧୦ । କ୍ରୋଧ—10 Anger.

ଅ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—(ବହୁବ୍ରୀହି)—

୧ । ରତିହୀନ; ରମଣହୀନ—

1. Without cohabitation

୨ । ସର୍ବଜ୍ଞ—2. Omniscient

୩ । ନିରୁତ୍ସାହ—3. Discouraged.

ଅରତି—ସଂ. ବି. (ଅ+ର ଥାଉ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅହି)—

Aratni ୧ । କହ୍ନିଆଁଠାରୁ କଳିଷା ଅଙ୍ଗୁଳିଅଗ୍ରପରିମିତ ଦ୍ଵାଦଶ ମାପ—

1 A cubit measured from the elbow to the tip of the little finger.

[ଦ —ପୂର୍ବେ ଏହି ମାପ ଦ୍ଵାରା ଯଜ୍ଞବେଦୀମାନଙ୍କର ମାପ ହେଉଥିଲା]

୨ । ୨୧ ଅଙ୍ଗୁଳ ପରିମାଣ—

2. A lineal measure of 21 digits.

୩ । କହ୍ନି—3. Elbow.

୪ । ବାହୁ; ହାତ—4. Arm; hand.

ଅରତ୍ନରେ ଅରତ୍ନ ଜାଲରେ ଜାଲକୁ

ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡ ଭରଦେଶରେ ଭରକୁ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ।

୫ । ମୁଠାକନା ହାତ—5. Clenchedhand.

ଅରଥ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ଅ. ଅର୍ଥ)—

Aratha ୧ । ଅର୍ଥ; ସମ୍ପଦ—1 Riches; wealth

ଅରଥ

ଅରଥର ପୁରୁଷ ଅଟେ ସିନା ବାସ

ଅରଥ ତ ନୋହେ ସେ ପୁରୁଷର ଦାସ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ଶୁଷ୍ଟ ।

୨ । ମାନେ; ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ—

2. Meaning; purport.

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରଣ ନିଜ ଏଥିର ଅରଥ ।

ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାସମିତା ।

ଅରଦଳି—ବୈଦେ. ବି (ରଂ. ଅଡ଼ଲି)—

Aradali ୧ । ଅଦେଶକାଗ୍ର ପପୁରାଣୀ—

ଆଦିଲି

1. An orderly peon

ଅର୍ଦ୍ଧଲି

କେ ଜାଣି ବସିବ ଗୋଟିଏ ପାଦେ ଦଳ

ତୋହର ଭରରେ ତୋର ଅରଦଳ ।

ବ୍ୟାକ୍ରାନ୍ତ. ବରବାର ।

ଦେ. ବି (ଅ. ଅର୍ଦ୍ଧଲି = ପାତ୍ରଜ)—

୧ । କଠୋର ବ୍ୟବହାର—

1 Rude treatment.

୨ । କଠୋର ବ୍ୟବହାରଜନିତ କାମ—

2. Mortification due to rude treatment.

୩ । ଅବୈକଳ; ଅଳ—

3. Importunity.

୪ । ଅତ୍ୟାଚାର, ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—

4. Oppression.

ଅରଧ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. ଓ ବିଶ (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—

Aradha

ଅର୍ଦ୍ଧ; ଅଧ—Half.

ଅରନ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର). ବି. (ସଂ. ଅରନ୍)

Aran

୧ । ଅଧ; ଭାତ—1. Boiled-rice.

୨ । ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ—2. Food.

ଅରନ୍ଧସ୍ତର—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି (ସଂ. ଅରନ୍ଧ)—

Aranbastar

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ୧ ଚିହ୍ନିତ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଂଖ୍ୟାମେ ଚିହ୍ନିତ କପସ୍ପାତ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ଫଳିଲେ 'ଗାହ' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ଫଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ

୩ । ଜଙ୍ଗଲିଆ—3 Jungly.

୪ । ମରୁଲାପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Full of refuse.

ଦେ. ବି.—୧ । କୁସ୍ତିତ ବା ଅପରିଷ୍କୃତ ସ୍ଥାନ—

1. Ugly or unclean place.

୨ । ବଣୁଆ ସ୍ଥାନ—2. Jungly place.

୩ । ଦାସଗୁଳାଦିପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ—

3. A place overgrown with rank vegetation.

ଅରମାନ୍—ବୈଦେ ବି (ଭୂରଂ-ଅରମାନ୍)—

Aramān ୧ । ଇଚ୍ଛା—1. Desire; wish.

ମାଧ; ମନେବନ୍ଧା ୨ । ସାଧ, ଲାଳସା—2. Hanking.

ଅରମାନ ୩ । ଚିରପୋଷିତ ଆଶା—

3. Long cherished hope.

୪ । ଅପକାରର ପ୍ରତିଶୋଧବୃତ୍ତି; ପ୍ରତିହୁଂସା—

4. Revenge

ଅରମାନ୍ମେଣ୍ଡାୟିବା—ଦେ. କ୍ରି- ୧ । ନିଜର ବହୁକାଳପୋଷିତ ବାସନା

Aramānmentāibā ପୂର୍ଣ୍ଣ କରବା—

ମାଧମେଟନ 1. To fulfil one's long-cherished desire.

ଅରମାନ ନିକାଳନା ୨ । ପ୍ରତିହୁଂସା ନେବା; ଅପକାର ପରିଶୋଧ କରିବା—

2. To be avenged.

ଅରମାନ୍ମେଣ୍ଡିବା—ଦେ. ବି—୧ । ବହୁକାଳ ପୋଷିତ ବାସନାର ପୂରଣ—

Aramānmentibā 1. Fulfilment of one's long-cherished desire

ମାଧମିଟା ୨ । ପ୍ରତିହୁଂସାର ଚରିତାର୍ଥକା—

2. Being avenged.

ଅରମାନ୍ରହିଯିବା—ଦେ. ବି—ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ନ ଦେବା—

Aramānrahijibā Non-fulfilment of one's desire,

ମାଧଧେକେଷାଓସା

ଅରମାନା—ବୈଦେ. ବି. (ଭୂରଂ-ଅରମାନ୍)—ଅରମାନ୍ (ଦେଖ)
Aramānā Aramān (See)

ଅରାର—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଅର)—

Arara ୧ । କବାଟ—1. Door.

୨ । ବଗିକୋଷ; ବାଉଁଶନଳ—

2. Bamboo-tube.

୩ । ଆବରଣ—3. Covering.

୪ । ଶାସ; ଖୋଳ—4. Sheath.

୫ । ଚମଡ଼ା କାଟିବା ଛୁଆ—

5. A knife for cutting hide.

୬ । ଯଜ୍ଞାଙ୍ଗ—6. A ceremony in a Vedic sacrifice.

୭ । ଯୁଦ୍ଧ—7. Battle.

ଅରରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରର)—ଛୋଟ କବାଟ—

Arari Small door.

ଅରରୁ—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ=ଗମନ; ବଧ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅରୁ)—

Araru ୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.

୨ । ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—2. A kind of weapon.

୩ । ଅସୁର ବିଶେଷ—3. Name of a demon.

ସଂ ବିଶ—ଗମନଶୀଳ—Moving.

ଅରରେ—ସଂ. ଅ (ସଂ. ଅ=ଶୀଘ୍ର+ରେ)—

Arare ବ୍ୟବ୍ରତାସୁତକ ସମ୍ବୋଧନ; ଆରେ;ହଇରେ;ହୋଇରେ—
Hallo ! Ho !

ଅରଡ଼ୁ—ସଂ. ବି (ର ଧାତୁ+ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଅଡ଼ୁ)—

Aradū ୧ । ଫଣଫଣା (ଦେଖ)—1. Phanaphanā (See)

୨ । ଅଲ୍ଲୁ; ଲୁଇ—2. White pumpkin.

୩ । ପିତାଲୁଇ—3. Bottle gourd.

ଅରଶ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଶ)—ଅର୍ଶ ରୋଗ—

Araśa Piles.

ଅର୍ଶ ଗୁଳ୍ମ ଉପର ବଣ ଅରଶ ହୃଦ ରୋଗ । ପାତାମ୍ବର ଦୃଢ଼ିତପୁରଣ ।

ଆର୍ଶା

ଅରଷ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରଷ୍ଟ)—

Arashtī ୧ । ବିବାଦ; ବିସମ୍ବାଦ—1. Dissension.

ଅନିଷ୍ଟ; ଅବିଷ୍ଟ ୨ । କଷ୍ଟ; ଦୁଃଖ—2. Trouble; difficulty.

ସଞ୍ଜେଡ଼ା ଦେବେ କରନ୍ତି ପୁଷ୍ପ ବୃଦ୍ଧି, ଶତ୍ରୁବେ ଗୋବନ୍ଧ ଅରଷ୍ଟି ।

କଗବାଧ ଭଗବତ ।

୩ । ଅନିଷ୍ଟ; ଅମଙ୍ଗଳ—Woe; evil.

ରୁ ସେ ଦଣ୍ଡଧାର ଚନ୍ଦ୍ର ଅରଷ୍ଟିମାନ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୪ । ବିପଦ—4. Danger, calamity

ନଦୀ ଅରଷ୍ଟି ପତନ ଦେଖୁ ଦେଖୁ । ଦାଶରଥୀ ପ୍ରବଚନ ।

ଦେ. ବିଶ. ପୁ—୧ । ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଇବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. Causing or bringing about evil or woe.

୨ । ଅମଙ୍ଗଳିଆ—2. Inauspicious

ରୁହ ମୋରୀ ଅରଷ୍ଟି ସେ ପାଣ୍ଡୁ ବୋଇ ଅଟ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଶରଣ ।

ଅରସଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅ+ରସଜ୍ଞ)—

Arasajñā ୧ । ରସଜ୍ଞାନରହିତ—1. Devoid of taste.

(ଅରସଜ୍ଞ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ସେ ରସ ଅସ୍ବାଦନ କରିନାହିଁ—

1. One who has not tasted the sweets of something.

ଅରସିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅରସିକ)—ଅରସିକ (ଦେଖ)

Arasikā Arasika (See)

ଅରସିକ

ଅରସିକ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଋ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଢ

ଅରସିକ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ରସିକ)—

Arasika ୧ । ଯେ ରସିକ ବା ରସଜ୍ଞ ନୁହେଁ; ଅରସଜ୍ଞ—

(ଅରସିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Incapable of appreciating.

(ଅରସିକତା—ବି) ୨ । ବଦରସିକ; ବେରସିକ—

2. Devoid of good taste.

ଅରସୁଆଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ରସାଳ)—

Arasūḍa ୧ । ଯେ ରସପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ—

ରସହୀନ; ନୀରସ 1. Not juicy; not full of juice.

ବେରସଦାର ୨ । ଅସୁଆଦିଆ—

2 Not sweet or flavoured

୩ । ନୀରସ—3. Juiceless

୪ । ଅରସିକ (ଦେଖ)

4. Arasika (See)

ଅରହଣ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅର୍ହଣ)—୧ । ପୂଜା—

Arahana 1 Worship; adoration.

ଅରହଣ ୨ । ସମ୍ମାନପ୍ରଦର୍ଶନ—2. Honour; respect.

ଅରହଣା ଅଷ୍ଟାବଳୀ ରହିଛି ବେଢ଼ି ରହିଗଲା

ଅବରରେ ବହୁତ କଲେ ଅରହଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅର—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅରା)—ନିକଟ; ସମୀପ—

Arā Near; adjacent.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଶ୍ଳେଷ ଆମ୍ବ, ପଶ୍ୟ ଆଦି ଗଛ

ଗୁରୁ ପାଖେ ବୁଜାଯିବା ବାଡ଼ି—

1. Fencing put round young mango and other trees,

୨ । ବାଟ; ରାସ୍ତା—2. Road; way.

(ଯଥା—ଅଥ ଅର = ଅଥବାଟି ।)

ଦେ. ବି—୧ । ଛୁଇଁ ଗ୍ରାମ—

1. A small bit of land; a patch of land.

(ଯଥା—ମୁଁ ଏ ବରଷ ଦୁଇ ଅର ଗୁରୁ କରି ସାବୁ ଫସଲ କରିଥିଲି ।)

୨ । ସୀମାବଦ୍ଧ ଅଳ୍ପଗ୍ରାମ; ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ରମ—

2. A limited patch.

(ଯଥା—ମୋ ଦିହରେ ଭଜି ଅର ଯାହୁ ମାଡ଼ି ଯାଇଛି ।)

୩ । ଓଡ଼ି; ଭେର; ଥର—3. Time

(ଯଥା—ଏ ଜମିକୁ ମୁଁ ଭଜି ଅର ଦଳ କଲିଣି ।)

ଅରାଅର—ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ରମରେ—

Arāārā 1. By patches

ଚୋଟାଚୋଟା; ଏକଟୁଏକଟୁ ୨ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି—

ଡୁକଡ଼ା ଡୁକଡ଼ା; ଡିପଟାପ 2. Bit by bit, little by little.

ଅରାଉରା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଶ୍ଳେଷ ଗଛର ଗୁରୁପାଖେ ବାଡ଼ି

Arāibā ଦେଉରା—To put fencing round a young tree.

ଅରାଏ—ଦେ. ବି. —୧ । ଛୁଇଁ ଗ୍ରାମ—

Arāe 1 A little bit of land.

(ଯଥା—ମୁଁ ଏ ବରଷ ଅରାଏ ମାଡ଼ି ଅଳ୍ପ ଫସଲ କରିଥିଲି ।)

ଏକଟୁ ୨ । ଛୁଇଁ ଗ୍ରାମ ମାଡ଼ି; ଏକଖଣ୍ଡ ମାଡ଼ି—

ଏକଟୁକଡ଼ା 2. A patch only; a bit only.

ଦେ. ବିଶ. —ଛୁଇଁ—Very small

(ଯଥା—ଆକାଶରେ ଅରାଏ ଯାଗାରେ ମେଘ ଛୁଇଁ ଉଠିଛି ।)

ଏକବାର; ବାବେକ ଦେ. ବି. ବିଶ—ଥରେମାଡ଼ି; ଭେରାଏ—

ଏକବାର; ଢ଼େ Once only; one trip only.

(ଯଥା—ମୁଁ ଅରାଏ ବୁଲି ଅଇଲି ।)

ଅରାଗୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସ. ଅ + ଓ. ରାଗୀ)—ଅକୋପକ—

Arāgī ଯେ ରାଗୀ ନୁହେଁ—Not resentful.

ଅବାଗୀ

ଅରାଜା

ଅରାଜକ—ସ. ବିଶ. (ଚକ୍ରାନ୍ତି; ଅ + ରାଜକ + କ)—

Arājaka ୧ । ରାଜାଶୂନ୍ୟ; ଯେଉଁ ଦେଶରେ ରାଜା ନାହିଁ—

(ଅରାଜକତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Kingless (country), having no king.

୨ । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ପ୍ରଜା ମେଳ ହୋଇ ରାଜାଙ୍କୁ ସିଂହାସନ

ଚ୍ୟୁତ କରିଅଛନ୍ତି—2. Anarchical.

୩ । ଅସାଧିତ—3 Unsettled.

୪ । ଅରାଜ୍ୟମଣି ରାଜ୍ୟ—

4. (a place) Where there is no justice.

ଅରାଜକତା—ସ. ବି. (ଅରାଜକ + ତା)—

Arājakata ୧ । ଦେଶରେ ରାଜା ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

1. Kingless state of a country.

୨ । ଦେଶରେ କେହି ଶାସନ କରୁ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

2. Unsettled or ungoverned state of a country; anarchy.

୩ । ପ୍ରଜାମେଳି; ପ୍ରଜାବିଦ୍ରୋହ—

3. Revolution; mutiny.

୪ । ଦେଶରେ ଅଶାନ୍ତି—

4. Want of peace in a country.

ଅରାଜକପୁର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରାଜକ + ପୁର)—

Arājakapuri ୧ । ଅରାଜକ ଦେଶ—

1. A kingless country.

୨ । ଯେଉଁ ପ୍ରାନ୍ତରେ ସ୍ୱାଧୀନ ନ ଥାଏ; ଅରାଜ୍ୟମଣି ରାଜ୍ୟ—

2 A place where people do not get justice.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ତା ଓ ଚକ୍ରିତ ଅସ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକେଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ କରାଯାଏ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା .—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ; 'ଦଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅରାଜକ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅରାଜକତା)—ଅରାଜକତା (ଦେଖ)
Arājatwa Arājakatā (See)

ଚକ୍ରିତ ଲବ୍ଧ ଅରାଜକତା ଲବ୍ଧ ଅରାଜକତା ।
ଶାଶ୍ୱତ ବସ୍ତୁର ଅରାଜକତା ଲବ୍ଧ ଅରାଜକତା ।
ନିରାଧାର ଲବ୍ଧ ଅରାଜକତା ।

ଅରାଜକ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅରାଜକତା)—ଅରାଜକତା (ଦେଖ)
Arājā Arājakatā (See)

ଯେତେ ଶିଳ୍ପକର ଥିଲେ; ଅରାଜକ ପୋତେ ନାହିଁ ଲେ—
ନିରାଧାର ଲବ୍ଧ ଅରାଜକତା ।

ଅରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅରାଜ୍ୟ)—ଅରାଜ୍ୟ (ଦେଖ)
Arājya Arājaka (See)

ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅରାଜ୍ୟ)—ମନ୍ଦରାଜ୍ୟ; କୁଦେଶ—
A bad country

ଅରାତି—ସ. ବି. (ଅ + ରା ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତି; ସେ ସ୍ତ୍ରୀ
Arāti ଦିଏ ନାହିଁ)—

୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy; antagonist.
୨ । (ପଲିତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନର ଷଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ—
2 (Astrology) The 6th mansion
from the Lagna.
୩ । କାମ କୋପାଦି ଷଷ୍ଠିୟ—3. Human passions.
୪ । ଛଅ ସଂଖ୍ୟା—4. The number six.

ଅରାତିଭଙ୍ଗ—ସ. ବି. (ଅରାତି ଭଙ୍ଗ; ଅରାତି + ଭଙ୍ଗ)—ଶତ୍ରୁର ପରାଜୟ—
Aratibhanga The defeat of a foe.

ଅରାପୁଟିତା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସ. ଅରାପୁ = ନିକଟରେ)—
Arāphutibā ନିକଟରେ ଅସି ପହଞ୍ଚିବା—To reach the
vicinity of a place; to approach.

ଅରା ପୁଟିଲେ ବଡ଼ି ନିଶା । କେତେ ଫଳନ କି ଅବା ଗଣିମ ।
ଦୁର୍ଦ୍ଦାୟ ସମ୍ପର୍କଭଙ୍ଗ ।

ଅରାବଳି—ସ. ବି. (ଅରା + ବଳି)—ଅରାବଳି (ଦେଖ)
Arābali Arābali (See)

ଅରାବଳି—ସଂ. ବି. (ଅରା + ବଳି)—ଚକ୍ରର ଅର ସମୂହ—
Arābali All the spokes of a wheel
(collectively)

ସ୍ଥାନ ବାହୁ-ବ୍ୟାମ-ଅରାବଳି ଶବ୍ଦ;
ଚକ୍ରର ଅର ସମୂହ ଅରାବଳି—ଅରାବଳି. ନିକଟେ ଶବ୍ଦ ।

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରାବଳି)—ଅରାବଳି; କାଳପୁରୁଷ ନକ୍ଷତ୍ରସୂତ୍ର—
The constellation of Orion.

ଅରାମୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦୁଖଲ)—ଉଦୁଖି; ଉଦୁଖି; ଚିକିମୁଣ୍ଡ
Arāmundi ଅଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଉଦୁଖଲ ଅକାରର ଗର୍ଭ; ଯହିଁରେ
ଫେରିଯାଏ କୁଟାଦେବା ଜନିତ ରକ୍ତା; ଯାଏ ଓ ଯହିଁରେ ଚିକି
ଓଷଧୀ ପାତ୍ରର ପତ୍ତେ—The receptacle hole in
which the pestle of the Dhenki falls
and pounds the contents.

ଅରାଲ—ସଂ. ବିଶ. (ଅର + ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Arāla ୧ । ନଡ଼; ବଡ଼—1. Bent.

(ଅରାଲ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନମ୍ର—2. Mild.
୩ । କୁଣ୍ଡଳ—3. Curved.
୪ । ବେଢ଼ା; ବେଢ଼ିଆ—4. Crooked.
୫ । କଣ୍ଠିଆ; ଏକପାଦୀ—5. Side-long.

ସଂ. ବି.—୧ । ଝୁଣା—1. Reisin.
୨ । ମନ୍ତ୍ରପୁରୀ—2 An elephant in rut;
an infuriated elephant.
୩ । ବନ୍ୟହସ୍ତୀ—3. Wild elephant.

ଅରାଲଭୁରୁତତି—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅରାଲ + ଭୁ + ତତି) + ଅପାର୍ଶ୍ୱ; ବାକ—
Arālabhurutati ଲୁହାଣି—Sidelong glance.

ଅରାଲଭୁରୁତତି ଶବ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ ଲେ—ନିକଟେ—ସମ୍ଭାବ ।

ଅରାଲ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅରାଲ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଅରାଲର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Arāla Feminine of Arāla.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—୧ । ନମ୍ରସ୍ୱଭାବୀ ଶ୍ରୀ—
A mild natured lady.
୨ । ଭୁଲିତା—2 An adulteress; a woman of
loose character.

୩ । ବେଶ୍ୟା—3. A prostitute.

ଅରି—ସଂ. ବି. (ରା ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା; ବଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବା କର୍ମ.
Ari ଲ; ସେ ବଧ କରେ; ଯାହାକୁ ବଧ କରାଯାଏ)—୧ । ଶତ୍ରୁ—
1. Enemy.

୨ । ଚକ୍ର—2. Wheel.

୩ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଚକ୍ରାୟୁଧ—3 The discus; the
circular weapon of Bishnu.

ବହୁତ ନାହିଁ ମୁଁ ଅରି (୩) ଅରି (୧) ମାରଣରେ ।

ଭକ୍ତ, ଦେବେଶ୍ୱରକଳାସ ।

୪ । କାମାଦି ଷଷ୍ଠିୟ—4. The human passions
(six in number)

୫ । (ଗଣିତ) ଛଅ ସଂଖ୍ୟା—5. (Mathematics)
the number six.

୬ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନଠାରୁ ଷଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ—
6 (Astrology) The sixth mansion
from the Lagna.

୭ । ବଟେଇର—7 Brown catechu.

ଅରିତା—ସ. ବି. (ଅରି + ତା)—

Aritā ୧ । ଶତ୍ରୁତା—1. Enmity.
୨ । ବିରୋଧ—2. Antagonism.

ଅରିତ୍ର—ସ. ବି. (ରା ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା; ଗତି କରିବା + କରଣ
Aritra ଲ; ଯାହା ଯାହାସ୍ୟରେ ନୌକା ଗତି କରେ)—

୧	ଇ	ଉ	ର, ସ୍ୱ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱଚ୍ଛାନ୍ଦର	ସ	କ	ଗ, ଗ	ଞ୍ଜ	ଇତ୍ତ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାଦି ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥଳ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

୧ । ନୌକାଗୁଳନଦଣ୍ଡ; କାଚ—1. The pole used in propelling boats.

୨ । କ୍ଷେପଣୀ; ଅହୁଲ—2. Oar.

୩ । ନୌକାର ମଙ୍ଗଧର—3. Rudder; helm

୪ । ପାଣିର ଗଭୀରତା ଜଣିବାର ତୋର(ହୁଳି ଶବ୍ଦସାଗର)—
4. A string or tape for fathoming water.

୫ । ରଥର ଆଗ ଚକ—5. The front wheel of a car.

୬ । ଲଙ୍ଗର —6. Anchor.

(ହୁଳି ଶବ୍ଦସାଗର

ଅରବିକ—୪. ବି. (ଅରବି + ସ୍ୱାର୍ଥ. କ)—ଅରିତ୍ର (ଦେଖ)
Aritraka Aritra (See)

ଅରିଦମନ—୫. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଶତ୍ରୁର ଦମନକାରୀ—
Aridamana Vanquishing the foe.

୬. ବି. ପୁଂ.—ଶତ୍ରୁହର ନାମ—

A name of Śatruḥna.

ଅରିନ୍ଦମ—୭. ବିଶ. ପୁଂ.—(ଅରିନ୍ଦ ସମାସ; ଅରିନ୍ଦ = ଅରିକୁ + ଦମ ଯାହା
Arindama =ଦମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ଶତ୍ରୁଦମନକାରୀ—1. Vanquisher of one's foes.

୨ । ଶତ୍ରୁଜୟୀ—2. Subduing the enemy.

୩ । ବିଜେତା—3. Conqueror.

ଅରିମର୍ଦ୍ଦନ—୪. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅରି + ମର୍ଦ୍ଦନ—ଶତ୍ରୁବିନାଶକ—
Arimarddana Destroying one's foes.

୫. ବି. ପୁଂ.—୧ । କେକସ୍ୱରଜା ଭରତପ୍ରତାପଙ୍କ ଭାଇ, ସେ
ଶାପବଶରୁ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ—

1. Name of a king's brother who was born as Kumbhakarna.

୨ । ଅକୂରର ଭାଇ—2. Name of the brother of Akūra.

ଅରିମାନ (ଇତ୍ୟାଦି) ବୈଦେ. ବି.—ଅରିମାନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Arimāna (etc.) Aramān etc. (See)

ଅରିମାନା (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି ଅରିମାନ ଇତ୍ୟାଦି ଦେଖ
Arimānā etc. Aramān etc (See)

ଅରିମେଦ—୬. ବି. —୧ । ବ୍ରଣ୍ଡର—1. Brown catechu
Arimeda

୨ । ପାଚୁଡାପୋକ—2 A kind of insect emitting a very offensive smell.

ଅରିଷ୍ଟ—୭. ବି. (ଅ + ଋଷ୍ଟ = ମଙ୍ଗଳ)—୧ । ଅମଙ୍ଗଳ; ମନ୍ଦ, ଅଶୁଭ—
Arishta 1. Weal; woe; evil.

୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—2 Misfortune; ill-luck.

୩ । କ୍ଳେଶ; ଦୁଃଖ—3 Trouble; sorrow.

୪ । ବିପତ୍ତି; ଅପଦ—4. Calamity; danger.

୫ । ଅସୁଖକୁଳ—5. Bad omen.

୬ । ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବାଲକ୍ଷଣ—6. Symptoms of impending death.

୭ । ଜ୍ୟୋତିଷ ଗଣନା ମତରେ ଦୁଷ୍ଟଗ୍ରହମାନଙ୍କର ମରଣ-
ବିଧାୟକ ସୋଗ—7. Astrological combination of planets portending death.

୮ । ଅନୁଶ୍ରାବ; ସୁତିକାଗାର—

8. The lying-in room.

ଶୁଣିଥିବା ନୂତନା ଗରସ୍ତନା ପୁରୁଷ ଲଭିଲା ଅରିଷ୍ଟରେ ସୁଖ ସେତେ ।

ବିଦଗ୍ଧ୍ୟା. ସଙ୍ଗୀତ ।

୯ । ଅନ୍ତଃପୁର; ଅବରୋଧ—9. Zenana; the female compartments of a Rājā's premises.

୧୦ । ଘୋଳଦହି; ଚକ—

10. Churned curd, whey.

୧୧ । ରସୁଣ—11. Garlic.

୧୨ । ନିମାଗଛ (ଦେଖ)

12. The Nima tree (See)

୧୩ । ଶାପନୁତ ଓ ଫଳ—

13. The soapnut tree and fruit.

୧୪ । ମଦ୍ୟ; ମଦ—14 Wine; spirit.

୧୫ । କାକ; କୁଆ—15. The crow.

୧୬ । କଙ୍କ(ପକ୍ଷୀ) (ଦେଖ)

16. Kanka (bird) (See)

୧୭ । ବୃଷାସୁର; ଏହାକୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ହତ
କରିଥିଲେ—17. Name of a demon killed by Śrīkṛṣṇa while a boy

୧୮ । ବଳିପୁତ୍ର ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ—

18. Name of a son of the demon Bali.

୧୯ । ଅମୃତବୋଧାୟ ନିର୍ଯ୍ୟାସ; ଅରକ—

19. Extract made from herbs.

୨୦ । ଅଦୃଷ୍ଟ; ଭାଗ୍ୟ—

20 Fortune; (good or bad) luck.

୨୧ । ରବିବିଶେଷ—21. Name of a Sage.

(ହୁଳି ଶବ୍ଦସାଗର)

୨୨ । ଅଦୃଷ୍ଟସୂଚକ ଭୟାବହ; 'ଦୃଶ୍ୟ'—

22. Portentous calamity; divine visitation.

(ଅରବିକ—୩) ୬. ବିଶ—୧ । ଦୃଢ—

1. Firm; steady; fixed.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଘୋଷଣା; ‘କ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ’ ଘୋଷଣା; ‘ଚ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଚ’ ଘୋଷଣା; ‘ଞ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଞ’ ଘୋଷଣା; ‘ଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅ’ ଘୋଷଣା; ‘ଆ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଆ’ ଘୋଷଣା; ‘ଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଇ’ ଘୋଷଣା; ‘ଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଈ’ ଘୋଷଣା; ‘ଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଉ’ ଘୋଷଣା; ‘ଊ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଊ’ ଘୋଷଣା; ‘ଋ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଋ’ ଘୋଷଣା; ‘ୠ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ୠ’ ଘୋଷଣା ।

୨ । ଅବିନାଶୀ—2 Indestructible.

୩ । ମୃତ୍ୟୁହୀନ; ଅମର—3. Undying; deathless

୪ । ଅହତ—4. Unhurt; undamaged.

୫ । ଅଶୁଭ—5. Ominous; inauspicious; evil (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)

୬ । ଶୁଭ—6. Auspicious (ହିନ୍ଦୁ ଶବ୍ଦସାଗର)

ଦେ. ବି—୧ । କଳକଳିଆ; ବିବାଦ —

1. Quarrel; dispute.

୨ । ମାଡ଼ପିଟି; ଫଉଜଦାରୀ—2. Affray; riot.

ଅରଷ୍ଟକ—ସଂ. ବି. (ଅରଷ୍ଟ + ଫଳ. କ)—ରଠାଫଳ ଓ ଗଛ—
Arishtaka Soapnut (tree and fruit).

ଅରଷ୍ଟାନେମି—ସଂ. ବି. (ନାମ)—୧ । କଶ୍ୟପ ପ୍ରଜାପତି—
Arishtanemi 1 A name of sage Kaśyapa.

୨ । ରାଜା ସଗରଙ୍କ ଶଶୁର—2. Name of the father-in-law of king Sagara.

୩ । ରାଜା ଚିତ୍ରାକଙ୍କ ପ୍ରପୌତ୍ର ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକଙ୍କ ପୁତ୍ର—
3. Name of the son of king Chitraka.

୪ । ଶୋଡ଼ଶ ପ୍ରଜାପତି—4. Name of the 16th progenitor of created beings.

୫ । ଜୈନମାନଙ୍କର ୨୪ଶ୍ରୀଙ୍କର ମଧ୍ୟରୁ ଦ୍ୱାବିଂଶ ଶ୍ରୀଙ୍କର
5. Name of the 22nd of the 24 sages of the Jāinas.

ଅରଷ୍ଟସୂଦନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅରଷ୍ଟ + ସୂଦନ; ଅରଷ୍ଟ ନାମକ
Arishtasūdana ଅସୁରର ବିନାଶକ)—

୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. An epithet of Bishṇu

୨ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—2. Śrīkṛushṇa.

ଅରଷ୍ଟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ନାମ)—

Arishtā ୧ । ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ଓ କଶ୍ୟପଙ୍କ ଚତୁର୍ଥା ଶ୍ରୀ ଓ ଗନ୍ଧର୍ବ-
ମାନଙ୍କର ମାତା—1. Name of the mother of the gandharbas.

୨ । କଟୁକା (ଦେଖ)—2. Kaṭuki (See)

ଅରଷ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରଷ୍ଟ)—

Arishtī ୧ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଶୁଭ—1. Woe, evil

ଅଥବା ଅବ୍ୟର୍ଥ ମାଗିବା; ପଞ୍ଚଗ୍ରାମ, ଅରଷ୍ଟି ହୋଇବ ତେବେ ହେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।
ସାରଳାମହାବିରଚିତ. ଉପୋଦ.

୨ । ଅବିଷ୍ଟ—2. Injury.

୩ । କଳ; କଳହ—3. Quarrel.

୪ । ଫଉଜଦାରୀ; ମାଡ଼ପିଟି—4. Affray; riot.

୫ । ବିବାଦ—5. Dispute.

ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅରଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Arashtī (See)

ଅରଷ୍ଟିକା—ସଂ. ବି. (ଅରଷ୍ଟ + କ + ଥା)—

Arishtikā ୧ । ରଠା (ଫଳ ଓ ଗଛ)—

1. The soapnut

୨ । କଟୁକା (ଦେଖ) (ହିନ୍ଦୁ. ଶବ୍ଦସାଗର)—

2. Kaṭukī (See)

ଅରିହା—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅରି + ହନ ଧାତୁ + କ୍ତୃପ୍)—

Arihā ଶତ୍ରୁବିନାଶକ—Destroyer of one's foes.

ସଂ ବି—ଶତ୍ରୁହନ—A name of Śatrughna.

ଅରିତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଋତି)—

Ariti ୧ । ମନ୍ଦଶ୍ରବଣ—1. Bad custom.

୨ । ମନ୍ଦ ଆଚରଣ—2. Bad conduct.

୩ । ଅନୁଚିତ ଆଚରଣ—3. Improper behaviour.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଶ୍ରବଣବିରୁଦ୍ଧ—

1. Against custom.

୨ । ବ୍ୟବହାରବିରୁଦ୍ଧ—

2 Not sanctioned by usage.

୩ । ସଦାଶୁରବିରୁଦ୍ଧ—3. Against the recognised practice of polished society.

ଅରୁଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅରପାନ୍; ଭୂଲ—ସଂ. ରୌଦ୍ର—ଖର; ଯାହା
Aruā ଖରରେ ଶୁଖି ଶୁଖିଲ କରାଯାଇ ଥାଏ; ଯାହା ଉଷଧି
ଆତମ; ଆନୋ ଧାନରୁ ବାହାରି ନ ଥାଏ)—

ଅରୁଆ ୧ । ଅରପ (ଚଣ୍ଡାଳ); ଉଷଧି; ଅସିଦ୍ଧ ବା ଅସିଦ୍ଧ
(ଉଷୁନା—ବିଷରୀତ) ଧାନକୁ ଖରରେ ଶୁଖାଇ କୁଟି ତହିଁରୁ
ବାହାର କରାଯିବା (ଶୁଖିଲ)—

1. (rice) Which has been prepared without being parboiled.

୨ । (ସଂ. ଅ + ରୈପିତ)—ଯେଉଁ ଜମିରେ ଧାନ ତଳ ଅଣି ରୁଆ
ହୋଇ ନ ଥାଏ—2. (paddy field) Which has not yet been transplanted with seedlings.

ସରଦାର ଦଳିଆ ସକାଳେ ଅସି ଜଣାଇଲା “ଅଣି ଦେବ ମ.ଶ ବଲ ଅରୁଆ ରହିଲା;
ତଳ କଥାଣ୍ଡ”

ପଦାରମ୍ଭୋଦ୍ଭବ. ଛମାଣ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଅରୁଆଧନ—ଦେ. ବି—ଅରୁଆ ଶୁଖିଲର ଭାବ—

Aruāanna Boiled rice from aruā (rice)

ଆନୋଭାତ ବିଷୟ ଅରୁଆ ଅନୁମାନ, ବହୁଳ କଲେକ ରଜନ ।

ଅରୁଆ ଅଳ୍ପ ସମବାସ. ବାଦ୍ୟବାଦକ୍ତି ।

ଅରୁଆଖିଆ—ଦେ. ବି—ଅରୁଆ ଶୁଖିଲର ଭାବ ଭୋଜନ—

Aruākhiā The eating of boiled aruā

rice.

(ଯଥା—ଅରୁଆଧନ ମୋ ଦିହରେ ତଳିଲା ନାହିଁ ।)

ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅରୁଆ ଶୁଖିଲର

ଅଳ୍ପ ଖାଏ—

1. Accustomed to eat aruā rice.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୨ । ଓରୁଆ; ଯେଉଁ ନଡ଼ିଆର ଉତ୍ତର ଶସ୍ୟାକ ଶ୍ରେଣ

ଦ୍ୱାରା ବିକୃତ ଓ ନାରସ ହୋଇଥାଏ—

2 (cocoanut) The pulp of which has been damaged and made sapless.

ଅରୁଆରୁଜଳ—ଦେ. ବି.—ଧାନ ଉଷୁଆଁ ନ ହୋଇ କେବଳ ଖରାରେ

Aruāchāula ଶୁଖା ହୋଇ କୁଟା ହୋଇ ତହିଁରୁ ବାହାରିବା

ଆତମଟାଳ ଗୁଜଳ—Rice prepared without being parboiled.

ଅରୁଆରୁଜା—ଦେ. ବି.—ଧାନ ଉଷୁଆଁ ନ ହୋଇ କେବଳ ଅଣ୍ଡା ପାଣିରେ

Aruāchurdā ବହୁତ ହୋଇ କୁଟା ହୋଇ ତହିଁରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ

ଆନୋଧାନେରଟୀଜା ହେବା ରୁଜା—

ଅରୁଆଧାନକାମୁଜା Flattened flakes prepared from unboiled paddy.

ଅରୁଆପଖିଆ—ଦେ. ବି.—ଉଆପଖିଆ; ଧାନକୁ ଝିଲିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଆଁରେ

- Aruāpakhiā ନ ଉଷାଉଁ କେବଳ ପାଣି ଗରମ ହୋଇ ବାଞ୍ଛ

ବାହାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁଲି ଉପରେ ରଖି ତା ପରେ ତାକୁ

ଓଢ଼ାଇ ଆଣି ଖରାରେ ଶୁଖାଇ କୁଟି ତିଆର

କରାଯିବା (ଗୁଜଳ)—

(rice) Prepared from paddy which has

been nominally boiled by being

immersed in hot water but not in

boiling water.

ଅରୁଂଶିକା—ସଂ. ବି.—ସ୍ନୟ ଶ୍ରେଣବିଶେଷ; (କପ ଓ ଚକ୍ରର ବିକାରରୁ

Arumshikā ବା କୁମିଙ୍କ ପ୍ରକୋପରୁ ଏ ଶ୍ରେଣରେ ମୁଣ୍ଡଯାକ

ଗୁଡ଼ାଏ ବଥ ବାହାରିଯାଏ); ବଡ଼ା ଶ୍ରେଣ

(ହିନ୍ଦ. ଶକସାଗର)—

A kind of skin disease with eruptions

on the head.

ଅରୁକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ରୁଜ ଧାତୁ = ରୁଜ ହେବା + କ୍ରିପ୍)—

Aruk ୧ । ଅରୁଗ୍ନ; ନାରୋଗ—1. Not sick.

୨ । ସୁସ୍ଥ—2. Healthy.

ଅରୁଗୁଆଁ—ଦେ. ବି.—୧ । ଖଜୁରିଜାଗାୟ ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—

Aruguāñ 1. A wild tree; Cycas Circinallis (Haines)

[ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ୨୫ ଠାରୁ ୧୫ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡେଇଁରେ ବଢ଼େ ।

ଏଥିର କୋଳ ଖଜୁରି କୋଳପରି ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା ଫଳେ; କିନ୍ତୁ

ଲମ୍ବାଳିଆ ନ ହୋଇ ଗୋଟାଳିଆ; ଲୋକେ ଏ କୋଳକୁ ଶୁଖାଇ

ତା ଉତ୍ତର ଶସ୍ୟକୁ ଖୋଳ ନାସଦାନା କରନ୍ତି । ଗରୁ ବ ଲୋକେ

ଏ କୋଳକୁ ଛେଚି ଖୋଳଯାକୁ ବାହାର କରି ଉତ୍ତରର ଶସ୍ୟକୁ

ଖାଇ, କୁଟି, ଚନାକର ପିଠା ଓ ଯାଉ କର ଖାଆନ୍ତି । ଏହାର

ପତ୍ର ବା ତାଳ ୫ ଠାରୁ ୧୫ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼େ ।]

ଅରୁଗୁଣା—ଦେ. ବି.—ଅରୁଗୁଆଁ (ଦେଖ)

Arugunā

Aruguāñ (See)

ଅରୁଙ୍ଗା—ଦେ. ବି.—ଅରୁଗୁଆଁ (ଦେଖ)

Arugmā

Aruguāñ (See)

ଅରୁଚକ—ଦେ. ବି. ୧ । (ସ. ଅରୋଚକ; ଅରୁଚକର)—

Aruchaka

ଅରୋଚକ, ଅପ୍ରୀତିକର—

ଅରୁଚକ

1. Disagreeable.

ବେସ୍ୱାଦ; ଶୀତା

୨ । ଯାହା ଖାଇବାକୁ ଅସୁଅଦିଆ ଲାଗେ—

2. Distasteful.

ଦେ. ବି. (ସ. ଅରୁଚ)—ଅରୁଚ (ଦେଖ)

Aruchi (See)

ଅରୁଚ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରୁଚକର)—

Aruchā

୧ । ଯାହା ରୁଚେ ନାହିଁ; ଅସୁଅଦିଆ; ଅରୋଚକ—

1. Distasteful.

୨ । ଅସୁନ୍ଦର—3. Ungraceful.

୩ । ସୁରୁଚିହୀନ—

3 Wanting in grace or good taste.

୪ । କୁସ୍ୱୀଚ—4. Ugly; nasty.

ଦେ. ବି. ୧ । (ସଂ. ଅରୁଚ)—ଅରୁଚ (ଦେଖ)

1. Aruchi (See)

୨ । ସଂ.—ଅପ୍ରୀତିଆଣିର ନାମ—

2. A name given to Aparttiāni boys.

ଅରୁଚି—ସଂ. ବି. (ଅ + ରୁଚ)—୧ । ରୁଚିର ଅଭାବ; ଅନିଚ୍ଛା—

Aruchi

1. Dislike; want of taste.

୨ । ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅନିଚ୍ଛା—

2. Aversion to food; distaste

୩ । ଅସ୍ଥୁଧା—3. Want of a appetite.

୪ । ଖାଇବାଦ୍ରବ୍ୟ ମୁହଁକୁ ସୁଅଦିଆ ନ ଲାଗିବା—

4. Lack of relish; disrelish.

୫ । ବିରାଗ; ଅପ୍ରୀତି—5. Dislike.

୬ । ଅପ୍ରତ୍ୟୁତ—

6. Antipathy; unwillingness.

ନବେକ ବରୁଣ ବର ବଞ୍ଚି ଧରୁଛ ହେଲେ ହେଉ ଅରୁଚି ନିତ୍ରାହାରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର, କ. ଗାନ୍ଧୀ

୭ । ଅସ୍ଥୁ ଘୃଣା—

7. Aversion; loathing.

୮ । ଶ୍ରେଣବିଶେଷ; ଅରୋଚକ (ଦେଖ)

8. Arochaka (See)

ଅରୁଚିକର—ସଂ. ବି. (ଅ + ରୁଚିକର)—

Aruchikara

୧ । ଯାହା ରୁଚିକର ନୁହେଁ; ଯାହା ଭଲ ଲାଗେ

ନାହିଁ—1. Not tasteful.

ସାଧାରଣ ଲେବେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥରେ ସୂଚକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅରୁଣ ଏ ବା ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଳିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୋଳିକାରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ଯିଲେ 'ବା' ଗୋଳିକା; 'କଥ' ନ ଯିଲେ 'କ' ଗୋଳିକା; 'କଥ' ନ ଯାଇଲେ 'କ' ଗୋଳିକା; 'ଅ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅ' ଗୋଳିକା; 'ଅ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅ' ଗୋଳିକା; 'ଅ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅ' ଗୋଳିକା ।

୨ । ଅପ୍ରିୟ—2 Unpleasant.

୩ । ଦୃଶ୍ୟଜନକ—3. Loathsome

୪ । ଅସୁନ୍ଦର—4. Not graceful.

ଅରୁଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ରୁଜ)—

Aruja ୧ । ନାଶ୍ୱେଗ, ରୋଗରହିତ—

(ଅରୁଜା—ଶ୍ରୀ) 1. Free from sickness

୨ । ସୁସ୍ଥ—2 Healthy.

ଅରୁଣ—ସଂ. ବି (ର ଥାଉ = ଗତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଭାବ)—

Aruna ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାରଥୀ, କାଶ୍ୟପପତ୍ନୀ ବିନତାଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ଓ ଗରୁଡ଼ର ବଡ଼ ଭାଇ; ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ପୂର୍ବ ଅକାଶରେ ଘୋଷିବା ରକ୍ତିମା—

1. The red glow on the east before sunrise, dawn (personified)

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun

୩ । ବାଲସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The rising-sun

୪ । ଉଷ୍ମ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—4 Light-red colour.

୫ । କୃଷ୍ଣମିଶ୍ରିତ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—5. Dark-red colour.

୬ । ଗାଢ଼ ନାଲି ରଙ୍ଗ—6 Deep-red colour.

୭ । ସନ୍ଧ୍ୟାସୁଗ, ସକାଳେ ଉଦ୍‌ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ରୁଜିବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ରାଗ ବା ରକ୍ତିମା—

7. The glow of the rising or the setting sun.

୮ । ପୁନ୍ନାଗ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ)—

8. Punnāga (tree) (See)

୯ । କୁଙ୍କୁମ (ଦେଖ)—

9. Kuṅkuma (See)

୧୦ । ସିନ୍ଦୂର—10. Vermillion

୧୧ । ଗୁଡ଼—11. Molasses.

୧୨ । ଦାନବବିଶେଷ—12. Name of a demon.

୧୩ । ଏକପ୍ରକାରର କୁଷ୍ଠରୋଗ—

13. A kind of leprosy.

୧୪ । ବାର ମାସର ୧୨ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମାଘ ମାସର ସୂର୍ଯ୍ୟ—

14. Name of the sun rising in the month of Māgha

୧୫ । ଭଦ୍ରାଳକ ରବିଙ୍କ ପିତା—

15. Name of a sage.

୧୬ । ଦେଶବିଶେଷ—16 Name of a country.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅରୁଣଚିର; ପର୍ବତବିଶେଷ—

1. Name of a mountain.

୨ । ବିରାଟରାଜାଙ୍କ ରଥବିଶେଷ—

2. Name of a warrior of king Birāṭa.

ଅରୁଣ ବିରାଟ ବରଷର ବୃକ୍ଷ ଉପା—ସାରଳାମହାଭାଷ୍ୟେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।

(ଅରୁଣା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଉଷ୍ମ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; ଅରକ୍ତ—

(ଅରୁଣିମା—ବି) 1. Reddish; of light-red colour.

ଅରୁଣଅଥବା ଅରୁଣଅଥବା ଜବା ସର୍ବ ତଳେ ରହି—

ରଞ୍ଜିତ ବୋହୋହୋହୋହୋ ।

୨ । କୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ରିତ ରକ୍ତ (ବର୍ଣ୍ଣ)—2. Dark-red.

୩ । ଗାଢ଼ରକ୍ତ (ବର୍ଣ୍ଣ)—3. Deep-red

ଅରୁଣଉଦୟ—ଦେ. ବି (ସ. ଅରୁଣୋଦୟ)—

Arunaudaya ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପ୍ରାକ୍‌କାଳ; ବଡ଼ଭୋର—

1. Break of day, dawn.

୨ । ବିରାଟଦେଶର ପର୍ବତବିଶେଷ—

2 Name of a mountain.

ଅରୁଣଉଦୟ ବୋଲି ଏକର ପଦ୍ୟ

କାବ୍ୟର ଉପେକ୍ଷା ରହି ନୁହେଁ ନିଶ୍ଚୟ ।

ସାରଳା ମହାଭାଷ୍ୟେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରାହ ।

ଅରୁଣଚୂଡ଼ା—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅରୁଣ + ଚୂଡ଼ା; ଯାହାର ଉଲ ଅରୁଣ—

Arunachūṛḍa ବର୍ଣ୍ଣ)—କୁକୁଟ; କୁକୁଡ଼ା—The cock.

ଅରୁଣଚେତ—ଦେ. ବି.—ଓଡ଼ିଆବିଶ୍ୱାସରୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞବିଶ୍ୱାସୀ

Arunateja ରବିଶାସ୍ତ୍ରୀ, ଏମାନଙ୍କ ବଶରେ ବିଶ୍ୱାସୀଙ୍କ ଜନ୍ମ ଥିଲେ—

Name of a sect of sages.

ଅରୁଣପ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର)—

Arunapriyā ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପତ୍ନୀଦ୍ୱୟ ଶ୍ରୀ ଓ ସଜ୍ଜା—

1. The two wives of the Sun-God.

୨ । ଅସ୍ତସ୍ତ୍ର—2. Heavenly nymph

ଅରୁଣମଲ୍ଲାର—ସଂ. ବି.—୧ । ମଲ୍ଲାର ରାଗର ଏକଭେଦ—ଏଥିରେ ସବୁ

Arunamallāra ଶ୍ରବଣ ସ୍ୱରଯାକ ଲାଗେ—

1. Name of a musical note.

ଅରୁଣଶିଖା—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅରୁଣ + ଶିଖା)—

Arunasikhā କୁକୁଟ; କୁକୁଡ଼ା (ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ରାଗର)—

The cock.

ଅରୁଣା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଅରୁଣ+ଶ୍ରୀ.ଅ)—ଅରୁଣର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Arunā Feminine of Aruṇa,

ସଂ. ବି.—୧ । ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା—1 Indian madder.

୨ । ଅଭିଷିକ୍ତ; ଅରୁଣି—2. Aconite.

୩ । ତିହୁରୁ; ତିହୁଡ଼ି (ଦେଖ)—3. Tihurdi (See)

୪ । କାଈଞ୍ଚା (ଦେଖ)—4. Kāiñcha (See)

୫ । ଉଷା—5. Dawn.

୬ । ନାଲିଗାଈ—6. A red cow

୭ । ମହାକାଳ ଫଳ (ଦେଖ)—7. Mahākālā-phala (See)

୮ । କୋଦୁଅ—8. A wild grain.

୯ । ମୁଣ୍ଡିକିକା (ଦେଖ)

9. A herbarious plant (See).

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋଥ	ଋ	ନୃ

ଅରୁଣାନୁଜ—ସ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅରୁଣ + ଅନୁଜ)—

Arunānuja ଅରୁଣର ସାନ ଭାଇ ଗରୁଡ଼—

Garurda, the king of birds.

ଅରୁଣାବରଜ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅରୁଣ + ଅବରଜ)—

Arunābaraja ଗରୁଡ଼; (ଅରୁଣର ସାନ ଭାଇ)—

Garurda the king of birds

ଅରୁଣାତ୍ମଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅରୁଣ + ଅତ୍ମଜ)—

Arunātmaja ଜଟାୟୁପକ୍ଷୀ—The mythological

vulture who fought with Rābana in vain to rescue Sītā.

ଅରୁଣି—ପ୍ରାଚୀ. (ମେଘନାଦ) ବି—ମାଛ ମାରିବା ପାଇଁ ନାଳର

Aruni ମଝିରେ ପକାଯିବା ଆଡ଼ବନ୍ଧ—A dam put across a canal to catch fish

ଅରୁଣିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅରୁଣ + ଇତ)—ଲାଲିରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ—

Arunita Painted red; reddened.

ଅରୁଣିମା—ସଂ. ବି. (ଅରୁଣ + ଇବ. ଇମନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Arunimā ଭୂଳ—ରକ୍ତିମା, ଗରମା, ଲାଘିମା)—

୧ । ରକ୍ତିମା, ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—1. Redness; red colour.

୨ । ଉଷ୍ଣ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—

2. Ruddiness; reddish colour

ଅରୁଣି—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅରୁଣି)—୧ । ଅରୁଣି; ଅନୁଶ—

Aruni 1 Not indebted; free from debt.

୨ । (ସଂ. ଅରୁଣିତ) ଅରୁଣିତ; ରକ୍ତାକ୍ର—

2 Reddened.

ବାରୁଣୀ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅରୁଣୀ ପ୍ରାୟେ ବେଳେ ମାର୍ଗ । ରଞ୍ଜିତ ଦୈତ୍ୟେଶ୍ୱରକାୟ ।

ଅରୁଣୋଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅରୁଣୋଦୟ)—

Arunoda ୧ । ଜୈନଶାସ୍ତ୍ରଅନୁସାରେ ପୃଥିବୀକୁ ବେଢ଼ି ଥିବା

ସମୁଦ୍ର—1. Name of an ocean surrounding the earth according to the Jēinas.

୨ । ଲୋହିତ ସାଗର—ଆରବ ଓ ମିଶର ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ

ଥିବା ସମୁଦ୍ର—2. The Red Sea.

ଅରୁଣୋଦଧି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅରୁଣ + ଉଦଧ)—

Arunodadhi ଲୋହିତ ସାଗର—(ଆରବ ଓ ମିଶର ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସାଗର; ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସୁଏଜ ନାଳ । ଏ ନାଳ ସମୁଦ୍ରକୁ ଭୂମଧ୍ୟସାଗରସଙ୍ଗେ ଯୋଗ କରିବାରୁ ବଲ୍ଲଭରୁ ଓ ଇଉରୋପରୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଜାହାଜମାନ ଏବେ ଏହି ବାଟେ ଯା ଆସ କରୁଛନ୍ତି)—

The Red Sea

ଅରୁଣୋଦୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଅରୁଣ + ଉଦୟ)—

Arunodaya ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ଭୂର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବା ଶୁଭ ବସ୍ତୁ

ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କାଳ; ଉଷା କାଳ; ବଡ଼ଭୋର—

1. Dawn; early morning.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ପୂର୍ବଦିଗରେ ବିଚ୍ଛନ୍ନ ହେଉଥିବା

ରକ୍ତାଭ—2. The redness diffused in the east just before sunrise.

ଅରୁଣୋଦୟସପ୍ତମୀ—ସଂ. ବି—ମାଘଶୁକ୍ଳସପ୍ତମୀ—(ଏ ଦିନ ଅରୁଣୋ-

Arunodayasaptamī ଦୟାରେ ସ୍ନାନ କରିବା ପୁଣ୍ୟ-ଜନକ)—The 7th day of the bright fortnight of the month of Māgha.

ଅରୁଣୋପାଳ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅରୁଣ + ଉପାଳ)—

Arunopala ପଦ୍ମରାଗମଣି—Ruby.

ଅରୁଧ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ସୁରଥ ରାଜାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କ ପିତା—

Arudha Name of a minister of king Suratha.

ସୁରଥର ନାମ ନାମ ଅଟେ ଅରୁଧ

ଭୂତ ରକ୍ଷଣ ସେ କାଶି ତାର ସବୁ ସ୍ତବ୍ଧ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ

ଅରୁନ୍ତଦ—ସ. ବିଣ (ଅରୁଧ୍ = ମର୍ମସ୍ଥାନ + ଭୂଦ ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା କରିବା +

Aruntuda ଅ; ନିପାତନ)—

୧ । ମର୍ମଭେଦ; ଯାହା ଜୀବର ମର୍ମସ୍ଥାନରେ ପୀଡ଼ା ଦିଏ;

ଯାହା ଜୀବନକୁ ବା ଆତ୍ମାକୁ ବାଧ୍ୟାଏ—

1. Caustic; cutting to the quick.

୨ । ନିଷ୍ଠୁର (ବାକ୍ୟ)—2. Cruel (words)

୩ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୀଡ଼ାଦାୟକ—3 Extremely painful.

୪ । କଠୋର—4. Harsh.

୫ । କଠୋର ବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ାଦାୟକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

5 Giving pain by sharp words.

ସଂ. ବି.—ବୈଷ୍ଣୁ; ଶତ୍ରୁ—Foe; enemy

ଅରୁନ୍ଧତୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ନାମ)—୧ । ବଶିଷ୍ଠବୃଷିଙ୍କ ଶ୍ରୀ (ଏଅତ୍ୟନ୍ତ

Arundhati ପବ୍ଧରା ଥିଲେ)—

1. Name of the wife of sage Bāsiṣṭha.

୨ । ଦକ୍ଷଙ୍କର ଏକକନ୍ୟା ଯେ ଧର୍ମକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ

(ହିନ୍ଦୁ. ଶକସାଗର)—

2. Name of a daughter of Daksha who married Dharma.

୩ । (ତନ୍ତ୍ରପରିଭାଷା) ଜହ୍ନା—

3. The tongue (according to the phraseology of the Tantras.)

୪ । ଉତ୍ତରକାଶରେ ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳର ଲକ୍ଷ୍ମରେ ଥିବା ୨ଷ୍ଠ ତାରା (ବଶିଷ୍ଠ) ପାଖରେ ଥିବା ଶୁକ୍ରତାରା—(ନକ୍ଷତ୍ର

ତଳେ ନୋଟ (ଦେଖ)

1. A small star by the side of the 6th star of the constellation Great Bear;

Alkor.

ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ଯେତେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ୧୪ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାବଳୀ ୩୦ ଗୋଟିରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବଦଳାଏ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାବଳୀ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବୃଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବର' ଦେଖିବେ

୨ । ଶନି—2 The planet Saturn.

୩ । ସୁଗ୍ରୀବ—3. An epithet of the monkey-king Sugriva.

୪ । ଯମ—4. An epithet of the God of Death.

୫ । ଅଶ୍ୱିନୀମାତ୍ର ଦ୍ୱୟ—

୬. The twin heavenly physicians.

ଅର୍କନୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (୨୩୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅର୍କ+ନୟା; ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ Arkatanayā କନ୍ୟା)—୧ । ଯମନା—

1. The river Jāmunā.

୨ । ତାପ୍ତି; ତପଜନୟା—2. The river Tāptī.

ଅର୍କନୟନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅର୍କ ଅଟନ୍ତି ନୟନ ଯାହାଙ୍କର)—

Arkanayana ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୁଷ—The Almighty Being

ଅର୍କପତ୍ରା—ସଂ. ବି.—ଅର୍କପତ୍ରୀ (ଦେଖ)

Arkapatrā Arkaparnṇā (See)

ଅର୍କପର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି.—ଅରକଗୁଳୁ—The Swallow wort

Arkaparnṇa plant.

ଅର୍କପର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି.—୧ । ପାନଅରୁଡ଼ (ଦେଖ)

Arkaparnṇā 1. Pāna aird (See)

୨ । ଅକାନବିନ୍ଧି (ଦେଖ)

2. Akānabindhi (See)

ଅର୍କପାଦପ—ସଂ. ବି.—୧ । ଅରକ ଗୁଳୁ—

Arkapādapa 1. The Swallow wort.

୨ । ନିମଗଛ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—

2. The Nima tree.

ଅର୍କପୁଷ୍ପୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅର୍କ+ପୁଷ୍ପ+ଇ)—ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ (ଦେଖ)

Arkapushpī Sūryamukhī (See)

ଅର୍କପ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅର୍କ+ପ୍ରିୟା; ଏ ପୁଷ୍ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର

Arkapriyā ପୂଜା ହେଉଥିବାରୁ)—ଜବାପୁଷ୍ପ; ମନ୍ଦାର—

The China rose

ଅର୍କବନ୍ଧୁ—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅର୍କ=ସୂର୍ଯ୍ୟ+ବନ୍ଧୁ = ଶ୍ରୀ, ମିତ୍ର; ଏ

Arkabandhu ସୂର୍ଯ୍ୟବନ୍ଧାୟୁ ଥିବାରୁ)—ଗୌତମବୁଦ୍ଧ—

A name of the Buddha

ଅର୍କବଲ୍ଲଭ—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅର୍କ+ବଲ୍ଲଭ)—ମନ୍ଦାର; ଜବା—

Arkaballabhā The China rose.

ଅର୍କବାର—ସଂ. ବି.—ରବିବାର—Sunday.

Aakabāra

ଅର୍କବେଧ—ସଂ. ବି.—ତାଳଶପତ୍ର (ଦେଖ)

Arkabedha Tālisapatra (See)

ଅର୍କବ୍ରତ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍କଙ୍କ ଅଭ୍ୟୁକ୍ତିରୁ)—

Arkabrata ୧ । ମାଘ ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀରେ ସୂର୍ଯ୍ୟପୂଜା କ୍ରମ—

A religious vow observed on the

7th day of bright fortnight of the month of Māgha.

୨ । (ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ପୃଥିବୀରୁ ଜଳଶୋଷଣ କରି ସୁନବାର ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉପକାରାର୍ଥ ଭକ୍ତ ଶୋଷିତ ଜଳ ବର୍ଷାରୂପରେ ପୃଥିବୀକୁ ଦିଅନ୍ତି ସେହିପରି)—ପ୍ରଜାଙ୍କଠାରୁ କର ଆଦାୟ କରି ପୁଣି ତାହା ପ୍ରଜାଙ୍କ ହିତରେ ବ୍ୟୟ କରିବା ରୂପ ରଜାଙ୍କ ବ୍ରତ—2. The practice or vow of a king to take revenue from the subjects and apply the same for their benefit (compared to the practice of the sun.)

ଅର୍କଭ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍କ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା. ଭ= Arkabha ନକ୍ଷତ୍ର)—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତନକ୍ଷତ୍ର; ଯେଉଁ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଅଛନ୍ତି—1 Asterism through which the sun is passing

୨ । ସିଂହରାଶି—2. The sign Leo.

୩ । ଉତ୍ତରାଫାଲଗୁନା ନକ୍ଷତ୍ର—3. The 12th

asterism.

ଅର୍କଭକ୍ତା—ସଂ. ବି.—ଅବିଦ୍ୟଭକ୍ତା; ଅଣସୋରଷ (ଦେଖ)

Arkabhaktā Anasorisha (See)

ଅର୍କମୂଳ—ସଂ. ବି.—ପାନଅରୁଡ଼ (ଦେଖ)

Arkamūla Panaairda (See)

ଅର୍କସିଦ୍ଧାନ୍ତ—ସଂ. ବି.—ସୂର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନାମକ ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର—

Arkasiddhānta A name of the astronomical treatise Surjyayasiddhānta.

ଅର୍କାଶ୍ମୀ—ସଂ. ବି.—(ଅର୍କ+ଅଶ୍ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ମଣି—

Arkāsmī 1. The sunstone.

୨ । ଅରୁଣୋପଲ; ପଦ୍ମରାଗମଣି—2. Ruby.

ଅର୍କାହ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅର୍କ+ଅହ୍ୱା=ନାମ ଯାହାର)—ଅରକ

Arkāhwa ଗୁଳୁ—The swallow wort (plant)

ଅର୍କି—ଦେ. ବି.—ଅରକ (ଦେଖ)

Arki Araki (See)

ଅର୍କେଷ୍ଟ୍ରା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅରକେଷ୍ଟ୍ରା)—ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୟ

Arkeshṭrā ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପଞ୍ଚଶୈଳ ପରେ ରଙ୍ଗଭୂମିର

ଅର୍କେଷ୍ଟ୍ରା ଅନ୍ତର୍ଗତରେ ବଜାଯିବା ଐକତାଳକ ବାଦ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ—

ଅର୍କେଷ୍ଟ୍ରା Orchestra; concert played by

a band in a theatre.

ଅର୍କୋପଲ—ସଂ. ବି.—ଅର୍କାଶ୍ମା (ଦେଖ)

Arkopala Arkāsmī (See)

ଅର୍କ୍ଷିତ—ଗ୍ରା. ବିଣ. ପୁଂ, (ସଂ. ଅରକ୍ଷିତ)—ଅରକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Arkshita Arakshita (See)

ଅକ୍ଷିତ ପ୍ରାୟେ ବର୍ଷେ ବୁଦ୍ଧ ଅକ୍ଷିତ—ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରକୃତରୂପଶାଳୀ ।

ସାଧାରଣ ଲେବେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଦାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦାଈ' ଖୋଜିବେ; 'ଦୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦୁଅ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଖୋଜିବେ ।

୪ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ବା ଦେବତାଙ୍କୁ ଦାନଦାନ ଦେବା ପ୍ରକାର—

4. Gift to a Deity or a Brāhmaṇa

୫ । ଅକ୍ଷତ, ଦୂବ ଓ ସାଧାରଣତଃ ଜଳ ଅର୍ପଣପୂର୍ବକ ସମାଗତ ଅତିଥିଙ୍କର ସଜ୍ଜାର—

5. Respectful reception of a guest by the offering of rice, dūrbā grass, flowers and often only water.

୬ । ଏକ ଧରଣ ଓଜନର ୨୦ ଗୋଟି ମୂଳାର ସମାହାର—

6. Collection of twenty pearls having the weight of a 'Dharaṇa'

ଅର୍ଦ୍ଧପାତ୍ର—ସଂ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧପାତ୍ର (ଦେଖ)

Arghapātra Arghyapātra (See)

ଅର୍ଦ୍ଧକଳାବଳ—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚକ୍ର; ଅର୍ଦ୍ଧ + କଳାବଳ)—

୧ । ମୂଲ୍ୟର ଦ୍ରାବ୍ୟତ୍ୱ—

1. Cheapness or dearness of price.

୨ । ବଜାରଭାବ; ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କର ଦାଣ୍ଡଭାବ—

2. Rate or price; market rate of commodities.

ବୈଶ୍ୟମାନେ ମଣି, ମୂଲ୍ୟ, ପ୍ରକାର ଓ ପଣ୍ୟ ପ୍ରକାର ଅର୍ଦ୍ଧକଳାବଳ କାଶିବା ଭାବ ।

ବିଶେଷକର-ମନୁସ୍ମୃତି ୧।୩।୨୧ ।

ଅର୍ଦ୍ଧସଂସ୍ଥାପନ—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚକ୍ର; ଅର୍ଦ୍ଧ + ସଂସ୍ଥାପନ)—

Arghasamsthāpana ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ—

Fixing the price of commodities.

[ଦ୍ର—ରାଜା ସପ୍ତାହରେ ବା ପକ୍ଷରେ ଥରେ ବଣିକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ କରି ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ କରିବେ—

ରାମଣ୍ୟକର. ମନୁସ୍ମୃତି ୮।୪୦୭ ।]

ଅର୍ଦ୍ଧାତିଥୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସ. ଅଦାପୁର)—ଅତି ବଡ଼ ବା ଉଚ୍ଚ—

Arghātī

Very big or tall.

ଅର୍ଦ୍ଧା—

ଅର୍ଦ୍ଧାପୁର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଦାପୁର)—ଅଦାପୁର; କଂସାନୁର ରାକ୍ଷସ—

Arghāsura ବିଶେଷ (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯାହାକୁ ବଧ କରିଥିଲେ)—

Name of the demon, attendant of Kamsa king of Dwārakā (killed by Śrīkṛṣṇa).

ଗ୍ରା. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଅତିଶୟ ଉଚ୍ଚ, ମୋଟା ଓ ବୃଦ୍ଧପୁରୁଷ ବ୍ୟକ୍ତି—A tall and stout person.

ଅର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ—(ଅର୍ଦ୍ଧ = ପୂଜା କରିବା + ଯୋଗ୍ୟାର୍ଥ. ସ)—ପୂଜ୍ୟ;

Arghya ମାନ୍ୟ; ପୂଜନୀୟ—Venerable; deserving worship.

ସଂ. ବି—୧ । ପୂଜାସାମଗ୍ରୀ—1 Offerings.

୨ । ପୂଜ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଅରୁଣଭାବ, ଦୂବ, ଫୁଲ ଓ ଚନ୍ଦନ ମିଶ୍ରିତ ଜଳ—

2. Water and other articles used in offering homage to a distinguished guest.

୩ । ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜାରେ ବ୍ୟବହୃତ ମନ୍ତ୍ରଶୋଧିତ ଜଳ—

3. Consecrated water offered to a Deity during worship.

୪ । ବିରମଧୁ—4. Wild honey.

ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟଦାନ—ସଂ. ବି—ପୂଜାର୍ଥ ଅବାହନକାଳୀନ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଜଳାଦି Arghyadāna ପ୍ରଦାନରୂପ ସଜ୍ଜାର—Offering of water to show respect to a guest.

ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟପାତ୍ର—ସଂ. ବି.—ଯେଉଁ ଥାଳରେ ପୂଜାପଦାର୍ଥ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ—Arghyapātra ଥାଏ—Plate containing the essentials of worship (e.g. flowers, sandal paste, rice duba grass etc).

ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟସ୍ଥାଳି—ସଂ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟପାତ୍ର (ଦେଖ)

Arghyasthālī

Arghyapātra (See)

ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟଜାଲି—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚକ୍ର; ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ + ଅଞ୍ଜଳି)—ପୂଜାର୍ଥ ଜଳାଞ୍ଜଳି—Arghyāñjali Handful of water offered in worship to guests.

ଅର୍ଚ୍ଚ (ଧାତୁ)—ସଂ. ବି.—୧ । ପୂଜା କରିବା—

Archcha (root)

1. To worship.

୨ । ଗପ୍ତି ପାଇବା—2. To shine.

ଅର୍ଚ୍ଚକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Archchaka ପୂଜକ—Worshipper.

(ଅର୍ଚ୍ଚକା—ଶ୍ଳୀ) ସଂ. ବିଶ—ପୂଜାକାର୍ଯ୍ୟ—doring,

ଅର୍ଚ୍ଚନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + ଭବ ଅନ)—

Archchana ୧ । ପୂଜା; ବନ୍ଦନା—

1. Worship, homage.

୨ । ସମ୍ମାନ—2. Respect

ଅର୍ଚ୍ଚନା—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଚ୍ଚନ + ଅ)—୧ । ପୂଜା—

Archchanā

1. Worship.

୨ । ଭୋଜନ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ନିମନ୍ତ୍ରଣ—

2. Invitation to a dinner.

ଅର୍ଚ୍ଚନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନୀୟ)—ପୂଜନୀୟ; ପୂଜ୍ୟ—

Archchaniya

Adorable.

ଅର୍ଚ୍ଚା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ + ଶ୍ଳୀ. ଅ)—

Archchā ୧ । ପୂଜା—1. Worship.

୨ । ପ୍ରତିମା—2. Idol.

୩ । ପ୍ରତିରୂପ—3. Image

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅରୁଚ୍ (ଦେଖ)—Aruchā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ୍ଟ	ଡଢ଼	ଡଢ଼	ଡଢ଼
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ଣ

ଅର୍ଚ୍ଚି—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Archchi ୧ । ଅଗ୍ନିତୀକ୍ଷା; ତେଜସପ୍ତର ତୀକ୍ଷା—

1. The flame of a light.

୨ । ଜ୍ୱାଳା—2. Blaze.

୩ । ତେଜ; ପ୍ରଭା—3. Glamour.

୪ । ଅଂଶୁ; ରଶ୍ମି; ବିରଣ—4. Ray of light

୫ । କୃଷ୍ଣାସକ ପତ୍ନୀ—

5. Name of the wife of Kṛuṣṇās'wa.

ଅରୁଚି ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅରୁଚ)—ଅରୁଚି (ଦେଖ)

ଅରୁଚି Aruchi (See)

ଅର୍ଚ୍ଚି—ସଂ. ବି—ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Archchih Archchis (See)

ଅର୍ଚ୍ଚିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Archchita ପୂଜିତ—Worshipped.

ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଟାନ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ମତ୍ତ; ୧ମା. ୧ବ)—

Archchishmān ୧ । ଗୁପ୍ତିମାନ—1. Glittering; shining.

(ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଟାନ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ—2. Blazing.

ସଂ. ବି—୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire

୩ । ଦେବଶିବଶେଷ—3. Name of a sage.

ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍)—ଅର୍ଚ୍ଚି (ଦେଖ)

Archchis Archchi (See)

ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅର୍ଚ୍ଚ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Archchya ପୂଜ୍ୟ; ପୂଜାର୍ହ—Adorable.

(ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ)

ଅର୍ଜ (ଧାତୁ)—ସଂ—ଉପାର୍ଜନ କରିବା; ସେବନାର କରିବା—

Arja (root) To earn.

ଅର୍ଜକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Arjaka ଉପାର୍ଜକ; ସେବନାଶୀ—Earning; acquiring.

(ଅର୍ଜକା—ଶ୍ଳୀ)

ଅର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଜ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Arjana ୧ । ଉପାର୍ଜନ; ସେବନାର—1. Earning.

ଅର୍ଜନ ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଦୂରରେ ଯାନ୍ତି ଏକା । ମାର୍ଗସ୍ଥେୟସ୍ୱରଣ ।

୨ । ଲାଭ—2. Gain.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତି—3. Acquisition.

ଅର୍ଜନକାରୀ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅର୍ଜନକାରୀ)—

Arjanakāriā ଅର୍ଜନକାରୀ (ଦେଖ)

Arajanakāriā (See)

ଅର୍ଜନକାରୁ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅର୍ଜନକାରୀ)—

Arjanakāruā ଅର୍ଜନକାରୁ (ଦେଖ)

Arajanakāruā (See)

ଅର୍ଜୟିତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅର୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଣ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Arjayitā ଅର୍ଜକ; ଉପାର୍ଜନକାରୀ—Earning.

(ଅର୍ଜୟିତା—ଶ୍ଳୀ)

ଅର୍ଜି—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅର୍ଜି)—ଅରଜ (ଦେଖ)

Arji

Araji (See)

ଅର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ଉପାର୍ଜିତ—

Arjita

Earned; acquired

ଅର୍ଜିନବିଷ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅର୍ଜିନବିଷ୍)—

Arjinabis

ଅରଜିନବିଷ୍ (ଦେଖ)

Arajinabis (See)

ଅର୍ଜିବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ ଅର୍ଜ ଧାତୁ) ୧ । ଅର୍ଜନ କରିବା—

Arjibā

1 To earn.

ଅର୍ଜନକରା ୨ । ନିଜକୃତ କର୍ମର ଫଳରୂପେ ଲାଭ କରିବା—

कमाना; अर्जनकरना 2. To reap the fruits of one's actions.

ଅପଣେ ଅର୍ଜର ଅନ୍ତର୍ଥ; ଶୁଦ୍ଧ ବୁଝ ଏହି ମତ ।

କରକା/ଅ. ଭବନ ।

ଅର୍ଜୁନ—ସଂ ବି. (ଅର୍ଜ ଧାତୁ = ଉପାର୍ଜନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଉନ; ସେ

Arjuna କୁବେର ଅବିଷ୍ଣୁ ଜୟ କରି ଧନାଦି ଉପାର୍ଜନ କରିଥିଲେ;

ମହାଭାରତରେ ବିରାଟପୁର ଉତ୍ତରକୁ ଅର୍ଜୁନ ନିଜ

ନାମ ସମ୍ପନ୍ନେ କହିଥିଲେ ଯେ ମୁଁ ଏହି ସମାଗରାଧରରେ

ନିର୍ମଳ ବା ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ କରୁ ବୋଲି ଲୋକେ ମତେ

ଅର୍ଜୁନ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି)

୧ । ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ—1. The name of the third

Pāṇḍava.

୨ । କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟାର୍ଜୁନ; ସହସ୍ରାର୍ଜୁନ—

2. Name of a valiant conqueror.

ଧନ ଅଭାବେ ମନେ ଦେଖିଥିଲା ବି ଭବ ବାଣ ଅର୍ଜୁନ ।

ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସ୍ୱାଧିପ ।

୩ । ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ; ଧଳା—3. White colour.

୪ । ଚକ୍ଷୁସ୍ତେଜସବିଶେଷ; ଆଲୁଅ; ଆଖି ପତାରେ ଉଠିବା ବ୍ରଣ

(ଭ୍ରାନ୍ତେନ)—4 A boil on the eyelid.

୫ । ଆଖିର ଧଳା ତୋଳାର ଫୁଲ୍ଲ ସ୍ତବ୍ଧ; ଆଖିରେ ଫୁଲ୍ଲ

ପଡ଼ିବା—5 A slight inflammation of

the conjunctiva or white of the eye

(M W.)

୬ । ଏକଜାତୀୟ ଧଳା ଚୂର୍ଣ୍ଣ—

6. A species of white grass.

୭ । କର୍ପୂର—7. Camphor.

୮ । ରୌପ୍ୟ—8. Silver.

୯ । ଚନ୍ଦ୍ରବିରଣ—9. Moon-light.

ମାଧବୀ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଓ ବାହ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ଯଥା :— 'ବାଘ' ନ ଯିଲେ 'ବାଘ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଟ' ନ ଯିଲେ 'କୂଟ' ଚେଷ୍ଟାବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଯାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟାବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣବ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଚେଷ୍ଟାବେ; 'ଅଲବର' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଲବର' ଚେଷ୍ଟାବେ ।

୧୦ । ସୁନା—10. Gold.

୧୧ । ମୟୂର—11. Peacock (M. W.)

୧୨ । ମାଆଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର—

12. The only son of his mother (M. W.)

୧୩ । ଚର୍ମରୋଗବିଶେଷ—13. A cutaneous disease (M. W.)

୧୪ । ଚୂଷକଶ୍ରେଣୀ—14. A flowering tree

ସଂ. ନାମ. ଅର୍ଜୁନ; ଧବଳଦ୍ରୁମ Lager Stræmia flos
ଜାତୀୟ Reiginae (Kirtikar)

ଅର୍ଜୁନ; ଜାହାଜ; [ଦ୍ର—ଧାତବ୍ୟାଦିବର୍ଗର ପୁଷ୍ପତରୁ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଡ଼
ତେ. ମରୁତମାଣ୍ଡ ବଡ଼; ପ୍ରାୟ ଚିନିଆଁଲ ଚଉଡ଼ା; କାଠରେ
ଚଉକ ମେଜା ଆଦି ହୁଏ । କାଠ ଧଳା; ଆସାମ,
ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଓ ଚଣ୍ଡିଗ୍ରାମରେ ଏହି ଗଛ ଜନ୍ମେ
(ଯୋଗେଶ୍ୱର)]

୧୫ । ଚୂଷକଶ୍ରେଣୀ—15. A tree

ସଂ. ନାମ—ଅର୍ଜୁନ; ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ; ଗର- Terminalia Arjunā.

ଚୂଷ; ଗର; ଧବଳ; ଉନ୍ନତ; [ଦ୍ର—ହରିତକ୍ୟାଦି ବର୍ଗର ତରୁ ବିଶେଷ ।
କଲୁର, ପକ୍ଷଦେବ । ଅସନଗଛ ପରି, କଲୁ କାଠ ଧଳା;

ଅର୍ଜୁନ ଗଛର ଶୁଭରେ ଧଳା ଧଳା

ଚୂନର କଣା ଦେଖାଯାଏ । ଏ ଗଛ

ପ୍ରାୟ ନଦୀ ଓ ଜଳକଳରେ ଜନ୍ମେ ।

ଫଳରେ ଖଟା ପକ୍ଷ ଥାଏ । ଅର୍ଜୁନକାଠ ଶକ୍ତ କଲୁ ପଟା

ପାଟିଆଏ (ଯୋଗେଶ୍ୱର) । ବୈଦ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ

ଏହା ଶୀତବର୍ଣ୍ଣ, ହୃଦୟ, ଓ କଷାୟ; ଏହା କ୍ଷତ, କ୍ଷୟ,

ବିଷ, ରକ୍ତଦୋଷ, ମେହଦୋଷ, ପ୍ରମେହ, ବ୍ରଣ,

କଫ ଓ ପିତ୍ତନାଶକ ।

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—Name of persons.

ସଂ. ବିଣ. —୧ । ଶୁଦ୍ଧ; ଧଳା—1. White.

ବହୁର ବହୁସ୍ୱର ଅର୍ଜୁନ ପାଦବିଶେଷ ବଶେ ଶବ୍ଦର ସେ ବିଶଳ ।
ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦଳାପ ।

୨ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—2. Bright.

୩ । ନିର୍ମଳ—3. Clear; pure.

୪ । ରୌପ୍ୟନିର୍ମଳ—4. Made of silver.

ଅର୍ଜୁନ ଦାସ—ଦେ. ବି. ନାମ—'ରାମ ବିରା' ନାମକ ପଦ୍ୟ ପ୍ରଜ୍ଞ
Arjuna dāsa ରଚୟିତା ଓଡ଼ିଆ କବି ।

(ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ)

Name of an Ordīa poet.

ଅର୍ଜୁନ ମିଶ୍ର—ଦେ. ବି. —ମୂଳ ମହାଭାରତର ସମ୍ବନ୍ଧ ଟିକାକାର—
Arjuna misra ବିଶେଷ—

Name of a commentator on
the Mahābhārata.

ଅର୍ଜୁନାରି—ସ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅର୍ଜୁନ ବା କାର୍ତ୍ତିବୀର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅରି)—

Arjunāri ୧ । ପରଶୁରାମ—

1 An epithet of Paraśurāma.

ବିପ୍ରର ତାଙ୍କର ଶାଳେ କିମର୍ତ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏମାନେ

ଶୋଭା ଅର୍ଜୁନାର ମନ କେ ସେ କେ ।

ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦଳାପ ।

ଅର୍ଜୁନ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅର୍ଜୁନ + ଇ)—

Arjuni ୧ । ଗାଈ—1. Cow.

୨ । କୁଟୁଣୀ—2. Procuress; bawd.

୩ । ସର୍ପବିଶେଷ—3 A kind of serpent.

୪ । ଅନିରୁଦ୍ଧର ଶ୍ରୀ ଭାଷା—

4. A name of the wife of Aniruddha.

୫ । କାର୍ତ୍ତବୀ ବା କରତୋୟା ନଦୀ—

5. The river Karatoyā.

ଅର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି (ଋ ଧାତୁ ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ନ)—

Arṇa ୧ । ଅକାରାଦି ଅକ୍ଷର—1. Alphabet.

୨ । ଜଳ—2. Water.

୩ । ଶାଗୁଆନ ଗଛ—3 Teak tree.

୪ । ତେଉ—4 Wave.

୫ । ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—5. Name of a metre

ସ. ବିଣ. ପୁଂ.—ପୀଡ଼ିତ—Sick.

ପ୍ରା. ବି—(ଅନ୍ନର ଅଣ୍ଡାକ ଉତ୍ତାରଣ)—

୧ । ଅନ୍ନ; ଭାତ—1. Boiled rice.

ବ୍ୟ.ସ ଦେଲେ ମୋର ପକ୍ୱାକ ତରୁ ଅର୍ଣ୍ଣ ।

ପାଦାଧାର ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୨ । ପୁଣ୍ୟ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅର୍ପିତ ଅନ୍ନ ମହାପ୍ରସାଦ—

2 Boiled rice offered to Jāgannātha
of Puri.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ)—ଅର୍ଣ୍ଣ (ଦେଖ)

Arṇa (See)

ଅର୍ଣ୍ଣପୁର୍ଣ୍ଣ—ପ୍ରା. ବି—(ସ. ଅନ୍ନପୁର୍ଣ୍ଣର ଅଣ୍ଡାକ ଉତ୍ତାରଣ)—

Arṇapūrṇa ଅନ୍ନପୁର୍ଣ୍ଣା (ଦେଖ)

Annapurṇa (See)

ଅର୍ଣ୍ଣବ—ସ. ବି (ଅର୍ଣ୍ଣ—ଜଳ+ଅଛି ଯହିଁରେ ଅର୍ଥରେ. ବି)—

Arṇaba ୧ । ସମୁଦ୍ର, ସାଗର—1. The sea

୨ । ନଦୀ—2. Stream

୩ । ତେଉ—3 Wave.

୪ । ନଦିବନ୍ଧି; ଜଳବନ୍ଧି—4. Flood.

୫ । ଚାରି ସଂଖ୍ୟା—5. The number four.

୬ । ବାୟୁସାଗର—6. The ocean of air.

ସ. ବିଣ.—୧ । ଅନୁଚିତ—I Agitated.

୨ । ଅସ୍ଥିର—2. Restless.

୩ । ଫୋମୁକ—3 Foaming.

ସାଧାରଣ ସେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ ଏ ବା ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ କି ଶବ୍ଦ ଯେତେବେଳେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଂ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅନ୍ୟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅନ୍ୟ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଖୋଜିବେ

ଅର୍ଥକାମ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୁତି ଚିହ୍ନ) ଧନ ଲାଭ କରିବା ଇଚ୍ଛା—

Arthakāma Desire for wealth.

ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଚତୁର୍ଥାନ୍ତ; ଅର୍ଥ + କାମ)—୧। ଅର୍ଥ ପାଇବା ପାଇଁ (ଅର୍ଥକାମୀ—ଶ୍ରୀ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ—1. Desirous for wealth

୨। ଲୋଭୀ—2. Avaricious.

ଅର୍ଥକାମୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଉପପଦଚତୁର୍ଥାନ୍ତ; ଅର୍ଥ + କାମିନ୍)

Arthakāmi ମା. ୧ବ.)—ଅର୍ଥକାମ (ଦେଖ)

(ଅର୍ଥକାମିନୀ—ଶ୍ରୀ) Arthakāma (See)

ଅର୍ଥକାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୁତି ଚିହ୍ନ; ଅର୍ଥ + କାର୍ଯ୍ୟ)

Arthakārṣya ୧। କର୍ଯ୍ୟକଳା—1. Poverty.

୨। ଧନାଭାବ—2. Paucity of funds

ଅର୍ଥକଳ୍ପିଣୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (୨ମୀ ଚିହ୍ନ; ଅର୍ଥ + କଳ୍ପିଣୀ; ମା. ୧ବ.)—

Arthakālwishī ଧନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଅର୍ଥକଳ୍ପିଣୀ—ଶ୍ରୀ) Dishonest in money-matters.

ଅର୍ଥକୃଷ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅର୍ଥକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ)—

Arthakṛuchchhra ଅର୍ଥାଭାବଜନିତ କଷ୍ଟ; ଅର୍ଥକଷ୍ଟ—

Want; hardship caused by want.

ଅର୍ଥକୃତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୁତି ଚିହ୍ନ; ଅର୍ଥ + କୃତ୍ୟ)—

Arthakṛutya କୌଣସି ବିଷୟର ମାମଲା—

The settling of a matter. (M. W.)

ଅର୍ଥକୋବିଦ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (୨ମୀ ଚିହ୍ନ; ଅର୍ଥ + କୋବିଦ)—

Arthakobida କୌଣସି ବିଷୟରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ—

Expert in any matter.

ଅର୍ଥକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅର୍ଥ ସାଧନାର୍ଥ କୃତ କ୍ରିୟା)—

Arthakriyā ୧। ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା କର୍ମ—

1. Action performed with a special purpose.

୨। ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପକାରରେ ଲାଗିବା—

2. The being useful to others.

ଅର୍ଥଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. ସଂ (ଅର୍ଥଗ୍ରହ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦର ଅନୁଜରଣରେ

Arthagrudhna ଅବିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ; ଏ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରାମାଣିକ)—

ଅର୍ଥଲୋଭା; ଅର୍ଥଲୋଭ—Avarice for wealth.

ଅର୍ଥଗ୍ରହ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହ ବ୍ୟବହାର ଚରାଧାର ହୋଇ ନାହିଁ ତଥାପି ।

ନିବିଡ଼ିତ; କୃଷ୍ଣମାସ ।

ଅର୍ଥଗ୍ରହ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅର୍ଥ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ = ଲୋଭକରିବା +

Arthagrudhnu କର୍ତ୍ତୃ. ନୁ)—ଅର୍ଥଲୋଭା; ଧନଲୋଭ—

Avaricious; greedy of gain.

ଅର୍ଥଗୌରବ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅର୍ଥଜନନ ଗୌରବ)—

Arthagauraba ୧। ଗୂଢ଼ାର୍ଥ—

1 Depth of meaning,

୨। ଧନଯୋଗୁଁ ପୂଜା ବା ମାନ—

2 Respect due to riches.

ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅର୍ଥ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଲୁ. ମା. ୧ବ.)—

Arthagrāhi ୧। ଯେ ଧନ ଗ୍ରହଣ କରେ—1. Taking

(ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ—ଶ୍ରୀ) money; abstracting 'money.

୨। ଯେ ଶବ୍ଦାବିର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରେ—

2. Understanding the meaning of words and expressions.

୩। ଅର୍ଥଲୋଭ—3. Avaricious

(ଯଥା—ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଣାମରେ ସମ୍ମୁଖ ନୁହନ୍ତି ।)

ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଥ) —

Arthaghna ୧। ସାହାସରତା; ଅମିତବ୍ୟୟ—

(ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Extravagant, wasteful.

୨। କ୍ଷତିକାରକ—2. Causing loss or damage.

୩। ସୁଧିଆ ନଷ୍ଟକାରକ—

3 Destroying advantage.

ଅର୍ଥଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ + ଜ୍ଞା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଥ)—

Arthajña ୧। ଶବ୍ଦାର୍ଥ ଜାଣିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—1. Conversant

(ଅର୍ଥଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) with meanings of words.

୨। ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ପାରଦର୍ଶୀ—2 Versed in Economics.

ଅର୍ଥତଃ—ସଂ. ଅ. (ଅର୍ଥ + ତତ୍) —୧। ଫଳତଃ—

Arthatah 1. Consequently.

୨। ଅର୍ଥାତ୍—2. Namely; that is.

୩। ବସ୍ତୁତଃ—3. Indeed.

ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅର୍ଥ ଆକାରରେ ଦଣ୍ଡ)—

Arthadanda ସୋରମାନା—Fine.

ଅର୍ଥଦୋଷ—ସଂ. ବି.—ଅଲଙ୍କାରଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଦୋଷ; ଯେଉଁ ଦୋଷ

Arthadosha କାର୍ଯ୍ୟର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବା ଅର୍ଥକୁ ଅଶ୍ରୟ କରିଥାଏ ।

(ଯଥା—ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭତା, ଗ୍ରାମ୍ୟତା, ବ୍ୟାଘ୍ରତା,

ଅଶ୍ରୀଳତା, କଷ୍ଟାର୍ଥତା, ପୁନରୁକ୍ତିତା, ବିରୁଦ୍ଧତା,

ଅଭିବିରୁଦ୍ଧତା ଓ ବିଦ୍ୟାବିରୁଦ୍ଧତା)—

A fault in rhetoric.

ଅର୍ଥନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ)—ପ୍ରାର୍ଥନା, ସାର୍ଥା—

Arthana Solicitation.

ଅର୍ଥନା—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଥନ + ଅ)—ଅର୍ଥନ (ଦେଖ)

Arthana Arthana (See)

ଅର୍ଥନୀତି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅର୍ଥ ବିଷୟକ ନୀତି)—ଯେଉଁ

Arthaniti ବିଜ୍ଞାନରେ ଧନୋପାର୍ଜନୀକ ବିଷୟର ଚର୍ଚ୍ଚା ହୁଏ—

The science of Economics; the science of wealth.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଊ	ନ୍

ଅର୍ଥପତି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ପତି)—୧ । ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
Arthapati 1. A rich man.
୨ । ରାଜା—2. A king.

୩ । ହିନ୍ଦୁ ଦେବତା—3. The Hindu God of wealth.

ଅର୍ଥପିଣ୍ଡାଚ—ସଂ. ବିଣ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପିଣ୍ଡାଚ)—

Arthapindācha ଅତିଶୟ ଧନଲୋଭୀ—
Very avaricious.

ଅର୍ଥପ୍ରୟୋଗ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ପ୍ରୟୋଗ = ଲଭ୍ୟର୍ଥ.
Arthaprayoga ବ୍ୟବହାର)—

- ୧ । ଋଣରେ ଟଙ୍କା ଖଟାଇବା; ମହାଜନା—
1. Investment of money in loan; usury.
- ୨ । ଲଭ୍ୟ ପାଇଁ ବାଣିଜ୍ୟାଦିରେ ଟଙ୍କା ଲଗାଇବା—
2. Investment of money in trade etc for profit.

ଅର୍ଥବଳ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍ଥଜନକବଳ)—

Arthabala ୧ । ଧନବଳ; ପାଖରେ ଧନ ଥିବାରୁ ମନୁଷ୍ୟର
ସେଇ ଶକ୍ତି ବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ହୁଏ—

1. Power derived from riches.
- ୨ । ଅର୍ଥସଙ୍ଗତ—
2. Sufficiency in money-matters.
- ୩ । ସମ୍ପଦ—3. Affluence

ଅର୍ଥବାଦ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ = ବସ୍ତୁ ବା ସ୍ଵରୂପ ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ +
Arthabāda ବାଦ = କଥନ)—୧ । ପ୍ରଶଂସା—

1. Praise; eulogy.
- ୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକଥନ—
2. Declaration of purpose.
- ୩ । ଆଇନ୍ ଆକ୍ଟର ଅବତରଣିକାରେ ଆଇନର ପ୍ରୟୋଜନର
କଥନ—
3. Preamble to an act of legislature.
- ୪ । ପ୍ରାର୍ଥନାପତ୍ର—4. Petition.
- ୫ । ସ୍ଵାଧିପ୍ରାୟୋକ୍ତି—5. Giving vent to one's
thought or opinion.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ଦୁଇପ୍ରକାର; ୧. ସୁବ୍ୟର୍ଥବାଦ; ୨. ନିନ୍ଦାର୍ଥବାଦ ।]

ଅର୍ଥବାନ୍—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅର୍ଥ + ଅନ୍ଧ ଅର୍ଥରେ. ବଚ୍)—

- Arthabān ୧ । ଅର୍ଥସମ୍ପଦ; ଧନୀ—
(ଅର୍ଥବାନ୍—ଶ୍ରୀ) 1. Rich, substantial
- ୨ । ସାର୍ଥକ—2. Significant.
 - ୩ । ସଫଳ—3. Successful.
 - ୪ । ସାଧପ୍ରାପ୍ତ—
4. Having some purpose or intention.
 - ୫ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ—
5. Having some end in view.

ଅର୍ଥବିଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଜ୍ଞାନ)—

Arthabijñāna ୧ । ଅର୍ଥବୋଧ—(ବୁଦ୍ଧିଶୂଳନାବିଷୟକ ଅଠ
ଗୋଟି କ୍ରମ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ।)

1. Comprehension of meaning (M.W.)

୨ । ଶବ୍ଦଶକ୍ତି ଗ୍ରହଣ—

2. Assimilation of the power of words.

ଦେ. ବି.—ଅର୍ଥନୀତି—Economics.

ଅର୍ଥବିଦ୍—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ଥ + ବିଦ୍ ଧାତୁ + କ୍ତିପ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Arthabid ୧ । ଶବ୍ଦାର୍ଥଜ୍ଞ—1. Conversant with the
meaning of words.

୨ । ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ—2. Versed in Economics.

୩ । ଜ୍ଞାନୀ—3. Wise.

୪ । ମର୍ମଜ୍ଞ—4. Knowing the sense.

ଅର୍ଥବିନିଯୋଗ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ବିନିଯୋଗ)—

Arthabiniyoga ଅର୍ଥପ୍ରୟୋଗ (ଦେଖ)
Arthaprayoga (See)

ଅର୍ଥବୋଧ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ବୋଧ)—ପଦର ଅର୍ଥ ବା
Arthabodha ମର୍ମ ବିଷୟରେ ପ୍ରବେଶ—Comprehension
of the meaning of an expression or
sentence.

ଅର୍ଥବ୍ୟବହାର—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ବ୍ୟବହାର = ବ୍ୟବସାୟ)—
Arthabyabahāra ଅର୍ଥପ୍ରୟୋଗ (ଦେଖ)—

Arthaprayoga (See)

ଅର୍ଥଭାଗ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅର୍ଥ + ଭାଗ ଧାତୁ + କ୍ତିପ୍; ୧ମା.
Arthabhāg ୧ବ.)—ସମ୍ପତ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେଇବେଳେ ସେ ହୁଏ
ପାଞ୍ଚାବାର ହକଦାର ଅଟେ—Entitled to have
a share in the division of property.

ଅର୍ଥଭାଗୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଥ + ଭାଗ ଧାତୁ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Arthabhāgī ଅର୍ଥଭାଗୀ (ଦେଖ)

Arthabhāg (See)

ଅର୍ଥଭେଦ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥର ଭେଦ ବା ପାର୍ଥକ୍ୟ)—

Arthabheda କୌଣସି ଶବ୍ଦର ବା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥର ବିଭିନ୍ନତା—
The distinction or difference of
meaning.

ଅର୍ଥଭ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ଭ୍ରାଣ)—

Arthabhramśa ୧ । ସମ୍ପତ୍ତି ଶ୍ଵ—1. Loss of fortune.

୨ । ବିନାଶ; ସଂଜ୍ଞା—2. Ruin.

୩ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ବ୍ୟର୍ଥତା—

3. Failing of an aim or intention.

ଅର୍ଥଲୋଭ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ ଅର୍ଥ + ଲୋଭ)—ଧନ ଲୋଭ—

Arthalobha Avarice.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଏ ଦୃଢ଼ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଏ ଦୃଢ଼ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ କି ଏ ଦୃଢ଼ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଏକ ଦେଖିଲେ, ଦେଖି ଏ କାହାକୋଷରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଦୃଢ଼ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଏକ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଖ । ଯଥା — 'ବାଘ' ଓ 'ଫଳ'ରେ 'ବା' ଗୋଟିକା; 'ବୃ' ନ ଥିଲେ 'ବୃ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକା' ଦେଖିବେ

ଅର୍ଥଲୋଭ—ସ. ବିଶ. ପୁ.—ଧନ ଲୋଭ—

Arthalobhi Avaricious.

ଅର୍ଥଲୋଭ—ସ. ବିଶ.ପୁ. (୨ମୀ ଚତୁ; ଅର୍ଥ=ଧନ+ଲୋଭ=ଲୋଭ)—

Arthalolupa ଅତିଶୟ ଧନଲୋଭ—Very avaricious.

(ଅର୍ଥଲୋଭ—୩)

ଅର୍ଥଶାଳୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ+ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ. ଶାଳିନ୍)—

Arthasālī ୧ । ଧନଶାଳୀ; ଧନୀ—1. Rich.

(ଅର୍ଥଶାଳି—୩) ୨ । ଅର୍ଥସୂକ୍ତ—2. Having proper meaning

ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର—ସ. ବି. (ଅର୍ଥ=ଭୂମି ଧନାଦି ପ୍ରାପକ ଧନ+ଶାସ୍ତ୍ର)—

Arthasāstra ୧ । ଶବ୍ଦାର୍ଥବିଶୟକ ବିଦ୍ୟା; ଅଭିଧାନ—

1. Vocabulary; dictionary; lexicography.

୨ । ଅର୍ଥୋପପାଦକ ଶାସ୍ତ୍ର (ବୃକ୍ଷଶିଳ୍ପ, ଶୁକ୍ରାଦିର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରଣାଳି ଅର୍ଥ-ନୀତିସମ୍ବନ୍ଧିତ ଶାସ୍ତ୍ର)—

2. Economics.

୩ । କୃଷିଶାସ୍ତ୍ର—3 The science of agriculture.

୪ । ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ଓ ସାଂସାରିକ ବ୍ୟବହାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରୁ ଜ୍ଞାନ କରୁ—

4 Book treating of practical life and political government.

ଅର୍ଥଶୂନ୍ୟ—ସ. ବି. (୩ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ଶୂନ୍ୟ)—

Arthasūnya ୧ । ଶବ୍ଦାର୍ଥହୀନ—1. Meaningless; unmeaning.

୨ । ଧନହୀନ—2. Poor.

ଅର୍ଥସମ୍ପ୍ରାପ୍ତି—ସ. ବି. (୨ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ସଂପ୍ରାପ୍ତି)—

Arthasamsthāna ୧ । ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ—

1. Accumulation of wealth.

୨ । ଅର୍ଥ ସଜ୍ଜା—2. Competence.

୩ । ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଅର୍ଥର ବ୍ୟବସ୍ଥା—

3. Arrangement for getting required funds.

୪ । ଧନାଗାର—4 Treasury (M. W.)

ଅର୍ଥସାଧନ—ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ସାଧନ)—

Arthasādhanā ୧ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସିଦ୍ଧି—1 Accomplishment of a design; success

୨ । ଧନଉପାର୍ଜନ—2. Acquisition of wealth.

୩ । ଗୁଣିବିଦ୍ୟାରେ ସିଦ୍ଧି ବିଶେଷ—3. Name of a particular faculty in magic.

ଅର୍ଥହୀନ—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ହୀନ)—

Arthahīna ୧ । ଧନହୀନ; ଦରିଦ୍ର—1. Poor.

୨ । ଅନର୍ଥକ—2. Without meaning.

ଅର୍ଥାଗମ—ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ଆଗମ)—

Arthāgama ୧ । ଧନ ଲାଭ—

1. Influx of wealth.

୨ । ଆୟ—2 Income

୩ । ଧନପ୍ରାପ୍ତି—3. Acquisition of wealth,

ଅର୍ଥାତ୍—ସ. ଅ (ଅର୍ଥ=ବସ୍ତୁ; ପଲ+୨ମୀ ବିଭକ୍ତି ଚିହ୍ନ ଆତ୍)—

Arthāt ୧ । ବସ୍ତୁତଃ—

1. That is; i.e.; namely; meaning.

୨ । ତାହାର୍ଥ୍ୟ ଏହି କ—2, That is to say.

୩ । ଫଳତଃ—3. As a matter of fact.

ଅର୍ଥାନ୍ତର—ସ. ବି. (ଅନ୍ୟ+ଅର୍ଥ; କର୍ମଧା; ପରକଥା)—

Arthāntara ୧ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ—1. Different meaning; another meaning.

୨ । ଅର୍ଥଭେଦ (ଦେଖ)

2. Arthabheda (See)

୩ । ବିରୁଦ୍ଧାର୍ଥ—3. Opposite or antithetical meaning.

୪ । ପ୍ରକୃତ ବିଷୟର ଅନାକାଂକ୍ଷିତ ଅର୍ଥ—

4. Meaning which was not intended.

ଅର୍ଥାନ୍ତରାନ୍ୟାୟ—ସ. ବି. —କାବ୍ୟାଳଙ୍କାରବିଶେଷ (ଯେଉଁ

Arthāntaranyāsa ଅଳଙ୍କାରରେ ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣାରୁ

ସାଧାରଣ ନିୟମର ଅବତାରଣା କରା ସାଧାରଣ ନିୟମରୁ

କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣାର ଅବତାରଣା କରାଯାଏ)—

A figure in rhetoric; introduction of some other matter (an illustration of a particular case by a general truth or of a general truth by a particular case)

[ଦ୍ର—ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣାରୁ ସାଧାରଣ ନିୟମର ଉଦାହରଣ—

ବରଷାକାଳ ଅଳ୍ପ ଉତ୍ତପ୍ତମିତ୍ର, ମାତ୍ର ପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ କୋହେ କରନ୍ତି ।

କଳ ଗହଳ ଦେଲେ ତା ପକ୍ଷେ ସମ

ଅଥ ସମ୍ବନ୍ଧ ବାବୁ ମହାବିଷମ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଭୁଲସଂସ୍ତବକ]

ଅର୍ଥାନ୍ତରେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଅନ୍ୟବିଶେଷ; ଅନ୍ୟଭାବରେ—

Arthāntare 1 Otherwise.

ଅର୍ଥାନ୍ତରେ ୨ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ—

औरतरह 2. In another sense

ଅର୍ଥପତ୍ତି—ସଂ. ବି. (୨ୟା ଚତୁ; ଅର୍ଥ+ଅପତ୍ତି=ପ୍ରାପ୍ତି)—

Arthāpatti ୧ । ଅର୍ଥର ପ୍ରାପ୍ତି—

1. Acquisition of riches.

୨ । ଅର୍ଥାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

2 (a rhetorical figure) Metonymy..

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ, ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋଷ	ଋଷ	ଋଷ	ଋଷ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋଷ	ଅକାରାନ୍ତ, ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	୧	୧	୧

[୩—ଏକ ବିଷୟର କଥନଦ୍ୱାରା ବିଷୟାନ୍ତରର କଥନ ସହଜରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେଲେ ଅର୍ଥାପତ୍ତ ଅଲଙ୍କାର ହୁଏ—ଯଥା—

ଥର ଥର ବଥା ଘୋରୀ ଜନମନ ଚାଲଇ ଅନୁ ଅଥୁ
ଦେଖିଲେ ଯେହୁ ପ୍ରହରୁ ବସୁ ଦେଖିଲେ ସେ ଯେହୁ ।
ସାଧନାଥ—ସାବନା
ଭୁବନେ. ଅଲଙ୍କାରରକ୍ଷଣା ।

୩ । ପାରପାରିକତାଙ୍କୁ ଅର୍ଥର ଅନୁମାନ—

3 Inference from circumstances.

୪ । (ନ୍ୟାୟ) ଅନୁମାନକ ପ୍ରସ୍ତାବନାବିଶେଷ—

4 (Logic) A disjunctive hypothetical syllogism (M. W)

ଅର୍ଥାବମର୍ଦ୍ଦ—୧୦. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅର୍ଥ+ଅବମର୍ଦ୍ଦ)—

Arthābamaradda ବ୍ୟୟଶୀଳତା—
Prodigality (M. W.)

ଅର୍ଥାର୍ଥ—୧୦. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅର୍ଥ+ଅର୍ଥ)—

Arthārtha ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ—
Effective for the accomplishment of
the aim in view.

୧୦. କି. ବିଶ—ଅର୍ଥ ବା ଧନ ନିମନ୍ତେ—

On account of money.

ଅର୍ଥାର୍ଥୀ—୧୦. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ+ଅର୍ଥ+ଇନ୍. ୧ମା ୧ବ.)—

Arthārthī ୧ । ଧନ ପାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସୀ—

(ଅର୍ଥାର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Desirous of gaining wealth.

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—

2. Desirous of gaining ones' object.

୩ । ଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—

3. Desirous of making a profit

୪ । ସ୍ୱାର୍ଥୀନ୍ଦ୍ରେଶ୍ୱୀ; ଅପସ୍ତୁଅର୍ଥୀ—

4. Selfish (M. W.)

ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର—୧୦. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଲଙ୍କାର)—

Arthāṅkāra ସାହିତ୍ୟରେ ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ (ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ବିଷୟରେ ଶୋଭା ଏ ଅଲଙ୍କାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏଥିରେ ଶବ୍ଦର ଶୋଭା ନ ଥାଇ ଅର୍ଥର ଶୋଭା ଥାଏ; ଉପମା, ରୂପକ ଆଦି ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର; ଯହିଁରେ ଶବ୍ଦର ଶୋଭା ଥାଏ ତାକୁ ଶବ୍ଦାଲଙ୍କାର ବୋଲାଯାଏ; ଯଥା—
ଯମକ, ଅନୁପ୍ରାସ)—Embellishment of the sense by poetical figures.

ଅର୍ଥକ—୧୦. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ+ଇକ)—

Arthika ୧ । ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ ଚାହୁଁ ଥାଏ—

(ଅର୍ଥକ—ଶ୍ରୀ) 1. Wanting anything

୨ । ଯାଚକ—2 Begging for anything.

୧୦. ବି.—୧ । ଉତ୍ତର—1 Beggar.

୨ । ଶ୍ରୀମାତଙ୍କୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ସୁଦ୍ଧାଠକ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Herald whose duty is to sing songs to awaken a Rājā from his sleep.

୩ । ଶ୍ରୀମାତଙ୍କ ପ୍ରହରବିଶେଷ (ବିବସନ୍ତ ସମୟ ଗୀତ ବା ଘଣ୍ଟା ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇବା ଓ ଶ୍ରୀମାତଙ୍କୁ ଶୋଇବାକୁ ଯିବା ଓ ଶୟନ କରିବାର ସମୟ ଜଣାଇବା ଏମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ)—

3. A prince's watchman (announcing by song or music the hours of the day, specially those for rising and going to rest) (M. W.)

ଅର୍ଥିତ—୧୦. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ = ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା+କର୍ମ. ତ)—

Arthita ୧ । ଯାହାଙ୍କୁ କେହି କିଛି ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥାଏ—

(ଅର୍ଥିତ—ଶ୍ରୀ) 1 One who has been approached with any prayer.

୨ । ପୃଷ୍ଠ; ଜିଜ୍ଞାସିତ—2. Asked.

୩ । ବାଞ୍ଛିତ—3. Desired; wished for.

୪ । ଅନୁରୁଦ୍ଧ—4. Requested.

୫ । ପ୍ରାର୍ଥିତ—5. Prayed for; solicited.

୧୦. ବି.—ବାଞ୍ଛା; ଇଚ୍ଛା—Desire; wish.

ଅର୍ଥିତା—୧୦. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅର୍ଥିତ+ଆ)—ଅର୍ଥିତର ଶ୍ରୀଲଙ୍କା—

Arthitā Feminine of Arthita.

୧୦. ବି. (ଅର୍ଥିତ+ତା)—୧ । ଅର୍ଥୀ ବା ପ୍ରାର୍ଥୀର ଅବସ୍ଥା—

1. The condition of a suppliant

୨ । ଇଚ୍ଛା; ବାଞ୍ଛା—2 Wish; desire.

୩ । ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅନୁରୋଧ—3. Asking; request.

ଅର୍ଥୀ—୧୦. ବିଶ. ପୁ. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ+ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Arthī ୧ । (ଅନୁର ବସ୍ତୁ ପାଇଁ) ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ; ପ୍ରାର୍ଥୀ—

(ଅର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Praying or craving for

(ଅର୍ଥୀ—ବି) anything.

୨ । ଇଚ୍ଛୁକ—2 Desirous.

୩ । ଯାଚକ—3. Soliciting.

୪ । ଦରଶାସ୍ତ୍ରକାରୀ—4. Petitioning.

୫ । ଲାଲସିତ—5. Longing for.

୬ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନେତ୍ର—

6. Desirous of fulfilment of aim.

୭ । ଧନୀ—7 Rich.

୮ । କାମୁକ—8. Libidinous (M. W.)

୯ । ଯେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ—

9. Explaining the meaning.

୧୦. ବି.—୧ । ମକଦ୍ଦମାରେ ବାଦୀ; ମୁଦେଇ—

1. Plaintiff, complainant.

(ପ୍ରତ୍ୟାର୍ଥୀ—ବିଷୟ)

୨ । ଉତ୍ତର—2. Beggar.

୩ । ଉପେକ୍ଷାର—3. Suitors.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ ବୋଲି କର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ଏ ଗୋଟିଏରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧୁକ୍ଷେପେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ସାଧୁ :—
'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏ; 'ବଥ' ନ ଯିଲେ 'ବଥ' ଗୋଟିଏ; 'ବଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ବଥ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିଏ ।

୪ । ସେବକ; ଭୃତ୍ୟ—4. Servant.

୫ । ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟା ପ୍ରାର୍ଥୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

5. One who asks for a girl in marriage;
wooer (M. W.)

୬ । ସଙ୍ଗୀ—6. Companion

ଅର୍ଥ—୧୦. ଅ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ସାଧା; ଭୋଜନାର୍ଥେ)—

Arthe ୧ । (ଅମୃତ) ପାଇଁ; ନିମନ୍ତ—1. For.

୨ । (ଅମୃତ) ପ୍ରୟୋଜନ ପାଇଁ—2. With a view
to; with the object of.

୩ । (ଅମୃତ)ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ—3 For the purpose of
ମିଳିଲେ ପାଇଁ ବୁଝାନ୍ତେ । ଶୁଦ୍ଧ ଗୋଟିଏର ଅର୍ଥ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବାନ ।

ଅର୍ଥୋତ୍ସର୍ଗ—୧୦. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅର୍ଥ+ଉତ୍ସର୍ଗ)—ଧନବ୍ୟୟ—
Arthotsarga Expenditure of money.

ଅର୍ଥୋପମା—୧୦. ବ. —ଉପମାନଙ୍କାର ବିଶେଷ (ଏଥିରେ ଉପମେୟ
Arthopama ବିଷୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ କିନ୍ତୁ ଉପମାର ଅଙ୍ଗମାନ
ନ ଥାଏ; ଯଥା—ରାମ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଅଟନ୍ତି)—

A simile which merely states the object
of comparison without mentioning
any particle thereof.

ଅର୍ଥୋପାର୍ଜନ—୧୦. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ, ଅର୍ଥ+ଉପାର୍ଜନ)—

Arthoparjana ୧ । ଧନ କମ୍ପେଇବା; ଧନଅର୍ଜନ—

1. Acquisition or earning of wealth.

୨ । ଧନସଂଗ୍ରହ—2. Collection of riches.

ଅର୍ଥୋଶ୍ମି—୧୦. ବ. (୧ୟପଦଲେଖି; ଅର୍ଥ+ଉଶ୍ମି; ୧ମା. ୧ବ)—

Arthoshmi ୧ । ଧନଗର୍ବ; ବେଶି ଧନ ହେବାରୁ ମନୁଷ୍ୟ
ମନରେ ଉପହସ୍ତକା ଗର୍ବମାନ—

1. Glow or pride of wealth.

୨ । ଧନଶାଳିନ—2. Condition of being
wealthy.

ଅର୍ଥ୍ୟ—୧୦. ବ. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Arthya ୧ । ଉଚିତ—1. Proper.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

2. Fit to be prayed for.

୩ । ନ୍ୟାୟ୍ୟ; ଉପଯୋଗୀ—3. Fit.

୪ । ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ—4. Reasonable.

୫ । ଅର୍ଥ ବା ତାର୍ଥକ୍ୟଯୁକ୍ତ—

5. Full of meaning; significant.

୬ । ଧନୀ—6. Rich. (M. W)

୭ । ଜ୍ଞାନୀ—7. Wise.

୮ । ବୁଦ୍ଧିମାନ—8. Intelligent.

୯ । ପଣ୍ଡିତ—9. Learned.

୧୦. ବ. —୧ । ଗେରୁ—1. Red chalk.

୨ । ଶିଳାଜତୁ (ଦେଖ)

2. Silajatu (See)

ଅର୍ଦ୍ଧ (ଧାତୁ)—୧ । ପୀଡ଼ା ଦେବା—1. To torment.

Arda (root) ୨ । ଆଘାତ କରିବା—2. To hurt.

୩ । ହତ୍ୟା କରିବା—3. to kill

୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା; ମାଗିବା—

4. To ask; To beg for.

୫ । କଷ୍ଟ ଦେବା—5. To distress.

୬ । କ୍ଷତି କରିବା—6. To do harm.

ଅର୍ଦ୍ଧଭଲ—ଗ୍ରା. ବ. (୧୦. ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ=ପୀଡ଼ା ଦେବା, କଷ୍ଟ ଦେବା)—

Ardauli ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଭଲ; ଅଳ—1. Importunity;
pressing and repeated requests.

୨ । ଗୋଲମାଲ; ଜଞ୍ଜାଳ—2. Confusion

୩ । ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ—3. Heavy responsibility.

୪ । କର୍ମବ୍ୟସ୍ତତା—4. State of being busy
with work

୫ । ଧୁମ୍ବଡ଼ାକା; ଚପଟ—5. Trouble; pressure.

ଅର୍ଦ୍ଧଭଲିଆ—ଗ୍ରା. ବ. —ଅର୍ଦ୍ଧଭଲିଆ (ଦେଖ)

Ardaulia Ardaulia (See)

ଅର୍ଦ୍ଧଖଲ୍ଲପଦ୍ମ—୧୦. ବ. —ଖଲ୍ଲ ଏବଂ ପୁଅ—

Ardakhalwajantra Pestle and mortar.

ଅର୍ଦ୍ଧନ—୧୦. ବ. (ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Ardana ୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—1. Oppression.

(ଅର୍ଦ୍ଧନ—ବିଶ) ୨ । ପୀଡ଼ା—2. Pain,

୩ । ଯୁଦ୍ଧ—3. Fight.

୪ । ଭିକ୍ଷା—4. Envy; spite.

୫ । ହତ୍ୟା; ମାରଣ—5 Killing.

୬ । ଅନୁରୋଧ; ପ୍ରାର୍ଥନା—6 Request

୭ । ବିନାଶନ—7. Destroying; annihilating.

୮ । ଦୁଃଖ—8. Trouble

୯ । ଉତ୍ତେଜନା—9. Excitement

୧୦ । ଶିବ—10. A name of Śiba.

୧୦. ବ. —୧ । ଚଳିତ; ଗତିଶୀଳ—

1. Moving; restless.

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—2. Tormenting; oppressive.

୩ । ବିନାଶନ—3 Destroying.

ଅର୍ଦ୍ଧନା—୧୦. ବ. (ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ+ଆ)—

Ardana ଅର୍ଦ୍ଧନ (ଦେଖ)

Ardana (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଐ	ଓ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇଅ	ଓ	ଋ

ଅର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ + ଇ) —

Ardani ୧ । ରୋଗ—1. Sickness; disease.

୨ । (+ଭାବ. ଅନ + ଇ) ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା; ମାଗିବା—

2. Asking; begging.

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ + ଇ) ଅଗ୍ନି—3. Fire (M W.)

ଅର୍ଦ୍ଧା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅର୍ଡାଲି) —

Ardali ଅର୍ଡାଲି; ଅଜ୍ଞବାହକ ଭାବ୍ୟ; ଯେଉଁ ଶୂନ୍ୟ ବା

ଆର୍ଦାଲି ଚପରାସି ହାକମଙ୍କ ତାକହାକ ଶୁଣିବାକୁ ପାଖରେ

ଅର୍ଦାଲି ଥାଏ; ବୋଲକର ଶୂନ୍ୟ—

An orderly peon.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ) —ଅର୍ଦ୍ଧଭଳ (ଦେଖ)

Ardali (See)

ଭାର ସବୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ସେ ସହୁଅ । ବୁଝିଲା—ନଅଗୁଣ ।

ଅର୍ଦା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅମଣିଆଁ (ପଶୁ) —

Ardā Untrained (beast)

ଅର୍ଦାଭଳ—ଦେ. ବି—ଅର୍ଦ୍ଧଭଳ (ଦେଖ)

Ardāuli Ardāuli (See)

ଅର୍ଦାଭଳିଆ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ ?) —୧ । ଅନିୟମିତ—

Ardāuli 1. Irregular; unsystematic.

ଆଧାଆଧା ୨ । ଗୋଲମାଲିଆ—2. Confused.

ବେଢ଼ ୩ । ଅଖାଡୁଆ—3. Odd.

୪ । ଅଧାର—4. Restless.

୫ । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ—5. Disordered.

ଅର୍ଦାଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅର୍ଦାଭଳିଆ (ଦେଖ)

Ardāli Ardāuli (See)

ଅର୍ଦାଲୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅର୍ଦାଭଳିଆ (ଦେଖ)

Ardālu Ardāuli (See)

ଅର୍ଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Ardita ୧ । ଅନୁରୁକ୍ତ, ପ୍ରାର୍ଥ—1. Asked; begged.

୨ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—2 Tormented.

୩ । ଆହତ—3. Wounded.

୪ । ହତ—4. Killed.

୫ । ବିନଷ୍ଟ—5. Destroyed

ସଂ. ବି—୧ । ଦାନ୍ତପାତ୍ରର ଯାକ ପଡ଼ିଯିବା ରୋଗ—

1. Spasm of jawbones.

୨ । ବେକ ଓ ମୁହଁର ଏକ ପାଖ ନ ଚଳିବା; ଏକାଞ୍ଚି ବାତ—

2. Paralysis of the muscles of one side of the neck and face; hemiplegia.

୩ । ଧନୁଷ୍ଟକାର ରୋଗ—3. Tetanus.

ଅର୍ଦାଲ—ଦେ. ବି.—ଅର୍ଦ୍ଧଭଳ (ଦେଖ)

Ardoli Ardāuli (See)

ଅର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି (ଋଷ ଧାତୁ = ବୁଦ୍ଧିପାତ୍ରବା + କରଣ. ଅ; ଯାହାହାତ୍ତ୍ୱ

Ardha ସମୁଦାୟ ବସ୍ତୁ ବୁଦ୍ଧି ପାଏ) —

୧ । ଅଂଶ; ଏକଦେଶ—1 Part.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଭଲ ସମାନ ଅଂଶ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଭାଗ;

ଅଧେ—2. Half portion.

୩ । ସମାନ ଅଂଶ—3 Equal part.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଦ୍ୱିଭାଗୀଭୂତ—1. Divided into two.

୨ । (ଅମୃତ) ଅଧେ ପରିମିତ—2 Half of.

ଅର୍ଦ୍ଧଅର୍ଦ୍ଧ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—(ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)

Ardhaarā ୧ । ଅଧବାଟ—1. Half the way.

ଭେଗେ ଭେଲଣା ବଳଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ

ଚନ୍ଦ୍ରଚକ୍ରାସ ପୁଣି ଲଟାରେ ।

ଅକ୍ଷୟରେ ହେଲେନ ବାହାର,

ଏହିକାଳେ ସେ ହୋଇଲ ଗୋଡ଼ର । ବୁଝିଲା—ସମରଭରଣ ।

ଅର୍ଦ୍ଧକ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ସ୍ୱାର୍ଥ. କ) —ଅର୍ଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Ardhaka Ardha (See)

ଅର୍ଦ୍ଧକୂମ୍ଭମେଳା—ସଂ. ବି.—ପ୍ରତିବର୍ଷ କୁମ୍ଭ ମାସରେ ପ୍ରସ୍ତାପରେ ପଡ଼ୁଥିବା

Ardhakumbhamelā ସ୍ନାନଯୋଗ—

Auspicious time for bath at Allahabad

occurring every year in the month of

Kumbha.

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଧ୍ରୁବୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଚନ୍ଦ୍ର + ଅର୍ଦ୍ଧ; ପୂର୍ବାହ୍ନପାତ) —

Ardhachandra ୧ । ଚନ୍ଦ୍ରର ଫାଳେ—

1. Half of the moon.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଶ୍ଳେଷ ଅଂଶ; ଚନ୍ଦ୍ରର ଚିରୁଡ଼ା—

2. Crescent.

୩ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଶର—3. An arrow with a crescent-shaped head

୪ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଅସ୍ତ୍ର—

4. A crescent-shaped weapon.

୫ । ଅନ୍ୟର ଗଳାରେ ଥକ୍କା ଦେବାପାଇଁ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି

ପ୍ରସାରିତ କରିତଳ—5. The hand bent in

shape of a claw or crescent (as for

the purpose of seizing or pushing

anybody by the neck.)

୬ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି କରିତଳଦ୍ୱାରା ଗଳାଧକ୍ତା—

6. Pushing a man by the neck.

୭ । ମୟୂରଚକ୍ରିକା—

7. Circular marks on a peacock's tail.

୮ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ନଖ ଶର—8. The semicircular

scratch of a finger-nail

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟାଦେ ପୂଜିତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରୀକାବ୍ୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ପାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଠ' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ପଡ଼ିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଠିଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଠିଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଠିଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଗଜର ଅଭିରଣବିଶେଷ —

9. A half-moon shaped trapping for an elephant.

୧୦ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ଲଲଟରେ ଅଙ୍କିତ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ଚିହ୍ନ ବା ଚିତ୍ରା—10. Crescent-shaped figure painted on the brow of females

୧୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରା ମୁଦ୍ରା—An eight-anna bit.

୧୨ । ଅର୍ଦ୍ଧମାତ୍ରା—12. The semicircular crescent on the 8th day of the moon

୧୩ । ଅନୁସ୍ୱାର—13. The letter or sign of Anuswāra.

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚନ୍ଦ୍ର + ଶାର୍ଦ୍ଧା. କ)—

Ardhachandraka ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ବାଣାକ୍ର—

1. The semilunar point of an arrow.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି କରତଳ—

2 The hand bent in the shape of a claw or crescent.

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚନ୍ଦ୍ର + ଅ)—କଳାଚୂଡ଼ା—

Ardhachandrā A medicinal herb; Convolvulus Turpethum.

ଅର୍ଦ୍ଧଜରାତୀୟାୟା—ସଂ. ବି.—ଜଣେ ଉଦାରସ୍ୱଭାବ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ରାହ୍ମଣ
Ardhajaratīyanyāya ଦୁର୍ବସ୍ତ୍ରାପନ୍ନ ହୋଇ ଜିଜ୍ଞାସୁ

ଗୋଟିଏ ଗାଈକୁ ପ୍ରତି ଦ୍ୱାଦଶାଳରେ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ଯେପରି ମନୁଷ୍ୟର ବୟସ ଅଧିକ ହେଲେ ଲୋକରେ ତାହାର ଆଦର ହୁଏ ସେହିପରି ଗାଈର ବୟସ ଅଧିକ କହିଲେ ଲୋକେ ଆଗ୍ରହରେ ତାକୁ କଣିବେ ଏହା ଭାବ ବୃଦ୍ଧ କେତାମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତି ଏ ଗାଈଟି ଆମ୍ଭର ପୈତୃକ ଗୋରୁ ଓ ଅଛି ପ୍ରାଚୀନା; ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ଏହି କଥା ଶୁଣି କେତାମାନେ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପ୍ରତି ଦ୍ୱାଦଶାଳରେ ଗୋରୁଟିକୁ ଦାଟକୁ ନଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଲୋକ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ପଚାରିଲେ, ଆପଣ ତ ପ୍ରତି ଦ୍ୱାଦଶାଳ ଗୋରୁ ଆଣନ୍ତି, ବିକରି ନାହିଁ କାହିଁକି ? ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାଙ୍କ ମନୋଗତ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରୁ ସେହି ଲୋକ କହିଲେ,

ଆପଣ ଏହାକୁ ପୁରୁଣା ଗୋରୁ ନ କହି, ଏକ ଫଳର ଗାଈ ଓ ବହୁତ ଦୁଧ ଦିଏ, କହିଲେ ଲୋକେ ଆଗ୍ରହରେ କଣି ନେବେ । ଏହା ଶୁଣି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭାବିଲେ, ମୁଁ ତ ପ୍ରଥମେ ଏହାକୁ ପ୍ରାଚୀନା କହିଥିଲି, ବର୍ତ୍ତମାନ କପରି ତରୁଣୀ କହିବି ? ଏପରି ହୋଇ ପାରେ ଯେ ଏ ଗାଈଟି ଆମ୍ଭାଂଶରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଶରୀରାଂଶରେ ତରୁଣୀ; ଅତଏବ ମୁଁ ଏହାକୁ ଅର୍ଦ୍ଧଜରା କହି ପାରେ । ପରେ ଜଣେ କେତା ଅଧିକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲେ 'ଏ ଗାଈଟି ଅର୍ଦ୍ଧ ଜରା' ଓ

ଅର୍ଦ୍ଧ ତରୁଣୀ । କେତା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ବିଷୟମୂର୍ଖ ମନେ କରି ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟି ଗାଈଟି କଣି ନେଲେ ।

ଯେତେବେଳେ ବିଚାରକ ବାଦୀ ଓ ପ୍ରତିବାଦୀର କଥାରୁ କିଛି କିଛି ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟ ଅଂଶ ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ପଣ୍ଡିତମାନେ ସେତେବେଳେ ଏହି ନ୍ୟାୟର ଉଦାହରଣ ଦିଅନ୍ତି—

Incompatibility in argument

ଅର୍ଦ୍ଧନାରୀଣ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ ଅର୍ଦ୍ଧ ନାରୀ ସହିତ ଭଣ)—
Arddhanārīṣa ଦୂରଗୌରୀ ରୂପରେ ଶିବଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିଭେଦ; ମହାଦେବ—

Siba assuming half female and half male form.

ଅର୍ଦ୍ଧନାରୀଶ୍ୱର—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅର୍ଦ୍ଧ ନାରୀ ସହିତ ଭଣ)—
Arddhanārīṣwara ଅର୍ଦ୍ଧନାରୀଣ (ଦେଖ)

Arddhanārīṣa (See)

ଅର୍ଦ୍ଧପଥପିଣ୍ଡ—ଦେ. ବି.—ଅର୍ଦ୍ଧପଥପାତ୍ରବେଳେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତ
Arddhapathapinda ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦିଆଯିବା ପିଣ୍ଡ—
Oblation of boiled rice given to the ghost of a deceased before cremation.

ଅର୍ଦ୍ଧପଥପାତ୍ର—ଦେ. ବି.—ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶବ ଦାହ ପୂର୍ବରୁ ଶୁଣାନରେ
Arddhapatha Śrāddha ଶବକୁ ସ୍ନାନ କରାଇ ତେଲକରି ବସାଇ ମୁଖାଗ୍ନିଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରନ୍ତି ।

Śrāddha done after setting the dead-body in a sitting posture after washing it before it is cremated.

ଅର୍ଦ୍ଧବିନ୍ଦୁ—ଦେ. ବି.—ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁର ତଳେ ଥିବା ଖଣ୍ଡ ଚନ୍ଦ୍ର ଚିତ୍ର—
Arddhabindu The sign of crescent below the Chandrabindu.

ଅର୍ଦ୍ଧବିନ୍ଦୁ ଉପରେ ଚିତ୍ରକ ବିନ୍ଦୁ ଦେଇ,

ଅର୍ଦ୍ଧବିନ୍ଦୁ କଣ୍ଠେ ବସି ଖୋଳନ୍ତି ଧାଇଁ ।

ଅର୍ଦ୍ଧମାନ—ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ଅର୍ଦ୍ଧମାତ୍ରା—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ମାତ୍ରା = ପରିମାଣ)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧପରିମାଣ—
Arddhamātrā Half quantity.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ବ୍ରହ୍ମଚୂପିଣୀ ମହେଶ୍ୱରୀ (ଯେପରି 'ଓ' ଶବ୍ଦରେ ଚିତ୍ରିତ)—The crescent sign in 'Om'

୩ । (ସଙ୍ଗୀତରେ) ମାତ୍ରାର ମଧ୍ୟଭାଗ—

3. The middle of a measure in music.

ଅର୍ଦ୍ଧମାନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ମାନ)—ଅଧା; ଅର୍ଦ୍ଧ ପରିମାଣ (କାଳ)
Arddhamāna Half (time).

କଣି ଅର୍ଦ୍ଧମାନେ ବରୁଣ ଘେନିବ ଏବେ କହୁ ଚୋ କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ରା ଗୋ ସୁନ୍ଦର ।
ପ୍ରତାପ, ଶଶିସେନା ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅର୍ଦ୍ଧମାନେ—ଦେ. ଅ—ଅର୍ଦ୍ଧ ପରିମାଣରେ; ଅଧେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Arddhamāne By half; up to half.

ଦୃଷ୍ଟିର ଦ୍ଵାରା ବାବ ସେହେ, ନିମନ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଦ୍ଧମାନେ । କରନ୍ତେ—ଭାଗବତ ।

ଅର୍ଦ୍ଧରଥ—ସଂ. ବି. —ସେହି ଯୋଦ୍ଧା ରଥକଠାରୁ ଅଳ୍ପତର ଯୋଦ୍ଧା—

Arddharatha A warrior lesser than the Rathi.

ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର—ସଂ. ବି. (ରାତ୍ରିର ଅର୍ଦ୍ଧ; ସମାପ୍ତରେ ରାତ୍ରି ଶବ୍ଦର 'ରାତ୍ରି' ଅକାର)

Arddharātra ଅଧରାତ୍ରି; ନିଶା ରାତ୍ରି; ନିଶୀଥ—
Midnight; dead of night.

ଅର୍ଦ୍ଧଶରୀର—ସଂ. ବି. (ଶରୀରର ଅର୍ଦ୍ଧ)—

Arddhāśarīra ୧ । ପତ୍ନୀ; ସ୍ତ୍ରୀ—1. Wife.

୨ । ଶରୀରର ଅଧେ—2. Half of the body.

୩ । ଏକାଙ୍ଗୀବାଦ—3. Paralysis affecting one side of the body; hemiplegia.

ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ପୁଟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ସ୍ପୁଟ = ପ୍ରସ୍ପୁଟିତ; ଭଗ୍ନାବସ୍ଥା)—

Arddhasphuṭa ୧ । ଅପରିସ୍ପୁଟ—1. Half articulate.

୨ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ—2. Indistinct.

ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ—ସଂ. ବି. —ଏକଭାଗରୁ ଅଧେ—Half a share.

Arddhāṁśa

ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅଙ୍ଗ)—ଅର୍ଦ୍ଧଶରୀର (ଦେଖ)

Arddhāṅga Arddhāśarīra (See)

ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ + ଇ)—ପତ୍ନୀ, ସ୍ତ୍ରୀ—

Arddhāṅgī Wife.

ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ

ଅର୍ଦ୍ଧାବଧେଦକ—ସଂ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ) (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅବଧେଦକ)—

Arddhābhabhedaka ଅଧାବଧେଦକ ବଥା (ଦେଖ)
Adhākapālī bathā (See)

ଅର୍ଦ୍ଧାବଶିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ—ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ବାକି ଥିବା—Half left;

Arddhābhisishṭa having half only left behind.

ଅର୍ଦ୍ଧାଶନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅଶନ = ଭୋଜନ)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଭୋଜନ—

Arddhāśana 1. Half a meal.

୨ । ଅଳ୍ପକ୍ତ ଭୋଜନ—2. Scanty meal.

ଶୁଷ୍କ ବନ୍ଧ୍ୟା ଯଶ ସଙ୍ଗେ ଅର୍ଦ୍ଧାଶନ, ପ୍ରଭାତର ସିନା ଲାଙ୍ଗୁଳେଶନ ।

ଧ୍ୟାନାଥ—ବରଦାସ ।

ସଂ. ବିଣ.—ଅଧାପେଟସ୍ଥ; ଦରସ୍ଥ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Half-fed (person)

ଅର୍ଦ୍ଧେକ—ଦେ. ବି. —(ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧକ)—ଅର୍ଦ୍ଧ; ଦୁଇଭାଗରୁ ଏକଭାଗ—

Arddheka One half; moiety.

ଦେ. ବିଣ.—ଅର୍ଦ୍ଧପରିମିତ—Half of.

ଅର୍ଦ୍ଧେନ୍ଦୁ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅର୍ଦ୍ଧ + ଇନ୍ଦ୍ର = ଚନ୍ଦ୍ର)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର—

Arddhendu 1. Half-moon; crescent

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ନଖଚିହ୍ନ—2. Semicircular impresssion of a fingernail.

୩ । ଗଳଦସ୍ତ—3 Pushing a man by the neck

୪ । ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ବାଣ—

4. Crescent-shaped dart.

୫ । କାମୋଦ୍ଦେବାର୍ଥ ଗ୍ରୈହା ସ୍ତ୍ରୀର ଯୋନିଦେଶରେ ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକାର ଅଙ୍ଗୁଳ ସଂଯୋଗ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—5. The application of fingers joined together in the shape of 2 simple brackets or 2 crescents, to the private parts of a middle aged female to excite her passion.

ଅର୍ଦ୍ଧୋକ୍ତି—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅର୍ଦ୍ଧ + ଉକ୍ତି)—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧକଥନ
Arddhokti ସମୁଦାୟ କଥା ନ କହିବା—

1. Broken speech.

୨ । ଦରୋଷ କଥା—2. Half lisped speech.

ଅର୍ଦ୍ଧୋଦୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅର୍ଦ୍ଧ + ଉଦୟ)—୧ । ଯୋଗବିଶେଷ;
Arddhodāya ମାଘ ମାସ ରବିବାରରେ ଜର୍ଜରାତ ଯୋଗ;

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଧେ ଉଦୟ ହେବା ସମୟରେ ଗଙ୍ଗା ଅବଧାର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କରବା ଯୋଗ—1. Astrologically sacred time when people are freed from sins by bathing in sacred rivers when the sun is half risen on a sunday of the month of Māgha.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଧେ ଉଦୟ ହେବା ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳସ୍ତରେ ଦେଖାଯିବା ଅବସ୍ଥା—2. Half rising of the sun above the eastern horizon.

ଅର୍ଦ୍ଧୋରୁକ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ + ଉରୁ = ବସସ୍ତ୍ରୀ + କ)—ଶ୍ଵିଲେକ—

Arddhoruka ମାନଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧ ଅଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପିନ୍ଧିବା କାଞ୍ଚିଲ—

ବିଶେଷ—A half jacket for females covering half of the breast.

ଅର୍ନ—ପ୍ରାଦେ. ଗଞ୍ଜାମ ବି.—ସେହି ପୋଷା ଗୋବରୁ ଚଢ଼େଇ

Arna ଏକାଦଶମେ ୧୦/୧୨ଟି ଗୋବରୁ ଚଢ଼େଇକୁ ଜିତି ଥାଏ—

A bulbul which has defeated 10 or 12 birds in fight.

ଗ୍ରା. ବି.—ଅନ୍ନ—Boiled rice.

ଅର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ର୍ ଥାତୁ ଶିର୍ = ଅର୍ପି ଥାତୁ + ଉପ. ଅନ)—

Arpana ୧ । ପ୍ରାପଣ—1. Procuring.

୨ । ପ୍ରଦାନ—2. Bestowing.

୩ । ପ୍ରାପଣ—3. Placing.

୪ । ନ୍ୟାସ; ନ୍ୟସ୍ତକରଣ—4. Committing to charge; entrusting.

୫ । ଯାଗଦାନ—5. Offering.

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱରୂପ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ପାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଂଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଳ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ୟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଅନ୍ୟକୁ ଦେବା, ଅନ୍ୟର ହାତରେ ଦେବା—

6. Handing over; delivery.

୭ । ଅଗରେ ଥୋଇବା—7. Placing before.

ଅର୍ପଣ କରକା—ଦେ. କି—୧ । ଦେବା—

Arpana karibā 1. To give.

୨ । ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା—2. To commit to the charge of; to handover.

୩ । ଛମା କରିବା—3. To entrust.

ଅର୍ପଣା—ସଂ. ବି. (ଅର୍ପଣ + ଅ)—ଅର୍ପଣ (ଦେଖ)

Arpanā Arpana (See)

ଅର୍ପଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ପି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅମାୟ)—ଦେୟ—

Arpaniṣa To be delivered or entrusted.

ଅର୍ପଣିତ—ସଂ. ବିଣ. (ର ଧାତୁ ଶିତ୍=ଅର୍ପି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ତ୍ୱ; ୧ମା.

Arpayitā ୧କ.)—ସେ ଅର୍ପଣ କରେ—Delivering;

(ଅର୍ପଣିତ—ଶ୍ରୀ) entrusting; consigning.

ଅର୍ପି (ଧାତୁ)—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ ଶିତ୍)—ଅର୍ପଣ କରକା—(ଦେଖ)

Arpi root) Arpana karibā (See)

ଅର୍ପିତ—ସଂ. ବିଣ. (ର ଧାତୁ ଶିତ୍=ଅର୍ପି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ୍ତ୍ୱ)—

Arpita ୧ । ନ୍ୟସ୍ତ—1. Entrusted.

୨ । ପ୍ରଦତ୍ତ—2. Given; delivered.

୩ । ରକ୍ତିତ—3. Placed with; kept with.

ଅର୍ପିତା—ଦେ. କି. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଅର୍ପଣ)—ଅର୍ପଣ କରକା (ଦେଖ)

Arpibā Arpana karibā (See)

ଅପୂର୍ବମୟ ଅଶ୍ୱ, ଅଶ୍ୱ, ବମାଳ ଅର୍ପେ ନିଗମନି । ବରଦାୟ—ଭଗବତ ।

ଅର୍ପାନ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ପିତୃମାତୃହୀନ ଶିଶୁ—

Arphān Orphan.

ଅର୍ପାନ୍ନେଜ—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ପିତୃମାତୃହୀନ ବାଳକ ବାଳିକାଙ୍କୁ

Arphānej ଶିକ୍ଷା ଓ ଅଶ୍ରୟ ଦେବାର ସ୍ଥାନ—Orphanage.

ଅର୍ବ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧ । ହିଂସା କରିବା—1. To hurt

Arb (root) ୨ । ପୀଡ଼ା ଦେବା—2. To give pain.

ଅର୍ବ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ବ)—ଘୋଷକ—Horse.

Arba

ବହୁମେ ବେ ଶବ୍ଦ ଅର୍ବ ବରୁ ଗର୍ବ—ଶବ୍ଦରେ ପରବର୍ତ୍ତ ସେ ।

ଭଞ୍ଜ—ବୈଦେଶ୍ୟଶବ୍ଦକାସ ।

ଅର୍ବାତୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅର୍ବା + ଶ୍ରୀ. ଭ)—

Arbatī ୧ । ଘୋଷିଣୀ—1. Mare.

୨ । କୁଟିମା—2. A female go-between.

ଅର୍ବାନ୍—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ=ଗତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବନ୍)—

Arban ୧ । ଘୋଡ଼ା—1. Horse.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. Indra.

୩ । ଗୋକର୍ଣ୍ଣ (ଦେଖ)

3. Gokarṇa (See)

ସଂ. ବିଣ—୧ । ନୀଚ; ଅଧମ—1. Low; mean.

୨ । ନିକୃଷ୍ଟ—2. Inferior.

ଅର୍ବାଚ୍—ସଂ. ବିଣ (ଅର୍ବାଚ୍=କୃତ୍ରିମ + ଅନର୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରିପ୍)—

Arbāc ୧ । ନିକୃଷ୍ଟ; ନୀଚ—1. Inferior.

୨ । ବକ୍ତ—2 Bent

୩ । କନିଷ୍ଠ—3. Younger.

୪ । କ୍ଷୁଦ୍ର—4. Small.

[ଦ୍ର—ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଓଡ଼ିଆରେ ନାହିଁ ।]

ଅର୍ବାଚିନୀ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଅର୍ବାଚ୍=ନିକୃଷ୍ଟ + ଇନ)—

Arbāchina ୧ । ବିରୁଦ୍ଧ—1. Opposite.

(ଅର୍ବାଚିନୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବିପରୀତ—2 Contrary.

୩ । ପଶ୍ଚାତ୍—3. Posterior.

୪ । ନୂତନ—4. New.

୫ । ଅଧୁନିକ—5. Modern

୬ । ଅଧମ; ନୀଚ—6. Low.

୭ । ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—7 Indiscriminating.

୮ । ନିକୃଷ୍ଟ—8 Inferior.

୯ । ପରବର୍ତ୍ତୀ—9. Later.

ଅର୍ବୁଦ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ବ ଧାତୁ=ହିଂସା କରିବା + ଉଦ)—

Arbuda ୧ । ଦଶ କୋଟି ସଂଖ୍ୟା—

1, One hundred million.

୨ । ଆର୍ତ୍ତ—2. Tumour, wen.

୩ । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ପର୍ବତବିଶେଷ; ଆର୍ତ୍ତ—

3. The Aravali hills; the mount Abu.

ଅର୍ବୁଦତୀର୍ଥ—ସଂ. ବି—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗର୍ଭବିଶେଷ—

Arbudatīrtha Name of a sacred place.

ଅର୍ବୁଦତୀର୍ଥ ଅର୍ବୁଦବିଶେଷ ଅନ୍ତର୍ଗତ

ତା ଦେଖିବା ଯେତେ ଲଭନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅର୍ବାକ୍—ସଂ. ଅ (ଅର୍ବର=ପୂର୍ବକାଳ + ଅନର୍ ଧାତୁ=ପିବା +

Arbbāc କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରିପ୍=ଅର୍ବାକ୍. ୧ମା. ୧କ.)—

୧ । ପୂର୍ବ (କାଳ)—1. Previous (time)

୨ । ମଧ୍ୟ (କାଳ)—2 Middle (time)

୩ । ପୂର୍ବ; ଅଧମ (କାଳ)—3. Ancient (time)

ଅର୍ଭ—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ=ରୁଦ୍ଧି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବ)—

Arbha ୧ । ଶିଶୁ—1. Child,

୨ । ଶିଷ୍ୟ—2. Disciple.

୩ । ଶ୍ରଦ୍ଧ—3. Student.

୪ । ଶିଶିର—4. Dew.

୫ । ଶାକ ଶସ୍ୟାଦି ଓଷଧ—

5. Medicinal herbs; herbs and corn.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ୍	ଥ	ଦ

ସଂ. ବିଶ—ପ୍ରଭାସ୍ତର; ମଳିନ—

Dimmed; lustreless.

ଅର୍ଦ୍ଧକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅର୍ଦ୍ଧ + ସ୍ୱାର୍ଥରେ କ)—

Arbhaka ୧ । ବାଳକ—1. Boy.

(ଅର୍ଦ୍ଧକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ପଶୁଶାବକ—

2 The young of a beast,

୩ । ମୂର୍ଖ—3. Duncce,

ସଂ. ବିଶ—୧ । କ୍ଷୁଦ୍ର—1. Small

୨ । ଶୌଣ—2. Weak.

୩ । ସଦୃଶ—3. Similar.

ଅର୍ମା—ସଂ. ବି. (ଋ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ମନ୍ ୧ମା. ୧କ.)—

Arma ଚକ୍ଷୁରୋଗବିଶେଷ—A disease of the eye

ଅର୍ମା—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଶ—ଅରମା (ଦେଖ)

Armā Aramā (See)

ଅର୍ମାନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଶ—ଅରମାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Armān (etc) Aramān etc (See)

ଅର୍ମାନା—ଅରମାନା (ଦେଖ)

Armānā Aramānā (See)

ଅର୍ମାନୀ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଅର୍ମାନୀ (ଦେଖ)

Armānī Ārmānī (See)

ଅର୍ମାନୀଘାଟ—ଦେ. ବି—କଲିକତାର ଗଙ୍ଗାନଦୀକୂଳରେ ଜାହାଜରୁ

Armānīghāṭa ଓଲଟାଇବା ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରଧାନ ଘାଟ—

Armenian ghat at Calcutta.

ଅର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଋ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଯ)—

Arjya ୧ । ବୈଶ୍ୟ—1. A Baisya

(ଅର୍ଯ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ୱାମୀ—2. Husband.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ.—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—1. Chief.

୨ । ଭକ୍ତିମାନ—2. Devoted.

୩ । ଧାର୍ମିକ—3 Pious

ଅର୍ଯ୍ୟମା—ସଂ. ବି. (ଋ ଧାତୁ + ମନ୍ ୧ମା. ୧କ.)—

Arjyamā ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—1 The sun.

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧବୃକ୍ଷ—2 Calotropis Gigantea.

୩ । ଉତ୍ତରୀୟାଲୁଗୁଣ ନକ୍ଷତ୍ର—3. The 12th lunar mansion or constellation.

୪ । ବୃଷିବିଶେଷ—4 A sage.

ଅର୍ଯ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ବୈଶ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ—

Arjyā 1. The wife of a Baisya.

୨ । ବୈଶ୍ୟଜାତୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ—2. A Baisya woman.

ଅର୍ଯ୍ୟାଣୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅର୍ଯ୍ୟା (ଦେଖ)

Arjyāṇī Arjyā (See)

ଅର୍ଯ୍ୟୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅର୍ଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Arjyī Arjyā (See)

ଅର୍ଶ—ସଂ. ବି. (ଋ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଗୁହ୍ୟସ୍ଥ ରୋଗବିଶେଷ—

Arśa Haemorrhoids, piles.

ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାର, ଯଥା—

୧ । ଅନ୍ତରାଳ—1. Internal

୨ । ବହୁବାହ—2, Protruding.

ଅର୍ଶଃ—ସଂ. ବି. (ଋ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍)—

Arśah ଅର୍ଶ (ଦେଖ)—Arśa (See)

ଅର୍ଶସ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—(ଅର୍ଶସ୍ + ଅ) ଅର୍ଶୀ (ଦେଖ)

Arśasa Arśī (See)

ଅର୍ଶୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅର୍ଶସ୍ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍)—ଅର୍ଶରୋଗୀ—

Arśī Suffering from piles.

(ଅର୍ଶିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅର୍ଶୋଘ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଶସ୍ + ହନ ଧାତୁ = ନାଶ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Arśoghna ୧ । ଓଲୁଅ—1. Wild arum.

୨ । ଭଲିଆ—2. Marking nut.

ସଂ. ବିଶ—ଅର୍ଶରୋଗନାଶକ—Curing piles.

ଅର୍ଶୋଘ୍ନୀ—ସଂ. ବି—(ଅର୍ଶୋଘ୍ନ + ଈ)—ତାଳମୂଳୀ (ଦେଖ)

Arśoghni Tālamūlī (See)

ଅର୍ଷ୍ଟ—ଦେ. ବି—ଗଜ; ଟାଲୁଆ—

Arshṭi Hard seed; stone of certain fruits.

ପ୍ରକାଶ ପ୍ରତି ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ, ଚନ୍ଦ୍ର ପଞ୍ଜବ ସେତେ ଅର୍ଷ୍ଟ ।

କରାଧା. ଶ୍ରବଣ ।

ଅର୍ହ (ଧାତୁ)—ସଂ —୧ । ଯୋଗ୍ୟ ହେବା—

Arh (root) 1. To deserve.

୨ । ପୂଜା କରିବା—2. To worship.

ଅର୍ହ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅର୍ହ ଧାତୁ = ଯୋଗ୍ୟ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Arha ୧ । ଯୋଗ୍ୟ—1. Fit; worthy; deserving.

(ଅର୍ହା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । (ଅର୍ହ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—

ପୂଜ୍ୟ—2. Venerable; adorable.

ସଂ. ବି—୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—1. Indra.

୨ । ପରମେଶ୍ୱର—2. God.

ଅର୍ହଣ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ହ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Arhana ୧ । ପୂଜା—1. Worship

୨ । ସମ୍ମାନ—2 Respect,

୩ । ଯୋଗ୍ୟତା—3. Fitness; worthiness.

୪ । ପୂଜାସାମଗ୍ରୀ—4. Materials for worship.

ଅର୍ହଣୀ—ସଂ. ବି (ଅର୍ହଣ + ଅ) —ଅର୍ହଣ (ଦେଖ)

Arhanā Arhana (See)

ଅର୍ହତ୍—ସଂ. ବି. (ଅର୍ହ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅର୍ହ ସ. ଶବ୍ଦ)—

Arhat ୧ । ବୁଦ୍ଧଦେବ—1 The Buddha.

ସାଧାରଣ ଘେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ତେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁତ୍ୱ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମଳଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ଜୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକବୁ' ଦେଖିବେ

୨ । ଜୈନସନ୍ନ୍ୟାସୀ—

2. A Jain anchorite.

ସଂ. ବିଣ. ପୁ.—୧ । ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜୈନ ମତାବଲମ୍ବୀ—

1 Professing the Buddhist or Jain faith

୨ । ପୂଜାର୍ହ—2. Respectable; adorable.

୩ । ପ୍ରଶଂସାର୍ହ—3. Praiseworthy.

୪ । ଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରସସ୍ତ—4. Fit.

ଅର୍ହ—ସଂ. ବି.—(ଅର୍ହ ଧାତୁ + ଅ + ଆ—ଅର୍ହଣ (ଦେଖ))

Arhā Arhāṇa (See

ଅର୍ହମୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି.—ଅର୍ହମୁଣ୍ଡି (ଦେଖ))

Arhāmūṇḍi Arāmūṇḍi (See)

ଅର୍ହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅର୍ହ ଧାତୁ + କର୍ମ ଓ)—ପୂଜିତ; ସମ୍ମାନିତ—
Arhita Held in esteem; respected; honoured; venerated.

ଅଲ୍‌ଗୁନି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) ବି.—ଅଲ୍‌ଗୁଣି (ଦେଖ)

Alguni Alaguni (See)

ଅଲ୍‌ହାଉବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—

Alhāibā ୧ । ଅଟକାଇବା—1. To restrain.

୨ । କାଧାଦେବା—2. To check

ଅଲ୍‌ହିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ଯାଉଁ ଯାଉଁ ବାଟରେ ଅଟକିବା—
Alhibā To stop at a place.

ଅଲ୍‌ହେଉବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ରି—ଲୁହାଯିବା—

Alheibā To stick.

ଅଲ୍‌ବତ୍—ଦେ. ଅ. (ଅ. ଅଲ୍‌ବତ୍)—୧ । ଅବଶ୍ୟ; ନିଶ୍ଚୟ—

Albat 1. Certainly.

୨ । ନିଶ୍ଚୟତ୍ୱରେ—2. Doubtlessly.

ଅଲ୍‌ବିଦା—ବୈଦେ. (ଫା.) ବି.—୧ । ରମ୍ଭାନ୍ ମାସର ଶେଷ

Albidā ଶୁକ୍ରବାର—1. The last friday of the month of Ramjān.

୨ । ମୁସଲମାନଙ୍କ ମହରମ ମାସର ୧୦ ତାରିଖ ରାତିରେ
କରାଯିବା ଉପବାସ—2. The fast which is
observed in the night of the tenth
day of the month of Mohurram.

ଅଲ (ଧାତୁ)—ସଂ—ଭୂଷିତ କରିବା—

Ala (root) To adorn.

ଅଲ—ସଂ. ବି. (ଅଲ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ala ୧ । ବିଷାକ୍ତ ଗାତକ ନାଡ଼ୁଡ଼—1. The sting in the tail of a scorpion or a bee.

୨ । ହରିତାଳ—2. Yellow orpiment.

ଅଲ—ସଂ. ଅ. (ଅଲ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Alam ୧ । ଭୂଷଣ; ଅଳଙ୍କାର—1. Ornament.

୨ । ସମର୍ଥ—2. Able.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା—3. Completeness.

୪ । ପ୍ରାପ୍ତତ୍ୱ—4. Sufficiency.

୫ । ନିଷେଧ; ବାରଣ—5. Prohibition

୬ । ବ୍ୟର୍ଥ—6. Vain.

୭ । ଅବଧାରଣ—7. Ascertainment.

[ଦ୍ର—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅଲକ୍‌ଡିଡି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । (ଶିଶୁରଞ୍ଜନ ଭାଷା) ସେ
Alakḍiḍi ବିନା ଅଣ୍ଡାରେ ଚାଲି ପାରେ—(୧ । ୧୦ ମାସର ଶିଶୁକୁ
ଚାଲିବାକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କଲେବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏହି କଥା
କହନ୍ତି)—1 A phrase used by women
while teaching infants to walk.

ଅଲକ୍‌ଡିଡି ପଦ (ପିଠା) ଖାଏ,

ପରମରକ୍ତ ଚିତ (ରକ୍ତ) ଖାଏ—ଶିଶୁଗାଢ଼ ।

ଅଲକ—ସଂ. ବି (ଅଲ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Alakā ୧ । ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ—1. Ringlet of hair; curl of hair.

ଅଲକକର ଥଣ୍ଡିତ ଘେନିବା ରେଖ—ବିଶ୍ୱସ୍ତ୍ୟ କିଶୋରୀ ବସ୍ତ୍ର. ଭ. ଗାଢ଼ ।

୨ । ଅଙ୍ଗଲପ୍ତ କୁଙ୍କୁମ—

2. Red paste for the body.

୩ । ମେଘବିଶେଷ; ତୁଳାଗଦା ପରି ଅକାଶରେ ଭସୁଥିବା ମେଘ—
3. The cirrus or fleecy cloud.

୪ । ବାୟୁ କୁକୁର—4. Rabid dog.

ଅଲକ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—୧ । ଅଣକ; ତଳା—

Alaka 1. Wooden spoon used in cooking.

ଅଲକତା—ପ୍ରା. ଓ ପଦ୍ୟ ବି—(ସ. ଅଲକ୍ତକ)—

Alakata ୧ । ଅଲକ୍ତକ; ଅଲତା—1. Lac-dye.

ଅଲକତା ପ୍ରକ ନୟନେ ଦୋଳ—ବିଶ୍ୱସ୍ତ୍ୟ-ବିବଦା ।

ଅଲକନନ୍ଦା—ସ. ବି (ନାମ) (ଅଲକ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ଅ)—

Alakanandā ୧ । ଗଙ୍ଗାନଦୀ—
1. The river Ganges

୨ । ୮୦ ଦଶ ବର୍ଷବୟସ୍କା ବାଳିକା—

2. A girl aged 8 to 10 years.

ଅଲକବନ୍ଧା—ସଂ. ବି.—୧ । କପୋଳର ଉପରିଭାଗ—

Alakabandha 1. The upper part of the brow.

ଗାହାକ ଚରଣ ସଲଲେ,

ଅଲକବନ୍ଧ ସମ୍ମାନିତ—ନଗରାଧିପ ସମ୍ବେଦ ।

ଅଲକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅଲକ + ଆ)—୧ । ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ—

Alakā 1. Ringlet of hair.

୨ । କୁବେରପୁର—

2 The town or palace of Kubera.

୩ । ୮୦ ଦଶ ବର୍ଷବୟସ୍କା ବାଳିକା—

3. A girl 8 to 10 years of age.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଈ	ଋ	ୠ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

୪ । ଶ୍ରୀମାନେ କପାଳ ଉପରେ ପିନ୍ଧିବା ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

4. An ornament worn over the forehead.

ଅଳକାଧିପ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅଳକା=ଅଳକାପୁରୀ + ଅଧିପ=

Alakādhīpa ରାଜା)—କୁବେର—

Kubera; the God of riches

ଅଳକାପାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି —୧ । ଅଳକାସମୂହ; ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁଳସମୂହ—

Alakāpanti 1. The collection of ringlets of hair over the brow.

୨ । ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ସୀଥୀ—

2. An ornament worn over the forehead

ଅଳକାପାଟୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଳକା ଓ ପଟ)—

Alakāpātī ୧ । ଅଳକାନାମକ ଅଳଙ୍କାର—1. An ornament worn over the forehead.

୨ । କପାଳର ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଅଳକା ପିନ୍ଧାଏ—

2. That part of the forehead over which the alakā is worn.

ଅଳକାପୁର—ସଂ. ବି.—କୁବେରପୁର—

Alakāpura The palace of Kubera in heaven.

ଅଳକାପୁରୀ—ସଂ. ବି.—ଅଳକାପୁର—

Alakāpurī Alakāpura.

ଅଳକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ=ନାହିଁ + ରକ୍ତ; ଯାହାଠାରୁ ଅଭୁ

Alakt କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ବେଶି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ)—

ଲକ୍ଷାରସ; ଅଳକା—Lac-dye.

ଅଳକ୍ତକ—ସଂ. ବି. (ଅଳକ୍ତ + କ)—ଅଳକ୍ତ (ଦେଖ)

Alaktaka Alakta (See)

ଅଲକ୍ଷ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲକ୍ଷ୍ୟ)—୧ । ଅଲକ୍ଷିତ; ଅଜ୍ଞାତ—

Alaksha 1. Unmarked; unknown.

୨ । ଅସମକ୍ଷ—2. Unequal

୩ । ଅତୁଳନୀୟ—3. Incomparable

ଅଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅ=ମନ + ଲକ୍ଷଣ=ଚିହ୍ନ)—

Aalkshana ୧ । ଲୁକ୍ଷଣ; ଅଶୁଭ ଚିହ୍ନ—

1. In auspicious sign.

୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—2. Misfortune.

୩ । ମୃତ୍ୟୁର ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ—

3. Premonitory symptoms of death.

ସଂ. ବିଶ—ଲୁକ୍ଷଣାକାନ୍ତ; ସୁଲକ୍ଷଣାକାନ୍ତ; ଶୁଭଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣିତ—

Inauspicious; with inauspicious signs or marks or traits on the person.

ଅଲକ୍ଷଣା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଲକ୍ଷଣ; ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Alakshana ୧ । ଅଲକ୍ଷଣ (ପୁରୁଷ)—

ଅଲକ୍ଷଣା

1. Inauspicious (person)

ଅଲକ୍ଷଣ ୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—2. Unfortunate; having no auspicious sign or trait on the person.

୩ । ଅସୁନ୍ଦର—3. Graceless.

ଅଲକ୍ଷଣୀ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଅଲକ୍ଷଣାର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Alakshani Feminine of Alakshana.

ଅଲକ୍ଷଣୀ

କ୍ଷଣେ ଜନନ-କଠରୁ ମୁହଁରେ ପଡ଼ି ମୁହଁ ଅଲକ୍ଷଣୀ ।

ସ୍ୱାଧୀନ—ପାଦାଳ ।

ଅଲକ୍ଷମା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ)—ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବଡ଼ଭଉଣୀ; ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ—

Alakshama The Goddess of misfortune.

ଅଲକ୍ଷମା ୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ—୧ । ଲୁକ୍ଷଣା (ଶ୍ରୀ)—

1. Inauspicious (woman)

୨ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ (ଶ୍ରୀ)—

2. Unfortunate (female).

ଅଲକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ନୁହେଁ + ଲକ୍ଷିତ=ଜ୍ଞାତ)—୧ । ଅଜ୍ଞାତ—

Alakshita 1 Unseen; unobserved,

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Unperceived.

୩ । ଅଚିହ୍ନିତ—3. Unnoticed

ଅଲକ୍ଷିତଭାବରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଚିହ୍ନିତଭାବରେ—

Alakshitabhābare 1. Without being observed or noticed.

୨ । ଗୁପ୍ତଭାବରେ—2 Secretly; by stealth.

ଅଲକ୍ଷିତେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ପଦ୍ୟ)—ଅଲକ୍ଷିତଭାବରେ (ଦେଖ)

Alakhite Alakshitabhābare (See)

ଶୋଷିତ ଧନ-ଧନ. ଅଳ୍ପ ଦରଦର ଅଲକ୍ଷିତେ । ସ୍ୱାଧୀନ. ମହାସାହା ।

ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ)—ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)

Alakshmi Alakshmi (See)

ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ନାମ) (ଅ=ବରୁଣ + ଲକ୍ଷ୍ମୀ)—

Alakshmi ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବଡ଼ଭଉଣୀ—1 Name of the elder sister of Lakshmi.

୨ । ଭାଗ୍ୟବିରୋଧୀ ଦେବତା—

2. The Goddess of ill luck.

୩ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—

3. Ill luck; calamity; misery.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ପୁରୁଷ; ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

Unfortunate person.

ଅଲକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ନୁହେଁ + ଲକ୍ଷ୍ୟ)—୧ । ସମକ୍ଷ; ଅସମାନ—

Alakshya 1. Unequal.

(ଅଲକ୍ଷ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅତୁଳନୀୟ—2. Incomparable.

ଯାହାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଧୂପର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯେତେ ଘୋଡ଼ିଲେ ଯେବେ ଏ ରୂପାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଡ଼ିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

୩ । ଅଦୃଶ୍ୟ—3. Invisible.

୪ । ଅନିର୍ଣ୍ଣେୟ—4. Unascertainable;
undistinguishable.

* । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟହୀନ—5. Without aim.

୬ । ଅଚିହ୍ନିତ—6. Unmarked.

୭ । ଯାହାର କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ଚିହ୍ନ ନାହିଁ—

7. Having no particular mark.

୮ । ସାମାନ୍ୟ; ଭୂତ—

8. Insignificant in appearance.

ଅଲକ୍ଷ୍ୟଗତି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଲକ୍ଷ୍ୟ+ଗତି)—
Alakshyagati ଯାହାର ଗତି କେହି ଦେଖି ପାରେ ନାହିଁ—
Moving invisibly.

ଅଲକ୍ଷ୍ୟଜନ୍ମତା—ସ. ବି. (ଅଲକ୍ଷ୍ୟଜନ୍ମ+ତା)—ଜନ୍ମ ହେବୁ ହେବା
Alakshyajanmatā ଅବସ୍ଥା—Being of insigni-
ficant birth or origin.

ଅଲକ୍ଷ୍ୟଜନ୍ମା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଲକ୍ଷ୍ୟ+ଜନ୍ମ; ୧ମା.
Alakshyajanmā ୧ବ.)—ଯାହାର ଜନ୍ମ ହେବୁ ବା ଭୂତ
ଅଟେ—Of insignificant birth or origin

ଅଲକ୍ଷ୍ୟଲିଙ୍ଗ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଲକ୍ଷ୍ୟ+ଲିଙ୍ଗ)—ନିଜର
Alakshyalīṅga ପ୍ରକୃତ ବେଶ ବଦଳାଇଥିବା; ସେ ବେଶଦ୍ୱାରା
(ଅଲକ୍ଷ୍ୟଲିଙ୍ଗ—ଶ୍ଵୀ) ଆପଣାର ସ୍ୱରୂପକୁ ଲୁଚାଏ—Disguised

ଅଲକ୍ଷଣ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଲକ୍ଷଣ)—ଅଲକ୍ଷଣ (ଦେଖ)
Alakṣhaṇa Alakṣhaṇa (See)

ଅଲକ୍ଷଣ

अलक्षण; कुसुगल

ଅଲକ୍ଷଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ.—ଅଲକ୍ଷଣୀ (ଦେଖ)
Alakṣhaṇī Alakṣhaṇī (See)

ଅଲକ୍ଷଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ—ଅଲକ୍ଷଣୀର ଶ୍ଵୀଲିଙ୍ଗ—
Alakṣhaṇī Feminine of Alakṣhaṇī.

ଅଲକ୍ଷମା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅଲକ୍ଷମା (ଦେଖ)
Alakṣhamā Alakṣhamā (See)

ଅଲକ୍ଷମୀ—ପ୍ରା. ବି.—ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)
Alakṣhīmī Alakṣhīmī (See)

ଅଲକ୍ଷମୀ—ପ୍ରା. ବି.—ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ (ଦେଖ)
Alakṣhāmī Alakṣhāmī (See)

अलक्ष्मी

अलक्ष्मी

ଅଲକ୍ଷଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ.—ଅଲକ୍ଷଣୀ (ଦେଖ)
Alakṣhaṇī Alakṣhaṇī (See)

ଅଲକ୍ଷଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ—ଅଲକ୍ଷଣୀ (ଦେଖ)
Alakṣhaṇī Alakṣhaṇī (See)

ଅଲଗ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲଗ, ଅଲଗ; ପ୍ରା. ଅଲଗ; ଭୂଲ.—ଅ.

Alaga ଅଲଗଦା) ୧ । ଅଲଗା; ଅସଲଗ—

1 Unconnected; separate; aloof.

ଆଲଗା ୨ । ଶ୍ରାଗ୍ଧନ; ଅସୁନ୍ଦର—

अलग 2. Shorn of beauty

ଅଲଗ ସେବକା ଅଷ୍ଟେ ବିଲଗେ ସେବକ ହେ । ପ୍ରାଚୀ, ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

୩ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ—3 Solitary.

୪ । ରତ୍ନମଣି—4. Menstruated.

ଅଲଗ କରବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅଲଗ କରବା; ପୃଥକ୍ କରବା—

Alaga karibā

To separate.

ଆଲଗା କରା

लग करना

ଅଲଗଛ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) କ୍ରି. ବିଶ.—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାବରେ—

Alagachha

1. Wonderfully.

ଆଲଗୋଛେ -

୨ । ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ—2. In the air

[ଯଥା—ସେ ମୋତେ ଅଲଗଛ ଟେକି ନେଇ ଗଲା ।]

ଅଲଗଛେ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) କ୍ରି. ବିଶ.—ଅଲଗଛ (ଦେଖ)

Alagachhe

Alagachha (See)

ଅଲଗଡ଼—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ବିଷମ—1 Complicated.

Alagardā ୨ । ଗୋଲମାଲିଆ—2. Confused; not

clear.

अलसूय ୩ । ଅସଜ୍ଜିଆ—3. Awkward.

औयङ् ୪ । ଅପରିଷ୍କୃତ—4. Unclean.

* । ଅସୁନ୍ଦର—5. Ugly.

୬ । ଅସଙ୍ଗତ—6 Unreasonable.

୭ । ଅସଲଗ; ଯେଉଁ କଥାର ଗାଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡ ନ ଥାଏ;
ଅସମ୍ଭବ; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ—

7. Unconnected; unmethodical.

୮ । ଅସାଧୁଆ—8 Awkward.

୯ । ଯାହାକି—9. Very bad.

୧୦ । ଅଯୋଗ୍ୟ—10. Unfit.

ଦେବାଲେଖେ ଘେନିବା ଲେଖ ଅଲଗତ,

ହେଲେ ଚକ୍ର ଉପରେ ପାଦକଟି ବଡ଼—କୃଷ୍ଣବିହାରୀ ମହାବରର ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଅଲଗଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଗଲ)—ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କ ରହିବା ସକାଶେ

Alagardā ଅର୍ଗଲ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଗୁଡ଼ାଳ—

आड़गड़ा

Enclosure for horses.

अडगडा ଦେ. ବିଶ.—ଅଲଗଡ଼ା (ଦେଖ)

Alagardā (See)

ଅଲଗଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଲଗଡ଼ା (ଦେଖ)

Alagardīā

Alagardā (See)

ଅଲଗଣୀ—ପ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ.—୧ । ଯାହାର କିଛି ଠିକଣା ନାହିଁ;

Alaganā

ଅଲଗୁବାଲୁ—

लोमेलो

1. Unmethodical.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ଯ	ଯ	ସ	ଞ୍ଯ	ଇଅ	ଋ	ୠ

(ଅଲଗା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅପବିତ୍ର (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Unclean; dirty (person).

ଅଲଗପୋଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—କମ୍ପୂଳ ଲତା—A species
Alagapoi of parasite creeper.

ଅଲଗବିଲଗ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର)—ଅମେଲ; ଅସଂଲଗ୍ନ—
Alagabilaga Unconnected.

ଅଲଗଦ୍—ସଂ. ବି. (ଅଲ=ଅସଂଲଗ୍ନ+ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା
Alagardda +କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଚାଲିଲବେଳେ ଯାହା ଦେହ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ରୂପେ ଭୂମିରେ ଲାଗେ ନାହିଁ)—

୧ । ପାଣିଧଣ୍ଡ; ଧଣ୍ଡସାପ—1. Water-snake

୨ । ଚମ୍ପସାପ—2. Brown cobra

ଅଲଗର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅଲ=ଅଲଗ୍ନ+ଅର୍ଦ୍ଧ; ଫଣାଥିବା ରୁ ଯାହା ଦେହର
Alagarddha ଅଧେ ଭୂମିରେ ଲାଗେ ନାହିଁ)—
ଅଲଗର୍ଦ୍ଧ (ଦେଶ)—Alagardda (See)

ଅଲଗହେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଲଗା ହେବା; ପୃଥକ୍ ହେବା—
Alagahebā 1. To be separated.

ଆଲଗାହେବା ୨ । ପୃଥକାନ୍ତ ପୃଥକ ବାସ ହେବା—

ଅଲଗହାନା; 2. To live separately

ଅଲଗରହନା ୩ । ରୂପମଣ୍ଡା ହେବା—

3. To be menstruated (and to
live separate from others for 4 days
till purified).

ଅଲଗା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲଗ୍ନ)—

Alagā ୧ । ଅନ୍ୟ; ଅପର; ନିଃସମ୍ପର୍କ—

ଆଲଗା 1. Outsider, unconnected.

ଅଲଗ; ଗ୍ରହା ଯେତେ ବେଳରେ ବାର୍ଷିକ ଥିବ, ଅଲଗା ଲୋକ ନ ଶୁଦ୍ଧିବ—
ଭୂପତ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ପୃଥକାନ୍ତବାସ—

2. Separate in board and mess.

୩ । ପୃଥକ—3. Separate.

ଶୁଣିବୁ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଅଲଗା ହୋଇ ଗଲେ ଯଥା ବିଶେ—
ବ୍ୟାକାଥ ପାଞ୍ଚମ ।

୪ । ପାକାଶୁ ଶ୍ୟା; ରୂପମଣ୍ଡା—4. Menstruated.

୫ । କିଛିଦୂରକୁ ଗତ—

5. Gone to some distance

ଏହା ଛକ କର୍ବୋଟଙ୍କ ଦେବା ଲୁଗା,

ପିଛରେ ନଳ ଯାଇ ହୋଇଣ ଅଲଗା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଲଗାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଲଗା ବା ପୃଥକ କରିବା—

Alagāibā To separate.

ଆଲଗାକରାନ

ଅଲଗ କରାନା

ଅଲଗୁଣି—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଲଗ୍ନ —ଲୁଗା ରଖିବା ସକାଶେ ଚାଲିବୁ
Alaguni ଝୁଲି ଯାଇଥିବା ଦଉଡ଼ି ବା ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଦଉଡ଼ିରେ
ଆଲୁନା ଝୁଲି ହେବା ବାଉଁଶ—A rope or stick
ଅଲଗୁଣି, suspended from the thatch to hang
ଅରଗୁଣି clothes

ଅଲଗୁଣିଆ—ଦେ. ବି—ଅଲଗା—

Alaguniā Clothes-rack.

ଅଲଗେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ) କ୍ରି. ବିଶ—ଅନ୍ୟସ୍ଥ—

Alage Elsewhere.

ଅଲଗହାଲ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଲ; କଟାଳ—

Alaghañchāla 1. Importunity.

ବଳେ କର ଉଠି କୁଣ୍ଡେ କରବା କେଳ

ବକ୍ତା ହେଲେ ସମ ଅଲଗହାଲ ବାଳା । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

୨ । ନିଷେଧ—2. Refusal.

ଅଲଗୁ—ସ. ବିଶ. (ଅ+ଲଗ୍)—

Alaghu ୧ । ଯାହା ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ—1. Not slight.

୨ । ଯାହା ହାଲୁକା ନୁହେଁ—

2 Heavy; not light.

ଅଲଙ୍କରଣ—ସଂ. ବି. (ଅଲ=ଭୂଷିତ କରିବା+କୃ ଧାତୁ+କରଣ. ଅନ)—

Alāṅkarana ୧ । ଭୂଷଣ; ଅଲଙ୍କାର; ଗହଣା—

1. Ornaments.

୨ । (+ଭବ. ଅନ) ଅଲଙ୍କାରଦ୍ୱାରା ଭୂଷିତ କରିବା—

2 Bedecking with ornaments.

ଅଲଙ୍କରିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ଅଲ+କୃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍ଟ)—

Alāṅkarishṭu ୧ । ଅଲଙ୍କରଣଶୀଳ—Decorative.

୨ । ଭୂଷକ—Decorating.

ଅଲଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି.—ଚାଲିଯିବା—

Alāṅga A lean-to.

ଅଲଂଘନ—ସ. ବି (ଅ+ଲଂଘନ)—

Alāṅghana ୧ । ଲଂଘନର ଅଭାବ—

1. Freedom from transgression.

ଅଲଂଘିତ } ବିଶ ୨ । ବ୍ୟବସାୟ ସେବାରେ ଉପବାସ ନ କରିବା—

ଅଲଂଘ୍ୟାସ } 2. Want of fasting during fever.

୩ । ଅନୁଲଂଘନ—3. Not overstepping.

୪ । ଅନୁଲଂଘନ—4. Non-violation

ଅଲଂଘ୍ୟାସ—ସ. ବିଶ (ଅ+ଲଂଘ୍ୟାସ)—

Alāṅghaniya ଯାହାକୁ ଲଂଘନ କରା ଯାଇ ନ ପାରେ—

Inviolable.

ଅଲଂଘା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ଶ୍ରୀ—

Alāṅghā ଅଲଗା; ପାକାଶୁ ଶ୍ୟା; ରୂପମଣ୍ଡା —

Menstruated.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବୋଧରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ପାତ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ଅଲଂକିତ—ଫ. ବିଶ (ଅ + ଲଂକିତ)—ଲଂକିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—
Alaṅghita Not transgressed.

ଦେ. ବିଶ.—ଯେ ଲଂକନ ନ କରେ; ଅଲଂକନକାରୀ—
Not transgressing.

ମୁଁ ଅଲଂକିତ ହେବ ତାର ବଚନକୁ ।

ସାବନା ମହାରାଜ, ବରହା ।

ଅଲଂକ୍ୟ—ଫ. ବିଶ (ଅ + ଲଂକ୍ୟ)—
Alaṅghya ଯାହାକୁ ଲଂକନ କରା ଯାଇ ନ ପାରେ—
Inviolable.

ଅଲଂକ୍ୟ ହେବାରୁ ମୋ ଶର ପରଶରେ ଯାହା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।

ବରହା—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଲଂକର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅଲଂ = ଭୂଷଣ + କର୍ତ୍ତା = କରବା ଲୋକ,
Alaṅkarttā ଅଲଂକର୍ତ୍ତା, ୧ମା ୧ବ.)—
(ଅଲଂକର୍ତ୍ତା—ଶ୍ରୀ) ପ୍ରସାଧକ; ଭୂଷଣକାରୀ; ଯେ ଅଲଂକାର ପିନ୍ଧାଇ
ଦିଏ—One who furnishes or adorns
another with ornaments.

ଅଲଂକର୍ମୀଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଲଂ = ପାରଣ + କର୍ମୀ = କର୍ମୀ +
Alaṅkarmīṇa ଶ୍ରୀକାର୍ଯ୍ୟ. ରମ୍)—
(ଅଲଂକର୍ମୀଣ—ଶ୍ରୀ) ୧ । କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ; କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ—
1. Expert

୨ । କର୍ମକ୍ଷମ—2. Able to work

ଅଲଂକା—ଗ୍ରା. ବି—ଅଲଂକାପୁର (ଦେଖ)
Alaṅkā Alaṅkāpura (See)

ଅଲଂକାର—ସଂ. ବି. (ଅଲଂ = ଭୂଷିତ + କ୍ତ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ)—
Alaṅkāra ୧ । ଭୂଷଣ; ଅଭିରଣ—
1. Ornament; decoration

୨ । ସାହିତ୍ୟର ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

(ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)

2. Science of figurative speech

୩ । ଶବ୍ଦାର୍ଥର ଭୂଷଣ—3. Figure of speech

୪ । ଭୂଷିତ କରବା—4. Bedecking; adornment.

ଅଲଂକାରଶାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି—ବାକ୍ୟାର୍ଥ ବିବୃତ୍ତି ସଙ୍ଗେ କାବ୍ୟସ୍ୱରୂପ ରସ,
Alaṅkārasāstra ଭାବ, ଦୋଷ, ଗୁଣ, ଶବ୍ଦ ଓ ଅଲଂକାର
ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟ ଯହିଁରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଏ—
The science of figures of speech

ଅଲଂକୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଲଂ = ଭୂଷିତ + କ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—
Alaṅkruta ଅଲଂକାରଦ୍ୱାରା ଭୂଷିତ; ସଜ୍ଜିତ—
(ଅଲଂକୃତ—ଶ୍ରୀ) Adorned; ornamented; bedecked
with ornaments

ଅଲଂକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (ଅଲଂ = ଭୂଷଣ + କ୍ରିୟା = କାର୍ଯ୍ୟ)—
Alaṅkriyā ଭୂଷିତ କରବା କାର୍ଯ୍ୟ—Decoration.

ଅଲଚି—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତ୍ର) ବି.—ଅଲଚି (ଦେଖ)
Alachi Alati (See)

ଅଲଜିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.—ନିର୍ଲଜ୍ଜ—
Alajīā Shameless.

ଅଲଜ୍ଜ

ଅଲଜ

ଅଲଜ୍ଜ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଶ୍ରୀ; ଅ = ନାହିଁ + ଲଜ୍ଜା)—
Alajja ନିର୍ଲଜ୍ଜ—Shameless.

ଅଲଜ୍ଜା—ଫ. ବି (ନଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅ + ଲଜ୍ଜା)—ନିର୍ଲଜ୍ଜତା—
Alajjā Shamelessness; impudence.

ଅଲଜ୍ଜ ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ଫ. ଅଲଜ୍ଜ)—

ଅଲଜ

ନିର୍ଲଜ୍ଜ—Shameless

ଅଲଜ୍ଜା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଲଜ୍ଜ (ଦେଖ)
Alajja (See)

ଅଲଜ୍ଜ

ଅଲଜ

ଅଲଞ୍ଜର—ଫ. ବି (ଅଲଂ = ଶୀଘ୍ର + ଜ୍ଞ. ଧାତୁ = ଶୀଘ୍ରହେବା + କର୍ତ୍ତା.
Alañjara ଅ)—

୧ । ମୃଣ୍ମୟ ପାତ୍ର—1 Earthen pot.

୨ । ମାଟି କଲଣ; ମାଠିଆ—2 Earthen pitcher.

ଅଲଣା—ଦେ. ବିଶ (ଫ. ଅଲଂକା)—

Alaṇā ୧ । ଯହିଁରେ ଲୁଣ ପଡ଼ି ନାହିଁ—

ଆଲୋନା 1 Not seasoned with salt.

ଅଲୋନା ୨ । ଅସାର (କଥା)—

2. Profitless; worthless (talk)

୩ । ନିକୃଷ୍ଟ—3. Inferior.

ଇନ୍ଦ୍ରାପୁଷ୍ପ ତାର ଅଧୋବିନ୍ଦୁ ନରେ ସେଇଁ ଭୁଲି ।

ଚର୍ଚ୍ଚି ବଳ ଇନ୍ଦ୍ରାପୁଷ୍ପ ସୁଦୃଶର ଭୁଲି ଅଲଣା ।

ରାଧାକାନ୍ତ—ଭୂଷା ।

ଅଲଣାକଥା—ଦେ. ବି—୧ । ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ କଥା—

Alaṇākathā 1 Useless matter.

ବାଜେକଥା ୨ । ଅସାର କଥା—

ବିଫାୟଦାବାତ 2. Worthless matter.

ଅଲଣାପୁଆଗ—ଦେ. ବି—ଶୁଦ୍ଧଲକ୍ଷ୍ମୀଆଗ; ଯେଉଁ ସୁଆଗ ବା ଗେଲରେ
Alaṇāpūāga ଅନୁରକତା ନ ଥାଏ—Fondness devoid
of sincerity.

ଅଲତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଲତ)—ଅଲତ୍ତ; ଲକ୍ଷ୍ମୀରସ—

Alatā

Lac-dye,

ଆଲତା

ଅଲତା

ଲେଖିକ ଅଲତା ଚିତ୍ରିତ କଳକ ପାରେ—ବରହା—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଲତାପାଟୀ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅଲତାପାଟି (ଦେଖ)

Alatāpatī 1. Alatāsirā (See)

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଃ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ	ଉୟ	ଉଥ	ଡ
୨	ଈ	ଈ	ଈ	ଈ	ଈ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଥ	ଡ	ଡ

୨ । ତଳପା ଧଡ଼ିରେ ଦିଆଯିବା ଅଳତା ରଙ୍ଗର ଚିତ୍ର ବା ପଟି—

2. A strip of painting of lac-dye on the sides of the sole of the foot.

ଅଳତାବୋଳ—ଦେ. ବି.—ଅଳତା ରସର ଲେପ—

Alatābōla A layer of lac-dye.

ଆଳତାବୋଳେ ନିମ୍ନର ଚରଣ ଅଳତା ବୋଳେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କବିତା ।

ଅଳତାଶିର—ଦେ. ବି.—ତଳପା ଧାର, ଯେଉଁଠାରେ ଶ୍ଵୀଲେକେ ଅଳତା

Alatāsira ପିନ୍ଧନ୍ତି; ଗୋଡ଼ର ପାପୁଲ ଓ ତଳପା ମଧ୍ୟରେ ଆଳତାପାଟି ପାଦ ଶୁଭପାଖ ଦେଇଥିବା ପଟି, ପାଣ୍ଡି—

The edge of the sole of the foot

ଅଳତାସିନ୍ଦୂର—ଦେ. ବି.—୧ । ଶ୍ଵୀମାନଙ୍କର ଓ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ

Alatāsindūra ପ୍ରସାଧନର ଦୁଇଟି ଉପକରଣ; ଅଳକ୍ଷ୍ମକ ଓ ମେସେକାମାନ ସିନ୍ଦୂର—1. Two articles of toilet

of Indian wives.

୨ । ବିବାହ ସମୟରେ ଲୁକର୍ମ ବେଢାରେ ଦେବା ଶ୍ଵୀ ଆଶୁର

ବିଶେଷ (ଶ୍ଵୀମାନେ ଏ ବେଢାରେ ଲୁଇଁ ଲୁ ଅଳତାସିନ୍ଦୂର ପିନ୍ଧାନ୍ତି)—2. The ceremony of females anointing lac-dye and vermillion on the bridegroom on a separate platform during marriage ceremony.

ଅଳତଗିରି—ଦେ. ବି. (ନାମ) ପାହାଡ଼ବିଶେଷ—

Alatigiri Name of a hill.

[ଦ୍ର—ଏହା ଯାଜପୁର ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଧାନମଣ୍ଡଳ ଷ୍ଟେସନରୁ ପୂର୍ବରେ ୧୦ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହା ଉପରେ ବଙ୍ଗାଳୀ ନବାବଙ୍କ ସେନାପତି ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ମସଜିଦ୍ ଅଛି । କବି ରାଧାନାଥ ‘ନନ୍ଦକେଶବଳରେ’ “ତନ୍ମନ-ନିରୁଦ୍ଧ-ମଞ୍ଜୁଳ ଅଳତା” ବାବ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନଳଦିଗିରିରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି; କାରଣ ଅଳଦିଗିରିରେ ତନ୍ମନଗଛ ଅଦୌ ନ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଇଅଛି ।]

ଅଳତା—ଦେ. ବି. ୧ । (ସଂ. ଅଳକ୍ଷ୍ମକ)—ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଚର୍ମରୋଗ

Alati ବିଶେଷ—(ଏ ରୋଗରେ ଅଳତାପରି ନାଲି ମନ୍ଦାମାନ ଝଟ; ଝ ଦେହର ଗୁଳେ ଗୁଳେ ଦେଖାଯାଏ)—1. A kind of skin disease (red patches) of infants

୨ । ଅଳତଗିରି—(ଦେଖ)

2. Alatigiri (See)

ତନ୍ମନ ନିରୁଦ୍ଧ ମଞ୍ଜୁଳ ଅଳତା—ସାଧାରଣ ନନ୍ଦକେଶବଳ ।

ଅଳନ୍ଦୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଳଧୂମ)—ଧୂଆଁ ବାଜି ଗୁଳରେ ଓଡ଼କିଥିବା

Alandu ଚୂର୍ଣ୍ଣିତାଣୀ ଜାଲ ମିଶ୍ରିତ କଳା; ଗୁଡ଼ଧୂମ—

ବୁଲ Soot formed under the roof or

ଧୁଆଁସା, thatch;

କାଳସ

ଅଳନ୍ଦୁ—ଦେ. ବି.—ଅଳନ୍ଦୁ (ଦେଖ)

Alandhu

Alandu (See)

ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ଅନ୍ଧାର ଜଣାଇ ଅଳନ୍ଦୁ

ବରଷେମନ୍ତ କନ୍ଦୁର ବର । ସାଧାରଣ—ତଳିକା ।

ଅଳନ୍ଦୁମ—ସଂ. ବି (ଅଳ୍ପ=ଅଳ୍ପ+ଧୂମ=ଧୂଆଁ)—

Alandhuma ୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧୂମ; ଧୂମ ସମୂହ—

1. Excessive smoke

୨ । ଅଳନ୍ଦୁ (ଦେଖ)

2. Alandu (See)

ଅଳପ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ପଦ୍ୟ) (ସଂ. ଅଳ୍ପ)—

Alapa ୧ । ଅଳ୍ପ—1. Little; small.

ଅଳ୍ପ ୨ । ଘାତ; ଅଧମ—2. Mean; wretched.

ଅଳ୍ପା

ଜଗତମୋହନ ତୋ ରୂପ, ସ୍ଵରୂପେ ମୁଁ ସେ ଅଳପ ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

୩ । ସାମାନ୍ୟ—3. Slight.

ଶେଷ ଅଙ୍ଗିକାର କର କି ତାହାର ଅଳପ କଥା ପଦକୁ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ସଂଖ୍ୟାରେ କମ୍—4. Small in number.

ଅଳପବସୁଣୀ ଅଳପକେ ହସି, ଗଳପ କରନ୍ତୁ ବସି ।

ନନ୍ଦକେଶବଳ—ଶମ୍ଭୁ ।

ଅଳପ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ) ବିଶ—ଅଳ୍ପ—

Alapa

Little; small.

ଅଳପ ଆୟୁଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଳ୍ପାୟୁଷ) ଅଳ୍ପାୟୁଷ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Alapa āyusha

Short lived (person)

ତ୍ରୌପଦା ବେଶ ଶୁଣି ତୋଷେ, ସ୍ଵରୂପେ ଅଳପ ଅୟୁଷେ ।

ତାହାଙ୍କୁ ପ୍ରଭୁ ମାୟା କର, ଅର୍ଜୁନ ଗାଣିବେ ସହର ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

ଅଳପକ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଳ୍ପକ)—୧ । ଅଳ୍ପମାତ୍ର—

Alapaka

1 Only a little.

୨ । ଅଳ୍ପପରିମିତ—2. Little; trivial.

୩ । ନିମ୍ନ—3. Inferior.

(ଯଥା—ସେଇ ଅଳପକ ଲୋକ, ଅଳ୍ପ କଥଣ କହନ୍ତୁ ।)

୪ । ସାମାନ୍ୟ—4. Insignificant.

(ଯଥା—ଅଳପକ କଥାରେ ଏତେ ରାଗିଲେ ତଳକ ନାହିଁ ।)

ଅଳପକଥା—ଦେ. ବି. ବିଶ.—ସାମାନ୍ୟରେ—

Alapakā

Very little.

ସାମାନ୍ୟ (time, manner, quantity and quality).

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ନିମ୍ନ—1. Inferior.

୨ । ଅଳ୍ପ ପରିମିତ—2. Small in quantity.

ଅଳପକେ—ଦେ. ବି. ବିଶ.—୧ । ମୃଦୁଭାବରେ—

Alapake

1. Slightly.

ଅଳ୍ପ

ଅଳପ ବସୁଣୀ ଅଳପକେ ହସି, ଗଳପ କରନ୍ତୁ ବସି ।

ନନ୍ଦକେଶବଳ, ଶମ୍ଭୁ ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅଳ୍ପ ପ୍ରାୟରେ ସଦୃଶ ଏ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଶ୍ରେଣୀରେ ବଢ଼ାଇ ଏ କଥାବୋଧରେ ନ ମନେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟେ ଚିତ୍ତିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଲାଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଲାପ' ଶେଷରେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅରାଧ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅରାଧ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ; ଧୀରେ ଧୀରେ—2. Slowly.

୩ । ସହଜରେ; ଅନାୟାସରେ—3. Easily.

ଅଳପକେ ଏ ଯୋଗ ନିବାରଣ ପଦ୍ଧତି,

ସଂସ୍କୃତିକ ଯାଗ ସମାନ ସେ ହେବ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ର ।

ଅଲପାଅଲପି—ଗ୍ରା. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଳ୍ପାଳ୍ପ)—ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ—
Alapāalapi In small quantities.

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ

ଅଲପାୟୁଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଳ୍ପାୟୁଷ)—ଅଳ୍ପକାଳଜୀବୀ; ଅଳ୍ପାୟୁଷ;
Alapāyusha ଅଳ୍ପାୟୁଷ—

ଅକ୍ଷୟେ, ଅକ୍ଷୟେ

Short lived.

ଅଳ୍ପାୟୁ

ଅଲପାୟିଷିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. —ଅଲପାୟିଷ (ଦେଖ)

Alapāyishia Alapāyisha (See)

ଅଳପାୟିଷିଆ, ବିଶିଷ୍ଟ, ନିରାଶ୍ରୟ ।

ସଂସ୍କୃତି । ମୁଁ କି ଶକ୍ତିବା ଲୋକ— ଫକୀରମୋହନ—କ୍ରମାଗତାଂଶୁ ।

ଅଲପାୟୁଷ—ଗ୍ରା. ବିଶ. —ଅଲପାୟିଷ (ଦେଖ)

Alapāyusha Alapāyisha (See)

ଅଲପିନା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) (ସଂ. ଅଲପିନ — ଝୋଟି ଦେଖ)
Alapina Jhoti (See)

ଅଲପେୟା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଅଲପାୟିଷ (ଦେଖ)
Alapeisha Alapāyisha (See)

ଅଲପେୟା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ.—ଅଲପାୟିଷ (ଦେଖ)
Alapeisha Alapāyisha (See)

ଅଲପେୟିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ.—ଅଲପାୟିଷ (ଦେଖ)
Alapeishia Alapāyisha (See)

ଅଲପେୟିଜା—ଗ୍ରା. ଅ.—(ଅରଣ୍ୟ) ରୁ ଅଳ୍ପାୟୁ ହୋଇ ମର—
Alapeishija (a curse) You meet with an
ଅକ୍ଷୟ ଥା untimely death

ଅଲପେୟିଜିବା—ଗ୍ରା. କି.—ଅଳ୍ପାୟୁ ହେବା; ଅଳ୍ପ ଅୟୁଷରେ ମରବା—
Alapeishijiba To die before time, to
be short-lived.

ଅଲପା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ନିର୍ଜାତକ. ଅ + ପା. ନପ୍ତା)—ଲାଭହୀନ—
Alapha Profitless.

ଅଳାପ

ବୈଦେ. (ଅ) ବି—କାବାଜୀ ଓ ଫକୀରମାନେ ମୁଣ୍ଡବାଟେ
ଗଳାଇ ପିନ୍ଧିବା ଦାତ ନ ଥିବା ଏକପ୍ରକାର ଚିଲ୍ଲା

କୁରୁତା—A loose coat without sleeves
worn by ascetics and fakirs

ଅଲବତ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ଅ ଅଲବତ)—ନିଶ୍ଚୟ; ନିଶ୍ଚୟ; ଅବଶ୍ୟ—
Alabat Certainly

ଆଳିବାତ

ଏ ବଥା ଶୁଣି ପାଞ୍ଜି କର ଏକାବେଳେକେ କହିଲେ; ଅଲବତ, ଅଲବତ—
ଅକ୍ଷୟା. ଫକୀରମୋହନ. କ୍ରମାଗତାଂଶୁ ।

ଅଲବଲ—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ଦୀର୍ଘ ନଳୀପୁକ୍ତ ଡୁକା ବା ଧୂମପାନ
Alabalā ପାତ୍ର—A hooka with a long pipe for
ଆଳବଲା smoking tobacco.

ଅଳବଲା

ଅଲବଲିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ.—ବେଉଜିଆ; ଅଠିକଣା (ଲୋକ)—
Alabaliā Unmethodical (person)

ଓଡ଼ିଆ

ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଡ଼) ବିଶ—ଉଦାସିଆ (ଲୋକ)—

(ଅଲବଲା—ଶ୍ରୀ)

Indifferent (person)

ଅଲଭ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲଭ୍ୟ)—ଅପ୍ରାପ୍ୟ—

Alabhya

Unattainable.

ଅଲଭ୍ୟରେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲଭ୍ୟ)—

Alabhyare

୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା ନ କରି ମଧ୍ୟ; ନ ଲୋଡ଼ି କରି—

ଅନାଭୋ

1 Without asking for.

ଏଥିରୁ ଲଭୁପଦ ଅଲଭ୍ୟରେ ଦୋଷ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାପାତ୍ର, ସବୁ ।

୨ । ସହଜରେ—2. Easily.

ଅଲଭ୍ୟେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅଲଭ୍ୟରେ (ଦେଖ)

Alabhya

Alabhyare (See)

ଏକା ନିଶ୍ଚୟକୁ ଦେବ ଯେବେ ମାର,

ଅଲଭ୍ୟ ହେବ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଦଶଧାରା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାପାତ୍ର, ସବୁ ।

ଅଲମତିବିସ୍ତରେଣ—ସଂ. ବାକ୍ୟ. (ପଦଶେଷରେ ଲେଖାଯିବା ବାକ୍ୟ)—
Alamatibistareṇa ଆଉ ଅଧିକ ଲେଖିବା ବାହୁଲ୍ୟ

ମାତ୍ର—It is redundant to write anything
further.

ଅଲମବିଲମ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଲମବିଲମ)—

Alamabilama

ଅଲମବିଲମ (ଦେଖ)

Alomabiloma (See)

ଅଲମ୍ବୁଷା—ସଂ. ବି—ପୋକଶୁଣ୍ଠା (ଦେଖ) (ଦରେକ୍ଷୁ. ଦ୍ରବ୍ୟଶୁଣ୍ଠା)—
Alambushā Pokashūṅhā (See)

ଅଲମ୍ବୁଷ

ସଂ. ବି. (ଅଲ + ବୁଷ୍ ଥାତୁ—ସ୍ଥିତି କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ.)

Alambusha

ନିପାତନ. ଅ)—

୧ । ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

1. Name of a demon.

[ଦ୍ର—କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧରେ ଏହି ରାକ୍ଷସ ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
ଅନେକ ମାୟାଯୁକ୍ତ କରିଥିଲା ।]

୨ । ପ୍ରହସ୍ତ, ରାବଣର ସେନାପତିବିଶେଷ—

2 Name of a general of Rābana

୩ । ବାମନ (ଦେଖ)

3. Bāmana (See)

ଦେ. ବିଶ.—ଅଲମ୍ବୁଷା (ଦେଖ)

Alambushā (See)

ଅଲମ୍ବୁଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ସ୍ୱର୍ଗ ବେଶ୍ୟାବିଶେଷ—

Alambushā

1 Name of a heavenly nymph.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୧ । ଶରୀରର ପ୍ରଧାନ ଦଶ ନାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ନାଡ଼ୀ

(ଦଶ ନାଡ଼ୀ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—

2. Name of a blood vessel.

୩ । ଲୁହାବତ ଲତା—୩. A creeper.

୪ । ମୃଣ୍ମିତ; ଦୂର କଦମ୍ବ—4. A tree.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସାଧୁତା (କଥା)—

1. Quicer (words)

୨ । ଅସାଧୁତା; ହୁଣ୍ଡା—

2 Awkward; fool hardy (person)

ଅଲମ୍ବୁଷା—ଦେ. ବିଶ—ଅଲମ୍ବୁଷା (ଦେଖ)

Alambhushā Alambushā (See

ଅଲମ୍ବ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ; ବିଶ୍ୱାସ; ଅସ୍ତବ୍ୟ—

Alarā 1 Confused; disorderly

ଏଲୋମେଲୋ ୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥା ଓ କାର୍ଯ୍ୟର ଠିକଣା ନଥାଏ—

ମହାବହ 2. Unmethodical; clumsy

(ଅଲମ୍ବ—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବି—ଅବର୍ଜନା; ଅଲମ୍ବ—Refuse.

ନୋହା ସେ ବାଟର ନିକଟେ ଥିବା ପକ୍ଷୀ

ନଳିନୀ ଗୋଡ଼ାଘର ଥିବା ଅଲମ୍ବ ମୁଁ କହୁଅଛି । କୃଷିକ, ମହାବହର, ଥିବା ।

ଅଲମ୍ବ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ କାମସବୁ ଶୁଖିଲାରେ କରେ ନାହିଁ—

Alarī (woman) Who does works clumsily; unmethodical

ଅଲକ—ସ. ବି. (ଅଲ = ଅତ୍ୟଧିକ + ଅଳ୍ପ ଧାତୁ + କର୍ମ ଅ)—

Alarka ୧ । ଚିପ୍ତ ଲୁହର—1 Rabid dog.

୨ । ଶ୍ୱେତ ଅର୍କପୁଷ୍ପ—

2 White species of Arka plant.

୩ । ଅସୁରବିଶେଷ—3. A demon

୪ । କଳ୍ପିତ ଶୁକ୍ରାକାର ଜନ୍ତୁ—

4. A kind of mythological beast

[ଦୁ—ଏହା ଅସୁପଦ, ଗନ୍ଧଦନ୍ତ ଓ ସୁର୍ୟାକୃତି ଲେମ୍ବୁବିଶେଷ ।]

୫ । ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ ନାହିଁ—

5. Not useful for any work.

ଅଲମ୍ବ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଲମ୍ବ ଧାତୁ = ଲାଜିବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Alasa ଅ)—୧ । ଶ୍ରମବିମୁଖ; ଅଲମ୍ବ—

(ଅଲମ୍ବା—ଶ୍ରୀ) 1. Idle; lazy; indolent; languid;

ଅଲମ୍ବା; } —ବି. inactive

ଅଲମ୍ବା }

୨ । ରୁଗ୍ନ—2 Sickly.

୩ । କାନ୍ତ—3. Tired.

ସଂ. ବି—୧ । ବିଳମ୍ବ—1 Delay.

୨ । ବାଲିଜଳା ରୋଗ—2. Chilblain.

୩ । ଅଗାଧି ରୋଗବିଶେଷ—

3. Indigestion; flatulence; tympanites.

୪ । ଗୋଦର (ରୋଗ)—

4. Elephantiasis of the leg

ଦେ. ବି—ଅଲମ୍ବ—Idleness; languor.

ଅଲମ୍ବକ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. ସଂ (ଅଲମ୍ବ + କ)—ଅଲମ୍ବ (ଦେଖ)

Alasaka

Alasa (See)

ଅଲମ୍ବ ନାୟିକା—ସଂ ବି (ଶିଳ୍ପଶାସ୍ତ୍ର)—ମନ୍ଦରର କାନ୍ଥ ଓ ଶୁଙ୍ଖରେ

Alasa nāyikā ଚିତ୍ରିତ ବିରୁଦ୍ଧଯୌବନା ଓ ଅଲମ୍ବରୂପିଣୀ

ରୂପିଣୀ ମୂର୍ତ୍ତି—A figure of a young

languid woman wrought on walls

and pillars.

ଅଲମ୍ବ ପିତୁଳା—ଦେ. ବି—ଏହିପରି ଅନେକ ମନ୍ଦରର ପ୍ରଥମ ଭରଣିରେ

Alasa pitulā ଖୋଦିତ ପଥରର ଶ୍ଚିମୂର୍ତ୍ତି, ଏ ଦୁଇଦିଗରେ ଏକ

ମୁଣ୍ଡରେ ପଥରକୁ ଟେକି ଧରିଥାଏ—

A figure of a woman supporting a

stone with the hands and head,

wrought on the lower portions of

walls in temples.

ଅଲମ୍ବ ଭାଙ୍ଗିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅଲମ୍ବ + ଭାଙ୍ଗିବା)—

Alasa bhāṅgibā ଅଙ୍ଗଭାଙ୍ଗିଦ୍ୱାରା ଦେହର ଅଲମ୍ବ, ଦୂର

ଆଡ଼ାମୋଡ଼ା; ଆଡ଼ାତାଙ୍ଗ; କରବା—To throw out one's

ଆଙ୍ଗୁଳିତାଙ୍ଗ arms and legs to drive away

ଅଳକସାନା languor.

ଅଲମ୍ବ ମେଣ୍ଟାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଦେହର ଅଲମ୍ବକୁ ବିଶ୍ରାମଦ୍ୱାରା ଦୂର

Alasa mentāibā କରବା—To refresh one's self

ଆସ୍ତିମେଟାନ by rest.

ଅଲମ୍ବା—ଦେ. ବି. (ଅଲମ୍ବ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଦୁର୍ବଳ ଲତା—

Alasā A creeper; Vitis Pedata.

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅଲମ୍ବ + ଅ.)—ଅଲମ୍ବ୍ୟସ୍ତ୍ରା—

Lazy; languid.

ସେ ଯୋଷା, ଶ୍ରମକଳ କଣେ ଅଙ୍ଗଭାଙ୍ଗି, ଗୁରୁତ୍ୱେତ ରତ ଅଳସା ।

ସ୍ତ୍ରୀ ରସବାସ୍ୟ ।

ଅଲମ୍ବିତ—ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ)—ଅଲମ୍ବ୍ୟସ୍ତ୍ରା—

Alasita Languid; showing signs of languor.

ବୁଦ୍ଧି ନୟନ ସତ—ବିଶେଷର ଅଲମ୍ବିତ । ବୁଦ୍ଧି ବିଦେହବିଶେଷ ।

ଅଲମ୍ବିତ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବି—ବାହାଲ; ତେଣୁ ବା ସନ୍ତରେ ବ୍ୟବହୃତ

Alasira ଲମ୍ବ ବାଉଁଶ (ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଅଗରେ ବୋଲୁଅ ବଳା ଥାଏ

ତେଣୁରବାଂସ ଓ ଅନ୍ୟ ଅଗରେ ପାଣି ଉଠାଇବାର ପାତ୍ର ଝୁଲୁଥାଏ)—

The long bamboo pole used in a

water-lifting contrivance.

ଅଲମ୍ବା—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅଲମ୍ବା)—୧ । ଅଲମ୍ବ୍ୟସ୍ତ୍ରା (ଶ୍ରୀ)—

Alasī Lazy (woman)

ଆଲମ୍ବେ ୨ । ଧୀରଗତିବିଶେଷ—2. Moving slowly

ମୋତେ କଳକେଳ ଅଲମ୍ବା ମଲ୍ଲକାମନା ବୋଲନ୍ତୁ ଦେଖେ—ବିବିଧ ସଙ୍ଗୀତ

ଏହି ଶବ୍ଦ ଦେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସଜ୍ଜିତ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସଦୃଶତା ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିଏରେ, ସେତେ ଏ ଗୋଟିଏରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣତଃ ଚିତ୍ତିତ ବୋଲି କହାଯାଏ । ବା ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଦାଈ’ = ପରଲେ ‘ଦାଈ’ ଗୋଟିଏ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଈଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଈଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅରବିନ୍ଦ’ ନ ପାଈଲେ ‘ଅରବିନ୍ଦ’ ଦେଖିବେ ।

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ରଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୁକ୍ତ ବାକ୍ୟ) —
ପୀଡ଼ିତ—Sick.

ଅଳପୁଅ—ଦେ. ବିଶ.ପୁଂ. (ସଂ. ଅଳସ) — ୧ । ଅଳସ୍ୟପୁକ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି) —
Alasuā 1. Lazy (man)

ଆଳସ୍ୟୋ; ଆଳସ୍ୟା ୨ । ଅଳସ୍ୟପରାୟଣ —
ଆଳସୀ; ଅରସୀଳା; ଆଳକସା 2. Idle by habit.

ଅଳପୁଅ କାହୁଁ ଭାବନା ଦେଇ ଦିଅ ମନା କାହୁଁ ଅବେ ଜନନୀ ।

ଅଳମନ୍ୟ. ବଦନ୍ତପଦ୍ମାମଣି ।

ଦେ ବି. — ଅମୃତବିଶେଷ — A kind of mango pickle.

ଅଳପୁଅପଣ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଳସ + ଓ. ପଣ = ଭାବ) —

Alasuāpana ୧ । ଅଳସ୍ୟ — 1. Laziness

ଆଳିସିପନା ୨ । ଗତିର ଶୈଥିଲ୍ୟ —

ସୁସତୀ 2. Languor

ଅଳପୁଅପଣିଆ — ଦେ. ବି. — ଅଳପୁଅପଣ (ଦେଖ)

Alasuāpaniā Alasuāpana (See)

ଅଳପୁଅମୀ — ଦେ. ବି. (ବଙ୍ଗଳା ଅଳ୍ପକରଣ) — ଅଳପୁଅପଣ (ଦେଖ)

Alasuāmī Alasuāpana (See)

ଅଳସେଇ — ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅଳସା) —

Alaseī ଅଳପୁଅର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ — Feminine of Alasuā.

ଆଳସେ

ସୁସ୍ତ

ଅଳସୋଇ — ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. — ଅଳସେଇ (ଦେଖ)

Alasoī Alaseī (See)

ଅଲା — ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅମଳକ) — ଅଥଲା (ଦେଖ)

Alā Aālā (See)

ଅଲାଈଚ — ଦେ. ବି (ସଂ. ଏଲା; ଭୂ. ତା. ଏଲାକୁ) —

Alāicha ୧ । ଅଲେଇଚ; ସୁଗନ୍ଧ ମସଲାବିଶେଷ —

ଏଲାଟ, ଏଲାଟି, ଇଲାଟି 1. Cardamom; Ellettaria

ବଡ଼ିହ୍ଲାୟଚି; ଏଲାହ୍ତି Cardamomum.

ତେ — ଏଲାକୁଳ [ଦ୍ର — ଭରତର ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମ

(ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ — ଉପକୁହ୍ତିକା) (କମ୍ବୋ, ମାଲ୍ୟାଳ) ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମିବା

ହଳଦୀକାଣ୍ଡ ସ୍ତ୍ରୀ ଶାକଗୁଳ୍ମ; ଏହା ବହୁ ପ୍ରକାର; ଗଛ ଏବଂ ହାତ

ବଢ଼େ; ଔଷଧରେ ଓ ମସଲାରେ ଲାଗେ]

୨ । ବଡ଼ ଅଲେଇଚ; ନେପାଳୀ ଅଲେଇଚ —

2 Nepal cardamom; Amomum

Subulatum.

[ଦ୍ର — ଦୁଇଦ୍ରାବିକର୍ଣ୍ଣର ପତ୍ରମୟ ଶାକଗୁଳ୍ମ, ନେପାଳରେ ଜନ୍ମେ
କଟକେଶ୍ବର ଏଥିର ମୂଳରୁ ଲୋକେ ବାଣିଜ୍ୟରେ ଗଛ ଲଗାନ୍ତି
କିନ୍ତୁ ଫଳ ଫଳେ ନାହିଁ ।]

୩ । ଗୁଜୁରାଟି (ଦେଖ) — 3. Gujurāti (See)

ଅଲାଈଚ ଅର୍କ — ଦେ. ବି. — ଅଲାଈଚରୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ

Alāicha arka ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିର୍ଯ୍ୟାସ ବା ସାର —

ଏଲାଟେସ ଆରକ

Essence of cardamom.

ଅଲାଈଦା — ବୈଦେ. ବିଶ (ଅ. ଅଲାଈଦା, ଅଲାଈଦା) —

Alāidā ୧ । ଅଲଗା; ସ୍ବତନ୍ତ୍ର; ପୃଥକ —

ଆଲାନା 1 Separate.

ଅଲାହିଦା; ଅଲହ୍ଦା ୨ । ସମ୍ବନ୍ଧହୀନ — 2 Unconnected

ବୈଦେ. ବି. ବି. — ପୃଥକ୍ପୃଥକ — Separately,

ଅଲାଈବଲା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଅଲେଇଚଲେଇ; ସବୁପ୍ରକାରର ଅପଦ

Alāibalāi

ବିପଦ — 1 All kinds of

ଆଲାହବାନାହି

misfortune or danger.

ଅଲେୟାବଲେୟା

୨ । ନିନ୍ଦା; ଦୁର୍ନାମ —

2. Blame; evil repute.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳ — 3. Evil,

୪ । ଦାୟିତ୍ବ — 4. Responsibility.

ଅଲାଈଦିଆ — ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼) ବିଶ. —

Alāudīā ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭିଲ୍ଲ କରେ —

ଅଲସେଦିଆ 1 A person who works

haphazardly.

୨ । ଦେଲାଦସ୍ତୀ (ଲୋକ) —

2. Negligent.

ଅଲାଗି — ଦେ. ବିଶ (ଗାଳ) [ସଂ. ଅ + ଲଗ୍; ଯେ ଲାଗେ ନାହିଁ ବା

Alāgi

ପରିଶ୍ରମ କରେ ନାହିଁ] —

୧ । ଅଳପୁଅ; ପରିଶ୍ରମକାତର —

1. Idle; lazy.

୨ । ନିରାଶ୍ରୟ — 2. Solitary, lonely.

୩ । ନିକମ; ଅକମିଳ (ଲୋକ) —

3. Worthless (fellow)

୪ । ଅସୁନ୍ଦର —

4. Graceless; shorn of beauty; ugly.

କେତେ ଦିନ ହେଲା ମୋତେ ଶୁଣିଲୁ ବାବୁ,

ଅଲାଗି କରୁଥିଲୁ ମୋ ଦେଶ ଘୋଷ ସବୁ ।

ପାଦାସର — ନିର୍ଦ୍ଦୟତା ।

୫ । ଅଲଗା; ପୃଥକ — 5 Separate.

୬ । ବ୍ୟବହାରର ଅଯୋଗ୍ୟ — 6. Unfit for use,

ଅସର ସବୁ ଅଇ ସେ କାହିଁ ଲାଗିବ ବର

ଦେଖିବୁ ସତ୍ତା ଅସ୍ବେ ଚଳ ଅଲାଗି ।

ପ୍ରାଚୀ. ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

୭ । ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ — 7. Untouchable.

ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ — ରତ୍ନମଣି-ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ (ଶ୍ରୀ) —

Menstruated.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଓ	ଏ	ଦୁଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଓ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ

ଦେ. ବି—ଅସାର ପଦାର୍ଥ—Unsubstantial or worthless matter

ଶୂନ୍ୟ ଜଳାର ପ୍ରାୟ ଅସହର ଶବ୍ଦ
ସୁସ୍ଥିତ ପଦାର୍ଥ ସେ ଅଲଙ୍କର ଶବ୍ଦ । ପ୍ରାଚୀନ ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅଲଙ୍କର—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଅଲଙ୍କ)—

Alājuka ଲଜ୍ଜାହୀନ; ବେହାସ; ନିମ୍ନ—

नज्जहीन, बेहास Shameless; immodest.

बेहास ଏହାକ ପର ଆଉ ଅଲଙ୍କର ନାହିଁ

(ଅଲଙ୍କର—ଶ୍ରୀ) ମାତ୍ରପଦ ପରେ କେ ଦେବ ଶେଷେ ନେଇ ।

କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ—ସଭ ।

ଅଲଙ୍କର—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଲଙ୍କର (ଦେଖ)

Alājuka (See)

ଅଲଙ୍କର—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ —୧ । ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ଅସୁନ୍ଦର କରି କାମ କରେ;

Alāndī ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ; ଅଶୁଣିଲାସ୍ୱର—

एलान्दोलो, आलाहिंदी 1. (A woman) Who does

चिलबिल्ला her duties in an ugly manner;

clumsy; unmethodical

୨ । ଅସୁନ୍ଦର—2. Ugly.

୩ । (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.) ମୂର୍ଖ—3. Dunce.

୪ । (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.) ନିବୋଧ—4. Foolish.

୫ । (ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ.) ଅସଭ୍ୟ—5. Uncivilized.

ଅଲଙ୍କ—ସ. ବି (ଅ + ଲ. ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ତ; ଯାହା

Alāta ଗ୍ରହଣ କରୁ ଯାଏ ନାହିଁ)—

ଅବିଦ୍ୟା କାଷ୍ଠ; ଦରପୋଡ଼ା ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟା—

Firebrand.

ଅଲଙ୍କଚକ୍ର—ସ. ବି. —୧ । ଅଗ୍ନି ସ୍ୱଳ୍ପ ବନୋଟି; ଚକ୍ରାକାର ଅଗ୍ନି;

Alātachakra ଚକ୍ରାକାର ଜଳନ୍ତା ନିଆଁ—

1. A fiery circle made by a firebrand being waved quickly in the air in a circle.

ଅଲଙ୍କ ଚକ୍ର ପର ଗାଣିକ ସମ୍ବନ୍ଧର

ହେଲ ସବୁ ଶବ୍ଦକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଚକ୍ରବାଣ—

2. A firework which describes a fiery circle in the air.

ଅଲଙ୍କର—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭଲ) ବିଶ. ପୁଂ—ଅଲଙ୍କର—

Alādura Shameless; immodest.

(ଅଲଙ୍କର—ଶ୍ରୀ)

ଅଲଙ୍କର—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ. ଅଲଙ୍କର)—ଅଲଙ୍କ; ଅଭ୍ୟୁତ—

Alābala Disorderly.

नोजरा ଅଲଙ୍କର ଗାଣିକ ସମ୍ବନ୍ଧର,

गङ्गाବद्ध ବଦ ଉପମା ତା ଶିଷ୍ୟ ବେଲୁଡ଼ା—ଅଲଙ୍କର. ଶେଷବନ୍ଦିଭାରତ ।

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଅଲଙ୍କ; ଅଲଙ୍କର—

Refuse; sweepings.

ଅଲାବସାଣ—ପ୍ରା. ବି. (ମାଦଳାପାଞ୍ଜିରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Alābasāṇa

କରକ୍ଷେପ—

A kind of cess.

ଅଲବୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ଲବ ଧାତୁ = ମଗ୍ନ ହେବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ତ;

Alābu ଯାହା ଜଳରେ ମଗ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ)—

୧ । ଲବୁ—1. White pumpkin.

୨ । ପିତା ଲବୁ—2. Bottle-gourd.

ଅଲବୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅଲବୁ (ଦେଖ)

Alābu Alābu (See)

ଅଲବେଶି—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅଲବୁ)—ଲବୁକର୍ମିତ ଏକତାରସ୍ୱର

Alābesī ବାଦ୍ୟସ୍ତ୍ର—A stringed musical

instrument made with the bottle-gourd.

ସଞ୍ଜାଳ, ମୃଦଙ୍ଗ, କରତାଳ, ଅଲବେଶି—ସାଲୋମହାଭାରତ—ମଧ୍ୟ ।

ଅଲଭ—ସଂ. ବି. (ନ + ଲଭ)—

Alābha ୧ । ଅପ୍ରାପ୍ତି—1. Non attainment.

୨ । ଶତ୍ରୁ—2. Loss.

ଲଭ ଅଲଭ ଏଥିରେ ବେନ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି । ସାରଳାମହାଭାରତ ମଧ୍ୟ ।

ଅଲାୟୁଧ—ସଂ. ବି —ରାବଣର ସହଚର ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

Alāyudha Name of a demon companion of Rāṇa.

ଅଲମୁଷ୍ଟ ବାରପୁତ୍ର ଅଲାୟୁଧ ବୋଲି । ସାରଳାମହାଭାରତ—ବ. ।

ଅଲରାନ୍ତା—ଦେ. ବି. —ଶିବମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରଗଳ୍ଭା ଓ ପ୍ରାମଦଶେଷ—

Alāranātha Name of a Śiva image; perganna and village in Puri District.

[ଦ୍ର—ଏହା ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ବ୍ରହ୍ମଗିରି ଥାନାର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଏଠାରେ

ବୈଷ୍ଣବଶିଷ୍ଟେଶ୍ୱରୀ ରାମାନନ୍ଦ ଜନ୍ମସ୍ଥଳ କରାଯାଇଛି ।]

ଅଲଶିରି—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅମଳକ)—ଅର୍ଥାଶାଳ; ଦେଉଳ

Alāśiri ଉପରେ ଥିବା ଦଧିନୂତ ତଳର ଗୋଲ ପିଣ୍ଡ—

आमलक The circular pot shaped dome on the top of a temple below the Dadhinauti.

ଅଲହଦା—ବୈଦେ. ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ—ଅଲହଦା (ଦେଖ)

Alāhidā Alāhidā (See)

ସେଥିର ଉଚ୍ଚାତ୍ ଅଲହଦା ପାଦ—ସମ୍ଭାରମୋହନ—କ୍ରମାନ୍ତରାଶି ।

ଅଲହେଦା—ବୈଦେ. ବିଶ ଓ କି. ବିଶ—ଅଲହଦା (ଦେଖ)

Alāhedā Alāhidā (See)

ଅଲ—ସଂ. ବି.—(ଅଲଧାତୁ = ଭୁଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ତ; ଯେ ପୁରୁଷ

Ali ଶୋଭିତ କରେ)—୧ । ଭ୍ରମର; କଳାଭଅଁର—

1. The black-bee.

୨ । କୋକିଳ—2. Cuckoo.

୩ । କାକ—3. Crow.

ସାଧାରଣ ଭେଦେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ମୁଦତ ୧ ଚକ୍ର ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ର ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଗୋଟିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଟ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଟ୍ୟ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଗୋଟିବେ

୪ । (ଅଲ = ବିଶ୍ୱର ନାମୁଡ଼ି + ଇ) — କଳା ବିଶ୍ୱ —

4. The black centiped.

ତୁଳା ବିଳାସିନୀ ବର୍ଣ୍ଣେ ଅକ୍ଷରରେ ସଙ୍ଗମ କାରଣ । ରଞ୍ଜିତ କୋଷପ୍ରସାଦେ ।

୫ । କଙ୍କଡ଼ାବିଶ୍ୱ — 5. Scorpion.

୬ । ବିଶ୍ୱରାଶି — 6. The sign Scorpion

୭ । ମଦ୍ୟ — 7. Wine; spirituous liquor.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ = କଷ୍ଟଦେବା) — ୧ । ବାହୁତ ଆବଦାନ ପଦାର୍ଥ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ବାରମ୍ବାର ସଜବାଜ ପ୍ରାର୍ଥନା — 1. Repeated pressing requests for anything; importunity.

ଲୁଠ ଅଳ ବର କୋଳ ପାଇଁ ଯଶୋଦାଙ୍କୁ । ଅଭିମନ୍ୟୁ ବଦନ୍ତବ୍ରାମଣୀ ।

୨ । ଦୃଢ଼; ଜିଦ୍; ଜଗର — 2. Obstinacy; tenacity; insistence.

ଜଳ ସାରସ୍ୱତୀ ଦେବତାଙ୍କ ଅବା ଅଳ ବରୁଆଇ କେତେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଗୋଳ; ଦୁଟା — 3. Noise; scandal.

୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅନୁରୋଧ —

4. Request; solicitation.

ଅମ୍ଳାନ୍ତ ଶ୍ରୀମୁଖ ସନ୍ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅଳକର ବୋଲି ଅଲୀକରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ — ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଲ — ଦେ. ବି. — ୧ । ଅଲେଖର ଡାକନାମ —

Ali 1. Name for calling Alekha.

ଆଲି ୨ । ଶିଶୁ ବାଳକ ବାଳିକାଙ୍କର ଗେଜ୍ଜା ନାମ —

ଅଲି 2. A fond name by which pet children are accosted

୩ । (ଅ. ନାମ) ମୁସଲମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ —

3. A family title amongst Mahomedans.

୪ । (ଅ. ନାମ) ମୁସଲମାନ ଧର୍ମପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ହଜ୍ଜରତ୍ ମହମ୍ମଦଙ୍କର ଜୋଇଁ; ଏ ମହମ୍ମଦଙ୍କ କନ୍ୟା ଫତେମାବିବିଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ହଜ୍ଜରତ୍ ମହମ୍ମଦ ଏହାଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ପ୍ରଥମାପତ୍ନୀ ଫତେମାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମିଥିବା ପୁତ୍ରବିଷ୍ଣୁ ହୁସେନ୍ ଓ ଦାସାନ । ଏହାଙ୍କ ମୁଖରୁ କୋରାନର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଶୁଣି ଲୋକେ ମୋହତ ହୋଇ ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ଏ ଦିନାକେତେ ଖଲିଫା ପଦରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପରେ ତାହା ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଜଣେ ଦାତକର ଆଦାତରେ ଏ ମୃତ ହେଲେ ।

(ଜନ୍ମ ଖ୍ରୀ. ୫୯୯ — ମୃତ ୬୨୯ ଖ୍ରୀ.)

4. Name of a famous follower of Mahommed,

ଅଲିଆ — ଦେ. ବି. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଅଳ + ଅଦର) —

Aliara ୧ । ଅତ୍ୟଧିକ ଅଦରରେ ପାଳିତ ଓ ବର୍ତ୍ତିତ; ଯତ୍ନପାଳିତ — ଆହୁବେ ଗୋପାଳ 1. Brought up with too much fondling

ଅଲେକ ସଞ୍ଜେ; ୨ । ଗେଜ୍ଜା; ଗେଲକସର —

ଲାଢ଼; ଅଲେକ 2. Brought up loosely or without restraint.

୩ । ଅତ୍ୟଧିକ ମୁହଁ ପାଇବା ହେତୁ ଯେଉଁ ପିଲା ଖରସ ହୋଇଥାଏ — 3. Spoiled by excessive fondling.

୪ । ଯେ ପିଲାବିନ୍ଦୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟରେ ବଢ଼ି ଅଛି —

4. Brought up amidst affection, plenty and comforts.

ବଡ଼ ଅଲିଆର କନ୍ୟା ପିତୁ ମୁହଁ ଲଗ

ଶିଶୁବାଳୁଁ ବଡ଼ଧରଣେ ସୁକୁମାର । ସୁଧାମାଧୁ. ଫୁଲସୁଖୀ ।

ଅଲିଆ — ଦେ. ବି. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ — ଅଲିଆର (ଦେଖ)

Aliala

Aliara (See)

ସୁକୁମାରୀଙ୍କେ ଅଲିଆର ଗର୍ବେଶ୍ୱର । ଗାବଳାମହାଭରତ ସଙ୍ଗ ।

ଅଲିଆ — ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ — ଅଲିଆର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ —

Aliala

Feminine of Aliala.

ସୁକୁମାରୀଙ୍କେ ଅଲିଆର କେମା । ସାରଳାମହାଭରତ ମଧ୍ୟ ।

ଦେ. ବି. — ଗେଜ୍ଜାପଣ; ପିଲାବିନ୍ଦୁ ଅତି ଯତ୍ନରେ ବର୍ତ୍ତିତ ହେବା ଅବସ୍ଥା — The state of being brought up with too much fondling from childhood.

ବରୁଣ ସହଦେବ ଅଟନ୍ତି ତ ପିଲା

ଜଳସିନ୍ଧୁ ମୁଁ ମଲେ ତାଙ୍କ ଅଲିଆ । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ. ମହାଭରତ, ବନ ।

ଅଲିଆ — ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ — ଅଲିଆର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Aliali

Feminine of Aliala (See)

ଅଲିଆ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବର୍ଜନା) — ୧ । ଅବର୍ଜନା; ଝାଡ଼ୁଆ —

Alia

Refuse matter; sweepings.

ଜଞ୍ଜାଳ

ସରସାକ ଲୁପ୍ତାବି ଗାଣିଲ ଧରଣ । ତାହାବଦେଶ ଗାବଳଭରତ ।

କୁଢ଼ାକରକଟ; ବୁହାର

୨ । ଗୋଳମାଳ — 2. Confusion; complication.

୩ । ଅତ୍ତୁଆ; ହିସାବପତ୍ର ମୀମାଂସା ହୋଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା — 3. The state of accounts not being settled.

୪ । ଗୋଳମାଳିଆ ବିଷୟ — 4. Knotty matter.

ମୌଳମେଲେ ଦେ. ବି. — ୧ । ଅବର୍ଜନାମୟ —

ଆଜ୍ଞା

1. Full of refuse.

୨ । ଅସରସ୍ୱତ — 2. Untidy.

୩ । ଓଳିଆ ହୋଇ ନ ଥିବା — 3. Unswept.

୪ । ଗୋଳମାଳିଆ — 4. Confused.

୫ । ଅମୀମାଂସିତ — 5. Unsettled.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. — ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଓଡ଼ିଆ ପାଟକ ଜାତି-ବିଶେଷ — Name of a class of sudras in Ganjam.

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅକାରନ୍ତରାଶି	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଯ	ସ	ଝ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ

ଅଲିଆ ଛଣ୍ଡେଇବା—ଦେ. କି—୧ । ବିବାଦ ମୀମଂସା କରିବା—

Aliā chhindeibā 1. To settle a dispute
ଜଞ୍ଜାଳ ମେଟିନ ୨ । କୌଣସି ଗୋଳମାଳିଆ ପ୍ରଶ୍ନ ବା ବିଷୟ ବା
ବୁହାରନ ଖାଫକରନା ଛୁସାବ ମୀମଂସା କରିବା—

2. To settle any knotty question or account.

ଅଲିଆ ଝାଡ଼ିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଓଲଟାଇବା—

Aliā jhārdibā To sweep or cleanse a place.
ଝାଟି ଦେଖିବା
ବୁହାରନା

ଅଲିଆଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି—ନଈମୁହାଣରେ ଧରୁଥିବା
Aliārdi ଏକପ୍ରକାର ଲୁଣି ମାଛ—A species of sea-fish
caught in the mouth of rivers.

ଅଲିଆତଳିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ଵିତୀୟ ସହଚର; ଅଲିଆ +
Aliātaliā ତଳିଆ; ସଂ. ଅଲୁଲୟିତ)—୧ । ଅତୁଟାତୁଟୁଆ;
ଆଲୁଆଲୁ ଅଲୁଲୟିତ (କେଶ; ସୁତା)—

ଆଖିରପାଖିର 1 Tangled, confused.

୨ । ଅବର୍ଜନାମୟ—2. Full of refuse.

ଦେ. ବି. (ସହଚର)—୧ । ବହୁ ଗୋଳମାଳ—

1. A number of knotty matters.

୨ । ଛିକିଏ ମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ—

2. The slightest doubt.

ଅଲିଆଅଲିଆ—ଦେ. ବିଣ. ଓ ବି.—ଅଲିଆତଳିଆ (ଦେଖ)

Aliāthaliā Aliātaliā (See)

ଅଲିଆବଲିଆ—ଦେ. ବିଣ. ସଂ. (ପୁରୁଷଲେଖକୁ ଗାଳ)—ସେହି
Aliābaliā ଲେଖକର କାର୍ଯ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦର ଓ ଅଶୁଖଳ—

ଅଲକ୍ଷେଟିଆ Unmethodical; doing work clumsily.

ଅଲିଆମଲିଆ—ଦେ. ବିଣ. ଓ ବି.—ଅଲିଆତଳିଆ (ଦେଖ)

Aliāmaliā Aliātaliā (See)

ଅଲିକ—ସ. ବି. (ଅଳି ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ମ ଇକ; ଯାହାକୁ
Alīka ଭୂଷିତ କରାଯାଏ) —ଲଘୁଚେଦନ

Brow; forehead

ସେହି ଭୂଳକେ ଯାଏ କାଳକେ ଭାବେ ଅଳକେ ଲୁହ । ଭଞ୍ଜ ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଅଲିକା—ସ. ବି. (ଅଲିକ + ଆ)—ଲଘୁଚେଦନ—

Alīkā Forehead; brow.

ବ୍ୟାକୁଳ ବନାଣେ ନବାନା ନଣି ବହୁଳ ବହୁଳଗାଳିବା ପୁଣି ।

ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଅଲିଖା—ଗ୍ରା. ବିଣ. (ସ. ଅରଖ)—୧ । ଅରକ୍ଷିତ—

Alīkhā Shelterless.

୨ । ଭୂତ; ସ୍ଥାନ—2. Despicable; mean.

୩ । (ସ. ଅଲେଖ) ନଗଣ୍ୟ; ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି କେହି
ଗଣେ ନାହିଁ—3. Negligible; (man) of straw.

୪ । ଅଳି ଗରିବ—4. Indigent; very poor

ଅଲିଗର୍ଦ୍ଦ—ସ. ବି. (ଅଲିକ୍ + ଅର୍ଦ୍ଧ; ନିପାତନ)—ଅଲିଗର୍ଦ୍ (ଦେଖ)

Aligardda Alagardda (See)

ଅଲିଜିହ୍ଵା—ସ. ବି. (ଅଲି + ଜିହ୍ଵା; ଅଲିପର ଜିହ୍ଵା; ଭୂଳା. ବି. ଅଲ୍‌ଜିହ୍ଵା)—

Alijihwā ଦଣ୍ଡିକା—Uvula.

ଅଲିଜିହ୍ଵିକା—ସ. ବି. (ଅଲି + ଜିହ୍ଵା + କ + ଆ)—ଦଣ୍ଡିକା—

Alijihwikā Uvula.

ଅଲିଞ୍ଜାର—ସ. ବି. (ଅଲି + ଞ୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—ଅଲିଞ୍ଜର (ଦେଖ)

Alinjara Alanjara (See)

ଅଲିଦାଲି—ଗ୍ରା. ବି. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ଵିତୀୟ ସହଚର)—

Alidali ପୁନଃ ପୁନଃ ସନ୍ଦର୍ଭକ ପ୍ରାର୍ଥନା—

ଅଳି ଓଞ୍ଜବ Importance.

ହଟ

ଅଲିନ୍ଦା—ସ. ବି. (ଅଲି ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ; ସେ

Alinda ଘରକୁ ଭୂଷିତ କରେ)—ଅଭିଙ୍ଗ, ଘର ବାହାରେ ଥିବା

ପିଣ୍ଡା; ବରଣ୍ଡା—Outer varanda of a

house.

ବନ୍ଧେ ବଡ଼ ମାର ଭରେ କାଳରେ ଅଙ୍ଗନା,

ଅଳିନ୍ଦେ ଗବାଣେ ହାରେ ପ୍ରାସାଦବିଶେରେ । ସୁଧାନାଥ, ମହାପାତ୍ର ।

୨ । ଘରର ଦାଣ୍ଡଦୁଆର ସାମନାରେ ଥିବା ବେଞ୍ଚା—

2. Terrace in front of a house-door.

ଅଲିପକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଲିପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅକ)—

Alipaka ୧ । ଭ୍ରମର—1. Black-bee.

୨ । କୋକିଳ—2. Cuckoo.

୩ । କୁକୁର—3. Dog.

ଅଲିପା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ ଅଲିପ)—ଲିପା ପୋଛା ହୋଇ ନ ଥିବା

Alipā (ଘର, ଭୂମି)—Unwashed; not smeared

ଆଳେମା with water.

ଅଲିପାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଠୀ ତତ୍, ଅଳି + ପାଳିକା)—ଭ୍ରମରଶ୍ରେଣୀ—

Alipālikā A group of black-bees,

ବିଳସେ ଅଳିପାଳିକା ବାଣ ମେଳିକା କି । ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଅଲିମାଲି—ଦେ. ବି.—ଅଲିଆତଳିଆ (ଦେଖ)

Alimali Aliātaliā (See)

(ଯଥା—ମୋ ଜବାବରେ ଛିକିଏ ଅଲିମାଲି, ନାହିଁ ।)

ଅଲିମାଲିଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅଲିଆତଳିଆ (ଦେଖ)

Alimaliā 1. Aliātaliā (See)

୨ । ଅଲୁରକାଲୁରଥ; ଅସଂଖ୍ୟ (ଲେଖ)—

2. Unmethodical.

ଅଲିମ୍ପକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଲିପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅକ)—ଅଲିପକ (ଦେଖ)—

Alimpaka Alipaka (See)

ଅଲି—ସଂ. ବି.—ଅଲିକ ଅନ୍ୟ ଆକାର—

Alī Another form of Ali.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁପଦ ୧ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ରୂପାବେଶରେ ନ ମଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷରେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା —
ବାସ୍ତବ ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଶୋଭିବ; 'ହୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବ; 'ଅର୍ଦ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧା' ଦେଖିବ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବ ।

ଅଳିକ—ସଂ. ବି. (ଅଳ ଧାତୁ = ନିକାରଣ କରବା + କର୍ମ ଇକ) —

Alīka ୧ । ମିଥ୍ୟା; ଅସତ୍ୟ—1. Falsehood.

୨ । ଅପ୍ରିୟତା—2. Disagreeableness

୩ । (ଅଳ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ମ ଇକ) — ଲୁଚିତ—
3. Forehead.

୪ । 'ଅଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇକ) — ସ୍ୱର୍ଗ—4. Heaven.

* ଅକାଶ—5. The sky.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. — ୧ । ମିଥ୍ୟା—1. False.

୨ । କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ—2. Shortlived

୩ । ଅମୂଳକ—3. Baseless.

୪ । ଅପ୍ରିୟ; ଅସୁଖକର—

4. Unpleasant; disagreeable.

* । କ୍ଷୁଦ୍ର; ଅଳ୍ପ—5. Small; little.

ଅଳିକସୁପ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅଳିକ + ସୁପ୍ତ) —

Alīkasupta ଚେଇଁ ଶୋଇବା; ଗାଲି ପାଡ଼ି ଶୋଇବା —
Pretended sleep (M W)

ଅଳିଗର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି—ଅଳିଗର୍ଦ୍ଦର ଅନ୍ୟ ରୂପ—

Alīgardda Another form of Alīgardda

ଅଳୁ—ସଂ. ବି (ଅଳୁ. ଗର୍ଭ) — ଛୋଟ ଜଳପାତ୍ର—

Alu A small water-pot (M W.)

ଅଲୁଅ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ଓ ବିଶ୍ଵ—ଅରୁଅ (ଦେଖ)

Aluā Aruā (See

ଅଲୁକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ଲୁକ୍ = ବଦଳି ଲେପ
Aluk ଯହିଁରେ) —

(ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ସମାସରେ ପ୍ରଥମ ପଦର ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଲେପ
ହୁଏ ନାହିଁ—(grammar) Name of a gram-
matical compound where the 1st com-
ponent does not drop its inflectional
ending

(ଯଥା—ବିଲେଶ୍ଵର; ଯୁଧିଷ୍ଠିର; ବନେଶ୍ଵର; ଅଭୟନ ।)

ଅଲେଇଚ—ଦେ. ବି. (ହ. ଏଲା) — ଅଲାଇଚ (ଦେଖ)

Alēicha Alāicha (See)

ଅଲେଇଦା—ଦେ. ବିଶ୍ଵ ଓ ଜି. ବିଶ୍ଵ—ଅଲାଇଦା (ଦେଖ)

Aleidā Alāidā (See)

ଅଲେଇବଲେଇ—ଦେ. ବି—ଅଲାଇବଲାଇ (ଦେଖ)

Aleibalei Alāibālāi (See)

ଅଲେଇ—ପ୍ରା. ବିଶ୍ଵ. ଶ୍ରୀ (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) —

Alei ୧ । ଓଲମ୍ପୀ; ଓଲେଇ (ଶ୍ରୀ) —

ଆନାହିସୁଡ଼ି 1. Stupid (woman)

୨ । ଅତିଶୟ ଖାଦ୍ୟଲୋଭୀ (ଶ୍ରୀ) —

2. Gluttonous.

୩ । ଭାବୁକ—3. Avaricious; casting sinful
eyes on dainties and children.

ଆନାହି ଦେ. ବି—୧ । ବିପଦ—1. Danger.

୨ । ଅଶୁଭ; ମନ୍ଦ—2 Evil; woe.

୩ । ପ୍ରାମଦେବୀ—3. Name of a popular
Goddess.

ଅଲେଖ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଲେଖା = ଚିହ୍ନ) —

Alekha ନିରାକାର ଭଗବାନ—God, the shapeless.

ଦେ. ବି. (ନାମ) — ୧ । ରବିବିଶେଷ—

1. Name of a sage.

ଅଲେଖ ନାମରେ ରବି ବ୍ରହ୍ମାପାତ୍ର ଜାତ

ମନ୍ଦର ନାମରେ ଅଟେ ତାହାଙ୍କର ସୁତ । ସାରଳାମହାଭାରତ ।

୨ । (ନାମ) ପୁଂ—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—

2. A name given to males

୩ । ଅଲେଖସ୍ୱାମୀ (ଦେଖ)

3. Alekhaswāmī (See)

ସଂ. ବିଶ୍ଵ—୧ । ଅନିବାରଣୀୟ—1. Unspeakable.

ଅଲେଖ ସୁଖ ଅସ୍ୱାଦନେ ବିଶ୍ଵର ଦେଇ ବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗତ ।

୨ । ନିରାକାର—2. Shapeless; immaterial.

୩ । ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—3. Indescribable

୪ । ଅଗଣିତ—4. Countless

୫ । ବିଚିତ୍ର—5. Wonderful.

ଅଲେଖ ମନ୍ଦରେ ବନେ ସେଇକ୍ଷୀ ଚିତ୍ର । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବି ।

୬ । ଅଲିଖିତ—6. Unwritten.

୭ । ନଗଣ୍ୟ; ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—

7. Not deserving mention; despicable.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ ଅଲକ୍ଷ୍ୟ) — ଅଦୃଶ୍ୟ—

अलेख

Invisible

ଅଲେଖଧର୍ମୀ—ଦେ. ବି—ମହିମାଧର୍ମୀ; ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ ନିରାକାର ବା

Alekhadharmā ଶୂନ୍ୟଭଜନାକାଂକ୍ଷୀ ହିନ୍ଦୁସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ ।

A sect of Hindus worshipping the
Formless God.

ଅଲେଖଧର୍ମୀ—ଦେ. ବି—କୁମ୍ଭାସିଦ୍ଧିଆ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବ୍ୟକ୍ତି—

Alekhadharmī Follower of the Alekha sect.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ କୁମ୍ଭାସିଦ୍ଧି ପିବନ୍ତି । ସକାଳେ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ

ସଥାକ୍ଷରେ ପୂଜା ଓ ପଞ୍ଚମିକୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ବହୁକାର ଦଣ୍ଡପ୍ରଣାମ

କରନ୍ତି । ଏମାନେ ନିରାକାର ପରବ୍ରହ୍ମ ବା ଅଲେଖକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟରୂପେ

ପୂଜା କରନ୍ତି । ଏମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସଜ୍ଜା, ଧୋବା ଓ ବେଶ୍ୟା ଘରେ

ଅନ୍ନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଜାନାଳ ଜୋରନାଠାରେ ଏମାନଙ୍କର

ପ୍ରଧାନ ମଠ ଅଛି । ଏ ମଠର ସ୍ତାପିତା କଳି ସୁମାରୋଇ । ଏମାନେ

ଛତା ପରିବର୍ତ୍ତରେ ତାଳପତ୍ର ପତ୍ତା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ଓ ସଙ୍ଗରେ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ, ଶ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

କଥା ବଢ଼ିଆ ବହନ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ଘରକେ ଥରେ ଭେଜନ

ଓ ଗ୍ରାମକେ ଗଢ଼ିଏ ରହିବା ଛଡ଼ା ଅଧିକ ରହନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅଲେଖପୁର—ଦେ. ବି—ମହାଶୂନ୍ୟ—

Alekhapura The great void.

ଅଲେଖ ପୁର କର ଘର, ବେବେହେଁ ଗୋହର ବାହାର ।

ଗ୍ରାମୀ—ଅର୍ବୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଅଲେଖବିଷ୍ଣୁ—ଦେ. ବି—ନିରାକାର ପରବ୍ରହ୍ମ—

Alekhabishṇu The Formless Spirit.

ପଦାହୁଁ କ ଜାଣଇଁ ତାହା, ଅଲେଖ ବିଷ୍ଣୁ ଏ ମାୟା ।

ଗ୍ରାମୀ. ନରୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଅଲେଖସ୍ୱାମୀ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଲେଖଧର୍ମୀବଲ୍ୟାମାନଙ୍କ ପୂଜିତ ନିରାକାର

Alekhaswāmī ଶ୍ୱର—1. The Shapeless God.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2 The Sun God.

୩ । ଶ୍ରୀମ ଶେଷକ ଗୁରୁ ଓ ମହାମାଧର୍ମ ପ୍ରସ୍ତରକ—

3. Name of the founder of Mahimā-dharma.

ଅଲେଖା—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଲେଖିତ)—

Alekha ୧ । ଲେଖା ହୋଇ ନ ଥିବା (ବିଷୟ)—

ଅଲେଖା 1 Unwritten.

ଅଲେଖା ୨ । ଯେଉଁ କାଗଜ ଅତି ଉପରେ ଲେଖା ହୋଇ ନାହିଁ;

ସାଦା (କାଗଜ)—2. Blank.

୩ । ଅକଥ୍ୟ—3. Unspeakable

ଶବ୍ଦ କର ପାଣ୍ଡବେ ରଖି ସଙ୍ଗେ ଦେଖା

ହୋଇବର ଲଭିଲେ ସୁଖ ଅଲେଖା—କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

୪ । ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ—

4. Not worth mentioning.

୫ । ଭୂତ; ହେୟ—5 Despicable; mean

୬ । ଅଗଣିତ; ବହୁ—6. Countless.

୭ । (ଅନାଦର୍ଶ୍ୟକ) ଅଲେଖର ଛାକ ନାମ—7 A

name for calling Alekha in contempt.

ଅଲେଖାରେ—ଦେ. ବିଶ—ବହୁ ପରିମାଣରେ; ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ—

Alekhaire In large quantities or numbers.

ଗଜ ଗୋଷ୍ଠିରେ ସେ ସହସ୍ରେ ଲେଖାରେ,

ଗାଈ ଥିଲେ ମେଷ ତ ଦେଲେ ଅଲେଖାରେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ।

ଅଲେଖେଶୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ସଂ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Alekhesha ଅଲେଖେଶୀ (ଦେଖ)

(ଅଲେଖେଶୀ—ଶ୍ରୀ) Alakshana (See)

ଅଲେଖ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେଖ୍ୟ)—୧ । ଯାହା ଲେଖାର ଯୋଗ୍ୟ

Alekhyā ନୁହେଁ—1 Not worth mention.

୨ । ଅଗଣିତ—2 Countless.

ଅଲେଖ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ ସହସ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ଥିଲେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

ଅଲେପକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେପ + କ)—ବେଦାଗ; ଅକଳଙ୍କ—

Alepaka Stainless (M. W.)

ଅଲେଲ—ଗ୍ରା (ପ୍ରାଚୀନ) ବିଶ. ଓ ବି.—ଅଲିଅଲ (ଦେଖ)

Alcla Aliaia See)

ବିଶେଷ ଅଲେଲ ଗ୍ରାମ, ମତ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଏ । ଗ୍ରାମୀ. ଶଶିସେଣା ।

ଅଲେହିଦା—ବୈଦେ. ବିଶ ଓ ବି. ବିଶ.—ଅଲ୍‌ହିଦା (ଦେଖ)

Alehidā Alāidā See)

ଅଲେକନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେକନୀୟ) ଅଦୃଶ୍ୟ—

Alokaniyā Invisible; imperceptible.

ଅଲେକସାଧାରଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେକସାଧାରଣ)—

Alokasādhārāṇa ଅଲେକସାମାନ୍ୟ (ଦେଖ)

Alokasāmānya (See)

ଅଲେକସାମାନ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେକସାମାନ୍ୟ)—

Alokasāmānya ୧ । ଅଲୌକିକ; ଅସାଧାରଣ—

1. Extraordinary; uncommon.

୨ । ବିଶିଷ୍ଟ—2. Special; peculiar

୩ । ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିବା—

3. Not common amongst ordinary people.

ଅଲେକିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲୌକିକ)—ଅଲୌକିକ (ଦେଖ)

Alokika Alaukika (See)

ଅଲେକିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲେକିତ)—

Alokita ଅଦୃଶ୍ୟ—Unseen.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲୌକିକ)—୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ—

ଅନୌକିକ 1. Unprecedented.

ଅନୌକିକ କଲେକ ସେ ଅଲେକିତ ସୁନ୍ଦର ରୂପ,

ବେଗେ ଯାଇ କାମୁଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସମୀପ—ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

୨ । ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ; ବିସ୍ମୟକର—2. Very wonderful.

ଏହା ପାଶରେ ପ୍ରଭୁ ଅଲେକିତ,

ତା କର୍ମ କପି ଅବହୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ।

୩ । ଅପାର, ଅତ୍ୟଧିକ—3 Much; very great

ପ୍ରଭାବ ବାପ ନନ୍ଦସୁତ,

ତୋର ମହମା ଅଲେକିତ—ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅଲେକ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅସାଧାରଣ—

Alokya 1. Uncommon.

ଅଲେକ୍ୟ ମହାଗୁରୁ ଏ ନୃସିଂହପୁରୁଷ—ପାଦାବର. ନୃସିଂହପୁରୁଷ ।

୨ । ଅନନୁମତ—2. Unallowed (M. W.)

ଅଲେଚନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଅ + ଲେଚନ)—

Alochana ୧ । ଲେଚନଶୂନ୍ୟ—1 Without eyes.

୨ । ଯେଉଁ ଘରେ ଝରକା ନ ଥାଏ—

2. Without windows to look through.

ଅଲେଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅପୂର୍ବ; ଅପ୍ରାପ୍ତି—

Alordā 1. Unasked; not called for.

ଅସାଚା ୨ । ଅନିମନ୍ତ—2. Uninvited.

ଅନପୁଷ୍ଟା ୩ । ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ—3. Unnecessary.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପତ୍ତ ପୁଷ୍ପାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପତ୍ତ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକାଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା — ‘ଲାଭ’ ନ ମଳରେ ‘ଲାଭ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଭୂତ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଭୂତ’ ଚେଷ୍ଟିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଚେଷ୍ଟିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ଚେଷ୍ଟିବେ; ‘ଅଲ୍ପବତ୍’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲ୍ପବତ୍’ ଚେଷ୍ଟିବେ

ଅଲ୍ପେତ୍ସାରେ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର—ସାଧାରଣ ମହାଭାରତ. ଲେଖକ ।

୪ । ନଗଣ୍ୟ; ତୁଚ୍ଛ—4. Insignificant; trifling.

(ସଥା—ଏ ଅଲ୍ପେତ୍ସା ଜୀବନରେ କେବଳ ଦୁଃଖ ଭୋଗର ସାର)

ଅଲ୍ପେତ୍ସାରେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅପ୍ରାପ୍ତିଭାବରେ—

Alordāre 1 Unasked

କିନ୍ତୁ ପୁରେ ସେତେକ ଭଲ ରହି ଅଛନ୍ତି

ଅଲ୍ପେତ୍ସାରେ ସେ ନୂପ ପାଶକୁ ଅସିଲ—କୃଷ୍ଣବିହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ଦେ. କି. ନାମ—ରାମାୟଣୋକ୍ତ ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—

Alopi Name of a demon.

ବେଢ଼ରେ ସେ ଅଲ୍ପେତ୍ସା ସେ ବର୍ଣ୍ଣଗୁପ୍ତପୁରୀ ସଲେପୀ ସଲେପୀ ସଦୃଶ ।

ଭକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାସ ।

ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ସଂ. ବି (ଅ + ଲୋଭ) ୧ । ଲୋଭଶୂନ୍ୟତା—

Alobha 1. Absence of cupidity.

୨ । ଅନାଗ୍ରା—2. Indifference; want of keenness for a matter.

ସଂ. ବିଶ—ନିର୍ଲୋଭ—Unavaricious

ଅଲ୍ପେତ୍ସା ବିଲୋମ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅନୁଲୋମ ବିଲୋମ)—ଅଗ ପଛର

Aloma biloma ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା ନ କରି କୁହାଯିବା ବା ଲେଖା-

ଯିବା (ବିଷୟ)—(matter) Written

or spoken with out observing sequence.

ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଲୋଭ)—ଅବଶ୍ୟକ; ସ୍ଥିର—

Aloja Firm.

ବାଳଶର୍ମା ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳେ ସେବନେ ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ପ୍ରାଚୀ ରସବାସ୍ୟ ।

ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଲୋକ)—

Alaukika ୧ । ଅସାମାନ୍ୟ; ଅସାଧାରଣ—

(ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ବି) 1. Uncommon; extraordinary.

୨ । ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ—2. Unprecedented

୩ । ଲୋକାତ୍ମକ; ଅପ୍ରାପ୍ତି—3. Supernatural; unworldly; transcendental.

୪ । ଚମତ୍କାର—4. Wonderful,

୫ । ଅପାର—5. Excessive.

୬ । ଲୋକ ବ୍ୟବହାରରେ ଅନଜ୍ଞ—

5. Ignorant of the ways of the world.

ଅଲ୍ପେତ୍ସା—ପ୍ରା. ବିଶ (ସ. ଅଲ୍ପେତ୍ସା)—ଅଲ୍ପେତ୍ସା (ଦେଖ)

Alaukita Alaukika (See)

ଅଲ୍ପ—ସଂ. ବିଶ (ଅଳ୍ପ ଧାତୁ = ନିବାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ପ)—

Alpa ୧ । ସାମାନ୍ୟ; ଉଷ୍ମ—1. Slight.

ଅଲ୍ପତା } ବି. ୨ । କିଛି—2. Some.

୩ । ଅଳ୍ପ କମ୍ପାଣ୍ୟକ—3. A few.

୪ । ସ୍ମୃତ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—4. Small; little.

୫ । ମାତ୍ର—5. Mean; low.

ହଂସର ଦୁର୍ଲଭ ପାଶୋରଦେଇ ଅଳ୍ପ ଲୋକଙ୍କ ପର ଭଳେ ଗଢ଼ିଲ ରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୬ । ନଗଣ୍ୟ—6. Negligible; insignificant.

୭ । ଦେଖ; ତୁଚ୍ଛ—7. Despicable.

ଦେ. ବି —୧ । ଅଲ୍ପତା—1. Smallness.

୨ । କ୍ଷୁଦ୍ରତା—2. Littleness

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ସାମାନ୍ୟରେ; ଉଷ୍ମ—1. Slightly,

ଅଳ୍ପ ୨ । ଅଳ୍ପମାତ୍ର—2. Very little.

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଳ୍ପମାତ୍ରାରେ କିଛିଅଳ୍ପ—

Alpa alpa 1. In little quantities.

ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ୨ । ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ କିଛିଅଳ୍ପ—

ହୃଦୟାଳେ; ଆହାଧୋଡ଼ା 2 Little by little.

୩ । ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ; ଧୀରେ ଧୀରେ—3. Slowly.

୪ । ସ୍ୱର ସ୍ୱର; ଅଳ୍ପ ସ୍ତର ଭାବରେ ବା ନମ୍ରଭାବରେ—

4. Gently; softly.

୫ । ଥରକେ ପାଦେ ପାଦେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ; ପାହାଞ୍ଚି ପାହାଞ୍ଚି

କରି—5. Step by step.

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କରି—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ (ଦେଖ)

Alpa alpa kari Alpa alpa (See)

ଅଳ୍ପ ଅସିଥ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଳ୍ପ ସାମାନ୍ୟ—1. Very slight.

Alpa asith ୨ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ—2 A very little.

ମାମାଞ୍ଚ

ଧୋଡ଼ାସା

ଅଳ୍ପପତ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅଳ୍ପ ଧାତୁ; ଅଳ୍ପ + ପତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.)

Alpampacha ଅ; ସେ ସାମାନ୍ୟ ରାଜେ)—

କୃପଣ; ଖଣ୍ଡିଗଣିଆ—Stingy; miserly.

ଅଳ୍ପକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଳ୍ପ + କ)—ଅଳପକ (ଦେଖ)

Alpaka Alapaka (See)

ଅଳ୍ପକରେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଳ୍ପ)—୧ । ସାମାନ୍ୟରେ—

Alpakare 1, Slightly.

ମହଜ୍ଜେ ୨ । ସହଜରେ; ଅନାୟାସରେ—2. Easily.

ସହଜମେ ୩ । ଅଳ୍ପ ଅୟାସରେ—

3. With very little exertion.

ନାହିଲେ ଅଳ୍ପ ବସ୍ୟା ସେ ପୁଣି ଅଳ୍ପକରେ । କୃଷ୍ଣବିହ ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅଳ୍ପକେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ (ଦେଖ)

Alpake 1. Alpa alpa (See)

ଅଳ୍ପେ ୨ । ସହଜରେ—2. Easily.

ଧୋଡ଼ାସା

ସେ ଅଳ୍ପକ ଅଳ୍ପ କଲ ସେ ଅଳ୍ପକେ ।

କୃଷ୍ଣବିହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ଅଳ୍ପମାତ୍ରାରେ—3. In little quantity.

୪ । ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ—

4. In small or slight things.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଝେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅଳ୍ପକ୍ଷର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଳ୍ପ + କ୍ଷର)—

Alpachchhada ସେ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଥାଏ—
(ଅଳ୍ପକ୍ଷର—ଶ୍ଳୀ) Scantily clad (M. W.)

ଅଳ୍ପାଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଲେପନ)—ଝୋଟି; କାନ୍ଥରେ ଉତ୍ସବ
Alpanā ଉପଲକ୍ଷରେ ପିଠଉରେ ଅଙ୍କିତ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାରର
ଆଲିପନା; ଆଲିପନା ଚିତ୍ର—Paintings done on the
wall on festive occasions

ସର୍ଜନା କଳା ଶୃଙ୍ଖଳା ଅଳ୍ପାଣ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ୟା ।

ଅଳ୍ପତର—ସଂ. ବିଶ. (ଅଳ୍ପ + ତର)—ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଳ୍ପ—
Alpatara Smaller; slighter.

ଅଳ୍ପଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଳ୍ପ + ଦୃଷ୍ଟି)—
Alpadrushti ଅଦୂରଦର୍ଶୀ; ନୀଚମନ—
Narrow minded (M. W.)

ଅଳ୍ପପଦ୍ମ—ସଂ. ବି—ରକ୍ତପଦ୍ମ—Red lotus

Alpapadma

ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅଳ୍ପ = ଅସ୍ତ୍ରାୟୀ + ପ୍ରାଣ)—

Alpapraṇa ୧ । ସ୍ତରାଣୀ—1. Short lived.

(ମହାପ୍ରାଣ—ବିପ୍ରାଣ) ୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର
ଉଚ୍ଚାରଣରେ କମ୍ ଜୋର ବା ନିଶ୍ୱାସ ଦରକାର ହୁଏ
(ଯଥା—ଯ, ର, ଲ, କ, ଖ, ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, କ, ଚ, ଟ, ଡ,
ପ; ଶ, ଜ, ଢ, ଦ, ବ)—2. Unaspirated,
(letters) pronounced with slight
breathing

୩ । (ଶୁଣ୍ଠି) ଟୁଲୁଣାବିକିଆ; ଯେ ଅଳ୍ପକେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୁଏ—
3. Soon tired; without any power
of endurance.

୪ । ଦୁର୍ବଳ—4 Weak.

ଅଳ୍ପବୟସିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ—୧ । ବାଲ୍ୟ—

Alpabayasī 1. Of tender age.

ଅଳ୍ପବୟସେ ୨ । ଯୁବା—2. Young; youthful.

योडाउमरका

(ଅଳ୍ପବୟସୀ—ଶ୍ଳୀ)

ଅଳ୍ପବୟସ୍କ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଳ୍ପ + ବୟସ; କ. ଅଗମ)—

Alpabayaska ଯାଦାର ବୟସ କମ—Young.

(ଅଳ୍ପବୟସ୍କା—ଶ୍ଳୀ)

ଅଳ୍ପବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଳ୍ପ + ବିଦ୍ୟା)—ସେ ସାମାନ୍ୟ

Alpabidya ଗାଠ ପଢ଼ିଅଛି—Of little learning

(ଅଳ୍ପବିଦ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ)

ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ—୧ । ସାମାନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିଥିବା ଲୋକ—

Alpabuddhi 1. Unintelligent.

୨ । ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ—2. Foolish.

୩ । ସ୍ତବ୍ଧବୁଦ୍ଧିଆ—3. Silly; unwise.

ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଳୀ (ସଂ. ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧି)—

Alpabuddhi ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Alpabuddhi (See)

ଅଳ୍ପମଧ୍ୟମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଳ୍ପ + ମଧ୍ୟମ)—କ୍ଷୀଣକଣ୍ଠୀ—

Alpamadyama Thin waisted.

(ଅଳ୍ପମଧ୍ୟମ—ଶ୍ଳୀ)

ଅଳ୍ପମାତ୍ର—ସଂ. ବି.—୧ । ସାମାନ୍ୟ—1. A little.

Alpamātra ୨ । କ୍ଷଣକାଳ—2. A short time; a few
moments.

୩ । ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ—3. Very small quantity.

ଦେ. ବି. ବିଶ.—ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ—Slightly.

ଅଳ୍ପମାତ୍ରା—ସଂ. ବି.—ଅଳ୍ପମାତ୍ର (ଦେଖ)

Alpamātrā

Alpamātra (See)

ଅଳ୍ପମାର୍ଗ—ସଂ. ବି.—କାଶିଲେଉଟିଆ ଶାଗ; କଣ୍ଟାଲେଉଟିଆ ଶାଗ;

Alpamārisha କଣ୍ଟାମାର୍ଗ—A kind of pot-herb

used for salad; Amaranthus

Polygamus.

ଅଳ୍ପମୂଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା)—କମ୍ ଦାମ—Little price.

Alpamūlya

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । କମ୍ ଦାମ—

1. Of small price.

୨ । ସସ୍ତା—2. Cheap.

ଅଳ୍ପାଂଶ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅଳ୍ପ + ଂଶ)—୧ । ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ କର; ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ

Alpāṇṣh ପରିମାଣରେ—1. In dribblets; little by

little.

୨ । ଧୀରେ ଧୀରେ—2. Slowly.

୩ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ—3. Step by step.

ଅଳ୍ପସରା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଳ୍ପ = ସ୍ମୃତ + ସର = ପୋଖର)—

Alpasarah ସ୍ମୃତ ସରୋବର; ପଲ୍ଲୀ—A small tank.

ଅଳ୍ପସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଳ୍ପ + ସତ୍ତ୍ୱ = ଶକ୍ତି; ବଳ)—

Alpasatwa ୧ । କ୍ଷମତାହୀନ; ସାରସ୍ୱତ୍ୟ—

1. Unsubstantial.

ସମସ୍ତେ ଅଳ୍ପସତ୍ତ୍ୱ ଅଳ୍ପବଳ ହେବେ;

ସେ ଯାହା କରମ ଅଭାବେ ନ ରହିବେ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଦୁର୍ବଳ—2. Weak.

ଅଳ୍ପସାଲ୍ପ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଳ୍ପ + ସାଲ୍ପ)—

Alpasalpa ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ; ଖୁବ୍ କମ୍—Very little;

ଅଳ୍ପସାଲ୍ପ of small quantity.

ଅଳ୍ପସାଲ୍ପ, ଯୋଡ଼ା ଦେ. ବି—ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ—

Small quantity.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନର ଏ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରିଛନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରପଦ 'ବା' ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଶୋଧନରେ ଦେବେ ଏ ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀରେ ନ ମନେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି 'ବା' ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧନକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ମନେ 'ବାଇ' ଶୋଧନେ; 'କୂଅ' ନ ମନେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅମ୍ଭ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍ଲ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ୍ଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍ଲବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଅଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ—ଦେ. ବି ଓ ବିଣ (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର)—ଅଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ (ଦେଖ)
 Alpaswalpa Alpasalpa (See)
 ଅଳ୍ପାଅଳ୍ପ—ଦେ. ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ ଅଳ୍ପାଅଳ୍ପ)—ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ; ଅତି ଅଳ୍ପ
 Alpāalpi ମାତ୍ରାରେ—Very little.
 ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ
 ଅଳ୍ପାଶା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅଳପାୟ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Alpāisha (etc.) Alapāisha etc. (See)
 ଅଳ୍ପାଶି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅଳପାୟ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)
 Alpāishi (etc.) Alapāishi etc. (See)
 ଅଳ୍ପାଧିକ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ. (ଅଳ୍ପ + ଅଧିକ)—
 Alpādhika ୧ । କମ୍ ବେଶୀ—1 More or less
 ୨ । ଯାହା ଚାହା; ଯାଇ ଚାହି—2. Whatever.
 ଅଳ୍ପାୟୁ—ଦେ. ବିଣ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpāyū Alapāisha (See)
 ଅଳ୍ପାୟୁ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଳ୍ପ + ଅୟୁ)—
 Alpāyuh ଅଳ୍ପକାଳଜୀବୀ; ଅଳପାୟ—Short-lived.
 ସଂ. ବି—ଛେଳ—Goat.
 ଅଳ୍ପାୟୁଷ—ଦେ. ବିଣ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpāyusha Alapāisha (See)
 ଗୁଣି ହୋଇବ ଲୋକେ, ଲୋକେ ହୋଇବେ ଅଳ୍ପାୟୁଷ ।
 କରୁଥାଏ, ଶୁଣିବେ ।
 ଅଳ୍ପାହାର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧାରା; ଅଳ୍ପ=ପରିମିତ + ଆହାର = ଭୋଜନ)—
 Alpāhāra ସାମାନ୍ୟ ଭୋଜନ; ଲଘୁ ଆହାର—Light food.
 ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) ପରିମିତଭୋଜୀ—
 Temperate in meals.
 ଅଳ୍ପାହାରୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅଳ୍ପ + ଆହାର; ୧ମା. ୧ବ)—
 Alpāhārī ସେ ସାମାନ୍ୟ ଭୋଜନ କରେ; ମିତାଶୀ; ମିତଭୋଜୀ—
 (ଅଳ୍ପାହାରୀ—ଶ୍ରୀ) Abstemious; moderate in eating.
 ଅଳ୍ପିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଳ୍ପ + ଇଷ୍ଠ)—
 Alpishṭha ୧ । ଅତି ଅଳ୍ପ—1 Very little, of very small quantity.
 ୨ । ଅତି ଛୁଦ୍—2. Very small.
 ଅଳ୍ପିୟା—ସଂ. ବିଣ. (ଅଳ୍ପ + ଇୟ)—ଅଳ୍ପିଷ୍ଠ (ଦେଖ)
 Alpiyā Alpishṭha (See)
 (ଅଳ୍ପିୟା—ଶ୍ରୀ)
 ଅଳ୍ପେଥା—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ଧୀରେ ଧୀରେ—1. Slowly.
 Alpealpe ୨ । ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ—
 2. In small quantities.
 ଅଳ୍ପେଥା
 ଅଳ୍ପା ଅଳ୍ପା

ଅଳ୍ପେଶ—ଦେ. ବିଣ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpeisha Alapāisha (See)
 ଅଳ୍ପେଶା—ଦେ. ବିଣ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpeishā Alapāisha (See)
 ଅଳ୍ପେଶିଆ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpeishiā Alapāisha (See)
 ଉତ୍ପାଦି କରୁଥିବା ଅଳ୍ପେଶିଆ ବର—ଭଗ୍ନ;
 ଅଳ୍ପେଶି—ଦେ. ବିଣ—ଅଳପାୟ (ଦେଖ)
 Alpeishi Alapāisha (See)
 ଅଳ୍ପେକେ—ଗ୍ରା. କ୍ରି. ବିଣ—ଅଳ୍ପେକେ (ଦେଖ)
 Alpeke Alpake (See)
 ଅଳ୍ପେସ୍ୱାଲ୍ପେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—ଅଳ୍ପସ୍ୱଳ୍ପ (ଦେଖ)
 Alpeswalpe Alpaswalpa (See)
 ଅଳ୍ପୋଦରୀ—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଳ୍ପ + ଉଦର + ଶ୍ରୀ. ଉ)—
 Alpodari କୃଣୋଦରୀ; ସୁନ୍ଦରୀ—Graceful (lady); lit; having a small abdomen.
 ସକଳେ ଅଳ୍ପୋଦରୀ, ଦୂରରେ ସେ ଥାଉ ।
 ଲରେ ସଙ୍ଗ ତୋ ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗ ମିଶାଉ । ଶାନ୍ତାଥ—ନନ୍ଦବ୍ରତ ।
 ଅଲ୍ୟାଲ—ଦେ. ବିଣ ଓ ବି. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଲିଅର (ଦେଖ)
 Alyala Aliara (See)
 ବାଳକ ସ୍ୱଭାବେ ଅଲ୍ୟାଲ, କହୁଇ ବଚନ କୋମଳ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବାନ ।
 ଅଲ୍ୟାଲା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଲିଅର (ଦେଖ)
 Alyalā Aliara (See)
 ସେ ତ ଅଲ୍ୟାଲା ହଇଲା ବେଇଁ କଥାକୁ କି ଭଣି ବାହୁଁକି ଅଣିଲା ।
 ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବହୁକ୍ରୀଡ଼ାମଣି ।
 ଅଲ୍ୟାଲ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—
 Alyol ଅଲିଅର (ଦେଖ)
 Aliara (See)
 ଅଲ୍ଲା—ସଂ. ବି. (ଅଥବାବେଦରେ ବ୍ୟବହୃତ)—
 Allā (ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ) ଇଲ୍ଲା, ଅଲ୍ଲା—
 Name of God invoked by the Mahomedans.
 [ଦ୍ର—ଅଥବାବେଦରେ ଅଲ୍ଲୋପନିଷଦ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ସୁକ୍ତ ଅଛି ।]
 ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ମାତା—Mother (M. W.)
 ଅଲ୍ଲାପନିଷଦ—ଦେ. ବି.—ଅଲ୍ଲୋପନିଷଦ୍ (ଦେଖ)
 Allāupanishad Allopānishad (See)
 ଅଲ୍ଲି—ଗ୍ରା. ବି. (ନାମ) ପୁରୁଷ ଓ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ଛାକନାମ—
 Alli A name given to males and females.
 ଅଲ୍ଲୋପନିଷଦ — ସଂ. ବି. — ଅଥବା ବେଦରେ 'ଅଲ୍ଲା' ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା
 Allopānishada ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କର ଲେଖା ଥିବା
 ନିମ୍ନଲିଖିତ ସୁକ୍ତ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଊ
୨	ଈ	ଐ	ଊ	ଋ	ୠ	ସ୍ଵେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଊ

ଅସ୍ଥାଂ ଇନ୍ଦ୍ରେ ମିତ୍ରାବରୁଣା ଦିବ୍ୟାନ ଧତ୍ଵେ

ଇନ୍ଦ୍ରେ ବରୁଣୋ ରାଜା ପୁନର୍ଦ୍ଦିତୁଃ

ଦୟା ମିତ୍ରୋ ଇନ୍ଦ୍ରାଂ ଇନ୍ଦ୍ରେ ଇନ୍ଦ୍ରାଂ

ବରୁଣୋ ମିତ୍ର ସ୍ତେଜସ୍ଵାମଃ

ହୋତାରମିନ୍ଦ୍ରେ ହବିତାରମିନ୍ଦ୍ରେ ମହାସୁରକ୍ରାଃ

ଅନ୍ତୋ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ପରମଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ଅନ୍ତାମ୍ ॥

ଅନ୍ତୋରସ୍ତଲ ମହାମଦରକଂ ବରସ୍ୟ ଅନ୍ତା ଅନ୍ତାଂ

ଅଦନ୍ତାବୁକମେକକଂ, ଅନ୍ତାବୁକ ନିଶାଦକଂ । ୧ ।

ଅନ୍ତା ଯଜ୍ଞେନ ହୃତହୃତ୍ଵା ଅନ୍ତା ସୂର୍ଯ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର ସବନକ୍ଷଣାଂ

ଅନ୍ତା ରବିଣାଂ ସବବିଦ୍ୟା ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ପୂର୍ବମୟା ପରମଅନ୍ତୁରାଣାଂ

ଅନ୍ତା ପୃଥ୍ଵ୍ୟା ଅନ୍ତୁରାଣଂ ବିଶ୍ଵରୂପଂ

ଇନ୍ଦ୍ରାକବର ଇନ୍ଦ୍ରାକବର ଇନ୍ଦ୍ରା ଇନ୍ଦ୍ରା ଇନ୍ଦ୍ରେଇବ ଇନ୍ଦ୍ରାଂ

ଓଁ ଅନ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରା ଅନାଦିସୁରାୟାୟ

ଅଥର୍ବାଣଂ ଇୟାମାହୁଂ ହ୍ରୀଂ ।

ଜନାନ୍ ପଶୁନ୍ ବିଦ୍ଵାନ୍ ଜଳଚରାନ୍ ଅଦୃଶ୍ୟଂ କରୁଷ୍ଠଂ

ଅସ୍ତର ସଦାରିଣୀ ହ୍ରୁଂ ହ୍ରୁଂ ଅନ୍ତୋ

ରସ୍ତଲ ମହାଶ୍ଵଦରକଂ ବରସ୍ୟ

ଅନ୍ତୋ ଅନ୍ତାମ୍ ଇନ୍ଦ୍ରେଇବ ଇନ୍ଦ୍ରା । ୧୦ ।

ଉତ୍ତଳ ସାହିତ୍ୟ ଶାଳା

ଓ ଭଗବତଃସ୍ତ୍ରୀରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଅଶ୍ବକତ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅଶ୍ବକ)—

Aṣkata ୧ । କ୍ଳାନ୍ତ—1. Tired.

କାଏଳ ୨ । ଅସମ—2. Unable; disabled

ଅଶାନ୍ତି ୩ । ଅସମର୍ଥ—3. Powerless; not strong enough.

୪ । ଅଶାନ୍ତ—4. Not hard.

୫ । ଅଶକ୍ତ—5. Not strong.

୬ । ଦୁର୍ବଳ—6. Weak.

୭ । ଗରମଜରୁତ୍; ଅଦମ୍—

7. Not securely set or constructed

ଅଶ୍ବକତ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ବକ)—୧ । ଅସାମର୍ଥ୍ୟ; ଅସମତା—

Aṣkati 1. Impotence.

୨ । କ୍ଳାନ୍ତ—2. Weariness.

ଅଶ୍ବକତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶ୍ବକ)—ଅଶ୍ବକତ (ଦେଖ)

Aṣkati 1. Aṣkata (See)

ଅଶ୍ବକତେଇବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ବକ)—

Aṣkateibā ୧ । କ୍ଳାନ୍ତ ବୋଧକରିବା—

ଅଶକତାନା 1. To feel tired.

୨ । କାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ କରିବା—

2. Not to feel disposed to work.

ଅଶ୍ବକ୍ତ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅସଶକ୍ତ)—

Aṣgun ଅମଙ୍ଗଳା (ବ୍ୟକ୍ତି)—Inauspicious (person)

ଅଶ୍ବକ୍ତ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ—ଅଶ୍ବକ୍ତ (ଦେଖ)

Aṣguniān

Aṣgun (See)

(ଅଶ୍ବକ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

ଅଶ୍ଥା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଶେଷ ବା ଲେପର ତୁଳା ଉପରେ

Aṣthal ବିଧି ଯାଉଥିବା କନା—The cloth put on

ଅସତର the cotton pad of a quilt.

ଅଶ୍ନତ—ଗ୍ରା. ବି—ଅତ୍ଵା—Complication

Aṣnaṭa ଗ୍ରା. ବିଶ—ଗୋଳମାଳିଆ—Complicated.

ଗୋଳମାଳ

ଉତ୍ତରାସ

ଅଶ୍ନତି—ଗ୍ରା. ବି—ଅତ୍ଵା—

Aṣnaṭi Complication.

ଅଶ୍ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅସ୍ମାନ୍)—

Aṣmān ୧ । ଆକାଶ—1. Sky.

ଆସ୍ମାନ ୨ । ମାଳବର୍ଣ୍ଣ—2. Azure.

ଅସମାନ

ଅଶ୍ମାନ—ବୈଦେ. ବିଶ.—୧ । ଆକାଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Aṣmāni 1. Relating to the sky.

ଆସ୍ମାନି ୨ । ମାଳବର୍ଣ୍ଣ—2. Azure.

ଅସମାନୀ ୩ । ମିଥ୍ୟାକଥା—3. False (words)

ଅଶ୍ମାନି—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଶ୍ମାନ (ଦେଖ)

Aṣmāniān Aṣmāni (See)

ଅଶ୍ଲାଟ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅଶ୍ଲାଟ (ଦେଖ)

Aṣlaṭa Aṣnaṭa (See)

ଅଶ୍ଲାତି—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶ୍ଲାଟ (ଦେଖ)

Aṣlaṭi Aṣnaṭi (See)

ଅଶାଞ୍ଚ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅଶାଞ୍ଚ)—ଅଶାଞ୍ଚ (ଦେଖ)

Aṣaucha Aṣaucha (See)

ଅଶାଞ୍ଚିଆ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅଶାଞ୍ଚ)—ଅଶାଞ୍ଚ (ଦେଖ)

Aṣauchiā Aṣaucha (See)

ଅଶକତ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶକ୍ତ)—

Aṣakata ୧ । ଅଶକ୍ତ; ଅସମ—1. Powerless.

କାଏଳ ୨ । କ୍ଳାନ୍ତ—2. Tired.

ଅଶାନ୍ତି

ସୂକ୍ଷ୍ମର ବା ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଅଶକତ ହୋଇଣ ରହୁଥିଲେ ବସ୍ତୁର ବା ।

ଅଶକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନୁହେଁ + ଶକ୍ତ)—୧ । ଅସମର୍ଥ—

Aṣakta 1. Unable.

୨ । ବଳହୀନ—2. Powerless

ଦେ. ବିଶ—ଅଶକ୍ତ (ଦେଖ)

Aṣkata (See)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ କପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ହେବ । ଶିକ୍ଷା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଷ୍ଠୀରେ; 'ବୃ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃ' ଗୋଷ୍ଠୀରେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଷ୍ଠୀରେ; 'ଅଶ୍ୱୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱୀ' ଗୋଷ୍ଠୀରେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଗୋଷ୍ଠୀରେ

ଅଶକ୍ତି—ସ. ବି (ଅ = ନୁହେଁ + ଶକ୍ତି)—୧ । ଶକ୍ତିର ଅଭାବ—
Aśakti 1. Absence of power.

୨ । ଅପଟ୍ତତା—2. Absence of skill

୩ । ଅସମର୍ଥତା—3. Inability.

ଅଶକ୍ତିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଶକ୍ତିଆ (ଦେଖ)
Aśaktiā Aśaktiā (See)

ଅଶକ୍ୟ—ସ. ବିଶ (ଅ + ଶକ୍ୟ) ୧ । ଅସମ୍ଭବ; ଅସାଧ୍ୟ—
Aśakya 1. Improbable

୨ । ଶକ୍ତିବହୁତ୍ୱ; ସାଧାରଣ—

2. Beyond one's power.

ଅଶକ୍ୟ ଅଗୋଚର କଥା

ତୋହର ପ୍ରଶ୍ନକ ବ୍ୟବସ୍ଥା—ସାମାନ୍ୟତଃ ପ୍ରମେୟକ୍ରିୟାଶୀଳ ।

ଅଶଙ୍କ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି); (ଅ + ଶଙ୍କା)—

Aśaṅka ୧ । ସାହସୀ—1. Bold

(ଅଶଙ୍କା—ଶ୍ୱୀ) ୨ । ନିର୍ଭୟ—Fearless.

ଅଶଙ୍କାୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଶଙ୍କାୟ)—

Aśaṅkāyā ସାହାକୁ ଭୟ କର ନ ଯାଏ—

Not to be feared.

ଅଶଙ୍କିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଶଙ୍କିତ)—

Aśaṅkita ୧ । ଅଭୀତ; ଅବସ୍ତ—

1. Not afraid, not alarmed; undaunted.

୨ । ନିର୍ଭୟ—2. Fearless.

୩ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ; ନିରୁଦ୍ୱେଷ—

3. Free from anxiety.

ଅଶନ—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ ଧାତୁ = ଖାଇବା + ଶ୍ୱା. ଅନ)—

Aśana ୧ । ଭୋଜନ; ଭୋଜନ—

1. Act of taking food; eating.

୨ । (+ କର୍ମ. ଅନ) ଭୋଜ୍ୟବସ୍ତୁ—2. Food.

୩ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) ଭୋଜକ—3. Eater.

୪ । ଅସନ ଗଛ (ଦେଖ)—

4. Asana tree (See).

ଅଶନନାଲୀ—ସ. ବି. (ଅଶନପରିଭାଷା)—ଅଶନନାଲୀ (ଦେଖ)

Aśanānālī Annanālī (See)

ଅଶନି—ସ. ବି. (ଅଶ୍ ଧାତୁ = ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ; ସେ ଯଦ୍ୱାଦ୍

Aśani ପ୍ରଭୃତିକୁ ଖାଏ ବା ନାଶ କରେ)—୧ । ବିଦ୍ୟୁତ୍—

1. Lightning.

୨ । ବଜ୍ର—2. Thunder.

୩ । ପ୍ରସ୍ତରବର୍ଣ୍ଣୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱାଳଶେଷ—3. A kind of shooting star emitting stones.

ଅଶରଣ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଶରଣ)—

Aśaraṇa ନିରାଶ୍ରୟ—Helpless.

(ଅଶରଣୀ—ଶ୍ୱୀ)

ଅଶରଣୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଶରଣ)—୧ । ଭୃଷାସ୍ତ୍ରାନ୍—

Aśaraṇiā 1. Having no means of livelihood.

(ଅଶରଣୀ—ଶ୍ୱୀ) ୨ । ଅନ୍ୟାୟାୟ—

2. Having no other alternative.

୩ । ନିରାଶ୍ରୟ—3. Helpless.

୪ । ଅରକ୍ଷିତ—4. Patronless.

ଅଶରଧା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ରଦ୍ଧା)—ଅଶ୍ରଦ୍ଧା (ଦେଖ)

Aśaradhā Aśaraddhā (See)

ଅଶରମ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ନିଃଶର୍ଯ୍ୟକ; ଅ + ଅ. ଶରମ୍ = ଲଜା; ଭୂଳ

Aśarama —ଅ ବେଶରମ୍)—ନିର୍ଜ୍ଜ୍ୱଳ; ବେଶରମା—

ଅଶୈବନ

Shameless.

ବେଶରମ

(ଅଶରମୀ—ଶ୍ୱୀ)

ଅଶରମା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ୱୀ. (ଅ. ବେଶରମ୍)—

Aśaramā ଅଶରମ (ଦେଖ)

Aśarama (See)

ଅଶରମିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଶରମ (ଦେଖ)

Aśaramiā Aśarama (See)

ଅଶରୀର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଶରୀର ବହୁବ୍ରୀହି)—ଦେହହୀନ—

Aśarīra Without a visible body; incorporeal.

(ଅଶରୀର—ଶ୍ୱୀ) ସଂ. ବି—୧ । କାମଦେବ—1 God Cupid.

୨ । (ଶରୀର-ଅନୁମାନଶୂନ୍ୟ) ପରମାତ୍ମା—

2. The Supreme Soul.

୩ । ଯାହା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜୀବଠାରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟବାର

ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—(ଯଥା—ଶବ୍ଦ; ସ୍ୱର)—

3. Not coming from a visible body (as sound).

ଅଶରୀର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ନିଃଶରୀର; ଅ + ଶରୀରନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—

Aśarīrī ୧ । ଅକାର୍ଯ୍ୟ; ନିରାକାର; ଅକାରଣଶୂନ୍ୟ—

(ଅଶରୀରୀ—ଶ୍ୱୀ) 1. Bodiless; not corporeal.

୨ । ଭୌତିକ—2. Spiritual.

୩ । ସେହି ସ୍ୱର ବା ଶବ୍ଦ କୌଣସି ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଜୀବ ବା

ବସ୍ତୁରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନାହିଁ—3. (voice) Not coming from a visible body.

ଅଶର୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶର୍ମ = ସୁଖ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Aśarma ୧ । ଅସୁଖ—1. Unhappiness.

୨ । ଦୁଃଖ; କ୍ଳେଶ—2. Pain; trouble.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଦୁଃଖିତ; ଶିଠିଲାସୁକୁ—

1. Troubled; pained.

୨ । ଶିଠିତ—2. Sick; ailing.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଶରମ (ଦେଖ)

(ଅଶର୍ମୀ—ଶ୍ୱୀ)

Aśarāma (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅକ୍ଷରୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷରମା (ଦେଖ)

Aśarmā Aśaramā (See)

ଅକ୍ଷରୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷରମା (ଦେଖ)

Aśarmiā Aśaramā (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଶସ୍ତ୍ର)—ଶସ୍ତ୍ରହୀନ—

Aśastra Unarmed; disarmed; devoid of weapons
(ଅକ୍ଷରୀ—ଶ୍ରେଣୀ)

ଦେ. ବିଶ—ଉପାୟାନ୍ତରହୀନ—

Having no other alternative

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—୧ । ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Aśasra 1. Aśastra (See)

୨ । କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନୋପାୟରହଣ—

2. Having no means at one's command.

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଶାଖା)—ଶାଖାହୀନ (ବୃକ୍ଷାଦି)—

Aśākha Branchless; devoid of branches.
(ଅକ୍ଷରୀ—ଶ୍ରେଣୀ)

ଅକ୍ଷରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅକ୍ଷରୀ)—୧ । ଅକ୍ଷରୀ (ଦେଖ)

Aśākhā 1. Aśākha (See)

୨ । (ସଂ. ଅ + ଶାଖା) ଶାକ ବ୍ୟତୀତାଦି ରହଣ (ଅନ୍ନ)—

2. (rice) Without curry.

୩ । (ସଂ. ଅକ୍ଷରୀ) ଅକ୍ଷରୀ; ବନ୍ଧୁହୀନ—

3. Friendless

୪ । ସଂ. (ଅକ୍ଷରୀ) ନିରାଶ୍ରୟ—4. Helpless.

୫. ବି. —ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—Name of a grass (M. W.)

୬. ବିଶ. ଶ୍ରେଣୀ. (ଅକ୍ଷରୀ + ଅ)—ଅକ୍ଷରୀର ଶ୍ରେଣୀ—

Feminine of Aśākha.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶାନ୍ତି = ଶାନ୍ତିହୀନ)—୧ । ଅକ୍ଷରୀ—

Aśānta 1. Not tranquil; restless.

(ଅକ୍ଷରୀ—ଶ୍ରେଣୀ) ୨ । ଅକ୍ଷରୀ—2. Not appeased; insatiate.

(ଅକ୍ଷରୀ—ବିଶେଷ) ୩ । ଅକ୍ଷରୀ; ଅଶାନ୍ତ—

3. Arrogant, uncivil.

୪ । ଅକ୍ଷରୀ; ଅଶାନ୍ତ; ଅକ୍ଷରୀ—4. Indomitable

୫ । ଅକ୍ଷରୀ; ଅଶାନ୍ତ—5. Violent; wild

୬ । ଅକ୍ଷରୀ—6. Unconsecrated

୭ । ଅକ୍ଷରୀ—7. Not sacred.

୮ । ଅକ୍ଷରୀ—8. Maddened.

୯ । ଅକ୍ଷରୀ—9. Insatiable

୧୦ । ଅକ୍ଷରୀ—10. Devoid of peace

୧୧ । ଅକ୍ଷରୀ—11. Agitated.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶାନ୍ତି = ଶାନ୍ତିହୀନ)—୧ । ମାନସିକ ଉଦ୍ବେଗ—

Aśānti 1. Anxiety.

୨ । ଅକ୍ଷରୀ—2. Restlessness.

୩ । ଅକ୍ଷରୀ—3. Want of peace; want of tranquility.

୪ । ଅକ୍ଷରୀ—4. Insatiety

୫ । ଅକ୍ଷରୀ—5. Non-cessation.

୬ । ଅକ୍ଷରୀ; ଅଶାନ୍ତ—

6. Disturbance; turbulence.

୭ । ଅକ୍ଷରୀ—7. Non-alleviation.

୮ । ଅକ୍ଷରୀ—8. Pain; trouble.

୯ । ଅକ୍ଷରୀ—9. Discontent.

ଅକ୍ଷରୀ—୧ । ଅକ୍ଷରୀ—1 Unpropitiated;

discontented.

୨ । ଅକ୍ଷରୀ—2. Unappeased.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବି. —ଅକ୍ଷରୀ (ଦେଖ)

Aśābarī Aśābarī (See)

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶାନ୍ତି)—ଅକ୍ଷରୀ ଉପଶାନ୍ତି ହୋଇ ନ ପାରେ;

Aśāmya ଅକ୍ଷରୀ—Unappeaseable.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶାନ୍ତି = ଶାନ୍ତିହୀନ)—୧ । ଶାନ୍ତିହୀନ ଅକ୍ଷରୀ—

Aśāsana 1. Want of control.

(ଅକ୍ଷରୀ—ବିଶେଷ) ୨ । ଅକ୍ଷରୀ—2. Mis-government;

anarchy.

୩ । ଅକ୍ଷରୀ—3. Want of regulation.

୪ । ଅକ୍ଷରୀ—4. Want of discipline.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଶାନ୍ତି)—

Aśāsaniya ୧ । ଅକ୍ଷରୀ—1. Uncontrollable

(ଅକ୍ଷରୀ—ବିଶେଷ) ୨ । ଅକ୍ଷରୀ; ଅକ୍ଷରୀ—

2. Ungovernable.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶାନ୍ତି)—୧ । ଅକ୍ଷରୀ—

Aśāsita 1. Uncontrolled.

(ଅକ୍ଷରୀ—ବିଶେଷ) ୨ । ଅକ୍ଷରୀ—2. Not governed.

୩ । ଅକ୍ଷରୀ—3. Undisciplined.

ଅକ୍ଷରୀ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶାନ୍ତି)—୧ । ଦେବାଦି ବିରୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ର—

Aśāstra 1. Books which are against the

sacred Scriptures.

ସାଧାରଣ ସେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିରେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ଷେପେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ପଥା — ବାଦ୍ ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ଵ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଅବଧୂ—2. Want of rules or precepts.

୩ । ଲେକାଶୂର ବିରୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ର—3. A book which does not conform to the established usage.

ଅଶାସ୍ତ୍ର ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ)—୧ । ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ (ଦେଖ)
अशास्त्र Aśāstriya (See)

୨ । ଲେକାଶୂର ବିରୁଦ୍ଧ—2. Not conforming to established usage

ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ+ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ)—୧ । ଅନୁବିରୁଦ୍ଧ—
Aśāstriya 1. Not conforming to the śāstras or sacred books, not according to śāstric rules; illegal.

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ—2. Unscriptural.

୩ । ଯାହା ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ—
3. Not prescribed by the śāstras.

ଅଶାସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଶାସ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—
Aśāsyā ଅଶାସ୍ୟମୟ (ଦେଖ)
(ଅଶାସ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) Aśāsanīya (See)

ଅଶାସ୍ତ୍ର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶାସ୍ତ୍ର)—ଅଶାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)
Aśāstra Aśāstra (See)

ଅଶାହାସ୍ତ୍ର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶାହାସ୍ତ୍ର)—ଅଶାହାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)
Aśāhasra Aśāstra (See)

ଅଶି—ଦେ. ବି. (୧. ଅଶୀତି; ୨. ଅସୀତି)—୮୦ ସଂଖ୍ୟା—
Aśi The number eighty.

ଆଶୀ ଦେ. ବିଶ. ୮୦ ସଂଖ୍ୟା—80 in number.

ଅସ୍ତ୍ରୀ ଅଶା ରେକତ ନର ବାଳୁଙ୍ଗା—ଭଗ ।

ଅଶିଆଦୁଇଶ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶୀରୁତ୍ୱର ଦ୍ୱିଶତ)—ଦୁଇଶ ଅଶି ସଂଖ୍ୟା—
Aśiāduśa The number 280.

ଆଶୀତିତରୁଣ

असीउत्तरदोसौ

ଅଶିଆଶହେ—ଗ୍ରା. ବି. (୧. ଅଶୀରୁତ୍ୱର ଶତ)—ଏକଶ ଅଶି ସଂଖ୍ୟା—
Aśiāśahe The number 180.

ଅଶିଏ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (୧. ଅଶୀତି)—ଅଶି (ଦେଖ)
Aśie Eighty (See)

ଅଶିକ—ସଂ. ବି—ଅସିକର ଅନ୍ୟରୂପ—Another form of
Aśika Aśika.

ଅଶିକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ଅ+ଶିକ୍ଷା)—୧ । ଶିକ୍ଷାର ଅଭାବ—
Aśikshā 1. Want of education or training.

୨ । କୁଶିକ୍ଷା—2. Bad training

ଅଶିକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ+ଶିକ୍ଷିତ)—

Aśikshita ୧ । ଶିକ୍ଷା ପାଇ ନ ଥିବା—

(ଅଶିକ୍ଷିତ—ଶ୍ରୀ) 1. Uneducated; untaught.

୨ । ଅକୃତଚିତ୍ତ—2. Illiterate.

୩ । ମୂର୍ଖ—3. Unlettered.

୪ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ତାଲିମ ହୋଇ ନ ଥିବା—
4 Untrained.

୫ । ଅନରଜ୍ଞ—5 Ignorant.

ଅଶିଶ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶ୍ଵିନ)—କାର୍ତ୍ତିକର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଓ ଗୁପ୍ତବର
Aśina ପରବର୍ତ୍ତୀ ଋତୁମାସ; ଅଶ୍ଵିନମାସ—The lunar
ଆଶ୍ଵିନ month of Āświna.
आसिन ଗୁପ୍ତବର ଅନ୍ତେ ସଖୀ ଅଶିଶ ପଶନ୍ତେ—ପ୍ରାଚୀ. ଋତୁସଂଜ୍ଞା ।

ଅଶିଶପରବ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ଵିନପରବ)—ଅଶ୍ଵିନ ମାସରେ
Aśinaparaba କରାଯିବା ପର୍ବ; ଦୁର୍ଗାପୂଜା—
ଆଶ୍ଵିନପର୍ବ The worship of Goddesss Durgā.
कूआरकोपरब held in the month of Āświna.

ଅଶିଶା—ଦେ. ବି. — ଅଶ୍ଵିନ ମାସରେ ଘଟିବା ବା ପାତବା—
Aśinā Happening or ripening in the month
ଆଶ୍ଵିନ of Āświna.
कूआरा (ଯଥା—ଅଶିଶା ଧାନ ।)

ଅଶିଶି—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶ୍ଵିନ ମାସ—
Aśini Month of Āświna

ଆଶ୍ଵିନ
कूआर, कार
ଅଶିଶିପରବ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶିଶପରବ (ଦେଖ)
Aśiniparaba Aśinaparaba (See).

ଅଶିତ—ସଂ. ବିଶ. ୧ । (ଅଶ୍ଵ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—
Aśita ଭକ୍ଷିତ; ଖାଦିତ—1. Eaten; partaken.

୨ । (ଅ = ନୁହେଁ + ଶିତ = ଶୀତଳ)—ଶାଶ୍ଵତ ଅଥବା,
୩ ଥିବା; ଦକ୍ଷିଣ—
2. Unsharpened; blunt

୩ । (ଅ + ଶିତ = ଶୁଦ୍ଧ)—କଳା—3. White.

ତା ଭୂରୁ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ କରୁର କରୁରାବୁ, ଜାତପତ୍ର ଅଶିତ ବାଳୁ—
ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବିଦଗ୍ଧଭାମଣି ।

୪ । (ଅଶ୍ଵ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି. ତ)—ତୃପ୍ତ; ପ୍ରୀତ—

4. Pleased; satisfied.

ଅଶିଥିଲ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶିଥିଲ)—୧ । ଘେଷ୍ଟ; ଦୃଢ—
Aśithila Tight; firm.

୨ । ସେ ଦୃଢ଼ତା ନୁହେଁ; ଅଶ୍ଳଥ—2. Not loose

[ଦ୍ରୁ—ଏଥିର ଅନ୍ୟ ଅକାର ଅଶିଥିର M. W.]

ଅଶିଥିଲମ୍ବାବ—ସଂ. ବି. (ଅଶିଥିଲ + ବାବ)—ଦୃଢ ବା କସି ହୋଇ
Aśithilambhāba ଯିବା—The becoming tight or
firm (M W)

ଅଶିବା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶିବ = ମଙ୍ଗଳ)—୧ । ଅଶୁଭ—
Aśiba 1. Inauspicious.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ଅମଙ୍ଗଳକର—

2. Harmful; pernicious.

୩. ବି—ଅମଙ୍ଗଳ; ଅନିଷ୍ଟ—Misfortune; an evil.

ଅଶିର—୩. ବି. (ଅଶି ଧାତୁ—ଖାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇର; ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ
Asira ବୋଧନ କରେ)—

୧ । ଅଗ୍ନି—1. Fire

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2 The sun

୩ । ଗନ୍ଧସ—3 Man-eating demon.

ଅଶିଷ୍ଟିକା—୩. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅ=ନାହିଁ+ଶିଷ୍ଟ+ଇକ+ଶ୍ଵୀ. ଅ)—

Asishwikā ଶିଶୁହୀନା; ଅଶ୍ଵିକୃତା—Childless (woman)

ଅଶିଷ୍ଠୀ—୩. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ଅ+ଶିଷ୍ଟ+ଇ)—ଶିଶୁହୀନା—

Asishwī Childless (woman)

ଅଶିଷ୍ଠ—୩. ବି. (ଅ+ନିଷ୍ଠେ+ଶିଷ୍ଠ=ଇତ୍)—

Asishṭa ୧ । ଅଭଦ୍ର—

(ଅଶିଷ୍ଠା—ଶ୍ଵୀ) 1. Rude; ill-behaved.

(ଅଶିଷ୍ଠତା—ବି) ୨ । ଶିଷ୍ଟାଭିବଚ୍ଚିତ—

2. Not sanctioned by etiquette.

୩ । ଗର୍ଭିତ—3. Improper.

୪ । ଅଶିକ୍ଷିତ—4. Untrained.

୫ । ଅସଭ୍ୟ—5. Barbarous.

ଅଶିଷ୍ୟ—୩. ବି. (ଅ+ଶିଷ୍ୟ)—

Asishya ୧ । ଯାହାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—

1. Not deserving to be instructed.

୨ । ଯେ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ନ ପାରେ—

2. Not capable of being instructed.

୩ । ଯାହା ଶିକ୍ଷା ଦେବା ଅବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ—

3. That need not be taught; which it is not necessary to teach.

ଅଶିତି—୩. ବି. (ଅଷ୍ଟ+ଦଶନ୍+ତି; ନିପାତନ)—

Asiti ଅଶି ସଂଖ୍ୟା—Number 80.

୩. ବିଶ—ଅଶି ସଂଖ୍ୟା—Numbering 80

ଅଶିତିକ—୩. ବି. (ଅଶିତି+କ)—

Asitika ୧ । ଶିତି ପରିମିତ—1. Measuring 80.

(ଅଶିତିକା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ୮୦—ଅଶିତି ବୟସ—2 Aged 80 years.

ଅଶିତିତମ—୩. ବି. (ଅଶିତି+ତମ)—

Asititama ୮୦ ସଂଖ୍ୟାର ପୂର୍ବ—Eightieth.

ଅଶିତିପର—୩. ବି. ୮୦. (ଅଶିତି+ପର)—

Asitipara ଯାହାର ବୟସ ଅଶି ବର୍ଷରୁ ବେଶି—

(ଅଶିତିପର—ଶ୍ଵୀ) Aged more than 80 years;
octogenarian.

ଅଶିଳ—୩. ବି. ୮୦. (ବହୁବ୍ରୀହି. ଅ+ଶିଳ)—

Asila ୧ । ଅଭଦ୍ର—1. Ill-behaved.

(ଅଶିଳା—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଉଚ୍ଚର—2. Vulgar.

(ଅଶିଳତା—ବି) ୩. ବି—୧ । ଅଭଦ୍ରତା—

1. Bad manners.

୨ । ଅଭରଣର ନୀତି—2. Depravity
of conduct.

ଅଶୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶୁ)—ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ—

Ashu Life.

ଅଶି ନିଶିତ ହେବା ଉଚ୍ଚ ବଚନ, ଅଶୁ ଧରଣ କରକ ନାଶକ ।

ଅଶୁମନ୍ୟୁ—ବଦଗୁଣାମୟ ।

ଅଶୁଅ—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶୁଅ (ଦେଖ)—

Ashua Asua (See)

ଅଶୁଆର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶୁକର)—

Ashuāra ୧ । ଉଚ୍ଛୁଷ୍ଟ ଘୋଡ଼ା—1. Steed

ଶବ୍ୟ ଅନୁକ୍ରମେ ପୁଣି ଦେଲେ ଜଉରକ

ସହସ୍ରେ ଅଶୁଆର ମାତଙ୍କ ସହସ୍ରେକ । ପାଠାୟର, ହୁସି ହୁସୁଣ

୨ । (ସଂ. ଅଶୁକାର; ପ୍ରା. ସଭାର)—

ଅଶାବେଳୁ ସେନା—2. Cavalry.

ଏକତର ମଉଜନ ସମ୍ପ୍ରା ଅଶୁଆର

ବେନ ସହସ୍ର ପଦାଳ ଜଗିବେ ନିଶାର । ଅଂଶାୟର, ହୁସି ହୁସୁଣ

୩ । ଗୁରୁତ୍ଵାଧାର—3. Jockey.

ଅଶୁଚି—ଦେ. ବି. (ଅ+ଶୁଚି=ଶୁଦ୍ଧ)—

Ashuchi ୧ । ଅଶୁଦ୍ଧ ଅପବିତ୍ର—1. Impure;unclean;
ଅଶୁଚିତା } ବି. ୨ । ମଇଳା—2. Dirty; foul.
ଅଶୁଚିତ୍ୱ }

ଅଶୁଚିକନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ଅ+ଶୁଚିମନ୍ତ)—

Ashuchibanta ୧ । ଅପବିତ୍ର—1. Impure;unclean.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସବଦା ପବିତ୍ର ରହେ ନାହିଁ—

2. Uncleanly; of impure habits.

ଅଶୁଚିମନ୍ତ—ଦେ. ବି. ୮୦. ଓ ଶ୍ଵୀ. (ଅ+ଶୁଚିମନ୍ତ)—

Ashuchimanta ଅଶୁଚିକନ୍ତ (ଦେଖ)
Ashuchibanta (See)

ଅଶୁଦ୍ଧ—୩. ବି. (ଅ=ନୁହେଁ+ଶୁଦ୍ଧ=ପବିତ୍ର)—

Asuddha ୧ । ଅପବିତ୍ର—1. Impure;unclean.

(ଅଶୁଦ୍ଧତା—ବି) ୨ । ଭ୍ରମପୂର୍ଣ୍ଣ—2 Incorrect;

inaccurate; wrong.

୩ । ଯେ ମୃତ ଲୁହ୍ମାଦିଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧିକରି ଯୁ କିମ୍ପଦେ କରି ନ

ଥାଏ—3. One who has not duly per-

formed the obsequial rites of a dead
agnate.

୪ । ଅଜ୍ଞାତ—4. Unknown (M. W.)

୫ । ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ—5. Unascertained (M.W.)

ମାତ୍ରାରେ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗକାରୀ ହେବ । ଯଥା :— 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଘୋଷିବେ; 'ଭ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବଂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଶୁଦ୍ଧବାସକ—ସଂ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଘରଦ୍ୱାର ନାହିଁ; ବାରହୁଲ—
Asuddhabāsaka 1, A vagabond; a vagrant
(M. W.)

୨ । ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ଚରଣ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A suspicious character (M. W.)

ଅଶୁଦ୍ଧସମ୍ପର୍କୋପକ—ଦେ. ବି (ସ. ଅଶୁଦ୍ଧିସମ୍ପର୍କୋପକ; ଶୁପାଖାନାର ଶବ୍ଦ)—

Asuddhasamsodhana ଶୁଦ୍ଧିପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଉପାଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଭୁଲ

ରହି ଯାଇଥିବା ଅକ୍ଷର ଅଦର ସମ୍ପର୍କୋପକ—

Correction of printing mistakes by an
erratum.

ଅଶୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶୁଦ୍ଧ ଧାତୁ + ଇ)—

Asuddhi ୧ । ଅପବିତ୍ରତା—1. Impurity;
uncleanliness.

୨ । ଭୁଲ—2. Mistake; incorrectness

୩ । ଅଶୈଳ (ଦେଖ)

3. Asaucha (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଅପବିତ୍ର—Impure.

ଅଶୁଦ୍ଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଶୁଦ୍ଧ)—ଅଶୁଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Asuddhia Asuddha (See)

ଅଶୁଦ୍ଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଶୁଦ୍ଧ)—ଅଶୁଦ୍ଧିଆ; ଯେ କୌଣସି ମୃତ

Asuddhiଆ ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶୁଦ୍ଧିକରିବା କର ନାହିଁ—

One who has not performed the
obsequial rites of a deceased agnate

ଅଶୁଦ୍ଧିସମ୍ପର୍କୋପକ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରି; ଅଶୁଦ୍ଧି + ସଂପର୍କୋପକ)—

Asuddhisamsodhana ଭ୍ରମସଂଶୋଧକ—Correction
of mistakes

ଅଶୁଦ୍ଧ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅଶୁଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Asudha Asuddha (See)

ଅଶୁଦ୍ଧି—ଗ୍ରା. ବି. —ଅଶୁଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Asudhi Asuddhi (See)

ଅଶୁଦ୍ଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅଶୁଦ୍ଧିଆ (ଦେଖ)

Asudhiଆ Asuddhia (See)

ଅଶୁଦ୍ଧ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅଶୁଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Asudhya Asuddhya (See)

ଅଶୁଦ୍ଧା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ.—ଅନ୍ୟମନସ୍ତୁ ଥିବାରୁ ଯେ କଥା

Asunā ଶୁଣେ ନାହିଁ—Not hearing anything said
owing to inattention.

ଅଶୁଭ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶୁଭ)—

Asubha ୧ । ଅମଙ୍ଗଳ—1. Misfortune; evil.

୨ । ଅବିଷ୍ଟ—2. Harm; mischief.

୩ । ପାପ—3. Sin.

୪ । ଲଜ୍ଜାଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ—4. Shameful deed.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ—1. Inauspicious;
ominous.

୨ । ଅସୁନ୍ଦର—2 Not beautiful.

୩ । ଯାହା ମନୋରମ ନୁହେଁ—3. Not agreeable.

୪ । ମନ୍ଦ—4 Bad.

୫ । ଦୁଷ୍ଟ; ଦୋଷଯୁକ୍ତ—5. Vicious

ଅଶୁଭଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି. ପୁ. (୨ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରି; ଅଶୁଭ + ଦର୍ଶନ)—

Asubhadarsana ଅଶୁଭ ଦେଖିବା—
Seeing of omens.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଅସୁନ୍ଦର—1 Ugly.

(ଅଶୁଭଦର୍ଶନ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାକୁ ଦେଖିବା ଅଶୁଭସୂଚକ—
2. Inauspicious to look at.

ଅଶୁଭଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. —ପୁରୁଷ ଦେଖାଯିବା ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଚିହ୍ନ;

Asubhalakshana ଅଶୁଭ ଶକୁନ—Evil women.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଯାହାଠାରେ ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ଥାଏ—

(ଅଶୁଭଲକ୍ଷଣ—ଶ୍ରୀ) Having inauspicious marks.

ଅଶୁଳ୍କ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ଶୁଳ୍କ = କର; ମୂଲ୍ୟ)—

Asulka ୧ । କରରହୁତ—1. Rent-free.

୨ । ମାଗଣା; ମୂଲ୍ୟରହୁତ—

2. Without pay; got gratis.

ଅଶୁଶ୍ରୁଷୁ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଶୁଶ୍ରୁଷୁ)—

Asusrushu ୧ । ଯେ ଶୁଣିବାକୁ ବା ଶିଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହେଁ—

1. Not desirous of hearing or learning.

୨ । (ଅମୃକଙ୍କଠାରେ) ଅବାଧ—

2 Disobedient towards (M. W.)

ଅଶୂନ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଶୂନ୍ୟ = ଖାଲି)—୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Asūnya 1. Full; not empty.

୨ । ଯାହା ଖାଲି ନୁହେଁ—2. Not vacant.

୩ । ଯାହା ବୃଥା ନୁହେଁ—

3. Not vain or useless

ଅଶୂର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅ + ଶୂର = ବୀର)—ଅବୀର; ସାହସହୀନ—

Asūra Not valiant.

ଅଶ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଶ୍ରୁତ)—୧ । ଅପକ୍ୱ; କଞ୍ଚା—

Asruta 1. Unripe; green.

୨ । ଯାହା ରନ୍ଧା ଦୋଇ ନାହିଁ—2. Uncooked.

ଅଶୈ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲ) ବି—ଅଂଶେଇ (ଦେଖ)

Asei Amsei (See)

ଅଶେଷର—ବୈଦେ. (ଇଂ. ଅସେସର) ବି.—

Aśeśara ଅସେସର (ଦେଖ)—Āsesar (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	କ୍ଷୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	କ୍ଷୟ	ଋ	ୠ

ଅଶେଷ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ = ନାହିଁ + ଶେଷ = ଅନ୍ତ; ଯାହାର ଅନ୍ତ
Asesha ନାହିଁ) — ୧ । ବହୁ; ଅନେକ — 1. Many.

୨ । ଅସୀମ — 2. Boundless; endless

୩ । ଅନନ୍ତ — 3. Infinite.

୪ । ସମୁଦାୟ; ପୂର୍ଣ୍ଣ — 4. Entire.

୫ । ସବୁ; ସମସ୍ତ — 5. All; whole.

୬ । ଅପରିମେୟ — 6. Immeasurable.

ସଂ. ବି. — ଶେଷାଭାବ; ବଳ ନ ପଡ଼ିବା — Non-remainder.

ଅଶେଷଜ୍ଞ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଅଶେଷ + ଜ୍ଞା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Aseshajña ସର୍ବଜ୍ଞ — Allwise; all knowing.

(ଅଶେଷଜ୍ଞ — ଶ୍ରୀ)

ଅଶେଷତଃ — ସଂ. ଅ (ଅଶେଷ + ବହୁକ୍ରମରେ ଭବ୍) — ୧ । ବହୁଧା;
Aseshatah ବହୁପ୍ରକାରେ — 1. In many ways.

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ — 2. Completely.

୩ । ଅଗଣିତରୂପେ —

3 Innumerably; countlessly.

ଅଶେଷବିଧ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଶେଷ + ବିଧା) —

Aseshabidha ୧ । ବହୁପ୍ରକାରର, ନାନାପ୍ରକାରର —

1. Of many kinds; of many ways

୨ । ସବୁ ପ୍ରକାରର — 2. Of all sorts.

୩ । ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରକାରର — 3. Of infinite ways

ଅଶେଷିତ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ + ଶେଷିତ) — ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିଧ୍ଵସ୍ତ —

Aseshita Completely annihilated (M. W.)

ଅଶେଷେ — ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଶେଷେଣ) — ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ —

Aseshe 1. Fully.

୨ । ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ — 2. To many.

କାଣା ବାଦ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଅଶେଷେ, ଅତୀତକାଳୀନ ବୋଲିଲେ ଶେଷେ ।
କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କବିତା ।

ଅଶୋକ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ଶୋକ) —

Asoka ୧ । ଶୋକରହୀନ — 1. Free from grief

(ଅଶୋକା — ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯେ ଶୋକାତୁଳିତ ନୁହେଁ —

2. Not feeling sorrowful.

୩ । ଯାହା ଶୋକଜନକ ନୁହେଁ —

3. Not causing grief

୪ । ସୁଖୀ — 4. Happy.

ସଂ. ବି. ୧. (ଅ = ଅପଗତ ହୁଏ ଶୋକ ଯାହାହାର; ଯାହା

ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ତପସ୍ୟା କରି ଶିବଙ୍କୁ ପତିରୂପେ

ପାଇଁ ସିଦ୍ଧମନୋରଥା ଓ ଅଶୋକା ହୋଇଥିଲେ, ଏଥି

ପାଇଁ ଏହି ନାମ; ଅଶୋକାଙ୍କୁମି ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଓଷଧୀ — A tree; Janesia Asoka;
Saraca Indica.

ସଂ ରକ୍ତପିଣ୍ଡକ, ଦେମପୁଷ୍ପ, [ଦ୍ର — ଶିମ୍ବାଦିବର୍ଗର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁଷ୍ପତରୁ,
ମଧୁପୁଷ୍ପ, ପିଣ୍ଡାପୁଷ୍ପ, ତାମ୍ର- ଭୃତରେ ବଡ଼େ ୨୦ ହାତ; ପତ୍ର ଖ୍ୟାମଳ;
ପିଣ୍ଡକ, ଦୋହଳାକ, ରୋଗୀ- ନୂତନ ପତ୍ର ତାମ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ; ଅଶୋକ ଗଛ
ତରୁ, ରମ୍ଭ, ରାମାନନ୍ଦ, ଦୁଇ ପ୍ରକାରର । ୧ — ପତ୍ର ଅମ୍ଳ ପତ୍ରପରି
ପିଣ୍ଡକ ଦ୍ରୁମ, ବଞ୍ଜୁଳ, ସ୍ଵରା, ଲମ୍ବା ଓ ଫୁଲ ଇଟାଳିଆ ନାଲି, ଏ ଫୁଲ
ବାମାଂସ୍ତ୍ରୀଭାବନ, ରାଗ- ବସନ୍ତରେ କିଛି ଧରେ ଓ ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ଏବଂ
ପିଣ୍ଡକ, ବେଳକ । ବର୍ଷାରୁ ସରିବ ଫୁଟୁଥାଏ । ଦ୍ଵିତୀୟ
ଆଶାଫଳ ପ୍ରକାରର ପତ୍ର ଅତିପତ୍ର ପରି ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଥମ

ଅଶାଫଳ

ଜାଣନ୍ତୁ ପତ୍ରଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଏଥିର ଫୁଲ

ଫଳା ଦଳିଦିଆ, ଏହା ବର୍ଷାଦିନେ କିଛି ଧରେ ଓ ଶରତକାଳରେ
ଫୁଟେ । ଦୁଇ ଜାତିର ଫୁଲ ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା । ଏହାର ଶୁଭ ବାଧକ
ଓ ପ୍ରଦର ଆଦି ସ୍ତ୍ରୀରୋଗରେ ଉପକାରୀ; ଏହା ଶୀତଳ, କଷାୟ,
ମଳରୋଧକ, ରକ୍ତଦୋଷ ଓ କୃମିନାଶକ; ଏହାର ସଜ ମୁଣାଦାତ ଓ
ଅଶ୍ଵ ରୋଗରେ ଉପକାରୀ । କବି ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅଛି ଯେ ଯୁବଗମାନେ
ଗୋଡ଼ରେ ବଳା ପିନ୍ଧି ଏ ଗଛକୁ ଗୋଇଠା ମାଇଲେ ଏ ଗଛ ଫୁଲ
ଧରେ । “ପାଦାଦାତାଦଶୋକଂ ବିକଶତି” ସାହିତ୍ୟଦର୍ପଣ ।]

୨ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ପାଟଳିପୁତ୍ରର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସମ୍ରାଟ —

2. Name of a celebrated Emperor
of Pataliputra.

[ଏ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କ ନାତି ଓ ବିଜୁସାରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ଜଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ଜନ କନ୍ୟା ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଜନ୍ମଦାଶୀ ହେବ ବୋଲି ଶକୁନ ଜାଣି
କନ୍ୟାକୁ ଅଣି ରଜା ବିଜୁସାରଙ୍କ ହସ୍ତରେ ପ୍ରଦାନ କରିବାରୁ ରଜା
ଭକ୍ତ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କଲେ ଓ ତାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଅଶୋକ ଜନ୍ମିଲେ;
ଏ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭ୍ୟାସୁ ଥିଲେ ଏବଂ ଅପଣା ଭ୍ରା-
ତାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଖ୍ରୀ. ପୂ. ୨୭୩ ଅବ୍ଦରେ ସିଂହାସନରେ
ବସିଲେ । ଏହାଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସୁର ଯୋଗୁଁ ଏହାଙ୍କୁ ଲୋକେ ‘ଚଣ୍ଡା-
ଶୋକ’ ନାମ ଦେଇଥିଲେ । ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କରିବାର ୫
ବର୍ଷ ପରେ ଜନୈକ ବୌଦ୍ଧସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ମୁଷ୍ଟ ହୋଇ
ଏ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ତ୍ୟାଗ କରି ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏ ଭ୍ରତର
ଗୁରୁଆଡ଼େ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ା, ସୁସ୍ତ ଓ
ସୁମୁମାନଙ୍କରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଅହିଂସା ଆଦି ପାଳନକରିବା
ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନୁଶାସନମାନ ଖୋଳାଇ ଯାଇଥିଲେ । ପୃଥିବୀରେ
ବୌଦ୍ଧଧର୍ମପ୍ରସାର ଏହାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଓ
ଏ ସର୍ବସମେତ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାଶି ହଜାର ବୃକ୍ଷବୈଦ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କରାଇ
ଥିଲେ ଓ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କୃଷ ପୁଷ୍ପବିଶୀ,
ପାତ୍ରଶାଳା, ପଶୁ ଓ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ସ୍ଥାପନ
କରିଥିଲେ; ଏହାଙ୍କର ମଗଧ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହିମାଳୟଠାରୁ କୁମାରିକା ଓ
ଓଡ଼ିଶାରୁ କାବୁଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ଏ ୩୭ ବର୍ଷ ରାଜତ୍ଵ କରି
ଖ୍ରୀ. ପୂ. ୨୭୨ ଅବ୍ଦରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଶେଷରେ ଏ
ଧର୍ମାଶୋକ ବୋଲି ଜନସମାଜରେ ବିଖ୍ୟାତ ହେଲେ ।]

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତି ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୋଟିଏରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାକ୍ଷେପ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଜିବେ; ‘ବୃଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ୍ଷ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ’ ଦେଖିବେ

୩ । ମଗଧର ଅନ୍ୟ ଜଣେ ରାଜା—

3 Name of another king of Magadha.

[ଦ୍ର—ଏ ମଗଧର ପ୍ରଥମ ରାଜା ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପିତା ଶିଶୁ-ନାଗ ମୌର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜାଙ୍କର ସେନାପତି ଥିଲେ ଓ ପରେ ରାଜାଙ୍କୁ ବିନଷ୍ଟ କରି ନିଜେ ରାଜା ହେଲେ । ଅଶୋକଙ୍କ ମାତା ଶିଶୁନାଗଙ୍କ ନର୍ତ୍ତକୀ ଥିଲେ ପରେ ଶିଶୁନାଗ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କଲେ ।]

୪ । ପାରଦ—4. Mercury.

୫ । ଦଶରଥ ରାଜାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀବିଶେଷ—

5. Name of a minister of king

Dasaratha.

ଅଶୋକକବି—ଦେ. ବି (ସ. ଅଶୋକକଳିକା)—ଓଶକାକବି—

Asokakarāhi

ଅଶୋକକଳିକା (ଦେଖ)

Asokakalikā (See)

ଅଶୋକକଳିକା—ସ. ବି (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଶୋକ + କଳିକା)—

Asokakalikā ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷର କବି—

Bud of the Asoka tree

[ଦ୍ର—ଲଙ୍କାପୁରାଣରେ ଉକ୍ତ ଅଛି “ମୀନେ ମଧ୍ୟୋ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷେ ଅଶୋକାଶ୍ୟାଂ ତଥାଷ୍ଟମୀନଃ ପିବେଦଶୋକକଳିକାଂ ସ୍ବାୟା-ଲ୍ଲୋହ୍ୟବାରଣୀ” ଅର୍ଥାତ୍ ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ଅଶୋକକବି କଳ ସଙ୍ଗେ ପିଇ ବ୍ରହ୍ମପୁରର ଉଦ୍ଭିଦସ୍ଥଳ ଲୋହ୍ୟ ସର୍ବେକରରେ ସ୍ନାନ କରିବ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଲେଖା ଅଛି ଯେ, ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ପୁନର୍ବସୁନକ୍ଷତ୍ରରେ ଅଠଗୋଟି ଅଶୋକକଳି ଜଳ ସହିତ ପାନ କଲେ ଲୋକ ଅଶୋକ ହୁଏ । ବେତା ଯୁଗରେ ରାବଣ ସୀତାଙ୍କୁ ହରଣ କରି ନେଇ ଲଙ୍କାର ଅଶୋକବନରେ ରଖିଥିଲା, ସୀତାଦେବୀ ବନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା କାଞ୍ଚାରେ ଶାରମତୀଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମ ଧ୍ୟାନ କରି ଅଠଗୋଟି ଅଶୋକକଳି ଆଣି ଜଳ ସହିତ ସେବନ କରିଥିଲେ । ତଦବଧି ହିନ୍ଦୁମାନେ ସଂସାରବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ବାସନାରେ ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ଅଠଗୋଟି ଅଶୋକକଳି ଜଳ ସଙ୍ଗେ ସେବନ କରନ୍ତି—(ମଦନମୋହନ.ଗର୍ଭଦର୍ଶନ ୫) । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ବାଳକବାଳିକାମାନେ ପରସ୍ପରଙ୍କ ମୁଖରେ ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ଅଶୋକକବି ଦିଆ ଦେଇ ହୋଇ ‘ଓଶକା, ଓଶକାକବି’ ବସନ୍ତି ଓ ପରସ୍ପରକୁ ଏହି ନାମରେ ଡାକନ୍ତି ।]

ଅଶୋକବନ—ସଂ. ବି—(ଅଶୋକ + ବନ)—

Asokabana ୧ । ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷର ଉଦ୍ୟାନ—

1. A grove of Asoka trees.

୨ । ରାବଣର ଲଙ୍କାସ୍ଥ ବିହାରକାନନ (ଏହି କାନନକୁ ଦେଖିବା ଲୋକର ଶୋକ ଦୂଷଣ ହେଉଥିବାରୁ ଏହି ନାମ)—

2. Name of Rābana's pleasure-garden.

୩ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ଥିବା ପ୍ରମୋଦକାନନ

(ଲଙ୍କାରୁ ଫେରି ସେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ସୀତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

ଏହି ଉଦ୍ୟାନରେ ଯାପନ କରୁଥିଲେ)—

3. Name of Rāmachandra's pleasure-garden at Ajodhya.

୪ । ଶୋକଦୂରକାରୀ ରମ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନ—

4. A pleasure-garden which banishes grief.

ଅଶୋକବନିକା—ସଂ. ବି—ଅଶୋକବନ (ଦେଖ)

Asokabanikā

Asokabana (See)

ଅଶୋକଶଷ୍ଠୀ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା; ଅଶୋକ + ଷଷ୍ଠୀ)—

Asokashashṭhī ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଷଷ୍ଠୀ—

The 6th day of the lunar fortnight of the month of Chaitra.

[ଦ୍ର—ଏଦିନ କାମାକ୍ଷ୍ୟାଦେବୀ ମତ ଅନୁସାରେ ପୁଣ୍ୟବତୀ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପୁଣ୍ୟ ମଙ୍ଗଳକାମନାରେ ଷଷ୍ଠୀଦେବୀ ପୂଜା କରନ୍ତି ଓ ଛଅଟି ଅଶୋକ କଳିକା ଜଳସହିତ ପାନ କରନ୍ତି । ଏ ବ୍ରତ କଲେ ଦୁଃଖଯୋଗ-ଜନିତ ଶୋକ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବଙ୍ଗଦେଶରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏ ବ୍ରତ କରନ୍ତି ।]

ଅଶୋକ ସୁନ୍ଦରୀ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପାଦ୍ମିନୀ କନ୍ୟା; ନନ୍ଦୁଷକ

Asoka sundarī ପତ୍ନୀ ଓ ଯଯାତିଙ୍କ ଜନନୀ—

Name of a daughter of Pārbatī

ଅଶୋକା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶୋକ + ଅ)—୧ । ଶୋକସ୍ଥନା—

Asokā

1. Sorrowless (woman).

୨ । ଅଜ୍ଞାବିତା—2. Merry.

ମନ ପୁଲଗା ଗୀତ ଗାଏ, ଅଶୋକା ନାମ ବାପର ଯାଏ । ଭଗ ।

ସଂ. ବି—୧ । କଟୁକାନାମକ ହିମାଳୟର ଶାକମୂଳବିଶେଷ—

1. A medicinal root; Black Hellebore.

୨ । ଜୈନମାନଙ୍କର ଗୃହଦେବତାବିଶେଷ—

2. A domestic deity amongst the Jains.

ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ—ସଂ. ବି—ଚୈତ୍ରମାସର ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ—

Asokāshtamī The 8th day of the white fortnight of the lunar month of Chaitra.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅଷ୍ଟମୀରେ ଅଠଟି ଅଶୋକକଳିକା ଜଳ ସହିତ ପାନ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଅଶୋକ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ପୁରାଣରେ ଉକ୍ତ ଅଛି । ଏ ଦିନ ଭୂବନେଶ୍ୱରରେ ଲଙ୍କାଗଜଙ୍କ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ରଥରେ ବଜେ କରାଯାଇ ରଥକୁ ଲଙ୍କାଗଜଙ୍କ ବେଡ଼ାର ଉତ୍ତରପୂର୍ବ କୋଣଠାରୁ ରାମେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଆଯାଏ । ଏ ରଥର ନାମ ରୁକ୍ମଣୀ ରଥ । ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ସକାଳୁ ଭୂବନେଶ୍ୱର କେଦାରଗୌରୀ ମନ୍ଦିର ନିକଟସ୍ଥ ମରବକୁଣ୍ଡର ଜଳରେ ପ୍ରଥମେ ସ୍ନାନ କରିବା ବନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଣ୍ୟବତୀ ହୁଏ ବୋଲି ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ଅଛି; ଅଶୋକକଳିକା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଓ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	କ

ଅଶୋଚନାୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶୋଚନାୟ)—

Asochaniya ୧। ଶୋଚକ ଅଯୋଗ୍ୟ—

1. Not to be regretted; not worth
grieving for

୨। ଯାହା ପାଇଁ କେହି ଶୋକ କରିବ ନାହିଁ—

2. Not to be lamented

ଅଶୋଚ୍ୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶୋଚ୍ୟ)—

Asochya ଅଶୋଚନାୟ (ଦେଖ)

Asochaniya (See)

ଅଶୋଧନ—୧୦. ବି. (ଅ + ଶୋଧନ)—୧। ଶୋଧନର ଅଭାବ; ଅଶୁଦ୍ଧି—

Asohdhana 1. Want of purification or correction or cleaning.

୨। ଭଣ୍ଡର ଅପରିଶୋଧ—

2. Non-repayment of a debt.

ଅଶୋଧନାୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଶୋଧନାୟ)—୧। ଅଶୋଧ୍ୟ; ପରିଶୁଦ୍ଧିର

Asohdhaniya ଅଯୋଗ୍ୟ—1. Incapable of being purified or cleaned

୨। ପରିଶୋଧିତ ହେବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ—2. Incapable of being repaid or cleared off.

ଅଶୋଧ୍ୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଶୋଧ୍ୟ)—ଅଶୋଧନାୟ (ଦେଖ)

Asohdhya Asohdhaniya (See)

ଅଶୋଭନ—୧୦. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶୋଭନ = ଶୋଭା)—

Asohdhana ଅସୁନ୍ଦର—Ugly; inelegant.

(ଅଶୋଭନା—ଶ୍ରୀ) ୧୦. ବି—ଅସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—

Want of elegance.

ଅଶୋଭ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ + ଶୋଭା)—ଅସୁନ୍ଦର; ଅଶୋଭନ—

Asohdha Ungraceful

ଦଶରଥ ଅଭିଳେ କରୁ.

କ ଜଣାଇ କଲେ ତ କହିବ ଅଶୋଭ୍ୟ—କବିନାଥ. ବିଦଗ୍ଧମାୟା ।

୧୦. ବି—ଶୋଭାର ଅଭାବ —

. Want of splendour

ନାଥଶୁକ ଗୁଡ଼ ସେହେ ଅଶୋଭ୍ୟ ପାଏ—ପ୍ରାଚୀ. ଶିବସ୍ତବେତସୁ ।

ଅଶୋଷଣୀୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଶୋଷଣୀୟ)—୧। ଅଶୋଷ୍ୟ; ଯାହା

Asoshaniya ଶୋଷଣ କରୁ ଯାଇ ନ ପାରେ—

1. That which can not be sucked up.

୨। ଯାହା ଶୁଖି ଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Incapable of being dried.

ଅଶୋଷ୍ୟ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଶୋଷ୍ୟ)—ଅଶୋଷଣୀୟ (ଦେଖ)

Asoshya Asoshaniya (See)

ଅଶୃଙ୍ଗ—୧୦. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ଶୃଙ୍ଗ = ଶୁକ୍ଳ)—

Ashaucha ୧। ଅଶୁଦ୍ଧି—1. Uncleaness.

୨। କୁହୁମ୍ବରେ ଜନ୍ମ ବା ମରଣ ଘଟିବାର ୧୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଳିତ

ଅଶୁଦ୍ଧି—2. Impure state due to a birth or death among one's agnates.

[ଦ୍ର—ଅଶୃଙ୍ଗ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଯଥା—ମୃତକାଶୃଙ୍ଗ ଓ ସୂତକାଶୃଙ୍ଗ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ଓ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଶୃଙ୍ଗର ସମୟର ସୀମା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ଯଥା—ବଙ୍ଗଦେଶରେ ଦ୍ଵାଦ୍ଵିଶଙ୍କର ମୃତକାଶୃଙ୍ଗ ଓ ସୂତକାଶୃଙ୍ଗ—୧୦ ଦିନ । ଶୁଦ୍ରମାନଙ୍କର—ମୃତକାଶୃଙ୍ଗ—୧ ମାସ; ସୂତକାଶୃଙ୍ଗ—୨୧ ଦିନ । ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ମୃତକାଶୃଙ୍ଗ ଓ ସୂତକାଶୃଙ୍ଗ—୧୦ ଦିନ । ଶିଶୁର ମୃତ୍ୟୁରେ ଅଶୃଙ୍ଗ—୩ ଦିନ । ଅସପିଣ୍ଡ ଓ ଅସଗୋତ୍ରଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ଅଶୃଙ୍ଗ—୪ ଦିନ ।]

୩। ଶ୍ରୀ ରଜସ୍ଵଳା ହେବା ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଥମ ୩ ଦିନ କାଳରେ ଘଟିବା ଅଶୁଦ୍ଧି—3. Personal uncleanness for 3 days due to menstruation.

୪। ମଳମୁତ୍ରାଦି ନ ଧୋଇବା ଯୋଗୁଁ ଅଶୁଦ୍ଧତା—

4. Uncleanliness due to not having washed after calls of nature.

ଅଶୃଙ୍ଗପାଳନା—ଦେ. ବି. —ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟା ଶେଷ ହେବା Aśauchapālana ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଶୁଦ୍ଧ ରହି ପରେ ତାଙ୍କୁ ବିଧିମତେ ଅଶୌଚ ସାଧନକରା, ଶୁଦ୍ଧ ହେବା; ଅଶୃଙ୍ଗ ପାଳନ କରୁ ଅଶୌଚ ପାଳନକରା ରହିବା—To observe the period of impurity for a dead relative.

ଅଶୃଙ୍ଗାନ୍ତ—୧୦. ବି. (ଅଶୃଙ୍ଗ ଇତ୍ୟ)—ଅଶୃଙ୍ଗ ସମୟର ଶେଷ— Aśauchānta End or expiry of the period of defilement.

ଅଶୃଙ୍ଗିଆ—ଦେ. ବିଶ. (୧୦. ଅଶୃଙ୍ଗ)—ଅଶୃଙ୍ଗମୟ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି Aśauchī ଅଶୃଙ୍ଗ ଯୋଗୁଁ ଅଶୁଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ— Unclean; defiled.

ଦେ. ବି. —ଅଶୃଙ୍ଗ (ଦେଖ)—Aśauchā (See)

ଅଶୃଙ୍ଗିତା—ଦେ. ବିଶ. —ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଶୃଙ୍ଗ ହୋଇଥାଏ— Aśauchī One who has become unclean on account of a birth or death amongst his kinsmen.

ଅଶ୍ଵାପିବତା—୧୦. ବି. (ଅଶ୍ଵାପି = ଭୁମ୍ଭେମାନେ ଖାଅ + ପିବତ = Aśvāpibata ଭୁମ୍ଭେମାନେ ପିଅ + ଅ)—

୧। ଶୁଆପିଆ ନିମନ୍ତ୍ରଣ; ଖାଇବାକୁ ଓ ପିଇବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ— 1. Invitation to eat and drink.

୨। ଖାଇ ପିଇ ମଉଜ କରିବାକୁ ଡାକରା—2. A call to people to eat, drink and be merry.

ଅଶ୍ଵ—୧୦. ବି. ୧୦. (ଅଶ୍ଵ ଧାତୁ = ବ୍ୟପିବା + ବ; ଯେ ବେଗରେ ପଥକୁ Aśwa ବ୍ୟାପିଯାଏ)—୧। ଘୋଡ଼ା; ଘୋଡ଼ା—1. Horse.

(ଅଶ୍ଵା, ଅଶ୍ଵୀ—ଶ୍ରୀ) ୨। କାମଶାସ୍ତ୍ରବର୍ଣ୍ଣିତ ଶୁଭକାଳ ସୁରୁଷକ

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅଶ୍ବର ଗୁଣର ଓ ଚରଣର ଅଶ୍ବର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା ବୋଲି ନାହିଁ । ଯଥା ଏବଂ ୧୯୨୨ ଶ୍ଳୋକ ଦ୍ବାରା ବର୍ଣ୍ଣିତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ପୋତାରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଏକ ପୋତା ପଥାବେଶରେ ଚରଣର ଚରଣର ୨ ବା ୧ ଚରଣର ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିଏ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଠଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକ' ନ ପାଠଲେ 'ଅଳକ' ଗୋଟିଏ

ମଧ୍ୟରୁ ଏକ— ୧. One of the four classes of males described in erotic books.

କାଷ୍ଠରୁ ବସ୍ତୁକୋ ମିଥ୍ୟାଗୁଣର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ,
କାଷ୍ଠଗୁଣର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଖିବୁ ହେଉମନଃ । ରତନଞ୍ଜୟ ।

୩ । ଦାନବିଶେଷ; ଯହିଁରେ ଘୋଡ଼ା ଦାନ ଦିଆଯାଏ—

3. A religious gift of a horse to a Brāhmaṇa.

୪ । ବୃଷ୍ଟି ବର୍ଣ୍ଣାୟ ନୃପତିବିଶେଷ—

4. Name of a king of Brushṇi race.

ଅଶ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବ—୧. କ. — ୧ । ଯାହାର ପଦ ଘୋଡ଼ା କାନ ପରି; ଶାଳଗଛ—
Aśwakarṇṇa 1. The Śāla tree.

୨ । ଘୋଡ଼ାକାନ—2. The ear of a horse.

୩ । କୁଆମିତା (ଦେଖ) (ଦୂରକୁଷ୍ଠ-ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)

3. Kuāmitā (See)

ଅଶ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବକ—୧. କ. (ଅଶ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବ + ସ୍ବାର୍ଥେ କ)—ଅଶ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବ (ଦେଖ)

Aśwakarṇṇaka Aśwakarṇṇa (See)

ଅଶ୍ବକୋବିଦ—୧. କ. ପୁ. — (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଶ୍ବକୋବିଦରେ
Aśwakobida କୋବିଦ)—୧ । ଅଶ୍ବକୋବିଦରେ ପଣ୍ଡିତ—

1. Skilful in horsemanship.

୨ । ଅଶ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବ—2. Skilled in the science of horses

୩. କ. ପୁ. — ଅଶ୍ବକୋବିଦରେ ପଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତି—

A skilful horseman; an expert rider.

ଅଶ୍ବକ୍ରାନ୍ତ—୧. କ. ନାମ—ଇଉରୋପର ପୌରାଣିକ ନାମ; ଅନ୍ୟ ନାମ
Aśwakrānta ଇଉରାନ୍ତ (ଇଉରୋପ)—

The Paurāṇic name for Europe.

ଅଶ୍ବଗତି—୧. କ. (ଅଶ୍ବ + ଗତି)—ଘୋଡ଼ାର ଗତି, ଯାତ୍ରା—
Aśwagati The movement of a horse.

[ଦ୍ର—ଅଶ୍ବର ଚଳ ଚଳ ପ୍ରକାର ଗତିର ଚଳ ଚଳ ନାମ, ଯଥା :—

୧ । ମୃଦୁମନ୍ତ ନୃତ୍ୟଗତି = ୧. ଅସ୍ବକର୍ତ୍ତ୍ବ = ୧. କ୍ରମ—

1 Slow canter.

୨ । ଗୋଡ଼ ଟେକ ଟେକ ବେଗଗତି = ୨. ଯୌରତକ = ୩.
ତୁଲ୍ୟ—2 Trot.

୩ । ଯୌରତକ ଅପେକ୍ଷା ଦ୍ରୁତ କିନ୍ତୁ ବଳଗତି ଅପେକ୍ଷା ଧୀର
= ୩. ରେଡିକ = ୩. ଜୋରୁତୁଲ୍ୟ ବା ଝପଟ—

3. Easy gallop; canter.

୪ । ଗୋଡ଼କୁ ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ଟେକି ଚାଲିବା = ୪.
ବଳଗତି = ୩. ଶ୍ରଦ୍ଧାତକ—4. Gallop.

୫ । ଏକଦମ୍ ଗୁରୁ ଟାପୁ ଲମ୍ବାଇ } = ୫. ପୁର = ୩.
ରକ୍ତ ଶାସରେ ଦଉଡ଼ି } ଘୋଡ଼ଦଉଡ଼ି—

5. Racing]

୧୦. କ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (କହୁଡ଼ା)—ଅଶ୍ବପରି ଦ୍ରୁତଗାମୀ—

Fleet like a horse.

ଅଶ୍ବଗନ୍ଧା—୧. କ. (ଘୋଡ଼ା ଦେହର ଉଚ୍ଚ ଗନ୍ଧ ଯାହାର)—

Aśwagandhā

ଏକଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ; ଅସ୍ବକ—

୧୦. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—

A medicinal wild plant;

ବାଜାକରା, ଦୟାଗନ୍ଧା,

Withania Somnifera,

ଦୟା, ବଳଦା, ଶ୍ୟାମଳା

Physalis fleinissa.

କାମରୁପିଣୀ, କାଳା, ବାଜିନୀ,

[ଦ୍ର—ଏହା କାଳିନୀର କର୍ଣ୍ଣର

ତୁରଗୀ, ପୁଷ୍ପିଦା, ବାଜିନୀ,

ଅକ୍ଷର ଶୁଦ୍ଧ, ଏ ଗଛ ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଧାନ

ବଲ୍ୟା, ଗନ୍ଧପଣୀ, ବାଜିନୀ

ଦେଶରେ ଦ୍ରୁତ । ଏହା ତେଜା ହୋଇ

କର୍ଣ୍ଣ, ବାଜିନୀ, ବଳଜା,

ବର୍ତ୍ତି ୩୪ ହାତ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ । ପତ୍ର

ପାବର, ଦୂରପ୍ରିୟା, ପଲ୍ୟା

ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି; ପଦରେ ଘୋଡ଼ାର

ପଣ୍ଡି, କମ୍ବୁକା, ପ୍ରିୟକରା,

ଗନ୍ଧ ଜଣା ପଡ଼େ; ମୂଳରେ ଘୋଡ଼ା

ଅବରୋହା, ରସାୟନ,

ମୂଳର ଗନ୍ଧ ଜଣା ପଡ଼େ; ଧୂଳି ଆସିତ

କୃଷ୍ଣାଦାନା, ତିକ୍ତା ।

ଓ ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା; ଫଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ

ଓ. ଅସ୍ବକ ।

ଗୋଲ; ଫଳର ବହୁରାବରଣ ଫଳକୁ

ଅସ୍ବଗନ୍ଧା

ଘୋଡ଼ାର ଥାଏ—(ଯୋଗେଶ୍ବର)

अस्वगन्ध, असगन्ध

ଏହା ବାୟୁ, କଫ, ଶ୍ଳିଷ୍ଣ, ଶୋଥ ଓ

ତେ. ପେନ୍ଥେଇ; ପିଣ୍ଡିଆନା

ଶୟନାଶକ, ବଳକାରକ, ରସାୟନ ଓ

ଫା. ମେହେମନବରଣ

ରୁକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ବାଜା-

କରଣରେ ଏହାର ମୂଳ, ପଦ ଓ ଛେଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦ୍ରୁତ ଓ ଅଶ୍ବକାଦି

ବିଶେଷ ଫଳଦାୟକ ।]

ଅଶ୍ବଗାମୀ—୧. କ. ପୁ. — ଅଶ୍ବଦ୍ବାର ଗମନକାରୀ—One who

Aśwagāmi

travels by riding, rider.

(ଅଶ୍ବଗାମିନୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅଶ୍ବଗୋୟା—୧. କ. (ଅଶ୍ବ + ଗୋୟା)—ଦୁଇ ଘୋଡ଼ା

Aśwagojuga

ଯୋଡ଼ି ଘୋଡ଼ା—A pair of horses.

ଅଶ୍ବଗ୍ଧା—୧. କ. (ଅଶ୍ବ + ଧ୍ବ + କର୍ତ୍ତ୍ବ. ଅ)—ଶ୍ବେତକରଣ ଗଛ—

Aśwaghna

The white oleander tree.

ଅଶ୍ବଜାତିୟ ପୁରୁଷ—୧. କ. — ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଗୁରୁ ଜାତୀୟ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରୁ

Aśwajātiya puruṣa

ଏକ ଜାତୀୟ—The 1st. of

the 4 classes of males described in

Hindu-sāstra.

[ଦ୍ର—ଏହି ଜାତୀୟ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଶରୀର କାଷ୍ଠ ପରି ଦୃଢ଼;

ଏମାନେ ଧୃଷ୍ଟ, ମେଧାବୃନ୍ଦ, କର୍ତ୍ତ୍ବ ଓ ଦରଦ୍ର ଦୁଅନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ

ମେଧ ଅର୍ଥାତ୍ ଲିଙ୍ଗର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୧୨ ଅଙ୍ଗୁଳ, ଏମାନେ ଦୃଷ୍ଟି

ଜାତୀୟ ରମଣୀଙ୍କର ଉପଯୋଗୀ ପୁରୁଷ ଅଟନ୍ତି ।]

ଅଶ୍ବଦିମ୍ବା—୧. କ. (ଦିଲ—ଅକାଶ କୁସୁମ)—

Aśwadīm̐ba

ଘୋଡ଼ାଦିମ୍ବା ଉଚ୍ଚ ଅଶ୍ବଶାସନୋପାୟ, ଦାସ୍ୟାସନ

ସୌଭାଗ୍ୟ ଓ ଅସମ୍ଭବ ବିଷୟ—A hoax; an imaginary

thing; a non-existent thing.

thing; a non-existent thing.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

ଅଶ୍ୱତର—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ + ତର ଧାତୁ = ପରାବ୍ରତ କରିବା + ଅ; Aśwatara ଯେ ବେଗ ଗମନରେ ଘୋଡ଼ାକୁ ପରାବ୍ରତ କରେ; (ଅଶ୍ୱତର; ଅଶ୍ୱତର—ଶ୍ରୀ) କମ୍ପା ଅଶ୍ୱ + ଶୁଭାର୍ଥେ. ତର) —

୧ । ଘୋଡ଼ା ଓରସରେ ଗଧଠାରୁ ଓ ଗଧ ଓରସରେ ଘୋଡ଼ାଠାରୁ ଜାତ ପଶୁ; ଖଚର — 1. Mule.

(ଏମାନେ ଘୋଡ଼ାଙ୍କଠାରୁ ଅଶ୍ୱକ ଶ୍ରମଣୀଳ ଓ କଷ୍ଟସହୀ)

୨ । ନାଗବିଶେଷ — 2. A name of a serpent

୩ । ପୁଂବଂଶ; ଅଶ୍ୱିର ବାହୁଣ (ଶ୍ୱାନେନ୍ଦ୍ର) —

3. A male calf.

୪ । ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ — 4. Name of a Gandharba.

୫ । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉତ୍ତମ ଘୋଡ଼ା —

5. A better horse (M. W.)

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ — ବେଗବାନୀ — Fleet; swift

ଅଶ୍ୱତରୀ — ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅଶ୍ୱତର + ଶ୍ରୀ. ର) —

Aśwatari ୧ । ଶ୍ରୀଜାତୀୟ ଖଚର — 1. A female mule.

୨ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଧୂଆଁ କଳ ଜାହାଜ, ବାଷ୍ପଯୋଗ —

2. Steamship of ancient India

[୩ — ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଯଜ୍ଞକୁ ଉଦ୍ଧାରକ ରବିଙ୍କୁ ଅଣିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଓ ଅର୍ଜୁନ 'ଅଶ୍ୱତରୀ' ଯାନରେ ପାତାଳପୁରୀ (ଅମେରକ) କୁ ଯାଇଥିଲେ । ଦୟାକର — ସତ୍ୟାର୍ଥପ୍ରକାଶ — ବଙ୍ଗଳା ୩୮୪ ପୃଷ୍ଠା ।]

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ — ସ. ବି. (ଅ + ଶ୍ୱ = କାଲି + ଥା ଧାତୁ = ରହିବା + ଅ; Aśwattha ଯେ କାଲି ବା ଅଳ୍ପସମୟ ରହିବାର ଗଛ ନୁହେଁ,

ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁଦିନ ରହେ; କମ୍ପା ଅଶ୍ୱ = ଘୋଡ଼ା + ଥା ଧାତୁ + ଅ; ଯାହାର ପତ୍ର ଘୋଡ଼ା କାନ ଭଳି ସଦୃଶ ହୁଏ; କମ୍ପା ଅଶ୍ୱତ୍ଥ = ଜଳ; ଏହା ମୂଳରେ ଲୋକେ ଜଳ ସେବନ କରିବା ବୋଲି) —

୧ । ଓପ୍ରଗଛ —

1. The pipal tree; the Holy fig tree.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ — 2. The sun.

୩ । ଜଳ — 3. Water.

୪ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ — 4. The fullmoon day

ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା — ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଶ୍ୱ + ଆମ = ବଳ) —

Aśwatthāma ଘୋଡ଼ାପରି ବଳୁଆ —

(ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା — ଶ୍ରୀ) Having the strength of a horse.

ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା — ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଅଶ୍ୱ + ଥା ଧାତୁ + ମନ୍; ୧ମା. ୧ବ.

Aśwatthāmā ଯେ ଜନ୍ମ ହେବା ମାତ୍ରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟବା ଘୋଡ଼ା ପରି ଶକ୍ତ କରିଥିଲେ) —

୧ । ଦ୍ରୋଣାବତ୍ୟ ଓ କୃପୀଙ୍କ ପୁତ୍ର —

1. The son of Drona, who was a great warrior.

୨ । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧରେ ହତ ଗୋଟିଏ ହାତର ନାମ —

2. Name of an elephant killed in the Kurukshetra war.

(ନରେ ବା ଗୁହରେ ବା ଅଶ୍ୱଥାମା ହତ — ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

୩ । ସାବର୍ଣ୍ଣି ମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର —

3. Name of the son of Sāvarṇi Manu.

ଅଶ୍ୱଥ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥ) — ଓପ୍ର ଗଛ —

Aśwathi The pipal tree.

ଅଶ୍ୱପଞ୍ଚମୀ — ସଂ. ବି. — ଅଶ୍ୱିନ କୃଷ୍ଣପଞ୍ଚମୀ — The 5th day of the

Aśwapañchamī dark fortnight of Āświna.

ଅଶ୍ୱପତି — ଦେ. ବି. (ନାମ) — ୧ । କେକୟ ଦେଶର ଜନେକ ପ୍ରଧାନ

Aśwapati ଶକ୍ତିସ୍ୱ ରାଜା (ଏ ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତ ଥିଲେ; ଏ କୈକେୟୀଙ୍କ ପିତା) —

1. Name of a Kshatriya king of the country of Kekaya.

୨ । ମନ୍ତ୍ରରଜ; ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ପିତା —

2. Name of the father of Sābitrī.

ଅଶ୍ୱପାଳ — ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ପାଳ ଧାତୁ = ପାଳନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Aśwapāla ଅଶ୍ୱରକ୍ଷକ; ସରସ — Groom; syce.

ଅଶ୍ୱପାଳକ — ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ପାଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —

Aśwapālaka ଘୋଡ଼ା ସରସ — Groom; syce.

ଅଶ୍ୱବନ୍ଧ — ସଂ. ବି. — କାମଶାସ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ ରକ୍ତବକବିଶେଷ — A sort of

Aśwabandha embrace or posture during coition, described in erotic books.

ଅଶ୍ୱବାର — ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ବାର ଧାତୁ = ବରଣ କରିବା + ଅ) —

Aśwabāra ଅଶ୍ୱାରୋହଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି; ଘୋଡ଼ାସବାର — Horse-rider; a cavalier.

ଅଶ୍ୱବାଳ — ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ବାଳ ଧାତୁ = ବାଳିବା + ଅ) —

Aśwabāla ୧ । ଅଶ୍ୱର କେଶ —

1. The mane of a horse.

୨ । କାସ ପୁଷ୍ପ — 2. A kind of white flowered reed.

ଅଶ୍ୱବାହ — ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ବହ ଧାତୁ = ବହନ କରିବା + ଅ) —

Aśwabāha ଅଶ୍ୱବାର (ଦେଖ)

Aśwabāra (See)

ଅଶ୍ୱମଇଁଷି — ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶ୍ୱ ମହାଶିକ) —

Aśwamañshi ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ବିରୋଧୀ ବୈରଯୁକ୍ତ —

ସାଞ୍ଜେ ସାଞ୍ଜେ ଯୁଦ୍ଧ Constantly inimical to each other.

(ଯଥା — ସେ ଦୁଇଜଣଯାକ ଅଶ୍ୱମଇଁଷି ହେଲେଣି ।)

ଦେ. ବି. — ଅଶ୍ୱମହାଶିକା (ଦେଖ)

Aśwamahishikā (See)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜା ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଵରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଵରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାହ’ ଗୋଟିଏ; ‘ହସ୍ତ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ହସ୍ତ’ ଗୋଟିଏ; ‘ଦଧି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଦଧି’ ଗୋଟିଏ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଗୋଟିଏ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଗୋଟିଏ ।

ଅଶ୍ଵମତ୍ସିକା—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ମତ୍ସିକ + ନିତ୍ୟକରିତାର୍ଥେ. ଇକ
Aśwamahishikā + ଅ)—ଘୋଡ଼ା ଓ ମତ୍ସିକ
ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ବୈରଭାବ ପରି ଦୂର ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
ନିତ୍ୟ ବିରୋଧଭାବ ଓ ସଙ୍ଗତା ବୈରତା—

Constant enmity between two persons.

ଅଶ୍ଵମୁଖ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁଦ୍ରୀହ; ଅଶ୍ଵ + ମୁଖ)—କଂପୁରୁଷ;
Aśwamukha ବିଦୁର; ଦେବଯୋନିବିଶେଷ—(ଏମାନେ ଗାନ
(ଅଶ୍ଵମୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) କରନ୍ତା ବସନ୍ତରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।)—A demi-
god with the head of the horse; a
heavenly chorister.

ସଂ. ବିଣ—ଅଶ୍ଵ ପରି ମୁଖବିଶିଷ୍ଟ—

Having a long face like the horse.

ଅଶ୍ଵମୁଖୀ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଶ୍ଵମୁଖ)—ଘୋଡ଼ାମୁଖି; ଯାହାର
Aśwamukhā ମୁଖ ଘୋଡ଼ାମୁଖ ପରି ଲମ୍ବା—Having a
(ଅଶ୍ଵମୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) long face like that of a horse.

ଅଶ୍ଵମୁହା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ସଂ. ଅଶ୍ଵମୁଖ)—

Aśwamuhān ଅଶ୍ଵମୁଖୀ (ଦେଖ)

(ଅଶ୍ଵମୁଖୀ—ଶ୍ରୀ)

Aśwamukhā (See)

ଅଶ୍ଵମେଧ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ମେଧ = କଳ)—ଯଜ୍ଞବିଶେଷ—

Aśwamedha Horse sacrifice; a ceremony
which was performed by Emperors
in ancient India.

[ତ୍ରୁ—ଏ ଯଜ୍ଞ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ ଶ୍ୟାମଳ
ବା ଶୁକ୍ଳ ଅଶ୍ଵକୁ ସଂଗ୍ରୋହଣ କରି ତା କପାଳରେ ଜୟପତ୍ର ବାଜି
ଅବାଧରେ ତାକୁ ମନଇଚ୍ଛା ଭ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ଦିଆଯାଏ ।
ବର୍ତ୍ତକ ପରେ ଘୋଡ଼ା ଫେରି ଆସିଲେ କିମ୍ବା ତାକୁ କେହି ବାଧା ଥିବ
ରଖିଲେ ସେ ବାଧାକୁ ଜୟ କରି ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା ସେ ଘୋଡ଼ାକୁ ତାଠାରୁ
ଅଣି ପାଇଲେ ସେହି ଘୋଡ଼ାକୁ ବଧ କରି ହୋମ କରାଯାଏ ।
ପୂର୍ବକାଳରେ ହିନ୍ଦୁତତ୍ତ୍ଵବର୍ତ୍ତୀମାନେ ଏହି ଯଜ୍ଞ କରୁଥିଲେ ।]

ଅଶ୍ଵମେଧ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ଵମେଧ)—ଅଶ୍ଵମେଧ (ଦେଖ)

Aśwamedhi

Aśwamedha (See)

ଉତ୍ତମ ବଳେ ସୁସ୍ଥାବ, କରତ ଉଚ୍ଚ ଅଶ୍ଵମେଧ ।

ଶୁଭାଞ୍ଜନ ପଣ ମନ୍ତ୍ରରେ, ଇନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରାୟ ସମ୍ପାଦନେ—

ଜଗନ୍ନାଥ—ସୁଗବତ ।

ଅଶ୍ଵମେଧୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଶ୍ଵମେଧ + ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା. ୧ବ.)—ଅଶ୍ଵମେଧ-
Aśwamedhī ଯଜ୍ଞକାରୀ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a person)
Performing horse sacrifice.

ଅଶ୍ଵମେଧୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଶ୍ଵମେଧ + ଯୟ)—ଅଶ୍ଵମେଧ ଯଜ୍ଞ-
Aśwamedhiya ସମ୍ପର୍କୀୟ—Pertaining to horse-
sacrifice ceremony.

ସଂ. ବି—ଅଶ୍ଵମେଧ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଅଶ୍ଵ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—A horse
intended for horse-sacrifice ceremony.

ଅଶ୍ଵଯୁକ୍—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ଯୁକ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ଷୁପ୍ତ; ୧ମା. ୧ବ.)—
Aśwajuk ୧ । ଅଶ୍ଵିନାନନ୍ତର (ଏ ନକ୍ଷତ୍ରପୁଞ୍ଜ ଅଶ୍ଵମୁଖାକାରବିଶିଷ୍ଟ;
ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—

1 The 1st of the 27 lunar constellations
in the Hindu Astronomy.

୨ । ଅଶ୍ଵିନ ମାସ—

2. The month of Āświna.

ଅଶ୍ଵଯୁଜ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ଯୁଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ୧ମା. ୧ବ.)—
Aśwajuja ଅଶ୍ଵଯୁଜ (ଦେଖ)—Aśwajuk (See)

ଅଶ୍ଵଯୋଧୀ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ଯୁଧ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା.
Aśwajodhī ୧ବ.)—ଅଶ୍ଵାବେଶ୍ଵ ସୈନ୍ୟ; ସେ ଘୋଡ଼ା
ଚଢ଼ି ଯୁଦ୍ଧ କରେ—Cavalry soldier.

ସଂ. ବିଣ—ସେ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ି ଯୁଦ୍ଧ କରେ—

Fighting on horse-back.

ଅଶ୍ଵଲିଙ୍ଗ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅଶ୍ଵ + ଲିଙ୍ଗ)—ଅଶ୍ଵ ପରି ବୃହତ୍ ଲିଙ୍ଗ-
Aśwalinga ବିଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a person) Having
a very big penis.

ଅଶ୍ଵଶାଳା—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଶ୍ଵ + ଶାଳା = ଗୃହ)—ଘୋଡ଼ା-
Aśwaśālā ଶାଳ; ଅଶ୍ଵ ରହିବା ଘର; ଅସ୍ତାବଳ—Stable

ଅଶ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଶ୍ଵ + ଶାସ୍ତ୍ର)—ଅଶ୍ଵ ଚିକିତ୍ସା
Aśwaśāstra ସମ୍ପର୍କୀୟ ଶାସ୍ତ୍ର—(ଶାଳହୋତ୍ର ଅଶ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା
ଥିଲେ)—A treatise on the treatment
of horses; the veterinary art.

ଅଶ୍ଵଶୃଙ୍ଗାଳିକା—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ଶୃଙ୍ଗାଳ + ଯରାହର ବିରୋଧାର୍ଥ. ଇକ
Aśwaśṛṅgālikā + ଅ)—ଘୋଡ଼ା ଓ ବିଲୁଆ ମଧ୍ୟରେ
ଥିବା ଭର ବୈର—The natural enmity
between the horse and the jackal.

ଅଶ୍ଵସାଦୀ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଵ + ସାଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା. ୧ବ.)—
Aśwasādī ଅଶ୍ଵସାଦ (ଦେଖ)

Aśwabāra (See)

ଅଶ୍ଵସେନ—ସଂ. ବି. ନାମ—୧ । ସନତ୍କୁମାରଙ୍କ ପିତା—

Aśwasena 1. The name of the father of
Sanatkumāra.

୨ । ଦ୍ରୋଣାଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସାରଥୀ—

2. The name of the charioteer of Drona.

୩ । ନାଗରାଜ ତକ୍ଷକଙ୍କ ପୁତ୍ର—

3. Name of the son of Takshaka.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	କସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵଳାପନ	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାସନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦୁସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଓ	ଦ୍ଵ

ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନ—ସ. ବିଶ. (ଅ+ଶ୍ଵଃ=ଅଗାମୀ କାଲି + ଘଟବା ଅର୍ଥରେ ତନ.

Aswastana ସେ କାଲିକ ରହୁବ ନାହିଁ)—

୧ । ଯାହା ଆଗାମୀ କାଲି ପାଇଁ ନୁହେଁ —

1. Not for tomorrow.

୨ । ଆଜିର; ଆଜିକାର—

2. Of today; relating to today.

୩ । ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଆଗାମୀ କାଲି ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥାଏ—

3. Not provided for tomorrow.

ପ୍ରତି ଦିନ ଉପରେ ସେହି ଲୋକ ଖାଏ

ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନ ବୃତ୍ତି ତାହାର ବୋଲେ । କୃଷି ହିଁ ନିହାରିବ ଶାନ୍ତି ।

୪ । ଯେ ଆଗାମୀ କାଲିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ନ ଥାଏ—

4. Not providing for tomorrow.

ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନବିଧାନ—ସ. ବି—୧ । ଆଗାମୀ କାଲିପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଭାବ—

Aswastanabidhāna 1 Non-provision for tomorrow.

(ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନବିଧାନ—ବିଶ)

୨ । ଭବିଷ୍ୟତ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଭାବ—

2. Non-provision for future.

[ଦ୍ର—ସକାଳେ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ୨ ଥର ଉପବାସ ରହୁଥିବା ଲୋକ ଅର୍ଥାତ୍ ୩ ଦିନ ଖାଇ ନ ଥିବା ଲୋକ ହୁଏ । ଶକ୍ତି ପାଇଁ ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନ ବିଧାନରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗାମୀ କାଲି ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ କରି ଅର୍ଥାତ୍ କେବଳ ଥରେ ମାତ୍ର ଖାଇବା ପାଇଁ ସପ୍ତେକ ଖାଦ୍ୟବସ୍ତୁ ଗ୍ରହଣକାରୀ ଲୋକଠାରୁ ଅପହରଣ କରି ନେଇ ପାରେ ।

ରାମକବିର. ମନୁ. ୧୧/୧୭ ।]

ଅଶ୍ଵହସ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଶ୍ଵ + ହସ; ଇଂରାଜି Horse laugh ର ଅନୁକରଣ)—

Aswahasā

ଘୋଡ଼ା ହସ ପରି ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ; ହେଁ ହେଁ ହସ—

Horse-laugh; loud laughter.

ଅଶ୍ଵହସା—ଦେ. (ସଂ. ଅଶ୍ଵ + ହାସ)—ଅଶ୍ଵହସ (ଦେଖ)

Aswahasā Horse laugh (See)

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଘୋଡ଼ା ପରି ହେଁ ହେଁ ହସିବା ଲୋକ—

Laughing loudly like the neighing of a horse

ଅଶ୍ଵହସୁର—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅଶ୍ଵ + ହାସ୍ୟକାରୀ)—

Aswahasurā ଅଶ୍ଵହସା (ଦେଖ)

(ଅଶ୍ଵହସୁର—ଶ୍ଵୀ) Aswahasā (See)

ଅଶ୍ଵହାଡ଼—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ଵ ଓ ଫା ହଡ଼)—

Aswahārḍa ୧ । ଘୋଡ଼ାର ହାଡ଼—1. Horse-bone.

ଅଶ୍ଵେବ ହାଡ଼ ୨ । ଅଶ୍ଵର ଅସ୍ଥି ପରି ଖୁବ୍ ଶ୍ରମସହ ଅସ୍ଥି—

घोडेका हड्डी 2. A very hard-working bone (like that of a horse)

(ଖୁବ୍ ପରିଶ୍ରମୀ ଲୋକକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବୋଲିଯାଏ “ସେ ଲୋକ ଅଶ୍ଵହାଡ଼ ପରି ।)

ଅଶ୍ଵହୃତବିଦ୍ୟା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଶ୍ଵ ହୃତୟ)—

Aswahrutabidyā ଅଶ୍ଵହୃତବିଦ୍ୟା—

The art of horsemanship

ଅଶ୍ଵହୃତ ବିଦ୍ୟା ହୁଏ, ଅଶ୍ଵରୁ ସେ ପୁଣି ପାଇ । ପ୍ରାଚୀ. ନଳଚରଣ ।

ଅଶ୍ଵହୃତୟ—ସଂ. ବି—ଅଶ୍ଵହୃତବିଦ୍ୟା—

Aswahrudaya Horsemanship (M. W)

ଅଶ୍ଵା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ (ଅଶ୍ଵ+ଶ୍ଵୀ. ଅ)—ଘୋଡ଼ଣୀ; ଘୋଡ଼ୀ—

Aswā Mare.

ଅଶ୍ଵାବରୋହିକା—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ଵାବରୋହକ+ଅ)—

Aswābarohikā ଅଶ୍ଵାବରୋହିକା (ଦେଖ)

A wagandhā (See) (M. W.)

ଅଶ୍ଵାବରୋହଣ—ସଂ. ବି. (*ମା ଚର; ଅଶ୍ଵ+ଅବରୋହଣ)—

Aswābarohana ଘୋଡ଼ାରୁ ଓହ୍ଲାଇବା—

(ଅଶ୍ଵାବରୋହକ—ବିଶ) Dismounting from a horse.

ଅଶ୍ଵାୟୁର୍ବେଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଶ୍ଵସ୍ତ୍ରନୀୟ ଆୟୁର୍ବେଦ)—

Aswāyurveda ଅଶ୍ଵାୟୁର୍ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ର—

The veterinary science

ଅଶ୍ଵାର—ଦେ. ବି—ଅଶ୍ଵାର (ଦେଖ)

Aswāra Asuāra (See)

ଅଶ୍ଵାରି—ସଂ. ବି. (ଶ୍ଵୀ ଚର; ଅଶ୍ଵ+ଅରି; ଘୋଡ଼ା ଓ ମରୁଷିକ ଚରବେଳେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ)—

Aswāri

ମହୁଷ; ମରୁଷି—Buffalo.

ଅଶ୍ଵାରୁଡ଼—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଶ୍ଵୀ ଚର; ଅଶ୍ଵ+ଅରୁଡ଼)—

Aswārurūḍha ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ିଥିବା—Mounted

(ଅଶ୍ଵାରୁଡ଼ା—ଶ୍ଵୀ) on a horse; riding a horse.

ଅଶ୍ଵାରୋହ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅଶ୍ଵ+ଅ+ରୁହ ଧାତୁ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Aswāroha ଅଶ୍ଵାରୁଡ଼—Riding a horse.

(ଅଶ୍ଵାରୋହା—ଶ୍ଵୀ) ସ. ବି—୧ । ଅଶ୍ଵାବେଶ୍ଵ ସିପାହି—

1. Cavalrysoldier.

୨ । ଘୋଡ଼ାସକାର—2. A horseman.

ଅଶ୍ଵାରୋହଣ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ଵୀ ଚର; ଅଶ୍ଵ+ଅରୋହଣ)—

Aswārohana ୧ । ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିବା—

1. Riding on a horse

୨ । ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବାରେ କୃତବ୍ୟ—

2. Horsemanship.

ଅଶ୍ଵାରୋହି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଶ୍ଵ+ଅ+ରୁହ ଧାତୁ+ଇନ୍;

Aswārohi ୧ମା. ୧ବ.)—

(ଅଶ୍ଵାରୋହିଣୀ—ଶ୍ଵୀ) ୧ । ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ିଥିବା—

1. Mounted on a horse.

୨ । ଅଶ୍ଵାବେଶ୍ଵରେ ନିପୁଣ—

2. Skilled in horsemanship.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୂର୍ଣ୍ଣାବେଶ ହେଉ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରହେତ ରକ୍ଷା ବଢ଼ି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ପା' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଶ୍ୱି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଖୋଜିବେ

ସଂ. ବି. ପୁ. — ୧ । ଘୋଡ଼ାସବାର—

1. Horseman.

୨ । ଅଶ୍ୱାସେନା କର ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ସିପାହି—

2. Cavalry soldier.

ଅଶ୍ୱିନ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ୱିନ)—ଅଶ୍ୱିନ ମାସ—

Āświna The lunar month of Āświna.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର—1. The twin sons of Āświni

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତରେ ଦ୍ୱିବଚନରେ ଅଶ୍ୱିନୀ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଏମାନେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ବୈଦ୍ୟ । ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ ବା ଅରୁଣୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ଏ ଦୁହେଁ ଅକାଶରେ ପୂର୍ବାଦିଗରେ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ ରଥକୁ ଘୋଡ଼ା ବା ପକ୍ଷୀ ଟାଣନ୍ତି । ଏମାନେ ରତ୍ନେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଦେବ । ଏମାନେ ଲୋକଙ୍କୁ ଧନ ଓ ଅଭାଗ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି]

୨ । ନନ୍ଦୁଳ ସହଦେବ—2. The twin sons of Mādri.

୩ । ଜ୍ୟୋତିଷ) ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—3. (Astronomy) The number two.

ଅଶ୍ୱିନୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ୱିନ)—୧ । ଅଶ୍ୱିନମାସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Āświnā 1. Relating to the month of Āświna.

୨ । ଅଶ୍ୱିନମାସରେ ଘଟିବା—2. Happening or taking place in the month of Āświna.

ଅଶ୍ୱିନୀପରାବ—ଦେ. ବି. — (ସଂ. ଅଶ୍ୱିନ + ପରା)—ଅଶ୍ୱିନପର୍ବ; ଶାରଦୀୟ
Āśwināparaba ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବ—The Durgāpujā festival in the month of Āświna

ଶ୍ୱିନୀ—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ର—The first
Āświni asterism (M W)

ଅଶ୍ୱିନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. — (ଅଶ୍ୱ + ଇନ)—ଅଶ୍ୱର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Āświni Feminine of Āśwa.

(ଅଶ୍ୱ—ପୁ) ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. — ୧ । ଘୋଡ଼ା; ଘୋଡ଼ୀ—
1. Mare,

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ସଂଜ୍ଞା—2. The wife of the Sun-god,

[ଦ୍ର—ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ତେଜ ସହିତ ନ ପାରି ସଂଜ୍ଞା ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ବେଶ ଧାରଣ କରି ଅରଣ୍ୟବାସ କଲେ; କିନ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଠଉର କରି ଅଶ୍ୱ ବେଶ ଧରି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ହେଲେ ଓ ତାଙ୍କଠାରୁ ଯମଜ ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ଦ୍ୱୟ ଜାତ ହେଲେ ।]

୩ । ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ପ୍ରଥମ ନକ୍ଷତ୍ର ବା ତାରାପୁଞ୍ଜ—

3. The first asterism.

[ଏହି ୩ଟି ତାରାଙ୍କୁ ରେଖାଦ୍ୱାରା ମିଳିତ କଲେ ଗୋଟିଏ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଦିଶେବା ଅର୍ଥକୁ ଅକାର ହୁଏ । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ]—

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ବାଲେଶ୍ୱରର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରବେଶ—

A class of weavers in Balasore district.

ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର—ସଂ. ବି. — ୧ । ଅଶ୍ୱରୂପଧାରଣୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପତ୍ନୀ ସଂଜ୍ଞାଙ୍କ

Āświnīkumāra ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ଯମଜ କୁମାର ଦ୍ୱୟ—

The twin sons of the Sun-god's wife
Samjñā.

୨ । ତୀର୍ଥବେଶ—

2. Name of a sacred place.

ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ତୀର୍ଥର ଏ ମନ୍ଦିର

ବାଲେଶ୍ୱରରେ କାମରୁ ହୁଏ ସେ ଉପମା । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ।

ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରସୂତ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର + ସୂତ)—

Āświnīkumārasuta ସୁଷେଣ ବାନର—

The monkey named Sushena.

ବ୍ରହ୍ମସ୍ମୃତି ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ସୂତ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଷାବଳୀ ।

ଅଶ୍ୱି ସୂତ—ଦେ. ବି—ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର (ଦେଖ)

Āświsuta Āświnīkumāra (See)

ସାଧୁଙ୍କୁ ପୂଜା ଗ୍ରହଣ, ଅସୁଖ କାମେ ଅଶ୍ୱି ସୂତ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ।

ଅଶ୍ୱୀ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—ଘୋଡ଼ା—Mare.

Āśwī

ଅଶ୍ୱୀନ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ଇନ)—ଦିନକରେ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ାରେ
Āświnā ଚାଲି ଯାଇ ପାରିବା ଦୂର (ଦୂରତ୍ୱ)—(distance)

Requiring a day's travel on horse-back.

ଅଶ୍ୱୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ଇୟ)—୧ । ଅଶ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Āśwīya 1. Relating to the horse.

୨ । ଅଶ୍ୱ ଉପକାରୀ—2. Useful to the horse.

ସଂ. ବି. — ଅଶ୍ୱସମୂହ—Horses.

ଅଶ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ମ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + ସଂଜ୍ଞାଧେୟ ମନ୍ତ୍ର; ୧ମା. ୧.ବ.)—

Āśma ୧ । ପ୍ରସ୍ତର; ପଥର—1. Stone.

୨ । ମେଘ—2. Cloud.

୩ । ପର୍ବତ—3. Mountain.

ଅଶ୍ମକ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଉତ୍କଳରାଜାଙ୍କୁ ଅଯୋଧ୍ୟାପତି ସୌଦାସ

Āśmaka ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର—The son of Saudāsa, king
of Oudh belonging to the family

Ikshwāku.

[ଦ୍ର—ସୌଦାସ ରାଜା ଅରଣ୍ୟ ପାଇଁ ଅସୁଖ ହେବାକୁ
ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ଔଷଧରେ ରାଣୀଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଅଶ୍ମକଙ୍କୁ ଜନ୍ମାଇଥିଲେ ।
ଶ୍ରୀଗୁରୁ. ୧ ।]

ଅଶ୍ମକୁଟ—ସଂ. ବି. — ୧ । ପ୍ରସ୍ତରଦ୍ୱାରା ଛେଦିତ ହୋଇଥିବା—

Āśmakutṭa 1. Bruised or broken by stone.

୨ । ଯେ ପ୍ରସ୍ତରଦ୍ୱାରା ଧାନ ପେଷଣ କରେ—

2 One who grinds paddy with stone.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅସ୍ମକୃତି ଚ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଅସ୍ମକୃତି (୧) (ଦେଖ)

Aśmakutṭita Aśmakutṭa (1) (See)

ଅସ୍ମଗର୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମନ୍ = ପ୍ରସ୍ତର + ଗର୍ଭ = ଭୂମି)—

Aśmagarbha ୧ । ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ମଣି—1. Emerald stone.

୨ । ମରକତ ମଣି—2. A green gem

ଅସ୍ମଗର୍ଭକ—ସଂ. ବି—ଅସ୍ମଗର୍ଭ (ଦେଖ)

Aśmagarbhaka Aśmagarbha (See)

ଅସ୍ମାଘ୍ନ—ସଂ. ବି—ରୁକ୍ମଣୀଦାତପୋଛ (ଦେଖ)

Aśmaghna Rukunihātāpochhā (See)

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ସାଦା ପଥରକୁ ନାଶ କରେ—

Destroying stone

ଅସ୍ମଜ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମନ୍ + ଜନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Aśmaja ୧ । ଶିଳାଜତୁ—1. Bitumen.

୨ । ଗେରୁ ମାଟ୍ଟ—2 Red chalk.

୩ । ଲୌହ—3. Iron

ସଂ ବିଶ୍ୱ—ଶିଳାରୁ ଜାତ—Produced from stone.

ଅସ୍ମଦାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମନ୍ + ଦା ଧାତୁ ଶିତ୍; ଦାରି ଧାତୁ + କରଣ. ଅନ)—

Aśmadāraṇa ପାଷାଣ ଭେଦକ ଅସ୍ତ୍ର; ଚାଟିଆ; ଟଙ୍କ—

mattock for chipping stones.

ଅସ୍ମନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମନ୍ + ଅନ୍ତ; ଯଜ୍ଞରେ ପାଷାଣର ମଧ୍ୟ ଶେଷ

Aśmanta ହୁଏ)—

୧ । ଚୁଲି—1. Oven; fire; plac

୨ । ମୃତ୍ୟୁ—2 Death; grate

୩ । ପଡ଼ିଆ—3 A field

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଅଶୁଭ—1 Inauspicious.

୨ । ଅସୀମ—2 Unbounded

ଅସ୍ମପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି—୧ । ଶିଳାଜତୁ—

Aśmapushpa 1. Bitumen.

୨ । ଲେଭନ—2 Olibanum.

ଅସ୍ମାଭିଦ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମ + ଇଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ)—

Aśmabhid ରୁକ୍ମଣୀଦାତପୋଛ (ଦେଖ)

Rukunihātāpochhā (See)

ଅସ୍ମାଭେଦ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମ + ଭେଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ, ଏହା

Aśmabheda ମୁଣାଶୟରେ ଥିବା ପଥରକୁ ମିଳାଇ ଦିଏ)—

ରୁକ୍ମଣୀଦାତପୋଛ (ଦେଖ)

Rukunihātāpochhā (See)

ଅସ୍ମାଭେଦକ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ମ + ଭେଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅକ; ଏହା

Aśmabhedaka ମୁଣାଶୟରେ ଥିବା ପଥରକୁ ମିଳାଇ ଦିଏ)—

ରୁକ୍ମଣୀଦାତପୋଛ (ଦେଖ)

Rukunihātāpochhā (See)

ଅସ୍ମମୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ପ୍ରସ୍ତରମୟ—1. Stony; rocky.

Aśmamaya ୨ । ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ—2 Made of stone.

ଅସ୍ମର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅସ୍ମନ୍ + ର)—ଅସ୍ମମୟ (ଦେଖ)

Aśmara Aśmamaya (See)

ଅସ୍ମରୀ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ମର = ପ୍ରସ୍ତରମୟ + ର)—ପଥର ଆ ରୋଗ—

Aśmarī A disease; stone in the bladder.

ଅସ୍ମରୀଘ୍ନ—ସଂ. ବି—ରୁକ୍ମଣୀଦାତପୋଛ (ଦେଖ)

Aśmarighna Rukunihātāpochhā (See)

ଅସ୍ମରୀହର—ସଂ. ବି—ଅର୍ଜୁନ (ଗଛ) (ଦେଖ)

Aśmarīhara Arjuna (tree) (See)

ଅସ୍ମସାର—ସଂ. ବି (ଅସ୍ମନ୍ = ପଥର + ସାର = ସ୍ଥିରତା)—

Aśmasāra ୧ । ଲୌହ—1. Iron.

୨ । ଲୌହ ମଳ—2. Rust of iron.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଲୌହନିର୍ମିତ—Made of iron

ତାର ଛତାସ୍ତ୍ର ଅସ୍ତ୍ରାଦି, ବହୁଳ ଲୌହମୟ ଗୁରୁ । ଚକ୍ରାଦି—ସମସ୍ତ ।

ଅସ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ର)—୧ । କୋଣ—

Aśra 1 Angle.

୨ । ଅଶ୍ରୁ—2 Tear.

୩ । ରକ୍ତ—3. Blood.

[ଦ୍ରୁ—ଏହାର ଅନ୍ୟ ଅକାର ଅସ୍ର]

ଅସ୍ରଦଧାନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅ + ଶ୍ରଦଧାନ)—୧ । ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ—

Aśraddadhāna 1. Having no affection

(ଅଶ୍ରଦଧାନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅବିଶ୍ୱାସୀ—2. Unbelieving.

୩ । ଭକ୍ତିହୀନ—3. Undevoted.

ଅସ୍ରଦଧା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅ + ଶ୍ରଦଧା)—

Aśraddha ଅଶ୍ରଦଧାନ (ଦେଖ)

(ଅଶ୍ରଦଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) Aśraddadhāna (See)

ଅସ୍ରଦଧା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅଶ୍ରଦଧା + ଅ)—ଅଶ୍ରଦଧର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Aśraddhā Feminine of Aśraddha.

ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରଦଧା)—୧ । ଅସ୍ନେହ—

1. Lack of affection.

୨ । ଅଭିମାନ—2. Disrespect; lack of devotion.

୩ । ଅବିଶ୍ୱାସ—3 Unbelief; incredulity.

୪ । ଅନାଦର—4. Disregard.

୫ । ଦୃଷ୍ଟା—5. Contempt.

ଅସ୍ରଦ୍ଧେୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅ + ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ)—୧ । ସେ ସ୍ନେହ—

Aśraddheya ବ୍ୟବହାର ପାଇବା ଅନୁସ୍ଥାନ—1. Not fit

(ଅସ୍ରଦ୍ଧେୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) to be treated with affection.

୨ । ବିଶ୍ୱାସର ଅଯୋଗ୍ୟ—2. Incredible.

୩ । ଦୃଷ୍ୟ—3. To be looked down upon with contempt.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଗୋଟିଏ; 'ହ' ନ ମିଳିଲେ 'ହୁ' ଦେଖିବେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷର' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ + ରକ୍ତ + ପା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Āsrapa ୧ । ରକ୍ତପାୟୀ ଜୀବ—1. The blood eater.

(ଅକ୍ଷର—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ଗୁଣସ; ନିଶାଚର—2. Demon

ଅକ୍ଷାନ୍ତ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ଶ୍ରାନ୍ତ)—୧ । ଅକ୍ଳାନ୍ତ—1. Untired

Āsṛānta ୨ । ଅବିରତ—2. Uninterrupted;

continued

୩ । ଅନବରତ—3. Constant

ଅକ୍ଷାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ଶ୍ରାବ୍ୟ)—୧ । ଅଶ୍ରୀଳ—1. Obscene.

Āsṛābha ୨ । ଯାହା ଶୁଣିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—

2 Unfit to be heard,

୩ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ—3. Indistinct.

୪ । ଯାହା ଶୁଣିବା ନାହିଁ—4. Inaudible.

ଅକ୍ଷି—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ = ଭେଜନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର)—

Āsṛi ୧ । ଖତ୍ତାକର ଧାର—1. The edge of sharp weapons.

୨ । (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର) ଗୃହାକର କୋଣ—2. The corner of buildings.

ଅକ୍ଷି—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ + ଣ)—ଅକ୍ଷିର ଅନ୍ୟ ରୂପ—

Āsṛi Another form of Āsṛi

ଅକ୍ଷିକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ଶ୍ରୀ; କ ଅର୍ଥ)—

Āsṛika ଶ୍ରାନ୍ତ—Shorn of or devoid of (ଅକ୍ଷିକା—ଶ୍ଳୀ) grace or beauty.

ଅକ୍ଷୁ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ରୁ)—

Āsru ଲେଖକ; ଚକ୍ଷୁକ—Tear.

[ଦ୍ରୁ—କୋପ, ଦ୍ବେଷ, ଦର୍ଶ, ଭକ୍ତି, ମନୋହର ଓ ଶୀତାକୁ ଅକ୍ଷୁକାତ ହୁଏ । ଉଦ୍ଭବିତ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କର ଅକ୍ଷୁ ଦଶା ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଏକ ।]

ଅକ୍ଷୁଅଖି—ଦେ. ବି. —ଅକ୍ଷୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁ—Eyes full of tears

Āsruākhi

କୃଷ୍ଣ ବସନେ ଅକ୍ଷୁଅଖି—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅକ୍ଷୁକ—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅକ୍ଷୁପୂର୍ଣ୍ଣ) —

Āsruka ଅକ୍ଷୁପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅକ୍ଷୁପୂର୍ଣ୍ଣ—Tearful.

ପ୍ରଣାସି ଦେଖା ଜଣେ ଜଣେ

ଆନନ୍ଦେ ଅକ୍ଷୁକ ଲେଖନେ—ନଗରାଧ. ଭଗବତ ।

ଅକ୍ଷୁକଣ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + କଣ)—

Āsrukana ଲୁହକୋପା—Drop of tear.

ଶୁଣି କେନ୍ଦ୍ର ଲେଖକ ବହୁ ଅକ୍ଷୁକଣ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅକ୍ଷୁଜଳ—ସଂ. ବି. —ଲୁହ—Tears.

Āsrujala ଅନନ୍ଦରେ ଅକ୍ଷୁଜଳ ବହେ ବେଳେ ଅକ୍ଷି—ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଭ ।

ଅକ୍ଷୁତ—ସଂ. ବିଣ (ଅକ୍ଷୁ + ତ)—

Āsṛuta ୧ । ଶୁଣା ଯାଉ ନ ଥିବା—1. Unheard.

୨ । ଅକ୍ଷୁତପୂର୍ବ—2. Unheard of.

ଅକ୍ଷୁତଚର—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ଶ୍ରୁତଚର)—ଅକ୍ଷୁତପୂର୍ବ (ଦେଖ)

Āsṛutachara Āsṛutapūrba (See)

ଅକ୍ଷୁତପୂର୍ବ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ଭୂଲ. ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ)—

Āsṛutapūrba ଯାହା କେବେ ପୂର୍ବେ ଶୁଣା ନ ଥିଲା—
Not heard of before

ଅକ୍ଷୁତି—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅକ୍ଷୁତି)—

Āsṛuti ୧ । ଅକ୍ଷୁତପୂର୍ବ—1. Unheard of

ବହୁଶି ଅକ୍ଷୁତି କଥା ଶୁଣି କଥା ପର—ଭକ୍ତ, ବୈଦେହୀଶରଳାସ ।

୨ । (ଅ + ଶ୍ରୁତି) କର୍ଣ୍ଣହୀନ—2. Without ears.

ଅକ୍ଷୁତି ନୁହେଁ ସେ ସେ ଅକ୍ଷ ଚାକ ଶ୍ରୁତି—ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମନିରୁପଣ ଗୀତା ।

ଅକ୍ଷୁତ୍ୟାଗ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ତ୍ୟାଗ)—

Āsṛutyāga ଅକ୍ଷୁକୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇବା; କାନ୍ଦିବା—
Shedding of tears, crying

ଅକ୍ଷୁଧାର—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ଧାର)—

Āsṛudhāra ଲୁହର ପ୍ରବାହ; ଅକ୍ଷୁରୁ ଅବରତ ଲୁହ ଗଡ଼ିବା—
Flow of tears; tears trickling down the cheeks.

ଅକ୍ଷୁପାତ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ପାତ)—

Āsṛupāta ଅକ୍ଷୁକୁ ଲୁହ ବୋହିବା; କଳନ—
The shedding of tears; crying.

ଅକ୍ଷୁପୂର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ପୂର୍ଣ୍ଣ)—

Āsṛupūrṇa ଲେଖକପୂର୍ଣ୍ଣ—Full of tears,
overflowing with tears.

ଅକ୍ଷୁବିସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ବିସର୍ଜନ)—

Āsṛubisarjana ଅକ୍ଷୁତ୍ୟାଗ (ଦେଖ)
Āsṛutyāga (See)

ଅକ୍ଷୁମୁଖ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷୁ + ମୁଖ)

Āsrumukha ୧ । ଯାହାର ମୁହଁରୁ ଅକ୍ଷୁ ପଡ଼ୁଅଛି—

(ଅକ୍ଷୁମୁଖି—ଶ୍ଳୀ) 1 (man) With a tearful face.

୨ । କାନ୍ଦୁଥିବା—2. Having a face looking as if crying.

ଅକ୍ଷୁମୋଚନ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ମୋଚନ)—

Āsrumochana ଅକ୍ଷୁତ୍ୟାଗ (ଦେଖ)

Āsṛutyāga (See)

ଅକ୍ଷୁସମ୍ବରଣ—ସଂ. ବି. (ଯଷ୍ଟି ଚକ୍ର; ଅକ୍ଷୁ + ସମ୍ବରଣ)—ଚକ୍ଷୁରୁ

Āsṛusambarana ଲେଖକଧାରା ଗଡ଼ିବାର ନିଷ୍ପେଧକରଣ;

କାନ୍ଦ ସମ୍ବରଣ—The suppression of tears.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଶ୍ରୁକ୍ତି—୧° ବିଶ (୩ୟା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଶ୍ରୁ+କ୍ତି)—ଲୁହରେ ଓଦା
 Āśrusikta ହୋଇଥିବା (ଅଶ୍ରୁ; ଲୁଗା)—Wet with tears

ଅଶ୍ରେୟଃ—୧° ବି. (ଅ+ଶ୍ରେୟଃ=ମଙ୍ଗଳ)—୧ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅନିଷ୍ଟ;
 Āsreyah ଅପକାର—1. No good; evil.
 ୨ । ଅପ୍ରୟୋଜନ—2. Uselessness.

୩ ବିଶ—୧ । ଅପ୍ରଶଂସାର୍ହ—

1 Not entitled to praise.

୨ । ଅପକାରକ; ଅନିଷ୍ଟଜନକ—2. Injurious.

୩ । ଅପ୍ରୟୋଜନୀୟ—3. Useless.

୪ । ନିମ୍ନ—4. Inferior

୫ । ମନ୍ଦ—5. Bad

ଅଶ୍ରେଷ୍ଠ—୧° ବିଶ. (ଅ+ଶ୍ରେଷ୍ଠ)—

Āśreshṭha ନିମ୍ନ—Inferior

ଅଶ୍ଳୀଳ—୧° ବିଶ (ଅ+ଶ୍ଳୀଳ=ଶୟନ; ର ସ୍ଥାନରେ ଲ)—

Āślīla ୧ । ଯାହା ଶୟନ ବା ସ୍ଥାନର ନୁହେଁ, ଅସ୍ୱଚ୍ଛ—

1. Ungraceful

୨ । ଲଜ୍ଜାଜନକ—2. Shameful

୩ । ବିଶ୍ୱାସ; କୁସ୍ଥିତ—3. Ugly; filthy.

୪ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—4. Obscene; indecent.

୫ । ଅସ୍ୱଚ୍ଛ—5. Rude; coarse; uncivil.

୬ । ଲଜ୍ଜାଜନକ—6. Vulgar; slang.

ଅଶ୍ଳୀଳତା—୧° ବି (ଅଶ୍ଳୀଳ+ତା)—୧ । କୁସ୍ଥିତତା—

Āślīlatā 1. Obscenity; ugliness; indecency

୨ । ଶବ୍ଦୋପକ୍ରମ (ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ଦୁର୍ଗାଜନକ, ଲଜ୍ଜାଜନକ ବା ଅମଙ୍ଗଳଜନକ ପଦର ପ୍ରୟୋଗ ଦେଖାଯାଏ ସେଠାରେ ଅଶ୍ଳୀଳତା ଦୋଷ ହୁଏ ।)—

2 A defect in composition; use of slang or vulgar expression.

ଯେ କିନ୍ତୁ ହୃଦୟ ଏକତା ଶୁଦ୍ଧରେ

ପ୍ରମାଦ ପାତ୍ରରେ ହୁଏ ସଙ୍ଗେ—ସ୍ୱାଧୀନ, କବିତାବଳି ।

୩ । ଅର୍ଥୋପକ୍ରମ—

3. A defect in composition; obscenity.

(ଲଜ୍ଜାଜନକ) ଦଳେ ବହୁସଂଖ୍ୟା ସଦନ

ଉତ୍ତରୀୟ ବାଳା କାନ୍ଦୁ ବସନ—ରଞ୍ଜିତ, ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

(ସ୍ୱାଧୀନ) ରସାବେଶେ ମୁହଁ ହସିଦେବା ଶେଷ

ସ୍ୱାମୀ ତାତ (ବାସୁ) ଜାତ ହେଲେ ସସଙ୍ଗ ।

ବିନୟ, ଅନିଚ୍ଛାବଦ୍ଧତା ।

ଅଶ୍ରେଷ୍ଠା—୧° ବି (ଅ+ଶ୍ରେଷ୍ଠ=ଅଲଙ୍ଘନ+ଶ୍ରେଷ୍ଠ)—

Āśleshṭhā ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ୨୭ ନକ୍ଷତ୍ରମୁଖ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ୧୨ ନକ୍ଷତ୍ରମୁଖ୍ୟ

(ଏହାର ଅକାର ବଳିଷ୍ଠ କଥା ପର । ଏ ନକ୍ଷତ୍ରରେ

ଯାହା ଅଶୁଭ । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ କୋଟି ଦେଖ)—

(Hindu astronomy) The ninth lunar constellation (5 stars) considered inauspicious for starting on a mission.

ଅଶାଢ଼—ଶ୍ରୀ ବି (୧° ଅଶାଢ଼)—

Āshāṛḍha ଅଶାଢ଼ ମାସ; ଶୌର ମଥୁନ ମାସ—

ଆଷାଢ଼ The month of Āshāṛḍha

ଅଶାଢ଼

ଅଶାଢ଼—ଦେ ବି (୧° ଅଶାଢ଼ପଲ; ଅଶ୍ୱିନ; ଅର୍ଜୁନ)—

Āshāṛḍhā ଅଶାଢ଼ ମାସରେ ଫଳବା ଏକପ୍ରକାର ବନ୍ୟ

ଆଷାଢ଼ ଶାବ୍ୟ ଚକ୍ର ଲତାପଲ ଓ ତହିଁର ଲତା—

ଅଶାଢ଼ୀ A kind of edible wild fruit and its

ତେ—ଅଦୋଣ୍ଡା; ଅରୁଦୋଣ୍ଡା) creeper; Capparis

Acumenata

ଦୁ—ଏହାକୁ ଲୋକେ ଭଜିବାର ଖାଅନ୍ତି । ଭଜା ଫଳରୁ ମହୁଅ ଗନ୍ଧ ବାହାରେ ଓ ତାହା ପିତୁଳିଆ ଲାଗେ । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରମତରେ ଏହା ବାତ, କଫ, ବିଷଦୋଷ, ଗଳରୋଗ ଓ ନେତ୍ରରୋଗ ହରଣ କରେ । ଏହାର ମୂଳ ବିରେଚକ ଓ ଦାରୁଣ ବାତବିକାରନାଶକ ।]

ଦେ. ବିଶ.— ଯାହା ଅଶାଢ଼ ମାସରେ ଫଳେ ବା ପାଚେ—
 That which bears fruit or ripens in the month of Āshāṛḍha.

(ଯଥା—ଅଶାଢ଼ୀ ଅମ୍ଳ; ଅଶାଢ଼ୀ ସସ୍ୟ ।)

ଅଶାଢ଼ୀସୂତା—ଦେ ବି (୧° ଅଶ୍ୱିନ+ସୂତ)—

Āshāṛḍhāsūtā କୌତୁକସୂତ; ବିବାହ ଦିବସ ବରବନ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ ଆସିବାର ସୂତ

ଦ୍ୱାଦଶରେ ବଜାହେବା ସୂତ; ଅଶ୍ୱିନ ସୂତ—
 କୌତୁକ A string put round the wrists of the bride and bride-groom on the day of marriage.

ଅଷ୍ଟ—୧° ବି. (ଅଷ୍ଟ ଧାତୁ=ବ୍ୟାପିବା+ଅନ; ତ ଅଗମ; ଅଷ୍ଟା—

Āshṭa ୧ମା. ୧୮)—ଅଠ ସଂଖ୍ୟା—The number 8.

୧° ବିଶ.—ଅଠ ସଂଖ୍ୟା—Eight in number.

ଅଷ୍ଟାବଧାନ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅଷ୍ଟାବଧାନ—1. Simultaneous

Āshṭābaddhāna attention to 8 things.

୨ । ବିଶେଷ ମନୋଯୋଗ ଓ ଯତ୍ନ—2. Much care and attention.

ଅଷ୍ଟ ଅବଧାନରେ ସେ ଶତ୍ରୁକୁ ସମ୍ବଳ । ସାରଳାମହାଭାରତ-ଉଦ୍ଧୋଗ ।

ଅଷ୍ଟ ଅବଧାନ—ଦେ ବିଶ. (୧° ଅଷ୍ଟାବଧାନ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Āshṭa abaddhāni ଅଷ୍ଟାବଧାନ ଯୋଗୁ ଅଠଗୋଟି କାର୍ଯ୍ୟରେ

ଏକସମୟରେ ମନୋନିବେଶ କରିପାରେ—A person who can simultaneously attend to 8 things.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂଚକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା.—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟାଧି' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟାଧି' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ

ଅଷ୍ଟ ଅକ୍ଷି—ଦେ. ବି.—ବ୍ରହ୍ମା—

Ashta akṣi Brahṁā, the Creator

ଅଷ୍ଟକ ଭୂବେ ସହସ୍ରେ ଲେଖି, ସମେ ଆୟତ୍ତ ତା ଅଷ୍ଟ ଅକ୍ଷି ।

ଭଜ—ବୋଧିପ୍ରଭାସବଦ୍ ୩୧୨ ।

ଅଷ୍ଟକ—ସ. ବିଶ. । ଅଷ୍ଟକ + କ)—୧ । ଅଷ୍ଟସଂଖ୍ୟକ—

Ashtaka 1. Numbering eight.

୨ । ଅଠ ପରସ୍ତ ହୋଇଥିବା; ଅଠଗୁଣ କର ଯାଇଥିବା—

2. Eightfold.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଣିନିକୃତବ୍ୟାକରଣର ଅଠଗୁଣଯାକ ପଢ଼ିଅଛନ୍ତି—୩. One who is acquainted with the eight books of Pāṇini's

Sanskrit grammar.

ସ ବି — ୧ । ଅଠଗୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ ବା ଶ୍ଳୋକ ବା ପ୍ରସ୍ତ ବା ପ୍ରୋତ—1. A hymn or work contain-

ing 8 slokas or chapters.

୨ । ପାଣିନିମୁକ୍ତ ଅଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟାତ୍ମକ ଉତ୍ତେଦ୍ୟାଶ—

2. Name of a Vedic treatise by Pāṇini.

୩ । ଦୃଷଦ୍ବ୍ୟାସ ଗର୍ଭଜାତ ବିଶ୍ବମିତ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର—3. The son of Biśwāmītra by Drushadbatī.

୪ । ପାଣିନିକୃତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ, ଏଥିରେ ଅଠ ଅଧ୍ୟାୟ ଥିବାରୁ—4 Title of the celebrated Sanskrit grammar by Pāṇini

୫ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା ବିକୁକ୍ଷିଙ୍କ ପୁତ୍ର—5. The son of Bikukshi, a king of the Solar

dynasty of India.

୬ । ସଙ୍ଗୀତର ଅଠଟି ସ୍ବରଗ୍ରାମ—6. Octavo in

music.

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ—ଦେ. ବି.—ଦେହର ସମସ୍ତ କଙ୍କାଳ; ପଞ୍ଚସ୍ଥ ହାଡ଼—

Ashtakankāla The whole skeleton or all

ଅଞ୍ଚଳସମ୍ବଳ

bones of the body.

ହାଡ଼ମାଞ୍ଚରା

ଟଟରୀ

(ଯଥା—ତାର ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ ଦର୍ଶାଇଣ)

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳୀ—ଦେ. ବିଶ.—ଦେହର ସମସ୍ତ ପଞ୍ଚସ୍ଥହାଡ଼ ଦେଖା

Ashtakankāliā ସାଉଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a person)

କଙ୍କାଳସାର

Reduced to skeleton.

ଟଟରୀ

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳୀ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳୀ (ଦେଖ)

Ashtakankāliā Ashtakankāliā (See)

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. (ଅଷ୍ଟର ଅର୍ଥ ଏଠାରେ ଅଧ୍ୟନ୍ତ)—

Ashtakanṅāla ୧ । ଅତି ଦରିଦ୍ର—1. Very poor.

(ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳିଣୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅତି କୃପଣ—2 Very stingy.

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ.—ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ (ଦେଖ)

Ashtakanṅāli Ashtakanṅāla (See)

ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ.—ଅଷ୍ଟକଙ୍କାଳ (ଦେଖ)

Ashtakanṅāliā Ashtakanṅāla (See)

ଅଷ୍ଟକା—ସ ବି. (ଅଷ୍ଟ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଚନ୍ଦ୍ର

Ashtakā + ଶ୍ରୀ. ଅ.)—୧ । ଅଷ୍ଟମୀତିଥି—1. The eighth

day of the lunar fortnight.

୨ । ଶ୍ରାଦ୍ଧକର୍ମ—2. A sacrifice performed to the manes of ancestors.

[ଦ୍ର—ପୌଷ, ମାଘ ଓ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସର କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଅଷ୍ଟମୀରେ

ଏ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ହୁଏ ।]

ଅଷ୍ଟକାଳ—ସ. ବି (ଅଷ୍ଟ + କାଳ)—ବିନ ରାତି ଅଠପ୍ରହର; ବିନ

Ashtakāla ରାତି ସବଦା—The whole day and

night.

ଗରୁଡ଼ ଅଷ୍ଟକାଳେ ବିଷୟେତ ଶୁଅ,

ବ୍ୟାଧିକରଣ, ଶ୍ୟାମ, ସାର, ତଷାପୁ—ରାଧାକାଥ. ମହାସାଗ ।

ଅଷ୍ଟକାଳୀ—ଦେ. ଅ (ସ. ଅଷ୍ଟକାଳ)—ଅଠକାଳ ବାରମାସୀ;

Ashtakāli ବର୍ଷଯାକ—Throughout the year.

ଅଷ୍ଟକାଳାପ୍ରାପ୍ତିରସ୍ତୁ—ଶ୍ରୀ. ବି (ଅଶ୍ଳୀଳ ପରିହାସରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Ashtakālāprāptirastu ତୋତେ ଅଠ ଗୋଟି କାଳ ମିଳୁ—

(slang) Do you get 8 pins.

ଅଷ୍ଟକାଳା—ସଂ. ବି—ଅଷ୍ଟକୂଳାଚଳ (ଦେଖ)

Ashtakālā Ashtakulāchala (See)

ଅଷ୍ଟକୂଳ—ସଂ. ବି—୧ । ଅଷ୍ଟନାଗ (ଦେଖ)

Ashtakūla 1 Ashtanāga (See)

୨ । ଅଷ୍ଟଦିଗ ଓ କୋଣ—

2 All the 8 points of the compass.

ଅଷ୍ଟକୂଳା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଷ୍ଟକୂଳ)—ଅଷ୍ଟନାଗ (ଦେଖ)

Ashtakūlā Ashtanāga (See)

ଅଷ୍ଟକୂଳାଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ମୂର୍ତ୍ତି, ଦେବତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସର୍ବରେ ଆଇ—

ଗ୍ରାମୀ. ନନ୍ଦବର ।

ଅଷ୍ଟକୂଳାଚଳ—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟକୂଳ = ଅଷ୍ଟଦିଗ ଓ କୋଣ + ଅଚଳ =

Ashtakulāchala ପବନ)—ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ ମତରେ ଯେଉଁ

ଅଠଗୋଟି ପବନ ପୃଥିବୀକୁ ଅଠ ଦିଗରେ ସମ୍ଭାଳି ଧରିଅଛନ୍ତି—

The eight mythological mountains

sustaining the earth on the 8 points

of the compass.

[ଦ୍ର—୧. ମହେନ୍ଦ୍ର, ୨. ମଳୟ, ୩. ସତ୍ୟ, ୪. ଶ୍ରୀମାନ୍ଦ୍ର,

୫. ରୁକ୍ଷ, ୬. ବିନ୍ଦ୍ୟ, ୭. ପାରମାସ୍ତ ଓ ୮. ହିମାଳୟ ଏହି ଅଠ

ପର୍ବତକୁ ଅଷ୍ଟକୂଳାଚଳ ବୋଲାଯାଏ । କାହାର କାହାର ମତରେ

କୂଳାଚଳ ସାତ ଗୋଟି । ସେମାନେ କହନ୍ତି ହିମାଳୟ କୂଳାଚଳର

ଅନ୍ତର୍ଗତ ନୁହେଁ ।]

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଷ୍ଟଶୀର—ସଂ. ବି—ସ୍ତ୍ରୀ, ମେଣି, ଗାଈ, ମାନୁଷୀ, ହସ୍ତିନୀ, ଘୋଟକା,
 Aṣṭakṣhira ଭୃଷ୍ଣୀ ଓ ମହୁଷୀ ଏହି ଅଷ୍ଟ ଜୀବର ଦୁଗ୍ଧ (ଦୁଗ୍ଧଧରେ
 ବ୍ୟବହୃତ)—The milk of eight animals
 whose milk is used as medicine

ଅଷ୍ଟଗିରି—ସଂ. ବି—ଅଷ୍ଟକୁଳାଚଳ (ଦେଖ)

Aṣṭagiri Aṣṭakulāchala (See
 ଅଷ୍ଟଚତ୍ରାଂଶୁ—ସଂ. ବି. । ମଧ୍ୟପଦଲେଖି; କର୍ମଧା.; ଅଷ୍ଟ + ଚତ୍ରାଂଶୁ—
 Aṣṭachatrāṁśu ଶବ୍ଦ = ୪୦)—୪୮ ସଂଖ୍ୟା—
 The number 48.

ଅଷ୍ଟଦଣ୍ଡପାତ—ଦେ. ବିଶ—ଛତା; ଯେ ଗୁରୁ ଅଡ଼େ ବିନା କାମରେ
 Aṣṭadandapāṭa ବୁଲୁଥାଏ—Loafer.
 (ଯଥା—ସେ ଅଷ୍ଟଦଣ୍ଡପାତ ହୋଇ ବୁଲୁଛି ।)

ଅଷ୍ଟଦଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଷ୍ଟ + ଦଳ = ପାଖୁଡ଼ା; ପତ୍ର)—

Aṣṭadala ୧ । ଅଠଟି ପାଖୁଡ଼ା ଥିବା (ଫୁଲ)—
 1. Eight petalled (flower)
 ୨ । ଅଠ ପତ୍ତଳିଆ—2 Octangular; having
 eight faces

ଅଷ୍ଟଦଳାବନ୍ଧ—ଦେ. ବି—କାବ୍ୟାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

Aṣṭadala-bandha A pictorial literary
 composition

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବା ଅକ୍ଷରରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କଳ୍ପିତ
 ପଦ ପୁଲର ୮ଟି ପାଖୁଡ଼ାରେ ୮ଟି ଅକ୍ଷର ବସାଇ ପଦ ପଡ଼ିବାକୁ
 ହୁଏ । ଯଥା—

ବଦ ଗଦ ଛବ ପ୍ରବନ୍ଧ—ବଦ ବ୍ୟବହାର । ଗୋସ୍ବେଦ. ଇନ୍ଦ୍ରରେଖା ।

ଏଠାରେ 'ବ' ଅକ୍ଷରକୁ ମଝିରେ ରଖି ତହିଁରୁ ପଦ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବ
 ଓ ସେହି ଅକ୍ଷରରେ ପୁଣି ଅସି ପଦ ଶେଷ କରାଯିବ ।]

ଅଷ୍ଟଦଶା—ସଂ. ବି—ଅଷ୍ଟପାତ୍ରିକ ବିକାର; ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରେମର ଅଠଗୋଟି
 Aṣṭadaśā ଲକ୍ଷଣ—The eight stages through
 which unsatiated lovers pass

[ଦ୍ର—ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କଠାରେ କ୍ରମଶଃ ଲକ୍ଷିତ ଅଠ ଗୋଟି
 ଅବସ୍ଥା ଯଥା—ପ୍ରମୁ, ବୈବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ, ସେମାଞ୍ଚ, କମ୍ପ, ସ୍ନେହ, ଅଶ୍ରୁ,
 ସ୍ବରରଙ୍ଗ, ପ୍ରଳୟ ବା ମୂର୍ଚ୍ଛା ବା ମୃତ୍ୟୁ । ଏହି ଅଷ୍ଟ ଦଶା ରଞ୍ଜକ କୋଟି-
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡସ୍ବରୂପ ୧୮ଶ ଛନ୍ଦ ୨୧ ପଦଠାରୁ ୨୧ ପଦ ମଧ୍ୟରେ
 ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।]

ଅଷ୍ଟଦିକ—ସଂ. ବି—ପୃଥିବୀର ୮ଟି ଦିଗ ବା ଆଡ଼—The eight
 Aṣṭadik cardinal points of the compass.

ଅଷ୍ଟଦିକ—ସଂ. ବି—ଅଷ୍ଟଦିକ (ଦେଖ)

Aṣṭadika Aṣṭadik (See)

ଅଷ୍ଟଦିକ୍ପାଳ—ସଂ. ବି (ଅଷ୍ଟଦିକ୍ + ପାଳ; ଯେ ଅଷ୍ଟଦିଗକୁ ପାଳନ
 'Aṣṭadikpāla କରନ୍ତି)—ଅଠଦିଗକୁ ପାଳନା ଅଠ ଗୋଟି
 ଦେବତା; ଯଥା—ଇନ୍ଦ୍ର—ପୂର୍ବଦିଗ, ଅଗ୍ନି—ଅଗ୍ନିକୋଣ,
 ଯମ—ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ, ନିର୍ବିତ—ନୈର୍ବିତକୋଣ, ବରୁଣ—

ପଶ୍ଚିମଦିଗ, ମରୁତ—ବାୟୁକୋଣ; କୁବେର—ଉତ୍ତର ଓ
 ଭଗ—ଭଗାନ କୋଣ ପାଳନ କରନ୍ତି ।—

The eight Gods guarding the 8
 points of the compass.

ଅଷ୍ଟଦିଗପାଳ—ଦେ. ବି—ଅଷ୍ଟଦିକ୍ପାଳ (ଦେଖ)

Aṣṭadigapāla Aṣṭadikpāla (See)

ଅଷ୍ଟଦିଗ୍ଗଜ—ସଂ. ବି—ଅଠ ଦିଗରେ ଜଗିଥିବା ଅଠଗୋଟି ହାତୀ—

Aṣṭadiggaja (ଯଥା—ଦୈବକତ, ପୁଣ୍ଡରୀକ, ବାମନ, କୁମୁଦ
 ଅଞ୍ଜନ, ପୁଷ୍ପବନ୍ଧୁ, ସାବରୌମ ଓ ସୁପ୍ରଜ୍ଞ ଏମାନେ
 ପୂର୍ବାଦି କ୍ରମରେ ଅଠ ଦିଗରେ ଅଛନ୍ତି ।)—

The eight mythological elephants
 guarding the 8 points of the compass

ଅଷ୍ଟଦୁର୍ଗ—ସଂ. ବି—୧ । ଅଠଗଡ଼—ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତବିଶେଷ—

Aṣṭadurga 1. One of the feudatory states
 of Orissa,

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ବାଲିଆଠଗଡ଼ କହନ୍ତି ।]

୨ । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ଡାଲୁକା—କୋଦଳା ଆଠଗଡ଼;
 (ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଖଣ୍ଡିକୋଟି ଗୁଜାଟ୍‌ଗୁରୁ ଶରଦ-
 ସୁବେ ଅଧିକୃତ) 2. An estate of Gañjam
 which has now been amalgamated
 with the estate of Khallikōṭa

ଅଷ୍ଟଧା—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅଷ୍ଟ + ପ୍ରକାରାର୍ଥେ. ଧା)—

Aṣṭadhā ୧ । ଅଠ ପ୍ରକାରରେ—1 In eight ways,
 ୨ । ଅଠ ପରସ୍ତ—2. Eight fold.

ଅଷ୍ଟଧାତୁ—ସଂ. ବି—୧ । ଅଠଗୋଟି ଧାତୁ—

Aṣṭadhātu 1. The eight metals

ଯଥା—(ସୃଷ୍ଟି—Gold.

ରୌପ୍ୟ—Silver.

ତାମ୍ର—Copper

ସୀସକ—Lead.

ଲୌହ—Iron.

ରଞ୍ଜ—Tin.

କାନ୍ଥଲୌହ—Cast steel.

ରସ୍ତାକ—Steel.)

ଅଷ୍ଟାନବତି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖି କର୍ମଧା; ଅଷ୍ଟ + ନବତି —

Aṣṭanabati ଅଠାନବେ ସଂଖ୍ୟା—Number ୨8.

ଅଷ୍ଟାନାଗ—ସଂ. ବି—୧ । ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣ ମତରେ ପୃଥିବୀକୁ ଅଠ ଦିଗରେ

Aṣṭanāga ଧରଥିବା ଅଠଗୋଟି ନାଗ; ଯଥା—ଅନନ୍ତ,
 ବାସୁକୀ, ପଦ୍ମ, ମହାପଦ୍ମ, ଭସ୍କର, କୁଳିକ, କର୍କୋଟକ,
 ଶଙ୍ଖ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ସ୍ତ୍ରୀରେ ସ୍ୱପ୍ନାଦି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯଦି ଖୋଜିଲେ, ଯେତେ ଏ କାଷ୍ଠାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଂସ୍କୃତରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଚାହୁଁ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ୧ ମଳରେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ

1 (Hindu mythology) The eight fabulous serpents sustaining the earth on the eight points.

୨ । ଅଷ୍ଟଦିଗ୍ଗଜ (ଦେଖ)

2. \shtadiggaja (See)

ଅଷ୍ଟନାୟିକା—୧. ବି.—୧ । ହିନ୍ଦୁ ପୁରାଣୋକ୍ତ ଅଠଗୋଟି ଦେବୀ;
Ashtanāyikā ଯଥା—ମଙ୍ଗଳା, ଚନ୍ଦ୍ରା, ଭଦ୍ରା, ଜୟନ୍ତୀ,

ଅସ୍ତବକ୍ତା, ନନ୍ଦିନୀ, ନାରଦୀ ଓ କୌମାରୀ—

1. Eight Goddesses of Hindu mythology.

୨ । କାବ୍ୟକଣ୍ଠିକା ୮ ଶ୍ରେଣୀର ନାୟିକା; ଯଥା—ଶ୍ରୀତା, ବିପ୍ଳବିକା, ସ୍ୱାଧୀନଭୂତିକା, ବାସବସିକା, କଳହାନ୍ତରିକା, ପ୍ରୋଚିତଭୂତିକା, ବିରହୋଦ୍ଧୃତା ଓ ଅଭିସାରକା । (ନାୟିକା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—Eight classes of heroines in Indian Momance.

ଅଷ୍ଟପାଞ୍ଚଶତ—୧୦. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଷ୍ଟ + ପାଞ୍ଚଶତ = ପରୁଣ)
Ashtapañchashat ଅଠାଦଶ ସଂଖ୍ୟା—Number ୫୮.

ଅଷ୍ଟପାଞ୍ଚଶତାତ୍ତମ—୧୦. ବି.—୫୮ ସଂଖ୍ୟାର ପରୁଣ; ଅଠାଦଶ ସ୍ଥାନରେ
Ashtapañchashattama ଥିବା—Fifty-eighth.

ଅଷ୍ଟପାତ୍ତମାହିଷୀ—୧୦. ବି. ଶ୍ଵୀ.—ଦ୍ୱାରକାରେ ରାଜା ହୋଇଥିବା ସମୟରେ
Ashtapatṭamahishī ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଠଗୋଟି ପାଟରାଣୀ;
ଯଥା—ରୁକ୍ମିଣୀ, ସତ୍ୟଭାମା, କାଳିନ୍ଦୀ, ଶୁଚିସ୍ମିତା, ମିତ୍ରବିନ୍ଦା, ଜାମ୍ବବତୀ, ନାଗଜିତା ଓ ସୁଲକ୍ଷଣା ବା ସୁଶୀଳା—
The eight chief queens of Śrīkṛṣṇa.

ଅଷ୍ଟପଦ—୧୦. ବି. ଶ. —୧ । ଅଠଗୋଟି ପଦବିଶିଷ୍ଟ (କବିତା); ଅଠପୋଇ—
Ashtapadi 1. (a poem) Having 8 lines.

୨ । ଅଠ ପଦବିଶିଷ୍ଟ (ଜନ୍ତୁ) (ଯଥା—ବୃଦ୍ଧିଅଶୀ)—
(animals) Having eight legs; eight-legged.

ଅଷ୍ଟପାତକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟପତ୍ନୟିଣୀ)—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଷ୍ଟ
Ashtapātaka ପତ୍ନୟିଣୀ—The eight chief queens of Śrīkṛṣṇa.

ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଷ୍ଟ ପାଟବଳ

ଦେଖଣ ବାହାରିଲେ ହରିଚନ୍ଦନକୁ ବୁଝିବେ, ମହାବରତ. ବନ ।

ଅଷ୍ଟପାତକୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟପତ୍ନୟିଣୀ)—ଦ୍ୱାରକାରେ
Ashtapātakī ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ମନୋହାରୀ ଅଷ୍ଟପ୍ରିୟା—
The eight charming sweet-hearts of Śrīkṛṣṇa.

ରୁକ୍ମିଣୀ ସତ୍ୟଭାମା ସତ୍ୟ, ଭଦ୍ରା କାଳିନ୍ଦୀ ନାୟକା ।

ଲକ୍ଷଣା ସତ୍ୟା ମିତ୍ରବିନ୍ଦା; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଷ୍ଟ ପ୍ରମଦା । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

[ଦ୍ର—ଗୋପରେ ଲଳିତା, ବିମଳା, ଶ୍ରୀଧନ୍ୟା, ଶ୍ରୀମତୀ, ହରିପ୍ରିୟା, କନ୍ୟା, ସୁଚାରୁସ୍ୱଭାବ ଓ ସଦ୍ୱା ଏହି ଅଷ୍ଟନାୟିକା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଷ୍ଟ ପାଟବଳୀ ବୋଲି ମହାବ୍ରତରେ ପ୍ରକାଶ ।]

ଅଷ୍ଟପାତୁଲି ବାତ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଅମବାକ ଯରି ଏକପ୍ରକାର
Ashtapātuli bāta ବାତ—A disease as painful as gout.

ଅଷ୍ଟପାଦ—୧୦. ବି. — ଅଷ୍ଟପାଦ (ଦେଖ)

Ashtapād

Ashtapāda (See)

ଅଷ୍ଟପାଦ—୧୦. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଷ୍ଟ + ପାଦ; ଯାହାର ୮ଟି ପାଦ ଅଛି)—
Ashtapāda ୧ । ବୃଦ୍ଧିଅଶୀ; ମାକଡ଼ିଆ; ଉର୍ଣ୍ଣିକା—

1 Spider.

୨ । ମାକଡ଼ିଆ; କଙ୍କଡ଼ାବିଛା—2. Scorpion

୩ । ପଶାଉଛକ—3. The crossed board of dice.

୪ । ଶରତ—4. A mythological wild beast

ଅଷ୍ଟପାଦିକା—୧୦. ବି.—ଉଦୁବିଳା—ଜଗତ୍ସର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଏକ ପ୍ରକାର ଲତାକଣ୍ଠ
Ashtapādika ଗୁଳ୍ମ ଓ ଉର୍ଣ୍ଣିର ସ୍ୱରୂପ ଫୁଲ—

Vallis Heynei.

[ଦ୍ର—ଏହା ଯେଉଁ ଯେଉଁ ହୋଇ ଶୀତ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଫୁଟେ । ଏହାର ଫଳ ଲମ୍ବା ।]

ଅଷ୍ଟପ୍ରହର—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ପ୍ରହର)—ଦିନ ଗୁରୁ ପ୍ରହର ଓ ରାତି ଗୁରୁ
Ashtaprahara ପ୍ରହର ଏପରି ଅଠ ପ୍ରହର; ଦିନରାତି—
The whole day and night.

ଅଷ୍ଟପ୍ରହର—ଦେ. ବି. ଶ. (ଅଷ୍ଟପ୍ରହର + ର)—ଅହୋରାତ୍ରବ୍ୟାପୀ; ଦିନ
Ashtaprahari ରାତି ସବଦା ଦେଉଥିବା—Extending over the whole day and night.

(ଯଥା—ଅଷ୍ଟପ୍ରହର ସଂଲଗ୍ନ)

ଅଷ୍ଟାବକ—ଦେ. ବି. ଶ. (ସଂ. ଅଷ୍ଟାବକ)—

Ashtābakra ୧ । ଶରୀରର ଅଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ବକି ହୋଇଥିବା
(ବ୍ୟକ୍ତି)—1. (a person) Deformed at 8 parts of the body.

୨ । ଅତିବୃଦ୍ଧି—2. Very intricate.

ଦେ. ବି.—ଅଷ୍ଟାବକ ରୂପି (ଦେଖ)

Ashtābakra rūshi (See)

ଅଷ୍ଟାବକପୋତ୍ତଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟାବକ ଓ ପ୍ରକାଳ)—

Ashtābakra pōṭṭalā ୧ । କାହାଣୀରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଠଗୋଟି
ବାକ ଥିବା ଛଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରକାଳ—1. A coral ball of a bead with a meandering hole.

[ଦ୍ର—ଜଣେ ରଜାହିଅ ପଣ କରିଥିଲା ଯେ, ତା କିକଟରେ ଥିବା ଅଷ୍ଟାବକ ପୋତ୍ତଳାର ଛଦ୍ରରେ ଯେ ସୁଦ୍ଧା ଗଲା ତେବେ ସେ ତାକୁ ବିକାଦ କରିବ । ଅନେକ ରାଜକୁମାର ଅସି ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଫେରି ଗଲେ । ପଛକୁ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧିଆ ଲୋକ ଅସି ଗୋଟିଏ ପିଙ୍ଗୁଡ଼ି

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅଷ୍ଟାରେ ସୁଦ୍ଧା ଶୁଣି ଏ ବାନ୍ଧ ଦେଇ ପୋହଲାର ଗୋଟିଏ ମୁହଁରେ ଟୋପାଏ ମନ୍ତ୍ର ଲଗାଇ ପୋହଲୀକୁ ଏପରି ନିରୁଦ୍ଧ କରି ରଖିଲା ଯେ ପୋହଲାର ଛଦ୍ମ ବାଟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବାଟେ ଯାଇ ପିଙ୍ଗୁଣି ସେ ମନ୍ତ୍ରକୁ ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତା ପରେ ପିଙ୍ଗୁଣିକୁ ପୋହଲାର ଅନ୍ୟ ମୁହଁ ପାଖେ ଛାଡ଼ି ଦେଲାକୁ ପିଙ୍ଗୁଣି ସେ ଅଷ୍ଟବଟ ଛଦ୍ମ ବାଟେ ଯାଇ ମନ୍ତ୍ର ପାଖେ ପହଞ୍ଚିଲା ଓ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ଅଷ୍ଟାରେ ଲାଗିଥିବା ସୁଦ୍ଧା ପୋହଲାର ଏ ମୁହଁରୁ ସେ ମୁହଁକୁ ଗଲଗଲା ଏବଂ ରଜାହିଅର ପଣ ଅନୁସାରେ ସେ ବ୍ୟକ୍ତିଟି ରଜାହିଅକୁ ବଢ଼ି ଦେଲା ।]

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅତି କୁଟଳହୃଦୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A person of very crooked heart.

ଅଷ୍ଟବଟ—ଦେ. ବି—ଅଲେଖଧର୍ମିକ କଳ୍ପିତ ୮ଟି ବଟ ଗଛ, ଯଥା—

Ashtabāṭa ଦେବବଟ, ଯୋଗବଟ, କର୍ମବଟ, କାମନାବଟ, ବିଷ୍ଣୁବଟ,

ଦେବବଟ, ଅନନ୍ତବଟ ଓ ମହାପ୍ରକାଶବଟ—

(ଭ୍ରମ ଭେଦ—ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ଗୀତା ୬ଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ)—

The ୮ fabulous banyan trees of

Alekhadharmies.

ଅଷ୍ଟବର୍ଗ—ସଂ. ବି. (ସମାହାର; ଅଷ୍ଟ + ବର୍ଗ)—

Ashtabarga ୧ । ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ଜନ୍ମକାଳୀନ ଶୁଭଶୁଭ ଫଳ-

ଜ୍ଞାପକ ଅଷ୍ଟଗ୍ରହଚକ୍ର—1 Astronomical circle of ones nativity

୨ । ଅଷ୍ଟ ଦିବ୍ୟ ଗୁଣ (ଦିବ୍ୟ ଗୁଣ ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—

2. Eight divine qualities.

୩ । ଅୟୁର୍ବେଦୋକ୍ତ ଅଠ ଗୋଟି ଔଷଧ—

3 A collection of eight special medicines mentioned in the Āyurveda.

(ଯଥା—ଜୀବକ, ରୁଷଭକ, ମେଦା, ମହାମେଦା, କାକୋଳ, ଶୀତକାକୋଳ, ରୁଚି ଓ ବୃଚି । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ୪ମ ଓ ୬ଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁମାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ବିରଳ । ଏହା ଶୀତଳ, ମଧୁର, ପୁଷ୍ଟିକାରକ, ଶୁଦ୍ଧଜନକ, ଗୁରୁ, ଭଗ୍ନସ୍ଥାନ କାରକ, କାମ-ବର୍ଦ୍ଧକ, କଫଜନକ ଓ ବଳକର । ଏହା ବାତ, ରକ୍ତପିତ୍ତ, ପିତ୍ତାସା, ବାତ, ଜ୍ୱର, ମେହ ଓ କ୍ଷୟ ରୋଗନାଶକ । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ୨ ଗୋଟି ବସ୍ତୁ ଅସ୍ତ୍ରାପ୍ୟ ହେବାରୁ ବୈଦ୍ୟମାନେ ତପ୍ତବର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି ।)

୪ । (ଗଣିତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜାତକରେ ଜନ୍ମକାଳୀନ ଗ୍ରହମାନଙ୍କ ସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର ଶୁଭାଶୁଭ ଗଣନା ପ୍ରଣାଳୀ—

4. (Astrology) The mode of computing the future of a man's life according to the position of the planets in a person's horoscope.

[ଦ୍ର—ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମ କାଳରେ ଯେଉଁ ରାଶିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଅବସ୍ଥାନ କରୁ ଥାଆନ୍ତି ତାହା ଜାତକର ଜନ୍ମ ରାଶି । ଏହିପରି ରବି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଗ୍ରହମାନେ ଜନ୍ମ କାଳରେ ଭନ୍ନ ଭନ୍ନ ରାଶିରେ ଓ ଭନ୍ନ ଭନ୍ନ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁ ଥାଆନ୍ତି । ସୁଦର୍ଶ ଗ୍ରହ ଓ ଲଗ୍ନଦ୍ୱାରା ଜାତକରେ ଅଠ ଗୋଟି ଜନ୍ମ ରାଶି କଳ୍ପିତ ହୁଏ ଓ ତହିଁରୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ଗଣନାକ୍ରମେ ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶୁଭାଶୁଭ ଓ ପରମାୟୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ; ଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅଷ୍ଟବର୍ଗ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅଷ୍ଟବସୁ—ସଂ. ବି—ଗଙ୍ଗାଙ୍କର ଅଠ ଗୋଟି ପୁତ୍ର; ଅଠ ସଂଖ୍ୟକ ବସୁ
Ashtabasu ଦେବତା—The eight demigods, sons of the Ganges.

(ଅଷ୍ଟବସୁ—ଯଥା—ଅପ, ଧ୍ରୁବ, ସୋମ, ଅନଳ, ଅଜିତ, ଧର ପ୍ରଭୃତି ଓ ପ୍ରଭାବ ।)

ଅଷ୍ଟବାଙ୍କି—ଦେ. ବି. (ବିଶିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ)—ଅଠବାଙ୍କି (ଦେଖ)

Ashtabāṅki Āṭhabāṅki (See)

ଅଷ୍ଟବିଧ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଷ୍ଟ + ବିଧା)—

Ashtabidha ଅଠ ପ୍ରକାରର—Of eight kinds.

ଅଷ୍ଟଭୂଜା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଷ୍ଟ + ଭୂଜ + ଶ୍ରୀ ଅ; ଅଠ
Ashtabhujā ଗୋଟି ହସ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟା)—ଦୁର୍ଗା—

Goddess Durgā.

ଅଷ୍ଟଭୂଜା—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସ ଅଷ୍ଟଭୂଜା)—ଅଷ୍ଟଭୂଜା (ଦେଖ)

Ashtabhujī Ashtabhujā (See)

ଅଷ୍ଟଭୂଜୀ

ଅଷ୍ଟଭୂଜୀ

ଅଷ୍ଟଭୈରବ—ସଂ. ବି.—ଶିବଙ୍କର ଅଠଜଣ ସହଚର—

Ashtabhairava Eight attendants of Śiva

(ଯଥା—ଏମାନଙ୍କ ନାମ ଅସିତାଙ୍କ, ଚଣ୍ଡ, ରବୁ, କୋଧୋଦ୍ଭୁତ, ଭୟଙ୍କର, କପାଳୀ, ଭୃଷଣ ଓ ସଂହାର ।)

ଅଷ୍ଟମ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଷ୍ଟନ + ପୁରଣାର୍ଥ; ମ)—ଅଠ ସ୍ଥାନରୁ; ଅଠର—

Ashtama ପୁରକ—Eighth.

ଭାବରୁ ଯାମ ବୋଲି କହୁ, ଅଷ୍ଟମେ ଅହୋରାତ୍ର ହୋଇ ।

ନଗରାଥ—ଭଗବତ ।

ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳ—ସଂ. ବି. (ସମାହାର ବ୍ରହ୍ମ; ଅଷ୍ଟ + ମଙ୍ଗଳ)—

Ashtamaṅgala ୧ । ଅଠଗୋଟି ଶୁଭସୂଚକ ବସ୍ତୁ ଯାହା ଦେଖି ଯାହା କରବା ଶୁଭ—A collection of eight auspicious objects which one should look at while starting on a mission.

(ଯଥା—ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଗାଈ, ଅଗ୍ନି, ସୁନା, ଶିଅ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଜଳ ଓ ରାଜା)।

୨ । ଅଠଗୋଟି ମଙ୍ଗଳସୂଚକ ବସ୍ତୁ—

2. A collection of eight auspicious objects

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚକ୍ରେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାବ୍ରମେ ଚକ୍ରେର ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

(ଯଥା—ସିଂହ, ବୃଷ, ହସ୍ତୀ, ଜଳକୁମ୍ଭ, ବ୍ୟାଜନ, ଧୂଳି, ଶଙ୍ଖ ଓ ଘାସ ।)

୩ । (କହ୍ନୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଳ୍ପ ଯାହାଠାରେ) ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ାର ଗୁରୁତ୍ୱ, ପୁଚ୍ଛ, ମୁଣ୍ଡ, ବସ ଓ ପୁଷ୍ପ-ଦେଶ ଧଳା (ଏ ଘୋଡ଼ା ସ୍ୱାମୀର ମଙ୍ଗଳକର)—

3. A horse having its 4 legs, tail, face, breast and back white (considered as very auspicious for its owner).

ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳା—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ମଙ୍ଗଳ + ଅ; ମଙ୍ଗଳ କର୍ମର ଅଷ୍ଟମ)
Ashtamangalā ବିବସ—ଅଠମଙ୍ଗଳା; ବିବାହର ଅଷ୍ଟମ ବିବସ—The eighth day after marriage.

ଅଷ୍ଟମାନ—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ମାନ)—ଅଠ ମୁଠା ବସ୍ତୁର ପରିମାଣ
Ashtamāna ବିଶେଷ—A measure of eight closed handfuls of anything.

ଅଷ୍ଟମିକା—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟମ + କ + ଅ)—
Ashtamikā ୧ । ଅର୍ଦ୍ଧପଲ ବା ଦୁଇ କଇଟି ପରିମାଣ—
(ହଳ ଶବ୍ଦସାଗର)

1. A measure of half a Pala.

୨ । ଗୁରୁତୋଳା ପରିମାଣ—(ହଳ ଶବ୍ଦସାଗର)

2. A measure of 4 tolas.

ଅଷ୍ଟମୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଷ୍ଟମ + ଇ)—୧ । ଅମାବାସ୍ୟା ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର
Ashtamī ବାସିଠାରୁ ଗଣାଯିବା ଅଷ୍ଟମ ବିବସ—

1. The eighth day of a lunar fortnight.

୨ । କ୍ଷୀରକାକୋଳି (ଦେଖ)

2. Kshirakākolī (See)

[ଦ୍ର—କମ୍ପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଷ୍ଟମୀମାନ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଉତ୍ସବ ବିବସ—
୧ । ଚୈବ ଶୁକ୍ଳ ଅଷ୍ଟମୀ—ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ (ଭବନେଶ୍ୱର ରଥଯାତ୍ରା) ୨ । ଅଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ—ପରଶୁରାମାଷ୍ଟମୀ (ଲଙ୍କାବଳ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଯାତ୍ରା) ୩ । ଗୁପ୍ତବ କୃଷ୍ଣାଷ୍ଟମୀ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ ଓ ଦୁର୍ଗାଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ; ୪ । ଗୁପ୍ତବଶୁକାଷ୍ଟମୀ—ରାଧାଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ ୫ । ଅଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ—ମହାଷ୍ଟମୀ; ଦୁର୍ଗାପୂଜା, ୬ । କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ—ଗୋଷ୍ଠାଷ୍ଟମୀ ବା ଗୋପାଷ୍ଟମୀ, ଗୋସେବା ଉତ୍ସବ; ୭ । ମାର୍ଗଶିର କୃଷ୍ଣାଷ୍ଟମୀ—ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ; ଉତ୍କଳରେ ଯୋଡ଼ିଆ ଅଷ୍ଟମୀ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୂର୍ଣ୍ଣିମା ନବବସୁ ପରିଧାନାଦି ଉତ୍ସବ ଓ ଲଙ୍କାବଳ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଯାତ୍ରା; ୮ । ମାଘ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ—ଶୁଣ୍ଠାଷ୍ଟମୀ; ଅପ୍ସରାଶୁବଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ସମାହାର ବୃଦ୍ଧ; ଅଷ୍ଟ + ମୂର୍ତ୍ତି)—
Ashtamūrtti ୧ । ମହାଦେବଙ୍କର ରାଣବତ୍ସବ ଅଠ ଗୋଟି ମୂର୍ତ୍ତି ବା ଅବତାର—

1. The eight incarnations of Śiba.

[ଦ୍ର—ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କଲାବେଳେ ମହାଦେବଙ୍କର ନାମ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ମ ଉନ୍ମ ହୁଏ; ଯଥା—ଶିବମୂର୍ତ୍ତି—ସିବା; ଜଳମୂର୍ତ୍ତି—ଭବ; ଅଗ୍ନିମୂର୍ତ୍ତି—ରୁଦ୍ର; ବାୟୁମୂର୍ତ୍ତି—ଉପ୍ର, ଆକାଶମୂର୍ତ୍ତି—ଈମ; ସଜମାନମୂର୍ତ୍ତି—ପଶୁପତି; ଚନ୍ଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି—ମହାଦେବ; ସୂର୍ଯ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି—ଭଗାନ ।]

୨ । (କହ୍ନୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତିଧାରୀ)—ଶିବା; ମହାଦେବ—

2. God Śiba.

୩ । ପୃଥିବୀ—3 The earth.

ଅଷ୍ଟଲୋହକ—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ଲୋହ + କ)—ଅଷ୍ଟ ଧାତୁ (ଦେଖ)
Ashtalohaka Ashtadhātu (See)

ଅଷ୍ଟଲୋହି—ସଂ. ବିଶ (ଅଷ୍ଟ + ଲୋହ + ଇ)—

Ashtalohī ଅଷ୍ଟଧାତୁରେ ନିର୍ମିତ; ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ଅଷ୍ଟଧାତୁ ମିଶି ଥାଏ (ଯଥା—ତେଉଁ ଯଥା)—

Made of the eight metals.

ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ, ଅଷ୍ଟରୂପଧାରୀ ଶମ୍ଭୁ)—

Ashtasambhu ୧ । ଶିବା; ମହାଦେବ—1 God Śiba.

୨ । (ହିଂସ) ଏକ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପିତ ଅଠ ଗୋଟି ଶିବଲିଙ୍ଗ—

2. Ten phallic images of Śiba set up at one place close to each other.

(ଯଥା—ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁ ପୂଜା କରବା ମହା ପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ ଅଟେ ।)

ଅଷ୍ଟଶ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (କହ୍ନୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅଷ୍ଟ + ଶ୍ରୁତି = କର୍ଣ୍ଣ; ପ୍ରତି ମୁହଁରେ ଦୁଇଟି
Ashtasruti ଲେଖାଏଁ କାନ ଥିବାରୁ)—

ଚତୁର୍ମୁଖ ବ୍ରହ୍ମା; ପ୍ରଜାପତି—The Creator.

ଯେଉଁ ଗୋ ବିଷ୍ଣୁ ପୁଣ୍ୟ ଦେଇ ଅଷ୍ଟ ଶ୍ରୁତି ଏ ଆୟ ନାହିଁ ।

ବିଷ୍ଣୁପୁଣ୍ୟ ବିଶୋଦ୍ଧବିଷ୍ଣୁ ଫ. ଗାଠ

ଅଷ୍ଟଶଷ୍ଠି—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ (ଅଷ୍ଟ ଅଧିକ ଶଷ୍ଠ)—

Ashtashashṭi ଅଠଷଠି; ଶାଠିଏରୁ ଅଠ ଅଧିକ—

Sixtyeight.

ଅଷ୍ଟସଖା—ସଂ. ବି—ବୃନ୍ଦାବନରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବାଲ୍ୟଲୀଳାର ସଙ୍ଗୀ
Ashtasakhā ଅଠ ଜଣ ବାଳକ—Eight young companions of Śrīkrishṇa during his boyhood at Brundābana.

(ଯଥା—ଶ୍ରୀରାମ ସୁଗମ ସୁବଳ; ବସୁଧାମ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ।

ବିକିର୍ଣ୍ଣ ଅତି ବରୁଥକ, ସ୍ତୋକବିଷ୍ଣୁ ଏ ସଖା ଅଷ୍ଟ—

ଶ୍ରୀରାମ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

ଅଷ୍ଟସଖୀ—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ସଖୀ)—

Ashtasakhī ୧ । ଭଗବତୋକ୍ତ ସୁଧାଙ୍କର ଅଠ ଜଣ ସଖୀ—

1. Name of eight companions of Rādhā.

[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ନାମ—ଲଳିତା, ବିଶାଖା, ଚିତ୍ରା, ଚମ୍ପକ-
ଲତା, ତୁଳସିଦାସୀ, ଲକ୍ଷ୍ମରେଖା, ରଜଦେବୀ ଓ ସୁଦେବୀ—ମହାକ୍ରମେ;

ଲଳିତା ସଦା ସେ ଶ୍ୟାମଳା; ଶ୍ରୀମତୀ ହରିପ୍ରସାଦାଳା;

ବିଶାଖା ଅତି ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ; ପଦ୍ମାବତୀ ଏ ଅଷ୍ଟସଖୀ—

ଶ୍ରୀରାମ—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । (କାମଣ୍ଡାୟନ) ଅଷ୍ଟନାୟିକା (ଦେଖ)

2 Ashtanāyikā (See)

୩ । ମନ୍ଦିର ଗାନ୍ଧରେ ଚିତ୍ରିତ ଅଷ୍ଟଦିଗଦେବୀ ବା ଅଷ୍ଟଦିଗପାଳଙ୍କ
ସ୍ତ୍ରୀ—3. The images of females
carved on the wall of temples
representing the consorts of the
eight Quarter-Deities.

ଅଷ୍ଟସପ୍ତତି—୪. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ. ଅଷ୍ଟ + ସପ୍ତତି)—

Ashtasaptati ଅଠସପ୍ତତି; ସପ୍ତତିରୁ ଅଠ ଅଧିକ—
Seventyeight.

ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି—୫. ବି.—ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Ashtasiddhi Ashtasiddhī (See)

ଅଷ୍ଟାଂଶିତ—୬. ବିଶ. (ଅଷ୍ଟ + ଅଂଶ + ଇତ)—

Ashtāṁśita ୧ । ଅଠ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ—

1. Divided into eight parts.

୨ । (ଅଧିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ)—ଅଠପ୍ରସଙ୍ଗ; ପର୍ବକ ଅଠ
ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଭଜା ହୋଇ ଶୁଣା ହେବା (କାଗଜ)—

2. Octavo.

ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର—୭. ବିଶ. (କହ୍ନାକ୍ଷର; ଅଷ୍ଟ + ଅକ୍ଷର)—ଅଠ ଅକ୍ଷର—

Ashtākshara ଯୁକ୍ତ ମନ୍ତ୍ର—A formula consisting
of eight letters.

(ଯଥା—ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ବିଷ୍ଣୁମନ୍ତ୍ର—ଓଁ ନମୋ ନାରାୟଣାୟ ।)

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ—୮. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ଅଙ୍ଗ)—

Ashtāṅga ୧ । ଦେହର ଅଠ ଗୋଟି ଅଙ୍ଗ ବା ଅଂଶ—

(ଯଥା—ହାତ, ଶୁଭ, କପାଳ, ଆଖି, ହୃଦୟ,
କଣ୍ଠ, କେଶ ଓ ପିଠିର ପତ୍ତ । ଶରୀରର ଏହି ଅଙ୍ଗ-
ମାନଙ୍କରେ ଭଲକ ଧାରଣ କରାଯାଏ)—

1. The eight parts of the body on
which religious marks are put.

୨ । ଯେଉଁ ଅଠ ଗୋଟି ଅଙ୍ଗଦ୍ୱାରା ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ
କରାଯାଏ—(ଯଥା—ହାତ, ପାଦ, ଜାନୁ, ଶୁଭ,
କଣ୍ଠ, ମସ୍ତକ, ବାକ୍ୟ ଓ ମନ)—

2 The eight parts (of the body and
the mind) used during obeisance

୩ । ରାଜ୍ୟ ଶାସନର ଅଠ ଗୋଟି ଅଙ୍ଗ ବା ଉପାଦାନ—
(ରାଜ୍ୟାଙ୍ଗ ଦେଖ)—

3. The eight elements or component
parts of a kingdom or administration.

୪ । ଯୋଗର ଅଠ ଅଙ୍ଗ ବା କ୍ରିୟା—(ଯଥା—ସମ,
ନିୟମ, ଆସନ, ପ୍ରାଣାୟାମ, ପ୍ରତିହାର, ଧାରଣା,
ଧ୍ୟାନ ଓ ସମାଧି ।)—

4. The eight exercises of Jōga.

୫ । ଅଷ୍ଟବେଦର ୮ ଟ ଶାଖା—(ଯଥା—ଶଲ୍ୟ, ଶାଲକ୍ୟ,
କାୟକରସ୍ତ୍ରୀ, ଭୃତବିଦ୍ୟା, କୌମାର ଭୃତ୍ୟା, ଅଗଦନ୍ତ;
ରସାୟନତନ୍ତ୍ର ଓ ବାଜକରଣ ।)—5. The eight
branches of ancient Hindu medicine.

୬ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଅର୍ପଣବସ୍ତୁ—(ଯଥା—ଜଳ, ଶ୍ରୀର
କୁଶାବ୍ର, ଦୁଧ, ମଧୁ, ଦଧି, ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ଓ କରବର)—

6. The eight materials offered to the
Sun god.

୭. ବିଶ.—ଅଠଗୋଟି ଅଙ୍ଗଯୁକ୍ତ—Having eight
component parts.

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଚିକିତ୍ସା—୮. ବି.—ଅଷ୍ଟବେଦୋକ୍ତ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଅନୁସାରେ ଚିକିତ୍ସା—
Ashtāṅgachikitsā Treatment according to
the eight branches of Hindu
medical science

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଚିକିତ୍ସା ଜାଣିମା ବୈଦ୍ୟନକ । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାରତ. ସପ୍ତ ।

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗତେ—୯. ବି. ବିଶ.—(୮. ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ)—ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ; ଦେହର
Ashtāṅgate ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ଭୂମିରେ ଲାଗିଲ ପ୍ରକାରେ (ପ୍ରଣାମ
କରିବା; ପଡ଼ିବା)—With all the eight limbs
touching the ground.

ଦେହର ବାସନା ପଡ଼ିଲ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗତେ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ପ୍ରୋଣ ।

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଧୂପ—୧୦. ବି.—(କର୍ମଧା; ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ + ଧୂପ)—ଅଠ ଉପାଦାନଯୁକ୍ତ
Ashtāṅgadhūpa ଧୂପ—A kind of incense or
fumigation.

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗପ୍ରଣାମ—୧୧. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ + ପ୍ରଣାମ)—
Ashtāṅgapraṇāma ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ; ଅଠଗୋଟି ଅଙ୍ଗ
ଭୂମିରେ ଲାଗାଇ କରାଯିବାର ପ୍ରଣାମ; ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣାମ—
Obeisance with the eight parts of
the body touching the ground.

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗପ୍ରଣିପାତ—୧୨. ବି. (ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ + ପ୍ରଣିପାତ)—

Ashtāṅgapraṇipāta ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗପ୍ରଣାମ (ଦେଖ)

Ashtāṅgapraṇāma (See)

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗ—୧୩. ବି. (ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ + ଯୋଗ)—ଯୋଗର ଅଠପ୍ରକାର
Ashtāṅgajōga ସାଧନା (ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଦେଖ)—The
eight component parts of Jōga or
meditation described in the Sastras.

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗହେବା—୧୪. ବି.—(ରୋଗ) ଅସାଧ୍ୟ ହୋଇଯିବା—
Ashtāṅgaheba (a disease) Becoming serious
or incurable

ଅଷ୍ଟାଦିଶ—୧୫. ବିଶ. ଓ ବି (ଅଷ୍ଟ + ଦିଶ)—ଅଠଇରିଶ ସଂଖ୍ୟାର—
Ashtātrīṁśa Thirty eight.

ଅଷ୍ଟାଦିଶତ—୧୬. ବିଶ. ବି (ଅଷ୍ଟ + ଦିଶ)—ଅଠଇରିଶ ସଂଖ୍ୟା—
Ashtātrīṁśat 38 in number-

ଧାରାରେ ଘେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା ବରଜୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ବୋଲିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାଢ଼ି ଗଥାକ୍ରମେ ଲକ୍ଷ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ବାଘ’ ୫ ମିତ୍ରର ‘ବାଘ’ ବୋଲିବେ; ‘ବୁଧ’ ୫ ମିତ୍ରରେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ୫ ପଦରେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ୫ ପଦରେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକର’ ୫ ପଦରେ ‘ଅଲକର’ ଦେଖିବେ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ—ସଂ. ବି. (ଅଷ୍ଟନ୍ + ଦଶ)—ଅଠର ସଂଖ୍ୟା—

Ashtādaśa The number 18.

ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଅଠର ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ—1 Eighteenth.

୨ । ଅଠର ସଂଖ୍ୟା—2. Numbering eighteen.

ଅଷ୍ଟାଦଶାକ୍ଷି—ସଂ. ବି.—ଉପକାଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପାଦରେ ଥିବା ଅଠରଟି ଚିହ୍ନ

Ashtādaśācchihna ବା ଲକ୍ଷଣ (ଯଥା—କମ୍ପ, ଚକ୍ର, ପଦ୍ମ,

କୁଳିଶ, ଅଷ୍ଟକୋଣ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେଖା, ତ୍ରିକୋଣ, ଧନୁ,

ଧ୍ବଜ, ସ୍ବସ୍ତିକ, ମୀନ, କଲ୍ପଶ, ଯବ, ବିନ୍ଦୁ, ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ,

ଅର୍ଦ୍ଧଲୁନ, ଗୋଷ୍ଠ ଓ ଅମ୍ବର)—The eighteen

marks or indications found on the

sole of Śrīkṛṣṇa.

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅନୁକ ଚରଣ, ଶୋଭା ଅକ୍ଷାଦଶ ଚର । ଭୂପତି—ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶାଦୋଷ—ସଂ. ବି.—ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କଠାରେ ଦେଖାଯିବା ଅଠରଟି

Ashtādaśadosha ଦୋଷ—

(ମୋହପ୍ରଭୃତି ଭ୍ରମୋ ବୁଝାଇବା କାମ ଭଲଣ

ଲୋଭା ମଦମାୟାର୍ଯ୍ୟେ ହିଂସା ଶେଦ ପରଶ୍ରମୋ

ଅସତ୍ୟ ଛୋଧ ଆକାଂକ୍ଷା ଅଶକ୍ତି ଚିତ୍ତବିଚ୍ଛେଦ

ବିଷମତ୍ତ ପରପେକ୍ଷା ଦୋଷା ଅଷ୍ଟାଦଶୋଦୋଷ—

ବିଷୟାମଳଭଞ୍ଜ)—

Eighteen defects found in human

beings.

ଅଷ୍ଟାଦଶପୁରାଣ—ସଂ. ବି.—ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ଅଠରଟି ମହାପୁରାଣ (ପୁରାଣ

Ashtādaśapurāṇa ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—The

eighteen mythological works of the

ancient Hindus.

ଅଷ୍ଟାଦଶସିଦ୍ଧି—ସଂ. ବି.—ଯୋଗ ବା ଉପସ୍ୟାସାଧନକଳରେ ଲବ୍ଧ

Ashtādaśasiddhi ଅଠର ପ୍ରକାରର ଅସାଧାରଣ କ୍ଷମତା—

(ଯଥା—ଅଶ୍ବମା, ଲଭିମା, ମହୁମା, ବ୍ୟାପ୍ତି, ପ୍ରାକାମ୍ୟ, ଉଶିତା,

ବଶିତା, କାମାବସାପ୍ତିତା, ଅନୁମି, ଦୂରପ୍ରବଣ, ଦୂରଦର୍ଶନ,

ମନୋଜବ, କାମରୂପ, ପରକାୟପ୍ରବେଶନ, ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦମୁକ୍ତି, ଅମରସିଦ୍ଧି,

ସକଳସିଦ୍ଧି ଓ ବଚନସିଦ୍ଧି)

18 kinds of extraordinary potency

arrived at by Jōga.

ଅଷ୍ଟାଧ୍ୟାୟୀ—ସଂ. ବିଣ (ଅଷ୍ଟନ୍ + ଅଧ୍ୟାୟ + ଇନ୍; ଯାହାର ଅଠ ଅଧ୍ୟାୟ

Ashtādhyaī ଅଛି)—ଅଠଅଧ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ—

Having eight chapters.

ସଂ. ବି.—ପାଣିନିଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣ—

The grammar of Panini consisting

of eight chapters.

ଅଷ୍ଟାପଦ—ସଂ. ବି (ଅଷ୍ଟନ୍ + ପଦ)—

Ashtāpada ୧ । ଚକ୍ର ଅଣୀ—1. Spider.

୨ । ପଶାରି ଛକ—2. The figure on the

dice-board.

୩ । ବରଜୁ ବସ୍ତ୍ର—3. Coloured cloth

୪ । ସୁର୍ଣ୍ଣ—4. Gold.

୫ । କୈଳାସ ପର୍ବତ—

5 The Kailāsa mountain.

୬ । ମୃଗବିଶେଷ—6. A kind of deer

ଅଷ୍ଟାବକ୍ର—ସଂ. ବିଣ (ଅଷ୍ଟ + ବକ୍ର; ନିପାତନ)—

Ashtābakra ଯାହାର ଶରୀର ୮ ସାଗାରେ ବଙ୍କା—

Deformed at eight parts of the body.

ସଂ. ବି.—ମୁନିବିଶେଷ (ଏହାଙ୍କ ଦେହ ଅଠ ସାଗାରେ ବଙ୍କା

ଥିବାରୁ)—Name of a sage

[ଦ୍ର—ଏ ଉଦାଳକ ତନୟା ସୁଜାତାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ କାହୋଡ଼

ମୁନିଙ୍କ ଔରସରେ ଜନ୍ମିଥିଲେ । ଏ ମାତୃଗର୍ଭରେ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ

ସମୁଦାୟ ବେଦ ବେଦାଙ୍ଗ ଆତ୍ମତ୍ତ୍ବ କରିଥିଲେ । ସେ ଗର୍ଭରେ ଥାଇ

ଥରେ ପିତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ସମ୍ବୋଧନ କରି

କହିଲେ “ଅପଣଙ୍କର ବେଦାଧ୍ୟୟନ ଭଲ ହେଉ ନାହିଁ ।” ପିତା

ଏଥିରେ କ୍ରୁର ହୋଇ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ ଓ ସେହି ଅଭିଶାପ ଫଳରେ

ଏହାଙ୍କ ଦେହର ଅଠ ସ୍ଥାନ ବଙ୍କା ହୋଇ ଏ ଜନ୍ମ ହେଲେ । ଏକଦା

ଏହାଙ୍କ ପିତା ଜନକ ରାଜସଭାରେ ଜଣେ ତାଳିକଙ୍କ ସହିତ ଯୁକ୍ତିରେ

ପରସ୍ପର ହୋଇ ଜଳରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ । ଅଷ୍ଟାବକ୍ର ଏହା ଶୁଣି

ଜନକ ସଭାକୁ ଯାଇ ତାଳିକଙ୍କୁ ପରସ୍ପର କରି ପିତାଙ୍କୁ ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ

କଲେ । ପିତାଙ୍କ ବର ଅନୁସାରେ ଏ ସମସ୍ତ ନ୍ୟାୟରେ ସ୍ବୀକୃତି କରି

ବାରୁ ଏହାଙ୍କର ଅଙ୍ଗବିକଳତା ଦୂର ହେଲା । ଏ ଅଷ୍ଟାବକ୍ର

ସଂହିତା ନାମକ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରର ରଚୟିତା ଥିଲେ ।]

ଅଷ୍ଟାବଧାନ—ସଂ. ବି (ଅଷ୍ଟ + ଅବଧାନ)—ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁଁ ଏକ

Ashtābadhāna ସମୟରେ ଅଠପ୍ରକାର ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ବିଷୟରେ

ମନୋନିବେଶ—Simultaneous attention

given to eight things.

ଅଷ୍ଟାବଧାନୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅଷ୍ଟ + ଅବଧାନ = ମନୋଯୋଗ +

Ashtābadhānī ଇନ୍)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁଁ

ଏକସମୟରେ ଅଠଗୋଟି କଥାରେ ମନୋନିବେଶ କରି

ପାରେ—One who by constant practice

can concentrate his attention to

eight different things at one and

the same time.

ଅଷ୍ଟାବସୁ—ସଂ. ବି (ଅଷ୍ଟନ୍ + ବସୁ)—ଅଷ୍ଟବସୁ (ଦେଖ)

Ashtābasu Ashtābasu (See)

ଅଷ୍ଟାବିଂଶ—ସଂ. ବିଣ (ଅଷ୍ଟନ୍ + ବିଂଶ)—ଅଠେଇଶ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ—

Ashtāvimśa Twenty eight.

ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଷ୍ଟ + ବିଂଶତି)—

Ashtāvimśati ଅଠେଇଶ ସଂଖ୍ୟା—The number 28.

ସଂ. ବିଣ—୨୮ ସଂଖ୍ୟା—Numbering 28.

୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅଷ୍ଟାବିଂଶତିତମ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି + ତମ) — ୮୮ ସଂଖ୍ୟାର

Ashtābimsatitama ପୂର୍ବକ—Twenty eighth.

ଅଷ୍ଟାଶୀତି—୧. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ଅଷ୍ଟନ + ଅଶୀତି) —

Ashtāśīti ଅଠାଅଶୀ—Eighty-eight.

ଅଷ୍ଟାଶୀତିତମ—୧୦. ବିଶ୍ୱ.—ଅଠାଅଶୀ ସଂଖ୍ୟାର ପୂର୍ବକ —

Ashtāśītītama Eighty-eighth.

ଅଷ୍ଟାଶ୍ରୀ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଅଷ୍ଟ + ଅଶ୍ରୀ + ଇନ୍. ୧ମ. ୧କ.) —

Ashtāśrī ଅଠକୋଣିଆ—Octangular.

ଅଷ୍ଟାସ୍ର—୧୦. ବିଶ୍ୱ.—ବହୁବାହୁ (ଅଷ୍ଟ + ଅସ୍ର) —

Ashtāśra ୧ । ଅଠକୋଣିଆ—1. Octangular.

୨ । ଅଠପଦଲିଆ—2. Having eight faces.

ଅଷ୍ଟାହା—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟ + ଅହ) —ଅଠ ଦିନର ସମାହାର—

Ashtāha A unit of time extending over eight days.

ଅଷ୍ଟି—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟ ଯାତ୍ରା = ସେପଟେ କରବା + କର୍ମ. ଚ; ଫଳକୁ ଖାଇବାର

Ashti ଯାତ୍ରାକୁ ଫଳିବିଅନ୍ତି; ଭୁଲ. ବି; ଅଃ = ଟାକୁଆ) —

୧ । ଫଳ ଭିତର ଟାଣ ମଞ୍ଜି ବା ଟାକୁଆ—

1. Hard seed or stone inside a fruit.

୨ । ସୋଳଅକ୍ଷରର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

2. A Sanscrit metre of sixteen syllables.

ଅଷ୍ଟୌଷ୍ଠ୍ୟ—୧୦. ବି. (ଦ୍ୱିଷ୍ଠ; ଅଷ୍ଟ + ଔଷ୍ଠ୍ୟ) —

Ashtāṣṭya ଦେବତା ଓ ଯୋଗସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର

ସାଧନଲକ୍ଷ୍ମ ଅଠଗୋଟି ଅନନ୍ୟସ୍ତଲର ସିଦ୍ଧି ବା ବିଶେଷତ୍ୱ—

Eight supernatural powers possessed by Gods and spiritually great men.

[ଦ୍ର—ଅଷ୍ଟୌଷ୍ଠ୍ୟ, ଯଥା—୧ । ଅଶିମା—ଅତି ସୁସ୍ଥ ଅକାର

ଧାରଣ କରିବାର ସିଦ୍ଧି । ୨ । ଲାସିମା—ଅତି ଲଘୁ ବା ହାଲୁକା

ହୋଇ ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଡ଼ିଯିବାର କ୍ଷମତା । ୩ । ମହୁମା—

ଅତି ବୃହତ୍ ଅକାର ଧାରଣକରିବା କ୍ଷମତା । ୪ । ବ୍ୟାସ—

ସବୁଆଡ଼େ ବ୍ୟାପିଯିବାର ଶକ୍ତି । ୫ । ପ୍ରାକାମ୍ୟ—ଯଥେନ୍ଦ୍ରାୟତା ।

୬ । ଭୂଷିତା—ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ୍ୟ କରିବା ଶକ୍ତି ।

୭ । ବଶିତା—ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବଶ କରିବାର ଶକ୍ତି । ୮ । କାମା-

ବସାୟିତା—ଯେଉଁ ସୁଖଲୋଗ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରିବ ତାହାର

ପ୍ରାପ୍ତି ।

ଅଷ୍ଟୌଷ୍ଠ୍ୟର ଶ୍ଳୋକ—

ଅଶିମା ଲାସିମା ବ୍ୟାସିତା ପ୍ରାକାମ୍ୟ ମହୁମା ତଥା

ଭୂଷିତା ବଶିତା ବାସାୟିତା କାମାବସାୟିତା ।

ଏହା ଛଡ଼ା ଅହ ୧୦୫ ସିଦ୍ଧି ଅଛି; ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି ସିଦ୍ଧି ତଳେ ଦେଖ ।]

ଅଷ୍ଟ୍ରିୟା—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଇଂ. ଅଷ୍ଟ୍ରିୟା) —

Ashtriya ଅଷ୍ଟ୍ରିୟାଦେଶୀୟ—Austrian.

ଅଷ୍ଟ୍ରିୟ

ଅଷ୍ଟ୍ରିୟା—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ) —ସୁବେପର ରାଜ୍ୟବିଶେଷ—

Ashtriya

Austria.

[ଦ୍ର—ଏହା ହଙ୍ଗାରୀ ରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଅଷ୍ଟ୍ରିୟାହଙ୍ଗାରୀ ନାମରେ

ବିଖ୍ୟାତ । ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷିଆ; ଦକ୍ଷିଣରେ

ରୁମାନିଆ, ସର୍ବିଆ, ଆବ୍ରିଆନ୍ସ୍ ସାଗର ଓ ଇଟାଲି; ପୂର୍ବରେ

ରୁମାନିଆ ଓ ରୁଷିଆ; ପଶ୍ଚିମରେ ଜର୍ମାନୀ ଓ ସ୍ୱିଟ୍ଜରଲ୍ୟାଣ୍ଡ । ଏହା

ପୂର୍ବେ ରାଜାଙ୍କ ଶାସିତ ଥିଲା; ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଣାଳୀରେ

ଶାସିତ ।]

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିୟା—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ) —ଅସିଆର ଦକ୍ଷିଣରେ ଥିବା ବୃହତ୍

Ashtreliya

Australia.

[ଦ୍ର—ଏହା ଇଂରାଜମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଉପନିବେଶ ଅଟେ ଓ

ଏହା ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅଙ୍ଗ ଅଟେ ।]

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲେସିଆ—ବୈଦେ. ବି. —ପ୍ରଶାନ୍ତମହାସାଗରର ଦକ୍ଷିଣାଂଶରେ ଓ

Ashtrelesia ଅସିଆର ଦକ୍ଷିଣରେ ଥିବା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଓ

ତନ୍ତିକଟବର୍ତ୍ତୀ ନିଉଗିନି, ନିଉକଲଣ୍ଡ, ଟାସମାନିଆ

ଅଦି ଦ୍ୱୀପସମୂହ—Australasia.

ଅଷ୍ଟି—୧୦. ବି. (ଅ + ଶ୍ରୀ ଯାତ୍ରା + ଇ; ଫଳର ଯାତ୍ରା ଶେଷ ରହେ, କିମ୍ବା

Ashtī

ଅଷ୍ଟ ଯାତ୍ରା = ସେପଟେ କରବା + କର୍ମ. ଠି) —

୧ । ଅଷ୍ଟି (ଦେଖ)

1. Ashtī (See)

୨ । ଘଟକ ରାଗର ରାଗିଣୀବିଶେଷ—

2. Name of a musical tone.

ଅଷ୍ଟି—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟ ଯାତ୍ରା + କର୍ମ. ଠି) —ଅଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Ashtī

Ashtī (See)

ଅଷ୍ଟିବାନ୍—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟି = ହାତ + ଅଷ୍ଟ ଅର୍ଥରେ. ବନ୍ଧ—ଗୋଟାଳିଆ

Ashtibān

ହାତଯୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗ) —

ଅଷ୍ଟି—Knee-joint

ଅଷ୍ଟିଲୀ—୧୦. ବି. (ଅଷ୍ଟି = ହାତ + ଲୀ ଯାତ୍ରା = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ଅ

Ashtīlī

+ ଶ୍ଳୀ. ଅ; ଯାହା ହାତର ଗୁଣ ଗ୍ରହଣ କରେ ଅର୍ଥାତ୍

ଯାହା ହାତ ପରି ଟାଣ) — ୧ । ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ପାଷାଣ-

ଖଣ୍ଡ; ବାଲଗରଡ଼ା—1. Pebble; a ball of

stone.

୨ । ଫଳର ଟାକୁଆ—2. Hard seed or stone of

fruits.

୩ । ନାଭି ତଳେ ବାୟୁ ଜନିତ ଟାକୁଆ ଅବ୍ ଗ୍ରେନ—

(ଏଥିରେ ମଳ ଓ ମୂତ୍ର ସେଧ ହୁଏ ଓ ବସ୍ତିରେ ପୀଡ଼ା ହୁଏ ।)

3. A globular and very hard tumour

below the naval; a disease.

୪ । ସ୍ତନରୁ ଦେହର ଶିର ଓ ଗିଲ୍ଡମାନ ଗଣ୍ଡିପରି ଗୋଟାଳିଆ

ହେବା—5. Knotting of glands and

veins in the body.

ଯଥାନ୍ତର ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଓ ବା ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଯେ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗୋଟିଏରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'କ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ ।

* । କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧତା (ଯହିଁରୁ ଗୋଟାଳିଆ ମଳ ଜାତ ହୁଏ) —

5. Costiveness causing hard globular excretion.

ଅସ୍କାତ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର.) ବି. — ୧ । ବିରକ୍ତି —

Askat 1. Displeasure

୨ । ଅବର୍ଜନା; ଅଳିଆ — 2. Refuse.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. — ୧ । କୁସ୍ଥିତ — 1. Ugly.

୨ । ଅବର୍ଜନାମୟ — 2. Full of refuse.

୩ । ମଇଳା; ମଳସୁକ୍ତ — 3. Dirty.

ଅସ୍କାତିଆ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର.) ବିଶ. ପୁ. — ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି

Askatīā ପରିଷ୍କାର ପରିଷ୍କାର ରହେ ନାହିଁ; ମଇଳା —

Untidy; slovenly.

(ଅସ୍କାତିଆ — ଶ୍ରୀ)

ଅସଂଖ୍ୟ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଖ୍ୟା) — ଅସଂଖ୍ୟ; ସଂଖ୍ୟାଶୂନ୍ୟ; ଅଗଣ୍ୟ —

Asamkhyā Innumerable; countless

ଅସଂଖ୍ୟକ — ସଂ. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ି; ଅ + ସଂଖ୍ୟା; କ ଅଗମ) — ଅସଂଖ୍ୟ (ଦେଖ)

Asamkhyaka Asamkhyā (See)

ଅସଂଖ୍ୟା — ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସଂଖ୍ୟ) — ଅସଂଖ୍ୟ (ଦେଖ)

Asamkhyā Asamkhyā (See)

ଗମକ କରୁଥିବା ଯଥା ଅସଂଖ୍ୟରେ — କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାବରଦାସ. ଅକ ।

ଅସଂଖ୍ୟାତ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ = କୁହେ + ସଂଖ୍ୟା = ଗଣନା + ତ) —

Asamkhyāta ଅଗଣିତ — Unnumbered

ଅସଂଖ୍ୟେୟ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଖ୍ୟେୟ) — ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗଣନ —

Asamkhyeya Countless.

ଅସଂଖ୍ୟେୟ ପାଠକ ଏହାକ ସଙ୍ଗରେ

ସୂକ୍ଷ୍ମବାର ବାହାରେ ହେ ନିହାମରେ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାବରଦାସ. ପ୍ରୋଣ ।

ଅସଂଯତ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଯତ) — ୧ । ସମ୍ବଳିତ; ଅନିୟମିତ —

Asamjāta 1. Having no self control.

(ଅସଂଯତ — ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅନିୟମିତ — 2. Irregular.

୩ । ବଳନଶୂନ୍ୟ — 3. Unrestrained.

ଅସଂଯମ — ସଂ. ବି. (ଅ + ସଂଯମ) — ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଅଭାବ;

Asamjāma କାମକ୍ରୋଧାଦିକୁ ବଶ ନ କରିବା —

Want of self-control.

ଅସଂଯୁକ୍ତ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଯୁକ୍ତ) — ଯାହା ମିଳିତ ନୁହେଁ —

Asamjukta Not joined together.

(ଅସଂଯୋଗ — ବି)

ଅସଂଲଗ୍ନ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଲଗ୍ନ) — ୧ । ଯାହା ଲାଗି ନାହିଁ —

Asamlagna 1. Not attached.

୨ । ଅସଙ୍ଗତ; ପୃଥ୍ୱୀପର ବିରୁଦ୍ଧ — 2. Incoherent.

ଅସଂଶୟ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଶୟ) — ଯହିଁରେ ସନ୍ଦେହ ହୋଇ ନ

Asamsāniya ପାରେ — Undoubted.

ଅସଂଶୟ — ସଂ. ବି. (ଅ + ସଂଶୟ) — ସନ୍ଦେହର ଅଭାବ —

Asamsāya Absence of doubt.

ସଂ. ବିଶ. — ସନ୍ଦେହଶୂନ୍ୟ; ନିଶ୍ଚୟନେତ୍ର —

Doubtless; free from doubt.

ହି. ବିଶ. — ନିଶ୍ଚୟନେତ୍ରରେ; ନିଶ୍ଚୟ —

Undoubtedly; certainly.

ଅସଂଶୟାନ — ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ସଂଶୟାନ) —

Asamsāyāna ସେ ସନ୍ଦେହାନ ନୁହେଁ —

(ଅସଂଶୟାନା — ଶ୍ରୀ)

Unsuspecting.

ଅସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ) —

Asamslīṣṭa ୧ । ଅସଂଯୁକ୍ତ — 1. Not connected.

୨ । ପୃଥକ — 2. Isolated.

ଅସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟପର୍ବତ — ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) —

Asamslīṣṭaparvata ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟେକକ୍ଷେପକ ଶକ୍ତି

ପୃଥ୍ୱୀର ଏକସ୍ଥାନରେ ବଳପ୍ରୟୋଗ କଲେ ସେହି

କୁଲ୍ଲାଇର ପର୍ବତ ଶ୍ରେ ବାହାରିବୁ ନିଶ୍ଚୟ ହୁଏ —

(ପ୍ରକୃତିବାଦ)

Isolated rock.

ଅସଂସାହସ — ସଂ. ବି. (ଅ + ସଂ. ସାହସ) — ଅସମସାହସ; ଦୁଃସାହସ —

Asamsāhasa Rashness; bravado.

ଅସଂସାହସିକ — ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ + ସଂସାହସିକ) —

Asamsāhasika ଦୁଃସାହସିକ; ହାଲିସାହସିଆ —

(ଅସଂସାହସିକା — ଶ୍ରୀ)

Rash; foolhardy.

(ଅସଂସାହସିକତା — ବି)

ଅସଂସ୍କାର — ସଂ. ବି. (ଅ + ସଂସ୍କାର) — ୧ । ସଂସ୍କାରର ଅଭାବ —

Asamskāra 1. Want of reform.

୨ । ପରିଷ୍କାର ନ କରିବା — 2. Want of cleansing.

ସଂ. ବିଶ. — ସଂସ୍କାରହୀନ — Having no Samskāra.

ଅସଂସ୍କୃତ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂସ୍କୃତ) — ୧ । ଯାହାର ସଂସ୍କାର ହୋଇ

Asamskruta ନାହିଁ; ଅଜ୍ଞାତସଂସ୍କାର —

1. One who has not undergone purificatory ceremonies

୨ । ଅପରିଷ୍କୃତ — 2. Uncleansed.

୩ । ସଂସ୍କୃତଭାଷା ବହୁର୍ଭୁତ; ପ୍ରାକୃତ —

3 Vernacular (language)

୪ । ଗର୍ଭାଧାନାଦି ସଂସ୍କାର ରହିତ —

4. Not having the purificatory ceremonies of a Brāhmaṇa.

ଅସଂସ୍ଥାନ — ସଂ. ବି. (ଅ + ସଂସ୍ଥାନ) —

Asamsthāna ୧ । ଅସଂଗତ; ବ୍ୟବସ୍ଥାହୀନ ଅଭାବ —

1. Want of provision or arrangement.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୨ । ପ୍ରଣାଳୀର ଅଭାବ; ଅସଂଗତ—

2. Want of method.

ଅସଂହତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ସଂହତ)—

Asamhata ୧ । ଅସଂଲଗ୍ନ—1. Unconnected.

୨ । ଉତ୍ତସ୍ତତଃ ବିସ୍ତ୍ରୀ—2. Strewn here and there.

ସଂ. ବି.—ବ୍ୟୁତ୍କବିଶେଷ—A tactical arrangement of soldiers.

ଅସକତିଆ—ଦେ. ବି.—ଅଶକ୍ତି (ଦେଖ)

Asakatiā Aśkati (See)

ଦେ. ବିଶ.—ଅଶକ୍ତି (ଦେଖ)

Aśkat (See)

ଅସକନ୍ଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସକନ୍ଦ)—ଅସଂଗତ (ଦେଖ)

Asakanda Aśwagandhā (See)

ଅସକନ୍ଦା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ମଇଳା; ମଇଳୁଳୁ—

Asakandā 1 Dirty.

ଅନ୍ଦିମନ୍ଦି ୨ । ଅସଞ୍ଜିଆ—2. Inconvenient, awkward.

୩ । ଅତ୍ୟୁତ୍ତ; ଗୋଳମାଳିଆ—

3 Complicated, complex.

୪ । ଜଞ୍ଜାଳମୟ—4 Full of refuse.

ଦେ. ବି.—ଅସଞ୍ଜିଆ ଅବସ୍ଥା—Awkward position.

ଅସକନ୍ଦା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅସକନ୍ଦା (ଦେଖ)

Asakandi Asakandā (See)

ଅସକନ୍ଦିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅସଞ୍ଜିଆ; ଅସଞ୍ଜିଆ—

Asakandiā Inconvenient; awkward.

ଅସକରା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି. (ସଂ. ଅସକରା)—ଅଳିଆ; ଝାଡ଼ିଆ—

Asakarā Refuse; sweepings

ପ୍ରାଦେ. (ମେଢ଼ନାପୁର) ବି.—କଳକରା (ଦେଖ)

Kalikatarā (See)

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅଳିଆ ବା ଝାଡ଼ିଆପୂର୍ଣ୍ଣ; ମଇଳା—

1. Unswept; dirty.

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳ—2. Obscene.

ଅସକୃତ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସକୃତ = ସକାଥରକେ)—

Asakrut ୧ । ବାରମ୍ବାର—1. Repeatedly.

୨ । ଅନେକଥର—2. Several times.

ଅସକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସକ୍ତ ଥାଉ + ତ)—୧ । ଅନାସକ୍ତ—

Asakta 1. Unattached.

୨ । ଅସଂଲଗ୍ନ—2. Unconnected.

୩ । ଅପ୍ରତିବଦ୍ଧ—3. Unrestrained.

୪ । ବିଷୟବିରାଗୀ—4. Indifferent to 'worldly affairs

୫ । ପ୍ରଳାଭଲାଷଣ୍ୟ—5. Having no desire for gain or benefit.

ଅସଗୋତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ+ସଗୋତ୍ର)—ଯେ ଅପଣାର ଗୋତ୍ରର
Asagotra ନୁହେଁ—Not of the same gotra or
(ଅସଗୋତ୍ରା—ଶ୍ରୀ) clan.

ଅସଂଖ୍ୟା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସଂଖ୍ୟ)—

Asaṅkhyā ୧ । ଅସଂଖ୍ୟ—Countless.

୨ । ନିରାଶ୍ରୟ; ଅନାଥ—2. Helpless; having no one to protect.

୩ । ଘନ—3. Destitute.

ଅସଂଖ୍ୟା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅନୁମନ୍ତ—1. Uninvited.

Asaṅkhyā ୨ । ଅନୁମନ୍ତ—2 Unasked.

୩ । ଅନାଦୃତ—3. Disregarded.

୪ । ଯାହାର କେହି ଯତ୍ନ ନାହିଁ—

4 Uncared for.

୫ । ଦୃଷ୍ଟି—5. Hated

୬ । ନିଷ୍ଫଳ; ବ୍ୟର୍ଥ—6. Fruitless; vain.

୭ । ଯାହା ବିଷୟରେ କେହି ତତ୍ତ୍ୱ ନେଇ ନାହିଁ—

7. Not enquired after.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅନାଦୃତ—1. Disregard.

୨ । ଅସହ—2. Want of care.

ଅସଂଖ୍ୟା—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି.—ଅସଂଖ୍ୟା (ଦେଖ)

Asaṅkhyā Asaṅkhyā (See)

ଅସଂଖ୍ୟା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସଂଖ୍ୟା)—

Asaṅkshēpa ଅଗଣ୍ୟ; ବହୁ—Countless; many.

ଏଥିରୁ ଅନେକ ଚାକିରି ଅସଂଖ୍ୟ । କୃଷିରୁ ମହାଭରତ ଅଛି ।

ଅସଂଗତ—ସଂ. ବି (ଅ + ସଂଗତ)—ବୈରାଗ୍ୟ; ଅନାସକ୍ତ—

Asaṅga Non attachment to the mundane affairs.

ଯେତେ ବିଷୟ ଅସଂଗତ, ଅସଂଗତ ଶବ୍ଦ ଚାହାଁ ହେବ—

ନିରାଶ୍ରୟ—ନିରାଶ୍ରୟ ।

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅନାସକ୍ତ—1. Not attached to—

ଅସଂଗତ ପ୍ରାଣବେଦ, ବୁଦ୍ଧି ଅସଂଗତ ବେଦ ଲେଖ—

ନିରାଶ୍ରୟ—ନିରାଶ୍ରୟ ।

୨ । ନିଃସଙ୍ଗ—2. Having no companion

୩ । ସଂସାରବନ୍ଧନରହିତ—

3. Free from worldly ties.

ଦେ. ବି.—୧ । ମନ୍ଦସଙ୍ଗୀ—1. Bad companion.

ଅସଂଗତ ସଙ୍ଗରେ ଯିବା ଲାଗି—ପ୍ରାଚୀନ ଚିନ୍ତାଧାରା—

୨ । ମନ୍ଦ ସଙ୍ଗୀଙ୍କ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ—

2. Bad company.

ଅସଂଗତ ସଙ୍ଗରେ ଯିବା, ଅସଂଗତ ସଙ୍ଗ ହେଲେ କିଠି ଶୁଣି ଲାଗିବା—

ଅସଂଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଂଗତ)—୧ । ଅଯୌଜ୍ଞିକ—

Asaṅgata 1. Unreasonable.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦେଖ । ସଂସ୍କୃତ—
'ଗାଘ' ନ ମିଳେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳେ 'କୂଅ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠରେ 'ବଧୂ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଠରେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ଗୋଟିଏ ।

- ୧ । ଧୂବା ଶବ୍ଦସ୍ତ ସଙ୍ଗେ ମେଳ ନ ଥିବା—
2 Incongruous; inconsistent.
୩ । ଅସମ୍ଭବ—3. Improbable.
୪ । ଅନୁପପାଦ—4. Improper.
୫ । ପରସ୍ପର ସହଜ ମିଳି ନ ଥିବା—
5. Not tallying with each other.
୬ । ଅସୁଚ୍ଚ—6. Inappropriate.

ଅସଙ୍ଗତ—ସଂ. ବି (ଅ + ସଙ୍ଗତ)—

Asaṅgati ୧ । ସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ଅଭାବ, ଅମେଳ—

1. Incongruity; inconsistency
୨ । ସାମ୍ବାରିକ ବା ଅର୍ଥିକ ସଙ୍ଗତ କା ଧନ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—
2. Financial or material incompetence.
୩ । ଅସମ୍ବନ୍ଧ—3. Want of connection
୪ । ଅସୌକ୍ଷ୍ମିକତା—4. Unreasonableness.
୫ । ଉପାୟହୀନତା—5. Want of resources.
୬ । ଅମେଳ—6. Disagreement.
୭ । ଅର୍ଥାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—7. A figure of speech.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କାରଣ ଥାଏ ସେହି ସ୍ଥାନରେହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଏହି ନିୟମର ଅନ୍ୟଥା ଘଟିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ କାରଣର ସ୍ଥିତି ବସ୍ଥିତି ହେଲେ ଅସଙ୍ଗତ ଅଲଙ୍କାର ହୁଏ । ଯଥା—

ଜୀବନ ହେଲେ ଚକ୍ରମ ଦେହରୁ ଶରୀର ଶୃଙ୍ଖଳା ଥାଉ ।

ସାଣି ଦେହରୁ ଥିବରେ ମାନବ ବସ୍ତୁରୂପ ପକାଉ ।

ସୁଲଳଦେବ. ଚିନ୍ତାବଳୀ—ଲୁଲମଣି ଅଲଙ୍କାରରୂପେ ।]

ସଂ. ବିଶ—ସଙ୍ଗତରହିତ—

Not well-to-do; resourceless.

ଅସଙ୍ଗତ—ପ୍ରା. ବିଶ.—ଅସଙ୍ଗତ (ଦେଖ)

Asaṅghā

Asaṅghā (See)

ଅସଙ୍ଗତ ଗାଈ ଚରରେ ପହଞ୍ଚିବ ଶୀଘ୍ର—

ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରସ୍ତୁତବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଅସଙ୍ଗତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଙ୍ଗତ + ଇନ୍; ୧ମ. ୧୦.)—ଅନାସକ୍ତ—

Asaṅgi

Unattached.

ପ୍ରଥମେ ବସନ୍ତ ଅସଙ୍ଗତ; ପ୍ରଥମେ ବସନ୍ତ ଅସଙ୍ଗତ—

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

ସଂ. ବି.—ବୁଝାଣି; ମନ୍ଦ ସହଚର—

Bad companion.

ଅସଙ୍ଗତ—ପ୍ରା. ବିଶ.—ଯେଉଁ ଉଷ୍ଣରେ ପରିବାହକ ଉତ୍ତମରୂପେ ସିଝି

Asaṅghardā

ଏକଦି ମିଶି ଯାଇ ନ ଥାଏ; ଅସୁସିକ—

ଆସିକ—

Half boiled, not well boiled.

ଅସଙ୍ଗତ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଅସଙ୍ଗତ)—ଯେଉଁ ବୃଷ ବା ଗାଈ

Asaṅghā ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗତ କର ନାହିଁ— a cow or bull)

Which has not yet copulated.

ଅସଙ୍ଗତ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା. ଅସଙ୍ଗତ + ଚରଣ)—ମନ୍ଦ ଆଚରଣ—

Asachcharitra Bad or immoral character.

(ଅସଙ୍ଗତ—ଶ୍ରୀ) ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ମନ୍ଦଚରଣ—

Immoral; of bad character.

ଅସଙ୍ଗତ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ସଙ୍ଗତ; କମ୍ପା. ଅ + ସଙ୍ଗତ)—

Asachchhala ୧ । ଅସଙ୍ଗତ—1 Not well to-do.

ଅସଙ୍ଗତ

୨ । ଅଭାବ—2. Being in want.

(ଅସଙ୍ଗତ—ବି) ୩ । ନିର୍ଧନ—3. Poor.

ଅସଙ୍ଗତ—ପ୍ରାଚୀ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଶ.—ଅସଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Asaj

Asaja (See)

ଅସଙ୍ଗତ—ପ୍ରାଚୀ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅସଙ୍ଗତ (ଦେଖ)

Asajthān

Asajathāna (See)

ଅସଙ୍ଗତ—ପ୍ରାଚୀ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅସଙ୍ଗତ (ଦେଖ)

Asajthān

Asajathāna (See)

ଅସଙ୍ଗତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅ + ସଙ୍ଗ = ସଙ୍ଗତ; କମ୍ପା. ଅ + ସଙ୍ଗତ)—

Asaja ୧ । ଅସଙ୍ଗତ; ଅସୁବିଧା—1. Inconvenience

୨ । ଅକଳ; ଅସୁବିଧାମୟ ଅବସ୍ଥା—2. Inconvenient condition; awkward position.

୩ । ଉପାୟହୀନତା—3. Resourcelessness

୪ । ସ୍ୱାଧୀନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଅବସ୍ଥା—

4 Being out of order; derangement.

୫ । ଗୋଳମାଳ—5. Confusion; complication.

୬ । ଶ୍ୱୀର ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—6. Pregnancy.

(ସଂସ୍କୃତ—ତାଙ୍କ ଘରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସଙ୍ଗ ଥିବାରୁ ସେ ମଢ଼ା କାଟିଦେବା ନାହିଁ ।)

୭ । ଶ୍ୱୀର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା—

7. State of being in her menses.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସୁବିଧାଜନକ; ଅକଳ—

1. Inconvenient; awkward.

୨ । ଅକଳ ହୋଇଥିବା; ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—

2. Out of order; deranged.

୩ । ଗୁପ୍ତ (ଅଙ୍ଗ)—3. Private (limb or part of body).

୪ । ଅସହଜ; କଷ୍ଟକର—4. Difficult.

୫ । ଅସଜ୍ଜିତ—5. Unfurnished.

୬ । ଦେହର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଅତି ସୁଲ୍ଲଭ—

6. Vital (part of the body); very tender.

୭ । ଅସ୍ତସ୍ତ—7. Unprepared; not ready.

୮ । ଅସୁନ୍ଦର—8. Ungraceful.

୯ । (ସ. ଅ + ସଙ୍ଗ)—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସ୍ୱର; ବାଣୀ—

9. Stale; not fresh.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ	ଷ	ଜ୍ଞ	ଭୃ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

ଅସଜଧାନ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁବିଧାନକ ସ୍ଥାନ—

Asajathāna 1 Inconvenient place.

୨ । ଦେହର ମର୍ମସ୍ଥାନ—2. Vital or vulnerable part of the body.

୩ । ଦେହର ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନ—3. The privities; private parts of the body

ଅସଜସଜ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁବିଧା ଓ ସୁବିଧା—1 Inconvenience and convenience.

Asajasaja

ଅସଜା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସଜ୍ଜିତ)—

Asajā ୧ । ଅସଜ୍ଜିତ—1. Unfurnished.

ଅସାଜାନ ୨ । ଅନଳଙ୍କୃତ—2. Unadorned

ବେଶାମାନ

ଅସଜାଡ଼—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ + ସଜ୍ଜା) —୧ । ବିଗଢ଼ିଥିବା—

Asajārda 1 Disordered; out of order.

ବିଗଢ଼ାନ ୨ । ସଜଡ଼ା ହୋଇ ନ ଥିବା—

ଅଢ଼ବଢ଼ 2. Not set right.

୩ । ଅସଜ୍ଜିତ—3. Not arranged or furnished.

୪ । ଅସୁବିଧାନକ—4. Inconvenient.

ବନ ବନ୍ଧା ଶୁଣା ଗଲ ଅସଜ ଓ ରୁମ୍ । ସାରଳାମହାପୁରୁଷ ଚିନ୍ତା ।

୫ । ଅପରିଷ୍କୃତ—5. Uncleansed.

୬ । ପୀଡ଼ିତ—6. Sick

୭ । ଯାହାର ଧାରା ବିଗଢ଼ି ଯାଇଥାଏ—7 Disorganised.

୮ । ଅସୁସଜ୍ଜିତ—8. Not properly arranged.

ଅସଜଥ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅସଜ (ଦେଖ)

Asajā Asaja (See)

ଅସଜିଲ୍—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ + ସଜ୍ଜିତ)—

Asajil ୧ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ—1 Unprepared

ବେସଜିଲ ୨ । ଅସଜ୍ଜିତ—2. Unfurnished.

ବେସଜିଲ ୩ । ଅସୁବିଧାନକ—3. Inconvenient,

ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁବିଧା—1. Inconvenience.

୨ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ଅବସ୍ଥା—2 Unpreparedness.

ଅସଜା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ + ସଜ୍ଜା) —୨ । ସଜ୍ଜା ହୋଇ ନ ଥିବା;

Asajāchā ଅସଜ୍ଜିତ—1. Unstored; unhoarded.

୨ । ସାଚରା ହୋଇ ନ ଥିବା—2. Not preserved

ଅସଜ୍ଜ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅସଜ୍ଜିତ; ଅସଜ୍ଜ) —୧ । ଅସଜ୍ଜ; ଅସଜ୍ଜ—

Asardā 1. Rude, uncivil,

୨ । ଅଶ୍ଳୀଳଭାଷୀ—2. Of vile tongue; obscene.

୩ । ଅକାର୍ଯ୍ୟ—3. Disobedient

୪ । ଅଶିକ୍ଷିତ—4 Uneducated

୫ । ଯେଉଁ ଦାଣ୍ଡି ବା ମୁରୁପାତରେ ଚିକିତ୍ସା ଦିଆ ଯାଇ
ଅତି ରଖା ଯାଇ ତାକୁ ସଜ୍ଜ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ—
(earthen pot) The pores of which
have not become sufficiently saturat-
ed with milk or ghee by use, so
as not to suck any further article
kept in them.

ଅସଜ୍ଜସଜ୍ଜ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅସଜ୍ଜିତ) —୧ । ଅସଜ୍ଜିତ (ବାକ୍ୟ)—

Asardasarda 1. Obscene (language).

୨ । ଅସଜ୍ଜ (ବାକ୍ୟ)—2. Rude (words)

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଅସଜ୍ଜିତ କଥା—1. Obscene language.

୨ । ଅସଜ୍ଜବାକ୍ୟ—2. Rude words

ଅସଜ୍ଜା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅସଜ୍ଜା (ଦେଖ)

Asardā

Asardhā (See)

ଅସଜ୍ଜା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ଯାହା ସଜ୍ଜି ନ ଥାଏ—

Asardhā 1. Not rotten.

୨ । ଯାହା ପାଚି କର ହୋଇ ଯାଇ ନ ଥାଏ—

2. Not softened after being fully ripe.

ଅସଜ୍ଜା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ.—ଅସଜ୍ଜା (ଦେଖ)

Asanjā

Asanjā (See)

ଅସଜ୍ଜଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ଅ + ସଂସ୍ଥାନ) —ଶୃଙ୍ଖଳାର ଅଭାବ—

Asanjāhāna Want of method.

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ —୧ । ଶୃଙ୍ଖଳାହୀନ—

ବେଢ଼ା; ବେଢ଼ାଳ 1. Unmethodical.

ବେଢ଼ା ୨ । ଅଠିକଣା—2 Clumsy; awkward

୩ । ଅସୁନ୍ଦର—3. Ungraceful.

ସୁ.—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଠିକଣା ବା ଶୃଙ୍ଖଳା ନ
(ଅସଜ୍ଜଣ—ଶ୍ରୀ) ଥାଏ—1. Unmethodical or clumsy
in work.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁଲ୍‌ଚଳନ, ଲୁଗାପିନ୍ଧା, ଔଷଧିଆରେ
ଭଙ୍ଗ ବା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନ ଥାଏ—2. Of awkward
movements.

ଅସଜ୍ଜଣା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅସଜ୍ଜଣ (ଦେଖ)

Asanjāhānā

Asanjāhāna (See)

ଅସଜ୍ଜଣା—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅସଜ୍ଜଣ (ଦେଖ)

Asanjāhāna (See)

ଅସଜ୍ଜଣିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. ସଂ.—ଅସଜ୍ଜଣ (ଦେଖ)

Asanjāhāniā

Asanjāhānā (See)

(ଅସଜ୍ଜଣ—ଶ୍ରୀ)

ଅସଜ୍ଜବା—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅସଜ୍ଜବା (ଦେଖ)

Asandabā

Asandāhābā (See)

ସାଧାରଣ ଶବ୍ଦରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ ଶବ୍ଦରେ ଗୁଣିତ ଏ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅସତ୍ତ୍ୱ ଏ ବା ଶବ୍ଦର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେତେବେଳେ ଗୁଣିତ କରାଯାଏ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଶବ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦୂର । ଯଥା — 'ସାତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ଗାତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ; 'ସୂତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ସୂତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ; 'ଦୂତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ଦୂତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ନ ଥିଲେ 'ଅଶ୍ୱତ୍ତ୍ୱ' ଗୋଟିକେ ।

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ଗ୍ରା. ବିଶ. — ୧ । ଅସତ୍ତ୍ୱ (କଥା)—

Asandhabhā 1. Unreasonable.

୨ । ଅସତ୍ତ୍ୱ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Awkward; queer.

୩ । ଭୂଷିତ; ଅସତ୍ତ୍ୱ—3. Ungraceful; ugly.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ. — (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ମିଥ୍ୟା; ମିଛ—

Asat 1. False; untrue.

୨ । ଅସ୍ତିତ୍ୱହୀନ; ସତ୍ତ୍ୱହୀନ—2. Non-existent.

୩ । ମନ୍ଦ; ଖରାପ—3. Bad.

୪ । ଖଳ; ଦୁଷ୍ଟ—4. Wicked; wanton.

୫ । ଅଧର୍ମିକ—5. Impious; irreligious.

୬ । ଅସାଧୁ; ଅସତ୍ତ୍ୱ—6. Dishonest.

୭ । ପରର ଧନ ବା ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ କ୍ରମେ ଲୁଚ୍ଚ—

7. Unlawfully covetuous after others' property.

୮ । ଅସତ୍ତ୍ୱ—8. Immoral; of bad character.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ଦେ. ବିଶ. ୧ । (ସଂ. ଅସତ୍ତ୍ୱ)—ଅସତ୍ତ୍ୱ (ଦେଶ)

Asata Asat (See)

୨ । (ସଂ. ଅସତ୍ତ୍ୱ)—ମିଥ୍ୟା—2. False

ମୋର ବଚନ ଦେ ବାବଦ, ବେବେବେ ହୁଏ ଅସତ୍ତ୍ୱ । ନରଦାସ ଭଗବତ ।

ଦେ. ବି. — ଅସତ୍ତ୍ୱ; ମିଥ୍ୟା ବାକ୍ୟ—A lie; falsehood.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ. (ସଂ. ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ) ୧ । ମିଥ୍ୟାବାକ୍ୟ—

Asatiā 1. Untruthful

(ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅଜ୍ଞାକାର ଲଂଘନକାଣ୍ଡ—2. False to one's promise.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)— ଦୁଷ୍ଟରତ୍ନା; ସଂସ୍କୃତ—

Asati Unchaste

ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ଅ + ସତ୍ତ୍ୱବାକ୍ୟ)—ମିଥ୍ୟାବାକ୍ୟ—

Untruthful.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସଂସ୍କୃତା ସ୍ତ୍ରୀ—Adulteress

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ଅସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ମିଥ୍ୟା; ମିଥ୍ୟାବାକ୍ୟ—

Asatei 1. Lying; untruthful.

୨ । (ସଂ. ଅସତ୍ତ୍ୱ) ଅସତ୍ତ୍ୱ; ନିଷ୍ଠୁରତ୍ନା—2. Unchaste,

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ଅବଦ୍ୟମାନତା—

Asattā 1. Non-existence

୨ । ଅନୁପସ୍ଥିତି—2. Absence

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ମିଥ୍ୟା; ମିଥ୍ୟାବାକ୍ୟ—

Asatya 1. Falsehood; a lie.

୨ । ପ୍ରତିଜ୍ଞାଲଙ୍ଘନ—2. Breach of promise,

ସଂ. ବିଶ. —ମିଥ୍ୟା—False.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । ମନ୍ଦ ଅଚରଣ—

Asadācharana 1. Bad conduct.

୨ । ଦୁଷ୍ଟ ଅଚରଣ—2. Wicked conduct.

୩ । ଅସତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବହାର—3. Rude treatment.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. —ଫାଇଲ୍‌ଜାମିନ୍ (ଦେଖ)—

Asadācharanajāmin Phāiljāmin (see)

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. —ଫାଇଲ୍‌ଜାମିନ୍ (ଦେଖ)

Asadācharana muchālikā Phāiljāmin (See)

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା, ଅସତ୍ତ୍ୱ + ଅସତ୍ତ୍ୱ)—

Asadāchāra ୧ । ମନ୍ଦ ଅଚରଣ—1. Bad conduct.

୨ । ଦୁଷ୍ଟ ଅଚରଣ—2. Wicked conduct

୩ । ଯାହା ସଦାକାର ବା ଶିଷ୍ଟାକାର ନୁହେଁ—

3 Not approved wsage

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ (ଅସତ୍ତ୍ୱ + ଇନ୍. ୧ମ. ୧କ)—

Asadāchārī ମନ୍ଦ ଅଚରଣକରିଷ୍ଟ; ଦୁଷ୍ଟ—

(ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସ୍ତ୍ରୀ) Of wicked behaviour; wicked.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—

Asadupadeśa ମନ୍ଦ ପରାମର୍ଶ—Bad advice.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ଅସମାନ—

Asadrūsa 1. Unequal; dissimilar.

୨ । ଅନେକ—2 Not resembling.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—

Not tallying with each other.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ମନ୍ଦ ଅଚରଣ—1. Bad conduct.

Asadbyabahāra ୨ । ଅସତ୍ତ୍ୱ ଅଚରଣ—

2 Uncivil treatment.

୩ । ଅସତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବହାର—3 Misuse; abuse.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (ଅସତ୍ତ୍ୱ = ଅବଦ୍ୟମାନ + ଇନ୍)—

Asadbhāba ୧ । ଅସତ୍ତ୍ୱ; ଅବଦ୍ୟମାନତା—

1. Non-existence.

୨ । ଅଭାବ—2. Want.

୩ । (ଅ + ସତ୍ତ୍ୱ) ଅସତ୍ତ୍ୱ; ଅସତ୍ତ୍ୱ—

3 Want of cordiality.

୪ । ମିତ୍ରତାର ଅଭାବ—4 Want of friendliness.

୫ । ଶତ୍ରୁତା—5. Enmity.

ଅସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି (ଅସ ଥାତୁ = ସେପକ୍ଷ କରବା + ଇନ୍. ଅନ)—

Asana ୧ । ସେପକ୍ଷ—1. Throwing

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—ଅସନ ୨ । ଶିତଶାଳ; ପିତ୍ତଶାଳ (ଗଛ)—

ଅସନ 2. A timber tree; Pterocarpus marsupium

ଅସନା; ଅସନ ୩ । ଶାଳଜାତୀୟ ଏକପ୍ରକାର ଗଛ—

3 A timber tree, Buchanania Latifolia.

[ଦ୍ର— ଦକ୍ଷିଣାପାର୍ଶ୍ୱରେ ବନ୍ୟ ଗଛ । ଏହା ଅଳ୍ପ ନ ଗଛ ପରି; ଏହାର

ଶୁଳ ଓ ଫଳରୁ ତମ୍ବୁଳା କଟିକାର ମସୂ (tannin) ବାହାରେ ।

ଫଳ ଦଳିବିଆ, ଫଳ ପତ୍ରପତ୍ର, ଗଛରୁ ଅଠା ବାହାରେ, କାଠ ଶୁଳ

ଓ ମାଟିଆ, ମଞ୍ଜୁ ଶାଳ; ଏ ଗଛ ୨ କାନ୍ଦୁ; ୧ ମୂର୍ଦ୍ଧିଆ ଅସନ—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭ୍ୟ	ଞ	ଞ

କାଠ ଗାଡ଼ିଖର ରଙ୍ଗ । ୨ । ଅମୁଅ ଅସନ—କାଠ ମାଟୁଆ ଓ ମଞ୍ଜୁ ଖର ।]

ଅସନଟ—ଦେ. ବି—୧ । ଗୋଳମାଳ - 1. Confusion

Asanaṭa ୨ । ଅବର୍ଜନା; ଅଳଥ—2 Refuse

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗୋଳମାଳ—1. Complicated.

୨ । ଅବର୍ଜନାମୟ—2. Full of refuse.

୩ । ମଳା; ମଇଳା—3 Dirty; foul.

୪ । ଅସଜ୍ଜିଆ—4. Inconvenient; awkward.

ଅସନଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅସନଟ (ଦେଖ)

Asanaṭiā Asanaṭa (See)

ଅସନପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି—ଶୁଣୁ ଶୁଣିଆ ଶାଗ—

Asanaparṇṇī A pot-herb; Marselia
Quadrifolia.

ଅସନା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ମଇଳା; ଅସଞ୍ଜିତ—1. Unclean,

Asanā filthy; dirty

ନୋହା ୨ । ଯେ, ବଡ଼ ଓ ଲୁଗା ଆଦିକୁ ମଇଳା ବା କୋଇର ରଙ୍ଗ—

ମୈଳା 2 Of unclean habits; dirty

(ଅସନା—୩) ଦେ. ବି—୧ । ମଇଳା; ମଳ—1 Filth; dirt.

୨ । ଅଳଥ; ଶୁଣୁଆ—2 Sweepings.

ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ସନ୍ତୁଷ୍ଟ)—ଅତୃପ୍ତ—

Asantushta Dissatisfied; discontented.

(ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—୩)

ଅସନ୍ତୋଷ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସନ୍ତୋଷ)—

Asantoshā ସନ୍ତୋଷର ଅଭାବ; ଅତୃପ୍ତ—
Discontent; dissatisfaction.

ଦେ. ବିଶ—ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—Dissatisfied.

ଅସନ୍ଦିଗ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସନ୍ଦିଗ୍ଧ)—

Asandigdha ୧ । ସନ୍ଦେହ ଶୂନ୍ୟ—1. Unsuspicious;
unsuspecting.

୨ । ନିଶ୍ଚୟ; ନିଶ୍ଚିତ—2 Sure; certain;
undoubted.

ଅସନ୍ଦେହ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସନ୍ଦେହ)—

Asandeha ୧ । ସନ୍ଦେହର ଅଭାବ—1. Absence of
doubt.

୨ । ସ୍ଥିରତା—2. Certainty

ଅସନ୍ଦେହୀ—ଦେ. ବିଶ. —୧ । ଯେ କାହାର ଉପରେ ସନ୍ଦେହ କରେ

Asandehī ନାହିଁ; ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେ—

ଅସନ୍ଦେହୀ 1. Confiding in every one.

୨ । ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ଅପରାଧ ପାଇଁ ସନ୍ଦେହ କର

ଯାଏ ନାହିଁ—2. Not suspected of any
offence.

ଅସନ୍ଧ—ଦେ. ବି—୧ । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ—1. 'Narrow place.

Asandhi ୨ । ଅସଂଯୋଗ—2. Want of connection

୩ । ଅଶାନ୍ତି; ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନର ଅଭାବ—3 Want of
peace; want of binding by treaty

୪ । ନିରାପାର୍ଥ ଅବସ୍ଥା—4. Helpless condition

୫ । ସନ୍ଦେହ—5 Doubt.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଘନ; ସାନ୍ନି—1. Dense; thickly set.

୨ । ସନ୍ଦେହଜନକ—2. Doubtful.

ଅସନ୍ଧିଆ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅସନ୍ଧ (ଦେଖ)

Asandhiā Asandhi (See)

ଅସନ୍ଧିସନ୍ଧି—ଦେ. ବି.—କନ୍ଧକନ୍ଧ; ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଓ ଗୁପ୍ତ ସ୍ୱରୂପାନୁ—

Asandhisandhi Every nook and corner, every
conceivable place.

(ଯଥା—ମୁଁ ତାକୁ ସବୁ ଅସନ୍ଧିସନ୍ଧିରେ ଖୋଜିଲି)

ଅସନ୍ନିହିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସନ୍ନିହିତ)—ଦୂରସ୍ଥ—

Asannihita Distant.

ଅସପତ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସପତ୍ନ = ଶତ୍ରୁ, ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ)—

Asapatna ୧ । ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀରହିତ—1' Having no rival.

(ଅସପତ୍ନ—୩) ୨ । ନିଷ୍ପାଦ—2. Undisturbed.

ଅସପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ସପିଣ୍ଡ; ଯେ ପିଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କଦ୍ୱାରା ସଂବନ୍ଧ

Asapiṇḍa ନୁହେଁ)—ସପିଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରୁ ଦୂରତର; ଅପଣାଠାରୁ

ସାତ ପୁରୁଷ ଛଡ଼ା (ବ୍ୟକ୍ତି)—(ସପିଣ୍ଡ ଇଲେ ନୋଟ

ଦେଖ)—(agnate; 'Not connected by

common' funeral oblation; beyond,

'the seventh degree of kinship

related to a person more distantly

than a Sapiṇḍa.

ଅସଫା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅ + ଅ. ସଫ)—

Asaphā ୧ । ଅନିର୍ମଳ—1. Not clear.

୨ । ଅସଞ୍ଜିତ—2. Uncleansed.

ଅସବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ସବର୍ଣ୍ଣ)—

Asabarnṇa ୧ । ଭିନ୍ନ, ଜାଗା; ଯେ ଅପଣାର ବର୍ଣ୍ଣର ବା

(ଅସବର୍ଣ୍ଣ—୩) ଜାତିର ନୁହେଁ—

1. Of a different caste.

୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଧ୍ୱନି ବା ଅକ୍ଷରମାନଙ୍କର

ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଟେ—

2 (grammar) (letters or sounds). Which

do not issue from the same organ

of pronunciation.

୩ । (ସଙ୍ଗୀତ) ଯେଉଁ ଧ୍ୱନିମାନ ଏକସ୍ୱରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନୁହେଁ—

3 Not homogeneous (as sound) (M.W.)

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପତ୍ନୀ ଓ ଚିତ୍ତର ଅପତ୍ନୀ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପତ୍ନୀ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଯେବେ ଏ ଘୋଷାକୋଷରେ ନ ଯିବେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବସ୍ତୁତ୍ୱ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ଯିବେ 'ଗାଢ଼' ଘୋଷଣା; 'ବୁଧ' ନ ଯିବେ 'ବୁଧ' ଘୋଷଣା; 'ବଧୂ' ନ ଯିବେ 'ବଧୂ' ଘୋଷଣା; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ଯିବେ 'ଅଶ୍ୱ' ଘୋଷଣା; 'ଅଳକା' ନ ଯିବେ 'ଅଳକା' ଘୋଷଣା; 'ଅଳକା' ନ ଯିବେ 'ଅଳକା' ଘୋଷଣା

ଅସବର୍ଣ୍ଣବିବାହ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା)—ଏକ ଜାତିର ବର୍ଣ୍ଣ
Asabarnnabibāha ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ଜାତିର କନ୍ୟାର ବିବାହ—
Intermarriage between people of
different caste.

[ଦ୍ର—ଅନୁଲେଖ ପ୍ରଭଲେଖ ବିବାହ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

ଅସବାବ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅସବାବ)—୧ । ଗୃହର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁ-
Asabāb ଜମାଦୃ ଚଳନ୍ତିପତ୍ର; ମାଲ୍—
ଆସବାବ 1. Domestic movable property
ଅସବାବ ୨ । ଚଳନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି—2 Movables.

* । ଗୃହର ସାଜସଜ୍ଜା; ଉପକରଣ—3 Furniture.

ଅସବାବପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ୱିତୀୟ ସହଚର; ଭୁଲନାକର
Asabābpatra ଦରମାପତ୍ର; ବିତାପପତ୍ର; ପରସାପତ୍ର)—
ଆସବାବପତ୍ର ୧ । ଗୃହର ନାନାଦି ବସ୍ତୁ—
ସାମାନ୍ 1 Various household articles.

୨ । ସାବିତ୍ରୀ ଚଳନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି—

2. All the movables.

* । ସାମାନ୍; ଭ୍ରମଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ସାଙ୍ଗରେ ନିଅ ଯିବା
ଅବଶ୍ୟକୀୟ ପଦାର୍ଥସବୁ ଓ ବସ୍ତୁ ଆଦି—

3. Bag and baggage of a traveller.

ଅସବା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସବା)—ବାମ; ବାଆଁ—Left.

Asabya ଦେ. ବି—ବାମପାଶ—Left side.

ସବ୍ୟ ଅସବ୍ୟ ଯେଉଁ ମେଣ୍ଡା ଗୁରୁ ବଚନ,

ଏହା ନ ଚିତ୍ତରେ ବନାଏ ସାଧୁ ସେ ଜନ—ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅସଭା (ଉଚ୍ଚାଦି)—ବୈଦେ. ବି—ଅସବାବ୍ ଉଚ୍ଚାଦି (ଦେଖ)
Asabhāba etc Asabāb etc (See)

ଆଜି ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖ ଅବ କର,

ଯେତେବେଳେ ଅସଭା ଅସଭା ସେହି ପୁର—ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅସଭ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସଭ୍ୟ; ଯେ ସଭାରେ ବସିବାର ଉପଯୁକ୍ତ
Asabhyā କୁହେ)—୧ । ସଭାରେ ବସିବାର ଅନୁପଯୁକ୍ତ—
(ଅସଭ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) 1. Not fit for an assembly.

(ଅସଭ୍ୟତା—ବି) ୨ । ସମାଜରେ ଚଳିବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ—

2 Unfit for society

* । ଅଶିକ୍ଷିତ—3 Uneducated

୪ । ବର୍ବର; ଯେ ସଭ୍ୟ ନୁହେଁ—

4 Barbarous; uncivilized.

* । ଅନୁକୂଳ; ସାମାଜିକ ଉପକରଣ—5. Backward

୬ । ଅଭ୍ୟାସ—6. Impolite.

୭ । ଲଢ଼ା—7. Vulgar.

୮ । ମାନ୍ୟ; ଅଧମ—8. Mean; low.

ଦେ. ବିଶ—ଅଶ୍ୱାସ; ଅଶିଷ୍ଟ—Indecent; obscene.

ଅସଭ୍ୟତା—ସଂ. ବି. (ଅସଭ୍ୟ + ଭାବ. ତା)—୧ । ଅଭ୍ୟାସ—

Asabhyatā 1. Impoliteness; indecency.

୨ । ଅଶିକ୍ଷିତପଣ—2. Want of education.

* । ଅସଭ୍ୟତା ଅବସ୍ଥା—

3. Want of civilised condition.

ଅସମ—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଅ + ସମ)—୧ । ଅଭିଭାବ; ଅସମାନ;

Asama ଯାହା ଅନ୍ୟ ପରି ନୁହେଁ; ଅସଦୃଶ—

(ଅସମତା—ବି) 1. Dissimilar; unequal.

(ଅସମା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅସମତା—2 Uneven; not level.

୩ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ଅନୁପମ—3 Incomparable.

୪ । ଅଭିଭାବ; ଯାହାକୁ କେହି ସରି ନୁହେଁ—

4. Matchless; peerless

* । ଅସାଧାରଣ—5 Extraordinary

୬ । ବିଷମ; ଯାହା ଦୂରରେ ଦୂରରେ ଛିଣ୍ଡେ ନାହିଁ (ସଂଖ୍ୟା)—

6. Odd (number).

ଅସମକକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ପତ୍ତି. ଅ + ସମକକ୍ଷ)—

Asamakaksha ଯେ ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ସରି ହେବାର ବା ପଟ
ପକାଇବାର ଉପଯୋଗୀ ନୁହେଁ —

1. Not a match for any one else.

୨ । ଯେ ଅନ୍ୟର ସମାନତା ନୁହେଁ—

2. Not of the same or similar status.

ଅସମକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସମକ୍ଷ)—୧ । ଅସାକ୍ଷାତ; ଚନ୍ଦ୍ରର
Asamaksha ଅଗୋଚର; ଅସ୍ଥ ଅଗରେ ନ ଘଟିବା—

1. Not happening before one's eyes;
behind one's back.

୨ । ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଘଟିବା—

2. Happening in one's absence

ସଂ. ବି—୧ । ଦୃଷ୍ଟିର ପଛ—1. Background

୨ । ପଛପାର୍ଶ୍ୱ—2. Back side.

ଅସମଗ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଅ + ସମଗ୍ର)—୧ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Asamagra 1. Incomplete

୨ । ଅଂଶିକ—2 Partial.

୩ । ଯାହା ସ୍ୱର ନୁହେଁ—3 Not entire.

ଅସମଜସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଅ + ସମଜସ୍ୟ)—୧ । ଅସଙ୍ଗତ; ଅନୁଚିତ—

Asamanjasya 1 Improper.

(ଅସମଜସ୍ୟା—ବି) ୨ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ—2 Unfit; unbecom-
ing.

* । ଅମେଳ; ବିଷମ—3. Incongruous.

୪ । ଅସମ୍ଭବ—4. Absurd

ସଂ. ବି.—୧ । ଅଯୋଗ୍ୟ ଓ ନିକମ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜି	ଇୟ	ଉଅ	ଊ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଇୟ	ଊ	ୠ

1 A good for nothing fellow. (M. W.)

୨ । ଅନୌଚିତ୍ୟ—2. Impropriety.

୩ । ଅନୁପସ୍ଥାପନ—3. Unbecomingness.

୪ । (ନାମ) ମୟଦାନବର ପୁତ୍ର—

4. Name of the son of the demon Maya, ଅସମତଳ—୫. ବିଶ୍ୱାସ (ନିଶ୍ଚିତତ୍ୱ; ଅ + ସମତଳ) —

Asamatala ୧ । ଯାହାର ପୃଷ୍ଠଦେଶ ସମତଳ ନୁହେଁ; ଉଚ୍ଚ-ନିମ୍ନ; ଅସମତାପୃଷ୍ଠ—

1. Uneven; not smooth.

୨ । ଅସମତା—2. Rough.

୩ । ଯାହା ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ତୁଳନାରେ ସମାନ ଉଚ୍ଚତାରେ ନ ଥାଏ—3. Not of the same level (with another thing).

ଅସମଭାବ—୪. ବି. (ନିଶ୍ଚିତତ୍ୱ; ଅ + ସମଭାବ) —

Asamabhāva ୧ । ଅସମାନତା—1. Inequality.

୨ । ଯାହାର ଦୁଇ ପାଶ ଓଜନରେ ସମାନ ନ ଥାଏ—

2. Want of equilibrium

ଅସମୟ—୫. ବି. (ଅ + ସମୟ) — ୧ । ଅନୁପଯୋଗୀ ସମୟ—

Asamaya 1. Inopportune time.

୨ । ବେଉତ୍ତ; ଉତ୍ତୁକତ୍ୱର ସମୟ—

2. Unseasonable time.

୩ । ଦୁଃସମୟ; ମନ୍ଦସମୟ; ଅଶୁଭକାଳ—

3. Bad or evil time.

୪ । ବିପଦର ସମୟ—

4. Time of danger or distress.

୫ । ଅକାଳ; ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀଦର କାଳ—

5. Famine; time of calamity.

୬ । ରୁଦ୍ଧି ବା ବାଧାଦର ଅଭାବ—

6. Non-obligation; absence of contract.

୭ । ଉପସ୍ଥାପନ ସମୟର ପୂର୍ବକାଳ—

7. Time before the due time

୫. ବିଶ୍ୱାସ (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା) — ୧ । ନିରୂପିତ ସମୟର ପୂର୍ବେ ଘଟିବା—

1. Appearing or happening too early.

୨ । ଅନୁପଯୋଗୀ ସମୟରେ ଘଟିବା—

2. Inopportune.

ବି. ବିଶ୍ୱାସ—ବିପଦସମୟ (ସମୟ) —

(time) Of distress or danger.

ଅସମୟ କାଳେ ପୁଣି ତୋଷ ନାହିଁ ଲେଖି

କାଳର ଦେଲେହେଁ ସେବା କର ପ୍ରାଣ ରଖି । ପାତାସର- ନୁହେଁହୁସର

ଅସମୟସମୟ—ବି. ବି. (ଅ + ସମୟ ଓ ସମୟ) —

Asamayasamaya ୧ । ମନ୍ଦ ଓ ଭଲ ସମୟ—

ଅସମୟ ସମୟ 1. Bad and good time.

ବକ୍ତ ବକ୍ତ ୨ । ଭବିଷ୍ୟତ—2 Future.

୩ । ଦରକାରହେବାବେଳ—3 Time of necessity.

(ଯଥା—ସମ୍ଭବ ଧନ ଅସମୟ ସମୟକୁ ବଢ଼ି କାମରେ ଆସେ ।)

ଅସମର୍ଥ—୫. ବିଶ୍ୱାସ ପୂ. (ଅ + ସମର୍ଥ) —

Asamartha ୧ । ଅକ୍ଷମ; ଅଶକ୍ତ; ଅପାର—

(ଅସମର୍ଥ—ଶ୍ଳୀ)

1. Incapable; unable.

ଅସମର୍ଥତା } ବି. ୨ । ସାମର୍ଥ୍ୟହୀନ; ଅଯୋଗ୍ୟ—

ଅସାମର୍ଥ୍ୟ } 2. Incompetent

୩ । ଦୁର୍ବଳ—3. Weak.

୪ । ଶକ୍ତିହୀନ—4. Powerless.

ଅସମସାହସ—୫. ବି. (କର୍ମଧା: ଅସମ + ସାହସ)—ଅସାଧାରଣ ବିକ୍ରମ—

Asamasāhasa Extraordinary courage.

ଅସମସାହସିକ—୫. ବିଶ୍ୱାସ ପୂ. (ଅସମସାହସ + ଇକ) —

Asamasāhasika ୧ । ଯାହାର ଅସାଧାରଣ ସାହସ ଥାଏ—

(ଅସମସାହସିକା - ଶ୍ଳୀ)

1. (person) Possessed of

୨ (ଅସମସାହସିକତା—ବି) an extraordinary amount of courage.

୨ । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅସାଧାରଣ ଉତ୍ସାହ ଲୋଡ଼ା

୩—2. (work) Requiring the exercise of extraordinary courage.

ଅସମସାହସିକତା—୫. ବି. (ଅସମ ସାହସ + ଇକ. ତା)—

Asamasāhasikatā ୧ । ଅସମସାହସିକର ଗୁଣ—

1. Foolhardiness.

୨ । ଅସାଧାରଣ ସାହସ ଥିବାର ଅବସ୍ଥା—

2. The state of having extraordinary courage.

ଅସମସ୍ତ—୫. ବିଶ୍ୱାସ (ଅ + ସମସ୍ତ) — ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସମାସ ହୋଇ

Asamasta ନ ଥିବା (ପଦ); ସମାସଦ୍ୱାରା ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥିବା;

ବ୍ୟସ୍ତ—1. (Grammar) Not formed into a compound; (words) not joined into a compound.

୨ । ଅସମସ୍ତ—2. Unfinished.

୩ । ଭିନ୍ନ—3. Separated.

୪ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Incomplete.

ଅସମାନ—୫. ବିଶ୍ୱାସ (ଅ + ସମାନ) —

Asamāna ୧ । ଅସମ; ଭିନ୍ନ; ଯାହା ସମାନ ବା ତୁଲ୍ୟ ନୁହେଁ—

(ଅସମାନତା—ବି) 1. Not similar; unequal.

୨ । ଅସମତଳ—2. Not plane; rough.

୩ । ବିଭିନ୍ନ—3. Of different caste.

ଅସମାନକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ—୫. ବି. ବି. (ବ୍ୟାକରଣବିଶେଷ)—A defect

Asamānakartṛtva in composition.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ଦୃଷ୍ଟାରେ ସ୍ୱପ୍ନର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଭବକ ଏ ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଶ୍ରେଣୀବାକ୍ଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାକ୍ରମେ ଦର୍ଶନର ନିୟମର ଏ ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଉଦା. — ‘ଆଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଆଇ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବ୍ୟଥ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଆଶା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଆଶା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅନ୍ଧକାର’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅନ୍ଧକାର’ ଦେଖିବେ ।

[୧]—ଏକ ବାକ୍ୟରେ ସମାପିକାନ୍ତିସ୍ତୁ। ସଙ୍ଗେ ଅସମାପିକାର କର୍ତ୍ତା।
 ଏକ ନ ଦେଲେ ଏହି ଦୋଷ ହୁଏ; ଯଥା—ମଧୁସୂଦନ ଶୀତା
 ବନବାସରେ— ଭବ ଭବ ଲୋକବାସ ନୟନ
 ଝରି ଚିତ୍ତର ବସ ଚିତ୍ତର ଧନ
 ବଳମଣି ଅନନ୍ତଭକ୍ତଚର୍ଚ୍ଚିଣୀ ।]

ଅସମାନଗ୍ରାମ—ସ. ବିଣ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସମାନ+ଗ୍ରାମ)—
 Asamānagrāma ଯେ ଏକ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମି ନାହିଁ ବା ଏକ
 (ଅସମାନଗ୍ରାମ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଗ୍ରାମବାସୀ ନୁହେଁ—Not belonging to
 or being born in the same village.

ଅସମପିକାକ୍ରିୟା—୧୦. ବ (ଅସମପିକା + କ୍ରିୟା) —
 Asamāpikākriyā (ବ୍ୟାକରଣ) ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର ପ୍ରୟୋଗରେ
 ବାକ୍ୟ ସମାପ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ, ଅଥବା ବାକ୍ୟ ସମାପ୍ତି ପାଇଁ
 ଅନ୍ୟ କ୍ରିୟା ଲୋଡ଼ା ହୁଏ—
 (ଯଥା—ଖାଇ, ଖୋଇ, ଖାଆନ୍ତେ, ଯାଆନ୍ତେ, ଖାଇକରି,
 ଖୋଇକରି ଇତ୍ୟାଦି)

(grammar) Present participle of verbs.

ଅସମାପ୍ତ—ଅ. ବିଶ. (ଅ + ସମାପ୍ତ)—୧ । ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ—
 Asamāpta 1. Incomplete.
 .(ଅସମାପ୍ତ—ବ) ୨ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Unfinished
 ୩ । ଅନିଷ୍ଠ—3. Unaccomplished.

ଅସମୀକ୍ଷ୍ୟକାର୍ତ୍ତା—ସ. କ. (ଅସମକ୍ଷକାର୍ତ୍ତ + ଭବ. ତା)—
 Asamīkshyakāritā ଅଗମ୍ଭ ନ ବିଚ୍ଛି କାର କରବା—
 Inconsiderateness

ଅସମୀକ୍ଷ୍ୟକାରୀ—ସ. ବିଶ. ପୂ. (ଅ + ସମୀକ୍ଷ୍ୟ = ଭଲକରି ଦେଖି + କ୍ରି.)
 . Asamīkshyakārī ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍, ୧ମା. ୧ବ.)—
 . (ଅସମୀକ୍ଷ୍ୟକାରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ' ୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଭଲ କରି ନ ଦେଖି
 (ଅସମୀକ୍ଷ୍ୟକାରକ—ବ) ' କାର୍ଯ୍ୟ କରେ; ଅବବେଚକ—

1. Inconsiderate.
 ୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୋଷଗୁଣ ବା ଅଗଣ୍ୟ ଉତ୍ତମଗୁଣେ ନ
 ଦୃଷ୍ଟି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—2. Acting without
 proper fore-sight.

୩ । ସେ କେବଳ ଅନ୍ୟର ଦେଖାଦେଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ବା
ଅନ୍ୟର ଅନୁକରଣ କରେ—3. Imitating
another blindly.

४। १९-४, Illiterate.

ଅସମୀକ୍ଷାଭାଷିତା—ସଂ. ବି. (ଅସମୀକ୍ଷାଭାଷିତ + ଭାବ. ତା) — ଅଗପ୍ରହ ନ
 Asamikshyabhāṣitā ବୁଝି ନ ବିଚାର କଥା କହିବା—
 'Speaking without proper consideration.
 ଅସମୀକ୍ଷାଭାଷୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅସମୀକ୍ଷା = ଭୁଲ୍ମନରୂପେ ନ ବିଚାରି
 Asamikshyabhāṣī ନ ବୁଝି + ଭାବ ଯାଉ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ.

(ଅସମୀକ୍ଷାକୃତି—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧ମା. ୧ବ.)—ସେ ଅଗ ପଛ ନ ରୁହେ
(ଅସମୀକ୍ଷାକୃତି—ବ) କଥା କହେ—Speaking without
proper consideration.

ଅସମୀଚିନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ+ସମୀଚିନ)—୧ । ଅସଂସ୍ୱାସ; ବେଠିକ୍—
 Asamichina 1. Not right
 (ଅସମୀଚିନତା—ବି) ୨ । ଅନୁଚିତ; ଅନୁସ୍ୱାସକ—
 2. Improper.

୩ । ଅସୌକ୍ଷ୍ମ—3. Unreasonable.

* । ଅନୁପସ୍ଥାପନା—4. Unfit.

ଅସମ୍ପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସମ୍ପଦ) —
Asampanna ୧ । ଅସୁଷ୍ଟି—1. Incomplete.
 ୨ । ଅସମ୍ପାଦିତ; ଅକୃତ —2. Unaccomplished.
 ୩ । ସମ୍ପଦହୀନ; ଭରବହୀନ; ଗରିବ—
 3. Poor; indigent.

ଅସମ୍ପର୍କ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସମ୍ପର୍କ)—ଅସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ପର୍କର ଅଭାବ—
Asamparka Want or absence of connection.
ସଂ. ବିଣ.—ନିସମ୍ପର୍କୀୟ; ଯାହା ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—
Unconnected.

ଅସମ୍ପର୍କୀୟ—ସଂ. ଚ. (ଅ+ସମ୍ପର୍କୀୟ)—୧ । ଯେ ଅପଣା ସମ୍ପର୍କୀୟ
Asamparkīya ନୁହେଁ; ଭକ୍ତସମ୍ବନ୍ଧର ଅବକ ହୋଇ ନ
ଥିବା—1. Not related by any blood-
relationship.

১। অসঙ্গত; কঃসঙ্গতীয-২. Unconnected.

ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବଣ (ଅ+ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ)—୧ । ଅସମାପ୍ତ—
 Asampūrṇa 1. Unfinished.
 (ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା-ବ) ୨ । ଅସ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Incomplete.
 ୩ । ଅବସ୍ଥାନ—3. Devoid of certain
 component part.

ଅସମ୍ଭବ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ସମ୍ଭବ)—୧ । ସମ୍ଭବଶୂନ୍ୟ—
Asambaddha 1. Not related.

୨ । ଅସଂଲଗ୍ନ—2. Unconnected.

୩ । ପରସ୍ପର ସମ୍ବନ୍ଧହୀନ—3. Incoherent;
disjointed.
୪ । ନିରର୍ଥକ; ଅର୍ଥହୀନ—4. Meaningless;
absurd (Apte)

ସଂ. ଡ.—ଅର୍ଥରହୀତ ବା ଅସମ୍ଭବ ବାକ୍ୟ—
An absurd sentence. (Apte)

ଅସମ୍ବନ୍ଧ—ସଂ. ବ. (ଅ+ସମ୍ଭା) — ସମ୍ଭାବା ବା ସମ୍ପର୍କର ଅଭାବ—
Asambandha Absence of connection
ସଂ. ବିଣ.—ଅସମ୍ବଦ୍ଧ (ଦେଖ) Asambaddha (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାରିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଟ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଟ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

୨ । ଅସଙ୍ଗତ—2. Unreasonable

୩ । ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—3. Not proper; improper.

୪ । ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—4. Illegitimate.

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା—୧୦. ଇ. —ଅର୍ଥାତ୍ କାବ୍ୟରେ—

Asambandhātisayukti A figure in rhetoric.

[ଯଥା: ଭଞ୍ଜଙ୍କ ସ୍ୱରାକ୍ଷରରେ]

ସ୍ୱପ୍ନ ବାଣୀ ଠାକୁର କର ରଣ କର ଶ୍ରୀ

ମଣିର ଯଶଶି ଶ୍ରୀର ଶ୍ରୀ ଚକ୍ର

ସିଂହାସନେ ଯେ ଯାଏ; ଶେଷ କଳା ପଡ଼ି ଶେଷୀ

ଭୁବେ, ରହୁ ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ହୋଇ ସୁନ୍ଦର

ସୁଦୃଶ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରଭା

ସୁନ୍ଦର ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ନାହିଁ ନ କହ ।

ଏଠାରେ ସ୍ୱରାକ୍ଷର କେଶବଲୀୟ ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣରେ
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଭୂମି ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱର ସମ୍ଭବ ଥିଲେ ସ୍ୱରାକ୍ଷର ଅସମ୍ଭବ
କର୍ତ୍ତୃତାଙ୍କର ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଦେଖ ।

[ଲଳିତା, ଅଲଙ୍କାରଚର୍ଚ୍ଚା]

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୦. ଇ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ସମ୍ଭାବ୍ୟ) —୧ । କାହାଣୀ—

Asambādha 1. Unimpeded.

୨ । ପରସ୍ପର ସଂସ୍ପର୍ଶରୁ ପ୍ରତିରୋଧ—

2 Free from 'mutual pressure' or friction.

୩ । ବିରଳ—3. Scarce; sparse

୪ । ଜନହୀନ—4. Crowdless.

୫ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—5. Attainable

୬ । ଅସଂକୀର୍ଣ୍ଣ—6. Not narrow; spacious

୭ । ଲୋକହୀନ—7. Lonely; solitary.

୮ । ଖୋଲି; ଖୋଲି—8. Open; accessible.

୯ । ବିଶ୍ୱାସ—9. Painless.

୧୦ । ମଝିରେ ଯାହାର ଫାଙ୍କ ବା ବ୍ୟବଧାନ ଆସ;
ବ୍ୟବଧାନ ଯୋଗୁଁ ପୃଥକ—

10. Separated by an interval (Apte).

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୧. ଇ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ+ସମ୍ଭାବ୍ୟ=ଭବିଷ୍ୟ ଯାହାର;

Asambhaba ଯାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ହୋଇ ନ ପାରେ)—

୧ । ଯାହା ସମ୍ଭବ ନାହିଁ; ଯାହା ଘଟି ନ ପାରେ—

1. Improbable

୨ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ; ଯାହା କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Impossible; impracticable.

୩ । ଅଲୌକିକ; ଅସାଧାରଣ—3. Extraordinary.

ବେଳେ ବେଳେ ସମୟ ହେଉ ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—ସାରଳା, ମହାବରତ, ଭଞ୍ଜାଳ ।

୪ । ଅନୁମାନ—4. Unimaginable.

ବେଳେବେଳେ ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ବାବଦ—

ଭୁବନ ଶ୍ରେୟାଃସ୍ତୁ ।

୫ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ—5. Unlikely.

୬ । ବିଶ୍ୱାସର ଅସାଧାରଣ—6. Unbelievable.

କେନ୍ଦ୍ରୋତ୍ପାଦି ଯେତେ ଘଟ, ବହୁବ୍ରୀହି ସେ ବା ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ।

୧୦

ଘଟକର ଉପକ୍ରମ ।

୭ । ବିଶ୍ୱାସର ଭାବ; ସମ୍ଭବତା—

1. Improbability; impossibility.

୮ । ଅଭାବ; ନାହିଁ—2. Non-existence

୯ । ଅଲୌକିକ ଘଟଣା—

3. An extraordinary event (M. W.)

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା—୧୧. ଇ. —କୌଣସି ବା ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଦେଖି

Asambhabakaribhା କହିଲେ ତାହା ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବା—

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା Not to believe that a thing has
happened; to discredit;

to disbelieve.

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୨. ଇ. ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ+ଅ)—ଅଲୌକିକ ଘଟଣା—

Asambhabā An extraordinary event.

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୩. ଇ. (ଅ+ସମ୍ଭାବ୍ୟ+ଅ)—୧ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—

Asambhabya 1. Impossible (Apte)

୨ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—2. Incomprehensible (Apte)

୧୦. ଇ. ଇ. —୧ । ଅସାଧାରଣତା—

1. In an extraordinary manner (Apte)

୨ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା—2 In an incomprehensible
manner (Apte)

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୧. ଇ. —ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ (ଦେଖ) ।

Asambhāla Asambhāla (See)

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୨. ଇ. (ଅ+ସମ୍ଭାବ୍ୟ+ଅ)—

Asambhābanā ୧ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ; ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—

1. Disrespect.

— ଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା ଅସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଦେଖ;

ପାଇଁ ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଦେଖ ନାହିଁ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାବରତ, ଭଞ୍ଜାଳ ।

୨ । ସମ୍ଭାବନାର ଅଭାବ—2. Improbability.

୩ । ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ; ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—3. Disrepute.

୪ । ଅନୁମତି—4. Want of favour.

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—୧୩. ଇ. (ଅ+ସମ୍ଭାବ୍ୟ+ଅ)—

Asambhābita ୧ । ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ବିବେଚିତ ହୋଇ ନ ଥିବା—

1. Thought improbable.

୨ । ଯାହାକୁ ଲୋକେ ଭଲ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ନ କରନ୍ତି—

2. That which is not thought good by
people.

୩ । ଯାହାକୁ ଲୋକେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନ ବିଶ୍ୱାସ—

3. Not reputed.

୪ । ଅଭାବ; ଅଭାବ—4. Unthought of.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାଭାବେ ସ୍ୱଭାବ ୧ ଚିତ୍ତିର ଅସ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିର ଅସ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିର ବସ୍ତୁତ୍ୱ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା— 'ପାଠ' ନ ଫଳରେ 'ପାଠ' ଗୋଟିଏକି; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ଫଳରେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଠରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଠରେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଦେଖିବେ ।

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସମ୍ + ଭୁ ଧାତୁ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
Asambhābi ଅସମ୍ଭବ—Impossible (Apte).

ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସମ୍ଭାବ୍ୟ)—୧ । ଅସମ୍ଭବ—
Asambhābya 1. Impossible; improbable.

୨ । ଅଲୌକିକ—2. Extraordinary.

୩ । ଯାହା ଜଣିବୁ କରଯାଇ ନ ପାରେ—
3. Unascertainable.

ଅସମ୍ଭାଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅ + ସଂଭୂତ)—୧ । ଅସଂଭୂତ—
Asambhāla 1. Uncovered; exposed.

ଅସାମାଳ ୨ । ଅଧୀର—Impatient.

वेचैन; वेचम्मल (ଯଥା—ମୋ ପ୍ରଶ୍ନ ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ ତୁ
ଭିତ୍ତିର ଦେବାକୁ ଏଡ଼େ ଅସମ୍ଭାଲ ହେଉଛୁ କାହିଁକି ?)

୩ । ଅସ୍ଥିର; ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ; ଅଥୟ—3 Restless.

ଯା ଶୁଣି ପାଠ ମହାଦେବ; ଧର୍ମର ଅସମ୍ଭାଲ ହୋଇ—
ନିରାପଥ—ଭଗବତ ।

୪ । ଭୟାନ୍ତ—4 Anxious.

୫ । ଅଭସ୍ତବ୍ୟ କ୍ୟାକୁଳ; ଅଚର୍ତ୍ତ—
5. Agitated; flurried.

୬ । ଅସଂଯତ; ଅନିୟତ; ଅବାଧତ—

6. Unrestrained; uncontrolled.

ବେଶ ବସନ ଅସମ୍ଭାଲ ନିୟତ ବେଶ ଅସ୍ଥିର । ନିରାପଥ—ଭଗବତ ।

୭ । ଯାହାକୁ କେହି ଅନିୟତ ନ ପାରେ—

7. Uncontrollable; ungovernable.

ଦାରୁଣ କାନ୍ଦୁ ଅନିୟତ ଶାପ ଦେଇ ପ୍ରେମ ଅସମ୍ଭାଲ—ସୁଧାମାଧ୍ୟ ।

୮ । ଅସାବଧାନ—8. Careless.

୯ । ଅସହ୍ୟ—9. Unbearable.

ଭୟ ଅସହ୍ୟ ଭଲ ହୁଏ ବ ସ୍ୱର୍ଗୀକ ଶ୍ରୀମ ହେଉ ଅଛି ନୋହିଁ, ଯାଲ ଯାଲ ହେ ।
ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସୁଧାକର ।

୧୦ । ଯେ ସହ୍ୟ ନ ପାରେ; ଯେ ଦାଉ ସହ୍ୟ ନ ପାରେ—

10. Not enduring; not capable of enduring.

୧୧ । ଯେ ସମ୍ଭାଲ ନ ପାରେ ବା ରକ୍ଷାକରି କର ନ ପାରେ—

11. Not able to restrain.

୧୨ । ଯାହା ଭେଦ ସହ୍ୟ ନାହିଁ; ଯେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରେ—

12. Not brooking of any delay; one who does not wait.

୧୩ । ଅଠାଠିକ; ଅତି ବିପନ୍ନ (ଅବସ୍ଥା)—

13. Critical; precarious.

(ଯଥା—ତାକୁ ଟାଉଣିଏଡ଼୍ ଜ୍ୱର ଧରି କାଲିଠାରୁ ତା କଥା
ଅସମ୍ଭାଲ ହେଲାଣି ।)

ଦେ. ବି—୧ । ଭୟାନ୍ତ—1. Anxiety.

୨ । ଅପେକ୍ଷା—2. Impatience.

୩ । ଅତି ବିପନ୍ନ ଅବସ୍ଥା—

3 Very critical condition.

୪ । ଅସ୍ଥିରତା—4. Restlessness

ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଅସହ୍ୟରୂପେ—1. Unbearably.

୨ । ଅନିୟତ ରୂପେ; ବେଶ ସହ୍ୟ ନ ହେବା ପ୍ରକାରେ—

2. In an uncontrolled or unrestrained manner.

(ଯଥା—ମତେ ଅସମ୍ଭାଲ ପୋଷର ମାଡ଼ୁଛି ।)

ଅସମ୍ଭାଲିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅସମ୍ଭାଲ (ଦେଖ)

Asambhāliā Asambhāla (See)

ଅସମ୍ଭାଲି—ସ୍ତ୍ରୀ. ଓ ପଦ୍ୟ ବି. ବିଶ—୧ । ଅତି ଅଥୟ ହୋଇ—

Asambhāle 1. Restlessly.

୨ । ଅଧୀର ହୋଇ—2. Impatiently.

ଅସମ୍ଭାଲେ ହୁଏ ପୁର ପ୍ରକାରେ

ବେଶ ବେଶେ ଦିଏ ତାଳି । ସୁଧାମାଧ୍ୟ. ପାଦ୍ୟ ।

ଅସମ୍ଭୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସମ୍ଭୂତ)—

Asambhūta ୧ । ଯାହା ଜାତ ହୋଇ ନାହିଁ—

1 Not born

୨ । ଅସାଧାରଣ—2. Extraordinary.

ଅସମ୍ଭ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସମ୍ଭ୍ରମ)—

Asambhrama ୧ । ଅନାଦର—1. Disregard; slight.

୨ । ଅସମ୍ମାନ—2. Dishonour

୩ । ଅପମାନ—3. Insult

୪ । ଚାହୁଁଲ୍ୟାଭାବ—4. Want of restlessness.

୫ । କାତରତାର ଅଭାବ—5. Want of perplexity.

୬ । ସ୍ଥିରତା; ସ୍ଥିରତା—5. Calmness.

ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଅଚଞ୍ଚଳ; ସ୍ଥିର—1. Calm.

(ଅସମ୍ଭ୍ରମ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଅବ୍ୟାକୁଳ—2. Unperturbed.

ଅସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ)—

Asambhrānta ୧ । ଅରଦ୍ର—1 Ungentlemanly; uncivil.

୨ । ଯେ ଭଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୁହେଁ—

2. Not of a noble family.

୩ । ଯେ ସମ୍ମାନନୀୟ ନୁହେଁ—3. Not honorable.

୪ । ଅସମ୍ମାନିତ—4. Dishonoured.

୫ । ଅଚଞ୍ଚଳ—5. Not restless.

୬ । ସ୍ଥିର ପ୍ରବୃତ୍ତି—6. Calm.

୭ । ଧୀର—7. Patient

୮ । ଅବ୍ୟାକୁଳ—8. Not agitated.

ଦେ. ବିଶ—ସମ୍ଭ୍ରମ ବା ଚଞ୍ଚଳତା—

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱଚ୍ଛାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱଚ୍ଛା ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

Devoid of personal regard; regardless of
personal consideration.

ମାତ୍ରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିହାରି ଅସମ୍ମତ

ସେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଯୁକ୍ତିରେ ଅତି କେତେକ । କୃଷିତ୍ ନିହାରିତ ଶିଳ୍ପ ।

ଅସମ୍ମତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅ + ସମ୍ମତ)—

Asammata ୧ । ଅନୁକୂଳ—1. Averse; reluctant.

(ଅସମ୍ମତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅସ୍ୱୀକୃତ; କେବଳ—2. Not agreeing;

(ଅସମ୍ମତ—ବି) not consenting

୩ । ପ୍ରତିକୂଳ—3. Unfavourable.

୪ । ଶତ୍ରୁତାପନ୍ନ—4. Inimical.

୫ । ପ୍ରଶସ୍ତା (ପ୍ରକୃତିବାଦ ଅଭିଧାନ)—

5. Attached to; loving.

୬ । ଅନୁମତ; ଅନୁମତ (ବିଷୟ)—

6. Not according to one's wish

୭ । ବିରୋଧୀ—7. Opposite to; contrary to.

ଅସମ୍ମତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ସମ୍ମତି)—୧ । ଅସ୍ୱୀକାର—

Asammata 1. Want of consent.

୨ । ଅନୁକୂଳ—2. Unwillingness.

୩ । ମତର ପାର୍ଥକ୍ୟ; ମତ ନ ମିଳିବା—

3. Disagreement.

ଅସମ୍ମାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସମ୍ମାନ)—୧ । ଅସମ୍ମାନ—

Asammāna 1. Disrespect.

ଅସମ୍ମାନିତ—ବିଶ୍ୱ ୨ । ଅନାଦର—2. Slight; disregard.

୩ । ଅବମାନନା—3. Dishonour.

୪ । ଅପମାନ—4. Disgrace; insult.

ଅସମ୍ୟକ୍—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସମ୍ୟକ୍)—୧ । ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ—

Asamyak 1. Not sufficient.

୨ । ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇନାହିଁ—

2. Not upto the mark.

୩ । କେଜାୟୁ; ଅସତ୍ୟ; ଅନୁଚିତ—3. Improper.

ସଂ. ବି. ବିଣ.—୧ । ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Insufficiently.

୨ । ଖୁବ୍ ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ—2. Scantily.

୩ । ଅସତ୍ୟାବୃତ୍ତି—3. Improperly

୪ । ଅନ୍ୟାୟକ୍ରମେ—4. Wrongly

ଅସମ୍ୟକ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅସମ୍ୟକ୍ + କ୍ତା ଧାତୁ + ଇନ୍ + ପା. ଶବ୍ଦ)—

Asamyakkārī ୧ । ଅନ୍ୟାୟ କର୍ମ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଅସମ୍ୟକ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1. Acting improperly.

୨ । ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମ ଉତ୍ତମରୂପେ କରୁ ନ ଥିବା—

2. Not doing one's duty properly

ଅସମ୍ୟକ୍ତା ସମାପ୍ତ ଓ ଚକ୍ରସ୍ୱରାଜଙ୍କ ଲେଖକଙ୍କ ଦେଇ ଜାଣିବ ।

ମୟ ୧୯୪୧ ।

ଅସମ୍ୟକ୍ତାୟାଶିଳ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ.—୧ । ଅସତ୍ୟାବ୍ୟୟୀ—

Asamyakbyayaśila 1. Spending improperly.

(ଅସମ୍ୟକ୍ତାୟାଶିଳ—ଶ୍ରୀ) ୨ । କଳ୍ପବ୍ୟୟୀ—2. Spend-thrift.

ଅସର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବସର)—୧ । ଅବସର; ଫୁଲ୍‌ସେଡ୍—

Asara

1. Leisure.

ଅବସର

ନିଜ ଅଶ୍ରୁ ବେ ଦେମ ବସନ୍ତେ.

ଅବସର

ନାହିଁ ଅସର ଏହି ଅବସରେ । ଭଣ୍ଡ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବିଶାଳ ।

୨ । ବିଶ୍ରାମ—2. Rest.

ସେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅସର ସେ କାଳେ ଶୁଭକ,

ଦେଖିବ ନ ପାରିବ କାହାର ନୟନ । କୃଷିତ୍ ନିହାରିତ ଶିଳ୍ପ ।

୩ । ସମୟ—3. Time.

୪ । ସୁବିଧା; ସୁଯୋଗ—4. Opportunity.

୫ । ଅପସର; ବଡ଼ତଳିଆ—5. Big pillow.

ଅଭିଜିତ ବିଷୟରେ ମୁକୁତା ଅସର । ପାତାସର ନୃସିଂହସ୍ୱରାଜ ।

ଦେ. ବିଣ.—ଅସରନ୍ତି; ଅଶେଷ, ବହୁ; ଅତ୍ୟଧିକ—

Inexhaustible; too much; excessive.

ଭର୍ତ୍ତୃକ୍ ଦେଉଁ ପଳ ପାଇବ ନୃପବଳ, ଜାଣିବ କେତେ ଲାଭ ହୋଇବ ଅସର ।

କୃଷିତ୍ ନିହାରିତ ଶିଳ୍ପ ।

ଅସରନ୍ତା—ଶ୍ରୀ. ବି.— ଅସରପା (ଦେଖ)

Asarardā

Asarapā (See)

ଅସରନ୍ତି—ଦେ. ବିଣ.—୧ । ଯାହା ଶେଷ ହୁଏ ନାହିଁ; ଯାହାର ଶେଷ

Asaranti

ନାହିଁ—1. Endless.

ଅସବଦ୍ଧ; ଅସୁରାସ୍ତ୍ର ବରହରେ ଯେଉଁ ରହି ଅସରନ୍ତି ଜଣା ଯାଉଥିଲା ।

ବେହଦ୍

ସ୍ୱାଧୀନ—ଭବଶ୍ରୀ ।

୨ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Inexhaustible.

(ଯଥା—ଅସରନ୍ତି ଭଗ୍ନା ।)

୩ । ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଶେଷ; ବହୁ—

3. Many; innumerable; countless.

ବଣାର ବହୁ ବ୍ରାହ୍ମ ଠେଣୁ ପଳାୟିତ ଅସର କରି ଇତିହାସ ।

ଭଣ୍ଡ. ବୈଦେହ୍ୟବିଳାସ ।

ଅସରନ୍ତିଭଣ୍ଡାର—ଦେ. ବି.—ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଣ୍ଡାର; ଯେଉଁ ଭଣ୍ଡାରରୁ ଯେତେ

Asarantibhaṇḍāra ବ୍ୟୟ କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ନଷ୍ଟଶେଷ

ଅସରନ୍ତିଭଣ୍ଡାର

ହୁଏ ନାହିଁ—Inexhaustible store.

ଅସରପା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅସ୍ରପା = ରକ୍ତପାୟିନୀ; ରକ୍ତପାୟିନୀ; ଜୋକ)—

Asarapā

ଅକାରାନ୍ତ ଗୁହରେ ଓ ଅକାରାନ୍ତ ସିନ୍ଦୂର ଅବର

ଆରମ୍ଭଣା ସକ୍ଷରେ ରକ୍ତସ୍ୱରା ଗାନ୍ଧାର ପ୍ରଜାବିଶେଷ; ଚୈତ୍ୟସିନ୍ଦୂର—

ହିଂଗୁର; ଚପଟା

Cockroach; Blatta Orientalis.

(ଅସରପା—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବିଣ.—୧ । ମଦୁର—1. Foolish.

୨ । ଅପ୍ରସିଦ୍ଧ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—2. Out witted.

୩ । ମୂର୍ଖ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—3. Dunce.

୪ । (ସଂ. ଅସ୍ତ୍ରୋପାଦ) —ଅଥରପା (ଦେଖ)

Atharapā (See)

ମାତ୍ରାଦି ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ରାଶିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଜନା କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଉଦା :— 'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଦ' ଗୋଟିଏ; 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ

ଅସରପି—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅର୍ଥପୀ)—

Asarapi ୧ । ସୁନା ମୋହର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା—1. Gold coin.

ଆସୁଫି ଘରେ ଅସରପା ଥିଲେ ଅସରପି ଅସେ—

असरफी ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ଖୋଲ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ସୁନା ମୋହର—

2. Gold mohur worth sixteen rupees

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ମାଢ଼ ଅସରପା—

1. A female-cockroach.

୨ । ଛୋଟ ଅସରପା; କୁଳ ଅସରପା—2 A small cockroach; the black beetle.

ଅସରାଫି—ବୈଦେ. ବି.—ଅସରାପି (ଦେଖ)

Asaraphi Asarapi (See)

ଅସରମ—ଦେ. ବି. ଓ ବି.—ଅସରମ (ଦେଖ)

Asarama Asarama (See)

ଅସରଲ—ସ ବିଶ (ଅ+ସର)—

Asarala ୧ । ଯାହା ସିଧା ନୁହେଁ; ବକ୍ର; କୁଟଳ—

(ଅସରଲା—ଶ୍ରୀ) 1. Not straight; crooked.

ଅସରଲତା } ବି. ୨ । କୁଟଳମନା—2, Not frank.

ଅସାରଲ୍ୟ } ବି. ୩ । ଅସତ—3. Dishonest; not upright.

ଅସରଲା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅ+ସରଲା)—ଅସରଲର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Asaralā Feminine of Asarala.

ଦେ. ବି.—ଅସରଲା (ଦେଖ)

Asaralā (See)

ଅସରଲା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ମେଦିନୀପୁର, ବସ୍ତର,

Asaralā ବାଲେଶ୍ୱର, ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅସରପା (ଦେଖ)

Asarapā (See)

ଅସରଲାସୂତା—(ସଂ. ଅସରଲ + ସୂତ)—ଅସାଦୁ ଅସୂତା; ବିବାଦ—

Asaralāsūtā ଉପଲକ୍ଷରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ହାତରେ ଯେଉଁ

ସୂତ ବଜାଯାଏ ।

ଅଶ୍ରୁର ବରଣ ଶୋଭାସଜନ

ଅସରଲା ସୂତା ହେଲା ଦେଖ—ଅରମ୍ଭ. ବରଗୁଚ୍ଛାମଣି ।

ଅସର—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅସରନ୍ତ—1. Endless.

Asarā ଅସର ଏ ବାବଦ ଆଜି ରାଜପୁର—ଘାଣାଅ. ଚଣ୍ଡାଅବସ୍ତାଗ ।

୨ । ଯେଉଁ କୁଅରୁ କେହି ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନାହିଁ;

ଅବ୍ୟବହୃତ (କୁଅ)—2. Unused (well)

୩ । ଗୃହର ଯେଉଁ ବାସନ ବା ଉପକରଣାଦିକୁ କେହି

ବ୍ୟବହାର କର ନ ଥାଏ—

3. Not yet used (article or utensil)

ମସଲା ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସାର)—ବର୍ଷା ବର୍ଷିକାର ଏକ ଥର;

बोझा ଥାଉ ବୃଷ୍ଟି—Shower (of rain).

ଅଠ ହୁମୁକାଣି ଖୋଲ ଅସର

ବରଣ ଲୁପ୍ତଲୁପ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରପତି ବୃଷ୍ଟି ଥାଉ । କୃଷିବଦନ ।

ଅସର୍ପା—ଦେ. ବି—ଅସରପା (ଦେଖ)

Asarpā

Asarapā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅସରପା (ଦେଖ)

Asarapā (See)

ଅସର୍ପା ସୁରୁଷ ଗ୍ରାସ୍ତେ ଅଟେ ମୋର ବୃକ୍ଷ

ପଦେ କରୁ କରୁ ଅର ପଦ ନୋହେ ସିକି । ପାଞ୍ଚାସର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଅସର୍ପି—ବୈଦେ. ବି—ଅସରପି (ଦେଖ)

Asarpi

Asarapi (See)

ଅସର୍ଫି—ବୈଦେ. ବି—ଅସରପି (ଦେଖ)

Asarphi

Asarapi (See)

ଅସର୍ଲା—ପ୍ରାଦେ. ବି—ଅସରଲା (ଦେଖ)

Asaralā

Asaralā (See)

ଅସଲ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଅସ୍)—

Asala ୧ । ଯଥାର୍ଥ; ପ୍ରକୃତ—1. Actual.

ଆମ୍ବନ (ଯଥା—ଅସଲ ଘଟଣା ।)

असल ୨ । ଅବିମିଶ୍ରିତ —2. Unmixed; unadulterated.

୩ । ବିଶୁଦ୍ଧ—3. Pure.

୪ । ଶାସ୍ତି—4. Genuine. (ଯଥା—ଅସଲ ସୁନା ।)

୫ । ପ୍ରଧାନ—5. Principal. (ଯଥା—ଅସଲ ହାକିମ ।)

୬ । ମୌଳିକ—6. Primary; original.

(ଯଥା—ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।)

୭ । ମୂଳ ଧନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—7. Relating to the

(କମ୍ପରା—ବିପଣ୍ଡ) capital of a trade or loan.

(ଯଥା—ଖାତକ ଉପରେ ଅସଲ ଟଙ୍କା ବାବ ଅଛି ।)

୮ । ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—8. Very excellent.

୯ । ସଦ୍‌ଗଣଜାତ—

9. Noble born.

ଦେ. ବି—୧ । ବ୍ୟବସାୟ ବା ମହାଜନାର ମୂଳଧନ—

1. The capital of a trade or loan.

୨ । ମୂଳ; ଜଡ଼—2 Root.

୩ । ମୂଳକାରଣ—3 Origin.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । ଉତ୍ତମ ବା ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ—

1. Good deed.

୨ । ଉଚିତ କର୍ମ—2. Proper act; right thing.

(ଯଥା—ତୁ ଅସଲ କଲୁ, ଆଜ୍ଞା କଲୁ, ଭଲ କାମ କଲୁ ।)

ଅସଲାଟ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଅସନଟ (ଦେଖ)

Asalaṭa

Asanaṭa (See)

ବାଲକପାବକେ ଗାଣ୍ଡି, ହେଉଥିବ ଏ ଅସଲାଟ କଥାରେ—

ପ୍ରାଚୀନ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅସଲାଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅସନଟିଆ (ଦେଖ)

Asalaṭiā

Asanaṭiā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଅସଲତନାମା—ଦେ. ବି. (କଚରିଆ ଭାଷା; ଆ. ଅସଲପୁର=ମୂଳ
Asalatanāmā ଠାମାଦ=ଲେଖ)—ସେହି ଦରଖାସ୍ତ
ଆମ୍ଭତନାମା ବା ଅରଜି ବା ଜବାବ ଆଦିରେ ପକ୍ଷ ଉପରେ
ଅସଲିୟତନାମା ଓକିଲ ମୂଲ୍ୟର ନିୟମ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ
ଦସ୍ତଖତ କରି ନ ଥାନ୍ତି ଓ ସହିରେ ପକ୍ଷ ସ୍ଵୟଂ ଦସ୍ତଖତ
କରି ମିସଲରେ ଦାଖଲ କରେ—Any petition,
plaint or written statement signed
by the party himself and not by
his pleader as no pleader has been
engaged by the party.

ଅସଲସୁଧ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ ଅସ୍ + ଥା ସ୍ତ)—ମହାଜନର ମୂଳ—
Asalasudha ଧନ ଓ ମୂଲ୍ୟର ଉପରେ ପାଦିବା କଳକ୍ରମ—
ଆମ୍ଭତନାମା Capital and interest occurring
thereon.

ଅସଲ—ଗ୍ରା. ବି.— ଅସର (ଦେଖ)
Asalā (See)

ଅସଲ—ଦେ. ବି.—ଅସରପା; ଭୈଳପାୟିକା ପତଙ୍ଗ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—
Asalā Cockroach.

ଅସଲତନାମା—ଦେ. ବି. (କଚରିଆଭାଷା)—ଅସଲତନାମା (ଦେଖ)
Asalātāmā Asalatanāmā (See)

ଅସଲ—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅସ୍)—ଅସଲ (ଦେଖ)
Asali Asala (See)
ଆମ୍ଭ
ଅସଲି

ଅସହ—ସ. ବି. (ଅ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Asaha ୧ । ଅସହ୍ୟ; ସେ ସହ ନ ପାରେ—
(ଅସହ—ବି) 1. Unable to bear or endure
୨ । ଅସମାଗୁଣ—2. Unforgiving; intolerant.
୩ । ଅଧୀର; ଅମର୍ଷଣ—3. Impatient.
୪ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅସମ—
4. Not capable of; not able to (M.W)
ସ. ବି—ଶୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟଭାଗ—

The middle of the breast (M. W.)

ଅସହ୍ୟ—ଦେ. ବି. ସ୍ଵ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅସହ)—
Asahana ଅସହ (ଦେଖ)—Asahana (See)
ଅସହ୍ୟ ଗୁଣର ସ୍ଵରୂପ ଶୁଣାରେ ଅସହ୍ୟ—ସାରଳା ମହାବିରାଟ ମଧ୍ୟ ।
ଅସହ୍ୟ ଗ୍ରା. ବି. ୧ । (ସଂ. ଅସହ୍ୟ)—ଅସହ୍ୟ—
1. Unbearable.

କଷାଦ ଅସହ୍ୟ ନିଶେ ଦସ୍ତ ଉପରେ ଶରୀର ସମ୍ପର୍କ କୁପାଶ ।

ଭଣ୍ଡ, ବୈଦେଶ୍ୟକିକାୟ ।

। ସେହି ଲୁଗା ସହ୍ୟ ନୁହେଁ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଦେଶୀ କଳ ଉପର
ନୁହେଁ—(cloth) Not of foreign mill-
manufacture.

ଅସହ୍ୟ—ଦେ. ବି. ସ୍ଵ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅସହ)—

Asahani ୧ । ଅସହ୍ୟ (ଦେଖ)

ଅସହ୍ୟ

Asahana (See)

ଅସହ୍ୟ

କଳର କଳମୁଖେ ନାଶି, ବୁଝେ ସେ ଅସହ୍ୟ । ରୂପର ପ୍ରମୋଦମୁଦ ।
ସମସ୍ତେ ଅସହ୍ୟ ରୂପକଳ ସଜ୍ଜା । ପାଦାମ୍ବର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୨ । ଅସହ୍ୟ—2. Intolerant.

ଦେ. ବି.—ଅସହ୍ୟତା (ଦେଖ)

Asahishnuta (See)

ଅସହ୍ୟତା ସ୍ଵରୂପ, ନିରନ୍ତର ଅସହ୍ୟତା । ଜଗନ୍ନାଥ—ସ୍ଵରୂପ ।

ଅସହ୍ୟତା—ଦେ. ବି. ସ୍ଵ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଅସହ)—

Asahanika

ଅସହ୍ୟ (ଦେଖ)

Asahana (See)

ଅସହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଅସହ୍ୟ;
Asahana ସେ ସହ୍ୟ ନୁହେଁ—1. Unenduring;
(ଅସହ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ot able to endure; intolerant.
(ଅସହ୍ୟତା—ବି) ୨ । ଭର୍ଷାପର—2. Envious; jealous
malicious.

୩ । ଅଧୀର; ଅମର୍ଷଣ—3. Impatient

୪ । ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତ—4. Unable to endure

another's prosperity; pained at
another's weal.

ସଂ. ବି.—୧ । ଶତ୍ରୁ—1. An enemy.

୨ । ଅସହ୍ୟତା—2. Impatience.

୩ । ନ ସହ୍ୟକାର—3. Not tolerating; intolerance

ସହ୍ୟର ଅସହ୍ୟ ସେ ଅସହ୍ୟ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାବିରାଟ. ଅବ ।

ଅସହ୍ୟକରକା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) ବି.—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
Asahanīkaribā ଲୁଚାଇ ବା ଅପମାନ ଦେବା—To insult
a person.

ଅସହ୍ୟତା—ସଂ. ବି. (ଅ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅସହ୍ୟ;
Asahaniya ଯାହା ସହ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ—Unbearable.
(ଅସହ୍ୟତା—ବି)

ଅସହ୍ୟମାନ—ସଂ. ବି. ସ୍ଵ. [ଅ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅନ (ଶାନ୍ତ)]—
Asahamāna ଅସହ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଅସହ୍ୟମାନ—ବି)

Asaha (See)

ଅସହ୍ୟଯୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସହଯୋଗ)—୧ । ଅସହ୍ୟ; ସମ୍ଭାଷଣ
Asahajoga ଅଭାବ—1. Absence of connection.

୨ । ମିଳି ମିଶି କାମ କରିବାର ଅଭାବ—2. Non-co-
operation; absence of Co-operation.

ଅସହ୍ୟଯୋଗ ଅନୁଲେଖ—ସଂ. ବି. (ଅସହ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Asahajoga āndolana ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ସ୍ଵ-
ନାମିକ ଅସହ୍ୟ ଲେଖ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାସକ ସ୍ୱକ୍ଷାନ୍ତର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ଷାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଷ୍ୟ	ଞ	ଞ	ତ	ଥ	ଦ

୩। (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥୁତି) ମକଦ୍ଦମା ଉପଲକ୍ଷରେ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ଯେଉଁ ପକ୍ଷର ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ କେହି ସାକ୍ଷୀ ନ ଥାଏ—3. (Hindu law) (a party in a suit) Who has got no witness to support him.

ଅନାଥ ଅସାକ୍ଷିକ ଦେବ କଥାପାଳ

ଭଲକର ରୁଷିକ ଅବଳାସ୍ତବ—ବିଷୟକ ମହାବଳତା ଶାନ୍ତି।

[ଦ୍ର—ପରସ୍ପର ବିବଦମାନ ଦୁଇ ପକ୍ଷର ଯେବେ ସାକ୍ଷୀ ନ ଥାଏ ତେବେ ବିଚାରପତି ଉଭୟପକ୍ଷଙ୍କ ଦଲିଲ ଗ୍ରହଣ କରି ସତ୍ୟନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବେ—ରାମକବି ମନୁ ୮।୧୦୧ ।]

ଅସାକ୍ଷିକତା—ସ. ବିଶ. ପୂ. (ଅସାକ୍ଷିକ + ତତ)—

Asākshikahata (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥୁତି) ଅପଣାର କଥାକୁ ସମର୍ଥନ (ଅସାକ୍ଷିକତା—ଶ୍ରୀ) କରିବାକୁ କେହି ସାକ୍ଷୀ ନ ଥିବାରୁ ଯେଉଁ ପକ୍ଷ ମକଦ୍ଦମାରେ ହାରିଯାଏ—

(Hindu law) Beaten (in law) without witnesses (M. W.)

ଅସାକ୍ଷୀ—ସ. ବିଶ. ପୂ. (ଅ + ସାକ୍ଷିକ; ମା. ବି.)—

Asākshī ୧। (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥୁତି) ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷୀରୂପେ ଗୃହୀତ (ଅସାକ୍ଷିଣୀ—ଶ୍ରୀ) ହେବା ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

ଅସାକ୍ଷିକା } 1 (Hindu law) persons) Who are incompetent to give evidence in court.

[ଦ୍ର—ଶ୍ରେୟ, ନୂଆ, ମଦ୍ୟପ, ପାଗଳ, ଶ୍ଯା, ବାଳକ, ଅଭିଭୁକ୍ତ, ଦୃଢ଼ାକାଶ, ଭାଟ, ଜାଲିଆ, ବିକଳେନ୍ଦ୍ରିୟ (ଯଥା ବହୁର, ଅନ୍ଧ, କଣା, ଶ୍ଳେଷା, କେମ୍ପା, କୁଜା) ଶତ୍ରୁ ଓ ମିତ୍ର ଏମାନେ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ କୌଣସି ମକଦ୍ଦମାରେ ସାକ୍ଷୀରୂପେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି—ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ୨।୨୧ ।

ଗୁଣାଦି ଅର୍ଥସମ୍ପତ୍ତି, ଅସତ୍ୟବାସ, ଭୂତ୍ୟାଦି ସହାୟକ, ଶତ୍ରୁ, ଯେ ଥରେ ମିତ୍ରସାକ୍ଷୀ ଦେଇଥିବାର ଜଣାଯାଇଛି, ବ୍ୟାଧ୍ୟାତ୍ମି, ମହାପାତକ ଦୋଷରେ ଦୂଷିତ, ସଜା, କାରାଗର, ନଟ, ଶ୍ରେଣିସ୍ଥ, ବ୍ରହ୍ମଗର୍ଭ, ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ, ପରାଧୀନ, ଲୋକନିନ୍ଦିତ, ଦସ୍ୟୁ, ନିଷିଦ୍ଧକର୍ମକାରୀ, ବୃଦ୍ଧ, ପିଲା, ଚଣ୍ଡାଳ, ବିକଳେନ୍ଦ୍ରିୟ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବସସ୍ଥାନ ବା ଏକାକୀ, ଅର୍ଥ, ମତ୍ତ, ଭୁଲ୍ଲ, କ୍ଷୁଦ୍ରଶ୍ଳୋଷପଣିତ, ଶ୍ରମାତ୍ମୀ, କାମାତ୍ମୀ, କୃତ ଓ ତସ୍ତର ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପକ୍ଷମାନେ ଅଦାଲତରେ ସାକ୍ଷୀ କରିବେ ନାହିଁ—

ରାମକବି ମନୁ ୮।୨୪—୨୭ ।]

୨। (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥୁତି) ଯେ କୌଣସି ଘଟଣାକୁ ସ୍ମରଣରେ ଦେଖି ନ ଥାଏ—2. (Hindu law) Not an eye-witness.

ସାକ୍ଷୀ ହୋଇ ଅସାକ୍ଷୀ ପରି ସେ କହୁଛି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବଳତା. ପୃଷ୍ଠା ।

ଅସାକ୍ଷ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + ସାକ୍ଷ + ଯ)—ପ୍ରମାଣର ଅଭାବ—

Aśākshya Want of evidence. (M. W.)

ଅସାଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଗର୍ଭବତୀ—

Asāṅg Pregnant.

ଅସାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅସାର)—

Asārda ୧। ତଳିକା ଶକ୍ତିରହିତ (ଅଙ୍ଗ) ; ଅତଳ—

ଅସାତ 1. Benumbed; torpid.

ଅସାତ ୨। ବିଚିତ୍ର—2. Disordered; out of order.

୩। ସଞ୍ଜ୍ଞାହୀନ—3. Insensible; stupified.

ଅସାତୁଆ—ଦେ. ବି—ଅସାତୁଆ (ଦେଶ)

Asārduā Ashārduā (See)

ଅସାତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅସାତ)—

Asārduā ଅସାତମାସ—ସୌର ମିଥୁନ ମାସ—

ଆସାତ The lunar month of Ashārduā (June-July)

ଅସାତ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + ସ + ଅମ୍ + ଯ)—

Asātmya ୧। ଅସାତ୍ୟକର (ଖାଦ୍ୟ)—

1 Unwholesome (as food)

୨। ଯାହା ଦେହରେ ଯାଏ ନାହିଁ—

2. Disagreeing (as food) (M. W.)

ଅସାଦ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ସଦ ଥାତୁ + ଶିତ ସାଦ ଥାତୁ + କ)—

Asāda ଅକ୍ଳାନ୍ତ; କ୍ଳାନ୍ତରହିତ—Not becoming tired; unwearied (M. W.)

ଅସାଧନ—ସ. ବି (ଅ + ସାଧନ)—ଯାହା ଫଳପ୍ରସ୍ତ ଉପାୟ ନୁହେଁ—

Asādhana Not a means; anything not effective of an object.

ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧। ଉପାୟବରହିତ—

1. Without means; destitute of resources.

୨। କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନର ଉପକରଣ ବା ଯନ୍ତ୍ରାଦି ବିରହିତ—

2. Destitute of materials or implements.

ଅସାଧାରଣ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ସାଧାରଣ)—୧। ଅସାମାନ୍ୟ—

Asādhārāṇa 1 Uncommon.

ଅସାଧାରଣତା } ୨। ଯାହା ସବୁଠାରେ ବା ସମସ୍ତଙ୍କଠାରେ ନାହିଁ—

ଅସାଧାରଣତା } 2 Extraordinary.

୩। ବିଶିଷ୍ଟ—3. Specific; special.

୪। ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ନୁହେଁ—

4. Not common; private.

ଅସାଧି—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାଧ୍ୟ)—୧। ଅସାଧ୍ୟ (ଦେଶ)

Asādhī 1. Asādhya (See)

ଅସାଧ୍ୟ ୨। ଅବିଧ୍ୟ—2. Insubordinate.

ଅସାଧ୍ୟ

ଆଧାର ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥଳେ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ଯେ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚିତ୍ତେ ଚପଳତା ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ପଥା.— ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାହି’ ଗୋଟିକେ; ‘କ୍ଷୁ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ୍ଷୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୟା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମ’ ଦେଖିବେ ।

ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଗୁଣା ଛୁଅନ୍ତି ଅସାଧ୍ୟ

ସକାଳ ନିଶ୍ଚୟ ଆଶିଷ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ବା । ପାରଳା ନଦୀକୂଳେ ସକାଳ ।

ଅସାଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାଧ) — ୧ । ଅସମ୍ପାଦିତ; ଅକୃତ—
Asādhita 1. Unaccomplished.

୨ । ଅସମାହିତ; ଅନିଷ୍ଟ—2. Unsolved

ଅସାଧୁ—ସଂ. ବିଶ. — (ଅ + ସାଧ) — ୧ । ଅସ୍ବ—

Asādhū 1 Dishonest.

(ଅସାଧୁତା—ବି) ୨ । ଅଭ୍ୟୁ—2. Uncivil.

୩ । ଅଧର୍ମିକ—3. Unrighteous; irreligious.

୪ । ଅନିତିକ—4. Immoral.

୫ । ଯାହା ସାଧୁଜନୋଚିତ ନୁହେଁ—

5. Not befitting a good person

ଅସାଧୁତା—ସଂ. ବି. (ଅସାଧୁ + ଭାବ. ତା) — ୧ । ଅସ୍ବପଣ—

Asādhutā 1. Dishonesty.

୨ । ଅଭ୍ୟୁତା—2. Incivility.

୩ । ରଚନାର ଦୋଷବିଶେଷ; ବ୍ୟାକରଣଦୋଷଦୃଷ୍ଟିତ ପଦର

ବ୍ୟବହାର—3. A defect in composition; ungrammatical construction.

(ପଥା—ବାଟରେ ଅନୁକ ଭେଦ ମଧ୍ୟ କରାଯିବ)

ବୋଲେ ଗମ ସୀତା କାହିଁ କରୁ ତୁ ଏକତା

ବନ୍ଧୁ ହୋଇଲେ ଅନ୍ତର

ବହୁତ ସେ ଅର ଉଷ୍ମ ହୃଦୟ ଉତ୍ତର ।

ରକ୍ତ ବୈଦେହ୍ୟଶବଳାସ ।

ଏଠାରେ ‘ଏକତା’ ବିଶେଷ୍ୟପଦର ‘ଏକାକୀ’ ବିଶେଷଣ ବ୍ୟବହାର ଅସାଧୁତା ଦୋଷ ।]

ଅସାଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାଧ) — ୧ । ଯାହା ସାଧ୍ୟ ହୋଇ ନ ପାରେ—
Asādhya 1. Impracticable; incapable of being accomplished.

୨ । ଅସମ୍ଭବ—2. Impossible.

୩ । ଅଚିକିତ୍ସ୍ୟ; ଉତ୍ତରାଣ୍ୟ—3. Incurable.

୪ । ଅସାମ୍ୟନ୍ୟ—Uncontrollable.

୫ । ଯାହାକୁ ଅସ୍ବତ୍ତ୍ୱ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

5. Unmanagable.

୬ । ଯେଉଁ ସମସ୍ୟାକୁ ସାଧନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

6. Insoluble.

ଅସାଧ୍ୟଭୂମି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସାଧ୍ୟ + ଭୂମି) — ଯେଉଁ ଜମିକୁ ଗୁଣ

Asādhya bhūmi ଅବାଦ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—

Unreclaimable land;

ଅସାଧ୍ୟ ଜମିନ unculurable land.

ଅସାଧ୍ୟସାଧନ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅସାଧ୍ୟ + ସାଧନ) — ସାଧ୍ୟ ନ

Asādhya sādhanā ଦେବା ବିଷୟକୁ ସାଧନ କରିବା—

Accomplishment of the impossible.

ଅସାବଧାନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସାବଧାନ = ସତର୍କ) —

Asābadhāna ୧ । ଅସତର୍କ; ଗରହସିଧାର—

(ଅସାବଧାନତା—ବି) 1 Unguarded; not cautious; careless.

୨ । ଯାହାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ମନୋଯୋଗ ନାହିଁ—

2. Unmindful of one's duties.

୩ । ଅନବଦ୍ଧ—3. Inadvertent.

୪ । ଅନାମଦସ୍ତ—4. Heedless

୫ । ଅମନୋଯୋଗୀ—5. Inattentive

ଅସାବଧାନତା—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସାବଧାନ + ଭାବ. ତା) —

Asābadhānatā ୧ । ଅସତର୍କତା—1. Want of caution.

୨ । ଅମନୋଯୋଗିତା—2 Carelessness

୩ । ଗରହସିଧାର—3. Oversight.

ଅସାମର୍ଥ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସାମର୍ଥ୍ୟ = ବଳ) —

Asāmarthya ୧ । ଅସମର୍ଥତା—1 Inability.

୨ । କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଅଶକ୍ତି—2. Incapacity

୩ । ଶକ୍ତିହୀନତା—3 Want of power.

୪ । ନିବଳତା—4. Want of strength.

ଅସାମୟିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାମୟିକ) — ୧ । ଯାହା ସମୟୋଚିତ ନୁହେଁ—

Asāmayika 1. Untimely; importune.

୨ । ଋତୁବଦ୍ଧତ୍ୱ—2. Unseasonable; not periodical.

ଅସାମାନ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସାମାନ୍ୟ) — ୧ । ଅସାଧାରଣ—

Asāmānya 1. Uncommon; extraordinary.

୨ । ଯାହା ସବୁଠାରେ ମିଳେ ନାହିଁ ବା ନ ଥାଏ—

2. Not general or common.

୩ । ବିଶିଷ୍ଟ—3. Peculiar.

ଅସାମ୍ପ୍ରତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାମ୍ପ୍ରତ) — ୧ । ଅନୁଚିତ—

Asāmprata Improper.

୨ । ଅସାମୟିକ—2. Unseasonable. (M. W.)

ସଂ. ବିଶ. ଓ. ଅ. — ଅନୁଚିତରୂପେ—Unfitly

ଅସାମ୍ପ୍ରତ—ସଂ. ବିଶ. ଓ. ଅ. (ଅ + ସାମ୍ପ୍ରତ) — ଅସାମ୍ପ୍ରତ (ଦେଖ)

Asāmpratam Asāmprata (See)

ଅସାମ୍ପ୍ରତିକତା—ସଂ. ବି. (ଅ + ସାମ୍ପ୍ରତ + ଭାବ. ତା) —

Asāmpratikātā ଅନୁଚିତ ବ୍ୟବହାର—Improper behaviour (M. W.)

ଅସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ = ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବା

Asāmpradāyika ଦଳଗତ)—କୌଣସି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ

ହୋଇ ନ ଥିବା—Not connected with

any particular sect; unsectarian; catholic.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ	ନ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସୁକ୍ରାସର	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ

ଅସମ୍ୟ—୧୦. ବି. (ଅ + ସମ୍ୟ = ସମତା)—୧ । ଅସାଦୃଶ୍ୟ—

Asāmya 1. Dissimilarity.

୨ । ଅସମାନତା—2. Want of equality or likeness

୩ । ବୈଷମ୍ୟ—3. Want of equilibrium or evenness

ଅସାର—ସ. ବି. (କହୁକ୍ରୀଡ଼; ଅ = ନାହିଁ + ସାର = ମଞ୍ଜି; ମଧ୍ୟସ୍ତ Asāra ଦୃଢ଼ ଅଂଶ)—

(ଅସାର—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଗଜ ଗଛ—1. Caster oil tree;

ଅସାରତା } ବି. Ricinus Communis.

ଅସାରତ୍ତ୍ୱ } ୨ । ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ (ହିନ୍ଦି. ଶଗସାଗର)—

2. Agallochium; Aloe wood.

ଦେ. ବି—୧ । ପଣା ଖେଳବାରେ ପଣା କାଠିରେ ପଡ଼ିବା ଅନ-
ବଶ୍ୟକ ବା ବେଦବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ଅଲୋଡ଼ା (ଦାନ)—

1. A throw of the dice which is not appropriate or suitable for the occasion.

୨ । ମନ୍ଦ କର୍ମ; ଅନ୍ୟାୟ—2. Bad act, wrong.

ଭଲ ଅସାର ମୁହଁ କରବର ଯେବେ

ରୁଷେ ମୋତେ ବାରଣ ନ କରବ ଯେବେ । କୃଷ୍ଣବିହାର. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୩ । ଅନୁଚିତ କର୍ମ—3. Improper act

କରବେ ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଅସାର । ଭୀଷଣ. ରାମକାଣ୍ଡ ।

ସ. ବିଶ—୧ । ସାରବସ୍ତୁ ବିହୀନ—1. Unsubstantial.

୨ । ମଞ୍ଜୁସ୍ଥାନ—2. Pithless.

୩ । ବଳହୀନ; ଦୁର୍ବଳ—3. Weak.

୪ । ମୂଲ୍ୟହୀନ—4. Valueless.

୫ । ଫମ୍ପା—5. Empty; hollow.

୬ । ବୃଥା—6. Vain.

୭ । ନୀରସ—7. Sapless

୮ । ଅନୁପଯୋଗୀ—8. Unfit.

୯ । ଯାହା ଲାଭଜନକ ନୁହେଁ—

9. Unprofitable (M. W.)

୧୦ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଣ୍ଟି ନୁହେଁ; ମିଶା—

10. Not genuine; adulterated.

[ଦ୍ର—ଅସାର ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସାର ବୋଲି କେତାକୁ ବିକେତା
ବିକବ ନାହିଁ । ରାମକାଣ୍ଡର ମନ୍ତ୍ର ୮।୨୦୩ ।]

୧୧ । ଅକମିଳ—11. Worthless

୧୨ । ମନ୍ଦ—12. Bad.

୧୩ । ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ; ମସକା—13. Fragile.

ଅସାରଥ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asāratha Asārthaka (See.)

ଅସାରଥକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārathaka Asārthaka (See)

ଅସାରଥକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārathakā Asārthaka (See)

ଅସାରଥକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārathika Asārthaka (See)

ଅସାରଥକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārathuka Asārthaka (See)

ଅସାରଥକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārathukā Asārthaka (See)

ଅସାରସପନ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସାରସ୍ୱପ୍ନ)—୧ । ଅସାରସ୍ୱପ୍ନ (ଦେଖ)

Asārasapana 1. Asāraswapna (See)

ଅସାବସ୍ୟ ୨ । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ—2. Bad dreams.

असारस्वप्न ୩ । ଅଶୁଭସ୍ୱପ୍ନ ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ସ୍ୱପ୍ନାଧ୍ୟାୟ କଷ୍ଟିତ
ନିଜେ ତେଲ ବୋଲି ହେବା, ମଇଁଷି ଚଢ଼ିବା; ସ୍ୱପ୍ନ
ହେବା ଅତି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖା)—3. Portentious
dearms.

୦ । ଅପଣାର କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ମରଯିବା ଆଦି ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିବା—

4. Dreaming of death or danger be-
falling one's beloved or dear person

ଅସାରସ୍ୱପ୍ନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅସାର + ସ୍ୱପ୍ନ)—

Asāraswapna ନିଷ୍ଠୁଳ ବା ଅବାସ୍ତବ ସ୍ୱପ୍ନ—

Empty or unreal dream.

ଅସାର—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଅସାର + ଅ)—ଅସାରର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Asārā Feminine of Asāra.

ସଂ. ବି—ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—The plant Musa Paradi-
siaca (M. W.)

ଅସାର—ଗ୍ରା. ବି—ତନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ବାଉଁଶ କାଠିର ନଟେଇ—

Asāri Weaver's reel made of bamboo-twigs.

ଅସାର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାର୍ଥ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārtha Asārthaka (See)

ଅସାର୍ଥକ - ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାର୍ଥକ)—

Asārthaka ୧ । ଯାହା ସାର୍ଥକ ବା ସଫଳ ନୁହେଁ; ନିଷ୍ଠୁଳ—

1. Fruitless

୨ । ନିଷ୍ଫଳ—2. Useless

୩ । ବିଫଳ—3. Ineffectual.

୪ । ଅକୃତାର୍ଥ; ଅତର୍କାର୍ଥ—

4. Not successful; unfulfilled

୫ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟବିହୀନ; ବ୍ୟର୍ଥ—5. Purposeless;
aimless.

୬ । ବୃଥା—6. Vain.

ସାଧାରଣ ଯେତେବେଳେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୂଚକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେବେଳେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ପାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଠ' ଗୋଟିଏକ; 'ବୁଦ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୭ । ମୂଲ୍ୟହୀନ—7. Valueless.

୮ । ଅକାର୍ଯ୍ୟକା—8. Worthless.

୯ । ନିର୍ବିଧି—9. Meaningless

୧୦ । ପ୍ରସ୍ତ—10. Nullified; done in vain.

ଅସାର୍ଥ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthi Asārthaka (See)

ଅସାର୍ଥକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthika Asārthaka (See)

ଅସାର୍ଥକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthikā Asārthaka (See)

ଅସାର୍ଥକ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthuka Asārthaka (See)

ଅସାର୍ଥକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthukā Asārthaka (See)

ଅସାଷ୍ଟମ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ସଂ. ସାଷ୍ଟମ କମ୍ପା. ଅସ୍ପଷ୍ଟ=ପ୍ରାକୃତ)—

Asāṣṭama ୧ । ବେହୋସ; ସଂଜ୍ଞାବିହୀନ—

ଅଜ୍ଞାନ 1. Unconscious.

ଅଚେତ, ବୈନ ୨ । ମୋହପ୍ରସ୍ତ; ମୁକ୍ତିତ—2. Fainted; tranced.

ବନ୍ଧେ ଶ୍ଵେତସ୍ତବ ଗନ୍ଧରୁ ପଡ଼ିଲା;
ଦେବରେ ପଡ଼ି ସେ ଅସାଷ୍ଟମ ହୋଇଲା । ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

୩ । ଭରତ—3. Maddened.

୪ । ଭୃତ୍ୟ; ବ୍ୟସ୍ତ—4. Anxious.

୫ । ଅଧୀର—5. Impatient

୬ । ଅଥୟ; ଅସ୍ଥିର—6 Restless.

ଦେ. ବି. —୧ । ସଂଜ୍ଞାହୀନତା—1. Unconsciousness.

୨ । ମୁକ୍ତି—2. Trance; fainting.

୩ । ଅସ୍ଥିରତା—3. Restlessness.

ପରାୟଣରେ ସେ ବହୁବଳ ମେଲେ.

ବାମ ଅସାଷ୍ଟମେ ମନ ବହୁତ ବଦଳେ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ଅଭ୍ୟାସ ।

୪ । ଅସ୍ୟେର୍ଯ୍ୟ—4 Impatience.

୫ । ଭୟ—5. Anxiety

୬ । ଭ୍ରମାଦ—6. Madness.

ଅସାଷ୍ଟମ—ଗ୍ରା. ବିଶ. —ଅସାଷ୍ଟମ (ଦେଖ)

Asāṣṭama Asāṣṭama (See)

ଅଧୀର ଭେଦ ଯଦି ମୁକ୍ତ ମନରେ ଅସାଷ୍ଟମ. ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

(ମୁକ୍ତି) ପରେ ଶେଷେ ଅଧୀର ଅସାଷ୍ଟମ । ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି. ମହାଭାରତ ।

ଦେ. ବି. —ଅସାଷ୍ଟମ (ଦେଖ)

Asāṣṭma (See)

ଅସାହସିକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ+ସାହସିକ)—୧ । ଯେ ସାହସସହଜ

Asāhasika କାମ କରେ ନାହିଁ—6. Not acting boldly.

(ଅସାହସିକ—ଶ୍ଵୀ) ୨ । ଯେ ଅଶାବ୍ଦୀୟ ନୁହେଁ—

2. Not acting inconsiderately (M. W.)

ଅସାହା—ଦେ. ବିଶ. —(ସଂ. ଅସାହାୟ)—୧ । ଅସହାୟ; ନିଷହାୟ—

Asāhā 1. Helpless.

ଅସହାୟ ଅନୁକରଣେ ଯେ ପାପ ପାଶର ଅସାହା—ସାରଳା. ମହାଭାରତ—ଉଦ୍ଘୋଷ ।

ଅସହାୟ ୨ । ସାହାର କେହି ସଙ୍ଗୀ ନାହିଁ; ଏକାକୀ—

2. Single handed; companionless

ଅନ ଲୋକ ଠାରେ ନ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଏହା,

ତା କନା-କେ ଆସିବ ହୋଇଣ ଅସାହା । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଅସି—ସଂ. ବି. (ଅସ ଧାତୁ=ପ୍ରତିବାଦ+କର୍ମ ଅ; ଭୁଲନାକର)

Asi ଲୁଟିଲ—ଏକାକୀ—୧ । ଶତ୍ରୁ; ଶତ୍ରୁ—

1. Sword; scimitar

୨ । ଶାବ ବଧ କରିବା କଟୁଣ—

2. A knife for killing animals.

୩ । ବାଗୁଶୀ ନିକଟସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ—

3. Name of a river near Benaras.

ଅସିଆ—ଦେ. ବିଶ. —ସେହି ବରଗଛର ଶିଥ ବା ପାଖରେ ମାଡ଼ି

Asiā ନ ଥାଏ—(banian tree) Which has not

yet spread its roots.

ଅସିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅ+ସୂଚକ)—ସିଆ ହୋଇ ନ ଥିବା;

Asiān ଅସୂଚକ ଯାହା ପିଲେଇ ହୋଇନାହିଁ—Unsewn.

ଆମେଲାଇ

ସୋନାରେଇଆ

ଅସିଆଣୀ—ଦେ. ବିଶ. —ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ସଂ. ଅ+ସଜ୍ଞାନ)—

Asiāṇā ୧ । ଯେ ସିଆଣୀ ବା ଚତୁର ନୁହେଁ; ଅଚତୁର—

(ଅସିଆଣୀ—ଶ୍ଵୀ) 1. Not clever.

ଅସୋନା ୨ । ନିରୁଦ୍ଧିଆ; ନିବୋଧ; ଓଲୁ—

ବେସମାନା 2. Unintelligent; stupid; foolish.

ଗ୍ରା. ବିଶ (ଶ୍ଵୀ)—ଅପ୍ରାପ୍ତରଜସ୍ଵା; ଅପ୍ରାପ୍ତ ଯୌବନା (ବାଳକା);

ସାହାର ପ୍ରଥମ ରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇ ନାହିଁ—

Not yet menstruated.

ଅସିଆଣୀ—ଦେ. ବିଶ. —ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅସିଆଣୀ (ଦେଖ)

Asiāṇi Asīṇā (See)

ଅସିଦ୍ଧକାର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅସିଦ୍ଧକାର)—ଅସିଦ୍ଧକାର—

Asiukāra Want of consent; dissent.

ଅସିଦ୍ଧକାର ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅସିଦ୍ଧକାର)—ଅସିଦ୍ଧକାର—

ଇନକାର Dissenting.

ଅସିଦ୍ଧକାର୍ଯ୍ୟକା—ଗ୍ରା. ବି (କରଣ ଅଭାବ; ସଂ. ଅସିଦ୍ଧକାର)—

Asiukārājiba ଅପରାଧ ବା ଦୋଷକୁ ନ ମାନ୍ୟକା—

ଅସିଦ୍ଧକାରକରା. Not to admit (one's guilt).

ଇନକାରକରଣ

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୂକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଊ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଊ	ଋ

ଅସିକ—ସଂ. ବି. (ଅସ ଧାତୁ + ଇକ) — ଚଳପାତ ଓ ଥୋଡ଼ିମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଂଶ;

Asika ଅଧର ଓ ଚବୁକର ମଧ୍ୟଭାଗ—
The part of the body between lower lip and the chin.

ଅସିକାର—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଣ. (ସଂ. ଅ + ସିକାର) —

Asikār ଅସିକାର (ଦେଖ)
Asiukāra (See)

ଅସିକାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ) — ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଓ ଖଣ୍ଡା ଚଳାଇବାର
Asikārjya ସାଧନା— The exercise or practice of arms (M. W.)

ଅସିକାଳିକା—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ଅସି + କାଳିକା) —

Asikālikā ଖଡ୍ଗଧାରଣୀ କାଳିକା ବା ଚଣ୍ଡୀ ଠାକୁରାଣୀ—
The sword-handed Goddess Kālī.

ପାପିଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ଯେଣୁ କାଟେ ଅସିଆରେ

ଯେଣୁ ଅସିକାଳିକା ସେ ବୋଲନ୍ତି ଏଠାରେ—ସାରଳା ମହାଭାରତ ମଧ୍ୟ ।

ଅସିକ୍ନୀ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସିକ = ଶୁକ୍ଳ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ: ନିପାତନସିକ; ସାହାର
Asiknī କେଶ ଶୁକ୍ଳ ହୋଇ ନାହିଁ) —

୧ । ଅନ୍ୟପୁରୁଷର ଶରୀର ଦାସୀ; ଯୁବକା ଦାସୀ—

1. A girl maid-servant attending in the women's apartments.

୨ । ଯେଉଁ ଅନ୍ୟପୁରୁଷର ଶରୀର ଦାସୀ ବୁଢ଼ା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା
କାଳ ପାତେ ନାହିଁ ଓ ସେ ବୁଢ଼ା ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ—

2. A maid-servant who looks young even when she becomes old.

୩ । ପଞ୍ଜାବର ନଦୀବିଶେଷ; ଚିନାବ ନଦୀ—

3. The river Chinab in Pāñjāba.

୪ । ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

4. Name of the wife of Dakṣa Prajāpati.

ଅସିହା—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଅସିକ) —

Asijhā ୧ । ଅସିକ—1. Unboiled.

ଆସିଜା ୨ । ଅର୍ଦ୍ଧସିକ; ଦରସିହା—2. Half-boiled.

असिध

ଅସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସିକ = ଶୁକ୍ଳ) —

Asita ୧ । କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; କଳା—

(ଅସିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Black; dark coloured.

୨ । ନୀଳ—2. Blue.

ସ. ବି—୧ । କଳାରଙ୍ଗ—1 Black colour.

୨ । ଶନିଗ୍ରହ—2. The planet Saturn.

୩ । ଏକପ୍ରକାର ବିଷଧର ମୂଷିକ—

3. A kind of poisonous mouse (M. W.)

୪ । ବ୍ୟାସଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଓ କଶ୍ୟପଙ୍କ ବଂଶଧର ମୁନିବିଶେଷ—

4. Name of a sage.

୫ । ଭରତଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—

5. Name of a son of king Bharata.

୬ । ପର୍ବତବିଶେଷ—6. Name of a mountain.

୭ । କୃଷ୍ଣସର୍ପ—7. Black snake.

୮ । ସର୍ପଭୟ ନିବାରକ ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

8 A sacred formula used for being saved from snake-bite.

୯ । କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ—9. The dark lunar fortnight.

ଅସିତବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସିତ = କଳା + ବର୍ତ୍ତ = ଘୂର୍ଣ୍ଣନ) —

Asitabartmā ସାହାର; ସାହାର ମାର୍ଗ ଧୂମ ହେତୁ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ—
ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—Fire.

ଅସିତା—ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅସିତ + ଅ) — ଅସିତର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Asitā Feminine of Asita.

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଅନ୍ୟପୁରୁଷର ଶରୀର ଦାସୀ—

1. A young maid-servant attending in the female apartment.

୨ । ଅନ୍ୟପୁରୁଷର ଶରୀର ଦାସୀ ଯେ ବୁଢ଼ା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା
ବୁଢ଼ା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—

2. A maid-servant who looks quite young though grown old.

୩ । ନୀଳୀଗୁଳ୍ମ—3. Indigo plant.

୪ । ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

4. Name of a heavenly nymph.

୫ । ପଞ୍ଜାବର ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ନଦୀ—

5. The river Chandrabhāgā in Pāñjāba.

ଅସିତାର୍ଚ୍ଚି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସିତ + ଅର୍ଚ୍ଚିଷ୍ଟ; ୧ମା. ୧ବ. ସାହାର) —

Asitārchchih ବିରଣ ଅସିତ ବା ଅନୁକୃତ) —

୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon.

୨ । ଅଗ୍ନି—2. Fire.

ଅସିଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସିକ) —

Asiddha ୧ । ଅସିହା—1. Unboiled.

(ଅସିଦ୍ଧତା—ବି) ୨ । ଅରନ୍ଧ୍ର—2. Uncooked.

୩ । ଅନିଷ୍ଠ; ଅସମ୍ପାଦିତ—

3. Unaccomplished.

୪ । ଅପ୍ରମାଣିତ—

4. Not proved; not established by proof.

୫ । ଅସଦୃଶ—5. Unripe.

୬ । ଯେ ସାଧନାଦ୍ୱାରା ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରି ନାହିଁ—

6. (a person) Who has not attained perfection.

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯିବା ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯଦ୍ବଦ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଯଦ୍ବଦ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଯଦ୍ବଦ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠବାଦ୍ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଈ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଷ୍ଠରେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଶରେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଦ୍ଧ’ ଦେଶରେ; ‘ଅର୍ଯ୍ୟ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଯ୍ୟ’ ଦେଶରେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଶରେ

୭ । ଅସିଧର୍ମ — 7. Imperfect.

ଅସିଧାର୍ଥ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ସିଧାର୍ଥ) — ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ; ଯେ Asiddhārtha ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରି ନାହିଁ — One who has not effected his aim.

ଅସିଧି — ସଂ. ବି. (ଅ + ସିଧି) — ୧ । ନିଷ୍ଫଳତା — 1. Failure.

Asiddhi ୨ । (ସାଂଖ୍ୟ) ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା — 2. (Sāṃkhya philosophy) Incompleteness

୩ । (ନ୍ୟାୟ) ପ୍ରମାଣର ଅଭାବ —

3. (logic) Want of proof.

୪ । (ନ୍ୟାୟ) ଅସମ୍ପାଦିତ ପ୍ରତିଜ୍ଞା —

4. (logic) Conclusion not warranted by premises.

ଦେ. ବି — ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ — An improper act.

ଅସିଧାବା — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଧାବ ଧାତୁ = ମାଜିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ Asidhāba ଶତ୍ରୁଗଣକୁ ମାଜେ) —

୧ । ଶତ୍ରୁଗଣ ଅତି ଶକ୍ତିକୁ ଶାଣ ଦେଇ ଜୀବକା ନିବାରଣ କରିବା କାଳକ୍ରମେ —

1. A caste who cleanse weapons.

୨ । ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ପରିଷ୍କାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି —

2. A tool cleaner; armourer.

ଅସିଧାବକ — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଧାବ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —

Asidhābaka ଅସିଧାବ (ଦେଖ)

Asidhāba (See)

ଅସିଧାର — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଧାର ଧାତୁ) —

Asidhār — ୧ । ଖଣ୍ଡର ଧାର —

1. The sharp edge of a sword.

୨ । ଖଣ୍ଡର ପାତ — 2. Sword-blade.

ଅସିଧାରବ୍ରତ — ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଅସିଧାର ପରି ଚଳିବାକୁ Asidhārābrata କଷ୍ଟକର ବ୍ରତ) —

ଯୁବକ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଯୁବତୀ ଶ୍ଳୀଳର ଅବସ୍ଥାରେ (ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପାଳନପୂର୍ବକ ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥାନରୁପ କଠୋର ବ୍ରତ) —

The very difficult vow (compared to walking on the blade of sword) of a young husband living with the young wife with perfect self-control and self-restraint

ଅସିଧେନ୍ଦୁ — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଧନ୍ଦୁ; ନିପାତନ) —

Asidhenu ଧନୁକାକୃତି ଅସି, ବାକହର; ଗୁରୁଖାମାନଙ୍କ କୁକୁଡ଼ୀ — Semicircular bladed knife; the Gurkhās', kukri.

ଅସିଧେନ୍ଦୁକା — ସଂ. ବି. (ଅସିଧେନ୍ଦୁ + କ + ଅ) —

Asidhenukā

ଅସିଧେନ୍ଦୁ (ଦେଖ)

Asidhenu (See)

ଅସିପତ୍ର — ସଂ. ବି. (ଅସି + ପତ୍ର) —

Asipatra ୧ । ଖଣ୍ଡର ପାତ ବା ଚଢ଼ିଆ ଅଂଶ —

1. Sword-blade.

୨ । ଖତ୍ତକୋଷ; ଖଣ୍ଡର ଖୋଲ — 2. Scabbard.

୩ । ଉଭୟ ପାଖରେ ଧାର ଥିବା ଖତ୍ତ —

3. A double-edged sword.

ରୁଦ୍ରକବି ଚିତ୍ର ୧୨୩ ଓ ୧୨୪; ବହୁ ଶଳ ଗଦା ଅସିପତ୍ର ।

ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହ୍ୟଶବଳାସ ।

୪ । (ଖଣ୍ଡ ପରି ପତ୍ର ଯାହାର) ଅସ୍ତ୍ର — 4. The sugar-cane, Scirpus Kysoor Roxb

୫ । (ଯହିଁରେ ଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ଳ ଦୋଇଅଛି) ନରକବିଶେଷ —

5. Name of a hell.

ଅସିପତ୍ରି — ଗ୍ରା. ବୈଦେ. ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. — (ଇଂ. ହସ୍ପିଟାଲ୍ ଅଣ୍ଡ୍)

Asipatri ଉତ୍ତାରଣ) — ହସ୍ପିଟାଲ୍; ଡାକ୍ତରଖାନା — Hospital.

ଅସିପତ୍ରିକା — ସଂ. ବି. (ଅସିପତ୍ର + କ + ଅ) — ଅସିପତ୍ର (ଦେଖ)

Asipatrikā

Asipatra (See)

ଅସିପାଣିକ — ସଂ. ବିଶ. (ଚଢ଼ିଆହୁ; ଅସି + ପାଣି + କ) —

Asipāṇika ଖତ୍ତଧାରୀ — Holding a sword.

ବାଣ ବମାଣ ଦୁଶ ଅସିପାଣିକ ପାପଦ୍ଵୀ ସଦା କାମଦା ।

ଉଷ୍ଣ. ବୈଦେହ୍ୟଶବଳାସ ।

ଅସିପୁଚ୍ଛ — ସଂ. ବି. (ଚଢ଼ିଆହୁ; ଅସି + ପୁଚ୍ଛ; ଖଣ୍ଡ ପରି ଦାକ୍ଷିଣ ପୁଚ୍ଛ

Asipuchchha ଯାହାର) ଶିଶୁମାର — The gangetic porpoise; dolphin.

ଅସିପୁଚ୍ଛକ — ସଂ. ବି. (ଅସିପୁଚ୍ଛ + କାର୍ତ୍ତ୍ଵ. କ) — ଅସିପୁଚ୍ଛ (ଦେଖ)

Asipuchchhaka

Asipuchchha (See)

ଅସିପୁତ୍ରିକା — ସଂ. ବି. (ଅସି + ପୁତ୍ରିକାର୍ତ୍ତ୍ଵ. ପୁତ୍ରିକା; ଶ୍ଳେଷ ଖଣ୍ଡ) — ଛୁର —

Asiputrikā

knife.

ଅସିପୁତ୍ରି — ସଂ. ବି. (ଅସି + ପୁତ୍ରିକାର୍ତ୍ତ୍ଵ. ପୁତ୍ରିକା; ଶ୍ଳେଷ ଅସି) — ଛୁର —

Asiputri

Knife.

ଅସିଫଳକ — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଫଳକ) — ଖଣ୍ଡର ଫଳା; ଅସିପତ୍ର — The blade of sword.

Asiphalaka

ଅସିମେଦ — ସଂ. ବି. — (ବୈଦ୍ୟକ) ବିଷ୍ଣୁ ଶରୀର — The Foeted

Asimeda

Mimosa; Vachellia Farnesiana.

ଅସିଲତା — ସଂ. ବି. (ଅସି + ଲତା) — ଖଣ୍ଡର ଫଳା —

Asilata

Sword-blade

ଅସିହେତି — ସଂ. ବି. (ଚଢ଼ିଆହୁ; ଅସି + ହେତି = ଘାଲ; ଯାହାର ଖଣ୍ଡ ଓ

Asiheti ଘାଲ ଅଛି) — ଖତ୍ତ ଓ ଘାଲଧାରୀ ଯୋଦ୍ଧା —

A swordsman; a warrior armed with sword and shield.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	ଌ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅସୀମ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ସୀମନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Asīma ୧ । ସୀମାରହୁତ—1. Boundless; unlimited

(ଅସୀମତା—ବି)

୨ । ଅନନ୍ତ—2. Eternal.

ଅସୁ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଅନାଦର କରିବା—

Asu (root) To disregard; to slight.

ଅସୁ—ସଂ. ବି. (ଅସ ଧାତୁ = ଦେବା + କରଣ. ଉ) —

Asu ଗ୍ରାଣ—Life.

ଦେହର ଉପସ୍ଥରେ ଥିବା ସ୍ୱଳ୍ପ ଅସୁ । କୃଷ୍ଣସିନ୍ଧୁ ମହାବିରାଜ. ୩୩ ।

୨ । ଗ୍ରାଣବାୟୁ—2 The vital airs.

[ଦ—ଏହା ସଂଖ୍ୟାରେ ପାଞ୍ଚଟି—ଗ୍ରାଣ, ଅପାନ, ବ୍ୟାନ, ଭୃଶନ ଓ ସମାନ ।]

୩ । ଦୁଃଖ; ଶୋକ—3. Grief (M. W.)

୪ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଏକ ନିମିଷ ସମୟକୁ ଯେତେ ସମୟ ଲାଗେ; ତାରକା ଗତିଦ୍ୱାରା ଗଣିତ ଶୁଦ୍ଧ ସେକେଣ୍ଡ କାଳ—

4. Four seconds of sidereal time or one minute of arc (M. W.)

ଅସୁଅ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତର ଅସ୍ତର ଉଚ୍ଚାରଣ) —

Asua ୧ । ଅସ୍ତ; ଘୋଡ଼ା—1. Horse

୨ । (ସଂ. ଔଷଧ) ଔଷଧ—2 Medicine.

୩ । (ସଂ. ଅ + ସ୍ରୋତ) —ସ୍ରୋତର ଅଭାବ—

3 Absence of current.

ଅସୁଅ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ + ସ୍ରୋତ) —ସ୍ରୋତହୀନ—

Asua Currentless.

ସ୍ରୋତହୀନ

ଅସୁଅଦ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Asuāda Aswādu (See)

ଅସୋୟାଦ ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —

ବିମଜା ୧ । ସ୍ୱାଦହୀନତା; ଅସ୍ୱାଦତା—

1 Tastelessness, insipidity.

୨ । ଅରୁଚି—2. Distaste; disrelish for food

ଅସୁଅଦି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Asuādi Aswādu (See)

ଅସୁଅଦିଆ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Asuādiā Aswādu (see)

ଅସୁଅଦୁ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Asuādu Aswādu (See)

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାଦ) —ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Aswāda (See)

ଅସୁଅର୍ଥ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବି. (ସଂ. ଅସ୍ୱାର୍ଥ) —ଅସ୍ୱାର୍ଥ (ଦେଖ)

Asuārtha Aswārtha (See)

ଅସୁକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସୁଖ) ଅସୁକ; ଦୃଶା—

Asuka Aversion; loathing.

ସେନା ଦେ. ବି. —ଦୃଶାସୁକ—Full of aversion.

ପ୍ରଣା

ଅସୁକପାଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଦୃଶା କରିବା—

Asukapāibā To feel aversion for a thing;

ସେନାକରା to loathe.

ନଫରତକରଣ

ଅସୁକମାଡ଼ିବା—ଦେ. ବି. —ଦୃଶାବୋଧ—A feeling of

Asukamāḍibā aversion or loathing.

ସେନାହତ୍ୟା

ଅସୁକର—ସଂ. ବି. (ଅ + ସୁକର) —ଦୁଷ୍ଟ; କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ—

Asukara Difficult; arduous.

ଅସୁକା—ଦେ. ବି. ସୁ ଓ ହା—୧ । ଦୃଶ୍ୟ (ବିଷୟ)—

Asukā 1 Hateful; detestable.

(ଅସୁକା—ହା) ୨ । ଦୃଶା (ବ୍ୟକ୍ତି)—2 Hating; loathing.

ସିନସିନେ

ଅସୁକୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବି. ଅସୁକ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Asuku etc Asuka etc (See)

ଅସୁକୁଟା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅ + ଶୁଷ୍କ) —ଯେ ଶୁଷ୍କ ଯାଇ ନ ଥାଏ—

Asukutā Not dried.

ଆତ୍ମକନା

ଅସୁକେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କି. (ସଂ. ଅସୁଖ)—ଅସୁଖପାଇବା (ଦେଖ)—

Asukeibā Asukapāibā. (See)

ଅସୁଖ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସୁଖ) —

Asukha ୧ । ବିରକ୍ତ—1. Displeasure.

୨ । ଦୃଶା—2. Aversion.

୩ । ମନୋଦୁଃଖ—3. Sorrow; grief.

୪ । ଦୁଃଖ; କଷ୍ଟ—4. Pain; affliction.

୫ । ରୋଗ; ପୀଡ଼ା—5. Disease.

୬ । ଅସନ୍ତୋଷ—6 Discontent.

୭ । ଦେବନା—7. Pang.

ସଂ ବି. —୧ । ଅସୁଖୀ—1. Unhappy

୨ । ଦୁଃସ୍ୱତ—2. Sorrowful.

୩ । ଦୁଃଖଜନକ—3. Painful.

ଅସୁଖକରିବା—ଦେ. କି.—୧ । ସ୍ନେହ ନ କରିବା—

Asukhakaribā 1. Not to like; to dislike.

ଭାଲ ନା ମାଡ଼ିବା ୨ । ବିରକ୍ତ ହେବା—2. To be displeased.

ନ ଚାହୁଁବା

ଅସୁଖପାଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ବିରକ୍ତ ହେବା—1. To be dis-

pleased.

Asukhapāibā ୨ । ଭଲ ଭାବେରେ କହାଯିବା କଥାକୁ

ମନେକିଛୁକରା ମନ ବୁଝିବା—2. To misunderstand.

କୁତ୍ତାକ ଓ ସମଜନା ଅସୁଖ ପାଇଲୁ ତୋର ମନେ କାହା ଶୁଣି ।

ସାରଳା ମହାବିରାଜ ।

ମାଧାବଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାବ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଉଦା :— 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଶୋକିବେ; 'ବିଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବିଅ' ଦେଖିବେ; 'ବିଅ' ନ ପାଇଲେ 'ବିଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ

ଅସୁଖପୀଡ଼ିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଶୋକପ୍ରସ୍ତ—

Asukhapīrdita Pained with grief.

ଅସୁଖବିଚାରବା—ଦେ. କ୍ରି—ଖଟ୍ଟା ବିଚାରବା; ଭଲ ଭୁଲେଖ୍ୟରେ
Asukhabichāribā କହାଯିବା କଥାକୁ ମନ ବୁଝିବା—
To misunderstand.

ଅସୁଖବିସୁଖ—ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ; ଅସୁଖ + ବିସୁଖ)—
Asukhabisukha ରୋଗ ଶୋକ; ଦୁଃଖ ଶୋକ—
ଅସୁଖବିସୁଖ Illness and misery.

ଅସୁଖୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ସୁଖନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—
Asukhī ୧ । ଦୁଃଖ ରୋଗ କରୁଥିବା—1 Suffering.
(ଅସୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦୁଃଖୀ—2. Unhappy.

୩ । ଶୋକପ୍ରସ୍ତ—3. Sorrowful

୪ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—4. Dissatisfied.

୫ । ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ; ରୁଗ୍ନ—5. Ailing; sick.

କାବକ ହୋଇଥିବା କଥାରେ ଅବୋଧ

ହୋଇଥିବା ଅସୁଖୀ କି ସେଥିରେ ଶିଖ୍ୟ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ନିହାରିତ. ବରଷ ।

ଅସୁଖୋଦୟ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସୁଖ + ଉଦୟ)—
Asukhodaya ୧ । ଦୁଃଖଜନକ—
1. Causing unhappiness (M. W.)

୨ । ଯାହାର ଶେଷ ଫଳ ଦୁଃଖ—

2. Ending in unhappiness (M. W.)

ଅସୁଖୋଦର୍କ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସୁଖ + ଉଦର୍କ)—
Asukhodarka ଅସୁଖୋଦୟ (ଦେଖ)

Asukhodaya (See) (M. W.)

ଅସୁତର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସୁ + ତ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—ଯାହାକୁ
Asutara ସହଜରେ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ନ ପାରେ—
Not to be easily passed (M. W.)

ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅ + ସୁତ)—ଅସୁତ (ଦେଖ)

Asutra (See)

ଅସୁତର—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅସୁତ (ଦେଖ)

Asutura Asutra (See)

ଅସୁତର—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅସୁତ (ଦେଖ)

Asuturā Asutra (See)

ଅସୁତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ସୁତ = ନିୟମ; ବ୍ୟବସ୍ଥା)—

Asutra ୧ । ବିଚିତ୍ରଯିବା ଅବସ୍ଥା (ଯଥା; ପେଟ ଅସୁତ୍ର)—

ଗୋଲମାଲ 1. Being out of order.

ମହାବ୍ୟାଧି ୨ । ଗୋଲମାଲ—2. Confusion.

୩ । ଅସୁବିଧା—3. Inconvenience

୪ । ରୋଗ; ପୀଡ଼ା—4. Sickness.

୫ । ଅସୁନ୍ଦରତା—5. Ugliness.

୬ । ଅପରିଷ୍କୃତ ଅବସ୍ଥା—

6 Untidiness; uncleanness

୭ । ଅଖଣ୍ଡ—7 Awkward condition.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅଖଣ୍ଡିଆ—Awkward.

୨ । ବିଚିତ୍ରଯିବା—2. Disordered; out of order.

୩ । ଅପରିଷ୍କୃତ—3. Untidy; uncleanly.

୪ । ଅସୁବିଧାମୟ—4. Inconvenient

୫ । ଅସୁନ୍ଦର—5. Ugly.

୬ । ଗୋଲମାଲ—6. Confused.

ଅସୁନ୍ଦର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସୁନ୍ଦର)—

Asundar ୧ । ଶୋଭାହୀନ—1 Not graceful.

(ଅସୁନ୍ଦର—ଶ୍ରୀ) ୨ । କୁସ୍ଥିତି—2 Ugly.

ଅସୌକର୍ଯ୍ୟ } ବି. ୩ । ଅନୁଚିତ—3 Improper
ଅସୁନ୍ଦରତା }

୪ । ଅନ୍ୟାୟ—4. Not right; wrong.

୫ । ଅସୌକ୍ରିକ—5 Unreasonable.

୬ । ଅନୁପଯୁକ୍ତ—6. Unfit; inappropriate

ଅସୁବିଧା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅସୁବିଧା (ଦେଖ)

Asubitā Asubidhā (See)

ଅସୁବିଧା

ଅସୁବିଧା—ସଂ. ବି (ଅ = ନୁହେଁ + ସୁବିଧା = ସୁଯୋଗ)—

Asubidhā ୧ । ସୁବିଧାର ଅଭାବ—1. Inconvenience.

୨ । ସୁଯୋଗର ଅଭାବ—

2 Want of opportunity or advantage.

୩ । ସୁବିଧାର ଅଭାବ—

3. Want of comfort; discomfort.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅସୁବିଧାଜନକ—1. Inconvenient.

୨ । ଅଖଣ୍ଡିଆ—2 Awkward.

୩ । ଅସୁବିଧା—3. Disadvantageous.

ଅସୁବିଧାଜନକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅସୁବିଧା + ଜନ ଧାତୁ + ଅକ)—

Asubidhājanaka ଯାହା ଅସୁବିଧା ଜନ୍ମାଏ—

Inconvenient; awkward.

ଅସୋଭିତା—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅସୁବିଧା (ଦେଖ)

Asobhitā Asubidhā (See)

ଅସୁମାର—ଦେ. ବିଶ.—ଅସୁମାର (ଦେଖ)

Asumāra Asumāri (See)

ଅସୁମାର—ଦେ. ବିଶ. (ଅ + ସୁମାର = ଗଣନା; ଯାହା ସୁମାର ହୋଇ ନାହିଁ)—

Asumāri

ଅସଂସାର ୧ । ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗଣିତ; ବହୁ; ଅପ୍ରମେୟ—

1. Innumerable; countless.

୧	ର	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ଦୁସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସ୍ତ	ସ	ନ	ରା, ବ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଭ	ଜ	ଭୃ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାଗନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ସ୍ୟ	ସ	ନ	ସ୍ୟ	ଇଅ	ଞ	ଦୃ

୨ । ଯାହା ସୁମାର କରୁଯାଇ ନାହିଁ; ଅଗଣତ—

2. Uncounted.

୩ । ଅସୀମ—3. Boundless

୪ । ଅସାର. ଅତ୍ୟଧିକ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—

4 Much; excessive

ସାଧକର ସମର ସେ ଅତି ଅସୁମାର—ସାରଳା ମହାପୁରୁଷ, ଶଲ୍ୟ ।

ଅସୁର—ସଂ. ବି. (ଅ = ବିପତ୍ତି + ସୁର = ଦେବତା; ସୁରକ୍ଷା)—

Asura ୧ । ଦୈତ୍ୟ; ଦାନବ, ରାକ୍ଷସ—

1. Demon; giant.

୨ । (ରୁଗ୍ବେଦ)—ଦେବତା—

2. (Rugveda) God.

ଦେ ବିଶ—୧ । ଯେତୁ—1. Greedy; gluttonous.

୨ । ଦୁଷ୍ଟ (ଲୋକ)—2 Wicked (person)

୩ । ଅସୁର ପରି ବାହ୍ୟକାୟ—

3. A giant-like big-bodied fellow

୪ । ଛୋଟନାଗପୁରର ଅସଭ୍ୟଜାତିବିଶେଷ—

4. A caste of aborigines in chhotā Nāgapura.

[ଦ୍ର—ସମାନଙ୍କର ଭାଷାକୁ 'ଅସୁର' ଭାଷା ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅସୁରକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସୁ + ରକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Asuraksha ୧ । ଯାହାକୁ ସୁରକ୍ଷା କରିବା କଠିନ; ଯାହାକୁ

(ଅସୁରକ୍ଷା—ଶ୍ଳୀ) ଜଗି ରଖିବା କଷ୍ଟକର—

1. Difficult to guard or preserve.

୨ । ବିନାଶୀ—2. Perishable.

ଅସୁରାଗିଜା—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଅସୁରଭୋଜନ (ଦେଖ)

Asuragijā Asurabhojana (See).

ଅସୁରଭାଗ—ଦେ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷପରିଭାଷା)—ଦକ୍ଷିଣ ବୃତ୍ତାଂଶ—

Asurabhāga Southern celestial hemisphere.

ଅସୁରଭୋଜନ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁରଙ୍କ ପରି ବହୁତ ଗୁଡ଼ାଏ ଖାଇବା—

Asurabhojana 1. Gluttony; eating too much like a giant.

୨ । ନ ଚୋଇ ଅସୁରଙ୍କ ପରି ଏକାଥରକେ ଗୁଡ଼ାଏ

ଖିଲିଦେବା—2 Eating without chewing like a giant.

ଅସୁରୀ—ସଂ. ବି. (ଅସୁର = ରାକ୍ଷସ + ଶ୍ଳୀ. ଭ)—

Asuri ୧ । ଅସୁରୁଣୀ; ରାକ୍ଷସୀ—

1. Giantess, she-demon.

୨ । ରାକ୍ଷସୀ ପରି ବଡ଼ ବା ଯେତୁ ଶ୍ଳୀ—2. Demonlike

woman; gluttonous woman.

ଉତ୍କଳପାଳୀ ଅସୁରୀ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଶାବ ଶଶୁର—ଭଗ

୩ । ଅଲକ୍ଷଣୀ ଓ ଲୁହିତା ଶ୍ଳୀ—

3. An ugly woman.

୪ । ଛୋଟନାଗପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଅସୁରଜାତିର ଲୋକଙ୍କ

ଭାଷା—4. A dialect of the Asura class of Chhotānāgapura.

୫ । ରୁକ୍ଷବିଶେଷ—

5. Sinapis Race. nosa (Roxb)

ଅସୁରୁଣୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ସଂ ଅସୁର + ଓ. ଉଣୀ)—

Asurūṇī ଅସୁର (ଦେଖ)—Asuri (See)

ଅସୁରୁପି—ପ୍ରାଦେ. (ଚତୁର୍ନାଗ) ବି—ଅସରପି; ସୁନା ମୋହର—

Asurupi Gold-mohur.

ଅସୁରକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. ଅ + ସୁର ଧାତୁ = ନ ମାନିବା + ରାକ୍. ଅନ)—

Asurkshana ଅସୁରକ୍ଷଣ (ଦେଖ)—Asurkshana (See)

ଅସୁଲ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଶ୍ୱଲ)—

Asula ୧ । ଧନ ଆଦି ଆଦାୟ କରିବା; ଅନ୍ୟଠାରୁ ଧନ

ଫୁଲ ଆଦି ସଂଗ୍ରହ—

ସଂଗ୍ରହ; ଅସୁଲ 1. Realisation or collection (of

money etc.

କ୍ଷେତ୍ର ବହୁଥିଲେ ଦେହଠାରୁ ତାହା ଜଳିଲେ ଦେହ ଅସୁଲ—

ସଂଗ୍ରହ—ସଂଗ୍ରହ ।

୨ । ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ଧନାଦି—2. Money etc.

which has been actually realised.

୩ । ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ଧନାଦିର ପରିମାଣ—

3. Amount of collection.

୪ । ଧନାଦି ନେବା—4. Taking of money etc.

୫ । ଧନାଦି ଦେବା—5. Payment.

୬ । ଦେଶୀ ଆଦିର ପରିଶୋଧ—

6. Liquidation of debt.

ଅସୁଲଆପଣ—ଦେ. (କଚିରଆ ଭାଷା) ବି. (ଅ. ଶ୍ୱଲ + ସଂ. ଅପଣ)—

Asulāpatti ମକଦ୍ଦମାରେ ବାଦୀ ପ୍ରତିବାଦୀ ଉପରେ ବାଦୀ

ଫୁଲଆପଣ କରିଥିବା ଧନ ଆଦି ପ୍ରତିବାଦୀ ବାଦୀକୁ ମକଦ୍ଦମା

ସଂଗ୍ରହାଧୀନ ପୂର୍ବରୁ ଦେଇଥିବା ବିଷୟରେ ଅଦାଲତରେ

ଦର୍ଶାଇବା ଆପଣ—Plea of payment pleaded

by a defendant in a suit

ଅସୁଲକାରୀ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ ଶ୍ୱଲ + ସଂ. କାରକ)—ସେ ଆଦାୟ

Asulakārī କରେ; ଆଦାୟକାରୀ—Collector; one who

realises anything from others.

ଅସୁଲକାରୀ ପଞ୍ଚାଏତ—ଦେ. ବି—କଚିରଆ ପଞ୍ଚାଏତ; ସେହି ପଞ୍ଚାଏତ

Asulakārī pañchāet ଲକ୍ଷ୍ମଣାଧିନ ପ୍ରଜାକଠାରୁ ଟିକସ

ଫୁଲଆପଣ ଅସୁଲ କରେ—Tax-collecting

ସଂଗ୍ରହାଧୀନ Pañchāet of a chaukidārī

Union.

ଅସୁଲଭା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସୁଲଭ)—୧ । ଦୁର୍ଲଭ; ଦୁଃସ୍ୱାପ୍ନ—

Asulabha 1 Rare; not available.

୧	କ	ଉ	ର	କ	ଃ	ଦୁହନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	କ	ଶ	ଷ	ଞ୍	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଜ୍ୟ	ସ	ସ	ଂ	ଇ	ଊ	ଋ

ଅସୁୟୁ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ଅସୁୟୁ+ଉ)—ଅସୁୟୁ (ଦେଖ)

Asūyu Asūya (See)

ଅସୁର୍ଯ୍ୟପାଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅସୁର୍ଯ୍ୟ ସମାସ: ଅ=ନୁହେ+ସୂର୍ଯ୍ୟ

Asūrjyampasya =ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ+ଦୃଶ୍ୟ ଧାତୁ=ଦେଖିବା+ସ)-

ଅସୂର୍ଯ୍ୟପାଶ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖି ନାହିଁ ବା ଯାହାଠାରେ

ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବାହା ନାହିଁ—

Which has not been touched or visited by the rays of the sun; inaccessible to the rays of the sun.

ଅସୂର୍ଯ୍ୟପାଶ୍ୟରୂପା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଶ୍ୟ=ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କଦ୍ୱାରା

Asūrjyampasyarūpā ଅଦୃଶ୍ୟ+ରୂପ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

ଯାହାର ରୂପକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି; ଅଦୃଶ୍ୟ ସୁନ୍ଦର—Of unmatched beauty.

ଅସୂର୍ଯ୍ୟପାଶ୍ୟା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ. (ଅସୂର୍ଯ୍ୟପାଶ୍ୟ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Asūrjyampasyā ୧ । ସତତ ଅନ୍ତଃସ୍ତରରେ ଅବଦି—

1. Always confined to the harem,

୨ । ଅତି କୋମଳଦେହା—

2. Of very delicate physique.

୩ । ଅତି ଲବଣ୍ୟମୟୀ—3. Very graceful.

ଅସୁରୁ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ ଧାତୁ=ବ୍ୟାପିବା + ରୁ)—

Asruk ୧ । ରୁଧିର; ରକ୍ତ—1. Blood.

୨ । କୁଙ୍କୁମ (ଯାହା ଶରୀରର ବୋଲାଇଥାଏ)—

2. A red-coloured pigment of the body.

୩ । ଯୋଗବିଶେଷ—3. A sort of Joga.

ଅସୁରୁଧର—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅସୁରୁ=ରକ୍ତ+ଧୃ ଧାତୁ=ଧାରଣକରିବା

Asrukdhara +ଧ+ଶ୍ରୀ. ଅ; ଯାହା ରକ୍ତକୁ ଧାରଣ କରେ)—

ରକ୍ତ; ଚର୍ମ—Skin.

ଅସୁରୁକର—ସଂ. ବି. (ଅସୁରୁ=ରକ୍ତ+କୃ ଧାତୁ=କରିବା + ଅ; ଯାହା

Asrukara ରକ୍ତ କରେ; ଯହିଁରୁ ରକ୍ତ ବାହାରେ ହୁଏ)—

ଶରୀରର ରସ; ଧାତୁ—Serum; juice of the body;

ଅସୁରୁଧର—ସଂ. ବି. (ଅସୁରୁଧର + ଅ)—ଅସୁରୁଧର (ଦେଖ)

Asrugdharā Asrugdharā (See)

ଅସୁରୁଧାର—ସଂ. ବି. (ଅସୁରୁ + ଧୃ ଧାତୁ + ଅ)—

Asrugdhara ଅନିୟମିତ ଓ ଅବିଶିଷ୍ଟ ରକ୍ତସ୍ରାବରୂପ ରୋଗ—

Moenorrhagia; irregular or excessive menstrual discharge (a disease)

ଅସୁରୁବିମୋକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅସୁରୁ + ବିମୋକ୍ଷଣ)—

Asrugbimokshana ଅସୁରୁଧାର (ଦେଖ)

Asrugdhara (See)

ଅସୁରୁ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ ଧାତୁ=ବ୍ୟାପିବା + ରୁ)—ଅସୁରୁ (ଦେଖ)

Asruj Asruk (See)

ଅସୁରୁଗର—ସଂ. ବି. (ଅସୁରୁ=ରକ୍ତ+ଗୁ ଧାତୁ+ଅ; ଯାହାଦ୍ୱାରା

Asrujgara ରକ୍ତସ୍ରାବ ହୁଏ)—ଅସୁରୁଧାର (ଦେଖ)

Asrugdhār (See)

ଅସେଇ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭଲପୁର) ବି—ଅଂଶେଇ (ଦେଖ)

Asei Amsei (See)

ଅସେଖ—ପ୍ରାଦେ (ଜାଶପୁର) ବିଣ—ଅଗନାଗ୍ନି (ଦେଖ)

Asekha Aganāgni (See)

ଅସେଚନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ=ନୁହେ+ସେଚନ=ସରଣ+ସାଥେ. ଅ;

Asechana ଯାହାଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମନର ସରଣ ହୁଏ ନାହିଁ;

ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ ତାହାଠାରେ ଆଖି ଓ ମନ ଲାଗି

ରହେ, ଦେଖିବାର ଆକାଞ୍ଛା ନିବୃତ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ)—

ଅତି ସୁନ୍ଦର; ଅତି ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ—

Very beautiful; heart-enchanting.

ଅସେଚନକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ=ନୁହେ+ସେଚନ=ସରଣ+ଅ + ସାଥେ. କ)—

Asechanaka ଅସେଚନ (ଦେଖ)

Asechana (See)

ଅସୋବିଧା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଣ—ଅସୁବିଧା (ଦେଖ)

Asobidhā Asubidhā (See)

ଅସ୍କାଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ଭଲପୁର) ବିଣ—ଅକଣ୍ଠା (ଶସ୍ୟ)—

Askat Unhusked (grain)

ଅସ୍କରୀ ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅବର୍ଜନାମୟ—1. Dirty.

तलछट ୨ । ଅସୁନ୍ଦର; କୁସ୍ଥିର—2. Ugly.

ଅସ୍କନ୍ଦ—ଦେ. ବି—୧ । ଅସଞ୍ଜ—

Askanda 1. Awkward predicament.

୨ । ଅସୁବିଧା—2. Inconvenience.

୩ । ଅସୁଗନ୍ଧା (ଦେଖ)

3. Aswagandhā (See)

ଦେ. ବି—୧ । ଅସୁବିଧାମୟ—1. Inconvenient

୨ । ଅସୁନ୍ଦ (ଦେଖ)

2. Askandi (See)

ଅସ୍କନ୍ଦ ହେବା—ଦେ. ବି. (ଶ୍ରୀଲୋକ)—ଗର୍ଭବତୀ ହେବା—

Askanda heba To be pregnant.

ଅସ୍କନ୍ଦା—ଦେ. ବିଣ—ଅସକନ୍ଦା (ଦେଖ)

Askandā Asakandā (See)

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ନାମ)—ଅସୁଗନ୍ଧାବିଶେଷ—

Name of a heavenly nymph.

ଅସ୍କନ୍ଦା ନାମେଣ ସେ ଏକର ଅପସଂ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ସଭା ।

ଅସ୍କନ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଣ.—ଅଶୀଳ—Obscene.

Askandi ଦେ. ବିଣ.—୧ । ମଇଳା; ମଇସୁନ୍ଦ—1. Dirty.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯିବାର ୧ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ୧ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏ; 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବର' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷିମକ୍ତି ୨ । ଅସୁଗତ—2. Inconvenient.

ସୁମସୁମିୟା ୩ । ଅଲଅପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Full of refuse

ଦେ. ବି. — ୧ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ସହଜେ କେହି ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ—1. Unapproachable place

୨ । ଅସୁଗତ ଅବସ୍ଥା—2. Awkward position or predicament.

୩ । ଚଢ଼ଳ ପରିସ୍ଥିତି—3. Naughty state

୪ । ବିଷମ ସମସ୍ୟା—4. Dilemma.

୫ । ଅନେକ କଳ୍ପ ଥିବା ସ୍ଥାନ—5. A place full of labyrinths.

ଅସୁଗତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. — ଅସକଳିତ (ଦେଖ)

Askandiā Asakandiā See)

ଅସୁଗତ—ଦେ. ବି (ସ ଅସକଳିତ)—ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—A medicinal plant; *Physalis flexuosa*

ଅସଗନ୍ଧ [ଦ୍ରୁ—ଏହାର ପତ୍ର କୋମଳ, ବୃଣ ଉପରେ ପକାଇଲେ ଦ୍ରବ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଣି ଗୁଳ୍ମଯାଇ ଘାଆ ଶୁଖିଯାଏ । ଏହାର ଫଳ କାଗଜ ପରି ଲେପାକିଶିଷ୍ଟ ଓ ନାଲି । ଏହାର ମଞ୍ଜି ବାଉଗଣ ମଞ୍ଜିପତ୍ର ।]

ଅସୁଗତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଓ ବି — ଅସକଳିତ (ଦେଖ)

Askara Askarā (See)

ଅସୁଗତ—ଗ୍ରା. ବି — ୧ । ଅଳ୍ପ; ଅବର୍ଜନା—1. Rubbish; refuse

Askarā ୨ । ମଇଳା—2. Dirt

ଆକାରା ବିଶ. — ୧ । ଅବର୍ଜନାମୟ—1. Full of refuse.

କୁଡ଼ାକର୍କଟ ୨ । ମଇଳାପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Dirty.

୩ । ଓଳଥ ହୋଇ ନ ଥିବା—3. Unswept

୪ । ଅପରିଷ୍କୃତ—4. Unclean

ଅସୁଗତ—ଗ୍ରା. ଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବିଶ. ପୁଂ. — ବୈଦିକଶା;

Askariā ଅଲୁଚାଲୁଚିଆ—Unmethodical. (ଅସୁଗତ—ଶୁ)

ଅସ୍ତ—ସ. ବିଶ (ଅସ ଧାତୁ = କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ. ଇ)—

Asta ୧ । ଚିହ୍ନ—1. Thown.

୨ । ପ୍ରେରଣ—2. Sent.

୩ । ତ୍ୟଜ୍ଞ—3. Abandoned; forsaken.

୪ । ଅବସାନପ୍ରାପ୍ତ—4. Finished

୫ । ବିନାଶପ୍ରାପ୍ତ—5. Destroyed; ruined

୬ । ଅସ୍ତମିତ (ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚାନ୍ଦ୍ର, ଗ୍ରହାଦି) ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ୍‌କଳପୂର୍ବ ତଳକୁ ଗତ—6. Set; sunk down below the western horizon.

୭ । ପଡ଼ିତ—7. Fallen

ସ. ବି (+ ଉଚ. ଇ) ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିଙ୍କର ଅବର୍ଜନ ବା ଅସ୍ତମନ—1 Setting or sinking down of stars and planets.

୨ । ଅସ୍ତମିତ (ଦେଖ)—2 Astagiri (See)

୩ । ମୃତ୍ୟୁ—3. Death.

୪ । ଶେଷ; ଅବସାନ—4. End.

୫ । ଅବର୍ଜନ—5. Disappearance.

୬ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନର ସପ୍ତମ ସ୍ଥାନ—6 (Astrology) the 7th place from the Lagna.

୭ । କ୍ଷୟ—7. Decline.

୮ । ବିନାଶ—8. Ruin

୯ । ଭ୍ରମଣର ଶେଷ—9. Journey's end.

ଦେ. ବି ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Destitution.

୨ । ଅବନତି—2. Downfall, deterioration.

୩ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା—3 Misfortune

ଦେ. ବିଶ — ପରାସ୍ତ—Defeated; vanquished.

ବାଳାଠାରୁ ସୁଗ୍ରୀବ ପୁରୁଷ ହୋଇ ଅସ୍ତ,

ପକାଇଲେ ପଶୁକୁ ହୋଇଣ ଭରସ୍ତ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ ମହାବୀର, ବନ

ଅସ୍ତ—ସ ଅ. (ଅସ ଧାତୁ = କ୍ଷେପଣ କରିବା + ଉଚ. ଇ)—

Astam ୧ । ଅବର୍ଜନ—1. Disappearance.

୨ । ନାଶ—2 Ruin

ଅସ୍ତମିତ—ସ. ବିଶ. — (ଅଲୁଚ ସମାସ; ଅସ୍ତ = ଅସ୍ତକୁ + ଗତ = ପ୍ରାପ୍ତ)

Astamgata

ଅସ୍ତମିତ (ଦେଖ)

Astagata (See)

ଅସ୍ତକରିବା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅସ୍ତ)—୧ । ପାସୋରିବା—

Astakaribā

1 To forget.

ଭର ଅଭ୍ୟାସ ଶସ୍ତ୍ର, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର ଅସ୍ତ.

ବସି ଗୋଟିଲ ଶଶିଠାରୁ ରେ—ବଦମୂର୍ତ୍ତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ନାଶ କରିବା—2. To ruin.

ଅସ୍ତକାଳ—ସ. ବି. ୨ ଶ୍ରୀ ଭର; ଅସ୍ତ = ପ୍ରାପ୍ତ + କାଳ = ସମୟ)—

Astakāla ୧ । ପ୍ରହର ନକ୍ଷତ୍ରାଦିଙ୍କ ବୃଦ୍ଧିକା ସମୟ—1 The

time of the setting of luminaries.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ସମୟ; ବେଳବୃତ୍ତ—

2 The time of sun-set

୩ । ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ପତ୍ତି କ୍ଷୟ ହେବା ସମୟ—

3. The time of a person's adversity.

୪ । ବିପଦକାଳ—4. Time of danger

୫ । ଅବନତିର ସମୟ—5. Time of deterioration.

ଅସ୍ତମନ—ସ. ବି. — ବୃଦ୍ଧିକା ଅବସ୍ଥା—Setting.

Astagamana

ଅସ୍ତମିତ—ସ. ବିଶ (୨ ଶ୍ରୀ ଭର; ଅସ୍ତ + ଗତ) ୧ । ଅସ୍ତ ହୋଇଥିବା;

Astagata ଦିଗ୍‌କଳର ତଳକୁ ଶସିଥିବା; ବୃଦ୍ଧି ଯାଇଥିବା

(ପ୍ରହର ନକ୍ଷତ୍ରାଦି)—1 Set; gone below, the horizon.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱକ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ନ

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟହୋଇଥିବା—2 Disappeared

୩ । ନଷ୍ଟ; ବିଲୁପ୍ତ—

3. Destroyed.

୪ । ମୃତ—4. Dead; deceased

ଅସ୍ତଗିରି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅସ୍ତନାମକ ଗିରି)—ପୂର୍ବର ମତରେ
Astagiri ପଶ୍ଚିମଦିଗର ଯେଉଁ ପର୍ବତର ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଯାଇ
(ଉଦୟଗିରି—ବିପକ୍ଷତ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବହୁଦୂର ହୁଅନ୍ତି;
ପଶ୍ଚିମାଚଳ—The mythological mount-
ain on the west beyond which the
sun sets.

ଅସ୍ତଦଶା—ସଂ. ବି.—ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା; ସର୍ବନାଶ; ଅବନତି —

Astadasā

Ruin; downfall

ସାକ୍ଷାତେ ଦେଖିଥାଇଁ ଗାପେ ଲୋକମାନେ

ଅସ୍ତଦଶା ଗୋଷ୍ଠିରୁ ଭବନ୍ତି ବହନେ । କୃଷ୍ଣବିହ୍ନୁ ମହାଭାରତ ।

ଅସ୍ତବଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଉସ୍ତବଲ୍ ଭୂଲ. ଇଂ.—ଷ୍ଟେବଲ୍; ଲ.—

Astabal ପ୍ରାଚୀନସ୍ତ, ଫ୍ରେ. ଏବେବଲ୍)—ଘୋଡ଼ାଶାଳ, ଘୋଡ଼ା
ଆସ୍ତାବଳ ଯେଉଁ ଘରେ ରଖାଯାଏ—Stable.

अस्तबल

ଅସ୍ତବେଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତବେଳା)—ଅସ୍ତକାଳ (ଦେଖ)

Astabela

Astakāla (See)

ଅସ୍ତବେଳେ ଉଦୟ ବାହୁଁ, ଉଦୟବେଳେ ଅସ୍ତ ବାହୁଁ—ଭଗ ।

ଅସ୍ତବେଳା—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ + ବେଳା)—ଅସ୍ତକାଳ (ଦେଖ)

Astabelā

Astakāla (See)

ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅସ୍ତ + ବ୍ୟସ୍ତ)—

Astabyasta ୧ । ଅସ୍ଥିର—1. Restless.

୨ । ବ୍ୟାକୁଳତ; ବ୍ୟାକୁଳ୍ୟସ୍ତ—2 Disturbed;
agitated; flurried.

୩ । ସ୍ତବ୍ଧରୂପ; ବିନଷ୍ଟ—3 Devastated.

ସବୁ ଖରାବ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତେ । କୃଷ୍ଣବିହ୍ନୁ ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୪ । ଉଦ୍‌ବେଗିତ—4 Oppressed.

ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ବରଦ ଯେ ମେରୁ ଛୋଟେ ପୁଅ । ପାତାଳରୁ ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୫ । ଉତସ୍ତବ୍ୟବିକ୍ଷିପ୍ତ; ଉତ୍ତରାୟ—5. Strewn here
and there; jumbled up.

୬ । ଅସ୍ତ୍ରାଚଳରେ ନିକ୍ଷିପ୍ତ (ଗୋପୀନାଥ ନଦ)—

6. Sunk below the western horizon.

୭ । ଗୋଲମାଲଆ; ଅଳଥ ତଳଥ; ଅଭିଧାନଭିଧାନ—

7. Confused; disordered.

ଗୋଲ ବୁଦ୍ଧିର ଭ୍ରମର ତଳ; ଭଲଥିଲା ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ରତ । କଳ୍ପସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୮ । ଲେଉଟିଆଢ଼ିଆ; ଓଲଟାପୋଲଟା—

8. Topsy turvy.

ଅସ୍ତମନ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତ + ମନ ଧାତୁ + ଭାବେ. ଅ)—

Astamana ୧ । ଅସ୍ତ୍ରାଚଳଗମନ; ଅସ୍ତମନ—1. Setting.

୨ । ବିସ୍ତେଷାନ୍; ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—2 Disappearance.

୩ । (ଜ୍ୟୋତିଷପରାକ୍ରମା)—ସୂର୍ଯ୍ୟ ସହଚ ଏକ ଧ୍ରୁବକରେ
ଥାଇ କୌଣସି ତାରାର ଉଦୟ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

3. Cosmical rising of a star

ଅସ୍ତମନନକ୍ଷତ୍ର—ସଂ. ବି.—କୌଣସି ଗ୍ରହ ଯେଉଁ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଅସ୍ତ ହୁଏ

Astamananakshatra (ହିନ୍ଦି. ଶକ୍ତସାଗର)—

The asterism in which a planet sets.

ଅସ୍ତମୟ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତ = ଅସ୍ତକୁ + ଇ ଧାତୁ = ଗଢ଼ି କରିବା +
Astamaya ଭାବେ. ଅ)—

୧ । ଅସ୍ତ୍ରାଚଳଗମନ—1. Setting.

୨ । ବିନାଶ—2. Ruin.

୩ । ଉତ୍ସର୍ଗ—3. Downfall.

୪ । ଅବସାନ—4. End.

୫ । ମହାପ୍ରଳୟ—5 The Great Deluge

ଅସ୍ତମିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅସ୍ତ = ଅସ୍ତକୁ + ଇ ଧାତୁ = ଗଢ଼ି କରିବା +
Astamita କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଅସ୍ତଗତ (ଦେଖ)

astagata (See)

ଅସ୍ତର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅସ୍ତର, ଭୂଲ. ସଂ. ସ୍ତ୍ର ଧାତୁ ରୁପ୍ର)—

Astara ୧ । କୁର୍ତ୍ତର ବାହାର କନା ତଳେ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତେ ନିରସା
ଅସ୍ତବ
ଓ ମଜୁରିଆ କନା ଦିଆ ଯାଏ—

अस्तर 1. Lining of a coat.

୨ । କଢ଼ି, କବାଟ ଇତ୍ୟାଦିର ରଙ୍ଗକରିବା ପୃଷ୍ଠରୁ ପ୍ରଥମେ
ନୟନସ୍ପର୍ଶ ତେଲ ସଙ୍ଗେ ଚକ୍ ଖଡ଼ି ଗୋଳ ଯେଉଁ
ପୋଛକ ଧଳା ରଙ୍ଗ ବୋଳାଯାଏ—

2. Ground colour in painting.

୩ । ତୁଲେଇ ଇତ୍ୟାଦିର ତଳପ୍ରସ୍ତ ଲୁଗା—

3 The lower layer of cloth in a quilt.

୪ । ଜମିନ; ଯେଉଁ ତଳନତେଲ ବା ସିଗିତେଲକୁ ମୂଳ
କରି ତହିଁରେ ଉନ୍ନତର ସ୍ୱରୂପ ମିଶାଇ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ କାସନା
ଅତର ଓ ତେଲ ତିଆରି କରାଯାଏ—4. Sandal
oil etc which is made the base in
the preparation of ottos and scented
oils.

୫ । ଅନ୍ତରପଟ, ଶ୍ଯୀମାନେ ବାରିବୁ ଲୁଗା ତଳେ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା—
5. Inner cloth which females wear
below very fine cloth; under-wear

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତ୍ର)—୧ । ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର—1. Weapon.

୨ । ଚିକିତ୍ସକଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ର—2. Surgical instrument.

୩ । ଚିକିତ୍ସାର୍ଥ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ; ଅପରେସନ୍—
3. Surgical operation.

୪ । ଉପାୟ—4 Means; expedient.

ସାଧାରଣ ଲେବେ ଅପର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତେ ସ୍ବରୂପ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଗୋଟିବେ; ‘କ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କ୍ଷ୍’ ଗୋଟିବେ; ‘ଦଧୂ’ ନ ପାଠଲେ ‘ବହ୍’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅର୍ଗ୍ୟ’ ନ ପାଠଲେ ‘ଅର୍ଗ୍ୟ’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଠଲେ ‘ଅଲବତ’ ଗୋଟିବେ ।

ଅସ୍ତା—ଦେ. କ—୧ । ପାଣି ଝରିବା ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଡଙ୍ଗାର ପଟାର
Astā ସକ୍ତ ମେଲରେ ଖୁନ୍ନା ଯିବା କୁମ୍ଭୀ ଗଛର ଛେଲ—

1 The bark of Kumbhī tree which is pushed into the chinks of boats to stop leaking

୨ । ଯେଉଁ ଗଛର ଶୁଳରୁ ଅସ୍ତା ହୁଏ; କୁମ୍ଭୀ ଗଛ—

2. A tree producing fibrous bark

ଅସ୍ତାଚଳ—ସଂ. କ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା)—ଅସ୍ତଗିରି (ଦେଖ)

Astāchala Astagiri (See)

ଅସ୍ତାଚଳାନୀ—ପ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ (ଅସ୍ତାଚଳର ୨ମୀ ଶିଖର)—

Astāchalāni ଅସ୍ତାଚଳରେ—In the western mountains.

ତୋର ସକ୍ତ ଅଶ ପାଇଁ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟା ବଳାଦ

ଆଉଁ ସର୍ବ ଅସ୍ତ ଗଲେ ଅସ୍ତା ତଳନା । ପ୍ରାଚୀ. ରସବାରିଧି ।

ଅସ୍ତାଚଳୋନ୍ମୁଖ—ସଂ. କ. (୨ୟା ଚତୁ; ଅସ୍ତାଚଳ+ଉନ୍ମୁଖ; ଅସ୍ତାଚଳ

Astāchalōnmukha ଅତ୍କୁ ମୁହାଁ ଥିବା)—

(ଅସ୍ତାଚଳୋନ୍ମୁଖ—୩) ଅସ୍ତୋନ୍ମୁଖ; ଅସ୍ତଦେଉଥିବା—

Going to set; setting.

ଅସ୍ତାତା—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ରାହାଣ ଶାସନ); କ. (ସ. ଅସ୍ତାତ;

Astātā କମ୍ପା ଅସ୍ତ + ତା)—

୧ । ଶାସନମାନଙ୍କର ପର୍ବଦନ (ଯଥା—ଗନ୍ଧାପୁଷ୍ପମା)

ମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରାମଠାକୁରଙ୍କ ଭୋଗର ଦାକର ବଣ୍ଟା

ହେଲା ବେଳେ ଜଣେ ଜଣେ ମହାଜନଙ୍କ ନାମ ତାଙ୍କର

ହେଉ ଥାଏ । ସେ ମହାଜନ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ସେବକ

ତାଙ୍କ ଦାତାକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ହକରର ଅଂଶ ଟେକି

ଦିଏ । ହକର ତାଙ୍କର ହୋଇ ଦିଅଗଲେବେଳେ

କୌଣସି ମହାଜନ ଉପସ୍ଥିତ ନ ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ହକର

ରହିତ କରାଯାଇ ତାଙ୍କୁ କିଛି ଅର୍ଥଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ

କରାଯାଏ । ସେ ସେ ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ ନ ଦେଲେ ତାଙ୍କର

ପାରମ୍ପରିକ ହକର ପାରିବା ସ୍ବରୁ ସେ ବଞ୍ଚିତ

ହୁଅନ୍ତି । ସେହି ଅର୍ଥଦଣ୍ଡକୁ ଅସ୍ତାତା କହନ୍ତି ।

1. Fine imposed on a Brāhmaṇa villager of Purī Sāsana-villages who does not attend in time to take delivery of his share of the common offering to the village-deity.

୨ । ରାହାଣଶାସନରେ ଗ୍ରାସ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ବାସ କରୁ ନ ଥିବା ଟଙ୍କିଦାରମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ପ୍ରେରିତ ହେବା ଦକର—2. The allotment of a share of the common offering to the village-deity which is sent to non-resident Tankidārs of a Sāsana-village.

ଅସ୍ତାଚାରିବା—ପ୍ରା. କି. (ନାଉରିଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ) ଡଙ୍ଗାର ପଟା—
Astātāribā ଫାଟରେ ଅସ୍ତା ବାଡ଼େଇ ସେ ଫାଟକୁ ନିରୁକ୍ତ
କରିବା—To press fibrous barks into the chinks of boats to make them impervious to water

ଅସ୍ତାବଲ୍—ବୈଦେ. କ.—ଅସ୍ତବଲ୍ (ଦେଖ)

Astābal Astābal (See)

ଅସ୍ତାବଲମ୍ବୀ—ସଂ. କ. (୨ୟା ଚତୁ; ଅସ୍ତ = ଅସ୍ତାଚଳ + ଅବଲମ୍ବିନୀ

Astābalambī ୧ମା. ୧କ.)—

(ଅସ୍ତାବଲମ୍ବିନୀ—୩) ଅସ୍ତଗତ—Set.

ଅସ୍ତାମାରିବା—ପ୍ରା. କି. (ନାଉରିଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ)—

Astāmāribā ଅସ୍ତାଚାରିବା (ଦେଖ)

Astātāribā (See)

ଅସ୍ତି—ସଂ. କ. (ଅସ ଧାତୁ + ତି)—

Asti ୧ । ଭବ; ସତ୍ତ୍ୱ—1. Existence.

୨ । ବିଦ୍ୟମାନତା; ବର୍ତ୍ତମାନତା—2. Presence.

୩ । (ନାମ) ଜଗନ୍ନାଥର କନ୍ୟା, କଂସର ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ—

3 A wife of Kamsa.

୪ । ଥିବା ବା ହେବା ଅବସ୍ଥା—

4 The State of being

ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅସ୍ତି)—ହଁ—Yes.

ନାସ୍ତି ନୋହୁଏ ଅସ୍ତି ସଦା କୁପା ପଣ । ପ୍ରାଚୀ. ବିବିଧବେଦସ୍ତ ।

[ଦ୍ର—ଅସ୍ତି ଶବ୍ଦ ସଂ. କିୟା ଅସ୍ ଧାତୁ ୧ମ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ (ସେ) ଅଛି; ଅସ୍ତି ଶବ୍ଦ କେବଳ ହଁ ଅର୍ଥରେ ନାସ୍ତି ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏକାକୀ ବ୍ୟବହାର କରଇ ।]

ପ୍ରା. କ. (ସ. ଅସ୍ତି)—ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାହ କିୟା ପରେ ତତା ଭସ୍ମରୁ ସଂଗୃହୀତ ଅସ୍ତି ଖଣ୍ଡ, ଯାହା ଗଢାଦ ଖର୍ପରେ ପକାଇବା ପାଇଁ ପୁରୀଦ ସଞ୍ଚୟ କରନ୍ତି—A bit of bone of a cremated person which is kept out of the cremated ashes to be consigned to some sacred river.

ଅସ୍ତି କି ନାସ୍ତି—ଦେ. କ. (ସଂ. ଅସ୍ତି = ଅଛି ଓ ନାସ୍ତି = ନାହିଁ)—

Asti ki nāsti ହଁ କି ନାହିଁ ବୋଲି ଯବାବ; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତିନାସ୍ତି ହେବାର ବା ନ ହେବାର ଦୃଢ଼ ଯବାବ—

A definite reply; yes or no.

(ଯଥା—ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ ପ୍ରସଙ୍ଗ ପଚାରିଲି, ସେ ମତେ ଅସ୍ତି କି ନାସ୍ତି କହି କହିଲେ ନାହିଁ ।)

ଅସ୍ତିତ୍ୱ—ସଂ. କ. (ଅସ୍ତି + ଭବ. ଭ)—୧ । ସତ୍ତ୍ୱ; ବିଦ୍ୟମାନତା—

Astitwa 1. Being; existence.

୨ । ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ—2. Permanence.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଅସ୍ତ୍ର—ବୈଦେ. କ. (ପା—ଅସ୍ତ୍ରୀନ)—କୁର୍ତ୍ତର ଦାତ ଅଂଶ—

Astin Sleeve of a coat

ଆସ୍ତ୍ରୀନ

अस्तीन; आस्तान

ଅସ୍ତ୍ରୀନାସ୍ତ୍ର—ଦେ. କ.—ଅସ୍ତ୍ର କି ନାସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Astināsti Asti ki nāsti (See)

ଅସ୍ତ୍ର—ସ. ଅ.—ଅନୁଜ୍ଞା ଓ ସ୍ୱୀକାର୍ଥକ—(ଅସ୍ତ୍ର ଧାତୁ=ଦେବା; ଅନୁଜ୍ଞା

Astu ଅସ୍ତ୍ର ପୁରୁଷ ଏକବଚନରୂପ=ଦେଉ; ଘଟୁ)—କୌଣସି

ଅସ୍ତ୍ର ହେଉ ଲୋକ କୌଣସି ବର ମାଗିଲେ ବରଦାତା ତାହା

ମଞ୍ଜୁର କଲେ କହନ୍ତି “ଅସ୍ତ୍ର” ।) —୧ । ଏହା ଦେଉ; ହି

ଏଥୁରେ ମୋର ସମ୍ମତି ଅଛି—1. Let it be so;

be it so; I agree to it.

ଦେଉ ଜୀବଦାନ ରଖ ମୋର ମାନ ଅସ୍ତ୍ରବୋଲେ ଉପସକ୍ତ ସେ ।

କବ୍ୟାଧ. କବିତ୍ୱମାୟାଶ ।

୨ । ହି; ଅହା—2. Yes; allright; very well.

ଅସ୍ତ୍ରକରିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାର୍ଥନାକର ଦେବାକୁ ହି

Astukaribā ଭରବା—To assent to a person's

ହିକରୀ prayer.

अस्तुकरना ତା ଶୁଣି ଦେବା ଅସ୍ତ୍ର କଲେ ।

ସଙ୍ଗୋବନ୍ଧ, ପ୍ରେମଭକ୍ତିବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ଅସ୍ତ୍ରକାର—ଦେ. କ. (ସେ ଦାନ ବା ଦଣ୍ଡଣା ପ୍ରଦାନ ବେଳେ ଦାତାର

Astukāra ମଙ୍ଗଳା ଅସ୍ତ୍ର ଘରାୟୁରସ୍ତ୍ର; ସିଦ୍ଧିରସ୍ତ୍ର; ଅବ ପଦ

ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି)—ବ୍ରାହ୍ମଣ—

A Brāhmaṇa.

ଅସ୍ତ୍ରକାର ସ୍ୱରୂପେ କରନ୍ତି ବେଦ ଧ୍ୱନି । ସାରଳା ମହାବିରଚିତ । ମଧ୍ୟ ।

ଅସ୍ତ୍ରୀ—ବୈଦେ. କ. (ପା. ଭୂଳ; ସ. ଅସ୍ତ୍ର)—ରଣାରର କରୁଣ—

Asturī Barber's scissors.

ଅସ୍ତ୍ରୀ

अस्तुरा

ଅସ୍ତ୍ରହେଉ—ଭା. ଅ. (ସ. ଅସ୍ତ୍ର ସଙ୍ଗେ ତହିଁର ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ ‘ଦେଉ’ ର

Astuheu ରୂପା ବ୍ୟବହାର)—ଅସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

अस्तु Astu (See)

अस्तु

ଅସ୍ତେବ୍ୟସ୍ତେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି. ବିଶ. (ସ. ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ)—

Astebyaste ବିଶୃଙ୍ଖଳ ଭାବରେ—Disorderly.

अस्त्येव्यस्त्यେ ତହିଁ ଜଡ଼ିଆ ଅସ୍ତେବ୍ୟସ୍ତେ ଗାଳ ବଲେକ ଅଳକ ଲତା ।

तितरबितर ବ୍ୟାକାଥ—ସାବିତ୍ରୀ ।

ଅସ୍ତେୟ—ସ. ବି. (ଅ+ସ୍ତେୟ)—୧ । ଅଚୋର୍ୟ; ଶ୍ରେୟ ନ କରିବା—

Asteya 1. Non-stealing.

୨ । ସାଧୁତା—2. Honesty.

୩ । ଯୋଗସାଧନର ଅଂଗୋଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗମଧ୍ୟରୁ କିମ୍ବଦନ୍ତ ନାମକ

ଅଙ୍ଗର ଦୃଶ୍ୟ ଚେଦ; କଲପୁଷ୍ପକ ବା ଅଜ୍ଞାତରେ

ପରଦ୍ରବ୍ୟସ୍ୱାମୀଠାରୁ ଧନ ଅପହରଣ ନ କରିବା;

(ଏଥୁରେ ସେକ ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନସ୍ତ୍ର ଧନରୁ

ଅସାଧିତରୂପେ ନିଲେ); ଶ୍ରେୟ ନ କରିବା ବ୍ରତ—

3. A practice of not coveting to take

another's property by force or

stealthily, practised by a Jogi; the

vow of honesty.

ଅସ୍ତୋଦୟ—ସ. ବି. (ଅସ୍ତ + ଉଦୟ)—

Astodaya ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗ୍ରହାଦିଙ୍କର ଅସ୍ତଗମନ ଓ ଉଦୟ—

1. The rising and setting of heavenly

bodies.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଳ—

2. The time between sunset and

sunrise

ଅସ୍ତ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅ=କୁଣ୍ଡିତ + ସ୍ତ୍ର ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Astyāna ୧ । ଭୟାନା; ଗାଳ—1 Abuse; censure.

୨ । ଦଳା—2 Blame.

୩ । ବେଶାଭର—3. Disregard.

ଅସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତ୍ର ଧାତୁ=କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ. କ; ଯାହାକୁ

Astra ଫିଙ୍ଗି କରି ଶତ୍ରୁ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ)—

୧ । ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ଶତ୍ରୁ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗା ଯାଏ—

1. A missile.

(ଯଥା—ବାଣ, ଶର, ଗୁଳି, ଗୋଲା, ଶକ୍ତି, ବାହୁଳି ।)

୨ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟରଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଶତ୍ରୁ ଉପରକୁ

ଫିଙ୍ଗା ଯାଏ—

2. A weapon for throwing missiles.

(ଯଥା—ଧନୁ, ବକ୍ସିକ, ବାଟୁଲିଖତା ।)

୩ । ଶତ୍ରୁକୁ ଅଘାତ କରିବା ବା ଅସୁରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ

ବ୍ୟବହୃତ ସବୁ ପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ର—3. All kinds of

weapons of offence and defence.

୪ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟରଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁପ୍ରେରତ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତିକୁ

ଅଟକାଯାଏ; (ଯଥା—ତାଳ)—

4. A weapon of defence

୫ । ଚିକିତ୍ସକଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଶସ୍ତ୍ର—

5. Surgical instruments.

୬ । ମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଶତ୍ରୁପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଜିତ ଯନ୍ତ୍ର—

6. A weapon applied against a foe with the help of mystic formula.

୭ । କେତେକ ମନ୍ତ୍ର (ଯଥା—ଅଙ୍ଗନ୍ୟାସ, କରନ୍ୟାସ)

ପାଠକେଲେ ଫଳ ଶକ୍ତି ପ୍ରକାଶିତ ମନ୍ତ୍ର (ଯଥା—

କରତଳକରପୁଷ୍ପାଭ୍ୟାଂ ଅସ୍ତ୍ରାୟ ଫଳ)—

7. A mystical syllable uttered during

certain rites.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ୧ ଚକ୍ର ଓ ଅସ୍ତ୍ର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଓ ଅସ୍ତ୍ର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର ଓ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ର ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ବୋଲିବେ; 'ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦ' ବୋଲିବେ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ବୋଲିବେ; 'ଅଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲ' ବୋଲିବେ; 'ଅଲବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବ' ବୋଲିବେ ।

ଦେ. ବି.—ଅସ୍ତ୍ର—Astara (See)

[ଦ୍ର—ଅସ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ ଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଫିଙ୍ଗାଯିବା ବସ୍ତୁ ବା ହତ୍ୟାଧାର (ଯଥା—ଶର, ବଳ୍ଲବ) । ଶସ୍ତ୍ର ଅର୍ଥ (ଶସ୍ତ୍ର ଧାରୁ=ବଧ କରିବା) ଯାହାକୁ ଶସ୍ତ୍ରକୁ ବଧ କରିବା ପାଇଁ ଶସ୍ତ୍ର ଦେହରେ ପ୍ରସ୍ତୋଗ କରାଯାଏ (ଯଥା—ଖଣ୍ଡା, ବଳ୍ଲବ, କୁର) ; କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଭାଷାରେ ଅସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଭୂତପୁ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଅସ୍ତ୍ରକଣ୍ଠ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର + କଣ୍ଠ)—

Astrakantaka ଶର; ଶର—Arrow (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରଗ୍ରାମ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରାମ)—

Astragrāma ନାନାଦି ଅସ୍ତ୍ରର ସଂଗ୍ରହ—

Collection of many kinds of weapons.

ଅସ୍ତ୍ରଗୁଳନ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଗୁଳନ)—

Astrachalana ୧ । ଦଳିଆରୁ ଚଳାଇବା—

1. The playing or using of a weapon

୨ । ରୋଗୀପ୍ରତି ଚିକିତ୍ସାର୍ଥ ଅସ୍ତ୍ରପ୍ରୟୋଗ—

2. Application of surgical weapons to a patient.

ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସକ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଚିକିତ୍ସକ)—

Astrachikitsaka ହତ୍ୟାଧାର ଦ୍ୱାରା ଚିକିତ୍ସା କରିବା ଡାକ୍ତର—
A surgeon.

ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସା—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଚିକିତ୍ସା)—

Astrachikitsā ହତ୍ୟାଧାର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ରୋଗ ଚିକିତ୍ସା—
Surgery; surgical operation.

[ଦ୍ର—ଚରକ ଓ ସୁଶ୍ରୁତରେ ନାନାଦି ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସାର ବିବରଣ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ବିବୃତ ହୋଇଅଛି ।]

ଅସ୍ତ୍ରଜୀବା—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର + ଜୀବ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଯେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରେ—ସେବା; ସିପାହି) —
A soldier (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଧାରଣ)—

Astradhāraṇa ୧ । ଯୁଦ୍ଧ ରତ୍ନାବଳୀ କରିବା ପାଇଁ ହତ୍ୟାଧାର ଧରିବା —1. Bearing of arms.

୨ । ଶତ୍ରୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହତ୍ୟାଧାର ଧରି ଉଠିବା—
2. Rising up in arms.

ଅସ୍ତ୍ରନିବାରଣ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ନିବାରଣ)—

Astranibāraṇa ଶତ୍ରୁପ୍ରେରଣ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଅଟ୍ଟିବା—

Warding off a blow from the enemy.

ଅସ୍ତ୍ରପଟ୍ଟ—ସ୍ତ୍ରାଦେ (ଫିଙ୍ଗୁଥିବା; କେନ୍ଦ୍ର) ବି.—

Astrapattā ଦାତ ମୁଠା ଆବୃତ ହୋଇ ରହିବା ପାଇଁ ବେଶ୍-ସୁକ୍ତ ଫମ୍ପା ବାଡ଼ି; ଯହିଁରେ ଭୂସ୍ଥାମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ମଞ୍ଚ-ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି—A stick with a hollow handle to cover the fist while holding it.

ଅସ୍ତ୍ରବନ୍ଧ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ବନ୍ଧ)—ଶରବର୍ଷଣ; ଅବିଚ୍ଛାନ୍ନ—
Astrabandha ଶରଧାରୀ—An uninterrupted series of arrows (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରବର୍ଷ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ବର୍ଷ)—ଅସ୍ତ୍ରବର୍ଷ (ଦେଖ)

Astrabarsha Astrabandha (See)

ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅସ୍ତ୍ରଗୁଳନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଦ୍ୟା)—

Astrabidyā ୧ । ଅସ୍ତ୍ରଗୁଳନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଦ୍ୟା ବା କୌଶଳ—
1. The art of fencing.

୨ । ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ର—2. The science of surgery.

୩ । ସୂଚକବିଦ୍ୟା—୩. The military Science.

ଅସ୍ତ୍ରବେଦ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅସ୍ତ୍ର + ବେଦ)—

Astrabeda ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା (ଦେଖ)

Astrabidyā (See)

ଅସ୍ତ୍ରବେଧ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ବେଧ)—

Astrabedha ଦେହରେ ଅସ୍ତ୍ର ଗଲ ଯିବା—Deep wound made by a weapon.

ଅସ୍ତ୍ରଭେଦ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଭେଦ)—

Astrabheda ୧ । ଅସ୍ତ୍ରବେଧ (ଦେଖ)

1. Astrabedha (See)

୨ । ଅସ୍ତ୍ରର ପ୍ରକାର; ଏକ ପ୍ରକାରର ଅସ୍ତ୍ର—

2. A kind of weapon.

ଅସ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ, ଅସ୍ତ୍ର + ମନ୍ତ୍ର)—

Astramantra ଅସ୍ତ୍ରକୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମନ୍ତ୍ର—Mystic formula used to charm arrows and weapons.

ଅସ୍ତ୍ରମାର୍ଜ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର + ମାର୍ଜ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Astramārja ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅସ୍ତ୍ରଶୁଦ୍ଧିକ ମାଜେ ବା ପରିଷ୍କାର କରେ—An armourer; a tool-cleaner.

ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର; ଅସ୍ତ୍ର + ଶସ୍ତ୍ର)—ସବୁ ପ୍ରକାରର ହତ୍ୟାଧାର—

Astrashastra All sorts of weapons.

ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷା—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷା)—

Astrasikshā ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଅସ୍ତ୍ରଗୁଳନ ଶିକ୍ଷା—
Military training or exercise.

ଅସ୍ତ୍ରସାୟକ—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର + ସାୟକ)—ଲୁହାର ଶର—

Astrasāyaka An iron-arrow. (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରହୀନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ହୀନ) —ନିରସ୍ତ୍ର—

Astrahina Unarmed.

ଅସ୍ତ୍ରାଗାର—ସଂ. ବି (ଅସ୍ତ୍ର ଓ ଗାର)—ଅସ୍ତ୍ରଶୁଦ୍ଧିକ କମ୍ପା

Astrāgāra ରଖାହେବାକୁ ଗୃହ—Arsenals; armoury.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅସ୍ତ୍ରାଘାତ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତ୍ରା ଘାତ; ଅସ୍ତ୍ର + ଅଘାତ)—

Astrāghāta ୧ । ଘାତଅଘାତ ଘେଟ—

1. Stroke or blow of a weapon

୨ । ଘାତଅଘାତ ଘେଟା ଘେଟ—2. A wound; cut.

ଅସ୍ତ୍ରାହତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅସ୍ତ୍ରା ହତ; ଅସ୍ତ୍ର + ଅହତ)—

Astrāhata ୧ । ଅସ୍ତ୍ରାହତ ଅଘାତପ୍ରାପ୍ତ—1 Wounded.

୨ । ଅସ୍ତ୍ରାହତ ମାରିତ—2. Killed (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. । ଅସ୍ତ୍ର + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—ଅସ୍ତ୍ରଧର; ଅସ୍ତ୍ର-

Astrī ଧାର—Armed with a weapon.

(ଅସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ ବି —୧ । ଧନୁର୍ଦ୍ଧାର ବ୍ୟକ୍ତି—

1. An archer (M. W.)

୨ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହେଁ—2 Not a woman (M. W.)

ଅସ୍ତ୍ରୀକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ବହୁସ୍ତ୍ରୀକ; ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ)—୧ । ବିପତ୍ନୀକ; ସାହାର

Astrīka ସ୍ତ୍ରୀ ମୃତା—1. Widowed; destitute of a wife

୨ । ଅବବାହିତ—2. Unmarried.

୩ । ସାହା ସଙ୍ଗେ ସ୍ତ୍ରୀ ନାହିଁ—3 Not accompanied by one's wife.

ଅସ୍ଥଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅସ୍ଥଲ (ଦେଶ)

Asthal (See)

ଅସ୍ଥାତା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅସ୍ଥାତା (ଦେଶ)

Asthātā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅଥାତା (ଦେଶ)

Athātā (See)

ଅସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ଥାନ)—୧ । ମନ୍ଦସ୍ଥାନ—1. Bad place.

Asthāna ୨ । ଅନୁପସ୍ଥୁତ ସ୍ଥାନ—2. Unfit place; wrong place.

୩ । ଅଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ—3. Improper place

୪ । ଅପବିତ୍ରସ୍ଥାନ—4. Unholy place.

୫ । ଶରୀରର ଗୁପ୍ତାଙ୍ଗ—5. The private part of the body

୬ । ଶରୀରର ମର୍ମସ୍ଥାନ; ଅଥାନ—

6. Vital or vulnerable part of the body.

୭ । ଅସ୍ଥାୟୀ—7. Non-permanency (M. W.)

ସଂ. ବିଶ.—ସ୍ଥାନରହିତ—Having no place or footing.

ଅସ୍ଥାନସ୍ଥ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅସ୍ଥାନ + ସ୍ଥା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Asthānastha ଅନୁପସ୍ଥୁତ ବା ଅନୁପସ୍ଥୁତ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା—

(ଅସ୍ଥାନସ୍ଥା—ସ୍ଥା) Mis-placed; consigned to a wrong place.

ଅସ୍ଥାବର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସ୍ଥାବର)—୧ । ସାହା ସ୍ଥିର ବା ଦୃଢ଼ସ୍ଥିତି

Asthābara ନୁହେଁ—1. Not fixed

୨ । ଚଳୁଥିବା; ଗତିଶୀଳ—2. Moving.

୩ । ଅବିରସ୍ଥାୟୀ—3. Not permanent

୪ । (ଅବିର) ଚଳନ୍ତି (ସମ୍ପତ୍ତି)—

4. (law) Movable (property)

୫ । ଜମି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ (ସମ୍ପତ୍ତି)—

5. (property) Other than land.

(ସଥା—ଟଙ୍କା, ଜମିସମ୍ପତ୍ତି)

୬ । ସାହାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନିଅଯାଇ ନ ପାରେ—

6. Incapable of being removed to another place

ଅସ୍ଥାୟୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସ୍ଥାୟୀ; ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଅବିରସ୍ଥାୟୀ;

Asthāyī ସାହା ଚରସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ—1. Not permanent; not lasting.

(ଅସ୍ଥାୟୀ—ସ୍ଥା) ୨ । ଶରସ୍ଥାୟୀ—2. Transient.

୩ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—3. Changeable.

ଅସ୍ଥାୟୀଭାବ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—୧ । ଅବିରସ୍ଥାୟୀ ହେବାର ଅବସ୍ଥା—

Asthāyībhāva 1. Non-permanency.

୨ । ସେହି ଅବସ୍ଥା ଚରସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ—

2. Temporary state

୩ । ସେହି ମନୋଭାବ ବେଶିକାଳ ରହେ ନାହିଁ—

3. Transient feeling.

ଅସ୍ଥି—ସଂ. ବି (ଅସ୍ଥ ଧାତୁ—କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—୧ । ଶର-

Asthi ଦେହ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଶାଶୁଅ ଉପାଦାନ ବାଡ଼ି—1. Bone.

୨ । ଫଳର ଶାଶୁଅ ବା ଶାଶ ମଞ୍ଜି—2. The hard seed or stone inside a fruit (M. W.)

ଅସ୍ଥିକଙ୍କାଳମାଳ—ଦେ. ବି.—ବାହାରକୁ ଦେଖାଯିବା ମାଂସହୀନ ଦେହର

Asthikāṅkālamāla ବାଡ଼ି ଓ କଙ୍କାଳ—Bones and skeleton of a fleshless body.

ଦେ. ବିଶ.—କଙ୍କାଳମାଣବଶିଷ୍ଟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(person) Reduced to skeleton.

ଅସ୍ଥିକଙ୍କାଳମାଳା—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ.—ଅସ୍ଥିକଙ୍କାଳମାଳ (ଦେଶ)

Asthikāṅkālamāla Asthikāṅkālamāla (See)

ଅସ୍ଥିକୃତ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ଥି + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ତୃ; ସହିତ ବାଡ଼ି

Asthikṛut ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ)—ବାଡ଼ିରସ୍ଥା; ମଞ୍ଜି—

Marrow (M. W.)

ଅସ୍ଥିଚୟନ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ଥି ଚୟ; ଅସ୍ଥି + ଚୟନ)—ସରେ ଶଙ୍ଖାଦ

Asthichayana ଗର୍ଭରେ ପକାଇବା ପାଇଁ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଶର-

ଦାହ ରସ୍ତାରୁ ସଂଗୃହୀତ ଦଗ୍ଧ ଅସ୍ଥି ଶବ୍ଦ—A bit of charred bone of a person gathered from the ashes of cremation for being consigned in future to some sacred river.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୃତ୍ତିତ ଓ ଉଦ୍ଧୃତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାଂସ ଏବଂ ଉଦ୍ଧୃତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାଂସ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଉଦ୍ଧୃତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ମାତ୍ରାସ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ଦିଶେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଂସ୍କୃତରେ ଉଦ୍ଧୃତ ଓ ପଦ୍ୟତ ୨ ବା ୧ ଉଦ୍ଧୃତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା—
'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଘ' ଗୋଟିଏ; 'ବୃଥା' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥା' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠ୍ୟଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଠ୍ୟଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଠ୍ୟଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅସ୍ଥିଚର୍ମସାର—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସ୍ଥି ଓ ଚର୍ମ ମାତ୍ର ସାର
Asthicharmasāra ରହିଅଛି ସାଦୃଶ୍ୟ)—

(ଅସ୍ଥିଚର୍ମସାର—ଶ୍ଳୀ) ରୋଗ ବା ଅନାଦାର ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଚର୍ମ ବେଢ଼ିଥିବା କଳାମାତ୍ର ବାକି ରହିଥାଏ—
(person) Reduced to skeleton
covered over with skin

ଅସ୍ଥିଚର୍ମାବଶିଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସ୍ଥି ଓ ଚର୍ମ ମାତ୍ର
Asthicharmābāsishta ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଛି ସାଦୃଶ୍ୟ)—

(ଅସ୍ଥିଚର୍ମାବଶିଷ୍ଟ—ଶ୍ଳୀ) ଅସ୍ଥିଚର୍ମସାର (ଦେଖ)
Asthicharmasāra (See)

ଅସ୍ଥିଚ୍ଛଳିତ—ସ. ବି—ସ୍ଥୂଳ, ତୋଳୁ କାଣ୍ଡରୁ ନାମକ ହାତୁଡ଼ିବା—
Asthichchhalita A kind of fracture of the
bone.

ଅସ୍ଥିଜ—ସ. ବି. (ଅସ୍ଥି + ଜନ ଧାତୁ + ଅ)—ମଜ୍ଜା; ହାତୁରସା—
Asthija Marrow.

ଅସ୍ଥିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସ୍ଥିତ)—୧ । ଅସ୍ଥିତ—1. Restless
Asthita ୨ । ଉପାୟହୀନ—2. Devoid of means.

(ଅସ୍ଥିତ—ଶ୍ଳୀ)

(ଅସ୍ଥିତ—ବ)

ଅସ୍ଥିତପଞ୍ଚକ—ସଂ. ବି. (ଗଣିତପଦରକ୍ଷା)—ଯେଉଁ ଧାରାଦ୍ୱାରା
Asthitapañchaka ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଦତ୍ତବସିରୁ ଗୋଟିଏ ଅଜ୍ଞାତ
ସଂଖ୍ୟା ବାହାର କରିବାକୁ ହୁଏ; ମିଶ୍ର ହେଉଛି ଧାରା—
(Arithmetic) The compound Rule of
Three.

ଅସ୍ଥିତୁଣ୍ଡ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସ୍ଥିମୟ ତୁଣ୍ଡ ସାଦୃଶ୍ୟ; ଏମାନଙ୍କର
Asthitunda ଅଷ୍ଟ ଅବାରୁ)—୧ । ପକ୍ଷୀ—1. Bird.

୨ । କାଠଜଣା ଚଢ଼େଇ—

2. The wood-pecker bird,

ଅସ୍ଥିତ୍ୱ—ସ. ବି. (ଅସ୍ଥି + ତ୍ୱ)—ହାତୁ ପାଲଟିବା—
Asthitwa Ossification

ଅସ୍ଥିଦଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—ମେରୁଦଣ୍ଡ—Back-bone
Asthidanda

ବାମ ଚରଣ ମୂଳଦାରେ, ଉକ୍ତିଶ କାରୁର ଉପରେ ।

ଦେଇ ଟେକିବ ଅସ୍ଥିଦଣ୍ଡ, ତୁଳେ ଅମ୍ବୁ କାରୁଗୁଣ । ଜଗନ୍ନାଥ, ରାମକବି ।

ଅସ୍ଥିଦେବା—ଦେ. କି—ଅସ୍ଥି ପକାଇବା (ଦେଖ)

Asthidebā Asthipakāibā (See)

ଅସ୍ଥିପକାଇବା—ଦେ. କି—ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଅସ୍ଥିକୁ ନେଇ ଗଙ୍ଗାଦ ଶର୍ଥରେ
Asthipakāibā ପକାଇବା—To consign the bone
of a dead person to some sacred
water.

ଅସ୍ଥିପକ୍ଷ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ଥି + ପକ୍ଷ୍ମ, ଯେଉଁ ହାତୁ ପକ୍ଷ୍ମ ପରି ଦିଶୁ—
Asthipakṣma ଥାଏ)—କଳାଳ—Skeleton.

ଅସ୍ଥିବିଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅସ୍ଥି + ବିଜ୍ଞାନ)—

Asthibijñāna ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଅସ୍ଥିମାନଙ୍କ ବିଷୟ ଜଣାଯାଏ
The science treating of bones;
osteology.

ଅସ୍ଥିଭକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅସ୍ଥି + ଭକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Asthibhaksha ଯେ ହାତୁ ଖାଏ—Eating bones

(ଅସ୍ଥିଭକ୍ଷ—ଶ୍ଳୀ) ସଂ. ବି—୧ । ହାତୁ ଗିଳା ପକ୍ଷୀ—

1 The adjutant crane

୨ । କୁକୁର—2. Dog.

ଅସ୍ଥିଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣୀ ଚତୁ; ଅସ୍ଥି + ଭଙ୍ଗ)—

Asthibhaṅga ୧ । ହାତୁ ଭାଙ୍ଗିଯିବା—

1. Fracture of bone

୨ । ହାତୁଭଙ୍ଗା ଲତା—2. A creeper Vitis

Quadrangularis.

ଅସ୍ଥିଭେଦ—ସଂ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣୀ ଚତୁ, ଅସ୍ଥି + ଭେଦ)—

Asthibheda ଅସ୍ଥିଭେଦଦ୍ୱାରା ହାତୁ କଟିଯିବା—

Bone-breaking; wounding of a bone;
fracture due to a blow.

ଅସ୍ଥିମୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅସ୍ଥି + ମୟ)—

Asthimaya ୧ । ଅସ୍ଥିମୟ; ସାଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ଅସ୍ଥି—

(ଅସ୍ଥିମୟ—ଶ୍ଳୀ) 1. Consisting of bones.

୨ । ହାତୁଅ—2. Bony.

ଅସ୍ଥିମାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ଥିମାଳା)—ଅସ୍ଥିମାଳା (ଦେଖ)

Asthimālā Asthimālā (See)

ଅସ୍ଥିମାଳା—ସଂ. ବି. (ଧୃଷ୍ଣୀ ଚତୁ; ଅସ୍ଥି + ମାଳା)—୧ । ହାତୁରମାଳ—
Asthimālā 1. A necklace of bones.

୨ । ହାତୁସମୂହ—2. A collection of bones

ଅସ୍ଥିମାଳିନୀ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ. (ଅସ୍ଥିମାଳିନୀ + ଶ୍ଳୀ. ବି)—

Asthimālīnī ଅସ୍ଥିମାଳିନୀ ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Asthimālī.

ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ—କାଳୀ; ଚଣ୍ଡୀ—A name of Kālī.

ଅସ୍ଥିମାଳି—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅସ୍ଥିମାଳ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Asthimālī ଯେ ହାତୁର ମାଳ ପିନ୍ଧିଅଛି—

(ଅସ୍ଥିମାଳିନୀ—ଶ୍ଳୀ) Wearing a necklace of bones.

ସଂ. ବି. ପୁ.—ମହାଦେବ—God Śiba.

ଅସ୍ଥିର—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ଥିର = ନିଶ୍ଚିତ)—

Asthira ୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ ସ୍ଥିର ନୁହେଁ—

(ଅସ୍ଥିର—ଶ୍ଳୀ) 1. Unsettled.

(ଅସ୍ଥିର—ବ) ୨ । ଅନିଶ୍ଚିତ—2 Not sure.

୩ । ଅସ୍ଥିର; ଅସ୍ଥିର; ଅସ୍ଥିର—

3. Restless; unsteady.

୪ । ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ—4. Changing.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

* । ଚଳିତ—5. Moving.

୧ । ଟଳଟଳିଆ—6. Tottering; unstable.

୨ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ—7 Changeable.

ଅସ୍ଥିରକ୍ଷଣ—ସ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅସ୍ଥି + ରକ୍ଷଣ)—

Asthirakshana ଅସ୍ଥିଚୟନ (ଦେଖ)

Asthichayana (See)

ଅସ୍ଥିରକ୍ଷା—ସ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅସ୍ଥି + ରକ୍ଷା)—

Asthirakshā ଅସ୍ଥିଚୟନ (ଦେଖ)

Asthichayana (See)

ଅସ୍ଥିରଚେତା—ସ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅସ୍ଥିର + ଚେତସ୍)—

Asthirachetā ୧ମା. ୧୩.)—୧ । ଚଞ୍ଚଳମନ; ଯାହାର ମନ

ବେଳକୁବେଳ ବଦଳେ; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଚିତ୍ତ—

1. Fickle-minded; irresolute.

୨ । ବ୍ୟାକୁଳ ଚିତ୍ତ—

2. Restless; mentally agitated.

ସ. ବି—(କର୍ମଧା)—୧ । ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମନ; ସେହି

ମନର ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ମନ—

1. Fickle mind.

୨ । ବ୍ୟାକୁଳଚିତ୍ତ—2. Agitated mind.

ଅସ୍ଥିରତା—ସଂ. ବି. (ଅ = ନାହିଁ + ସ୍ଥିରତା = ସ୍ଥିରଭାବ)—

Asthiratā ୧ । ସ୍ଥିରତାର ଅଭାବ—

1. Want of steadiness.

୨ । ଅନିଶ୍ଚୟତା—

2. Want of certainty.

୩ । ଅଧୀରତା—3 Restlessness

୪ । ଚଳିତା—4. State of moving.

* । ଅସ୍ଥିରତା—5. Impatience.

୬ । ଅଶାନ୍ତ—

6 Want of peace or calmness.

ଅସ୍ଥିରତା ସଂ. ବି. (ଅ = ନାହିଁ + ସ୍ଥିରତା = ସ୍ଥିରଭାବ)—

Asthiratā ଅସ୍ଥିରତା (ଦେଖ)

Asthiratā (See)

ଅସ୍ଥିରଧୀ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅସ୍ଥିର + ଧୀ = ବୁଦ୍ଧି, ମତି)—

Asthiradhī ଅସ୍ଥିରଚେତା (ଦେଖ)

Asthirachetā (See)

ଅସ୍ଥିରବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅସ୍ଥିର + ବୁଦ୍ଧି)—

Asthirabuddhi ଅସ୍ଥିରଚେତା (ଦେଖ)

Asthirachetā (See)

ଅସ୍ଥିରମତି—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅସ୍ଥିର + ମତି)—

Asthiramati ଅସ୍ଥିରଚେତା (ଦେଖ)

Asthirachetā (See)

ଅସ୍ଥିରମନା—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅସ୍ଥିର + ମନସ୍)—

Asthiramanā ୧ମା. ୧୩.)—ଅସ୍ଥିରଚେତା (ଦେଖ)

Asthirachetā (See)

ଅସ୍ଥିଶେଷ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅସ୍ଥି + ଶେଷ)—ସେହି

Asthisēsha

ଜୀବର ଅସ୍ଥିମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଥିବାରୁ—

(ଅସ୍ଥିଶେଷ—ଶ୍ରୀ) (animal or body) Of which

bone is only left

ଅସ୍ଥିଶୃଙ୍ଖଳ—ସଂ. ବି—ହାଡ଼ର ଶୃଙ୍ଖଳା (ଗଛ) (ଦେଖ)

Asthisṛṅkhala Hārdabhaṅgā (tree) (See)

ଅସ୍ଥିସଂଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅସ୍ଥି + ସଂଗ୍ରହ)—

Asthisamgraha ଅସ୍ଥିଚୟନ (ଦେଖ)

Asthichayana (See)

ଅସ୍ଥିସଂଚୟ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅସ୍ଥି + ସଂଚୟ)—

Asthisamchaya ଅସ୍ଥିଚୟନ (ଦେଖ)

Asthichayana (See)

ଅସ୍ଥିସଂହାର—ସଂ. ବି—ଅସ୍ଥିଶୃଙ୍ଖଳା (ଦେଖ)

Asthisamhāra

Asthisṛṅkhala (See)

ଅସ୍ଥିସାର—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଅସ୍ଥି + ସାର)—

Asthisāra

ଅସ୍ଥିଶେଷ (ଦେଖ)

(ଅସ୍ଥିସାର—ଶ୍ରୀ)

Asthisēsha (See)

ଅସ୍ଥିରଜ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ଥିରତା + ସ୍ଥିରଭାବ; ଧୀରତା)—

Asthirajya ଅସ୍ଥିରତା (ଦେଖ)—Asthiratā (See)

ଅସ୍ନା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଅସ୍ନା (ଦେଖ)

Asnā

Asnā (See)

ଅସ୍ନାତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ନାତ = ସୌଧ)—

Asnāta

ଅସୌଧ; ଅଗାଧୁଆ; ଅସ୍ନାତ; ସେ ଗାଧୋଇ

(ଅସ୍ନାତ—ଶ୍ରୀ) ନାହିଁ—Unwashed; unbathed.

ଅସ୍ନାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ନାନ)—୧ । ସ୍ନାନର ଅଭାବ—

Asnāna

1. Want of bathing.

୨ । ସ୍ନାନ ପ୍ରତି ଅନାଦର—

2. Neglect of washing.

ଅସ୍ନାନୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅସ୍ନାନ)—ଅସ୍ନାନ (ଦେଖ)

Asnāni

Asnāta (See)

ଅସ୍ନାନୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅସ୍ନାନ (ଦେଖ)

Asnāhāni

Asnāta (See)

ଅସ୍ପରଶ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅସ୍ପରଶ)—ଅସ୍ପରଶ; ଅସ୍ପର୍ଶ; ଯାହାକୁ

Asparaśa

କୁଲ୍ ବାବୁ ନୁହେଁ—Untouchable.

ଅସ୍ପର୍ଶ ବାବୁ ରକ୍ତ ବାବୁ ଅସ୍ପର୍ଶ ଅସ୍ପର୍ଶ ଦେଖ ମତ ।

ଅସ୍ପର୍ଶ

ଅସ୍ପର୍ଶ—ଅସ୍ପର୍ଶ

(ଅସ୍ପରଶ—ଶ୍ରୀ)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ସାଦୃଶ୍ୟ ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଲିପିକାଳ୍ପରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ମେଣ୍ଟି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଗଣ୍ୟ :— 'ଆ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏକ; 'କ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷ୍' ଦେଖିବେ; 'କଂ' ନ ମିଳିଲେ 'କ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଅସ୍ପରଶୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସ. ଅସ୍ପରଶ୍ୟା)—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଛୁଇଁ
Asparāśī ସୋଗାଏ ନାହିଁ । ଅସ୍ପରଶ୍ୟା, ରତ୍ନମତୀ—
ଆମ୍ଭାମ୍ଭା Menstruated; in her menses

କେମନ୍ତେ କହନ୍ତା ଅସି, ସୁଗୋ କି ଅସବଗା, ମନ୍ତ୍ର ଲାଗି କୁନ୍ତା ମୋହର ।

ପାଠ—କରପଦା ।

[ପ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ରମତେ ରତ୍ନମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଥମ ଚିହ୍ନ ଦିଶି କରସ କାହାକୁ
ଛୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ତାକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଛୁଇଁଲେ ସେ ଗ୍ରାହ୍ୟ କର
ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ ।]

ଅସ୍ପର୍ଶ—ସ. ବି. (ଅ + ସ୍ପର୍ଶ) ସ୍ପର୍ଶର ଅଭାବ—Absence of touch.
Asparśa ଗ୍ରା. ବିଶ. (ଅସ୍ପର୍ଶ)—

୧ । ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ—1 Untouchable

୨ । ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟା (ଦେଖ)—2 Aspruṣyā (See)

ଅସ୍ପର୍ଶନୀୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ସ୍ପର୍ଶନୀୟ) ଯାହାକୁ ଛୁଇଁବା ଭବିଷ୍ୟ
Asparśanīya ନୁହେଁ; ଛୁଇଁବାର ଅଯୋଗ୍ୟ—
(ଅସ୍ପର୍ଶନୀୟ—ସ୍ତ୍ରୀ) Untouchable.

ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ + ସ୍ପର୍ଶ୍ୟ) ଅସ୍ପର୍ଶନୀୟ (ଦେଖ)
Asparśya Asparśanīya (See)
(ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅସ୍ପଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ନିଷ୍ପତ୍ତ; ଅ + ସ୍ପଷ୍ଟ) ୧ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ; ଅବ୍ୟକ୍ତ—
Aspaṣṭa 1. Obscure; indistinct.
(ଅସ୍ପଷ୍ଟତା—ବି)

୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଗୋଚର ନ ହେବା—

2. Imperceptible

୩ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—3 Dim.

୪ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଶୁଣାଯାଏ ନାହିଁ—

4. Not clearly audible.

୫ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ପଢ଼ି ହୁଏ ନାହିଁ—5 Illegible

୬ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ—

6. Which can not be well understood.

୭ । ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ ନାହିଁ—

7. Indistinctly uttered; inarticulate.

ଅସ୍ପଷ୍ଟତାଦୋଷ—ସଂ. ବି.—ବାକ୍ୟ ବା ଚିତ୍ରନାମର ଦୋଷବିଶେଷ—
Aspaṣṭatādoṣa A fault in composition.

ଦେ. ବି. (କଚିତ୍ ଅ ଗ୍ରଣ୍ୟ) ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରାର୍ଥନା ପ୍ରତିକାରର

ଭାଷା ବୁଝି ନ ହେବା ଦୋଷ—A defect in

pleadings; indistinctness of the

reliefs prayed for in the plaint.

[ପ୍ର—ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗ ବା ଅଭିଯୋଗରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଦୋଷ ଥାଏ

ତାହା କୋଟି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ କରି ଫେରାଇ ଦିଏ ।]

ଅସ୍ପଷ୍ଟବାଣୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସ୍ପଷ୍ଟବାଣୀ) ୧ । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ କଥା
Aspaṣṭabāṇī କହେ ନାହିଁ—1 Not speaking
(ଅସ୍ପଷ୍ଟବାଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) distinctly.

୨ । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟବାଣୀ ନୁହେଁ—2. Not plain-spoken.

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ସ୍ପୃଶ୍ୟ)—ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ (ଦେଖ)
Aspruṣya Asparśanīya (See)
(ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟଜାତି—ସ. ବି.—୧ । ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ନୀଚତମ ଜାତି (ଯଥା—
Aspruṣyajāti ପାଣ୍ଡ, ଦାଡ଼, ତମାର; ଯାହାଙ୍କୁ ଭବିଷ୍ୟ ଜାତି-
ମାନଙ୍କର ଛୁଇଁବା ନିଷିଦ୍ଧ)—
1. Untouchable caste.

୨ । ଯେଉଁ ନୀଚଧର୍ମୀବଳମ୍ବୀ (ଯଥା ମୈତ୍ର, ଯକନ)

ଜାତିଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଛୁଅନ୍ତି ନାହିଁ—

2. Those whom the Hindus consider
polluted.

ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ପୃଷ୍ଟ)—ଯାହାକୁ କେହି ଛୁଇଁ ନାହିଁ—
Aspruṣhta Untouched.
(ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଅସ୍ପୃହ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (କହ୍ନୁବା ହି; ଅ = ନାହିଁ + ସ୍ପୃହ; ଇଚ୍ଛା ଯାହାର)—
Aspruḥa ୧ । ସ୍ପୃହାହୀନ; କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାବହୀନ—
(ଅସ୍ପୃହ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Not keen over a matter.

(ଅସ୍ପୃହ—ବି) ୨ । ନିର୍ମମ; ମମତାଶୂନ୍ୟ—2 Indifferent.

ଅସ୍ପୃହ—ସ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ପୃହ = ବଳବତ୍ତା ଇଚ୍ଛା)—

Aspruḥa ୧ । ସ୍ପୃହାଶୂନ୍ୟତା—1. Want of keenness.

୨ । ମମତାର ଅଭାବ—2 Indifference.

୩ । ଦୃଶ୍ୟ—3. Aversion

ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ପୃଷ୍ଟ) (ବାକ୍ୟ ବା ସ୍ୱର)—

Aspruṣṭa ୧ । ଅବ୍ୟକ୍ତ—1. Indistinct.

(ଅସ୍ପୃଷ୍ଟତା—ବି) ୨ । ଦର୍ଶନ—2. Inarticulate.

ଅସ୍ପୃଷ୍ଟବାକ୍—ସ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (କହ୍ନୁବା ହି; ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ + ବାକ୍)—

Aspruṣṭabāk ୧ । ସେ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟବାକ୍ୟ କହେ; ଅସ୍ପଷ୍ଟବାଣୀ—
1 Speaking indistinctly.

୨ । ଦର୍ଶନ କଥା କହୁଥିବା—2. Lispering.

ଅସ୍ପଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ପଷ୍ଟ = ନିର୍ମଳ)—

Aswachchha ୧ । ଅନିର୍ମଳ—1. Not clear.

(ଅସ୍ପଷ୍ଟତା—ବି) ୨ । ଯାହା ଉପରଦେଇ ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ—
2. Not transparent; opaque.

୩ । ଅସରଳ—3. Not frank.

ଦେ. ବିଶ.—ସନ୍ଦିଗ୍ଧତା—Suspicious; doubtful

ଦେ. ବି.—୧ । ଅନିଚ୍ଛା—1. Unwillingness.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	କ	ଗ, ଗ	ଜ	ଝ	ଭ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଢ	ଣ

୨ । ନାନାଦି ବିଷୟରେ କୁଣ୍ଠା—

2. Hesitation.

୩ । ମାନସିକ ଅସ୍ଥିରତା—

3. Uneasiness of mind.

ଅସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ—ସ. ବିଣ (ଅ=ନୁହେ + ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ = ଅସମ୍ଭବ ଲକ୍ଷ୍ୟାଧୀନ) —

Aswachchhanda

ଅନାୟତ୍ତ—

(ଅସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦା—ସ୍ତ୍ରୀ)

Not free; subservient.

(ଅସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦା; ଅସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ—ବି)

ଅସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦତା—ସଂ. ବି (ଅ = ନୁହେ + ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ = ସ୍ଵେଚ୍ଛାଧୀନ +
Aswachchhandatā ଭବ. ତା)—

୧ । ଅସ୍ଵାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ—

1. Want of ease or comfort.

୨ । ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତ—

2. Absence of mental peace.

ଅସ୍ଵତନ୍ତ୍ର—ସ. ବିଣ (ଅ = ନୁହେ + ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର = ସ୍ଵାଧୀନ)—

Aswatantra

୧ । ଅସ୍ଵାଧୀନ—1. Not free; not

(ଅସ୍ଵତନ୍ତ୍ରା—ସ୍ତ୍ରୀ)

independent.

ଅସ୍ଵତନ୍ତ୍ରତା } ବି. ୨ । ପରସ୍ପାଧୀନ—2. Subservient.

ଅସ୍ଵାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ } ବି. ୩ । ଅବିଚ୍ଛନ୍ଦ; ଅସ୍ଵଥ—

3. Not separate.

ଅସ୍ଵାନ୍ତ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନୁହେ + ସ୍ଵ = ସ୍ଵନ୍ତର + ଅନ୍ତ = ଶେଷ

Aswanta ମୁଣ୍ଡ; ଯାହାର ମୁଣ୍ଡ ବା ମୁହଁ ସ୍ଵନ୍ତର ନୁହେ)—

୧ । ଚୂର୍ଣ୍ଣ—1. Oven; grate.

୨ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଅଶୁଭ—2. Adversity; evil.

୩ । (ଶୂଣ୍ୟ ତରୁ; ଅସ୍ଵ + ଅନ୍ତ = ଶେଷ)—ମରଣ—

3. Death

ସ. ବିଣ—୧ । ସୀମାରହ—1. Boundless.

୨ । ଅଦମ୍ୟ; ଅବିଚ୍ଛନ୍ଦ—2. Uncontrollable.

୩ । ଶସ୍ତ୍ରରହ—3. Inexhaustible.

୪ । ପରଶାମକରସ; ଯାହାର ପରଶାମ ଅସୁଖକର—

4. Of unhappy ending; tragic.

ଅସ୍ଵପ୍ନ—ସ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ = ନାହିଁ + ସ୍ଵପ୍ନ = ନିଦ୍ରା)—

Aswapna ନିଦ୍ରାରହ—Sleepless.

ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଯାହାର ନିଦ୍ରା ନାହିଁ)—

୧ । ଦେବତା—1. Deity; gods.

୨ । (ନିଦ୍ରାହୀନ) ଜାଗରଣ—2. Waking.

୩ । ନିଦ୍ରାରହ ଅବସ୍ଥା—3. Wakefulness; want of sleep.

୪ । ଦୁଃସ୍ଵପ୍ନ; ମନ୍ଦସ୍ଵପ୍ନ—4. Evil dream.

ଅସ୍ଵରଶ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ. ସଂ. (ସଂ. ଅସ୍ଵରା)—ଅସ୍ଵରା—

Aswarasa

Untouchable

ଅସ୍ଵରଶୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଅସ୍ଵରା)—ରଜମଣ—

Aswarasī

Menstruated; in her menses.

ଅସ୍ଵରସ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—୧ । ବିବାଦ—1 Quarrel.

Aswarasa ୨ । ଅମେଳ—2, Disagreement.

ଅସ୍ଵର୍ଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସ୍ଵର୍ଗ + ଯ)—

Aswargya ଯେଉଁ କର୍ମ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵର୍ଗ ଲଭି ହୁଏ ନାହିଁ—

(work) Not leading to heavens; sinful.

ଅସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ)—

Aswātantrya ୧ । ଅସ୍ଵାଧୀନତା—1. Want of freedom,

୨ । ପରସ୍ପାଧୀନତା—2. Dependence.

୩ । ବିଶେଷତ୍ଵ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା ବା ଭାବ—

3. Want of individuality or peculiarity.

ଅସ୍ଵାଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ଵାଦ)—

Aswāda ୧ । ମନ୍ଦ ସ୍ଵାଦ—1. Bad taste.

୨ । ଅରୁଚି—2. Distaste.

ସଂ. ବିଣ—ଅସ୍ଵାଦୁ (ଦେଖ)

Aswādu (See)

ଅସ୍ଵାଦୁ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସ୍ଵାଦ)—

Aswādu ୧ । ଯାହା ପାଟକୁ ଭଲ ଲାଗେ ନାହିଁ—

(ଅସ୍ଵାଦୁତା—ବି) 1. Insipid; disgusting to the taste.

୨ । ସ୍ଵାଦହୀନ—2 Tasteless

ଅସ୍ଵାଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅ + ସ୍ଵାଧ୍ୟାୟ)—

Aswādhya The time during which study is prohibited.

ସଂ. ବିଣ. ସଂ—ବିଧିବଦ୍ଧ କେବଳାଧ୍ୟୟନ ହୁଏ—

Not properly studying the vedas.

ଅସ୍ଵାଭାବିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ସ୍ଵାଭାବିକ)—

Aswābhāvika ୧ । ଅସ୍ଵାଭାବିକ—1. Unnatural.

(ଅସ୍ଵାଭାବିକତା—ବି) ୨ । କୃତ୍ରିମ—2. Artificial.

୩ । ବେଜାୟ—3. Inordinate.

ଅସ୍ଵାମିକ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅ + ସ୍ଵାମୀନ୍ + କ. ଅଦେଶ)—

Aswāmika ୧ । ଯାହାର କେହି ମାଲିକ ନାହିଁ;

(ଅସ୍ଵାମିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ନିଗୋସେଇଆ—1. Masterless; having no owner.

୨ । ନାହାରସ; ଯେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତିର କେହି ଦାବଦାର ନୁହେ—

1. Unclaimed

ଅସ୍ଵାମିକା—ସଂ. ବିଣ ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଅସ୍ଵାମିକର ସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ—

Aswāmikā 1. Feminine of Aswāmika.

୨ । ବିଧବା—2. Widowed; (woman) having lost her husband.

୩ । ଅବିବାହିତ—3 Unmarried.

ଅସ୍ଵାରଥ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି. ଓ ବିଣ. (ସଂ. ଅସ୍ଵାର୍ଥ)—ଅସ୍ଵାର୍ଥ (ଦେଖ)

Aswāratha

Aswārtha (See)

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଶବ୍ଦେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଚକ୍ର ଶବ୍ଦ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ର ଶବ୍ଦ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ୍ୟକ୍ତ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ କା ୨ ଧର୍ମରେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ର ଓ ଚକ୍ର ଶବ୍ଦ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଦେବ । ଯଥା :— 'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଘ' ଗୋଟିରେ; 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବୃକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ୍ୟ' ଦେଖିବେ ।

ଅସ୍ୱାର୍ଥ—ସଂ. ବିଶ. (ଚକ୍ରାନ୍ତ; ଅ+ସ୍ୱାର୍ଥ)—

Aswārtha ୧ । ସ୍ୱାର୍ଥହୀନ; ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ—

1. Disinterested; selfless.

୨ । ଅସ୍ୱାର୍ଥପର—2. Unselfish.

ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ୱାର୍ଥହୀନତା—1. Disinterestedness.

୨ । ସ୍ୱାର୍ଥପରତାର ଅଭାବ—2. Selflessness.

ଦେ. ବି—୧ । ଅଭାବ—1. Want of gain.

୨ । ଶକ୍ତି—2. Loss.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Asārthaka (See)

ଅସ୍ୱାର୍ଥକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Aswārthaka Asārthaka (See)

ଅସ୍ୱାର୍ଥପର—ସଂ. ବିଶ—୧ । ଯେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ନୁହେଁ; ନିଃସ୍ୱାର୍ଥ—

Aswārthapara 1. Unselfish

(ଅସ୍ୱାର୍ଥପର—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର କୌଣସି ବିଷୟରେ ସ୍ୱାର୍ଥ ନାହିଁ—

(ଅସ୍ୱାର୍ଥପରତା—ବି) 2 Disinterested

ଅସ୍ୱାର୍ଥୀ—ଦେ. ବି—ଅସ୍ୱାର୍ଥପର (ଦେଖ)

Aswārthī Aswārthapara (See)

ଅସ୍ୱାର୍ଥକ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅସାର୍ଥକ)—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Aswārthuka Asārthaka (See)

ଅସ୍ୱାର୍ଥକ—ଦେ. ବିଶ—ଅସାର୍ଥକ (ଦେଖ)

Aswārthuki Asārthaka (See)

ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ = ସ୍ୱସ୍ଥତା)—

Aswāsthya ୧ ଅସ୍ୱସ୍ଥତା—1. Indisposition.

୨ । ପୀଡ଼ା; ରୋଗ—2 Sickness

୩ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଅଭାବ—3. Ill health

ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର = ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଜନକ)—

Aswāsthyaakara ୧ । ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଜନକ—1. Unhealthy

(ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକରତା—ବି) ୨ । ରୋଗଜନକ—2 Causing disease.

ଅସ୍ୱୀକାର—ସଂ. ବି (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ୱୀକାର = ସମ୍ମତ)—

Aswikāra ୧ । ନାସ୍ତିକ; ଅସମ୍ମତ—1 Non-admission;

(ଅସ୍ୱୀକୃତ—ବିଶ) denial

୨ । ଅମତପ୍ରକାଶ—2. Dissent

୩ । ଇନ୍ଦା—3. Disavowal.

୪ । ନାମଞ୍ଜୁର—4 Refusal; rejection.

ଅସ୍ୱୀକୃତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ୱୀକୃତ = ସମ୍ମତ)—

Aswikṛta ୧ । ଅନୁମୋଦିତ—1. Not approved.

(ଅସ୍ୱୀକୃତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅସମ୍ମତ; ଅମତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Not consenting.

୩ । ଯେ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Dissenting.

୪ । ନାସ୍ତିକ—4. Disagreeing.

ଅସ୍ମଦ୍—ସଂ. ସବ୍ୟକାମ. ମୂଳ ଶବ୍ଦ (ଅସ୍ ଥାତୁ = ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ମଦ୍ ;

Asmad ଦେହାନ୍ତମାମା ଜାବ—ମୁଁ ; ଏ ଶବ୍ଦରୁ ଅଦଂ (ଅମ୍),

ବସ୍ (ଅମ୍ଭେମାନେ) ପଦ ହୁଏ । ଓଡ଼ିଆରେ ଏ ଶବ୍ଦର

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ

ହୋଇଥିବା ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦମାନ ଓଡ଼ିଆରେ ବ୍ୟବହୃତ

ହୁଏ । ଯଥା—ଅସ୍ମଦ୍ଭାଷ୍ଟ, ଅସ୍ମଦାଦି—

ମୁଁ ଓ ଅମ୍ଭେ ଶବ୍ଦର ମୂଳସଂସ୍କୃତଶବ୍ଦ—

The Sanskrit base word denoting 'I'.

ଅସ୍ମଦାଦି—ସଂ. ସବ୍ୟକାମ (ଅସ୍ମଦ୍ = ମୁଁ + ଅଦି = ଇତ୍ୟାଦି; ମୁଁ ଓ ମୋହ

Asmadādi ପରି ଅନ୍ୟମାନେ—ପଣ୍ଡିତ ଆ ଶବ୍ଦ)—

୧ । ମୋ ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି—1. People like me.

୨ । ମୁଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ—2. I and others.

୩ । ଅମ୍ଭେମାନେ—3 We.

(ଯଥା—ଅସ୍ମଦାଦି ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗମନ କର ଦେବତାଙ୍କ ଦର୍ଶନ

ଲାଭ କଲୁ ।)

ଅସ୍ମଦ୍ଭାଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଅସ୍ମଦ୍ = ମୁଁ + ଭାଷ୍ଟ = ଶୁଣୁ)—

Asmadīya ୧ । ଅସ୍ମଦ୍ଭାଷ୍ଟ—1. Relating to me.

(ଅସ୍ମଦ୍ଭାଷ୍ଟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2 Relating to us.

୩ । ଯାହା ଅମ୍ଭର—3 Belonging to me.

୪ । ଯାହା ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର—4 Belonging to us.

୫ । ଅମ୍ଭର—5. My; mine.

୬ । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର—6. Our; ours

ଅସ୍ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅସ୍ମାନ)—ଅସ୍ମାନ (ଦେଖ)

Asmān Asmān (See)

ଅସ୍ମାଙ୍ଗୋଲି—ଦେ. ବି (ଅ. ଅସ୍ମାନ୍ + ସଂ. ଗୋଲକ)—

Asmāngolī ଅକ୍ଷାଂଶମାପୀ ୨ (ଦେଖ)

ଅସ୍ମାନ୍ଗୋଲି Akāśamallī 2 (See)

ଆତ୍ମମାନଗୋଲି

ଅସ୍ମାନି—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଅସ୍ମାନ (ଦେଖ)

Asmāni Asmāni (See)

ଅସ୍ମାନିଆ—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଅସ୍ମାନିଆ (ଦେଖ)

Asmāniā Asmāniā (See)

ଅସ୍ମାର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅସ୍ମାର୍ତ୍ତ = ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ)—୧ । ସ୍ମାର୍ତ୍ତବହୁତ୍ୱ;

Asmārtta ସ୍ମାର୍ତ୍ତଶାସ୍ତ୍ର—1. Immemorial.

୨ । ସ୍ମାର୍ତ୍ତଶାସ୍ତ୍ର ବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶାସ୍ତ୍ର ବହୁତ୍ୱ—2 Illegal.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ମାର୍ତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ନୁହେଁ—

3. Not belonging to the Smārta sect of Brāhmanas.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ନ୍

ଅସ୍ମିତା—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ମି = ମୁଁ ଅଛୁ + ଭବ. ତା)—

Asmitā ୧ । ଅହଂକାର; ଅହଂଜ୍ଞାନ—

1. Self-conceit; egotism.

୨ । 'ମୁଁ ଅଛୁ' ଏହି ଜ୍ଞାନ—2. Self-consciousness.

ଅସ୍ମିତା ବସୁଦେବେନ ନିମଗ୍ନ । ଶ୍ୟାମାଥ ଚଲିବା ।

୩ । (ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ) ମୋହ, ଓ 'ସୋହଂ' ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଜ୍ଞାନର ଅଭାବ—3. (Bedānta philosophy) Want of discrimination between the Ego and Non-ego.

ଅସ୍ମୃତି—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅ + ସ୍ମୃତି)—ସ୍ମୃତି ବା ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବହୁର୍ଭୁତ;

Asmṛuti ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ—Not prescribed by scriptures or the codes of law.

ଅସ୍ମର—ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ସ୍ମର = ଲଜିତ)—ଅଲଜିତ—

Asmera Unashamed

ଅସ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ର ଧାତୁ = କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ ଚ; ଯାହା ଶରୀର

Asra ଯାକ ବ୍ୟାପି ଅଛି—ଅନ୍ୟରୂପ ଅଣ)—୧ । ଅଣ (ଦେଖ)

1. Asra (See)

୨ । କେଶ—2 Hair.

ଅସ୍ରାକହର—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ର = ରକ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ପରି ବର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ)—

Asrakhadira ପାକଡ଼ା ଖଇର; ବିଟ ଖଇର—
Brown or red catechu.

ଅସ୍ରପ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ର = ରକ୍ତ + ପା ଧାତୁ = ପିଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Asrapa ୧ । ଯେ ରକ୍ତ ପିଏ; ରକ୍ତସ—

(ଅସ୍ରପା—ଶ୍ଳୀ) 1 Blood-sucking; demon.

୨ । ଲୋକ—2 Leech.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଅନ୍ୟରୂପ ଅସ୍ରପ ।]

ଅସ୍ରପତ୍ରକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅସ୍ର ବା ରକ୍ତପରି ପତ୍ର ଯାହାର)—

Asrapatraka ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—

A tree; Rubia Cordifolia.

ଅସ୍ରଫଳା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅସ୍ର = ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପଲ ଯାହାର,

Asraphalā ଏହାର କୋଳ ନାଲି) ସଞ୍ଜିବା ବୃକ୍ଷ; ଶାଲଗଛ—

A tree; Boswellia Thurifera.

ଅସ୍ରମାତୃକା— (ଶ୍ଳୀ ଚର; ଅସ୍ର + ମାତୃକା (ଏସ୍ତୁ ରକ୍ତ ହୁଏ

Asramātruka ବୋଲି)—ଶରୀରର ରସ; ଧତୁ—

Chyle; chyne

ଅସ୍ରରୋଧିନୀ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ଳୀ ଚର; ଅସ୍ର + ରୋଧିନୀ)—

Asrarodhini ଲଜକୋଳ ଲତା—A thorny creeper;

Memosa Pudica.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପତ୍ର ବାଟିକରି ଦେଲେ ଶରୀରର ରକ୍ତସ୍ରାବ

ବନ୍ଦ ହୁଏ ।]

ଅସ୍ରା—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସାର)—ଅସର (ଦେଖ)

Asrā

Asarā (See)

ଅସ୍ରାଜିକ—ସଂ. ବି.—ଧଳା ଭୂଲସୀ ଗୁଳ୍ମ—The brown leaved

Asrājika Holy Basil plant.

ଅସ୍ରୁ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ର ଧାତୁ = କ୍ଷେପଣ କରିବା + କର୍ମ. ରୁ; ଏହାର

Asru ଅନ୍ୟରୂପ ଅସ୍ରୁ)—ଲୋଚକ—Tear.

ଅହ—ସଂ. ଅ—୧ । ଅହା; ଅଃ—

Aha

1. (Interjection) aha; ah.

[ଦ୍ର—ଏହା ସମ୍ବୋଧନ, ଅନନ, ଦୁଃଖ, କ୍ଳାନ୍ତି ଓ ବିସ୍ମୟ ଜ୍ଞାପନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

୨ । ଅହହ (ଦେଖ)—Ahaha (See)

ସଂ. ବି. (ଅହନ୍)—ଦିବସ—Day.

[ଦ୍ର—ସମାସରେ ଅହନ୍ ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଏହି ଅକାର ଧାରଣ କରେ । ଯଥା—ଦଶାହ, ପୁଣ୍ୟାହ, ସପ୍ତାହ ।]

ଦେ. ଅ. (ଅବଜ୍ଞାର୍ଥକ; ଏଠାରେ ହ ର ଭଜାରଣ ଦୀର୍ଘସ୍ୱାସୀ)—

୧ । ନାଁ; ନାହିଁ, ଉହଁ; ଏହେଁ—

1. (interjection) No.

୨ । କେବେ ନୁହେଁ—2 Never; not at all.

ଅହଂ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅହଂ = ମୁଁ; ଅମ୍ଭେ)—

Aham ୧ । ଅହଂକାର; ଅହଂକାରୀ—

1. Egotism; self-conceit.

୨ । ଅହଂଗୁଣ—2. Self-sufficiency.

୩ । ଅହମିକା; ଅହଂକାର; ଗର୍ବ—

3. Pride, vanity; haughtiness.

ଅହଂପରାୟଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅହଂ + ପରାୟଣ)—ଅହଂକାରୀ—

Ahamparāyaṇa

ଶୀଳ—Self-confident.

(ଅହଂପରାୟଣ—ଶ୍ଳୀ)

ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ରହିତ ଅହଂପରାୟଣ

(ଅହଂପରାୟଣତା—ବି)

ହୋଇଣ ମୋହଠାରେ ସମର୍ପିତ ମନ ।

ବୁଝିବିତ୍ ନଦାକରତ. ଶ୍ଳଷ୍ଟ ।

ଅହଂପୁରା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅହଂ + ପୁରା; ମୁଁ ଅଗ, ଏହିପରି

Ahampūrba

ଭାବ)—

୧ । ମୁଁ ଅଗେ ଯିବି; ମୁଁ ଅଗେ କଥା କହିବି—ଏହିପରି ଭାବ—

1. Self-advertisement.

୨ । ଅଗଚକ୍ଷୁ ଭାବ; ଅଗବୋଧ ଭାବ—

2. Forwardness; pertness.

୩ । ବାଲିଜି—3 Self-aggrandisement.

୪ । ଗର୍ବ ପ୍ରକାଶ—4. Vanity

ଅହଂବୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟସଦ୍ଭୋଗୀ; ଅହଂ + ବୁଦ୍ଧି; ଅହଂ, ଏହି

Ahambuddhi

ଭାବମୟୀ ବୁଦ୍ଧି)—

ଅହଂକାର (ଦେଖ)

Ahāṅkāra (See)

ସାଧାରଣ ଘେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଅହଂକାର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭବକ ଓ ବା ଓ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେବେ ଘୋଡ଼ରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷର ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ଓ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ବାଇ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଇ’ ଗୋଟିଏ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ଦଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଦଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଶ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଶ୍ୟା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଦେଖିବେ ।

ଅହଂକାର—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅହଂ + କାର)—

Ahambhāba

ଅହଂକାର (ଦେଖ)

Ahaṅkāra (See)

ଦେ. ବି—ଅହଂଗୁଣ (ଦେଖ)

Ahaṅgūṇa (See)

ଅହଂଜୁ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅହଂ = ମୁଁ + ଅଛୁ ଅର୍ଥରେ. ସ୍ତ୍ର.)

Ahamju

ଯାହାର ‘ମୁଁ’ ‘ମୁଁ’ ବୋଲି ଅହଂକାର ଅଛି)—

୧ । ଅହଂକାର—1. Proud.

୨ । ଅସ୍ୱଗର୍ବୀ—2. Self-important.

ସଂ. ବି—ଯୋଦ୍ଧା—A warrior.

ଅହଃ—ସଂ. ଅ—ଅହଃ (ଦେଖ)

Ahaḥ

Ahaḥa (See)

ଦେ. ଅ. (ଅବଜ୍ଞା ଓ ଅସମ୍ଭବ ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ)—

ନା; କଦାପି ନୁହେ—Interjection—no; not at all.

ଅହାପତି—ସଂ. ବି. (ଅହା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅହନ୍ + ପତି)—ଅହର୍ଯ୍ୟକ୍ତି; ସୂର୍ଯ୍ୟ—

Ahaḥpati

The sun.

ଅହଂକାର—ସ. ବି. (ଅହଂ = ମୁଁ + କ୍ତ ଧାତୁ = କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ;)

Ahaṅkāra ‘ମୁଁ’; ‘ମୁଁ’; ମୋ’ଠାରୁ ବଳି କେହି ନାହିଁ, ଏହିପରି

କରିବା ବା ବିଶ୍ୱାସୀର ଭାବ)—

୧ । ଗର୍ବ; ଅହଂମତ୍ତା—1. Vanity; pride.

୨ । ଅସ୍ୱାଭିମାନ—2. Self-sufficiency; egotism.

୩ । ଅବିଦ୍ୟା; ଅଜ୍ଞାନ—

3. Spiritual ignorance; folly.

୪ । ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା—

4. Self-consciousness; consciousness of one's individual and separate existence apart from the whole world.

[ଦ୍ର—ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନ ଅନୁସାରେ ବୁଦ୍ଧିରୁ ଅହଂକାର ଜାତ ହୁଏ ।]

ଅହଂକାରି—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅହଂକାର = ଗର୍ବ + ଅଛୁ ଅର୍ଥରେ; ରତ୍ନ.)

Ahaṅkāri (ମା. ୧୩.)—ଗର୍ବୀ—Proud; vain.

(ଅହଂକାରି—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବିଶ. —ହାମ୍ବକ୍ତା—

Self-sufficient; arrogant.

ଅହଂକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅହଂ = ମୁଁ + କ୍ତ ଧାତୁ = କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ;)

Ahaṅkruta ସେ ମୁଁ; ମୁଁ କରୁଥାଏ)—

୧ । ଗର୍ବିତ; ଅହଂକାରପୂର୍ଣ୍ଣ—1. Proud; conceited.

୨ । ହାମ୍ବକ୍ତା—2. Self-conceited.

ଅହଂକୃତି—ସଂ. ବି. (ଅହଂ = ମୁଁ + କ୍ତ ଧାତୁ = କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—

Ahaṅkruti ୧ । ମୁଁ; ମୁଁ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟ—

Pride; vanity.

୨ । ହାମ୍ବକ୍ତା ପଣିଆ—2 Self-sufficiency

ଅହଂଗୁଣ—ଦେ. ବି —୧ । ଅବିଶ୍ୱାସ; ଅଭିମାନ—

Ahaṅgūṇa 1. The habit of taking offence in insignificant matters.

ବିବ୍ରୁହ ୨ । ଅବୁଝପଣ—2. Misunderstanding.

୩ । ଯିଗରଦସ୍ତି—3. Obstinacy.

ଅହଂଗୁଣିଆ—ଦେ. ବି. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଗାଳ)—

Ahaṅgūṇiā ୧ । ବେଜାୟ ଅଭିମାନ; ଅବିଶ୍ୱାସ—

(ଅହଂଗୁଣି—ଶ୍ରୀ) 1. Prone to take offence at little things.

ଅବୋଧ ୨ । ଅବୁଝା—2 Prone to misunderstand.

୩ । ଜିଗରଦ—3. Obstinate

ଅହଣ୍ଡି—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. —ଅହଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Ahaṇḍi

Aiṇḍiā (See)

ଅହଣ୍ଡିଆ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ. —ଅହଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Ahaṇḍiā

Aiṇḍiā (See)

ଅହତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ନୁହେଁ + ହତ)—୧ । ଅକ୍ଷତ; ଅନାହତ—

Ahata

1. Unhurt.

(ଅହତ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିଶିକଟା ହୋଇ କି ଥିବା ନୂଆ (ନୂଆ)—
2 New (cloth).

ଅହତ ବସ୍ତୁ ଯୁଗ ପିନ୍ଧି, ଶୋଭନ ଗଳେ ନାନାବସ୍ତ୍ର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ, ୮ମ ।

ସଂ. ବି. (ଯାହା କ୍ଷତ ହୋଇ ନାହିଁ ବା ଚିତ୍ତ ଯାଇ ନାହିଁ—

ନୂଆଲୁଗା—New cloth.

ଅହନିଶି—ଗ୍ରା. କି. ବିଶ. —(ସଂ. ଅହନିଶି)—ଅହନିଶି (ଦେଖ)

Ahaniṣa

Ahaniṣi (See)

ଅହନିଶି—ଗ୍ରା. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅହନିଶି)—ରାତିଦିନ; ଅହନିଶି; କି

Ahaniṣi ଦିନ କି ରାତି; ସର୍ବଦା—Day and night; always; constantly.

ସମ ସଙ୍ଗେ ଅହନିଶି ସମୟ କରୁକି ବସି

କି ବୋଲେ ଗଲେ ତୁ ଜାଣିବୁ । ବସନ୍ତାଥ, ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍, ୮ମ ।

ଅହନ୍ତା—ଦେ. ବି. —୧ । ଶତ୍ରୁତା—1. Enmity.

Ahaṇṭā

ବର୍ତ୍ତା ରଖିବ ବାମ ଅହନ୍ତା—ସମ୍ଭବତଃ, ରସକଲ୍ଲୋକ ।

୨ । ପୂର୍ବକୃତ ଅନିଷ୍ଟ ଯୋଗୁଁ ଅକୋଷ; ଅଦୟା—

Spite; grudge.

ସକଳ ଗୁଣା ଘନ; ଅହନ୍ତ ଅହନ୍ତା ବ୍ୟାଧି । ମଧୁସୂଦନ, ଉତ୍କଳଗାଥ ।

୩ । ପ୍ରତିହତ—3. Revenge.

ଅହନ୍ତାରେ ଚତୁର କରେ ସେ ପରାସ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ, ଶାନ୍ତ୍ୟ ।

୪ । କ୍ରୋଧ—4. Anger.

ଶାନ୍ତୁରୁ ଏବେ ଶତ୍ରୁ ଏହି ଅହନ୍ତା । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ବନ ।

୫ । ଅନିଷ୍ଟ କାମନା—5. Malice.

ଂ	ଂ	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	୧୧	ଇଅ	୩

ଅହନ୍ତା କରକା—ଦେ. କି—ପୂର୍ବକୃତ ଅନିଷ୍ଟଯୋଗୁଁ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ
Ahantā karibā ଉପରେ ମନରେ ଅଦଭି ରଖିବା—
ଆକ୍ରୋଶକରୀ To have a grudge against a person.
କାମରକ୍ଷଣା

ଅହନ୍ତା ନେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅହନ୍ତା କରକା (ଦେଖ)
Ahantā nebā 1. Ahantā karibā (See)

ଆକ୍ରୋଶ ମିଟାନ୍ ୨ । ଅଦଭି ସାଧବା—
ଆକ୍ରୋଶ ମାଧା 2. To be avenged.
ବଦଳାଳେନା

ଅହନ୍ତା ରଖିବା—ଦେ. କି—ପ୍ରତିହତ୍ତ୍ୱା ନେବାପାଇଁ ସକଳ କରକା—
Ahantā rakhibā To have a grudge against a person.

ଅହନ୍ତା ସାଧବା—ଦେ. କି—ଅହନ୍ତା ନେବା (ଦେଖ)
Ahantā sādhibā Ahantā nebā (See)

ଅହନ୍ତା—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—୧ । ପୂର୍ବକୃତ ଦୋଷ ପାଇଁ ପ୍ରତିହତ୍ତ୍ୱାପରାମର୍ଶ
Ahantiā ଦୋଷ ପରେ ଦାଉ ସାଧବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—
ଆକ୍ରୋଶୀ 1. Revengeful; spiteful; malicious.

ହାତୀ ୨ । ପ୍ରତିହତ୍ତ୍ୱାପୂର୍ଣ୍ଣ (ବିଷୟ)—
(ଅହନ୍ତେ—ଶ୍ୱ) 2. Malicious (matter)

୩ । ଅହନ୍ତାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ (ବିଷୟ)—
3. Arising from vengeance or spite.

ଅହନ୍ତିକା—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. ପୁ—ଅହନ୍ତିଆ (ଦେଖ)
Ahantikā Ahantiā (See)
(ଅହନ୍ତିକା—ଶ୍ୱ)

ଅହବ୍ୟ—ସ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ = ନୁହେଁ + ହବ୍ୟ = ହୋମ କରବାର ଯୋଗ୍ୟ)—
Ahabya ଅଯାଜ୍ୟ; ଯାଗର ଅଯୋଗ୍ୟ—Not fit or proper
for a vedic sacrifice.

ଅହମକ୍—ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ. ଅହମକ୍. ଭୂଲ—ସ. ଅହମିକ)—
Ahamak ୧ । ଓଲୁ; ବେକୁର୍—1. Stupid.

ଅ. ଅହମକ୍ ୨ । ନିବୋଧ—2. Foolish.

ଆହାନ୍ସକ

ଅହମକ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅହମକ୍. ଭୂଲ—ସ. ଅହମିକା;
Ahamakī ଅହମକ୍)—ବେକୁର୍; ବେକୁର୍ପଣ; ନିର୍ବିପଣ—
Stupidity; folly.

ଅହମହମିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା. (ଅହ = ମୁଁ + ଇକ + ଶ୍ୱା. ଅ; ଜଣେ
Ahamahamikā କହୁଛି 'ମୁଁ ବଡ଼', ଅଉ ଜଣେ କହୁଛି
'ମୁଁ ବଡ଼' ଏହିପରି ଭାବ)—

୧ । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବଡ଼େଇ କରକା; ମୁହଁବାଲିଙ୍ଗି;
ପରସ୍ପର ଗର୍ବ ବା ଅହଙ୍କାର କରକା—

1. Vaunting; bragging; amongst
many people.

୨ । ନିଜର ବଡ଼ପଣ ଦେଖାଇ ହେବା—

2. Self-aggrandisement.

ଅହମିକ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଅହ = ମୁଁ + ଇକ; ମୁଁ; ମୁଁ ବୋଲି କହିବା
Ahamika ଲୋକ)—ଗର୍ବୀ; ଅପଣା ବଡ଼େଇ କରକା ଲୋକ—
(ଅହମିକା—ଶ୍ୱ) Bragging; vaunting; boastful;
self-important.

ଅହମିକା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ୱା. (ଅହମିକା + ଶ୍ୱା. ଅ) —ଅହମିକର ଶ୍ୱାଲିଙ୍ଗ—
Ahamikā Feminine of Ahamika.

ସ. ବି. (ଅହ = ମୁଁ + କ + ଶ୍ୱା. ଅ)—

୧ । ଅହଙ୍କାର (ଦେଖ)

1. Ahamkāra (See)

୨ । ମୁହଁବାଲିଙ୍ଗି କରକା—

2. Boasting; bragging.

ଅହମୁକ୍—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ଅହମକ୍ (ଦେଖ)

Ahamuk Ahamak (See)

ଅହମୁକ୍—ଗ୍ରା. ବି—ଅହମକ୍ (ଦେଖ)

Ahamukī Ahamaki (See)

ଅହମକ୍—ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅହମକ୍ (ଦେଖ)

Ahammak Ahamak (See)

ଅହମକ୍—ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅହମକ୍ (ଦେଖ)

Ahamakī Ahamaki (See)

ଅହମକ୍—ସ. ବି. (ଅହ + ମକ) —ଅହମୁକ୍ (ଦେଖ)

Ahammati Ahambuddhi (See)

ଅହମଦାବାଦ—ଦେ. ବି. (ନାମ) ବମ୍ବେର ପ୍ରଦେଶରେ ପଣ୍ଡିତ ଭାରତର
Ahmadābād ନଗରବିଶେଷ—Ahamedabad.

[ଦ୍ର—ଏହି ନଗର ସାବରମତୀ ନଦୀକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ।
ପୂର୍ବକାଳରେ ଦମୟନ୍ତୀଙ୍କର ପିତା ବିଦର୍ଭରାଜ ଶ୍ରୀମସେନଙ୍କର ଏହା
ରାଜଧାନୀ ଥିଲା । ତତ୍ପରେ ଏହା ବନାଲୀଙ୍କୁ ହୋଇ ଅନାର୍ଯ୍ୟଜାତି-
ମାନଙ୍କର ବାସଭୂମି ହୋଇଥିଲା । ୧୦୭୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଅନନ୍ତଲ୍
ବାଡ଼ାର ରାଜା ଏହାର ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ ଓ ନିହତ କରି
ଏଠାରେ କର୍ଣ୍ଣାବତୀ ନଗର ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଅନନ୍ତଲ୍ବାଡ଼ା
ରାଜ୍ୟ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ହସ୍ତଗତ ହେଲାପରେ ୧୪୯୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ
ଗୁଜରାଟର ମୁସଲମାନଶାସନକର୍ତ୍ତା ସୁଲତାନ ଅହମଦ ଅନନ୍ତଲ୍
ବାଡ଼ାରୁ ଏଠାକୁ ରାଜଧାନୀ ଉଠାଇ ଆଣିଥିଲେ । ସୁଲତାନ
ଅହମଦଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ କର୍ଣ୍ଣାବତୀ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଅହମଦାବାଦ
ନାମ ହୋଇଅଛି । ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଶାସନା-
ଧୀନରେ ରହିଅଛି । ମଦନମୋହନ. ଗାର୍ଡ଼ନଙ୍କ ।

ଏଠାରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କର 'ଉଦ୍ଦ୍ୟୋଗ ଅଣ୍ଡମ' ନାମକ ବିଶ୍ୱବିଶ୍ୱ-
ସାଧନାଶ୍ରମ ଅଛି ।]

ଅହମୁକ୍—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅହମକ୍ (ଦେଖ)

Ahamuk Ahamak (See)

ବାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଓ ଚଢ଼ିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଯଦି ଗୋଟିଏ, ତେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବସ୍ତୁତ୍ବ ବା ଓ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଘ’ ନ ଯେତେ ‘ବାଘ’ ଗୋଟିଏ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳେ ‘ବୁଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଠରେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଗ୍ୟ’ ନ ପାଠରେ ‘ଅର୍ଗ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଠରେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

ଅହରହ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସ. ଅହରହ)—ଅହରହ (ଦେଖ)
Aharaha Aharahah (See)

ଅହରହ—ସ. କି. ବିଶ. (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅହରହ=ଦିନ+ଅହରହ=ଦିନ;
Aharahah ଅହରହ ସ୍ଥାନରେ ଅହ)—୧ । ପ୍ରତିଦିନ—

1. Every day; daily.

୨ । ସର୍ବଦା—2. Constantly.

ଅହରହ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଶିଶୁରୋଗବିଶେଷ; ଚିକିତ୍ସା-
Aharāh ରୋଗ—A child-disease.

[ଦ୍ର—ଏ ରୋଗରେ ଶିଶୁମାନେ ଆଖି ଖୋସିଦେଇ ମୁହଁ ଯାନ୍ତି । ମାଆମାନେ ହାତର ଶଙ୍ଖା ବାଡ଼େଇ ଭାଙ୍ଗି ତହିଁରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କର କପାଳ ଚିରି, ସେଥିରୁ ରକ୍ତ କେଇ ଶିଶୁର ଛରରେ ଖସନ୍ତି ।]

ଅହରହାଜିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପିଲାକୁ ଅହରହୋଗ
Aharāhājibā ଅହରହାଜିବା—Being attacked
with the infantile fit.

ଅହରହ—ସଂ. ବି. (ଅହରହ+ଗଣ)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) ମାସର ଗତ
Ahargana ଦିବସମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା—The number of
the days of the month which have
already passed.

ଅହରହ—ସଂ. କି. ବିଶ.—(ହର; ଅହରହ=ଦିନ+ହରହ=ରହି)—
Aharniṣa ଅହରହ (ଦେଖ) Ahaniṣi (See)

ଅହରହ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅହରହ (ଦେଖ)
Aharniṣi Ahaniṣi (See)

ଅହରହ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀତତ୍ତ୍ୱ; ଅହରହ+ପତି)—ସୂର୍ଯ୍ୟ—
Aharpati The sun

ଅହରହ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଅହରହ+ମୁଖ; ଦିବସର ପ୍ରଥମ ସମୟ)—
Aharmukha ୧ । ପ୍ରତ୍ୟୁଷ; ବଡ଼ଭୋର—1. Early morning.

୨ । ସକାଳ—2. Dawn; morn.

ଅହରହ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ହରହ=ହଳହାଲକୃଷ୍ଣ)—
Ahalya ୧ । ହଳହାଲ ଗୁଣ ହୋଇ ନ ଥିବା (ଭୂମି)—
1. Uncultivated (land).

୨ । ପଡ଼ିଆ (ଜମି)—2. Waste (land).

ଅହରହ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । (ଅ+ହରହ=ବୈରୂପ୍ୟ+ସ+ଅ;
Ahalyā ଯାହା ଦେହରେ ଚକ୍ରମାତ୍ର ବୈରୂପ୍ୟ ନାହିଁ । ରାମାୟଣର
ଭୂତରାଜ ଗଣ୍ଡରେ ପ୍ରବତ୍ତ ପ୍ରବତ୍ତ ପ୍ରବତ୍ତ)—
ଗୌତମପତ୍ନୀ—1. The wife of sage
Gautama

[ଦ୍ର—ପୁରାଣ ମତରେ ଯେଉଁ ପଞ୍ଚକନ୍ୟା (ଅହରହା, ଦ୍ରୌପଦୀ,
ତାରା, ଶର୍ଗୀ, ମନ୍ଦୋଦରୀ)ଙ୍କ ନାମ ସ୍ମରଣ କରିବାର ଉପଦେଶ
ଅଛି, ଏ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ । ଏ ପଞ୍ଚକନ୍ୟା ସମସ୍ତେ
ଏକାଧିକ ପୁରୁଷଙ୍କର ଭୋଗ୍ୟା ହୋଇଥିଲେ । ଅହରହାଙ୍କୁ
ଛଳକ୍ରମେ ଲଜ୍ଜା ଗୋଟିଏ କରିବାରୁ, ଗୌତମଙ୍କ ଅଶ୍ରମରେ

ଗୌତମଶାପବଶରୁ ଅହରହା ନିର୍ଜୀବ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ।
ଅହରହାପ ଦେବୀ ପରେ ସ୍ୱାମୀ ଅହରହାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ଜାଣି
ପାରି, ଅହରହାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ “ସେତାୟତ୍ତରେ ରାମ ଏ କାଟରେ
ଗଲବେଳେ ତୋ ନିର୍ଜୀବ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ପାଦ ଲଗିଗଲେ,
ତୁ ଖୁଣି ଜଳ ରୂପ ଫେରି ପାଇ, ମୋ ସଙ୍ଗରେ ମିଳିତ
ହେବୁ ।” ଚନ୍ଦନୁସାରେ ରାମ ବିଶ୍ୱାସିତ ଅଶ୍ରମକୁ ଯାଗରଣା
କରିବାକୁ ଯିବା ସମୟରେ ଗୌତମଅଶ୍ରମବାଟେ ଗଲବେଳେ
ଏ ପାଶାଣ ରୂପ ଉପରେ ତାଙ୍କ ପାଦ ଲଗିବାରୁ ଅହରହା ଜଳ
ରୂପ ପାଇ ରାମଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ କରି, ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ
ହେଲେ ।]

୨ । ସଂ (ନାମ) ଜଣେ ଅପ୍ସରା; ମହାରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଙ୍କ
ପତ୍ନୀ—2. A heavenly nymph; the wife
of the great king Indradymna.

୩ । ଶ୍ରୀଲୋକକୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—

3. A name given to females.

ଅହରହାଦା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମାଲବର ସୁନାମଧନ୍ୟା ରାଣୀ—
Ahalyābāi A celebrated queen of Malwa.

[ଦ୍ର—ଏ ମାଲବର ମଲହର ରାଜ୍ୟର ପୁରାବଧୂ । ମଲହର
ରାଜ୍ୟର ଶାବଦଶାରେ ତାଙ୍କର ପୁରାବଧୂ ମୃତ୍ୟୁ ହେବାରୁ ଏକ ପରେ
୧୭୭୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ମଲହର ରାଜ୍ୟ ନିଜେ ମରଯିବାରୁ ବିଧବା
ଅହରହାଦା ନିଜେ ସ୍ୱିତାସନାରେବସ କର, ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ
ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ତଳାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏ ବିଶେଷ ବିଦ୍ୟା, ଧର୍ମପ୍ରାଣୀ
ଓ ରାଜନୀତିବିଶାରଦା ଥାଇ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ପାଳନ କରୁଥିଲେ । ଏ
ବଡ଼ ଦେବୀଲୟ, ରାଜପଥ ଓ ଧର୍ମଶାଳା ବସାଇଥିଲେ । ଗୃହରେ
ବିଷ୍ଣୁପଦ ମନ୍ଦିର ଏବଂ କାଶୀରେ ବିଶ୍ୱନାଥମନ୍ଦିର ଏହାଙ୍କର ଗର୍ଭି ।
ଏହାଙ୍କ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା ଦେଖି ବଡ଼ଲକ୍ଷ ଆଦି ସାହେବମାନେ
ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ । ୩୦ବର୍ଷ ଶୃଙ୍ଖଳାର ସହିତ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ତଳାଇ ରାଣୀ
ଅହରହାଦା ୧୭୯୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଲୋକାନ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ।]

ଅହରହ—ସ. ବି (ଅହରହ=ଦିବସ+ହା ଧାତୁ+ଅ; ଯେ ଦିବସ କରନ୍ତି
Ahaskara ବା ଯାହାଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଦିବସ ହୁଏ)—

ଦିନକର; ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଅହରହ—ସଂ. (ଅହ, ଅହଂ ଶବ୍ଦଜ+ହା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ;

Ahaha ଆନନ୍ଦ, ସମ୍ବୋଧନ, ବିସ୍ମୟ, କଷ୍ଟ ଓ କାନ୍ତିସୂଚକ)—

ଆ, ଅହା, ଅହେ, ଅହୋ—

Interjection—Ah, Aha, Oh !

ଅହରହ—ସଂ. ଅ (ଅହରହ+ଅ)—ଅହରହ (ଦେଖ)

Ahahā Ahaha (See)

ଅହରହ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ନୁହେ+ହାର୍ଯ୍ୟ)—

Ahārjya ୧ । ଯାହା ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ନ ପାରେ—

(ଅହାର୍ଯ୍ୟତା)—1. Not removable.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଦ୍ଵ	ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଝ	ଞ	ଞ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଞ	ଞ	ଞ	ଞ

୨ । ଯାହାକୁ କେହି ଉଠାଇ ନେଇ ନ ପାରେ—

2. That which can not be carried away.

ସଂ. ବ.—ପର୍ବତ—Mountain.

ଅହି—ସଂ. ବ (ଅ + ହି + ଋ = ବଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —

Ahi ୧ । ସର୍ପ; ସାପ—1. Serpent.

୨ । ବୃତ୍ରାସୁର—2. The demon named

Brutrasura.

୩ । (ଅହ = ବ୍ୟାଧିବା + ଇ) —ସୂର୍ଯ୍ୟ—3. The sun

୪ । ପଥକ—4. Traveller.

୫ । ଗୁହ—5. Demon imagined by the

Hindu-sāstras as the author of the eclipse.

୬ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଅଶ୍ଳେଷ ନକ୍ଷତ୍ର—

6. The seventh of the 27 constellations.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ଶ୍ୟାମସୁକ୍ତ ବା ସର୍ପାକୃତି ବା ବନଶ୍ୟାମି ପରି ଦେଖାଯାଏ ।]

ଅହିଅ—ଦେ. ବିଶ୍ଵା. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅହିବାଦ୍ୟ = ସଧବା ସୋଗୁଁ ବନମାୟା—

Ahia ପ୍ରା. ଅହିବାଦ ବା ସଂ. ଅହିବଦ୍ୟା = ପ୍ରଶଂସାମୟା; ପ୍ରା—

ଏସୋ ଅହିବାଦ) —

ଅହିବାଦିନ ସଧବା ଶ୍ରୀ—A woman having her husband living or alive; the wife of a living husband.

ଅହିଅ କଉଡ଼ି—ଦେ. ବି. —ସଧବା ଶ୍ରୀର ଶବ ଶୁଣାନକୁ ନିଅନ୍ତେଲେବେଳେ

Ahia kaurdi ଶବ ଅଗେ ଅଗେ ସ୍ଵାମୀ ଯେଉଁ ଖଇମିଶା କଉଡ଼ି ବୁଣେ—

Small kaurdis strewn by the living husband before the funeral procession which carries his wife's corpse to the cremation ground.

ଅହିଅ କାଚ—ଦେ. ବି.—୧ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଧବାର ଚନ୍ଦ୍ର,

Ahia kacha ହାତରେ ଥିବା ଶଙ୍ଖା, କାଚ ବା ଖୁରୁ—

1. The sign (eg, bracelet, bangle of glass or coanch-shell) worn by females on the hand to indicate that the husband is alive

୨ । ସଧବାପଣ; ସୌଭାଗ୍ୟ—2. Wifehood.

ଅହିଅ ଖଇ—ଦେ. ବି.—ସଧବା ଶ୍ରୀର ଶବ ଶୁଣାନକୁ ନିଅନ୍ତେଲେବେଳେ

Ahiakhai ଶବ ଅଗେ ସ୍ଵାମୀ ଯେଉଁ କଉଡ଼ିମିଶା ଖଇ ବୁଣେ—

Fried-rice strewn by the living husband before the funeral procession which

carries his wife's corpse to the cremation ground.

ଅହିଅ ଖଡ଼ୁ—ଦେ. ବି.—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଧବାର ଚନ୍ଦ୍ର—ହାତରେ

Ahia kharḍu

ପିନ୍ଧିବା ଖଡ଼ୁ—

Bracelet worn on hand of females to indicate their wifehood.

ଅହିଅ ଟମକ—ଦେ. ବି. (ଅହିଅ + ଟମକ)—ଅହିଅ ନାଗର (ଦେଖ)

Ahia tamaka

Ahia nāgarā (See)

ଅହିଅ ଡେଙ୍ଗୁର—ଦେ. ବି. (ଅହିଅ + ଡେଙ୍ଗୁର)—ଅହିଅ ନାଗର (ଦେଖ)

Ahia dengurā

Ahia nāgarā (See)

ଅହିଅ ନରକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅହି ଓ ନରକ; ନହିରେ ବିଷଧର ସର୍ପ—

Ahia naraka

ମାନେ ପାଣିକୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତି) —୧ । ନରକ-ବିଶେଷ—A part of the hell of the

Hindus (infested by snakes)

୨ । ଅସତ୍ତ୍ଵ ଅଦ୍ୟ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ କରୁଥିବା ନରକ —

2. A part of the hell for the unchaste wives whose husbands are alive.

ଅହିଅ ନାଗର—ଦେ. ବି. (ଅହିଅ + ନାଗର, ଡୋଲ ବା ଡାସା) —

Ahia nāgarā

(ସଧବା ଶ୍ରୀ ମର ଗଲେ ତାହାର ଶବକୁ ସ୍ଵାଗତ୍ୟ ଘରୁ ଶୁଣାନକୁ ନେଇବେଳେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୁଣାନଯାଏ

ଗୋଟିଏ ନାଗର ବାଜିବାର ବଧ ଅଛି ।) ମୃତ ସଧବା

ଶ୍ରୀର ଶବ ସଙ୍ଗେ ଶୁଣାନଯାଏ ବଜାଯିବା ନାଗର ବା ଡୋଲ—Kettle-shaped drum sounded

on the death of a wife (whose husband is living) when her dead

body is carried to the cremation ground.

(ଯଥା—ଏଭଳି ଦେଉ, ଦେବଦୁଇ ଅହିଅ ନାଗର ବାଜିଲୁଣି)

ଅହିଅ ବାଇଦ—ଦେ. ବି.—ଅହିଅ ନାଗର (ଦେଖ)

Ahia bāida

Ahia nāgarā (See)

ଅହିଅମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅଦ୍ୟ ଶ୍ରୀମାନେ ମନ୍ତ୍ର ପରେ ବୈକୁଣ୍ଠର

Ahiamandala

ଯେଉଁ ସ୍ଥଳ ବା ଲୋକକୁ ଯାଆନ୍ତି—

ଏସୋମଣ୍ଡଳ 1. The part of Baikunṭha or heaven which wives (whose husbands survive them) attend on death.

୨ । ମଙ୍ଗଳକାର୍ଯ୍ୟରେ ସଧବା ଶ୍ରୀମାନଙ୍କଦ୍ଵାରା କଟା ହୋଇ

ଥିବା ଚନ୍ଦ୍ର ବା ମୃତୁଜର ମଣ୍ଡଳ ବା ପତ୍ତାକାର ଚନ୍ଦ୍ର—

2. The circular figures in rice-dust or rice-water drawn by wives on auspicious ceremonial occasions (eg. for putting offerings there on)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଉଚ୍ଚିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଚ୍ଚିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଉଚ୍ଚିତ ବୋଧି କର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭାରେ ଯେବେ ଏ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତିରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଉଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଉଚ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭାକୁ ଦେବ । ଯଥା :—
'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଶୋଭାଦେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବକୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟତ' ଦେଖିବେ ।

ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି.—ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ (ଦେଖ)

Ahiamaṇḍalaḥ Ahiamaṇḍala (See)

ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି.—ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ (ଦେଖ)

Ahiamaṇḍali Ahiamaṇḍala (See)

ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳରେ ଯିବା—ଦେ. କି.—ସ୍ୱଧିକାରୀ ହୋଇ ମରବା—

Ahiamaṇḍalire jibā To die with one's husband still living.

[ଦୁ—ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରେଣୀରେ ଏପରି ମରବା ଅତି ସୌଭାଗ୍ୟର ଚିହ୍ନ;
ଏହାଦ୍ୱାରା ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ।]

ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି.—ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ (ଦେଖ)

Ahiamaṇḍalaḥ Ahiamaṇḍala (See)

ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି.—ଅହିଂସାମଣ୍ଡଳ (ଦେଖ)

Ahiamaṇḍali Ahiamaṇḍala (See)

ଅହିଂସା ଶଙ୍କା—ଦେ. ବି.—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱଧିକାରୀ ଚିହ୍ନସ୍ୱରୂପ ହାତର

Ahi śaṅkhā ḥ—The sign worn by females on the hand (bracelet) indicating that the husband is alive.

ଅହିଂସା ସିନ୍ଦୂର—ଦେ. ବି.—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱଧିକାରୀ ଚିହ୍ନସ୍ୱରୂପ

Ahiśindura କପାଳରେ ଘେନାଯିବା ସିନ୍ଦୂର—The sign worn by females amongst the Hindus on the forehead (a tip of vermilion) indicating that the husband is living.

(ଯଥା—ତୋ'ର ଅହିଂସା ସିନ୍ଦୂର ନ ଲାଗୁ ।)

[ଦୁ—ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରେଣୀର ଏହା ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରାର୍ଥନାୟକ ବର ।]

ଅହିଂସାହିତ—ସ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ଶାନ୍ତି)—ଇନ୍ଦ୍ର—

Ahiāhita The God Indra.

ବହୁତ ବେଶ୍ ବଶରେ ଜାତ, ସୁମାଳୀ ମାଳୀ ଯେ ମାଲ୍ୟବନ୍ତ
ସର୍ବ ଲୁଣ୍ଠନେ ଅହିଂସାହିତ ଧ୍ୟାନକର । ଇନ୍ଦ୍ର. ବୈଦେହ୍ୟଶବଳାସ ।

ଅହିଂସା—ଦେ. ବି.—ସାମୟିକ ରନ୍ଧନ (ଭୋଜନ, ବିଦେଶ ବାସ ସମୟରେ)

Ahiṣa ନିମନ୍ତେ କରାଯିବା ଅସ୍ଥାୟୀ ଲମ୍ବ ଚୁଲି (ଏଥିରେ ଏକ
ଚୁଲି ସମୟରେ ଏକାଧିକ ହାଣ୍ଡି ବସାଯାଇ ଥାଏ)—

Improvised oven dug on the ground for temporary cooking.

ଅହିଂସାକ—ସ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ଅହିଂସା କରବା+

Ahiṣaka ଅକ, ଯେ ହିଂସା କରେ ନାହିଁ)—

୧ । ଯେ ଅହିଂସାକାରକ ନୁହେଁ—

1. Not injurious; not hurtful.

ବର୍ଣ୍ଣର ମନରେ ଯେ ପ୍ରାଣହୀନ ବଥା

କହିବେ ସ୍ୱାଧୀନେ ଯେ ପ୍ରାଣହୀନ ବଥା । ବସନ୍ତକୁ ମହାବରଦ. ଶାନ୍ତି ।

୨ । ଉଚ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟ—Self-controlled.

ଅହିଂସା—ସ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ଅହିଂସା)—

Ahiṣa ୧ । ପ୍ରାଣିହତ୍ୟା ପ୍ରତି ଅବିଚାର—

1. Aversion to slaughter.

୨ । କାୟ, ମନ ଓ ବାକ୍ୟରେ ପରର ଅନିଷ୍ଟ କରିବା ବିଷୟରେ
ଅବିଚାର—2. Inoffensiveness.

ଅହିଂସ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ହିତ ବା ଅନିଷ୍ଟର
Ahiṣya ଯୋଗ୍ୟ)—

୧ । ଅବଧ୍ୟ; ବଧର ଅଯୋଗ୍ୟ; ଯାହାକୁ ବଧ କରିବା ଉଚିତ
ନୁହେଁ—1. Not fit or deserving to be killed.

୨ । ଯାହାର ଅନିଷ୍ଟ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—

2. Not deserving to be injured

ଅହିଂସ୍ର—ସ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ହିତ ବା ଅନିଷ୍ଟର)—

Ahiṣra ୧ । ଯେ ହିଂସାସୃଜକ ନୁହେଁ—

1. Not hurtful by nature or habit.

୨ । ଯେ ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ନୁହେଁ—

2. Not injurious by nature or habit

ଅହିଂସ୍ରକ—ସ. ବି. (ଅହିଂସ୍ର+କ)—ଅହିଂସ୍ର (ଦେଖ)

Ahiṣraka Ahiṣra (See)

ଅହିଂସ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅହିଂସ୍ର+କ ଧାତୁ=ଜୟ କରିବା+କ୍ତ୍ୱ; ଯେ
Ahiṣrit ସର୍ବକୁ ଜୟ କରେ ବା ସର୍ବ ସଙ୍ଗେ ଶତ୍ରୁତା କରେ)—

୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. Bishṇu.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. Indra.

୩ । ଗରୁଡ଼—3. Garurda.

୪ । ମୟୂର—4 Peacock.

୫ । ମେଘ—5. Mongoose

ଅହିତ—ସଂ. ବି. (ଅହିଂସା+ହିତ=ମଙ୍ଗଳ; ଯାହାଠାରୁ ମଙ୍ଗଳ
Ahiṭa ଘଟେ ନାହିଁ ବା ଅଶା କରାଯାଏ ନାହିଁ)—

୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enemy; adversary.

୨ । ଅନିଷ୍ଟ; ଅମଙ୍ଗଳ—2. Injury; disadvantage.

ସଂ. ବି. —୧ । ଅମଙ୍ଗଳକର—1. Injurious; harmful.

୨ । ଅଶୁଭକର—2. Not beneficial or favourable.

ଅହିତକର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅହିତ+କ ଧାତୁ+କ)—

Ahiṭakara ଯାହା ହିତକର ନୁହେଁ—Not beneficial;
(ଅହିତକର—ଶ୍ରୀ) not favourable.

ଅହିତ ବିଚାର—ଦେ. କି.—ଅହିତ ମଣିବା (ଦେଖ)

Ahiṭa bichāribā Ahiṭa manibā (See)

ଅହିତ ମଣିବା—ଦେ. କି.—ଅଜ୍ଞାନେ ବୁଝିବା; ଶଙ୍ଖସ୍ୱର ଶୁଣିବା—

Ahiṭa manibā To misunderstand; to take
(a thing) in a wrong light.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଐ	ଓ	ଌ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ଋ

ଅହିରୁଣିକ—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ରୁଣି=ମୁହଁ+ଇକ; ସେ ସାପର ମୁହଁକୁ ଧରେ)—
Ahitundika

ସାପୁଆକେଳା—Snake charmer.

ଅହିଦ୍ଵିତ୍—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ଦ୍ଵିତ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦକା କରବା+କ୍ଷ୍ପ=ଅହିଦ୍ଵିତ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
Ahidwit

ଅହିଜିତ୍ (ଦେଖ)

Ahijit (See)

ଅହିନକୁଳତା—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ନକୁଳ=ନେଉଳ+ତା)—
Ahinakulatā

ସାପ ନେଉଳଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଚରସ୍ଥାୟୀ ବିରୋଧଭାବ—
Mortal enmity; perpetual enmity
(like that subsisting between the ser-
pents and the mongoose)

ଅହିନକୁଳଭାବ—ସଂ. ବି—ଅହିନକୁଳତା (ଦେଖ)
Ahinakulabhāva Ahinakulatā (See)

ଅହିନକୁଳସମ୍ବନ୍ଧ—ସଂ. ବି—ଅହିନକୁଳତା (ଦେଖ)
Ahinakulasambandha Ahinakulatā (See)

ଅହିନରକ—ଦେ. ବି.—ଅହିଅନରକ (ଦେଖ)
Ahināraka Ahianāraka (See)

ଅହିନାଗରା—ଦେ. ବି—ଅହିଅନାଗରା (ଦେଖ)
Ahināgarā Ahianāgarā (See)

ଅହିଫେଣ—ଦେ. ବି—ଅହିଫେନ (ଦେଖ)
Ahiphena Ahiphena (See)

ଅହିଫେନ—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ଫେନ=ଫେଣ, ଗରଳ)—
Ahiphena ୧। (ଯାହା ସର୍ପଗରଳ ପରି ଗନ୍ଧ) ଅପିମ—
1. Opium.

୨। ସାପଗରଳ—2. The snake-venom
[ଦ୍ର—ଏହା ଔଷଧ ଓ ମାରକ ଦ୍ରବ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

୩। ସାପର ଫଣା—3. The hood of a snake.

ଅହିବଳିତା—ଦେ. ବି—ଅତ୍ୟ ମାଉସେ ବଳିଥିବା ବଳିତା (ଏହା
Ahibalitā ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ)—The wicks
prepared or woven by wives to be
lighted on auspicious occasions

ଅହିବ୍ରତ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଅସୁତ)—ଅସୁତ—
Ahibrata The number 10,000.

ଅହିଭୟ—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ଭୟ)—୧। ସର୍ପଭୟ—
Ahibhaya 1. Dread of serpents; fear of a
snake.

୨। ସର୍ପଦଂଶନ ଭୟ—

2. Dread of serpent-bite.

୩। ସ୍ଵପ୍ନାୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ଵେଷ ବା ଅନିଷ୍ଟ କରବାର ଭୟ

(ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ମିତ୍ରତା ଓ ଗୋପନରେ ଶତ୍ରୁତା
କରବା ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭୟ)—

3 Fear of treachery in one's own
camp or party.

ଅହିଭୁକ୍—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ଭୁକ୍ ଧାତୁ=ଖାଇବା+କ୍ଷ୍ପ=
Ahibhuk ସେ ସାପକୁ ଖାଏ)—୧। ନେଉଳ—

1. Mongoose.

୨। ମୟୂର—Peacock.

୩। ଗରୁଡ଼—3. The Garurda; the ever
constant servant of Bishnu.

[ଦ୍ର—ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ନାଗବନ୍ଧବ ବିନାଶକ ।]

ଅହିଭୁଜ—ସଂ. ବି—ଅହିଭୁକ୍ (ଦେଖ)

Ahibhuja Ahibhuk (See)

ଅହିମକର—ସଂ. ବି. ୧। (ଅ=ନୁହେଁ+ମକର=ଶୀତଳ+କର=
Ahimakara କିରଣ; ଯାହାର କିରଣ ଶୀତଳ ନୁହେଁ=ତମ୍ବା
ଅ=ବିପତ୍ତି+ମକର=ତନ୍ତ୍ର; ତନ୍ତ୍ରକର ବିପତ୍ତି)—
ଅହିମକର ତାପ ନାଶେ ଶୋଭାପାଏ ତନ୍ତ୍ର—ତନ୍ତ୍ର, ଲବଣବତୀ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟ—1 The sun.

୨। (ବୁଦ୍ଧ; ସର୍ପ ଓ ମଗର) ସର୍ପ ଓ ମଗର—

2. Serpent; shark.

ଅହିମକର ତାପ ନାଶେ ଶୋଭାପାଏ ତନ୍ତ୍ର—ତନ୍ତ୍ର, ଲବଣବତୀ ।

ଅହିମତେଜା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଅହିମ=ଶୀତଳ ନୁହେଁ+ତେଜସ୍ଵ—
Ahimatejā ୧ମା. ୧ବ.)—ଅହିମକର ୧ (ଦେଖ)

Ahimakara 1. (See)

ଅହିରା—ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଗାଣ୍ଡିଆ ହାଣ୍ଡି ମାଟିଆକୁ ଭୂମିରେ
Ahirā ଅସ୍ତ୍ର କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଲେଡ଼ା ପାଲମୁରୁଳା—Straw
cushions used to put unstable and
round bottomed pots on the ground.

ଅହିରାଜ—ସଂ. ବି. (ଅହି=ସର୍ପ+ରାଜ, ୧ମା. ୧ବ.)—

Ahirāja ୧। ସର୍ପରାଜ; ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଏକଜାତୀୟ ସର୍ପ—

1. Boa constructor; python; the largest
serpent; a class of big serpents.

୨। ମଥାରେ ମଣି ଥିବା ବଡ଼ ସର୍ପ—2. A serpent
which has a gem on its fore-head.

୩। ଅନନ୍ତ; ସହସ୍ରପାଶାୟ ନାଗ—

3. The thousand hooded serpent.

୪। ପୁରାଣୋକ୍ତ ପାତାଳରେ ନାଗମାନଙ୍କର ରାଜା; ବାସୁକୀ—

4. (Hindu mythology) The king of the
Nāgas; Bāsukī.

ଅହିରଗଡ଼—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଅହିରଗଡ଼ (ଦେଖ)

Ahirigaurda

Airigaurda (See)

(ଅହିରଗଡ଼ାଣୀ—୩)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ଥଳରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ୧ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ; ‘କୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂ’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ; ‘ଦ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଦ’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ; ‘ଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅ’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ; ‘ଅକ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅକ୍ଷ’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ; ‘ଅକ୍ଷର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅକ୍ଷର’ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ।

ଅଗ୍ନିଶିଖା — ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅହି = ସାପ + ଶିଖର = ରାଜା) —
Ahiṣwara ଅହିରାଜ ୩. ଓ ୪. (ଦେଖ)

Ahirāja 3. and 4. (See)

ଅହୃଦ୍ୟ — ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ହୃଦ୍ୟ = ହୃଦୟଗ୍ରାସୀ) — ଯାହା
Ahrudya ହୃଦୟଗ୍ରାସୀ ବା ପ୍ରୀତିକର ନୁହେଁ; ଅପ୍ରୀତିକର —
Not liked; not pleasant.

ଅହୃଷ୍ଟ — ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ହୃଷ୍ଟ = ହର୍ଷପ୍ରାପ୍ତ) —
Ahrushta ୧ । ଅସହୃଷ୍ଟ — 1. Not pleased.

୨ । ଅନନ୍ଦିତ ହୋଇ ନ ଥିବା —

2. Not cheerful; not merry.

ଅହେଜା — ଦେ. ବି. — ଅବିଶ୍ୱାସ — Injustice.

Ahejā ବମଳ ହରସ୍ତା ଗଣି କଲ ଅହେଜା — ଭକ୍ତ, ଦେବେଶ୍ୱରଙ୍କାସ ।

ଅହେତୁ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅ + ଓ. ହେତୁ) —

Ahetu ୧ । ଅଶହେତୁ; ମନେ ନ ରଖି ପାରିବା ଅବସ୍ଥା —

1. Forgetfulness.

୨ । ହେତୁ କରି ନପାରିବା ଅବସ୍ଥା —

2. Unmindfulness.

୩ । ଅମନୋଯୋଗ — 3. Inattention.

ଦେ. ବି. — ୧ । ଅମନୋଯୋଗୀ — 1. Inattentive.

୨ । ଯେ ଶୀଘ୍ର ଭୁଲି ଯାଏ — 2. Forgetful.

ଅହେତୁକ — ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ହେତୁ = କାରଣ + କ; ଯାହାର
Ahetuka କାରଣ ନାହିଁ) — ୧ । ଅକାରଣ; କାରଣରହିତ —
(ଅହେତୁକା — ଶ୍ରୀ) 1. Without a cause or reason.

୨ । ଅମୂଳକ — 2. Groundless.

୩ । ଅକସ୍ମିକ — 3. Accidental.

୪ । ନିରର୍ଥକ; ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ — 4. Useless.

ଦେ. ବି. — ଅଜ୍ଞାନ — Ignorant.

ଏଭୁପେ ଲୋକ ଯିବା ଅସିବା ନ ଜାଣି ।

ମୃତ୍ୟୁ ବୋଲୁଛନ୍ତି ସେ ଅହେତୁକ ପ୍ରାଣୀ । କୃଷ୍ଣହୃଦ, ମହାଭରତ, ରାବୋଗ ।

ଅହେତୁ କରିବା — ଦେ. ବି. — ୧ । ମନେ ନ ରଖିବା —

Ahetu karibā 1 Not to remember; to forget.
ନାନେ ନା ହେଉଥା ୨ । ମନୋଯୋଗ ନ ଦେବା —

2. Not to attend to.

ଅହେୟ — ସଂ. ବି. (ଅ = ନୁହେଁ + ହେୟ = ଦୃଶ୍ୟ) — ୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ —
Aheya 1. Not contemptible.

୨ । ଅତ୍ୟାଜ୍ୟ — 2. Not unacceptable;

rather acceptable; not to be forsaken.

ଅହେର — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. — ୧ । ଅହର (ଦେଖ)

Aherā 1. Aharā (See)

୨ । ଅହିର (ଦେଖ)

2. Ahirā (See)

ଅହୈତୁକ — ସଂ. ବି. (ଅ + ହେତୁ + କ) — ୧ । କାରଣରହିତ;

Ahāituka ଅକାରଣ — 1. Groundless; ill founded.

(ଅହୈତୁକା — ଶ୍ରୀ) ୨ । କାମନାବିରହିତ; ନିଷ୍ଟାମ —

2. Free from desire.

ଅହୈତୁକପ୍ରେମ — ସଂ. ବି. (ଅହୈତୁକ + ପ୍ରେମ) —

Ahāitukaprema ୧ । ଯେଉଁ ପ୍ରେମରେ ପ୍ରତିଦାନର ଆଶା
ନାହିଁ — 1 Love hoping no return.

୨ । କାରଣରହିତ ପ୍ରେମ — 2 Groundless love.

ଅହୈତୁକାଭକ୍ତି — ସଂ. ବି. (ଅହୈତୁକା + ଭକ୍ତି) —

Ahāitukibhakti ନିଷ୍ଟାମଭକ୍ତି; ଯେଉଁ ଭକ୍ତିରେ ଭକ୍ତ କୌଣସି
କାମନା ବା ବାଞ୍ଛା କରେ ନାହିଁ —

Devotion hoping no return.

[ଦ୍ର — ଗୋପିମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତି ଅହୈତୁକା ଥିଲା ।]

ଅହୋ — ସଂ. ଅ. — ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରଶଂସା, ବିଚର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତ

Aho ସମ୍ବୋଧନ — ହଲହେ; ହେ; ଓହୋ ଇତ୍ୟାଦି —

Interjection Oh. Oho. Ah !

(Indicating addressing; wonder; praise; supposition)

ଅହୋବତ — ସଂ. ଅ. — ଅହୋ (ଦେଖ)

Ahobata Aho (See)

ଅହୋରାତ୍ର — ସଂ. ବି. ବି. (ହ୍ରା; ଅହଃ = ଦିବସ + ରାତ୍ରି + ଅ) —

Ahorātra ଅହର୍ନିଶ; ଦିବାନିଶ୍ଚି; ଅବିରତ; ସବଦା —

Day and night; always; incessantly; uninterruptedly.

ବି. — ଦିବା ଓ ରାତ୍ରି ଏକତ୍ର ଚଳି ସମୟ; ୨୪ ଘଣ୍ଟା ସମୟ; ସମସ୍ତ
ଅଠ ପ୍ରହର —

24 hours; one full day and night.

ଅହୋରୂପ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ବସ୍ତୁପ୍ରତି ସମ୍ବୋଧନ) —

Ahorūpa ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ — Wonderful.

ଅହୋରୂପମହୋଦଧି — ଦେ. ବି. — ଅହୋରୂପ (ଦେଖ)

Ahorūpamahodhwani Ahorūpa (See)

ଅହମଣିଆ — ଦେ. ବି. ବି. — ଅମଣିଆ (ଦେଖ)

Ahmanīā Amaniā (See)

ଦେବ ଅହମଣିଆ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ହାଜିରୁପେ ଏ ରହିବ — ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ବଳରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

ଅହମଣିଆ କୂଅ — ଦେ. ବି. — ଯେଉଁ କୂଅରେ ମାର୍ଗ ହୋଇଥିବା ଅହମଣିଆ
Ahmanīā kṛā ନିଷେଧ କରାଯାଏ —

The well into which intended offerings
(when spoiled by touch or otherwise
turned unfit for the deities consump-
tion) are thrown.

[ଦ୍ର — ଦେବତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସାମଗ୍ରୀ ଲୋଭ ଲାଗିବା ଅଗରୁ
କୌଣସି କାରଣରୁ (ଯଥା — ଅହମଣିଆ ଲୋଭ ହେତୁ) ବା ଦେଖିଲେ,

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦଶମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଝ	ଞ	ଞ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଞ	ଞ	ଞ

କୁକୁର ହୁଇଲେ ଇତ୍ୟାଦି ମାତ୍ର ହୋଇଯାଏ । ତାହା ଦେବତାଙ୍କ-
ଠାରେ ଅତି ଭୋଗ ଲାଗେ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କେହି ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଖାନ୍ତି
ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ତାକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଅବ୍ୟବହୃତ କୂଅରେ
ପକାଇ ଦିଆଯାଏ ।]

ଅକ୍ଷରା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. — ଅମରିଆଁ (ଦେଖ)

Ahmuniā Amaniāñ (See)

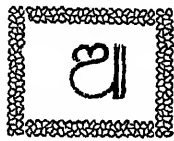
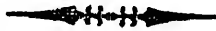
ଅକ୍ଷରାକୂଅ—ଦେ. ବି. — ଅକ୍ଷରାକୂଅ (ଦେଖ)

Ahmuniākūa Ahmaniāñkūa (See)

ଅହ୍ୟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. — ଅହ୍ୟ (ଦେଖ)

Ahya etc Ahia (See)

ଅହ୍ୟରୂପେ କେତେ ହେଲେ ଏ ଉପଦେଶ କେତେ କାମ ସମ୍ପାଦନ—ସାଧାରଣ. ସଂସାର ।

ଅ—ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ (ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ; ଏହା ଘର୍ଷଣ)—

Ā The second vowel of Ordīā Alphabet corresponding to the long 'A' as in 'card.'
ସଂ. ବି. (ଅର୍ଥ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) — ୧ । ବ୍ରହ୍ମା—

1. God Brahmā, the Creator.

୨ । ଶିବ—2. God Śiba

ସଂ. ଉପସର୍ଗ — (ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

A prefix used to denote.

(ଯଥା—ଅଦାନ; ଅଗମନ ।)

୧ । ବିପରୀତ—1. Opposite.

୨ । ଲଘୁ (ଯଥା—ଅଳ୍ପହୃତ; ଅସୀତ; ଅଭୁଗ୍ନ)—

2. Slightly.

୩ । ସୀମା; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଅସମୁଦ୍ଧ; ଅମରଣ)—3. Upto.

୪ । ସମ୍ପାଦ (ଯଥା—ଅକୃଷ୍ଣ)—4. Special.

୫ । ଅଭିବ୍ୟାପ୍ତି; ବିସ୍ତୃତି (ଯଥା—ଅମାଳ; ଅହାର)—

5. Extent.

୬ । ମନ୍ଦ (ଯଥା—ଅକାଳ)—6. Bad.

ଦେ. ଅ—୧ । (ଧ୍ୱନିଧାତୁ)—ବାଜା ବଜାଇ ଗୀତ

ବୋଲିବା କିମ୍ବା କେବଳ ଗୀତ ବୋଲିବା ସ୍ୱରକୁ

ଗାୟକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା ଘର୍ଷଣ (ଏହା ମାନବ

ଅତି ଧ୍ୱନି)—1 Long sound of 'Ā'

uttered by a singer before beginning

to sing with or without music.

୨ । (ବିସ୍ମୟପୂର୍ବକ)—(Interjection of wonder)

ଏ ! ହା ! ଅଃ ! ଓହୋ !—2. Eh; Oh.

୩ । (ଅଳସ୍ୟବ୍ୟକ୍ତ) ହୋଇ—

3. (idle exclamation) Ah.

୪ । (ଅନାଦରାର୍ଥକ)—ହା—ହ—

4. (denoting disregard) Ah.

୫ । (ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ) ନିଶ୍ଚୟ—5. Certainly; verily.

୬ । (ନୀଚ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉତ୍ତର ଦେବାରେ) ହଁ, ଓ—

6. (Responding to a person of lower status) Oh !

୭ । (ବାକ୍ୟପୂରଣରେ)—ହଁ—

7. (filling up a sentence) Verily; too.

୮ । (ସ୍ମରଣାର୍ଥ) ହୋଇ—8. (remembrance) Oh !

୯ । (ଅନୁରକ୍ତାର୍ଥ) ଅହା !—9. compassion) Ah !

୧୦ । (ଭୟପୂର୍ବକ) ଓହୋ—10 (fear) Oh !

୧୧ । (ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ) ଏ—(interjection) What ! Oh !

୧୨ । (ଶ୍ଚିକାର୍ଥକ) ହଁ—12. (assert) Yes.

ଦେ. ବି.—('ଅସିବା' କ୍ରିୟାର ଅନୁଜ୍ଞା, ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ, ବଚନ;

ଅନାଦରାର୍ଥକ ରୂପ, 'ତୁ' କର୍ତ୍ତା ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ)

ତୁ ଅ; ତୁ ଆଗମନ କର—(you) 'Do come.

ଆଇଆ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଆୟା (ଦେଖ)

Āiā Āyā (See)

ଆଇ.ଇ.ଏସ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବିଶ.—(ଭାରତୀୟ ଇଂରାଜ ଗବର୍ଣ୍ଣ-
Āi.I.Es. ମେଣ୍ଟଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗୀୟ ଉଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ

ପରେ ଲାଗିବା ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ) ନାମ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା

ବିଭାଗର ଉଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀ—Belonging to the

Indian Education Higher service.

ଆଇ. ଏ—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ମାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ଓ ବି. ଏ. ର

Āi. E. ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପରୀକ୍ଷା—Intermediate.

ଆଇ. ଏମ୍. ଏସ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ଭାରତୀୟ ଇଂରାଜ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ

Āi. Em. Es. ଅଧୀନ ଡାକ୍ତର ବିଭାଗର ଉଚ୍ଚକର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନାମରେ

ଲାଗିବା ପଦ୍ଧତି—I. M. S. (Indian medical

service)

ଆଇ. ଏସ୍. ସି—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

Āi. Es. Si. ମାଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ଓ ବି. ଏସ୍. ସି. ପରୀକ୍ଷାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ

ପରୀକ୍ଷା—I. Sc.

ଆଇଗିନିଆଁ—ଦେ. ବିଶ.—ରକାଦୋଷରୁ ବା ଫଳର ନିକୁଷ୍ଟତା ଯୋଗୁଁ

Āiñginīāñ ବସାଦ ଲୁଗା (ବାଇଗଣ)—

ବଚ୍‌କଟେ (cooked brinjal) Having a bad

or disgraceful taste.

2. Publication of an act or statute.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

୩ । କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରୟତ୍ନ କୌଣସି ଆଇନ୍
ଚଳିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟସ୍ଥ ଆଦେଶ ପ୍ରୟତ୍ନ—

3. Extension of the working of a statute to a certain tract or country.

ଆଇନ୍ ନଜିର—ବୈଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ଆଇନ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ
 Ain najir ଦ୍ଵାରାକୋଟି ପଦ୍ମର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଥିବା ମକଦ୍ଦମା—

1. Authority or ruling regarding an act.

[ଦୁ—ଉକ୍ତ ମକଦ୍ଦମାରେ ହାଇକୋର୍ଟ କୌଣସି ଆଇନ୍‌ର
ସେହି ଅର୍ଥ କରି ଥାଆନ୍ତି, ନିମ୍ନ ଅଦାଲତରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମକଦ୍ଦମାରେ
ସେହି ନକ୍ସରର ଦ୍ଵାନ୍ଦ୍ବ ଦିଆଯାଏ ।]

୨ । କୌଣସି ଆଇନ ଓ ତଦନୁସାରି ମାମାଂସିତ ହୋଇଥିବା
ମକଦ୍ଦମା—2. Law and Ruling.

[୩—ହାଇକୋର୍ଟ ଓ ପ୍ରିଭିକାଉନ୍ସିଲ୍ରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଯାଇଥିବା ମକଦ୍ଦମାମାନଙ୍କର ଅପିଲ ଦାବର ହୁଏ ଓ ଉକ୍ତ ହାଇକୋର୍ଟ ଆଦି କୌଣସି ଆଇନର ବିଶେଷ ଅର୍ଥ କରି ଉକ୍ତ ମକଦ୍ଦମାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରନ୍ତି । ହାଇକୋର୍ଟ ଆଦିଙ୍କର ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିମାନ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଅବଗତ ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ରକାଶକାରରେ (Law Report) ଗ୍ରହଣ ହୁଏ । ପରେ ସେହିକାଗଜ୍ କୌଣସି ମକଦ୍ଦମା ନିମ୍ନ ଅଦାଲତରେ ପଡ଼ିଲେ ଓକଲମାନେ ହାଇକୋର୍ଟ ଆଦିର ପୂର୍ବ ନିଷ୍ପତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ‘ନଜିର’ ରୂପେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଙ୍କୁ ଦେଖାନ୍ତି ଓ ଉକ୍ତ ନଜିର ଅନୁସାରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତମାନେ ମକଦ୍ଦମା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ।]

ଅଇନ୍ ପଏଣ୍ଟ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଅଇନ୍ ଓ ଇଂ. Point) କୌଣସି
 Ain paent ମକଦ୍ଦମାରେ ଅଇନ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯିବା ସ୍ଥାନ
 ବନ୍ଧୁ — A point of law; law point.

[ଦ୍ର—ମନୁସମାଜରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଇନ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭର୍ତ୍ତିକା ବିବାଦ ଉଠେ ଓ ଘଟଣା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଏ । କୌଣସି ମନୁସମାଜରେ ଯେବେ ଏକ ପକ୍ଷ କହେ ଯେ ଅମୃତ ଘଟଣା ସତ୍ୟ ଅଟେ ଓ ଅପର ପକ୍ଷ କହେ ଯେ ଉକ୍ତ ଘଟଣା ସତ୍ୟ ନୁହେଁ, ତେବେ ଏହାକୁ ଘଟଣାଘଟିତ ସଂଖ୍ୟା (Point of fact) ବୋଲାଯାଏ । ଯେବେ କୌଣସି ମନୁସମାଜରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ଯେ ଅମୃତ ଘଟଣା ଘଟିଛି କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ଘଟଣା ପ୍ରତି ଅମୃତ ଆଇନ ଖଟିବ କି ନାହିଁ ଏପରି ଭର୍ତ୍ତି ଉଠେ ତେବେ ତାକୁ ଆଇନ୍ ସଂଖ୍ୟା (Point of law) ବୋଲାଯାଏ ।]

ଆଇନ୍ ବିଭାଗ—ଦେ. ବି.—୧ । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସେହି ବିଭାଗଦ୍ୱାରା
 Ain bibhāga ଆଇନ୍ ସମ୍ପର୍କୀୟ (ବିଚାର ସମ୍ପର୍କୀୟ) ବିଷୟମାନ
 ପରିଚାଳିତ ହୁଏ—1. Department of law (and
 justice) under a Government.

୨ । ଗର୍ଭଶ୍ଳେଷମୁକ୍ତ ହେଉଁ ବିଭାଗର ଉଦ୍ଭାବନାରେ

ଆଇନ୍‌ମାନ ପ୍ରଣୀତ ହୁଏ—

2. Legislative department.

ଆଇନ ମେମ୍ବର—ବୈଦେ. ବ—ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଯେଉଁ ମେମ୍ବରଙ୍କଠାରେ
Ain membara ଆଇନ ପ୍ରଶସ୍ତକର ଭାର ଓ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ
ନିହିତ ଥାଏ—Law-member under a
Government.

ଆଇନ୍ ସଦସ୍ୟ—ଡେ. ବି.—ଆଇନ୍ ମେମ୍ବର (ଦେଖ)
 Āin sadasya Āin membara (See)
 ଆଇନଆକବାରୀ—ବୈଦେ ବି — ପାରିଶ୍ରାରେ ଆକବରଙ୍କ ମହଲ
 Āinaākabari ଅକୁଳପଜଳଙ୍କ ଲିଖିତ ଭୁବର ତଦାନନ୍ତର
 ଦିବରଘଟକଳତ ପ୍ରତିବିଶେଷ ।

ଆଇନା- ଦେ ବି. (ଆ. ଅସ୍ତ୍ରାନ୍)-୧ । ଦର୍ପଣ; ମୁକୁର-
 Ainā 1. Looking-glass; mirror
 ଆସନା ୨ । କାଚର ବଡ଼ ଫଳକ-2. Glasspane.

आइना

ଆଇନ୍ଦା—ଦେ ବର୍ଷ. (ଅ. ଆଏନ୍ଦା)—୧ । ଆଗାମୀ (ବର୍ଷ ବା ସମୟ) —
 Āindā 1. Next; coming (year)
 আসছে (বৎসব, সময়) ১ । উৎসর্গ—2. Future.

ଆଇନ୍ଦା ଦେ. ବି.—୧ । ଭବିଷ୍ୟତ ସମୟ—1. The future.

୨ । ଅଗାମୀ ବର୍ଷ—2 Next year.

ଆଇବା—ଗ୍ରା. କି. ଓ ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ) କି. (ସ. ଅ+
 Āibāh , ଯା ବା ଗମ ଧାତୁ; ଭୁଲ ହୁଏ. ଆସ୍ତ୍ର=ଅସ୍ତ୍ରଅଛି)—
 ଆସିବା; ଆଗମନ କରିବା—To come.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଗମନ ଅର୍ଥରେ ‘ଅସିବା’ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।
କବଳ ‘ଅସିଲ’ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥଳରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ କରଣ ଆଦି ‘ଅଇଲ’
ଶବ୍ଦ ଆଦି ‘ଅଇଲ’ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ଏବଂ ‘ଅସିଲୁ’ ଇତ୍ୟାଦି
ସ୍ଥଳରେ ଶୁଦ୍ରମାନେ ‘ଅଇଲୁ’ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ଗଙ୍ଗାମ
ସମ୍ବଲପୁରରେ ‘ଅସିବା’ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥଳରେ ‘ଅଇବା’ ଇତ୍ୟାଦି
ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଆଇବୁର୍ଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦନପୁର) ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ସଂ. ଅବିବାହିତ)—
 Āiburdhā ଅବିବାହିତ—Unmarried.

(ଅନୁବନ୍ଧୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

আইবুডো

ଆଇରଣ୍ଡ—କୈଦେ. (୧୦) ବଣ—ଅସୁଲ୍‌ଶ୍ରଦେଶୀୟ—

Airi's

Irish.

ଆଇଶିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. (ଚୀନଦେଶୀୟ ନାମ) ବି. ପୂ.—ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୭ମ
Aisīng ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତପର୍ଯ୍ୟଟନ କରିଥିବା ଚୀନପରିବ୍ରାଜକ—
Name of a Chinese traveller who
visited India in the 7th Century A. D.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ
 ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଲେଖକାଂଶରେ ନ ମିଳେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା —
 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

[ଡ୍ର—ଏ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୭୦ରେ ଚୀନରୁ ଯାହା କର ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ
 ୨୯୫ରେ ସ୍ୱଦେଶକୁ ଫେରିଥିଲେ । ଏ ଭାରତରୁ ଧର୍ମସମ୍ପାଦିତ
 ୪୦୦ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରିନେଇ ଯାଇଥିଲେ
 ଏବଂ ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ୫୨ ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରନ୍ଥ ଚୀନଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ
 କରିଥିଲେ ।]

ଅଭିଜ୍ଞ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଆୟୁଷ)—ଆୟୁ, ପରମାୟୁ—

Āisha Age-limit of a person

ଅଭିଜ୍ଞ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ.)—ଜଳରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୃତ୍ରିମ ବରଫ—

Āis Ice

ଅଭିଜ୍ଞ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ.)—କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ବରଫ ପରି ଥଣ୍ଡା

Āiskrim କରମାୟୁକା ମିଠାମିଷା ଦ୍ରବ ଓ ସର—Icecream.

ଅଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟାଗ୍ର—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ.)—ଗ୍ରେଣୀର ମୁଣ୍ଡରେ ବରଫ ଲଦି

Āis by bag ରସ୍ତାବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଥଳୀ—Ice bag.

ଅଭି ସି. ଏସ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ. Indian Civil Service)

Āi. Si Es ଭାରତର ଇଂରାଜି ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା

ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ରାଜକର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନାମ ପରେ ଲେଖାଯିବା

ସାଙ୍କେତିକ ଇଂରାଜି ଅକ୍ଷରଚ୍ଛେଦ—I. C. S.

ଅଭି—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅର୍ଯ୍ୟ)—୧ । ପିତାମହ—

Āi grandmother.

(ଅଜା—ପୁଂ)

୨ । ମାତାମହ—

ଆତ୍ମବିମା; ଦିନିମା;

2. Maternal grandmother.

ଆଜି, ଆସି

୩ । (ଗ୍ରାମୀଣ) ମାତା; ମା—Mother.

ଆଜି; ନାନୀ

ଦଶରଥ ସୁତ, ଜଗତେ ବଚନ, କୈଳେଶ୍ୱରୀ ମୋହର ଅଛ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ—ବିଦ୍ୟାବିମାୟଣ ।

ଅଭିଆଦି ଦେ. ଅ. (ଧୂଳ୍ୟାୟକ)—କୃତ୍ରିମ ସମୟର ଚିତ୍ରାବଳିଗଣେ—

Āiāi ଭୂତ ପ୍ରେତ ପିଣ୍ଡାଦି ରକ୍ତ ମଂସ ଖାଉ,

ମାତଲେ ରଣଦାଣ୍ଡେ ବୋଲୁ ଅଭିଆଦି । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା—ମହାଭାରତ. ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଭିମା—ଗ୍ରା. ବି.—ପିତାମହ—

Āimā Paternal grandmother.

ଦିନିମା

ଅଭିଶାଶୁ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ସ୍ୱାମୀ ବା ଶ୍ରୀଙ୍କ ଅଭି; ଶାଶୁଙ୍କ ମା—

Āishāshu Maternal great grand-mother

ଆଜିଶାଶ

of one's husband or wife.

(ଅଜାଶୁର—ପୁଂ)

ଅଭି—ଦେ. ସବ୍ୟନାସ (ସଂ. ଅନ୍ୟତ)—ଅନ୍ୟ—

Āu

ଆଉ

Others.

ଶ୍ରୀଲେ ଅଭି କେ ତୁଳେ । ବରଷା—ବର୍ଷ ।

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅଧିକା—More; additional

ଦେ. ଅ.—୧ । ଓ; ଏବଂ—1. And.

୨ । ଅନ୍ତରାଳ—2. Also.

୩ । ଅନ୍ତରାଳ ମଧ୍ୟ—3. And also.

୪ । ପୁନଶ୍ଚ—4. Again.

ଅଭି ପାଇ ଅସି ରସାଦବା ଭାଷ୍ୟ ଲେଖକମରେ ନାହିଁ ।

ବିଶ୍ୱ. ପ୍ରେମସ୍ଥାନାୟ. ୮୩

୫ । ଏହା ପରେ—5. After this.

୬ । ତତ୍ପରେ—6. Then; after that.

୭ । କେବେହେଁ; କେଉଁ—

7. At any time whatever; ever.

ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାଳରେ—

1. Any longer.

୨ । ଅନ୍ତରାଳ ଅଧିକ—2 Any more.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର)—ସବ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. ଓ ଅ. (ଭୁଲ. ହି. ଅଭି—

Āuñr ବଂ. ଅଭି)—ଅଭି—And; more-over.

ଅଭି—ଦେ. ବି.—ବାତଶ୍ୱେଦବିଶେଷ—

Āuñriā A kind of rheumatism.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅଭି—ବାତଶ୍ୱେଦବିଶେଷ—Suffering from a kind of rheumatism.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅଭି ପାଉଳ (ଦେଶ)

Āuñlapāuñla Āulapāula (See)

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅଭି ପାଉଳ (ଦେଶ)

Āuñlabāuñla Āulabāula (See)

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ନାଲରୁ ଝାଡ଼ା—

Āuñsā jhārdā Dysentery.

ଅଭି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଯ୍ୟ)—ସବାହନ; ଦେହ ଉପରେ କୋମଳ

Āuñshā ଭାବରେ ହାତ ବୁଲାଇବା—To pat over the

body softly

ଅଭି—ଦେ. ବି.—‘ଅଭି’ର ପ୍ରୟୋଗକରଣ—

Āuñshāibā The causative form of Āuñshibā.

ଅଭି—ଦେ. ବି.—ଦେହକୁ କୋମଳଭାବରେ ଅଭି ଓ

Āuñshāghashā କୋମଳରେ ଘଷିବା କର୍ମ—Act of patt-

ing or rubbing the body;

massage.

ଅଭି—ପ୍ରାଦେ. ବି.—ଅଭି ପାଉଳ (ଦେଶ)

Āuñshāpāuñshā Āuñshāghashā (See)

ଅଭି—ଦେ. ବି.—ଦେହ ଉପରେ ଧୀରଭାବରେ ହାତ ବୁଲାଇବା—

Āuñshibā To pat the body softly.

ସନ୍ତୋଷ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡର ଅର୍ଦ୍ଧେଷ ପିଠି । ଗ୍ରାମ. ରତ୍ନସଂସ୍କୃତ ।

ଅଭି—ଦେ. ବି.—୧ । ଅଭି—ବିଶ୍ୱ. ଅଭି—ବିଶ୍ୱ. ଅଭି—ବିଶ୍ୱ.

Āujā 1. Act of leaning to; reclining.

ଆଉଜା

୨ । ବାଟ ଅବଦ୍ଧ ଅଭି—ବିଶ୍ୱ. ଅଭି—ବିଶ୍ୱ.

2. Act of shutting up a door.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଦେ. ବିଶ—୧ । କନ କରାଯାଇଥିବା (ଦ୍ଵାର)—

1. (a door) Shut up.

୨ । ଅଶୀଇ ହୋଇଥିବା—

2. Leaning to one side; reclining.

ଅଭିଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଭିଜ୍ଞାନର ଶବ୍ଦର ରୂପ—

Āujibā 1. The causative form of Āujibā

୨ । ମେଲୁ ଥିବା କବାଟକୁ ନ କଲ କନ କରି ଦେବା—

2 To shut (a door).

୩ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଏକପାଖକୁ ଅଡ଼େଇ ଦେବା—

3 To puss (a thing) to one side.

୪ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଅନ୍ୟ ଅଶ୍ରୟ ଉପରକୁ ଭେରି ଦେବା—

4. To set a thing leaning to another.

ବହୁଳା ଭରେ ଅଭିଜ୍ଞାନ ଶାରଦା । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଅଭିଜ୍ଞ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—କିଛି ଏକ ପାଖକୁ ଅଭିଜ୍ଞ—

Āuji pardibā To lean to one side.

ଠେଣୁଦେଖା

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବି—୧ । ଏକଅଡ଼କୁ ଚଳିବା—

Āujibā 1. To lean to one side.

ଗୁଣକଥା ପୁର ମଦନ ମନ୍ଦିର କେବଳ ଅଛି ଅଭିଜ୍ଞ ।

ପ୍ରାଚୀ. ରତ୍ନସମ୍ଭାଷଣ ।

ଆଉଜା; ଆଉଜା ୨ । କାନ୍ଥ ଅଡ଼କୁ ଲାଗିଯିବା—

ଉଠିଆ 2. To lean to a wall.

ବହୁଳା ପୁର ମଦନ ଅଭିଜ୍ଞ ସେ ପଲେ । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

୩ । ଏକ ଅଡ଼କୁ ବା ଦିଗକୁ ଗୁଞ୍ଜିଯିବା—

3. To move to one side.

(ଯଥା—ପବନରେ ଦଳଯାକ ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଅଭିଜ୍ଞଗଲା ।)

୪ । ଭଜିଆ ଅଡ଼ରେ ଠେଁସ ଦେବା—

4 To lean over a cushion.

ଗୋଡ଼ା ହାତମାନଙ୍କୁ ଅଭିଜ୍ଞ ନର

ଶୁଅନ୍ତେ ଦେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରପଟର ଅକାର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବୀର. ପ୍ରୋଣ ।

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପକ୍ଷ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା—

5. To espouse a party.

(ଯଥା—ସେମାନେ କଂଗ୍ରେସକୁ ଅଭିଜ୍ଞ ଅଛନ୍ତି ।)

୬ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପକ୍ଷପାତ କରିବା—

6 To be partial to one party.

(ଯଥା—ହାକିମ ବାପା ଅଡ଼କୁ ଅଭିଜ୍ଞଛନ୍ତି ।)

୭ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଶ୍ରା ନେବା—

7. To take shelter under a person.

ଅଭିଜ୍ଞ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଇଂ ଅଭିଜ୍ଞ)—୧ । କିକେଟ୍; ଫୁଟ୍‌ବଲ୍ ଓ

Āut ଜେନସ୍ ଖେଳରେ ଯେଉଁ ପକ୍ଷର ଫେଲ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମାକୁ ଟପି ବାହାରି ପଡ଼େ—1. A party whose ball falls beyond the goal or wicket or

field (in cricket; foot-ball or lawn-tennis).

୨ । କିକେଟ୍ ଖେଳରେ ବ୍ୟାଟ୍ (ପଟ) ଧରିବା ଖେଳାଳି; କିକେଟ୍ କାଠିକୁ ନ ଛୁଇଁ ଶୁ ବିପକ୍ଷ ପକ୍ଷୀୟ ଖେଳାଳି ଉକ୍ତ କାଠିକୁ ନିଜ ହାତର ବଲ୍‌ହାସ ଛୁଇଁ ଦେବା ଯୋଗୁଁ ପରସ୍ତ ଦେବା ବ୍ୟାଟ୍‌ଧର ଖେଳାଳି—

2. A player whose wicket is touched by a player of the opposite party with the ball before the former is able to touch the wicket.

ବୈଦେ. ବି.—କିକେଟ୍ ଅଡ଼ ଖେଳରେ ଫେଲ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଅବସ୍ଥା—

The state of a ball being out in a game of cricket, football or tennis

ଅଭିଜ୍ଞ ଡୋର୍ (ମଡ଼)—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବିଶ—ଯେଉଁ ମଳ୍ଲମାନେ Āutdor (patient) ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ପ୍ରତିଦିନ ଆସି ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡୋର୍ (ଇନ୍ ଡୋର୍—ବିପକ୍ଷ) ଔଷଧ ନେଇ ଯେହ୍ନା ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି—

Out door (patient)

ଅଭିଜ୍ଞ ପୋଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ସ୍ଵଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ସିପାସୀ ଥିବା ପୁଲିସ୍

Āut post ଅଡ଼ା; ପାଣ୍ଡି—Out post.

ଅଭିଜ୍ଞ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ଯେଉଁ ପଢ଼ାଶାଳୀ କୌଣସି ସ୍କୁଲ Āut student ବା କଲେଜରେ ପାଠ ନ ପଢ଼ି ପଢ଼ାଶା ଦିଏ; ବାହାର ଛାତ୍ର—Out student.

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅବର୍ତ୍ତନ)—

Āutana ୧ । ଦୁଧ ଅବର୍ତ୍ତନ; ଅଭିଜ୍ଞ—

ଆଉଟା

1. Stirring of milk over fire.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅତି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବା ଉତ୍ତପ୍ତରେ ଦହୁ ଦେବା

ଅବସ୍ଥା—2 State of being burnt with excessive heat.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦହଗଞ୍ଜ ଦେବା, ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତପ୍ତ ଦେବା

ଅବସ୍ଥା—3. State of being excessively troubled

ଅଭିଜ୍ଞପାଉଟ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ସନ୍ତାପରେ ଅସ୍ଥିର; ଅତି ସନ୍ତପ୍ତ—

Āutapāuta 1. Restless through trouble or heat.

ହଟ୍‌ପଟ

୨ । ଦହଗଞ୍ଜ—2. Much troubled.

୩ । ଲେଉଟପାଉଟ—3. Topsy turvy.

୪ । ଉତ୍ତପ୍ତତା ସଞ୍ଚାଳନ—

4. Restless; moving to and fro.

ଦେ. ବି—ଅତିଶୟ ସନ୍ତାପଜନକ ବ୍ୟସ୍ତତା ବା ଅସ୍ଥିରତା—
Restlessness through heat or trouble.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବରୁ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଘାଠ' ନ ଲେଖେ 'ଗାଠ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠରେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଜ୍ୟା' ନ ପାଠରେ 'ଅର୍ଜ୍ଜ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକର' ନ ପାଠରେ 'ଅଲକର' ଦେଖିବେ ।

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅବର୍ତ୍ତନ; ପ୍ରାକୃତ. ଅବର୍ତ୍ତଣ)—

Āutā ୧ । ସିଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଦୁଧକୁ ଚୁଲି ଉପରେ ବସାଇ ଘାଣିବା—

ଆଉଟା 1 To stir milk over fire for boiling.

୨ । ସୁନା ଅବକୁ ନିଆଁ ଉପରେ ବସାଇ ତରଳାଇବା—

2. To melt gold etc over fire.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ନିଆଁ ଉପରେ ଘଣ୍ଟା ହୋଇଥିବା—

1. Stirred over fire.

୨ । ତରଳା ଯାଇଥିବା (ଧାତୁ)—

2. Molten (metal)

ଦେ. ସବ. (ଅନ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ)—ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକ—

The other one.

ଅଭିଜ୍ଞାଇବା—ଦେ. କି—ଅଭିଜ୍ଞା କି ସ୍ୱାର ଶିକ୍ଷା ରୂପ—

Āutāibā The causative form of Āutā.

ଆଉଟାନ

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ଅ. (ଅଭି+ଜ୍ଞପ୍ରାପ୍ତେ. ୫)—

Āutī ୧ । ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ—1 And also.

ଆର୍ତ୍ତି ୨ । ଅଭି (ଦେଖ)—2 Āu (See)

୩ । କେବେହେଁ; କେଉଁ—

3. Any longer; certainly ever

ମୂର୍ତ୍ତିର ସେ ଅଭିଜ୍ଞ କେବେହେଁ ନ ଲାଏ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପ୍ରସାଦ, ଅବ ।

ଦେ. ସବ. (ଅଦୃଶ୍ୟ)—ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକ—

The other one.

ଅଭିଜ୍ଞପାତ୍ର—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଭିଜ୍ଞପାତ୍ର (ଦେଖ)

Āutīpāutī Āutāpāutā (See)

ଅଭିଜ୍ଞା—ଦେ. କି. (ସ. ଅ+ଭି ଧାତୁ; ପ୍ରା. ଅଭିଜ୍ଞ)—

Āutibā ୧ । ଚୁଲି ଉପରେ ବସିଥିବା ଦୁଧ ଅବକୁ ଘାଣିବା—

ଆଉଟା 1. To stir milk etc. over fire.

ଆଟନା; ଅବଟନା, ବାହୁଁ ଦୁଧମାନଙ୍କୁ ଅଭିଜ୍ଞ ।

ଆଟନା ପ୍ରାଚୀ—ପରବେଶିବା ।

୨ । ସୁନା ଅବ ଧାତୁକୁ ନିଆଁ ଉପରେ

ବସାଇ ତରଳ କରିବା—2 To melt metals over fire.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବା

ଦହଣ କରିବା—3. To harass a person grievously.

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବି (ପାନବରଣ ଗୁଣ)—

Āurd ୧ । 'ଦୁଆକ' ଠାରୁ 'ଦୁଆକ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂରତା—

1. Distance from one 'Duāka' to another.

୨ । 'ଦୁଆକ' ଠାରୁ 'ଦୁଆକ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଲି ସ୍ଥାନ—

2. Space between two 'Duākas'

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବିଶ, ପୁ—ଦାଉଡ଼ା; ଓଢ଼ୁ—Stupid; dull.

Āurdā ଦେ. ବି. (ସ. ଅବର୍ତ୍ତ)—

୧ । ପାଠ ଅବ ଅବର୍ତ୍ତ କରିବା—

(ଅଭିଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) 1. Recital; reading out; persual.

ବୋବା; ଆଉଡ଼ା ୨ । ପୁନରାବର୍ତ୍ତ—2. Rehearsing.

ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ—ଅଭିଅଭିଜ୍ଞ; ଗୋଲମାଲ—

Disordered.

ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—କୁଟା ହୋଇଥିବା ଚାଉଳର

ଅକାଣ୍ଡିଆ ଅବସ୍ଥା ବା ପାକିତା ହୋଇ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

Uncleansed state of husked rice.

ଅଭିଜ୍ଞାଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଅବର୍ତ୍ତ)—

Āurdāibā ୧ । ପାଠ ଅବର୍ତ୍ତ ଅବର୍ତ୍ତ କରିବା—

ଆଉଡ଼ାନ 1. To persue or read.

୨ । ପାଠ କରି ପଢ଼ିବା—2. To read out.

୩ । ଘୋଷିବା; ପୁନରାବର୍ତ୍ତ କରିବା—

3. To revise or repeat a lesson; to rehearse.

୪ । ପାଠ ଅବର୍ତ୍ତ ପଢ଼ିବା ବା ମୁଖରୁ କରିବା—

4. To get by heart; commit to memory.

୫ । ମୁହଁ ମୁହଁ ବୋଲିଯିବା—5. To recite.

ଅଭିଜ୍ଞ—ଗ୍ରା. ବି. (ଧ୍ୱାନ୍ୟର୍ଥ)—ଏଉଡ଼ି; ହାକୁଟି—

Āurdi Loud belching.

ଫେର

ଅଭିଜ୍ଞା—ଦେ. କି.—ଅଭିଜ୍ଞାଇବା (ଦେଖ)

Āurdibā Āurdāibā (See)

ଅଭିଜ୍ଞ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅବର୍ତ୍ତ)—ଜଳାବର୍ତ୍ତ;

Āunda ଭଉଁର—Eddy; whirlpool.

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବି—ଦଗ୍ଧିବା—

Āundā Groping for a thing

ହାତଡ଼ାନ

ଅଭିଜ୍ଞା—ଦେ. କି.—ଦଗ୍ଧିବା—To grope for or feel

Āundibā (a thing).

ହାତଡ଼ା ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—(ପାଣି) ଭଉଁର

ଭୁଲିବା—To eddy; to whirl.

ଅଭିଜ୍ଞ—ବିଦେ. ବି (ଇଂ.)—ଜଳୀୟ ବସ୍ତୁ ବା ଔଷଧୀଦ୍ରବ ଇଂରେଜ

Āuns ମାପକଶେଷ—Ounce; a unit of European

measure of liquids.

[ଦ୍ର—ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ଟୋଳା ଓଜନ ବା ୨୮.୩ ଗ୍ରାମ୍ ।]

ଅଭିଜ୍ଞ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Āunsiā ଏକେ ଅଭିଜ୍ଞ ସମ୍ବଲପୁର (ଶିଶି ବା ପାକ)—

(a bottle) Of the capacity of so

many ounces.

(ଯଥା—ଗୁରୁ ଅଭିଜ୍ଞ ଶିଶି ।)

ସାଧାରଣ ଯେକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରଭବ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବକା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଲାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ’ ଗୋଡ଼ିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅବ୍ୟା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅବ୍ୟା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଘୋଡ଼ା ଓ ମନୁଷ୍ୟ ବିଶେଷଙ୍କଠାରେ ଥିବା ବିଶେଷ ଦୁର୍ଗୁଣ—2. A particular defect or vice in a particular person or horse

୩ । ମନ୍ଦଗୁଣ—3. Bad quality.

ଆଏବା—ପ୍ରାଦେ (ଭବି) କି—ଆସିବା—

Āebā To come.

ଆଏବି—ବୈଦେ. (ଆ) ବିଶ—ବିଶେଷ ଦୁର୍ଗୁଣଯୁକ୍ତ (ଘୋଡ଼ା ଆଦି)—

Āebi (a horse) Having a particular defect.

ଆଏବୀ

आएवी

ଆଏଶ—ଦେ. ବି. (ଆ ଅସ୍ପଷ୍ଟ)—

Āēs ୧ । ମଉଜ; ସୁଖ—1 Ease.

୨ । ରହବା ଓ ଚଳିବା ବିଷୟରେ ମଉଜ—

2. Luxury; luxurious style of living.

୩ । ଅୟାସ (ଦେଖ)

3. Āyāsa (See)

ଆଏଶି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମଉଜ ବା ଅୟାସରେ ଚାଲେ—

Āēsi 1. Living in luxurious style.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅୟାସରେ ରହବାକୁ ସୁଖ ପାଏ—

2. Luxury-loving; ease-loving.

ଆମ୍‌ସିକ—ସ ବିଶ. (ଅଂଶ + ସମ୍ପର୍କ. ଇକ)—

Āmsika ୧ । ଅଂଶସମ୍ପର୍କୀୟ—

1. Relating to a part

୨ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Incomplete

ଆଃ—ସ. ଅ—୧ । ଆହା ! ହାୟ !—

Āh 1. (interjection) Oh ! Ah ! Alas !

ଆଃ (କିମ୍ଭୀଷ୍ଟ ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ)

उह, उहरे Used in following senses.)—

୧ । କୋପାର୍ଥକ—1 Anger

୨ । ବିରକ୍ତିସୂଚକ—2. Displeasure.

୩ । ପୀଡ଼ାଜ୍ଞାପକ—3. Pain.

୪ । ଶୋକସୂଚକ—4. Grief.

୫ । ଦର୍ଶସୂଚକ—5. Delight.

ଆଃ. ମୂ—ଦେ. ବି (କଚିତ୍ତ. ସାଙ୍କେତିକ) ଆନୁମାନିକ ମୂଲ୍ୟ—

Āh, mū Approximate value.

ଆ—ଦେ. ବି.—ମୁଖବ୍ୟାପାର—Opening the mouth wide.

Āñ ଦେ. ବିଶ—ବ୍ୟାପାର କରୁ ଯାଇଥିବା (ପାଞ୍ଚ)—

हैं Wide-open (mouth)

ଆଁକରିବା—ଦେ. କି.—ପାଞ୍ଚ ମେଲକରିବା; ମୁଖ ବ୍ୟାପାରକରିବା—

Āñ karibā To gape; to open the mouth wide.

ସେ ଦେଇ ପୁଣି ତୁଳା ପାନ୍ଥେ ଆଁକରୁ

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପେଟରେ ରହିଲେ ଘର କରୁ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତ ।

ଆଁଖି—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ ସହର) ବି.—ଚକ୍ଷୁ; ଆଖି—Eye.

Āñkhi

ଆଁଚନ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଚ୍ = ଉଡ଼ିବା)—

Āñchan ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟର ଗୋଡ଼ ପାଖାପାଖି ଏକ ହାତ ଜାଗା

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛନାଥିବା ପନାସୀଦଉଡ଼ି—

The rope used in a bed-sted.

ଆଁଛୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଛୁ)—

Āñchhi କସ୍ତାସୁତା; ନାଲି ରଙ୍ଗ କରୁଯାଇ ଥିବା ଦେଖି ମୋଟା

ସୁତା (ଏହା ଗାମୁଛାର ମୁହଁରେ ଓ ଧଡ଼ିରେ ଲାଗେ)—

Red coloured coarse thread.

ଆଁଟ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଆଞ୍ଚ (ଦେଖ)

Āñt

Āñṭa (See)

ଆଁଟ୍‌ବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—(ମୁଛ) ମୋଡ଼ିବା—

Āñṭbā

To curl (the whiskers)

ଘରେ ମାହୁଁ ବରହମ୍ ଝିଟ, ପିଛଲୁ ଅଡେ ମେଢା ଆଁଟ୍—ଭଗ ।

ଆଁଟା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—

Āñṭā ପଡ଼ିଆର ଦାଡ଼ ପାଖରେ ଥିବା ଅଳ୍ପ ଉଚ୍ଚ ହିଡ଼—

Ridges on the boundary of a vast field.

ଆଁଠି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଠି)—ଟାକୁଆ (ଅମ୍ଳ, ତାଲ,

Āñṭhi କୋଳ ଭିତରେ ଥିବା ହାଡ଼ୁଆ ମଞ୍ଜି)—Stone inside

ଆଁଠି

mango and other fruits.

ଆଁଠୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଆଞ୍ଠୁ—

Āñṭhu

Knee.

ଆଁଡ଼ବାଲ (ଘୋଡ଼ା)—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Āñḍbālā (horse) ଆଣ୍ଡବାଲ (ଘୋଡ଼ା) (ଦେଖ)

Āñḍbāji (horse) (See)

ଆଁରା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର)—ଆମ୍ଳ—

Āñbā

Mango.

ଆଁଶୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶୁ)—ଅଂଶୁ (ଦେଖ)

Āñś

Āñśu (See)

ଆଁଶକବିଜା—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ କବିଜାର ପଛଅଡ଼େ ଆଁଶ ବା କୋଣ

Āñśkabijā ଆଏ—Hinge having corners at the

ଆଁଶକବିଜା

back.

ଆଁଶିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଂଶୁଲ)—ଅଂଶୁଲ (ଦେଖ)

Āñśiā

Āñśula (See)

ଆଁଶିଆଁଶିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଂଶୁଲ)—ଅଂଶୁଲ (ଦେଖ)

Āñśiāñśiā

Āñśula (See)

ଆଁଶୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଂଶୁ)—୧ । ଅଂଶୁ (ଦେଖ)

Āñśu

1. Āñśu (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଐ	ଋ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ଋ

ଆର୍ଷ ୨ । ଅଶ୍ଵେନବଶେଷ; ଆଖିରେ ପତଳା ହୋଇ ମାଡ଼ିଯିବା
 ରୋଗ ପରଲ—2. A disease of the eye; cataract.

୩ । ନଡ଼ିଆ ବାହୁଳ୍ୟ ମୂଳର ପଦା ପାଖେ ଲାଗିଥିବା ଧଳା
 ପଦାର୍ଥ—3. Fibrous thin white layer
 found on the root of cocoanut
 branches.

ଅର୍ଥଶୁଦ୍ଧି—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଅଂଶୁଳ)—ଅଂଶୁଳ (ଦେଖ)
 Āṇṣuāṇṣuā Aṇṣula (See)

ଏଂଶୋ
 ରୋଗୀ

ଆକାଂକ୍ଷା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅକାଂକ୍ଷା—Will; desire; intention
 Ākāṅchā ଘୋରୀ ପ୍ରେମ ଅନୁଗ୍ରହ ଆକାଂକ୍ଷା
 ସେହି ମନ ମୋ ନିରନ୍ତର ବାଞ୍ଛା । ଗ୍ରାଣୀ—ରହସ୍ୟମୟ ।

ଆକଟ—ଦେ. ବି.—୧ । ତାକଡ଼—1. Warning.

Ākaṭa ଦାର ଚୁକ୍ତ ଜଗିଥିବା, କାହାକୁ ଶକ୍ତି ନ ଦେବୁ,
 ଅକଟ ତାହାକୁ କଲ, ବଳରୁ ବାହାର ହେଲା ।
 ବ୍ୟବହାର—ବିଚାରମାୟା ।

୨ । କାର୍ଯ୍ୟ—2. Strict discipline.

(ଯଥା—ତାଙ୍କ ଘର ପିଲାମାନେ ଭାର ଆକଟରେ ଅଛନ୍ତି ।)

୩ । ଅଟକ; ନିଷେଧ—3. Restraint; prohibition.

ଦୁଇଙ୍କର ଗଣି ଲେଖି ଆକଟ ଲାଗି,
 ଅଳ୍ପକ୍ଷ ଶତରୁ ଦେଖେ ହେଲେ ମେଲଣ । ବ୍ୟବହାର—ବିଚାରମାୟା ।

୪ । ଗୁରୁଜନାଦିଙ୍କର ଅଧିପ୍ରଦାନକ ପ୍ରତି ଯାବତା; କଠୋର
 ବିଧି, ଶାସନ—4. Discipline; strict rule.

ଯାହାର ଥିବ ତେଜସ୍ବି ଆକଟ, ଦେଖିବ ତୁମ୍ଭେ ତାହାର ଶୁକ୍ତି ।
 ବିବସ୍ତା—ବିବର ।

୫ । ଅଲଂଘ୍ୟ ବିଧି—5. Inviolable rule.

୬ । ଗୁରୁ ଆଦେଶ—6. Urgent order

ଶୁଣି ଗୋ ସଂଜ୍ଞାକେ ମୋର, ଗୁରୁର ଆକଟ ଅପାର ।
 ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ. ୧୦ମ ଗୋପ ।

୭ । ଯତ୍ନେ—7. Urgency.

(ଯଥା—ତାର ଟଙ୍କାର ବଡ଼ ଆକଟ ପଡ଼ିଛି ।)

ସବୁର ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ଯତ୍ନେ—1. Urgent.

ପଥ ଚାଲିବା ତା ଆକଟ, କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ହୁଏତ ।
 ଗ୍ରାଣୀ ବ୍ୟବହାରମାୟା ।

୨ । କଟା; ଅଲଂଘ୍ୟ—2. Strict; inviolable,

୩ । ନିଷିଦ୍ଧ—3. Prohibited

ଆକଟ କରିବା—ଦେ. ବି.—୧ । (ଉତ୍କଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିପ୍ରଦାନ)
 Ākaṭa karibā ଯାବତା କରିବା, ଖୁବ୍ କଠୋର ନିୟମାଧୀନରେ
 ଅଧିକାରୀ ରଖିବା—1. To keep under discipline.

୨ । ଶାସନାର୍ଥ ଗାଳିଦେବା—2. To reprimand;
 to censure.

୩ । ତାକଡ଼ କରିବା; ସାବଧାନ କରି ତେଜାଜାଦେବା—

3. To warn.

୪ । ଅଟକାଇବା—4. To Restrain.

୫ । ନିଷେଧ କରିବା—5. To prohibit.

ଆକଟିବା—ଦେ. ବି.—ଅକଟ କରିବା (ଦେଖ)

Ākaṭibā Ākaṭa karibā (See)

ପାପାଙ୍କ ଦେଖିଲେ ପିଣ୍ଡାଣୀ ଆକଟେ (ଅଟକାଏ)—କୃଷ୍ଣବିହାରୀ, ମହାଭାରତ—ବନ ।

ଆକଟେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. ବିଶ୍ଵ—ଦୃଢ଼ଭାବରେ—

Ākate Tightly; fast.

ଶୁଦ୍ଧିର ଆକଟେ ଧର ନବଜ ଅଶ୍ଵେଷ ଅସ୍ୟ ମୋହ—ସ୍ଵାଧୀନାଥ, ମହାଭାରତ ।

ଆକଡ଼ମ୍ବାଗୀ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଆକଡ଼ମ୍ବାଗି (ଦେଖ)

Ākardambāgī Ākardambāgi (See)

ଆକଡ଼ମ୍ବାଜି—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଆକଡ଼ମ୍ବାଜି (ଦେଖ)

Ākardambāj Ākardambāji (See)

ଆକଡ଼ମ୍ବାଜି—ଦେ. ବି.—ଆକଡ଼ମ୍ବାଜି (ଦେଖ)

Ākardambāji Ākardambāji (See)

ଆକଡ଼ମ୍ବାଜିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଆକଡ଼ମ୍ବାଜି (ଦେଖ)

Ākardambājī Ākardambāji (See)

ଆକଣ୍ଠ—ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅ=ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ + କଣ୍ଠ)—

Ākaṇṭha କଣ୍ଠପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଭୋଜନ)—Up to the neck.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ.—କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଭୀର ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Full upto the neck's height.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ଅତି ବିପଦ—1. Fallen in a great
 danger.

୨ । କଣ୍ଠାଗତପ୍ରାଣ—2. Dying.

ଦେ. ବି.—୧ । କଣ୍ଠାଗତପ୍ରାଣ ଅବସ୍ଥା—

1. Dying state.

୨ । ଅତି ବିପଦାବସ୍ଥା—2. Great calamity.

ଆକତା (ରତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଆକ୍ତା ରତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ākatā etc Āktā etc (See)

ଆକନ୍ଦ—ସଂ. ବି.—ଅରଣ୍ୟ (ଦେଖ)

Ākanda Arakha (See)

ଆକବର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଭାରତବର୍ଷର ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ—

Ākabara The great Mogala Emperor
 of India.

[ଦ୍ର—ଏ ଦ୍ଵିତୀୟ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ହୁମାୟୁନ୍ଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ ।
 ୧୫୫୨ରୁ ୧୬୦୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଭାରତର ମୋଗଲ ଗଜପତିଙ୍କୁ
 ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନଭାବରେ
 ଦେଖିବା ଏବଂ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁକୃତ ବ୍ୟବହାର ନ କରିବା
 ହେତୁରୁ ଏ ଭାରତ ଭାରତୀୟରେ ପ୍ରଧାନ ରାଜା ବୋଲି ଅଭିହିତ
 ହୋଇଅଛନ୍ତି । ବିହମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ସଭାରେ ସେପରି ନବରତ୍ନ ଥିଲେ]

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଓ ଚକ୍ରର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା । ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର । ବା । ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ୧— 'ଶାଘ' ନ ବିଦ୍ୟମାନ 'ଶାଘ' ଖୋଜିବ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ଦେଖିବ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବର' ଦେଖିବ ।

ସେହିପରି ଏହାକି ସଭାରେ ଅବୁଲଫଜଲ୍, ଫାଏଜା, ତାନସେନ୍ ପ୍ରଭୃତି ୧ ଜଣ ଗୁଣୀ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ।]

ଅକମ୍ପ—ସଂ. ବି. (ଅ + କମ୍ପ. ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Ākampa ଉଷ୍ମକମ୍ପ—Vibration; tremour;
(ଅକମ୍ପିତ—ବିଶ.) trembling.

ଅକମ୍ପନ—ସଂ. ବି. (ଅ + କମ୍ପନ)—୧ । ଉଷ୍ମ କମ୍ପନ—

Ākampana 1 Vibration.
୨ । ଅଭିରା—2. Trembling; tremulation.

ଅକମ୍ପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କମ୍ପିତ)—୧ । ଉଷ୍ମକମ୍ପିତ—

Ākampita 1. Tremulous
୨ । ଅଭୁସ୍ତବା—2 Shaking.

୩ । ଅଳ୍ପ ହଲୁସ୍ତବା—3 Shaking a little.

ଅକମ୍ପ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କମ୍ପ୍ର)—ଅକମ୍ପିତ (ଦେଖ)

Ākampra Ākampita (See)

ଅକର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅ + କର ଧାତୁ = ଉତ୍ପତ୍ତିକାରୀ + ଅଧିକରଣ.)

Ākara ଅ)—୧ । ଖଣି (ସଥା—ସୂଚକାର)—1 Mine.

୨ । ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ (ସଥା—ସୂଚକାର)—2. Source.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସମୂହ (ସଥା—ସୂଚକାର)—

3. Collection

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସେହିଠାରେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ବା ଗୁଣ
ବିଶେଷତ୍ୱରେ ଥାଏ (ସଥା—ସୂଚକାର)—

4. A place where anything or quality predominates.

ଅକରକର—ଦେ. ବି.—ଅକରକର (ଦେଖ)

Ākarakarā Ākarakarā (See)

ଅକରଣ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅକର୍ଷ)—ଅକର୍ଷ (ଦେଖ)

Ākarasha Ākarsha (See)

କରବାକୁ ଅକରଣ ଚାହିଁ ପରସ । ଭଞ୍ଜ, ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଅକରଣ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. ସଂ. (ଅକର୍ଷଣ)—ଅକର୍ଷଣ (ଦେଖ)

Ākarashana Ākarshana (See)

ବୃଷ୍ଟି ଚନ୍ଦ୍ର ମନ ମନରୁ ମାନ, ଅକରଣମାନ ଭେଦନ ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦରୀଧରମଣି ।

ଅକରଶିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି.—ଅକର୍ଷିବା (ଦେଖ)

Ākarashibā Ākarshibā (See)

ଅକରଣିକ ଦେବ ବାମନ କି । ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦରୀଧରମଣି ।

ଅକର—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଆ. ଆକା)—୧ । ମହାର୍ଦ୍ଦ; ମହର୍ଗ—

Ākarā 1. Dear.

ଆକା ୨ । ଯରୁର—2. Urgent

ଆକା ଦେ. ବି.—୧ । ଯରୁର—1. Urgency.

୨ । ବିଶେଷ ଆକା—2. Great want.

(ସଥା—ବର୍ତ୍ତମାନ ଛକାର ଭାବ ଅକର ପଡ଼ିବ ।)

୩ । ମୂଲ୍ୟ ଚଢ଼ା ଦେବା—3. Rise in price

ଆକରକ—ସଂ. ବିଶ. (ଆକର + ରକ)—୧ । ଖଣିସମ୍ପର୍କୀୟ—

Ākarika 1. Relating to mines.

୨ । ଖଣିଜ; ଖଣିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—2. Mineral.

୩ । ଖଣିରେ କାମ କରୁଥିବା—

3 Mining; engaged in mine.

ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ଖଣିରୁ କର ଆଦି ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ
ରାଜକର୍ମଚାରୀ—A person appointed to
supervise a mine.

ଆକର—ସଂ. ବିଶ. (ଆକର + ରକ; ୧ମ. ୧ବ.)—୧ । ଖଣିଜ—

Ākarī 1. Produced in mine.

୨ । ଉତ୍ତମଜାତୀୟ (ପଶୁ)—

2. Beast of good breed.

ଆକରୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଆକର + ରକ)—ଆକରକ (ଦେଖ)

Ākarīya Ākarika (See)

ଆକରୋଟ—ବୈଦେ. (ଆ) ବି—ଅକ୍ଷୋଟ (ଦେଖ)

Ākarōṭa Ākshoṭa (See)

ଆକର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. ବିଶ. (ଅକର୍ଷଣାର୍ଥ. ଅ + କର୍ଣ୍ଣ)—କର୍ଣ୍ଣଯାଏ

Ākarṇa ବିସ୍ତୃତ—(drawn) to the ear; reaching
the ear.

ଆକର୍ଣ୍ଣନ—ସଂ. ବି. (ଅ + କର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—ଶୁଣିବା;

Ākarṇana ଶ୍ରବଣ—Hearing; listening.

(ଅକର୍ଣ୍ଣିତ—ବିଶ.)

ଆକର୍ଣ୍ଣିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—ଶୁଣି;

Ākarṇita ଶୁଣାପାଇଥିବା—Heard.

ଆକର୍ଣ୍ଣିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବି.—କର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟାଣିବା—

Ākarṇibh To draw upto the ear.

ଆକର୍ଣ୍ଣିତ କର୍ଣ୍ଣମାନ ଶର ବାହୁ—ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ ମହାରାଜର ବାହୁ ।

ଆକର୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅ + କର୍ଷ. ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Ākarsha ୧ । ଅକର୍ଷଣ—1. Drawing

୨ । ଧନୁ ଟାଣିବା—2. Drawing a bow.

୩ । ପଣା ଖେଳିବା—3. Playing with dice.

୪ । ସ୍ପେଜ୍ମ—4 Spasm.

୫ । ଦୂରକୁ ଟାଣିନେବା—5. Drawing away.

୬ । (+ କର୍ମ. ଅ) ପଣାକାଠି—6 Dice; a die.

୭ । ଭ୍ରୂୟୁ—7. Sense-organs.

୮ । ପଣାପାଲି—8. A dice-board.

୯ । (+ କରଣ. ଅ) ଭୁମ୍ବକ—9. Load stone.

୧୦ । କଷ୍ଟ ପଥର—10. Touch-stone.

୧୧ । ଅକ୍ଷ—11. Hook.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅକର୍ଷକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅକର୍ଷକ ବର୍ଣ୍ଣ	ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ
୨	ଈ	୯	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅକର୍ଷକ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅକର୍ଷକ ବର୍ଣ୍ଣ	ତ	ଥ	ଦ	ଧ	ନ	ପ

ଅକର୍ଷକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ ଅକ)—

Ākarshaka ଅକର୍ଷକାକାର; ଅକର୍ଷକକାର୍ତ୍ତ୍ୱ—
(ଅକର୍ଷକ—ଶ୍ରୀ) One who draws (anything)

୧ ବି—ଉତ୍ତମ—Load-stone: magnet

ଅକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + ଣିଭ୍ୟାଃ ଅକ)—

Ākarshana ୧ । ଅପଣା ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି, ବଳପୂର୍ବକ ଓହ୍ଲାଇବା ;
ଝିଙ୍କିବା—1. Attraction; drawing
towards one's self.

୨ । ମନ ମୋହନା; ଅନ୍ୟର ମନକୁ ବଶୀଭୂତ କରିବା —
2. Seduction; fascination

୩ । (ଜ୍ୱର; ନିଦ୍ରା) ଆକ୍ରମଣ—
3. Attacking (of fever or sleep)

୪ । ବଡ଼ ପଦାର୍ଥର ଯେଉଁ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ପରମାଣୁସମୂହ
ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଅଭିମୁଖରେ ବଳ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି —
4 Attraction.

ଅକର୍ଷଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + କରଣ. ଅକ + ଶ୍ରୀ. ଇ—
Ākarshani ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅକର୍ଷଣ କରାଯାଏ) ୧ । ଅଗବକା;

ବକା; ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣବକା—1. Hook; hooked nail;
୨ । ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ—2. A rod with a hook used to
pick fruits from high trees.

୩ । ଲତାର ସୁନ୍ଦର ବକା ଅଗ୍ର, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲତା ଅଗ୍ରସ୍ଥକୁ
ଧରି ଧରି ଗୁଡ଼େଇ ଦୋଇ ଉପରକୁ ଉଠେ; ଲତାପ୍ରତାନ—
3. The pointed and hook-like end of a
creeper

୪ । ଶରୀରର ଚିହ୍ନ କା ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—
4. The signs of the body.

୫ । (+ କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅକ) ଅକର୍ଷଣକାରୀ—
5 Attracting,
(ଯଥା—ଅକର୍ଷଣୀ ଶକ୍ତି ।)

ଅକର୍ଷଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅକର୍ଷଣୀୟ)—
Ākarshaniya ଝିଙ୍କିଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ—
Fit to be attracted.

ଅକର୍ଷିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + ଇକ)—୧ । ଅକର୍ଷଣକାରୀ—
Ākarshika 1 Drawing; attracting.

୨ । ଚୁମ୍ବକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2 Magnetic

ସଂ. ବି—୧ । ଚୁମ୍ବକ—1. Magnet

୨ । ଚୁମ୍ବକ ପଥର—2. Load-stone.

ଅକର୍ଷିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. ୧ । (ସଂ. ଅ + କୃଷ ଧାତୁ)—ଅକର୍ଷଣ
Ākarshita କରିବା—1. To attract; to draw.

ଆକର୍ଷିତା ବାହୁଁ ଆସି ବାହୁଣ ଯିବା ମୋ ଦେହକୁ,
ଅକର୍ଷିତେ ମୋତେ ଏପରି ମୋହଇ । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । (ନୃତ୍ୟ) ଉପକ୍ରମ ଦେବା; ଆକ୍ରମଣ କରିବା—

2. To attack.

୩ । ଆକୃଷ୍ଟ ଦେବା—3. To be attracted.

ଯାହାକୁ ଶୁଭାଶୁଭ କର୍ମେ, ଚିତ୍ତ ଆକର୍ଷେ ମନିଷ୍ୟମେ ।

କବିରାଜ—ଭଗବତ ।

୪ । (ସଂ. ଆକ୍ରମଣ)—ଆକ୍ରୋଶ କରିବା; ଗୁଣ କରିବା—
To be angry

ନବୁକ ଉଦ୍ଧୃତ ସେହି ଗୁଡ଼ାନ୍ତୁ ଅକର୍ଷିତ : ଅ. କା. ଦା. ଗ. ।

ଅକର୍ଷି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କୃଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧କ.)—
Ākarshi

(ଅକର୍ଷଣୀ—ଶ୍ରୀ) ଅକର୍ଷକ (ଦେଖ)

Ākarshaka (See)

୧. ବି. —ଅକର୍ଷଣୀ (ଦେଖ)

Ākarshani (See)

ଅକଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. —ଅକଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Ākal (etc)

Ākal etc. (See)

ଅକଲ୍ କରା—ଦେ. ବି. —ଅକରକର (ଦେଖ)

Ākalkarā

Akarakarā (See)

ଅକଲ୍ ମାକଲ୍ ଟାକଲ୍ ଚୁଆ—ଦେ. ବି. (ଶିଶୁକ୍ରୀଡ଼ା)—ଶିଶୁମାନେ
Ākal mākal tākal chūā ରୁଢ଼ିଆଣୀ ଖେଳରେ କେଉଁ

ଶିଶୁ 'ଭେର' ଦେବ ତାହା ଠକ୍ କରିବାପାଇଁ ଜଣକଣକ
ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବଜାଇ ବୋଲିବା ପଦର ୧ମ ପାଦ—

The first line of a passage sung by
children playing—Hide and seek.

ଅକାଳନା—ସଂ. ବି. (ଅ + କଲ ଧାତୁ—ଗଣନା କରିବା; ଟାଣିବା + ଇକ—
Ākalanā ଅକ)—୧ । ଅକାଂକ୍ଷା—1 Desiring.

୨ । ଗଣନା—2. Counting; calculating.

୩ । ବାନ୍ଧିବା—3. Binding.

୪ । ସଂଗ୍ରହ—4. Collecting.

୫ । ଚଉକ୍ତି—5. Enquiry.

୬ । ଗୁଣନ—6. Stringing together

୭ । ବୁଝିବା—7. Comprehending

୮ । ଆକର୍ଷଣ—8. Attracting.

ଅକାଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅକାଳ)—ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟାକୃତ—

Ākalā

Astonished.

ଆକୂଳ

ଶଶିଶେଖର ଆକୂଳ ହୋଇ ପଶୁଥିଲା ।

ପ୍ରାଚୀ. ଶଶିଶେଖର—ମୁଖବନ୍ଧ ।

ଅକାଳିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କଲ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଅକାଂକ୍ଷିତ—
Ākalita 1. Desired; wished for.

୨ । ଗଣିତ—2 Calculated; counted.

୩ । ସଂଗ୍ରହ—3. Collected

୪ । ଗୁଣନ—4. Strung together

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୩ । ଉକ୍ତ ଗୁଣ ଧର୍ମମାସରେ କୃତ ପୁଣ୍ୟ—

3. Pious acts performed during the above 4 sacred months.

[ଦ୍ର—ଏହି ଗୁଣ ମାସ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ପୁଣ୍ୟମାସ । ଏହି ଗୁଣ ମାସରେ ଓ ଗୁଣ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣମୀରେ କୃତ ବ୍ରତବାନାଦି ମହାପୁଣ୍ୟପ୍ରଦ । ମୟାପୁରାଣରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି; “ବସୁକେ ଶତସାହସ୍ରମାକାମାବୈଫଳ ଲଭେତ” ଅର୍ଥାତ୍ ବସୁକ ସଂହାନ୍ତିରେ ଦାନାଦି କଲେ ଶତସହସ୍ର ‘ଆକାମାବୈ’ ଫଳ ଲଭେ ହୁଏ ।]

ଆକାୟ—ସଂ. ବି. । ଚିତା—1. Funeral pile

Ākāya ୨ । ଚିତାଗ୍ନି—2 Fire on the funeral pile

୩ । ବାସସ୍ଥାନ; ଆବାସ—3. Abode; residence.

ଆକାର—ସଂ. ବି. [ଅ + କୃ ଧାତୁ = କରବା (ପ୍ରକାଶ କରବା) + Ākāra କର୍ମ. ଅ—ସାଦୃଶ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚିତ୍ତି]—

୧ । ଆକୃତି; ରୂପ—1. Form; shape.

୨ । ରେହେର—2. Appearance; aspect

୩ । ମୂର୍ତ୍ତି—3. Figure.

୪ । (+ କରଣ. ଅ) ମନୋଗତ ଭାବ—

4 Mental idea

୫ । ହୃଦୟ ଭାବ ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ କରବା—

5. Expression of inner or mental condition.

[ଦ୍ର—ମନୁଷ୍ୟର ଆକାର, ରଙ୍ଗିତ, ଗନ୍ଧ, ଚେଷ୍ଟା ଓ ଭାବିତ ହାସ ମନର ଭାବ ଠାରୁ ଗୁଣ ହୁଏ ।]

୬ । ଇଙ୍ଗିତ—6. Hint.

୭ । ଦେହ—7. Body.

୮ । ଏକତା—8. Identity; sameness

୯ । ଚିହ୍ନ—9 Sign

୧୦ । ସୁନ୍ଦର ରେହେର—

10. Good or noble appearance.

୧୧ । ‘ଅ’ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣରେ ଯୁକ୍ତ ହେବା ଚିହ୍ନ—

11. The sign of the vowel ‘Ā’ when joined to a consonant.

୧୨ । ‘ଆ’ ନାମକ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷର—

12 The vowel ‘Ā’.

୧୩ । (ଅ + କାର ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—ଭାବବା; ଆହ୍ୱାନ—

13. Calling; accosting

ଦେ. ବି. ବିଶ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ)—

ଭୂଲ୍ୟ; ପରି—Like.

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣମେବ ବେଗେ ନକ୍ଷତ ଆକାର । ସ୍ୱାଧୀନଃ କେଶୀହୃଦା ।

ଆକାରଗୁପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଶୃଙ୍ଖଳିତ)—ଭୟ ଦର୍ଶନ ଦେଖିବା ହୃଦୟର
Ākāragupti ଭାବ ବା ମୁଖବିକାରର ଗୋପନ; ଅବହୃତ୍ତା—
Dissimulation; concealment of one's
mental feelings

ଆକାରଗୁହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଶୃଙ୍ଖଳିତ)—ଆକାରଗୁପ୍ତି (ଦେଖ)
Ākāragūhana Ākāragupti (See)

ଆକାରଗୋପନ—ସଂ. ବି—ଆକାରଗୁପ୍ତି (ଦେଖ)
Ākāragopana Ākāragupti (See)

ଆକାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅ = କୃ ଧାତୁ ଶବ୍ଦ; କାର = ଭାବବା + ଭାବ.
Ākāraṇa ଅନ)—୧ । ନିମନ୍ତ୍ରଣ—1. Invitation.

୨ । ଉକ୍ତାଦାନ—2 Sending for.

୩ । ବିପକ୍ଷକୁ ଶ୍ରେୟସ୍ବଦ ଆହ୍ୱାନ—3. Challenge

ଆକାରଣ—ସଂ. ବି. (ଆକାରଣ + ଅ)—ଆକାରଣ (ଦେଖ)
Ākāraṇa Ākāraṇa (See)

ଆକାରପ୍ରକାର—ଦେ. ବି. (ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ)—୧ । ଗନ୍ଧଭାବ—
Ākāraprakāra 1. Mein and bearing.

୨ । ରେହେର ଓ ଆଚରଣ—

2. Appearance and conduct.

ଆକାରବନ୍ତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ସଂ. ଆକାରବନ୍ତ)—

Ākārabanta ଆକାରବାନ୍ (ଦେଖ)

(ଆକାରବନ୍ତ—ଶ୍ରୀ) Ākārabān (See)

ଆକାରବନ୍ତ

ଆକାରବନ୍ତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ.—ଆକାରବାନ୍ (ଦେଖ)

Ākārabantā Ākārabān (See)

ଆକାରବାନ୍—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆକାର + ବନ୍ତ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ākārabān ୧ । ଯେ ଆକାର ଧାରଣ କରୁଥାଏ—

1. Assuming a shape.

୨ । ଦେହଧାରୀ—2 Corporeal

୩ । ସୁଗଠିତ—3. well-shaped

୪ । ସୁନ୍ଦର ଆକାରବିଶିଷ୍ଟ—

4. Of a lovely shape

ଆକାରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଆକାର + ଅନ୍ତ)—ସେହି ପଦ

Ākāraṇta ଶେଷରେ ‘ଅ’ ଥାଏ (ଯଥା—ଗଣା, ଲତା)—
Words ending with the letter ‘Ā’.

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଆକ୍ରାନ୍ତ (ଦେଖ)—Ākranta (See)

ଆକାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃ ଧାତୁ. ଶିତ; କାର ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Ākārita ୧ । ଅହୃତ—1. Called.

୨ । ସ୍ୱୀକୃତ—2. Agreed upon

୩ । ଯାହାକୁ ଗୋଟିଏ ରୂପ ଦିଆଯାଏ—

3. Given a shape

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଯଦି ପ୍ରକୃତେ ଏହିକି ଅର୍ଥର ଓ ସାମା ଏକ । ଯଦି ଅର୍ଥର ଓ ସାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତେ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥର ୧ ବା ୨ ଯଦିକି କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାସାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ, ତେବେ ଏ ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଯଦିକି ବର୍ଷ ବା ମାସାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଘ' ନ ଯେଲେ 'ଗାଈ' ଶୋଭିବେ; 'ବୃଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଷ' ଦେଖିବେ; 'ବୃଷ' ନ ଯାଇଲେ 'ବୃଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଚାଲିବ କର ଯାଇଥିବା—4. Demanded

୫ । ମୂର୍ତ୍ତିରୂପେ ଗଠିତ—

5. Moulded into a shape; embodied.

୬ । ସବରଦସ୍ତି ଆଦାସ୍ତ କର ଯାଇଥିବା—

6. Exacted.

ଅକାଳ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅକାଳ)—

Ākāla ୧ । ଅକାଳ—1 Bad time.

୨ । ଅସମୟ; ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସମୟ—

2 Improper time.

୩ । ମର୍ଦ୍ଦକାଳ—3. Famine.

ସଂ. ବି (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+କାଳ)—ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ—

Right time; proper time.

ଅକାଳ—ଦେ. ବି—ଅକାଳ (ଦେଖ)

Ākāli Akāli (See

ଅକାଳକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅକାଳ+କ୍ତ. ଇ)—

Ākālika ୧ । ଅକାଳସମ୍ବନ୍ଧ—1. Untimely.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତ ଋତୁ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟସମୟରେ ଘଟିବା ବା ଘଟିବା—

2. Unseasonable

୩ । (ଅକାଳ+କ୍ତ) ଶୃଙ୍ଖଳ; ଅଳ୍ପସମୟବ୍ୟାପୀ—

3 Transient, momentary.

ଅକାଳ—ଦେ. ବି—ଅକାଳ (ଦେଖ)

Ākāli Akāli (See

ଅକାଳକୀ—ସଂ. ବି. (ଅକାଳକ+ଶ୍ରୀ. ଇ)—ବଦ୍ୟୁତ୍—

Ākāliki Lightning

ଅକାଶ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+କାଶ=ସାପ୍ତି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ)

Ākāśa ଅ; ଯାହା ସମ୍ୟକ୍ ସାପ୍ତି ପାଏ)—୧ । ଗଗନ; ଶୂନ୍ୟ—

1 The sky; the heavens; firmament

[ଦ୍ରୁ—ହୃଦୟାସ୍ଥାନସ୍ଥାରେ ଏହା ପଞ୍ଚଭୂତରୁ ଏକତମ । ଏହା ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ବା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ବ୍ୟାପି ରହିଥାଏ । ଏହା ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ଆଧାର । ଅକାଶର ବିଶେଷ ଗୁଣ ଶବ୍ଦ ଅଟେ ।]

୨ । ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ରହିଥିବା ଅଦୃଶ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ—

2 Ether.

୩ । ସ୍ୱର୍ଗ—3. The heaven.

୪ । ବ୍ରହ୍ମ—4. The Supreme Soul

୫ । ଛଦ୍ମ; କଣା; ଗାତ—4. Hole.

୬ । (ଗଣିତ) ଶୂନ୍ୟ; ଶୂନ୍ୟ—6. (arith) Zero.

୭ । ବିନ୍ଦୁ—7. A dot; point.

ଦେ. ବି—ମେଘ—Cloud.

ଅକାଶକକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅକାଶେ କକ୍ଷା=କଟକେଶ;

Ākāśakakshā ଯେଉଁଠାରେ ଅକାଶ ଓ ପୃଥିବୀ ମିଳି ଗଲେ

ପରି ଦିଶେ)—ବିଗୁଳସ୍ତ୍ର—The horizon

ଅକାଶକୟା—ଦେ. ବି.—୧ । ଶୂନ୍ୟରେ କୟା ବା ତେଲୁଲି ଫଳିବା

Ākāśakaya ୧ । ଯେପରି ଅସମ୍ଭବ, ସେହିପରି ଅସମ୍ଭବ କଥା—

1. An improbable thing.

୨ । ସୃଷ୍ଟି ଛଡ଼ା କଥା—

2. A thing which is not in existence.

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ ବିଷୟ—3 An uncertain matter

(ଅକାଶକୟା ଚାଲିବା ମାଛ—ପ୍ରବଚନ ।)

ଅକାଶକୁ ଉଠାଇବା—ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅସଥା ପ୍ରଶଂସା

Ākāśaku uṭhāibā କରିବା—1 To lift a person

ଆକାଶେ ତୋଳା to the 7th heaven; to praise

ଆତ୍ମାନୁପରାଧନା one for nothing.

ଆତ୍ମାନୁପରାଧନା ୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅସଥା ଅଶା ଦେବା—

2 To give false and unreasonable hopes to an ther.

ଅକାଶକୁସୁମ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକାଶରେ ଜାତ କୁସୁମ)—

Ākāśakusuma ୧ । (ଅକାଶରେ ପଲ୍ଲ ପୁଷ୍ପ ବା ଯେପରି

ଅସମ୍ଭବ ସେହିପରି ଅସମ୍ଭବ କଥା) ଖୁସୁଷ—

1. An improbable matter as a flower budding forth in the space.

୨ । କାଳ୍ପନିକ ବିଷୟ—2. An imaginary matter; a flower of fancy.

[ଭୁଲ—ଅକାଶ କୟା; ଲେଡ଼ି ବାଲ; ଜିର ହାଡ଼; ପିଙ୍ଗୁ ରକତ; ପତକ ପିତ୍ତ; ଚିମ୍ବିର ଫୁଲ ।]

୩ । ନିଷ୍ଫଳ ଓ ଅସାର ଆଶା—

4. Vain hopes; unreasonable hopes.

ଅକାଶଗ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅକାଶ+ଗମ ଯାଉ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ)—

Ākāśaga ୧ । ବ୍ୟୋମଚର; ଅକାଶଗାମୀ—

(ଅକାଶଗା—ଶ୍ରୀ) 1. Moving in the sky

୨ । ପକ୍ଷୀ; ଖେଚର—2. Bird

ଅକାଶଗଙ୍ଗା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକାଶରେ ପ୍ରବାହିତା ଗଙ୍ଗା)—

Ākāśagaṅgā ୧ । ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା; ମନୋହର—

1. The mythological river of heaven; the celestial Ganges.

୨ । ଶୁକ୍ଳପଥ—2. The milky-way

ଅକାଶଗତି—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ଚନ୍ଦ୍ର)—ଅକାଶ ବା ଶୂନ୍ୟରେ ଗମନ—

Ākāśagati Movement in the sky

୩ ବିଶ. —ଅକାଶଗାମୀ (ଦେଖ)

Ākāśagāmi (See)

ଅକାଶଗରୁଡ଼—ସଂ. ବି (ଔଷଧଗଛବିଶେଷ)—କର୍ମଲୀଳତା (ଦେଖ)

Ākāśagarurda Nirmūli (creeper) (See)

ଅନ୍ୟ ସଂ ନାମ— [ଦ୍ରୁ—ଏହା ହରେଚକ, କୃମି, ଫିରିଙ୍ଗିରେଣ,

ଗରୁଡ଼ପକ୍ଷୀ; ଶିମ୍ପ; ରକ୍ତଗୁଣ୍ଡଣୀ ଓ ସର୍ପବିଷର ହାରକ ।]

ଅକାଶପକ୍ଷୀ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥଳର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତମ ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଏପରିକି ୨ ବା ୪ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଉଦା :— ‘ଗାଉ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉଁ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ୍’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ୍’ ଦେଖିବେ ।

୨ । ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ବାଉଁଶକୁ ଉଠି ଅଭିନୟକରୁଣୀ ବା ବାଉଁଶ-
ଶ୍ରୀମାନେ ନାନାପ୍ରକାର କଷରତ୍ ଦେଖାନ୍ତି—

1. A high bamboo used by Bāuñśa-
rāñī women where-on they show
various athletic feats on high.

ଅକାଶବାଣୀ—୧. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକାଶ+ବାଣୀ)—

Ākāśabāñī ୧ । ଶୂନ୍ୟତାକ; ଶୂନ୍ୟ ଶବ୍ଦ; ଯେଉଁ ତାଙ୍କ
ଶୂନ୍ୟରୁ ବୋଲିବେଳେ ଶୁଣାଯାଏ—

1. A voice heard from no where at
times and protending impending
calamities.

[ଦ୍ର—ଏହା ଭାଷା ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ ।]

୨ । ଦୈବବାଣୀ; ଶୂନ୍ୟରୁ ଶୁଣାଯିବା ଭବିଷ୍ୟଦେଶ—

2 God's voice heard from the sky;
revelation.

ଅକାଶ ବାଣୀ ଯେଉଁ ରୂପେ ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ବୃଷସିଂହ ମହାଭାରତର ଉଦ୍ଘୋଷ ।

ଅକାଶବାନ୍—୧. ବିଶ ସଂ. (ଅକାଶ+ବାନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ākāśabān ୧ । ଶୂନ୍ୟରୁ କେତେକ ଅଂଶକୁ ଘୋଡ଼ୁଥିବା ବା
(ଅକାଶବନ୍ଧ—ଶ୍ରୀ) ଅଧିକାର କରିଥିବା—1. Filling a
certain space in the air or sky.

୨ । ଅକାଶଗାମୀ (ଦେଖ)

2. Ākāśagāmī (See)

ଅକାଶବିମାନ—୧. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକାଶ+ବିମାନ)—

Ākāśabimāna ଅକାଶଯାନ (ଦେଖ)

Ākāśajāna (See)

ଅକାଶବିହାର—୧. ବି. (୨ମୀ ଭବ୍; ଅକାଶ+ବିହାର)—

Ākāśabihāra ୧ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ଶୂନ୍ୟରେ ଗମନାଗମନ—
1. Gods' movement in the sky.

୨ । ବ୍ୟୋମଯାନ ଦ୍ଵାରା ଶୂନ୍ୟରେ ଯିବା ଅସିଦା—

2. Movement on high on aeroplanes.

୩ । ଅକାଶରେ ଉଡ଼ିବା—3 Flying

ଅକାଶବିହାରୀ—୧. ବିଶ (ଅକାଶ+ବିହାରନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)

Ākāśabihārī ଅକାଶଚର (ଦେଖ)

(ଅକାଶବିହାରୀ—ଶ୍ରୀ) Ākāśachara (See)

ଅକାଶବୃତ୍ତି—୧. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକାଶ+ବୃତ୍ତି)—ଅକାଶକୁ

Ākāśabrutti ଗୁଣ୍ଡି ରହିବା ବୃତ୍ତି; ଶୂନ୍ୟକୁ ଗୁଣ୍ଡି ରହିବା,
ଜୀବକାୟାବିହୀନ—State of having no
means of livelihood.

୧. ବିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି)—ଜୀବକାୟାବିହୀନ (ବ୍ୟକ୍ତି); ଅଭିଭାବନ

ନ ଥିବାରୁ ଦୈବିକ ଯାହା ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ସେଥିରେ

ଜୀବକାୟାବିହୀନ କରାଯାଇ ଯେ ଗୁଣ୍ଡି ବଢ଼ିଥାଏ—

Unemployed; having no ostensible
means of living.

ଅକାଶଭାଷିତ—୧. ବି.—୧ (ନାଟ୍ୟାକ୍ତି) ରଙ୍ଗଭୂମିରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ

Ākāśabhāṣitā ବ୍ୟକ୍ତିର ଭାଷଣ (ଯାହାକୁ ନଟ ଶୁଣି ଉତ୍ତର
ଦିଏ)—1. A supposed or imaginary
speech of the stage to which an
actor replies as if he had heard it.

୨ । ଅକାଶବାଣୀ (ଦେଖ) 2. Ākāśabāñī (See)

ଅକାଶମଣ୍ଡଳ—୧. ବି. (ଅକାଶ+ମଣ୍ଡଳ)—୧ । ନଭୋମଣ୍ଡଳ; ଖଗୋଳ;

Ākāśamaṇḍala ଦଗନ୍ତବିସ୍ତୃତ ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳ—

1 The celestial sphere; the firmaments;
the circle of the sky.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦୃଶ୍ୟ ବିସ୍ତୃତ ଅନନ୍ତ ଅକାଶ ବା ଶୂନ୍ୟ—

2. The limitless sky or firmament on
which stars and planets are seen.

ଅକାଶମାଲୀ—୧. ବି. (ଅକାଶରେ ମଲ୍ଲୀପୁଲ୍ଲପର ଦେଖାଯିବା)—

Ākāśamālī ୧ । ନକ୍ଷତ୍ର—1. Star.

୨ । ୩୫ ପ୍ରକାର ବାଣ ବା ଅଭସବାଜୀ—2. A sort of
fire-work which bursts into bright
sparks on high.

[ଦ୍ର—ଏହା ବାରୁଦପୂର୍ଣ୍ଣ କାଗଜ ଗୁଳା । ଏହାକୁ ଉପରମୁହାଁ
ଗୋଟିଏ ଜଳରେ ପୂରାଇ ନିଆଁ ଲଗାଇଲେ ଏହା ବେଗରେ ଅକାଶକୁ
ଉଠିଯାଇ ସେଠାରେ ଫାଟିଯାଏ ଏବଂ ସେଥିରୁ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣର ଝିଲିଝି
ବାହାରେ ।]

ଅକାଶମାଂସୀ—୧. ବି.—୧ । ଜଟାମାଂସୀ (ଦେଖ)

Ākāśamāṁsī 1. Jāṭāmāṁsī (See)

୧. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—

୨ । ନିର୍ମୂଳୀ (ଦେଖ)

ଅକାଶବନ୍ଧୀ;

2. Nirmūlī (See)

ଅମରବନ୍ଧୀ ।

ଅକାଶମାର୍ଗ—୧. ବି. (୨ମୀ ଭବ୍; ଅକାଶ+ମାର୍ଗ)—ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗ; ଅକାଶ

Ākāśamārga ପଥ—The aerial path.

୧. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବାୟୁ—

The air; atmosphere.

ଅକାଶମୂଳୀ—୧. ବି. (ଅକାଶ+ମୂଳୀ)—ଜଳଜ ଶାକବିଶେଷ;

Ākāśamūlī କୁମ୍ଭୀକା; କୋରହାଣ୍ଡି ଦଳ—An aquatic
plant; Pistia Stratiotes.

ଅକାଶଯାନ—୧. ବି. (ଅକାଶ+ଯାନ)—୧ । ଯେଉଁ ଯାନ ବା ରଥ

Ākāśajāna ଦ୍ଵାରା ଲୋକେ ଶୂନ୍ୟରେ ଯିବା ଅସିଦା କରନ୍ତି;
ବ୍ୟୋମଯାନ; ଏରେପ୍ଲେନ୍—1 Aeroplane.

୨ । ପୁରାଣୋକ୍ତ ଅକାଶଚର ରଥ ବା ବିମାନ—

2. The aerial cars described in Hindu-
mythology.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ସ୍ୱେ	ଅକାଶବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ

ଅକାଶରଶ୍ମୀ—ସ. ବି (ଅକାଶ + ରଶ୍ମିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—ଦୂର୍ଗର
Ākāsarakshī ଗ୍ରାହୀର ଅଗ୍ରରେ ଜଗିବା ଜଗୁଅଳ—

A watchman on the outer battle-
ment of a tower.

ଅକାଶରେ ଘର ତୋଳିବା—ଦେ. ବି (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ ବା ନ୍ୟାୟ)—

Ākāsare ghara tolibā ଅସାର କଳ୍ପନାରେ ମନୁ ଦେବା ବା
ଶୂନ୍ୟ ବାଡ଼ି ତୋଳା ମାଡ଼ିବା—To build castles in the
air.

ଅକାଶଲତା—ସଂ. ବି (ଅକାଶ + ଲତା)—ବିଦ୍ୟୁତ୍; ବିଜୁଳି; ଘନଲତା
Ākāsālatā Lightning (lit —the creeper of the
sky).

ଅକାଶ ଶବଦ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅକାଶଶବ୍ଦ)—

Ākāsā śabada ଅକାଶଶବ୍ଦ (ଦେଖ)

ଆକାଶବାଣୀ

Ākāsāśabda (See)

ଅକାଶଶବ୍ଦ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେପ୍ୟ; ଅକାଶ + ଶବ୍ଦ)—

Ākāsāśabda ଅକାଶବାଣୀ (ଦେଖ)

Ākāsābānī (See)

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ବିଜ୍ଞାନମତରେ ଅକାଶ ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ଆଧାର
ଅଟେ ।]

ଅକାଶସଲିଳ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପ୍ୟ; ଅକାଶ + ସଲିଳ)—

Ākāsāsālilā ୧ । ବର୍ଷା—1. Rain.

୨ । ବର୍ଷାପାଣି—2. Rain-water.

୩ । କାକର—3. Dew.

ଅକାଶସ୍ପର୍ଶୀ—ସଂ. ବି. (ଅକାଶ + ସ୍ପର୍ଶ ଧାତୁ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—

Ākāsāsparsī ୧ । ଗଗନସ୍ପର୍ଶୀ; ଯାହା ଅକାଶକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲା ପରି
(ଅକାଶସ୍ପର୍ଶୀ—ଶ୍ଚା) ଜଣା ପଡ଼େ—1. Sky-scraper.

୨ । ଅତି ଉଚ୍ଚ—2. Very high.

ଅକାଶସ୍ପଟିକ—ସଂ. ବି. (ଅକାଶ + ସ୍ପଟିକ)—୧ । ଏକପ୍ରକାର ସ୍ପଟିକ—

Ākāsāsphatika 1. A kind of crystal.

୨ । ଲୁଅପଥକ; କରକା—2. Hail-stone.

ଅକାଶିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକାଶୀୟ)—୧ । ଗଗନସ୍ପର୍ଶୀ;

Ākāsīā ଅତିଉଚ୍ଚ—1 Very high as if touching
the sky.

ଆସ୍ମାନୀ

୨ । କାଳ୍ପନିକ (ବସ୍ତୁ)—2. Imaginary;
fanciful (matter).

୩ । ଅସମ୍ଭବ (ବସ୍ତୁ)—3. Improbable (matter).

୪ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଓ ମୂଲ୍ୟହୀନ (ବାକ୍ୟ)—

4. Bombastic and valueless high-
sounding (words); empty (words)

ସଂ. ଓ ଶ୍ଚା.—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅସମ୍ଭବ କଥାମାନ କରେ—

1 (a person) Doing improbable
things.

୨ । ବାଗାଡ଼ମ୍ବରକାଣ୍ଡ (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Speaking high-
sounding but valueless words.

୩ । କାଳ୍ପନିକ କଥା କହିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—3. (a person)
Speaking of imaginary things.

ଅକାଶିଲତା—ଗ୍ରା. ବି.—ସଦାର ବେହେରାମାନଙ୍କ ଭାବବିଶେଷ—

Ākāsīlagā (ଏହାର ଅର୍ଥ—ସାବଧାନ, ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଭାଲ
ଅତି ଅଳ୍ପ)—

A halloo of Palki-bearers

[ଦ୍ର—ବାଟରେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଭାଲ, କଣ୍ଟା ବା ଲତା ଓହଳି-
ଥିଲେ ଓ ତାହା ସଦାର ଶ୍ରବଣରେ ବାଜିବାର ଅଶବ୍ଦା ଦେଲେ,
ସଦାରର ଆଗ ପାଖ କାନ୍ଦେଇଥିବା ବେହେରା (ଲୁମ୍ବାଳ) ମାନେ
ଏହି ପଦଟି ବୋଲି ପଛକାନ୍ଧିଆ ବେହେରା (ଫିଙ୍ଗାଳ) ମାନଙ୍କୁ
ସାବଧାନ କରିଦିଅନ୍ତି ।]

ଅକାଶୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକାଶୀୟ)—ଅକାଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Ākāsī Pertaining to the sky; heavenly.

ଆକାଶୀ

ଅକାଶୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅକାଶ + ଇୟ)—

Ākāsīya ୧ । ଅକାଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Heavenly.

୨ । ଶୂନ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Aerial.

ଅକାଶେ—ସ. ଅ. (ନାଟକୋକ୍ତି)—ନାଟକରେ ଅଭିନୟକାରୀ ପ୍ରତି

Ākāse ଉପଦେଶରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ —(ଯେତେବେଳେ ରଙ୍ଗ-
ଭୂମିରେ ଉପସ୍ଥିତ ନଟ ରଙ୍ଗଭୂମିରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ
ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରେ ବା ରଙ୍ଗଭୂମିରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିର
ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଶୁଣେ ବା ଅପେକ୍ଷା କରେ ସେତେବେଳେ ଏହି
ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟରେ ଲେଖା ହୁଏ)—

“In the air” used in dramas as a
stage-direction when an actor asks
questions to one not on the stage
or listens to an imaginary conversa-
tion.

ଅକାଶେଶ—ସ. ବି. ସଂ. (ଅଶ୍ୱୀ ଚତୁ; ଅକାଶ + ଇଶ)—

Ākāsēśa ୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—1. God Indra.

୨ । (ହିନ୍ଦୁ) ନିରାଶ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତି (ଯଥା—ଶିଶୁ, ନିର୍ଯ୍ୟାତା ଶ୍ଚା)—

2. (Hindu law) Helpless person (e.g. a
child, a poor woman).

ଅକିଞ୍ଚନ—ସ. ବି. (ଅକିଞ୍ଚନ + ଇନ୍. ଅ)—

Ākiñchana ୧ । ଅକିଞ୍ଚନତା—1. Insignificance.

୨ । ନିଷ୍ଠାବସ୍ଥା—2. Poverty.

୩ । ନିର୍ଯ୍ୟାତା—3. Want of any possession
or riches.

୪ । ଚେଷ୍ଟା; ପ୍ରୟାସ; ଯତ୍ନ—

4. Exertion; endeavour; striving.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅକ୍ଷର—୩. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. (୧. ଅକ୍ଷର) ଅକ୍ଷର; ସେ ଅକ୍ଷର କଥାରେ

Akūṭa ଅକ୍ଷର ହୋଇ ପଡ଼େ—Easily perturbed.

ଅକ୍ଷର—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ)—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Ākūṭa Ākūṭa (See)

(ଅକ୍ଷର—୩)

ଅକ୍ଷରବିକୃତି—୩. ବିଶ୍ୱ—ଅକ୍ଷରବିକୃତି (ଦେଖ)

Ākūṭibikūṭi Ākūṭabikāṭa (See)

ଆକୃଷ୍ଟବିକୃତି

ଅକ୍ଷରହେବା—ଦେ. କି.—ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା—

Ākūṭihebā To be much distressed.

ଅକ୍ଷରୀକୃତ—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅକ୍ଷର+ଅକୃତ+କର୍ମ. ଚ) ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ

Ākūṭīkṛta ବ୍ୟାକୁଳୀକୃତ; ବିକ୍ଷୋଭିତ—Stirred;

agitated.

ଅକ୍ଷରୀଭୂତ—୧. ବିଶ୍ୱ [ଅକ୍ଷର+ଭୂ (ଚ) ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ]—ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ;

Ākūṭibhūta କାବଶ୍ଚକ—Overwhelmed

ଅକ୍ଷର—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ) = ଉଷ୍ମ ସଂକୁଚିତ—

Ākūṭa Contracted a little.

ଅକୃତ—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ) = ଉଷ୍ମ ସଂକୁଚିତ—

Ākūṭa ୧ । ଅଭିପ୍ରାୟ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

1. Purpose; intention.

୨ । ମନୋଭାବ—2 State of mind; feelings

୩ । ବିସ୍ମୟ—3. Wonder

୪ । କୌତୂହଳ—4. Curiosity.

୫ । ଇଚ୍ଛା—5. Wish; desire

ଅକୃତ—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ)—ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

Ākūṭi Wish; intention; purpose.

ଅକୃତିପର—୧. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. (ଅକୃତ+ପର)—

Ākūṭipara ଅପଣାର ଅଭିପ୍ରାୟ ସିଦ୍ଧ କରିଥିବା—

(ଅକୃତିପର—୩) Accomplishing one's intention.

ଅକୃତ—୧. ବିଶ୍ୱ (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ)—୧ । ଅକାର—

Ākṛuti 1 Shape.

୨ । ଅଭିପ୍ରାୟ—2. Character.

୩ । ନମୁନା—3. Specimen.

୪ । ଜାତି; ଶ୍ରେଣୀ—4. Species; tribe.

୫ । ଶରୀର—5. Body

୬ । ରୂପ—6 Formation.

ଅକୃତିଚ୍ଛତ୍ର—୧. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. (ଅକୃତ+ଛତ୍ର+ଅ)—ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—

Ākṛutichchhatra A tree; Achyranthes

Aspera.

ଅକୃତିମାନ—୧. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. (ଅକୃତ+ମାନ. ମା. ୧.)—

Ākṛutimān ୧ । ଦେହାତ୍ମକ—1. Embodied.

(ଅକୃତିମାନ—୩) ୨ । ନିଜେ ଅକୃତି ଧରିଥିବା—

2. Self-formed.

ଅକୃତ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ. (୧. ଅକୃତି)—ଅକାରରେ—

Ākṛute In shape.

ସେ ନିକୃଷ୍ଟତାବୃତ୍ତେ ମଧୁପଣ

ଲଭା ବେଳି ମୃଗା ଅକୃତେ ଗୁମ୍ଫା—ଗ୍ରାମ—ବସବାସ ।

ଅକୃଷ୍ଟ—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ)—

Ākṛuṣṭa ୧ । ଟଣା ହୋଇଥିବା; ଟଣା ହୋଇଥିବା—

1. Attracted; drawn; pulled

୨ । କର୍ଷିତ; ହଳ କର ହୋଇଥିବା—

2. Tilled; cultivated.

୩ । ଗୃହୀତ—3. Held.

୪ । ବଶୀକୃତ—4. Brought under control.

୫ । ମୋହିତ; ମୁଗ୍ଧ—5. Fascinated; charmed.

୬ । ଆକର୍ଷିତ—6. Attracted

ଅକୃଷ୍ଟି—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ)—

Ākṛuṣṭi ୧ । ଆକର୍ଷଣ—1. Attraction.

୨ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ—2. Gravitation.

୩ । ଧନୁଷ୍ଟିକା—3 Drawing or bending low a bow.

ଅକୃଷ୍ଟିମନ୍ତ୍ର—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ) ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା

Ākṛuṣṭīmantra ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ମୁଗ୍ଧ ହେବା—A charm

by which a person is attracted

to the employer of a charm.

ଅକୃଷ୍ଟ୍ୟମାନ—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ) —

Ākṛuṣṭyamāna ୧ । ଯାହାକୁ ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଉଅଛି—

1. Being attracted or pulled.

୨ । ଯାହାକୁ ଟଣା ହୋଇ ଯାଉଅଛି—

2. In a state of being drawn.

୩ । ବଳପୂର୍ବକ ଆମ୍ଭମାନ—3. Brought by force.

ଅକେକର—୧. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର ଧାର୍ଯ୍ୟକର୍ମ. ଚ) = ମୁକ୍ତକରେ+କର = ସେ

Ākekara କରେ)—୧ । ଉଷ୍ମ ମୁକ୍ତ (ଚକ୍ଷୁ)—

1. Half-shut (eyes)

୨ । ଉଷ୍ମ ମୁକ୍ତ (ଦୃଷ୍ଟି)—

2. (look) With half-shut eyes.

(ଅକେକର—୩) ୧. ବିଶ୍ୱ. ପୂ.—ଅକ୍ଷର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକ୍ଷର—

Slightly squinted.

ଅକେତା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āketā Aktā (See)

ଅକେଶ—୩. ବିଶ୍ୱ. (୧. ଅକ୍ଷର)—ଅକ୍ଷରତା; ବ୍ୟବହାର ଅକ୍ଷର—

Ākera Tiresomeness; state of being troubled

ମାତାଙ୍କ ଘେନି ଅବର ପୁଣ୍ୟରେ ଦେବ ଓ ଚଣ୍ଡିକା ଅବର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚଣ୍ଡିକା ଅବର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବର ଏ ବା ୨ ଚଣ୍ଡିକା କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଚଣ୍ଡିକା ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ଚିହ୍ନିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଗୁଣାବୋଧେ ଚଣ୍ଡିକା କହନ୍ତି । ବା ୧ ଚଣ୍ଡିକା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଗୁଣା.— 'ଗାଢ଼' ନ ଫଳରେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ଫଳରେ 'କୃଷ୍ଣ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ଫଳରେ 'ବଧୂ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଫଳରେ 'ଅଗ୍ନି' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ଫଳରେ 'ଅଲବକ' ଖୋଜିବେ ।

(ଯଥା—ତାକୁ ଭାରି ଆକେରା ଧରନ୍ତି ।)

ଗ୍ରା ବଣ.—ଅକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ—Tired; troubled.

ଆକୋକର—ସଂ. ବି. (ସୁନାମ ବା ଗ୍ରୀକ୍ ଗୁଣରୁ ଅଗତ)—

Ākokara (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମକର ରାଶି—

(Astrology) The sign of Capricorn.

ଆକ୍‌ଲା—ଆକଲ୍ (ଦେଖ)

Ākkala Ākal (See)

ଆକ୍—ବୈଦେ. (ଇଂରାଜୀ) ବି.—୧ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ସରକାରଙ୍କ

Ākt ୨ । ନାଟକର ଅଙ୍କ—1. Act (in law)

୨ । ନାଟକର ଅଙ୍କ—2. Act in a play.

ଆକ୍‌ଟିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବିଶ.—ଏକଜଣ—କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ

Āktiṅg କର୍ମରାଶି ଅନୁପ୍ରସିଦ୍ଧି ବା କୃଷ୍ଣ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ

ଅସ୍ଥାପିତ ହେଉ ନିୟନ୍ତ୍ର (କର୍ମରାଶି)—

Officiating; acting.

ଆକ୍‌ଟିଙ୍ଗ୍ ଆଲାଆନ୍ସ—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି.—ଏକଜଣ କାମ କରୁଥିବା

Āktiṅg ālāṅs କର୍ମରାଶି ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ଦରମାରୁ ଯେଉଁ

ଅଧିକା ଦରମା ବା ଭତ୍ତା ଏକଜଣ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ

ପାଏ—Acting-allowance.

ଆକ୍‌ଟା—ଦେ. ବିଶ. (ଫା. ଅକ୍‌ଟା)—୧ । ଛେଦନ ମୁଣ୍ଡ (ଘୋଡ଼ା)

Āktā ଯାହାର ସ୍ତମ୍ଭ ନଷ୍ଟ କରାଯାଇଅଛି—1. Castrated;

ଆକ୍‌ଟା; ଆକ୍‌ଟା emasculated.

ଆକ୍‌ଟା ୨ । ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ—2. Bewildered

(ଅକ୍ରାନ୍ତ—ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ) ୩ । ଅକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ—

3. Distressed; much troubled

୪ । ଅତି କ୍ରାନ୍ତ—4. Very much tired

ଆକ୍ରାକରିବା—ଦେ. ବି.—ଘୋଡ଼ାର ମୁଣ୍ଡକୁ ଛେଦନ ବା ମର୍ଦ୍ଦନ କରି

Āktākaribā ନଷ୍ଟ କରିବା—To geld a horse.

ଆକ୍ରାଘୋଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ଛେଦନ ବା ମର୍ଦ୍ଦନଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ାର

Āktāghordā ସ୍ତମ୍ଭ ନଷ୍ଟ କରା ଯାଇଅଛି—

An imasculated horse.

[ଦ୍ର—ନଷ୍ଟମୁଣ୍ଡ ଘୋଡ଼ା ବଳଦ ଓ ନଷ୍ଟମୁଣ୍ଡ ଛେଳି ବା

ମେଣ୍ଟକୁ ଖାସି ବୋଲାଯାଏ । ନଷ୍ଟମୁଣ୍ଡ କୁକୁଡ଼ାକୁ ଖାସୁ

ବୋଲାଯାଏ ।]

ଆକ୍‌ଥୁକରିବା—ଦେ. ବି.—୧ । ଖଜାର ଖା' ମାରି ଥି କର ଛେପ

Ākthukaribā ପକାଇବା—1. To spit out after

ହାକ୍‌ଥୁକରା hawking.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରକାଶ କରିବା—

2. To hate a person.

ଆକ୍‌ନି—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବି (ଫା. ଅକ୍‌ନି)—ପଲ୍ଲବ ଗୁଣକାପାଇଁ ମସଲା

Ākni ଦିଆ ହୋଇଥିବା ପାଣି—Water in which spices

have been boiled for cooking Palāu.

ଆକ୍ରନ୍ଦ ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ରନ୍ଦ ଧାତୁ = କାନ୍ଦିବା; ତାହା + ଭାବ. ଅ)—

Ākranda ୧ । କାନ୍ଦିବାବାଳ; ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠରେ କାନ୍ଦିବା;

ବାହୁନିବା ଶ୍ରେ ଶ୍ରେ ଢେଉ କରିବା—

1. Lamentation; crying aloud.

୨ । ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତର ତାହା—2 Crying of distress

୩ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠରେ ତାହା; ଚିତ୍କାର କରିବା—

୩. Hallooing; calling loudly; invoking

୪ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠ—4 A cry.

୫ । ଯୁଦ୍ଧଭୂମିରେ କରୁଥିବା ନାଦ—5 War-cry.

୬ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ବନ୍ଧୁ; ମିତ୍ର—6. Friend

୭ । ଭ୍ରାତୃ—7 Brother.

୮ । ରକ୍ଷକ—8. Protector.

୯ । ଭୟାନକ ଯୁଦ୍ଧ—9. Fierce combat; battle

୧୦ । ରାଜା—10. King.

୧୧ । ସ୍ୱାମୀ—11. Master.

୧୨ । ଯେଉଁ ରାଜା ଅପଣାର ମିତ୍ର ରାଜା ଅନ୍ୟ ରାଜାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ

କରିବା ବନ୍ଦ କରନ୍ତି—12. A king who

prevents an ally from aiding

another.

ଆକ୍ରନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ରନ୍ଦ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Ākrandana ୧ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠରେ ଅକ୍ରନ୍ଦ—

1. Hallooing; calling aloud.

୨ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠରେ କନ୍ଦନ—

2. Weeping aloud; lamentation.

ଆକ୍ରନ୍ଦିକା—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅକ୍ରନ୍ଦ = ଯେ ଧାତୁ; ଏହି ଅର୍ଥରେ. ରକ)—

Ākrandika ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତର ତାହା ବା କାନ୍ଦଣା

(ଅକ୍ରନ୍ଦିକା—ସଂ) ଉଠୁଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ଧାତୁ—One who runs

to a place where arises cries of

distress or lamentation.

ଆକ୍ରନ୍ଦିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + କ୍ରନ୍ଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । କାନ୍ଦୁକ

Ākrandita କାନ୍ଦୁଥିବା—1. Lamenting; weeping

bitterly.

୨ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠରେ ଅକ୍ରନ୍ଦ—2. Called aloud.

ସଂ. ବି.—(+ ଭାବ. ତ)—୧ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଠ—

1. Loud sound.

୨ । କାନ୍ଦିବାବାଳ—2. Weeping.

୩ । ଅଭିନାଦ — 3. Shrieking.

ଆକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ନିକଟକୁ ଅଭିବା—

Ākrama 1. Coming near.

୨ । ଚଢ଼ାଇ କରିବା; ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ବଳପୂର୍ବକ

ପଡ଼ିବା ବା ଅଧିକାର କରିବା—

2. Attacking; falling upon.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଐ	ଋ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଭ	ୢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ଶ	ଷ	ଜ	ଝ	ଭ

୩ । ଅଧିକାର କରିବା—3. Occupying.

୪ । ନେବା; ବଳପୂର୍ବକ ନେବା—

4. Seizing; taking.

୫ । କଳବା—5. Surpassing.

୬ । ଅତିରିକ୍ତ ବୋହେଇ କରିବା—6. Overloading.

୭ । ବଳ—7. Might.

୮ । ଦୃଢ଼—8. Valour.

୯ । ଅତିକ୍ରମଣ—9. Surpassing; going over

୧୦ । ପରସ୍ତ କରିବା—10. Overpowering.

୧୧ । ନିନ୍ଦା; ଅକ୍ରୋଶ—11. Blaming; blaspheming.

୧୨ । ରୋଗ ଘୋଷିବା—12. Attack of disease

ଅକ୍ରମଣ—ସଂ. କ. (ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—ଅକ୍ରମ (ଦେଖ)

Ākramaṇā Ākrama (See)

ଅକ୍ରମଣୀୟ—ସଂ. କଣ. (ଅ + କ୍ରମଣୀୟା—ଯାହାକୁ ଅକ୍ରମଣ କରିବାକୁ

Ākramaṇīya ଦେବ—To be seized or attacked.

ଅକ୍ରମିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି. (ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ)—୧ । ଅକ୍ରମଣ କରିବା—

Ākramibā 1. To attack.

ଅଗ୍ରେ ବାଦ୍ୟ ଦେଖି ଜଳେ ନିକଟସ୍ଥ ଅକ୍ଷୟେ ବସିକ ଭସ ।

ସ୍ୟାମାଥ. ପାଦ୍ୟା ।

୨ । ଅତିକ୍ରମ କରିବା—2. To pass.

ଅକ୍ଷୟ ଅନେକ ସୋଜନ; ପଶିଲେ ଶତ୍ରୁକ ବସିକ ।

ଭଗବତ. ୧୦ମ ଦ୍ଵାରକା ।

ଅକ୍ରୟ—ସଂ. କ. (ଅ + କ୍ରୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵି. ଅ)—୧ । ଖୁରୁରୁବେପାରୀ—

Ākraya 1. A petty trader.

୨ । ବୁଲିବିକା—2. Pedlar.

ଅକ୍ରଶ—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅକ୍ରୋଶ)—ରୋଗୋପକ୍ରମ; ରୋଗର ପୂର୍ବାହାସ—

Ākraśa Preliminary symptoms of a disease.

ଆକ୍ରୋଶ

ଅକ୍ରଶିବା—ଗ୍ରା. କି—୧ । ଆକ୍ରଶଣ କରିବା—1. To attack;

Ākrashibā to draw.

ଆକ୍ରଶଣ କରା ୨ । (ରୋଗ) ଅକ୍ରମଣ କରିବାର ଉପକ୍ରମ କରିବା—

2. To begin to attack (said of a disease.)

ଆକ୍ରୋଶ କରା ୩ । ଅକ୍ରୋଶ କରିବା—

3. To have a spite.

ଅକ୍ରା—ଦେ. କଣ. (ସଂ. ଅକ୍ରେୟ)—ମହର୍ଷ—

Ākrā High-priced; dear.

(ଶସ୍ତ୍ରା—ବିପଦ)

ଅକ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. କଣ. (ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵି. ଇ)—୧ । ଯାହାକୁ

Ākrānta ଅକ୍ରମଣ କରା ଯାଇ ଥାଏ—1. Attacked.

୨ । ବଳପୂର୍ବକ ଅଧିକୃତ—

2. Taken forcible possession of.

୩ । ପରସ୍ତ—3. Overpowered; vanquished.

(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥମାନ ବୁଝାଏ ।)

୪ । ଅନୁକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବସ୍ତୁତ —

4. Reaching upto; extending upto.

୫ । ଯାହା ଉପରେ ମାଡ଼ିଥାଏ; ଆବୃତ (ଯଥା—ମେଘାକ୍ରାନ୍ତ)

5. Overspread with; extending upto

୬ । ଆବୃତ; ଅବୃତ—(ଯଥା—ନିଦ୍ରାକ୍ରାନ୍ତ)

6. Engrossed; occupied

୭ । ଅତିରିକ୍ତ ବୋହେଇ କରାଯାଇଥିବା—

(ଯଥା — ଭାରକ୍ରାନ୍ତ)

7. Overloaded with.

୮ । ଯାହାକୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବଳାଇ ଥାଏ—

8. Surpassed; superseded.

୯ । କଷ୍ଟପ୍ରାପ୍ତ—9. Pained; afflicted.

୧୦ । ଯାହା ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଯାଇଥାଏ—

10. Accompanied by; attended with.

୧୧ । ଯହିଁ ଉପରେ ମନୁଷ୍ୟ ପାଦ ପକାଇ ଥାଏ—

11. Stepped with.

୧୨ । ଗୋଡ଼ରେ ମଳାଯାଇ ଥିବା - 12. Trodden.

ଦେ. କଣ—୧ । ଆବୃତ; ଅବୃତ —

1. Very much tired.

୨ । ସୀମାବଦ୍ଧ—2. Limited.

୩ । ବସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—3. Extended, having a big area.

ଭୂର ସଦୃଶ ରୂପରେ ଅତି ବେଗ ସ୍ଥଳ

ଏବେ ଅକ୍ରାନ୍ତ ଭୋଗର ଅତି ଦୈର୍ଘ୍ୟମାନ । ପିତାମହ. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଅକ୍ରାନ୍ତରେ—ଦେ. ଅ.—ଅକ୍ରାନ୍ତେ (ଦେଖ)

Ākrāntare

Ākrānte (See)

ଅକ୍ରାନ୍ତି—ସଂ. କ. (ଅ + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଇ)—୧ । ଅତିକ୍ରମଣ—

Ākrānti

1. Passing.

୨ । ଅକ୍ରମଣ— 2. Attacking.

୩ । ପାଦପକାଇବା—3. Stepping.

୪ । ଅଧିକାର କରିବା—4. Occupying.

୫ । ବୋହେଇ କରିବା—5. Loading.

୬ । ବଳ; ପରସ୍ତ—6. Might, valour; force.

୭ । ଉପରକୁ ଉଠିବା—7. Rising; ascending.

ଦେ. କ—ସୀମାବଦ୍ଧ ସ୍ଥଳ—Area.

(ଯଥା—ପାଞ୍ଚ କୋଶ ଅକ୍ରାନ୍ତିରେ ଜଣେ ହେଲେ କେହି ପାଠ ପଢ଼ୁଅ ଲୋକ ନାହିଁ ।)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ାରେ ଯେବେ ଏ ଗୋଡ଼ାରେ କି ମିଶ୍ରଣ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ମଥାକମ୍ପେ ଚିତ୍ତିତ ଚିତ୍ତିତ । ବା ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ାକୁ ହେବ । ସଥା :— 'ବାଘ' କି ମିଶ୍ରଣେ 'ବାଘ' ଗୋଡ଼ାରେ; 'ବୁଧ' କି ମିଶ୍ରଣେ 'ବୁଧ' ଗୋଡ଼ାରେ; 'ବନ୍ଧୁ' କି ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଡ଼ାରେ; 'ଅନ୍ଧା' କି ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଗୋଡ଼ାରେ; 'ଅଳ୍ପବଦ' କି ପାଇଲେ 'ଅଳ୍ପବଦ' ଗୋଡ଼ାରେ ।

ଆକ୍ରାନ୍ତେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । (ଏତେ) କ୍ଷେତ୍ର ବା ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Ākrānte 1. An area of (so and so).

(ଯଥା—ବାଆଣା ଛଅ ଇଞ୍ଚ ଆକ୍ରାନ୍ତରେ ମାଡ଼ିବ ।)

୨ । ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ—

2. Within a radius of (so and so).

(ଯଥା—କଟକଠାରୁ ପାଞ୍ଚ କୋଶ ଆକ୍ରାନ୍ତରେ ଗୋଟିଏ ଦେଲେ ଡାକୁରଖାନା ନାହିଁ ।)

୩ । (ଏତେ) କ୍ଷେତ୍ରଫଳକୁ ବା ବାସସ୍ଥାନକୁ ଅଧିକାର କରି—

3. Occupying (such an area).

୪ । ଚାରିଆଡ଼େ ବ୍ୟାପି—

4. Extending on all sides.

ଆକ୍ରମକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ+କ୍ରମ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Ākrāmaka ଅକ୍ରମକାକ୍ଷ—Attacking; invading.

(ଅକ୍ରମିକା—ଶ୍ରୀ)

ଆକ୍ରୀଡ଼ା—ସଂ. ବି. (ଆ+କ୍ରୀଡ଼ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Ākrīḍa ୧ । ଖେଳିବା; କ୍ରୀଡ଼ା କରିବା—1. Playing.

୨ । ଖେଳ; କ୍ରୀଡ଼ା—2. Play; sport.

୩ । (ଅଧିକାରଣ. ଅ) ପ୍ରମୋଦ ଭୂମି—

3. Pleasure-garden.

୪ । ପ୍ରମୋଦ-ଲୁଣ୍ଠ—4. Pleasure grove.

୫ । ଖେଳପଡ଼ା—5. Play-ground.

୬ । ମନ୍ତ୍ରପିତ୍ତ; ଆଶ୍ରମ—6. Gymnasium.

୭ । କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥାନ—7 A place where amusements are performed.

[ଦ୍ର—ଦେ. ଆଶ୍ରମ ଏହି ଶବ୍ଦରୁ ଜାତ ।]

(ଆକ୍ରୀଡ଼ା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—କ୍ରୀଡ଼ା କରୁଥିବା—

Playing; sporting.

ଆକ୍ରୀଡ଼ନା—ସଂ. ବି. (ଆ+କ୍ରୀଡ଼ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅକ)—ଖେଳିବା—

Ākrīḍana

Playing; sporting.

(ଆକ୍ରୀଡ଼ିତ—ବିଶ)

(ଆକ୍ରୀଡ଼ିତା—ଶ୍ରୀ)

ଆକ୍ରୀଡ଼ିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ+କ୍ରୀଡ଼ିତ)—ଖେଳୁଥିବା—

Ākrīḍita

Playing; sporting.

(ଆକ୍ରୀଡ଼ିତା—ଶ୍ରୀ)

ଆକ୍ରୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ+କ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚ)—

Ākrushta ୧ । ସାବାକୁ ଗାଳି ଦିଆଯାଏ; ଉଦ୍‌ବିତ—

(ଆକ୍ରୁଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ) 1. Abused; rebuked.

(ଆକ୍ରୋଶ—ବି) ୨ । ନିନ୍ଦିତ—2. Blamed; reviled.

୩ । ଅଭିଶପ୍ତ—3. Cursed.

ସଂ. ବି—୧ । ପ୍ରବୁଷ ଭାଷଣ—1. Abusive speech.

୨ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ ଡାକ—2. Calling out.

ଆକ୍ରୋଷ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ରୋଷ (ଦେଖ)

Ākroṣa Akshoṣa (See)

ଆକ୍ରୋଶ—ସଂ. ବି. (ଆ+କ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Ākrośa ୧ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟ; ଚିତ୍କାର—

1. Vociferation; loud cry.

୨ । ନିନ୍ଦନ—2. Blame; reviling.

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା—3. Censure; abuse.

୪ । ଅଭିଶପ୍ତ—4. Imprecation; curse.

୫ । ଦଲପ—5. Oath.

୬ । ବିରକ୍ତି; ରାଗ; କ୍ରୋଧ—

6. Resentment indignation.

୭ । ଅଦତ୍ତ; ଦ୍ୱେଷ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—7 Spite; malice

ଆକ୍ରୋଶକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ+କ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Ākrośaka ୧ । ଚିତ୍କାର କରୁଥିବା—1. Vociferous.

(ଆକ୍ରୋଶିକା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦ୍ୱେଷକାକ୍ଷ—2. Spiteful; envious.

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା କରୁଥିବା—3. Reviling; vilifying.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନାକାକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି—Slanderer.

ଆକ୍ରୋଶନ—ସଂ. ବି. (ଆ+କ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅକ)—

Ākrośana ୧ । ଗାଳି ଦେବା—1. Reviling; slandering.

୨ । ଚିତ୍କାର କରିବା—2. Vociferating.

ଆକ୍ରୋଶିକା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି—୧ । ଏକାଗ୍ର କରିବା—

Ākrośibh 1. To concentrate.

ବାମ ଚରଣ ପରେ ବମ୍ବି

ଚଞ୍ଚଳ ମନକୁ ଆକ୍ରୋଶି । ପ୍ରାଚୀ—କରୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୨ । ବ୍ୟାପିବା—2. To spread.

କଳା ମେଘେ ଅବାଶରୁ ବରଷଇ ଜଳ

ଶବ୍ଦକୁ ଆକ୍ରୋଶି ଥିଲେ ଗୁପ୍ତ ଯାଏ କାଳ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମକରୁପଣଗୀତା ।

ଆକ୍ରୋଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଆ+କ୍ରୁଷ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଚୂ ୧ମା. ୧ବ)—

Ākroṣṭa

ଆକ୍ରୋଶକ (ଦେଖ)

(ଆକ୍ରୋଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ)

Ākrośaka (See)

ଆକ୍ଲିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଆ+କ୍ଲିନ୍)—

Āklinna

୧ । ଓଦା ହୋଇଥିବା—

1. Moistened; wet.

୨ । ଛିଆ ହୋଇଥିବା—2. Sprinkled

ଆକ୍ଲେଦ—ସଂ. ବି. (ଆ+କ୍ଲେଦ)—

Ākleda ୧ । ଓଦା କରିବା; କରୁଥିବା—

1. Wetting

୨ । ଛିଞ୍ଚିବା—2. Sprinkling.

ଆକ୍ଷଦ୍ୟୁତ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷଦ୍ୟୁତ+ଅ)—

Ākshadyūta କୃତ୍ରିୟ—Gambling.

୧	ର	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଘ
୨	ର	ଉ	ଋ	ଲୁ	ଘୈ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ଧ

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଜୁଆଖେଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ —

Relating to gambling.

ଅକ୍ଷଦ୍ୟୁତିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷଦ୍ୟୁତି + କୃତାର୍ଥ. ଅକ) —

Ākshadyūtika ଜୁଆଖେଳ ଦ୍ୱାରା ସାଧିତ—Effected or
(ଅକ୍ଷଦ୍ୟୁତିକା—ଶ୍ଳୀ) completed by gambling

ସଂ. ବି. ପୁଂ. ଜୁଆର; ଜୁଆଡ଼ି —A gambler

ଅକ୍ଷପାଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ଷପାଣ) —

Ākshapāṇa ୧ । ଉପବାସ—1. Fasting.

୨ । ଉପବାସ ଦ୍ୱାରା ଦେହ ଶୁଦ୍ଧି—

2. Purification by fasting.

୩ । ଭୋଜନାଦିରୁ ନିରତ—3. Abstention.

ଅକ୍ଷପାଟିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷପାଟି = କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥାନ; ବ୍ୟବହାର ସ୍ଥାନ
Ākshapātika + ଇକ) —

(ଅକ୍ଷପାଟିକା—ଶ୍ଳୀ) ୧ । ଜୁଆ ଖେଳରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—

1 Superintendent to a gambling-house

୨ । ପକ୍ଷା ବା ଜୁଆ ଖେଳରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ—2. A judge at
playing with dice; an umpire in a
game.

୩ । ବିଚାରପତି—3. A judge.

୪ । ଯେ ମକଦ୍ଦମା ବିଷୟ କଦୋବସ୍ତ କରେ—

4. An arranger of law-suits.

ଅକ୍ଷପାଦ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷପାଦ + ଅ) — ଅକ୍ଷପଦ ବା ଗୌତମ ଦ୍ୱାରା
Ākshapāda ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ବା ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଥିବା—

(ଅକ୍ଷପାଦ—ଶ୍ଳୀ) Taught by the sage Gautama.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ନୈୟାୟିକ—A logician; a follower
of the Nyāya system of philosophy.

ସଂ. ବି—(ଗୌତମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ) ନ୍ୟାୟ ଦର୍ଶନ—The Nyāya-
system of philosophy.

ଅକ୍ଷରକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅକ୍ଷର + ଇକ) —

Āksharika ୧ । ଅକ୍ଷରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1 Relating to letters.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷରକୁ ଅନୁସରଣ କରିଥିବା (ଅର୍ଥ ବା
ଅନୁବାଦ) — 2. Literal (meaning or
translation)

ଅକ୍ଷାର—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ଷର ଧାତୁ + ଭବ. ଅ) —

Ākshāra ୧ । ଦୁର୍ନାମ—1. Calumny.

୨ । ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ — 2. A charge,

୩ । ଅଗମ୍ୟାଗମନ ବା ଲଙ୍ଘନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ—

3. An accusation of adultery.

ଅକ୍ଷାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ଷର ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ) —

Ākshāraṇa ଅକ୍ଷାର (ଦେଖ) —Ākshār (See)

ଅକ୍ଷାରଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + କ୍ଷର ଧାତୁ + ଭବ. ଅନ + ଅ) —

Ākshāraṇa ଅକ୍ଷାର (ଦେଖ) —Ākshāra (See)

ଅକ୍ଷାରିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅ + କ୍ଷର ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Ākshārīta ୧ । ଅଭିଯୁକ୍ତ—1. Accused; charged

୨ । ଅପରାଧୀ—2. Guilty; criminal.

୩ । ଯୈଥୁନବିଷୟକ ଅପବାଦକ୍ରମ; ଅଗମ୍ୟାଗମନ ବା ଲଙ୍ଘନ
ଦୋଷଦୁଷ୍ଟ—3. Charged with adultery

୪ । ବିଦିତ—4. Vilified; blamed.

ଅକ୍ଷିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅକ୍ଷ + ଖେଳବା ଅର୍ଥରେ. ଇକ) —

Ākshika ୧ । ଜୁଆ ଖେଳାଳି; ଜୁଆର—

(ଅକ୍ଷିକା; ଅକ୍ଷିକା—ଶ୍ଳୀ) 1. Gambler.

୨ । ଜୁଆଖେଳରେ ଅର୍ଜିତ ଧନ—

2. Money gained by gambling

୩ । ଜୁଆରେ ହାରିବା ଧନ—

3. Money lost in gambling.

୪ । ଭାରସ୍ୱତ ଅକ୍ଷ ବା ପକ୍ଷାକାଠି ଯେ ରଖିଥାଏ—

4. One who uses loaded dice.

୫ । ଜୁଆ ଖେଳରେ ଜିତିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

5. One who wins at gambling.

୬ । ଜୁଆ ଖେଳଦ୍ୱାରା ଧନଅର୍ଜନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

6 One who gains by gambling.

୭ । ଜୁଆ ଖେଳରେ କରାଯିବା ଦେଣା—

7. Gambling debt.

୮ । ଇନିଶ (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଖ)

8. Iñiśa (tree) (See).

୯ । ଅକ୍ଷୁର (ଦେଖ) —(ଦରେବୃକ୍ଷ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ) —

9 Āchhu (tree) (See).

ସଂ. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ପକ୍ଷାଖେଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Relating to dice.

୨ । ଜୁଆଖେଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Relating to gambling

୩ । ଜୁଆଖେଳଦ୍ୱାରା ଯାହା ଜିତା ଯାଇଥାଏ; ହାତଦ୍ୱାରା
ଅର୍ଜିତ—3. Won by gambling.

ଅକ୍ଷିକପାଣ—ସଂ. ବି—ଜୁଆଖେଳରେ ରଖାଯିବା ବଳ—

Ākshikapāṇa Wager in gambling.

ଅକ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + କ୍ଷିପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Ākshipta ୧ । ତଳକୁ ଫିଙ୍ଗାଯାଇଥିବା—

(ଅକ୍ଷେପ—ବି) 1. Thrown down.

୨ । ଜବରଦସ୍ତି ଛଡ଼ାଇ ନିଆ ଯାଇଥିବା—

2. Snatched away.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ୧ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ନେବ । ଯଥା — 'ଗାଦ' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'ରଥ' ନ ମିଳେ 'ର' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠରେ 'ବ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଠରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ପାଠରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ପାଠରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ପାଠରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ ।

୩ । ଯାହାକୁ ବାଧା ଦିଆ ଯାଇଥାଏ; ପ୍ରତିହତ—

3. Repulsed.

୪ । ଉତ୍ତାପିତ—4 Overthrown.

୫ । ଧରା ଯାଇଥିବା; ଧୃତ—5. Seized; grasped.

୬ । ଆକୃଷ୍ଟ—6. Drawn; attracted.

୭ । ପ୍ରଲୋଭିତ—7. Enticed; seduced.

୮ । ପରାଭୂତ—8. Overpowered.

୯ । ଅଭୂତ—9. Bewildered.

୧୦ । ଉଦ୍‌ବେଗିତ—10. Perplexed; distracted.

୧୧ । ଉପାକୃତ କରା ଯାଇଥିବା—11. Deposited.

୧୨ । ଅପମାନିତ—12 Insulted.

୧୩ । ରବିତ—13. Reviled; abused.

୧୪ । (ଅମୂଳ) ସମାନ ସମାନ—

14. Equal to; equivalent to.

ଅକ୍ଷିପ୍ତିକା—୧୦. ବି (ଅକ୍ଷିପ୍ତି + କ + ଅ) — ରଙ୍ଗଭୂମିକୁ ଅକ୍ଷିପ୍ତି
Ākshiptikā ବେଳେ ନଟଦ୍ୱାରା ବୋଲିଯିବା ସଙ୍ଗୀତ—

A particular air or song sung by an actor while approaching the stage.

ଅକ୍ଷିପ୍ତି—୧୦. ବି. ପୂ. (ଅକ୍ଷିପ୍ତି + ସ୍ୱାର୍ଥେ ଅ) — ନିଶାରେ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ—
Ākshiba Intoxicated

ବି—ସଜନାଗଛ (ଦେଖ)—Sajanā (tree) (See)

ଅକ୍ଷୁଟୀ—୧୦. ବି. ପୂ. — ନିର୍ଦ୍ଦୟ; କଷ୍ଟର—Savage, cruel.

Ākshuṭī ୧୦ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଉଗ୍ରାଣ୍ଡ; ଚଣ୍ଡସ୍ୱଭାବୀ ସ୍ତ୍ରୀ—A virago

ଅକ୍ଷେପ—୧୦. ବି. (ଅ + କ୍ଷିପ୍ତି ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ) —

Ākshepa ୧ । ଫୋପାଡ଼ିବା; ଫିଙ୍ଗିବା; ଫିଙ୍ଗି—

(ଅକ୍ଷେପ—ବିଶ) 1. Throwing off, tossing; throwing away.

୨ । ଗତି—2 Movements.

୩ । କମ୍ପନ; ଅଭିବା—3. Shaking.

୪ । ରବିତ—4. Censure; reviling; abuse.

୫ । ଅପବାଦ; ଦୁର୍ନାମ—5. Satire; libel.

୬ । ଆକର୍ଷଣ—

6. Attraction.

୭ । ଅପହରଣ—7. Removal by theft.

୮ । ପ୍ରଲୋଭନ—8. Allurement; seduction.

୯ । ହାତ ଗୋଡ଼ ଛିଆଡ଼ିବା; ଅକ୍ଷେପ—9. Spasm.

୧୦ । ରଙ୍ଗ ଅକ୍ଷେପ ଉପରେ ବୋଳିବା; ଲଗାଇବା—

10. Applying on; smearing over (as colour).

ଗୋରୁକା ଶ୍ରେଣୀ ନିକାଶ ଗୋରୁ—ପ୍ରାଚୀନ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୧୧ । ବାକ୍ୟର ଅନ୍ୟାର୍ଥ କଳ୍ପନା—11. Assuming another meaning of a word.

୧୨ । ଅନୁମାନ—12. Inference.

୧୩ । ଉପାକୃତ—13 A deposit.

୧୪ । ଅପରାଧ—14. Objection.

୧୫ । ସାହିତ୍ୟର ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ଅଭିପ୍ରେୟାର୍ଥ ଗୋପନ—

15. A figure of speech in which something intended is suppressed.

୧୬ । ଅନୁତାପ—16. Regret.

୧୭ । ଅବଶୋଷ; ଶେଦ—17. Grief; sorrow.

ଅକ୍ଷେପକ—୧୦. ବି. ପୂ. (ଅ + କ୍ଷିପ୍ତି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ୍ଷେପ) —

Ākshepaka ୧ । ଯେ ଅକ୍ଷେପ କରେ—

(ଅକ୍ଷେପିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Drawing; attracting.

୨ । ଯେ ଫିଙ୍ଗେ—2. Throwing; tossing.

୩ । ରବିତାକାଶ—3 Reviling; abusing.

୧୦. ବି. ପୂ.—୧ । ନିନ୍ଦକ—1 Calumniator.

୨ । (ବିଦ୍ୟାଶାସ୍ତ୍ର) ଅକ୍ଷେପ—

2 Spasm; convulsion.

ଅକ୍ଷେପିବା—ଦେ. ବି.—ଖେଦକରିବା—To grieve.

Ākshepibā ଏକ ଅକ୍ଷେପ ଶାସ୍ତ୍ର ନକରି ବଳେ—ନିନ୍ଦକଶାସ୍ତ୍ର. ଶାସ୍ତ୍ରାବଳୀ ।

ଅକ୍ଷୋଟ—୧୦. ବି.—ଅକ୍ଷୋଟ (ଦେଖ)

Ākshoṭa Akshoṭa (See)

ଅକ୍ଷୋଡ଼—୧୦. ବି.—ଅକ୍ଷୋଡ଼ (ଦେଖ)

Ākshoṛḍa Akshoṭa (See)

ଅକ୍ଷୋଦନ—୧୦. ବି. (ଅ + କ୍ଷୁଦ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅକ୍ଷ) —

Ākshodana ମୃଗୟା; ଶିକାର—Hunting.

ଅକ୍ଷତା—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅକ୍ଷତ) —

Ākshatā ୧ । ବ୍ୟାୟାମ ଓ ମଞ୍ଜରିଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ସ୍ଥାନ—

1. Gymnasium; a place for gymnastic exercise.

ଚିତ୍ରବିଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସରେ ଶ୍ରମ ଯେ ପଶେ—ସାରଳା. ଚିତ୍ରାବଳୀ. ଶ୍ରୀ ।

୨ । ନୃତ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ସ୍ଥାନ—

2. A place for rehearsing singing and music; a music-school; a dancing-school.

୩ । ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବୈଶ୍ଣବୀ ବା ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କର ମିଳନ ସ୍ଥାନ—3. Monastery; a place where anchorites of a particular sect congregate and live.

(ଯଥା—ପୁରୀରେ ବଡ଼ ଅକ୍ଷତା ଓ ସାନ ଅକ୍ଷତା ୨୦ ଅକ୍ଷତା ।)

ସାଧାରଣ ଲେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଏକ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନର ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକି ହେବ । ଯଥା ।— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଗୋଟିକେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧି' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି.—ଏକପ୍ରକାର ବାକ୍ସ—

Ākhandi A kind of gun.

ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକି ଲେବେ ଥିଲେ କଲି,

ଅକ୍ଷର ଅକ୍ଷର ନ କ ଦେଲେ ଦାଗି । ଗୁଣକଥ—ସମ୍ପରକରଣ. ୩ ।

ଅକ୍ଷରଦ୍ୱାରା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅଗ୍ରକା; କାଟି ଓଗାଳିବା; କାଟି ଶୁଦ୍ଧ ନଦେବା—

Ākhandibā To restrain a person from going in his way.

ଅକ୍ଷପାଖ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଅକ୍ଷ ଓ ପାଖ)—୧ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ;

Ākshapākha ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ—1. All sides in the vicinity.

ଆଶ୍‌ପାଶ୍

ଆଶ୍‌ପାଶ୍ ୨ । ନିକଟ; ସମୀପ—2 Near.

ଦେ. ବି.—ନିକଟତ୍ୟ; ସାମ୍ପ୍ରାପ୍ୟ—Vicinity.

ଅକ୍ଷପାଖିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ସନ୍ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—

Ākshapākhī Adjacent.

ଆଶ୍‌ପାଶ୍

ଅକ୍ଷପାଖେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ.—୧ । ନିକଟରେ—

Ākshapākhe 1. Near by; in the vicinity.

ଆଶ୍‌ପାଶ୍ ୨ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ—

2 On all sides in the vicinity.

ଅକ୍ଷର—ବୈଦେ. (ଆ) ବି.—୧ । ଶେଷ—

Ākhar 1. Termination; end.

ଆଦ୍ୟ; ଆଦ୍ୟ ପଦ୍ଧତିରେ ଅକ୍ଷରକୁ ଦେବାର ଏହି ଏକା ଏଥି ପଲ ।

ଆକ୍ଷର ଆକ୍ଷର କରନ୍ତୁ—କରୋଦକମ୍, ଫ. ଗୀତ ।

(ଅଭିଳାଷ—ବିପ୍ରସ୍ତ) ୨ । ସମାପ୍ତି—2. Completion; finish.

୩ । ଅବସାନ; ଗତହେବାଅବସ୍ଥା—

3. Expiry.

କ୍ରି. ବିଶ.—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Ākharī (See)

ବିଶ.—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Ākharī (See)

ଅକ୍ଷର—ସ. ବି. (ଆ + ଶବ୍ଦ ଧାତୁ = ଖୋଳିବା + କରଣ. ଅର; ଯାହା

Ākshara ଦ୍ୱାରା ମାଟି ଖୋଳାଯାଏ)—

ଆକ୍ଷର ଖଳିକ; ଖଣିଜ—A digging bar; sped.

ପ୍ରାଦେ. (ମେଘନାଥ) ବି—ଅକ୍ଷର—

Alphabet; letter.

ଅକ୍ଷରକୁ—ବୈଦେ. (ଆ) କ୍ରି. ବିଶ.—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āksharaku Ākharī (See)

ଅକ୍ଷର—ବୈଦେ. (ଆ) ବିଶ.—୧ । ସର୍ବଶେଷ—1. Last.

Ākharī ୨ । ଗତ—2. Past; gone.

ଆକ୍ଷରୀ (ସଥା—ଅକ୍ଷର ସନ)

କ୍ରି. ବିଶ.—୧ । ସର୍ବଶେଷକୁ; ସର୍ବଶେଷରେ—1. At last.

୨ । ଶେଷବେଳକୁ—2 Towards the end.

୩ । ପଛକୁ—3. Later on; afterwards.

ଅକ୍ଷରୋଟ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅକ୍ଷରୋଟ—ଅକ୍ଷରୋଟ (ଦେଖ)

Āksharōṭa Akshoṭa (See)

ଅକ୍ଷାତ—ସଂ. ବି. (ଅକ୍ଷାତ = ଦେବଖାତ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଅ) —

Ākshāta ୧ । ଦେବଖାତ; ଅବୃତ୍ତିମ ଜଳାଶୟ—

1 A lake; a natural reservoir of water.

୨ । (ତୁଙ୍ଗୋଲପରଭାଗ) ଉପସାଗର—2. Bay.

ଅକ୍ଷାଶାଖା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ସଖା; ସହାୟ)—

Ākshāśākhā ୧ । ସହାୟ—1. Help.

୨ । ରକ୍ଷକ—2. Protector.

ଅକ୍ଷି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷି)—୧ । ନେତ୍ର, ଚକ୍ଷୁ—1. Eye.

Ākshi କାଣି ଅକ୍ଷିରେ କଳଳ ଗାରେ—ଦଗ ।

ଆଖି, ଡାକ; ଡାଖି

ଆଖି

୨ । ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି—2 Eye-sight.

୩ । ଦୃଷ୍ଟି—3. Look.

ସଖି ଅକ୍ଷି ରଖିଲୁ ରସାରେ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ଅକ୍ଷୁପ୍ତକର ଗଣ୍ଡି—4. The eye-like protuberance on the knot of a stem of sugarcane.

୫ । (କଦାହୁଁ) ନିଖିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଚିହ୍ନ—

5. The eye-like signs on the top of the cocoanut.

୬ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିବେଚନାଶକ୍ତି; ବିବେଚନା—

6. Consideration; discretion; discernment.

୭ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବୁଦ୍ଧି—7. Intelligence.

ଅକ୍ଷିଆ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ ଓ ଶ୍ଳୀ. [ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ଯଥା—

Ākshīa ଚକ୍ଷୁଅକ୍ଷିଆ, ଶେଷ ଅକ୍ଷିଆ]—

(ଅକ୍ଷେଇ—ଶ୍ଳୀ) ୧ । ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ—1. Eyed, (used in compounds)

୨ । ଦୃଷ୍ଟିଆ (ଦେଖ)

2. Drushtī (See)

୩ । ହୁରୁଡ଼ା ବଳଦଙ୍କ ଆଖି ଉପରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ଅଳ୍ପ ପୋତଳ—

୩. A band tied over the eyes of a shying bullock.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପ୍ରସ୍ତ—Spectacles.

ଅକ୍ଷିଆଗରେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ.—ସମକ୍ଷରେ; ସମ୍ମୁଖରେ—

Ākshīāgare Before one's very eyes.

ଚାଷିର ମାମ୍ବେ

ଅକ୍ଷିଆଲୁଆ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷି ପତା ଉପରେ ବାହାରିବା ବ୍ରଣ—

Ākshīālua A boil on the eye-lashes; sty,

ଆଖୁନୀ Hordeolum; Posthia.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

[ଦ୍ର—ଅକ୍ଷ ପତା ବା ଅକ୍ଷ ଉପରେ ଉଠିବା ବ୍ରଣକୁ ଅକ୍ଷ କହନ୍ତି ।]

ଅକ୍ଷିକଣ—ଦେ. ବି—ନାକ ପାଖରେ ଥିବା ଅକ୍ଷର ଶେଷ ମୁଣ୍ଡ—

Ākhikāṇa Corner of the eye

ଚୋଖେବ କୋନା

(ଅକ୍ଷିକଣ—ବିଷୟ)

ଅକ୍ଷିକାନ୍ତବା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷ ଦେଖାଇବା (ଦେଖ)

Ākhikāṇḍhibā Ākhi dekhāibā (See)

ଚୋଖ ଦେଖାନ

ଅକ୍ଷିକ୍ଷୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷ ଉପରେ ଦେବା ବ୍ୟଥା—

Ākhikṣuṇḍā Aching of the eye.

ଅକ୍ଷିକ୍ଷୋଲିବା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷପିତ୍ତବା (ଦେଖ)

Ākhikṣolibā Ākhiphitibā (See)

ଅକ୍ଷିକ୍ଷୋସିବା—ଦେ. କି—ବସୁ, ବସୁ ବା ମୁହଁ ଯୋଗୁଁ (କୌଣସି

Ākhikṣosibā ବ୍ୟକ୍ତି) ଅକ୍ଷର କଳା ତୋଳାକୁ ବୁଲାଇବାକୁ

ଟେକିବା; ଶିବନେତ୍ର ଦେବା—

To have one's pupils turned upwards.

ଅକ୍ଷିକ୍ଷୋସିହୋସିବା—ଦେ. ବି—୧ । ବସୁ, ବସୁ ବା ମୁହଁ ଯୋଗୁଁ

Ākhikṣohosibā ଅକ୍ଷର କଳା ତୋଳା ବୁଲାଇବାକୁ

ଶିବନେତ୍ରହସ୍ୟା; ଚୋଖ ଉଲଟିଯାଏ ଟେକି ହୋଇଯିବା—

ଆଁକ୍ଷୁରଜଜ୍ଞାନୀ 1. The turning of pupils of the

eyes upwards.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଶୁଣିଥୁଁ ଦେବା; ଭାଟକାଦେବା—

2. Being frightened, being dumb-founded,

ଏହା ଦେଖି ରବଳ ଅକ୍ଷି ଖୋସି ହୋଇଗଲା—ବୁଲାଇବାକୁ, ବସୁକୁ ।

ଅକ୍ଷିକ୍ଷା—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷାଦୃଷ୍ଟି; ଅକ୍ଷିଠାର—Side-glance.

Ākhiṣṭā

ଅକ୍ଷିକ୍ଷାକ୍ଷାକ୍ଷିବା—ଦେ. କି—ଚକ୍ଷୁ ଲୋକପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—

Ākhiṣṭākṣākṣibā

To have tearful eyes.

ଅକ୍ଷିକ୍ଷାକ୍ଷାକ୍ଷିହେବା—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷ ଲୋକପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଚକ୍ଷୁହେବା—

Ākhiṣṭākṣāheba Eyes becoming

tearful

ଅକ୍ଷିକ୍ଷୁଣ୍ଡ—ଦେ. କି—ଶପଥପୂର୍ବକ ଅକ୍ଷିକ୍ଷୁଣ୍ଡ କରିବା—

Ākhiṣṭuṇḍā To swear by touching the

ଚୋଖକୁ ଆଁ eyes.

ଅକ୍ଷିଠାର—ଦେ. ବି—୧ । ଅକ୍ଷିଦ୍ୱାରା କରାଯିବା ସଙ୍କେତ—

Ākhiṭhārā 1 Signal by side-glances.

ଚୋଖଟାରା ୨ । ଅକ୍ଷୁରକ ଭାବବା—2. To beckon by

winks.

ଅକ୍ଷିଠାର—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷଠାର (ଦେଖ)

Ākhiṭhārā Ākhiṭhārā (See)

ଅକ୍ଷିଠାରମାରିବା—ଦେ. କି. ୧ । ଅକ୍ଷାଦୃଷ୍ଟିକରିବା—

Ākhiṭhāramāribā 1. To cast side-glances.

ଚୋଖଟାରା ଅକ୍ଷି ଦେଖି ମରେ ଅକ୍ଷିଠାର—ପ୍ରାଚୀ. ପରଦେଶିକା ।

ଆଁକ୍ଷିମାରନା ୨ । ଅକ୍ଷଦ୍ୱାରା ସଙ୍କେତ କରିବା—

2 To beckon with eyes.

ଅକ୍ଷିଠାରବା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷିଠାର ମାରବା (ଦେଖ)

Ākhiṭhāribā Ākhiṭhāramāribā (See)

ଚୋଖଟାରା

ଆଁକ୍ଷିମାରନା

ଅକ୍ଷିଡ଼ି—ଦେ. ବି—ଉଲ୍ଲିକାରେ ନାହାରେ ବସି ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କ

Ākhiṛḍi ଦେହରେ ପାଣି ନ ଲାଗିବାପାଇଁ କୌଣସି ଭଲରେ

ପକାଯିବା ବତାରେ ବୁଣା ଯାଉଥିବା ଭଲରେ—

A mat of bamboo placed at the bottom

of a boat for the convenience of the people.

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଚକ୍ଷୁରୁଣ—

Ākhiṛḍiā Throbbing of the eye-lids.

ଚୋଖନାଗ

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ākhiṛḍiā Ākhiṛḍiā (See)

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆଦେବା—ଦେ. କି—ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ākhiṛḍideba Ākhiṛḍiā (See)

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଚକ୍ଷୁମଧ୍ୟ ଧଳା ଅଂଶ—Eye-ball.

Ākhiṛḍiā

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ākhiṛḍiā Ākhiṛḍiā (See)

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ.—ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ākhiṛḍiā Ākhiṛḍiā (See)

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଯାହା ଲୋକଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖା

Ākhiṛḍiā ଯାଉଥିବା—

(a thing) Which has been looked on by envying eyes.

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. କି—ଉଷ୍ଣ ଦେଖାଇବା; ବୁଲୁଣି କରିବା;

Ākhiṛḍiā ଅକ୍ଷିଦ୍ୱାରା ଧମକ ଦେବା—

ଚୋଖଦେଖାନ To frown; to threaten with a

ଆଁକ୍ଷିଦିକ୍ଷାଲାନା frowning face.

ଅକ୍ଷିଡ଼ିଆ—ଦେ. କି—ଲୋକରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦେଖିବା; ଲକ୍ଷ୍ୟ-

Ākhiṛḍiā ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା—To cast wistful

ଚୋଖଦେଖାନ glance on a thing

ଆଁକ୍ଷିଡ଼ିଆ କେତେ ଶକ୍ତିରେ ଉଦ୍ଧେ ଭାବ, ରଥ ପତାକେ ଦେଇ ଅଛି ।

କବିରାଜ—ବିଗବତ. ୧୦ମ ।

ଅକ୍ଷିଧର—ଦେ. ବି—ରୋଗବିଶେଷ—Ophthalmia.

Ākhiṭhārā [ଦ୍ର—ଏ ରୋଗରେ ଚକ୍ଷୁ ଅଭକ୍ତ ଓ ବ୍ୟସ୍ତ

ଚୋଖଟାରା ହୁଏ ।]

ସାଧାରଣ ଘେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳେ ଗଣ୍ୟ କରଇ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଠ ପଢ଼ାବେଳେ ଚକ୍ରର କରତର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଉ' ଗୋଡ଼ିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଠଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଠଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକର' ନ ପାଠଲେ 'ଅଳକର' ଦେଖିବେ

ଅଖିଧରା — ଦେ. ବି. — ଅସ୍ତ୍ରପୁର (ଦେଖ)

Ākhiḍharibā Ākhiḍharā (See)

ଆଁଖିଧରଣା

ଅଖିନପାଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଶେଷସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଖିରେ ଦେଖା

Ākhiṇapāibā ନ ଯିବା — (eyes) Not to reach

ଚୋଖିନାପାଞ୍ଚା the limit. — (ସଥା — ବଡ଼ ଦେଉଳ

ଉପରକୁ ଅଖି ପାଇନାହିଁ)

ଅଖିନାଲକରିବା — ଦେ. କ୍ରି. — ୧ । ଅରକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖାଇବା —

Ākhiṇālakaribā 1. To show red-eyes

ଚୋଖିନାଜାନ ୨ । ରାଗ ହେବା — 2. To be angry; to cast an angry look.

ଅଖିପକାଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ୧ । ଦେଖିବା —

Ākhipakāibā 1 To see; to look on.

ଚୋଖିଦେଖା ୨ । ଅସ୍ତ୍ରଦେବା (ଦେଖ)

ଆଖିଡ଼ାଲନା 2. Ākhidebā (See)

ଅଖିପତା — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଖି + ପତ) — ଚକ୍ଷୁର ଅବରଣ ପତ୍ତ;

Ākhipatā ପଲକ; ପିଛଡ଼ା — Eye-lids.

ଚୋଖିପତା

ଅଖିପତାକଶାନ୍ନହେବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅଦୌ ନଦ୍ରା ନ ଅଧିବା —

Ākhipatākashā Not to have a wink

nahebā of sleep.

ଅଖିପଲକରେ — ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ — ଶୁବ୍ରଞ୍ଜଳ; ସରୁର — In the

Ākhipalakare twinkling of an eye;

ଚୋଖିପଲକେ instantly

ଅଖିପାଖି — ଦେ. ବି. — ଶ୍ଵେର ହଠାତ୍ ପଶି ନ ପାଦେ, ଏହି

Ākhipākhi ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ଏକପ୍ରକାର କୌଶଳଯୁକ୍ତ

ଗୃହ — A house with a device to

prevent a person entering it.

ଅତି ଚତୁରତା ବୋଲୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅଖିପାଖି — ପାତାୟର. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଅଖିପାଣି — ଦେ. ବି. — ଲୁହ; ଲୋଭକ — Tear.

Ākhipāṇi କାନ୍ଦିବା ବା ଅଖି ପାଣି ଅଖି କୋଣେ ମଲିନୀ — ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଖିପାଣିଆଖିରେମରବା — ଦେ. ବି. — କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବହୁକାଳ

Ākhipāṇiākhire ଅପେକ୍ଷା କରି କରି ଶେଷକୁ ନିରାଶ ହେବା —

maribā Becoming hopeless after

waiting and waiting.

ଗୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ି ଅଖି ପାଣି ଅଖି କୋଣେ ମଲିନୀ — ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଖିପାଣେଇବା — ଦେ. ବି. — ସରଦ ବା ରୋଗ ହେତୁରୁ ଅଖିରୁ ପାଣି

Ākhipāṇeibā ବୋହୁବା — Flowing of tears from

the eyes due to cold or disease.

ଅଖିପିଛଡ଼ା — ଦେ. ବି. — ଚକ୍ଷୁ ପଲକକୁ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ବୁଜିବା; — ଚକ୍ଷୁର

Ākhipichhārdā ପଲକ — Winking of the eyes.

ଅଖିପିଛଡ଼ାପକେଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଚକ୍ଷୁର ପଲକକୁ ବନ୍ଦ କରିବା —

Ākhipichhārdāpakeibā To wink.

ଅଖିପିଛଡ଼ା — ଦେ. ବି. — ଅସ୍ତ୍ରପିଛଡ଼ା (ଦେଖ)

Ākhipichhārdā Ākhipichhārdā (See)

ଅଖିପିଛଡ଼ା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅଖିପିଛଡ଼ାପକେଇବା (ଦେଖ)

Ākhipichhārdibā Ākhipichhārdāpakeibā (See)

ଅଖିପିଛଲ — ଦେ. ବି. — ଅଖିପିଛଡ଼ା (ଦେଖ)

Ākhipichhālā Ākhipichhārdā (See)

ଅଖିପିଛଲିବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅସ୍ତ୍ରପିଛଡ଼ାପକେଇବା (ଦେଖ)

Ākhipichhālībā Ākhipichhārdāpakeibā (See)

ଅଖିପୁଅ — ଦେ. ବି. — ୧ । ଅସ୍ତ୍ରତୋଳାର ମଝିରେ ଥିବା କଳା ଅଂଶ —

Ākhipua 1 Black eye-ball; pupil

ଆଁଖିକାତାରା ୨ । ଅଖିର କଳା ଅଂଶର କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ରୂପ —

2. The small image reflected in the

Retina.

ଅଖିପିଟାଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅଖି ପିଟାଇବାର ଶିଳ୍ପକୁ ରୂପ — The

Ākhipitāibā causative form of Ākhipitāibā

ଚୋଖିପୋଳା

ଆଁଖି ଖୋଲନା

ଅଖିପିଟିବା — ଦେ. କ୍ରି. — ୧ । ଚକ୍ଷୁରୁଖିଲିତ ହେବା —

Ākhipitibā 1. (eyes) To open.

୨ । ବିରଡ଼ ଓ କୁକୁର ହୁଅନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ଅସ୍ତ୍ରପତା ଖୋଲି

ଯିବା — 2 (eyes the young of cats and

dogs) To open for the first time.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନୋଦୟ ବା

ଚିନ୍ତନ ଉଦୟ ହେବା — 3. To hit upon an

idea (about something).

ଅଖିପୁଟା — ଦେ. ବିଶ. ସଂ — ୧ । ସାଦାର ଅଖି ପୁଟୁ ଯାଇଥାଏ —

Ākhipuṭā 1. Blinded.

୨ । ଗାଳବିଶେଷ; ଅଜ୍ଞ; ଅବବେଚକ —

2. Ignorant; unreasonable.

ଅଖିପୁଟାଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅଖିରେ ମୁକ୍ତି ଅଛି ବସ୍ତୁ ଗେଟି କଣା କର —

Ākhipuṭāibā ଦେବା — To make the eye blind.

ଚୋଖିଗାଳା

ଆଁଖି ଫୁଟନା

ଅଖିପୁଟିବା — ଦେ. ବି. — ଅଜ ହେବା; ଚକ୍ଷୁ ଲୋପ ହେବା —

Ākhipuṭibā Becoming blind.

ଚୋଖିଗାଳେ ସାଞ୍ଜା ଏ ସକାଶୁ ରୁଚିକର ହୁଏ ଅଖି ପୁଟୁ —

ଆଁଖି ଫୁଟନା

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ର, ବନ ।

ଅଖିପୁଟେଇବା — ଦେ. କ୍ରି. — ଅସ୍ତ୍ରପୁଟାଇବା (ଦେଖ)

Ākhipuṭeibā Ākhipuṭāibā (See)

ଅଖିପୁଲ — ଦେ. ବି. — ଅଖିରେ ପୁଲ ବା ମାଂସବୃଦ୍ଧି ହେବା ରୋଗବିଶେଷ —

Ākhipulā Pearl in the eye,

ଚୋଖିର ମାଂସବୃଦ୍ଧି

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଖିଫେରାବା—ଦେ. କି—ଖୁବ୍‌ଖୁବ୍‌ ଚାହିଁବା—

Ākhipherāibā To look around.

ଚୋଖିଫେରା

ଅଖିବାଳ—ଦେ. ବ—ଅଖିପତାରେ ଥିବା କେଶ—

Ākhibālā Hair on the eye-lids.

ଚୋଖିର ବୋମ

ଅଖିବୁଜାବୁଜି—ଦେ. ବ—ଦେଖିବୁ ଜେଲବଜେଷ; ବୁଝିଅଣି ଜେଲ;

Ākhibujābujī (ଏ ଜେଲରେ ଶ୍ଵେତସ୍ଥାମୟ ଜଣକର ଅଖିକୁ ବୁଝିଅଣିସ୍ଥାମୟ ଆଉ ଜଣେ ସଙ୍ଗୀ ଲୁଗାରେ ବୁଜି ଦିଏ; ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗୀମାନେ ଲୁଚନ୍ତି; ଶ୍ଵେତ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୋଜେ)—A sort of native play.

ଅଖିବୁଜାଳ—ଗ୍ରା. ବ—ଅଖିବୁଜାବୁଜି (ଦେଖ)

Ākhibujālā Ākhibujābujī (See)

ଅଖିବୁଜିବା—ଦେ. କି—୧ । ଚକ୍ଷୁ ବନ୍ଦ କରିବା—

Ākhibujibā 1. To shut the eyes.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମରିଯିବା—2. To die

ଅଖିବୁଲାଇବା—ଦେ. କି—୧ । କୋପରେ ଅଖିକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ କରି

Ākhibulāibā ତେ ଲାକୁ ଏଣେ ତେଣେ ଫେରାଇବା—

ଚୋଖିବୁଲାଇ 1. To cast an angry look.

ଅଖିଫେରାନା ୨ । ଉତ୍ତମରୂପେ ସବୁଆଡ଼ି ଚାହିଁବା—

2. To look at every thing minutely.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା—

3. To investigate; to seek.

(ଯଥା—ସେ ଗୋଟିଏ ବରପାତ୍ର ପାଇଁ ବହୁତ ଅଖି ବୁଲାଇଲେ ।)

ଅଖିବୁଲେଇବା—ଦେ. କି—ଅଖିବୁଲାଇବା (ଦେଖ)

Ākhibuleibā Ākhibulāibā (See)

ଅଖିମଲବା—ଦେ. କି—ଅଖିପତାକୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ବା ଲେଡ଼ିଦ୍ଵାରା ରଗଡ଼ିବା—

Ākhimālāibā To rub the eye-lids.

ଅଖିମାରିବା—ଦେ. ବ—ଅଖିଠାରିବା (ଦେଖ)

Ākhiṁāribā Ākhiṁāribā (See)

ଅଖିମିଟିକେ—ଦେ. କି. ବଣ—ନିମିଷକେ; ଅଖିପିଛଡ଼ିବାକୁ ସେଇକ

Ākhiṁitike ସମୟ ସେଇକ ସମୟରେ—In the twinkling of an eye; in a moment.

ଅଖିମିଟିକା—ଦେ. ବ—ଅଖିକୁ ମିଟିମିଟି କରିବା; ଘନଘନ ଅଖିପିଛଡ଼ିବା

Ākhiṁitika ପକାଇବା—Twinkling of the eye.

ଅଖିମିଟିକାଇବା—ଦେ. କି—ଅଖିକୁ ଘନଘନ ବୁଜିବା; ଅଖିପିଛଡ଼ିବା—

Ākhiṁitikaibā To shut and open the eyes frequently.

ଅଖିମିଟିକାମାରିବା—ଦେ. କି—ଅଖିମିଟିକାଇବା (ଦେଖ)

Ākhiṁitikāmāribā Ākhiṁitikaibā (See)

ଅଖିମିଟିମିଟିକରିବା—ଦେ. କି—ଅଖିକୁ ଘନଘନ ବୁଜିବା—

Ākhiṁitimitikaribā To shut the eyes frequently.

ଅଖି ରଙ୍ଗ କରିବା—ଦେ. କି—ଅଖି ନାଲି କରିବା (ଦେଖ)

Ākhi rāṅga karibā Ākhi nāla karibā (See)

ପ୍ରାଣି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଖି କରିବା ରଙ୍ଗ

ଉପ ଦେଲ କାଗରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଖି । କୁଷ୍ଠାଦି. ମହାଭାରତ. ଶ୍ଵା. ।

ଅଖିରଙ୍ଗାଇବା—ଦେ. କି—ଅଖିନାଲି କରିବା (ଦେଖ)

Ākhirāṅgaibā Ākhiṁāla karibā (See)

ଅଖିରୁଚକ—ଗ୍ରା. ବଣ—ଚକ୍ଷୁସ୍ଵେଦକ; ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ—

Ākhiruchaka Pleasing to the eye.

ଚକ୍ଷୁରୋଚକ

अखिमनोहर

ଅଖିରୁ ଜୁଲୁଜୁଲିଆପୋକ ବାହାରିଯିବା—ଦେ. ବ—

Ākhiru julujulīāpoka bahāri jibā

ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରଭୃତି ଦେବୁରୁ ମଣ୍ଡିତବୃତ୍ତି ଯୋଗେ, ଅଖି

ଅଗରେ ଜୁଲୁଜୁଲିଆପୋକ ପରି ଅଗ୍ନି କଣାମାନ ଦେଖାଯିବା

Seeing stars dance before the eyes (as a result of weakness)

ଅଖିରୁ ପାଣି ବହିବା—ଦେ. କି—ବାଜିବା—

Ākhiru pāṇi bahibā To shed tears.

ଅଖିରୁ ପାଣିମରିବା—ଦେ. ବ. (ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ)—

Ākhiru pāṇimaribā ୧ । ଦୃଷ୍ଟି ଗୁଣି ଲେପହେବା—

ଚୋଖିବ ଜଳ ମରା 1. (eye-sight) To diminish (owing to old age.)

୨ । (ବହୁକାଳ ଚାହିଁବା) ଅଧିକ କିଛି ଦେଖା ନ ଯିବା—
(nothing To be seen.

ଅଖିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗେଞ୍ଜିବା—ଦେ. କି—୧ । ଚିରକ୍ଷୁ କରିବା—

Ākhire āṅguṭhi geñjibā 1. To tease.

୨ । ଠକ ଦେବା—2 To cheat.

ଅଖିରେ କାଠି ଗେଞ୍ଜିବା—ଦେ. କି—ଚିରକ୍ଷୁ କରିବାପାଇଁ କୌଣସି

Ākhire kāṭhi geñjibā କଥା ବାରମ୍ବାର କହିବା—

To speak something repeatedly in order to tease a person.

ଅଖିରେ ଧୁଳି ପକାଇବା—ଦେ. କି—ଠକ ଦେବା—

Ākhire dhūli pakāibā To deceive.

[ଦ୍ର—ଗୋଟିଏ ଅଖିରେ ଧୁଳି ପକାଇବା କଥା ସଦୃଶ ନୁହେଁ ।

ପକାଇମୋଡ଼ନ. ଉପ. ଶା. ଅ. ଗୁଣ. ।]

ଅଖିରେ ନାହିବା—ଦେ. କି—ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା; ସହ୍ୟ ନ ପାରିବା—

Ākhire nāhibā To be unable to bear or brook

ଚୋଖି ନାହାନ୍ତି

ଅଖିରେ ନାଚିବା—ଦେ. କି. (କୌଣସି ଅନୁପସ୍ଥିତ ବସ୍ତୁ)

Ākhire nāchibā ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନରେ ଆସିବା—

ଚୋଖି ନାଚ (some absent thing) To dance before one's mind.

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶବ୍ଦାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ୟତ୍ରରେ ପାଣ୍ଡବେ ଅଖିରେ ନାଚିଲେ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅଖିରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଦୃଷ୍ଟ ହେବା—

Ākhire pardibā To be seen.

ଅଖିରେ ଶୁଖୁଅକଣ୍ଠା ଗୋଜିବା—ଦେ. କି—ଠକବା; ପ୍ରବଞ୍ଚନା କରିବା—

Ākhire śukhuākantā geñjibā To cheat;
to deceive

ଅଖିରେଚକ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅଖିରେଚକ (ଦେଖ)

Ākhirochaka Ākhiruchaka (See)

ଅଖିଲଗିବା—ଦେ. କି—୧ । ସରଦ ହେତୁ ଲେନର ବୋହାବାକୁ

Ākhlāgibā ସେହି ଲେନର ଅଠାରେ ଦୁଇ ଅଖି ନ ଫିଟିବା
ଶ୍ରେଣୀ—1. A sort of disease.

୨ । ନଦ୍ରା ଅପିବା—2. (sleep) To attack

ଅଖିଲଞ୍ଜି—ଦେ. ବି—ଚକ୍ଷୁର ପ୍ରାନ୍ତଦେଶ—

Ākhlāñji The outer corner of the eye.

ଚୋଧେବକୋନା

ଦୁସ୍‌ସାଲା

ଅଖିଲେନ୍ଦର—ଦେ. ବି—ଚକ୍ଷୁରୁ ବହୁର୍ଗତ ମଳ—

Ākhlenderā The reheim of the eyes.

ଅଖିଲେନ୍ଦର—ଦେ. ବି—ଅଖିଲେନ୍ଦର (ଦେଖ)

Ākhlendherā Ākhlenderā (See)

ଅଖିଲୋଭ—ଦେ. ବିଶ—ଚକ୍ଷୁର ପ୍ରୀତିକର; ସୁନ୍ଦର—

Ākhllobhā Good-looking.

ଅଖୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଇନ୍ଦ୍ର)—ଇନ୍ଦ୍ର; ସ୍ୱାମୀଶ୍ୟାମ ସୁସ୍ୱାଦୁ ଉଦ୍ଭିଦ—

Ākhu ବିଶେଷ—Sugarcane.

ଆଖ; ଅକ

ईक; केन्तारि; इख

ଦେ. ତେଜୁକୁ

[ଦ୍ର—ଅଖୁର ପ୍ରକାରମାନ—(୧) କାଳ ବା କଳକବରା; (୨) କନ୍ଦାର (ମୋଟ ଓ କୋମଳ); (୩) ବମ୍ବେଇ (ଧଳା); (୪) କଙ୍ଗାଳ; (୫) ଖାଡ଼ି ଅଖୁ ବା ଖରି; (୬) ରୂପ ଅଖୁ (ବେଶି ଧଳା); ଏହା ଦୁଇପ୍ରକାର—କାନ୍ତିରୂପ; ସାଧାରଣ ରୂପ; (୭) ଦୁଗୁରବାଣୀ—ଏହା କଳା କିନ୍ତୁ ଦେହଯାକ ଧଳା ଗାର; (୮) କୋଇମାଟୁର ବା ଫର୍ମା (ଚଣ୍ଡିଫୁଲ ପରି ଏହାର ଧଳା ଫୁଲ ହୁଏ); (୯) ଶାଠୀ (କଳା, ମୋଟ ଓ ଉଚ୍ଚ), କାଶୋର ଅଖୁ (ଅତି ସରୁ, ନାଲି ଓ ଉଚ୍ଚ ।]

ସ.ବି. (ଅ+ଶନ ଧାତୁ=ଖୋଜିବା+କର୍ତ୍ତୃ.ଭ; ସେ ଖୋଜିଲେ)—

୧ । ମୂଷା; ଇନ୍ଦ୍ର—1. Mouse, rat.

୨ । ଶୁକର; ଗୁରୁ—2. Pig; hog.

୩ । ଚୋର; ଚୋର—3. Thief.

୪ । ସମ୍ପତ୍ତି ଥାଇ କି ର ସେ ଅପଣାର ପେଟକୁ ନ ଖାଏ;
କୃପଣ ଲୋକ—4. A miser.

* । ମୁଷାକାକି (ଦେଖ)

5. Mushākāni (See)

ଅଖୁକଳ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ କଳହାରୁ ଅଖୁ ପେଡ଼ା ହୋଇ ଦୋରୁଅ

Ākhukālā ବାହାରେ; ଅଖୁ ପେଡ଼ିବାର କଳ—

A machine to press sugarcane.

ଅଖୁକିଆରି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଖୁରୁଷ କରାଯାଏ—

Ākhukīārī A field of sugarcane

ଆଧବନ୍ଧେତ

उखाडी

ଅଖୁକିଆରିକୁ ଠେଲିଦେବା—ଦେ. ବି. (ପ୍ରବଚନ)—ବିପଦରେ

Ākhukīāriku thelidebā ପକାଇବା; ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା—

To put in danger; to inflict pain.

(ଯଥା—ଥରେ ପାଲରେ ପକାଇ ଥିଲି ଯେ ଖସିଗଲୁ, ରହିଥା

ବେଳପଡ଼ୁ ଅଉ ଥରେ ଅଖୁକିଆରିକୁ ଠେଲି ଦେବ ।)

ଅଖୁକୋଲୁଅ—ଦେ. ବି—ଅଖୁକଳ (ଦେଖ)

Ākhukolua Ākhukālā (See)

ଅଖୁକୋଲୁଆ—ଦେ. ବି—ଅଖୁକଳ (ଦେଖ)

Ākhukolua Ākhukālā (See)

ଅଖୁକୋଲୁଆ—ଦେ. ବି—ଅଖୁକୋଲୁଆ (ଦେଖ)

Ākhukolua Ākhukolua (See)

ଅଖୁଖାଇ—ଦେ. ବି—ଅଖୁକଳ (ଦେଖ)

Ākhukhāi Ākhukālā (See)

ଅଖୁଗ—ସ. ବି. (ଅଖୁ=ମୂଷିକ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ākhuga ମୂଷିକବାହନ; ଗଣେଶ—The God ganeśa.

(who rides on a mouse)

ଅଖୁଛେଦର—ଦେ. ବି—ଅଖୁଛେଦା (ଦେଖ)

Ākhuchhedarā Ākhuchhedā (See)

ଅଖୁଛେଦା—ଦେ. ବି—୧ । ଅଖୁପେଡ଼ା ହେବା ପରେ ବିମ୍ବା ଦାନ୍ତରେ

Ākhuchhedā ଚୋବାଇ ଖିଆ ହେବାପରେ ବାହାର ରସଶୟ

ଶ୍ରେଣୀ—1. Juiceless matter of sugar-

cane after it is pressed.

୨ । ଗୁଡ଼ରେ ରହିଯାଇ ଥିବା ଅଖୁର ଶୁଦ୍ର ଶୁଦ୍ର ଶ୍ରେଣୀ—

2 Bits of bark left in molasses.

ଅଖୁଦଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସ. ଇନ୍ଦ୍ରଦଣ୍ଡ)—

Ākhudandā ଅଖୁର ଗୋଟିଏ ଗଛ; ଗଛେ ଅଖୁ—

One plant of sugar-cane.

ଅଖୁଦୋରୁଆ—ଦେ. ବି—ଅଖୁରୁ ପେଡ଼ା ହୋଇ ବାହାର ଥିବା ରସ—

Ākhudorua The juice of sugarcane

ଆଧବନ୍ଧସ

after it is pressed

इधुरस

ଅଖୁଧଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ଅଖୁଦଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Ākhudhandā Ākhudandā (See)

୧	ର	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଫ	ଉଅ	ଋ
୨	ର	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଖୁନ୍—ବୈଦେ (ଅ) ବି—୧ । ଶିକ୍ଷକ—1 Teacher

Ākhun ୨ । ପାରସି ଓ ଆରବୀୟାର ଶିକ୍ଷକ—

2. A teacher of Persian and Arabic

ପାରସି ପଢ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ବିଦ୍ୟାପଥରେ ଅଖୁନ୍ ନିଯୁକ୍ତ ଥିଲେ ।

ଫାରାସୀୟାନ ଶିକ୍ଷକ—

୩ । ପାରସି ଓ ଆରବୀ ପଢ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା ମକ୍ତାବର ଶିକ୍ଷକ—

3. A teacher of a primary school of Persian and Arabic.

ଅଖୁନଜି—ବୈଦେ (ଅ) ବି. (ସମ୍ମାନାର୍ଥ)—ଅଖୁନ୍ (ଦେଖ)

Ākhunji Ākhun (See)

ବୈଦେ (ଅ) ଅ—ଅଖୁନ୍‌ଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ—A term of address to Ākhun.

ଅଖୁପଗା—ଦେ. ବି—ଅଖୁପଗାରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନଗୁଣ୍ଡକୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିବା
Ākhupaga ରେଖା—The line demarking the knots of sugarcane.

ଅଖୁପଣା—ଦେ. ବି—ଅଖୁଦୋରୁଆ (ଦେଖ)

Ākhupanā Ākhudorua (See)

ଅଖୁପବା—ଦେ. ବି—ଅଖୁପଗା (ଦେଖ)

Ākhupaba Ākhupaga (See)

ଆଦେବମ୍ପଗ

ଅଖୁପେଡ଼ା—ଦେ. ବି. ଅଖୁକୁ ଖାଇରେ ଚୁପୁଡ଼ିବା—

Ākhuperdā Pressing of sugarcane.

ଅଖୁପେଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଖୁକୁ ଖାଇରେ ଚୁପୁଡ଼ିବା—

Ākhuperdibā To press sugarcane

ଅଖୁବାଡ଼ି—ଦେ. ବି—୧ । ଅଖୁ ଖେତ; ଅଖୁକିଆରି; ଅଖୁ ଫସଲ

Ākhubārdi ହୋଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ର—1 A field of sugar-cane.

୨ । ଅଖୁସଞ୍ଜି—2 A stick of sugarcane.

ଅଖୁବାଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଖୁବାଡ଼ିରେ ଜାତ—

Ākhubārdiā 1. Produced in a field of sugar-cane.

୨ । ଅଖୁବାଡ଼ି ଜାଗିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. A watch-man of a field of sugar-cane.

ଅଖୁଭୁକ—ସ. ବି. (ଅଖୁ=ମୁଷା + ଭୁକ୍ ଧାତୁ=ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.)

Ākhubhuk କିମ୍ବ; ଯେ ମୁଷାକୁ ଖାଏ)—ବିରକ୍ତ—Cat.

ଅଖୁମଞ୍ଜି—ଦେ. ବି—କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲଗାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କଟା ହୋଇ-

Ākhumanji ଥିବା ଶ୍ଳେଷ ଶ୍ଳେଷ ଅଖୁର ପତ୍ର—

Small cuttings of the stem of sugarcane used as seed.

ଅଖୁରଥ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଖୁ=ମୁଷା + ଥେ=ବାହନ;

Ākhuratha ଯାହାଙ୍କର ମୁଷା ବାହନ)—ଗଣେଶ—

God Ganeśa.

ଅଖୁଶାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇନ୍ଦ୍ର + ଶ. ଶାଳ)—ଯେଉଁଠାରେ ଅଖୁ

Ākhusāla ପେଡ଼ା ହୋଇ ଗୁଡ଼ା ରନ୍ଧାଯାଏ—

ଆଦେବମ୍ପଗ

A place where molasses is prepared from sugar-cane

ଅଖେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଦେଖିବା—1. To look at.

Ākheibā ୨ । ଦୂରରୁ ଦେଖିବା—

ଦେଖନା; ତାକନା 2. To see from a distance.

୩ । ଦୃଷ୍ଟି କରିବା; ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇବା—

3. To cast an evil eye upon.

୪ । ହ୍ରାସ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବା—

4 To come nearer gradually.

ଅଖେଇଲ, ଅଖେ ଅଖେ ପାଖେଇଲ । ପ୍ରବଚନ ।

ଅଖେଟ—ସ. ବି. (ଅ + ଶ୍ଟ ଧାତୁ=ହାସ କରିବା; ମୃଗୟା କରିବା +

Ākhetā ଭବ. ଅ)—୧ । ମୃଗୟା; ପଶୁପତିଶିକାର—

1. Hunting; chase.

୨ । ହାସ; ଭୀତି—2 Fear; fright

ଅଖେଟକ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ଟ ଧାତୁ=ହାସ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅକ)—

Ākhetaka ୧ । ମୃଗୟାଶୀଳ; ଶିକାରୀ—

1. Fond of hunting.

୨ । ହାସଜନକ; ଉଦ୍‌ଘୋଷାଦକ—2. Frightful.

ସଂ. ବି. (ଅଖେଟ=ମୃଗୟା + ଶ୍ଟାର୍ଥ. କ)—

୧ । ମୃଗୟା; ଶିକାର—1. Hunting; chase.

୨ । ଶିକାରୀ—2. A hunter.

ଅଖେଟକ ପର୍ବା—ସ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଖେଟକ + ପର୍ବା)—

Ākhetaka parba ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ଶୁକ୍ଳସଂସ୍କୃତଶିଳା—

(୧୩ ଦିନ ଅଷ୍ଟମୀବିଦି ପୂଜା ହୁଏ ।)—

The 13th day of the bright fortnight of Śrābana (in which weapons are worshipped).

ଅଖେଟନ—ସ. ବି (ଅ + ଶ୍ଟ ଧାତୁ=ହାସ କରିବା + ଭବ. ଅକ)—

Ākhetana ଅଖେଟ (ଦେଖ)

Ākhetā (See)

ଅଖେଟିକ—ସଂ. ବି. (ଅଖେଟ=ମୃଗୟା + ନିପୁଣାର୍ଥରେ. ଇକ)—

Ākhetika ୧ । ମୃଗୟାକୁଶଳ କୁକୁର; ଶିକାରୀ କୁକୁର—

1. A hunting dog.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମୃଗୟା କରେ—

2. One who hunts.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମୃଗୟାଦ୍ୱାରା ଜୀବଜା ନିବୀଡ଼ କରେ; ମୃଗୟାଜୀବୀ ବ୍ୟାଧି—3. A hunter.

ସାଧାରଣ ଘୋଡ଼ା ଅପର ସ୍ତ୍ରୀରେ ଧୂଳି ୧ ଘୋଡ଼ିର ଅସର ଓ ବାହା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅସର ଓ ମାଣ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବୋଣସ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାଣସ୍ତ୍ର ଓ ଚକ୍ର ଘୋଡ଼ିରେ ଘୋଡ଼ିଏ ରାଆକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ଘୋଡ଼ି ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାଣସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଧନାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ବାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଉ' ଶୋଧିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

ସ. ବିଶ—୧ । ମୃଗୟାସଂକ୍ରାନ୍ତ—1 Relating to hunting.

୨ । ମୃଗୟାର ଉପଯୁକ୍ତ—2. Fit for hunting

ଅଖେଟି—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଖେଟି = ମୃଗୟା + ଇନ୍, ୧ମ ୧ବ.)—

Ākheti ମୃଗୟା; ବ୍ୟାଧି, ଶିକାରୀ—Huntsman; hunter

ଅଖେଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଅଖଡ଼ା (ଦେଖ)

Ākherdā Ākhrdā (See)

ଅଖ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା = କରଣ. ଅ + ଶ୍ରୀ.)

Ākhyā ଅ)—୧ । ନାମ—1 Name

୨ । ସଂଜ୍ଞା—2. Definition

୩ । (+ ଭାବ. ଅ) କଥନ—3 Speaking.

ଅଖ୍ୟାତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ତ)—

Ākhyāta ୧ । କଥିତ—1. Spoken.

୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—2. Denominated.

୩ । ସ୍ୱାକ୍ଷର—3. Known

୪ । ଗୁରୁପ୍ରେ କଥିତ—4. Narrated.

୫ । ଅନୁକ ନାମ ବ୍ୟାପାର ଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ)—

5. (a person or thing) Named so and so.

୬ । ଅନୁକ ନାମରେ ଡକାଯିବା—

6. Called so and so

୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) ରୂପ କରଣାର ଥିବା (ଧାତୁ)—

7. Conjugated (root.)

ସଂ. ବି—୧ । ବ୍ୟାକରଣର ଛତ୍ରକୁ ପ୍ରକରଣ—

1. The chapter on inflection of verbs.

୨ । ଛତ୍ରକୁ ଶବ୍ଦ; କ୍ରିୟା—

2. Verb which is inflected.

ଅଖ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା + ଅନ)—

Ākhyāna ୧ । ବାକ୍ୟ; କଥନ—

1. Word; description.

୨ । ଇତିହାସ—2. Legend; tradition.

୩ । କବିତା ବୃତ୍ତ—

3. Tale; story; anecdote.

୪ । ଗଳ୍ପାଦି କଥନ—4. Narration.

ଅଖ୍ୟାପଣ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଖେପଣ)—ଅପବାଦ ଦେବା; ଦୋଷ—

Ākhyāpāṇa ରୋପଣ—Defamation; accusation.

ଅଖ୍ୟାୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା + କରଣ)

Ākhyāyaka ଓ କର୍ତ୍ତା. ଅବ.)—

(ଅଖ୍ୟାୟିକା—ଶ୍ରୀ) ୧ । କଥକ; ପ୍ରବଚକ—

1. (one) Who relates a story.

୨ । ପ୍ରକାଶକ—2. Publisher.

୩ । ବକ୍ତା—3. Speaker.

ଅଖ୍ୟାୟିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ + ଅକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ākhyāyikā ୧ । ଗଳ୍ପ; କାହାଣୀ—

1. Narrative; story; fable.

୨ । ଐତିହାସିକ ଉପନ୍ୟାସ—

2. A legendary story.

୩ । ଉପଲକ୍ଷ୍ୟାର୍ଥ କଥା; ବିଦିତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ କଥା—

3 Allegorical story; fable.

ଅଖ୍ୟେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଖ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଯ)—

Ākhyeya କଥନୀୟ, ବାଚ୍ୟ—Speakable.

ଅଗ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗ୍ର)—୧ । ସମ୍ମୁଖ ବା ପୁରୋଭାଗ—

ଆଗେ; ଆଗା 1. Front; forepart of a thing.

ଅଗାଧ; ଆଗା ଶୂନ୍ୟ ବାବ ଶେଷ ଗୁଡ଼୍ୟକ ପରାଗ,

(ପଛ—ବିପରୀତ) ମୋ ବଳ ବାଳେ ଯାହା ସମକ ଅଗ—

ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ପୂର୍ବକାଳ—2. Past time.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ସମ୍ମୁଖକର୍ତ୍ତା; ପୂର୍ବକର୍ତ୍ତା—

1 In front; frontal; foremost.

୨ । ଅଗ୍ରସର—2. Leading; coming in front.

ସାହାଯ୍ୟୀ ଯେପରି ତାହାଣୀକା ବ୍ୟାପାର ସେହିପରି ସବୁ କାମକୁ ଅଗ—

ପକାରମୋହିନ—ଗଳ୍ପସ୍ତୁ ।

୩ । ପ୍ରଥମ—3. First (in place or time).

ଆଗ ପୁଅ ବାବ—ତଗ ।

୪ । ପ୍ରଥମ କରଣୀୟ—4. To be done first.

୫ । ଯେ ସବୁପ୍ରଥମେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—

5. Doing a thing first of all.

ଆଗ ସୁନା ଘର—ଶିଶୁରଞ୍ଜନ ଗୀତ ।

୬ । ପୁରାତନ—6. Old; ancient.

୭ । ଭବିଷ୍ୟତ—7. Future.

ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ—୧ । ସବୁପ୍ରଥମେ—1. First of all.

ବନ୍ଦ ଅରେ ଆଗ ପଛେ ନବାନା, ତରୁଣ ଉପାୟ କରନ୍ତି ସିନା ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍—ବିଦା ।

୨ । ପ୍ରଥମେ; ପ୍ରଥମତଃ—2 At first.

ବାହାନ୍ ସକ ଦେଇ ଦୋଷ କର ଆଗ—ବୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ. ମହାଭାରତ. ସର ।

୩ । ସମ୍ମୁଖରେ—3. In front.

ସେ ବଥା ବହୁ ଆଗ ଆଗ—କରଳାଥ. ଭଗବତ ।

୪ । ପୂର୍ବେ—4. Before; previously.

ଆଗ—ସଂ. ବି. [ଅଗ୍ର. ୧ମ. ୧ବ. (ଇ ଧାତୁ ଗମନ କରବା +

Āgah କରଣ. ଅସ୍) = ସାହାଯ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଅଧୋଗମନ କରେ]—

୧ । ଅପରାଧ; ଦୋଷ—1. Fault.

୨ । ପାପ; ଅପରାଧ—2. Sin.

୩ । ଶତ୍ରୁ—3 Injury.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉୟ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ଝେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁଳୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ୍

ଅଗକା—ଦେ. ବିଶ—ପୂର୍ବକାଳୀନ—

Āgakā Relating to the past

ଆଗେକାର

ଅଗକାର—ଦେ. ବିଶ—ଅଗକା (ଦେଖ)

Āgakāra Āgakā (See)

ହେଉ ଗଲା ଧର ଅଛି ଅଗକର ଦୋଷେ । ସଂରକ୍ଷଣପଦ୍ଧତିରୁ ମଧ୍ୟ ।

ଅଗକୁହା ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସେ ଆଗ କରି କଥା କୁହେ)—

Āgakuha ୧ । ଅଗବୋଲ — 1 Self-assertive.

(ଅଗବୋଲ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସେ ଅନାଦୃତ ହୋଇ ବାକ୍ୟବ୍ୟୟ କରେ—

2. One who speaks out uncalled for.

୩ । ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ କଥା କହେ—

3. One who speaks out before due time.

୪ । ସେ ଆଗ କରି ପାଞ୍ଜି ଫିଟାଏ— 4. One who speaks before all others, forward.

ଅଗଚଳ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—

Āgachala ୧ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଗ୍ରଣ କରି ଚାଲେ—

ଆଗେବଢ଼ନା 1. One who precedes others.

ଅଗଚଳ; } ଶ୍ରୀ ଅଗଚଳ ଅଗବୋଲ ଘର ଗର ମୁହାଁ ଘର ଘେଲ—ପର ।

୨ । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲେ—

2. One who leads others.

୩ । (ମନାଥେ) ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛିପି ଅଗ୍ରସର ହୁଏ—

3. One who overtops others.

୪ । କେହି ନ ଚାଲୁଥିବା ସେ ଚାଲେ—

4. Forward.

୫ । ଅଗବୋଲ (ଦେଖ)

5 Āgabolā (See)

ଦେ. ବି—୧ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିବା—

1. The act of preceding others.

୨ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଦେବା ବିଧବାର ପୂର୍ବ ସ୍ଵାମୀ ପୁରସ୍କାର ପୁତ୍ର—

2. A remarried widow's son of the previous marriage.

ଅଗଡ଼—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି—ପାଟିକ—

Āgarda Gate.

ଅଗତ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଭବିଷ୍ୟତ—

Āgat Future.

ଅଗତ—ସ. ବିଶ. (ଅ = ବସନ୍ତ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Āgata ୧ । ଆସି ପହଞ୍ଚିବା; ଉପସ୍ଥିତ—

1. Arrived; come.

୨ । (+ କର୍ମ. ତ) ପ୍ରାପ୍ତ; ଲଭି; ଅଧିଗତ—

2. Obtained; secured.

ଗ୍ରା. ବିଶ. (ଅଗାମୀ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତ)—

୧ । ଭବିଷ୍ୟତ—1. Future.

ଗାହିଁ ତ ମୋ ପ୍ରାୟ ଶୋଭା ବର୍ତ୍ତମାନ ତେ ଅର ଅଗତେ ଗୋହିଁ ।

ଭଜ. କୋଟିପ୍ରଭାପ୍ରସାଦକ ।

୨ । ଫେରି ଆସିଥିବା—2. Returned.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ପୂର୍ବ ବର୍ଷର ପୂର୍ବ (ବର୍ଷ)—

1 (the year) Previous to the last,

୨ । ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ବିଷୟ—2 Unheard of

(things)

୩ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକ (ବିଷୟ)—3 Wonderful

(things)

୪ । ଅସମ୍ଭବ (କଥା)—4 Improbable (things)

ସ. ବି. (+ ଭବ ତ)—୧ । ଆଗମନ—

1 Return; arrival.

୨ । ଉପସ୍ଥିତ—2. Presence.

ଅଗତକୁହା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. (ଗାଳ)—

Āgatakūha ସେ ମନଗଢ଼ା ଭବିଷ୍ୟତ କଥା କହେ; ସେ

ଅଗତକହା } ଶ୍ରୀ ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ବା ଅସମ୍ଭବ କଥା କହେ; ବାହାଘିଆ

ଅଗତକୋହା } କଥା କହିବା (ଲୋକ)—(a person)

Who speaks improbable things.

ଗ୍ରା. ବି—ଭବିଷ୍ୟତ କଥା କହିବା—

Prediction; fore-tell.

ଅଗତ ଚଢ଼େଇକି ବେସର ବଟା—(ପ୍ରବଚନ)—

Āgata chardheiki besara baṭā

ଭବିଷ୍ୟତ ଅନିଶ୍ଚିତ କଥା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ବସିବା

(ଶିବାବେଳେ ଚଢ଼େଇ ମଞ୍ଚ ହୋଇ ଆସିବ, ଏହି ଆଶାରେ

ଅଗତୁ ଚେକାଶର ଉପକରଣ ବେସର ବାଟ ରଖିବା ।)

[ଦ୍ର—ସମସ୍ତଙ୍କ ଥିବ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ପ୍ରବଚନ—ଗଛମେ କଠଳ ଓଠମେ ତେଲ ।]

ଅଗତପଞ୍ଚା—ଦେ. ବି.—ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପୂର୍ବରୁ ଚିନ୍ତା କରିବା—

Āgatapañcha Thinking of the future for

precaution; thoughts about the

future; fore-sight.

ଅଗତପଥ—ସ. ବି. (ଅଗତ = ଅଗମନ + ପଥ)—ଆସିବାବାଟ—

Āgatapatha Path.

ତତେ ପଞ୍ଚକ ଶୟନ

ତତେ ଗୁହେଁ ନୟନ

ତୋ ଅଗତ ପଥ ଅନୁସରଇ ବସି । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାୟ ।

ଅଗତପଞ୍ଚା—ଦେ. ବି.—ଅଗତପଞ୍ଚା (ଦେଖ)

Āgatapañcha

Āgatapañcha (See)

ଅଗତବନ୍ଧକ—ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଦ୍ଵିତୀୟ କରିବା

Āgatabandhaka ପୂର୍ବରୁ ମହାଜନ ନିକଟରୁ ଟଙ୍କା ଆଣି

ଅଗାଧବନ୍ଧକ

ବନ୍ଧକ ଦେବା—

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପନ ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା ୧— 'କାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

1. Previous mortgaging of a property to a creditor (previous to a subsequent transfer thereof.

୨ । ଅଗାମୀ ବର୍ଷର ଫସଲରୁ ଋଣ ଟଙ୍କା ଅଦାୟ କରିବା, ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମହାଜନଠାରୁ ଋଣ ଆଣିବା—

2. Borrowing money from a creditor on condition that it will be realised from the future usufruct of the mortgaged property.

ଆଗତବନ୍ଧା—ଆଗତବନ୍ଧକ (ଦେଖ)

Āgatabandhā Āgatabandhaka (See)

ଆଗତବନ୍ଧା ଶବ୍ଦୋକାଶ୍ରୀ—ପ୍ରବଚନ ।

ଆଗତୁର—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଗ୍ରତର)—

Āgaturā ୧ । ଅଗ୍ରମ—1. Advanced.

ଅଗ୍ରୀମ ୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟର ପୂର୍ବ—

ପେଶାମୀ 2. Happening before time .

୩ । ଅଗରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ପାଉଣା ନ ଦେଉଣୁ ଦିଆଯିବା—

3. Paid in advance.

ଦେ. କି. ବିଶ.—୧ । ଅଗ୍ରମରୂପେ—1 In advance

୨ । ପୂର୍ବରୁ—2 Before hand.

ଆଗନ୍ତୁ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଭୂ)—

Āgantu ୧ । ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ; ଅକସ୍ମିକ—

1 Suddenly arrived; accidental.

୨ । ଅଳ୍ପବୟସ୍କ—2. Shortlived.

ସ. ବି.—ଅଜଣୁ; ଅଜଣାଗତ; ଅଜ୍ଞାତକୁଳଶୀଳ ନବାଗତ ବ୍ୟକ୍ତି—

Stranger; unknown guest; new comer

ଆଗନ୍ତୁକ—ସ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଆଗନ୍ତୁ + ସ୍ୱାର୍ଥ. କ)—ଆଗନ୍ତୁ (ଦେଖ)

Āgantuka Āgantu (See)

ଆଗନ୍ତୁକବ୍ରତ୍ତି—ସ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଆଗନ୍ତୁକ + ବ୍ରତ୍ତି)—

Āgantukabrutti ଆଗନ୍ତୁବ୍ରତ୍ତି (ଦେଖ)

Āgantubrutti (See)

ଆଗନ୍ତୁବ୍ରତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଆଗନ୍ତୁ = ଅଯାଚିତୋପସ୍ଥିତ + ବ୍ରତ୍ତି = କାର୍ଯ୍ୟ)—

Āgantubrutti ବିନା ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଭୋଜି ଅବସରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—

Dropping in at feasts; coming to feasts uninvited

ସଂ. ବିଶ.—ଅଯାଚିତୋପସ୍ଥିତ (ଅଜଣୁ)—

(one) Who drops in at feasts; (one)

who comes to a feast uninvited.

ଆଗପଚ୍ଛା—ଦେ. ବି. (ବିପ୍ରସର ସଦୃଶ)—

Āgapachha ୧ । ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବଶେଷ ବିଷୟ—

ଆଖ୍ୟାପିତ୍ତ

1 First and last matters.

ଆଗାପିତ୍ତା; ଆଗୋପିତ୍ତ ୨ । ଆଗପାଖ ଓ ପଛପାଖ; ସମ୍ମୁଖ ଓ ପଶ୍ଚାତ—

2 Front and back sides.

୩ । ପ୍ରଥମ ଓ ଚତୁର୍ଥପକ୍ଷୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

3. First and following persons

୪ । ପୂର୍ବକାଳ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳ—

4. Previous time and afterwards.

କ ଭଲ ମନ୍ଦ ଲଭ ହାନ

କ ଆଗ ପଛ ବର୍ତ୍ତୁଣୀ—ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚ ମୂଳ ।

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ପ୍ରଥମ ଓ ଚତୁର୍ଥପକ୍ଷୀ—

1. First and following

୨ । ପ୍ରଥମେ ଘଟୁଥିବା ଓ ପରେ ଘଟୁଥିବା—

2 Happening first and happening last.

୩ । ସର୍ବପ୍ରଥମ ଓ ସର୍ବଶେଷ—

3. First and last.

୪ । ସମ୍ମୁଖରେ ଓ ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାଗରେ ଥିବା—

4 Front and back; fore and hind.

ଦେ. କି. ବିଶ.—୧ । ପ୍ରଥମେ ଓ ପରେ; ଧାରାବାହିକରୂପେ—

1. Serially.

୨ । ଏକର ପର ଅନ୍ୟ ଏହି ଭାବରେ—

2. One after the other; in succession.

୩ । ଆଗରେ ଓ ପଛରେ—3. Before and behind.

ଜନରେ ଗୁରୁତ୍ୱର ହୋଇ ଆଗ ପଛ,

ତେବେ ଜଣିଲେ ବୃଷଭ ସିଂହ ସହ । କୃଷିବିଦ୍. ମହାଭାରତ ।

ଆଗପତରିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଅଗ୍ରତର)—୧ । ସମାଜସ୍ଥ ମନୁଷ୍ୟ—

Āgapatariā ମାନବ ସାମାଜିକ ଭୋଜନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା ପଙ୍ଗତ

ଅର୍ଥାତ୍ତାଗାଁ ବେଳେ ସର୍ବାଗ୍ରେ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଖାଇବାପତ୍ତ

ପଡ଼େ; କିମ୍ବା ସମାଜ ପଞ୍ଜିରେ ଯାହାର ପତ୍ର ପଞ୍ଜିର

ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନରେ ପଡ଼େ; କୌଣସି ଜାତି ବା ସମାଜର

ସର୍ବପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି—ଯାହା ଖାଇବା ପତ୍ରରେ ପ୍ରଥମେ

ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ବତା ହୁଏ—1 The chief man

of a society to whom food is served

first as a sign of superiority; the

head man of a caste.

୨ । ହାତୁଆ ଓ ବିଶେଷତଃ ଗୁଡ଼ିଆ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ବିଶିଷ୍ଟ

ବ୍ୟକ୍ତି ଜାତିଆଣ ଭୋଜନରେ ଜାତିଭିନ୍ନମାନେ ଖାଇ

ବସିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଥମେ ଭୋଜନ କରନ୍ତି ଓ ଯାହାଙ୍କ

ଭୋଜନ ପରେ ଜାତିଭିନ୍ନମାନଙ୍କ ପଙ୍ଗତ ହୁଏ—

2. The head man of the society who

being fed first in a feast others are

fed.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅଗପତୁରଥ—ଦେ. ବିଶ—ଅଗପତୁରଥ (ଦେଖ)

Āgapaturīḥ Āgapatariḥ (See)

ଅଗପେଲ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଯେ ଆଗରେ ପେଲିଆଏ ବା
Āgapelḥ ପରିଆଏ—A pushing (man or woman)

ଅଗପେଲ } ଶ୍ରୀ ୨ । (ମହାର୍ଥରେ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କ
ଅଗପେଲେଇ } ଆଗେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପରିଆଏ—

2. (used in a bad sense) An
invidious (person).

ଅଗବତ୍ତିବା—ଦେ. କି.—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କଥା ନ କହିବା ପ୍ରଥମେ
Āgabardhibḥ କଥା କହିବା—1. To speak before
others speak.

ନାମକ କହିଲେ ଯଦ୍ୱାରା ଆଗ ବର୍ତ୍ତି । ସାବଧାନତା ସହକାରେ ।

୨ । ଆଗ ବଳିବା—2 To go in advance.

୩ । ଅଗ୍ରସର ହେବା—3. To advance, to move
forward

ସେ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟଶଃ କଣେ ଆଗ ବର୍ତ୍ତି,

କହିଲେ ପ୍ରାୟଶଃ ଦେଲେ ଯଥାର୍ଥ । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ । ମହାବଳ ।

ଅଗବତ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଗବତ୍—

Āgabat Advance.

ଅଗବଳାଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଯିବା—

Āgabalāibḥ 1. To see a guest off

ଏଗିୟେନ୍ଦେୟା । ୨ । ବିଶିଷ୍ଟ ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଦାୟ ନେଇ ଗଲବେଳେ
ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶେଷେ ଦୂର ଯିବା—

2. To accompany a respected person
to some distance, to see him off.

ଅଗବଳିବା—ଦେ. କି.—୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଆଗରେ
Āgabalibḥ ଗଲିଯିବା—1. To go in advance.

୨ । ଅଗବଳାଇବା (ଦେଖ)

Āgabalēibḥ (See)

ଅଗବଳେଇବା—ଦେ. କି.—ଅଗ ବଳାଇବା (ଦେଖ)

Āgabalēibḥ Āgabalāibḥ (See)

ଅଗବୋଲ—ଦେ. ବି.—୧ । ସବାସେ କହିବା—

Āgabola 1. Speaking in advance of others.

୨ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କଥା କହିବା—

2. Arrogance.

ଅଗବୋଲଣ—ଦେ. ବି.—ଅଗବୋଲ (ଦେଖ)

Āgabolana Āgabola (See)

ଅଗବୋଲ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ

Āgabola ଅର୍ଥାତ୍ କେହି କଥା ନ କହିବା କଥା କହିବା—
(ଅଗବୋଲ—ଶ୍ରୀ) 1. One who speaks before
others speak.

୨ । ମୁଣିଆ; ମୁଣ୍ଡ—

2. Forward; arrogant.

ଅଗବତ୍ ଅଗବୋଲ ପର ବାରି ହୁଏ । ଆଗରେ ଯିବା ମନ ଏ—ଭା ।

ଅଗଭରି—ଦେ. କି ବିଶ ଅଗ୍ରସରହୋଇ; ଆଗରେ ହୋଇ—

Āgabhari Going in advance; coming in fore
front.

ଅଗଭରିବା—ଦେ. କି.—୧ । ଅଗ୍ରସରହେବା—

Āgabharibḥ 1. To precede; to go in advance.

ଏଗିଏସାଓୟା; ଆଗବଡ଼ା ୨ । ଆଗରେ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

2. To do a work before-
hand.

ଅଗମ—ସଂ. ବି. (ଆ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + କରଣ. ଅ)—

Āgama ୧ । ଶ୍ରୁତି; ବୋଧାତ୍ମକ ଶାସ୍ତ୍ର—

1. Revealed doctrine of truth;
revelations

୨ । ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର—2 The Tantras.

୩ । ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ; ମହାଜନକଠାରୁ ପରମ୍ପରାଦ୍ୱାରା ଆଗ
ଉପଦେଶାବଳି; ଉପଦେଶପରମ୍ପରା—

3. Traditional doctrines handed down
from generation to generation.

୪ । ଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସ ବା ଶାସ୍ତ୍ର ପରିଶ୍ରମ—

4 Study of the Śāstras.

୫ । ଧାରା ବା ପ୍ରବାହ—5. Current.

୬ । ଆରମ୍ଭ—6. Beginning,

୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟକୁ ଅବିକୃତ ରଖି ତନ୍ତ୍ରରେ
ପ୍ରବେଶ—

7. A grammatical augment; a meaning-
less syllable inserted in any part of
a radical word (M. W.)

୮ । ଆଗମନ—8. Coming

୯ । ବୃଦ୍ଧି—9. Augment.

୧୦ । ପ୍ରାପ୍ତି—10. Acquisition.

୧୧ । ଭବିଷ୍ୟତ—11. Future.

ଅଗମନ—ସଂ. ବି. (ଆ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + କରଣ. ଅ)—

Āgamana ୧ । ଆସିବା—1. Coming

(ଗମନ—ବିପରୀତ) ୨ । ଉପସ୍ଥିତି—2. Arrival

୩ । ମିଥୁନ; ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗମ—3. Cohabitation

ଅଗମବକ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ.—ଭବିଷ୍ୟଦ୍ୱକ୍ତା—

Āgamabaktḥ Foreteller; prophet.

ଅଗମବିରୋଧ—ସଂ. ବି. (ଅଗମ = ଶାସ୍ତ୍ର + ବିରୋଧ)—

Āgamabirodha ୧ । ଶାସ୍ତ୍ରବିରୋଧ; ଶ୍ରୁତିବିରୋଧ—

1. Contrary to the Śāstras.

ସାଧାରଣ ସେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଯଦି ଗୋଟିକରେ, ତେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବଦଳାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଗୋଟିକେ; 'ବୃ' ନ ମିଳେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ବାକ୍ୟରେ ଅର୍ଥଦୋଷବିଶେଷ—

2. A fault in composition

ଅଗମବେଦ — ସଂ. ବିଶ. (ଅଗମ + ବିଦ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍) —

Āgamabedi ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ପଣ୍ଡିତ — Wellversed in Śāstras.

ସଂ. ବି. — ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଗୁରୁ ଗୌଡ଼ପାଦାଚାର୍ଯ୍ୟ —

Gaurḍapādāchārjya, the preceptor of
Śaṅkarāchārjya.

ଅଗମିତ — ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗମ ଧାତୁ ଶିତ; ଗମେ + କର୍ମ. ତ) —

Āgamita ୧ । ଅଧୀତ — 1. Studied.

୨ । ଜ୍ଞାତ — 2. Known,

୩ । ପ୍ରାପ୍ତ — 3. Obtained.

ଆଗର — ଦେ. ଅ — ଆଗେ — Before; first of all.

Āgara

ଆଗେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବରହେ କାନ୍ତର, ଉତ୍ତର ବହୁର ଆଗର,

ଆଗା କୃଷ୍ଣର ବାଳକ ବରହେ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ନବନାଥ — ଭଗବତ ।

ଆଗରେ ହେବା — ଦେ. କି. — ସାମନା ବା ସମ୍ମୁଖକୁ ଆସିବା; ଦେଖା

Āgare hebṭh ଦେବା — To appear in person.

ଆଗଲ — ଗ୍ରା. ବିଶ. — ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ସେ ଆଗରେ ଥାଏ ବା ଯାଉଥାଏ —

Āgala Going in front; advancing.

ଆଗଲପିଛଲ — ଗ୍ରା. ଅ — ଆଗପଛ — Front and back

Āgalipichhili ସେ ହୁଇ ଜଣ ଆଗଲପିଛଲ ହୋଇ ସାବଧାନର ଲେଖକ

ଆଗାଡ଼ିପିଛାଡ଼ି ଦେଖି ଅଧି ଗ୍ରନ୍ଥରେ କହୁଲେ —

ଆଗାଡ଼ିପିଛାଡ଼ି ପଞ୍ଚାବଳୀରେ, ଛମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଆଗସର — ଦେ. ବିଶ. — (ସଂ. ଅଗ୍ରସର) — ଅଗ୍ରସର (ଦେଖ)

Āgasara Agrasara (See)

ଆଗସରି — ଦେ. ଅ. କି. — ଅଗ୍ରସର ହୋଇ — Advancing.

Āgasari ସବୁ ବସ୍ତୁକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି, ପାତ୍ର ବନୋଇ ବହେ ଆଗସର ।

ଗ୍ରାମୀ — ନଳଚରଣ ।

ଆଗସରିବା — ଦେ. କି (ସଂ. ଅଗ୍ରସର) — ଅଗ୍ରସର ହେବା —

Āgasaribṭh To proceed; to go in advance.

ଆଗସୁ — ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ଅଗ୍ର) — ୧ । ଆଗଠାରୁ; ପ୍ରଥମରୁ —

Āgasuñ 1. Before; from before.

ଆଗେଥେକେ ୨ । ପୂର୍ବରୁ — 2. Previously.

ଆଗହୁ — ଗ୍ରା. ଅ. — (ସଂ. ଅଗ୍ର) — ଆଗସୁ (ଦେଖ)

Āgahuñ Āgasuñ (See)

ଆଗହେବା — ଦେ. କି — ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ ହେବା —

Āgahebṭh To appear before.

ଆଗେହେଉଆ ବାବା ହେବ କେହିବା ମଙ୍ଗଳକ୍ଷଣେ,

କୋଇଣ ଆଗ ହୋଇଲେ ଅପଣେ । ଭଜ — ବେଦେଶ୍ଵରକଳସ ।

ଆଗ — ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ର) — ସର୍ବାଗ୍ର —

Āgā First of all

(ପିଛ — ବିପକ୍ଷତ) ଭେଲ ଲଗେଇବ ଅବାଗାବା ଖାଇ ବସିବ ଆଗ — ଚଗ ।

ଦେ. ବିଶ. — ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ଆଗରେଥିବା — Frontal.

ଆଗାଡ଼ି — ଦେ. ବି. — ୧ । ଦେହର ଆଗ ପାଖର —

Āgārdi

1. Fore part of the body.

୨ । ପଶୁର ଆଗ ଗୋଡ଼ — 2. Fore legs of a beast.

୩ । ଆଗ ଗୋଡ଼ଦ୍ଵାରା ନାଚ —

3. Kicks with fore legs.

ଦେ. ବିଶ. — ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ଅଗ୍ରଗାମୀ — Advancing.

ସୁଦତ୍ତ ଜେନ ଅଜ୍ଞାନ, ସାମଲ ଭରୁ ଭଜନ

ତେବେ ଯିବେ କୋହୁବେଟି କେ ଆଗାଡ଼ି । ବଦନ୍ତରୀ. ଭଦ୍ରାବରପଣ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. ବିଶ. — ୧ । ପୂର୍ବେ —

1. Formerly.

୨ । ପ୍ରଥମେ — At first.

ଦେ. କି. ବିଶ. — ୧ । ଆଗରେ — 1. In front.

୨ । ଆଗେ ଆଗେ — 2 In advance.

୩ । ସର୍ବାଗ୍ର; ସର୍ବା ପ୍ରଥମେ — 3. First of all.

ଆଗାଡ଼ି ଉଠାଇବା — ଦେ. କି. — (ଦୃଷ୍ଟ ଦୋଡ଼ା) ଆଗ ଗୋଡ଼ରେ ନାଚ

Āgārdi uṭhāibṭh ଉଠାଇବା — To kick with the

ଆଗେବର୍ତ୍ତୀତୋଳା fore legs (said of a wicked horse).

ଆଗାଡ଼ିପିଛଡ଼ି — ଦେ. ବିଶ. (ବିପକ୍ଷତ ସହଚର) — ଆଗପାଖର ଓ

Āgārdipichhārdi ପଛ ପାଖର — Front and back;

ଆଗାଡ଼ିପିଛାଡ଼ି, fore and hind.

ଆଗାଡ଼ିପିଛାଡ଼ି ଦେ. ବି. — ୧ । ଘୋଡ଼ାର ଆଗ ଗୋଡ଼ର ଦଉଡ଼ି ଓ

ଆଗାଡ଼ିପିଛାଡ଼ି ପଛ ଗୋଡ଼ର ଦଉଡ଼ି —

1. Strings tied to the fore and hind legs
of a horse.

୨ । ଘୋଡ଼ାର ଆଗ ଗୋଡ଼ଦ୍ଵାରା ନାଚ ଓ ପଛ ଗୋଡ଼ଦ୍ଵାରା

ନାଚ — 2. Kickings of a horse by its

fore legs and hind legs.

୩ । ଆଗପାଖ ଓ ପଛପାଖ —

3. Fore part and the hind part

ଆଗାମାରବା — ଦେ. କି — ଅନାଜ କରବା; ଅନୁମାନ କରି ପୂର୍ବରୁ

Āgāmāribṭh କରବା — To predict by guess; to

say something before-hand.

ଆଗାମିକ — ଦେ. ଅ — ଭବିଷ୍ୟତକୁ; ପରେ; ଭବିଷ୍ୟତରେ —

Āgāmika In future; henceforth

ଆଗାମୀ — ସ. ବିଶ. (ଅ + ଗମ୍ ଧାତୁ + ଇନ୍) — ଭବିଷ୍ୟତରେ

Āgāmī ଭବିଷ୍ୟତ; ଭବିଷ୍ୟତ; ଯାହା ପରେ ଭବିଷ୍ୟତ — Future;

(ଆଗାମିକା — ଶ୍ରୀ) subsequent

ଆଗାଡ଼ି — ସଂ. ବି. — ଆଗର (ଦେଖ)

Āgāra Agāra (See).

ଆଗି — ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବି. — (ସଂ. ଅଗ୍ନି) — ଅଗ୍ନି —

Āgi Fire.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଊ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ଷ	ଇଅ	ଈ	ଊ

ଅଗିଆଁ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଜ୍ଞା)—ଅଜ୍ଞା (ଦେଖ)

Āgiāñ Ājñā (See)

ଅଗିଆଣି—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଗ୍ରସର; ଅଗ୍ରଗାମୀ—

Āgiāñi Leading; going in advance.

ଅଗିଲା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—ଆଗ (ଦେଖ)

Āgilā Āga (See)

ଆଗଳା

ଅଗଳା

ଅଗିଲିପିଛଲି—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଦୃଶ)—ଅଗପଛ (ଦେଖ)

Āgilipichhili Āgapachha (See)

ଅଗିଲିପିଛଲି ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ—ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଶକ୍ତି ।

ଅଗୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ଅଗ୍ରସର—Leading; going in

Āguā advance of others; going before.

(ଅଗେଇ; ଅଗୋଇ—ଶ୍ରୀ)

ଆଗୁଆ; ଏଗୋ; ଆଗୁଆ

ଅଗଳା; ଅଗବା

ଅଗୁଆଣି—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଗିଆଣି (ଦେଖ)

Āguāñi Āgiāñi (See)

ଅଗୁଆଳି—ଦେ. ବି—କୁରୁକର ଦାନ୍ତ ପାଖ—

Āguāli The sharp end of an axe.

ଅଗୁଆସେନା—ଦେ. ବି—ସେନାଗ୍ରଣୀ; ସେଇଁ ସୈନିକ ସେନାଦଳର

Āguāsaina ଅଗରେ ଥାଏ—Advance-guard.

ଆଗୁଆସେନା

आगापलटन्

ଅଗୁ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ଅ—୧ । ପ୍ରଥମରୁ—

Āguñ 1. From the very beginning.

୨ । ପୂର୍ବରୁ—2 From before.

ମୁହଁ ଓ ଆଗୁ ମନେ ନିଜକୁ ବଢ଼ି—ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି, ମହାବୀରତ୍ଵ ।

୩ । ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା—3. Than before.

୪ । ସମ୍ମୁଖ ଦିଗରୁ—4. From the front.

ଅଗୁସାର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ରସର)—ଅଗ୍ରସର (ଦେଖ)

Āguñsāra Agrasara (See)

ଅଗୁବଳି—ସଂ. ବିଶ—ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ; ଅଗ୍ରସର—Leading; going

Āgubali before; going in advance.

ଅଗୁଳ—ଦେ. ବି.—(ସଂ. ଅଗ୍ନି)

Āgula ୧ । ଜ୍ୱରର କାରଣ ଓ ଔଷଧବିଶେଷ—

1. Febrifuge.

୨ । ଅଟକା; ନିରୋଧ—

2. Restraining; restraint.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଅଗୁଆଳ; ଦୃଷ୍ଟିପଥରେ ବାଧା—

1. An obstacle put in the line of vision.

୨ । ପର୍ବତରୁ ଆସୁଥିବା ପାଣିକୁ ବନ୍ଦୀକାର ଅଟକାର ରୂପେ

ଅବକାଳ କା ବନ୍ଦ ପୋଷଣ—

2. Reservoir formed by restraining rain-water from mountain by drains.

ଅଗୁଳା—ଦେ. ବି—ହସ୍ତ ବା ପଦର ହାତୁଳା ହୋଇଥିବା ଅଙ୍ଗୁଳି

Āgulā ଅଟକାଇବା ନିମନ୍ତେ ଲୁହାର ଅଙ୍ଗୁଳି; ଅଗୁଆ—

A small iron ring used to keep slack finger-rings in position.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ସମାପ୍ତ—

1. Accomplished; finished.

ହତ ହେବା ପରେ ଶୁଦ୍ଧ ଅଗୁଳା, ସାତଲେ ବରଫ ପାତମାଳା—

ପ୍ରସାଦିତ ।

୨ । ଅଧିକ; ବେଶି—2. Excessive.

ଅଳଙ୍କାର ଦୃଶ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ଅଗୁଳା

ଅଗୁଳିବା—ଦେ. କି—୧ । ସମ୍ମୁଖରୁ ଗତି ରୋଧ କରିବା; ଉପାଳିବା—

Āgulibā 1 To restrain the front side.

ଆଗୁଆନ ସ୍ଥଳରେ ଆଗୁଳି ଅସି ମୋର ସ୍ଵର—ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି, ମହାବୀରତ୍ଵ ।

୨ । ଅଗକୁ ଉଦ୍ଧୃତ୍ୱ—2. To move ahead.

୩ । ଅଗକୁ ବା ସମ୍ମୁଖ ଦିଗକୁ ଗତି କରିବା—

3. To move forward.

ସେ ମାଲ ପଡ଼ିଲା ପାଖ ଘୋଡ଼ା ଅଗୁଳି । ସାରଳା. ମହାବୀରତ୍ଵ ।

୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଅଗରୁ ଲୁଚି କରି ଜଣି କରିବା—

4. To lie in ambush; to lie in wait.

ଅଗୁସାର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଗ୍ରସର)—ଅଗ୍ରସର (ଦେଖ)

Āguñsāra Agrasara (See)

ଅଗୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଗୁ ଧାତୁ = ଅଗ୍ରୀକାର କରିବା + କ୍ଷୁପ୍ତ ବା)

Āgū ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଉ)—

ଅଗ୍ରୀକାର; ପ୍ରତିଜ୍ଞା—Promise.

ଅଗେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଅଗ୍ର)—

୧ । ଅପେକ୍ଷା—1. Than.

ବାହା ଅଗେ ବଡ଼ ଭୁଞ୍ଜି । ମଧୁସୂଦନ. ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି ।

୨ । ତୁଳନାରେ—2. In comparison with.

୩ । ଅଗରେ—3. Before; in times past

୪ । ପୂର୍ବେ—4. In the past.

୫ । ସକଳଙ୍କ ଅଗରେ—5 Ahead.

୬ । ପ୍ରଥମରେ—6. At first.

ସବେ ବୋଇଲେ ପ୍ରମା ସଖା

ସେ ପାଦ ପଦ୍ମ ଅଗେ ଦେଖି । ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୭ । ସମ୍ମୁଖରେ—7 In front.

୮ । ନିକଟରେ—8. Near.

ସେ ଶ୍ୟାମ ନାଗର ନିକଟମ ନିଧର ମୋ ଅଗେ ଘେ । ବିଦ୍ୟୁତ୍. ସଙ୍ଗୀତ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ଜ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଈ

ଅଗ୍ରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତରାସିନି ବା ବୈଶ୍ୟ)—

Āgri ୧ । ଏ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ବୈଶ୍ୟଜାତିବିଶେଷ, ଏମାନେ ବ୍ୟବସାୟ କାଶିଜ୍ୟ କରନ୍ତି—1. A class of *Baiśyas* of this country who carry on trade and commerce.

[ଦ୍ର—ଉଗ୍ର, ଅଗ୍ରବନ ବା ଅଗ୍ରାବୁ ଏମାନେ ପ୍ରଥମେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିଥିବାରୁ ଏହି ନାମ ।

କଟକ ଜିଲ୍ଲାର କଲରାବାଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ଅନେକ ଅଗ୍ରି ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଘିଅ ବେପାର କରନ୍ତି । ସମ୍ବତ୍ତଃ ବେଲ ନ ଥିବା ବେଳେ ମହାନଦୀ ବାଟରେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆସିମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ ଉପଲକ୍ଷରେ ଆସି ଏ ଦେଶରେ ମହାନଦୀ କୂଳରେ ରହି ଯାଇ ଅଛନ୍ତି ।]

୨ । ଅଗ୍ରିଆ (ଦେଖ)—2. Āgriā (See)

ଅଗ୍ରିଆ—ଗ୍ରାମ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଗ୍ରିଜାତି ।

Āgriā The Āgri caste.

[ଦ୍ର—ଏହି ଉତ୍ତରାସିନିମାନେ ଆକବରଙ୍କ ସମୟରେ ଆସି କାଳକ୍ରମେ ଓଡ଼ିଆ ହୋଇଯାଇ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ଵୟଂଗତ, ଶାରଙ୍ଗଗତ, ଗାଙ୍ଗପୁର, ବାମନା, ସମ୍ବଲପୁର ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏମାନେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଜାତି । ଏମାନଙ୍କର ସ୍ଵାକଲମ୍ବନଶୀଳତା ଅଦର୍ଶ-ସ୍ଥାପୟ । ଏମାନେ ବଡ଼ମତ କପା ଚଷନ୍ତି ଓ ସୂତା କାଟନ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁରେ ଏମାନେ ‘ଗୌରୀଶା ଘର’ ନାମରେ ଜ୍ୟୋତ, କାରଣ ପ୍ରଥମେ ଅଗ୍ରାବୁ ୮୦୫ ପରବାର ଏଠାକୁ ଆସି ରହିଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କର ଆଖୁର ବ୍ୟବହାର ବୈଶ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଖୁର ବ୍ୟବହାର ପରି କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କର ପରତା ନାହିଁ ।]

ଅଘ—ଗ୍ରାମ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ବିଶ. —୧ । ଅଗେ; ପ୍ରଥମେ; Āgh ପ୍ରଥମେ—1. At first; firstly.

୨ । ପୂର୍ବେ—2. Previously; formerly.

ଅଘରମିତାର—ଗ୍ରାମ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ପୂର୍ବପର; ଅଗପର—
Āgharmitār As formerly.

ଅଘାତ—ସ. ବି. (ଅ + ହନ ଧାତୁ = ବଧକରବା + ଭାବ. ଅ)—
Āghāta ୧ । ପ୍ରହାର—1. Blow; stroke.

(ଅହତ—ବିଶ) ୨ । ଛେଦନ—2. Cut.

୩ । ବଧ—3. Killing.

୪ । ଚାଡ଼ନ—4. Hitting.

୫ । (+ ଅଧକରଣ. ଅ) ବଧର ସ୍ଥାନ—

5. A place for slaughter.

ଅଘାତକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ହନ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Āghātaka ୧ । ଯେ ଅଘାତ କରେ—1. Striking.
(ଅଘାତକ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଘାତକ—2. Murdering.

ଅଘାତ କରବା—ଦେ. ବି. —୧ । ପ୍ରହାର କରବା—

Āghāta karibā 1. To strike; to beat; to injure
ଆସାତକରା ୨ । ଚାଡ଼ନ କରବା—2. To hit

ଆସାତକରା ୩ । ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁରେ ଜୋରରେ ଚାଲିବା—

3. To come in forcible contact with a thing.

ଅଘାତକ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅହତ)—ଅଘାତପ୍ରାପ୍ତ; ଅହତ—

Āghātita Wounded.

ଅଘାତକ ସର୍ପର ପରି ଅହତମୟ,

ସେ ଶରେ ଗାଢ଼ା ଗାଢ଼ ଧରି ଛତେ ମନ୍ୟ । ବୃଷସିଂହ ମହାଶୟର. ଗ୍ରୋଶ ।

ଅଘାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଘାତ)—ଯାହାଠାରେ ଅଘାତ ଲାଗିଅଛି;

Āghāti ଅହତ—Wounded

ଅଘାତ ସର୍ପ ପରି ଶ୍ଵାସ ହେଇ ଶୋଧ,

କର ଦେଲେ ବୁରୁଷ କରବଳ ବଧ । ବୃଷସିଂହ. ମହାଶୟର. କର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଘାର—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅ + ଦୃ ଧାତୁ = ସେଚନ କରବା + କର୍ମ. ଅ)—

Āghāra ଦୁଗ୍ଧ; ଅଜ୍ୟ—1. Clarified butter; ghee,

୨ । (+ ଭାବ. ଅ) ହୋମ—

2. Homa or oblation to fire.

୩ । ପାକ—3. Cooking.

ଅଘିର—ଦେ. ବି.—ଅଗ୍ରି (ଦେଖ)

Āghiri Āgri (See)

ଅଘୂର୍ଣ୍ଣନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଦୃଷ୍ଟି ଧାତୁ = ଗ୍ରମଣ କରବା + ଭାବ. ଅନ)—

Āghūrṇana ଚକ୍ରପରି ଗ୍ରମଣ; ପରିଗ୍ରମଣ; ଗୁରୁଅଡ଼େ ବୁଲିବା
(ଅଘୂର୍ଣ୍ଣିତ—ବିଶ) ବା ଘୁରିବା—Turning round; whirling round; rolling round; reeling.

ଅଘୂର୍ଣ୍ଣିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ଦୃଷ୍ଟି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) ୧ । ଘୂର୍ଣ୍ଣିତମାନ—
Āghūrṇita 1. Whirling round; reeling.

୨ । ଗୁରୁଅଡ଼େ ବୁଲିବା ଦେଉଥିବା; ଘୁରିବା ଦେଉଥିବା—
2 Turned round; whirled.

୩ । ଇତସ୍ତତଃ ଖେଳା ହୋଇଥିବା—

3. Tossed about.

ଅଘେ—ଗ୍ରାମ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ.—ଅଗେ (ଦେଖ)

Āghe Āge (See)

ଅଘେର—ଦେ. ବି.—ଅଗ୍ରି (ଦେଖ)

Āgheri Āgri (See)

ଅଘ୍ରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଗ୍ରା ଧାତୁ = ଗନ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରବା + ଭାବ. ଅନ)

Āghrāṇa ୧ । ଗନ୍ଧଗ୍ରହଣ; ଶୁଦ୍ଧିବା—1. Smelling,

(ଅଘ୍ରାଣ—ବିଶ) ୨ । ଗନ୍ଧ—2. Smell; scent.

୩ । ସନ୍ତୋଷ—3. Contentment.

୪ । ଉପ୍ର—4. Satisfaction.

ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗ୍ରା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) ୧ । ଉପ୍ର—

1. Satisfied.

ସାଧାରଣ କେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମରଣ ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଉଭୟର ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଉଥା ।—
'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିକେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିକେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିକେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିକେ ।

୨ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Contented

ଦେ. ବିଶ. —ଅଗ୍ରାଣ; ଶୁଦ୍ଧାସିବା—Smelt.

ଅଗ୍ରାଣ ପୁଷ୍ପ ନ ବ୍ୟବହାର, ମୂଳକ ମଧ୍ୟେ ନ ବ୍ୟବହାର ।
ରୂପକ ପ୍ରେମପରାମ୍ପର ।

ଅଗ୍ରାଣିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି.—ଅଗ୍ରାଣ କରବା—

Āghrāṇibā To smell.

ପୁଷ୍ପ ପରମଳ ଅଗ୍ରାଣି ସୁଖେ । ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ—ଉଦମାଳା ।

ଅଗ୍ରାଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗ୍ରା ଧାତୁ = ଶୁଦ୍ଧିବା + କର୍ମ. ଚ)—

Āghrāṇa ଅନୁଭୂତ ଗନ୍ଧ; ଶୁଦ୍ଧା ହୋଇଥିବା—

(ଅନାଗ୍ରାଣ—ବିପରୀତ) Smelt; scented.

ଅଗ୍ରାୟକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗ୍ରା ଧାତୁ = ଶୁଦ୍ଧିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Āghrāyaka ଅଗ୍ରାଣକାରୀ; ଯେ ଶୁଦ୍ଧ—Smelling;

(ଅଗ୍ରାୟକ—ଶ୍ରୀ) One who smells (something)

ଅଗ୍ରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଗ୍ରିଆ (ଦେଖ)

Āghriā Āgriā (See)

ଅଗ୍ରେୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଗ୍ରା ଧାତୁ = ଶୁଦ୍ଧିବା + କର୍ମ. ଯ)—

Āghreya ୧ । ଅଗ୍ରାଣଯୋଗ୍ୟ—1. Fit for being
smelt.

୨ । ସ୍ୱଚ୍ଛାସିତ—2 Odoriferous.

ଅଞ୍ଜଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଜଳାବର୍ତ୍ତ; ଜଳଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—

Āñl Eddy; whirlpool.

ଅଞ୍ଜଡାଲ ଧରିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜ)—

Āñkardāi dharibā ଅଞ୍ଜଡାଲରେ ଧରିଲା ପରି ଟାଣି ଧରିବା—

ଆଁକଡ଼େ ଧରିବା To hold up as by a hook.

ଅଞ୍ଜଡାଲବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜ)—(ସେଟର ନାଡ଼ି ଆଦି ବଙ୍କା

Āñkardāibā ହୋଇ ସେଟ ଉପରେ ଲାଗି ରହିବା) ବଙ୍କା

ଆଁକଡ଼ାନ ଯୋଗୁଁ ଅଟକିଯିବା—To adhere to a thing

ଆଁକଡ଼ାନା on account of a curved head.

ଅଞ୍ଜାବଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ବଙ୍କା—1. Curved.

Āñkabāñkā ୨ । ଅସବିଧ—2. Inconvenient.

ଆଁକାବିକା ୩ । ଅସାଧୁ—3. Awkward.

ଟେଡ଼ା (ଯଥା—ଅକାବଙ୍କା କଥା)

ଅଞ୍ଜାବାଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ.—ଅଞ୍ଜାବଙ୍କା (ଦେଖ)

Āñkabāñkā Āñkabāñkā (See)

ଅଞ୍ଜିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜ ଧାତୁ)—୧ । ଅଞ୍ଜନ କରିବା—

Āñkibā 1 To draw up;

ଆଁକା ୨ । ଚିତ୍ରଣ କରିବା—2. To delineate.

ଅଞ୍ଜନା ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ପ୍ରାନ୍ତରୂପ କରିବା; ଅନ୍ତ

ରୂପାନ୍ତର—To remove.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଚକ୍ରୁଦେବା—

To sear another's body.

ଅଞ୍ଜିବାଙ୍କି ହେବା—ଦେ. କି—ବକ୍ର ହେବା—

Āñkibāñki hebā To curve; to bend.

ଅଞ୍ଜୁ—ଦେ. ବି—(ଏ ଗଛରେ ସାଧାରଣତଃ ବାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ)—

Āñku ଅଞ୍ଜୋଟ (ଦେଖ) Āñkota (See)

ଗିଳ ଅକବାଡ଼େ ଲଞ୍ଜା ପିତା ତାଲେ ଫୁଟେ ତୋରା କହିବୁଲ ।

ନକକିଶୋର. ଶମ୍ଭୁ ।

ଅଞ୍ଜୁକୋଳି—ଦେ. ବି—ସାନ କେରେନା (ଦେଖ)

Āñkukolī Sānakerendā (See)

ଅଞ୍ଜୁଡା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜୁ)—୧ । ବକ୍ରାନ୍ତ ଲମ୍ବପତ୍ର—

Āñkurḍā 1. A long pole with a hook

ଆଁକଡ଼ୁଆ; ୨ । ଯେଉଁ ବକ୍ରାନ୍ତ ଦଣ୍ଡ ସାହାଯ୍ୟରେ ଗଛରୁ ଫଳ ଅବ

ଆଁକମି ତୋଳାଯାଏ—2. A long pole with a

ଆଁକଡ଼ି hook to pluck fruits etc. from high
trees.

* । ନାବର ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡକୁ ଯୋଡ଼ିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ବକ୍ରାନ୍ତ

ମୁଦଅ—3. The hook-like ring used for

fastening the ends of a neck-lace.

ଅଞ୍ଜୁଡାଲ ଧରିବା—ଦେ. କି—ଅଞ୍ଜୁଡାଲ ଧରିବା—

Āñkurḍāi dharibā Āñkardāi dharibā.

ଅଞ୍ଜୁଡାଲବା—ଦେ. କି—ଅଞ୍ଜୁଡାଲବା (ଦେଖ)

Āñkurḍāibā Āñkardāibā (See)

ଅଞ୍ଜୁଡାପୋକ—ଦେ. ବି—ସେଟରେ ଜନ୍ମିବା ଏକପ୍ରକାର ଲାଞ୍ଜ—

Āñkurḍāpoka Hook-worm.

ଅଞ୍ଜୁଡି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜୁ)—ଅଞ୍ଜୁଡା (ଦେଖ)

Āñkurḍi Āñkurḍā (See)

ଅଞ୍ଜୁଡିପୋକ—ଦେ. ବି—ଅଞ୍ଜୁଡାପୋକ (ଦେଖ)

Āñkurḍipoka Āñkurḍāpoka (See)

ଅଞ୍ଜୁଡିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଞ୍ଜୁଡାଲଧରିବା (ଦେଖ)

Āñkurḍibā 1 Āñkardāidharibā (See)

୨ । ଅଞ୍ଜୁଡ଼ରେ ତୋଳିବା—

2. To pluck fruits etc by means of
a hooked pole.

ଅଞ୍ଜୁପାଞ୍ଜୁ—ଦେ. ବିଶ.—ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—Anxious

Āñkupāñku (ଯଥା—ମନଃ ସବୁବେଳେ ଅଞ୍ଜୁପାଞ୍ଜୁ ହେଉଥାଏ—

ସବୁକାର. କର୍ତ୍ତିକ. ମାର୍ଗଶିର. ୧୧୩୦)

ଅଞ୍ଜୁରିବା—ଦେ. କି—୧ । (ମାତ୍ର ଜାତିକ ଗୁଣା)—

Āñkuribā ଅଞ୍ଜୁରିବା (ଦେଖ)

1. Āñkurḍibā (See)

୨ । ପାତଳ ଧାନ ଗଛରୁ ଧାନ କଟା ହେବା ପୂର୍ବରୁ କେଣ୍ଡା-

ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଗରୁ ଅଗରୁ କାଟି ବା ଚୁହିନେବା—2. To

cut off the ears of ripe paddy from
the plants before they are reaped.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷ୍ଠରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ବାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଇ’ ଗୋଟିକେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଅ’ ଦେଖିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ୍’ ଦେଖିବେ

ଅଙ୍ଗୁଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅହଂଗୁଣିଆ; ଅହଂ—

Āngūā 1. Prone to take offence.

ହଟିରାଗୀ

୨ । କିଞ୍ଚିତ୍ତୋର—2. Obstinate

ଅଙ୍ଗୁଆଙ୍ଗୁ—ଦେ. ବିଶ—ଅଙ୍ଗୁଆଙ୍ଗୁ (ଦେଖ)

Āngūāngu Āngāngu (See)

ଅଙ୍ଗୁଚି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଗାମୁଛା—

Ānguchhi Napkin.

ଅଙ୍ଗୁତି—ଦେ. ବି—୧ । ଅଙ୍ଗୁତି (ଦେଖ)

Ānguti 1. Āngūṭhi (See).

୨ । ପୁଷ୍ପଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—2 A kind of flower plant or bush; clerodendrom phlomoidy

ଅଙ୍ଗୁତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ)—ଅଙ୍ଗୁଳି—

Āngūṭhi Finger.

ଆଞ୍ଜି

ଅଙ୍ଗୁ ଲି

ଅଙ୍ଗୁତି ଦେଖାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅବଜ୍ଞା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା—

Āngūṭhi dekhāibā 1 To disregard.

ସଦ୍‌ଆଙ୍ଗୁଳଦେଖାନ ୨ । ଅବଜ୍ଞାପ୍ରଦର୍ଶନପୂର୍ବକ ବୁଢ଼ା ଅଙ୍ଗୁଳକୁ

ଦେଖାଇବା—2. To show the thumb in derision

ଅଙ୍ଗୁତିପୁଟା—ଦେ. ବି—ଖେଳବିଶେଷ—

Āngūṭhipuṭā A kind of play.

ଅଙ୍ଗୁତି ପୁଟାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଙ୍ଗୁତିର ଗଣ୍ଠିମାନଙ୍କୁ ଟାଣିବା ଓ

Āngūṭhipuṭāibā ମୋଡ଼ିବା (ଯହିଁରେ ଅଙ୍ଗୁତି ଗଣ୍ଠିର ଶବ୍ଦ

ଆଙ୍ଗୁଳମଟକାନ ହୁଏ)—1. To cause the joints

of fingers to crack by pulling or twisting.

୨ । ମନୋଯୋଗ ଅକର୍ଷଣାର୍ଥ ଦ୍ଵାରର ବୁଢ଼ା ଓ ମଝି ଅଙ୍ଗୁତି

ହଢ଼ିଆରା ଦ୍ଵାର ପୁଟିକ ମାରିବା—2. To make a sound

by clapping the fingers.

ଅଙ୍ଗୁତି ପୁଟିବା—ଦେ. ବି—ଅଙ୍ଗୁତିର ଗଣ୍ଠିମାନ ଶବ୍ଦ କରିବା—

Āngūṭhi puṭibā The cracking of the joints

of fingers due to pulling or twisting.

ଅଙ୍ଗୁତି ପୁଟୁକାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଙ୍ଗୁତି ପୁଟାଇବା (ଦେଖ)

Āngūṭhi puṭukāibā Āngūṭhi puṭāibā (See)

ଅଙ୍ଗୁତି ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅଙ୍ଗୁଳ ଦ୍ଵାରା ସଂକେତ କରିବା—

Āngūṭhimāribā 1. To beckon by the finger.

ଆଙ୍ଗୁଳିଆ ୨ । ଛପ ମାରିବା; କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା

ଶିଳକରଣ ୩ । ସଂସ୍ପର୍ଶ ବା ଦେହରେ ଅଙ୍ଗୁତି ମାରିବା; ଛିପିବା—

2. To touch a thing by the tip of a finger in order to test it.

୩ । କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅପ୍ରକାଶ୍ୟରେ ସତର୍କ କରି ଦେବା

ବା ତାହାର ମନୋଯୋଗ ଅକର୍ଷଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ

ତାହା ଦେହରେ ଅଙ୍ଗୁଳକୁ ଛୁଆଇଁ ଦେବା ବା ଅଙ୍ଗୁତି

ଦ୍ଵାରା ସାମାନ୍ୟ ଅଭାବ କରିବା—

3. To touch one's body with the tip of a finger in order to caution him.

ଅଙ୍ଗୁଳି—ଦେ. ବିଶ—ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ଵାରା ସଲସଲ କରାଯାଇଥିବା—

Āngulī Churned by the finger.

ଅଙ୍ଗୁଳିଭବା—ଦେ. କ୍ରି—ଅଙ୍ଗୁତି ଦ୍ଵାରା ଗୋଟି ଦେବା ବା ସଲସଲ

Āngulībā କରିବା—To poke by thrusting

ଆଙ୍ଗୁଳଦେଖା the finger; to finger a thing;

to touch with finger.

ଅଙ୍ଗୁଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗୁଳ)—

Āngulī ୧ । ଅଙ୍ଗୁଳ; ଅଙ୍ଗୁତି—1. Finger

ଆଙ୍ଗୁଳ ୨ । ଏକ ଦ୍ଵାର ପରିମାଣର ଚକ୍ରର ଭାଗର ଏକ ଭାଗ—

ଅଙ୍ଗୁଳି 2 1/4th of a cubit measure.

୩ । ଅଙ୍ଗୁଳ ପରିମାଣ—

3. A measure by the finger.

୪ । ଅଙ୍ଗୁଳ ପ୍ରବେଶ କରିବା ରୂପ କର୍ମ—

4. Fingering.

ଅଙ୍ଗୁଳିଆ—ଦେ. ବି—ଅଙ୍ଗୁଳିଆ (ଦେଖ)

Āngulīā Āngalīā (See)

ଅଚର—ଦେ. ବି—ଅଚର—

Āchardi Restraint

ଅବମନ—ସଂ. ବି. (ଅ = ଉଷ୍ମ + ଚମ୍ପ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Āchamana ୧ । ଭୋଜନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଖପାତ୍ରପୂର୍ବକ

(ଅଗ୍ନି—ବିଶ) ଗଣ୍ଠୁସ୍ଥାପନ ସାମାନ୍ୟ ଜଳ ମୁଖକୁ ନେବା—

1 Sipping a little water from the cup of the palm

୨ । ଭୋଜନାନ୍ତେ ମୁଖ ପ୍ରକାଳନ କରିବା; ଅଞ୍ଜୋଇବା—

2 Rinsing of the mouth after meal

ଭୋଜନ ସାର ଭୂଷି ଅବମନ କଲେ

ଗୁଣ ଶୁଣେ ଗୋବିନ୍ଦ ଘୁମାଇ ରହିଲେ । ବୃଷସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

ଅବମନକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅବମନ = ଅଞ୍ଜୋଇବା + କ = ଜଳ)—

Āchamanaka ୧ । ନିଷ୍ପାଦନ ପାତ୍ର; ପିକ୍‌ବାନ୍—

1. Spittoon

୨ । ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ମୁଖ ପ୍ରକାଳନାର୍ଥ ଜଳ ରଖାଯାଏ;

ଅବମନ—2. A water pot in which water intended for rinsing or sipping is kept.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଚ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ
୨	ଈ	୯	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ

ଅତମନ କରବା—ଦେ. କି—୧ । ପୂଜା ବା ଭୋଜନ ପୂର୍ବରୁ ଗଣ୍ଡୁଷ୍—
 Āchamana karibā ଦ୍ୱାରା ସାମାନ୍ୟ ଜଳ ମୁଖକୁ ଦେବା—
 ଆଚମନକରା 1. To sip a little water before meal or worship.

- ୨ । ଭୋଜନାର୍ଥ ମୁଖ ଓ ପାତ୍ର ଧୋଇବା; ଆଶୋଇବା—
 2. To wash or rinse the mouth after meal.

ପ୍ରମାଣ ମୁଁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବି ।

ଠିକ୍ ଅତମନ କରବା ଅଛି ॥ ଦୃଷ୍ଟିଦ୍ୱ. ନିଦ୍ରାଭରଣ. ଅବ ।

ଅତମନୀ—ଦେ. ବି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଡାକ; ଲେଖି; ଅବଶ୍ୟ (ଯହିଁରେ
 Āchamani ଅତମନ କରବା ଭଳ ଅଳ୍ପ ପାଣି ଥାଏ)—
 A small water-pot.

ଅତମନୀୟ—ସ. ବି. (ଅ + ତମ ଧାତୁ + ଅମାୟ)—
 Āchamaniya ଅତମନାର୍ଥ ଜଳ—Water intended or
 kept for the purpose of rinsing the
 mouth before or after meal.

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅତମନଯୋଗ୍ୟ—

1. Fit or intended for sipping or rinsing.

୨ । ଯାହା ଖାଇଲେ ଅଶୋଇବାକୁ ହୁଏ—

2. That which necessitates the rinsing
 of the mouth after it is eaten.

ସଂ. ବି—ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ—Food; eatable things.

ଅତମିତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ.—ଅତମିତ (ଦେଖ)
 Āchamita Āchambita (See)

ଅତମ୍ବିତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସମ୍ଭାବିତ)—
 Āchambita ୧ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ; ବିସ୍ମିତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
 ଆଚମ୍ବିତ 1. Astonished; surprised.

अचम्भा ୨ । ଅଭୁତ; ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକ—2. Wonderful

ଏ କଥା ଶୁଣି ନାହିଁ ତେଣୁ ଅତମ୍ବିତ—ପ୍ରାଚୀନ. ନୃସିଂହପୁର ।

୩ । ଅଶା କରା ଯାଇ ନ ଥିବା; ଅଭୁତପୂର୍ବ; ଅଶ୍ଚିନ୍ତପୂର୍ବ—
 3. Unforeseen; unprecedented.

୪ । ଅସମ୍ଭାବିତ—4. Unexpected

୫ । ଅସମ୍ଭବ—5. Impossible.

ଦେ. ବି—ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟ—Wonder; surprise.

ତାହାରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କରୁଛି

ଏ କଥା ବଡ଼ ଅତମ୍ବିତ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭବନ ୪୪ ।

ଅତମ୍ବିତେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—୧ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟରୂପେ—
 Āchambite 1. In a wonderful manner;
 ଆଚମ୍ବିତ wonderfully.

अचम्भा ଅତମ୍ବିତେ-ନିଶ୍ଚେତେଣ ଶୁଭ୍ର ଚିତ୍ତ—ସ୍ୱାମୀନାଥ. ଦେଶୀୟଦ୍ୱାର ।

୨ । ଅକସ୍ମାତ୍; ହଠାତ୍—2. All on a sudden.

୩ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—3. Unexpectedly.

ନିଦ୍ରାପ୍ରସାଦ ଅବସ୍ଥିତି, ଯାହାରେ ଏକାଦଶୀ ଗୁଡ଼େ—

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅଚରଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚର ଧାତୁ = ଗମନ କରବା + ଇଚ୍ଛା. ଅନ)—
 Ācharana ୧ । ବ୍ୟବହାର, ଶୃଙ୍ଖଳଣ—

1. Dealings; conduct; behaviour.

୨ । ଚରିତ୍ର, ଶୃଙ୍ଖଳ—2. Character.

୩ । ଶାସ୍ତ୍ର; ଆଚାର—

3. Usage; custom; habit; practice.

୪ । ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଅଭ୍ୟାସ—4. Proceeding; exercise.

ଦେ. ବି.—୧ । ବିବରଣ—1 Description.

ପିଆଇବୁ ବୁଝିଲି ଅରେ ବୁଝିଲି ଅଧର

ପଛେ କହୁ ଅଚରଣ ପୁରା ବ୍ୟୟ—ବିଦ୍ୟାଧର. ବିଶୋଭ ଚମ୍ପୂ—ପ. ଗୀତ ।

୨ । ପ୍ରକାର—Manner.

ଅଚରଣ କରବା—ଦେ. କି—୧ । (ଉତ୍ତମ ବା ମନ୍ଦ) ବ୍ୟବହାର କରବା—
 ଆଚରଣକରା 1. To behave with a person

ଆଚରଣକରା ୨ । (ବ୍ରତାଦି) ସାଧନ କରବା; ଅଭ୍ୟାସ କରବା—
 2. To practise; to exercise.

୩ । ପ୍ରାକ୍ତନ କରବା—3. To carry out.

ଅଚରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ମ ଚ)—୧ । ପାଳିତ—
 Ācharita 1. Practised; observed as a habit

୨ । ଅନୁଷ୍ଠିତ—2. Done.

୩ । ଅଭ୍ୟାସ—3. Habitual.

ସଂ. ବି. (+ ଇଚ୍ଛା. ଚ)—୧ । ଶାସ୍ତ୍ର—1. Custom;
 practice.

୨ । ଅଚରଣ—2. Conduct; action.

ଶ୍ୟାମ ଏ କ ଅଚରଣ—ବିଦ୍ୟାଧର. ବିଶୋଭ ଚମ୍ପୂ—୪ ଗୀତ ।

ଅଚରଣ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ. ଅ + ଚର ଧାତୁ)—

Ācharibā ଅଚରଣ କରବା (ଦେଖ)—
 Acharana karibā (See)

ଠିକ୍ ଅଚରଣ—ବିଦ୍ୟାଧର. ବିଶୋଭ ଚମ୍ପୂ ।

ଅଚ୍ଛାନ୍କା—ଦେ. ବି.—ଅଚ୍ଛାନ୍କ (ଦେଖ)

Āchānkā Achānaka (See)

ଅଚ୍ଛାନ୍କ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟ; ଅ + ଚନ୍ଦ୍ର)—

Āchānak ଅଚ୍ଛାନ୍କ (ଦେଖ)

Achānaka (See)

ଅଚ୍ଛାନ୍କିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଚ୍ଛାନ୍କ (ଦେଖ)

Āchānakiā Achānaka (See)

ଅଚ୍ଛାନ୍କ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟ; ଅ + ଚନ୍ଦ୍ର)—

Āchānika ୧ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକ—1. Wonderful.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—2 Unexpected.

୩ । ଅକସ୍ମିକ—3. Sudden.

ଅଚ୍ଛାନ୍କିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଚ୍ଛାନ୍କ (ଦେଖ)

Āchānikiā Achānika (See)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ପଦର ପ୍ରକାରେ ସ୍ମୃତି ୧ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାର ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ, ଯେବେ ଏ ଶବ୍ଦଟିଏରେ ନ ମଧ୍ୟ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦଟିଏରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଉଦା.— 'ଗାଢ଼' ନ ଯେତେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିଏ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମଧ୍ୟରେ 'କୃଷ୍ଣ' ଗୋଟିଏ; 'ଦଧି' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଦଧି' ଗୋଟିଏ; 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଶ୍ୱିନୀ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ଗୋଟିଏ ।

ଅକ୍ଷର—୧. ବିଶ. (ଅ + ଚମ ଧାତୁ + କର୍ମ.ଭ)—୧ । କୃତାଚମନ;
 Āchānta ଯେ ଅଚମନ କରିଅଛି—1. One who has washed his mouth.
 ୨ । ଅକ୍ଷୋଭିତ୍ୱା—2. Washed.

ଅକ୍ଷମ—୧. ବି. (ଅ + ଚମ ଧାତୁ = ଶ୍ରେଜନ କରିବା + ଶ୍ୱା. ଅ)—
 Āchāma ୧ । ଅଚମନ—1. Sipping
 ୨ । ପାନ—2. Drinking.
 ୩ । ଭୋଜନ—3. Eating.
 ୪ । ଭାତର ମଣ୍ଡ ବା ପେଜ—4. Rice water; liquid extracted from boiled rice.
 ୫ । ଅମ୍ଳ ଅକ୍ଷର—5. Pickle.

ଅକ୍ଷର—୧. ବି (ଅ + ଚର ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଶ୍ୱା. ଅ)—
 Āchāra ୧ । ଶୁଦ୍ଧ—1. Usage; practice; custom
 ୨ । କାର୍ଯ୍ୟବିଧି—2. Rule of conduct.
 ୩ । ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ ଅଚରଣ—
 3 Conduct approved by the scriptures.
 ୪ । ପଦ୍ଧତି; ନିୟମ—4. Rule.
 ୫ । ଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାର; ଲୋକାଗତ; ମହାନୁଷ୍ଠାନ ବ୍ୟବହାର—
 5. Approved usage or conduct.

୬ । ଅଚରଣ; ଚରଣ; ବ୍ୟବହାର—
 6. Conduct; behaviour, character.
 ଯେଉଁ ଅକ୍ଷର କର ପ୍ରକାର ତାଙ୍କ ଅକ୍ଷର କି ସେ ।
 ଇଷ୍ଟ. ପ୍ରେମମଧ୍ୟାଧିକ ।

ଆଚାର ଦେ. ବି — (୧° ଅକ୍ଷମ) ଲୁଣ, ତେଲ, ମସଲା ଆଦି
 ଆଚାର ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ ଫଳ—Pickle; sauce; preserved fruits.

ଅକ୍ଷରଚ୍ୟୁତ—୧. ବିଶ. ପୁ. (୧° ଅକ୍ଷର = ସଦାଗତ + ଚ୍ୟୁତ)—
 Āchārachyuta ୧ । ଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାର ବହୁତ—
 1. Against usage.
 ୨ । ଶିଷ୍ଟାଗତ ଲବନକାଶ—2. Gone astray.
 ୩ । ଜଗନ୍ନାଥରୁ ଅଚରଣ କରିବା—
 3. Fallen from approved usage
 ୪ । ଦୁର୍ବଳ; ଅନାଗୁଣ—4 Debased; vicious.

ଅକ୍ଷରାନିଷ୍ଠ—୧. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅକ୍ଷର + ନିଷ୍ଠା)—
 Āchāranishṭha ଅକ୍ଷରବାନ୍ (ଦେଖ)
 (ଅକ୍ଷରାନିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) Āchārabān (See)

ଅକ୍ଷରାନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ. (୧° ଅକ୍ଷରକର୍ତ୍ତା)—ଅକ୍ଷରବାନ୍ (ଦେଖ)
 Āchārabanta Āchārabān (See)
 (ଅକ୍ଷରକର୍ତ୍ତା—ଶ୍ରୀ)

ଅକ୍ଷରାନ୍ତ—୧. ବିଶ. (ଅକ୍ଷର + କର୍ତ୍ତା)—୧ । ଯେ
 Āchārabān ୧. ଶିଷ୍ଟରେ ତଳେ; ନିଷ୍ଠାପଦ—1. Observing

(ଅକ୍ଷରବିଧି—ଶ୍ରୀ) the approved rules of conduct.
 ୨ । ଆର୍ଯ୍ୟ—2. Virtuous.

ଅକ୍ଷରବିଚାର—ଦେ. ବି. (ସହଚର)—୧ । ଲୋକପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବହାର
 Āchārabichāra ବା ଶୁଦ୍ଧିମାନ—1. Manners and customs of a people
 ଆଚାରବିଚାର ୨ । ଶିଷ୍ଟାଗତ—2. Approved usage.

୩ । ଶିଷ୍ଟାଗତପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି—3. Consideration or regard for approved customs.
 ଅକ୍ଷରବିରୁଦ୍ଧ—୧. ବିଶ. (୨° ଅକ୍ଷର = ଶିଷ୍ଟାଗତ + ବିରୁଦ୍ଧ)—
 Āchārabiruddha ବିପକ୍ଷ) ଲୋକାଗତ ବିପକ୍ଷ—

Contrary to usage or custom.
 ଦେ. ବିଶ—ଶିଷ୍ଟାଗତ ବିପକ୍ଷ—Against approved usage or conduct.

ଅକ୍ଷର ବ୍ୟବହାର—ଦେ. ବି (ସହଚର)—ଅକ୍ଷରବିଚାର (ଦେଖ)
 Āchārabahāra Āchārabichāra (See)

ଅକ୍ଷରଭ୍ରାସ୍ତ—୧. ବିଶ. ପୁ. (୧° ଅକ୍ଷର = ସଦାଗତ + ଭ୍ରାସ୍ତ)—
 Āchārabhrashta ଅକ୍ଷରଭ୍ରାସ୍ତ (ଦେଖ)

(ଅକ୍ଷରଭ୍ରାସ୍ତ—ଶ୍ରୀ) Āchārachyuta (See)
 ଅକ୍ଷରମସାଳ—ଦେ. ବି—ଅମ୍ଳ ଆଦି ଫଳକୁ ଅକ୍ଷର କରିବା ନିମନ୍ତେ
 Āchāramasālā ବ୍ୟବହୃତ ଏକକ ଲୁଣ ଯାଇଥିବା ଲବଣ,
 ପାକମସାଳ ପ୍ରଭୃତି ମସଲା—A mixture of spices used in preparing pickles.

ଅକ୍ଷରରହିତ—୧. ବିଶ. (୧° ଅକ୍ଷର = ସଦାଗତ + ରହିତ)—
 Āchārarahita ୧ । ନୈତିକାଗତ ବିପକ୍ଷ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା—
 1. Destitute of purity or moral discipline.

୨ । ସଦାଗତବିଚିତ—2. Not observing approved conduct or rules of discipline.

ଦେ. ବିଶ—ଅନାଗୁଣ—Acting against approved usage or conduct.

ଅକ୍ଷରାନ୍ତ—୧. ବିଶ. (ଅକ୍ଷର + ଶ୍ରୀ)—ଅକ୍ଷରରହିତ (ଦେଖ)
 Āchārahina Āchārarahita (See)

ଅକ୍ଷରୀ—ଦେ. ବି—ରାମାନ୍ତ (ରାମାନୁଜ) ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର
 Āchārī ଭୃଗୁସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ—A subsect of the Rāmānūti sect of Bāishṇabas.

ଦେ. ବିଶ—ସଦାଗତ; ଅକ୍ଷରପଦ—Observing the approved rules of conduct.

ଅକ୍ଷରମଠ—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ମଠରେ ଅକ୍ଷର ବୈଷ୍ଣବମାନେ
 Āchārimaṭha ଏକକ ବାସ କରନ୍ତି—1. A monastery where Āchārī Bāishṇabas congregate.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	କ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	କ

ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅ + ଚର ଧାତୁ = ଶିକ୍ଷା ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ ଯ; *Āchārjya* ଯେ ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି)—୧ । ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ—

ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟାଣୀ } ଶ୍ରୀ ୧ । ଦେବାଧ୍ୟାପକ—

2. A teacher of the Vedas

୩ । ପୁରୋହିତ—3 Priest; spiritual preceptor.

୪ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ—

4. A family-title of Brāhmanas.

* । ଦ୍ରୋଣାଗ୍ର୍ଯ୍ୟ—5 Drona, the preceptor of the Pāṇḍavas.

ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Āchārjyā ଦେବମନ୍ତ୍ରାଦିର ଶିକ୍ଷାଦାତ୍ରୀ—A lady teacher of the Vedas; a preceptress.

ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟାଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟ + ଶ୍ରୀ + ଅର୍ଥରେ. ଅନା)—

Āchārjyāṇī ଅଗ୍ର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ; ଗୁରୁପତ୍ନୀ—The wife of the preceptor or teacher.

ଆଚିତ—ସଂ. ବି.ଶ. (ଅ + ଚି ଧାତୁ = ଏକତ୍ର କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—

Āchita ୧ । ସଂଗୃହୀତ; ଗୁଣୀଭୂତ—

1. Collected; heaped up.

୨ । ଅଛନ୍ଦ; ଅକ୍ଷୟ; ବ୍ୟାପ୍ତ—

2. Spread; pervaded

୩ । ଗୁଣିତ; ଗୁଣିତ; ଗୁଣିତ ହୋଇଥିବା—

3. Strung; woven.

ସଂ. ବି.—ଦଶଭାର ବା ଏକ ଶକଟ ପରିମିତ ବୋହ; ଏକ ଗାଢ଼ି

ଠେଲି—Cart-load; 10 men's load.

ଆଚିନିଗୁଆ—ଦେ. ବି.—ଜାହାଜଗୁଆ (ଦେଖ)

Āchiniguā *Jāhājiguā* (See)

ଆଚୋନ୍‌ବାନ—ପ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବି. (ସ. ଅଚମନ)—ଅଚମନ (ଦେଖ)

Āchoṇbana

ଆଚୋନ୍‌ବାନ ଚଉଁ, ବସନ ଉଲ୍ଲୀ ହୋଇ

ସର୍ବାଙ୍ଗ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ଥିବା । ପ୍ରତାପ. ଶିଶୁଶେଖର ।

ଆଚ୍ଛକ—ସ. ବି.—ଅଛ (ଦେଖ)

Āchchhaka *Āchhu* (See)

ଆଚ୍ଛନ୍ନ—ସ. ବି.ଶ. (ଅ + ଛନ୍ ଧାତୁ = ଘୋଡ଼ାଇବା + କର୍ମ. ଛ)—

Āchchhanna ୧ । ଅଛନ୍ନ; ଘୋଡ଼ାଇ ହୋଇଥିବା—

1. Covered; overspread.

୨ । ଅଛନ୍ନ—2. Possessed of.

ଦେ. ବି.ଶ. —୧ । ଗୁପ୍ତ—1. Concealed.

ନ ଜାଣିବେଳେ ଘେନି ରହିବା ଅଛନ୍ନ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଅଛନ୍ନ; ଗୁପ୍ତବେଶ—2. Disguised.

ବଡ଼ ବଡ଼ ଘେନି ତ ସ୍ୱୟରେ ଅଛନ୍ନ

ହୋଇଛି ବୁଲି ଦେଖୁଥାନ୍ତି ଶ୍ରୀମାନ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ସମାପ୍ତ—3. Finished; accomplished

ଏଣେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରବନ୍ଧ ଅଛନ୍ନ,

ବାସ ଗୋବିନ୍ଦ ସେବେ ବୃନ୍ଦାବନ । ପ୍ରାଚୀ-ବସବାସ ।

ଦେ. ବି.—ଅବୃତ୍ତତା—State of being over-

powered with.

ଶରୀର ଉପରେ ଦେବ ଗୋପୀନାଥ ଛନ୍ଦିଲେ କାମ ଅଛନ୍ନ । ପ୍ରାଚୀ ରସବାସ ।

ଆଚ୍ଛନ୍ନତା—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ)—ଗୋପନ—

Āchchhannatā

Concealment; secrecy

ସାଗରେ ସେ ସ୍ୱରକ୍ଷିତ ଭାଗ ଦେଇ ସାରି

ଅସୁରଙ୍କୁ ଦେଲେ ସେ ଅଛନ୍ନତା କିଛି । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି ।

ଦେ. ବି. (ଆଚ୍ଛନ୍ନ + ତା)—ଆଚ୍ଛାଦନ; ଅବୃତ୍ତତା—

The state of being covered.

ଆଚ୍ଛା—ଦେ. ଅ. (ସ୍ୱାକାର; ଚର୍ଚ୍ଚିତ)—୧ । ଦେଉ; ଭଲ ଦେଲୁ;

Āchchhā

ତଥାପୁ, ଉତ୍ତମ; ଦେଖାଯାଉ—1. Good!

ଆଚ୍ଛା bravo! capital! well! all right! well-

ଆଚ୍ଛା

done! be it so.

୨ । ଏକ ବାକ୍ୟ ଶେଷରେ ଅନ୍ୟ ବାକ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହୃତ

ଅବ୍ୟୟ—2. Well! now.

ଦେ. ବି.ଶ. —୧ । ଭଲ, ଉତ୍ତମ—1. Good; fine.

ଶିବ ବୋଇଲେ ଦେ ଅଛନ୍ନ ଆଚ୍ଛା କଥା । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ସ୍ୱସ୍ଥ—2. Sound in health.

ଦେ. ବି.—୧ । ମଙ୍ଗଳ—1. Prosperity.

୨ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—2 Sound health.

ଦେ. ବି.ଶ. —ଉତ୍ତମରୂପେ—Very well; soundly.

ଆଚ୍ଛାକରି—ଦେ. ବି. ବି.ଶ. —୧ । ଉତ୍ତମରୂପେ—

Āchchhākari

1. Well.

ଆଚ୍ଛାକରି

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—2. Fully.

ଅଚ୍ଛାକରି

ଆଚ୍ଛାକରିବା—ଦେ. ବି.—୧ । ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

Āchchhākariḥ

1. To do well.

ଆଚ୍ଛାକରିବା

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚିକିତ୍ସାଦ୍ୱାରା ସ୍ୱେଚ୍ଛା

ଆଚ୍ଛାକରିବା

କରିବା; ଅରୋଗ୍ୟ କରିବା—

2 To cure a person.

ଆଚ୍ଛାଦ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଅ + ଛାଦ ଧାତୁ = ଘୋଡ଼ାଇବା + କରଣ.

Āchchhāda

ଅ; ଘୋଡ଼ାଇବା ଅବସ୍ଥା କରଣା—

ଆଚ୍ଛାଦିତ

1. Thatch; roof.

ଆଚ୍ଛାଦିତ

୨ । ଘରପୋତି; ଅବରଣ; ଛାଦଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

୩ । ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତୁ; ଘୋଡ଼ଣୀ—

ଆକାଶର ଲୋକେ ଅପର ସ୍ୱର୍ଗରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚନ୍ଦ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପରକ ଏକା । ଚନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଶ୍ରୋତାରେ ଯେତେ ଏ ଶ୍ରୋତାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ବହୁତ ନିୟମ । ବା ଏ ଚନ୍ଦ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧକଙ୍କ ଦେଖ । ଶିକ୍ଷା — 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ଶୋଧକେ; 'ରୁଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ରୁଷ' ଶୋଧକେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଶୋଧକେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧ' ଶୋଧକେ; 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧ' ଶୋଧକେ ।

୫ । (+ ଶ୍ରବ. ଅ)—ଘୋଡ଼ାଇବା କ୍ରିୟା—

5. The act of covering.

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ = ଘୋଡ଼ାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Āchchhādaka ଘୋଡ଼ାଇବା; ଅକ୍ଷର—

(ଅକ୍ଷରକା—ଶ୍ରୀ)

Covering.

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ + କରଣ ଓ ଶ୍ରବ. ଅକ)—

Āchchhādana ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchchhāda (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—ଘୋଡ଼ାଅ—

Āchchhādita

ଘୋଡ଼ାଅବା; ଅକ୍ଷର—

Covered; concealed.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅକ୍ଷର)—୧ । ଅକ୍ଷର କରବା;

Āchchhādibā

ଘୋଡ଼ାଇବା—1. To cover.

୨ । ଲୁଚାଇବା—2. To conceal.

ବୁଦ୍ଧର ଶାନ୍ତି ଓ ଚଣ୍ଡି ଦେଇ ଶାନ୍ତି, ମୁଁ ନିଜେ ଅକ୍ଷର କେତେ ।

ବଦ୍ଧମୁଖ—ସଙ୍ଗୀତ ବଳ୍ଲଭା ।

୪ । ଛଅକିରବା—4. To thatch with

ମଣ୍ଡପ ମଧ୍ୟ ଉପରେ, ବେ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣ୍ଡରେ ଅଛୁ ଚ—

ରୁଦ୍ଧ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଖ ।

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ଅ. (ଅନୁମୋଦନ ବା ସମ୍ମତିପ୍ରଦ)—ମୁଁ ଏକା

Āchchhāheu ଅନୁମୋଦନ କଲି—I agree; I consent;

ଆକ୍ଷାହୁକ

ଆକ୍ଷା

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ = ଛେଦନ କରିବା + କର୍ମ. ଚ)—

Āchchhinna ୧ । ବଳପୂର୍ବକ ନିଆଯାଇଥିବା—

1 Snatched away.

୨ । ଅକ୍ଷରଦ୍ୱାରା କୁଟ—

2. Cut off by weapons.

ଅକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—ଅକ୍ଷ (ଦେଖ)

Āchchhu

Āchhu (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ = ଛେଦନ କରିବା; ଶବ୍ଦ

Āchchhurita କରିବା + ଶ୍ରବ. ଚ)—ଲମ୍ବ; ମିଶ୍ରିତ—

1. Diffused; mixed.

୨ । ଶତ—2. Wounded.

୩ । ନଖଦ୍ୱାରା ଅକ୍ଷ—

3. Scratched with finger-nails.

୪ । ମୁଣ୍ଡିତ—4. Rubbed.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଉଚ୍ଚଦାସ୍ୟ—1. Loud laughter

୨ । ପରର ଅମର୍ଷଜନକ ଦାସ୍ୟ—

2. Envious laugh.

୩ । ନଖରେ ନଖରେ ଅକ୍ଷାତ; ନଖଦାସ୍ୟ; ନଖ ଘଷିବା—

(ଏହା କଳହସ୍ୟୋତକ)—

3. Striking or rubbing of the ends of finger-nails (this forebodes quarrel).

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ + ଚ + ସ୍ୱାର୍ଥେ ଚ)—

Āchchhuritaka

ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchchhurita (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ = ଛେଦନ କରିବା +

Āchchheda

ଅ; ସଜ୍ଜା ଯୋଗୁଁ ଛ ସ୍ଥାନରେ ଛ)—

୧ । ବଳପୂର୍ବକ କଟିବା—1. forcible cutting off.

୨ । ଅକ୍ଷର—2. Amputation

୩ । କୋରସ—3 Confiscation.

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରବ. ଧାତୁ = ପ୍ରେରଣ କରିବା + ଅନ)—

Āchchhodana

ମୃଗୟା; ପଶୁ ପକ୍ଷି ଶିକାର—

Sport; chase; hunting.

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchhan

Āchchhanna (See)

ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭବପୁର) ବି—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchhan (See)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchhanna

Āchchhanna (See)

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବିଶ—ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchharā

Āchharā (See)

ଅକ୍ଷ—ଗ୍ରା. ଅ—ଅକ୍ଷ (ଦେଖ)

Āchhā

Āchchhā (See)

ଅକ୍ଷର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—୧ । ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

Āchchādana

1 Āchchhādana (See)

୨ । ବିସ୍ତାର—2. Extension

ସେ ବଳପୂର୍ବକ ଅକ୍ଷର, ସମସ୍ତା ଚରୁର ଯୋଗେ

ରୁଦ୍ଧ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଖ ।

ଅକ୍ଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅକ୍ଷ)—ଶଲରୁ ସୁତାରେ ରଙ୍ଗ ଦିଆଯିବା,

Āchhu ରଙ୍ଗବିଶେଷ—A tree from the barks of

ଆଳ୍, ଆଳ୍ which a colouring matter for

ଆକ୍ଷାକ୍ thread is obtained. Morinda

ଆଳ Tomentosa; Morinda Agastifolia.

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—

(Haines)

ଅକ୍ଷ, ରଙ୍ଗନା,

ପକ୍ଷୀକ, ଅକ୍ଷୀକ

[ଦ୍ର—ଏହା ରକ୍ତପିତ୍ତ, ଅକ୍ଷର ଓ ରକ୍ତସ୍ଥାବରେ ଉପକାରୀ]

ଅକ୍ଷ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷ (ଦେଖ)

Āchhu

Āchhu (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଅ	ଐ	ଦ୍ୱ

ଅଜ (ଧାତୁ)—ସଂ. ଗମନ କରିବା; ଗତି କରିବା—

Āj (root) To go; to move.

ଅଜ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଜ—

Āj Today.

ଅଜକାଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଜକାଲ୍ (ଦେଖ)

Ājkāl Ājikālī (See)

ଅଜକାଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଜକାଲ୍ (ଦେଖ)

Ājkālī Ājikālī (See)

ଅଜଗବି—ଦେ. ବିଶ—ଅଜଗବି; ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟଜନକ—

Ājgabi Strange; mysterious; queer

ଆଜଗବି କି. ବିଶ—୧ । ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟଜନକରୂପେ—

ଅଜଗବି 1. Strangely; mysteriously.

୨ । ହଠାତ୍—2. Suddenly; all on a sudden.

ଅଜଠୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—

Ājthanu ୧ । ଅଜଠାରୁ—1. From today.

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ—2. Henceforth

ଅଜତକ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଜତକ୍ (ଦେଖ)

Ājtak Abtak (See)

ଅଜନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଜଠୁ (ଦେଖ)

Ājnu Ājthanu (See)

ଅଜ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଅଦ୍ୟ—ପ୍ରା. ଅଜ)—ଅଜ—

Āja Today; this day.

ନବଜ ନବଜ ବସୁନ୍ଦର ଅଜ ନବଜ ବସୁନ୍ଦର—

ଆଜ ବିବସର୍ଯ୍ୟ. ବିଶୋଭବଜ୍ଞ ତ ଗୀତ ।

ଅଜକ—ଦେ. ବି. ଓ କି. ବିଶ. (ସ. ଅଦ୍ୟ)—ଅଜକ; ଅଜକନକ—

Ājaka This day; today only.

ଆଜକେରଦିନଟି

ଆଜ

ଅଜଗବ—ସଂ. ବି. (ଅଜଗବ=ବିବସନ୍ନ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଅ)—

Ājagaba ବିବସନ୍ନ—The bow of Śiba.

ଅଜନନ—ସଂ. ଅ. (ଅ=ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଠାରୁ+ଜନନ=ଜନ୍ମକାଳ)—

Ājanana ୧ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆଗାମୀ—

1. All along; throughout life; till next birth.

୨ । ଜନ୍ମାବଧି; ଜନ୍ମଠାରୁ—2. Since one's birth.

ସଂ. ବିଶ.—ଜନ୍ମକାଳରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା—

Dating from or beginning with one's birth.

ଅଜନମ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଅଜନ୍)—ଅଜନନ (ଦେଖ)

Ājanama Ājanana (See)

(ସଥା—ଅଜନମ ଦୁଃଖୀ; ଅଜନମ ସୁଖୀ)

ଅଜନମୁ—ଦେ. (ସ. ଅଜନ୍) ଅଜନନ (ଦେଖ)

Ājanamuñ Ājanana (See)

ଶିଶୁ ମୁହଁ । ଶିଶୁର ଉଦ ଅଜନମୁ କଟ—କଦସ୍ତର୍ଯ୍ୟ. କବିତା ।

ଅଜନମକାଲ—ଦେ. ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜନ୍)—ଅଜନନ (ଦେଖ)

Ājanamakāla Ājanana (See)

ଅଜନ୍—ସଂ. ଅ. (ଅ+ଜନ୍)—ଅଜନନ (ଦେଖ)

Ājanma Ājanana (See)

ଅଜନ୍ମଦୁଃଖୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜନ୍ମ+ଦୁଃଖ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ājanmaduhkhī ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଜନ୍ମକାଳରୁ ଦୁଃଖ ବା ଦୁର୍ବିଶା

(ଅଜନ୍ମଦୁଃଖୀ—ଶ୍ରୀ) ଭୋଗ କର ଆସିଅଛି—Accustomed

(ଅଜନ୍ମଦୁଃଖୀ—ବିପତ୍ତି) to misery since birth.

ଅଜନ୍ମସୁଖୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜନ୍ମ+ସୁଖ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ājanmasukhī ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଜନ୍ମକାଳରୁ ସୁଖରେ କାଳ

(ଅଜନ୍ମସୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) ବଢ଼ାଇଅଛି—(a person) Brought

up in happiness from birth.

ଅଜମିର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଏହି ନାମର ନଗରବିଶେଷ—

Ājamira A town of this name.

[ପ୍ର—ଏହାର ପୌରାଣିକ ନାମ ଅଜମିର । ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶାବତ୍ସ

ରାଜା ଅଜମିର ଏହା ପ୍ରାପନ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ନଗର

ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟାସନାଧୀନରେ ଅଛି—ମଦନମୋହନ. ଗର୍ଭଦର୍ଶନ ।]

ଅଜଯାଏ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ)—ଅଜପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Ājajāe Till to day

ତୋହର ମଉସା ମହୁଁ, ଅଜର୍ଦ୍ଦ ରୁର କରବର୍ଦ୍—

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୫ମ ।

ଅଜହୁ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅଜଠାରୁ—

Ājahuñ From today.

ଅଜା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଯାଆ ଆସ; ଆସାଦ ହେବା—

Ājā Coming and going.

ଅଜାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅଜାନ୍)—ଅଜାନ୍ (ଦେଖ)

Ājān Ājān (See)

ଅଜାନ୍ଦେବା—ଦେ. କି—ଅଜାନ୍ ଦେବା (ଦେଖ)

Ājāndebā Ājāndebā (See)

ଅଜାନ୍—ସ. ଅ. (ଅ=ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ+ଜାନ୍=ଅଣ୍—

Ājānu ଅଣ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଅଣ୍ଯାଏ—

Reaching one's knees; up to the knees.

ଅଜାନ୍‌ଲମ୍ବ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଜାନ୍‌ଲମ୍ବିତ, —ଅଜାନ୍‌ଲମ୍ବିତ (ଦେଖ)

Ājānulamba Ājānulambita (See)

ଅଜାନ୍‌ଲମ୍ବ ଗୁରୁକେ, ବେପୁର ବକଶ ବସେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୫ମ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ଚଳିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଳିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁତର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥେତ୍ ଏକାଦଶ ଚଳିତ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଥିବାର ଗୋଟିଏ ଯୋଗ୍ୟେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚଳିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଓ' ନ ମିଳେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ବୈଦିକ; 'ବଧୁ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ବଧୁ' ବୈଦିକ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅଶ୍ୱ' ବୈଦିକ; 'ଅଳକା' ନ ପାଠ୍ୟରେ 'ଅଳକା' ବୈଦିକ ।

ଅଜ୍ଞାନୁଲମ୍ବିତ—ସ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଜ୍ଞାନୁଲମ୍ବିତ)—ଅଶ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଥିବା—
Ājanulambita Hanging up to or reaching the knees.

ଅଜ୍ଞାନେୟ—ସ. ବି. (ଅଜ୍ଞ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ଅନେୟ=)
Ājāneya ଅଣିବା ଯୋଗ୍ୟ; କହୁ ବାଧା ମଧ୍ୟରେ ଗମନ କଲେ
ପୁଣି ସେ ଅଣି ହୁଏ)—ଉତ୍କୃଷ୍ଟବଂଶଜାତ ବା
ଉତ୍କୃଷ୍ଟଜାତୀୟ ଘୋଡ଼ା—A horse of good
strain; a horse of good breed

ଅଜ୍ଞ—ସ. ବି. (ଅଜ୍ଞ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଶବ୍ଦ. ଇ)—

Āji ୧ । ଯୁଦ୍ଧ; ସଂଗ୍ରାମ—1. Fight; battle.

ନବାଦ ବବଦେ ତୁଲେ ବର ଅଜ୍ଞ

ପୋଷଣରେ ଚମକ ହାତେ ଲାଜ ପାଞ୍ଜି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

୨ । ଯୁଦ୍ଧଭୂମି—2 Battle-field.

୩ । ଗମନ—3 Going.

୪ । ଅନ୍ତେପ—4. Regret,

୫ । ଦନ୍ତା—5. Blame.

୬ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା—6. Respect

୭ । (ଅଜ୍ଞ ନାମକ ରାଜା + ଅପତ୍ୟାର୍ଥରେ. ଇ)—

ଅଜ୍ଞରାଜାର ପୁତ୍ର ଦଶରଥ—

7. Daśaratha, son of Aja, the king
of Ajodhya.

ଆଜ୍ଞ ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ)—୧ । ଅଦ୍ୟ; ଏହିଦିନ—

ଆଜ୍ଞ 1. Today; this day

ପୋଷଣର ତା ପାଞ୍ଜି ସମହାତେ ଅଜ୍ଞ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ—2 Now

ଅଜ୍ଞ ଏଥା କାଲିକ ଅନ୍ତର—ପ୍ରବଚନ ।

୩ । ଅଜ୍ଞ; ମାତାମାତ୍ର—

3. Maternal grandmother.

ଅଜ୍ଞିକ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ)—କେବଳ ମାତ୍ର ଅଜ୍ଞିକ—

Ājika Today only.

ଆଜ୍ଞିତା

ଅଜ୍ଞିକା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ)—୧ । ଅଦ୍ୟତନ; ଅଜ୍ଞିକର—

Ājika 1. Of today.

ଆଜ୍ଞିକା ୨ । ଅଜ୍ଞ ଘଟିବା—2. Happening today.

ଆଜ୍ଞିକା

ଅଜ୍ଞିକାର—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅଜ୍ଞିକା (ଦେଖ)

Ājikāra Ājika (See)

ଅଜ୍ଞିକାଲି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ + କଲ)—୧ । ଅଧୁନା; ସମ୍ପ୍ରତି—

Ājikalī 1. Now-a-days; now.

ଆଜ୍ଞକାଳ ୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ—2. At present.

ଆଜ୍ଞକାଳ

ଅଜ୍ଞିକାଲି କରିବା—ଦେ. କି—ଅଜ୍ଞି କରିବ, କାଲି କରିବ ବୋଲି
Ājikalī kariba ବାରିମ୍ବାର ଟାଳିବା ବା ବେଳି ଗଢ଼ାଇବା—
ଆଜ୍ଞକାଳକରା To put off a thing from day
to day.

ଅଜ୍ଞିକାଲିକା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ବର୍ତ୍ତମାନକାଳର—

Ājikalikā Of present time

ଆଜ୍ଞକାଳକାର ସେଇ କହୁ ଅଜ୍ଞି କାଲିକା କଳପୁରର ଦେବତା ନୃତ୍ୟ ।

ଆଜ୍ଞକାଳକା ପକ୍ଷରମୋହନ. ଗଳ୍ପସ୍ତୋତ୍ର ।

ଅଜ୍ଞିକ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦ୍ୟ)—୧ । ଅଜ୍ଞିକାରୁ—

Ājiki 1. From today.

ଆଜ୍ଞିକେ ୨ । ଅଜ୍ଞିକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ—

ଆଜ୍ଞିକା 2. Counting up to this day; till
today.

୩ । ଅଜ୍ଞିକ—3. To today.

ଅଜ୍ଞିତକ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅ. ତକ)—ଅଜ୍ଞି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Ājitaḥ Till now; till today.

ଆଜ୍ଞିତକ

ଆଜ୍ଞିତକ

ଅଜ୍ଞିର—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ଅଜ୍ଞିକାର; ଅଜ୍ଞିକର—

Ājira 1. Of to day.

ଆଜ୍ଞିକାର ୨ । ଅଦ୍ୟତନ—2. Happening today.

ଆଜ୍ଞିକା

ଅଜ୍ଞିର—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ.—ଅଜ୍ଞିର (ଦେଖ)

Ājiri Ājira (See)

ଅଜ୍ଞିବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଜାବ୍ ଧାତୁ = ଜାଇବା + କରଣ. ଅ)—ସାହା-
Ājiba ହାତ ମନୁଷ୍ୟ ଜାଣି)—ଜୀବିକା; ଜୀବନୋପାୟ; ବୃତ୍ତି—

Livelihood; occupation; profession;
means of living.

ଅଜ୍ଞିବନ—ସଂ. ଅ. (ଅ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ + ଜୀବନ = ପ୍ରାଣ)—

Ājibana ୧ । ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

1. Throughout life.

୨ । ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—2. Till death.

ଅଜ୍ଞିବ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ + ଜାବ୍ ଧାତୁ = ଜାଇବା + କରଣ. ଯ,)

Ājibya ସାହାଜି ଯୋଗରୁ ମନୁଷ୍ୟ ଜାଣି)—୧ । ସହାୟ;

ପୋଷଣଦାତା; ପ୍ରତିପାଳନକାରୀ—1. Support;
maintainer; one on whom a man
depends for livelihood

୨ । ଜୀବିକା—2. Means of livelihood.

ଜୀବିକା ମାତ୍ର କରଣ ଅଜ୍ଞିବ୍ୟ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଜ୍ଞି—ଦେ. ଅ.—୧ । ଅଜ୍ଞିକାରୁ—1. From today.

Āju ୨ । ଅଜ୍ଞିକାରୁ ଅରମ୍ଭ କରି—

ଆଜ୍ଞିକେ 2. Beginning from today.

ଆଜ୍ଞିକେ

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରୁ ଅରମ୍ଭ କରି; ଏଣିକି—

3. Henceforth; since now.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଜ୍ଞା ତୋ ହୃଦୟରୁ ନିର୍ଗତ ଚରଣକୁ ଚାହୁଁ ଚେ । ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ କିଶୋର ଗର୍ବ ଗାନ୍ତି ।

ଅଜ୍ଞ—ଦେ. ଅ.—ଅଜ୍ଞ (ଦେଖ)

Ājñ

Ājñ (See)

ଏ ଜଳ ମଧ୍ୟେ ଅଜ୍ଞ ଥିବେ ଘର କର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅଜ୍ଞ—ସଂ. ବି (ଅ + ଜ୍ଞ ଧାତୁ = ଚକ୍ଷୁ ଗୁଣିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ପ୍ର) —

Ājñ ୧ । ଅସ୍ଥାୟୀଭାବ୍ୟ; ଠିକାଶୁକର—

1. A temporary servant.

୨ । ଅବୈତନିକ ଶୁକର—

2 An honorary servant

ଅଜ୍ଞାତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଜ୍ଞାତ)—ଅଜ୍ଞାତ (ଦେଖ)

Ājñāta

Ājñāta (See)

ଅଜ୍ଞପ୍ର—ସ. ବିଶ. [ଅ + ଜ୍ଞ ଧାତୁ (= ଅଦେଶ କରିବା) ଶିତ;]

Ājñapta ଜ୍ଞାପି ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ]—ଅଦେଶ; ଅଜ୍ଞପ୍ରପ୍ର—

(ଅଜ୍ଞପ୍ରା—ଶ୍ରୀ) Ordered; bid; commanded;

(ଅଜ୍ଞପ୍ର—ବି) prescribed.

ଅଜ୍ଞପ୍ତି—ସ. ବି. (ଅ + ଜ୍ଞ ଧାତୁ, ଶିତ; ଜ୍ଞାପି ଧାତୁ + ଭାବ. ତ) —

Ājñapti ଅଦେଶ; ଅଜ୍ଞପ୍ରଦାନ—Order; command.

ଅଜ୍ଞା—ସ. ବି (ଅ + ଜ୍ଞ ଧାତୁ = ଅଦେଶ କରିବା + ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ) —

Ājñā ୧ । ଅଦେଶ; ନିର୍ଦ୍ଦେଶ; ହୁକୁମ୍—

1. Order; command.

ଅନ୍ୟଥା କର ନହଇ ଦେବତାଙ୍କ ଅଜ୍ଞା—ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୨ । ଅନୁମତି—2. Permission.

ଦେ. ଅ—୧ । ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କୌଣସି ବିଷୟ ନିବେଦନ

ଆଜ୍ଞା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ମନୋଯୋଗାକର୍ଷଣ କରିବା

ଜୀ; ହଜୁର ନମନ୍ତେ ପ୍ରସନ୍ନ ଶବ୍ଦ (ଏହାର ଅର୍ଥ; ହେ ମହାଶୟ !) —

1. Oh sir ! (used to draw attention of a respected person before talking to him).

୨ । ପ୍ରତିବଚନପୂର୍ବକ ଅବ୍ୟୟ (ସମ୍ମାନାର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ; ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ନାମ ଧରି ତାଙ୍କ ଗର୍ବ ନିମ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ବୋଲି ଭୁବର ନ ଦେଇ ବୋଲିବା ପଦ ହିଁ ମହାଶୟ) —

2. Yes sir ! (used in responding when a respected man calls any body).

୩ । ସ୍ୱୀକାରପୂର୍ବକ ଅବ୍ୟୟ (ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପ୍ରଭୁ ନିମ୍ନ-ପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କିଛି କରିବା ପାଇଁ ଅଦେଶ ଦେଲେ ତହିଁର ଉତ୍ତରରେ ହିଁ ନ ବୋଲି ଭୂତ୍ୟା କହିବା ପଦ) ହିଁ —

3. Yes; as you are pleased to order (used in assenting to an order issued by a superior or respected person).

ଅଜ୍ଞାଅବଧାନ—ଦେ. ଅ. (ସଦର) —ଅଜ୍ଞା (ଦେଖ)

Ājñāabadhān

Ājñā (See).

ଆଜ୍ଞେଷାହି

हाँजी

ଅଜ୍ଞାକରିବା—ଦେ. କି—୧ । ପ୍ରଭୁ ବା ଶ୍ରେୟସୀ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚାହୁଁ

Ājñākaribā ‘ଅଜ୍ଞା’ କହି ଉତ୍ତର ଦେବା—

1. To respond to the words of a superior by uttering the word

‘Ājñā’.

୨ । ବିନା ଅପତ୍ତିରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ରାଜିହେବା; କଥାରେ ହିଁ ରହିବା—

2. To slavishly agree to every thing a superior says or remarks; to ditto a superior's sayings.

୩ । ଅଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବା—

3. To carry out a command.

୪ । ଅଦେଶ ଦେବା—4. To command.

ଅଜ୍ଞାକାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜ୍ଞା + କାରୀ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ୧ମା. ୧ବ) —

Ājñākārī ସେ ଅଜ୍ଞାକୁ ପାଳନ କରେ—One who

(ଅଜ୍ଞାକାରୀ—ଶ୍ରୀ) carries out a command.

ଅଜ୍ଞାକ୍ରମେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଦେଶାନୁସାରେ; ଅଦେଶାନୁକୃତ୍ତି

Ājñākrame ହୋଇ—In obedience to orders;

according to orders.

ଅଜ୍ଞାଦାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜ୍ଞା + ଦାତା) —ସେ କୌଣସି ହୁକୁମ୍

Ājñādātā ଦିଅନ୍ତି—Giving a command.

(ଅଜ୍ଞାଦାତା—ଶ୍ରୀ)

ଅଜ୍ଞାଦେବା—ଦେ. କି.—ଅଜ୍ଞା କରିବା (ଦେଖ)

Ājñādebā

Ājñākaribā (See)

ଅଜ୍ଞାନୁକ୍ରମେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଜ୍ଞାନୁକ୍ରମେ (ଦେଖ)

Ājñānukrame

Ājñākrame (See)

ଅଜ୍ଞାନୁକୃତ୍ତିତା—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ଞାନୁକୃତ୍ତି + ତା + ଭାବ. ତା) —ଅଜ୍ଞା ପାଳନ;

Ājñānubarttitā ଅଦେଶ ପାଳନ—Obedience;

obsequousness.

ଅଜ୍ଞାନୁକୃତ୍ତି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଜ୍ଞାପାଳନକାରୀ; ଅଜ୍ଞାବଦ୍ଧ; ଅଦେଶ-

Ājñānubartti ପାଳନକାରୀ—Obedient; attentive

(ଅଜ୍ଞାନୁକୃତ୍ତିତା—ଶ୍ରୀ)

(ଅଜ୍ଞାନୁକୃତ୍ତିତା—ବି)

ଅଜ୍ଞାପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଜ୍ଞା + ପତ୍ର) —ଅଦେଶଲେଖ—

Ājñāpatra

Edict; written order.

ଅଜ୍ଞାପତିକା—ସଂ. ବି. (ଅଜ୍ଞା + ପତିକା) —ରାଜା ବା ଦେବତାଙ୍କର

Ājñāpatrikā ଅଦେଶଲେଖ—A letter containing

a royal or Divine command;

a written commandment.

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୋଲିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଲୁଆକୋଷରେ କ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରିତ ବୋଲିବେ ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ସଂ. — ‘ବାଘ’ କ ମିଳିଲେ ‘ବାଘ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବୁଧ’ କ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବଧୂ’ କ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ କ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଲବତ’ କ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଗୋଟିବେ ।

ଅଜ୍ଞପାଳନ—ସ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀଚକ୍ର; ଅଜ୍ଞ + ପାଳନ)—ହୁକୁମ୍ ମାନ
Ājñāpālana କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା; ଅଦେଶାନୁସାରେ କର୍ମ କରିବା—
The carrying out of an order.

ଅଜ୍ଞପାଳନକରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଦେଶ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ
Ājñāpālanakaribā କରିବା—1. To carry out
ଆଜ୍ଞାପାଳନକରିବା a command.
ଆଜ୍ଞାପାଳନକରଣା ୨ । ଅଜ୍ଞାନୁକୃତୀ ହୋଇ କାମ କରିବା—
(ଅଜ୍ଞାଅବଜ୍ଞକରିବା—ବିପରୀତ) 2 To obey; to do
another's bidding.

ଅଜ୍ଞପାଳିବା—ଦେ. କି—ଅଜ୍ଞପାଳନକରିବା (ଦେଖ)
Ājñāpālībā Ājñāpālanakaribā (See)
ଆଜ୍ଞାପାଳି
ଆଜ୍ଞାପାଳନା

ଅଜ୍ଞପିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଜ୍ଞପି ଧାତୁ + କର୍ମ.ଭ) ଅବହୁ;
Ājñāpita ଅଜ୍ଞପ୍ରାପ୍ତ—Ordered; commanded.

ଅଜ୍ଞପ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜ୍ଞପ୍ତି)—ଅଜ୍ଞପ୍ତି (ଦେଖ)
Ājñāpti Ājñāpti (See)

ଅଜ୍ଞପ୍ରମାଣେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ; ହୁକୁମ୍ ମୁତାବକ—
Ājñāpramāṇe According to the order

ଅଜ୍ଞବକା—ଦେ. ବିଶ. (ଅଜ୍ଞ + ବକ = ବକ) ୧ । ନିବୋଧ ଭ୍ରତ୍ୟ;
Ājñābakā ଯେଉଁ ଭ୍ରତ୍ୟ ପ୍ରଭୃତ ଅଜ୍ଞକୁ ବକ୍ ବକ୍ କର ତାହି—
ଥାଏ, ବୁଦ୍ଧି ନ ଥିବାରୁ ପ୍ରଭୃତ ହୁକୁମ୍ ଅନୁସାରେ
କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରେ ନାହିଁ—1. An obsequious
stupid servant; a stupid servant
who is not intentionally dis-
obedient but unable to stick to
the order owing to his stupidity.

ଅଜ୍ଞବହୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଜ୍ଞ + ବହୁ ଧାତୁ = ବହନ କରିବା + ଅ)—
Ājñābaha ୧ । ଯେ ଅଜ୍ଞକୁ ବହନ କରେ ବା ଶିଷ୍ୟୋପାଧ୍ୟକ୍ଷ
(ଅଜ୍ଞବହା—ଶ୍ରୀ) କରେ— Obedient.
(ଅଜ୍ଞବହତା—ବି) ୨ । ଯେ ପ୍ରଭୃତ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଜ୍ଞକୁ ଅଭିପ୍ରେତ ବ୍ୟକ୍ତି
ନିକଟକୁ ବହନ କରେ—2. One who carries
the order of the master to the person
intended.

ଅଜ୍ଞବିହୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସାନ କକଡ଼ାବିଛ—
Ājñābichhu A species of small scorpion.
[ଦ୍ର—ଏକପ୍ରକାର ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ପାଣ୍ଡୁର କକଡ଼ାବିଛ;
ଏମାନଙ୍କୁ ପୁରୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ‘ମାକଡ଼ବସା’ କହନ୍ତି । ଏମାନେ ନାହୁଡ଼
ମାଲରେ ମନୁଷ୍ୟ ବିଷଜ୍ଞାଳାରେ ଅତି କଷ୍ଟ ପାଏ ।]

ଅଜ୍ଞବୋକା—ପ୍ରା. ବିଶ.—ଅଜ୍ଞବକା (ଦେଖ)
Ājñābokā Ājñābakā (See)

ଅଜ୍ଞମାଳ—ଦେ. ବି—(ସଂ ଅଜ୍ଞ + ମାଳା) ଦେବତାଙ୍କ ଅଜ୍ଞର ଚନ୍ଦ୍ର
Ājñamālā ସ୍ବରୂପ ଅଜ୍ଞପାଳନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟକୁ ଅଜ୍ଞା
ସଙ୍ଗେ ପଠାଯିବା ଦେବତାଙ୍କର ଉପହାସ ପୂର୍ବକ—
A garland of flowers sent from the
body of a Deity to signify that a
command is issued to a person.

ଅଜ୍ଞହେବା—ଦେ. କି—ଅଜ୍ଞାକରିବା (ଦେଖ)
Ājñāhebhā Ājñākaribā (See)
ଅଜ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅ + ଅନଜ୍ ଧାତୁ = ମୁକ୍ତି କରିବା + କରଣ. ଯ)—
Ājya ୧ । ଘୃତ; ଦିଅ —1. Ghee; clarified butter.
୨ । ହୋମକ୍ରିୟାରେ ଅଗ୍ନିରେ ଯାହା ଅହୁତି ଦିଆଯାଏ
(ଯଥା—ଜୈଳ; ଦଧି)—2. Oil, curd and
other liquids offered into the fire
in Homa.

ଅଜ୍ୟସ୍ଥାଳୀ—ସ. ବି (ଅଜ୍ୟ = ଘୃତ + ସ୍ଥାଳୀ = ପାତ୍ର)—
Ājyasthālī ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ହୋମାର୍ଥ ଘୃତ ଥାଏ; ଦିଅପଲମ—
The pot containing the ghee for Homa

ଆଜ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଜ୍ୟ — ପ୍ରା. ଅଜ୍)—ଆଜ୍—
Ājha Today.

ଆଜୁ—ଦେ. ଅ—୧ । ଅଜୁ; ଅଜୁ—
Ājhuñ 1. From this day; from today.
ଅଜୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅରେ କରୁଛି ନୟମ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।
୨ । ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ—2. From now; henceforth.
ଅଜୁ ଏଥେ ଗୋଟିଏ ଅର ବ୍ୟାକରଣ । କୃଷ୍ଣବିହାରୀ. ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।
୩ । ଆଦ୍ୟରୁ—3. From the very beginning.
ଏବେ ତୁ ସତ୍ୟ ଅଜୁ ମୂଳ, ଏ କଥା ଭବର ବେଳ ।
ରାମଦାସ. ବାର୍ତ୍ତାବଳୀ ।

ଆଞ୍ଚ—ଦେ. ବି—୧ । ଅନୁମାନ—
Āñch 1. Guess.
୨ । ଆଘାତ—2. Stroke.
୩ । ଅଳ୍ପମାତ୍ରା ବାଧା—3. Little trouble.
ବିଶ—ସାମାନ୍ୟ — Slight.

ଆଞ୍ଚକରିବା—ଦେ. କି—ଅନୁମାନ କରିବା; ଅନୁମାନ କରିବା—
Āñchkaribā To guess.

ଆଞ୍ଚପାଞ୍ଚ—ଦେ. ବି—ବାଣ ସଜ୍ଜା—Aiming an arrow;
Āñchpāñch getting an arrow ready to be
discharged.

ଆଞ୍ଚୁପାଞ୍ଚୁ ବିଶ—ସନ୍ଦେହରେ ଦୋଳାୟମାନ—Hasitating.
ଆଞ୍ଚବାଜିବା—ଦେ. କି—ସାମାନ୍ୟ ଆଘାତ, ବାଧା ବା ଉତ୍ତପ୍ତ ଲାଗିବା—
Āñchbājibā To be touched or affected
slightly.
ଆଞ୍ଚଲାଗି
ଆଞ୍ଚଲଗନା

ଂ	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଢ	ଭ	ଧ	ନ
ୂ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ତ୍ସ	ଥ	ଦ	ଧ୍ୱ	ଧ୍ୱ	ଧ୍ୱ	ଧ୍ୱ

ଅଞ୍ଚରେ—ଦେ. କି ବିଶ—ସାମାନ୍ୟ ରୂପେ—

Ānchre Slightly.

ଆଞ୍ଚେ (ଯଥା—ତା ଚଟକଣାଟା ମୋ ଗାଲରେ ଅଞ୍ଚରେ ବାଜିଲା ।)

ଅଞ୍ଚରେ କହିବା—ଦେ. କି—ଅନାଜି କରବା (ଦେଖ)

Ānchre kahibā Andāji karibā . See)

ଅଞ୍ଚ ଲାଗିବା—ଦେ. କି—ଅଞ୍ଚ ବାଜିବା (ଦେଖ)

Ānch lāgibā Ānch bājibā (See)

ଅଞ୍ଚ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଙ୍ଗିଷ୍ଠ)—

Āncha ୧ । ଉତ୍ତପ୍ତ; ତେଜ—1. Heat.

ଆଞ୍ଚ ୨ । ଶିଖା—2. Flame.

ଆଞ୍ଚ ୩ । ଜ୍ୟୋତି—3. Blaze.

୪ । ସାମାନ୍ୟ ଯୋଗ ବା ସ୍ପର୍ଶ—

4. Touch; slight connection.

୫ । ସାମାନ୍ୟ ବାଧା, ଅସୁବିଧା ବା ପରିଶ୍ରମ—5. Slight hurt or trouble or labour.

ଅଞ୍ଚନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଞ୍ଚନ (ଦେଖ)

Ānchan Ānchan (See)

ଅଞ୍ଚନା—ଦେ. ବି.—ଅଞ୍ଚ (ଦେଖ)

Ānchanā Āncha (See)

ଗରୁ ବୁଝି କରେ କର ଅଞ୍ଚନା—ଅଞ୍ଚନାକୁ ବଦଳାଇବା ।

ଅଞ୍ଚ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—

Ānchi ଘୋଡ଼ା, ଗାଈ ପ୍ରଭୃତିର ଡାକ—

Relay of horses or carriages for carrying passengers speedily.

ଅଞ୍ଚିଆ—ଦେ. ବି.—ଅଞ୍ଚିଆ (ଦେଖ)

Ānchiā Ānchiā (See)

ଅଞ୍ଚିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅମଞ୍ଚ)—୧ । ଅକର୍ଷଣ କରିବା—

Ānchibā 1. To draw.

ବେ ବାହା ବୁଦେ କର ଦେଇ ଆଣିଲା—ଅନୁକୃଷ୍ଟ ରସବିଜ୍ଞାନ ।

୨ । ଅନୁମାନ କରିବା—

2 To guess; to conjecture.

୩ । କଳନାକରିବା—3. To measure.

ବେନି କରେ ବେନି ବଳ ଆସିଲେ—ବିଶ୍ୱାସୀ. ବଦଳିବାପାଇଁ ।

୪ । ଇଚ୍ଛା କରିବା—4. To wish.

୫ । ଅସ୍ତ୍ର ଉଠାଇବା; ଅସ୍ତ୍ର ଉଠେଇବା—

5. To lift a weapon to strike.

ମୋ ଧରଣସମ୍ବନ୍ଧ ପାଞ୍ଚ ନୟନାନ୍ତ ବରଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚ—

ବିଦ୍ୟୁତ୍, ସଜୀବ ।

୬ । (ଧନୁକୁ) ଅମଞ୍ଚନ କରିବା; (ଶର) ମାରିବା ପାଇଁ ଟାଣିବା—

6. To draw a bow.

ମନେ ଆସେ ପାଞ୍ଚ ଅଞ୍ଚ ଶାବି ଧରି ତଳେ ଅବା ମନୋରାଜ—ସାମାନ୍ୟ ସଂସାର ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ସଂ. ଅମଞ୍ଚ)—

ଅଞ୍ଚୋଇବା (ଦେଖ)

Āncheibā (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି —୧ । ଅଳ୍ପ ଘୁଞ୍ଚାଇବା—

1 To move a little.

୨ । ଘୁଞ୍ଚାଇ ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନରୁ ଚଳିବା—

2. To dislodge.

ଅଞ୍ଚିଲ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ଭୃଷ୍ଟ ବା ବୃଣ —

Ānchil Pimple; wart; mole.

ଅଞ୍ଚିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମଞ୍ଚ)—

Ānchiā ଭୋଜନ ପରେ ଭୃଷ୍ଟ ଖୋଇବା—

Washing or rinsing of the mouth after meal.

ଅଞ୍ଚିଆଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅମଞ୍ଚ)—

Ānchiāibā ୧ । ଅଞ୍ଚୋଇବା (ଦେଖ)

1. Āncheibā (See)

୨ । (ପ୍ରସୂଜକାର୍ଥ) ଖାଇସାରିଥିବା ଶିଶୁର ବା ସ୍ତନ୍ୟର ମୁହଁକୁ ଧୋଇ ଦେବା—

2 To wash the face of a child which has taken its meal.

ଅଞ୍ଚୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—(ଶରୀରର ଅଂଶ) ଘଷି ହୋଇ ଗୁମ୍ଫା—

Ānchurdā ହୋଇ ଯାଇଥିବା—

ଆଞ୍ଚଡ଼ା Scratched with a pointed thing.

ଖୋଜା ଦେ. ବି.—୧ । ଗୁମ୍ଫା—1. Scratching.

୨ । ଗୁମ୍ଫା ଦାଗ—

2. Marks of scratching.

ଅଞ୍ଚୁଡ଼ିବା—ଦେ. କି.—ଗୁମ୍ଫା—

Ānchurdibā To scratch or bruise with finger-

ଆଞ୍ଚଡ଼ିବା nails or sharp pointed instruments.

ଖରାବିଆ

ଅଞ୍ଚୋଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅମଞ୍ଚ)—୧ । ଭୋଜନ ପରେ ମୁହଁ

Āncheibā ଧୋଇ ଦେବା—1 To wash or rinse

ଆଞ୍ଚନ; ଆଞ୍ଚା the mouth and hands after meal.

ଆଚ୍ଛନ୍ନକରଣ; ୨ । ଅନ୍ୟର ମୁଖକୁ ଧୋଇଦେବା—

ଆଚ୍ଛନ୍ନକରଣ 2. To wash another's mouth.

୩ । ଜଳଦ୍ୱାରା ଶୋଧିତ କରିବା—

3. To cleanse with water.

ଅଞ୍ଚୋଇବା—ଦେ. କି.—ଅଞ୍ଚୋଇବା (ଦେଖ)

Ānchoibā Āncheibā (See)

ଗୁମ୍ଫା ଖାଇ ସାରି ଅଞ୍ଚୋଇବା ବେଳେ,

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୋଜନ କର ପାଇଁ ବେଳେ । କୃଷ୍ଣବିହାର ମହାପାତ୍ର ବା ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଯୋଗକଲେ, ଯେତେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କି ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଅଞ୍ଜ' ନାମରେ 'ଘାଞ୍ଜ' ଯୋଗକଲେ; 'କଞ୍ଜ' ନାମରେ 'କଞ୍ଜ' ଦେଖିବେ; 'ଦଞ୍ଜ' ନାମରେ 'ଦଞ୍ଜ' ଦେଖିବେ, 'ଅଞ୍ଜା' ନାମରେ 'ଅଞ୍ଜା' ଦେଖିବେ; 'ଅଞ୍ଜକ' ନାମରେ 'ଅଞ୍ଜକ' ଦେଖିବେ ।

ଅଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଞ୍ଜନା + ଅପତ୍ୟାର୍ଥରେ. ଇ)—ଅଞ୍ଜନାଙ୍କ ପୁତ୍ର
Āñjani ମହାଶୟର ଦେବମାନ—Hanumāna (the
Monkey God of the Hindus.)

ଅଞ୍ଜନେୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଞ୍ଜନା + ଅପତ୍ୟାର୍ଥରେ. ଏୟ)—ଅଞ୍ଜନ (ଦେଖ)
Āñjaneya Āñjani (See)

ଅଞ୍ଜୁଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଞ୍ଜୁଳ)—୧ । ଦୁଇ ହାତ ନେତ୍ରୀର ଏକତ୍ର
Āñjula ପାଣିକୃତ ଅବସ୍ଥା ବା ଅଞ୍ଜୁଳ—1. Two palms of
ଅଞ୍ଜୁଳି the hands made into a cup by placing
ଅଞ୍ଜୁଳି them sidewise and making a hollow.
ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଏକ ଅଞ୍ଜୁଳ ପରିମିତ—Measuring so
much as can be contained in the
cupped palms of the hands.

ଅଞ୍ଜୁଳା ପକାଇବା—ଦେ. କ୍ରି. —ପୁଲ୍ଲ ଚଣ୍ଡୁଳାଦି ହାତରେ ଅଞ୍ଜୁଳା କରି
Āñjula pakāibā ଧରି ଦେବତାଙ୍କ ଉପରକୁ ନିକ୍ଷେପ କରିବା—
To throw handfuls of flowers
etc to a Deity.

ଅଞ୍ଜୁଳି (ଲକ୍ଷ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. —ଅଞ୍ଜୁଳା ଲକ୍ଷ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Āñjuli etc. Āñjula etc. (See)

ନକ୍ତି ନକ୍ତି ଅଞ୍ଜୁଳି, ନିତ ପକାଏଁ ତନୁ ଅଞ୍ଜୁଳି ।
ଶିଶୁଙ୍କ ନକ୍ତିପୁର ଗୀତ ।

ଅଞ୍ଜୋଳ—ଦେ. ବି. —ଅଞ୍ଜୁଳା (ଦେଖ)
Āñjola Āñjula (See)

ଅଞ୍ଜୋଳା—ଦେ. ବି. —ଅଞ୍ଜୁଳା (ଦେଖ)
Āñjola Āñjula (See)

ପୁଣି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ ମାରେ ଅଞ୍ଜୋଳାଏ ଥିଲି । ସାଦଳାମହାବରଦ. ରତୋଗ ।

ଅଞ୍ଜୋଳି—ଦେ. ବି. —ଅଞ୍ଜୁଳା (ଦେଖ)
Āñjoli Āñjula (See)

ଦୃଶ୍ୟରେ ଦୂର କର କରଣ ଅଞ୍ଜୋଳି । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାବରଦ. ବନ ।

ଅଟ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପିଣ୍ଡା; ଅଳନ—
Āt Varanda.

ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବି—ଅର୍ଟ—Art.

ଅଟ୍ ଲସ୍କୁଲ—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବି—ଅଟ୍ ସ୍କୁଲ୍ (ଦେଖ)
Ātiskul Ātiskul (See)

ଅଟ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବି—ଅର୍ଟ୍ସ—
Āts Arts.

ଅଟ୍ ସ୍କୁଲ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବି—ଉଚ୍ଚବିଦ୍ୟାଦି ଶିକ୍ଷାଦେବାପାଇଁ
Ātiskul ପ୍ରାପ୍ତିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ—Art School.

ଅଟ୍ ହୋମ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ.) ବି—ପ୍ରାଣ ମିଳନାର୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ
Āt hom ଗୃହରେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ମିଳନ ଓ ବହୁତ
ଜଳଯୋଗ—An at-home party.

ଅଟକ—ଦେ. ବି—ଅଟକ; ନିଷେଧ; ବାଧା—

Āṭaka Prohibition.

ଆଟିକ
ଅଟକ

ଅଟକ—ଦେ. ବି— 1 ଅଟକ (ଦେଖ)

Āṭaka 1. Āṭaka (See)

ମଝା ୨ । ଦୁଇ ହାତର ଅଙ୍ଗୁଳମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟିତ ସ୍ଥାନ—
2 Space between the extended
fingers of two hands curved toge-
ther

୩ । ଏକ ବିଡ଼ା; ଯେତକ ପରିମିତ ଶସ୍ୟାଦିର ଗୋଣ୍ଡ
ଦୁଇ ହାତର ଅଙ୍ଗୁଳମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ବେଳ ହୁଏ;
ଅଟକା—3. A handful or bundle of
sheaves of corn or grass.

ଅଟକା—ଦେ. ବି—ଅଟକ (ଦେଖ)

Āṭaka Āṭaka (See)

ଅଟଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଟକ (ଦେଖ)

Āṭanga Āṭaka (See)

ଅଟଙ୍ଗା—ଦେ. ବି—ଅଟକ (ଦେଖ)

Āṭanga Āṭaka (See)

ଅଟଣା—ଦେ. ବି—୧ । ମଧ୍ୟଭାଗର ହାଣ୍ଡି; ବଡ଼ ଅଟକା; ସାନ ନଉତି—
Āṭana 1 A middle-sized earthen pot
ମାଧ୍ୟାବିହୀତି smaller than Nauti and larger
than Āṭikā

ଆଟିନି ୨ । ଅଠଅଣି; ଅର୍ଦ୍ଧ ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରା—

ଅଟଣି 2. An eight-anna bit.

ଅଟଣି—ଦେ. ବି—ଅଟଣା (ଦେଖ)

Āṭani Āṭana (See)

ଅଟବିକ—ସ. ବିଶ୍ୱ. (ଅଟବା = ବଣ + ଇକ)—ଅରଣ୍ୟକ; ବଣୁଆ;
Āṭabika ଜଙ୍ଗଲ—Pertaining to forest; wild.

ସ ବି—୧ । ବନ୍ୟଜାତି; ଜଙ୍ଗଲଜାତି—1. Wild tribe.

୨ । ବନରେ ଶିକାର କରୁବା ବ୍ୟକ୍ତି—2. Hunter.

୩ । ଅରଣ୍ୟକ ସେନା—

3 A soldier belonging to wild tribes.

ଅଟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ମଲ୍ଲଟ—

Āṭa Cover of a book.

ଅଟି—ସ. ବି. (ଅ + ଅଟ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଇ)—

Āṭi ଶରୀର, ପକ୍ଷୀ; ହଂସପକ୍ଷୀ ପକ୍ଷୀ—An aquatic bird
of the duck species.

ଦେ. ବି—୧ । ଦୁଲାର ବୋର୍ଡ—

1. Load of sheaves etc.

୧	୮	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦	୯	୮	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦
୧	୮	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦	୯	୮	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦

୧ । ବଡ଼ା; ଗୋଛ—2. Bunch; a bundle.

୩ । ନଡ଼ାର ଗୋଛ ବା ବଡ଼ା—3. A roll of straw

ଅଟିକା—ଦେ. କ—୧ । ଛୋଟ ମାଟି ଦାଣ୍ଡ—

Ātikā 1. Small earthen pot.

ହାଣ୍ଡି ଅବିରେ ପାକ କଲ ବସାଇ ଅଟିକା । କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁ ମହାଭାରତ. ୫୩ ।

ଆଟିକା (ଆଟିକା) ୧ । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଅନୁଅଦି

ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ଛୋଟ ମାଟି ଦାଣ୍ଡ—

2 Small earthen pot used for cooked rice in the temple of Jagannātha at Puri

୩ । ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନକୁ ଅସିଥିବା ଯାତ୍ରିମାନେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କଠାରେ ଚରକାଳ ଭୋଗ ଲାଗିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କ କିମ୍ବା ଯେଉଁ ଧନ ଦେଇ ଯାଆନ୍ତି ବା ଦେବାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାକର କର ଯାଆନ୍ତି—3 The amount of cash given or promised by a pilgrim visiting Lord Jagannātha at Puri for the purpose of offering a certain quantity of boiled rice etc. to the Deity every day forever.

ଅଟିକା କରବା—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କି.—ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଚରକାଳ ଭୋଗ

Ātikā karibā ଲାଗିବା ସକାଶେ ପଣ୍ଡାମାନଙ୍କ କିମ୍ବା (ଯାତ୍ରି)

ଆଟିକାକରା ଧନ ଦେବା ବା ଦେବାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାକର କରବା —

(a pilgrim) To pay or solemnly promise cash to the Paṇḍās for the purpose of cooked rice being offered forever by the said Paṇḍās to the Lord Jagannātha at Puri.

ଅଟିକାଚୁହା—ଦେ. କିଶ. ପୁ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ନିକାର୍ଯ୍ୟ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Ātikāchuhā ରକ୍ତନଶାଳାରେ ପାକପାତ୍ରରେ ଥିବା ରନ୍ଧା ଖାଦ୍ୟ

(ଅଟିକାଚୁହା—ହା) ଦୃବ୍ୟ ପ୍ରତି ସତ୍ୟତା ଗ୍ରନ୍ଥ ଦୃଷ୍ଟି ରଖେ ଓ

ତାହା ଯେପରି ବ୍ୟସ୍ତିତ ନ ହୁଏ ସେଥିପାଇଁ ସାବଧାନ

ଥାଏ—(a person) Who carefully

watches the cooked contents of the

cooking pot in the cook-room.

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦରଶନ ସମୟେ, ଅଟିକାଚୁହା ମାତ୍ର ମରେ—୧୩ ।

ଅଟିକାପିଟା—ଦେ. କିଶ. (ଯେ କୋଥରେ ପାକଶାଳାର ରକ୍ତନପାତ୍ରାଦି

Ātikāpita ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପିଟି ଦିଏ) — ୧ । କୋଥନଶାଳ—

1. Angry; furious

୨ । ଦୁଷ୍ଟ—2. Wicked.

୩ । (ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ପାକପାତ୍ରକୁ ପିଟିଦିଏ)—କୃତଦ୍ରୁ—

3. Ungrateful (person)

ଦେ. କ.—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୁଦ୍ରାଦିଙ୍କର ଦଶାହାଦି କ୍ରିୟାରେ ପୌରୋହିତ୍ୟ କରନ୍ତି, ନିଜର ବ୍ରାହ୍ମଣ—

1. Brahmanas officiating at the funerals of Sūdras.

୨ । ଦଶାହାଦି କ୍ରିୟା ଧରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଦଶଭୂରେ

ଭସାଇ ଦିଆଯିବା ଦାଣ୍ଡକୁ କାଠମାଳିଆ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର—

(ଦଶାହାଦି ୨ ଦେଖ)

2 Striking of the floating Dagdha Hāṇḍi by the performer of the obsequies on the 10th day of a person's death.

ଅଟିକା ପୋଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ; ଗଡ଼ଜାତ) କ—

Ātikā pordi

ପୁରଣି (ଦେଖ)

Purāṇi (See)

ଅଟିକା ବାନ୍ଧବା—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କି.—ଅଟିକା କରବା (ଦେଖ)

Ātikā bāndhibā

Ātikā karibā (See)

ଆଟିକେ ବାଁସ

ଅଟିଷ୍ଟ—ବୈଦେ. କ —(୨୦. ଅଟିଷ୍ଟ)—୧ । ଚିତ୍ରକର—

Ātishṭ

1. Painter.

ଆଟିଷ୍ଟ ୨ । କାରୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିପୁଣ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Artist

ଅଟୁ—ଦେ. କ. (୧୦. ଅଟୁ)—

Ātu

ଘରର ଗୁଳ ଚଳେ ପଦାର୍ଥ ସଞ୍ଚୟ କରିବାପାଇଁ କିମ୍ବା

ମାଟିକୋଠା; ମାଟିକୋଠା ଗୁଳରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲେ ଗୃହ ମଧ୍ୟସ୍ଥ

କମରା ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ନିରୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ କରାଯିବା

ବାଉଁଶ ଓ ମାଟିର ଗୁଡ଼ି ବା ଗୁଳ—

A roof made of mud and bamboo

below the thatch of a house for

keeping things over it or to preserve

things inside the house if the outer

thatch is on fire

[୧—ଅଟୁ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—୧ । ଦେଖି ଅଟୁ—ଏହା

ଭୂମିପରି ସମତୁଲ । ଏହା ଉପରେ କିଛିସମ୍ପତ୍ତି ରଖା ଯାଇପାରେ ।

୨ । ମେରଦା ବା ଦରିଶୀ ଅଟୁ; ଏହା ତାଳ ଭଳି ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳ

ତାଲୁ ହୋଇଥାଏ ।]

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ.—ପିଣ୍ଡା; ବରଣ୍ଡା—Varanda.

ଅଟୁଘର—ଦେ. କ. (୧୦. ଅଟୁ+ଗୃହ)—ଅଟୁଥିବା ଘର, ଯେଉଁ

Ātughara ଘରର ଉପରେ ଛଣର ତାଳ ଓ ଉପରେ ମାଟିର

ମାଟିକୋଠା ଶୁଦ୍ଧ ଥାଏ—Thatched house having

an inner mud-roof.

ଗୃହସ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରତି ସତରକ ସମ୍ପାଦ

କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁ କର ରଖି ଅଟିକାରେ । ବ୍ୟାକାଥ, ମହାଭାରତ ।

‘ଆହାରି’ ଶବ୍ଦଟି ଅପର ପୁରାଣେ ଥିବାରୁ ଏ ଶବ୍ଦଟି ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏ ଶବ୍ଦଟି ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରହିବା କାରଣ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଏ ଶବ୍ଦଟି ବୋଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାୟ ବା ବୋଲିଲେ ଶବ୍ଦଟି ଏ ଶବ୍ଦଟିରେ କି ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାବେଶେ ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଏ । ବା ଏ ଶବ୍ଦଟି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଚିହ୍ନ । ଯଥା — ‘ବାଲ’ କି ମିଳିଲେ ‘ବାଲ’ ଗୋଟିକେ; ‘କଥ’ କି ମିଳିଲେ ‘କଥ’ ଗୋଟିକେ; ‘କଥ’ କି ପାଠରେ ‘କଥ’ ଗୋଟିକେ; ‘ଅଲ’ କି ମିଳିଲେ ‘ଅଲ’ ଗୋଟିକେ; ‘ଅଲ’ କି ପାଠରେ ‘ଅଲ’ ଗୋଟିକେ; ‘ଅଲ’ କି ପାଠରେ ‘ଅଲ’ ଗୋଟିକେ ।

ଅଟୁଳା—ଦେ. ବି.—୧ । କୁରୁଡ଼ି, କାଙ୍କ, କୋଡ଼ି ଆଦିର ମୂଳରେ ଥିବା
 Ātulā ଛଦ୍ମ ଯହିଁରେ ବେଶ୍ ଗଳାଯାଏ—1. The hole or
 eye at the root of a spade or axe.
 ୨ । କମାରର ହାତୀରକ୍ଷେପ, ଏଥିରେ କୋଡ଼ି, କାଙ୍କ
 ଆଦିର ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଛଦ୍ମକୁ ମାଠି ଚିକ୍କଣ କରାଯାଏ—
 2. A blacksmith's instrument used
 in planing the eyes of spades and
 axes.

ଅଟୁଶାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଟୁ + ଶାଳା)—ଅଟୁଶର (ଦେଖ)
 Āṭuśāla Āṭuṣhara (See)

ଅଟେଣା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅଟେଣା (ଦେଖ)
 Āṭeṇā Āṭaṇā (See)
 ଅଟୋପ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଟପ ଧାତୁ = ଅଟକାର କରିବା + ଅ) —
 Āṭopa ୧ । ଗର୍ବ; ଅହଙ୍କାର—1. Vanity.
 ୨ । ଅଭିମାନ—1. Pomp.
 ୩ । ବାୟୁସ୍ଵେଦନିତ ପେଟର ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଶବ୍ଦ—
 3. Sound heard inside the abdomen
 due to wind in the stomach.

ଅଠ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟନ୍)—ଅଷ୍ଟ; ଚାରିର ଦୁଇ ଗୁଣ ସଂଖ୍ୟା—
 Āṭha The number eight,
 ଆଠ; ଆଠି ଦେ. ବିଶ.—ଅଷ୍ଟସଂଖ୍ୟକ—Numbering 8.
 ଆଠ

ଅଠ ଅଂସା—ଦେ. ବିଶ.—ଅଠ ଅଂସୁଆ (ଦେଖ)
 Āṭha aṁsā Āṭha aṁsuā (See)

ଅଠ ଅଂସିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଠ ଅଂସୁଆ (ଦେଖ)
 Āṭha aṁsiā Āṭha aṁsuā (See)

ଅଠ ଅଂସୁଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଠ ଅଂସୁଆ (ଦେଖ)
 Āṭha aṁsuā Āṭha aṁsuā (See)

ଅଠ ଅଣା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ + ଅଣକ)—
 Āṭha aṇā ୧ । ଅଷ୍ଟ ଅଣା ମୂଲ୍ୟର ଧନ; ଏକ ଟଙ୍କାର ଅଧେ—
 ଆଠିଆନୀ 1. Eight annas.
 ଆଠଅନ୍ନା ୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅଧେ—2. Half of a
 thing.

୩ । ଅକ୍ଷମୁଦ୍ରା; ଅଧୁଳି—3. An eight-anna bit.

ଅଠଅଣି—ଦେ. ବି.—ଅଠ ଅଣା ମୂଲ୍ୟର ମୁଦ୍ରା; ଅଧୁଳି—
 Āṭha aṇi An eight-anna bit.

ଆଠିଆନୀ
 ଅଠଅଣି

ଅଠଅଣିଆ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅଠଅଣା ମୂଲ୍ୟର—
 Āṭha aṇiā 1. Of the value of eight annas.
 ୨ । ଯହିଁର ପ୍ରତ୍ୟେକର ମୂଲ୍ୟ ଅଠଅଣା ଅଟେ—
 2. Of the price of eight annas each.

ଅଠ ଅଂସିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଠ ଅଂସୁଆ (ଦେଖ)—

Āṭha aṁsiā Āṭha aṁsuā (See)

ଅଠ ଅଂସୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଷ୍ଟ + ଅସ୍ତ)—ଅଠ କୋଣବିଶିଷ୍ଟ—
 Āṭha aṁsuā Octangular.

ଆଠିଆନିଆ

ଆଠକାନିଆ

ଅଠକଉଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଷ୍ଟ + କଉଡ଼ି)—

Āṭhakaurdi ଏକପ୍ରକାର ଦେଶୀ କଉଡ଼ି ଖେଳ—

A kind of play with sea-shells.

ଅଠକଉଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି.—ଅଠକଉଡ଼ି (ଦେଖ)

Āṭhakaurdiā Āṭhakaurdi (See)

ଅଠକାଠ—ଦେ. ବିଶ.—କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ—

Āṭhakāṭha Hesitating to do certain work.

ଅଠକାଳିବାରମାସୀ—ଦେ. ଅ.—୧ । ବର୍ଷର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କାଳ —

Āṭhakālibāramāsī 1 All the months of the
 year.

୨ । ବର୍ଷକ୍ରମାନ୍ତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅନବରତ—1 Throughout
 the year; every day in the year.

ଦେ. ବିଶ.—ବର୍ଷକ୍ରମାନ୍ତ ପ୍ରତିଦିନ ଘଟୁଥିବା—

Happening or taking place
 throughout the year.

ଅଠକୋଣିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଅଠ ଗୋଟି କୋଣ ଥିବା; ଅଷ୍ଟ କୋଣ—

Āṭhakoniā ବିଶିଷ୍ଟ—Octangular.

ଆଠିକୋନା

ଆଠକାନା

ଅଠଗଡ଼—ଦେ. ବି. (ନାମ.—୧ । (ଅଷ୍ଟ ଗଡ଼ ବା ଦୁର୍ଗବିଶିଷ୍ଟ); ଓଡ଼ିଶାର

Āṭhagardā ଗଡ଼ଜାତରାଜ୍ୟବିଶେଷ—1 The name
 of a feudatory state of Orīṣā.

[ଦ୍ର—ଅଠଗଡ଼ ଗଜପତିଙ୍କ ଖାସ୍ ଦଣ୍ଡଲର ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ।

ପ୍ରାୟ ଶୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦିରେ ଉତ୍କଳର ରାଜା ଆପଣାର ବେଗୁର
 ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କନ୍ୟାର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ଶକ୍ତି ଦାନ
 କରିଥିଲେ । ଅଠଗଡ଼ ରାଜବଂଶ ବେଗୁର ପଟ୍ଟନାୟକ ଉପାଧିଧାରୀ ।]

୨ । ଗଞ୍ଜାମର ଖଲିକୋଟ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜମିଦାରୀବିଶେଷ—

2. Name of an estate of Ganjam
 adjoining Khallikota

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତରେ ଗୋଟିଏ ଓ ଗଞ୍ଜାମର

ଖଲିକୋଟ ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ, ଏହିପରି ବିର୍ତ୍ତୁ ‘ଅଠଗଡ଼’ ଥିବାରୁ
 ଓଡ଼ିଶା-ଅଠଗଡ଼କୁ ‘ବାଲ ଅଠଗଡ଼’ ଓ ଗଞ୍ଜାମ ଅଠଗଡ଼କୁ
 ‘କୋଦଳା ଅଠଗଡ଼’ କହନ୍ତି ।]

ଅଠଗଡ଼—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅଠଗଡ଼ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Āṭhagardi 1 Relating to Āṭhagardā.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦଶନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

୨ । ଅଂଗୁଳିଆ—2. Inhabiting Āthagardā.

ଅଂଗୁଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଂଗୁଳି (ଦେଖ)

Āthagardīa Āthagardi (See)

ଅଂଗୁଳିଆ ବ୍ରାହ୍ମଣ—ଦେ. ବି—ବାକି, ଉପପତ୍ତା, ଶୋରାଆ ଓ ଓଡ଼ିଶାର
Āthagardīa brāhmaṇa ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ବାସ କରୁ-

ଥିବା ଏକ ଜାତିର ପରିବାର ବ୍ରାହ୍ମଣ—An inferior class of Brāhmaṇas who live by raising and selling kitchen vegetables.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗଞ୍ଜାମର ଅଂଗୁଳି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆସି ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପନିବେଶ ପ୍ରାପ୍ତ କରୁଥିଲେ । ଏମାନେ ଶାସନା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ, ମାତ୍ର ଖୁବ୍ ପରିଶ୍ରମୀ ଓ ସଞ୍ଜୟୀ । ଏ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବିଲରେ ହଳ କରନ୍ତି ଓ ବହୁତ ପରିପରକା ଆମଦାନୀ କରି ବିକ୍ରୟ କରନ୍ତି ।]

ଅଂଚେମା—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଏକପ୍ରକାର ଦେଶୀ କଉଡ଼ି
Āthachemā ଖେଳ—A kind of country game with sea-shells.

[ଦ୍ର—ଏ ଖେଳରେ ଟକଡ଼ା କଉଡ଼ି ଲେଉଟା ହୁଏ । ଟକଡ଼ା ଯାକ ଚିତ୍ ଦୋଇ ପଡ଼ିଲେ ୧୨ଦାନ ସୁମାର କରାଯାଏ । ୧କଡ଼ା କଉଡ଼ି ଲେଉଟିଲେ କସି ବା ଦଶ ହୁଏ । କଉଡ଼ିରେ ପଡ଼ିବା ଦାନ ଅନୁସାରେ ସାରକୁ ଆଗକୁ ଚଳାଯାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଭୂଇଁରେ ଘର କାଟି ସେହି ଘରରେ ସାର ଚଳାଯାଏ ।]

ଅଂଶା—ଦେ. ବି—ଅଂ ଅଶା (ଦେଖ)

Āṭhaṇā Āṭha ṇā (See)

ଆଠାନା

ଅଂଶୀ—ଦେ. ବି—ଅଂ ଅଶା ମୂଲ୍ୟର ମୁଦ୍ରା—

Āṭhani An eight-anna bit.

ଆଟିଆନି

ଅଟାରି

ଅଂତାଳୀ—ଦେ. ବି—ସଙ୍ଗୀତର ତାଳବିଶେଷ—

Āṭhālī An air or measure in music.

ଅଂପଚିଶ—ଦେ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର କଉଡ଼ିଖେଳ—A kind of

Āṭhapachīsa country game with sea-shells.

ଆଠିପତିଶ; ଅଠିକୋଷୀ

[ଦ୍ର—ଏ ଖେଳରେ ୨ ଯୋଡ଼ା ବା ୪ ଜଣ ଖେଳାଳି ଖେଳନ୍ତି ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁରୁ ଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ସାର ନଥାନ୍ତି । ଖେଳବାପାଇଁ ୭କଟ କଉଡ଼ି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । କଉଡ଼ିକୁ ଭୂଇଁରେ ପକାଇଲେ ବେଳେ ଯେବେ ସାତ କଟ ଯାକ ଚିତ୍ ଦୋଇ ପଡ଼େ ତେବେ ୧୨; ୨କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ ୩୦ + ୧; ୫କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ ୨୫ + ୧; ୪କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ ୪; ୩ କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ ୩; ୨ କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ ୨; ୧ କଟ ଚିତ୍ ଦେଲେ କସି ବା ପୁଅ = ୧୦ + ୧ ହୁଏ । ସବୁ କଉଡ଼ିଯାକ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ଛେକା = ୨ ହୁଏ ଓ ସେହିକ ଘର ଖେଳାଳିର ସାର ଚଳେ । ୩ ଥର ୧୨, ୩୦, ୨୫, ବା ୧୦

ପଡ଼ିଲେ ସବୁଯାକ ହୁଡ଼ି ଯାଏ । ଉକ୍ତ ଦାନମାନ ୪ ଥର ପଡ଼ିଲେ ସବୁଯାକ ଦାନ ଗଣାଯାଏ । କସି, ୨୫, ୩୦ ଓ ୧୨ ପକାଇ ଥିବା ଖେଳାଳି ପୁଣି କଉଡ଼ି ପକାଏ । ଯେବେ ୧୨ ପରେ ୪ ପଡ଼େ ତେବେ ସେ ୧୨ ହୁଡ଼ି ଯାଏ । କସି ବା ଦଶ ନ ପଡ଼ିଲେ କସି ଖେଳାଳିର ଦାନ ଫିଟେନାହିଁ ।]

ଅଂପଚିଶ—ଦେ. ବି—ଅଂପଚିଶ (ଦେଖ)

Āṭhapachīsi Āṭhapachīsa (See)

ଅଂପଣ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧେକ—1. Half.

Āṭhapaṇa ୨ । ଅର୍ଦ୍ଧନିଷ୍ପନ୍ନ—2. Half complete.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧେକ—1. Half.

୨ । ୧୨୦ ଗଣ୍ଡା ବା ୬୪୦ ଗୋଟା—

2. The number 640.

କ୍ରି. ବିଶ.—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧେକ—1. Half

୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣପଦାର୍ଥ ବା ସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧପରିମାଣରେ—

2. Amounting to half the whole amount.

ଅଂପଣୀ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଂପଣ (ଦେଖ)

Āṭhapaṇi 1. Āṭhapaṇa (See)

୨ । ଅଂପଣ ବା ଅର୍ଦ୍ଧେକସମ୍ପର୍କୀୟ—

2. Relating to half.

ଅଂପଣୀଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅଂପଣ (ଦେଖ)

Āṭhapaṇīā Āṭhapaṇi (See)

ଅଂପହର—ଦେ. ଅ.—ଦିନ ଗୁରୁ ପହର ଓ ରାତି ଗୁରୁ ପହର,
Āṭhapaṭhara ଏହିପରି ସମସ୍ତ ଦିନ ଓ ରାତି; ଅନ୍ତର୍ନିଶ—

Throughout the day and night.

କପ ବା ଉଠୁ କପ ବା ପଡ଼ୁ କୁ ନାମେ ଅଂପହର । ଉଦାହ. ରତ୍ନମାଳା ।

ଅଂପହର—ଦେ. ବିଶ—ଅଂପହର ଅର୍ଥାତ୍ ରାତିଦିନ ବ୍ୟବହାର

Āṭhapaṭhari ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଅଭିପ୍ରେତ—

ଆଟି ମନ୍ତ୍ରେ (cloth) Intended to be worn day

ଆଟପହୀରା; ଆଟପହର and night; intended for

ଆଟାଞ୍ଜାମ rough use.

ଦେ. ବି —ଦିନରାତି ଅଂପହର ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଲୁଗା—

Cloth worn ordinarily at home.

ଅଂପହରୀଆ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଅଂପହର (ଦେଖ)

Āṭhapaṭhārīā Āṭhapaṭhari (See)

ଅଂପିଠିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥର ଆଂଗୋଟି ପିଠି ଥାଏ—

Āṭhapiṭhīā Eight sided.

ଅଂପେଣ୍ଡ—ପ୍ରା. ବି —ଯଜନ, ଯାଜନ, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟାପନ, ଦାନ,

Āṭhapaṇṭha ପ୍ରତିଷ୍ଠାପଦ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅଷ୍ଟ କର୍ମ—

The eight duties prescribed for a

Brāhmaṇa.

ଯଜନ ଯାଜନାଧ୍ୟୟନାଧ୍ୟାପନା ଦାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପଦ ଗାର ବଦନ ।

ସମ୍ବରକ ସମ୍ବଦ ଏ ଅଂ, ଏହାକୁ ବୋଲି ପାଠ ଅଂପେଣ୍ଡ ।

ପ୍ରାଚୀ—ପରଚେକ୍ଷା ।

ସାଧାରଣ ଘେବେ ଅପର ସ୍ଥଳରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା ବରହୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଏକ ଶବ୍ଦ ଘୋଡ଼ରେ ଯେବେ ଏ ଘୋଡ଼ାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସବୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଡ଼ାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଘୋଡ଼ାକୋଷ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଘୋଡ଼ାକୋଷ; ‘ବଧୂ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବଧୂ’ ଘୋଡ଼ାକୋଷ; ‘ଅକ୍ଷ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅକ୍ଷ’ ଘୋଡ଼ାକୋଷ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ’ ଘୋଡ଼ାକୋଷ ।

ଅଠପୋଇ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟାପଦ) —ଅଠପଦ ଯୁକ୍ତ କବିତା—
 Āṭhapoi A poem consisting of 8 lines
 ଅଠବାଙ୍କା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟାବାଙ୍କ) —ଅଷ୍ଟବାଙ୍କା—
 Āṭhabāṅkā The state of being bent at 8 places.

ଗାତ୍ରା ଶୁଣି ସେ ଅଷ୍ଟାବଙ୍କ ବେଦରକା

ବ୍ୟାସେ ଗାଥାରେ ଛନ୍ଦରେ ଅଠବାଙ୍କା । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଶୟନ ।

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଠବାଙ୍କ (ଦେଖ)

Āṭhabāṅkā (See)

ଅଠବାଙ୍କ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଷ୍ଟାବାଙ୍କ) —
 Āṭhbāṅkā ୧ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ବଙ୍କା—
 1. Deformed; crooked.

୨ । ବହୁସ୍ଥାନରେ ବଙ୍କ—

2. Crooked at many places; zigzag.

ଅଠବାଙ୍କି—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଠବାଙ୍କ (ଦେଖ)

Āṭhabāṅki Āṭhabāṅkā (See)

ଦେ. ବି. —ଶ୍ରୀ ଲେଖନମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ରେ ପିନ୍ଧିବା ଏକପ୍ରକାର ଅଳଙ୍କାର—A kind of anklet.

[ଦ୍ର—ଏହାକୁ ଅଠବାଙ୍କିଆ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।]

ଅଠମଙ୍ଗଳା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳ) —୧ । ବିବାହର ଅଷ୍ଟମ ଦିବସ—
 Āṭhamāṅgala 1 The 8th day of the marriage
 ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳା; ଆଟମଙ୍ଗଳା ୨ । ଉକ୍ତ ଦିବସର କୃତ୍ୟ ବା ଉକ୍ତ ଦିବସର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟ—2. The duties and ceremonies required to be performed on the 8th day of the marriage.

ଅଠମଙ୍ଗଳା—ଗ୍ରା. ବି. —ଅଠମଙ୍ଗଳା (ଦେଖ)

Āṭhamāṅgala Āṭhamāṅgala (See)

ଅଠମଲ୍ଲିକା—ଦେ. ବି. (ନାମ) —ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତବିଶେଷ—

Āṭhamallika The name of a feudatory state of Ordisā.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ ‘ହଣ୍ଡିଆ’ ଥିଲା । ଏଠାର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜା ରାଜ୍ୟକୁ ଅଠଭାଗ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଗରେ ଜଣେ ଜଣେ ସଦ୍‌ବୀର ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେହିଦିନୁ ଏହାର ନାମ ‘ଅଠମଲ୍ଲିକ’ ହେଲା । ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଚୀନଉତ୍କଳ]

ଅଠମାସିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଗର୍ଭର ଅଷ୍ଟମ ମାସରେ ଜନ୍ମ—
 Āṭhamāsīā ହୋଇଥିବା ଶିଶୁ—(a child) Born in
 ଆଷାଢ଼ମେ the eighth month of pregnancy.
 ଆଟମାସା

ଅଠାନ୍ତର—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି. —ଅଶାନ୍ତ—

Āṭhāntara Restlessness.

ଅଠିକାଠି—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—(ସଂ. ଅଧିକ + ଠିକ୍) ଅଧିକସ୍ୱ କ୍ଳାନ୍ତ—

Āṭhikāṭhi Too much tired.

ଅଠିକେକଟ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. —ଗାତରେ ପକାଇ ପକାଇ
 Āṭhikēkaṭṭa ଖେଳାୟିବା ବାଟ ଖେଳର ଅଷ୍ଟମ ଅଘାତ—
 (Ganjam) The 8th stroke of a game with a board having 8 holes to which small marbles are put.

ଅଠୁଆରି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ) —୧ । ଉଠିଆରି (ଦେଖ)

Āṭhuāri 1. Uṭhīāri (See)

୨ । ଅଜିଠାରୁ ଏକ ସପ୍ତାହର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିବସ; ଅଜିର ବାର—

2. This day week.

ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ—ଅଠଦିନରେ ଥରେ; ଅଠଦିନକୁ ଅଠଦିନ—
 Once a week.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅଠଦିନରେ ଥରେ ଘଟିବା—Happening once a week.

ଅଠୁଆରିଗାଧୁଆ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ) —ପ୍ରସବ କରିବାର ଅଷ୍ଟମ
 Āṭhuārigādhua ଦିବସରେ ପ୍ରସୂତାର ସ୍ନାନ; ଉଠିଆରି—
 The bath of a mother on the eighth day of child birth.

ଅଠୁଆରିଭାର—ଦେ. ବି. —ଧନୀ ଲେଖନମାନଙ୍କ ଘରୁ ବିବାହିତା ହେଉଥିବା
 Āṭhuāribhāra ଘରକୁ ଅଠଦିନକୁ ଅଠଦିନ ପଠାଯିବା
 ଭାର—Weekly presents sent to daughter of a rich man at their husband's house.

ଅଠେଣା—ଗ୍ରା. ବି. —ଅଠେଣା (ଦେଖ)

Āṭheṇā Āṭheṇā (See)

ଅଠେଣି—ଗ୍ରା. ବି. —ଅଠେଣି (ଦେଖ)

Āṭheṇi Āṭheṇi (See)

ଅଡ଼କି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. —ଖଟି, କବାଟ, ଶଗଡ଼—
 Āṛdki ଦଣ୍ଡାରେ ପ୍ରସ୍ତ ବା ଅଡ଼କାଗରେ ଲଗାଯିବା ଦଣ୍ଡ—
 ଆଡ଼କାଟି Cross bar put breadthwise in a door-
 ଆଡ଼କି leaf, bedstead or cart.

ଅଡ଼କେରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ବିଶ୍ୱ—

Āṛdkeriā ୧ । ଏକପାଖିଆ ହୋଇ; କଡ଼ବାଗେ—

1. Sidewise; side ways.

୨ । ତେରଞ୍ଚ ଭାବରେ—2. In a slanting manner.

ଅଡ଼ନି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. —ଅଭିଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

Āṛdni Āṛdnijāl (See)

ଅଡ଼ନିଜାଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଜାଲ) —

Āṛdnijāl ଅଡ଼ନିଜାଲ; ମାଛ ଧରିବାପାଇଁ ମଝିରେ ମଝିରେ କାଠି
 ଆଡ଼ନିଜାଲ ଲଗିଥିବା ଏକପ୍ରକାର କମ୍ ଓସାରର ଲମ୍ବ ଜାଲ; ଖାଡ଼ି-
 ଜାଲ—A kind of small and long fishing net.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅଡ଼ପଟା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ—ଅଡ଼ପଟା (ଦେଖ)

Ārdpaṭā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ. ପୁ—ଅଡ଼ବାହା (ଦେଖ)

Ārdabāhā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ. ପୁ—

Ārdabāhā (ଦେଖ)

Ārdabāhā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ. ପୁ—ଅଡ଼ବାହା (ଦେଖ)

Ārdabāhā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ. ପୁ ଓ ଶ୍ରୀ—

Ārdabāhā (ଦେଖ)

Ārdabāhā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ପରମର୍ଶ ବା ପରମର୍ଶପୁଣ୍ଡ

Ādabāhā ଚିଠି—Advice; letter of advice.

ଆଡ଼ବାହା

ପେଟବାହା

[ଯଥା—ଗରୁଡ଼ମେଷ୍ଟ ଏ ଗୁଣାକୋଷ ଉପକରଣ ପାଇଁ ପାଞ୍ଚ-
ଦୁଇଟି ଟଙ୍କା ୧୧୩୦ ଜାମିଆଣ ମାସରେ ମଞ୍ଜୁର କରାଯିବାର
ଅନୁମତି ଲେଖାଯାଇଛି କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାନ୍ତର
କିଛି ଅଡ଼ବାହା ଅର୍ଥ ନ ଥିବାରୁ ଏ ଟଙ୍କା ମିଳିବାକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ ଶେଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳିଷ୍ଠ ଘଟୁଥିଲା ।]

ଅଡ଼ବାହାସାରିକମିଟି—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—କୌଣସି ସରକାରୀ

Ādabāhāsarikamiti ବିଶ୍ୱାସୀ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବା ହାଜିରା ପରମର୍ଶ

ଆଡ଼ବାହାସାରିକମିଟି ଦେବାପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ମନୋମାତ୍ର

ପେଟବାହାସାରିକମିଟି କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ସମିତି—

Advisory committee.

[ଯଥା—ସରକାରୀ କଲେଜ୍ ସ୍କୁଲ ଆଦିର ପରିଚାଳନା ପ୍ରଣାଳୀ-
ପାଇଁ ବା ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ କେତେକ ବିଷୟରେ ପରମର୍ଶ ଦେବା-
ପାଇଁ ସରକାର ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଅଡ଼ବାହାସାରିକମିଟି ପ୍ରତିଷ୍ଠା
କରିଅଛନ୍ତି ।]

ଅଡ଼ବାହା—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—୧ । ଦରମା ବା ପ୍ରାପ୍ୟ ବା ହୁସାବ

Ādabāhā ବାବଦକୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଅଗଭୁଷ୍ଟ

ଆଡ଼ବାହା ଟଙ୍କା—

ପେଟବାହା 1 Advance, advance payment.

୨ । କବାଲର ଜରସମନ୍ ବା ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଦେବା

କିନ୍ତୁ କେତେକ ଦେବା ଅଗଭୁଷ୍ଟ ଟଙ୍କା; କହିବା—

Earnest money.

ଅଡ଼ବାହା—ଦେ ଅ—ଅଡ଼ବାହା (ଦେଖ)

Ādabāhā (See)

ଅଡ଼ବାହା—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—

Ādabāhā ଦାଉକୋଟରେ ଓକାଲତି କରିବାପାଇଁ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ

ଆଡ଼ବାହାକେଟ୍ ଉକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଓକାଲ୍; ବାରିଷ୍ଟର—Advocate.

ପେଟବାହାକେଟ୍

ଅଡ଼ବାହାକେଟ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—

Ādabāhāketjēnaral ଦାଉକୋଟରେ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ

ଆଡ଼ବାହାକେଟ୍ ଜେନେରାଲ ମକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବାପାଇଁ ଲଘୁଅ ବା ବକ୍ତା

ପେଟବାହାକେଟ୍ ଜେନେରାଲ ବାରିଷ୍ଟର—Advocate General

ଅଡ଼ମଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅସମତଳ କାଦୁଅ ଖେତର

Ādamai କାଦୁଅକୁ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରୁ ମାତ୍ର ସ୍ଥାନକୁ ଚଳାଇ ନେଇ

ଖେତକୁ ସମତଳ କରିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ମଇ—

A ladder-like contrivance dragged on the ground to level up a muddy field.

[ଦ୍ର—ସମ୍ବଲପୁରରେ ସାଧାରଣ ମଇକୁ କମ୍ପେର ଓ ଶୁଖିଲା ମଞ୍ଜୁ
ଚଳାଇ ନେବା ମଇକୁ କୁରୁଡ଼ ବା କୋରଡ଼ କହନ୍ତି ।]

ଅଡ଼ମିଟ୍ କରବା—ବୈଦେ. (ଇଂ. କରବା) (ଇଂ) ବି—

Ādmit karibā

ଆଡ଼ମିଟ୍ କରବା ୧ । ଦାଏର ହେବା କୌଣସି ମକଦ୍ଦମା ବା ଅପିଲକୁ

ପେଟମିଟ୍ କରବା ପରେ ବରୁର କରିବାପାଇଁ (ହାଜିରା) ଗ୍ରହଣ କରିବା—

1. (a court) To admit a case or an appeal for hearing.

[ଦ୍ର—କୋଟ୍ରେ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟିଏ ମକଦ୍ଦମା ବା ଅପିଲକୁ
ଦାଏର କଲେକ୍ଟି ହାଜିରା ଅରଜି ବା ଅପିଲ ଉଦ୍ଦାତ୍ତକୁ ପାଠ କରି
ଯେବେ ଦେଖନ୍ତି ଯେ ସେଥିରେ ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ନାହିଁ ତେବେ
ତାକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାମଞ୍ଜୁର ବା ରଜେକ୍ଟ କରି ଦିଅନ୍ତି; କିନ୍ତୁ
ଯେବେ ଦେଖନ୍ତି ଯେ ସେଥିରେ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ କାରଣ ଥିଲା ପରି ଦୋଷ
ଦେଖି ତେବେ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଅପର ପକ୍ଷକୁ ନୋଟିସ୍ ଦିଅନ୍ତି
ଓ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କର ଜବାବ୍ ସଞ୍ଚାଲି ଶୁଣିବା ପରେ ଉକ୍ତ ମକଦ୍ଦମା
ବା ଅପିଲକୁ ଗ୍ରହଣ ବା ଡିସମିସ୍ କରନ୍ତି ।]

୨ । ମକଦ୍ଦମାରେ ଏକ ପକ୍ଷ (ବାଦୀ ବା ପ୍ରତିବାଦୀ) ଅପର ପକ୍ଷ

ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ କୌଣସି ବିଷୟ ବା ଦଲିଲକୁ ସ୍ୱୀକାର

କରିବା—2. (a party in a case) To

admit any matter or document put

up by the opposite party.

୩ । ପକ୍ଷଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଦଲିଲ ବା

ପଦାର୍ଥକୁ ହାଜିରା ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରମାଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ

କରିବା—3. (a Court) To admit a

document or article as an exhibit

in a case.

୪ । ଯଦିବାପାଇଁ କୌଣସି ଶିଶୁର ନାମ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଲେଖି

(ଶିକ୍ଷକ) ତାକୁ ସ୍କୁଲରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା—

4. To admit a boy to a school

Admission card.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଭିମାନ ଟିକା—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ଯେଉଁ ଟିକା ବା ଟିକା
Admisan tikaଟି କାଗଜ ଖଣ୍ଡ ଧରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଥିବାର
ଆଡମିସନ ଟିକିଟ ଅବର ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶାଧିକାର ପାଏ—
ଏଡମିସନ ଟିକିଟ Admission ticket.

ଅଭିମାନ ଫି—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଭରତ
Admisan phi ଦେବା ପିଲାଙ୍କ ନାମ ଲେଖା ଦେବା ପାଇଁ
ଆଡମିସନ ଫି ପିଲାଠାରୁ ନିଆଯିବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଧନ—
ଏଡମିସନ ଫି Admission fee.

ଅଭିମାନ ଫି—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି—ଅଭିମାନ ଫି (ଦେଖ)
Admisan | his Admisan phi (See)

ଅଭିମାନ ବହି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଭିମାନ + ଅ. ବହି)—
Admisan bahi ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଭରତ ଦେବା ପିଲାଙ୍କ
ଆଡମିସନ ବହି ନାମ ଓ କେତେକ ବିବରଣ ଯେଉଁ
ଏଡମିସନ ବହି ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖା ହୁଏ—Admission
register.

ଅଭିମାନ ରେଜିଷ୍ଟାରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଭିମାନ ରେଜିଷ୍ଟାର)
Admisan regishtarୀ ଅଭିମାନ ବହି (ଦେଖ)
ଆଡମିସନ ରେଜିଷ୍ଟାର Admisan bahi (See)
ଏଡମିସନ ରେଜିଷ୍ଟାର

ଅଭିସାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—

Adsarā ୧ । ଅର୍ଗଲ—1. A cross-bar.

୨ । ଶ୍ଚମ୍ବୁଦ୍ଧି ଉପରେ ଅଭିସାରରେ ପକାଯିବା କାଠ
କମ୍ପା ବାଉଁଶଖଣ୍ଡମାନ—Cross-poles put
across a framework erected for
shade.

ଅଭି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅଭି; ଭୂଲ—ପ୍ରାକୃତ ଧର୍ମା ବିରକ୍ତର
Arda ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅଭି=ଅଭି=ବିଗତ, ଠାରୁ; ଭୂଲ—
ଦିକ୍ ସଂସ୍କୃତ ଅଭି ଧାତୁ = ଯୋଡ଼ିବା = to join,
ଅଟକାଇବା—to stop. ଅଭି ଧାତୁ = କାରଣ
କରିବା)—

୧ । ଭରତ—Direction.

ରମଣଙ୍କ ନାଗବନ୍ଧୀ—ଯାତ ଯାତ
ମୋ ଅଡେ ଡୋଳା ଡାଳବ ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ—ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୨ । ପାର୍ଶ୍ବ; କଡ଼; ପାଖ—2. Side; flank.

ନାଉମଣ୍ଡଳକୁ କର ମହଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଅତ ଶକ୍ତ ଦେଇ ପିଛୁଡ଼ି ଅନୁକୂଳେ । ବୃଷ୍ଟିବେଶସୁରାଣ ।

୩ । ଭଗ—3. Quarter of the globe.

(ଯଥା—ପୃଷ୍ଠାଅଭି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହେଲେ ।)

୪ । ଦେହର (ଅମ୍ଳ) ଅଂଶ—

4. A part of the body.

(ଯଥା—ମୁଣ୍ଡଅଭି; ଗୋଡ଼ଅଭି; ପେଟଅଭି; ପିଠିଅଭି)

ନାଉଠାରୁ ଦେଶକୁ ହୋଇଛି ଶବ୍ଦର,
ଗୋଡ଼ଅଭି ଯେ ଦେଇ ନାହିଁ ତ ହାକର । ବୃଷ୍ଟିବିହ୍ନି ମହାନରର. ଅଭି ।

୫ । ପକ୍ଷ; ଦଳ—5. Party

ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ଅଡ଼ରେ ଅଡ଼କୁ ସମ୍ବଳିଥା । ସାରକାମହାସର ।

୬ । (ସ. ଅସ୍ପଷ୍ଟ) ଓସାର; ପ୍ରସ୍ଥ—

6. Breadth; width.

ଉତ୍ତମଠି, ଅତ୍ତ ବମଠି, ବିଅର ମଝିରେ ଯୋଡ଼ିବ କାଠି । ତାବରୁଷିବତନ ।

୭ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର (ଅମ୍ଳ) ଅଂଶ—7. A particular
part or portion of a thing.

(ଯଥା—ଏ ଟେବଲ ଉପର ଅଡ଼େ ଗୋଟିଏ ଚୋର ଦରଜା
ଅଛି ।)

୮ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପୃଷ୍ଠ ଦେଶ ବା ଉପରିଭାଗ—

8 Surface of a thing.

(ଯଥା—ଏ ପଥରର ଉପର ଅଡ଼ଟା ଅସମାନ ଅଛି ।)

୯ । କୌଣସି ଲମ୍ବ ବସ୍ତୁର ଗୋଟିଏ ପାଖର ଅଂଶ—

9. One end of a long thing.

(ଯଥା—ଏ ବାଡ଼ର ମୂଳଅଡ଼େ ଲୁହା ଗୋବ ବସିଛି ଓ ମୁଣ୍ଡ
ଅଡ଼େ ରୂପା ଉଅଣି ହୋଇଛି ।)

୧୦ । ନିକଟତା; ପାଖ—10. Nearness; contiguity.

ନ ନାଶିଲ ପର ସେ ତୋ ଅଡ଼କୁ, ଅସୁ ଗୁଣିବାର ର ପଛକୁ ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ, ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୧ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ପୃଥିବୀ ବା ଦେଶର ଅଂଶ; ଅଞ୍ଚଳ—

11. Locality; a part or place of the
Universe, globe or country.

କେତେ ଅଡେ କେତେ ବୃକ୍ଷି ସେ ବରଷଇ ଆସେ । ବୃଷ୍ଟିବେଶସୁରାଣ ।

୧୨ । କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ବା ଯୁକ୍ତିର ପକ୍ଷ—

12. Point of view; side of an argument.

ସବୁ ଅଡ଼କୁ ଗୁଣି ସବୁ କଥା ଗୁଣି ସମ୍ବଳି କରବା ଭଲ ।

ଫକୀରମୋହନ, ପ୍ରସଂସ୍ତୁତ ।

୧୩ । ଯୁଆ ଅବି ଖେଳରେ ରଖାଯିବା ହୁଡ଼; ପକ୍ଷ; ବାଜୀ—
13. Stake; wager laid in a game of
hazard.

ମର ବୋଲେ ଭଲ ସବୁ ପ୍ରବ୍ୟ କଲି ଅଡ଼,

ଏ ମୋହର ବ୍ରବ୍ୟକୁ ତୋ ସୁଧାମୁଖେ ଏଡ଼ । ପାତାସର. ବୃଷ୍ଟିବେଶସୁରାଣ ।

୧୪ । (ସ. ଅନୁରାଗ)—ଅନୁରାଗ; ଆତ୍ମୀୟତା—

14. Back side,

ମୋ ଓଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ ଗୁଣି ଦୁସିଲ ସେ ଅଡ଼େ ରହ । ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୫ । (ସଂ. ଅଳ ଧାତୁ—କାରଣ) ଅଡ଼ୁଆ; ବାଧା—

15. Hinderance; obstruction;
impediment.

(ଯଥା—ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଅଡ଼ ଏବେ କୌଣସି ଅଡ଼ ନାହିଁ)

୧୬ । ଅନୁରାଗ; ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ—16. Support.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ୧ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚଉତିଶ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚଉତିଶ ଦିଆଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚଉତିଶ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ଗାୟ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାୟ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଗୋଟିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବଧୂ’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଗୋଟିବେ; ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ’ ଗୋଟିବେ ।

(ଯଥା—ନିସାପରେ ବସି ଜଣକ ଅଡ଼କୁ କଥା କହିବା ଅନ୍ୟାୟ ।)

୧୭ । (ସଂ. ଅଟ ଧାତୁ ?)—ଅଗମନ; ଅସିଦା; ଉପସ୍ଥିତି—

17. Arrival; coming; presence.

ରୁପିଥିଲେ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠେ ଯେ ଅଡ଼କୁ ଅନୁସର

ଲେଖକ ଲେଖି ଧର ଦେଖିଥିଲେ ତୋ ପକ୍ଷର କ । ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୮ । (ସଂ. ଅଳ—ରେଖା ?)—ଅକାର—

18. Shape; form.

ଧନ୍ୟ ସୁବରଣା, ଧନ୍ୟ ପ୍ରୀତିବତୀ, ଧନ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶୀ ପାଇ

କ ଶବ୍ଦର ବାକ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ମନ୍ଦିତ ଅଡ଼ରେ ପୁଣି ବାହାର ।

ଅଜୟଚନ୍ଦ୍ର. ବିଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୯ । (ସଂ. ଉତ୍ତର)—ପିତୃତ୍ୱ; ପିତୃତ୍ୱ—

19. Fatherhood.

୨୦ । ମାତୃତ୍ୱ, ଗର୍ଭ—20. Motherhood; womb.

(ଅଡ଼ରେ ତଳେ ଉଦାହରଣ ଦେଖ)

୨୧ । ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କ—କଦଳ ଗଣତି କରୁଥିବା ସଂଖ୍ୟା

ବିଶେଷ; ୨୨ ଯୋଡ଼ା ଓ ସ୍ତୁଳ ବିଶେଷରେ ୪୦ ଯୋଡ଼ା—

21. An aggregate or unit of 64 (and at places 80) plantains.

(ଯଥା—ବିଶ୍ୱନାଥପୁରରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବନ୍ତଳକଦଳୀର ଉତ୍ତର ଟଙ୍କାକୁ ଦୁଇ ଅଡ଼ ।)

୨୨ । ପ୍ରାଦେ. (କଟକ; ପୁରୀ) (ସଂସ୍କୃତ—ଅଭ୍ୟ)—କନ୍ୟା-
ଦେଶୀୟ ବୈଶ୍ୟମାନଙ୍କ ବଶୋପାସ ‘ଅଭ୍ୟ’ର ଛାକନାମ ।

(ଆଡ଼ି)

22. A word commonly used for the more correct family-title Ādhya of the Baisyas of Bengal.

[ଦ୍ର—କଟକ ଓ ପୁରୀରେ ଅଭ୍ୟ ଉପାଧି ଯା ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧିକାଂଶ ବଙ୍ଗାଳୀଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆମାନେ ‘ଆଡ଼’ ଉପାଧିରେ ଡାକନ୍ତି ଓ ଲେଖନ୍ତି ।]

୨୩ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ—କୌଣସି ପାଣିନାଳୀ ବାହାର ମାଛ ମାରିବାପାଇଁ ନଳାରେ ଅଡ଼ବାଗରେ ଦିଆଯିବା ଲମ୍ବ

କାଠ—23. A long piece of wood put on a dam across a channel to fish.

[ଦ୍ର—ଏ ଅଡ଼କୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଖାଲ ପୋତି ଅଟକାଇବାକୁ ହୁଏ ଓ ଜଳସ୍ରୋତ ତଡ଼ି ନ ନେବାପାଇଁ ସ୍ରୋତରେ ବିସମ୍ଭବ ଦିଗରୁ ଏହାକୁ ‘ପେଲ’ ହାତ ଠେସି ରଖିବାକୁ ହୁଏ ।]

୨୪ । ପୁରୁଷ ବା ଶ୍ରୀ ନିଜର ପତ୍ନୀ ବା ପତ୍ନୀ ଏହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଶବ୍ଦ—24. A term used by a man or woman to mean his wife or her husband

[ଦ୍ର—ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ରଜାମାନେ ନିଜ ଶ୍ରୀଙ୍କ କଥା ପଚାରିଲେ ‘ମୋ ଶ୍ରୀ’ ନ କହି ‘ଘରଅଡ଼’ ‘ଉଅସଅଡ଼’ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ‘ଯଥା—ଉଅସ ଅଡ଼ରୁ ଅମଳୁ ଆଜି ତକର ଅସିଛି ।’ ଓ ଶ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ କହନ୍ତି ‘ଦାଣ୍ଡଅଡ଼େ ଯାବା ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଅଛନ୍ତି ।]

ଦେ. ବିଶ. (ସଂସ୍କୃତ ଅରାଳ=ବକ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାକ୍)—

ଆଡ଼ ୧ । ବକ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାକ୍; ତେରୁଣ—1. Inclined; oblique; slanting (ଯଥା—ଅଡ଼ଶର, ଅଡ଼ଦୃଷ୍ଟି)

୨ । ଅନ୍ତରାଳ; ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଗତ—2. Keeping aloof; gone away.

ପଣଦ ପ୍ରମାଣ ମାଗୁଛି ମୁଁ ଏବେ ଆଉ କିଅ ଥରେ ଦୟା କର ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୩ । ଅନ୍ୟଦୃଷ୍ଟି; ଅଦୃଶ୍ୟ—

3. Disappearing; invisible.

କ୍ଷଣେ ଉଷଣରୁ ଆଉ ଦେଲେ ଦଶ

କିନ୍ତୁ ବିଶୁଦ୍ଧ ତ ମତେ ଶୂନ୍ୟ । ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୪ । ପଳାୟିତ; ଦୂରଗତିରେ ଦୂରକୁ ଗତ; ଦୂରକୁ ଛାଡ଼ିକ

ଯିବା—4. Fled away; moving off swiftly to a distance.

ଲକ୍ଷେ ସୋଜନରେ ଶର ପଡ଼େ ଆଉ ହୋଇ । ପିତାହର. କୃଷିବିଶ୍ୱାସ ।

୫ । ଉଷତ୍ ବକ; ଟେର (ଅସ୍)—

5. Sidelong; aslant; squinting (eye).

ଅତନୟନ ବଳା ଭୁଲୁ, ସ୍ୱାକ ଜାଣିବ ଠକର ଗୁରୁ—ତଗ ।

୬ । ଆଡ଼େଇ ଯିବା; ପାଖେଇ ଯିବା; ଏକପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯିବା—

6. Moving off to one side.

କହୁ କହୁ ସମର ଯେ ଲାଗିଲକ ବେନ

ଦେଖିବ ଆଉ ହୋଇଲେ ଦଶର ନକଲ । ମହାଦେବ. ମାର୍କଣ୍ଡେୟପୁରାଣ ।

୭ । (ସଂ. ଅଳ=କାରଣ; ଅଟକ) ବିପକ୍ଷ; ପ୍ରତିକୂଳ;

ବାମ—7. Opposed; inimical; unfavourable.

(ଯଥା—ତାକୁ ଦଇବ ଆଡ଼ ଦେଲଣି ।)

୮ । ଚଉଡ଼ା ବାଗରେ ପଡ଼ିଥିବା—

8. Placed crosswise; laid across.

(ଯଥା—ଅଡ଼କାଠ; ଅଡ଼ବକ ।)

୯ । ବାଧାଜନକ; ବିଘ୍ନକର—

9. Obstructing; impeding.

୧୦ । (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—ଅର୍ଦ୍ଧ; ଅଧା—10. Half.

ଦୁଇଟି ବାଲ୍ୟାବୁଣ ଦୁଇ ଲଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ରପ ହୋଇ ଅତେ ଲାଗି

ଦହାଇ କହୁନ ବାହୁ ଚାକିତେଇ ପିତା ଚଳିବ କରଯୋଗୀ ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୧ । ଉଷତ; ସାମାନ୍ୟ—11. Slight

(ଯଥା—ଅଡ଼ରୁଷା; ଅଡ଼ଅକାର ।)

୧୨ । (ସଂ. ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ; ଅର୍ଦ୍ଧ)—ବଳ ପଡ଼ିଥିବା; ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ

ରହିଥିବା—12. Remaining over.

(ଯଥା—ଆଡ଼ିଅଥ ।)

୧୩ । ଅନ୍ୟଥାକୃତ; ଅବଜ୍ଞାତ—

13. Disobeyed; disregarded.

(ଯଥା—ମୁଁ ଅପଣଙ୍କ କଥାକୁ ଆଡ଼ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନ୍ତରାଳ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନ୍ତରାଳ
୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନ୍ତରାଳ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନ୍ତରାଳ

୧୪ । ଏକ ପାଶରେ ଥିବା ବା ସଜ୍ଜିତ; ଏକପାଶିଆ—

14. One-sided; situated or arranged on one side.

ଅନ୍ତରାଳ କିମ୍ବା ମାତ୍ର ଦେଖନ୍ତୁ । କୃଷିବିଦ୍ୟା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ।

୧୫ । ଅନୁକ ଗ୍ରାମକୁ ପହଞ୍ଚିବା (ବାଟ ବା ଗ୍ରାମ)—

15. (road) Leading to (such & such a place).

ଗରୁଡ଼ା ଗାଡ଼ି ଆଡ଼ ବାଟ ଗୁଲି

କିନ୍ତୁ ବଣୀ କୁଳି ଶକ୍ତିର ବୋଲି । ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୧୬ । ପ୍ରାୟେ (ପୁଣ୍ୟ) ବ—୩୨ ଯୋଡ଼ା ଓ ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ

୪୦ ଯୋଡ଼ା ଲେଖାଏଁ ଗଣନା କରାଯିବା (କଦଳୀ)—

16. (plantains) Counted by a unit of 64 or 80.

(ଯଥା—ସତ୍ୟବାଦୀରେ ଟଙ୍କାକୁ ଦେଇ ଅନ୍ତ କଦଳୀ ଟିକିଛି ।)

୧୭ । ଅନ୍ତର (ଦେଖ)

17. Ārdara (See)

ଦେ. ବିଶର ବିଶ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବରେ ଲାଗେ)—

୧ । (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ) ଅଧା; ଅଧ—1. Half

ଆଡ଼ (ଯଥା—ଅନ୍ତରାଳ)

ଆଡ଼ା ୨ । ଉପର; ସାମାନ୍ୟରେ—2. Slightly

(ଯଥା - ଅନ୍ତରାଳ; ଅନ୍ତରାଳ)

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ଅନ୍ତ ଧାତୁ—to join=ଯୋଗ କରିବା; to

stop=ବନ୍ଦ କରା, ଅଟକାଇବା; ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ ଉପାମାନଙ୍କରେ

ଅନ୍ତ ଧାତୁ ଅନେକ ଆକାର ଧାରଣ କରି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ

ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ନିକଟରେ ଥିବା—to be near, ନିକଟରେ

—close to; ପାରସ୍ପରିକ—to cross ବନ୍ଦ କରିବା,

ଅଟକାଇବା—to stop ଇତ୍ୟାଦି—ବିପ୍ଳବ Comparative

grammar, ଭୂଲ. ସଂ. ଅଳ=ବାରଣ, ଶ୍ରେକ୍(ହିନ୍ଦ-ଶକ୍ତିସାଗର)]

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅନ୍ତର)—ପାଖରେ; ପାଖରୁ

Ārda antara ଅନ୍ତରାଳ—Dissociated or

ଅନ୍ତର separated from.

ଅନ୍ତରା ସରତା × × × ଶୁଭା ପର ବିନାଶ ସବୁବେଳେ ସାଥୀରେ

ପାଖରୁ ହେବ ବା ଅନ୍ତରାଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ପଞ୍ଚାବଳୀ—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅନ୍ତର)—

Ārdaandhāra ୧ । ଉପର ଅନ୍ତରାଳ—

ଏକଟି ଆନ୍ଧାର 1. Slight darkness.

ଯୋଡ଼ାସା ଅନ୍ଧିଆରା ୨ । ଉପର ଅନ୍ତରାଳସ୍ଥ ଗ୍ରାମ—

2. Slightly dark place.

ଗୋରା ଶୁକ୍ଳ ଅନ୍ତରାଳରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି । ପଞ୍ଚାବଳୀ—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅନ୍ତର) ୧ । ଉପର ଦୃଷ୍ଟି—

Ārdākhi 1. Glimpse; glance; slight look

ଆଡ଼ଟାକ ୨ । କଳ୍ପଦୃଷ୍ଟି—2. Sidelong glance.

କନାକ; ଜରାନଜର ୩ । ଟେକି ଅଙ୍ଗ—Squinting eye

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଟେକି—1. Squint-eyed.

Ārdākhi ୨ । ଯେ ବାକ୍ସ୍‌ଗିରେ ଗୁହେଁ—

ଆଡ଼ଟାକ 2. Ogling; casting sidelong glances.

କନାକାଞ୍ଚିଆ—ଦେ. ବି. ସକର୍ମକ—

Ārdākhi ୧ । ସାମାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବା—

chāhina 1. To cast a glance.

ଆଡ଼ଟାକ ଟାଙ୍ଗି; ୨ । ଉପର ବା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁହେଁ—

ଆଡ଼ଟାକ 2 To cast a sidelong glance;

କନାକାଞ୍ଚିଆ to look askance at

୩ । ଟେକିରେ କର ଗୁହେଁ—3. To squint at.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସାମାନ୍ୟ ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବା;

ଅନୁଗ୍ରହ ଦେବା—4. To cast a favourable

look on; to look with a little favour

on; to bestow a slight favour on; to

be favourably disposed towards

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅନ୍ତର)—୧ । ଏକପାଶିଆ—

Ārdārda 1 Sidelong.

୨ । ଲଜ୍ଜା, ଭୟ ବା ଅଭିମାନ ଯୋଗୁଁ ସାମନାରେ କଥା

କହିବାକୁ ବା ଆଗରେ ଠିଆ ହେବାକୁ ସକୋଚ ବୋଧ

କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—2. Feeling sensitive to

stand and speak face to face.

(ଯଥା—କୌଣସି କଥା ପଚାରିବାକୁ ମୁଁ ନିଜାକ ପାଖକୁ

ଗଲେ ଅନ୍ତରାଳ ହୁଏ ।)

ଅନ୍ତରାଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଅନ୍ତର)—

Ārdārdapela ୧ । ଥରକୁ ଥର ଉପର ଖୋଲି ଯାଉଥିବା

ଆ ଆସିଆସି ପୁନଃ ପୁନଃ ଉପର ଉଠୁଥିବା (କବାଟ)—

କୃତକୃତା 1 Partially opened over and over.

ଦେଖିଥାଉ ନାହିଁ, ତା ପଛ ବୋଧ; ଅନ୍ତରାଳରେ ବୁଲି ।

ବିଶ୍ୱାସ—ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଅନ୍ତରାଳ ବା ଉପର ମୁଦ୍ରିତ; ବାରମ୍ବାର

ଦରଅନ୍ତରାଳ ହେଉଥିବା (କବାଟ)—2. Slightly

closed again and again.

(ଯଥା - ଦିନଯାକ ତାଙ୍କ ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଅନ୍ତରାଳରେ ହୋଇଥାଏ ।)

୩ । ଅନ୍ତରାଳ (ଦେଖ)

3. Ārdapela

[ଦ୍ର—ଅନ୍ତରାଳ ଦୃଷ୍ଟି ଥର ପ୍ରସ୍ତାବ ପୁନଃପୁନଃ ଅନ୍ତରାଳ

ହେବାକୁ ହୁଏ ।]

ଅନ୍ତରାଳ ହେବା—ଦେ. ବି. ଅକର୍ମକ—୧ । ଲଜ୍ଜା, ଭୟ, ଅଭିମାନ

Ārdārda hebā ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି

ଆସିଆସି ସାମନାରେ ବା ମୁହାଁମୁହିଁ ଠିଆ ନ ହୋଇ

ଅପସନ୍ନ ସକୋଚସ୍ଥ ୩ ଏକପାଶିଆ ହେବା—1 To feel

sensitive to stand before and speak

to a person face to face.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱପନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରତର ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ୬ ଓ ୭ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଅକ୍ଷର ପାଇଁ ଗୁଣାବୋଧ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଗୁଣା.— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିକେ; 'କ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'କ୍ଷୁ' ନ ପାଇଲେ 'କ୍ଷୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ଆମ ସମାଜରେ ବୋହୂ ଶାଶୁ ଆଦି ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତରାଙ୍ଗ ହୁଏ ।]

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତରରେ ରହିବା;
କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ସାମାନ୍ୟମୂଳକ ବା ଘନସ୍ଥ
ସମ୍ପର୍କ ନ ରଖିବା—

2. To keep one's self aloof from any matter.

୩ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେବା; ଆତ୍ମା
ମାମା ହେବା—

3. To shrink from doing a thing.

୪ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଦୋହୋପାଞ୍ଚ କରିବା;
ଦ୍ୱିଧା କରିବା—4. To hesitate.

ଅନ୍ତରାଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (୧. ଅରାଳ + ଅନ୍ତରାଳ)—

Ārdauhārda ୧ । ଅରାଳ; ଅନ୍ତରାଳ—

ଆଡ଼ଉଡ଼; ଆଡ଼ାଲବିଡ଼ାଲ 1. Backside of an

ଆଡ଼ଉଡ଼ intervening thing.

ଗ୍ରାମମିତଳ, ବନସ୍ତବାଣୀ,

ଅନ୍ତରାଙ୍ଗରେ ରହି ଶୁଣାଲେ—ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ. ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୨ । ପାଖବର୍ତ୍ତୀ ଅଦୃଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ—2. Invisible place
'near by; a contiguous position which
is not visible to a person.

ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲ ପର ମୁଁ ଯାଇଛି

ଅନ୍ତରାଙ୍ଗରେ ଯେତେବେଳେ—ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ. ପଦ୍ୟାବଳୀ ।

୩ । କାହାରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖା ନ ଯିବା ଘରର
ଉତ୍ତର ଅଂଶ—

3. A place inside the room which is not
visible from outside.

ଲକରେ ସେ ସଗା ଅନ୍ତରାଙ୍ଗରେ ରହି—ବଳଧନ. ଗମ୍ୟାବଳୀ ।

୪ । ଅନ୍ତରାଙ୍ଗ; ଅନ୍ତରାଙ୍ଗ; ବାସସ୍ଥାନ; ଘର ଉତ୍ତର
ଦୁଆରମୁହଁଠାରୁ କିଛି ଛଡ଼ାରେ ଦ୍ୱାରର ସାମନାରେ ଉପିତ
ଅଧାକାନ୍ତି (ଏହି ଅଧାକାନ୍ତି ଯୋଗୁଁ କାହାରେ ଠିଆ
ହେବା ବ୍ୟକ୍ତି ଘର ଉତ୍ତରର ଘଟଣା ଦେଖି ପାରେ
ନାହିଁ ।)—

4. A low wall or barrier built inside a
room in front of the door, so that the
inside is not visible from outside

ଗୋପାଳନକର ଗୋପ ଶୁଣିଣ ଅଇଲେ

ଅନ୍ତରାଙ୍ଗରେ ରହି ତାଙ୍କ ଅନାଇଲେ—ନାଗସୁଣୀ ହରିବଂଶ ।

୧ । ଯେଉଁ କୋଠାଘର ଦୁଇ ଦିଗର କବାଟ ପରସ୍ପର ସମ୍ମୁଖୀନ
ନ ହୋଇ ଅନ୍ତରାଙ୍ଗରେ ଲଗାଯାଇ ଥାଏ (ଏପରି
କୋଠାଘର କାହାରେ ଠିଆ ହେବା ଲୋକର ନଜର
କୋଠାଘର ଉତ୍ତରକୁ ଟପି ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ ।)—

5 A room in which the opposite doors
do not directly face each other but are
set, one collaterally to the other.

ଅନ୍ତରାଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (୧. ଅର୍କ + କଣ୍ଠକ)—

Ārdakantā ୧ । ପରସ୍ପର ଭାବରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ପ୍ରୟୁକ୍ତ
ଆଲିଙ୍ଗନ କଣ୍ଠା ବା ମୁନୁଆ ଶସ୍ତ୍ର—

ବଗଳିତଞ୍ଜ; ଅଞ୍ଜାଞ୍ଜି 1. A prick or pin by which a
person is pricked indirectly, i e by
which sidelong pricks or pin-pricks
are administered to a person.

[ଦ୍ର—ମୀରଟ ଅଭିଯୋଗରେ ବରୁଣପତି ଖବରକାଗଜ ପତ୍ରି ଏବଂ
ଘରୁ, ବାହାରୁ, ଉପରୁ ମାଲିକମାନଙ୍କ ଆଡ଼କଣ୍ଠା ଗେଣ୍ଡା ଖାଇ
ଅବା ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ରହି ପାରିବେ କିପରି ?

ଦୈନିକ ଆଶା—୪ । ୨ । ୧ ।]

୨ । ଚକ୍ରାନ୍ତ କଣ୍ଠା—2. A hooked nail

ଅନ୍ତ କରବା—ଦେ. ବି. ସକର୍ମକ (ଭୁଲ-ଭାମିଲ-ଅନ୍ତରୁ =

Ārda karibā ଏକଦି କରବା; ଗଦା କରବା; ୧. ଅନ୍ତ ଧାତୁ
ଆଡ଼କବା, ଏଡିସେ ଦେଖା, ଓ ଅଲ ଧାତୁ = ବାରଣ କରବା;
ଏଲିସେ ଦେଖା ଅଟକାଇବା)—

ହଟାନା. ଟକେଲନା; ୧ । ଚକ୍ରବା; ଦୂର କରବା; ଦୂରକୁ ହଟାଇବା;
ଆଡ଼କରନା ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରବା—

1. To remove; to drive off

ପରଜନେ ଅନ୍ତ କରନ୍ତୁ ନର । ଭକ୍ତବରଣ, ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ ।

୨ । ଅନ୍ତରବା; ପାଖେଇବା—

2 To move to one side

ହସ୍ତକ ବେଶ କର ନଥ ରୁ ଅନ୍ତ କର । ନାଗସୁଣୀ ହରିବଂଶ ।

୩ । ଯତ୍ନ ନ ନେବା—

3. To neglect; to take no care of.

(ଯଥା—ଖିଲଗୁଡ଼ିକୁ ସାବଧାନ ମା ଅନ୍ତ କର ଦେଲଣି ।)

୪ । ନ ଶଙ୍ଖୁକିବା; ନ ପଚାରିବା; ପର କରବା—

4. To ignore; to cease to enquire of;
to treat as a stranger.

(ଯଥା—ମୋ ହେଥ ମଲ୍ଲ ବିନ୍ଦୁ ଜୋର୍ ମତେ ଅନ୍ତ କର ଦେଲଣି ।)

୫ । ପରିତ୍ୟାଗ କରବା—5. To abandon

(ଯଥା—ସେ ଜନ୍ମ କଲ ପିଲାକୁ ଅନ୍ତ କର ଦେଇ ଚାଲିଗଲା ।)

୬ । ସମ୍ପର୍କ ଭୁଟାଇବା—

6. To cut off all connection.

(ଯଥା—ସେ ଦଶ ବାର ବରଷ ହେଲା ପୁଅ ମାଉସକୁ ଅନ୍ତ କର
ଦେଇଛି ।)

୭ । ପାସୋରିବା—7. To forget.

(ଯଥା—ମୁଁ ରୁଡ଼ାବନେ ବହୁପାଠ୍ୟକ ଅନ୍ତ କର ଦେଲଣି ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ନ୍

୮ । ଏକ ପାଖକୁ ରଖିବା ବା ସଜାଇବା—8. To put on one side; to arrange on one side.

ଅଡ଼ କରଣ କଣ ମାତ୍ର ଦେଇଛନ୍ତି । କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁ, ମହାବରଦ. ଅପ ।

୯ । ଆଡ଼ ବା ପ୍ରସ୍ଥବାଗରେ ପକାଇବା—9. To put breadthwise; to throw across

ଘଣି ଅଡ଼ କରଣ ରଙ୍ଗ ଦୋଷତାକୁ । କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁ ମହାବରଦ. ସଭ ।

୧୦ । ଆଡ଼ୁଆଳ କରିବା; ଅନ୍ତରାଳରେ ରଖିବା; ଆଡ଼ିବା—
10. To put between; to put as a shield between.

(ଯଥା—ବରଷା ଶୁଣିବୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ମୁଁ ଛତାକୁ ଆଡ଼ି କରି ଦେଲି ।)

୧୧ । ଏକ ପାଖକୁ ବୁଲାଇ ଦେବା—11. To turn to one side; to turn away.

ବଳାକୁ ରେ ନିକର ଆସନକୁ ଉଠି

ବୁଝିଲେ ସେ ନଳକୁ ଆଡ଼ କରି ପିଠି । କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦୁ ମହାବରଦ. ବକ ।

୧୨ । ଜୁଆ, ପଣା ଆଦି ଖେଳରେ ବାଜି ବା ପଣ ରଖିବା—
12 To lay a wager or stake in a game

ମୁର ବୋଇଲେ ଭାରି ସବୁ ପ୍ରବ୍ୟ କଲି ଆଡ଼ । ପାତାସୁର-ବୃଷ୍ଟି ହସ୍ତଗଣ ।

ଆଡ଼କାଳା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବଣ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପାଚିବା ପୂର୍ବରୁ
Ārdakālā ଉଷର କଳା ବା ହଳଦିଆ ହୋଇଥିବା (କୋଳି);
ଉଷରପକ୍ୱ; ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ—Half ripe (berry).

ଆଡ଼କା—ଦେ. ବଣ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ)—

Ārdakā (ଅମୃତ) ଆଡ଼କାର; ଆଡ଼କାର; ଦିଗର—

ଦିଗର Of (such and such) side.

ଓରକା ଅବପାଣିଆ ଗାଁ ଗୁରୁଆଡ଼କା ଲେବେ ଚନ୍ଦନପୁର ନଗରକୁ ଯାଇ ଅଛନ୍ତି ।
ପଲାରମୋହନ—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।

ଆଡ଼କାଟି—ବୈଦେ. ବି.—(ଇଂ. ଉକ୍ତ) —

Ārdakāṭi ୧ । ବିଦେଶକୁ ଲୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମଫସଲ

ଆଡ଼କାଟି ଗୁମାସ୍ତା, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମଫସଲରେ ବୁଲି ମାଲିକ ପାଇଁ

ରକ୍ତ-ହତ୍ତ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରେ—1. A village cooly-

recruiter; a cooly-recruiter's agent.

୨ । ସମୁଦ୍ର ଓ ନଦୀର ଗୋରୁତାକୁ ଏବଂ ତଳେ ଥିବା

ବୁଡ଼ା ପଥର ଆଦିକୁ ଉଣି ଉଣି ଜାହାଜ ଓ ନୌକାକୁ

ନିରାପଦରେ ତଳାଇ ଆପଦନିକ ସ୍ଥାନମାନ ପାରି

କରିବାପାଇଁ ନିୟୁକ୍ତ ଅଭିଜ୍ଞ ଶୂଳକ; କରୁଆଳ—

Pilot.

୩ । ଦେ. ବି.—ଆଡ଼କାଠ (ଦେଖ)

Ārdakāṭha (See)

ଆଡ଼କାଠ—ଦେ. ବି. (ସ. ହଡ଼ିକାଷ୍ଟ)—

Ārdakāṭha ୧ । ଚନ୍ଦ୍ରର ବାଆଁ ପାଖରୁ ଡାହାଣକୁ ଲଗା-

ଆଡ଼କାଟି ଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ—1. The beam of a

ଆଡ଼କାଟ; ଡାଣ୍ଡ weaver's loom; a weaver's beam; a weaver's rod.

ଆଡ଼କାଟି; ୨ । ଶୂଳଦ୍ୱାର ଗୋଟିଏ କାନ୍ଥ ଉପରୁ ବିପକ୍ଷତ କାନ୍ଥର

ଆଡ଼କାଟି ମୁଣ୍ଡକୁ ଚଉଡ଼ା ବାଗରେ ପଡ଼ିଥିବା କାଠ; ଓଁ—

ଆଡ଼କାଟ; 2. Cross-beam laid on the top of the opposite walls of a thatched house.

ଅଡ଼କାଠରେ ଡେଇଁ ହୋଇଛ ଦେବଅଳ୍ପ

ଦେଖି ଅନଳ ହୋଇଲେ ପଶୋଦାର ସୁକୁ । ନାୟସୁଣ. ଦୁରବଣ ।

ଆଡ଼ଗଡ଼ା ୩ । ଅର୍ଗଳ; ଅଲଗତା; ବାଟକୁ ବା ଖୋଲା ଯାଗାକୁ

ଆଲଗତା; ଡାଣ୍ଡ ସାମୟିକ ଅବରୋଧ କରିବା (ଓ ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ

ଖୋଲିଦେବା) ପାଇଁ ବାଟ ବା ଖୋଲା ପାଙ୍କର

ଦୁଇ ପାଖରେ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଦୁଇ ଡେଇଁର କଣାରେ

ଗଲାଯାଇଥିବା କାଠ; ଧଡ଼ା—

3. A cross-bar; a removable bar put across a road or opening to temporarily prevent free ingress and egress.

ହଡ଼ିକାଟି ୪ । ପଶୁ ବଳ ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଅର୍ଗଳ ବା ଶାଳକ—

4 A bar put across the opening of a contrivance in which the neck of a victim is put for being slaughtered.

ହଡ଼ି ୫ । ହଡ଼ିକାଠ, ହଡ଼ିକାଠ—

ହଡ଼ିକାଟି 5. The stocks; wooden fetters.

୬ । ନାଲ ବା ପହଣି ପାରି ହେବାପାଇଁ ନାଲ ଉପରେ

ପ୍ରସ୍ଥବାଗରେ ବା ଆଡ଼ବାଗରେ ପଡ଼ିଥିବା ଲମ୍ବ କାଠ—

6 Any piece of wood laid crosswise over a channel.

ଅଡ଼ଡ଼ା ୭ । ଲମ୍ବଦଣ୍ଡରେ ଛବ ପଡ଼ି ବକାଯାଇଥିବା ଶ୍ରେଣି ଦଣ୍ଡ—

7. A small cross-bar attached horizontally to a standing pole.

୮ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) — ବି ବିଷମସମସ୍ୟା; ଧନ୍ଦା—

8. Dilemma.

୯ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. — ଅଣଜ୍ଞ ଅବସ୍ଥା—

9. Awkward position or predicament.

(ଯଥା—ସେ ମତେ ଆଡ଼କାଠରେ ପକାଇଦେଲା)

ଆଡ଼କାଠି—ଦେ. ବି—ଆଡ଼କାଟି (ଦେଖ)

Ārdakāṭhi Ārdakāṭi (See)

ଆଡ଼କାଠୁଆ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + କାଷ୍ଠ)—ଆଡ଼କାଠୁଲ (ଦେଖ)

Ārdakāṭhuā Ārdabahaṭa (See)

ଆଡ଼କାର—ଦେ. ବି. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ)—ଆଡ଼ର (ଦେଖ)

Ārdakāra Ārdara (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ୱଭାବେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରକ ୧ କା ୨ ଚିତ୍ତର ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତର ଲେଖକ ଏ ଲେଖକଙ୍କରେ ନ ମିଳେ, ଲେଖକ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦାନେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ କା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଲେଖକଙ୍କ ଦେହ । ଯଥା — 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଲେଖକଙ୍କ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଲେଖକଙ୍କ; 'ବଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧ' ଲେଖକଙ୍କ; 'ଅଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଗା' ଲେଖକଙ୍କ; 'ଅଲବଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବଦ' ଲେଖକଙ୍କ ।

ଅଡ଼କୁ—ଦେ. ଅ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଲାଗେ; ତୁଳ—
Ardaku ପ୍ରାକୃତ-ଅଡ଼=ଅଡ଼; ଦିଗରୁ; ତୁଳନାକର—ଉତ୍ତର—
ଦିକେ towards = ଅଡ଼କୁ; homewards = ଘର
ଆଡ଼ ଅଡ଼କୁ)—୧ । (ଅମୃତ) ର ଚରଣକୁ—

1. Towards

କୂର୍ବ ବାବୁ ବସାହାର ଅଡ଼କୁ ମହିଁ କରୁଥିବା ସେମାନଙ୍କ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି—
ଫକୀରମୋହନ. ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ।

୨ । (ଅମୃତ) ଦିଗକୁ—

2. Towards (such and such)

a direction or quarter of the globe.

(ଯଥା—ସୂର୍ଯ୍ୟ, ତାରା, ଚନ୍ଦ୍ର ଆଦି ପୃଷ୍ଠ ଅଡ଼କୁ ଉଦୟ ହୋଇ
ପଶ୍ଚିମଅଡ଼କୁ ଗତି କରନ୍ତି ।)

୩ । (ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର) ନିକଟକୁ; ପାଖକୁ—

3 To; to the side of.

ବିକଟାଳ ପଞ୍ଚ ମେଲ କଳି ଖୋଧରରେ

ଶ୍ରୀରାମ ଅଡ଼କୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅସିଲ ବେଗରେ । ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ. ବାଳରାମାୟଣ

୪ । (ଅମୃତ) ଅଞ୍ଚଳକୁ—4. To (such and such)
a locality

(ଯଥା—କାଲିର ବରଷା ଓ କୁଅପଥର ପୁରୁ ଅଡ଼କୁ ହୋଇନାହିଁ ।)

୫ । (ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅମୃତ ସମୟ) ସରିବ; ସୁଦ୍ଧା—

5. By or towards (any future time).

(ଯଥା—ମୁଁ କାଲିଅଡ଼କୁ କଟକ ଯିବି ଓ ଅମାବାସ୍ୟା ଅଡ଼କୁ
ଗାଆଁକୁ ଫେରି ଆସିବି ।)

୬ । (ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର) ସପକ୍ଷରେ; ପକ୍ଷସମର୍ଥନ ପୂର୍ବକ;

ଚରଣକୁ; ପକ୍ଷକୁ—6 In support of

(ଯଥା—କଳିକାଶ୍ରୋତ୍ର ଶାଶୁ ତାକୁ ବାଳଦେବଙ୍କବେଳେ ବୋହୂ-
ବିଶ୍ୱା ଅଡ଼କୁ ପଦେ କଥା କହିବାକୁ ଶୁକର ବାକରକର ଭରସା
ପାଉ ନ ଥିଲା ।)

୭ । (ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବିଷୟ) କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
କରି;ପରୋକ୍ଷରେ; ଅମୃତବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି—7. Referring to
or alluding to (such and such a person
or matter); indirectly.

ସ୍ୱା—ମୋ ଅଡ଼କୁ କେଣେ ତାକୁ

ଲଳିତା—ସଥାଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ମନ ଲେଖଇଲ

କଥାକୁ କାହିଁକି କହିଲ ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ—ପଦ୍ୟାବଳୀ

୮ । (ଅମୃତ ସ୍ଥାନ) କୁ—8. To (such and such a
place)

ନୀତି ପଦରେ ବସି ମମତ୍ରୁଅଡ଼କୁ ଏକବୃତ୍ତେ ଗୁହଁଥାଏ ।

ରାମକବି-ସ୍ତୋତ୍ରମାଳା ।

ଅଡ଼କେ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଅର୍କ + ଏକ)—

Ardake ୧ । ଏକଦିଗରେ; ଏକ ପାଖରେ—

1. On one side.

ଏକଦିଗେ (ଯଥା—ତରୁନର ଅଡ଼କେ ବଟକର ଓ ଅଡ଼କେ
ଫକୀରମୋହନ ତରୁନ ହେବା ଜିନିଷ ଖୋସାଇ ତରୁନ ହୁଏ ।)

୨ । ଏକପକ୍ଷରେ; ଏକଦଳରେ—2. In one party.

(ଯଥା—ମହାରାଜତତ୍ତ୍ୱରେ ଅଡ଼କେ ଅବଶ୍ୟ ନାରାୟଣୀ ସେନା
ଓ ଅଡ଼କେ ଏକା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।)

୩ । ଏକ ମୁଣ୍ଡରେ—3 At one end; at one
extremity.

(ଯଥା—ଏ ବାଡ଼ର ଅଡ଼କେ ରୂପା କୁଅଣି ହୋଇଅଛି, ଅଡ଼କେ
ପିତଳ ମୁଦିଆ ବସିଛି ।)

ଅଡ଼ଖର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରଳ + ଖର)— ଅକାଶରେ ପୂର୍ବ ବା
Ardakhar ପଶ୍ଚିମରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଥିବା ବେଳେ ତେଜସ୍ୱୀ ହୋଇ
ତିବିହାବୋନ ପଡ଼ିବା ଖର—Oblique or slanting
ରେଖାଧାର ରays of the sun.

ଅଡ଼ଖର—ଦେ. ବି. (ତା—ଅଡ଼କୁ = ଏକଦିଗ କରିବା, ଗଦା—
Ardakhura କରିବା ।)—

ମୋଡ଼ି

୧ । ଲୁଗା ଆଦି ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବେତର

ସନ୍ଦ କ

ପେଡ଼ି ବା ମଞ୍ଜୁଷା—1 Cane box; a box of
wicker work with a removable lid.

୨ । ଛିଅ ଶାଶୁ ଘରକୁ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ଯିବାବେଳେ ତା ସଙ୍ଗେ
ପଠାଯିବା କାଠର ବଡ଼ ଚିତ୍ର ପେଡ଼ି । (ହଲଦୀ, ମସଲା-
ମସଲି, ପାଉଁଶ, ପରୁଆ, ଅଳତା ଆଦି ଏ ପେଡ଼ି ଉପରେ
ଥିବା ଜାଲର ଖୋପମାନଙ୍କରେ ରଖାଯାଏ)—

2. A big painted wooden box with a
tray which is sent with a girl when
she first goes to live with her
husband.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ପେଡ଼ି ଶବ୍ଦ ପରେ ସହଚର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ
ହୁଏ ।]

ଅଡ଼ଖର—ଦେ. ବି—ଅଡ଼ଖର (ଦେଖ)

Ardakhura

Ardakhura (See)

ଅଡ଼ଖେମଟା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍କ ଓ ହିନ୍ଦ. ଖେମଟା) —

Ardakhematā ସଙ୍ଗୀତର ସହଜସାଧ୍ୟ ତାଳ ଓ ନୃତ୍ୟବିଶେଷ
ଆଡ଼ିଧେମଟା ଖେମଟାର ଅର୍କ ତାଳ—A light
musical air and dance.

[ଦ୍ର—ଖେମଟା ତାଳର ଏକ ପଦକୁ ଦୁଇ ଅସମ ମାତ୍ରାରେ
ବିଭକ୍ତ କରି ବ୍ୟବହାର କରିବା ତାଳ (ଯୋଗେଶବନ୍ଧୁ) । ଏହା ୧୨
ଓ ମତାନ୍ତରରେ ୧୩ ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ, ଏଥିରେ ୩୫ ତାଳ ଓ ଗୋଟିଏ
ପାକତାଳ ଥାଏ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) । ରାମକବିର କାହାଣୀବେଶ ୨୧ ଓ
୩୨ ରେ ଏହି ତାଳର ଗୀତ ଅଛି ।)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଡ଼ଖୋଷା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + କୋଷ)—

Ārdakhoshā ଦକ୍ଷିଣୀ ଖୋଷା; ମୁଣ୍ଡ ପଛଆଡ଼େ ବେକର ଏକ ବାଁକାଧୋପା ପାଖକୁ ଢଳାଇ ଦେଇ ଟେକି ଫଳ ପ୍ରାୟ ସଜ୍ଜିତ ଲୁଗା—
ଟେଡାଞ୍ଚିଆ A chignon made up on the back of the head and inclining to one side.
ଅଡ଼ଖୋଷା ବୁଝେ ଢେଉ. ହା ହା କର ଚାହିଁବୁ କି ତାର ।
ଭଜ୍ଜ, ସବଣବଦା ।

ଅଡ଼ାଗିଆ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଗିଆ ବା ଉତ୍ତୁର + ଗିଆ)—

Ārdaghia ପୁରୀ ଓ ପିଠାଆଦି ଛଣା ହେବା ପରେ କରେଇରେ ଥିବା ପୋଡ଼ାସି ଉତ୍ତୁର ଦିଆ—Remaining ghee left out in the pan after cakes are fried
ବଚାଯିବି, ବଚାହୁଆ ଯି

ଅଡ଼ାଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ-ଭଲକା ଉପକୂଳ ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବି—

Ārdāṅga ଅଡ଼ାଙ୍ଗ; ସମୁଦ୍ର-ଉପକୂଳରେ କରକତ (ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼; ଆଡ଼ ପାଣିକୁ ଖରରେ ଶୁଖାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ) ଓ ପଙ୍ଗା (ସମୁଦ୍ର ପାଣିକୁ କିଆଁରେ ଶୁଖାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ) ଲୁଣ ମରାଯିବା ପରେ ତାହା ଜମା କରାଯିବା ସ୍ଥାନ ବା ଗଞ୍ଜ; ଲୁଣକାଣି; ଲୁଣ-ଗୋଲ—A mart where manufactured salt is stored; warehouse for salt.

ଅଡ଼ାଚାଉଁଟାଳି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚାଉଁଟ + ଚାଳ)—

Ārdachautāli ୧ । ଏକ ପଦ ଓ ସାତ ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଚାଳ-ଆଡ଼ାଚୌଟାଳ ବର୍ଣ୍ଣେ—1 Name of a musical measure.
୨ । ମୁଦଙ୍ଗର ଚାଳବର୍ଣ୍ଣେ—2. A musical measure employed in striking earthen drums

ଅଡ଼ାଚକ୍ଷୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚକ୍ଷୁ)—ଅଡ଼ାଆଖି (ଦେଖ)

Ārdachakshu Ārdākhi (See)

ଅଡ଼ାଚାଣି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚାଣି)—

Ārdachāṇi ୧ । ଛୋଟ ଚାଣି—1. Small thatch.
ଆଡ଼ଚାଣା; ଏକଚାଣା ୨ । ଏକପୁର; ଚାଣିପୁର—2. One sided thatch; a lean-to

ଅଡ଼ାଚାଣି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚାଣି + ଚାଣି)—

Ārdachāṇi ବାକ୍ ଚାଣି; ଅପାଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟି; ଉପର ବକ୍ତୃତ୍ତ—
ଆଡ଼ଚାଣି; ଆଡ଼ଚାଣି Sidelong glance; ogling.

ତୀରଞ୍ଚି ନଜର,
କନକି, ଟେକି ଚିତବନ

ଅଡ଼ାଚିର—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଚିର ଧାତୁ)—

Ārdachira ୧ । ଏକ ପାର୍ଶ୍ଵକୁ ଢେଉଁବା—
ଲମ୍ଫାଲମ୍ଫ 1. Side-leap; caper.

ଏକଆର କୁନ୍ଦା, ଅଡ଼ାଚିର ଗୋଟିଏକ ମାର ଚରଣି
ହିଁବକମ ପ୍ରାୟେ ଉଭା ହେବା ଠାଣିମାଣି । ପାତାମ୍ବର—ନୃସିଂହପୁରୀ ।

୨ । ଏକପ୍ରକାର ନାଚ—2. A kind of dance.

ଅଡ଼ାଚିରମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । କଡ଼କାଗରେ ଢେଉଁବା; ଏକ
Ārdachirāmāribā ପାର୍ଶ୍ଵକୁ ଛୁଡ଼ାମାରିବା—1. To leap
ଲମ୍ଫାଲମ୍ଫକରିଆ sideways; to cut capers

ଉଡ଼ାଲ କୁନ୍ଦ ମାରଣା ଶୁଣିଣ ବରନରେୟ ଅଡ଼ାଚିର ମାର,
ପାତାମ୍ବର—ନୃସିଂହପୁରୀ ।

୨ । ନାଚିଲା ବେଳେ ଏକ ପାଖକୁ ଛୁଡ଼ିବା—2. To cut capers while dancing.

ଶୁଣି ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତୁ ମାରନ୍ତୁ ଅଡ଼ାଚିର । ସାରଳା ମହାବିଜୟ ।

ଅଡ଼ାଛତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଛତା)—ଛତା ଓ ଦେବତାଙ୍କ

Ārdachhata ଦେହରେ ଅଡ଼ାଛତା ନ ପଡ଼ିବାପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ
ଆଠନୀ, ଆଠନୀ କଡ଼ରେ ଧରାଯିବା ପଙ୍ଗା ଅବୃତ୍ତର ଛତା;
ଆଠନୀ; ଅଠନୀ ଅଡ଼ାଛତା; ଶାସ—A fan-shaped umbrella held up on the side of a king or Deity to ward off the slanting rays of the sun.

ଅଡ଼ାଛତା—ପ୍ରା. ବି.—ଅଡ଼ାଛତା (ଦେଖ)

Ārdachhati Ārdachhata (See)

ଅଡ଼ାଛତା—ଦେ. ବି.—ତେରଞ୍ଚି ଭାବରେ ପଡ଼ୁଥିବା ବର୍ଷା ବା ଛତା
Ārdachhata ଦେବା ପାଣିର ଅପାତ—Splashing of
slanting rain against (a wall);
beating of slanting showers
against something.

(ଯଥା—ପୂର୍ବେ କର୍ଷା ଯୋଗୁଁ ପୂର୍ବପାଖ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ କାନ୍ଥରେ
ଅଡ଼ାଛତା ମାର କାନ୍ଥର ମାଟି ଧୋଇ ଦୋଇଗଲଣି ।)

ଅଡ଼ାଠେକା—ଦେ. ବି.—ସଙ୍ଗୀତ (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଠେକା ଧାତୁ)

Ārdatheka ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ପଦ ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗରେ ବରକୁ
ଆଡ଼, ଆଡ଼ାଠେକା ହେବାରୁ—ଦ୍ରୁତ ବଳମ୍ବିତରୂପେ ବଜାଯିବା
ଆଡ଼ାଠେକା ମଧ୍ୟମାନ ତାଳ । [ଏହା ନଅ ମାତ୍ରାବ ତାଳ; ଏଥିରେ
ଛକଟ ତାଳ ଓ ଗୋଟିଏ ଫାକ ତାଳ ଥାଏ—
ସଙ୍ଗୀତ ରହାକର—ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର

ଏହା ଚତୁର୍ମାତ୍ରୀକ ତାଳ; ମଧ୍ୟମାନ ଅଡ଼ାଠେକାର ଦ୍ଵିଗୁଣ—
ଯୋଗେଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ର] ଠେକା ବା କାଢ଼ାଳ ତାଳର ଏକ ପଦ ଦୁଇ
ଅର୍ଦ୍ଧରେ ବରକୁ ଦୋଇଥିବା ତାଳ—(music) A sort
of irregular musical air.

ଅଡ଼ାଣ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଣ ଧାତୁ = ବାରଣ କରବା;)

Ārdana ରୋକବା; ସ. ଅଡ଼ାଣ ଧାତୁ = ବନ୍ଦକରବା)—
ଏଡାନ ୧ । ଅଡ଼ାଣ କରି; ଦେହକୁ ଅସବ୍ଧ ଅପାତରୁ ରକ୍ଷା-
ସଂଚାଳା; ଆଢ଼ନା କରବା କରି—Warding off blows,
guarding of one's body against
impending blows.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବରୁ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧି' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧି' ଦେଖିବେ; 'ଅଭିଜିତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଭିଜିତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଭିଜିତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଭିଜିତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ବିପକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା ବା ମଞ୍ଚର ଆଘାତକୁ ଏଡ଼ିବାପାଇଁ ଯୋଦ୍ଧା ବା ମଞ୍ଚର କୌଶଳବିଶେଷ; ବିପକ୍ଷର ଶସ୍ତ୍ରାଘାତ ବା ମୁଖ୍ୟାଘାତ ଆପଣା ଦେହରେ ନ ଲାଗିବା ପ୍ରକାରେ ହାତ, ଅନ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ର ବା ଶାଲଦ୍ୱାରା ଆପଣା ଦେହକୁ ରକ୍ଷା କରିବା—

2. A pose of a warrior or athlete to ward off the blows from an adversary; guarding of one's body from the blows of the attacking enemy with the hands or shield; a defensive pose.

ଅଭିଜିତ ଚାତୁରୀ ସରଳ ଯିବା, ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଠିକା ଧରୁଥିବା ।

କଳ୍ପତରୁ. ପଥୁରାଙ୍ଗଳ ।

ଆଠନୀ ୩ । (ସ. ଅଭିଜିତ)—ଡାଲ—Shield.

ଡାଲ ଗତର ଅଭିଜିତ ନାମା ପଳା ଧର । ବଳସମ—ଦମାୟୁଣ ।

୪ । (ପ୍ରାଚୀନ) ଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

4. A kind of weapon used in ancient times.

ପିତ୍ତ ପଳା ଅଭିଜିତ ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ସେଇ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

୫ । ଅଭିଜିତ ନିକାରଣାର୍ଥ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ପରଦା—
5. Screen hung up to keep off the slanting rays of the sun.

-ଅଭିଜିତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭିଜିତ; ଅଭିଜିତ)—

Ārdani ୧ । ଡାଲ—1 Shield.

ଆଠନୀ ଅଭିଜିତ କାଣି ଯୋଡ଼ାଇ ହସେ ଅଣି

ଆଡ଼ମ୍ବ ରେବ ନୋହୁଇ ଇଦ୍ଦବେଗେ—ଭଞ୍ଜ ବୋହୂପ୍ରସାଦ ।

୨ । ଅଭିଜିତ (ଦେଖ)—2. Ārdachhatā See)

୩ । ପଟ୍ଟାଭିଜିତର ରାଜସମ୍ପର୍କବିଶେଷ—3. A royal paraphernalia in the shape of a fan.

ଅଭିଜିତ ରାମରାଜାଙ୍କ ମସୂରାଝୁଲ

ନିଯୋଗୀନକ ଶବ୍ଦେ—ବିବିଧାର୍ଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।

୪ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ)—ବି ପ୍ରଗଳ୍ଭା; ରାଜ୍ୟର

ରାଜସ୍ୱବିଭାଗୀୟ ଅଂଶବିଶେଷ—

4. Perganna; a fiscal division.

୫ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସଂ. ଅଭିଜିତ)—ଅଭିଜିତ—
5 Pomp; grandeur.

[ଦ୍ର—ତାଙ୍କେ ଖୁବ୍ ଅଭିଜିତେ ଅଛନ୍ତି ।]

୬ । ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅଭିଜିତାଲ୍ (ଦେଖ)

Ādnijāl (See)

୭ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ; ଖୋର୍ଦ୍ଧା) ଅସମାନ ବାଟରେ ଯାଉଥିବା ଶଗଡ଼ର ଗୋଟିଏ ଚକ ଯେଉଁ ଖାଲୁଆ ଗୁଳା ବା ସରରେ ପଡ଼ିଥାଏ—7. The lower truck or rut in an unlevel cart-track.

ଆଡ଼ତ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଆଡ଼ତ; ଭୂଲ—ସଂ. ଅନ୍ତରାଳ)—

Ārdat ୧ । ପେଣ୍ଡ; ଗଞ୍ଜ; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟମାନ ହସ୍ତ-ଆଡତ

ବିକ୍ରୟାର୍ଥ ରୁଣ୍ଡ କରାଯାଏ—

ଆଡତ; ଅଡତ 1. Mart; emporium

୨ । ଦଲ୍ଲଲ ବା ଦଣ୍ଡିଦାରମାନଙ୍କ ଜରାଥରେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟକ୍ରମ ପାଇଁ ରାଜାଦେଶଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ—

2. A licenced mart for wholesale transactions carried on through commission-agents.

୩ । ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ ହେବାର ଭଣ୍ଡାର; ଗୋଦାମଘର—

3. Warehouse; godown

ଆଡତଦାର—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଆଡତଦାର)—

Ārdatdār ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆଡତଦାର ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟମାନ ବିକାକଣା କରାଇ ଦେବାପାଇଁ

ଆଡତଦାର ରାଜାଦେଶପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି; ଆଡତଦାର; ଦଣ୍ଡିଦାର—

1 A licenced commission agent for sale and purchase of merchandise.

[ଦ୍ର—ଆଡତଦାରର ପାରିଶ୍ରମିକକୁ ପାଉସେଣ୍ଡ କୋଲପାଏ ।]

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କିଛି କମିସନ୍ ନେଇ ଘରୋଇ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟକୁ ବିକାକଣା କରାଇଦେବ; ଦଲ୍ଲଲ—2. A private commission agent.

୩ । ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସାଇତି ରଖିବାପାଇଁ ଆପଣା ଜମାରେ ନେବା ବ୍ୟକ୍ତି—3. A warehouse-keeper.

ଆଡତଦାରି—ବୈଦେ. ବି. (ଫାରସୀ)—

Ārdatdāri ଆଡତଦାରର କର୍ମ ବା ପେଶା—The business or profession of a commission agent, commission agency.

ଆଡତାଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ତାଲ)—

Ārdatāla ସଙ୍ଗୀତର ତାଲବିଶେଷ—

ଆଡତାଲ

Name of a musical measure.

ଆଡତାଲ

ଆଡତି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ଧି—ପୀଡ଼ା; ପରିଶ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ପୀଡ଼ା

Ārdati ହେବାରୁ)—୧ । ଗୃହକର୍ମ; ଗୃହର ଦୈନନ୍ଦିନ ସାମାନ୍ୟ ମାଟ, ମାଟି କର୍ମ; ଘରପାଇଟି । (ଯଥା—ଘରଲଗା, ଘରଓଳିଆ,

ଝିନ୍ଦମତ, ଟହଲ ବାସନମଜା, ଅଇଁଠାପୋଛା)—

1. Menial domestic duties; petty household duties of everyday life.

ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଅପକୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାରର, ସରଳ ଦେବଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରୁଥିବା ଅଭିଜିତ—

ମହାଦେବ—ମାର୍କଣ୍ଡେୟପୁରାଣ ।

୨ । ସାଧାରଣ କର୍ମ; କାର୍ଯ୍ୟ—Ordinary work.

[ଦ୍ର—ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଗୃହର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅବଶ୍ୟକୀୟ କର୍ମ କରାଯାଏ ତାକୁ 'ବାର୍ଣ୍ଣିଆ ଅଭିଜିତ' କହନ୍ତି । ଯଥା—ଅଗଣାରେ ଗୋବର ପାଣି ଛିଞ୍ଚିବା, ଘରଲଗିବା, ଗର କାଲିର ଅଇଁଠା ବାସନ ମାଜିବା, ଦାଣ୍ଡ, ବାଡ଼ିଆଡ଼ି ଓ ଅଗଣା ଓଲଟିବା ଇତ୍ୟାଦି ।]

•	ந	து	வி	ல	ட	குறுகு குணா	செய்யுறியி லுறுநூலு	ந	ப	வி	நி	நி	வி
•	ந	து	நி	நி	நி	செய்யுறியி லுறுநூலு	செய்யுறியி லுறுநூலி லுறுநூலு	நி	ந	ந	நி	நி	நி

ଅର୍ଦ୍ଧତଥା—ଦେ. ବିଣ. ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଗୃହ କର୍ମ କରିବାରେ ଦକ୍ଷ ବା
 Ārdatā
 ନିପୁଣ—Vigilant or expert in
 କେଜୋ; କେଜୁଆ performing the menial duties
 ଶ୍ରିଦମତୀ; ଡହଳୁଆ of a household.
 ଆଡତଦାର ଦେ. ବି.—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧତାର (ଦେଖ)
 ଅଡତିଆ 1 Ārdatdār (See)

୨ । ଜଗର; ଶୂର; ଦୂତ—Messenger.
(ଅଜ୍ଞାନଥାଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଭୂମିକା ଯେଣିଅଛନ୍ତି ଆଡ଼ିଆପଣେ—ମହାଦେବ—ମାର୍କଣ୍ଡେୟପୁରାଣ ।

୩ । ଅଦେଶବଦ୍ ଭାବ୍ୟ; ଅର୍ଦ୍ଧଳୀ; ପାଖଲୋକ; ପିଅଦା-
3 Peon; an orderly servant.

୪ । ପାଇଁଅଲ; ସାମାନ୍ୟ ଗୃହକର୍ମ କରବାପାଇଁ ନିୟୁକ୍ତ
ଭୂତ୍ୟ; ଟେବୁଲିଆ—4. Menial servant

ଆଡ଼ତିଆଡ଼—ଦେ. ବି—ଆଡ଼ତିହାର୍ଦ୍ଦ (ଦେଖ)
 Ārdatīārda Ārdatihārda (See)

ପୁରେ ପୁରେ ପଣି କର ଗଲେ ସବୁ ଦେଖି
ଅଜଡ଼ହାଜ ଦୋମହଁ ବାଙ୍କ ଅଣିପାଣି

ପୀତାମ୍ବର — ନୂଆଁ ଦ୍ଵପଦଗଣ ।

ଆଡ଼ତିପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସହଚର; ଦ୍ଵିତୀୟ ଶବ୍ଦ ନିରର୍ଥକ)—ଗୃହର
 Ārdatipatr ଗାଳାଦି ସାମାଜିକ କର୍ମ—The various
 ପାଟିବୁଣି; ପାଣିଟିଆର ମାନସିକ କର୍ମ—The various
 टहलटकोर mental duties of a household.

ଆଡ଼ତିହାର୍ଦ୍ଦ—ଦେ. ବ—ଅଡ଼ମୁହିଁ (ଦେଖ)
 Ārdatihārda Ārdamuhīṁ (See)

ଆଜିକି଼ହାଜି ଖରାବ ବାଜବାଳା ମେଲା
ଖୋଜନ୍ତି, ଯାବତପୁରରେ ପେଶି ହୋଇଥାଉ ଭଲ ।

ପୀତାମ୍ବର — କୁଞ୍ଜି ହସୁରାଣ :

ଅଡ଼ିଦୀର୍ଘ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଳି=ରେଖା+ଦୀର୍ଘ)—୧ । ପ୍ରସ୍ଥ ଓ
 Ārdadīrgha ଦୈର୍ଘ୍ୟ—1 Breadth and length.
 ଅଡ଼ିଦୀର୍ଘ , । କ୍ଷେତ୍ରଫଳ—2. Area

ଆଜ୍ଞାଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କେହି ଲକ୍ଷ ଯୋଜନା ପ୍ରତି ବୁଲେ
ଅଭାଗ୍ୟ ବ୍ୟାଧି ଯେ ଅର୍ଦ୍ଧେକମଣ୍ଡାଳେ—ବଞ୍ଚେ ଗର୍ଭପୁରା ।

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ପ୍ରସସ୍ତ ଓ ଦୀର୍ଘ; ଖୁବ୍ ଚଉଡ଼ା ଓ ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା—Broad and long; very broad and very long.

ଆଡ଼ାଦୀର୍ଗହେ—ଦେ. ଅ.—ଆଡ଼ାଦୀର୍ଗ୍‌ହେ (ଦେଖ)
Ārdadīrghare **Ārdadīrghē (See)**

ଆଡ଼ୀର୍ଗେ—ଦେ. ଅ — ୧ । ଦୀର୍ଘରେ ଓ ପ୍ରସ୍ଥରେ—1 In length
Ārdadīrghē and breadth; lengthwise and
breadthwise.

ନିଜ୍ଞାନମାନରେ ବନ ଅଛି ତାହା ପାଣି
ଆଡ଼ିଆରେ ବନ ଅଛି ପଞ୍ଚାଶଳ କୋଣ ।
ମହାଦେବୀ ମାର୍କଣ୍ଡେୟପୁରାଣ ।

୨ । (ଅମୂଳ ଅଞ୍ଚଳର) ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସ୍ଥାନରେ; ଅଞ୍ଚଳ
 ଚମାନ୍—Throughout the length and
 breadth of a place.

(ସଥା—ପୁରୁଷଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ଆଡ଼ମ୍ବରୀ ଖୋଜିଲେ ଏପରି ଜଣେ ବିରକ୍ଷଣ ଲୋକ ମିଳିବ ନାହିଁ)

୩ । ପ୍ରସ୍ତ ଅଡ଼େ ଓ ଗର୍ଭ ଅଡ଼େ ଏବେ ଦୂରଭ୍ରମ୍ୟଭେ-
3. Within a distance of so much in
length and breadth,

(ଯଥା—ଆମ ଗାଁର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ଯାଏ କୋଣ ମଧ୍ୟରେ ଡାକ୍ତରଖାନା ନାହିଁ ।)

ଆଡ଼ଧାରଣା—ଦେ. ବି.—ବିପକ୍ଷର ପାର୍ଶ୍ବରେ ଅବସ୍ଥିତ ଦୁଇ ବସ୍ତୁ
Ārdadhāraṇā (ଯଥା—ଘରର ଗୁଲ) କୁ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିର
 କରି ରଖିବାପାଇଁ ମଝିରେ ଯେଉଁ କାଠ ବା କାଉଁଶର
 ଦଣ୍ଡ ଠେସି-ଲଗାଯାଏ—Cross-bar; tie-beam.

ଆଡ଼ନୟନ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଅଡ଼ଆସ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Ārdanayana (etc) Ārdaṅkhi etc (See)

ଅର୍ଦ୍ଧପ—ଦେ. ବି—୧ । ଗୁଣ୍ଡିଚାମଣ୍ଡପ (ରଥଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ
Ardapa ମହାପ୍ରଭୁ ରଥରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯେଉଁ ମଣ୍ଡପରେ ବିଜେ
କରନ୍ତି)—1. A platform where the
Deity Jagannātha takes rest on
alighting from the car (at Puri)

୨ । ଅନ୍ୟ ଅଭିଜ୍ଞା (ଦେଖ)

2. Ārdapa abhardā (See)

ଆଡ଼ପାଅଭଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଗୁଣ୍ଡିଚା ଘରେ ଥିବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଅଭଡ଼ା
Ārdapaabhardā ବା ଅନ୍ନ ରନ୍ଧା ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭୋଗ
 ଲାଗେ—Boiled rice which is offered to
 the Deity Jagannātha while in the
 Gundichā mandapa.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅନ୍ତର ଅବତାର ପରସ୍ପର ହୁଅନ୍ତୋଇ ହୋଇ ଲୋକେ ‘ଅନ୍ତର’ ବସନ୍ତି ।]

ଅତ୍ରପଗଲ—ଦେ. ବିଶ—ସାମାନ୍ୟ ବାୟା; ଅତ୍ରବାୟା—
 Ārdapagalak Slightly mad.
 (ଅତ୍ରପଗଲ —ସ୍ତ୍ରୀ)

ଆଡ଼ପଟ—ଦେ. ବି—କଡ଼ପଟ; ଏକପାଖ—
Ārdapata One side.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୃତ୍ତ ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦାନ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର ଲେଖିବା ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୋଟିଏକରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକରେ ଲେଖିବା ଯଥା :—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିଏକ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟୁଥ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟୁଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗାଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗାଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ୍ୟ' ଦେଖିବେ ।

ଅଡ଼ପଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକ ପାଖିଆ—

Ārdapaṭiā 1. Standing on one side.

୨ । ଅଶେର ହୋଇଥିବା—

2. Leaning to one side.

୩ । ଏକ ପକ୍ଷୀୟ; ଏକତରଫା—3. One sided.

(ସଂଧ୍ୟା—ସେ ଅଡ଼ପଟିଆ ବୁଝାମଣା କଲ ।)

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଡ଼ପଟେ (ଦେଖ)

Ārdapaṭe (See)

ଅଡ଼ପଟେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଏକ ପାଖରେ; କଡ଼ବାଗେ—

Ārdapate 1 Sideways; sidewise.

୨ । ଚଉଡ଼ା ବାଗରେ—2 Breadthwise.

ଅଡ଼ପଣାନ୍ତ—ଦେ. ବି—ଦେହର ପାଖରେ ଥିବା ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର କାନ୍ତି—

Ārdapanānta The end of the cloth hanging on the flanks.

ଉଡେ ପରଦର ଅଡ଼ପଣାନ୍ତର ଫେର । ପାତାସର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଡ଼ପମଣ୍ଡପ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଡ଼ପ (ଦେଖ)

Ārdapamaṇḍapa 1. Ārdapa (See)

ଅଡ଼ପମଣ୍ଡପନାମେ ଅଟେ ଏ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ।

୨ । ଯଜ୍ଞବେଦୀ—2. A platform for performing sacrifice.

ଅଡ଼ପମଣ୍ଡପ ଯଜ୍ଞବେଦୀକ ସେ କହ । ପାତାସର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଡ଼ପାଗଲ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଅଡ଼ପାଗଲ (ଦେଖ)

Ārdapāgalā Ārdapagalā (See)

(ଅଡ଼ପାଗଲ—ଶ୍ରୀ)

ଅଡ଼ପାଣିଆଁ—ଦେ. ବିଶ—ଅଳ୍ପ କାଠିଆ ନୁହେଁ; ଅଳ୍ପ ପାଣିଆଁ—

Ārdapāṇiāñ Neither thick or thin (liquid)

ଅଡ଼ପେଲ—ଦେ. ବିଶ—ଦରମେଲ; ଅଧମେଲ (କବାଟ)—

Ārdapelā Half-opened (door)

ଅଡ଼ବାଙ୍କା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକ ପାଖକୁ ବକ୍ତ ହୋଇଥିବା—

Ārdabāṅkā 1. Curved sideways; crooked.

୨ । ଭସ୍ମବକ୍ତ—2. Slightly bent.

୩ । କୁଟ୍ତିଳ; ଛୁନ—3. Not straightforward; crooked.

୪ । ଛଳପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Full of trick.

୫ । କପଟ—5. Crafty.

୬ । ଅନ୍ୟଥା କରାଯିବା; ଅପାଳିତ, ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ—

6. Done otherwise; broken; not carried out (pledge).

୭ । କଥାର ଭଙ୍ଗ—7. Breach of promise.

ଦେ. ବି—ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ—Slight deviation.

ବାହାର ଆଠ ପହରୁ ନିମିଷେ ଅଡ଼ବାଙ୍କ ହେବାର ନାହିଁ ।

ପକାରମୋହନ. ଛମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଅଡ଼ବାନ୍ଧା—ଦେ. ବି—କୌଣସି ନଦୀ ବା ନାଳରେ ଚଉଡ଼ାବାଗରେ

Ārdabandha ବିଆଇଥିବା ବନ୍ଧ; ଅଡ଼ବାନ୍ଧ—

A cross-dam, an earth bank thrown across a channel of water.

ଅଡ଼ବାହୁଲ—ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ପାଣିଆଁ (ଦେଖ)

Ārdabahūla Ārdapāṇiāñ (See)

ଅଡ଼ବାହର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ବଡ଼ବୋଲ—

Ārdabahira Hard of hearing.

ଅଡ଼ବାଇ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧବାତୁଲ) ଅଡ଼ବାୟା (ଦେଖ)

Ārdabāi Ārdabāyā (See)

ଦେ. ବି.—ଅର୍ଦ୍ଧବାତୁଲତା—Craziness.

ଅଡ଼ବାଗ—ଦେ. ବି.—ପ୍ରସ୍ଥ ବା ଚଉଡ଼ା ବାଗ—

Ārdabāga Crosswise manner.

ଅଡ଼ବାଗେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ପ୍ରସ୍ଥରେ ପକାଇବାପ୍ରାୟ; ଚଉଡ଼ା

Ārdabāge ବାଗରେ—Athwart; cross-wise; breadthwise; transversely.

ଅଡ଼ବାଙ୍କ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଅଡ଼ବାଙ୍କା (ଦେଖ)

Ārdabāṅka Ārdabāṅkā (See)

(ଅଡ଼ବାଙ୍କା—ଶ୍ରୀ)

ଆଡ଼ବାଁକା

ଆଡ଼ବାଁକ

ଅଡ଼ବାଙ୍କି—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବକ୍ତ)—

Ārdabāṅki ୧ । ଅଡ଼ବାଗି (ଦେଖ)—Ārdabāgi (See)

ଆଡ଼ବାଁକା ୨ । ସେ ଭସ୍ମ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧ—

ଆଡ଼ବାଁକା 2 Ogling

ଅଡ଼ବାଙ୍କିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଅଡ଼ବାଙ୍କା (ଦେଖ)

Ārdabāṅkiā 1. Ārdabāṅkā (See)

(ଅଡ଼ବାଙ୍କିଆ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଡ଼ବାଗିଆ (ଦେଖ)

2. Ārdabāgiā (See)

ଅଡ଼ବାଙ୍କେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଭସ୍ମ ବକ୍ତବ୍ୟରେ—

Ārdabāṅke 1. Askance.

ବିଷମ ପ୍ରୟୋଗେ ବୁଝାନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଅଡ଼ବାଙ୍କେ—ପାତାସର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୨ । କଡ଼ବାଗେ—2. Sideways.

୩ । ବଙ୍କା ହୋଇ; କର୍ଣ୍ଣମାର୍ଗରେ—3. Obliquely.

ଗଗନ ନକ୍ଷତ୍ର ଗମିପଡେ ଅଡ଼ବାଙ୍କେ—ପାତାସର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଡ଼ବାନିସୁନା—ଦେ. ବି.—ଖାଣ୍ଡି ସୁନା—

Ārdabānisunā Pure gold.

ବିଷୟ ପାଖାପାଖି ଅଡ଼ବାନିସୁନା ଗିରି ପର୍ବ ହୋଇ ସେହି

ପକ୍ଷର ପଛର ଶେଷେ ଶୋଇଥିବା ମୋହର ବଞ୍ଚିଥିବେହି ।

ଭଞ୍ଜ. ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ଅଡ଼ବାୟା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ବାତୁଲ)—

Ārdabāyā ଅଡ଼ପାଗଲ; ଅର୍ଦ୍ଧବାତୁଲ—Half-mad;

ଆଡ଼ମାତଳା

ଅଧ୍ୟାପାଳ

(ଅଡ଼ବାୟା—ଶ୍ରୀ)

crack headed; crazy.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ୠ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଐ	ଐ	ଐ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ

ଅଡ଼ଭାବ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ବଡ଼ବୋଲ—

Ārdabhaerā Hard of hearing.

ଅଡ଼ଭାଙ୍ଗି—ଦେ. ବି.—୧ । କଥାର ବଡ଼ତା ବା ଛନ୍ଦ—

Ārdabhaṅgi 1. Verbal trick

୨ । କୃତ—2. Hypocrisy.

୩ । ବକ୍ତାବଳୀ—3. Irony; inuendo.

ଭେଦ ଏ କଳ୍ପେ ମୋତେ ଅଡ଼ଭାଙ୍ଗି କର । ପାଦାମ୍ବର ନୃସିଂହପୁରୀ ।

ଅଡ଼ଭାଙ୍ଗିଆ—ଦେ. ବିଶ—ବକ୍ତାବଳୀପୂର୍ଣ୍ଣ (କଥା)

Ārdabhaṅgiā (speech) Full of irony.

ଅଡ଼ଭାଙ୍ଗି } ଶ୍ରୀ ବିଶ. ପୁ.—ବକ୍ତାବଳୀପ୍ରୀତ—

ଅଡ଼ଭାଙ୍ଗି } Fond of inuendoes.

ଅଡ଼ଭାରିଆ—ଦେ. ବି.—ବିଦେଶାଗତ ଯାଯାବର ଜାତିବିଶେଷ

Ārdabhāriā (ଏମାନେ ଅଣିରୁ ପରଲ କାନ୍ଦନ୍ତି)

A vagrant caste.

ଅଡ଼ଭାରିଆ—ଦେ. ବି.—ଅଡ଼ଭାରିଆ (ଦେଶ)

Ārdabhāriā Ārdabhāriā (See)

ଅଡ଼ମୁହାଁ—ଦେ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧ ଓ ମୁଖ)—ସେହି ଘରର ଦୁଇ ବିପରୀତ

Ārdamuhāñ ଦିଗରେ ଦୁଆର ପରସ୍ପର ସମ୍ମୁଖରେ ବସି ନ ଥାଏ;

ବାହାମୁହାଁ ଥିବା ଘର—

A house with a zigzag entrance.

ଅଡ଼ମୁହାଁ—ଦେ. ବି.—ଅଡ଼ମୁହାଁ (ଦେଶ)

Ārdamuhāñ Ārdamuhāñ (See)

(ଅଡ଼ମୁହାଁ—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ବିଶ. ପୁ.—୧ । ଏକଆଡ଼କୁ ମୁହଁ

ଦୁଇଇଥିବା—1. Having the face turned to one side.

୨ । ଭ୍ରୁକୁଟି କରିଥିବା—2. Scowling.

ଅଡ଼ମୁହିଁ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ.—ଅଡ଼ମୁହାଁର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Ārdamuhīñ Feminine of Ārdamuhāñ.

ଦେ. ବି.—ଅଡ଼ମୁହାଁ (ଦେଶ)

Ārdamuhāñ (See)

ଦୋମୁହାଁ ଅଡ଼ମୁହାଁ ସେ ଲଙ୍କମୁହାଁ ଉପ—ପାଦାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରୀ ।

ଅଡ଼ମେଘାଡ଼ମ୍ବର—ଦେ. ବି.—ଏକପ୍ରକାର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ—A sort of

Ārdameghāḍambaru artistic work.

ପାଦାମ୍ବରରେ ଶୁଭ କଲ୍ୟାଣ ବସାନ୍ତି,

ଅଡ଼ମେଘାଡ଼ମ୍ବର ସେ ବସନେ ଶୋଭନ୍ତି । ପାଦାମ୍ବର. ନୃସିଂହପୁରୀ ।

ଅଡ଼ମୋଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିବା; ଅଳସ୍ୟ ଦୂର କରିବାପାଇଁ

Ārdamordā ମୋଡ଼ି ରଡ଼ି ଦେବା—Stretching and

ଆଡ଼ମୋଡ଼ା rolling of the body on bed to drive

ଝାଞ୍ଜାଡ଼ିଲହାଣୀ away the feeling of laziness.

ଅଡ଼ମ୍ବର—ସ. ବି. (ଅ + ଦମ୍ ଥାଉ—ଶାନ୍ତ ଦେବା; ଜାକଜମକ

Ārdambara କରିବା + ଭବ. ବର)—

୧ । ଘନଘଟା; ସମାବେଦ; ସମାରମ୍ଭ; ଯାକଜମକ—

1. Pomp; ostentation; show; display.

୨ । ଭୂଇଁ, କାହାଳୀ ଆଦିର ଧ୍ୱନି—

2. Sound of wind-instruments.

୩ । ଗଭୀର ଭଜ ଧ୍ୱନି—3. Loud and grave

sound; high muffled sound (eg; of

thunder; elephants, lions etc.)

୪ । ରଣବାଦ୍ୟ ଧ୍ୱନି—4. Sound of war-drums.

୫ । ଦର୍ପ; ଗର୍ବ—5. Pride, arrogance.

୬ । ଆନନ୍ଦ—6. Pleasure.

୭ । ଏକତ୍ର ସନ୍ନିବେଶ—7 Conglomeration.

୮ । କାନ୍ଥ ପ୍ରଭୃତି ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦନ—8. Rubbing or

massage of different limbs of the

body.

୯ । ପଶୁ ବା ଅସ୍ତ୍ରପତାର ଲେମ୍—

9. The furs of the eye-lashes.

୧୦ । ଘୋଘା; ବହୁଧ୍ୱନିମିଶ୍ରଣରୁ ଜାତ ଶବ୍ଦ—

10. Noise; ado.

୧୧ । କ୍ରୋଧ; ରାଗ—11. Anger; rage.

୧୨ । ଆରମ୍ଭ—12. Commencement.

୧୩ । ବାକଦୃକତା—13. Talkativeness.

୧୪ । ମୁହଁ ବାଲିଙ୍ଗି—14. Bombast; pomposity.

୧୫ । ଗୁରୁଅଡ଼େ ମେଘ ଘୋଷିବା—

15. Overclouding.

ନକ୍ଷତ୍ର ଶରୀର କେବେ ତୋ ଦେହ ଭୂଷିତ,

କେବେ ମେଘଅଡ଼ମ୍ବରେ ଦିଶୁ ଭୟଙ୍କର । ମଧୁସୂଦନ. ଅକାଶପ୍ରସାଦ ।

ବିଶ—ସମାବେଦମୟ; ଅଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ—

Pompous; ostentatious.

ଦେ. ବିଶ—ବହୁବିସ୍ତୃତ—Extensive.

ତା ଶରୀର ବେତ୍ତିତ ସବୁଦିନ ମାଳା,

ଅଡ଼ମ୍ବର ଲତାମାନ ଘୋରଣ ଗହଳା । ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଅଡ଼ମ୍ବରୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ ଓ ଶ୍ରୀ—୧ । ଅଡ଼ମ୍ବର ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Ārdambariā 1. Pompous; showy;

ଆଡ଼ମ୍ବର ostentatious; gaudy.

ମହାକିରା ୨ । ଅଡ଼ମ୍ବର ପ୍ରିୟ—2. Fond of pomp.

ଅଡ଼ମ୍ବରୀ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ ଓ ଶ୍ରୀ—ଅଡ଼ମ୍ବରୀ (ଦେଶ)

Ārdambari Ārdambariā (See)

ଅଡ଼ମ୍ବର—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉଡ଼ମ୍ବର)—ଉଡ଼ମ୍ବର (ଦେଶ)

Ārdambaru Udumbara (See)¹

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦାନ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଇ । ଯଥା—
'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଘ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍—ଦେ. ବିଶ.—ଅଡ଼ମ୍ବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ārdambāj Ardambāj (See)

ଅଡ଼ମ୍ବାଜି—ଦେ. ବି.—ଅଡ଼ମ୍ବାଜି (ଦେଖ)

Ārdambāji Ardambāji (See)

ଅଡ଼ାୟାଳି—ଦେ. ବି.—ନିଆଁର କାକୁଲି—

Ārdajūli The pins at the end of a yoke.

ଅଡ଼ାର୍—ପ୍ରାଦେ. ବୈଦେ. ଇଂ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଅଡ଼ାର୍; ଅଦେଶ—

Ārdar Order.

ଅଡ଼ୁ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅଡ଼ୁ (ଦେଖ)—1. Ārdū (See)

ନିକ୍ଷେପେ ୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଗର୍ଭରୁ—2. From the womb of,
 ଲାଟ୍ସେ

୩ । (ପୁରୁଷ) ଔରସରୁ—3. From the loins of.

ଅଡ଼ାରୁଷା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧଭୋଗ)—୧ । ଅଳ୍ପ ଅଭିମାନ—

Ārdarushā Slight displeasure.

ନାଗନାଗଭାବ ୨ । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅଭିମାନ—

ସୁନ୍ଦା 2. Unexpressed sullenness.

(ଅଡ଼ାରୁଷୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ.—ଅଭିମାନ; ଚିତ୍କୁ—

Saucy; petulant.

ଅଡ଼ରେ—ଦେ. ଅ.—୧ । ଚଉଡ଼ା ବା ପ୍ରସ୍ଥ ବାଗରେ—

Ārdare 1. Breadthwise.

ନିମ୍ନେ ୨ । ଏ ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ସେ ପାର୍ଶ୍ୱକୁ—

ଆରମ୍ଭେ 2 Crosswise; across.

୩ । (ଅମ୍ବୁକ) ଦିଗରେ—

2. In such a quarter or direction.

୪ । (ଅମ୍ବୁକ) ପକ୍ଷରେ—4 In the party of.

ରୂପସାଧନ ଅଭରେ ଅକ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ୱରୂପ—ସାରଳାମହାଭାରତ ।

୫ । (ଅମ୍ବୁକ ପୁରୁଷ) ଔରସରେ—

5. Begotten by (such a father)

୬ । (ଅମ୍ବୁକ) ପାର୍ଶ୍ୱରେ—6. By the side of.

୭ । (ଅମ୍ବୁକ ସ୍ତ୍ରୀ) ଗର୍ଭରେ—

7. From the womb of (such a mother)

ଏ ବାହାରେ ପୁଣି ଓ ଧୂଳିଦ୍ରବ୍ୟ ବସେ

ବୈଶ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଅଭରେ କଲେ ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ରପୁ—ବୃହତ୍ ସଂ. ମହାଭାରତ ।

୮ । (ନାଟକ) ଏକାଧିକ ଅଭିନେତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଜଣେ

ଅଭିନେତା ଅନ୍ୟକୁ ଗୋପନରେ କିଛି କହିଲେ

ନାଟ୍ୟକାରମାନେ ଏହି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି—

8. (drama) Aside.

ଅଡ଼ାସନ୍ଧି—ପ୍ରା. ବି.—ଅଣସନ୍ଧି (ଦେଖ)

Ādasandhi Anasandhi (See)

ଅଡ଼ାସାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—୧ । ଅର୍ଦ୍ଧ—

Ādasarā 1. A cross-bar.

୨ । ଶୁମ୍ଭୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ ଅଡ଼ାକାଗରେ ପକାଯିବା କାଠ ବା

କାଞ୍ଚି ଶୁମ୍ଭୁଣ୍ଡିଆ—2. Long poles put across the frame-work of an awning.

ଅଡ଼ାହେବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଅଡ଼େଇଯିବା; ପାଖେଇଯିବା—

Ādaheba 1. To move to one side.

ଆଡ଼ହେବା ଅଭିମନ୍ୟୁ ବୋଲେ ଅତି ହୁଅ ମହାତମା—ସାରଳାମହାଭାରତ । ଦ୍ରୋଣ ।

ହଟିଆନା ୨ । ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିବା; ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଯିବା—

2. To leave a place; to go elsewhere

ପିତାଙ୍କ ପାଦକୁ ଦେଖି ପୁତ୍ର ଅତି ହେଲେ—ସାରଳାମହାଭାରତ ।

୩ । ଦୂରରେ ରହିବା—

3. To keep aloof; to stand aloof.

କହୁ କହୁ ସମର ସେ ଲଗିଲେ ବେନ,

ଦେଖିଣ ଆଡ଼ ହୋଇଲେ ଦକ୍ଷର ବଳନ । ପାଦସ୍ଥର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୪ । ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଯିବା—4. To flee away.

ଶବ୍ଦ ଆସନ୍ତେ ଅଗ୍ରେ ଗଲେ ଅତି ହୋଇ । ପାଦସ୍ଥର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଡ଼ାହୋ—ଦେ. କ୍ରି. (ଅଡ଼ାହେବା କ୍ରିୟାର ଅନୁଜ୍ଞାରୂପ)—

Ādahō ରଜାମାନେ ଯିବା ବାଟରୁ କମ୍ପା ରଜା ଓ ଦେବତାଙ୍କ

ସୂଚ୍ୟାଏ ପାଇଁ ଅଛୁଣିଆଁ ନିଆଯାଉଥିବା ବାଟରୁ ଲୋକେ

ହଟିଆନା ପାଖେଇ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରତିହତୀର ସଜ୍ଜାକରିଣ ତାଙ୍କ—

(ଭୁମ୍ଭେମାନେ ବାଟରୁ) ଅଡ଼େଇ ଯାଅ ବା

ଦୂର ହୁଅ—

Interjection (used by peons warning

people to keep aside to let a king or

Deity or his meals pass),

Be off; move aside.

ଦେ. ଅ—ପୁରୁଷମାନେ ନାଚିବା ସମୟରେ କରୁଥିବା ଅନନ୍ଦସୂଚକ

ଧ୍ୱନି—A note of joy uttered by

men while dancing.

ଅତି ହୋ ଅତି ହୋ ବୋଲି ନାଚନ୍ତେ ନାଚନ୍ତି । ପାଦସ୍ଥର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ)—୧ । ମାଛ ଧରିବାର ପଡ଼ଣି—

Ādā 1. A trench for catching fish by divert-

ing water and making the old water-

course dry.

୨ । ମାଛ ଧରିବା ଖଇର—2. A fish-tray.

୩ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାର (ଯଥା—କାଗଜ)—

3. A proper or standard size,

(e.g. of paper)

(ଯଥା—ବୃଦ୍ଧ ଚଉତିଆ ଅଡ଼ାରେ କାଗଜ ଭଙ୍ଗ ।)

୪ । ଅଡ଼ାଧାରଣା—

4. A cross-beam; a tie-beam.

୫ । ଶୁଆ ବସାଇବା ନିମନ୍ତେ ତିନିଶଗ୍ନ କାଠି ଲଗିଥିବା,

ଅବରୂପାକାର ଯନ୍ତ୍ର—5. A perch for

parrots; a triangular frame with a

cross-beam for domesticated parrots

and other pet birds.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୭ । ପ୍ରସ୍ଥ—6. Width.

୮ । ଅକ୍ଷର (ଦେଖ)

7. Ardā (See)

୮ । ଅକ୍ଷର—8. Pomp.

(ଯଥା—ସେ ଭର ଅକ୍ଷରେ ବସିବାର କଲ ।)

ଅକ୍ଷର (ଲକ୍ଷ୍ୟ)—ଦେ—ଅକ୍ଷର ଲକ୍ଷ୍ୟ (ଦେଖ)

Ardā etc Addā etc (See)

ଅକ୍ଷର—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅକ୍ଷରାଗରେ—

Ardārdi 1. Breadthwise.

୨ । ପରସ୍ପର ଅକ୍ଷରାଗରେ; ଛନ୍ଦାଞ୍ଚଳ ହୋଇ—

2. Crosswise.

ଅକ୍ଷର—୩. ବି. (ଅ + ଅକ୍ଷ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ର)—

Ardi ଶରଳପକ୍ଷୀ; ଦୃଢ଼ପଦ ପକ୍ଷୀ—

A web-footed bird.

ଦେ. ବି—୧ । ଶତ୍ରୁତା—1 Enmity

୨ । ଅଦ୍ବିତୀୟ; ଅଦ୍ବିତୀୟ—2. Grudge; envy.

୩ । ଶିକାର; ମୃଗୟା—

3. Game; sport; shooting; hunting.

୪ । ବନ୍ୟପକ୍ଷୀ ଶିକାର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶିକାରୀ ଲୁଚି ରହିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଞ୍ଚା ବା ଭୂମି—4. An elevated hiding place or platform where hunters lie in ambush; machan.

୫ । ଗୁମ୍ଫାମିର ବନ୍ଧ ଗୁମ୍ଫାମିର ସେତୁଠାରେ ପାଣି ବୋହି ଯାଉଥିବା—5 A breach in the embankment of a field.

ସେ ବନ୍ଧ ଅଗୁଣିତ ଡାକଣ ପାଣିକୁ

ବୋଲିଲେ ଯାଅ ବନ୍ଧ ଅକ୍ଷ ବାନ୍ଧିବାକୁ । କୃଷ୍ଣବିଂସ୍ତ. ମହାଭାରତ ଅବ ।

୬ । ଅକ୍ଷର—6. A cross-dam.

୭ । ଏକ ଜାତୀୟ ଲମ୍ବମୁହାଁ ଅକ୍ଷର ମଧୁର ମାଛ; ଅକ୍ଷ ମାଛ—

7. A scaleless fish with a long snout.

୮ । ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ବା ଶତ୍ରୁର ଅକ୍ଷମଣ ଅପେକ୍ଷାରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କରିବା ଅବସ୍ଥାନ—8. The stooping position of the head awaiting an adversary's attack.

୯ । ଶର ପ୍ରଭୃତିର ଅଭାବ ଦେହରେ ନ ଲାଗିବାପାଇଁ ଚାଲି ବା ଯିବା ଅବସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା ଅପରାଧ—

9. A defensive pose to ward off a blow.

ବହୁ ଅକ୍ଷରୀ ଅକ୍ଷ ଅକ୍ଷରେ ନିବାଡ଼ି ଯାଇ ଗୁମ୍ଫାମିର ଗଲେ ଗଲେ ।

ରଞ୍ଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବଳାସ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ କାଲିଙ୍ଗ) ବି.—ପୋଖରୀର ବନ୍ଧ—

An embankment of a pond.

ରୁର ପାଖ ଅକ୍ଷ ବନ୍ଧର ଠାରୁ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଉଠି ।

ପଦ୍ମାବତୀନାଥ. ଛମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଦିବ୍ୟପୁର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଖେତ ବା କିଆରର ହିଡ଼—The ridge of a cultivated field.

(ନାବିକା ଶବ୍ଦ)—ସମୁଦ୍ରାକର କୂଳ—

(Nautical term) Shore.

ଅକ୍ଷର ନାବିକା ଶବ୍ଦ ସ୍ଵରୂପ ବିଶୁଦ୍ଧ ।

ପଦ୍ମାବତୀନାଥ. ଛମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଦେ. ବିଶ.—ଟାଣ ବା ଦୃଢ଼—Hard.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି.—୧ । ଅକ୍ଷର—

Ardā

1. A cross-dam.

୨ । ଅକ୍ଷର—2 Setting aside,

୩ । ବଗିଚା—3. The sloping shore of a tank or lake.

୪ । ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—ଉଚ୍ଚ ଭୂମିରୁ ଗଡ଼ ଅସ୍ଥରା ବର୍ଷାପାଣି ଅଟକାଇବା ନିମନ୍ତେ ପକାଯିବା ମାଟିର ବନ୍ଧ—

4. A dam put to retain flowing rain-water at a place.

୫ । ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି.—ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚ ଜମି—5. Elevated ground near the sea shore

୬ । ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି.—ଉଚ୍ଚ ଜମି—

6. High ground.

ଦେ. ବିଶ.—ଏକପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ଥିବା—

Moved to one side.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି.—ଅକ୍ଷର—

Ardārdi

The act of pushing aside.

ଏଡାନ

ଅକ୍ଷର

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି.—ଅକ୍ଷର—

Ardāardei

Ardāardi (See)

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି.—ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି—

Ardāardei hebā ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚି

ଯିବା—To move to a side in order to

ଏଡେଲୀ

make room for another.

ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତଳ)—୧ । କଳିକର—

Ardāibā

1. To bend.

ବେତେ ଭଲ ନିବାନା ଗୁଣ ଅକ୍ଷର । କୃଷ୍ଣବିଂସ୍ତ. ମହାଭାରତ ।

୨ । ଏକପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିବା—

2. To push to one side.

ମୋ ଲଙ୍କାକୁ ଅକ୍ଷର ଯିବ ଏ ମାର୍ଗରେ । କୃଷ୍ଣବିଂସ୍ତ. ମହାଭାରତ ।

ବାଧାବଶେଷେ ଯେତେ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରକୃତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ଉଚ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯଦି ଶବ୍ଦ ବୋଧରେ, ତେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ବର୍ଣ୍ଣର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଧବାଦୀ ଚେକ୍ । ଯଥା —
ବାଦ' ନ ଯିଲେ ଗାଈ' ଗୋଷ୍ଠବେ; 'ବୁଧ' ନ ଯିଲେ 'ବୁଧ' ବେଶିବେ; 'ବୁଧ' ନ ଯାଇଲେ 'ବୁଧ' ବେଶିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ବେଶିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ବେଶିବେ ।

୩ । ଏକଅଡ଼ିକୁ ବନ୍ଧ କରି ଧରିବା—

3. To hold a thing sideways.

୪ । ପାଖେଇବା; ଏକପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିବା—

4. To move to one side.

ଅଡ଼ିତୁମ୍ବ—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବି—ବାଣିଜ୍ୟଶେଷ—

Arditumba A kind of fire-work

[ଦ୍ର—ବର ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଗଛର ଗଣ୍ଡିର ଯେ କୌଣସି ମଝି-
ଗଡ଼କୁ ଲମ୍ବବାଗରେ ଶୁଆଇ ମଝିରେ ଗାଢ଼ ଖୋଳ ଯେଉଁ ତୁମ୍ବ-
ବାଣ ଇଆଇ କରାଯାଏ ତାହାକୁ 'ଅଡ଼ିତୁମ୍ବ' କହନ୍ତି ।]

ଅଡ଼ିପତାଈବା—ଦେ. କି—ମେଷ, ବୃଷ ଆଦି ପଶୁମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ଯୁଦ୍ଧ

Ardipataibā କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଣ୍ଡକୁ ନୁଆଇଁ ଠିଆ ହେବା—

To wait with side-turned head for
the adversary's charge (said of
animals as goats, bulls etc).

ଅଡ଼ିଫାଲନ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ. (ଚିଲିକା ଅଞ୍ଚଳ) ବି—ଚିଲିକାରେ ଚଳୁଥିବା

Ardiphalanda ତନ୍ଦ୍ରାର ଫଳନ ବା ଅଡ଼ିକାଠ—A cross-
beam of a country-boat on the
Chilka lake

ଅଡ଼ିବନ୍ଧ—ଦେ. ବି.—ନଦୀ ପ୍ରଭୃତିର ଅଡ଼ି ବା ଚଉଡ଼ା ବାଗରେ

Ardibandha ପଡ଼ିଥିବା ବନ୍ଧ—A cross-dam.

ଆଡ଼ିବାଧ

ଅଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଟକାଇବା—1. To ward off a blow.

Ardibā

ଏଡ଼ାନ

ଅନୁନିଶ୍ଚୟତା ବାଦ ହୋଇବର
ଅସିଲେ ଅଡ଼ିବ ମୋ ଶର ଗିରିପର—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବର୍ଣ୍ଣ ।

୨ । ଶର ପ୍ରଭୃତିର ଆଘାତ ଦେହରେ ଯେପରି ନ ଲାଗେ,
ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେହକୁ ଜଗିବା ପାଇଁ ଖଡ୍ଗ ବା
ଚାଲକୁ ପତାଇବା—2. To hold a shield or
sword or stick to ward off a blow.

ଅରମ୍ଭରୁ ତାହା ଦେଖି ଫଳା ଅଡ଼ିଲ । ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

୩ । ଖେଳରେ ଡୁଡ଼ି କାନ୍ତିବା; ଖେଳରେ କାଢ଼ ରଖିବା—
3. To put a thing as stake at gambling.

ବୋଇଲ ଏଥର ଘର ଅଡ଼ିବୁ କି ବହୁ—ପାଠାୟନ. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୪ । ପତାଇବା; ଆଘାତ ପାଇଁ ଅଥବା ଆଘାତକୁ ସମ୍ଭାଳିବା
ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ଆଦି ଦେଖାଇବା—4. To advance
one's head or other limbs to bear a
blow.

ଅନେକଦିନ ସନ୍ତାନରେ ରହେ ପିଠି ଅଡ଼ି

ଦେଖିବରୁ ସୁଦର୍ଶନ ପାଦ ଦେଲେ ଅଡ଼ି । ପାଠାୟନ—ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୫ । ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିବା; ପାଖେଇବା—5. To move to
a distance; to move to a side.

କାନରୁପା ଦୈତ୍ୟମାନେ ଶର ଦେଖି ଅଡ଼ି—ପାଠାୟନ. ନୃସିଂହପୁରଣ ।

୬ । ଉପଶମ କରିବା—6 To alleviate.

ସାତନାକୁ ବେ ଅସର ଦେବ ଅଡ଼ି—ବିଷ୍ଣୁପୁରାଣ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଅଡ଼ିଶାକଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ନାଗଫେଣୀ (ଦେଖ)

Ārdishākantā Nāgaphenī (See)

ଅଡ଼ି—ଦେ. ଅ (ଅଡ଼ି—ଏହି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ *ମାଁ ବରଜିର ଚନ୍ଦ୍ର—

Ārdu ରୁ ଯୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି; ତୁଳ—ପ୍ରା. ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅଡ଼ି)—

୧ । ପକ୍ଷରୁ—1 From the side of

୨ । ଦିଗରୁ—2. From the direction of.

୩ । ସ୍ଥାନରୁ—3 From the place of.

[ଦ୍ର—ଅଡ଼ି ଦେଖ ।]

ଅଡ଼ିଅ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ବକ୍ର—1 Bent.

Ārduā ୨ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାବର୍ତ୍ତ—2. Slanting.

ଏଡ଼ି ୩ । କଡ଼ିବାଗିଆ—3. Sidelong.

ଝେଡ଼ା

ଅଡ଼ିଆର—ପ୍ରା. ବିଶ. (ଅଡ଼ିଆଲ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତରଜନ ବ୍ୟବହାର)—

Ārduāra ୧ । ଗୋପନୀୟ—1. Secret

ଆଡ଼ାଳ ୨ । ଅଚ୍ଛନ୍ନ—2. Covered.

୩ । ଉଡ଼ାଳ (ଦେଖ)

3 Urdhāla (See)

ଅଡ଼ିଆଲ—ଦେ. ବି—୧ । ଅନ୍ତରାଳ—1. Place behind a
Ārduāla person; anything which intercepts
ଆଡ଼ାଳ a thing from view.

ସିନ୍ଧାବାହା ୨ । ଯଦକବା—2. Screen.

୩ । ଘୋଡ଼ାଇବା—3. Covering.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗୋପନୀୟ—1. Secret.

୨ । ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥିବା—
2 Hidden from view

୩ । ଅଚ୍ଛନ୍ନ—3. Covered

ଅଡ଼ି—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅଡ଼ି (ଦେଖ)

Ārduñ Ārdu See)

ଅଡ଼ିଖା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଶ—ଅନ୍ତରାଳରେ ଥିବା ବା ରହିବା—

Ārdukhā Lying behind; lying in ambush

ଅଡ଼ିସାଡ଼ୁ—ପ୍ରା. ଅ. (ସହଚର)—ସାଡ଼ୁ ସାଡ଼ୁ (ଦେଖ)

Ārdusārdū Yārdusyārdū (See)

ଅଡ଼ିସାଡ଼ୁ ମାରିବା—ଦେ. କି—ଅଭିମାନ ବା କ୍ରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ
Ārdusārdumāribā ପୂର୍ବକ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କୁ ବାକ୍ୟବାଣ ବକ୍ତ
କରିବା—To apply sharp or harsh
words to dear persons in displeasure.

ବାହା ଦେଖି ଅନ୍ତର ହୋଇଲେ ସବୁ ନାସ

ଅଡ଼ିସାଡ଼ୁ ମାରି ବେତେ ବୋଇଲେ ସୁଖ । ପ୍ରାଚୀ. ରତନମଞ୍ଜରୀ ।

୧	୦	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦
୧	୦	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦	୭	୬	୫	୪	୩	୨	୧	୦

ଅଡ଼େ—ଦେ. ଅ. (ଅଡ଼—ଏହି ବିଶେଷ୍ୟପଦ ସହଜ ସପ୍ତମୀବରକ୍ତି
 Ārde ଚନ୍ଦ୍ରରେ' ଯୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି, ଅଡ଼-ଦେଖ) —୧ । ଦିଗରେ—
 ଦିକେ 1. In the direction of.
 ଧାରମେ ୨ । ଅଞ୍ଚଳରେ—2. In the part of a country.

ବାରଣାସର ଅଡ଼େ ରହିବ ସେ ଯାହି—ସାରଳାମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

୩ । ଅଡ଼କୁ; ନିକଟକୁ—

3. Towards, to the direction of.

୪ । (ପ୍ରଦେ) କଦଳିର ଏକ ଅଡ଼—

4. A unit of 64 plantains

୫ । ଦଗ୍ଗୁ—5 To (the side.)

୬ । ସ୍ଥାନକୁ—6. To (the place.)

୭ । ଦେହର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ—

7 On one side of the body

୮ । (ପୁରୁଷର) ଉପରରେ—8. From the loins of.

ନମସ୍କାର ରେଶୁକା ଶାସ୍ତ୍ରୀହେଲେ

ଗୁଣେଷ ପୁଅ ତାଙ୍କ ଅଡ଼େ ଜାତ କଲେ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାପାତ୍ରଙ୍କ, ସହ ।

୯ । (ଅଂଶ ବ୍ୟକ୍ତିର) ପକ୍ଷରେ—9. In the side of

ବାବୁର ତାର ଅଡ଼େ ହେଉ, ସେ ରୁଦ୍ର ଗଣେ ଛନ୍ଦ୍ର ନେଉ ।

ଭୂପତି, ପ୍ରେମପ୍ରାମୁଦ ।

୧୦ । (ଶ୍ୱୀର) ଗର୍ଭରେ—10. in the womb of.

ତାଙ୍କ ଅଡ଼େ ଛଅ ପୁଅକୁ ଜାତ କଲେ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ।

୧୧ । ଠାରେ—11. In

୧୨ । ସହିତ—12. With

ଏ ପଦରେ ଶୁଭ୍ରାଣୀ ଅଡ଼େ ଗଉଡମ

ଅବରଲେ ଉପ ଛାଣି ନିତି କାମ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାପାତ୍ରଙ୍କ, ସହ ।

୧୩ । ଅଡ଼େକ (ଦେଖ)—13. Ārdeka (See)

ଅଡ଼େଇଗୁଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧ । କକଦୁଷ୍ଟରେ ଗୁଡ଼ିବା—

Ārdeichāhībā 1 To look askance.

ଏଡ଼ିୟେଟାଂସ୍ତା ୨ । ସାମାନ୍ୟ ଅନୁପ୍ରଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁଡ଼ିବା—

ଅହତକାଳୀ 2. To set a favourable glance.

ଅଡ଼େଇବା—ଦେ. କି—୧ । ପାଖେଇବା; ଏକପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦେବା—

Ārdeibā 1. To move to one side—

ଏଡାନ ୨ । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବାଟପାଖରୁ ଚଳିଦେବା—

ହଟାନା 2. To drive people from the way.

ଅଡ଼େଇଯିବା—ଦେ. କି—ଅଡ଼େଇବା; ପାଖେଇଯିବା—

Ārdejibā To stand aloof.

ଅଡ଼େକ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି. ବିଶ. (ଅଡ଼ ଦେଖ)—

Ārdeka ୧ । ଏକଅଡ଼େ—1. On one side

୨ । ଏକ ପୁଣ୍ଡରେ—2. At one end.

ଦେ. ବି.—ଅନୁରାଳ—Back ground.

ଅଡ଼େକରିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି—ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିବା—

Ārdekaribā To keep on one side.

ସକଳ ଧର୍ମ ଅଡ଼େ କର

ଅଡ଼େକ ବ୍ରହ୍ମଜନ ରର । ପ୍ରାଚୀ—ନିର୍ଦ୍ଦେଶମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଅଡ଼େଣୀ—ଦେ. ବି—ଅଡ଼ଣି (ଦେଖ)

Ārdenī

Ārdani (See)

ବିଶା ମାଳ ଦେଇ ପୁର ଅଡ଼େଣୀ

ମନ ମନ ଗୁଲିବ ମନ ଜାଣି । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ।

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଚଉଡ଼ା ପାଖିଅ—Breadthwise

ଏମ ନାମ ଘଟିଅଛି ଅଡ଼େଣୀ ମତୁଆ । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମଜନପୁରଣାଦି ।

ଅଡ଼େଝାରେ—ଦେ. ଅ—ଅଡ଼ଝାରେ (ଦେଖ)

Ārdeḥghe

Ārdadīrghē (See)

ଅଡ଼େନଜାଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଡ଼ନଜାଲ (ଦେଖ)

Ārdenjāl

Ādanijāl (See)

ଅଡ଼େହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୂର ହେବା; ପାଖରୁ ଘୁଞ୍ଚିଯିବା—

Ārdehebā

1. To stand aloof

କତ କତ ଲୋକେ ବକାବରୁ ଅବରଲେ

ସାନ ଲୋକ ଅଡ଼େ ହୁଏ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଥିଲେ । ପାଦାହର. କୃଷ୍ଣହସ୍ତାଣୀ ।

୨ । ପାଖେଇଯିବା—2. To move to a side.

ଅଡ଼ୋଅଡ଼ୋ—ଦେ. ଅ—ଅଡ଼ୋ (ଦେଖ)—

Ārdoardo

Ārdaho (See)

ଗୌରମ ମହର୍ଷିଙ୍କର ବ୍ୟସାଳ ସେ ଧର

ବହାସରେ ନାଚୁଛନ୍ତି ଅଡ଼ୋ ଅଡ଼ୋ ବୋଲି । ପାଦାହର. କୃଷ୍ଣହସ୍ତାଣୀ ।

ଅଡ଼ା—ଦେ. ବି—୧ । ସେଇ ସ୍ଥାନରେ ସମକର୍ମୀ ମନ ଲୋକେ ଏକତ୍ର

Āddā ହୁଅନ୍ତି (ସାଧାରଣତଃ ମନ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

1. Rendezvous; a place where men of the same class congregate (for evil purposes.)

ଆଢ଼ା ୨ । ସେଇ ସ୍ଥାନରେ ରଡ଼ା ଲାଗିବାପାଇଁ ଗାଡ଼ି, ସବାରି

ଆଢ଼ା ପ୍ରଭୃତି ଥାଏ ଓ ଲୁଲିମାନେ ମଧ୍ୟ କାମ ପାଇବା ପାଇଁ

ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି—2. A post or stand

for carriages, palkies or coolies; a

stand where conveyances or coolies

are available.

ଅଡ଼ାକରିବା—ଦେ. କି—୧ । ମନ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

Āddākaribā

ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଯୋଗ ଦେବା—

ଆଢ଼ାକରା

1. To join bad companions at

some evil place.

୨ । ଅନେକ ଲୋକ ମିଳି ରୁଆ ଗଳ୍ପରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବା—

2. To while away time in vain talks

in a company.

ଅଡ଼ାମାରିବା—ଦେ. କି—ଅଡ଼ାକରିବା (ଦେଖ)

Āddāmāribā

Āddākaribā (See)

ଅଡ଼ା—ବିଦେ. ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଡ଼ର (ଦେଖ)

Ādra

Ārdar (See)

ଆଦ୍ୟ ଯେତେ ଅବର ପୁଣ୍ୟରେ ଧୂପର ୧ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁତର ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବଦ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗରେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗକାନ୍ଦେ ତେବେ ଯଥା — 'ଶାଓ' ନ ମିଳିଲେ 'ଶା' ଯୋଗକାନ୍ଦେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଯୋଗକାନ୍ଦେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଠରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଯୋଗକାନ୍ଦେ; 'ଅଗା' ନ ପାଠରେ 'ଅଗ' ଯୋଗକାନ୍ଦେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲବ' ଯୋଗକାନ୍ଦେ ।

ଅଦ୍ରେଶ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ.)—ଠିକଣା—

Address Address

ଅଦ୍ରେଶ୍—ସଂ. ବି. (ଅ+ଶୈଳ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ārdhaka ୧ । ଧାନ୍ୟାଦି ମାପିବାର ପରିମାଣବିଶେଷ; ଅଠସେର ଆଡା ପରିମାଣ । —1. Measure of corn weighing eight seers

୨ । ଧାନ୍ୟାଦି ମାପିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମିତ ପାତ୍ର ବା ଗଉଣୀ ବା ଦ୍ରୋଣୀ; ଅଠସେର ଆ ଗଉଣୀ—2. A measure; measuring pot of a capacity of 8 seers.

ଅଦ୍ରେଶ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦ୍ରେଶ୍=୮ ସେର ପରିମାଣ+ଇକ)—

Ārdhakika ୧ । ଅଦ୍ରେଶ୍ ବା ଅଠସେର ପରିମିତ ଶସ୍ୟମଣ୍ଡି ବୁଣିବାର ଯୋଗ୍ୟ (କ୍ଷେତ୍ର)—1. (field) In which 8 seers of seed can be sown.

ଅଦ୍ରେଶ୍—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ.—ଅଦ୍ରେଶ୍ (ଦେଶ)

Ārdhakina Ārdhakika (See)

ଅଦ୍ରେଶ୍—ଦେ. ବି—ଅଦ୍ରେଶ୍ (ଦେଶ)

Ārdhani Ārdhani (See)

ଅଦ୍ରେଶ୍—ଦେ. ବିଶ.—ଅଦ୍ରେଶ୍ରେ ଥିବା—

Ārdhuā Staying in the back-side; lurking.

ଅଦ୍ରେଶ୍—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗୋପନୀୟ—

Ārdhuāla 1. Covert; concealed

ଆଡାଲ ୨ । ଅଦ୍ରେଶ୍—2. Covered

ପିଛବାଡ଼ା ୩ । ଉଡାଲ (ଦେଶ) 3 Urdhāla (See)

ଦେ. ବି—ଅଦ୍ରେଶ୍—Back ground.

ଅଦ୍ରେଶ୍—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଦ୍ରେଶ୍; ଅଦ୍ରେଶ୍)—

Ārdheni ଅଦ୍ରେଶ୍ (ଦେଶ)

Ārdhani (See)

ଅଦ୍ରେଶ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଧ୍ୟେ ଧାତୁ=ଚିନ୍ତା କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେ

Ādhya ଧନଚିନ୍ତା କରେ)—

(ଅଦ୍ରେଶ୍—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଧନୀ; ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ; ବରଦଶାଳୀ—

1. Rich; affluent.

୨ । ସମ୍ପନ୍ନ; ସୁକ୍ତ; ବିଶିଷ୍ଟ—

2 Full of; having; possessing.

ଦେ. ବି.—ବଙ୍ଗ ବୈଶ୍ୟଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—

A family title of Bengalee Baisyas.

ଅଦ୍ରେଶ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦ୍ରେଶ୍+ଭୁ ଧାତୁ=ବର୍ତ୍ତମାନ ହେବା+

Ādhyambhabishnu ଇଷ୍ଟ; ଯେ ପୂର୍ବେ ଧନ ନ ଥିଲା

ବର୍ତ୍ତମାନ ଧନ ହୋଇ ଅଛି)—ଦଠାକ୍ ବାବୁ; ଯେ

ଦଠାକ୍ ବଡ଼ ଲୋକ ହୋଇଅଛି—

One who has suddenly grown rich

ଅଦ୍ରେଶ୍—ବୈଦେ. ପ୍ରାଦେ. (ଗୁଜରାଟ) ବି—ଅଦ୍ରେଶ୍—

Ādhra Order.

ଅଶ୍—ଶ୍ରୀ. ବି—୧ । ତରକାଣ୍ଡର ଝୋଲ; ଅଶ୍, ସୋରୁଅ—

Āna 1. Soup.

୨ । ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—କାଞ୍ଜିକୁ ବହଳିଆ କରିବା ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଗୁଡ଼ଲତୁନା—

2 Powder of rice used to thicken fermented rice-water.

୩ । ପ୍ରାଦେ. (କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା) ବି.—ବଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ବଟା ଯାଇ ଥିବା ବି—3. Corn paste for preparing Bardi.

୪ । ଦେ. ବି.—ଜଳବି ଚିଆର କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଗୁଡ଼ଲ ବା ବିରର କାସୀ ପିଠ—

4. Fermented rice and corn paste for preparing jalbi.

ଦେ. ବି.—[ଅତିବା କିନ୍ତୁ ୨୫ ପୁରୁଷ (ଭୃମ୍ବ) ଏକବଚନ ଓ (ଭୃମ୍ବମାନେ) ବହୁବଚନର ଅନୁଜ୍ଞାରୁପ]—

ଭୁଲ. ତମିଲ୍. ଅଣର ।]

ଭୃମ୍ବ ବା ଭୃମ୍ବମାନେ ଅଶ୍—(You) Do bring.

ଅଶ୍—ଶ୍ରୀ. ବିଶ.—ଅଶ୍ଯୁକ୍ତ; ପାଣିପାଣିଆ—

Ānaāna Soupy; watery.

ଝୋଲ ଝୋଲ

ଝୋର ଝୋର

ଅଶ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଅଶ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+କ)—

Ānaka ୧ । କୁସ୍ତିତ—1 Ugly

୨ । କ୍ଷୁଦ୍ର—2 Small

୩ । ଅପ୍ରାୟ; ନିରାପେକ୍ଷ—3. Insignificant

ବି.—୧ । ଟଙ୍କାର ଷୋଳଭାଗରୁ ଉତ୍ତମ; ଅଶ୍ଯବ—

1 One sixteenth of a rupee.

୨ । ଅଶ୍ଯ; ଏକଅଶ୍ଯ ମୂଲ୍ୟର ମୁଦ୍ରା—

2 An one-anna bit.

୩ । ପାର୍ଶ୍ୱାୟା ଦମ୍ଭଜର ସୁରତବିଶେଷ—

3 A sidewise pose in copulation

ଅଶ୍ଯବି—ସଂ. ବିଶ. (ଅଶ୍ଯ+ସମ୍ବନ୍ଧ. ଇକ)—ଅଶ୍ଯ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Ānabika Atomic; molecular,

ଅଶ୍ଯବି ଅକର୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରଭାଷା)—

Ānabika ākarshana ଯେଉଁ ଗୁଣ ଦେଇ ଜଡ଼ ପଦାର୍ଥ

ମଧ୍ୟସ୍ଥ ପରମାଣୁମାନ ପରସ୍ପର ଅକର୍ଷଣ କରନ୍ତି—

(physics) Molecular attraction.

ଅଶ୍ଯବନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଶ୍ଯ=ସୁସ୍ଥ ଧାନ୍ୟବିଶେଷ+ବନ)—ଅଶ୍ଯ ଧାନ୍ୟ

Ānabina ବସନ ଯୋଗ୍ୟ (କ୍ଷେତ୍ର); ଯହିଁରେ ଚନା (ଶସ୍ୟ) ବୁଣା

ଯାଇପାରେ—A field fit for sowing;

small grains.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	କ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଅଣି—ସ. ବି ଶ୍ରୀ (ଅନ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Āṇi ୧ । ଶକ୍ତିର କୋଟି ବା ଧାର—1. The edge of a sword.

୨ । ସୀମା—2 Boundary.

୩ । ଅକ୍ଷାତ୍ରାଳକ, ଅକ୍ଷଗାଳା—3. The pins at the ends of the axle of a cart.

ଦେ. ବି— ୧ । ଗର୍ବ—1. Pride.

କୃତେ କଠିନରୁ ଯେଉଁ ବା ଯେନ ସେ ଶମ୍ଭୁ ଅଣି ଅଣି ଘଟି ଲାଗି ।

ଭଞ୍ଜ. କୋଷ୍ଠସୁଧାସୁଧର ।

୨ । ଟାଣପଣ—2. Hardness.

୩ । ବଡ଼ିମା—3. Greatness.

୪ । ଅଧିକ୍ୟ—4. Excess

୫ । ଆଡ଼ମ୍ବର—5 Pomp.

୬ । ଶୋଭା—6. Beauty.

ଅଣିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଆନୟନ)—ଆନୟନ କରିବା—

Āṇibā To bring or fetch

ଆନା ଅଣି ଦେଇଥିଲି ମୁଁ ହେଁ ଏହି ମହାଧନ ।

ଲେଖନୀ ରାମାନାଥ, ମହାପାତ୍ର ।

ଅଣ୍ଟ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦୃଢ଼; କଠିନ; ଟାଣ—

Āṇṭa 1. Hard; firm; tough

ଆଟି ହୃଦୟ ହୃଦୟକଣିସ, ବହୁତ ଅଣ୍ଟା ବେନି ବସୁ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ. ୨ମ ।

୨ । ଏକଜନ୍ମ—2. Stubborn; obstinate.

ଦେ. ବି— ୧ । ଗର୍ବମା; ଗର୍ବ; ଦମ୍ଭ—1. Pride.

୨ । ସୈନ୍ୟ—2. Patience.

୩ । ରୁଦ୍ଧ—3. Resistance

୪ । ଯୋର—4. Force.

୫ । ଏକଜନ୍ମ—5. Stubbornness.

୬ । ଅବାଧତା—6. Insolence.

୭ । ଦୃଢ଼ତା—7. Hardness.

ଅର୍ଜୁନ ବାହୁ ଅଣ୍ଟା ଗୁଞ୍ଜିବାପାଇଁ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ।

୮ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—8. Excellent.

ମହାପାତ୍ର ଯୁଅ ମଉଥନ ବେଶ

ସେ ଜଣେ ଧାର ଧରମ୍ଭ ଅଣ୍ଟା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତ :

ଦେ. ବିଶ— ୧ । କଢ଼ା —1. Harsh.

ମୋ ଥିବା ଠାରେ ତୁମ୍ଭେ ଏତେ ଅଣ୍ଟା କଥା ।

କହୁଛ କପା ଶକ୍ତି ତୁମ୍ଭେ ଇୟ ବ୍ୟଥା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ବଳୁଅ—2 Strong.

ଭାବୁ ଖୋଜଇ ମନେ ମନେ

ତା ଭାବୁ ଭଲ ଅଣ୍ଟା ଜଣେ—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୩ । ଗର୍ବିତ—3 Proud; arrogant.

ଅଣ୍ଟପଗୁଲୁ—ଦେ. ବି (ବଣିଆଶବ୍ଦ)—ସୁନାରେ ତିଆରି ଗୋଲ ପଥର—

Āṇṭapagulu ବସା ତଳ କାନରେ ଦିଶିବା ଅଳଙ୍କାର—

An ornament for the lower part of the ear; a sort of ear ring.

ଅଣ୍ଟିବା—ଦେ. କି.—୧ । ଚାପିବା—1. To press.

Āṇṭibā ୨ । ଯାବୋଡ଼ିଧରବା—

ଆଟି 2. To hold firmly; to gripe.

ଆଁଫଳା ୩ । ଚପିବା—3. To squeeze.

୪ । (ଯେତ) କଟିବା—

4 To drive (a screw).

୫ । ଦୃଢ଼ଭାବରେ ବସାଇବା—

5. To set strongly.

ଅଣ୍ଟ—ଗ୍ରା. ବି.—ଅଣ୍ଟ (ଦେଖ)

Āṇṭu Āṇṭu (See)

ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଗଛର କଲମ—Graft.

(ଯଥା—ଅଣ୍ଟ ଅମ୍ବ)

ଅଣ୍ଟୁଆ—ଦେ. ବିଶ ପୁଂ.—୧ । ଟାଣୁଆ—

Āṇṭuā Hard,

(ଅଣ୍ଟୋଇ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବଳୁଆ—2. Strong

ଆଟି ଏହି ମାନବ ବଡ଼ ଅଣ୍ଟା ଅଛି ଅଛି—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଆଦ ।

୩ । ଗର୍ବୀ; ଅହଙ୍କାର—3. Proud; haughty.

୪ । କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ—4. Efficient.

୫ । ଅବାଧ—5. Insolent.

ଅଣ୍ଟୋଇବା—ଦେ. କି—ଅଣ୍ଟୋଇବା (ଦେଖ)

Āṇṭeibā Āṇṭāibā (See)

ଅଣ୍ଟିଏ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣ୍ଟିଏ ଗଭୀର—

Āṇṭhie Knee-deep.

ଅଣ୍ଟିକ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଣ୍ଟିକ (ଦେଖ)

Āṇṭhika Āṇṭhie (See)

ଅଣ୍ଟୁ—ଦେ. ବି—ଗୋଡ଼ର ଭଣ୍ଡା ଓ ଜୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଗଣ୍ଡି; କାନୁ—

Āṇṭhu Knee-joint; knee,

ହାଟ

ମୁଠନା

ଅଣ୍ଟୁଆ—ଦେ. ବି—ଅଣ୍ଟୁଆରୁ ଆଘାତ; ଅଣ୍ଟୁମାଡ଼—

Āṇṭhuā A blow with the knee.

ଏତେ ବୋଲି ତୁମ୍ଭର ଅଣ୍ଟୁମା ମାର

ବଳେ କୋଥେ ବୋଇତା ଅଣ୍ଟୁଆ ପ୍ରହାର । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶରୀ ।

ଦେ. ବିଶ—ଯେ ଅଣ୍ଟୁମାଡ଼ି କିଥାଏ—

Kneeling; having a kneeling posture

ବଡ଼ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାରେ ଅଣ୍ଟୁ ଅହେବାକୁ

ଯାଇଛ ନ ମାନ ଶର ଚରଣକୁ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ଦୃଷ୍ଟରେ ଦୃଷ୍ଟ ହେଉ ଅଛନ୍ତି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଯେତେ ବୋଲିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ୧୦ ବୋଲିବେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଏ । ବା ୧ ଯେତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ - ମାତ୍ରା ବା ଦେବ । ଗର୍ଭ - 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାରି' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ପଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ପଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅଣ୍ଡୁଆଇବା—ଦେ. କି (ଅଣ୍ଡୁଆଇବା ଓଡ଼ିଆ ନାମଧାତୁ)—

Āṇṭhubhāṇā ଅଣ୍ଡୁଆଇବା; ଭୂଇଁରେ ଅଣ୍ଡୁଆଇବା ଦେବା—
ହାଟୁଗୋଡେବସା To kneel down.
ସୁଅନାକେ ବଳ ବଢ଼ିତନା

ଅଣ୍ଡୁଆଗୋପାଳ—ଦେ. ବି—ଅଣ୍ଡୁଆଇବା ବାଳକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି—
Āṇṭhubhāgopāla The image of boy Śrīkrishṇa
ହାଟୁଗୋପାଳ kneeling.

[ଦ୍ର—ଅଣ୍ଡୁଆଗୋପାଳଙ୍କର ବାଁ ଗୋଡ଼ର ଅଣ୍ଡୁ ତଳେ
ଲଗିଥାଏ; ଡାହାଣ ଗୋଡ଼ର ତଳପା ଭୂମି ଉପରେ ଥାଏ; ଡାହାଣ
ହାତରେ ଲଢ଼ୁ ଧରିହୋଇଥାଏ ଏବଂ ବାଁ ହାତର ପାୟୁଳ ଭୂମିରେ
ଲଗିଥାଏ ।]

ଅଣ୍ଡୁଆଡ଼ୁଆ ନିଷାପ—ଦେ. ବି—ଓଲଟ ବୁଝାମଣା; ଅବରୂପ; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ
Āṇṭhuārdūā nishāpa ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା—
Injustice; parody of justice.

ଅଣ୍ଡୁଆଡ଼ୁଆ ବୁଝାମଣା—ଦେ. ବି—ଅଣ୍ଡୁଆଡ଼ୁଆ ନିଷାପ (ଦେଖ)
Āṇṭhuārdūā bujhāmanā Āṇṭhuārdūā
nishāpa (See)

ଅଣ୍ଡୁଆଣି—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡୁପରିମିତ ଗଭୀର—
Āṇṭhuāṇi Knee-deep
ଏକହାଟୁ (ଯଥା—ଅଣ୍ଡୁଆଣି ଗଭୀର; ଅଣ୍ଡୁଆଣି କର୍ଣ୍ଣ)

ଅଣ୍ଡୁଆଣିଆଁ—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡୁଆଣି (ଦେଖ)
Āṇṭhuāṇiāṇi Āṇṭhuāṇi (See)
(ଯଥା—ଅଣ୍ଡୁଆଣିଆଁ ପାଣି କଟିଲା ।)

ଅଣ୍ଡୁଏ—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡୁଏ (ଦେଖ)
Āṇṭhue Āṇṭhie (See)

ଅଣ୍ଡୁକ—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡୁକ (ଦେଖ)
Āṇṭhuka Āṇṭhie (See)

ଅଣ୍ଡୁକୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—(ଅପରାଧୀ ନ ହେବାକୁ ଯାହାର ମୈଥୁନ
Āṇṭhukurḍā କିନ୍ତୁରେ ଭୂମିରେ କେବଳ ଅଣ୍ଡୁ କୋଡ଼ିବା
(ଅଣ୍ଡୁକୁଡ଼ା—ଶ୍ଵୀ) ସାରଦ୍ୱୟ, କମ୍ପା ଅଭି—ଦୁଇ+କୁଳ)—
୧ । ନିଷବନ୍ଧାନ—1 Issueless.

୨ । ଯାହାର ସନ୍ତାନଗଣ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି—
2. One who has lost all his issues.

ଅଣ୍ଡୁଗଣ୍ଡି—ଦେ. ବି (ସହଚର)—୧ । ଶରୀରର ଗଣ୍ଡି ବା କରକଜ୍ଞାନମାନ—
Āṇṭhuganṭhi 1. Joints of the body.
ହାଟୁଗାଁ ୨ । ଅଣ୍ଡୁ ବା ଜାନୁର ଗଣ୍ଡି—2 Knee-joint.

ଅଣ୍ଡୁଗଣ୍ଡିବାତ—ଦେ. ବି—ଆମବାତ (ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅଣ୍ଡୁଗଣ୍ଡି
Āṇṭhuganṭhibāta ଦରଜ ହୁଏ)—ମେଣ୍ଟିମୁଣ୍ଡିଆ ବାତ—
ଗେଣ୍ଡିବାତ Rheumatism affecting the joints of
the body.

ଅଣ୍ଡୁ ଭର—ଦେ. ବି—ଭୂମିରେ ଅଣ୍ଡୁକୁ ଲଗାଇବା—
Āṇṭhubhara Pressing with the knee-joint.

ପଞ୍ଚମ ଦୈବ୍ୟ ଭୂମିରେ ବେଳ ଅଣ୍ଡୁଭର । ପାଦାମ୍ବର ନୃସିଂହପୁରଣ ।

ଅଣ୍ଡୁଭର—ଦେ. ବି—ଅଣ୍ଡୁଭର (ଦେଖ)
Āṇṭhubharā Āṇṭhubhara (See)

ଅଣ୍ଡୁଭର ଦେବା—ଦେ. କି—ଭୂମିରେ ଅଣ୍ଡୁ ଲଗାଇବା—
Āṇṭhubharā debhā To touch the ground with
the knees, to kneel down

ଅଣ୍ଡୁଇପକାଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ଅଣ୍ଡୁ ମଜାଇ ବସାଇ ଦେବା—
Āṇṭheipakāibā 1 To cause to kneel down.
ହାଟୁମେତେ ବସାନ ୨ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ) ଅଣ୍ଡୁଆ କଥାରେ
ଦାଜାଲୁବଢ଼ିତନା ପକାଇ ଦେବା—2 To cause a
person to be placed in an inextricable
difficulty or dilemma.

୩ । କୌଣସି ଲୋକକୁ କାଇଲ କରି କ୍ଷମାପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା
ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିବା—3 To oblige a person
to apologize, to bring a person
down.

ଅଣ୍ଡୁଇବା—ଦେ. କି—ଅଣ୍ଡୁଇ ପକାଇବା (ଦେଖ)
Āṇṭheibā Āṇṭheipakāibā (See)

ଅଣ୍ଡୁଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ଅଣ୍ଡୁଇ ପକାଇବା (ଦେଖ)
Āṇṭhoibā Āṇṭheipakāibā (See)
୨ । (ଅଣ୍ଡୁ ଶବ୍ଦରୁ ଓଡ଼ିଆ ନାମ ଧାତୁ) ଅଣ୍ଡୁମାଡ଼ କରିବା—
2. To kneel down.

ଅଣ୍ଡୁଇ ସବୁ ଅଇ ଅବନରେ ଓଲଟି ହେଲେ ଅବନ ।
ଭାଷାମୟ. ଯଯାତି ।

୩ । ଅଣ୍ଡୁହାସ ଭୂମିରେ ଗଲ କରିବା—3. To crawl.

ଅଣ୍ଡୁବାଜ୍—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅକ୍ଳା ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ସ୍ୱପ୍ନ,
Āṇḍbāj ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ ଯେଉଁ ଘୋଡ଼ା
ଘୋଡ଼ାକୁ ଦେଖିଲେ ଦୁଷ୍ଟାମି ବାହାର କରେ—
1. Defectively gelded (horse)

୨ । ଅକ୍ଳା ହୋଇ ନ ଥିବା ଘୋଡ଼ା—2 Ungelded.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଲାଭ, ସୁପ୍ରସ୍ତୁତ; କାମୁକ—3. Sensual.

ଅଣ୍ଡୁବାଜି—ଦେ. ବି.—ଘଟଜାଲି; ଦୁଷ୍ଟାମି—
Āṇḍbāji Wickedness; wantonness.

ଆଁଡବାଜି

ଢିଟାଢ

ଅଣ୍ଡିଗାଣ୍ଡି—ଗ୍ରା. ବି.—ଠିକଣା; ତଥ୍ୟ—
Āṇḍigāṇḍi Head and tail; fixity.

ଆଣ୍ଡୁଗୁ

ଅଣ୍ଡିର—ଘ. ବିଶ. (ଅଣ୍ଡ+ଅ=ଅଣ୍ଡ+ଅଣ୍ଡ ଅର୍ଥରେ ଭର; କହୁ-
Āṇḍira ଅଣ୍ଡୁକୁ)—କହୁ ଭଣ୍ଡୁକୁ; ଯେ କହୁତ ଭଣ୍ଡୁ
(ଅଣ୍ଡିର—ଶ୍ଵୀ) ପ୍ରସବ କରେ—Having or laying
innumerable eggs.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଣ୍ଡ—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Āndu Āndu (See)

ଦେ. ବି.—ଘୋଡ଼ାର ଅଣ୍ଡକୋଷ—

The testicle of a horse;

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଣ୍ଡାଧିଆ; ଅକାଗିଆ—

Āndu 1. Fool hardy.

ଏକବାଣେ ୨ । ଏକଜିଦିଆ; ଅବୁଝା; ଏକବାଣିଆ—

ଅବିଧ୍ୟଲ 2. Pertinacious; stubborn.

ଅଣ୍ଡାଧିଆମଣା—ଦେ. ବି.—ଅବୁଝାମଣା—

Āndubujhāmanā Injustice; unjust consideration.

ଅଣ୍ଡାଲିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ଅଣ୍ଡାଲିବା; ଦରୁଣିବା; ଅକାରରେ ଖୋଜିବା

Āndolibā To grope in the dark; to search for

ହାତଡ଼ାନ a thing without the help of eyes.

ଅଣ୍ଡାଲିବା

ଅଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. ପୁଂ.—୧ । ଅଣ୍ଡିର—1. Male.

Āndrā ୨ । ପୁରୁଷ; ସ୍ୱାମୀ—Husband.

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆକାଶ)—ସ୍ୱଳ୍ପମାତ୍ରର ଫଳ ଓ ବୃକ୍ଷ; ବଞ୍ଚିଆଳ—

Āta The apple fruit and tree;

ଆତ; ନେମା; ଆତା; ମିଆଁଫଳ

the custard apple.

ସେରିଫା; ଆତ; ଆତା;

ମିଆଁଫଳ; ମାମୁଳ

ତା. ସିତାଫଳ

ତେ. ସିତାଫଳ

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବି.—ଅଣ୍ଡାବିଶା (ଦେଖ)

Ātaicha Atibishā (See)

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚନ୍ ଧାତୁ = ଘାତ ଦେବା; କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚିବା)

Ātañka + ଭବ. ଅ) —

୧ । ବିଶେଷ ଚିନ୍ତା—1. Grave anxiety.

୨ । ମହାଭୟ—2 Terror; fear.

୩ । ଶଙ୍କା—3. Alarm; apprehension.

୪ । ପୀଡ଼ା—4. Sickness.

୫ । ଯାତନା—5. Pain.

୬ । ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—6. Disease.

୭ । ସନ୍ତାପ; କ୍ଳେଶ—7. Trouble.

୮ । ବିପଦ—8 Calamity.

୯ । ମୁରଜି ବାଦ୍ୟ—9. A sort of drum

ଦେ. ବିଶ—ଭୟସ୍ତ—Frightened; terrified.

ଶୁଣିବା ଜନକ ନିଜର ଅତୀତ ଦୋଷ କଲାବେଳେ ।

ବିଶ୍ୱାସ—ବିଶ୍ୱାସୀ ସମାପ୍ତ ।

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଣ୍ଡ = ଭୟ; ବିପଦ + ସଂଜାତ ଅର୍ଥରେ.

Ātañkita ଭୟ)—୧ । ଭୟସ୍ତ—1. Alarmed;

(ଅଣ୍ଡା—ଶୁଣି)

frightened; terrified.

୨ । ବିପଦସ୍ତ; ବିପଦ—2. Overtaken by

calamity.

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚନ୍ ଧାତୁ = ଘାତ ଦେବା; କଷ୍ଟରେ ବଞ୍ଚିବା)

Ātañga + ଭବ. ଅ) — ଅଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Ātañka (See)

ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Ātañka (See)

ଅଣ୍ଡା ଲୋକର ତାଙ୍କ ଘରରୁ ଯେ ନିର୍ଗମନ ।

ଅଣ୍ଡା ତାର ରଖିବା ତାର ପରାମର୍ଶ ।

ସିତାଫଳ—ମୁଷ୍ଟିଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅଣ୍ଡା—ଦେ. ବିଶ—ଅଣ୍ଡାଲିବା; ଅଣ୍ଡାଲିବା—Overwhelmed;

Ātañgi agitated.

ବୁଝି ମରବି ଲୋକଲେ ଗଲେ ମ ଶୀତେ ବାଜି ଏ ଅଣ୍ଡା

ରଞ୍ଜିତ ଦେଖିବାକାଳ ।

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚନ୍ ଧାତୁ = ଗମନକରିବା + ଭବ. ଅ) —

Ātañchana ୧ । ପ୍ରତିକାଶ; ଶୀତରେ ଦହି ପକାଇବା; ମହୁ

ପକାଇବା—1. Casting a drop of acid or

butter-milk into fresh milk to turn it

into curd.

୨ । ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ଦ୍ରବ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ରୁଣ୍ଡି ନିଷେପ—

2. Sprinkling a powder or flux over

melting metal in the melting pot.

୩ । ଗତି—3 Motion

୪ । ପ୍ରୀତିସମ୍ପାଦନ; ଅପ୍ୟାୟନ—4. Pleasing.

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚଟ) — ଅଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Ātaṭa Atardā (See)

ଅଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—ଅଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Ātardā Atardā (See)

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଚନ୍ ଧାତୁ = କ୍ଷୁଦ୍ର କରବା + କର୍ମ ଓ

Ātata କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —

୧ । ବିସ୍ତୃତ; ପ୍ରସାରିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ—

1. Extended; pervaded.

୨ । ଅନୁପ୍ରାପ୍ତ—2. Assigned

ଅଣ୍ଡା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଣ୍ଡ = ସମନ୍ତାତ୍ ବିସ୍ତୃତ + ଚ ଧାତୁ =

Ātatāyī ଗମନ କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଭ) —

(ଅଣ୍ଡା—ଶୁଣି) ବ୍ୟୋଧ୍ୟତ; ଘୋର ଅନିଷ୍ଟକାରୀ—

Wantonly aggressive; perpetrator of

dreadfully criminal acts. (e.g. poisoning,

robbery; criminal, trespass, abduction

etc.)

ସଂ. ବି.—୧ । ଘାତକ - 1. Murderer; a felonious

person.

ମାତ୍ରାରେ ଲେଖେ ଯଦି ସ୍ଵାଭାବେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଭିପ୍ରାୟ ୧ ଓ ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ଵଳ୍ପ ଅକ୍ଷର ଗୋଷ୍ଠରେ ଯେବେ ଏ ଗୋଷ୍ଠାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଅକ୍ଷର ପାଇଁ ସ୍ଵାଭାବିକ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ଵଳ୍ପ ଅକ୍ଷର ଗୋଷ୍ଠବାଦ୍ ଦେବ । ଯଥା — 'ବାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଘ' ଗୋଷ୍ଠବେ; 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଗୁଡ଼ରେ ଅଗ୍ନି ଲଗାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି; ଅଗ୍ନିଦ —

2. Incendiary

୩ । ବିଷ ପ୍ରୟୋଗକାରୀ; ଗରଦ—3. Poisoner.

୪ । ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ; ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ—

4. Armed with weapons.

୫ । ଧନାପହ; ଚୋର—5. Thief.

୬ । କ୍ଷେତ୍ରାପହାରୀ, ଯେ ଭୂମିକୁ ଅପହରଣ କରେ—

6. Criminal trespasser

୭ । ଦାରପହାରୀ—7. Seducer of wife.

[ଦ୍ର—ଅଭିପ୍ରାୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବଚନ—

ଅଗ୍ନିଦୋ ଗରଦଘୈବ ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ ଧନାପହଃ

କ୍ଷେତ୍ରାପହାରୀ ଚ ବଦ୍ଧେତେ ଅଭିପ୍ରାୟଃ ।

ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି ଅଭିପ୍ରାୟକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରକେ ବିଶ୍ଵ ନ କର ଦାଣି ଦେବ ।]

ଅଭିପ୍ରାୟ—ସ. ବି. (ଅ + ଉପ ଧାତୁ = ଗରମ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ātapa ଶର; ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣ; ରୋଦ୍ର—Sun's rays, sunshine; heat of the sun.

ଦେ ବି—ବ୍ୟାଘ୍ର ଭଞ୍ଜିତାଦି ଭୟଙ୍କର ଜନ୍ତୁବିଶେଷ—

The wild beasts; ferocious animals.

ତମାଳ ଚଳ ଚୁକ୍ର ଚାଳ ନାହିଁ, ଅଭିପ୍ରାୟ ସ୍ଵାଦି ସାଦ ।

ଉଚ୍ଚ କୋଷ୍ଠସ୍ଥାପନା ।

ଅତପତନ୍ତୁଳ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପତନ୍ତୁଳ; ଅତପ ତାପିତ ଧାନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ

Ātapatandula ତନ୍ତୁଳ)—ଅରୁଆ ଗୁଜଲ; ଉଅ ଗୁଜଲ—

ଆତପତାନ୍ Sun-dried rice; rice extracted

ଅରବାଚାବଳ from sundried paddy

ଅତପତ୍ର—ସ. ବି. (ଅତପ=ଶୁଷ୍କ+ତ୍ର ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା +

Ātapatra କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ଶରୀର ରକ୍ଷା କରେ)—

ଛତା; ଛତ୍ର—Umbrella.

ଅତପବାରଣ—ସ. ବି. (ଅତପ=ଶୁଷ୍କ+ବାରଣ; ଯେ ଶରୀର ବାରଣ

Ātapabāraṇa କରେ)—ଅତପତ୍ର (ଦେଖ)

Ātapatra (See)

ଅତପାନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅତପ=ଅରୁଆ ଗୁଜଲ+ଅନ୍ନ)—

Ātapāṇna ଅରୁଆ ଗୁଜଲର ଅନ୍ନ; ଉଅ ଭାତ—

Boiled rice or bhāt prepared from sun-dried rice

ଅତମା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ ଅତମ୍)—ଅତମା (ଦେଖ)

Ātamā Ātmā (See)

ପିତା ମାତା ଗୁରୁ ଅଗ୍ନି ସେ ଅତମା

କରବେ ପୁଣି କହୁ ଲେଖିଛ ନରକ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଅତମାଘାତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅତମାଘାତ)—ଅତମାଘାତ—

Ātamāghātī Committing suicide.

ଆତମଧାତୀ

ଆତମଧାତୀ

ଆତମାତ—ସ. ବି. (ଆତମା+ମାତ)—୧ । ଯିବା ଆସିବା—

Ātajāta

1. Going and coming.

ସାଂସାରୀୟାମା ଶର ଅଭିପ୍ରାୟେ ନ ବିଶେଷ ଗୁଣ—ବିଶ୍ଵାସ ବିଚିତ୍ରମାୟା ।

ଆନାୟାନା ୨ । ପଶିବା ଓ ବାହାରିବା—

2. Ingress and egress.

୩ । ଜନ୍ମ ମରଣ—3. Birth and death.

କର୍ମ ଅଧୀନ ଏ ଜଗତ

କର୍ମର ପଥେ ଅଭିପ୍ରାୟ—ଭୂପତି ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୪ । ଚଳପ୍ରଚଳ; କାରବାର—4. Use.

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଚଳପ୍ରଚଳ ଦେଉଥିବା—1. Moving.

୨ । ଚଳିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ—

2. Used to; habituated to.

୩ । ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିବା—

3. Coming and going; moving to

and fro

ବନେ ଶବ୍ଦ ଅଭିପ୍ରାୟ ଗୁଣ—ଉଚ୍ଚ. ବୈଦେହ୍ୟବିକଳାସ ।

୪ । ସ୍ତବ୍ଧ ସ୍ତବ୍ଧ ଜନ୍ମୁଥିବା ଓ ମରୁଥିବା—

4. Dying and being born again.

କର୍ମ ନ କର ତାତ ମାତ

କର୍ମେ ହୋଇବ ଅଭିପ୍ରାୟ—ପ୍ରାଚୀ. କର୍ମଶାସ୍ତ୍ରାୟ ।

ଆତମାତକର—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯିବା ଆସିବା କରୁଥିବା ଲୋକ—

Ātajātakara

1. Coming and going.

୨ । ବ୍ୟବସାୟୀ; ବେପାରୀ—2. Trading

ବାଟରେ ହେଲା ଏମନ୍ତ ଶୁକ୍ରବେଳେ ପୁରେ ଆତମାତକର ମହାଧନରେ ବ୍ୟାପାର ସେ ।

ଉଚ୍ଚ. ବୈଦେହ୍ୟବିକଳାସ ।

ଆତମାତକରିବା—ଦେ. ବି.—୧ । ଚଳାଇ ନେବା—

Ātajatakaribā

1. To manage or guide.

ଚାଳାନ୍ ଏହିମତେ ଅଭିପ୍ରାୟ କରୁ ମହାତମା । ବାରଳାମହାଭାରତ, ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଚଳାନା ୨ । ଅଙ୍ଗୁଳ କରିବା—2. To carry through

ଆତର—ସଂ. ବି. (ଅ + ଚ୍ଵ ଧାତୁ = ପାରଦେବା + କରଣ. ଅ; ଯାହା

Ātara ଦ୍ଵାରା ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା ଦେଇ ନଦୀ ପାର ଦେବାକୁ ହୁଏ)—

ନାହା ଭଡ଼ା; ନଦି ଘାଟ; ମାସୁଲ—

Ferry-hire; boat-hire.

ଆତସ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଆତସ୍ = ଅଗ୍ନି; ଏହାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟକରଣରେ

Ātasa ଦେଖାଇଲେ ଏଥିରୁ ଅଗ୍ନି ପଡ଼ୁଥିବାରୁ)—

ଆତସ; ଆତମୀ କାଚ ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତମଣି—1. Fire-stone

ଆତମୀ. ପାଥବ

୨ । ଏକପ୍ରକାର ସ୍ଫୁଲମଧ୍ୟ କାଚ ବା ପଥର,

ଅତମୀଶିଆ; ଯାହା ଶରୀରେ ଧରିଲେ ତଳେ ନିଆଁ ପଡ଼େ—

ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ 2. Burning glass, a lens which

produces fire when held in the sun.

୩ । ଅଗ୍ନି; ନିଆଁ—3 Fire.

ଦେ. ବିଶ.—ଅଗ୍ନିଉତ୍ପାଦକ — Producing fire.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଈ	ଊ	ଶ,ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଋ	ଌ	ସ	ଯ	ର	ଲ	ୱ	୶

ଅତସ କାଚ—ଦେ. କ. (ଅ. ଅତସ୍=ଅଗ୍ନି + ସ. କାଚ)—

Ātasa kācha ଅତସ ୨ (ଦେଖ)

Ātasa 2 (See)

ଅତସ ପଥର—ଦେ. କ. (ଅ. ଅତସ୍ + ସଂ. ପ୍ରସ୍ତର)—

Ātasa pathara ଅତସ ୧ (ଦେଖ)

Ātasa 1 (See)

ଅତସବାଜି—ବୈଦେ. (ଅ. ଅତସବାଜି)—

Ātasabāji ୧ । ଅଗ୍ନିଜ୍ୱାଳା; ବାୟୁ ଅବଦାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବାଣ—
ଆତସବାଜି 1. Fire-work.

आतसबाजी ୨ । ଅଗ୍ନିଜ୍ୱାଳାର ଉପକରଣ—

2. Materials for fire-works.

୩ । ଅଗ୍ନିଜ୍ୱାଳାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୁସ୍ତକ—

3. Book dealing with Pyrotechnics

ଅତସି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ଚ. ଓ କଣ.—ଅତସ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ātasi (etc) Ātasa (etc) (See)

ଅତା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ.—ଅତା (ଦେଖ)

Ātā Atā (See)

ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) କ.—ପିତୃଣୀ—Sister of one's father.

ଅତାଗମ୍—ଦେ. କ.—ଅତାଗମ୍ (ଦେଖ)—

Ātāgam Atāgam (See)

ଅତାପି—ଦେ. କ.—ବାତାପି; ଲେମ୍ବୁଜାତୀୟ ଫଳବିଶେଷ—

Ātāpi A fruit of the species of orange
ବାତାପି

ଅତାପି—ସଂ. କ. (ଅ + ତପ = ଶର + ଇନ୍; ଯେ ପକ୍ଷ ବସ୍ତ୍ରାବଦାନ

Ātāpi ଅପଣାକୁ ଶରକୁ ରକ୍ଷା କରେ) —

୧ । ଚକ୍ରପଣି—1. Kite.

୨ । ରାକ୍ଷସବିଶେଷ—2. The name of a demon

[ଦ୍ର—ଏ ଅସୁର ବାତାପିର ଭାଇ । ଏ ମାୟାରେ ଛେଳିରୂପ ଧାରଣ
କରିଥିବାରୁ ଅଗ୍ନି ରୁଷି ଏହାର ମାଂସ ଖାଇ ଏହାକୁ ଖଣ୍ଡି କର
ଦେଇଥିଲେ ।]

ଅତାପି—ସଂ. କ. (ଅ + ତାପ୍ ଧାତୁ = ପକ୍ଷପ୍ରାୟ କରିବା + ଇନ୍)—

Ātāpi ଅତାପି (ଦେଖ)

Ātāpi (See)

ଅତାର—ସଂ. କ.—ଅତର (ଦେଖ)

Ātāra Atāra (See)

ଅତିଥେୟ—ସଂ. କଣ. (ଅତିଥ୍ = ଅଭ୍ୟାଗତ + ଏୟ) —

Ātithēya ଅତିଥ୍ ସେବାପରାୟଣ—

Hospitable; attentive to guests.

ସଂ. କ.—୧ । ଅତିଥ୍ ସେବା—1. Hospitality.

୨ । ଅତିଥ୍ ସେବାକ୍ରମରେ, ଭୋଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ; ଅତିଥ୍ ସେବା

ଉପକରଣ—2 Materials offered to guests.

ଅତିଥେୟତା—ସଂ. କ. (ଅତିଥେୟ = ଅତିଥ୍ ସେବାପରାୟଣ + ଭାବ. ତା) —

Ātithēyatā ଅତିଥ୍ ସେବାକରତା—Hospitality.

ଅତିଥ୍ୟ—ସଂ. କ. (ଅତିଥ୍ = ଅଭ୍ୟାଗତ + ଯ) —

Ātithya ୧ । ଅତିଥ୍ ହେବାର ଅବସ୍ଥା—

1 The state of being a guest.

୨ । ଅତିଥ୍ ସେବା; ଅତିଥ୍ ଚର୍ଯ୍ୟା—

2. Hospitality.

୩ । ଅତିଥ୍ ସେବାର ଉପଯୋଗୀ ବସ୍ତୁ—

3. Materials for offering to guests

ଅତିଦେଶିକ—ସଂ. କଣ. (ଅତି = ଅତିକ୍ରମକର + ଦେଶ = ସ୍ଥାନ

Ātidesika + ଇକ) —

ସୀମାତିକ୍ରମ କରିଥିବା; ସୀମାକୁ ଚ୍ୟୁତି ଯାଇଥିବା ଅପରାଧୀ ପକ୍ଷରେ
ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।) —

Transgressing limits (said of wrong-
doers)

ଅତିଶୟ—ସଂ. କ. (ଅତିଶୟ = ଅତିରେକ + ଭାବ. ଯ) —

Ātishāyā ୧ । ଅଧିକ୍ୟ—1. Excess; excessiveness

୨ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ—2. Intensity.

ଅତୁ—ଦେ. ଅ—(କୁକୁରକୁ ଡାକିବାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ)—ଅସ ! ଅସ !

Ātu (used in calling a dog)—Come !
Oh come !

ଅତୁଣ୍ଡି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) କ.—ଏକ ଜାତୀୟ ଲତା—

Ātundi A wild creeper; Calycopteris
Floribunda

[ଦ୍ର—ଏହା ଦୂର ପ୍ରକାରର—କଳା ଓ ଧଳା । ପ୍ରଥମେ ମୂଳରୁ
ଗଛ ପରି ଉଠେ; ପରେ ଗଣ୍ଡିର ତାଳମାନ ଝଟା ମେଲି ଲତା ଆକାର
ଧରେ । ଏହାର ପତ୍ରକୁ ବ୍ରଣ ଓ ଘାଆରେ ପକାନ୍ତି ଏବଂ ପତ୍ରକୁ ବାଟି
ତଳିପାର ବାଲିଜଳା ଘାଆରେ ବୋଳିଲେ ତାହା ଭଲ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ
ବହୁବନ ସବାଣେ ତଳିପା କଳା ପଡ଼ିଯାଏ । କର୍ତ୍ତଳ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସଫା
ଦେଖାଯାନ୍ତି । ଧଳା ଅତୁଣ୍ଡି ଗଛର ପତ୍ର ଗୋଲ ଓ କଳା ଅତୁଣ୍ଡିର
ପତ୍ର ଅଣ୍ଡାକାର ।]

ଅତୁର—ସଂ. କଣ. ପୂଂ. (ଅ = ବିଶେଷ + ତୁର ଧାତୁ = ଭ୍ରଷ୍ଟ କରିବା +

Ātura କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଲୋକ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୁଏ,—

(ଅତୁର—ଶ୍ୱା) ୧ । କାତର—1. Anxious

(ଅତୁରତା—କ) ୨ । ରୋଗୀ; ପୀଡ଼ିତ; ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ—2. Sick.

୩ । ଅଧୀର—3. Impatient.

ଦେ. କ.—୧ । କାତରତା—1. Anxiety.

୨ । ଅଧୀରତା—2. Impatience.

ବ୍ୟ ବହେଦ ରୁରେ ସର ଅତୁରେ । ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ମାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁତରା ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ୧ ଓ ୨ ଗୋଟିରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦେବା ଇତ୍ୟା — 'ଗା' ନ ମିଳେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିକେ; 'ବ' ନ ମିଳେ 'ବି' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ଗାୟରେ 'ବନ୍ଧୁ' ବ୍ୟର୍ଥବେ; 'ଅଗା' ନ ଗାୟରେ 'ଅଶ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ଗାୟରେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ

ଅତୁରଗ୍ରହ—ସଂ. ବି—୧ । ଅନୁକୃତ୍ୟାଳ—

Āturagṛuha 1. A lying-in room.

୨ । ଚିକିତ୍ସାର୍ଥ ପୀଡ଼ିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ରହବା ସ୍ଥାନ—

2. Hospital.

ଅତୁରିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅତୁର)—

Āturiā ୧ । ଅଧୀର—1. Impatient.

(ଅତୁରି—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବ୍ୟସ୍ତ—2. Afflicted; distressed

ଆତୁରେ ୩ । ଭୁଲ୍ଲକ୍ଷିତ—3. Anxious.

उतावला

ଅତୁଲିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ—ଅତୁରଥ (ଦେଖ)

Ātuliā ୧ । ଅଧୀର—1. Impatient.

(ଅତୁଲି—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବ୍ୟସ୍ତ—2. Afflicted; distressed

ଅତ୍ରପ୍ୟା—ସଂ. ବି (ଅ+ତ୍ରପ ଧାତୁ=ତ୍ରପ୍ତ ଦେବା+କରଣ ଯ; ଯାହା

Ātrupya ୩ । ଭୁଲ୍ଲକ୍ଷିତ—3. Anxious.

୧ । ଅତ୍ର ଫଳ—1. Custard apple.

୨ । ଅତ୍ର ଗଛ—2. Apple tree.

ସଂ. ବିଶ—ତ୍ରପ୍ତିକର—Palatable

ଅତୋଦ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଅ+ତ୍ରପ ଧାତୁ=ପୀଡ଼ିତ କରବା+କର୍ମ. ଯ)—

Ātodya ୩ । ଭୁଲ୍ଲକ୍ଷିତ—3. Anxious.

A concert consisting of four kinds of 'musical instruments (viz. harp; flute, drum and cymbals).

ଅତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ—(ଅ+ତ୍ରା ଧାତୁ=ଦେବା+କର୍ମ. ତ)—

Ātta ୧ । ଗ୍ରହଣ—1. Taken.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2. Received.

ଅତ୍ତଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. (ନିହ୍ୱୃତୀହି; ଅତ୍ତ=ଗ୍ରହଣ+ଗନ୍ଧ=ସୁବାସ)—

Āttagandha ୧ । ଯାହାର ଗନ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଅଛି; ଅତ୍ତଗନ୍ଧ—

1. Which has been smelt..

୨ । ଯେ ଗନ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରୁଅଛି; ଅତ୍ତଗନ୍ଧ—

2 One who has enjoyed the smell of a thing

ଅତ୍ତଗର୍ବ—ସଂ. ବିଶ. (ଅତ୍ତ=ଗ୍ରହଣ+ଗର୍ବ; ଯାହାର ଗର୍ବ ଗ୍ରହଣ

Āttagarba ୧ । ହତଗର୍ବ—1. Humiliated; crestfallen.

୨ । ପରାସ୍ତ—2. Overpowered.

ଅତ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) (ସଂ. ନାଟ୍ୟାଙ୍ଗି—ଅତ୍ତ, ଭୁଲ୍. ତେ ଅତ୍ତ)—

Ātta ୧ । ଯାହାର ଗନ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଅଛି; ଅତ୍ତଗନ୍ଧ—

1. Which has been smelt..

ଅତ୍ତକୃତ—ସଂ. ବିଶ (ଅତ୍ତ=ଗ୍ରହଣ+କୃତ=କରି)—

Āttakṛta ୧ । ନିଜଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା, ସ୍ୱକୃତ—

1. Done or performed by one's self.

୨ । ସ୍ୱକୃତ ସମ୍ପାଦିତ—Done with one's own

hands

ଅତ୍ତଗତ—ସଂ. ବିଶ (ଅତ୍ତ=ଅତ୍ତ+ଗତ; ଯାହା ଅତ୍ତଗତରେ ଅଛି)

Ātmagata ୧ । ଅତ୍ତଗତ—1. True to one's self;

confiding in one's self

୨ । ସ୍ୱଗତ—2. Relating to one's self.

ସଂ. ଅ. (ନାଟକରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ସ୍ୱଗତ; ମନେମନେ; ପରର

ଅଗୋଚରରେ (କଥିତ)—To one's own

self; mentally; aside.

ଅତ୍ତଗରିମା—ସଂ. ବି—ଅତ୍ତଗର୍ବ (ଦେଖ)

Ātmagarimā

Ātmagarba (See)

ଅତ୍ତଗର୍ବ—ସଂ. ବି—(ଅତ୍ତ+ଗର୍ବ)—ଅତ୍ତଗର୍ବ; ନିଜର ବଡ଼େଇ;

Ātmagarba ଅତ୍ତଗର୍ବ—Self-conceit; self glori-

fication; vanity.

ଅତ୍ତଗାର୍ବିମା—ସଂ. ବି—ଅତ୍ତଗର୍ବ (ଦେଖ)

Ātmagārimā

Ātmagarba (See)

ଅତ୍ତଗୁଣ—ସଂ. ବି. (ତ୍ରୁଣିତତ୍, ଅତ୍ତ+ଗୁଣ)—(ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର)—ଗୁଣ,

Ātmaguna ଦୃଷ୍ଟ, କଷ୍ଟ, ଅଭିଳାଷ, ଦୃଷ୍ଟ, ଦେଖା, ସଂଖ୍ୟା,

ପରମାଣ, ବିଚ୍ଛେଦ, ମିଳନ, ବିରହ, ଧାରଣା, ଗୁଣ-

ଗୁଣତା ଓ ସୁଧି—ଅତ୍ତର ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଗୁଣ—

(Philosophy) The 14 virtues of the soul.

ଦେ. ବି—ନିଜର ଗୁଣ—One's own qualities or

virtues.

ଅତ୍ତଗୁପ୍ତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅତ୍ତ+ଗୁପ୍ତା)—ବାଇଚକ୍ଷ ଲଜା-

Ātmaguptā

Cowage.

ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ସ୍ୱରକ୍ଷିତା, ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱୟଂ ନିଜର ମହତ୍ତ୍ୱ

ରକ୍ଷାକରେ—(a female) Protecting her own

modesty.

ଅତ୍ତଗ୍ଲାନି—ସଂ. ବି. (ତ୍ରୁଣିତତ୍, ଅତ୍ତ+ଗ୍ଲାନି)—ନିଜର ଗର୍ବ

Ātmaglāni ୧ । ସ୍ୱନିନ୍ଦା; ନିଜପ୍ରତି ଧୂଳାର—1. Self con-

demnation; self-reproach.

୨ । ଅନୁତାପ—2. Remorse

ଅତ୍ତଗାତ—ସଂ. ବି. (ତ୍ରୁଣିତତ୍, ଅତ୍ତ+ଗାତ)—୧ । ଅତ୍ତହତ୍ୟା—

Ātmaghāta

1. Suicide.

୨ । ଅଜ୍ଞାନ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—2. Ignorance.

ଅତ୍ତଗାତକା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅତ୍ତଗାତ)—ଅତ୍ତଗାତ (ଦେଖ)

Ātmaghātaka

Ātmaghāti (See)

(ଅତ୍ତଗାତକା—ଶ୍ରୀ)

ଅତ୍ତଗାତୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅତ୍ତ+ଗାତ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇନ୍)—ଯେ

Ātmaghātī ନିଜର ପ୍ରାଣ ନିଜେ ନାଶ କରେ; ଅତ୍ତହତ୍ୟାକାରୀ—

(ଅତ୍ତଗାତକା—ଶ୍ରୀ) One who commits suicide or

self destruction.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅମୃତୋଷ—ସ. ବ. (ଅମୃତ=ନିଜ+ଓଷ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+ଅ;
Ātmaghosha ଯେ ରବ କରି ଅପଣାକୁ ଘୋଷଣା କରେ ।)—

୧ । କାକ; କୁଆ—1. Crow.

୨ । କୁକୁଟ; କୁକୁଡ଼ା—2. Cock.

ଅମୃଜ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅମୃଜ+ଜନ ଧାତୁ=ଜନ୍ମ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଅ;
Ātmaja ଯେ ନିଜଠାରୁ ଜନ୍ମ ହୁଏ ।) —୧ । ପୁତ୍ର; ସନ୍ତାନ—
(ଅମୃଜା—ଶ୍ରୀ) 1. Son.

୨ । ମନୋରକା ରୁଚି — 2. Intelligence.

ଅମୃଜାବନୀ—ସଂ. ବ. (ଅଧୁନିକ ବ୍ୟବହାର)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ନିଜ-
Ātmajībānī ଦ୍ଵାରା ଲିଖିତ ନିଜର ଜୀବନଚରିତ—

Autobiography

ଅମୃଜ୍ଞ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅମୃଜ୍ଞ=ନିଜ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ=ଜାଣିବା+ଅ)—
Ātmajñā ୧ । ଯେ ଅପଣାକୁ ଜାଣେ; ଯେ ଅପଣାର ଦୋଷ

(ଅମୃଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) ଗୁଣ ବୁଝିପାରେ—1. One who knows
(ଅମୃଜ୍ଞତା—ବ) one's own faults or merits

୨ । ଯେ ଅପଣାର ଉପସ୍ଥିତ ଅବସ୍ଥାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରେ—
2. Realising one's present position.

୩ । ପରମାତ୍ମଜ୍ଞାନ—

3. Having spiritual knowledge

୪ । ପଣ୍ଡିତ—4. Learned (person)

ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ଯେ ପ୍ରସନ୍ନାସା ଅମୃଜ୍ଞ ସ୍ଵରୂପ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟେକେ ଲବେ ମାନ ପରଲୋକେ ଲଭଇ ସ୍ଵର୍ଗତ ।—ମଧୁସୂଦନ. ଗଉରୁମାନ ।

ଅମୃଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବ. (୨ମୀ ତତ୍; ଅମୃଜ୍ଞ+ଜ୍ଞାନ)—୧ । ସର୍ଥାର୍ଥରୂପେ
Ātmajñāna ଅସ୍ଵାସମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀ ଜ୍ଞାନ; ମୋକ୍ଷ ସାଧନ ଜ୍ଞାନ—

1. Spiritual knowledge.

ଅମୃଜ୍ଞାନ ପ୍ରକେ ଶାସ୍ତ୍ର ପଦା ଜ୍ଞାନ ।

ଅଧିକ ବୁଦ୍ଧି ବିଜୟର ଜାଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ପରବ୍ରହ୍ମର ସ୍ଵରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଜ୍ଞାନ—

2. Knowledge of the Supreme Soul.

୩ । ନିଜର ଗୁଣ ଦୋଷ ବା ଅବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଜ୍ଞାନ—

3. Knowledge of one's own faults
or merits

ଅମୃତତ୍ତ୍ଵ—ସଂ. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅମୃତ+ତ୍ତ୍ଵ)—୧ । ଅମ୍ଭାର ପ୍ରକୃତ
Ātmātattwa ତଥ୍ୟ; ଅମ୍ଭାର ସ୍ଵରୂପ—1. The true

nature of the soul.

୨ । ନିତ୍ୟ-ଶୁଦ୍ଧ-ଶୁଦ୍ଧ-ମୁକ୍ତ-ସତ୍-ପ୍ରତ୍ୟକ୍-ଚୈତନ୍ୟ—

2. The Divine essence in man.

ଅମୃତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅମୃତତ୍ତ୍ଵ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Ātmātattwajñā ୧ । ପରମାର୍ଥତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞ—

(ଅମୃତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) 1. Having spiritual knowledge.

୨ । ବ୍ରହ୍ମସ୍ଵରୂପଜ୍ଞ—2. One who has knowledge
of the Universal Soul.

ଅମୃତା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଅମୃତ+ଭାବାର୍ଥେ. ତା)—

Ātmātā ୧ । ସ୍ଵରୂପତା—

1. The nature or essence of a thing.

୨ । ପରମାତ୍ମା—2. Essence of the Super-soul;
the Quintessence.

୩ । ବନ୍ଧୁତା; ପ୍ରଣୟ; ସଭାବ—

3 Great friendship

ଅମୃତ୍ୟାଗ—ସଂ. ବ. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅମୃତ+ତ୍ୟାଗ)—

Āmatyāga ସ୍ଵାର୍ଥତ୍ୟାଗ; ଅପଣାର ଇଚ୍ଛା ବା ସୁଖ ପ୍ରତି ଅନାସ୍ତା-
Self-denial; self-abnegation.

ଅମୃତ୍ୟାଗୀ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅମୃତ+ତ୍ୟାଗିନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Āmatyāgī ସ୍ଵାର୍ଥତ୍ୟାଗୀ; ଯେ ପର ପାଇଁ ନିଜର ସୁଖସ୍ଵାଦ୍ଧ୍ୟାୟକୁ
(ଅମୃତ୍ୟାଗିନୀ—ଶ୍ରୀ) ଛାଡ଼େ—Self-denying.

ଅମୃଦର୍ଶକ—ସଂ. ବ. (ଅମୃଦ+ଦର୍ଶକ)—

Āmadarśaka ପତ୍ତିରେ ଅପଣା ରୂପ ଦେଖାଯାଏ; ଦର୍ପଣ—
Looking glass; mirror.

ସଂ. ବ. ପୁଂ—ଅମୃଜ୍ଞ (ଦେଖ)

Ātmajñā (See)

ଅମୃଦର୍ଶନ—ସଂ. ବ. (ଅମୃଦ+ଦର୍ଶନ)—

Āmadarśana ୧ । ଅପଣା ସମ୍ବନ୍ଧେ ବିଚାର ବା ଅଲୋଚନା—
1 Introspection; self-examination.

୨ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀକୁ ନିଜପରି ଦେଖିବା—

2 Viewing all beings as one's self.

୩ । ଅମୃଜ୍ଞାନ (ଦେଖ)

୩. Ātmajñāna (See)

ଅମୃଦର୍ଶୀ—ସଂ. ବ. ବ. —ଅମୃଦର୍ଶକ (ଦେଖ)

Āmadarśī Āmadarśaka (See)

ଅମୃଦେବତା—ସଂ. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅମୃଦ+ଦେବତା)—

Āmadebatā ଇଚ୍ଛାଦେବତା; ଗୃହଦେବତା—

Guardian Deity; family-god.

ଅମୃଦ୍ରୋହ—ସଂ. ବ. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଅମୃଦ+ଦ୍ରୋହ)—

Āmadroha ୧ । ନିଜକୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନ କରିବା—

1. Self-torture.

୨ । ଅମୃଦତ୍ୟା—2. Self-destruction.

୩ । ନିଜକୁ ଅପରାଧୀ ବୋଲି ବିଚାର କରିବା—

3. Self-condemnation.

ଅମୃଦ୍ରୋହୀ—ସଂ. ବ. ପୁଂ. (ଅମୃଦ୍ରୋହ+କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

Āmadrohī ୧ । ଯେ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ଵାରା ନିଜର ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଏ—
(ଅମୃଦ୍ରୋହୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Causing one's own down-

fall

ଆତ୍ମବାନ୍-ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ଆତ୍ମନ୍ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ କରୁଥି; ୧ମା. ୧କ)—
 Ātmabān ସାହାର ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଉଦ୍ଭବ—
 (ଆତ୍ମବନ୍ତ—ଶ୍ରୀ) Endowed with a noble spirit or
 soul; magnanimous; noble.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଋ, ୠ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ	ଢ	ଡ	ଣ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଅମ୍ଭବିକାଶ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ବିକାଶ) — ଅପଣାର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ
Ātmabikāśa ବା ବୃଦ୍ଧିଶକ୍ତିର ଉନ୍ନେଷ — Gradual development of one's spiritual or mental power.

ଅମ୍ଭବିକ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ବିକ୍ରୟ) — ପର ନିକଟରେ ବିବେକକୁ
Ātmabikraya ବିକ୍ରୟ କରିବା; ମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତିକା —
(ଅଭିଜ୍ଞାନ—ବିଶ) Gross subserviency, selling one's conscience to another

ଅମ୍ଭବିଦ୍ୟା — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ବିଦ୍ୟା) — ୧ । ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ବା
Ātmabidyā ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଜ୍ଞାନଲାଭ ହୁଏ —
1 Theosophy; knowledge of the soul

୨ । ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ — 2. Bedānta philosophy.

ଅମ୍ଭବିସ୍ମୃତି — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ବିସ୍ମୃତି) —
Ātmabismṛuti ୧ । ନିଜକଥା ନିଜେ ଭୁଲିଯିବା —
(ଅଭିଜ୍ଞାନ—ବିଶ) 1. Forgetfulness; self-oblivion.

୨ । ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନିଜେ ଭୁଲି ଯିବା —
2. Self-forgetfulness.

ଅମ୍ଭବୁଦ୍ଧି — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ବୁଦ୍ଧି) — ୧ । ନିଜର ବୁଦ୍ଧି;
Ātmabuddhi ନିଜମନରୁ ବାହାରିଥିବା ବୁଦ୍ଧି — 1. A plan evolved out of one's own mind

୨ । ଆତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧେ ଜ୍ଞାନ ବା ଧାରଣା —

2. Self consciousness.

ଅମ୍ଭବୋଧ — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ବୋଧ = ବୁଦ୍ଧି) —
Ātmabodha ଅମ୍ଭବୁଦ୍ଧି (ଦେଖ)
Ātmabuddhi (See)

ଅମ୍ଭଭାବ — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ଭାବ = ଜନ୍ମ) — ଅଜ୍ଞାନ;
Ātmabhāva ମନୋଗତ — Mental.

ସଂ. ବି — କାମଦେବ — Cupid.

ଅମ୍ଭଭୁ — ସଂ. ବି (ଅମ୍ଭ + ଭୁ ଧାତୁ = ଜନ୍ମ ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବ୍ୟୁତ୍ପ.)
Ātmabhū ସେ ଅପଣାରୁ ଜାତ) —

୧ । କାମଦେବ — 1. Cupid.

୨ । ବ୍ରହ୍ମା — 2. Brahṁā

୩ । ବିଷ୍ଣୁ — 3. Bishṇu

୪ । ଶିବ — 4. Śiba.

ସଂ. ବିଶ — ସ୍ୱୟଂଭୁ. ସ୍ୱୟଂ ଉତ୍ପନ୍ନ — Self born

ଅମ୍ଭମ୍ଭର — ସଂ. ବି. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ଅମ୍ଭ + ଭର ଧାତୁ = ପୋଷିବା +
Ātmambhāri କର୍ତ୍ତୃ. ଭ) — ୧ । ପେଟ; ଯେ ଅପଣା ପେଟ
ଅମ୍ଭମ୍ଭରତା } ବି. ପୋଷେ ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ କଥା ବୁଝେ ନାହିଁ; କୁସମ୍ଭର —
ଅମ୍ଭମ୍ଭରତା } 1. Self-nourishing; greedy.

୨ । ସ୍ୱାର୍ଥପର; ଯେ ଅପଣାର ଲାଭ ବା ଇଚ୍ଛାସିଦ୍ଧି ବସ୍ତୁରେ
ସ୍ୱୟଂବା ଚକ୍ଷୁ — 2. Self seeking; selfish.

ଅମ୍ଭଯୋନି — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ଯୋନି = ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ; ଯେ ନିଜେ
Ātmajoni ନିଜର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ) — ଅମ୍ଭଭୁ (ଦେଖ)
Ātmabhū (See)

ଅମ୍ଭରକ୍ଷା — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ରକ୍ଷା) —
Ātmarakṣā ୧ । ମହାକାଳ (ଦେଖ)

1. Mahākālā (See)

୨ । ଅମ୍ଭରକ୍ଷାରକ୍ଷା, ନିଜକାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିଜ ଶରୀରର ରକ୍ଷା —

2. Self defence; protection of one's own-self from attack.

ଅମ୍ଭଶୁଦ୍ଧି — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ଶୁଦ୍ଧି) — ଅପଣାର
Ātmasuddhi ଅନ୍ତଃଶୁଦ୍ଧି — Self-purification.

ଅମ୍ଭଶ୍ଳାଘା — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ଶ୍ଳାଘା) — ଅମ୍ଭପ୍ରଶଂସା —
Ātmaslāghā Self-aggrandisement.

ଅମ୍ଭସମ୍ଭର — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ସଂସମ୍ଭର) — ଅପଣାର
Ātmasamjama ଇଚ୍ଛାସ୍ୱରୂପକୁ ସଂସତ କରିବା —
Self-control; self-restraint.

ଅମ୍ଭସମ୍ଭ୍ରମ — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ସମ୍ଭ୍ରମ) —
Ātmasambhrama ଅମ୍ଭମର୍ଯ୍ୟାଦା (ଦେଖ),

Ātmamarjyādā (See)

ଅମ୍ଭସମ୍ମାନ — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅମ୍ଭ + ସମ୍ମାନ) —
Ātmasammāna ଅମ୍ଭମର୍ଯ୍ୟାଦା (ଦେଖ)

Ātmamarjyādā (See)

ଅମ୍ଭସାତ୍ — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭ + ଅଧୀନତା ଅର୍ଥରେ. ସାତ୍) —
Ātmasāt ୧ । ଅସ୍ୱାସ୍ତତ୍ୱ; ନିଜର ଅଧୀନ କରାଯିବା —

1. Appropriated to one's self.

୨ । ହସ୍ତଗତ — 2. Brought to one's own control or possession.

ଅମ୍ଭସାତ୍ କରିବା — ଦେ. କି — ୧ । ହସ୍ତଗତ କରିବା —

Ātmasāt karibā 1. To appropriate.

ଆତ୍ମସାତକରଣା ୨ । ନିଜେ ନେବା — 2. To convert to one's own use

୩ । ପରର ଧନକୁ ଅନ୍ୟାୟକ୍ରମେ ନିଜେ ନେବା —

3 To mis appropriate another's

property.

ଅମ୍ଭସାତ୍ କୃତ — ସଂ. ବି. (ଅମ୍ଭସାତ୍ = ସ୍ୱାସ୍ତତ୍ୱ + କୃତ = କରାଯିବା) —
Ātmasātkṛta ୧ । ସ୍ୱାସ୍ତତ୍ୱକୃତ —

1. Brought under one's control.

୨ । ଅମ୍ଭସାତ୍ କରାଯାଇ ଥିବା — 2. Converted to one's own use; misappropriated.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ' ଚିତ୍ତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ' ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣକୋଷରେ ନ ଯିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତେ ବସନ୍ତ ୨ ବା ' ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବେ ଶେ କିମ୍ବା ହେବ । ଯଥା— 'ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିଏ, 'ବିଧି' ନ ମିଳିଲେ 'ବିଧି' ଗୋଟିଏ, 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଚିତ୍ତ) —

Ātmahatyā ଉଦ୍‌ବିକଳ, ବିଷୟକ୍ଷଣ, ଜଳମଜ୍ଜନ ବା ଜଳ ଶରୀରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭୁତ ହୁଏ ନିଜେ ନିଜର ପ୍ରାଣ ନାଶ କରିବା—Suicide; self-destruction.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସ. ବି. ପୁ. (ଉପପଦ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଚିତ୍ତ ଧାତୁ = ଦାଣିବା)
Ātmahantā + କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ—

One who commits suicide.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ—

Ātmaharā Forgetful of one's ownself.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଚିତ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି. ପ୍ର; ଅତ୍ୟନ୍ତ)
Ātmahā ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ (ଦେଖ)

1. Ātmaghātī (See)

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯାଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନରହିତ; ଅଜ୍ଞ—2 Ignorant of true knowledge about the soul

ସଂ. ବି. (ଦେବତାଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ନିଜେ ବ୍ୟବହାର କରିବାରୁ ଯେଉଁ ମାନେ ଶ୍ରୀୟ ପରକାଳକୁ ଦତ୍ତ୍ୟା କରନ୍ତି)—
ଦେବପୂଜକ ବ୍ରାହ୍ମଣ—Brahmanas who are professional worshippers of Deities.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଅତ୍ ଧାତୁ = ସବୁଦିନ ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.)
Ātmā ମନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ୧ମା. ୧ବ.)—

୧ । ଅପେ; ସ୍ୱୟଂ—1 One's self.

୨ । ସ୍ୱରୂପ—2 True shape or form.

୩ । ପରମାତ୍ମା; ବ୍ରହ୍ମ—

3. The Universal Soul; God.

୪ । ଜୀବ; ଜୀବାତ୍ମା—

4. The spirit; human soul.

୫ । ଦେହ—5. Body.

୬ । ଧୃତି ବା ଔର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—6. Patience.

୭ । ମନ—7. Mind.

୮ । ବୁଦ୍ଧି—8. Perception.

୯ । ସ୍ୱଭାବ—9. One's own nature.

୧୦ । ଚିତ୍ତ; ହୃଦୟ—10. Heart.

୧୧ । ମନୋଗତ ଭାବ—11. Intention.

୧୨ । ଯତ୍ନ—12. Care.

୧୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—13. The sun.

୧୪ । ଅଗ୍ନି—14. Fire.

୧୫ । ପୁତ୍ର—15 Son

୧୬ । ବାୟୁ—16. Air.

୧୭ । ଅଧିଷ୍ଠାତା ଦେବତା—

17. The Guardian Deity.

୧୮ । ପରବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରୁଦ୍ଧ—

18. Excessive cessations

[ଦ୍ର—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ୱିବିଧ—ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପରମାତ୍ମା ।]

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ଗିରିବା—ଦେ. ବି—ପ୍ରାଣ ଉଦ୍‌ଗିରିବା; ଜୀବନ ଉଦ୍‌ଗିରିବା—

Ātmā urdijibā The passing of the soul or life, death.

ଶେଷରେ ମୋର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାଧୁତ୍ୱ ଉଚ୍ଚ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର. ମହାବଳ, ବନ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତାତକ—ଗ୍ରା. ବି. ପୁ. (ସଂ. ଅତ୍ୟନ୍ତ)—

Ātmāghātaka ଅତ୍ୟନ୍ତାତକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଅତ୍ୟନ୍ତାତକ—ଶ୍ରୀ) One who commits suicide.

ଆତ୍ମହାତୀ

आत्मघात, खड्कुशो

ଅତ୍ୟନ୍ତାତକ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅତ୍ୟନ୍ତ)—ଅତ୍ୟନ୍ତାତକ (ଦେଖ)

Ātmāghātī

Ātmāghātaka (See)

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଅତ୍ୟନ୍ତ)—

Ātmādara ନିଜ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—Self-respect.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଅଧୀନ)—ସ୍ୱାଧୀନ; ନିଜ

Ātmādhīna

ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବା—Self-reliant;

(ଅତ୍ୟନ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

self-dependent; independent.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଅପର)—

Ātmāparādha ୧ । ନିଜକୁ ଦୋଷ—

1 Crime committed by one's self.

୨ । ନିଜ ପ୍ରତି କୃତ ଅପର—

2 Crime committed against one's self.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଅପର)—

Ātmāpahāra ନିଜେ ଯେଉଁ କୁଳର ଦେଖେଇ ଉଚ୍ଚ କୁଳର

ବୋଲି ବାଦାଳା କରିବା—Pretence that

one belongs to a higher caste

than his own.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅତ୍ୟନ୍ତ + ପୁରୁଷ)—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପୁରୁଷ;

Ātmāpurusha ହୃଦୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ—1. The soul.

୨ । ଜୀବନ; ପ୍ରାଣବାୟୁ—2. Life.

ଅତ୍ୟନ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨୫୮ ଚିତ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ + ଅତ୍ୟନ୍ତ)—

Ātmābhīmāna

ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—

(ଅତ୍ୟନ୍ତ—ବିଶ)

Self-conceit; pride.

ସାଧାରଣ ଘେନି ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପରକ 'ବା' ଓ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର 'ବା' ଓ ଚକ୍ରିତ କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ପଥା— 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଖୋଜିବେ, 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବହ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବହ' ଦେଖିବେ ।

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି; } ଶ୍ରୀ. ୨ । ଅୟୁର୍ବେଦାଧ୍ୟାପକ ରୁଷିକଶେଷ(ଏ ନାଡ଼ୀଜ୍ଞାନ-
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି } ପ୍ରକାଶେ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରୁଥିଲେ)—

2 A sage and teacher of Āyurveda

କଣ.—ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ବଂଶରେ ଜାତ; ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିଶେଷ—

Born in the family of sage Atri

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି—୧. କ. (ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି+ସଂହତା)—ସତ୍ୟଯୁଗରୁ ରଚିତ ଓ
Ātreyasamhitā ବ୍ୟବହୃତ ଅୟୁର୍ବେଦ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

Name of a very old sanskrit
medical treatise

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି—୧. କଣ. ଶ୍ରୀ.—୧ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Ātreyaikā 1. Feminine of Ātreya.

୨ । ରଜସ୍ୱଳା—2. Menstruated.

୧. କ. ଶ୍ରୀ. (ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି=ମୂଳବିଶେଷ+ଶ୍ରୀ. ଏହିକା)—

୧ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

1. Feminine of Ātreya

୨ । ରଜସ୍ୱଳା ବା ରଜସ୍ୱଳା ଶ୍ରୀ—2. A woman
in her menses.

୩ । ନଦୀବିଶେଷ—3. A river of that name.

ଅଥର୍ବଣ—୧. କଣ. (ଅଥର୍ବଣ=ବେଦବିଶେଷ+ସମ୍ବନ୍ଧ. ଅ)—

Ātharbana ୧ । ଅଥର୍ବବେଦଜ୍ଞ—

1. Versed in the Atharva Beda

୨ । ଅଥର୍ବବେଦୀ—

2. Pertaining to the Atharva Beda

୩ । ଅଥର୍ବବେଦବିଶେଷ—

3. Laid down in the Atharva Beda.

୧. କ.—୧ । ଅଥର୍ବବେଦଜ୍ଞ ବ୍ରାହ୍ମଣ—1. A Brāhmaṇa
versed in the Atharva Beda

୨ । ଅଥର୍ବମୂଳପ୍ରଣୀତ ସୂକ୍ତସମୂହ—2 The hymns
composed by the sage Atharva

ଅଦମି—ବୈଦେ. କ. (ଅ. ଅଦମ୍ବ ବଂଶଧର)—

Admi ବ୍ୟକ୍ତି—Person.

ଆଦମି

ଆଦମି

ଅଦଉ—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ଅଦୌ)—୧ । ଅଦୌ; ଜମାଉ; ମୋଟେ—

Ādau 1. At all.

ଆଦୌ ୨ । ପ୍ରଥମରୁ; ଅରମ୍ଭରୁ—2. From the
beginning.

୩ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ—3. At first

ଅଦଉ—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ଅଦୌ)—ଅଦଉ (ଦେଖ)

Ādaun Ādau (See)

ଅଦତ୍—ବୈଦେ. କ. (ଆ.—୧ । ଅଦ୍ୟାସ—1. Habit.

Ādat ୨ । ଶୁଦ୍ଧ—2 Custom.

ଆଦତ୍ ୩ । ଦେଶପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଥା—3. Usage.

ଅଦବ୍—ବୈଦେ. କ. (ଅ. ଅଦାବ୍)—ଶିଷ୍ଟାଚାର—Good.

Ādab manners; good conduct; courtesy.

ଆଦବ

ଆଦବ

ଅଦବକାୟିନୀ—ବୈଦେ. କ. (ଅ. ଅଦବ୍=ଶିଷ୍ଟାଚାର+କାୟିନୀ=

Ādabakāidā ନୟନ)—ଶିଷ୍ଟାଚାରସମ୍ବନ୍ଧ ନୟନ; ଉଦ୍ଧୃତ ସମାଜର

ଆଦବକାୟିନୀ ଅଦରଶୀୟ ନୟନାବଳୀ—Rules of good

manners; etiquette; rules of courtesy.

ଅଦବକାୟିନୀ—ବୈଦେ. କ. (ଅ)—ଅଦବକାୟିନୀ (ଦେଖ)

Ādabakāidā Ādabakāidā (See.

ଅଦମ୍—ବୈଦେ. କ. ସଂ. (ହିବ୍ରୁ. ଅଡାମ-ଭୂଲ-ଇଂ. ଅଡାମ୍ ଭୂଲ-ସଂ.

Ādam ଆଦମ)—ବାଇବଲ ମତରେ ଭୂସରସୃଷ୍ଟି ମର୍ତ୍ତ୍ୟର

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ—Adam)

[ଦ୍ର—ବାଇବଲ୍ ଓ କୋରନ୍ ମତରେ ଭୂସର ପ୍ରଥମେ ଅଦମ୍
(ଅଡାମ) କୁ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ଓ ଅଦମ୍ଙ୍କ ପିତୃତ୍ୱ ଦାତା ଶକ୍ତିକରୁ
ଇଭ୍(ଇବା) କୁ ଗଢ଼ିଲେ ଓ ଏ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ଏଡେନର ବଗିଚାରେ ରଖି
ତାଙ୍କୁ କହିଲେ “ସବୁ ଗଛର ଫଳ ଖାଇବ କିନ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ ବୃକ୍ଷର ଫଳ
ଫଳ ଖାଇବ ନାହିଁ ।” ଭୂସରଦ୍ରୋଣ ସଭାରେ ଭୂସର ଆଜ୍ଞା
ଲଘନ କରିବା ଲାଗି ଅଦମକୁ ମତାଇଲା, କିନ୍ତୁ ପାରିଲା ନାହିଁ ।
ପରେ ଗୋଟିଏ ସାପ ବେଶରେ ଇଭ୍ଙ୍କୁ ମତାଇବାରୁ ଇଭ୍ ସେ
ଫଳଟି ଖାଇଦେଲା । ଇଭ୍ ଏହି ଯେଉଁ ପାପ କଲା ଏଥିପାଇଁ ତାର
ବଂଶଧରମାନେ ଏହି ପାପରେ କଲୁଷିତ ହେଲେ । ବାଇବଲ୍ ମତରେ
ଭୂସରଙ୍କର ପୁତ୍ର ଯାଭୁ ପୃଥିବୀରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନିଜର ବକ୍ତୃ
ଦାନପୂର୍ବକ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି ।]

ଅଦମ୍ସୁମାରୀ—ବୈଦେ. କ. (ଅ)—ଲୋକଗଣନା; ଦେଶବାସି ଲୋକ—

Ādamsumārī କର ସଂଖ୍ୟାକରଣ—Census; counting
of men.

ଅଦମି—ଦେ. କ. (ବାଇବଲ୍‌ଲିଖିତ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଥମ ମନୁଷ୍ୟ ଅଦମ୍—

Ādami ବଂଶଧର)—ଅଦମି (ଦେଖ)—Admi (See)

ଅଦର—୧. କ. (ଅ+ଦ ଧାତୁ=ଅଦର କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Ādara ୧ । ସମ୍ମାନ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା—1. Respect; honour;
reverence.

ବର୍ତ୍ତମାନ ଶ୍ରୀମ ଗୋବିନ୍ଦ ପାଣି

ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପଠାଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର. ବନ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୧ । ଅନୁରାଗ; ପ୍ରଣୟ—2 Esteem; fondness

୩ । ବାହ୍ୟକ ଯତ୍ନ—3. Outward respect

୪ । ଭକ୍ତି; ଶ୍ରଦ୍ଧା—4. Regard, veneration; devotion.

ଦେ. ବି.—ଖୋଷାମତ୍ତ; ସବରୁଣ ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅନୁରାଗ—

Flattery; imploring

ଅଦରଣା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଦର)—୧ । ଅଦର (ଦେଖ)

Ādarāṇā 1. Ādara (See)

୨ । ଅଦରବା କର୍ମ—2 The act of Ādaribā (See)

ଅଦରଣୀୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଆ + ଦୃ ଧାତୁ = ଅଦର କରିବା + କର୍ମ.

Ādarāṇīya ଅନାୟ)—୧ । ଗ୍ରହଣୀୟ—1. Acceptable.

(ଅଦରଣୀୟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ମାନମୟ—2. Honourable

୩ । ମାନବା ଯୋଗ୍ୟ—

3 Respectable; deserving honour.

୪ । ପୂଜ୍ୟ—4. Venerable.

୫ । ସେବନୀୟ—5 Fit to be served.

୬ । ଅବଲମ୍ବନୀୟ—6 Fit to be depended upon

ଅଦରଣୀ—ଗ୍ରା ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଦର)—ଯାହାକୁ ମୂଳ କରି ରଖି

Ādarāṇī ଅନୁକରଣ କରାଯାଏ—Model.

ପୂର୍ଣ୍ଣମୟ ତୋ ପରଶେ, ତୋ ଭବାର ଅବରଣେ ।

ମଧୁସୂଦନ ଗଜେନ୍ଦ୍ରାଧାର ।

ଅଦର—ଦେ. ବି.—୧ । ଚିହ୍ନ, ଦାଗ—1. Mark; sign.

Ādarā ୨ । ଠେସକଥା କାନ୍ଥ—2. Buttress

ଦେ. ବିଶ.—ଗୃହାଦି ହୋଇଥିବା—Accepted.

ଅଦରାଅଦର—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ରଖି ହୋଇ ଗ୍ରହଣ

Ādarāādari କରିବା—1. Accepting each other

ଆଶନାହି out of free choice.

୨ । ଥୁଆଥୋଇ; ବିବାହ ନ ହୋଇ ସ୍ବାମୀ, ଶ୍ରୀରୂପରେ

ପରସ୍ପର ସହିତ ଚଳାଚଳ ହେବା—2 Living as

husband and wife without under-

going due form of marriage.

ଦେ. ବି.—୧ । ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ—

1. Attachment to one another

୨ । ଖୋଷାମତ୍ତ; ଅନୁରାଗ ପ୍ରାର୍ଥନା—

2 Flattery; imploring

୩ । ଶ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରେ ଅସାମାଜିକ ପ୍ରଣୟ—

3 Living as husband and wife

without marriage.

ଅଦରବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଦର)—୧ । ସ୍ନେହ ସହକାରେ

Ādaribā ଗ୍ରହଣ କରିବା—1. To accept with fond-

ness.

ବଶୋଭୁ ଅସୁର ପଛୁଁ ବୋଦଣୁଥାଏ ପ୍ରଣୟ ବୋଲିବୁ ଅଦର ସେ ।

ଭକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟବେଳାସ ।

୨ । ସମ୍ମାନ କରିବା—2. To show respect

୩ । ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ବା ରାଜିରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା—

3 To accept out of one's free will

ଏଣୁ ସେ ଦେବ ହୃଦୟ ଅଦରଣେ, ଅଦରେ ପ୍ରବେଶ ମୁଁ ନେ ।

ଭକ୍ତ. ବୋଧେହୁ ଶ୍ରୀରାମ ।

୪ । ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅପଣାର ପିତା, ମାତା, ଭ୍ରାତା, ଭଗିନୀ ବା

ସ୍ବାମୀ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା—4. To take or

treat as one's own.

୫ । ସ୍ନେହ କରିବା—5. To fondle.

୬ । ଅଶ୍ରୟ କରିବା—6. To rely on; to depend upon.

ସେ ସଙ୍ଗ ସେବା ଅଦରଣ, ସେ କାମ ଅର୍ଥ ସେ ବାସ୍ତବ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୪ର୍ଥ ।

୭ । ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଜାଣି ଗ୍ରହଣ କରିବା—7. To accept

(a thing) as unavoidable; to be recon-

ciled to one's lot.

ଅଦର୍ଶ—ସଂ. ବି. (ଆ + ଦୃଶ ଧାତୁ = ଦେଖିବା + ଅଧିକରଣ ଅ;

Ādarśa ଯହିଁରେ ଦୃଶ୍ୟବସ୍ତୁ ଦେଖାଯାଏ)—୧ । ଦର୍ପଣ;

ଅଭିନୀ—1 Looking glass; mirror.

୨ । ନମୁନା; ଯାହାର ଗୋଟିକୁ ଦେଖିଲେ ସେହି ଶ୍ରେଣୀର

ସବୁ ବସ୍ତୁକୁ ଦେଖିବା ପରି ହୁଏ—2. Sample

୩ । ଯାହାକୁ ମୂଳ ରୂପେ ନକଲ କରାଯାଏ—

3. Model.

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅନୁକରଣ ଯୋଗ୍ୟ—1 Imitable.

୨ । ଅତୁଲ୍ୟ—2. Best; excellent

ଅଦର୍ଶବିଦ୍ୟାଳୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Ādarśabidyālaya ମଡେଲ୍ ସ୍କୁଲ; ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର କର୍ତ୍ତୃ-

ପକ୍ଷର ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପନରେ ପରିଚାଳିତ ବିଦ୍ୟାଳୟ. ଯାହାକୁ

ଅଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନ ଶିକ୍ଷା

ଦେବେ—A model school

[ଦ୍ର.—ଏହିପରି ସରକାର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଅଦର୍ଶ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଓ

ଅଦର୍ଶ କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରି ଅଛନ୍ତି ।]

ଆଦା—ଦେ. ବି.—ଆଦାୟ (ଦେଖ)

Ādāe

Ādāya (See)

ଆଦାନ—ସଂ. ବି. (ଆ + ଦାନ ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା; ଗ୍ରହଣ କରିବା +

Ādāna ଭାବ ଓ କର୍ମ. ଅନ)—

୧ । ଗ୍ରହଣ—1 Act of receiving.

୨ । ସ୍ୱୀକାର—2. Acceptance

୩ । ବିବାହ ଦ୍ୱାରା ପରିବାର ମଧ୍ୟକୁ ଆନୟନ—

3. Act of bringing a person into the

family-circle by marriage.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ାଇବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଡ଼ାଇବେ; 'କୁଞ୍ଜ' ନ ମିଳିଲେ 'ନୂଞ୍ଜ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜ୍ଜ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦୁ' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଅଶ୍ବର ଅଭରଣ; ଜନ୍—

4. Equipment of a horse; saddle.

* । ରୋଗଲକ୍ଷଣ; ଜିହ୍ବାନ—

5. Symptoms of a disease

୬ । ଦାନ ଗ୍ରହଣ—6. Acceptance of a gift.

୭ । ଅସ୍ଥୁଲ—7. Realisation.

ଦେ. ବି—ଜରମାନା; ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ—Fine.

ପ୍ରଥମେ ଧନଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବ କାରଣ

ଦୁଇଟି ଅଦାନ ଚକ୍ରିରେ ଦେହ ଦଣ୍ଡ । କୃଷ୍ଣବିହ ନଦାଗରର. ଶାନ୍ତି ।

ଅଦାନପ୍ରଦାନ—ସଂ. ବି. (ଅଦାନ=ପ୍ରଦାନ+ପ୍ରଦାନ; ବିପରୀତ

Ādānapradāna ସ୍ବରୂପ ଶବ୍ଦ)—

୧ । ଦେବା ନେବା; ଦେଖିନେଖି; ଦାନପ୍ରଦାନର ଉଭୟ କାର୍ଯ୍ୟ—1. Giving and taking.

୨ । ବିକ୍ରୟ—2 Exchange; interchange.

* । ବିବାହ ଦ୍ବାରା ଏକ ପରିବାର ଦ୍ବାରା କନ୍ୟା ଦାନ ଓ ଅପର ପରିବାର ଗ୍ରହଣ—3. Gift of a girl in marriage by one family and acceptance of the girl by the other.

୪ । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ ଦ୍ବାରା ବର କନ୍ୟା ଗ୍ରହଣ—4 Intermarriage

ଅଦାମ୍—ପ୍ରାଦେ. (ମେଘନାଥପୁର) ବି—ଅମ୍ଭାଦା (ଦେଖ)

Ādām Āmbaadā (See)

ଅଦାୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଦାନ)—

Ādāya ୧ । ଗ୍ରହଣ କରିବା; ନେବା—1. Taking.

ଆଦାୟ ୨ । ଅସ୍ଥୁଲ କରିବା—2 Realising

ଅଦା * । ଧନ ଆଦି ସଂଗ୍ରହ କରିବା—

3. Collection of money.

୪ । ଆମଦାନୀ—4 Income; receipt.

* । ସମସ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବ ବସ୍ତୁର ପରିମାଣ—

5 Gross receipts.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସ୍ଥୁଲ କରିବାର ଥିବା—1. Realised.

୨ । ସଂଗ୍ରହ—2. Collected.

ଅଦାୟାସୁଲ—ଦେ. ବି. (ସଂସ୍କୃତ; ଅଦାୟ+ଅସୁଲ)—

Ādāyaasula ୧ । ସବୁପ୍ରକାର ଅଦାୟ—

ଆଦାୟାସୁଲ 1. All sorts of income.

ଅଦାୟାସୁଲ ୨ । ଅଦାୟ—1. Receipt

ଅଦାୟାଜମା—ଦେ. ବି. (ଜମିଦାରୀ ସିଷ୍ଟମରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

Ādāyajama ମଫସଲ ଜମା; ଯେଉଁଜମା ବା ଖଜଣା ଜମିଦାରୀର ସମସ୍ତ ରାଶିରୁ ଅସୁଲ ହୁଏ—

Gross collection from an estate.

[ଦ୍ର—ଅଦାୟ ଜମାରୁ ଜମିଦାର କିଛି ମାଲିକାନା କାଟି ରଖି ବାକି ଟଙ୍କା ଗ୍ରହଣ ସ୍ବରୂପ ଗ୍ରହଣମେଣ୍ଟ ହୁଏ । ଏହି ଗ୍ରହଣକୁ ସଦର ଜମା ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅଦି—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ପ୍ରଥମେ+ଦା ଧାତୁ=ଦେବା+କର୍ମ ଓ ଭବ.

Ādi ଭାବ; ଯାହାକୁ ପ୍ରଥମେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ)—

୧ । ପୂର୍ବ; ଅଗ୍ର ଘଟଣା—1. Prior.

(ଅନ୍ତ—ବିପରୀତ) ୨ । ସର୍ବପ୍ରଥମ; ଅଦ୍ୟ—2. Primary.

(ଯଥା—ଅଦି କବି ।)

* । ପ୍ରଥମେ ଘଟଣା—

3 First in point of time

୪ । ପ୍ରଥମ—4 First

* । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—5. Excellent.

୬ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—6. Best.

ସଂ. ବି—୧ । ଆରମ୍ଭ—1. Beginning; commencement

୨ । ଆଦ୍ୟକାଳ; ଜନ୍ମକାଳ; ଆରମ୍ଭସମୟ—

2. Time of birth; time of commencement.

୩ । ମୂଳ—3 Root; origin.

୪ । କାରଣ; ହେତୁ—4. Cause

ଦେ. ଅ—୧ । ଇତ୍ୟାଦି; ପ୍ରଭୃତି—1. Etcetera.

୨ । ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ—2 And others

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବେ 'ମୂ', 'ସେ' ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦ ଲାଗିଲେ ବିକଳରେ 'ତମା ଆଦି' 'ତାଙ୍କ ଆଦି' ଏହିପରି ହୁଏ ।]

ଯା ଅବତାର କର୍ମମାନ ମୋ ଆଦି କରନ୍ତି ବାସ୍ତବ—

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଅଦିକାନ୍ଦ—ଦେ. ବି. (ସମ୍ଭବତଃ ଅଦିପୁରୁଷ)—ଅଦିପୁରୁଷ;

Ādikanda ଭଗବାନ—God.

ତାକୁ ନ ଯୋଗାଏ କୃଷ୍ଣର ପାଦ ସ୍ପର୍ଶ

ସେ ବାହେ ଜଗତ ନିବାସ ଅଦିକାନ୍ଦ । କୃଷ୍ଣବିହ. ନଦାଗରର. ଶାନ୍ତି ।

ଅଦିକବି—ସଂ. ବି (ଅଦି=ପ୍ରଥମ+କବି)—୧ । ପ୍ରଥମ କବି—The

Ādikabi first poet.

୨ । ବ୍ରହ୍ମା—2. Brahmā.

୩ । ବାଲ୍ମୀକି—3. Sage Bālmiki

[ଦ୍ର—ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାସ କୌଣସିଥୁନ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକୁ ଶର ଦ୍ବାରା ବନ୍ଧ କରିବାର ଦେଖି ବାଲ୍ମୀକି ମୂଳକ ମୁଖରୁ ଶ୍ଳୋକାକାରରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ କବିତା ବାହାର ଥିଲା । ତେଣୁ ତାକୁ ଅଦିକବି ବୋଲାଯାଏ । ପୁଥିବାର ସେହି ଅଦି ଶ୍ଳୋକ—

ମା ନିଶାଦ ପ୍ରସଂଗଂ ଦୁମନଃ ଶାଶ୍ବତଃ ସମାଃ

ଯଦକେଽମିଥାହାଦେକମଦ୍ୟଃ ବାମମୋହୁତଂ ।

ଅଦିକରି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଦି)—୧ । ଇତ୍ୟାଦି—1. Etcetera.

Ādikari

ଭରବାହୁ ଯେତେ ଲୋଭକ କର

ସ୍ବାମୀଥ—ନଳକେଶ୍ବର ।

୨ । ଓନେର—2. And others.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

କର୍ମଳ ଦେବା ପ୍ରଭୃତ୍ୟ, ମିଳିଲେ ଶୁଦ୍ଧ ଅଦି କର ।

କଲ୍ୟାଣ. ଭଗବତ ।

ଅଦିକାରଣ—୧. କ. (ଅଦି = ମୂଳ + କାରଣ = ହେତୁ)—

Ādikāraṇa ୧ । ମୂଳ ହେତୁ; ପ୍ରଥମ କାରଣ; ନିଦାନ; ଉତ୍ପତ୍ତି-
କାରଣ—1. Original cause; the root-
cause.

ଅଦିକାଳ—୨. କ. (ଅଦି + କାଳ)—

Ādikāla ୧ । ଅବଦମାନ କାଳ; ଅଦି ପୂର୍ବକାଳ—
1. Time immemorial.

୨ । ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭକାଳ—

2. The beginning of the creation.

୩ । ସତ୍ୟଯୁଗ—3. The Golden age

ଅଦିଗଙ୍ଗା—୪. କ. (ଅଦି + ଗଙ୍ଗା)—ଗଙ୍ଗାନଦୀର ଶାଖାବିଶେଷ,
Ādigāṅgā ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ନଦୀବାଟେ ଗଙ୍ଗା ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ିଥିଲା—
Name of a branch of the Ganges.

[ଦ୍ର—ଏହି ନଦୀ କଲିକତା କାଳୀଦାସ ବାଟେ ବହୁଥାଇ ଅଛି ।]

ଅଦିଗବିନ୍ଦୁ—୫. କ. (ଅଧିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Ādijibindu ଜୀବନଶକ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଜୀବର ଅଦି ରେଣୁ—
Protoplasm

ଅଦିତଃ—୬. ଅ. (ଅଦି + ତସ୍)—୧ । ସର୍ବାଗ୍ରେ; ପ୍ରଥମେ—

Āditaḥ 1 At first.

୨ । ଅଦ୍ୟତ୍ତ; ପ୍ରଥମରୁ—

2. From the beginning.

୩ । ପୂର୍ବେ—3. Previously.

ଅଦିତେୟ—୭. କ. ପୂ. (ଅଦିତ = ଦେବମାତା, କଣ୍ୟପତ୍ନୀ +
Āditeya ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଏୟ)—ଦେବତା; ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦେବଗଣ—
The Deities; Indra and other gods of
the Hindu-Pantheon

ଅଦିତ୍ୟ—୮. କ. (ଅଦିତ = ଦେବମାତା + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଯ)—

Āditya ୧ । ଦେବତା—1. Deity.

୨ । ଦ୍ଵାଦଶ ଅଦିତ୍ୟଗଣ—

2. The twelve sun-gods.

[ଦ୍ର—ଦ୍ଵାଦଶ ଅଦିତ୍ୟ, ଯଥା—୧ । ଧାତା, ୨ । ଅର୍ଯ୍ୟମା, ୩ ।
ବିଶ୍ଵ, ୪ । ବରୁଣ, ୫ । ଇନ୍ଦ୍ର, ୬ । ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର, ୭ । ପୁଷ୍ଟ, ୮ ।
ପର୍କିଣ୍ୟ, ୯ । ଅଶ୍ଵିନୀ, ୧୦ । ଭୃଗୁ, ୧୧ । ଦକ୍ଷ, ୧୨ । କୃତ୍ତିକା,
ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୨ ଶ ।]

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ; ରବି—3. The Sun.

୪ । ଅକ୍ଟୋଗିଟା; ଅକ୍ଟୋଗିଟା—

4. Calotropis Gigantea (plant)

୫ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ପୁନଃପୁନଃ ନକ୍ଷତ୍ର—

5. (astronomy) The 7th asterism.

୬ । ରବିବାର—6. Sunday.

ଦେ. କ—ଦେଶବିଶେଷ—Name of a country.

ଅଦିତ୍ୟ ଦେଶର ପଦ୍ମସେନ ନରପତି

ପ୍ରବେଶିତ ସେତୁ ସ୍ଵର୍ଗବର ବାଚସ୍ପତି । ସାରଳା ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ ।

ଅଦିତ୍ୟପତ୍ରା—୭. କ. (ଦୈତ୍ୟକ)—ଅଶ୍ଵୋରାଶିର ନାମକ ଶାଳ-
Ādityapatrā ଗୁଳ୍ମ—A plant.

ଅଦିତ୍ୟବାର—୮. କ—ରବିବାର—Sunday.

Ādityabāra

ଅଦିତ୍ୟଭକ୍ତା—୯. କ—ଅଦିତ୍ୟପତ୍ରା (ଦେଖ)

Ādityabhaktā Ādityapatrā (See)

ଅଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହ—୧୦. କ—ହିନ୍ଦୁଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର,
Ādityādi nabagraha ମଙ୍ଗଳ, ବୁଧ, ବୃହସ୍ପତି, ଶୁକ୍ର, ଶନି
ରାହୁ ଓ କେତୁ ଏହି ନଅଟି ଗ୍ରହ—Nine planets
(according to Hindu astronomy)
headed by the sun; viz, the Sun,
the Moon, Mars, Mercury, Jupiter,
Venus, Saturn, the Ascending node
and the Decending node

ଅଦିତ୍ତା—୧୧. କ. (ଅ = ବିପତ୍ତିତାର୍ଥ + ତା ଯାତୁ = ଦେବା + ସତ୍ତ୍ଵ)

Āditsā ଅ + ତ୍ତା. ଅ)—ଗ୍ରହଣେହା; ନେବାର ଇଚ୍ଛା—

A desire to take or accept.

ଅଦିତ୍ତ—୧୨. କ. (ଅଦିତ୍ତା + ତ୍ତ)—ଗ୍ରହଣେହ—

Āditsu Desirous of taking.

ଅଦିଦମ୍ପତି—ଦେ. କ. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ଦମ୍ପତି)—

Ādidampati ବାଲକ ଓ କୋରାଲ ମତରେ ଏତେକ
ବିଶ୍ଵରେ ବିହାରକାରୀ ଜଗତର ପ୍ରଥମ ସୃଷ୍ଟି ଦମ୍ପତି,
ଅତୀତ ଓ ଇତ୍ତ—The first human pair
created by God—Adam and Eve.

ଅଦିଦେବା—୧୩. କ. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ଦେବା; ସଂସାରର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଭୁ)—

Ādideba ୧ । ପରମେଶ୍ଵର—1 God.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. Bishnu.

୩ । ଶିବ; ମହାଦେବ—3. Siba.

୪ । ବ୍ରହ୍ମା—4. The Creator.

୫ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—5. The sun.

ଅଦିନାଥ—୧୪. କ. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ନାଥ)—ଅଦିଦେବ (ଦେଖ)

Ādinātha Ādideba (See)

ଅଦିନାୟ—୧୫. କ. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ନାୟ)—

Ādināri ୧ । ଅଦ୍ୟାଗତି; ଜଗତର ସୃଷ୍ଟିକାରଣୀ ଶକ୍ତି—

1 The primordial creative energy.

୨ । ଦୁର୍ଗା—2. Goddess Durga

୩ । ପ୍ରକୃତି—3. Nature.

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ବୁଝାଏ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଦିପର୍ବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଘୋଷିତ ହେବେ ଏ ଘୋଷାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ନପଘଟ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଘୋଷିତ ହେବ । ଯଥା — 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଘୋଷିତେ; 'କ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷ' ଘୋଷିତେ; 'ବ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଘୋଷିତେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଘୋଷିତେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଘୋଷିତେ ।

[ଦ୍ର—ଏହି ପ୍ରକୃତିକଠାରୁ ଏ ସୃଷ୍ଟି ଜାତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ କହିତ ହୋଇଅଛି ।]

ଆଦିପର୍ବ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ପର୍ବ = ଅଧ୍ୟାୟ) —କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥର
Ādiparba ବିଶେଷତଃ ମହାଭାରତର ୧୮ ଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ
ଖଣ୍ଡ—The first canto of a work
(specially the Mahābhārata)

ଆଦିପୁରାଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ପୁରାଣ) —ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣ—
Ādipurāṇa The Brahma Purāṇa

ଆଦିପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦି = ପ୍ରଥମ + ପୁରୁଷ = ବ୍ୟକ୍ତି) —
Ādipurusha ୧ । କୌଣସି ବଣ ବା ଗୋତ୍ରର ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି
ବା ପ୍ରକୃତିକ—1. The progenitor of a
race

୨ । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରକୃତିକ; ପରମେଶ୍ଵର—

2 God, the Creator.

ଦେ. ବି.—ଅଦମ୍ (ଦେଖ)

Ādam (See)

ଆଦିବାସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଧିବାସ) —ଅଧିବାସ (ଦେଖ)
Ādibāsa Adhibāsa (See)

ଅତି ଆଦିବାସ ଘନ ବାଲି ଦେବେ ବଳ ।

ଏମନ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କର ଗୁଣିତକ ସକ୍ତ ।

ବିଦ୍ୟାଧର ବିଦ୍ୟାଧରାୟଣ ।

ଆଦିବିଦ୍ଵାନ୍—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅଦି + ବିଦ୍ଵାନ୍) —ଜଗତର ପ୍ରଥମ ପଣ୍ଡିତ
Ādibidwān କପିଳ ମୁନି—Sage Kapila, the first
learned man of the world.

ଆଦିବ୍ରାହ୍ମସମାଜ—ଦେ. ବି. ଗୁଜା ରାମମୋହନ ରାୟଙ୍କ ପ୍ରକୃତିକ ବ୍ରାହ୍ମ-
Ādibrāhmasamāja ସମାଜ—The original or
prime Brāhma samāja started by
Rājā Rāmamohana.

[ଦ୍ର—କେଶବଚନ୍ଦ୍ର ସେନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସଂସ୍କୃତ ନବ ବ୍ରାହ୍ମସମାଜ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଏ ବ୍ରାହ୍ମସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।]

ଆଦିଭୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦି = ପ୍ରଥମରେ + ଭୂତ = ହୋଇଥିବା) —
Ādibhūta ପ୍ରଥମେ ଘଟିଥିବା—Which took place
first.

ଆଦମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ.) —ଆଦମ୍ (ଦେଖ)

Ādim Ādmi (See)

ମିଥ୍ୟା ନିବୃତ୍ତ କଣ୍ଠ—ବହୁତ କଦରଦାର ଆଦମ୍—ଅକ୍ଷରମୋହନ. ଜମାଣିଆଠଗଣ୍ଠ ।

ଆଦିମ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଦି = ପ୍ରଥମ + ଭୂତ. ମ) —

Ādima ୧ । ପ୍ରଥମ; ଆଦ୍ୟ; ପ୍ରଥମଭବ (ବସ୍ତୁ) —

1. First; primordial.

୨ । ଆଦ୍ୟରେ ଘଟିଥିବା—

2. Which happened first.

ଆଦିମକାଳ—ସଂ. ବି. (ଆଦିମ + କାଳ) —

Ādimakāla ୧ । ପୂର୍ବକାଳ; ଆଦ୍ୟମାନ କାଳ—

1 The past; time immemorial.

୨ । ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭ କାଳ—

2. The beginning of the creation.

ଆଦିମନିବାସୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଆଦିମ + ନିବାସୀ) —କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ
Ādimanibāsī ପୂର୍ବକାଳରେ ବା ପ୍ରଥମରେ ବାସ କରୁଥିବା
(ଆଦିମନିବାସୀ—ଶ୍ରୀ) (ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାତି) (ଯଥା—କଳ;
କୋଲ, ସାନ୍ତାଲ ପ୍ରଭୃତି ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଜାତି—Aboriginal.

ସଂ. ବି.—କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗ ପୂର୍ବରେ ବାସ
କରୁଥିବା ଲୋକ—The aborigines.

ଆଦିମୟୁଗ—ସଂ. ବି. (ଆଦିମ + ଯୁଗ = ସମୟ) — ସତ୍ୟଯୁଗ—

Ādimajuga The Golden age.

ଆଦିମାତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଆଦି + ମାତା) —ଆଦ୍ୟମାତା (ଦେଖ)

Ādimātā Ādyamātā (See)

ଆଦମି—ଗ୍ରା. ବୈଦେ. (ଆ.) ବି.—ଆଦମ୍ (ଦେଖ)

Ādimi Ādmi (See)

ଆଦିମୁଳ—ସଂ. ବି. (ଆଦି + ମୂଳ; ସୃଷ୍ଟିର ଆଦ୍ୟକାରଣ ବା ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା) —
Ādimūla ଭଗବାନ, ବିଷ୍ଣୁ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—

An epithet of Bishṇu.

ଯହିଁ ଦେଖନ୍ତି ଅତି ତାଳ, ନାହିଁ ଗୁଲୁଲୁ ଆଦମ୍—ଭୂପତି ଗୋପବନ୍ଧୁ ।

ଆଦିଯୁଗ—ସଂ. ବି. (ଆଦି + ଯୁଗ) —ସତ୍ୟଯୁଗ—

Ādijuga The Golden age

ଆଦିରସ—ସଂ. ବି. (ଆଦି = ପ୍ରଥମ ବା ଭଲୁଷ୍ଣ + ରସ = ମନୋଭାବ) —
Ādirasa ସାହିତ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ରସମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ରସ;

ଶ୍ରଦ୍ଧାର ରସ—The sentiment of Love;
(in literature; amatory sentiment.

ଆଦିରସିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଆଦିରସ ବିଷୟରେ ରସିକ; ଯେଉଁ ପାଠକ—

Ādirasī mānā ଆଦିରସପଢ଼କ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ଵଲ୍ଲସେ—
ଆଦିରସିଆ (readers) Loving literature dealing
with the sentiment of love.

ଆଦିରାଜ—ସଂ. ବି. (ଆଦିମ = ପ୍ରଥମ + ରାଜନ୍ = ରାଜା) —

Ādirāja ୧ । ପୁରାଣ ମତରେ ପୃଥିବୀର ସର୍ବପ୍ରଥମ ରାଜା ପୃଥୁ;
(ପୁରୁବଶୀୟ ରାଜା, ଏ ଅବିବଚିତଙ୍କ ପୃଥୁ) —

1. An epithet of king Pruthu, the 1st
king on earth.

୨ —ବୈବସ୍ଵତ ମନ୍ତ୍ର—2. An epithet of

Baibaswata Manu

ଆଦିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. (ଆ + ଶିଷ୍ଟ ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା; ଅନୁକ୍ରମ. ଦେବା
Ādishta + କର୍ମ. ତ) —୧ । ସାହାପ୍ରତି କୌଣସି ଆଦେଶ ଦିଅ—

(ଆଦେଶ—କ) ଯାଇଥାଏ; ଆଜ୍ଞାପ୍ର; ଆଦେଶପ୍ରାପ୍ତ; ଅନୁଜ୍ଞା—

(ଆଦିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) 1. Ordered to do a thing

words of the lines are similar.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଶ, ଷ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

[୧—ଅଦ୍ୟାମ୍ବଳ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର; ଯଥା—

୧ । ପ୍ରତି ପଦର ଆରମ୍ଭରେ ଦୁଇ ବା ତତୋଽଧିକ ଯମକ
ଥାଏ । ଯଥା—

ମାଧବ ମାଧବୀଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡଳେ ଶୋଭ

ମାନ ବାନ୍ଧବୀ କହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ରହ । ଶୋଭାରେ ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ।

୨ । ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ପଦର ଆରମ୍ଭରେ ଯମକ ଥାଏ ।

ଯଥା—

କରକରଣୀ ଶୁଣି ପୁଲକ୍ୟହ

କର କର ଲଗ ରୁଚି ବଶିଷ୍ଠେ ବହୁ । ଘଣ୍ଟ ବୈଦେହୀନଳାପ ।

ଅଦ୍ୟଶ୍ରାବ—୧. ବି. (ଅଦ୍ୟ + ଶ୍ରାବ)—ଅଶୌଚାନ୍ତର ପରଦିନରେ

Ādyaśrāddha ବିହତଶ୍ରାବ, ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ

କରାଯିବା ମୃତର ଏକାଦଶ ଦିବସରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶ୍ରାବ—

Śrāddha or offering of boiled rice to

the soul of a deceased person on the

11th day of death.

ଅଦ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି (ଦୁଳ —ଦେ. ଅଦେ)—

Ādya ଘରଭଡ଼ା—House-rent

୧° ବିଶ. (ଅଦ୍ୟ=ପ୍ରଥମ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । ପ୍ରଥମେ ଜନ୍ମି ଥିବା—1. Born at first.

୨ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନ—

2 Existing from the beginning.

୧° ବି. ଶ୍ରୀ—ପୃଥିବୀର ଅଦ୍ୟାଶକ୍ତି; ଦୁର୍ଗା; ଯୋଗମାୟା—

The Goddess Durgā.

ଅଦ୍ୟାନୁପ୍ରାସ—୧° ବି—ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁ କବିତାର

Ādyanuprāsa ପ୍ରଥମ ପାଦର ଅଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ

ପାଦର ଅଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ସମାନ ଥାଏ । (ଉଚ୍ଚଙ୍କ

ବୈଦେହୀନଳାପ ଓ ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ବଦନ୍ତଚନ୍ଦ୍ରାମଣିରେ

ଏଥର ଭୂର ଭୂର ଉଦାହରଣ ଅଛି । ଅଦ୍ୟ ଯମକ

ଦେଖ ।)—A composition in which

the first portion of the lines tally in

sound with each other.

ଅଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି—୧° ବି. (ଅଦ୍ୟା+ବୁଦ୍ଧି)—ପ୍ରାଣୀ ବା ମନୁଷ୍ୟ ସାଧାରଣର

Ādya-buddhi ସ୍ୱାଭାବିକ ମାନସିକ ବୁଦ୍ଧି; ପ୍ରାଣୀର ସହଜ ବୁଦ୍ଧି—

Instinct

[୧—ପିଲା ଜନ୍ମ ହେଲାଣି ମାଆର ପ୍ରାଣକୁ ଚରମେ ଦୁଃ

ଖାଇବା, ବାଣ୍ଟଣ ଜନ୍ମ ହେଲାଣି ଚାଲିବା—ଏ ସବୁ ଜାକର

ଅଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିର ଫଳ ଅଟେ ।]

ଅଦ୍ୟାମ୍ବ—୧° ବି. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର; ଅଦ୍ୟ + ଅମ୍ବ)—

Ādya-mbha ପ୍ରଥମ ଅରମ୍ଭ—The beginning

ଅଦ୍ୟାଶକ୍ତି—୧° ବି—ଅଦିମାତା (ଦେଖ)

Ādyaśakti Ādimātā (See)

ଅଦ୍ୟୁ—ଦେ. ଜି. ବିଶ—ଅଦ୍ୟରୁ; ପ୍ରଥମରୁ ଆରମ୍ଭ କରି—

Adyū From the beginning.

ଅଦ୍ୟୁନ—୧° ବି ପୁଂ (ଅ+ଦର୍ ଧାତୁ=ପୋଷିବା; ଖେଳବା +

Ādyūna କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ଯେ ଅପଣାକୁ କେବଳ ପୋଷେ)—

(ଅଦ୍ୟୁନା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଉଦରକ; ଯେଷୁ—

1. Greedy; gluttonous.

୨ । ଅତିଶୟ ବୁଲୁଣାଯିବ—

2. Feeling very hungry.

୩ । ବିଜିଣିଷାରହୁତ; ପର ଅପେକ୍ଷା ଉକ୍ତଙ୍କୁ ଦେବାର ଅଣା

ସାହାର ନ ଥାଏ—

3. Devoid of the sense of rivalry

or of excelling others.

୪ । ସ୍ୱାର୍ଥପର—4. Selfish

୫ । (ଅଦ୍ୟ = ଅରମ୍ଭ + ଉନ = ଗୁଣ)—ଅଦିରହୁତ;

ଅଦିଗୁଣ—5. Having no beginning.

୬ । ଯାହାର ମୂଳ ବା ଜନ୍ମ ଅବିଶ୍ଳେଷ—

6 Whose beginning in untraceable,

ଅଦ୍ୟୋତ—୧° ବି. (ଅ=ବିଶେଷ+ଦ୍ୟୁତ ଧାତୁ=ପ୍ରକାଶିତ ହେବା

Ādyota + ଭାବ. ଅ)—ପ୍ରକାଶ; ବିକାଶ—

Exhibition; dawning

ଅଦ୍ୟୋପାନ୍ତ—୧° ବି. ବିଶ ଓ ଅ (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅଦ୍ୟ=ପ୍ରଥମ+ଉପାନ୍ତ

Ādyopānta =ଶେଷ)—ଅଦ୍ୟନ୍ତ (ଦେଖ)

Ādyanta (See)

ଅଦ୍ର—ଗ୍ରା. ବିଶ. (୧° ଅଦ୍ର)—ଅଦ୍ର, ଝିରା—

Ādra Wet; moist.

ଅଦ୍ରାଦେ ଚନ୍ଦ୍ରକଳେ ଶେଷେ ପ୍ରବେଶେ । ପ୍ରାଣୀ. ନଳବର ।

ଅଦ୍ରିବା—ଗ୍ରା. ଜି —୧ । (ଗାଈ ଗର୍ଭବତୀ ହେବା—1. (a cow).

Ādribā To be pregnant; to conceive.

୨ । ଅଦରିବା (ଦେଖ)

2 Ādaribā (See)

ଅଦ୍ରିୟମାଣ—୧° ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ=ବିଶେଷଭାବରେ+ଦ୍ରି ଧାତୁ+କର୍ମ.

Ādriyamāṇa ଅନ)—ଯାହାକୁ ଅଦର କରାଯାଇଅଛି—

ଅଦ୍ରିୟମାଣ—ଶ୍ରୀ 1 Fondled.

୨ । ମାନ୍ୟର ପାତ୍ର—2. Venerable.

ଅଧରୁପିଅ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଅଠଅଣା—

Ādharupī 1. Annas eight

୨ । ଅଠଅଣି—2. An eight-anna bit.

ଅଧାନ—୧° ବି. (ଅ+ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା; ସ୍ଥାପନ କରିବା

Ādhāna + ଭାବ. ଅନ)—

୧ । ରଖିବା—1. Laying; placing.

୨ । ଗ୍ରହଣ—2. Taking; receiving.

ଯାହାରେ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ଚିତ୍ତି ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ୧୨ ଚିତ୍ତି ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତି କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଯେତେ ଶୋଭାରେ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିତ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ହେବ । ଗୋଟିକା — ଗାଈ' ନ ମିଳେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିକେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳେ 'ବୃଥ' ବେଶିକେ; 'ବଧୂ' ନ ଗାଈରେ 'ବଧୂ' ବେଶିକେ; 'ଅର୍ଚ୍ଚା' ନ ଗାଈରେ 'ଅର୍ଚ୍ଚା' ବେଶିକେ; 'ଅଲକ' ନ ଗାଈରେ 'ଅଲକ' ବେଶିକେ

୩ । ଧାରଣ—3. Holding, containing

୪ । ବକ୍ଷିତ ରଖିବା—4. Pledging.

୫ । ଗଚ୍ଛିତ ରଖିବା—5. Depositing

୬ । ଉତ୍ପାଦନ; ଜନ୍ମ କରିବା—6. Begetting

୭ । ପ୍ରତିଭୁ; ଜମିନ୍—7. Surety.

୮ । ଗର୍ଭାଧାନସମ୍ବାର—8. The ceremony of impregnation amongst the Hindus prior to conception.

୯ । ଶ୍ରୀ ଗର୍ଭରେ ଗର୍ଭ୍ୟ ଗ୍ରାସନ—9. Impregnation.

୧୦ । ଦୋମାଗ୍ନି ଗ୍ରାସନ—10. Ceremonial kindling of the sacrificial fire.

୧୧ । ଅଗ୍ନିକୁ ଜଳାଇବା; ଲଗାଇବା—11. Kindling of fire.

୧୨ । ପାତ୍ର—12. Receptacle.

୧୩ । ସଞ୍ଚାର—13. Diffusion or access (of vitality or strength in the system) (ଯଥା—ବଳାଧାନ)

ଅଧ୍ୟାୟ—୩୦. ବି. (ଅଧ୍ୟାନ + ଭାବ. ଭବ)—

Ādhānika ଅଧ୍ୟାନ ୮ (ଦେଖ)

Ādhāna 8 (See)

ଅଧାର—୩୦. ବି. (ଅଧାର + ଧାର = ଧରବା; ଧାରଣ କରିବା + Adhāra ଅଧିକରଣ. ଅ)—

୧ । ଅଧାରଧିକରଣ (ଦେଖ)

1. Ādhārādhikarāṇa (See)

୨ । ଧାରଣ କରି ରଖିବାର ପାତ୍ର—2. Receptacle

୩ । ସ୍ଥାନ—3. Place.

୪ । ପାତ୍ର—4. Pot; basin.

୫ । ଜଳ ସଞ୍ଚୟ ସ୍ଥାନ—5. Reservoir

୬ । ଅଲକାଳ; ପାଣି ରହିବା ପାଇଁ ଗଛ ମୂଳରେ କରାଯିବା ମଇଁ କା ମଇଁ—6. A basin constructed at the foot of a tree to water it.

୭ । ଅଗ୍ନିସ୍ଥ; ସଂକଳ୍ପ—7. Assembling; placing.

୮ । ଅଗ୍ନିସ୍ଥ; ଅବଲମ୍ବନ—8. Refuge; resort; protection.

ଦେ. ବି. (୩୦. ଅଧାର)—୧ । ପରିଶ୍ରାବକମାନଙ୍କୁ

ଆଧାର ସେମାନଙ୍କ ମାତା ଯେଉଁ ଅନ୍ତର ଅଣି ଦିଏ—
ଆଧାର 1. Food which a mother-bird brings and puts into the mouth of her young ones.

ଏହିଭାବେ ବାହାର ଭୁକ୍ତିର ନିବ ନିବ

କରି କିନ୍ତୁ ଅଧ୍ୟାୟରେ ତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପାରିବ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ଅଧ୍ୟାୟ ।

୨ । ଆହାର; ଖାଦ୍ୟ—2. Food.

ବହୁତ ସୁପକ୍ଷ୍ମ ଆଧାର ଯେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅଛି

ସୁଖରେ ଭୁକ୍ତିବା ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଭଲ ଭଲ ବାହାର । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ମଧ୍ୟ ।

ଅଧାରଧିକରଣ—୩୦. ବି. (ଅଧାର + ଅଧିକରଣ)—

Ādhārādhikarāṇa ୧ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସ୍ଥାନ ବା ପାତ୍ରବାଚକ ଅଧିକରଣ—1. (Grammar) A class of locative case

[ଦ୍ର—ଏକଦେଶ, ବିଷୟ, ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ ସାମାନ୍ୟ ଭେଦରେ ଅଧାରଧିକରଣ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାର; ୧ ଏକଦେଶ, ଯଥା—ବିଶ୍ୱରେ (ବିଶ୍ୱ ଏକ ଦେଶରେ) ବାହାର ଅଛି । ୨ ବିଷୟ, ଯଥା—ଅଧ୍ୟୟନରେ (ଅଧ୍ୟୟନ ବିଷୟରେ) ତାହାର ଅନୁରୋଧ ନାହିଁ । ୩. ବ୍ୟାପ୍ତି, ଯଥା—ଭିତରେ (ଭିତରମାମ ବ୍ୟାପ୍ତି) ଭିତରେ ଅଛି । ୪. ସାମାନ୍ୟ, ଯଥା—ବରଗଛ ମୂଳରେ (ମୂଳ ସମୀପରେ) ବାହାଟାଏ ବଢ଼ିଛି ।]

ଅଧାରଧେୟ ଭାବ—୩୦. ବି. (ଅଧାର + ଅଧେୟ + ଭାବ)—

Ādhārādheya bhāba ପାତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତସ୍ଥ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ପର୍କ—The relation between the container and the thing contained

ଅଧି—୩୦. ବି. (ଅ + ଧ୍ୟେୟ ଧାର = ଚିନ୍ତା କରିବା; ସ୍ଥାପନ କରିବା + Ādhi ଅଧିକରଣ. ଭାବ କିମ୍ବା ଅ + ଧା ଧାରୁ + ଭ)—

୧ । ବକ୍ଷିତ—1. Pledge.

୨ । ଗଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁ—2. Deposited article.

୩ । ବ୍ୟସନ—3. Being addicted to vice; vicious habits.

୪ । ଅପତ୍ତି—4. Objection.

୫ । ବିପଦ—5. Danger; distress.

୬ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତା—6. Anxiety.

୭ । ମନଃସ୍ପୀଡ଼ା; ସନ୍ତାପ—7. Mental distress

୮ । ଦୁଃଖ—8. Sorrow

୯ । ଅଧିଷ୍ଠାନ; ସ୍ଥାନ—9. Place.

୧୦ । ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷ—10. Expectation

ଦେ. ବି—୧ । ସମ୍ପର୍କ—1. Power; influence.

୨ । ଅଧିକାର—2. Authority.

ସମର ସେତେକ ଅଧିକ ସବୁ ହୋଇଲା । ବୃନ୍ଦାବନ. କବିସମାପ୍ତ ।

୩ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—3 Affluence.

ଏତେ ବଡ଼ ଅଧିକ କ୍ଷମାରେ ନ ଦେ ସାର । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୪ । ରୋଗ; ବ୍ୟାଧି—4. Disease; sickness.

ପାଳନ କରନ୍ତେ ମୁଁ ଦେଖି ଶାସ୍ତ୍ର ବ୍ୟ

ଦୋଷାମାନଙ୍କର ନିହତ ଏଣୁ ଅଧି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୫ । ଅଭିମାନ—5 Grandeur.

(ଯଥା—ସେ ତ ବଡ଼ ଅଧିକାର ବିବାହଭୁଷଣ କଲେ ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଌ	ଐ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ଌ	ଐ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ

ଅଧିକ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶେଷ—ଚକ୍ର; ବିସ୍ମିତ—

Ādhik Astonished.

ଅଧିକାରଣୀକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅଧିକାରଣ=ବିଶ୍ୱାସୀୟ + ନିୟନ୍ତ୍ରାପଣେ.

Ādhikarāṇika ଇକ)—ବିଚାରକ—Judge

ଅଧିକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ + ଭାବ. ପ)—୧ । ଅଧିକତା—

Ādhikya Excess

୨ । ଅତିଶୟତା; ଅତିଶୟ—2. Superabundance.

୩ । ପ୍ରାଧିକ୍ୟ—3. Mastery.

୪ । ବୃଦ୍ଧି—4. Increase

୫ । ବଳପ୍ରତିବା ଅଂଶ ବା ବସ୍ତୁ—5. Surplus.

ଅଧିକ୍ଳିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଶୟା ଚର; ଅଧି + କ୍ଳିଷ୍ଟ)—

Ādhiklīṣṭa ମନଃପୀଡ଼ାରେ ଦୁଃଖିତ—

Afflicted with grief

ଅଧିଜା—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧି + ଜନ୍ ଧାତୁ = ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ādhijā ୧ । ମନଃପୀଡ଼ା ଜନିତ—1. Due to grief.

୨ । ଦୁଃଖଦେହକ—2. Caused by sorrow

ଅଧିଜ୍ଞ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ଦୁଃଖ ଇତ୍ୟାଦି + ଜ୍ଞ = ଯେ ଜାଣେ)—

Ādhijñā ୧ । ବ୍ୟସ୍ତ; ଦୁଃଖିତ—1. Afflicted.

୨ । ବକ୍ର—2. Bent, crooked.

ଅଧିଦେବ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧିଦେବ = ଦେବତାଙ୍କୁ ଅଧିକାର କରି +

Ādhidāiba ଭାବ. ଅ)—୧ । ଦେବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Divine

୨ । ଦେବଜାତ; ଦେବ—2. Caused by fate.

୩ । ପ୍ରଭୁ ବା ଦେବତାଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଜାତ ବା ଘଟିତ—

3 Arising from the influence of the heavenly bodies.

ଅଧିଦେବିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧିଦେବ + ଭାବ. ଇକ)—

Ādhidāibika ଅଧିଦେବ (ଦେବ)

Ādhidāiba (See)

ଅଧିପତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧିପତି = ପ୍ରଭୁ + ଭାବ. ପ)—୧ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—

Ādhipatyā 1. Mastery, supremacy.

୨ । ରାଜତ୍ୱ—2. Sovereignty.

୩ । ରାଜସମତା—3. Royal authority.

୪ । ଅଧିକାର—4. Authority.

ଅଧିବିଧି—ଦେ. ବି. (ସଦ୍ବଚନ)—୧ । ଗତିବିଧି—

Ādhividhi 1. Movements; manners.

୨ । ରାଜନୀତିମାନ—2. Royal customs.

ଅଧିବେଦନିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧିବେଦନ = ସ୍ୱାମୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ବିବାହ

Ādhivedanika + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ସ୍ୱାମୀ ଦ୍ୱିତୀୟବାର

ଦ୍ୱାରପରିଗ୍ରହ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରୀକୁ ଦେବା

(ସମ୍ପତ୍ତି)—(property) Given to the superseded first wife by the husband

on his taking a second wife

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଅନୁସାରେ ଏହି ଧନ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରୀର ନିଜସ୍ୱ ଅଟେ ।]

ଅଧିବ୍ୟାଧି—ସଂ. ବି. (ସଦ୍ବଚନ; ଅଧି + ବ୍ୟାଧି)—ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର

Ādhivyādhi ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ ଓ ବୈଷୟିକ ଦୁଃଖ—

All kinds of mental and physical troubles.

ଅଧିବ୍ୟାଧି ମଧ୍ୟ ହୃଦୟ ଭାର ହୁଏ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟା ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

ଅଧିବ୍ୟୋଗ—ସଂ. ବି. (ଯଜ୍ଞ ଚତୁ; ଅଧି = ଗତିତରାସ୍ତ୍ର + ଭୋଗ)—

Ādhivyōga ବ୍ୟବହାର ବସ୍ତୁର ବ୍ୟବହାର—Use or enjoy-

ment of the thing pledged or mortgaged.

ଅଧିବ୍ୟାଧିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧିବ୍ୟାଧି = ମାନବାରଣ + ଭାବ. ଇକ)—

Ādhivyādhika ଭୂତ ବା ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଯାହା ଘଟେ ବା

ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ; ଭୂତାଧିନ—1. Due to the influence of spirits or beings.

୨ । ଛିଦ୍ର, ଅସ୍ତ୍ର, ତେଜ, ମରୁତ ଓ ବ୍ୟୋମ ଏହି ପଞ୍ଚଭୂତ

ଯୋଗୁଁ ଜାତ ବା ଘଟିତ—2. Due to the five elements of the creation

[ଦ୍ର—ସାଧ୍ୟ ମତରେ ଜଗତର ଅଶ୍ରୁକ, ସ୍ୱେଦକ ଓ ଉତ୍ତାପ

ଏହି ଚାର ପ୍ରକାର ଦୁଃଖକୁ ଅଧିବ୍ୟାଧିକ ଦୁଃଖ ବୋଲି ଯାଏ ।

ଏହା ମନୁଷ୍ୟ, ପଶୁ, ମୃଗ, ପକ୍ଷୀ, ସ୍ୱପ୍ନପୁଂ, ଦଂଶ, ମଣିଷ, ଉଦ୍ଭିଦ,

ମରୁତ, ମରୁତ, ମରୁତ ଓ ବୃକ୍ଷାଦି ସ୍ଥାନର ବସ୍ତୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ଘଟିତ ହୁଏ ।]

ଅଧିରାଥ—ସଂ. ବି. (ଅଧିରାଥ = ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ସାରଥୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥରେ. ଇ)

Ādhirāthi କୁନ୍ତୀପୁତ୍ରଙ୍କ ନାମ—Name of Karna.

[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କ ମାତା କୁନ୍ତୀ ଏହାଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିଥିବାରୁ ଅଧିରାଥ

ଏହାଙ୍କୁ ପାଳନ କରିଥିଲେ ।]

ଅଧିରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧିରାଜ + ଭାବ. ପ)—୧ । ରାଜ୍ୟାଧିକାର—

Ādhirājya Occupation of a kingdom.

୨ । ଅଧିପତ୍ୟ—2. Mastery.

ଅଧିଶ୍ରୟଣୀକ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା. ଅଧିଶ୍ରୟଣ = ଅଲୋକନମେ

Ādhishṛāṇika + ଭାବ. ଇକ)—ଦୃଷ୍ଟି ବା ଅଲୋକ-

କେନ୍ଦ୍ର ବା ବିନ୍ଦୁ କେନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—(science)

Relating to focus

ଅଧିଶ୍ରୟଣୀକ ବ୍ୟାଧି—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଉଦ୍ଭିଦ ଉଦ୍ଭିଦ

Ādhishṛāṇika byābādhi ଅଲୋକ ବା ତାପନଶୀଳ

ପଦାର୍ଥର ଦୃଷ୍ଟି-ଅଲୋକ କେନ୍ଦ୍ରର ଦୂରତା—

(science) Focal distance: the distance

of the focus from the medium of

light and heat

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅମର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅମର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ 'ବା' ଓ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଢ଼ାଞ୍ଚାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର 'ବା' ଓ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଖୋଜିବ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବ; ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଅଧୀକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ + ଅଧୂତ ଚଢ଼ାବେ ଚାଁ + କୃତ)—ସାଦା
Ādhikṛuta ବେଳ ରଖା ଯାଇ ଥାଏ —

Pledged; mortgaged.

ଅଧୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ଉଷ୍ମ + ଧୂ ଧାତୁ = କମ୍ପିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଚ)—
Ādhuta ୧ । ଉଷ୍ମ କମ୍ପିତ—1 Slightly shaken

୨ । ଅନ୍ତୋଳିତ; ଚଳିତ—2. Agitated; moved.

୩ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଭୂତ—3 Disturbed

୪ । ବ୍ୟାକୁଳିତ—4. Perturbed.

ଅଧୁନିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧୁନା = ବର୍ତ୍ତମାନ + ଭାବ. ଲକ୍ଷ —
Ādhunika ୧ । ନୂତନ; ନବ୍ୟ—1. New.

୨ । ଲକ୍ଷ୍ୟାନ୍ତର; ଅଧୁନାତନ—2 Modern.

୩ । ଏବେ ଘଟୁଥିବା; ଏବକାର—3 Recent

ଅଧୂତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧୂ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—ଅଧୂତ (ଦେଖ)
Ādhuta Ādhuta (See)

ଅଧ୍ରୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ବିଶେଷଭାବରେ; ଉପରକୁ + ଧ୍ରୁତ)—
Ādhruta ୧ । ଉପରକୁ ଧରି ହୋଇଥିବା—1. Supported.

୨ । ଟେକା ହୋଇଥିବା—2. Upheld.

ଅଧେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧା ଧାତୁ + କର୍ମ. ସ)—
Ādheya ୧ । ଅବିତ—1. Protected by.

୨ । ଅଧାର ମଧ୍ୟ—2. Contained in another thing.

୩ । ଧାରଣୀୟ; ଅଧାରଯୋଗ୍ୟ—

3 Fit to be held

୪ । ପାତ୍ରରେ ରଖାଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

4. Fit to be kept in a receptacle

ସଂ. ବି — ଅଧାର ବା ପାତ୍ରରେ ରଖାଯିବା ବସ୍ତୁ—

A thing contained in a receptacle.

ଅଧୋରାଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧୋର ଧାତୁ = ଚଞ୍ଚଳ ଗତି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—
Ādhorāṇa ଅନ)—ସେ ହାତୀକୁ ଚଳାଏ; ମାଡ଼ନ୍ତ; ହସ୍ତୀପକ—
An elephant-driver.

ବାହାରିଲେ ଚଳେ ଚଳେ ଓ ମୋର ଗର୍ଭ ।

ଅସଂଖ୍ୟ ପଦାର୍ଥ, ସାତ, ଅଧୋରାଣ, ରଥୀ । ଶୁଭାକ୍ଷୟ ମହାଶୟୀ ।

ଅଧ୍ମାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଧ୍ମା ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା; ନିଆଁ ଲଗାଇବା +
Ādhmāta କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଶବ୍ଦିତ; ଧ୍ବଜିତ—

1. Sounded.

୨ । ବଜାଯିବା (ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର) —2. Blown.

୩ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଚ) ବାୟୁପୂର୍ଣ୍ଣ; ବାୟୁଶ୍ଳିତ—

3 Swollen with wind.

୪ । ଅଗ୍ନିସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଦଗ୍ଧ—4. Burnt.

୫ । ଫୁଲୁଥିବା; ବଢ଼ିତ—5. Swollen; enlarged.

୬ । ଦର୍ପାଦିଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଭବ—6. Swollen with pride.

ସଂ. ବି — ୧ । ଶବ୍ଦ—1. Sound

୨ । ଶ୍ଳିତ; ଫୁଲୁ—2 Swelling

୩ । ଦାହ—3 Burning sensation; inflammation.

୪ । ବାୟୁଜନିତ ପେଟ ଫୁଲୁ; ପେଟଫୁଲୁ—

4 Tympanites; swelling of the abdomen due to wind; flatulence.

ଅଧ୍ମାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧ୍ମା ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା; ନିଆଁ ଲଗାଇବା +
Ādhmāna ଲକ୍ଷ. ଅନ)—

୧ । ଶ୍ଳିତ ହେବା; ବା ଫୁଲୁ ଉଠିବା—1 Swelling.

୨ । ଉଚ୍ଚାରଣ—2 Pronunciation

୩ । ଶବ୍ଦ—3. Sound

୪ । ବୃଦ୍ଧି—4. Increase.

୫ । ବାୟୁସ୍ତେଷ ଯୋଗୁଁ ପେଟ ଫୁଲୁ ଗୁଡୁ ହେବା ଓ
ପାମ୍ପିବା; ଉଦ୍‌ଗୁହାନ—

5. Flatulence; tympanites.

୬ । ବାଦ୍ୟର ଡାକ୍‌ନୋଡ଼ିର ଶବ୍ଦ—

6. Sound due to the striking of musical instruments.

ଅଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଧ୍ୟେ ଧାତୁ = ଚିନ୍ତା କରିବା + ଅନ)—
Ādhyāna ୧ । ଚିନ୍ତା—1. Thought.

୨ । ସ୍ମରଣ—2. Remembrance.

୩ । ଦୁଷ୍ଟିକା; ଦୁର୍ଭାବନା—3 Evil thought.

ଭା. ବି. (ସଂ. ଅଧ୍ୟୟନ)—ପଢ଼ିବା; ପଠନ—

Learning; study

ଲଭା ପ୍ରାୟେ କଥା କେତେ କରୁବା ଅଧ୍ୟାନ—ପ୍ରାଚୀ. ପ୍ରହ୍ଳାଦପୁରାଣ ।

ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଧ୍ୟାତ୍ମ = ଅତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ + ଲକ୍ଷ. ଲକ୍ଷ)—
Ādhyātmika ୧ । ଅତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Relating to the soul.

୨ । ମାନସିକ, ମନୋରାଜ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Psychological.

୩ । ପ୍ରକ୍ତି ବା ଉତ୍ତରବିଷୟକ—

3, Spiritual; metaphysical.

୪ । ଅତ୍ମା ସହିତ ଜାତ; ସଦୃକ—

4. Inherent; inborn

ଅନୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଣି = ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ସୀମା) —

An ୧ । ରାଗ—1. Anger.

ଆନ ୨ । ପଣ; ଜଗର; ପ୍ରତିଜ୍ଞା—2 Resolve.

୩ । ଲକ୍ଷା—3. Desire; wish.

୪ । ମନର ବାଧା—4 Mental shock.

୫ । ମନୋଦୁଃଖ—5. Grief.

୬ । ଅଭିମାନ—6 Sulks.

୧	ଇ	ଉ	ଊ,ଋ	ଌ	ୠ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଞ୍	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍	ଝ	ସ	ଟ୍	ଠ	ଡ

ଅନୁବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି.—ଅଣିବା—

Ānbā To bring.

ଅନୁମାନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଅନୁମାନ—

Ānmān Guess; inference.

ଦେ. ବି.—୧ । ସନ୍ତୋଷ—1 Satisfaction.

୨ । ଅନନ୍ଦ—2. Delight; gladness

ଆନନ୍ଦିତ ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନନ୍ଦିତ—1. Delighted; glad.

ଆନନ୍ଦାନ ୨ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Content; satisfied.

(ସଥା—ମୁଁ ଦୁଃଖରେ ଥିଲି; ତାହା ଶୁଣି ମୋ ମନଟା ଅନୁମାନ ହୋଇଗଲା ।)

ଅନ୍ୟ—ସଂ. ବି.—୧ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Any other person.

Āna ସେ ଶିଶୁଗୁରୁ ନୟନ ଅଟଳ ଅନେ ଚ ନ କଲ କେଳି—ବିବିଧର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ବାହାରର ଲୋକ ବା ବସ୍ତୁ—

2. Outward thing; outsider,

୩ । ଭୁଲ—ତା ଅଣଇ=ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ)—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଶପଥ—

3. Oath.

ଏକ ନ କରବାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ ଲବ୍ଧପରିଚିତ ଅନ—ବିବିଧର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୪ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା—4. Reputation; respect.

ବିରକ୍ତ ନାହିଁ ଅନ ଦେଲେ ଲକ୍ଷଣ, ବହୁ ନୋହଇ ପ୍ରତ୍ୟାମାନ ପଣ ।

ସାବଧାନ—ସମ୍ବଳିତ ।

୫ । ସୀମା—5. Limit; boundary.

ଦେ. ସଙ୍ଗୀତ (ସଂ ଅନ୍ୟ)—ଅନ୍ୟ; ଭିନ୍ନର, ପର—

Other; another

ସମିତେ ବୁଦ୍ଧି ତୋ ବନା ଆନ ସ୍ୱରୂପ ରେ—ବିବିଧର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଭିନ୍ନ; ପୃଥକ—1. Separate, different.

ଏଥୁଅନ୍ତରେ ଶୁଣିଲା ହେ ଅନ ରସ—ସାରଳା ମହାଭାରତ ।

୨ । ଅନ୍ୟଥାକୃତ—2. Disregarded; done otherwise.

ଦେ.—ପ୍ରତ୍ୟୟ—(ସଂ. ସାନର ପ୍ରତ୍ୟୟକୁ ଓଡ଼ିଆରେ ଅନ

ପ୍ରତ୍ୟୟ କହନ୍ତି, ଯଥା ଶୟାନ)—An affix

ଅନଅନ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ)—୧ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର—

Ānāna 1. Different.

୨ । ବିଚିତ୍ର, ଅପୂର୍ବ—2. Wonderful

୩ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ—3. Other.

ଦ୍ରୁପଦଙ୍କ ଇନ୍ଦ୍ରମାନେ ଆନ ଆନ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିବ ରଲେ ବଳ ମାନସ ।

ବୁଦ୍ଧିହୀନ ମହାଭାରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଅନାକ—ସଂ. ବି (ଅ+ଅନ୍ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Ānaka ୧ । ପଟ୍ଟ, ଚକ୍ର, ଭେଣ୍ଟ ଆଦି—1. Drum.

ସେହି କାଳରେ ଦେବ ଦୁଇ ଅନକ

ବାନରେ ବଞ୍ଚିଗଲା ମହା କେବେଶ୍ୱର ।

ବୁଦ୍ଧିହୀନ ମହାଭାରତ. ଭୀଷଣ ।

୨ । ରଣଚକ୍ର—2 Battle-drum.

୩ । ଚନ୍ଦ୍ରକରୁଥିବା ମେଘ—Thunder-cloud.

ବାଳା ଶୁଣୁଥାଇ ଅନକ ସ୍ୱରକୁ ଶୁଣିବା ଅନକ ସ୍ୱର ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦମାସ ।

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟରେ ଶବ୍ଦାତ୍ତମାନ—

1. Thundering, high sounding.

୨ । ଉତ୍ତାହକାରକ—2. Encouraging.

୩ । ଉତ୍ତେଜକ—Goadng to action.

ଅନକଦୁନ୍ଦୁଭି—ସଂ. ବି. (ଅନକ + ଦୁନ୍ଦୁଭି)—୧ । ବସୁଦେବ (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ

Ānakadundubhi ପିତା)—1 Basudeba, the father

of Śrīkṛṣṇa.

[ଦ୍ର—ଦୁର୍ବିଶରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ଏହାଙ୍କ ଜନ୍ମକାଳରେ

ଦେବତାମାନେ ଅନକଦୁନ୍ଦୁଭି ଧ୍ୱନି କରିଥିଲେ; ତେଣୁ ଏହାଙ୍କର

ଏ ନାମ ।]

୨ । ବୃହତ୍ ଚକ୍ର; ବଡ଼କାଠ—2. A big and long drum.

ଅନ କରବା—ଦେ. କି.—୧ । (କଥା) ଲଙ୍ଘନ କରିବା—

Āna karibā 1. Transgress.

୨ । ନମାନ୍ତରା—2. To disobey.

୩ । ଅନ୍ୟଥା କରିବା—3. To act otherwise than.

୪ । ଖଣ୍ଡନ କରିବା, ରଦ୍ଧ କରିବା—To set aside.

ଦ୍ରୁପଦ ଶାପକୁ ଅନ କରବାକୁ ।

ଏ ଭଳି ଭାବନେ ନ ଦେଖେ କାହାକୁ ।

ବୁଦ୍ଧିହୀନ ମହାଭାରତ ଅବ ।

୫ । ଏଡ଼ିବା—5. To thwart.

ଅନକାଟୁ—ବୈଦେ ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି (ଇଂ. ଅନକଟ୍)—ନରରେ

Ānakāṭu ପାଣି ରଖିବା ପାଇଁ କରାଯିବା ପଥରବନ୍ଧ—Anicut.

ଅନତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ନତ ଧାତୁ=ନଇଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Ānata ୧ । ଅବନତ, ନମ୍ରଭୂତ—Bent.

(ଅନତ—ବି) ୨ । ପ୍ରଣତ—2. Bowed.

୩ । ପଡ଼ିତ—3 Fallen down.

୪ । ଅଧୋମୁଖ—4. Drooping.

୫ । ତାଲୁ ହୋଇଥିବା—5. Sloping; inclined.

ଅନଦେବା—ଦେ. କି—ଆନ ପକାଇବା (ଦେଶ)

Ānadeba Āna pakāibā (See)

ଅନଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନଦ ଧାତୁ=ବନ୍ଧନ କରିବା + କର୍ମ. ତ;

Ānaddha ଯାହାର ମୁହଁ ତମଡ଼ାହାଣ୍ଡ ବନ୍ଧନ ହୋଇଥାଏ)—

୧ । ମୃଦଙ୍ଗ, ମୃଦଜ, ତୋଲଲ ଆଦି ବାଦ୍ୟ—

1. Drum; tabour.

୨ । ବେଶଭୂଷାଦି—2. Fittings.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ବନ୍ଧ—1. Bound; tied, fastened

୨ । ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ—2. Fitted with fittings and arms; armed.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ଚନ୍ଦ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଦା—
'ଖାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଖାଉ' ଖୋଜିବେ; 'ଭାଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବିଷ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ୍' ଦେଖିବେ

୩ । ବ୍ୟାପ୍ତ—3. Pervaded.

ଅନନ୍ଦ—ସଂ. ବି. [ଅନ୍ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚିବା + କରଣ. ଅନ; ଯାହା ଯୋଗୁଁ
Ānana (ଅହାର କର) ଜୀବ ବଞ୍ଚେ]—

୧ । ମୁଖ; ମୁହଁ; ବନ୍ଦନ—1 Face.

୨ । ପାଟ—2 Mouth

ଅନ-ନ—ଦେ. ସର୍ବଜାମ (ସଂ. ଅନ୍ୟ + ନ)—୧ । ଅନ ନୁହେ; ଅନ୍ୟ
Āna-na କିଛି ନୁହେ—1. Nothing else.

ଏକକ ଶବ୍ଦ ଅନ-ନ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟାକରଣ ଦୋଷର ସୂଚକ ।

ଭଜ. କୋଷ୍ଠସୁବିଶେଷ ।

ଅନନ୍ତରୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅନନ୍ତର = ଅନ୍ତରାଳ + ଭାବ. ଯ)—

Ānantarīya ୧ । ଅବ୍ୟବଧାନ—1. Contiguity.

୨ । ଅନନ୍ତରାଧିକାର—2. Immediate succession.

୩ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଭାବ—3 Posteriority.

୪ । ଅନନ୍ତରତ୍ୱ—4. Absence of any space
between.

ଅନନ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଅ = ବିଶେଷ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ = ଖୁସି ଦେବା +
Ānanda ଭାବ ଅ)—

୧ । ହର୍ଷ; ଆନନ୍ଦ—1. Delight; joy.

୨ । ସୁଖ—2. Happiness.

୩ । ପରମାତ୍ମା; ବ୍ରହ୍ମ—3. The Supreme Soul,

୪ । (+ କରଣ. ଅ, —ମଦ୍ୟ—4. Wine

ଦେ. ବି. ପୁଂ.—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—

Name given to males.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅନନ୍ଦମୟ—1. Joyous.

୨ । ହର୍ଷବିଶିଷ୍ଟ—2. Joyful.

୩ । ଆନନ୍ଦିତ—3. Delighted.

ବଡ଼ ପ୍ରକାଶର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅନନ୍ଦ ହେଉଥିବ । ଭଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦଳାପ ।

୪ । ଆନନ୍ଦଜନକ—4. Causing joy

ଅନନ୍ଦଧୁ—ସଂ. ବି. (ଅନନ୍ଦ = ହର୍ଷ + ଧୁ ଧାତୁ)—

Ānandathu ହର୍ଷ; ଆନନ୍ଦ—Delight; joy.

ସ. ବିଶ—୧ । ହର୍ଷସୂକ୍ତ; ଆନନ୍ଦିତ—1. Delighted.

୨ । ଅନନ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ—2. Joyful.

ଅନନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ = ପ୍ରୀତି କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ānandana ୧ । ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା—1. Welcome.

୨ । ପରସ୍ପର ସାମ୍ମୁଖ ସମୟରେ ସୌଜନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ—

2. Act of paying respects

୩ । ସ୍ୱାଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ପୂର୍ବକ ସଜ୍ଜାର କରିବା—

3. Reception of a guest.

୪ । ହର୍ଷ—4. Delight,

ସ. ବିଶ. (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଅନନ୍ଦପ୍ରଦ; ହର୍ଷଜନକ; ପ୍ରମୋଦ-
କର; ସୁଖଜନକ—Joyous; delightful.

ଅନନ୍ଦପଟ—ସଂ. ବି. (ଅନନ୍ଦ = ହର୍ଷ + ପଟ = ବସ୍ତ୍ର)—

Ānandapaṭa ନବବିବାହିତାର ବସ୍ତ୍ର; ପାଞ୍ଚ ବଉଳ ପାଟ—

Bridal clothes.

ଅନନ୍ଦଲହରୀ—ସଂ. ବି. (ରୂପକକର୍ମଧା; ଅନନ୍ଦ + ଲହରୀ)—

Ānandalaharī ଲହରୀ ପରି ମାଡ଼ିଯିବା ସ୍ୱପ୍ନ; ହର୍ଷର ଭେଜ—

A wave or joy.

ଅନନ୍ଦସମାଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଅନନ୍ଦ + ସମାଜ)—

Ānandasamāja ବିଶେଷ ଅନନ୍ଦ—

A great delight

ଉପରୁ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଉତ୍ତମ ଭୁଲି ଗଲେ

ହୃଦୟରେ ଧରିଣ ଅନନ୍ଦସମାଜ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ, ବନ ।

ଅନନ୍ଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନନ୍ଦ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Ānandita ଆନନ୍ଦିତ; ହୃଷ୍ଟ; ଖୁସି ହୋଇଥିବା—

Delighted; glad.

ଅନ ପକାଈବା—ଦେ. ବି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ ଧରି ଗୁଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ।

Āna pakāibā କରିବା—To swear in the name of
a person; to take the name of a person
in oath.

ଅନମାନ—ଦେ. ବିଶ—ଅନମାନ୍ (ଦେଖ)

Ānamāna Ānmān (See)

ଦେ. ଅ—ଅନ୍ୟଥା; ଅନ୍ୟପ୍ରକାର—Otherwise.

ନିଜ ଧର୍ମେ ଥିବେ ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେ

ଏଥୁ ନୋହୁକ ଯେ ଅନମାନ ହେ । ବସୁନାଥ. ବଚନସମାପଣ ।

ଅନମିତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ନମିତ)—ଉଷ୍ମ ନଇଁ ଥିବା—

Ānamita Slightly bent

ଅନୟନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନା ଧାତୁ = ନେବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ānayana ଅଣିବା; ଏକ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନକୁ
(ଅନାତ—ବଣ) ନେବା—Bringing; fetching.

ଅନର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ନୃତ ଧାତୁ = ନାଚିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Ānartta ୧ । ନୃତ୍ୟଶାଳା—1. Dancing hall.

୨ । ରଙ୍ଗଭୂମି—2 Stage

୩ । ଯୁଦ୍ଧ—3. Fight; battle

୪ । ଦ୍ୱାରକା ନାମକ ଦେଶ—4. The country of
Dwārakā.

୫ । ଦ୍ୱାରକା ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

5. A resident of Dwārakā.

୬ । ରାଜାବିଶେଷ—6. Name of a king.

୭ । ଜଳ—7. Water.

ଅନର୍ତ୍ତିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ନୃତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ନାଚୁଥିବା;

Ānarttita ନର୍ତ୍ତିତ—1. Dancing,

୨ । ଅଧିତ; କମ୍ପିତ—2. Shaking.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଋ, ୠ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଋଥ	ୱ	ନ

ଅନା—ପ୍ରାଦେ. (ଭବି) କ—ଅଣା—Anna

Ānā

ବୈଦେ—ପ୍ରତ୍ୟୟ (ପା) ଭାବ ବା ଅବସ୍ଥା (ଯଥା—ବାବୁଆନା; ମୁରଗୀଆନା, ମୁରସିଆନା) An affix denoting state or condition.

ଅନାୟ—ସଂ. କ (ଅ + ନା ଧାତୁ ନେବା + କରଣ. ଅ, ଯାହାହାରା ମାଛକୁ ପାଣିରୁ ନିଆଯାଏ) —

Ānāya

୧ । ମାଛଧର ଜାଲ—1. Fishing net

୨ । ମାଛଧର ଯନ୍ତ୍ର—2. A contrivance for catching fish

ଅନାୟା—ସଂ. କ. (ଅ + ନା ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ; ଯାହା ହୋମ ପାଇଁ

Ānājya

ଗୃହସ୍ଥିତ ଅଗ୍ନିରୁ ନିଆଯାଏ) —ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନି; ହୋମ କରିବା ପାଇଁ ଗୃହରୁ ଆଣି ଦକ୍ଷିଣଦିଗରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବା ଅଗ୍ନି—One of the sacrificial fire brought out of domestic fire and kept on the south side of the altar

ସଂ. କଣ. — ଅଣାହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be brought or fetched.

ଅନାରସ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର; ମେଦିନୀପୁର) କ—

Ānārasa (ଭୂଳ ବ. ଅନାରସ) —ସପ୍ତରି Pineapple

ଅନାହ—ସଂ. କ. (ଅ + ନହ ଧାତୁ = ବାନ୍ଧିବା + କରଣ. ଅ) —

Ānāha ୧ । କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧତା ମଳ ବଦ୍ଧ ହେବା ରୋଗ—

(ଆନକ—କଣ) 1. Costiveness

୨ । ମଳମୁକ୍ତ ନିରୋଧ —2. Strangury; stoppage of urine and stools

୩ । (ଅ + ନହ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚାଇ ହେବା + ଉଚ୍ଚ. ଅ) — ଗର୍ଭତା; ଦୈର୍ଘ୍ୟ—3. Length.

ଅନିକଟ୍—ବୈଦେ. କ. (ତାଟ୍—ଅନିକଟ୍—କରକଥାର; ଇଂ.

Ānikat

ଅନିକଟ୍) —ନିକଟରେ ପାଣି ଜମା ଶେ କେନାଲ ଆଦିକୁ ଜଳ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ନିକଟର ଆଡ଼ବାଗରେ ବନ୍ଧାଯିବା ଫୁକାର ଥିବା ପଥରବନ୍ଧ—

Anicut, weir.

ଅନିକୋଟ—ବୈଦେ. କ—ଅନିକଟ୍ (ଦେଖ)

Ānikot

Ānikat (See)

ଅନିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଜାଣପୁର) କି. (ସ. ଅ + ନା ଧାତୁ) —ଆଣିବା—

Ānibā

.To bring.

ଆନା—ଦେ. କ. (ସ. ଅନକ) —ବାଦ୍ୟବିଶେଷ —

Ānī

A kind of drum

କତା ହୋହୁର ଅମ ଚତୁର୍ଥ ପୁରୁଷ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଅଘ ।

ବୈଦେ. (ପା) ପ୍ରତ୍ୟୟ—ଭବ; ଅବସ୍ଥା—

Affix denoting the state of being (ଯଥା—ବାବୁଆନା)

ଆନିତ—ସଂ. କଣ (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ନା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Ānita ଯାହା ନିକଟକୁ ଆଣା ଯାଇଅଛି —Brought.

ଆନିଲ—ସଂ. କଣ. (ଅ = ଇଷତ୍ + ନାଲ) —ଇଷତ୍ ନାଲବର୍ଣ୍ଣ—

Ānīla

Bluish.

ସଂ. କ—କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଅଶ୍ୱ—Black horse.

ଆନିଲଶତପତ୍ର—ସଂ. କ. (ଆନିଲ + ଶତପତ୍ର) —ଇନିବର; ନାଲକର୍ଣ୍ଣ—

Ānīla śatapatra

The blue water-lily.

ଅନଳଶତପତ୍ରକେଶା ସା ଆଶ୍ୱ ବସା ନୋହୁଲୁରେ ।

ବିକସ୍ତୃଷ୍ୟ କଣୋପତସ୍ତୁ. ଇ. ଗୀତ ।

ଆନୁଆନ—ଦେ. ସବ (ସଂ. ଅନ୍ୟ + ଅନ୍ୟ; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ) —

Ānuāna

୧ । କେତେକ—1. Some.

କୁରୁଠାରୁ ଯେ ଆନୁଆନ ପୁରୁଷରେ

ସୁହୋମ ରକା ହେଲେ ହସ୍ତିନାଦେଶରେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଅନ୍ୟ—2 Other; another

ଦେ. କଣ—ବିଭିନ୍ନ—Different.

ଭବୁର ମୁକ୍ତିର ବଚନ, ଶଣ ଶଣକେ ଆନୁଆନ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁକ୍ତ ।

ଆନୁକୁଲ—ସଂ. କ. (ଅନୁକୁଳ + ଭାବ. ଯ) —

Ānukūlya

୧ । ଅନୁକୁଳତା; ସପକ୍ଷତା—1. The state of being favourable.

୨ । ଅଶ୍ରୁତ ପ୍ରତି ଦୟା ବା ଅନୁଗ୍ରହ—

2. Favour; grace; patronage.

୩ । ଦୟା—3 Kindness.

୪ । ସାହାଯ୍ୟ—4. Help, assistance.

୫ । ଉପକାର—5 Beneficence

ଆନୁଗତ୍ୟ—ସଂ. କ. (ଅନୁଗତ + ଭାବ. ଯ) —

Ānugatya

୧ । ଅଧୀନତା—1 Subservience.

୨ । ଖୋସାମତ—2 Flattery

୩ । ଅନୁସରଣ; ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭାଣୀରେ ଅନ୍ୟର ଉପାସନା—
3 Constant attendance on a person to gain favour.

୪ । ସାହାଯ୍ୟ—4. Help

୫ । ଘନଶୃଙ୍ଗ—5 Attachment

ଆନୁପୂର୍ବ—ସଂ. କ. (ଅନୁପୂର୍ବ + ଭାବ. ଅ) —

Ānupūrba

୧ । ଅଗପରମ—1. Sequence.

(ଅନୁପୂର୍ବ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯଥାକ୍ରମ; ଅନୁକ୍ରମ; ପରପାତ୍ରୀ—

2 Regular succession.

୩ । ପରମ୍ପରା—3. Series.

୪ । ଧାରାବାହିକତା—4. Continuity.

ଆନୁପୂର୍ବିକ—ସଂ. କଣ. (ଅନୁପୂର୍ବ + କର) —

Ānupūrbika

୧ । ଯଥାକ୍ରମସ୍ୱରୂପ; କ୍ରମାନୁସାରୀ; ସପରପାତ୍ରୀ—
1. Serial

୪ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ—4. Heavenly.

ପାଞ୍ଚାଦଶ ଦେବେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ବଦଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବଦଳାଇଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ୨ ମିଥ୍ୟା, ତତେବେ ସେହି ଅପର ପାଇଁ ପାଞ୍ଚାଦଶ ଚକ୍ରିତ ବଦଳେ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ଘାତ' ୨ ଚକ୍ରିତେ 'ପାତ' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ୨ ଚକ୍ରିତେ 'କୂ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ୨ ଗାତରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ପଣ' ୨ ଗାତରେ 'ଅଷ୍ଟ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲବଦ' ୨ ଗାତରେ 'ଅଲବଦ' ଗୋଟିଏ ।

ଅପ—ଦେ. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଅପ୍) — ଅପେ; ସ୍ୱୟଂ; ନିଜେ—

Āp Self, one's self.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅପଣାର; ନିଜର—Of one's self.

ଅପ୍ କଥା କାନ୍ତ ମଥା—ପର ।

ଅପକାର୍ଯ୍ୟ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପକାର୍ଯ୍ୟ) — ୧ । ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ବା

Āpkārjya ପ୍ରୟୋଜନ—1. One's own work

ଆପକାଜ ଅପକାର୍ଯ୍ୟ ଭାରପର୍ଯ୍ୟ ପରକାର୍ଯ୍ୟ ଧରକ୍ଷମା—
ଆପକାଜ ପ୍ରବଚନ ।

ଅପକାର୍ଯ୍ୟୀ—ପ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅପକାର୍ଯ୍ୟ) — ସ୍ୱାର୍ଥାନୁଗ୍ରାହୀ—

Āpkārjī Selfish

ଆପକାର୍ଯ୍ୟୀ
ଆପକାର୍ଯ୍ୟୀ

ଅପକେବାସ୍ତେ—ବୈଦେ. ବି. (ହିନ୍ଦି) — ଅପସ୍ୱାର୍ଥୀ; ଯେ ନିଜର

Āpkewāste ସ୍ୱାର୍ଥବିଧି ଅଣାରେ ଦାବମନ୍ତ୍ରକୁମାର ପାଖରେ

ଆପକେବାସ୍ତେ ଶୋଷାମନ୍ତ କରନ୍ତି—Those who flatter

ଆପକେବାସ୍ତେ high officers for their own ends

ଅପରୁଚି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅପରୁଚି) — ନିଜର ରୁଚି ଅନୁସାରେ—

Āpruchi According to one's taste.

ଅପରୁଚି ଶାନ୍ତ, ପରରୁଚି ପିତୃ—ପ୍ରବଚନ ।

ଅପରୁପି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ.—ଅପମୁଖ; ସ୍ୱାର୍ଥପର—

Āprūpi Selfish.

ଅପସୁଖୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅପସୁଖୀ) — ସ୍ୱାର୍ଥପର; ଅପମୁଖ—

Āpsukhī Selfish.

ଅପସୋଷ—ବୈଦେ. ବି (ଅ) — ଅପସୋଷ (ଦେଖ)

Āpsos Āphsosh (See)

ଅପସ୍ୱାର୍ଥ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ଅପସ୍ୱାର୍ଥୀ (ଦେଖ)

Āpswārtha Āpswārthī (See)

ଆପସ୍ୱାର୍ଥ ଦେ. ବି—ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ—One's self interest.

आत्मस्वार्थ

ଅପସ୍ୱାର୍ଥୀ—ପ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅପସ୍ୱାର୍ଥୀ) — ଅପମୁଖ; ସ୍ୱାର୍ଥପର—

Āpswārthī Selfish; self-interested.

ଅପ—ସଂ. ବି—୧ । (ଅପ୍ + କର୍ମ. ଅପ୍ = ଅପସ୍) — ଜଳ—

Āpa 1. Water.

୨ । (ଅପ = ଜଳ + ସମ୍ପ୍ରଦାର୍ଥରେ. ଅ) — ଜଳସ୍ତର—

2. Mass of water.

ପ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ. (ସଂ. ଅପ୍) — ୧ । ସ୍ୱୟଂ; ନିଜେ—

1. One's self.

ବହୁ ସ୍ୱରୂପ କର୍କଟ ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀକୁ ଅପ

ବସାଇ ଶୁଦ୍ଧରେ ଉଦ୍ଧାବ ମୋହନ

ସେପ ମିଳିଲେ ସମାପ । ଉକ୍ତ. ବୈଦେଶ୍ୟାବଳୀ ।

୨ । ଅପଣ—2. You.

କଳା ଦଣ୍ଡ ବିଏ କର କୋପ

ଏଥକୁ ଚିନ୍ତା ନ କର ଅପ । ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ. ବଦନ୍ତସମାପଣ ।

ଅପା—ସଂ. ବି. (ଅପ୍ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଅପ୍) —

Āpah ୧ । ଜଳ—1. Water

୨ । ଜଳସ୍ତର—2. Mass of water

ଅପକ୍ୱ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ = ଉଷ୍ଣ + ପକ୍ୱ = ପାଚିଲା ବା ପାକ କରାଯାଇ

Āpakwa ଥିବା) — ୧ । ଦରପାଚିଲା; ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ—

1 Half-ripe.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଫିଟି ନ ଥିବା—2. Half-boiled.

ସଂ. ବି—ପୁଲିପିଠା—A sort of cake.

ଅପଗା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅପ = ଜଳସ୍ତର + ଗମ୍ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ.

Āpagā ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — ୧ । ନଦୀ; ନଦ—1. River.

୨ । ସୁନାମଖ୍ୟାତ ନଦୀବିଶେଷ—

2 Name of a sacred river.

ଅପଟ—ଦେ. ବି—୧ । ଆବରଣ; ଘୋଡ଼ଣୀ —1 Cover; lid.

Āpaṭa ୨ । ଗଡ଼ଜାତରେ ସବାରି ଆଦି ଭାରବାହକ; ସବାରି—

ବେହେରା; ଗଉଡ଼ି; ଯାନବାହକ ଜାତିବିଶେଷ—

2 A caste of palki-bearers.

ଶିଶୁ ପାଲକିଆ ଅପଟ, ନିଧ୍ୟା ବଳାକ ସଙ୍ଗେ ଲେଟ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୩ । କଡ଼ପଟ; କଡ଼ବାଗ—3 One side.

୪ । ଅନ୍ତରାଳ—4. Seclusion.

ସମସ୍ତ ଆପଟେ ଏହିରୂପେ ରହି

କପଟ ରକ୍ତ ପଶୁରେ । ଶ୍ୟାମାଳ ସମାପ ।

୫ । ପରଦା—5. Partition; screen.

୬ । ଅଶ୍ରୁ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ) —6 Shelter.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—ନିରୁଦ୍ଧ; ଘୋଡ଼ାଇ ରଖାଯାଇଥିବା; ଆବୃତ—

Covered.

ଶଶେ ପଦେ କଲେହେ ଅପଟ

ନ ବାସିଯାଏ ବି ଚମ୍ପକ ପୁଷ୍ପ । କରମୁଦ୍ରା କରତା ।

ପ୍ରାଦେ. ବି—୧ । (ଗଞ୍ଜାମ) ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳରେ ଓଡ଼ିଆ ନାମକ

ଶୁଦ୍ରଜାତି—1 (Ganjam) A class of Śūdras

୨ । (ଗଡ଼ଜାତ) ପଣିଆପଟ; ଯେଉଁ ଶୁକରମାନେ

ଗଜାକ ଉପସ୍ଥଳ ପାଣି ବୁଝାନ୍ତି—

2 Water carriers of a Rājā

ଅନ୍ୟକୁଳେ କରୁଥିଲେ ଯେଉଁ ଜନ

ଦୁସର ଅପଟ ହେବାକୁ ଗଜନ । ଶ୍ୟାମାଳ. ଦରବାର ।

ଅପଣ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପଣ ଧାତୁ = ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା + ଅପ୍ କରଣ.

Āpana ଅ; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରାଯାଏ) —

ଆପଣ ୧ । ଦାଟ; ବଜାର—1. Market.

ଆପ ୨ । ଦୋକାନ—2. Shop.

ଦେ. ବି—୧ । ପାଠଶାଳା ବା ଶୁଦ୍ଧାଳୀର ଶିକ୍ଷକ—

1. Teacher of a primary school.

୨ । ଅପ୍ତବ୍ୟକ୍ତି—2. One's own kinsmen.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଗୋଟି ନାମ ଉଚ୍ଚାର କରୁଥିବା ଶେ

ନିଶାବେଶ ଶବ୍ଦର ଯେ ପର ଅପଣ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଦେ. ସଂକ୍ରାନ୍ତି. (ସ. ଅପଣ)—୧ । ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ ମାନବାର୍ଥ
ଏକବଚନ ‘ତୁମ୍ଭେ’ ପରିବର୍ତ୍ତିତେ ବ୍ୟବହୃତ ପଦ (ଏଥିରେ
ସାଧାରଣତଃ ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷର କ୍ରିୟା ପ୍ରୟୁକ୍ତ ହୁଏ) —

1. You applied in addressing superiors)

ସେହି ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ଅପଣ

ପିତୃତେଜସ୍କର ସେ ବହୁଲେ ଉପଶି—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ।

୨ । ସେ ମହାଶୟ—2 He (in respect,

ବରଜାୟୁକ ବୋଲିଲେ ଅପଣ

ଗୁରୁଙ୍କ ଘରେ ହେ ବହୁଲେ ଅପଣ—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ।

୩ । ଅପେ; ସ୍ଵୟଂ, ନିଜେ—3 Self; one's self.

ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ୍ଵ — ଅପଣାର — Of one's own.

ଅପଣା—ପ୍ରା. ବିଶ୍ଵ. —ସ୍ଵୟଂ; ନିଜେ—Self

Āpanā (ଯଥା—ଶାଓ ପିଇ ସେ ଅପଣା ମହାପୁରୀରେ ଶୋଇଛି ।)

ଆପନା ଦେ. ବିଶ୍ଵ. —ନିଜେ; ଅପଣାର—Of one's own.

आपस; आपना ଅପଣା କର କର୍ମମାନ, ଅପେ କୃତ୍ତ୍ଵା ସାବଧାନ—ପ୍ରବଚନ ।

ଅପଣାକଥା—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସ. ଅପଣକଥା)—ସ୍ଵୟଂ; ନିଜେ କରୁଥିବା—

Āpanākīā Done by one's self.

ସାହା ଅପଣାକଥା, ତହିଁକି ଲଭିବୁ କଥା—ପ୍ରଜ୍ଞାନମୋହନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅପଣା ମୁଣ୍ଡ ଖାଇବା—ଦେ. କ. —ଅପଣାର ବା ନିଜର ସଂକ୍ରାନ୍ତି

Āpanā munda khāibā କରବା—To bring about
one's own ruin.

ଦୁର୍ଘଟ ସକାଳ ଅପଣା ମଣ୍ଡ, ହେ ବରଜାୟୁକ

ଅପେ ଅପେ ଖାଇଦେଲି, ହେ ବରଜାୟୁକ । ଉଦାହରଣ ।

ଅପଣିକ—ସ. ବିଶ୍ଵ. (ଅପଣ=ଦୋକାନ; ଦ୍ଵାଟ+ବ୍ୟବସାୟାର୍ଥେ.

Āpanika ଇକ)—ଦୋକାନ; ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ, ପଣ୍ୟବିକେତା;

ପଣ୍ୟଜ୍ଞା—Shop-keeper.

ଅପଣେ—ଦେ. ସଂକ୍ରାନ୍ତି. (ସଂ ଅପଣ; ‘ଅପଣ’ ଶବ୍ଦର ମାନବାର୍ଥ

Āpane ବହୁବଚନ)—୧ । ସ୍ଵୟଂ, ନିଜେ—

ଆପନି 1 ୧; one's self.

आप ସେ କି ନ ପାରେ ଅପଣ କର

ଅପଣେ କଥା ଅବଦେ—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । (ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ; ମାନବାର୍ଥ)—ଅପଣ—2. You.

ତାହା ଦେଖି ମନ ବଳିବେ ଗୁରୁ ଜଣେ ।

ଅନ୍ତରା ତାହା ଦେଖି ଅପଣ ଅପଣେ—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ।

୩ । ବାଲ୍ୟକାଳର ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ; ଅବଧାନ—

3. Teacher of a Primary School.

୪ । (ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ, ମାନବାର୍ଥ)—ସେ ମହାଶୟ—

(ସଂକ୍ରାନ୍ତି) ବ୍ୟକ୍ତି—

4. He (in respect)

କି ଘରେ ସମ ଅପଣେ ହେଲେ ଗୋଟି—କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ।

[୧—ମାନବ ବ୍ୟକ୍ତିକ ଉପାଧିକାର ପରେ ମାନବାର୍ଥରେ
‘ଅପଣେ’ ଶବ୍ଦ ଲାଗେ । ଯଥା—ଦାସେ ଅପଣେ; ରଥେ ଅପଣେ
ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଦେ. ସମ୍ବୋଧନ—ହେ ମହାଶୟ—Oh Sir !

ଅପଣେଅପଣେ—ଦେ. ଅ —ଶ୍ରୀ ୧୧୧; ଅପେଅପେ—

Āpane āpane

Of one's own accord.

आपनाआपनि

आपस

ଅପତ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପତ୍)—ଅପତ୍ (ଦେଖ)

Āpat

Āpac (See)

ଅପତ୍ତକାଳ—ସଂ. ବି. (ଅପତ୍ତ ଚତ୍ଵ; ଅପତ୍ତ+କାଳ; ସକ୍ତି ଯୋଗୁଁ

Āpatkāla ଦସ୍ତାନରେ ତ)—୧ । ବିପଦ ଘଟଣା ବେଳ—

1. Time of danger.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତବେଳ—2. Critical time

୩ । ଅସମୟ; ଦୁଃସମୟ—3 Time of distress;
time of calamity.

ଅପତ୍ତପାତ—ସଂ. ବି (ଅପତ୍ତ ଚତ୍ଵ; ଅପତ୍ତ+ପାତ)—ବିପଦ ଘଟଣା; ବିପଦ

Āpatpata ଘଟଣା—The happening of calamity.

ଅପତ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅପତ୍)—ଅପତ୍ (ଦେଖ)

Āpata

Āpad (See)

ଅପତନ—ସଂ. ବି (ଅ=ହଠାତ୍+ପତନ=ପଡ଼ିବା)—

Āpatana ୧ । ଅଗମନ, ଅସିଦ୍ଧି—1. Coming

୨ । ଉପରୁ ପଡ଼ିବା—2. Falling from above.

୩ । ବିପଦ—3 Calamity; danger.

୪ । ଅକସ୍ମିକ ବିପଦ—4. Accident.

୫ । ଅବରୋହଣ—5 Descent

୬ । ସଂଘଟନ—6. Causing to happen.

ଅପତ୍ତ—ପ୍ରା. ବି (ସଂ. ଅପତ୍ତ)—୧ । ଅପତ୍ତ—1. Objection

Āpatti ୨ । ଗୁହାରି; ଫେରାବ—2. Complaint.

ଅପତ୍ତିକ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ+ପତ୍ତ ଧାତୁ=ପଡ଼ିବା+କ୍ତି. ଇକ)—

Āpatika ୧ । ହଠାତ୍ ଘଟଣା—1. Happening suddenly.

୨ । ଅକସ୍ମିକ—2. Accidental.

୩ । ଦୈବ—3. Providential.

ସଂ. ବି—ସଂକ୍ରାନ୍ତି; ଉଡ଼ାଣ—Hawk.

ଅପତ୍ତିତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ+ପତ୍ତ ଧାତୁ+କ୍ତି. ଇ)—

Āpatita ୧ । ଉପସ୍ଥିତ, ଅଗତ—1. Arrived.

୨ । ହଠାତ୍ ଘଟଣା—2. Happening suddenly.

୩ । ଅବରୋହଣ; ଅବରୁଦ୍ଧ—3. Alighted; descended.

ଅପତ୍ତି—ସଂ. ବି. ବିଶ୍ଵ. (ଅ+ପତ୍ତ ଧାତୁ=ପଡ଼ିବା; ଦୃଢ଼ିତ ଦେବା+

Āpatti ଶବ୍ଦ)—

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପଦ ସ୍ୱାଭାବେ ସୂଚିତ ଏ ପଦରେ ଅପଦ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏ ପଦରେ ଅପଦ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପଦ ଏ ବା ଏ ପଦର ବୋଧେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ସାମାନ୍ୟତା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେବେ ଏ ଶବ୍ଦଗୋଷ୍ଠରେ ନ ମିଳେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଏ ପଦରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦେଖାଯାଏ । ସଂସ୍କୃତ — ‘ବାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଘ’ ଗୋଟିଏ; ‘ବୃକ୍ଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃକ୍ଷ’ ଗୋଟିଏ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଗୋଟିଏ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଗୋଟିଏ; ‘ଅଳକା’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଅଳକା’ ଗୋଟିଏ

୧ । ବିପତ୍ତି; ବିପଦ; ବ୍ୟସନ—1 Calamity; mishap.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2. Receipt.

୩ । ଚର୍ଚ୍ଚ; ବିପତ୍ତିସୂଚି ପ୍ରଦର୍ଶନ; ବାଦାନୁବାଦ—3. Remonstrance.

୪ । ଦୋଷ—4. Fault; defect.

୫ । ବାଧା ଦେବା; ବାଧାଦାନ—5. Obstruction.

୬ । ଉପଦେଶ; ଉପଦେଶ—6. Reprimand.

୭ । ଅସମ୍ମତ—7. Disagreement.

୮ । ଗୁହାର—8 Complaint

ଅପଦ—ସଂ. ବି. (ଅ = ଦାଘ + ପଦ = ଦୁଃଖିତ ଦେବା + ବ୍ୟୟ)

Āpad ୧ । ବିପଦ—1. Calamity; danger.

୨ । ଦୁଃଖ—2. Distress; misery.

୩ । ଅକସ୍ମିକ ଦୁର୍ଘଟନା—3. Accident; mishap.

୪ । ଦୁର୍ଘଟନା—4. Misfortune.

ଅପଦ—ଦେ. ବି (ସଂ ଅପଦ)—ଅପଦ (ଦେଖ)

Āpada Āpad (See)

ବୋଧେ ବୋଧରେ ମୁଁ ଗୋର ଅପଦ ଦେଖିବି ।
ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦଟି ।

ଅପଦର୍ପ—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି — ୧ । ଅଶ୍ୱାସନା—

Āpadarpa 1. Consolation.

୨ । ଆଦର ଦେବାକର୍ମ—2. Care

ଅପଦ -- ସଂ. ବି. (ଅପଦ = ବିପଦ + ଧର୍ମ = କରଣୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ) —

Āpaddharma ଅସମ୍ଭବ କା ବିପଦ ସମୟରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରବାକୁ ହୁଏ, ସାଧାରଣ ସମୟରେ ଅକରଣୀୟ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଅପଦକାଳରେ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନୁମତି କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ —

A practice though prohibited by scriptures for a particular person in ordinary times, yet permissible in law in times of distress.

[ଦ୍ର—ଅଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ଓ ସମାଜର ପରିସ୍ଥିତି ଓ ଶିକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆପଦକାଳରେ ବି ବି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବା ଉଚିତ, ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂକ୍ତି ଓ ସ୍ମୃତି ବାକ୍ୟମାନ ଉଦ୍ଧାର କରି ବହୁ ପରିଶ୍ରମ ସହକାରେ ପୁରୀର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାୟ ମହାମହୋପାଧ୍ୟାୟ ଶ୍ରୀସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, କାବ୍ୟକଣ୍ଠ (ମହୋପଦେଶକ) ସଂସ୍କୃତଭାଷାରେ ଓ ନାଗରାଜରେ ‘କଲ୍ୟାଣପୁରୀ ସଙ୍କଳ୍ପନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ସମସ୍ତୋପଯୋଗୀ ପ୍ରତି ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ ।]

ଅପନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପଦ ଧାତୁ = ପ୍ରାପ୍ତଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ ଣ)—

Āpanna ୧ । ଅପଦପ୍ରସ୍ତ; ବିପଦ—1. Involved in danger

୨ । (+ କର୍ମ - ଣ)—ଲବ୍ଧ; ଅଧିଗତ—2. Obtained; attained.

୩ । ପୁନଃ ପ୍ରାପ୍ତ—3 Got again

ଅପନ୍ନସତ୍ତ୍ୱ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅପନ୍ନ = ପ୍ରାପ୍ତ + ସତ୍ତ୍ୱ = ପ୍ରାଣୀ + ଶ୍ରୀ. ଅ; Āpannasatwā ଗର୍ଭରେ ଯେ ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି)—ଗର୍ଭିଣୀ; ଗର୍ଭବତୀ; ଅନ୍ୟସତ୍ତ୍ୱ—Pregnant; with child.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ — ଗର୍ଭବତୀ ନାରୀ — Pregnant woman

ଅପରାହ୍ନିକ—ସଂ. ବି. (ଅପରାହ୍ନି = ଉପର ଓଳ + ସମ୍ବନ୍ଧ. ଇକ)—Āparāhnikā ୧ । ଅପରାହ୍ନିରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—

(ଅପରାହ୍ନିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Fit to be done in the afternoon.

୨ । ଅପରାହ୍ନିରେ ଘଟିବା—2. Taking place in the afternoon

ଅପସୁଖ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ ଅପସୁଖ)—ଅପସୁଖ ଲକ୍ଷ—

Āpasukha One's own wish.

ଅପ ସୁଖେ କୋପ କରେ ଅପେ କ୍ଷୟ ଶାନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରହଳାଦପୁରାଣ ।

ଅପସ୍ତମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଅପ + ସ୍ତମ୍ଭ)—ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳାଶୟରୁ ପ୍ରସ୍ତା-

Āpastambha କାରରେ ଆକାଶକୁ ଜଳ ଉଠିବାର ନୈସର୍ଗିକ ଘଟଣା—Water-sprout, a natural phenomenon.

ଅପାତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପତ ଧାତୁ = ପଡ଼ିବା; ଘଟିବା + ଲୁକ. ଅ)—

Āpāta ୧ । ପତନ—1. Falling.

୨ । ଅଗମନ—2. Arrival

୩ । ଘଟନା—3. Happening.

୪ । ଉପସ୍ଥିତି—4. Presence.

୫ । ଗତକାଳ—5. Passing moment.

୬ । ପ୍ରଥମ ସମୟ—6 First moment.

୭ । ଆରମ୍ଭ—7 Beginning.

୮ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ—8 Present time

ଅପାତତାହ—ସଂ. ଅ. (ଅପାତ = ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ + ତାହ ଓ ୨ମୀ

Āpātatah ଅର୍ଥରେ. ତତ୍ତ୍ୱ)—

୧ । ସମ୍ପ୍ରତି; ବର୍ତ୍ତମାନ; ବର୍ତ୍ତମାନସମୟ ନିମନ୍ତେ—

1. Now; for the time being.

୨ । ପ୍ରଥମତଃ—2. Firstly.

୩ । କିମ୍ବା କାରଣରେ—3. Without any cause.

୪ । ନିତାନ୍ତ ପରିଧେ; ଅନ୍ତତଃ—4. At least

୫ । ତତ୍ତ୍ୱଶାନ୍ତ—5. At once; immediately

ଅପାତମଧୁର—ସଂ. ବି. (ଅପାତ + ମଧୁର)—୧ । ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ

Āpātamadhura ସୁଖକର ବା ସୁଖପ୍ରଦ (ବିନ୍ଦୁ ପତ୍ତକୁ ଭଲ ବି ମନ କଣା ନାହିଁ)—1. Agreeable at first sight; plausible.

ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅପର ବ୍ୟାପକ ଧର୍ମର ଓ ଶକ୍ତିର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯେଉଁ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଯେଉଁ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଶକ୍ତି ଯୋଗରେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ ସେତେ ସେହି ଶକ୍ତି ପାଇଁ ଉପାଦାନେ ଚାହିଁର ବ୍ୟବହାର । ବା ଯେଉଁ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଶକ୍ତି ଯୋଗରେ ଦେଖି । ସେଥା — 'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଦ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟସ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ବ୍ୟସ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଦେଖିବେ ।

ଆପୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆପୁ)—ଅପିମ—

Āpu Opium

ଅପିମ; ଅପିମ ନିଃ ଖୋଳାରେ ଗଢ଼ାଇ ଆପୁ
ଆପୁ କିନ୍ତୁ କୋଷ୍ଠରେ ସେ ନ ଚଳେ ଖାସ୍—ହାସ୍ୟରଙ୍ଗ ।

ଆପୁଆ—ଦେ. ବିଣ.—ଯେ ଅପିମ ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥାଏ; ଅପିମା; ଅପିମା—

Āpuḥ An opium-eater

ଅପିମାଧୋର ଅପୁଆ ଗୋର ଗଢ଼ାଇଥା ଦେଲ
ଅପିମାଧୋର ଧୂଆଁପତ୍ରର ଘରେ ନିଶା ଗୋଳ । ପ୍ରବଚନ ।

ଆପୁଆପୁ ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ଧୂନାସ୍ତକ)—ପାଞ୍ଚ ଶୁଣି ଯିବାରୁ କଥା

Āpuḥpuheba କହି ନ ପାରୁ ଓଠ ଚୁହୁଁକୁ ମେଲିବା ଓ
ଚୁକିବା—To chatter without the
power of uttering words clearly
owing to one's lips having become
dry)

ଆପୁଖଟି—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁଠାରେ ଆପୁଖୋରମାନେ ଏକତ୍ର ହୋଇ

Āpukhaṭi ଆପୁ ସେବା କରନ୍ତି; ଅପିମଖଣ୍ଡ—
ଅପିମ ଖଟି Opium-den.

ଆପୁଖୋର—ଦେ. ବିଣ.—ଯେ ବିଶେଷ ମାତ୍ରାରେ ଅପିମ ଖାଏ; ଅପିମା;

Āpukhor ଆପୁଆ—1 Addicted to opium.

୨ । ଯେ ଅପିମ ନିଶା (ଅପିମ ଗୁଳା, ଅରଣ୍ଡ ଓ ଧୂଆଁ)ରେ
ଅନୁରକ୍ତ—2. Addicted to smoking
opium or taking opium tincture

ଆପୁଚି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ତମ୍ବୁଲମଞ୍ଜି—

Āpuchi The seed of tamarind.

ଆପୁଧୁଆଁ—ଦେ. ବି.—ମଦର; ଅପିମରେ ପୋଡ଼ା ବିଜୁଳି ପତ୍ର ମିଶାଇ

Āpudhuāṇi ଗୁଳି ତହିଁରେ ତିଆଁ ଲଗାଇ ସେବନ କରାଯିବା
ଆପିମ ଧୂଆଁ ଧୂଆଁ—Smoke of opium taken as an
intoxicant.

ଦେ. ବିଣ.—ଗୁଳିଖୋର—

ଖଦୁଆ, ମିଛୁଆ, ଆପୁଧୁଆଁ ସେ ସାହସୀ । ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଗୀତା ।

ଆପୁମଞ୍ଜି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. ପୋସ୍ତାଦାନା (ଦେଖ)

Āpumāñji Postadāñī (See)

ଆପୁଲି—ଦେ. ବିଣ —ଆପୁଖୋର (ଦେଖ)

Āpuli Āpukhor (See)

ଆପୁସି—ଦେ. କ୍ରି. ବିଣ—ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ରହା କରବାପ୍ରକାରେ;

Āpusi ଆପେସି ଘରେଇ ଭାବରେ—Privately

ଆପୋସି ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. Office) କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ—Office

ଆପୁପ—ସଂ ବି (ଆପୁପ=ପିଠା + ପାର୍ଥରେ. କ)—ପିଠା ପିଷ୍ଟକ—

Āpūpa Confectionary cake

ଆପୁପିକ—ସଂ ବିଣ. (ଆପୁପ=ପିଠା + ଇକ)—୧ । ପିଠା ତିଆରିକର

Āpūpika ବକି କରବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—Baker

୨ । ପିଷ୍ଟକବ୍ୟବସାୟୀ—2. Confectioner; dealer
in cake.

୩ । ପିଷ୍ଟକ ପ୍ରିୟ—3. Fond of cakes.

ସଂ. ବି—(+ ସମୁଦାୟେ. ଇକ) ପିଠାସବୁ—Collection of cakes.

ଆପୁପ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଆପୁପ୍ୟ=ପିଠା + ଯ; ଯହିଁରୁ ପିଠା ତିଆରି ହୁଏ)—

Āpūpya ୧ । ମଇଦା; ଅଟା; ଶସ୍ୟଗୁଣ୍ଡ; ଚୂନା—1. Flour
of grain-powder (from which cakes
are prepared).

୨ । ପିଠା ତିଆରି ହେବା ଉପକରଣ—2 Material of
cakes.

ଆପୁର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଆ=ସମ୍ପାଦ୍ + ପୂର୍ତ୍ତି=ପୂର୍ଣ୍ଣ)—ପୂର୍ଣ୍ଣତା;

Āpūrti ପୂର୍ଣ୍ଣସନ୍ତୋଷ—Fullness; Satiety; Satis-
faction; fulfilment.

ଆପ୍ରୁଚ୍ଛ—ସଂ. ବି. (ଆ=ପ୍ରରୁଚ୍ଛ + ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ + ଛବ ଆ)—୧ । କଥାବାଣୀ;

Āpruchchh କଥାବାଣୀ; ଆଲୋଚନା—1 Conversation;
address, dialogue.

୨ । ଜିଜ୍ଞାସା—2. Questioning

୩ । ଆବାହନ—3 Welcoming.

ଆପେ—ଦେ. ସବ୍ୟକାମ (ସଂ. ଆପୁନ୍)—୧ । ସ୍ୱୟଂ; ଜିଜ୍ଞେ—

Āpe 1 Self.

ଆପାରେ ଆପାକୁସେ ମିଳେ

ଆପାକୁ ଆପେ ହରେ ପାଳେ । ଜଗନ୍ନାଥ—ଭଗବତ ।

୨ । ଆପଣ (ମାନବାର୍ଥକ)—2. You (respectful).

ପ୍ରକାର ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ସରକ ସେବୁସେବ

ଯୁକ୍ତ ହେଲା ତାହା କହିବା ହେଉ ଆପେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. କର୍ଣ୍ଣ ।

ଆପେଆପେ—ଦେ. ସବ୍ୟକାମ (ସଂ. ଆପୁନ୍)—ଜିଜ୍ଞେ ଜିଜ୍ଞେ—

Āpeāpe One's self.

ଆପନାଆପନି ଚୁକ୍କୁ ନିଜା ସେ କରନ୍ତି ଆପେଆପେ ।

ଆପସେଆପ କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଯୋଗ ।

କ୍ରି. ବିଣ—୧ । ଜିଜ୍ଞେଜିଜ୍ଞେ—

1. Of one's own accord

୨ । ମନକୁ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାକ୍ରମେ—2 Of itself.

୩ । ଅନାହ୍ୱାନ ଭାବରେ—

3 Uncalled for; unsolicited.

ଆପେଇ—ଦେ. ସବ୍ୟକାମ (ସଂ. ଆପୁନ୍)—ଆପେଆପେ (ଦେଖ)

Āpei Āpeāpe (See)

ନିଜେହି

ଆପେକ୍ଷିକ—ସଂ. ବିଣ (ଆପେକ୍ଷା = ତୁଳନା + ଇକ)—

Āpekshika ତୁଳନାତ୍ମକ; ତୁଳନାତ୍ମକ—

Comparative; relativity..

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅପେକ୍ଷିକ ଗୁରୁତ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଜଳ ତୁଳନାରେ
 Āpekshika gurutwa ସମପରିମାଣର ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଓଜନ
 ବା ଭାରର ପରିମାଣ—1 Specific gravity in
 comparison with an equal quantity
 of water).

[ଦ୍ର—ସମଅପେକ୍ଷିତବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଧୃତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱର ସେହି
 ସମ୍ବନ୍ଧ ତାହାକୁ ଅପେକ୍ଷିକଗୁରୁତ୍ୱ କହନ୍ତି ।]

ଅପେକ୍ଷିକତା—ସଂ. ବି. (ଅପେକ୍ଷିକ + ଭାବ ତା ।—
 Āpekshikatā ଏକ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ତୁଳନା କରିବା
 ଅବସ୍ଥା—Relativity.

ଅପେତି—ଗ୍ରା. (ଇତର) ବି. (ସଂ. ଅପତି)—ଅପତି (ଦେଖ)
 Āpeti Āpatti (See)
 ଆପତ୍ତି

ଅପୋଦେବତା—ସଂ. ବି. (ଅପଃ=ଜଳ + ଦେବତା=ଠାକୁର)—
 Āpodebatā ୧ । ଜଳଦେବତା—1 The Water God.
 ୨ । ବରୁଣ—2. The god of water

ଅପୋମାର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଅପଃ=ଜଳ + ମାର୍ଜନ) —
 Āpomāṛjana ୧ । ଦେହରେ ପାଣି ଛୁଣ୍ଟିଦେବା—
 1 Sprinkling the body with water.
 ୨ । ପାଣି ଦ୍ୱାରା ଦେହ ଯୋଗୁଯୋଗୁ ଦେବା—
 2 Cleansing the body with water.

ଅପୋସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) —
 Āpos ୧ । ବିବାଦର ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ମିଳାମିଶା—
 1. Mutual settlement of dispute.
 ଆପୋସ୍ ୨ । ମକଦ୍ଦମା ବା ବିବାଦ ଅଦାଲତର ବିନାସାହାଯ୍ୟରେ
 ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଯିବା; ପକ୍ଷାଦତ୍ତ ଉଦ୍ରେକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
 ବିବାଦର ମେଣ୍ଟନ—3 Amicable settlement
 of disputes by arbitrators.

ବିଶ—ପକ୍ଷାଦତ୍ତ ଦ୍ୱାରା ବା ଘରେଇ ଭାବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେବା
 (ବିବାଦ)—Amicably settled (dispute)

ବି. ବିଶ—୧ । ପରସ୍ପର ମିଳା ମିଶା ହୋଇ —
 1. Amicably

୨ । ଅଦାଲତଙ୍କ ବିନାସାହାଯ୍ୟରେ—2 Without
 the intervension of court; out of
 court.

ଅପୋସ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅପଣାର ଅସ୍ତ୍ରୀୟ ଲୋକ—
 Āposa One's intimate person or relative.

ଅପୋସ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) —ଅପୋସ୍ (ଦେଖ)
 Āposi Āpos (See)

ଅପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅପ ଧାତୁ =ପାଇବା + କର୍ମ. ତ)—

Āpta ୧ । ପ୍ରାପ୍ତ; ଲଭ୍—1 Obtained; attained.

୨ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —ବିଶ୍ୱସ୍ତ—

2. Reliable, authentic.

୩ । ଅସ୍ତ୍ରୀୟ—3. Friendly, intimate.

୪ । ସ୍ୱାଧିକୃତ; ସମ୍ବନ୍ଧ—4 Connected

୫ । ହିତକର—5 Beneficial.

୬ । କୁଶଳ, ପାରଗ; ପତ୍ନ—6 Competent.

୭ । ଅଭ୍ରାନ୍ତ—7 Free from error.

୮ । ହିତୋପଦେଶ—8 Giving beneficial
 advice.

ସଂ. ବି—ଭ୍ରମପ୍ରମାଦଶୂନ୍ୟ ମୁନି, ପୁରୁଷରୂପ ଓ ମହାଜନମାନେ—
 Sages and great men of lore supposed
 to be free from human errors'.

ଅପ୍ତବଚନ—ସଂ. ବି. (ଅପ୍ତ =ମୁନି ପ୍ରଭୃତି + ବଚନ =ବାକ୍ୟ; ବଥା)—
 Āptabachana ୧ । ଋଷିବାକ୍ୟ; 'ମହାଜନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
 ପ୍ରକାଶିତ ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟ—1 Revelations;
 statements handed down to poster-
 ity; traditions;

୨ । ହିତବଦ—2 Beneficial truths.

୩ । ପ୍ରବଚନ—3. Proverbs; adage

ଅପ୍ତବାକ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଅପ୍ତ + ବାକ୍ୟ)—ଅପ୍ତବଚନ (ଦେଖ)
 Āptabākya Āptabachana (See)

ଅପ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅପ୍ ଧାତୁ =ପାଇବା + ଭାବ. ତ)—

Āpti ୧ । ପ୍ରାପ୍ତି; ଲଭ—1 Attainment; receipt

୨ । ଯୋଗ; ସଂଯୋଜନ; ସମ୍ବନ୍ଧ—2 Connection

୩ । ଯୋଗ୍ୟତା—3. Ability.

୪ । ବିସ୍ତାରିତ—4 Spreading; diffusing.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପତି) —୧ । ବିପତ୍ତି; ବିପଦ—
 1 Calamity

୨ । ବାଧା—2 Hinderance.

୩ । ବିପତ୍ତିର ସୂଚି; ଶତ୍ରୁତା-ସୂଚି—

3. Objection; refutation

ଅପ୍ପଡାଲୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ). ବି—ମାୟୁଆଳିନୀଙ୍କ ପାପଡ଼ା ପରି
 Āppadālu ଏକ ପ୍ରକାର ଚଟକା ବଡ଼ି । ଲୁଣ, ମରିଚ,
 ମସଲା, ବିଭିନ୍ନାଦି ପାଣିରେ ଦଳି ଚାଲୁଥିବା ପିଠା ପରି
 ଚଟକା କର ଗଢ଼ି ଖସିରେ ଶୁଖାଇ ରଖାଯାଏ; ଖାଇବା
 ବେଳେ ନିଆଁରେ ସେହି ତେଲ ଦେଇ ଖାଆନ୍ତି—
 A kind of thin cake made of corn-paste
 which is toasted and eaten.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପା ପୁସ୍ତକେ ଚିତ୍ର ୧ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ୨ ଚିତ୍ରିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପାବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ପେଟ ୧ ବା ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଖାଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଖାଲ' ଖୋଜିବ, 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥ' ଖୋଜିବ; 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥ' ଦେଖିବ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବ

ଅପ୍ପା କରବା—ଦେ.ଡି—ଅପ୍ପାରେ ଗୁଣ୍ଡ ଅତି ପଡ଼ିଲେ କନା ବା ଲୁଗାକୁ
Apphā karibā ସୂତା କର ମୁହଁ ମେଲାଇ ସେ କନାବଣ୍ଡା
ଉପରେ ପାଟର ପବନ ଦେଇ ତାକୁ ଅଖିରେ ମାଡ଼ିବା—

To press the cloth on the eve after
making it into a small cushion and
blowing air into it through the mouth

ଅପ୍ୟାନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ବିଶେଷ + ପ୍ୟାୟ ଧାତୁ = ବୁଝି ପାଇବା +
Āpyāna କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—

୧ । ବଳସ୍ତ; ବଳୁଅ—1 Strong.

୨ । ସୁଲ, ମୋଟା—2 Flat; well-developed

୩ । ଖିତ; ଫୁଲୁଥିବା—3 Swollen.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପାନ)—୧ । ପାନ; ପିଇବା—

1. Drinking

ଦେ ଉର୍ବ୍ବ ବାହୁ ଶେଷ ଶୂନ୍ୟ

କେତେ ପବନ ଅପ୍ୟାନେ । ପ୍ରାଚୀ. କର୍ମମାତ୍ରାୟୁ ।

୨ । (ସଂ ଅପ୍ୟାୟନ)—କୃତ୍ରି—2 Satisfaction;

satiety

୩ । (ସଂ ଅପ୍ୟାୟନ — ପ୍ରୀଣନ —3 Act of giving
satisfaction; pleasing.

ଅପ୍ୟାୟନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ୟାୟ ଧାତୁ = ବୁଝି ପାଇବା; ବୁଝି ଦେବା
Āpyāyana + ଭାବ. ଅନ)—୧ । ପ୍ରୀଣନ—1. Pleasing.

୨ । କୃତ୍ରି; ସନ୍ତୋଷ—2 Satisfaction

୩ । ପୁଷ୍ଟି—3 Nourishment

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ପାନ)—ପାନ, ପିଇବା—Drinking.

ଦେ ରୂପ ସୁଧା ଅପ୍ୟାୟନେ, ଉପିତ ଲୋଚନେ ମଦନେ ।

କେତେବେଳେ ନ ପାଇଲ ସନ୍ତ, ଆନନ୍ଦେ ସୁଧାଶବ୍ଦେ ରୁଚି ।

କରୋଥ. ଭାବଦ. ୩ୟ ।

ଅପ୍ୟାୟିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ସମ୍ପାଦ୍ + ପ୍ୟାୟ ଧାତୁ = ବୁଝି ପାଇବା
Āpyāyita ବୁଝି ଦେବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—୧ । କୃତ୍ରି—

1 Gratified.

୨ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Satisfied.

୩ । ପ୍ରୀତ—3. Pleased.

୪ । ନିବ୍ୟାପିତ—4. Extinguished.

୫ । ଖିତ—5 Swollen.

୬ । ପୁଷ୍ଟ—6. Nourished

ଅପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ପାଦ୍ + ପ୍ରଚ୍ଛ ଧାତୁ = ପରାସ୍ତରା + ଭାବ.
Āprachchhana ଅନ)—୧ । ବକ୍ତୃମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରେଟ

ବା ବିଦାୟକାଳୀନ ଅଲିଙ୍ଗନ—

1. Friendly embrace at the first
meeting or parting.

୨ । ସାଗତ ପ୍ରସାଦରେ ଅନନ୍ଦପ୍ରଦର୍ଶନ—

2. Rejoicing at the time of meeting
a friend.

ଅପ୍ରପଦ—ସଂ. ଅ. (ଅ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ + ପ୍ରପଦ = ପାଦାନ୍ତ)—

Āprapada ପାଦାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଚରଣପ୍ରାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Upto the toe.

ଅପ୍ରପଦୀନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ଅବଧି + ପ୍ରପଦ = ପାଦାନ୍ତ + ବ୍ୟାପକାର୍ଥେ.

Āprapadīna ଭାବ)—(dress) Flowing from
the shoulders upto the toes.

ଅପ୍ରେଣ୍ଟିସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଲଂ. ଅପ୍ରେଣ୍ଟିସ୍)—

Āprentis ନିୟୁତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଖରେ ତାଲିମ ଦେବାପାଇଁ
ଆପ୍ରେଣ୍ଟିସ୍ ରହିଥିବା ଲୋକ; ଶିକ୍ଷାନବିସ୍—Apprentice.

अप्रविष्टस्

ଅପ୍ଲାବା—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ଲା ଧାତୁ = ଭାସିବା + ଭାବ. ଅ)—

Āplaba ୧ । ଜଳରେ ସ୍ନାନ; ଅବଗାଢ଼ନ—1. Bathing.

୨ । ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିବା—2 Diving

୩ । ପହଁରିବା; ସନ୍ତରଣ—3 Swimming.

୪ । ଜଳବୁଝି; ଜଳ ଅବିଚ୍ଛାଦ ବୁଝି—

4. Flood; inundation.

ଅପ୍ଲାବାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ପ୍ଲା ଧାତୁ = ଭାସିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Āplabana ଅପ୍ଲାବ (ଦେଖ)

Āplaba (See)

ଅପ୍ଲାବିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ସମ୍ପାଦ୍ + ପ୍ଲାବିତ)—

Āplābīta ୧ । ଜଳରେ ପୂରିତ—

1 Flooded; filled with water.

୨ । ପାଣି ମାଡ଼ିଯାଇ ଥିବା—

2 Overspread with water; irrigated.

ଅପ୍ଲାତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ସମ୍ପାଦ୍; ଭାସିବା + ପ୍ଲାତ = ଜଳସିକ୍ତ ବା ଅ +

Āpluta ପ୍ଲା ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—

୧ । ପାଣି ମାଡ଼ିଯାଇ ଥିବା—1. Irrigated.

୨ । ଜଳ ପ୍ଲାବିତ—2. Flooded.

୩ । ଜଳସିକ୍ତ—3 Wetted; bathed.

ଅପ୍ସୋସ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅପ୍ସୋସ୍)—ଅବସ୍ଥ (ଦେଖ)

Āpsos Absus (See)

ଅପତ୍—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପତ୍)—ଅପତ୍—

Āphat Danger; calamity.

आपद्

आफत्

ଅପତି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅପତି)—ଅପତି (ଦେଖ)

Āphati Āpatti (See)

आपत्

ଅପଲୋଦୟ—ସଂ. ଅ. (ଅ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ + ପଲୋଦୟ = ପଳାଇବା)—

Āphalodaya ୧ । ପଳାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

1 Till the attainment of one's end.

୨ । ସଫଳ ଦେବା ଯାକେ—

2 Till rewarded with success.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବପନ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରକୃତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତମ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରକୃତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ନାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଉ' ଖୋଜିବ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଆଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବହ' ଦେଖିବେ ।

୪ । ଖଜ ଲେପଣ; ବୃଣା—4. Sowing

ଅବପନ—୧୦. କ. (ଅ+ବପ୍ ଧାତୁ=ବୃଣିବା; ଶୌର ହେବା+
Ābapana ଅଧିକରଣ. ଅନ)—ଅବପ (ଦେଖ)

Ābapa (See)

ଅବର—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ. (ସଂ. ଅପର)—୧ । ପୁଣି—1 Also

Ābara ଅବର ସମ୍ବନ୍ଧ ସେ କରୁଥିବା ତାହା,

ହୃତମ୍ବ ବା ବ୍ରହ୍ମ ଅସ୍ତରନିଗ୍ରହ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ଅଞ୍ଜ ।

୨ । ଏବଂ. ଅଭି—2 And.

ଦେ. ସବ୍ଯାମ—ଅପର; ଅନ୍ୟ—Another; other.

ବୈଦେ. ବି—ଅବର (ଦେଖ)—Ābura (See)

ଅବରଣ—୧. କ. (ଅ=ର ଧାତୁ=ଅବରୋଧ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Ābarana ୧ । ଅଭ୍ରାଦନ—1 Act of covering

୨ । (+କରଣେ. ଅନ)—ଚର୍ମପଲକ; ଛାଲ—2 Shield.

୩ । ଛାଙ୍କୁଣୀ; ଅଭ୍ରାଦନ—3 Covering; lid

୪ । ପରଦା—4. Screen

୫ । ଅଭ୍ରାଦନସାଧନ (ପ୍ରାଚୀର ଅଞ୍ଚ)—5. Walls etc
which screen a place from public

୬ । ଅବରୋଧ—6 Concealment from public
gaze

୭ । ଲୁଚାଇବା—7. Concealment

ଅବରଣ ପଟ—୧୦. କ. (ସମ୍ବପଦଲେପୀ; ଅବରଣାର୍ଥେ ବ୍ୟବହୃତ ପଟ)—

Ābarāṇapaṭa ଯେଉଁ ପରଦାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ
ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଆ ଯାଏ—A covering or
screen for covering anything

ଉପର ପାଶେ କ୍ଷମା ହୁଏ ଅବରଣ ପଟ,

ବ୍ୟସ୍ତ ସଦାପରଦୋଷ ଅବରଣା ପାଇଁ । ରାଧାନାଥ. ମହାଭାରତ ।

ଅବରଣୀୟ—୧୦. କ. (ଅ+ବ ଧାତୁ=ଅଭ୍ରାଦନ କରିବା+କର୍ମ.

Ābarāṇīya ଅନାୟ—୧ । ଅଭ୍ରାଦନ ଯୋଗ୍ୟ—

1. Fit to be covered.

୨ । ଯାହା ଲୁଚାଇବା ଯୋଗ୍ୟ—

2. Fit to be concealed.

ଅବର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—୧ । ଲୁଣ ପାଣିକୁ ନିଆଁରେ ବସାଇ

Ābarā ସେଥିରୁ ଲୁଣ ମାରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପିତ୍ତାଣ—

(ଦୈନିକ ଅଣା ୨୫୫।୩୦)

A pot for boiling salt-water for
manufacturing salt.

୨ । ଲୁଣ ମାରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ବିଅର—2. Spot or
field storing saline water for manu-
facturing salt.

ଅବରା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ. ଅବରଣ)—୧ । ଅବରଣ କରିବା;

Ābaribā ଅଭ୍ରାଦନ କରିବା; ଘୋଡ଼ାଇବା—

ଆବରଣ କରା 1. To cover; to screen; to shield.

ଉପର ପାଶେ କ୍ଷମା ହୁଏ ଅବରଣ ପଟ ।

ବ୍ୟସ୍ତ ସଦା ପର ଦୋଷ ଅବରଣା ପାଇଁ । ରାଧାନାଥ. ମହାଭାରତ ।

୨ । ଘେରି କରି ରହିବା—2. To surround.

ଅବର ଅଳକା ସୌଧ ଶିଖର । ରାଧାନାଥ. ମେଘଦୂତ ।

୩ । ଅଧିକାର କରି ବସିବା—3 To establish one's
self in authority; to occupy.

୪ । ସ୍ୱୀକାର କରିବା; ଅପଣାର କରିବା—

4 To affiliate; to treat as one's own.
to acknowledge as one's own.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ମନୋଗତ ଭାବକୁ ଗୁପ୍ତି ରଖିବା—
5 To suppress one's feelings.

ସୈର୍ବ୍ୟଶାଳା ସୈର୍ବ୍ୟ ଅବର ସେ ଭାବ ବାହ୍ୟେ ବଶନ୍ତ ଶାଢ଼ଳ ।

ରାଧାନାଥ ପାଞ୍ଚବୀ ।

୬ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଅବରଣ—

୭. 2. To undertake to do a work.

୭ । ଘୋଷିବା—7. To overspread; to over
cloud

ଅବର୍ଜନ—୧୦. କ. (ଅ+ବର୍ଜ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—ଛାଡ଼ି ପଳାଇବା—

Ābarjana ସମ୍ପର୍କ ତ୍ୟାଗ—Abandonment

ଅବର୍ଜନା—୧୦. କ. (ଅ+ବର୍ଜ ଧାତୁ+ଅନ+ଆ) ଅଳଅ; ଝାଡ଼ୁଆ—

Ābarjanā Sweepings; rubbish.

ଅବର୍ଜନ ବିସର୍ଜନ—୧୦. କ. (ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ)—

Ābarjana bisarjana ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ତ୍ୟାଗ ବା ବିର୍ଜନ—
Quite abandonment and surrender.

ଅବର୍ଜିତ—୧୦. କ. (ଅ=ସମ୍ପର୍କ+ବର୍ଜିତ=ତ୍ୟାଗ)—

Ābarjita ୧ । ପରତ୍ୟକ୍ତ—1 Abandoned

୨ । ଅନତ—2 Bent down

୩ । ଅବୃତ—3 Collected.

୪ । ସଂଯମିତ—4. Restrained.

୫ । ଓଲଟା ହୋଇଥିବା—5 Swept off

ଅବର୍ତ୍ତ—୧୦. କ. (ଅ+ବର୍ତ ଧାତୁ=ହେବା; ଘେରି ରହିବା=ଭାବ.

Ābartta ଅ)—୧ । ଜଳ ଭର୍ତ୍ତିଶ; ପାଣି ମଳା; ଜଳଭ୍ରମ—

1. Eddy; whirlpool.

୨ । ଲେମ୍ବର ଭର୍ତ୍ତିଶ; ଘୋଡ଼ା ଦେହ ଲେମ୍ବର ଦଶବିଧ ବୃତ୍ତ-
କାର ସଂସ୍ଥାନ—2 Circular rings of hair
on ten different parts of the body of
a horse.

୩ । ମେଘବିଶେଷ—3. A form of cloud,
cumulus cloud.

୪ । ରତ୍ନାବର୍ତ୍ତ ନାମକ ମଣି—4 A kind of gem.

୫ । ପରିବର୍ତ୍ତ; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ—5. Revolution; gyration.

୧	ର	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଚଳ	ସ	କ	ଗ.ସ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

୬ । ଦେହମାନଙ୍କର ଚୂର୍ଣ୍ଣକାର ଲେମ୍ବୁମାନ—

6. Circular rings of fur on the bodies of animals.

ଅବର୍ତ୍ତକ—ସଂ. କ (ଅବର୍ତ୍ତ + କ)—୧ । ମେଘବିଶେଷ; ନିର୍ଜଳମେଘ—

Ābarttaka 1 A kind of rainless cloud

[ଦ୍ର—ମେଘ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

୭ । ମେରୁଦଣ୍ଡର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅସ୍ଥି ଖଣ୍ଡ—

The individual bones of the spine.

ସଂ. ବିଣ.—୧ । ଆବରକ—1. Covering

୨ । ଅବୃତ୍ତକରକ—2 Revolving

ଅବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. କ (ଅ + ବୃତ୍ତ ଧାତୁ = ହେବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ābarttana ୧ । ତରଳାଇବା; ଅଭୁଷଣକାରୀ—

1 Fusing melting.

୨ । ଦୂର୍ଣ୍ଣନ; ମନ୍ଥନ—2. Revolution; churning.

୩ । ପୁନଃ ପୁନଃ କରଣ—3. Repeated doing

୪ । ପୁନରାଗମନ—4. Coming again;

returning.

୫ । ବେଢ଼ିବା; ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବେଞ୍ଚନ (ପ୍ରାଚୀରାଦି)—

5. Surrounding.

୬ । ଘାଉଁର ଖାଇବା - 6. Revolving; gyrating.

୭ । ବିଷ୍ଣୁ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—7. A name of Bishṇu.

ଅବର୍ତ୍ତନବାଦ—ସଂ. କ. (ଅବର୍ତ୍ତନ + ବାଦ)—ସ୍ମୃତିପରେ ଜୀବର

Ābarttanabāda ପୁନର୍ଜନ୍ମ ସଂସାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବା-

ବିଶ୍ୱାସ—The belief in future birth after

death; the theory of transmigration of

soul.

ଅବର୍ତ୍ତନବାଦୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଅବର୍ତ୍ତନ + ବାଦୀ)—ଯେଉଁ ଲୋକ

Ābarttanabādī ବିଶ୍ୱାସ କରେ ଯେ ଜୀବ ମୃତ୍ୟୁପରେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ

(ଅବର୍ତ୍ତନବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) ସଂସାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରେ—

Believing in the theory of transmigration

of soul.

ଅବର୍ତ୍ତନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ବୃତ୍ତ + ଅଧିକରଣ, ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Ābarttani ୧ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଗଳିତ କରିବାର ପାତ୍ର; ଧାତୁ

ଅଭୁଷଣକାରୀ ପାତ୍ର; କୋର—1. Melting pot; crucible

୨ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅଭୁଷଣକାରୀ; ଲୁମ୍ବ; ଅଣକ—2 Spoon; wooden ladle.

୩ । ଉତୁରୁଡ଼ି (ହରେକୃଷ୍ଣ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)

3. Utururdi (See)

ଅବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବର୍ତ୍ତ + କର୍ମ. ଇ)—୧ । ଲେଉଟିବା;

Ābarttita ପୁନରାଗତ—1 Returned; come back.

୨ । ଅଭୁଷଣକାରୀ—2. Stirred while boiling or melting.

୩ । ଅଭ୍ୟସ୍ତ—3. Habituated.

୪ । ଗୁଣିତ—4. Multiplied

୫ । ଆଚ୍ଛାଦିତ—5. Covered

୬ । ବେଷ୍ଟିତ—6. Surrounded.

ଅବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ = ମାରିବା + କର୍ମ. ଇ)—ଉତୁରୁଡ଼ି;

Ābarhita ସମୂଳେ ଉତ୍ତାଡ଼ିତ—Uprooted

ଅବଳି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ବଲ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ. ଇ)—

Ābali ୧ । ଶ୍ରେଣୀ; ପଂକ୍ତି; ଧାଡ଼ି—1. Row; line

୨ । ସମୂହ—2 Collection.

୩ । ବଂଶ—3 Lineage; family

୪ । ଏକସାଧ—4. A set; series.

ଅବଳି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ଅବଳର ଅନ୍ୟରୂପ—

Ābali Another form of Ābali.

ଅବଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅବଳ + ଭାବ. ଇ)—ଦୁର୍ବଳତା—Weakness.

Ābalya

ଅବଶ୍ୟକ—ସଂ. ବିଣ (ଅବଶ୍ୟ = ନିଶ୍ଚୟ + ଭାବ. ଇ)—୧ । ପ୍ରୟୋଜନୀୟ;

Ābasyaka ଦରକାର—1 Necessary; needful

୨ । ଅବଶ୍ୟକ—2 Inevitable

୩ । ଯାହା ନ ହେଲେ ନ ଚଳେ—3 Indispensable.

୪ । ନିରବକାଶ—4 Incessant; without

leisure.

ଦେ. ବି.—ଦରକାର; ପ୍ରୟୋଜନ—Necessity; need.

ଅବଶ୍ୟକତା—ସଂ. ବି (ଅବଶ୍ୟକ = ପ୍ରୟୋଜନୀୟ + ଭାବ. ଇ)—

Ābasyakatā ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା—Necessity; need.

ଅବଶ୍ୟକୀୟ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅବଶ୍ୟକ)—୧ । ଦରକାର;

Ābasyakiya ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—1 Necessary

୨ । ଜରୁରୀ—2. Urgent.

[ଦ୍ର—ଅବଶ୍ୟକ ବିଶେଷଣ ପଦ । ତହିଁରୁ ପୁଣି 'ଇୟ' ପ୍ରତ୍ୟୟ

କରି ବିଶେଷଣ କରିବା ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ; ତେଣୁ ଅବଶ୍ୟକୀୟ

ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଭ୍ରମାସ୍ପଦ ।]

ଅବସଥା—ସଂ. ବି. (ଅ + ବସ୍ ଧାତୁ = ବାସ କରିବା + ଅଧିକରଣ ଅଥ;

Ābasatha ଯହିଁରେ ଲୋକ ବାସ କରନ୍ତି)—

୧ । ଅବସଥା (ଦେଖ,—1. Abasatha (See)

୨ । ବ୍ରତବିଶେଷ—

2. Name of a religious austerity.

ଅବସଥା—ସଂ. ବି. (ଅବସଥା + ଥା)—

Ābasathya ୧ । ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ—1. The stage of a house-holder.

୨ । ଗୃହସମ୍ପର୍କୀୟ ଲୌକିକ ଅଗ୍ନି—2. Domestic fire.

୩ । ବର୍ମାଦିବିଧି—3. Fire used in vedic rites.

ମାଧ୍ୟମରେ ଦେବେ ଅବସିତ ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟରେ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବସିତ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପୁଣ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଏ ଯଥାର୍ଥରେ ନ ମନେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଅବସିତ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପୁଣ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ବାଇ' ନ ମନେ 'ବା' ଗୋଟିଏ; 'ବୁ' ନ ମନେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଠରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ' ନ ପାଠରେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳବଦ' ନ ପାଠରେ 'ଅଳବଦ୍' ଦେଖିବେ ।

୪ । ପଞ୍ଚପ୍ରକାର ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟରୁ ଅଗ୍ନି ବିଶେଷ —

4 Name of one of the five sacrificial fires.

ଅବସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ଅବ+ସୋ ଧାତୁ=ନାଶ କରିବା, ଶ୍ରାପନ
Ābasita କରିବା+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉଣ୍ଡାରେ ଶ୍ରାପିତ—

1 Stored; treasured.

୨ । ସଂଗୃହୀତ—2 Collected; gathered,
heaped up

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ବା ଲୁଲ୍ଲା ଦ୍ଵାରା ପରିଷ୍କୃତ (ଶସ୍ୟାଦି)—
3 Cleansed by fanning; winowed.

୪ । ନିର୍ଣ୍ଣୀତ; ଅବଧାର୍ଯ୍ୟ—4. Ascertained,

୫ । ଅବସାଦପ୍ରାପ୍ତ; ସମାପ୍ତ—5. Completed.

ଅବହା—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ବହ ଧାତୁ=ବହନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;
Ābaha ଏହି ଶବ୍ଦ କେତେକ ଶବ୍ଦର ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ;
ଯଥା—ଉତ୍ସାବହ; ଦୁଃଖାବହ)—ଦେନକାଶ୍ଵ; ଜନକ;
ଉତ୍ପାଦକ—(A suffix added to nouns to
denote Carrying; producing.

ସଂ. ବି — ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଗବିଶିଷ୍ଟ ବାୟୁବିଶେଷ —

1 A kind of wind of a given
velocity.

୨ । ଯେଉଁ ପବନ ବୃଷ୍ଟିରେ ବହେ—2. Atmosphere.

ଅବହାନ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବହ ଧାତୁ=ବହନ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—
Ābahana ୧ । ବହନ; ବହନ—1. Carrying

୨ । ଉତ୍ପାଦନ—2. Producing; generating.

ଅବହାବାୟୁ—ସଂ. ବି. (ଅବହା ପ୍ରୟୋଗ; ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା ଭୁଲ—ପା.
Ābahabāyu ଅବହାଭାଷା=ଜଳ ବାୟୁ ବୃଣ୍ଡାଳର ଉପରସ୍ଥ
ବାୟୁ—The atmosphere

ଅବହାମାନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ+ବହ ଧାତୁ=ବହନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.
Ābahamāna ଅନ)—୧ । ଜମାଗତ; ଚରକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ—
1. Coming down from time
immemorial.

୨ । ଯାହା ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ତଳ ଅସ୍ପଷ୍ଟ—

2. Current since time immemorial.

୩ । ଯାହା ବହୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ—3. Flowing on.

ଅବହାମାନକାଳ—ସଂ. ବି. — ଚରକାଳ; ବହୁ ପୂର୍ବକାଳ ଠାରୁ ଅଜ୍ଞ
Ābahamānakāla ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତଳ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବାଳ—
Time immemorial.

ଅବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ (Interjection used to
Ābā denote.)—

୧ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟ—1. Wonder.

୨ । ଦୁଃଖମୂଳକ—ଅହୋ! ଅହା !—2. Grief—Ah;
Aha !

ପ୍ରାଦେ. (କନ୍ଧ ଭାଷା) ବି.—କନ୍ଧମାନଙ୍କର ଗ୍ରାମନାୟକ—

The village head amongst the Kandhas.

ଅବାଆବା—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ଵନ୍ୟନୁକରଣ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ
Ābābābā ଉଚ୍ଚାରିବା ଶବ୍ଦ—

Sound uttered by people in great distress.

ଦୁଃଖ ସ୍ଥାନ ବଦଳ ନ ଶୁଣି ସେନାପ

ଆବାଆବା ବୋଲି ଡାକିଲେ ଅଗଣେ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅବାକାବା—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅବାକ)—୧ । ଅବାଖାବା (ଦେଖ)

Ābākābā 1 Ābākābābā (See)

ଅବାକ୍ ୨ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟମାନ, ଚରୁପେ, ଚଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ ହୋଇ—

ସଂହତ; ମୌଚକ୍ 2. In a bewildered manner.

ଦେ. ବିଶ. — ୧ । ଚଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ; ସ୍ତବ୍ଧ—

1 Bewildered.

୨ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟମାନ—2. Astonished.

ଅବାଖାବା—ଦେ. ଅ.—ଅସମାନଭାବରେ; କେଉଁଠାରେ ବେଶି
Ābākābābā କେଉଁଠାରେ କମ୍, କେଉଁଠାରେ ବା ନାହିଁ
ଆବାଧାଆବାଧା, ଆବାଧାଆବା ଏପରିଭାବରେ; ଏଠେଇଁ ସେଠେଇଁ—
Unequally; unevenly; here and there.

ତେଲ ଲଗାଇବ ଆବାଖାବା, ଶାଢ଼ୀବିଶେଷ ଆବା

ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଚରହୋଇ ମାଛ ବସଥିବା ଜାବା—ତପ ।

ଦେ. ବିଶ. — ଅସମତଳ; ବରୁଣ—Uneven; rough.

ଅବାଜ୍—ବୈଦେ. ବି.—ଅବାଜ୍ (ଦେଖ)

Ābāj Abāj (See)

ଅବାଜ୍—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ.—କାବାଜ୍; ଓଜ୍ଞ—

Ābārdi Foolish; dull; dunce.

ଓଜ୍ଞ

ଗାଡ଼ି; ଓଜ୍ଞ

ଅବାଆବା—ଦେ. ଅ.—ଅବାଖାବା (ଦେଖ)

Ābāthābā Ābākābābā (See)

ଅବାଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଭୂମିକୁ ଗୁଣ କରି ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ—
Ābād Cultivation; agriculture.

ଆବାଦ ବୈଦେ. ବିଶ.—୧ । ବୃକ୍ଷ; ଚଷାଯାଇଥିବା—

ଆବାଦ 1 Cultivated.

୨ । ଜନପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Full of men.

୩ । ଲୋକାଧିଷ୍ଠିତ—3. Inhabited.

ଅବାଦୀ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ)—୧ । ବୃକ୍ଷ ଚଷାଯାଇଥିବା (ଭୂମି)

Ābādī 1. Cultivated (field)

(ଅବାଦୀ—ବିଷୟ) ୨ । ଲୋକାଧିଷ୍ଠିତ—2 Inhabited.

ବୈଦେ. ବି—୧ । ବାସସ୍ଥାନ—1. Habitation.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୨ । ଗ୍ରାମନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ—2. Village-site; land near a village.

ଆବାପ—ସ. ବି (ଆ+ବପ୍ ଧାତୁ=ବପନ କରିବା, ଶବ୍ଦ ବ୍ୟୟକ
Ābāpa ଚନ୍ଦ୍ରା କରିବା+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଶତ୍ରୁରାଜ୍ୟ ଚିନ୍ତା;
ଶତ୍ରୁବିଷୟକ ଚିନ୍ତା—1. Thought about
enemy's country or movements.

୨ । ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା—2. Governance of a
kingdom.

୩ । ଶଳ୍ୟବିପନ; ମଞ୍ଜି ବୁଣିବା—3. Sowing.

୪ । କଳଶାଦି ଭୂଷଣ—4. Bracelet, wristlet and
similar ornaments.

୫ । ଉନ୍ନତ ଅବନତ ଭୂମି; ବନ୍ଧୁର ଭୂମି—

5 Uneven country; undulating land.

୬ । ମିଶ୍ରଣ; ଅନ୍ୟ—6. Mixing together.

୭ । (+ଅଧିକରଣ. ଅ)—ଅଳବାଳ; ମନ୍ଦା—

7. Basin at the foot of a tree for
watering

୮ । ପାତ୍ରବିଶେଷ; ଥଳୀ—8. A bag

୯ । ପ୍ରଧାନ ହୋମ—9. A chief fire-sacrifice

ଆବାପକ—ସ. ବିଣ. (ଆ+ବପ୍ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ବପନକାରୀ—
Ābāpaka Sowing.

ସଂ. ବି.—କଳସାଦି ଭୂଷଣ—Wristlet and other
ornaments.

ଆବାପନ—ସ. ବି. (ଆ+ବପ୍ ଧାତୁ, ଶିତ; ବାପି ଧାତୁ+କରଣ. ଅନ)—
Ābāpana ୧ । ସୁତନ୍ତ୍ର; ଚନ୍ଦ୍ର—1. Loom.

୨ । କେଶାଦିର ସମ୍ପର୍କ ମୁଣ୍ଡ—

2. Shaving of the head.

୩ । କଳଶ—3. Bracelet; bangle.

ଆବାଲ—ସଂ. ବି. (ଆ+ବଲ୍ ଧାତୁ=ବିବା; ଶୋଳିବା+କର୍ମ. ଅ)—
Ābāla ଅଳବାଳ; ଗଛ ମୂଳରେ ପାଣି ଦେବା ପାଇଁ ମନ୍ଦା—

A basin raised at the foot of a tree for
watering.

କି. ବିଣ (ଆ=ଅବଧି+ବାଳ)—ବାଲ୍ୟାବଧି—From
infancy.

ଆବାଲି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ଜାତ) ବିଣ. ପୁଂ.—ଅଳବଲିଆ (ଦେଖ)
Ābāli Alabaliā (See)

(ଅବାଲି—ଶ୍ରୀ)

ଆବାଲିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ଜାତ) ବିଣ. ପୁଂ.—ଅଳବଲିଆ (ଦେଖ)
Ābāliā Alabaliā (See)

ଆବାଲ୍ୟ—ସ. ଅ (ଅବ୍ୟୟିଭାବ; ଆ+ବାଲ୍ୟ)—ବାଲ୍ୟକାଳରୁ—
Ābālya From infancy.

ଆବାସ—ସ. ବି. (ଆ+ବସ୍ ଧାତୁ=ବାସ କରିବା+ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Ābāsa ଯେଉଁଠାରେ ବାସ କରାଯାଏ; ବାସସ୍ଥାନ; ଘର—

Abode; habitation; residence; dwelling.

ଆବାହନ—ସଂ. ବି (ଆ+ବାହ୍ ଧାତୁ=ଆହ୍ୱାନ କରିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Ābāhana ୧ । ନିମନ୍ତ୍ରଣ; ଆହ୍ୱାନ—1. Invitation.

(ବିସର୍ଜନ—ବିପଦ) ୨ । ପୂଜାସ୍ଥାନକୁ ଅମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା—

2. Invokation by means of mantras.

ଦେ. ବିଣ. (ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ; ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଓ ସନନ୍ଦ)—ମୃତ—
Dead; deceased.

ଆବାହନବିସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ବିପଦତାର୍ଥସଂହାର)—ତାହା ଓ

Ābāhanabisarjana ତ୍ୟାଗ କରିବା—Calling and
dismissing a person.

ଆବାହନ ହେବା—ଦେ. ପ୍ରାଚୀନ. କି. (ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ଓ ପ୍ରାଚୀନ

Ābāhana hebā ସନନ୍ଦ)—ମୃତ ହେବା; ମରିବା; ପରଲୋକ
ଗମନକରିବା—To die

ଆବାହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଆ+ବହ୍ ଧାତୁ ଶିତ; ବାହ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Ābāhita ୧ । ଅମନ୍ତ୍ରିତ; ଆହୂତ—1. Invoked; invited.

୨ । ନିକଟକୁ ଆନତ—

2. Brought near, conducted; conveyed.

ଆବି—ସଂ. ବି.—ଅନ୍ଧକ ଦୈତ୍ୟର ପୁତ୍ର—

Ābi The son of the demon Andhaka.

[ଦ୍ର—ଏ ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଉପ ଧରଣରୁ ମହାଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିହତ
ହୋଇଥିଲା ।]

ଆବିକ—ସଂ. ବି. (ଆବି=ମେଷ+ଉଦମର୍ଥେ. କ)—କମ୍ବଳ—

Ābika Blanket (consisting of sheep's wool)

ସଂ. ବିଣ.—ମେଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to sheep.

ଆବିଗ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ଆ=ବିଶେଷ+ବିଦ୍ ଧାତୁ=ଭୁତ ବା ବଞ୍ଚିତ

Ābigna ହେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଭୟବିଶ୍ୱାସ; ଭୀତ—

1. Frightened; terrified; terror-
stricken.

୨ । ଉତ୍ତରରେ କମ୍ପମାନ—2. Shivering through
fear.

ସଂ. ବି.—କରମର୍ଦ୍ଦକ ଗୁଣ; ଶାଣିଆଁ ଗୁଳୁ—

A medicinal plant.

ଆବିଦ୍ଧା—ସଂ. ବିଣ. (ଆ=ସମ୍ପର୍କ+ବ୍ୟଧି ଧାତୁ=ଯୋଡ଼ିବା; ଯୋପାଡ଼ିବା
Ābiddha +କର୍ମ. ତ)—୧ । ବକ; ବୁଟିଲ—

1. Bent; curved.

୨ । ନିଷିଦ୍ଧ; ଫେରାଇ—

2. Thrown away; sent forth.

୩ । ଭଗ୍ନ—3. Broken asunder.

୪ । ବିକ, କଣା ବା ଛତ୍ର କରାଯାଇଥିବା—

4. Perforated; bored.

ସାଧାରଣ ଘେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଓ ବା. ଚିତ୍ତିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ ଘେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ଘେବେ ସେହି ଅନ୍ତର ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚିତ୍ତିତ ବସ୍ୟତା ଓ ବା ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠକୁ ଦେବ । ଉଦା :— 'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଦ' ଗୋଷ୍ଠିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ

* । ନିରସ୍ତ; ଅଭିଭୂତ—5 Overpowered.

୬ । ମୂର୍ଖ—6. Illiterate.

ଆବିଧା—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ବିଧା ଧାତୁ=ପୋଷାକ+କରଣ. ଅ)—

Ābidha ୧ । ପୋଷାକ—1 Awl

୨ । ବଢ଼େଇର ଛଦ୍ର କରିବା ଯନ୍ତ୍ର; ଭର୍ଷ—

2. Drill; boring instrument

ଆବିର୍ଭବନ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ=ଦେବା+ଭାବ.)

Ābirbhabana ଅନ)—ଆବିର୍ଭାବ (ଦେଖ)

Ābirbhāba (See)

ଆବିର୍ଭାବ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ=ଦେବା+ଭାବ. ଅ)—

Ābirbhāba ୧ । ପ୍ରକାଶ; ଉଦୟ—

(ଉଦୟାବ—ଉଦୟାବ) 1. Appearance; manifestation.

୨ । ପୁଣ୍ୟରେ ଅବତରଣ—2 Advent.

୩ । ଉପସ୍ଥିତି; ଜନ୍ମ—3 Development, birth

୪ । ଉଦୟ—4 Rise

ଆବିର୍ଭୂତ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ=ଦେବା+କର୍ତ୍ତୃ.)

Ābirbhūta ୧ । ଉଦୟ—1. Risen.

୨ । ପ୍ରକାଶିତ—2 Become manifest; breaking or bursting up.

୩ । ଜାତ—3 Born

୪ । ଉପସ୍ଥିତ; ଆଗତ—4 Appearing; arrived.

ଆବିର୍ମୁଖୀ—ସଂ. ବି. ଚକ୍ଷୁ; ଆଖି—Eye

Ābirmukhī ଶବ୍ଦରେ, ଆବିର୍ମୁଖୀ ହେଉ, ଚକ୍ଷୁର ନାମ ସେ ଅଟେ ।
କରଣାଥ. ଶୁଣକେ ।

ଆବିଳ—ସଂ. ବି. (ଆ+ବିଲ୍ ଧାତୁ=ଭେଦ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ābila ୧ । କଳୁଷିତ; ଅସ୍ପଷ୍ଟ—1. Foul; turbid.

(ଆବିଳତା—ବି) ୨ । ସନ୍ଦିଗ୍ଧ; ପାପୀ—

2. Suspicious; guilty; sinful.

୩ । ଅଭିଭୂତ—3. Perturbed.

ଆବିଷ୍କରଣ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ=କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Ābishkarana ଭବ. ଅନ)—

୧ । ଉଦ୍ଭାବନ; କୌଣସି ଅଜଣା କଥାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା—
1. Discovering

୨ । କୌଣସି ନୂଆ କଥା ବାହାର କରିବା—

2. Inventing

୩ । ପ୍ରକଟନ; ପ୍ରକୃତ ବସ୍ୟକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରିବା—

3. Act of rendering a thing apparent or visible.

ଆବିଷ୍କରଣୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନାୟ)—

Ābishkaraniya ଯାହା ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ହେବ, ଅଥବା

କରିବା ଉଚିତ ବା ଆବିଷ୍କାର—Fit to be
discovered or invented.

ଆବିଷ୍କାର—ସଂ. ବି. ସ୍ତ. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅ)—

Ābishkāra ଅପ୍ରକାଶିତ ଅଥବା ଅପରିଚ୍ଛାତ ବସ୍ୟର ପ୍ରକାଶ

(ଉଦ୍ଭାବନ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।)—

Discovery.

ଆବିଷ୍କୃତ—ସଂ. ବି. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Ābishkruta ପ୍ରକାଶିତ; ପ୍ରକଟିତ—Discovered; found
out; made apparent or visible

ଆବିଷ୍କୃତ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ. (ଅବିଷ୍=ପ୍ରକାଶ+ଭୁ ଧାତୁ+ଭାବ. ଯ)

Ābishkriyā +ସ୍ତ. ଅ)—

ଆବିଷ୍କରଣ (ଦେଖ)

Ābishkarana (See)

ଆବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. ୧ । (ଆ+ବିଷ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବେଶ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—

Ābishta କର୍ମ. ତ)—୧ । ବ୍ୟାପ୍ତ—1 Pervaded.

(ଅନାବିଷ୍ଟ—ବିପ୍ରସ୍ତ) ୨ । ଭୁବିଷ୍ଟ—

2. Possessed (as with spirit or demon)

୩ । ପ୍ରବିଷ୍ଟ—3 Entered.

୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ମନୋଯୋଗୀ; ତତ୍ପର; ଅଭିନବିଷ୍ଟ—

4. Attentive; intent; bent upon.

* । ଅସକ୍ତ—5. Addicted to.

ଆବିଷ୍—ସଂ. ଅ. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ଭୁ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.)

Ābis ଇଷ୍—ଏହି ଶବ୍ଦ କୁ ଧାତୁ ଓ ଭୁ ଧାତୁ ପୂର୍ବରେ ପ୍ରକାଶ
ଅର୍ଥରେ କେବଳ ମାତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—ପ୍ରକାଶ—

Apparent (this is used before the root
'kṛu' and is never used any where
else.)

ଆବିତ—ସଂ. ବି. (ଆ+ବି ଧାତୁ=ସେଷଣ କରିବା+କରଣ. ତ)—

Ābita ୧ । ଦକ୍ଷିଣାଂଶ ପ୍ରାପ୍ତିତ ଯଜ୍ଞସ୍ତ୍ର—

1. Sacred thread placed on the right
shoulder.

୨ । (ଆ+ବି+ଭୁ ଧାତୁ+ତ)—ଗତ, ଅତୀତ—

2. Gone; past.

ଆବିର—ସଂ. ବି. (ଆ+ବି+ଭୁ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ମ. ଅ)—

Ābira ରଞ୍ଜକଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ଫଗୁ; ଅବିର—A red powder.
(made from the root of ginger).

ଆବୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବୁ)—

Ābu ୧ । ଶରୀରର ମାଂସଲ ଅଂଶର ଖିଲ—

ଆବ 1. A wen; a temour; a fleshy part of
the body.

ବହୁତ ମାତ୍ରାରେ ବେକରୁ ପିଟି ଯାଏ,

ଏକ ରଞ୍ଜକ ସେ ଅବୁର ପଦ୍ମସ୍ତ—ବୃଷ୍ଟିହୃ. ମହାବରତ. ବସନ୍ତ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଚ	ଶ, ଷ	ଜ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଡ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈଃ	ଉଃ	ଋଃ

୨ । ଅବୁ ପର ବାହାରସ୍ଥ ବା ବୃକ୍ଷର ଗଣ୍ଡି ବା ଶାଖାର କାଠୁଆ
ଅଂଶ—2. A tumorous protuberance
of wooden matter bulging out from
the body of trees.

ଅବୁଅ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବୁସ୍ତୁ—1 Tuberculated.

Ābuā ୨ । କରୁ—2. Rough; full of circular
ଆବୁଡ଼ାଆବୁଡ଼ା; ଆବୁଆବୁ protuberances or knots.
ଅବୁଅଛାଟି କହିବା—ଦେ. କି—ମନରୁ ଗଢ଼ି କୌଣସି କାଳ୍ପନିକ
Ābuāchhāṭi kahibā କଥା କହିବା—To speak
ମନଗଟା କଥା ବଳା things which are unreal or
conjectured.

ଅବୁଆବୁ—ଦେ. ବିଶ—ଅବୁଆ (ଦେଖ)

Ābuābu Ābuā (See)

ଅବୁଆବୁଆ—ଦେ. ବିଶ—ଅବୁଆ (ଦେଖ)

Ābuābuā Ābuā (See)

ଅବୁଆବୁଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ବା ସସ୍ପଷ୍ଟ—

Ābukhābuā 1. Indistinct.

ଏବଡ଼ୋଏବଡ଼ୋ ୨ । ଅବୁଡ଼ାଖାବୁଡ଼ା (ଦେଖ)

2 Āburdākhāburdā (See)

ଅବୁଡ଼ାଖାବୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅସମତଳ; ବକରୁ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—

Āburdākhāburdā Rough; uneven; undulating.
ଆବଡ଼ାଆବଡ଼ା

ଅବୁଡ଼ାଜାବୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଅବୁଜାକାବୁ (ଦେଖ)

Āburdājāburdā Ābrājābrā (See)

ଅବୁଡ଼ାପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗ ବଳି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ

Āburdāpardibā କରିବାକୁ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା—

1 To be eager to do a thing by over-
*loping others.

୨ । ବହୁ ଲୋକ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପରସ୍ପର ପକ୍ଷରେ
ସଂସର୍ଗରେ ଆସିବା—2 (many persons) To
come in contact with one another
simultaneously.

୩ । ଦରକାର ନ ଥିବା ବେଳେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ
ପ୍ରବେଶ କରିବା—3 To undertake a work
when it is not necessary.

ଅବୁଡ଼ିପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଅବୁଡ଼ାପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Āburdipardibā Āburdāpardibā (See)

ଅବୁତାବୁ—ଶ୍ରୀ. ଅ. (ସଂ. ଅବତୁବଃ)—(ଦେବତା) ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ରକ୍ଷା

Ābutābu କରନ୍ତୁ—(Deity) Preserve you.

ଅବୁତାବୁ; ଅବୁଥବୁ ଅବୁତାବୁ ବିଶ୍ୱାସୀ ମା ଗୋଇଲେ ପଥରେ ପ୍ରା—

ଆସନ୍ତାବୁ ଶତ୍ରୁରଞ୍ଜନଗୀତ ।

ଅବୁତ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ବନ୍ଧ + ତୁ = ଜାଣିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ବା
Ābutta ଅ + ଅପ ଧାତୁ + ଉତ; ଯାହାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧରୁପେ
ଜଣା ଶୁଣା ଅଛି)—ଭଗିନୀପତି; ଭଣ୍ଡୋଇ (ନାଟକରେ
ଭଗିନୀ ପତିଙ୍କୁ ଏହି ଶବ୍ଦରେ ଡକା ଯାଏ)—

Sister's husband

ଅବୁର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବରଣ; ଭୂଳ — ଅ. ଅବୁର) —

Ābura ୧ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ଉଚ୍ଚତ୍ତ୍ୱ—1 Prestige; honour.

ଆବୁ ମୋର ବନ୍ଧୁ ତୁ ମୋ ଅବୁର. ମୁଁ ସେତେ ଦିନ ସେ ବିଗଳ
(ବେଅବୁର—ବିପକ୍ଷ) ଦେଖ ରେ—ବିବିଧାର୍ଥ ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ଅବର (ଦେଖ)—2. Abara (See)

ଅବୁରସାବୁର ହେବା—ଦେ. କି—ବ୍ୟତିକ୍ୟସ୍ତ ହେବା; କାକର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
Āburasābura hebā ବିମୁକ୍ତ ହେବା—To be at a loss;
to decide what to do.

ଅବୁରାଅବୁର—ଦେ. ବି—୧ । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ନିଜର ବୋଲି
Āburāāburi ଗ୍ରହଣ କରିବା—

1. Mutual acceptance of two persons.

୨ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗ ବଳି କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା—

2. Eagerly and voluntarily undertaking
to do a work.

ଅବୁରିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି.—ଅବୋରିବା (ଦେଖ)

Āburibā Āboribā (See)

ଦକ୍ଷିଣ ଦ୍ୱାର ଅବୋରି ରହିଲେ—ବିଷକାଥ, ବିଷକାମାୟଣ ।

ଅବୁଲ୍‌କାବୁଲ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଭିଳାଷି (ଦେଖ)

Ābulkābul Āulabāula (See)

ଅବୁଲ୍‌ହଜାଲ୍—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଅକବରଙ୍କ
Ābulphajal ପ୍ରିୟତମ ଅମାତ୍ୟ—Name of a minister
of the Mogal emperor Akbara.

[ତ୍ର—ଏ ଜଣେ ବିହାନ, କବି ଓ ସୁଲେଖକ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ
ରଚିତ ଅଭିଳାଷକବ୍ୟ ଓ ଅକବରନାମା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଐତିହାସିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ।
କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏ ନିଜ ୨୨ ବେର ତ୍ରବ୍ୟ ଖାଉଥିଲେ ଓ
ମୁସଲମାନ ଧର୍ମରେ ଆସ୍ତ୍ରବାନ ନ ଥାଇ ଏକ ନୂତନ ଇଲାହୀ ଧର୍ମ
ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର ଜନ୍ମ ୧୫୫୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଓ ମୃତ୍ୟୁ
୧୬୦୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଅକବରଙ୍କ ପୁତ୍ର ସେଲିମ୍‌-
ଦ୍ୱାଦ୍ ବିହତ ହୋଇଥିଲେ ।]

ଅବୁଲ୍‌ବାକୁଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଭିଳାଷି (ଦେଖ)

Ābulbākul Āulabāula (See)

ଅବୁତ—ସଂ. ବି. [(ଅ + ତୁ ଧାତୁ) = ଅବରଣ କରିବା + ଉତ. ତୁ]—

Ābrut ଅବୁତ—Contiguity; the state of being
serial.

ଅବୁତ—ସଂ. ବିଶ. [(ଅ + ତୁ ଧାତୁ) = ଅବରଣ କରିବା + କର୍ମ. ତ] —

Ābruta ୧ । ଅବୁତ—1. Covered.

୨ । ବେଷ୍ଟିତ—2. Enveloped

। ଆଦି ଯେତେ ଅପର ସ୍ଥାନରେ ଯେତେ ଯେତେ ଅବୁଦ୍ଧ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯେତେ ଅବୁଦ୍ଧ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁତର ଗଣ୍ଡା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଯେତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ୧ ଓ ୨ ଯୋଡ଼ିଲେ ଯେତେ ଏ ଯୋଡ଼ିବାରେ ୨ ମଧ୍ୟରୁ ଯେତେ ଏକ ସ୍ଥାନ ପ୍ରାୟେ ଯେତେ କରାଯାଏ । ବା ଯେତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ୧ ଓ ୨ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ଯାଉଁ ନ ମିଳିଲେ 'ୟା' ଯୋଡ଼ିଲେ; 'ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ୟା' ଯୋଡ଼ିଲେ; 'ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ୟା' ଯୋଡ଼ିଲେ; 'ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ୟା' ଯୋଡ଼ିଲେ; 'ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ୟା' ଯୋଡ଼ିଲେ ।

୩ । ବ୍ୟାପ୍ତ—3. Surrounded as by a layer.

୪ । ବିସ୍ତାରିତ—4. Spread

୫ । ଅଜ୍ଞାନାବୃତ—5. Steeped in ignorance.

୬ । ପୂରିତ—6 Filled up

୭ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭିତ୍ତିରେ ଉତ୍ତ ଜନ୍ମା ଗର୍ଭ ଜାତ (ସନ୍ତାନ)—

7 (child) Born from a Brāhmaṇa-father and ugra-mother.

ଅବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—୧ । (ଅ+ବୃ ଧାତୁ=ଅବରୋଧ କରିବା+
Ābruti ଭାବ. ଇ)—୧ । ଅବରଣ—1. Covering.

୨ । ଅଛାଦନ—2. Hiding.

୩ । ବିରୋଧନ—3. Disappearance.

୪ । ବେଶ୍ମନ—4. Surrounding

୫ । (+ କରଣ ଭ)—ପ୍ରାଚୀର—

5. Compound-wall.

ଅବୃତ୍ତ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—୧ । (ଅ+ବୃ ଧାତୁ=ଅବରୋଧନରେ+ବୃତ ଧାତୁ=
Ābrutta ଯିବା+କର୍ମ. ଭ)—୧ । ପଢ଼ିତ—1 Studied.

୨ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଅଭ୍ୟସ୍ତ—2. Repeated.

୩ । ଗୁଣିତ—3. Multiplied

୪ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଭ)—ଚକ୍ରାକାରରେ ଗମନ କରୁଥିବା—
4. Turned round; whirled.

୫ । ଆଗତ—5. Come.

୬ । ନିବୃତ୍ତ—6 Ceased

୭ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପ୍ରକାର ମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରୁ ମଣ୍ଡଳବିଶେଷ—

A kind of circular figure

ଅବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ+ପୁନଃ ପୁନଃ+ବୃତ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+
Ābrutti ଭାବ. ଇ)—୧ । ପୁନଃଗମନ—1. Returning;
coming again.

୨ । ଆଗମନ—2 Coming.

୩ । ପ୍ରେରଣାପ୍ରାପ୍ତି; ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହେବା—3. Rebirth;
transmigration after death.

୪ । ପୁନଃ ପଠନ; ଅଭ୍ୟାସ—4. Repetition

୫ । ଗୁଣନ; ଗୁଣି ହେବା—5. Getting by heart.

୬ । ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନ କରି ପଢ଼ିବା; ଘୋଷିବା—

6 Reading aloud.

୭ । ପାଠ କରି ପଢ଼ିବା—7. Reciting

ଅବେ—ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ.—ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ ଅବଜ୍ଞାତଙ୍କ ସମ୍ବୋଧନ—
Ābe A word used in addressing low

persons

ଅବେଶ—ସଂ. ବି. (ଅ+ସମ୍ପାଦ+ବିତ୍ ଧାତୁ=ଭୟ ପାତନ; ଭୟ
Ābegā କରିବା+ଭାବ. ଅ)—୧ । ଉତ୍ତରାନ୍ତରାପଣ—

1. Hurry; haste.

୨ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ—2 Mental derangement.

୩ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ—3. Perturbation of mind.

୪ । ବ୍ୟାକୁଳତା; ଅସ୍ଥିରତା—

4 Anxiety; restlessness.

ଅବେଶ—ସଂ. ବି.—ବୃଦ୍ଧିଦାୟକ (ଦେଶ)

Ābegi Bruddhadāraka (See)

ଅବେଦକ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବେଦ ଧାତୁ ଶିତ; ବେଦ ଧାତୁ=
Ābedaka ଜଣାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ଯେ ଅବେଦନ
କରେ; ନବେଦକ—1. Applicant

୨ । ପ୍ରାର୍ଥକ—2. Praying

୩ । ଯେ ନାଲିସ୍ କରେ—

3 Petitioner; complainant.

୪ । ବିଜ୍ଞପକ—4. Informant.

ଅବେଦନ—ସଂ. ବି (ଅ+ବେଦ ଧାତୁ ଶିତ; ବେଦ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—
Ābedana ୧ । ନବେଦନ—1 Representation.

୨ । ବିଜ୍ଞପନ—2. Notifying.

୩ । ପ୍ରାର୍ଥନା—3. Prayer.

୪ । ଦରଶାସ୍ତ୍ର—4. Petition.

୫ । ନାଲିସ୍ କରିବା—5. Applying.

ଅବେଦନାୟ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବେଦ ଧାତୁ+ଜଣାଇବା+କର୍ମ.
Ābedaniya ଅନ୍ୟାୟ)—ଯେଉଁ ବିଷୟର ଅବେଦନ କରିବାକୁ

ହେବ ଅଥବା କରିବା ଉଚିତ ବା ଅବଶ୍ୟକ; ନବେଦନାୟ—
Requiring to be applied for.

ଅବେଦିତ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବେଦ ଧାତୁ=ଜଣାଇବା+କର୍ମ. ଭ)—
Ābedita ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଅବେଦନ କରା ଯାଇ ଅଛି)—

୧ । ନବେଦିତ—1 Informed.

୨ । ବିଜ୍ଞପିତ—2 Notified

୩ । ପ୍ରାର୍ଥିତ—3 Prayed for.

୪ । ରାଜଦାନାଦି ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନ ନିକଟରେ ବିଜ୍ଞପିତ—

4. Notified to public authorities for
securing a loan.

ଅବେଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବେଦ+କର୍ମ. ଯ)—

Ābedya ଅବେଦନୀୟ (ଦେଶ)

Ābedaniya (See)

ଅବେଶ—ସଂ. ବି. (ଅ+ବିଶ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବେଶ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—
Ābeśa ୧ । ଭେଦ ଯିବା—Absorption.

୨ । ଭିତରକୁ ପଶିବା; ପ୍ରବେଶ—2 Entering into

୩ । ଭୂତ ଆଦି ଲାଗିବା—3 Being possessed by
a ghost.

୪ । ଅସଂଯୁକ୍ତ—4. Attachment.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ୠ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ୠ	ଋ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଐ	ଋ

୫ । ଅଭିନବେଶ—5 Attention; intentness.

୬ । ଅଭିନବେଶ—6 Bringing under control.

ଦେ. ବିଶ - ଅଭିନବେଶ—Attentive.

ପୁରୁଷ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଅବେଶ ବୋଲନ୍ତି ବେଶ ସାର—ଭକ୍ତ ପ୍ରେମସୁଧାକର ।

ଅବେଶନ—୧୦. ବି. ପୂ. (ଅ + ବିଶ ଧାତୁ = ପ୍ରବେଶ କରିବା + ଅଧିକରଣ.

Ābeśana ଅନ) —୧ । ଶିଳ୍ପାଗାର—1 Factory.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିକ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗସ୍ଥ ପରିଧି—

2. Halo or circle round the orbit of the sun

୩ । (+ଭବ. ଅନ) ପ୍ରବେଶ—3 Entrance.

୪ । ଭୂତାବେଶ—4 Possession by evil spirits.

୫ । ରାଗ; କୋପ—5. Wrath; fit of anger.

ଅବେଶିକ—୧୦. ବି. ପୂ. (ଅବେଶ = ପ୍ରବେଶ + ଇକ) —

Ābeśika ୧ । ଅଗନ୍ତୁକ—1 Stranger

୨ । ଅତିଥି—2. Guest

୩ । (+ପ୍ରାପ୍ତି. ଇକ) ପ୍ରବେଶ—3. Entrance

୧୦. ବିଶ. —ଅସାଧାରଣ—Extraordinary.

ଅବୋଉ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ବାଲି ଅଞ୍ଚଳର କରଣଙ୍କ ଗୋଷ୍ଠିରେ

Ābou ପ୍ରଚଳିତ) ବି. —ଖୁଡ଼ା, ଦେଠେଇ—Paternal aunt.

ଦେ. ଅ —ପିତୃମାତୃଜ୍ଞାନ ଶିଶୁଙ୍କୁ ପିଲାଦିନୁ ପାଳିଥିବା ପିତୃଣୀ,

ମାତୃଣୀ, ମାଉଁ ଅଦିକ ପ୍ରଭୃତି ଶିଶୁମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ

ସମ୍ବୋଧନ—Interjection used by children

in addressing one's paternal and

maternal aunt

ଅବୋର—ଦେ. ବି. —ଅବୁର (ଦେଖ)

Ābora ābura (See)

ଅବୋରାଅବୋର—ଦେ. ବିଶ. —ଅବୁରାଅବୁର (ଦେଖ)

Āborāburi āburāburi (See)

ଅବୋରବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କ୍ରି. (ସଂ. ଅବରଣ)—

Āboribā ୧ । ଅବରବା (ଦେଖ)

1. Ābaribā (See)

ସେ ଶେଲେ ଚଢ଼ିଲା ଅବୋରବର ପଥ—କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଘୋଷ୍ଟବା—2 To overspread, to over cloud.

ନେହର ପ୍ରାୟେ ଅବୋରଲା ।

ଗୋବିନ୍ଦ ବରେ ବଳେକଳ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । ଓଗାଳିବା; ଅଟକାଇବା—3 To restrain.

ଏହାକୁ ସମ୍ମୁଖେ ଅବୋର

ସେ ରଥୀ ପାରେ ଯୁଦ୍ଧ କର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୪ । ଅଶ୍ରୟ କରିବା—4. To take shelter.

ସ୍ୱଭାବେ ନିର୍ଗୁଣ ମୁଖର

ଖେଳଇ ଶିଶୁଣ ଅବୋର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୫ । ରକ୍ଷାକରିବା—5 To save; to protect.

ଅବୋର ନ ପାଇଲେ ଭଲେ

ଭକ୍ଷଣେ ଲୁଟିଲେ ଗୋପାଳେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୬ । ଅଧିକାର କରିବା—6. To occupy.

ରାଜ୍ୟ ଅବୋର ମନ ତେଜେ

ବସ୍ତ୍ର ବଚନ ଗୁଣ ଭଜେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୭ । ପାଳିବା—7. To bring up

ନର ପଶୁ ଏ ଯତ୍ନକର

ଚଣ୍ଡ ନିରାଦେ ଅବୋର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୮ । ଅପରିକରବା—8 To like; to have a liking for.

ଗରୁ କୁମରେ ଯେ ଧୂଳିଖେଳେ ଭୟର

ଲଳା ଭାବେ ଅବୋରନ୍ତ ବାଲିନୀ—କବିନାଥ. ବରଗୁଣାବଳୀ ।

ଆଭା—ପ୍ରାଦେ. (ଦ୍ରାବିଡ଼) ଅ. —ଆବା (ଦେଖ)

Ābbā Ābā (See)

ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନ ବଳ ତା ନ ସହୁ ଶୁଭ୍ରତ

ପଞ୍ଚୁ କଲେ ମୁଖ ଅବା ବୋଲିବ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଗନ୍ଧ୍ୟ ।

ଆଭାକାଭା—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ. —(ସଂ. ଅବାକ) —ଆବାକାବା (ଦେଖ)

Ābbākābbā Ābbākābbā (See)

ଆବ୍ରହ୍ମସ୍ତମ୍ଭପାର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ସ. କ୍ରି. ବିଶ. —ବ୍ରହ୍ମଠାରୁ ପ୍ରମୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ସଜୀବଠାରୁ

Ābrahmastambhaparjyanta ଜର୍ଜୀବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

(ଚରାଚର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ) —The whole Universe

including the spirit and inanimate

things.

ଆଭ —ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭ) —ଅଭ; ମେଘନାଳ—

Ābha Talc; mica.

ଆଭ

आम; आभरक

ଆଭରକ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଭ) —ଅଭରକ (ଦେଖ)

Ābharak Abharaka (See)

ଆଭରଣ—ଦେ. ବି. —ଅଭରକ (ଦେଖ)

Ābharakh Abharak (See)

ଆଭରଣ — ସଂ. ବି. (ଅ + ଭ ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କରଣ, ଅନ) —

Ābharāṇa

୧ । ଭୂଷଣ; ଅଳଙ୍କାର —1 Ornament

୨ । ସମ୍ୟକ୍ ଭରଣ ପୋଷଣ—

2. Careful upbringing.

ଆଭା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଭା ଧାତୁ = ଘଷି ପାଇବା + ଭାବ. ଅ

Ābhā + ଶ୍ରୀ. ଅ) —

୧ । ପ୍ରଭା; ଘଷି; ଶୋଭା; କାନ୍ତି—

1. Splendour; gloss.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅବର ଶୁଦ୍ଧରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁଣ ବଦଳି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଚିତ୍ତିତ ବୌଦ୍ଧିକରେ ୨ ମିଶ୍ରଣ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦଗାର୍ଥ ସମ୍ପାଦନେ ଚିତ୍ତିତ ବସ୍ତୁତ୍ବର ୧ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି କହେ । ଗୋଟିଏ — 'ପାଠ' ନ ହେଲେ 'ଗାଥ' ଗୋଟିଏ; 'କଥ' ନ ହେଲେ 'କଥ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୁ' ନ ହେଲେ 'ବଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ହେଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲକ' ନ ହେଲେ 'ଅଲକ' ଗୋଟିଏ ।

୨ । ଉପମା; ସାଦୃଶ୍ୟ—2. Likeness; similarity.

୩ । ଶ୍ରେଣୀ—3. Shade; shadow

୪ । କାତରୋଗବିଶେଷ—4. A kind of rheumatism.

“ଅଭାବକୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟଃ କଥୁତଃ କୋଟିକିତ୍” —

ଭାବପ୍ରକାଶ ।

ଆଭାଷକ—ସଂ. ବି. (ଆ+ଭା ଧାତୁ=କହିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Ābhāṣaka ପ୍ରବାଦ; ପ୍ରବଚନ—Proverb; adage.

ଆଭାଷ—ସଂ. ବି. (ଆ+ଭା ଧାତୁ=କହିବା+ଭାବ. ଅ)—

Ābhāṣa ୧ । ଅବତରଣିକା; ମୁଖବକ, ଭୂମିକା—

1. Preface; prologue; preamble.

୨ । ଆଳାପ—2 Address.

୩ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—3 Institution.

ଆଭାଷଣ—ସଂ. ବି. (ଆ+ଭା ଧାତୁ=କହିବା+ଭାବ. ଅ)—

Ābhāṣaṇa ୧ । କଥାବାର୍ତ୍ତା; ଆଳାପ; ପରସ୍ପର କଥାବାର୍ତ୍ତା—

1. Conversation; mutual talk.

୨ । ଉକ୍ତି—2 Speech.

୩ । ଉକ୍ତିପ୍ରକ୍ତି—3. Dialogue.

ଆଭାଷ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଆ=ସମ୍ୟକ୍; ଉଷ୍ମ+ଭା ଧାତୁ=ପାତ୍ର

Ābhāsa ପାତ୍ରବା+ଭାବ. ଅ)—

୧ । ଦେଖାଯିବା—1 Appearance.

୨ । ଦୁଃଖ; ଜ୍ୟୋତି; କାନ୍ତି—2 Lustre

୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ—3. Semblance.

୪ । ଅଭିପ୍ରାୟ—4 Intention.

୫ । ସୂଚନା—5. Indication

୬ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ—6 Reflection; image.

୭ । ଇଙ୍ଗିତ—7 Hint

ଦେ. ବି—ପ୍ରକାଶ—Manifestation.

ଆଭାଷ, ନିବେଦନ ଏ ବୁଦ୍ଧ

ସାଠାରୁ ପ୍ରକାଶ ହୁଅଇ । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଆଭାଷଧର୍ମ—ସଂ. ବି (ଆଭାଷ+ଧର୍ମ—ନିଜ ଉଚ୍ଚାରେ ଆଶ୍ରୟ କରିବା

Ābhāṣadharmā ଏକ ଧର୍ମ—Quality or piety

assumed out of one's own accord.

ସମସ୍ତେ ଏକ ଧର୍ମ କରି

ଆଭାଷଧର୍ମ ତାକୁ ବୋଲି । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଆଭାଷମାନ—ସଂ. ବି. (ଆ+ଭାଷ=କାନ୍ତି ପାଇବା+କର୍ମ. ଅ)—

Ābhāṣamāna ୧ । ପ୍ରକାଶମାନ—1 Manifest

୨ । ଅବଭାଷମାନ; ଦୀପ୍ୟମାନ—2 Shining.

୩ । ପ୍ରତିଭାମାନ—3. Seeming.

ଆଭାସିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି—୧ । ବୋଧ ହେବା; ଅନୁଭବ ହେବା—

Ābhāsibā 1. To seem; to appear.

ସ୍ପଷ୍ଟ ଶ୍ରୀତ ସର୍ବ ଗଣ ଶବ୍ଦର ଆଭାସୁଅଛି କହଇ ଯେ ।

ଭଞ୍ଜ. କୋଟିପ୍ରହାରସୁଦର୍ଶ ।

୨ । (ଅମୃତ) ପରି ଦେଖାଯିବା—2. To look like,

ଉକ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟର ଭାବ ନ ଶକ୍ତିବ

ପିଣ୍ଡର ପରି ଯେତେ ଆଭାସିବ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । ଉଦୟ ହେବା; ଜାତ ହେବା—2. To arise

ଯେବେ ଚିତ୍ତେ କୁହ ପାଦକ ଆଭାସୁଅଛି

ତେବେ ତ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କର ମୁଁ ବୋଲୁଛି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶତ୍ରୁ

ଆଭିଚାରକ—ସଂ. ବି. (ଆଭିଚାର+କର୍ମ. ଇକ)—

Ābhichārika

ଅଭିଚାର (ଦେଖ)

Ābhichāra (See)

ଅଭିଚାରକ ବେଦ ନାମେ

ଅନୁଚିତ୍ତେ କୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଆଭିଜନ—ସଂ. ବି. କ୍ଳୀ. (ଆଭିଜନ=ବନ୍ଧ+ଭାବ. ଅ)—

Ābhijana ଅଭିଜନର ଭାବ; କୌଳିନ୍ୟ—Nobility

ଆଭିଜାତକ—ସଂ. ବି. (ଆଭିଜାତ=ଉଚ୍ଚକୁଳ+ସମ୍ବନ୍ଧ. ଇକ)—

Ābhijātika

୧ । ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1 Pertaining to high birth.

୨ । କୁଳପରିଚୟ—2. Indicating lineage.

୩ । ବନ୍ଧବନ୍ଧ—3. Relating to family

ଆଭିଜାତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଆଭିଜାତ=ଉଚ୍ଚକୁଳ; ସମ୍ବନ୍ଧ+ଭାବ. ଅ)—

Ābhijātya

୧ । କୌଳିନ୍ୟ; ଉଚ୍ଚକୁଳ—1. Nobility; aristocracy.

୨ । ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣରେ ଜନ୍ମ ହେତୁ ଗର୍ବ—2. Pride due to high birth

୩ । ବନ୍ଧବର୍ଣ୍ଣତା—3 Respectability.

୪ । ପାତ୍ରତ୍ୟ—4 Learning.

୫ । ଲଜ୍ଜା—5. Modesty

ଆଭିଧାନକ—ସଂ. ବି. (ଆଭିଧାନ=ଶବ୍ଦକୋଷ+ଭାବ. ଇକ)—

Ābhidhānika

୧ । ଅଭିଧାନଭୁକ୍ତ—1 Included in a dictionary.

୨ । ଅଭିଧାନ ପୁସ୍ତକ ସଂକଳ୍ପ—2. Relating to a lexicon.

୩ । ଅଭିଧାନ ପୁସ୍ତକରେ ଯାହା ମିଳେ—3. Which can be found in a dictionary

(ଯଥା—ଆଭିଧାନକ ଶବ୍ଦ)

ସଂ. ବି—ଆଭିଧାନ ସଂକଳ୍ପିତା—Compiler of a lexicon

ଆଭିମୁଖ୍ୟ—ସଂ. ବି. କ୍ଳୀ. (ଆଭିମୁଖ+ଭାବ. ଇ)—୧ । ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ ହେବା—

Ābhimukhya

1. Being in front.

୨ । ସମ୍ମୁଖରେ ଅବସ୍ଥିତ; ସାମ୍ନାତ୍ୟ—2. Situation in front.

୧	ଇ	ଉ	ଊ, ଋ	ଌ	ୠ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଭ, ଥ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ସ୍ଵେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଋ	ଷ	ଗ୍ୟ	ଭଥ	ବ	ନୃ

୩ । ଅନୁରୂପ୍ୟ—3 Favourableness.

୪ । ଅନୁଗ୍ରହ; ପ୍ରସାଦ—4. Favour.

ଅଭିରୂପ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଭିରୂପ + ଭାବ. ଯ)—୧ । ଅଭିରୂପର ଭାବ—
Ābhirūpya 1 Suitability.

୨ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—2. Grace; beauty.

ଅଭିଷେଚନକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭିଷେଚନ + ସମ୍ପର୍କ. ଇକ)—

Ābhishechanika ୧ । ଗଜାମାନଙ୍କର ଅଭିଷେଚନ ଉପସ୍ଥଳ—

1. Fit for the installation ceremony

୨ । ଅଭିଷେଚନାର୍ଥ (ବସ୍ତୁ)—2 thing) Intended
for installation ceremony.

୩ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କର ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ ବର୍ଣ୍ଣନାସ୍ଥକ ମହାଭାରତପୁ
ରାଣ—3. Title of a volume of the Mahā-
bhārata dealing with the installation
of Yudhishtira.

ଅଭିକ୍ଷ୍ଣୁ—ସଂ. ବି. କ୍ରି (ଅଭିକ୍ଷ୍ଣୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ପୌନଃପୁନ୍ୟ—
Ābhikṣhna 1 Repetition.

୨ । ଅଧିକ୍ୟ—2 Excess.

ଅଭିକ୍ଷ୍ଣୁ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଭିକ୍ଷ୍ଣୁ + ଭାବ. ଯ)—ଅଭିକ୍ଷ୍ଣୁ (ଦେଖ)

Ābhikṣhnya Ābhikṣhna (See)

ଅଭିର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅ + ଅଭି + ଭର ଧାତୁ = ପ୍ରେରଣ କରିବା +
Ābhira କର୍ତ୍ତୃ. ଅ କମ୍ପା ଅ + ଭ୍ର + ଇ ଧାତୁ = ଦାନ କରିବା +
(ଅଭିରା—ଶ୍ଳୀ) କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଗୋପାଳକ ଜାତିବିଶେଷ—

1. A caste of cowherd

୨ । ଗୋପାଳ; ଗରୁଡ—2. Cowherd

୩ । ଦେଶବିଶେଷ—3. Name of a country.

୪ । ଅଭିର ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—4 Resident of
Ābhira country.

ଅଭିଳ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଅଭି + ଭଲ ଧାତୁ = ଶୟନ କରିବା; କଷ୍ଟ
Ābhila ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଶାରୀରିକ ସନ୍ଧ୍ୟା

1. Physical pain.

୨ । କଷ୍ଟ; କ୍ଳେଶ—2. Trouble.

ସଂ. ବିଣ (ଅ + ଭ୍ର ଧାତୁ = ଭ୍ରମ + ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଲ; ଅଧିବା
ଲ ଧାତୁ = ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ଭୟାନକ—1 Terrible.

୨ । କଷ୍ଟଯୁକ୍ତ—2 Painful.

ଅଭୁଗ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ଭୁଜ ଧାତୁ = ବକି ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Ābhugna ୧ । ଉଷ୍ମ ବକି—1 Slightly curved.

୨ । ଅଭୁଷିତ—2. Shrivelled up.

ଅଭୂତା ପଡ଼ିବା—ଗ୍ରା. କି—ଅଭୂତ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Abhurdā pardibā Āburā pardihā (See)

ଆଡ଼ି, ଜ ମଢ଼ା

କେ ଥିବ ଦେଖି ଅଭୂତା ପଡ଼ି ପଛକି ଆସିବ ଥାଏ
ଦେଖିଲେ ଲୋକ କହିବେ ଥିବ ଭୂଷଣ ବା ଲଜ ନାହିଁ ।

ବ୍ରଜବିହାର ।

ଅଭୋଗ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ଭୁଜ ଧାତୁ = ଭୋଗ କରିବା;
Ābhoga ଭୋଜନ କରିବା; ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା + ଭାବ. ଅ)—

୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା—1. Completeness.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଗ—2. Full enjoyment.

୩ । ସର୍ପର ପଟା; ବରୁଣହସ—

3 The expanded hood of a serpent.

୪ । ବିସ୍ତୃତ; ବିସ୍ତାର—4 Expanse; extension.

ଧରଣୀ ସୀମାକୁ ବେରୁମ୍ଭ ଟଙ୍କ ଭୂମି

ବିଗଳେ ଶ୍ୟାମାସ୍ତମାନ ବଶାଳ ଅଭୋଗେ । ବ୍ୟାକାଥ, ମହାସାଧା ।

୫ । କବି ନାମରେ ଉକ୍ତିତା ହୋଇଥିବା ସଙ୍ଗୀତର ଚତୁର୍ଥ
ପରଶ—5. The fourth para of a song;
concluded in the name of its
composer.

୬ । ଋମ୍ଭ—6 Friction; rubbing.

୭ । ଯତ୍ନ; ପ୍ରୟାସ—7 Exertion.

ଅଭୋଗୀ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭୋଗ = ପୂର୍ଣ୍ଣତା + ଭଜ; ୧ମା. ୧ବ.)—
Ābhogī ପୂର୍ଣ୍ଣତାପ୍ରାପ୍ତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—Completed; full.

ଅଭ୍ୟନ୍ତର—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତର + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅନ୍ତରାଳ—
Ābhyantara 1. Internal.

(ବାହ୍ୟ—ବିପରୀତ) ୨ । ଅଭ୍ୟନ୍ତରରୁ—

2 Burn from within.

୩ । ମାନସିକ—3 Mental

ଅଭ୍ୟନ୍ତରାଳ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତର + ସମ୍ପର୍କ. ଇକ)—

Ābhyantarika ଅଭ୍ୟନ୍ତର (ଦେଖ)

Ābhyantara (See)

ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତର + ସମ୍ପର୍କ. ଇକ)—

Ābhyantarīṇa ଅଭ୍ୟନ୍ତର (ଦେଖ)

Ābhyantara (See)

ଅଭ୍ୟାସିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟାସ + ଭକ)—

Ābhyāsika ୧ । ଅଭ୍ୟାସ କରାଯାଇଥିବା—

1. Habitual.

୨ । ଅଭ୍ୟାସ—2 Habituated.

୩ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—3 Neighbouring.

୪ । ସାଧନରତ; ଅଭ୍ୟାସନରତ—4. Studious.

ଅଭ୍ୟୁଦୟିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଅଭ୍ୟୁଦୟ + ଭକ)—

Ābhyudayika ୧ । ସାହାଯ୍ୟାସ୍ଥ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୁଏ—

1. Causing bliss or prosperity.

୨ । ମଙ୍ଗଳକ—2. Auspicious.

୩ । ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟସଂକ୍ରାନ୍ତ—3 Relating to

auspicious events.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ଟିରେ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଚିତ୍ତର ଅସ୍ଥିର ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅସ୍ଥିର ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥିତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ଦର୍ଶି ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥିତି କେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଶାଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଆଲ' ଖୋଜିବ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଖୋଜିବ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବକୁ' ଦେଖିବ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲ୍' ଦେଖିବ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବଦ୍ ଦେଖିବେ

୪ । ଉନ୍ନତକର—4. Causing improvement

ଅଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାବ—୧୦ । ବୋହାଦି କର୍ମ ଅବସ୍ଥାରେ ଦମ୍ଭଜକ
 Abhyudayika śrāddha ଉନ୍ନତ ବା ମଙ୍ଗଳାର୍ଥ କରୁଥିବା
 ପିତୃଲୋକଙ୍କ ଶ୍ରାବ—An offering to the
 manes at the beginning of marriage
 and other rites.

ଅମ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—୧ । ଅମ୍—1. Mango

Ām ୨ । ଅମ (ଦେଖ)

2. Āma (See)

ଅମ୍ବୁକ୍ଷମତାପତ୍ର—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବୁକ୍ଷମତାପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmkshamatāpatra Ammuktāranāmā (See)

ଅମ୍ବୁଚୁର—ପ୍ରାଦେ. (ଲରିଆ) ବି—ଅମ୍ବୁ (ଦେଖ)

Āmchur Āmbula (See)

ଅମ୍ବାହାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅମ୍ବାହାର; କାଳରକ୍ତ

Āmbāhār ଶ୍ରାବ—Dysentery

ଅମ୍ବାହୁଲ୍‌ଖିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ବଉଲ୍‌ଖିଆ (ଦେଖ)

Āmmahulkhiā Baulkhiā (See)

ଅମ୍ବୁକ୍ଷମତା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସାଧାରଣକର୍ମପ୍ରାପ୍ତ

Āmmuktār କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ—An agent holding a
 general power or authority.

ଅମ୍ବୁକ୍ଷମତାପତ୍ର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ସାଧାରଣ କର୍ମପ୍ରାପ୍ତ—

Āmmuktāranāmā General power of attorney

ଅମ୍ବୁ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ଅମ୍ବୁ (ଦେଖ)

Āmsi Āmbula (See)

ଅମ—୧୦ ବି. (ଅ=ସମ୍ବଳ୍ପ+ଅମ ଧାତୁ=ରୁଗ୍ନ ହେବା; ଯିବା+

Āma କରଣ. ଅ)—୧ । ଅପକ୍ୱ; କଞ୍ଚା—

ଆଣ୍ଡ 1 Raw; unripe

୨ । ଅସିଦ୍ଧ—2 Uncooked.

୩ । ବନ୍ଧିପାକବହୁତ—3 Unboiled

୪ । ପୋଡ଼ା ହୋଇ ନ ଥିବା (ମାଟ୍ଟପାତ୍ର)—

4 Unbaked (pot).

ଅର୍ଥମା ବସ୍ତା ଧରି ହସ୍ତେ, କିନ୍ତୁ ଦୂର୍ବଳେ ଅମଦାନେ ।

କରଣାଥ. ଶ୍ରବଣ. ୪୧ ।

୧୦. ବି. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଉଦରସ୍ଥ ଅପକ୍ୱ ଦୁଷ୍ଟରସ୍ଥ;

ଉଦରସ୍ଥ ନାଳ—1 Mucus, flux.

୨ । ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗ—2 Indigestion.

୩ । ଚୂଷବହୁତ ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟ—

3. Grain without chaff

୪ । ରୋଗ—4 Disease.

ଆମାଦେର ଦେ. ସର୍ବଜନ. ବିଶ—ଅମ୍; ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କର—Our.

हमारा

ଅମକବ୍ଜ—ଦେ. ବି—ଅମକବ୍ଜ (ଦେଖ)

Āmakabji Āmakabaj (See)

ଅମକବ୍ଜ—ଦେ. ବି—ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ବାୟୁ ବୃଦ୍ଧିଜନିତ କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧତା—

Āmakabaj Costiveness due to wind;
 ବାୟବଦ୍ଧ flatulence.

आमकविजयत

ଅମଗନ୍ଧି—୧. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅମ=ଅପକ୍ୱ+ଗନ୍ଧ+ଇ)—

Āmagandhi ଦୁର୍ଗନ୍ଧ; ପୁତ୍ରିଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ; ସଦାଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ—

Of offensive odour, of putrid
 smell.

୧୦. ବି—୧ । ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—1 Bad smell.

୨ । ସଦା ଗନ୍ଧ—2 Offensive or putrid odour.

୩ । ଚିତା ଧୂଆଁ; ମାଛ ଶୁଣ୍ଠା ଯୋଡ଼ା ଅଦର ଗନ୍ଧ—

3. Bad odour of smoke from the
 burning of raw flesh.

ଅମାଞ୍ଚା—ଦେ. ବି—(୧୦ ଅମାଞ୍ଚିନ)—ଶର ସଜାନ; ଧନୁରେ ଶର

Āmañcha ସଂଯୋଗ; ଧନୁରେ ଶର ଯୋଜନା—Setting or
 charging the arrow on to the bow.

ଅମାଞ୍ଚନ—ଦେ. ବି—ଅମାଞ୍ଚ (ଦେଖ)

Āmañchana Āmañcha (See)

ଅମାଞ୍ଚିବା—ଦେ. କ୍ରି. (୧୦. ଅମାଞ୍ଚିତ)—ଶର ସଜାନ କରିବା;

Āmañchibā ଧନୁରେ ଶର ଚଢ଼ାଇବା—To set the
 arrow on to the bow.

ଦେଖିବା ତୋ ଦେହମ ଅମାଞ୍ଚ ଏ ଧନୁ । ସରଳା ମହାସୁର—ବସନ୍ତ ।

ଅମାଟ୍—ପ୍ରାଦେ.—୧ । (ଲରିଆ) ବି—୧ । ଅମ୍ବୁଲି ଭିଅଣ—

Āmaṭ 1 Curry mixed with acid.

୨ । (ବସ୍ତ୍ର) ବି—କାଢ଼ି—

2 Fermented rice-water

ଅମର୍ଦ୍ଦା—ଦେ. ବି—ଅମର୍ଦ୍ଦା (ଦେଖ)

Āmardā Āmbardā (See)

ଅମଦାନ—ବୈଦେ. (ଅ) ବି.—୧ । ଦେଶାନ୍ତରରୁ ସ୍ୱଦେଶକୁ

Āmadāni ଅନୟନ—1 Import.

आमदानी

ବିକ୍ରୟ ଜନିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପ ନାମଧେୟ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ

आमदानी ଏ ଦେଶରୁ ନୁହେଁ ଅମଦାନ ହୋଇଥାଏ ।

ପଞ୍ଜାବମୋହନ—ଛମାଣୀଠାକୁଣ୍ଡ ।

(ଲୋକସାଧନ—ବିପଦା) ୨ । ଅୟ; ଲାଭ—2 Income; profit.

୩ । ଭୂମିର ଅୟ—

3 Income from immovable property.

୪ । ଆଦାୟ—4 Collection; realisation

୫ । ବ୍ୟବସାୟରେ ଲାଭ୍ୟ ବସ୍ତୁ ବା ଧନ—

5 Assests in business

ବିଶ—୧ । ଦେଶାନ୍ତରରୁ ଆମଦ (ପଶ୍ୟ)—

1. Imported from outside.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ନ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ୢ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ

୨ । ଲବ୍ଧ; ଲାଭରୂପେ ମିଳିଥିବା—

2. Received; got as profit

୩ । ଅଦାୟ କରାଯାଇଥିବା—3 Realised.

ଅମରାବିହାରୀ—ଦେ. ବି. (ଜମିଦାରୀ ସିଷ୍ଟମ) —ସେହି କାଗଜରେ

Āmadānisiḥ ୧ ଦୈନିକ ଅୟର ହିସାବ ରେଖା—

(ଖରଚପତ୍ର—ବିପରୀତ) Book of daily receipts

ଆମଦାନୀସିହା

आमदानीसिहा

ଅମରାଣମ—ପ୍ରା. ବି—୧୦, ଜର ଓ ପାଟରେ ଫଳିଯିବା ଏକପ୍ରକାର

Āmanasama ୧ କ୍ରମ; ଅମ ଓ କଫଜନିତ ରୋଗ—Cough

attended with mucus and

eruptions on the mouth, tongue

and lips.

ଅମରାସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମର + ଚିକାର୍ଥେ ସ; ଯାହା ମନରେ କଷ୍ଟ

Āmanasya ୧) —ସାତକା; ପୀଡ଼ା; କଷ୍ଟ; ଦୁଃଖ; ବ୍ୟଥା—

Sorrow; trouble.

ଅମରାଣ—ସଂ. ବି.—ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ମନ୍ତ୍ର ଯାହା = ଡାକିବା + ଡାକ

Āmantrana ୧) —୧ । ସାଦରସମ୍ବାରଣ—

1. Welcome

୨ । ଅଭାଜନ—2 Act of calling

୩ । ନିମନ୍ତଣ—3. Invitation.

ଅମନ୍ତ୍ରିତ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ମନ୍ତ୍ର + କର୍ମ. ତ) —

Āmantrita ୧ । ଅଭୁଜ୍ଜ—1. Called

୨ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ—2. Invited

୩ । ସମ୍ବୋଧିତ—3. Spoken to.

ଅମନ୍ତ୍ରିକା—ଦେ. ବି. ପଦ୍ୟ (ସଂ. ଅ + ମନ୍ତ୍ର ଯାହା) —

Āmantribā ୧ । ଅମନ୍ତ୍ରିଣ କରବା—1. To invite

ମନାବରେ ପଥାବଧି ଅମନ୍ତ୍ରି ରୂପେ

ସାମନ୍ତ ବଳନାଦି, ପୋର, କାନ୍ଥପଦେ—ସାମାନ୍ୟ. ମନ୍ତ୍ର. ସାମାନ୍ୟ ।

୨ । ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣଦ୍ଵାରା ଡାକିବା—

2 To call by uttering mantras;
to invoke.

ଅମରାଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ ଓ ବାୟୁ) —ଅନ୍ତର୍ଗତଜନିତ ବାୟୁରୋଗ—

Āmabāi Flatulence, wind due to indigestion

ଆମବାଇ

आंबावाइ

ଅମରାତ—ଦେ. ବି.—ଅମରାଣ୍ଡ ଧରିବା ବାତ—

Āmabāta

Acute rheumatism.

ଅମରାତୋଇ } ଶ୍ଵୀ
ଅମରାତୋଇ }

ଗେଠି ବାତ

अनकवाइ

ଅମରାତୁଅ—ଦେ. ବି. —ଅମରାତରୋଗଗ୍ରସ୍ତ (ବ୍ୟକ୍ତି) —

Āmabātū ୧ (a person) Suffering from
rheumatism.

ଅମୟ—ସଂ. ବି. (ଅମି = ରୋଗୀ ହେବା—ଭାବ ଅ) —

Āmaya ୧ ଦେହର ପୀଡ଼ା; ରୋଗ; ବ୍ୟାଧି—
Sickness; disease; illness, disorder.

ଅମୟାଶ—ସଂ. ବି. — (ଅମୟ = ରୋଗ + ଅସ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା,

Āmayāś ୧ ଗ୍ରାସ ହେବା + ଇନ୍; ସେ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲା) —

(ଅମୟାଶୀ) ରୋଗୀ; ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ; ବ୍ୟାଧିତ—Sick, ill

ଅମୟିକ—ସଂ. ବି. (ଅମୟ = ରୋଗ + ଇକ) —

Āmayika ୧ ରୋଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ରୋଗରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ—
Therapeutical; pertaining to

treatment of diseases.

ଅମର—ଦେ. ସଂ. ବି. — ୧ । ଅମର; ଅମୃତାନଳ—

Āmara ୧ 1. Our; ours.

ଆମାମର ୨ । ଅମୃତାନଳ—2 We.

हमरा (यथा—କୁଲ ଅମର ସେଠାକୁ ଯିବା)

ଅମରକ୍ତ ଝାଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ ଓ ରକ୍ତ) —ଝାଡ଼ା ସଙ୍ଗେ ନାଳ

Āmarakta jhārdā ୧ ରକ୍ତ ପଡ଼ିବା ରୋଗ—

आमरक्त बाहि

Dysentery; bloody flux.

आँक रोग

ଅମରାଣ—ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅ + ମରଣ) —ମରଣପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Āmarāṇa ୧ Till death; throughout life.

ଅମର ସେ—ଦେ. ସଂ. ପୁଂ.—ମୋ ସ୍ଵାମୀ ବା ମୋ ଶ୍ଵୀ—

Āmarā se (Euphemism) My husband or my
ଆମାମର ଉନି wife.

[ପ୍ର—ଉଦ୍ର ଘରର ଶ୍ଵୀମାନେ ସ୍ଵାମିଙ୍କ କଥା କହିଲେବେଳେ

ଅମରାଣ୍ଡରୁ 'ମୋ ସ୍ଵାମୀ' ବୋଲି ନ କହି "ଅମର ସେ ଏ କଥା

କହିଲେ," "ଅମର ତାଙ୍କୁ ଏ କଥା କହି ଦିଅ"—ଏପରି

ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି । ପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଶ୍ଵୀମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ

କରି (ଅମର ସେ ଅଜି ଥିବେଇ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିବେ)

ଏପରି ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି ।]

ଅମର ସେମାନେ—ଦେ. ସଂ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ବହୁବଚନ ଅକାର ବନ୍ତ

Āmara semāne ୧ ଏକବଚନାର୍ଥକ ବ୍ୟବହାର) —

ଆମାମର ଓବା

ଅମର ସେ, ମୋର ସ୍ଵାମୀ ବା ମୋ ଶ୍ଵୀ—

My husband or my wife

ଅମରା—ଦେ. ବି.—ଅମର (ଦେଖ)

Āmarī

Amāri (See)

ରୋମାବଳୀ କର ଅତି ପ୍ରସାର

ପରବନ ଗଜବନ୍ତ ଅମର । ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ସୁବର୍ଣ୍ଣବଦନ ।

ଅମରା—ସଂ. ବି. (ଅ + ମର = ପରାମର୍ଶ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Āmarā ୧ । ଉପଦେଶ—1. Counsel; advice.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ୧ ଚକ୍ର ଅଟଇ ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଅଟଇ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ 'ବା' ୨ ଚକ୍ର ଓ କୌଣସି କର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷରେ ଚକ୍ରର ବିପରୀତ 'ବା' ୧ ଚକ୍ର ଓ କର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସଥା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବ, 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ, 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଭକ୍ଷଣ—2 Taking meals; eating

୩ । ସ୍ପର୍ଶ—3. Touch.

୪ । ଚିନ୍ତା—: Thought

ଅମର—ସଂ. ବି. (ଅ + ମର = ସମା କରିବା + ଭାବ ଅ)—

Āmarsha କ୍ରୋଧ; ରାଗ—Wrath; rage.

ଅମଳକ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମଳ ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ମ ଅକ;—

Āmalaka ଯାହାକୁ ଔଷଧ ନିମିତ୍ତ ଧାରଣ କରାଯାଏ ।)—

୧ । ଅର୍ଥଳା କୋଳ ଓ ଗଛ—

1. Emblic Myrobalan

୨ । 'ଦେଉଳ' ତଳେ ନୋଟ (ଦେଖ)

2. Notes under Deula (See)

ସେହି ଅର୍ଥ ପଢ଼ି ପ୍ରାସାଦର ଚୂଡ଼ା, ଦେଉଳର ଅମଳକେ ।

ରାଧାନାଥ ସହାୟ ।

ଅମଳକଶୀଳା—ସଂ. ବି. — ଅର୍ଥଳା ୩ । (ଦେଖ)

Āmalakāśīlā Añlā 3 (See)

ଅମଳକୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. — ଅମଳକ (ଦେଖ)

Āmalakī Āmalaka (See)

ଅମଳତି—ଦେ. ବି. — ଅମ୍ଳିତି ପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmalati Āmliti patra (See)

ଅମଳଶିଳା—ସଂ. ବି. — ଅର୍ଥଳାଶାଳ; ମନ୍ଦିରର ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱ ତଳେ

Āmalasīlā ଚିରୁଡ଼ା ଚିରୁଡ଼ା ହୋଇ ଥିବା ପଥରବଳ୍ଲ—

The final of a temple

ଅମଳସାର—ସଂ. ବି. — ଅମଳଶିଳା (ଦେଖ)

Āmalasāra Āmalasīlā (See)

ଅମଳ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) — ୧ । ବେତନଭୋଗୀ କର୍ମଚାରୀ—

Āmalā (etc) 1 Salaried servants.

ଆମଳା ୨ । ଗୁମସ୍ତା—

आमला 2. Agent; clerk

୩ । କୌଣସି ଅଫିସର ଅଧିକାରୀ ଶିକ୍ଷିତ କର୍ମଚାରୀ—

3. Ministerial clerks and officers.

ଅମଳତି—ଦେ. ବି. — ଅମ୍ଳିତିପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmaliti Āmliti patra (See)

ଅମଳେଗାନ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) — ଅମଳମାନେ—

Āmalegān Body of ministerial officers

आमलगान

अमलेगान

ଅମଶୂଳ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅମଳକ ଓ ଶୂଳ)—

Āmasūla ପେଟମରା; ଶୂଳବେଦନା—Colic pain; gripe.

आमशूल

वायुगोला

ଅମା—ଦେ. ଅ. (ବିଷ୍ଣୁସୂକ) — ଅଲୋ ମାଲୋ—Oh.

Āmā ପ୍ରାଦେ. (ଭେଲଙ୍ଗ) ବି. ଶ୍ରୀ—ମାତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ବୋଧନ—

Mother; mama.

ଅମାତିସାର—ସଂ. ବି. — ନାଲିରକ୍ତ ହାଡ଼ା—Dysentery.

Āmātisāra

ଅମାନ୍ନ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧାରୟ, ଅମ + ଅନ୍ନ) — ଅପକ୍ୱାନ୍ନ, ଗୁରୁଳ—

Āmāna Uncooked rice; raw rice.

ଅମବାଇ—ଦେ. ବି. — ଅମବାଇ (ଦେଖ)

Āmābāi Āmabāi (See)

ଅମାଶୟ—ସଂ. ବି. (ବିଷ୍ଣୁକ୍ରାନ୍ତି; ଅମ + ଅଶୟ) —

Āmāśaya ୧ । ଶରୀରରେ ଅମ ସଞ୍ଚିତ ହେବା ସ୍ଥାନ—

1. Umbilical region.

୨ । ନାଲିରକ୍ତ ହାଡ଼ା—2. Dysentery.

ଅମାଶା—ପ୍ରା. ବି. — ଅମାଶୟ ୨ (ଦେଖ)

Āmāśā Āmāśaya 2 (See)

आमाशा

आँवकारोग

ଅମିକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ମିଷ ଧାତୁ + କର୍ମ. ସ + ଶ୍ରୀ ଅ) —

Āmikshā ଭୃଷ୍ଣ ଦୁଗ୍ଧରେ ଦହି ଚିଣାଇ ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ;

ହେବା—Posset; curdled milk; cheese.

ଅମିରି—ଦେ. ବି. — ଲଙ୍କାମରିଚ—Red pepper

Āmiri

ଅମିଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଅମ୍ଳ) — ଅମିଳା; ଖଟା—

Āmila Of acid taste; sour.

ବି—ଅମ୍ଳିଳ ତିଅଣ—A curry made sour.

ଅମିଳା—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅମିଳା (ଦେଖ) .

Āmilā Āmbilā (See)

ଅମିଳିତ—ପ୍ରା. ବି. — ଅମ୍ଳିତିପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmliti Āmlitipatra (See)

ଅମିଳିତପିତ୍ର—ପ୍ରା. ବି. — ଅମ୍ଳିତି (ଦେଖ)

Āmlitipiti Āmlapitta (See)

ଅମିଳିତଶାଗ—ଦେ. ବି. — ଅମ୍ଳିତିପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmlitiśāga Āmlitipatra (See)

ଅମିଷ—ସଂ. ବି. (ଅ = ଗୁରୁଅନ୍ତେ + ମିଷ ଧାତୁ = ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ ହେବା +

Āmisha + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ; ବା ଅମ ଧାତୁ = ରୁଗ୍ଣ ହେବା +

କରଣ. ଭଷ) —

୧ । ମତ୍ସ୍ୟମାଂସ—1. Fish and flesh.

୨ । ଲେଖ୍ୟବସ୍ତୁ—2. Enjoyable things.

୩ । ପତ୍ର—3. A leaf (Apte)

୪ । ସମ୍ବୋଧନ—4. Enjoyment

୫ । ଅନିୟମିତ; ଲୁପ୍ତ—

5. Illegal gratification.

୬ । ଜମ୍ବିର ଗଛର ଫଳ—

6. Fruits of jambira tree (Apte).

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦଶନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକ୍ରମିତ ସ୍ୱରାଂଶ	ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାଶନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରାଳ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଠ	ଡ	ଣ୍ୟ	ଉଅ	ଋ	ୠ

୭ । ସୁନ୍ଦର ଦ୍ରବ୍ୟ; ଲେଖନୀୟ ପଦାର୍ଥ—

7. Beautiful things.

୮ । ଅଭିଳାଷ—8. Wish; lust

୯ । ଲାଭ—9. Profit.

୧୦ । ଖାଦ୍ୟ—10 Food.

୧୧ । ଭୋଜନ—11. Eating.

୧୨ । ହିକାର—12. Prey: victim

ଅମିଷାଣୀ—ସ. ବିଶ. ସଂ. (ଅମିଷ = ମାତ୍ସ୍ୟମାଂସ + ଅମ୍ ଧାତୁ =
Amishāṣī ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

(ଅମିଷାଣୀ—ଶ୍ଳୀ) ମତ୍ସ୍ୟମାଂସଭୋଜୀ; ସେ ମାତ୍ସ୍ୟମାଂସ ଖାଅନ୍ତି—
Carnivorous; feeding on flesh.

ଅମିକ୍ଷା—ସ. ବିଶ. ଅମିକ୍ଷା (ଦେଖ)

Āmikshā Āmikshā (See)

ଅମୁକ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଅ + ମୁଚ ଧାତୁ = ମୁକ୍ତଲାଭବା; ବାନ୍ଧିବା + କର୍ମ.

Amukta ଚ)—୧ । ତ୍ୟକ୍ତ—1. Given up

୨ । ନିଷ୍ପ୍ର—2. Thrown away.

୩ । ଖୋଲି; ମୁକୁଳା—3. Open; dishevelled.

୪ । ଧୃତ—4 Held.

୫ । ଅର୍ଦ୍ଧମୁକ୍ତ—5 Half open

ଅମୁକ୍ତି—ସ. ବି. (ଅ + ମୁକ୍ତି)—ସ୍ୱାଧୀନତା—

Amukti Liberation; emancipation.

ଅ. - ମୁକ୍ତିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—Till liberated

ଅମୁଖ—ସ. ବି. (ଅ + ମୁଖ = ଅଭିମୁଖ)—(ନାଟକରେ) ପ୍ରସ୍ତାବନା—

Āmukha (drama) Prologue.

ଅମୁଷ୍ମିକ—ସ. ବିଶ. (ଅମୁଷ୍ମିକ = ସେଠାରେ ଥିବା)—

Amushmika ପରଲୋକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପାରଲୋକ—

Pertaining to the next world;

ଅମୂଳ—ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅ + ମୂଳ)—୧ । ମୂଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Āmūla 1 From the beginning; from the root

୨ । ମୂଳରୁ ଉତ୍ତମରୂପେ—

2 Radically; thoroughly.

ଅମୂଳଚୂଳ—ସଂ. ବି. ବିଶ—ମୂଳରୁ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଅଦେଶାପାନ୍ତ—

Āmūlachūla From the beginning to the end;
from head to foot; from top to toe

ଅମୃତ୍ୟୁ—ସଂ. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅ + ମୃତ୍ୟୁ)—ମୃତ୍ୟୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଅମରତା—

Amṛutyu Till death.

ଅମେ—ଦେ. ସମ୍ବନ୍ଧମାତ୍ର (ପ୍ରାକୃତ. ଅଭୈ; ସଂ. ଅହମ୍)—

Āme ୧ । (ମାନବାର୍ଥକ)—ଅମେ—1. I

୨ । ଅମେମାନେ—2. We.

ଅମେଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଅମେଡ଼ା (ଦେଖ)

Āmerḍā Āmbardā (See)

ଅମେନ୍—ବୈଦେ. ଅ. (ଇଂ)—ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଓ ମୁସଲମାନଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ

Āmen ସ୍ମୃତିବାଚନ—Amen.

“ସେହି ମୁଖ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ୱପ୍ନସ୍ୱପ୍ନାରେ ଅମେନ୍ । ଅମେନ୍ ।”

ବାଇବେଲ—ନୂତନ ନିବନ୍ଧ—ସେମିଟିକ୍ ।

ଅମୋଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଅମୋଡ଼ା (ଦେଖ)

Āmordī

Āmbardā (See)

ଅମୋଦ—ସଂ. ବି. (ଅ = ବିଶେଷ + ମୁଦ ଧାତୁ = ଦୃଷ୍ଟ ହେବା +
Āmoda ଭାବ. ଅ)—୧ । ଦର୍ଶ; ଆନନ୍ଦ—

1. Pleasure; joy; merriment

୨ । ଅଭିଭାବକୁ ଚଢ଼ିତୁଥିବା ସୁଗନ୍ଧ—

2. Diffusion of perfume

୩ । ସୁଗନ୍ଧ—3 Sweet scent or perfume

ଶିଶିର ଗୁଣି ଅମୋଦ ଉଠଇ ଅବାଣେ । କ ସା ମ ।

୪ । କସ୍ତୁରୀର ସ୍ୱାସ—4 Musk-perfume.

ଦେ. ବିଶ—ଅମୋଦିତ; ସୁଗନ୍ଧିତ—

Sweet-scented; perfumed.

ଅଗୁରୁ ଧୂମ କରେ ଅମୋଦ ସେ ଘରକୁ । ବୃକ୍ଷସିଂହ ମହାଭରତ ଅବ ।

ଅମୋଦ ଆହ୍ଲାଦ—ଦେ. ବି. (ସହଚର)—ଅମୋଦପ୍ରମୋଦ (ଦେଖ)

Āmoda āhlāda

Āmodapramoda (See)

ଅମୋଦପ୍ରମୋଦ—ଦେ. ବି (ସହଚର)—ନାନାବିଧ ଆନନ୍ଦ ଭୁସବ—

Āmodapramoda Joys and pleasures, merri-
ment; recreations.

ଅମୋଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମୋଦ = ଗନ୍ଧ; ଦର୍ଶ + ଇତ ବା ଅ +

Āmodita ମୁଦ୍ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—୧ । ଆନନ୍ଦିତ; ଦର୍ଶସ୍ଥଳ—

1. Delighted; gladdened.

୨ । ବାସିତ; ସୁଗନ୍ଧିତ—

2. Sweet-scented; perfumed.

ଅମୋଦିତା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ଅମୋଦ)—ଅମୋଦିତ କବିତା—

Āmodibā

ଆମୋଦା ଗୁରୁମୁଖ୍ୟର ଘର କହୁଛି ବୌଦ୍ଧଗେ

ବାଲେ ବାଲେ ଅମୋଦିତ ନିଶିଳ ମେଘମା ।

ବ୍ୟାକାଥ—ଦଶରଥବଞ୍ଚେ ।

ଅମୋଦୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅମୋଦ + ଇନ୍ ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥ)—

Āmodī ୧ । ଦର୍ଶବିଶିଷ୍ଟ—1. Pleasurable.

୨ । ସୁଗନ୍ଧଜନକ—2 Sweet scented.

୩ । ଅମୋଦ କରିବା ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ —

3 Of pleasant habits

ଅମ୍ନାତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ବିଶେଷରୂପେ + ମ୍ନା ଧାତୁ = ଅଭ୍ୟାସ

Āmnāta କରିବା + କର୍ମ. ଇ)—୧ । ଅଧ୍ୟାତ—1. Studied.

୨ । କଥିତ—2. Said.

୩ । ଅଭ୍ୟସ୍ତ—3 Committed to memory;
repeated; practised.

ସଂ. ବି. (+ ଭାବ. ଇ)—ଅଧ୍ୟୟନ; ପାଠାଭ୍ୟାସ—Study.

ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ଦେବେ ଅପର ସ୍ୱାଦେ ସ୍ୱଚ୍ଛଦ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ କଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଓ ଗୁଣ ଗୋଟିଏକେ ହେବେ ଏ ଗୋଟିଏକେ ହେବେ ୨ ପଦର, ଯେତେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାଢ଼ ଗୋଟିଏକେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଓ ଗୁଣ ଗୋଟିଏକେ ହେବ । ଯଥା :— 'ବାଘ' ୧ ପଦରେ 'ବା' ଗୋଟିଏକେ; 'ଘ' ୧ ପଦରେ 'ଘ' ଗୋଟିଏକେ; 'ବଧୁ' ୨ ପଦରେ 'ବ' ଗୋଟିଏକେ; 'ଧୁ' ୧ ପଦରେ 'ଧ' ଗୋଟିଏକେ; 'ଅଶ୍ୱ' ୧ ପଦରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକେ; 'ଶ୍ୱ' ଗୋଟିଏକେ; 'ଅଳକ' ୧ ପଦରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକେ; 'ଲ' ଗୋଟିଏକେ; 'କ' ଗୋଟିଏକେ ।

ଅମ୍ବାୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ମା ଧାତୁ = ଅଭ୍ୟାସ କରିବା; ଉପଦେଶ
 Āmnāya ଦେବା + କର୍ମ ଅ; ମୁନିଗଣ ଯାହା ଅଭ୍ୟାସ କରନ୍ତି)—
 ୧ । ବେଦ, ଅଗମ—1. The Bedas.
 ୨ । ବୃତ୍ତାନ୍ତ—2 Family custom
 ୩ । ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର—3 The Tantras.
 ୪ । ଅଭ୍ୟାସ—4 Habit.

ଅମ୍ପିରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ନଖରେ ଗୁଞ୍ଜିବା; ନଖେଇବା—
 Āmpribā To scratch with the nails
 ଅମ୍ପୁରୁଡ଼ା—ପ୍ରା. ବି—ନଖରେ ଗୁଞ୍ଜିବା; ଗୁଞ୍ଜିବା—
 Āmpurūḍā Laceration; scratching.
 ଗାଁଚଡ଼ା ଦେ ଶେ—ନଖଦ୍ୱାରା ରମ୍ପା ହୋଇଥିବା—
 Scratched.

ଅମ୍ପୁରୁଡ଼ିକାମ୍ପୁରୁଡ଼ି ହେବା—ପ୍ରା. କି—କେତୁକରୁଡ଼ି ହେବା; ବରଜୁ
 Āmpurūḍikāmpurūḍi hebā ହେବା—To show
 ଆଚଡ଼େ କାମଡ଼େ ହେବା signs of being vexed (e.g. by
 chiding).

ଅମ୍ପୁରୁଡ଼ିବା—ପ୍ରା. କି—ଗୁଞ୍ଜିବା; ନଖଦ୍ୱାରା ଗୁଞ୍ଜିବା ବା ବିଚାରିବା—
 Āmpurūḍibā To scratch with finger-nails;
 ଗାଁଚଡ଼ାନ to lacerate

ଅମ୍ବା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅମ୍ବା)—ଅମ୍ବାପଲ ଓ ଗଛ—Mango tree
 Āmba and its fruit; magnifera indica.
 ଆମ୍ ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅମ୍ବା)—ଅମ୍ବା; ଦେବର ଅମ୍ବାଗୁ
 ଆମ୍ବ; ଆମ୍ ଧାତୁ—Mucous slime.
 ଗୁଳ୍ମ. ଅମ୍ବାମିହାବା
 ତେ. ମାମିହାବା
 ତା. ମାମ୍; ମାମ୍ବ

ଅମ୍ବାଥା—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାଗଛର ଗଣ୍ଡି କାଟିଲେ ତହିଁରୁ ବହୁବା
 Āmbaathā ଅଠାଳିଆ ରସ—Gum exuded from
 ଆମ୍ବାଆଁ mango tree when cut.
 ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ବୃହତ୍ ବିନ୍ୟାସବିଶେଷ—
 A big wild tree.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଯଦି କଞ୍ଚନପତ୍ର ପରି ଦୁଇପାଳିଆ, କାଠ ଜାଲ
 ହୁଏ, ତାଳ ବା ଗଣ୍ଡି ଦ୍ୱାରା ଦେଲେ ଥାବା ବାହାରେ ।]

ଅମ୍ବାଥା—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାକସିଆ ଗଦ (ଦେଖ)
 Āmbaathā Āmbakasiā gada (See)
 ଅମ୍ବାଆମ୍ବାସ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ବଉଳଆମ୍ବାସ୍ୟା (ଦେଖ)
 Āmbaamābāsya Baulāamābāsya (See)

ଅମ୍ବାଆମ୍ବା—ଦେ. ବି—୧ । ଅମ୍ବା ପରି ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥିବା—
 Āmbāmbā '1 Painted with mango shaped
 ଆମ୍ବାଆମ୍ବା;
 ଆମ୍ବର ମତ (ଯଥା—ଅମ୍ବାଆମ୍ବା ଛଟ)
 pictures.

୨ । ଅମ୍ବାଭଳ—2. Like mangoes.

ଅମ୍ବାକଦିନ—ପ୍ରାଦେ. (ଅନୁଗୁଳ) ବି.—ଅମ୍ବା ପାଚିବା ଦିନ—The
 Āmbakadina season when mangoes ripen.
 [ଦ୍ର—ଏହିପରି 'ପଣସକଦିନ' ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ହୁଏ ।]

ଅମ୍ବାକସି—ଦେ. ବି—ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅମ୍ବା—
 Āmbakasi Small young mangoes.
 କଟିଆମ
 ଅମ୍ବାକା, ଟିକାକା

ଅମ୍ବାକସିଆ ଅଦା—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାକସିଆ ଗଦ (ଦେଖ)
 Āmbakasiā ada Āmbakasiā gada (See)

ଅମ୍ବାକସିଆ ଗଦ—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାକସି ଭଳି ବାସୁଥିବା ଅଦା ପରି ତେର—
 Āmbakasiā gada ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଳ୍ମ—A medicinal root
 ସଂ. କର୍ପୁରୁରୁଦ୍ରା having the scent of a
 ଆମାଦା mango; Curcuma Amada
 ଆମତାଳି, ଆମହଳି (Haines).
 ତେ ମାମିହାବା [ଦ୍ର—ଏହା ଗୋଟିଏ ଗୁଳ୍ମ । ହଳଦି
 ଗଛ ପରି ଏହା ଦୁଇ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ ।]

ଅମ୍ବାକେରିଆ—ଦେ. ବି (ବଣିଆ ଗଦ)—ଏକପ୍ରକାର ନାକପଟା—
 Āmbakeriā A kind of nose-ring.

ଅମ୍ବାଚେଚ୍ଚା—ଦେ. ବି—ଲୁଣ ମସଲା ଆଦି ଦିଆଯାଇ ଛେଚ୍ଚା ହୋଇଥିବା
 Āmbachhechā କଞ୍ଚା ଅମ୍ବା—Raw mangoes bruised
 ଆମଛେଚା with spices used as a salad.
 ଆମକା ଚରଣୀ

ଅମ୍ବାଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବାଡ଼କ)—ଅମ୍ବା ଭଳି ଏକପ୍ରକାର ଫଳ
 Āmbardā ଓ ଗଛ—Hoghlu; spondias
 ଆମ୍ବାଡ଼ା magnifera.

ଆମ୍ବା; ଆମ୍ବା
 ତା. କାହ୍ମାଆ; କାହ୍ମୋର
 ଫା. ବରଷାତେ; ମୋରସୁମ୍
 ତେ. ଅରସମସଦ; ମାମିଦ

ଅମ୍ବାଡ଼ାହାଣୀ—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାଗଛରେ ବେଢ଼ିବା ମାଛଜାତୀୟ ଏକ—
 Āmbadhāṇī ପ୍ରକାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଳା ପୋତକ (ଗଛ ପାଖ ଦେଇ
 ଜାଆଁମୋକା ଲୋକ ଗୁଲିଗଲେ ସେମାନେ ଆସି ଲୋକର ମୁହଁ
 ପାଖେ ବେଢ଼ି ଯାଆନ୍ତି ।)—A kind of small
 flea-like insect infesting mango
 branches.

ଅମ୍ବାତୋଟା—ଦେ. ବି—ଅମ୍ବାଗଛ ଲାଗିଥିବା ଉପବନ; ଅମ୍ବାବନ; ଅମ୍ବା
 Ābatōṭā ବଗିଚା—Mango orchard; mango tope.
 ଆମ୍ବର ବାଗାନ
 ଆମକା ବାଗ

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଅମ୍ବନାମ — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବନାମ (ଦେଖ)

Āmbanāsama Āmanāsama (See)

ଅମ୍ବବଉଳ — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବବଉଳ —

Āmbabaula Buds of the mango

ଅମ୍ବବୁରା — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. — ଅମ୍ବବୁରା —

Āmbaburāi Mango tope.

ଅମ୍ବପାଉ — ଦେ. ବ. (ସଂ. ଅମ୍ବପାଉ) — ଗୁଡ଼ଳ ଓ ଅମ୍ବପାଉରେ

Āmbujāu ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଯାଉ — A gruel made with mango juice and rice

ଅମ୍ବଲତା — ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ. — ଏକପ୍ରକାର ବନ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଛ —

Āmbalatā Banhinia; race mosa.

ଅମ୍ବଲସି — ଦେ. ବ. — ଗଛରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅମ୍ବ ଛଣାଇଲେ ତହିଁରୁ ଯେଉଁ

Āmbalasi ଚାନ୍ଦି ଲସା ବାହାରେ — The juice from the stalk of a raw mango when plucked

ଅମ୍ବଲହୁ — ଦେ. ବ. (ସଂ. ଅମ୍ବ ଓ ରକ୍ତ) — ଅମ୍ବ ଓ ରକ୍ତ; ନାଲିରକ୍ତ —

Āmalahu Mucus and blood

ଅମ୍ବସର୍ଦ୍ଧା — ଦେ. ବ. — ପାଚିଲା ଓ ସଢ଼ା ଅମ୍ବର ରସକୁ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ

Āmbasardhā ତିଆରି କରାଯାଇଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ଅମ୍ବର ଆମ୍ବସର୍ଦ୍ଧା — Inspissated mango-juice; preserved mango-juice.

ଗୋପ ନବରେ ଯେତେ ଲେଖା,

ତାଳ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅସ୍ତ୍ରପତା । ଭଗବତ. ୧୦ମ ଶୋପ ।

ଅମ୍ବାଶା — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବାଶା ୨ (ଦେଖ)

Āmbāśā Āmāśaya 2 (See)

ଅମ୍ବିଳ — ଦେ. ବ. (ସଂ. ଅମ୍ବ) — ୧ । ଖଟାରସ; ଅମ୍ବରସ —

Āmbilā 1 Acid taste.

ଅସ୍ତ୍ରାଟକ କଟୁ ବଣାସ୍ତ୍ର ସେ ଅମ୍ବିଳ

ଅଟା ତନ୍ତ୍ର ଲବଣ ସେ ମଧୁର । ଭଗବତ. ୩୩ ।

୨ । ଖଟେଇ — 2. Anything of acid taste.

୩ । ଖଟେଇ ତିଆରି —

3. A curry with acid taste.

ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବିଳା; ଅମ୍ବଲସିବିଶିଷ୍ଟ —

Sour; of acid taste.

ଅମ୍ବିଳା — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବିଳ (ଦେଖ)

Āmbilā Āmbilā See,

ଅମ୍ବିଳ — ଦେ. ବ. ଓ ବ. — ଅମ୍ବିଳ (ଦେଖ)

Āmbilī Āmbilā (See)

ଅମ୍ବିଳହରିଆ ମାଟି — ଦେ. ବ. — ଯେଉଁ କାଲିମିଶା ନାଲି ମାଟିରୁ

Āmbilijhariā māṭī ତରୁମିଶାରେ ତେଲ ପରି ତିକଣା ବାହାରେ (ଖୁବ୍ ଉତ୍ପାଦ ମାଟି) — Only soil (very productive)

ଅମ୍ବିଳିତ — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବିଳ ପତ୍ର (ଦେଖ)

Āmbiliti Āmliti patra (See)

ଅମ୍ବିଳି ତୋରାଣି — ଦେ. ବ. — ଏକ ଦିନରୁ ଅଧକ ବହୁ ଯାଇ ଅମ୍ବିଳା

Āmbilī torāṇi ହୋଇଥିବା ତୋରାଣି — Rice-water of rice boiled the day before

(ସଜ ତୋରାଣି — ବିପଦ)

ଅମ୍ବିଳିପିତ୍ତି — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବିଳିପିତ୍ତି (ଦେଖ)

Āmbilipitti Āmlapitta (See)

ଅମ୍ବିଳିମୁହାଣ — ଦେ. ବ. (ସଂ. ପୁରୁଷଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ ଗାଳବିଶେଷ) —

Āmbilimuhāṇ ଯେଉଁ ଲୋକ କୌଣସି କାରଣରୁ ମନ ବିରସ (ଅମ୍ବିଳିମୁହାଣ — ଶ୍ଵା) କରଥାଏ — a term of abuse applied to males; Of morose countenance.

ଅମ୍ବିଳି ହାକୁଟି — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବିଳି ହେଲେ ପାଟିବାଟେ ଅମ୍ବିଳି

Āmbilī hākuṭi ବିଶିଷ୍ଟ ଯେଉଁ ହାକୁଟି ଉଠେ — Acidity in the stomach, sour bulching.

ଅମ୍ବୁଆ — ଦେ. ବ. — ଅମ୍ବୁ ପଲ ପରି ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥିବା (ଲୁଗା) —

Āmbuā (cloth) Painted with pictures representing mangoes

ଅମ୍ବୁଆଲି — ଦେ. ବ. — ୧ । ଯେଉଁ ଋତୁରେ ଅମ୍ବୁ ପଲ ହୁଏ —

Āmbuālī 1. (the season) Of mango; (the season, when mangoes prevail,

ଅମ୍ବୁଆଲି ବନେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଅମ୍ବିଳା ଅମ୍ବୁ ଖାଇ । ଭଗ ।

୨ । ଯେଉଁ ଋତୁରେ ଶରୀର ଅମ୍ବୁକୁ ହୁଏ; ଶ୍ରୀଷ୍ଟରୁ —

2 (the season) When the body becomes lazy on account of indigestion; summer.

୩ । ସୁଲକ୍ଷଣ; ମୋଟା (ଲୋକ, ପିଲା, ଦେହ) —

3. Stout person, child and body)

ଅମ୍ବୁରୁତା — ଦେ. ବ. — ଚିଲିକାର ଏକପ୍ରକାର ମାଛ —

Āmburutā A class of fish in Chilka.

ଅମ୍ବୁଲ — ଦେ. ବ. — ଲୁଗାରେ ଯୁଆ ହୋଇ ଶୁଖାଯାଇ ରଖାଯାଇ

Āmbulā ଥିବା ଅମ୍ବୁ ଖଣ୍ଡ — Dried and preserved slices of mangoes.

ଆମ୍ବୁର

ଅମ୍ବୁଲବାଇ — ଦେ. ବ. — ସ୍ତବ୍ଧ ଉଦ୍ଭାଦ ବା ମଉତା; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ

Āmbulabāi ନିମନ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ଅସିବା ସ୍ତବ୍ଧ ଉଦ୍ଭାଦ ବା ଉତ୍ତର — Temporary insanity; temporary eagerness to do a thing.

ଦେ. ବ. ଶ୍ଵା. — ଅମ୍ବୁଲବାୟାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ —

Feminine of Āmbulabāyā.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମେତ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦନ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନେ ବୋଲିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପୃଷ୍ଠାରେ ବୋଲିବେ ଦେବେ ଏ ବ୍ୟାକରଣରେ ନ ମିଳେ, ଦେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ବ୍ୟାକରଣେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ‘ବାଦ’ ନ ମିଳିବେ ‘ବାଇ’ ବୋଲିବେ; ‘ବିଷ’ ନ ମିଳିବେ ‘ବିଷ’ ବୋଲିବେ; ‘ବିଷ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବିଷ୍ଣୁ’ ବୋଲିବେ; ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ବୋଲିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବଦ’ ବୋଲିବେ ।

ଅମ୍ବୁଲକାୟା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ.—ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ
Āmbulabāyā ନିମନ୍ତେ ଅଳ୍ପକାଳ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜିଜ୍ଞାସୁ ବା
(ଅମ୍ବୁଲକାୟା—ଶ୍ରୀ) ବ୍ୟଗ୍ରତା ଦେଖାଏ ଓ ଯାହା କିଛି ସମୟ
ପରେ କମିଯାଏ—A person who shows
temporary eagerness or madness to
any matter and which subsides
after a time.

ଅମ୍ବୁଲରା—ଦେ. ବି.—ଅମ୍ବୁ ଓ ବେସରହାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏକପ୍ରକାର
Āmbularāi ଖଟେଇ—A curry or preparation
ଆମଚୁରାସାୟେତା with Rye and sliced mangoes.

ଅମ୍ବୁଲରାଜିତା—ଦେ. ବି. - ଅମ୍ବୁଲରା (ଦେଖ)
Āmbularājita Āmbularāi See
ଅମ୍ବୁଲିଆ—ଦେ. ବିଣ.—ଅଳ୍ପ ଓଦା; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଶୁଖି ନ ଥିବା;
Āmbuliā ଶୁଷ୍କ ଓଦା (ବ୍ୟାଧି)—Not fully dry;
ମୈତ୍ସେତେ half dried, a little wet
ମିଳା

ଅମ୍ବ—ଦେ. ସବ. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅସ୍ତଦ୍; ପ୍ରାକୃତ. ଅଭେ) —
Āmbha ୧ । ଅମ୍ବର; ମୋର—1. Mine; my
ଆମାର ୨ । ଅମ୍ବମାନଙ୍କର—2. Ours; our.
ହାମରା

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆରେ ‘ଅମ୍ବ’, ‘ଭମ୍ବ’, ‘ଭା’ ଆଦି ଶବ୍ଦ ମୂଳପିଣ୍ଡ
ହୋଇ ସେଥିରେ କୁ, କ୍ଷ, ଘା, ଠା, ଠ୍, ଠ୍, ଠ, ଠାରେ,
ଠି ଆଦି ଇନ୍ଦ୍ର ବଦଳିରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ।]

ଅମ୍ବହା—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ସବ. ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତଦ୍; ପ୍ରାକୃତ.
Āmbhanta (ଅଭେ) ୧ । ଅମ୍ବହା—1 To me.
୨ । ଅମ୍ବମାନଙ୍କୁ—2. To us

ଅମ୍ବେ—ଦେ. ସବ. ନାମ (ସଂ. ଅସ୍ତଦ୍; ପ୍ରାକୃତ. ଅଭେ)—
Āmbhe ‘ମୁଁ’ ଶବ୍ଦର ମାନ୍ୟାର୍ଥ ପ୍ରୟୋଗ—‘I’ used in
ଆମି respect as ‘we’, is used by high
ହମ; ମି persons.

ଅମ୍ବା—ପ୍ରାଦେ. (ବୈଜ୍ଞାନିକ) ବି. ଶ୍ରୀ.—ଅମ୍ବା (ଦେଖ)
Āmmā Āmā (See)

ଅମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ—ଅମ୍ବ + ସ୍ୱାର୍ଥରେ. ଅ)—୧ । ଅମ୍ବଫଳ—
Āmra 1. Mango fruit.
୨ । ଅମ୍ବଗଛ—2. Mango tree.

ଅମ୍ବାତ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବ = ଅମ୍ବ + ଅଭ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା +
Āmrāta କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହା ଅମ୍ବପରି ଅଟେ)—୧ । ଅମ୍ବାତାଗଛ—
1. Hogplum tree; Spondias magnifera
୨ । ଅମ୍ବାତା ଫଳ—Hogplum.

ଅମ୍ବାତକ—ସଂ. ବି. (ଅମ୍ବାତ + ସ୍ୱାର୍ଥ. କ)—ଅମ୍ବାତ (ଦେଖ)
Āmrātaka Āmrāta (See)

ଅମ୍ବେଡ଼ନ—ସଂ. ବି. (ଅ = ପୁନଃ ପୁନଃ + ମ୍ବେଡ଼ ଧାତୁ = ଭୁଲିବା ହେବା
Āmrerdana + ଭବ. ଅନ)—ପୁନଃପୁନଃ କଥନ; ବାରମ୍ବାର
କହିବା; ଘୋଷିବା; ପାଠ ବା ବାକ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା—
Repetition.

ଅମ୍ବେଡ଼ିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ = ପୁନଃପୁନଃ + ମ୍ବେଡ଼ ଧାତୁ = ଭୁଲିବା ହେବା + କର୍ମ. ତ)—ପୁନଃପୁନଃ କଥିତ;
Āmrerdita ଦେବା + କର୍ମ. ତ)—ପୁନଃପୁନଃ କଥିତ;
ଏକାଧିକବାର ଭୁଲିତ, ପୁନଃପୁନଃ ଭୁଲିତ—
Repeated; repeatedly said; pronounced
more than once.

ସଂ. ବି. (+ ଭବ. ତ)—୧ । ଦୁଇ ଥର ଥର କହିବା—

1. Repetition.

୨ । ବାରମ୍ବାର କଥନ—2 Speaking more
than once.

ଅମ୍ବିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅମ୍ବ = ଭଲ + ସ୍ୱାର୍ଥରେ. ଭକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Āmlikā ଭଲ ଗଛ; କର୍ମା ଗଛ—Tamarind tree.

ଅମ୍ବିତିପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅମ୍ବିତିପତ୍ର; ଅମ୍ବିତିପତ୍ର)—
Āmlitipatra ଏକପ୍ରକାର ଅମ୍ବିତିପତ୍ର—Indian sorrel;
ଚୁକାତି ପତ୍ର; ଆମ୍ବିତିପତ୍ର; oralis corniculata
ଆମ୍ବିତିପତ୍ର; ଚାଲମୋରି

ଚାଲମୋରି, ଚୌପତିଆ [ଦ୍ର—ଏହା ଭାରତର ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରାନ୍ତ
ଆମ୍ବିତିପତ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମେ । ଏହାର ସବୁ ଅଂଶ

ବା. ପୁଲିପୁର ଶିଷ୍ୟରେ ଲାଗେ । ଏହାର ପତ୍ର ବିପତ୍ତି;
ତେ ପାଳିତନ୍ତା; ଶୁଣିବେ ପତ୍ର ବୁଜି ହୋଇଯାଏ ।]

ପୁଲିପୁର

ଅମ୍ବିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅମ୍ବିକା (ଦେଖ)

Āmlikā Āmlikā (See)

ଅୟ—ଦେ. ବି. (ଭୂତାର୍ଥକ ‘ଭୁ’ କର୍ତ୍ତାସଙ୍ଗେ ଅନୁଜ୍ଞାର୍ଥ—(ଭୁ) ଅ—
Āy (thou) Comest.

ଆଇମ୍ ଅୟ୍ ଜନ୍ମମାମୁ ଶରଦଶଷ୍ଠି, ମୋ କାହ୍ନୁ କୋଳରେ ପଡ଼ି ରୁ ଶବ୍ଦ ।
ଆବୋ ଶିଶୁଗୀତ ।

ଅୟ—ସଂ. ବି. (ଆ + ଯା ଧାତୁ = ଆସିବା + ଭାବ. ଅ ବା ଆ + ଇ =
Āya ଆସିବା + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଧନାଗମ; ଅମ୍ବଦାନ;
(ବ୍ୟୟ-ବସତ) ରେଜିଗାର—1. Income; receipt;
gain.

୨ । ଲାଭ—Profit.

୩ । ଜ୍ୟୋତିଷରେ ଜନ୍ମଲଗ୍ନର ଏକାଦଶ ସ୍ଥାନ—

3. (Astrology) The 11th from the
natal Lagna.

ଦେ. ବି—ଅଳଙ୍କାର—Ornaments.

ପୁଣି ହୋଇଲେ ଧର୍ମର ମନ ସେ

ଦେଖି ରଖାଇଲେ ଅସ୍ତମାନ ସେ—ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ. ବଦଳିଯାଇଥିବା ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଭ—Also; and.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଅୟଥଲଙ୍କାର—ଦେ. ବି. (୧ମ ଶବ୍ଦ ନିରୂପକ; ସହଚର)—

Āyalaṅkāra ସକଳ ପ୍ରକାରର ଦେହ ସଜ୍ଜାର ଅଳଙ୍କାର—
ଆୟ ଅଳଙ୍କାର Fittings and ornaments;
जवाहिरात jewellery

ଅୟାସବା—ଦେ. ବି. (୧ମ ଶବ୍ଦ ନିରୂପକ; ସହଚର)—

Āyaasbāb ସକଳ ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ—
ଆୟାସବାବ Furniture of sorts.
सामान

ଅୟକର—ଦେ. ବି—ଲୋକଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆୟ ଉପରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
Āyakara ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର—Incomtax.

अयक
ईनकमटिक्स

ଅୟତ—ସ. ବି. (ଅ + ଯମ ଧାତୁ = ବଡ଼ ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Āyata ସମକୋଣୀ ସମାନ୍ତରାଳ ସେଷ—A rectangular
parallelogram; an oblong; rectangle.

ସ. ବିଶ—୧ । ବିସ୍ତୃତ; ବଶାଳ; ଦୀର୍ଘ—

1. Extended; long.

୨ । ପ୍ରବୃତ୍ତ; ଆକୃଷ୍ଟ—2. Attracted.

ଦେ. ବି (ସଂ. ଅୟତ)—୧ । ଅଧିକାର; ଅୟତ; ଶୁଭ; ବଳ—
1. Control; powre.

୨ । କ୍ଷେତ୍ରଫଳ; ଅୟତନ—2. Area.

ଶବ୍ଦ ଶୋକନଃ ହୋଇବ ତା ଅୟତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ବନ ।

ଦେ. ବିଶ—ଅଧୀନ; ଅୟତ—Subject to; manage-
able by; under the control of.

ଅୟତ କରିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅୟତ)—

Āyata karibā କରିବା କରିବା; ବଶୀଭୂତ କରିବା—
To bring under control.

ଅୟତନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯତ ଧାତୁ = ଯତ କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଅନ)—

Āyatana ୧ । ଯଜ୍ଞବେଦୀ; ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନ—1. Sacrificial
altar; sacerdotal altar.

୨ । ସ୍ଥାନ; ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥାନ—2. Place

୩ । ପରିମାଣ; ଦୀର୍ଘ ଓ ପ୍ରସ୍ଥ—3. Dimensions of
a thing; length and breadth of a
surface; superficial area.

୪ । ଅବସ୍ଥିତି; ବିସ୍ତୃତି—4 Extent

୫ । ସୀମା—5. Boundary.

ଅୟତନା—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବି—ଅୟତନ (ଦେଖ)

Āyatanā Āyatana (See)

ବାର ଶୋକନରେ ହୋଇଅଛି ଅୟତନ । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାବିଜ୍ଞାନ ।

ଅୟତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଯା ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Āyati ୧ । ଅୟତି (ଦେଖ)

1. Āyatti (See)

୨ । ସଂଯମ—2 Self control; mastery over
passions.

୩ । ଅୟତନ—3 Extention.

୪ । ମିଳନ; ସଙ୍ଗମ—4. Meeting.

୫ । ଯତ୍ନ—5. Care.

ଅୟତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯତ ଧାତୁ = ଯତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Āyatta ବଶୀଭୂତ; ଅଧୀନ—Subject to; tractable;
manageable; docile under one's
control.

ଦେ. ବି—ଅୟତ ୧ (ଦେଖ)

Āyata 1 (See)

ଦେବାଦବାର ଅୟତ ସିନା ମୋ ନାହାନ୍ତି । ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଅୟତଧୀନ—ଦେ. ବିଶ—ବଶୀଭୂତ; ଅଧୀନ—

Āyattādhina Mastered; under control;
controlable

[ତୁ—ଅୟତ ଓ ଅଧୀନ ଏକାର୍ଥବାଚକ ଶବ୍ଦ; ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସାଧୁ
ଶବ୍ଦା ଉପରେ ଏଭଳି ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ରୁମାୟକ ।]

ଅୟତି—ସଂ. ବି (ଅ + ଯତ = ଯତ କରିବା + ଭାବ. ତ)—

Āyatti ୧ । ଅଧୀନତା—1. Subservience.

୨ । ସ୍ନେହ—2. Love; affection.

୩ । ସୀମା—3. Limit.

୪ । ବଳ—4. Strength

୫ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—5. Length.

୬ । ଅଗ୍ରହ—6. Eagerness.

୭ । ଗୌରବ—7 Honour.

୮ । ପ୍ରଭାବ—8. Influence.

୯ । ଭବିଷ୍ୟତ—9 Future.

୧୦ । ପରିଶ୍ରମ ସ୍ଥିରତା—10. Certainty or fixity
at the end.

ଆୟନା—ବୈଦେ. ବି. (ଆ)—ଆୟନା (ଦେଖ)

Āyanā Āinā (See)

ଆୟସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆୟାସ)—ଆୟାସ; ପରିଶ୍ରମ—

Āyas Exertion.

ବୈଦେ. ବି (ଆ)—ଆୟସ (ଦେଖ)

Aes (See)

ଆୟସ—ସଂ. ବିଶ. (ଆୟସ = ଲୌହ + ଇଦମର୍ଥେ. ଅ)—

Āyasa ୧ । ଲୌହନିର୍ମିତ; ଲୌହମୟ—
(ଅୟସୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Made of iron.

୨ । (+ ସ୍ଵାର୍ଥେ. ଅ)—ଲୌହ—2. Iron.

ଆୟସୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଆୟସ + ଅ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Āyasi ୧ । ଲୌହମୟ କବାଟ—2. Iron door.

୨ । ବର୍ମ—2. Arm of iron.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

[୧—ଅୟୁର୍ବେଦ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଅଥବା ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଥମେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଅୟୁର୍ବେଦ ଶିଖାଇଥିଲେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅଶ୍ୱିନୀମାରୁତ୍ରଙ୍କୁ ଶିଖାଇଲେ । ଅଶ୍ୱିନୀମାରୁତ୍ରଙ୍କୁ ‘ଚିକିତ୍ସା ଦର୍ଶନ’ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ କଲେ । ତତ୍ପରେ ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ଅଗ୍ନିଶିଖାସମ୍ପଦ ପୁନଃସ୍ଥ ଏହି ବିଦ୍ୟା ସାଧନ କଲେ । ପରେ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟମାନେ ସୁଶ୍ରୁତ ଓ ଚରକାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କଲେ । ଅୟୁର୍ବେଦରେ ପ୍ରଥମେ ତିନି ଲକ୍ଷ ଗ୍ରନ୍ଥ ଥିଲା । ତତ୍ପରେ ତାହା ୮ ଗୋଟି ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହେଲା । ୧ ଶଲ୍ୟ=ଶସ୍ତ୍ରପ୍ରୟୋଗ । ୨ ସଲ୍ୟକ୍ୟ=କାକ ଉପର ଅଂଶ (ଅଣ୍ଟି, କାନ, ନାକ, ମୁହଁ, ଆଦି) ର ରୋଗ ଚିକିତ୍ସା । ୩ କାୟଚିକିତ୍ସା=ଦେହର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୋଗ ଚିକିତ୍ସା । ୪ ଭୂତବିଦ୍ୟା=ଭୂତଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ରୋଗ ଚିକିତ୍ସା । ୫ କୁମାରଭୂତ୍ୟା=ଶିଶୁପାଳନ । ୬ ଅଗଦତନ୍ତ୍ର=ବିଷଚିକିତ୍ସା । ୭ ସ୍ତ୍ରୀୟମ୍ବନ=ଧାତୁ ଓ ରସାଦିର ମାରଣ ଓ ପ୍ରସ୍ତୋଗ । ୮ ବାଜୀକରଣ=କଳାଧାନର ଉପାୟ । ସୁଶ୍ରୁତ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ସୁଶ୍ରୁତ ଓ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ସାତ ଭାଇଙ୍କୁ କାଶୀନରେଶ ଦିବୋଦାସଙ୍କଠାରୁ ଅୟୁର୍ବେଦ ଶିକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ପଠାଇଲେ । ଦିବୋଦାସ ସମସ୍ତମନ୍ତ୍ରନରୁ କାଳ ସ୍ୱର୍ଗବୈଦ୍ୟ ଧନ୍ୱନ୍ତରଙ୍କୁ ଅବତାର ଥିଲେ । ସେ ସୁଶ୍ରୁତଙ୍କୁ ଅୟୁର୍ବେଦ ଶିଖାଇବାରୁ ସୁଶ୍ରୁତ ଚିକିତ୍ସାଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କଲେ । ତତ୍ପରେ ବାଗ୍ବତ, ଚନ୍ଦିକା ଆଦି ନାନାବିଧ ଚିକିତ୍ସା ଓ ନିଦାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣୟନ କଲେ ।]

ଅୟୁର୍ବେଦସଂହିତା—ସଂ. ବି—ଅଥବା ବେଦରୁ ଗୁପ୍ତତା ଏକ ଲକ୍ଷ
Ayurvedasamhitā ଶ୍ଳୋକ ଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥବିବେଚନା—
A medicinal work composed of one
lakh of slokas taken from the
Atharva Veda.

[୨—କଥିତ ହୁଏ ଯେ—ସତ୍ୟଯୁଗରେ ‘ଅନ୍ତେୟସହିତା’ ଦ୍ୱାପରରେ ‘ସୁଶ୍ରୁତ’ ଓ କଳିଯୁଗରେ ‘ବାଗ୍ବତ’ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ପରେ ଆଉ ୧୮ ଶତ୍ରୁ ସହିତା ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଭାବ ମିଶ୍ର ରୋଗ, ଲକ୍ଷଣ, ଚିକିତ୍ସା, ପଥ୍ୟ, ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ, ଜାରଣ, ମାରଣ, ଶୋଧନ ପ୍ରଭୃତି ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ‘ଭାବପ୍ରକାଶ’ ନାମରେ ଶତ୍ରୁଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ ‘ମାଧବକବି-କବିଦାନ’, ତତ୍ପରେ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ, ରସେନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରମଣି, ରେଷଟ-ରତ୍ନାବଳୀ, ଚିକିତ୍ସାସାରସମ୍ରତ, ବୈଦ୍ୟରହସ୍ୟ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦୟରତ୍ନାକର ଗ୍ରନ୍ଥ, ତା ପରେ ସଜବଲ୍ଲଭ ‘ସଜବଲ୍ଲଭସ୍ତୁ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ’, ରଚନା କରି ଅଛନ୍ତି—ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।]

ଅୟୁର୍ବେଦୀ—ସଂ. ବି. (ଅୟୁର୍ବେଦ + ଇନ୍, ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ)—ଅୟୁର୍ବେଦ
Ayurvedī ବ୍ୟବସାୟୀ—Practising medicine.
ସଂ. ବି.—ବୈଦ୍ୟ—Physician; doctor

ଅୟୁର୍ବେଦୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅୟୁର୍ବେଦ + ଇସ୍ ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ)—
Ayurvediya ଅୟୁର୍ବେଦସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Pertaining to
the Hindu science of healing.

ଅୟୁଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟୁ)—ଅୟୁଃ (ଦେଖ)
Ayusha Ayuh (See)

ଆଜିଯାଏ କୁହର ଅୟୁଷ ରହୁଥିବ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ ।

ଅୟୁଷବନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟୁଷ୍ଟ)—ଅୟୁଷ୍ମାନ୍ (ଦେଖ)
Ayushabanta Ayushmān (See)
(ଅୟୁଷବନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ) ଭୃଷ୍ମେନେ ସମସ୍ତେ ଅୟୁଷବନ୍ତ ଅଟ ।
କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଅୟୁଷମନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟୁଷ୍ଟ)—ଅୟୁଷ୍ମାନ୍ (ଦେଖ)
Ayushamanta Ayushmān (See)
(ଅୟୁଷମନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅୟୁଷମାନ୍—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟୁଷ୍ଟ)—ଅୟୁଷ୍ମାନ୍ (ଦେଖ)
Ayushamān Ayushmān (See)
(ଅୟୁଷମାନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅୟୁଷ୍ମତୀ—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଃ + ମତ୍ + ଶ୍ରୀ)—
Ayushmatī ବିଶେଷ ପରମାୟୁବିଶିଷ୍ଟା (ଶ୍ରୀ)—
Long lived (female)

ଅୟୁଷ୍ମତୀ ଭବା—ସଂ. ଅଶୀବାଦ (ଶ୍ରୀ ପ୍ରତି)—ଆର୍ଯ୍ୟାୟୁ ଦୃଢ଼—
Ayushmatī bhava May you live long.

ଅୟୁଷ୍ମତ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଷ୍ଟ = ଆର୍ଯ୍ୟଜାଣ + ତା)—ଆର୍ଯ୍ୟଜାଣତା, ଆର୍ଯ୍ୟ-
Ayushmatta ଜାକନ—Longevity.

ଅୟୁଷ୍ମନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅୟୁଷ୍ଟ)—ବିଶେଷ ପରମାୟୁବିଶିଷ୍ଟ; ଆର୍ଯ୍ୟଜାଣ—
Ayushmanta Long lived.

ଅୟୁଷ୍ମାନ୍—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଃ + ମତ୍, ଅଛି ଅର୍ଥରେ = ଅୟୁଷ୍ଟ)—
Ayushmān (ମା. ୧କ) —ବିଶେଷ ପରମାୟୁବିଶିଷ୍ଟ; ଆର୍ଯ୍ୟାୟୁ;
(ଅୟୁଷ୍ମାନ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ) ଆର୍ଯ୍ୟଜାଣ—Long lived (male)

ଅୟୁଷ୍ମାନ୍ ଭବା—ସଂ. ଅଶୀବାଦବଚନ (ପୁରୁଷ ପ୍ରତି)—ଆର୍ଯ୍ୟାୟୁ ଦୃଢ଼—
Ayushmān bhava May you live long.

ଅୟୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଷ୍ = ପରମାୟୁ + ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥେ, ଯ)—
Ayushya ପରମାୟୁବୃଦ୍ଧିକର—Increasing the period
of life; bestowing longevity.

ସଂ. ବି. (+ ଯ. ସ୍ୱାର୍ଥେ) ୧ । ପରମାୟୁ—I. Lifetime.

୨ । ଅନ୍ୟ; ପଥ୍ୟ—2 Diet.

ଅୟୁସ୍କର—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଃ + କ୍ୱ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ଅୟୁଷ୍ୟ (ଦେଖ)
Ayuskara Ayushya (See)

ଅୟୁସ୍କାମ—ସଂ. ବି. (ଅୟୁଷ୍ ଅଟେ କାମନା ଯାହାର; ବଞ୍ଚିବାକୁ)—
Ayuskāma ଆର୍ଯ୍ୟଜାଣନ ଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ—
(ଅୟୁସ୍କାମୀ—ଶ୍ରୀ) Desirous of long life.

ବାଧାକଣ ଯେତେ ଅପର ବ୍ୟାପାର ସ୍ଥଳେ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରତେବ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ଓ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାବଦ୍ଧ ହେବା ଯୋଗୁଁ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ବା ଓ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଉଦା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିକେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିକେ; 'ବୟ' ନ ପାଇଲେ 'ବୟ' ଦେଖିକେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିକେ; 'ଅନ୍ତର' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ତର' ଦେଖିକେ

ଅୟୁସ୍କାମୀ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅୟୁ + କାମିନ୍ + ମା. ୧୦)—

Āyuskāmi

ଅୟୁସ୍କାମ (ଦେଖ)

(ଅୟୁସ୍କାମିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

Āyuskāma (See)

ଅୟେ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଅଳଙ୍କାର—

Āye

Ornament.

ଭୂମିରେ ଅସିଣ ପତେ ସବୁ ଅୟୋମାନ

କି ଜାଣି ସେ ଭାର୍ଯ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦରେ ଗଣନା । ବଳସମ୍ପ. ସମାପଣ ।

ଅୟେନ୍ଦା—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଆଇନ୍ଦା (ଦେଖ)

Āyendā

Āindā (See)

ଅୟୋ—ଦେ. ଅ. ସମ୍ବୋଧନ—୧ । ଅଗରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପଛଅଡ଼ୁ

Āyo

ସାବଧାନ କରିଦେବାପୂର୍ବକ ସମ୍ବୋଧନ; ହେୟୋ !

ଏୟୋ; ଓଃ

ଏୟୋ—1 Interjection Heigh ! Ho.

ହିନ୍ଦୁ

addressed by a man to a man in front.

[ଦ୍ର—ବିଶେଷରେ ବରିକାଲମାନେ ଏ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

୨ । ଅୟୋରେସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଘୋଡ଼ାକୁ ସଂଯତ କରୁବା ଅର୍ଥରେ

ଘୋଡ଼ା ପ୍ରତି ବ୍ୟବହାର କରୁବା ସମ୍ବୋଧନ ହେୟୋ !

ଏଇ !—2. Heigh ! Ho ! addressed to curb a horse by the rider.

ଅୟୋଗବା—ସଂ. ବି. (ଅୟୋଗ + ସାଥେ ଅ)—ଶୁଦ୍ଧ ଭିରସରେ

Āyogaba

ବୈଶ୍ୟା ଗର୍ଭଜାତ ଶବ୍ଦର ଜାତିବିଶେଷ—

Name of a mixed caste

ଅୟୋଜକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Āyojaka

ଅୟୋଜନକାରୀ; ସଂଗ୍ରହକାରୀ—Making

(ଅୟୋଜକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

preparations; procuring

ଦେ. ବି.—ଅୟୋଜନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—One who collects

articles together or makes preparations

ଅୟୋଜନ—ସଂ. ବି. (ଅ = ବିଶେଷ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ = ଯୋଗ କରିବା +

Āyojana

ଶବ୍ଦ. ଅକ)—୧ । ସଂଗ୍ରହ; ଅବକଣ -Collection.

ଅୟୋଜକ; ଅୟୋଜିତ; ଅୟୋଜିତ; } ବିଶ

ଅୟୋଜ୍ୟ; ଅୟୋଜନୀୟ

୨ । ଉଦ୍‌ଯୋଗ—

2. Preparation

୩ । ଉପକରଣ ସଂଗ୍ରହ—3 Collecting materials

୪ । ଯୋଗାଡ଼ କରିବା—4 Making provision

୫ । ଅନୁପୂର୍ବକ ବ୍ୟବସ୍ଥା; ଯୋଗାଡ଼—

5. Provision

ସଂ. ଅ.—ଯୋଜନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Up to a jojana (8 miles)

ଅୟୋଜିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ସମ୍ପାଦ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ = ଯୋଗ କରିବା.

Āyojita

ଶିତ୍ + କର୍ମ. କ୍)—ସଂଗୃହୀତ; ଅବକ—

Collected or prepared in advance.

ଅୟୋଧନ—(ଅ = ସମ୍ପାଦ୍ + ଯୁଜ୍ ଧାତୁ = ଯୁଦ୍ଧ କରିବା + ଭାବ.

Āyodhana

ଅକ)—୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1. War; battle.

୨ । ବଧ; ହଂସା—2. Killing.

୩ । (+ଅଧିକରଣ. ଅକ)—ଯୁଦ୍ଧସ୍ଥଳ—

3. Battle-field.

ଅର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ; (ସଂ. ଅନ୍ୟତ୍)—ଅନ୍ୟ; ଅନ୍ୟ—

Ār

Other; another.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ.—ଏବଂ—And

ଅରଗା—ପ୍ରାଦେ. (କଳିଙ୍ଗ) ବି—କାଙ୍ଗୁଧାନ—

Ārgā

A kind of grain

ଅରମାନ୍ (ରତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଅରମାନ୍ (ରତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Āramān (etc)

Āramān (etc) (See)

ଅର—ସଂ. ବି. (ର୍ ଧାତୁ = ଗଢି କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ବହୁଗଢି କରୁ—

Āra

ଧିବାକୁ)—୧ । (ବହୁଗଢି) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ—

1. The planet mars.

୨ । (ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ) ଶନିଗ୍ରହ—

2. The planet-saturn.

୩ । ମୁଣ୍ଡଲୌହ—3. Oxide of iron.

୪ । ପିତ୍ତଳ—4. Brass

୫ । ଚକ୍ରାଙ୍ଗ କାଠ; ଅର—

5 The naves of a wheel.

୬ । (+କରଣ. ଅ)—ଚର୍ମକାର ବା ମୋତିଙ୍କ ଫୋଡ଼ଣୀ—

6. Awl of a cobbler.

୭ । (+ଭାବ. ଅ)—ଗମନ—7. Going

ଆବ

ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ବାହାନା; ଛଳନା—Excuse

ସହାନା

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅନ୍ୟତ୍)—ଅନ୍ୟ; ଅନ୍ୟ—

ହୁସରୀ

Other; another.

ହୁସରୀ

ଉତ୍ତର ନେଇ ପ୍ରଭୁ ଅର ପାର କର—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଆବ

ଦେ. ଅ—ଅନ୍ୟ; ଅନ୍ୟତ୍—And; also; further;

ଔର

more; moreover.

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ କର୍ତ୍ତୃକ୍ତ କଳ ଅଙ୍ଗ; ହାଲୋକ ଗୁମ ଅର ରଙ୍ଗ—

ସମ୍ବୋଧନ ପ୍ରେମଭକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ଆରାଓଲି—ଦେ. ବି—୧ । ବିକସର ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ—

Āraoli

1. The other half of the day (forenoon

ଓପେନା

or afternoon as the case may be).

ଆବକତ

୨ । ଅପରାହ୍ନ—2. Afternoon.

ଆରକ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଅର୍କ ୧ (ଦେଖ)

Ārak

Arka । (See)

ଆରକ୍

ଆରକ୍

ଆରକ—ଦେ. ସଂକ୍ରାନ୍ତ—୧ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ଅନ୍ୟକଣ—

Āraka

1. Another person.

ଆର ଏକ

୨ । ଅନ୍ୟ ବିଷୟ; ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ—

और एक

2 Another thing.

ଲୋକ ଲବିଅଛି ଅର ଅରକ୍ କେ । ବ୍ରହ୍ମକବିପଣ୍ଡିତ ।

୧	ର	ଉ	ର,ର	ଃ	ସ୍ୱ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ତାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଫ୍	ଉଥ	ନ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଞ୍	ନ	

ଅରକତ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ସଂ. ଅରକ୍ତ)—ଅରକ୍ତ (ଦେଖ)
 Ārakata Ārakta (See)

ଉଷ୍ମର ଯା ହୋଇଛି ଅରକତ ବର୍ଣ୍ଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଅରକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଚଣ୍ଡୀ ଚର୍ଚ୍ଚ; ଅର=ପିତ୍ତଳ + କୃତ=ପ୍ରସ)—
 Ārakūta ୧ । ପିତ୍ତଳ —1. Brass

୨ । ପିତ୍ତଳ ଅଳଙ୍କାର—2 Brass ornaments.

ଅରକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ=ଉଷ୍ମ+ରକ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ. ତ)—
 Ārakta ୧ । ଉଷ୍ମ ନାଲିଆ; ସାମାନ୍ୟ ଲାଲ—

1 Flesh coloured; reddish

୨ । (ଅ=ସମ୍ୟକ୍ + ରକ୍ତ) — ୨ ଶେଷ ନାଲିଆ —

2 Bright red; pink

୩ । ବିଶେଷ ଅନୁରକ୍ତ ବା ସ୍ନେହ କରୁଥିବା—

3. Too much attache ।

ଅରକ୍ତନୟନ—ସ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁଗ୍ରୀବ; ଅରକ୍ତ + ନୟନ)

Āraktanayana ଡେଇଁ, ନିଶ, କଳ ବା ରେଣ ଯୋଗୁଁ
 (ଅରକ୍ତନୟନା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଯାହା ଅଳ୍ପ ନାଲିଆ ପଡ଼ିଥାଏ; ନାଲିଆଖିଆ—

With reddened eyes.

ସ. ବି. (କର୍ମଧା)—ହୋଧାଦି ଯୋଗୁଁ ଢେଇ ହୋଇଥିବା ଆଖି—
 Reddened eye.

ଅରକ୍ତିମା—ସ. ବି. (ଅ=ଉଷ୍ମ+ରକ୍ତିମା=ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ)—

Āraktimā ୧ । ଉଷ୍ମ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—1. Reddish tint

୨ । ବିଶେଷ ଲାଲରଙ୍ଗ—

2. Pink colour; bright red colour.

ଅରଗା—ଦେ. ବି—ଟାଙ୍ଗଣ (ଦେଖ)

Āragā Tāngana (See) (Haines)

ଅରଗଧା—ସ. ବି. (ଅ+ରଜ ଧାତୁ=ରୁଗ୍ନ ହେବା+କ୍ରିପ୍ତ; ରଗ୍ନ
 Āragbadha + ବଧ ଧାତୁ=ନାଶ କରିବା + କର୍ତ୍ତ. ଅ; ଯେ

ରୋଗନାଶ କରେ)—ସୁନାରି ଗଛ (ଦେଖ)

Sunāri tree (See)

ଅରଙ୍ଗଜେବ୍—ବୈଦେ (ଅ. ଅରଙ୍ଗଜେବ୍) ବି. (ନାମ)—

Ārangajeb ମୋଗଲସମ୍ରାଟବିଶେଷ—

Moghal Emperor Aurangzeb.

ଅରଚି—ବୈଦେ. (ଇଂ) ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଖିଲ୍ଲଣ—

Ārachi Arch.

ଅରଜାବ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି—ଅର୍ଜବ (ଦେଖ)

Ārajaba Ārjaba (See)

ଉପ ଦାନ ଅରଜବ ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦମ

ଏ ବ.ହାରେ ଅଛି ଯୋଡ଼ିଏ ଦୟା ଶମ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଅଦ୍ର ।

ଅରଣ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଷଣ (ଯାହାହାର ଦସ୍ତୀକୁ ଶାସନ କରାଯାଏ)—

Āraṇa An iron hook for driving an elephant.

ବରଭଲ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ବାବଣ

କରେ ବାରବାର ଯେହୁ ଅରଣ । ଶକବନ୍ଧୁ. ଲକ୍ଷ୍ମଣଲଳ ।

ଅରଣି—ସ. ବି. (ଅ=ବହୁଭବରେ + ରୁ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା +
 Āraṇi କର୍ତ୍ତ. ଅକ୍ତ)—୧ । ଜଳାବର୍ତ୍ତ; ଜଳଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—

1. Eddy

୨ । ଯୁଦ୍ଧ—2. Battle.

୩ ମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅରଣି

ବରଣ ଦେଖାଇଲେ ଖାଲପଣ ପଣ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଅଦ୍ର ।

ଅରଣି କାରଣି—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ)—

Āraṇi kārṇi ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ; ଗଣନାୟ; ମାନମାୟ—

Leading; first in rank.

(ଯଥା—ପାଞ୍ଚରେ ନୁହେଁ ସେହୁ ଅରଣି କାରଣି ।)

ଅରଣ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅରଣ୍ୟ + ଭବ ଅ)—ଅରଣ୍ୟକ (ଦେଖ)

Āraṇya Āraṇyaka (See)

ଦେ. ବି—ଅନରଣ୍ୟ (ଦେଖ)

Anaraṇya (See)

ଗର ଅରଣ୍ୟ ଝୁର୍ତ୍ତ ତୋ ପଦ ଧନ୍ୟ ହେବ କି ସେ କହେ ।

ଋଷି. ବୈଦେଶ୍ୟଶବଳାସ ।

ଅରଣ୍ୟକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅରଣ୍ୟ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କ)—୧ । ବନବାସୀ—

Āraṇyaka 1 Living in the forest.

୨ । ବନଜାତ—2 Born in the forest.

୩ । ବନ୍ୟ; ବଣୁଆ; ଅରଣ୍ୟ—3 Wild Syluan.

ସଂ. ବି—୧ । ବନବାସୀ ଲୋକ —1 A forester

୨ । ବନବାସୀ ମୁନି—2 Sage; anchorite.

୩ । ବନବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଚିତ ସାମବେଦର
 ଶାଖାବିଶେଷ—3 A section of the Sāma-
 beda composed for the benefit of
 those who betake themselves to the
 forest.

୪ । ଯେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରିଅଛୁ—

4. A person who has retired to the wilderness.

୫ । ବନପଥ—5 Forest-path.

୬ । ହସ୍ତୀ—6 Elephant.

୭ । ଅଧ୍ୟାୟ—7. Chapter.

୮ । ବିହାର ସ୍ଥାନ—8. A pleasure-ground

୯ । ଗୋମୟ—9. Cow-dung.

୧୦ । ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର—10. Logic

ଅରଣ୍ୟକ ପର୍ବା—ସଂ. ବି—ସାମବେଦର ଶାଖାବିଶେଷ—

Āraṇyaka parba A section of the Sāma Beda.

ଅରଣ୍ୟକ ବ୍ରାହ୍ମଣ—ସଂ. ବି—୧ । ସାମବେଦର ଶାଖାବିଶେଷ—

Āraṇyaka brāhmaṇa 1. A section of the Sāma Beda.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅରବକ 'ବା' ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳିବ, କେବଳ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ହେଉଥିବ 'ବା' ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବ, 'କ' ନ ମିଳିଲେ 'କା' ଦେଖିବ; ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ; 'ଅ' ନ ପାଇଲେ 'ଆ' ଦେଖିବ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବ ।

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ପୂର୍ବେ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାସ କରୁଥିଲେ;

ଏକପ୍ରକାର ବ୍ରାହ୍ମଣ—2. A sect of Brāhmanas originally living in the forest.

ଅରବ (ଇତ୍ୟାଦି)—(ସଂ. ଅର୍ତ୍ତ)—ଅର୍ତ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ārata. etc. Ārtta etc (See)

ଅରବ—ସଂ. ବ. (ଅ+ରମ୍ ଧାତୁ=କ୍ରିୟା କରିବା; ଶାନ୍ତି ହେବା +

Ārati ଭାବେ ଇ)—୧ । ନିବୃତ୍ତି; ବିରତି; ଶାନ୍ତି; ବିଶ୍ରାମ—

1 Cessation; repose.

୨ । ନିବୃତ୍ତି ଅବସ୍ଥା; (ପୁଷ୍ପର) ବୁଜି ହୋଇ ଯାଇ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—

2 Closed condition (of a flower).

ବିରା ଯା ବୁଜିବୁ ଦେଖି କଳନା କଲ ମୋ ଅର୍ତ୍ତ
ବଳା ଲଜାବର ଅରବରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ—କବିଶାସ୍ତ୍ରପଣ୍ଡା ।

୩ । ଆଲତି, ଟାଣୁଳନା, ଦେବତା, ରାଜା ବା ବରଜନାଦି
ସମ୍ମୁଖରେ ମନ୍ଦୋଦାରୀୟପୂର୍ବକ ପ୍ରଦୀପ ସଜ୍ଜାଳନ;
ବଦାପନା—3 Waving of a light before
a diety or a newly married couple.

୪ । (ପଦ୍ୟ) ଅର୍ତ୍ତ (ଦେଖ)—4. Ārtti (See)

ଅଥୋକ ଦେବ ଶ୍ରମରେ ଅରବ କରୁଛନ୍ତି ଦୁର୍ଗା ଗୋବର ।
ସ୍ବଧୀନାଥ ପାବଣୀ ।

ଅରବି—ଦେ. ବି—(ସ. ଅରବିକ)—ଅରବି (ଦେଖ)

Āratri Ārati (See)

ଅରବିକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅରବି (ଦେଖ))

Āratrika Ārati (See)

ଅରଦାଲି—ଗ୍ରା. ବି.—ଅର୍ଦୋଲି (ଦେଖ)

Āradali Ārdoli (See)

ଅରଦା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଅର୍ଦା (ଦେଖ)

Āradā Ārdā (See)

ଅରଦା ଅମାବାସ୍ୟା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଅର୍ଦା ଅମାବାସ୍ୟା;

Āradā amābāsya ପୂର୍ଣ୍ଣା ଅମାବାସ୍ୟା, ମହାଲୟା; ଅର୍ଦ୍ଧିନ
କୃଷ୍ଣାସି ବା ପିତୃପକ୍ଷର ଶେଷ ଅମାବାସ୍ୟା ଚିଥି (କଳ)—
The last day of the dark fortnight
of the month of Āświna; the new
moon of Āświna when oblations
are offered to the manes.

[ଡ୍ର—ଏ ଅମାବାସ୍ୟା ଦିନ ବୃହସ୍ପତି ଘରେ ଅର୍ଦା ପିଠା ଓ
ଦାଣ୍ଡିଆଣ ହୁଏ; ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗାଁ ପିଲଙ୍କୁ ଡାକି ମୁରୁଜର
ମୁଣ୍ଡିଲା କାଟି କଣାରୁ ପତ୍ର ପକାଇ ତା ଉପରେ ପିଠା ଡାଣି ଆଦି
ବାଜି ପିଲଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ଓ ନିଜ ନିଜର ଘରର ପିଲଙ୍କୁ
ପୁରୀରେ ବଳା ହୋଇଥିବା ଖଣ୍ଡେ ଦଉଡ଼ି (ଇଲଣି ଦଉଡ଼ିରେ)
ବାଜି ବଜୁଳ ଓ ଅପମାରଙ୍ଗ ତାଳରେ ପିଲଙ୍କ ପିଠିରେ ବଢ଼େଇ
ପିଲଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ କରି କହନ୍ତି “ବଜୁ ହୋ” ।]

ଅରଦୋଲି—ଗ୍ରା. ବି.—ଅର୍ଦୋଲି (ଦେଖ)

Āradoli Ārdoli (See)

ଅରଦ୍ରା—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ—ଅର୍ଦ୍ରା (ଦେଖ)

Āradra Ādra (See)

ସ୍ବତ୍ତ୍ୱ ଅରଦ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀବ ଲକ୍ଷଣ । ବସ୍ତୁନାଥ. ବିଦଗ୍ଧମାସୁଣ ।

ଅରଦ୍ରା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅର୍ଦ୍ରା (ଦେଖ)

Āradrā Ādrā (See)

ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ—ଅରଦ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Āradra.

ବଧୂରେ ଅରଦ୍ରା. ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଅରଦ୍ରା ସ୍ବେଦିଣୀ ଏ ବେନି ଚାନ୍ଦ ।

ଭକ୍ତ ବୈଦେହୀଶରନାଥ ୧୦।୧୦ ।

ଅରଧନା—ଗ୍ରା. ବି.—୧ । ଅରଧନା (ଦେଖ)

Āradhanā 1 Āradhanā (See)

୨ । ଅର୍ଦ୍ଧନା (ଦେଖ)

2 Ārdhanā (See)

ଅରନାଲି—ସଂ. ବି. (ଅର = ଶୀଘ୍ର + ନଳ ଧାତୁ = ବନ୍ଧନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Āranāla ଅ; ଅର = ଗମନଶୀଳ + ନାଲି = ଗଜ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ; ଯାହାର)

୧ । କାଞ୍ଜି; କାଞ୍ଜିପାଣି—1 Sour gruel made by
fermenting boiled rice.

୨ । ଚୋରଣି; ଚୋଡ଼ାଣି—2 Rice-water.

ଅରନାଲିକ—ସଂ. ବି.—ଅରନାଲି (ଦେଖ)

Āranālika Āranāla (See)

ଅରପଟ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅପର ଦିଗ—

Ārapaṭa 1. Other side

ଓପାଶ ୨ । ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱ; ବିପରୀତ ଦିଗ ବା ଅଂଶ—

ଅସମ୍ମୁଖ 2 Opposite side.

ଅରପାର - ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅନ୍ୟ + ଓ. ପାର) —୧ । ନଦୀର ବା

Ārapāra ଜଳାଶୟର ବିପରୀତ କୂଳ—

ଆଡ଼ପାର 1. The other shore or side of a water.

ଆର୍ପାଟ୍ ଦେ. ବିଶ—ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ—Troubled,

କର୍ମ ମୋର ବଳବର ହୋଇଗଲା ଅରପାର । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କବିଶାସ୍ତ୍ରପଣ୍ଡା ।

ଅରପାର କରିବା—ଦେ. ବି—ନଦୀ ବା ଜଳାଶୟକୁ ନୌକାଦି ଦ୍ୱାରା

Ārapāra karibā କରିବା; ନଦୀର ଏକ କୂଳରୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ

ଏପାରି ମୋପାରି କରା କୂଳରେ ପହଞ୍ଚାଇବା; ଏପାରି ସେପାରି କରିବା—

ଓସ୍ପାଟ୍ କରନା To ferry across a water.

ଅରପାରି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଅରପାର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ārapāri etc. Ārapāra etc (See)

ଅରାବ—ସଂ. ବି. (ଅ=ବିଶେଷ + ରୁ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+ଭାବ.

Āraba ଅ)—ବିଶେଷ ଶବ୍ଦ; ବିକଟ ଧ୍ବନି; ଅରାବ—

Loud noise; thundering voice; harsh sound.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ହସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ

ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । ଅରବ; ଆସିଆର ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ସୀମାନ୍ତ

ଦେଶ—1 The country of Arabia.

୨ । ଅରବଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An Arabian.

ଅରବରଷ ଏ ଦିନେ—ଦେ. ବି.—ଆଗାମୀ ବର୍ଷା ଶତ ବର୍ଷର ଏହି
Ārabarasha e dine ସମୟରେ - By this time
ଆସିଆରେ ବହୁ ଏହିଦିନେ last or next year
ମେଲିବହୁ ଏହିଦିନେ

ଅରବୀ—ଶ୍ରୀ ବି—୧ । ଅଡ଼ମ୍ବର—1. Pomp

Ārabā

ଆଡ଼ମ୍ବର

୨ । ଚରଣ—2 Riches.

ଆରବୀ, ଆରବୀ

ଅରବୀ—ବି. ଓ ବିଶ—ଅରବୀୟ (ଦେଶ)

Ārabi

Ārabiya (See,

ଆରବୀ

ଆରବୀ

ଅରବିକ—ଦେ. ବିଶ—ଅରବୀୟ (ଦେଶ)

Ārabika

Ārabiya (See)

ଅରବି ଗୋନ୍ଦ—ବୈଦେ. (ଅ) ବି—ଅରବଦେଶୀୟ ଅଠାକଣ୍ଠେଶ—

Ārabi goñd

Arabic gum.

ଅରବୀୟ—ଦେ. ବି. (ଅରବ + ଭାବ. ଇୟ)—୧ । ଅରବଦେଶୀୟ

Ārabiya ବ୍ୟକ୍ତି—1 An Arab

ଆରବୀ

୨ । ଅରବଦେଶୀୟ ଭାଷା—2 The Arabic language.

୩ । ଅରବଦେଶୀୟ ଘୋଡ଼ା—3 An Arab horse.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅରବଦେଶୀୟ—1 Arabic; Arabian.

୨ । ଅରବଜାତି—2. Of the tribe of the Arabs

୩ । ଅରବଦେଶୀୟ ଭାଷାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—3 Pertaining to the Arabic language

[ଦ୍ର ଏ ଭାଷା ଜାତୀୟମାନଙ୍କୁ ବା 'ଅରବ' କୁ ଲେଖାଯାଏ ।]

ଅରବୀ—ଦେ. ବିଶ—ଅରବୀୟ (ଦେଶ)

Ārabiya

Ārabiya (See,

ଆରବୀ

ଆରବୀ

ଅରବ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ଅ + ରଭ ଧାତୁ = ଅରମ୍ଭ କରିବା + କର୍ମ୍ମ ଇ)—

Ārabdha ଅରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଥିବା; ଅନୁଷ୍ଠିତ—Begun; commenced

ସଂ. ବି.—ଅରମ୍ଭ—Beginning.

ଅରବ୍ଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ରଭ ଧାତୁ + କର୍ମ୍ମ. ଇନ୍)—

Ārabdhya ଅରବ୍ଧ ଦେବା ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be begun or commenced.

ଅରବ୍ଧି—ସଂ. ବି (ଅ + ରଭ ଧାତୁ + ଭାବ. ଇ)—ଅରମ୍ଭ; ଉଦ୍‌ଯୋଗ—

Ārabdhi

Commencement.

ଅରବ୍ଧି—ଦେ. ବିଶ—ଅରବୀୟ (ଦେଶ)

Ārabbi

Ārabiya (See)

ଆରବୀ

ଆରବୀ

ଅରବ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଅ + ରଭ ଧାତୁ = ଅରମ୍ଭ କରିବା + ଅର୍ଥ)—

Ārabhati ୧ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ଗୌରବ—1 Greatness; glory

୨ । ଅରବ୍ଧି—2. Display

୩ । ଚିତ୍ର ବା ରଚନାବିଶେଷ—3. A kind of painting.

(ଅର = ଶାନ୍ତ + ରଭ = ଯୋଗ୍ୟ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

୪ । ଅରବ୍ଧି—4 Rudeness.

୫ । ଶୂର; ବୀର—5 Hero

ଅରବ୍ଧି—ସଂ. ବି.—ଅରବ୍ଧି (ଦେଶ)

Ārabhati

Ārabhati (See)

ଅରବ୍ଧମାନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ରଭ ଧାତୁ + କର୍ମ୍ମ. ମାନ)—

Ārabhamāna ଯେ ଅରମ୍ଭ କରୁଅଛି—One who is beginning a work.

ଅରବ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅ + ରଭ ଧାତୁ = ଅରମ୍ଭ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Ārabdha ୧ । ଉପକ୍ରମ; ଉଦ୍‌ଯୋଗ—1 Beginning; commencement,

୨ । (+କର୍ମ୍ମ. ଅ)—ବ୍ୟାପାର; କାର୍ଯ୍ୟ—2. The outset of an undertaking.

୩ । (+କରଣ. ଅ) ଯତ୍ନ; ଉପାୟ—3 First effort.

୪ । ପ୍ରୟୋଗ—4. Application; engagement.

୫ । ଉଦ୍‌ଭୂତ—5 The beginning; source

୬ । ହିଂସା—6. Malice.

୭ । ଗର୍ବ—7 Pride

୮ । ଉତ୍ସାହ; ବେଗ—8. Speed; haste.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଡ଼ମ୍ବର)—ଅଡ଼ମ୍ବର; ଗୁଣ—Fuss; ado.

ବସନ୍ତ ପରି ଆରବ୍ଧ ଗୁଣ, ଗର୍ବ, ଭାବନା ଗୁଣ ଏହିଭଳି । ମଧୁରମାନ ।

ଦେ. ବିଶ—ଅଡ଼ମ୍ବରମୟ—Pompous; splendid.

କାରେ କାରେ ବହୁ ବସ୍ତୁ ଦେଖିବୁ ।

ସମସ୍ତ ଗୁଣ ମଣିଷ ଦେଖି ଅରବ୍ଧ । ବହୁମାନ. ବହୁମାନମାନ ।

ଅରବ୍ଧି—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି - ଅରମ୍ଭ କରିବା—To begin

Ārabdhibh ୧ । ଶୁଭ ପାତ୍ର ପ୍ରମାଣଙ୍କୁ ଅରବ୍ଧି ।

ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି. ମହାଭାରତ. ବିଶ୍ୱାସ ।

ଅରବ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ. (ଅରବ୍ଧ = ଗର୍ବ + ଅର୍ଥ ଅର୍ଥରେ ଭାବ)—

Ārabdhi ଅଡ଼ମ୍ବରପ୍ରୟୋଗ; ଗର୍ବ—

ଅରବ୍ଧି ବା ଶୁଭ ପାତ୍ର, ସେ ଦେ ଏ ସଂସାରରେ ପ୍ରାଣ ।

ବିଶ୍ୱାସ. ଭାବନା. ୧୨୩ ।

ଅରବ୍ଧି—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଣ୍ଣ)—୧ । ଅର୍ଣ୍ଣ—

Ārāsā 1. The piles (a disease); Hæ-morrhoids.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶୁଦ୍ଧାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଖାଲ' ନ ମିଳିଲେ 'ଖାଉ' ଖୋଜିବ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଖୋଜିବ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବ; 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଦେଖିବ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବ

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ଅଶୋକର ଗୁଳ୍ମ; ଅରସା—

2. A kind of plant.

ଅରସ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଷ)—୧ । ଅର୍ଷ (ଦେଖ)

Ārasha

1. Ārsha (See)

ସେହି ବ୍ୟାକରଣ ଅରସ ବୋଲି ବହି—କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦ ମହାବଳଦେବ, ଅଥ ।

୨ । ବେଦ, ଶ୍ରୁତି—2. The Vedas

ଅରସେ ଶ୍ରୁତି ଏହି ଶ୍ରୁତି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି—ବିଦଗ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଅରସି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆଦର୍ଶ)—ଦର୍ପଣ; ଆଲିନା—

Ārasi

Mirror, looking glass

ଆରସି କୈଦେ. (ଅ) ବି. ମୁସଲମାନଙ୍କ ବିବାହରେ କର ହାତ—

ଆରସି ଅଙ୍ଗୁଳରେ ପିନ୍ଧିବା ମୁଦ୍ର—The ring which a Mahomedan bridegroom wears on his fingers.

ଅର—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ର ଧାତୁ=ଭେଦ କରିବା+କରଣ)

Ārā

ଅ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । ମୋତି ବା ଚର୍ମକାରର ବେଧନାସ୍ତ୍ର ବା ଫୋଡ଼ଣୀ —
1 An awl

୨ । ଚମଡ଼ା କାଟିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

2. A saw or a knife of the cobbler.

୩ । ଶର ଉଦ୍ଧାରଣର ଗଞ୍ଜାରତା ନିରୂପକ ଡାକ୍ତର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—
3. Surgeon's probe.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; ସିଂହଭୂମ) ବି ଅର (ଦେଖ)

Ara (See)

ଅରଜି—କୈଦେ. (ଅ) ବି - ୧ । ଜମି; ଭୂମି—1. Land

Ārāji

୨ । କ୍ଷେତ୍ର; କ୍ଷେତ—2. Field.

ଅରାତ—ସଂ. ଅ (ଅ+ର ଧାତୁ=ଦାନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ārāt ୧ । ଦୂରରେ—1 Far off; distance

୨ । ସମୀପରେ; ନିକଟରେ—2 Nearly

ଅରାତି—ସଂ. ବି. (ଅ=ର ଧାତୁ=ଦାନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ārāti

ଶତ୍ରୁ; ବନ୍ଧୁ; ଅରାତି—Enemy.

ଅରାତ୍ରିକ—ସଂ. ବି. (ଅ+ରାତ୍ରି=ରାତି +କ; ଯାହା ରାତ୍ରି ପୂର୍ବରୁ

Ārātrika କରାଯାଏ)—ମାର୍ଗଜନ, ଅଳତ, ପ୍ରଦୀପଦ୍ଧାର ମନ୍ତ୍ରୋ

ଚାରିଶପ୍ରବଳ ବଜାଯିବା—Waving light before

the diety in the morning and evening.

ଅରାଧକ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ=ବିଶେଷ+ରାଧ ଧାତୁ=ଅରାଧନା

Ārādha

କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—ଉପାସକ; ସେବକ; ସେ

(ଅରାଧକ—ଶ୍ରୀ)

ଅରାଧନା କରେ—Worshipper.

ଅରାଧନ—ସଂ. ବି. (ଅ=ବିଶେଷ+ରାଧ ଧାତୁ=ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା+

Ārādha

ନାକ ଅନ)—୧ । ଉପାସନା; ପ୍ରାର୍ଥନା; ପଜା—

ଅରାଧକ; }

ଅରାଧ୍ୟ }

1 Worship; prayer; adoration.

୨ । ଭୁକ୍ତିକରଣ—2. Prohibition

୩ । ସେବା; ସେବାର୍ଥ—3. Service.

୪ । ଅଭ୍ୟାସ—4. Exercise.

୫ । ପାକ—5. Cooking

୬ । ପ୍ରାପ୍ତି—6 Attainment.

୭ । ପୂଜାସାଧନ—

7. Articles or materials for worship.

ଦେ. ବି—୧ । ନେତୃତ୍ୱ—1 Solicitation

୨ । ଖୋସାମତ—2 Flattery.

ଅରାଧନା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ+ରାଧ+ଅନ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ārādhanā

ଅରାଧନା (ଦେଖ)

Ārādhanā (See)

ଅରାଧନୀୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ+ରାଧ+କର୍ମ ଅମାୟ)—

Ārādhanīya

ଅରାଧ୍ୟ (ଦେଖ)—Ārādhyā (See)

(ଅରାଧନୀୟ—ଶ୍ରୀ)

ଅରାଧିତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ+ରାଧ+କର୍ମ. ତ)—

Ārādhitā

୧ । ପୂଜିତ; ସେବିତ—

1. Worshipped; adored.

୨ । ଅଭ୍ୟାସ—2. Habituated.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତି—3. Attained.

୪ । ସାଧକ; ଅୟତ୍ତ—4. Controlled.

ଅରାଧିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅରାଧନ)—ଅରାଧନା କରିବା—

Ārādhibhā

To worship; to pray.

ଆରାଧନା

କରୁଥିବା ପୁଣ୍ୟର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ—

କୃଷ୍ଣବିନ୍ଦ, ମହାବଳଦେବ ।

ଅରାଧ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ+ରାଧ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—ପୂଜନୀୟ;

Ārādhyā

ପୂଜ୍ୟ; ପୂଜା ବା ସେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

(ଅରାଧ୍ୟ—ଶ୍ରୀ)

Worshippable, adorable.

ଅରାଧ୍ୟମାନ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଅ+ରାଧ+କର୍ମ. ଆନ (ମାନ)—

Ārādhyamāna

୧ । ପୂଜିତ ହେଉଥିବା; ଯାହାକୁ ଅରାଧନା

(ଅରାଧ୍ୟମାନ—ଶ୍ରୀ)

କରାଯାଉଥାଏ; ସେବ୍ୟମାନ—

1 Being worshipped or adored.

୨ । ସାଧ୍ୟମାନ—2 Being performed;

or practised.

ଅରାଧ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ର ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Ārāba

୧ । ଶବ୍ଦ—1 Sound; voice, tumult.

୨ । ଅନୁକାରୀ ଶବ୍ଦ—2. Imitative sound

୩ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନି—3. Echo.

ଅରାମ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ର ଧାତୁ=ଶାନ୍ତି କରିବା+

Ārāma

ଅସ୍ୱାଦଶା. ଅ)—୧ । ଉଦ୍ୟାନ; ଉପକର; ବୃକ୍ଷବାହନ;

କ୍ରିଡ଼ାଗ୍ୟାନ; ବାଡ଼ି; ବଗିଚା—

1. Pleasure garden; a bower.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୨ । (+ ଭାବ. ଅ) ବିରାମ; ବିରତି; ନିବୃତ୍ତି—

2. Relief, cessation of activity; relaxation.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବିଶ୍ରାମ—

3. Recreation; rest; refreshment

୪ । ଶାନ୍ତି — 4. Calm; peace.

୫ । ସୁଖ ପ୍ରୀତି; ମଜ୍ଜା—

5 Pleasure; joy; amusement.

୬ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; ରୋଗମୁକ୍ତି; ଅବରୋଗ—

6 Health; recovery; convalescence.

୭ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ— 7 Comfort; ease

ବୈ. ଦେ. ବି (ପା.) — ୧ । ସୁଖୋପଭୋଗ—

1. Enjoyment

ଆରାମ ୨ । ଅସୁବିଧା—Luxury.

ଆରାମ ଦେ. ବିଶ. — ୧ । ସୁସ୍ଥ; ମାରୋଗ; ରୋଗମୁକ୍ତ—

1 Convalescent.

୨ । ସୁଜ୍ଞ— 2. Easy

୩ । ସୁଖରେ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ —

3. Brought up with ease or luxury.

୪ । ଶାନ୍ତିସୁଖ ଭୋଗ କରୁଥିବା— 4. Refreshing one's self.

ଅରାମ କରିବା—ଦେ. ବି.—୧ । ରୋଗମୁକ୍ତ କରିବା—

Ārāma karibā 1. To cure; to effect a cure

ଆରାମକରା ୨ । ଅରାମ ନେବା—

ଆରାମ କରା 2 To take rest.

ଅରାମ କୁରୁଚି—ଦେ. ବି.—ଅରାମକରୁଚି (ଦେଖ)

Ārāma kuruchi Ārāma chauki (See)

ଅରାମଚାଉକି—ଦେ. ବି (ଇଂ. ଅରାମ ଓ ସଂ ଚଉକି; ବମ୍ବା ସେଉଁ

Ārāmachauki ଚଉକିରେ ଅରାମ ବା ସୁଖବିଶ୍ରାମ ହୁଏ)—

ଆରାମଚଉକି, କେନାବା ସୁଖୋପଭୋଗ କାଣ୍ଡ ବା ବେଶାସନ-

ଆମେକ୍ସର୍ସ ବିଶେଷ—Armchair; easy chair

ଅରାମଚେଆର—ବୈଦେ. ଇଂ. ବି (ଇଂ. ଅର୍ମ୍‌ଚେୟାର୍)—

Ārāmachēāra ଅରାମଚୌକ (ଦେଖ)

Ārāmachauki (See)

ଅରାମ ନେବା—ଦେ. ବି.—ପରିଶ୍ରମ ପରେ ବିଶ୍ରାମ କରିବା; କ୍ଳାନ୍ତି

Ārāma nebā ଅପନୋଦନ କରିବା—To refresh one's

ଆରାମ କରା self after hard toil; to take rest; to

ଆରାମ ଲେନା lie at ease after labour.

ଅରାମପୁର—ସଂ. ବି (୨ୟ ଚତୁ; ଅରାମ=ବିଶ୍ରାମ+ପୁର=ଗୃହ)—

Ārāmapura ଉପବନସ୍ଥିତ ଗୃହ—

A room in a pleasure garden

ଅନ୍ଧ ଅରାମପୁର ପାଲୁଣ—ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ୧/୨୧୧ ।

(ଭୂଲନାକର ପା ଅରାମ ହୁ=ଶୟନାଗାର) ।

ଅରାମ ପୁଲିସ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ସଶସ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତିରକ୍ଷକ ପୁଲିସ୍—

Ārām pulis

ପତ୍ରିକା—Armed police.

ଆରାମ ପୁଲିସ୍

ଆରାମ ପୁଲିସ୍

ଅରାମ ବାଗ୍—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅରାମ + ଅ. ବାଗ୍=ବଗିଚା)—

Ārām bāg ଉଦ୍ୟାନ; ଉପବନ—Pleasure garden

ଅରାମୁଟ୍—ବୈଦେ. (ଇଂ) ବି (ଇଂ ଅରୋରୁଟ୍)—୧ । ହଳଦିଆଗୁଣ୍ଡ

Ārāruṭ ଶାକ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ—Curcuma augustifolia

ଆବାକଟ ୨ । ଉକ୍ତ ଗୁଳ୍ମର ମୂଳ ଓ କାଣ୍ଡ ଉତ୍ତରର ଶସରୁ

ଫିଙ୍ଗୁଡ଼, ଆରାମୁଟ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଲୁଆ—2 Arrowroot

[୨ — ୧ ଗୁଳ୍ମ ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ ହଳଦିଆଗୁଣ୍ଡ । ଏହି ଗଛର ମୂଳ ଓ

କାଣ୍ଡକୁ କୁଟି ପାଣିରେ ବହୁସମୟରେ ପାଣି ତଳେ ଥଳା କାଦୁଅ

ପରି ପଦାର୍ଥ ବାହାରିଯାଏ । ପାଣିକୁ ନିଗାଡ଼ି ଏହାକୁ ଶୁଖାଇ କୁଟିଲେ

ସେଉଁ ଚୂନା ବାହାରେ ତାକୁ ପାଲୁଆ ବା ଅରାମୁଟ୍ କୋଲାଯାଏ ।

ଦେଖି ଅରାମୁଟ୍ ବା ପାଲୁଆ (Indian arrowroot ଅମ

ଦେଶରେ ହୁଏ ଏବଂ ବିଦେଶୀ ଅରାମୁଟ୍‌ର ଗୁଣ ମଧ୍ୟ କେହି

କେହି କରନ୍ତି ।]

ଅରାମୁଟ୍—ଦେ. ବି.—ଅରାମୁଟ୍ (ଦେଖ)

Ārāruṭ

Ārāruṭ See.

ଅରାଲିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଅରାଲ=ବଳ+ଲକ; ସେ ସବଦା ପାକପାତ୍ର

Ārālika ଉପରେ ବଳ ବା ଲଇ ହୋଇଥାଏ)—ପାଚକ;

(ଅରାଲିକା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସୁପକାର; ସୁଆର; ଗୁଣ୍ଡାଣିଆ—Cook

ସଂ. ବିଶ.—ବଳଗାମୀ—Going astray.

ଅରି—ଦେ. ବି.—ମହାବିଶେଷ; ଅଡ଼—

Āri

A kind of fish.

ଅରିଆ—ଦେ. ଅ. (ଜାହାଜିଆ ଓ ବୋଟ ମାଡ଼ିକ ରାସା)—

Āriā ୧ । (ନୌକାବାସ କେଉଁମାନଙ୍କର ଭାବବିଶେଷ—)

ଆରିଆ ବୋଟକୁ ପାଖକୁ ନିଅ—1. (a term used by

ଆରିଆ boatmen) Shove to move the boat to

one side.

୨ । ବୋଟକୁ ଚଳାଅ—2 Move the boat.

ଅରିଆ ଅରେଇ—ଦେ. ବି.—ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି—

Āriā ārei

Jostling one another.

ଅରିବା—ଦେ. ବି.—ଅରେଇବା (ଦେଖ)

Āribā

Āreibā (See)

[ସଥା—ଏ ପିଲାଟି ତା' ମା'କୁ ଜମାରୁ ଆରୁ ନାହିଁ ।]

ଅରିଆ—ଦେ. ବି.—୧ । ଗୁରୁତର ଓ ଗୁରୁରେ ଖଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ତାକୁ

Ārisā ବଳ ଦିଅରେ ଛାଣି ତଅର କରିବା ପିଞ୍ଜରବିଶେଷ—

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସୂଚିତ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକେତ ରଖା ବରଜ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଗୋଟିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଗ୍' ଗୋଟିବେ; 'ଅଲକ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲ' ଗୋଟିବେ ।

ଗୁଡ଼ିଆ 1. A cake prepared with rice flour fried in ghee
ଆବିଷା
ବଡ଼କାହୁଁ ୨ । ଏକ ଜାତୀୟ ଅର୍ଣ୍ଣାଦର ଗୁଳ୍ମ—2. A kind
ହାଲିକନ୍ଦ .of bulbous plant; Broad flag; Crinum
Asiaticum (Haines)

[ତ୍ର—ଏହାର ପତ୍ରକୁ କଞ୍ଚୁଥିବା ମାରିଲେ ଅର୍ଣ୍ଣାଦର ବେଦନା
କଷ୍ଟର ଉପଶମ ହୁଏ । ଏ ଗଛ ଘରେ ଲଗାଇଲେ ଅର୍ଣ୍ଣାଦର ଭଲ
ହୁଏ; ଏକଗୋଟି ରୋଗୀ ମଧ୍ୟ ଏ ପତ୍ରକୁ କଞ୍ଚୁଥିବା ମାରିବେ ।]

୩ । (ସଂ ଅର୍ଣ୍ଣାଦ)—ଅର୍ଣ୍ଣାଦ—3. The piles.

ଆରୀ—ଦେ. କ. (ସଂ. ଅର)—ଅର୍ଣ୍ଣାଦର ବା ମୋତିର ଲୁହା ଛୁଆଁ ବା
Āri

ଆରୀ
ଆରୀ

ଆରୁକ—ଦେ. ଚ —କେଉଁମାନଙ୍କ ବଂଶୋପାଧିବିଶେଷ—

Aruka A family title of fishermen.

[ତ୍ର—କଟକ ଜିଲ୍ଲା କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ସବ୍‌ଡିଭିଜନରେ ଏ ଉପଧି-
ଧାରୀ କେଉଁ ଅଛନ୍ତି ।]

ଆରୁକ୍ଷା—ସଂ. କ. ଶ୍ଳୀ. (ଅ=ଉପରକୁ ଠାରୁ ଧାରୁ=ଉଠିବା +
Ārurukshā ଇଚ୍ଛାର୍ଥରେ ସନ୍ + ଅ + ଅ)—ଅର୍ଣ୍ଣାଦର କରବା
ଇଚ୍ଛା—Wish to rise higher, aspiration.

ଆରୁକ୍ଷୁ—ସଂ. କଣ. (ଅ + ଚୁ ଧାରୁ=ଉଠିବା + ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ ସନ୍
Ārurukshu + ଇ)—ଅର୍ଣ୍ଣାଦର ଉଠିବା; ଯେ ଅର୍ଣ୍ଣାଦର
କରବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ; ଅର୍ଣ୍ଣାଦର କରବାକୁ ଉଠିବା
ବା ଇଚ୍ଛା—Wishing to ascent; aspiring

ଆରୁଧା—ସଂ. କଣ. (ଅ + ଚୁ ଧାରୁ=ଉଠିବା + କର୍ତ୍ତୃ.ତ; ଯେ ଅର୍ଣ୍ଣାଦର
Ārurdha କରୁଅଛି)—ଉଠିଥିବା; ଅର୍ଣ୍ଣାଦର କରୁଥିବା;
(ଆରୁଧା—ସୀ) କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଜୀବର ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା —
Mounted on; ascended.

ଆରୁଧାୟିକା—ସଂ. ଚ. ଶ୍ଳୀ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ମଧ୍ୟାମାୟିକାଙ୍କ ଗୁରୁ
Ārurdhājauḥ ୧୧୧ ଏକ; ଯେଉଁ ଯୁବକମାୟିକାକୁ
ପତି ସଙ୍ଗେ ସୁଖକର ହୁଏ (ହି. ଶ୍ରୀକାବ୍ୟ)—

A class of youthful and lustful woman

ଆରେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅରେ)—ଜାତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପରିଚିତ ଲୋକକୁ
Āre ସମ୍ବୋଧନ—ରେ ! —Hallo! Hollo! Oho!
(ଅଲେ—ଶ୍ଳୀ) Ho! Oh!

ଆରେ,ରେ ଏ ସମ୍ବୋଧନ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ଥଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ:—
ଅରେ ୧ । ଡାକିବାରେ—1 In calling.

୨ । ସ୍ମରଣାର୍ଥକ—2. In re-collecting a matter

୩ । ଅସ୍ମରଣାର୍ଥକ—3. In wonder.

୪ । ପ୍ରଶଂସା ବା ବାସ୍ତବ୍ୟାର୍ଥକ—4. In attachment,
and affection.

[ତ୍ର—ଜଳଠାରୁ ବସ୍ତୁ ବା ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଉଣା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ଏପରି ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଏ ।]

ଆରେଇବା—ଦେ. ଜି. (ସଂ. ଅଦର)—୧ । ଭଲ ଲାଗିବା—

Āreibā To suit

୨ । ଅଦରଯିବା; ଅପଣାର ପରି ଭଲ ପାଇବା—

2 To affiliate or treat as one's own.

୩ । ଅଦର କରିବା—3 To fondle

ଗ୍ରା. ଜି.—୧ । ଏକପାଖକୁ ଘୁଆଇ ଦେବା; ଅଡ଼େଇ ଦେବା—

1 To move or push to one side.

୨ । ଅଡ଼େଇ ବା ଦିଗକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା—

2. To advance towards.

୩ । ଅଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁଁ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ବା ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି କୌଣସି
ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭ୍ୟାସ ହେବା—3. To become

habituated to a thing; to feel at home.

୪ । (ନାଉଟିକାଲ) ଉତ୍ତାରଣ; ଖସାଇବା—

4 (nautical) To bring down or
dismantle.

(ଯଥା—ପାଲ ଆରେଇ ଦେ ।)

୫ । (ନାଉଟିକାଲ) ବୋଟକୁ ଘାଟେଇବା—

5. (nautical) To move the boat to a
side.

୬ । (ନାଉଟିକାଲ) ବୋଟକୁ ଅଗ୍ରକୁ ଚଳାଇବା—

6. To advance the boat

ଆରେକ—ଦେ. ସବ. କ. —ଆରେକ (ଦେଖ)

Āreka

Āraka See)

ଏକଇଁ ପଳ ଏକେ ଦେବା

ଆରେକ ମନ ନ ପାଉବା—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚ ମୃତ ।

ଦେ. ସବ ନ. ମ.—ଆରେ (ଦେଖ)

Āra (See)

ଆରେକ ରଥରେ ବେଗେ ଆରେକର କଲେ—ସ ରାମାୟଣରେ, ବରଷ ।

ଆରେଣି—ଦେ. କ (ସଂ ଅରେଣି)—୧ । ଅରେଣି (ଦେଖ)

Āreṇi

Āraṇi (See)

୨ । (ସଂ. ରଣ) ଯୁଦ୍ଧ—2 Fight

ବେଳ ଅଧିକର ସେହି କୁଅର ଆରେଣି—ସାରଳା ମହାଭାରତ, ମଧ୍ୟ ।

ଦେ. କଣ. (ସଂ. ଅଗ୍ରଣୀ)—ଶ୍ରେଷ୍ଠ—Chief; excellent.

ସ୍ୱର୍ଗଣ ଅମର ରାଜନ ଜଣି

ମହାମହାବଳ ସେ ନୃପ ଆରେଣି—ହିଣ୍ଡିଶବର. ଉଷା ଅଭିନାୟ ।

ଆରେବତ—ସଂ. କ—ସୁନ୍ଦର ଗଛ ଓ ତାହାର ଫଳ—

Ārebata A tree and its fruit; Cassia Fistula.

ଆରେବା—ଦେ. କ.—ଆରେବା (ଦେଖ)

Ārebā

Ārabā (See)

ଆରେ ରେ—ଦେ. ଅ.—ଆରେ (ଦେଖ)

Āre re

Āre (See)

ଓରେରେ

ଆରେ ରେ ! ସେତେବେଳେ ସେ—ସ୍ତବକ ।

ଅରେ

(ଅଲେ ଲେ—ଶ୍ଳୀ)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ୍ଠ	ଡ, ଢ	ଣ	ତ	ଥ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଏ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଝ	ନ୍

ଅରେକେକାର—ଦେ. ବି.—ରେ ରେ କାର; ଅରେ ରେ ଶବ୍ଦ—

Ārerekāra A battle sound

ଅରେ ରେକାର କରଣ ଅସୁଧମାନ ଧରଣ ।

ବ୍ୟକ୍ତି—ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ।

ଅରେସି—ଗ୍ରା. ବି.—ଅରେସି (ଦେଖ)

Āresi Ārasi (See)

ଆରୋ—ଗ୍ରା. ଅ—ଆରୋ; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁରୋଧାର୍ଥକ ସମ୍ବୋଧନ—

Āro Vocative particle used to females.

ରମା ବୋଲି ଲୋ ରମା ବୋଲି, ଆଜି ଶୁକେ ଦେଉଳୀ ଆରୋ—ହସାସ୍ତେ ବାହାଣୀ ।

ଆରୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଆରୋଗ + ଶାବ୍ଦାର୍ଥ. ଯ)—୧ । ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ; ରୋଗରାଜ—

Ārogya 1. Health; diseaselessness.

୨ । ରୋଗମୁକ୍ତି—

2. Recovery; convalescence.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ମାରୋଗ; ସୁସ୍ଥ (ହି. ଶକ୍ତିସାଗର)

1 Healthy

୨ । ରୋଗମୁକ୍ତି—2 Recovered; cured.

ଆରୋଗ୍ୟକର—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ଆରୋଗ୍ୟ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ārogyakara ଯାହା ଆରୋଗ୍ୟ କରେ—One that

(ଆରୋଗ୍ୟକର—ଶ୍ରୀ) cures; that which cures; curative

ଆରୋପ—ସଂ. ବି. (ଆ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ ଡିଠ୍. ରୋପି ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—

Āropa ୧ । ଏକ ବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଧର୍ମକୁ ସ୍ଥାପନ

(ଆରୋପିତ—ବିଶ୍ଵ) କରିବା—1. Attributing the

attribute of one thing to another thing; ascription; assignment.

୨ । ଉଦ୍ଭାବନ; କଳ୍ପନା—

2. Feigning; invention

୩ । ମିଥ୍ୟାବିଶ୍ଵାସ; ମିଛ କଥା ଆଣି ଘଟାଇ ଦେବା;

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମରେ ମିଥ୍ୟାବିଶ୍ଵାସ—

3 False imputation

୪ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଦେବା—

4. Placing in or on; placing upon

୫ । ଅର୍ପଣ—5. Consignment

୬ । ଅବେଦଜ୍ଞାନ—6 Nondifferentiation

୭ । ସ୍ଥାପନ—7 Placing.

୮ । ମିଥ୍ୟାଜ୍ଞାନ; ଭ୍ରମ—8. Erroneous knowledge.

୯ । ଜ୍ୟାରେ ଗୁଣ ଚଢ଼ାଇବା—

9 Setting the arrow to the bowstring.

ଆରୋପଣ—ସଂ. ବି. (ଆ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ ଡିଠ୍ + ଭାବ ଅନ)—

Āropana ୧ । ଆରୋପ, ଏକବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଗୁଣକୁ

ସ୍ଥାପନ କରିବା—1 Attributing one's

attribute to another; imposition; assignment.

୨ । ଆରୋପଣ କରାଇବା; ଚଢ଼ାଇବା—

2. Causing to ascend; raising.

୩ । ଧନୁରେ ଗୁଣ ସଂଯୋଗ; ଧନୁରେ ଗୁଣ ଚଢ଼ାଇବା—

3 Putting the arrow the bow.

୪ । ଶସ୍ୟାଦିର ଗଛକୁ ଏକସ୍ଥାନରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ

ରୋପଣ ବା ରୋପିବା—

4. Transplantation.

୫ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଆଣି ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପନ କରିବା—

5 Juxtaposition.

୬ । ସ୍ଥାପନ—6. Setting; placing.

ଆରୋପଣୀୟ—ସ. ବିଶ୍ଵ. (ଆ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ; ଡିଠ୍. ରୋପି ଧାତୁ +

Āropanīya କର୍ମ. ଅନାଦି)—ଆରୋପଣ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ—

Attributable; assignable; fit to be placed; fit to be raised.

ଆରୋପିତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଆ + ରୋପି + କର୍ମ. ଚ)—

Āropita ୧ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ନିଆଯାଇ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପିତ—

1 Transferred; transposed.

୨ । କଳ୍ପିତ—

2. Feigned; imputed; falsely ascribed.

୩ । ସ୍ଥାପିତ—3 Placed.

୪ । ରୁଆ ହୋଇଥିବା—

4 Transplanted.

ଆରୋପିତା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି—୧ । ଆରୋପଣ କରିବା—

Āropibā 1. To ascribe.

ଅମରର ବଚନର ନିଜଠାରେ; ଆରୋପି ମନେ ପକାଇ ଅବକାରେ—

ସ୍ଵାଧୀନ—ବରଦାୟ ।

୨ । ରୋପିତା—2. To transplant.

ଆରୋପ୍ୟ—ସ. ବିଶ୍ଵ.—ଆରୋପଣୀୟ (ଦେଖ)

Āropya Āropanīya (See)

ଆରୋହ—ସ. ବି. (ଆ + ରୁଦ୍ଧ ଧାତୁ—ଚଢ଼ିବା + ଭାବ. ଅ)—

Āroha ୧ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—1. Length.

(ଅବରୋହ—ବିପରୋହ) ୨ । ଉଚ୍ଚତା—2. Height.

(ଆରୁହ—ବିଶ୍ଵ) ୩ । ଉପରକୁ ଉଠିବା ବା ଚଢ଼ିବା—

3. Ascension; mounting; climbing

୪ । (+ କର୍ମ. ଅ)—ଶ୍ରୀ କଣ୍ଠ; ଶ୍ରୀର ଶ୍ରୀର କଣ୍ଠ—

4 A woman's waist; a woman's slender waist.

୫ । ଭାର; ପରିମାଣ—5 Weight; measure.

୬ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) ଯାନାଦି ଆରୋହଣ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

6 Rider on conveyances.

୭ । (+ କର୍ମ. ଅ) (ଯାହାକୁ ଆରୋହଣ କରାଯାଏ) ପର୍ବତ—

7. Mountain.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଓକ ଗୋଡ଼ାଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ପେସର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ାବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଘାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଘାହ' ଗୋଡ଼ାବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଥ' ଗୋଡ଼ାବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବକ୍ତ' ଗୋଡ଼ାବେ; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଗୋଡ଼ାବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଗୋଡ଼ାବେ ।

ଆରୋହଣ—ସଂ. ବି. (ଆ+ରୁହ ଧାତୁ=ଚଢ଼ିବା+ଭାବ. ଅନ)—
Ārohana ୧ । ଚଢ଼ିବା; କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଯାନ ଉପରକୁ ଉଠିବା—
(ଅବରୋହଣ—ବିପତ୍ତି) 1. Mounting; ascension.

୨ । ଅଙ୍ଗୁରୁକ ଚନ୍ଦ୍ରାଘାତ—2 Rearing; seedlings

୩ । (+କରଣ. ଅନ)—ଢେଢ଼; ପାବଳ; ସୋପାନ—

3. Ladder; steps

ଅଶ୍ୱିନ ବରଦ ଆଶ୍ୱିନ ପଦ ଆରୋହଣ ପଦମ୍ଭବରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଆରୋହଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—(ଆ+ରୁହ+କରଣ. ଅନ+ଶ୍ରୀ ଇ)—
Ārohani ୧ । ସିଞ୍ଚ—1. Ladder; stair.

୨ । ପାଦାତ—2. Flight of steps; staircase.

ଆରୋହଣ—ପଦ୍ୟ. ବି —୧ । ଆରୋହଣ କରିବା; ଉଠିବା; ଚଢ଼ିବା—
Ārohibh 1. To get on; to climb

ବି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚ ଅକ୍ଷେପ ନିମ୍ନରେ ନିଶ୍ଚୟେ ଅବରୋହଣେ ଅଗ୍ରମୁଖେ କରେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ଯାନବାହନାଦିରେ ଚଢ଼ିବା—To ride.

କବି ଶବ୍ଦରେ ତେବେ ଅବରୋହଣ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କବିତା ।

ଆରୋହୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ+ରୁହ ଧାତୁ=ଚଢ଼ିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍—
Ārohi ୧ମା. ୧ବ.)—୧ । ଆରୋହଣକାରୀ; ଆରୋହକ;
(ଆରୋହଣୀ—ଶ୍ରୀ) ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଥିବା—1. Riding,
ascending, climbing.

୨ । (ମଙ୍ଗଳ) କ୍ରମଶଃ ଉଚ୍ଚରୁ ଆରୋହଣ ବା ଗତି କରୁ
ଥିବା ସ୍ୱର—2 (music) Gradually ascen-
ding (tune)

[ଦ୍ର—ସଙ୍ଗୀତଶାସ୍ତ୍ରରେ ସ୍ୱରର କ୍ରମଶଃ ଉଚ୍ଚର ଗତିର ନାମ
'ଆରୋହଣ' ଓ କ୍ରମିକ ନମ୍ର ଗତିର ନାମ 'ବିରୋହ' ବା ଅବରୋହଣ
ସଙ୍ଗୀତବ୍ୟବସାୟିମାନେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଏହି ଦ୍ୱିବିଧ ଗତିକୁ
'ଆରୋହ' ଓ 'ଅବରୋହ' କହନ୍ତି ।]

୪. ବି.—ଆରୋହଣକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—A rider or passen-
ger in a conveyance.

ଆର୍କ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ (ରୁକ୍ଷ+ସମ୍ଭା. ଅ)—ନକ୍ଷତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Ārksha Pertaining to stars.

ସଂ. ବି.—୧ । (+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ)—ରୁକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ର ସମ୍ଭରଣ
ନାମକ ରାଜା—1. King Sambarana, the
son of Ruksha.

୨ । (+ସମୁଦାୟାର୍ଥେ. ଅ)—ନକ୍ଷତ୍ରସମୂହ—

2. Multitued of stars.

ଆର୍ଚ୍ଚି—ପ୍ରାଚୀନ. ବିଶିଷ୍ଟ—

Ārchchi Arch.

(ସଥା—ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଆର୍ଚ୍ଚିମାନ ଦିଶେ କେତେ ଶୋଭନ)

ଆର୍ଜବ—ସଂ. ବି. (ରୁ=ସଲେ+ଭାବ. ଅ)—

Ārjaba ୧ । ରୁଜ୍ଜ୍ୱା, ସରଳତା—1. Straightness.

୨ । ସରଳ ସ୍ୱଭାବ—2. Straight forwardness.

୩ । ନିଷ୍ପତ୍ତିତା; ନିଷ୍ପତ୍ତି ବ୍ୟବହାର ବା ସ୍ୱଭାବ—

3. Sincerity

୪ । ଅକୌଟିଳ; ଅଲୁଚ୍ଛଳତା—4 Uprightness.

୫ । ସରଳ ବ୍ୟବହାର—

5 Rectitude, sincere conduct.

୬ । ସତ୍ତ୍ୱଭାବ—6 Honesty.

ଆର୍ଜୁନ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଜୁନ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ + ର)—

Ārjuni ଅର୍ଜୁନପୁତ୍ର ଅଭିମନ୍ୟୁ—

Abhimanyu, the son of Arjuna.

ଶବ୍ଦ ପ୍ରସରଣେ ଏବେ ବେଳିଲେ ଅରୁଣ

ଅମର୍କ, ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସଥା ରୁଚନ୍ତୁ । ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ୍ ୧୨ ।

ଆର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଅ = ବିଶେଷ ଭାବରେ + ଚିତ୍ତ ଧାତୁ + ବ୍ୟାକୁଳ
Ārtta ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ପୀଡ଼ିତ; ଅସୁସ୍ଥ—

(ଅର୍ତ୍ତ—ବି)

1. Diseased; sick.

(ଅର୍ତ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

୨ । କାତର; ବିହ୍ୱଳ, ଜର୍ଜରିତ—

2. Distressed.

୩ । ଉଦ୍ବେଗିତ; ବିପନ୍ନ; ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ; ଅଭାବ—

3 Afflicted with calamity; overcome
with misfortune.

୪ । ଅଭ୍ୟନ୍ତ, ଦୁଃଖିତ—

4. Grieved; pained; vexed.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅର୍ତ୍ତ; ଦୁଃଖ—1 Grief; pain.

ଧୂମାବତୀ ପର୍ବଣ ପାଶେ ରଥାବର୍ତ୍ତ

ଘର୍ଥ ଅଛ ଦେଖିଲେ ଶତେ ଲୋ ଅର୍ତ୍ତ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍ୟାମଞ୍ଚରୀ—ବନ ।

୨ । ପୁଂ.—ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣର ଡାକନାମ—

2 Name for calling Ārttatrāṇa

ଆର୍ତ୍ତଗଳ—ସଂ. ବି—ନେଳି ଦାସକେରେଖା ଫୁଲ ଓ ଗଛ—

Ārttagala A blue flower and its shrub.

ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ—ସଂ. ବି (ଅର୍ତ୍ତ=ବିପନ୍ନ+ତ୍ରେ=ତ୍ରାଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.

Ārttatrāṇa ଅନ)—ଅର୍ତ୍ତ ବା ବିପନ୍ନ ଲୋକକୁ ଉଦ୍ଧାର

କରୁଥିବାରୁ; ଉଦ୍ଧାର—Name of God; the

Saviour of the afflicted.

ସଂ. ବିଶ—ଅର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଧାରକାରୀ—

One who saves a person from distress.

ଦେ. ବି ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—Name of males.

ଆର୍ତ୍ତଧ୍ୱାସନ—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ—ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ (ଦେଖ)

Ārttadhwaṁsana Ārttatrāṇa (See)

ଆର୍ତ୍ତନାଦ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚତ୍, ଅର୍ତ୍ତ + ନାଦ)—

Ārttanāda ଅର୍ତ୍ତ ବା ବିପନ୍ନ ଲୋକର ଶବ୍ଦ; ଡାହାଁ ଉଦ୍ଧାର;

କାତରଧ୍ୱଜ—Cry of distress; plaintive-

voice; moan; groan.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଚଳ	ଶ	ଛ	ଜ, ଣ	ଝ	ଭ	ଭୃ	ଭୃ	ଞ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ଡ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ

ଅର୍ତ୍ତନାଶନ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶେଷ—ଅର୍ତ୍ତନାଶ (ଦେଖ)

Ārttanāśana Ārttatṛāṇa (See)

ଅର୍ତ୍ତାବ—ସଂ. ବି. (ରତ୍ନ=ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ରତ୍ନ+ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଅ)—

Ārttaba ୧ । ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନ; ମାସକୁ ମାସ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଜରାୟୁବ୍ୟସ୍ତ
ରତ୍ନ—Menstrual discharge; the menses

ସଂ. ବିଶେଷ (+ ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଅ)—ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Menstrual;

୨ । ଶରୀରରତ୍ନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Belonging to the
seasons of the year; seasonable.

ଅର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ରତ୍ନ ଧାତୁ + ଭାବ. ଇ)—୧ । ଭୀତି—

Ārtti 1. Fear; terror

୨ । ଶୀତଳା—2. Sickness.

୩ । କାନ୍ଦର ପ୍ରାର୍ଥନା—3. Distressful prayer

୪ । ମନୋବ୍ୟଥା—4. Pain.

୫ । ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟ—5. Acute trouble; distress

୬ । (+ କରଣ + ଇ) ଧନର ଅନ୍ତ—

6. The end of a bow.

ଦେ. ବି. (ଅଦରଥ)—ଅର୍ତ୍ତନାଶର ଡାକ ନାମ—

Name for calling Ārttatṛāṇa.

ଅର୍ଥକ—ସଂ. ବିଶେଷ. (ଅର୍ଥ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ ଇକ)—୧ । ଧନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Ārthika 1 Pecuniary; financial

୨ । ଶବ୍ଦାର୍ଥର ଅର୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Pertaining to
the meaning or import of words

ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ.—ମୂଳଧନୀୟତା; ମହାଜନ—A capitalist

ଅର୍ଥକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ ବ୍ୟବହାର)—ଅର୍ଥଗମ ଓ ଅର୍ଥ

Ārthika swātantrya ବ୍ୟୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ

ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ପ୍ରଦେଶର ସମ୍ପର୍କସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା; ଅର୍ଥ

ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନନ୍ୟାପେକ୍ଷା—Financial auto-

nomy, financial independence.

ଅର୍ଥବ୍ୟାଞ୍ଜନା ବ୍ରୁତ୍ତି—ସଂ. ବି.—ବକ୍ତା ବାକ୍ୟ ବୋଧବ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନ୍ୟ

Ārthibyañjanā brutti ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତାବ କାଳ ଦେଶ

କାଳ ଓ ଦେଶାଦିର ବିଶିଷ୍ଟତାବଶତଃ ଯେଉଁ ବୃତ୍ତି

ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରେ (ଅଲଙ୍କାରବିଦ୍ୟା ଶ୍ଳୋ ୧୨)—

An attribute of words connoting
a meaning different from the
apparent meaning owing to
peculiar position or circum-
stances.

ଅର୍ଦଳ—ଦେ. ବି.—ଅର୍ଦୋଳ (ଦେଖ)

Ārdali Ārdoli (See)

ଅର୍ଦା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଚାଉଳଚୁନା, ନଡ଼ିଆ ଓ ଗୁଡ଼ରେ

Ārdā ପ୍ରସ୍ତୁତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ—1 A cake prepared
with rice flour, molasses and cocoanuts

[ଦ୍ର—ଖଳିବେ ଦିଅ ଗୁଡ଼ ମିଶାଯାଇ ଏ ପିଠା କରାଯାଏ । କିଛି
ଦିନ ରହିଲେ ଏହା ଟାଣ ହୁଏ ।]

ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅର୍ଦ୍ରକ)—ଅମ୍ବକାଶଗାଦ (ଦେଖ)

Āmbakasāgāda (See)

ଅର୍ଦା ଅମାବାସ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅରଦା ଅମାବାସ୍ୟା (ଦେଖ)

Ārdā amābāsya Āradā amābāsya (See)

ଅର୍ଦାବଳି—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅର୍ଦ୍ରା)—ରଘୁପଦ—Rainbow.

Ārdābali ଗୁଡ଼େ ଅର୍ଦାବଳି ପର୍ବମେ ରୋଇ ।

ନାଥ ବୋଲେ ପ୍ରଭା ରେ ନିଷ୍ଠେ ଯିବ ଥୋଇ । ଭାବରାଶିବଦନ ।

ଅର୍ଦୋଳ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଳ; ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରାର୍ଥନା—1 Importunate.

Ārdoli demand; vexations prayer.

୨ । ଜଞ୍ଜାଳ; ଝଞ୍ଜଟ—2 Botheration; confusion
complication.

ଏକାଦଶହଲି ପାଞ୍ଚକର ମୁଁ ଅର୍ଦୋଳ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

୩ । ଦାଉ, ଦୁଃଖ—3. Brunt; troubles.

୪ । ଅତ୍ୟାଚାର—4. Oppression.

ଅର୍ଦ୍ର (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଓଦା ହେବା—To be wet

Ārdra (root)

ଅର୍ଦ୍ର—ସଂ. ବିଶେଷ. (ଅର୍ଦ୍ର ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର)—

Ārdra ୧ । ଓଦା; ଚିକ୍ତା; ଉଜା; ସନ୍ତସନ୍ତ—1 Wet; moist.

ଅର୍ଦ୍ରତା } ବି.

୨ । ଶିଥିଳ—2. Lax; loose.

୩ । ମୃଦୁ; କୋମଳ—3. Soft, tender

୪ । ଚର୍ଚ୍ଚତ୍ୱ; ଅଠାଳିଆ—4. Clammy.

ଅର୍ଦ୍ରକ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଦ୍ର = ଓଦା + କ; ଏହା ଅର୍ଦ୍ର ବା ରସମୟ

Ādraka ଧୂବାରୁ)—ଅଦା; ଝୁଙ୍କବେର—Ginger

ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ—ଅର୍ଦ୍ରକା root: ginger; ginger officinale

ଝୁଙ୍କବେର; ଅପାକଶାଳ [ଦ୍ର—ଏହା ହଳଦିଆ ଝୁଙ୍କ ବୃକ୍ଷଜାତ

ଚନ୍ଦ୍ରୋଦ୍ୟ; ଝୁଙ୍କାବର; ଶାଳମୂଳ । ଏହାର ପତ୍ର ହଳଦିଆ

କଟୁରସ; ଶାର୍ଦ୍ଦ; କଞ୍ଚର; ପରି । ଏହି ମୂଳକୁ ଶୁଖାଇଲେ ଶୁଣ୍ଠି

ମନ୍ଥକ; ସୈକତୋଷ୍ଠ; ହୁଏ । ଅଦା ଭେଦକ, ଗୁରୁ, ଗଣ୍ଡ, ଉଷ୍ଣ-

ଅନୁପକ; ମୂଳକ; ଶାର୍ଦ୍ଦ, ଅର୍ଦ୍ରକାବଳ ଏବଂ ବାତ ଓ କଫ-

କଟୁରୁଚି; ଗୁଳ୍ମମୂଳ; ଗୁଳ୍ମହର; ନାଶକ । ଭୋଜନ ପରେ ଅଦା ଓ ଲୁଣ

ସୁଖାକ ଓ ଅର୍ଦ୍ରଶାଳ । ଗୋବାରଲେ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଶୀଘ୍ର ପରିପାକ

ଓ ଅଦା ହୁଏ । ଅଦାରସ ଓ ମହୁ ଖାଇଲେ

ଆଦା କଫ ଓ ଶରଦ ଶୁଦ୍ଧିଯାଏ । ଅଦାରସ ଓ

ଆଦ୍ରକ; ଆଦ୍ରକ ମହୁ ମୁଣ୍ଡରେ ମାଲିଷ କଲେ ମଥାଭ୍ରମ

୧	ର	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଃ
୨	ର	ଜ	ରୁ	ଲୁ	ୟେ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଂ	ଇଅ	ଃ	ନ

ଅର୍ଯ୍ୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅର୍ଯ୍ୟ=ପୂଜ୍ୟ+ପ୍ରଣୟ ଅର୍ଥରେ କ; ସେ
 Āryaka ଅଭିଶପ୍ତ ପୂଜ୍ୟ)—ଅଜା—Grand-father.
 ଅର୍ଯ୍ୟକା } ଶ୍ରୀ.
 ଅର୍ଯ୍ୟକା }

ସଂ. ବିଶ. (+ ସ୍ୱାର୍ଥେ କ)—

୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—1. Principal

୨ । ମାନୟ; ମାନନୀୟ—2. Respectable

ଅର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର—ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ୱାମୀ, ଭର୍ତ୍ତା—

Āryaputra 1. Husband.

୨ । ଗୁରୁପୁତ୍ର—2 The son of one spiritual
 preceptor

୩ । (ନାମରେ) ସ୍ୱାମିଙ୍କ ପ୍ରତି ଶୀର ବା ସୁନ୍ଦର ପ୍ରତି
 ନାମରେ ସମ୍ବୋଧନ — 3 A word used in
 addressing the husband.

ଅର୍ଯ୍ୟଭଟ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଅଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଜ୍ୟୋତିଷ ଓ ବିଜ୍ଞାନର
 Āryabhaṭṭa ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା—Name of a famous
 Indian Astronomer, the father
 of modern Astronomy.

[ଦ୍ର—ଏ ମହାପୁରୁଷ ୩୧୮ ଶକାବ୍ଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।
 ଏ ଗ୍ରୀକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ‘ଅର୍ଜୁବେରିୟସ୍’ ଓ ଅରଗ୍ୟମାନଙ୍କ
 ନିକଟରେ ‘ଅର୍ଜଭଟ୍ଟ’ ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ
 କୁସୁମପୁର ବା ଅଧୁନିକ ପାଟନା । ଏ ସାଜଗଣେ ରଚନା
 କରିଥିଲେ । ‘ଅର୍ଯ୍ୟଭଟ୍ଟତନ୍ତ୍ର’ ଏହାଙ୍କ ରଚିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥ । ଏହା
 ବ୍ରହ୍ମସଂହୀତା ଉପରେ ଗଠିତ । ପୃଥିବୀ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଲେ
 ଏ ସବୁପ୍ରଥମେ ଏହି ମତ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ୧୫୦୦ ଖ୍ରୀ. ଅଃ.ରେ
 ଇଉରୋପରେ କୋପର୍ନିକସ୍ (Copernicus) ଏହି ପୃଥିବୀ-
 ଭ୍ରମଣବାଦ ସବୁପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।]

ଅର୍ଯ୍ୟସମାଜ—ଦେ. ବି—ବୈଦିକ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସକାଶେ ଉତ୍ତର
 Āryasamāja ଭାରତରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଅଧୁନିକ ଧର୍ମସଂସ୍କାର—
 Name of a society started in India for
 promulgation of Baidic religion

[ଦ୍ର—ସ୍ୱାମୀ ଦୟାନନ୍ଦ ସରସ୍ୱତୀ ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ।]

ଅର୍ଯ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଅର୍ଯ୍ୟ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଅର୍ଯ୍ୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
 Āryā Feminine of Ārya.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ —୧ । ମାନନୀୟା; ଗୁରୁସ୍ତ୍ରୀମାୟା ଶ୍ରୀ—

1 Respected female; honourable
 woman.

[ଦ୍ର—ଏଥିରୁ ଓଡ଼ିଆ ‘ଅର’ ହୋଇଅଛି ।]

୨ । ଗୌରୀ; ପାର୍ବତୀ; ଦୁର୍ଗା—

2. Pārbatī; the consort of Śiba.

୩ । ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

3 Name of a sanskrit metre

ଅର୍ଯ୍ୟ ବର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଅର୍ଯ୍ୟ=ସର୍ୟ୍ୟ ଅର୍ଯ୍ୟ ଜାତି + ଅବର୍ତ୍ତ
 Āryābarta =ବାସସ୍ଥାନ)—ପୁଣ୍ୟ ଭୂମି, ହିମାଳୟ ଓ
 ବିନ୍ଧ୍ୟର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ; ଭାରତର ଉତ୍ତର ପୂର୍ବରୁ
 ଅର୍ଯ୍ୟମାନେ ଅସି ଭାରତର ସେଉଁ ଅଂଶରେ ପ୍ରଥମେ
 ବସତି କରିଥିଲେ; ହିମାଳୟଠାରୁ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଭାରତର ଅଂଶ; ଉତ୍ତରରେ ହିମାଳୟ, ପୂର୍ବରେ
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଓ ସମୁଦ୍ର, ପଶ୍ଚିମରେ ଅଫଗାନିସ୍ତାନ ଓ ସମୁଦ୍ର
 ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣରେ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳ ଏହି ସୀମାମଧ୍ୟସ୍ଥିତ
 ଦେଶ—The 1st Indian abode of the
 Aryans; the sacred land; the country
 (northern India) between the
 Himalayas and the Bindhya
 mountains.

[ଦ୍ର—ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ଅର୍ଯ୍ୟମାନେ ଭାରତର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ
 କୋଣ ଆଡୁ ଅସି ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଅବମାନବାସୀମାନଙ୍କୁ ଚଡ଼ି ପ୍ରଥମେ
 ପଞ୍ଚିନଦ ପ୍ରଦେଶରେ ଓ କ୍ରମଶଃ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର
 ଉତ୍ତରାଂଶରେ ବସତି ବସ୍ତ୍ରାବ କଲେ । ଭାରତର ଏହି ଉତ୍ତରାଂଶକୁ
 ‘ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ’ ଏବଂ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣକୁ କୁମାରକା ଅନ୍ତର୍ଗତ
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତକୁ ‘ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ’ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଅର୍ଶଲ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି. (ସ. ଅପ୍ରସା) —ଅସରପା—
 Ārsalā Cockroach.

ଅର୍ଶା—ଦେ. ବି.—ଅରସା (ଦେଖ)

Ārsā Ārisā (See)

ଅର୍ଶି—ଦେ. ବି.—ଅରସି (ଦେଖ)

Ārsi Ārasi (See)

ଅର୍ଶୁଲ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି.—ଅସରପା (ଦେଖ)

Ārsulā Asarapā (See)

ଅର୍ଷ—ସଂ. ବିଶ (ରୂଷି=ମୁନି+କୃତାର୍ଥେ ବା ଉକ୍ତାର୍ଥେ. ଅ)—

Ārṣa ୧ । ରୂଷିମାନଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ (ସୁବିଶାଦ) —

1 Composed by the Rishis or sages.

୨ । ରୂଷିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2 Pertaining to the Sages.

୩ । ରୂଷିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ—

3. Authorised by the usage of the
 Rishis.

ସଂ. ବି.—ବିବାହବିଶେଷ—A form of marriage

ଅର୍ଷପ୍ରୟୋଗ—ସଂ. ବି (ଅର୍ଷ=ରୂଷିମାନଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ + ପ୍ରୟୋଗ=
 Ārshaprayoga ବ୍ୟବହାର)—ବ୍ୟାକରଣବିରୁଦ୍ଧ ଅଥଚ
 ବରିଷ୍ଠ ପ୍ରାଚୀନ ରୂଷିମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ

ଆରାବୀ ଦେବେ ଅପର ପୁରାଣେ ଧର୍ମର ଓ ପଦର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଯଦିଓ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସଦୃଶତା ଦେଖା ଦିଏ ନାହିଁ । ଅପର ଓ ପା ଯଦିଓ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ସେବେ ଏ ଗୋଟିଏକାନ୍ତରେ କି ସେବେ ଦେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପ୍ରାୟେକ୍ତେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଯେପରିକି ପା ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକାନ୍ତ ଦେବ । ଯଥା '— 'ପା' କି ମିଥରେ 'ପା' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ; 'କ' କି ମିଥରେ 'କ' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ; 'କ' ଓ 'ପା'ରେ 'କ' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ; 'ଅ' ଓ 'ପା'ରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ; 'ଅ' ଓ 'କ'ରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ; 'ଅ' ଓ 'କ'ରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକାନ୍ତ ।

ଶବ୍ଦ—In archaic use; a form of language or grammatical use having the force of authority having been used by the sages or great writers though not strictly correct according to the ordinary rules of grammar.

ଅର୍ଶବିବାହ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ଶ+ବିବାହ)—ଅର୍ଯ୍ୟବିଶିଷ୍ଟବର୍ଣ୍ଣିତ ପ୍ରାଚୀନ *Ārshabibāha* ବିବାହପ୍ରଣାଳିବିଶେଷ; ଉପଯୁକ୍ତ ବରକୁ ନିମନ୍ତଣ କରି ଏକ ଦଳ ବା ଦୁଇ ଦଳ ଗାଈବିନୟରେ କନ୍ୟା-ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଯେଉଁ ବିବାହ ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ—
A form of marriage (which obtained amongst the Rishis) in which the father of the bride received one or two pairs of kine from the bridegroom elect, and gave the daughter in marriage after duly inviting the bridegroom

ଅର୍ଶଭ୍ୟା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଶ = ଶଶ୍ୱ + ଯ)—

Ārshabhya ଶଶ୍ୱ ହେବାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୁଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ (ବାହ୍ୟ)—
A well grown steer fit for being left uncastrated for breeding purposes, a would-be bull;

ଅର୍ହତ—ସଂ. ବି. (ଅର୍ହତ = ପୂଜ୍ୟ + ଅ)—ବୃଦ୍ଧବିଶେଷ; ଜୈନ—

Ārhata A *Jaina*; a follower of the doctrines of *Jaina*.

ସଂ. ବିଶ—ଅର୍ହତସମ୍ପର୍କୀୟ; ଜୈନସମ୍ପର୍କୀୟ—

Jaina; pertaining to *Jainism* (a minor system of Indian philosophy).

ଅଲ୍ କାତାର—ଦେ. ବି—ଉଚ୍ଚତମର ସରୁ ଉପର ଗଡ଼—

Ālkātārā The highest ridge of a thatch.

ଆଳକାତରା ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—କୋଇଲାକୁ ବାହାରିବା

तारकाल ଗୁରୁତ୍ୱ-ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ; କୋଇଲାର—Pitch; coaltar.

ଅଲ୍ କୋରାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ମହମ୍ମଦଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ମୁସଲମାନ-

Ālkorān ମାନଙ୍କ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ—The *Koran*

ଅଲ୍ ଦରମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅଲ୍ ଦର ମାନ୍)—

Āldarmān ପ୍ରାଦେଶିକ ରାଜଧାନୀର ସାମ୍ବାସକ ସମିତିର ସଭ୍ୟ—
Alderman.

ଅଲ୍ ନା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଆଲ୍ ନା (ଦେଖ)

Ālnā *Ālanā* (See)

ଅଲ୍ ପକା—ଦେ. ବି—୧ । ଅମେରିକାର ଓଟ୍ଟାକ୍ଟାୟ୍ 'ଆଲ୍ ପକା' ନାମକ

Ālpakā ପ୍ରାଣୀର ଲେମ୍ବୁରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଷ୍ଟବିଶେଷ—1. Alpaca

ଆଲ୍ ପାକା ୨ । ସ୍ୱଳ୍ପପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଶୁ—

आलपाका 2. The Alpaca goat

ଆଲ୍ ପସ୍—ବୈଦେ. ବି—ଉଟ୍ଟାକ୍ଟାୟ୍ ଉତ୍ତରରେ ଅବସ୍ଥିତ ପର୍ବତମାଳା—

Ālpaś The Alps range of mountains.

ଆଲ୍ ପିନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ପିନ୍ କଣ୍ଟା—A pin.

Ālpin ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—କାନ୍ଥରେ ମରାଯିବା ସରୁ କାଠି—

आलपिन Wall pin.

ଆଲ୍ ବେରୁନି—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) ନାମ—ଆରବଦେଶୀୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ

Ālberuni ଜ୍ୟୋତିଷୀ—The famous Astrologer

[ପ୍ର—ଶବ୍ଦ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆରବ ଦେଶର ଥିବ୍ ପ୍ରଦେଶରେ ଏହାଙ୍କ ଜନ୍ମ । ମହାମୁଦ୍ ଗଜନା ଭାବେ ଆକ୍ରମଣ କଲେବେଳେ ଆଲ୍ ବେରୁନି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଭାରତର ପଣ୍ଡିତ-ମାନଙ୍କଠାରୁ ପୁରାଣ, ଜ୍ୟୋତିଷ; ଦର୍ଶନାଦି ଶାସ୍ତ୍ର ଜିଣା କଲେ । ତାହାଙ୍କ ବିରଚିତ ଭାରତବିଷୟକ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଭାରତର ଇତିହାସ ନିକଟତର କେତେକ ବିବରଣ ମିଳେ । (ଏହାଙ୍କ ରଚିତ ଆରବୀ ଜ୍ୟୋତିଷଗ୍ରନ୍ଥର ରଚନାକାଳ—ଶକ ୧୫୩ = ୧୦୧୧ ଖ୍ରୀ. ଅ) ଏହାଙ୍କର 'ଭାରତ' ନାମକ ଆରବୀ ଗ୍ରନ୍ଥ ଇଂରାଜରେ ଅନୁବାଦିତ ହୋଇଅଛି ।]

ଆଲ୍ ମାନ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ—ବିବିଧ; ବହୁତ ପ୍ରକାର—

Ālmāna Of many kinds; various.

ଆଲ୍ ମାନାକ—ବୈଦେ. ବି—ତିଥି ବା ତାରଖସ୍ୟ; ସେଉଁ ପଦ୍ଧତିରେ ବାର,

Ālmānāk ତିଥି, ତାରଖ ଆଦି—Almanac.

आलमानक

आलमनक

ଆଲ୍ ରା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଶ—ଅସଜ୍ଜିଅ—1 Awkward

Ālrā ୨ । ବ୍ୟବସାୟ; ଅଭିବିରକ୍ତ—2 Disturbed;

annoyed

୩ । ଭବିଷ୍ୟତ; ଉଞ୍ଜଳ, ବ୍ୟସ୍ତ—3 In haste, hurried.

୪ । ଅସୁବିଧାନକ—4 Inconvenient

ବି.—୧ । ଅବ୍ୟାଧି ବିରକ୍ତି—1. Annoyance

୨ । ବ୍ୟସ୍ତତା—Trouble

ଆଲ୍ ରା ପଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଭବିଷ୍ୟତ ହେବା; ବ୍ୟସ୍ତହେବା

Ālrā pardibā To be in a hurry.

ଆଲ—ସଂ. ବି.—(ଅଲ୍ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + ଅ; ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁକୁ

Āla ଭୂଷିତ ବା ଭୂଷିତ କରାଯାଏ)—୧ । ହରିତାଳ—

1. Yellow orpiment or arsenic used in painting

୨ । ଆଲ ରାଜ୍ୟ—2 The estate of Aul in the Cuttack district in Orissa

ସଂ ବିଶ—୧ । ଅନନ୍ତ; ବଡ଼—Great.

୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—2. Chief, principal.

ଦେ. ବି—୧ । (ସଂ. ଅର୍ବ; ଭୂଲ-ପାଲି. ଅଲ)—

ସାଧାରଣ ଲୋକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ବଚ୍ଛଦିତ ଓ ଚିତ୍ତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ 'ବା' ଓ ଚିତ୍ତ ଚୈତ୍ସବ୍ୟ କଣ୍ଠ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତେ ଚିତ୍ତର କପଟତା 'ବା' ଓ ଚିତ୍ତ ଚୈତ୍ସବ୍ୟ କଣ୍ଠ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଶବ୍ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଶବ୍ଦ' ଖୋଜିବ; 'ବୁଦ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଦ୍ଧ' ଦେଖିବ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଧୃତ—2 Held

୩ । ଅଶ୍ରୁତ—3 Supported

ଅଲମ୍ବ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଲଭ୍ ଧାତୁ=ବଧ କରିବା, ପାଇବା+ଭାବ.

Ālambha ଅ)—୧ । ମାରଣ; ହତ୍ୟା; ବଧ—

1. Killing; murder; slaughter

୨ । ଯୁଦ୍ଧ—2 War; fight; battle.

୩ । ସ୍ପର୍ଶ—3 Touch.

୪ । ଅଲମ୍ବନ—4. Embrace.

ଅଲୟ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ପର୍କ + ଲ ଧାତୁ=ଲୁନ ହେବା +
Ālaya ଅଧିକରଣ. ଅ)—

୧ । ଅବାସ; ଗୃହ; ବାସସ୍ଥାନ; ନିବାସ—

1 Habitation; house; abode.

୨ । ଶାଳା; ସ୍ଥାନ—2 Seat; place.

୩ । ଅଧାର—3 Receptacle.

୪ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ—

4 A place for a certain act.

(ଯଥା—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାୟ, ଭୋଜନାୟ, ଚିକିତ୍ସାୟ ଓ ବିଦ୍ୟାୟ ।)

ସଂ. ଅ (ଅ=ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ+ଲୟ)—ଲୟ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Till annihilated or completely merged.

ଅଲୟ—ସଂ. ବି—ଅଲୟ (ଦେଖ)

Ālaya Ālaya (See)

ଅଲସ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଲସ୍ୟ—Idleness.

Ālas ବିଶ—ଅଲସ୍ୟ—Idle; lazy

ଅଲସ—ସଂ. ବି (ଅଲସ + ଭାବ. ଅ)—ଅଲସ୍ୟ; ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟତା—

Ālasa Indolence; idleness; laziness; sloth

ଯୁଦ୍ଧ ନିଦ୍ରା କରି ଶେଷେ । ନୟନ ନ ଫିଟେ ଅଳସେ—
ଭୁବନ. ସେମସ୍ୟାମୁକ ।

ଅଲସ ଛଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି—ଅଲସ ଭାଙ୍ଗିବା (ଦେଖ)

Ālasa chhardāibh Ālasa bhāṅgibh (See)

ଅଲସ ଭାଙ୍ଗିବା—ଦେ. କି—ହାତ ଗୋଡ଼ ମୋଡ଼ି ଉଡ଼ି ହୋଇ ବା ହାତ

Ālasa bhāṅgibh ମାରି ଶରୀର ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟତା ଦୂର କରିବା;

ଆଲସ୍ୟମୋଚନ ବିଶ୍ରାମ ଦ୍ୱାରା କୁଣ୍ଡି ଦୂର କରିବା—

To refresh one's self by yawning or stretching the limbs.

ଅଲସ ମେଣ୍ଟାଇବା—ଦେ. କି—ଅଲସ ଭାଙ୍ଗିବା (ଦେଖ)

Ālasa mentāibh Ālasa bhāṅgibh (See)

ଅଲସିଳ—ଦେ. ବିଶ—ଅଲସ୍ୟଯୁକ୍ତ; ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟ; ନିଷ୍ଠେଳ; ଅଲସ—

Ālasila Slothful; idle.

ଦେହ ଅଲସିଳ ହେଲେ ନିଦ୍ରାତ ସମୟ

ପ୍ରତ୍ୟା—ପ୍ରଜ୍ଞନରୂପଶରୀର ।

ଅଲସୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଲସ୍ୟଯୁକ୍ତା (ସ୍ତ୍ରୀ)

Ālasī Idle or lazy (female).

ଅଲସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅଲସ=ନିଡ଼ + ଭାବ. ଅ)—୧ । କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା

Ālasya ବିଷୟରେ ଅସହ ବା ହେଲା; ଅଲସତା; ନିଡ଼ତା;

ଅସହଯୁଗିଆ—1. Laziness, idleness; sloth; indolence.

୨ । ନିଷ୍ଠେଷ୍ଟତା—2 Inactivity; lassitude.

୩ । ସାମର୍ଥ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହେଲା ବା ଅନୁସ୍ଥାପନ—

3. Want of exertion inspite of ability or power.

ଅଲସ୍ୟ ମେଣ୍ଟାଇବା—ଦେ. କି—ଅଲସ ଭାଙ୍ଗିବା (ଦେଖ)

Ālasyamentāibh Ālasa bhāṅgibh (See)

ଅଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—୧ । କ୍ରୋଧ—1 Anger

୨ । ଅସନ୍ତୋଷ—2 Dissatisfaction; displeasure.

ବୈଦେ. ବି ଅରଣ୍ୟ)—ଅଲ୍ (ଦେଖ)

Āllā (See)

ଅଲ୍ଲଅଲ୍ଲ କରିବା—ଦେ. କି.—୧ । ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତିବୋଲି ଡାକ

Āllā āllā karibh ପକାଇବା—To utter God save

ଆନାଆନାକରା me' in distress; to utter

ଆଳାଆଳାକରଣ cry of distress or despair.

୨ । ପାଞ୍ଚ ଖନି ମାରୁଥିବା—Not to be able to

utter words clearly owing to fear or lassitude.

୩ । ଅତି କାନ୍ତର ବା କୁଳୁ ହେବା—

3 To be jaded or spent up or worn out.

ଅଲ୍ଲଅଲ୍ଲ ହେବା—ଦେ. କି.—ଅଲ୍ଲଅଲ୍ଲ କରିବା (ଦେଖ)

Āllāāllā hebh Āllāāllā karibh (See)

ଆନାଆନାହସ୍ୟା

ଆଳାଆଳାହେନା

ଅଲ୍ଲଦ—ପ୍ରା. ବି (ସ. ଅଲ୍ଲଦ)—ଅଲ୍ଲଦ—Joy.

Ālād

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲ୍ଲଦ)—ଅଲ୍ଲଦ—Delighted.

ଅଲ୍ଲନ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ପର୍କ + ଲ ଧାତୁ=ବନ୍ଧନ କରିବା +

Ālāna ଅଧିକରଣ ଅନ)—୧ । ଗଜବନ୍ଧନ ସ୍ତମ୍ଭ—

1. Post to which an elephant is tied.

୨ । (+କରଣ ଅନ)—ଗଜବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ—

2. Tether of an elephant; rope for tying an elephant.

୩ । (+ଭାବ ଅନ)—ବନ୍ଧନ—3. Bond; tying.

ଅଲ୍ଲପ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ପର୍କ, ପରସ୍ପର + ଲ ଧାତୁ=କହିବା +

Ālāpa ଭାବ. ଅ)—୧ । କଥୋପକଥନ; ସମ୍ବାଦ; କଥାବାର୍ତ୍ତା—

1. Talk; discourse; conversation.

୨ । ଭବିଷ୍ୟ—2. Spelling; uttering.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଋ, ୠ	ଉ, ଊ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ, ୠ	ଉ, ଊ	ଋ

୩ । ପରିଚୟ; କଥାବାଣୀ ଦେବାଦ୍ଵାରା ପରିଚୟ—

3. Acquaintance by means of talk

୪ । ସଙ୍ଗୀତରେ ସ୍ଵର ଉଚ୍ଚାରଣ—

4 Utterance of a musical air.

ଦେ. ବି—୧ । ସଭାବ; କଥାଭାଷା ଦେବା ଭଳ ପ୍ରଣୟ—

1 Friendship; speaking terms

୨ । ନାଟୁଆମାନେ ମୁହଁରେ ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲିବା ସମୟରେ ହାତ ଦ୍ଵାରା କରୁଥିବା ରଙ୍ଗୀ—2. The manual expression used by dancers to make the meaning of songs explicit to the audience.

୩ । ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର ବଜାଇବା—

3 Playing on a musical instrument

ପଦ୍ମହସନେ ଜଣା ନ ଥିଲେ ମୋତେ କଣ

ଅଳାପେ ଲଗାଇଲି ଶେରେ ଲୟ । ବିଶ୍ଵରାମ, କବିତା ।

ଅଲପନ—ସଂ. ବି (ଅ + ଲପି ଧାତୁ = କଥା କହିବା + ଉପ. ଅନ)—

Ālāpana

୧ । ଅଲପ (ଦେଖ)

1. Ālāpa (See)

୨ । ସ୍ଵସ୍ତିବାଚନ—2. Felicitation

ଅଲପନା—ସଂ. ବି. (ଅଲପନ + ଅ)—ଅଲପନ (ଦେଖ)

Ālāpanā

Ālāpana (See)

ଅଲପପରିଚୟ—ସଂ. ବି. (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅଲପ + ପରିଚୟ)—

Ālāpaparichaya ୧ । ଜାନ୍‌ପରିଚୟ, ଜଣାଶୁଣା; ଦେଖା-

ଶୁଣା—1. Acquaintance

୨ । ଘନସ୍ଵ ପରିଚୟ—2. Familiarity.

ଅଲପିଆ—ଦେ. ବି. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଅଲପି)—

Ālāpīā ୧ । ଅଲପପ୍ରିୟ—1. Fond of conversation;

ଅଳାପେ

sociable.

ଆଳାପି ୨ । ଗଳ୍ପପ୍ରିୟ—2. Chatting; communi-
cative

୩ । ପରିଚିତ—3. Acquainted; familiar;

being on talking terms with.

ଅଲପିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅଲପ)—

Ālāpibā ୧ । କହିବା—1. To speak.

ଅଳାପି ଅଳାପି ଶୁଣି ଦେଉଥିଲୁ ପ୍ରତି ପଦରେ ବେଳପରିଚୟ ।

ବିଶ୍ଵରାମ—ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ଗାଇବା—To sing.

ଅଳାପିଲେ ମଙ୍ଗଳ ଗୀତକୁ ପ୍ରମୋଦରେ—କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାବରତ. ଅବ ।

୩ । କଥାବାଣୀ ଦେବା; କଥୋପକଥନ କରିବା—

3. To talk; to discourse.

ଗୁଣ୍ଡାମାନେ ବମସ୍ତି ତା କବର ସୁନ୍ଦର,

ଅସ୍ଵହସ୍ତ ଦଳେ ଦଳେ ଅଳାପି ମଧୁରେ—ରାଧାନାଥ. ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅଲପି—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅ + ଲପି ଧାତୁ = କଥା କହିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇନ୍)—୧ । ଅଲପପ୍ରିୟ—1. Sociable.

Ālāpī

ଇନ୍)

୨ । ଗଳ୍ପପ୍ରିୟ; ଗପଜ୍ଞ—2 Talkative.

ଦେ. ବିଶ—ଅଲପିଆ (ଦେଖ)—Ālāpīā (See)

ଅଲବୁ—ସଂ. ବି. (ଅଲବୁ + ବା. ଅର୍ଥେ. ଅ; ନିପାତନ)—ଲାଭ; ଭୂମି—

Ālābu

White pumpkin.

ଅଲବୁ—ସଂ. ବି—ଅଲବୁ (ଦେଖ)

Ālābū

Ālābū (See)

ଅଲି—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅଲ୍ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇନ୍)—

Āli

୧ । ଭୂମର; ଭୂଷିତ—1. The black bee.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ; ବୃଷ୍ଟିକ—The scorpion.

୩ । ବିଷ୍ଣୁଗୃହ—3. The eighth solar house in astronomy; Scorpio.

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ସଖୀ; ଶୁଣି ବା ଭଦ୍ରକନ୍ୟାମାନଙ୍କର

ସଙ୍ଗିନୀ—1. A lady's female-friend or companion.

୨ । ଯୁବତୀ ଶ୍ରୀ—2. Young woman.

୩ । ଶ୍ରେଣୀ; ଧାଡ଼ି—3. Line.

୪ । ହିଡ଼; ଛୁଡ଼ା—

4 A ridge of earth dividing fields.

୫ । ବଂଶ—5 Race or family.

୬ । ସେତୁ; ବନ୍ଧ—6. Dam.

୭ । ସମୂହ—7 Group; assemblage.

ସଂ. ବିଶ—ଶୁଭାନ୍ତରାଶି; ସରଳହୃଦୟ—

Frank; sincere.

ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳସ୍ଥ ଜମି-

ଆଳ

ଦ୍ଵାରା ରାଜ୍ୟବିଶେଷ—1. The estate of Aul in

ଆଡ଼ି

the district of Cuttack.

୨ । ଏକ ଜାତୀୟ ଲମ୍ବମୁହାଁ ଅକାନ୍ତ ମାଛ; ଅଳ୍ପ ମାଛ—

2. A kind of scaleless fish with big snout.

ଅଲି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ବାଟ ବା ମାର୍ଗର ଶେଷରେ ଥାଉଁ ଦୋର

Āli

ରଖା ଯାଇଥିବା ବାଟରେ ବିପକ୍ଷ ପ୍ରେରଣ ବାଟରେ ପ୍ରଥମ

ବାଜିବା ଆଘାତ—The first stroke of the

adversary's marble on one of the marbles kept on a line.

ଅଲିଆ—ଦେ. ଅ. (ଜାହାଜର ଶବ୍ଦ)—ପାଲ ଏକାବେଳେକେ ଉଠାଇ

Āliā

ଦେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ନାହିଁମାନେ ଏ ଶବ୍ଦ

ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି—(Nautical) Lift up the

sail fully.

ଅଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ମଫସଲିଆ; ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ; ଖୁଲ୍ଲୁ; ଅଭାବ; ଯେ

Āliā

ଗୁଲ୍ଲୁ ଚଢ଼ୁର ନୁହେଁ—1 Foolish; stupid.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି କହାଯାଏ । ଯଥା— 'ଆଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଆଇ' ଗୋଟିକେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଗୋଟିକେ; 'ବଥୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ

[ଦ୍ର—ଅଳ ନଦୀବନ୍ଧୁଲ ଓ ଲୁଆରୁଆ ରାଜ୍ୟ ଥିବାରୁ ଏହା ପୂର୍ବେ ମୋଗଲବନ୍ଦୀର ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସହଜଗମ୍ୟ ନ ଥିଲା । ମୋଗଲବନ୍ଦୀ ଲୋକେ, ଅଳ ରାଜ୍ୟରେ କରୁଥିବା ବହୁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କୃତଚ୍ଛ ଦେଖା କରନ୍ତି ଓ ଅଳର ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ସହରକୁ କୃତଚ୍ଛ ଆସନ୍ତି । ଏପରି ସ୍ଥଳରେ ଦୂରଦେଶୀୟ, ଦୂରସମ୍ପର୍କୀୟ, ମଫସଲ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲୋକଙ୍କୁ ମୋଗଲବନ୍ଦୀର ଲୋକେ 'ଅଳଅ' କହନ୍ତି ।]

୨ । ଦୂରଦେଶୀୟ—2. Belonging to or inhabiting a far off place.

ଅଳଅ ଲୋକାରେ ବାସିଆ ବୋଲି—ଉପ ।

୩ । ଅଳ ରାଜ୍ୟର—3. Belonging to the estate of Aul.

୪ । ଅଲଇ (ଦେଖ) —4. Ālei See)

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ହାଟୁଆ ଶୁଦ୍ରଜାତିବିଶେଷ—

A class of Śūdras.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ପାଣିଅଛୁଅ ଶୁଦ୍ରଜାତିବିଶେଷ—

A class of untouchable Śūdras.

ଅଳଅସ୍ଥା—ଦେ. ବ.—ସମ୍ପତ୍ତି (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

Ālāsthā Property.

ଅଲିଙ୍ଗନ—ସଂ. ବ. (ଅ = ବିଶେଷଭାବରେ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ = ମିଳନ)

Ālīngana କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—ଅଗ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଙ୍ଗମିଳନ;

(ଅଲିଙ୍ଗିତ—ବଣ) ଲୁଣ୍ଠାଲୁଣ୍ଠି; ଲୁଣ୍ଠିଆଲୁଣ୍ଠି; କୋଳାକୋଳ—

Act of embracing; embrace; hugging.

ଅଲିଙ୍ଗିତ—ସଂ. ବଣ. (ଅ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ + କର୍ମ ତ)—ଅଗ୍ରେଷ୍ଠ;

Ālīngita ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲିଙ୍ଗନ କରେ ବା ଲୁଣ୍ଠିଏ;

(ଅଲିଙ୍ଗନ—ବ) ପରିବକ —Embraced; hugged.

ଅଲିଙ୍ଗିବା—କ୍ରି. ପଦ୍ୟ. (ସଂ. ଅଲିଙ୍ଗନ)—କୋଳାଗ୍ରତ କରିବା;

Ālīngibā ଲୁଣ୍ଠାଇବା; ଅଲିଙ୍ଗନ କରିବା—

To embrace; to hug

ଅଲିଙ୍ଗିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ସର୍ବାଙ୍ଗ କରେ—ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ. ଶରମାଳ ।

ଅଲିଙ୍ଗ୍ୟ—ସଂ. ବଣ. (ଅ = ସମ୍ପର୍କ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଅଲିଙ୍ଗନ କରିବା +

Ālīngya କର୍ମ. ଯ)— ଅଗ୍ରେଷ୍ଠୀୟ; ଅଲିଙ୍ଗିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

Fit to be embraced.

ସଂ. ବ —ଗୋପୁତ୍ରାକାର ମୃଦଙ୍ଗ (ମଝି ମୋଟ ଓ ଦୁଇ ମୁହଁ

ସବୁ)—A kind of drum (ends small

and middle large)

ଅଲିଜା ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—(ପୋଖରୀର ପାଣି ଗୋଳ ହେଲେ କମ୍ପା ମାଛ

Ālijā debā ବହୁଳଗଲେ ମାଛମାନେ) ହାଲିଆ ହୋଇ ଜଳାଶୟ

ଆଡ଼ିଆପାଖିଆ କୂଳରେ ଆସିବା—(said of fishes) To

come and take shelter in the shore of a tank.

ଅଲପଣା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଅଲପନା; ବର ପକ୍ଷୀ ସଙ୍ଗେ କନ୍ୟା—

Ālipanā ପକ୍ଷୀପୁର ପ୍ରଥମ ଅଲପ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶିଥିଅ

ହେବାରୁ)—୧ । ବିବାହରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କର ହାତ—

ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ବରଯାତ୍ରୀ ଓ କନ୍ୟାପକ୍ଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

ମାନଙ୍କର ଖାଇବା ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ—

1. Materials of luncheon given after the arrival of the bridegroom's party at the bride's house.

୨ । ବରଯାତ୍ରୀମାନେ କନ୍ୟାଗୃହରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ

ଉତ୍ତମ ପକ୍ଷ ଏକତ୍ର ବସି ଖାଇବା ପ୍ରଥମ ଜଳଯୋଗ—

2. Refreshment or luncheon given at the house of the bride on arrival of the bridegroom before the marriage-knot is tied.

[ଦ୍ର—ଉପନୟନ ଉତ୍ସବରେ ମଧ୍ୟ ଜଳଯୋଗକୁ ଅଲପଣା କହନ୍ତି ।]

ଆଲିପନା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଆଲିପନ)—ଲିପାପୋଷ, ଚିତ୍ରଣ; କାନ୍ଥ

Ālipanā ଅବସ୍ଥାରେ ବସିବା ଚିତ୍ର; ଝୋଟି ବସିବା—

ଆଲିପନା The painting of floors or walls of a

house or altar with pigment

of rice powder or lime on festive

occasions.

ଆଲିପୁଆ ମାଲିପୁଆ—ଦେ. ସଂ. ବାମନ—ସେ ଇଚ୍ଛା ସେ; ଗୁଣାଗୁଣା—

Ālipua mālipua Any one and every one.

ଆଲିପୋ ମାଲିପୋ

ଆଲିମାଲିକା—ଦେ. ବ.—ଏଣୁ ତେଣୁ ବାଜେ ବସ୍ତୁମାନ—

Ālimālikā Miscellaneous articles; miscella-

neous articles.

ପକ୍ଷମେଳ

ଆଲିମାନ—ସଂ. ବ. (ଅ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଲେପିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ālimāna ଅଲପନା (ଦେଖ)

Ālipanā (See)

ଆଲିମାନ—ସଂ. ବ.—ଅଲିମାନ (ଦେଖ)

Ālimānā Ālimāna (See)

ଆଲି—ସଂ. ବ. ପୁଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଅଳ (ଦେଖ)

Āli Āli (See)

ଆଲିଡ଼ା—ସଂ. ବଣ. (ଅ = ସମ୍ପର୍କ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଗୁଣିବା + କର୍ମ ତ)—

Ālirdha ୧ । ଉଚ୍ଛିତ; ଅସ୍ବାଦିତ; ତଟା ହୋଇଥିବା—

1 Lapped or licked by the tongue;

eaten.

୨ । ଅସ୍ତ୍ରହୀନ ଶର—2 Wounded by a weapon.

ସଂ. ବ. (+ ଭାବ. ତ)—ଶର ନିଶେଷ କରିବା ସମୟରେ

ବାମଜଞ୍ଜୁ ସଂକୋଚନ କରି ଡାହାଣ ଜଞ୍ଜୁ ଲମ୍ବାଇ

ଶରର ବସିବାର ଆସନ ବିଶେଷ; ଶର ପୁରୁଷମାନଙ୍କର

ଉପବେଶନବିଶେଷ—An attitude of an arch

shooting with the right knee extended

and the left leg retraced.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାଞ୍ଚଳ	ଶ	କ	ଶ, ଷ	ଞ	ଝ	ଞ	ଞ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ଅକାଶବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଶ, ଷ	ଞ	ଝ	ଞ

ଅଲିନ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଲ ଧାତୁ = ଲିନ ଦେବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଚ) —

Ālina ୧ । ବ୍ୟାଘ୍ର—1. Suffused

୨ । ଲସ୍ତଗ୍ରାସ—2 Extinguished.

ଅଲିନକ—ସଂ. ବି. (ଅଲିନ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ କ, ଯାହା ଅର୍ଥ ସଂଯୋଗରେ

Ālinaka ଲିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ହୁଏ) — ରଙ୍ଗ ଧାତୁ; ଟିନା—
Tin.

ଅଳୁ—ସ ପ୍ରତ୍ୟୟ—ବିଶିଷ୍ଟାର୍ଥକ ଓ ଶୀଳାର୍ଥକ ଚିତ୍ତିପ୍ରତ୍ୟୟବିଶେଷ

Ālu ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ଉକ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ—

A suffix added to nouns and meaning—
under the influence of and habituat-
ed to

(ଯଥା—ଶୀଳାର୍ଥକ; ଉତ୍ପାତ; ଲଜାତ; ଓ ନିଦ୍ରାତ ବିଶିଷ୍ଟାର୍ଥକ —
ହୃଦୟାତ)

ସ. ବି—(ଅ + ଲୁ ଧାତୁ = ହେତୁନ କରବା + କର୍ମ ଇ) —

୧ । ଗଲନ୍ତିକା; ଗରୁ; ମୁଦ୍ରାଳାଧାର; କଲସୀ; ଘଟି;
ଘଡ଼ି; ଘଡ଼ା—1 A small water-jug

୨ । ପେଟକ—2 Owl.

୩ । ଚନ୍ଦ୍ର—3 The moon.

୪ । ଭେଳା—4 Improvised boat; raft.

ଓ. ଅଳୁ * । ଲଜାବିଶେଷର ମାଂସଲ ଗୋଲ ବା କଣ୍ଡବର୍ତ୍ତ ଲମ୍ବ

ଆଳୁ ଶାଦ୍ୟ ମୂଳ; ଦେଶୀଅଳୁ, ଖମ୍ବଅଳୁ—5 Yam

ଆଳୁ; ଅରବୀ ଦେ. ବି—୧ । ବିଲ୍ବଅଳୁ; ଗୋଲଅଳୁ—

ବେ. ପେଣ୍ଡୁଲମୂଳା 1. Potato.

୨ । (ଅଳୁପର ଗୋଲକାର ଯୋଗୁଁ) ଶୂନ୍ୟସଂଖ୍ୟା—

2. Zero.

ଅଲୁ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଅଳୁ—Potato.

Ālu

ଅଲୁଅ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଲୋକ) — ୧ । ଅଲୋକ—

Ālua 1 Light

ଆଲୋ ୨ । ପ୍ରକାଶ—2 Exhibition; breaking up.

୩ । ଗୁଣ୍ଡି—3 Lustre; radiance.

ଆଲୋ; ଆଞ୍ଜନୀ * । ଚନ୍ଦ୍ରପତାରେ ଉଠିବା ବ୍ରଣବିଶେଷ—

4. A boil on the eye-lashes; sty; Posthia

* । (ସ୍ଳେଷୋକ୍ତି ବା ଉଚ୍ଚେକ୍ତି) ଅନିଷ୍ଟ; ସାମାନ୍ୟସନ୍ଧ—

5. Slightest injury; slightest concern;
(used in slang).

(ଯଥା—ମୋର ରୁ ଅଲୁଅ କରପକେଇବୁ ।)

ଅଲୁଅପକ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଲୋକପକ) — ଶୁକ୍ଳପକ—

Āluapakha The bright lunar fortnight.

ଅଲୁଅନ—ଦେ. ବି. (ଅ. ଅଲୋଅନ୍) — ଫଣମଧ୍ୟବିନ୍ଦୁର ଶୀତବସ୍ତ୍ର—

Āluāna Shawl or wrapper; winter garment
ଆଲୋଆନ made of wool.

ଆଲୋଆନ

ଅଳୁକା - ଦେ. ବି—୧ । ପୁଲାଏ ଧାନଗଛକୁ ମୂଳରୁ କଟି ଉଠିବୁଝେ

Ālukā ମୂଳକଟା ଦୁଇବଡ଼ା ଗଛକୁ ପକ୍ଷେର ବସିବାର ଦିଗରୁ

ଗଢ଼ଣାଇ ଧାନ କଟାଳମାନେ ଅଗକଟା ଧାନ ଗୋଷ୍ଠକୁ
ଯାହାହାସ ଦଳା ବାନ୍ଧନ୍ତି—1. Two bunches
of paddy-plants knotted into a
string by which the sheaves of
paddy are tied together

[ଦ୍ର—ହଳ ଯକ ଗୁଡ଼ସାମାର ଖଲାକୁ ବହୁନେଇ ସେଠାରେ
ଧାନକଟାଳମାନେ 'ମୁକୁଳ' ନେବା ସମୟରେ ଏହି 'ଅଳୁକା'କୁ
ଲଢ଼ ସ୍ବରୂପ କଥନ୍ତି ।]

୨ । କଲେଇ-ଗଦାର ଅଗରେ ଲେଉଟାଇ ବସାଇ ଦିଆଯାଇ

ଧିବା କଲେଇ ବିଡ଼ା—2. A sheaf of paddy
turned upside down and placed
upon a paddy rick.

ଅଳୁକୁଚିମାଳୁକୁଚି—ଦେ. ବି—ଅଳିମାଳିକା (ଦେଖ)

Ālukuchimālūkuchi Ālimālīk (See)

ଅଳୁପିଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ଅଳୁର ମୂଳଭାଗ ଯହିଁରୁ ଗଜା ବାହାରେ ଓ

Ālupinda ପୋତିଲେ ଯହିଁରୁ ମାଝ ଉତ୍ତରକୁ ଅଳୁରେ ମାଡ଼େ—

The root-bulb of yam which is kept
for growing yams by putting it on
earth.

ଅଳୁପୁଅ—ଦେ. ବି—ଅଳୁମାଣୀ (ଦେଖ)

Ālupuā Ālumātrā (See)

ଅଳୁବାଣୀ—ପ୍ରା. ବି—ଅଳୁମାଣୀ (ଦେଖ)

Ālubātrā Ālumātrā (See)

ଅଲୁବାଲୁ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅଲୁବାଲୁ) —

Ālubālu ୧ । ଅଲୁବାଲୁ; ଉଚ୍ଚପ୍ରକାଶ ବିଶିଷ୍ଟ; ଉଦ୍ଭୁକ୍ତ—

ଆଲୁଆଲୁ; ଏଲୋମେଲୋ 1 Disarranged, untied;
ଅଡ଼ସା dishevelled; disordered.

୨ । ଅସୁନ୍ଦର; ଅଭିମତ—2 Uncomely; unseemly.

ଅଳୁବାଳୁଅ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ବାଲବାଳୁଅ; ଅଧିକ କେଶସ୍ବଳୁ—

Ālubāluā 1. Hairy; overgrown with hairs

ଆଲୁଆଲୁ ୨ । କେଶ ମୁକୁଳା ହୋଇଥିବା; ବାଲ ଅଭିମତ ହୋଇ

ଅଡ଼ସା ମୁହଁ ଗୁରୁପାଶେ ପଡ଼ିଥିବା—

2. With dishevelled hair

ଅଳୁବାଳୁକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଏଲବାଲୁକ) —

Ālubālūkā ସୁଗନ୍ଧ ଔଷଧ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ—

A herbarious medicine

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୮ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସଭ୍ୟତା; ଜ୍ଞାନ—

8. Civilisation; learning; knowledge

୧୦. ଚ—ପ୍ରଦୀପ—Lamp

ଅଲୋକଚିତ୍ର—୧୦. ଚ. (ଲଂଘ୍ୟରୁ ଅନୁବାଦ, ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Ālokachitra ୧ । ବାଏସ୍କୋପ୍—1. Bioscope.

୨ । ଫଟୋଗ୍ରାଫ—2. Photograph

ଅଲୋକଜନିତସ୍ଥିତିଗତି—୧୦. ଚ. (ଚିତ୍ରାବଳୀରୁ; ଅଧୁନିକ
Ālokajanitasthitigati ପ୍ରୟୋଗ)—ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ

ଅଲୋକ ଆସୁଥାଏ, ଉଦ୍ଭିଦମାନଙ୍କର ସେହି ଅଳ୍ପକୁ
ବଢ଼ିବାର ଗତି—

Helotropism

[ଦ୍ର—ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ଖରା ପଡ଼େ ଗଛ ସେହି ଅଳ୍ପକୁ ଜାଲ
ପଡ଼ି ବିସ୍ତାରକରେ ।]

ଅଲୋକନ—୧୦. ଚ. (ଆ=ସମ୍ୟକ୍+ଲୋକ ଧାତୁ=ଗାନ୍ତି ପାଇବା
Ālokana +ଭାବ. ଅନ)—୧ । ଦୃଷ୍ଟି; ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା—

1 Seeing, sight; looking.

୨ । (ଆ+ଲୋକ ଧାତୁ=ଦେଖାଇବା+ଭାବ. ଅନ)—

ଦେଖାଇବା—2. Showing.

ଅଲୋକପକ୍ଷ—୧୦. ଚ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଲୋକସ୍ତୁତ ପକ୍ଷ)—ଶୁକ୍ରମାନ
Ālokapaksha ମାସର ଚନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷ; ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ—The bright
fortnight of the lunar month.

ଅଲୋକପ୍ରାପ୍ତ—୧୦. ଚ. (୨ୟା ଚତ୍. ଅଲୋକ+ପ୍ରାପ୍ତ)—

Ālokaprapta ୧ । ଅଲୋକ ପାଇଥିବା—

1. Lighted; illuminated.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ—ସଭ୍ୟ—2. Civilised.

ଦୁହେଁ ଯେ ଅଲୋକପ୍ରାପ୍ତ ମୁହଁ ଅଭାବର

କିନ୍ତୁ ଯେ ଅଲୋକପ୍ରାପ୍ତ ମୁହଁ ଅଭାବର

୩ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ—3. Learned; educated

ଅଲୋକବର୍ତ୍ତିକା—୧୦. ଚ. (ଯେଉଁ ବଳ ବା ଶକ୍ତିରେ ଅଲୁଅ ଲାଗେ;
Ālokabarttika ବଳତା—Lamp wick; wick

which is lighted.

ଅଲୋକବିଜ୍ଞାନ—୧୦. ଚ. (ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନରୁ ଅଲୋକ ଓ ଦୃଷ୍ଟି ଅବ
Āloka bijñāna ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହୁଏ—

Optics; the science of light.

ଅଲୋକସ୍ତମ୍ଭ—୧୦. ଚ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅଲୋକ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରମ୍ଭ; ଅଧୁନିକ
Ālokastambha ପ୍ରୟୋଗ)—

୧ । ସମୁଦ୍ରରେ ଜାହାଜମାନଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ରେ ବାଟ ଦେଖାଇବା
ପାଇଁ ଦ୍ଵୀପ ବା ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଉଚ୍ଚସ୍ତମ୍ଭ ଉପରେ
ଦିଅ ଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଲୋକ—

1. Light-house.

୨ । ପଥକୁ ଗୁଡ଼ରେ ବାଟ ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ଗୁଡ଼ାରେ
ଯେଉଁ ଖମ୍ବ ଉପରେ ଅଲୋକମାନ ଦିଆଯାଇ ଥାଏ—

2. Lamp-post

୩ । ଉତ୍ତର ମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କଞ୍ଚୁକରେ ଛଅ ମାସ ଗୁଡ଼
ଦେଖିଥିବା ସମୟରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖୁଁ ନୈସର୍ଗିକ
ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଅଲୋକମାଳା ଅକାଶରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର
ହୁଏ; ଉଦୟାଲୋକ—3. Aurora borealis.

ଅଲୋକିତ—୧୦. ଚ. (ଆ+ଲୋକ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Ālokita ୧ । ପ୍ରଦୀପ୍ତ; ଅଲୋକଦିଆଯାଇଥିବା—

1 Lighted; illuminated.

୨ । ଦୃଷ୍ଟ—2. Viewed; seen

ଅଲୋଚନ—୧୦. ଚ. (ଆ=ସମ୍ୟକ୍+ଲୋକ ଧାତୁ=ବିଚାର କରିବା
Ālochana +ଭାବ. ଅନ)—

ଅଲୋଚ୍ୟ; ଅଲୋଚିତ { ବିଶ ୧ । ବିଚାର କରିବା—

ଅଲୋଚନାସ୍ତୁ 1 Consideration;
deliberation.

୨ । ଅନୁଶୀଳନ; ଚର୍ଚ୍ଚା—2. Reviewing; cultiva-
tion of science; study.

୩ । ଚନ୍ଦ୍ର—3. Investigation.

୪ । ଅନ୍ତୋଲନ—4. Agitation; consideration.

୫ । ଚର୍ଚ୍ଚବର୍ଚ୍ଚ କରିବା—5. Dissension,

୬ । ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ—

6. Remark; comment; criticism.

୭ । ପରୀକ୍ଷା—

7 Examination; looking into.

୧୦. ଅ—ଲୋଚନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—Upto the eyes.

ଅଲୋଚନା—୧୦. ଚ. (ଅଲୋଚନ (ଦେଖ)

Ālochanā

Ālochana (See)

ଅଲୋଚିତ—୧୦. ଚ. (ଆ+ଲୋକ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Ālochita ୧ । ଅନୁଶୀଳିତ—1. Reviewed; cultivated;
studied.

୨ । ଅନ୍ତୋଚିତ—2. Criticised; considered.

୩ । ପରୀକ୍ଷିତ—3 Examined; investigated.

ଅଲୋଚ୍ୟ—୧୦. ଚ. (ଆ+ଲୋକ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Ālochya

୧ । ବିଚାର ଯୋଗ୍ୟ—1 Fit to be con-
sidered; deserving consideration.

୨ । ବିଚାରଧୀନ—2. Under consideration

ଅଲୋଚନ—୧୦. ଚ. (ଆ+ଲୁଚ ଧାତୁ=ଦୃଢ଼ କରିବା+ଭାବ.
Ālordana ଅନ)—୧ । ଅବର୍ତ୍ତନ; ଅଭିଷେକ; ଘାଣ୍ଟିବା—

(ଅଲୋଚିତ—ବିଶ)

1. Stirring or turning
a thing round.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ତା ଚିହ୍ନ ବରଜୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଦେବେ ଏ ଲକ୍ଷଣାବେଶରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବେ ଯଥା — 'ବା' ଏ ନିମ୍ନେ 'ବା' ଗୋଟିଏ; 'ବ' ଏ ନିମ୍ନେ 'ବ' ଗୋଟିଏ; 'ବ' ଏ ପାଇଁ 'ବ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ଏ ପାଇଁ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲ୍ଲ' ଏ ପାଇଁ 'ଅଲ୍ଲ' ଗୋଟିଏ ।

୨ । ସମ୍ମିଳନ—2. Mixing up.

୩ । ଅଲ୍ଲେଚନ; ଉତ୍ସାହ; ବହୁତ ଚର୍ଚ୍ଚା—

3. Agitation; a thorough discussion

୪ । ମନ୍ତ୍ରଣ—4. Churning.

ଅଲ୍ଲେଡ଼ିତ—୧୦. ବିଶ. (ଅ + ଲୁଡ଼ି ଧାତୁ = ଦୁଇଦିଗ କରବା +
Ālordita କର୍ମ. ତ)—

୧ । ମଥୁକ; ମର୍ଦ୍ଦିତ—1. Stirred up; pressed.

୨ । ସମ୍ମିଳିତ—2 Mixed up.

୩ । ଅଲ୍ଲେଚିତ—

3. Discussed; examined; agitated

ଅଲ୍ଲେଡ଼ିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅଲ୍ଲେଚନ)—

Ālordibā ୧ । ମନ୍ତ୍ରଣ କରବା; ଅବର୍ତ୍ତନ କରବା—

1. To stir or turn a thing round.

କେତେ ଗୁଣ କେତେ ଚିହ୍ନିତବା ବା

ଅଲ୍ଲେଚିତେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଗୁଣ ମର । ଶାନ୍ତାଥ. ଚିଲିକା ।

୨ । ଅଲ୍ଲେଚନା କରବା—2. To discuss

ଅଲ୍ଲେମୟ—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବିଶ. (ସଂ. ଅଲ୍ଲେଚମୟ)—

Ālomaya ୧ । ଅଲ୍ଲେଚମୟ—1. Full of light.

ଆଲୋମୟ ୨ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଜଳଜଳ—

2. Shining; dazzling; bright.

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦର୍ପଣଗୋଷ୍ଠି ଏକା ଅଲ୍ଲେ ଶୋଭେ

ଗୁଣ୍ଡି ୧୮୮୧ ୩ ଦେବ ଶିଖେ ଅଲ୍ଲେମୟ । ପାଦାୟର. ଶୁଭ ଦୁସ୍ତୁର ।

ଅଲ୍ଲେର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଲ୍ଲେଚ)—ଅଲ୍ଲେଚ—

Ālora Light; radiance

ଅଲ୍ଲେଲ—ସଂ. ବି. (ଅ = ଉତ୍ସାହ + ଲେଲ = ଚଳିତ)—ଉତ୍ସାହ ଚଳିତ—

Ālola Slightly moving

ଗ୍ରା. ବି —ଅଲ୍ଲେଚ—Light.

ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅଲ୍ଲେଚମୟ—Dazzling; bright.

ଅଲ୍ଲେଲିବା—ଦେ. ବି.—ଶୋଭା ପ୍ରକଟ କରବା—

Ālolibā To display (one's) beauty.

ତରଙ୍ଗ ଶୁଭ୍ର ମୁଦ୍ରାବଦ କରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଗତ ଅଲ୍ଲେ ।

ପ୍ରାଚୀ—ରସବାସ ।

ଆଲ୍ଲା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଆଲ୍ଲାତାଲା)—ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ

Āllā ତାହାର ନାମ; ଉତ୍ତର, ଭଗବାନ—Allah ! The

ଆଲା Lord of the Mahomedans; God of

ଆଲ୍ଲା the Koran.

ଆଲ୍ଲାତାଲା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଆଲ୍ଲା (ଦେଖ)

Āllātallā Āllā (See)

ଆଲ୍ଲାତାଲା—ବୈଦେ. ବି (ଆରାମ)—ଆଲ୍ଲା (ଦେଖ)

Āllātallā Āllā (See)

ଆଲ୍ଲା ଭଜିବା—ଦେ. ବି.—୧ । ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ନାମ

Āllā bhajibā କେବା —To utter the name of God

ଆଲ୍ଲାଭଜା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ ହେବା—

ଆଲ୍ଲାଭଜା 2. To be bewildered.

ଆଲ୍ଲାହାବାଦ—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ)—(ପ୍ରା. ଉଲ୍ଲାହାବାଦ—ଉତ୍ତରକୁ

Āllāhābād ନଗର)—ପ୍ରୟାଗ (ଦେଖ)

Prayāga (See)

ଆଲ୍ଲା ହୋ ଅକବର—ବୈଦେ. ଅ. (ଅ)—

Āllā ho Akbar . ଆଲ୍ଲା ହୋ ଅକବର (ଦେଖ)

Āllā ho-ākabar (See)

ଆଲ୍ଲା ହୋ ଅକବର—ବୈଦେ. ଅ. (ଅ)—ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର

Āllā ho Ākbar 'ଉତ୍ତର ବଡ଼ଲେକ' 'ଉତ୍ତର ରକ୍ଷା କରବେ'

ଏହି ଅର୍ଥଲେଖକ ପ୍ରାର୍ଥନାପୂର୍ବକ ସମ୍ବୋଧନ—

The Mahomedan's cry, 'God is great'

ଆଶ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଆଶ—Hope

Āś ଅଶ୍ କରରେ । ବୁଝା ବଲ୍ଲବେ ତାହା ବଲ୍ଲବେ—ବ୍ୟଙ୍ଗ ପ୍ରବଚନ ।

ଆଶକତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଶକ୍ତ)—୧ । କ୍ଳାନ୍ତ; ଶ୍ରାନ୍ତ—

Āśkata 1. Tired; languorous

ଅସାକ୍ତ ୨ । ଅଶକ୍ତ; ଅସମର୍ଥ—2. Incompetent; unable.

ଅସାକ୍ତି ୩ । ଶେଷ ପୂର୍ବରୁ ଜଡ଼ତା ବୋଧ କରୁଥିବା—

3. Feeling lazy before an attack of a

disease eg fever)

ଦେ. ବି.—୧ । କ୍ଳାନ୍ତ; ଶ୍ରାନ୍ତ—1; Languor;

weariness.

୨ । ଶେଷର ପୂର୍ବାଭିଷେକ ଜଡ଼ତା ଓ କ୍ଳାନ୍ତିବୋଧ—

2. Indication of coming sickness; feel-

ing of laziness or langour which

overcomes a man before he is

attacked with a fit of disease

ଆଶକତ—ଗ୍ରା. ବି — ଅଶକ୍ତ (ଦେଖ)

Āśkati Āśkata (See)

ଆଶକତା—ଦେ. ବିଶ.—ଅଶକ୍ତ (ଦେଖ)

Āśkatia Āśkata (See)

ଆଶକତେଇବା—ଦେ. ବି.—ଅଶକ୍ତେଇବା (ଦେଖ)

Āśkateibā Askateibā See)

ଆଶପାଶ—ଦେ. ବିଶ.—ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—Adjoining.

Āśpās ଦେ. ବି. ବିଶ.—୧ । ଆଶପାଶେ; ନିକଟରେ—

ଆଶପାଶେ 1. Near by.

ଲଗାବଟମେ ୨ । ଗୁରୁପାଶରେ; ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ—

2. On all sides; all round.

ଆଶ୍ମାନ (ରତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. (ଅ.) ବି.—ଆଶ୍ମାନ (ରତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Āśmān etc. Āśmān. etc. (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅଶ୍ମାନ—ବିଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଅଶ୍ମାନ)—ଅଶ୍ମାନ (ଦେଖ)

Āsmāni ୧. ଅଶ୍ମାନ (ଦେଖ)

ଅଶ୍ମାନୀ—ବିଦେ. ବିଶ.—ଅଶ୍ମାନ (ଦେଖ)

Āsmānī ୧. ଅଶ୍ମାନ (ଦେଖ)

ଅଶ—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ମ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Āśa ୧ । ଭୋଜନ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ; ଯଥା—ପ୍ରାତଃ ଭୋଗ)—Meal used with other words e.g. morning meal and mid-day meal

୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଖାଦକ—One who eats, eater.

(ଯଥା - ହୃଦାଶ; ଅଶ୍ମାନୀ)

ଶ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି. (ସଂ. ଅଶା)—୧ । ଅଶା—1 Hope.

୨ । ଇଚ୍ଛା—2. Wish.

ବା କାଶି ଅରକ୍ଷିତ ହୋଇ ନପା ଅଶ ।

ବୃଷ୍ଟିବି. ନଦ୍ଭରତ ।

ଅଶଂସନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶନ ଧାତୁ = କହିବା; ଇଚ୍ଛା କରିବା + ଭାବ. ଅନ) —

Āśamsana ୧ । କଥନ, କହିବା—1. Speaking, report.

୨ । ଅଶା; ପ୍ରତ୍ୟାଶା—2 Hope.

୩ । ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ—3 Desire.

୪ । ସମ୍ଭାବନା—4. Likelihood

୫ । ବିବରଣ—5 Description

ଅଶଂସା—ସଂ. ବି (ଅ + ସନ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ + ଅ) —

Āśamsā ଅଶଂସନ (ଦେଖ)

Āśamsana (See)

ଭବସମ୍ଭବକର୍ତ୍ତା ଅଶଂସା, ଶୁଣିଥିଲେ ଦୁଇମୁଖୁ ପୁର ।

ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି. ବନ୍ଦନାବଳୀ ।

ଅଶଂସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସନ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ ତ) —୧ । କଥିତ—

Āśamsita 1 Spoken.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା—2 Prayed for

୩ । ଆକାଂକ୍ଷିତ; ଇଚ୍ଛିତ—3. Wished for; desired.

୪ । ଅଶା କରାଯାଇ ଥିବା—4. Hoped for; expected.

ସଂ. ବି. (+ଭାବ. ତ)—୧ । କଥନ—1. Speaking.

୨ । ଇଚ୍ଛା—2. Desire

୩ । ଅଶା—Hope.

ଅଶଂସିତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅ + ସନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ତ; ୧ମା. ୧ବ.) —

Āśamsitā ୧ । ଅଭିଳାଷୀ; ଇଚ୍ଛୁକ—1 Desirous.

(ଅଶଂସିତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରାର୍ଥକ—2. Solicitous.

୩ । କଥିତା—3. Speaking.

ଅଶଂସୁ—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅ + ସନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —

Āśamsu ଅଶଂସିତା (ଦେଖ)

Āśamsitā (See)

ଅଶକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶକ୍ ଧାତୁ = ପାରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ତ) —

Āśakta ସମର୍ଥ; ସମ୍ପଦଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ—Competent; able

ଅଶକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶକ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ତ) —୧ । ସାମର୍ଥ୍ୟ;

Āśakti ଯୋଗ୍ୟତା—Ability; competence

ଅଶଙ୍କନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶଙ୍କ ଧାତୁ = ଭୟ କରିବା + କର୍ମ ଅନାୟ) —

Āśaṅkānyā ୧ । ଯାହାକୁ ଶଙ୍କା ବା ଭୟ କରାଯାଏ; ଅଶଙ୍କା

(ଅଶଙ୍କନୀୟ—ଶ୍ରୀ) ଯୋଗ୍ୟ; ଅଶଙ୍କାସ୍ଥଳ—1 To be dreaded or feared.

୨ । ଯାହା ସମ୍ଭବେ ମନରେ ଅଶଙ୍କା ଜାତ ହୁଏ—

2 In respect of whom there may be apprehension.

ଅଶଙ୍କା—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ପଦ + ଶଙ୍କ ଧାତୁ = ଭୟ ଦେବା + ଭାବ. ଅ)

Āśāṅkā + ଶ୍ରୀ. ଅ) = ୧ । ଶାସ; ଭୟ; ବିଶେଷ ଭୟ—

1. Dread; apprehension; fear; alarm

୨ । ସନ୍ଦେହ; ବିଚାର—2. Doubt; suspicion.

୩ । ଅନିଶ୍ଚୟତା—3 Uncertainty

୪ । ସଂକୋଚ—4. Hesitation; diffidence.

ଅଶଙ୍କିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶଙ୍କ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ତ, ବା ଅଶଙ୍କା +

Āśāṅkita ଜାତାର୍ଥେ ଇତ୍ୟା—୧ । ଭୟିତ—1 Frightened; apprehensive

୨ । (+କର୍ମ. ତ)—ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଅଶଙ୍କା ଜନ୍ମିଅଛି—

2. Apprehended; dreaded, feared.

ଅଶଙ୍କୟିତା—ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଅ + ଶଙ୍କୟିତା) —

Āśāṅkayitā ଯେ ଶଙ୍କା କରେ—Dreading; apprehending.

ଅଶମ୍ଭ—ସଂ. ଅ—ଅନନ୍ଦ—Delight.

Āśam [ଦ୍ର—ଭାଷାରେ ଏଥିର ବ୍ୟବହାର ମିଳେ ନାହିଁ]

ଅଶୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶା ଧାତୁ = ଶୟନ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Āśaya ୧ । ଅଭିପ୍ରାୟ; ଚାହୁଁଥିବା—1. Intention;

purport; object.

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—2 Aim.

୩ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ)—୩ । ଅଧାର; ଅଶୟ; ଭାଣ୍ଡ—

3 Receptacle

୪ । ଛନ୍ଦ—4. Feature; mode.

୫ । ମନର ଗତି—5. Tendency

୬ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର—6 Inside; interior.

୭ । ବିଭବ; ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ—7. Riches

୮ । ପଶ୍ୟ ଗଛ—8. Jack tree.

୯ । ମନ; ହୃଦୟ—9. Mind; heart

୧୦ । ଚିନ୍ତା—10. Thought.

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ କାଳରେ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏ କାଳରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ କେବଳ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ଚିହ୍ନରେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିଏ; 'କ୍ଷ' ନ ଚିହ୍ନରେ 'କ୍ଷ' ଗୋଟିଏ; 'କ୍ଷୁ' ନ ଗାଘରେ 'କ୍ଷୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଦ୍ଧା' ନ ଗାଘରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ଗାଘରେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଗୋଟିଏ

ଅକ୍ଷରାଂଶ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଆକ୍ଷର ବା ଅକ୍ଷରାଂଶରୁ ଅର୍ଥ)—
 Āsayārtha କୌଣସି ଶବ୍ଦ ବା ବାକ୍ୟର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟାଂଶ; ଆକ୍ଷରକ
 ବା ଶବ୍ଦ ଶକ୍ତି ଗତ ଅର୍ଥ ଛଡ଼ା ଲେଖକର ଗୁଡ଼ି ଅକ୍ଷରାଂଶ-
 ସୂଚକ ଅର୍ଥ—The meaning aimed at
 (apart from the literal meaning);
 intended meaning.

ଅକ୍ଷରୋପମା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଅକ୍ଷର ସୂଚକ ଉପମା)—
 Āsayopamā ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ଯେଉଁଠାରେ ଅକ୍ଷରାଂଶ, ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ଆଏ—A figure of speech.

ଯଥା—ନିମ୍ନରେ ଓଷ୍ଠ ଉପ ଗୁଣ୍ଡୁ ପଦ୍ମକ.
 ଶୁଭଦେଶ ବାସ ସୁନ ପାଦ ପାଣି ନାକ
 ନାହିଁ କାନ୍ଦି ମନ ସୁମନସରେ ପୁଣି
 ଶାବଣ ସଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣ ମୋହୁର ।
 ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦନ୍ତରାମାମି ।

ଆକ୍ଷର—ସଂ. ବି. (ଆ + ଶ୍ଚ ଧାତୁ = ଚକ୍ଷ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
 Āsara ୧ । ଅଗ୍ନି—1 Fire.

୨ । ରାକ୍ଷସ—2. Demon

ଆଶା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଆ = ସମ୍ପାଦ + ଅଶ. ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା + କର୍ତ୍ତୃ
 Āśā ଅ + ଶ୍ରୀ ଅ); ଯାହା ସନ୍ତୋଷରେ ବ୍ୟାପେ—

୧ । ବାଞ୍ଛା; ଇଚ୍ଛା. ଦୀର୍ଘକ୍ଷୁ—

1. Hope; expectation; desire.

୨ । ଦିଗ—2. Quarter.

୩ । ଭରସା—3. Trust; confidence

୪ । ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କନ୍ୟା—4 One of the
 daughters of Dakshya Prajāpati.

ବୈଦେ. ବି. (ଆ = ଅସା)—ଅସାବାଡ଼ି (ଦେଖ)

Āśābārdi (See)

ଆଶାନ୍ବିତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ସଂ. (ଆଶା ଚକ୍ଷୁ, ଆଶା + ଅନ୍ବିତ = ସୂକ୍ଷ୍ମ)—
 Āśānwita ଆଶାସୂକ୍ଷ୍ମ; ଆଶା କରୁଥିବା—

(ଆଶାନ୍ବିତ—ଶ୍ରୀ) Hopeful; expectant

ଆଶାବଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଆଶା ଚକ୍ଷୁ; ଆଶା + ବଦ୍ଧ = ଆଶାଦ୍ଵାରା ଅବଦ୍ଧ)—
 Āśābaddha Detained by hope.

ଆଶାବନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ୧ । (ରୂପକ; ଆଶା + ବନ୍ଧ)—ଆଶାବନ୍ଧକ
 Āśābandha ବନ୍ଧନ; ଭରସା; ଆଶାସ; ପ୍ରତ୍ୟାଶା—

1. Bond of hope; confidence; hope;
 expectation.

୨ । (ଆଶା = ବିଶ୍ଵ + ବନ୍ଧ = ବନ୍ଧନ, ଯାହା ବିଶ୍ଵକୁ ଶୂନ୍ୟରେ
 ବାନ୍ଧେ,—ମାକଡ଼ିଆ ଜାଲ, ଲୁତାତନ୍ତୁ -

୨ Spider's web; cobweb.

ଆଶାବର୍ଦ୍ଧୀ—ବୈଦେ. ବି (ଆ) = ଆଶାବାଡ଼ି ବାଦକ ପାଇକ—
 Āśābārdī Mace-bearer.

ଆଶାବରୀ—ସଂ. ବି.—ବିବା ପ୍ରଥମ ପ୍ରହରରେ ଗେୟ ରାଗିଣୀବିଶେଷ
 Āśābarī ('ରାଗ' ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ) ଏହା ଭୈରବରାଗର
 ଅସାବରୀ ଶ୍ରୀ, ଏହାର ତୋଡ଼ି ରାଗ ସଙ୍ଗେ ମେଲ ଅଛି—

असावरी Name of a musical mode.

ଆଶା ବଳାଘାତ—ଦେ. ଜି—୧ । (କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ)

Āśā balaṅgha ପ୍ରୟାସୀ ହେବା, ଆଶା କରିବା, ଆଶାନ୍ବିତ ହେବା -

आशावादान To be bent on; to be intent on.

आशालगाना ପଶୁରାମ ସେ ବିନୁ ଶକ୍ତିସ୍ଵଳ୍ପେ ହୁଏ;

ଛନ୍ଦ୍ର ଦେଇ ତପରେ ବଳାଇଲେ ଆଶା ।

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାଭାରତ ।

୨ । ଲାଲ୍‌ଚିତ ହେବା—2 To hanker after

ଆଶାବହୁ—ସଂ. ବି. ଆଶା + ବହୁ. ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) = ସୂର୍ଯ୍ୟ—

Āśābaha The sun.

ଆଶାବାଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ଆ. ଅସା + ଦେ. ବାଡ଼ି; ଭୁଲ—ସଂ. ଅଶ୍ଵ—

Āśābārdi ୧ । ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ଉପରେ ମନୁଷ୍ୟ ଆସନା ଶରୀରର

ଭର ରଖି ଚାଲେ ବା ବସେ (ସେ ବାଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ

ଖଣ୍ଡେ ଆଡ଼ିଆରଣା ଆଏ । ତାକୁ କାଖତଳେ ଦେଇ

ଛୋଟାମାନେ ଚାଲନ୍ତି ଓ ବୈରାଗୀମାନେ ତାକୁ କାଖତଳେ

ରଖି ବସିବା ଅବସ୍ଥାରେ ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତି) —

1 A kind of walking stick with a
 cross-beam on the top to lean upon
 while walking, used by lame men
 and hermits.

ଧନୁ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ଗମିଲ୍ ସାଧୁ ପଥ ମାଡ଼—

ଭୂଗୋଳ—ପ୍ରମୋଦମୁଦ ।

୨ । ଗୁଳିଚକ୍ରସୂଚକ ଦଣ୍ଡବିଶେଷ—2. Mace.

ଆଶାଭଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଆଶା ଚକ୍ଷୁ; ଆଶା + ଭଙ୍ଗ = ଭଙ୍ଗିଯିବା) —

Āśābhāṅga ନିରାଶ୍ୟ; ଆଶାଭଙ୍ଗ—

Disappointment; defeat of hope.

ଆଶାଭରସା—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାୟ ଏକାର୍ଥବାଚକ; ସଦ୍‌ଭରସା)—କୌଣସି

Āśābharasā ପ୍ରକାର ଆଶା—Any kind of hope.

ଆଶାୟୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଆଶା + ଇ. ଧାତୁ = ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍)—

Āśāyī ଆଶୁକ ପ୍ରୟୋଗ) = ଆଶାବାନ୍; ଆଶାନ୍ବିତ; ଆଶାସୂକ୍ଷ୍ମ—

(ଆଶାୟୀ—ଶ୍ରୀ) Expectant, hoping; eagerly

expecting, hopeful.

ଆଶାୟୀ ଲଳିତ-ଆଶା-ବିଶେଷପାଦ୍ୟ,

ଗୁଣାବନ ସମକଳ୍ପ ଲକ୍ଷ କଷ୍ଟ ରବ । ଶ୍ୟାମାଧି, ମହାଶାମା ।

ଆଶାସନା—ସ୍ରୀ. ବି. (ସଂ. ଆଶାସନା)—ଆଶାସନା (ଦେଖ)

Āśāsanā Āśwāsana (See)

ଆଶାସୋଠ—ବୈଦେ. ବି. (ସଂ. ସୋଠ; ଆ. ଅସା + ସୋଠା)—ସ୍ତମ୍ଭାକ

Āśāsoṭha ଗହଣରେ ଅନୁଭବ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବାହ୍ୟ ଆଶାବାଡ଼ି ଓ

ସୋଠାବାଡ଼ି ନାମକ ଗୁଳିଚକ୍ରସୂକ୍ଷ୍ମ; ଗୁଳିଚକ୍ର; ଗୁଳିଚକ୍ର—

Two kinds of thick sticks carried as

paraphernalia with great men.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଜ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

[ଦ୍ର—ଅଶ୍ୱାସ୍ୟ ମୁଣ୍ଡ ବକ୍ତା ଓ ମୋଟା ମାଂସ ସୋଠାର ମୁଣ୍ଡ ଦେହ ପରି ସମସ୍ତ ଓ ସିଧା ।]

ଅଶ୍ୱାସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ (ଅ+ଶାସ ଧାତୁ=ଶାସନ କରିବା; ଅଶୀବାଦ *Āśāsya* କରିବା+କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଅଶାଳନକ—

1. Hopeful.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା—2. Desirable; hoped for

୩ । ଅଶୀବାଦସାଧ୍ୟ —3. To be wrought by good wishes or benediction.

ଅଶିତ—ସଂ. ବିଶ. —୧ । (ଅ+ଅଶ ଧାତୁ=ଖାଇବା+କର୍ମ. ତ)=
Āsita ଭୁକ୍ତ; ଭଜିତ; ଅଶିତ—1. Eaten; partaken

୨ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଭୋଜନଦ୍ୱାରା ଭୁକ୍ତ—

2 Satisfied with the meal.

୩ । ଯେ ଖାଇଥାଏ—3 Having already taken food.

ସଂ. ବି. (+ଭାବ ତ)—୧ । ଭୋଜନ—1. Eating

୨ । ଭୃଷ୍ଟି—2. Satisfaction after meal.

ଅଶିତାଙ୍ଗବାନ—ସଂ. ବିଶ (ଅଶିତ=ଭୁକ୍ତ+ଗୋ=ଗୋରୁ+ଭନ.
Āsitāṅgabāna ପ୍ରାଣଭୂତ ଅର୍ଥରେ—ଯେଉଁଠାରେ ଗୋରୁ-

ମାନେ ଘାସ ଆଦି ଖାଇ ଚୁପୁ ହୁଅନ୍ତି)—୧ । ଚୃଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଚର
ଭୂମି—1. A grazing field full of grass.

୨ । ନୟାବାଦ ଗୋଚର; ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋରୁରଖରୁପେ ବ୍ୟବହୃତ
ଦେଉଥିବା କ୍ଷେତ୍ର—2. A field formerly
tused for grazing.

ଅଶିନ—ଗ୍ରା. ବି.—ଅଶ୍ୱିନ (ଦେଖ)

Āsina *Āświna* (See)

ଅଶିରିଆ—ବୈଦେ. ବି (ନାମ)—ଅସୀଆ ମହାଦେଶର ଭୂରାଜ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ
Āsirīā ଦେଶବିଶେଷ — Assyria

[ଦ୍ର—ଏହା ପାରସ୍ୟ ଉପସାଗର କୂଳରେ; ଅଧୁନିକ କାଳରେ
ମେସୋପୋଟେମିଆ ଓ ଆର୍ମେନିଆ ନାମରେ ପରିଚିତ; ଏହା
ଶ୍ରୀଜ୍ଞାନନ୍ଦର ଦୁଇ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।]

ଅଶିରିପାଦ(ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ ଅଶୀବାଦ)—

Āsiripāda etc. ଅଶୀବାଦ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Āśirbāda etc. (See)

ଅଶିରିୟା—ବୈଦେ. ବିଶ (ବାଇବଲ୍)—ଅଶିରିଆ ଦେଶବାସୀ—

Āsirīya Assyrian.

ଅଶିଲିଶା—ଗ୍ରା. ବି.—ଅଶେଲେଶା (ଦେଖ)

Āśilishā *Āśeleshā* (See)

ଅଶିଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶିଷ୍)—ଅଶୀବାଦ, କଲ୍ୟାଣ—

Āśisha Benediction; blessing.

ଅଶିଷ୍ ଶିଖାଅ ମୋତେ ଯଦା ଏ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରଭ ।

ଆଶିଷ ତୋର ଅଶିଷେ ପୁରୁ ମୋ ମନୋରଥ । ମଧୁସୂଦନ—ପଦ ।

ଅଶିଷିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ ଅଶୀଷ୍)—ଅଶୀବାଦ କରିବା—

Āśishibā

To bless.

ଅଶିଷିଲେ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ସେ ପୁଣ୍ୟ ବରଣେ ।

ମଧୁସୂଦନ—ବାଳସମାପ୍ତ ।

ଅଶୀ—ସଂ. ବି ଶ୍ରୀ (ଅ+ଅଶ ଧାତୁ=ଭୋଜନ କରିବା+କରଣ.

Āśī କ୍ରିପ୍)—୧ । ସର୍ପାଦଙ୍କର ବିଷଦନ୍ତ—1 The fangs
of a serpent.

୨ । ସର୍ପବିଷ—2 Serpents' venom

ଅଶୀଃ—ସଂ ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ+ଶାସ ଧାତୁ=ଶୁଭକାଂକ୍ଷା କରିବା+ଭାବ

Āśīh କ୍ରିପ୍ ୧ମା. ୧ ବଚନ)—

୧ । ଅଶୀବାଦ; (ପ୍ରଭୁଙ୍କଠାରେ) ଅନ୍ୟର ଶୁଭ ପ୍ରାର୍ଥନା;
ମଙ୍ଗଳ ବାଞ୍ଛା—1 Blessing; benediction.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥନା—2 Prayer

୩ । (+କରଣ. କ୍ରିପ୍)—ସର୍ପର ବିଷଦାନ୍ତ—

3 Fang of a serpent.

୪ । ବୃଦ୍ଧିନାମକ ଔଷଧ—4 A rare herb

ସଂ. ବିଶ (+କର୍ତ୍ତୃ କ୍ରିପ୍)—ଅଶ୍ୱାସଯୁକ୍ତ—Consoling.

ଅଶୀବିଷ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଶୀ=ବିଷଦାନ୍ତ+ବିଷ)—

Āśibisha ୧ । ସର୍ପ—1 Serpent.

କେ ଗୋଲେ ସୁରଜନ ସୁଖୀ ସୁଧା ଭୋଜନେ

ଅଶୀବିଷେ ରଖନ୍ତୁ ଶେଷ । ଅଭିମନ୍ୟୁ, ଦବଗୁରୁପ୍ରାମଣୀ ।

୨ । ବିଷଧର ସସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ର—2 Poisonous reptile.

ଅଶୀର୍ବାଦ(ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି—ଅଶୀବାଦ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Āśirpāda etc

Āśirbāda etc (See)

ଅଶୀର୍ବାଚନ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅଶୀର୍ବୁକ୍ତ ବଚନ)—

Āśirbachana ଅଶୀବାଦ (ଦେଖ)

Āśirbāda (See)

ଅଶୀର୍ବାଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ; ଅଶୀଃ+ବାଦ=କଥା)—

Āśirbāda ୧ । ଅଶିଷ ସ୍ତୁତି ବାକ୍ୟ; ମଙ୍ଗଳବାଦ; ଅନ୍ୟର

ମଙ୍ଗଳବାଞ୍ଛାପ୍ରକାଶ—1. Blessing; benediction.

୨ । ହୋମ ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ ସମାପ୍ତ ହେଲାବେଳେ ପୁରୋହିତ
ଓ ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବୋହୋକ୍ରମେ ଯେଉଁ
ମଙ୍ଗଳବାକ୍ୟ ବାକ୍ୟ ବୋଲି ଯଜମାନର ମୁଣ୍ଡରେ ଅକ୍ଷତ
ଗୁଣ୍ଡଳ ପକାନ୍ତି—2 Benedictory Vedic for-
mulæ and sentences uttered by
the priest and Brāhmanas while
sprinkling rice on the head of the
principal at the conclusion of Vedic
rites.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ତବ୍ଧ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରକ ଏ ବା ' ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ଯିବେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତେ ଚପଟାଏ, ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— 'ବାଇ' ନ ଯିବେ 'ବାଇ' ଖୋଜିବେ; 'ରଥ' ନ ଯିବେ 'ରଥ' ଯେଉଁବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଯେଉଁବେ; 'ଅଗା' ନ ପାରେ 'ଅଗା' ଯେଉଁବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାରେ 'ଅଲବତ' ଯେଉଁବେ ।

ଅଶୀବାଦକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଶିଷ୍ଟ+ବଦ୍ ଧାତୁ=କହିବା+କର୍ତ୍ତୃ
Āśirbhadaka ଅକ)—ଯେ ଅଶୀବାଦ କରେ—

(ଅଶୀବାଦକା—ଶ୍ରୀ) One who blesses; blessing;
well-wisher.

ଅଶୀବାଦ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ପରମ ମଙ୍ଗଳ କାମନା ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା—
Āśirbhadā karibā To bless; to utter a blessing
ଆଶୀର୍ବାଦ କରା or benediction
ଅସୀମନା

ଅଶୀବାଦଘର—ଦେ. ବି.—ପୁନର୍ବିବାହ, ଦ୍ଵିବ୍ୟାହତ; ଦ୍ଵିଗୁଣମନ—
Āśirbhadaghara ଉତ୍ସବ—The ceremony of
consummation of marriage

[ଡ୍ର—ଯେଉଁ ହିନ୍ଦୁସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ବାଲ୍ୟବିବାହ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ
ଅଛି ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ ପରେ ସ୍ଵାମୀ ଶ୍ରୀ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ରହନ୍ତି ।
ଶ୍ରୀ ରତ୍ନମଣି ଦେବୀ ପରେ ଜ୍ୟୋତିଷ ମନ୍ତ୍ରରେ ଶୁଭ କିନ ଧରଣର
ହୋମାଦି ମଙ୍ଗଳ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରେ ସ୍ଵାମୀଶ୍ରୀଙ୍କର ମିଳନ ହୁଏ ।]

ଅଶୀବାଦ ଗୁଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଶୀବାଦ+ଗୁଣ୍ଡଳ)—

Āśirbhadā chāṇḍa ହୋମ, ପଞ୍ଜି, ବିବାହାଦି ମଙ୍ଗଳ ଅନୁଷ୍ଠାନ-
ମାନ ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ ପୁରୋହିତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବେଦୋକ୍ତମନ୍ତ୍ରମାନୁଷ୍ଠାନ ଅଶୀବାଦ ଉଚ୍ଚାରଣ
କରି ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ ପକାନ୍ତି—
Consecrated rice which the priest
and other Brāhmanas sprinkle on
the head of the principal on the
completion of a Vedic rite.

ଅଶୀବାଦ ଦକ୍ଷିଣ—ସଂ. ବି.—ଶୁଭାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ରାହ୍ମଣ-
Āśirbhadā dakṣiṇā ମାନେ କର୍ମ ଶେଷରେ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ
ଅଶୀବାଦ କରି ତହିଁ ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଦକ୍ଷିଣା ବା
ଅର୍ଥ ପାଆନ୍ତି—Cash presents received by
Brāhmanas at ceremonies for utter-
ing or chanting blessings on the
principal.

ଅଶୀବିଷ—ସଂ. ବି.—ଅଶୀବିଷ (ଦେଖ)

Āśirbisha Āśibisha (See)

ଅଶୀ—ସଂ. ବି.—ଅଶୀ (ଦେଖ)

Āśi Āśi (See)

ଅଶୁ—ସଂ. କ୍ରି. ବିଶ. (ଅଶ୍ ଧାତୁ=ବ୍ୟାପିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—ଶୀଘ୍ର;
Āśu ଚଞ୍ଚଳ; ଅକ୍ଷୟରେ—Soon; quickly; at once.

ସବବେଳେ ଅଶୁ ପ୍ରେର କରକ—ବ୍ୟାକରଣ, ବିବାଦବାଦୀ ।

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଶୀଘ୍ର; ଚଞ୍ଚଳ (ଯଥା—ଅଶୁ ପ୍ରତିକାର)—
1. Early; immediate.

୨ । ଯାହା ଶୀଘ୍ର ପାଚେ—2. Ripening early.

ସଂ. ବି.—ବିଆଳି ଧାନ; ଶୀଘ୍ର ପାଚିବା ଧାନ—

Early rice; the Biāli paddy.

ଅଶୁକଣ୍ଠାମୁଗଦି—ପ୍ରାଦେ (ସିଂହଭୂମ) ବି.—ଏକପ୍ରକାର ଧାନ—

Āśukantāmugadi A species of paddy.

ଅଶୁକବି—ସଂ. ବି (ଅଶ୍+କବି)—ଯେ ହଠାତ୍ କବିତା ରଚନା କର-
Āśukabi ପାରେ—An extempore poet.

ଅଶୁଗ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍+ଶୀଘ୍ର+ଗମ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଥ)—
Āśuga ୧ । ବାଣ; ଶର; ଚଣିଷ—1. Arrow

୨ । ବାୟୁ; ପବନ—2. Wind,

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—3 The sun

ସଂ. ବିଶ.—ଶୀଘ୍ରଗାମୀ—Swift; fleet.

ଅଶୁଗତି—ସଂ. ବି. ୧ । (ବହୁଶ୍ରଦ୍ଧ; ଅଶ୍+ଗତି)—ବାୟୁ—

Āśugati 1. Wind.

୨ । (କର୍ମଧାରୟ)—ଶୀଘ୍ର ଗମନ—2. Speedy
movement.

ଅଶୁଭୋଷ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁଶ୍ରଦ୍ଧ; ଅଶ୍+ଭୋଷ=ସନ୍ତୋଷ
Āśutoshā —ଯେ ଅଳ୍ପକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏ—

Easily satisfied, quickly pleased.

ସଂ. ବି.—ମହାଦେବ—God Śiba

ଦେ. ବି. ପୁଂ.—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମବିଶେଷ—

Name given to males.

ଅଶୁଧାନ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ଅଶୁ (ଦେଖ)

Āśudhānya Āśu (See)

ଅଶୁବିଶ୍ଵାସ—ସଂ. ବି.—ସହଜରେ କରଯିବା ବିଶ୍ଵାସ; ହଠାତ୍ ଜନ୍ମିବା—

Āśubiswāsa ବିଶ୍ଵାସ—Credulity

ଅଶୁଶୁକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍+ଶୁ ଧାତୁ=ଶୁଷ୍କ କରା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇତ୍ୟାଦି;
Āśusukṣhaṇa ଅକ; ଯାହା ସବୁ ପଦାର୍ଥକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ ହାର୍ତ୍ତ
ଶୀଘ୍ର ଶୁଖାଇ ଦିଏ)—

୧ । ଅଗ୍ନି—1 Fire.

୨ । ବାୟୁ—2. Wind

ଅଶେଲେଷ—ପ୍ରା. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ଠାର, ଯହିଁରେ ବାକ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ

Āśeleshā ଅକ୍ଷର ପରେ 'ଶେଲେଷ' ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ
ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ମିଶି ବୋଲିଯାଏ—

(ଯଥା—ଅମେ=ଅ 'ଶେଲେଷ' +ମ'ଶେଲେଷେ' ଯିବା=
ଯ 'ଶେଲେଷେ'+ବ'ଶେଲେଷା' ।)

A cypher language in which the term
'śeleshā' follows every letter with the
vowel added after it

ଅଷ୍ଟର୍ଯ୍ୟ ସଂ. ବି. (ଅ+ଚର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ମ. ଯ;,
Āścharjya ସ୍ତ—ଅଗମ; ଶବ୍ଦ ବିଧାନ)—

୧ । ବିସ୍ମୟ; ଚମତ୍କାର—

1. Astonishment; wonder; surprise.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ହସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାଦିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ସ୍ୱ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ନ

୧ । ବିସ୍ମୟଜନକ ବିଷୟ ବା ଘଟଣା—

2. A marvel; prodigy

ଦେ. ବିଶ—ଅତ୍ତ୍ୱତ; ଅପୂର୍ବ; ବିସ୍ମୟଜନକ—Surprising; wonderful; strange; marvellous

ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଦେଖାଇ ଆପଣା ବିଚିତ୍ର

ସେ ଅସ୍ତ୍ର ବନ୍ଦ କଲେ ସେ ହେଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଅସ୍ତ୍ରାଙ୍ଗକ—ସଂ. ବିଶ—ଯାହା ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଜନ୍ମାଏ; ବିସ୍ମୟକର—

Āścharjyajana Wonderfult, astonishing

ଅସ୍ତ୍ରାଙ୍ଗ ଦେବା—ଦେ. ବି—ଓମନ୍ତତ ଦେବା; ବିସ୍ମିତ ଦେବା—

Āścharjya hebh To wonder; to marvel.

ଅସ୍ତ୍ରାଙ୍ଗାନୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅସ୍ତ୍ରା ଚନ୍ଦ୍ର; ଅସ୍ତ୍ରାଙ୍ଗ + ଅନୁ) —

Āścharjyānwita ଓମନ୍ତତ; ବିସ୍ମିତ—

Surprised; astonished

ଅଶ୍ୱ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ = ଘୋଡ଼ା + ସମୂହାର୍ଥ. ଅ) —ଅଶ୍ୱସମୂହ—

Āśwa A collection of horses

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଅଶ୍ୱସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1 Pertaining to horses.

୨ । ଅଶ୍ୱବାହ୍ୟ; ଘୋଡ଼ାଟାଣୁଥିବା—

2. Carried or drawn by horses

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱତ୍ଥ + ଶ୍ୱତ୍ତ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ ଅ) —ଅଶ୍ୱତ୍ଥ—

Āśwattha ବୃକ୍ଷର ଫଳ; ଓଷ୍ଠଫଳ—

The plum of the peepal tree.

ସଂ. ବିଶ—ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Pertaining to the holy fig tree

ଅଶ୍ୱମେଧକ—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ୱମେଧ + ହିତାର୍ଥ. ଇକ) —

Āśwamedhika ୧ । ଅଶ୍ୱମେଧସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1 Pertaining to horse sacrifice.

୨ । ମହାଭାରତର ପଦ୍ଧତିଶେଷ—

2. A book or part of the Mahābhārata.

ଅଶ୍ୱୟୁଜ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୟୁଜ = ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା + ଚନ୍ଦ୍ରଯୁକ୍ତ)

Āśwajuja କାଳାର୍ଥେ ଅ—ଅଶ୍ୱିନ ମାସ—

The month of Āświna.

ସଂ. ବିଶ—ଅଶ୍ୱିନମାସସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Pertaining to or happening in the month of Āświna.

ଅଶ୍ୱୟୁଜ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱୟୁଜ + ଅ + ଶ୍ୱି. ଇ) —

Āśwajujī ଅଶ୍ୱିନମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ଲୁମ୍ବାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

The fullmoon day of the month of Āświna.

ଅଶ୍ୱସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବା + କର୍ମ. ତ) —

Āśwasita ଅଶ୍ୱସ୍ତ (ଦେଖ) —

Āśwasta (See)

ଅଶ୍ୱସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବା + କର୍ମ. ତ) —

Āśwasta ୧ । ଅଶ୍ୱସ୍ତପ୍ରାପ୍ତ—1. Consolated.

୨ । ଉତ୍ତାହତ—2. Encouraged; cheered up.

୩ । ପ୍ରବୋଧିତ—3. Comforted.

ଅଶ୍ୱାସ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Āśwāsa ୧ । ଅଶ୍ୱା—1 Hope.

୨ । ଅନୁନୟ; ଅଶ୍ୱା; ବୋଧଦେବାଅବସ୍ଥା—

2 Assurance; confidence.

୩ । ପ୍ରବୋଧନ; ସାନ୍ତ୍ୱିକା—

3 Offering hopes; consolation

୪ । ଉତ୍ତାହତା—4 Encouragement.

୫ । ମନୋବୋଧ; ଶ୍ରୁତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୟ ନିବାରଣାର୍ଥ ସାନ୍ତ୍ୱିକା—

5 Comfort

୬ । ସ୍ନେହ ପ୍ରଦର୍ଶନ—

6. Commiseration; sympathy.

୭ । ମନର ଅନନ୍ଦ—7 Cheer.

୮ । ବିଶ୍ରାମ—8. Rest; recreation.

୯ । ନିଶ୍ୱାସ—9. Breath; inhalation and exhalation

୧୦ । ଅଖ୍ୟାୟିକାର ପରିଚ୍ଛେଦ—

10. Chapter of a story.

ଅଶ୍ୱାସନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ, ଶିଳ୍ପିର ଶ୍ୱସି ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା

Āśwāsana କରାଇବା + ଭାବ. ଅନ) —୧ । ସାନ୍ତ୍ୱିକାଦାନ—

1 Consolation.

୨ । ପ୍ରବୋଧଦାନ—2. Assurance.

୩ । ଉତ୍ତାହ—3. Encouragement.

୪ । କୋମଳ ବ୍ୟବହାର—4 Tender behaviour.

୫ । ବ୍ୟବହାରର କୋମଳତା—5. Tenderness.

୬ । ଅଛାଦନ—6 Gladdening.

ସଂ. ବିଶ. (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —ଅଶ୍ୱାସଜନକ—Consoling.

ଅଶ୍ୱାସନାୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବା + କର୍ମ.

Āśwāsaniya ଅନାୟ) —ଯାହାକୁ ଅଶ୍ୱାସ ଦେବା ଉଚିତ ବା

ଅବଶ୍ୟକ—Fit to be given consolation

ଅଶ୍ୱାସନା—ସଂ ବି ଶ୍ୱି. (ଅ + ଶ୍ୱସି ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ + ଶ୍ୱି. ଅ) —

Āśwāsana ଅଶ୍ୱାସନ (ଦେଖ)

Āśwāsana (See)

ଅଶ୍ୱସିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ୱସ ଧାତୁ ଶିତ; ଶ୍ୱସି ଧାତୁ = ପ୍ରତ୍ୟାଶା

Āśwāsita କରାଇବା + କର୍ମ. ତ) —୧ । ଅଶ୍ୱସ୍ତ (ଦେଖ)

1. Āśwasta (See)

୨ । ଅଶ୍ୱସ୍ତପ୍ରାପ୍ତି—2 Consolated.

୩ । ଅନୁଗତ—3. Requested; solicited.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥଚ 'ବା' ଓ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର 'ବା' ଓ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବ; 'କୃ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍ର' ଦେଖିବେ ।

୪ । ପ୍ରକୋଷ—4. Persuaded

ଆଶ୍ୱସିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ ଅଶ୍ୱାସ)—୧ । ଅଶ୍ୱାସଦେବା—
Āswāsibā 1. To offer hopes

ବଚନରେ ଅଶ୍ୱାସି ଚାହୁଁ କହୁଛି । ବୃଷ୍ଟିବଂଶ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୨ । ପ୍ରକୋଷ କରିବା, ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେବା—

2. To console

୩ । ଉତ୍ତାହତ କରିବା—

3 To encourage; to cheer up.

ଆଶ୍ୱିନ—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ୱିନୀ = ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା + ଚନ୍ଦ୍ରଯୁକ୍ତ
Āswina କାଳାର୍ଥେ. ଅ)—ସେହିମାସରେ ଅଶ୍ୱିନୀନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ-
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପଡ଼େ; ଅଶ୍ୱିନମାସ; ଭାଦ୍ରପଦବର୍ତ୍ତୀ ମାସ—
The month of Āswina.

ଆଶ୍ୱିନୀ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱିନୀ + ଅ + ଶ୍ୱୀ ଇ)—

Āswinī ଅଶ୍ୱିନମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; କୁମାରପୂର୍ଣ୍ଣିମା—

The fullmoon day of the month of
Āswina.

ଆଶ୍ୱିନେୟ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱିନୀ = ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଏୟ)—
Āswineya ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରଦ୍ୱୟ; ସ୍ୱର୍ଗବୈଦ୍ୟ—The twin-
sons of the Sun-god by his wife
(Sainjñā) who was turned to a
mare; the physician to the gods.

ଆଶ୍ୱିନୀ—ଗ୍ରା. ବି.—ଅଶ୍ୱିନ (ଦେଖ)

Āswinya

Āswina (See)

ଆଶ୍ୱିନ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ଇନ)—ଘୋଡ଼ା ଦିନକରେ ଯେତେ ବାଟ

Āswina ଯାଇପାରେ; ଅଶ୍ୱର ଏକ ଦିନର ଗମ୍ୟ ଦୂରତ୍ୱ—

Distance which can be travelled by
a horse in a day

ଆଶ୍ୱିୟ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ୱ + ସମୂହାର୍ଥ. ଇୟ)—୧ । ଅଶ୍ୱସମୂହ—

Āswiya

1. Herd of horses

୨ । ଅଶ୍ୱସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Pertaining to a horse.

ଆଶ୍ରବ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ = ଶୁଣିବା; ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବା + ଶ୍ରବ. ଅ)—

Āsraba

ଅ)—୧ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା—1. Vow

୨ । ଅଜୀବାର—2. Promise.

୩ । ସ୍ୱୀକାର—3. Consent; agreement.

୪ । କ୍ଳେଶ—4. Trouble.

ସଂ. ବିଶ. (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବଶ୍ୟ; ଅପୂର୍ବଧୀନ—

1. Subservient.

୨ । କଥାରେ ବାଧ୍ୟ—2. Obedient.

ଆଶ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ରମ ଧାତୁ = ତପସ୍ୟା କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Āsrama

୧ । ତପସ୍ୟାର ସ୍ଥାନ; ତପୋବନ; ମଠ—

1. Hermitage; monastery; a religious
retreat.

୨ । ଦ୍ୱିଜାଭିକାର ଜୀବନର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗସୂଚକ ଚାରୋଟି
ଅବସ୍ଥା (ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଓ ଉତ୍ତରା
ସନ୍ନ୍ୟାସ)—2 The four stages of a

Brāhmaṇa's life enjoined in the
Sāstras.

[ଦ୍ର—ପୁରୁଷ ଦ୍ୱିଜାତି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେବାଠାରୁ ଉପନୟନ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପିତା ମାତାଙ୍କ ଲାଳନ ପାଳନରେ ରହୁଥିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ଭାରମାନ ହେଉଥିଲା । ତତ୍ପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୟସରେ
ଉପନୟନସମ୍ଭାରରେ ଘାଣ୍ଟିତ ହୋଇ ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଘାଣ୍ଟି ଗ୍ରହଣ
କରି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନପୂର୍ବକ ଗୁରୁଗୃହକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ
ବେଦାଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲା । ଏହି ଅଶ୍ରମକୁ 'ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମ' ବୋଲା-
ଯାଉଥିଲା । ଗୁରୁଗୃହରେ ବେଦାଧ୍ୟୟନ ଶେଷ କରି ଗୁରୁଙ୍କ
ଅନୁମତି ନେଇ ୨୫ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଘରକୁ ଫେରି ଗୃହସ୍ଥ ଶ୍ରମରେ
ପ୍ରବେଶ କରୁଥିଲା; ଅର୍ଥାତ୍ ବିବାହ କରି ବଶବର୍ତ୍ତୀ ଓ ସମ୍ଭାରଗୁଣନ
କାର୍ଯ୍ୟରେ ରତ ହେଉଥିଲା । ଏହିପରି ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମରେ କେତେକ
ବର୍ଷ ରହିବା ପରେ ସଂସାରର ଭାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାରେ ଅର୍ପଣ କରି
ତପସ୍ୟାର୍ଥ ବନକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ କେତେକ ବର୍ଷ
ଯମନ କରୁଥିଲା । ଏହା ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ । ତତ୍ପରେ ଉତ୍ତରୁ
ଅବଲମ୍ବନ କରି ଶେଷଜୀବନ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଗୃହ ଓ ଗ୍ରାମବ୍ୟତୀତ
ଅନ୍ୟତ୍ର ଉପାଧିଭୂୟେ ଭ୍ରମଣ କରି କଟାଉଥିଲା । ଏହା ଉତ୍ତରା
ସନ୍ନ୍ୟାସାଶ୍ରମ ।]

୩ । ଅଶ୍ରୟ ସ୍ଥାନ—3 A shelter; an asylum.

୪ । ବିଦ୍ୟାଧ୍ୟୟନ ସ୍ଥାନ; ବେଦାଭ୍ୟାସର ସ୍ଥାନ—

4 A place for studying the Vedas.

୫ । ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ—5. Residence

୬ । ବନ—6. Forest.

[ଦ୍ର—ଅକ୍ଷରକ ଅର୍ଥରେ ତପସ୍ୱରଣର ସ୍ଥାନକୁ ଅଶ୍ରମ ବୋଲା
ଯାଉଥିଲା; କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଅଶ୍ରୟ ସ୍ଥାନକୁ
'ଅଶ୍ରମ' ଉପାଧି ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ଯଥା—ବିଧବାଶ୍ରମ, ଅଭୁବ୍ଧଶ୍ରମ,
ଅନାଥାଶ୍ରମ; କୁଷ୍ଠାଶ୍ରମ ।]

ଆଶ୍ରମଧର୍ମ—ସଂ. ବି (ଅଶ୍ରା ତତ୍; ଆଶ୍ରମ + ଧର୍ମ)—ଆଶ୍ରମାନୁମୋଦିତ

Āsramadharmା କାର୍ଯ୍ୟ; ଯେଉଁ ଅଶ୍ରମରେ ଯାହା କରିବା

ଉଚିତ—Special duties enjoined for each
stage of a Brāhmaṇa's life.

ଆଶ୍ରମପୀଢ଼ା—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ରା ତତ୍)—ତପୋବନ ବା ଆଶ୍ରମଭୂମିର

Āsramapīṭhା ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ—Molestation in one's own
retreat; interference with the
calmness of a hermitage.

(ଯଥା—ନିଜନ ଆଶ୍ରମରେ ଗୁଣା ସଦଳବଳ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାକୁ
ଆଶ୍ରମପୀଢ଼ା ଘଟିଲା ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଭୟ	ଭୂଅ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭୟ	ଭୂ

ଅଶ୍ରମଭ୍ରଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅମୀ ଚତ୍)—ଅଶ୍ରମୋଚିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
Āśramabhṛṣṭa କାର୍ଯ୍ୟର ଶୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ଅଶ୍ରମରୁ ଚ୍ୟୁତ—
Fallen from one's proper religious
order (by non-observance of rules or
by sins of commission and omission.

ଅଶ୍ରମିକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅଶ୍ରମ + ନିବାସାର୍ଥେ. ଇକ)—
Āśramika ୧ । ବାନପ୍ରସ୍ଥାଦି କୌଣସି ଅଶ୍ରମକୁ ଅବଲମ୍ବନ
କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ଅଶ୍ରମାବଲମ୍ବୀ—Belonging
to any of the four religious orders
of life

୨ । କୌଣସି ଅଶ୍ରମରେ ବାସ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Residing in a hermitage.

ଅଶ୍ରମୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅଶ୍ରମିନ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ ବଚନ, ଅଶ୍ରମ +
Āśramī ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍)—ଅଶ୍ରମିକ (ଦେଖ)
Āśramika (See)

ଅଶ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ = ଅବଲମ୍ବନ କରିବା; ସେବା କରିବା
Āśraya + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅବଲମ୍ବନ—1 Shelter;
(ଅଶ୍ରିତ —ବିଶ) prop; support

୨ । ଶରଣ—2. Refuge.

୩ । (କର୍ମ. ଅ)ଗୃହ—3. Abode.

୪ । ସ୍ଥିତି—4. Staying.

୫ । ଅଧାର—5 Receptacle.

୬ । ଅଶ୍ରୟସ୍ଥାନ—6. Asylum.

୭ । ଅନୁସରଣ—7. Following; attendance.

୮ । ରକ୍ଷାସ୍ଥାନ—8 Defence.

୯ । କାରଣ—9. Cause.

୧୦ । ପରମାତ୍ମା—10 The Supreme Soul.

ଅଶ୍ରୟ ନାମ ସେ ବୋଲଇ, ପରମ ପ୍ରଭୁ ଯାକୁ ବହୁ ।

କବିଭାଷ. ଭଗବତ ।

୧୦ । ବ୍ୟପଦେଶ; ଛଳ—10 Pretext; dodge.

୧୧ । ରାଜଗୁଣବିଶେଷ—11. One of the qualities
which a king should possess.

ସଂ. ବିଶ.—ସହାୟକ—Protector; one who gives
shelter.

ଅଶ୍ରୟକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ.—ଯେ ଅଶ୍ରୟ କରେ; ଅଶ୍ରିତ; ଶରଣାଗତ
Āśrayaka (ବ୍ୟକ୍ତି)—Seeking protection, taking
shelter.

ଅଶ୍ରୟଣ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ = ସେବା କରିବା, ଅବ-
Āśrayana ଲମ୍ବନ କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—ଅଶ୍ରୟ (ଦେଖ)
(ଅଶ୍ରୟଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Āśraya (See)

ଅଶ୍ରୟଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ + କର୍ମ ଓ ଅଧିକରଣ. ଅନାୟ)—
Āśrayanīya ଅବଲମ୍ବନୀୟ; ଯାହାକୁ ଅଶ୍ରୟ କରାଯାଏ; ଅଶ୍ରୟ-
ଯୋଗ୍ୟ—Worth pursuing; to be approach-
ed for protection.

ଅଶ୍ରୟସ୍ଥଳ—ସଂ. ବି.—୧ । ଅବଲମ୍ବନ—Shelter.

Āśrayathala ୨ । ଯାହାକୁ ଅଶ୍ରୟ କରାଯାଏ—2. Refuge.

ଅଶ୍ରୟା—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବି.—ଅଶ୍ରୟ, ଅଶ୍ରୟସ୍ଥାନ; ଅବଲମ୍ବନ—
Āśrayā A place for shelter.

ସ୍ୱଳ୍ପନ ମୋହନ ବଶ ଅଶ୍ରୟା ।

ଭଞ୍ଜ—କୋଷପ୍ରହାସସୁଦୟ ।

ଅଶ୍ରୟାଶ —ସଂ. ବି (ଅଶ୍ରୟ = ଅବଲମ୍ବନ; ଅଧାର + ଅଶ ଧାତୁ =
Āśrayāśa ଖାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—୧ । ଅଗ୍ନି—1. Fire.

୨ । ଧଳାଚିତା ଗଛ—2. A tree.

୩ । ମଲ୍ଲୀ—3. Orchid; parasite

ସଂ ବିଶ.—ନିଜର ଅଶ୍ରୟ ବା ଅବଲମ୍ବନକୁ ଯେ ନଷ୍ଟ କରେ—
That which destroys its own support.

ଅଶ୍ରୟୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅଶ୍ରୟ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍. ୧ମା ୧ବ)—

Āśrayī ଅଶ୍ରୟଗ୍ରାସ୍ତ୍ର; ଯେ ରକ୍ଷାସ୍ଥାନ ଗ୍ରାସ୍ତ୍ର ଦୋଇଅଛି—

One who has got shelter.

ଅଶ୍ରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ରୟ)—୧ । ଅଶ୍ରୟ; ସାହା; ସହାୟ; ଭରଣ—
Āśra Support; help; prop;

ଆଶ୍ରୟ ୨ । ଅବଲମ୍ବନ—2. Resort; refuge.

आश्रय

ଅଶ୍ରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ = ଅବଲମ୍ବନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ତ)—
Āśrita ୧ । ଶରଣାଗତ—1. Under protection of,
(ଅଶ୍ରିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) sheltered by-

୨ । ଅଧୀନ-ସେବକ—2. Dependent.

୩ । ସ୍ଥିତି; ରକ୍ଷିତ—3 Placed; protected

୪ । ନିରାପଦରେ ରକ୍ଷିତ—4. Placed in safety;
defended; secured.

ଅଶ୍ରିତବତ୍ସଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + ଶ୍ର ଧାତୁ = ସେବା କରିବା; ଶରଣାଗତ;
Āśritabatsala ସେବକ + ବତ୍ସଳ = ପ୍ରିୟ)—ସେବକ ବା

ଅଶ୍ରିତବତ୍ସଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଶରଣାଗତକୁ ରକ୍ଷା କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Fond of one's dependants and followers;
patronising; protecting one's proteges.

ଅଶ୍ରିତବାତ୍ସଲ୍ୟ—ସଂ. ବି.—ଶରଣାଗତକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଗୁଣ;

Āśritabātsalya ସେବକକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା ଗୁଣ—

Patronage; fondness for one's protege.

ଅଶ୍ରିପାଦ (ଇତ୍ୟାଦି)—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି.—ଅଶ୍ରୀବାଦ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Āśripāda etc. Āśirbāda etc (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସୂଚକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷର ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବୋଧ ଦେବାକୁ ହେବ । ସଂ- 'ଶା' ନ ମିଳିଲେ 'ଶା' ଖୋଜିବେ, 'ସ୍ତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ଵ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ

ଅକ୍ଷରା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି. (ସଂ=ଅଶ୍ରୁ)—୧ । ଅଶ୍ରୁ କରବା—
 Āsribā 1 To take shelter or refuge
 ଆକ୍ଷା ଦ୍ଵିପଦ ଭାବେ ମିଳିଲେ ସେ ଅକ୍ଷର

ଅକ୍ଷରିକ ସେ ସବୁ ଲେଖକଙ୍କ ତଳୁ । ଶ୍ରୀମାତା ଦରବାର ।

୨ । ଅକଲମ୍ବନ କରବା—2 To depend upon

ଅକ୍ଷରା—(ଉଚ୍ଚାଦି)—ଗ୍ରା. ବି. —ଅକ୍ଷରାଦି ଉଚ୍ଚାଦି (ଦେଖ)
 Āsribāda etc Āsribāda (See)

ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ଶ୍ରୁ ଧାତୁ=ଶ୍ରୁତିବା+କର୍ମ. ତ)—

Āsruta ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ; ଅକ୍ଷରାଦି—Promised.

ଅଶ୍ରୁ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ରୁ)—ଅଶ୍ରୁ—Shelter.

Āsre ଚିହ୍ନିତ ଅଶ୍ରୁକର ନିରନ୍ତରେ । ପାଦାଦି ଚିହ୍ନିତ ପ୍ରାଣ ।
 ଦେ. ବିଣ. —ଅକ୍ଷର; ଶରଣାଗତ—Under protection of.
 ଲକ୍ଷଣ ପଥ ଅକ୍ଷରକ; ଏତେ ପ୍ରସବ ଦେ ଲକ୍ଷଣ ।
 କରନ୍ତୁ ଅକ୍ଷରକ. *ମ ।

ଅଶ୍ରୁ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ଶ୍ରୁ ଧାତୁ=ଅଲିଙ୍ଗନ କରବା+କର୍ମ. ତ)—
 Āślishṭa ଅଲିଙ୍ଗିତ; ସନ୍ନିବିତ—Embraced; hugged.

ଅଶ୍ଳେଷ—ସଂ. ବି. (ଅ+ଶ୍ଳେଷ ଧାତୁ=ଅଲିଙ୍ଗନ କରବା+ଭାବ. ଅ)—

Āśleṣha ୧ । ଅଲିଙ୍ଗନ; ମିଳନ—1. Embrace; union

୨ । ଅଶ୍ରୁ—2. Shelter.

କହୁ ଦେଇ ଶ୍ଳେଷ ଅଶ୍ଳେଷ, ଗୁଣ ନ ଗୁଣ ଶ୍ରେୟସଂସ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ କୋଷପ୍ରସ୍ତୁତପ୍ରଭାବ ।

* । ଶ୍ଳେଷ—ଅଶ୍ଳେଷାର୍ଥ (ଦେଖ)

3. Āśleṣhārtha (See)

ଅଶ୍ଳେଷାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଅଶ୍ଳେଷ=ଶ୍ଳେଷ+ଅର୍ଥ—ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥବିଶେଷ;
 ଏକ ଶବ୍ଦଦ୍ଵାରା ଏକାଧିକ ଅର୍ଥବୋଧ ଶ୍ଳେଷାର୍ଥ—
 Equivocal meaning of a word.

ଅଶାର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅଶାର୍ଦ୍ଧ=ଅଶାର୍ଦ୍ଧ ନକ୍ଷତ୍ରମୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା+ଭାବ. ଅ)—
 Āshārdha କାଳାର୍ଥ. ଅ)—

୧ । ଅଶାର୍ଦ୍ଧ ମାସ—

1 The month of Āshārdha.

୨ । ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପଲ୍ଲୀ ଦଣ୍ଡ—2. A palās
 wand held by a Brahmachārī.

* । ଦଣ୍ଡ—3. A wand

୪ । ମଳୟ ପର୍ବତ—4. The Malaya mountains;
 the western ghats.

ଅଶାର୍ଦ୍ଧଶୁକ୍ଳ—ଦେ. ତ—ରାଗବିଶେଷ—

Āshārdhasukla A sort of metre

[ତ—ରାଗ ତଳେ ଲୋକ ଦେଖ ।]

ଅଶାର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅ+ସନ୍ ଧାତୁ=ସନ୍ଧ୍ୟା କରବା+କର୍ମ. ଅ;
 Āshārdha +ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା ନକ୍ଷତ୍ର—1. The 20th asterism.

୨ । ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା ନକ୍ଷତ୍ର—2. The 21st asterism.

ଅଶାର୍ଦ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଅଶାର୍ଦ୍ଧ=ନନ୍ଦନ+ଅ+ଶ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ)—

Āshārdhī ଅଶାର୍ଦ୍ଧମାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—The full-moon
 of the month of Āshārdha.

ସଂ. ବିଣ—ଅଶାର୍ଦ୍ଧମାସମ୍ପର୍କୀୟ—Pertaining to or
 happening in the month of Āshārdha.

ଅଶାର୍ଦ୍ଧ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଶାର୍ଦ୍ଧ (ଦେଖ)

Āshārdhuā Āshārdhuā (See)

ଅଶ୍ୟ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଅଶ୍ୟୁ (ଦେଖ)

Āshya Āyusha (See)

ପରମେଶ୍ଵର ଅଶ୍ୟ ଦେବ ଅଶ୍ୟ ଶିଳ୍ପ କରେ । ଗ୍ରା. ତ. ପ୍ରସ୍ତୁତପ୍ରାଣୀତା ।

ଅସ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ବସିବା; ଉପବେଶନ କରବା—

Ās (root) To sit.

ଅସ୍ପୁଷ୍—ଦେ. (ଧ୍ଵନ୍ୟନୁକରଣ) ଅ—ବସିବାକୁ ପାଖକୁ ଡାକିବାର ଧ୍ଵନି.

Āspus ଦେ ପୁଷ୍ପି ବସନ୍ତ ! ମୋ ପାଖକୁ ଆ—
 A term of endearment for calling the
 puss.

ଅସ୍ବା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଉଚ୍ଚି ଶ୍ଵା) କି—ଅସିବା—

Āsbā To come.

ଅସ—ସଂ. ବି. (ଅସ ଧାତୁ=ସେଷଣ କରବା+କର୍ମ. ଅ)—

Āsa ୧ । ଧନୁ; ଧନୁ—1. Bow.

୨ । ଉପବେଶନସ୍ଥାନ; ଅସନ—2. Seat; place; post.

* । ସ୍ଥିତି—3. Position; existence.

ଦେ.କି—(ଅସିବା କ୍ରିୟାର ୨ୟ ପୁରୁଷ ୧ ବଚନ ଓ ବହୁବଚନର

ଅନୁଜ୍ଞା)—ତୁମ୍ଭେ ବା ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଗମନ କର—

(you) Come.

ଅସକ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ଅ+ସନ୍ ଧାତୁ=ଅଲିଙ୍ଗନ କରବା+କର୍ମ. ତ)—

Āsakta ୧ । ସଂସକ୍ତ; ଲାଗିଥିବା; ସଂଯୁକ୍ତ; ଲଗ୍ନ—
 1. Attached.

୨ । ଅନୁରକ୍ତ; ପ୍ରୀତ—

2. Enamoured of; fond of; devoted to.

* । ଅବସ୍ଥା—3. Addicted to.

୪ । କୌଣସି ବସ୍ତୁରେ ଚିତ୍ତବିକଳ ହୋଇଥିବା(ବ୍ୟକ୍ତି)—

4. Bent on; intent on.

ଗ୍ରା. ବିଣ (ସଂ. ଅସକ୍ତ)—କାନ୍ତ; ଶ୍ରାନ୍ତ—

Fatigued; wearied.

ସଂ. ଅ—ନିତ୍ୟ; ସତତ; ଅନବରତ—Ever; always.

ଅସକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅ+ସନ୍ ଧାତୁ+ଭାବ. ତ)—

Āsakti ୧ । ଅନୁରକ୍ତ; ସ୍ନେହ—

1. Attachment; fondness

୨ । ଲୋଭାଭିଳାଷ—2. Desire for enjoyment.

* । ଅଭିଳାଷ—3. Assiduity; tenacity.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

* । ସାଦୃଶ୍ୟ ମନୋଯୋଗ — 4 Close attention.

* । ସଙ୍ଗ—5 Companionship.

୨ । ମିଳନ; ସହବାସ—6 Union; copulation.

୭ । ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ପର୍କ—7 Close relationship.

୧୦. କି. ବଣ—ଅନବରତ; ନିତ୍ୟ; ସତତ—
Always; constantly.

ଗ୍ରା. ବ—ଅଶ୍ୱକୃତ; ଜଡ଼ତା; କ୍ଳାନ୍ତି; ଶ୍ରାନ୍ତି—
Languor; fatigue.

ଅସଙ୍ଗଲିପ୍ସା—୧୦. ବ. (ଅସଙ୍ଗ = ସହବାସ + ଲିପ୍ସା ଧାତୁ ସନନ୍ତ; ଲିପ୍ସା
Āsaṅgalipsā ଧାତୁ = ଲିପ୍ସା କରିବା + ଲିପ୍ସା. ଅ + ଅ)—
ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକତ୍ର ରହିବାର ଇଚ୍ଛା; ସଙ୍ଗଶୃଙ୍ଖଳା;
ସହବାସବାସନା—Adhesiveness.

କରୁଣାମୟ ପରମେଶ୍ୱର ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ବଳବତ୍ ଅସଙ୍ଗଲିପ୍ସା ଘୋଷଣା କରୁଅଛନ୍ତି ।
ମଧୁସୂଦନ ପ୍ରବନ୍ଧମାଳା ।

ଅସଙ୍ଗଲିପ୍ସା—୧୦. ବଣ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅସଙ୍ଗ + ଲିପ୍ସା ଧାତୁ + ସନନ୍ତ. ଉ)—
Āsaṅgalipsu ୧ । ସହବାସ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା—

1. Desiring for cohabitation.

୨ । ମିଳନ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା—

2 Desirous of meeting

୩ । ଏକତ୍ର ସଙ୍ଗ ହେବାର ଇଚ୍ଛା—

3 Desiring the society of.

ଅସଙ୍ଗଜନ—୧୦. ବ. (ଅ + ସନନ୍ତ ଧାତୁ = ଅସଙ୍ଗ ହେବା + ଲିପ୍ସା. ଅନ)—
Āsaṅjana

୧ । ଲାଗି ରହିବା—1. Sticking to

୨ । ବସ୍ତ୍ରାଦି ପରିଧାନ—2. Wearing cloths.

୩ । ଯୋଜନା; ଲଗାଇବା—3. Connecting.

୪ । ଉତ୍ପାଦନ—4. Producing.

ଅସତି—୧୦. ବ. (ଅ + ସନ୍ ଧାତୁ = ସିଦ୍ଧି; ନିକଟସ୍ଥ ହେବା + ଲିପ୍ସା. ଅନ)—
Āsatti ୧)—୧ । ମିଳନ—

1. Near approach; ultimate union.

୨ । ସନ୍ନିଧି; ନିକଟତା—

2. Proximity; nearness; propinquity.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତି—3 Acquisition of a thing.

୪ । ଚାରିପଟେ ଅବଚ୍ଛେଦ—

4. Continuance of perception.

* । ଲାଭ—5. Gain; profit

ଅସନ—୧୦. ବ. (ଅସ୍ ଧାତୁ = ବସିବା + ଅସନରଣ ଅନ)—

Āsana ୧ । ବସିବା ସ୍ଥାନ—1. Seat

୨ । ବସିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପୀଠ, ପୀଢା, କମ୍ପଳାଦି—

2. A mat, carpet or log. for sitting upon;

* । (+ ଲାବ. ଅନ)—ଉପବେଶନ କରିବା; ବସିବା—

3. Sitting; sitting posture

୪ । ଶତ୍ରୁଦୁର୍ଗର ଅବରୋଧ ବା ଘେରୁଥିବା; ସନ୍ନିବିଷ୍ଟତାଦି
ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ ମଧ୍ୟରୁ ଶତ୍ରୁଦୁର୍ଗକୁ ଅବରୋଧ କରି ବସିରହିବା—

4. Besieging the enemy's castle;
blockade.

* । ହସ୍ତୀର ସ୍ୱଳ୍ପଦେଶ—

5. The shoulder of an elephant

୬ । ଘୋଡ଼ାକର ପୃଷ୍ଠଦେଶ—

6. The back of a horse

୭ । ସର୍ଜନବୃକ୍ଷ; ଶାଳଗଛ—7. The Sal tree

୮ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ନିଶ୍ଚଳତାରେ ଅବସ୍ଥାନ—

8. Halting; abiding

୯ । ଯୋଗାଦିସାଧନ ସମୟରେ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଉପବେଶନ
ପ୍ରଣାଳୀ—

9 Different positions of the limbs while
sitting or squatting at the time of
exercising Joga or worship.

[ହ—ପୂଜା, ଯୋଗ, ତାତ୍ତ୍ୱିକସାଧନ ଓ ପ୍ରାଣାୟାମ କରିବା
ସମୟରେ ମନକୁ ସ୍ଥିର ରଖିବା ପାଇଁ ଉନ୍ନତ ଉନ୍ନତ ଅସନ ବା ବସିବା
ପ୍ରଣାଳୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି । ଯଥା—ପଦ୍ମାସନ, ସ୍ୱସ୍ତିକାସନ ଇତ୍ୟାଦି]

୧୦ । ପୂଜା କରିବାର ପୀଠ—10 Prayer-mat.

ଗ୍ରା. ବ—୧ । ଶୟନ—1. Sleep.

୨ । ଘୋଡ଼ାପିଠରେ ସବାଇର ଦୃଢ଼ଭାବରେ ବସିବାର
ତର୍କ—2. Steady seat of a rider on the
back of a horse.

୩ । ଯୋଗସାଧନ ବା ତପସ୍ୟା କରିବାର ସ୍ଥାନ—

3 A place for the performance of
penance or Joga.

୪ । ଶୋଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କମ୍ପଳାଦି—

4. Blanket.

ଶୋଇବାକୁ ତାରୁ ଅସନ ଖଣ୍ଡେ ଦେବ—

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବରଦ. ବନ ।

ଅସନ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ବସିବା—1. To sit.

Āsana karibā ୨ । ଶୟନ କରିବା—2. To sleep.

ଆସନକବା

୩ । ଅସନ ବିଛାଇବା—

ଆସନକରଣା

3 To lay the bedding or mat.

ଅସନଗରୁ—ଦେ. ବଣ—ସ୍ଥିରସନ (ବ୍ୟକ୍ତି); ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅସନ

Āsanagaru ସଦୃଶରେ ଟଳେ ନାହିଁ—One who sits

ଅସନଭାରୀ

secure on his seat.

ଆସନମାରି

ଅସନଗରୁଆ—ଦେ. ବଣ—ଅସନଗରୁ (ଦେଖ)

Āsanagaruā

Āsanagaru (See)

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା ବରଜ୍ଜ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠବାଦ୍ ଦେବ । ଯଥା :— 'ବାଘ' ନ ଚକ୍ରିତେ 'ବାଘ' ଗୋଷ୍ଠବଦ୍; 'କୂଅ' ନ ଚକ୍ରିତେ 'କୂଅ' ଗୋଷ୍ଠବଦ୍; 'ବଧୂ' ନ ଗୋଷ୍ଠରେ 'ବଧୂ' ଗୋଷ୍ଠବଦ୍; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ଗୋଷ୍ଠରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଷ୍ଠବଦ୍; 'ଅଲବତ' ନ ଗୋଷ୍ଠରେ 'ଅଲବତ' ଗୋଷ୍ଠବଦ୍ ଗୋଷ୍ଠବଦ୍

ଅସନଟଳିକା—ଦେ. ଜି—କସିବା ସ୍ଥାନରେ ଥୟ ହୋଇ କସି ନ
 Āsanatālibhā ପାରିବା—Not to be able to sit
 secure on a seat

ଅସନପାଦାସନ—ସ. ବି. (ଅସନ ଓ ପାଦାସନ; ସହଚର)—ଅଗନ୍ତୁକ
 Āsanapādāsana ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କସିବା ନିମନ୍ତେ କଥାଯିବା ବିଛଣା
 ଓ ପାଦ ରଖିବା ପାଇଁ କଥାଯିବା ପାଦା—Seat or
 mat and foot-rest offered to a guest.

ଅସନବନ୍ଧ—ସଂ. ବି. (ଯୁଗ୍ମ ଚକ୍ରି; ଅସନ + ବନ୍ଧ)—
 Āsanabandha ୧ । ଯୋଗାର୍ଥ ଉପବେଶନବିଶେଷ—
 1 A posture of squatting of Joga
 ୨ । ସଙ୍ଗମାର୍ଥ ଉପବେଶନବିଶେଷ—
 2. A posture of sitting in copulation

ଅସନମନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. ପୂଜାରେ କସିବା ପୂର୍ବରୁ ଅସନଶୁଦ୍ଧି ପାଇଁ
 Āsanamantra ଉଚ୍ଚାରିତ ମନ୍ତ୍ର—Formula uttered
 on the occasion of consecrating one's
 seat for religious service.

[ଦ୍ର—ଏ ମନ୍ତ୍ରର ରସି ମେରୁପୁଷ୍ପ ରସି, ସୁତଲୀଛନ୍ଦ; ଶ୍ରୀକର୍ମ-
 ଦେବତା ଅଛିନ୍ତି । ଏ ମନ୍ତ୍ରର ମର୍ମ “ହେ ପୃଥିବୀ ! ତୁମ୍ଭେ ଲୋକ-
 ମାନଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିଅଛ, ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁ ଧାରଣ କରିଅଛନ୍ତି । ତୁମ୍ଭେ
 ମତେ ଧାରଣ କର ଓ ମୋ ଅସନକୁ ପବିତ୍ର କର ।]

ଅସନଶୁଦ୍ଧି—ସଂ. ବି. (ଯୁଗ୍ମ ଚକ୍ରି, ଅସନ + ଶୁଦ୍ଧି)—ପୂଜା
 Āsanasuddhi ବା ଯୋଗସାଧନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅସନ
 ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ, ଅପମନ ମୁଦ୍ରାକ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଜପହାବ
 ଅସନକୁ ପବିତ୍ରକରଣରୂପ ଅନୁଷ୍ଠାନ—
 A rite of consecrating one's seat
 before beginning devotional acts and
 exercises.

ଅସନ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅସ ଧାତୁ = ଉପବେଶନ କରିବା + ଅସନ +
 Āsan ୧ । ଅବସ୍ଥାନ—1 Sitting.
 ୨ । ସ୍ଥିତି—2. Position.

ଏସନା ଦେ. ଜି. (ନିଷ୍ପାତ)—ତୁମ୍ଭେ ଆସ ନାହିଁ—
 आओमत् (Imperative) Do not come.

ଅସନି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅସନ)—କସିବା ନିମନ୍ତେ ଚାରିକୋଣିଆ ଶ୍ରେଣି
 Āsani କମ୍ପଳାକ ନିର୍ମିତ ସ୍ଥଳ ଅସନ—A small square
 mat for squatting upon.

ଅସନ୍ତତ—ଦେ. ଅ—ସର୍ବଦା—
 Āsantata Always

ଅଗ ଅସନ୍ତତ ହେଉ ଲବେ କୋହେ ହେଲା ଯିବ ତୋ ନ ମ ସୁମର ମର ।
 - ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବରବୁଦ୍ଧାମଣି ।

ଅସନ୍ତା—ଦେ. ବି. —୧ । ଆଗାମୀ; ଅସୁଥିବା—
 Āsantā 1. Coming; next; ensuing.

ଆସତେ ୨ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତ୍ (କାଳ)
 दुसरा 2 Near future (time)

ଦେ. ଜି. (ଅପେକ୍ଷିକ କାଳ)—(ସେ) ଆଗମନ କରିବ—
 (ଯଥା—ସେ ଯେତେ ଆସନ୍ତା ତେବେ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତା)

ଆସତ ଆତା (he) Would come.

ଅସନ୍ଦିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ସମ + ଦୋ ଧାତୁ = ଶକ୍ତିନ କରିବା +
 Āsandikā ଇକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଏକ ପ୍ରକାର ଭଙ୍ଗା ଖଟ (ଯାହାକୁ
 ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୁଏ ଏବଂ ପୁଣି ଯୋଡ଼ିଦେଲେ
 ଖଟ ହୁଏ)—1. A small camp-bedstead.
 ୨ । କାଷ୍ଠାସନବିଶେଷ—2. A kind of small
 wooden stool.

ଅସନ୍ଦି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଅ + ସମ + ଦୋ = ଶକ୍ତିନ କରିବା + ଅ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—
 Āsandi ଅସନ୍ଦିକା (ଦେଖ)
 Asandikā (See)

ଅସନ୍ନ—ସ ବିଶ (ଅ + ସଦ ଧାତୁ = ଅସବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—
 Āsanna ୧ । ଉପସ୍ଥିତ—1. Imminent; almost
 present.

୨ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ; ସମୀପସ୍ଥ—2 Near

୩ । ଅଗତପ୍ରାୟ; ଯାହା ଅଭିଶୀଘ୍ର ଆସିବ ବା ଉପସ୍ଥିତ
 ହେବ—3. Impending; approaching

୪ । ଅନ୍ତିମ—4. Last.

୫ । ମୃତ୍ୟୁ—5. Dying.

ଅସନ୍ନକାଳ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା. ଅସନ୍ନ = ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ + କାଳ = ସମୟ;
 Āsannakāla ମୂଳ)—୧ । ମୃତ୍ୟୁକାଳ—
 1. Time of death.

୨ । ବିପତ୍ତିକାଳ—2. Critical time; time of
 calamity.

୩ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତ୍—3. Near future.

୪ । ମୃତ୍ୟୁର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବକାଳ—

4. Time just before death.

ଅସନ୍ନପ୍ରସବୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁଶୁଦ୍ଧି; ଅସନ୍ନ + ପ୍ରସବ)—ସେହି
 Āsannaprasabā ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରସବକାଳ ଆଗତପ୍ରାୟ—
 Fully pregnant (woman); a woman
 whose time of delivery is at hand.

ଅସପତ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅସପ, —୧ । ସ୍ନେହ—

Āsapata 1. Affection.

ମୃଦୁ ୨ । କୋମଳ ବ୍ୟବହାର—2. Soft or tender

पदार behaviour.

୩ । ଗେହାବେଶ—3. Fondling.

ଅସପତେ—ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ. —୧ । ଧୀରେ ଧୀରେ; ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ—

Āsapate 1. Slowly and steadily.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

୨ । କୋମଳଭାବରେ—2. Softy; tenderly

ଅସପଦ—ଦେ. ବି.—ଅସପତ (ଦେଖ)

Āsapada Āsapata (See)

କଳ୍ପଦରେ କେମନ୍ତେ ସେ କଲ ଅସପଦ—ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାସ ।

୨ । ଅସ୍ପଦ (ଦେଖ)—Āspada (See)

ଭକ୍ତି ପଦବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିରୁ ଅସପଦ—ଭଞ୍ଜ କୋଷପୁରାଣସଂସ୍କରଣ ।

ଅସବା—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଜନ୍ମକରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ; ଯାହା

Āsaba ମତ୍ତତା ଜନ୍ମାଏ)—୧ । ମଦ—1 Wine.

୨ । ସତ୍ତା ଫଳ ଓ ଶସ୍ୟାଦିରୁ ରୁଆଇବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା
ବାହାରିଥିବା ମଦ—2. Distilled spirits;
spirituous liquor.

୩ । ଅରକ—3. Essence.

ଅସବାବ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଅସ୍ବାବ)—୧ । ଘରକରଣା ଜନିତ—

Āsabāb 1. House-hold things.

୨ । ଗୃହସଜ୍ଜା ଉପକରଣ—2 Furniture.

ଅସମୁଦ୍ର—ସଂ. ଅ (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଅ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ + ସମୁଦ୍ର)—

Āsamudra ସମୁଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—Up to the sea; extend-
ing far to the sea-coast.

ଅସ ଯା—ଦେ. ବି. (ଅସିବା ଓ ଯିବା)—୧ । ଯିବା ଅସିବା; ଗତାଗତ;

Āsa jā ଯା ଅସ; ଗମନାଗମନ—1 Coming and going.

ଆସାଯାଉଅ; ଯାଉଆସା ୨ । ଉପସ୍ଥିତ ଯିବା ଅସିବା—

आसया; आनायाना 2. Repeated coming and
going.

୩ । ସଂଗ୍ରହ—3 Intercourse.

ଅସାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ହିଂସା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Āsara ଅସୁର; ରାକ୍ଷସ—Demon.

ଆସର ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଆସର୍ = ସଭା)—୧ । ସଭା—

आसर 1. Meeting; a sitting of an association.

୨ । ଲେଖନ—2 Stage; sitting of
performers.

୩ । ସମାବେଦ; ମଜଲିସ୍—

3 A gaudy display or exhibition

ଅସାର ଜମାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଢ଼ନାପୁର) କି.—ସଭାରେ ଲୋକରାଜନ

Āsara jamāibā କଥା କହି ସଭାକୁ ଗୁଲଜାର କରିବା—

ଆସର ଜମାନ To warm up an assembly by

आसर यमाना eloquence or quits

ଅସାଦାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱ ଧାତୁ ଶିଜନ୍ତୁ; ସାଦ ଧାତୁ = ଗମନକରିବା

Āsādāna + ଦାବ. ଅନ)—୧ । ନିକଟତା; ସନ୍ନିଧି ପଦ—

(ଅସାଦିତ—କଣ) 1. Proximity.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2. Receipt; gain,

୩ । ମର୍ଦ୍ଦନ—3. Rubbing

୪ । ପହଞ୍ଚିବା—4. Reaching.

୫ । ସ୍ଥାପନ—5 Placing

ଅସାଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ସାଦ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ମ ତ)—

Āsādita ୧ । ପ୍ରାପ୍ତ; ଲାଭ—1. Gained; obtained.

୨ । ସ୍ଥାପିତ—2 Kept; put, placed.

୩ । ସନ୍ନିଧିପିତ; ନିକଟରେ ସ୍ଥାପିତ—

3. Put near; juxtaposed.

୪ । ଅସ୍ଥାପିତ; ସଜ୍ଜାକିତ—4. Arranged.

ଅସାନ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଭଲ-ସଂ. = ଅବସାନ)—

Āsān ୧ । ଅରମ୍ଭ; ସୁଖ—1. Comfort.

ଆସାମ ୨ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ—2 Ease.

आसान ୩ । ବିଶ୍ରାମ—3. Rest.

୪ । ଅରୋଗ୍ୟ; ରୋଗାଦିର ଉପଶମ—

4. Cure; alleviation.

୫ । କ୍ଳେଶରୁ ମୁକ୍ତି—5 Relief from pain.

୬ । ଉପକାର—6 Benefit.

ବିଶ.—୧ । ଉପଶାନ୍ତ—1. Alleviated.

୨ । ଅରମ୍ଭପ୍ରାପ୍ତ—2 At ease.

ଅସାମ—ଦେ. ବି.—ବଙ୍ଗପ୍ରଦେଶର ପୂର୍ବ ଓ ବ୍ରହ୍ମର ମହିମସ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ

Āsāma ବିଶେଷ—The province of Assam.

ଅସାମୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ଦେଢ଼ାନ ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ—

Āsāmī 1 Defendant in a Civil suit.

ଆସାମୀ ୨ । ମୁଦାଲ; ପଞ୍ଜିକିତର ଅଦାଲତରେ ଅପରାଧରେ

आसामी, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Accused person in
a criminal case.

मुलजम

୩ । କୌଣସି କୋର୍ଟରେ ଅବେଦନକାରୀର ବିପକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି—

3 Opponent of a petitioner in any

court.

୪ । ବ୍ୟକ୍ତି—4 Person.

୫ । ଜମିଦାରଙ୍କ ଜମାବନ୍ଦୀ ବହି ଅନ୍ତରେ ପ୍ରକାର ନାମ—

5. The name of a tenant in the rent-

roll.

୬ । ଦାବୀଦାର ବ୍ୟକ୍ତି—5. A claimant; a person

claiming a certain status.

ଦେ. ବିଶ.—ଅସାମ ଦେଶୀୟ (ବ୍ୟକ୍ତି, ଭାଷା ବା ବସ୍ତୁ)—

Assamese (thing, person or language.)

ଅସାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଯିବା + ଦାବ. ଅ)—

Āsāra ୧ । ଅସର; ମୁଖଲଧାରରେ ବୁଝିଯାତ; ଜଳଧାର ପତନ—

1 Shower; out-pour; down-pour.

୨ । କୌଣସି ପଦ ଥିବ ଧାର—

2. Continuous shower of anything.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦

ଅସୁଚ୍ଛ (ବର୍ଷ)—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବର୍ଷ—ଅଗାମୀ; ଅସନ୍ନା (ବର୍ଷ)—
 Āsuchhi (barsha) Next or coming (year)

ଆସନ୍ତେ ବର୍ଷ

ଅସୁର—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ (ଅସୁର=ରାକ୍ଷସ + ସମ୍ବନ୍ଧ. ଅ)—

Āsura ୧। ଅସୁରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating to demons; demoniac.

୨। ନିକଟ; ଦୁର୍ବଳ—2 Vile

୩। ଦୁଷ୍ଟ; ଧୂର୍ତ୍ତି—3. Malignant

୪। ଅପବିତ୍ର; ଅଶୁଦ୍ଧ—4 Impure.

୫। ଅନୁକର—5 Not beneficial.

୬। ଭୟଙ୍କର—6. Frightful.

ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—A kind of salt.

ଅସୁରବିବାହ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରକଥିତ ବିବାହବିଶେଷ; ଯେଉଁ
 Āsurabibāha ବିବାହରେ ବର କନ୍ୟାକୁ ବଣି କର ବିବାହ
 କରେ (ବିବାହ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—

A form of marriage in which the
 bride is purchased and taken away
 to be married.

ଅସୁରିକ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଅସୁର+ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ଅସୁର (ଦେଖ)
 Āsurika Āsura (See)

ଅସୁରିକଚିକିତ୍ସକ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—ଅସୁରିକିତ୍ସକ—

Āsurikachikitsaka A surgeon

ଅସୁରୀ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଅସୁର+ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ)—୧। ଅସୁରବଦ୍ ଅସୁର—
 Āsuri Demoniac conduct.

୨। ଗୁରୁସୋରଷ—2 Rye.

୩। ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—3. A mineral salt with a
 very bad odour.

୪। ବୈଦିକ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—

4 Name of a Baidika metre.

ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—ସ୍ତ୍ରୀ—ଅସୁରର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Āsura.

ଅସୁରିଚିକିତ୍ସା—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ପବିତ୍ରବିଶେଷ; ଅସୁରିଚିକିତ୍ସା—

Āsurichikitsā Surgery; cure of diseases by
 operation

ଅସେକ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଅ+ସିଦ୍ଧ ଧାତୁ=ଛଞ୍ଚିବା; ଓଦା କରବା+ଭାବ.
 Āseka ଅ)—ପାଣି ଛଞ୍ଚିବା—Act of sprinkling
 water.

ଅସେଚନ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ (ଅସେଚନ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଅତି ଚୁପ୍ରିକର;
 Āsechana ଯାହାକୁ ଯେତେ ଦେଖିଲେହେଁ ମନ ଚୁପ୍ ଚୁପ୍

ନାହିଁ—Very charming; so very
 charming that one is not
 satisfied by seeing.

ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ—୧। ସମ୍ପର୍କ ସେଚନ; ଛଞ୍ଚିବା—

1. Sprinkling.

୨। (ବଗିଚାରେ, ଗୁମ୍ଫାରେ, ସେତରେ) ପାଣି ଛଞ୍ଚିବା ପାଦ
 ବା ଯନ୍ତ୍ର; ସେଣା, ସେତୁ, ପିତ୍ତକାଶ ଇତ୍ୟାଦି—

2 A contrivance for sprinkling water
 (on plants or roads or in fields.)

ଅସେଚନକ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ. ଓ ବର୍ଣ୍ଣ—ଅସେଚନ (ଦେଖ)

Āsechanaka Āsechana (See)

ଅସେଧ—ସଂ. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଅ+ସିଦ୍ଧ ଧାତୁ=ଅବରୋଧ କରିବା+ଭାବ ଅ)—

Āsedha ୧। ଅବରୋଧ; ଅଟକ ରଖିବା—1 Confinement; restraint upon a person's
 liberty.

୨। ଗିରଫଦାର—2. Arrest

୩। କାରାସ୍ଥାନ—3 Imprisonment.

୪। ପ୍ରତିଷେଧ—4. Prohibition

ଅସେସ୍ କରିବା—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅସେସ୍)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ
 Āses karibā ଶୁଳ୍କାଦି ଆୟ୍ୟ କରିବା—

ଆସେସକରା To assess a tax.
 ଆସେସ କରନା

ଅସେସମେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅସେସମେଣ୍ଟ)—କର ଆୟ୍ୟ
 Āsesment କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ—Assessment.

ଆସେସମେଣ୍ଟ

ଆସେସମେଣ୍ଟ

ଅସେସର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅସେସସର)—୧। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦରବାର
 Āsesar ମକଦ୍ଦମାରେ ଜଜ୍ ସାହେବଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଅପରାଧୀ
 ଆସେସର ବ୍ୟକ୍ତିର ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧେ ମତ ଦିଏ—

ଆସେସର 1. Assessor in a session's case.

[ଦ୍ର—ଅସେସର ଓ ଜୁର (ଜୋଡ଼) ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଏହି ଯେ
 ଅସେସରଙ୍କ ମତ ଜଜ୍ ସାହେବଙ୍କ ମାନବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ
 ଜୁରଙ୍କ ମତ ପ୍ରତୀତି କରିବାକୁ ଜଜ୍ ବାଧ୍ୟ ।]

୨। ସରକାର ତରଫରୁ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଉପରେ ଶୁଳ୍କ ବା ଟିକସ
 ବସାଇବାକୁ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. An assessor of tax.

(ଯଥା—ମିଉନିସିପାଲ ଅସେସର; ଇନ୍‌କମ୍ ଟାକ୍ସ ଅସେସର)

ଅସେସରୀ—ବୈଦେ. ବି. —ଅସେସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ପଦ—

Āsesari Act or post of an assessor.

ଆସେସରୀ ବୈ. ବର୍ଣ୍ଣ.—ଅସେସର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

ଆସେସରୀ Relating to assessors.

(ଯଥା—ଅସେସର ପରୁଆଳା—ସମନ)

ଅସୋର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ମହରମ୍ ମାସର ୧୦ମ ଦିନରେ ପାଳିତ
 Āsorā ଦେବା ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବ—Pestivity

observed on the 10th day of the
 month of Moharum.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ବ୍ୟାପ୍ତିରେ ସୁପଦ ୧ ଚିତ୍ତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତ ବୋଧେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ୧ ଓ ୨ ବୋଧେ, ଯେବେ ଏ ଚିତ୍ତବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଶ୍ରୋତାମାନେ ଚିତ୍ତର ଅପର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରର ଶବ୍ଦ ବୋଧେବାକୁ ହେବ । ଶ୍ରୋତା— 'ବାସ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାସ' ବୋଧେବେ; 'ବସ' ନ ମିଳିଲେ 'ବସ୍ତ୍ର' ବୋଧେବେ; 'ବସ୍ତ୍ର' ନ ପାଇଲେ 'ବସ୍ତ୍ର' ବୋଧେବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ବୋଧେବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ବୋଧେବେ

ଆସୋସିଏସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସଂସ୍ଥା; ସମ୍ମିଳନ—

Āsosiesan Association.

ଆସ୍କାନ୍ଦନ—ସଂ. ବି. (ଆ + ସ୍କନ୍ ଧାତୁ = ଯିବା; ଗାଳିଦେବା + ଭାବ.)

Āskandana ଅନ)—୧ । ଭିରସ୍ତାର; ଗାଳି—

1. Reproach; reprimand.

୨ । ଅସ୍ଥାଳନ—

2. Bragging; boasting; defiance.

୩ । ଯୁଦ୍ଧ—3. War; battle.

୪ । ବିନାଶ; ହନନ—

4. Destroying; killing; annihilation.

୫ । ଧାବନ—5 Running; racing; galloping; chasing.

୬ । ଆକ୍ରମଣ—6. Attack.

୭ । ଘୋଡ଼ାର ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଲ; କଦମ ଚାଲ—

7. Slow canter of a horse.

ଆସ୍କାନ୍ଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଆ + ସ୍କନ୍ ଧାତୁ = ଗାଳିଦେବା + କର୍ମ. ତ)—

Āskandita ୧ । ଭିରସ୍ତର—2 Reproached.

୨ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଧାବନ—2 Run after; chased.

୩ । ଆକ୍ରାନ୍ତ—3. Attacked

୪ । ବିନଷ୍ଟ—4. Destroyed; annihilated.

ସଂ. ବି. (ଆ + ସ୍କନ୍ ଧାତୁ ଶିତଳିତ, ସ୍ଥଳ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ତ)—

ଘୋଡ଼ାର ଗତିବିଶେଷ; କଦମ—

A kind of walk of horses; slow canter.

୧୫୮୩୦ ପୃଷ୍ଠାରେ ଆସେ ଆସ୍କାନ୍ଦିତ । ବ୍ୟାକରଣ—ମହାଶାସ୍ତ୍ର ।

ଆସ୍କାର୍ଣ୍ଣ—ବେ. ବିଣ. (ସଂ. ଅପରିଷ୍କାର)—ଅବର୍ଜିତାପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅପରିଷ୍କୃତ—

Āskarṇṇ Unswept; uncleansed; full of refuse matter,

ମିଳା

ଆସ୍କାର୍ଣ୍ଣ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ)—ପ୍ରଶସ୍ତ; ମୁହଁଦେବା—

Āshkārṇṇ Indulgence; excessive fondling.

ଆସ୍ତର—ସଂ. ବି. (ଆ + ସ୍ତ ଧାତୁ = ବସ୍ତ୍ରର କରବା + କର୍ମ. ଅ)—

Āstara ଅସ୍ତର (ଦେଖ)

Āstarāṇa (See)

ଆସ୍ତରଣ—ସଂ. ବି. (ଆ = ସମ୍ପର୍କ; ଚାରିଆଡ଼େ + ସ୍ତ ଧାତୁ = ବସ୍ତ୍ରର

Āstarāṇa କରବା + କର୍ମ. ଅନ)—

୧ । ଚିତ୍ତଣ; ଶଯ୍ୟା—1. Bedding.

୨ । ଚିତ୍ତଣାଚରଣ—2. Bed-cloth; bed-sheet.

୩ । ଉପରେ ପକାଇବା ଘୋଡ଼ାଣୀ—

3. An outer covering; a sheeting.

୪ । ଚମ୍ପାଳାସ୍ତର—

4. Carpet; spreading cloth

୫ । ପୋଷାକ ବା ବୁଝିତଲେ ବସିବା କଳା—

5. Lining of a garment.

୬ । କାନ୍ଥରେ ପଲସ୍ତର କରବା; କାନ୍ଥରେ ଚୂନ ବା ମାଟି

ବୋଳିବା—6. Plastering a wall with lime or mud.

୭ । ବାହାରର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ବା ସ୍ତର—7 Outer layer; layer spread on the surface.

୮ । ହସ୍ତିପୁଷ୍ପର ଚିତ୍ରିତ କମ୍ବଳ—

8. A painted rug for the elephant.

୯ । ଘୋଡ଼ାକମ୍ବଳ—9. Horse-rug

ଆସ୍ତାନ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ = ଆସ୍ତାନା—ତୁଳ. ସଂ. ଆସ୍ତାନ)—

Āstāna ୧ । ମୁସଲମାନ ଶୀର ବା ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରାନ୍ତ ସ୍ଥଳ—

1. The seat of Mahomedan pīra or saint

୨ । ହିନ୍ଦୁମାନେ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ 'ଶୀର'କୁ ସତ୍ୟପୀର ବୋଲି

ପୂଜା କରିବା ବେଳେ ଯେଉଁ ଆସନ ବା 'ଶୀରା'ରେ

ସତ୍ୟପୀର ଠାକୁରଙ୍କର ଆବର୍ତ୍ତାଦ କଲ୍ୟାଣ କରନ୍ତି—

2. A seat where the Hindus worship the Mahomedan pīra in Satyapīra-worship.

ଦେ. ବି. (ସ ଆସ୍ତାନ)—ଆସ୍ତାନ (ଦେଖ)

Āsthāna (See)

ଏବେ ଭକ୍ତ ନୃପତି ଆସ୍ତାନେ ବସିଲେ

ବୋଲଇ ବେନି ପାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ତାହାଲେ । ବ୍ୟାକରଣ—ବିଶ୍ଵକୋଷ ।

ଆସ୍ତାନାପର୍ଦ୍ଧିଆସ୍ତାନ—ବେ. ବି—ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ସେବକବିଶେଷ—

Āstānapardhāstān A class of sebakas of Deity Jagannātha at Puri.

[ଦ୍ର—ବେଦରଣ ଜଗିବା ଏବଂ ପରିଷ୍କାର ଉପାସରେ ଶୁଦ୍ଧିବା

ଏହାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ । ଜଗବନ୍ଧୁସିଂହ. ପ୍ରା. ଉତ୍କଳ ।]

ଆସ୍ତାନାସ୍ତ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ. (ସଂ. ଅନାଥ)—ଛତ୍ରଶୂନ୍ୟ; ଅସୁବ୍ୟସ୍ତ;

Āstānāsta ବ୍ୟସ୍ତସମସ୍ତ; ନାଦାନୁ ଛାଡ଼ିବା—

ନାଟ୍ୟାନାଟ୍ଟ Helterskelter, distracted; dis-

ହସ୍ତବିଞ୍ଚି organised; ruined.

ଆସ୍ତାନାସ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ ବିଣ—ଆସ୍ତାନାସ୍ତ (ଦେଖ)

Āstānastā Āstānāsta (See)

ଆସ୍ତାବଳ—ବେ. ବି. (ଇଂ. ସ୍ଟେବୁ)—

Āstābala ଅସ୍ତାବଳ; ଅଶ୍ଵଶାଳା; ଘୋଡ଼ାଗୁଡ଼ାଳ—Stable.

ଆସ୍ତି—ବେ. ବି. (ସଂ. ଅସ୍ତି)—୧ । ବସ୍ତୁ; ସମ୍ପତ୍ତି; ବର—

Āsti 1. Substance; property; riches.

(ନାସ୍ତି—ବିପରୀତ) ୨ । ଅସ୍ତିତ୍ବ—2. Existence.

ଶୂନ୍ୟର ଅସ୍ତି ନାସ୍ତି କହୁ, ଏଣୁ ତୋ ବୁଝଣା ଏ ନୋହୁ ।

ବୁଝେ—ପ୍ରମୋଦନାମୁଦ ।

୩ । ହଁ—3. Yes

ଆସ୍ତିକ—ସଂ. ବିଣ. ସୂ. (ଆସ୍ତି = ଅସ୍ତି + କଥନାର୍ଥେ. କ) 'ଭବର

Āstika ଅସ୍ତିକ ଓ ପରଲୋକ ଅଛି' ଏହି ଭାବ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

(ନାସ୍ତିକ—ବିପରୀତ) ୧ । ଧର୍ମିକ—1. Pious.

୨ । ଭବରବାଦ; ଭବରବିଶ୍ଵାସୀ—2. Believing God.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଜଳ	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱରାଞ୍ଜଳ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ଷ	ଞ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ

ସ. ବି—୧ । ଇଶ୍ୱର ଓ ପରଲୋକ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

1. Theist.

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରବିଶ୍ୱାସ କର୍ମରେ ଯାହାର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ଓ ସେ ଚତୁସ୍ତମ୍ଭାୟର ଯଥାବିଧି ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେ—

2. Having faith or reliance on scriptural rites

୩ । ଜରତ୍କାରୁକ ପୁଣ୍ୟ—ମୁନିବିଶେଷ—

3. Name of a sage.

[ଦ୍ର—ଜରତ୍କାରୁ ଅପଣା ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ନିକଟରେ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରୁ ସ୍ୱାମୀ ଉତ୍ତର କଲେ ‘ଅସ୍ତି’ ଅର୍ଥାତ୍ ‘ତୁମ୍ଭ ଗର୍ଭରେ ମୋ ଔରସ ସନ୍ତାନ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି’—ଏଥିରୁ ପୁଣ୍ୟ ନାମ ଅସ୍ତିକ ହେଲା । ଏ ପରାଧିକାର ସର୍ବସ୍ୱରୂପ ସର୍ବମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିଥିବାରୁ ଏହାଙ୍କ ନାମ ପୁରଣ କଲେ ସର୍ବଭୟ ରହେ ନାହିଁ ।]

ଅସ୍ତିକତା—ସ. ବି. (ଅସ୍ତିକ + ଭବ. ତା)—

Āstikatā ୧ । ଇଶ୍ୱର ଓ ବୈଦିକଧର୍ମ ବିଷୟରେ ବିଶ୍ୱାସ—

1. Faith in the existence of God and the Bedas.

୨ । ଅସ୍ତିକର ବ୍ୟବହାର—

2. The conduct of a theist.

୩ । ଇଶ୍ୱର ଓ ପରଲୋକରେ ବିଶ୍ୱାସ—

3. Faith in God and in the next world

ଅସ୍ତିକ୍ୟ—ସ. ବି. (ଅସ୍ତିକ + ଭବ. ଯ)—ଅସ୍ତିକତା (ଦେଖ)

Āstikya Āstikatā (See)

ଅସ୍ତିନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଫା)—କୁର୍ତ୍ତାର ହାତ—

Āstin Sleeves of a coat

ଅସ୍ତିନାସ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସ. ଅସ୍ତି ଓ ନାସ୍ତି)—

Āstināsti ୧ । ହଁ କି ନାହିଁ—ଗୋଟିଏ ନିଶ୍ଚିତ କଥା—

1. A definite reply—yes or no.

୨ । ସ୍ଥିର ଜବାବ—2. Definite statement

୩ । ହଁ ଅବା ନାହିଁ—3. Either yes or no.

ଅସ୍ତିବାଡ଼ି—ଦେ. ବି.—ବିଷୟସମ୍ପତ୍ତି; ବିଷୟଅସମ୍ପତ୍ତି; ଚଳନ୍ତିଅଚଳନ୍ତି

Āstibārdi ସମ୍ପତ୍ତି—Property movable and immoveable.

ଅସ୍ତିକ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ତି = ଅଛି + ଭବ)—ଅସ୍ତିକ (*) (ଦେଖ)

Āstika Āstika 3. (See)

ଅସ୍ତିର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ = ଚାରିଆଡ଼େ = ସ୍ଥ, ଧାତୁ = ବିସ୍ତାର କରିବା

Āstirṇṇa + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

୧ । ଚାରିଆଡ଼େ ବିସ୍ତରିତ; ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ—1. Spread out

୨ । ଅଗାଧ; ବ୍ୟାପ୍ତ—2. Scattered.

୩ । ଘାତୁକ; ଅନ୍ଧାଧିକ—3. Covered.

୪ । ପୀଡ଼ିତ—4. Sick.

ଅସ୍ତେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. (ଫା. ଅସ୍ତେସ୍ତା)—

Āste ୧ । ଧୀରେ; ଧୀରଭାବରେ; ହାତରେ ହାତରେ—

ଆସ୍ତେ

1. Slowly.

ଶୈଳେ ୨ । କୋମଳଭାବରେ—2. Tenderly; softly

୩ । ନିଃଶବ୍ଦରେ—3. Gently; noiselessly.

ଅସ୍ତେଆଗେଲ୍—ଦେ. ବି. (ଜାହାଜଆଙ୍କ ଭାଷା)—ଜାହାଜକୁ ଧୀରେ—

Āsteāgel ଧୀରେ ଆଗକୁ ନିଅ—(a nautical term)

Slowly advance.

ଅସ୍ଥା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଚା (ଅ + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ଅବାସ କରିବା + ଭାବ. ଅ;

Āsthā + ଶ୍ଚା ଅ, — ୧ । ନିର୍ଭର; ଅବଲମ୍ବନ; ଅଶ୍ରୟ—

ଅନାସ୍ଥା—ବିପରୀତ 1. Dependence; refuge; resort;

prop; stay.

୨ । ଶ୍ରଦ୍ଧା; ବିଶ୍ୱାସ—2. Trust; reliance;

confidence; faith; regard; respect.

୩ । ଯତ୍ନ—3. Care.

୪ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅ)—ସଭା—

4. Gathering; a meeting.

୫ । ସ୍ଥାନ—5. Place

୬ । ସ୍ଥିତି—6. Position.

୭ । ଅପେକ୍ଷା—7. Waiting; depending on.

୮ । ନିଷ୍ଠା; ମନୋଯୋଗ—8. Attention.

ଅସ୍ଥାକରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଯତ୍ନ ନେବା—

Āsthākaribā 1. To take care of; to care.

୨ । ନିଷ୍ଠା ରଖିବା; ବିଶ୍ୱାସ କରିବା—

2. To have regard for or trust on.

୩ । ନିର୍ଭର କରିବା—3. To depend upon.

୪ । ବିଶ୍ୱାସଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁବା—

4. To look up with confidence.

ଅସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ଥା ଧାତୁ = ଥିବା + ଅଧିକରଣ. ଅନ)—

Āsthāna ୧ । ସଭା—1. Gathering; a meeting; assembly.

୨ । ଅସ୍ଥା; ବିଶ୍ୱାସ; ନିର୍ଭର—

2. Trust; faith; confidence.

୩ । (+ ଭାବ. ଅନ)—ଯତ୍ନ; ସମ୍ପାଦ—

3. Care; regard.

୪ । ଅବଲମ୍ବନ—4. Prop; stay.

୫ । ବିଶ୍ରାମସ୍ଥାନ—

5. Place of refuge or shelter.

୬ । ଆରୋହଣ—6. Ascending; ascension.

୭ । ପ୍ରତିମାଆଦି ବସିବାର ସ୍ଥାନ —

7. A seat for idols.

7. Sudden expansion.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ନ

୮ । ହଠାତ୍ ମୁଦ୍ରଣ; ଶବ୍ଦ ସହିତ ମୁଦ୍ରଣ ହୋଇଯିବା—

8. Sudden shutting or claspings up of the flaps with a sound.

୯ । ଫୋଡ଼ିବା—9. Boring through.

ଅଂଶୋଟନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ଶ୍ଟୁଟ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Āsphoṭana

ଅଂଶୋଟ (ଦେଖ)

Āsphoṭa (See)

ଅଂଶୋଟନା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ଶ୍ଟୁଟ ଧାତୁ = ଫୁଟିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ +

Āsphoṭanā

ଶ୍ରୀ ଅ)—ବନମଞ୍ଜି; ବନମଞ୍ଜିକା—

The wild Jasmine

ଅଂଶୋଟନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଶ୍ଟୁଟ ଧାତୁ = ଚୋଦିବା + କରଣ

Āsphoṭanī

= ଅନ + ଶ୍ରୀ.)

୧ । ଘୁଟାଇବା ଯନ୍ତ୍ର; ଫୋଡ଼ଣୀ—

1. Auger; gimlet

୨ । କଢ଼େଇକ ଉପର—2, A drill, carpenter's instrument for boring through a piece of wood).

ଅସ୍ୱାଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଗୁଡ଼ିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Āswāda

୧ । ମଧୁର ଚାଷ—1. Sweet and other tastes

୨ । (+ ଭାବ. ଅ)—ସ୍ୱାଦ; ରସପରିଚୟ; ଅସ୍ୱାଦନ—

2. Taste; relish; flavour.

୩ । ପାନ—3 Drinking

୪ । ଭୋଜନ—4. Eating.

ଅସ୍ୱାଦକ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଅସ୍ୱାଦନ କରାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Āswādaka

ଅକ)—ଯେ ଅସ୍ୱାଦ ବ୍ରହ୍ମଣ କରେ—One who

(ଅସ୍ୱାଦକା— ଶ୍ରୀ)

tastes

ଅସ୍ୱାଦନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଚଖାଇବା + ଭାବ. ଅନ)—

Āswādana

୧ । ସ୍ୱାଦଗ୍ରହଣ; କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ରସ ଅନୁଭବ;

ସ୍ୱାଦ ଉପଭୋଗ; ଗୁଣିବା—1 Tasting; relish-

ing; enjoyment of the taste of a thing.

୨ । ଅସ୍ୱାଦ; ରସପରିଚୟ—2. Taste; relish;

flavour.

୩ । ପାନ—3. Drinking.

୪ । ଭୋଜନ—4. Eating.

ଅସ୍ୱାଦନୀୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନୀୟ)—

Āswādaniya

୧ । ଯାହା ଚଖାଯିବ—

1. To be tasted or relished

୨ । ଅସ୍ୱାଦଗ୍ରହଣର ଯୋଗ୍ୟ—2. Fit to be tasted.

୩ । ମୁଖରୁ ଚାଷ; ସ୍ୱାଦୁ—

3. Palatable; agreeable to the taste

ଅସ୍ୱାଦିତ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ ଶିତ = ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Āswādita ଯାହା ଚଖା ହୋଇଅଛି—Tasted; enjoyed.

ଅସ୍ୱାଦିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ ଅସ୍ୱାଦନ)—୧ । ଅସ୍ୱାଦନ କରିବା;

Āswādibā

ଗୁଣିବା—1 To taste; to relish.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଉପଭୋଗକରିବା—2. To enjoy

ଅସ୍ୱାଦି—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଚାଷ + କର୍ମ. ଇନ୍)—ସ୍ୱାଦୁ; ଉତ୍ତମ—

Āswādī

ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ; ସୁଅଦିଅ—Delicious; palatable;

savoury.

ଅସ୍ୱାଦୁ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ)—ଅସ୍ୱାଦ (ଦେଖ)

Āswādu

Āswādī (See)

ଅସ୍ୱାଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—ଅସ୍ୱାଦନୀୟ (ଦେଖ)

Āswādya

Āswādaniya (See)

ଅସ୍ମାନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅସ୍ମାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Āsmān etc.

Āsmān etc. (See)

ଅସ୍ମାନୀ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଅସ୍ମାନୀ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Āsmānī etc

Āsmānī etc (See)

ଅସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଶେଷଣ କରିବା + ଅଧିକରଣ ଯ)—

Āsya

୧ । ମୁଖ; ବଦନ; ବସ୍ତୁ; ମୁଖମଣ୍ଡଳ—

1 Face; countenance.

୨ । ଭୁଣ୍ଡ—2 Mouth.

ସଂ. ବି. (ମୁଖଭବ; ମୁଖରୁ ଜାତ)—Produced from the mouth.

ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅସ୍ୟ)—୧ । ଅସ୍ୟ; ଅଭିପ୍ରାୟ—

1. Intention.

ଅସ୍ୟ ଜଣି ପାଶେ ତ କୁ ଉଲ୍ଲ ଦେଲେ ଯେଣି—ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଲକ୍ଷ୍ୟ—2. Aim

ସେହି ଅସ୍ୟ ଧର ଏବେ ଜନମକୁ ପୁଅ—ମାରକାମହାଭାରତ ଅଞ୍ଚ ।

ଅସ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଚାଷିବା + ଭାବ. ଯ + ଶ୍ରୀ ଅ)—

Āsyā

୧ । ସ୍ଥିତି; ଗତିରହତ୍ୟ—

1. Status; cessation of motion.

୨ । (ଅସ୍ୟ + ଅ + ଅ)—ମୁଖମଧୁ; ଛେପ—

2. Saliva, spittle.

୩ । ଅନନ—3. Face.

୪ । (ଅସ୍ୟ + ଭାବାର୍ଥେ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—(ମୁଖସ୍ଥିତ) ଜହ୍ନ—Tongue

ଅସ୍ୟାସବ—ସଂ. ବି. (ଅସ୍ୟ ଚାଷ; ଅସ୍ୟ = ମୁଖ + ଅସବ = ମଧୁକର

Āsyāsaba

ଚରଳକସ୍ତ୍ର)—ଲଜ୍ଜ; ଛେପ—Saliva.

ଅସ୍ରବା—ସଂ. ବି. (ଅ + ସ୍ୱାଦ ଧାତୁ = ଶରଣିବା; କଷ୍ଟଦେବା + ଭାବ. ଅ)—

Āsraba

୧ । ଶରଣି; ଝରିବା—Oozing; trickling.

୨ । (+ କରଣ. ଅ) କ୍ଳେଶ; କଷ୍ଟ; ଦୁଃଖ—

2. Trouble; pain

ସାଧାରଣ ଲୋକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଓ ଚଢ଼ିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅସର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧର ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ କପସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଖାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଖାଉ' ଖୋଜିବ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଖୋଜିବ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ

ଅହକ—୧° ବି.—ନାସାଗ୍ନେଶ୍ୱରଶେଷ; ନାକରେ ହେବା ଉଦ୍‌ବା—

Āhaka Inflammation of the schneiderian membrane of the nose

ଅହକଜ୍ୱର—୧° ବି.—ଉଦ୍‌ବାଜର (ଦେଖ)

Āhakajwara Uhājara (See)

ଅହତ—୧° ବିଣ (ଅ+ହାତ+କର୍ମ ଧାତୁ=ବଧ କରିବା;

Āhata ଅହାତ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଶତ; ଅହାତ-
ପ୍ରାପ୍ତ—1 Wounded; beaten; hurt.

୨ । ମର୍ଦ୍ଦିତ—Pressed; pounded

୩ । ଡାକ୍ତିତ—3. Struck; smitten.

୪ । ଜ୍ଞାତ—4. Known.

୫ । ଗୁଣିତ—5 Multiplied

୬ । ଦଗ୍ଧ—6 Burnt

୧. ବି —୧ । ମିଛ କଥା; ମିଥ୍ୟାବାକ୍ୟ—1. A lie.

୨ । ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର—2. New cloth.

୩ । ଡକ୍‌; ଡୋଲ—3. A drum

୪ । ଖର୍ଚ୍ଚିତ ବସ୍ତ୍ର—4 Worn out cloth.

ଅହତଲକ୍ଷଣ—୧ ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅହତ=ଜ୍ଞାତ+ଲକ୍ଷଣ=ଚିତ୍ତ)—

Āhatalakshana ଗୁଣଦ୍ୱାରା ବିଖ୍ୟାତ—(person)

(ଅହତଲକ୍ଷଣ—ଶ୍ରୀ) Famous or celebrated on account of his accomplishments.

ଅହତି—୧° ବି. (ଅ+ହନ୍ ଧାତୁ=ଅହାତ କରିବା+ଭାବ. ତ,—

Āhati ୧ । ମଡ଼, ଡାକ୍ତିତ—1 Beating; striking.

୨ । ଅହାତ—2 A stroke, wound; injury

୩ । ଗୁଣନ—3. Multiplication.

ଅହନନ—୧ ବି. (ଅ+ହନ୍ +ଭାବ. ଅନ)—୧ । ମାଡ଼ଦେବା; ଅହାତ

Āhanana କରଣ—1. Act of beating or striking

୨ । ଧାତୁଖଣ୍ଡକୁ ହାତୁଡ଼ିବା ପିଟିବା—

2. Hammering a piece of metal

ଅହନନୀୟ—୧. ବିଣ (ଅ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନୀୟ)—ଯାହାକୁ ମାଡ଼

Āhananiya ବିଧିବଦ୍ଧ; ପିଟିହେବାଯୋଗ୍ୟ—To be

beaten or struck; fit to be hammered; requiring hammering.

ଅହନ୍ତବ୍ୟ—୧. ବିଣ. (ଅ+ହନ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—

Āhantavya ଅହନନୀୟ (ଦେଖ)—

Āhananiya (See)

ଅହାତ—୧. ବି. (ଅ+ହେ ଧାତୁ=ଡାକିବା+ଅଧିକରଣ. ଅ)—

Āhaba ୧ । ଯୁଦ୍ଧ—1. Battle.

୨ । ଯୁଦ୍ଧସ୍ଥଳ—2. Battle-field

୩ । (ଅ+ହେ ଧାତୁ=ଡାକିବା+ଅଧିକରଣ ଅ)

ଯଜ୍ଞ—3 A Vedic sacrifice.

୪ । ନାକ ମଧ୍ୟରେ ହେବା ବ୍ରଣ—

4. A boil within the nose.

ଦେ. ବି.—୧ । ଅସ୍ୱର୍ଗ—1 Arrogance.

୨ । ଅସ୍ତ୍ରା; ବିଶ୍ୱାସ—2 Confidence.

୩ । ଦାମ୍ଭିକତା; ଦମ୍ଭ—3. Daring.

୪ । ଦେମତ୍ୱ; ସାହସ—4 Courage.

୫ । ଉତ୍ସାହ; ବଳଦେବା—5. Encouragement.

୬ । ସାମର୍ଥ୍ୟ—6. Power.

ଅହବ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଅସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସାହସ

Āhaba karibā କରିବା—1. To dare to do an act.

୨ । ଅସାଧ୍ୟସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦ୍ରସ୍ତବ୍ୟ କରିବା—

2. To prepare to do a very difficult act

ଅହବନୀୟ—୧. ବିଣ. (ଅ+ହେ ଧାତୁ=ଡାକିବା+ଅଧିକରଣ.

Āhabaniya ଅହାତ—ଡାକିବା କରିବାର ସମର୍ଥ ଉପଯୁକ୍ତ ବା

ଯୋଗ୍ୟ; ହୋମୋପଯୋଗୀ—Fit for being offered

as an oblation; to be offered as oblation.

୧° ବି —ଯଜ୍ଞସାଧନ ସକାଶେ ଅବଶ୍ୟକ ପଞ୍ଚଅଗ୍ନିମଧ୍ୟରୁ ଏକ

ଅଗ୍ନି; ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ବିଶେଷ—A consecrated fire

for sacrifice; one of the 5 sacrificial

fires.

ଅହବିବା—ଦେ. କ୍ରି (୧° ଅହବ)—୧ । ଅହବ କରିବା (ଦେଖ)

Āhabibā 1 Āhaba karibā (See)

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଦୃଷ୍ଟିଯିବା; କରୁଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରୁ

ପଛଘୁଞ୍ଚି ଦେବା—2. To shrink or desist from

doing an act (from fear of consequences

or due to threats).

୩ । ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ହଠାତ୍ ଅନ୍ତ ଯିବା—

3 To stop suddenly while proceeding.

ଅହର—୧° ବି. (ଅ+ହେ ଧାତୁ=ହରଣ କରିବା+ଭାବ ଅ)—

Āhara ଅହରଣ (ଦେଖ)

Āharaṇa (See)

୧° ବିଣ. (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଅହରଣକାରୀ; ସଞ୍ଚୟକାରୀ—

One who collects or gathers.

ଅହରଣ—୧° ବି. (ଅ+ହେ ଧାତୁ=ଅଣବା+ଭାବ. ଅନ)—

Āharaṇa ୧ । ସଂଗ୍ରହ—1. Collection.

୨ । ଆୟୋଜନ—2. Preparation.

୩ । ଆନୟନ—3. Bringing; fetching.

୪ । ସଂଗ୍ରହ; ସଂକଳନ—4. Compiling.

୫ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—5 Getting up; performance.

୬ । ଉପାର୍ଜନ—6. Earning.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଟ

୭ । ନିର୍ବାହ—7. Accomplishing.

୮ । କରାଇବା; ଘଟାଇବା—8. Causing.

୯ । ଅହରଣୀୟ ପଦାର୍ଥ—

9 Things to be collected.

୧୦ । ବିବାହାଦିରେ କନ୍ୟାକୁ ଦତ୍ତ ଉପହାସନ (ପଦାର୍ଥ)—

10. A dowry or present given to a bride at the time of marriage.

ଅହରଣୀୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ହୃ ଧାତୁ = ସଂଗ୍ରହ କରିବା + କର୍ମ.)

Āharanīya ଅନାୟ—ସଂଗ୍ରହର ଉପସ୍ଥଳ ବା ସେବ୍ୟ —
To be collected or gathered.

ଅହର୍ତ୍ତାୟ—ସଂ. ବିଣ (ଅ + ହୃ ଧାତୁ = ସଂଗ୍ରହ କରିବା + କର୍ମ. ତଦ୍ୟ, —

Āharttabya ଅହରଣୀୟ (ଦେଖ)

Āharanīya (See)

ଅହର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଅ + ହୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଡ)—

Āharttā ୧ । ଅହଣେ ବା ସଂଗ୍ରହ କରିବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ସଂଗ୍ରାହକ—

(ଅହର୍ତ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1. One who collects or brings together; compiler

୨ । ଯଜ୍ଞାଦି କ୍ରିୟାର ଅନୁଷ୍ଠାତା—

2. Performer of sacrifice.

ଅହା—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅହୋ)—୧ । ଅନୁତାପ; ଆଶ୍ରେୟ ବା

Āhā ଶେଦସୁଚକ ହାସ୍ୟ !—1. Alas ! (remorse; regret

ହାସ or sorrow)

ଆହା ୨ । ଅନନ୍ୟସୂଚକ—୩ହୋ—2 Aha ! (joy)

୩ । ଦୟା ବା ଅନୁକମ୍ପାସୂଚକ ହାସ୍ୟ !—3. Ah !
(pity)

ନିରେଣି ଉତ୍ତାରୁ ଥରେ ଅହା—ବିଷୟର କଷୋଦୟ ଶୁ. ଗୀତ ।

ଅହା କରବା—ଦେ. କି.—୧ । ଶେଦ କରବା—1 To lament.

Āhā karibā

ହାସ କରା ୨ । ଅନୁତାପ କରିବା—2. To repent; to regret.

୩ । ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ କରିବା—

3 To sympathise; to pity; to show sympathy.

ବାହାରେ ତେ ହୁଅ ଅହା କରବାକୁ ସାହା ନାହିଁ ସହଁ ଅଶିଳେ ।

ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳାସ—୨୧ । ୧୫ ।

ଅହାନିକ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଅହ୍ନିକ)—୧ । ଅହ୍ନିକ (ଦେଖ)

Āhānika I. Āhnikā (See)

ଅହାନିକ ସାର ଏଣେ କରବା ଭେଜନ—ସାର । ମହାଭାରତ ବରଷ ।

ଅହାବା—ସଂ. ବି.—୧ । (ଅ + ହୃ ଧାତୁ = ତାଳିବା + ଅଧିକରଣ.)

Āhāba ଅ—ସେହିଠାକୁ ପଶୁମାନେ ପାଣି ପିଇବା ନିମନ୍ତେ

ଅହୁତ ହୁଅନ୍ତି, ଗୋରୁ ଆଦି ପଶୁମାନଙ୍କର ପାଣି

ପିଇବା ସକାଶେ କୃଷ ନିକଟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା

ହୁଏ, ଜଳାଶୟ ବା ଜଳକୁଣ୍ଡ—1. An artificial

basin constructed near a well, filled

with water for cattle drinking therefrom.

୨ । (ସେହିଠାକୁ ଖାଇଣ ଅହୁତ ହୁଅନ୍ତି) ଯୁଦ୍ଧ—

2. Battle.

୩ । (ଅ + ହୃ ଧାତୁ = ହୋମକରିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ ;

ଯହିଁରେ ହୋମ କରାଯାଏ)—ଅଗ୍ନି—3 Fire

୪ । (+ ଭାବ. ଅ)—ଆହ୍ୱାନ 4 Calling.

୫ । ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଆହ୍ୱାନ—5. Invoking.

୬ । ଆହ୍ୱାନସାଧନମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—6 A kind of sacred text by which the invocation is performed.

୭ । (+ କରଣ. ଅ)—ଦୋଣକଳସ; ଉଚ୍ଚା ଅକୃତର ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ—7. A trough near a well for watering cattle.

ଦେ. ବି —ଅହବ (ଦେଖ)

Āhaba, See

ଅହାବିବା—ଦେ. କି.—ଅହବିବା ଦେଖ

Āhabibā

Āhabibā (See)

ଅହା ମରଇ—ଦେ. ଅ.—ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ଦୂରବସ୍ଥାଜନିତ ଶେଦସୁଚକ

Āhāmarai ଅବ୍ୟୟ—ହାସ୍ୟ ! ମୁଁ ମରି ନ ଯାଇ ଏହା ଯାହା

ହାସ୍ୟ ମରି ମରି ଅସୁରେ ଦେଖିଲି ! ଅହା ବି ଦୁଃଖର ବିଷୟ !—

Alas: what a sad thing.

ନଦ ନାହିଁ କି ନୟନେ ନୟା ଭିନ ଅହା ମରଇ ମୋ ଧନ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର, ଡ. ଗୀତ ।

ଅହାମଦ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ) ନାମ—ହଜୁରର ମିରସା ଗୋଲମ୍ ଅହୋ

Āhāmad ଶବ୍ଦ, ମୁସଲମାନ ଆହାମ୍ମଦୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—

The founder of the Āhāmmadiya sect of the Mahomedans.

ଅହାମଦୀ—ଦେ. ବି —ଅହାମ୍ମଦୀୟ (ଦେଖ)

Āhāmadī

Āhāmmadiya (See)

ଅହାମ୍ମକ—ବୈଦେ. ବିଣ (ଅ)—୧ । ମୂର୍ଖ; ବୋକା—

Āhāmmak

1. Dunce; foolish.

୨ । ନିବୋଧ—2. Simpleton.

ଅହାମ୍ମକ - ଦେ. ବି —୧ । ମୂର୍ଖପଣ—Folly.

Āhāmmakī

୨ । ନିର୍ବୋଧତା—2. Stupidity.

ଅହାମ୍ମଦୀୟ - ଦେ. ବି —ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ନୂତନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ

Āhāmmadiya

(ମହମ୍ମଦ ତଳେ ଶିକା ଦେଖ)

Āhāmmadiya sect of the Mahomedans.

ଅହାର—ସଂ. ବି. (ଅ + ହୃ ଧାତୁ = ହରଣ କରିବା; ଭୋଜନ କରିବା +

Āhāra ଭାବ. ଅ)—୧ । ଖାଇବା; ଭୋଜନ—1. Eating;

meal; taking food.

ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦରେ ଅପର ପୁରୁଷରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତରାଳ 'ବା' ଚିତ୍ତର ବୌଦ୍ଧି କର୍ତ୍ତା ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷଣ କେ ଶବ୍ଦର ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାଜରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଏ । ବା 'ଚିତ୍ତର ବୌଦ୍ଧି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗର୍ଭ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗର୍ଭ' ଖୋଜିବେ, 'କୃଷ୍ଣ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃଷ୍ଣ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାରିଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାରିଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାରିଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

୨ । (+କର୍ମ. ଅ) ଖାଦ୍ୟ; ଭୋଜ୍ୟବସ୍ତୁ—

2. Food; provision; diet

୩ । ଅନ୍ତରାଣ—3. Gathering; taking in

୪ । ଦେହପୁଷ୍ଟିର ଉପାଦାନ—4 Sustenance.

ଅନ୍ତରାକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—

Āhāraka ସଂଗ୍ରାହକ—Collector; compiler; one
(ଅନ୍ତରାକ—ଶ୍ରୀ) who brings things to a place.

ଅନ୍ତରାଚ୍ଛାତ—ଦେ. ବି (ନାମ -- ରୋଗବିଶେଷ; ମୁର୍ଚ୍ଛା ବାତ; ମୂର୍ଚ୍ଛାବାତ—

Āhārachhāt Epilepsy; epileptic fit.

ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅନ୍ତରାଚ୍ଛାତ, କବି ନ ରହିଲେ ବସନ୍ତ ପକ୍ଷ । ଭଗ ।

ମିଶ୍ରଣ

ଅନ୍ତରାଚ୍ଛାତ—ଦେ. ବି.—ଅନ୍ତରାଚ୍ଛାତ (ଦେଖ)

Āhārachhāt Āhārachhāt (See)

ଅନ୍ତରାଚ୍ଛାତ, କବି ନ ରହିଲେ ବସନ୍ତ ପକ୍ଷ । ଭଗ ।

ଅନ୍ତରା ଚ୍ଛାତ୍ତବା—ଦେ. କି—ରୋଗ ବା ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ହେତୁ; ଅରୁଚିବଶତଃ

Āhāra chhārdibā ଖାଇବା ତ୍ୟାଗ କରିବା—

ଆହାର ଛାଡ଼ି To give up taking usual food owing
ଅନାବସ୍ଥା to old age or infirmity.

ଅନ୍ତରା ଡୋକିବା—ଦେ. ବି.—(ଧାନଗଛ) ଫୁଲ ଉଠାଇବା ପରେ ଧାନ

Āhāra dhokibā ମଧ୍ୟରେ ଧଳା ଶସ ଜାତ ହେବା—

Generating a milk-white watery
substance after flowering (said of
paddy plants)

ଅନ୍ତରା ଦେବା—ଦେ. କି—ପକ୍ଷୀ ମାତା ପିଠିଶାବକକୁ ଅନ୍ତରେ ଖାଦ୍ୟ

Āhāra debā ବା ଅନ୍ତରା ଦେବା—(mother bird)

ଆହାର ଦେବା To give food to the young ones
ଅନ୍ତରାଦେବା with the beak

ଅନ୍ତରା ଧରିବା—ଦେ. କି—ପ୍ରାଥମିକ ଶିଶୁର ପ୍ରଥମେ ଅଳ୍ପ ରନ୍ଧ୍ୟାଦି

Āhāra dharibā ଖାଇବା—A child's first taking

ଆହାର ଧରିବା to substantial food (eg. rice) after
it gives up taking milk.

ଅନ୍ତରାକାଳୀ—ସଂ. ବି. (ଦେହବିଜ୍ଞାନପରି ଭାଷା)—ସେଇଁ ନାଳ

Āhāranālī କାଟେ ମୁଣ୍ଡଗହଳରୁ ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଯାଏ—

Alimentary canal)

ଅନ୍ତରାପଥ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଅନ୍ତରାକାଳୀ (ଦେଖ)

Āhārapātha Āhāranālī (See)

ଅନ୍ତରାବିହାର—ସଂ. ବି (ସହଚର)—ଅନ୍ତରାବିହାରୀ ଯାକଗଣଙ୍କ ଦୈନିକ

Āhārabihāra କାର୍ଯ୍ୟ; ଯାକାଦିବିହାର—Eating and all

other acts necessary for a living
being

ଅନ୍ତରାବିହାରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଯେ ଖାଦ୍ୟାଦି ଖୋଜୁଥାଏ—

Āhāranweshī Searching after food

(ଅନ୍ତରାବିହାରୀ—ଶ୍ରୀ)

ଅନ୍ତରାବିହାର—ସଂ. ବି. (ଅନ୍ତରାବିହାର)—

Āhārabihāra 1 Want of food.

୨ । ଅନ୍ତରାବିହାର—2 Starvation.

ଅନ୍ତରାର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ତରା = ଭୋଜନ + ଅର୍ଥୀ =

Āhārārthī ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ.)—

(ଅନ୍ତରାର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଖାଇବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ—

1 Desirous of eating.

୨ । ଖାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ—2. Begging for food.

ଅନ୍ତରୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ତରା + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍)—

Āhārī ଯେଉଁ; ଉଦରମୂର୍ଚ୍ଛା; ଯେ ବହୁଳ ଖାଇପାରେ—

Gluttonous; greedy.

ଅନ୍ତରୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅନ୍ତରା + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇନ୍)—

Āhārīya ଖାଦ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to food

ଅନ୍ତରୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + କୃ ଧାତୁ = ଖାଇବା; ସଂଗ୍ରହ କରିବା + କର୍ମ, ଯ)

Āhārjya ୧ । ଖାଦ୍ୟ; ଭୋଜ୍ୟ; ଖାଦ୍ୟୋପଯୋଗୀ; ଅନ୍ତରୀୟ—

1. Fit to be eaten; edible; eatable

୨ । ସଂଗୃହୀତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ; ଅନ୍ତରୀୟ—

2. Fit to be collected or brought
together.

୩ । ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା—

3. Collected; gathered

୪ । ଅନ୍ତରୀୟବିଦ୍ୟା; କୃତ୍ରିମ; ଅସ୍ୱାଭାବିକ; ସୂକ୍ଷ୍ମାଦି ବା ବେଶ-

ଭୂଷାବିଦ୍ୟା ସମ୍ପନ୍ନ (ଶୋଭା)—4. Got up;
false; artificial (beauty)

୫ । ଅନୁମିତ; କଳ୍ପିତ—5 Imputed, feigned;
effected.

୬ । ନୈମିତ୍ତିକ—6 Casual; superficial

ଅନ୍ତରୀୟଶୋଭା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଅନ୍ତରୀୟ + ଶୋଭା)—

Āhārjyasobhā କୃତ୍ରିମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ବେଶଭୂଷାଦି ଦ୍ୱାରା

ଯେଉଁ ଶୋଭା ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଏ—

Done up or artificial beauty; got up
beauty.

ଅନ୍ତରୀୟସାମଗ୍ରୀ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା, ଅନ୍ତରୀୟ + ସାମଗ୍ରୀ)—

Āhārjyasāmagrī ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତୁ—Articles of food;

edibles.

ଅନ୍ତରାଳ - ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଅନ୍ତରାଳ)—

Āhālāda ଦର୍ପ; ଅନନ୍ଦ; ଅମୋଦ—

Joy; mirth; rejoicing; delight.

ମିତ୍ରବନ୍ଧନ ମନ ମାନକୁ କଳ ପର

ଅନ୍ତରାଳ ଦେଇ ସେ ଜାଣ ଦଣ୍ଡାସାଗ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାପାତ୍ର ଶଲ୍ୟ ।

ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—ଅନନ୍ଦଦାୟକ; ଲବଣ୍ୟମୟ; ଅନ୍ତରାଳ—

Charming; lovely.

ଅନ୍ତରାଳ ଗୁଣ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉ ନିଶାବନ୍ଧନ ।

ଶିଶୁବନ୍ଧନ—ଉଷା ଅନ୍ତରାଳ ୨ । ୪ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅହାଲକ୍ଷଣ କରବା—ଦେ. କି—ସ୍ନେହ କରିବା; କୋମଳ ବ୍ୟବହାର
 Āhālākṣa karibā କରିବା—To fondle; to behave
 ନାହିଁ ଦୃଢ଼ tenderly.

କାଞ୍ଚକରଣ

ଅହାଲିବା—ଦେ. କି—ଅହୁଲିବା (ଦେଖ)
 Āhālībā Āhulībā (See)

ଅହୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହା ଧାତୁ = ରଖିବା; ଦେବା + କର୍ମ. ତ)—
 Āhuta ୧ । ନ୍ୟସ୍ତ; ସ୍ଥାପିତ—1 Placed

୨ । ସଞ୍ଚିତ—2. Deposited.

୩ । ଅସଞ୍ଚିତ; ଅନୁରକ୍ତ—

3 Attached; devoted to

୪ । ଯାହାକୁ ବଳକ କଥାୟାଦିଅଛି—4. Pledged.

୫ । ନିଷ୍ପ୍ର—5. Thrown away; rejected.

୬ । କୃତ—6 Effected.

୭ । କୃତାଧାନସ୍ଥାର (ଅଗ୍ନି)—

7. (fire) Consecrated.

୮ । ଜନିତ—8. Produced

୯ । ନିଷିକ୍ତ—9. Impregnated.

୧୦ । ସଂହତ—10. United; collected.

୧୧ । ଅର୍ପିତ—11 Given.

୧୨ । ସମ୍ପାଦିତ—12 Performed; done

୧୩ । ଜାତ—13. Born; grown.

୧୪ । ଅର୍ପିତ—14. Imputed.

୧୫ । ଅନୁଭୂତ—15. Felt.

ଅହୁତଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅହୁତ + ଲକ୍ଷଣ)—

Āhitalakṣha ୧ । ଗୁଣଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ—

(ଅହୁତଲକ୍ଷଣ—ଶ୍ରୀ) 1 Celebrated for accomplishments

୨ । ନ୍ୟସ୍ତଚିହ୍ନ—2 Marked with a sign.

ଅହୁତାଗ୍ନି—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅହୁତ = ସଞ୍ଚିତ + ଅଗ୍ନି = ସଞ୍ଚିତ, ଯାହା—

Āhitāgni ଦ୍ୱାରା)—ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯଜ୍ଞାଗ୍ନିକୁ ଗୃହରେ ସଞ୍ଚିତ

କରି ସର୍ବଦା ଜାଳ ରଖନ୍ତି; ସାଗ୍ନିକ ଅଗ୍ନିଦୋଷୀ—

(a Brāhmaṇa) Who keeps the

sacred fire burning day and night

in the house; (one) who keeps

the sacrificial fire alive.

ଅହୁତୁଣ୍ଡିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଅହୁତୁଣ୍ଡି = ସର୍ପମୂଳ + ଶ୍ରୀକାର୍ତ୍ତ; ଇକ.

Āhituṇḍika ସେ ସାପର ମୂଳଦ୍ୱାରା ଖେଳେ)—ସାପୁଆକେଳା—

Snake-catcher; snake-charmer

ସଂ. ବିଶ.—ସେ ସର୍ପବିଦ୍ୟାରେ ନିପୁଣ—Skilled in the

art of snake-charming.

ଅହୁର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅହୁର)—ବିହାର ଓ ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମ ଅଞ୍ଚଳର ଗଉଡ଼
 Āhira ଜାତି; ଅହୁରଗଉଡ଼—A cowherd; a caste
 (ଅହୁର—ଶ୍ରୀ) now taking to rope-dancing by
 females

ଅହୁର—ଦେ. ବି.—ଅହୁର (ଦେଖ)

Āhiri

Āhira (See)

ଅହୁତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଭୂତ)—୧ । ଅଗ୍ନି; ନିଆଁରେ ପୁଟି

Āhuṭa ଦେବା—1. Being agitated over fire.

୨ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ପବନ ଅଭାବରୁ ଘର୍ମରେ ଅଳ୍ପଳ ବା

ବ୍ୟାକୁଳ—2. Feeling close and sweaty

for want of breeze in the summer

season.

ଅହୁତଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଭୂତ)—ଅହୁତଣ (ଦେଖ)

Āhuṭaṇa

Āṭaṇa (See)

ଅହୁତବାହୁଡ଼—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଯିବା ଆସିବା—

Āhurda bāhurda

Coming and going.

ମୋ ଚରଣେ ବିଅ ପାହୁଡ଼, ବଳେ କରୁ ଥିବ ଧାରତ ।

ପାଦ ଦୁଣ ଝୁଣ ଶବଦ ଶୁଣଣ କିଲାଇ ଅହୁତବାହୁଡ଼ ।

ଗ୍ରାମୀ. ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଅହୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହା ଧାତୁ = ଦୋମ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

Āhuta ମନ୍ତ୍ରପାଠପୂର୍ବକ ଦୋମ ଅଗ୍ନିରେ ନିଷ୍ପ୍ର (ଦତ୍ତ ଓ ଚତୁ-

ଅହ)—Offered as oblations to the

sacrificial fire; sacrificed.

ସଂ. ବି. (+ ଭାବ. ତ)—ଗୁଡ଼ସ୍ତର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଞ୍ଚସଙ୍କ୍ର—

The five great sacraments enjoined

on every householder by the Bedas.

ଅହୁତି—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହା ଧାତୁ = ଦୋମ କରିବା + ଭାବ. ତ)—

Āhuti ୧ । ଦୋମ; ମନ୍ତ୍ରପାଠପୂର୍ବକ ଦୃତାଦିର ଦୋମାଗ୍ନିରେ

ନିଷ୍ପ୍ର—1. Sacrificial Homa; Vedic

sacrifice, sacrifice by fire.

୨ । ଅହବନାୟ ବା ଦୋମୋପଯୋଗୀ ଦ୍ରବ୍ୟ—

2. Burnt offering; oblation (e.g. ghee,

rice, honey etc)

୩ । ଦୃତ ଆଦି ସ୍ତବଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିରେ ଏକବାର ନିଷ୍ପ୍ର—

3. That much of burnt offering

(e.g. ghee etc) which is poured into

the fire at one time by means

of the sruba or ladle.

ଅହୁତି ଦେବା—ଦେ. କି.—୧ । ଦୃତାଦି ଦୋମାଗ୍ନିରେ ନିଷ୍ପ୍ର କରିବା—

Āhuti debā

1. To throw or pour ghee into

the sacred fire.

ଆହୁତିଦେବା

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିସର୍ଜନ କରିବା; ଜଳାଞ୍ଜଳ ଦେବା—

2. To sacrifice (one's

interests)

ପାଥାଭିଷେକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦନ ଓ ବା ଓ ଚକ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପୂର୍ବ
 ଓ ଗୋଳରେ ଯେବେ ଏ ଲିପିକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାପ୍ତମେ ଚକ୍ରିତ ଓ ପଞ୍ଚମ ଓ ବା ଓ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପୂର୍ବ ଶବ୍ଦ ଗୋଳିକାକୁ ହେବ । ଯଥା —
 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଗୋଳିକା; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଚେଷ୍ଟିକା; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଚେଷ୍ଟିକା; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁ' ଚେଷ୍ଟିକା; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଚେଷ୍ଟିକା

ଅହୁର ଦେଉଣୀ ଅସ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ରୀ ଚେଲେ ସର୍ବ-ସାମି-ସୁଦ୍ଧାମା ।

ଦେବଶୋଭା, ଶମ୍ଭୁ ।

୩ । ଉଦ୍ଦେଶିତ କରିବା—3. To instigate;
 to fan (as by adding ghee to fire.)

ଅହୁର—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅନ୍ୟତ୍ ଓ ହୁ)—୧ । ଅହୁ; ପୁନରାପି—

Āhuri 1. Also; moreover.

ଆବାବ; ଆର ୨ । ଅନ୍ୟାପି

और 2. Till today; till now.

ଦେ. ବିଶ.—ଅହୁ; ଅଧିକ—More.

ଅହୁଲ—ଦେ. ବି.—ଅହୁଲ; ନୌକା ଚଳାଇବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଦଣ୍ଡ—

Āhulā ବିଶେଷ; ସେପଣି—Oar.

ହାଲ; ଦାଢ଼

बल्ल; लड़ी

ଅହୁଲାଇବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଅହୁଲ ପକାଇବା—

Āhulāibā 1. To row.

ହାଲଧାବା; ଦାଢ଼ଫେଳା ୨ । ଅହୁଲଦ୍ୱାରା ନୌକା ଚଳାଇବା—

डाईखोना 2. To row a boat over

୩ । (ଗୁଲ ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା) ବାୟୁକୁ ସଞ୍ଚାଳିତ କରିବା—

3. To cause the motion of the air (by means of a fan).

ଅହୁତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + କର୍ମ. ତ)—

Āhūta ୧ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ; ଆମନ୍ତ୍ରିତ—1. Invited.

(ଅନାହୁତ—ବିପରୀତ) ୨ । ସମ୍ବୋଧିତ—2. Addressed.

୩ । ଡାକିଦେବା—3. Called; invoked;
 summoned.

ଅହୁତି—ସଂ. ବି. (ଅ + ହେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + ଭବ. ତ)—

Āhūti ଅହ୍ୱାନ; ଡାକଣ; ନିମନ୍ତ୍ରିଣ—

Call; invitation; summons.

ଅହୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହୁ ଧାତୁ = ହରଣ କରିବା; ନେବା + କର୍ମ. ତ)—

Āhṛuta ତ)—୧ । ଅସଂଗୃହୀତ—1. Collected.

୨ । ସଂଗୃହୀତ; ସଂଗୃହୀତ—2. Gathered; stored in

୩ । ଆଣିତ—3. Brought in; seized.

୪ । ସଂକଳିତ—4. Compiled.

୫ । ନାଶ—5 Taken away.

ଅହେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅହୋ)—ସମ୍ବୋଧନସ୍ୱରୂପ ଗୌରବାର୍ଥକ ମାନ୍ୟ

Āhe ବ୍ୟକ୍ତିକପାରେ ପ୍ରୟୋଗ—ଦେ—Interjection

ଓହୋ applied to respected persons—Oh Sir !

आह अहो नमोକର ସମ୍ବେଦ ଏହି ନାହିଁ—ବୃଷ୍ଟିହ ମହାଭରତ. ଅବ ।

ଅହେମଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ). (ନାମ)—ଅହମଦ୍ (ଦେଖ)

Āhemad Āhmad (See)

ଅହେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଅହୁ = ସର୍ପ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥ. ଏକ)—ସର୍ପସମ୍ବନ୍ଧୀ—

Āheya Relating to snakes

ଅହେହେ—ଦେ. ଅ.—ଅହେ (ଦେଖ)

Āhehe Āhe (See)

ଅହୋ—ସଂ. ଅ. (ଅ + ହୁ ଧାତୁ = ଆଦାନ କରିବା + ଅଧିକରଣ;

Āho ବିକଳ, ସନ୍ଦେହ, ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ବିଶ୍ୱାସାର୍ଥକ ସମ୍ବୋଧନ)—

ଅହେ (ଦେଖ)—Āhe (See)

ଅହୋ ଶୁଣୁ ଗ୍ରୋଷ ଗୁଣାଉଥିଲ ମୋତେ—ସାରଳାମହାଭରତ. ଭଦ୍ରୋଗ ।

ଅହୋପୁରୁଷିକା—ସଂ. ବି. (ଅହୋପୁରୁଷ + ଇକ + ଶ୍ଚା. ଅ; “ଅହଂ ଏକ

Āhopurushikā ପୁରୁଷଃ” ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ଏକା ମନୁଷ୍ୟ, ଅହ

କେହି ମୋ ଆଗରେ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହେଁ)—ଅସ୍ୱକୃତ୍ୱା;

ଅସ୍ୱକୃତ୍ୱା; ଅସ୍ୱପ୍ରଶଂସା—Self-adulation

ଅହୋରାତ୍ରିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅହୋରାତ୍ର + ଲବ. ଇକ)—

Āhorātrika ବିନ ରାତି ୨୪ ଘଣ୍ଟାଯାକ ଘଟୁଥିବା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ—

Incessant; taking place or remaning
 throughout 24 hours.

ଅହୋହୋ—ଦେ. ଅ.—ଅହେହେ (ଦେଖ)

Āhoho Āhehe (See)

ଅହ୍ନିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅହନ୍ = ଦିବସ + ନିର୍ଭୁତାର୍ଥ. ଇକ)—

Āhnika ୧ । ଦୈନିକ; ପ୍ରତିଦିନ ଘଟୁଥିବା—

1. Daily; diurnal.

୨ । ଦିବସସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—2. Pertaining to a day.

ସଂ. ବି — ୧ । ସନ୍ଧ୍ୟା ବିନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନିତ୍ୟକର୍ମ—

1 Daily worship and prayers.

୨ । ପ୍ରତିଦିନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଠ—2 A day's lesson.

୩ । ଦିବସରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ପଠନୀୟ ଅଂଶବିଶେଷ—3. Part of
 a book which is a day's lesson.

ଅହ୍ନିକ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—ସନ୍ଧ୍ୟାବିନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା—

Āhnika karibā To perform the daily worship
 and rituals.

ଅହ୍ନିକ ଗତି—ସଂ. ବି. (ବୃତ୍ତୋଲପରିଭ୍ରମଣ)—ଏକ ଅହୋରାତ୍ର ବା ୨୪ଘଣ୍ଟା

Āhnikagati ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଚକ୍ରକର୍ମରେ

ଏକବାର ଅବର୍ତ୍ତନ—The diurnal rotation of
 the earth.

[ଡ୍ର — ପୃଥିବୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ନିଜର ମେରୁଦଣ୍ଡପଥରେ

ପ୍ରତ୍ୟହ ଥରେ ଘୂରି ଘୂରି ବର୍ଷକେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଗୁରୁପାଶେ ଥରେ

ଘୂରି ଆସେ । ପୃଥିବୀର ଏହି ଘୂରଣ ଗତି ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମକୁ ଅହ୍ନିକ

ଗତି ଓ ଦ୍ୱିତୀୟକୁ ବାର୍ଷିକ ଗତି ବୋଲାଯାଏ । ପୃଥିବୀର ଅହ୍ନିକଗତି

ପଥରେ ଦିବାରାତ୍ରି ଓ ବାର୍ଷିକଗତି ଯୋଗୁଁ ଋତୁପରିବର୍ତ୍ତନ

ଘଟୁଅଛି ।]

ଅହ୍ୱୟ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଅ + ହେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + କରଣ ଅ; ସାହା-

Āhwaya ଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁ ବା ଜୀବକୁ ଡାକିଦିଆ)—ନାମ; ସଂଜ୍ଞା-

ଅଂଶ—Name; denomination.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅହ୍ଲା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + କରଣ. ଅ + ଶ୍ରୀ ଅ) —
 Āhwā aହ୍ଲାୟ (ଦେଖ) — Āhwaya (See)

ଅହ୍ଲାନ୍—ସଂ. ବି. (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + ଭାବ. ଅନ୍) —
 Āhwāna ୧ । ନମ୍ରଣ; ଡାକରା — 1. Invitation.
 (ଅହ୍ଲାନ୍—ବିଶ) ୨ । ଡାକିବା; ଡାକ — 2. Call; summons.
 ୩ । ସମ୍ବୋଧନ — 3. Accosting

ଅହ୍ଲାନିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କ୍ରି (ସଂ. ଅହ୍ଲାନ୍) — ଅହ୍ଲାନ୍ କରିବା; ଡାକିବା —
 Āhwānibā To call; to invite.

ଅର୍ଥ ଧ୍ୟାନ ଲାଗି—

ସବନକୁ ଅହ୍ଲାନିବେ ସେହି ଅର୍ଥେ ପୁଣି ।

ରାଧାକାଥ—ମହାଯାତ୍ରା ।

ଅହ୍ଲାୟ—ସଂ. ବି (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + କରଣ. ଅ) — ନାମ —
 Āhwāya 1. Name.

୨ । (ରାକ + ଅ) — ଅହ୍ଲାନ୍ (ଦେଖ)
 Āhwāna (See)

ଅହ୍ଲାୟକ—ସଂ. ବିଶ ସଂ (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ଡାକିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —
 Āhwāyaka ୧ । ସେ ଅହ୍ଲାନ୍ କରେ — One who calls
 (ଅହ୍ଲାୟିକା—ଶ୍ରୀ) or invites.

ସଂ. ବି. — ଦୂତ — A messenger.

ଅହ୍ଲାଦ—ସଂ. ବି. (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା + ଭାବ. ଅ) —
 Āhlāda ୧ । ଅନନ୍ଦ; ଦର୍ଶ — 1. Joy, gladness;
 delight; mirth.

୨ । ଅମୋଦ — 2. Festivity.

ଦେ. ବିଶ—ଅହ୍ଲାଦିତ — Delighted.

ନୂତନ ଚନ୍ଦ୍ରବର ବରେ ଅହ୍ଲାଦ—

ବରପୁର୍ୟ—ବିବତା ।

ଅହ୍ଲାଦକ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ ଶିତ, ହ୍ଲାଦ ଧାତୁ =
 Āhlādaka ଅହ୍ଲାଦିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —
 (ଅହ୍ଲାଦକା—ଶ୍ରୀ) ଅନନ୍ଦପ୍ରଦ; ଅନନ୍ଦଦାୟକ —
 Delightful; joyful.

ଅହ୍ଲାଦକର—ସଂ. ବିଶ. (ଅହ୍ଲାଦ = ଅନନ୍ଦ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —
 Āhlādakara ଅହ୍ଲାଦକ (ଦେଖ)
 (ଅହ୍ଲାଦକର—ଶ୍ରୀ) Āhlādaka (See)

ଅହ୍ଲାଦନ—ସଂ. ବି. (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ = ଅନନ୍ଦ ଜନ୍ମାଇବା + ଭାବ.
 Āhlādana ଅନ୍) — ୧ । ଅହ୍ଲାଦନକ —
 1. Giving delight

୨ । ପ୍ରିୟନ; ପ୍ରିୟ — 2. Love.

ଅହ୍ଲାଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଅ + ହ୍ଲେ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —
 Āhlādita ୧ । ଅନନ୍ଦିତ — 1. Gratified; pleased;
 delighted; full of joy

୨ । (ଅହ୍ଲାଦ + କାତାର୍ଥେ ଇତ) — ଯାହାର ଅହ୍ଲାଦ ଜନ୍ମିଅଛି,
 ଜାତାହ୍ଲାଦ — 2. Rejoiced.

ଅହ୍ଲାଦିନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଅହ୍ଲାଦ + ଇନ୍ + ଶ୍ରୀ. ଇ) —

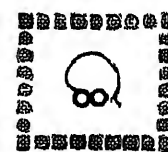
Āhlādinī ବିଜୁଳା; ବିଦ୍ୟୁତ୍ — Lightning.

ସଂ. ବିଶ ଶ୍ରୀ — ଅହ୍ଲାଦୟିତ୍ରୀ; ଦର୍ଶୟିତ୍ରୀ (ଶ୍ରୀ) —

(female) Given to pleasures; gay.

ଅହ୍ଲାଦୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଅହ୍ଲାଦ + ଅହ୍ଲା ଅର୍ଥରେ ଇନ୍) — ସବଦା ଅମୋଦ —
 Āhlādi ପ୍ରମୋଦ କରିବା ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ; ଅମୋଦପ୍ରିୟ —

One who is given to pleasures; cheerful.

ଇ—ସ—୧ । ଶ୍ରୀର ୩ୟ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ; ଦ୍ରଷ୍ଟ ଇ (ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ
 I ତାଳୁ) — 1 The 3rd vowel of the alphabet;
 the short 'i'

୨

୩ । ଇକାର; ଇ ମାତ୍ରା, ଯଥା 'i' (ଏହି ମାତ୍ରା ବ୍ୟଞ୍ଜନ
 ବର୍ଣ୍ଣର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଦିଆଯାଏ । ଏହାକୁ ଦେଶୀୟ
 ଅବଧାନମାନେ 'ଇତା' ବୋଲି କହନ୍ତି ।) —

2. The sign of the vowel 'i' in Ordīā
 e.g. 'i' put on the top of a consonant.

ସଂ. ବି. (ଅ = ବିଷ୍ଣୁ + ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ୱିପ୍;
 ସେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କଠାରୁ ଜାତ) — କାମଦେବ; କନ୍ୟ —
 Cupid (the son of Bishṇu).

ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—୧ । ଶ୍ରୀରେ କେତେକ ବିଶେଷଣ ପଦ
 ଶେଷରେ ଇକାର ଯୋଗ ହେଲେ ତାହା ଗୁଣବାଚକ
 ବିଶେଷ୍ୟ ହୁଏ (ଯଥା — ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଣୀ; ବଦମାସରୁ
 ବଦମାସି ଇତ୍ୟାଦି) — 1. A suffix denoting
 quality or state.

[ଦ୍ର — ଏହି ଇକାର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅରଣ୍ୟ, ଯାବଣୀ, ଇଂରାଜରେ
 ମଧ୍ୟ ଅଛି ।]

୨ । (ସ ହ) — ନିଶ୍ଚୟ — 2. Certainly.

୩ । ମଧ୍ୟ — 3. Also; too.

୪ । ମାତ୍ର; କେବଳ — 4. Only.

(ଯଥା — ଅମ୍ଭେ ଇ — ଅମ୍ଭେମଧ୍ୟ; ଫାରସୀ ଓ ହିନ୍ଦିରେ 'ଇ' ଓ
 ବଙ୍ଗଳାରେ 'ଓ' ଏହି ସ୍ଥଳରେ ଲାଗେ; ଏକଇ ବଳା = ଏକମାତ୍ର
 ସୁଅ ।)

* । କେତେକ ସ୍ଥଳରେ କେବଳ ପାଦ ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥ ପଦଶେଷରେ
 'ଇ' ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ — 5. Only; also; certainly
 (to complete a sentence).

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକରେ, ଯେତେବେଳେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଖ । ଯଥା—
'ଭାବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଝ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଝ' ଗୋଟିକେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିକେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିକେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଥ' ଗୋଟିକେ ।

ଇଂରାଜୀ (ଇଂରାଜୀ)—ବୈଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଇଂରାଜୀ ଇଂରାଜୀ (ଦେଖ)

Imrāji etc.

Imrāja etc. (See)

ଇଂରାଜୀ
ଅକ୍ଷରରେ

ଇଂରେଜ (ଇଂରାଜୀ)—ବୈଦେ. ବି.—ଇଂରେଜ ଇଂରାଜୀ (ଦେଖ)

Imreja etc.

Imrāja etc. (See)

ଇଂରେଜ—ଦେ. ବି—୧ । ଇଂଲଣ୍ଡୀୟ ଭାଷା—

Imreji

1. The English language.

ଇଂରାଜୀ

୨ । ଇଂଲଣ୍ଡୀୟ ସାହିତ୍ୟ—

ଅକ୍ଷରରେ

2. The English literature.

ଇଂଲଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଇଂଲଣ୍ଡମାନଙ୍କ ଦେଶ—

Imlanda

England.

ଇଂଲଣ୍ଡ

ଇଂଲଣ୍ଡିଆନ

ଇଂଲଣ୍ଡୀୟ—ଦେ. ବିଶ—ଇଂଲଣ୍ଡ ଦେଶୀୟ; ଇଂରାଜୀ—

Imlandiya

English.

ଇଂଲଣ୍ଡିଆ

ଇଂଲଣ୍ଡିଆନ

ଇଂ—ଦେ. ଅ—ଇସ୍ (ଦେଖ)

Is

Is (See).

ଇସ

ଇଂ—ଦେ. ଅ—ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ—

In

Interjection indicating.

ଇସ

୧ । ପୀଡ଼ା—1. Pain.

୨ । ଅସୁଯା—2. Envy.

୩ । ବିସ୍ମୟ—3. Wonder.

୪ । ବିରକ୍ତ—4. Displeasure.

୫ । ଦୟା—5. Compassion

୬ । ଦିନା—6. Blame.

ଇଂଥା—ଇଂଥା (ଦେଖ)

Ināṭh

Ināṭh (See)

ଇଂଥା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଖାଦ୍ୟ; ଅନ୍ଧାର; ଅସ୍ତାୟା ଲମ୍ବ ଚୁଣ୍ଡି—

Inṭalā

A temporary and long oven dug up on festive occasions to cook rice etc for hundreds of people.

[ଦ୍ର—ବିବାହାଦି ଉପଲକ୍ଷରେ ବହୁଲେଖକ ପାଇଁ ଅନ୍ଧାଦି ରକାସିବା ସକାଶେ ପଦ୍ମ ପରି ଖୋଳାଯିବା ଲମ୍ବ ଚୁଣ୍ଡି; ଯାହା ଉପରେ ଯାହା ହୋଇ ବହୁତ ଦାଣ୍ଡି କରି ପାରେ ।]

ଇକଡ଼ି ମିକଡ଼ି—ଦେ. ଅ—ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

Ikr̥di mikr̥di

ବୋଲିଯିବା ଗୀତର ଅନ୍ୟ ଅଂଶ । ଏହା ପ୍ରାୟ

ଇକଡ଼ି ମିକଡ଼ି

କରନ୍ତି—The first part of certain

doggerel verses used by little children

squatting on the ground in a circle with their palms set on the ground.

ଇକନାମିକ୍ସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର—

Ikanamiks

Economics.

ଇକନାମିକ୍ସ

ଇକନାମିକ୍ସ

ଇକାର—ସଂ. ବି. (ଇ + ସାର୍ଥେ. କାର)—୧ । 'ଇ' ବର୍ଣ୍ଣ—

Ikāra

1. The letter 'i'

୨ । 'ଇ' ମାତ୍ରା 'i'—2. The sign of 'i' (ie 'i')

ଇକାରା—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇକାର + ଅଧ) — ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ବା

Ikārādi

ବାକ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଦ୍ୟରେ 'ଇ' ଆଦି—ଇ ରୁ ଆରମ୍ଭ

କରି—Beginning with the letter 'i'

ଇକାରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇକାର + ଅନ୍ତ) — ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ

Ikārānta

ଶେଷରେ 'ଇ' ଆଦି—Ending with 'i'

ଇକ୍ୱିନକ୍ସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ସମବିବାସିନୀ; ଯେଉଁ ଦିନ ଗ୍ରହ ଓ ଦିନ

Ikwinaks

ସମାନ—Equinox.

ଇକ୍ୱିନକ୍ସ

[ଦ୍ର—ଏହା ଚିହ୍ନ ୧ ଦିନ ବା ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୧ ତାରିଖରେ

ଅଥବା ଏକ ଅକ୍ଷିତ ୧ ଦିନ ବା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୧

ତାରିଖରେ ଅଭିଧାନ ହୁଏ । ଏହିପରି ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ

ଥର ପଡ଼େ । ପ୍ରଥମେ ବାସନ୍ତୀକ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟେ ଶାରଦୀୟ]

ଇକ୍ୱେଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇକ୍ୱେଟର)—ବିଷୁବରେଖା—

Ikweṭar

Equator.

ଇକ୍ୱେଟର

ଇକ୍ୱେଟର

ଇକ୍ଷୁ—ସଂ. ବି. (ଇକ୍ଷୁ ଧାତୁ = ଇକ୍ଷୁ କରିବା + ସଜ୍ଜାର୍ଥେ. ସ୍ତ୍ର.)—

Ikṣhu

୧ । ଅଶୁଗନ୍ଧ—1. Sugarcane plant.

୨ । ଅଶୁ—2. Sugarcane.

ଇକ୍ଷୁକ—ସଂ. ବି. (ଇକ୍ଷୁ + ସାର୍ଥେ. କ) —ଏକକାଣ୍ଡୀୟ ଅଶୁ; କାନ୍ଥା—

Ikshuka

ଅଶୁ—A kind of sugar-cane.

ଇକ୍ଷୁକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇକ୍ଷୁ + କାଣ୍ଡ; ଇକ୍ଷୁ ପରି କାଣ୍ଡ

Ikshukāṇḍa

ଯାହାର)—୧ । ଅଶୁଶୁ (ଦେଖ)

1. Anakhuṭ (See)

୨ । କାଢ଼ିଆ ଘାସ; କାଣ୍ଡାଣ୍ଡ—2. A kind of sugar-

cane-like reed.

୩ । ଅଶୁଶୁ—3. A cane of sugar.

ଇକ୍ଷୁକୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଇକ୍ଷୁକ + ଇୟ) — ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଅଶୁ ଲାଗେ—

Ikshukīya

(country) Growing sugarcane.

ଇକ୍ଷୁକୃତକ—ସଂ. ବି. (ଇକ୍ଷୁ + କୃତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅଧ) —

Ikshukṛtaka

ଯେ ଅଶୁ କାଟେ, ଯେ ଅଶୁ ପେସି ବଡ଼

ଦିଅର କରେ—A cultivator who cultivates

sugarcane and presses the canes and

prepares sugar.

ମାତ୍ରାଦି ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱରରେ ସ୍ୱରତ ୧ ଯେତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଯେତେ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବୁଦ୍ଧେର ବନ୍ଧା କରଇ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଯେତେ ବୋଲିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଯେତେବେଳେ ଯେତେ ଏ ଯଥାକାଳରେ ୧ ମିତର, ଯେତେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାକ୍ଷେପେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଯେତେବେଳେ ୨ ବା ୧ ଯେତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଯେତେବେଳେ ଯେତେ । ଯଥା :—
 ବା ୧ ୧ ଯେତେ 'ବା' ଯେତେବେଳେ; 'ବ' ୧ ଯେତେ 'ବ' ଯେତେବେଳେ; 'ବ' ୧ ଯେତେ 'ବ' ଯେତେବେଳେ; 'ଅ' ୧ ଯେତେ 'ଅ' ଯେତେବେଳେ; 'ଅ' ୧ ଯେତେ 'ଅ' ଯେତେବେଳେ; 'ଅ' ୧ ଯେତେ 'ଅ' ଯେତେବେଳେ ।

ଭଜର—ଗ୍ରା. ବି—ଭଜର (ଦେଖ)

Inkara Inkarda (See)

ଭଜର—ଦେ. ବି. (ଅ. ଭଜର)—୧ । ଅସ୍ୱୀକାର—

Inkār 1. Denial.

ଇନ୍କାର୍ ୨ । ଅସ୍ୱୀକାର ଅସ୍ୱୀକାର—

ଇନ୍କାର 2. Denial of offence by an accused.

ଭଜର କରବା—ଦେ. କି—ମୁଦାଲ ଅସ୍ୱୀକାର ଅସ୍ୱୀକାର କରବା—

Inkār karibā To deny the offence attributed

ଇନ୍କାର କରବା (to an accused).

ଇନ୍କାର କରବା

ଭଜର ଯିବା—ଦେ. କି—ଭଜର କରବା (ଦେଖ)

Inkārā jibā Inkārā karibā (See)

ଭଜର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ=ଭଜର)—ଦୋଷ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିବା

Inkārī (ଅସ୍ୱୀକାର)—Denying the offence; making;

ଇନ୍କାରୀ a denial

ଇନ୍କାରୀ

ଭଜର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ଯେତେବେଳେ ଟଣାଯାଇଥିବା

Inking ନକ୍ସାରେ କାଳ ଚଢ଼ାଇବା—

ଇନ୍କିଙ୍ଗ 1. Inking of a map.

ଇନ୍କିଙ୍ଗ ୨ । ଗୁଣା ହେବା ଟାଣାରେ କାଳ ଚଢ଼ାଇବା—

2 Inking of a composed type form.

ଭଜ (ଯାତ୍ର)—ସଂ. —ଗମନ କରିବା—To go.

Inḡ (root) [ଯୁ—ଏହି ଧାତୁକୁ 'ଭଜ' ଧାତୁ ମଧ୍ୟ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଭଜର (ଇଂ)—ଦେ. ବି. —ଭଜର ଇଂ (ଦେଖ)

Inḡrāja etc Imrāja etc (See)

ଭଜ—ସଂ. ବି. (ଭଜ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Inḡ ୧ । ଗମନ; ଚଳନ—

1 Moving, making motion

୨ । ଅତୁଟ—2 Wonderful

ସଂ. ବି.—୧ । ଅଭିପ୍ରାୟାନୁରୂପ ଚେଷ୍ଟା; ଭଜିତ; ଠାରବା—

1 Beckoning; signal.

୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Knowledge.

ଭଜଡ଼—ଗ୍ରା. ବି—ଭଜଡ଼ (ଦେଖ)

Inḡarda Inkarda (See)

ଭଜନ—ସଂ. ବି. (ଭଜ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Inḡana ୧ । ଗମନ; ଚଳନ—1. Motion; movement.

୨ । ଚେଷ୍ଟା—2 Signal

୩ । କମ୍ପନ—3. Vibration

ଭଜନା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଭଜ ଧାତୁ + ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ପ୍ରସିଦ୍ଧି—

Inḡanā Fame; celebrity.

ଭଜିତ—ସଂ. ବି. (ଭଜ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

Inḡita ୧ । ହୃଦୟଭାବ—1. Intention

୨ । ହୃଦୟଭାବପ୍ରକାଶକ ଅଙ୍ଗଭାବ—2. Gesture.

୩ । ସଙ୍କେତ; ଇସାରା; ଠାର—

3. Hint; signal; sign.

ଭଜିତ ଭଜିତ ଭେଦେ ବାବଦ ସଙ୍କେତ ଭେଦ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. ।

୪ । ହୃଦୟଭାବପ୍ରକାଶକ ଅଙ୍ଗଭାବ—

4. Wink; significant look.

୫ । ଚେଷ୍ଟା—5. Endeavour

ଅଭିପ୍ରାୟ, ବାବା ଯା ଭଜିତ ଭାବି

ବାମ ବାହୁ ବୁଦ୍ଧି, ବାହୁ ଯାହା ଦେ—ବିଶ୍ୱାସ. ବିଚାରମାୟା ।

୬ । ଅନ୍ୱେଷଣ—6 Search.

୭ । ଗତି; ଗୁଣିତଭାବ—

7 Movement, behaviour.

ଦେ. ବି.—୧ । ସୂଚନା—1. Suggestiveness.

୨ । ଥଣ୍ଡା—2 Jest.

ଭଜିତ ଭେଦେ ଭଜିତ ବିଭିନ୍ନ ଭଜିତ ସଂ

ଭେଦେ ଭଜିତ ଭଜିତ ଭଜିତ—ଭଜିତ ସଂସ୍କୃତି ୧୩୧୩ ।

ଭଜିତ କରିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଭଜିତ)—୧ । ଠାରବା—

Inḡita karibā 1. To beckon.

ଭଜିତ କରିବା ୨ । ଭଜିତ କରିବା; ଥଣ୍ଡା କରିବା—

ଖିଲିକରନା 2 To cut jokes

ଭଜିତକଳା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Inḡitakalā ୧ । ଭଜିତକଳା, ନିର୍ବାଚନ କାଳ୍ପନିକ ରଚନା—

1 Fiction

୨ । ସୂଚନାଦ୍ୱାରା ଭାବର ଚିତ୍ରଣ—

2. Suggestiveness in composition.

ଭଜିତଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଭଜିତ = ହୃଦୟ ଭାବ + ଜ୍ଞା ଧାତୁ =

Inḡitajña ଜାଣିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

(ଭଜିତଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ନେତୃତ୍ୱଭାବ

ବା ଠାରୁ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ହୃଦୟ ଭାବ ବୁଝିନିଏ—

1 Skilled in catching one's meaning

when expressed by signs or gestures.

୨ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ହୃଦୟ ଭାବ ବୁଝିବାକୁ

ସମର୍ଥ—1 Skilled in catching the in-

ward meanings of others.

୩ । ଠାର ଭଜିତ ଜାଣିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Acquainted with signs and mute-

language.

ଭଜିତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଭଜିତ)—

Inḡiti ୧ । ଥଣ୍ଡା; ପରାହାସ—1 Jest; joke.

ଭଜିତ ୨ । ଶ୍ଳେଷ କରନ—2. Mockery.

ଥଣ୍ଡା

ପାଥାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପ୍ରସାରେ ସଦୃଶ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାନା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅବସ୍ଥା ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷାକରଣ ନାହିଁ । ଅପରକ 'ବା' ଓ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାନାସ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିତଲ ସେବନ ଏ ଶୁଷ୍କ କେବଳ ନ ମିଳେ, ସେବନ ସମ୍ଭବ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପାଥାରଣ ଚିତ୍ରିତ କପାଳ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ କର୍ତ୍ତୃ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିତଲ ଦେବ । ଯଥା— 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'ବା' ଶୋଭିତ, 'ବା' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଶୋଭିତ, ବଧୂ ନ ପାଉଲେ 'କେ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ତ୍ତ' ନ ପାଉଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବେ' ନ ପାଉଲେ 'ଅଲବେ' ଦେଖିବେ ।

ଇଚ୍ଛାଠାକୁରଣୀ—ଦେ. ବି. ବିନା ଛକାରେ ମନକୁ ଦେବା. ବସନ୍ତଗେର—
Ichchhāṭhākuraṇī Small-pox appearing
ଯାଏନିଆ without inoculation.

ଶୀତଳା

ଇଚ୍ଛାତ୍ରୟ—ସଂ. ବିଶ—ତିନିପ୍ରକାର ଅଭିଳାଷ—
Ichchhātraya Wish classified into three kinds.

ଦୈନିକାବିଧି, ପ୍ରାର୍ଥନାମୟୀ, ଶାନ୍ତିପାମୟୀ ଏହି ତିନିଗୋଟି ଇଚ୍ଛା—
ଅର୍ଥାତ୍: ବସନ୍ତଗେର ।

ଇଚ୍ଛାନୁରୂପ—ସଂ. ବିଶ. (୨ଶ୍ରୀ ଚର୍ଚ୍ଚ)—୧ । ଇଚ୍ଛା କରବା ପରି—
Ichchhānurūpa 1 According to one's liking;
suing one's wish.

ଦେ. ଜି. ବିଶ—ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ—
According to one's wish

ଇଚ୍ଛାପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଇଚ୍ଛାପ୍ରକାଶକ ଲିପି ବା
Ichchhāpatra ଲେଖା, ଚରମପତ୍ର; ମୃତ୍ୟୁପରେ ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି
ବିପରି ବାହାକୁ ଦିଆ ଯିବ, ତାହା ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ
ପତ୍ରାବଳୀରେ ଲେଖାଯାଏ—A will; last will;
testament

ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ—ସଂ. ଜି. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇଚ୍ଛା + ପୂର୍ବ)—ନିଜର
Ichchhāpūrbaka ଇଚ୍ଛାଅନୁସାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟ କାହାରିବା
ପ୍ରବେଶିତ ନ ହୋଇ—Voluntarily; of one's
free will

ଇଚ୍ଛାବତୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଚ୍ଛା = ପ୍ରବୃତ୍ତି + ଅଭିଅର୍ଥରେ. ବଚ୍ +
Ichchhābatī ଶ୍ଚା. ଇ)—୧ । କାମୁକୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
1 Libidinous (female)

ବାସନ୍ତୀ ମଞ୍ଜି ନିଅଳା ହୁଅନ୍ତା। ଯହିଁ ଦେଲେ ଇଚ୍ଛାବତୀ ସେ ।
ଇଚ୍ଛା ବେଦେଶ୍ଵରକାୟ ।

୨ । ଧନାଦିରେ ସ୍ଵଦାକତା—

2 Hankering after wealth

୩ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଗଣିତ ବିଷୟକ ପଦ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚୟିତ୍ରୀ
ନାମ—

3 Name of a female, author of a
mathematical treatise in Oṛiā.

ଇଚ୍ଛାବର—ଦେ. ବି. କ—କନ୍ୟା ସ୍ଵୟମ୍ଭାବରେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଯେଉଁ
Ichchhābara ବର ବରଣ କରେ—A bride-groom of
the bride's choice

ନଗର ଚୋରାଅ ସର ଯୋଗେଇଠା,

ଇଚ୍ଛାବର ବର କେମି ମନରୁ ଗୁହ । ପଦାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ-ଜନନୀ ।

ଇଚ୍ଛାବରୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ଵୟଂବରୀ; ଆପଣା ଇଚ୍ଛାରେ ସ୍ଵାମୀ ବରଣ
Ichchhābarī କରୁଥିବା (ସ୍ତ୍ରୀ)—a woman) Choosing
her own husband.

ଇଚ୍ଛାବସନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇଚ୍ଛା ଓ ବସନ୍ତ)—ଇଚ୍ଛାଠାକୁରଣୀ (ଦେଖ)
Ichchhābasanta Ichchhābasanta (See)

ଇଚ୍ଛାବସୁ—ସଂ. ବି. (ଇଚ୍ଛା + ବସୁ = ଧନ)—କୁବେର—

Ichchhāvasu The Hindu God of riches

ଇଚ୍ଛାଭେଦିରସ—ସଂ. ବି—ଅସୁବେଦ ଶାଝୋଳୁ ଔଷଧବିଶେଷ (ଏହା—
Ichchhābhedīrasa ଦ୍ଵାରା କୋଷ୍ଠବକତା ଦୂର ହୋଇ
ହାତୀ ସମା ହୁଏ)—A medicinal prepara-
tion

ଇଚ୍ଛାମୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଇଚ୍ଛା + ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ. ମୟ)—

Ichchhāmaya ୧ । ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

1 Acting at pleasure; whose will is law.

୨ । ପରମେଶ୍ଵର—2. An epithet of God.

ଇଚ୍ଛାଲିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଜି.—ସମ୍ଭାଳିବା—To bear the
Ichchhālibā brunt of.

ଇଚ୍ଛିକା—ଗ୍ରା. ଅ—୧ । ଏକ୍ଷି; ଏହିକ୍ଷି—

Ichchikā 1. Just at this moment.

ଏଥିନି ୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ—2. Now

ଅବିମ ୩ । ଆଜିକାଲି—3 Now-a-days

ଇଚ୍ଛିଣି—ଗ୍ରା. ଅ (ସଂ. ଏଚ୍ଚ ଓ ଶି)—

Ichchhīni ଇଚ୍ଛିକା (ଦେଖ)—Ichchhikā (See)

ଇଚ୍ଛିଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ (ସଂ. ଏଚ୍ଚ ଓ ଶି)—

Ichchhīnikā ଇଚ୍ଛିକା (ଦେଖ)—Ichchhikā (See)

ଇଚ୍ଛାବି—ଦେ. ପଦ୍ୟ ଜି—ଇଚ୍ଛା କରବା—

Ichchābī To wish.

ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛା ମନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଦ୍ୟବାମାନ ଏବଂ—

ଇଚ୍ଛା. ବୋହେହାସ୍ତବ୍ୟ ।

ଇଚ୍ଛୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ (ଇଚ୍ଛା ଧାତୁ = ଚାହୁଁ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.)

Ichchhu ଇଚ୍ଛୁ—୧ । ଯେ ଇଚ୍ଛାକରେ—

1 Desirous; willing.

୨ । ଉତ୍ସାହୀ; ଉଚ୍ଛାସ୍ତ—2 Eager; solicitous.

ଇଚ୍ଛୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଇଚ୍ଛୁ + ଶାଞ୍ଜେ କ)—ଇଚ୍ଛୁ (ଦେଖ)

Ichchhuka Ichchhu (See)
(ଇଚ୍ଛୁକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଇଚ୍ଛୁଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଇଚ୍ଛିକା (ଦେଖ)

Ichchhūṇi Ichchhikā (See)

ଇଚ୍ଛୁଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଇଚ୍ଛିକା (ଦେଖ)

Ichchhūṇikā Ichchhikā (See)

ଇଚ୍ଛାର—ଗ୍ରା. ବି—ଉମିଷ୍ଠ ନବଜାତ ଶିଶୁର ଅଙ୍ଗସଂସ୍କାର କ୍ରିୟା—
Ichharā The cleansing of the body of a newly
born infant.

ଇଚ୍ଛାରିବା—ଗ୍ରା. ଜି—୧ । (ଅତି ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥାରୁ) ପାଳି ବଢ଼ାଇବା—
Ichchāribā 1. To bring up from child-hood.
(ଯଥା—ଗୁଡ଼ିମ୍ବ ଇଚ୍ଛାରିବା ।)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଋ	ୠ	ଅନୁନାସିକ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଶ	ଯ	ସ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ

୨ । ତୁମ୍ଭେ ଦେହ ପରେ ନବଜାତ ଶିଶୁର ଅଙ୍ଗ ସଫା
କରବା—2. To cleanse the body of a
newly born infant

ଇଚ୍ଛା—ପ୍ରା. ଅ.—ଇଚ୍ଛା (ଦେଖ)

Ichhuni Ichchhikā (See)

ଇଚ୍ଛେନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅଧୁନା; ଏକ୍ଷତ୍; ଏକ୍ଷି, ଇଚ୍ଛେନ
Ichhen Now, just now

ଇଜ୍ମାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ (ଆ. ଇଜ୍ମାଲ୍)—୧ । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିକ
Ijmāil ଅଧିକାରଭକ୍ତ (ସମ୍ପତ୍ତି)—1 Joint (property)
ଏକମାଳି ୨ । ଅବିଭକ୍ତ—2 Undivided

ଇଜ୍ମାଲ

ଇଜ୍ମାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ—ଇଜ୍ମାଲ୍ (ଦେଖ)

Ijmāel Ijmāil (See)

ଇଜ୍ମାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଇଜ୍ମାଲ୍ (ଦେଖ)

Ijmāeli Ijmāil (See)

ଇଜ୍ମାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ—ଇଜ୍ମାଲ୍ (ଦେଖ)

Ijmāil Ijmāil (See)

ଇଜ୍ମାଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ—ଇଜ୍ମାଲ୍ (ଦେଖ)

Ijmāli Ijmāil (See)

ଇଜ୍ମେନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁକାଳ ବ୍ୟବହାର
Ijment ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟର ପ୍ରକୃତିବା ସ୍ୱରୂପ (ଯଥା—ପରସ୍ପର ଜମି
ବାଟେ ଯିବା, ପର ଜମିରେ ଗୋରୁ ଚରାଇବା ଇତ୍ୟାଦି)—
Easement

ଇଜ୍—ବୈଦେ. ବି (ଆ. ଇଜ୍)—୧ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ମହତ୍ତ୍ୱ; ସମ୍ମାନ—
Ijāt 1. Honour; respect.

ଇଜ୍ଜତ ମିଆଁ କହଲେ ସେ କଥା ଯାଇ, ଏବେ ଇଜ୍ଜତ କପର ରହେ ।

ଇଜ୍ଜତ ସମ୍ମାନମୋହନ—ସମାଜଆଚାର ।

୨ । ମହତ୍ତ୍ୱଜନିତ ଯଶ ବା ସୁନାମ—2 Prestige

୩ । ସ୍ତ୍ରୀର ସତ୍ତା—3. Female modesty;
chastity.

୪ । ମାନ, ସମ୍ମାନ; ଲଜ୍ଜାସୂକ୍ଷ୍ମ ଶିଖ୍ମତା—
4. Modesty.

୫ । ସୁନାମ—5 Reputation.

ଇଜ୍ଜତ ତଳେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ଇଜ୍ଜତ ଯିବା (ଦେଖ)

Ijat tale pardibā Ijat jibā (See)

ଇଜ୍ଜତ ନୀଚେ ପଡ଼ା

ଇଜ୍ଜତ ନୀଚେ ଗୌରୀ

ଇଜ୍ଜତଦାବୀ—ଦେ. ବି.—ଅଦାଲତ ଆଦିରେ ମର୍ଯ୍ୟାଦାହାନିର ସ୍ଥିତିପୂର୍ଣ୍ଣ
Ijatdābī ଦାବୀ କରବା—Claim for loss of one's
honour or reputation.

ଇଜ୍ଜତଦାବୀ

ଇଜ୍ଜତଦାବୀ ମକଦ୍ଦମା—ଦେ. ବି.—୧ । ଅପମାନ ବା ଅପବାଦବଶତଃ

Ijatdābī makaddamā ନିଜର ସମ୍ମାନ ନାଶ ହେବା ହେତୁ

ଇଜ୍ଜତଦାବୀ ମୋକଦ୍ଦମା ତହିଁର ସଜ୍ଜ ପୁରୁଷାର୍ଥ ଇଜ୍ଜତ ସାରିଥିବା—
ଇଜ୍ଜତଦାବୀ ମକଦ୍ଦମା ଲୋକ ବିପକ୍ଷରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ଦେହାନ୍ତ
ମୋକଦ୍ଦମା—1. Civil suit claiming
damage for loss of honour or pres-
tige (owing to defamation or
assault.)

୨ । ଶ୍ୱୀଲୋକର ସତ୍ତା ନାଶ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିପକ୍ଷରେ
ଉପସ୍ଥାପିତ ପରୁଷଦାବୀ ମକଦ୍ଦମା—2 A crimi-
nal case against a person for out-
raging female modesty.

[୧—ଶ୍ୱୀଲୋକର ଦଣ୍ଡବଦ୍ଧ ଆଇନରେ ଶ୍ୱୀଲୋକର ସତ୍ତା
ଅପହରଣ ଗୋଷ୍ଠି ଗୁରୁତର ଅପରାଧରୂପେ ପରିଗଣିତ । ବଳାହାର-
ସତ୍ତାହରଣର (Rape) ସଜ୍ଜା ୩୭୫ ଦଫାରେ ଓ ୩୭୬ ରେ ଦଣ୍ଡ
(୧୦ ବର୍ଷ କାରାବାସ); ପରଶ୍ୱୀହରଣର ସଜ୍ଜା ୪୧୭ ଦଫାରେ
ଓ ଦଣ୍ଡ (୫ ବର୍ଷ କାରାବାସ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି । ଦୁର୍ନାମ ହାସ
କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଜ୍ଜତ ବା ସୁନାମ ହାନି ଘଟାଇବା ଅପରାଧ
(Defamation) ୪୧୧ ଦଫାରେ ଓ ତହିଁର ଦଣ୍ଡ (୨ ବର୍ଷ
କାରାବାସ) ୪୦୦ ଦଫାରେ ଅଛି । କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀର ଇଜ୍ଜତ ନେବାପାଇଁ
ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ମଧ୍ୟ ୩୫୪ ଦଫାରେ ଗୋଷ୍ଠି ଗୁରୁତର
ଅପରାଧ (ଦଣ୍ଡ ୨ ବର୍ଷ କାରାବାସ) ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହୋଇଅଛି ।]

ଇଜ୍ଜତଦାର୍—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଆ. ଇଜ୍ଜତଦାର୍)—ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ—
Ijatdār Honourable.

ଇଜ୍ଜତଦାର

ଇଜ୍ଜତଦାର

ଇଜ୍ଜତଦାର୍—ଦେ. ବି.—ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଜାୟ ରଖିବା ଅଭିରଣ—

Ijatdāri Maintenance of one's honour intact.

ଇଜ୍ଜତଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନିର ଯତ୍ନ ପୂରଣ କରିବା—
Ijatdebā 1 To redress one's insult.

୨ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷା କରିବା—

2 To save a man from disgrace

ଇଜ୍ଜତନେବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାନି କରିବା; ବେଇଜ୍ଜତକରିବା—
Ijatnebhā 1. To dishonour a person

ଇଜ୍ଜତନେବା ୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ସତ୍ତା ନାଶ କରିବା—

ଇଜ୍ଜତନେବା 2. To outrage the modesty of a
woman; to dishonour a woman.

ଇଜ୍ଜତମହତ—ଦେ. ବି (ଆ. ଇଜ୍ଜତ ଓ ସ. ମହତ୍ତ୍ୱ)—ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା—
Ijatmahata Honour; respect.

ଇଜ୍ଜତଯିବା—ଦେ. ବି—୧ । ମହତ୍ତ୍ୱ ହାନି ଘଟିବା—

Ijatjibā 1. Loss of honour.

ଇଜ୍ଜତଯାହତ ୨ । ସ୍ତ୍ରୀର ସତ୍ତା ନାଶ ଘଟିବା—

ଇଜ୍ଜତଯାହତ 2. Loss of a woman's chastity.

୩ । ସୁନାମ ନଷ୍ଟ ହେବା; କଳଙ୍କ ରଚନା ହେବା—

3 Defamation.

ସାମାନ୍ୟ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୂରତ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବଦ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଚୈତ୍ରସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାପୁର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସଥାକ୍ଷରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର । ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାପୁର ବେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ବି' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଇକବିଂସର—ଦେ. ବିଶ—୧ । ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନକର—
Ijatsarā 1. Disgraceful.
(ଇକବିଂସରେଇ—ଶୁ) ୨ । ଯେ ଅନ୍ୟର ସମ୍ମାନ ହାନି କରେ—
2. Disgracing another.

ଇକବି ସରିବା—ଦେ. ବି—ଇକବି ଯିବା (ଦେଖ)
Ijat saribā Ijat jibā (See)

ଇକବି ସାରିବା—ଦେ. କି—ଇକବି ନେବା (ଦେଖ)
Ijat sārībā Ijat nebā (See)
ଇଞ୍ଜତଲଂଘ୍ୟା
ଇଞ୍ଜତଲେନା

ଇକବି ହାନି—ଦେ. ବି. (ଅ. ଇକବି ଓ ସଂ. ହାନି)—
Ijat hāni ୧ । ଅପମାନ—1. Dishonour; disgrace.
୨ । ସମ୍ମାନନାଶ—2. Loss of honour.

ଇକବି ହୁରୁମତ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ସହଚର)—ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା—
Ijat hurumat Honour; regard.

ଇକତି—ଦେ. ବିଶ (ଅ. ଇକତି)—ଇକତିଦାର; ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ—
Ijati Honourable.
ଇଞ୍ଜତୀ
ଇଞ୍ଜତୀ

ଇକତିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଇକତି)—ଇକତି (ଦେଖ)
Ijatiā Ijati (See)

ଇକରା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇକରା)—ସାମୟିକ ପକ୍ଷ; ଇକରା—
Ijarā Temporary lease.
ଇଜାବା
ଇଜାରା

ଇକରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; କଟକ) ବି—ଉଚ୍ଚିକାର—
Ijarāe Execution of decree
(ଯଥା—ଇକରା ମକଦ୍ଦମା ୧୧ ନମ୍ବର ସନ ୧୯୩୦ ।)

ଇକରା କବୁଲିୟତ—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଇକରାଦାର ଜମିଦାର ବା
Ijarā kabuliyat ମାଲିକଙ୍କଠାରୁ ପକ୍ଷ ପାଇବା ପରେ ତାଙ୍କୁ
ଇଜାରାକବୁଲିୟତ ଲେଖିଦେବା ସ୍ୱାକାରପତ୍ର—A farming
ଇଜାରାକବୁଲିୟତ counter lease.

ଇକରାଜମା—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଇକରାଦାର ମାଲିକକୁ ଦେବା ନିର୍ବାରିତ
Ijarājamā ଖଜଣା—Annual rent paid by a
ଇଜାରାଜମା farmer to the owner
ଇଜାରାଜମା

ଇକରାଦାର—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ସାମୟିକ ପକ୍ଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ—
Ijarādāra Temporary leases.
ଇଜାରାଦାର
ଇଜାରାଦାର

ଇକରା ଦେବା—ଦେ. କି—ସାମୟିକ ପକ୍ଷ ଦେବା—To grant a
Ijarā deba temporary lease or permit.

ଇଜାବାଦେଘ୍ୟା
ଇଜାରାଦେନା

ଇକରା ନେବା—ଦେ. କି—ସାମୟିକ ପକ୍ଷ ନେବା—To take a
Ijarā nebā temporary lease or permit.

ଇଜାରାଲଂଘ୍ୟା
ଇଜାରାଲେନା

ଇକରାପତ୍ର—ଦେ. ବି—ସେହି ପକ୍ଷରେ ଭୂସ୍ୱାମୀ ରଇତକୁ ଇକରା
Ijarāpatṭā ଲେଖି ଦିଏ—Document granted by
ଇଜାବାପତ୍ର the landlord for the temporary
ଇଜାରାପତ୍ର use of a certain tract of land.

ଇକଲ୍ଲସ୍—ବୈଦେ. ବି—ଏକଲ୍ଲସ୍ (ଦେଖ)
Ijalās Ejalās (See)

ଇକହାର—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଏକହାର)—
Ijahāra ୧ । ଏକଲ୍ଲ; ହାକିମଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ—
ଏକହାର 1. Complaint.

ଇଞ୍ଜାହାର, ଇଞ୍ଜାହାର ୨ । ଆକାରେ ପୁଲିସ୍ ନିକଟରେ ଦେବା ଅପରାଧର
ଞ୍ଜର—2 First information lodged
before a police officer at the Thānā.

ଜମାଦାର ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ଇକହାର ବଲମ ବଦ କର ପକାଇଲେଣି ।

ସକାରମୋହନ. ବ୍ରହ୍ମପୁରଠାରୁ ।

ଇକହାର କରିବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି ହାକିମଙ୍କ ନିକଟରେ
Ijahārakaribā ଅଭିଯୋଗ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା—To file a
ଏକହାର କରିବା complaint before an officer.

ଇଞ୍ଜାହାରକରନା ୨ । ଆକାରେ ଏକଲ୍ଲ ଦେବା—
2. To lodge information before
Police.

ଇକହାର ଦେବା—ଦେ. କି—ଇକହାର କରିବା (ଦେଖ)
Ijahāra debā Ijahāra karibā (See)

ଏକହାର ଦେଘ୍ୟା
ଞ୍ଜାର ଦେନା

ଇକହାର ନେବା—ଦେ. କି—ପୁଲିସ୍ ଏକଲ୍ଲକାରୀର କଥାକୁ ନିଜ
Ijahāra nebā ଭାରତ ଆଦିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା—
ଏକହାର ଲଂଘ୍ୟା (Police) To record the first informa-
ଞ୍ଜାର ଲେନା tion given by the informant at
the Police Station.

ଇକହାରୀ—ଦେ. ବିଶ—ସେ ଇଞ୍ଜାହାର ଦିଏ—
Ijahārī One who lodges the 1st information
ଏକହାରୀ before the Police.
ଞ୍ଜାହାରୀ

ଇକାଦ୍—ବୈଦେ. ବି (ପା.)—ମାପରେ ଜଣାପଡ଼ିବା ଅତିରିକ୍ତ ଭୂମି—
Ijād Excess land.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଓ, ଓ, ଓ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଌ	ଐ	ଓ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଢ

ଇଜ୍ଜାନଗର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ବିଜୟନଗର)—ବିଜୟନଗର (ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ-
Ijānagara ପ୍ରଦେଶ)—Bijayanagaram in
Madras presidency.

ଇଜାର୍—ବୈଦେ. ବି (ଫା)—ହୁରୁଲା ପାଉଁଶିଆ—
Ijār Loose trousers; breeches; pantaloons
ইজার
इजार

ଇଜାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଇଜାର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ijār etc Ijār etc (See)

ଇଜିଚେୟାର୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଆସନ ଚଉକ—
Ijicheyār Easy chair.

ଇଜିପ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ)—ଅଗ୍ରିକା ମହାଦେଶର ପୂର୍ବ୍ୟାଂଶରେ ଥିବା
Ijīpt ଦେଶବିଶେଷ; ମିଶର ଦେଶ—Egypt.
ইজিপ্ত
मिअ

ଇଜେକ୍ଟମେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଉଠାଇ ବା ଉଠାଦାରକୁ
Ijektment ଜମିରୁ ବା ଘରୁ ଉଠାଇ ଦେବା—
Ejectment.

ଇଜେକ୍ଟମେଣ୍ଟ୍ ସୁଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇଜେକ୍ଟମେଣ୍ଟ୍ ସୁଟ୍)—
Ijektment suit ଉଠାଇ ବା ଉଠାଦାରକୁ ଜମିରୁ ବା ଘରୁ
ଉଠାଇ ଦେବା ପାଇଁ କରାଯିବା ମକଦ୍ଦମା—
Ejectment suit.

ଇଜେର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା)—ଇଜାର (ଦେଖ)
Ijer Ijār (See)

ଇଜ୍ଜତ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଇଜ୍ଜତ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ijjat etc Ijat etc (See)

ଇଜ୍ଜତି—ଇଜ୍ଜତି (ଦେଖ)
Ijjati Ijati (See)

ଇଜ୍ଜତିଆ—ଇଜ୍ଜତିଆ (ଦେଖ)
Ijjatiā Ijatiā (See)

ଇଜ୍ଜାଲ—ସ. ବି. (ଇଉ + ଜଳ; ଏହି ଗଛ ପାଖରେ ଜଳ ବହେ ଓ
Ijjala ପାଣି ଜଳରେ ଏ ଗଛ ବେଶି ହୁଏ ବୋଲି)—
୧ । ହିଞ୍ଜାଲ (ଦେଖ)

1. Hiñjala (See)

ଉତ୍ତାମ ରତନ ପ୍ରଭୃତି ବେଳ କଳା

ଉତ୍କଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କଳ୍ପକ ବୁଦ୍ଧି । ଶ୍ୟାମାଥ. ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ।

୨ । ନିଚୁଲ (ଦେଖ)

2 Nichula (See)

ଇଜ୍ୟା—ସ. ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + କର୍ମ. ଯ)—
Ijya ୧ । ପୂଜ୍ୟ—1. Worshippable; worthy of
(ଇଜ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) respect.
୨ । ଗୁରୁସ୍ଥାନୀୟ—2. In the position of one's
elder.

ବି—୧ । ସ୍ୱରାଶ୍ରୟୀ, ବୃହସ୍ପତି—

1. A name of Bruhaspati.

୨ । ବିଷ୍ଣୁ—2. A name of Bishpu.

ଇଜ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଯଜ୍ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା + କର୍ମ. ଯ + ଯା.
Ijyā ଥା)—ଇଜ୍ୟାର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Ijya.

ବି—୧ । ପୂଜା—1. Worship

୨ । ଦାନ—2. Gift

୩ । ଯଜ୍ଞ—3. Vedic sacrifice.

୪ । ହୋମ—4. Oblation unto fire.

୫ । ଗୋରୁ—5 Cow.

୬ । କୁଟ୍ସିନୀ—6. A procuress; bawd

ଇଜ୍ୟାଶିଳ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଇଜ୍ୟା = ଯଜ୍ଞ + କାର୍ଯ୍ୟାର ପ୍ରବୃତ୍ତି
Ijyāśīla ଦେବା ଅର୍ଥରେ ଶୀଳ)—ସେ ପୁନଃ ପୁନଃ ଯାଗ
କରନ୍ତି; ଯାଜକ—(a person) Frequently
performing sacrifices.

ଇଜ୍ଘାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଇଜ୍ଘାର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ijhāra etc Ijahāra etc (See)

ଇଞ୍ଚ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇଞ୍ଚ)—ଏକ ଚୁରୁଲ ପରିମାଣ; ପ୍ରାୟ ଦୁଇ
Incha ଅଙ୍ଗୁଳ ପରିମାଣ; ଗୋଟିଏ ପଇସାର କ୍ୟାସର ପରିମାଣ—
ইঞ্চ
इंच

Inch.

ଇଞ୍ଚକିଆ—ଦେ. ବି. ଏକଇଞ୍ଚପରିମିତ—

Inchakiā Measuring one inch

ଇଞ୍ଚଡ଼—ଦେ. ବି—କସିପଶସ; ପ୍ରଣସକଠା—

Inchardā Young jack-fruit

ଇଞ୍ଚଡ଼ା—ଦେ. ବି—କସିପଶସ—Young jack-fruit.

Inchardā

ଇଞ୍ଚାରାବିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଖାରିବା (ଦେଖ)

Incharāibā Ukhāribā (See)

କଥା ମାତ୍ର ଇଞ୍ଚାରବନ୍ ।

ଇଞ୍ଚିକିଆ—ଦେ. ବି. ଇଞ୍ଚକିଆ (ଦେଖ)

Inchikiā

Inchakiā (See)

ଇଞ୍ଜାଙ୍କ ସନ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ. ଇଞ୍ଜାଙ୍କ ଉପା)—

Injānsan ଅଦାଲତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଞ୍ଜା; ନିଷେଧ ଅଞ୍ଜା—

Injunction.

ଇଞ୍ଜାନ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଅଞ୍ଜନ)—କଞ୍ଜଳ (ଦେଖ)

Injana

Kajjala (See)

ଇଞ୍ଜାଲ—ଦେ. ବି—ହିଞ୍ଜାଲ (ଦେଖ)

Injala

Hiñjala (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ୱାଭାବେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନିତ ବୋଲି କହିବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱାଭାବେ ଓ ଗୋଟିଏ ଲେଖକ ଏ ଲେଖକଙ୍କରେ ଏ ମଧ୍ୟ, ଲେଖକ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନିତ ବୋଲି ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱାଭାବେ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା :— 'ଗାଠ' ଏ ଚିହ୍ନିତ 'ଗାଠ' ଗୋଟିଏ 'କଥ' ଏ ଚିହ୍ନିତ 'କଥ' ଗୋଟିଏ 'ବନ୍ଧୁ' ଏ ଗାଠିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅନ୍ଧା' ଏ ଗାଠିଲେ 'ଅନ୍ଧ' ଗୋଟିଏ; 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧ' ଏ ଗାଠିଲେ 'ଅନ୍ଧବନ୍ଧ' ଗୋଟିଏ ।

ଇଞ୍ଜାମ୍—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ—(ଆ. ଇନ୍, ଜାମ୍=ବ୍ୟବସ୍ଥା) —

Itjām

ଅଞ୍ଜାମ୍ (ଦେଖ)

Añjām (See)

ସାମାନ୍ୟ ଅନେକ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍‌ରୁ ବସ୍ ଫୋନ୍ କର୍ମ
ଇଞ୍ଜାମ୍ କର ଅସିଲେଣି । ପଲ୍ଲୀମେନ୍‌ରୁ ଗଲୁସ୍‌ରୁ ।

ଇଞ୍ଜିନ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ. ଏଞ୍ଜିନ୍)—୧ । କଲ; ଯନ୍ତ୍ର—

Itjin

1. Engine

ଇଞ୍ଜିନ୍ ୨ । ରେଳଗାଡ଼ିକୁ ଟାଣିବା କଲ—2. Railway engine.

ଇଞ୍ଜିନ୍ ୩ । ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ବାୟୁ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଦିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବଳ
ଯାନାଦିକୁ ଚାଳିତ କରେ—3. Steam or electrical engine.

ଇଞ୍ଜିନ୍‌ରୁମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏଞ୍ଜିନ୍‌ରୁମ୍)—

Itjin rum

ଜାହାଜ ଓ କାରଖାନାକୁ ଚଳାଇବା ଯନ୍ତ୍ରର ବଳ-
ଜାତକାରୀ ଯନ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ଘରେ ଥାଏ—Engine-room
of a ship or workshop.

ଇଞ୍ଜିନିୟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏଞ୍ଜିନିୟର)—

Itjinmar

ଶିଳ୍ପକାର୍ଯ୍ୟ ଓ କଲ କାର୍ଯ୍ୟ ପରଦର୍ଶକ କର୍ମୀଙ୍କୁ—

ଇଞ୍ଜିନିୟର

Engineer

ଇଞ୍ଜିଲ୍ ଦେ. ବି—ବାଇବେଲ ପୁସ୍ତକର ନୂତନ ସମ୍ଭାଷଣ—

Itjila

The Gospels; the New Testament.
(Rev Wilkins କ ପାଣ୍ଡୁଲିପି)

ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍)—

Itjeksan

ଅଳ୍ପ ପ୍ରତିକାର ନିମିତ୍ତ ଦେହ ଫୋଡ଼ି ବୋଲି
ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଶରୀରରେ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ—Injection.

ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍

ଇଚ୍ଚର—ସଂ. ବି. (ଇଚ୍=ଇଚ୍ଛା + ଚର ଥାଉ=ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Itchara

ଯେ ଇଚ୍ଛାଅନୁସାରେ ଯିବା ଅସିବା କରେ; ଯାହାକୁ
କେହି ବାକି ରଖେ ନାହିଁ)—ସର୍ବ୍ବଭୃଷ୍—Bull

ଇଟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇଟ୍ଟକ; ଏହା ଇଟାପରି ନାଲିଆ ଥିବାରୁ)—

Ita

ଚକ୍ଷୁମୟ ଓ କକଡ଼ାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡପାଖେ ଥିବା ଲାଲ ଟାଣୁଆ
ସ୍ୱସ୍ତାଦୁ ମ.ସଂସଂ—Red solid pieces of fat in
the head of shrimp or crab.

ଇଟାଲୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇଟାଲ; ଏହାର ଫୁଲ ଇଟାବର୍ଣ୍ଣର ଥିବାରୁ)—

Italā

(ରଙ୍ଗ ଓ ହଳଦିଆ ଅର୍ଥାତ୍ ଫୁଲ; ଏଥିରେ ମାଲସେ ମାଲ
ଖୁଣ୍ଟି କୁଡ଼ାରେ ବାନ୍ଧନ୍ତି ।)

ଅର୍ଥାତ୍ ୨ (ଦେଖ)

Aañlā 2 (See)

ଇଟାଲୀ ଗଲ ବହୁଶୀ ମଞ୍ଜୁର ।

କବିମୂର୍ତ୍ତି. ସଙ୍ଗୀତ ।

[ଦ୍ର—ଅର୍ଥଲେଇ ଫୁଲ ଦୁଇ ଜାତିର—କଲା ଅର୍ଥଲେଇ ଓ ଇଟାଲୀ
ଅର୍ଥଲେଇ; କଲା ଅର୍ଥଲେଇ ଫୁଲର ବର୍ଣ୍ଣ ମାଲ ବା ଶ୍ୟାମଳ ଓ
ଇଟାଲୀ ଅର୍ଥଲେଇ ଫୁଲ ଇଟାଲିଆ ନାଲି ।]

ଇଟା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ସବ—ଏହିଟା (ଅନାଦରଥକ)—

I tāk

This (thing or person)

ଇଟା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇଟ୍ଟକ)—୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅକାରବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ

I tāk

ମୃତ୍ତିକା ପିଣ୍ଡ—1 Brick

ଇଟ୍, ଇଟ୍

[ଦ୍ର—କାଦୁଅରେ ଗଢ଼ା କାନ୍ଥ ଓ ଶୁଭ ଅପେକ୍ଷା

ଇଟ୍

ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଚକଟା ମାଟି ବହୁକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଓ
ମଜବୁତ ହୁଏ । ଏଥିଯୋଗୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ପଥର ମିଳିବାର
ସୁବିଧା ନ ଥାଏ ସେଠାରେ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଲୋକେ
ଇଟା ତିଆରି କରି ତହିଁରେ କୋଠା, ଦେଉଳ, ଶୁଭ ଆଦି
କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି ଓ ୩ । ୪ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ନିର୍ମିତ ଇଟା
ଏବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅକ୍ଷର ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ମାଟିକୁ ଚକଟି
ତାକୁ ଶୁଖିରେ ତାଳି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅକାରରେ ଇଟା ଗଢ଼ାଯାଏ ଓ
ଅସ୍ଥାୟୀ କାମପାଇଁ ସେ ଇଟାକୁ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ କାନ୍ଥରେ
ଲଗାନ୍ତି । ଏହାକୁ କଞ୍ଚା ଇଟା କହନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସ୍ଥାୟୀ କାମପାଇଁ
ତାକୁ ଉଷ୍ଣରେ ପୋଡ଼ି ପକା ଇଟା କରାଯାଏ । ଶୁଭ ଉପରେ
ପକାଇବାକୁ ସାଧାରଣ ଇଟା ଅପେକ୍ଷା ପାତଳା ଓ ବଡ଼ ଆକା-
ର 'ଟାଇଲ୍' ତିଆରି କରାଯାଏ । ଚିକଟା ମାଟିର ଇଟା
ପୋଡ଼ିଲେ ଫାଟିଯାଏ; ସେଥିପାଇଁ ମାଟି ସଙ୍ଗେ ବାଲି ମିଶାଇ-
ବାକୁ ହୁଏ ।]

୨ । ଇଟାଲୀ (ଦେଖ)

2. Italā (See)

ଇଟାଗୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି.—ନିଅଁ ଓ ସଡ଼କ ଆଦିରେ ବଛାଯିବା ପାଇଁ ଛୋଟ

Itāgundi

ଛୋଟ କରାଯାଇଥିବା ଇଟା ଖଣ୍ଡ, ଫୁଆ—Small
brick-bits used in metalling or roofing.

ଇଟାଚୁନା—ଦେ. ବି—ସୁରୁକ ଲୁଟା ହୋଇଥିବା ଇଟା ଚୁନା (ଏହା

Itāchunā

ଚୁନ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଇଟା ଗଢ଼ିନିରେ ଲାଗେ)—

ସୁରୁକୀ

Soorki; brick-powder.

ସୁରୁକୀ

ଇଟାଛାଣି—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ଶୁଖିରେ ଚକଟା ମାଟି ଫୁଲ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

Itāchhāñcha

ଅକାରର ଇଟା ଗଢ଼ା ହୁଏ—Brick-mould.

ଇଟାଜାଲିମାରିବା—ଦେ. ବି—(ଇଟାଛାଣି ଅକ ରାସା)—ଶୁଖିରେ କଞ୍ଚା-

Itājālimāribā

ଇଟା ଗଢ଼ା ସରିଲା ପରେ ଯୋଡ଼ାହେବା ପୂର୍ବରୁ
ଇଟିଏ, ଜାଲି, ଦେଝା ଶୁଖାଇବା ଓ ଗଣିବା ପାଇଁ ଫାଙ୍କ ରଖି ତାକୁ

କାନ୍ଥ ଅକାରରେ ବଢ଼ାଇବା—To arrange unbaked

bricks in heaps.

ଇଟା ପକାଇବା—ଦେ. ବି—ମାଟିକୁ ଚକଟି ଶୁଖି ହାତ ଇଟା ପ୍ରସ୍ତୁତ

Itāpakāibā

କରିବା—To lay bricks.

ଇଟାପକା

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଇଟାଭଟି—ଦେ. ବ.—ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ଇଟା ସଜିତ ହୋଇ
Iṭṭabbhāṭi ଘୋଡ଼ା ହୁଏ—Brick kiln

ଇଟାଭାଟି
पजावा; भाटि

ଇଟାମାଟି—ଦେ.ବ. (ସଂ. ଇଷ୍ଟକ ମୃତ୍ତିକା — ଇଟା ଇଆଇପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ
Iṭṭamāṭi ବାଲିଆ ଦୋରସା ମାଟି—Sandy earth fit for
layings bricks from

ଇଟା ଲଦିବା—ଦେ. କି—ଉତ୍ତମରୂପେ ଶୁଷ୍କଗଲାଉ ଇଟାକୁ ନେଇ
Iṭṭa ladibā ମଝିରେ ଓ ତଳେ ଚୁଲି ପାଇଁ ଫାଙ୍କ ରଖି ଭାଟି
ଇଟିନା ଅକାରରେ ରଖିବା କରବା—To arrange
bricks in a kiln.

ଇଟା ଲାହିମାରିବା—ଦେ. କି—ଶୁଷ୍କରେ ପକାଯାଇଥିବା ଇଟାର ଉପର
Iṭṭa lāhimāribā ଓ ତଳକୁ ପାଦିଆରେ ତାଣ୍ଡି ସମତୁଲି
ନାହିଯାବା କରବା—To scrape the faces of the
bricks laid in the mould.

ଇଟାଲି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଇଷ୍ଟକ; ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣ ଇଟାପରି)—
Iṭṭali ଏକ ପ୍ରକାର ଫକା ନାଲିଫୁଲ; ଇଟାଲ; ଅର୍ଥାତ୍ (ଦେଖ)
Aaṇṇṇṇ (See)

ଇଟାଲି—ବୈଦେ. ବ. (ନାମ)—ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଦେଶବିଶେଷ;
Iṭṭali ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ଅଲ୍ପସ୍ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ
ଭୂମଧ୍ୟସାଗର । ଏହାର ରାଜଧାନୀ ରୋମ ନଗର—Italy

ଇଟାଲିଆ—ଦେ. ବର୍ଣ୍ଣ—୧ । ଇଟା ପରି ଫକା ରଙ୍ଗଯୁକ୍ତ—
Iṭṭaliā 1. Of the colour of brick

ନାମେ ଇଟାଲିଆ ଫେଲ ଚରଣ
ଯେହେତୁ ଇଟା ହୁଏ କେଶର ସ୍ପର୍ଶ । ଅଳସୁବନ୍ତ ସେହୁଦୀପଦା ।

୨ । ଇଟା ପରି ଟାଣୁଆ—2 As hard as brick.

ଇଟାଲିୟା—ଦେ. ବର୍ଣ୍ଣ—ଇଟାଲି ଦେଶୀୟ—
Iṭṭaliya Italian

ଇଟାସୁନା—ଦେ.ବ.—କିଆଁରେ ତରଳା ହୋବା ପରେ ଇଷ୍ଟକାକାରରେ
Iṭṭasunā ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ସୁନା ଖଣ୍ଡ—
Nuggets of gold

ଇଟିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବ—ଇଟିଆ (ଦେଖ)
Iṭṭiā Iṭṭiā (See)

ଇଟିକାର—ଦେ. ବ (ମାଦୁଳା ପାଞ୍ଜିରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଯୋଦ୍ଧା—
Iṭṭikāra Warrior.

ଇଟିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବ—ଇଟିଆ (ଦେଖ)
Iṭṭiā Iṭṭiā (See)

ଇଠାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ଓ କଟକ). ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ସ୍ଥାନ)—
Iṭṭhāi Here; in this place.

ଇଠାଫାଲ—ଦେ. ବ—ଲୁଗା ଅଦି ସପା କରବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ
Iṭṭhāphala ଏକ ଜାଗମ୍ବ ଫଳ; ଇଠା—
The soap-nut.

ଇଠି—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ ଓ କଟକ). ଅ—ଏଠାରେ; ଏହି ସ୍ଥାନରେ—
Iṭhi Here; in this place.

ଇଠିନି—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ ଓ କଟକ) ଅ—(ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ସ୍ଥାନ)—
Iṭhinି ଇଠାଇଁ (ଦେଖ)
Iṭhāiṇi (See)

ଇଠିନି—ପ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ ଏତଦ୍ ଓ ସ୍ଥାନ)—ଇଠାଇଁ (ଦେଖ)
Iṭhinି Iṭhāiṇi (See)

ଇଠିନି—ପ୍ରା. ସବ୍‌ନାମ (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ସ୍ଥାନ)—ଇଠାଇଁ (ଦେଖ)
Iṭhinି Iṭhāiṇi (See)

ଇଠିନି ସିଠିନି—ପ୍ରା. ଅ—୧ । ଏଠାରେ; ସେଠାରେ—
Iṭhinି siṭhinି 1 Here and there.

ଏଥାନେ ଓଥାନେ ୨ । ସବୁ ସ୍ଥାନରେ—
ଇତତତ; ଈଧର ଓଧର 2. At all places.

ଇଠିନି ସିଠିନି ହେବା—ଦେ. କି.—ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ
Iṭhinି siṭhinି hebā ଯିବା ଅସିବା କରବା—To move
ଏଥାନେ ଓଥାନେ ହେବା from one place to another;
ଈଧର ଓଧର ହେବା not to remain stationary
at one place.

ଇଡ଼ା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଇଲ ଧାତୁ=ଯିବା +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Iṭṭā ୧ । ପୃଥିବୀ—1 The earth.

୨ । ଧେନୁ—2. Cow

୩ । ବାଣୀ—3. Speech

୪ । ଉତ୍ସ—4. Speed.

୫ । ଶରୀରର ବାମ ଭାଗରୁ ଉତ୍ସ ଓ ବାୟୁ ବାହକୀ ନାଡ଼ି-
ବିଶେଷ—5. An artery or nerve said to
run on the left side of the spinal
chord conveying the vital
spirit of the body.

[ପ୍ର—ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ମେରୁଦଣ୍ଡର ବାମ ପାଖରେ ଇଡ଼ା
ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପାଖରେ ପିଙ୍ଗଳା ଓ ମଧ୍ୟରେ ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି ଓ
ସେହି ସବୁ ନାଡ଼ି ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବାୟୁ ନାକ ବାଟେ ଯିବା ଅସିବା କରୁ-
ଥାନ୍ତି । ଇଡ଼ା ନାଡ଼ିକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ନାଡ଼ି ଓ ପିଙ୍ଗଳାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟନାଡ଼ି ମଧ୍ୟ
ବୋଲି ଯାଏ । ବାମ ନାସାବାଟେ ନିଶ୍ବାସ ଯିବା ଅସିବା କଲ୍ଲ-
ବେଳେ ଇଡ଼ା ନାଡ଼ି, ଦକ୍ଷିଣ ନାସା ବାଟେ ନିଶ୍ବାସ ଯିବା ଅସିବା
କଲ୍ଲବେଳେ ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ି ଓ ମୁଣ୍ଡ ନାକରେ ସମାନ ଭାବରେ
ନିଶ୍ବାସ ଯିବା ଅସିବାବେଳେ ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ିର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଥାଏ । ଇଡ଼ା
ନାଡ଼ିରେ ନିଶ୍ବାସ ଯିବାବେଳେ ଶୋଇବ, ପ୍ରସାଦ କରବ ଓ
ପିଙ୍ଗଳାରେ ନିଶ୍ବାସ ଯିବାବେଳେ ଖାଇବ, ଝାଡ଼ା ଫେରିବ ଓ
ସୁଷୁମ୍ନାରେ ନିଶ୍ବାସ ଯିବାବେଳେ ଯୋଗସାଧନ କରବ ।]

ଇଢ଼ର ଜିନର ବଣ ଇଢ଼ର । ଭଞ୍ଜ—ପ୍ରେମସଂଧ୍ୟାନ୍ଧ୍ୟ ।

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ସ୍ୱାଦେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିତ୍ତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗଣା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକ । ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ନୁହେଁ । ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଘେନେ ଏ ଘୋଷାଦେଶରେ ୨ ମତର, ଘୋଷ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାନ୍ତମେ ଚିତ୍ତର ଚରଣର । ତା'ର ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଘୋଷାଦେଶରେ । ଗଣା — 'ବାଦ' ନ ମିଳେ 'ବାଦ' ଘୋଷରେ: 'କଥ' ନ ମିଳେ 'କଥ' ଘୋଷରେ: 'ବନ୍ଧୁ' ନ ମିଳେ 'ବନ୍ଧୁ' ଘୋଷରେ: 'ଅନ୍ଧା' ନ ମିଳେ 'ଅନ୍ଧ' ଘୋଷରେ: 'ଅଲକର' ନ ମିଳେ 'ଅଲକର' ଘୋଷରେ: 'ବେଟେ' ।

୨ । ଏହିଠାରେ ଅବସାନ ଓ ସମାପ୍ତି ହେଲା—

2. It ends; thus far and no further; here ends the matter; conclusion; finish.

ଇତି କଥାରେ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଭବ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନ ଅନ୍ତରା—ପ୍ରାଚୀ ଭବ୍ୟାୟ ।

୩ । ଏହିପ୍ରକାର—3. In this manner

୪ । ଏତିକିମାତ୍ର—4. This much; so much

୫ । ଏହା; ଏହି; ଏହିପରି—5. This, thus.

ସେନ୍ତେ ନାଶେ ଶୋବ ମୋହ; ଇତି ସବୁକି ଚାନ୍ଦ କହ—କରାଧା. ଭଗବତ ।

ଦେ. ବି—୧ । ସମାପ୍ତି—1 Conclusion

୨ । ଶେଷ—2 The end; finish.

[ଦ୍ର—ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ 'ଇତି' ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—ସ୍ୱରୂପ, ସାମ୍ବିଧି, ବିବକ୍ଷାନ୍ୱୟମ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅବଧାରଣ, ହେତୁ, ପ୍ରକାର, ପ୍ରକର୍ଷ, ସମାପ୍ତି ଓ ଉପକ୍ରମ । ସମାପ୍ତି ଶେଷରେ ଇତି ବା ନିବେଦନ ଇତି ଲେଖାଯାଏ । ଏହାର ଅର୍ଥ ମୋର ଯାହା କହିବାର ଥିଲା ତାହା ଏହିଠାରେ ଶେଷ ହେଲା ।]

ଭୂକଥା—ସ. ବି ଶ୍ରୀ (ଇତି = ଏହି + କଥା, କଥା ଏତିକି;

Iti kathā ବସ୍ତୁତଃ ଏଥିରେ କୌଣସି ସାର ନାହିଁ)—

ଉପକଥା; ବୃଥା କଥା; ନିରର୍ଥକ କଥା; ଅର୍ଥହୀନ ବାକ୍ୟ—
Unmeaning or nonsensical discourse;
meaningless jargon.

ଇତି କରବା—ଦେ. କି—(କୌଣସି ବିଷୟ) ଶେଷ କରବା—

Itikaribā To finish; to end; to stop; to

ହିତିକବା conclude (a matter)

ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ସ. ବି. (ଇତି = ଏହି + କର୍ତ୍ତବ୍ୟ = କରିବା ଉଚିତ) —

Itikarttabya ୧ । କୌଣସି ବିଷୟ ବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାହା

(ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟତା—ବି) ଯାହା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା କରିବା ଉଚିତ—

1. That which is proper or necessary
to be done, necessary (acts)

୨ । କୌଣସି ବିଷୟ କରିବାକୁ ହେଲେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଯାହା
କରିବାକୁ ପଡ଼େ—2. That which has to
be done as an adjunct to a work

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ—

1. Duty; obligation

୨ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ—

2 Decision as to what to do and
what not to do.

ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟତା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ + ଶବ୍ଦ. ତା) —

Itikarttabyatā ୧ । ଏହାହିଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଉଚିତ ଶ୍ରେଣୀ—

1 Fitness or propriety of an act,

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅବ୍ୟବଶ୍ୟକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
କାର୍ଯ୍ୟ; ବାଧ୍ୟତା—2. Necessary duty;
obligation.

୩ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ଉଚିତ କର୍ମ—

3. Any proper or necessary measure.

ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ—ସ. ବି. ପୂ (୨ମା ତତ୍; ଇତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ

Itikarttabyabimurkta କମ୍ପୂତ) —

(ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତା—ଶ୍ରୀ) ଉପସ୍ଥିତ ଘଟଣାରେ କଅଣ କିପରି

କରିବା ଉଚିତ ଏହା ଜିଣିଷ୍ଟ କରିବାରେ ଅସ୍ଥିରତା—

At a loss; not knowing what to do;
confounded as to the mode of proce-
dure.

ଇତିବୃତ୍ତ—ସ. ବି. (ଇତି = ଏହି ପ୍ରକାର + ବୃତ୍ତ = ବସ୍ତୁତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ) —

Itibrutta ୧ । ଇତିହାସ; ପୁରାତନ; ଅଗତବୃତ୍ତ—

1 History.

୨ । ବର୍ଣ୍ଣନା—2. Description.

୩ । ଘଟଣା—3 Event; occurrence.

ଇତିମଧ୍ୟ—ସ. ଅ. (ଇତି + ମଧ୍ୟ) —

Itimadhye ୧ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ; ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ—

ଇତିମଧ୍ୟେ 1. Meanwhile; in the mean
इतनेमे time.

୨ । ଏହି ଅବସର ମଧ୍ୟରେ—

2. In the interval.

ଇତିହ—ସ. ଅ. (ଇତି = ଏହିପରି + ହ = ସମାବୃତ) —

Itiha ୧ । ଗଳ୍ପ—1 Story

୨ । ପୁରାତନ କଥା; କମ୍ପଦନ୍ତା; ପରମ୍ପରାଗତ ବଚନ —

2 Tradition; old stories; legend.

୩ । ଜନଶ୍ରୁତି—3. Rumour; hearsay

୪ । ପ୍ରବଚନ, ଗଣ—4. Adage; proverb

ଇତିହା—ସ. ଅ—ଇତିହ (ଦେଖ)

Itihā

Itiha (See)

ଇତିହାସ—ସ. ବି. (ଇତିହ = ପୁରାତନ କଥା + ଅସ୍ ଥାତୁ = ହେବା +

Itihāsa ଅଧିକରଣେ. ଅ; ଯହିଁରେ ପରମ୍ପରା ଗତ
ଉପଦେଶ ଥାଏ—

୧ । ପୁରାତନ; ଇତିହାସ; ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନାସ୍ୱରୂପ—
ଗ୍ରନ୍ଥ—1. History

୨ । ପୁରାତନ ଉପାଖ୍ୟାନ—2. Legend; story.

ଇତି ହେବା—ଦେ. କି—ସମାପ୍ତ ହେବା; ସରିବା—

Iti hebā

To end; to come to a close.

ଭାର ପତା ଇତି ହେଲା—କୃତ୍ତଳାବ୍ୟାସ ନୟନା ।

ଇତୁରୁଡ଼ି—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ନାମ—ଫଳକଣ୍ଠକ) —

Itururūdi ଏକ ନାମାୟ ଲତା ଅର୍ଜାଦ ବର୍ଗର ବନ୍ୟ ବେହୁଣୀ

ହାଗଣାବୀଟି; ବିଶେଷ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁଲୁରୁ କ୍ଳେର ଚର ଭଲ ଯୋଡ଼ି

ହାଗଣାବୀଟା ଯୋଡ଼ି ଫଳ ବାହାରେ । ଏହା ଦୁର୍ବଳ ଓ ଲେମ୍ବୁ—

उत्तुन; युतुक; Cynanchum Callialata; Doemia

शगवानि extensa (Kirtikar).

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଃ	ଏ	ଦ୍ୱସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଚ	ଝ, ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଈ	୐	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	କ୍ଷ	ସ	ସ	ଂ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟ	ଃ

ଇତୁରୁଡ଼ିକାଠି—ଦେ. ବି—ଇତୁରୁଡ଼ି ଲତାର କାଠି (ଏହାକୁ ସଜ୍ଜା ବା
Itururdikāthi ଶାଳକରୁ ଯେ ବଥରେ ଦେଲେ ବଥର ଭିତର
ଘୋଲେଇ ଯାଇ ପୂଜା ବାହାର ଆସେ)—

The stem of the Itururdi creeper used
as a probe in boils

ଇତୁରୁଲି—ଦେ. ବି—ଇତୁରୁଡ଼ି (ଦେଖ)

Ituruli Itururdi (See)

ଇଟାଟ—ସଂ. ବି—ଇଟାଟ (ଦେଖ)

Itkaṭa Itkarda (See)

ଇତ୍ତ—ସଂ. ଅ (ଇତ୍ତ + ପ୍ରକାରାର୍ଥେ. ଅନୁ)—

Ittham ଏହିପରି; ଏହି ପ୍ରକାର—
Likewise; thus.

ଇତ୍ତାଭୂତ—ସ. ବିଶ. 'ଇତ୍ତ' + ଭୂ + ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) — ୧ । ଏବଂଭୂତ;
Itthambhūta ଏହିପ୍ରକାରର — 1. Thus situate,
similar to this.

୨ । ଏହିପ୍ରକାରେ ଜାତ—2 Produced in this
way

ଇତ୍ତର—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଇ = ଗମନ କରିବା + ଶୀଳାର୍ଥ. କର; ନିପାତନ;
Itwara ସେ ଇଚ୍ଛାରେ ସଂସାର ଗମନ କରେ)—
(ଇତ୍ତର—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଗମନଶୀଳ—1. Moving.

୨ । ନୀଚ—2 Low; mean.

୩ । ଦୀନ; ଦରଦ୍ର—3 Poor.

୪ । ନିଷ୍ଠୁର—4. Cruel

୫ । ବ. —ଷଣ୍ଢ; ବୃଷଭ—Bull.

ଇତ୍ତରୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଇତ୍ତର = ସଂସାର ବିଚରଣଶୀଳ + ଶ୍ରୀ. ଇ) —

Itwari ୧ । ଭୁଲଟା; ଭ୍ରଷ୍ଟା ଶ୍ରୀ — 1. An unchaste
woman.

୨ । ଅସତ୍ତା ଶ୍ରୀ—An adulteress

ବିଶ. ଶ୍ରୀ. —ଇତ୍ତରର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of itwara.

ଇତ୍ୟାବସରେ—ଦେ. ବି. ବିଶ. — ୧ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ —

Ityabasare 1 Meanwhile; in the mean time.

ଇତ୍ୟାବସାରେ ୨ । ଏହି ସମୟରେ—2. At this time

इतनेमें ୩ । ଏହି ସୁବିଧା ପାଇ—3. Finding this
opportunity

୪ । ଗୋଟିଏ ଘଟଣା ଘଟିବା ପରେ ଓ ଅନ୍ୟ ଘଟଣା
ଘଟିବା ପୂର୍ବେ—4. In the interval
between two events.

ଇତ୍ୟାକାର—ସ. ବିଶ. (ଇତ୍ୟା + ଅକାର) — ଏହିପ୍ରକାରରେ; ଏବଂଭୂତ—

Ityākāra Of this form or character; similar
to this.

ଇତ୍ୟାକାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଇତ୍ୟାକାର + ଇତ) — ଇତ୍ୟାକାର (ଦେଖ)

Ityākārīta Ityākāra (See)

ଇତ୍ୟାଦି—ସଂ. ଅ. (ଇତି + ଆଦି) — ୧ । ଏବଂ ଏହିପରି; ଏହିପରି
Ityādi ଅନ୍ୟାନ୍ୟ; ଅନ୍ୟ ବିଷୟମାନ — 1. Etcetera;
and others; so on; so forth.

[ଦ୍ର—କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବସ୍ତୁ, ପ୍ରାଣୀ, ବିଷୟ ବା କିଛିର ନାମ
ଉଲ୍ଲେଖ ପରେ 'ଇତ୍ୟାଦି' ଶବ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ପୂର୍ବକର୍ତ୍ତୃକ ବିଷୟ-
ମାନଙ୍କ ଭୂଲ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ବୁଝିବାକୁ ହୁଏ ।]

୨ । ସବୁପ୍ରକାରର—2. Of all sorts.

ବୁଝେ ସେ ଭୋଗ ବିଷୟ

ଇତ୍ୟାଦି ଭୋଗେ ବାସ୍ତବ କର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । ସମସ୍ତ—3. All.

ସେ ସବୁ କାମାର୍ଥ ଲଭନ୍ତି

ଇତ୍ୟାଦି ପାପ କଳାଶକ୍ତ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଇତ୍ତୁ—ଗ୍ରା. ବି—ଇତୁରୁଡ଼ି (ଦେଖ)

Iturdi Itururdi (See)

ଇତ୍ତୁଲି—ଗ୍ରା. ବି—ଇତୁରୁଡ଼ି (ଦେଖ)

Ituruli Itururdi (See)

ଇଥର—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଇଥର) — ୧ । ଅକାଶବାୟୀ ବାସ୍ତବସ୍ତୁ ସ୍ଥଳ-
Ithar ପଦାର୍ଥବିଶେଷ—1 Ether.

[ଦ୍ର—ପୃଥିବୀର ଗୁରୁତ୍ୱାଂଶେ ବେଶିଥିବା ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଶୁଦ୍ଧ
ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳଟି ଇଥରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ବିଷୟ ଆଧୁନିକ ପଣ୍ଡିତମାନେ
ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିଅଛନ୍ତି ।]

୨ । ଏକପ୍ରକାରର ସ୍ୱାସ୍ତ୍ୟକ ବାସ୍ତବ ଓ ଦ୍ରବ (ଯାହା
ଶୁଦ୍ଧ ଉଦ୍ଧିଷ୍ଟ) —
2. Rectified spirit.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ — ଅଜିକାଲ; ବର୍ତ୍ତମାନ—

Now-a-days.

ଇଥି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ସଙ୍ଗନାମ — ୧ । ଏଥି; ଏଥିରେ—

Ithi 1. In this.

୨ । ଏଠି; ଏଠାରେ—2. At this place; here.

ଇଥିବା—ଦେ. (ଓଡ଼ିଆ କୃତନ୍ତ୍ରପ୍ରତ୍ୟୟବିଶେଷ) — ଅଜାତ କାଳରେ
Ithibā ଧାତୁରୁ ଉତ୍ତର ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୋଇଥାଏ । (ସଥା—
କରିଥିବା; ଯାଇଥିବା; ଦେଇଥିବା) —

An affix which is joined to the
verbal root expressing continuation
of a past act.

ଇଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଇଦ୍)—ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ରମ୍ଜାନ ମାସତମାମ
Id ଦିନରେ ଉପବାସ (ରୋଜା) ପରେ ଉକ୍ତ ମାସର ଶେଷ ଦିନ
କରୁଥିବା ପର୍ବ—A Mahomedan festival.

ଇଦ୍‌ଗା—ବୈଦେ. ବି (ଆ ଇଦ୍‌ଗା) — ଇଦ୍‌ପର୍ବ ସମୟରେ ମୁସଲମାନ-
Idgā ମାନେ. ଏକଟି ହୋଇ ଯେଉଁଠାରେ ନମାଜ ବା
ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । (ଏହା ସାଧାରଣତଃ ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡି ପଦ୍ଧତି)

ମାହାନ୍ତ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ଓ ମାହା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଲି କହା ଯାଏ ।
 ଓଡ଼ିଆ ଗୋଡ଼ରେ, ଯେତେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାହାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାବୁ ଦେଖ । ଯଥା—
 ଗାଓ' ନ ମିଳେ 'ଗାଓ' ଗୋଡ଼ିବା; 'କଥ' ନ ମିଳେ 'କଥ' ଚେଣିବା; 'ବଧୁ' ନ ପାଞ୍ଜରେ 'ବଧୁ' ବେଶିବା; 'ଅର୍ଜା' ନ ପାଞ୍ଜରେ 'ଅର୍ଜା' ବେଶିବା; 'ଅଲବ' ନ ପାଞ୍ଜରେ 'ଅଲବ' ବେଶିବା

କଟକରେ ଓ ଅନ୍ୟ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୁସଲମାନ ବସ୍ତି
 କଟକରେ ବସ୍ତିର ଇଦ୍‌ଗା ପଡ଼ିଆମାନ ଅଛି)—
 An extensive field where Mahomedans
 medans congregate for prayer
 during Id.

ଇଦ୍—ସଂ. ଇଶ (ଇନ୍ ଧାତୁ = ଜଳିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Idhha ୧ । ଲଗ୍—1. Lighted.

୨ । ଜଳୁଥିବା—Blazing; glowing

ଇଦମିତ୍ତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇଦଂ = ଏହା + ଇତ୍ତଂ = ଏପରି)—

Idamittha ନିଶ୍ଚୟତା—Certainty

ଈଶାବ୍ରତାକ କଥାରେ ଯାଏ, କି କାରଣର ହୁଏ, ଇଦମିତ୍ତା ନାହିଁ ।

ପଲ୍ଲବମୋହନ—ଗନ୍ଧବନ୍ଧୁ ।

ଇଦାନୀ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଇଦାନାଂ)—ଇଦାନାଂ (ଦେଖ)

Idānī Idānīm (See)

ଇଦାନୀ—ସଂ. ଅ. (ଇଦମ୍ = ଏହି + କାଳାର୍ଥେ. ଦାନାମ୍) ଅଧୁନା;

Idānīm ବର୍ତ୍ତମାନ; ଅନୁବର୍ତ୍ତମାନ—Now a days; of late

ଇଦାନୀନ୍ତନ—ସଂ. ବିଶ. (ଇଦାନାଂ + ଇଦାର୍ଥେ. ତନ)—

Idānīntana ୧ । ଅଧୁନିକ; ନବ୍ୟ—1 Modern.

(ଇଦାନୀନ୍ତନ—ଶୁ) ୨ । ଏବେ ଦେଖୁଥିବା—2. Recent, late.

ଇଦାବତ୍ସର—ସଂ. ବି. —ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ଗତି ଅନୁସାରେ ପ୍ରତି ୨୦ ବର୍ଷରେ

Idābatsara ୧୨ ଯୁଗ ହୁଏ ଓ ପ୍ରତି ଯୁଗରେ ୫ ବର୍ଷ ଥାଏ ।

ଏହି ୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ତୃତୀୟ ବର୍ଷର ନାମ—Name of
 one of the years according to the
 revolution of the planet Jupiter.

[ଦ୍ର—ଭଗବତ ଗ୍ୟୁ—୧୧।୧୪ ଦେଖ]

ଇଦି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ସଂ. ଏଇତ୍ + ଇଦ୍) —୧ । ଏ ଅଡ଼କୁ,

Idi ଏ ଦିଗକୁ—1 To this side.

୨ । ଏ ସ୍ଥାନକୁ—2. To this place.

ଇଦିଗା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଇଦ୍‌ଗା (ଦେଖ)

Idigā Idgā (See)

ଇଦୁଜୋହା—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଇଦେକୋରବାନ୍ (ଦେଖ)

Idujohā Idekorbān (See)

ଇଦୁଲଫିତର—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଇଦ୍ (ଦେଖ)

Idulphitar Id (See)

ଇଦେକୋରବାନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ବକସ୍ତ ପର୍ବ

Idekorbān (ଏହା ଖାଲିଦେଇ ମାସର ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷୀ ବା ଏକାଦଶୀ

ଦିନ ପଡ଼େ । ଏ ପର୍ବରେ ଛେଳ, ଗୋରୁ ଓ ଇଟ ବଳ

ଦେବାର ବଧ କେ ଗୁନରେ ଅଛି)—A festival of
 offering victims by Mahomedans.

ଇଧର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ତୁଲ ହ. ଇଧର)—ଏବେ—

Idhar Now-a-days

ଇଧୁଲ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି (ସଂ. ଧୂଳି)—ଧୂଳି—

Idhuil Dust.

ଇଧ୍ମା—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ ଧାତୁ = ଜଳିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ମ)—ଜାଲ; ଜାଲିକାଠ—

Idhma Fuel.

ଇନ୍—ସଂ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ—କୃଦନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ବିଶେଷ; ଯେ କରେ—

In 1 A suffix added to the roots (of verbs)

[ଦ୍ର—ଧାତୁରୁ ଇନ୍‌ର କର୍ତ୍ତୃବାଚ୍ୟରେ ଇନ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ
 ଯଥା—'କାଶ୍', ଦାୟି, ପାଠି ଇତ୍ୟାଦି ।]

୨ । ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ ଯୁକ୍ତ ହେବା ଚିହ୍ନିତ ପ୍ରତ୍ୟୟବିଶେଷ;

ଯାହାର ଅଛି—2. A suffix added to nouns.

[ଦ୍ର—ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତର 'ଅଛି' ଅର୍ଥରେ ଏ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୁଏ,
 ଯଥା—ଅରମାଳ, ଦାମ, ଗୁଣୀ, ଧନା ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଇନ୍‌କମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) ଅୟ—

Inkam Income

ଇନ୍‌କମ୍ ଟିକାସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ଇନ୍‌କମ୍ ଟାକ୍ସ)—ଅୟ ଉପରେ

Inkam tikasa ସରକାରଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର—

ଇନ୍‌କମ୍ ଟାକ୍ସ Income tax.

ଇନକମ୍ ଟେକ୍ସ

ଇନକମଟି—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଇନ୍‌କମ୍ ଟିକାସ (ଦେଖ)

Inkamati Inkam tikasa (See)

ଇନକାର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ଅସ୍ୱୀକାର—1 Denial.

Inkāra ୨ । ଇନ୍କାର (ଦେଖ)

ଇନ୍କାବ 2. Inkāra (See)

ଇନକାର

ଇନ୍କୁଆରି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ଇନ୍କୁଆରି)—ତଦନ୍ତ; ଅନୁସନ୍ଧାନ—

Inkuāri Enquiry.

ଇନକ୍ୱାରି

ଇନକ୍ୱାରି

ଇନ୍କେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । ଏହିକି; ଏ ଦିଗକୁ—

Inke 1. To this side.

୨ । ଅବକାଳ—2. At present; now-a-days.

ଇନ୍କ୍ୱାରି—ବୈଦେ. ବି.—ଇନ୍କୁଆରି (ଦେଖ)

Inkwāri Inkuāri (See)

ଇନ୍‌ଡୋର ପେସେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବିଶ (ଇଂ. ଇନ୍‌ଡୋର ପେସେଣ୍ଟ)—

Indor pesent ଯେଉଁ ମନୁ ତାକୁରଖାନାରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ

ଇନ୍‌ଡୋର ପେସେଣ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି—Indoor patient.

ଇନ୍‌ଡୋରପେସେଣ୍ଟ

(ଅନ୍ତର୍ଭୋଗ ପେସେଣ୍ଟ—ବିଷୟ)

ଇନ୍‌ପ୍ରାସାଦିଭିନ୍ନାଦି ଇନାମ୍—ପ୍ରାଦେ. ବୈଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—(ଇଂ. ଏନ୍‌
 Inphrāñchājjid inām ପ୍ରାସାଦିଭିନ୍ନାଦି ଇନାମ୍)—

ଈଶାପୁ ଜାଗିର—Resumed jagir lands.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଢ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଇନ୍ଦ୍ର ଏଣ୍ଡା — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) — ଠେଙ୍ଗାଳର; ଶରଦ ଓ କାଶ
Inphlueñj ୱହୁତ ଘୋଷପିବା ପ୍ରକଳ ନ୍ଦର—
ଇନଫ୍ଲୁଏଣ୍ଡା Influenza.
ଇନଫ୍ଲୁଏଣ୍ଡା

ଇନ୍ଦ୍ର ଏସ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇନ୍ଦ୍ର ଏସ୍) — ଡାକରେ, ରେଳରେ
Invaes ବା ଜାହାଜରେ ଅସିଥିବା ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ତାଲିକା, ଯାହା
ଇନ୍ଭଏସ ଗ୍ରାହକ ନିକଟକୁ ପଠାଯାଏ—
ଇନଭାୟସ Invoice.

ଇନ୍ଦ୍ର ଟେସନ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇନ୍ଦ୍ର ଟେସନ୍) — ନିମନ୍ତଣ—
Inbhtesan Invitation
ଇନ୍‌ଭିଟେସନ୍
ନିମିତ୍ତେସନ

ଇନ୍ଦ୍ର ଟେସନ୍ କାର୍ଡ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ ଇନ୍ଦ୍ର ଟେସନ୍ କାର୍ଡ) —
Inbhtesan kārḍ ନିମନ୍ତଣ ପତ୍ର—
ଇନ୍‌ଭିଟେସନ୍ କାର୍ଡ Invitation card.
ଇନିମିଟେସନ କାର୍ଡ

ଇନ୍‌ସଲ୍‌ଭେଣ୍ଟ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) — ଦେବାଲିଆ; ଯେ ନିଜର ଦେଶ
Insalbhent ଶୁଦ୍ଧିକାପାଇଁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ପଡ଼େ—
Insolvent.

ଇନ୍‌ସଲ୍‌ଭେନ୍ସି — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) — ନିଜର ଦେଶ ଶୁଦ୍ଧିକାରେ ଅକ୍ଷମତା —
Insalbhensi Insolvency

ଇନ୍‌ସାପ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଇନ୍‌ସାପ୍) — ୧ । ନିଷାପ; ନ୍ୟାୟ—
Insāp 1. A punchayet.
ଇନସାଫ ୨ । ଧର୍ମବିଚାର—
ଇନ୍‌ସାଫ 2 Justice.

ଇନ୍‌ସାଫ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଇନ୍‌ସାଫ୍) — ଇନ୍‌ସାଫ୍ (ଦେଖ)
Insāph Insāp (See)

ଇନ୍‌ସିଓର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) — ଇନ୍‌ସିଓର୍ (ଦେଖ)
Insior Insuor (See)
ଇନ୍‌ସିଓର୍

ଇନ୍‌ସୁର — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇନ୍‌ସୁର) — ୧ । ଜୀବନବୀମା —
Insuor 1. Life insurance.

ଇନ୍‌ସିଓର୍ ୨ । ନିରାପଦରେ ଡାକଦ୍ଵାରା ଧନାଦି ଅପ୍ରେତ ବ୍ୟକ୍ତି
ଇନସିଓର୍ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା—
2 Postal insurance.

ବୈଦେ. ବି. — ୧ । ଡାକରେ ଇନ୍‌ସିଓର୍ କରା ଯାଇଥିବା—
1. Insured (postal article)

୨ । ଜୀବନବୀମା କରାଯାଇଥିବା—2. Insured (life)

ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର) — ପରିଦର୍ଶନକାରୀ—
Inspektar Inspector.
ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର
ଇନ୍‌ସପିଟର

ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର — ବୈଦେ. ବି. (ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର) — ପରିଦର୍ଶନ—
Inspeksan. Inspection
ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର
ଇନ୍‌ସପେକ୍ସନ

ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର ବଙ୍ଗାଳୀ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଇନ୍‌ସେକ୍ଟର ବଙ୍ଗାଳୀ) —
Inspeksan bangālī ମଫସଲର ଅଫିସ୍ ଆଦି ପରିଦର୍ଶନ
ଡାକ୍ତରଖାନା କରିବାକୁ ଅସିବା ଦ୍ଵାକ୍ରମାବଳି ରହିବାପାଇଁ ସରକାରୀ
ଡାକ୍ତରଖାନା ଘର; ଡାକ୍ତରଖାନା—Inspection bangalow.

ଇନ — ୧. ବି. (ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ନ) —
Ina ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ — 1 The sun.

୨ । ପତି, ସ୍ଵାମୀ — 2 Master; husband

୩ । ରାଜା — 3 King

୪ । ପ୍ରଭୁ — 4. Lord.

ସଦା ବମଳାଚଳିତ ହୋଇ ସ୍ଵରୂପେ ଇନ ଯେ — ଇନ୍ଦ୍ର. ବୈଦେଶିକବାସ ।

ଗ୍ରାହେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. — ଏହିଠାରେ — Here.

ଇନଡ୍‌ଜାରି — ବୈଦେ. ବି. (ଆ — ଇନଡ୍‌ଜାରି) —
Inatjāri ୧ । ପ୍ରଗଣା — 1. Waiting.

ଇନ୍‌ଡ୍‌ଜାରି ୨ । ଅନ୍ୟର ମନ ଯୋଗାଇବା—

ଇନ୍‌ଜାରି 2. Pleasing another

୩ । ବେଠି — 3. Impressed labour.

୪ । ଅନୁସରଣ — 4. Waiting upon a person
or being in attendance for fulfilment
of one's aim.

ଇନଡ୍‌ଜାରି — ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଇନଡ୍‌ଜାରି) —
Inatdāri ଇନଡ୍‌ଜାରି (ଦେଖ)

Inatjāri (See)

ଇନର୍ — ଗ୍ରାହେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. — ୧ । ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟ; ଏ ସ୍ଥାନର—
Inar 1. Of this place.

୨ । ଏ ସମୟର — 2. Of this time.

ଇନାମ — ବୈଦେ. ବି. (ଆ) (ଏହାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ଦାନ) —
Inām ୧ । ପୁରସ୍କାର; ଉପହାର—

ଇନାମ 1. Present; gift; reward.

ଇନାମ ସେଥିର ଇନାମ ଅନୁସାରେ ପାଉଁ । ଫକୀରମୋହନ. ଛମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ଗ୍ରାହେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି — ଜାଗିର ଜମି —

2 Jaghir; service-grant.

୩ । ଗ୍ରାହେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି — ଲକ୍ଷରଜି ଜମି —

3. Lakharāji (land)

ଇନାମଦାର — ବୈଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି —

Ināmdār ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାଜସ୍ଵ ଜାଗିର

ଇନାମଦାର ପାଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି; ଜାଗିରଦାର — 1 Jaghirdar.

ଇନାମଦାର ୨ । ଯେ ରାଜସ୍ଵ ପୁରସ୍କାର ପାଉଥାଏ—

ପାଆରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ଓ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ଚକ୍ରିର କୋଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ଲିଖିତ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରିର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚକ୍ରିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଖୋଜିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ ।

2 Holder of service-grant; one who receives rewards from Government
ଭଜନ ଦେବା—ଦେ. କି—ପୁରସ୍କାରଦେବା—

Inām debā To grant a reward, to bestow a gift for service rendered
ଇନାମଦେବା

ଭଜନମୁମି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କ—ଜାଗିର—Jaghir land.
Ināmbhūmi

ଭଜନମତ—ଦେ. କି. ଓ କି. କି—ଅନାମତ (ଦେଖ)
Ināmat Anāmat (See)

ଭଜୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । ଏଣୁ; ଏହିପୋଖୁ—
Inu 1. For this

୨ । ଏ ଦିଗରୁ—2. From this side.

୩ । ଏହିଠାରୁ—3 Hence; from this place.

ଭଜେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । ଏଣେ—

Ine 1 In this side or place

୨ । ଏଥି; ଏଠାରେ—2. In this place

ଭଜେକେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । ଏଠାକୁ—

Ineke 1 To this place.

୨ । ଏଦିଗକୁ; ଏଠିକି—2. To this side.

୩ । ଅବକାଳିକ - 3. At present

ଭଜୁ କାଳ—ବୈଦେ. କି. (କେରାଳ) (ଅ. ଭଜୁକେକାଳ; ଭୁଲ ସଂ.

Intkāl ଅନ୍ତକାଳ)—ମୃତ୍ୟୁ—Death.

ଏକାକାଳ

ଇନ୍ତିକାଳ

ଭଜୁଜାମ—ବୈଦେ. କି. କର୍ତ୍ତବ୍ୟ (ଅ. ଭଜୁଜାମ)—

Intjām ବନ୍ଦୋବସ୍ତ; ବ୍ୟବସ୍ଥା—Arrangement.

ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଇନ୍ତଜାମ

ଭଜାନ୍—ବୈଦେ. କି. (ଅ. ଭଜାନ୍ତେହାନ୍)—ପରୀକ୍ଷା—

Intān Examination.

ଭଜାନ୍

ଇନ୍ତାହାନ୍

ଭଜିଖାପ—ବୈଦେ. କି. (କେରାଳ) (ଅ. ଭଜିଖାପ)—

Intikhāp ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ପରେ ଦେକିବୁ ବେଦରକାଶ

ଇନ୍ତିଖାପ କାଗଜପତ୍ର ପୃଥକ୍ କର ଦରକାଶ କାଗଜକୁ ମହାପ୍ରସ୍ତ

ଇନ୍ତିକାସ ଶାଳରେ ବାଛି ରଖିବା—Selection of the

ସୁନାବ important papers and rejection of

the unnecessary papers from a

record.

ଭଜୁଡି(ଭଜୁଡି)—ଦେ. କି—ଅନ୍ତୁଡି ଭଜୁଡି (ଦେଖ)

Inturdi etc. Anturdi etc (See)

ଭଜ (ଧାତୁ)—ସଂ—ପ୍ରଭୁକୁ କରବା—

Inda root) To rule over; to lord over.

ଭଜର—ଦେ. କି. (ସଂ ଅନ୍ତ)—୧ । ଛୁଦୁ ଜଳାଶୟ—1 Small tank

ଇନ୍ଦାରା ୨ । କୂଅ—2. Well.

ଇନ୍ଦାରା ୩ । ଗାତ—3. A hole

ଭଜାର—ଦେ. କି.—ଭଜର (ଦେଖ)

Indārā Indarā (See)

ଭଜି—ସଂ. କି. ଶ୍ରୀ (ଭଜ ଧାତୁ—ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଭ)—

Indi ଲକ୍ଷ୍ମୀ—The Goddess of wealth;

Lakshmi

ଭଜିର—ସଂ. କି. (ଭଜ ଧାତୁ—ପ୍ରଭୁକୁ କରବା + ଭର—ଦ୍ୱିଭୁ.

Indindira ନିପାତନ) -ମଧୁକର; ତୁମ୍ବର—The black bee.

ହେ ରବିକ ଭଜିର । ରଜ୍ଜ୍ୱ. କୋଷ୍ଠସ୍ତ୍ରାବସ୍ତ୍ରାବ ।

ଭଜିବର—ସଂ. କି. (ଶ୍ରୀ ଭଜ; ଭଜ=ଲକ୍ଷ୍ମୀ+ବର=ଶ୍ରେଷ୍ଠ;

Indibara ପ୍ରିୟବସ୍ତ୍ର)—ନୀଳପଦ୍ମ; ନୀଳକର; ନୀଳୋତ୍ପଳ—

The blue lotus; blue water-lily.

ଭଜିବରୀ—ସଂ. କି. ଶ୍ରୀ. (ଭଜିବର + ଶ୍ରୀ. ଭ)—ଶତମୂଳୀ; ଶତାକ୍ଷୀ;

Indibārī ଛତୋତ୍ପଳ—The creeping Asparagus.

ଭଜିବାର—ସଂ. କି.—ଭଜିବର (ଦେଖ)

Indibāra Indibara (See)

ଭଜିର—ସଂ. କି. ଶ୍ରୀ (ଭଜ ଧାତୁ—ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି ଭର +

Indirā ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଲକ୍ଷ୍ମୀ—Lakshmi; the Goddess of fortune.

ସମସ୍ତ ଗର୍ବମାନଙ୍କ ବିହୀନ ଭଜିର ଭୋଗ

ଭଜର ଏ ଭୋଗଭରଣ ଅମୃତ ଭରଣ । ଗାତାସର ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଦେ. କି. ଶ୍ରୀ—ଶ୍ରୀ ଲେଖକଙ୍କ ନାମ—

Name given to females.

ଭଜିରାୟ—ସଂ. କି. (ଶ୍ରୀ ଭଜ; ଭଜର+ଅଳୟ)—୧ । ପଦ୍ମ—

Indirālaya 1 Lotus.

[ପ୍ର—ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଛି ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ୟରେ ପଦ୍ମପାଖୁଡ଼ାରୁ ଜନ୍ମିଥିଲେ ।]

୨ । ଭଜିବର; ନୀଳକର—2 The blue lotus.

ଭଜି—ସଂ. କି.—ଭଜ (ଦେଖ)

Indi Indi (See)

ଭଜିବାର—ସଂ. କି.—ଭଜିବର (ଦେଖ)

Indibāra Indibara (See)

ଭଜୁ—ସଂ. କି. (ଭଜ ଧାତୁ—ପ୍ରଭୁକୁ କରବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି. ଭ; ଯେ ନକ୍ଷତ୍ରଗଣ

Indu ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭୁକୁ କରେ, କମ୍ପା ଭଜ ଧାତୁ—ଅଦ୍ୱିଦେବା +

ଭ. ନିପାତନ; ଯେ ସ୍ୱାସ୍ଥରେ ଅଦ୍ୱି ଦୋଇଥାଏ)—

୧ । ଚନ୍ଦ୍ର; ସ୍ୱସ୍ତ କର—1. Moon.

୨ । କର୍ପୁର—2. Camphor.

ଦେ. କି. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ—ନାମବିଶେଷ—A name

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ଅ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ଅ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ଉଦୁକମଳ—ସଂ. ଇ. [ଉଦୁ=ଉଦ୍ର (ପତ୍ର ଶୁକ୍ଳ) + କମଳ=ପଦ୍ମ]—
Indukamala ଶ୍ଵେତ ପଦ୍ମ—The white lotus
ଉଦୁକଳା—ସଂ. ଇ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + କଳା)—ଶଶି-
Indukālā କଳା; ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କଳା ବା ଅଂଶ—
A digit or phase of the moon.
ଉଦୁକଳିକା—ସଂ. ଇ. (ଉଦୁ+କଳିକା; ଉଦ୍ରପତ୍ର ଶୁକ୍ଳକଳିକା
Indukalikā ଯାହାର)—୧ । କେତକି—1 Pandanus
Odoratissimus; Screwpine.
୨ । ଚନ୍ଦ୍ରକଳା—2 A digit of the moon.
ଉଦୁକାନ୍ତ — ସଂ. ଇ. (ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + କାନ୍ତ; ଏହି ମଣି ଚନ୍ଦ୍ରବିରଣରେ
Indukānta ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ)— ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି — Moon-stone;
jasper.
ଉଦୁକାନ୍ତା . ସଂ. ଇ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + କାନ୍ତା=ଶ୍ରୀ)—
Indukāntā ୧ । ନକ୍ଷତ୍ର—1 Star
୨ । ରାତ୍ରି —2 Night.
ଉଦୁଜ — ସଂ. ଇ. ପୂ. (ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + ଜନ୍ ଧାତୁ=ଜାତହେବା +
Induja କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ଚନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର, ବୁଧ—The planet
Mercury.
ଉଦୁଜନକ — ସଂ. ଇ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୁ+ଜନକ=ପିତା; ସମୁଦ୍ରମନ୍ଥନ
Indujanaka କଳରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସମୁଦ୍ରରୁ ଜାତ ହୋଇଥିବାରୁ)—
ସମୁଦ୍ର—The ocean; the sea
ଉଦୁଜା — ସଂ. ଇ. ଶ୍ରୀ. (ଉଦୁଜ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ନେବାନଦୀ; ନର୍ମଦା—
Indujā The Narbudda river.
ଉଦୁଜିଭାନନ — ସଂ. ଇ. (ବହୁଶ୍ରୀ; ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + ଜିଭ=ପତ୍ର +
Indunibhānana ଅନନ=ମୁଖ.) — ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ; ଚନ୍ଦ୍ର ପତ୍ର
(ଉଦୁଜିଭାନନା—ଶ୍ରୀ) ମୁଖ ଯାହାର—Having a fair face
(compared to the moon).
ଉଦୁପୁଷ୍ପିକା — ସଂ. ଇ. (ଉଦୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପତ୍ର ପୁଷ୍ପ ଯାହାର)—
Indupushpikā ବୃକ୍ଷଲତାକୃତ ଗଛ — A herbal plant.
ଉଦୁପୂର୍ଣ୍ଣିମା — ଦେ. ଇ. (୪. ଉଦୁ+ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; କାରଣ ଉଦୁଙ୍କ ଗଜରୁ ବା
Indupūrṇimā ବର୍ଷାକାଳ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ଏହିଠାରୁ ଶେଷ
ହୁଏ; ବା ଶରଦ୍ଦକାଳ ଆରମ୍ଭ ହେବ ବୋଲି ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଠାରୁ
ଅକାଶ ନିର୍ମଳ ହୁଏ ଓ ଉଦୁ ବା ଚନ୍ଦ୍ର ନିର୍ମଳ ଦେଖା-
ଯାଆନ୍ତି ବୋଲି ଏହି ନାମ) ଉଦ୍ର ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
The full-moon of the month of
Bhādraba.
ଉଦୁବ୍ରତ — ସଂ. ଇ. (ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + ବ୍ରତ=ପୁଣ୍ୟଜନକ ଓ ପାପସମ୍ଭବର
Indubrata କର୍ମ)—ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଶେଷ; ଶୁଦ୍ଧାୟଣ ବ୍ରତ—
An expiatory penance regulated by
the moon's phases (waxing and
waning).

ଉଦୁଭ୍ରତ — ସଂ. ଇ. (ଉଦୁ+ଭ୍ର ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ. ପୂ;
Indubhrut ଯେ ମସ୍ତକରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିଅଛନ୍ତି)—
ଶିବ—God Śiba.
ଉଦୁମତୀ — ସଂ. ଇ. ଶ୍ରୀ. (ଉଦୁ=ଉଦ୍ର + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ମତ୍+ଶ୍ରୀ. ଇ.)—
Indumati ୧ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—1 Fullmoon.
୨ । ରାଜ୍ୟ ପୁତ୍ର ଅଜଙ୍କର ଶ୍ରୀ—2. The wife of Aja
son of Raghu.
୩ । ଶ୍ରୀବିଶେଷ—3. Name of a sacred place
ଦେ. ଇ. — ରାବଣର ପତ୍ନୀ; ସୁଲକ୍ଷ୍ମାଙ୍କର ମାତା—
A wife of Rābana.
ବର୍ଣ୍ଣନା ଉପର ଉଦୁମତୀ ନନ୍ଦନ ଏ ଉଦୁମତୀ ଉପପତ୍ନୀ ରାବଣ ।
ଉଦୁର — ସଂ. ଇ. (ଉଦ୍ର ଧାତୁ=ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ୟ କରିବା + ଉଦ୍ର ବା ଉଦ୍ର
Indura ଧାତୁ=ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ୟ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଉଦ୍ର)—
ମୂଷା; ମୂଷକ—Rat; mouse
ବୃକ୍ଷଦଂଶ ଉଦ୍ରେ ଯଥା ଉଦୁର—ଉଦ୍ର ବୈଦେହ୍ୟବଳାସ ।
ଉଦୁରେଖା — ସଂ. ଇ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୁ+ରେଖା=ଗାର; ପଂକ୍ତ;
Indurekhā କଳା)—୧ । ଚନ୍ଦ୍ରକଳା—1 The digit of
the moon.
୨ । ଚନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି —2 Crescent
୩ । ରାଧିକାଙ୍କ ସଖିବିଶେଷ—
୩ A companion of Rādhikā.
୪ । ସୋମଲତା—4. The Soma creeper.
୫ । ଗୁଳ୍ମଚିତ୍ର—5. A medicinal creeper.
୬ । ଯୁଆଣୀ—6. Caraway seed
ଉଦୁଲେଖା — ସଂ. ଇ. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୁ+ଲେଖା)—ଉଦୁରେଖା (ଦେଖ)
Indulekhā Indurekhā (See)
ଉଦୁର — ସଂ. ଇ. — ଉଦୁର (ଦେଖ)
Indūra Indura (See)
ଉଦୋର — ଦେ. ଇ. (ନାମ)—ମଧ୍ୟଭାରତ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହୋଲକାର ରାଜ୍ୟର
Indora ରାଜଧାନୀ (ଶିଳ୍ପ ନଦୀ କୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ)—Name of
a town, the capital of Holkār in
Central India.
ଉଦ୍ର — ସଂ. ଇ. (ଉଦ୍ର ଧାତୁ=ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ୟ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଉ; ସ୍ଵର୍ଗର
Indra ଅଧିଷ୍ଠା)—
୧ । ଦେବରାଜ; ଦେବେନ୍ଦ୍ର; ମହେନ୍ଦ୍ର—
1. Indra, the Deity presiding over the
Hindu-swarga or paradise; the
God of the clouds corresponding to
Jupiter.
୨ । ରାଜା—2. King.
ନକ୍ଷତ୍ରର ଉଦ୍ର ନୃପ ବମବଦ୍ଧ ଶେଷ ଶ୍ଵେତ ରଶ୍ମି ।
ବର୍ଣ୍ଣନା. ସଙ୍ଗୀତ ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ' ବା ' ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ' ବ ' ଲିଖାଯାଇଥିବେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ପଦ୍ୟର ' ବା ' ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଘାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଚେଷ୍ଟିବେ; ବଧ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଜୁ' ଚେଷ୍ଟିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଚେଷ୍ଟିବେ ।

୩ । (ଶବ୍ଦର ପରାକର୍ଷଣ ଦେଲେ) କୌଣସି ପଦାର୍ଥ, ଜନ୍ତୁ ବା ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ —

3. A chief; a prince amongst; the first and best of any kind.

ଉତ୍କଳର ଶାସକ ପୁଅ ଶମ୍ଭୁରାଜ

ସାରଳଙ୍କ ଉପରେ ବୋଲନ୍ତି ସେ ଇନ୍ଦ୍ର । କୃଷ୍ଣସିଂହ । ମହାଭାରତ । ବନ ।

୪ । ଯୋଗବିଶେଷ — ୫ Name of an astronomical conjunction.

ବନ୍ଧି ନାମେ କରଣ ସେ ଇନ୍ଦ୍ର ନାମେ ସୋଗ ।

ସାରଳା ମହାଭାରତ । ବନ ।

୫ । ଆତ୍ମା — 6. The soul.

୬ । ସ୍ୱୟଂ — 6. Self

୭ । ପୁରୁଣୋକ୍ତ ଗିରି ବା ପର୍ବତବିଶେଷ —

7. The name of a mountain.

୮ । କୂଟଜ (ଦେଶ)

8 Kūtāja (See)

ଇନ୍ଦ୍ର ଚପଟିଙ୍କ ଦେଶ ବହୁ କେନ୍ଦ୍ର ଶୋଭା ଦେଉଥିଲା ଏସ୍ତରେ ।

ଭଞ୍ଜ । କୋଟପ୍ରହାରପୁରାଣ ।

୯ । ସିନ୍ଧୁବାର (ବୃକ୍ଷ) (ଦେଶ)

(ଦୁରେକୃଷ୍ଣ । ଦ୍ରବ୍ୟସୁତ୍ର ।)

9. Sindhubāra (tree) (See)

୧୦ । ସୂର୍ଯ୍ୟ — 10. The sun.

୧୧ । ରାତ୍ରି — 11 Night

୧୨ । ଉପଦ୍ୱୀପବିଶେଷ —

12 Name of a peninsula.

୧୩ । (ବେଦାନ୍ତରେ) ପରମେଶ୍ୱର — 13. God.

୧୪ । ପ୍ରଭୁ; ଅଧିପତି —

14 Lord; master; owner

୧୫. ବିଶ୍ୱ — ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ — Affluent; flourishing.

ଇନ୍ଦ୍ରକ — ୧୬. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର + କ = ସୁଖ; ଇନ୍ଦ୍ରକ ସୁଖ ପରି ଯେଉଁଠାରେ

Indraka ସୁଖ ହୁଏ) — ସଭାଗୃହ — A meeting-hall; council-chamber.

ଇନ୍ଦ୍ରକାଳ — ୧୭. ବି — ପର୍ବତବିଶେଷ —

Indrakāla A mountain of that name.

[ଦ୍ର — କେହି କେହି ଏହାକୁ ହିମାଳୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ମନ୍ଦର ପର୍ବତ

କେହି ବ ମହେନ୍ଦ୍ର ପର୍ବତ ବୋଲି କିର୍ତ୍ତେଶ କରନ୍ତି ।]

ଇନ୍ଦ୍ରକୋଷ — ୧୮. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + କୋଷ = ଅସନ; ଯହିଁରେ

Indrakosha ସଜାତି ବସନ୍ତି) —

୧ । ଶଟ୍ଟ; ପଲଙ୍କ — 1. Sofa.

୨ । ମଞ୍ଚ — 2. Platform; scaffold.

୩ । ବରଣ୍ଡା — 3 Balcony; veranda

ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ — ୧୯. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଗୋ = କାନ୍ଥ + ପା ଧାତୁ =

Indragopa ପାଳନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) — ଏକଜାତୀୟ

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଲି ପୋକ; ସାଧବଘର ବୋହୂ — A species of insects of red colour; cochineal.

ଇନ୍ଦ୍ରଗୋବିନ୍ଦ ଚାନ୍ଦୁଆ — ୨୦. ବି — ଏକପ୍ରକାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ

Indragobinda chānduā ଶଗଡ଼ ଚାନ୍ଦୁଆ — A conopy of excellent workmanship.

ଇନ୍ଦ୍ରଗୋବିନ୍ଦ ଚାନ୍ଦୁଆ ଉପରେ ଅସ୍ଥାପିତ — ପାଠାୟନ. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦନ — ୨୧. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଚନ୍ଦନ) — ଦୁର୍ଲଭଚନ୍ଦନ —

Indrachandana A kind of excellent sandal wood.

ଇନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ର ନ ମାନିବା — ୨୨. ବି. — କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବା ପୁରୁଷକୁ

Indra chandra na mānibā ଗ୍ରାହ୍ୟ ବା ଖାଦ୍ୟ ନ ହିସାବ ହେଉ ନାହିଁ — Not to care any one.

ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ — ୨୩. ବି. (ଚାପୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଇନ୍ଦ୍ର + ଚାପ = ଧନ) — ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ —

Indrachāpa Rainbow.

[ଦ୍ର — ଆକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବିପରୀତ ଦିଗରେ ମେଘ ଉଠାଇଥିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କିରଣ ମେଘଦେହରେ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଦିଶେ ।]

ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ — ୨୪. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ + ଜାଲ = ଅବରଣ; ଯାହା ଚନ୍ଦ୍ର

Indrajāla ଅବ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁମାନଙ୍କୁ ମୋଡ଼ାହାରା ଅରୁତ କରେ) —

୧ । କୁହୁକ; ଭେଜକାଜ — 1. Magic; jugglery.

ଯେଣେ ଅନାଦଳେ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ଗ୍ରାସେ କରୁ । ଭଞ୍ଜ । ପ୍ରେମସାଧନା ।

୨ । ମାୟା — 2. Illusion.

୩ । ଛଳ — 3. Deception

୪ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ —

4. A mythical weapon of Arjuna.

ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ — ୨୫. ବିଶ. ପୁ. (ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ = କୁହୁକ + ସମ୍ପର୍କ. ଇକ) —

Indrajālika ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲସମ୍ପର୍କୀୟ — Magical.

୨୬. ବି. ପୁ. — କୁହୁକା; ବାଜିଗର — Magician

ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ — ୨୭. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଦେବରାଜ + ଜି ଧାତୁ = ଜୟ କରିବା +

Indrajit ବିପ୍ତ; ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରକୁ ପରାଜିତ କରିଥିଲେ) — ରାବଣର

ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର, ଏହାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମାରୁଥିଲେ — A son of Rābana who had defeated Indra

in battle and was at last killed by

Lakshmana.

ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ — ୨୮. ବି. (ନାମ) (୨୭ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ) —

Indrajita ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ (ଦେଶ).

Indrajit (See)

ଇନ୍ଦ୍ରତୀର୍ଥ — ୨୯. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର + ତୀର୍ଥ) — ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗର୍ଭବିଶେଷ —

Indratīrtha A sacred place of the Hindus.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଥର ସ୍ୱର୍ଗରେ ଉପର ୧ ଇନ୍ଦ୍ର-ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା-ଏବଂ ୨ ଇନ୍ଦ୍ର-ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅପରାଧୀ ଶାସ୍ତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ର ଚୋର ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରା ୬ ଓ ଶୋକରେ ଯେତେ ୧ ଇନ୍ଦ୍ରାବୋଧରେ ୨ ଚିନ୍ତକ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇନ୍ଦ୍ର ଚରଣେ ୨ ବା ୧ ଇନ୍ଦ୍ର ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦେଖ । ଯଥା :— 'ପାଦ' ୯ ମିତରେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିଏ 'ବୁଧ' ୯ ମିତରେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ 'ବଧୁ' ୯ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ୯ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷର' ୯ ପାଇଲେ 'ଅକ୍ଷର' ଦେଖିବେ

ଇନ୍ଦ୍ରଲୋକ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ଲୋକ — ଅମରବିଜୟଗଣ;
Indraloka ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ-ପୁରୀ—The capital of Indra.

ଇନ୍ଦ୍ରଶତ୍ରୁ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ଶତ୍ରୁ—୧ । ବୃହାସ୍ପତ୍ର—
Incrasatru 1. The demon Brutra killed by Indra.

୨ । ପ୍ରହ୍ଲାଦ—2 Name of Prahlāda

ଇନ୍ଦ୍ରସାବର୍ଣ୍ଣି—ସଂ. ବି.—ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମନ୍ଦୁ—(ମନ୍ଦୁ ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ)
Indrasābarṇṇi The 14th Progenitor of mankind

ଇନ୍ଦ୍ରସୁତ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ସୁତ)—୧ । ଅର୍ଜୁନ—
Indrasuta 1. Arjuna; the 3rd Pāṇḍava.
୨ । ବାଳୀ—2. Bālī, the monkey king of Kiskindā.

୩ । ଜୟନ୍ତ—3. Jayanta, son of Indra.

ଇନ୍ଦ୍ରସୁରସ—ସଂ. ବି—ବେଗୁନିଆ (ଦେଖ)
Indrasurasa Beguniā (See)

ଇନ୍ଦ୍ରସେନ—ଦେ. ବି—ନଳ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର—
Indrasena The son of the king Nala.

ଏ ରୂପେ ବହୁ ବାଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର କନ୍ୟା

ହୋଇଲ ନାମ ଇନ୍ଦ୍ରସେନ ଇନ୍ଦ୍ରସେନା । ବୃଷ୍ଟିବି. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରସେନା—ଦେ. ବି ଶ୍ରୀ—ନଳ ରାଜାଙ୍କ ଝିଅ—
Indrasenā Indrasenā, the daughter of the king of Nala.

ଏ ରୂପେ ବହୁବାଲେ ଚନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର କନ୍ୟା

ହୋଇଲ ନାମ ଇନ୍ଦ୍ରସେନ ଇନ୍ଦ୍ରସେନା । ବୃଷ୍ଟିବି. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରସେନୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଇନ୍ଦ୍ରସେନା (ଦେଖ)
Indrasenī Indrasenā (See)

ହୁତା ହୋଇଲ ଇନ୍ଦ୍ରସେନା ବା ମାମ । ପ୍ରାଚୀ-ନଳଚରଣ ।

ଇନ୍ଦ୍ରାଣିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଦେବରାଜ + ଶ୍ରୀ ଅଣୀ + କ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Indrāṇikā ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶ୍ରୀ, ସତୀ—
1. Wife of Indra.

୨ । ଅଷ୍ଟମାତୃକା ମଧ୍ୟରୁ ଏକ; ଯୋଗିନୀବିଶେଷ—

2. One of the eight Joginīs

୩ । ଶରୀର ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ରତ୍ନବିଶେଷ—

3. Name of a posture in copulation.

୪ । ବେଗୁନିଆ (ଗୁଳ୍ମ) (ଦେଖ)

4 Beguniā (shrub) (See)

ଇନ୍ଦ୍ରାଣି—ସଂ. ବି ଶ୍ରୀ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣିକା (ଦେଖ)
Indrāṇī Indrāṇikā (See)

ଇନ୍ଦ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ଅନ୍ତ = ଅବରାଜ;
Indrānta ୧ । ବିଷ୍ଣୁ ବାଲ୍ୟ-ବିଷ୍ଣୁ; ବାମନ ଅବତାର—
A name of Bishṇu in the incarnation of Bāmana.

ଇନ୍ଦ୍ରାବରଜ—ସଂ. ବି—ଇନ୍ଦ୍ରାନ୍ତ (ଦେଖ)
Indrābaraja Indrānuja (See)

ଇନ୍ଦ୍ରାମାୟା—ଦେ. ବି—ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଜଅଲଗଛ—
Indrāmai Odina Wodir.

ସଂ ଜଙ୍ଗିମା; ବୃକ୍ଷଶାଳୁଳା

ଜିଭଳ; ବୋହର, ସଡ଼ି

ଜିଜ୍ଞାସ, କାଥାମତା; କହ୍ନୁଲ, ମତ୍ତାନ

ବା ଓଡ଼େସ୍ ମାଉସ, ବୃକ୍ଷଧର

ତେ ଓଡ଼ାଇମାନ୍

ଇନ୍ଦ୍ରାୟାଣୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସଂ. ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ)—
Indrāyaṇī ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ; ଶ୍ରୀ—1. The wife of Indra.

୨ । ଦୂର୍ଗାଙ୍କ ପୁରାଣ ବର୍ଣ୍ଣିତ ୧୮ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ

ଠାକୁରାଣୀ; ଦେବୀବିଶେଷ—

2. A Goddess

୩ । ଦୂର୍ଗାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରୁ ଜାତ ଦେବୀବିଶେଷ—

3. A Goddess born of the body of Goddess Durgā

ପ୍ରକାଶକ ଯଜ୍ଞର ସେ ଗଲେ ଇନ୍ଦ୍ରାୟାଣୀ । ମାର୍ଗଶ୍ରବଣ ।

ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର = ଦେବରାଜ + ଅୟୁଧ = ଅସ୍ତ୍ର;
Indrāyudha ଧନୁ)—ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ; ଇନ୍ଦ୍ରରାସ—
Rainbow.

ଇନ୍ଦ୍ରାରି—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ଅରି = ଶତ୍ରୁ)—
Indrari ଅସୁର; ଦୈତ୍ୟ—Demon.

ଇନ୍ଦ୍ରାଶନ—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ଉଲ୍ଲଙ୍ଘ + ଅଶନ = ଭୋଜନ)—
Indrāśana ଗଞ୍ଜେଇ—Hemp.

ଇନ୍ଦ୍ରାସନ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଇନ୍ଦ୍ର + ଅସନ)—
Indrāsana ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବିଂଦାସନ—The throne of Indra.

ଇନ୍ଦ୍ରି—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)—
Indri ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—1. Organs of sense.

ବାମନ ଇନ୍ଦ୍ରି ଗଣେ ଚର

ଶରୀରେ ଆନ୍ତ୍ର ଅପସର । ସଂଗୀତ. ପ୍ରମଦକ୍ରିଷ୍ଣଗୀତା ।

୨ । ଲିଙ୍ଗ—2 Male organ; penis.

ବରଣ ବଳାଇ ଇନ୍ଦ୍ରି ମେଥୁନ

କର କରାଇ ଆଇ କର୍ମମକ । ପ୍ରାଚୀ. ପରବେଦିତା ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର = ସ୍ୱପ୍ନ; ଅସ୍ତ୍ର + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ମନୁଷ୍ୟ ଜଳେ ଯାହା
Indriya ଉପରେ ପ୍ରଭୁ କରେ)—

୧ । ଯାହା ହାତ ମନୁଷ୍ୟମନରେ ପଦାର୍ଥ ବା ବାହ୍ୟତ
ବିଷୟର ଜ୍ଞାନ କରେ; ଯାହା ହାତ ମନୁଷ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—

1 Organ of sense or action.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଚିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଭୃ	ଭୃ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟ	ଅକାରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭୃ	ଭୃ	ଭ

[ଚ—ହୃଦୟାସ୍ତ ମତେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ୧୪ ଗୋଟି । ଯଥା—
ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ—୧ ଚକ୍ଷୁ, ୨ କର୍ଣ୍ଣ, ୩ ନାସିକା; ୪ ଜହ୍ନ
ଓ ୫ ହୃଦ ।

ପାଞ୍ଚଗୋଟି କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ—୬ ହାତ, ୭ ଗୋଡ଼, ୮ ବାକ୍ୟ,
୯ ଗୁହ୍ୟଦ୍ଵାର ଓ ୧୦ ଉପସ୍ଥ ।

ଗୁଣଗୋଟି ଅନ୍ତରେନ୍ଦ୍ରିୟ—୧୧ ମନ, ୧୨ ବୁଦ୍ଧି, ୧୩ ଅହଙ୍କାର
ଓ ୧୪ ଚିତ୍ତ ।]

୧ । ଶୁକ ବା ସର୍ମ୍ୟ; ଖଳ—2 Semen.

ସଂ ବିଶ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Pertaining to the organs

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଶୋଭା—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ)—

Indriyakshobha ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଜନିତ ଦୁଃଖ—

Distraction of the senses, misery or
suffering due to the senses

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (*ୟା ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଗମ୍ୟ)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ—

Indriyagamyା ଦ୍ଵାରା ଅନୁଭୂତ ବା ଗ୍ରହଣୀୟ—

Perceptible by the senses, within
the ken of the senses; capable of being
perceived by the senses.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୋଚର—ସଂ. ବିଶ. (*ୟା ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଗୋଚର)—

Indriyagochara ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗମ୍ୟ (ଦେଖ)

Indriyagamyା (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାମ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଗ୍ରାମ)—

Indriyagrāma ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମୂହ—

All the organs.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (*ୟା ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଗ୍ରାହ୍ୟ)—

Indriyagrāhya ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗମ୍ୟ (ଦେଖ)

Indriyagamyା (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜୟ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଜୟ)—ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟତା—

Indriyajaya Control over passions;
self-control

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦମନ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଦମନ)—

Indriyadamana ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ (ଦେଖ)

Indriyanigraha (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦୋଷ—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଦୋଷ)—

Indriyadosha ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଉଦ୍ଘାଟନତା—

1. Licentiousness; sensual propensity

୨ । ଶ୍ରୀ ସଦ୍‌ବାସ ସମ୍ପର୍କେ ଯଥେଚ୍ଛାଶୂର—

2. Concupiscence; being addicted to
sexual pleasures

ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ନିଗ୍ରହ)—

Indriyanigraha ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ସଂଯମକରଣ; ବହୁରାଜ୍ୟ

ଓ ଅନ୍ତରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ଦମନ କରିବା—Control of
the senses; self-restraint; domination
over appetites.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିରୋଧ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ନିରୋଧ)—

Indriyanirodha ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ (ଦେଖ)

Indriyanigraha (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ପରାୟଣ)—

Indriyaparāyana ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସେବାରେ ଆସକ୍ତ; ସେ କେବଳ

(ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣ—ଶ୍ରୀ) ଭୋଗବିଳାସକୁ ସଂସାରରେ ସାର ବୋଲି

ମନେ କରେ—Voluptuous; given up to

free indulgence of senses; sensual
carnal.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣତା—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣ + ତା)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—

Indriyaparāyanatā ସେବାରେ ରହି ଦେବା—

Sensuality.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟବିଳାସ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ବିଳାସ)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟ

Indriyabīlāsa ବୃତ୍ତିମାନ ଚରାଚର୍ୟକରଣ—Sensual

enjoyment; indulgence in sensual
pleasures.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟବିଷୟ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ବିଷୟ)—

Indriyabīshaya ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗମ୍ୟ (ଦେଖ)

Indriyagamyା (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟବୃତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ବୃତ୍ତି)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ

Indriyabṛutti ଯୁକ୍ତି; ଭୋଗ କରିବାର ଅଭିଳାଷ—The

tendency of the organs to enjoy.

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଭୋଗ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଭୋଗ)—

Indriyabhoga ଇନ୍ଦ୍ରିୟବିଳାସ (ଦେଖ)

Indriyabīlāsa (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ଯମ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ସଂଯମ)—

Indriya samjama ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ (ଦେଖ)

Indriyanigraha (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟସେବା—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ସେବା)—

Indriyasebā ଇନ୍ଦ୍ରିୟବିଳାସ (ଦେଖ)

Indriyabīlāsa (See)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଅର୍ଥ = ବସ୍ତୁ)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟ

Indriyārtha ମାନଙ୍କର ଭୋଗ୍ୟବସ୍ତୁ—(ଯଥା—ରୂପ, ଗନ୍ଧ,

ରସ, ଶବ୍ଦ ଓ ସ୍ପର୍ଶ)—Object of perception

(e.g. sight; smell; taste; touch and
sound)

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାସକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତ୍; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ + ଆସକ୍ତ)—ଇନ୍ଦ୍ରିୟ

Indriyāsakta ସେବାରେ ମଗ୍ନ—Voluptuous; given

to sensual pleasures.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଶବ୍ଦର ସ୍ୱରାରେ ସଂପଦ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେବେ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦରେ ନ ଚିହ୍ନିତ, ଦେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦାନେ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦରେ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେବେ । ଯଥା — 'ଗ' ଓ 'ଗ' ଚିହ୍ନିତ 'ଗ' ଗୋଟିଏ; 'କ' ଓ 'କ' ଚିହ୍ନିତ 'କ' ଗୋଟିଏ; 'କ' ଓ 'କ' ଗୋଟିଏ 'କ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ଗୋଟିଏ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ଗୋଟିଏ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ଗୋଟିଏ 'ଅ' ଗୋଟିଏ ।

ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରାସକ୍ତି—ସଂ. ବି. (୧ମା ଚତୁଃ; ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ + ଅସକ୍ତି)—ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ-
Indriyāsakti ସ୍ୱପ୍ନସ୍ୱପ୍ନତା—Voluptuousness;
sensuality.

ଇନ୍ଦ୍ର (ଧାତୁ)—ସଂ—ଜାଳିବା—

Indha (root) To burn.

ଇନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଇନ୍ଦ୍ର ଧାତୁ = ଜାଳିବା + ଇନ୍ଦ୍ର. ଅନ)—

Indhana ଜାଳଣିକାଠ—Fuel.

ଇନ୍ନ—ସଂ. ବି—ଇନ୍ନ (ଦେଖ)

Inna Ina (See)

ଇବ—ଦେ. ବି—ଇବ (ଦେଖ)

Iba Ibha (See)

ଇବା—ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—୧ । ଓଡ଼ିଆ ଧାତୁ ସଙ୍ଗେ 'ଇବା' ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଇବ୍ଧା
Ibha ଧାତୁର ଚିହ୍ନିତ ରୂପ—1. An inflection

attached to Ordhi roots corresponding
to English, to as in 'to eat'.

(ଯଥା—କର ଧାତୁ = କରବା; ଖା ଧାତୁ = ଖାଇବା; ଶେ
ଧାତୁ = ଶୋଇବା)

୨ । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟଯୁକ୍ତ ପଦ ଧାତୁବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ ବା କର୍ମକୁ
ରୂପାଏ—2 An inflection attached to
Ordhi root corresponding to English
'ing' as in going.

(ଯଥା—ଗୁଜିବା = ଗୁଜିବା କର୍ମ)

୩ । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟଯୁକ୍ତ ପଦ ଧାତୁବାଚକ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ-
ଯୁକ୍ତ ବିଶେଷଣ ବା କର୍ମ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପଦାର୍ଥକୁ
ରୂପାଏ—3. A suffix attached to Ordhi
root corresponding to ing as in
Dining-room.

ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ କ. ଗାଓ ।

ଇବାଗିରି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଜି. ବିଶ—ଏପରି; ଏପରି—

Ibāgir Like this, in this manner.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଏପରି—

Similar to this; such like.

ଇବାର—ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—ଇବା (ଦେଖ)

Ibāra Ibā (See)

ଇ. ବି. ଏସ୍. ଆର୍—ଦେ. ବି. (ଇ. ସାବେରିକ)—

I b i e s ā r, ପୂର୍ବ କାଳରେ ସରକାରଙ୍କ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ ରେଲବାଇ—

ଇ. ବି. ଏସ୍. ଆର୍ E B S. Ry.

ଇ. ବି. ଏସ୍. ଆର୍

ଇବେ—ଦେ. ଅ. (ଅନାଦରାର୍ଥକ)—ବୁଦ୍ଧ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ

Ibe ସମ୍ବୋଧନରେ ବ୍ୟବହୃତ; ଦୃଢ଼—Interjection

used in addressing lowest beings.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଜି. ବିଶ—ଏଠାରେ—Here.

ଇଭ—ବିଦେ. ବି. (ହେବ୍ରୁ ନାମ)—

Ibh ବାଇବୁଲ୍‌ମତରେ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଥମାକାଶ; ଅତୀତ ସ୍ତ୍ରୀ—

Eve, the first created woman accord-
ing to the Bible.

[ଦ୍ର—ଅଦମ୍ବ ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

ଇଭ—ସଂ. ବି. (ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭ)—

Ibha ୧ । ହସ୍ତି; ହାତୀ—1. Elephant.

୨ । ମହାନଦୀର ଶାଖାବଦ୍ଧ ବିଶେଷ (ଏହା ସମ୍ବଲପୁରର
୩୨ କୋଶ ପଶ୍ଚିମରେ ମହାନଦୀରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହା
ଶେଷନାଗପୁରରୁ ବାହାରି ଥାଏ)—

2 A tributary of the Mahānadi.

୩ । ଗନ୍ଧପିପ୍ପଳ (ଦେଖ)

(ଦେଖନ୍ତୁ ଗନ୍ଧପିପ୍ପଳ)

3. Gandhapippālī (See)

ଇଭରଜା—ସଂ. ବି. (ଇଭ = ହସ୍ତି + ରଜା = ପ୍ରଧାନ)—

Ibharāja ଇଭରଜା ହସ୍ତି—The Airābata elephant
of Indra.

ଇଭରଜା—ସଂ. ବି—ଇଭରଜା (ଦେଖ)

Ibharāt Ibharāja (See)

ଇଭ—ବିଦେ. ବି. (ନାମ)—ଇଭ (ଦେଖ)

Ibh Ib (See)

ଇଭ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—(ଇଭ ଧାତୁ + ଯ)—

Ibhya ଧନୀ; ଅଧ୍ୟ—Rich.

(ଇଭ୍ୟା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଇଭ୍ୟା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଇଭ = ହାତୀ + ଯ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ହସ୍ତିନୀ—

Ibhya 1. A female elephant.

୨ । ସଲ୍ଲୀ ଗଛ—2. A tree.

ଇମ୍ତାନ୍—ବିଦେ. ବି (ଅ. ଇମ୍ତାନ୍)—ପରୀକ୍ଷା; ପରୀକ୍ଷା—

Imtān Examination.

ଇମ୍ତାହାନ ସେକ୍ସ ମୋ ଆଗରେ ଇମ୍ତାହାନ ଦେଖ ।

ଇମ୍ତାହାନ ସମ୍ବଲପୁରର ଇମ୍ତାହାନ ।

ଇମ୍ତାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଏପରି; ଏହିପରି—

Imtār Thus; of this kind.

ଇମ୍ତି—ପ୍ରା. ଅ—ଇମ୍ତି; ଏପରି—In this way; thus.

Imti

ଇମ୍ତିହାନ୍—ବିଦେ. ବି. (ଅ)—ପରୀକ୍ଷା; ଇମ୍ତିହାନ୍—

Imtihān Examination; test

ଇମତି—ପ୍ରାଦେ. (ସୁର; କଟକ) ଅ (ସଂ. ଏତଦ୍ + ମତମ୍; ଭୁଲ୍)

Imati ସିମିତି; କମିତି—ଏହିପରି; ଏହିପରି—

ଅସତ; ଅସି Thus; in this way.

ଅସା ବିଶ—ଏପରି—Similar to this.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୂଚକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା ନକରି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯଦି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ, ସେବେ ଏ ଚିହ୍ନାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସହ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା.—
'ଘାଘ' ନ ମିଳେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁ' ନ ମିଳେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ବୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ

ଇରବେହିକା—୧. ବି—(ଭୁଲ. ଇଂ. ଏରିସିପିଲସ୍)—ମୁଣ୍ଡକ୍ରଣ,
Irabellikā ଚରୁଣ (ପେଉଁ କ୍ରଣଯୋଗୁଁ ସମସ୍ତ ସମୟରେ ମୁଣ୍ଡ
ଫୁଲି ଯାଇ ପ୍ରାଣନାଶ ଘଟୁଥାଏ)—Pimple;
inflammation in the face; cerysipelas.

ଇରମ୍ମଦ—୧. ବି. (ଇର=ଜଳ; ମେଘ + ମଦ୍ ଧାତୁ=ଖେଳିବା +
Irammada କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ; ସେ ମେଘରେ ଖେଳେ)—

୧ । କଜ୍ରାଗ୍ନି—1. Flash of lightning.

୨ । ଚକ୍ରବାଗ୍ନି—2 Submarine fire

୩ । ହସ୍ତି—3 Elephant.

ଇରା—୧. ବି (ଇ ଧାତୁ=ପିବା + ର + ଶ୍ଚା ଅ) —୧ । ବାଣୀ; ସରସ୍ୱତୀ—
Irā 1 Saraswatī, the Goddess of learning

୨ । ଭାଷା—2. Language; speech.

୩ । ସ୍ୱର; ମଦ୍ୟ—3. Ardent spirits; wine.

୪ । ଜଳ—4. Water.

୫ । ଅନ୍ନ—5 Food.

୬ । ପୃଥିବୀ—6 The earth.

୭ । ଦକ୍ଷକନ୍ୟା; କନ୍ୟାପତି ପତ୍ନୀ—(ସାହାଜୀଠାରୁ ବୃକ୍ଷ
ଲତାଦି ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା)—7. A wife of
Kāśyapa.

୮ । ମେଘ—8. Cloud

ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବି.—ଦାଅ—Scythe.

ଇରାକ୍—ବୈଦେ. ବି (ନାମ)— ଦେଶବିଶେଷ —Name of a
Irāk country in Asiatic Turkey; Irak.

ইরাক [ଦ୍ର—ଅସିଅଟିକ୍ ଭୂରାସ୍ତ୍ରଦର୍ଶିଣ ପୂର୍ବରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ
ইরাক ପ୍ରଦେଶ (ପ୍ରାଚୀନ ବାବିଲନ୍ର ରାଜଧାନୀ) । ଏହାର ମଧ୍ୟ-
ଦେଇ ଇଉଫ୍ରେଟସ୍ ନଦୀ ବହି ଯାଉଅଛି ।]

ଇରାଜ—୧. ବି. (ଇର=ଦକ୍ଷକନ୍ୟା + ଜନ ଧାତୁ=ଜନ୍ମହେବା + ଅ) —
Irāja ବୃକ୍ଷଲତାଦି; ଉଦ୍ଭିଦ—Vegetables; plants and
trees.

ଇରାନ୍—ବୈଦେ. ବି (ଫାରା ନାମ)=ପାରସ୍ୟଦେଶ—
Irān Persia.

ইরান [ଦ୍ର—ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତଃ ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ତର
ইরান କୁରୁଦେଶ ଅଧିକତଃ ଇରାନ୍ ଅଟେ ।]

ଇରାନୀ—ଦେ. ବିଶ—ପାରସ୍ୟ ଦେଶବାସୀ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Irānī Persian.

ইরানী

ইরানী

ଇରାବତୀ—୧. ବି. ଶ୍ରୀ (ଇର=ଜଳ + ଅବ୍ଧି ଅର୍ଥରେ. ବର୍ + ଶ୍ରୀ. ବି)—
Irābatī ୧ । ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ; ରାଜା ନଦୀ—
1 The Rabi, a river in the Punjab.

୨ । ବ୍ରହ୍ମଦେବୀସ୍ତ୍ର ନଦୀବିଶେଷ—

2. The Irawadi river in Burma.

୩ । ଉବନାମକ ରୁଦ୍ରଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

3. Wife of a Rudra God

୪ । ବିଦ୍ୟାର ରାଜା ଅଗ୍ନିମିତ୍ରଙ୍କର ଜଣେ ପତ୍ନୀ—

4 Name of a wife of king Agnimitra.

('ମାଳବିକାଗ୍ନିମିତ୍ର' ନାଟକରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ)

ଦେ. ବି.—୧ । ରାଧା—1. Rādhā

୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—2. Lakshmi

ଇରାବତୀ ମତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନ କରେ ନିଶି ବାସରେ—ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବଦନ୍ତଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଇରାବାନ—ଦେ. ବି (ସଂ ଇରାବାନ୍)—ନାଗରାଜ ଶିରାବତଙ୍କର
Irābāna ହତସ୍ତାମିତ୍ରା କନ୍ୟା । ଉଲ୍ଲୁପିଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ
ଔରସରେ ଜାତ ପୁତ୍ରଙ୍କର ନାମ—Name of a
son of Arjuna

ଅର୍ଜୁନ ନାମକନ୍ୟା ଉଲ୍ଲୁପି ଅତତେ,

କଲେକ ପୁତ୍ର ଇରାବାନ ସେ ନାମରେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଅନ୍ତ ।

ଇର—୧. ବି—ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ—Name of a lake.

Iri

ଇରିଷା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଇର୍ଷା ଶବ୍ଦରୁ)—ଇର୍ଷା; ଦ୍ୱେଷ—
Irishā Envy; jealousy.

ପେଉଁ ଘେବ ଘେବକୁ ନ କରେ ଇରିଷା । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଭୀଷ୍ମପର୍ବ ।

ଇରୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି (ସଂ. ଇରୁକ୍)— ଇରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ (ଦେଖ)

Irundi

Irundibandha (See)

ଇରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଇରୁକ୍)—୧ । କବାଟର ଉପରାଠର
Irundibandha ଭୂମିକୁ ଲଗିଥିବା କାଠଖଣ୍ଡ; ଦେହଲି—
କତମନ୍ଦା; ଡେହଲି 1. Door-sill.

दहलीज्; डेहल ୨ । କବାଟ ଉପରାଠର ତଳେ ଥିବା ଗିରି ଭୂମି—
2. High ground below the door-sill.

ଇରେ—ଦେ. ଅ.—ଉରେରେ (ଦେଖ)

Ire

Irere (See)

ଇରେରେ—ଦେ. ଅ. ସମ୍ବୋଧନ (ଅନାଦରାର୍ଥକ)—ଉରେରେ—

Irere (Interjection) An address of disdain.

आवे

आरे

ଇରୋଟେଲ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ବାଦାମତେଲ; ଚୁଇଁତଣାତେଲ—
Irotela Bādām oil; Chinā Bādām oil

ଇରାବୁ—୧. ବି. ଶ୍ରୀ (ଇରୁ=ମଞ୍ଜି + ଆରୁ=ସେ ଗମନ କରେ;
Irbāru ସେ ମଞ୍ଜି ପାଏ)—କାକୁଡ଼ି—Cucumber.

ଇରାବୁ—୧. ବି. ଶ୍ରୀ—ଇରାବୁ (ଦେଖ)

Irbālu

Irbāru (See)

ଇର୍ମା—୧. ବି (ଇର ଧାତୁ=ବ୍ୟଥା ଦେବା + ମ. ନିପାତନ)—

Irmā ୧ । ବ୍ରଣ—1. Boil; abscess.

୨ । କ୍ଷତ; ଘା—2. Sore, wound, ulcer.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଣ	ତ	ଥ	ଦ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ଷ	ଞ୍	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ

ଇଲତ୍ (ଇ)—ଦେ. ବି. (ଅ.)—ଇଲତ୍ (ଦେଖ)

Ilāt . Illāt (See)

ଇଲତ

इलत

ଇଲତଖାତା—ଦେ. ବି. (ଅ.)—ପାଇଖାନା—

Ilātkhātu Privy; closet.

ଇଲତ୍‌ଖାନା

इलतखाना

ଇଲ (ଧାତୁ)—ସ — ୧ । ପ୍ରେରଣ କରିବା—1. To send.

Ila (root) ୨ । ଶୟନ କରିବା—2. To sleep.

ଇଲବିଳା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—କୃବେରଙ୍କ ମାତା—

Ilābilā The mother of God Kubera.

ଇଲମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ.)—୧ । ବିଦ୍ୟା—1. Learning, arts.

Ilam ୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Knowledge.

ଇଲମ ୩ । ବିଜ୍ଞାନ—3 Science.

इलम

ଇଲମ୍‌ଗୌତମ୍ କରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି.—

Ilamgautam karibā ୧ । ଭୟସ୍ତକ କରିବା—

1. To hisitate.

୨ । ହସରେ ଉଡ଼ାଇଦେବା—2. To laugh out a person's words.

ଇଲମ୍‌ଦାର୍—ବୈଦେ. ବିଶ (ଅ.)—ବିଦ୍ଵାନ; ପଣ୍ଡିତ—

Ilamdār Learned.

ইলমদার ପୁଅକୁ ଲାଏକ ଏବଂ ଇଲମ୍‌ଦାର କରିବା ସକାଶେ ଦାବେଗା ସାହେବଙ୍କର

इलमदार ବିଜ୍ଞାନୀ ଗଢ଼ାଇଥିବା ନିୟମ—ପ୍ରକାରମୋଦନ. ବିମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଇଲମ୍ ହାସଲ କରିବା—ଦେ. କି — ୧ । କୌଣସି ବିଦ୍ୟାକୁ ଅଧିଷ୍ଠ

Ilam hāsala karibā କରିବା—1. To learn (an art)

ইলম হাসল করা ୨ । ବିଦ୍ୟାଲାଭ କରିବା—

टलम हासल करना 2 To acquire learning

ମେରବିଲ୍ ତ ଇଲମହାସଲ କରି ନେଇଛ—ପ୍ରକାରମୋଦନ. ବିମାଣଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଇଲା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଇଲ ଧାତୁ = ପ୍ରେରଣ କରିବା + ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ilā ୧ । ବୈବସ୍ତବମାନଙ୍କ କନ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଓ ପୁରୁରବାଙ୍କ ମାତା—1. The daughter of Baibāsawata

Manu; wife of Budha and mother of Pururabā

୨ । ଇକ୍ଷ୍ଵାକୁ ରାଜାଙ୍କ କନ୍ୟା—

2. The daughter of Ikshwāku the first king of the Solar race.

୩ । ପୃଥିବୀ—3. The earth.

୪ । ବାଣୀ—4. Speech.

୫ । ମଦ୍ୟ—5. Wine.

୬ । ଜଳ—6. Water.

୭ । ଧେନୁ; ଗାଈ—7. Cow.

ଇଲ—ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—୧ । ଓଡ଼ିଆ ଧାତୁ ପରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅଜାତକାଳ

Ilā ୩ୟ ପୁରୁଷ ୧ ବଚନ ରୂପ— (ସଥା—ଖାଇଲା ।)

1. An inflection denoting past tense 1st person singular.

୨ । ଓଡ଼ିଆ ଧାତୁରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଅଜାତକାଳବାଚକ ବିଶେଷଣ ବା ଉକ୍ତ କର୍ମ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୁଝାଏ ।

(ସଥା—ଖୋଇଲା ପୁଅର ଭାଗ ନାହିଁ)—

An adjective suffix (ଇଂ ed and en

ସଥା—Inspected, Eaten)

ଇଲାଏ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ଅ.—ଇଲାଗେ (ଦେଖ)—

Ilāe Ilāge (See)

ଇଲାକା—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଏଲାକା)—୧ । ଅଧିକାର—

Ilākā 1. Right; jurisdiction; authority.

এলাকা ୨ । ଦାବୀ—2. Claim.

इलाका ୩ । ଅଧିକାରଭୂମି ସମ୍ପର୍କ—3. Property under one's jurisdiction.

୪ । ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ବନ୍ଧ—4 Connection.

୫ । ରାଜ୍ୟବିଭାଗ; ଜିଲ୍ଲା—5. Division; district.

୬ । ରାଜ୍ୟାୟ ବିଭାଗ; ଶାସନ ବିଭାଗ—

6 Department

୭ । ରାଜ୍ୟାୟ ଅଧିକାର—

7 Jurisdiction

୮ । ଭୂସମ୍ପର୍କ—8. Landed property.

ଇଲାକା କରିଦେବା—ଦେ. କି—ଇଲାକା ତୁଟେଇବା (ଦେଖ)

Ilākā karidebā Ilākā tuṭeibā (See)

ଇଲାକା ତୁଟେଇବା—ଦେ. କି—୧ । ପୃଥକ୍ କରିଦେବା; ସମ୍ପର୍କ-

Ilākā tuṭeibā ତୁଟାଇ ଦେବା—1. To separate;

এলাকাঁকবে দেওয়া to cut off connection.

इलाका कर देना

୨ । ଶ୍ରୀକୁ ଚଲାକ୍ ଦେବା; ଶୁଦ୍ଧପତ୍ନୀ ଦେବା—

2. To divorce (a wife)

୩ । ହିସାବ ନିକାସ କରିଦେବା; ଅତୁଥା ବିଶ୍ଳେଷଣ; ବିବାଦ ମୀମାଂସା କରିବା—To settle accounts

with; to settle a long-standing dispute.

ଇଲାକାଦାର୍—ଦେ. ବିଶ—୧ । ସମ୍ପର୍କ ପରିଚାଳନାପାଇଁ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ—

Ilākādār 1. Authorised or charged or vested with dominion over property.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚକ୍ର ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ର ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁତର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ କ୍ରମେ ଗୋଟିଏ ଯେତେ ଏ ଗୋଟିଏରେ କ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷେପେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଦେଖ । ଉଦା :— 'ଭାବ' କ ମିଳେ 'ବାହ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' କ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଂଧୁ' କ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟା' କ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟତ' କ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟତ' ଦେଖିବେ ।

ଏଳାକାଦାର ୨ । ସମ୍ପର୍କପୁରୁଷ—2. Connected

ଇଳାକାଦାର ୩ । ଅଧିକାର ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା—

3. Having jurisdiction over.

ଦେ. ବି—ଇଲକାର ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

Person in charge of a certain department.

ଇଲକାପତ୍ର—ଦେ. ବି—୧ । ଅଧିକାର—

Ilākāpatra 1. Authority.

ଏଳାକାବାଡ଼ି ୨ । ସମ୍ପର୍କ—2. Connection.

ଇଲକାବାଡ଼ି—ଦେ. ବି—ବିଷୟ ଅଣ୍ଟା; ଭୂସମ୍ପତ୍ତି; ଜମିବାଡ଼ି—

Ilākābārdi Immovable property; land and tenements

ଇଲକା ରଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା—

Ilākā rakhibā 1. To be connected with.

ଏଳାକାବାଧା ୨ । ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା—2. To have connection or relationship with a matter.

ଇଲଗି—ପ୍ରା. କି ବିଶେଷ—ଏଥିପାଇଁ—

Ilāgi For this; for this reason.

ଏହିଜନ୍ତେ

इसवाले

ଇଲଗେ—ପ୍ରା. ଅ—ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏହି ଲଗେ—

Ilāge Presently; at present; just now.

ଏଥନ

अथन

ଇଲାଚି—ବୈଦେ. ବି. (ପା) (ତୁଳ ସଂ. ଏଲା)—

Ilāchi ଅଲାଚ; ମସଲାବିଶେଷ—Cardamom

ଇଲଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ଔଷଧ—1 Medicine.

Ilāj ୨ । ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ—2. Charm.

ইলাজ ସାହା ଅପଣା କଥା ଚହୁଁ କ ଇଲଜ କଥା—

ইলাজ ସମ୍ବନ୍ଧମୋହନ, ଗନ୍ତ-ସନ୍ତ ।

ଇଲାବ୍ରତ—ସଂ. ବି. [ଇଲା = (ପୃଥିବୀ) + ଅବ୍ରତ (ମନୋମାତ୍ର)]—

Ilābruta ହିନ୍ଦୁ ପୌରାଣିକ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ନଅ ଗୋଟି ବର୍ଷ ବା ଦେଶ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଦେଶ (ଏଥିର ଭୂଭାଗରେ ମାଳୟେତ ଓ ଶଙ୍ଖବାନ ପର୍ବତ, ଦକ୍ଷିଣରେ ଜୟଧ୍ରୁବ, ଦେବକୂଟ ଓ ହିମାଳୟ, ପୂର୍ବରେ ଗଙ୍ଗାମାଦନ ପର୍ବତ; ପଶ୍ଚିମରେ ମାଲ୍ୟବାନ ପର୍ବତ । ଏହାର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳରେ ସୁମେରୁ । ଏହି ସ୍ଥଳରେ ଅବସ୍ଥିତ 'ଇଲ' ନାମକ ରାଜା ଶ୍ରୀ (ଇଲା) ଗୁପ୍ତରେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସହିତ ବାସ କରୁଥିଲେ) — One of the 9 divisions of the Jambudwīpa ie. ancient India.

ଇଲାହି—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ)—୧ । ପବିତ୍ର; ଧାର୍ମିକ ଭଲପୁଷ୍ପ—

Ilāhi 1 Holy; charitable.

ইলাহি ୨ । ମହାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—2 Chief; great

ইলাহী ୩ । ଭଲପୁଷ୍ପ—3 Excellent.

ଇଲାହିଗଜ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଆକବରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

Ilāhigaj ପ୍ରଚ୍ଛଦ ୪୧ ଇଞ୍ଚ ଅଟେ (ମାପ)—A yard

ইলাহিগজ (lineal measure) of 41 inches of the time of Akbar the great.

ଇଲ—ସଂ. ବି—ଇଲୀ (ଦେଖ)

Ili Ili (See)

ଇଲୀ—ସଂ. ବି. (ଇଲ ଧାତୁ = ଯିବା + ଇ) — ଛୁର; ଶେର—

Ili A dagger; knife; a sabre.

ଦେ. ବି—ଏକପଲ୍ଲ ଛୁର—One-bladed knife

ଇଲିଶ—ଦେ. ବି—ଇଲିଶି (ଦେଖ)

Ilisa Illisi (See)

ଇଲିଶି—ଦେ. ବି—ଇଲିଶି (ଦେଖ)

Ilisi Illisi (See)

ଇଲେ—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୁଷଲ୍ଲ) ଅ—ଇଲଗେ; ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏହିଲଗେ—

Ile Just now; at present.

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ—ପ୍ରାମ୍ୟ ବିଶ. (ଇ. ଅପଭ୍ରଂଷ)—ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ (ଦେଖ)

Ilekṭari Ilekṭrik (See)

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଇ.)—ବୈଦ୍ୟୁତିକ—

Ilekṭrik Electric.

ইলেক্ট্রিক

इलेक्टरी

ଇଲେକ୍ସନ—ବୈଦେ. ବି. (ଇ.)—ଲୋକମତ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚନ—

Ileksan Election.

ইলেক্সন

इलेक्सन

ଇଲ୍ୱାଲ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଇଲ ଧାତୁ = ଗମନ, କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବଳ) —

Ilwala ରକ୍ଷସବିଶେଷ—Name of a demon

[ଦ୍ର—ଏ ବାତାସି ରକ୍ଷସର ଭାଇ । ଏ ଦୁଇ ଭାଇ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ଖାଇ ଯାଉଥିଲେ । ଶେଷରେ ଅଗସ୍ତ୍ୟର୍ଷି ଏହାଙ୍କୁ ଚିଲିକାରୁ ଏ ନଷ୍ଟ ହେଲା ।]

ଇଲ୍ୱାଲ—ସଂ. ବି—କାଳପୁରୁଷ ନକ୍ଷତ୍ରପୁଞ୍ଜର କଟିଦେଶରେ ଥିବା ଭିକଟି.

Ilwāl The Orion's belt

(ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

ଏ ଚକ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଏକ ରେଖାରେ ବିନ୍ଦୁ ଇଲ୍ୱାଲ ସହା ଅଟେ ।

ସ୍ୱାମୀନାଥ—ସ୍ୱାମୀ ।

ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦରେ ଅପର ପୁରୁଷ ଓ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ପଦ । ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଦେଖି ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗ' ଓ 'ଗ' ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବ, 'କ' ଓ 'କ' ମିଳିଲେ 'କା' ଦେଖିବ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ମିଳିଲେ 'ଆ' ଦେଖିବ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ମିଳିଲେ 'ଆ' ଦେଖିବ; 'ଅ' ଓ 'ଅ' ମିଳିଲେ 'ଆ' ଦେଖିବ ।

ଇଶାନ—ପ୍ରାଚୀନ (ଲିପି) କି. ବିଶ୍ୱ—ଏସନ; ଏପରି—
Isan Such like; in this manner.

ଇଶାନନବିଷ—ବୈଦେ କି କବିରଥ ଭାଷା (ଅ. ଇଶାନବିଷ)—
Isannabis କୌଣସି ବିଶ୍ୱରୂପରେ ଉପସ୍ଥିତ ବା ଉପସ୍ଥିତ—
ଅନବିଷ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସମନ କରାଯିବା ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ତାଲିକା;
इशाननविस ସାକ୍ଷୀ ତାଲିକା—List of witnesses present
or to be summoned for a party in
a case

ଇଶର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଇଶ୍ୱର)—ଇଶ୍ୱର (ଦେଖ)
Isara Iswara (See)

ଇଶରଜଟା—ଦେ. ବି ସଂ. ଇଶ୍ୱର + ଜଟା; ଏହାର ଫୁଲ ଜଟା ପରି—
Isarajatā ଖଜୁର ପରି ବର୍ଣ୍ଣର ଗୁଳ୍ମ । [ଏହାର ଫୁଲ
ସ. ନାମ. ମୟୂରଶିଖା, ବର୍ଣ୍ଣିତୁଡ଼ା; ଚେପୁଟା; କୁକୁଡ଼ାର ଶିଖା ପରି ଓ
ଝିଲିକା; ଶିଖାକୁ; ସୁଶିଖା, ମଞ୍ଜୁଳ ପରି କୋମଳ । ଏହା ଧଳା
ଝିଅ ବଳା; ବକବିଶେଷ ଓ ନାଲି ଦୁଇପ୍ରକାର]—

ମୋଗାକୁଳ Cock's comb; Celosia Crestata

୨—ମୟୂରଶିଖା

ତେ—ମୟୂରଶିଖାୟୁନେ

ଇଶରମୂଳ—ଦେ. ବି.—ଏକଜାତୀୟ ବନ୍ୟ ଲତା । [ପତ୍ର ଏକୋତ୍ତର ଓ
Isaramūla ବାଣର ଅକାର । ଫୁଲ ବିଚକ୍ର, ନିମ୍ନଭାଗ ଘଟାକାର
ସଂ. ନାମ.— ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗ ବିସ୍ତୃତ ଶର୍କରାକାର; ସଂ. କେଶର ଚକ୍ର
ଅର୍ଦ୍ଧମୂଳା; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଫଳର ଉପରେ ଥାଏ । ଫଳ ପ୍ରାୟ ଚଢ଼ିକୋଷ;
ଇଶେବମୂଳ ଏହାର ମୂଳ ସାପକାମୂଳର ଔଷଧ—
(ସୋରେଶ୍ୱର)]

Aristolochia Indica

ଇଶା—ବୈଦେ. ବି (ବାଇବୁ.) (ହେବ୍ରୁ—ଇଶା)—ଆଶୁକ୍ରୀଷ୍ଣ—
Isā Jesus Christ.

ଇଶା

ଇଶା

ଇଶାକ୍ଷପାଟଣା—ମାନ୍ୟଜର ଜିଲ୍ଲା ଓ ସହର ବିଶାଖାପଟଣ—
Isākṣapaṭaṇa Vizagapatam.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପ୍ରଧାନ ନଗରକୁ ଇଥାଲତେର (Waltair)
ବା ଇଭଜାଗ (Vizag) ବୋଲି ଡାକନ୍ତି ।]

ଇଶାଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଇଶାନ)—୧ । ଇଶାନ କୋଣ—
Isāṇa 1 The North-east quarter.

ଇଶାଣ ୨ । (ଗୃହର ଦକ୍ଷିଣାନ୍ୟ କୋଣରେ ଥିବା) ପାକଶାଳା—
इशान Cooking room

ଏକ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣର ଶିଖା, ଯିମିତି ଯିବ ଇଶାଣରେ ପଶିଯିବ ।
ପ୍ରକାଶମୋହନ ଗନ୍ଧବୁଦ୍ଧ ।

୩ । ଗୃହର ଦକ୍ଷିଣାନ୍ୟ କୋଣରେ ସ୍ଥାପିତ ଦେବତା—
3 A Deity supposed to be in the N W.
quarter of a house.

[ଦ୍ର—ପୂର୍ବେ ଗୃହସ୍ଥର ପାକଶାଳାରେ ଇଶାଣୀ ଦେବତାଙ୍କ
ମୂର୍ତ୍ତି ରଖା ଯାଉଥିଲା । ପାକ ସରିବା ପରେ ପକ୍ୱାନ୍ନରୁ କିଛି
ଉକ୍ତ ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଦେବାପରେ ତାହା ସମସ୍ତେ ଖାଉ-
ଥିଲେ । ଘରର ଇଶାଣ କୋଣରେ ମଧ୍ୟ ପାକଶାଳା ନିର୍ମିତ ହେଉ-
ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଧୋବାଙ୍କ ଛଡ଼ା
ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ପାକଶାଳାରେ ଇଶାଣ କୋଣରେ ଗୋଟିଏ
ପିଣ୍ଡି ଥାଏ ଓ ପିଣ୍ଡିରେ ଗୋଟିଏ ଗୁଆ ଓ କେତେକ ସୁଳରେ
କୌଣସି ପ୍ରତିମା ଗାଦି (ସଥା-ବେନୁପତା)ରୁ ମାଞ୍ଜୁ ଆସି ଘଡ଼ିରେ
ରଖା ଯାଇ ପୋତା ଯାଏ ଓ ଗୃହସ୍ଥ ପାକ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ନାଦି
ପାଣି ଛଡ଼ାଏ ।]

ଇଶାଣରେ ଗୁଡ଼ିଲ ପକାଇବା (ଅମୂଳର)—ଗ୍ରା. କି (ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ନିବାସ)
Isāṇare chāula pakāibha ଅନୁସାରେ ପୁରୁଷକୁ ବିବାହ
ହସ୍ତିତେ ଟାଳ ଦେଖା ହୋଇ ତାର ପାକଶାଳାରେ ଭୋଜନ
କରିବା)—କୌଣସି ପୁରୁଷସହଚର (କୌଣସି ବାଳକା)
ବିବାହ ହେବା—To marry a male.

(ସଥା—ଏ ବାଳକାଙ୍କ ଅମୂଳର ଇଶାଣରେ ଗୁଡ଼ିଲ ପକାଇଛି;
ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ନିଷ୍ଠେ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ଘଟସୂତ୍ର ଅନୁସାରେ ଉକ୍ତ ପୁରୁଷକୁ
ବିବାହ କରିବ ।)

ଇଶାଣୀ—ଗ୍ରା. ବି ଶ୍ଳୀ—ପାକଶାଳାର ଦକ୍ଷିଣାନ୍ୟ କୋଣରେ ସ୍ଥାପିତ ବା କଳ୍ପିତ
Isāṇī ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ—A Deity supposed to live
in the N W. quarter of a Hindu's
cook-room.

ଇଶାନ—ଗ୍ରା. ବି.—ଇଶାଣ (ଦେଖ)
Isāna Isāṇa (See)

ଇଶାନ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି.—ଇଶାଣ ୧ (ଦେଖ)
Isānya Isāṇa 1 (See)

ଇଶିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ—ଇଶିକା (ଦେଖ)
Isikā Ishikā (See)

ଇଷ (ଧାତୁ)—ସ —୧ । ଗମନ କରିବା—
Isha (root) 1. To go.

୨ । ଚାହୁଁ କରିବା—2. To desire.
୩ । ଇଚ୍ଛା କରିବା—3. To wish

ଇଷ—ସ ବି. (ଇଷ=ଗମନ କରିବା + ଅ)—୧ । ଯେଉଁ
Isha ସମୟରେ ଜଗିଷୁମାନେ ଶଶୁକିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା
କରନ୍ତି; ଅର୍ଦ୍ଧିନ ମ.ସ; ଅଶ୍ୱିନମାସ—1. The lunar
month of Āswina (september; october)

୨ । ଲଙ୍ଗଳକୁ ଯୁଧିନ ସଙ୍ଗେ ଲଗାଇବାର ଲମ୍ବ କାଠ—
2. The diagonal shaft joining the
plough with the yoke.

ତାଙ୍କ ବାହୁମାନେ ତ ଇଷର ସଦୃଶ । କୃଷ୍ୟର୍ଥେ ମହାଭରତ. ସଭା ।

୩ । ଇଷଲଙ୍ଗଳିଆ (ଦେଖ)—Ishalāṅgaliā (See,

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟି ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	କ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ର୍ୟ	ଉଅ	ଋ	ନ

ଇଷଲଙ୍ଗଳିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଲଙ୍ଗଳି)—ଏକଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ; ଲହ-
Ishalāṅgaliā ଲଙ୍ଗଳିଆ ଗୁଳ୍ମ; ଲହଲଙ୍ଗଳି (ଦେଖ)
ଇଷ ଲାଙ୍ଗଳିଆ Lahalāṅgali (See)

ଇଷଲଙ୍ଗୁଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି.—ଲହଲଙ୍ଗଳିଆ (ଦେଖ)
Ishalāṅgurdīā Lahalāṅgaliā (See)

ଇଷଲଙ୍ଗୁଡ଼ି—ଦେ. ବି.—ଲହଲଙ୍ଗଳିଆ (ଦେଖ)
Ishalāṅgurdī Lahalāṅgaliā (See)

ଇଷଲଙ୍ଗୁଳିଆ—ଦେ. ବି.—ଲହଲଙ୍ଗଳିଆ (ଦେଖ)
Ishalāṅgulīā Lahalāṅgaliā (See)

ଇଷି—ଦେ. ଅ. (ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ)—୧ । ଶ୍ୱା-ପୁରୁଷସଦୃଶ ସମୟରେ
Ishi ଶ୍ୱା ଅନୁରଣ, ପୀଡ଼ା, କ୍ରାନ୍ତି ବା ପରିଣମସୂଚକ ଉଚ୍ଚାରଣ
କରିବା ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଧ୍ୱନି—1 Inarticulate
sound uttered by a woman in
ecstasy during cohabitation

୨ । କାମୋଦୀପନା ହେତୁରୁ ଶ୍ୱା ଇଷି ଇଷି ଶବ୍ଦ କରିବା—
2. A sound uttered by a woman in a
paroxysm of lust.

ମରତ ସେବେ ନମକ ଲେବେ ଇଷି ଲେ ଇଷି ମାରେ । କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୩ । କଷ୍ଟବୋଧସୂଚକ ଶବ୍ଦ; ଅତିଶୟ ଦୁଃଖ ହେତୁ ଉଚ୍ଚାରିତ
ଧ୍ୱନି—3 A sound uttered by a man
in distress.

କଣ୍ଠସେ ଘାତେ ଇଷି ବୋଲି ଶବ୍ଦ ଧରି,

ପକାଇଲେ ଉତ୍ତର ଅତେ ମୃଦୁ କରି । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାବିରତ ବସନ୍ତ ।

୪ । ଦୃଶାବ୍ୟକ୍ତିକ ଧ୍ୱନି—4 Interjection in-
dicating revulsion of feeling.

ଇଷିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା. (ଇଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଇକ+ଶ୍ୱା ଅ)—
Ishikā ୧ । ଚିତ୍ରକରର ତୁଳିକା—1. Painter's brush

୨ । ହସ୍ତିର ଚକ୍ଷୁର ଗୋଲକ—

2 An elephant's eye-ball.

୩ । ଏକଜାତୀୟ ଘାସ—3. A kind of grass

ଇଷିତ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଇଷତ୍)—୧ । ସାମାନ୍ୟ ମାତ୍ର—1 A little.
Ishita

ମୋ ଅତି ଇଷିତ କଷ୍ଟାନ୍ତ, ମଦନ ଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ । ରୁପକ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଅକ୍ଳେଶରେ—2. Without difficulty.

୩ । ସହଜରେ—3. Easily

୪ । ସାମାନ୍ୟରେ—4. Slightly.

ଇଷିତମାତ୍ର—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଇଷତ୍)—ଇଷିତ (ଦେଖ)
Ishitamātra Ishita (See)

ରୂପକରେ ଇଷିତ ମାତ୍ର କରେ ଜଣି । କୃଷ୍ଣବେଶବସୁଗଣ ।

ଇଷିତେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଇଷତ୍)—ଇଷିତ (ଦେଖ)
Ishite Ishita (See)

ପ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟକର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖ ଇଷିତେ ଯାଜିବ ହେବା ।

ଚନ୍ଦ୍ର. ବୈଦେହ୍ୟବେଳାସ ।

ଇଷିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା.—ଇଷିକା (ଦେଖ)

Ishikā Ishikā (See)

ପିଲ୍ଲବେ ଇଷିକ ତାଙ୍ଗିଏ ନେଇ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବିରତ ଅବ ।

ଇଷୁ—ସଂ. ବି. (ଇଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଉ)—

Ishu ୧ । ବାଣ—1 Arrow.

୨ । ଇଷଲଙ୍ଗଳିଆ—2 A plant Aristolochia
Indica.

ଇଷୁଧି—ସଂ. ବି. (ଇଷୁ=ବାଣ+ଧା ଧାତୁ+ଇ)—

Ishudhi ବାଣଧାର; ଦୁଶ ବା ତୁଣିର—

A quiver for arrows.

ସ୍ୱଳ୍ପଦେଶେ ଅସ୍ତୁ ଇଷୁଧି ବର୍ତ୍ତେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାବିରତ. ଉଦ୍‌ଭାଗ ।

ଇଷ୍ଟିଆ କମ୍ପାନୀ—ବୈଦେ. ବି. ନାମ. (ଇଂ. ଇଷ୍ଟିଆ
Ishṭi indīā kampānī କୋମ୍ପାନୀ)—ଭାରତରେ ବାଣିଜ୍ୟ
ହେଉଥିବା କମ୍ପାନୀ କରବାପାଇଁ ବିଭିନ୍ନରେ ଗଠିତ ବଣିକଦଳ—
इष्टिइण्डीआकम्पनी Company of traders formed for
trading in India.

[ଦ୍ର—ଇଂଲଣ୍ଡର ଏହି ବଣିକଦଳ ୧୫୧୯ ରେ ଗଠିତ ହୋଇ
ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଣୀ ଏଲିଜାବେଥଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଥମ ଶୁମୁଚିତାଉ
ଦାସଲ କରି ୧୬୦୦ ରେ ପ୍ରଥମେ ଭାରତକୁ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ
ଅସିଲେ । ପୂର୍ବେ ହଲଣ୍ଡବାସୀ (ଡଚ୍) ମାନଙ୍କର ଡଚ୍ ଇଷ୍ଟିଆ-
କୋମ୍ପାନୀ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଭାରତରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲେ
ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ଜାତରେ ମସଲ୍ ବେପାର ଏକଦେଶିଆ ହୋଇଥିଲା ।
ଏମାନେ ମରହଟ୍ଟର ଦର ବେଜାୟ କଡ଼ାଇବାର ଦେଖି ବିଭିନ୍ନ
ସାଧୁତମାନେ ରାଣୀ ଏଲିଜାବେଥଙ୍କୁ ଜଣାଇବାରୁ ସେ ଆକରଙ୍କ-
ଠାରୁ ଦୂତ ପଠାଇ ତାଙ୍କଠାରୁ ଶୁକ୍ତି ଚିଠି ଅଣାଇଲେ ଓ ଏଥିରୁ
ଇଲ୍‌ଜିଷ୍ଟ ଇଷ୍ଟିଆ କୋମ୍ପାନୀର ସୂଚପାତ ହେଲା । ଏ କମ୍ପାନୀ
ପ୍ରଥମେ ଇଷ୍ଟିଆ (ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପସୂତ୍ର) ରେ ବେପାର
କରୁଥିଲେ । ପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ନୂଆ କମ୍ପାନୀ ଗଠିତ ହେଲା ଓ
ଦୁଇ କମ୍ପାନୀ ୧୬୦୮ ରେ ମିଳିଗଲେ । ଏମାନେ ଯାବାଦ୍ୱୀପରେ
ପ୍ରଥମ ଗୋଦାନ ସ୍ଥାପନ କରି ମସଲ୍ କାରବାର କଲେ । ଡଚ୍ ଓ
ପର୍ତ୍ତି ଗୀଜମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେବାରୁ ଏମାନେ
ଆଉ ପୂର୍ବଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପସୂତ୍ରରେ କାରବାର ନ ଚଳାଇ, ଭାରତରେ
ବେପାର ଚଳାଇଲେ । ଏମାନଙ୍କର ଭାରତର ପ୍ରଥମ ଗୋଦାନ
ତାସ୍ତିନଦୀକୂଳରେ ସ୍ଥରତାରେ ହେଲା । ମୋଗଲସମ୍ରାଟ
ଜାହାଙ୍ଗିରଙ୍କଠାରୁ ଶୁକ୍ତି ଚିଠି ପାଇ ଏମାନେ ଭାରତର ଯନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର
ସ୍ଥାନରେ ବାଣିଜ୍ୟ କୋଠି ବସାଇଲେ ଓ କଲିକତା, ଓଡ଼ିଶା
ବୋମ୍ବେ, ମାଦ୍ରାସରେ ବେପାର କଲେ । ତାହାପରେ ସ୍ଥାନୀୟ
ସାଧନକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଏମାନେ
ମାଦ୍ରାସ, ବୋମ୍ବେ, କଲିକତାରେ ଦୁର୍ଗମାନ ନିର୍ମାଣ କଲେ ଓ ପ୍ରଥମେ
ଆସ୍ତରଣ ପାଇଁ ବିଲ୍ଡିଂ ଓ ଦେଶୀ ପଲ୍ଟର୍ସ ରଖିଲେ । ତାହାପରେ

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଘୋଷିଲେ, ଯେବେ ଏ ଘୋଷାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ରର ବଦଳେ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ବେ ଶେ କିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଘୋଷିବେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଘୋଷିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବତ୍ ଦେଖିବେ ।

ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପରାଜିତ କଲେ ଓ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟଙ୍କଠାରୁ ବଙ୍ଗ, ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜସ୍ୱ ଅସୁର କରବାର ସନନ୍ଦ ପାଇଲେ । ପରେ ମକଦ୍ଦମା କୁଟିବାର କ୍ଷମତା ପାଇଲେ । ପରେ ମରହଟ୍ଟା, ଶିଖ ଓ ମୁଗଲମାନମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କଲେ । ୧୮୫୮ ରେ ଭାରତର ଶାସନ ଏମାନଙ୍କ ହାତରୁ ଯାଇ ଇଙ୍ଗ୍ଲଣ୍ଡ ରାଜାଙ୍କ ହାତରେ ରହିଲା ।]

ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଜ୍—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ. (ଇଂ. ଇଷ୍ଟ + ଇଣ୍ଡିଜ୍)—
Ishtindij ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ—The East Indies.
ଇଷ୍ଟିଈଣ୍ଡିଜ୍ (ଯଥା—ସମ୍ରାଜ୍ଞା, ଯାତା, ବୋର୍ଷ୍ଟି, ସେଲ୍‌ବସ୍,
ହସ୍ତିସ୍କଜ୍ ପିଲିପାଇନ୍ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ, ମାକାସରପୁଞ୍ଜ)

ଇଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଇଷ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା କରିବା + କର୍ମ. ତ) —
Ishta ୧ । ଅଭିଳାଷତ; ବାଞ୍ଛିତ—
1. Desired; wished for.

- ୨ । ଯଥେଷ୍ଟିତ—2. According to one's wish
୩ । ପ୍ରାର୍ଥନା—3. Prayed for
୪ । ପ୍ରଶଂସିତ—4. Praised.
୫ । (ଯଜ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —ପୂଜିତ—5. Worshipped.
(ଯଥା—ଇଷ୍ଟଦେବତା)

ସ. ବି. (ଯଜ ଧାତୁ + ଭାବ. ତ) —
୧ । ଯଜ୍ଞ—1. Sacrificial rite
୨ । ପୂଜା—2. Worship.
୩ । ମଙ୍ଗଳ—3. Weal.
୪ । ଏରଣ୍ଡ ବୃକ୍ଷ—4 The castor-seed plant.
ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ—ଅଧିନସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଉପରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କଥାରେ ସମ୍ମତ—Yes, as you wish.
(ଯଥା—ଅପଣଙ୍କ ଇଷ୍ଟ; ଯାହା ଅପଣଙ୍କ ଅଜ୍ଞା, ସେ ଅଜ୍ଞା)
ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ସ. ଇଷ୍ଟ = ଅଭିଳାଷିତ) —
ଅଭିଳାଷ—Desire.

(ଯଥା—ଯାହା ଅପଣଙ୍କ ଇଷ୍ଟ ତାହା କରନ୍ତୁ)

ଇଷ୍ଟକ—ସ. ବି. (ଇଷ ଧାତୁ + ତକ) — ଇଟା; ଦସ୍ତମୁର୍ତ୍ତିକା ଶତ୍ରୁ—
Ishtaka Brick; moulded and burnt earth used for masonry work in the place of stones.

ଇଷ୍ଟକର୍ମ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଇଷ୍ଟ + କର୍ମ) —
Ishtakarma ଅଭିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ; ସକଳିତ କାର୍ଯ୍ୟ—
Wished for work.

ଦେ. (ଗଣିତ) କଳ୍ପିତ ସଂଖ୍ୟାଗୁଣ ଗଣନା—
(mathematics) An operation with assumed numbers

ଇଷ୍ଟକା—ସ. ବି. (ଇଷ୍ଟକ + ଅ) —ଇଷ୍ଟକ (ଦେଖ.)
Ishtaka Ishṭaka. (See)

ଇଷ୍ଟକାପଥ—ସ. ବି. (ଇଷ୍ଟକା = ଇଟା + ପଥ = ଗସ୍ତା) —

Ishtakāpatha ୧ । ପକ୍କାଗସ୍ତା ବା ସଡ଼କ; ଇଷ୍ଟକନିର୍ମିତ ଗସ୍ତା—
1. Metalled road.

୨ । (ଇଷ୍ଟ + କାପଥ) —ବେଣା; ଉଣାର—
2. Root of Benṣ grass.

ଇଷ୍ଟକାମଧୁକ୍ - ଦେ. ବି. ଶ୍ଳୀ. (ଇଷ୍ଟ + କାମ + ଧୁକ୍ ଧାତୁ = ପୂରଣ
Ishtakāmadhuk କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି. ପ୍) —
ଯେଉଁ ଗାଈ ପ୍ରାର୍ଥୀକୁ ଅଭିଷ୍ଟ ପଳ ପ୍ରଦାନ କରେ—
A cow granting on's desires.

ଇଷ୍ଟକାୟନ୍ତ୍ର—ସ. ବି. କ-କରୁଣା ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଗନ୍ଧକାଦି ଜାରଣ ଯନ୍ତ୍ର—
Ishtakājantra A contrivance for purifying sulphur for medicinal purposes.

ଇଷ୍ଟକାଲୟ—ସ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଇଷ୍ଟକ + ଅଲୟ) —
Ishtakālaya ଇଟା ଘର; କୋଠା—Brick-house; masonry house; brick-building.
[ଦ୍ରୁ—ଏହା ଶୀତ ଦିନରେ ଗରମ ଓ ଖରା ଦିନରେ ଥଣ୍ଡା ଲାଗେ.
ବୋଲି ଗୁଣକ୍ୟ ଲେଖୁ ଅଛନ୍ତି ।]

ଇଷ୍ଟଗନ୍ଧ—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଇଷ୍ଟ = ପ୍ରିୟ; ପ୍ରଶଂସିତ + ଗନ୍ଧ) —
Ishtagandha ସୁଗନ୍ଧବିଷ୍ଣୁ—Sweet-scented.
ବି (କର୍ମଧା) — ୧ । ସୁବାସ—1. Sweet scent.

୨ । (ବହୁବ୍ରୀହି) ବାଲୁକା—2. Sand.

ଇଷ୍ଟଦେବ—ସଂ. ବି. (ଇଷ୍ଟ = ପୂଜିତ + ଦେବ) —
Ishtadeba ୧ । ଗୁରୁ; ମନ୍ତ୍ରଦାତା; ଗୁରୁଦେବ—
A spiritual preceptor.

୨ । ନିଜର ଉପାସ୍ୟ ଦେବତା—
2. One's tutelary Deity.

୩ । ନିଜର କୁଳ ଦେବତା—
3. One's family Deity.

ଇଷ୍ଟଦେବତା—ସଂ. ବି. —ଇଷ୍ଟଦେବ (ଦେଖ)
Ishtadebatā Ishtadeba (See)
ସ୍ୱପ୍ନର ଶବ୍ଦର ଚୋର ଇଷ୍ଟ ସେ ଦେବତା । ସାରଳା. ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

ଇଷ୍ଟପୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚତୁ; ଇଷ୍ଟ + ପୂର୍ତ୍ତି) —
Ishtapūrtti ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ—

Fulfilment of one's desire.

ବାନ ଚପସ୍ୟା ସଳ ଯେତେ, ସେ ଅବା ଭର ଇଷ୍ଟ ପୂର୍ତ୍ତି ।

ହିରାୟ. ଭଗବତ ।

ଇଷ୍ଟମନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. —ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କୁ ଅଭିଷ୍ଟନା:
Ishtamantra କରାଯାଏ—The mystic formulæ by which one's family Deity is worshipped.

ସେ ଇଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ର ତା ସୁନ୍ଦର, ଭୁବସି ଜଳ ସେବା କର ।

ଭୂପତ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଦେବେ ଇସା କରବା କାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ୩ ଓ ୪ ଗୋଟିରେ ଦେବେ ଏ ଇସାବୋଷରେ ୫ ମିଶ୍ରଣ, ଦେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ବ୍ୟାଞ୍ଜନେ ଚକ୍ରିତ ଦେବେ ୧ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଦେବେ । ଇସା :— 'ବାଓ' ୫ ମିଶ୍ରଣେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏ 'ବୁଅ' ୫ ମିଶ୍ରଣେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବେ 'ବୁଅ' ୫ ପାଇଲେ 'ବଲୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦି' ୫ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଜ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ୫ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ

ଇସ୍ତାସ—ସଂ. ବି (ଇସ୍ତା=ବିଶ୍ୱ+ଅସ ଧାତୁ=ସେଷଣ କରବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Ishwāsa ଅ)—ସେ ବାଣ ନିଷେଷ କରେ; ଶରଣସେଷକ;

ଧନୁର୍ବିର; କୋଦଣ୍ଡଧାରୀ—Wielding a bow;

armed with a bow; holding a bow.

ଇସ୍—ଦେ. ଅ—୧ । କଷ୍ଟ; ଘୃଣା ଓ କ୍ଳାନ୍ତିପୂର୍ବକ ଅବ୍ୟୟ—

Is 1. Interjection indicating pain,

ହିସ୍ hattedred and contempt.

୨ । ରୋଗ ବା ପରିଶ୍ରମଜନିତ କ୍ଳେଶପୂର୍ବକ ଧ୍ୱନି—

2 Hissing sound uttered in physical pain due to exertion or disease.

୩ । ବିଦ୍ରୁପ ବା ବ୍ୟଙ୍ଗପୂର୍ବକ ଧ୍ୱନି—

3 An exclamation of ridicule or irony.

ଇସ୍ତିସ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଇତସ୍ତତଃ)—୧ । ଏଣୁ ତେଣୁ—

Istis 1. This and that.

ଇସ୍ତିସ ୨ । ଦ୍ୱିଧାତ୍ୱ—2. Hesitation.

एसातेषा ୩ । ଦ୍ୱିଧା କଥା କହିବା—3 Prevarication.

୪ । ସେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ—

1. Any thing whatever.

* । ଏଣୁ ତେଣୁ ଗୁଡ଼ିଏ ବାଜେ ଜନସଂ—5 Miscellany

ଇସ୍ତିସ କରବା—ଦେ. କି—୧ । ଏଣୁ ତେଣୁ କଥା କହିବା—

Istis karibā 1 To prevaricate.

ଇସ୍ତିସକରବା ୨ । ଦ୍ୱିଧା କରବା; ଇତସ୍ତତଃ କରବା—

हिचकिचाना 2. To hesitate

ଇସ୍ତିସ ବତାଇବା—ଦେ. କି—ଏଣୁ ତେଣୁ କହିବା; ନିଷ୍ପତ୍ତି

Istis batāibā କଥା ନ କହିବା—1. Not to tell any-

हीलाहवालाकरना thing definitely; to give evasive replies

ଇସ୍ଲାମ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ଧର୍ମ—

Islām Mahomedanism; Islam.

ইসলাম

इस्लाम

ଇସାବଗୁଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଅସଫାଗୁଲ୍; ଫା. ଅସଫା=ଅସ୍; ଗୁଲ୍

Isabgul =କଣ୍ଠି. ଅସ୍ତ୍ରକଣ୍ଠି ପରି ମଞ୍ଜି ଥିବାରୁ)—

ସଂ. ନାମ—ଶୀତଳାକ; ପାରସ୍ୟ ଦେଶର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶାକବିଶେଷର

ଶୌଣ୍ଡିକ; ଶୌଣ୍ଡିକ; ଶାଳ (ଶାଳମାନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅସ୍ତ୍ରକଣ୍ଠି ବା

ইসবগুল নୌକା ପରି)—Plantago ovata;

ଫା. ଅସଫାଗୁଲ୍ Plantago Ispaghula.

[ଦ୍ର—ଏହା ମୂଳକାରକ, ବସ୍ତ୍ରସଂଶୋଧକ, ଉଦରାଧାନକାରକ;

ଏହାଦ୍ୱାରା ଉଷ୍ଣକାନ୍ତ ଓ ଶୁକ୍ରମେଦ ଭଲ ହୁଏ । ଏଥିର ମଞ୍ଜିକୁ

ପାଣିରେ ଚକ୍ରସିଦ୍ଧରେ ତାହା ପଡ଼ିଲି ଯାଏ ଓ ଦେ:ମଳ ଏବଂ

ନାକରୁ ହୁଏ ଏହା ଅମ ଲକ୍ଷଣା, ପ୍ରସାପୋଦାର ଔଷଧ ।]

ଇସାବଗୁଲ୍—ଗ୍ରା. ବୈଦେ. ବି. (ଫା.)—ଇସାବଗୁଲ୍ (ଦେଖ)

Isabguli Isabgul (See)

ଇସାବଗୋଲ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା.)—ଇସାବଗୁଲ୍ (ଦେଖ)

Isabgol Isabgul (See)

ଇସାବି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ଭୁଲ ହି. ଇଶାବସନ)—

Isabi ଗ୍ରାସ୍ତାବି—Year calculated from the year of the birth of Christ.

ଇସାର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଇସାର୍ (ଦେଖ)

Isarā Isārā (See)

ଅସ୍ତେନାଦେ ଇସାରରେ ସବୁ କଥା ବୁଝି ପାରୁ—

ପଦ୍ମାରମୋଦନ. ହମାଶୟଠଗୁଣ୍ଡ ।

ଇସାର୍—ବୈଦେ. ବି—ଏସ୍ତରାଲ୍ (ଦେଖ)

Isarāj Esrāj (See)

ଇସାର୍ଜିବାନ୍—ବୈଦେ. ବି.—ଏସ୍ତରାଜ୍‌ବାନ୍ (ଦେଖ)

Isarājbin Esrājbin (See)

ଇସାଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଇସାଦ୍) (କଚରଥାଭାଷା)—କୌଣସି

Isād ବ୍ୟାବହାରିକ ବ୍ୟବସାୟ ବା ଦଲଲର ସାକ୍ଷୀ; ଦାୟିଆ ସାକ୍ଷୀ;

ইসাদ (ଏଥିର ସାକ୍ଷେତକ ଚକ୍ର 'ଇ' ଲେଖି ଦସ୍ତାବିଜରେ ସାକ୍ଷୀ

ইসাদ ଦସ୍ତଖତ କରନ୍ତି । ଯଥା—। ଇ । ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ ।)

A witness to a business or transaction or document; attesting witness.

ଇସାଦ୍ କରବା—ଦେ. କି—(କଚରଥା ଭାଷା)—ଇସାଦ୍ ପଢ଼ିବା (ଦେଖ)

Isād karibā Isād pardibā (See)

ଇସାଦ୍ ପଢ଼ିବା—ଦେ. କି—(କଚରଥା ଭାଷା) କୌଣସି ଦଲଲରେ

Isād pardibā ଉକ୍ତ ଦଲଲ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟର ସାକ୍ଷୀ ଥିବାର

ইবাদপড়া ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ଦସ୍ତଖତ୍ କରବା—To attest a

সহাকরনা document as witness to the transaction mentioned in it.

ଇସାଦି—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଇସାଦ୍ (ଦେଖ)

Isādi Isād (See)

ଇସାମାର୍ଗ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ (ହି. ଏସା ଓ ସଂ. ମାର୍ଗ)—

Isāmārga ୧ । ଏହିପରି—1. Thus.

୨ । କ୍ରମରେ—2. Gradually

ଇସାମାର୍ଗେ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ—ଇସାମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Isāmāрге Isāmārga (See)

ଇସାର୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—୧ । ସଙ୍କେତ—

Isārā 1 A nod; a sign; hint; token.

ইসারা ୨ । ଠାର—2. Wink; significant glance.

ইসারা ୩ । ହାତ ଦ୍ୱାରା ସଙ୍କେତ—3. Manual sign

ଇସାର୍ କରବା—ଦେ. କି—୧ । ସଂକେତ କରବା—1. To give

Isārā karibā a hint; to give a meaning nod.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦

ଇସାବାକବା ୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସୂଚକ ବାହାର କରିବା; କିମ୍ବା
 ଇସାରାକରଣ କରିବା—2 To find out a clue
 ଇସାରା ଦେବା—ଦେ. କି—ଇସାରା କରିବା (ଦେଖ)
 Isārā debā Isārā karibā (See)
 ଇସାରା ପାଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସନ୍ଦେହଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାପିତ
 Isārā pāibā ଦେବା—To get a hint; to get a
 ଇସାବାପାଓୟା clue.
 ଇସାରାପାନା
 ଇସୁ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଇସୁ) (କଚରଥ ରାଶି)—ମକଦ୍ଦମାର ମାମଲା
 Isu ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିଷୟ; ମକଦ୍ଦମାରେ ବିଚାରଣ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ—
 ଇସୁ Issue settled for a case; points of
 ଇସୁ decision in a case.
 ଇସୁକୁଲ—ଗ୍ରା. ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ସ୍କୁଲର ଅଣ୍ଟକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
 Isukula ବିଦ୍ୟାଳୟ—School
 ଇସ୍କୁଲ
 ଇସ୍କୁଲ
 ଇସୁକୁଲିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—(ଇଂ. ସ୍କୁଲ + ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତ୍ୟୟ. ଇସୁ)—
 Isukuliā ୧ । ସ୍କୁଲସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating to school;
 ଇସ୍କୁଲେର ୨ । ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିବା—
 ଇସ୍କୁଲକା 2 Educated in a school
 ଇସ୍କାପାନ—ଦେ. ବି—ଖେଳିବା ତାସର କଳାପାନ—
 Iskāpān The (black) diamond of playing
 ଇସ୍କାପାନ cards
 ଇସ୍କାପାନ
 ଇସ୍କୁଲ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ସ୍କୁଲର ଅଣ୍ଟକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
 Iskula etc ଇସ୍କୁଲ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Isukula etc (See)
 ଇସ୍ତାକ—ବୈଦେ. ଅ (ହି. ଇସ୍ = ଏହା + ତାକ = ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ)—
 Istak ୧ । ଠାରୁ—1 From
 ଇସ୍ତାକ ୨ । ଲଗାଏତ; (କୌଣସି ବିଷୟ) ଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି—
 ଇସ୍ତାକ 2. Beginning from
 ୩ । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—3. Upto; till
 ବୈଦେ. ବି—ଗ୍ରା. ତାସ୍ ଖେଳରେ ତାସ୍ ବଣ୍ଟା ଦେବା ପରେ
 ଜଣେ ଖେଳଳୀ ହାତରେ ଏକ ରଙ୍ଗର ସାତେକ ଓ
 ବିଶା ପଡ଼ିବାର ଅବସ୍ଥା (ତାସ୍ ଖେଳ ତଳେ ନୋଟ୍
 ଦେଖ)—The state of one player get-
 ting the king and the queen cards of
 one colour in card play.
 ଇସ୍ତାଫା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାଫା)—ଇସ୍ତାଫା (ଦେଖ)
 Istaphā Istaphā (See)

ଇସ୍ତାଫା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାଫା)—୧ । ନିଜେ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ
 Istaphā ଶୁକ୍ତିରୁ ବା କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର ଦେବା—
 ଇସ୍ତାଫା 1. Resignation.
 ଇସ୍ତିଫା ୨ । ସମ୍ପର୍କରୁ ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗ କରିବା—
 2. Relinquishment.
 ଇସ୍ତାଫାଦେବା—ଦେ. କି—ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱରୁ ବା ଶୁକ୍ତିର ଶୁଦ୍ଧିବା—
 Istaphā debā To tender resignation or to
 ଇସ୍ତାଫା ଦେବା relinquish a right.
 ଇସ୍ତିଫାଦିନା
 ଇସ୍ତାଫାନାମା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାଫାନାମା)—
 Istaphānāmā ୧ । ନିଜେ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅନ୍ତର ଦେବା ପାଇଁ
 ଇସ୍ତାଫାନାମା ଦେବା ଅବେଦନପତ୍ର—
 ଇସ୍ତିଫାନାମା 1 Letter of resignation.
 ୨ । ସମ୍ପର୍କରୁ ଅନ୍ତର ଦେବା କରିବାର ନିବେଦନପତ୍ର—
 2. Deed of relinquishment
 ଇସ୍ତାମରୀ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାମରୀ) (କଚରଥ ରାଶି)—
 Istamarāri ଚରସ୍ଥାୟୀ—Permanent.
 ଇସ୍ତିମାରୀ (ଯଥା—ଇସ୍ତାମରୀ ପଢ଼ା)
 ଇସ୍ତିମାରୀ
 ଇସ୍ତାମରୀ—ବୈଦେ. ବି (ଅ.)—ଇସ୍ତାମରୀ (ଦେଖ)
 Istamarāri Istamarāri (See)
 ଇସ୍ତାହାର—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାହାର)—ଇସ୍ତାହାର (ଦେଖ)
 Istahāra Istihāra (See)
 ମକଦ୍ଦମାର x x x ନିମ୍ନ ଉପଦାନ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି ।
 ଫକୀରମୋହନ. ଜମିଦାରୀଠାରୁ ।
 ଇସ୍ତାଫା—ବୈଦେ. ବି (ଅ.)—ଇସ୍ତାଫା (ଦେଖ)
 Istaphā Istaphā (See)
 ଇସ୍ତାଫାନାମା—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାଫାନାମା)—
 Istāranāmā ଇସ୍ତାଫାନାମା (ଦେଖ)
 Istihāranāmā (See)
 ଇସ୍ତାହାର—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇସ୍ତାହାର)—ଇସ୍ତାହାର (ଦେଖ)
 Istāhāra Istihāra (See)
 ଇସ୍ତାହାରନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ.)—
 Istāhāranāmā ଇସ୍ତାହାରନାମା (ଦେଖ)
 Istihāranāmā (See)
 ଇସ୍ତିଫିସାର—ବୈଦେ. ବି. ଅ. (କଚରଥ ରାଶି) (ଇସ୍ତିଫିସାର)—
 Istiphisār ୧ । ଯବାନବନ୍ଦୀ—1 Oral statement.
 ଇସ୍ତିଫିସାର ୨ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷକୁ କରାଯିବା ପ୍ରଶ୍ନ—
 ଇସ୍ତିଫିସାର 2. Questions put to a party in a
 case.

ସାଧାରଣ ଦେଲେ ଅପର ସ୍ୱାଧୀନରେ ସ୍ୱପିତ ଏ ଦିବସ ଅନ୍ତର ଓ ମାମା ଏବଂ ଦିବସ ଅନ୍ତର ଓ ମାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ଗାଁ ଦିବସ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମା ସ୍ୱପିତ ଓ ଗୋଡ଼ାଲେ ଯେତେ ଏ ଗୋଡ଼ାବୋଷରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଗୋଡ଼ାବୋଷ ଦିବସର ଏ ଗାଁ ଦିବସ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମା ସ୍ୱପିତ ଓ ଗୋଡ଼ାବୋଷ ଦିବସ । ଯଥା —
 'ଗାଁ' ନ ଯିବେ 'ଗାଁ' ଗୋଡ଼ାବୋଷ: 'ବୁଧ' ନ ଯିବେ 'ବୁଧ' ଗୋଡ଼ାବୋଷ: 'ବଧ' ନ ଯାଉଲେ 'ବଧ' ଗୋଡ଼ାବୋଷ: 'ଅନ୍ଧା' ନ ଯାଉଲେ 'ଅନ୍ଧା' ଗୋଡ଼ାବୋଷ: 'ଅନ୍ଧବଦ' ନ ଯାଉଲେ 'ଅନ୍ଧବଦ' ଗୋଡ଼ାବୋଷ: ।

ଇସ୍ତିରୀ—ଦେ. ବି. (ହି. ଇସ୍ତିରୀ; ସଂ. ଅସ୍ତ୍ର)—ଧୋବାମାନେ ସଫା ହୋଇ-
 Istiri ଥିବା ଲୁଗାକୁ ମଫଣ କରିବା କ୍ରିୟାକୁ ସେଇଁ ଲୌହଯନ୍ତ୍ର
 ଇସ୍ତିରୀ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି—Washerman's smoothing
 इस्तीरी iron.

ବୈଦେ. ବିଶ୍ୱ-ଇସ୍ତି କରାଯାଇଥିବା (ଲୁଗା)—Ironed

ଇସ୍ତିର କରବା—ଦେ କି—(ଧୋବାମାନେ) ସମା ହୋଇଥିବା ଲୁଗାକୁ
 Istiri karibā ଲୌହଦ୍ରବ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟରେ ମସୃଣ କରବା—
 इस्तिरि करवा To iron a cloth.
 इस्तिरी करना

[୧— ସତ୍ୟ ହୋଇଥିବା ନୁହାନ୍ତି ସମ୍ଭବ ପକ୍ଷ । ଉପରେ ରହି
 ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ମଣ୍ଡଳ ଲାଗି ତା ଉପରେ ଦୃଢ଼ କୋଇଲରେ ଉତ୍ତମା-
 ହୋଇ ଥିବା ଇସ୍ତିର ପଦ୍ଧତି ତଳାଠାରେ ନୁହା ଇସ୍ତିର ହୁଏ ।]

ଇସ୍ତିହାର—ବୈଦେ. ବ. (ଅ. ଇସ୍ତେଫାହାର)—ସାଧାରଣ ପ୍ରଘୋଷଣ
 Istihāra ବଙ୍ଗାଂଶନ—Proclamation; notification.
 इस्तिहार
 इस्तिहार

ଇସ୍ତିହାରନାମା—ବୈଦେ. ବି (ଆଇସ୍ତେହାର ନାମାଦ୍)—
Istihāranāmā ଲିଖିତ ବିଜ୍ଞାପନ—Written
ইস্তিহারনামা proclamation
इस्तीहारनामा

ଇସ୍ତ୍ରୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଇସ୍ତରି (ଦେଶ)
Istri Istiri (See)

ଇସ୍ପାତ—ବୈଦେ. ଇ. (ଇଂ. ୱିଲ ପ୍ରେଟ୍; ଏଥିର ସଂ. ନାମ ଖରଲୋଡ଼)
Ispāta ରସାୟନିକ ପ୍ରତିଯୁକାରୀ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରାଯାଇଥାଏ;
ଇସ୍ପାତ
Steel.

କଢ଼ାହ ଝପ୍ପାତ
ଇସିସଲ୍ (ଇଚ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି—(ଉଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠ) —
Ispisal (etc) ଏହିସଲ୍ ଇଚ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ispisal etc. See)

ଇସ୍ପିଙ୍ଗ୍—ବୈଦେ. ଇ—(ଇଂ ଟ୍ରିଙ୍ଗ୍) କମାଣି; ଗାଡ଼ିଆଦିରେ ଲୁଚିଥିବା
 Ispring ଶୁଦ୍ଧସ୍ତ୍ରାପକ ଲୌହ ଯନ୍ତ୍ର—Spring
 ଇସ୍ମାଈଲିଆ—ବୈଦେ. ଇ.—ମୁସଲମାନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ—
 Ismā'iliāh A sect of Mahomedans.

ଇସ୍ଲାମ—ବୈଦେ. ଶ. (ଅ)—ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ—
 Islām Mahomedanism; Islam.
 ইসলাম
 إسلام

ଇସ୍ଲାମୀ—ବୈଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଇସ୍ଲାମୀୟ (ଦେଶ)
Islāmi Islāmiya (See)

ଇସ୍ଲାମୀୟ—ବେ. ବିଶ. (ଆ. ଇସ୍ଲାମ୍ + ଫ. ପ୍ରବନ୍ଧ. ଇସ୍) —
 Islāmīya ୧। ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Islamic.
 ଇସଲାମୀୟ ୨। ମୁସଲମାନଧର୍ମବାସୀ—
 ଇସଲାମୀ 2. Faithful (in the Mahomedan religion)

ଇହା—ସଂ ଅ. (ଇଦମ୍=ଏହା + ଓମ୍ ଅର୍ଥରେ. ହ; ନିପାତନ ସିଦ୍ଧି) —
Iha ୧ । ଏଠାରେ—1. Here; in this place.

୨ । ଏ ପୃଥିବୀରେ—2. On earth; in this world.

୩ । ଏହି ସମୟରେ—3 In this time.

ଲକ୍ଷ୍ମୀନାଥ ଖେନ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପରମକୁ ଚେତ । ପ୍ରାଚୀ, ରତ୍ନସଂସ୍କରଣ ।

ଇହକାଳ-୧୦. ବି. (ଇହ + କାଳ)—୧ । ଏହି ଜନ୍ମ—
 Ihakāla 1 The present life (as distinguished
 (ପରକାଳ—ବିପରୀତ) from the after life).

୨ । ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ଜୀବନ କାଳ—

2. Lifetime on this earth

ଇହାଜଗତ—ସଂ. ବି. (ଇଦ + ଜଗତ୍)—ଏହି ପୃଥିବୀ—
Ihajagata This world

ଇହଜନମ୍ମ—ସଂ. ବ. (ଇହ + ଜନ୍ମ)—ଏହି ଜନ୍ମ—
 Ihajanma This life (as opposed to the next
 (ପରଜନ୍ମ—ବିପତ୍ତି) birth).

ଇହତ୍ୟା—ସଂ. ଅ. (ଇହ = ଏଠାରେ + ତ୍ୟା)—ଅନ୍ତର୍ଭାଗ; ଏହି ସ୍ଥାନର—
 Ihatya Of this place; belonging to this place.

ଇହଲୋକ—୩. ବି—ଇହଜଗତ; ଏହି ପୃଥିବୀ—
Ihaloka This world (as opposed to the next
(ପରଲୋକ—ବିପ୍ଳବ) world); the present world

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ-ସଂ. ବିଶି. (ଇନ୍ଦ୍ର + ଥା ପାତୁ + ଅ) —ଅନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ; ଏହି ସ୍ଥାନର—
Inastha Of this place

ଇହା-୧୦. ବ (ଇ=କର୍ମ + ହନ ଧାତୁ=ନାଶ କରିବା + କ୍ରିଷ୍ଣ:
Ihā ସେ କର୍ମରୁ ବନାଶ କରିଥିଲେ)-ଶିବ, ମହାଦେବ—
God Śiva.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ-କାମଧ୍ୟୁସକ୍ତ—Destroyer of Cupid.

ଦେ. ସବ୍‌ଜମ (ସଂ. ଲୁହମ; ଅଦସ)—ଏହା —This.

ଇହାଦେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଥି—ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏକ୍ଷତି—
 Ihāde Now; at present.

ଇହାମୁତ୍ର—ଅ. ଅ. (ଇହ = ଏଠାରେ + ଅମୁତ୍ର = ସେଠାରେ; ଏଠାରେ
 Ihāmutra ଓ ସେଠାରେ)—୧ । ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳରେ;
 ଇହଲୋକରେ ଓ ପରଲୋକରେ—
 Here and hereafter, in this world.
 and the next.

୨ । ସର୍ବତ୍ର—2. In all places.

୩ । ସ୍ବଭାବ—୩. In all times

୪ । ଅନନ୍ତ କାଳଯାଏ - ୫. Ad-infinity.

ଇହି—ଦେ. ଅ—ଦୃଶ୍ୟବ୍ୟକ୍ତ ଧ୍ବନି—
Ihi An exclamation of hatred

ଇହୁଦୀ—ବୈଦେ. ଇ. (ହିବ୍ରୁ)—ସୀହୁଦି (ଦେଖ)
Ihudi Tihudi ('See').

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

[ଦ୍ର—‘ଇ’ ଯୁକ୍ତ ଦେଶଜ ଶବ୍ଦମାନ ‘ଇ’ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅନ୍ୟତମ ‘ଇ’ ବମ୍ବୁ ଇକାର ଯୁକ୍ତ ଦେଶଜ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ପାଇଁ ‘ଇ’ ଚଳେ ଦେଖ ।]

ଇ—ଭାଷାର ୪ର୍ଥ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ—ଦୀର୍ଘସ୍ଵର; ଏଥିର ଇକାରର ସ୍ଥାନ ତାକୁ ଓ
I ଏହାର ଚତୁର୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ଶେଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—
The 4th vowel corresponding to ‘I’.

ଇ—ସଂ. ବ. (ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ମ. କୃପ୍)—

I ୧। ସଂ—କନ୍ଦର୍ପ; କାମଦେବ—Copi. I.

୨। ଶ୍ରୀ. (ଅ=ବିଷ୍ଣୁ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—ଲକ୍ଷ୍ମୀ—

2. Lakshmi; the Goddess of fortune

୩। (+କର୍ତ୍ତୃ. କୃପ୍) ରାଗ—3. Anger.

୪। ଦୁଃଖ—4. Sorrow.

ଇ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଗମନ କରିବା—

I (root) To go to move.

ଇ (ପ୍ରତ୍ୟୟ)—ସଂ.—୧। ସାଧାରଣତଃ ଅକାର୍ଯ୍ୟକୁ ପୂର୍ବରୁ ଇକାର

I (suffix) ଯୋଗ ହେଲେ ତାହା ସ୍ଵୀକାର୍ଯ୍ୟକର ହୁଏ—

(ଯଥା—ନଟ-ନଟୀ, ନର-ନାରୀ; ଶୁଭ-ଶୁଭୀ, ନଦ-ନଦୀ)

୨। ସମସ୍ତ ସମୟରେ ଏହା ସ୍ଵଦ୍ଧାକାରକ ହୁଏ—

(ଯଥା—ଘଟ-ଘାଟୀ; ଗୁଳ-ଗୁଳୀ; ଇତ୍ୟାଦି)

୩। ଅବୁଦ୍ଧ ଭାବ ଅର୍ଥରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବେ ହୋଇ ନ ଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ହେଲା ଏ ଅର୍ଥରେ ଶବ୍ଦଶେଷରେ ଓ ଧାତୁର ପୂର୍ବେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ (ସଂସ୍କୃତ ଇ; ଯଥା—ଶୁକ୍ଳ—ଶୁକ୍ଳାକୃତ)—A suffix.

୪। ଅଛି ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ଧାତୁ ପରେ ଯୋଗ ହୁଏ (ସଂସ୍କୃତ ଇନ୍; ଯଥା—ଧନ-ଧନୀ; ରାଗ-ରାଗୀ; ଦା-ଧାତୁ=ଦାୟୀ, ଗମ ଧାତୁ-ଗମୀ)—A suffix.

ଇକାର—[ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣରେ ‘ଇ’ ଯୋଗ ହେବାର ମାତ୍ରା ‘I’କୁ
Ikāra ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଅବଧାନମାନେ ‘ଅକ୍ଷରୀ’ ବା ‘ଅକ୍ଷରୀ’
ବୋଲି ବାଳକମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ—କରେ ଅକ୍ଷରୀ—କା ।]

୧। ଇ ମାତ୍ରା ‘I’—

1. The sign of the long vowel ‘I’.

୨। ଇ ବର୍ଣ୍ଣ—2 The letter long ‘I’

୩। ଇ ଶବ୍ଦ—3 The deep sound long ‘I’

ଇକାରାନ୍ତ—ସଂ. ବ. ଶେଷ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ ଇ ଥାଏ—

Ikārānta A word ending in I

ଇକ୍ଷ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଦେଖିବା—To see

Ikha (root)

ଇକ୍ଷଣ—ସଂ. ବ. (ଇକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ikshana ୧। ଦୃଷ୍ଟି—1. Sight; look.

୨। ଦର୍ଶନ—2 Act of seeing; inspection.

୩। (+କରଣ. ଅନ)—ଅକ୍ଷ; ଚକ୍ଷୁ—3 Eye.

ଇକ୍ଷାନିକ—ସଂ. ବ. ପୂ.—(ଇକ୍ଷଣ=ଦୃଷ୍ଟି + ଇକ୍; ଯେ ଭବିଷ୍ୟତ୍
Ikshanika କଥା ଦେଖିପାରେ) ଦୈବଜ୍ଞ; ଭବିଷ୍ୟତ୍ କଥା
(ଇକ୍ଷଣିକା—ଶ୍ରୀ) ଜାଣିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Fortune teller

ଇକ୍ଷମାଣ—ସଂ. ବ. ପୂ.—(ଇକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅନ)

Ikshamāṇa ଦେଖିଥିବା—Looking at; observing.
(ଇକ୍ଷମାଣ—ଶ୍ରୀ)

ଇକ୍ଷା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଇକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା + ଭାବ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Ikshā ଦୃଷ୍ଟି; ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା—Sight; act of seeing.

ଇକ୍ଷିତ—ସଂ. ବ. ଶ. (ଇକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା + କର୍ମ. ତ)—ଦୃଷ୍ଟ—
Ikshita Seen; looked at; observed.

ସଂ. ବ. (+ ଭାବ. ତ)—ଦର୍ଶନ—Seeing

ଇକ୍ଷିତା—ସଂ. ବ. ପୂ.—(ଇକ୍ଷ ଧାତୁ=ଦେଖିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତୃ + ମା. ୧ବ)—

Ikshita ଦୃଷ୍ଟା; ଦେଖିବା ବ୍ୟକ୍ତି; ଦର୍ଶକ—

(ଇକ୍ଷିତ—ଶ୍ରୀ)

Observer; spectator.

ଇଗଲ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ଇଗ୍ଲ)—ବିବାଚର ପ୍ରସଂସକର ପକ୍ଷୀ

Igal (ଏମାନେ ଅମେରିକାବାସୀ)—Eagle

ଜିଗଲ

ଜିଗଲ

ଇ-ଟା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ସବ୍‌ନାମ—ଏହିଟା; ଏହି—

I tã

This.

ଇଡ଼ (ଧାତୁ)—ସଂ.—୧। ପ୍ରବ କରିବା—1 To pray.

Irda (root) ୨। ପ୍ରଶଂସା କରିବା—2 To praise.

ଇଡ଼ା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଇଡ଼ ଧାତୁ=ପ୍ରବ କରିବା + ଭାବ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)

Irda —ପ୍ରତି; ପ୍ରବ; ପ୍ରଶଂସା—

Thanksgiving; praise

ଇଡ଼ିତ—ସଂ. ବ. ଶ. (ଇଡ଼ ଧାତୁ=ପ୍ରବ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

Irđita ପ୍ରତି; ପ୍ରଶଂସିତ—Praised; extolled

ସଂ. ବ. (+ ଭାବ. ତ)—ପ୍ରତି; ପ୍ରଶଂସା—Praise; prayer.

ଇଡ୍ୟା—ସଂ. ବ. ଶ. (ଇଡ଼ ଧାତୁ=ପ୍ରବ କରିବା + କର୍ମ. ଯ)—

Idya ପ୍ରବ୍ୟ; ପ୍ରତି୍ୟ; ପ୍ରବର ଯୋଗ୍ୟ. ପ୍ରବନାୟ; ପ୍ରବ୍ୟ—

Revered; adorable.

ଇତି—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଇ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

Iti

୧। ରାଜ୍ୟର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରତା ବିନା ବା ବିପତ୍ତି, ଯଥା—ଅଭିଭୂକ୍ତି;

ଅନାବୃକ୍ତି; ମୂଚିକ; ପତଙ୍ଗ; ପକ୍ଷୀ; ରାଜ୍ୟ ନିକଟସ୍ଥ ଶତ୍ରୁ-

ରାଜା—ଏହି ଛଅ ପ୍ରକାର ଶତ୍ରୁକୃତ୍ତାର ରାଜ୍ୟର ଅବସ୍ଥା—

1. Calamity to a kingdom; calamity

proceeding from 6 causes—excessive

rain; drought; rats; insects, birds;

and invasion by a neighbouring

enemy rival king)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ଚିତ୍ତେ ଚୈତନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦି
 ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଶବ୍ଦ, ବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିତ୍ତେ ଏ ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ହେବ । ଯଥା—
 'ବାଇ' ନ ମିଳେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୁ' ନ ପାରେ 'ବଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାରେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାରେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଗୋଟିଏ ।

୨ । ରାଜ୍ୟରେ ମାୟାଭୟ—2 Plague

୩ । ରାଜ୍ୟରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ—3. Famine

୪ । ଗତି—4. Motion

୫ । ପ୍ରବାସ—5 Sojourn

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ = ଏହି + ଦୃଶ୍ ଧାତୁ = ଦେଖିବା + କର୍ମ)—

Idruk କ୍ରିୟା; ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦ. (ମା. ୧ବ.)—

୧ । ଏତାଦୃଶ; ଏହିପରି; ଏଭୂପ—

1 Such; similar to this.

୨ । ଏବତୁତ 2 Like this.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ + ଦୃଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ସ)—

Idruksha ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Idruk (See)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ + ଦୃଶ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Idrusa ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

(ଉତ୍କଳ—ଶ୍ରୀ) Idruk (See)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅପ୍ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଇଚ୍ଛା ଅର୍ଥରେ. ସ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ipsa ପାଇବାର ଇଚ୍ଛା; ପ୍ରାପ୍ତି; ବାଞ୍ଛା—Desire to obtain; wish to have.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଅପ୍ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛା ଅର୍ଥରେ. ସ + କର୍ମ. ତ)—

Ipsita ଅଭିଳାଷ; ବାଞ୍ଛିତ—Wished for; desired.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ (+ ଇଚ୍ଚ. ତ)—ଅଭିଳାଷ, ବାଞ୍ଛା—Wish; that which is desired or longed for.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (କର୍ମଧା; ଉତ୍କଳ = ବାଞ୍ଛିତ + ଅର୍ଥ = ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)—

Ipsitārtha ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ; ମନସ୍କାମନା—Desired object; the object aimed at.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ଅପ୍ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଇଚ୍ଛା ଅର୍ଥରେ. ସ +

Ipsu କର୍ତ୍ତୃ. ଉ)—ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ, ପ୍ରାପ୍ତିକୁ—Wishing; desirous to obtain.

ଉତ୍କଳ (ଧାତୁ)—ସଂ. ୧ । ପ୍ରେରଣ କରିବା—1. To send.

Ira (root) ୨ । ବ୍ୟାପିବା—2. To spread.

୩ । ବୋଲିବା—3. To speak.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଋ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଅନ)—

Irana ୧ । ଉଷର ଭୂମି; ଶାର ଭୂମି—1. Calcine soil.

୨ । ମରୁଭୂମି—2. Desert; wilderness.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଋ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଅଧିକରଣ. ଇନ୍)—

Irina ଉତ୍କଳ (ଦେଖ) —Irana (See)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଋ ଧାତୁ = ବ୍ୟାପିବା; ପ୍ରେରଣ କରିବା; ବୋଲିବା)

Irita + କର୍ମ. ତ)—୧ । କଥିତ—1. Spoken; said.

୨ । ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିସ୍ତ—2 Extended; spread.

୩ । ପ୍ରେରଣ—3. Sent; despatched.

୪ । ଚାଲିତ; କମ୍ପିତ—4. Moved

୫ । କ୍ରୁର—5 Irritated; enraged

ସଂ. ବିଶ୍ୱ (+ ଇଚ୍ଚ. ତ)—କଥନ; ବାକ୍ୟ; କଥା—

Speech; words.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Irishā

Irshā (See)

ବିଶ୍ୱ ଦେହେ ଉତ୍କଳ ବାହୁ ନ ମାନିବେ ଯେ । ଉତ୍କଳ ଦୈତ୍ୟଶୂରକାୟ ।

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ ଧାତୁ = ଦ୍ୱେଷ କରିବା + ଇଚ୍ଛା. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Irshā ୧ । ଦ୍ୱେଷ—1 Grudge; malice.

୨ । ହିଂସା—2 Spite, envy; ill-feeling.

୩ । ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତତା, ଅନ୍ୟର ସୌଭାଗ୍ୟରେ ଦୁଃଖ—

3. Impatience at another's prosperity.

୪ । ବିବାହ ସମ୍ପର୍କର ପ୍ରତି ବ୍ୟଭିଚାରର ଚିନ୍ତା—

4. Conjugal jealousy.

ଉତ୍କଳ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଦ୍ୱେଷ କରିବା—

Irshā karibā

1. To envy.

ହିଂସା ୨ । ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତ ହେବା—

ହିଂସା 2 To feel impatient at another's prosperity.

ଉତ୍କଳପର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ପ୍ରମା ଦେ; ଉତ୍କଳ + ପର)—ଉତ୍କଳ; ଉତ୍କଳ

Irshāpara ପ୍ରକୃତିକ—Envious; jealous.

(ଉତ୍କଳପର—ଶ୍ରୀ)

(ଉତ୍କଳପର—ବ)

ଉତ୍କଳପରତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଉତ୍କଳ + ପରତନ୍ତ୍ର)—ଉତ୍କଳପର; ଦ୍ୱେଷ

Irshāparatantra ବା ଉତ୍କଳ ଅଧୀନ—Under the

(ଉତ୍କଳପରତନ୍ତ୍ର ବା) influence of malice; subject to envy or jealousy.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ + ଯୁକ୍ତାର୍ଥରେ. ଅନ)—ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତ—

Irshālu Very envious or jealous; malicious.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଉତ୍କଳ + ଅନୁ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ମା. ୧ବ)—

Irshī ଉତ୍କଳ—Spiteful; malicious.

(ଉତ୍କଳ—ଶ୍ରୀ)

ଉତ୍କଳ (ଧାତୁ) ଦ୍ୱେଷ କରିବା—To envy.

Irshya (root)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ ଧାତୁ + ଇଚ୍ଛା. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Irshya ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Irshā (See)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ + ଅନୁ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ମା. ୧ବ)—

I shyī ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

(ଉତ୍କଳ—ଶ୍ରୀ)

Irshī (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଇଲ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଇଲ୍ ଧାତୁ=ପ୍ରବ କରବା+କର୍ମ. ଅ+ଶ୍ରୀ.
 Iḷā ଅ; ଲ ଅଗମ)—୧ । ବାଣୀ; ସରସ୍ୱତୀ—1. Saraswatī;
 Goddess of learning.

୨ । ପୃଥିବୀ—2. The earth.

୩ । ଧେନୁ—3. Cow

୪ । (+ଭବ. ଅ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—ପ୍ରତି; ପ୍ରବ; ପ୍ରଶଂସା—
 4 I'raise; thanks-giving.

ଇଲିତ - ସଂ. ବିଶ—(ଇଲ୍ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—ପ୍ରଶଂସିତ; ପ୍ରତି—
 Iḷita Praised; extolled.

(ଧାତୁ)—ସଂ—ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା—

Iḷs (root) To dominate.

ଇଶ୍—ସଂ. ବି (ଇଶ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇପ୍)—ଇଶ; ଇଶ୍ୱର—
 Iḷs God.

ଇଶ—ସଂ. ବି. (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ)—
 Iḷsa ୧ । ପତି; ସ୍ୱାମୀ—1. Husband.

୨ । ପ୍ରଭୁ—2 Lord; master.

୩ । ଇଶ୍ୱର—3. God.

୪ । ଶିବ—4 Śiba.

୫ । ରାଜା—5. Ruler.

୬ । ନିୟନ୍ତ୍ରା—6. Controller.

୭ । ରକ୍ଷକ—7. Protector.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—1. Chief

୨ । ସମର୍ଥ—2. Competent.

ଇଶା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ+
 Iḷśa ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଲଙ୍ଗଲଦଣ୍ଡ—
 1. Beam of a plough.

୨ । ଲଙ୍ଗଲ ଖନିତ ଲମ୍ବାକୁଇ ଦୁଇଗ; ଲଙ୍ଗଲଶିଅର—
 2. Furrow.

୩ । ଇଶ୍ୱରୀ; ଦୁର୍ଗା—3. Goddess Durgā.

ଇଶାନ—ସଂ. ବି. (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅନ)—
 Iḷśana ୧ । ମହେଶ୍ୱର; ଶିବ—1 Śiba.

୨ । ଏକାଦଶ ରୁଦ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଅଷ୍ଟମ ରୁଦ୍ର—
 2. One of the 11 Rudra Deities.

୩ । ମହାଦେବଙ୍କ ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟମୂର୍ତ୍ତି—
 3. One of the eight manifestations of
 Śiba—the solar one.

୪ । ଆଲୋକ—5 Light.

୫ । ତେଜଃ; ଜ୍ୟୋତିଃ—5. Splendour.

୬ । ପ୍ରଭୁ—6. Lord; master.

ଇଶାନକୋଣ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଇଶାନ=ଶିବ+କୋଣ; ଶିବ
 Iḷśanakōṇa ଏହି କୋଣର ଅଧିଷ୍ଠାତା)—ପୂର୍ବ ଓ ଉତ୍ତର ଦିଗର
 ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କୋଣ—The north-east quarter
 of the compass.

ଇଶାନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଇଶାନ+ଶ୍ରୀ. ଇ)—ମହେଶ୍ୱରୀ; ପାଦା;
 Iḷśanī ଦୁର୍ଗା—Durgā.

ଇଶାନୁକଥା—ସଂ. ବି. (ଇଶ+ଅନୁକଥା)—ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷଙ୍କ ଆଗେ
 Iḷśānukathā ଉଦ୍ଧରଣ ଆବଶ୍ୟକ—Discussion of
 spiritual matters in a good society.

ଇଶ୍ୱର କଥା ଅନୁବାଦେ, ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ।
 “ଇଶାନୁକଥା” ଏହା କହି, ଅପରେ ଶ୍ରୀ ମନ ଦେଇ ।
 ଜଗନ୍ନାଥ, ଭବନ ।

ଇଶିତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ—୧ । (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱ.
 Iḷitā ତୁ)—ଇଶ୍ୱର—1 God.

(ଇଶିତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସ୍ୱାମୀ; ପ୍ରଭୁ—2. Lord; master.

୩ । (ଇଶିତ୍+ଭବ. ତା)—ଇଶିତ୍ (ଦେଖ)

3. Iḷitwa (See)

ସଂ. ବିଶ—୧ । ସମର୍ଥ—1. Competent; mighty.

୨ । ପ୍ରଧାନ—2. Chief

ଇଶିତ୍—ସଂ. ବି. (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+ଇନ୍=ଇଶିନ୍
 Iḷitwa +ଭବ. ତୁ)—

୧ । ଇଶ୍ୱର—1. God-head; Divinity.

୨ । ସ୍ୱାଧୀନତା—2. Superiority.

୩ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ଅଧିପତ୍ୟ— . Lordship; mastery.

୪ । ଶାସନ; ରାଜ୍ୟ—4 Sovereignty; rule.

୫ । ସାମର୍ଥ୍ୟ—5. Might.

୬ । ଅଗ୍ରମାନ୍ଦ ଅଷ୍ଟ ଦିବ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସ୍ୱାମିତ୍ୱରୂପ
 ଦିବ୍ୟ (ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ବିଭୁତି,—

6. One of the eight divine special
 attributes.

[ତ୍ର ଅଷ୍ଟୋଦିବ୍ୟ ଦେଖ]

ଇଶ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଇଶ୍ ଧାତୁ=ଅଧିପତ୍ୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ବର)—
 Iḷśwara ୧ । ପରମେଶ୍ୱର—

1. The Supreme Lord; God.

୨ । ପରବ୍ରହ୍ମ—2. The Essential or Universal
 Brahma.

୩ । ଶିବ; ମହାଦେବ—3. Śiba.

୪ । କନ୍ଦର୍ପ—4. Cupid.

୫ । ପ୍ରଭବାଦି ମଧ୍ୟରେ ଏକାଦଶ ବର୍ଷ—

5. The 11th of the scriptural years.

୬ । ଅଧିପତି—6. Supreme lord.

୭ । ସ୍ୱାମୀ, ପ୍ରଭୁ—7. Lord; master.

୮ । ରାଜା—8. King; ruler.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁପ୍ରସାଦ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ହୃଦୟର ଚକ୍ରା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ୧ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ହେବ । ଯଥା — 'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିଏ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକର' ଦେଖିବେ ।

୯ । ବିଷ୍ଣୁ—9 Vishnu.

୧୦ । ବଡ଼ଲୋକ—10 Great man.

ଉତ୍କଳ ଆଦିଙ୍କର ମତ, ଅଳପ ଜ୍ଞାନ ବ୍ୟବହାର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଗୁଣବତ ।

୧୧ । ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି—11. Rich man

୧୨. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ—୧ । ସମର୍ଥ—1. Competent.

(ଉତ୍କଳ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଧାନ—2. Chief; supreme

୩ । ସମର୍ଥାଶାଳୀ—3. Powerful

୪ । ଧନୀ—4 Rich.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—Name of males.

ଉତ୍କଳଜାତି—ଦେ. ବି—ଉତ୍କଳଜାତି (ଦେଖ)

Īśwarajaṭṭha . Īśarajaṭṭha (See)

ଉତ୍କଳଜାତି—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ଶତାବ୍ଦୀ; ଛତାଭାଗ—

Īśwarajardha The climbing Asparagus

ଉତ୍କଳଦତ୍ତ—୧. ବି. (୩ୟା ଚତୁ)—୧ । ଭଗବାନ ଦେଇଥିବା—

Īśwaradatta 1 Given by God.

୨ । ପ୍ରାକୃତିକ—2. Natural

୩ । ସହଜ, ଜନ୍ମଗତ—

3. Instinctive; inborn.

ଉତ୍କଳ ନ କରନ୍ତୁ—ଦେ. ବାକ୍ୟ—(ଭବିଷ୍ୟତରେ ଘଟିବ ବୋଲି

Īśwara na karantu ଅଶକ୍ତି କୌଣସି ଅମଙ୍ଗଳ କଥା

ଅନ୍ତରାଳରୁ ନ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହୃତ ବାକ୍ୟ,—ଏପରି ଅମଙ୍ଗଳ

ନ ଘଟୁ—God forbid.

ଉତ୍କଳନିଷେଧ—୧. ବି—ନାସ୍ତିକତା—

Īśwaranishedha Denial of God; atheism.

ଉତ୍କଳନିଷ୍ଠ—୧. ବି. ପୁଂ—ଉତ୍କଳରେ ଏକାନ୍ତ ନିର୍ଭରଶୀଳ—

Īśwaranishṭha Having faith in God.

(ଉତ୍କଳନିଷ୍ଠ—ଶ୍ରୀ)

ଉତ୍କଳନିଷ୍ଠା—୧. ବି. (୨ୟା ଚତୁ)—ଉତ୍କଳରେ ଏକାନ୍ତ ବିଶ୍ଵାସ—

Īśwaranishṭhā Faith in God

୧୦ ବିଶ୍ଵ. ଶ୍ରୀ (ଉତ୍କଳନିଷ୍ଠ + ଅ)—ଋଷିନିଷ୍ଠର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Īśwaranishṭha

ଉତ୍କଳପରାୟଣ—୧. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଉତ୍କଳରେ ଏକାନ୍ତ

Īśwaraparāyaṇa ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ—Devoted to God;

(ଉତ୍କଳପରାୟଣ—ଶ୍ରୀ)

God-fearing.

(ଉତ୍କଳପରାୟଣ—ବି)

ଉତ୍କଳପାର୍ବତୀ—୧. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ବିଶ୍ଵ ଓ ପାର୍ବତୀ—

Īśwārāpārbatī Siba and his consort.

ଉତ୍କଳବାଦ—୧. ବି. (୨ୟା ଚତୁ; ଉତ୍କଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବାଦ)—

Īśwarabāda ପରମ୍ପରାବଦ୍ଧ ଅସ୍ତିତ୍ଵରେ ବିଶ୍ଵାସ—Theism;

belief in the existence of God

ଉତ୍କଳବାଦୀ—୧. ବି. ପୁଂ—ପରମ୍ପରାବଦ୍ଧ ଅସ୍ତିତ୍ଵରେ ବିଶ୍ଵାସବାଦୀ—

Īśwarabādī Theistic; theist; believing in the existence of God.

ଉତ୍କଳବିଶ୍ଵାସ—୧. ବି. (୨ୟା ଚତୁ;)—ଉତ୍କଳରେ ବିଶ୍ଵାସ—

Īśwarabīśwāsa Faith in God.

ଉତ୍କଳବିଶ୍ଵାସୀ—୧. ବି.—ଉତ୍କଳରେ ବିଶ୍ଵାସବାଦୀ—

Īśwarabīśwāsī God-fearing; faithful.

ଉତ୍କଳ ଭଲ କରନ୍ତୁ—ଦେ ବାକ୍ୟ—ମୁଦ୍ରାଦୋଷରୁ କେତେକ ଲୋକଙ୍କ

Īśwara bhala karantu କଥା କହିବା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ

ଅନ୍ତରାଳରୁ କଥା କହିବା ବାକ୍ୟ—A mannerism meaning

“God do bless.”

ଉତ୍କଳଧୀନ—୧. ବି. (୨ୟା ଚତୁ)—ଉତ୍କଳ ବିଧାନର ଅଧୀନ—

Īśwarādhīna Subject to the will of God.

ଉତ୍କଳନୁଗ୍ରହଣ—୧. ବି. (୩ୟା ଚତୁ)—ପ୍ରଭୁଙ୍କଦ୍ଵାରା ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାପ୍ତ—

Īśwarānugraṇhita Favoured by God.

ଉତ୍କଳ—୧. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉତ୍କଳ = ମହାଦେବ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—୧ । ପାର୍ବତୀ;

Īśwarī ଦୁର୍ଗା—Durgā; the consort of Śiba.

୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—2 Lakshmi, the Goddess of fortune.

୩ । ସରସ୍ଵତୀ—3 Saraswatī, the Goddess of learning.

୪ । ରାଣୀ; ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ—4. Queen; empress

ଉତ୍କଳଧାତୁ—୧. ବି. — ୧ । ଅଘାତ କରିବା—1 To strike.

Īsha (root) ୨ । ଯିବା—2. To go

୩ । ଗତି କରିବା—3. To move.

ଉତ୍କଳ - ୧. ଅ. — ସାମାନ୍ୟ; ଅଳ୍ପପରିମାଣରେ (ଯଥା—ଉତ୍କଳୀଳ;

Īshat ଉତ୍କଳ)—A little; somewhat.

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣତଃ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ଉପରୋକ୍ତ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ ।]

ଉତ୍କଳକର—୧. ବିଶ୍ଵ. — ୧ । ସୁଲଭାସଂପାଦ୍ୟ—

Īshatkara 1. Easy of accomplishment.

୨ । ସୁଲଭାସଂପାଦ୍ୟ—2. Of little importance or effect.

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ଅ (୧. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Īshata Īshat (See)

ଉତ୍କଳ ବଦନ ହରି ରୁହିଁ, ଉତ୍କଳ ହାସ୍ୟ ବାକ୍ୟ କହି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଗୁଣବତ ।

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ଵ. (୧. ଉତ୍କଳ)—ଅଳ୍ପଶରେ—

Īshate Easily.

ଉତ୍କଳ ଲାଜ୍ୟ ମିଳିଲେ; ଉତ୍କଳେ କିନ୍ତୁ ଉପକ୍ରମେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଗୁଣବତ. ୧୦୨. ଗୋପ ।

ଉତ୍କଳୁଷ୍ଣ—୧. ବିଶ୍ଵ. (ଉତ୍କଳ = ସାମାନ୍ୟ + ଉଷ୍ଣ = ଗରମ)—କରୋଷ୍ଣ;

Īshadushṇa କରୁଷ୍ଣ; ଅଳ୍ପ ଗରମ—Slightly warm;

(ଉତ୍କଳୁଷ୍ଣ—ବି) luke warm.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ୍ଟ	ଡଢ	ଡଢ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ବ	ନୁ

ଉଷଦୁନ—ସଂ. ବିଣ (ଉଷତ୍ + ଉନ = ନୁନ) —କିଛିକମ୍ପ; ସାମାନ୍ୟରେ
Ishadūna ଉଷା—Slightly deficient; not quite
full or complete, a little below.

ଉଷଦର୍ଶନ—ସଂ. ବି (ଉଷତ୍ + ଦର୍ଶନ = ଦୃଷ୍ଟି) —କଟାକ୍ଷ —
Ishaddarśana Glance; slight view; side-
glance.

ଉଷଦ୍ଵାସ—ସଂ. ବି. —ଉଷଦ୍ଵାସ୍ୟ (ଦେଖ)
Ishaddhāsa Ishaddhāsa (See)

ଉଷଦ୍ଵାସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉଷତ୍ + ଦ୍ଵାସ୍ୟ = ଦ୍ଵସ) —ସାମାନ୍ୟ ହସ;
Ishaddhāsyā ଅଳ୍ପ ଦ୍ଵାସ୍ୟ—Slight laughter,
a smile.

ଉଷନ୍ମାତ୍ର—ସଂ. ଅ—(ଉଷତ୍ + ମାତ୍ର) —ଅଳ୍ପମାତ୍ର; ସାମାନ୍ୟମାତ୍ର—
Ishaumātra Slightly.

ଉଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଉଷ ଧାତୁ + ଅ + ଅ) —୧ । ଲଙ୍ଗଲଦଣ୍ଡ—
Ishā 1. Plough-beam

୨ । ଲଙ୍ଗଲ ଶିଖର—2. Plough-share.

୩ । ଶଗଡ଼ଦଣ୍ଡ—3. The beams of a cart.

ଶଲ୍ୟକ ଭାଇକର ଝିର ପାଦ ଭୁବ, ଛତ୍ର ଚକ୍ରପାଦ ପୁର ଉଷା ଧ୍ବଜ ।
କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

୪ । ଗାଡ଼ିର ବନ୍ଧୁ; ରଥାବୟବବିଶେଷ—

4 The beams of a cart

ଉଷାନ୍ତ—ପ୍ରା. ବିଣ—ଉଷାନ୍ତ; ଉଷାୟନ୍ତ—
Ishāntu Envious.

ଉଷାନ୍ତ ଦେବ ଶୁଣି, ହସିଲେ ସାରଙ୍ଗପାଣି । ପ୍ରାଚୀ—ରହସ୍ୟମଞ୍ଜରୀ ।

ଉଷିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଷ ଧାତୁ = ଆସାଦ କରିବା; ଯିବା + ଇକ + ଶ୍ରୀ।
Ishikā ଅ) —୧ । ଚିତ୍ରଭୁଜିକା; ଭୁଜ—1. Painter's
brush.

୨ । ହସ୍ତୀର ନେତ୍ରଗୋଲକ—

2. Elephant's eye-ball.

୩ । କାଶ ଚୂନ; କାଞ୍ଜିଶସାସ—

3. A kind of wicker grass.

୪ । ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଛୁରିକା—

4. Dagger; a knife.

ଉଷିତ—ଦେ. ବି. ବିଣ (ସଂ. ଉଷତ୍) —ସାମାନ୍ୟରେ; ଅଳ୍ପରେ—
Ishita Slightly; somewhat

ଦେ. ବିଣ—ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟ—Little; slight.

ଉଷତ ଅଳ୍ପରେ ଦୃଷ୍ଟ

ହିରଣ୍ୟ ଶ୍ରୀମଦ୍ ମୋହର—ରୂପକ ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁତ ।

ଉଷିତେ—ଦେ. ବି. ବିଣ (ସଂ. ଉଷତ୍) —ଉଷିତ (ଦେଖ)
Ishite

ଉଷିତେ ଦିବସିତ କର

ମନ ମଧୁର ସେ ଗୁଣିତ—କବିକାଂଥ. ଭଗବତ. ୫ମ ।

ଉଷିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଉଷିକା (ଦେଖ)

Ishikā Ishikā (See)

ନର ସେ ସମୟେ ଶିବଙ୍କ ନାଶ ପାଇଁ

ଉଷାବାଣ (କାଶବାଣ) ଧରି ମଲ୍ଲିଲେ ଛେଧ କରୁ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି

ଉହ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଚେଷ୍ଟା କରିବା—

Iha (root) To try; to endeavour.

ଉହମାନ—ସଂ. ବିଣ ସଂ (ଉହ ଧାତୁ = ଚେଷ୍ଟା କରିବା; ଇଚ୍ଛା କରିବା +
Ihamāna ଅନ) —ଚେଷ୍ଟାମାନ; ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା—

(ଉହମାନା—ଶ୍ରୀ) Endeavouring; striving;
exerting, attempting.

ଉହା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉହ ଧାତୁ + ଚେଷ୍ଟା କରିବା; ଇଚ୍ଛା କରିବା + ଅ +
Ihā ଶ୍ରୀ. ଅ) —୧ । ଚେଷ୍ଟା; ଯତ୍ନ; ଉଦ୍ୟମ—

Endeavour; exertion.

୨ । ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ—2. Wish

ଉହାବ୍ରୁକ—ସଂ. ବି (ଉହା = ଚେଷ୍ଟା + ବ୍ରୁକ = ହେଉ; ମୃଗ ଚେଷ୍ଟାରେ
Ihābrūka ଥିବା ହେଉ) —୧ । ହେଉବାସ—1. Wolf.

୨ । ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟାନ୍ତର୍ଗତ ଗୁରୁଅଳଙ୍କାରିଷ୍ଟ ଏକପ୍ରକାର ରୂପକ—

2. A kind of allegorical drama of four
acts.

ଉହାମୃଗ—ସଂ. ବି (ଉହା = ଚେଷ୍ଟା + ମୃଗ; ଯେ ମୃଗ କଥା କରୁଥିବା)
Ihāmṛuga ଚେଷ୍ଟାରେ ଥାଏ) —

ଉହାବ୍ରୁକ (ଦେଖ

Ihābrūka (See)

ଉହିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉହ ଧାତୁ = ଚେଷ୍ଟା କରିବା; ଇଚ୍ଛା କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି.
Ihita ତ) —୧ । ଚେଷ୍ଟିତ; ଉଦ୍ୟତ—

1. Striving; attempting.

୨ । (+ କର୍ମ. ତ) ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଚେଷ୍ଟା କରା

ଯାଉଅଛି—2. Attempted; strived at.

୩ । (+ କର୍ମ. ତ) — ଇଚ୍ଛା; ଅନାହିତ; ଇହିତ—

3. Sought after; wished for.

ସଂ. ବି (+ ଉପ. ତ) —୧ । ଚେଷ୍ଟା; ଉଦ୍ୟୋଗ, ଉଦ୍ୟମ—

1. Effort; attempt.

୨ । ଇଚ୍ଛା—2. Wish.

ଉ—ପଞ୍ଚମ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ; ଏହା ଦ୍ରବ୍ୟ; ଏଥିର ମାତ୍ରା ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ତଳରେ ‘

U ଏହିପରି ଗୁରୁ ଅଳ୍ପ ମାତ୍ରାରୂପେ ଦିଆଯାଏ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ

ଓ ପ୍ରାଚୀ—୫ଷ୍ଠ । —The fifth vowel (short)
corresponding to English ‘u’

ପାଞ୍ଚାଶ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ମୂଳତଃ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବେଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ କିଛିର କପାଳ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗ'ର ନ ମିଳିଲେ 'ଗା'ର ଖୋଜିବ; 'କୃତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ଦେଖିବ; ବ୍ୟ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବ ।

ସଂ ୧—୧ । ଶିବ—1. Siba.

୨ । ବ୍ରହ୍ମା—2. Brahmā; the Creator.

ଦେ. ଅ—୧ । ସମ୍ବୋଧନ; କ୍ରୋଧ, ଦୟା, ନିୟୋଗ, ପଦ-ପୂରଣରେ ବ୍ୟବହୃତ—1. Oh; interjection used in expressing anger, pity and employment.

୨ । ଶିଶୁକୁ, କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଜୀବ (ନିଆଁ, ବନ୍ଧୁ) ଆଦି ଦେଖାଇ ଭୟ ଜାତ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଧ୍ବନି—

2 Interjection used in frightening infants.

[ଦ୍ର—ହଠାତ୍ କୌଣସି ଭୟଜନକ ପଦାର୍ଥ ବା ଜୀବ (ଅଗ୍ନି, ସର୍ପ, ବନ୍ଧୁ ଆଦି) ଦେଖିଲେ ବା ହଠାତ୍ ଭୟ ପାଇଲେ ଏହି ଅବ୍ୟୟ ଧ୍ବନି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ—'ଉ ! ଲୋ !']

୩ । ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦୂରରୁ ଡାକୁଥିଲେ ତାକୁ ଦୂରରୁ ଏହି ଧ୍ବନିଦ୍ୱାରା ଯବାବ୍ ଦିଆଯାଏ—
ଏହାର ଅର୍ଥ—'ଓ; ହଁ; ମୁଁ ଯାଉଛି ।'

3 Interjection used in responding to a call from a distance.

୪ । ବିଶେଷ୍ୟ ପଦେ 'ସ୍ବରୂପାତ୍ମ' ସ୍ଥଳେ ଏକବଚନାନ୍ତ ହି, ଟା, ଟିଏ ଓ ଟାଏ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରୟୋଗ ହେଲେ ଅକାରାନ୍ତ ବ୍ୟବହାର ଶବ୍ଦରେ କେବେ କେବେ 'ଉ' ଯୁକ୍ତ ହୁଏ—
ତଦ୍ଭବ ହେବ ମୁଁ ଅବସ୍ତବ ଶ୍ୟାମ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗୁଳ ଲୋଚ୍ନ—
ବିବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର, ଓ. ଗୀତ ।

ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—୧ । ପଞ୍ଚମୀବଚ୍ଚର ଚିତ୍ତସ୍ବରୂପ ଅକାରାନ୍ତ ବିଶେଷ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ—An inflection added to nouns ending with 'ଅ' to denote the ablative case.

ଏହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ସ୍ଥଳମାନଙ୍କରେ ଲାଗେ:—

(କ) ରୁ, ଠାରୁ—From

"ଠାକନ୍ତ ସୁଧାଂଶୁ ନିଳାବ୍ ଅକାର୍ଣ୍ଣ କରୁବାକୁ ପାଣିଗତ
ବିବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର, ଓ. ଗୀତ ।

(ଖ) ଅମୁକଠାରୁ ଭୟ ପାଇବା ଅର୍ଥରେ—ଭୟର ହେତୁ—

Cause of fear.

ଭର ନାହିଁ କି ହେ ପର ଭରଣୀ ଦରଣୀ ।

ବିବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ—କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର, ଓ. ଗୀତ ।

(ଗ) ଅପେକ୍ଷା—Than (ଯଥା—ଗୋରୁ ଅଧିକ ଅଟେ ଶୋକ)

(ଘ) ହେତୁରୁ; ଯୋଗୁଁ—On account of; owing to

ତୋର ଲାଗି ଦେଉ ପଡ଼ିବ ସେ ହେବ ଶ୍ରେୟଶ ଅବରଣ ।

ବିବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ—କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର, ଓ. ଗୀତ ।

୨ । ନିତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ ଓ ଅନୁଜ୍ଞାରେ କ୍ରିୟାର ମୂଳ ସହଚ୍ଚ

ସ୍ବଚ୍ଚ ପ୍ରତ୍ୟୟ—A verbal inflection.

ଆମ୍ଭେ କରୁ (ବର୍ତ୍ତମାନ)

ଆମ୍ଭେମାନେ କରୁ (ଅନୁଜ୍ଞା)

କରୁ

ସେ କରୁ (ଇତ୍ୟାଦି) ।

୩ । ଅସମାପିକାକ୍ରିୟା ଅର୍ଥରେ—କ୍ରିୟାର ମୂଳ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଦୂରଥର ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ, କ୍ରିୟାର ଅସମାପି ବୃତ୍ତୀଏ (ଯଥା—କରୁ କରୁ, ଖାଉ ଖାଉ)—

A verbal inflection.

ଉଥ କରବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଡାକିଲେ ପ୍ରଭୁର ଦେବା—

Ua karibā 1. To respond when called.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଦରକାର ବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅତିବା—

2. (fig) To be of use in time of need

ପୋଷ ସ୍ବଥ ଗୁଞ୍ଜାଭୂତ, ଦଶ ଟାକରେ ନ କରନ୍ତି ଉଥ—ଭଗ ।

ଉଥ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. = ଅଭିପ୍ରାୟ)—ଅରୁଥ (ଗୁଞ୍ଜା; ଭାତ)

Uā ଭାତ ଗୁଞ୍ଜାଳ ପେଜ ନାହିଁ, ଶୁଦ୍ଧିବା ମାତ୍ରକେ ଓହ୍ଲାଇ ।

ଆତମ ଟାଳ ବନ୍ଦାସ. ପାଚିବାଭାବ ।

ଅରୁଥ Rice or bhāta prepared from sun-dried (not parboiled) paddy.

ଉଥ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ବହୁବଚନ, ଭବ୍ୟ, ଉଦାଳକ)—ଓଉ (ଦେଖ)

Uāu Ou (See)

ଅସ ନାହିଁକେଲ ସେ ଉଥର ଆସତା ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାରାଜ. ବନ ।

ଉଥାଉଗାଲି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ଵ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଓଉପରି ଉଦ୍ଭବ ଗାଲ ଯାହାର)—

Uāugālī ଫୁଲୁକାଗାଲି—(a lady) Having swollen cheeks.

ହେଉ ପଛେ ଉଥାଉଗାଲି, ଦେଖିନାକା ସେ କଥା ଥରବେ ନାହିଁ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—କମଳାଧରାଂଶୁ ।

ଉଥାଁସ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. = ଅମାବାସ୍ୟା)—ଅମାବ ସ୍ୟା; ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାନ ଭିତ୍ତି—

Uāñsa The first day of the new-moon.

ଆମାବସ୍ୟା ବଳା ଶେଷ ହୁଏ ଉଥାଁସଦିନ ।

ଆମାବସ୍ୟା ବିଶୁଦ୍ଧ—ଭାଷା ଅଭିଜାଣ ।

ଉଥାଁସପୁନେଇ—ଗ୍ରା. ବି. (ସହଚର) (ସଂ. ଅମାବାସ୍ୟା + ପୁଣିମା)—

Uāñsa puneñ (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପବପବୀଣୀ—Festival days.

ଉଥାଁସ ପୁନେଇରେ ପିଠାଟିଏ, ହେବା ଟିକିଏ ହେଲେ ଶାରିଆ ନିଶ୍ଚାସ ପକାଏ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—କମଳାଧରାଂଶୁ ।

ଉଥାଁସୀ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସଂ. ଅମାବାସ୍ୟା)—

Uāñsī ଅମାବାସ୍ୟାରେ ଜାତ ହୋଇଥିବା (କନ୍ୟା)—

(a daughter) Born on the first day of the new-moon,

[ଦ୍ର—ସେହି କନ୍ୟାମାନେ ଅମାବାସ୍ୟାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ବିଧବା ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀମାନେ ଅନ୍ୟାୟ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସଂସ୍କାର ଅଛି ।]

ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅମାବାସ୍ୟାରେ ଜନ୍ମିଥିବା କନ୍ୟା—

A daughter born on the new-moon day.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ — ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ — ଯେଉଁ କନ୍ୟା ଅମାବାସ୍ୟାରେ
 Uāṁsī kanīṁṁ ଜନ୍ମିଥାଏ — A girl born on the
 1st day of the new moon

ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ

ଉତ୍କଳପ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକପ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Uākap etc Wākap etc (See)

ଉତ୍କଳପ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକପ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Uākaph etc Wākaph etc (See)

ଉତ୍କଳବ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକବ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Uākab etc Wākab etc (See)

ଉତ୍କଳୁଟା — ଦେ. ବିଶ. — ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟ ବା ଡିକି କେବଳମାତ୍ର ଅରୁଆ
 Uākuṭā ଚାଉଳ ଚାଉଳ କୁଟେ । (ଯେଉଁ ଡିକିରେ ଉଷୁନା ଚାଉଳ
 କୁଟାଯାଏ ତାହା ଲିପାପୋଷ୍ଟ ନ ହେଲେ ତହିଁରେ ଅରୁଆ
 ଚାଉଳ କୁଟା ଯାଏ ନାହିଁ) — A person or dhenki
 husking sun-dried paddy only.

ଉତ୍କଳିଆ — ଦେ. ବିଶ. — ଯେ ଅରୁଆଭାବ ଖାଏ — One who
 Uākhīā takes sunned rice.

ଉତ୍କଳ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
 Uāch etc Wach etc (See)

ଉତ୍କଳ ଚାଉଳ — ଦେ. ବି. (ସଂ = ଅତପ୍ତଚାଉଳ) — ଉତ୍କଳ ନ ହେଲେ,
 Uā chāula କେବଳ ଖରାରେ ଚାଉଳ ଖାନ୍ତି ଥାନର ଚାଉଳ —
 Rice prepared from sun-dried paddy

ଉତ୍କଳ ଚାଉଳ ଚଢ଼େଇ — ଦେ. ବି. — ଘରଚଢ଼େଇ ଠାରୁ ଛୋଟ ୮ । ୧୦
 Uā chāula charḍhei ଅଳ୍ପ ଲମ୍ବା ଏକ ଜାତିର ଚଢ଼େଇ
 ‘ଉତ୍କଳ’ — ଏହି ଶବ୍ଦର ଅନୁବାଦ କଲେ ଥାନ
 କରେ — A kind of small bird of the
 sparrow species

ଉତ୍କଳୁଡ଼ା — ଦେ. ବି. — ଧାନ ଫିଙ୍ଗି ନ ହେଲେ, ଅର୍ଥାତ୍ କେବଳ ମାତ୍ର
 Uāchurḍā ପାଣିରେ ବଜୁର ହୋଇ, ଯେଉଁ ଚାଉଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ —
 Parched unboiled paddy.

ଉତ୍କଳ — ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଆବାଜ୍) — ଶବ୍ଦ; ଧ୍ବନି — Sound.
 Uāj

ଆବାଜ୍ ଚଉକିରେ ମୁହଁରୁ ବାହାରି ଉଠେ ।

ଆବାଜ୍ ପକାରମୋହନ, ଗନ୍ତବ୍ୟ ।

୨ । ପ୍ରଖ୍ୟାତ — 2. Celebrity.

୩ । ବଜୁର ଫୁଟିବାର ଶବ୍ଦ —

2. Report of gun-fire.

ଦେ. ବିଶ. — ପ୍ରକାଶ — Published.

ଉତ୍କଳ କରବା — ଦେ. ବି. — ଧନ ବା ଶବ୍ଦ କରିବା — To make a
 Uāj karibā sound as by firing a gun.
 ଆବାଜକରୀ
 ଆବାଜକରୀ

ଉତ୍କଳଦାର — ବୈଦେ. ବିଶ (ଅ) — ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦକାରୀ —

Uājdar (ସଂ = ଘଣ୍ଟା; ବଜୁର) —

ଆବାଜଦାର High sounding; (as a gun; bell)

ଆବାଜଦାର

ଉତ୍କଳ ଦେବା — ଦେ. ବି. — ଡାକର ଯବାବ ଦେବା —

Uāj dehā To respond to a call.

ଆବାଜଦେବୀ

ଆବାଜଦେବୀ

ଉତ୍କଳିଆ — ଦେ. ବିଶ. — ଶବ୍ଦକାରୀ —

Uājīā Making a sound.

ଉତ୍କଳ — ଦେ. ବିଶ. — ଉତ୍କଳିଆ (ଦେଖ)

Uājī Uājīā (See)

ଉତ୍କଳବ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବିଶ. — ଡାକବ୍ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Uājib etc Wājib etc. (See)

ଉତ୍କଳିଆ — ଦେ. ବିଶ. — ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ସିଝା ହୋଇ ନ ଥିବା ଧାନରୁ
 Uāpakhiā ଉତ୍କଳ (ଚାଉଳ) — (rice) Prepared
 from slightly parboiled paddy.

ଉତ୍କଳିଆ ସବୁ ଉତ୍କଳ ଚାଉଳ ବାହାରି ଦେଖିଲେ

କଟକ ପଠାଇ ଦେଲେ — ପକାରମୋହନ, ଗନ୍ତବ୍ୟ ।

ଉତ୍କଳପ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକପ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uāpas etc Wāpas etc (See)

ଉତ୍କଳ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uār etc Wār etc (See)

ଉତ୍କଳ — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uāraṇṭ Wāraṇṭ etc (See)

ଉତ୍କଳହେଷ୍ଟିଙ୍ଗ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) — ଡାକ୍ ହେଷ୍ଟିଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Uāranheshtings Wāran Heshtings (See)

ଉତ୍କଳସ୍ — ବୈଦେ. ବି. — ଡାକସ୍ (ଦେଖ)

Uāras Wāras (See)

ଉତ୍କଳସ୍ଦାର — ଦେ. ବି. — ଡାକସ୍ଦାର (ଦେଖ)

Uārasdār Wārasdār (See)

ନାଉଆରସ୍ } ବିପକ୍ଷ

ବେଉଆରସ୍ }

ଉତ୍କଳ — ବୈଦେ. ବିଶ (ଅ) — ଶସ୍ତ୍ର —

Uār Cheap.

ଉତ୍କଳ — ଦେ. ବି. — ନଦି ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚଢ଼ା ବା ପଠା — Silted
 Uārī land formed in the bed of a river

ବୈଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ. (ଅ) — ୧ । ଅନୁସାରେ —

1 According to.

୨ । କ୍ରମାବଳିରେ — 2. Serially.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରୀ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ ଓ ମାଘ ୧୯ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ ଓ ମାଘ ୧୯ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ ଓ ମାଘ ୧୯ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ ବର୍ଷ ବା ମାଘପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଶକ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗ୍ରହାବେଶରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶକପାଠ ସାଧନେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବସନ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାଘପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦେଖି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର । ଯଥା— ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଖୋଜିବେ, 'ଅଶ୍ୱ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଖୋଜିବେ, 'ଅଳକ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଳକ' ଖୋଜିବେ ।

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଶାସ୍ତ୍ର)—୧ । ବ୍ୟାବହାରିକ

Ukarijā ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ଲିଖନ—

व्यापारिजा; 1 Classification; writing daily

जिन्सबारी accounts under different heads

୨ । ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରେ ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଷୟ (ଅୟ, ବ୍ୟୟ)

ମାନ ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ଲେଖାଯାଏ—

2. A classified list; a list showing the items of income and expenditure under different heads

ଉତ୍କଳ କରବା—ବୈଦେ. ବି.—ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଷୟମାନ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ କରି

Uarijā karibā ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ବିଭାଗ ତଳେ ଲେଖିବା—

To write daily accounts under different heads.

ଉତ୍କଳ (ଉତ୍କଳ) —ବୈଦେ. ବି. (ଅ.)—ଫାରସୀ ଉତ୍କଳ (ଦେଶ)

Uāris etc Wāris etc (See)

ଉତ୍କଳ (ଉତ୍କଳ) —ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ ଉତ୍କଳ (ଦେଶ)

Uārrā (etc) Wārrā etc (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uārdā Wārdā (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଶାସ୍ତ୍ର) —କଲେକ୍ଟର ଶାସନରେ

Uārdēn ଶାସନକାରୀ ମୁଖ୍ୟରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—Warden.

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uārlā Wārlā (See)

ଉତ୍କଳ (ଉତ୍କଳ) —ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ (ଉତ୍କଳ) (ଦେଶ)

Uāl etc Wāl etc (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ନାମ)—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uālāyār Wālāyār (See)

ଉତ୍କଳ—ପ୍ରାଚୀନ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uālter Wālter (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ପ୍ରାଚୀନ (ପୁଂ)—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uālā Bālā (See)

ଉତ୍କଳ (ଉତ୍କଳ) —ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ (ଉତ୍କଳ) (ଦେଶ)

Uālī etc. Wālī etc (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବକଳ) —ଗୋରୁଙ୍କ ଅଗରେ ଖାଇବ

Uālī ପାଇଁ ପକାଯାଇଥିବା ଲୁହ ବା ନଡ଼ା ମଧ୍ୟରୁ ସେମାନଙ୍କ

ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ଯେଉଁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଳଅ

ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ—Refuse of straw left in

the manger or stall after the cattle eat.

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ପ୍ରାଚୀନ (ସ୍ତ୍ରୀ)—ଉତ୍କଳର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Uālī The feminine of Uālā.

ଉତ୍କଳ—ପ୍ରାଚୀନ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଦରପୋଡ଼ା; ଅର୍ଦ୍ଧ—

Uāl Half burnt; not well burnt.

[ଯଥା—ଉତ୍କଳ ଦାଣ୍ଡ, ଉତ୍କଳ ଶସ୍ୟ ଉତ୍କଳ ।]

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ (ଦେଶ)

Uāsingtan Wāsingtan (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବକଳ) —୧ । ନଅର; ରାଜଗୃହ—

Uāsa 1 Palace; royal residence.

ଉତ୍କଳର ସାମାନ୍ତ ଉତ୍କଳର ସାମାନ୍ତ ଅଂଶ ଉତ୍କଳ । ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ଶାସନକାରୀ ।

୨ । ରାଜାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ; ଅନ୍ତର ମନ୍ଦିର—

2. Harem of a Rājā.

୩ । ଅନ୍ତରାଳର ସ୍ତ୍ରୀ; ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ—3 (Euphemism)

Refers to one's female relatives or wife.

୪ । ରାଜାଙ୍କର ରହବା ଯୋଗ୍ୟ ଅନ୍ତରାଳ—

4 A Rājā's residence.

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ରାଜା ଓ ବଡ଼ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର) —

Uāsaārde ଉତ୍କଳ ୩—(ଦେଶ)

(ଯଥା—ଅଜ ଉତ୍କଳ—ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ ଯାଉଅଛନ୍ତି ।)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବିଶ ପୁଂ—ଅନ୍ତରାଳର (ଉତ୍କଳ) —

Uāsaaghariā (a servant) Having access to

(ଉତ୍କଳର ଅନ୍ତରାଳ—ସ୍ତ୍ରୀ) a Rājā's female-apartments.

ବୈଦେ. ବି.—ଅନ୍ତରାଳର ଉତ୍କଳ—

A servant working in the female appartments of a Rājā.

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବିଶ ଓ ବି.—ଉତ୍କଳର ଉତ୍କଳ (ଦେଶ)

Uāsiā Uāsaaghariā (See)

ଉତ୍କଳ (ଉତ୍କଳ) —ବୈଦେ. ବି.—ଫାରସୀ (ଉତ୍କଳ) (ଦେଶ)

Uāsil etc Wāsil etc (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି. (ସଂ. ପୁରୁଷ; ପୁରୀ) —ଧଳା ପିନ୍ଧୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Ui White ant

ଉତ୍କଳ (ଦ୍ର—ଏମାନେ ମାଟିରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଘର କରନ୍ତି ଏବଂ କାଠ,

ହାତ, ଘୋଡ଼ା, ଲୁଗା ଆଦି ଖାଇ ଯାଆନ୍ତି ।)

ମ—ବାଲ୍ୟ

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି.—୧ । ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ କଥାବାଚୁ ବୈଦେ. ବି.—

Uināin hebā 1. To be whispering to one

ଅନ୍ତରାଳ

ହିସାବିଚାଳା ୨ । ଉତ୍କଳ ବୈଦେ. ବି.—2. To budge.

୩ । ଉତ୍କଳ କରବା—3. To hesitate.

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି.—ଉତ୍କଳ ବୈଦେ. ବି.—(ଦେଶ)

Uināin hebā Uināin hebā (See)

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ସ	ଞ୍ୟ	ଇଅ	ଞ	ନ୍

ଉଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଦତ; ଉନ୍ନମନ)—

Uinbā ୧ । ଉଦତ ହେବା—1 To rise.

ଉଟା ୨ । ଉଦୟ ହେଉଥିବା—2 To be rising

ଉଗା ଦେ. ବିଶ—ଉଦୟ ହେଉଥିବା—Rising.

ଉଇକ୍—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଓଁକ୍ (ଦେଖ)

Uik Wik (See)

ଉଇକ୍ ଏଣ୍ଡ—ବୈଦେ. ବିଶ (ଇଂ)—ଓଁକ୍ ଏଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Uik end Wik end (See)

ଉଇକେଟ୍—ବୈଦେ. ବି—(ଇଂ) ଓଁକେଟ୍ (ଦେଖ)

Uiket Wiket (See)

ଉଇକ୍ଲି (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବିଶ (ଇଂ)—ଓଁକ୍ଲି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uikli etc Wikli etc (See)

ଉଇ ଖାଇବା—ଦେ. ବି—ଉଇପୋକ ନଷ୍ଟ କରିବା; ଉଇପୋକ କୌଣସି

Ui khāibā ବସ୍ତୁକୁ ଅନ୍ତମଣ କରିବା—

ଉଈଆଓଆ White ants attacking or infesting a
ଦୀମକକାଆଟନା thing.

ଉଇଖିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଉଇ ନଷ୍ଟ କରିଥିବା—Ant-eaten.

Uikhiā

ଉଈଧବା

ଦୀମକକାଆ

ଉଇଗାତ—ଦେ. ବି—ଉଇମାନେ ଭୂମିରେ କରିଥିବା ଗର୍ତ୍ତ—

Uigāta Ant-hole.

ଉଈବିଲା

ଦୀମକକାବିଲ

ଉଇଚରା—ଦେ. ବିଶ—ଉଇଶୁଅ (ଦେଖ)

Uicharā Uikhiā (See)

ଉଇ ଚରିବା—ଦେ. ବି—ଉଇ ଖାଇବା (ଦେଖ)

Ui charibā Ui khāibā (See)

ଉଇଟାଙ୍କୁ—ଦେ. ବି—ତୁଙ୍ଗା ମଧ୍ୟରେ ବା ମାଟି ଉପରେ ଥିବା ଉଇ ବସ୍ତୁ;

Uiṭāṅku ଉଇକ୍ ବିଶ୍ୱାସୀୟ ମାଟି; ଏଥିରୁ ଉଇ ଗଢ଼ିରେ—

ଉଈନାଦନା A kind of light soil ejected by

ଦୀମକକାପପଢ଼ୀ white ants.

ଉଇଟିକା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଘନାଥପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଉଇତୁଙ୍ଗା—

Uiṭikarā Ant-hill.

ଉଇଟିକା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଉଇଟିକା (ଦେଖ)

Uiṭikirā Uiṭikarā (See)

ଉଇଣ୍ଡ ମିଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପବନର ଆଘାତଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ କଲ—

Uind mil Wind-mill.

ଉଇଣ୍ଡ ସ୍କ୍ରିନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ବାହାରେ ବସୁଥିବା ଗୁଳକକୁ

Uind skrin ପବନଆଘାତରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ମଟର

ଗାଡ଼ିରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଚର ପଟା—Wind-screen.

ଉଇଣ୍ଡୋ ଡେଲିଭେରି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ତାଳଦ୍ୱାରା ଅପ୍ତର

Uindo delibhari ଜନସମାଜ ତାଳଦ୍ୱାରା ଉପକା ବାଟେ

ଉଈଠୋ ଡେଲିଭେରି ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ବା ତାଙ୍କର ଚାକରଙ୍କୁ ଦେବା ପ୍ରଥା—

ଉଈଘାଣୀ ଡୋଲିଭେରି Window-delivery of postal
articles.

ଉଇଧରା—ଦେ. ବିଶ—ଉଇଶିଆ (ଦେଖ)

Uidharā Uikhiā (See)

ଉଇ ଧରିବା—ଦେ. ବି—ଉଇ ଖାଇବା (ଦେଖ)

Ui dharibā Ui khāibā (See)

ଉଇପାତ—ଦେ. ବି—ଉଇତୁଙ୍ଗା—Ant-hill.

Upiridha ଉଇପାତ ପରି ତ ଗୋଟିଏ ଗିରି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବଳର ସଭା

ଉଇବିଲା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ବିଲ)—ଉଇତୁଙ୍ଗା—

Uibilā Ant-hill.

ଗଛ ମୂଳରେ ହେଲେ ଉଇବିଲା ଗୋଟା ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାବଳର. ସଭା ।

ଉଇମାଟି—ଦେ. ବି—ତୁଙ୍ଗାମାଟି—

Uimāṭi The eath of an ant-hill.

ଉଇଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଓଁଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uil etc Wil etc (See)

ଉଇଲ୍ସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଇଂଲଣ୍ଡ ଅନୁପୋର୍ତ୍ତସାୟାର

Uilsan ବୋତେନରେ ଜନୈକ ସଂସ୍କୃତ ଅଧ୍ୟାପକ; ଏ ମେଘଦୂତର

ସଂକଳୟିତା ଓ ସଂସ୍କୃତ ଅଭିଧାନକାର—

Name of a distinguished Sanscrit
scholar and lexicographer of
England.

ଉଇଲଗା—ଦେ. ବିଶ—ଉଇଶୁଅ (ଦେଖ)

Uilagā Uikhiā (See)

ଉଇ ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—ଉଇ ଖାଇବା (ଦେଖ)

Ui lāgibā Ui khāibā (See)

ଉଇସାହାଣ—ଦେ. ବି—ଉଇପଲ—A multitude or a nest

Uisāhāṇa of white ants.

ଉଇତୁଙ୍ଗା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ବଲ୍ଲୀକ)—ଭୂମି ଉପରେ ଉଇମାନେ

Uihunṅā କରିଥିବା ବଡ଼ ଗ୍ରାମ—Ant-hill

ଉଈଟିମି

ବେମୌଟ

ଉଏଟିଙ୍ଗ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଓୱେଟିଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Ueting Weting (See)

ଉଏଟିଙ୍ଗ୍ ଗ୍ରାମ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ)—ଓୱେଟିଙ୍ଗ୍ ଗ୍ରାମ (ଦେଖ)

Uetingrum Wetingrum (See)

ଉଏସ୍ଟାର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ନାମ)—ଓୱେସ୍ଟାର (ଦେଖ)

Uebshṭar Webshṭar (See)

ଉଏବିଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଓୱେବିଲ (ଦେଖ)

Uebil Webil (See)

ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ରବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଥିବା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତମ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦ ବା ମାତ୍ରା ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ଏ ଲକ୍ଷଣାବଦ୍ଧରେ ନ ମିଳେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦ ବା ମାତ୍ରା ଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ । ଯଥା — 'ଗ' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'ବ' ନ ମିଳେ 'ବ' ଗୋଟିଏ; 'କ' ନ ମିଳେ 'କ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ନ ମିଳେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଆ' ନ ମିଳେ 'ଆ' ଗୋଟିଏ; 'ଇ' ନ ମିଳେ 'ଇ' ଗୋଟିଏ ।

ଉଏଲ୍—ବିଦେ. ବି (ଇ.)—ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଉତ୍କଳ ଗୋଡ଼ା—
Uelar Waler (horse of Australia)

ଉଏଲିଙ୍ଗଟନ୍—ବିଦେ. ବି (ଇ.) ନାମ—ୱେଲିଙ୍ଗଟନ୍ (ଦେଶ)
Uelingtan Welington (See)

ଉଏଲ୍—ବିଦେ. ବି (ଇ.)—ୱେଲ୍ (ଦେଶ)
Uels Wels (See)

ଉଏଲ୍‌ଲି ସାର୍ ଆର୍ଥର—ବିଦେ. ବି (ନାମ)—ଭାରତର ଜନେରାଲ
Uelsli Sār Arthar ବଡ଼ଲ୍‌ଟ—A Governor-general
of India.

[୧୭୯୯-୧୮୦୫; ଏ ଭାରତର ଅନେକ ଅଂଶ ଇଂରାଜ
ସାମ୍ରାଜ୍ୟରୁ କରାଯାଇ]

ଉଏସିସ୍—ବିଦେ. ବି—ୱେସିସ୍ (ଦେଶ)
Uesis Wesis (See)

ଉଏଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଜ୍—ବିଦେ. ବି (ଇ.)—ୱେଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଜ୍ (ଦେଶ)
Ueshṭ Indij Weshṭ Indij (See)

ଉଏଷ୍ଟ କୋଟ୍—ବିଦେ. ବି (ଇ.)—ୱେଷ୍ଟ କୋଟ୍ (ଦେଶ)
Ueshṭ kot Weshṭ kot (See)

ଉଏଷ୍ଟ ପେପର୍ (ଇଂରାଜୀ) ବିଦେ. ବି. (ଇ.)—ୱେଷ୍ଟ ପେପର୍
Ueshṭ pepar etc. ଇଂରାଜୀ (ଦେଶ)
Weshṭ pepar etc (See)

ଉଓ—ବିଦେ. ଅ—ଉଅ (ଦେଶ)
Uo Ua (See)

ଉଓଉ—ବିଦେ. ବି—ଉଉ (ଦେଶ)
Uou Ou (See)

ଉଃ—ବିଦେ. ଅ—ଓଃ ଓ ବିରକ୍ତିପୂର୍ବକ, ବିସ୍ମୟପୂର୍ବକ, କଷ୍ଟ ଓ ଦୁଃଖ-
Uh ପୂର୍ବକ, ଶାନ୍ତପୂର୍ବକ ଶାନ୍ତପୂର୍ବକ ଧ୍ବନି—Expression of
ଓଃ anger, of wonder, of grief and of pain.
ଓଃ Oh!

ଉଃ—ବିଦେ. ଅ—(ଦୁଇ ଓ ଚାଳିଶ ବର୍ଷ କର ଅନୁକ୍ରମିକ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ
Uñ କଲେ ଏହି ଧ୍ବନି ହୁଏ)—Interjection

ଉଃ ୧ । କୋପ, ବିରକ୍ତି ବା ଅସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ—

1. Indicating anger and displeasure.

୨ । ନିକଟସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାକରେ ଉତ୍ତର ଦେବା ଉପଲକ୍ଷରେ
ପ୍ରଶ୍ନର ଶବ୍ଦ—2. In response to a man near by.

୩ । ପ୍ରଶ୍ନପୂର୍ବକ; କ'ଣ?—3. What.

୪ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା କହୁଥିଲାବେଳେ ତାହା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଣା
ଗଲେ ଅଉ ଅରେ କହିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରବା

ଅର୍ଥରେ ପ୍ରଶ୍ନର ଶବ୍ଦ—4. Indicating a
request to repeat what was said.

୫ । ଅସନ୍ତୋଷ ବା କୋପପୂର୍ବକ ଅବସ୍ଥା (ପ୍ରକୃତିକ)—
An exclamation of anger.

୬ । ପ୍ରତିଜ୍ଞାପୂର୍ବକ—2. An exclamation of
promise

୭ । ସ୍ୱୀକାର—3. An exclamation of agree-
ment.

ଉଃ—ବିଦେ. ଅ—୧ । ଦୁଃଖପୂର୍ବକ—1. Expression of sorrow.
Uññ ୨ । ଅସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ—2. Expression of dissent.

ଉଃକରିବା—ବିଦେ. ବି—୧ । ଦୁଃଖପୂର୍ବକ ଓ ବିରକ୍ତିପୂର୍ବକ ଶବ୍ଦକରିବା—
Uñkaribā 1. To express sorrow or vexation.

୨ । ସନ୍ତୋଷପୂର୍ବକ ଶବ୍ଦକରିବା—

2. To express consent.

ଉଃ କି ରୁଁ କରବା—ବିଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହେଲେ ଅପରାଧ
Uñki chuñ karibā କରବା—1. To raise an objection-

ଓଃକରା ୨ । କୌଣସି ଆଦେଶ ବା ନିୟମରୁ ବିଚଳିତ ହେବା—
ଅଗତ୍ୟଗତ୍ୟକରଣ 2. To deviate from an order or
rule.

ଉଃକି ମାରିବା—ବିଦେ. ବି (ବିଚାରରୁ ଅନୁରୂପ)—ଉଃକିମାରିବା (ଦେଶ)
Uñkimāribā Uñkimāribā (See)

ଉଃଚାଳିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଉଃଚାଳିବା (ଦେଶ)
Uñchalāibā Uñchalāibā (See)

ଉଃ ରୁଁ କରବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃ କି ରୁଁ କରବା (ଦେଶ)
Uñ chuñ karibā Uñ ki chuñ karibā (See)

ଉଃ କଥାରେ ଉଠି କରବା କି ବାଟ ଥାଏ । ସମ୍ବଲପୁରରୁ କ୍ରମାଗତ ଓଗୁଣ ।

ଉଃ ରୁଁ ହେବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃ ରୁଁ କରବା (ଦେଶ)
Uñ chuñ hebā Uñ chuñ karibā (See)

ଉଃଜାଳି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି (ସଂ. ଅଞ୍ଜଳି)—ଅଞ୍ଜଳି; ଅଞ୍ଜଳି—
Uñjalā Folded palms

ଉଃ ଟୁଁ କରବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃ ଟୁଁ କରବା (ଦେଶ)
Uñ ṭuñ karibā Uñ chuñ karibā (See)

ଉଃ ଟୁଁ ହେବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃ ଟୁଁ କରବା (ଦେଶ)
Uñ ṭuñ hebā Uñ chuñ karibā (See)

ଉଃଡିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । (ପତ୍ନୀ) ଉପରୁ ଉତ୍ତମାରିବା—
Uñḍibā 1. To brood over the eggs.

୨ । (ଶିଶୁ) ମାତାର କୋଳରେ ଉତ୍ତମାରିବା—

2 (an infant, To feel warm in
mother's lap.

ଉଃହୁଁ—ବିଦେ. ଅ—ଅସନ୍ତୋଷ ବା ନିଷେଧାର୍ଥକ 'ନାହିଁ'—Interjection
Uñhuñ indicating dissent or negation 'No'.

ଉଃକ୍‌କିବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃକ୍‌କିବା (ଦେଶ)
Ukchāibā Ukuchāibā (See)

ଉଃକିବା—ବିଦେ. ବି—ଉଃକିବା (ଦେଶ)
Ukchibā Ukuchibā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଜଳ	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଋୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ସ	ଷ	ଶ	ଋୟ	ଉଅ	ଋ

ଉକ୍ତେଇବା—ଦେ. କି—ଉକ୍ତେଇବା (ଦେଖ)

Ukcheibā Ukcheibā (See)

ଉକ୍ତୁକି ଲାଗିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ଚତୁର୍ଦିଗ ଅନ୍ଧକାରମୟ
Ukpuki lāgibā ବୋଧ ହେବା—Feeling of blindness
or darkness all around.

(ଯଥା—ପାଣିରେ ଗୁଡ଼ି ରହିଲେ ଉକ୍ତୁକି ଲାଗେ ।)

ଉକ୍ତୁକେଇ ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି.—ପାଣିରେ ଉକ୍ତେଇ
Ukbukei hebā ଟୁକେଇ ହୋଇ ଗୁରୁତ୍ୱାସ ହେବା—
To be choked in water.

ଉକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଲ୍ଲା)—୧ । ଉଲ୍ଲା—

Uka 1. Shooting star.

୨ । ଉଡ଼ୁଥିବା ଅଗ୍ନି କଣା—

2. Flying flashes of fire

୩ । ଉଡ଼ା—3. A file.

୪ । ମସାଲ—4. Torch, fire-brand

୫. ପ୍ରତ୍ୟୟ—(ଶାଳାଦ୍ୟର୍ଥରେ କର୍ତ୍ତୃବାଚ୍ୟରେ; ଯଥା—
ଉଡ଼କ; ଉଡ଼କ)—A suffix.

ଉକଟ—ଦେ. ବି—ଉକଟ (ଦେଖ)

Ukaṭa Ukaṭa (See)

ମାତୃତାପ ଅଣ୍ଡାଦେଶେ ବାନ୍ଧି କର ।

ଜୋଇ ନାଚ ଉଡ଼ି ଉକଟ ଉଚ୍ଚାର—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଉକଟିବା—ଦେ. କି—ଉକଟିବା (ଦେଖ)

Ukaṭibā Ukaṭibā (See)

ଉକଟା—ଦେ. ବି—ଉକଟା (ଦେଖ)

Ukaṭā Ukaṭā (See)

ଉକଟାଇବା—ଦେ. କି—ଉକଟାଇବା (ଦେଖ)

Ukaṭāibā Ukaṭāibā (See)

ଉକଟାଣ—ଦେ. ବି—ଉକଟାଣ (ଦେଖ)

Ukaṭāṇa Ukaṭāṇa (See)

ଉକଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧ । ଡ଼ୁଗୁଳା ହୋଇଯିବା—

Ukaṛḍibā 1. To get loose.

୨ । ଉପୁଡ଼ିବା—2. To be uprooted.

ଉକଡ଼ି—ଦେ. ବି.—୧ । ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—

Ukaṛḍī 1 A kind of tree

୨ । ଏକପ୍ରକାର ମଞ୍ଚ—2. A kind of plat from.

(ଗୋପୀକାଥ ନନ୍ଦ ।)

ଉକତ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ. (ସ. ଉକ୍ତ)—ଉକ୍ତ; ପ୍ରକାଶ; କଥିତ—

Ukata Expressed; said; spoken.

ଶ୍ରୀମତୁଁ ସେ ପଦ ଉକ୍ତ—
ଯଶେ ବନ୍ଧୁ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିପ୍ରହରାଜା

ଉକତ କରବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି—ଉକ୍ତ କରବା; କହିବା—

Ukata karibā To speak.

ରତ୍ନସମ୍ପଦ ନାମେ ଗୀତ, ଅଳ୍ପ ହୋଇଲେ ମୁଁ କରବ କରବ ।

ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନସମ୍ପଦ ।

ଉକତି—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଉକ୍ତି (ଦେଖ)

Ukati Ukṭi (See)

ଉକ୍ତି ଲକ୍ଷଣକ ଉକ୍ତି ଶୁଣି କୋଥ ହେଲା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଉକର—ପ୍ରା. ବି—ଦୋଷ ଦେଖାଇ ଗାଳି ଦେବା; ବଶଦୋଷପ୍ରଦର୍ଶନ;

Ukara ବଶମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ପୂର୍ବ ଦୋଷ ପ୍ରଦର୍ଶନପୂର୍ବକ ଦିଅଯିବା
ଗାଳି—Abuse mixed with a person's
family scandals.

ଉକର ଖୋଲିବା—ପ୍ରା. କି—ଗୋଇ ଖୋଲିବା; ବଶଦୋଷ ଦେଖାଇ

Ukara kholibā ଗାଳି ଦେବା; ଅନ୍ୟର ଛିଦ୍ରମାନ ବାହାରେ
ପ୍ରକାଶ କରିବା—To point out a person's family
secrets.

ଉକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଉଲ୍ଲା)—୧ । ବାନ୍ତି; ବମନ—

Uka 1. Vomiting.

୨ । ଡାକୁଟି—2. Belching; retching.

୩ । (ସ. ଉଲ୍ଲା) ଅଗ୍ନି ଶିଖା; ଅଗ୍ନି ଝୁଲି—

3. Flying flashes of fire

୪ । ଉଲ୍ଲା—4. Shooting star.

୫ । ମସାଲ—5. Torch; fire-brand.

୬ । ଉଡ଼ା—6. File.

ଉକାର—ସ. ବି. (ଉ + ସ୍ୱାର୍ଥେ କାର)—୧ । 'ଉ' ବର୍ଣ୍ଣ—

Ukāra 1. The letter 'U'.

୨ । 'ଉ' ବର୍ଣ୍ଣାତ୍ମକ ମାତ୍ରା—

2. The sign of the short vowel 'U'.

୩ । (+ ସ୍ୱରୂପାର୍ଥେ. କାର)—ଶିବ; ମହାଦେବ—

3. Śiva

୪ । ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଲ୍ଲା)—ବାନ୍ତି; ବମନ—

4. Vomiting.

୫ । ବମନେନ୍ଦ୍ରା—5. Tendency to vomit.

୬ । ଡାକୁଟି—6. Belching

ଉକାର ଉଠିବା—ଦେ. ବି—ବାନ୍ତି ଦେଖାଇବା—

Ukāra uṭhibā A tendency to vomit

ଉକାରଛନ୍ଦ—ଦେ. ବି—ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

Ukāra chhanda A kind of composition

ଉଠୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ଉଠୁ ଉଠୁ

ଗୋଲକ—ଉଠୁ ରେଖା ।

[ଉ—ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଚୀନ କବିମାନେ ଏହିପରି ଉକାରଛନ୍ଦ
ଅବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତା କେତା କରୁଥିଲେ ।]

ସାଧାରଣ ଭାବେ ପଞ୍ଚମ ସ୍ଵରରେ ସ୍ଵର ଓ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏକା ଓ ଚକ୍ରର ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ନା ମାତ୍ରା ବା ଚକ୍ର ଗୋଟିଏ ହେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ହେବ । ଯେ :—
 ଗାଂ ନ ମିଳେ 'ଗାଂ' ଗୋଟିଏ 'ବୃଥା' ନ ମିଳେ 'ବୃଥା' ଦେଖିବେ 'ବୃଥା' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉକାର ଦେଖାଇବା—ଦେ. ବି—ଉକାର ଉଠିବା (ଦେଖ)

Ukāra dekhāibā Ukāra uṭhibā (See)

ଉକାରିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଉକ୍ତାର)—

Ukāribā ୧ । ବମନ କରିବା—1. To vomit.

ବମିକରା ୨ । ଉକାରିବା (ଦେଖ)

ଉକାଳାନା; 2. Unkāribā (See)

ଉକାଳନା

ଉକାଳ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଉକ୍ତାର)—ବମନ—

Ukāla Vomiting.

ବମି

ଉକାଳା

ଉକାଳତ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଉକାଳତନାମା (ଦେଖ)

Ukālat Ukālatnāmā (See)

ଉକାଳତନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଓକଲ ନିୟୁକ୍ତି ପତ୍ର—

Ukālatnāmā A document authorising a pleader to appear for a party in a case.

ଉକାଳତି—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଓକଲତି (ଦେଖ)

Ukālati Okilāti (See)

ଉକାଳିବା—ଗ୍ରା. କି—ଉକାରିବା ୧ (ଦେଖ)

Ukālibā Ukāribā 1 (See)

ଉକି—ଦେ. ବି. (ବଙ୍ଗଳାରେ ଅନୁକୃତ)—ଉକି (ଦେଖ)

Uki Uñki (See)

ଉକିଆ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—

Ukiā ୧ । ଅଂଶୁ; ରଶ୍ମି—1. Rays.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି; ଶର—2. Sun's rays

୩ । (ଗଡ଼ଜାତ)—ପାଳକରଥ; ନିଆଁ ଅଟା; ନିଆଁ ବରଥ—

3. Faggot made of straw.

ଉକିବା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ବାନ୍ତି କରିବା—

Ukibā To vomit.

ଉକିମାରିବା—ଦେ. କି (ବଙ୍ଗଳାରେ ଅନୁକୃତ)—

Ukimāribā ଉକି ମାରିବା (ଦେଖ)
 Uñkimāribā (See)

ଉକିଲ (ଉତ୍ପାଦ)—ଦେ. ବି—ଓକିଲ ଉତ୍ପାଦ (ଦେଖ)

Ukila (etc) Okila etc. (See)

ଉକିଲତନାମା—ଦେ. ବି—ଉକାଳତନାମା (ଦେଖ)

Ukilāt nāmā Ukālatnāmā (See)

ଉକିଲତି—ଦେ. ବି—ଓକିଲତି (ଦେଖ)

Ukilāti Okilāti (See)

ଉକୁ—ବୈଦେ. ବି. (ବଙ୍ଗଳାରେ ଶବ୍ଦ; ଅ—ଜଳା; ଡକୁ)—

Uku ୧ । କୌଣସି ଘଟଣାର ଆରମ୍ଭ ବା ଉତ୍ତର—

ଅକୁ

1. Beginning of an occurrence.

ସକୁ

ଗୋଟିଏ ଘଟଣାର ମାତ୍ର ଉକୁ ହେବାକୁ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ।

ଫଳାତମେ ହନ. ଛମାଣିଆଠୁଣ୍ଡ ।

୨ । ଘଟଣା—2 Event, occurrence.

୩ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଆରମ୍ଭ—

3 The beginning of anything.

୪ । ଅପରାଧର ଘଟଣା—

4. The occurrence of an offence.

ଉକୁଚୁ—ଦେ. ବି—୧ । ଟାଙ୍ଗିବା—

Ukuchā 1. Hanging.

୨ । ଟାଙ୍ଗି ହେବା ଅବସ୍ଥା—

2. Being suspended; suspension.

୩ । ଉତ୍ସବ—3. Death caused by hanging.

ବିଶ—ଟାଙ୍ଗି ହୋଇଥିବା—Hanging; suspended

ଉକୁଚୁରୁବା—ଦେ. କି—୧ । ଲଟକାଇବା; ଟାଙ୍ଗିବା—

Ukuchāibā 1. To suspend.

ଉଚ୍ଚକାନ

୨ । ଟାଙ୍ଗାଇବା—2. To cause to be suspended.

ଉକୁଚିବା—ଦେ. କି—୧ । ଲମ୍ବାଇବା; ଟାଙ୍ଗିବା; ଲଟକାଇବା—

Ukuchibā 1. To suspend; to hang(a thing).

ଉଚ୍ଚକା

୨ । ଲମ୍ବାଇବା; ଟାଙ୍ଗି ହେବା; ଲଟକାଇବା; ଝୁଲିବା—

2. To be suspended; to be hanging

୩ । ଭାସିବା—3. To float.

୪ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବା—

4. To spring upwards.

ଉକୁଚି ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଜଳ ବେକରେ ଯାଣି ଲଗାଇ ଝୁଲି

Ukuchi hebā ମରିବା—1. To swing in a rope.

ଲଟକନା

୨ । ଦଉଡ଼ିରେ ଦୋଳ ଖେଳିବା—

2. To play at swinging (one person swinging and another pushing and so on).

୩ । ଦଉଡ଼ିରେ ବେକ ଉଡ଼ି ହୋଇଯିବା—3. To have one's neck tightened with a rope

ଉକୁଚେରୁବା—ଦେ. କି—ଉକୁଚୁରୁବା (ଦେଖ)

Ukucheibā Ukuchāibā (See)

ଉକୁଚେରୁହେବା—ଦେ. କି—ଉକୁଚୁହେବା (ଦେଖ)

Ukucheibebā Ukuchiheebā (See)

ଉକୁଟ—ଦେ. ବି—ବାଦ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ବୋଲୁଥିବା ସ୍ଵରବିଶେଷ—

Ukuṭa Refrains uttered with musical formulae.

[କୌଣସି ବାଦ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵରବିଶେଷ କଳାକାର ବାଲକୁ ମୁହଁରେ ଅଭିନୟ କରିବାର ପଦ ବା ଶବ୍ଦ । ଉକ୍ତ ଉକ୍ତ]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁସାରିକ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ	ଈ	ଊ	ଶ	ସ	ଞ	ଟ	ଡ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅ	ଅନୁସାରିକ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ	ଈ	ଊ	ଶ	ସ	ଞ	ଟ	ଡ

ବାଦ୍ୟ (ଯଥା—ଦୁମ୍ବର, ପଞ୍ଜର, ମୃଦଙ୍ଗ ଆଦି)ର ଉଦ୍ଧୃତ ଉଦ୍ଧୃତ ଅଛି ।]

ଉକୃଷ୍ଟା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉକ୍ଷିତ)—୧ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ—

Ukūṣṭhā 1 Full blown.

୨ । ପିତଳ ଆଦି ଧାତୁପାତ୍ରରେ ରହି ବସାଦ ଓ ବସାଦ ହୋଇଥିବା (ଅମ୍ଳ ଖାଦ୍ୟ)—2. (acid food) The taste of which has been spoiled by being kept in a brass-utensil.

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉକ୍ଷିତ; ପ୍ରା. ଉକ୍ଷିତ)—ପରର ଗୁହ୍ୟତ୍ର ପ୍ରକାଶ-ପ୍ରକାଶ ଗାଳ—Slander; derisive abuse.

ଉକୃଷ୍ଟାଭବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ—ଉକ୍ଷିତ)—୧ । ଦେହରେ ବୋଳି
Ukūṣṭhābhā 1. To smear on the body.

ବ୍ୟକ୍ତି ଉକ୍ଷିତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ଯହିଁ

ହସ୍ତରେ ଅପର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଶରୀରରେ । ଉକ୍ଷ. ଲବଣ୍ୟବଦା ।

୨ । ଚିତ୍ରିତ କରିବା; ଖୋଦନ ବା ଚିତ୍ରଦ୍ଵାରା ପ୍ରକାଶିତ କରିବା—2. To delineate.

ହସ୍ତଦ୍ଵାରା କାଳୀ ଘେନି ବନ୍ଦିବା

ପଦ ଉପରେ ଉକ୍ଷିତ କରିବା । ଉକ୍ଷ. ଲବଣ୍ୟବଦା ।

୩ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କରିବା; ପ୍ରକାଶିତ—

3. To make manifest

୪ । ଦେହରେ ବୋଳାଯାଇଥିବା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଆଦି ଅଙ୍ଗରୁ ବସ୍ତୁକୁ ହାତରେ ମଳ କରି ଉଠାଇଦେବା—

4. To rub off the turmeric paste from the body.

ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଉକ୍ଷିତ କରିବା ଯେତେ ବ୍ୟକ୍ତି ଉକ୍ଷିତକରିବେ ।

ଉକ୍ଷ. ଦୈବେଶ୍ଵରକାୟ

ଉକୃଷ୍ଟାଉକୃତି ହେବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉକ୍ଷିତ)—ପରସ୍ପରର ଛଦ୍ମ
Ukūṣṭhāukūṭi hebhā ଖୋଲା ଖୋଳି ହୋଇ ପରସ୍ପରକୁ ଗାଳ

ଦେବା—To engage in mutual recrimination by revealing secrets.

ଉକୃଷ୍ଟାଶ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉକ୍ଷିତ)—ଉକ୍ଷିତ (ଦେଖ)

Ukūṣṭhā 1. Ukūṣṭhā (See)

ଉକୃଷ୍ଟିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ପିତଳ ବା ତମ୍ବା ପ୍ରଭୃତି ଧାତୁପାତ୍ରରେ
Ukūṣṭhībā ଅମ୍ଳଦ୍ରବ୍ୟ ରହିବା ଯୋଗୁଁ ବସାଦ ବା ବସାଦ ହେବା—

1 (acid food) To get in the taste spoiled by being kept in brass utensils.

ପତଙ୍ଗା

୨ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—2. To be manifest.

କେତେକେକେ ଅବା ଯାଉ ଥାଇ ଲଜ ପାଟଳ ଗଣ୍ଡେ ଉକ୍ଷିତ ।

ବ୍ୟାକାଥ. ଯଦ୍ଵାର ।

୩ । ଚିତ୍ରିତ ବା ଖୋଦନ କରି ଲେଖିବା—

3. To engrave or paint.

୪ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହେବା—4. To be fully blown; to bloom.

ଉକୃଷ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉକ୍ଷିତ)—୧ । କେଶ ଓ ଚର୍ମ ଆଦିରେ
Ukūṣṭi ଜନ୍ମିବା ଯୋଗ—1. Louse, head-louse.

ଉକ୍ଷିତ

Pediculus Capitis.

ଉକ୍ଷିତ

[ଦ୍ର—ଉକ୍ଷିତର ଉକ୍ଷିତ 'କ୍ଷି' ବା 'ଲ୍ଲ' ଶ୍ରେଣୀ ଉକ୍ଷିତ 'କ୍ଷି' ଓ ବଡ଼ ଉକ୍ଷିତ 'କ୍ଷି' ବୋଲିଯାଏ । ଏମାନେ ଲମ୍ବ କେଶ-ସ୍ଵଳ୍ପ ମସ୍ତକରେ ରହି ମୁଣ୍ଡରୁ ରକ୍ତ ଖାଆନ୍ତି ।]

୨ । ଉକ୍ଷିତ ପରି ଏକ ପ୍ରକାର ଯୋଗ; ଉକ୍ଷିତାଯୋଗ—
2. Weevil

ଉକ୍ଷିତାଯୋଗ—ଦେ. ବି.—ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଧାନ୍ୟର ଶସ୍ୟରେ ଓ ପଶୁ-
Ukūṣṭipoka ମାନଙ୍କ ଚର୍ମରେ ଜନ୍ମିବା ଉକ୍ଷିତ ପରି ଏକ ସ୍ଵଳ୍ପ ପ୍ରକାର ଯୋଗ—Weevil; animal louse

ସ୍ଵଳ୍ପ

ଉକ୍ଷିତ ଦେଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମୁଣ୍ଡର କେଶରୁ ଉକ୍ଷିତ ବାହାର କରି
Ukūṣṭi dekhībā ମାରିବା—To search and find out and kill the lice from the hair.

ଉକ୍ଷିତ ଦେଖିବା

ଉକ୍ଷିତ ମାରିବା—ଦେ. କ୍ରି.—୧ । ଉକ୍ଷିତ ଦେଖିବା (ଦେଖ)

Ukūṣṭi māribā 1. Ukūṣṭi dekhībā (See)

ପଛେ ବସି ଅନ୍ୟ କେହି ମାରଇ ଉକ୍ଷିତ—ବ୍ୟାକାଥ. ମହାଯାଗ ।

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପରର ଅଭିଷ୍ଟକାମନା କରିବା—

2. To think evil of another.

ସେ ଯାହାର ଦେଖି ନ ପାରେ, ଅନ୍ୟର ଗୁଣରେ ଉକ୍ଷିତ ମାରେ—

ଉକ୍ଷିତ ।

ଉକୃତା—ଦେ. ବି.—ଉକୃତ (ଦେଖ)

Ukūṭā

Ukūṭā (See)

ଉକୃତାଭବା—ପ୍ରା. କ୍ରି. (ସଂ—ଉକ୍ଷିତ; ଉକ୍ଷିତ)—

Ukūṭābhā ୧ । ଉଲ୍ଲସ୍ଵରୁତ କରିବା—1. To deride by alluding to one's failings; to banter.

୨ । ନିଜ ପୂର୍ବକୃତ ଉପକାରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଉଲ୍ଲସ୍ଵରୁତ କରିବା—2. To banter a person by alluding to favours done to him in the past.

ଉକୃତାଉକୃତ—ପ୍ରା. ବି.—୧ । ଉକ୍ଷିତପ୍ରକୃତି—1 Dialogue

Ukūṭāukūṭi ୨ । ପଚାରାଜବ କ—2. Question and reply.

ଉକୃତାଉକୃତ ହେବା—ପ୍ରା. କ୍ରି —୧ । (ପରସ୍ପର) ଉଲ୍ଲସ୍ଵରୁତ ଓ
Ukūṭāukūṭi hebhā ପ୍ରତିବଚନ ବୁଝାଉଛି ହେବା—

1. To abuse and banter each other.

ସାଧାରଣ ସେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ଚିତ୍ତେ ବୋଲିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ସେବେ ଏ ଘୋଷାଦେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ହେବ । ଉଦା :— 'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଘୋଷଣା; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ବୋଧିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଧିବେ; 'ଅନ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ବୋଧିବେ; 'ଅନ୍ୟତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟତ' ବୋଧିବେ ।

୨ । ପରସ୍ପର କଥାବାଚ୍ଛା କରବା; ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର କରବା—

2. To be engaged in mutual question-
ing and reply.

୩ । ସକାଳ ସବାକ କରବା—

3 To be engaged in argument.

ଉତ୍କଳାଣ — ଗ୍ରା. ବି—ଉତ୍କଳା (ଦେଖ)

Ukutāṇa Ukutā (See)

ଉତ୍କଳାରିକ—ଦେ. ବି (କଚରଥ ଭାଷା)—ଅପରାଧ ଘଟିବା ତାରିଖ—

Ukutārika Date of occurrence.

ଉତ୍କଳିବା—ଗ୍ରା. ବି—ସୂକ୍ତି କରବା; ଦମ୍ଭକର କଥା କହିବା—

Ukutibā To argue.

ଉତ୍କଳେଇବା—ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଛଳବଚନ ପ୍ରୟୋଗ କରବା—

Ukuteibā To banter.

୨ । ନିଜ କୃତ ଉପକାରକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଛଳାଇବା—

2. To banter a person by alluding to
past favours shown to him.

ଉତ୍କଳେଇ ହେବା—ଦେ. ବି—ଉତ୍କଳାଇବା (ଦେଖ)

Ukuteihebā Ukutāibā (See)

ଉକ୍ତମ୍—ଗ୍ରା. ଦେ. ବି (ବିଧି) ବି—ହୁକୁମ୍—

Ukum Order.

ଉକ୍ତସ୍ଥଳ—ଦେ. ବି (କଚରଥ ଭାଷା)—ଅପରାଧ ଘଟିବାସ୍ଥଳ—

Ukusthala Place of occurrence.

ଅକୂଞ୍ଚାନ

ଅକୂଞ୍ଚାନ

ଉକ୍ତସ୍ଥାନ—ଦେ. ବି (କଚରଥ ଭାଷା)—ଉକ୍ତସ୍ଥଳ (ଦେଖ)

Ukusthāna Ukusthala (See)

ଉକ୍ତେଇବା—ଦେ. ବି—ପିତଳ ବା ମୋ ଅତି ଧାତୁନିର୍ମିତ ପାତ୍ରରେ

Ukeibā ରହିବା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ବସ୍ତାବ ଓ ବହୁତ

ପିତ୍ତାନ୍ତ ହେବା—To get spoiled in taste (by

being put in a brass or copper

receptacle)

ଉକ୍ତଶ୍ଚ—ଦେ. ବି (ସ.—ଉକ୍ତଶ୍ଚ; ଗ୍ରା. ଉକ୍ତଶ୍ଚ)—

Ukkanṭha ୧ । ଉକ୍ତଶ୍ଚ— 1 Eagerness

୨ । ଉକ୍ତଶ୍ଚ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—2. Anxiety

ଉକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବଚ ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଚ)—୧ । କଥିତ;

Ukṭa ଶୁଣିତ—1. Spoken; said; uttered.

୨ । ପ୍ରଥମେ; ପ୍ରଥମ କଥିତ—2. First mentioned;

aforsaid.

୩ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ; ଲକ୍ଷିତ—3 Mentioned

ବି. (+ ଶ୍ରବ. ବ)—କଥନ—Speaking

ଉକ୍ତକର୍ମ—ସଂ. ବି.—(ବ୍ୟାକରଣ) କର୍ମ ବାଚ୍ୟରେ ପ୍ରଥମାବଦ୍ଧିର ରୂପ

Uktakarma ଧାରଣ କରି ବାଚ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା

କର୍ମ—'grammar) An object which takes
the first case-ending.

ଉକ୍ତି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ବଚ ଧାତୁ = କହିବା + ଶ୍ରବ. ବି)—

Ukti ୧ । ବଚନ; ବାକ୍ୟ—

1. Word; expression.

୨ । କଥା—2. Speech.

୩ । ପ୍ରବଚନ—3 Saying.

ଉକ୍ତିପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ହିତ୍ୱ; ଉକ୍ତି + ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତି)—

Uktipratyukti ୧ । ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ତର—

1 Statement and counter-statement.

୨ । ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର—2. Question and reply.

ଉକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ବଚ ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଥ)—୧ । ସାମବେଦ—

Uktha 1 The 'Sama' or the second of the
four Bedas.

୨ । ସାମବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ—

2. A particular portion of the Sāma
vedic hymns.

୩ । ଯଜ୍ଞବିଶେଷ—3 A particular sacrifice.

ଉକ୍ଷ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ଓଦା କରବା—

Uksh (root) To moisten.

ଉକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉକ୍ଷ ଧାତୁ = ଓଦା କରବା + କର୍ମ. ଅ)—

Uksha ୧ । ସିକ୍ତ—1. Moistened.

୨ । ଧୋଇ—2 Washed

ଉକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉକ୍ଷ ଧାତୁ = ଓଦା କରବା + ଶ୍ରବ. ଅନ)—ଜଳ-

Ukshapa ସେବନ; ପାଣିପିଞ୍ଚା—Sprinkling with
water.

ଉକ୍ଷତର—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଉକ୍ଷତ = ଉଷ + ଶ୍ରୁତାର୍ଥ. ତର)—

Ukshatara ୧ । ସାନଷଣ୍ଡ; ଦୁବଳ ଷଣ୍ଡ; କଳଦ—

1. A small bull or ox.

୨ । ବଡ଼ଷଣ୍ଡ; ଗ୍ରୋହବୃଷ—

2. A well developed bull.

ଉକ୍ଷତରୀ ସଂ. ବି. (ଉକ୍ଷତର + ଶ୍ରୀ. ତର)—ସେହି ଗାଈର ଯୌବନ ନଷ୍ଟ

Ukshatari ହୋଇ ଅଛି—A cow past her youth.

ଉକ୍ଷା—ସଂ. ବି. ଉକ୍ଷ ଧାତୁ = ଅର୍ଦ୍ଧ ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ୍ ୧ମା

Ukshā ୧ବ.—ଉକ୍ଷ—୧୦. ଏକବଚନ ଅର୍ଦ୍ଧ; ବିହୃତବଚନ

ଅର୍ଦ୍ଧବଚନ; ସାଧୁବଚନ. ଅର୍ଦ୍ଧା; ପା. ଗାଈଅର୍ଦ୍ଧା =

କଳଦ)—୧ । ବୃଷ—1. Bull.

୨ । କଳଦ—2. Bullock.

୩ । ଉଷର ନାମକ ଔଷଧ—

3. A medicinal ingredient.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଉଷିତ—୧୦. ବଣ—(ଉଷ୍ ଧାତୁ=ପଦା କରବା + କର୍ମ. ଚ)—

Ukshita ୧ । ଚିତ୍ର—1. Moistened; washed.

୨ । ଅଭିଷିକ୍ତ—2. Sprinkled.

୩ । ଲିପ୍ତ—3. Anointed.

ଉଷ୍ଠିକା—ଦେ. କି—ଉଷ୍ଠିକା (ଦେଖ)

Ukhrdibā Ukurdibā (See)

ଉଷ୍ଠିକାଉଷ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—(ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ)—ବର୍ତ୍ତମାନ

Ukhnāuchhe ଅପ୍ରାପ୍ୟ ଅଟେ; ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳିବ ନାହିଁ—

Is not available now.

(ସଥା—ଧନ ଉଷ୍ଠିକାଉଷ୍ଠି)

ଉଷ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବଣ—ଯେ ଘରର ଗୁପ୍ତ କଥା ଦାଣ୍ଡରେ

Ukhlā ଦାଣ୍ଡରେ ପ୍ରକାଶ କରୁ ବ୍ୟକ୍ତି—(a person)

Revealing family secrets.

ଉଷ୍ଠ (ଧାତୁ) - ସଂ—ଗମନ କରବା—

Ukha (root) To go.

ଉଷ୍ଠ—ଦେ. ବ. (ବଙ୍ଗଳାରେ ଅନୁକୃତ)—ଉଷ୍ଠ—

Ukha Raṣp; file.

ଉଷ୍ଠ; ଉଷ୍ଠ

ଉଷ୍ଠିକା—ଦେ. ବ.—ଉଷ୍ଠିକା (ଦେଖ)

Ukhardā Ukurdā (See)

ଉଷ୍ଠିକା ମାଳତୀରେ ଦୟାବଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର ସ୍ବରୂପ ମନୋରମ କଲେ ।

ଅଭିମତ—ବ୍ୟବହାରମଣି ।

ଉଷ୍ଠ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ.—ଉଷ୍ଠି (ଦେଖ)

Ukhan Ukunī (See)

ଉଷ୍ଠି—ଦେ. ବ.—ଉଷ୍ଠି (ଦେଖ)

Ukhalā Udukhalā (See)

ଉଷ୍ଠି

ଉଷ୍ଠି

ଉଷ୍ଠି ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଲଜ୍ଜାଜନକ କଥା ବା

Ukhalā hebā ଅସଥା କଥା କହିବା—To publish

unreasonable, painful or shameful things.

ଉଷ୍ଠ— ସଂ. ବ. (ଉଷ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରବା+ଅ+ଶ୍ଚି ଅ)—

Ukha ୧ । ପାକପାତ୍ର; ପାକପାତ୍ର; ଡାଣ୍ଡି—1 Cooking pot.

୨ । କରେଇ—2. Sauce-pan.

୩ । ବହୁଳି—3. A brass cooking pot.

ଦେ. ବ.—ଉଷ୍ଠ—Rasp; file.

ଉଷ୍ଠିକା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଷ୍ଠାତ)— ୧ । ହୁଲୁଳ କରବା—

Ukhardibā 1. To loosen; to slacken.

ଉଷ୍ଠାତ; ଉଷ୍ଠାତ ୨ । ଓଷ୍ଠାତ—

ଉଷ୍ଠାତ To root out; to uproot.

ଉଷ୍ଠାତ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଷ୍ଠାତ)— ୧ । ଏଣେ ତେଣେ ଘାଣ୍ଟିବା—

Ukharibā 1. To stir up.

ଉଷ୍ଠାତ ୨ । ଉଷ୍ଠାତ କରବା—2 To irritate.

ଉଷ୍ଠାତ ୩ । ବ୍ୟାଧିବା—3. To confuse; to throw into confusion.

୪ । ଉଷ୍ଠାତ (ଦେଖ)

4. Ukhardibā (See)

ଉଷ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) ବ.—୧ । ଉଷ୍ଠ; ବାହା—

Ukhi 1. Plea; excuse

୨ । ସୁବିଧା; ଶୁଭ—2 Opportunity.

ଉଷ୍ଠି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଷ୍ଠାତ—ଉଷ୍ଠ—ସଂ. ଉଷ୍ଠ)—

Ukurdā ଗୁଡ଼ ବା କଦଳୀର ପାକ ହୋଇଥିବା ଲୁଆ—

ମୁଡ଼ା; ଉଷ୍ଠାତ Fried paddy seasoned with sugar or treacle.

ଉଷ୍ଠିକା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଷ୍ଠି)—

Ukurdibā ୧ । (ଠେଆ ହୋଇଥିବା) କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ହୁଲୁଳ ।

ଉଷ୍ଠାତ ହୋଇଯିବା—1. To become loosened or slackened.

୨ । ଉଷ୍ଠିକା; ଉଷ୍ଠିକା—

2. To be uprooted; to be freed from the base.

ଉଷ୍ଠିକା—ଦେ. କି—ଉଷ୍ଠିକାର ଶିଳ୍ପ ରୂପ—

Ukurdibā The causative form of ukurdibā.

ଉଷ୍ଠି—ଦେ. ବ.—ଧାନ ବେଙ୍ଗଳା ପକାଇ ପାଲଟାଇ ଅଥ ବାହାର

Ukhuṇī କରବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ବହାସ ଦଣ୍ଡ—

A hooked staff used to draw out the straw after paddy is trodden.

ଉଷ୍ଠ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ.—ଉଷ୍ଠି (ଦେଖ)

Ukhun Ukunī (See)

ଉଷ୍ଠ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ବେଣି ପରମାଣରେ ଭାଲ ଓ ଅଳ୍ପ

Ukhuṛā ପରମାଣରେ ଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ର ଭାଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରବା ନାଉ

(ଗୋଷ୍ଠିକାଥ ନଦ)—A gruel prepared by

fried rice and pulse

ଦେ. ବ.—୧ । ଚୁଲିରେ ଥିବା କାଠକୁ ଗୋଷ୍ଠିକା କାଠରେ ଉଷ୍ଠାତ

ଦେବା—1. Stirring up the fuel in the oven.

୨ । ଗୋଷ୍ଠିକା କାଠ—2. The stick by which the

burning fuel is stirred up.

ଦେ. ବ.—ଉଷ୍ଠାତ ହୋଇଥିବା—Stirred up.

ଉଷ୍ଠାତ—ଦେ. କି—ଉଷ୍ଠାତ (ଦେଖ)—

Ukharibā Ukharibā (See)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଏ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିତ୍ତେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଉଦା.— 'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଦ' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଗ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍କଳିଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଯେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମତାଏ ବା ଉତ୍ତେଜିତ
Ukhuriā କରେ—1. Instigating; one who stirs
up a man against another.

୨ । ଚୁରୁଲିଖୋରୁ—2. Backbiting.

ବି—ଚୁରୁଲି ନିଆଁକୁ ଗୋଟିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠ ଦଣ୍ଡ;
ଗୋଟିଣୀ—A poker of wood,

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉତ୍କଳିବା (ଦେଖ)

Ukhuribā Ukhāribā (See)

ଉତ୍କଳୁଣୀ—ଦେ. ବି—ଉତ୍କଳୁଣୀ (ଦେଖ)

Ukhurūṇī Ukhunī (See)

ଉତ୍କଳେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉତ୍କଳେଇବା (ଦେଖ)

Ukhureibā Ukhāribā (See)

ଉତ୍କେନ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଉତ୍କେଣି (ଦେଖ)

Ukhen Ukunī (See)

ଉତ୍କେରୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—୧ । ଉତ୍କେର (ଦେଖ)

Ukher 1. Udukhalā (See)

୨ । ଛିକି ଉତ୍କେର—2. The receptacle of the
husking jack.

ଉତ୍କ୍ୟ—ସ. ବିଣ (ଉତ୍କ୍ୟ = ଦାଣ୍ଡି + ପାକାର୍ଥରେ. ଯ) —

Ukhyā ଦାଣ୍ଡିରେ ପାକ କରୁଥିବା; ପ୍ରାକୀର୍ଣ୍ଣ (ମଂସାଦ) —
(meat) Boiled in a pot.

ଉଗଡ଼ା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଣ—ଉଗଡ଼ା (ଦେଖ)

Ugardā Ugurdā (See)

ଉଗଡ଼ାଇବା—ପ୍ରା. କ୍ରି—ଉଗଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Ugardāibā Ugurdāibā (See)

ଉଗରଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗରଣ)—ବମନ—

Ugarāṇa Vomiting.

ଉଗଲା—ଦେ. ବି.—ଅଟକ—

Ugālā Restraint.

ଦେ. ବିଣ—ଅଟକାଦେବା; ନିରୁଦ୍ଧାଦେବା—Restrained.

ଉଗାଡ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଗାଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Ugāḍibā Ugurdāibā (See)

ଉଗାର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗାର)—୧ । ବାନ୍ତି; ଉଦ୍‌ଗାର—

Ugāra Vomiting.

୨ । ଦାକୁଟି—Belching.

ଉଗାରିବା—ଦେ. କ୍ରି (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗାର)—

Ugāribā ୧ । ବାନ୍ତି କରିବା—1. To vomit.

୨ । ଦାକୁଟି ମାରିବା—2 To belch.

୩ । ବାହାରକୁ ଫୋପାଡ଼ିବା; ଉଦ୍‌ଗିଷ୍ଟ କରିବା—

3: To vomit forth; to throw out; to emit.

ବର୍ଷର ପୂର୍ବରୁ ଚିତ୍ତେ ଉଗାରି ଅନଳ—ସ୍ୱାମୀନାଥ ।

ଉଗାଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗାଲ)—୧ । ଗଉଡ଼ମାନଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ଳୋଷିତ.

Ugāla ସୂଚକ ପୌରାଣିକ ଗୀତ—1. Dialogue in song
dealing with Pauranic stories sung
by the cow-herds.

୨ । ଅଟକ—2 Restraint.

୩ । ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ଧାନ ଖେତର ଛିଡ଼—

3. Ridge of a paddy-field.

ଉଗାଲିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । (ସଂ—ଉଦ୍‌ଗାଲନ; ଅର୍ଗଳ-ଭଲ ପ୍ରା. ଅଗ୍ଗଳ)

Ugālibā ଅଗରୁ ଅଟକାଇବା; ଅଗ୍ଗଳବା—1. To block
ଆଟିକାନ; ଆଗମାନ the way; to stop one's progress
ଆଡ଼ନା by standing in his way with
outstretched arms.

କେ ବୋପା ଉଗାଲ ବାଟ—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ବମିକରା ୨ । (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗାଲନ ଭଲ—ପ୍ରା. ଉଦ୍‌ଗାଲନ) ବାନ୍ତି କରିବା—

ଉଗାଲନା 2. To vomit forth.

ଉଗୁଇବା—ପ୍ରା. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗୁମନ)—୧ । ଉପରକୁ ଯୋରରେ.

Uguibā ଉଠିବା—1. To rise up with force.

ଉଗା ୨ । କୋପ ବା ଗର୍ବରେ ଡେଇଁବା—

ଉଗାନା 2. To leap up in anger or pride.

ଉଗୁଜା—ପ୍ରା. ବି.—ଉଗୁଜା (ଦେଖ)

Ugujā Ubhujā (See)

ଉଗୁଜାଇବା—ପ୍ରା. କ୍ରି—ଉଗୁଜାଇବା (ଦେଖ)

Ugujāibā Ubhujāibā (See)

ଉଗୁଜିବା—ପ୍ରା. କ୍ରି.—ଉଗୁଜିବା (ଦେଖ)

Ugujibā Ubhujibā (See)

ଉଗୁଜେଇବା—ପ୍ରା. କ୍ରି—ଉଗୁଜାଇବା (ଦେଖ)

Ugujeibā Ubhujāibā (See)

ଉଗୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଣ—ମୁହଁ ମଡ଼ାହୋଇ ରଖା ଯାଇଥିବା; ଲେଉଟା.

Ugurdā ସାରିଥିବା—Set with head down; upset;

ଉପୁଡ଼ inverted.

ଔଁ ଥା; ଉତ୍ତରାହୁଆ

ଉଗୁଡ଼ାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ମୁହଁ ମଡ଼ାଇ ରଖିବା; ଲେଉଟାଇ ଦେବା—

Ugurdāibā To set with head down; to

ଉପୁଡ଼କବା invert.

ଉତ୍ତରାନା

ଉଗୁଡ଼େଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଗୁଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Ugurdeibā Ugurdāibā (See)

ଉଗୁର—ଦେ. ବିଣ (ସଂ. ଉଦ୍‌ଗୁର)—୧ । ପୂର୍ବୋପବୃତ୍ତ—

Ugurā 1. Already used..

୨ । ପ୍ରଥମେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା (ମାଲ୍ୟାଦ); ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ—

2. Already worn (e.g. flower; garland
etc).

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଦ୍ଵ	ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

୩ । ପାତ୍ରରୁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ (ବଟା ହଲଦି ବା ଚନ୍ଦନରୁ)

ବଳିକା ରହି ଯାଇଥିବା—

3. (turmeric paste) Left in the pot.
after use.

ଉଗୁରାବିବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ଵାରା ଉଗୁରା କରବା

Ugurāibā (ଯଥା—ନୂଆ ଲୁଗାକୁ ପିନ୍ଧାମାନଙ୍କଦ୍ଵାରା)—

To cause a new thing (e.g. cloths etc)
to be used by another.

ଉଗୁରାବି ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଜିଜ୍ଞାସ ପୂର୍ବରୁ ବା ପ୍ରଶଂସାକୁ

Ugurāi hebā କହି ହେବା—

ଜିହ୍ଵାକନା 1. To boast of one's excellences;
to praise one's self

୨ । ଗର୍ବପ୍ରକାଶ କରବା—2 To arrogate

ଉଗୁରା କରବା—ଦେ. କି—୧ । ବ୍ୟବହାରଦ୍ଵାରା (ମାଲ୍ୟାଦି) ଦୂଷିତ

Ugurā karibā କରବା—1. To contaminate or
make unfit for further use by
using a thing.

୨ । ପ୍ରଥମେ (ନୂଆ ଲୁଗା ଆଦିକୁ) ବ୍ୟବହାର କରବା—

2. To use (new cloth) for the first
time.

[ଦ୍ର—ଗୁରୁଜନମାନେ ନୂଆ ଲୁଗାକୁ ପ୍ରଥମେ ନ ପିନ୍ଧି ପିନ୍ଧିବା
ଦ୍ଵାରା ଉଗୁରା କର ପରେ ପିନ୍ଧନ୍ତି ।]

ଉଗୁରି—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଉଗ୍ର)—ଉଗ୍ର (ଦେଖ)

Uguri Ugra (See)

ଦେ. ବି—ଗର୍ବ—Pride; arrogance (Grundy)

ଉଗୁରେଇବା—ଦେ. କି—ଉଗୁରାବିବା (ଦେଖ)

Ugureibā Ugurāibā (See)

ଉଗୁରେଇ ହେବା—ଦେ. କି—ଉଗୁରାବି ହେବା (ଦେଖ)

Ugurei hebā Ugurāi hebā (See)

ଉଗୁଳା—ଦେ. ବିଶ—ଉଗୁରା (ଦେଖ)

Ugulā Ugurā (See)

ଉଗୁଳି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—1. Excellent.

Uguli ୨ । ଅଧିକ—2. More than.

ମୋହର ସତ୍ୟ ମହିମା କି ରହିବ ଉଗୁଳି

ଶତ୍ରୁ ମାତ୍ର ବାଟ ଦିଅ ମୋତେ ତୁଳି—ବଳସମ୍ପନ୍ନ ସମାପଣ ।

ଉଗୁଳିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଧିକା ହେବା—I. To exceed.

Ugulibā ୨ । ବଳପ୍ରତିଷ୍ଠା—2. To remain over.

ଉଗୁଗିବା—ଦେ. କି—ଉଗୁରାବିବା (ଦେଖ)

Ugeibā Uguibā (See)

ଉଗୁଗିବା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ହରିକା (ଦେଖ)

Uggibā Hagibā (See)

ଉଗ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉର୍ ଧାତୁ=ପିଳିତ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ.

Ugra ର)—୧ । କ୍ରୁର; କୋପନ; କୋପସ୍ଵଭାବବିଶିଷ୍ଟ—

(ଉଗ୍ରା—ଶ୍ରୀ) 1. Passionate; wrathful.

୨ । ଭୟାନକ; କର୍ବର—

2. Terrible; peevish.

୩ । ଗରୁ; ପ୍ରଖର; ପ୍ରବଳ—

3 Hot; violent; strong; virulent.

୪ । ଚଢ଼ିପଡ଼ିଆ—4. Surly.

୫ । କ୍ରୁର; ନିଷ୍ଠୁର—5 Cruel.

୬ । କଟୁ; ଶରୀ—6 Of hot taste; pungent.

ସଂ. ବି—୧ । ଶିବ—1. God Śiba

୨ । ଶିବଙ୍କ ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ ବାୟୁମୂର୍ତ୍ତି—

2. The airy form of Śiba

୩ । (ଶୁଦ୍ରାଣୀ ଗର୍ଭରୁ ଶିବସ୍ତ୍ର ଉତ୍ପତ୍ତି ଜାତ ଜାତିବିଶେଷ)
ଅଗିରି (ଦେଖ)—3. Āghiri (See)

୪ । ନକ୍ଷତ୍ରଗଣବିଶେଷ; ପୂର୍ବାଫାଲ୍ଗୁନୀ, ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା, ପୂର୍ବାଭାଦ୍ର-
ପଦ, ମୃଗଶିରା ଓ ଭରଣୀର ସମକାୟ—

4. A group of certain asterisms.

୫ । କେରଳଦେଶ—5. Name of a country in
India.

୬ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ର—

6. Name of a son of Dhṛtarāṣṭra.

୭ । ଗୋରାଞ୍ଜନ ବୃକ୍ଷ—

7. The horse-radish or Morunga (trec).

୮ । କୋପ—8. Anger.

୯ । କସ୍ତୁରୀର ବିଷ; ମନ୍ତ୍ର—9 Aconite.

ଉଗ୍ରକର୍ମ—ସଂ. ବି—ଅତ୍ୟୁତ୍ତମାଦି ବାବେରିତ କର୍ମ—

Ugrakarm Acts of bravery befitting a hero.

ବରାହ ଶାସ୍ତ୍ର ୧୦୮ ଉଗ୍ରକର୍ମ ଯେତେ—ପ୍ରାଚୀ. ଶିବସ୍ତୋତ୍ର ।

ଉଗ୍ରକର୍ମୀ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁଶ୍ରଦ୍ଧ; ଉଗ୍ର + କର୍ମନ୍)—

Ugrakarmā ଯେଉଁ ଲୋକ ଅନାୟାସରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କର୍ମ କର
ପାରେ; ଯେଉଁ ଲୋକ ସହଜରେ ନିଷ୍ଠୁର କର୍ମ କର
ପାରେ—A person who is capable of
doing cruel deeds easily.

ଉଗ୍ରକାଣ୍ଡ—ସଂ. ବି—କଲରୁ; କାବେରୀ—A bitter fruit;

Ugrakāṇḍa Memordica.

ଉଗ୍ରଗନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁଶ୍ରଦ୍ଧ; ଉଗ୍ର=ଗରୁ + ଗନ୍ଧ)—ଗନ୍ଧବଳ-
ବିଶିଷ୍ଟ—Strong-scented.

Ugragandha

ସଂ. ବି—୧ । ହେମ୍ବ—1. Assafoetida.

୨ । ରଶୁଣ—2. Garlic.

୩ । କଟଫାଳ, କାପଡ଼—3. Kaṭaphala (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁରାଣ ପୁରାଣ ୧ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅସର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତେ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଢ଼ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବଧୂ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବକ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବକ’ ଦେଖିବେ ।

୪ । ଚମ୍ପକ—4. A flower.

୫ । ଅର୍ଜୁନବୃକ୍ଷ—5. Arjuna tree.

୬ । ଟାଣ୍ଡ ବା ଭଲ ଗନ୍ଧ—6. Strong smell.

ଉଗ୍ରଗନ୍ଧା—ସଂ. ବି—(ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର+ଗନ୍ଧ+ଶ୍ୱା. ଅ)—

Ugragandhā ୧ । ଚନ୍ଦ୍ର (ଦେଖ)—1. Bacha (See)

୨ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର (ଦେଖ)—2. Jūdhī (See)

୩ । ବଣଯୁଧିଷ୍ଠି (ଦେଖ)—

3 Baṇa jūdhī (See)

୪ । ହେଙ୍ଗୁ ଦେଖ—4. Heṅgu (See)

୫ । ରଶ୍ମି—5. Garlic

୬ । ଚମ୍ପା (ଫୁଲ) (ଦେଖ)—6. Champā (flower)

(See)

ଉଗ୍ରଚନ୍ଦ୍ରା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଉଗ୍ର=ଗନ୍ଧ+ଚନ୍ଦ୍ରା=ଅତିକୋପନା)—

Ugrachandā ୧ । ଅଠର ହସ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ଦୁର୍ଗାମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ—

1. The Goddess of wrath; a form of Durgā with 18 hands.

୨ । ଅତି କେପନସ୍ୱଭାବ (ଶ୍ୱା.)—

2. A passionate lady; a vixen; a shrew

ଉଗ୍ରଚନ୍ଦ୍ରା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା.—ଉଗ୍ରଚନ୍ଦ୍ରା (ଦେଖ)

Ugrachandī Ugrachandā (See)

ଉଗ୍ରତା—ସଂ. ବି. (ଉଗ୍ର+ଭବ. ତା.)—୧ । ପ୍ରବ୍ରାତା—

Ugratā 1 Violence.

୨ । ପ୍ରସରତା; ଗନ୍ଧତା—2. Virulence.

୩ । ରାଗ—3. Pungency.

୪ । ଭଲତା—5. Fierceness; ferocity.

ଉଗ୍ରତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ୱା. [ଉଗ୍ର=ଉତ୍କଟ (ଭୟ) + ତାତ୍ତ୍ୱ=ସେ

Ugratā ୩ ଶବ୍ଦ କରନ୍ତି; ସେ ଭଲତା ଭୟରୁ ଶାନ୍ତ କରନ୍ତି]

ଉଗ୍ରତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିରେ—One of the forms assumed by Goddess “Bhagabati.”

ଉଗ୍ରଧନ୍ୱା—ସଂ. ବି. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର=ଭୟାନକ+ଧନ୍ୱନ୍=ଧନୁ)—

Ugradhanwā ୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—1. Indra.

୨ । ଶିବା—2. Śiba.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଶତ୍ରୁମାନେ ଯାହାର ଧନୁକୁ ସବୁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ;

ମହାଧନୁ; ପ୍ରସରଧନୁ—A powerful archer.

ଉଗ୍ରନର୍କ—ଦେ. ବି—ଭୟାନକ ନରକବିଶେଷ—

Ugranarka A very terrible hell.

ଉଗ୍ରନର୍କ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ତାକୁ ପକାଇବୁ

ବଦାପି ଉଗ୍ରୋଧ ତାଙ୍କଠାରେ ନ ରହିବୁ ।-ବିଷ୍ଣୁ କେଶବପୁରାଣ ।

ଉଗ୍ରପାନ୍ଥୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—(ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ରାଜମାନ୍ଦରେ ପ୍ରବ୍ରାତା

Ugrapanthī . ଅତ୍ୟନ୍ତଧନୁକାଣ୍ଡ (ଦଳ)—Extremist.

ଉଗ୍ରପ୍ରକୃତି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ୱା. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର+ପ୍ରକୃତି)—

Ugraprakṛuti ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ କର୍ବଣ—Wrathful; stern; of violent temper.

ଉଗ୍ରପ୍ରକୃତିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର+ପ୍ରକୃତି)—

Ugraprakṛitika ଉଗ୍ରପ୍ରକୃତି (ଦେଖ)

(ଉଗ୍ରପ୍ରକୃତିକା—ଶ୍ୱା.) Ugraprakṛiti (See)

ଉଗ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର=ଗନ୍ଧ+ବୀର୍ଯ୍ୟ=ବଳ)—

Ugrabīrya ୧ । ବିଶେଷ ବଳଶାଳୀ—

(ଉଗ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟା—ଶ୍ୱା.) 1. Of great strength or mettle.

୨ । ଟାଣ୍ଡ; କଟୁ—2. Very hot

ଉଗ୍ରବୈଶ୍ୟ—ଦେ. ବି—ଅଗ୍ନି (ଦେଖ)

Ugrabaiśya

Āgri (See)

ଉଗ୍ରମୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର=ବିକଟ+ମୂର୍ତ୍ତି=ରୂପ)—

Ugramūrtti ୧ । ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ ଭୟାନକ—

1 Of frightful nature.

୨ । ଯାହାର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିଲେ ଭୟ ହୁଏ; ଭୟାନକ—

2 Fierce in visage; of frightful appearance.

ଉଗ୍ରଶେଖର—ସଂ. ବି. (ଉଗ୍ର=ବିକଟ+ଶେଖର=କଣ୍ଠରୂପିଣୀ)—

Ugrashekhara

ଗଙ୍ଗା—The Ganges.

ଉଗ୍ରଶରାଃ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର=ଉତ୍କଟ+ଶରାଃ=

Ugrasharāḥ କଣ୍ଠ, ଶ୍ରବଣ; ଉଗ୍ରଶରାଃ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧କ)—

୧ । ଶ୍ରବଣ; ରୋମହର୍ଷଣ ପୁତ୍ର—1 Son of Romaharṣaṇa, the great rhapsodist of the

age of the Mahābhārata.

୨ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ରବିଶେଷ—2. A son of Dhṛtarāṣṭra (who had 100 sons).

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଗଣ୍ଡ କଣ୍ଠବିଶେଷ—Having sharp ears.

ଉଗ୍ରସେନ—ଗ୍ରା. ବି. (ନାମ)—ଉଗ୍ରସେନ (ଦେଖ)

Ugrasena

Ugrasena (See)

ଉଗ୍ରସେନ—ସଂ. ବି (ନାମ)+ (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ; ଉଗ୍ର=ପ୍ରବ୍ରାତା+ସେନା=

Ugrasena ସେନା)—୧ । ମଥୁରା ଜନିତ ରାଜା; କଂସପିତା—

1. The father of Kāṁsa king

of Mathurā).

୨ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ର—2. Name of a son of Dhṛtarāṣṭra.

ଉଗ୍ରସ୍ୱଭାବ—ସଂ. ବି (କର୍ମଧା)—ପ୍ରବ୍ରାତା ବା କଟା ପ୍ରକୃତି—

Ugrasvabhāva

Fiery nature.

(ଉଗ୍ରସ୍ୱଭାବ—ଶ୍ୱା.) ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ)—ପ୍ରବ୍ରାତା ସ୍ୱଭାବବିଶେଷ—

Of a fiery nature.

ଉଗ୍ରା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ୱା. (ଉଗ୍ର+ଶ୍ୱା. ଅ)—‘ଉଗ୍ର’ର ଶ୍ୱାଲିନୀ—

Ugrā

Feminine of Ugra.

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ନ

୧୦. ଇ.—୧ । ଯୁଆଣି—1. Jūāṇi (See)

୨ । ବଚ—2 Bacha (See)

୩ । ଧନିଆଁ—3. Coriander.

୪ । ଦୁଷ୍ମା ସ୍ତ୍ରୀ—4. Termagant woman.

୫ । ଯୋଗିନୀ ବିଶେଷ—5. One of the Joginis.

ଉଗ୍ରେସନ—ଦେ. ଇ. (ନାମ)—ଉଗ୍ରେସନ (ଦେଖ)

Ugresana Ugrasena (See)

ଉଗ୍ରେସର—ବୈଦେ. (ଇଂ) ଇ (ଇଂ. ଓଭରସିଅର ଅଣ୍ଟିକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—

Ugresara ଓଭରସିଅର—Overseer.

ଉତ୍ତରସିଅର

ଦୟା

ଉଘା—ଦେ. ଇ. (ସଂ. ଉଘ)—

Ughā ୧ । ଉଘା—1. File; rasp.

୨ । (ସଂ. ଉଘାଟନ)—ଅନ୍ୟର ଦୋଷ ଦେଖାଇ ଛଳ

କଥା କହିବା; ଉଘାଣ—2 Taunting;

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ସେ ଉଘାଏ—Bantering.

ଉଘାଉବା—ଦେ. ଛି. (ସଂ. ଉଘାଟନ; ପ୍ରକାଶକରଣ)—

Ughāibā ୧ । ଅନ୍ୟର ଛଦ୍ମ ବା ଦୋଷ ଦେଖାଇ ଗାଳିଦେବା—

उलाहना; उखटना 1. To revile; to slander; to taunt.

୨ । ନିଜକୁ ଉପକାରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଉତ୍ତରୁଇବା—

2. To banter by alluding to favours received from the speaker.

ଉଘାଉଘି ହେବା—ଦେ. ଛି—ପରସ୍ପର ଛଦ୍ମ କହି ଗାଳି ଦିଅନ୍ତେ ହେବା—

Ughāughī hebā To taunt mutually.

ଉଘାଡ଼ା—ଦେ. ଇ. (ସଂ. ଉଘାଟ)—ଗୃହ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ମଞ୍ଚା ବା ଉଘା—

Ughāṛḍa A plat-form made of bamboos inside a house.

ଉଘାଣ—ପ୍ରା. ଇ. (ସଂ. ଉଘାଟନ)—ଉଘାଉବା; ଛଳକଥା କହିବା —

Ughāṇa Taunting.

उकटा

ଉଘାରି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଇ—କ୍ଷେତ୍ର ଜଗିବା ଲୋକ; କ୍ଷେତ୍ରର

Ughāri ଜଗୁଥିଲେ—One who keeps watch over a corn-field.

ଉଘାରିବା—ଦେ. ଛି. (ସଂ. ଉଘାଟନ)—ଉଘାଟିବା ହେବା —

Ughāribā To burst; to open.

ଉଘେଇ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ. ଉଘାଟିକା)—

Ugheī ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପରକୁ ଉଘାଏ—
Reviling; taunting (female).

ଉଘାଉବା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ଛି. (ସଂ. ଉଘାଟନ)—

Ughāibā ୧ । ଉଘାଟନ କରିବା—1. To open.

୨ । ଦୁଆର ଫିଟାଇବା—2. To throw open a (door).

ଉଙ୍କାର—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ଇ (ସଂ. ଓଙ୍କାର)—ଓଙ୍କାର—

Unkāra The mystic syllable 'Om'.

ପିନାକ ଅମୃତରାଜ ଓଞ୍ଜ ସେ ଦୋଷର

ଓଙ୍କାର ଉଙ୍କାର ନାମେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୂର୍ବ । ପ୍ରାଚୀ, ରତ୍ନସମ୍ଭବ ।

ସ. ଇ—ଦୁଇବିଶୋକ୍ତ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନନୈକ ସଙ୍ଗୀ—

Name of a companion of Vishnu.

ଉଙ୍କାରିବା—ଦେ. ଛି (ସଂ. ଓଙ୍କାର; ଓଙ୍କାରଦ୍ଵାରା ମନ୍ତ୍ରର ଆରମ୍ଭ)—

Unkāribā ୧ । (କଥା) ଆରମ୍ଭ କରିବା—1. To start a thing for discussion.

୨ । କୌଣସି କଥାର ପ୍ରାଥମିକ ସୂଚନା କରିବା —

2. To make a hint.

୩ । କଥା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା—

3 To begin to speak.

ଉଙ୍କି—ପ୍ରାଦେ. ଇ (ବଙ୍ଗଳା “ଉଂ”ରୁ ଅନୁକୃତ)—ଗୋପନ ଦୃଷ୍ଟି—

Unki Peeping; prying.

ଉଙ୍କିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ଛି—

Unkibā ୧ । ଲୁଚିଲୁଚି ଦେଖିବା—2. To peep; to have a peep into; to pry into.

୨ । ଉକୁଟିବା (ଦେଖ)

2. Ukutibā (See)

ଉଙ୍କିମାରିବା—ପ୍ରାଦେ. ଛି. (ବଙ୍ଗଳାରେ ଅନୁକୃତ)—

Unkimāribā ଉଙ୍କିବା ୧ (ଦେଖ)

উকিয়ারা

Unkibā. 1 (See)

झांकना

ଉଙ୍କିଯିବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ଛି—ଉକୁଟିବା (ଦେଖ)

Unkiyibā

Ukutibā (See)

ଉଙ୍କେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ଛି—ଉଙ୍କିବା ୨ (ଦେଖ)

Unkeibā

Unkibā 2 (See)

ଉଞ୍ଜଣୀ—ଦେ. ଇ—ଉଞ୍ଜଣୀ (ଦେଖ)

Unkhunī

Ukhunī (See)

ଉଞ୍ଜାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକସହର) ଛି—ଉଞ୍ଜାଇବା; ଉଞ୍ଜାଇବା—

Unṅāibā

To doze; to nod; to be drowsy.

उँघना

ଉଞ୍ଜେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (କଟକସହର) ଛି—ଉଞ୍ଜାଇବା (ଦେଖ)

Ungeibā

Unṅāibā (See)

ଉଚ୍ଚାଘାନ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) ଛି—

Uchkhāibā

ଉଚ୍ଚାଘାନ୍ଦ (ଦେଖ)

Ukuchāibā (See)

ଉଚ୍ଚାଘାନ୍ଦ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଇ—ଗଳାରେ ପାଣି ଲଗାଇବା—

Uchkhāphand

Hanging by the neck.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ମୂଳତଃ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଉଚ୍ଚାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଆଶା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଉଚ୍ଚକବା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଢ଼ମାସୁର ଓ ସମ୍ବଲପୁର) କି—

Uchkibā ୧ । ଉଚ୍ଚକବା (ଦେଖ)

1. Ukuchibā (See)

୨ । ପାଣିରେ ଝୁଲିବା—2. To hang by the neck.

ଉଚ୍ଚକିହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଜଳ ବେକରେ ନିଜେ ଦଉଡ଼ି

Uchkihebā ଲଗାଇ ମରିବା—To commit suicide by hanging by the neck.

ଉଚ୍ଚକେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଚ୍ଚକାଇବା (ଦେଖ)

Uchkeibā Uchkaibā (See)

ଉଚ୍ଚଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଚ୍ଚଲାଇବା (ଦେଖ)

Uchlaibā Uchulaibā (See)

ଉଚ୍ଚ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉଚ୍ଚ (ଦେଖ)

Ucha Uchcha (See)

ଉଚ୍ଚା
उच्चा

ଉଚ୍ଚପାଚ—ଗ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଚପାଚ (ଦେଖ)

Uchapācha Uchchabācha (See)

ଉଚ୍ଚବାଚ—ଗ୍ରା. ବି. (ଉଚ୍ଚ + ବାଚ)—୧ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ବଡ଼

Uchabācha ପାଟି କରି ଉଚ୍ଚ-ପ୍ରଭୃତ ଓ ଗୋଲମାଲ
ଓଢ଼ବାଟି କରିବା—1. A great noise.

୨ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ କଲହ ବା ବୋଲିବୋଲି—

2 Quarrel with one another.

୩ । ଅବାଧ କଥାଉଷା—

3. Impertinent speech.

ଉଚ୍ଚବାଚ କରିବା—ଗ୍ରା. କି—୧ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚିପ୍ରଭୃତିପୂର୍ବକ

Uchabācha karibā ଗୋଲମାଲ କରିବା—
1. To produce a noise.

୨ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ କଲହ କରିବା—

2. To quarrel with one another.

୩ । ଅବାଧଭାବରେ କଥାଉଷା କରିବା—

3. To speak impertinently.

ଉଚ୍ଚବାଚ ହେବା—ଗ୍ରା. କି—ଉଚ୍ଚବାଚ କରିବା (ଦେଖ)

Uchabācha hebā Uchabācha karibā (See)

ଉଚ୍ଚଲ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଉଚ୍ଚଲ (ଦେଖ)

Uchala Uchchala (See)

ଉଚ୍ଚ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉଚ୍ଚ (ଦେଖ)

Uchā Uchchā (See)

ଉଚ୍ଚଟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଚାଟ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uchṭa (etc) Uchchṭa etc (See)

ଉଚ୍ଚାରିବା—ଗ୍ରା. କି—ଉଚ୍ଚାରିବା (ଦେଖ)

Uchāribā Uchchāribā (See)

ଉଚ୍ଚାରା

ଏମ ସଙ୍ଗେ ଯେତେ ଅକ୍ଷରବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ,
ଆଉ ମାରିବା, ସେ ଉଚ୍ଚାର ନ ପାରିବ—କୃଷ୍ଣସିଂହ, ନୂତନଭାରତ, ଶବ୍ଦ ।

ଉଚ୍ଚିତ—ସ. ବିଶ. (ବର୍ ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଇତ; ବିମ୍ବା ଉଚ୍ଚ

Uchita ଧାତୁ = କହିବା + କର୍ମ. ଇତ)—

୧ । ନ୍ୟାୟ; ଯଥାର୍ଥ, ଯୁକ୍ତିସିଦ୍ଧ—

1 Just; reasonable; right; correct

୨ । ଯୋଗ୍ୟ; ଉପଯୁକ୍ତ—

2. Befitting; proper; fit; becoming; suitable.

୩ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—3 Fit to be performed.

୪ । ପରିଚିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ—4. Usual; habitual

ଉଚ୍ଚିତବକ୍ତା—ସଂ. ବିଶ [ଉଚ୍ଚିତ = ପ୍ରକୃତ (କଥା) + ବକ୍ତା]—

Uchitabaktā ହକ କଥା କହିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Out spoken,

ଉଚ୍ଚିତରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ପରି; ସଦୃଶ—Like.

Uchitare କେବଳ ସ୍ଥଳେ ସେ ବଳେ, ବସ୍ତୁର ଶକ୍ତି ରୂପ ଉଚ୍ଚିତରେ—

ବିବସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର, ୦ ଗୀତ ।

ଉଚ୍ଚିତେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ପ୍ରକୃତରେ—

Uchite Indeed; really.

ରୁ ସାହା ପରାୟଣ ମୋତେ, ମିଥ୍ୟା ନୁହେଁ ଏ ଉଚ୍ଚିତେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ, ୪୧ ।

ଉଚ୍ଚିପୁଚି ଖେଳ—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଶାରେ ରଜସଂକ୍ରାନ୍ତି ସମୟରେ ଯୁବତୀମାନେ

Uchipuchi khela ଦଳବଦ୍ଧଭାବରେ ଡେଇଁ ହୋଇ ବସି

ମୁହଁରେ ଗୀତ ବୋଲୁ ବୋଲୁ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ

ଦୁଃସ୍ୱର ଏକପ୍ରକାର ଖେଳ; ପୁର ଖେଳ—

A kind of play by a company of young ladies during Raja saṁkrānti festival (June and July) consisting of singing songs and moving from one place to another or towards each other sitting on the legs.

ଉଚ୍ଚିପୁଚି ହେବା—ଦେ. କି. (କଥାରେ)—ରତପ୍ରତାପ କହିବା—

Uchipuchi hebā To prevaricate.

ଉଚ୍ଚପାଟି—ଗ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଚପାଟି—

Uchupāṭi Loud sound

ଉଚ୍ଚପାଟିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଯେ ବେଳେ ପାଟି କରି କଥା କହେ—

Uchupāṭi Talking loudly.

(ଉଚ୍ଚପାଟିଆ—ସଂ)

ଉଚ୍ଚଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଗଛର ଛେଲ ବା ଡାଳ

Uchlaibā ଅଦଳୁ ଟାଣି କରି ଛଣାଇ ଦେବା—

To tear off the bark or branches of a tree.

ଉଚ୍ଚେଇବା—ଗ୍ରା. କି—ଉଚ୍ଚେଇବା (ଦେଖ)

Ucheibā Uñcheibā (See)

ଦୁର୍ଦ୍ଦି ପକ୍ଷରେ ମ' ହୋଇଛୁ ଉଚାଟ । କୃଷିବୁ, ମହାପ୍ରଭୁ, ବନ୍ଧ ।

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦୃଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଘୃ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ର୍ଷ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ଦୁ

୩ । ଉତ୍ତେଜନା ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Exciting

ମନସ୍ତ ଉଚ୍ଚାଟ କରନ, ଶୁଣି ହୋଇଲା ହୃଦୟନ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଜଗନ୍ନାଥ ।

୪ । ଉତ୍ତେଜିତ—5 Instigated

କଂସରୁ ବସଇ ଉଚ୍ଚାଟ, ନାରଦ ଗଲେ ଶୁଣି ବାଟ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଜଗନ୍ନାଥ ।

* । ଉଦ୍ବୃତ—5. Maddened.

ଉଚ୍ଚାଟ କରବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚାଟନ କରବା (ଦେଖ)

Uchchāṭa karibā Uchchāṭana karibā (See)

ଉଚ୍ଚାଟନ—୧୦. ବ. (ଉଚ୍ଚ+ଅଟନ=ଗମନ କରା ଉଚ୍ଚ=ଉପରକୁ+
Uchchāṭana ଚଟ ଧାତୁ; ଶିଳ୍ପ ଚଟ ଧାତୁ—ଦେବ କରବା+
ଭବ. ଅନ)—

୧ । ବିମନସ୍ୟ; ମାନସିକ ଦୁଃଖ—1. Disquietude;
mental sorrow; sadness.

୨ । ଉଦ୍ବେଗ; ଉଦ୍ବିଗ୍ନ—2. Anxiety; agitation;
perturbance.

୩ । ମନର ବ୍ୟାକୁଳତା—3 Mental disturbance.

୪ । ମନର ବାଉଳା ବା ବାଉଳତା—

4. Mental aberration; madness

* । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନରେ ବ୍ୟାକୁଳତା ଜନ୍ମାଇବା
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତତ୍ତ୍ୱୋକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା ପ୍ରୟୋଗବିଶେଷ;
ଏକ ପ୍ରକାର ଅଗ୍ନିର କର୍ମ—

b. A secret rite or charm performed
according to the 'Tantras' for
producing mental disturbance or
madness in another person

୬ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନକୁ ବାଉଳା କରାଇବା—

6. The causing of mental disturbance
in another person.

ଉଚ୍ଚାଟନ କରବା—ଦେ. କି (୧୦. ଉଚ୍ଚାଟନ)—୧ । ବାଉଳ କରବା—
Uchchāṭana karibā 1. To madden.

୨ । ମନକୁ ଚଞ୍ଚଳ ବା ବ୍ୟାକୁଳ କରବା—2. To cause
madness or distraction to, goad a
person to fury or rage.

ଉଚ୍ଚାଟପାଣି—ଦେ. ବି.—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ମନରେ ଚଞ୍ଚଳତା ବା
Uchchāṭapāṇi ବାଉଳତା ଅଣିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅମୃତସିଦ୍ଧି
ହେବା ଜଳ—

ଅନ୍ୟ ସେ ଗୋପ ଚରଣୀ; ଏବେ ସର ବସ ଚାକ ଉଚ୍ଚାଟପାଣି ।

ପ୍ରାଚୀ, ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

ଉଚ୍ଚାଟ ପେଶଣ—ଦେ. ବି. (ଉଚ୍ଚାଟ+ପେଶଣ)—ଉଚ୍ଚାଟନାର୍ଥ ମନ୍ତ୍ର-
Uchchāṭa peshana ସ୍ତବ ପ୍ରୟୋଗ—The applica-
tion of 'mantras' or charms to

excite, irritated, or madden
another person.

ଉଚ୍ଚାଟପେଶଣ—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚାଟନାର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରସ୍ତବ ପ୍ରୟୋଗକରବା—
Uchchāṭa peshibā To apply mantras or
charms in order to excite, irritate,
or madden another person

ଉଚ୍ଚାଟପ୍ରୟୋଗ କରବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚାଟ ପେଶଣ (ଦେଖ)
Uchchāṭa prayogakaribā Uchchāṭa peshibā
(See)

ଉଚ୍ଚାଟବାୟା—ଦେ. ବି. (୧୦. ଉଚ୍ଚାଟ+ବାୟା=ବାଉଳ)—
Uchchāṭabāyā ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନରେ ବା ଗୁଣିଗାରିତ
ହାସ ବାଉଳ ପ୍ରାୟ ହୋଇଥିବା—

Reduced to distraction or madness
by another person employing charms.

ଉଚ୍ଚାଟ ଲଗାଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚାଟ ପେଶଣ (ଦେଖ)
Uchchāṭa lagāibā Uchchāṭa peshibā (See)

ଉଚ୍ଚାଣି—ଦେ. ବିଶ—ଉଚ୍ଚାଣ (ଦେଖ)
Uchchāṇīchā Uchchāṇīcha (See)

ଓଟାନୀଟ

ଓଟକନାଟକ

ଉଚ୍ଚାବଚ—୧୦. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ+ବଚ=ଉଚ୍ଚାବଚ+ଅବଚ=ଅବଚନ;
Uchchābacha ବିଷାଦନ ସିଦ୍ଧ)—

୧ । ନିର୍ମୋଦ; ଉଚ୍ଚାବଚ—1 Uneven.

୨ । ଅସମତଳ; ବକ୍ତୃ—2 Undulating, rough.
ଗୁଣ ଉଚ୍ଚାବଚ ଚାଲି ହୋଇଲେ ଚରମେ । ଉଚ୍ଚାବଚ. ମହାଭାରତ ।

୩ । ଅଶେଷ; ବିବିଧ; ନାନାପ୍ରକାର—

3. Various (including every thing
high and low).

ଉଚ୍ଚାୟ—୧୦ ବିଶ—ଉଚ୍ଚାୟ (ଦେଖ)—

Uchchāya Uchchaya (See)

ଉଚ୍ଚାର—୧୦. ବି. (ଉଚ୍ଚ+ଚର ଧାତୁ=ଉଚ୍ଚାରକରବା+କର୍ମ. ଅ)—
Uchchāra ୧ । ମଳ; ବିଷ୍ମ; ଗୁଡ଼—1. Excreta;

nightsoil; dung; ordure; faeces.

୨ । ଉଚ୍ଚାରଣ—2. Utterance; pronunciation.

ଏମନ୍ତ ବରୁଣ ମନ୍ତ୍ର, ନିଗମ କଲ ସେ ଉଚ୍ଚାର ।

ଭୁବନ—ପ୍ରମୋଦମୁଦ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । କଥିତ —1 Spoken.

ଶ୍ରୀଅମ୍ବ କର୍ଣ୍ଣବ ବରୁଣ, ହୋଇଛି ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚାର—

ପ୍ରାଚୀ—ପୁଣ୍ୟମନ୍ତ୍ରେ କଥା ।

୨ । ବର୍ଣ୍ଣିତ—2. Related

୩ । ଉଚ୍ଚାରିତ—3. Uttered; pronounced

ଉଚ୍ଚାରଣ—୧୦. ବି. (ଉଚ୍ଚ+ଚର ଧାତୁ; ଶିଳ୍ପ ଚର ଧାତୁ=ଉଚ୍ଚାର
Uchchāraṇa କରବା+ଭବ. ଅନ)—

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ୧ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ୩ ୨ ଉଚ୍ଚାରଣ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ବୋଧ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ । ୩ ୧ ଉଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ବୋଧ । ଯଥା — 'ଗର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଦଧ' ନ ପାରିଲେ 'ଦ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଣା' ନ ପାରିଲେ 'ଅର୍' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲବ' ନ ପାରିଲେ 'ଅଲ' ଗୋଟିଏ ।

୧ । ବର୍ଣ୍ଣନା; ଶାବ୍ଦିକ; କଥନ —

1. Utterance; elocution.

୨ । (+ କର୍ମ. ଅନ) — ଶବ୍ଦ —

2. Sound; pronunciation.

୩ । ଶବ୍ଦର ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି କହିବା —

3 Spelling.

ଉଚ୍ଚାରଣ କରବା — ଦେ. କି — ୧ । ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା; କହିବା —

Uchchārāṇa karibā 1. To speak; to pronounce.

୨ । ବନାନ କରିବା —

2 To spell a word or a sound.

୩ । ଶବ୍ଦ କରିବା —

3. To utter a letter or a sound.

ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ — ସଂ. ବି. — ମନୁଷ୍ୟଶରୀରର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ କୌଣସି

Uchchārāṇas thāna ଧ୍ବନି ବା ଅକ୍ଷର ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ —

The part of the human body (palate, lips, teeth etc) through which a

particular sound or letter is pronounced or spelt.

ଉଚ୍ଚାରଣୀୟ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚାରଣ ଧାତୁ = ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା +

Uchchārāṇīya କର୍ମ ଅମାୟ) — ଉଚ୍ଚାରଣୀୟ (ଦେଖ)

Uchchārjya (See)

ଉଚ୍ଚାରଣ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚାରଣ ଧାତୁ = ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା + କର୍ମ. ତ) —

Uchchārītā ୧ । କଥିତ — 1. Said; spoken.

୨ । ବର୍ଣ୍ଣିତ — 2 Pronounced; spelt

୩ । ଉଚ୍ଚାରଣ — 3. Uttered.

ଉଚ୍ଚାରଣ — ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି (ସଂ. ଉଚ୍ଚାରଣ) —

Uchchārībā ୧ । ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା — 1 To utter.

ବୁଦ୍ଧି ମହତ୍ତ୍ୱା କି ମୁଁ ପାରିବି ଉଚ୍ଚାରଣ । କୃଷ୍ଣବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୨ । କହିବା — 2. To speak.

ନରେଶ ଉଚ୍ଚାରଣ ଧରେ ଅହ — କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର. ଓ ଗୀତ ।

ଉଚ୍ଚାରଣୀୟ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚାରଣ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) — ୧ । ଉଚ୍ଚାରଣ

Uchchārjya କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ —

1. Fit to be pronounced.

୨ । କଥା; କଥିତ — 2. Fit to be uttered or spoken.

ଉଚ୍ଚାରଣମାଣ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚାରଣ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନ) — ଉଚ୍ଚାରଣ

Uchchārjyamāṇa କରା ଯାଉଥିବା; ଉଚ୍ଚାରଣ ହେଉଥିବା —

Being uttered, pronounced or spoken.

ଉଚ୍ଚାରଣ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚାରଣ ଧାତୁ) — ୧ । ଏକଜାତୀୟ ଝିଞ୍ଜିକା —

Uchchīṅgaṭa Locust

୨ । କୋପନସ୍ୱଭାବ ବ୍ୟକ୍ତି — 2. Wrathful person.

ଉଚ୍ଚିତ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ + ଚି ଧାତୁ = ସଂଗ୍ରହ କରିବା + କର୍ମ. ତ) —

ସଂଗୃହୀତ — Collected.

ଉଚ୍ଚିକୃତ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ + ଅକୃତ ଚିତ୍ତାବେଦି + କର୍ମ. ତ) —

Uchchikṛuta ଗର୍ବ ବସ୍ତୁକୁ ଉଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା —

Elevated; heightened.

ଉଚ୍ଚୁଡ଼ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ + ଉଲ୍ = ଉଡ଼ା) — ପତାକା — Flag.

Uchchūrḍa

ଉଚ୍ଚୈଃ — ସଂ. ଅ. (ଉଚ୍ଚ = ଅଧିକ + ଚି ଧାତୁ = ଚୟନ କରିବା;

Uchchāiḥ ଏକତ୍ର କରିବା + କର୍ମ. ଅହ) — ୧ । ଉଚ୍ଚରେ; ବଡ଼

ପାଞ୍ଜ କରି — 1. Aloud.

୨ । ଉଚ୍ଚ; ଉନ୍ନତ — 2. On high.

୩ । ପ୍ରଚାର; ସଥେଷ୍ଟ — 3. Enough

ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବଣ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବା) ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଘୋଡ଼ା —

Uchchāiḥśrabāṇa

The steed of Indra

the king of the Gods.

କଟାକ୍ଷ ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବଣ, ଅଧର ଓଷ୍ଠ ଅରଣ, ନଗଶ୍ରେଣୀ ଚାନ୍ଦ୍ରବଣ ଗ୍ରାସେ ।

ସାମୁଦ୍ରିକ. ରବିବିଜ୍ଞାନ ।

ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବା — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଚ୍ଚୈଃ + ଶ୍ରବଣ = କାନ) —

Uchchāiḥśrabāṇa ୧ । ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବା; ବହୁବ୍ରୀହି; ବହୁବ୍ରୀହି —

1. Deaf.

୨ । ଲମ୍ବାକାନ; ଲମ୍ବାକର୍ଣ୍ଣ — 2 Long-eared

ସଂ. ବି. — ୧ । ଲମ୍ବା କାନ — 1. Long ear.

୩ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଘୋଡ଼ା (ଦେବତାମାନେ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କଲା

ବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଶିବବଳ ଦ୍ରୁପା, ଅମ୍ବୁଜ, ଚନ୍ଦ୍ର ଅଦିକ

ସଙ୍ଗରେ ଏ ଘୋଡ଼ା ସମୁଦ୍ରରୁ ବାହାରିଥିଲା । ଏହାର କର୍ଣ୍ଣ

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୱେତ) — 2. The white horse

of Indra said to have come out of

the ocean when it was churned by

the Gods.

ଉଚ୍ଚୈଶ୍ୱର — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚୈଃ = ଉଚ୍ଚ + ଶ୍ୱର = ଶବ୍ଦ) — ବଡ଼ପାଞ୍ଜ —

Uchchāiḥśwara

Loud voice.

ଉଚ୍ଚୈର୍ଘୁଷ୍ଟ — ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚୈଃ = ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ + ଘୁଷ୍ଟ ଧାତୁ = ଘୋଷଣା

Uchchāiṅghuṣṭa କରିବା + କର୍ମ. ତ) — ଘୋଷଣା —

Proclamation; public announcement.

ଉଚ୍ଚୈଶ୍ୱରେ — ଦେ. କି. ବି. ବି. — ବଡ଼ପାଞ୍ଜ କରି —

Uchchāiṣware

Loudly; aloud,

ଉଚ୍ଚୈଶ୍ୱରେ କାନ୍ଦ ସବେ ଗୁଲିଲେ ହେବେ — ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଷ୍ୟ. ମହାଭାଷ୍ୟ ।

ଉଚ୍ଚ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚ) — ଉଚ୍ଚ (ଦେଖ)

Uchchha

Uchha (See)

ଉଚ୍ଚକ (ଉଚ୍ଚାଦ) ଗ୍ରା. ବି. — ଉଚ୍ଚକ (ଦେଖ)

Uchchhana etc

Uchchhanna (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦଶନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	କ୍ଷ	ଭ	ଧ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଞ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭ	ଧ	ନ

ଉଚ୍ଚକଥା—ଗ୍ରା. କଣ—୧ । ଅତି ବ୍ୟାକୁଳ—

Uchchhaniā 1 Much agitated.

୨ । ଅତି ଅସ୍ଥିର—

2. Very restless; very impatient.

ଉଚ୍ଚକଥା—୩. କଣ (ଉଚ୍ଚ+କଥା=ଅବରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Uchchhanna ନଷ୍ଟ; ଧ୍ୱସ୍ତ; ବିନାଶିତ—

Ruined; destroyed; desolated; laid waste

ଦେ. କଣ—୧ । ଅତି ଚଞ୍ଚଳ; ବ୍ୟାକୁଳ; ବ୍ୟସ୍ତ—

1. Over-anxious; over-impatient.

୪୩ ରାଜେ ତାର ମନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନେ ସେ ଉଚ୍ଚକଥା—ଭୂପତି ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଅସ୍ଥିର—2 Unsettled; restless.

୩ । ଉତ୍ତପ୍ତ—3 Hasty.

୪ । ଲୁପ୍ତ—4. Exterminated

୫ । ଭୀତ; ହସ୍ତ—5. Frightened; terrified.

ବଳ ସାଜଣ ଦୁଶଣ ହିସର ଶର

ବାହାର ବାର ଭାବରେ ଉଚ୍ଚକଥା—ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀବଳାସ ।

ଦେ. କ—୧ । ବିନାଶ—1. Destruction; ruin.

୨ । (ବିନାଶ) ଲୋପ—2. Extinction.

ଉଚ୍ଚକଥା କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟକରିବା—

Uchchhanna karibā 1 To annihilate.

୨ । ବ୍ୟସ୍ତଭାବରେ ଅଳ କରିବା—

2. To importune.

୩ । ଅତି ଚଞ୍ଚଳ କରିବା—

3. To press one to make haste; to urge on.

ଉଚ୍ଚକଥା ଡାକ—ଦେ. କି—ଅତି ଅଧୀର ଓ ଉଚ୍ଚ ପାଞ୍ଜରେ ଡାକିବା—

Uchchhanna ḍāka A call with a loud tone.

ଉଚ୍ଚକଥାଦଶା—ଦେ. କି—ସର୍ବନାଶ ଘଟିବାର ଅବସ୍ଥା—

Uchchhannadaśā Condition of utter ruin.

ଉଚ୍ଚକଥା ଯିବା—ଦେ. କି—୧ । ବିନାଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା—

Uchchhanna jibā 1. To go to ruins

ଉତ୍ସର୍ଗାଞ୍ଜା ୨ । ସର୍ବନାଶ ହେବା—2. To be utterly ruined.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନଷ୍ଟ ହେବା—3. To be eradicated.

ଉଚ୍ଚକଥା ଲଗାଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଅଳ କରିବା—

Uchchhanna lagāibā 1. To importune.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ କରିବା—2. To press one to make haste; to urge on.

ଉଚ୍ଚକଥା ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନଷ୍ଟ ହେବା—

Uchchhanna hebā 1. To be eradicated.

୨ । ଅତି ଅଧୀର ହେବା—

2 To be over-impatient

୩ । ଅତି ହୁରୁଦ୍ଧ ହେବା—

3. To be over-hasty.

୪ । (ବିନାଶ) ଲୁପ୍ତ ହେବା—

4. To become extinct.

ଉଚ୍ଚକଥା—ଦେ. କି. କଣ—ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ—

Uchchhanne Restlessly.

କାହିଁ କାହିଁ ଯାଇ ଉଚ୍ଚକଥା ଭ୍ରମିଲ, ଠାବେ ଲବେ ନ ବରତ ।

ସ୍ୱାଧୀନ. ଅ. ପଦାବଳୀ ।

ଉଚ୍ଚକଥା—ଗ୍ରା. କ. (ସ. ଉତ୍ସବ)—

Uchchhaba ୧ । ଉତ୍ସବ, ଅମୋଦ; ଅଭିମାନ—

ଉତ୍ସବ, ଉତ୍ସାହ; ଉତ୍ସା 1. Rojoicing; festival.

ଉତ୍ସାହ ୨ । ଭୋଗ; ବଣଭୋଗ—

2. Feasting; picnic.

୩ । (ପୁଂ) ଲେଖକ ନାମ—3. Name of males

ଉଚ୍ଚକଥା-ଆନନ୍ଦ—ଗ୍ରା. କ. (ସଦ୍‌ବର)—ଉତ୍ସବଜନିତ ଆନନ୍ଦ—

Uchchhaba-ānanda Rejoicing and feasting.

ଉଚ୍ଚକଥା (ଉଚ୍ଚାଦି)—ଗ୍ରା. କି—ଉଚ୍ଚାର୍ଗ ଉଚ୍ଚାଦି (ଦେଖ)

Uchchharaga etc. Uchchharga etc (See)

ଉଚ୍ଚାର୍ଗ—ଗ୍ରା. କି. (ସଂ. ଉତ୍ସର୍ଗ)—

Uchchharga ୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ

ଉତ୍ସର୍ଗ ଦେବାର ସଜ୍ଜା—1 Dedication.

୨ । ଦାନ—2. Gift; present.

୩ । ଉଚ୍ଚତା; ଦେଧ; ବଦଳ—3. Height.

ଉଚ୍ଚତା ଉଚ୍ଚତା ସେ ମେଲୁ ପରମାଣୁ । ପ୍ରଜ୍ଞାନୁପରାଣା ।

ଉଚ୍ଚାର୍ଗ କରିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଉତ୍ସର୍ଗ)—

Uchchharga karibā ୧ । ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି

ଉତ୍ସର୍ଗକରା ବସ୍ତୁକୁ ଦେବା ଦିମନ୍ତେ ସଂକଳ୍ପ କରିବା; ଦେବତାଙ୍କ

ଉତ୍ସର୍ଗକରଣ ନାମରେ ପାଣି ଉଡ଼ାଇବା—

1 To dedicate a thing to a Deity

୨ । ଦାନ କରିବା—2. To present; to give.

ଉଚ୍ଚକଥା—ସଂ. କ. (ଉଚ୍ଚ + ଶଳ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—ଉଚ୍ଚକଥା—

Uchchhalana Over-flowing.

ଉଚ୍ଚକଥା—ସଂ. କଣ. (ଉଚ୍ଚ=ଉପରକୁ+ଶଳ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା

Uchchhalitā + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

୧ । ଉଡ଼େଇତ—1. Billowy

୨ । ଉଡ଼େଇ; ଉଡ଼େଇ; ଉଡ଼େଇ—2. Thrown up.

୩ । ଉଚ୍ଚକଥା; ଉଚ୍ଚକଥା—

3 Over-flowing; swelling.

ଉଚ୍ଚକଥା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଚ୍ଚକଥା)—ଉଚ୍ଚକଥା (ଦେଖ)

Uchchhalibā Uchchhalibā (See)

ଉଚ୍ଚକଥା କାହିଁ ଶୁଣି ଯେହେ ଉଚ୍ଚକଥା । ସ୍ୱାଧୀନ. ଅ. ମେଘଦୂତ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନ ଦେଖିବା ବର୍ତ୍ତେ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନ ବର୍ତ୍ତେ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ହେବେ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । ଯଥା—
 ଗର୍ଭ ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଖୋଜିବେ, 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଖୋଜିବେ; 'ବ' ନ ମିଳିଲେ 'ବ' ଖୋଜିବେ, 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବ' ଖୋଜିବେ ।

ଉଚ୍ଚା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦନୀୟ) ବ—କଲର ଗଛ ଓ ତାହାର ଫଳ—

Uchchhā Memordica (a fruit and creeper)

ଉଚ୍ଚାଦାନ—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ=ଉପର + ଶବ୍ଦ ଧାତୁ ଶିଜନ୍ତୁ; ଶବ୍ଦ ଧାତୁ=

Uchchhādāna ଅବରଣ କରିବା + ଶବ୍ଦ. ଅନ)—

୧ । ଘଷି କରି ମଳ ଛତାଇବା; ଉଦବର୍ତ୍ତନ—

1 Cleansing the body of dust etc. by rubbing.

୨ । ଦେହରେ ଚନ୍ଦନାଦି ବୋଳିବା—

2. Anointing the body with perfumes

ଉଚ୍ଚାଲ—ଦେ. ବ—ଉଷ୍ଣ (ଦେଖ)—

Uchchhāla Uchhāla (See)

ଉଚ୍ଚାଲିବା—ଦେ. କି—ଉଷ୍ଣିକା (ଦେଖ)

Uchchhālība Uchhālība (See)

ଉଚ୍ଚାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ=ଉପର + ଶାସ୍ତ୍ର)—

Uchchhāstra ୧ । ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ—1. Unscriptural

୨ । ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ—2. Against the śāstras or precepts; violating or transcending śāstric rules.

୩ । ବେଅନୁ—3. Illegal.

ଉଚ୍ଚାହ—ପ୍ରା. ବ. (ସଂ. ଉତ୍ସାହ)—ଉତ୍ସାହ (ଦେଖ)

Uchchahā Utsāha (See)

ଉଚ୍ଚାହା—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବ—୧ । ଉଦ୍ଭୋଗ—

Uchchahā 1. Preparation.

୨ । ଗୁପ୍ତେ କରୁ ବସ୍ତୁ ବରଣ ଉଦ୍ଭୋଗ । ପ୍ରକାଶ. ଶିଖିଣୀ ।

୩ । ଅବେଗ—3. Eagerness.

କରାଯାଇ ହିତର ସମସ୍ତ ସବୁ ତାହା ମାନବ ଅତି ଉଦ୍ଭୋଗ ।

ଗାନ୍ଧୀଜୀ ରସକଲ୍ଲୋଳ ।

ଉଚ୍ଚାହି—ପ୍ରା. ବ. (ସଂ. ଉତ୍ସାହ)—ଉତ୍ସାହ (ଦେଖ)

Uchchahī Utsāhi (See)

ଉଚ୍ଚାହିକା—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଚ୍ଚ=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ଶିଖା=ମୁଣ୍ଡ)—

Uchchahika ୧ । ଯାହାର ଶିଖା ଉପରକୁ ଉଠିଅଛି (ଅଗ୍ନି)—

1. Blazing; flaming (fire).

୨ । ଜାଲୁଲ୍ୟମାନ—2. Radiant,

୩ । ଉଚ୍ଚମୁଣ୍ଡା; ଉପରମୁଣ୍ଡା—3. High-crested; with head held high with; crest erect

ସଂ. ବ—ନାଗବିଶେଷ—A species of cobra.

ଉଚ୍ଚାହିନୀ—ପ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି—

Uchchahinī Now; at present.

ଉଚ୍ଚାହିନିକା—ପ୍ରା. ଅ—ଉଚ୍ଚାହି (ଦେଖ)

Uchchahinika Uchchahinī (See)

ଉଚ୍ଚାହିତ—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ=ଉପର + ଶବ୍ଦ ଧାତୁ=ଉଦ୍ଭୋଗ କରିବା +

Uchchahitti ଶବ୍ଦ. ଇ)—୧ । ଉଦ୍ଭୋଗ—

1. Extermination.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଧାରଣ—2 Annihilation.

୩ । ବିନାଶ—

3 Utter destruction; extinction.

ଉଚ୍ଚାହିନା—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ + ଶବ୍ଦ=ଉଦ୍ଭୋଗପ୍ରାପ୍ତ)—

Uchchahinna ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ—

1 Ruined, destroyed.

୨ । ଛଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିବା—2. Cut off.

୩ । ଉଦ୍ଧାରଣ ବା ଉପହାସ ହୋଇଥିବା—3 Uprooted.

ଉଚ୍ଚାହିଷ୍ଟ—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ + ଶିଖା ଧାତୁ=ଶେଷ ରଖିବା + କର୍ମ. ଇ)—

Uchchahishṭa

୧ । ଭୋଜନ ପରେ ପାତ୍ରରେ ବଳିଥିବା—

1. Left or remaining after meals.

୨ । ଉପଭୋଗ; ଉଦ୍ଧାରଣ; ଅଭିଷେକ ହୋଇଥିବା—

2. Touched or partaken.

୩ । ଉପଭୋଗ କରିବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଥିବା—

3 Left after enjoyment or use, once used.

୪ । ତ୍ୟକ୍ତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ—4 Discarded after use

ଦେ. ବ.—

୧ । ଅଭିଷେକ—1. What is left after meals.

୨ । ଖାଇବା ପରେ ପରେ ଯାହା ବଳି ରହିଥାଏ—
2. Orts; remains of a meal; leavings.

ଉଚ୍ଚାହିଷ୍ଟତା—ସଂ. ବ—(ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ + ତା) ଅଭିଷେକ—

Uchchahishṭatā Leavings; remnants.

ଉଚ୍ଚାହିଷ୍ଟଭୋଜନ—ସଂ. ବ. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ=ଅନ୍ନ ଓ ଭୋଜନ

Uchchahishṭabhojana =ଖାଇବା)—

ପରର ଅନ୍ନ ଖାଇବା—Feeding on the remains of another's meal.

ଉଚ୍ଚାହିଷ୍ଟଭୋଜୀ—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ=ଅନ୍ନ ଓ ଭୋଜନ ଧାତୁ=ଖାଇବା

Uchchahishṭabhojī +କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ବ.)—

(ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟଭୋଜୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅନ୍ନ ଖାଉଥିବା; ଅନ୍ନ ଖାତା—

1 One who feeds on the leavings of another.

୨ । ମାତ୍ର; ପରାଧୀନ; ପରାଧୀନ—

2. Mean; hanger-on; toady.

ଉଚ୍ଚାହିଷ୍ଟମୁଖ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଅନ୍ନ ଖାଉଥିବା; ଖାଇବା

Uchchahishṭamukha ମୁହଁ ଧୋଇ ନ ଥିବା—

(ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟମୁଖ—ଶ୍ରୀ) One who has not washed his face after a meal.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରସ୍ତରେ ଯିବେ ଏ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଅର୍ଥର ଓ ମାନା ଏବଂ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଅର୍ଥର ଓ ମାନା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଏ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବୋଲି କହିବା ମାନାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶବ୍ଦ ବା ଏ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବୋଲି ବା ମାନାଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'ବୃଥା' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥା' ଖୋଜିବେ, ବଥ ନ ପାଇଲେ 'ବଥ' ଖୋଜିବେ, 'ଅସ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅସ୍ୟା' ଖୋଜିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଖୋଜିବେ ।

* । ଅନନ୍ତ—5. Puffed up with delight; delighted; gladdened.

୬ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—6. Trembling; vibrating.

୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (+ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—1. Expansion

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; କମ୍ପନ—2. Vibration.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—3. Exhalation.

୪ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—4. Swelling; elation.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ = ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମାନା + Uchchhwāsa ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—୧ । ନାକରୁ ବାହାରକୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମାନା—1. Expiration.

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—2. Breath.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ;—3. Forced breath; gasping

୪ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—4. Sigh

୫ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; କମ୍ପନ—5. Vibration.

୬ । ପୁସ୍ତକର ପରିଚ୍ଛେଦ—6. Division or chapter of a book.

୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—7. Swelling.

୮ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—8. Expansion.

୯ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—9. Severance.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ = ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମାନା + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—Uchchhwāsita ୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ କରା ଯାଇଥିବା—

1. Caused to be expanded; made to swell.

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—2. Analysed.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—3. Opened.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ = ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମାନା + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—Uchchhraya ୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—1 Rise; progress

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—2. Height; elevation

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—3. Elation; growth

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)

Uchchhrāya

Uchchhraya (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ = ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମାନା + ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—Uchchhrita ୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—1 High; tall;

prosperous

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—2. Grown; born

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—3. Raised, lifted up.

୪ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—4. Puffed up; elated; swollen.

୫ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—5. Arrogant; puffed up with pride.

୬ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—6. Risen.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—୭ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—୧ । ପ୍ରସ୍ତକ୍ଷ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—

Uchha

1. A spring.

୨ । (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଅମୋଦ; ଅମୋଦ—

2. Festivity.

୩ । ବିବାହର ତୃତୀୟ ଦିନ—

3 The third day of a marriage-ceremony.

୪ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ—4 The second day of a 'Brata' ceremony.

[ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଦିନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଶ୍ରୀମାତେ କର କନ୍ୟାଙ୍କୁ ବା ବ୍ରତ ହୋଇଥିବା ବାଳକଙ୍କୁ ସାତଦିନ ପରେ ବିବାହ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ କର କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଓ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ପୁରୁଷ ତାହା ମାତ୍ର ବୋଲି କଳ୍ପନା କର ବିବାହ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଅସିଥିବା ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ଏବଂ କର ନିକଟରେ ତାହାଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ କରକାର ଛଳ କର ପରସା ଆଦାୟ କରନ୍ତି ।]

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ପ୍ରାଦେ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ) ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଓଳ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

Uchhanā

The eaves of a house.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—ପ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Uchhana (etc

Uchchhanna etc (See)

ପଦ୍ୟର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବେଳେ ହୋଇ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ସ୍ୱାମୀନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ପ୍ରାଦେ. (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ) ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Uchhanā

Uchhanā (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—ପ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Uchhaba etc

Uchchhaba etc (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Uchharaga

Uchchharga (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—ପ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Uchharga (etc)

Uchchharga etc (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ପ୍ରା. ବି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—

Uchhalā

Brimming; over-flowing.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ମୂଳ ଶବ୍ଦରେ ମେଘର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ସ୍ୱାମୀନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ଦେ. ବି—୧ । (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ)—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ପଦାର୍ଥ

Uchhalibh ପାତ୍ରରୁ ବା କୁଳରୁ ଉପସ୍ଥାପିତ—

1 To overflow.

୨ । (ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ) ଅଧିକ୍ୟ ହେତୁ ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ବାହାରେ ପ୍ରକଟ ହେବା; ଶୁଭ ହେବା—

2. To become manifest; to suell

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ଦେଖି ରବି ଉପସ୍ଥାପିତ ହେଲେ—ସ୍ୱାମୀନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—ଦେ. ବି—୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବିଶେଷ—(ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ) ।

Uchhalibh 1. To spread (a mat or bedding).

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ବଢ଼ିଯାଇଥିବା ଲତାଗୁଳାଦିକୁ ସମତଳ କରି

କାଟିବା ବା କାଟି ପରିଷ୍କାର କରିବା —

2. To prune plants or over-grown branches; to lop.

ଉତ୍କଳବା—ଦେ. କି. (ସ. ଉତ୍କଳ)—

Uchhārdibā ୧ । ଛାଡ଼ିବା—1. To shake off.

୨ । ଫୋପାଡ଼ିବା; ପିଙ୍ଗିବା—2. To throw away.

୩ । ବଳପୂର୍ବକ ଟେକିବା—

3. To pull with force.

୪ । ଖେଳାଇବା; ବିଛା ଦେବା—

4 To scatter; to strew.

୫ । ବଳପୂର୍ବକ ଭାଙ୍ଗିବା—

5. To break down with force.

ଉତ୍କଳବା—ଗ୍ରା. କି—ଉତ୍କଳବା (ଦେଖ)

Uchhāribā Uchhārdibā (See)

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଉତ୍କଳ)—ବମନ; ଉତ୍ସର୍ଗ—

Uchhāla Vomiting; belching; retching; emitting.

ଉତ୍କଳବା—ଗ୍ରା. ଦେ. କଟକ କି. (ସ. ଉତ୍କଳ)—

Uchhālibā ୧ । କୁପାଦିକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ପରିଷ୍କାର କରିବା—

1. To cleanse a well or tank

୨ । ବାନ୍ତି କରିବା—2 To vomit.

୩ । ଗୃହ ଉତ୍ତମାନ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା—

3. To publish family secrets.

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ବି—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uchhāha Utsāha (See)

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—୧ । ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uchhāhā 1. Utsāha (See)

୨ । ଅନନ୍ତତ; ପ୍ରସନ୍ନ—

2. Delighted.

ଉତ୍କଳ ଦାସ ଜନ ମନ କର ଉତ୍କଳ—ଶିଶୁଶିଳା. ଉତ୍କଳାଶିଳା ।

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uchhāhī Utsāhī (See)

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ. ଶଶ)—ଏତଦ୍‌ଶି—

Uchhāhi Now; at present; just now.

ଉତ୍କଳିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଉତ୍କଳି (ଦେଖ)

Uchhāpikā Uchhāpī (See)

ଉତ୍କଳ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—୧ । (ଲୁଗାକୁ) ଯନ୍ତ୍ରପୂର୍ବକ

Uchhāpā ଝାଡ଼ିବା ବା ସଜ କରିବା; ଉତ୍କଳ—

2 To prepare a cloth or make it fit for wear

୨ । ସଜାଡ଼ିବା; ବିନ୍ୟାସ କରିବା—

2. To adorn; to arrange.

ଉତ୍କଳ ସମନ ଗଲେ କାହା କବଳ ସାଜି ଦିଅନ୍ତୁ ଗଲେ—

ଉତ୍କଳ. ପ୍ରେମସୁଧାଂଶୁ ।

୩ । ଯୁକ୍ତ କରିବା—

3 To add to.

୪ । ବୃକ୍ଷାଦିର ଅତିରିକ୍ତ ଭାଗ ବା ବଢ଼ିଯାଇଥିବା ଲତା ଗୁଳାଦିକୁ କାଟିକୃଷ୍ଣ ପରିଷ୍କାର କରିବା—

4. To prune or lop off the redundant parts of a tree, plant or creeper.

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)—Utsuka (See)

Uchhuka ଗ୍ରା. ବି—ଉତ୍କଳ—Eagerness.

ମିତ୍ରଣ, ବନ୍ଧୁତ୍ବ ଚରଣଗଣ ଶୁଣି ରତନରସେ ଉତ୍କଳିକା ସେ

ମନ ଉତ୍କଳେ ମୋତେ ହସିଲେ—ଗ୍ରା. ବି. ରସବାରିଧି ।

ଉତ୍କଳିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uchhukīā Utsuka (See)

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଅବାଧ; ଦୁଷ୍ଟ—

Uchhurdi Unruly; wicked.

ଉତ୍କଳିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uchhurdiā Uchhurdi (See)

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. କି—୧ । ବଳାହାରରେ ଟେକିନେବା—

Uchhuridibā 1. To snatch away.

ଉତ୍କଳିଆ ଦେବତା ନିକଟେ ମିଳିଲା; କୋଡ଼ ବାଳକ ଉତ୍କଳି ।

କବଳ ଅ—୧୦ମ ଗୋପୀ ।

୨ । ବଳପୂର୍ବକ ଅକର୍ଷଣ କରିବା—

2 To drag by force

ଦେବେ ଶ୍ରୀମ ନ ଭର ଧନକୁ ଉତ୍କଳ—କୃଷ୍ଣବିଂହ ମହାବୀର, ବଳ ।

୩ । ଆକ୍ରମଣ କରିବା—3. To attack.

୪ । ଛାଡ଼ିବା—4. To scatter.

୫ । ଫୋପାଡ଼ିବା—5. To strew with force.

୬ । ବଳପୂର୍ବକ ବିସ୍ତ୍ରୀ ବା ବିସ୍ତ୍ରୀ ଦେବା—

6. To be strewn with force.

ଉତ୍କଳ ପତ୍ରରେ ଏ ପଞ୍ଚ, ସଲ୍ଲ କଲେ ପଡ଼ି ସିଂହ ।

ସଂଗୋବତ୍. ପ୍ରେମରତ୍ନ ପ୍ରହରାଣ ।

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଘର ଗୁଳର ଓଳ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

Uchhunā The eaves of a thatch.

ଉତ୍କଳ—ଗ୍ରା. ଦେ. ଅ (ବାଲେଶ୍ଵର) ଅ—ଏତଦ୍‌ଶି; ବର୍ତ୍ତମାନ—

Uchhunī At the present moment

ଏଥିନି

ଅବସ୍ଥା ଉତ୍କଳି ଜମାଦାର ପଦ୍ମବତୀ । ପଲ୍ଲବମୋହନ. ଶ୍ରୀମତୀଅଠଗୁଣ୍ଡ ।

ଉତ୍କଳିକା—ଗ୍ରା. ଦେ. (କଟକ ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ଅ—ଉତ୍କଳି (ଦେଖ)

Uchhunikā Uchhunī (See)

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—୧ । ବଳପୂର୍ବକ ଭେଦ—

Uchhura 1. Delay.

ଭୁବନେଶ୍ଵର ଦାସ ମାତ୍ର କବି, ଭୋଗ୍ୟ ଦେବତା ଉତ୍କଳ । ଭୁବନ—ପ୍ରେମସୁଧାଂଶୁ ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅବଦାନ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅବଦାନ ଓ ବା ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ବା ମାତ୍ରାକୁ କି
 ଏବଂ ଯେତେ ଯେତେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉଚ୍ଚାରଣ ବଦଳେ । ବା ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ହେବ । ଯଥା '—
 'ପାଦ' ନ ଯେତେ 'ଗାନ୍ଧ' ଗୋଟିଏକି; 'ବିଷ' ନ ଯେତେ 'ବିଷ' ଗୋଟିଏକି; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଯେତେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏକି; 'ଅନ୍ଧା' ନ ଯେତେ 'ଅନ୍ଧା' ଗୋଟିଏକି; 'ଅନ୍ଧା' ନ ଯେତେ 'ଅନ୍ଧା' ଗୋଟିଏକି; 'ଅନ୍ଧା' ନ ଯେତେ 'ଅନ୍ଧା' ଗୋଟିଏକି ।

୨ । ଉଚ୍ଚାରଣ ସମୟ ବା ବେଳା ଅତିକ୍ରମ; ବେଳା ଗତିବା—

୨ The passing away of fixed or proper time; expiry of the appointed time.

ଉଚ୍ଚର କରବା—୧ । ତେର କରବା—1. To delay

Uchhura karibā ୨ । ବେଳା ଗତିବା—2. To while away the appointed time.

ଉଚ୍ଚର ସହବା—ଦେ. କି—୧ । କଲମ୍ବା ବା ତେର ସମ୍ଭାଳବା—

Uchhura, sahibā 1. To admit of delay; to brook delay.

ଉଚ୍ଚରୁଇବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି—ଉଚ୍ଚର କରବା—

Uchhurāibā To delay.

ଉଚ୍ଚରେଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚରୁଇବା (ଦେଖ)

Uchhureibā Uchhurāibā (See)

ଉଚ୍ଚୁଳା—ଦେ. ବିଶ—(ସଂ ଉଚ୍ଚଳତ)—୧ । ଅବାଧ—

Uchhulā 1. Unruly; disobedient.

ଉଚ୍ଚଳକ, ଉଚ୍ଚଳପୁଥଳ । ଉଚ୍ଚଳୁଥିବା—2 Over flowing.

ଉଚ୍ଚଳାଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚଳକାର ଶିକ୍ଷା ରୂପ—

Uchhulāibā The causative form of 'Uchhulibā

ଉଚ୍ଚଳିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚଳନ) ୧ । ଜଳ ଆଦି ଭରଳ ପଦାର୍ଥ

Uchhulibā ପାଣି ବା କୁଳର ଭୟରେ ଉଠିବା—1 To overflow; to swell (said of liquids).

୨ । ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା; ଶବ୍ଦଦ୍ୱାରା ମୁଣ୍ଡରୁ ହେବା—

2 To resound; to reverberate.

୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣହେବା—3 To be full; to be filled

ମଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବାସ, ବନ ଉଚ୍ଚଳ ବଦେ ଦଶହରା—ପ୍ରାଚୀ. ରତ୍ନସଂଗ୍ରହ ।

୪ । (ଲିଖଣୀର୍ଥ) ଅତିରୁଚ୍ଛୁରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—

4. To appear in profusion.

ହଳାରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୋଟି ଗୋଟି ଗଣ୍ଡ ଯାଏ

ଗିର ସଙ୍ଗେ କି ରସ ଉଚ୍ଚଳରେ—ବନସ୍ତନ୍ଦ. କଶ୍ୟପବିଜୟ ଗୀତ ।

ଉଚ୍ଚୁଲେଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚୁଲାଇବା (ଦେଖ)

Uchhuleibā Uchhulāibā (See)

ଉଚ୍ଚେଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚୁଲାଇବା (ଦେଖ)

Uchheibā Uchhulāibā (See)

ଉଚ୍ଚନା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭାଷଣ) ସଂନାମ—ଅନ୍ୟ; ଅପର; ଦୋଷ—

Ujñā Other; another

ଉଜ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଓଜଃ)—୧ । ତେଜ; ପ୍ରଭାବ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—

Uja 1 Brightness; brilliance.

୨ । (ସ୍ତ୍ରୀ) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମଣିର ଡାକନାମ—

2, A name for calling 'Ujjwalamani'.

୩ । ନିର୍ମାଣ—3 Preparation; formation.

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସିଂହା ଗୋଟିଏ ଭଜ କରାଇବ । ବନସ୍ତନ୍ଦ. ବନସ୍ତନ୍ଦ ସ୍ତବ ।

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—1 Bright.

ମୁଖ ମାଣିକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ବନସ୍ତନ୍ଦ. ବନସ୍ତନ୍ଦ ସ୍ତବ ।

୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Superior; excellent.

୩ । ସିଧା; ସଲଖ—3. Straight; upright.

ବୁଦ୍ଧି ବା ଭଜ କରାଇବ

ଏ ଶୋଭା କରେ ଅଶୋଭାମାନଙ୍କୁ—ଭଜ. ବୋଧିପ୍ରଭାସ୍ତବ ।

୪ । ସମ୍ଭା—4. Able.

ବଧ ପୂର୍ବରେ ଦଶିଣ ପ୍ରସାଦରେ ଭଜ—ଭଜ. ବୋଧିପ୍ରଭାସ୍ତବ ।

୫ । ଉଦ୍ଭାତ; ଟେକ—Raised.

କର ବେଶି ଭଜ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନୟନ ସମାଜ

ମାନଇ ସେ ଦେଖି ହେଲା ଲଳିତ—ଭଜ. ପ୍ରେମସ୍ତବ ।

ଉଜଟ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—ଅଭୂତ; ଅଭୂତ—

Ujaṭa Unreasonably insisting for a thing.

ଉଜଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଉଜଟ (ଦେଖ)

Ujaṭiā Ujaṭa (See)

ଉଜଡା—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—୧ । ନଷ୍ଟ ବା ଅପବ୍ୟୟିତ—

Ujardā 1. Wasted.

ଉଜାଡ଼ ୨ । ଅପବ୍ୟୟିତ—

2 Squandering; wasteful

ଉଜଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି (ଉଜାଡ଼ିବାର ଶିକ୍ଷା ରୂପ)—ନଷ୍ଟ କରାଇବା—

Ujardāibā To cause to devastate.

ଉଜନ୍ତର—ପ୍ରା. ବିଶ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଦେଖ)

Ujantari Ujunturi (See)

ଉଜନ୍ତର—ପ୍ରା. ବିଶ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଦେଖ)

Ujanturi Ujunturi (See)

ଉଜର—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତ୍ର) ବିଶ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—

Ujar Bright.

ଉଜଲ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭାଷଣ) ବି. (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—ଅଲୁଅ—

Ujal Light

ଉଜାଲା

ଉଜଳ—ପ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—୧ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—

Ujala 1. Lustrous, bright; glowing.

ଉଜାଲା; ଉଜାଲା ୨ । ଚାନ୍ଦିସୁନ୍ଦ—2 Shining; brilliant.

୩ । ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ଭାଷଣ) ବି. ଅଲୋକ—3 Light.

ପ୍ରା. ବି—୧ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—

1. Brilliance; lustre.

୨ । ଧୋବା—2 Washer-man.

ଉଜଳ କରବା—ପ୍ରା. କି—୧ । ଚାନ୍ଦିସୁନ୍ଦ କରବା—

Ujala karibā 1. To make lustrous

୨ । ମାଜିବା—

2 To bring out the original lustre by rubbing.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଣୀଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏକାକୀ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେବେ ଗୋଟିଏ, କେବେ ଏକାକୀଭାବେ ନ ମିଳେ, କେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏକାକୀ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ବୋଲି କହାଯାଏ । ଉଦା— 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'କ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ଷ' ଗୋଟିଏ; 'ଦଧୁ' ନ ପାରିଲେ 'ଦଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାରିଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ପାରିଲେ 'ଅଳକା' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ଗୋଟିଏ

୩ । (ଧୋବା) ଲୁଗା ପରିଷ୍କାର କରିବା—

3 To wash cloths.

ଉତ୍କଳବିଜୟ—ପ୍ରାଚୀନ. (ଗଣ୍ୟ) କ.—୧ । ଧୋବା—

Ujalaghara 1 Washerman; washerman's hands.

୨ । ଧୋବା ଘର—Washerman's house.

ଉତ୍କଳବିଜୟ—ପ୍ରା. କ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଧୋବଣୀ—Washer-woman.

Ujalani

ଉତ୍କଳମାଧୁଆ—ଦେ. କ.—ଏକପ୍ରକାର ଧଳା ମୋଟ ଧାନ—

Ujalamādhia A species of white coarse paddy.

ଉତ୍କଳମାଧୁଆ—ଦେ. କ.—ଉତ୍କଳମାଧୁଆ (ଦେଖ)

Ujalamādhua Ujalamādhia (See)

ଉତ୍କଳମାଧୋର—ଦେ. କ.—ଉତ୍କଳମାଧୁଆ (ଦେଖ)

Ujalamādhoi Ujalamādhia (See)

ଉତ୍କଳହର—ପ୍ରାଚୀନ. (ଗଣ୍ୟ) କ.—ଉତ୍କଳହର (ଦେଖ)

Ujalahara Ujalaghara (See)

ଉତ୍କଳା—ପ୍ରା. କ.—ଧୋବା—

Ujala Washer-man

ଉତ୍କଳାଘର—ଦେ. କ.—ଉତ୍କଳଘର (ଦେଖ)

Ujalaghara Ujalaghara (See)

ଉତ୍କଳମାଧୁଆ—ଉତ୍କଳମାଧୁଆ (ଦେଖ)

Ujalāmādhia Ujalāmādhia (See)

ଉତ୍କଳ—ପ୍ରା. କ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଉତ୍କଳି (ଦେଖ)

Ujali Ujuli (See)

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—୧ । ଉତ୍କଳ କରିବା—

Ujalibā 1. To make lustrous.

ଅଶା ଉତ୍କଳେ ଯଥା ଅସ୍ତିତ୍ୱ ମୟ । ସ୍ୟାନ୍ତାଥ, ଭଲପାସୁବକ ।

୨ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହେବା—2 To burn.

୩ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବା—

3. To become visible; to appear

ଲଳି ଗଗ ଉତ୍କଳେ ଗଗ ରମଣେ । ସ୍ୟାନ୍ତାଥ, ମେଘଦୂତ ।

୪ । ଲୁଗା ଆଦି କାଚି ପରିଷ୍କାର କରିବା—

4. To cleanse cloths by washing

ଉତ୍କଳି—ଦେ. କ.—ଉତ୍କଳି (ଦେଖ)

Ujali Ujuli (See)

ଉତ୍କା—ପ୍ରାଚୀନ. କି (ନାବିକା ଶବ୍ଦ)—ଉତ୍କା ଉତ୍କା—

Ujā (nautical) The right hand side

ଉତ୍କାଘର—ପ୍ରା. କି—ଉତ୍କାଘର (ଦେଖ)

Ujāibā Ujeibā (See)

ଉତ୍କାଘର—ଦେ. କି—ଉତ୍କାଘର (ଦେଖ)

Ujāibā Ujeibā (See)

ଉତ୍କା—ପ୍ରା. କ.—ଉତ୍କା (ଦେଖ)

Ujā

Ujā (See)

ଉତ୍କାଘର—ଦେ. କ. (ସଂ. ଉତ୍କାଘର)—୧ । ନିଦ୍ରାବୁଦ୍ଧତା—

Ujāgara 1 Wakefulness.

୨ । ଗୁପ୍ତି ଜାଗରଣ—2 Watching.

ସେ ଶାନ୍ତି ଥାଇ ସାବରେ ଶିବଦର୍ଶି ଉତ୍କାଘରେ ବସେ କେଳାସ ନଗରେ

ବହୁ ସୋଗରେ । ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାମୟ ।

ଉତ୍କାଘର ଦେ. କି—୧ । ଜାଗ୍ରତ; ଅନିଦ୍ରା—1. Wakeful.

୨ । ଦୃଷ୍ଟିଆର—2. Cautious.

ଉତ୍କାଘର ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୃଷ୍ଟିଆର ରହିବା—

Ujāgara hebā 1 To be on the alert.

୨ । ଗୁପ୍ତିରେ ଜାଗ୍ରତ ରହିବା—2 To watch up.

ଉତ୍କାଘ—ଦେ. କି—୧ । ନ. ଶ ବା ଶବ୍ଦ—

Ujāda 1 Destruction; desolation.

ଉତ୍କାଘ

ବିପାତ ଭେଦିତ ସେ ପାଦେନ ଭେଦିତ

ଉତ୍କାଘ ନର ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ଲଙ୍କାଦେଶ । ବଳବନ. ସମାପ୍ତ ।

୨ । ଅପବ୍ୟୟ—2 Waste; squandering.

ଉତ୍କାଘମୟ—ପ୍ରା. କ.—୧ । ଧ୍ୱଂସ; କ୍ଷୟ—1. Destruction.

Ujādamasta ୨ । ଅପବ୍ୟୟ—2. Wasting.

ଦେ. କି—୧ । ଅପବ୍ୟୟ—1 Squandering.

୨ । ଅପବ୍ୟୟ—2 Wasted

୩ । ଅତି ଦୁର୍ବ୍ୟାସ ବା ଦୁଷ୍ଟ; ଦୁଷ୍ଟ—

3. Very wicked

ଉତ୍କାଘିଆ—ପ୍ରା. କି—ଅପବ୍ୟୟ—

Ujādia Extravagant.

ଉତ୍କାଘ

(ଉତ୍କାଘେଇ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଉତ୍କାଘିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉତ୍କାଘ)—

Ujādibā ୧ । ନଷ୍ଟ କରିବା—To ruin; to destroy;

ଉତ୍କାଘିବା; ଉତ୍କାଘିବା to lay waste.

ସ୍ୱର ଉତ୍କାଘେ ଉପ ବର; ସେ ସ୍ୱରଜ୍ଞାନ ଦଣ୍ଡାସ ।

କବିଭାଷ. ଶ୍ରୀରାମ ୪ ।

୨ । ଅପବ୍ୟୟ କରିବା—2. To waste.

ଉତ୍କାଶ—ଦେ. କି—ଜୁଆରପୂର୍ବ—

Ujāna Tidal.

ସେସନେ ଭୋର ବେଶୁ ସୁନ. ନଦୀକ କରଇ ଉତ୍କାଶ ।

ଭୂପତି—ପ୍ରେମସୁଧାମୟ ।

ଉତ୍କାଶି—ଦେ. କି. କି [ସଂ. ଉତ୍କା + (ସାଧ ?)]—

Ujāni ସ୍ରୋତର ବିପରୀତରେ—

Against current; upstream.

କିଶ—ଉତ୍କାଶିଆ (ଦେଖ)

Ujāniā (See)

ମାତ୍ର ଉତ୍କାଶ ବା ଉତ୍କାଶ ଦେଖୁ ଗ୍ରାଣୀ

ଉତ୍କାଶିବା କାଳ-ପ୍ରଭାବେ ଉତ୍କାଶି । ସ୍ୟାନ୍ତାଥ, ନରବେଶୁ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. ବଣ—୧ । ବସନ୍ତ ବନକୁ ଗତି କରୁଥିବା—

Ujñāṇi 1. Flowing against current.

୨ । ଜୁଅୁଥିବା—2. Tidal.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠିବା—ଦେ. କି. [ସଂ. ଉଠି + ଯାନ (?)]—

Ujñāṇi uṭhibā ୧ । ଫୋତର ବସନ୍ତ ଅଡ଼କୁ ଉଠିବା—

1. To rise against the stream.

୨ । ଜୁଅୁଥିବା ଉଠିବା—2. To flow as in flood-tide.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଟେକିବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠିବା (ଦେଖ)

Ujñāṇi ṭekibā Ujñāṇi uṭhibā (See)

ସମୁଦ୍ର ପାଣି ଟେକେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ଅଭ୍ୟନ୍ତର ବସନ୍ତପ୍ରାଣୀ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଧରିବା—ଦେ. କି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ବସନ୍ତ ବନକୁ ବହୁବା—

Ujñāṇi dharibā (fig) To take to the opposite direction.

ପବନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଧରି ନିଜ ଶ୍ରେଣୀରେ—ପ୍ରାଣୀ, ଶିଶୁବେଦ୍ୟ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବହୁବା—ଦେ. କି. [ସଂ. ଉଠି + ଯାନ (?)]—

Ujñāṇi bahibā ୧ । ଉଠିବା ବହୁବା; ଫୋତର ଉପର ଅଡ଼କୁ ବହୁବା—1. To rise against the stream.

୨ । ଜୁଅୁଥିବା ଉଠିବା—2. To flow as in flood tide.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳନ କରିବା—

Ujñāṇibā To raise; to lift up.

ନାଦ ଜେ ୪ରେ ବନ୍ଧ ରେଖ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଧରିବା ନିବେଦ୍ୟ ।

ପ୍ରାଣୀ—କରୁଣାପ୍ରାଣୀ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—ଆଲୋକ—

Ujñāṇ Light.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ)—ପ୍ରାପ୍ୟ ବା ଅଗ୍ନିକୁ ସଜେଇ

Ujñāṇibā କରିବା; ପାପ ବା କଥାକୁ ଟେକିବା—

To trim a lamp or fire

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—୧ । ପଣା ବା ତାସ ପ୍ରଭୃତି ଖେଳରେ

Uji ଏକ ପକ୍ଷରେ ଖେଳୁଥିବା ଦୁଇ ଜଣ ସଙ୍ଗୀ ଖେଳାଳିଙ୍କ

ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ—1. One of the pair of

players of playig in a game of cards.

୨ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମଣି ନାମ୍ନୀ ଶ୍ଵୀର ଜାକ ନାମ—

2. A name for calling 'Ujjwalamani'.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ବୈଦେ. କି (ଅ)—୧ । ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ—

Ujir 1 Prime minister.

୨ । ମନ୍ତ୍ରୀ—2. Minister.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ବୈଦେ. କି. (ଅ)—ନମାଜ ପଢ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁସଲମାନଙ୍କର

Uju ଜଳଦ୍ୱାରା ମୁହଁ, ହାତ ଓ ଗୋଡ଼ ଧୋଇ ପବିତ୍ର ହେବା

ରୂପ କିମ୍ବା—Ablutions performed by a

Mahomadan before 'prayer.

[ଦ୍ର—ଭୋଗାର୍ଥୀ ଥିବାରୁ ପାଣି ଛୁଇଁଲେ ଯାହାର ଅନ୍ତଃ ଦେହର ଅଶୁଦ୍ଧି ଥାଏ ସେ ଲୋକ (ଭାବମୁଖ ବା) ମାଝରେ ନିଜଥର ଦାତ ମାରି ସେହି ଦାତକୁ ମୁହଁରେ ଓ ହାତରେ ବୋଳି ପବିତ୍ର ହେବା—କୋରୁନରେ ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।]

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଦ୍ୟାପନ)—

Ujñāṇi ୧ । ବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାପନ; ବ୍ରତ ସମାପ୍ତି—

1. The completion of a religious vow.

୨ । କୌଣସି କର୍ମ ବା ଅନୁଷ୍ଠାନର ପରିସମାପ୍ତି—

2. The finish of a work.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା (ଦେଖ)

Ujñāṇibā Ujñāṇibā (See)

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ସ୍ତ୍ରୀ କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା (ଦେଖ)

Ujñāṇibā Ujñāṇibā (See)

ସ୍ୱେଦେକର ଭୋଗବ୍ରତ ଇତ୍ୟାଦି ପୂର୍ଣ୍ଣ—ପ୍ରତାପ. ଶଶିଶେଖ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. କି—୧ । ନାଶ; ଅପରାଧ—

Ujñāṇ 1. Destruction; ruin; loss.

୨ । ଅପରାଧ—2 Waste.

ଦେ. ବଣ—୧ । ଯାହା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି ଯାଏ ବା ନଷ୍ଟ ହୁଏ—

1. Wasted; subeject to waste.

୨ । ନାଶକାରୀ; ଲୋପକାରୀ—

2 One that ruins; destroying.

ବନ୍ଧା ସୁମାରରେ କୁଡ଼ା ସେ ଯେଉଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସେହି—

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ବୈଦେଶ୍ୟବଳାସ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବାର 'ଶିକ୍ଷା' ରୂପ—

Ujñāṇibā The causative form of 'Ujñāṇibā'.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା—ଦେ. କି—୧ । ନଷ୍ଟ ହେବା—1 To be damaged;

Ujñāṇibā or destroyed; to be lost.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ୨ । ଅପରାଧିତ ହେବା—2 To be wasted or squandered.

୩ । (ବଳଦଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପ୍ରୟୋଗ)—(ଦାମୁଡ଼ି ବଳଦର)

ଭୋଗଅନ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହେବା—

3. (an ox) To become unfit for work owing to disease.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) କି—ଅନ୍ୟଲୋକ—

Ujñāṇ Another person.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. ବଣ—ଆସ ରୋଧ ହେତୁରୁ ବନ୍ଦିତ; ରୁକ୍ତ ଆସ—

Ujñāṇ Suffocated.

ହାତୀମାମା

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ସ୍ତ୍ରୀ. କି. ଶ୍ରୀ—ଧୋବଣୀ—

Ujñāṇ Washer-woman.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ବୈଦେ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ (ଦେଖ)

Ujñāṇ Ujñāṇ (See)

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଉ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଉଥ	ୱ	ନୁ

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. (ଅ) ବ. ୧ । ଅପତ୍ତି—Objection

Ujūhāt ୨ । ଅପତ୍ତି ଲେଖାଥିବା ଦରଖାସ୍ତ—

Petition of objections.

(ଯଥା—ଅପତ୍ତି ଉତ୍କଳ=ଅପତ୍ତିର କାରଣମାନ—

Grounds of appeal.)

ଉଜେଇବା—ଦେ. କି—ଉଜେଇବା (ଦେଖ)

Ujeibā Ujeibā (See)

ଉଜେଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାନ କରବା—

Ujeibā 1. To complete a religious vow

ଉଜରବା ୨ । ପରିସମାପ୍ତି କରିବା—2. To finish.

୩ । ଉପରକୁ ଉଠିବା—3. To rise up

ଉଜୟିନୀ—ସଂ. ବି (ନାମ). (ଉତ୍ + ଜ + ଉଠି. ଇନ୍ + ଶୀ ଉ)—

Ujjayini ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ରାଜଧାନୀ, ଅବନ୍ତୀନଗର—

Bikramāditya's capital; city of

Ujjayini (modern Jayapur—U. P.)

[ଦ୍ରୁ—ପୂର୍ବେ ହିନ୍ଦୁ ଜ୍ୟୋତିଷମାନେ ଏହି ସ୍ଥାନକୁ ଅକ୍ଷାଂଶ-
ଦ୍ରାଘିମା ନିରୂପଣ କରୁଥିଲେ । ଏହା ଶିଶୁ ନଦୀକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ;
ଅପର ନାମ ଅବନ୍ତୀକା । ଉଜ୍ଜୟିନୀ ହିନ୍ଦୁ, ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜୈନମାନଙ୍କର
ପ୍ରାଚୀନ ଗର୍ଭସ୍ଥାନ । ନଗରର ନୈରୂତକେ ଶରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟାନଟି
ମୃତକଙ୍କ ନାଟକବର୍ଣ୍ଣିତ ଉଦ୍ୟାନ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।]

ଉଜ୍ଜାଳ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ + ଜଳ + ଅ)—ଉଜ୍ଜାଳିବା (ଦେଖ)

Ujjala Ujjālibā (See)

ଉଜ୍ଜାଳନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ + ଜଳ + ଅନ)—

Ujjalana ଉଜ୍ଜାଳିବା (ଦେଖ)

Ujjālibā (See)

ଉଜ୍ଜାଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉତ୍ + ଜଳ + ଇତ)—ଉଜ୍ଜାଳ ହୋଇଥିବା—

Ujjalita Cleansed (wells or tanks)

ଉଜ୍ଜାଲିବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜାଳିବା (ଦେଖ)

Ujjāibā Ujjāibā (See)

ଉଜ୍ଜାସନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ + ଜାସି ଧାତୁ = ବଧ କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ujjāsana ମାରିବା; ହନନ; ବଧ — Killing

ଉଜ୍ଜୀବନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ + ଜୀବ ଧାତୁ = ଜୀବିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Ujjibana ୧ । ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଚୈତନ୍ୟଲାଭ —

(ଉଜ୍ଜୀବିତ — ବିଶ) 1. Resuscitation after a fit;
rejuvenation

୨ । ନୃପ୍ରସ୍ତାପ ହୋଇ ପୁନଃ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିବା—

2 To revive after being extinct

ଉଜ୍ଜୀବିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉତ୍ + ଜୀବ ଧାତୁ = ଜୀବିବା + ଇତ)—

Ujjibita ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ପୁନଃ ଚୈତନ୍ୟପ୍ରାପ୍ତ—

Resuscitated; brought round after a

fit of unconsciousness

ଉଜ୍ଜୁମ୍ଭ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ + ଜ୍ଞମ ଧାତୁ = ପାଟି ମେଲି କରିବା; ହାଲ ମାରିବା;

Ujjrumbha ଚେଷ୍ଟା କରିବା + ଭାବ. ଅ)—

୧ । ବିକାଶ—1. Expansion

୨ । ଚେଷ୍ଟା—2. Effort; exertion,
endeavour.

ସଂ. ବିଣ—୧ । ପ୍ରସ୍ତୁତ—1. Blown, expanded

୨ । ଚେଷ୍ଟିତ—2. Exerted; tried.

ଉଜ୍ଜୁମ୍ଭଣ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଣ. (ଉତ୍ + ଜ୍ଞମ ଧାତୁ + ଭାବ ଓ କର୍ତ୍ତୃ.

Ujjrumbhāna ଅନ)—ଉଜ୍ଜୁମ୍ଭ (ଦେଖ)

Ujjrumbha (See)

ଉଜ୍ଜୁମ୍ଭିତ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଣ—(ଉତ୍ + ଜ୍ଞମ ଧାତୁ = ହାଲ ମାରିବା +

Ujjrumbhita ଭାବ. ଇ)—ଉଜ୍ଜୁମ୍ଭ (ଦେଖ)

Ujjrumbha (See)

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ସଂ. ବିଣ (ଉତ୍ = ଅଭିଶୟ + ଜ୍ୱଳ ଧାତୁ = ଘାସି ପାଇବା +

Ujjwala କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଘାସିମାନ; ଚାକଚକ୍ୟଶାଳୀ;

ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ—1. Luminous, shining;
bright.

୨ । ନମ୍ମିଳ—2. Glossy; clear

୩ । ପରିଷ୍କୃତ—3. Clean, cleansed.

୪ । ଶୋଭମାନ; ଶୋଭନୀୟ—4. Splendid

ବ. —୧ । ଆକରଷ; ଶୃଙ୍ଖାରସ —1. The sentiment
of love.

୨ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ସୁନା—2. Gold

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବା—ଦେ. କି. (ଉତ୍ = ଅଭିଶୟ + ଜ୍ୱଳ ଧାତୁ = ଘାସି

Ujjwala karibā ପାଇବା)—୧ । ଘାସିମାନ କରିବା—

1. To illuminate.

୨ । ଅଲୋକିତ କରିବା—2. To brighten.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଖ୍ୟାତି ପ୍ରସାର କରିବା—

3 To spread the fame.

(ଯଥା—କୁଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବା)

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—ସଂ. ବି. (ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ + ଭାବ. ତା)—

Ujjwalatā ଶୁଭ୍ରତା; ଚାକଚକ୍ୟ; ଘାସି—
Splendour; brightness.

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ଜ୍ୱଳ = ଘାସି ପାଇବା = ଭାବ. ଅନ)—

Ujjwalana ଅଲୋକିତ କରିବା—

Act of blazing up or shining forth

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ରସ—ସଂ. ବି—ଶୃଙ୍ଖାର ରସ—Sentiment of love.

Ujjwalarasa ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରସ ଶବ୍ଦ ହୋଇବ ।

ଭାଷା—ପ୍ରମୁଖଧାତୁ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉତ୍ + ଜ୍ୱଳ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ)—

Ujjwalita ୧ । ଅଲୋକିତ—

1. Illuminated; brightened.

୨ । ଘାସି; ପ୍ରସ୍ତୁତ—2. Lighted up.

ମାଧ୍ୟମେ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁଣ୍ୟ ୧ ପଦ୍ମର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ପଦ୍ମର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରିବା ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ପଦ୍ମର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ୩ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେତେ ୧ ଘଷାକୋଷରେ ୨ ମପଦ, ତେବେ ସେହି ଅକ୍ଷର ପାଇଁ ଘଷାକୋଷେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ନପଦ ୨ ବା ୧ ପଦ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଘଷା . — ଗାଢ଼' ୨ ମପଦେ 'ଗାଢ଼' ଘୋଟକେ 'ବୁଝ' ୨ ମପଦେ 'ବୁଝ' ଘୋଟକେ 'ବୁଝ' ୨ ପାଠରେ 'ବୁଝ' ଘୋଟକେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ୨ ପାଠରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଘୋଟକେ; 'ଅଲବଦ' ୨ ପାଠରେ 'ଅଲବଦ' ଘୋଟକେ

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳବା (ଦେଖ)

Ujjwālābā Ujjālābā (See)

ପ୍ରଭବେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଗଳ ଚ୍ୟାମେ ଗଲେ ଘୁମ ନପଦେ ।

ଘଷାକୋଷ—ଉଷା ।

ଉଜ୍ଜହାଟ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ — ୧ । ଅବୁଝା—1. Unreasonable.

Ujjhaṭa ୨ । ଏକଜିଦିଆ; ଜିଦିଗୋରୁ—

2 Obstinate; stubborn.

୩ । ମନ୍ଦୁଆ—3 Self-willed

୪ । ଦୁଷ୍ଟ; ଦୁଷ୍ଟ—4 Wicked; wanton.

୫ । ଅସ୍ଥିର—5. Restless.

ଉଜ୍ଜିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉଜ୍ଜ ଧାତୁ = ତ୍ୟାଗ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

Ujjhita ତ୍ୟାଗ; ବର୍ଜିତ; ଉତ୍ସର୍ଗ—

Forsaken, thrown away; left; abandoned.

ଉଜ୍ଜାଉବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଜ୍ଜାଉବା (ଦେଖ)

Ujāibā Ujāudibā (See)

ଉଜ୍ଜେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଜ୍ଜେଇବା (ଦେଖ)

Ujreibā Ujraibā (See)

ଉଜ୍ଜଟ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ.—ଉଜ୍ଜଟ (ଦେଖ)

Ujhata Ujjhaṭa (See)

ଉଜ୍ଜଟପଣ } ବି.
ଉଜ୍ଜଟପଣିଆ }

ଉଜ୍ଜଟିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ—ଉଜ୍ଜଟ (ଦେଖ)

Ujhaṭi Ujjhaṭa (See)

(ଉଜ୍ଜଟି—ଶ୍ରୀ)

ଉଜ୍ଜନିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଜ୍ଜୁଆଁ ହେଲବେଳେ ହାଣ୍ଡି

Ujhanibā ଧରି ଧାନକୁ ଉଲଟିପାଲଟି ଓ ତଳଉପର କରିବା—

To shake lustily a pot containing par-boiled paddy set on the grate.

ଉଜ୍ଜଳା—ଦେ. ବି—୧ । କୂଅ ପ୍ରଭୃତିରୁ ପକାଦି ଉଦ୍ଧାର କରିବା କର୍ମ—

Ujhalā 1. Cleansing of silt etc from the bed of tanks and wells.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପରିବାରର ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଧାର—

2. Giving out family secrets

ବିଶ—ପକ୍ଷ ଅଦି କଢାଯାଇ ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଥିବା କୂଅ ପ୍ରଭୃତି—
Cleansed of silts (wells or tank).

ଉଜ୍ଜଳାଇବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜଳାଇବା ଶବ୍ଦକୁ ରୂପ—

Ujhalāibā The causative of Ujhalāibā.

ଉଜ୍ଜଳା ହେବା—ଦେ. କି. (କର୍ମବାଚ୍ୟ)—(କୂଅ, ତଡ଼ାଗାଦି) ପକ୍ଷ ପ୍ରଭୃତି

Ujhalā hebā ଉଦ୍ଧାର କରାଯିବାଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କୃତ ହେବା—

(tanks and wells) To be cleansed of silt etc.

ଉଜ୍ଜାଳ—ଦେ. ବି—ଉଜ୍ଜାଳା; ଉଜ୍ଜମ୍ବ; ଉଜ୍ଜମ୍ବନ—

Ujhalā Brimming; over-flowing.

ନାବର ଉଜ୍ଜାଳ ଘେନି ନାହିଁ ହେଲ ବନ୍ଦୁ

ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରହରପ୍ରସଙ୍ଗରା ।

ଉଜ୍ଜାଳିବା—ଦେ. କି. ସଂ — (କଳ୍ପ) — ୧ । ସଫା କରିବା; ମାଢିବା—

Ujhalibā 1. To cleanse.

୨ । କୂଅ ତଡ଼ାଗାଦିରୁ ପକାଦିରୁ କରିବା—

2 To cleanse tanks, wells etc. of silt in the bed

୩ । ଅପଦାଦିରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା—

3. To save from distress or danger.

୪ । ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କରିବା; ଗୁପ୍ତକ୍ରମାନ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ
କରିବା—To publish family-secrets.

୫ । ସୋଧିବା — To call names.

ଉଜ୍ଜୁଳା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ—ଉଜ୍ଜୁଳା (ଦେଖ)

Ujhuḷā Ujhalā (See)

ଉଜ୍ଜୁଳାଇବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜୁଳାଇବା (ଦେଖ)

Ujhuḷāibā Ujhalāibā (See)

ଉଜ୍ଜୁଳା ହେବା—ଦେ. କି—ଉଜ୍ଜୁଳା ହେବା (ଦେଖ)

Ujhuḷā hebā Ujhalā hebā (See)

ଉଜ୍ଜେଇ—ପ୍ରା. କି. ବିଶ୍ୱ—ଉଜ୍ଜେଇ (ଦେଖ)

Ujhei Ujhein (See)

ଉଜ୍ଜେଇ—ପ୍ରା. କି. ବିଶ୍ୱ—୧ । ବୃଥା—Uselessly.

Ujhein ୨ । ଅକାରଣରେ—2 In vain.

୩ । ମାତ୍ରାଳିଆ—3. Gratis.

୪ । ନାମମାତ୍ର; ନାମତଃ (କାର୍ଯ୍ୟତଃ ନୁହେଁ)—

4. Nominally

ବିଶ—୧ । ଅନମନ୍ତ୍ରିତ; ଅନାଦୃତ—

1. Uncalled for; unasked

୨ । ମାତ୍ରାଳିଆ—2. Gratis

୩ । ବୃଥା—3. Useless; vain.

୪ । ନାମମାତ୍ର—4. Nominal

ଉଜ୍ଜେଇନାମା—ପ୍ରା. ବି. (ଶ୍ରୀ—ବ୍ୟାଖ୍ୟା)—ଯେଉଁ ଶ୍ରୀଲୋକ ଅନାଦୃତ

Ujheinānāi ଉଦ୍ଧାର କଥା କହେ ବା ପରର କାମ କରିବାକୁ

ବାହାରେ—(a woman) Who speaks or acts uninvited.

ଉଜ୍ଜଲାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—କମଳା ଅଦି ଫଳରୁ ଚୋଷା

Ujchlaibā ଉଦ୍ଧାରବା—To skin the rind of fruits; to peel.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାସକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ସ	କ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଭ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ସ୍ୱେ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଃ	ନ୍

ଉଚ୍ଚ—ଗ୍ରା. ଉ. ଓ ବିଶ—୧ । ଉଚ୍ଚ (ଦେଖ)

Uñcha

Uchcha (See)

ଉଚ୍ଚ

ଅପାବରେ ଅଶବ୍ଦରେ ହୋଇଅଛି ଉଚ୍ଚ ।

ପ୍ରାଚୀ—ବହୁବଚ୍ଚପଣାତା ।

୨ । ତେଜା—2. Tall

ଉଚ୍ଚକପାଳ—ଗ୍ରା. ଉ. —ଅଖିପତାଠାରୁ ଅସାଧାରଣଭାବରେ ଉନ୍ନତ

Uñchakapāla କପାଳ—High brow.

ଉଚ୍ଚକପାଳ

ଉଚ୍ଚକପାଳିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. —୧ । ସାହାର କପାଳ ଉଚ୍ଚ—

Uñchakapālīā 1. High browed

ଉଚ୍ଚକପାଳୀ } ଶ୍ରୀ ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଭାଗ୍ୟବାନ୍—

ଉଚ୍ଚକପାଳେଇ } 2 Fortunate; lucky.

[ଦ୍ର—ଉଚ୍ଚକପାଳସ୍ଥରୁ ସ୍ୱରୂପ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଓ ଉଚ୍ଚକପାଳୀ ଶ୍ରୀ

ଭାଗ୍ୟସ୍ଥାନ—ଏହା ଭାରତର ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ।]

ଉଚ୍ଚଶା—ଗ୍ରା. ଉ. —ଶଗଡ଼ବାହୁଆ (ଦେଖ)

Uñchanā

Śagardabātūā (See)

ଉଚ୍ଚଲେଖ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସହଚର)—ଉଚ୍ଚମାତ୍ର (ଦେଖ)

Uñchaleñcha

Uchchhanīcha (See)

ଉଚ୍ଚାନୌଚା

ଅପେ ଉଚ୍ଚ ଅପେ ଲେଖ ଅପେ ସବ ମମ । ପ୍ରାଚୀ—ବହୁବଚ୍ଚପଣାତା ।

ଉଚ୍ଚାନୌଚା

ଉଚ୍ଚା—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ ଉଚ୍ଚ)—

Uñchā ୧ । ଉଚ୍ଚ; ଉଚ୍ଚ—1. High; steep.

ଉଚ୍ଚା, ଉଚ୍ଚ ୨ । ତେଜା—2. Tall

ଉଚ୍ଚା ୩ । ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା—

୪. Raised up.

ମୁଖି ଉଚ୍ଚା ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାୟେ, ପିଞ୍ଜର ଧଳାବୁଦୀ ଦେହେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭାଗବତ ।

ଉଚ୍ଚାଉବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚ)—

Uñchāibā ୧ । ଅପାତ କରିବାପାଇଁ ହସ୍ତ ବା ଅସ୍ତ୍ର ଆଦି

ଉଚ୍ଚାନ

ଉଠାଇବା—1 To lift an instru-

ଉପାଦାନ

ment for striking.

ଶୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଗାଳା ଦାମରସ ଉଚ୍ଚାଇଲେ ଦେବା ସ୍ୱେଦେ ।

ବିବସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—ମଙ୍ଗଳ ।

୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଉଚ୍ଚତର କରିବା—

2. To raise the ground-level

ଉଚ୍ଚିକୁଞ୍ଚି ପିନ୍ଧିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ ଓ କୁଞ୍ଚ ଧାତୁ)—

Uñchikuñchi pindhibā ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାକୁ କୁଞ୍ଚି ସଂଯତ

କରି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ପିନ୍ଧିବା (ଯେପରି କି ଲୁଗା ଖେଣ୍ଡି

ହୋଇ ରହି ତଳେ ଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ)—

To wear a cloth in a decent manner.

ଉଚ୍ଚୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଉଚ୍ଚ)—

Uñchuā ୧ । ଉଚ୍ଚ—1. High.

ଉଚ୍ଚା, ଉଚ୍ଚ ୨ । ତେଜା—2. Tall.

୩ । ଉଚ୍ଚା ହୋଇଥିବା—

3. Lifted for striking.

ଉଚ୍ଚକପାଳ—ଗ୍ରା. ଉ. —ଉଚ୍ଚକପାଳ (ଦେଖ)

Uñchukapāla

Uñchakapāla (See)

ଉଚ୍ଚକପାଳିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଉଚ୍ଚକପାଳିଆ (ଦେଖ)

Uñchukapālīā

Uñchakāpālīā (See)

(ଉଚ୍ଚକପାଳୀ—ଶ୍ରୀ)

ଉଚ୍ଚେଇ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ତେଜେଇ (ଶ୍ରୀ)—

Uñcheī

Tall (woman).

ଉଚ୍ଚାହି

ଦେ. ବି—(ସଂ. ଉଚ୍ଚତା)—ଉଚ୍ଚତା—Height.

ଉଚ୍ଚାହ

ଉଚ୍ଚେଇବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଚାଇବା (ଦେଖ)

Uñcheibā

Uñchāibā (See)

ଉଚ୍ଚେଇଥିବା ମାଛରୁ ନାହିଁ—ତଗା ।

ଉଚ୍ଚ(ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ଶୁଣିବା—1. To pick up; to glean.

Uñchha (root)

୨ । ଚାଷିବା—2. To scrape

ଉଚ୍ଚ—ସଂ ବି (ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ = ଶୁଣି ନେବା + ଭାବ. ଅନ)— ୧ । ଶସ୍ୟାଦି

Uñchha

ଶୁଣିବାଦ୍ୱାରା ବୃତ୍ତିବିଶେଷ—1 Gleaning; collection of grain from the field.

୨ । ଧାନ କଟା ହେବା ପରେ ବିଲରେ ପଡ଼ିଥିବା ଧାନକୁ

ଗୋଟାଇବା—2. Gathering in handfuls

the corn left in the fields by the

reapers.

ଉଚ୍ଚନ—ଦେ. ବି. (ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Uñchana

ପଡ଼ିଥିବା ଶସ୍ୟସବୁକୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବା—

The act of picking up the corn fallen

from the shieves in the field.

ଉଚ୍ଚହାବ୍ରୁତି—ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚା ଧାତୁ; ଉଚ୍ଚ + ବ୍ରୁତି = ଗୀତ)—

Uñchabrutti

୧ । ଶସ୍ୟାଦି ଶୁଣି ଗୀତକାନ୍ଦିବାଦ୍ୱାରା କରିବା

ବା ବଥରରୁ ଧାନ ଗୋଟାଇବାଦ୍ୱାରା ଜୀବିକା—

1 Livelihood by gathering or

gleaning grain left in the fields after

reaping.

୨ । ନାନାସ୍ଥାନରୁ କିଛି କିଛି ଆଦରଣ କରି ଅତି କଷ୍ଟରେ

କାଳ କାଟିବା—2. To pass one's time by

picking up bits of food from different

places

୩ । ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବା ମତ ଜୀବିକା—

3. Living upon mean pursuits.

ଉଚ୍ଚଶିଳ—ସଂ. ବି (ଉଚ୍ଚ = ଗୋଟାଇବା + ଶିଳ = ଆଦରଣ)—

Uñchhasila

ବଥରରେ ସ୍ୱତଃ ପଡ଼ିତ ଧାନାଦି ସବୁକୁ କରି

ତଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣଧାରଣ କରିବା—

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁଡ଼େଇ ଉଷା ବରଜୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ୧ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ ବୋଲି କହିବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚଢ଼ିତ ବସନ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'ବ' ନ ମିଳିଲେ 'ବ' ଗୋଟିଏ; 'ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ; 'ଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅ' ଗୋଟିଏ ।

Habitual gleaning of grain left lying in the field after harvesting; the practice of living upon gleaning.

୧. ବଣ. ପୁଂ—ସେତେବେଳେ ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ ଶିଖାବର ଅନ୍ତରଗଣା;

ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ—Living upon gleanings and (ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ—ସ୍ତ୍ରୀ) sweepings from fields; living upon the fruits of others' labours.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ—୧. ବ. ଓ ବଣ—ଉଚ୍ଛ୍ୱାଳ (ଦେଖ)

Uñchhasīla Uchhañsila (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ଦେ. ବ. (ସଂ ଉଚ୍ଛ୍ୱା)—ଉଚ୍ଛ୍ୱା କର୍ମ—

Uñchhā Scraping; gleaning

ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବଣ—ଶୁଖିଲେ ଖୁରୁଡ଼ା ଦେବାପାଇଁ ଅଯୋଗ୍ୟ (ନଡ଼ିଆ)—Cocoanut which is not fit to be turned into Khururda after drying up.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାଭବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାଭାର ଶିଳ୍ପ ରୂପ—

Uñchhāibā The causative form of Uñchhibā.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାକୁଞ୍ଚି ପିନ୍ଧିବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାକୁଞ୍ଚି ପିନ୍ଧିବା (ଦେଖ)

Uñchhikuñchhi pindhibā Uñchikuñchi pindhibā (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଚ୍ଛ୍ୱା ଧାତୁ)—

Uñchhibā ୧ । ଧାନ ଅଳ୍ପ ଶିଖା କେଣ୍ଡାରୁ ଶିଖାକୁ ଖୁରୁଡ଼ା କରୁଥିବା—1 To scrape off grain from an ear of corn; to glean.

୨ । ଶୁଷ୍କିବା, ଯନ୍ତ୍ରର ଗଣ୍ଡି ଅଳ୍ପକୁ ଛୁଇଁଦ୍ୱାରା ଚାହିଁବା—

2 To scrape off; to clip.

୩ । ଡାଳରୁ ପତ୍ର ପ୍ରଭୃତିକୁ ଛୁଇଁଦ୍ୱାରା ପକାଇବା—

3. To scrape off leaves from a bough or branch.

୪ । ଶାଉଁଳିବା—4. To smooth.

୫ । ଲୁଗାର ଲୁଗା ସଜାଡ଼ିବା—

5 To fit the frills of a cloth

ଉଚ୍ଛ୍ୱା ବାହୁ ଯଦି ଗୋଟିଏକ ଦେଖ । ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ସେମିତି ଧାତୁ ।

୬ । ସଜ୍ଜିତ କରିବା—6. To furnish with.

କାନ୍ଥ ଶିଳ୍ପବାସୀ କୁ ସଜ୍ଜିତ

ଉଚ୍ଛ୍ୱା ରଖିବା ଦେ ରୁଆ ଅନ୍ତରେ । ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାଭବା—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାଭାବା (ଦେଖ)

Uñchheibā Uñchhāibā (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. (ସଂ—ଅଞ୍ଜଳି) ଅଞ୍ଜଳି—

Uñjā Open palms joined together to form a receptacle.

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ପ୍ରାଦେ (ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ବ. (ସଂ. ଉଚ୍ଛ୍ୱା)—ଅଲୋକ—

Uñjar Light.

ଉଚ୍ଛ୍ୱା (ଉଚ୍ଛ୍ୱା) —ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଚ୍ଛ୍ୱା)—ଉଚ୍ଛ୍ୱା; ଓଚ୍ଛ୍ୱା—

Uṭa etc. Camel

ସଂ. ବ. (ଉ=ଶବ୍ଦ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ଓ)—

୧ । ଉଚ୍ଛ୍ୱା—1 Grass.

୨ । ପତ୍ର—2. Leaf.

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଛ୍ୱା=ଉଚ୍ଛ୍ୱା; ପତ୍ର+ଜନ୍=ଜନ୍ମ କରିବା + ଉଚ୍ଛ୍ୱା)—

୧ । ପତ୍ରଶାଳା—1. A hut of leaves

୨ । ଗଣନିର୍ମିତ ଘର; ଲୁଚିଆ; ଲୁଚିଆ—

2. Cottage; thatched house.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାଶିଳ୍ପ—ସଂ. ବ. (ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Uṭajāsīlpa ଲୁଚିଆବିମାନଙ୍କର ଘରେ କରାଯାଉଥିବା—

Cottage-industries; artistic work done by the cottagers at home.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ପୁଷ୍ପାଶିଳ୍ପ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)—ବହୁବିଧ ଖାଇବା

Uṭusputuslāgibā ଦେହରୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ପୁଷ୍ପାଶିଳ୍ପ—

To feel choked up after a very heavy meal.

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ଦେ. ଅ (ଅନୁଜ୍ଞାର୍ଥେ ଚିତ୍ତା; ଅବଜ୍ଞା, ଅସ୍ୱୀକାର ଅର୍ଥରେ)—

Uṭh

୧ । ଦୂର ହୋ—1. Be off; be gone.

୨ । ଦୂର; ଦୂରକର; ଯା—୨ ।—2. Avaunt.

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ପୁଷ୍ପାଶିଳ୍ପ—ଦେ. କି—ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ପୁଷ୍ପାଶିଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେବା; ଗମନୋଦ୍ୟତ

Uṭhūṭhheba ଦେବା—To be ready to rise; to bend to rise.

ଉଚ୍ଛ୍ୱା—ପ୍ରାଦେ (ମେଘନାଥପୁର) ବ—ଓଚ୍ଛ୍ୱା (ଦେଖ)

Uṭhbandi Oṭbandi (See)

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍—ଦେ. ବ—୧ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଠିଆହେବା ଓ ବସିବା; ଉଚ୍ଛ୍ୱା—

Uṭhbas ବରଠା; ଉଚ୍ଛ୍ୱା—

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ 1 Repeated standing up and sitting down.

୨ । ପୁରୁଣାକାଳର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ୍ କାଳରେ ବସିବା ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ଉଚ୍ଛ୍ୱା ଓ ବସିବା—

2 A punishment of repeated standing up and sitting down inflicted on students in the village schools.

୩ । ହଇଶ୍ୟା—3. Harassment.

୪ । ବେଗିନା; ଅସ୍ଥିରତା—4. Restlessness.

୫ । ଦୌଡ଼ାପଡ଼ା—

5. Being always on the legs.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଠ	ଏ	ନିମ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ସ	କ	ଗ, ଘ	ଞ୍ଜ	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ସ	ଷ	ଶ	ଝ	ଞ୍ଜ	ନ

ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ—ଦେ. କି (ସଂ. ଉତ୍ + ଶ୍ଚା ଧାତୁ; କଷ ଧାତୁ)—

Uthbas karibh ୧ । ପୁନଃ ପୁନଃ ଉଠିବା ଓ ବସିବା—

ଓଟାବସା କରା

1. To stand and sit down repeatedly.

୨ । ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷରୁ ଉପ ଦଣ୍ଡ ଦେବା—

2 To inflict the punishment of repeated standing and sitting down.

୩ । ଉପସ୍ଥିତ ଓ ଅବସ୍ଥିତ କରାଇବା ଓ ବସାଇବା—

3 To cause one to stand up and sit down repeatedly.

୪ । କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ସଂକ୍ରମଣ ଯାତାୟାତ କରିବା—

4 To come and go frequently

ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ—ଦେ. କି—୧ । ଛବି ବସିବା ଓ ଛବି ଉଠିବା;

Uthbas hebh ଅଥୟ ଦେବା—1. To be restless.

ଓଟାବସାକରା

୨ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ଦେବା—

ଉଠିବେସିବା

2. To move frequently in a place.

୩ । ଦଣ୍ଡ ପାଇ ଉଠିବା ବସିବା—3. To stand up and sit down as a punishment

ଉତ୍କଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଠିବା (ଦେଖ)

Uthhbh

Uthibh (See)

ଉତ୍ତମ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉପବାସର ପୂର୍ବ ଦିନ ପାଳିବା

Uthman

ଅଧବାସ—Preliminary ritual on the eve of a festival or fast.

ଉଠାନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉଥାନ୍ତ)—

Uthant ୧ । ଉଠିବା—1. Risen.

ଓଟାନ

୨ । ବାହାରିବା—2. Come out

୩ । ଉନ୍ନତ—3 Elevated

ଉଠା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଥା)—

Uth ୧ । ଉଠିବା—1. Rising

(ପଢ଼ା—ବିପରୀତ) ୨ । ଉପରକୁ ବା ଉଚ୍ଚକୁ ଗତି କରିବା—

ଓଟା

2. Moving upwards

ଉଠା

୩ । ଠିଆହେବା—3. Standing up.

୪ । (ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି)—ଉଦୟ ଦେବା—

4. Rising up (of the sun, moon etc).

୫ । ଉପରଶ୍ରେଣୀକୁ ଉନ୍ନତ—5 Promotion

(ଯଥା—କୃଷ ଉଠିବା ।)

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଉଠିବା; ଉଠିବା, ଉଦୟ; ପ୍ରକାଶିତ—

1. Risen. (ଯଥା—ଉଠା ମେଘ ।)

୨ । ପ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଉଠିବା—

2. Going up against the current.

(ଯଥା—ଉଠା ମାଛ ।)

୩ । ଯାହା ଏକସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ନିଅଯାଇ ପାରେ—

3. That which can be taken from one place to another

(ଯଥା—ଉଠା ଦୋକାନ ।)

୪ । କୂପ ଅବରୁ ଉଠିବା—

4 Lifted up from a well.

(ଯଥା—ଉଠା ପାଣିରେ ସ୍ନାନ କଲେ ଶରଦ ଧରେ ।)—

ଉଠାଇ ନେବା—ଦେ. କି—୧ । (ମନୁଷ୍ୟକୁ) ବଳପୂର୍ବକ ଅପହରଣ

Uthai nebh

କରିବା—1. Kidnapping.

ଉଠିବା ଶବ୍ଦ ୨ । ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବା—2. To withdraw.

ଉଠାଣିବା

ଉଠାଇବା—ଦେ. କି. ସଂ. ଉଥାପନ)—ଉଠିବାର ଶିକ୍ଷା ଲେଖିବା—

Uthibh

The causative form of Uthibh—

ଉଠାନ

୧ । ଉଠାଇବା; ଉନ୍ନତ କରିବା—

ଉଠାଣିବା

1. To cause to ascend.

(ଯଥା—ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ ମୂଳ କାଟିଦେବା)

୨ । ଉଠାଇବା କରିବା; ଉଠାଇବା—

2. To lift; to raise.

(ଯଥା—ବିଛଣା ଉଠାଇବା ।)

୩ । ପ୍ରକାଶ ବା ପ୍ରକଟନ କରିବା; ପ୍ରକଟ କରିବା—

3. To publish.

(ଯଥା—ଜିନା ବା ଅପବାଦ ଉଠାଇବା ।)

୪ । ଜାଗ୍ରତ କରିବା—4. To awake.

ମୋହରୁ ଉଠାଇବା କହ କାହିଁପାଇଁ—ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧ; ମହାବୀର; ବଳ ।

୫ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବା; ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବା—

5. To eject. (ଯଥା—ପ୍ରଜାକୁ ଜମିରୁ ଉଠାଇବା ।)

୬ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ନେବା—

6. To remove; to transfer.

(ଯଥା—ବାବାଜୀ ଏଠାରୁ ଆସନ ଉଠାଇଲେଣି ।)

୭ । ଉଦୟ ଦେବା; ଉଠିବା; ଉଠିବାର ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ

ଦେଖାଇବା—7 To rise.

(ଯଥା—ମେଘ ବା ଝଡ଼ ଉଠାଇଲେଣି ।)

୮ । ଲୋପ କରିବା—

8. To abolish; to eradicate.

(ଯଥା—ସୁବକମାନେ ବାଲ୍ୟବିବାହ ପ୍ରଥା ଉଠାଇଲେଣି ।)

୯ । ଚଢ଼ିଦେବା—9 To drive away

(ଯଥା—ସରୁକୁ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକକୁ ଉଠାଇଦିଅ ।)

୧୦ । ପ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ଉଠିବା ବା ନେବା—

10. To take against the current.

(ଯଥା—ଉଠାକୁ ଉଠାଇ ଉଠାଇବା ।)

୧୧ । ଲମ୍ବିଆର ବତୀକୁ ଚେକିବା—

11. To trim (a lamp).

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ଓ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବ୍ୟବହାର ଓ ବା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
 ଗାଉଁ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଉଁ’ ଖୋଜିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗଣୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗଣୀ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବନ୍ଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବନ୍ଧ’ ଦେଖିବେ ।

୧୨ । କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା—

12. To raise a point or proposal at a meeting.

୧୩ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମାପ୍ତ ବା ସମାପନ କରିବା—

13. To finish.

୧୪ । ଅଦାୟ କରିବା—

14. To raise (subscriptions etc.)

(ଯଥା—ଏ ଗ୍ରାମରୁ ପାଞ୍ଚଟିକା ଗୁଣା ଉଠାଇବାକୁ ହେବ ।)

୧୫ । ଉଚ୍ଚତର ପଦ ବା ଶ୍ରେଣୀକୁ ଅବସର କରାଇବା—

15. To promote to a higher status or class.

୧୬ । ଦୋକାନରୁ ସଉଦାଅବ କାଳରେ ନେବା—

16. To take articles on credit or loan from a shop.

ଉଠାଉଁ—ଦେ. ବି (ସହଚର—ସଂ. ଉତ୍ଥାନ)—୧ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ

Uthāūthi ଉପର ସ୍ଥାନରେ ବସିବା ବାଳକ ପାଠ କହିଁ ନ ପାରି

ଓଟାଓଟି ତଳ ସ୍ଥାନକୁ ଖସିଯିବା ଓ ନିମ୍ନସ୍ଥ ବାଳକ ସେ ପାଠ

ଓଟାଓଟି କହିପାରୁ ଉପରକୁ ଯିବା—1. Change of

places as a result of answering or failing to reply questions put by the teacher.

୨ । ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉଠିବା—2. Class-promotion.

୩ । ପରସ୍ପର ନିଦ୍ରା ଭଙ୍ଗାଇଦେବା—3. Waking up

one another from sleep (one waking before others wake up and so on)

ଉଠାଉଁ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଶ୍ରଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ଲାସ ଉଠାଇବା—

Uthāūthi karibā 1. To promote to a higher

ଓଟାଓଟିକରା class

ଓଟାଓଟିକରନ ୨ । ନୁଷ୍ଠ କରିବା—2. To remove; to

obliterate; to strike off.

୩ । ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା—3. To transfer from

one place to another.

୪ । ଚଢ଼ିଦେବା—4. To drive away.

୫ । ଡେରିବା; ଠିଆ କରାଇବା—

5. To cause to stand up.

୬ । ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠାଇଦେବା; ନିଦ୍ରା ଭଙ୍ଗାଇଦେବା—

6. To rouse from sleep.

୭ । ଭୂମିରୁ ଉଠିବା—

7. To raise up from the ground.

ଉଠାଉଁ ପରୀକ୍ଷା—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ପରୀକ୍ଷାର ଫଳରେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ

Uthāūthi parikshā ଲାସ-ପ୍ରମୋଦନ ହୁଏ—1. Annual

ଓଟାଓଟିପରୀକ୍ଷା examination for class-

ଓଟାଓଟିପରୀକ୍ଷା promotion.

୨ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରେଣୀ ପରୀକ୍ଷା—

2. Annual class-examination

ଉଠାଖଟ - ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଖଟକୁ ଭଙ୍ଗାଭଙ୍ଗି କରି ରଖା ଯାଇପାରେ

Uthākhata ଓ ସମୟରେ ଖଟରେ ପରିଣତ କରାଯାଇପାରେ—

କାମ୍ପାଖାଟି Folding bed-stead; camp bed-stead.

ସମ୍ପାଦିତା

ଉଠାଗଛ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଗଛକୁ କେହି ଲଗାଇ ନ ଥାଏ; ଯାହା

Uthāgachha ସ୍ୱତଃ ଉଠେ; ରମ୍ଭା ଗଛ—Tree growing

wild

ଉଠାଘର—ଦେ. ବି—ଅସ୍ଥାୟୀ ଘର; ଦୋଘର—Temporary

Uthāghara

residence.

ଉଠାଚଉକି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଚଉକକୁ ରାଜି ରଖି ଦିଆ ଯାଇପାରେ—

Uthāchauki

Folding chair; camp-chair

କାମ୍ପାଚୋର

ସମ୍ପାଦିତା

ଉଠାଚୁଲି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଚୁଲିକୁ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ନିଅ—

Uthāchuli

ଅଣା କରା ଯାଇ ପାରେ—

ଓଟାଓଟିକରା

A movable oven.

ଉଠାଣ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉତ୍ଥାନ; ପ୍ରା. ଉତ୍ଥାନ)—

Uthāṇa

୧ । ଉଚ୍ଚ ଭୂମି—1. Elevated land.

ଓଟାଣ

ବନମାର୍ଗ ଗଛ ଉଠେ ଅବା ଉଠାଣ ।

ଓଟାଣ

ବିବସ୍ତ୍ରୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

୨ । ଅଗଣା—2. Court-yard

୩ । ଉଠେଲିନ; ଉପରକୁ ଉଠାଇବା—3. Lifting.

୪ । ଉଠିବା—4. Rising.

ଓଟାଣି ୫ । ଦୋକାନୀରୁ କାଳରେ ସଉଦାଅଣିବା ବା ଉଠାଇବା—

5 Taking goods on credit.

୬ । ମେଘର ସମୁଦ୍ର ଅଡ଼ୁ ନଦୀର ଉତ୍ସରୁ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ

କରିବା ଗତି—6. Movement of clouds

from the sea towards the mountains

୭ । ଉତ୍ଥାନ (ଦେଖ)—Utthāṇa (See)

୮ । ଉତ୍ଥାପନ (ଦେଖ)—8. Utthāpana (See)

ଉଠାଣ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୋକାନରୁ କାଳରେ ସଉଦା

Uthāṇa karibā ନେବା—1. To take goods on

credit.

୨ । ମେଘ ସମୁଦ୍ର ଅଡ଼ୁ ନଦୀର ଉତ୍ସରୁ ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼କୁ

ଅବାସରେ ଗତି କରିବା—2. (the clouds)

To move from the ocean to the mountain.

ଉଠାଣ ନେବା—ଦେ. କି—ଉଠାଣ କରିବା—

Uthāṇa nebā

Uthāṇa karibā (See)

ଓଟାଣନେବା

ଓଟାଣନେବା

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଐ	ଓ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଭ	ଭୃ	ଭୃ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଓ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ

ଉତ୍କଳଶବ୍ଦ—ଦେ. ବ.—୧ । ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦତ୍ତ
Utkāṇasimha ଉପାଧି—1. A title conferred by
the Rājās of ancient Utkalā

୨ । (ପ୍ରାଚୀନ) ଉତ୍କଳଦେବୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦତ୍ତ (ମନ୍ତ୍ରର ଅନ୍ତରେ
ଥାଏ)—Lion rampant.

ଉତ୍କାଣି—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉତ୍କାଳ)—୧ । କ୍ରମେ ଉତ୍କଳ ଉଠିଥିବା
Uthāṇi କ୍ରମେ ଉଠିଥିବା—1. Road gradually
rising up.

ଉତ୍କାଣି—ବିପଦ (୨ । ଏକାବେଳେ ଉଠି ପଥ—

2. Step road.

୩ । ଉଚ୍ଚତା—3 Elevation; ascent

୪ । କ୍ରମେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନକୁ ଉଠିବା କ୍ରିୟା—

4. Getting up to a high place from a
lower place.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ—ଏକାବେଳେ ଉଠି; କାଟି ଦେଇ ପରି ଉଠି
ଉଚ୍ଚତା—Steep

ଉତ୍କାଦୋକାନ—ଦେ. ବ.—ଅସ୍ଥାୟୀ ବା ସାମୟିକ ଦୋକାନ—

Uthādokāna A temporary shop; a stall.

ଉତ୍କାପଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ଉତ୍କାଳ ପଟ୍ଟନ)—ଉତ୍କାଳପଟ୍ଟନ (ଦେଶ)

Uthāpārḍā Utthānapatana (See)

ଓଡ଼ିଆ

ଉତ୍କାପଡ଼ା

ଉତ୍କାପାଣି—ଦେ. ବ.—ପୁଷ୍କରିଣୀରୁ ବା କୁଅରୁ ବାହାରିବା ଶେଷାବସ୍ତୁ
Uthāpāṇi ମୃଦ୍ଵା ମିଶ୍ର ବା ସ୍ନାନାର୍ଥେ ବ୍ୟବହୃତ ପାଣି—

Water lifted from tanks or wells for
fields or for bathing.

ଉତ୍କାବିଧି—ଦେ. ବ.—ଉତ୍କାବିଧି (ଦେଶ)

Uthā baithā Uthbas (See)

ଉତ୍କାବିଧି କରବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କାବିଧି କରବା—

Uthā baithā karibā Uthbas karibā (See)

ଉତ୍କାବସା (ଉତ୍କାବସ)—ଦେ. ବ.—ଉତ୍କାବସା (ଦେଶ)

Uthā basā etc Uthbas etc. (See)

ଉତ୍କାମାଛ—ଦେ. ବ.—ଜଳାଶୟରେ ବର୍ଷାପାଣି ଅନ୍ୟତ୍ର ବେଗରେ
Uthāmāchha ପଶିବା ସମୟରେ ବର୍ଷା ଅସୁଥିବା ଜଳସ୍ରୋତର

ବିପଦ ବେଳେ ଉଠୁଥିବା ମାଛ—Fishes rising
upstream for breeding purposes during
the rainy season.

ଉତ୍କାମାଛ ମୁଣ୍ଡରେ ପାହାର—ଦେ. ବ ।

ଉଠିଆ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉତ୍କାଳ)—୧ । ମାଗଣା ଖାଇବାକୁ ମିଳିବା
Uthiā ପଦାର୍ଥ—Meal got free,

୨ । ଅବାଦ ଦୋଇଥିବା ଜମି—2. Cultivated land.

୩ । ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁ—

3 Things got without labour.

୪ । ନୂଆ ଚାଉଳ ଧାନ—4. Young paddy plants
which had been sown.

[ଦ୍ର.—ଗୋରୁମାନେ ଏକାବେଳେ ଅଗ୍ର ଖୁଣ୍ଟି ଦେଲେ ଧାନ ଗଛ
ଦୁହାଳିଆ ହୋଇ ବଢ଼େ; ଏଥିପାଇଁ ଶେଷ ସ୍ଵାମୀ ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ
ନେଇ ଚାଉଳଧାନରେ ଚାଲନ୍ତି ।]

୫ । ସେଇଁ ସମୟରେ ଶିଘ୍ର ଗତିରେ ବ୍ୟବସାୟ ଚଳୁଥିବା—
5. Busy time; time of brisk business

୬ । ଲାଭକର ସମୟ—

6 Time when one is earning money etc.

୭ । କୋଳଥ, ମୁଗ, ବିରି ଆଦି ଫସଲ ବିଲରୁ ଉପଡ଼ା
ହୋଇ ଗଲେ ବିଲରେ ରହିଥିବା ଘାସ ଆଦି (ଯାହାକି
ଗୋରୁମାନେ ଅତି ଅନ୍ତରାସଦ୍ଵାରା ବିଲରେ ପଶି
ଖାଆନ୍ତି)—7. Grass etc left in the field
after the mung, Kulthi and Biri
plants are uprooted during harvest.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବ.—ସେଇଁ ଦିନ ହଳିଆ ବା ମୂଲିଆ ଲାଗନ୍ତି—
(ପଡ଼ିଆ—ବିପଦ) The day on which a
labourer attends work.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ—୧ । ଉତ୍କାବିଧି; ଠିଆ କରାଯିବା; ଉତ୍କା
ବିଧି—Raised up.

୨ । ମାଗଣା ମିଳିବା (ଖାଦ୍ୟ)—Got free; got gratis
(food).

୩ । ଅବାଦ; ଗୁଣ ଦୋଇଥିବା (ଜମି)—

3 Cultivated.

ପଡ଼ିଆ ଜମି ଥାଇ ଉଠିଆ ରୁମ୍ ଦେଲେ

ସେ ସ୍ଵଳ୍ପ କିନ୍ତୁ ନ ପାରିବେ । କୃଷି ହିଁ ମହାବୀର । ଶାନ୍ତି ।

୪ । ଉତ୍କା—4. Excellent.

୫ । ଉତ୍କା—5. Elevated.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ଵ—ଅଗ୍ର—6. Elder (brother)

ଉଠିଆ ଖାଇବା—ଦେ. କି.—୧ । ମାଗଣା ଖାଇବା—

Uthiā khāibā 1 To take a meal without
paying for it.

୨ । ଅନ୍ୟପ୍ରଦତ୍ତ ଭୋଗ ଖାଇବା—

2. To partake of a feast given by
another,

୩ । ଗୋରୁମାନଙ୍କର ନୂଆ ଚାଉଳ ଧାନକୁ ଖାଇବା—

3. (cattle) To nibble the small paddy-
plants

[ଦ୍ର.—ବେଉଁସ ପୁଷ୍କରିଣୀରୁ ଚାଉଳଧାନରେ ପଶି ଗୋରୁମାନେ
ଚାଉଳଧାନର ଅଗ୍ର ଖାଇଲେ ଧାନଗଛ ପକେ ପୁଷ୍କରିଣୀ । ତେଣୁ
ସେ ସମୟରେ ଉଠିଆ (ଅବାଦ ବା ଫସଲ ଥିବା) ଜମିକୁ ଲେବେ
ଗୋରୁ ଖଟି ଚାଉଳ ଖାଆନ୍ତି ।]

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ମୃତ୍ୟୁ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳକା' ଦେଖିବେ ।

୪ । ବିରି, କୋଳଥ, ମୁଗ ଆଦି କୌଣସି ଫସଲ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉଠିଗଲା ପରେ, କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଘାସ ଓ ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶକୁ ଗୋମେଷାଦି ପଶୁମାନଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଶି ଖାଇବା—

4. (cattle) To graze the grass left in the field from which Mung, Biri and Kulthi plants have been uprooted for harvest.

ଉଠିଆରୁଆର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚାନ)—ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ିବା
Uthiāruāra କୁଆର—Flow tide
(ପଡ଼ିଆରୁଆର—ବିପଦ) [ଦୁ—ଏକା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ଅମାବାସ୍ୟା ସମୟରେ ଜୋସାର ଘଟେ ।]

ଉଡ଼ିଆର

ଉଠିଆଡ଼ାକ—ଦେ. ବି (ଲୋକକୁ ଅନାଦରାର୍ଥ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଉଠି ଯିବାକୁ
Uthiā dāka କହିଲେ (ଭୁ) ଉଠିଆ ବୋଲିଯାଏ । ଏହି ମର୍ମରେ ବ୍ୟବହାର)—

୧ । ଉପର୍ଯ୍ୟୁପର ଡାକ ପକାଇବା ଡାକ ବା ଡାକିବା—
1. Repeated calling.

୨ । ଭୋଜା ଇତ୍ୟାଦିରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ—
2. Invitation to a feast.

୩ । ଅଦରପୂର୍ବକ ଡାକିବା—3 Fond call

୪ । ନିଜ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସି ବୁଆ ଖାଇବେ ବୋଲି କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୱାମୀର ବକାବି ପଶୁକୁ ଅତି ସାଦର ଆହ୍ୱାନ—

4 Lusty-halloing of the master of a paddy field to cattle to come and eat the tender tips of small growing paddy-plants.

ଉଠିଆଣିଆର—ଦେ. ବି—ଉଠିଆରୁଆର (ଦେଖ)

Uthiāṇi jūāra Uthiā jūāra (See)
(ପଡ଼ିଆଣି କୁଆର—ବିପଦ)

ଉଠିଆପିଠିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଓ
Uthiāpithiā କନିଷ୍ଠ (ଭାଇ)—One's elder and
younger (brothers)

ଉଠିଆଭାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭାଇ—
Uthiābhāi Elder brother
(ପିଠିଆ ଭାଇ—ବିପଦ)

ଉଠିଆରି—ଦେ. ବି (ଭୁଲ. ସଂ. ଅଷ୍ଟ; ସଂ. ଅରଷ୍ଟ)—

Uthiāri ଶିଶୁ ଜନ୍ମ ହେବାର ସପ୍ତମ, ଅଷ୍ଟମ ବା ନବମ ଦିନର କୃତ୍ୟ
'ବସୁନ୍ତନ' ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ, ସେ ଦିନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍ନାନ
କରେ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସମାପ୍ତ ହୁଏ—A ceremony
on the 7th, 8th or 9th day after a
child's birth.

ବୋହୂ ଝିଅ ଦେହକୁ ଘରିଲେ ଉଠିଆର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଅର ପାଖରେ ରହିବାକୁ ହୁଏ—

ପରମ୍ପରାମୁତା. କ୍ରମ. ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ।

ଉଠିଆରିଗାଧୁଆ—ଦେ. ବି.—ଶିଶୁ ଜନ୍ମ ହେବାର ୭ମ ବା ୮ମ ଦିନ
Uthiārigādhua ମାତା ଓ ଶିଶୁଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସ୍ନାନ—The
first purificatory bath of the new-born baby and the mother on the 7th day after the birth.

ଉଠିଆରିଗାଧୋଇବା—ଦେ. ବି.—ଉଠିଆରିଗାଧୁଆ (ଦେଖ)

Uthiārigādhobā Uthiārigādhua (See)

ଉଠିଆସିବା—ଦେ. ବି.—ବସିବା ବା ଶୋଇବାଠାରୁ ଉଠି ଶୀଘ୍ର ସ୍ଥାନା-
Uthiāsibā ନୁହେଁକୁ ଆସିବା—To come out at once
ଉଠିଆସା by getting up from sitting or
ଉଠିଆସା sleeping.

ଉଠିପଡ଼ି—ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଅଧ୍ୟବସାୟସହକାରେ—

Uthipardi 1. Earnestly; assiduously.
ଉଠିପଡ଼େ ୨ । ଗୋଧାକୁ ଭୁକ୍ଷେପ ନ କରି—2 Without

ଉଠିପଡ଼ି heeding obstacles; at all hazards.

ଉଠିବସି—ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଧୀର ସ୍ୱପ୍ନରେ—1. Slowly and
Uthibasi steadily.

ଉଠିବସେ ୨ । ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ—2. Taking rest
ଉଠିବସି at intervals.

ଉଠିବସିପାରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଉଠିବା ବସିବାପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବା—
Uthibasipāribā 1. To be able to sit down
or standing.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (ରୋଗାବସରେ) ଚଳପ୍ରଚଳ ହୋଇ
ପାରିବା—2. To be able to move about
(after recovering from disease).

ଉଠିବସିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଶୋଇବ ରୁ ଉଠି ହଠାତ୍ ବସି ପଡ଼ିବା—
Uthibasibā 1. To sit down suddenly
ଉଠିବସା getting up from bed.

ଉଠିବସିତନା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିଶୋଭିତ ହେବା; ବିଶ୍ୱାସୀଳ ହେବା—
2. To be agitated.

ଉଠିବା—ଦେ. ବି. ବିଶ—(ଉଥାନ ଭୁଲ ପ୍ରା-ଉଠିବା ବା ସଂ-ଉଠିବା-ଭୁଲ-
Uthibā ପ୍ରା-ଉଠିବା)—୧ । ଉଚ୍ଛିତ ହେବା ଉପରକୁ ଗମନ
(ପଡ଼ିବା—ବିପଦ) କରିବା—1 To rise higher;
ଉଠିବା to go up.

ଉଠିବା; ଉଠିବା

ଉଠିବା, ଉଠିବା କମଳ ପାଖରେ ବାସେ ପଡ଼େ ଉଠେ । ଉଥାଣାଥ, ଉଠିବା ।

୨ । ଆରୋହଣକରିବା; ଉଠିବା—

2. To mount; to ride.

ଶବ୍ଦ ଗୋଳକ ବିଷ୍ଣୁ ପାଇ ହେଲେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେ ଶିଖରେ ଉଠିଲେ ।

ବିଶ୍ୱାସୀ, ବିଶ୍ୱାସୀ ।

(ଶୋଇବା—ବିପଦ) ୩ । ନିଦ୍ରା ତ୍ୟାଗ କରିବା; କ୍ଷେପରୁ
ଉଠିବା—3. To get up; to wake up;
to rise from sleep.

ଏ ସବୁ ଢାକ ଦେହେ ଥାନ୍ତି, ସେ ହରି ଉଠିଲେ ଅସନ୍ତି ।

ନିଶାଣାଥ, ଉପବନ୍ଧ. ୩ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଐ	ଓ	ଶ, ଷ	ଞ୍	କ୍ଷ	ଭ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଓ	ଷ	ଞ୍	କ୍ଷ	ଭ

(ବୁଡ଼ିବା—ବିପତ୍ତି) ୪ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ଉଠିବା; ଉଦ୍‌ଭବହେବା;
ଦେଖିଯିବା—4 To break up; to rise;
to appear.

(ଯଥା—କେନ୍ଦ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଧୂଳିକେନ୍ଦ୍ର ଆଦି ଉଠିବା ।)

(ବସିବା—ବିପତ୍ତି) ୫ । ଗାନ୍ଧୋଧାନ କରିବା; ବସିବା ଅସନ
ତ୍ୟାଗ କରିବା—

5. To rise up from one's seat.

ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଏହା ଶୁଣିଣ ଉଠିଲେ—ବ୍ରହ୍ମସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

(ପଡ଼ିବା—ବିପତ୍ତି) ୬ । ଉଠିବା ହେବା—

6 To be lifted up.

(ଯଥା—ଏ ନୂଆ ଘରର ଝୁଲୁ ଉଠିଲାଣି ।)

(ବସିବା—ବିପତ୍ତି) ୭ । ଠିଆ ହେବା—

7. To stand up; to stand erect.

ଠାଆଇ ନ ଉଠେ ବର, ଅସ୍ତ୍ରର ବାହା ବର—ଭଗ ।

(ପଡ଼ିବା—ବିପତ୍ତି) ୮ । ଉନ୍ନତ କରିବା—

8. To improve.

(ଯଥା—ଜିଜ୍ଞାସ ପରିଶ୍ରମ ଫଳରେ ସେ ଅଳ୍ପ ଦିନରେ ଉଠିଗଲା ।)

୯ । ଶୀତ ହେବା; ପୂଲିବା—9. To swell

(ଯଥା—ଖଳ ଭଲ ହୋଇ ଚକଟା ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ
କାକରାଗୁଡ଼ିକ ଭଲ ଉଠିଲା ନାହିଁ ।)

(ପଡ଼ିବା—ବିପତ୍ତି) ୧୦ । (ମୂଲ୍ୟ) ବୃଦ୍ଧି ହେବା; ଚଢ଼ା

(ଦାମ) ହେବା—10. To rise (in price).

(ଯଥା—ଏ ବର୍ଷ ଧାନ ଭାଉ ଉଠିଛି ।)

୧୧ । ରହିତ ହେବା—11 To cease; to be
stopped; to be abolished.

(ଯଥା—ଏ ବର୍ଷ ଆମ ଗାଁରୁ ସ୍କୁଲଟି ଉଠିଯିବ)

୧୨ । (ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ପ୍ରଥା ଆଦି) ଲୋପ ପାଇବା—

12. To disappear

(ଯଥା—ଆମଗ୍ରାମରୁ ନୂଆ ଟୋକାକ ଦାଉରେ ମହତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା
ଉଠିଗଲାଣି)

(ବସିବା—ବିପତ୍ତି) ୧୩ । (କ୍ରଣ, କାହାଣୀ) ଆବର୍ତ୍ତବ ହେବା;
ବାହାରିବା—13. To come out; to appear.

(ଯଥା—ମୋ ଦେହରେ କାହାଣୀ ଉଠିବ ।)

୧୪ । (ଲିଙ୍ଗ) ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହେବା; ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହେବା—

14. To be erect; to be excited; to be-
come hard and stiff (said of penis).

୧୫ । ଆଦାୟ ହେବା—15. To be realised.

(ଯଥା—ଏ ଗ୍ରାମରୁ ଏବେ ଟଙ୍କା ଉଠିବ ନାହିଁ ।)

୧୬ । (ଦୂରରୁ ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦ) ଶୁଣାଯିବା—

16. To be heard.

ବନ୍ଦାପନା ଅନ୍ତେ ବାହାରି ଶବ୍ଦ

ଉଠିଲା କିମ୍ପାଇ ମନ୍ତ୍ର, ବସ୍ତ୍ର ପଦ । ରାଧାନାଥ—ଚଲିବା ।

୧୭ । (ବୃଷକ ବା ପ୍ରଜା) ଭୂମି ତ୍ୟାଗ କରିବା—

17. (royats) To give up possession
of a holding.

(ଯଥା—ନୋଟିସ ପାଇ ରଇତ ଜମିରୁ ଉଠିଗଲା ।)

୧୮ । ସମ୍ପାଦିତ ହେବା; ସମାହତ ହେବା—

18. To be performed or accomplished.

(ଯଥା—ଏହିକ ପଇସା ଖଚେ କଲେ ଗୋଟାଏ ବାହାଘର
ଉଠିବ ।)

୧୯ । ଦ୍ରୁତାନ୍ତ ଜନ୍ମିବା; ଉତ୍ପତ୍ତିବା—19. To be generated
to crop up suddenly.

ଫଳରୁ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟ ଫଳ, ଅଳ୍ପରେ ଉଠିଲା କଦଳ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୧୧ଶ ।

୨୦ । ଉତ୍ପାଦିତ ହେବା—20. To be produced.

(ଯଥା—ଭାର ଫଟୋ ବା ଛବି ଉଠୁଛି)

୨୧ । ସମ୍ପତ୍ତି ନିଲମ୍ବ ହେବାପାଇଁ ବିଜ୍ଞାପିତ ହେବା—

21. To be advertised for sale.

(ଯଥା—ଜମିଦାରୀ ନିଲମ୍ବରେ ଉଠିଛି ।)

୨୨ । (ନଦୀ ବା ମାଛ) ପ୍ରୋତର ବିପତ୍ତିର ବିଗଳୁ ଗତି କରିବା—

22. To rise against the current.

(ଯଥା—ନଦିବିକଳେ ମାଛ ଉଠୁଛି ।)

୨୩ । ମଞ୍ଜୁର ଗଛ ବା ଗଜା କର୍ଥ ଲବା ବା ଉଦ୍‌ଗତ ହେବା—

23. To sprout forth.

(ଯଥା—ଗଛ ଉଠିବା; ଗଜା ଉଠିବା ।)

୨୪ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନିଆଯିବା—

24 To be taken away to another place.

(ଯଥା—ଘରୁ ମଢ଼ା ଉଠିଲାଣି ।)

୨୫ । ଗଳ୍ପୁରିବା—25 To come out.

(ଯଥା—ଦାନ୍ତ ଉଠିବା ।)

୨୬ । ଉପର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉନ୍ନତ ହେବା. ପ୍ରମୋଦନ ପାଇବା—

26. To get promoted.

(ଯଥା—ସେ ଚୂଡ଼ାସ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଉଠିବ ।)

୨୭ । (ଜଳ ମଧ୍ୟରୁ) ଉପରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିବା—

27. To come out to the surface.

(ଯଥା—ବମ୍ବର ବିପଦରେ ଗଣ୍ଡ ପାଣିରେ ଉଠିବ ।)

୨୮ । ଜର୍ଗତ ହେବା; ବାହାରିବା—

28. To come out.

ସେ ଯେତେବେଳେ ବାବ୍ୟ କରୁ

ବଦଳ ସ୍ଵରାଜ ଉଠଇ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୫ ।

୨୯ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—

29. To be published.

(ଯଥା—ସେ ଗଣା ଟୋକାର ନା ଗେଜେଟ୍‌ରେ ଉଠିବ ।)

୩୦ । ଉତ୍ପାତ ହେବା; ଉତ୍ପତ୍ତିବା—

30. To be uprooted; to come out.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପ୍ରକାରର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାରର ତଥା କରଣ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିଏ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ଏ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ବୋଲି କହାଯାଏ । ଯଥା— 'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଦ' ଗୋଟିଏକି; 'ଦଧି' ନ ମିଳିଲେ 'ଦଧି' ଗୋଟିଏକି; 'ଦଧି' ନ ମିଳିଲେ 'ଦଧି' ଗୋଟିଏକି; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଜୁନ' ଗୋଟିଏକି; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଜୁନ' ଗୋଟିଏକି ।

(ଯଥା—ବାସନାକେଲ ଲଗାଇବାକୁ ମୋ ମୁଣ୍ଡରୁ ବାଲ ଉଠି ଗଲା)

୩୧ । ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବା; ବିଶଦଭାବରେ ମୁଦ୍ରିତ ହେବା—

31. To become clear or distinct; to be clearly imprinted or sealed.

(ଯଥା—ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରେସରେ ଚିତ୍ରଣି ଚିତ୍ର ଭଲ ଉଠୁଛି ।)

୩୨ । ଉତ୍ତରୁ ବା; ପରିଣାମରେ ଭଲ ହେବା—

32. To come out in the end; to result.

(ଯଥା—ଆଜି ଖେଳେଇ ପାଗଟା ଭଲ ଉଠିଛି ।)

୩୩ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଯିବା; ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରିବା—

33. To leave a place; to go away; to migrate.

(ଯଥା—ରଜାଙ୍କ ଦାଉ ସହ ନ ପାଇ ଘନ ମିଶ୍ରେ ଏ ବର୍ଷ ନିଜ ଗଡ଼ରୁ ଉଠିଯିବେ ।)

୩୪ । ସ୍ଥୂଳ, ଦାଢ଼, ଛିକ ଅଦି ବାଦାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—

34. To be manifest.

(ଯଥା—ତାର ଘନ ଘନ ହାଇ ଉଠୁଛି; ତାର ବଜ୍ରଭଙ୍ଗ ଶୁଭ ଉଠିଲା ।)

୩୫ । ଉଠିବାକୁ ହେବା—35. To be lifted up.

(ଯଥା—ପୁଣ୍ୟ ନରେନ୍ଦ୍ର ପୋଖରୀରୁ ଦମକଳରେ ପାଣି ଉଠିବାକୁ ପୋଖରୀ ଶୁଣି ଗଲା ।)

୩୬ । ଚଳିବା; ଗତିବିଶିଷ୍ଟ ହେବା—36. To move.

ବଡ଼ ବେଳରେ ବାଜିଲା ଘଣ୍ଟା, ଶାନ୍ତି ଶିଖର ଉଠିଲା ଅଶ୍ରୁ—ରଗ ।

୩୭ । ପ୍ରଦେ (ପୁରୀ ସହର) କି—ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବଡ଼ଦେଉଳ ଉତ୍ତରକୁ ସକାଳ, ସଞ୍ଜ ଓ ଦିପଦ୍ୱୟ ଅଦି କୈବେଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ନିଆଯାଇ ବଜାଯିବା ପରେ ପୂଜା ଆରମ୍ଭ ହେବା—37. The ritual of offering to begin

(ଯଥା—ଦିନ ୧ଟା ବେଳେ ସକାଳୟୁ ଉଠିଲା ଓ ୧୦ ଟା ବେଳକୁ ସରିଲା ।)

୩୮ । (ପ୍ରସ୍ତାବାଦ) ଶୁଭାକ୍ଷେପ ପ୍ରକାଶ ହେବା; ବସ୍ତୁ ହେବା—

38. To be published broad cast.

(ଯଥା—ଆମ ଶୁଭାକ୍ଷର ବଡ଼ ଅବଧାନଙ୍କ ଗର୍ଭି ଧ୍ରୁବଲୋକରେ ଯାଇ ଉଠିଲାଣି ।)

୩୯ । ସ୍ଥାନାନ୍ତରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—

39. To reach another place

ଗୋବିନ୍ଦନାମ ଗାୟନ ଯାଇ ମାମୁଁଘରେ ଉଠିଲା—ରଗ ।

୪୦ । ଉଦ୍ୟତ ହେବା; ଉଦ୍ୟତ ହେବା; କାମ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—40. To be ready; to undertake to do a work.

(ଯଥା—ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୂମି ଉଠିଲାଣି, ଏ କାମ ଆଉ ତେଜ ହେବ ନାହିଁ ।)

ଉଠିବାକ୍ତି—ଦେ ବ—୧ । ପଡ଼ିଆ ଜମିକୁ ଆବାଦ ବା ଶୁଷ୍ଟ କରିବା Uthibāṭi ପାଇଁ ପ୍ରଜାପଣେ ଜମିଦାରର ରୁକ୍ତି—1. Agreement between a rayat and a landlord for reclamation of waste land.

୨ । ନୂଆ ଆବାଦ ହୋଇଥିବା ଜମି ଯାହାର ସମସ୍ତ ବା ନିଉଜ୍ ଅଂଶ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରଜା ଶୁଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ—
2. Newly reclaimed land which a rayat does not hold every year.

ଉଠିବାକ୍ତିପ୍ରଜା—ଦେ. ବ—ଯେଉଁ ପ୍ରଜାର ଶୁଷ୍ଟଜମିର ଠିକଣା ନ Uthibāṭiprajā ଥାଏ, ବର୍ଷେକରେ ବର୍ଷେ ପଡ଼ିଆ ରଖେ—
A rayat who does not cultivate land regularly well

ଉଠିବାକ୍ତିମାହାଲ—ଦେ. ବ—ଯେଉଁ ଜମିଦାରରେ ଥିବା ଜମି (ଯଥା— Uthibāṭimāhāla ନିଉପଡ଼ିଆ, ପାଦାଡ଼ିଆ) କୁ ପ୍ରଜା ପ୍ରତିବର୍ଷ ଶୁଷ୍ଟ କରେ ନାହିଁ ଓ ଜମିର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ବର୍ଷେ ଶୁଷ୍ଟ କରେ ପୁଣି ବର୍ଷେ କରେ ନାହିଁ—That plot of land in an estate which a rayat cultivates one year and leaves it uncultivated in another.

ଉଠିବା ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—(କୌଣସି ସ୍ଥାନ, କୌଣସି ବିଶେଷ Uthibā pardibā କାରଣରୁ) ଅଲୋଚନା, ଚର୍ଚ୍ଚା ବିଚାର, ଓଡ଼ିଆ କୋଲାହଳ, ଜନନ ଅଦିଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ବେଗିତ ହେବା—
उठनापड़ना (a place) To be greatly agitated, over any matter

ଉଠୁ—ଗ୍ରା.—ଉଠୁ (ଦେଖ)
Uthū Uth (See)
ଉଠୁ

ଉଠୁଉଠୁ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଉଠିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—
Uthūuthūhebhā 1. To be ready to rise up or rise.

୨ । ଶୁଭଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ—
2. To be ready or about to go away.

ଉଠୁଣୁବସୁଣୁ—ଦେ. ଅ—ଦୃଢ଼ତା; ସବୁବେଳେ, ପ୍ରତିକ୍ଷଣ, ସର୍ବଦା—
Uthūnubasūnu Constantly; always.
ଉଠିବେବସେ ଯଥା—ସାଧୁକାଣୀ ଯେବେ ଉଠୁଣୁ ବସୁଣୁ ମତେ
उठतेबैठते ଗଲ ଦେବେ, ମୁଁ ତେବେ କାହାର ହେବ ।)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉଡ଼େ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ଭୁଲ. ସଂ. ଅର୍ଥେ)—ପାଲି; ଲଗି;
Uthe ଯୋଗୁଁ; ଦେଉରୁ—For; owing to.

ଉଡ଼େ ଉଡ଼େ କେନା ପାଏନ୍ ପାଏ = କୋଶଳା ଲଗି କନସିର ପାଣି ପାଏ—ଭଗ ।

ଉଡ଼େଇବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Utheibā Uthāibā (See)

ଉଡ଼ୁଡ଼ୁ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଉଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—

Urdurd hebā 1. To be ready to take flight.

ଉଡ଼ୁଡ଼ୁ କବା ୨ । ମନ ଉଡ଼ିବା; ମନ ଅସ୍ଥିର ବା ଅଥସ୍ତ ହେବା—

୨ To be anxious, impatient or restless

ଉଡ଼ପବନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଘୁଣ୍ଟି ବାୟୁ

Urdpabana Whirl wind.

ଉଡ଼ ପେନିଲ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ଉଡ଼ ପେନିଲ)

Ud pencil ଉଡ଼ନ୍ ପେନିଲ (ଦେଖ)
Udan pensil (See)

ଉଡ଼ଶୋ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଓଡ଼ଶ; ଶରପୋକ—

Udso Bed-bug.

ଉଡ଼—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଡ଼ ଥାଉ = ସୁଦ୍ଧି କରବା)—ହୁଡ଼; ବାଜି;

Urda ଶପଥ—Vow.

ଉଡ଼ ଅଛୁ ଉଡ଼ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହବା—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଉଡ଼ଙ୍ଗ—ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବ (ସଂ. ଉଡ଼ଙ୍ଗ)—୧ । ସର୍ପ—

Urdaṅga 1. Snake

ଉଡ଼ଙ୍ଗ ଉଡ଼ରେ ଥିବା ଉଡ଼ଙ୍ଗ ଶିଖ—ପ୍ରାଚୀ ଶିଖିଣ୍ଡେଶ ।

୨ । ପତାକା; ଧ୍ବଜ—୨ Flag; pennon.

ଉଡ଼ଂଘ—ପ୍ରାମ୍ୟ. ପଦ୍ୟ. ବ (ସଂ. ଉଡ଼ଙ୍ଗ)—ଉଡ଼ଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Urdaṅgha Urdaṅga (See)

ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ କରବା—ଦେ. କି—ଅଜ୍ଞାତଭାବରେ ପଳାଇଯିବା—

Urdañchhu karibā To escape unnoticed.

ଉଡ଼ନଛୁ କରବା

ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ ଦେବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ କରବା (ଦେଖ)

Urdañchhu debā Urdañchhu karibā (See)

ଉଡ଼ନଛୁ ଦେବା

ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ ବତାଇବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ କରବା (ଦେଖ)

Urdañchhu bataibā Urdañchhu karibā (See)

ଉଡ଼ନଛୁ ବତାଇବା

ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ କରବା—ଦେ. କି—୧ । ହଠାତ୍ ଉଡ଼ି ପଳାଇ ଯିବା; ଚମ୍ପଟ—

Urdañchhu karibā ମାରବା—1 To flee.

ଉଡ଼ନଛୁ କରବା ୨ । ଅନ୍ୟତ୍ର ହେବା—2. To disappear; to vanish

ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ ଦେବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ଞ୍ଚୁ କରବା (ଦେଖ)

Urdañchhu debā Urdañchhu karibā (See)

ଉଡ଼ନଛୁ ଦେବା

ଉଡ଼ିଶ—ଦେ. ବ (ସଂ. ଉଡ଼ିଶ)—

Urdana ଉଡ଼ିବା—Flying.

ଉଡ଼ନ

ଉଡ଼ିଶ

ଉଡ଼ିଶ—ଦେ. ବ—ଉଡ଼ିଶ (ଦେଖ)

Urdani Urdana (See)

ଉଡ଼ିଶୀ—ଦେ. ବ—ଓଡ଼ିଶୀ (ଦେଖ)

Urdanī Ordhanī (See)

ଉଡ଼ନଛୁ (ଇତ୍ୟଦ୍) —ଉଡ଼ନଛୁ (ଇତ୍ୟଦ୍)

Udana chhu etc Urdan chhu etc (See)

ଉଡ଼ନ୍ ପେନିଲ—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ଉଡ଼ନ୍ ପେନିଲ)—

Udan pensil ଉଡ଼ନ୍ ପେନିଲ (ଦେଖ)

Udpensil (See)

ଉଡ଼ନ୍ତ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଡ଼ନ୍ତ)—୧ । ଉଡ଼ନ୍ତ—

Urdanta Flying

ଉଡ଼ା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନିଶ୍ଚିତ—2. Uncertain.

ଉଡ଼ନ୍ତା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଡ଼ନ୍ତା)—ଉଡ଼ନ୍ତ (ଦେଖ)

Urdanta Urdanta (See)

ଉଡ଼ନ୍ତା ଚଢ଼େଇ ବା ବେଶରବଣ—ଭଗ ।

(ଯଥା—୧ । ଉଡ଼ନ୍ତାଖର ଗୋବିନ୍ଦାୟାମା—ଦେ. ନ୍ୟାୟ—

ଉଡ଼ାଧି ଗୋବିନ୍ଦାୟ ନମଃ ଉଡ଼ିଯିବା ଖରାକୁ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉତ୍ସର୍ଗ

ହସ୍ତାହାର ଛାଡ଼ିବା କରବା ନ୍ୟାୟ—

ପିରନକେଜାନ 1 To offer to God food which is going out of one's hands.

୨ । ଉଡ଼ନ୍ତା ଚଢ଼େଇ ବା ବେଶର ବଣ—ଦେ. ନ୍ୟାୟ—କୌଣସି

ଅନାଗତ ବସ୍ତୁ ନିମନ୍ତେ ଅଗରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିବା—

2 To provide for an uncertain event beforehand.

୩ । ଉଡ଼ନ୍ତା ଚଢ଼େଇର ପକ୍ଷୀ ଗଣିବା—ଦେ. କି—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ-

ରହଣୀ ହେବ କର ପାରିବା (ଅତି ବିଚକ୍ଷଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧେ)—

3 To very cunningly divine at intricate matters.)

ଉଡ଼ିଶ—ଦେ. ବ (ସଂ. ଉଡ଼ିଶ)—

Urdasā ଓଡ଼ିଶ; ଶରପୋକ—

ଉଡ଼ନ

Bed-bug.

ଉଡ଼ିଶ

ଉଡ଼ିଶ—ଦେ. ବ—ଉଡ଼ିଶ (ଦେଖ)

Urdasi Urdisi (See)

ଉଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଉଡ଼ା)—

Urdā ଅକାଶମାର୍ଗରେ ଗତି କରବା; ଉଡ଼ିବା—

ଉଡ଼ା

Flying in the air; soaring high up.

ଉଡ଼ାଡ଼

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପଡ଼ିବ ୧ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ୩୦ ଗୋଟିରେ ଯେତେ ୧ ଗୋଟିକୋଟିରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାଢ଼ ସଂଧ୍ୟାକ୍ଷେପେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଦ' ଗୋଟିକୋ; 'ବଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ଦେଖିବେ ।

ଗ୍ରା. ବି—୧ । ଗାଈଠାରୁ ଦୁଧ ଦୂରନେବାର ଅଭିଶ୍ଚାର—

1. Black art by which a milch cow is made dry

(ଯଥା—କିଏ ଉଡ଼ାଇ ପକାଇ ଦେବାରୁ ମୋ ଗାଈ ଅଭି ଦୁଧ ଦେଇ ନାହିଁ ।)

୨ । ଗୋଟି ପଶୁଙ୍କ ଦେହରେ ହୋଇଥିବା ଘାଆ ଅବକ୍ତ ଶୁଣାଇବାର ଝୁଣୁକା ଔଷଧ—2 Simple medicines applied to sores of cattle.

ଦେ. ବିଶେଷ—୧ । ଆକାଶରେ ଉଡ଼ୁଥିବା—

1. Flying in the air

(ଯଥା—ଉଡ଼ା ଜାହାଜ ।)

୨ । (ସଂ) ଅପବ୍ୟୟୀ—2. Extravagant; squandering.

(ଯଥା—ଉଡ଼ା ମଣିଷ)—

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ (ଉଡ଼ା ଖବର)—

3. Uncertain.

୪ । ଅସ୍ଥାୟୀ—4. Temporary

୫ । ଶୁଣା ହୋଇଥିବା—5. Heard (not seen)

୬ । ସଂକ୍ରମକ ରୋଗ—

6 Infections; contagious (disease).

(ଯଥା—ଉଡ଼ାରୋଗ ।)

ପ୍ରାଦେ. (ପାନବରଜା ଭୂଷା) ବି —ବରଜର ଉପର ଶ୍ଚତରେ ଲକଡ଼ର ସରୁ ସରୁ ଗଜାକୁ ପବନରୁ ଜକକ୍ତ କରି ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ବଜା ଯାଇଥିବା ବଜାମାନ—

Split bamboos put on the roof of betel-plantations to protect the reeds from wind

ଉଡ଼ାଇକରି କହିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମରେ ମିଥ୍ୟା

Urdāikari kahibā ଅପବାଦ ଦେବା—To defame a person; to slander a person.

ଉଡ଼ାଇ କହିବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ାଇକରି କହିବା (ଦେଖ)

Urdāi kahibā Urdāikari kahibā (See)

ଉଡ଼ାଇ ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ପିଞ୍ଜର ବା ଶିକୁଳରୁ ଫିଟାଇ

Urdāi debā ଦେବା; ଛୁଡ଼ିଦେବା—

ଉଡ଼ିଏ ଦେଖା 1. To liberate (birds)

ଉଡ଼ା ଦେବା ୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ ବା ଲୋପ କରାଇବା—

2. To cause to disappear.

୩ । (ମକଦ୍ଦମା ବା ଅପରାଧକୁ) ଅପ୍ରମାଣିତ କରିବା—

3. To disprove a case or charge.

୪ । ଭାଲ ମାରି ବା ହୁରୁଡ଼ାଇବା ଦ୍ଵାରା ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ି ଯିବାର ଉପାୟ କରିବା—4. To cause a bird to fly

away (by means of clapping or scaring away)

* । ଭୁରୁଡ଼ାଇ ଦେବା; କର୍ଣ୍ଣପାତ ନ କରିବା—

5 To evade hearing.

(ଯଥା—ହସି ହସି କଥାଟାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲା ।)

୬ । ମିଥ୍ୟା, ଅବିଶ୍ଵାସ କର ବା ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ବୋଲି ଘୋଷଣା ବା ପ୍ରତିପନ୍ନ କରିବା—6. To make one a laughing stock of others; to declare one not worth belief.

ମତେ ସେହିକାଳେ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ହସି । ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

୭ । ଅପବ୍ୟୟ କରିବା—7. To squander

ଉଡ଼ାଇ ନେବା—ଦେ. କି—ଅପଣାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉଡ଼ାଇ ନେବା—

Urdāi nebā 1. To cause a thing to fly with one's self.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ କରାଇବା—2. To cause to disappear.

୩ । ଉଡ଼ି ଯିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା—

3. To help a fledgeling in flying.

(ଯଥା—ଯେପରି ପକ୍ଷୀ ମାତା ନିଜ ଶାବକକୁ ।)

୪ । ଶୂନ୍ୟରେ ବାହୁଡ଼ି ବା ଚାଲିତ କରିବା—

4. To cause to fly off.

ଜୟପ୍ରଥା ଗଜାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରୁ ଉଡ଼ାଇ

ଦେଲେ ସେ ଶରେ ହେ ହସ୍ତିନା ନରସାହି । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ । ଦ୍ରୋଣ ।

ଉଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଡ଼ାନ) (ଉଡ଼ିବାର ଶିଳ୍ପକୁ ରୂପ—

Urdāibā ୧ । (ପକ୍ଷୀ ବା ଗୁଡ଼ି ଆଦି) ଆକାଶରେ ଗଲୁ ଉଡ଼ାନ କରାଇବା—To cause to fly.

ଉଡ଼ାନା ୨ । ହୁରୁଡ଼ାଇ ଦେବା—2. To scare away.

ପୁରୁଷେ ଚନ୍ଦ୍ରବୃକ୍ଷେ ମାର୍ଦ୍ଦସ ଶୁଣାଇ

ବିଫଳ ବାବୁ ଦେଲେ ମୁଁ ଉଡ଼ାଇ—କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

୩ । ଉଡ଼ିବାକୁ ଶିକ୍ଷାଦେବା—3. To teach flying.

(ଯଥା—ମା ପକ୍ଷୀ ଛୁଆକୁ ଉଡ଼ାଇଲୁ)

୪ । ଶୂନ୍ୟରେ ଉଡ଼ିବାର ଉପାୟ କରିବା—

4. To cause to fly off.

ଧୂଳି ଉଡ଼ାଇଣ ଦାଣ୍ଡେ ବର ହସା ରଥ.

ପରସ୍ପରି ଗୋରୁପଲ ଗୋଠକୁ ବାହୁଡ଼ି । ମଧୁସୂଦନ. ଶ୍ରୀମାଳା ।

୫ । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଉଡ଼ିବାପାଇଁ ଆକାଶକୁ ଛୁଡ଼ିବା—

5. To let upto the sky fly.

(ଯଥା—କବୁଜର ଉଡ଼ାଇବା ।)

୬ । ପବନାଦିଦ୍ଵାରା ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବା—

6. To blow away.

(ଯଥା—ଭୁଲ୍ଲବାଆରେ ଧାନ ଉଡ଼ାଇବା ।)

୭ । (ମନକୁ) ଉଡ଼ିବିଶ୍ଵ କରାଇବା; ଅନ୍ୟମନସ୍ତ କରାଇବା—

7. To wandr or rove (in mind).

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

(ଯଥା—ମନକୁ ଉଡ଼ାଇଲେ ପ୍ରାଣୀମାନେ କିଛି ଫଳ ନାହିଁ ।)

୮ । ଗୁହ୍ୟାଳୟ ପୁଂ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀ ପଶୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଯୋଗ କରାଇବା—

୮. To cause domestic animals to mate

୯ । ପତାକା ବା ଲୁଗା ଆଦିର ଏକ ପ୍ରାନ୍ତକୁ ପବନରେ ଉଡ଼ିବା ପରି କରିବା—

9 To cause a cloth or flag to fly in the air, to wave a flag or a cloth.

(ଯଥା—ପତାକା ଉଡ଼ାଇବା ।)

୧୦ । ଆରୋପିତ ଦୋଷାଦିକୁ ଆପଣା ଉପରୁ ଖସାଇ ଦେବା—

10. To disprove or push up a charge against a person.

(ଯଥା—<ଡ଼େ ବଡ଼ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲି ।)

୧୧ । ଅପବ୍ୟୟ କରିବା; ବରବାଦ କରିବା—

11. To waste (money)

ଦୁଇ ଅର୍ଥେ ପରସା ଫର୍ମରେ ଉଡ଼ାଏ—ବୁଝାଇବା, ଅପରାଧ ।

୧୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ ବା ଲୁପ୍ତ କରିବା—

12. To cause to disappear.

(ଯଥା—ରବିବରେ ଘଣ୍ଟି ଲେଖାଯାଇ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲି; ଓଷଧ ପାନକେ ବୈଦ୍ୟ ରୋଗକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।)

୧୩ । ଅନ୍ୟର ପ୍ରୟତ୍ନ ମଧ୍ୟ, ଯଦ୍ଧି, ଔଷଧକୁ ନିଷ୍ଫଳ କରିବା—

13. To frustrate or baffle any medical drug or charm.

୧୪ । ବାହିତ କରିବା; ଭସାଇ ଦେବା; ଚାଲିତ କରିବା—

14. To cause to float away,

ଦେଇ ଗଲେ ଦେଖିଥାନ୍ତେ ତା ଉଡ଼ାଇ—ବୁଝାଉଛନ୍ତି ମହାଭାରତ. ବନ ।

୧୫ । ଶେଷ କରିବା; ସାରିବା 15 To exhaust

(ଯଥା—ତାକୁ ମାଡ଼ ମାରି ମାରି ମାଷ୍ଟରେ ତା ପଠିରେ ଗୋଟିଏ ବେତ ଉଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।)

ଉଡ଼ାଉଡ଼ି କରିବା—ଦେ. କି—ଏକସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଉଡ଼ିବା—

Urdāurdī karibā 10 fly here and there.

ଉଡ଼ାକାଳ—ଦେ. କି. (ଉଂ.ରୁ ଅନୁବାଦିତ)—ଯେଉଁ ଯାନ ସାହାଯ୍ୟରେ

Urdākālā ମନୁଷ୍ୟ ଆକାଶରେ ବିଚାରଣ କରିପାରେ; ବ୍ୟୋମ-ଯାନ—Air-ship; aeroplane.

ଉଡ଼ାଖବର—ଦେ. କି—ଜନଶ୍ରୁତି; ଅନିଶ୍ଚିତସମ୍ବାଦ—

Urdākhābārā Rumour; unconfirmed news. ଉଡ଼ାଧବର

ଉଡ଼ାଜାହାଜ—ଉଡ଼ାକାଳ (ଦେଖ)

Urdājāhājā Urdākālā (See)

ଉଡ଼ାଉ ଛୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଉଡ଼ାଉ ଛୁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Urdāu chhu etc Urdāñchhu etc (See)

ଉଡ଼ାଣ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଡ଼ାନ)—୧ । ଉଡ଼ିବା—

Urdāṇa 1. Act of flying.

ଉଡ଼ାଣ ୨ । ଉଡ଼ାଇବା କର୍ମ—

2 Act of causing to fly.

୩ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଶତ୍ରୁକୁ ଆକାଶକୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେବା—

3. Causing the enemy to be thrown off to the skies.

ଉଡ଼ାଣିଆଁ—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଅପବ୍ୟୟ—

Urdāṇiāñ 1 Extravagant; prodigal; spend-thrift.

ଉଡ଼ାଉ ୨ । ଉଡ଼ିବାରେ ଅଭ୍ୟାସ—

2 Accustomed to flying in the air.

୩ । ଉଡ଼ୁଥିବା—3 Flying

୪ । ଦିଅଁଆ ଅପବାଦଶୁଦ୍ଧ—

4 False or defamatory, libellous.

୫ । ଯାହା ଉପରେ ଉପରେ ଥାଏ; ବାହ୍ୟ—

5. Superficial.

୬ । ଅନିଶ୍ଚିତ—6. Uncertain.

ଉଡ଼ାନ୍ତେରୁଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । (ବ୍ୟକ୍ତି) ଅପବ୍ୟୟ—

Urdānterūā 1. Squandering.

୨ । (କଥା) ଅନିଶ୍ଚିତ; ଶୁଣା—

2 Uncertain; only heard.

ଉଡ଼ାପବନ—ଦେ. କି—୧ । ଝଡ଼ିତୋଫାନ—1 Tempest.

Urdāpabana ୨ । ଖଣ୍ଡିଆବୃତ—2. Whirl wind.

ଉଡ଼ାପରାବ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ଵର) କି—ଚତୁର୍ଦ୍ଧା (ଦେଖ)

Urdāparaba Chardakapṭjā (See)

ଉଡ଼ାପାନସ୍—ଦେ. କି. 'ଉଡ଼ାଣ + ପାନସ୍'—ରାତିରେ ଆକାଶକୁ

Urdāpānas ଉଡ଼ିବା ଆଲୋକପାତ୍ର ବା ଲଣ୍ଠନବିଶେଷ—

ଉଡ଼ାକାଳୁନ୍ସ . Contrivance with a lantern for

ଉଡ଼ାକାଳୁନ୍ସ being let out into the air in the night for the purpose of war or strategy or diversion.

ଉଡ଼ାପାନୁସ୍—ଦେ. କି—ଉଡ଼ାପାନସ୍ (ଦେଖ)

Urdāpānus Urdāpānas (See)

ଉଡ଼ାପାନସ୍—ଦେ. କି—ଉଡ଼ାପାନସ୍ (ଦେଖ)

Urdāphānas Urdāpānas (See)

ଉଡ଼ାପାନୁସ୍—ଦେ. କି—ଉଡ଼ାପାନସ୍ (ଦେଖ)

Urdāphānus Urdāpānas (See)

ଉଡ଼ାବାଜ୍—ଦେ. ବିଶ—ଅପବ୍ୟୟ—Extravagant.

Urdābāj ସୁମନେ ବାପ ପରି ଉଡ଼ାବାଜ୍ ନିହତ ।

ଉଡ଼ାଉ ୨ । ଉଡ଼ିବାରେ ଅଭ୍ୟାସ—

ଉଡ଼ାଉଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଦୁଷ୍ଟ; ହିତାହିତବିଚେତନାଶୁନ୍ୟ; ଯେ

Urdāburdā ଉଡ଼ିଉଡ଼ି ପରି ଅନିଷ୍ଟ କରେ—

1. Wicked; wanton; unconscientious; bent on injuring others.

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ପଦର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚୈତ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପଦେତର ତତ୍ତ୍ୱାବଲମ୍ବ ନାହିଁ । ଅନ୍ତର ଏ ବା ଏ ପଦର ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ଯିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଶ୍ରେଣୀରେ ଚୈତ୍ର ଅନ୍ତର ଏ ବା ଏ ପଦର ବୌଦ୍ଧି ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି । ଯଥା — 'ଗଂ' ନ ଯିବେ 'ଗା' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ବ' ନ ଯିବେ 'ବା' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ବ' ନ ଯିବେ 'ବ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ବ' ନ ଯିବେ 'ବ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ଅ' ନ ଯିବେ 'ଆ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ଅ' ନ ଯିବେ 'ଅ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ଅ' ନ ଯିବେ 'ଅ' ଶ୍ରେଣୀରେ; 'ଅ' ନ ଯିବେ 'ଅ' ଶ୍ରେଣୀରେ ।

୨ । ଅପରାଧୀ—2. Extravagant.

୩ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପର ନାମରେ ଉଚ୍ଚାର କର ଓ ପରକୁ ଉଚ୍ଚାର କର ଦୁର୍ନାମ କରେ—3. Libellous; scandal-mongering; defaming.

୪ । ଅନ୍ୟକୁ ଦୁଃଖି କରୁଥିବା—

4. Putting others into trouble.

୫ । ଅସ୍ଥିର; ଅଥୟ—5 Restless.

ଦେ. ବି—ଉଡ଼ିବା ଓ ଉଡ଼ିବା—Flying and diving.

ଉଡ଼ା ମାଛ—ଦେ. ବି—ସାମୁଦ୍ରିକ ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଯେଉଁମାନେ ଉଡ଼ି
Urdā māchha ପାରିବୁ—Flying fish.

ଉଡ଼ାମେଘ—ଦେ. ବି—୧ । ଅକାଶରେ ଦୃଢ଼ ଦେଖା ଦେଇ ଅଦୃଶ୍ୟ
Urdāmegha ହେବା ମେଘ ଶ୍ରେଣୀ—1. A sudden cloud
appearing and disappearing suddenly.

୨ । ଅକାଶରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଉଥିବା ମେଘ—

2. Constantly flying or moving cloud.

ଉଡ଼ା ଯାତ୍ରା—ପ୍ରା (କାଲେଣ୍ଡର) ବି—ଚନ୍ଦ୍ରକପୁର (ଦେଖ)

Urdā jātrā Chardākaptjā (See)

ଉଡ଼ାଲି—ଦେ. ବି—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟୋମଯାନାଦି ଦ୍ୱାରା
Urdāli ଅକାଶରେ ବିତାର କରନ୍ତି—

ଉଡ଼ାନ 1. (persons) Flying in the air.

୨ । ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀ ଅକାଶରେ ଉଡ଼ନ୍ତି—

2. (bird) Flying in the air.

୩ । ଉଡ଼ିବାରେ ଦକ୍ଷ (ଯଥା—ପାରାଧୀ)—

3. Skilful in flying

ଉଡ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର ଓ କାଲେଣ୍ଡର) ବି ଓ ବିଶ—

Urdiā ଓଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

(ଉଡ଼ିଆଣୀ—ଶ୍ରେଣୀ) Ordīā (See)

ଉଡ଼ିଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଶକ୍ତାଦି ପକ୍ଷୀର—

Urdidebā To sharpen an instrument.

ଉଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉଡ଼ିଦେବା (ଦେଖ)

Urdibā, Urdidebā (See)

ଉଡ଼ା ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଡ଼ିୟ)—୧ । ଅକାଶମାର୍ଗରେ ଗତି
ଉଡ଼ନା କରିବା ବା ଶୁଳ୍ବିତ ହେବା; ଉଡ଼ିନ ହେବା—

1. To fly in the sky.

୨ । ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—2. To disappear.

କପା ମରୁତ ବୁଦ୍ଧି ହେବ ସେ ଦିନ ସାମୁଦ୍ରିକ ଉଡ଼ ।

ଉଡ଼—ପ୍ରମୋଦନମୁଦ ।

୩ । ଶୂନ୍ୟରେ ଶୁଳ୍ବିତ ହେବା—

3. To float in the sky.

ଫଳି ଦେଲେ ଉଡ଼ିବି ପର ସତ୍ତ୍ୱ ଅନ୍ତର ଉଡ଼ିବି ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର, ଫ. ଗାଁ ।

୪ । ଅସ୍ଥିର ହେବା; ଅଥୟ ହେବା (ମନ, ହୃଦୟ)—

4. (mind) To be restless.

ଏହି ବାଳେ ବୁଦ୍ଧି ରହଇ ବାଳାବର ବଦଳେ

ପଡ଼ଇ, ଉଡ଼ଇ ଉଡ଼ଇ, ଯେଉଁ ଉଡ଼ଇ ଶ୍ରେଣୀ । ସାଧାରଣ, ଚନ୍ଦ୍ର ଗାଁ ।

୫ । ଲୋପ ପାଇବା; ନାଶ ହେବା; ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—

5 To disappear

ଉଡ଼ଇ ମୁଣ୍ଡ ମଡ଼ିବ, ତା ବସ କେଣେ ଉଡ଼ଇ ।

ଉଡ଼—ପ୍ରମୋଦନମୁଦ ।

୬ । (ଅଶ୍ୱାଦି ପଶୁ (ଯୋଡ଼ା) ଶ୍ରେଣୀ ପଶୁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ)
ସଙ୍ଗମ କରିବା—

6 To mate (said of a horse)

୭ । ଅନ୍ୟମନସ୍ତ ହେବା; ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁରେ ଆସକ୍ତ
ହେବା (ମନୁଷ୍ୟ)—

7. To be after any other matter.

୮ । (ରୋଗ) ସଂକ୍ରମିତ ହେବା—

8 To infect (said of diseases).

୯ । ଦୁଡ଼ିବା; ବାଜି ରଖିବା—9. To lay a wager.

ବମ୍ବୁଗାଁ ଗାଁରେ ଅଜିବା ଅଜିବା

ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଉଡ଼ ଉଡ଼ ଗାଁ । ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି ମହାବର, ବା ।

୧୦ । ଡରା—10. To fear.

ମିଥ୍ୟା ଅପବାଦ ପାଇଁ ମୁଁ ଡର । ଅଜିବ, ବଦଳୁଛନ୍ତି ।

୧୧ । (କଥା) ସର୍ବତ୍ର ଲୋକ ମୁଖରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—

11 To be published broadcast.

୧୨ । ଖୁବ୍ ବେଗରେ ଗତି କରିବା; ଦ୍ରୁତ ଗତି—

12. To run swiftly.

ଉଡ଼ିଯିବା—ଦେ. କି—୧ । ଉଡ଼ିବା; ଉଡ଼ିନ ହେବା—

Urdijibā 1 To fly in the air.

ଉଡ଼ିଯିବା ୨ । ଉଡ଼ି କରି ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—

ଉଡ଼ିଯିବା 2. To fly away.

ଅକାଶେ ପୁଷ୍ପରେ ଯାଉଛନ୍ତି ଉଡ଼ । ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି ମହାବର, ଅବା ।

୩ । ବାହାରିବା; ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା—

3. To leave a place.

୪ । ଲୋପ ହେବା; ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—

4. To disappear

୫ । ଅତି ବେଗରେ ଦୌଡ଼ିବା—

5. To run very quickly.

ଏ ସକାଶେ ଯୁଦ୍ଧ ରୂପରେ ଗଲେ ଉଡ଼ । ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି ମହାବର, ପ୍ରୋଣ ।

ଉଡ଼ିଶାନ୍ତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଡ଼ିଶା ଚନ୍ଦ୍ର)—ଉଡ଼ିଶା ଚନ୍ଦ୍ର (ଦେଖ)

Urdīśāntā Uddīśāntā (See)

ଉଡ଼ିଶା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Urdīśā Ordīśā (See)

ଉଡ଼ିଶା—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ—ଓଡ଼ିଶାଦେଶୀୟ; ଉଡ଼ିଶା—

Urdīśi Relating to 'Ordīśā.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

(ଯଥା—ଉତ୍କଳ ମତ; ଉତ୍କଳ ସଙ୍ଗୀତ)

ଦେ. ବ—ଉତ୍କଳ ଜାତିର ଶାଖାବିଶେଷ—

A branch of barbers.

ଉତ୍କଳ ହଳଦି—ପ୍ରା. ବ—ଉତ୍କଳ ହଳଦି (ଦେଖ)

Urdisi haladi Ordisi haladi (See)

ଉତ୍କଳ୍ୟା—ଦେ. ବ—ଉତ୍କଳ୍ୟା (ଦେଖ)

Urdisya Ordisha (See),

ଉଡିଆ

ଉଡିଆ

ଉଡୁ—ସ. ବ. (ଉଡୁ ଧାତୁ=ସୁତି କରିବା + ସଞ୍ଜାର୍ଥେ. ଉ ବା ଉଡୁ +

Urdu ଡା ଧାତୁ=ଉଡିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଉ)—

୧ । ତାର—1. Star.

୨ । ତାରାଞ୍ଜ—2. Constellation.

୩ । ଜଳ—3. Water.

୪ । ପକ୍ଷୀ—4. Bird

୫ । କେଉଟି, ମଜ୍ଜା—5 Boat-man.

(ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)

ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ) ବ—ଉଡୁଆ (ଦେଖ)

Urduā (See)

ଉଡୁଆ—ଦେ. ବ—କନ୍ୟା ବୃକ୍ଷବିଶେଷ (ଏହାର ଫୁଲ ସାନ ଓ ନାଲିଆ

Urduā ଓ ଏହାର ଫଳକୁ ଲୋକେ ଖାଆନ୍ତି)—A wild tree

Aegialitis Annulata.

ଉଡୁଉଡୁ ହେବା—ଦେ. ହି—ଉଡୁଉଡୁ ହେବା (ଦେଖ)

Urduurdu hebā Urduḥ hebā (See)

ଉଡୁକାନ୍ତ—ସଂ. ବ (ଉଡୁ ଧାତୁ + କାନ୍ତ)—ଉଡୁପତି; ଚନ୍ଦ୍ର—

Urdukānta The moon.

ଉଡୁକୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ). ବ—ଉଡୁକୁମାର; ଉଡୁଧୁବା; ଉଡୁପାଉଧୁବା

Urduku Flying; able to fly.

(ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)

ଉଡୁକୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ—ଉଡୁକୁ (ଦେଖ)

Urduku Urduku (See)

ଉଡୁଣା (ଉଡ୍ୟାଦି)—ପ୍ରା. ବ—ଉଡୁଣା ଉଡ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Urduṇā etc. Ordhanā etc. (See)

ଉଡୁଣୀ—ପ୍ରା. ବ—ଉଡୁଣୀ (ଦେଖ)

Urduṇī Ordhanī (See)

ଉଡୁପ—ସ. ବ. (ଉଡୁ=ଜଳ + ପା ଧାତୁ=ରକ୍ଷା କରିବା +

Urduṇā କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଧ)—

୧ । କୌକା; ଜଙ୍ଗା—1. Boat.

୨ । ଭୋଳା—2. Raft.

ଗଞ୍ଜାମ ପ୍ରଦେଶରେ ଉଡୁ ପ ସଞ୍ଜରେ

ଭାବରେ ଅନେକ ସମୟ ଦେଖାଯାଏ । କୃଷି ହି. ମହାବରତ. ଅଦ୍ଧ ।

୩ । (ଯହିଁରେ ଜଳକୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଏ)—

ଉପବନକ ପାତ୍ରବିଶେଷ; ଉପ୍ତି—

3 Visti; a vessel of hide for carrying water.

୪ । (ଉଡୁ=ନକ୍ଷତ୍ର + ପା ଧାତୁ=ପାଳନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଧ)—

ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଳନ ବା ରକ୍ଷା; ତାରାପତି; ଚନ୍ଦ୍ର—

4 The moon.

କବିତ ଉଡୁ ପ ପୃଷ୍ଠରେ ଉଡୁ ପ ପୃଷ୍ଠରେ ଆଉ ସେ ବ କ ଶେଷ ।

ଉଡୁ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକୋଷ ।

[ଦ୍ର—ବୈଦିକ ସଂସ୍କୃତରେ ପ୍ରଚଳିତ ଉଡୁବ ଶବ୍ଦ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗର ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରେ 'ଉଡୁପ' ଅକାରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ଶ୍ରୀମତୀ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷମାନେ ପ୍ରମାଣ କରି ଅଛନ୍ତି । ବିନାୟକ ମିଶ୍ର—ଓଡ଼ିଆ ଶାସ୍ତ୍ରୀର ଇତିହାସ ।]

ଉଡୁପତି—ସଂ. ବ. (ଉଡୁ ଧାତୁ + ପତି)—

Urduṇā ତାରାପତି; ଚନ୍ଦ୍ର—The moon

ଉଡୁପଥ—ସଂ. ବ. (ଉଡୁ ଧାତୁ + ପଥ)—ଅକାଶ—

Urduṇā Sky; firmament

ଉଡୁମର—ଦେ. ବ—ଉଡୁମର (ଦେଖ)

Urduṇā Urduṇā (See)

ଉଡୁମର—ସଂ. ବ. (ଉଡୁ=ନକ୍ଷତ୍ର + ର ଧାତୁ=ଅଭ୍ୟାସ କରିବା +

Urduṇā କରଣ ଅ; ଯେଉଁ ଫଳ ଗଛକୁ ବାନ୍ଧି ପରି

ବେଢ଼ି ରହିଥାଏ; ଯେଉଁ ଗଛର ଫଳ ପେଡ଼ା ପେଡ଼ା

ହୋଇ ନକ୍ଷତ୍ର ଭଳି ଗଛର ଦେହଯାକ ଅବିରଥାଏ)—

୧ । ଯଜ୍ଞତମ୍ବୁର ଗଛ ଓ ତହିଁର ଫଳ—

1. The wild figtree and its fruit.

ପ୍ରତ୍ନଶିଳ୍ପ ଉଡୁର ଶାସ୍ତ୍ରରେ, ମଣି ସେବକ ଉଡୁମର ।

ନଗରା. ଶାସ୍ତ୍ର. ୧୦, ଗୋପ ।

୨ । ତମ୍ବା; ତମ୍ବା—2 Copper

୩ । କର୍ଷ କରିବ; ତମ୍ବା ତୋଳା ପରିମାଣ; ଏକ ପଲର ୧/୩

ତମ୍ବା—3 A unit of weight; a weight

1/3th of a Pala; 2 tolā's weight.

୪ । ଦେହଲୀ; ଦୁଆରମୁହଁ; ଦୁଆର ବନ୍ଦର ତଳ ତଉକା—

4. Thresh-hold

୫ । କୁଷ୍ଠରୋଗବିଶେଷ, ଶରୀରରେ ଗୋଲକାର ବୃକ୍ଷାକୃତ

ଉର୍ବରୋଗବିଶେଷ—5 A kind of leprosy or

skin disease with circular rimmed

sores on the body.

ଉଡୁଶ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଉଡୁଶ; ଶୁଭପୋକ—

Urduṇā Bed-bug.

ଉଡୁପ—ସଂ. ବ—ଉଡୁପ (ଦେଖ)

Urduṇā Urduṇā (See)

ସାଧାରଣ ଘୋଡ଼ା ଅପର ବୃକ୍ଷରେ ସୁପତନ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ୧୦ । ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୋଲିବ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଦେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଦ୍ଧ ଘୋଡ଼ାରେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର । ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବେ । ଯଥା :— 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଟିବେ 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ 'ବୃକ୍ଷ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷର' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅକ୍ଷର' ଦେଖିବେ; 'ଅକ୍ଷର' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅକ୍ଷର' ଦେଖିବେ

ଉତ୍କଳପଦ୍ୟ— ସଂ. ବି—ଉତ୍କଳପଦ୍ୟ (ଦେଖ)

Urdūpati Urdupati (See)

ଉତ୍କଳ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ୍ୱ—୧ । ଓଡ଼ିଆ—

Urde Ordīā (language)

୨ । ଓଡ଼ିଶାଦେଶୀୟ; ଉତ୍କଳୀୟ—

2. Pertaining to Ordīā or Utkal

ଉତ୍କଳଦେବୀ—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳଦେବୀ (ଦେଖ)

Urdeidebā Urdāidebā (See)

ଉତ୍କଳବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳବା (ଦେଖ)

Urdeibā Urdāibā (See)

ଉତ୍କଳୟନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉତ୍ତର + ଗା = ଗନ୍ତବ୍ୟରେ ଯିବା)

Uddayana + ଉତ୍ତର. ଅନ)—ଅକାଶବିହାର; ଶୂନ୍ୟବିହାର;

ଉଡ଼ିବା—Act of flying up; act of

flying in the air; flight.

ଉତ୍କଳୟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ଗା = ଗନ୍ତବ୍ୟରେ ଉଡ଼ିବା)

Uddayamāna + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଉଡ଼ିଯିବା (ଦେଖ)

(ଉଡ଼ିଯିବା—ଶ୍ରୀ)

Uddīyamāna (See)

ଉତ୍କଳମର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍ = ଉତ୍କଳ + ତାମର = ପ୍ରସନ୍ନ)—

Uddāmara ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ, ଅସାଧାରଣ—

1. Prominent; excellent; extraordinary.

୨ । ଅତିପ୍ରସନ୍ନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—

2. Fierce; furious; abnormal.

ଉଡ଼ିନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ଗା = ଗନ୍ତବ୍ୟରେ ଉଡ଼ିବା)—

Uddīna ଯେ ଉଡ଼ିଅଛି; ଉଡ଼ିଯିବା; ଉଡ଼ିଗଲା, ଶୂନ୍ୟଗାମୀ—

(ଉଡ଼ିବା—ଶ୍ରୀ)

Flown up, flowing up.

ସଂ. ବି (+ ଉତ୍ତର. ଅନ)—ଉଡ଼ିବା; ଶୂନ୍ୟରେ ଗମନ—Flying; flowing.

ଉଡ଼ିଯିବା—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ଗା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଅକାଶରେ

Uddīyamāna ଉଡ଼ିଯିବା, ଉଡ଼ିଯିବା—Flying up; on

(ଉଡ଼ିଯିବା—ଶ୍ରୀ) the wings; soaring in the air.

ବିଷୟ ଚକ୍ରିତ ଓକାମାନ, ଅଂଶିକା ଶିରେ ଉଡ଼ିଯିବା—ମଧୁସୂଦନ. ଚର୍ଚ୍ଚାବୋଧ ।

ଉଡ଼ିଶ—ସଂ. ବି—ଶିବ; ମହାଦେବ—

Uddīśa The God Śiba.

ଉଡ଼ିଶତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି. (ନାମ) ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ସବୁ କର୍ମର ଅଭିଷ୍ଟର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

Uddīśatantra ହୋଇଥିବା ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତଗ୍ରନ୍ଥ—Name of a book on Tantras.

ଉଡ଼ିଶା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଘୋଡ଼େଇଦେବା ଚାପର—

Urdhāṇā A thin wrapper.

ଗ୍ରା. ବି.—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)—Urdhāṇā (See)

ଉଡ଼ିରେନ୍—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । ଉଠାଣିଆ—

Urdhren 1. Steep; rising.

(ପଡ଼ିରେନ୍—ବିପରୀତ) ୨ । କ୍ରମଶଃ ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା—

2 Gradually rising; ascending.

ଉଡ଼ିଶା—ଗ୍ରା. ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Urdhāṇā Urdhāṇā (See)

ଉଡ଼ିଶା—ଗ୍ରା. ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Urdhāṇī Urdhāṇī (See)

ଉଡ଼ିଲବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ିବା କ୍ରିୟାର ଶିକ୍ଷା ରୂପ—

Urdhāibā The causative form of 'Urdhibā.'

ଉଡ଼ାନ

ଉଡ଼ାନା

ଉଡ଼ାଲ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅନ୍ତରାଳ, ଅଭିଧାନ; ଅନ୍ତରାଳ (ଦେଖ)

Urdhāla Antarāla (See)

ରୂପରେ ମିଶ୍ର ଉଲ୍ଲେଖ ଉଡ଼ାଲ—ସଂ. ନାଥ. ଉଲ୍ଲେଖ ।

ଉଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କି (ସଂ. ପରିଧାନ)—୧ । ବସ୍ତ୍ରାଦି ପିନ୍ଧିବା—

Urdhibā 1 To wear or put on cloth.

ଉଡ଼ା ୨ । ବସ୍ତ୍ରାଦି ଦେହରେ ବେଡ଼ାଇବା—2 To put on cloth round the body.

ଉଡ଼ିଆଲ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ.—ଅନ୍ତରାଳ (ଦେଖ)

Urdhuāla Antarāla (See)

ଉଡ଼ିଶା—ଗ୍ରା. ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Urdhunā Urdhāṇā (See)

ଉଡ଼ିଶା—ଗ୍ରା. ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Urdhunī Urdhāṇī (See)

ଉଡ଼ିଲବା—ଦେ. କି—ଉଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Urdhibā Urdhāibā (See)

ଉଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉନ)—ଉଣା—

Una Less.

ଉଣାଗୁଣିଶ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ସଂ.

Unachāliśa ଉନଚାରିଶ—ଅଣଗୁଣିଶ—

The number 39.

ଉଣାଗୁଣିଶ—ପ୍ରାଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ.—ଉଣାଗୁଣିଶ (ଦେଖ)

Unachāliśi Unachāliśa (See)

ଉଣାଗୁଣିଶ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ. (ସଂ—

Unachāśa ଉନପଞ୍ଚାଶତ୍ ତୁଳ ବ. ଉନପଞ୍ଚାଶତ୍—

ଅଣପଞ୍ଚାଶ—The number 49.

ଉଣାପଞ୍ଚାଶ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ.—

Unāñchāśa ଉଣପଞ୍ଚାଶ (ଦେଖ)—Unachāśa (See)

ଉଣାତିରିଶ—ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ୱର) ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ.—

Unatiriśa (ସଂ. ଉନବିଂଶତ୍; ତୁଳ. ବ. ଉନବିଂଶତ୍—

ଅଣବିଂଶତି (ଦେଖ)—Anatiriśi (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଉଣଦ୍ଵିଶ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—

Unatirisi ଅଣଦ୍ଵିଶ (ଦେଖ) —Anatirisi (See)

ଉଣତ୍ରିଶ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—

Unatrisa ଅଣତ୍ରିଶ (ଦେଖ)—Anatirisi (See)

ଉଣନଉ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—ଅଣନଉ;

Unanau ନବେରୁ ଏକ କମ୍—The number 89.

ଉଣନବେ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—

Unanabe ଉଣନଉ (ଦେଖ)—Unanau (See)

ଉଣପଞ୍ଚଶ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—

Unapachāśa ଉଣପଞ୍ଚଶ (ଦେଖ)—Unachāśa (See)

ଉଣପାଞ୍ଚଶ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—

Unapañchāśa ଉଣପଞ୍ଚଶ (ଦେଖ)—Unachāśa (See)

ଉଣଷଟି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ—ଅଣଷଟି—

Unashati The number 59.

ଉଣଷଠି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବ.—ଉଣଷଟି (ଦେଖ)

Unashathi Unashati (See)

ଉଣସତୁରି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ (ସଂ.

Unasaturi ଉଣସତୁରି) ଅଣସତୁରି; ଅଣସୁର—

The number 69

ଉଣ—ଦେ. ବଣ (ସଂ. ଉନ) —ଉଣା (ଦେଖ)

Unā - Unā (See)

ଉଣାଧିକ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ନ୍ୟୁନାଧିକ; ଉନ+ଅଧିକ)—କମ୍ କେଣି

Unādhika ନ୍ୟୁନତା ଅଧିକ୍ୟ; ଅଳ୍ପ ବହୁତ; ତ୍ରୁଟି ବା କମ୍ବେଶି ଅତିକ୍ରମ—Every defect and excess every fault and shortcoming.

ଦେ. ବଣ.—ଅଳ୍ପାଧିକ; ନ୍ୟୁନାଧିକ—

Defective and excessive.

ଦେ. କି. ବଣ—୧ । ପ୍ରାୟ—1 Nearly; about; approximately.

୨ । ଅଳ୍ପାଧିକ ପରିମାଣରେ—2 More or less.

୩ । ମୋଟା ମୋଟାକରେ—

3 Roughly; roughly speaking.

ଉଣାଅସି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଓ ବଣ. (ସଂ.

Unāsasi ଉଣାଅସି)—ଅଣାଅସି—The number 79.

ଉଣାଇଶ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶି, ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Unāśa etc. Unāśi etc (See)

ଉଣାଇଶାଦୁଇଶ—ପ୍ରା. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶାଦୁଇଶ (ଦେଖ)

Unāśāduśa Unāśāduśa (See)

ଉଣାଇଶାଶହ—ପ୍ରା. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶାଶହ (ଦେଖ)

Unāśāśahe Unāśāśahe (See)

ଉଣାଇଶି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Unāśi etc. Unāśi (See)

ଉଣାକରିବା—ଦେ. କି—୧ । କମ୍ କରବା—1. To lessen.

Unākaribā ୨ । (ରୋଗକୁ) ପ୍ରଶମନ କରବା—

କମ୍ କରବା

2. To cure; to assuage.

ସଫାକାର

୩ । (ମନରେ) ଅଭିମାନ ବା ଦୁଃଖ କରବା, ପୂର୍ବ

ସ୍ନେହ ଦୂର କରବା—3. To be displeased; not to like a person as before

୪ । ସଂଖ୍ୟା ବା ପରିମାଣ କମାଇବା—4. To bring down the number or quantity.

ଉଣାଧିକ—ଦେ. ବ. ବଣ ଓ କି. ବଣ—ଉଣା ଅଧିକ (ଦେଖ)

Unādhika

Unā adhika (See)

ଉଣାଧିକ ବର୍ଣ୍ଣକ ଉଣାଧିକ ଜଣା,

ନୋହଲ ହେଲାଣି ସବୁର ବୁଦ୍ଧି ବା—ବୁଝିବି ବା ମହାଭରତ, ଦୋଷ ।

ଉଣାଭାଗିଆ—ଦେ. ବଣ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର (ଜାତକର) ଶୁଣି (ଭଲ

Unābhāgiā ନୁହେଁ) ସୌଭାଗ୍ୟହୀନ—Unfortunate; unlucky

ଉଣାଭାଗିଆ ନକସ୍ତ, ଆପଣ ବସନ୍ତ ବହୁତ । ଭୁବନ—ପ୍ରମୋଦନୀପୁର ।

ଉଣାସି—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର ଓ ବାଲେଶ୍ଵର)—ଉଣାଅସି (ଦେଖ)

Unāsi

Unāsasi (See)

ଉଣିଶାଦୁଇଶ—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶାଦୁଇଶ ଉଣାଉଣ—

Unāśāduśa

The number 219.

ଉଣିଶାଶହ—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଏକଶହ ଉଣାଉଣ—

Unāśāśahe

The number 119; one hundred and nineteen.

ଉଣିଶ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଉଣିଶି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Unāśa etc

Unāśi etc (See)

ଉଣିଶି—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ (ସଂ. ଉନବିଂଶ)—ଉନବିଂଶ, କୋଡ଼ିଏରୁ

Unāśi ଏକ କମ୍; ୧୯—Nineteen.

ଉନିସ୍

ଉନିସ୍

ଉଣିଶିବିଶ—ଦେ. କି. ବଣ (ସଂ. ଉନବିଂଶ ଓ ବିଂଶ) ନ୍ୟୁନାଧିକ;

Unāśibish ପ୍ରାୟ; ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଭେଦ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ—

Unāśibish Approximately; without any palpable difference or distinctions.

ଦେ. ବଣ—ପ୍ରାୟସମାନ—Approximately equal; virtually similar.

ଉଣେଇଶ—ଉଣିଶି (ଦେଖ)

Unēśa

Unāśi (See)

ଉଣେଇଶି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Unēśi etc

Unāśi etc (See)

ଉଣେଶପତ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. ଓ ବଣ. (ସଂ. ଉନଶତ)

Unāśpat

ଅନେଶତ; ୯୯;—Ninety-nine; 99.

ଉଣୋଇଶ—ଦେ. ବ. ଓ ବଣ—ଉଣିଶି (ଦେଖ)

Unōśi

Unāśi (See)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ଵରୂପେ ସ୍ଵରୂପ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଵରୂପ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ଦୌର୍ଗନ୍ଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଵରୂପ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ତେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଇଆନ୍ତେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଵରୂପ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଚିହ୍ନିତ । ଉଦା. — 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିଏ; 'ବୁଝ' ନ ମିଳେ 'ବୁଝ' ଚିହ୍ନିତ; 'ବୁଝ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ବୁଝ' ଚିହ୍ନିତ; 'ଅଗାଧ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଗାଧ' ଚିହ୍ନିତ; 'ଅଗାଧ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଗାଧ' ଚିହ୍ନିତ ।

ଉତ୍କଳପାଣ୍ଡି—ପ୍ରା. ବି.—ଉତ୍କଳପାଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Undpāṇḍi Undāṇḍi (See)

ଉତ୍କଳିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଭୂମିରେ ଲୁଣ୍ଠିତ ହେବା;

Undlibā ଗଡ଼ିବା—To wallow; to roll on the ground.

(ଯଥା—ମାଠିଆଟା ଉତ୍କଳି ଗଲ; ପିଲାଟା ଉତ୍କଳି ଉତ୍କଳି କାନ୍ଦୁଛି ।)

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି—'ଉତ୍କଳିକା'ର ଶିକନ୍ତ ରୂପ—

Undāibā The causative form of 'Undibā'

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—୧ । ଗୋଟାଇବା—1. To pick up.

୨ । ଏକତ୍ର କରିବା—2. To gather.

ଉତ୍କଳିକା—ପ୍ରା. ବି.—ଉତ୍କଳିକା କିପ୍ରା; ସହସ୍ପଦ ଅଳକା କରିବା—

Undāṇḍi Vigilant look-out

ଉତ୍କଳିକା କରିବା—ପ୍ରା. କି—୧ । ଅଗ୍ରସେବ ପଦାର୍ଥକୁ ଗୋପନରେ

Undāṇḍi karibā ଠଉର କରିବା; ଅଖି ଚାହିଦା; ଠିକଣା-
କରିବା—1. To look into every crack
and corner for a thing.

୨ । ଉତ୍କଳପୁର ଗୋଟିକା; ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା—

2. To institute a diligent search for a thing

ଉତ୍କଳିଆ—ପ୍ରା. ବିଶ.—ଉତ୍କଳିକାରେ ପଡ଼ି ବା ଅଭ୍ୟସ୍ତ—

Undāliā Skilful in searching or groping.

(ଉତ୍କଳରେ—ଶ୍ରୀ)

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି (ସଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ)—

Undālibā ୧ । ଅଗ୍ରାଳିକା; ଦଗ୍ଧିକ —1. To grope for.

ଫିଆଲନା ୨ । ଗୁପ୍ତ ସ୍ଥାନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥିବା ସ୍ଥାନମାନ

ହାତଡ଼ାନ ଗୋଟିକା—2. To search for a thing
in out of the way or invisible places.

ଉତ୍କଳପାଣ୍ଡି—ପ୍ରା. ବି.—ଉତ୍କଳପାଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Undipāṇḍi Undāṇḍi (See)

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅନୁସନ୍ଧାନ—ଭୁଲ—ଭା. ଉତ୍କଳ—

Undibā ଲୁଚିବା)—୧ । ଅଗ୍ରାଳିକା; ଦଗ୍ଧିକା—

ଖୋଜି 1. To grope for

ଫିଆଲନା ସଂଜ୍ଞା ୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା—2. To search
diligently for some thing

୩ । ଠଉର କରିବା; ଅଖି ଚାହିଦା; ଅଗ୍ରସେବ ବସ୍ତୁକୁ ପୂର୍ବରୁ
ଠିକଣା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା; ଶୁଦ୍ଧଅନ୍ତରାଳ
ଗୋପନରେ ଶୁଦ୍ଧ ଲୋଡ଼ା ପଦାର୍ଥକୁ ଖୋଜିବା—

3. To be secretly on the look-out for a
wished for thing

୪ । ଛାଉଣିରେ ଖୋଜିବା—4. To be on the look-
out with vigilance.

* । ସୁବିଧା ସମୋଗ ଖୋଜୁଥିବା—5. To be carefully
waiting for an opportunity.

(ଯଥା—ସାହୁ ତ ଘାଲେଇ କର ବେଳ ଉତ୍କଳିଆ ।)

୬ । ଦୋଷ ଚର୍ଚ୍ଚଣା କରିବା ବା ସନ୍ଧାନ କରିବା—

6. To search for blemishes or short-
comings of other persons.

୭ । ନୂଆ ବସ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ଅନୁକୂଳ କରି ପିନ୍ଧିବା—

7. To wear a new cloth for the first
time.

୮ । ଦେଖିବାପାଇଁ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା—

8 To have an eye on surrounding
things or circumstances.

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି—'ଉତ୍କଳିକା'ର ଶିକନ୍ତ ରୂପ—

Undeibā The causative form of 'Undibā'

ଉତ୍କଳ—ସଂ.—ଉପସର୍ଗ—A prefix

Ut ୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ; ଉପରେ; ଉପରକୁ—

1. High; high up; over; above.

୨ । ସମ୍ପର୍କରେ—2. Excessively; largely.

୩ । ଉପସ୍ଥାନ—3. To and fro

୪ । ଉଚ୍ଚରେ—4. Loudly.

* । ଉଚ୍ଛ୍ୱସ—5. Fierce

୬ । ଉଲଟା—6. Inverse

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. ବି.—ଉତ୍କଳିକା; ଅବତରଣ—

Utrā

Alighting.

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳିକା (ଦେଖ)

Utrāibā

Utrāribā (See)

ଉତ୍କଳିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ.—ଓପରିଆ; ଉଠାଣିଆ—

Utriā

Rising upwards.

ଉତ୍କଳିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଓଜାଇବା; ଅବତରଣ କରିବା—

Utribā

To alight; to get down.

ଉତ୍କଳିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ.—୧ । ଉଠାଣିଆ—

Utren

1. Gradually ascending.

୨ । ଗଡ଼ାଣିଆ; ଢାଲୁ—2 Sloping; slanting.

୩ । ନୀଚାଣିଆ—3. Low.

ପ୍ରାଦେ. ବି—ଗଡ଼ାଣିଆ ସ୍ଥାନ—Slope; slant.

ଉତ୍କଳୋଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କଳ+ଓଷଣ=ଓଷଣକର)—

Utkōshana ବାଷ୍ପୀକାର କରାଯିବା ଅଂଶର ଓଷଣ—

Evaporation.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ଅ. (ଉପସର୍ଗ)—୧ । ସନ୍ଦେହ; ବଳନ୍ତ; ସମ୍ପର୍କପୂର୍ଣ୍ଣ—

Uta

1. Certainly; nearly; fully.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ଉତ୍ (ଦେଖ)

2. Ud (See)

୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ଦେ ଧାତୁ = ବୁଣିବା + କର୍ମ. ତ)—

ତନ୍ତରେ ବୁଣା ହୋଇଥିବା—Woven

ଉତ୍କଟ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉତ୍କଟ)—୧ । ଉତ୍କଟ—

Utakata

1. Fierce.

୨ । ଅତିଶୟ—2. Excessive.

୩ । ଭୟାନକ—3. Terrible

ଉତ୍କଣ୍ଠା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉତ୍କଣ୍ଠା)—ଉତ୍କଣ୍ଠା (ଦେଖ)

Utakanṭhā

Utkanṭhā (See)

ବିଭବତ ସ୍ୱର୍ଗତ ପ୍ରଶସ୍ତ ଭବସେ

ନଳ ଉତ୍କଣ୍ଠା ଶବ ନୟନେ ବିଶେ । ଗ୍ରାହୀ—ରମ୍ୟାୟ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠା—ଉତ୍କଣ୍ଠା (ଦେଖ)

Utakanṭhī

Utkanṭhī (See)

ଗ୍ରୀଡ଼ା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଉତ୍କଣ୍ଠା ସୁକଣ୍ଠା ଶବ ଗୋରେ ଲମ୍ବାୟ ।

ଉତ୍କ—ବୈଦେଶ୍ୟବଳାସ ।

ଉତ୍କରାଶ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍କରାଶ)—ଉତ୍କରାଶ (ଦେଖ)

Utakarasha

Utkarsha (See)

ସୁଖ ଉତ୍କରାଶ ହେତୁରୁ ଦୁଃଖରାଶ

ମାନ ବହେଦେ ଜାଣିବା ବୋଲି ଗୋ ତଳ । ଉତ୍କ. ବୋଧେହୁଣ୍ଡସୁଦୃଶ ।

ଉତ୍କରାନ୍ତ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ଅତ୍ୟନ୍ତ; ବ୍ୟବହାର—

Utakrānta Teased; overpowered.

ତଦନ୍ତରେ ହୋଇ ଶୋକରେ ଉତ୍କରାନ୍ତ । ବୃଷସିଂହ. ମହାଭାରତ ଅବ ।

ଉତ୍ତଥ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଅଭିଭାବର ବଡ଼ ପୁଅ; ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ବଡ଼

Utathya

ଭ୍ରାତୃ—The elder brother of
Bṛuhaspati.

ଉତ୍ତଥ୍ୟ ତନୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଉତ୍ତଥ୍ୟ + ତନୟ)—

Utathy tanaya

ଗୌତମ ମୁନି—The sage Gautama

ଉତ୍ତଥ୍ୟାନୁଜ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଉତ୍ତଥ୍ୟ + ଅନୁଜ)—

Utathyānuja

ବୃହସ୍ପତି; ଦେବଗୁରୁ—

Bṛuhaspati; the preceptor of the
Gods

ଉତ୍ତଥ୍ୟାନୁଜନା—(୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଉତ୍ତଥ୍ୟ + ଅନୁଜନା = ଭ୍ରାତୃ)—

Utathyānujanmā ଉତ୍ତଥ୍ୟାନୁଜ (ଦେଖ)

Utathyānuja (See)

ଉତ୍ତଥ୍ୟାବରଜ—(୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍; ଉତ୍ତଥ୍ୟ + ଅବରଜ = ସାନଭର)—

Utathyābaraja

ଉତ୍ତଥ୍ୟାନୁଜ (ଦେଖ)

Utathyānuja (See)

ଉତ୍ତନ—ଗ୍ରା. ବି—ସମୃଦ୍ଧ; ଧନ—Riches.

Utana

(ସଥା—ଏଠି କଣ ତୋ, କାପାଳ ଉତ୍ତନ ଥୁଆ
ହୋଇଛି କି ?)

ଉତ୍ତପତି—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତପତି)—ଉତ୍ତପତି (ଦେଖ)

Utapati

Utpatti (See)

ଗୋବନ୍ଦ ସବେଳେ ବସନ୍ତ ବସନ୍ତ ଅଶ୍ରୁ ଉତ୍ତପତି ସୁପ୍ରସନ୍ନ ।

ଅନୁମନ୍ତ. କବିବରମାମଣି ।

ଉତ୍ତପତି—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତପତି)—ଉତ୍ତପତି (ଦେଖ)

Utapatti

Utpatti (See)

ସର୍ବ ସମ୍ପଦ ଉତ୍ତପତି । ସଶୋକ—ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାବିଜ୍ଞାନୀ ।

ଉତ୍ତପନ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ ଓ ବି—ଉତ୍ତପନ (ଦେଖ)

Utapana

Utpanna (See)

ଉତ୍ତପନ୍ନ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍ତପନ୍ନ (ଦେଖ)

Utapanna

Utpanna (See)

ଉତ୍ତପନ୍ନ—ଉତ୍ତପନ୍ନ (ଦେଖ)

ଉତ୍ତପନ୍ନ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍ତପନ୍ନ (ଦେଖ)

Utapanni

Utpanni (See)

ଉତ୍ତପନ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍ତପନ୍ୟ (ଦେଖ)

Utapanya

Utpanna (See)

ଉତ୍ତପାଳ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତପାଳ)—ଉତ୍ତପାଳ (ଦେଖ)

Utapala

Utpala (See)

ପୁଷ୍ପକଳ ବନଳ ମଳ ଉତ୍ତପାଳ । ବୃଷସିଂହ. ମହାଭାରତ ଅବ ।

ଉତ୍ତପାତ—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଉତ୍ତପାତ)—

Utapāta

୧ । ଅତ୍ୟାଚାର; ଦୌରାସ୍ୟ; ଉପଦ୍ରବ—

1. Trouble; oppression; depredation.

୨ । ଦୈବାଦୂର୍ଘଟନା—2. Mishap.

ଉତ୍ତପାତ ହେଲାଟି ବୋଲି ମନେ କଲେ—

ବୃଷସିଂହ. ମହାଭାରତ, ସପ୍ତ ।

ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଉପଦ୍ରବକାରୀ; ଅତ୍ୟାଚାରୀ; ଦୂରନ୍ତ—

1. Depredatory; oppressive

୨ । ଗର୍ବୀ—2. Proud

ଉତ୍ତପାତି—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍ତପାତିକାରୀ; ଉତ୍ତପାତିକ—

Utapāti

Devastating; depredatory.

ମା ମୂର୍ତ୍ତି ପାଇଁ ବଡ଼ ଉତ୍ତପାତି ହୋଇଗଲାଣି—

ପଦ୍ମାବତୀବନ. ଶତସୁଧା ।

ଉତ୍ତପିଚ୍ଛା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍ତପିଚ୍ଛା (ଦେଖ)

Utapichha

Utpichchha (See)

ବିବୋଧ ନାଶୀ ତୁଳେ ଶ୍ରୁତ କ୍ରମାତ ପତେ ଅନ୍ତରାଳରେ ଉପପିଚ୍ଛା—

ଉତ୍କ. ବୈଦେଶ୍ୟବଳାସ ।

ଉତ୍ତମ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉତ୍ତମ)—ଉତ୍ତମ (ଦେଖ)

Utama

Uttama (See)

ଉତ୍ତର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Utara

Uttara (See)

ଉତ୍ତରଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତରଣ)—ଉତ୍ତରଣ (ଦେଖ)

Utarana

Uttarāna (See)

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବି—୧ । ଉତ୍ତରାବଳୀ କିମ୍ବା—

Utarā

1. Bubbling up.

ଉତ୍ତର

୨ । ଅନୁବାଦ କର୍ମ—2. Translation.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ୧ ଚକ୍ର ଥିବାର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ର ଥିବାର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :— ‘ଗାର’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାନ୍’ ଗୋଟିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ବୋଲିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ଗାରଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ବୋଲିବେ; ‘ଅନ୍ଧା’ ନ ଗାରଲେ ‘ଅନ୍ଧା’ ବୋଲିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ଗାରଲେ ‘ଅଲବତ’ ବୋଲିବେ ।

ଦେ. ବିଣ ୧ । ଉତ୍ତରୁଥବା—1. Bubbling up.

୨ । ଅନୁବାଦିତ—Translated.

୩ । ଉକୃତ—Quoted

ଗ୍ରା. ବିଣ—ଉତ୍ତରଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Northern.

(ଯଥା—ଉତ୍ତରପବନ ।)

ଉତ୍ତରାବଳୀ—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ଉତ୍ତରକାର ଶିଳକୁ ରୂପ—

Utarāibh 1. The causative of utaribh.

୨ । ‘ଉତ୍ତରାବଳୀ’ର ଶିଳକୁରୂପ—

2. The causative of Utribh.

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତରୀୟ)—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Utari Uturi (See)

ଉତ୍ତରବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉତ୍ତରଣ)—

Utaribh ୧ । ଓଢ଼ାଇବା; ଅବତରଣ କରିବା—

ଉତରା 1. To alight; to get down.

ଉତରଣା ୨ । ଉପସ୍ଥିତ ହେବା; କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମେ ଉପସ୍ଥିତ

ହେବା—2. To arrive at a place

ଉତରା ୩ । ଦୂର ଦେଶରୁ ଆସି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମେ ବସା

ଉତରଣା କରିବା ବା ଆଶ୍ରୟ କରିବା—3 To halt at a place an coming from a distance

ବଳବା ୪ । (ସଂ. ଉତ୍ତରଣ; ଉତ୍ତରଣ)—ଆଉଟା ହେବା; ଜଳୀୟ

ଉତରା ପଦାର୍ଥ ତାପ ଯୋଗୁଁ ଖିଚ ହେବା—

4 To be swollen to overflowing (said of liquids).

* । ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରପରେ ଖିଚ ହୋଇ ପାତ୍ର ମୁହଁରୁ ବୋହୁଥିବା—

5. To run over the edge of a boiling pot (said of boiling milk etc).

ଉତ୍ତରୁଲେ ତୁଲରେ ପଶେ; ମଣିଷ ଉତ୍ତରୁଲେ ଗାତରେ ପଶେ—ଭଗ ।

୬ । (ସଂ. ଉତ୍ତରୀ)—ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା; ଉଦ୍ଧାର ହେବା—

6. To be saved or relieved from.

୭ । (ସଂ. ଉତ୍ତରଣ)—ଉତ୍ତରୀହେବା; ସାମଗ୍ରୀକୁ ଲଦନ

କରିବା—7. To get over.

୮ । (କାର୍ଯ୍ୟ) ସମ୍ପାଦିତ ହେବା; ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେବା—

8. To be accomplished.

(ଯଥା—ଏ ଶିଳପ୍ରାଣ୍ଡିଟ ବେଗୁ ଉତ୍ତର ମଲ୍ଲ ।)

୯ । ଉଦ୍ଧାରଣ ହେବା; ଗର୍ବାକ ହେବା; ଗର୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା—

9. To be blinded with pride; to be puffed up with pride.

ଉତ୍ତରୁଲେ ତୁଲରେ ପଶେ; ମଣିଷ ଉତ୍ତରୁଲେ ଗାତରେ ପଶେ—ଭଗ ।

୧୦ । ଫଳରେ ଦେଖାଯିବା; ପରିଣତ ହେବା—

10. To turn out; to be proved to be.

୧୧ । ଗର୍ବମୟ ବା କଳହପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

11. To act in an unbecoming or arrogant manner.

୧୨ । ଦେ. ପଦ୍ୟ କ୍ରି. (ସଂ. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର କରିବା—

12 To reply.

ଉତ୍ତରା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଉତ୍ତର ଓ ଉତ୍ତର)—

Utalāh ୧ । ବ୍ୟଗ୍ର; ଉତ୍ତରୀତ—

ଉତ୍ତରା; ଉତ୍ତର 1. Anxious; eager.

ଉତ୍ତରଣା ୨ । ଅଧୀର—2 Impatient.

୩ । ଅସ୍ଥିର—3. Restless.

୪ । ସେ ଚଞ୍ଚଳ ହୁଏ—4. Hasty.

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବିଣ—ଉତ୍ତରା (ଦେଖ)

Utalāh Utalāh (See)

ଉତ୍ତରା—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର—

Utasala Maddened.

ଉତ୍ତର—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି—ଦିନର ଓଳ—(ଯଥାଉପର ଉତ୍ତର=

Utāh ଉପରଓଳ)—The after-noon.

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତର)—

Utāra ୧ । ଉତ୍ତର—1. Reply.

ଉତ୍ତର ୨ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟା; ପ୍ରତିକାର—2. Remedy.

ଉତ୍ତର ୩ । କୃତ ଅନିଷ୍ଟର ପ୍ରତିଶୋଧ—

3 Remedy for wrong done.

(ଚତା—ବିପରୀତ) ୪ । ଓଢ଼ାଇବା; ତଳକୁ ଆଣିବା; ଅବତରଣ—

4. Bringing down.

* । ଉତ୍ତରଦିଗ—5. North quarter.

୬ । ନିମ୍ନମୁଖ ସ୍ଥାନ; ଗଡ଼ାଣି—

6 Sloping; slope; gradual descent.

ଉତ୍ତରାଖାନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ତରାଖ)—ପାତ୍ରଖାନା; ଚଞ୍ଚର—

Utārakhānā Rest house for way farers.

ଉତ୍ତରାଧାନା

ଉତ୍ତରାବଳୀ—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉତ୍ତର+ବଳୀ=ଉତ୍ତରଣ)—

Utāribh ୧ । ଅବକଳ ନକଲ କରିବା; କୌଣସି ପୁସ୍ତକରେ

ଉତ୍ତରା ଲେଖା ହୋଇଥିବା ବିଷୟକୁ ଅନ୍ୟ ପୁସ୍ତକରେ

ଉତ୍ତରଣା; ଉଦ୍ଧାର କରିବା ବା ଲେଖିବା—1. To copy

ଉତ୍ତରାଧାନା down or writing from a book.

୨ । (ହାଣ୍ଡି) ଓଢ଼ାଇବା; ତଳକୁ ଆଣିବା—

2. To set down; to lower (a cooking-pot)

୩ । (ଚମଡ଼ା ଅଦଳୁ ଦେହକୁ) କାଢ଼ିବା; ବାହାର କରିବା—

3. To flog; to bring out; to take off.

୪ । ଅବଶେଷ କରିବା—

4. To cause to get down

(ଯଥା—କର୍ତ୍ତୃପୁର ବାବୁକୁ ଗାଡ଼ିରୁ ଉତ୍ତର ଦେଲା)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

* । (କୋଟି, କମିନି, ଅଳଙ୍କାର ଆଦି) ଦେହରୁ କାଢ଼ିବା—

5. To take off.

ଏହା ବହି ପାଠ୍ୟ କଳାକାର ରୂପ

ଉତ୍ତରର ଶେଷ ଶବ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟ । ସ୍ଥାନାତ୍ମ. ନିବେଦନ ।

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବିଶ. (୧. ଉତ୍ତର)—

Utāṁb ୧ । ଅଧୀର; ବ୍ୟସ୍ତ; ଅତିହୃଷ୍ଟ—

୧୩୩୩ 1. Over-anxious; agitated; distressed; impatient.

୨ । ଅସ୍ଥିର—2 Restless.

୩ । (ନଦୀ) ଭରଜାୟିତ; ପ୍ରବଳ ରୂପେ ବହୁଥିବା—

3. Over-flowing; flooded (said of a river)

୪ । ପ୍ରମତ୍ତ—4. Maddened.

ଉତ୍ତରା—ଦେ. ବିଶ—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Utāṁb (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (୧. ଉତ୍ତରୀ)—ବୁଝାଯାଏ (ଶିଶୁ)—

Utiāṁb Very young; sucking (infant)

କୋଳର. (ସଂ. ଉତ୍ତରୀ ପିଲା)

ମିତ୍ରକା

ଉତ୍ତରୀ—ପ୍ରାଦେ. (କାଶ୍ମୀର) କି—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Utiribā (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବିଶ. (୧. ଉତ୍ତର)—ପ୍ରବଳ; ଉତ୍ତର; ପ୍ରବଳ—

Utkāṁb Violent; furious.

ହୋଇ ଗର୍ଜନ ଉତ୍ତର । ପ୍ରାଚୀ-ପୂର୍ବଦିଗରୁ ବା ।

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. କି—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Utkāṁb (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Utkrāṁb (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବି. (୧. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Utpāṁb (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ (୧. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Utpāṁb (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ (୧. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Utpichchā (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. କି—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Uturputur karibā (See)

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. କି—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)

Uturmutur karibā (See)

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବିଶ (୧. ଉତ୍ତର)—

Uturā ୧ । ତରଳ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅଗ୍ନିଉତ୍ତରରେ ଶୁଣ—

1. Swelling of liquids over fire.

୨ । (ଦୁଧ ଆଦି) ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରରେ ଶୁଣ ହୋଇ ମୁହଁକୁ ଟପି ହୋଇ ପଡ଼ିବା—2. Boiling over of milk etc.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରରେ ଶୁଣ—

1. Swollen by heat.

୨ । ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତରରେ ଦାଣ୍ଡି ପତନ ଟପି ଉତ୍ତର ପଡ଼ିଥିବା—

2. Over-flowing the edge of a pot

୩ । ନକଲ କରାଯାଇଥିବା—3. Copied.

୪ । ଅବତରଣ କରୁଥିବା; ଓହ୍ଲାଇଥିବା—

4. Alighted; descended

୫ । ଶରୀରକୁ କଢ଼ା ଯାଇଥିବା—

5 Having been put off

ଗ୍ରା. ବିଶ ୧ । ଉତ୍ତର ଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1 Northern.

୨ । ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ବହୁଥିବା—

2. Blowing from the north.

୩ । ଗର୍ବିତ (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

3. Puffed up with pride.

୪ । ଅତ୍ୟାଚାର—4 Oppressive.

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. କି—୧ । ଉତ୍ତରୀର ଶିଳ୍ପ ରୂପ—

Uturāṁb 1 The causative form of 'Uturibā'

୨ । ଉତ୍ତରୀର ଶିଳ୍ପ ରୂପ—

2 The causative form of 'Uturibā'

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. ବି. (୧. ଉତ୍ତର)—ଉତ୍ତର (ଦେଖ)

Uturāṁb Uteri (See)

ପିଲା ବସନ ଅଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ପଡ଼ି । ପ୍ରାଚୀ—ପୂର୍ବଦିଗରୁ ବା ।

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ଉତ୍ତର—ଉତ୍ତରୀ)—ଉତ୍ତର ଦିଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Uturāṁb Northern.

ଉତ୍ତରୀ—ଗ୍ରା. ବି—ଉତ୍ତର ପବନ—North wind.

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. ବି. (୧. ଉତ୍ତର)—

Uteri ୧ । ଉତ୍ତରୀ; ଶୁଦ୍ଧ; ପାଞ୍ଜି; ଦେହର ଉପର ଅଂଶରେ

(ଅଣ୍ଟା ଉପରକୁ) ପିନ୍ଧା ଯିବା ଶୁଦ୍ଧ—

1. Sheet for the upper part of the body; scarf.

ଉତ୍ତର ୨ । ମାଳାକାରରେ ପିନ୍ଧାଯିବା ପାଇଁ ଦିନାମାବଳ ଲେଖା-

ଥିବା ବସ୍ତୁ 2 A piece of cloth with names of Deity written on it, worn on the shoulder.

୩ । ମୁଦପିତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର କାଳରେ ପଡ଼ିଥିବା ନଅ-

ଶିଖା ପିନ୍ଧାଯିବା ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର

(ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର)

୩ । ମୁଦପିତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର କାଳରେ ପଡ଼ିଥିବା ନଅ-

ଶିଖା ପିନ୍ଧାଯିବା ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର

୩ । ମୁଦପିତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର କାଳରେ ପଡ଼ିଥିବା ନଅ-

ଶିଖା ପିନ୍ଧାଯିବା ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଛୋଟ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଓ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ, 'ବୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବେ; ବଥ୍ ୧ ପାଇଲେ 'ବେ' ଦେଖିବେ; 'ଅବେ' ୧ ପାଇଲେ 'ଅଇ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍କଳଅସିକା—ଦେ. କି.—ଉତ୍କାର ପାଇବା; ଖସି ଅସିକା—

Uturiṣibā 1. To escape; to be saved (from).

ବନ୍ଧୁରୁଣ୍ଡ ହର ଘାତକା ହେଲା ପରି ହୋଇ କି ଅସିଲେ ଉତ୍କର ସେ ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦମାସ ।

୨ । ଅଗ୍ନି ଉତ୍ତପରେ ଭରଳ ପଦାର୍ଥ ଖିଚ ହୋଇ ଅସିକା—

2. To bubble up and swell.

ଉତ୍ତରିବା—ଦେ. କି (ସ. ଉତ୍କରଣ)—୧ । ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—

Uturibā

1. To arrive.

ଉତ୍ତରା; ବଳକେପଡ଼ା

ଉତ୍ତରୀନା; ଉତ୍ତରୀନା

୨ । ଅବତରଣ କରିବା; ଓହ୍ଲାଇବା—

2. To alight; to come down.

ଏତେ ଦେଇ ଭର୍ତ୍ତି ଅସୁ ଉପର

ଉତ୍କର ନେଇ ଖଣ୍ଡାଲେ ବାର । ପ୍ରତାପ—ଶଶିଶେଖା ।

୩ । ତୁଣ୍ଡାଦି ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତପରେ ଖିଚ ହେବା—

3. To swell on application of heat (said of liquids); to boil to overflowing.

ଉତ୍କର ଉତ୍ତପ୍ତ ଗୋବର୍ଣ୍ଣର; ଉତ୍କର ପତ ଅଳ୍ପ ଦେଖ ବାମୋଦର ।

ବୃଷ୍ଟିହୃଦୟରୁ ଶରଣ ।

୪ । (ବିପଦରୁ) ଉତ୍କାର ପାଇବା; ଉତ୍କାର ହେବା—

4. To pass (something dangerous or critical) without mishap.

ବିଲେକଲେ ଶରଣ ସେ ଜନ ନ ଉତ୍କର ସ୍ତ୍ରୀବ ଶ୍ରୀବ ମୋଡ଼ ମାର ।

ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦମାସ ।

୫ । (ନଦୀ) ଉତ୍କାଣ୍ଡି ହେବା; ଲାଞ୍ଚିବା; ପାର ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପାରକୁ ଯିବା—5. To cross (a river)

୬ । ବଳପୃଷ୍ଠ ହେବା; ଗର୍ବଜିତ ହେବା; ଉତ୍କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା—

6 To become too oppressive.

୭ । (କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର) ପୂର୍ଣ୍ଣିତ ଲାଭ କରିବା; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା;

ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେବା; ପଳରେ ଦେଖାଯିବା—7. To turn

out, to prove to be accomplished.

୮ । ପସ୍ତକ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍କାଣ୍ଡି ହେବା—

8. To pass an examination.

ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ବସନ୍ତ ମନରେ

କର୍ତ୍ତୃ ଉତ୍କରଲେ ଦ୍ୟୁତି ସେଠାରେ । ପ୍ରାଣୀ—ପରବେଶିନୀ ।

୯ । ଉତ୍କର ଦେବା—9 To answer; to reply.

ନୃପସୁତା ତରୁଣ ଉତ୍କରଲେ ପ୍ରଗଳ୍ଭ

ମଲାଞ୍ଜି ସେତେ ନବ ବୟସୀ ଜଗତେ । ଭଞ୍ଜ. ସବ୍ୟସାଚୀ ।

ଉତ୍କରୁଦି—ଦେ. ବି.—ଅର୍ଚ୍ଚାଦି ବର୍ଗର ବନ୍ୟ ଲତା—

Utururdi

(ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁଲରେ ଛେଳି ଚର

(ସ. ମେଷଶୂଳୀ; ସର୍ପଦଂଶୁକା; ବଳ ଏକ ଯୋଡ଼ା ପଳ ହୁଏ ।

ତନ୍ତୁସ୍ୟା; ତନ୍ତୁପୁଷ୍ପା; ଅବିଶିଷ୍ଟା ପଳ ଦୁର୍ଗତ ଓ ଲୋମଶ ଏବଂ

ହାଗଲବାଟି ମେଢ଼ାଶିଖିଣ୍ଡେ ପୁଲ ଅପାତ । ଏଥୁର ସନ୍ତା

ମେଢ଼ାଶିଖି

ଦେ. ଦୁଷ୍ଟପୁ

ଗଞ୍ଜାମ. ଉତ୍କରୁଦି

ବଥ ମୁହଁରେ ଭରି ଦେଲେ ବଥ ଭର

ଉତ୍କମରୁସେ ପାତ, ଘୋଳି ଯାଏ; ସନ୍ତା

କାଢ଼ି ଦେବ ମାନ୍ଦ୍ରକେ ପୁକ ଅଦି ସେହି

ଛଦୁ ବାଟେ କାହାରି ଅସି ବଥ ଶୁଖି ଯାଏ) —

A wild creeper (having fruit

like a doubled nipple of

the goat,) Daemin Extensa.

ଉତ୍କରୁପୁତୁରୁ କରିବା—ଗ୍ରା. କି.—ନାନା ପ୍ରକାରେ ଦୁରାଗଣ କରିବା;

Uturuputuru karibā ଅଥୟ କରିବା—To create

troubles by many sorts of nuisances.

(ଯଥା—ପାତଟାଏ ଭିଜିବନ ହେଲା ଉତ୍କରୁପୁତୁରୁ କରୁଛି)

ଉତ୍କରୁଦି—ଦେ. ବି.—ଉତ୍କରୁଦି (ଦେଖ)

Uturudi

Utururdi (See)

ଉତ୍କରେଇବା—ଦେ. କି.—ଉତ୍କରେଇବା (ଦେଖ)

Uturibā

Uturiṣibā (See)

ଉତ୍କସଲ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଉତ୍କସ୍) —ଉତ୍କସ୍ତ; ଦୂର୍ବଳତା; ଅମୋ-

Utusala

ଦତ; ଅଭାବିତ—Delighted; joyous;

dancing with joy.

ଉତ୍କସି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—(ସଂ. ଅଭିବ୍ୟା) —

Utusi

ଅଭିବ୍ୟା (ଦେଖ)

Atibishā (See)

ଉତ୍କ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍କ + କ) —୧ । ଉତ୍କଳା; ଉତ୍କଳ; ଉତ୍କଳ—

Utkā

1. Anxious; uneasy.

(ଉତ୍କା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଧୀର—2 Impatient

୩ । ଅସ୍ଥିର—3. Restless.

ଉତ୍କଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍କ + ଅଧିକ + କଟ) —୧ । ଅତିଉତ୍କ; ଅତ୍ୟଧିକ

Utkṛta

1. Excessive; abnormal.

(ଉତ୍କଟା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଗଦ୍ର; ଅତି ପ୍ରବଳ—

2. Too strong; bitter.

୩ । (ରୋଗ) ବିଷମ; ଅସାଧ—

3. Difficult; incurable

୪ । ରାଗାନ୍ତକ—4 Fierce; furious; violent.

୫ । ଉତ୍କଟ—5. Mad.

୬ । ମତ୍ତ; ବୌଦ୍ଧ—6. Proud; maddened with

pride.

ସଂ ବି. ପୁଂ.—୧ । ମତ୍ତହସ୍ତ—1. Mad elephant.

୨ । ତାଳତଳ—2. Cinnamon.

୩ । ଗର୍ବ—3. Pride.

ଉତ୍କଳ ସମାହି ଉତ୍କଟ ହେବେ ସେ । ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦମାସ ।

୪ । ଶର—4. Arrow.

୫ । ରକ୍ତେଷୁ—5. Red sugar-cane.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	କ	ଶ୍ୱ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

ଉତ୍କଟକୋଟିକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଉତ୍କଟ + କୋଟି + କ)—

Utkatakotika ୧ । ବିଷମ ସମସ୍ୟାର ଦୁଇଟି ମିଳାଣ ମଧ୍ୟରେ
(ଉତ୍କଟକୋଟିକା—ଶ୍ଳୀ) ଦୋଳାୟମାନ—1. Landing
between the two horns of a dilemma.

୨ । ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ସହଜରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରା ଯାଇ ନ
ପାରେ ସେପରି ସ୍ଥଳରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା—

2 Sticking to a point from which one
can not be easily dislodged

ଉତ୍କଣ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରହ୍ମ; ଉତ୍ = ଉଦ୍ଭବ + କଣ୍ଠ = କେକ)—

Utkanṭha ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ; ବେକ ଟେକିଥିବା—With up-
(ଉତ୍କଣ୍ଠା—ଶ୍ଳୀ) turned neck or face; with neck
held up; having the neck
stretched out.

ସଂ. ବି. — ଶ୍ରୀମାର—ବକ୍ଷସେଷ—A posture in
copulation.

ନାରୀ ପାଦୋତ୍ତମ ଦସ୍ତେନ ଧାରଣେ ଗଳକେ ପୁନଃ
ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କାରୀ ବକ୍ଷୋଲ୍ଲେଖ ସଂଜ୍ଞା—କାମଶାସ୍ତ୍ର ।

ଉତ୍କଣ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ—ଉତ୍କଣ୍ଠର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—

Utkanṭha Feminine of 'Utkanṭha.'

ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କଣ୍ଠ ଧାତୁ = ଚନ୍ଦ୍ରା କରବା + ଉବ. ଅ +
ଶ୍ଳୀ. ଅ)—

୧ । ଉଦ୍ବେଗ—1. Uneasiness; anxiety.

୨ । ଭବନା—2 Care,

୩ । ମନୋବେଦନା—3. Vexation; grief

୪ । ଔଷ୍ମକ୍ୟ—4. Eagerness; longing;
yearning; zeal.

୫ । ଇଚ୍ଛାପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ କାଳ ବିଳମ୍ବ ହେଉଥିବା ଅସହସ୍ତୁତା—
5. Impatience to get the wished for
object.

୬ । ପ୍ରେମିକ ବା ପ୍ରେମିକା ପାଇଁ ଉଦ୍ବେଗ—
6. Love-sick; yearning

ଉତ୍କଣ୍ଠିତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍କଣ୍ଠା + ଜାତାର୍ଥେ. ଇତ)—

Utkanṭhita ୧ । ଉତ୍କଣ୍ଠାଗ୍ରସ୍ତ; ଭବନା; ଉଦ୍ବେଗ—
(ଉତ୍କଣ୍ଠିତା—ଶ୍ଳୀ) 1. Anxious; eager

୨ । ବ୍ୟଥା; ଦୁଃଖିତ—2. Sorry; grieved

ଉତ୍କଣ୍ଠିତା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ—୧ । ଉତ୍କଣ୍ଠିତର ଶ୍ଳୀ ଲିଙ୍ଗ—

Utkanṭhitā 1. Feminine of Utkanṭhita

୨ । କାମଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ନାରୀବାକ୍ଷେଷ; ବିରହ ବିଧୂର
(ପ୍ରେମିକାକୁ ଲଭି ନପାରି ଉଦ୍ବେଗ)—

2 (a woman) Love-silk and yearning
after the absent-lover.

[ଦ୍—ବିରହୋଦ୍ବିତା (ଦେଶ)]

ଉତ୍କଣ୍ଠି—ପ୍ରା. ବିଶ—ଉତ୍କଣ୍ଠିତା (ଦେଶ)

Utkanṭhī Utkanṭhitā (See)

ଉତ୍କନ୍ଧର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରହ୍ମ ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + କନ୍ଧ =
Utkandhara କାନ)—ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ—With the neck
(ଉତ୍କନ୍ଧର—ଶ୍ଳୀ) held up or stretched out in
anxiety.

ଉତ୍କର—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + କୁ = କରବା + କର୍ମ. ଅ)—

Utkara ୧ । ଶିଖି; ସମୂହ; ପୁଣ୍ଡ; ଗଦା; ଲୁହ—

1. Heap; pile; stock.

୨ । (ଉତ୍ + କୁ ଧାତୁ = ବିସେଷ କରବା + ଉବ. ଅ)—

ସସ୍ୟାଦିରୁ ଲୁଗାହାରୀ ଅଗାଧ ପାତୁକତା କ୍ରିୟା; ପ୍ରସେଧ;
ବିସେଧ—2. Separation of chaff from
grain by winnowing.

୩ । ପ୍ରସାରଣ—3. Spreading.

ଉତ୍କରାଶ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍କର୍ଷ)—ଉତ୍କର୍ଷ (ଦେଶ)

Utkarasha Utkarsha (See)

ଉତ୍କରାଶ ଚଉ କିନ୍ତୁ ଦେଲେ ଦେଲେ—ଅଭିମନ୍ୟୁ. ଦଦଗଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଉତ୍କର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + କୁର୍ତ୍ ଧାତୁ = ଛେଦନ କରବା

Utkarttana + ଉବ. ଅନ)—ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟିବା—
Cutting into pieces.

ଉତ୍କର୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଅଧିକ + କୃଷ ଧାତୁ = ଚଢ଼ି କରବା + ଉବ. ଅ)—

Utkarsha ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା—1. Excellence; eminence

୨ । ବୃଦ୍ଧି; ଉନ୍ନତି—

2 Improvement; increase.

୩ । ଅଧିକ୍ୟ—3. Abundance.

୪ । ଉଚ୍ଚତା—4. Elevation.

ସଂ. ବିଶ (+ କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ)—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—
1. Excellent.

୨ । ଉନ୍ନତ—2 Improved; elevated.

୩ । ଅଧିକ—3 Abundant.

ଉତ୍କରାଶନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୃଷ ଧାତୁ + ଉବ. ଅନ)—

Utkarshana ୧ । ଟାଣିନେବା—1. Drawing away.

୨ । ଅପସାରଣ—2. Driving away.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉତ୍କଳ + କଳ = କଳନା କରବା; ଶବ୍ଦ

Utkala କରବା; ପ୍ରେରଣ କରବା; ରକ୍ଷଣ କରବା; ଗମନ
କରବା + ଅ ବା ଉତ୍ + କଳା + ଅ)—

୧ । ଓଡ଼ିଶା—Orissa.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁରାଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପରବ ୧ 'ବା' ଓ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦଟା ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁର ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ବେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଖୋଜିବେ ।

[ଦ୍ର—ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁଜରାଟିକ ଉତ୍କଳ ସହର ବଙ୍ଗ, ବିହାର, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶୀୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସମସ୍ତ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ—ମନୁଙ୍କ ନାତି ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବରୂପଙ୍କ ପୁତ୍ର 'ଉତ୍କଳ' ନାମରେ ଜନିତ ଗୁଜା ଥିଲେ । ସେ ଯେଉଁ ଭୂଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଗୁଜରାଟ କରୁଥିଲେ, ସେହି ଭୂଖଣ୍ଡର ନାମ ଉତ୍କଳ ।

(ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରା: ଉତ୍କଳ) ।

ଶ୍ରୀ. ପୂ. ୨ଷ୍ଠ ସତ୍ତାକାର ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ ଉତ୍କଳ ବା ଓଡ଼ିଆଦେଶ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା । ମନୁସହକାରେ ଉତ୍କଳୀୟ କରଣ ଜାତିର ନାମୋଦ୍ଦେଶ ଅଛି । (ଜଗବନ୍ଧୁ: ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ପୃ ୧୦୧)

କେହି କେହି ପୁରାତତ୍ତ୍ବକ କହନ୍ତି ଉତ୍କଳ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଏକ ଜାତି । କେହି କେହି କହନ୍ତି, ଏ ଦୁଇଟି ପୃଥକ ଜାତି । କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ତିତ ଗୁଣାରେ ତଥାକୁ 'ଓଡ଼ିଶ' କହନ୍ତି ଏବଂ କାନେର ଗୁଣାରେ ତଥାକୁ 'ଓଡ଼ିଶ' କହନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରାୟ ତାମ୍ର-ଲିପି ମାନଙ୍କରୁ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓଡ଼ିଶ ନାମକ ଗୋଟିଏ ଜାତି ବାସ କରୁଥିଲେ । ଦ୍ବିତୀୟର ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଇଲା ଅଂଶରୁ ଗୟ ଓ ଉତ୍କଳ ବୋଲି ଦୁଇଟି ପୁତ୍ର ଜନ୍ମି ଦୁଇଟି ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୁଜା ହୋଇଥିବା ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ଅନୁମିତ ହୁଏ, ଗୟା ଓ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଲଗିକର ରହିଥିଲା । 'ଉତ୍କଳ ଓ 'ଓଡ଼ିଆ' ଦୁଇଟି ପୃଥକ ଜାତି ନୁହନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ବାସ କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ଅଛି । କାଳଦାସଙ୍କ ରତ୍ନବିଗ୍ରହ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଉତ୍କଳପ୍ରଦେଶ ମେଦିନୀପୁରର କଂସାର ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପିଥିଲା । ଓଡ଼ିଶ ବା ଓଡ଼େଶ ଜାତିର ନାମାନୁସାରେ ଏହି ଉତ୍କଳପ୍ରଦେଶ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ ଓଡ଼ିଶା ବା ଓଡ଼ିଶା ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେଉଥିବା ଭବିଷ୍ୟତର ଇତିହାସରୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଅଛି । ଅଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼େଶ ଜାତିରୁ ଯେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇପାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବଙ୍ଗ, ବିହାର ପ୍ରଦେଶରୁ ଓଡ଼ିଶା ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ; ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ବଙ୍ଗପ୍ରଦେଶ ମାନଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କୁ 'ଉତ୍କଳ' ବୋଲି ଯାଇପାରେ ।—(ବିନାୟକ ମିଶ୍ର 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଇତିହାସ ।) ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଅଭ୍ୟୁଦୟକାଳରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀୟ ଦଶମ ଶତାବ୍ଦି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍କଳପ୍ରଦେଶ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଦ୍ବାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଭିକ୍ଷୁମାନେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଅଭ୍ୟୁଦୟକାଳରେ ଉତ୍କଳୀୟମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଅସଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଭିକ୍ଷୁର ଇତିହାସରେ ବହୁତ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ବିବରଣ ଲିପିବଦ୍ଧ ଅଛି । ଧର୍ମବିତ୍ତ ଜାତିବାସୀ ଉତ୍କଳର ଅନେକ ପ୍ରଜ୍ଞ ବିବରଣ ଗୁଣାରେ ଅନୁବାଦିତ ହୋଇଅଛି । (ବିନାୟକ ମିଶ୍ର—ବୌ: ଅଗା ୨୮-୪-୧୧ ।)]

୧ । ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଦେଶ—

2. *Ordia speaking traets*

୩ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା—3. *The Ordia language.*

୪ । ସ୍ବରୂପ (ଧ୍ରୁବଙ୍କ ଭଉସରେ; ଧ୍ରୁବଙ୍କର ଯା ପତ୍ନୀ ଇଲା ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ) —4. *Name of son of Ila; the 2nd wife of Dhruva.*

ଉତ୍କଳ ନାମ ସେ କ୍ଷମର

ବିନାୟକ ଅତି ମନୋହର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭବେତ. ୪ ।

୫ । (ଉତ୍କ + ଲ ଧାତୁ = ପ୍ରବଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) — ଭାରବାହକ ବା ବେହେରା (ବଂ. ଶବ୍ଦକୋଷ) —

5 *A carrier.*

୬ । ବ୍ୟାଧ—6. *A hunter.*

୭. ବିଶ—୧ । ଉତ୍କଣ୍ଠିତ—1. *Anxious.*

ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ ସମା କରହେ ହେଲେ । ଉଷ୍ଣ. ଯେଫସ୍ଥାନଧ୍ୟ ।

୯ । ବହୁସଂଖ୍ୟ; ପାଟି କରୁଥିବା—

2. *Noisy; vociferous*

ଉତ୍କଳଭାଷୀ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ କଥା *Utkalabhāshī* କହନ୍ତି—1 (people) *Spkaking the Ordia-language.*

୨ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆ—

2 *Whose mother tongue is Ordia.*

ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଆ ବା *Utkalabhāshī āñchala* ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଲୋକେ ବାସ କରନ୍ତି—Those provinces inhabited by genuine *Ordias.*

[ଦ୍ର—ଏଥିର ସୀମା ପୂର୍ବରେ ବଙ୍ଗୋପସାଗର; ସେଠାରୁ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ମେଦିନୀପୁରର ତମଲୁକ ନିକଟସ୍ଥ 'ହଳଦୀ ନଦୀ (ଅର୍ଥାତ୍ ମେଦିନୀପୁର କାନ୍ଥୀ ସବୁଜିଉଜନର ଉତ୍ତର ସୀମା) ଓ କାଳ ଗାଈ ନଦୀଦେଇ ଉତ୍କଳଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ସୀମାରେଖା ବାଙ୍କୁଡ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଅଛି । ତାହା ପରେ ସିଂହଭୂମ ଜିଲ୍ଲାର ପୂର୍ବସୀମା ଦେଇ ସତେଇ-କଲା ବାଟେ ଗୁଣ୍ଡ ଅଧିକ୍ୟକା. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଜାଗପୁର ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗୁଣ୍ଡଗଡ଼ ଓ ସାରଣଗଡ଼ ଷ୍ଟେଟ୍, ସମଲପୁର, ରାୟପୁର ଜିଲ୍ଲା ବାଟେ ଦିଶିଲେ ବିଶାଖାପାଟଣାର ଜୟପୁର, ଚଡ଼ଜାତ ଓ ବସ୍ତର ଗଜ୍ୟର ସୀମା ବାଟେ ବିଶାଖାପାଟଣା-ଗଞ୍ଜାମ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗଞ୍ଜାମର କଡ଼ୁଅ କନ୍ଦରଠାରେ ମିଶିଅଛି ।]

ଉତ୍କଳମଣି—ଦେ. ବି—ବଙ୍ଗାଳୀର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚନ୍ଦ୍ର ରାୟଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ *Utkalāmāni* ସ୍ବର୍ଗୀୟ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାଶଙ୍କର ଉପାଧି (ସ୍ବଦେଶଭ୍ରମେ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଏହି ନାମରେ ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲେ)—The title given to the late Pandit Gopabandhu Das by Sir P. C. Rai

ଉତ୍କଳିକା—ସଂ. ବି (ଉତ୍କ = ଉତ୍କ + କଲ ଧାତୁ = ଗମନକରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. *Utkalikā* ଅକ + ଶ୍ରୀ. ଲିଙ୍ଗରେ ଅ)—

୧ । ତରଙ୍ଗ; ଉତ୍କଣ୍ଠ—1. *Wave.*

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ଫୁଲର କଢ଼—2. Bud.

୩ । (+ ଭବ. ଅକ + ଶ୍ଚା ଅ.) ଉଦ୍‌ବେଗ —
3. Anxiety.

ଉତ୍କଳକାବୁଳ ନିଧ୍ୟ ଶ୍ରବଣ

ସେଥିରୁ ମାର୍ଗ ବାମ ବାମ ନିର୍ଦ୍ଦୟ—ସାଧାକାଥ, ମେଘଦୂତ ।

୧୦. ବିଶ. ଶ୍ଚା - ସଂଜାତକୋରକ; ସେହି ଗଛରେ କଢ଼

ଧରିଥାଏ—(tree) Growing buds.

ଉତ୍କଳକାବୁଳ — ୧୦. ବିଶ (୩ୟା ତତ୍ତ୍ୱ; ଉତ୍କଳକା=ଉତ୍କଳ + ଅବୁଳ) —

Utkalikākula ଉତ୍କଳକାବୁଳ — Anxious, very
uneasy.

ଉତ୍କଳକାବୁଳିତ — (୩ୟା ତତ୍ତ୍ୱ; ଉତ୍କଳକା + ଅବୁଳିତ) —

Utkalikākulita ଉତ୍କଳକାବୁଳ (ଦେଖ)

Utkalikākula (See)

ଉତ୍କଳକାପ୍ରାୟ — ୧୦. ବିଶ — ଦୀର୍ଘ ସମାସସୂକ୍ତ (ଗଦ୍ୟ ରଚନା) —

Utkalikāprāya (ଦୃଢ଼ମଣି. ଅଳଙ୍କାରଚର୍ଚ୍ଚଣୀ) —

(Prose composition) With long

compound words

ଉତ୍କଳିଙ୍ଗ — ୧୦. ବି (ନାମ) — ଉତ୍କଳ କଳିଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Utkaliṅga Uttarakaliṅga (See)

ଉତ୍କଳିତ — ୧୦. ବିଶ (ଉତ୍କଳ + କଳ ଧାତୁ = ଚନ୍ଦ୍ରାକରବା + କର୍ତ୍ତୃ ତ) —

Utkalita ୧ । ଉତ୍କଳିତ — 1 Anxious

୨ । ଇଚ୍ଛୁରତା ଶୂଳତ; ବିକଳିତ —

2. Wavering.

୩ । ଚରଣିତ — 3. Bilowy

୪ । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ — 4. Intelligent

ଉତ୍କଳୀ — ୧୦. ବିଶ (ଉତ୍କଳ + ଇନ୍) —

Utkalī ୧ । ଉତ୍କଳ ଦେଶବାସୀ; ଓଡ଼ିଆ — 1 Ordīā.

୨ । ଉତ୍କଳଭାଷୀ — Ordīā speaking

୩ । ଉତ୍କଳଦେଶୀୟ — 3 Belonging to Ordīā;
pertaining to Ordīā.

ଉତ୍କଳ, ତମକେ ତମକ ଉତ୍କଳୀ ଶ୍ରୀ ନେତାଳି କଥାର — ସାଧାକାଥ, ମେଘଦୂତ ।

ଉତ୍କଳୀୟ — ଉତ୍କଳୀ (ଦେଖ)

Utkaliya Utkalī (See)

[୧ — ଉତ୍କଳସମ୍ମିଳନର ସଙ୍ଗେ ଅନୁସାରେ ଜିତି ଧର୍ମ ନିବି
ଶେଷରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶର ସ୍ତ୍ରୀୟା ଅଧିବାସୀ (ଯଥା — ବଙ୍ଗାଳୀ,
ମରହଟ୍ଟା, ମୁସଲମାନ, ଶ୍ରୀଷ୍ଟାନ, ତେଲଙ୍ଗା ଅର୍ଥାତ୍ ସେହିମାନେ
ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ତ୍ରୀୟାଙ୍କରେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଅଛନ୍ତି, ଓ
ସେହିମାନଙ୍କର ନିଜର ମୌଳିକ ଦେଶରେ ଘର ବା ସ୍ତ୍ରୀୟା
ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ) ସେମାନଙ୍କୁ 'ଉତ୍କଳୀୟ' ଅଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇଅଛି ।]

ଉତ୍କାର — ୧୦. ବି. (ଉତ୍କ = ଉପରକୁ + କୃ ଧାତୁ = ଫୋପାଡ଼ିବା +

ଭବ. ଅ.) — ଉତ୍କର (ଦେଖ)

Utkara (See)

ଉତ୍କାଳିବା — ଗ୍ରା. କି — (୧୦. ଉତ୍କାର) — ୧ । ବାନ୍ତି କରିବା —

Utkālibā 1. To vomit.

୨ । ବାନ୍ତି କରି କାଢ଼ିବା — 2. To vomit forth.

୩ । (କୌଣସି କଥା ଗୋପନ ନ ରଖି) ପ୍ରକାଶ କରିବା —

3. To reveal a secret.

ଉତ୍କାଶ — ୧୦. ବି. (ଉତ୍କାଶ) — Whooping cough; a
Utkāśa troublesome cough.

ଉତ୍କିର — ୧୦. ବିଶ (ଉତ୍କ + କୃ = ବିସେଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Utkira ଉତ୍କିରକ — (person) Throwing up.

ଉତ୍କିର୍ଣ୍ଣ — ୧୦. ବିଶ. (ଉତ୍କ = ଉପରକୁ + କୃ ଧାତୁ = ଫୋପାଡ଼ିବା +

Utkirṇṇa କର୍ମ. ତ) — ୧ । ଉତ୍କିର୍ଣ୍ଣ —

1. Winnowed and heaped.

୨ । ଶତ — 2. Wounded.

୩ । ଶୋଭିତ; ଉତ୍କିର୍ଣ୍ଣ — 3. Engraved.

୪ । ବିନ୍ଦୁ — 4. Perforated; pierced.

୫ । ପାଷାଣରେ ଘଷା ହେଇ ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଥିବା —

5. Cleansed.

୬ । ଚିତ୍ରିତ; ଲିଖିତ — 6. Painted.

୭ । ଉତ୍ତୁଷ୍ଟ; ବିକ୍ଷିପ୍ତ — 7. Scattered.

ଉତ୍କିର୍ତ୍ତନ — ୧୦. ବି. (ଉତ୍କ + କୃ ଧାତୁ = କର୍ତ୍ତନ କରିବା + ଭବ. ଅ.) —

Utkirttana ଅନ) — ୧ । କର୍ତ୍ତନ —

1. Act of describing.

୨ । ପ୍ରକାଶ; ପ୍ରକାଶନ — 2. Publication.

୩ । ପ୍ରଶଂସା — 3. Act of praising.

ଉତ୍କୁଟ — ୧୦. ବି. (ଉତ୍କ = ନା + କୃ ଧାତୁ = କୁଟଳ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Utkuṭa ଚିତ୍ରିତ ହୋଇ ଶୋଭିତ; ଉତ୍କୁଟସମ୍ବନ୍ଧ —

Sleeping with face upwards.

ଉତ୍କୁଟାଭିବା — ଦେ. କି. (୧୦. ଉତ୍କୁଟ) — ଦେହରେ ବୋଳା-

Utkuṭāibā ହୋଇଥିବା ଦଳିତ, ତଳନାଥକୁ ଉତ୍କୁଟାଭିବା —

To cause the turmeric and sandal-

paste to peel off from the body.

ଉତ୍କୁଟସମ୍ବନ୍ଧ ବ୍ୟାଧି ନିବେଦନ କୁଟମ୍ବ ଥିଲା ଉତ୍କୁଟାଭିବା —

ଉତ୍କୁଟାଭିବା — ବୋଧହୁଏ ଉତ୍କୁଟାଭିବା ।

ଉତ୍କୁଟାଶ — ଗ୍ରା. ବି — ଉତ୍କୁଟ (ଦେଖ)

Utkuṭāśa Ukaṭa (See)

ଉତ୍କୁଟିବା — ଦେ. କି — ୧ । ପ୍ରକାଶ ପାଇବା —

Utkuṭibā 1. To be manifest.

୨ । ଜାତ ହେବା — 2. To grow.

ଦନ୍ତସ୍ଥ ଚରଣ ବଳ ଶକ୍ତି ଉତ୍କୁଟ ସାଧନ ପଦ ।

ଉତ୍କୁଟାଭିବା, ଉତ୍କୁଟାଭିବା ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ଥଳରେ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଚୈଶ୍ବି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେବେ ଏ ଲିପିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଲିପିକୋଷରେ ଚିତ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ଏକ ଓ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକାକି ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏକାକି; 'କୂ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ବଧ' ନ ପାଠରେ 'ବ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଠରେ 'ଅ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ଅଲବତ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲବ' ଗୋଟିଏକାକି ।

ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉତ୍ତର; ଉପରେ + କୃଷ୍ଣ ଧାତୁ = ଉତ୍ତରା-
Utkūṣa କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । କେଶଲୀ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—

1. Louse.

୨ । ଚମ୍ପୂଉଷ୍ଟ—2. Skin-lice.

ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୂଟ ଧାତୁ = ଦୃଷ୍ଟ କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Utkūṭa ଉତ୍ତା—Umbrella.

ଉତ୍କୃଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + କୂଳ = ଗର)—
Utkūla କୂଳକୁ ଲଭିଥିବା; ଉତ୍କୃଳ ଥିବା—Overflowing.

ଉପାଧି ଉତ୍କୃଳ ହେଉ ବାରି ଅସମ୍ଭାବେ

କୂଳରୁ ଉତ୍କୃଳ ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ଥିବାରେ । ଲିପିକୋଷ—ନିରାପାତ ।

ଉତ୍କୃଳିତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + କୂଳ ଧାତୁ; ଶିଳିନ୍ତ କୂଳ
Utkūlita ଧାତୁ = ଲଭିବା + କର୍ମ ତ)—

୧ । କୂଳକୁ ଲଭିଥିବା, ଉତ୍କୃଳ—

1. Flooding over the shores; over flowing.

୨ । କୂଳକୁ ଅଗା ଯାଇଥିବା; କୂଳରେ ଲଭିବା—

2 Landed on the bank; drifted to or brought upto the fore-shore.

ଉତ୍କୃତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୃତ = ଉତ୍କୃଷ୍ଟ)—

Utkṛuti ୨୨ ଅକ୍ଷର ଅ ସଂସ୍କୃତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—

A sanskrit metre of 2 syllables.

ଉତ୍କୃତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୃତ ଧାତୁ = ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, କାଟିବା + କର୍ମ.

Utkṛutta ତ)—୧ । ଛୁଇଁ, ଉତ୍କୃତ—

1. Torn to pieces.

୨ । ଉତ୍କୃତ—2. Dug up.

୩ । ଯାହାକୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରା ଯାଇଅଛି—

3. Cut into pieces

ଉତ୍କୃତ୍ୟମାନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୃତ ଧାତୁ = ଛେଦନ କରବା +

Utkṛutyamāna କର୍ମ. ମାନ)—

ଛେଦ୍ୟମାନ; ଯାହା ଶତ୍ରୁଗଡ଼ ହୋଇ କଟା ହୋଇଅଛି—

Being cut to pieces or divided into parts

ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉତ୍କୃଷ୍ଟ + କୃଷ୍ଣ = ଅକର୍ଷଣ କରବା + କର୍ମ.

Utkṛushta ତ)—୧ । ପ୍ରଧାନ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—

(ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—୩) 1. Excellent, good.

(ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—୪) ୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Elevated

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଅକୃଷ୍ଣ—3. Drawn upwards.

୪ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—4. Superior.

୫ । ସମ୍ୟକ୍ ଅକୃଷ୍ଣ—5. Specially attracted.

୬ । ପ୍ରସ୍ଥ—6. Wide.

୭ । ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ—7. Best.

ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କୃଷ୍ଟ = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା)—

Utkṛushtatā ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ—

Excellence; superiority.

ଉତ୍କୃଷ୍ଟାର୍ହ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କୃଷ୍ଟ = ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଅର୍ହ = ଯୋଗ୍ୟ)—

Utkṛushtārha ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କରବା ଯୋଗ୍ୟ—

Capable of improvement; improvable.

ଉତ୍କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ କିଞ୍ଚିତ୍ତାପରାଧା)—ଦାଉଁର ଖାଉ—

Utkendrasakti ଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ଯେଉଁ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଦୂରକୁ

ଫିଙ୍ଗି ଦିଏ—Centrifugal force.

ଉତ୍କୋଚ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କୃଚ ଧାତୁ = ସଂକୁଚିତ ହେବା + କରଣ. ଅ) —

Utkocha ଲୁପ୍ତ; ଉତ୍କୋଚ; ଦୁର୍ଗ; ଅଧିଗ୍ରହଣ—

Bribe; illegal gratification

ଉତ୍କୋଚକ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଉତ୍ + କୃଚ ଧାତୁ = ସଂକୁଚିତ ହେବା +

Utkochaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—ଯେ ଉତ୍କୋଚ ଦିଏ—

Giving bribe.

ଉତ୍କୋଚଗ୍ରାହୀ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଉତ୍କୋଚ = ଲୁପ୍ତ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.

Utkochagrāhī ଲୁପ୍ତ)—ଯେ ଲୁପ୍ତ ଦିଏ; ଲୁପ୍ତ—

A person who takes bribe.

ଉତ୍କୋଚଜୀବୀ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଉତ୍କୋଚ = ଲୁପ୍ତ + ଜୀବ = ବଞ୍ଚିବା

Utkochajībī କର୍ତ୍ତୃ. ଲୁପ୍ତ)—

(ଉତ୍କୋଚଜୀବୀ—୩) ଯେ ଲୁପ୍ତ ଦ୍ଵାରା ଜୀବିତା ନିର୍ବାହ କରେ—

Living on bribes.

ଉତ୍କ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉତ୍କ୍ରମ + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଗୁଲିବା + ଉତ୍କ୍ରମ)—

Utkrama ୧ । ବିଲେପ; ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ସୀମାଲଙ୍ଘନ; ସୀମା ଅତିକ୍ରମ—

1 Going beyond the bounds; departure from the ordinary method or order.

୨ । ପରର ସୀମାରେ ଅନୁଧିକାର ପ୍ରବେଶ—

2. Trespass.

୩ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବା; ଉତ୍କ୍ରମ; ଉତ୍କ୍ରମ—

3. Leap; bound; jump.

୪ । ମୃତ୍ୟୁ; ମରଣ—

4. Death, a leap into the infinite.

୫ । ନିଃସରଣ; ନିର୍ଗମନ—5. Going out

ଉତ୍କ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଉତ୍କ୍ରମ)—

Utkramana ଉତ୍କ୍ରମ (ଦେଖ)

Utkrama (See)

ସଂ. ବି. ସଂ. ଯାହା ଉପରକୁ ଉଠେ—Rising up

ଉତ୍କ୍ରମଣାୟୁ—ସଂ. ବି. ଉତ୍କ୍ରମଣାୟୁ (ଦେଖ)

Utkramanāyū Udānāyū (See)

ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଗୁଲିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Utkrānta ୧ । ଅତିକ୍ରମ; ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତ—1. Trespassed; passed over.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଓ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦୁସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ଂ

୨ । ମୃତ—2. Dead; expired.

୩ । (ସମୟ) ଅତିକାଳ—

3. Expired; past (said of time).

୪ । ଉଦ୍‌ବୁଦ୍—4. Burst forth

୫ । ଶୀମା ଟପି ଯାଇଥିବା—

5. Gone beyond the bounds.

ଦେ. ବିଶ—ଉତ୍କଳାନ୍ତ (ଦେଶ)—Utakrānta (See
ଉତ୍କ୍ରୋଶ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + କ୍ଷୁ ଧାତୁ = ଟାଣିବା; ଜନନ
Utkrośa କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । କୁରରପତ୍ନୀ—

1. Eagle, osprey.

୨ । ବାଜ; ଶ୍ୟେନ—2 Hawk

୩ । (+ ଶ୍ରବ ଅ) ଚିତ୍କାର—3 Call; vociferation

ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + ଶିପ୍ତ = ଫୋପାଡ଼ାହେବା)—
Utkshipta ୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଶିପ୍ତ—1. Tossed up;
(ଉତ୍ତେଜିତ—ବି) thrown up; ejected

୨ । ଉତ୍ତାପିତ—2. Infuriated.

ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତକମ୍ପନ—ସଂ. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) ଏକପ୍ରକାର ଭୂମିକମ୍ପ
Utkshipta kampana (ଏହିପରି ଭୂମିକମ୍ପ ବେଳେ ବୋଧହୁଏ
ସତେ ସେପରି ଭୂମି ଉପରକୁ ଉଠୁଅଛି)—Perpendi-
cular shocks of earth quake.

ଉତ୍କ୍ଷେପ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + ଶିପ୍ ଧାତୁ = ଫୋପେଇ କରବା +
Utkshepa ଭାବ. ଅ)—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଫୋପାଡ଼ିବା—Act of
(ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ—ବିଶ) throwing something up; tossing
up.

ଉତ୍କ୍ଷେପକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ଶିପ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—ସେ
Utkshepaka ଉପରକୁ ଫୋପେଇ କରେ—Throwing up.

ଉତ୍କ୍ଷେପଣ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ + ଶିପ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅକ) ଉତ୍କ୍ଷେପ (ଦେଶ)
Utkshepana Utkshepa (See ,

ଉତ୍କ୍ଷାତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + ଖାନ୍ ଧାତୁ = ଖୋଳିବା +
Utkhāta କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଉତ୍କ୍ଷାତ; ଉତ୍କଳିତ—
1. Uprooted; eradicated.

୨ । ମୂଳରୁ ଖୋଳି ଯାଇଥିବା—2. Undermined

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନଷ୍ଟ—3. Destroyed; ruined;
extirpated

ସଂ. ବି (+ ଭାବ. ଚ)—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ; ମୂଳୋତ୍ତାପନ—
Extirpation; eradication.

ଉତ୍କ୍ଷାତକେଳି—ସଂ. ବି—ବସନ୍ତାଦି, ଶୁକ୍ଳାଦିଦ୍ୱାରା ବୃକ୍ଷଜାତିର ମୂଳକା-
Utkhātakeli ଖନନ; ପକ୍ଷୀ ପାଖେ ଖନନ; ଖୁର ଖାଇବା—
The playful butting of an elephant
or of a bull against a bank or
mound of any kind or tossing up
earth and stones in sport.

ଉତ୍କ୍ଷେଳି—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + ଖେଳା = ଖେଳିବା)—

Utkhelā

ଉତ୍କ୍ଷାତକେଳି (ଦେଖ)

Utkhātakeli (See)

ଉତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—ଅତ୍ତ;
Utta ଓଦା—Wetted, wet.

ଉତ୍ତାମ୍ଭ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠା + ଭନ ଧାତୁ = ଭୂଷିତ କରବା
Uttamsa + କରଣ ଅ)—୧ । କର୍ଣ୍ଣ; ଭୂଷଣ; କର୍ଣ୍ଣପୁର—
1 Ear-ring; ear-ornament.

୨ । କାନପୁର—2 A flower-like ornament
for the ear.

୩ । ଶିରେଭୂଷଣ—3 An ornament for the head.

[ଦ୍ର—ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗିଲେ ବିଶେଷତଃ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦରେ
ଯଥା—ଶିରେଭୂଷଣ) ‘ଶ୍ରେଷ୍ଠ’ ବୁଝାଏ ।]

ଉତ୍ତାଙ୍କ—ସଂ. ବି (ନାମ)—ଜନେକଭୂଷି—

Uttanka

A sage (of this name.)

ଉତ୍ତମ ମହରଷି ମନ୍ତ୍ରଧାରୀ,

ଅଗ୍ରମ କର ରହିଥିଲେ ଥାନ୍ତେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାବିରାଟ, ବନ ।

ଉତ୍ତପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ = ସମ୍ପାଦ + ତପ୍ ଧାତୁ = ଗରମ କରିବା +
Uttapta କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଉତ୍ତପ୍ତବିଷ୍ଣୁ; ଗରମ କରାଯାଇଥିବା;
ସନ୍ତପ୍ତ—1. Warmed; heated; burnt up.

(ଉତ୍ତପ୍ତ—ବି) ୨ । ଦହ—2. Scorched.

୩ । ଗାଢ଼—3. Hot.

୪ । ଉତ୍ତେଜିତ—4. Excited; irritated.

୫ । ସ୍ନାତ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—5. Bathed

ସଂ. ବି. (+ ଭାବ. ଚ)—ଶୁଷ୍କ ମାଂସ—Dried flesh.

ଉତ୍ତାବଧ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ + ପ୍ରାଧ)—୧ । ପ୍ରମାଦ—

Uttabdhā

1 Stopped.

(ଉତ୍ତମ—ବି) ୨ । ବନ୍ଦ ହୋଇଥିବା—2. Ceased.

ଉତ୍ତମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍ = ସମ୍ପାଦ + ତମ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା କରିବା
Uttama କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଭଲ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—

(ଉତ୍ତମ—ଶ୍ରୀ)

1. Good; excellent.

(ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—ବିଶେଷ) ୨ । ପ୍ରଧାନ—2. Chief; principal.

୩ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ—3. Best; superior.

୪ । ଉପଦେଶ—4. Fine.

୫ । ଚରମ—5. Final.

ବି.—୧ । ବିଷ୍ଣୁ—1. A name of Vishnu

୨ । ଉତ୍କଳପାଦ ରାଜାଙ୍କର ପୁତ୍ର; ଧ୍ରୁବଙ୍କର ବିମାତା ପୁରୁଷ—

ବିଶ୍ୱନାଥ—2. Name of the son of king

Uttānapāda.

ଅନ୍ୟ ବିଶେଷ ଉତ୍କଳ, ଭୂପତି ଭୂବନେ ନାହିଁ ସମ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଘେନେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟରେ ଚିତ୍ତେ ବଦଳେ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଉଦା :—
'ସାଦ' ନ ମିଳେ 'ସା' ଗୋଟିରେ 'ସ୍ୱ' ନ ମିଳେ 'ସ୍ୱ' ଚିତ୍ତେ 'ସ୍ୱ' ନ ପାରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଚିତ୍ତେ 'ଅନ୍ତ' ନ ପାରେ 'ଅନ୍ତ' ଚିତ୍ତେ 'ଅନ୍ତ' ଚିତ୍ତେ 'ଅନ୍ତ' ଚିତ୍ତେ

୩ । ତୃତୀୟ ମନୁ—The third Manu

ତୃତୀୟ ମନୁ ସେ ଉତ୍କଳ, ସେ ପ୍ରିୟବ୍ରତର ନନ୍ଦନ । ନଗଦାଥ. ଭଗବତ ।

ଦେ. ଅ.—୧ । ବେଶ୍ୱ; ଭଲ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—1. Well; very well.

୨ । ଭଲରୂପେ—2 Excellently.

ଉତ୍କଳମାତ୍ରା—ସଂ. ବି.—ସେହି କାବ୍ୟରେ କାବ୍ୟାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା
Uttamakāvya କାବ୍ୟାର୍ଥର ଚମତ୍କାରତା ବେଶ୍ୱ; ତାହା ଉତ୍କଳ-
କାବ୍ୟ ନାମରେ ଅଭିହିତ ହୁଏ—

(କୁଳମଣି ଅଳଙ୍କାରଭରଣିଣୀ ।)

A literary work which abounds in
suggestive meanings

ଉତ୍କଳତା—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳ+ଭବ. ତା)—ଉତ୍କଳତା
Uttamatā ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ଉପାଦେୟତା—Superiority.
excellence.

ଉତ୍କଳପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣରେ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ)—

Uttama puruṣa ୧ । ମୁଁ; ଆମ୍ଭେ; ଆମ୍ଭେମାନେ—

1 (Sanskrit grammar the 1st.
person) I; we.

[ଦ୍ର—ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣରେ, 'ଅସ୍ମଦ୍' ଶବ୍ଦ ଉତ୍କଳପୁରୁଷ, କିନ୍ତୁ
ତତ୍ତ୍ୱାନ୍ତରେ ଆମ୍ଭେ—ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ]

୨ । ଭଲଲୋକ—2 Good man

ଉତ୍କଳମଧ୍ୟମ—ଦେ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—୧ । ମାଡ଼; ପ୍ରହାର—

Uttamamādhyama 1. Beating

ଉତ୍ତମମାଧ୍ୟମ ୨ । ଉତ୍ତମ; ଗାଳ—

ଯୋଡ଼ା ବହୁତ କୁଡ଼ 2. Rebuke

(ଯଥା—ସେ ମୋଠାରୁ ଶୁଣିବ ଉତ୍କଳମଧ୍ୟମ ପାଇଁ ଗାଳି ଗଲ)

ଉତ୍କଳମଧ୍ୟମ ଦେବା—ଦେ. କ୍ରି—ଆଜ୍ଞା ଦି' ପଦ ଶୁଣାଇ ଦେବା;
Uttamamādhyama debhā ମନ ବୋଧ କରି ଗାଳି ମନ
ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ ଦେଖା ଦେବା; ଭଗଦେ ସେ ଧବା—

ଯୋଡ଼ାବହୁତ କୁଡ଼ଦେନା 1. To speak out or give a
bit of one's mind

୨ । ମନବୋଧ କରି ଟାଙ୍କେ ଛେଡ଼ିବା—2. To give
one a sound beating or a good
drubbing

ଉତ୍କଳମର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ=ପ୍ରଧାନ+ରଣ)—

Uttamarpa ୧ । ସାହୁକାର; ମହାଜନ; ରଣଦାତା—

(ଅଧମଣି—ବିପ୍ରସ୍ତ) 1. Creditor; money-lender.

୨ । ସେଠା; ମୂଳଧନ-ସ୍ୱାମୀ—2 Capitalist.

ଉତ୍କଳସାହସ—ସଂ. ବି (ହିତୁସ୍ତୁତ)—୧ । ଏକ ଦକାଇ ପଣ କିଛି—

Uttamasāhasa ଛୋଟମାନା—1. A fine of 1000
panas of shell-money.

୨ । ହେତୁ ବଡ଼ା ଦଣ୍ଡ—2. Very hard or extreme
punishment.

(ଯଥା—ଶୁଣି; ପାଣି; ନିବାସନ; ସମ୍ପଦ କୋରଣ; ଅଙ୍ଗଭାଗ) ।

ଉତ୍କଳା—ସଂ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ (ଉତ୍କଳ=ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Uttamā ୧ । ବରାବେଳା; ଗୁଣୋତ୍କୃଷ୍ଟା (ଶ୍ରୀ)—

(ଅଧମା—ବିପ୍ରସ୍ତ) 1. Excellent (woman); a fair
looking, beautiful or charming
woman; a woman having charming
look or qualities.

୨ । ଶାସ୍ତ୍ରବର୍ଣ୍ଣିତ ଗୁଣବତୀ ନାୟିକାବିଶେଷ—

2 Heroine of the first class, having
good qualities described in the
books.

ଗା. ପଦ୍ୟ. ବିଣ.—ଗୁଣବତୀ ପୁରୁଷ; ସୁପୁରୁଷ—

Good person.

ସୁଲକ୍ଷଣ ପଣ୍ଡିତ ଉତ୍କଳା—ସଂଶୋଦ୍ଧ ସେମନ୍ତବ୍ରହ୍ମଗୀତା ।

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ — ୧ । ସୁ-ନାୟା, ସୁନରୀ ସ୍ନେହଶୀଳା ଓ ସୁସ୍ଥାନାରୀ—

1 An excellent woman (M. W).

୨ । ଦୁଧଅମ୍ବେରିଲତା—(ହରେକୃଷ୍ଣ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।)

2. A creeper; Asclepias Rosea Roxb.

ଉତ୍କଳାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କଳ=ଶ୍ରେଷ୍ଠ + ଅଙ୍ଗ=ଅବସ୍ତବ)—ମସ୍ତକ;

Uttamāṅga ଶିର—The head; the chief
(ଅଧମାଙ୍ଗ—ବିପ୍ରସ୍ତ) member of the body

ଉତ୍କଳାଦୂତି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ସେହି ଦୂତ ନାୟକ ନାୟିକାଙ୍କୁ ମିଳା
Uttamādūti କଥାକାଶ ପଟ୍ଟର ପାରେ—

An expert go-between.

ଉତ୍କଳାନାୟିକା—ସଂ. ବି—ସେହି ସୁଲକ୍ଷଣାୟିକା ପତି ପ୍ରତିକୂଳ ହେଲେ

Uttamānāyikā ମଧ୍ୟ ପତିଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନୁକୂଳ ଥାଆନ୍ତି—
A wife who is always sweet-
temperd to her husband even
when he is sullen

ଉତ୍କଳାଶାନ୍ତରୀପ—ଦେ. ବି (ଇଂ. ନାମର ଅନୁବାଦ)—

Uttamāśāntarīpa ଅନ୍ତଃକାମଦାଦେଶର ଅନ୍ତରୀପ—
ଉତ୍ତମାଶା ଅନ୍ତରୀପ The cape of good hope.

ଉତ୍ତମାଶା ଅନ୍ତରୀପ

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କ + ପ୍ରମ)—ପ୍ରମାଦ; ନିବୃତ୍ତି—

Uttambha Cessation; stoppage.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍କ + ପ୍ରମ = ଅବଲମ୍ବନ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—

Uttambhana ୧ । ଅବଲମ୍ବନ—1. Stay; support.

(ଉତ୍କଳ—ବିଣ) ୨ । ବର୍ଦ୍ଧନ—2 Increase

୩ । ଶ୍ମଶ୍ୱ; ଶ୍ମଶ୍ୱ—3. Pillar.

୪ । ନିବୃତ୍ତି; ପ୍ରମାଦ—4. Cessation; stoppage.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ୠ	ଋ	ୡ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଆ	ଈ	ୠ	ଋ	ୡ	ଉ	ଋ	ୠ

ଉତ୍ତର—୧. ଉ. (ଉତ୍ତର = ଉତ୍ତର + ତ୍ତ = ପାର ଦେବା + କରଣ. ଅ) —

Uttara ୧ । ପ୍ରଶ୍ନର ପ୍ରତିକରଣ; ଜବାବ—

(ପ୍ରଶ୍ନ—ଉତ୍ତର) 1. Reply; answer.

୨ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—2. Decision.

୩ । ପ୍ରତିକାର—3. Remedy.

୪ । ବିରାଟ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର—

4. The son of the king Birāṭa.

(ଦକ୍ଷିଣ—ଉତ୍ତର) ୫ । ବାୟୁ ଓ ଭୂମିର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ

ଦିଗ; ଦକ୍ଷିଣର ଉତ୍ତରୀୟ ଦିଗ; ପୂର୍ବ ଯେଉଁ ଦିଗରେ

ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଯେଉଁ ଦିଗକୁ ଗୁରୁ ଠିଆ ହେଲେ ବା

ହାତ ଯେଉଁ ଦିଗକୁ ରହେ—

5. The North-quarter.

୬ । ପତ୍ରର ଲିଖିତ ଉତ୍ତର—

6. Written reply to a letter

୭ । ଜଣାପଡ଼ିବା ବିଷୟରେ ନିଜ ମତ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ—

7. Expression of one's opinion on a query.

୮ । କେହି ଡାକିଲେ ତତ୍ତ୍ୱବଶମୁତ୍ତର ବାକ୍ୟ—

8. Response to a call

୯ । କେହି ଅପତ୍ତି ବା ଦୋଷାଭେଦ କଲେ ତାହାର ଶସ୍ତ୍ର—

9. Refutation.

୧୦ । ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ—

10. A figure of speech.

୧୧ । ଅବ୍ୟବହୃତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ—

11. Adjoining place

୧୨ । ଅବ୍ୟବହୃତ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳ—

12. Immediate future.

୧୩ । ଉପରଭାଗ; ଉପରପୃଷ୍ଠ—

13. The upper surface (M. W.)

୧୪ । ଘୋଡ଼ାଣୀ; ଘଟାଟପ—14. Cover (M. W.)

୧୫ । (ଅଭି) ପ୍ରତିବାଦୀ ବା ମୁଦାଲର ଜବାବ—

15. (law) Defence or statement of the defendant or the accused.

୧୬ । ପ୍ରତିବାଦ—16. Contradiction (M. W.)

୧୭ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ଉତ୍କର୍ଷ—

17. Superiority; excellence (M. W.)

୧୮ । ଫଳ—18. Result; conclusion.

୧୯ । ଯାହା ବଳପତ୍ତ—

19. Remainder; excess.

୨୦. ବିଶ—୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କର୍ଷ—1. Excellent.

୨ । ଯୋଗ—2. Fit.

୩ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ; ଅସାଧାରଣ—3. Extraordinary.

(ପୂର୍ବ—ଉତ୍ତରୀୟ) ୪ । ଭାବ: ଭବିଷ୍ୟତ—4. Future

(ଦକ୍ଷିଣ—ଉତ୍ତରୀୟ) ୫ । ଉତ୍ତରଦିଗ—5. Northern

(ପୂର୍ବ—ଉତ୍ତରୀୟ) ୬ । ପରବର୍ତ୍ତୀ—6. Subsequent.

୭ । ଉପରଭାଗ—7. Upper.

୮ । ଅଗଭାଗ—8. Posterior; frontal.

୯ । (+ କର୍ମ. ଯ)—ଉତ୍ତରୀୟ—

୯. That which can be crossed.

୧୦. ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ; ଯଥା—ଉତ୍ତର)—

ଉତ୍ତର; ପରେ; ଅନନ୍ତର; ପଶ୍ଚାତ୍—After.

ଦେ. ବି—୧ । ଅଧିକ (ସାଧାରଣତଃ ଏହା ଶତ ସଂଖ୍ୟାରେ

ଯୋଗ କରାଯାଇଥାଏ; ଯଥା—ଏକଉତ୍ତର ଶହେ;

ଦଶଉତ୍ତର ହଜାର; ଅଠଉତ୍ତର ଶହେ ।)—

1. Any digit added to the figure hundred

୨ । ବାକ୍ୟ; କଥା—Speech.

ଏହା ଦେଖିକରିବା ଅବସ୍ଥା ଗତ

ଉତ୍ତରକୁ ବୋଲିଲେ ଉତ୍ତରଭାଗ—ଉତ୍ତରୀୟ ମହାଭାଗ. ବିଶେଷ ।

୩ । ଅଭିପ୍ରାୟ—3. Carrying out of an order.

ଉତ୍ତର ଦେବା ଯେବେ ମୋର

ଦେବେ କରୁବ ମୋ ଉତ୍ତର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବାନ ୧୦ମ ଗୋପ ।

ଉତ୍ତରାୟନାନ୍ତ—୧୦. ବି (ଜ୍ୟୋତିଷପରିଭାଷା)—ପୂର୍ବ. ବିଷୁବରେଖା—

Uttaraayanānta ଠାରୁ ଉତ୍ତରକୁ ତଳିକାର ଶେଷସୀମା—

ପୂର୍ବ କଳ୍ପିତ ରେଖା—The Tropic of Cancer.

ଉତ୍ତରକଟିବନ୍ଧ—୧୦. ବି (ଭୂଗୋଳପରିଭାଷା)—ଉତ୍ତରମେରୁ ଠାରୁ

Uttarakatibandha ଉତ୍ତରପକ୍ଷବନ୍ଧର ଶେଷସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଭୂଗୋଳକର ଅଂଶ—North Frigid Zone.

ଉତ୍ତରକାବି—ଦେ. ବି—ସରମାଳକୁ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ରାଜାଦତ୍ତ

Uttarakabāṭa ଉପାଧିବିଶେଷ—A title conferred

by the kings of ancient Utkal on brave men.

ଉତ୍ତର କରବି—ଦେ. ବି—୧ । ପ୍ରତିକରଣ କରବା—

Uttara karibā 1. To make an answer.

୨ । ପ୍ରତ୍ତର ଦେବା—2. To give a reply

ଉତ୍ତରକାଳିଙ୍ଗ—୧୦. ବି—ପ୍ରାଚୀନ ତ୍ରିକଳିଙ୍ଗର ଉତ୍ତରାଂଶ; ଅଧୁନା

Uttarakalīṅga ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—

The ancient name of present Orissā.

[ଦୁ—କଳିଙ୍ଗ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

ଉତ୍ତରକାଗଜ—ଦେ. ବି—ପରୀକ୍ଷା ଯେଉଁ କାଗଜରେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର—

Uttarakāgaja ନାମ ଲେଖନ୍ତି—Answer-paper (in

examination)

ବାହାରିଣ ଲେବେ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସୁନ୍ଦର ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବୋଲି କହିବା ମାତ୍ରାବଦ୍ଧ । ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବୋଲି କହିଲେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ବୋଲି କହିବେ । ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଖ । ଗୋଟିକା ନ ମିଳିଲେ 'ବାହ' ଗୋଟିକା; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିକା; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୁ' ଗୋଟିକା; 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ଯ୍ୟ' ଗୋଟିକା; 'ଅରବିନ୍ଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅରବିନ୍ଦ' ଗୋଟିକା ।

ଉତ୍କଳକାଣ୍ଡ—୧. ୧. ବାଲ୍ୟାବ ସମାପ୍ତର ସପ୍ତମ କାଣ୍ଡ —
Uttarakāṇḍa 1. The name of the 7th or last
Canto of the Rāmāyaṇa.

୨ । ପ୍ରସ୍ତବର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାଗ —

2. The following volume

୩ । ଶେଷଭାଗ—3. The concluding volume.

ଉତ୍କଳକାଳ—୧. ୧ (ଉତ୍କଳ=ପରବର୍ତ୍ତୀ; ଭବିଷ୍ୟତ+କାଳ)—

Uttarakāla ୧ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ —

1. Subsequent period

୨ । ପରକାଳ; ଭବିଷ୍ୟତକାଳ —

2 Future time; future

ଉତ୍କଳକୁରୁ—୧. ୧ (ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳଦ୍ୱୀପ + କୁରୁ = କୁରୁରାଜ୍ୟ)—

Uttarakuru ଉତ୍କଳକୁରୁ ପଦରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ; ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର
ନକବର୍ତ୍ତୀଗୁଣିତ କର୍ବକ୍ଷେତ୍ର—The country
north of the Hindukūṣa-mountains
supposed to be the original abode
of the Aryans before they came and
settled in Northern India

[ଦ୍ର—ପୁରାତନ ଭାରତବର୍ଷ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ନଅଗୋଟି କର୍ବ
ବା ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ରାଜ୍ୟ; ଏହିଠାରୁ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଆସି
ଭାରତର ଆର୍ଯ୍ୟବର୍ତ୍ତରେ ବସତି କରିଥିଲେ । କେହି କେହି ଭାରତ
ବା ପାରସ୍ୟ ଦେଶକୁ ଉତ୍କଳକୁରୁ କହନ୍ତି ।]

ଦେ. ବି—ସ୍ୱର୍ଗ—Heaven

ଉତ୍କଳକୁରୁ ପ୍ରାପଚନ ଲେଖି ଦେଲେ କୁରୁଆଳୁ ନନ୍ଦା—ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାମୟ ।

ଉତ୍କଳକେନ୍ଦ୍ର—ଦେ. ବି (ଭୂଗୋଳପରିଭାଷା)—ପୃଥିବୀର ସବୋତ୍ତର
Uttarakendra ଦିଗ—The North pole.

[ଦ୍ର—ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର କେନ୍ଦ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶରେ
ପୃଥିବୀ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପରସ୍ପର ଗତିବିଧିରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଛଅ ମାସ
ଦିନ ଓ ଛଅ ମାସ ରାତି ହୁଏ । ସେତେବେଳେ ଛଅ ମାସ କ୍ରମା-
ନ୍ୱୟରେ ରାତି ହୁଏ ସେତେବେଳେ ଦିନରାତିର ସମ୍ପର୍କରେ ମାସ-
କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁତ ବା ଉଲ୍ଲାସ ପରି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମହାଦ୍ରଷ୍ଟିମଣ୍ଡଳ
ଅଲୋକ ଦେଖା ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ବହୁତ ବା ଉଲ୍ଲାସ ପରି
ସବୁବେଳେ ଚଞ୍ଚଳ ନୁହେଁ । ନିୟତ ସ୍ଥିତିରେ ବସିବାର ଥାଏ
ଓ କେବେ କେବେ ଝଟିଯାଏ । ଏହାକୁ ଔଷଧ୍ୟା, ଉଷା ବା
ଉତ୍କଳିନୀ ପ୍ରଭୃତି କହନ୍ତି । ଇଂରାଜୀରେ ଏହାର ନାମ Aurora-
Borealis ବା Northern lights; ଏହିପରି ଦକ୍ଷିଣ କେନ୍ଦ୍ର
ବା କୁମ୍ଭେରୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଯେଉଁ ଅଲୋକ ଦେଖାଯାଏ ତାହାକୁ
ବୈଦିକପ୍ରଭା ବା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଉଷା ବୋଲାଯାଏ; ଇଂରେଜୀରେ
ଏହାର ନାମ Aurora Austrelis ବା Southern
lights.]

ଉତ୍କଳକୋଶଳ—୧. ୧ (ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳଦ୍ୱୀପ + କୋଶଳ=
Uttarakośala ରାଜ୍ୟବିଶେଷ)—ଅଯୋଧ୍ୟାପ୍ରଦେଶ; ସରସ୍ୱ-
ନଦୀର ଉତ୍କଳପାର୍ଶ୍ୱ ପ୍ରଦେଶ—Ajodhyā;
Oudh; the province north of
Sarajū.

[ଦ୍ର—ଏହାର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜଧାନୀ ଶ୍ରୀରାମ ଲଙ୍କାବଳୀ
ନଦୀତଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଶ୍ରୀରାମର ଦକ୍ଷିଣରେ ବର୍ତ୍ତମାନ
ବଲରାମପୁର ।]

ଉତ୍କଳକୋଶଳ—୧. ୧—ମହାନଦୀର ଉତ୍କଳପାର୍ଶ୍ୱର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—
Uttarakośalā 1. The ancient name of the
province north of the Mahānadi
river.

ଦେ. ବି—କୋଶଳ ପୁର ଉତ୍କଳର

ଉତ୍କଳକୋଶଳ ମୌଳି ଅନନ୍ତ—ରାଧାନାଥ. ନନ୍ଦବେଶ୍ୱର ।

୨ । ଅଯୋଧ୍ୟାନଗର—2. A name of the old
town of Ajodhyā

୩ । କୋଶଳଦେଶ—3. Kōśala country

ଉତ୍କଳକ୍ରିୟା—୧. ୧ (ଉତ୍କଳ=ମୃତ୍ୟୁର ପରବର୍ତ୍ତୀ + କ୍ରିୟା=କାର୍ଯ୍ୟ;
Uttarakriyā ଅନୁଷ୍ଠାନ)—୧ । ମୃତବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
ଅନୁଷ୍ଠିତ ସାମ୍ବେଦିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି କାର୍ଯ୍ୟ—

1. Funeral obsequies; funeral rites.

୨ । ପ୍ରତିକରଣ—2. The act of giving
reply.

ଉତ୍କଳଖଣ୍ଡ—୧. ୧—୧ । କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତବର ଦ୍ୱିତୀୟ ବା ଶେଷ ଖଣ୍ଡ—
Uttarakhaṇḍa 1 The second or last
volume of a book.

୨ । ପ୍ରସ୍ତବର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଖଣ୍ଡ—2. A later volume
of a work

ଉତ୍କଳଖଣ୍ଡନ—୧. ୧ (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର) (ଉତ୍କଳ=ପ୍ରତିକରଣ + ଖଣ୍ଡନ)—
Uttarakhaṇḍana ୧ । ପ୍ରତିକରଣ; ଉତ୍କଳର ଉତ୍କଳ—
1 Refutation; rejoinder; counter-reply.

୨ । ଉତ୍କଳବାଦ; ଉତ୍କଳବାଦ—

2. Reply given to meet another reply.

ଉତ୍କଳଙ୍ଗ—୧. ୧ (ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳ+ଗଙ୍ଗ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ
Uttaraṅga ବା ଉତ୍କଳ+ଅଙ୍ଗ)—୧ । ଦ୍ୱାରପଥର ଉପର
କାଣ୍ଡ; ଶାକରପଥ—1. A plank put over
the door-frame.

୧. ବିଶ (ଉତ୍କଳ+ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳ) ୨ । ଯାହାର ଉତ୍କଳ
ଉତ୍କଳ ହୋଇଅଛି; ଉତ୍କଳ—2. Billowy

ଉତ୍କଳଚ୍ଛଦ—୧. ୧ (କର୍ମଧାରୟ; ଉତ୍କଳ=ଉତ୍କଳ+ଛଦ=ବସ)—
Uttarachchhada ୧ । ଚାଦର; ଉତ୍କଳ—1. A sheet;
scarf.

୨ । ଅବରଣ ବସ—2 Covering sheet.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୩ । ବିଛଣା ଚାଦର — 3. Bed-sheet

୪ । ଘୋଡ଼ାଦେବା ଲୁଗା — 4. A wrapper.

ଉତ୍ତରଜାଗା — ୧୦. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. (ଅଧିକାଂଶକାଳ; କବିରାଜା)
Uttarajibi ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମୂଳ ପରେ ବଞ୍ଚି ରହିବେ—
(ଉତ୍ତରଜାଗା—୩) Surviving (others)

ଉତ୍ତରଣ — ୧୦. ବି (ଉତ୍ତ + ଣ = ପାର ହେବା + ଉତ୍ତ. ଅନ) —
Uttarāṇa ୧ । ପାରହେବା — 1. Crossing; passing over.

୨ । ଯାନାଦରୁ ଓହ୍ଲାଇବା — 2. Landing; alighting

୩ । ଅବରୋହଣ — 3. Descent.

୪ । ବିଶ୍ରାମସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିବା —

4 Arriving at a stage for night's rest.

୫ । ମଜଲମୁଣ୍ଡ ବା ଅଗସ୍ତ୍ୟେଶ୍ୱର ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିବା —

5. Arrival at one's destination.

ଉତ୍ତରଦନ୍ତ — ୧୦. ବି — (ଏହା ସବୁ ଦାନ୍ତର ପରେ ଉତ୍ତରାନ୍ତ) —
Uttaradanta କଲ ଦାନ୍ତ — The furthest teeth in the mouth

ଉତ୍ତରଦାୟକ — ୧୦. ବିଶ୍ୱ. ପୂ. — ଯେଉଁ ଉଭୟ ସ୍ୱାମୀର ଅଦେଶ ବା
Uttaradāyaka ଚାନ୍ଦନରେ ଜବାବ୍ ବିଦ; ଅବାଧ୍ୟ —
(ଉତ୍ତରଦାୟକ — ୩) Refractory (servant, a servant who bandies words with his master.

ଉତ୍ତରଦିକ — ୧୦. ବି — ଉତ୍ତରଦିଗ —

Uttaradik The north quarter

ଉତ୍ତରଦିଗ — ଦେ. ବି. — ୧ । ଉତ୍ତର; ଦକ୍ଷିଣର ବିପରୀତ ଦିଗ —
Uttaradiga 1. The North-quarter

୨ । ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ — 2. The northern country

ଉତ୍ତର ଦେବା — ଉତ୍ତର କରବା (ଦେଶ)

Uttara debh Uttara karibh (See)

ଉତ୍ତରଧ୍ରୁବ — ୧୦. ବି — ଉତ୍ତରଦିଗସ୍ଥ ଧ୍ରୁବ ନକ୍ଷତ୍ର; ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର —
Uttaradhruba କେନ୍ଦ୍ରର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥିବା ନକ୍ଷତ୍ର — The
(north pole-star; the polaris.

[ଦି — ଦକ୍ଷିଣକେନ୍ଦ୍ର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ତାରା ଅଛି;
ଏହା ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ୍‌ବଳୟର ଅନେକ ତଳେ ଥିବାରୁ ଭାରତକୁ ଦେଖା-
ଯାଏ ନାହିଁ । ଏହାର ନାମ ଦକ୍ଷିଣଧ୍ରୁବ; ଏହା ଦକ୍ଷିଣ ଅମେରିକା
ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଏ । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ଉତ୍ତରପକ୍ଷ — ୧୦. ବି. (ଉତ୍ତର = ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ + ପକ୍ଷ = ପ୍ରତି ବଚନ) —
Uttarapaksha ୧ । ପ୍ରଶ୍ନକାରୀର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ପ୍ରତୀକ;
କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନର ମାମୁଲା — 1. Answer to an
opponent's objection; conslusive reply
to an argument

୨ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପକ୍ଷର ଦିନ — 2 Last lunar fort-
night of the month; next fortnight

୩ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନର ବିପରୀତ ପକ୍ଷ —

3. The other side of a question

୪ । ଉତ୍ତରରେଥିବା ପାଖ — 4 The northern side.

୫ । ବାମ ପାଖ — 5. The left side (M. W)

୬ । (ନ୍ୟାୟ) ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବା ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଂଶ ବା ବଡ଼
ବାକ୍ୟଭାଗ — 6. (Logic) The second or
following part of an argument; the
minor proposition of a syllogism

୭ । (ନ୍ୟାୟ) ପୂର୍ବପକ୍ଷର ନିରାସନ ପକ୍ଷ —

(ପୂର୍ବପକ୍ଷ — ବିପରୀତ) 7. (Logic) Refutation of a pro-
position. The answer to the first
or objectionable argument.

୮ । (ନ୍ୟାୟ) ସିଦ୍ଧାନ୍ତପକ୍ଷ — 8. (Logic) The
conclusion or demonstrated truth of
an argument.

୯ । (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥଳ) ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ —

9 (Hindu law) Defendant in a case.

୧୦ । (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥଳ) ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀର ନିବାଦ —

10. (Law) Defendant's written
statement

ଉତ୍ତରପଦ — ୧୦. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ) — ସମାସବିଶେଷ ସମସ୍ତ ପଦର ଅନ୍ତିମପଦ —
Uttarapada The last or final member of a
compound word.

ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମକୋଣ — ୧୦. ବି — ବାମ କୋଣ — The North-
Uttarapaśchimakoṇa eastern corner.

ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମ

उत्तरपश्चिम

ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମପ୍ରଦେଶ — ଦେ. ବି — ଭାରତର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାକୁ ଲାଗି-
Uttarapaśchimapradēśa ଥିବା ପ୍ରଦେଶ —
The North-western frontier provinces
of India.

ଉତ୍ତରପୂର୍ବ — ଦେ. ବି — ଭାରତର କୋଣ —

Uttarapūrba The North-eastern corner.

ଉତ୍ତରପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର — ୧୦. ବି — ୧ । ସଂବାଦ ଯବାବ —

Uttarapratyuttara 1. Argument

୨ । ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା — Discussion; exchange
of words

ଉତ୍ତରପଲ୍ଲୀ — ୧୦. ବି — ଉତ୍ତରପଲ୍ଲୀ (ଦେଖ)

Uttaraphalguni Uttara-phālguṇi (See)

ସାଧାରଣ ଭେଦେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରଇ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କି ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଭେଦେ ଏ ଘୋଷାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଦ୍ଧ ପଥାନ୍ତରେ ଉକ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଘାତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଘାତ' ଘୋଷଣା; 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥ' ବୋଧିବେ; 'ବ୍ୟଥ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ବଥ' ବୋଧିବେ; 'ଅନ୍ୟା' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅନ୍ୟ' ବୋଧିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅଲବଦ' ବୋଧିବେ ।

ଉତ୍ତରଫାଲ୍‌ଗୁନୀ—ସଂ. ବି. —ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ଦ୍ୱାଦଶ ନକ୍ଷତ୍ର (ନକ୍ଷତ୍ର ଦେଖ) —

Uttaraphālgunī (Hindu astronomy) The 12th lunar mansion or constellation

ଉତ୍ତରବାଦୀ—ସଂ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) —ମକଦ୍ଦମାରେ ପ୍ରତିବାଦୀ; ଅପାରୀ —

Uttarabādī Defendant in a law suit.

ଉତ୍ତରବାୟୁ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ) —ଉତ୍ତରଦିଗରୁ ବହୁଥିବା ଶୀତଳ ବାୟୁ; ଉତ୍ତରପବନ —The north wind.

ଉତ୍ତରବାହିନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉତ୍ତର + ବହୁ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍ +

Uttarabāhinī ଶ୍ରୀ. ଇ) —ଯେଉଁ ନଦୀ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ବହି—

(ଉତ୍ତରବାହୀ—ସଂ.) ସାଉଥ୍‌ସିଡ୍ —(a river) Flowing towards the north.

ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ—ସଂ. ବି. —ଷଡ୍‌ବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ର —Name of the 26th asterism.

[ଦ୍ର—ଏହା ଖଟର ପକ୍ଷ ଖୁବ୍ ପରି ଦୁଇଟି ନକ୍ଷତ୍ର । ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

ଉତ୍ତରଭଦ୍ରା—ଦେ. ବି. (ସ. ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ) —

Uttarabhādrā Uttarabhādrapada (See)

ଉତ୍ତରମୀମାଂସା—ସଂ. ବି. —ବେଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ମୀମାଂସା; ବେଦାନ୍ତ

Uttaramīmāṃsā (ଏହାର ରଚୟିତା—ବ୍ୟାସଦେବ) —

One of the principal systems of Hindu philosophy, the Bedānta.

ଉତ୍ତରମେଘ—ସଂ. ବି. —କାଳିଦାସଙ୍କ ରଚିତ ମେଘଦୂତ କାବ୍ୟର

Uttaramegha ଶେଷାଂଶ —The second part of Kālidāsa's Meghadūta.

[ଦ୍ର—ଏ ଛନ୍ଦର ପ୍ରଥମ ଭାଗର ନାମ ପୂର୍ବମେଘ]

ଉତ୍ତରମେରୁ—ସଂ. ବି. (ତୁଗୋଳପରିଭାଷା) —ସୁମେରୁ; ପୃଥିବୀର

Uttameru ଉତ୍ତରତମ ବିନ୍ଦୁ —The North pole.

ଉତ୍ତରମେରୁବୃତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ତୁଗୋଳପରିଭାଷା) —ଉତ୍ତରମେରୁ ଠାରୁ

Uttamerubhṛutta ୨୩୩ ଅଂଶ ଦକ୍ଷିଣରେ ଯେଉଁ ବୃତ୍ତ

କଳ୍ପିତ ହୁଏ । ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତରତମ କଟିବନ୍ଧ; ସୁମେରୁ-ବୃତ୍ତ —The arctic circle.

ଉତ୍ତରା—ଦେ. ବି. —ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ରାଜାମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଗୌରମାନଙ୍କୁ

Uttarā ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପାଧିବିଶେଷ —A title conferred by the Rājās of ancient 'Utkalā' on brave men.

ଉତ୍ତରାଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉତ୍ପରକୁ + ତରଳ = ଚଞ୍ଚଳ) —

Uttarāla ୧ । ଅଳ୍ପ ଚଞ୍ଚଳ —1. Restless.

୨ । ଉର୍ବୁଥିବା —2. Swollen by heat;

bubbling up; boiling (said of liquids)

କଷ୍ଟେ ମନସ୍ତାମ୍ ଉତ୍ତରଳ ଶୋଧ ସେୟମ୍ ଯେୟମ୍ ରକ୍ଷରେ ।

ସ୍ୱଧାନ୍ୟାଥ. ପାବନା ।

୩ । କମ୍ପୁଥିବା; ଥରୁଥିବା —

3. Trembling; quivering.

ଉତ୍ତରାଳେ—ଦେ. ବି. ବିଶ—ଉତ୍ତରୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ; ଚରଞ୍ଚିତ—

Uttarāle ଅବସ୍ଥାରେ —In a bellowy or trembling condition.

ଉତ୍ତରରେ ଯାଇ ଓଗାଳିବୁ ବାଟ; ଆକାଶ ପାତାଳ ଶକ୍ତିରେ କୁଟାଟ ।

ସ୍ୱଧାନ୍ୟାଥ. ଚଳିବା ।

ଉତ୍ତରଶୋଡ଼ାଶ—ସଂ. ବି. —ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଠୀ କ୍ରିୟାରେ ଶେଷ ଦୁଇ ଦିନର

Uttarashordāśa (ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ) ଆଚରଣ କର୍ମ —

The funeral rites performed in the last two days.

ଉତ୍ତର ଶୋଡ଼ାଶେ ବାପକୁ ଦେଇ ପିଣ୍ଡ ।

କର ସବୁ ରକ୍ତିକୁ ମୋ ପାଶରେ ରୁଣ୍ଡ । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ ଅନୁଶାସନ ।

ଉତ୍ତରାକ୍ଷୀ—ସଂ. ବି. —(ହିନ୍ଦୁସ୍ମୃତି) ଯେ ପରମ୍ପରାକୁ ଘଟନା କଥା ଶୁଣି—

Uttarākṣhī ସାକ୍ଷୀ ବିଏ —A hear-say witness.

ଉତ୍ତରାଧ୍ୟକ୍ଷ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉତ୍ତର + ସାଧକ = ସହାୟକ) —ସାହାଯ୍ୟ—

Uttarādhakṣa କାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସାଧକବ୍ୟକ୍ତିର

ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି —An assistant or pro-

motor; supervisor; one who directs the performances of religious rite

by another.

[ଦ୍ର—ଉତ୍ତରାଧ୍ୟକ୍ଷ ସାଧକ କରବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ-କରିବାପାଇଁ ଓ ସାଧକ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରିବା ସମୟରେ ଉତ୍ତରାଧ୍ୟକ୍ଷ ଦୃଶ୍ୟମାନ ଦେଖି ବିଚ୍ଛଳ ବା ଭ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ('ସବ୍‌ମିଥ୍ୟା ଜପ' ଭୁଲୁ—ଏହା କହି) ତେଜାର ଦେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସାଧକଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଆନ୍ତି ।]

ଉତ୍ତରା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ବିରାଟ ରାଜକନ୍ୟା—

Uttarā 1. The daughter of the king of Bīrāṭa, music student and daughter-in-law of Arjuna.

[ଦ୍ର—ଏ ଅର୍ଜୁନଙ୍କଠାରୁ ସଙ୍ଗୀତ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଓ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ ।]

ପଦ-ପିତୃ-ଭ୍ରତୃ-ଶୋକେ ଅରୁର ଉତ୍ତର । ସ୍ୱଧାନ୍ୟାଥ. ଦେଶବିହାର ।

୨ । ଉତ୍ତର ଦିଗ —2. The Northern quarter.

୩ । ଉତ୍ତର ଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ନକ୍ଷତ୍ରଗଣ—

3. The three asterisms beginning with the word "Uttara" (M.W.).

(ଯଥା—ଉତ୍ତରଭଦ୍ରପଦ; ଉତ୍ତରଫାଲ୍‌ଗୁନୀ ଓ ଉତ୍ତରାଶାଢ଼ା)

ଦେ. ବି. —୧ । ଉତ୍ତରମେଘ (ଦେଖ)

Uttarāmegha (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ୱୟମ୍ବର	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଦ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ନ

୨ । ଉତ୍ତର ପବନ (ଦେଖ)

2. Uttarā pabana (See)

ଉତ୍ତର ପବନ ବନ ବହୁତ ଉତ୍ତର । ପ୍ରାଚୀ. ଋତୁସଂପନ୍ନ ।

ଉତ୍ତରାକାଣ୍ଡ—୧୦. ବ—ରାମାୟଣର ସାତକାଣ୍ଡର ଶେଷ କାଣ୍ଡ; ଶ୍ରୀରାମ
Uttarākāṇḍa ଲଙ୍କାରୁ ଫେରିବା ପରେ ଘଟୁଥିବା ଘଟଣାମାନ
ଯେଉଁ କାଣ୍ଡରେ କର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—The last
book of the 'Rāmāyaṇa'.

ଉତ୍ତରାଧର—୧୦. ବ. (ଉତ୍ତର + ଅଧର)—ଉପରସ୍ଥ ଓଷ୍ଠ—
Uttarādhara The upper lip
(ଅଧର—ବିପରୀତ)

ଉତ୍ତରାଧିକାର—୧୦. ବ. (ଉତ୍ତର = ପରବର୍ତ୍ତୀ + ଅଧିକାର = ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ)—
Uttarādhikāra ଧନସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିରେ
ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପର୍କ-ନିବନ୍ଧନ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ—
Inheritance, succession to property
left by the owner.

ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ—୧୦. ବ. ପୁ. (ଉତ୍ତରାଧିକାର + ଅଧିକାରୀ) —
Uttarādhikārī ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ; ଦାୟିତ୍ୱ; ଧନସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ
(ପୁରାଣିକା — ବିପରୀତ) ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଯାହା ଅଧିକାରରେ ଅସେ—
(ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ—ଶ୍ରୀ) Heir; successor; inheritor.

ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ } ବ.
ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ }

ଉତ୍ତରାପାକ୍ଷିଆ—୧୦. ବ. — ଧାନବିଶେଷ—A kind of white-
Uttarāpakṣiā roundish; flat fine paddy.

[ଦ୍ର—ଏହି ଧାନ ଚେପ୍ପା, ତଳା, ସରୁ ଓ ଧୋକ ଏବଂ ଏହାର
ତୁର ପାଖରେ ପଶି ପରି ଲାଗିଥାଏ ।]

ଉତ୍ତରପଥ—୧୦. ବ. (ଉତ୍ତର = ଉତ୍ତର ଦିଗ + ପଥ + ଅ)—
Uttarāpatha ଉତ୍ତର ଦେଶ—
The Northern country.

ଉତ୍ତରପବନ—୧୦. ବ. — ଶୀତଦିନେ ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ବହୁଥିବା ଅଣ୍ଡା
Uttarāpabana ପବନ—North wind of the
winter

ଉତ୍ତରାଫାଲ୍ଗୁନୀ—୧୦. ବ. — ଉତ୍ତରାଫାଲ୍ଗୁନୀ (ଦେଖ)
Uttarāphālgunī Uttarāphālgunī (See)

ଉତ୍ତରାଧିକାର—୧୦. ବ. (୨ଶ୍ରୀ ୧୦; ଉତ୍ତର = ଦୋଷଶୃଙ୍ଖଳ +
Uttarādhikāra ଆରାଧ୍ୟ = ସଦୃଶ ହେବା)—

୧ । (ଅଭି) ଅସଦୃଶ—

1. (law) Improper reply.

୨ । (ଅଭି) ପ୍ରତିବାକାର ଠିକ୍ ଜବାବ—

2. (law) False written statement of a
defendant.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି ଅନୁସାରେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ବା ପ୍ରତିବାକାର
ପ୍ରଥମା ଜବାବ ଏବଂ ପ୍ରକାର ଅଛି । ଯଥା—୧. ସଂକ୍ଷିପ୍ତ,
୨. ଅପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ; ୩. ଅତ୍ୟଧିକ, ୪. ଅତ୍ୟଧିକ, ୫. ପରିସ୍ପଷ୍ଟଦେଶବ୍ୟାପୀ;

୬. ବ୍ୟସ୍ତପଦ; ୭. ଅବ୍ୟାପୀ; ୮. ନିରୁଦ୍ଧାର୍ଥ; ୯. ଅଭିଳାଷ;
୧୦. ବ୍ୟାଘ୍ରାଗମ୍ୟ ଓ ୧୧. ଅସାର—ହିନ୍ଦୁ. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ଉତ୍ତରାମେଘ—୧୦. ବ. — ଉତ୍ତରରୁ ଉଠାଇ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଗତି କରିବା
Uttarāmegha ମେଘ—Cloud rising from the
north and moving southwards.

[ଦ୍ର—ମେଘ ଉତ୍ତରରୁ ଉଠାଇ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଗତି କଲେ
ଶୀଘ୍ର ବର୍ଷା ହୁଏ ।]

ଉତ୍ତରାୟଣ—୧୦. ବ. (ଦର୍ମ୍ୟା; ଉତ୍ତର = ଶେଷ + ଅୟନ = ପଥ; ଗତି)—
Uttarāyana ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବିଷୁବରେଖାର ଉତ୍ତରରେ ଥିବା
ମାର୍ଗ (୨୩୨୪ ଡିଗ୍ରେରୁ ଉଠାଇ ୨୭ ଡିଗ୍ରେ ଯାଏ;
ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରୁ ଶ୍ରାବଣସଂକ୍ରାନ୍ତି ଯାଏ)—

1. The period during which the sun
moves north of the equator
(December to June)

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବିଷୁବରେଖାର ଉତ୍ତରକୁ ଗତି—

2. The northward course of the sun.
the annual motion of the sun
towards the north of the equator.

[ଦ୍ର—ଉତ୍ତରାୟଣରେ ମନୁଷ୍ୟ ମୃତ ହେଲେ ଦେବଲୋକ
ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଲାଭ କରେ ନାହିଁ । ଏଥି ପାଇଁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର-
ଯୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କହୁଛନ୍ତି ଯେଉଁ ଉତ୍ତରାୟଣ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସେ ଶରଣ୍ୟରେ ଥାଇ ମରଣକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଏହା
ଦେବତାମାନଙ୍କର ଦାନ ଓ ଅସୁରମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ।]

ଉତ୍ତରାୟଣ ବନ୍ଦାପନା—୧୦. ବ. — ଉତ୍ତରାୟଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ କୃତ୍ୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟ-
Uttarāyana bandāpanā ବନ୍ଦାପନା—Worship of
the Sun-god on the 'Uttarāyana
samkrānti'.

ଉତ୍ତରାୟଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତି—୧୦. ବ. — ଯେଉଁ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବିଷୁବ-
Uttarāyana samkrānti ରେଖାର ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଗତି
କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି; ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି—
The Samkrānti of the month
of 'Māgha'.

ଉତ୍ତରାୟଣାନ୍ତାବ୍ରତ—୧୦. ବ. (ତୁଳସୀପତ୍ରାୟଣ) କର୍ମକାନ୍ତିବ୍ରତ;
Uttarāyanañtibṛutta ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଉତ୍ତରଗତିର ସମ୍ପା-
ନିରୂପକ ରେଖା; ବିଷୁବରେଖାର ୨୩୨ ଅଂଶ
ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରେଖା କର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—
The Tropic of Cancer.

ଉତ୍ତରାଧିକାର—୧୦. ବ. — ୧ । ତୁର ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା
Uttarāddha ପ୍ରକାର ଶେଷାର୍ଥ—1. The last half
of a thing or a book.

(ପୂର୍ବାଧିକାର—ବିପରୀତ) ୨ । ଗୋଲକାର ବସ୍ତୁର ଉତ୍ତର ପାଖର
ଅଧାଶ୍ର—2. The northern hemisphere
of a circle.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୂଳିକ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରିଛନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାରେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତରେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ, 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂଅ' ଦେଖିବେ, ବଧ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଦ୍ଧା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ୍' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍ତରାଳି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉତ୍ତରଦେଶୀୟ—1. Northern
Uttarāli ୨ । ଉତ୍ତରଦେଶବାସୀ—2. Inhabiting
the north.

ଉତ୍ତରାଶାଘାତା—ସଂ. ବି—ହିନ୍ଦୁ ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ୨୧ଶ ନକ୍ଷତ୍ର (ନକ୍ଷତ୍ର
Uttarāśāḍhā ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)—The 21st
lunar mansion in Hindu astronomy

ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗ—ସଂ. ବି—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍ତର=ଉପରସ୍ଥ ଅଙ୍ଗରେ+
Uttarāsaṅga ଅସଙ୍ଗ=ସଙ୍ଗତ ସାଦାର) —ଉତ୍ତରୀୟ (ଦେଖ)
Uttariya (See)

ଉତ୍ତରବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବି—(ସଂ. ଉତ୍ତର) ୧ । ଉତ୍ତର କରିବା—
Uttaribā 1 To reply.

ଉତ୍ତରଲେ ଅଗ୍ନି, ଏହା ନାଳାକଥାନ—ସ୍ଥାନାଥ. ମହାପାତ୍ର ।

୨ । (ସଂ. ଉତ୍ତରଣ) ଉତ୍ତରବା; ଓହ୍ଲାଇବା—
2. To alight; to get down.

ସୁଖେ ଶ୍ରମ ଲଭି ଚହଁ ଉତ୍ତର—ସ୍ଥାନାଥ. ମହାପାତ୍ର ।

ଉତ୍ତରୀ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଉତ୍ତରୀ)—ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)
Uttarī Uttarī (See)

ଉତ୍ତରୀୟ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତର=ଉପରସ୍ଥ ଅଙ୍ଗ + ଇଦମର୍ଥେ. ଇୟ)—
Uttariya ନାଭିଦେଶର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥିତ ଅଙ୍ଗର ଅଛାଦନବସ୍ତ୍ର;
ଉତ୍ତର; ପାଞ୍ଜିଡ଼ା; ଶୂଦର; ଦୋଷଡ଼ା; ଏକପଟା—
A sheet or scarf worn on the upper
part of the body (above the waist);
light upper garment worn as
a shawl

ଉତ୍ତରେଦ୍ୟୁ—ଦେ. ଅ ଉତ୍ତରେଦ୍ୟୁ (ଦେଖ)
Uttaredyu Uttaredyuh (See)

ଉତ୍ତରେଦ୍ୟୁଃ—ସଂ. ଅ (ଉତ୍ତର=ପରବର୍ତ୍ତୀ + ଦିବାର୍ଥ ଏଦ୍ୟୁଃ)—
Uttaredyuh ୧ । ଆଗାମୀ କାଲି—
1 Tomorrow.

୨ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିବସରେ—2. Next day.

୩ । ପରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦିନ - 3 In a future day.

ଉତ୍ତରେଦ୍ୟୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତରେଦ୍ୟୁଃ=ପବନ+ଦକ୍ଷିଣ ଅର୍ଥରେ
Uttaredyushka କ)—୧ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦିବସରେ ଘଟିବା—
1. Happening on a future day.

୨ ଅଗାମୀ କାଲି ଘଟିବା—2. Happening tomorrow

ଉତ୍ତରୋତ୍ତର—ସ ବିଶ (ଉତ୍ତର=ପରେ+ଉତ୍ତର=ପରେ)—
Uttarottara କ୍ରମେ କ୍ରମେ—Successively; further
and further,

ସଂ ବିଶ—ପରେ ପରେ ଘଟିବା—Following in
succession; successive.

ସଂ. (ଚତୁର୍ଥୀ ଚତୁର୍ଥ)—୧ । ପ୍ରରୁଦ୍ଧ—1 A rejoinder.

୨ । ଉତ୍ତରର ଉତ୍ତର—2. Rejoinder to a reply.

ଉତ୍ତାଳ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉତ୍ତାଳ)—ଉତ୍ତାଳ (ଦେଖ)
Uttālā Uttālā (See)

ନାଭର ଘନ ଘନ ବେଶ ଉତ୍ତାଳ—ସ୍ଥାନାଥ. ମହାପାତ୍ର ।

ଉତ୍ତାନ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ + ଉଦ ଧାତୁ = ଉଠିବା ଦେବା +
Uttāna କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖରେ ସ୍ଥିତ; ଚିତ ହୋଇଥିବା—

1. Lying on the back; with the face
turned upwards.

୨ । ବିସ୍ତାରରହିତ—2. Having no expanse or
breadth.

୩ । ଉପରଭାଗ ଖାଲୁଆ ହୋଇଥିବା (କାଚଖଣ୍ଡ)—
3. Concave.

ଉତ୍ତାନପାଦ—ସଂ. ବି (ନାମ)—ସ୍ୱାୟଂଭୂବମନୁଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ ଧ୍ରୁବଙ୍କ ପିତା,
Uttānapāda ରାଜାବିଶେଷ—A king of ancient
India, father of Dhruva.

[ଦ୍ର—ହିରଣ୍ୟାସୁର ଏହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ଉଦ୍ଭାତ କରିବାରୁ ଏ
ହିରଣ୍ୟାସୁର ସହିତ ନିଜ କନ୍ୟା ସୁଲକ୍ଷଣାଙ୍କୁ ବିବାହ ଦେଇଥିଲେ ।
ଏହାଙ୍କର ଦୁଇ ଗୁଣୀ ସୁମାତ ଓ ସୁରୁଚିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ରାଜା ସୁରୁଚିଙ୍କୁ
ବେଶି ଦେଖି ପାରୁଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତେଷନାରେ ସୁମାତଙ୍କୁ
ବନବାସ ଦେଇଥିବା କାଳରେ ରାଜାଙ୍କ ଔରସରେ ସୁମାତଙ୍କର
ସେହି ବନରେ ଧ୍ରୁବ ଜନ୍ମଲାଭ କଲେ । ପିତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଧ୍ରୁବ
ରାଜ୍ୟମାନକୁ ଆସିବାବେଳେ ପିତାଙ୍କ କୋଳରେ ସୁରୁଚିଙ୍କ ପୁଅ ଉତ୍ତମ
ବସିଥିଲା । ସୁରୁଚି ଧ୍ରୁବଙ୍କୁ ପିତୃ ସାକ୍ଷାତରେ ଅପମାନ ଦେଇ ରାଜ-
ପୁରରୁ ବାହାର କରିଦେବାରୁ ଧ୍ରୁବ ସେଠାରୁ ଫେରି କଠୋର
ତପସ୍ୟା କଲେ ମାତାଙ୍କୁ ଅପମାନରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପିତୃସ୍ତବ ଓ
ପିତୃ ବିଦାସନ ଓ ପରଲୋକରେ ଧ୍ରୁବପଦ ଲାଭ କରିଥିଲେ ।]

ସଂ. ବିଶ. ପୁ—ସାହାର ପାଦ ଉପରକୁ ଲେଉଟିଥାଏ, ଉଲଟ
ପଦବିଶିଷ୍ଟ—Having upturned feet.

ଉତ୍ତାନଶୟ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତାନ=ଚିତ + ଶୀ ଧାତୁ = ଶୋଇବା + କର୍ତ୍ତୃ.
Uttānāśaya ଅ)—୧ । ସେ ଚିତ ହୋଇ ଶୁଏ—

(ଉତ୍ତାନଶୟୀ—ଶ୍ରୀ) One who sleeps on the back

୨ । ଉଦ୍ଭାସି ପିଲା; ଅତି ଶିଶୁ—2 Infant;

ବିଶ—ଚିତ ହୋଇ ଶୋଇଥିବା—Lying with face
upwards; lying on the back

ଉତ୍ତାନଶୟନ—ସଂ. ବି—ଚିତ ହୋଇ ଶୋଇବା—Lying with
Uttānāśayana face upwards.

ଉତ୍ତାନଶାୟୀ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ (ଉତ୍ତାନ+ଶୀ+ଇନ୍)—
Uttānāśāyī ଉତ୍ତାନଶୟ (ଦେଖ)

(ଉତ୍ତାନଶାୟିନୀ—ଶ୍ରୀ) Uttānāśāya (See)

ଉତ୍ତାପ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତ=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ତପ ଧାତୁ = ଚାଉବା + ଭାବ. ଅ)—
Uttāpa ଗ୍ରୀବ; ଉଷ୍ମତା; ଗରମ—Heat

(ଉତ୍ତାପ—ବିଶ) ୨ । ଉଷ୍ମ; ଉଷ୍ମ—2. Warmth

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଉ	ଋ

୩ । ତେଜ—3. Ardour; zeal

୪ । ରାଗ; କ୍ରୋଧ—4. Passion

ଉତ୍ତପନ—୧୦. ଉ (ଉତ୍ + ତପ ଧାତୁ ଶିତ; ତାପି ଧାତୁ = ତତାଇବା +
Uttāpana ଭାବ. ଅନ)—ତତାଇବା; ଗରମ କରିବା;
(ଉତ୍ତପିତ—ବଣ) ଉତ୍ତପାଇବା—Heating; applying
heat; warming.

ଦେ. ବଣ. ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ—ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ—Oppressed

କରତ କଲେ ଉତ୍ତପନ । ସାଧୁମାନେ ପାଣି ବସଣ—ପ୍ରାଚୀ. ନିରୁପମାହାସ୍ୟ ।

ଉତ୍ତପିତ—୧୦. ବଣ (ଉତ୍ + ତାପି ଧାତୁ = ତତାଇବା + କର୍ମ ତ)—
Uttāpita ୧ । ଉତ୍ତପୟନ୍ତୁ; ଗରମ କରାଯାଇଥିବା—

1. Made hot; heated

୨ । ଉତ୍ତମ; ଉଷ୍ଣତାୟନ୍ତୁ—2. Hot; warm

ଉତ୍ତର—ଦେ. ବି (୧୦ ଉତ୍ତର)—୧ । ଉତ୍ତର—

Uttāra 1. Reply to a question

(ତତା—ବିପରୀତ) ୨ । ପ୍ରତିକ୍ରିୟା—2 Remedy

୩ । ନକଲ; କପି—3 Copy; duplication.

୧୦. ବି (ଉତ୍ + ତପ ଧାତୁ = ପାର ହେବା + ଭାବ. ଅ)—

୧ । ବମନ—1. Vomiting.

୨ । ଉତ୍ତରଣ; ପାରହେବା—2. Crossing.

୧୦. ବିଶ—୧ । ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦୟନ୍ତୁ—1. Having a high
sound; loud.

୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—2. Excellent

୩ । (ଉତ୍ + ତାର) —ଉତ୍ତରଣ ଚାରିକବିଶିଷ୍ଟ (ତମ୍ଭ)—
3. Up-turned eyes

ଉତ୍ତରିବା—ଦେ. ବି (୧. ଉତ୍ତରଣ)—

Uttāribā ୧ । ନକଲ କରିବା—

1. To copy; to transcribe,

ଗୋଷ୍ଠୀ ସରସ ନାଟକ ରଚନା କରି ତାକୁ ନିଜ ହସ୍ତରେ ଉତ୍ତର ।

ମଧୁସୂଦନ. ଉତ୍ତରସମତ ରଚ ।

୨ । (ଶୁଲ) କାଢ଼ିବା—2. To draw out (the
skin), extract.

୩ । ଓଜାଇ ଦେବା—3. To put down; to
cause to alight or get down

ବନ୍ଧନ ନରେ ପାବନ, ପ୍ରବେଶ ଯୁକ୍ତ ଅବନ; ବେନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶିର ଉତ୍ତରଲେ ସେ ।
ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

୪ । ତଳକୁ ଖସାଇ ପକାଇବା—

4. To fell; to bring down.

ଶିର ଉତ୍ତର ସା ଅଭିନିତ ଦେଇ ଗୁଣ ଜ୍ଞାନ ଅବସର ।

ସ୍ୱାଧୀନ. ପାଦ୍ୟ ।

୫ । ତଳରୁ ଓଜାଇବା—

5. To bring down from the fire-place

ଶିର ଉତ୍ତର ଗୋପକାଳୀ

ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରଣ ସ୍ଥାନେ ମିଳି—ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ. ୧୦ମ ।

୬ । କାଢ଼ାଇ କରି ଦେବା; କାଢ଼ିବା —

6. To take away; to draw away.

କାଢ଼ାଇ ବସନ ଉତ୍ତର

ବିକ୍ରମ ଦେଶ ତାକୁ କର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ୧ମ ।

୭ । (ଲୁଗା) ପାଲଟିବା—

7. To put off (one's cloth)

ଉତ୍ତରୁ—ଦେ. ଅ (୧୦ ଉତ୍ତର)—ପରେ—

Uttāru After; afterwards; subsequent to;
ଉତ୍ତରାବେ subsequently.

ବାଦ. ମିତ୍ତେ

ଉତ୍ତରେ—ଦେ. ଅ—ଉତ୍ତରୁ (ଦେଖ)

Uttāre

Uttāru (See)

ଉତ୍ତରା—୧୦. ବିଶ (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ + ତଳ ଧାତୁ = ଉଠିବା +
Uttāra କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ଉନ୍ନତ; ଉଚ୍ଚ; ଉଚ୍ଚତରଙ୍ଗାକୃତି—

1. High; billowy, boisterous; with
waves mountain-high.

୨ । ଉଚ୍ଛ୍ୱେଷ; ଉତ୍ତମ—

2. Terrible; tremendous; violent.

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—3. Excellent.

୪ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—4 Great.

୫ । ଉଚ୍ଚତ; ଅସ୍ଥିର—5. Restless.

୬ । ପ୍ରବଳମ; ସେ ଡେଇଁ କରି ଚାଲେ—

6. Walking by leaps.

୭ । ଉତ୍ତମନ ଶବ୍ଦକାଶ—7. Bellowing; roaring.

୧୦. ବି—ପ୍ରବଳମ (ପ୍ରବଳିତାଦ) —ଭେକ; ବାନର; ହରିଣ—
Frog, monkey and deer.

ଦେ. ବି—ଅସ୍ଥିରତା; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—Anxiety.

କେତେ ଅବା ପାଇ ନାହିଁ ମନ ଉତ୍ତରକୁ । ଶାବିତ୍ରୀ. ରସବତୀ ।

ଉତ୍ତରତରଙ୍ଗାକୃତି—୧୦. ବିଶ—ଉତ୍ତର ତରଙ୍ଗ ଉତ୍ତରା (ସମୁଦ୍ର)—
Uttārataraṅgāyita (Sea) With mountainous
waves; roaring (sea); billowy.

ଉତ୍ତପନ—୧୦. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ + ତଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.
Uttishṭhamāna ଅନ)—

(ଉତ୍ତପନା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଉତ୍ତାନଶୀଳ, ଉତ୍ତରା; ସେ ଉଠିଥାନ୍ତି—

1. Getting up; getting ready.

୨ । ବର୍ଦ୍ଧମାନ; ବୃଦ୍ଧିଶୀଳ—

2. Rising; prospering; developing.

୩ । ସେ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରୁଥିବା; ଉଦ୍‌ଯୋଗ—

3. Endeavouring; striving.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବୋଲି କିବା ଦେବ । ଯଥା—
ଗାଘ୍ର ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ୍ର' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବେ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବେ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ + ତୁ ଧାତୁ = ପାରି ହେବା +
Uttirṇa କର୍ମ. ତ)—

(ଉତ୍ତରୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । (ନଦୀ ଅତି) ପାର ହୋଇଥିବା; ପାରଗତ;
ତେଇଥିବା; ଛିଥିବା—1 Having crossed;
having come across; come over;
got over.

୨ । ଉଦ୍ଭିତ—2. Risen.

୩ । ନିର୍ଗତ—

3. Issued; passed successfully.

୪ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—4. Expired.

୫ । ମୁକ୍ତ—5. Delivered; rescued.

୬ । ଉତ୍ତରୁଥିବା; ଅବଗତ; ଉପସ୍ଥିତ—

6. Arrived; got down

୭ । ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ—7. Released.

୮ । କୃତକାର୍ଯ୍ୟ; ଶେଷ ପରୀକ୍ଷାରେ ପାସ କରିବା—

8. Passed an examination successfully;
successful

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ + ତୁଙ୍ଗ = ଉଚ୍ଚ)—

Uttunga ୧ । ଅତି ଉଚ୍ଚ—1. Very high; elevated;
lofty; prominent

୨ । ତେଜୀ—2. Tall.

୩ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ—3 Steep; precipitous.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ି; ଉତ୍ତ = ଉତ୍ତର + ତୁଷ = ତୁଷ)—

Uttusha ତୁଷଧାନ୍ୟ; ଉତ୍ତ —Fried paddy.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ସମ୍ପର୍କ + ତିଳ = ତେଜ କରିବା +

Uttejaka କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି, ଅତି)— ୧ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ; ଉତ୍ତରୀ—

(ଉତ୍ତରୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Exciting; animating;
stimulating; irritating.

୨ । ସେ ମତାଏ—2. Instigating

୩. ବିଶ. ୧ । ଉତ୍ତରୀକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. Instigator.

୨ । ଉତ୍ତରୀକ ବସ୍ତୁ—

2. Stimulant; irritant

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ; ସମ୍ପର୍କ + ତିଳ ଧାତୁ =
Uttejana ତେଜିବା; ଗର୍ଭଣ କରିବା + ତାଳ ଅନ)—

ଉତ୍ତରୀ (ଦେଖ)—Uttejana (See)

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ; ସମ୍ପର୍କ + ତିଳ = ତେଜିବା

Uttejana ଗର୍ଭଣ କରିବା + ତାଳ ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

ଉତ୍ତରୀ } ବିଶ. ୧ । ଶାଣିବଦ୍ଧାସ ଚାକ୍ଷୁଷ କରିବା;
ଉତ୍ତରୀ }

ସଜେଇବା—1. Sharpening; whetting.

୨ । ଉତ୍ତରୀ—2. Enthusiasm.

୩ । ମତାୟା; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—3. Instigation.

୪ । ମନର ଉତ୍ତରୀ—4. Excitement.

୫ । ସମ୍ଭାଷଣ; ସମ୍ଭାଷଣ—5. Threatening.

୬ । ଉତ୍ତରୀ—

6. Exciting; stimulating.

୭ । (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା) ଉତ୍ତରୀକାରୀ ଶକ୍ତି—

7. Stimulus.

୮ । ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କରିବା; ଉତ୍ତରୀକାରୀ—

8. Goading into action; encouraging.

୯ । ଉତ୍ତରୀ; ଉପଦ୍ରବ କରିବା —

9. Oppression.

୧୦ । ଗୋଇବା; ଚଢ଼ାଇବା—10 Irritating.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ସମ୍ପର୍କ + ତିଳ ଧାତୁ = ତେଜିବା
Uttejita + କର୍ମ. ତ)—

୧ । ଶାଣିତ—1. Sharpened; whetted.

୨ । ଉତ୍ତରୀ—

2. Excited; stimulated; irritated.

୩ । ପ୍ରୋତ୍ସାହନ—3. Encouraged

୪ । ଉତ୍ତରୀ—4. Oppressed.

୫ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ—5. Instigated.

୬ । ଉତ୍ତରୀ—6. Stirred.

୭. ବିଶ. (+ ଉତ୍ତରୀ. ତ)—ଅଶ୍ୱର ଗତିବିଶେଷ; ଉତ୍ତରୀ—

Trotting of a horse.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉତ୍ତର + ତୋରଣ = ବହୁକ୍ରୀଡ଼ି; ଉତ୍ତରୀ—

Uttorapa ବହୁକ୍ରୀଡ଼ି)—ସେହି ନଗରର ତୋରଣ ଅତି ଉଚ୍ଚ—
(a town) Having a high gate.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. ୧. (ଉତ୍ତ = ଉତ୍ତର + ତୁଳ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱି.

Uttolaka ଅତି)—ସେ କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଉପରକୁ ଡେଇଁ—

(ଉତ୍ତରୀ—ଶ୍ରୀ) Lifting up; raising up; elevating.

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତରୀ ପଦାର୍ଥକୁ ତଳରୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇବା)—

Uttolakajantra କଳ; କପିଳ—

A crane; an elevator.

[ଉତ୍ତରୀ—ଅଧିକ ବିଜ୍ଞାନର କପିଳ ଲୋକେ ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ
ଅମ ସେଗରେ ଶତ ଶତ ଦ୍ୱାର ଉତ୍ତରକୁ ଉପରକୁ ବଢ଼ାଇ
ପ୍ରସ୍ତରମାନ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରୀକରମାନ ଥିବାର ଅନୁମିତ
ହୁଏ ।]

ଉତ୍ତରୀ—୧. ବିଶ. (ଉତ୍ତ = ଉପରକୁ + ତୁଳ ଧାତୁ; ଶ୍ଚ୍ଚ; ତୋଳ

Uttolana ଧାତୁ = ଉଚ୍ଚ କରିବା + ତାଳେ. ଅନ)—

୧ । ଉପରକୁ ଉଠାଇବା; ଡେଇଁବା—

1. Elevating; raising up; lifting up.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନେବା; ଉପରକୁ ଟାଣିବା—

2. Drawing up.

୨୦. ବି—ଅଶ୍ୱର ଦେଶସ୍ଥକୁ ଗତିକ୍ରମେ—

Galloping of a horse; full gallop

ଉତ୍ତୋଳନଦଣ୍ଡ—୨୦. ବି. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ଉତ୍ତୋଳନ=ଉପରକୁ

Uttolanadanda ଉଠାଇବା + ଦଣ୍ଡ = ଯନ୍ତ୍ର) — କୌଣସି

ପଦାର୍ଥକୁ ଛିଣ୍ଡିବା ବା ଠେକ ଦେଇ ଉପରକୁ ଉଠାଇବା—

ଯନ୍ତ୍ର—A lever.

[ଦ୍ର—ଏଥିର ଏକ ପ୍ରାନ୍ତକୁ ଚଳକୁ ଶ୍ରେଣିରେ ଅପରପ୍ରାନ୍ତ

ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ ।]

ଉତ୍ତୋଳନଯନ୍ତ୍ର—ଉତ୍ତୋଳନଯନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Uttolanajanttra

Uttolakajanttra (See)

ଉତ୍ତୋଳିତ—୨୦. ବିଶ. (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ + ତୁଳ ଧାତୁ. ଚିତ=

Uttolita ତୋଳି ଧାତୁ=ତଳନ କରିବା + କର୍ମ. ଚ)—

୧ । ଉପରକୁ ଟେକି ଡୋଇଥିବା; ଉତ୍ତୋଳିତ—

1. Raised up; drawn up.

୨ । ଉତ୍ତୋଳିତ—2 Lifted up

୩ । ଉଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିବା—3. Elevated.

ଉତ୍ତୋଳିତା—ଦେ. ପଦ୍ୟ କି. (୨୦. ଉତ୍ତୋଳନ)—

Uttolibā

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଟେକିବା—To raise up

ଉତ୍ତୋଳିତ ଶବ୍ଦ ବା ସେତେ କୃତ୍ରିମ ଶବ୍ଦ—ସଂଜ୍ଞା, ମହାଶବ୍ଦ ।

ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ—୨୦. ବିଶ. (ଉତ୍ତ=ସମ୍ପାଦ୍ + ତ୍ୟକ୍ତ ଧାତୁ=ଛାଡ଼ିବା +

Uttiyakta କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଅଗ୍ରାଦ୍ୟ କରା ଯାଇଥିବା; ଗୁପ୍ତତ

ହୋଇ ନ ଥିବା—1. Rejected.

୨ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—

2. Forsaken; given up; abandoned.

୩ । ଅତି ବିରକ୍ତ—3. Vexed; disgusted.

ଉତ୍ତ୍ରାସ୍ତ—୨୦. ବିଶ. ପୁ. (ଉତ୍ତ=ସମ୍ପାଦ୍ + ସ୍ତ୍ରାସ୍ତ=ଭୀତ)—

Uttirasta ଭରସ୍ତ; ସନ୍ତପ୍ତ; ଅତି ଭୀତ; ଅତଡ଼—

(ଉତ୍ତ୍ରାସ୍ତ—ଶ୍ରୀ) Frightened; affrighted; over-

whelmed with fear; alarmed.

ଉତ୍ତ୍ରାସ—୨୦. ବି. (ଉତ୍ତ=ସମ୍ପାଦ୍ + ଶାସ=ଭୟ)—

Uttirāsa ଭରସ୍ତ; ଅତି ଭୟ—Fright; overpowering

fear.

ଉତ୍ଥା—୨୦. ବିଶ. (ଉତ୍ତ=ଉପରେ + ଥା ଧାତୁ=ଉଠିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Uttha ୧ । ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା; ଉତ୍ଥା—

(ଉତ୍ଥା—ଶ୍ରୀ) 1. Arising; rising up.

(ଉତ୍ଥାନ—ବି) ୨ । ଉତ୍ତାନ—2. Obtained from;

extracted from.

(ଯଥା—ହୃଦ୍‌ଲୋକପାରଦ)

୩ । ଜାତ—3. Born; produced.

୪ । ଉଦ୍‌ବିତ—4. Risen.

ଉତ୍ତଳନ—୨୦. ବି. (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥୁଲ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Uttalana ୧ । ଉପରକୁ ଉତ୍ତଳିବା—1. Over-flowing.

୨ । ଉତ୍ତରୁବା—2. Boiling over; brimming.

ଉତ୍ତଳିତ—୨୦. ବିଶ. (ଉତ୍ତ+ଥୁଲ ଧାତୁ+କର୍ମ. ଚ)—

Uttalita ଉତ୍ତଳ ପଡ଼ିଥିବା—

Overflowing; running over.

ଉତ୍ତଳିତା—ଦେ. କି. (୨୦. ଉତ୍ତଳନ)—୧ । ଉତ୍ତଳିତା—

Uttalibā 1. To overflow; to brim over.

ଉତ୍ତଳା ୨ । ଉତ୍ତରୁବା—2. To boil over.

ବହ୍ୟାନା ୩ । ଉପରକୁ ଉଠିବା; ଉତ୍ତୋଳିତ ହେବା—

3. To rise up.

୪ । ପ୍ରକଟିତ ହେବା—4. To be manifest.

୫ । ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେବା—5. To reverberate.

ଉତ୍ଥାନ—୨୦. ବି. (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ+ଥା ଧାତୁ=ଉଠିବା + ଭବ.

Utthāna ଅନ)—୧ । ଉତ୍ତୋଳିତ; ଉଠିବା—

(ପତନ—ବିପରୀତ) 1. Rising up; rise.

(ଉତ୍ତୋଳିତ—ବିଶ) ୨ । (+ କରଣ ଅନ)—ଉତ୍ତୋଳିତ;

(ଉତ୍ତୋଳିତ—ଶିଳ୍ପ ବିଶ) ଉତ୍ତୋଳିତ—

2 Striving; endeavour; effort.

୩ । ଉତ୍ତୋଳିତ—3. Energy; encouragement.

୪ । ଉତ୍ତୋଳିତ; ସମୃଦ୍ଧି; ଅଭ୍ୟୁଦୟ—

4. Elevation; prosperity.

୫ । ଉତ୍ତୋଳିତ—5. Beginning; arising.

୬ । ଦର୍ଶନ—6. Delight.

୭ । ଶୌର୍ୟ—7. Virility; manliness.

୮ । (+ ଅଧ୍ୟକରଣେ. ଅନ)—ରାଜ୍ୟ ଚିନ୍ତା—

8 Thoughts of administration.

୯ । ପ୍ରକାଶ ପାଇବା—

9 Appearance; manifestation.

୧୦ । ଯୁଦ୍ଧ—10. War; fight.

୧୧ । ପୁସ୍ତକ—11. Book.

୧୨ । ଉପରକୁ ଉଠିବା—12. Going up; ascending

୧୩ । ପ୍ରାଙ୍ଗଣ—13. Court-yard.

୧୪ । ଶୟାନରୁ ଉଠିବା—

14 Getting up from bed.

୧୫ । ନିଦରୁ ଉଠିବା—15. Waking up;awaking.

୧୬ । ପ୍ରଜାମେଳ; ବିଦ୍ରୋହ—

16. Revolt; resurrection; rising.

୧୭ । ଉତ୍ତୋଳିତ; ଠିଆ ହେବା—

17. Standing erect; erection.

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରସନ୍ନ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଲି କହିବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ବୋଲିଲେ ଯେବେ ଏ ରାଶିବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚନ୍ଦ୍ର କପଟର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପ୍ରକୃତ ଶବ୍ଦ ବୋଧବାଦ ଦେବ । ଯଥା — ଗରୁ ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର' ବୋଧହେବ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ବୋଧହେବ; 'ବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ବୋଧହେବ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ବୋଧହେବ; 'ଅଲକର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକର' ବୋଧହେବ ।

୧୮ । ମଳଶ୍ୱେଧ—18 Constipation.

୧୯ । ସୈନ୍ୟ—19. Army.

ଦେ. ବି—ଦ୍ୱାଦଶ ଗୋପାଳ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଗୋପାଳ—
Name of one of the 12 cowherds
named by Ordīā poets (See)

ଉତ୍କଳ ଏକାଦଶୀ—୧୦. ବି—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ (ଏ. ବିନ
Utthāna ekādaśī ବିଷ୍ଣୁ ନିଦ୍ରାତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ)—

The eleventh day of the bright fort-
night of the month of Kārttika when
Bishṇu is said to awake from sleep.

ଉତ୍କଳ ଏକାଦଶୀ ଧ୍ରୁବ, ସେ ବିନ ହୋଇଛି ସୁଗତ ।

ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

[ଦ୍ର—ଏହା ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କର ଯାତ୍ରା ବିଶେଷ; ଏହି
ଦିନଠାରୁ କାର୍ତ୍ତିକର ଶୁକ୍ଳ ପଞ୍ଚମ ବା ଚକ୍ରପଞ୍ଚମର ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଓ
ଶୁକ୍ଳମୀଷ୍ୟ ବ୍ରତ ସମାପ୍ତ ହୁଏ ।]

ଉତ୍କଳ କରବା—ଦେ. କି—୧ । ଉଠିବା—

Utthānakaribā 1 To rise, to get up; to rise up.

୨ । ଠିଆ ହେବା—2 To stand up.

୩ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—3. To appear.

ଉତ୍କଳପତନ—୧୦. ବି. (ବିପତ୍ତିକାରୀ ବା; ଉତ୍କଳ+ପତନ)—

Utthānapatana ୧ । ଉଠିବା ପଡ଼ିବା—

1. Rise and fall; elevation and fall

୨ । ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓ ବିନାଶ—

2. Prosperity and adversity.

ଉତ୍କଳଶକ୍ତି—୧୦. ବି. (ଶକ୍ତି ଚକ୍ର; ଉତ୍କଳ=ଉଠିବା+ଶକ୍ତି
Utthānasakti =ବଳ)—ଶଯ୍ୟା ବା ଅସନରୁ ଉଠିବାର

ଶକ୍ତି—Power of getting up or rising
from bed or a seat; power of
standing up.

ଉତ୍କଳପକ—୧୦. ବି. ପୁଂ (ଉତ୍=ଉପରେ+ପା ଧାତୁ ଶିତ=
Utthāpaka ପ୍ରାପ୍ତି ଧାତୁ=ପ୍ରାପ୍ତିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

(ଉତ୍ତପିକା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯେ ଉଠାଏ ବା ଉତ୍ତେଜିତ କରେ—

1. Lifting up; one who raises
another; one who draws up
or lifts.

୨ । ପ୍ରସ୍ତାବକ—2. Proposer; one who intro-
duces (a subject)

୩ । ପ୍ରବୋଧକ; ଯେ ନିଦରୁ ଉଠାଏ—

3. Rousing a person from sleep

ଉତ୍କଳପାନ—୧୦. ବି. (ଉତ୍=ଉପରେ+ପା ଧାତୁ ଶିତ; ପ୍ରାପ୍ତି ଧାତୁ=
Utthāpana ପ୍ରାପ୍ତି କରବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—'ଉତ୍କଳ'ର

(ପତନ—ବିପତ୍ତି) ଶିକ୍ଷା ରୂପ—The causative form
(ଉତ୍ତପିକା—ଶ୍ରୀ) of Utthāna

୧ । ଉତ୍ତେଜିତ; ଉପରକୁ ଉଠାଇବା—

1. Lifting up; raising up.

୨ । ନିଦରୁ ଉଠାଇବା; ପ୍ରବୋଧକ; ନିଦ ଉଠାଇବା—

2. Awakening a person from sleep.

୩ । ପ୍ରସ୍ତାବନା—3. Proposing; proposal.

୪ । ଉପସ୍ଥାପିତ କରବା—4 Introducing.

୫ । ଉପରେ ରଖିବା—5 Placing over

୬ । (ଗଣିତ) ଏକ ସଂଖ୍ୟା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅନ୍ୟ ଗୁଣିତ ସ୍ଥାନ—

6. (mathematics) Substitution.

୭ । ଯୋତ୍ସ୍ନା; ଦୁଇଦିନ କରବା—7 Stirring

ଉତ୍କଳପାନ ଏକାଦଶୀ—ବି.—ଉତ୍କଳ ଏକାଦଶୀ (ଦେଖ)

Utthāpana ekādaśī Utthāna ekādaśī (See)

ଦେବ ଉତ୍ଥାପନ

ଉତ୍କଳପାନ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ—୧୦. ବି.—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ (ସେବନ
Utthāpana chaturdāśī ମହାଦେବଙ୍କ ନିଦ ଉଠାଇବା))

ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲକ୍ଷ୍ମୀବିଜୟ ଯାତ୍ରାବିଶେଷ—

The fourteenth day of the bright fort-
night of the lunar month of kārttika
when Śiba is said to be aroused from
sleep.

ଉତ୍କଳପାନଯନ୍ତ୍ର—ଦେ. ବି.—ଉତ୍ତେଜକଯନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Utthāpanajāntṛa Uttoḷakajāntṛa (See)

ଉତ୍କଳପାନଯାତ୍ରା—ଦେ. ବି.—୧ । ଉତ୍କଳ ଏକାଦଶୀ (ଦେଖ)

Utthāpanajātrā 1, Utthāna ekādaśī (See)

୨ । ଉତ୍କଳପାନଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ (ଦେଖ)

2. Utthāpanachaturdāśī (See)

ଉତ୍କଳପିତ—୧୦. ବିଶ (ଉତ୍=ଉପରେ+ପ୍ରାପ୍ତି=ଉପାୟିକା; ସକ
Utthāpitā ଯୋଗୁଁ ଚ+ପ୍ରା=ପ୍ରା)—୧ । ଅଗତ କରାଯାଇ-

ଥିବା; ଉପସ୍ଥାପିତ—1 (proposal) Raised;
introduced; proposed; substituted.

୨ । ଉତ୍ତେଜିତ; ଉପରକୁ ଉଠା ଯାଇଥିବା—

2 Drawn up; lifted.

୩ । ନିଦରୁ ଉଠାଇ ଥିବା—

3 Awakened from sleep

ଉତ୍କଳିତ—୧୦. ବିଶ. (ଉତ୍=ଉପରେ+ପ୍ରା ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ସକ୍ଷୟୋଗୁଁ
Utthita ଚ+ପ୍ରା=ପ୍ରା)—୧ । ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା—

(ଉତ୍ତପିତା—ଶ୍ରୀ)

1. Arisen; risen up.

(ପତନ; ପ୍ରସ୍ତ—ବିପତ୍ତି) ୨ । ଉପସ୍ଥିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ଉଦ୍ଭବ—

(ଉତ୍କଳ—ବି) 2 Appeared; appearing.

୩ । ଘଟୁଥିବା—3 Occurred.

୪ । ଉତ୍ତପ୍ତ—4. Produced; cropped up.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ

* । ଅକାଶ ଅଡ଼ୁକୁ ଗଢ଼ି କରିବା—

5 Risen to the sky.

୨ । ଉଦ୍‌ଗତ—6. Come out

୩ । ନିଦରୁ ଉଠିଥିବା—

7 Awakened from sleep.

୮ । କାମ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ—

8. Ready for action.

୯ । ଉଚ୍ଚ—9 High; elevated

୧୦ । ବର୍ଦ୍ଧିତ—10 Developed; increased.

୧୧ । ବସିବା ସାଗାରୁ ଉଠିଥିବା—

11 Risen from one's seat.

୧୨ । ଉନ୍ନତ; ଉଚ୍ଚରେ ଅବସ୍ଥିତ—

12 Situated on high.

୧୩ । ନିର୍ଗତ; ବାହାରିଥିବା—

13. Issuing from; issued from

୧୪ । ଦଣ୍ଡାସ୍ଥାନ, ଠିଆ ହୋଇଥିବା—

14. Standing up, erect.

୧୫ । ଅନୁଭୂତ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷିକୃତ—

15. Becoming apparent; perceived by the senses.

ଉତ୍ଥିତ ହେବା—ଦେ. ଛି. (ସଂ. ଉତ୍ଥାପନ)—୧ । ଉଠିବା—

Utthita hebṭh 1. To rise up; to get up.

୨ । ଘଟିବା—୨. To crop up; to occur.

୩ । ନିର୍ଗତ ହେବା—3. To issue from.

୪ । ଉପରକୁ ଉଠିବା—4. To rise up.

୫ । ନିଦରୁ ଉଠିବା—5. To get up from sleep.

୬ । ବସିବା ସାଗାରୁ ଉଠିବା—

6. To rise up from one's seat.

ଉତ୍ଥିତି—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ଥାପନ+ପ୍ରା. ଧାତୁ+ଭବ. ଇ)—

Utthiti ୧ । ଉଚ୍ଚତା—1. Elevation

୨ । ଉଠିବା—2 Rising up.

୩ । ଠିଆହେବା—3. Standing up; erection

୪ । ପ୍ରବୋଧନ—4. Waking up.

ଉତ୍ଥିତାଙ୍ଗୁଳି—ସଂ. ବି. (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଉତ୍ଥାପନ+ଅଙ୍ଗୁଳି) —

Utthitāṅguli ଶୁଣ୍ଠି; (ପ୍ରକୃତବାଦ)—Slap

ଉତ୍ପକ୍ଷ୍ମ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଉତ୍ଥାପନ+ପକ୍ଷ୍ମ=ଅଖିପତା) —

Utpakshma ଅଗ୍ରଦାକ୍ଷିଣ୍ୟରେ ଯେ ଅଖି ପତାକୁ ଉପରକୁ

(ଉତ୍ତୁଷ୍ଣ—ଶ୍ରୀ) ଉଠାଇ ଥାଏ—Having raised one's

eye-lashes; with raised eye-lashes

(in zeal).

ଉତ୍ପାଚିବା—ଦେ. ଛି. (ସଂ. ଉତ୍ଥାପନ+ଧାତୁ)—

Utpāchibā ୧ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବା—

1. To jump high

୨ । ଅକାଶରେ ଉଡ଼ି ଚାଲିଯିବା—2. To fly away.

ଉତ୍ପତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତ=ଗମନ କରିବା

Utpata +କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା; ଉଡ଼ି ଚାଲି—

Ascending; soaring; shooting up; rising up.

ସଂ. ବି—ପକ୍ଷୀ—Bird.

ଉତ୍ପତନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Utpatana ୧ । ଉତ୍ପତ୍ତି; ଜନ୍ମ—1. Birth; production.

(ଉତ୍ପାଦନ—ଶିଳ୍ପ) ୨ । ଉଦୟ—

2. Rising up; appearance,

(ଉତ୍ପତ୍ତି—ବିଶ୍ୱ) ୩ । ଉତ୍ପାଦନ—3. Getting up; rising.

୪ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବା; ଲମ୍ଫନ—

4. Leaping up, jumping up.

ଉତ୍ପତିତ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତିତ=ଗତ)—

Utpatita ୧ । ଉଦୟ; ଉପରକୁ ଉଠିଥିବା—

(ଉତ୍ପତ୍ତି—ଶ୍ରୀ) 1. Risen; ascended

୨ । ଉତ୍ପାଦନ—2. Uprooted.

୩ । ଉଦ୍‌ଗତ—3. Come out.

୪ । ଉଡ଼ିବା—4. Flying

ଉତ୍ପତିତା—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତିତ ଧାତୁ=ଗତ

Utpatitā କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ. ୧ମା. ୧ବ.)—

(ଉତ୍ପତ୍ତି—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଡେଇଁଥିବା—

1. Jumping; leaping up.

୨ । ଉଡ଼ି ଚାଲି—2. Ascending; going up

ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଉତ୍ପତ୍ତିତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Utpatita.

ଉତ୍ପତିଷ୍ଠ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତି ଧାତୁ+ଶିଳାପଥ. କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍ଠ)—

Utpatishṭh ୧ । ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ; ଉଡ଼ିବାରେ ଅଭ୍ୟାସ—

1 Accustomed to flying up.

୨ । ଉଡ଼ୁଥିବା; ଉତ୍ପତ୍ତି—2. Flying.

୩ । ଉଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ—3. Ready to fly.

୪ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ—

4. Ready to leap up

ଉତ୍ପତି—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ଥାପନ+ପତି ଧାତୁ=ଗତ; ଯିବା

Utpatti +ଭବ. ଇ)—

(ଉତ୍ପତ୍ତି—ବିଶ୍ୱ) ୧ । ଉଦୟ; ଜନ୍ମ; ଅଭିର୍ଭବ—

1. Birth; production, generation.

୨ । ଅଭିଭବ—2. Origin; beginning.

୩ । ଘଟିବା—3 Happening.

୪ । ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉପରକୁ ଉଠିବା—

4. Rising up; ascending.

ଉତ୍ପତିଷ୍ଠାନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଉତ୍ପତି)—୧ । ଜନ୍ମସ୍ଥାନ—

Utpatisthāna

1. Place of origin.

ସାଧାରଣ ଯେତେବେଳେ ଉପର ସ୍ଥାନରେ ଉପର ୧ ଉପର ଉପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଉପର ଉପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା ବରଜୁ ନାହିଁ । ଉପର ୧ ବା ୨ ଉପର ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେବେଳେ ଉପର ବା ଉପରାବେଳେ ୨ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଧିମେ ଉପର ବୋଲିବେ ୨ ବା ୧ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେବ । ଉପା :— 'ସାଧ' ୨ ମିଳେ 'ସାଧ' ଉପାଧିମେ 'ଉପ' ୨ ମିଳେ 'ଉପ' ବୋଲିବେ 'ଉପ' ୨ ପାଇଲେ 'ଉପ' ବୋଲିବେ; 'ଅପ' ୨ ପାଇଲେ 'ଅପ' ବୋଲିବେ; 'ଅପ' ୨ ପାଇଲେ 'ଅପ' ବୋଲିବେ; 'ଅପ' ୨ ପାଇଲେ 'ଅପ' ବୋଲିବେ

୨ । ନଦୀ ଅବ ଯେଉଁଠାରୁ ବାହାରିଥାଏ —

2. Source (of a river)

୩ । ଅରମ୍ଭ—3. Beginning.

ଉତ୍ପଥ—୧. ଉ (ଉର୍=ଠାରୁ + ପଥ+ଅ)—

Utpatha ୧ । ବପଥ; ଅବାଧ—1 Wrong way

୨ । ଅସବ୍ୟଥ; ଭୁପଥ—2. Evil ways

୩ । ମନ୍ଦବ୍ୟାପାର—3. Evil conduct

୪ । ଭ୍ରମ—4. Error.

ଉତ୍ପଥଗାମୀ—୧. ବଣ ପୁ. (ଉତ୍ପଥ+ଗମ୍ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ.)

Utpathagāmi ଭ୍ରମ)—ସେ ଅବାଧରେ ଯାଏ; ବପଥଗାମୀ—

(ଉତ୍ପଥଗାମୀ—ଶ୍ରୀ) Erratic; going astray; taking to evil ways.

ଉତ୍ପଥଚାରି—୧. ବଣ ପୁ. (ଉତ୍ପଥ+ଚର ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ.)

Utpathachārī ଭ୍ରମ)—ଉତ୍ପଥଗାମୀ (ଦେଖ)

(ଉତ୍ପଥଚାରି—ଶ୍ରୀ) Utpathagāmi (See)

ଉତ୍ପାଦ୍ୟମାନ—୧. ବଣ ପୁ. (ଉତ୍ପ+ପଦ ଧାତୁ=ପଦ୍ୟ+କର୍ତ୍ତୃ.)

Utpadyamāna ଅନ)—୧ । ଜାୟମାନ; ଯାହା ଜନ୍ମୁଅଛି—

(ଉତ୍ପାଦ୍ୟମାନ—ଶ୍ରୀ) 1. Being produced; being born.

୨ । ଉଦୟ ହେଉଥିବା—2. Rising.

୩ । ଘଟୁଥିବା—3 Happening.

ଉତ୍ପାନ—ଗ୍ରା. ବ ଓ ବଣ—ଉତ୍ପାନ (ଦେଖ)

Utpana Utpanna (See)

ଉତ୍ପାନୀ—ଗ୍ରା. ବ—ଉତ୍ପାନୀ (ଦେଖ)

Utpanī Utpanni (See)

ଉତ୍ପାନୀୟ—ଗ୍ରା. ବ—ଉତ୍ପାନୀୟ (ଦେଖ)

Utpāniya Utpanna (See)

ଉତ୍ପାନ୍ନ—୧. ବଣ. (ଉତ୍ପ+ପଦ ଧାତୁ=ପଦ୍ୟ+କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—

Utpanna ୧ । ଜାତ—1. Born; produced; resulted from, brought forth

୨ । ଉଦୟ—2. Risen; sprung from.

୩ । ଘଟୁଥିବା—3. Occurred.

୪ । (କର୍ମ+ତ)—ଲବ୍ଧ—4 Got; attained.

ଦେ.ବ (୧.ଉତ୍ପାନ୍ନ)—ଫଳ ବା ଫଳରୁ ଉତ୍ପାନ୍ନ ଫଳ ବା ଫଳାଦ—

Produce or fruits of a tree or land

୧ । ଅୟ—1 Income.

୨ । ଲାଭ—2. Profit

୩ । ଜନ୍ମ; ଉତ୍ପତ୍ତି—3. Birth, origin.

ଦେ.ମୁଳ ହୋଇବା ପ୍ରସବ, କହୁବା ଦେବର ଉତ୍ପତ୍ତି—ଜନ୍ମାଧି. ଉତ୍ପତ୍ତି, ୧୨ ।

ଉତ୍ପାନ୍ନୀ—ଗ୍ରା. ବ ଓ ବଣ (୧. ଉତ୍ପାନ୍ନ)—୧ । ଫଳ ବା

Utpānnī ଫଳରୁ ଉତ୍ପାନ୍ନ ଫଳାଦ—1. Produce of a land or tree.

ଉତ୍ପାନ୍ନୀ ୨ । ଅୟ—2. Income

୩ । ବାର୍ଷିକ ଅୟ—3. Annual income

ଉତ୍ପାନ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବ—ଉତ୍ପାନ୍ୟ (ଦେଖ)

Utpanya

Utpānni (See)

ଉତ୍ପାବନ—୧. ବ. (ଉତ୍ପ=ଉତ୍ପାଦ୍ଧି+ପୁ ଧାତୁ=ପଦ୍ୟ କରବା+)

Utpabana ଭାବ. ଅନ)—ଭୁଷଣାସ୍ତ୍ର ଜଳସେଚନ; ମାର୍ଜନ;

ସ୍ରୋଷଣ—Sprinkling water with

kusa grass.

ଉତ୍ପାଳ—୧. ବ. (ଉତ୍ପ=ଉତ୍ପାଦ୍ଧି+ପଲ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Utpala ୧ । ଜଳଜ; ପଦ—1. Lotus.

୨ । କର—2. Water-lily.

୩ । ନୀଳୋତ୍ପଳ; ନୀଳପଦ୍ମ; ନୀଳକର—

3. Bluelotus

୪ । ଲୁଣ୍ଠିକା; ଲୁଣ୍ଠି—4. A medicinal plant.

୧. ବଣ (କହୁଥିବା; ଉତ୍ପ=ଅପଗତ+ପଲ=ମାଂସ)—

କର୍ମାଂସ; ମାଂସହୀନ—Fleshless.

ଉତ୍ପାଳଶାରିବା—୧. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉତ୍ପାଳ+ଶାରିବା)—ସୁଆଁଲ (ଦେଖ)

Utpalashāribā Suāñlai (See)

ଉତ୍ପାଳାକ୍ଷ—୧.ବଣ.ପୁ.(କହୁଥିବା; ଉତ୍ପାଳ+ଅକ୍ଷ)-ଯାହାର ଚନ୍ଦ୍ର ପଦ୍ମପରି

Utpālāksha ସ୍ୱରୂପ—Lotus-eyed; having fair

ଉତ୍ପାଳାକ୍ଷା } ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀ eyes.

ଉତ୍ପାଳିନୀ—୧. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉତ୍ପାଳ=ପଦ୍ମ+ସମୁଦାୟ. ଭ୍ରମ+ଶ୍ରୀ. ଭ)—

Utpālīnī ୧ । ପଦ୍ମସମୂହ; ପଦ୍ମ, ନୀ; ପଦ୍ମବନ—

1. A collection of lotuses.

୨ । ଲୁଣ୍ଠିକା; କରମିଷ୍ଟକ; ଲୁଣ୍ଠିକା—

2. A collection of water-lilies.

ଉତ୍ପାଶ୍ୟ—୧. ବଣ. ପୁ. (ଉତ୍ପ+ଦୃଶ୍+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ଉତ୍ପାଶ୍ୟ—

Utpāśya 1. Looking upwards

(ଉତ୍ପାଶ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଉତ୍ପାଶ୍ୟ—2 With upturned face.

ଉତ୍ପାଟ—ଦେ. ବ—ଉତ୍ପାଟନ (ଦେଖ)

Utpāṭa Utpātana (See)

ଉତ୍ପାଟନ—୧. ବଣ. ପୁ. (ଉତ୍ପ+ପଟ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Utpāṭaka ୧ । ସେ ଉପାଦେ—1. Uprooting.

(ଉତ୍ପାଟନ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସମୂଳେ ବିନାଶକାରୀ—

2. Eradicating

୩ । ବିନାଶକ—3. Destroying.

୪ । ସେ ଉପରୁ ବାହାରକୁ ଓଟାଇ ଅଣେ—

4. Extracting; pulling out.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ସ	କ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ସ୍ୱେ ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ

ଉତ୍ପାତନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍=ଉପରକୁ+ପତ ଧାତୁ ଶିତ; ପାଃ ଧାତୁ=Utpātana ପକାଇବା+ଭାବ. ଅନ)—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ—(ଉତ୍ପାତନ. ବିଶ) କରଣ; ନିର୍ମୂଳକରଣ—1 Eradication.

୨ । ଉତ୍ତୁଳ୍ଲବ; ଉପାତନ—2. Pulling up by the root, uprooting.

୩ । ଉତ୍ତରୁ କାଢିଆଣିବା; ଓଟାଇଆଣିବା—3 Extraction

୪ । ବିନାଶନ—4 Destruction.

୫ । ପୁଲ ଆଦି ଛିଣ୍ଡିଆଣିବା—5. Plucking

୬ । ବହୁଷ୍ଟରଣ; ଚଢ଼େଇବା, ଘଉଡ଼ିଦେବା—6. Expulsion.

ଉତ୍ପାତୟିତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍+ପତ ଧାତୁ ଶିତ; ପାଃ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ୍ୱ Utpālayitā ୧ମା. ୧ବ)—ଉତ୍ପାତକ (ଦେଖ) (ଉତ୍ପାତୟିତା—ଶ୍ରୀ) Utpātaka (See)

ଉତ୍ପାତନ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍=ଉପରକୁ+ପତ ଧାତୁ ଶିତ; ପାଃ ଧାତୁ=Utpātita ଧାତୁ=ପକାଇବା+କର୍ମ. ତ)—୧ । ଉତ୍ତୁଳ୍ଲବ; ଉପାତନ ହୋଇଥିବା—1. Uprooted.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶିତ—

2. Eradicated, completely destroyed

୩ । ବହୁଷ୍ଟିତ—3 Expelled.

ଉତ୍ପାତିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉତ୍ପାତନ)—ଉପାତନ—

Utpātibā To uproot

ବରଷା ଏଣି ପ୍ରଭୃତି ଅତି ଉତ୍ପାତ ହେଉ ନେ—ଉତ୍ପା. ବୈଦେହ୍ୟବଳାସ ।

ଉତ୍ପାତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍=ଅକସ୍ମାତ୍; ଉପରୁ+ପତ ଧାତୁ ପଡ଼ିବା+Utpāta କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । ବିପଦ—1. Danger.

୨ । ଦୈବ ଦୁର୍ଘଟନା—2. Mishap

୩ । ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ଘଟିବା ଦୈବ ବିପଦ—

3. Public calamity

୪ । ଅତ୍ୟାଚାର; ଉତ୍ପାତନ—

4 Violence; outrage, tyranny.

୫ । ବିନାଶ—5. Ruin

୬ । ଦ୍ରବ୍ୟର ନଷ୍ଟ କରଣ—6. Depredation

୭ । ଆକସ୍ମିକ ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟନା—

7. Accident; inauspicious occurrence

୮ । ଅପଦରୁ ଧୁକ୍ତରୁ ଚିହ୍ନ ବା ଲକ୍ଷଣ—

8. Portent; evil omens

[ଦ୍ର—ବିପଦ ଦ, ଧୂମକେତୁ, ଉଲ୍ଲାସ, ଭୂମିକମ୍ପ, ଶୂନ୍ୟଶବ୍ଦ, ଅଶ୍ୱିରାକରଣ ବୋକାଳ, ନଦୀ ଆଦିର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ପାଦ ଅଟେ ।]

ଉତ୍ପାତନ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍=ଉପରକୁ+ପାଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—

1. Production

ଉତ୍ପାତକେତୁ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ପାତ+କେତୁ=ଚିହ୍ନ) —

Utpātaketu

ଉତ୍ପାତଲକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

Utpātalakshana (See)

ଉତ୍ପାତପାକଜନିତ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ପାତ, ଉତ୍ପାତ ବା ଉତ୍ପାତ)—

Utpātapākajanita

ଉତ୍ପାତର ଫଳସ୍ୱରୂପ—Due to

disastrous calamity.

(ଉତ୍ପାତପାକ—୧୧ ୩୫)

ଉତ୍ପାତମେଘ—ସଂ. ବି—(ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧାରୟ)—ଉତ୍ପାତର

Utpātamegha ଲକ୍ଷଣସ୍ୱରୂପ ଅକାଳରେ ବହୁ ବୁଝି କରୁଥିବା ମେଘ

ବା ଉତ୍ପାତସୂଚକ ମେଘ—Clouds foreboding

calamity, (e. g. raining untimely

and ejecting shooting stars.)

(ଉତ୍ପାତମେଘ—୧୦-୨୧)

ଉତ୍ପାତଲକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ପାତ, ଉତ୍ପାତ—ଦୈବ ଦୁର୍ଘଟନା+

Utpātalakshana ଲକ୍ଷଣ=ଚିହ୍ନ) ଅମଙ୍ଗଳ ଚିହ୍ନ; ଅଶୁଭସୂଚକ

ଘଟନା—An evil sign; a bad omen; event

foreboding calamity or disaster;

portent.

ଉତ୍ପାତସାଗର—ସଂ. ବି—(ବଶିଷ୍ଠବିଦ୍ୟା ବୃତ) ଦୈବ ଅମଙ୍ଗଳ—

Utpātasāgara ମାନବ ପୁରାଣମାନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିବା

ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ—Name of an astrolo-

gical treatise on portents.

ଉତ୍ପାତିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉତ୍ପାତ)—୧ । ଅତ୍ୟାଚାର—

Utpātiā

1. Oppressive.

ଉତ୍ପାତୀ ୨ । ଅନ୍ୟାୟ—2 Depredatory.

ଉତ୍ପାତୀ

ଉତ୍ପାଦକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍=ଉପରକୁ+ପଦ ଧାତୁ ଶିତ; ଉତ୍ପାଦକା

Utpādaka ପାଦ ଧାତୁ=ପକାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

(ଉତ୍ପାଦକ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଉତ୍ପାଦକାରକ; ଜନ୍ମଦାତା; ସେ ଜନ୍ମ କରେ—

1 Productive; generating;

producing; creating.

୨ । (କୌଣସି ବିଷୟ) ଘଟାଇବା—2. Causing.

ସଂ. (ଉତ୍ପାଦକ)

୩—୧ । ଜନ୍ମଦାତା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ପୁରୁଷ—

1. Creator; generator; one who begets.

୨ । ଜନକ; ପିତା—2. Father.

୩ । (ଗଣିତ) ମୌଳିକ ଗୁଣନାୟକ—

3. (mathematics) Factor.

ଉତ୍ପାଦନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍=ଉପରକୁ+ପାଦ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅନ)—

Utpādāna ୧ । ଜନ୍ମାଇବା; ଉତ୍ପାଦକରଣ—

1. Production

ଯାହାକି ଯେତେ ଅପର ବ୍ୟୁତ୍ପାଦେ ପ୍ରତିତ ୧ ଉଦ୍ଭବ ଅର୍ଥରେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଦ୍ଭବ ଅର୍ଥରେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ଉଦ୍ଭାବ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଉଦ୍ଭବ ବୋଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମାତ୍ରାୟ ୧ ଓ ଗୋପନେ, ଯେତେ ୧ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଉପାଦେୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅପର ୨ ବା ୧ ଉଦ୍ଭବ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁ ଶବ୍ଦ ଗୋପନାତ୍ ହେବ । ଉଦା — ଘାତା' ବା ଯେତେ 'ଘାତା' ଗୋପନେ; 'ବୁଧ' ବା ଯେତେ 'ବୁଧ' ଗୋପନେ; 'ବଧୁ' ବା ଯେତେ 'ବଧୁ' ଗୋପନେ; 'ଅଶ୍ୱା' ବା ଯେତେ 'ଅଶ୍ୱା' ଗୋପନେ; 'ଅଲବ' ବା ଯେତେ 'ଅଲବ' ଗୋପନେ ।

- ୨ । ପ୍ରସବକରଣ; ଜନନ; ଜାତକରିବା; ବେଇବା —
 2 Act of begetting or generating; bringing forth.
 ୩ । (ଗଛ ଆଦି) ଫଳବା; ଫଳ ଧରିବା —
 3. Bearing fruits.
 ୪ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଉତ୍ପାଦକରଣ —
 4. The causing of a thing to come into existence.
 ୫ । ଫଳରେ ଘଟାଇବା — 5. Effecting; causing to happen; causing.

ଉତ୍ପାଦୟିତା — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍ + ପଦ୍ ଧାତୁ ଶିଚ୍; ପାଦି ଧାତୁ
 Utpādayitā + ତ୍ୱା. ୧ମ. ୧ମ.) — ଉତ୍ପାଦକ (ଦେଖ) —
 (ଉତ୍ପାଦୟିତା — ଶ୍ରୀ) Utpādaka (See)

ଉତ୍ପାଦଶୟନ — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍ = ଉପରକୁ + ପାଦ = ଗୋଡ଼
 Utpādashayana + ଶୟନ = ଶୋଇବା) — ଉପରକୁ ଗୋଡ଼
 ଟେକି ଯେ ଶୟନ କରେ; ଝିଲି ପକ୍ଷୀ —
 Lap-wing

ଉତ୍ପାଦିତ — ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ = ପଦାକୁ; ଉପରକୁ + ପଦ୍ ଧାତୁ ଶିଚ୍ =
 Utpādita ଗତି କରାଇବା + କର୍ମ. ତ) —
 ୧ । ଜନ୍ମ କରାଯାଇଥିବା; ଜନିତ —

1. Begotten; brought into existence

୨ । ଜନ୍ମପ୍ରାପ୍ତ; କୃତ — 2. Produced; effected

ଉତ୍ପାଦି — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ପଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍) — ଉତ୍ପାଦ-
 Utpādī କାଷ୍ଠ — Producing.

ଉତ୍ପାଦ୍ୟ — ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ = ଉପରକୁ; ବାହାରକୁ + ପଦ୍ ଧାତୁ ଶିଚ୍ =
 Utpādyā ଗତି କରାଇବା + କର୍ମ. ଯ) — ଉତ୍ପାଦନଯୋଗ୍ୟ;
 ଜନ୍ମଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ — Fit to be produced or generated.

ଉତ୍ପାଦ୍ୟମାନ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍ = ଉପରକୁ; ପଦାକୁ + ପଦ୍ ଧାତୁ
 Utpādyamāna ଶିଚ୍ = ଗତି କରାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅନ) —
 (ଉତ୍ପାଦ୍ୟମାନା — ଶ୍ରୀ) ଜନ୍ମମାନ; ଯାହାର ଜନ୍ମ ଦେଉଥିବ —
 Being produced

ଉତ୍ପିଚ୍ଛ — ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍ = ଉତ୍ତରକୁ + ପଦ୍ = ଲଙ୍ଗୁଳ
 Utpichchha ଯାହାର; ଉପରକୁ ଲଙ୍ଗୁଳ ଟେକିବା ମନୁର
 ପରି) — ୧ । ଅଗାଧୀ — 1. Expectant.

୨ । ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ; ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ — 2. Eager; anxious

୩ । ଅନନ୍ଦୋତ୍ତୁଷ୍ଟ — 3. Delighted; merry

୪ । ଅସମ୍ଭାଳ; ଅସ୍ଥିର — 4. Restless; impatient.

ଉତ୍ପିଚ୍ଛ — ଦେ. ବିଶ. — ଉତ୍ପିଚ୍ଛ (ଦେଖ)

Utpichha Utpichchha (See)

ଉତ୍ପିଞ୍ଜର — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍ = ବାହାରକୁ + ପିଞ୍ଜର —
 Utpinjara ୧ । ପିଞ୍ଜରମୁକ୍ତ; ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ; କାରମୁକ୍ତ —
 2 Set free; liberated from cage.

ଉତ୍ପିଞ୍ଜଳ — ସଂ. ବିଶ. — ୧ । ଉତ୍ପିଞ୍ଜର ଦେଖ (ର = ଲ) —

Utpinjāla 1. Utpinjara (See)

୨ । ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ — 2 Tawny.

୩ । (ଉତ୍ + ପିଞ୍ଜିତ୍ + ଅଳ) — ଅତିଶୟ ବ୍ୟାକୁଳ —

3 Much agitated.

ଉତ୍ପିର୍ଦା — ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ସମ୍ୟକ୍ + ପୀଡ଼ା ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା ଦେବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Utpīrda ଅ — ୧ । ଫୋମ — 1 Foam.

୨ । ଉତ୍ପିର୍ଦାନ (ଦେଖ) — Utpīrdana (See).

ଉତ୍ପିର୍ଦକ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉତ୍ = ବିଶେଷ + ପୀଡ଼ା ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା ଦେବା)

Utpīrdaka + କର୍ତ୍ତ୍ୱି ଅକ) — ୧ । ଉତ୍ପିର୍ଦନକାଣ୍ଡ; ଉପଦ୍ରବକାଣ୍ଡ;

(ଉତ୍ପିର୍ଦକା — ଶ୍ରୀ) ଅତ୍ୟାଚାର — 1. Oppressive

୨ । ବିଶେଷ କ୍ଳେଶ ଦେଉଥିବା —

2. Giving much trouble,

ଉତ୍ପିର୍ଦାନ — ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ସମ୍ୟକ୍ + ପୀଡ଼ା ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା ଦେବା +

Utpīrdana ଶ୍ରବ ଅନ) — ୧ । ବିଶେଷ ବାଧା ବା ପୀଡ଼ା —

(ଉତ୍ପିର୍ଦାନ — ବିଶ) 1. Persecution; harassment.

୨ । ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ଉତ୍ତେଜନ — 2. Instigation.

୩ । ଠେଲଠେଲ; ଠେପାଠେପି — 3. Pushing.

୪ । ଉପରୁ ଖସା ଦେବା; ଚପିବା — 4. Pressing.

୫ । ଜବରଜ — 5. Extortion; use of force.

୬ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ — 6 Excess

୭ । ଉପଦ୍ରବ — 7. Violence.

୮ । ଅତ୍ୟାଚାର — 8. Oppression.

୯ । ବାଧା — 9 Obstruction.

ଉତ୍ପୁଚ୍ଛ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍ = ଉତ୍ତରକୁ ଟେକି

Utpuchchha ହୋଇଥିବ ପୁଚ୍ଛ ଯାହାର) — ଉତ୍ପୁଚ୍ଛ (ଦେଖ)

(ଉତ୍ପୁଚ୍ଛା — ଶ୍ରୀ)

Utpichchha (See)

ଉତ୍ପୁଚ୍ଛେ — ଦେ. ବି. ବିଶ. (ସଂ. ଉତ୍ପୁଚ୍ଛ) — ଉପରକୁ ପୁଚ୍ଛ ଉଠାଇ —

Utpuchchhe With the tail raised up.

ଉତ୍ପୁଚ୍ଛେ ବରଷା ନାଚୁ ଥାନ୍ତି ଯହିଁ ମର ବରଷଣ ଚାଲେ —

ଉଦାହରଣ ।

ଉତ୍ପ୍ରାସ — ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ର + ଅସ୍ ଧାତୁ = ଫୋପାଡ଼ିବା + ଶ୍ରବ. ଅ) —

Utpṛāsa ଉତ୍ପ୍ରାସନ (ଦେଖ)

(ଉତ୍ପ୍ରାସିତ — ବିଶ)

Utpṛāsana (See)

ଉତ୍ପ୍ରାସନ — ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ର + ଅସ୍ ଧାତୁ = ଫୋପାଡ଼ିବା + ଶ୍ରବ.

Utpṛāsana ଅ) — ୧ । ଉପହାସ; ଥଟ୍ଟା —

(ଉତ୍ପ୍ରାସିତ — ବିଶ)

1. Joke; derision.

୨ । ଉପହାସ; ଅଳ୍ପହାସ — 2. Smile.

୩ । ଉପହାସଜ୍ଞାପକ ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ —

3 A figure of speech indicating

ridicule or joke.

୧	ଉ	ଉ	ଉ, ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଞ	ଜ	ଶ, ଷ	ଞ	ଇ	ଉ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ, ୠ	ୠ	ଌ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଦନ୍ତବନ୍ତ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଯ	ସ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

୪ । ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ; ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିବା—

4 Throwing up; ejecting

ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ର + ଉଷ୍ = ଦେଖିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Utprekshana ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ (ଦେଖ)

(ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—ବିଶ)

Utprekshā (See)

ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ର + ଉଷ୍ = ଦେଖିବା + ଭାବ. ଅ)—

Utprekshā ୧ । ବିଚାର; ଅନୁମାନ—

(ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—ବିଶ)

1 Guess.

୨ । ଉପେକ୍ଷା—2. Indifference; oversight

୩ । ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା; ପରିଦର୍ଶନ—

3. Observation

୪ । ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣଲଙ୍କାର (ଦେଖ)

4. Utprekshāṅkāra (See)

ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣଲଙ୍କାର—ସଂ. ବି — ଅର୍ଥଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ଅନୁମାନ ବା

Utprekshāṅkāra ଭୂଲନାସ୍ତକ ଅଲଙ୍କାର—A figure of speech in rhetoric, simile

[ଉ—“ସେବେ ପ୍ରକୃତ ପଦାର୍ଥରେ ଅପ୍ରାକୃତ ପଦାର୍ଥର

ଲେଖନ ଚର୍ଚ୍ଚଣା କରାଯାଏ, ତେବେ ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣଲଙ୍କାର ହୁଏ ।

କ, ସତେକ, ସିନା, ବା, ଅବା, ସେତେ ପ୍ରଭୃତି ଏହାର ବାଚକ

ଶବ୍ଦ । ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାର; ଯଥା—ବାଚ୍ୟୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ-

ମାନୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ । ଯେଉଁଠାରେ ବାଚକ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଥାଏ,

ସେଠାରେ ବାଚ୍ୟୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ ହୁଏ; ଯେଉଁଠାରେ ତାହା ନ ଥାଏ,

ସେଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟୟମାନୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ ହୁଏ ।

ଯଥା—(୧) ବାଚ୍ୟୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—

ତୁମ୍ଭେ ଚରଣର ଉପର ଘଣ୍ଟି ଦେଖିଲେ ତରମେ,

ମନେ କେତେ ଉତ୍ତମ ବାଣୀ ଶୋଭି ଅଗ୍ରମେ—ରାଧା କାଥ. ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।

(୨) ପ୍ରତ୍ୟୟମାନୋତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ—

ବାସକ ଦିନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବରଣୀ, ବନନ ବସ ରକ୍ତ ପିଣ୍ଡ ଅଶି ।

ବନ୍ଧୁ ସଦାକାର ବିଶି ଅସିଲ, ବିଷେ ବର୍ଣ୍ଣେ ଶାବଦାସ ସେ ହେଲ ।

ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀଶରମାସ ।
ଭୁବନେଶ୍ଵର ଅଲଙ୍କାରରଚନା ।]

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—ଉତ୍ପ୍ଳବନ (ଦେଖ)

Utplaba ଭାବ. ଅ)—ଉତ୍ପ୍ଳବନ (ଦେଖ)

Utplabana (See)

ଉତ୍ପ୍ଳବନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

Utplabana + ଭାବ. ଅନ)—

(ଉତ୍ପ୍ଳବ—ବିଶ) ୧ । ଉଚ୍ଛ୍ଵେଜ; ଲୁହ—

1. Jump; leap; bound.

୨ । ଜଳ ଉପରେ ଭାସିବା; ଭାସିବା—

2. Floating; swimming.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ଵେଜ ପଡ଼ିବା—3. Over-flowing.

୪ । ନଦୀ ଆଦି ବଢ଼ିବା—

4 Flood; inundation.

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

Utplabha

ଅ + ଶ୍ଚା. ଅ)—ନୌକା—Boat.

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

Utpluta

+ କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

୧ । ଲୁହ ଧୁବା—1. Leaped up.

୨ । ଉପରକୁ ଡେଇଁ ଧୁବା—

2. Springing up.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ଵେଜ—3. Over-flowing

୪ । ଭାସିବା—4 Floating.

୫ । (ନଦୀ ଆଦି) ବଢ଼ି ଧୁବା—

5. Flooded; inundated.

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

Utphulla

ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ବିକସିତ—

1. Blown; expanded; blooming.

୨ । ପ୍ରସନ୍ନ; ଅନନ୍ତ—2. Gladdened.

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ଦେ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ପ୍ଳବ = ଉପରକୁ ଧାଉଁବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—

Utphullita

Utphulla (See)

ସଂ. ବିଶ. ଉତ୍ପ୍ଳବ ଓ ଉତ୍ପ୍ଳବ—ଭଞ୍ଜ ପ୍ରମଥାଳୟ ।

ଉତ୍ପ୍ଳବ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ପ୍ଳବ)—

Utphullibha ୧ । ବିକସିତ ଦେବା—1 To be blown; to expand; to bloom.

୨ । ଅନନ୍ତ ଦେବା—2. To be gladdened

ଉତ୍ସ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ଧାଉଁବା—ଅର୍ତ୍ତଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଧ)—ପ୍ରସ୍ରବଣ;

Utsa

ଝରଣା—Spring; fountain; cascade.

ଉତ୍ସ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ଧାଉଁବା—ଅଲଙ୍କାର କରବା + ଅଧିକାରଣ. ଅ)—

Utsanga

୧ । ଡୋକ; କୋଳ—1. Lap; the haunch.

ବୈଦ୍ୟ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦନା ଲିଖିତ ଅଲଙ୍କାର,

ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ସାହରେ ଉତ୍ତମେ କରଇ ଶୟନ । ମଧୁପାନ, ବଦନାଳୀ, ନିଦ୍ରା

୨ । (+ କର୍ମ. ଅ)—ଉତ୍ସ—2. Thigh

୩ । ପର୍ବତର ଡାଲ—

3. Acclivity; slope of a hill.

୪ । ହୃଦୟ; ବସ୍ତ୍ର—4. Bosom; breast.

୫ । ଅଲଙ୍କାର—5. Embrace.

୬ । ଅନ୍ତର; ମଧ୍ୟଭାଗ—6. Interior.

୭ । ପର୍ବତର ଅଗ୍ରଭାଗ—

7. Summit of a mountain.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଃ	ଏ	ନସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଳ	ଶ, ଷ	ଜ	ଈୟ	ଉଅ	ନ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈଅ	ଓ	ନୁ

୨ । ଦାନ କରିବା—2. To make a gift or present; to give a thing

୩ । କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସଂକଳ୍ପ କରିବା—3. To dedicate or to consecrate a thing to a Deity

୪ । କୌଣସି ବକ୍ତୃଲେଖଙ୍କ ନାମରେ କୌଣସି ପତ୍ରକୁ ଉପହାର ଦେବା—4. To dedicate a book.

୫ । ବୃଷୋତ୍ସର୍ଗ କରିବା; ପ୍ରେତାତ୍ମାର ମୁକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ମୃତ-ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକାଦଶାଦି ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଦିବସରେ ଗୋଷ୍ଠିଏ ବୃଷ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଦାନ କରି ଛାଡ଼ି ଦେବା—

5. To let out a bull to roam at large after dedicating it to Śiba and branding it at the first funeral Śrāddha ceremony of a deceased Hindu of means

ଉତ୍ସର୍ଗପତ୍ର—ସଂ. ବି. (ଅଧୁନିକପ୍ରୟୋଗ) — ସେହି ପତ୍ରଦ୍ୱାରା Utsargapatra କୌଣସି ପତ୍ର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉତ୍ସର୍ଗ ଉତ୍ସର୍ଗପତ୍ର ଦୋଇଥିବା ବିଷୟ ସ୍ପଷ୍ଟକର ଅନ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଥାଏ—
उत्सर्गपत्र A writing or page mentioning the fact of a book having been dedicated to a certain person, a letter of dedication.

ଉତ୍ସର୍ଗାଭିଧା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି.—ଉତ୍ସର୍ଗିକାର ଶିଳ୍ପକୁ ରୂପ—

Utsargābhīḥ The causative form of Utsargibh.

ଅବଦେବ ଧନ ବଦେବ ହିତ ରତ୍ନ

କରିଥିଲା ସେହି ଉତ୍ସର୍ଗିକା ଦେଲା । କୃଷ୍ଣବିଂସ ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

ଉତ୍ସର୍ଗିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ସର୍ଗ=ଦାନ+ଇତ)—

Utsargita ୧ । ଦତ୍ତ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ—1 Presented; given

୨ । ଦାନାର୍ଥରେ ବା ଦେବଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସଂକଳ୍ପିତ—

2. Dedicated to an Deity

୩ । ଦେବତାଙ୍କୁ ଭୋଗ ଦିଆଯାଇଥିବା—

3. Offered to a Deity.

୪ । ପ୍ରସ୍ତକାରକ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ମହାଜନଙ୍କ ନାମରେ ଉପହୃତ (ପ୍ରସ୍ତାବ)—

4. Dedicated (said of a book).

୫ । ପରିତ୍ୟକ୍ତ—5 Relinquished; abandoned.

ଉତ୍ସର୍ଗିକା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି — ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା (ଦେଖ)

Utsargibh Utsargā karibh (See)

ଘୋଡ଼ା ଦିନ ଶୁଭକ୍ଷେ ମୁକ୍ତ ଉତ୍ସର୍ଗିକା ୧୮ କୃଷ୍ଣବିଂସ, ମହାଭାରତ. ପ୍ରାଣ ।

ଉତ୍ସର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ସ୍ତ ଧାତୁ + ଣିକ. ଅନ) — ଉତ୍ସର୍ଗ (ଦେଖ)

Utsarjana Utsargā (See)

ଉତ୍ସର୍ପଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରିକୁ + ସ୍ତ ଧାତୁ = ଧୀରେ ଧୀରେ

Utsarpana ଯିବା + ଣିକ. ଅନ) — ୧ । ଉତ୍ସର୍ପଣ —

1. Passing over; leaping over

୨ । ଉତ୍ସର୍ଗମାନ—2. Ascending; rising up.

୩ । ତ୍ୟାଗ—3. Abandonment.

ଉତ୍ସର୍ଜ୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ସ୍ତ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ଯ + ଣି.) — ଉତ୍ସର୍ଜ୍ୟା ବା ବତରପଡ଼ିବା ଗାଈ—
Utsarjyā A cow in heat.

ଉତ୍ସାଳିବା—ଦେ. କି — ଉତ୍ସାଳିବା; ଜଳ ବା ତେଲ ଆଦି ପାତ୍ରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
Utsalibh ନ ଦେବା — To overflow; to brim over.

ବଜ୍ର ଶିଖରୀରେ ବଜ୍ର ଉତ୍ସାଳିବା ଆରମ୍ଭ ।

ଭକ୍ତ. ଦେବେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ ।

ଉତ୍ସାଦନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ସଦ ଧାତୁ ଚିତ୍; ସାଦି ଧାତୁ = ବିନାଶ) —
Utsādana କରିବା + ଭାବ. ଅନ) —

୧ । ଜଳ ଆଦି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପରେ ଗୁଡ଼ିବା—

. Seething or boiling of a liquid.

୨ । ଉତ୍ତୁରିନ; ଅଭିଷା ଦେବା—

2. Being stirred over fire.

୩ । ତିଳ, ତନ୍ତନାଦିଦ୍ୱାରା (ଶରୀର) ସଂସ୍କାର—

3. Toilet.

୪ । ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ମଳଶୋଧନ—4 Refining.

୫ । ଧୂଳିଆଡ଼ିବା—5. Dusting

୬ । ପରିଷ୍କରଣ; ସଫା କରିବା—

6 Cleansing a thing of impurities.

୭ । ଉତ୍ସର୍ଜନ କରିବା—7. Ruining.

୮ । ବିନାଶନ—8. Annihilation; destruction.

୯ । ଉତ୍ସାରଣ—9. Eradication

ଉତ୍ସାଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ସଦ ଧାତୁ ଶିତ + କର୍ମ. ଇ) —

Utsādita ୧ । ଉତ୍ସାଦିତ; ବିନଷ୍ଟ—

1. Ruined; eradicated.

୨ । ପରିଷ୍କୃତ; ନିର୍ମଳୀକୃତ—2. Cleansed.

ଉତ୍ସାରଣ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ସ୍ତ ଧାତୁ; ଶିତ ସାରି ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) —

Utsāraṇa ୧ । ଦୂରୀକରଣ; ତଡ଼ିବା—

(ଉତ୍ସାରଣ — ବିଶ) 1 Removal; driving away

୨ । ପଦକୁ ବାହାର କରିବା—

2. Bringing out.

୩ । ବାଟରୁ ଅଢେଇ ଦେବା—

3. Clearing out of the way.

ଉତ୍ସାରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ସାରି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Utsārita ୧ । ଅବାର; ବାଧାରହୁତ—

1. Unobstructed.

୨ । ଦୂରୀକୃତ—2. Removed.

୩ । ପ୍ରବାହିତ—3. Flowing

ପ୍ରାଣ ଉତ୍ସାରିତ ଉତ୍ସାରିତ ବର ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ।

ମଧୁସୂଦନ—ଉତ୍କଳଗାଥା ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ୧ ଚକ୍ରରେ ଅସର ଓ ମାତା ଏବଂ ଚକ୍ରରେ ଅସର ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରରେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେଣୁ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ବାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଉଁ' ଖୋଜିବ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଖୋଜିବ; ବା ୧ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ, 'ଅସ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅସ୍ତ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍ସାହ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଅଭିଶପ୍ତ + ସହ = ସହବା + ଭାବ. ଅ)—
Utsāha ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନୁରାଗ; ଉତ୍ସାହାଗିତା—

1. Energy; strong interest in a work.

୨ । ସଂକଳ୍ପ—2. Resolution; resolve.

୩ । ତତ୍ପରତା—3 Promptness.

୪ । ବ୍ୟଗ୍ରତା; ଆଗ୍ରହ—4 Eagerness; zeal.

୫ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—5 Perseverance.

୬ । ଉଦ୍ୟମ; ଉଦ୍ୟୋଗ—6. Steady effort

୭ । ଖୁର୍ଦ୍ଧା; ତେଜ—7. Vigour.

୮ । ଦୃଢ଼ତର ସହ—8. Enterprise; venture

୯ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ମନରେ ଜାତ ଅନୁରାଗ;
ଦେମତ୍—9. Encouragement.

୧୦ । ସାରସ୍ବର ସ୍ଥାୟୀ ଭାବ—10 The permanent
mental attitude in the heroic
sentiment.

୧୧ । କଲ୍ୟାଣ—11. Benediction

୧୨ । ହର୍ଷ—12. Joy.

୧୩ । (+କରଣ ଅ) ସଂରଭ; ସୁଦ୍ଧ—13 Beginning
ଦେ. ବିଶ—ଉତ୍ସାହ—Encouraged, eager;
zealous.

ବୋଲେ ଶେଷ ସମ୍ପଦ ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସାହ ହେଉଏ ବଳେ କଲେ ।
ବିଶ୍ୱାସୀ ବଳେ ସମାପ୍ତ ।

ଉତ୍ସାହକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Utsāhaka ସେ ଉତ୍ସାହ ଦିଏ—Encouraging.

(ଉତ୍ସାହକ—ଶ୍ରୀ)

ଉତ୍ସାହଦାତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ.—ଉତ୍ସାହ ଦେବା (ବ୍ୟକ୍ତି)

Utsāhadātā Patronising, encouraging.

(ଉତ୍ସାହଦାତା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବି.—କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
ସୁଚକାର୍ଯ୍ୟରୂପେ ତାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଅନ୍ତି; ପୁଷ୍ପପୋଷକ—

Patron.

ଉତ୍ସାହନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ସହ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—ଉତ୍ସାହଦାନ—
Utsāhana Giving encouragement.

ସଂ. ବିଶ (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଯାହା ବା ସେ ଉତ୍ସାହ ଦିଏ;
ଉତ୍ସାହପ୍ରଦ—Encouraging

ଉତ୍ସାହପ୍ରାପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ + ସହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—

Utsāhanīya ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିରେ ବା ଯାହାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦେବା
ଅବଶ୍ୟକ—Deserving encouragement.

ଉତ୍ସାହବର୍ଦ୍ଧନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ସାହ + ବୃଦ୍ଧ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Utsāhabarddhana ୧ । ଉତ୍ସାହବୃଦ୍ଧି—
Encouragement; zeal.

୨ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—2. Perseverance.

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଶୀରସ—The heroic senti-
ment in art

ସଂ. ବିଶ.—ଯାହା ଉତ୍ସାହକୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ କରେ; ସେ ଉତ୍ସାହ
ବଢ଼ାଏ; ଉତ୍ସାହଦାତା—One who or that
which gives encouragement or
infuses vigour or zeal.

ଉତ୍ସାହ—ଶ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ. ଉତ୍ସାହ)—ଉତ୍ସାହ (ଦେଖ)

Utsāha

Utsāha (See)

କର୍ମକୁ ପରମ୍ପରା ନୁହେଁ ଦେବେ ନ ଦା

ଦେବେ ତାହାର ଗୁଣ ଯାଏ ତ ଧୂଳି ହା ।

୩ ରକା ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଶ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ —୧ । ନିରୁତ୍ସାହ—

1. Hopeless; disappointed.

ବାଚକ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପାଦୁଶାଳ ଗୁଣି ତାହା

କାମେ ହେଉଛି ନିରୁତ୍ସାହ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀଶ୍ୱରଦାସ ।

୨ । ଉତ୍ସାହ—2. Zealous.

ଉତ୍ସାହକ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ସାହ + ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଇତ)—

Ut-sāhita ୧ । ଉତ୍ସାହପ୍ରାପ୍ତ; ଦେମତ୍ ପ୍ରାପ୍ତ—

1 Stimulated; encouraged.

୨ । ଉତ୍ତେଜିତ—2. Prompted (to do a thing)

୩ । ଅନ୍ୟତ୍ରରୁ ଉତ୍ସାହ ପାଇବାରୁ ଯାହାର ସାହସ ବଢ଼ି

ଥାଏ—3. Emboldened.

ଉତ୍ସାହ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍ସାହ + ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଇତ୍. ୧ମା. ୧ବ)—

Utsāhi ୧ । ସହସିକ; ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ—1. Energetic,

(ଉତ୍ସାହକ—ଶ୍ରୀ)

courageous.

୨ । ଉଦ୍ୟମଶୀଳ—2. Enterprising

(ଉତ୍ସାହକ—ବି) ୩ । ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ—3. Resolute

୪ । ଅଧ୍ୟବସାୟୀ—4. Persevering.

ଉତ୍ସିକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ଯିବ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇତ)—

Utsikta ୧ । ଉପରିଭାଗରେ ଓଦା—1. Wet outside;

(ଉତ୍ସିକ—ବି)

wet on the surface.

୨ । ଉପରେ ଛଞ୍ଚା ହୋଇଥିବା—

2 Sprinkled over; be sprinkled.

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଇତ)—ବର୍ଦ୍ଧିତ; ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଧୂଳ୍—

3. Proud; presumptuous; haughty.

ଉତ୍ସୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉତ୍ + ସ୍ତ ଧାତୁ = ଅନୁରକ୍ତ ହେବା; ପ୍ରସବ

Utsuka କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇତ)—୧ । ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହୀ;

(ଉତ୍ସୁକ—ଶ୍ରୀ)

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟଗ୍ର—1. Zealously

(ଉତ୍ସୁକ—ବି)

active.

୨ । ଉତ୍ସାହୀ—2. Anxious; uneasy.

୩ । ଇଚ୍ଛୁକ—3. Desirous.

୪ । ଲାଲ୍‌ସିନ୍ଦୂର—4. Hankering after; longing
for.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଈ	ଋ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଈ	ଋ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ	ୠ

୪ । ଅନୁରକ୍ତ—5. Zealously attached
(to an object)

୬ । ପ୍ରିୟ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—6. Dear

ଉତ୍କଳ—୧୦. ଈ. (ଉତ୍କଳ + ଉତ୍କଳ. ଇ)—୧ । ଉତ୍କଳ ଭବ;
Utsukata ଉତ୍କଳ—1. Zeal

୨ । ଅଗ୍ରହ; ବ୍ୟଗ୍ରତା—2 Eagerness

୩ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—3 Perseverance.

୪ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—Anxiety; uneasiness

ଉତ୍କଳିତ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Utsukita Utsuka (See)

କେନ୍ଦ୍ର ମଂ ଦୋଇ ଉତ୍କଳ—ଉତ୍କଳ. ପ୍ରେମସ୍ଥାୟୀ ।

ଉତ୍କଳ—୧୦. ବିଶ୍ୱ—(ଉତ୍କଳ + ପୁରୁଷ = ନିୟମ)—ନିୟମବିରୁଦ୍ଧ—
Utsūtra Centrary to rules.

ଉତ୍କଳଜନ—୧୦. ବି (ଉତ୍କଳ + ଧୃଜ୍ ଧାତୁ = ତ୍ୟାଗ କରିବା + ଭବ. ଅନ)—
Utsrjana ୧ । ତ୍ୟାଗ—1. Abandonment

୨ । ସମର୍ପଣ—2 Offering

ଉତ୍କଳସ୍ତ—୧୦. ବିଶ୍ୱ (ଉତ୍କଳ + ଧୃଜ୍ ଧାତୁ = ତ୍ୟାଗକରିବା + କର୍ମ. ତ)—
Utsrushta

ଉତ୍କଳ; } ବି
ଉତ୍କଳଜନ }

୧ । ଉତ୍କଳିତ (ଦେଖ)—Utsargita (See)

୨ । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—2. Established

୩ । ପ୍ରଯୁକ୍ତ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—3 Joined; applied.

ଉତ୍କଳ—୧୦. ବି (ଉତ୍କଳ + ସିତ୍ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Utseka ୧ । ଉପରେ ଛିଞ୍ଚିବା; ସେଚନ—

1. Sprinkling over

୨ । କ୍ଷେତ୍ର ଅବରେ ପାଣି ମଡ଼ାଇବା—2. Irrigation.

୩ । ଗର୍ବ; ଅହଂକାର; ଦର୍ପ—

3. Pride; presumption; arrogance

୪ । ଉଦ୍‌ବେଗ; ଅଧ୍ୟବସାୟ—4. Increase; swelling,
redundance.

ଉତ୍କଳେଚନ—୧୦. ବି. (ଉତ୍କଳ + ଶିତ୍ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Utsechana ୧ । ପାଣି ଅତି ଛିଞ୍ଚିବା—1. Sprinkling.

୨ । କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଣି ମଡ଼ାଇବା—

2. Irrigation of fields

୩ । ଜଳ ବର୍ଷିବା—3 Showering.

୪ । ଜଳାନ୍ତର ବହୁଃସ୍ରାବଣ—

4 Spouting out of water.

୫ । ଜଳଭାବ; ପାଣିବର୍ଷା—5. Flood; inundation.

ଉତ୍କଳେଧ—୧୦. ବି (ଉତ୍କଳ = ଉପରେ + ସିତ୍ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭାବ. ଅ)

Utsedha ୧ । ଉଚ୍ଚତା—1. Height.

୨ । ଉଦ୍‌ବେଗ—2. Improvement; elevation.

୩ । ଉଦ୍‌ବେଗ; ଅହଂକାର—3. Arrogance; haughtiness.

୪ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଶରୀର; ଦେହ—4. Body.

୫ । ପୃଥୁଲତା—5. Fatness; thickness

୬ । ବଧ—6 Slaughter; killing.

୭ । ଉପରିଭାଗ—7. Surface; upper part.

ଉଥର—ଉଥର (ଦେଖ)

Utharā Uthurā (See)

ଉଥଲିବା—ଦେ. କି (ସ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳିବା (ଦେଖ)

Uthalibā Uchhulibā (See)

ସହ ଦେଖେ ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ—ଉତ୍କଳ. ନିକଟେଶ୍ୱର ।

ଉଥର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳରେ ଶୋଇଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ
Uthurā ସ୍ୱପ୍ନରେ ବେଳେ ବେଳେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାଡ଼ିବାର ପରି
ଦ୍ରବ୍ୟ ନିଶାଯିବା ମୂର୍ତ୍ତିକାଶେଷ—Nightmare.

(ଯଥା—ମୋତେ ଉଥର ମାଡ଼ିବାର ପରି ।)

ଉଥଲିବା - ଗ୍ରା. କି (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳିବା (ଦେଖ)

Uthulibā Uchhulibā (See)

ଉଦ୍ (ଉଦ୍)—୧୦. ଅବ୍ୟୟ ଓ ଉପସର୍ଗ—ଏ ଉପସର୍ଗ ଧାତୁ ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ
Ud ଦେଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ—A prefix
indicating —

୧ । ଉଚ୍ଚ; ଉଚ୍ଚକୁ (ଯଥା—ଉଚ୍ଚାନ୍ତ)—

1. High; high up.

୨ । ଉପରେ; ଉପରକୁ (ଯଥା—ଉପରା)—

2. Over; above.

୩ । ବିପରୀତ (ଯଥା—ଉଚ୍ଚାନ୍ତ; ଉତ୍କଳ)—

3 Opposite.

୪ । ତ୍ୟାଗ—4 Abandoned; relinquished.

୫ । ବ୍ୟବସାୟରେ; ସମ୍ବଳ (ଯଥା—ଉଚ୍ଚାନ୍ତ)—
5. Excessively.

୬ । ଉପରୁ—6. To and fro.

୭ । ପ୍ରକାଶ—7. Manifestation.

୮ । ଲାଭ—8. Profit.

୯ । ବିଭାଗ—9. Division.

୧୦ । ପ୍ରାବଲ୍ୟ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବେଗ)—

10. Preponderance.

୧୧ । ଉଦ୍‌ବେଗ—11. Insubordination;
arrogance.

୧୨ । ସମର୍ଥ୍ୟ—12. Power, ability.

୧୩ । ବନ୍ଧନ—13 Binding.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁଦତ୍ତ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଷ୍ଠରେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବପସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଘ୍ର ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଘ୍ର’ ଗୋଷ୍ଠବେ; ‘ଉଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଅ’ ଗୋଷ୍ଠବେ; ‘ବଧୁ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବକ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଧୋ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଜ୍ଞା’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବତ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲବତ୍’ ଦେଖିବେ ।

୧୪ । ମୋଚନ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ଉଦ)—

14. Liberation; emitting.

୧୫ । ନୈକଟ୍ୟ—15 Nearness.

୧୬ । ଭେଦନ—16. Penetrating.

୧୭ । ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—17. Fierce.

୧୮ । ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—18. Restless.

୧୯ । ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟରେ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—

19. Loudly.

୨୦ । ଅଧିକତ୍ୱ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—20. Too much.

୨୧ । ବିରୁଦ୍ଧ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—21. Against.

୨୨ । ବଡ଼ (ଯଥା—ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ)—22. Great; large

ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଉଦିଆ (ଦେଖ)

Uduudiā

Uduudiā (See)

ଉଦ୍‌ଦାନ—ଦେ. ବି. (ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ + ଅ. ଦାନ = ପାତ୍ର) — ଲେବାଳୁକ ଓ

Uddān

ରସ୍ତା ଜାଳବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଧାତୁ ପାତ୍ର—

A frame-work for lighting

scented incense sticks

ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ—ଦେ. ବି. (୧ ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟା; ଉଦ୍‌ + ବିଷ୍ଟା; ଯେଉଁ ବିଷ୍ଟା

Udbatī

ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ ସମୟ ଉପରକୁ ଉଠେ) — ଲେବାଳୁ, ଚନ୍ଦନ

ଉଦ୍‌ବାତୀ

ଅବ ସ୍ତବ୍ଧ ମସ୍ତକବୋଲା ଧୂପାଠି—A stick

ଉଦ୍‌ବାତୀ

smeared over with incense.

ଉଦ୍‌ଭୁତ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବି. ବିଶ (ସଂ. ଅଭୁତ) — ଅଭୁତ (ଦେଖ)

Udbhuta

Adbhuta (See)

ଉଦ୍‌ଲାଙ୍ଗୁଳା—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଲାଙ୍ଗୁଳା (ଦେଖ)

Udlaṅgālā

Udlaṅgālā (See)

ଉଦ୍‌ଲିଆ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି.—ପରସ୍ପା ବା ଅବବାହିତା କନ୍ୟା

Udliā

ପରସ୍ପରାରେ ଯେମିତି ହୋଇ ସ୍ୱାମୀ ଯୋଗ କର

ପରସ୍ପରା ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟତ୍ର ରହିବା ରୂପରେ ରହିବା—

Elopement; living with one's illicit

paramour at a place away from one's

abode.

ଉଦ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ ଧାତୁ = ଓଦା କରିବା + ଅ) — ଜଳ; ପାଣି—

Uda

Water.

(ଯଥା—ଶିଶୁଦେବ)

ଉଦୟ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି.—ଉଦୟ—

Udae

Rising; appearing.

ସ୍ଥମେ ପଶ୍ୟ ଅକ୍ଷର ଉଦୟ । ପାତ୍ର—ପରଦେଶର ।

ଉଦକ—ସଂ. ଅ. (ଉଦକ ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟ ରୂପ) — ୧ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—

Udak

1. Northern.

୨ । ଭବିଷ୍ୟତ୍; ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—

2. Of subsequent time; future.

୩ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—3 Facing the north; with

face towards the north; turning

northwards.

ସଂ. ବି.—୧ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—1. The north.

୨ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—2. Northern country

୩ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—3. Future.

କି. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଉଦିଆ—Towards north; in a

northerly direction.

ଉଦକ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ ଧାତୁ = ଓଦା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —

Udaka ଜଳ; ପାଣି—Water.

ଉଦକକର୍ମ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ—ଉଦକ + କର୍ମ) — ପ୍ରେତ ବା ପିତୃ-

Udakakarma ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍‌ଉଦିଆରେ ଜଳଚର୍ଯ୍ୟାଗ; ଜଳଦାନ—

Libation of water to dead

ancestors oblations.

ଉଦକକ୍ରିୟା—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଉଦକ + କ୍ରିୟା) —

Udakakriyā ଉଦକକର୍ମ (ଦେଖ) Udakakarma (See)

ଉଦକ ଉଦ୍‌ଉଦିଆ ଉଦ୍‌ଉଦିଆ ମନ୍ତ୍ରରେ,

ଆଦି ଦେଇ ଉଦକକ୍ରିୟାରେ ଯେ—ବୃଷ୍ଟି, ମହାବରଣ ଅଦି ।

ଉଦକପରୀକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (୩ୟା ଚତୁଃ;) — ଜଳମାଣ୍ଡ; ଜଳରେ ପଶି ବା

Udakaparīkṣā ଜଳଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଅଜ୍ଞାନ ବିଷୟର ସତ୍ୟା-

ସତ୍ୟ ବା ଅସତ୍ୟକୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା ନିରୂପଣ

କରିବାର ପ୍ରାଚୀନ ବିଧି—An ordeal by water;

an obsolete custom to test the

veracity or honesty of an accused.

ଉଦକମଣ୍ଡଳ—ଦେ. ବି. (ନାମ) — ଦକ୍ଷିଣ ଅକ୍ଷରରେ ମୟୂରପୁର

Udakamandala ନାମର ପଦ୍ମାବତୀ ଅଧିକାରରେ ଅବସ୍ଥିତ

ଗ୍ରୀଷ୍ମକାୟ; ଉଦକମଣ୍ଡଳ—Another name for

Ooty, the summer residence of the

Madras Government in the Nilghiri

hills.

[ଦ୍ର.—ଓଡ଼ିଆରେ ସବୁଦିନ ମେଘମାଳା ଶିଖା କରୁଥିବାବୁ

ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ନାମ; ଏହା ମାନ୍ଦ୍ରାଜପ୍ରଦେଶର ଲୁଟ୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କର ଗ୍ରୀଷ୍ମକାୟ । ଏହାର ଦେଶୀୟ ଅପଭ୍ରଂଶ ନାମ

ଉଦକମଣ୍ଡଳ ଓ ଇଂରାଜମାନେ ଏହାକୁ ସଂକ୍ଷେପରେ ‘Ooty’

(ଉଟ୍ଟି) ନାମରେ ଡାକନ୍ତି ।]

ଉଦକାଶୟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁଃ; ଉଦକ = ଜଳ + ଅଶୟ = ଅଧାର)

Udakāśāya

—୧ । ଜଳାଶୟ; ସୁସଜ୍ଜିତ; ପୋଷଣ—

୧. Tank

୨ । ଜଳାଧାର—2. Reservoir (of water.);

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଉଦକୁମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ଉଦ=ଜଳ+କୁମ୍ଭ=କଲଶ)—

Udakumbha ୧ । ଜଳକୁମ୍ଭ; କଲଶ; ମାଠିଆ; ଘଡ଼ା—

1 Jar.

୨ । ଗର—2 Pitcher of water

୩ । କମଣ୍ଡଳୁ—3. A water-ewer with a handle at the top.

ଉଦକ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଦକ=ପାଣି + ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥେ ଯ + ଶ୍ରୀ.

Udakyā ଅ—ପରିଶୁଦ୍ଧ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଯାହାର ଜଳ ଲେଉଟା)

ରକ୍ଷଣା ବା ରତ୍ନମୟ ଶ୍ରୀ—A woman in her menses; a female in her courses

ଉଦଗନ୍ଧ—ସଂ. ବି (ଉଦକ୍=ଉଦର + ଅନ୍ଧ=ପଦ୍ମତ: ଉଦ୍ଭବସ୍ତୁ

Udagadri ଗିରି)—ହିମାଳୟ ପର୍ବତ—

The Himalayas.

ଉଦଗମକ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ (ସ. ଉଦ୍ଗମକ)—ଉଦ୍ଭବହାରକ—

Udagamaka Causing to come out.

ମାଉସୀନଦୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଯମକ ଅଟେ ଉଦ୍ଗମକ ଉଦଗମକ ।

ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଉଦଗୟନ—ସଂ. ବି. (ଉଦକ୍=ଉଦର + ଅୟନ=ପଥ)—

Udagayana ଉଦ୍ଭବସ୍ତୁ (ଦେଖ)

Uttarāyana (See)

ଉଦଗାରିବା—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. କି—ଉଗାରିବା (ଦେଖ)

Udagāribā Ugāribā (See)

ମୁଖ ଦେଇ ଉକ୍ତ ପଦାର ଉଦଗାର

ଗୋରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ବଡ଼ ମର ମର—କୃଷ୍ଣ ୫, ମହାଭାରତ. ଗୋ. ୧ ।

ଉଦଗ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି ଉଦ୍=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ଅଗ୍ର=ଶେଷଭାଗ)—

Udagra ୧ । ଉନ୍ନତ; ବଡ଼—

1 High; lofty; exalted.

୨ । ଉଦ୍ଭବ—2. Arrogant

୩ । ଉଦ୍ଭବ; ଗର—3 Virulent

୪ । ବେମରାମତ—4 Unrepaired.

୫ । ବୃହତ୍—5 Big.

୬ । ଉଚ୍ଚ; ମହତ୍—6. Great.

୭ । ଦୀର୍ଘ—7 Long.

ଉଦଙ୍କ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍+ଅଙ୍ଗ ଧାତୁ=ଯିବା + ଅଙ୍ଗକରଣ. ଅ)—

Udanka ୧ । ଚର୍ମପାତ୍ର; କୁମ୍ଭା—

1 Leathern cask; bottle.

୨ । (+କରଣ. ଅ)—ସଙ୍ଗଣ; ସମ୍ପର୍କ—

2 Pincers; tongs

ଉଦାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି ଉଦ୍=ଉଦରଦିଗ ଅନ୍ତରା + ମୁଖ

Udanmukha =ମୁହଁ)—ଉଦ୍ଭବମୁଖ; ଉଦ୍ଭବଦିଗକୁ ମୁହଁ

(ଅବାୟ—ବିପକ୍ଷତା) କରିଥିବା—Facing north; with face turned to the north

ଉଦଚ୍—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ + ଅଚ ଧାତୁ=ଯିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱ.

Udach କର୍ତ୍ତ୍ୱ)—୧ । ଉଦ୍ଭବମୁଖ; ଉଦ୍ଭବମୁଖ—

1 Facing north.

୨ । ଉଦ୍ଭବଦିଗ—

2. Northern, northerly; northward

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ—3. Gone up; ascended.

୪ । ଉଦ୍ଭବକାଳ; ଭବିଷ୍ୟତ; ଭାବ—

4. Future; subsequent.

ସଂ. ଅ—୧ । ଉଦ୍ଭବଦିଗ—1. Towards north.

୨ । ଉଦ୍ଭବମୁଖ—2. Northwards.

୩ । ଉଦ୍ଭବକାଳରେ; ପରେ—

3 Subsequently

ଉଦଜ—ସଂ ବି (ଉଦ୍+ଅଜ ଧାତୁ=କ୍ଷେପଣ କରିବା + ଭବ ଅ—

Udaja ୧ । ପଶୁ ପ୍ରେରଣ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—

1. Sending of beasts.

୨ । (+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ) ପଦ୍ମ—2 Lotus.

ବିଶ.—(ଉଦ୍+ଜନ୍+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ)—ଉଦଜଜାତ; ଜଳୀୟ—

Water-born; aquatic.

ଉଦାନ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ. ଓ ଅ—ଉଦର୍ (ଦେଖ)

Udāncha Udach (See)

ଉଦାନ୍ଧନ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍=ଉପରକୁ, ଉପରେ+ଅନ୍ଧ ଧାତୁ=ଗମନ

Udānchana କରିବା, ପୂଜା କରିବା+ଭବ ଅନ)---୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-

କ୍ଷେପଣ; ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିବା—1. Throwing up.

୨ । ଉଦ୍ଭବମନ; ଉପରକୁ ଉଠିବା—

2. Ascending; rising high.

୩ । ପୂଜନ—3 Worshipping

୪ । (+କର୍ମ. ଅନ)—ଅଜ୍ଞାନପାତ୍ର; ଢାଙ୍କଣୀ—

4. Lid; cover.

୫ । ଜଳ-ଉତ୍ତୋଳନ ପାତ୍ର; ବାଲି—

5 Bucket; a pot for lifting water.

ଉଦାନ୍ଧିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍=ଉପରେ + ଅନ୍ଧ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା;

Udānchita ପୂଜା କରିବା+କର୍ମ. ଚ) ୧ । ଉଦ୍ଭବ—

1 Thrown up.

୨ । ପୂଜିତ - 2. Worshipped.

୩ । ଅଳୁଷିତ—3 Crimped; frilled

୪ । (+କର୍ତ୍ତ୍ୱ. ଚ) ଉଦ୍ଭବ—4. Come out

ଉଦାନ୍ତ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉଦାନ୍ତ)—ସ୍ୱର୍ଗପଦବିଶେଷ; ସ୍ୱର୍ଗାଙ୍କ;

Udanda ଶୁଦ୍ଧରେ, ଲାହୁଡ଼ି ସେଠା—Mace carried as a sign of royalty.

ଦେ. ବିଶ. ସଂ (ସଂ. ଉଦାନ୍ତ)—

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ବ୍ୟାପାରରେ ସ୍ଥିର ୧ ଚାହିଁବ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚାହିଁବ ଅନ୍ଧର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚାହିଁବ କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଯେବେ ଏ ବ୍ୟାପାରରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚାହିଁବ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚାହିଁବ ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ଦେଖ । — 'ବା' ୧ ମିଥରେ 'ବା' ଘୋଷଣା 'ବ' ୧ ମିଥରେ 'ବ' ଦେଖିବେ 'ବ' ୧ ପାଇଲେ 'ବ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ୧ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ୧ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ; 'ଅ' ୧ ପାଇଲେ 'ଅ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଦୁଷ୍ଟ; ଅବାଧ୍ୟ; ଅଶାସ୍ୟ—

1. Wicked; disobedient; unruly.

୨ । ପ୍ରବଳପ୍ରଭାପଣାଳୀ—2. Very powerful.

ଉଦଣ୍ଡ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଉଦଣ୍ଡ)—୧ । ଦୁଷ୍ଟ (ବାଳକ
Udaṇḍi ବାଳିକା)—1. Wicked (boy or girl).

୨ । ଅବାଧ୍ୟ ଅଶାସ୍ୟ—2. Unruly

ଉଦଣ୍ଡ ଅ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—ଉଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Udaṇḍi Udāṇḍi (See)

ଉଦଣ୍ଡିଲ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଉଦଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Udaṇḍila Udāṇḍi (See)

ଉଦଧି—ସଂ. ବି. (ଉଦ = ଜଳ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + ଇ)—
Udadhi ଅମ୍ବୁଧି; ସମୁଦ୍ର; ସାଗର—
The ocean; the sea.

ଉଦଧିମେଖା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦଧି + ମେଖା)—
Udadhimekha ସମୁଦ୍ରପରିବେଷିତ—Sea-girt
(ଉଦଧିମେଖା—ଶ୍ରୀ)

ଉଦଧିମେଖା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦଧି = ସମୁଦ୍ର + ମେଖା
Udadhimekha = ବହୁବ୍ରୀହି) ପୃଥିବୀ—The earth.

ଉଦନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉଦ = ଉଦ୍ଭବ କରିବା + ଅନ୍ତ = ଶେଷ)—
Udanta ୧ । ସମ୍ବାଦ; କାହାଣୀ—1. Report; news

୨ । ବୃତ୍ତାନ୍ତ; ସବିଶେଷ ବିବରଣ—2. Description.

୩ । ଖବର—3. Tidings.

ବନ୍ଧୁରେ ମୁଁ ଯିବି ବନ୍ଧୁମୁଖିଆରୁ ଅତିବି ଉଦନ୍ତ—
ଉଦନ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାମ ।

ଉଦନ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଉଦନ୍ତ + ବନ୍ଧୁ = ଉଦନ୍ତ, ୧ମା. ୧ବ.)—
Udanwān ସମୁଦ୍ର—The sea.

ଉଦନ୍ତା—ସଂ. ବି. (ଉଦନ୍ତ = ଜଳ + ଇନ୍ଦ୍ରା ଅର୍ଥରେ. ଯ + ଶ୍ରୀ ଅ)—
Udanwān ପିପାସା; ପାଣି ପିଇବାର ଇଚ୍ଛା; ଶୋଷ—Thirst.

ଉଦପାନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ = ଜଳ + ପାନ ଧାତୁ = ପିଇବା + ଅଧିକରଣ—
Udapāna ଅଧିକ; ପାନର ସ୍ଥାନ)—

୧ । କୂପ ନିକଟସ୍ଥ ଜଳାଧାର; ଜଳଭଣ୍ଡ—

1. A reservoir near a well intended for watering animals.

୨ । ଜଳାଶୟ—2. Tank.

୩ । କୂପ—3. Well.

ଉଦାସିତ—ସଂ. ବି. (ଉଦ = ଜଳ + ସିତ ଧାତୁ = ଅତ୍ୟନ୍ତ କରା
Udāsita + କର୍ମ. ତ; ଜଳ ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସାହା
ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୃଦ)—

୧ । ବାସଗୃହ—1. Residence.

୨ । ପରିତାଳିତ କାସ୍ତ୍ରାଳ—

2. A residence surrounded by a moat.

ଉଦବାସ—ସଂ. ବି. (୨ମୀ ଚତୁ; ଉଦ + ବାସ)—ଜଳ ମଧ୍ୟରେ
Udabāsa ବାସ କରିବା—Living in the midst of water.

ଉଦବେଗ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍ବେଗ)—ଉଦ୍ବେଗ (ଦେଖ)
Udabega Udbega (See)

ଅନ୍ଧର ଉଦବେଗ ନାଶ ଯିବା ପାଦ,

ପାଥ ଦୃଷ୍ଟି ଦୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରାଣ ଧରି କି ସ୍ବେ—କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

ଉଦବେଗୀ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବିଶ—୧ । ଉଦ୍ବେଗୀ—1. Anxious
Udabegī ୨ । ଉଦ୍ବେଗୀ—2. Eager.

ବେଗୀ ଉଦବେଗୀ ହୋଇ ପରବେଶ ଭରବାଳ ଅନ୍ଧମତର ।

ଉଦ୍ବେଗ—ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାମ ।

ଉଦବେଳ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉଦ୍ବେଳ (ଦେଖ)

Udabela Udbela (See)

ଉଦ୍ବେଳ ଗ୍ରାସ

ଉଦ୍ବେଳେ ନୟନେ

ଉଦ୍ବେଳେ ଉଦ୍ବେଳ । ନୟନେ ଶୋଭା—ଶମ୍ଭୁ ।

ଉଦବୋଧ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବି. (ସଂ. ଉଦ୍ବୋଧ)—ବୋଧ; ସାନ୍ତ୍ବିକା—
Udabodha Consolation

ଶେଷେ ଶେଷେ ଉଦବୋଧ, ଶେଷେ ଶେଷେ ଉଦ୍ବୋଧ ।

ଉଦ୍ବୋଧ—ଉଦ୍ବୋଧଶବ୍ଦକାମ ।

ଉଦଭାବ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ ବି. (ସଂ. ଉଦ୍ଭାବ)—ଉଦ୍ଭାବ (ଦେଖ)

Udabhava Udbhava (See)

୧ମରେ ଅଦ୍ଭାସ ହେଲ ଉଦଭାବ । କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

ଉଦଭୂତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଭୂତ)—୧ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକ; ଅଭୂତ—
Udabhūta 1 Astonishing, wonderful.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଲଙ୍ଘନ; ଦମ୍ଭାବ—

2. Stark—naked.

ଗ୍ରା. ବି. ବିଶ—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ (ନଗ୍ନ)—

1. Stark (naked).

୨ । ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟଜନକରୂପେ—2. Wonderfully.

୩ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—3. Unexpectedly.

୪ । ହଠାତ୍—4. Suddenly.

ଉଦାମ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ଅମ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + ଅ)—

Udama ୧ । ଅନ୍ଧାବୃତ—1. Uncovered.

୨ । ଅନିୟମିତ; 2. Uncontrolled; important.

ଉଦୟ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଭାବ + ଇ ଧାତୁ = ଧିବା + ଉଦ୍ଭାବ)—

Udaya ୧ । ଅଭିର୍ଭାବ; ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ; ଉଦ୍ଭାବ—

1. Rising into view; appearing; first appearance or dawning.

୨ । ଆରମ୍ଭ; ଉଦ୍ଭାବ—2. Beginning.

ନାଶ ହେଇଣ ଶ୍ରେୟ ହୋଇବ ଉଦୟ । କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ୧୩

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଟ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଋ

୩ । ସୁଖ; ଶୌଭାଗ୍ୟ; ଉତ୍ଥାନ; ସମୃଦ୍ଧି—

3. Prosperity; good fortune

୪ । ଉତ୍କର୍ଷ—4 Excellence; proficiency.

୫ । ବୃଦ୍ଧି—5. Increase.

୬ । ଲଭ—6. Attainment

୭ । ଫଳ—7. Result; end.

୮ । (+ ଅପାଦାନ. ଅ) —ଉଦୟାଚଳ (ପୂର୍ବଦିଗରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହୁଏ) —

8 The eastern mountain on the horizon (from which the sun was supposed to rise every morning)

୯ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ—9. The sun-rise

୧୦ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ-ସମୟ—10. Time of sunrise.

୧୧ । ଗ୍ରହ, ଜ୍ୟୋତିଷ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରାଦିର ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଉଦୟ ହେବା—11 Rising of the sun, the moon and the stars in the east.

୧୨ । ଉଦ୍ଧତି—12 Advancement.

ପେଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର କଲେ ନୋହୁଏ ଉଦୟ । ବୃଷ୍ଟିହେ ମହାଭାଗ୍ୟର ବଳ ।

୧୩ । ଘଟଣା—13. Happening.

ସେ ଉଦ୍ଧତି ସକାଶ୍ଚ ଅବଶର ଶ୍ରେୟ

ନିକଟେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ହୋଇବ ଉଦୟ । ବୃଷ୍ଟିହେ ମହାଭାଗ୍ୟର ବଳ ।

୧୪ । ଫଳପ୍ରାପ୍ତି—14 Success.

୧୫ । ପ୍ରଭାବ; ସାମର୍ଥ୍ୟ — 15. Strength.

୧୬ । ପ୍ରାବୃତ୍ତି—16 Prevalence.

୧୭ । (+ ଅଧିକାରଣ. ଅ) (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନ—
17. (astrology) Lagna.

ଦେ. ବିଶ—ଉଦୟ; ପ୍ରକାଶିତ—Risen.

ବୃଷ୍ଟିର ଦେଖେ ପ୍ରାୟ ଋଷି

ଉଦୟ ରବି ପ୍ରାୟେ ଶଶି । କବଳାଧ. ଭଗବତ ।

ଉଦୟ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ପ୍ରକାଶକରିବା —

Udaya karibā 1. To express.

୨ । ବୁଝାଇ କହିବା—2. To explain.

ବୁଝାଇ ଦେଖି କଥା କରବ ମୁଁ ଶ୍ରେୟ ।

ଉଦାୟ କର ମୋର ଆଗରେ ଉଦୟ । ବୃଷ୍ଟିହେ ମହାଭାଗ୍ୟର ବଳ ।

ଉଦୟ କାଳ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଦୟ + କାଳ) —

Udaya kāla ୧ । ଉଦୟ ହେବାର ସମୟ—

1. Time of first appearance or rising.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ସମୟ—2. Time of sun-rise.

୩ । ସମୃଦ୍ଧି ସମୟ—୩. Time of prosperity.

ଉଦୟଗିରି—ସଂ. ବି.—ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଉଦୟ ହେଉଥିବା ପର୍ବତରୁ

Udayagiri ଉଦୟ ହୁଅନ୍ତି; ଉଦୟାଚଳ; ଉଦୟାଚ୍ଚ—

(ଅସ୍ତଗିରି—ବିପତ୍ତି) The eastern mountain from which the sun is said to rise.

ଦେ ବି (ନାମ)—୧ । ପୁରୀଜିଲ୍ଲାର ଖଣ୍ଡଗିରି ନିକଟସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ—

1. A hill of this name near Khandagiri in Puri district.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ବହୁତ ଗୁଡ଼ିଏ ଗୁମ୍ଫା ଓ ଜୈନମୂର୍ତ୍ତି ଅଛି ଓ ଦ୍ୱାଦଶଗୁମ୍ଫା ନାମକ ଗହ୍ୱରମଧ୍ୟରେ ଅଶୋକାନୁଶାସନମାନ ରହିଅଛି ।]

୨ । ବିଦର ନଗରର କୋଡ଼ିଏ କୋଷ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗ୍ରାମ—2. Name of a famous place 40 miles from Bidar.

ଉଦୟାନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ଇ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Udayana ୧ । ଅଗସ୍ତ୍ୟରଷି—1. Sage Agastya.

୨ । ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ; ଉଦୟନାଗୁରୁ—

2 Name of a Buddhist logician.

[ଦ୍ର—ଏ ଶତାବ୍ଦୀକଙ୍କ ଯୋଡ଼ି; ବୁଦ୍ଧଦେବ ଯେଉଁ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏ ମଧ୍ୟ ସେହିଦିନ ଜନ୍ମିଥିଲେ । ତୁ-ବନ୍ଧ୍ୟା କହନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଦେବ ଏହାଙ୍କର ଧର୍ମାଗୁରୁ ଥିଲେ । କୌଶାମ୍ବୀରେ ଏହାଙ୍କର ଗୁମ୍ଫାମାନ ଥିଲା । ବାସବଦତ୍ତ ଓ ହୋବଳୀ—ଏହାଙ୍କର ଦୁଇ ପତ୍ନୀ; ଯୌଗନ୍ଧ୍ୟରାୟଣ ଏହାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ନରବାହନଦତ୍ତ ଏହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ଏ କୁସୁମାଞ୍ଜଳି ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଣେତା ।]

୩ । ଉଦୟ (ଦେଖ)—3 Udaya (See)

୪ । ଜନୈକ ରାଜା; ବସୁରାଜ; ବୃଷଭରାଜ—

4 A famous king 'Batsarāja'

ଉଦୟନାଗୁରୁ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନୈସ୍ତୁର୍ଯ୍ୟିକ ପଣ୍ଡିତ—

Udayanāchārya ଉଦୟନ ୨ (ଦେଖ)

Udayana 2 (See)

ଉଦୟପୁର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ରାଜପୁତାନାର ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟବିଶେଷ—

Udayapura A native state in Rājputānā.

ଉଦୟବେଳ—ଉଦୟକାଳ (ଦେଖ)

Udayabēla

Udayakāla (See)

ଅସ୍ତବେଳେ ଉଦୟ ନାହିଁ, କି ଉଦୟବେଳେ ଅସ୍ତ ନାହିଁ—ଘଟ ।

ଉଦୟମାନ—ସଂ. ବିଶ (ଉଦ = ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ଇ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Udayamāna

୧ । ଉଦୟ ହେଉଥିବା; ଯେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—

1. Rising; rising up.

୨ । ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା—

2. Progressing onwards.

୩ । ପ୍ରକାଶମାନ—3 Being manifest.

[ଦ୍ର—ବେଦେ ଶିକ୍ଷିତ ଲେଖକ 'ଉଦୟମାନ'କୁ ଅଶ୍ୱକ୍ତ ରାବରେ 'ଉଦୟମାନ' ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିନ୍ତି; 'ଉଦୟମାନ'ର ଅର୍ଥ—ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟଲୋକ ଉପରକୁ ଉଠାଉଅଛନ୍ତି ।]

ଉଦୟସ୍ତମ୍ଭ—ସଂ. ବି.—ସ୍ତମ୍ଭ—A column or monument

Udayastambha erected in memory of a victory.

ସାଧାରଣ ଦେବେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱପନ ୧ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱପନ ବୋଧରେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚନ୍ଦ୍ରର ଚେତନା ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଯଥା :—
ଗ. ଯ' ନ ମିଳେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିକେ; 'ବୃଷ' ନ ମିଳେ 'ବୃଷ' ଚେତନା; 'ବୃଷ' ନ ପାଇଲେ 'ବୃଷ' ଚେତନା; 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଚେତନା; 'ଅଲବକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଚେତନା ।

ଉଦୟସ୍ତୁତି—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ)—୧ । ଗୋଟିଏ ଦିନର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ
Udayasparśa ବେଳକୁ ଗତଦିନରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚନ୍ଦ୍ରର
ସାମାନ୍ୟ ଦେବେ ଦଣ୍ଡ ବାକି ଥିବା ଅବସ୍ଥା—The
state of a 'Tithi' or lunar day of the
previous day still continuing after
sun-rise of the next day.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ସମୟରେ ଲାଗିବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ପରାଗ ବ୍ୟାପ୍ତି
ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ସମୟରେ ଦଣ୍ଡବା ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ—

2 Solar or lunar eclipse at the
time of the rising of the sun or
of the moon respectively

ଉଦୟାଚଳ—ସଂ. ବି (ଉଦୟ = ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ + ଅଚଳ = ପର୍ବତ) —
Udayāchala ଉଦୟଗିରି (ପୂର୍ବ ଦିଗ୍‌ବାଳୟରୁ ଯେଉଁ ପର୍ବତର
ପଛ ଆଡ଼ୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହୁଅନ୍ତି) —The eastern
mountain from behind which the
sun is supposed to rise.

ଉଦୟାସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉଦୟ + ଅସ୍ତ) ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟଠାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା
Udayāsta ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ—The whole day time;
the time between sun-rise and
sun set.

ସଂ. ବି. ବିଶ୍ୱ.—ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଠାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
From sun-rise to sun-set.

ଉଦୟେ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି. —ଉଦୟ (ଦେଖ)
Udaye Udaya (See)

ଉଦୟୋଗ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଯୋଗ) —ଉଦ୍ୟୋଗ (ଦେଖ)
Udayoga Udyoga (See)

ବହୁତ ଉଦୟୋଗ କହୁର କଲେ ଯାଇ । ବୃଷ୍ଟିବିଦ୍ ମହାବରଦ. ଅବ ।

ଉଦୟୋଗୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ; ଉଦ୍ୟୋଗୀ) —
Udayogī ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ; ଉଦ୍ୟୋଗୀ; ଉଦ୍ୟୋଗୀ—
Active; persevering.

ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତ ହୋଇ ଉଦୟୋଗୀ ହେବ
ସଦାରେ ଧରମରେ ବୁଦ୍ଧି ହୋଇଥାଏ—ବୃଷ୍ଟିବିଦ୍ ମହାବରଦ. ଅବ ।

ଉଦୟୋନ୍ମୁଖ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (୨ମୀ ଚତୁ; ଉଦୟ + ଉନ୍ମୁଖ = ଉଦ୍ୟତ) —
Udayonmukha ୧ । ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରୁଥିବା—
1. About to rise up.

୨ । ଉଦୟ ହେବା ପାଇଁ ଅରମ୍ଭ କରୁଥିବା—

2 Beginning to rise; just rising.

ଉଦର—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍‌ = ଉପରକୁ + ଉ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଅ) —
Udara ୧ । ଚର; ପେଟ—1. Belly

୨ । ଗର୍ଭ; ଉତ୍ତର—2. Womb

୩ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅ) —ଅଭ୍ୟନ୍ତର —

3. Inside; interior; inner part.

ସ୍ୱର ଉଦରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦରେ ବାମ ମନ୍ଦରେ ମାତ୍ର । ଭକ୍ତ. ପ୍ରେମସୁଧାନ୍ୟ ।

ଉଦରଗହ୍ୱର—ସଂ. ବି. (ଉପକ କର୍ମଧା) —ପେଟରୂପକ ଗର୍ଭ—

Udaragahwara The belly compared to a
cavity to be filled up.

ଉଦରଗ୍ରନ୍ଥି—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲୋପୀ) —୧ । ପେଟମଧ୍ୟସ୍ଥ ଗର୍ଭ;
Udaragranthi ପ୍ଳୀହା; ଫିଲେକ୍ସ—1. Spleen.

୨ । ଗ୍ଳାନୁରୋଗ —2 Spleen-disease

ଉଦରକାନ୍ତ—ସଂ. ବି. —ପେଟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କାନ୍ତ ବା ଅନ୍ତ—

Udaranārdi Entrails; gut.

ଉଦରପଦ୍ମ—ଦେ. ବି. (ଉଦର = ପେଟ + ଅ + ପଦ୍ମ = ଶୁଦ୍ଧି ବା +
Udarapadī କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍ ଯେ ପେଟରେ ଶୁଦ୍ଧି) —

ଗେଣ୍ଡା; ଶାମ୍ବକା—Gastropoda; snail; sea-shell.

ଉଦରପରୀକ୍ଷଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (୨ମୀ ଚତୁ; ଉଦର + ପରୀକ୍ଷଣ = ଅସନ୍ନ) —
Udaraparīkṣa

(ଉଦରପରୀକ୍ଷଣ—ଶ୍ଳୀ) ଉଦରମୂର (ଦେଖ)

Udarambhari (See)

ଉଦରପରୀକ୍ଷା—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍‌ରପରୀକ୍ଷା) —

Udaraparīkṣhā ଗର୍ଭର ରୋଗ ବା 'ଉଣାଦର ବିଷୟ
ନିରୂପଣାର୍ଥେ ପରୀକ୍ଷା—Gastroscopy.

ଉଦରପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (୨ମୀ ଚତୁ; ଉଦର ବିଷୟରେ ପିଣ୍ଡ) —
Udarapīṇḍa ଆଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ଯଥେଚ୍ଛାଶୁଦ୍ଧି; ଯଥେଚ୍ଛା
(ଉଦରପିଣ୍ଡା—ଶ୍ଳୀ) ରୋଗୀ—Voracious

ଉଦରପିଣ୍ଡା—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଦର + ପିଣ୍ଡା) —

Udarapīṇḍā ୧ ପେଟ ଟଣା; ପେଟ ମରୁ ରୋଗ—

1. Colic pain in the abdomen.

୨ । ପେଟ ବିଗିଡ଼ିବା—2 Disorder in the
stomach.

ଉଦରପୂରଣ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଦର + ପୂରଣ) —

Udarapūraṇa ୧ । ଭୋଜନ—1 Eating

୨ । ପେଟ ପୂରଣ—2 Filling up of the
stomach; eating to the fill.

ଉଦରପୂର୍ତ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଉଦର + ପୂର୍ତ୍ତି = ପୂରଣ) —

Udarapūrtti ଉଦର ପୂରଣ (ଦେଖ)

Udarapūraṇa (See)

ଉଦରପୋଷିବା—ଦେ. ବି—ପେଟ ପୋଷିବା; ଭୋଜନ କରିବା କରୁଥିବା—
Udaraposhibā To fill the belly

ସେ ମାରିବ ଆଉଣ ଉଦର ପୋଷିବେ । ବୃଷ୍ଟିବିଦ୍ ମହାବରଦ. ଅବ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉଦରବିଜ୍ଞାନ—୧୦. ବି (ଅଧିକପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Udarabijñāna ଉଦରବିଜ୍ଞାନ ଶାସ୍ତ୍ରର ବିଜ୍ଞାନ ବିଦ୍ୟା—
Science dealing with the abdomen.

ଉଦରଭଙ୍ଗ—୧୦. ବି. (ଉଦର + ଭଙ୍ଗ)—

Udarabhaṅga ଭୋଗବିଶେଷ, ଝାଡ଼ା; ପେଟ ଲେଉଟିବା—
Diarrhoea

ଉଦରମୁହି—୧୦. ବି. (ଉଦର = ପେଟକୁ + ହି ଧାତୁ = ପୁରଣ
Udarambhari କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ର)—

ଅପଣାର ଉଦର ପୁରାଇବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ; ଖିଦିରକ; ଘେନୁ—
Greedy; gluttonous

ଉଦରରସ—୧୦. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ—ଉଦରମଧ୍ୟସ୍ଥ ରସ)—

Udararasa ଶରୀରସ୍ଥ ଯେଉଁ ରସ ଉଦରରୁ ଜାତ ବା ନିର୍ଗତ
ହୋଇ ଉଦରସ୍ଥ ଭକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ପାକ କରେ —
Gastric juice.

ଉଦରସର୍ବାସ୍ତ—୧୦ ବି. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଉଦର ଅଟେ ସର୍ବାସ୍ତ ଯାହାର)—

Udarasarbaswa ଉଦରମୁହି (ଦେଖ)
Udarambhari (See)

ଉଦରସାତ—୧୦. ବି. (ଉଦର + ଦେହ ଅର୍ଥରେ. ସାତ)—

Udarasāt ୧ । ଉଦରମଧ୍ୟକୁ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଥିବା; ଗର୍ଭସାତ—
1. Consigned to the belly, eaten

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅସୁସାତ—2. Misappropriated.

ଉଦରାଧିମାନ—୧୦. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଉଦର = ପେଟ + ଅଧିମାନ)—

Udarādhmāna ପେଟପଟ୍ଟା; ପେଟ ଗଡ଼କଡ଼ ହେବା—
Tympanites; sound in the belly

ଉଦରାଧିବର୍ତ୍ତ—୧୦. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଉଦର = ପେଟ + ଅଧିବର୍ତ୍ତ = ରହିବା)—

Udarādhartta ନାଭି—Navel.

ଉଦରାମୟା—୧୦. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଉଦର + ଅମୟ = ବ୍ୟାଧି)—

Udarāmaya ୧ । ଅଗାଧ ଝାଡ଼ା—1. Diarrhoea.

୨ । ନାଲିରକ୍ତ ଝାଡ଼ା—2. Dysentery.

ଉଦରି—ଦେ. ବି. (୧୦. ଉଦର)—ଜଳୋଦସ୍ତ ରୋଗ—

Udari Dropsy.

ଉଦରିଣୀ—୧୦. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଦର + ଇନ୍ + ଶ୍ରୀ. ଇ) —

Udarinī ୧ । ପୁରୁଣାଦରସ୍ତ୍ରୀ (ଶ୍ରୀ)—

1. Potbellied (woman)

୨ । ଗର୍ଭିଣୀ; ଗର୍ଭବତୀ—2. Pregnant (woman)

ଉଦରିଳ—୧୦. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଦର = ପେଟ + ଉଦ୍ଧ ଅର୍ଥରେ. ଇଳ)—

Udarila ଉଦର (ଦେଖ)
(ଉଦରିଳା—ଶ୍ରୀ) Udari (See)

ଉଦରି—୧୦. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଦର = ପେଟ + ଉଦ୍ଧ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍)—

Udari ଭୁଲି, ପୁରୁଣାଦରସ୍ତ୍ରୀ; ପେଟୁଆ; ଗୋଲ—
(ଉଦରିଣୀ—ଶ୍ରୀ) Pot-bellied.

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. ଓ ଶ୍ରୀ. ଉଦରସ୍ତ୍ରୀ—Bellied.

୧୦. ବି. (ଉଦ୍ + ଦୃ ଧାତୁ = ବିଦର୍ଶି ହେବା, ଶୀତ ହେବା +
କର୍ତ୍ତୃ ଅ + ଶ୍ରୀ ଇ)—

ଜଳସଞ୍ଚୟକର ଉଦରଶୀତଳା ରୋଗ; ଜଳୋଦସ୍ତ;
ପେଟର ବାହାର ଅବରଣ ଓ ଉଦର ଅବରଣ ମଧ୍ୟରେ
ଜଳ ଜମି ଯାଇ ପେଟ ଉଚ୍ଚ ହେବା ରୋଗ—Dropsy.

ଉଦର୍କ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ = ଅତିଶୟ + ଋ ଧାତୁ = ପୂଜା କରିବା +
Udarka ସଂଜ୍ଞା; କର୍ମ. ଅ)—

୧ । ଫଳ ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଯେଉଁ କର୍ମ କରାଯାଏ—

1 The ulterior motive for an act.

୨ । ଭବିଷ୍ୟତ ଫଳ—

2. Future result; subsequent effect

୩ । ଶେଷ ଫଳ—୩. Ultimate result

୪ । ଭବିଷ୍ୟ କାଳ—4. The future

୫ । ମଦନକଣ୍ଠକ ବୃକ୍ଷ; ମରୀଚି (ଦେଖ)—5 A tree

ଉଦର୍କି—୧୦. ବି. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଧୃତ + ଅର୍ଦ୍ଧ = ପ୍ରଜ୍ଵାଳିତ)—

Udarchchi ୧ । ପ୍ରଜ୍ଵାଳିତ; ଉଦ୍ଧୃତବିଶ (ଅର୍ଦ୍ଧ)—

1. Burning with a flame; flaming (fire).

୨ । ଉଦ୍ଧୃତ ପ୍ରଭାବିଷ୍ଣୁ, ଜଳଜଳ୍ କରୁଥିବା—

2 Dazzling

ବି—୧ । ଅଗ୍ନି—1. Fire

୨ । ଶିବ—2. Śiva

୩ । (ଉଦ୍ଧୃତ କାନ୍ତି ଥିବାରୁ) କନ୍ୟା—3. Cupid.

ଉଦର୍କ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ + ଅର୍ଦ୍ଧ ଧାତୁ = ପୀଡ଼ା ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Udarda ବିଷଭିଷି ଯାଇଥିବା ବ୍ୟଥା—Erysipelas (M. W)

ଉଦର୍କ—୧୦. ବି—ମାରାତ୍ମକ ଜ୍ୱରବିଶେଷ—

Udarddha Scarlet fever (M. W.)

ଉଦର୍କିତ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ = ଜଳ + ଶି ଧାତୁ = ଚୁକି ପାଇବା +

Udāswita କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରି.)—ଅବେକ ଜଳ ମିଶିଥିବା ଦୁଧ;

ଦୁଧ; ଘୋଲଦୁଧ; ଘୋଲ—Whey; curdled

milk with half its quantity of water.

ଉଦସ୍ତ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ, ଉତ୍ତପ୍ତତା + ଅସ ଧାତୁ =

Udasta ଫିଙ୍ଗିବା + କର୍ମ. ଇ)—୧ । ବିକ୍ଷିପ୍ତ; ଉତ୍ତପ୍ତତା ବିକ୍ଷିପ୍ତ—

1 Scattered.

୨ । ବହୁଷ୍ଟ—Driven away.

୩ । ଅପସାରିତ—3. Removed

ଉଦା—ଦେ. ବି. ୧ । ମାଗଣା—1. Gratis

Udā ୨ । ଉଦିଆ (ଦେଖ)

ଫୋକଟ 2. Uthiā (See)

ଫୋକଟ ଦେ. ବି—ରୁଆ ଧାନ ଗଛ—Tender paddy-plant

3 to 4 inches high.

ବେଉଁ ଗାଈ ନ ବସଇ ଛାଡ଼ି ବଳା ।

ବେଉଁ ବୋଲେ ମଉ ହେଉ ତର ଉଦା ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଯଦି ସ୍ଵାଭାବେ ଧୃତିର ଓ ଚିତ୍ତର ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ତଥା ବରଜ ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ଚିତ୍ତର ବୋଧେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବସନ୍ତର ଓ ବା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା .— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ବୋଧେବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଯାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଧେବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ଯାଇଲେ 'ଅନ୍ଧ' ବୋଧେବେ; 'ଅଲବତ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅଲବତ' ବୋଧେବେ ।

ଉଦା ଖାଇବା—ଦେ. କି—୧ । ବିନା ବ୍ୟୟରେ ଭୋଜନ କରିବା—

Udā khāibā 1 To eat gratis

फौकटमारता ୨ । ପର ଘରେ ଭୋଜା ଖାଇବା—

2. To partake of a feast at another's house.

୩ । (ଗୋରୁ) ଉଠା ଖାଇବା, ଗୁଆ ଧାନଗଛ ଖାଇବା—

3. To nibble the tender paddy-plants (said of cattle)

ଉଦା ଚେରା—ଦେ. କି—ଉଦା ଖାଇବା (ଦେଖ)

Udā charibā Udā khāibā (See)

ଉଦା ଗୁଡ଼ାଦେବା—ଦେ. କି—ଗୁଆ ଧାନଗଛ ଖାଇବାକୁ ଗୋରୁକୁ

Udā chhārdidebā ଗୁଡ଼ା ଦେବା—To let cattle nibble the tender paddy-plants.

ଉଦାତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉଚ୍ଚ+ଅ=ସମ୍ୟକ୍+ଦା ଧାତୁ=ଦେବା;

Udātta ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—

୧ । ଦାନ—1. Giving away

୨ । ଦାନଶୀଳତା—2. Liberality.

୩ । ବେଦପାଠର ଉନ୍ନତ ସ୍ଵରବିଶେଷ—

3. The acute accent in reciting the Vedas

[ଦ୍ର—ବେଦର ସ୍ଵରମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚାରଣ, ତିନି ପ୍ରକାର ଯଥା—ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ ଓ ସ୍ଵରତ ।]

୪ । ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—

4. A kind of musical instrument

୫ । ଅର୍ଥାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—

5 A figure in rhetoric

[ଦ୍ର—ଲେଖକାଦିଶୟ ସମ୍ପର୍କ କ୍ରମା ମହାପୁରୁଷଙ୍କ ଚରଣ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଅଙ୍ଗ ହେଲେ ଉଦାତ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ହୁଏ ।]

(କ) ଲେଖକାଦିଶୟ ସମ୍ପର୍କ; ଯଥା—

ମରବତ ମାତେ ଶୁଣିବ ବାସୁମୟ

ଶେଷର ପ୍ରତି ଗୁହାବଶେ ବେଳ କଳାଶୟ ।

ସେନ ସଦ୍ ଗୁରୁ ମଳୟର ପବନକୁ,

ସେବିତ୍ର ପ୍ରତି ବାମୀ ପୁଣ୍ୟପବନକୁ ।

ନ ଥିବାରେ କେଳିର ମନ୍ତ୍ର କରଣ,

ନାହିଁ ଚହିଁ ମହାଜନମାନଙ୍କ ବସନ ।

ବୁଦ୍ଧବଳ ଇନ୍ଦ୍ରମାଳ, ବଇଁଠାୟମୟ

ଥିବାକୁ ସେ ସ୍ଵର ଚଞ୍ଚୁକ୍ତମୟ ।

ଝମ୍ଝମ ଶେଳର ଯା ଚହିଁ ନାନା ଗନ୍ତ,

ସେନ ବୋଲୁଥାଲ କାମରୁଣୀ ସେହି ଚନ୍ଦ୍ର ।

ହନାତ ସ୍ଥଳରେ ଯହିଁ ବନାର ବସୁ,

ବନାର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ହେଁ ଉପରେ ମିଳୁଛି—ବସୁସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ, ଚନ୍ଦ୍ର ବଳ ।

(ଖ) ମହାପୁରୁଷ ଚରଣ; ଯଥା—

ବନ୍ଧୁ ଅସ୍ତ୍ର ସଦ୍ ଲେଖ ଶ୍ରେୟ ବେଶ,

ବରଜ ଏଥରେ ଯୋଦ୍ଧା ଅନୁରକ ।

ନାଉପଦ୍ମାସନେ ପଦାମ୍ବୁ ସେ କାଳରେ,

ବନ୍ଧୁକୁ ବରଜ ପ୍ରବ ସୁଗନ୍ଧାସ୍ଵରେ ।

ମଧୁସୂଦନ—ଅପୋଷା ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ।

କୃତମଣି ଦାଶ—ଅଳଙ୍କାରରଚନା ।]

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଦାତା; ଦାନଶୀଳ—

1. Liberal; generous

୨ । ମହାନ—2. Great

୩ । ହୃଦୟଙ୍ଗମ—3. Understood.

୪ । ବିଖ୍ୟାତ—4. Celebrated

୫ । ଦୟାଳୁ—5 Kind; merciful

୬ । ଉଚ୍ଚୋତ୍ତରବିଶିଷ୍ଟ—

6 Loud; acute (tone).

ଉଦାନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ+ଅ+ଅନ୍ ଧାତୁ=ବହବା+

Udāna କରଣ. ଅ)—୧ । କଣ୍ଠସ୍ଥବାୟୁ; ଶରୀରସ୍ଥ ପଞ୍ଚବାୟୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ (ଏହା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵମନଶୀଳ ଅଟେ; ଉଚ୍ଛ୍ଵସଣ

ବାୟୁ—1 One of the five vital airs which rises up or occupies the throat.

୨ । ନାଭି—2. Navel

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ସର୍ପବିଶେଷ—

3. A kind of serpent.

୪ । ପକ୍ଷ; ଚକ୍ଷୁର ପତା—4. Eye-lashes.

ଉଦାବର୍ତ୍ତ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉଦାରବର୍ତ୍ତ)—୧ । ଅସମ୍ଭାବନା—

Udābarda (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

1. Not experienced in worldly wisdom.

୨ । ଅକର୍ମଣ୍ୟ; ଅକାରିକା (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

2 Worthless, good-for-nothing

ଉଦାବର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍+ଅ+ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ=ସ୍ଵେଦ କରିବା+

Udābartta ଶ୍ଵେଦ. ଅ)—ସ୍ଵେଦବିଶେଷ; ମଳମୂତ୍ର ସ୍ଵେଦ ବାୟୁ-

ସ୍ଵେଦ (ଏ ସ୍ଵେଦରେ ଅନ୍ତର ଏକ ଅଂଶ ଅନ୍ୟ ଅଂଶ ଉତ୍ତରେ ପଶିଯାଏ)—Intussusception; a disease attended with stoppage of urine and motion due to wind.

ଉଦା ବୁଲିବା—ଦେ. କି—୧ । ବିନା ରକ୍ଷକରେ ଗୋରୁମାନେ ଗୁଆ-

Udā bulibā ଧାନ ଖାଇବା ପାଇଁ ବୁଲିବା—

1. To roam freely (said of cattle left free to graze at the time of Būā.)

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିନା ରକ୍ଷକରେ ବା ସ୍ଵାର୍ଥୀନରାଜରେ ବିଚରଣ କରିବା—2. To roam freely without any one to look after.

ଉଦାୟୁଧ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦ୍=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ+ଅୟୁଧ=ଅସ୍ତ୍ର)—

Udāyudha ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ସେ ଅସ୍ତ୍ର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଅଛି;

ଉଦ୍ଧୃତାସ୍ତ୍ର—One who has raised a weapon to kill some one.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରକନ୍ଦୁସ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଶ୍ଚ	ଇଅ	ଈ	ୠ

ଉଦାର—ସଂ. ବିଶ. ଉର୍=ଉଚ୍ଚ + ଅ=ସମ୍ୟକ୍ + ର୍ ଧାତୁ=ଗମନ
 Udāra କରିବା, ଦାନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

୧ । ମହତ୍—1 Magnanimous; liberal minded; noble.

୨ । ଦାତା; ବଦାନ୍ୟ—

2 Generous; liberal; munificent

୩ । ସରଳ; ଅକପଟ, ସ୍ଵଚ୍ଛ—

3. Frank; sincere; transparent.

କାଚ ଧାର ପ୍ରାୟ ସ୍ଵଚ୍ଛ କଳ ଧାର

ଦେବ ମନ ପ୍ରାୟ ବିଶଦ ଉଦାର । ସ୍ଵାଧୀନାଥ ନିକେଶ୍ଵର ।

୪ । ଗମ୍ଭୀର — 4. Grave

୫ । ଉତ୍ତମ — 5 Good.

ହା ହା ଦରବରେ ଗୁଡ଼ିଏ ମୋଟ କଲୁ

ଉଦାର ଭାବକ ମୋର ଏତେ କଷ୍ଟ ଦେଲୁ ।

ବଳଦମ୍ଭ ସମାୟୁକ୍ତ ନିକା ।

୬ । ଉଦାସୀନ — 6. Indifferent

ବାସର ନେତ୍ର ତାଳ ଶୁଣ ଉଦାର ନୋହି । ଭଞ୍ଜ, ବୈଦେହୀଶବଳସ

୭ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ — 7. Excellent

ଉଦାରଚେତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦାର + ଚେତସ୍)
 Udārachetā (ମା. ୧୩.)—ଉଦାରମନା (ଦେଖ)

Udāramanā (See)

ଉଦାରତା—ସଂ. ବି. (ଉଦାର + ତା. ତା)—

Udārata ୧ । ମହତ୍ତ୍ଵ; ଉଦାର୍ଯ୍ୟ—1. Nobility

୨ । ସାଧୁତା—2. Honesty.

୩ । ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ; ସରଳତା—3. Sincerity

୪ । ଦାତୃତ୍ଵ; ବଦାନ୍ୟତା—4. Magnanimity; generosity; liberality.

୫ । ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ—5. Gravity

୬ । ସତ୍ତ୍ଵତ୍ଵ; ସାଧୁତା—6 Uprightness.

୭ । ସୌଜନ୍ୟ 7 Politeness

୮ । ଦୟା—8. Kindness; humanity

୯ । ଅଲକାରବିଶେଷ—9 A figure in rhetoric, attributing nobleness to inanimate objects

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ନିର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ଉଦାରତା ବା ମହତ୍ତ୍ଵ ଅଭେଦ ହୁଏ ।

ହେମ ଫଳେ ନମ୍ର ସହିଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାଦପଦ୍ମ,

ଦୃଷ୍ଟି ପଥକେ ଶାଶ୍ଵା ସଞ୍ଚଳନ ଭଳେ ତାଳନ୍ତି । ସ୍ଵାଧୀନାଥ. ଉଷା ।]

୧୦ । ଘୋଟୁଥିବା ଲୁହ— 10. Rising mist; fog

(M. W.)

ଉଦାରପ୍ରକୃତିକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦାର + ପ୍ରକୃତି + କ)—
 Udāraprakṛitika ଉଦାରମନା (ଦେଖ)

(ଉଦାରପ୍ରକୃତିକ—ଶ୍ଵୀ) Udāramanā (See)

ଉଦାରମନା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦାର + ମନଃ)

Udāramanā ୧ । ସରଳହୃଦୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

1 Of a sincere nature or heart.

୨ । ଅକପଟ—2. Frank.

୩ । ମହାନ୍—3. High-minded; noble.

୪ । ବଦାନ୍ୟ—4 Generous.

ଉଦାରସଞ୍ଜକ—ସଂ. ବି (ଉଦାର + ସମପୂର୍ବକ ଙ୍ଵା ଧାତୁ + ଅକ)—

Udārasamjñaka ୧ । ଦ୍ଵ୍ୟର୍ଥବୋଧକ—1. Ambiguous; of double meaning.

୨ । ସାହାର ଅର୍ଥ ସନ୍ଦେହଜନକ—2. Of doubtful meaning (Ganguly, students; Dictionary)

ଉଦାର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉଦ୍‌ର)—ସଙ୍ଗୀତର ସ୍ଵରବିଶେଷ; ଗଭୀରତମ

Udārā ସ୍ଵର (ଏହା ଉଦରରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ହୁଏ)—The deepest note in music

[ଦ୍ର—ସଙ୍ଗୀତର ସ୍ଵର ଭିନ୍ନଗୋଟି ଯଥା—ଉଦାର; ମୁଦାର ଓ ତାର; ରାଗ ଭଳେ ନୋଟ ଦେଖ]

ଉଦାର—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ (ସଂ. ଉଦାର)—୧ । ଉଦାସୀନ—

Udāri 1 Unconcerned with or indifferent to worldly affairs.

୨ । ଉଦାର (ଦେଖ)—

2. Udāra (See)

ଉଦାରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଉଦାର (ଦେଖ)

Udāriā

Udāri (See)

ଉଦାସ—ସଂ. ବିଶ. (ଉର୍=ଉପରେ + ଅସ୍ ଧାତୁ=ବସିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

Udāsa ୧ । ବିଷୟବିଚାରହୀନ; ବିଷୟବିରାଗୀ—

ଉଦାସୀ

1. Unconcerned in or indifferent to worldly affairs.

ଉଦାସ

ଉଦାସ ହୋଇଣ ଶୁଣ ପାଇଣ ବୁଲୁଥାଇ ରକ୍ଷା ଯାକ—ଘନକୃଷ୍ଣ. ରସବନ୍ଧୋଳ ।

୨ । ଉଦାସୀନ—2. Apathetic.

୩ । ନିରାପେକ୍ଷ—3. Neutral

ଦେ. ବିଶ—ବିମର୍ଷ—Melancholy.

ସଂ. ବି.—୧ । ନିରାପେକ୍ଷତା—1. Neutrality.

୨ । ବିଷୟବିଚାର ପ୍ରତି ବିଚ୍ୟୁତ୍ତା; ବିଷୟବିରାଗ; ବିରାଗ—

2 Indifference to worldly concerns

ଅଥବା ବିଷୟବିଚାର । ଉଦାସ ହୋଇ ବିଷୟ—ଭୁପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ୍ର ।

୩ । ନିରୁତ୍ସାହତା—3. Want of vigour or zeal,

୪ । ଉତ୍ତେଜ—4. Throwing up.

୫ । ଉଚ୍ଚତା—5. Height.

ଯାହାଦେବ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ୧ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚଉତିଶ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚଉତିଶ ବୌଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚଉତିଶ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ବା ୧ ଚଉତିଶ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି କଥା—
'ଘାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିବେ

ଉଦାହରଣ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଉଦାହରଣ) —ଉଦାହରଣ (ଦେଖ)

Uddāsīṁ Udāsī (See)

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଅଧି ଧାତୁ = ଉପବେଶନ)

Uddāsītā କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତୁ; ୧ମା. (ବ) —ଉଦାହରଣ (ଦେଖ)

Uddāsīna (See)

ସଂ. ବି (ଉଦାହରଣ + ଉଦା. ତା) —ବିଶ୍ୱାସ—

Unconcern to worldly matters

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ + ଅଧି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଇନ୍; ୧ମା.

Uddāsī ୧ବ) —ଉଦାହରଣ (ଦେଖ)

(ଉଦାହରଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) Uddāsīna (See)

(ଉଦାହରଣ—ବି) ଦେ. ବି—ସଂସାରବନ୍ଧୁଣୀ ବୈଷ୍ଣବସମ୍ପ୍ରଦାୟ—

ବିଶେଷ—A sect of Bhaishnabas who

have relinquished the world

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ବିଶେଷ—1. Melancholy.

୨ । ନିବୃତ୍ତି—2. Observing the vow of
celebacy.

ଉଦାହରଣ—ଦେ. ବି—ଉଦାହରଣ (ଦେଖ)

Uddāsīkhardā Udāsīmaṭha (See)

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉଦ୍ + ଅଧି ଧାତୁ = ବସିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Uddāsīna ୧ । ବିଶ୍ୱାସରେ ବସିବା ହୋଇ ଧର୍ମପ୍ରାପ୍ତିରେ

(ଉଦାହରଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଏକକଣ୍ଠ; ବୈଶ୍ୱାମି—1 Stoical; free

(ଉଦାହରଣ—ବି) from worldly affairs or entangle-

ments; one who has relinquished

worldly connections

୨ । ମମତାଶୂନ୍ୟ; ଅନୁରାଗହୀନ; ପରାଧୀନ; ନିରାପେକ୍ଷ—

2. Cynical; apathetic; indifferent.

୩ । ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଅଲାପ ପରସ୍ପର ନାହିଁ—

3. Unacquainted.

୪ । ନିଷ୍ପେକ୍ଷ; ନିଷ୍ପେକ୍ଷ—4 Unconnected.

୫ । ମଧ୍ୟସ୍ଥ; ଯେଉଁ ଲୋକ ସପକ୍ଷ ବା ବିପକ୍ଷ କାହାର ପ୍ରତି ଆସକ୍ତ

ହୁଏ ନାହିଁ; ଯେ ଶତ୍ରୁ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ମିତ୍ର ନୁହେଁ—

5. Neutral; neither friend nor foe

୬ । ଯେ ଉପସ୍ଥିତ ବିଷୟର ଲିପ୍ତ ନ ହୋଇ ପୃଥକ ରହେ—

6. A person who keeps himself aloof

from any current topic.

ଉଦାହରଣ—ଦେ. ବି—ଉଦାହରଣ ବା ନିବୃତ୍ତି ବୈଶ୍ୱାମିନୀମାନଙ୍କର ମଠ—

Uddāsīmaṭha A Maṭha where mendicants or

anchorites congregate.

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଅ + ସ୍ତା ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Uddāsṭhita ୧ । ତର—1 Messenger; spy.

୨ । ଦ୍ୱାରପାଳ—2. Door-keeper.

୩ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ—3. Master.

୪ । ନିଷ୍ପେକ୍ଷାସମ୍ପନ୍ନ ପରିକ୍ରାନ୍ତକ—

4 A mendicant who has infringed
his vow.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଉଦ୍ବର୍ତ୍ତପ୍ରାପ୍ତ ବା ଓଲଟା—Inversed.

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଭୁଷ୍ଟ + ଅ + ହୁ + ଉଦା. ଅନ) —

Uddāharana ୧ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ନିଦର୍ଶନ—1. Example

(ଉଦାହରଣ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ଆଲୋଚ୍ୟ ବା କଥାତ୍ତ ବିଷୟର ସମର୍ଥନାର୍ଥ.

ଅନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗର ଉଦାହରଣ—2. Illustration.

୩ । (ନ୍ୟାୟ) କୌଣସି ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ସମର୍ଥକ ପ୍ରୟୋଗ—

3. (Logic) One of the five modes of a
syllogistic reasoning

୪ । କଥନ—4. Saying

୫ । ବର୍ଣ୍ଣନ—5. Description

୬ । ସମ୍ବନ୍ଧ; ପ୍ରବନ୍ଧ—6. Essay, discourse.

ଉଦାହରଣ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ—ଉଦାହରଣରୂପେ; ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ—

Uddāharanachhāre ଦେବାଦ୍ୱାରା—As an

ଉଦାହରଣରୂପେ example, by way of illustration.

ଉଦାହରଣଦେବା—ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି ବିଷୟ ବା ପ୍ରତିଜ୍ଞାରୁ

Uddāharanadebā ସମର୍ଥନ କରବା ନିମନ୍ତେ ଉପଯୋଗୀ

ଉଦାହରଣ ଦେବା ବିଷୟର ଅବତାରଣା କରବା—1. To cite

ଉଦାହରଣ ଦେବା as an example, to exemplify; to

illustrate by an example.

ଉଦାହରଣସ୍ଥଳ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଉଦାହରଣ + ସ୍ଥଳ) —ଉଦାହରଣର

Uddāharanasthala ବିଷୟରୁ ବିଷୟ—A thing

which is fit to be cited as an

example; an exemplary case.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଅନୁକରଣୀୟ—Fit to be imitated

ଉଦାହରଣୀୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉଦ୍ + ଅ + ହୁ + କର୍ମ. ଅମ୍ଭା) —

Uddāharanīya ଉଦାହରଣ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

Fit to be cited as an example;

exemplary.

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଭୁଷ୍ଟ + ଅ + ହୁ ଧାତୁ + ଉଦା. ଅ) —

Uddāhāra ଉଦାହରଣ (ଦେଖ)

Uddāhāra (See)

ଉଦାହରଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉଦ୍ + ଅ + ହୁ + କର୍ମ. ତ) —

Uddāhṛta ୧ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣିତ—

1. Illustrated by example; exemplified

୨ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବା ଉଦାହରଣ—

2. Cited as an example.

୩ । ବର୍ଣ୍ଣିତ; ଉଦାହରଣ—

3. Described; named.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଈ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଋ	ନ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ

୪ । ଉଚ୍ଚାରିତ—1. Pronounced; mentioned.

ଉଦିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ—ଉଦ୍ଧାତ (ଦେଖ)

Udīk Utpāta (See)

ଉଦିଆଖାଇ—ପ୍ରା. ଶେ ଶ୍ରୀ.—(ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) ବୟସ-
Udīākhāi ମକମକେଇ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ଜନର ଯୌବନ

ଓ ଯୌବନଜନିତ ଯୌବନରେ ଗର୍ବ ପ୍ରକାଶ କରେ —
(a term of abuse) (a woman) Who
is unduly proud of her youthful
charms

ଉଦିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ଇ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Udita ୧ । ପୂର୍ବଦିଗରୁ ଉଠିଥିବା—

1. Risen above the eastern horizon

୨ । ଉଦ୍ଧତ; ଉଦ୍ଧୃତ—

2. Risen up, ascended

୩ । ଆବର୍ତ୍ତ—3. Appeared; become mani-
fest

୪ । ଉତ୍ପନ୍ନ—4. Produced

୫ । ବୃଦ୍ଧ—5. Increased

୬ । ଉନ୍ନତ—6. Grown high; elevated.

୭ । ଦୃଷ୍ଟଗତ—7 Come into view.

ଦେ. ବିଶ. (ବଦ୍ ଧାତୁ = କହିବା)—ଉକ୍ତ; କଥିତ—
Told; mentioned.

ଭାଷାବର ନ ମ ମୁଁ କହିବି ଉଦିତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ପ୍ରା. ବିଶ—୧ । (କରୁଥିବା ଭାଷା) ଉଦ୍ୟତ—1. Ready.

(ଯଥା—ଆମେ ମକଦମା ଦାଏର କରିବାକୁ ଉଦିତ ଅଛୁ ।)

୨ । ଉପସ୍ଥିତ—2. Present

ଜନକ ନୃପତି ତୁମ ଅସୋଧାସୁରେ ଉଦିତ

ଭରଣେ ଚାରି ଦେଲେ ଗୁଳାକ ପାଶେ । ବଞ୍ଚନ ଅ ବନ୍ଧୁଗୁଣାୟଣ ।

ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ଇ + ଉକ୍. ତ)—ଉଦୟ; ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି—

Prosperity.

ଏବେ ଜାଣିଅ ଅ ଯୌବନ ପରବତ

ସବାଣୁ ହେବ ଦୁଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଉଦିତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଉଦିତ କରିବା—ଦେ. କି—କହିବା; ଭଣିବା—

Udita karibh To speak; to say.

ଜୟଦେବ ବନ ଉଦିତ କଲେ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାୟସ ।

ଉଦିତା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ସଂ. ଉଦୟ)—

Udibh ଉଦିତା; ଉଦିତ ହେବା—To rise

(ଯଥା—ବେଲ୍ ଉଦିତା = ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେବା)

ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି.—ପ୍ରକାଶିତ ହେବା—

To become manifest

ମୁଣି ପରପ୍ରହ୍ୱ ଉଦେ ବ ସାହସ । ଶ୍ୟାମାଥ. ଚଲିକା ।

ଉଦିଷ୍ଟାନି—ପ୍ରା. ବିଶ—ଦୁଷ୍ଟ; କଳି ବା ପ୍ରତିଜ୍ଞାଦାୟ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ—

Udishtāni Wicked; quarrelsome;

ପ୍ରା. ବି—୧ । କଳି; କଳିଅ—1. Quarrel.

୨ । ଦୁଷ୍ଟାନି—2. Wickedness.

(ଯଥା—ସେ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଉଦିଷ୍ଟାନି କରିବାକୁ ବସିଛି)

ଉଦିକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ + ଉକ୍ଷଣ = ଦେଖିବା; ଶୁଦ୍ଧିବା)—

Udikshana ୧ । ଉଦକ୍ଷଣ; ଉପରକୁ ଶୁଦ୍ଧିବା—

(ଉଦକ୍ଷିତ—ବିଶ) 1. Looking upwards

୨ । ପ୍ରତୀକ୍ଷା; ଅପେକ୍ଷା—2. Awaiting

ଉଦିକ୍ଷିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ଉକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Udikshita ୧ । ଉପରକୁ ଶୁଦ୍ଧିଥିବା—1. Looking up

୨ । ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିବା—2. Awaiting.

ଉଦିଚୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଦ୍ = ଉତ୍ତରଦିଗ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Udichi ୧ । ଉତ୍ତରଦିଗ—1 The north

୨ । ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ—2. The northern regions

ଉଦିଚୀନ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉଦିଚୀ + ଇଦମର୍ଥେ. ଇନ)—

Udichina ଉଦିଚ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଉଦିଚୀନା—ଶ୍ରୀ) Udichya (See)

ଉଦିଚ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉଦିଚୀ + ଇଦମର୍ଥେ. ଯ)—

Udichya ୧ । ଉତ୍ତରଦିଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଉତ୍ତରରେ ଅବସ୍ଥିତ—

(ଉଦିଚ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) 1. Northern

୨ । ଉତ୍ତରଦେଶୀୟ—

2. Pertaining to the north.

ବ—ସରସ୍ୱତୀନଦୀର ଉତ୍ତର ଓ ପଶ୍ଚିମରେ ଥିବା ଦେଶ—

The country north and west of the
river Saraswati

ଉଦିଚ୍ୟାବ୍ରତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଦୁର୍ଗୋଳପରିଭ୍ରମ)—

Udichyabrutta ଉତ୍ତର ଶୀତଳବୃକ୍ଷର ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳକୁ ବୁଡ଼—

The Arctic circle.

ଉଦିଚ୍ୟାଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Udichyālōka ଉତ୍ତରପେଶୁ ନିକଟସ୍ଥ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜମାନ୍ତୁଥିବା

ଯେଉଁ ଉଅ ମାସ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ ସେହି ସମୟରେ ବେଳେ—

ବେଳେ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ଦେଖାଯିବା ଅଭିଜିତ ଅଲୋକ—

ମାଳା—Aurora Borealis

ଉଦିଚ୍ୟେତରା ବ୍ରତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଦୁର୍ଗୋଳପରିଭ୍ରମ)—

Udichyetara brutta ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳବୃକ୍ଷର ଉତ୍ତର—

ଶୀତଳକୁ ବୁଡ଼—The Antarctic circle.

ଉଦିୟମାନ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉଦୟମାନର ଅଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Udiyamāna ଉଦୟମାନ (ଦେଖ)

Udayamāna (See)

ସ. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ଇ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନ)—

ଯାହାକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଏ ଅଛି—

Lifted up; raised up.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂଜା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମ ଓ ମାତା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟମ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଗୋଚରରେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବପରା ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାପୁତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଗୋଚରକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଈ' ନ ଫଳରେ 'ଗାଈ' ଗୋଚର; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଗୋଚର; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଚର; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଚର; 'ଅଲବଣ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବଣ ଗୋଚର ।

ଉଦ୍‌ଘାଟନ—ସ. ବି. (ଉଦ୍‌=ଉପରେ + ଉଦ୍‌=କହିବା; ପ୍ରେରଣ

Udirapa କହିବା + ଭାବ. ଅନ) — ୧ । ଉଦ୍‌ଘାଟନ—

(ଉଦ୍‌ଘାଟନ—ବିଶ) 1. Speaking; uttering

୨ । କଥନ—2 Saying.

୩ । ପ୍ରେରଣ—3. Sending

୪ । ଉତ୍ପତ୍ତି—4. Birth; production.

୫ । ଉଦ୍‌ଘାଟନ—5 Excitement.

୬ । ବର୍ଣ୍ଣନା—6 Description

୭ । ଉତ୍ତେଜଣ—7. Throwing up.

୮ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—8. Indication.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ସ. ବିଶ. (ଉଦ୍‌+ଉଦ୍‌ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

Udirita ୧ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—1. Uttered; pronounced.

(ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ବି) ୨ । କଥୁତ—2 Said; spoken.

୩ । ପ୍ରେରଣ—3 Sent.

୪ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—4. Excited.

୫ । ବିଜ୍ଞାପିତ; ପ୍ରକାଶିତ—5. Displayed; manifested.

୬ । ଉତ୍ତେଜିତ—6. Thrown up

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍‌=ଉପରକୁ + ଉଦ୍‌=ଧିବା + କର୍ମ. ତ) —

Udirṇṇa ୧ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ; ଉତ୍ତେଜିତ—

1. Risen up; erect; come out

୨ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—2. Generous; liberal-minded

୩ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—3. Haughty.

୪ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ; ପ୍ରବଳ—4. Profound, strong.

୫ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—5 Excited.

ସଂ. ବି—ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମୋକ୍ତ ନାମବିଶେଷ—

A name of Bishṇu.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍‌+ଉଦ୍‌ ଧାତୁ =ପ୍ରେରଣ କହିବା + କର୍ମ.

Udirjyamāṇa ଅନ) — ୧ । କଥ୍ୟମାନ; ଯାହା କଥୁତ

ହେଉଅଛି—1. Being spoken

୨ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—2. Being uttered.

୩ । ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟମାନ—3 Being described.

୪ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୟମାନ—4. Being pointed out.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ଵର) ବିଶ—୧ । ଖୋଲା; ମୁଲୁଲ—

Uduāṇi 1. Bare.

ବାକସ ଏବାବେଳେ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରକାଶମୋହନ. ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

୨ । ମେଲା—2. Open

(ଯଥା—ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଛି ।)

୩ । ଅନ୍ଧାଧାବିତ—3. Uncovered.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଘାଟିତ) — ୧ । ପ୍ରବଳ, ଶକ୍ତ (ଶର)—

Uduudī 2. Sharp (sun's rays)

୨ । ପ୍ରବଳତାପୂର୍ଣ୍ଣ (ବିପଦର) —

2 When the sun's rays are very fierce (noon-time)

(ଯଥା—ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ବିପଦର)

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ବି (ସଂ. ଉଦ୍‌ଘାଟିତ)—ଉଦ୍‌ଘାଟିତ (ଦେଖ)

Udugāra

Ugāra (See)

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଅସିବା—ପ୍ରା. ବି—ବାନ୍ତିମାଡ଼ିବା—

Udugāra āsibā

A tendency to vomit.

ଦେଖ ସ୍ଵାଧୀନ ପଦ୍ଧତିରେ ମନ ଗୋଟି

ସେ ପଦ୍ଧତିରେ ଏବେ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଅସି—ପ୍ରା. ବି, ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ବି—ଉଦ୍‌ଘାଟିତ (ଦେଖ)

Udugāribā

Ugāribā (See)

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମ. ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଅଗ୍ନି; ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧର—

Udunḍara

A person whose duty was to report confidentially matters of importance to a Rājā; an informer

[ଯଥା—ପଦ୍ଧତି ଶୁଦ୍ଧମାନେ ନିଜ ନିଜ ଶକ୍ତିରେ ଏମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ ଓ ଏମାନେ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଗୁଲି ଲୋକଙ୍କ ନାମରେ ଶୁଦ୍ଧ ଅଗରେ ମିଳି ଶକ୍ତି କରୁଥିଲେ ।]

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଘାଟିତ) — ୧ । ବଳାଭାବ—

Udubalibā

1. To surpass

୨ । ଅତିରିକ୍ତ ହେବା—2. To exceed.

ଅତିରିକ୍ତ ହେବା ପ୍ରକାର ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମ. ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଅଦମ୍ୟ—Indomitable

Udubārjya

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କଥାକୁ ନ ଯାଇ—

ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମ. ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—୧ । ଉଦ୍‌ଘାଟିତ (ଦେଖ) —

Udubega

1. Udbega (See)

୨ । ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—2. Pregnancy.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍‌ଘାଟିତ) — ୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବା ଧାର୍ଯ୍ୟ

Udubela

କାଳରୁ ବଳି ଯାଉଥିବା କାଳ—1. Time beyond a fixed time.

ଦେଖ ଦେଖ ଅସି ହେଉ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ବିଷ୍ଣୁ ସହସ୍ରନାମ. ଗବ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ସ୍‌ ।

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମନ୍ଦକାଳ; ଦୁଷ୍ଟାଳ—

2. Bad or improper time.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—(ସଂ. ଉଷ୍ଣ) —

Udum

ଉଷ୍ଣ; ଉଷ୍ଣ—Warm; hot.

ବି.—ଉଷ୍ଣ; ଉଷ୍ଣ—Warmth; heat.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଉଦ୍‌ଘାଟିତ (ଦେଖ)

Udumḍum

Udumḍumā (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଓ	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	ଅନୁବାଚିତ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ୍ଜ	ଇଞ୍ଜ	ଉଞ୍ଜ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଔ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଚିତ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଞ୍ଜ	ଉଞ୍ଜ	ଋ

- ଉଦୁମଦୁମା—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—ଉଦୁମଦୁମା (ଦେଖ)
 Udumadumā Udumudumā (See)
 ଉଦୁମୁଦୁମା—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୂ.—୧ । ବଗୁଲିଆ; ଖେଚେଡ଼ା—
 Udumudumā 1. Wanton.
 (ଉଦୁମୁଦୁମା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଅଥୟ; ଅଶାନ୍ତ—2. Restless
 * । ବୋଲମାଳ କରୁଥିବା—3. Boisterous.
 ୪ । ମୋଟା ଓ ଅଳସୁଆ; ଡୋଲ ଓ ଅକାମିକା—
 4 Fat and idle; falstaff like, lazy and stout.
 * । ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ; ଦୁଷ୍ଟ—5 Wicked
 ୬ । ଏଣେ ତେଣେ ପଦଚଳନଶୀଳ କରି ଦଉଡ଼ାଦଉଡ଼ି
 କରୁଥିବା—6 Running to and fro with
 loud foot-steps
 ୭ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଧୀର ଓ ନିଃଶକ୍ତିତାରେ ନ ଚାଲି ସବଦା
 ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହୋଇ ଚାଲିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ—
 7 Habituated to walking with
 a thumping sound.
 ଦେ. ବି. (ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ଧ୍ୱନିଧାରଣ ଅବ୍ୟୟ)—ବହୁତ ବଥା
 ଗୁସ୍ତା ଅତି ମାଡ଼—A number of punches.
 (ଯଥା—ତୋ ଉପରେ ଗୋଟି କେତେ ଉଦୁମୁଦୁମା ବଢ଼ିଯିବ ସେ !)

ଉଦୁମୁଦୁମା, ତାଳ ଗୋଟମା, ଚୁଆ ପାତ୍ରପତ୍ରୀ ପିତଳସମା,
 ଦୁରନ୍ତଶ୍ରୀକର ଭାବ ମଲ୍ଲ, ରକତ ପିଣ୍ଡାଳେ ଉପଗମ୍ଭ ।
 ଅସ୍ତବ ଶାଉଁ ଶାଉଁ କୋଇଲିଟିଏ ନାଶା,
 କି ମାତ୍ର ମାଉରୁ ଭାବ—ଗୁରୁବୃତ୍ତି ନାଶ—ଶିଶୁଶାନ୍ତାଶାନ୍ତ ।

- ଉଦୁମ୍ବର—ସଂ. ବି.—୧ । ଯଜ୍ଞ ତିନି ଶଗଛ—
 Udumbara 1. The wild fig tree; Ficus
 Carica; Ficus Glomerata
 (Haines.)
 ୨ । କୁଷ୍ଠରୋଗକ୍ଷେପ—2. A kind of leprosy
 with fig like sores.
 * । ତମ୍ବା—3. Copper.
 ୪ । ଦେହଲୀ—4. The door sill; threshold.
 * । କ୍ଳୀବ ବ୍ୟକ୍ତି—5. Eunuch
 ଉଦୁମ୍ବରପର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବି—ଦନ୍ତକାରୁଷ; ଦନ୍ତୀଗଛ—
 Udumbaraparnī A medicinal plant.
 ଉଦୁଯୋଗ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଉଦ୍ଯୋଗ)—ଉଦ୍ଯୋଗ (ଦେଖ)
 Udujoga Udujoga (See)
 ଉଦୁଯୋଗୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଉଦ୍ଯୋଗୀ)—ଉଦ୍ଯୋଗୀ (ଦେଖ)
 Udujogī Udujogī (See)
 ଉଦୁର—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଉଦର)—ଉଦର (ଦେଖ)
 Uduri Udari (See)

- ଉଦୁଲଙ୍ଗାଲ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୂ.—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଭଲଗ୍ନ—
 Udulāṅgal Fully naked; stark-naked.
 (ଉଦୁଲଙ୍ଗାଲୀ—ଶ୍ରୀ)
 ଉଦୁଖାଲ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍=ଉପରେ + ଖଲ୍ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା +
 Udūkhala କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; ଯାହାର ମୁହଁ ଉପରକୁ)—
 ୧ । ଧାନ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି କାଣ୍ଡିବାପାଇଁ କାଠରେ ତିଆରି ହୋଇ-
 ଥିବା ପାତ୍ରବିଶେଷ—
 1. A wooden mortar for husking grains
 and paddy.
 ୨ । ହେମଦସ୍ତା; ବଡ଼ ଖଲ—
 2. A big mortar for pounding hard
 articles.
 * । ଗିରିରାଶ୍ରମ—
 3. Receptacle of a Dhīṅki
 ୪ । ଗୁଣ୍ଡୁଳ—4 Bdellium.
 ଉଦୁଖାଲମୁଷାଲ—ସଂ. ବି. (ସଦୃଶ; ହୁଡ଼)—
 Udūkhālamūshala ୧ । ଖଲ ଓ ପୁଅ—
 1. Mortar and pestle.
 ୨ । ଧାନକୁଟିକାରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠର ହେମାମଦସ୍ତା ଓ
 ତହିଁରେ ପୁଅରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠର ଠେଙ୍ଗା—
 2. The wooden mortar and pestle for
 husking paddy
 [ଦ୍ର—ବୃଷିମାନେ ଅଶ୍ରମରେ ଗିରି ପରିକର୍ତ୍ତରେ ଉଦୁଖାଲ-
 ମୁଷାଲଦ୍ୱାରା କାତୁଙ୍ଗାଧାନ ଅତି କୁଟି ଚାଉଳ କରୁଥିଲେ । ଗିରି
 ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନିଆଯାଇ ପାରେ ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଉଦୁଖାଲମୁଷାଲକୁ
 ଯେଣେ ରଜା ତେଣେ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ଓଡ଼ିଶାକୁ ଚାଲି
 ଅସୁଥିବା ସବାୟୁଆ କେଳା ଓ ଦକ୍ଷିଣୀ କେଳାମାନେ ଓ କଳ,
 କୋଇ ଏବଂ ସାନ୍ତାଳମାନେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]
 ଉଦୁଡ଼ା—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍=ଉପରେ + ବହ ଧାତୁ=ବହନ କରିବା
 Udūṛḍha + କର୍ମ. ତ)—
 ୧ । ବାହନ; ବହାଯିବା—1. Carried.
 ୨ । ଧରାଯାଇଥିବା; ଧୃତ - 2. Caught hold of
 * । ପରିଣୀତ; ବିବାହ—3. Married.
 ୪ । ସ୍ଥୂଳ—4 Fat; thick.
 * । ଉନ୍ନତ—5. High; elevated.
 ଉଦେ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—୧ । ଉଦୟ (ଦେଖ)
 Ude 1. Udaya (See).
 ୨ । ଆରମ୍ଭ; ଉଦୟ—2. Beginning; origin.
 କବିତା ଉଦେ ଶିବ ଲୟେ; ହୋଇ ସେ ଅଛୁ ଗୁଣମୟେ ।
 କରନ୍ତାଥା ଶ୍ରବଣେ ।
 ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ—ଉଦିତ (ଦେଖ)—Udita (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଦ୍ଵା' ନ ମିଳିଲେ 'ଦ୍ଵା' ଦେଖିବେ, ବ୍ୟୁ ନ ପାଇଲେ 'ବହ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ଵା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ଵା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଉଦେକସ୍ତୁ କି କି ଲୋକେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପଦ,
ଉଦେକସ୍ତୁ କରେ ପରତେ ନରେ ଭବସେ ଉଦେ—ଉଦ୍ଗାତା ଦେବେଶ୍ଵରକାୟ ।
ତନ୍ତ୍ର ଉଦେ ହେଲେ ଅକର୍ମଣ୍ୟା ସେ ଲେଖେହେଁ ପ୍ରସାଦୁର ହୋହେ—
ଦାନକୃଷ୍ଣ—ନରମୋହନ ।

ଉଦେକସ୍ତୁ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଏଇ ଧାତୁ; ଶିବ = ଏଇ
Udejaya ଧାତୁ = କମ୍ପିତ କରାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ଉଦ୍ଗାତାକ; ଉଦ୍ଗାତା—
Causing trepidation or trembling; frightful

ଉଦେକାଥ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଦୟ + ନାଥ)—
Udenātha ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବତା; ଧର୍ମଦେବତା—
1 The Sun god.

୨ । ଲୋକଙ୍କ ନାମ—2. Name of males.
ଉଦ୍ଗାତା—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Udgata ୧ । ଉପରକୁ ବାହାର ପଡ଼ିଥିବା—
(ଉଦ୍ଗମ—ବି) 1 Come forth.

- ୨ । ଉଦ୍ଗାତ—2 Standing out.
* । ଉଦ୍ଗାତା; ଉଦ୍ଗାତ—3. Risen.
* । ପ୍ରକାଶିତ, ଦୃଶ୍ୟ—
4. Appeared; become manifest.
* । ଉଦ୍ଗାତ—5. Produced
୨ । ନିର୍ଗତ—6. Issuing.

ଉଦ୍ଗାତକାର୍ଯ୍ୟ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଅଧିକ) କାନ୍ଥରୁ ପଦାକୁ ବାହାର ପଡ଼ିଥିବା
Udgatakarīya ଚୁନର କାରିଗର କାମ—Masonry
work raised from the surround-
ing level or standing in bold relief.

ଉଦ୍ଗାତ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭବ. ତ)—
Udgati ଉଦ୍ଗମ (ଦେଖ)—Udgama (See)
(ଉଦ୍ଗାତ—ବିଶ୍ଵ)

ଉଦ୍ଗମ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭବ. ଅ)—
Udgama ୧ । ଉଦ୍ଗାତ; ଉଦ୍ଗାତମାନ; ଉଦ୍ଗାତ—
(ଉଦ୍ଗାତ—ବିଶ୍ଵ) 1. Ascending; ascent.

- ୨ । ଦର୍ଶନ; ଦେଖାଯିବା (ସାଧା—ପ୍ରକାଶମାନ)—
2. Appearance; manifestation.
* । ଉଦ୍ଗାତ—3. Birth. (ସାଧା—ଦନ୍ତୋଦ୍ଗମ—
teething).
* । ଚଢ଼ିବା—4 Mounting upon a thing
* । ଅବର୍ତ୍ତାବ; ଉଦୟ—5. Rising; appearing.
୨ । ଉଦ୍ଗାତ ଦେବା, ଶାନ୍ତିଦେବା (ସାଧା—ସ୍ଵେଦୋଦ୍ଗମ)—
6. Standing erect; standing up
୨ । ବାହାରକୁ ବାହାରବା—7. Coming out.
୮ । ଜ୍ଞାନ—8. Knowledge
୯ । ମନରେ ଉଦ୍ଗାତ—9. Idea.

ଉଦ୍ଗମନ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭବ.
Udgamana ଅନ)—ଉଦ୍ଗମ (ଦେଖ)—Udgama (See)
ଉଦ୍ଗମନୀୟ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—
Udgamaniya ୧ । ଅବେଶନୀୟ—

1. To be mounted up
୨ । ପରିଷ୍କାର—2 Cleansed (M.W)

୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—
A pair of bleached cloths.

ଉଦ୍ଗାତ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଅଭିଶପ୍ତ + ଗାତ)—

Udgārdha ଅଭିମାନ; ଅଭ୍ୟସନ—Too; excessive.

ଉଦ୍ଗାତା—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଗାତ + ଗାତ ଧାତୁ = ଗାତବା +
Udgātā କର୍ତ୍ତୃ. ତ. ୧ମା. ୧କ)—ଉଦ୍ଗାତରେ ଗାନକର୍ତ୍ତା—
(ଉଦ୍ଗାତ—ବିଶ୍ଵ) Singing or reciting loudly

୧. ବିଶ୍ଵ—୧ । ସାମବେଦଗାୟକ — 1. A recitor
of the hymns of the Sāma Beda.

୨ । ଏକ ଶ୍ରେଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ବଶୋପାଧିବଶେଷ—
2. The title of a class of Brāhmanas.

ଉଦ୍ଗାର—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ବସତ + ଗୁ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା +
Udgāra ଭବ. ଅ)—

(ଉଦ୍ଗାର—ବିଶ୍ଵ) ୧ । ଡାକୁଟି—1. Belching;
eructation.

୨ । ବାନ୍ତି କରିବା; ଉଦ୍ଗମନ—2 Vomiting.

* । ଉଦ୍ଗାରଣ—3. Pronunciation.

* । ନିସ୍ଵରଣ—4. Coming out; emission.

* । ଛେପ ଆଦି ପକାଇବା—5 Spitting out.

ଉଦ୍ଗାରବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଦ୍ଗାର)—ବାନ୍ତି କରିବା—
Udgāribh To vomit forth.

ଉଦ୍ଗାର ତହିଁ ସମ୍ପଦ ଗ୍ରାସ ରତ୍ନ ଉଦ୍ଗାର ଆରାଧନା ।
ଉଦ୍ଗାତା ଦେବେଶ୍ଵରକାୟ ।

ଉଦ୍ଗାରଣ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ବସତ + ଗୁ ଧାତୁ = ଭୋଜନ କରିବା +
Udgirana ଭବ. ଅନ)—

୧ । ଉଦ୍ଗାରଣ—1. Pronunciation.

୨ । ବମନ—2 Vomiting.

* । ଧୂକବା—3. Slavering, spitting out.

* । ଡାକୁଟି ମାରିବା—4. Belching

* । (+ କର୍ମ. ଅ)—ବଞ୍ଚଣ—5. Fishing hook

ଉଦ୍ଗୀତ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଗାତ + ଗୀତ = ବୋଲିଯିବା)—
Udgīta ଉଦ୍ଗାତରେ ଗାନ କରାଯିବା—Sung loudly.

ଉଦ୍ଗୀତ—୧. ବିଶ୍ଵ (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ଗାତ + ଗୀତ = ଗାନ)—
Udgīti ୧ । ଉଦ୍ଗାତରେ ଗାନ—

(ଉଦ୍ଗୀତ—ବିଶ୍ଵ) 1. Loud singing

୨ । ଅର୍ଥାତ୍; ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦୋବଶେଷ—

2. A kind of metre in Sanskrit.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ଷ	ର୍ଷ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ଢ

ଉଦ୍ଗାଥ—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ଉଦ୍ଧୃତରେ+ଗୌ ଧାତୁ = ଗୌର
Udgītha ଗାୟକା + କର୍ମ. ଥ)—

୧ । ସାମବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ—

1. A part of the Sāma Beda.

୨ । ପ୍ରଞ୍ଜବ; ଓଁକାର—2. The mystic sound 'Om'

୩ । ସାମବେଦ ଧ୍ୱନି—3. The singing or recital of the Sāma Beda.

ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ବିପ୍ରସ୍ତାପନ + ଣି ଧାତୁ = ଗିଳିବା + କର୍ମ. ଣ)—
Udgīrṇa ୧ । ବମିତ; ବାନ୍ତି କରାଯାଇଥିବା—

ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ } କ. 1. Vomited; emitted; cast off.

ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ } କ. ୨ । ଉଚ୍ଚାରିତ—2 Uttered

୩ । ରାନ୍ତି (ଯେଉଁ କାକ୍ୟ ବା ଉଚ୍ଚାରିତର ଶେଷରେ 'ର' ଥାଏ)—3. A sound or word ending with 'Ra'

୪ । ଉଦ୍ଭୁତ; ଉର୍ଜିତ—4. Risen

୫ । ପ୍ରତିଫଳିତ—5 Reflected.

୬ । ବୋଳା ଯାଇଥିବା; ଅନୁରୂପ—

6 Overlaid as with a layer; besmeared.

୭ । ଅନୁବଦ୍ଧ—7. Pierced through.

ଉଦ୍ଗୁର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. କଣ. (ଉଦ୍+ଘୁର ଧାତୁ = ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା + କର୍ମ. ଣ)—
Udgūrṇa

୧ । ଉଦ୍ଭୁତ—1. Risen up; standing.

୨ । ଉତ୍ତେଜିତ—2. Excited; irritated.

୩ । ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜ; ଟାଣୁଆ ହୋଇଥିବା—

3. Stiffened; become erect.

୪ । ଉତ୍ତୋଳିତ; ଉଦ୍ଧୃତ; (ଶାସ୍ତ୍ରାଦି)—

4 Raised for action (said of weapons); lifted up; held up.

ଉଦ୍ଗ୍ରଥା—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ଉପରେ+ଗ୍ରଥ ଧାତୁ = ଗଣ୍ଠିପକାଇବା + କର୍ମ. ଥ)—
Udgratha

୧ । ଅଗରେ ଗୋଷ୍ଠି ହୋଇ ବନ୍ଧାଯାଇଥିବା; ଉତ୍ତରରେ ସଂଯୁକ୍ତ (କେଶ)—1. Collected or tied together at the top.

୨ । ଅଗ୍ରଦେଶରେ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଥିବା—

2 Tied into a knot at the top

ଉଦ୍ଗ୍ରନ୍ଥାନ—ସଂ. କ.—୧ । କାନ୍ଥ ଉଠାଇବା; ଗଢ଼ିବା—

Udgranthana 1. The building up or raising of a masonry wall.

୨ । ଅଗରେ ଗଣ୍ଠି ପକାଇବା—

2 Tying into a knot at the top

ଉଦ୍ଗ୍ରାହ—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ଉପରଥାତୁ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ଥ)—ଉଦ୍ଗ୍ରାହଣ (ଦେଖ)

Udgrahana (See)

ଉଦ୍ଗ୍ରାହଣ—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ଉପରଥାତୁ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ଥ)—ଉଦ୍ଗ୍ରାହଣ (ଦେଖ)

1. Taking up, holding.

୨ । ଗିଳନ ବା ଗିଳିବା—2 Devouring

ଉଦ୍ଗ୍ରାହ—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ସମ୍ପାଦନ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ କରିବା + କର୍ମ. ଥ)—ଉଦ୍ଗ୍ରାହଣ (ଦେଖ)

୨ । ବିଦ୍ୟାବିତର—2. Discussion on a scientific matter.

ଉଦ୍ଗ୍ରାହିତ—ସଂ. କଣ. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ, ଗିତ = ଗ୍ରାହଣ + କର୍ମ. ଣ)—ଉଦ୍ଗ୍ରାହିତ ଧରି ରଖାଯାଇଥିବା—1. Held at the top.

୨ । ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିବା; ଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା—

2. Taken hold of, caught hold of

୩ । ଗିଳା ଯାଇ ଥିବା —3. Devoured.

୪ । ଉପରାସ୍ତ—4. Overlaid, kept at the top—

୫ । ବନ୍ଧ—5 Bound; fixed.

୬ । ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଅର୍ପିତ—6 Offered or dedicated mentally.

୭ । ଆକ୍ରାନ୍ତ—7. Attacked unawares.

୮ । ଉଦ୍ଗ୍ରସିତ—8. Bent down

ଉଦ୍ଗ୍ରୀବା—ସଂ. କଣ. ଘୃ. (ବହୁଶ୍ରୀ; ଉଦ୍=ଉପରକୁ ଟେକି ହୋଇ + କର୍ମ. ଣ)—ଉଦ୍ଗ୍ରୀବା ଧରି ରଖାଯାଇଥିବା—

(ଉଦ୍ଗ୍ରୀବା—ଘା) ୧ । ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ, ଯେ ବେକକୁ ଟେକି ଥାଏ—
(ଉଦ୍ଗ୍ରୀବିତା—କ) 1 With overstretched neck.

୨ । କୌଣସି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଅଗ୍ରହାନ୍ତ—

2. Burning with zeal to hear something.

୩ । ଅଗ୍ରାନ୍ତ—3 Expectant.

ଉଦ୍ଗା—ସଂ. କ. (ଉଦ୍=ଉପରେ+ଘା ଧାତୁ = ଘାସି ଯାଇବା + କର୍ମ. ଣ)—ଉଦ୍ଗା (ଦେଖ)

୨ । କରପୁଷ୍ପ—2. Palm of the hand; the fold of the palms.

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଥ)—ଅଗ୍ନି—3. Fire.

ସଂ. କଣ.—୧ । ପ୍ରସ୍ଥ—1. Extensive; wide; broad.

୨ । ପ୍ରକାଶ—2. Vast.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ସ୍ଥିତି ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଧରେ ଯେବେ ଏ ଘୋଷାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନରେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଧକାରୀ ହେବ । ଯଥା — 'ବାଦ' ନ ମିଳେ 'ବାହ' ବୋଧକେ 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୃଥ' ବୋଧକେ 'ବଧୂ' ନ ପାଠରେ 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଧକେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଠରେ 'ଅଶ୍ୱ' ବୋଧକେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲବଦ୍' ବୋଧକେ

ଉଦ୍‌ଘାଟନ— ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ସମ୍ପାଦନା + ଘଟ୍ ଧାତୁ = ଘାଣ୍ଟିବା + ଭାବ.)

Udghaṭṭana ଅନ) — ୧ । ଘାଣ୍ଟିବା —

1. Stirring.

୨ । ଅଘାତ — ୨. Striking

୩ । ଉନ୍ମୋଚନ — ୩ Opening.

୪ । (ଲୁଗା) ପାଲଟିବା — 4. Putting off (of dress)

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ — ସଂ. ବିଣ. (ଉଦ୍ + ଘଟ୍ ଧାତୁ + କର୍ମିତ) —

Udghaṭṭita ୧ । ଅଘାତ — 1 Struck.

୨ । ଉନ୍ମୋଚିତ — 2. Opened.

୩ । ପାଲଟି ଯାଇଥିବା (ଲୁଗା) —

3. Put off (cloth)

ଉଦ୍‌ଘାନ — ସଂ. ବି (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଘନ୍ ଧାତୁ = କାଟିବା; ହାଣ୍ଡିବା;

Udghana + ଅଧକରଣ. ଅ) — ୧ । କାଷ୍ଠଚ୍ଛେଦନାଧାର —

1. Chopping block

୨ । ଧୋବା ଯାହା ଉପରେ କାଠକୁ ରଖି ହାଣ୍ଡି;

(ଧୋବାଙ୍କ ଭାଷାରେ) ଗଣ୍ଡିର ବା ଗଣ୍ଡି — 2. A block

of wood on which the wood-man

puts the wood to be cut with his

axe.

୩ । ବଢ଼େଇ ଯାହା ଉପରେ କାଠକୁ ରଖି କଟାକଣ୍ଠ

କରନ୍ତି — 3. A carpenter's work-bench.

ଉଦ୍‌ଘର୍ଷଣ — ସଂ. ବି (ଉଦ୍ = ଉପରେ + ଘର୍ଷ ଧାତୁ = ଘଷିବା + ଭାବ.)

Udgharṣaṇa ଅନ) — ୧ । ଉପରେ ଘଷିବା —

1. Rubbing.

୨ । ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ପରସ୍ପର ଘଷି ହେବା —

2. Abrasion; friction.

ଉଦ୍‌ଘାଟ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଅଧକ + ଘଟ୍ = ପ୍ରକାଶ ପାଇବା + ଭାବ.)

Udghāṭa ଅ) — ୧ । ଉଦ୍‌ଘାଟନ; ମେଲାଇବା — 1 Opening.

୨ । ପଣ୍ୟାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଘାଟିତ ସ୍ଥାନ —

2. A booth for exhibiting commodities

୩ । ଶୁଳ୍କ ବା ରଜସ୍ୱ ସ୍ୱତ୍ୱ କରବା ନିମନ୍ତେ ନିରୂପିତ ସ୍ଥାନ

ବା ଘାଟ — 3. A place or gate where

tax on commodities is realised;

toll-gate.

୪ । ଉଦ୍ଘାଟ; ଘର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମଞ୍ଚା —

4. A scaffolding inside a room

୫ । ଉଦ୍ଘାଟ; (ଦୋଷାଦି) ପ୍ରକାଶ କରବା —

5 Publishing another's failings.

ଉଦ୍‌ଘାଟକ — ସଂ. ବିଣ. ସ୍ତ. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ + ଘଟ୍ ଧାତୁ; ଶିତ = ଘାଟି

Udghāṭaka ଧାତୁ = ପ୍ରକାଶ ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

(ଉଦ୍ଘାଟକ — ୩) ୧ । ଯେ ମେଲାଇରେ; ଉନ୍ମୋଚନକାରୀ —

(ଉଦ୍ଘାଟକ — ୧) 1. Opener.

୨ । ଯେ ମୁକ୍ତଲାଏ — 2. Releasing.

୩ । ପ୍ରକାଶକ — 3. Publishing; exposing;

disclosing.

୪ । ଉଲ୍ଲେଖକ — 4. Alluding.

୫ । ଯେ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ପସରରେ ଦେଖାଏ —

5. Displaying merchandise.

ସଂ. ବି. — ୧ । ବାଲୁକ — 1. Bucket

୨ । କୂଅରୁ ପାଣି କାଢ଼ିବା ଯନ୍ତ୍ର — 2. A contrivance for drawing water from a well.

୩ । ଶୁକ୍ଳ; କବ୍ଜ — ୩. Key.

ଉଦ୍‌ଘାଟନ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ + ଘଟ୍ ଧାତୁ ଶିତ, ଘାଟି ଧାତୁ

Udghāṭana = ଟେକିବା + ଭାବ. ଅନ) — ୧ । କୂଅରୁ ପାଣି

(ଉଦ୍ଘାଟନ — ୩) କାଢ଼ିବାର ପାଖ ବା ଯନ୍ତ୍ର — 1. Bucket;

rope and bucket for drawing water

(from a well).

୨ । ଉନ୍ମୋଚନ; ମେଲାଇବା —

2 Opening; act of uncovering.

୩ । ମୁକ୍ତଲାଭିବା; ମୁକ୍ତ କରବା —

3. Setting free; releasing.

୪ । ଉଦ୍ଘାଟ — 4 A contrivance for drawing

water from a deep place.

୫ । ପ୍ରକାଶନ — 5 Publication.

୬ । ପରର ଦୋଷକୁ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରବା —

6. Publishing of another's faults or secrets.

ଉଦ୍‌ଘାଟିତ — ସଂ. ବିଣ. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ + ଘଟ୍ ଧାତୁ ଶିତ =

Udghāṭita ଘାଟି ଧାତୁ + କର୍ମିତ. ଅ) —

୧ । ମେଲ କରାଯାଇଥିବା; ଉନ୍ମୋଚିତ —

1. Opened; burst open; blown open.

୨ । ପ୍ରକାଶିତ — 2. Published; disclosed.

୩ । ମୁକ୍ତ — 3. Released; set free.

ଉଦ୍‌ଘାଟ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ଘଟ୍ ଧାତୁ = ବଧ କରବା + ଭାବ. ଅ) —

Udghāṭa ୧ । ସୂଚନା — 1. Indication; hint

୨ । ଉପକ୍ରମ; ଆରମ୍ଭ — 2. Beginning.

୩ । ପ୍ରସ୍ତାବନା; ଉଲ୍ଲେଖ —

3. Proposal; starting of a subject.

୪ । ମୃଗୁର — 4. A mallet; a club.

୫ । ଅଘାତ — 5. A blow.

୬ । ବାଧା — 6. Obstacle.

୭ । ପାଦସ୍ଥଳନ; ଝୁଲିବା — 7. Hitting a thing

with the foot while walking;

tripping; stumbling.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ନ

୮ । ପ୍ରତିବାଦ—3. A blow in return

୯ । (+କରଣ. ଅ)—ପ୍ରସ୍ତର ପରିଚ୍ଛେଦ ବା ଅଧ୍ୟାୟ—

9. Chapter or section of a book.

୧୦ । ନିଦର୍ଶନ—10. Proof; sign.

ଉଦ୍‌ହାତକ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ହନ୍ ଧାତୁ. ଶିକନ୍ତ = ଘାତ ଧାତୁ +
Udghātaka ଅକ —ନାଟ୍ୟସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବନାବିଶେଷ—

A kind of prologue in a drama.

ଉଦ୍‌ହୁର—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ହୁର = ହୁରବା + ଅ)—

Udghura ୧ । ହାଲୁକା; ଭରଣ୍ୟ—

1. Light; without weight.

୨ । ଦୃଢ—2 Strong; fast set.

ଉଦ୍‌ଘୋଷ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଚ୍ଚୋତ୍ସବରେ + ଘୋଷ ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ
Udghosha କରବା + ଭାବ. ଅ)—

(ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ—ବିଶ) ୧ । ଉଚ୍ଚୋତ୍ସବଦ୍ୱାରା ଇଙ୍ଗିତ; ଘାଟ କରବା—

1. Speaking out; talking loudly

୨ । ପୁନଃ ପୁନଃ କଥନ—2. Repeated saying.

୩ । ଉଚ୍ଚୋତ୍ସବରେ ପ୍ରକାଶ—

3. Proclamation; announcing.

୪ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଯେ ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦାଦି କରବା ଦ୍ୱାରା ଇଙ୍ଗିତ
କରେ—4. A person who gives hints by
loud sounds

ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍‌ଘଟ + ଘଣ୍ଡ)—

Uddāṇḍa ୧ । ଉଦ୍‌ଘଟଦଣ୍ଡଧାରୀ; ଲଘୁଦଣ୍ଡଧାରୀ; ଠେଙ୍ଗା ଧରିବା
ବ୍ୟକ୍ତି; ଲଠିଆଳ—

1. Bearing a lethal weapon.

୨ । ଅବାଧ୍ୟ; ଅମରାଧ୍ୟ—

2 Disobedient; insubordinate.

୩ । ଅଶାସ୍ୟ—3 Unruly; uncontrollable.

୪ । ପ୍ରତାପାକ୍ତି; ପ୍ରକଳପଶକ୍ତି—

4. Very powerful

୫ । ସିଧା; ସରଳ—5 Straight.

ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଶୁଣ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ଲକ୍ଷେ ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡ ବକ୍ତା ହୁଇ । ନଗରାଥ. ଭଗବତ

ଦେ. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Uddāṇḍa (See)

ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Uddāṇḍiā Uddāṇḍiā (See)

ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡେ—ଦେ. ବି. ବିଶ—ଉଚ୍ଚୋତ୍ସବରେ—Loudly,

Uddāṇḍe ବୁଦ୍ଧେ ବା ନନ୍ଦେ ମିଳଇ, ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡେ ଶଙ୍ଖନାଦ କଲା ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଉଦ୍‌ଘନ୍ତୁର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ = ବଡ଼ + ଘନ୍ତୁର = ଦନ୍ତସୂକ୍ତ)—

Uddantura ୧ । ଦାନ୍ତୁର—1. Having large or
protruding teeth.

୨ । ଦନ୍ତା; ବଡ଼ ଦାନ୍ତବାଲା—2. Having tusks.

୩ । କରୁଳ; ଦୃଶ୍ୟ—3. Formidable.

୪ । ଅତି ଡେଙ୍ଗା; ଉଦ୍‌ଭୁଜ—4. Very tall.

ଉଦ୍‌ଦାନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ବରୁଣ + ଦା ଧାତୁ = ପାଳନ କରବା +
Uddāna କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

୧ । ବନ୍ଧନ—1. Binding; confinement.

୨ । (+ଭାବ. ଅନ) ପୋଷଣ—2. Maintenance.

୩ । (ଦୋ ଧାତୁ = ଛେଦନ କରବା)—ଘୁଣ୍ଟି—3 Oven.

୪ । ବଡ଼ବାନଲ—4. Submarine fire.

୫ । (+କର୍ମ. ଅନ)—କଣ୍ଠଦେଶ—5. Waist.

୬ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଜନ୍ମ ଲଗ୍ନ—6 (Astrology) The
time of birth; horoscopic moment.

୭ । ମଧ୍ୟ; ମଧ୍ୟଭାଗ—7 Middle; middle part.

ଉଦ୍‌ଦାନ୍ତ—(ଉଦ୍ = ଅଭ୍ୟାସ + ଦନ୍ତ ଧାତୁ = ଶାସନ କରବା + କର୍ମ. ଅ)—
Uddānta ୧ । ଅଭିଦମ୍ବିତ—1. Much subdued.

୨ । ଶାନ୍ତ—2. Tranquil; placid

୩ । ସ୍ଥିରସ୍ୱଭାବପାତ୍ର—3 Quiet.

ଉଦ୍‌ଦାମ—ସଂ. ବିଶ (ଉଦ୍ + ଦମ୍ ଧାତୁ = ଶାନ୍ତହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Uddāma ୧ । ଉଦ୍‌ଘୁଞ୍ଚିତ; ବନ୍ଧନରହିତ—1. Unfettered;
(ଉଦ୍‌ଦାମ—ଶ୍ୱ) unbridled.

୨ । ଉଦ୍‌ଘଟ—2. Unrestrained.

୩ । ଅଶାସ୍ୟ—3. Unruly; uncontrollable.

୪ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାଶୁଣ୍ଠ—4. Free; self-willed; despotic.

୫ । ଯାହାକୁ କେହି ଅଟକାଇ ରଖିନାହିଁ—

5 Unconfined.

ଦେ. ବିଶ—ଉଦ୍‌ଘଣ୍ଡ; ଦୁଷ୍ଟ—Wicked.

ସଂ. ବି—ବରୁଣ—The Sea-god

ଉଦ୍‌ଦାଳ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ + ଦଳ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅ)—୧ । ଧାନ୍ୟ
Uddāḷa ବିଶେଷ; ବଣକୋରୁଅ—1. A kind of wild corn.

୨ । ବଡ଼କାର ଗଛ; ଓଈ—2. Dillenia Speciosa.
(tree and fruit)

୩ । କୁଡ଼ି—3. A medicinal root

ଉଦ୍‌ଦାଳକ—ସଂ. ବି (ନାମ)—୧ । ରୂଷିବିଶେଷ; (ଭଗବାନ ଏହାଙ୍କୁ
Uddāḷaka ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ବଡ଼ ଭଉଣୀ ଅଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବିବାହ
କରି ଦେଇଥିଲେ)—1. A sage (who
married Alakshmi the elder sister
of Goddess Lakshmi.)

୨ । ଓଈ—2. Dillenia Speciosa (tree and
fruit)

ଉଦ୍‌ଦିତ—ସଂ. ବିଶ (ଉଦ୍ + ଦୋ ଧାତୁ = ଛେଦନ କରବା କର୍ମ + ଅ)—
Uddita ବନ୍ଧନପ୍ରାପ୍ତ; ବଦ୍ଧ—Bound; tied together.

ସାଧାରଣ ଯେ କେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥେତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ ଦେଶରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପ୍ରାୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକି ବୋଲି ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଶୋଭିବେ; 'ଭୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂଷ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ଦଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଣ (ଉଦ୍ = ଉପରେ + କର୍ମ = ଆଦେଶ କରିବା; ଦାନ
Uddishṭa କରିବା + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଲକ୍ଷ୍ୟୀକୃତ—
1 Aimed at.

- ୨ । ଉପଦେଶ—2 Advised
- ୩ । ଅଭିପ୍ରେତ—3. Intended; designed.
- ୪ । ଯାହାର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇଅଛି—
4. Inquired after; investigated.
- ୫ । ଯାହା ବିଷୟ ବୋଲି ଯ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଉଲ୍ଲିଖିତ—
5. Mentioned; referred to.

ଉଦ୍ଦୀପକ—ସଂ. ବିଣ (ଉଦ୍ = ଅଧିକ + ପାପ ଧାତୁ ଶିତ, ପାପ ଧାତୁ =
Uddipaka ପାପ କରାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) ୧ । ଯେ ମତାଏ—
(ଉଦ୍ଦୀପିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Inciting.

- ୨ । ଉତ୍ତେଜକ—2. Exciting; inflaming
(ଯଥା—କାମୋଦୀପକ)
- ୩ । ଯେ ଅଗ୍ନି ଉଦ୍ଦୀପନ କରେ ବା ନିଆଁ ଜଳାଏ—
3. One who stirs up a fire; stirring up
or setting fire to.
- ୪ । ତେଜସ୍ୱୀ—4. Energetic; vigorous.
- ୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଜଳଜଳ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—
5. Luminous; bright.
- ୬ । ଯେ ଉତ୍ସାହଦାନ କରେ—6. Encouraging.
- ୭ । ଯେ ବଢ଼ାଏ—7. Aggravating.

ଉଦ୍ଦୀପନ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ = ଅଧିକ + ପାପ ଧାତୁ = ପାପିକରିବା + ଭାବ.
Uddīpana ଅକ) —ଉଦ୍ଦୀପନା (ଦଶ)
Uddīpanā (See)

ଉଦ୍ଦୀପନା—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ + ପାପ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅକ + ଅ) —
Uddīpanā ୧ । ମତାଉବା—1. Inciting.

- ୨ । ଉତ୍ତେଜନା—2. Inflaming; exciting
- ୩ । ବଢ଼ାଇବା — 3. Aggravation.
- ୪ । ପ୍ରଜ୍ୱଳନ; ଜଳାଇବା—
4. Blazing up; illumination;
illuminating.
- ୫ । ଉତ୍ସାହଦେବା—5. Encouraging;
encouragement.
- ୬ । (ଉଦ୍ + ପାପ ଧାତୁ; ଶିତ୍ ପାପ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ) —
ଅଲକାରରେ ରସର ବିଭିନ୍ନବିଶେଷ—
6. Circumstance which excites a
peculiar sentiment (e.g. fear;
anger; pity etc)
('ରସକଲେ ନୋଟ ଦେଖ)

ଉଦ୍ଦୀପନୀୟ—ସଂ. ବିଣ (ଉଦ୍ + ପାପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅକ) —
Uddīpanīya ଯାହାର ଉଦ୍ଦୀପନା କରିବା ଉଚିତ ବା ଅବଶ୍ୟକ
That which ought to be illuminated;
excitable.

ଉଦ୍ଦୀପିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉଦ୍ + ପାପ ଧାତୁ. ଶିତ୍ + କର୍ମ. ତ) —
Uddīpita ୧ । ଉତ୍ତେଜିତ—

- 1. Excited; inflamed; animated.
- ୨ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ—
2. Inflamed; illuminated; lighted.
- ୩ । ପରବର୍ଦ୍ଧିତ—3. Aggravated.
- ୪ । ପ୍ରକାଶିତ—4. Manifested
- ୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ—5. Brightened

ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ—ସଂ. ବିଣ (ଉଦ୍ = ବଶେଷ + ପାପ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —
Uddīpta ୧ । ଉତ୍ତେଜିତ—1 Inflamed; excited.

- ୨ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ—2. Lighted.
- ୩ । ଅଭିଶପ୍ତ ତେଜସ୍ୱୀ—3. Blazing.
- ୪ । ଉତ୍ତ—4 Vigorous; sharp.
- ୫ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ—
5 Illuminated; brightened
- ୬ । ବିଦ୍ୟମାନ—6 Manifest

ଉଦ୍ଦେଶ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ + କର୍ମ ଧାତୁ = ବୋଲିବା; ଲକ୍ଷ୍ୟକରିବା;
Uddeśa ଦେବା + ଭାବ. ଅ) —

- ୧ । ଲକ୍ଷ୍ୟ—1. Aim.
- ୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ; ଅନୁଶୋଧ—
2 Quest; enquiry.

ଉଦ୍ଦେଶ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର
କପାଇଁ ରୂପେ ଦେ ନ କର—ଜନ୍ମୋଥ. ଗ୍ରନ୍ଥକର ।

- ୩ । ଅପସକ୍ଷ—3. Secret intention
- ୪ । ଅଭିପ୍ରାୟ—4. Motive.
- ୫ । ବାର୍ତ୍ତା—5. News.
- ୬ । ସମ୍ବାଦ; ତଥ୍ୟ; ଖବର—
6. Certain information.
- ୭ । (ଅଧିକାରଣ. ଅ) ପ୍ରଦେଶ—
7; A tract of country; a place.
- ୮ । ଉଲ୍ଲେଖ—8 Reference; mention,
- ୯ । ଠିକଣା; ପଥ; ଚିହ୍ନମାନ—9. Trace; vestige.
ସାଦାର ନ ପାଇ ଉଦ୍ଦେଶ, ସମ୍ଭବତଃ ନିଜ ଦେଶ—ଜନ୍ମୋଥ. ଗ୍ରନ୍ଥକର ।
- ୧୦ । ଉଲ୍ଲାଖ; ସନ୍ଦେହ—10. Allusion.

ଉଦ୍ଧାରଚିହ୍ନ—ଦେ. ବ—ବୌଦ୍ଧ କଥା ବା ଲିଖିତ ବସ୍ତୁରୁ ଉଦ୍ଧୃତ
Uddhārachinha ଅଂଶର ଅନ୍ୟରେ ଏବଂ ଶେଷରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଚିହ୍ନ—Quotation marks.

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ସ୍ତରରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ରାଶି ବରଂ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା । ଶବ୍ଦ ଶୋଭାରେ, ଶେଷେ ଏ କ୍ଷଣକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚିତ୍ତିତ ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଶୋଭାବାଦ୍ ଦେବ । ଉପା.— ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଶୋଭାଦେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ଶେଷଦେ; ‘ବଧୁ’ ନ ପାଠଲେ ‘ବଧୁ’ ଶେଷଦେ; ‘ଅବିଧା’ ନ ପାଠଲେ ‘ଅବିଧା’ ଶେଷଦେ; ‘ଅବିଧା’ ନ ପାଠଲେ ‘ଅବିଧା’ ଶେଷଦେ ।

୨ । ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ଲଗାଇ ଝୁଲିବା—

2. Hanging by the neck.

୩ । ଅପରାଧୀର ଗଳାରେ ଫାଶି ଲଗାଇବା—

3 The hanging of a criminal

(ଯଥା—ଉତ୍କଳ ନୃତ୍ୟ—ଦଉଡ଼ି ଲଗାଇ ମରିବା; ରାଜାଙ୍କରେ ଅପରାଧରେ ଫାଶି ପାଇବାଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁ)

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Udbama ୧ । ଉଡ଼ି ରଖ; ବାନ୍ତି—1. Vomiting.

୨ । ଢାକୁଟି—2 Retching; belching.

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବି. —ଉତ୍କମ (ଦେଖ)

Udbamana Udbama (See)

ଉତ୍କମିତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବମିତ)—୧ । ଉଡ଼ିଶି; ବାନ୍ତି କର—
Udbamita ଯିବା—1 Vomited

୨ । ଢାକୁଟି ମାରୁଥିବା—2 Belching.

ଉତ୍କର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବୃତ ଧାତୁ = ଦେବା + ଭବ. ଅ)—

Udbartta ୧ । ଅତିରେକ; ଅଧିକ—1. What is left
(ଉତ୍କର୍ତ୍ତ—ବିଶ) over; remainder.

୨ । ବଳ ପଡ଼ିଥିବା ଅଂଶ—2. Surplus; excess.

ସଂ. ବି. (+ କର୍ମ. ଅ)—ଅଧ୍ୟାଧିକ; ପ୍ରୟୋଜନାତ୍ମକ—

Plentiful; more than sufficient.

ଉତ୍କର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ବୃତ ଧାତୁ = ଲେପନ କରିବା)

Udbarttana + ଭବ. ଅନ)—୧ । ଗନ୍ଧାଦିଦ୍ୱାରା ଗନ୍ଧମାର୍ଜନ;
ବିଲେପନ—1. Anointing; rubbing the
body with perfumes or
unguent.

୨ । ଓଲଟିପାଲଟ କରିବା—2 Turning over

୪ । ଅଉଡ଼ିବା—3. Stirring,

୪ । ଉଠିବା; ଉପରକୁ ଉଠିବା—

4 Going up; rising.

୫ । ବଳ ପଡ଼ିବା—5 Standing in excess.

୬ । (ଉତ୍ + ବୃତ ଧାତୁ; ଶିତ୍ = ବଳପଡ଼ିବା + କରଣ. ଅନ) -
ବିଲେପନ ଦ୍ରବ୍ୟ—6. Ointment; unguent.

ଉତ୍କର୍ତ୍ତିତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରକୁ + ବୃତ ଧାତୁ ଶିତ୍ + କର୍ମ. ତ)—

Udbarttita ୧ । ଗନ୍ଧ ଦି ଦ୍ୱାରା ସୁଗନ୍ଧିତ (ଲେପନଦ୍ରବ୍ୟ)—
1 Perfumed; scented (unguent).

୨ । ଉଠିବା; ଉତ୍ତୋଳିତ—2. Elevated

୩ । ଅଉଡ଼ି ଦେବା—3. Stirred up.

ଉତ୍କା—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ବୃତ ଧାତୁ = ବଢ଼ନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.

Udbaha ଅ)—୧ । ସନ୍ତାନ; ବଂଶଧର—

(ଉତ୍କା—ଶ୍ରୀ) 1. Progeny; offspring.

୨ । ନାୟକ—2 Hero of a play or subject.

୩ । ବାୟୁବିଶେଷ—3. A kind of wind

୪ । ବିବାହ—4 Marriage

ବିଶ—ଉତ୍ପାଦକ—Producing

ଉତ୍କାହନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ବଢ଼ନ = ବୋହୁବା)—

Udbahana ୧ । ବିବାହ—1 Marriage,

୨ । ଉପରେ ବହୁବା—2. Carrying over

ଉତ୍କାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରକୁ + ବମ ଧାତୁ = ବାନ୍ତି
Udbānta କରିବା + କର୍ମ. ତ)—

୧ । ବମିତ; କୃତବମନ; ଉଡ଼ିଶି—1 Vomited.

୨ । ଉଠିବା—2 Come out.

ବି—ମଦଗୁଣ ଦ୍ରୁମ; ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଦ୍ରୁମ—An elephant who
has passed the season of rut.

ଉତ୍କାପ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବମ ଧାତୁ + ଅ)—

Udbāpa ଓଲଟିପାଲଟ, ଲେଉଟିପାଲଟ—

A toss; throwing upwards.

ଉତ୍କାସନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରକୁ + ବସ ଧାତୁ; ରୁ ଶିତ୍ କାଢ଼ି ଧାତୁ

Udbāsana + ଭବ. ଅନ)—୧ । ବିସର୍ଜନ—

1. Relinquishment

୨ । ଅଗ୍ନିଧାନର ଅଙ୍ଗସ୍ପର୍ଶ ସଂସ୍କାରବିଶେଷ—

2 A ceremony for consecrating the
sacrificial fire-pot.

୩ । ମାରଣ; ବଧ—3 Killing.

ଉତ୍କାସ୍ତୁ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବାସ୍ତୁ = ବୃଦ୍ଧିମା)—

Udbāstu ଘରବାଡ଼ିର ଗୁରୁପାଖ ଜମି—

Land adjoining the homestead.

ଦେ. ବି. —ନିଜ ଘରବାଡ଼ିରୁ ବେଦଖଲ କରାଯାଇଥିବା—

Ejected or ousted from one's own
homestead.

ଉତ୍କାହ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ବଢ଼. ଧାତୁ = ବଢ଼ନ କରିବା +

Udbāha ଭବ. ଅ)—ବିବାହ; ପରିଣୟ—

Marriage; matrimony.

ଉତ୍କାହନ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ = ଉପରେ + ବଢ଼. ଧାତୁ = ବଢ଼ନ କରିବା

Udbāhana + ଭବ. ଅନ) ୧ । ଦ୍ୱିବାର କର୍ଷଣ—

1. Tilling twice.

୨ । ବିବାହଦାନ—2. Giving in marriage

୩ । ଉଦ୍ଧାରସାଧନ—3. Rescuing.

ଉତ୍କାହିତ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ + ବଢ଼. ଧାତୁ ଶିତ୍ + କର୍ମ. ତ)—

Udbāhita ବିବାହିତ—Married.

(ଉତ୍କାହିତ—ଶ୍ରୀ)

ଉତ୍କାହ—ସଂ. ବି. (ବଢ଼ିବା; ଉତ୍ + ବାହୁ)—

Udbāhu ୧ । ଉତ୍କାହ; ସାହାର ବାହୁ ଉପରକୁ ଡେବା

ହୋଇଥିବା—1. With uplifted arms;
with hands raised up.

୧	ଇ	ଉ	ଊ, ଋ	ଌ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	କ	ଗ, ଘ	ଙ୍ଗ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଌ	ସ୍ୱେ ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ଋ

୨ । ଉଦ୍‌ବିତ—2. Eager

୩ । ପ୍ରେମରେ ଉଦ୍‌ବିତ—3. Maddened with love.

୪ । ଅନନ୍ଦରେ ଅଧୀର—4. Dancing with joy.

ଉଦ୍‌ବାହ୍ୟା—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍‌ବାହ + ଯୋଗ୍ୟତାର୍ଥେ. ଯ ଶ୍ଚା. ଅ)—

Udbāhyā ବିବାହଯୋଗ୍ୟା (କନ୍ୟା)—

Marriageable (girl)

ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ = ଭୟ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Udbigna ୧ । ଉଦ୍‌ବିତ—1. Anxious, uneasy.

(ଉଦ୍‌ବେଗ—ବ) ୨ । ଶ୍ଚିତ—

Troubled, dejected; perplexed.

ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନମନ—୧୦. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ + ମନଃ)—

Udbignamanā ଉଦ୍‌ବିତ—Troubled in mind.

ଉଦ୍‌ବିତାଳ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ = ଜଳ + ବିତାଳ = ବିରୁଦ୍ଧ)—

Udbidāla ଓଧ—Otter.

(ଉଦ୍‌ବିତାଳ—ଶ୍ଚା)

ଉଦ୍‌ବିକ୍ଷଣ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ = ଉପରକୁ + ଶିକ୍ଷଣ = ଚାହିଁବା)—

Udbikṣhaṇa ୧ । ଉପରକୁ ଚାହିଁବା—1. Looking up.

୨ । ଚାହିଁବା 2. Looking at.

ଉଦ୍‌ବିତ—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ବି + ଉ ଧାତୁ = ଗତି କରିବା + କର୍ମ)—

Udbita ୧ । ଉଦ୍‌ବିତ—1. Risen up

୨ । ପ୍ରାବିତ—2. Flooded

୩ । ଉଦ୍‌ବିତ—3. Overflowing.

ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ବୁଧ ଧାତୁ = ଚେତ୍ନା; ନିଦରୁ ଉଠିବା;)—

Udbuddha ଜାଣିବା + କର୍ମ. ତ)—

୧ । ବିକଟିତ; ପ୍ରସ୍ତୁତ—1. Opened.

୨ । ଜାଗରିତ—2. Awakened.

୩ । ଉଦ୍‌ବିତ—3. Risen.

୪ । ଅନୁସୃତ—4. Followed.

୫ । ମନେ ପଡ଼ିଥିବା—

5. Remembered; recollected.

ଉଦ୍‌ବ୍ରୁତ—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଅଧିକ + ବ୍ରୁତ ଧାତୁ = ରହିବା + କର୍ମ.)—

Udbṛutta ୧ । ଅଭିଭୂତ; ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଯାଇଥିବା;)—

(ଉଦ୍‌ବ୍ରୁତ—ବ) ବଳ ପଡ଼ିଥିବା—

1. Left as surplus or remainder.

୨ । ଜାତ—2. Begotten.

୩ । ଉଦ୍‌ବିତ—3. Agitated.

୪ । ଉଦ୍‌ବିତ 4. Yossed up.

୫ । ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ—5. Churned.

୬ । ବମିତ 6 Vomited.

୭ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ—7 Risen up.

୮ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦ୍ = ଉଦ୍‌ବିତ + ବୁଦ୍ଧ = ଚେତ୍ନା)—

ବୁଦ୍ଧ 8 Vile; unruly.

ଉଦ୍‌ବେଗ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ = ଭୟ କରିବା + ଉଦ୍‌ବ. ଅ)—

Udbega

୧ । ଭୟ—1. Haste.

(ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—ବିଶ) ୨ । ଚିନ୍ତା; ଉଦ୍‌ବିତ—

2 Anxiety; perplexity, uneasiness,

୩ । ମନର ଅବେଗ—3 Emotion.

୪ । ଶୋକ; ମନୋଭୁଞ୍ଜ 4. Grief; sorrow.

୫ । ଅଭୁତ—5 Excitement; agitation.

୬ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—6 Ascension, going forth.

୭ । ବିରୁଦ୍ଧଜନିତ ଦୁଃଖ—

7. Grief of parted lovers.

୮ । ଗୁଡ଼ାକଫଳ 8. Betel-nut.

୯ । କମ୍ପନ—9 Trembling (M. W)

୧୦ । ଉଦ୍‌ବିତ ସନ୍ଧ୍ୟା—

10 An ascetic with lifted arms (M.W)

ଦେ. ବି. —ଅସନ୍ନ ପ୍ରସବ କରିବାର ଅବସ୍ଥା—

The state of impending confinement;
the state of being advanced in pregnancy.

୧୦ ବିଶ—୧ । ବେଗବାନ୍—1 Having speed; active

୨ । ଶାନ୍ତ; ନିଷ୍ଠୁର—

2 Composed; tranquil (M. W.)

୩ । ସ୍ଥିର—3. Steady (M. W)

୪ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—4. Restless; anxious.

ବସନ୍ତ ସମୟରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ହେଉଥିବା ବେଳେ ।

ନିଗମାଥ. ଶରଣେ ।

୫ । ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା—

5 Ascending; mounting (M. W.)

୬ । ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ—6. Trembling (M. W.)

ଉଦ୍‌ବେଗୀ—ଦେ. ବିଶ—ଉଦ୍‌ବେଗସ୍ୱରୂପ, ତରୁର—Ready.

Udbegī ବାହ୍ୟ ଏ ଶବ୍ଦ ଧର୍ମେ ଉଦ୍‌ବେଗୀ—ଉଦ୍‌ବେଗୀ ବେଦେଶ୍ୱରୀ ।

ଉଦ୍‌ବେଜକ—୧୦. ବିଶ. ଧୂ. (ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ = ଭୟ କରିବା +)—

Udbejaka

କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—

୧ । ଉଦ୍‌ବେଗକାରକ; ବିରଜିତକ—

1. Causing anxiety or uneasiness.

୨ । ଭୟପ୍ରଦର୍ଶକ—2. Frightening.

ଉଦ୍‌ବେଜନ—୧୦. ବି. ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ = ଭୟ କରିବା + ଉଦ୍‌ବ. ଅକ)—

Udbejana

୧ । ଭୟପ୍ରଦର୍ଶକ—1. Frightening.

୨ । ଉଦ୍‌ବେଗ—2. Anxiety; perplexity

୩ । ଉଦ୍‌ବେଗକାରକ—

3. Causing anxiety.

ମାଧ୍ୟମେ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀବ୍ୟାପକରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଗେ ଚକ୍ରର ବିପରୀତ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଭାବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭାବ' ଖୋଜିବ, 'କୃତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ' ଦେଖିବ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବ, 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଆଶା' ଦେଖିବ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବ ।

୪ । ଭୟ—4. Fright.

୫ । କମ୍ପନ—5 Trembling

୬ । କଷ୍ଟ—6 Uneasiness.

୧୦. ବିଶ (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଭୟପ୍ରଦର୍ଶକ; ଉଦ୍ବେଜନ-
କାରୀ—Frightening; exciting; afflicting.

ଉଦ୍ବେଗପୁତ୍ରା—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ. ଶିତ = ବେଜ ଧାତୁ
Udbejayitā = ଭୟ କରାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—

(ଉଦ୍ବେଗପୁତ୍ରା - ଶ୍ରୀ ଉଦ୍ବେଜକ (ଦେଖ)—Udbejaka (See)

ଉଦ୍ବେଜିତ—୧୦. ବିଶ (ଉଦ୍ + ବିଜ ଧାତୁ ଶିତ = ଭୟ କରାଇବା +
Udbejita କର୍ମ. ଚ)—୧ । ଭୟଜିତ—

1 Afflicted; perplexed.

୨ । ଉଦ୍ବିକ୍ତ—୨. Oppressed.

୩ । ଭୟପ୍ରସିତ; ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥାଏ—
3. Affrighted; frightened.

୪ । ଉଦ୍ବେଜିତ—4. Excited

ଉଦ୍ବେୟ—୧୦. ବିଶ (ଉଦ୍ + ବେ ଧାତୁ = ବହାଦି ବୁଣିବା + କର୍ମ. ଯ)—
Udbeya ୧ । ବାୟୁ ସହଜ ମିଶ୍ରଣୀୟ—

1. Which can mix with air.

୨ । ଯାହା ଖରା ବା ପବନରେ ଉଡ଼ିଯାଏ—

2. Volatile.

ଉଦ୍ବେଳ—୧୦. ବିଶ (ଉଦ୍ = ଅଭିଜନ୍ମ + ବେଳା = ସୀମା ବା ଖର
Udbela + ଅ, —୧ । ସୀମାଭିଜନ୍ମ; ଉଦ୍ବେଳ—

1. Overflowed

୨ । କୁଳକୁ ଉଦ୍ବେଳିଥିବା—

2. Overflowing; overtopping the
banks

ଉଦ୍ବେଳିତ—୧୦ ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଅଭିଜନ୍ମ + ବେଳା = ସୀମା ବା ଖର +
Udbelita ଇତ)—ଉଦ୍ବେଳ (ଦେଖ)—Udbela (See)

ଉଦ୍ବୋଧ—୧୦ ବି. (ଉଦ୍ + ବୁଧ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—

Udbodha ୧ । କଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ—

(ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ — ବିଶ) 1. A little knowledge

୨ । ସଂସ୍କାରୋପନ—

2. Excitement for reform

୩ । ଅନୁସ୍ମରଣ—3. Recollection.

ଉଦ୍ବୋଧକ—୧୦. ବିଶ ୧୦. (ଉଦ୍ + ବୁଧ ଧାତୁ ଶିତ = ଜଣାଇବା
Udbodhaka + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—୧ । ସ୍ମରକ—

(ଉଦ୍ବୋଧକ — ଶ୍ରୀ) 1. Reminding; calling to
remembrance.

୨ । ଜ୍ଞାନୋଦ୍ଭାବକ—2. Causing perception.

୩ । ସେ ନିଦରୁ ଉଦ୍ଭାବ—

3. Rousing; awakening a person.

୪ । ଉଦ୍ବୋଧକ—4. Admonishing.

୫ । ଉଦ୍ବେଜକ—5. Exciting.

ଉଦ୍ବୋଧନ—୧୦. ବି. (ଉଦ୍ + ବୁଧ୍ ଧାତୁ ଶିତ = ଜଣାଇବା + ଭବ.
Udbodhana ଅକ)—୧ । ଜ୍ଞାପନ; ଜ୍ଞାନୋଦ୍ଭାବନ—

1. Fringing to mind; reminding.

୨ । କୌଣସି ବିଷୟକୁ ସ୍ମରଣରେ ଆଣିବା—

2. Act of recollecting a thing.

୩ । ବୋଧ ଜନ୍ମାଇବା—

3. Conceiving a thing in the mind.

୪ । ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠାଇବା—

4. Awakening or rousing from sleep.

ବିଶ.—୧ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) — ଜ୍ଞାପକ—1. Reminding.

୨ । ଜ୍ଞାନୋଦ୍ଭାବକ—୨. Recalling.

୩ । ନିଦ୍ରା ରୁଜାଇବା (ଲୋକ)—

3 person, Rousing from sleep.

ଉଦ୍ବତ୍ସ—୧୦. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ଭତ୍ସ ଧାତୁ = ଲଜା କରବା + କର୍ତ୍ତୃ.
Udbhata ଅ)—୧ । ଉଦ୍ବତ୍ସ—1. Violent.

(ଉଦ୍ବତ୍ସ — ଶ୍ରୀ) ୨ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ—

2. Current; popular; well known.

୩ । ଉଦାର; ଉଚ୍ଚମନ—

3. High minded, magnanimous,

୪ । ଉତ୍ତ — 4 Exalted.

୫ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—5 Excellent, magnificent.

୬ । ଛନ୍ଦ ବହିର୍ଭୂତ କବ୍ଧ ସ୍ମୃତି—6. Unwritten but
current (couplets or passages); not
to be found in any book but well
known and trite (sayings or slokas)
(ଯଥା—ଉଦ୍ବତ୍ସ ଶ୍ଳୋକ; ଉଦ୍ବତ୍ସ କବିତା)

ବି—୧ । କଚ୍ଛପ—1. Tortoise.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun.

ଉଦ୍ଭାବ—୧୦. ବି (ଉଦ୍ = ଉପର + ବୁ ଧାତୁ = ହେବା + ଭବ. ଅ)—

Udbhaba ଉଦ୍ଭାବ; ଜନ୍ମ—Generation; origin.

(ଉଦ୍ଭାବ — ବିଶ) ବିଶ. (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ଉଦ୍ଭାବ—Produced

ଉଦ୍ଭାବ—୧୦. ବି (ଉଦ୍ = ଉପର + ବୁ ଧାତୁ ଶିତ = ଉଠାଇବା +
Udbhaba ଅ)—୧ । ଉପରକୁ ଉଠିବା ପଦାର୍ଥ—

1. A thing which tends upwards.

୨ । ଗରମ—2. Heat.

୩ । ବାଷ୍ପ; ବାମ୍ଫ—3 Vapour; steam.

ଉଦ୍ଭାବକ—୧୦. ବିଶ. ୧୦ (ଉଦ୍ + ବୁ ଧାତୁ ଶିତ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

Udbhabaka ଅବିଷ୍କାରୀ—Inventor; designer.

(ଉଦ୍ଭାବକ — ଶ୍ରୀ)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଋ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋ	ଉ	ଋ	ଋ

ଉତ୍ତରାବନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ଉତ୍ତରାବନ+
Udbhābana ଉତ୍ତରାବନ)—୧ । କଳ୍ପନା—1 Imagination; excogitation.

୨ । ଉଦ୍ଭାବନ; ଅଜ୍ଞାତ ବସ୍ତୁର ପ୍ରକାଶ—2. Invention

[ଦ୍ର—ଯାହା ପୂର୍ବେ ଥିଲା, ମାତ୍ର ଲୋକେ ଜାଣି ନ ଥିଲେ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଅବିଷ୍କାର କହନ୍ତି । ମାତ୍ର ଯାହା ଆଗେ ନ ଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ତାହାକୁ ଉତ୍ତରାବନ କହନ୍ତି । ସେପରି କଲ୍ୟାଣ ଆମେରିକା ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲେ, ନିଉଟନ୍ ଜଳଦୃଶ୍ୟକାନ୍ତ ଉତ୍ତରାବନ କରିଥିଲେ ।]

୩ । ଚିନ୍ତନ—3 Devising; thinking out.

ବିଶ (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—ଉତ୍ତରାବନକାରୀ; ଚିନ୍ତାକାରୀ;
ଉତ୍ତରାବନ—Inventing

ଉତ୍ତରାବନୀୟ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ଉତ୍ତରାବନୀୟ
Udbhābaniya + କର୍ମ. ଅନାୟ)—ପ୍ରକାଶ ବା ଉତ୍ତରାବନର
ଯୋଗ୍ୟ—Fit to be devised or invented.

ଉତ୍ତରାବିତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ+ଉ ଥିବା ଶବ୍ଦ + କର୍ମ. ତ)—ଯାହାର
Udbhābita ଉତ୍ତରାବନ ହୋଇଅଛି; ପ୍ରକାଶିତ—
(ଉତ୍ତରାବନ—ବି) Devised; invented.

ଉତ୍ତରାସ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ତ=ଅଧିକ + ଉସ୍ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ଅଧି ପାଇବା+ଉତ୍ତରାସ
Udbhāsa ଅ)—୧ । ଗୁଣ—1. Lustre.

୨ । ପ୍ରକାଶ—2. Manifestation.

୩ । ଶୋଭାପାଇବା—3 Shining.

ଉତ୍ତରାସକ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ+ରାସ୍=ଅଧି ପାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Udbhāsaka ୧ । ଉଦ୍ଭାସକ—1. Exciting.

୨ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳକର; ଯେ ଉଦ୍ଭାସନ କରେ—

2. Illuminating.

ଉତ୍ତରାସନ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତ+ରାସ୍ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ଅଧି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—
Udbhāsana ୧ । ଗୁଣ—1. Illumination.

(ଉତ୍ତରାସନ—ବି) ୨ । ଉଦ୍ଭାସନ; ଉଜ୍ଜ୍ଵଳକରଣ; ପ୍ରକାଶନ;

ଚିତ୍ରାବତ୍ତାର ପ୍ରକାଶକରଣ—2. Illustration.

ବିଶ. (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—୧ । ଗୁଣିକାରକ—

1. Illuminating.

୨ । ପ୍ରକାଶକ—2. Exhibiting.

ଉତ୍ତରାସିତ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ+ରାସ୍ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ଅଧି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Udbhāsita ୧ । ଗୁଣ; ଉଦ୍ଭାସିତ—1. Illuminated

୨ । ଶୋଭିତ; ଚିତ୍ରାବତ୍ତାର ପ୍ରକାଶିତ—2 Illustrated.

୩ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ; ଜଳଜଳ କରୁଥିବା—3. Resplendent.

ଉତ୍ତରାସିବା—ଦେ. କି (ସ. ଉଦ୍ଭାସନ)—୧ । ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିବା—

Udbhāsibā 1. To illuminate.

୨ । ଅଲୋକିତ କରିବା—2. To brighten.

ବିଷୟ ବସ୍ତୁର ଦ୍ଵାରା ମାତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ

ଉତ୍ତରାବନ ପ୍ରକାର ଏକ ସାଗର ଉତ୍ତରାବନ—ଉତ୍ତରାବନ, ମହାସାଗର ।

ଉତ୍ତରାବିଜ—ସଂ. ବିଶ—(ଉତ୍ତରାବିଜ=ଉତ୍ତରାବନ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)-
Udbhijja ଯାହା ଭୂମିରୁ ଜନ୍ମେ (ତରୁ ଲତା ଗୁଳ୍ମାଦି)—
Produced from the soil (plants).

ଉତ୍ତରାବିଜାଣୁ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତରାବିଜ + ଅଣୁ)—ଉତ୍ତରାବିଜ (ଦେଖ)
Udbhijjāṇu Udbhidāṇu (See)

ଉତ୍ତରାବିଦ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତ + ରାବି ଥିବା ଶବ୍ଦ=ରୋଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଦ୍ଵିପ)—
Udbhid ୧ । ଉତ୍ତରାବିଦ (ଦେଖ) 1 Udbhida (See)

୨ । ଉତ୍ତରାବିଦ—2 Piercing up

ଉତ୍ତରାବିଦ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ରୋଦ କରିବା +
Udbhida କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—୧ । (ଯେ ଭୂମିରୁ ରୋଦ କରି ଉତ୍ତରାବିଦକୁ

ବାହାରେ) ତରୁ ଲତାଦି; ବୃକ୍ଷାଦି—
1. Plant; vegetation

୨ । ଗଜା—2 Sprout.

ଉତ୍ତରାବିଦିଆ—ଦେ. ବି—ଉତ୍ତରାବିଦିଆ (ଦେଖ)

Udbhidaghia Ghāsaghia (See)

ଉତ୍ତରାବିଦାଣୁ—ଦେ. ବି—ଉତ୍ତରାବିଦାଣୁ (ଦେଖ)

Udbhidāṇu Udbhidāṇu (See)

ଉତ୍ତରାବିଦିଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ଵାରା ତରୁ ଲତାଦିବସ୍ତୁର ବିଷୟରେ
Udbhidabijñāna ଜ୍ଞାନର ହୁଏ—Botany.

ଉତ୍ତରାବିଦିକା—ଦେ. ବି—ଉତ୍ତରାବିଦିକା—

Udbhidabidyā Botany

ଉତ୍ତରାବିଜାଣୁ—ସଂ. ବି (ଉତ୍ତରାବିଜାଣୁ; ଉତ୍ତରାବିଜ + ଅଣୁ)—ତରୁର ଅଗୋରର
Udbhidāṇu ଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରାବିଜ; ଉତ୍ତରାବିଜ ଯୁକ୍ତ ଅଂଶ—
Vegetable germs.

ଉତ୍ତରାବିଜା—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ରୋଦ କରିବା +
Udbhijna କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଫାଟିଯାଇଥିବା—

(ଉତ୍ତରାବିଜ—ବି) 1. Split; opened.

୨ । ଗଜା ଉତ୍ତରାବିଜ, ଅଗ୍ରଭୂତ—2 Sprouted.

୩ । ଉଦ୍ଭିତ; ପ୍ରକଟିତ—3 Developed; risen.

୪ । ଫୁଟୁଥିବା—4 Fullblown.

ଉତ୍ତରାବିଜା ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଅଭୂତ)—ଅଭୂତ—

Udbhut Wonderful.

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଭୂତରୂପେ—1. Wonderfully.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ—2. Unexpectedly.

ଉତ୍ତରାବିଜା—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍ତ=ଉପରକୁ ଥିବା ଶବ୍ଦ=ରୋଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—
Udbhūta ୧ । ଜାତ—1. Produced; born.

୨ । ଉଦ୍ଭୁତ—2. Sprung; arisen.

୩ । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ଯାଗ୍ୟ; ପ୍ରକାଶିତ—

3. Visible; manifest.

ସଂ. ବି. ବିଶ—୩ୟ—Distinctly; clearly.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସୁନ୍ଦର ଏ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରିବା ନାହିଁ । ଅଥେଚ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ରିତ କରିବାକୁ ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଘ' ନ ଫଳିଲେ 'ଗା' ଶୋଇବେ; 'ରୂ' ନ ଫଳିଲେ 'ରୂ' ଶୋଇବେ; 'ବଧୂ' ନ ଫଳିଲେ 'ବ' ଶୋଇବେ, 'ଅର୍ପଣ' ନ ଫଳିଲେ 'ଅ' ଶୋଇବେ, 'ଅଳକା' ନ ଫଳିଲେ 'ଅ' ଶୋଇବେ ଅଳକା ଶୋଇବେ ।

ଉତ୍କଳରୂପ—ସଂ. ବି (ଉତ୍କଳ+ରୂପ)—ସଂଜାତରୂପ; ପ୍ରକାଶିତ ରୂପ;
Udbhūtarūpa ନୟନଗୋଚର ରୂପ—Manifested form.

ସଂ. ବିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ ହୋଇଅଛି ରୂପ ଯାହାର)—
ଯାହାର ରୂପ ପ୍ରକାଶ ପାଇଅଛି—One whose form has been manifested.

ଉଦ୍ଭେଦ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଉଦ୍ ଧାତୁ = ଉଠିବା + ଭବ. ଅ)—
Udbheda ଭବ. ଅ)—

- ୧ । ପୁଷ୍ପବା—1 Budding blossoming forth.
- ୨ । ଉତ୍ଥାପନ—2. Breaking forth.
- ୩ । ପ୍ରକାଶ; ଖୁଲିବା—3. Bursting forth.
- ୪ । ଉତ୍ତର—4. Growth
- ୫ । ହେମାଞ୍ଜଳ—5. Horripilation.
- ୬ । ଆବିଷ୍କାର—6 Discovery.

ଉଦ୍ଭ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଭ୍ରମ ଧାତୁ = ଚାଲିବା + ଭବ. ଅ)—
Udbhrama ୧ । ଉଦ୍ଭେଗ—1. Anxiety.

(ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ—ବିଶ) ୨ । ଭ୍ରାନ୍ତ ଚାଲିବା—2 Losing one's way; taking a wrong road,

- ୩ । ଉଦ୍ଭ୍ରମନ; ଶୂନ୍ୟରେ ଭ୍ରମଣ—
3 Moving about in the air.
- ୪ । ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରମ—4. Bewilderment; mental distress; perplexity.
- ୫ । ଉଦ୍ଭେଗ; ବ୍ୟାକୁଳତା—5 Agitation; anxiety.

ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉଦ୍ + ଭ୍ରାନ୍ତ)—

Udbhṛānta ୧ । ଅକୁଳତ—

1. Agitated; bewildered; distressed,
- ୨ । ପଥରୁଦ୍ଧ—2. Having lost one's way.
- ୩ । ଭ୍ରାନ୍ତ ଚାଲିବା—
3. Walking on the wrong road.
- ୪ । ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରମ—4 Bewildered
- ୫ । ଅକୁଳିତ (ଶଙ୍ଖାଦ)—5 Whirled; waved (as a sword) (M. W.)

୬ । ବ୍ୟସ୍ତ—6. Distressed (M. W)

୭ । ଉତ୍ତର—7. Excited (M. W)

ଉଦ୍ୟତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଯତ ଧାତୁ = ଚାଲିବା +
Udyata କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଉଦ୍‌ୟତ—1. Prompt

(ଉଦ୍ୟତା—ବିଶ) ୨ । ତତ୍ତ୍ୱ—2. Ready

(ଉଦ୍ୟତ—ବିଶ) ୩ । ପ୍ରବୃତ୍ତ—3. Prepared to do; making an effort; exerting oneself

୪ । ଉଦ୍‌ୟତ—4. Arisen.

୫ । ଉଦ୍‌ୟତ—5. Raised for action; lifted.

୬ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ —

6 Prepared or ready to do an act.

୭ । ମୁଣ୍ଡେଇ—7. About to do a thing

୮ । ବାହୁ ହାତ ଖସିବାକୁ ଚାଲିବା—

8. The act of waving a sword (M W)

ଉଦ୍ୟମ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଯମ ଧାତୁ = ଚାଲିବା +
Udyama ଭବ. ଅ)—୧ । ତେଜ୍ଞା; ଉଦ୍ୟୋଗ—

(ଉଦ୍ୟତ—ବିଶ) 1. Strenuous effort; exertion.

preparation; attempt.

୨ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—2. Perseverance,

୩ । ଶୁଦ୍ଧି—3 Promptitude

୪ । ତତ୍ତ୍ୱ—4 Readiness.

୫ । ଉଦ୍‌ୟତ—5 Rise

୬ । ଉଦ୍‌ୟତ—6. Lifting.

୭ । ଯୋଗାଡ଼; ଅନୁପୂର୍ବିକ ତେଜ୍ଞା—

7. Preparatory action.

ଉଦ୍ୟମ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଦ୍ୟୋଗ କରିବା; ଯୋଗାଡ଼ କରିବା;
Udyama karibā କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରିବା ଲାଗି
ବିଶେଷ ତେଜ୍ଞା ବା ଯତ୍ନ କରିବା—To make
a strenuous effort to achieve an
object.

ଉଦ୍ୟମଶୀଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଉଦ୍‌ୟତ; ସଚେତ୍—

Udyamasīla 1. Active.

(ଉଦ୍ୟମଶୀଳ—ବିଶ) ୨ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—2. Persevering.

୩ । ଯୋଗାଡ଼—3. Striving.

୪ । ଉଦ୍ୟମୀ—4. Prompt

ଉଦ୍ୟମୀ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଯମ ଧାତୁ = ଚାଲିବା +
Udyamī + କର୍ତ୍ତୃ. ଭବ. ୧ମା. ୧ତ.)—

୧ । ଉଦ୍‌ୟତ—1. Diligent,

୨ । ସଚେତ୍—2 Active.

୩ । ଅଧ୍ୟବସାୟ—3 Persevering

୪ । ଯୋଗାଡ଼—4 Striving

ଉଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍=ଉପରକୁ + ଯାନ ଧାତୁ = ଯିବା + ଅଧ୍ୟବସାୟ—
Udyāna ଅନ)—୧ । ବଗିଚା; ଉପକର—

1. Garden, grove; park.

୨ । କ୍ରିଡ଼ାବନ—2. Pleasure-garden

୩ । (+ ଭବ. ଅନ)—୩ସରଣ

3. Bursting forth.

୪ । (+ କର୍ମ. ଅନ)—ପ୍ରୟୋଗ—4. Necessity,

ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବି—ଉଦ୍‌ୟାନ—Ending; finishing.

ଉଦ୍ୟାନ ଏକାଦଶି ବିନ୍ଦୁ ଗୋଟିକି କର ଅଛି ।

ଉଦ୍ୟାନ ପ୍ରସଙ୍ଗ. ମୁଦ୍ରା

୧	୨	ଉ	ଋ	ୠ	ୢ	ୣ	୤	୥	୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୦
୧	୨	ଉ	ଋ	ୠ	ୢ	ୣ	୤	୥	୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୦

ଉଦ୍ୟାନମ୍—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଉଦ୍ୟାନଖଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Udyānam Udyānakhaṇḍa (See)

ଉଦ୍ୟାନଖଣ୍ଡ—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଗଞ୍ଜାମ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମୁଦ୍ର—

Udyānakhaṇḍa କଳରେ ଥିବା ଝଡ଼, ଚୁଆଣ୍ଡ (ଏ ଚୁଆଣ୍ଡରେ ନାନାବିଧ ସଫୁଲ ଫଳ ଜନ୍ମେ । ଏଥିରୁ ଗଞ୍ଜାମରେ 'ଉଦ୍ୟାନ' କୁହାଯାଏ ।)—

A fertile strip of land running parallel to the sea-coast in Ganjam producing various sweet fruits (orange, plantain, guava etc) which is called, 'The garden'.

ଉଦ୍ୟାନବାଟିକା—ସଂ. ବି—ବଗିଚାରେ ଥିବା ଘର—

Udyānabāṭikā Garden-house

ଉଦ୍ୟାନପାଳ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଉଦ୍ୟାନ+ପାଳ—ଉଦ୍ୟାନରକ୍ଷକ;

Udyānapāla ମାଲି—Keeper of a garden, gardener; forester.

ଉଦ୍ୟାନପାଳକ—ସଂ. ବି (୨ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ୱ; ଉଦ୍ୟାନ+ପାଳକ)—

Udyānapālaka ଉଦ୍ୟାନପାଳ (ଦେଖ)
(ଉଦ୍ୟାନପାଳକ—ଶ୍ରୀ) Udyānapāla (See)

ଉଦ୍ୟାନରାକ୍ଷକ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟାନପାଳ (ଦେଖ)

Udyānarākṣhaka Udyānapāla (See)

ଉଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟାନ (ଦେଖ)

Udyāna Udyāna (See)

ଉଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍+ଆ ଧାତୁ ଶତ୍=ଯାପି ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ+ଶ୍ରୀ ଅ) —

Udyāna ଅନ) - ୧ । ଅଭିଷେକ ବ୍ରତାଦିର ସମାପନ; ଓଷାଭିଷେକ—
The bringing of a vow or ceremony to a close; the completion of a solemn vow.

୨ । ଅଭିଷେକାର୍ଥୀର ସମାପନ—2 The completion of a thing or act.

ଉଦ୍ୟାନ—ସଂ. ବି—(ଉଦ୍+ଆପି ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ+ଶ୍ରୀ ଅ) —

Udyāpana ଉଦ୍ୟାନ (ଦେଖ)
Udyāpana (See)

ଉଦ୍ୟାନିତ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟାନିତ (ଦେଖ)

Udyāpita Udyāpita (See)

ଉଦ୍ୟାନିତ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍+ଆ ଧାତୁ ଶିତ୍=ଯାପି ଧାତୁ+କର୍ମ. ଅନ+ଶ୍ରୀ ଅ) - ୧ । ପରିସମାପ୍ତ—1. Brought to

a close; accomplished. (ଉଦ୍ୟାନିତ—କି)

୨ । ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଥିବା—2. Brought to completion said of a vow).

ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ (ଦେଖ)

Udyukta Udyukta (See)

ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍+ୟୁ ଧାତୁ=ସେ ଗ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଚ) —

Udyukta ୧ । ଉଦ୍ୟୋଗବଶିଷ୍ଟ—1. Prepared

୨ । ଉଦ୍ୟୋଗୀ; ଉଦ୍ୟୋଗଶୀଳ—

2. Zealously; active

୩ । ଯତ୍ନବାନ୍—3. Striving, sedulous

୪ । ଉଦ୍ଧୃତ—4. Eager.

୫ । ଚେଷ୍ଟିତ—5 Endeavouring.

ଉଦ୍ୟୋଗ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟୋଗ (ଦେଖ)

Udyoga Udyoga (See)

ଉଦ୍ୟୋଗ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍+ୟୁ ଧାତୁ=ସେ ଗ କରିବା+ଭବ. ଅ) —

Udyoga ୧ । ଚେଷ୍ଟା; ଉଦ୍ୟମ—

(ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ—କଣ) 1 Exertion; endeavour, effort.

୨ । ଅପ୍ରେକ୍ଷା—2. Preparation

୩ । ଯତ୍ନ—3. Readiness; care

୪ । ଉଦ୍ଧୃତ 4. Zeal; diligence

୫ । (ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା; ସୈନ୍ୟ-ସଜ୍ଜା; ସଜ୍ଜିତକରଣ—5. Equipment, making ready (e.g. of an army for a battle.)

କୋପରେ ପରାସିତହେବା ହେତୁ ଶତ୍ରୁ ସଙ୍ଗେ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟୋଗ ଆଦେଶ କଲା ।

ସଂ. ତତ୍ତ୍ୱୀୟାଦି ୮-୩

ଉଦ୍ୟୋଗପରା—ଉଦ୍ୟୋଗପରା (ଦେଖ)

Udyogaparba Udyogaparba (See)

ଉଦ୍ୟୋଗପରା—ସଂ. ବି—ମହାଭାରତର ଷଷ୍ଠ ପର୍ବ; ଯେଉଁ ପର୍ବରେ

Udyogaparba କୁରୁ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ୟୋଗ କରିବା ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି—
The sixth canto of the Mahābhārata.

ଉଦ୍ୟୋଗୀ—ସଂ. ବି—ଉଦ୍ୟୋଗୀ (ଦେଖ)

Udyogī Udyogī (See)

ଉଦ୍ୟୋଗୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉଦ୍ୟୋଗ+ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ) —

Udyogī ୧ । ଉଦ୍ୟମୀ—1 Active; zealous.
(ଉଦ୍ୟୋଗୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଚେଷ୍ଟିତ—2 Persevering; energetic.

୩ । ଉଦ୍ୟୋଗଶୀଳ; ଉଦ୍ୟମଶୀଳ—3. Zealous; active.

୪ । ଉଦ୍ଧୃତ—4. Vigorous.

ଉଦ୍ର—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ର ଧାତୁ=ଓଦା ଦେବା+କର୍ତ୍ତୃ. ର)—ଓଦ୍ର;

Udra ଜଳବିହାରୀ—Otter.

ଦେ. ବି—ସଗଡ଼ରେ ଶସ୍ୟାଦି ଛୁଦୁ ପଦାର୍ଥମାନ ବୋହିବାରେ

ବ୍ୟବହୃତ; ବାଉଁଶକର୍ମିତ ଟୋକାଲ; ରୁଦ୍ର; ଓଦର—

A large long basketlike contrivance for carrying small articles and grain in a cart.

ଉଧି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ)—୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ମୂଳ—
Udhi 1. The upper part of the root of a tree.
୨ । କଦଳୀ ଗଛର ଗୁଆ—2. Plantain-seedling.
୩ । ଶରଦ୍ଧଦଣ୍ଡା—3. The two shafts of a cart.

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଉ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଂ	ଇଅ	ଓ	ନୁ

ଉଧୁଅ — ଦେ. ବି — ଉଅ — Otter.

Udhua

ଉଧୁର — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍ଧାର) — ୧ । ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା —

Udhurā

1 Deliverance.

୨ । ମୁକ୍ତି — 2. Release.

ଉଧୁରାକା — ଗ୍ରା. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଦ୍ଧାର) — ଅନ୍ୟକୁ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା

Udhurāibā

କରିବା; ଉଦ୍ଧାର କରିବା; ଉଦ୍ଧାରବା —

ଉଦ୍ଧାର

To deliver another from trouble.

ଉଦ୍ଧାରଣ

ଉଧୁରାକା — ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଦ୍ଧାର) — ୧ । ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା —

Udhuribā

1. To be released.

ଉଦ୍ଧାର ୨ । ବିପଦରୁ ବା ବିପଦରୁ ମୁକ୍ତି ହେବା —

ଉଦ୍ଧାରଣ

2. To be delivered from a calamity.

୩ । ନିର୍ବିଘ୍ନରେ କୌଣସି ବିପଦରୁ ପାର ହେବା —

3. To overcome a trouble without injury.

ଯେବେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଭବ ହୁଏ

ଯେବେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ କେହି କି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଉଧୁଲଙ୍ଗା — ଗ୍ରା. ବିଶ — ଉଦ୍ଧୁଲଙ୍ଗା (ଦେଖ)

Udhulāṅgaḥ ḥ [dulaṅgaḥ (See)

ଉଧୈବ — ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଦ୍ଧୈବା ଉଦ୍ଧୈବ) —

Udheibā ୧ । ଦେହ ଦ୍ୱାରା ମେଡ଼ି ଉଠି ହେବା —

1. (the limbs) To become

languid or rigid; to languish.

୨ । ଖିଚ ହେବା, ଫୁଲିବା — 2 To be swollen.

୩ । ବଢ଼ିବା — 3. To grow.

୪ । ସ୍ୱଚ୍ଛେଦରେ ବଢ଼ିବା —

4 To have a healthy growth.

ଉଧୈବେବା — ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) କି — ଅଭିଜ୍ଞ —

Udheibēbā To lean to; to lean on or upon.

ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) କି — (ଗାଈ) ଉଦ୍ଧୈବେବା —

To be on heat (said of a cow)

ଦେ. କ୍ରି. (ଦେହ ଦ୍ୱାରା) — ମୋଡ଼ିଉଡ଼ି ହେବା —

(limbs) To become languid or rigid.

ଉନ୍ମୁନି — ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) ବିଶ — ଏକାନ୍ତ; ନିଶ୍ଚିନ୍ତ —

Unmuni

Lonely

(ଯଥା — ଏଠାରେ କେହି ନ ଥିବାରୁ ମୋତେ ଉନ୍ମୁନି ଲାଗୁଛି ।)

ଉନ — ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଉନ) — ଉନା; ନୁନ — Defective.

Una

ଉନମତ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ — ଉନତ (ଦେଖ)

Unamata

Unmatta (See)

ଅନନ୍ତ ଉନମତ ହୋଇ । ପଦ ପଦକେ ପ୍ରମୋଦ ॥

ଭୂପତି ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ ।

ଉନମତ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ — ଉନତ (ଦେଖ)

Unamatta

Unmatta (See)

କାହ୍ନୁରେ ଶପ୍ତକେ ଯେ ଦେବେ ଦେଖି ନିନ

ଉନମତ ଗୁପ୍ତ ମେ ଦେବ ଗୁପ୍ତ ନାଶ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଉନମତ — ଗ୍ରା. ବିଶ — ଉନତ (ଦେଖ)

Unamattā

Unmatta (See)

ଉନମଦ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି — ଉନାଦ (ଦେଖ)

Unamāda

Unmāda (See)

ଅଧର-ବିଶ ଉନମାଦ ଉଦାସ ଦରସ ବସାଦ ।

ଭୂପତି — ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ ।

ଉନମାଦକ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ — ଉନାଦକ (ଦେଖ)

Unamādaka

Unmādaka (See)

ବେ ଉନମାଦକ ବେ ଶେଷଦାୟକ । ଦାନକୃଷ୍ଣ. ରସକଲ୍ଲୋଳ ।

ଉନିଦ୍ରା — ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) ବିଶ (ସଂ. ଉନିଦ୍ରା) — ୧ । ଅନିଦ୍ରା —

Unidra

1 Sleepless.

୨ । ଉନିଦ୍ରା — 2 Wakeful

ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ଭାଷଣ) ବି — ଅନିଦ୍ରା; ନିଦ୍ରାହୀନ —

Sleeplessness; wakefulness *

ଉନୁମତ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. (ସଂ. ଉନୁତ) — ଉନୁତ (ଦେଖ)

Unumata

Unmatta (See)

ଅନୁରକ ଉନୁମତ ଉଷା ଭବ ଗୁଣ । ଶିଶୁଶିଖର. ଉଷାଅଭିନାସ ।

ଉନୁମତ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ — ଉନୁତ (ଦେଖ)

Unumatta

Unmatta (See)

ଉନୁମତ୍ତ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବିଶ — ଉନୁତ (ଦେଖ)

Unumattā

Unmatta (See)

ସୁଖି ସୁଖ କଲେ ହୋଇବା ଉନୁମତ । କୃଷ୍ଣସିଂହ ମହାଭାରତ ଦେଶ ।

ଉନୁମାଦ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉନୁମାଦ) — ଉନୁମାଦ; ମତ୍ତତା —

Unumāda

Madness

ଉନେ — ଗ୍ରା. ଦେ. (ପୁଣ୍ୟ) ଅ (ସଂ. ପୁନଃ) — ୧ । ଆଉଥରେ —

Une

1. Once again

୨ । ପୁନଃବାର — 2. Again.

ଉନୁରୁ — ସଂ. ବି (ଉନ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ ଅରୁ) —

Undaru

ଇନ୍ଦୁର; ମୂଷା; ମୂଷିକ — Rat; mouse.

ଉନା — ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଉନା) —

Undā

୧ । ଅତିଉତ୍ତମ — 1. Of superior quality.

ଉତ୍ତମ ୨ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ — 2 Excellent

୩ । ଧନୀ — 3 Rich; opulent.

ଉନୁର ସଂ. ବି. (ଉନ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ରୁ) —

Undura

ମୂଷା — Mouse.

ଉନୁର — ସଂ. ବି. (ଉନ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ରୁ) —

Undūra

ମୂଷା — Mouse.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଗୁଣାବୋଧେ ଚକ୍ରର ଅପର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁ' ଗୋଟିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବ' ଗୋଟିବେ; 'ଅର୍ଚ୍ଚା' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଳବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଗୋଟିବେ ।

ଉନ୍ନତୁ—ସଂ. ବି. (ଉନ୍ନ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ ଉନ୍ନ)—

Unduru ମୂଷା—Mouse.

ଉନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ. (ଉନ୍ନ ଧାତୁ = ଓଦା ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Unna ୧ । ଝିଲୁ—1. Moistened, moist.

୨ । ଅର୍ଦ୍ର—2. Wet.

ଉନ୍ନତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉନ୍ନ + ନମ୍ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଣିତ)—

Unnata ୧ । ଉଚ୍ଚ—1. Elevated; high

ଅନତ } ବିପତ୍ତି ୨ । ବୃଦ୍ଧିଗ୍ରାସ୍ତ; ଶ୍ୱାତ—2. Swollen.

ଅବନତ } ୩ । ଉନ୍ନତ ବା ଗୌରବଗ୍ରାସ୍ତ—

(ଉନ୍ନତ—ବ) 3. Improved; advanced

୪ । ଉପବିତ—4 Increased.

୫ । ଉଚ୍ଚା—5 Tall

ଦେ. ବି—ଉଚ୍ଚତା—Height.

ବର୍ତ୍ତମାନ ଉନ୍ନତରେ ଦେଖ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣବିହାର ମହାଶୟର, ବନ ।

ଉନ୍ନତଚିତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଉଦାରଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ—

Unnatachitta High-minded; liberal-minded,

(ଉନ୍ନତଚିତ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

ଉନ୍ନତାନତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉନ୍ନତ + ଅନତ = ବିପତ୍ତିଭାର୍ଯ୍ୟକ ସଦୃଶ)—

Unnatānata ଉଚ୍ଚନୀତ; ବକ୍ଷର—Uneven;

undulating

ଉନ୍ନତି—ସଂ. ବି. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନମ ଧାତୁ = ନଇବା +

Unnati ଭବ. ତ)—

(ଉନ୍ନତି—ବିଶ) ୧ । ଗରୁଡ଼ଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

1. The wife of Garurda.

୨ । ସମୃଦ୍ଧି; ଶୌଭାଗ୍ୟ; ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି — 2. Prosperity; advancement.

୩ । ଗୌରବ—3. Improvement.

୪ । ବୃଦ୍ଧି—4. Increase; progress

୫ । ଉଦୟ—5. Rise.

୬ । ଉଚ୍ଚତା—6. Elevation; height.

୭ । ପଦବୃଦ୍ଧି; ଉପବିତ ଉଠିବା—7. Promotion.

ଦେ. ବି—ଅହଙ୍କାର; ଗର୍ବ—Arrogance; pride.

ବନେ ଦେଲେ ଉନ୍ନତି ଗତି ହୁଏ ହୁଏ ଗୋଲ୍ ଗୋଲ୍ ହୁଏ ।

ଉନ୍ନ. ବିଦେଶବେଳା ।

ଉନ୍ନତି କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—

Unnati karibā 1. To improve.

ଉନ୍ନତି କରା ୨ । ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବା—2. To progress,

ଉନ୍ନତି କରଣା

ଉନ୍ନଦ—ସଂ. ବିଶ. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନମ୍ ଧାତୁ = ବାଜିବା = କର୍ମ

Unnaddha ତ)—୧ । ଅଗରେ ବଜା ହୋଇଥିବା ବା

ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଥିବା; ଉଦ୍‌ବ—

1 Tied together into a knot at the top.

୨ । ଶ୍ୱାତ—2. Swollen.

୩ । ଗର୍ବିତ; ଦୃଢ଼—3 Proud

ଉନ୍ନମନ—ସଂ. ବି. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନମ୍ ଧାତୁ ଶିଳ୍ପ + ନମ୍

Unnamana ଧାତୁ = ଚୁଆଁଲବା + ଭବ. ଅନ)—

୧ । ଉତ୍ତେଜନ—1 Raising

୨ । ଉପବିତ ଉଠାଇବା—

2 Lifting up; pulling up

ଉନ୍ନମିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନମ୍ ଧାତୁ = ଚୁଆଁଲବା

Unnamita + କର୍ମ. ତ)—

୧ । ଉତ୍ତେଜନ; ଉପବିତ ଉଠାଇ ହୋଇଥିବା—

1. Lifted up; raised; elevated

୨ । ଉପବିତ ଟଣା ହୋଇଥିବା—2. Pulled up

ଉନ୍ନୟ—ସଂ. ବି. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନା ଧାତୁ = ନେବା + ଭାବ. ଅ)—

Unnaya ୧ । ଉନ୍ନୟ—1 Progress

୨ । ଉପବିତ ଉଠାଇବା; ଉତ୍ତେଜନ—

2 Lifting up; elevating.

୩ । ଉତ୍ଥାନ—3. Rise

୪ । ସାଦୃଶ୍ୟ—4. Similarity

ଉନ୍ନୟନ—ସଂ. ବି. (ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନା ଧାତୁ = ନେବା + ଭାବ.

Unnayana ଅନ)—୧ । ଉନ୍ନୟ—

(ଉନ୍ନୟ—ବିଶ) 1. Progress, improvement. !

୨ । ଅନୁମାନ; ବିଚାର—2. Guess; inference.

୩ । ଉପବିତ ଉଠାଇବା; ଉତ୍ତେଜନ—

3. The act of elevating; lifting; raising up.

୪ । ଉତ୍ଥାନ—4. Promotion; rising.

୫ । ଉପବିତ ଫିଙ୍ଗିବା—

5 The act of throwing up a thing

୬ । ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର—6. Logic.

୭ । ଉଦ୍ଭାବନ—7. Invention

୮ । ଅଲୋଚନା; ଚର୍ଚ୍ଚାବଚ୍ଚ—8 Discussion.

ଉନ୍ନସ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉନ୍ନ = ଉପବିତ + ନା ଧାତୁ = ନସିବା)—

Unnasa ଉନ୍ନତ ନସିବାବିଶିଷ୍ଟ; ସାହାର ନାକ ଉଚ୍ଚ—

(ଉନ୍ନାସା—ଶ୍ରୀ) Having a high nose.

ଉନ୍ନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉନ୍ନା)—ଉନ୍ନା; ପଶମ—Wool.

Unna ବିଶ—ଉନ୍ନା ଚର୍ମ; ପଶମ—Woolen.

ଂ	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସ୍ୱରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଢ଼	ଭ
ଂ	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ସ୍ୱେ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ସ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଭସ	ଭ

ଉନ୍ମାଗ — ଦେ. ବି — ଏକଜାତିର ଗଛ —

Unnāga A species of tree.

ଉନ୍ମାଗ ସ୍ୱରାଗ ଶେଷିଭାବ — ଶ୍ରଦ୍ଧାପ ଶଶିସେଣା ।

ଉନ୍ମାଦ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ନଦ୍ ଧାତୁ = ବଦ୍ଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Unnāda

୧ । ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦ; ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦ —

1 High sound

୨ । ଗର୍ଜନ — 2 Roaring.

ଉନ୍ମାଭ — ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ନାଭ) —

Unnābha ୧ । ଯାହାର ନାଭି ଉନ୍ମାଦ —

1. Having a swollen navel

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜାବଂଶେଷ —

2 A king of the Solar dynasty

ଉନ୍ମାମିତ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ମି ଧାତୁ + କର୍ମ. ଇ) —

Unuāmita ଉଦ୍ଧୃତ ଉନ୍ମାମିତ — Lifted up

ଉନ୍ମାୟ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ଯା ଧାତୁ ଶିତ + ଭାବ. ଅ) —

Unnāya ଉନ୍ମୟ (ଦେଖ) — Unnaya (See)

ଉନ୍ମାହ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ହା ଧାତୁ = ବଦ୍ଧ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Unnāha

୧ । ଉଠେଇନେଇବା ବଦ୍ଧନ; ଉଠେଇ କରି ବାନ୍ଧିବା —

1. Tying or binding by lifting a thing.

୨ । (+ କରଣ. ଅ) — କାଞ୍ଜି —

2. Fermented rice-water.

ଉନ୍ମିଦ୍ର — ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଦ୍ = ଅପଞ୍ଚନ + ନିଦ୍ରା) —

Unnidra ୧ । ବିନିଦ୍ର; ନିଦ୍ରାବିହୀନ; ନିଦ୍ରାରହଣ —

1. Sleepless; waking

୨ । ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠିଥିବା —

2. Awakened from sleep.

୩ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବକ୍ଷିତ — 3 Full-blown

୪ । ସାବଧାନ; ସତର୍କ, ସତର୍କା ସତର୍କ —

4 Vigilant; cautious

ଉନ୍ମିତ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ମି ଧାତୁ = ନେବା + କର୍ମ. ଇ) —

Unnīta ୧ । ଉଠେଇତ —

1. Raised; uplifted

୨ । ଉଦ୍ଧୃତ ନାମ — 2. Promoted; advanced.

୩ । ଉନ୍ନତ କରା ଯାଇଥିବା — 3. Improved.

୪ । ଅନୁମିତ — 4. Inferred; guessed.

ଉନ୍ମାଗ୍ନ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ଗ୍ନ ଧାତୁ = ବଦ୍ଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Unmagna ୧ । ଉଠେଇତ — Risen from

water; emerging from water.

ଉନ୍ମାଜ୍ଜକ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ଗ୍ଜ ଧାତୁ = ବଦ୍ଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Unmajjaka କର୍ତ୍ତୃ ଅନ) — ଉନ୍ମାଜ୍ଜକାଦି, ସେ ଭାବେ —

Floating.

ସଂ. ବି. — ତପସବଂଶେଷ — A class of ascetics.

ଉନ୍ମାଜ୍ଜନ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ = ଉଦ୍ + ଗ୍ଜ ଧାତୁ = ବଦ୍ଧ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Unmajjana ଅନ) — ୧ । ଜଳାଦିରୁ ଉଠିବା —

(ଉଦ୍ଧୃତ — ବିଶ.) 1 Rising up (as from water) emerging from water.

୨ । ଭାସିବା — 2 Floating up.

ଉନ୍ମାତ୍ତ — ସଂ. ବିଶ. ସଂ. (ଉଦ୍ = ଅଧିକ + ମଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ =

Unmatta ପାଗଲ) — ୧ । ନିଷ୍ଠାରେ ବିହୀନ; ମଦୁଆଳ —

(ଉଦ୍ଧୃତ — ବିଶ.) 1 Infatuated intoxicated.

ଉନ୍ମାଦ } ବି ୨ । ଉନ୍ମାଦଗ୍ରସ୍ତ, ପାଗଲ; ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ —

ଉନ୍ମାଦ } ବି 2 Mad; crazy; frantic

ସଂ. ବି. (+ କରଣ ଇ) — ୧ । ଧାରୁଣଗଛ — 1 The thorn-

apple, a plant whose fruit is prickly and intoxicating.

୨ । ମୃଦୁଫୁଲ ଗଛ — 2. A tree with sweet-

smelling flowers.

ଉନ୍ମାତ୍ତପ୍ରଳାପ — ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୁତୀ ଚତ୍) — ୧ । ବାହୁଲ୍ୟର ଜନ୍ମନା —

Unmattapralāpa 1 The ravings of a mad man.

୨ । ଅର୍ଥହୀନ ପ୍ରଳାପ — 2. Meaningless ravings.

ଉନ୍ମାଥ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ମଥ ଧାତୁ = ବଧ କରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Unmatha ୧ । ବଧ; ହନନ, ମାରଣ — 1. Killing.

୨ । ମସ୍ତକ — 2. Churning.

୩ । ମର୍ଦ୍ଦନ — 3. Rubbing

ଉନ୍ମାଥନ — ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ + ମଥ ଧାତୁ = ବଧ କରିବା; ମସ୍ତକ କରିବା +

Unmathana ଭାବ ଅନ) — ଉନ୍ମାଥ ଦେଖ)

Unmatha (See)

ଉନ୍ମାଦ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଅଧିଗମ୍ଭୀର + ମଦ୍ ଧାତୁ = ମଦ ଦେବା +

Unmada କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) — ଉନ୍ମାଦଗ୍ରସ୍ତ; ପାଗଲ — Mad.

ଉନ୍ମାଦିଷ୍ଟ — ସଂ. ବିଶ. (ଉଦ୍ = ଅଧିଗମ୍ଭୀର + ମଦ୍ ଧାତୁ = ମଦ ଦେବା +

Unmadishṣṭu କର୍ତ୍ତୃ. ଇଷ୍ଟ) — ୧ । ଉନ୍ମାଦଗ୍ରସ୍ତ; ପାଗଲ —

1. Delirious; mad.

୨ । ଉନ୍ମାଦ — 2 Excited; intoxicated.

୩ । ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ — 3. Insensible.

ଉନ୍ମାନା — ଦେ. ବିଶ. — ଉନ୍ମାନା (ଦେଖ)

Unmanā Unmanāh (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

୨ । ବିକାଶ; ଉନ୍ନେଷ; ପ୍ରକାଶ —

2. Expansion; expanding

୩ । (ବସ୍ତୁ ପ୍ରଭୃତି) ଉଦ୍ଘାଟନ; ଖୋଲିବା; ମେଲି କରବା—

3. Opening of eyes

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ମେଲିବା+
Unmilita କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଫିଟିଥିବା ଆଖି —

1. Opened (eye)

୨ । ବିକଶିତ; ପ୍ରକାଶିତ — 2. Expanded.

୩ । ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ — 3 Full blown

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ମୋଚନ କରବା+କର୍ମ. ତ)—
Unmukta ୧ । ସ୍ୱାଧୀନ—1. Free

୨ । ବାଧାଶୂନ୍ୟ — 2 Unobstructed

୩ । ଫିଟା ହୋଇଥିବା; ଖୋଲି—3 Opened

୪ । ମୁକୁଳା (କେଶ)—4. Loosened; let loose;
untasted; untied (hair)

୫ । ଠିଆ ମେଲି (ଦୁଆର)—5 Opened (door)

୬ । ବନ୍ଦନରୁ ମୁକ୍ତ — 6 Set free

୭ । ଫିଟା ହୋଇଥିବା, ପାଲଟା ହୋଇଥିବା ଲୁଗା —
7 Put off cloth)

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ବହୁଗ୍ରହ; ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ଦୃଢ଼
Unmukha ଯାହାର)—୧ । ଉଦ୍ଘାଟନ; ଉପରମୁହାଁ—

1. Looking upwards; with upturned
face

୨ । ଉଦ୍ୟତ; ତତ୍ପର—2 Ready for

୩ । ଉଦ୍ଘାଟନ; ବ୍ୟସ୍ତ — 3. Eager, expectant;
anxious

୪ । ଉଦ୍ଘାଟନ (ଦେଖ)

4. Udjukta (See)

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁଗ୍ରହ; ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ମୁଦ୍ରା)—
Unmudra ୧ । ବିକଶିତ — 1 Expanded

୨ । ମୁଦ୍ରା ପିଟାଯାଇ ଥିବା — 2. Unsealed

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ନାମ ଧାତୁ=
Unmulaka ମୂଳରେ ଉପାଡ଼ିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—୧ । ମୂଳରୁ
(ଉଦ୍ଘାଟନ—୩) ଉପାଡ଼ିଥିବା; ମୂଳୋଦ୍ଘାଟନକାରୀ—

1 Uprooting

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶକାରୀ—2 Eradicating.

exterminating. ruining.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ନାମ ଧାତୁ+ଭାବ.
Unmulana ଅକ)—୧ । ଉଦ୍ଘାଟନ; ମୂଳ ସହିତ ଉପାଡ଼ିବା—

1. Eradication; uprooting.

୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଘାଟନ ବା ବିନାଶକରଣ—

2. Exterminating; extirpation.

୩ । ବିନାଶ—3. Ruin.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—ସେ ଉଦ୍ଘାଟନ
Unmulayita କରେ; ଉଦ୍ଘାଟିତ; ଉଦ୍ଘାଟିତ—

(ଉଦ୍ଘାଟିତ—୩) Eradicating, ruining.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ନାମ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Unmulita ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଘାଟିତ,—1 Rooted out;
eradicated; exterminated.

୨ । ଉଦ୍ଘାଟିତ ହୋଇଥିବା—

2. Pulled up by the root.

୩ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନାଶ—3. Ruined.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ପରିଷ୍କାର କରବା.+
Unmrushta କର୍ମ ତ)—୧ । ପରିଷ୍କାର; ମାଲିକ—

1. Brushed; polished

୨ । ବିମଳିକୃତ — 2. Burnished; cleansed.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ=ବିକଶିତ ହେବା
Unmesha +ଭାବ. ଅ)—

୧ । ଉଦ୍ଘାଟନ; ପ୍ରକାଶ—1. Opening.

୨ । ଉଦ୍ଘାଟନ—2. Rising.

୩ । ଉଦ୍ଘାଟନ—3. Opening of the eye.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
Unmochaka ସେ ବନ୍ଦନରୁ ମୁକ୍ତ କରେ—Setting at
(ଉଦ୍ଘାଟନ—୩) liberty; freeing from bond

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ+ଭାବ. ଅକ)—

Unmochana ୧ । ଖୋଲିବା; ଫିଟାଇବା—

(ଉଦ୍ଘାଟନ—ବିଶ୍ୱ) 1 Untying; unloosing.

୨ । ବନ୍ଦନରୁ ମୁକ୍ତ କରବା—

2 Setting at liberty.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟଗାରରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦେବା—

3 Setting free from captivity.

୪ । ଛଡ଼ାଇ ନେବା—4. Snatching away.

ଉଦ୍ଘାଟନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉଦ୍ଘାଟନ+ମୂଳ ଧାତୁ ଶିତ+କର୍ମ. ତ)—

Unmochita ଯାହାରୁ ବନ୍ଦନରୁ ଫିଟାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା—

Set free; set at liberty.

ଉପ—ସଂ. ଅ (ଉପସର୍ଗ) (ବ୍ୟ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) କମ୍ପୂରଣ.

Upa ଅର୍ଥରେ ଶବ୍ଦ ବା କ୍ରିୟା ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ—

Prefix indicating the following
senses when prefixed to nouns and
verbs.

୧ । ନିକଟ; ସମୀପ୍ୟ (ଯଥା — ଉପକଣ୍ଠ; ଉପହାର)—

1. About; near; proximity; nearness

୨ । ସହିତ—2. With; by the side of.

[illegible]

- ୩ । ଅଧିକ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ; ଉପକାଶ)
3. Excess; redundance; extra.
- ୪ । ନିମ୍ନରେ; ତଳେ — 4. Under.
- ୫ । ଗୁପ୍ତ (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ) — 5. Secret.
- ୬ । ନିମ୍ନତା; ନିମ୍ନତା; ନିମ୍ନତା—(ଯଥା—ଉପକାଶ,
ଉପକାଶ; ଉପକାଶ ।) — 6. Inferiority.
- ୭ । ଅଧିକ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ) —
7. Junior.
- ୮ । ସାଦୃଶ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ; ଉପକାଶ) —
8 Similarity
- ୯ । ଅଧିକ୍ୟ ଅଧିକ — 9. More than
- ୧୦ । ଆରମ୍ଭ (ଯଥା—ଉପକାଶ) — 10 Beginning.
- ୧୧ । ପ୍ରତିନିଧି; ଅଧିକ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
11. Subordinate.
- ୧୨ । ଉପକାଶ — 12 Ornament
- ୧୩ । ଉପକାଶ — (ଯଥା—ଉପକାଶ) — 13. Present.
- ୧୪ । ସାଦୃଶ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
14. Help
- ୧୫ । ନିମ୍ନ; ଦୋଷାଦ୍ୟାନ୍; ଉପକାଶ (ଯଥା—ଉପକାଶ;
ଉପକାଶ) — 15. Reprimand
- ୧୬ । ପାର୍ଶ୍ବ (ଯଥା—ଉପକାଶ) — 16. Side
- ୧୭ । ଦାନ — 17. Giving.
- ୧୮ । ଦୃଢ଼ରୂପେ (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
18. Tightly; closely.
- ୧୯ । ଅଧିକ୍ୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ) — 19. Additional.
- ୨୦ । ମାରଣ — 20. Killing.
- ୨୧ । ସମ୍ମୁଖରେ; ଉପକାଶ — (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
21. In front; before.
- ୨୨ । ଇଚ୍ଛା — 22. Wish.
- ୨୩ । ଦୃଷ୍ଟି (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ) —
23. Contempt.
- ୨୪ । ବିସ୍ତାରିତ — 24 Spreading.
- ୨୫ । ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦରେ (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
25. Loudly.
- ୨୬ । ପ୍ରାୟ (ଯଥା—ଉପକାଶ; ଉପକାଶ) — 26. Nearly.
- ୨୭ । ଅସମ୍ଭବତା — 27. Surprising.
- ୨୮ । ପୂଜା — (ଯଥା—ଉପକାଶ, ଉପକାଶ) —
28. Worship.
- ୨୯ । ଅନୁକୂଳ୍ୟ — (ଯଥା—ଉପକାଶ) —
29 The quality of being favourable.
- ୩୦ । ଉଦ୍ୟୋଗ — 30. Endeavour.
- ୩୧ । କୃତ୍ରିମ — 31. Artificial.

- ୩୨ । ପଞ୍ଜାବ; ଅନୁଜ (ଯଥା—ଭସେନ୍ଦ୍ର)—
 ୩୩ । କଳ୍ପନା (ଯଥା—ଉପାଖ୍ୟାନ)—
 ୩୪ । ନିଦର୍ଶନ — ୩୫ । Proof.
 ୩୬ । ପରସ୍ପରାବୃତ୍ତ (ଯଥା—ଉପସାଦୃ) —
 ୩୭ । ଅଧୀକ; ଅର୍ଜିତ (ଯଥା—ଉପସାଦୃ) — ୩୮ । Acquired.
 ୩୯ । ଆଡ଼କୁ — ୪୦ । Towards.

ଉପକ୍ରମ — ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଉପେନ୍ଦ୍ର (ଦେଖ)

Upaindra Upendra (See)

ଉପକ୍ରମ, ଭଣ୍ଡା—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି. (ନାମ — ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ (ଦେଖ))

Upaindrabhañja Upendrabhañja (See)

ଉପକଣ୍ଠ—ସଂ. ବି (ଉପ = ସମୀପ + କଣ୍ଠ = ଗଳା)—

Upakāṇṭha ଧୂଳି କଣ୍ଠବନ୍ଧୁ ଅଂଶ; ଗୋର
ଗୁରାଣ—1, Part of the neck surrounding
the throat.

ମଧ୍ୟମ ଲୋଭରେ ଖାଇଲେ ପିତା, କିନ୍ତୁ ଉପକଣ୍ଠ ଲାଗିଲେ ପତା

କି ହାକୁ କହିବା, କାମରେ ମନା କର ଗାନ୍ଧି ।

କବିତ୍ରୟ, କବିତା ।

- ୨ । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ବା ଲାଗିଥିବା ସ୍ଥାନ—
 2 Precincts or adjoining places.
 ଗପରୁ ଉପକଣ୍ଠେ—କବରୀୟ, କଟୋର ଓ, ଓ ଗାଈ ।
 ୩ । ସାମାନ୍ୟ; ନୈକଟ୍ୟ -
 3. Neighbourhood; vicinity
 * । ଗ୍ରାମାନ୍ତ ବା ନଗରାନ୍ତ; ସହରଭିତ୍ତି—Suburb or
 outskirts of a town or village.
 * । ଘେଡ଼ା'ର ଗତିବିଶେଷ—
 5. A kind of movement of a horse

ଉପକଥା—ସଂ. ବି (ଉପ = ପ୍ରାନ୍ତ + କଥା) —

Upakathā ୧ । କଳ୍ପବିକଥା; ଗପ; ଅନ୍ୟାୟକା --

1. Fable; tale; story

୧ । ବାବୁ ୩୧—୨. Folk-tale

୩ । ଉପନ୍ୟାସ—୩ Novel.

ଉପକଳ୍ପା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ସମାନ+କଳ୍ପା)—

Upakanyā ଇନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଖୀ—A daughter's female friend.

ଉପକରଣ—ସଂ. ବ (ଉପ=ସାହାଯ୍ୟ+ବୁ ଧାତୁ=କରବା+କରଣ.

Upakaraṇa ଅନ)—୧ । ସାମଗ୍ରୀ; କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନର
ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ବ୍ରହ୍ମ; ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମାଧା ହୁଏ—

1. Accessory; ingredients, materials; supplementary articles; articles required for a work..

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଠ	ଶ, ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବଦ୍ ସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ	ନ

୨ । ରାଜାମାନଙ୍କର ଛତ୍ରରାଜ୍ୟର ଚିହ୍ନ —

2. Insignia of royalty.

୩ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବସ୍ତୁ —

3 Supplementary articles to the principal food (e g curry, salt, sauce etc

୪ । ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଦ୍ରବ୍ୟସମ୍ପାଦ —

4. Provisions; victuals

୫ । ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନୁସଙ୍ଗିକ ଗ୍ରନ୍ଥ —

5 Supplementary treatise

୬ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ସାଧନ —

6 Implements; apparatus; instruments.

୭ । ଉପାୟ — 7 Means

୮ । (+ ଶ୍ରେଣୀ ଅନ) — ଉପକାର —

8. Beneficence

ଉପକର୍ତ୍ତା — ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉପ = ସାହାଯ୍ୟ; ଅପ୍ରଧାନ + କ୍ତ ଧାତୁ =

Upakartta କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଡ଼ ୧୨.୧ବ) — ୧ । ଉପକାର —

(ଉପକର୍ତ୍ତା — ଶ୍ରୀ) କର୍ତ୍ତା; ସହାୟକ — 1 Helper; assistant; benefactor.

୨ । ସେ ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତା ନୁହେଁ — 2 Inferior to the chief or headman; a person of secondary authority.

ବିଶେଷ — ଉପକାର — Benefitting; rendering service or help

ଉପକାନ୍ତ — ଦେ. ବି. — ଉପପତି Paramour.

Upakanta ବହୁଳା ପ୍ରକାରେ କି କରେ ଉପକାନ୍ତ ।
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଦୈନିକପ୍ରୟୋଗ ।

ଉପକାର — ସଂ. ବି. (ଉପ = ଅନୁକୂଳ + କ୍ତ ଧାତୁ = କରିବା + ଶ୍ରେଣୀ.

Upakara ଅ) — ୧ । ସାହାଯ୍ୟ — 1. Help; assistance; aid

(ଉପକାର — ବିଶେଷ) ୨ । ଅନୁଗ୍ରହ; ଅନୁକୂଳ୍ୟ —

2. Good office, benefit, advantage; good; favour, beneficence.

୩ । ଉତ୍ତମ ଫଳ — 3 Good effect or result

୪ । ପ୍ରୟୋଗ — 4. Use.

୫ । ଉପକରଣ — 5 Ingredients; materials.

ଉପକାରକ — ସଂ. ବି. (ଉପ + କ୍ତ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Upakaraka ୧ । ସେ ଉପକାର କରେ —

(ଉପକାରକତା — ବି.) 1. Benefactor; Benefiting.

(ଉପକାରକ — ଶ୍ରୀ) ୨ । ସାହାଯ୍ୟକାରୀ — 2 Helping; assisting.

୩ । ଅନୁଗ୍ରହକାରୀ — 3. Bestowing a favour.

୪ । ଅବଶ୍ୟକ — 4. Useful.

୫ । ଶୁଭଫଳପ୍ରଦ; ଫଳୋତ୍ପାଦକ — 5 Efficacious.

ଉପକାର କରିବା — ଦେ. କ୍ରି — ୧ । ସାହାଯ୍ୟ କରିବା —

Upakara kariba 1. To help; to assist; to be of aid.

୨ । ମଙ୍ଗଳ ସମ୍ପାଦନ କରିବା, ଭଲ କରିବା —

2 To benefit.

୩ । ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଖାଇବା —

3 To bestow a favour; to confer a boon.

ଉପକାରଜ୍ଞ — ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉପକାର + ଜ୍ଞା ଧାତୁ = ଜାଣିବା + ଜ୍ଞାତୃ ଡ଼ ଅ) — ୧ । କୃତଜ୍ଞ, ପରକୃତ ଉପକାରକୁ (ଉପକାରଜ୍ଞା — ଶ୍ରୀ) ସେ ପାସୋରେ ନାହିଁ —

1. Grateful; cognisant of benefits received from another.

ଉପକାରରେ ଆସିବା ଦେ. କ୍ରି — ଉପକାରରେ ଲାଗିବା (ଦେଖ)

Upakarare asiba Upakarare lagiba (See)

ଉପକାରରେ ଆସିବା

काममे आना

ଉପକାରରେ ଲାଗିବା — ଦେ. କ୍ରି — ପରେ ପ୍ରୟୋଜନରେ ଲାଗିବା —

Upakarare lagiba To be of use or good

ଉପକାରରେ ଲାଗିବା

service in the future

ଉପକାରିକା — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉପକାରକ + ଶ୍ରୀ. ଅ) —

Upakarika ଉପକାରକର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ — The feminine of Upakaraka,

ବି. ଶ୍ରୀ — ୧ । ରାଜଗୃହ, ଉପାସ — 1 Palace.

୨ । ପଟ୍ଟଭବନ; ଚମ୍ପୁ — 2. Tent.

୩ । ସୌଧ; ରାଜସୋଗ୍ୟ ଅବାସ — 3. Palatial building.

୪ । ଶସ୍ୟ, ବି. ସଞ୍ଚୟ କରିବା ସ୍ଥାନ; କୋଠି; ମରୋର —

4. Place or receptacle for storing grains; a granary.

୫ । ଏକପ୍ରକାର ଲଘୁ ପିଞ୍ଜର —

5 A kind of light cake.

ଉପକାରିଣୀ — ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ — (ଉପକାରକ + ଶ୍ରୀ. ଇ) — ଉପକାରଣୀ
Upakarini ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ — Feminine of Upakari.

ସଂ. ବି. — ୧ । ରାଜାଙ୍କ ବାସସୋଗ୍ୟ ଗୃହ — 1. Palatial house.

୨ । ପଟ୍ଟଭବନ; ଚମ୍ପୁ — 2. Tent.

ଉପକାରତା — ସଂ. ବି. (ଉପକାରକ + ତା) — ୧ । ଉପକାର —
Upakarita 1. Beneficence

୨ । ସାହାଯ୍ୟ — 2. Aid; help; succour.

୩ । ଅବଶ୍ୟକତା — 3. Usefulness.

୪ । ଉପଯୋଗିତା — 4. Fitness.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ଖୁସି ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ୧୮ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବା ମାନ ଧ୍ୟୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ କହୁଥିବା ବସ୍ତୁର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବା ମାତ୍ରାୟୁକୁ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜନ୍ତୁ, 'ଭୂତ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖନ୍ତୁ, ବ୍ୟୁତ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖନ୍ତୁ, 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖନ୍ତୁ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଉପକାଶ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଉପ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ଉପକାରନ୍
Upakāri ଶବ୍ଦର ୧ମା ୧ବ.)—୧ । ଉପକାର କରବା—
(ଉପକାରଣୀ—ଶ୍ରୀ) (ବ୍ୟକ୍ତି); ଉପକାରକ—1 Beneficent;
obliging
(ଅପକାଶ—ବସନ୍ତ) ୨ । ସହାୟକ—2 Helpful; useful;
advantageous.

୩ । ମଙ୍ଗଳଦାୟକ—

3. Beneficent; beneficial

୪ । ସୁଫଳପ୍ରଦ—4. Efficacious

୫ । ଉପଯୋଗୀ—5. Fit.

ଉପକାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ଉପ = ସାହାଯ୍ୟ + କୃ ଧାତୁ = କରବା
Upakārjya + କର୍ମ. ଯ)—୧ । ଉପକାର କରବାର ଯୋଗ୍ୟ—
(ଉପକାର୍ଯ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) 1. Fit to be benefited.

୨ । ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଖାଇବାର ଉପଯୁକ୍ତ—

2 Deserving assistance or favour

ଉପକାର୍ଯ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ଉପକାରକା (ଦେଖ)

Upakārjyā 1. Upakārikā (See)

୨ । ଉପକାର୍ଯ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

2. Feminine of upakārjya.

ଉପକୂଳିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ + କୂଳିକା)—କଳାଗାର; କୃଷ୍ଣ-
Upakūṇchikā ଶବ୍ଦର—A variety of cuminseed;
black cumin.

ଉପକୁଲ୍ୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ = ସମୀପ + କୂଳ ଧାତୁ = ରହି କରବା
Upakulyā + ଯ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । ପାଣିମାଡ଼ାସ; ପହଣି; ଖାଲ; ନାଲ; ଖାଲ—

1. A trench; canal; ditch.

୨ । ଟିପ୍ପଳି—2. Long pepper.

ଉପକୂଶ—ସଂ. ବି—ମୁଖରୋଗବିଶେଷ—

Upakūśa A kind of mouth-disease

ଉପକୂପ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଉପ = ନିକଟ + କୂପ = କୂଅ)—

Upakūpa ଜଳକୂଣ୍ଡ; କୂଅ ନିକଟରେଥିବା ଜଳାଧାର—
A trench near a well for

watering cattle.

ସଂ. ଅ—କୂଅ ନିକଟରେ—Near a well.

ଉପକୁଳ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଉପ = ସମୀପ + କୂଳ = ଶର)—

Upakūḷa ୧ । ବେଳାଭୂମି; ସମୁଦ୍ରତୀରବର୍ତ୍ତୀ ଭୂମି—

1. Sea-coast; sea-shore; sea-beach.

୨ । ନଦୀର ଶରବର୍ତ୍ତୀ ଭୂମି—

2 Bank of a river

ଉପକୃତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉପ + କୃ ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ)—

Upakṛuta ୧ । ଉପକାର ପ୍ରାପ୍ତ; ଉପକାର ପାଇଥିବା—

(ଉପକୃତା—ଶ୍ରୀ)

1. Benefited.

୨ । ବାଧ୍ୟତା, ଅନୁଗ୍ରହ—

2. Under an obligation; favoured.

୩ । ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ—3 Helped; assisted

ସଂ. ବି (+ ଭାବ. ତ)—ଉପକାର—Benefit.

ଉପକୃତି—ସଂ. ବି. (ଉପ + କୃ ଧାତୁ + ଭାବ. ତ)—

Upakṛuti ୧ । ସାହାଯ୍ୟ—

1. Act of assisting; help; aid

୨ । ଉପକାର—2. Benefit

୩ । ଅନୁଗ୍ରହ—3. Favour

ଉପକେଶ—ସଂ. ବି (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ, ଉପ = ସଦୃଶ + କେଶ = ବାଳ)—

Upakeśa ୧ । ପରରୂପା; କଳ୍ପିତ କେଶ—

1. False hair; periwig.

୨ । ଶ୍ଚାଳାର କେଶ—2. Hair of the private
parts of the body.

ଉପକୋଷ—ସଂ. ବି. (ଦେହବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା)—ଶରୀର ମଧ୍ୟସ୍ଥ

Upakośha ଚର୍ମକୋଷବିଶେଷ—(anatomy) The
capsular membrane.

ଉପକ୍ରମ—ସଂ. ବି (ଉପ = ନିକଟ + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଆରମ୍ଭ କରବା; ଗମନ

Upakrama କରବା + ଭାବ ଅ)—ଉପକ୍ରମଣ (ଦେଖ)

Upakramana (See)

ଉପକ୍ରମଣ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ନିକଟ + କ୍ରମ ଧାତୁ = ଆରମ୍ଭ କରବା;

Upakramana ଗମନ କରବା + ଭାବ. ଅନ)—

(ଉପକ୍ରମ—ବିଶ) ୧ । ଆରମ୍ଭ—1. Commencement;
undertaking a work; scheme.

୨ । ଚେଷ୍ଟା—2. Attempt.

୩ । ବଶୀକରଣ—

3. Bringing under control.

୪ । ସମ୍ପର୍କଦ୍ୱାରା ଭ୍ରାନ୍ତ୍ୟପରୀକ୍ଷା—

4 Testing the honesty and reliability
of a servant.

୫ । ଚିକିତ୍ସା—5. Medical treatment.

୬ । ପାଦସ୍ଥେୟ; ବିକ୍ରମ; ପାହୁଣ୍ଡ—6 Stride.

୭ । ଗମନ; ପଳାୟନ—

7 Flying away; passing; going fast.

୮ । ଉପାୟ—8 Means; design,

୯ । କୌଣସି ବିଷୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା—

9. Introduction of a subject.

ଉପକ୍ରମଣିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ + କ୍ରମ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ +

Upakramanikā କ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

୧ । କୌଣସି ଅଲେଖ୍ୟ ବିଷୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା; ଅବ-

ଚରଣିକା—1 Introduction of a subject
to be dealt with; elementary

discourse; foreword.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଉପକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୡ	ୢ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ	ୠ

୨ । ବନ୍ଧ୍ୟମାଣ ବସନ୍ତର ପୂର୍ବାଭାସ—2 Prologue.

୩ । ପ୍ରଥମ ସୂଚନା—3. First steps, beginning.

୪ । ବ—ପ୍ରବଚନ—Introductory

ଉପକ୍ରାନ୍ତ—୫. ବଣ. (ଉପ=ଅରମ୍ଭ + କ୍ରମ ଧାତୁ=ଯିବା+କର୍ମ ଚ)—

Upakrānta ୧ । ଅରମ୍ଭ—1. Begun; undertaken.

(ଉପକ୍ରମ—ବ) ୨ । ଚେଷ୍ଟିତ—2. Attempted.

୩ । ବିସ୍ତୃତ—3 Extended; laid, stretched.

୪ । ପ୍ରକାନ୍ତ—4. Gone; past.

ଉପକ୍ରିୟା—୫. ବ. (ଉପ=ସାହାଯ୍ୟ + କ୍ରିୟା=କାର୍ଯ୍ୟ)—

Upakriyā ୧ । ସାହାଯ୍ୟ—1. Help.

୨ । ଉପକାର—2. Beneficence.

ଉପକୋଶ—୫. ବ. (ଉପ=ପ୍ରାନ୍ତ + କ୍ରୋଶ ଧାତୁ=ନିନ୍ଦା କରିବା +

Upakrośa ଭାବ ଅ)—୧ । ନିନ୍ଦା; ଅପବାଦ—1. Blame.

୨ । ଦର୍ଶନା; ସୋଧନ—

2 Censure; reproach; abuse

ବଣ—(ଉପ=ନିକଟ + କୋଶ=କୋଶ; ଦୂରତ୍ୱ)

ଅସନ୍ନକୋଶ; ପ୍ରାୟ ଏକ କୋଶ—

About two miles in distance.

୫. ଅ—ପ୍ରାୟ ଏକ କୋଶ—

Approximately two miles

ଉପକ୍ଷେପ—୫. ବ. (ଉପ+କ୍ଷେପ ଧାତୁ=ପୋଷାଡ଼ିବା + ଭାବ ଅ)—

Upakṣhepa ୧ । ଉଲ୍ଲେଖ—

1. Mention, narration.

୨ । ପ୍ରସ୍ତାବ—2. Proposal.

୩ । ଅନ୍ତେଷ—3. Regret

୪ । ନାଟ୍ୟାଦିରେ ଇତିହାସର ଉଲ୍ଲେଖ—

4. Narrating history in a play

ଉପଗତ—୫. ବଣ. (ଉପ=ନିକଟ + ଗମ ଧାତୁ + କର୍ମ ଚ)—

Upagata ୧ । ସ୍ୱୀକୃତ—1. Promised; agreed; admitted.

(ଉପଗମ—ବ) ୨ । ଜ୍ଞାତ—2. Known; conceived.

୩ । ପ୍ରାପ୍ତ—3 Attained.

୪ । (+ କର୍ତ୍ତୃ. ଚ) ମିଳିତ—4. Met.

୫ । ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ—5. Arrived at.

୬ । ଅସକ୍ତ—6. Addicted to.

୭ । ସନ୍ନିହିତ—7. Near at hand.

୮ । ରମଣ କରିଥିବା—8. Having copulated.

୫. ବ—ପ୍ରାପ୍ତିସୂଚକ ପତ୍ର ବା ରସିଦ୍—

Receipt, acknowledgement.

ଦେ. ବ—ଲାଭପ୍ରାପ୍ତି—Attainment.

ପାଦ୍ୟପାଣି ଦୋର ସଙ୍ଗ ଉପଗତସ୍ତେ । ପ୍ରାଚୀ—ରସବାଦ୍ୟ ।

ଦେ. ବଣ. (ଲସଣାର୍ଥ)—ଜାତ—Born.

ସେ ମାତ୍ର ବାହ୍ୟେ ମୁଁ ହୋଇଲି ଉପକା । ବସ୍ତାଧ. ବନ୍ଧ୍ୟମାଣ ।

ଉପଗତ ହେବା (ଅନୁକ୍ରମରେ)—ଗ୍ରା. କ୍ରି—ସଙ୍ଗମ କରିବା—

Upagata hebā To cohabit; to copulate.

ଉପଗନ୍ଧକ—୫. ବ. ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ (ଉପ=ସଦୃଶ + ଗନ୍ଧକ)—

Upagandhaka ସ୍ୱାସ୍ତ୍ୟକ ମୂଳପଦାର୍ଥବିଶେଷ; ଆଲୁକ୍ଷେଷ—

Selenium; a chemical element.

ଉପଗମ—୫. ବ. (ଉପ=ନିକଟ + ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା+ଭାବ ଅ)—

Upagama ୧ । ସ୍ୱୀକାର—1. Promise, admission;

(ଉପଗତ—ବଣ) consent, acknowledgement;

agreement.

୨ । ନିକଟକୁ ଗମନ; ଉପସ୍ଥିତ—2 Arrival; presence.

୩ । ଅନୁମୋଦନ—3. Approval.

୪ । ଅସକ୍ତି—4. Attachment.

୫ । ଜ୍ଞାନ—5. Knowledge; conception.

୬ । ପ୍ରାପ୍ତି—6. Attainment; consummation

୭ । ସନ୍ନିହିତ—7. Nearness.

୮ । ଲୋଭ—8 Hankering after.

୯ । ଘଟଣା—9. Happening

୧୦ । ସଙ୍ଗମ—

10. Intercourse; cohabitation.

୧୧ । ଅରମ୍ଭ—11. Commencement.

ଉପଗାର—ଗ୍ରା. ବ. (୫. ଉପକାର)—୧ । ଉପକାର—

Upagāra 1. Benefit.

୨ । ଅନୁଗ୍ରହ—2. Favour.

୩ । ମଙ୍ଗଳାକାମନା—3. Good wishes.

ଉପଗାରୀ—ଗ୍ରା. ବଣ. (୫. ଉପକାର)—୧ । ଉପକାର; ମଙ୍ଗଳ—

Upagārī ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିପଦ ସମୟରେ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ—

1 Benefiting; beneficent; rendering service.

୨ । ମଙ୍ଗଳାକାମୀ—2. Well-wisher

ଉପଗାରୀ—ଗ୍ରା. ବଣ (୫. ଉପକାର)—ଉପଗାରୀ (ଦେଖ)

Upagārī Upagārī (See)

ଉପଗୀୟମାନ—୫. ବଣ. (ଉପ=ଉଚ୍ଚୋତ୍ତରରେ + ଗୀତ ଧାତୁ—

Upagīyamāna ଗାୟନା + କର୍ମ ଅନ)—

ଉଚ୍ଚୋତ୍ତରରେ ବୋଲିଥିବା (ଗୀତ)

Being sung in loud tones.

ଉପଗୁପ୍ତ—୫. ବ. (ନାମ)—ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୌଦ୍ଧବ୍ୟାପୀ; କଳଚ

Upagupta ଯୁଦ୍ଧପରେ ଅଶୋକ ଏହାଙ୍କଠାରୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର

ଅହଂସମତ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ—

The celebrated Buddhist monk who

is said to have converted Asoka

to Buddhism.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାମା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଗଣ୍ୟ ୫ ଗଣ୍ୟ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ଗା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୁଣ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗଣ୍ୟାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିହ୍ନିତ ବୋଲି ୨ ଗା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୁଣ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଢ଼ ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଚ୍ଚ' ଦେଖିବେ, 'ଅଳଙ୍କାର' ନ ପାଇଲେ ଅଳଙ୍କାର ଦେଖିବେ ।

ଉପଗୁରୁ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ନିମ୍ନ+ଗୁରୁ=ଶିକ୍ଷକ)—

Upaguru ୧ । ଗୁରୁଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି —

1. Deputy of a spiritual guide

୨ । ଗୁରୁଙ୍କ ଅଧିକାରୀ ଗୁରୁ ବା ଶିକ୍ଷକ—

2. A subordinate teacher.

୩ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକ; ଅଭ୍ୟାଶିକ୍ଷକ—

3 Acting teacher.

ଉପଗୁରୁ—ସଂ. ଶେ. (ଉପ=ଦୃଢ଼ରୂପେ+ଗୁରୁ ଧାତୁ=ଆଲିଙ୍ଗନ ବା

Upagurūḍha ଗୋପନ କରିବା+କର୍ମ ଚ)— ୧ । ଆଲିଙ୍ଗିତ—

(ଉପଗୁରୁ—ବିଶ) 1 Embraced.

୨ । ଗୁପ୍ତ; ଲୁଚାଯିତ—

2. Hidden, concealed.

ବି—୧ । (+ଭବ ଚ)— ଆଲିଙ୍ଗନ—1. Embrace.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2. Attainment

ଉପଗୁହନ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ଦୃଢ଼ ରୂପେ+ଗୁହ ଧାତୁ=ଗୋପନ ବା

Upagūhana ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବା+ଭବ. ଅନ)—

(ଉପଗୁହନ—ବିଶ) ୧ । ଆଲିଙ୍ଗନ—1. Embracing

୨ । ଗୋପନ—2. Suppression; concealment.

ଉପଗ୍ରନ୍ଥି—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସ୍ଥାନ+ଗ୍ରନ୍ଥି=ଗଣ୍ଡ)—

Upagranthi ଅମନାଡ଼ା, ଅଗ୍ରକୋଷକୁ ତଳ ପେଟ ସଙ୍ଗେ ସଂଯୋଗ କରିବା ନାମ—(anatomy) The name of the continuation of the veins which constitute the testicles

ଉପଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସ୍ଥାନ; ନ୍ୟୁନ+ଗ୍ରହ)—

Upagraha ୧ । ପ୍ରଧାନ ଗ୍ରହର ଗୁରୁଅଙ୍ଗେ ଭ୍ରମଣ କରୁଥିବା ଛୁଦୁ ଗ୍ରହ (ଯଥା—ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀର ଉପଗ୍ରହ)—

1. A minor planet revolving along with a planet; satellite; moon,

୨ । (ଉପ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା+ଭବ ଅ)—

ସ୍ଥେୟ; କାରବନ୍ଧନ; ବନ୍ଦ—2 Confinement; restraint, imprisonment.

୩ । ଗିରଫ କରିବା—3 Arrest; seizure.

୪ । ଅନୁରୋଧ; ପ୍ରାର୍ଥନା—4. Request

୫ । ଅନୁକୂଲ୍ୟ—5 Favour.

୬ । ସାହାଯ୍ୟ—6. Help

୭ । ଉପଯୋଗ—7 Suitability.

ସଂ. ବିଶ—କାରବନ୍ଧନ; ବନ୍ଦ—Confined; imprisoned.

ଉପଗ୍ରାହ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ନିକଟ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ଗ୍ରହଣ କରିବା

Upagrāha +ଭବ. ଅ)—

ଉପଗ୍ରାହକ; ଦେଖ; ଉପହାର—

Present; nuzzerana.

ଉପଗ୍ରାହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ଗ୍ରହ+କର୍ମ. ଯ)—

Upagrāhya ଉପଗ୍ରାହ (ଦେଖ)

Upagrāha (See)

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଦେଖ ଦିଆଯିବା—1 Presented;

offered.

୨ । ଦେଖ ଦେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—

2. Fit to be presented

ଉପଗ୍ରାତ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ଅଧିକ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ଆଘାତ କରିବା

Upagrāta +ଭବ ଅ)—

୧ । ଆଘାତ—1 Blow assault

୨ । କ୍ଷତି—2 Injury

୩ । ବିନାଶ—3 Destruction

୪ । ବିକଳତା; ଅଙ୍ଗହେତୁ—4 Mutilation.

୫ । ବିକୃତି—5. Transformation; deformity.

୬ । ରୋଗ—6 Sickness.

ଉପଗ୍ରାତକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ବଧ କରିବା+

Upagrātaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—

୧ । ବିନାଶକ—1 Destroying

୨ । କ୍ଷତିକାରକ 2. Injuring.

୩ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକ—3. Oppressive.

ଉପଗ୍ରହ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସମୀପ+ଗ୍ରହ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+

Upagrhna କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—

୧ । ନିକଟସ୍ଥ ଅଶ୍ରୟ—1. Shelter; refuge.

୨ । ସମୀପ—2 Nearness,

ଉପଚକ୍ଷୁ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭୂତ; ଉପ=ସମୀପ+ଚକ୍ଷୁ=ଅକ୍ଷ)—

Upachakshu

୧ । ଅନୁଦୃଷ୍ଟି—1. Spiritual sight

୨ । ଚଷମା; ପ୍ରଚକ୍ଷୁ—2 Spectacles.

ସଂ ଅ—ଚକ୍ଷୁନିକଟରେ—About the eyes.

ଉପଚୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ଚ. ଧାତୁ=ତ୍ୟଜ କରିବା+ଭବ. ଅ)—

Upachaya ୧ । ସମୃଦ୍ଧି—1. Prosperity,

(ଅପଚୟ—ବିପଚୟ) ୨ । ବୃଦ୍ଧି—2. Increase; growth.

(ଉପଚୟ—ବିଶ) ୩ । ଉନ୍ନତି—3 Improvement.

୪ । ଅଧିକ୍ୟ—4 Plenty; abundance

୫ । ସଂଗ୍ରହ; ସମୃଦ୍ଧ—5. Accumulation;

collection

୬ । ପୁଷ୍ଟି—6. Nourishment

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଲିଖନ ଓ ମାତ୍ରା ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଲେଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ତେବେ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ତେବେ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯଦି ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ତେବେ ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଲେଖନ ଓ ଲିଖନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

୩ । ପରିପୁଷ୍ଟ—3 Developed.

୪ । ସଂଗୃହୀତ; ସଂଗୃହୀତ—4. Collected; gathered; culled together.

୫ । ରଚିତ—5. Prepared

୬ । ସମାପ୍ତ—6. Finished; completed.

୭ । ଦଗ୍ଧ—7. Burnt

ଉପପଦ୍ୟ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପପଦ୍ୟ)—୧ । ଉପପଦ୍ୟ ଉପପଦ୍ୟ;

Upachibā ଉପପଦ୍ୟ—1 To overflow; to rise up, to run over; to come up.

୨ । ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବରେ ଦେଖାଯିବା; ସାଲୁସାଲୁ ହେବା—
2. To abound.

ଉପପଦ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ପଦ୍ୟ = ସଂଗୃହୀତ କରବା + କର୍ତ୍ତୃ.

Upachiyamāna ଅନ)—ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା; ବର୍ଦ୍ଧିତ—
On the increase; in the state of being augmented.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ପଦ୍ୟ = ଉପପଦ୍ୟ + ଉପ. ଅ)—

Upachchanda ୧ । ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅନୁରୋଧ—

1. Request.

୨ । ମୁଦ୍ରଣ—2. Inducement.

୩ । ଉପମୁଦ୍ରଣ; ପ୍ରସ୍ତୁତକରା—

3 Persuasion.

ଉପପଦ୍ୟ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବିଶ୍ୱ. ଅନୁବିମ୍ବ; ପ୍ରାକୃତକ—

Upajalor Natural.

ଉପପଦ୍ୟ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପପଦ୍ୟ)—

Upajāibā ୧ । ଜନ୍ମକରା—1. To bring forth; to produce,

ଉପଜାତ ୨ । ଉତ୍ପାଦନ—2. To bring into existence; to cause to happen.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଜାତ)—୧ । ଜାତ; ଜନ୍ମିତ—

Upajāta 1. Born; produced; evolved.

୨ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନ—2. Aroused; risen

୩ । ଘଟିତ—3. Happened

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ଗୁଣ + ଜାତ)—୧ । ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତ—

Upajāti 1. Mixed caste.

୨ । ସଂସ୍କୃତ ମିଶ୍ର ଉପପଦ୍ୟ—2 A mixed

Sanskrit metre made of Indrabajrā and Upendrabajrā coming alternately.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ଗୁଣସଂଗ୍ରହ + ଜାତ)—୧ । ବିଚ୍ଛେଦ—

Upajāpa ଅ.—୧ । ବିଚ୍ଛେଦ; ବିଚ୍ଛେଦ—

1 Disunion; discord.

୨ । (ଅବିଚ୍ଛେଦ) —ବିଚ୍ଛେଦ—2. Treason.

୩ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ପ୍ରାକ୍ତି—3. Effrontery.

୪ । ଗୁପ୍ତମୁଦ୍ରଣ—4 Secret consultation;

conspiracy.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପ + ଜାତ୍ୟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Upajāpaka ୧ । ଅବିଚ୍ଛେଦକ—1 Mischief-making.

(ଉପପଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ୨ । କୁଚକ୍ଷି—2 Conspiring.

ଉପପଦ୍ୟ—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପପଦ୍ୟ)—ଉପପଦ୍ୟ (ଦେଖ)

Upajibā Upujibā (See)

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ଗୁଣ + ଜାତ୍ୟ = ଜାତ୍ୟ) —ଉପପଦ୍ୟ—

Upajihwā Uvula; soft palate, epiglottis.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପ + ଜାତ୍ୟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Upajibaka ଯେ ଜାତ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ୟକୁ ଆଶ୍ରୟ କରେ—
(ଉପପଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) Depending on another for maintenance.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବି. —ଜାତ୍ୟର ଆଶ୍ରୟ; ଜାତ୍ୟ—

Upajibana The means of support.

କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଉପପଦ୍ୟ ଉପପଦ୍ୟ

କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଉପପଦ୍ୟ ଉପପଦ୍ୟ ଉପପଦ୍ୟ

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପପଦ୍ୟ + ଜାତ୍ୟ) —ଉପପଦ୍ୟ (ଦେଖ)

Upajibika Upajibika (See)

(ଉପପଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ)

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଶ୍ରୀ - ଉପପଦ୍ୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Upajibikā Feminine of Upajibika.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଅଜୀବ—1 Livelihood

୨ । ଭରଣପୋଷଣ—2. Subsistence

୩ । ଭୃତ୍ୟ—3. Means of support; profession.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପ + ଜାତ୍ୟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)

Upajibi (ପ୍ରା. ବି.) —

(ଉପପଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଜୀବିକା—1 Living upon.

୨ । ଅଶ୍ରୀତ—2. Dependent on.

୩ । ଯେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟକୁ ଆଶ୍ରୟ କରେ—

3. Living on another.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଜାତ୍ୟ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —

Upajibya ୧ । ଜୀବିକା ଧାରଣ ନିମନ୍ତେ ଅବଲମ୍ବନୀୟ—

(ଉପପଦ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ଅଶ୍ରୀତ—

1. Affording subsistence; to be depended upon as a livelihood.

୨ । ଅଶ୍ରୀତା; ଯୋଗିକା—

2 Maintaining.

ଉପପଦ୍ୟ—ସଂ. ଅ. (ଉପ + ଜାତ୍ୟ ଧାତୁ + ଶ୍ରୀତ ଦେବା + ଉପ. ଅ)—

Upajosham ୧ । ଅନନ୍ଦ—1. Delight; joy.

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଃ	ଏ	ଉପନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ୱକ୍ରିୟର	ଞ	ଜ	ଶ,ଞ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଞ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ସ	ସ	ଞ	ଇଅ	ଞ	ନୁ

୧ । ଉପାନ୍ତକ; ଉପମାର ରହବା—

2. Complete silence.

ଉପଜ୍ଞା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଉପ=ଅରମ୍ଭ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ=ଜାଣିବା + ଭାବ

Upajñā ଅ)— ୧ । ପ୍ରଥମ ଜ୍ଞାନ; ଆଦ୍ୟ ଜ୍ଞାନ—

1. The first idea of a thing

୨ । ଉପଦେଶ ବା ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟତିରେକେ ଜନ୍ମିବା; ପ୍ରଥମଜ୍ଞାନ—

2. Untaught or intuitive knowledge

ଉପଜ୍ଞାନର ହେବା—ଦେ. କି— ୧ । ଥିବା କରବା—

Upajāñgara hebh 1 To cut jokes.

୨ । ଗମ ମେଲିବା—

2 To utter innuendos (to a person)

ଉପଜ୍ଞାନର—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ.— ସେ ଅପଣାର ଭାବ୍ୟ ବା ଚରକ ଦେଖାଇ

Upajāñgara ଦୁଃ—Showy; showing one's own
(ଉପଜ୍ଞାନୀ—ଶ୍ରୀ) pro-perity.

ଦେ. କି— ୧ । ବାହ୍ୟାଦମ୍ଭର— 1 Vanity,

୨ । ଅପଣାର ସୌଭାଗ୍ୟ ପ୍ରକଟନ—

2, Boasting indirectly) of one's own
prosperity

ଉପଜ୍ଞା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପ୍ପାଟନ)—

Upardh ୧ । ଉପ୍ପାଟନ—1 Uprooting

ଉପଜ୍ଞା ୨ । ଅଙ୍ଗରୁ ଅଙ୍ଗରୁ ଅଦି ଛଡ଼ାଇବା—

ଉପଜ୍ଞା 2. Rubbing off ointment already ap-
plied to the body.

ବିଶ୍ୱ— ୧ । ଉପ୍ପାଟନ—.. Uprooted

୨ । ଦେହରୁ ଦଳିଆ ଅଦି ଛଡ଼ାଇ ଥିବା—

2. Rubbed off (of ointments applied to
the body)

ଉପଜ୍ଞାଇବା—ଦେ. କି—ଉପ୍ପାଟନ (ଦେଶ)

Upardāibh Upurdāibh (See)

ଉପଜ୍ଞାନ

ଉପଜ୍ଞାନ

ଉପଜ୍ଞା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପ୍ପାଟନ)—

Upardibh ଉପ୍ପାଟନ ହେବା; ଉପ୍ପାଟନ—

ଉପଜ୍ଞା To be up-rooted.

ଉପଜ୍ଞାନ

ଉପଜ୍ଞାଇବା—ଦେ. କି ଉପ୍ପାଟନ (ଦେଶ)

Upardeibh Upurdāibh (See)

ଉପଜ୍ଞା—ସଂ. ବ (ଉପ=ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ+ଜ୍ଞା ଧାତୁ=ଜାଣିବା

Upadhaukana + କରଣ ଅନ)—

୧ । ଉପହାବ; ରେଷ—

1. Present; gift; offering.

୨ । ଉପହାବ—2 Illegal gratification;
bribe.

ଉପତନ୍ତ—ସଂ. ବ. (ଉପ=ଉପ + ତନ୍ତ)—ପରସ୍ପର; ସରସ୍ୱତୀ—

Upatantu Thin thread; thin fibre.

ଉପତନ୍ତ—ସଂ. ବ—ଉପତନ୍ତ (ଦେଶ)

Upatantra Upatantu (See)

ଉପତପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ=ଅଭିଷ୍ଟ+ତପ୍ ଧାତୁ=ତପାଇବା +

Upatapta କର୍ମ. ତ)— ୧ । ତପିତ; ଅଭିଷ୍ଟ ତପ୍ତ ବା
(ଉପତପ୍ତ—କ୍ଷୀ) ଗରମ—1. Heated.

୨ । ସନ୍ତାପିତ; ସନ୍ତାପ—2. Afflicted; distressed.

୩ । କାତର—3 Overwhelmed.

୪ । ପୀଡ଼ିତ—4. Sick.

୫ । ଉପ୍ପୀଡ଼ିତ—5 Oppressed.

ଉପତପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପ=ଅଭିଷ୍ଟ+ତପ୍ ଧାତୁ=ତପାଇବା +

Upataptā + କର୍ମ. ତ; ୧ମ. ୧ବ.)— ୧ । ଯାହା ତପ୍ତ
(ଉପତପ୍ତ—ଶ୍ରୀ) କରେ—1. Heating.

୨ । ଦୁଃଖପ୍ରଦ; ସନ୍ତାପଦାୟକ—

2 Afflicting; distressing.

ସଂ. ବ—ରୋଗ—Sickness; disease.

ଉପତାପ—ସଂ. ବ (ଉପ=ଅଭିଷ୍ଟ+ତପ୍ ଧାତୁ=ତପାଇବା +

Upatāpa ଉପ. ଅ)— ୧ । ଉତ୍ତାପ—1. Heat.

ଉପତପ୍ତ } ବିଶ୍ୱ. ୨ । ସନ୍ତାପ—2. Affliction.

ଉପତାପିତ } ୩ । ରୋଗ; ପୀଡ଼ା—3 Sickness; disease

୪ । କ୍ଳେଶ; ଦୁଃଖ—4 Pain; distress.

୫ । ଅଶୁଭ—5. Calamity; misfortune, woe

୬ । ଦ୍ରବ—6 Hurry.

ଉପତାପିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ=ଅଭିଷ୍ଟ+ତପ୍ ଧାତୁ ଶିବ=ତାପି ଧାତୁ

Upatāpita ତପାଇବା + କର୍ମ. ତ)—ଉପତପ୍ତ (ଦେଶ)

Upatapta (See)

ଉପତାପ—ସଂ. ବ (ଉପ=ନିକଟ+ତାପ)—ଅଖିର ପୁଅର ଚାହି

Upatāra ପାଖେ ଥିବା କଳା ଅଂଶ; କଳା ଭେଲ—

The iris of the eye.

ଉପତ୍ୟକା—ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ନିକଟ+ତ୍ୟା ଧାତୁ=ତ୍ୟାଜ୍ୟ)—

Upatyakā ପଦ୍ମର ନିକଟସ୍ଥ ଭୂମି; ପଦ୍ମର ଚଳଦେଶସ୍ଥ

(ଅପତ୍ୟକା—ବିପତ୍ତି) ସମତଳ ଭୂମି—Level land at the

foot of a mountain, valley.

ଉପଦଂଶ—ସଂ. ବ (ଉପ=ଅଭିଷ୍ଟ+ଦଂଶ ଧାତୁ=ଦଂଶନ କରିବା

Upadamśa + କର୍ମ. ଅ)— ୧ । ଗରମୀ ରୋଗ; ଫିରଙ୍ଗ

ରୋଗ—1. Venereal disease; chancre;

syphilis.

୨ । (+ କର୍ମ ଅ) ମଦର ଚାହି; ମଦ୍ୟପାନ କାଳୀନ ମୁଖ-

ସ୍ୱେଦକ ବସ୍ତ୍ର—2 Something eaten at

the time of drinking wine to make

the drink enjoyable or palatable.

କ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ
କ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ୠ	ଌ	ୡ

ଉପଦ୍ରାଘ — ସଂ. ବି (ଦୁର୍ଗୋଳପରଭାଷା) (ଉପ = ପ୍ରାୟ + ଦ୍ରାଘ) —

Upadwīpa ଯେଉଁ ଭୂଭାଗରେ ଛାଡ଼ି ପାଖରେ ଜଳ ଓ ଏକ ପାଖରେ ସ୍ଥଳ ଥାଏ—Peninsula.

ଉପଦ୍ରବ—ସଂ. ଚ (ଉପ = ବଶେଷ + ଦ୍ର, ଧାତୁ = ଅନୁସ୍ଥାପନ କରିବା +
Upadraba ଗ୍ରା. ଅ) —୧ । ଉଦ୍ଭାତ — 1. Calamity.

(ଉପଦ୍ରୁତ-ବିଶ) ୨ । ଅନୁସ୍ଥ-2. Injury.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟଣା—3. Adversity

୪ । ଅଭ୍ୟାଗ୍ର; ଭୌଗ୍ରହ—4 Violence, outrage;
oppression; disturbance, ravage;
nuisance.

୫ । ବ୍ୟାଧିର ବିକାରବିଶେଷ; ଉପସର୍ଗ—

5. Violent or critical symptoms of a disease; complications accompanying a disease.

ଉପଦ୍ରାବୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ (ଉପ=ବିଶେଷ + ଦ୍ରା. ଧାତୁ=ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ।
Upadrabī + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଇନ୍)—ଅତ୍ୟାଚାରୀ—Oppressive.
(ଉପଦ୍ରବୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଉପଦ୍ରାକ୍ଷା—ସଂ. ବ. (ଉପ=ପ୍ରାୟ+ଦ୍ରାକ୍ଷା=ବସନ୍ତ; ଏହା ଅକାରରେ
Upadrākshā ପ୍ରାୟ ଅନୁସଙ୍ଗେ ପର ଥିବାରୁ)—ଦଶିକ—
Uyula.

ଉପଦ୍ରୁତ—ସଂ. ବଣ (ଉପ + ଦ୍ରୁ ଧାତୁ = ଅନନ୍ତ କରବା + କର୍ମ)
Upadruta ଡ)—୧ । ଅବ୍ୟାଘ୍ରତ—

1. Oppressed; hurt, outraged.

୨ । ଉପଦେଶ—୨. Ravaged.

• | ६५। ६५ ॥—3. Perturbed.

ଉପଧର୍ମ—ସଂ. କ (ଉପ=ଅଧିକ; କରୁଛୁ+ଧର୍ମ)—୧ । ଅପ୍ରଧାନ
Upadharma ଧର୍ମ; ସ୍ଥାନ ଧର୍ମ—1. Minor work.

୨ । ଗୌଣକର୍ତ୍ତବ୍ୟ — 2. A subordinate duty.

୩ । ଗୌଣ ଗୁଣ— 3. A secondary; minor quality.

୪ । ଭୃଷ୍ଟାବଳୀ-4. Superstition or false belief.

✱ । ଅଶ୍ୱାସୀୟ ଧର୍ମ—5 Heresy.

ଉପଧା—ସଂ. ବି (ଉପ+ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ, କରିବା + ଭାବ ଅ)—

Upadhā ୧ । ଧର୍ମିକର ଉପକାସାଦି ଦ୍ଵାରା ମନ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା — 1. A test or trial of
ministerial honesty.

୨ । ଧର୍ମିକ ଦ୍ଵାରା ଭୁକ୍ତ୍ୟ ପରାଜା—

2. A test of honesty of servants.

• ॥३॥—३. Forgery.

४। ३३-४ Fraud; intrigue.

* । (+କରଣ ଥ) — ଉପାୟ — ୫. Means

୨ । (+କର୍ମ. ଅ)—ଶବ୍ଦର ଅନ୍ୟକ୍ଷର ପ୍ରବାଚଣୀ ବର୍ଣ୍ଣ—

6. The penultimate letter of a word.

ଉପଧାତୁ—ସଂ. କ (ଉପ=ନିକୃଷ୍ଣ + ଧାତୁ)—୧ । ନିକୃଷ୍ଣ ଧାତୁ—
Upadhātū 1. Inferior mineral or metal.

[କ୍ର—ମାତ୍ରିକ, ଭୂତିଆ, ଅଭ୍ର, କଂସା, ସିନ୍ଦୂର, ଶିଳାଜତ୍ୱ
ଓ ଦହିତାଳ ଏହି ସାତଟି ଉପସାଧୁ ।]

୨ । ଜନ୍ମ ଶରୀରରୁ ନିଃସୃତ ଘର୍ମ, ସୁନ୍ଦ୍ୟ ଆଦି (ଏହା ଶରୀରସ୍ଥ ସମସ୍ତ ଧାତୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନହେ—

2 A secondary secretion of the body
(e.g. milk, sweat etc)

ଉପଧାନ—ସଂ. ଉ (ଉପ=ଉପରେ + ଧା ଧାତୁ=ଧାରଣ କରିବା +
Upadhāna + ଅଧିକରଣେ. ଅନ)—୧ । ଗଦ—
1 Cushion.

୨ । ମାଣ୍ଡି; ଚକ୍ର—2 Pillow; bolster.

ନ । (+ ଶବ୍ଦ. ଅନ)—ଧାରଣ—3. Holding.

୪ । (+ କର୍ମ. ଅନ) — ପ୍ରଣୟ — ୪ Attachment;
affection.

* । († କରଣ. ଅନ)—ବିଷ—୫. Poison.

୨ । ବ୍ରତବିଶେଷ—6 A religious vow.

ଉପଧାନୀୟ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା + ଅଧିକରଣ.
Upadhāniya ଅନାୟ)—ଜଳିଆ—Pillow; bolster.

ଉପଧା ମିଳାଇବା—ଦେ. କି—ପଦ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଧାଡ଼ିର ଉପଧା ସ୍ବର ସଙ୍ଗେ
Upadhā mīlāibhā ପରବର୍ତ୍ତୀ ଧାଡ଼ିର ଉପଧା ସ୍ବର ମିଳାଇବା—
ଉପଧାମେଳନ To compose a poem so that the
ଉପଧାମିଳନା penultimate vowel and the last
letter of the first line will tally
with those of the second line

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚୀନ କବିମାନେ ପଦ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ପାଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ କେବଳ ମିଳାଉଥିଲେ; ଯଥା—କଳ, ବେଳ; ରାମ, ଯମ । ଉପଧାସ୍ତର ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀରେ ଶବ୍ଦର ଶେଷବର୍ଣ୍ଣ ହଲନ୍ତ ଥିବାରୁ ପଦ୍ୟରେ ଉପଧାସ୍ତର ମଳ ଇବା ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଯଥା—can, man, hit, bit ପ୍ରଭୃତି । ବଙ୍ଗଳାରେ ମଧ୍ୟ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟ ହଲନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେବାରୁ ଉପଧାସ୍ତର ମିଳାଇବା ଅବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ, ଯଥା—ପାନ, ଦାନ; ରାମ, କାମ । ଏହି ଅନୁ-କରଣରେ ମଧ୍ୟ ରାଧାନାଥ, ମଧୁସୂଦନ ଆଦି ଆଧୁନିକ ଯୁଗର କବିମାନେ ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟରେ ଧାଡ଼ର ଶେଷବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉପଧାସ୍ତରକୁ ମିଳାଇ କବିତା ରଚନା କରିଅଛନ୍ତି, ଯଥା—ବଣ, ଜଣ, ଦାନ, ସୁନ; ମନେ, ସତେ; କଳ, ପଳ; ରାମ, କାମ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଯେଉଁ କଢ଼ିତାରେ ଉପାସୁରର ମିଳନ ଥାଏ ତାହା
ଅପ୍ରେକ୍ଷାକୃତ ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ ଓ ସୁଶ୍ରବର ବୋଧହୁଏ ।

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷଭ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ନ	ଶ,ଷ	ଞ୍ଜ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଉଷ	ଭ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ଜ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଋଷ	ଭ

ଉପନାମ—୧. ଉପ=କୃତ୍ରିମ + ନାମ—

Upanāma ୧। ଉପ ନାମ—2. Nick name;
surname

୨। କୃତ୍ରିମ ନାମ; ଉପନାମ—

2 An alias; pseudonym.

୩। ଅଧିକାନ୍ୟ—3 Additional name.

୪। ଉପଧି—4. Title.

ଉପନାୟ—୧. ଉପ + ନା ଧାତୁ ଚିତ୍ = ନାୟି ଧାତୁ = ନିଅଇବା

Upanāya + କରଣ. ଅ) —ଉପନୟ ୨-୫ (ଦେଖ)
Upanaya 2-5 (See)

ଉପନୟନ—୧. ଉପ + ନା ଧାତୁ ଶିତ୍ + ଭାବ. ଅ) —

Upanāyana ୧। ଉପନୟ ୨-୫ (ଦେଖ)
1. Upanaya 2-5 (See)

୨। ଆଗମନ—2. Coming

ଉପନାହ—୧. ଉପ + ନହ ଧାତୁ = ବାନ୍ଧିବା + ଭାବ. ଅ) —

Upanāha ୧। ବନ୍ଧନ—1 Tie; bond

୨। ଶାଶ୍ୱତର ନିମ୍ନଭାଗ, ଯେଉଁଠାରେ ତାରସରୁ ବଳା
ହୋଇଥାଏ; ଶାଶ୍ୱତର ଚର୍ଚ୍ଚାବନ୍ଧନ ସ୍ଥାନ—

2. The tie-piece of a lute or other
stringed instrument where the
wires are fixed.

୩। (+ କରଣ. ଅ) ପ୍ରଲେପ; ପୁଲ୍ଟିସ୍—

3 Ointment; poultice; plaster.

୪। (ବୈଦ୍ୟ) ସ୍ୱେଦ (ଦେଖ)

4. Sweda (See)

ଉପନିକ୍ଷିପ୍ତ—୧. ଉପ + ନିକ୍ଷିପ୍ତ—ଉପନିକ୍ଷିପ୍ତ (ଦେଖ)

Upanikshipta Upanihita (See)

ଉପନିକ୍ଷେପ—୧. ଉପ + ନିକ୍ଷେପ—ନିକ୍ଷେପ; ଗୁଣିତରଖିବା—

Upanikshepa Deposit of valuables with
(ଉପନିକ୍ଷେପ—ବିଶ) another person.

ଉପନିଧାନ—୧. ଉପ + ନିଧାନ—ଉପନିଧାନ (ଦେଖ)

Upanidhāna Upanidhi (See)
(ଉପନିଧାନ—ବିଶ)

ଉପନିଧି—୧. ଉପ + ନିଧି = ଧରିବା + ଭାବ. ଇ) —

Upanidhi ନିଧି; ଗୁଣିତରଖିବା ରହାସ; ଉପାକରଣ ରଖିବା—
Deposit of valuables with another
person for safe custody.

ଉପନିପାତ—୧. ଉପ = ସମୀପକୁ + ନି + ପାତ୍ + ଭାବ. ଅ) —

Upanipāta ୧। ସମୀପକୁ ଆଗମନ—
1 Arrival, approach.

୨। ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ—2 Sudden presence.

ଉପନିବେଶ—୧. ଉପ = ନିକଟରେ + ନିବେଶ = ବାସ—

Upanibēsa ୧। ଦେଶାନ୍ତରେ ନିବାସ—1 A colony.

୨। ଏକଦେଶରୁ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ସ୍ଥାୟିରୂପେ ବାସ

କରିବା—2. New settlement fixed at a
different place

ଉପନିବେଶିତ—୧. ଉପନିବେଶ + ଇତ—

Upanibēṣita ଦେଶାନ୍ତରେ ନୂତନ ବସତି କରିଥିବା;

ଉପନିବେଶରେ କୃତାଧିବାସ—Newly settled;

colonised.

ଉପନିବେଶୀ—୧. ଉପ + ନି + ବେଶ + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Upanibēṣī ଉପନିବେଶ କରିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଉପନିବେଶୀ—ଶ୍ରୀ) Newly settled.

୧. ଉପନିବେଶୀ—୧। ଏକଦେଶରେ ନୂଆ ହୋଇ ଘର କରି ରହିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

New settler; colonist

ଉପନିର୍ବାଚନ—୧. ଉପ + ନିର୍ବାଚନ—ଉପନିର୍ବାଚନ କୌଣସି

Upanirbāchana ବ୍ୟବସ୍ଥାପକସଭାରୁ କୌଣସି କାରଣକାରୀ

ଜଣେ ସଭ୍ୟ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ନ ପୂରୁଣୁ ଇସ୍ତଫା

ଦେଲେ ବା ମୃତ ହେଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ପାଇଁ ସେ

ସ୍ଥଳରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ—

by-election.

ଉପନିଷତ୍—୧. ଉପ + ନିଷତ୍ + ନି + ପତ୍ ଧାତୁ = ନିବା +

Upanishat କରଣ. କୃତ୍—୧। ଗୁପ୍ତବ୍ୟାସ—

1. Secret or esoteric science.

୨। ବେଦର ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକ—2. The heading

portion of the four Vedas.

୩। ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକବ୍ୟାସ; ବ୍ରହ୍ମବ୍ୟାସ; ଜ୍ଞାନବାସ—

3. The Vedānta system of philosophy;
metaphysics.

୪। ସତ୍ୟ—4. Truth

୫। ଧର୍ମ—5. Religion.

୬। ବିଦ୍ୟା—6 Learning.

୭। (+ ଅଧିକରଣ. କୃତ୍)—ରହସ୍ୟ ବା ଚିନ୍ତନ ସ୍ଥାନ—

7. Solitary place; retirement;
seclusion.

୮। ସମୀପ ସ୍ଥାନ—8 Adjoining place.

୯। ତତ୍ତ୍ୱ—9. Essence the truth

ଉପନିଷତ୍—୧. ଉପନିଷତ୍ (ଦେଖ)

Upanishad Upanishat (See)

ଉପନିଷଦ—ଦେ. ବି. (୧. ଉପନିଷତ୍)—ଉପନିଷତ୍ (ଦେଖ)

Upanishada Upanishat (See)

ଉପନିଷ୍କର—୧. ଉପ + ନିଷ୍କର + କୃତ୍ ଧାତୁ + କରଣ. ଅ) —

Upanishkara ୧। ନଗରର ମାର୍ଗ—

1. Town-road; street

୨। ସ୍ୱାଧୀନ —2. Public road; highway.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଓ ଚକ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଶୂନ୍ୟର ଲକ୍ଷ ବଦଳ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଓ ତା' ଚକ୍ରର କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରା ବଦଳିବାର ଯେତେବେଳେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ଥିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଦ୍ଧ ପଥାନ୍ତରେ ଚକ୍ରର ଲକ୍ଷ୍ୟର ଓ ତା' ଚକ୍ରର ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରା ଲକ୍ଷ୍ୟର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକାକି ହେବ । ଏଥା— 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ଚକ୍ର' ନ ମିଳିଲେ 'ଚକ୍ର' ଗୋଟିଏକାକି; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ଅନ୍ୟ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅନ୍ୟ' ଗୋଟିଏକାକି; 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ଗୋଟିଏକାକି ।

ଉପନିଷଦ୍ ମଣି—ସଂ. ବି. (ଉପ+ନି+କ୍ରମ ଧାତୁ+ଭବ. ଅନ)—

Upanishkramana ୧ । ସଂସ୍କାରକ୍ରମେଷ—

1. Name of a religious rite.

୨ । (+କରଣ. ଅନ) ଉଚ୍ଚପଥ—2. High way.

ଉପନିହିତ—ସଂ. ବିଣ—(ଉପ+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upanihita ୧ । ନ୍ୟସ୍ତ ରଖାଯିବା—1 Laid down;
(ଉପନିଧି; ଉପନିଧାନ—କ) set down; put down.

୨ । ଅନ୍ୟଠାରେ ଗଢ଼ିତ—

2. Deposited with another.

ଉପନିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉପ+ସମୀପ+ନା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upanita ୧ । ଉପନୟନ ହୋଇଥିବା; ବ୍ରତ ବା ବଡ଼ ହୋଇ
(ଉପନୟନ—କ) ଥିବା; ସଂସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ; ସଂସ୍କୃତ—

1 Invested with the sacred thread.

୨ । ନିକଟକୁ ଆଣିତ—2. Brought near.

୩ । ଆଗତ; ଉପସ୍ଥିତ—3. Arrived at; come to.

୪ । ଉପାୟନାକୃତ—4 Presented; changed
into a present.

୫ । ପ୍ରାପ୍ତିତ—5 Procured.

ବ—(+ଭବ. ତ)—ଉପନୟନ—Sacred thread
ceremony.

ଉପନେତା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—(ଉପ+ସମୀପ+ନା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upaneta ୧ । ଉପନୟନକର୍ତ୍ତା—

(ଉପନେତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ) 1. One who invests a boy with
the sacred thread.

୨ । ଅଗ୍ରଦର୍ଶୀ—2. Preceptor.

୩ । ନିକଟକୁ ଆନୟନକାରୀ—3. One who brings
a thing near.

୪ । ଉପାୟନକାରୀ—4. Giving a present

୫ । ପ୍ରାପ୍ତକ—5. Praeuring.

୬ । ଉପନାୟକ—6 A secondary hero.

ଉପନେତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଉପ+ସମୀପ+ନେତ୍ର=ଅଣ)—

Upanetra ପ୍ରସ୍ତୁତ; ଚକ୍ଷୁମା—Spectacles; eye-glasses.

ଉପନ୍ୟସ୍ତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପ+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upanyasta ୧ । ସଜ୍ଜିତ; ବନ୍ଧିତ—1. Brought for-
ward; adduced; arranged.

୨ । ଆରମ୍ଭ (ବାକ୍ୟ)—2 Commenced (word)

୩ । କକା ଦିଆଯାଇ ଥିବା—3. Pledged

୪ । ଉପାକ୍ଷ୍ଟ ରଖାଯାଇଥିବା—4. Deposited

୫ । ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ଥିବା; ପ୍ରକାଶିତ—

5; Mentioned; referred to.

୬ । ଉକ୍ତିତ—6. Quoted

୭ । ଦିଆ—7. Given.

ଉପନ୍ୟାସ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upanyasa ୧ । ବାକ୍ୟାରମ୍ଭ; ବଚନାରମ୍ଭ—

1 Beginning of conversation.

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—2 Adducing; proposing.

୩ । ଦାନ—3 Gift.

୪ । (+କର୍ମ. ଅ)—ଉପକଥା; କଳ୍ପିତକବ୍ଧି—

4. Story; novel; romance.

୫ । ପ୍ରସ୍ତାବ—5. Proposal

୬ । ବକ୍ତବ୍ୟ—6. Pledge.

ଉପପତି—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉପ+ପତି=ସ୍ୱାମୀ)—

Upapati ୧ । ଜାର-ପୁରୁଷ; ଅଧର୍ମପତି; ଗୁପ୍ତପତି—

(ଉପପତ୍ନୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Paramour; a gallant.

୨ । ପରପୁରୁଷ; ଅବିଧି ପ୍ରଣୟାସକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. Adulterer.

ଉପପତ୍ତି—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉପ+ପତି ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upapatti ୧ । ସ୍ୱାମ୍ୟତା; ଔଚିତ୍ୟ—1. Propriety;

(ଉପପତ୍ତି—ବିଶ) fitness; suitability.

୨ । ସ୍ପଷ୍ଟି, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—2. Argument; inference.

୩ । ସଙ୍ଗତ, ସଂସ୍ଥାନ—3. Competence

୪ । କାରଣ; ହେତୁ—4. Cause.

୫ । ସିଦ୍ଧି—5. Accomplishment.

୬ । ଉତ୍ପତ୍ତି—6 Birth.

୭ । ପରସ୍ପର ବିରୋଧ ପରିହାର; ମିଳାପ—

7 Reconciling of mutual discrepancy.

୮ । ଉପାୟ—8 Means.

୯ । ପ୍ରମାଣ—9 Demonstration; proof.

ଉପପତ୍ନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ+ପତି+ପତ୍ନୀ=ଶ୍ରୀ)—୧ । ରକ୍ତିତା ଶ୍ରୀ;

Upapatni ରଖେଇ ମାଲିନୀ—1. Concubine.

୨ । ଅବବାହିତା ଭାର୍ଯ୍ୟା—2. One's unmarried
wife

୩ । ଶ୍ୱୀରୂପେ ରକ୍ତିତା ପରଶ୍ରୀ—3. The married
wife of a person kept as a mistress
by an other.

ଉପପଥ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ପଥ; ପ୍ରାଚୀ; ସଂସ୍କୃତ+ପଥ=ବାଟ)—

Upapatha ୧ । ଗଳ ବାଟ—1. By-way; by-lane

୨ । ସଂସ୍କୃତ ପଥ—2. Narrow road.

ଉପପଦ—ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ; ଉପ+ନି+ଧା ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upapada ୧ । ପଦର ନିକଟସ୍ଥ ପଦ; ପୂର୍ବପଦ—

1. The first member of a
compound word in a verbal.

noun or adjective..

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	କ	ଖ, ଗ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ	ଝ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବଦ୍ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ପ	ସ	ଗ୍ୟ	ଲଥ	ବ	ନ	

୨ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସମସ୍ତ ବ୍ୟାକରଣ ଥିବା ଅପ୍ରଧାନ ପଦ;

ସମବ୍ୟାପକ ସ୍ୱାର୍ଥପୋଷକ ପଦ—

୩ (grammar) Secondary word in a compound.

(ଯଥା—ହଳକାରୀରେ ହଳ; ଅପ୍ରିସ୍ତବାଦରେ ଅପ୍ରିସ୍ତ)

୪ । ଉପାଧି—୩. A title of honour.

ଉପପଦତତ୍ପୁରୁଷ—ସଂ. ବି (ବ୍ୟାକରଣ)—ସମାସବିଶେଷ—

Upapadatatpurusha A Class of compounds.

[ଦ୍ର—ଧାତୁ ପୁରୁଷରେ ଉପପଦ ଥାଇ ଶେଷରେ ଇନ୍, ଅ (ଡ) ପ୍ରଭୃତି କେତକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେଲେ ଏହି ସମାସ ହୁଏ । ବହୁବ୍ରୀହିସମାସରେ ‘ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ’ ପ୍ରକାଶକ ‘ଯଦ୍’ ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରଥମା ଭନ୍ନ ଅନ୍ୟ ବିଭକ୍ତିମାନଙ୍କରେ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରାୟଶଃ ଦେଖାଯାଏ ମାତ୍ର ଉପପଦତତ୍ପୁରୁଷ ସମାସରେ କେବଳ ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ । ଉଦାହରଣ; ଯଥା—ପଙ୍କଜ; କୁମ୍ଭକାର; ଅର୍ଥକାମୀ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଉପପନ୍ନ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପ + ପଦ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଡ) —

Upapanna ୧ । ଯୋଗ୍ୟ; ଯଥୋଚିତ—

(ଉପପନ୍ନ—ବି) 1. Fit; proper, suitable.

୨ । ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ; ସଙ୍ଗତ—2 Reasonable

୩ । ସମ୍ଭାବିତ—3 Conjectured

୪ । ଉତ୍ପନ୍ନ—4. Deduced; produced

୫ । ମିଳିତ—5. Joined; congruous.

୬ । ଅଗତ—6. Arrived.

୭ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱିତ—7. Risen

୮ । ପ୍ରମାଣିତ; ସିଦ୍ଧ—

8 Proved; demonstrated.

୯ । ପ୍ରାପ୍ତ—9 Possessed of; attained.

୧୦ । ଅବିରୁଦ୍ଧ—10 Congenial.

୧୧ । ସମ୍ପନ୍ନ—11. Accomplished

ଉପପାତକ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ପାତ୍ + ପାତକ = ପାପ)—

Upapātaka ୧ । କୁଳ ପାପବିଶେଷ—

1 A class of crimes of inferior magnitude; a crime of second degree.

୨ । ଅଗମ୍ୟାଗମନ ପାପ—2. Venial offence; incest (as cohabitation with a prohibited female)

ଉପପାଦକ—ସଂ. ବିଣ ପୁ (ଉପ + ପଦ୍ ଧାତୁ ଶିତ୍ = ପାଦ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ) —

(ଉପପାଦକ—ବି) ୧ । ନିର୍ବାହକ—1. Performing

୨ । ମୀମାଂସକ—2. Deciding.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟସମ୍ପାଦକ—3. Accomplishing.

ଉପପାଦକ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ପଦ ଧାତୁ ଶିତ୍ = ପାଦ ଧାତୁ = ଗମନ—

Upapādana

ଉପା + ପାଦ ଅକ)—

(ଉପପାଦକ—ବିଣ) ୧ । ସମ୍ପାଦନ, ସାଧନ—

1 Accomplishment.

୨ । କୌଣସି ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ପ୍ରମାଣ କରିବା—

2 Demonstration of a proposition

୩ । ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ—

3. Establishment of a proposition by argument.

୪ । ମୀମାଂସାକରଣ—4 Deduction; deciding.

୫ । ପୁରାପରବିରୋଧ ପରିହାର କରିବା—

5 Reconciliation of incongruity

ଉପପାଦିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପ + ପଦ ଧାତୁ ଶିତ୍ = ପାଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଡ)—

Upapādita ୧ । ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ—

(ଉପପାଦିତ—ବି) 1. Supported by argument.

୨ । ମୀମାଂସିତ—2 Established by argument.

୩ । ପ୍ରମାଣିତ—3 Proved; demonstrated

୪ । ପ୍ରାପ୍ତ—4 Attained.

୫ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପାଦିତ—5 Accomplished.

୬ । କୃତ—6 Done; performed.

୭ । ଉତ୍ପାଦିତ—7. Produced.

ଉପପାଦ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପ + ପଦ ଧାତୁ ଶିତ୍ = ପାଦ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଡ)—

Upapādya ୧ । ପ୍ରମାଣିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ; ସମର୍ଥନୀୟ—

1. Demonstrable.

୨ । ମୀମାଂସା ଯୋଗ୍ୟ—2 To be decided.

୩ । ନିର୍ବାହଣୀୟ—3, Fit to be performed.

୪ । (ଜ୍ୟାମିତି) ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ ନିରୂପଣ ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

4 (geometry) Which is capable of being demonstrated.

(ସମ୍ପାଦନ—ବିପରୀତ) ସଂ. ବି—(ଜ୍ୟାମିତିପରିଭାଷା) ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ସତ୍ୟତା ପ୍ରମାଣଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ବା ସିଦ୍ଧ କରାଯାଇ ପାରେ—(geometry , Theorem (as opposed to a problem).

ଉପପାପ—ସଂ. ବି—ଉପପାତକ (ଦେଖ)

Upapāpa

Upapātaka (See)

ଉପପୀଡ଼କ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ପୀଡ଼ନ)—

Upapīḍana

ଉପପ୍ରବ; ଅତ୍ୟାଚାର—

(ଉପପୀଡ଼କ—ବିଣ)

Oppression; outrage.

ଉପପୀଡ଼ିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉପ + ପୀଡ଼ନ)—ଅତ୍ୟାଚାରିତ—

Upapīḍita

Oppressed; outraged.

(ଉପପୀଡ଼ିତ—ବି)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁରାଣରେ ସୂଚିତ ଓ ଚିତ୍ରିତ ଅସ୍ତର ଓ ମାମା ଏବଂ ଚିତ୍ରିତ ଅସ୍ତର ଓ ମାମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୃଷ୍ଠ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ଫିଲିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷରେ ଚିତ୍ରିତ କପଟର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାମାପୃଷ୍ଠ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଢ଼ ନ ଯିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂ' ନ ଯିଲେ 'ଭୂ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ଯିଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ଯାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ଯାଇଲେ ଅଲବତ ଦେଖିବେ ।

ଉପପୁରାଣ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସାମାନ୍ୟ+ପୁରାଣ)—ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରପୁରାଣ—
Upapurāṇa Minor or secondary treatise on
Hindu cosmogeny (18 in number).

[ଦ୍ରୁ—ପୁରାଣ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ଉପପୁଷ୍ପିକା—ସଂ. ବି. (ଉପ+ପୁଷ୍ପ ଧାତୁ=ଫୁଟିବା+ଅକ+ଶ୍ରୀ. ଅ—
Upapushpikā ଏହା ମୁହଁରେ ପୁଷ୍ପ ପରି ଫୁଟେ ବୋଲି)

ଜୁମ୍ବା; ହାଇ—Yawning

ଉପପ୍ଳାବ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ପ୍ଳୁ ଧାତୁ=ଭେରିବା+ଭବ. ଅ)—

Upaplāba ୧ । ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ବିପଦ; ଉପଦ୍ରବ; ଦୈବା ବିପଦ—
(ଉପପ୍ଳବ—ବିଶ) 1. Calamity; accident; disaster

୨ । ଅକସ୍ମିକ ଭୟ—2. Sudden fear.

୩ । ଋତୁ—3. The Ascending Node.

୪ । ଚନ୍ଦ୍ରାବିଗ୍ରହଣ ବା ଉଲ୍ଲାସାତ ଅବି ଅଶୁଭସୂଚକ
ଘଟନା—4. A portentous phenomenon
in the heavens (e.g. eclipse,
shooting stars).

୫ । ରାଜଶକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଜା ଶକ୍ତିର ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ; ପ୍ରଜା-
ମେଳ—5. Mutiny; insurrection;
tumult.

୬ । ଅସ୍ତରାଜ୍ୟ—6. Anarchy

୭ । ଅଶୁଭ; ଅମଙ୍ଗଳ—7. An evil; woe;
portent

ଉପପ୍ଳାବ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଉପ+ପ୍ଳୁ ଧାତୁ+ଭବ. ଯ)—

Upaplābya ବିରାଟନଗରର ନିକଟସ୍ଥ ପୁରବିଶେଷ—

A town near the ancient capital
of Bīrāṭa.

ଉପପ୍ଳୁତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ+ପ୍ଳୁ ଧାତୁ+କର୍ମ. ତ)—

Upapluta ୧ । ଶୁକ୍ଳଗ୍ରସ୍ତ—1. Eclipsed.

(ଉପପ୍ଳୁତ—ବି) ୨ । ଉପଦ୍ରବ; ଉପଦ୍ରବଗ୍ରସ୍ତ—

2. Oppressed.

୩ । ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ—3. Assailed or overtaken
by calamity,

୪ । ପୀଡ଼ିତ—4. Sick.

୫ । ଭୟିତ—5. Frightened.

ଉପବାକ୍ତା—ସଂ. ବିଶ (ଉପ=ସମୀପ+ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ=କହିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Upabaktā ଉପଦେଶ ଦେବାକାଳ—Instructing

ସଂ. ବି—୧ । ଉପଦେଷ୍ଟା—1. Instructor.

୨ । ଉପଦର୍ଶକ; ଯଜ୍ଞର ରତ୍ନବିଶେଷ; ସେ ଯଜ୍ଞରେ
କୃତାବୃତବ୍ୟାପାର ଦର୍ଶନ କରନ୍ତି—

2 Supervising priest in a fire-
sacrifice

୩ । ଯଜ୍ଞାବୃତ୍ତେ ଚୟନ୍ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବା ସଦସ୍ୟ—

3. A priest selected or invited for
officiating in a fire-sacrifice.

ଉପବନ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସଦୃଶ+ବନ)—

Upabana ୧ । ବଗିଚା; ଉଦ୍ୟାନ; ବାଡ଼ି—1. Garden.

୨ । ଚୋଟା—2 Tope; orchard.

୩ । ଲୁହବନ—3. Grove.

ସଂ. ଅ—ଚନ୍ଦ୍ରମାସରେ—

Adjoining the forest.

ଉପବର୍ଣ୍ଣନ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସମ୍ୟକ୍+ବର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ=ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା+
Upabarnṇana ଭାବ. ଅନ)—୧ । ସମ୍ୟକ୍ କାର୍ତ୍ତିକ; ସମ୍ୟକ୍ ବର୍ଣ୍ଣନା;

ବିବରଣ—1 Excellent description;
delineation.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସ୍ୱରୂପ, ଲକ୍ଷଣ ଓ ଗୁଣମାନ—

2 Detailed or minute description

୩ । ଠିକ୍ ବର୍ଣ୍ଣନା—3 Exact account.

ଉପବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ+ଅଧିକରଣ. ଅନ)—

Upabarttana ୧ । ଜନପଦ—1 Village.

୨ । ଦେଶ—2 Country.

ଉପବର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ=ଅବେଶିତ କରିବା+ଅଧିକରଣ.

Upabarha ଅନ)—୧ ଶ୍ରେୟାନ; ତବଅ—Pillow.

ଉପବସଥ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ବସ ଧାତୁ=ବାସକରିବା+ଅଧିକରଣ.

Upabasatha ଅନ)—ଗ୍ରାମ—Village.

ଉପବସ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ+ବସ ଧାତୁ=ବାସକରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Upabasta ଉପୋଷିତ; ଉପବାସୀ—

(ଉପବସ୍ତା—ଶ୍ରୀ) Starving; fasting.

ସଂ. ବି—୧ । (+ଭାବ. ତ)—ଉପବାସ—1 Fast.

୨ । ଅନାହାର—2 Starvation

ଉପବାଦ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ନିନ୍ଦା; ଦୋଷ+ବଦ୍ ଧାତୁ=କହିବା+
Upabāda ଭାବ. ଅ)—୧ । ଅପବାଦ—1. Defamation

୨ । ନିନ୍ଦା—2 Blame.

ଉପବାସ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ବସ ଧାତୁ=ବାସ କରିବା+ଭାବ. ଅ)—

Upabāsa ୧ । ଲଘନ; ଅନଶନ—1. Fasting.

୨ । ଅନାହାର—2. Abstinence from food.

୩ । ବ୍ରତାର୍ଥ ଉପବାସ; ଉପବାସ—3. Religious fast.

୪ । ବାସ—4. Inhabiting.

୫ । ଅଗ୍ନିଧାତ—5. Lighting of fire

ଉପବାସିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉପବାସୀ)—ଉପବାସୀ (ଦେଖ)

Upabāsī ୧ । ଲଘନ; ଅନଶନ—1. Fasting.

୨ । ଅନାହାର—2. Abstinence from food.

୩ । ବ୍ରତାର୍ଥ ଉପବାସ; ଉପବାସ—3. Religious fast.

୪ । ବାସ—4. Inhabiting.

୫ । ଅଗ୍ନିଧାତ—5. Lighting of fire

ଉପବାସିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଉପବାସୀ)—ଉପବାସୀ (ଦେଖ)

Upabāsī ୧ । ଲଘନ; ଅନଶନ—1. Fasting.

୨ । ଅନାହାର—2. Abstinence from food.

୩ । ବ୍ରତାର୍ଥ ଉପବାସ; ଉପବାସ—3. Religious fast.

୪ । ବାସ—4. Inhabiting.

୫ । ଅଗ୍ନିଧାତ—5. Lighting of fire

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ହସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଉ	ଊ	ୠ	ୡ	ଋ	ଅନାସ୍ୱରାକ୍ଷର ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଥ	ଋ	ଋ	

୨ । ବ୍ରତାର୍ଥ ଉପବସ କରଥିବା—

2. Observing a religious fast.

ଉପବାହ୍ୟା—ସଂ. ବି (ଉପ + ବହ୍ ଧାତୁ = ବହନ କରିବା + କରଣ. ଯ)—୧ । ରାଜବାହନ ଦଣ୍ଡା; ପାଟଦାଣ୍ଡ—

Upabāhya ଯ)—୧ । ରାଜବାହନ ଦଣ୍ଡା; ପାଟଦାଣ୍ଡ—

1 An elephant bearing a king

୨ । (+ ଅଧିକରଣ. ଯ) — ରାଜପଥ—2 High road.

୩ । ରାଜାଙ୍କ ବାହନ—3. A royal conveyance.

ଉପବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ + ବିଦ୍ ଧାତୁ = ଜାଣିବା + କରଣ. ଯ)

Upabidya ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଙ୍ଗମ—

(ଉପବିଦ୍ୟା—ଶ୍ଳୀ) Acquainted with practical arts.

ଉପବିଦ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ଳୀ—‘ଉପବିଦ୍ୟା’ର ଶ୍ଳୀଲିଙ୍ଗ—

Upabidyā Feminine of ‘Upabidya’

ସଂ. ବି—୧ । ବ୍ୟାବହାରିକ ବିଦ୍ୟା—1. Profane

science, practical science or art

୨ । କଳା ବିଦ୍ୟା—2. Fine arts

ଉପବିଧି—ସଂ. ବି (ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—କୌଣସି ନିୟମର ଅନୁସଙ୍ଗିକ

Upabidhi ବିଧାନ—By-law.

ଉପବିଷ—ସଂ. ବି (ଉପ = ଭୁଲ୍ୟ + ବିଷ)—୧ । କୃତ୍ରିମ ବିଷ—

Upabisha 1 Artificial poison.

୨ । ସାମାନ୍ୟ ବିଷ (ଯଥା—ଅର୍ଚ୍ଚଣୀର; ଧାତୁର, କଳିଅର—

ମଞ୍ଜି)—2. Secondary poison.

ଉପବିଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ଳୀ—ଅଭୁଷି (ଦେଖ)

Upabishā Atushī (See)

ଉପବିଷ୍ଟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ = ନିକଟରେ + ବିଷ୍ ଧାତୁ = ପ୍ରବେଶକରିବା

Upabishṭa + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) — ୧ । ଅସୀନ; ବସିଥିବା—

(ଉପବେଶନ—ବି) 1. Seated; sitting

(ଉପବିଷ୍ଟା—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ବିଦ୍ରାସନରେ ବସିଥିବା—

2. Enthroned; installed on the throne.

ଉପବିତା—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଶି ଧାତୁ = ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —

Upabita ୧ । ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର, ପଇତା—

1. Holy thread of the Hindus; sacred thread worn by the twice-born castes

ଉପବିତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉପବିତ = ପଇତା + ଅଭି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ ୧ମା.

Upabiti ୧)—ପଇତାଧାରୀ; ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରଧାରୀ—

Wearing the sacred thread.

ଉପବୃଦ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ + ବୃଦ୍ ଧାତୁ = ବୃଦ୍ଧିପାଇବା +

Upabṛumhita କର୍ତ୍ତୃ. ତ) — ୧ । ବର୍ଦ୍ଧିତ —

(ଉପବୃଦ୍ଧି—ବି) 1. Increased.

୨ । ଭୁଜ୍ଜ୍ଵଳିତ; ପୂଜ୍ଜ୍ଵଳିତ—2. Swollen; flooded.

୩ । ଯୁକ୍ତ—3 Added to.

୪ । ଅଙ୍ଗବିବର୍ଦ୍ଧିତ—4 Amplified; augmented,

୫ । ସମାପ୍ତ—5 Completed, accomplished.

ଉପବେଦ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ନିକୃଷ୍ଟ + ବେଦ ଧାତୁ = ଧର୍ମୀୟ ନୀତିବା

Upabeda + କରଣ. ଅ) — ବେଦ ଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟା—

A branch of learning which is inferior to the Bedas.

(ଯଥା—ଧନୁବେଦ; ଅସ୍ତ୍ରବେଦ; ସ୍ତ୍ରୀପଦ୍ୟବେଦ; ଗାନ୍ଧବବେଦ)

ଉପବେଶନ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ବିଶ୍ ଧାତୁ = ପ୍ରବେଶ କରିବା + ଭାବ.

Upabeshana ଅନ) — ୧ । ସ୍ଥିତି—1 Position.

୨ । ଅସନପ୍ରବେଶ; ବସିବା—2. Act of sitting or squatting; taking a seat.

୩ । (+ ବେଶି ଧାତୁ = ପ୍ରବେଶକରିବା + ଭାବ. ଅନ) — ରଖିବା—3. Placing, putting.

୪ । ବସାଇବା—4 Fixing; setting down.

୫ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅନ) ଅସନ—5 Seat

ଉପବେଶନ କରିବା—ଦେ. କି—ବସିବା—To sit; to squat;

Upabeshana karibā to take a seat.

ଉପବେଶନକରଣ

ଉପବେଶନକରଣ

ଉପଭକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ = ସମ୍ପର୍କ + ଭକ୍ତ ଧାତୁ = ଭୋଗ କରିବା

Upabhukta ଖାଇବା. + କର୍ମ. ତ) — ୧ । ଭୋଗ କରୁ—

(ଉପଭୋଗ—ବି) ଯାଇଥିବା—1. Enjoyed.

୨ । ଭଜିତ—2. Eaten.

୩ । ବ୍ୟବହୃତ—3. Used.

ଉପଭୃତ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଭୃ ଧାତୁ = କର୍ମ. ତ) —

Upabhruta ଏକପ୍ରକାର ସ୍ତବ; ଦୋମସାନ୍ତବିଶେଷ—

A kind of wooden spoon for offering oblations to fire.

ଉପଭୋକ୍ତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉପ + ଭୁଜ୍ ଧାତୁ = ଭୋଗ କରିବା +

Upabhoktā କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ୧ମା. ୧କ) — ସେ ଉପଭୋଗ କରେ—

(ଉପଭୋକ୍ତା—ଶ୍ଳୀ) One who enjoys; enjoying.

ଉପଭୋଗ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଭୁଜ୍ ଧାତୁ = ଭୋଗକରିବା + ଭାବ. ଅ) —

Upabhoga ୧ । ବିଳାସ; ସୁଖାଦିଭୋଗ—

(ଉପଭୋଗ—ବିଶ) Enjoyment; gratification.

୨ । ଭୋଗ—2. Eating.

୩ । ବ୍ୟବହାର—3. Temporary possession of a thing; use.

୪ । ଭୋଗସୂକ୍ତି—4. Sensual gratification.

ଉପଭୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ + ଭୁଜ୍ ଧାତୁ = ଭୋଗକରିବା + କର୍ମ.

Upabhogyā ଯ) — ୧ । ସୁଖଭୋଗ ନିମନ୍ତେ ଉପଯୋଗୀ—

(ଉପଭୋଗ୍ୟ—ଶ୍ଳୀ) 1. Fit to be enjoyed, or

possessed.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅଟେ ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାନ୍ତର ଶବ୍ଦ ଶୋଳିଲେ ସେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାକ୍ଷେପେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାନ୍ତର ଶବ୍ଦ ଶୋଳିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଶୋଳିବେ, 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ, ବା, ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଆତ୍ମା' ନ ପାଇଲେ 'ଆତ୍ମା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ବ୍ୟବହାରର ଯୋଗ୍ୟ; ବ୍ୟବହାରୀ -

2. Enjoyable; useful.

୩ । ଯାହା ଉପଭୋଗ କରାଯିବ—

3. About to be enjoyed

ଉପମା—ସଂ. ବ (ଉପ+ମା ଧାତୁ=ପରିମାଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Upama ଭୂଲ୍ୟତା; ସାଦୃଶ୍ୟ—Similarity.

ବହୁ ଏହି ଉପମା କପି ସୈନ୍ୟ ଶ୍ରାବ୍ୟ ବାହନ ପା ମାନ୍ୟ ଯେ ।
ଭଞ୍ଜ, ବିଦେଶଶିଳପ ।

ସଂ. (ସମାସରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ)

ବିଶ. ସଂ—ସଦୃଶ; ଭୂଲ୍ୟ—Similar to

(ଯଥା—ଦେବୋପମ)

ଉପମାନ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉପମା)—ଉପମା—

Upamana Comparision analogy.

ଉପମାନ ବହୁ, ନୟନର ସମ ନୟନ କହୁ—ଭଞ୍ଜ, ଅବନ ରସବତୀ ।

ଉପମର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. ବି (ଉପ=ସମ୍ୟକ୍+ମୃଦ=ଦଳିବା+ଭାବ. ଅ)—

Upamardda ୧ । ଚକଟାମର୍ଦ୍ଦା; ଅଲୋଡ଼ନ—

1 Stirring

୨ । ଚପିବା—2 Violent pressure; squeezing.

୩ । ହିଂସା—3 Injury.

୪ । ପୀଡ଼ନ—4. Oppression.

୫ । ବିନାଶ—5. Destruction .

ଉପମା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ଭୂଲ୍ୟ+ମା ଧାତୁ=ପରିମାଣ କରିବା+

Upamā ଭାବ. ଅ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ; ଭୂଲ୍ୟତା—

1: Likeness; similarity

୨ । ଭୂଲ୍ୟତା—2 Comparison.

୩ । ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥକ ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ—

3. A figure of similarity; simile.

[ଦ୍ର—ସମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଉଦ୍ଧାରଣସ୍ୱ ବସ୍ତୁଦ୍ୱୟର ସାଦୃଶ୍ୟ-
ବଥନକୁ ଉପମା କହନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସାଧାରଣତଃ
ପୁଣ୍ୟୋପମା, ଲୁପ୍ତୋପମା ଓ ମାଳୋପମା—ଏହି ତିନି ଉପମା
ଦେଖାଯାଏ ।]

ଉପମାତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ=ସଦୃଶ+ମାତା)—

Upamātā ୧ । ଧାତ୍ରୀ; ଧାତ୍ରୀ—1. Wet nurse.

୨ । ପାଳକା ମା—2. Foster-mother.

୩ । (ମାତୃ ଭୂଲ୍ୟା) ମାତୃସୀ, ପିତୃସୀ ପ୍ରଭୃତି; ମାତୃସ୍ତ୍ରୀମାୟା
ଗୁରୁତନ—3. A woman whom one
should respect as a mother; motherly
female.

ସଂ. ବିଶ. ସଂ (ଉପ+ମା ଧାତୁ=ପରିମାଣ କରିବା+ଭାବ. ଅ+ମା.
(ଉପମାତା—ଶ୍ରୀ) ୧ବ.)—ଉପମାନକର୍ତ୍ତା; ଯେ ଉପମା କଏ—

One who compares; citing similes

ଉପମାନ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ+ମା ଧାତୁ=ମାପିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Upamāna ୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ—1 Similarity

(ଉପମିତ—ବିଶ)

୨ । ଉପମା; ଭୂଲ୍ୟତା—

(ଉପମେୟ—ବିପକ୍ଷତ) 2 Comparison analogy.

୩ । ଯାହା ସହିତ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଭୂଲ୍ୟତା କରାଯାଏ—

3 The object with which anything
is compared; standard of comparison

(ଯଥା—'ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ'ରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଉପମାନ, ବଦନ ଉପମେୟ ।)

୪ । ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ପ୍ରତିମା—4 Resemblance;
photograph; a representation.

୫ । (ନ୍ୟାୟ) ସାଦୃଶ୍ୟବୋଧକ ଯୁକ୍ତି—

5. (Logic) Analogical reasoning

୬ । (ଅଲଙ୍କାର) ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥକ ଅଲଙ୍କାର—

6 A figure of speech; simile; analogy.

ଉପମାମାତଙ୍ଗ—ଦେ. ବି—ଉପମାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚଣ୍ଡାଳ ବା ନିକୁଞ୍ଜ—

Upamāmāṅga A weak simile.

ଉପମା ମାତଙ୍ଗ ସେହି ଯେ—ଭଞ୍ଜ, ବୋହୂପୁଣ୍ୟବଦନ ।

ଉପମାବାଚକ (ଶବ୍ଦ)—ସଂ. ବିଶ—ପରି, ଭୂଲ୍ୟ, ସଦୃଶ, ପ୍ର.ୟ, ପ୍ରଭୃତି

Upamābācaka (śabda) ସେହି ସବୁ ଶବ୍ଦ ଉପମାନ

ଓ ଉପମେୟର ସାଦୃଶ୍ୟକୁ ପରିଚ୍ଛେଦ କରନ୍ତି—

(Words) which signify the use
of a comparison or analogy

(e. g. like, as).

ଉପମିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ+ମା ଧାତୁ=ପରିମାଣ କରିବା+କର୍ମ. ତ)—

Upamita ୧ । ଭୂଲ୍ୟତା—1 Compared

୨ । ଉପମାଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶିତ 2. Illustrated by
a simile or comparison.

ଉପମିତି—ସଂ. ବି. (ଉପ+ମା ଧାତୁ=ମାପିବା+ଭାବ. ତ)—

Upamiti ୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ—1. Similarity.

୨ । ସାଦୃଶ୍ୟଜ୍ଞାନ—2 Knowledge acquired by
analogy.

୩ । ଉପମାର୍ଥକ ଅନୁମାନ—

3 Analogical inference; induction.

୪ । ଉପମା—4. Comparison

୫ । ଉପମିତ ସମାସ—

5. A compound in which a simile is
expressed.

ଉପମିତିସମାସ—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖା; ଉପମିତିଜ୍ଞାପକ ସମାସ)—

Upamitisamāsa ସେହି ସମାସରେ ଏକ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ
ବସ୍ତୁର ଭୂଲ୍ୟତା କରାଯାଇଥାଏ—A compound
in which a simile is expressed or used.

(ଯଥା—ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ, ସଦୃଶ,)—

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ଷାସର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଃ	ଢ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଆ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଃ	ନ

ଉପମେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ + ମା ଧାତୁ = ମାପିବା + କର୍ତ୍ତ. ସ)—

Upameya ୧ । ଉପମାର ବିଷୟାତ୍ମକ —

1 Subject of comparison.

୨ । ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନାୟ —

2. Comparable with another.

ସଂ. ବି—ଯାହାକୁ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କରାଯାଏ—

That which is compared with a standard of comparison.

(ଯଥା — ‘ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ’ରେ ବନ୍ତ ଉପମେୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଉପମାନ)

ଉପମେୟୋପମା— ସଂ. ବି. (ଉପମେୟ + ଉପମା)—

Upameyopamā ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁଠାରେ

ଉପମାନ ଓ ଉପମେୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକମେ ଉପମେୟ ଓ ଉପମାନରୂପେ କଥିତ ବା କଳିତ ହୁଏ—

A figure of speech; reciprocal comparison.

(ଯଥା—ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶ୍ରୀ ପରି ଖଟୁଥିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀପରି ଥିଲେ)—

ଉପଯନ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଉପ + ଯମ ଧାତୁ = ବାହା କରବା + କର୍ତ୍ତୃ)

Upajantā ଭୃ, ୧ମା ୧ବ.)—୧ । ବର; ବାହାକର୍ତ୍ତା— (ଉପଯନ୍ତା—ଶ୍ରୀ) 1. Bride-groom; husband.

୨ । ସଂଯମକର୍ତ୍ତା—2 Controller.

ଉପଯମ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଯମ ଧାତୁ = ବାହା କରବା + ଭାବ)

Upajama ଅ) — ଉପଯମନ (ଦେଖ)

Upajamana (See)

ଦେ. ବି—ଦ୍ୱିତୀୟ ଯମ—A second Jāma.

ବାକ୍ସ କାଳବଦ୍ଧ ଯମବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦା କାଳ ଯମ ଉପଯମ ଭବ ।

ଭଞ୍ଜ ବୈଦେହୀବଳାସ ।

ଉପଯମନ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଯମ ଧାତୁ = ବାହା କରବା + ଭାବ. ଅନ) —

Upajamana ୧ । ବାହା; ପାଣିଗ୍ରହଣ—1. Marriage.

୨ । (+ କରଣ. ଅନ)—ବୈବାହିକ ମନ୍ତ୍ର—2. Bedic formulas chanted in marriage-ceremony.

ଉପଯାଚକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ = ନିକଟରେ + ଯାଚ ଧାତୁ = ପ୍ରାର୍ଥନା)

Upajachaka କରବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ) — ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ;

(ଉପଯାଚକ—ଶ୍ରୀ) ଯେ ସ୍ୱୟଂ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କୌଣସି ଯାଚ୍ଛା କରେ; ମାଗନ୍ତା—Requesting; soliciting; asking, begging; petitioning; approaching with a request.

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଉପେନ୍ଦ୍ରାଦି; ଅନୁସରଣୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

A suitor; candidate.

ଉପଯାଚିତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ = ନିକଟରେ + ଯାଚ ଧାତୁ = ମାଗିବା)

Upajachita + କର୍ମ ଚ)—୧ । ଅନୁରୂପ—

1. Requested.

୨ । ପ୍ରାର୍ଥିତ—2 Solicited; approached.

୩ । ସମର୍ପିତ—3 Given; offered.

ଉପଯାଚିତକ—ସଂ. ବି (ଉପଯାଚିତ + କ୍ତାଭାସେ. କ)—୧ । ପ୍ରାର୍ଥିତ

Upajachitaka ବସ୍ତୁ—1. A thing solicited or asked for a boon.

୨ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବି ଦେଲେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଯାହା ଦେବା ପାଇଁ

ଲୋକ ମନାସି ଥାଏ—2. Anything promised to be offered to a Deity for the fulfilment of one's desire.

ସଂ. ବିଶ—ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବି ପାଇଁ ଦେବଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେହି

ମନାସିଥିବା (ବସ୍ତୁ); ଦେବତାଙ୍କୁ ଯଦ୍ ଦିଆଯାଉଥିବା (ବସ୍ତୁ)—

(a thing) Promised to a Deity in the event of the fulfilment of one's desire.

ଉପଯାତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ = ନିକଟକୁ + ଯା ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ.)

Upajata ଚ)—୧ । ଉପଗତ; ସମୀପାଗତ—1. Arrived near.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2. Received; attained.

ଉପଯାନ—ସଂ. ବି (ଉପ = ନିକଟକୁ + ଯା ଧାତୁ ଯିବା + ଭାବ ଅନ)—

Upajāna ୧ । ପ୍ରାପ୍ତି—1. Attainment.

୨ । ନିକଟ ଗମନ—2. Coming near; arrival.

ଉପଯାମ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ସହଚ + ଯମ ଧାତୁ + ଭାବ ଅ)—ବିବାହ;

Upajāma ପାଣିଗ୍ରହଣ—Marriage.

ଉପଯୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ = ସମ୍ୟକ୍ + ଯୁକ୍ତ ଧାତୁ = ଯୋଗ କରବା +)

Upajukta କର୍ତ୍ତୃ. ଚ)—୧ । ଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁରୂପ—

ଉପଯୋଗ } ବି. 1. Suited to; similar to.

ଉପଯୁକ୍ତକା } ୨ । ସମର୍ଥ—2 Capable.

୩ । ଉଚିତ—3. Proper; right.

୪ । କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ—4. Competent; skilful.

୫ । ଭୁକ୍ତ—5. Enjoyed; partaken.

୬ । ଯଥେଷ୍ଟ—6 Adequate

ଉପଯୁକ୍ତକା—ସଂ. ବି (ଉପଯୁକ୍ତ + ଭାବ. ଚ)—୧ । ସମର୍ଥତା—

Upajuktatā 1. Capability.

୨ । ଯୋଗ୍ୟତା—2. Fitness.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା—3. Skill.

୪ । ଉଚିତତା—4. Propriety.

ଉପଯୋଗ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଯୁକ୍ତ ଧାତୁ = ଯୋଗ କରବା + ଭାବ. ଅ)—

Upajoga ୧ । ଉପକାର—1. Service; use.

(ଉପଯୁକ୍ତ—ବିଶ) ୨ । ଅବଶ୍ୟକତା—2. Usefulness; utility.

୩ । ଅନୁରୂପତା; ଲକ୍ଷ୍ମୀସାଧନବ୍ୟାପାର—

3. The state of being favourable.

ସାଧାରଣ ଘେନେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସୁସ୍ଥ ଓ ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱରୂପ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଉତ୍ତମ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶେଷ ଘେନିଲେ ଯେବେ ଏ ଘଟଣାକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉଚ୍ଚର ବସ୍ତୁତ୍ୱ ୨ ବା ୧ ଉତ୍ତମ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶେଷ ଘେନିବାକୁ ହେବ । ଯଥା :—
ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଘୋଷିତେ 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିତେ 'ବୃଥ' ନ ଘାଘଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିତେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ଘାଘଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିତେ; 'ଅର୍ଥବତ' ନ ଘାଘଲେ 'ଅର୍ଥବତ' ଦେଖିତେ

୪ । ଅର୍ଜନ—4. Acquirement; acquisition.

୫ । ଭୋଜନ; ଭୋଗ—5. Enjoyment; eating.

୬ । ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଇବା; ପ୍ରୟୋଗ—
6. Application.

୭ । ବ୍ୟୟ—7. Expenditure.

୮ । ବ୍ୟବହାର—8. Use.

୯ । (+ କରଣ. ଅ)—କାରଣ—9. Cause.

୧୦ । ଔଚିତ୍ୟ—10. Propriety.

୧୧ । ନିକଟତା—11. Proximity.

୧୨ । ଯୋଗ୍ୟତା—12. Fitness.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉପଯୋଗୀ (ଦେଖ)—

1. Upajogī (See)

୨ । ରୁଚିକର; ହୃଦ୍ୟ—2. Tasteful.

ହେଲେ ହୋଇ ଉପଯୋଗ

ସୂଚକ କରେ ଉପଯୋଗ—ଉପଦେ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁଦ ।

୩ । ଯୋଗ—3. Added to.

ଉପମା ମନରେ ଶୀଘ୍ର । ଉପଯୋଗ କର ଧୀର—ଉଚ୍ଚ. କୋଷ୍ଠସୁଦ୍ଧାସୁଦ୍ଧା ।

ଉପଯୋଗିତା—୧୦. ବି (ଉପଯୋଗିତା + ଉପ. ତା)—

Upajogitā ୧ । ଉପଯୁକ୍ତତା—1. Suitableness; fitness.

୨ । ଅନୁକୂଲ୍ୟ—2. The state of being
favourable.

୩ । ପ୍ରୟୋଗମୟତା—3. Serviceability; utility.

୪ । ଔଚିତ୍ୟ—4. Propriety.

୫ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଯାଇପାରୁଥିବା ଅବସ୍ଥା—

5. Adaptability.

ଉପଯୋଗି—୧୦. ବି (ଉପଯୋଗ + ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ ଇନ୍; ୧ମ. ୧ବ)—

Upajogī ୧ । ଅନୁକୂଳ—1. Favourable.

(ଉପଯୋଗିତା—ବି) ୨ । ଉପକାରୀ—2. Beneficial.

୩ । ଉପଯୁକ୍ତ—3. Fit; suitable.

୪ । ଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁରୂପ—4. Similar.

୫ । କାର୍ଯ୍ୟକାରକ; ଯାହା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ;

ଯାହାଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୁଏ—

Useful; serviceable.

ଉପର—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଉଡ଼ାଉ; ବମନ; ବାନ୍ତି—

Upār Vomiting.

ଉପର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉପର-ଉଚ୍ଚ-ଈ. ଅସ୍ତର)—୧ । ଅଗ୍ରଭାଗ—

Upārā 1 The top of a thing.

ଉଚ୍ଚ } ଉପର ୨ । ଉଚ୍ଚତା—2. Height; elevation.

ଉଚ୍ଚତା } ଉପର ୩ । ଉଚ୍ଚଭାଗ—3. Upper part

୪ । ଉପରଭାଗ; ପୃଷ୍ଠ; ବାହାର—

4. Outer portion; outer surface.

୫ । ଭବିଷ୍ୟତ—5. The future.

୬ । ଅତୀତକାଳ—6 The past.

୭ । ଶୂନ୍ୟ; ଆକାଶ—7 The sky; heavens.

(ଯଥା—ଉପରୁ ପାଣି କରଣେ ।)

୮ । କୋଠାର ଛାତ ବା ଘରର ଗୁଲ—

8. Roof or thatch.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉପରେ ଥିବା—1 Situated on high

୨ । ବାହାରେ ଥିବା—

2. Outer; situated outside.

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତନ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥିବା—3. Upper.

୪ । ଉଚ୍ଚତର—4 Higher.

୫ । ଅନ୍ୟ—5 Other; another

୬ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ—6. Heavenly.

୭ । ଅତୀତ—7. Past

୮ । ଭବିଷ୍ୟତ—8. Future.

୯ । ଦିବ୍ୟ—9 Divine.

୧୦ । ଦିବ୍ୟପ୍ରେରଣ—10 Sent by God

୧୧ । ଅଗ୍ରଜ; ପୁରୁଷ ଜାତ (ସନ୍ତାନ ବା ଭାଇ)—

11. Elder (child or brother)

୧୨ । ଆଗଅଡ଼ରେ ଥିବା; ସାମନା ପାଖରେ ଥିବା; ସଦୃଶ—

12 Situated or standing in front.

୧୩ । ପୂର୍ବତଳ—13. Lineally previous.

ଉପର ଉପରଦିଗେ ଉପରଥ ନରେଶେ ଗଙ୍ଗାକୁ ସର୍ବତ୍ର ଅଣିଲେ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ, ବରଗୁଣାସୁଣ ।

ଦେ. ଜି. ବିଶ. (ସଂ. ଉପର)—୧ । ଉପରେ—

1. On; over.

୨ । ଉଚ୍ଚରେ—2 On high

୩ । ଅଗ୍ରଭାଗରେ; ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ—3. Upon; over.

୪ । ପୃଷ୍ଠରେ—4. On the back or surface of.

୫ । ଠାରେ (ଦାୟିତ୍ୱ)—5. (responsibility) On.

ଅନେ ବଣ ଗାଈ ମଠ ନ କର

ପେଟେବେଳେ ହେଲେ ତୋହୋ ଉପର—ଉପ ।

ଉପର ଅଗଣା—ଦେ. ବି—୧ । କୌଣସି ଠାରେ ତିନି ସାହାଜ ଘର ଥିଲେ

Upārā agāṇā ଦାଣ୍ଡ ପାଖ ସାହାଜ ଓ ମଝିସାହାଜ ଉପର

(ତଳ ଅଗଣା—ବିପକ୍ଷତ) ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅଗଣା—

ବାହାରେବାକୁଳି 1. The court-yard lying between

ବାହାରେବାକୁଳି the first and the second row of a

holding containing three rows of

houses.

୨ । ଘରର ବାହାର ପାଖେ ଥିବା ଅଗଣା; ଦାଣ୍ଡ-ଅଗଣା;

ବହାରେବାକୁଳି—2. Outside court yard;

outer court-yard.

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସକ ସ୍ଵରାଶ୍ରୟ	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଘୈ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଉପର ଅଦାଲତ — ଦେ. ବି—୧ । ଉଚ୍ଚତର ବିଚାରାଳୟ—

Upara adālata 1. Higher court.

(ତଳ ଅଦାଲତ—ବିପକ୍ଷତ) ୨ । ଅପିଲ କୋର୍ଟ—

2. Appellate court.

ଉପର ଆଖି—ଦେ. ବି—ଉପରଦୃଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Upara ākhi Upadrushti (See)

ଉପର ଆଖିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଉପରଦୃଷ୍ଟିଆ (ଦେଖ)

Upara ākhiā Upadrushtiā (See)

ଉପର ଆଡ଼—ଦେ. ବି—୧ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵପାଶ—1 Upper side.

Upara āṛda ୨ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଭାଗ—2. Upper part; top

ଉପରାଂଶ ୩ । ବହୁସ୍ଥ ଅଂଶ—3 Outer portion.

ଉପରକୀର୍ତ୍ତୀ ୪ । ଉଚ୍ଚତର ପୃଷ୍ଠ—4. Higher plane.

୫ । ବହୁର୍ଦ୍ଧା—5. Out side.

୬ । ଉପରମାଳ (ଦେଖ)

6. Upamāla (See)

ଉପର ଆଡ଼େ — ଦେ. ଅ—୧ । ଉପର ଦିଗରେ—

Upara āṛde 1. In the upper portion.

ଉପରାଂଶେ ୨ । ନଦୀଶାଖାର ଉଚ୍ଚତର ଅଂଶରେ; ନଦୀର ଉତ୍ତର

ଉପରକୀର୍ତ୍ତୀ ଗୁଣରେ—2. Near the source of a river; higher up a river.

ଉପର ଉପର—ଦେ. ଅ—୧ । ଉପରକୁ ନ ଯାଇ; ବାହାରେ ବାହାରେ—

Upara upara 1. Superficially.

ଉପରେ ଉପରେ ୨ । ଥରକୁଥର; ବୁଢ଼ାକୁ ବୁଢ଼ା; ଉପର୍ୟୁପର—

ଉପର ଉପର 2. Repeatedly; one after the other.

୩ । ବହୁର୍ଦ୍ଧାଗରେ—3. Out side.

୪ । ବୃଥାରେ—5. In vain.

ଉପର ଓଳା—ପ୍ରା. ଦେ. (ମେଢ଼ିମାସୁର ଓ କାଲେସର) ବି—

Upara otā ଉପର ଓଳା (ଦେଖ)

Upara olā (See)

ଉପର ଓଳା—ଦେ. ବି—ଅପରାହ୍ନ; ଦିନ ଦ୍ଵିପ୍ରହରର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାଗ—

Uparaolā Time past midday; afternoon.

ଓବେଳା

ବିକାଳ;

(ସକାଳଓଳା—ବିପକ୍ଷତ)

ଉପର ଓଳି—ଦେ. ବି—ଉପର ଓଳା (ଦେଖ)

Upara oli Upara olā (See)

ଉପରକା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉପର ଅଡ଼—

Uparakā 1. Of the upper or higher side.

୨ । ଉପର୍ୟୁପର—2. Above said.

ଉପରକାର—ଦେ. ବିଶ—ଉପରକା (ଦେଖ)

Uparakāra Uparakā (See)

ଉପରକା ଉପର—ଦେ. ଅ. (ସ. ଉପର୍ୟୁପର)—

Uparakā upara ୧ । ପୁନଃ ପୁନଃ—1 Repeatedly.

ଉପର ଉପର ୨ । କ୍ରମଶଃ; ଶନେ ଶନେ—

ଉପରକାଉପର 2. Gradually; by and by.

୩ । କ୍ରମଶଃ ଉଚ୍ଚକୁ—3. Higher and higher.

୪ । ଏକାଦିକ୍ରମେ; ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ—

4. In succession; one after another.

୫ । ସ୍ତରକୁ ସ୍ତର; ଏକ ସ୍ତର ପରେ ଅନ୍ୟ ସ୍ତର—

5. In successive layers.

ଉପରକୁ ଉପର—ପ୍ରା. ବି. ବିଶ—ଉପରକା ଉପର (ଦେଖ)

Uparaku upara Uparakā upara (See)

ଉପରକୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଉପର ବୋଲ (ଦେଖ)

Uparakuḥ Upara bolā (See)

(ଉପରକୁସା—ଶ୍ରୀ)

ଉପରକ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ=ସମ୍ପର୍କିତ, ଉପେକ୍ଷା, ଧାର୍ଯ୍ୟ—ସ୍ଥାପ

Uparakta କରବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ତ)—

୧ । ଅନୁରକ୍ତ—1. Attached.

୨ । ପୀଡ଼ିତ—2. Attacked with disease.

୩ । ଗ୍ରହଗ୍ରସ୍ତ—3 Eclipsed.

୪ । ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣିକିଣ୍ଠୁ; ରକ୍ତାଭ—

4. Red; reddish; tinged with red.

ସଂ. ବି—୧ । ଗ୍ରହ—1. The shadow of the earth falling on the sun or the moon at eclipse.

୨ । (+ ଉପ. ତ)—ଚନ୍ଦ୍ର ବା ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଗ୍ରହଣ—

2. Solar or lunar eclipse

୩ । (+ କର୍ମ. ତ)—ଗ୍ରହଗ୍ରସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ—

3. The sun or moon in eclipse.

ଉପରକ୍ଳାସ—ଦେ. ବି—୧ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଶ୍ରେଣୀ—

Uparaklāś 1 High class or upper class of a

ଉପରଶ୍ରେଣୀ

school.

ଉପରକ୍ଷା

ଉପରକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସମୀପ+ରକ୍ଷ ଧାର୍ଯ୍ୟ—ରକ୍ଷା କରବା +

Uparaksha କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅ; ଯେ ସୈନ୍ୟଗଣର ସମୀପସ୍ଥ ହୋଇ

ସେନା ରକ୍ଷା କରେ)—ପହରାବାଜ; ସୈନ୍ୟ ସମୀପ-

ବର୍ତ୍ତୀ ରକ୍ଷକ—Sentinal; guard;

bodyguard.

ଉପରକ୍ଷକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ+ରକ୍ଷ ଧାର୍ଯ୍ୟ—ରକ୍ଷିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ.

Uparakshaka ଅକ)—୧ । ନିରାପଣ—1. Guarding.

(ଉପରକ୍ଷିକା—ଶ୍ରୀ)

୨ । ରକ୍ଷକ—2. Protecting.

୩ । ଚକ୍ଷୁକାର—3 Keeping watch.

ସାଧାରଣ ସେବକ ସମୟ ସ୍ୱାଧୀନ ସ୍ୱରୂପ ୧ ଚକ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ହେବ ଯେତେବେଳେ ସେବକ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଧକଙ୍କ ଦେବ ଯଥା — 'ଗର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗର' ଶୋଧକେ; 'ରଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ରଥ' ଦେଖିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲକର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକର' ଦେଖିବେ

୪ । କ୍ରମାଦାର—4. Custodian

୫ । ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା—5 One who saves.

ଉପରକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ରକ୍ଷଣ)—

Uparakshana ୧ । ବିପଦାଦିରୁ ରକ୍ଷାକରଣ—

1. Protecting; shielding from danger.

୨ । ଜଗିବା; ପହରା ଦେବା—

2. Watching; mounting; guard.

୩ । ରକ୍ଷଣାର୍ଥ ସୈନ୍ୟାଦି ସ୍ଥାପନ—

3. Posting of sentries or guards.

୪ । ହେପାଦସ୍ତ; କିଛି କ୍ରମରେ ପଦାର୍ଥ ରକ୍ଷା—

4. Custody.

ଦେ. ବିଶ—ଉପରକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Uparakshaka (See)

ଉପରକ୍ଷଣୀ—ଦେ. ବି—ଉପର ଅଗଣା (ଦେଖ)

Uparakshāṇī

Upaṛa agañā (See)

ଉପର ଖରଚ—ଦେ. ବି—ଉପର ଖରଚ (ଦେଖ)

Upaṛa kharacha

Upaṛi kharacha (See)

ଉପରଘର—ଦେ. ବି—୧ । ଦାଣ୍ଡ ବା ଅଗ୍ରପାଖରେ ଥିବା ଘର—

Upaṛaghara

1. Front rooms of a house,

ଉପରର ବାଡ଼ି ୧ । ଅଭିରକ୍ତ ଘର; ବାଜେ ଘର; ବାହାରଘର—

बाजघर; बाह्यरका मकान 1. Out house; extra house.

ଉପରଞ୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ରଞ୍ଜ ଧାତୁ+କର. ଅନ)—

Upaṛañjana

୧ । ରଙ୍ଗାଇବା—1. Painting,

(ଉପରଞ୍ଜିତ—ବିଶ) ୨ । ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବା—

2. To influence.

ଉପରଠାଉରୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉପର+ଥା ଧାତୁ)—

Upaṛathāuriā

୧ । ବାହ୍ୟକ—1 External

ଉପର ଉପର; ଉପରୀ ୨ । ସାଦୃଶ୍ୟ ଲାଭ —

उपरि

2 Not close or intimate.

୩ । ସାଦୃଶ୍ୟ ଲାଭରୁ ନ ଯାଇ କେବଳ ସ୍ୱପ୍ନଭାବରେ ଥାଏ —

3. Superficial.

୪ । ଅନୁରକ୍ତତାହୀନ—

4. Devoid of cordiality or sincerity.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ବିଷୟର ମର୍ମକୁ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ବାହାରେ ଭାଷୁଥାଏ—

5. (figurative) Superficial (person)

୬ । ଅଗଭୀର—6 Not deep; smattering.

୭ । ଯେଉଁ କଥାର ପ୍ରସଙ୍ଗସଙ୍ଗେ ଦୃଢ଼ ସମ୍ପର୍କ ନ ଥାଇ ବାହ୍ୟକ ସମ୍ପର୍କ ଥାଏ—

7. (a matter) Which has no close connection but superficial connection with the matter in hand.

ଦେ. ବି. ବିଶ—ବାହ୍ୟକ ଭାବରେ —

Externally; superficially.

ଉପରତ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ରତ ଧାତୁ=ରତ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Uparata

୧ । ବରତ, ନିବୃତ୍ତ—

ଉପରତ } ବି ୧ । 1. Ceased; stopped.

ଉପରମ } ୨ । ମୃତ—2. Deceased; dead.

ଉପରତି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉପ+ରତ ଧାତୁ+କର. ତ)—

Uparati

୧ । ବିରମ; ନିବୃତ୍ତ - 1. Cessation;

(ଉପରତ—ବିଶ) stoppage; quiescence.

୨ । ବିଶ୍ରାନ୍ତ; ବାସନାତ୍ୟାଗ—2 Cessation of care for worldly concerns.

୩ । ମୃତ—3. Death.

୪ । ବିପକ୍ଷତ ରତି; ପୁରୁଷାଦ୍ୱିତ—4 Copulation of

a female by lying on the body of a male.

ଉପରତ୍ନ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ନିବୃତ୍ତ+ରତ)—

Uparatna

୧ । ନିବୃତ୍ତ ରତ—1. An inferior gem.

୨ । ଅଳ୍ପ ଦାମର ମଣି—2. A gem of small value.

[ଦ୍ର—ବୈଦ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମଣି, ମୁକ୍ତାର ଚିପ, ମରକତ, ଗାରୁଡ଼ମଣି, ଶଙ୍ଖ, ଷ୍ଟିକ ଆଦି ଉପରତ୍ନ ।]

ଉପରଦୃଷ୍ଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପର+ଦୃଷ୍ଟି)—

Upaṛadṛushtī

୧ । ବଡ଼ ଅଣ୍ଟି; ଅଭିରକ୍ତ ଅନା—

ଉପରଦୃଷ୍ଟି

1. Excessive estimate.

ଉପର ନଜର ୨ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦୃଷ୍ଟି—2. Looking upwards

୩ । ବହୁଦୃଷ୍ଟି; ବାହ୍ୟଦୃଷ୍ଟି—

3. Superficial look.

୪ । ଅମନୋଯୋଗ—4 Inattention.

ଉପରଦୃଷ୍ଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ସରୁ କଥାରେ ସାଦୃଶ୍ୟ ଅଳ୍ପ ବଡ଼

Upaṛadṛushtīā

ହୋଇ ଅଳ୍ପ; ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଳ୍ପ ବ୍ୟୟରେ

ଉପରନଜରିଆ

ହେବ ସେଥି ପାଇଁ ବେଶି ବ୍ୟୟ ଦରକାର

ହେବ ବୋଲି ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନାଜ କରେ—

1. A person who estimates higher than what would be necessary.

୨ । ସେ ପଦାର୍ଥର ବାହାର ଦେଖେ ଓ ଭିତରର କଥା ଦେଖେ ନାହିଁ—1 Observing superficially

୩ । ଅମନୋଯୋଗୀ; ସେ ଅଦେଶ ପାଳନ କରେ ନାହିଁ—

3. Inattentive.

ଉପରନ୍ତ—ଦେ. ଅ (ସ. ପରନ୍ତ)—

Uparantu

୧ । ଏହା ଛଡ଼ା—1. Over and above;

ଉପରାନ୍ତ

in addition; besides.

ଉପରାନ୍ତ ୨ । ପରନ୍ତ—2. On the other hand,

୩ । ପୁଣି; ଏବେ—3. Again; more over;

୪ । ଏଥିପରେ—4. After this

୧	ର	ଉ	ର, ବ	ଃ	ଏ	ଦମନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ	ଷ	କ	ଶ, ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଚ	ଝ	ଞ	ଇଥ	ଞ	ଢ

ଉପରପଡ଼ା—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଗାଳ)—

Uparapardh ୧ । ଉପରକୋଇ (ଦେଖ)
(ଉପରପଡ଼ା—ଶ୍ରୀ) 1. Uparabolā (See)

ଉପବସଡ଼ା ୨ । ଯେ ଅନାଦୃତ ହୋଇ ପରର କାର୍ଯ୍ୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ
କରେ—2. Meddlesome; obtrusive.

୩ । ବଳେପଣ—3 Tress-passing; officious

ଉପରପାଟି—ଦେ. ବି—ପାଟର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତଳ ପାଳ—

Uparapāṭi The upper jaw.

ଉପରପାଟିଆଖେଳ—ପ୍ରାଦେ. (ଜୟପୁର) ବି—

Uparapāṭiākhela ଏକ ପ୍ରକାର ଖେଳ; ଭୂମିରେ ଚିତ୍ର କାଟି
ଦୁଇ ଜଣ ଏହି ଖେଳ ଖେଳନ୍ତି । ଏଥିରେ ଚଳ ଛକରେ ଦାନ
ଛଣ୍ଡିଆ ଖେଳାଳି ଉପରକୁ ଦାନ ବୋଲି ନେବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରେ A kind of indoor game.

ଉପରପାହୁଅ—ଦେ. ବି—୧ । ଉଚ୍ଚତର ସ୍ଥାନ—

Uparapāhī 1. Higher position.

୨ । ଉଚ୍ଚତର ମର୍ଯ୍ୟାଦାସ୍ଥଳ ପଦ—

2 Superior status

ଉପରପୁରୁଷ—ଦେ. ବି—ପୂର୍ବପୁରୁଷ—

Uparapurusha Ancestor

ଉପର ବଂଶ—ଦେ. ବି ଉପରପୁରୁଷ (ଦେଖ)

Upara bāṁṣa Uparapurusha (See)

ଉପର ବଂଶ ପୂର୍ବବଳେ, ଦେଖିଲୁ ଭୁବ ପାଦତଳେ ।
ଭୁବ—ପ୍ରେମପୀୟସ ।

ଉପରବାଲ—ଦେ. ବି—ଉପର ଦାକ୍ଷିଣ (ଦେଖ)

Uparabāl Upara hākima (See)

ଉପରବୁଆଇ—ପ୍ରା. ବି—ଉପର ଦାକ୍ଷିଣ (ଦେଖ)

Uparabūāi Upara hākima (See)

ଉପରବେଳା—ଦେ. ବିଣ—ଉପରତଳ (ଦେଖ)

Uparabēl Uparaoli (See)

ଉପରବୋଲ—ଦେ. ବିଣ. ପୁଂ—୧ । ଯେ ଅନାଦୃତ ହୋଇ କଥା

Uparabolā କହେ—1. Speaking unasked.

୨ । ଯେ ମୋପତ୍ କଥା କହେ—

2. Speaking gratuitously.

ଉପର ଭଉଣୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଅପଣାର ବଡ଼ ବା ଅଗ୍ରଜା ଭଉଣୀ—

Upara bhāṇī Elder sister.

ଉପର ବୋନ

उपर कीवहीन

ଉପର ଭାଇ—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଅଗ୍ରଜ ବା ବଡ଼ ଭାଇ—

Upara bhāi Elder brother.

ଉପର ଭାଉଁ

उपरकामाह

ଉପରଭାଗ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପରଭାଗ)—

Uparabhāga ୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ବାହ୍ୟ ଅଂଶ—

1. The outer part of a thing.

୨ । ପୃଷ୍ଠଦେଶ—2. Back; surface.

୩ । ପଦାର୍ଥର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତଳ ଅଂଶ—

3. The upper portion of a thing

ଉପରଭୋଜନ—ଦେ. ବି—ଉପରଭୋଜନ (ଦେଖ)

Uparabhōjana Uparibhōjana (See)

ଉପରମ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ରମ୍ ଧାତୁ = କ୍ରୀଡ଼ା କରିବା + ଉପ. ଅ)—

Uparama ଉପରତ (ଦେଖ)

(ଉପରତ—ବିଶ) Uparati (See)

ଉପରମହଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପର + ମହଲ)—

Uparamahalā ଦୋମହଲ କୋଠାର ଦ୍ୱିତୀୟ ତଳ—

উপরমহলা;

The upper floor of a building.

উপবেবতলা

दुसरीथटारी

ଉପରମାଳ—ଦେ. ବି.—୧ । ନଦୀ ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଦେଶରୁ ତଳଅଡ଼କୁ

Uparamālā ବହି ଅସୁଥାଏ—1. Country of a
(ତଳମାଳ—ବିପଦତ) higher plane level which a
river flows down.

୨ । ନଦୀର ଉତ୍ସାହସ୍ଥାନ—2. Source of a river.

୩ । ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତ(ନଦୀମାନ ସେ ଅଡ଼ୁ ବହିଅସୁଥାବାରୁ)—

3. The hilly states of Orīṣā (from
which direction the rivers come down
to the plains)

ଉପରମାଳିଆ—ଦେ. ବିଣ.—ଉପର ମାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Uparamālīā Relating to a higher country.

ଉପର ମୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବି.—୧ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ଶେଷ ଅଂଶ—

Upara munda 1 The upper end of a thing.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ମୂଳଅଂଶ—2. The first part
of anything.

ଉପରମୁହାଁ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଅନ୍ତରିକ କଥାକୁ ଗୋପନ କରି ବାହ୍ୟ

Uparamuhāṇī କଥା କହିବା—1. Speaking in a
way to conceal one's feelings.

୨ । ଅବାଧାର; ଅମାନୀୟତା—2. Insubordination.

ଉପରମୁହାଁ—ଦେ. ବି.—୧ । ଅମାନୀୟତା—1. Immodest.

Uparamuhāṇī ୨ । ଥେଲା; ଅବାଧାର; ଉତ୍ତରଦାୟକ ଭାବ—
2 Recalcitrant.

ଠେଁ ଠାଁ ୩ । ଅଦେଶ ଅମାନୀୟତା—

ବେଲଗାମ 3. Disregarding orders.

୪ । ଅବାଧାର—4 Insubordinate.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ଏ ଚିହ୍ନକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେଇ । ଉଦା. — 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିଏ; 'ବୃଷ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଷ' ବେଶିକେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ବେଶିକେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ବେଶିକେ; 'ଅରଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅରଣ୍ୟ' ବେଶିକେ ।

ଉପରଳା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବଣ—ଉପର; ଅଧିକା—

Uparālā Extra; additional
(ସଥା—ଉପରଳା ଅର୍ଥ—Extra income)

ଉପରଶ୍ରେଣୀ—ଦେ. ବି—ଉପର କ୍ଲାସ୍ (ଦେଖ)

Uparāṣṇī Uparā kṣā (See)

ଉପରସାହାଲ—ଦେ. ବି.—ଗରର ସଦର ବା ଆଗପଟରେ ଥିବା

Uparāsāhālā ଧାଡ଼ି—All the front rooms of a house.

ଉପରସ୍ଥ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଉପରସ୍ଥ)—ଉପରସ୍ଥ (ଦେଖ)

Uparastha Uparistha (See)

ଉପରହସ୍ତ—ଦେ. ବି.—ଉପରହାତ—(ଦେଖ)

Uparahasta Uparahāta (See)

ଉପର ହାକିମ—ଦେ. ବି. (ସ. ଉପର + ଅ. ହାକିମ୍)—ଉଚ୍ଚତର କ୍ଷମତା-

Uparā hākima ସ୍ୱଳ୍ପ କର୍ମରାଜ; ଉପରସ୍ଥ ହାକିମ, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ -

ଉପରହାକିମ The higher authorities.

उपरका हाकिम

अकसर

ଉପରହାତ—ଦେ. ବି.—ଦାନ ଦେବା ହାତ; ଦାତାର ହସ୍ତ—

Uparahāta The hand which gives away; the

ଉପହାତ hand of a giver.

उपरहात (ସଥା—ତୁମେ ଉପରହାତରେ ଦେବ, ମୁଁ ତଳ-

(ତଳହାତ—ବିପକ୍ଷତ) ହାତରେ ନେବ) ।

ଉପରହାତରେ ଦେବା—ଦେ. ବି.—ଦାନ କରିବା—

Uparahātare debh To give away a thing as

ଉପହାତେ ଦେଖା a gift.

उपरहातमे देना

ଉପରାଗ—ସଂ. ବି. (ଉପ=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ + ରଜନ ଧାତୁ +

Uparāga ଉବ. ଅ)—୧ । ଚନ୍ଦ୍ର ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ—

(ଉପରାଗ—ବିଶ) 1. Eclipse of the sun or moon.

୨ । ଗ୍ରହ—2. The Ascending Node or earth's shadow eclipsing the sun or the moon.

୩ । ଅନ୍ଧକାର—3. Darkness.

୪ । ଯନ୍ତ୍ରଣା—4. Pang; suffering.

୫ । ଉପଦ୍ରବ—5. Calamity.

୬ । ବିରାଗ—6. Displeasure; aversion, indifference

୭ । ବିପଦ—7. Misfortune

୮ । ଅପବାଦ—8. Slander.

୯ । ପ୍ରବୃତ୍ତି—9. Desire; tendency.

୧୦ । ସମ୍ପର୍କ—10. Connection

୧୧ । ଲଜନା—11. Blame.

ଉପରାଜ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ରାଜ)—ରାଜପ୍ରତିନିଧି (ହି ଶବ୍ଦସାଗର)—

Uparāja Viceroy

ଉପରାଣ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପର + ଅବରଣ=ଓଡ଼ଣୀ)—

Uparāṇa ୧ । ଓଡ଼ଣବସ୍ତ୍ର; ଶ୍ଵୀଲେକମାନେ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା

ଚାନ୍ଦର ଉପରେ ଘୋଡ଼ି ହେବା ଚାନ୍ଦର—

उपरना 1. A scarf; the outer covering thrown over the upper limbs of females over the cloth worn, when going out

ଅଥବା ପିନ୍ଧି ଶାଢ଼ୀ ଉପରାଣ ଦେଇ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ମରା ।

୨ । ବିଛଣା ଉପରେ ପଡ଼ିବା ଚାନ୍ଦର—

2. Bed-sheet; outer covering for the bed

୩ । ଲୁଗା ଆଦି ଉପରେ ଘୋଡ଼ି ହେବା ଚାନ୍ଦର; ଯାହା କଟି-
ଠାରୁ ଉପରେ ପଡ଼େ—3. A sheet used as an upper garment

୪ । ସାଧାରଣ ଶପଥ—4. An ordinary oath.

ଉପରାନ୍ତ—ଦେ. ଅ. (ସଂ ଅପରାନ୍ତ)—୧ । ଉପରାନ୍ତ (ଦେଖ)

Uparānt 1. Uparantu (See)

୨ । ପରେ; ଭବିଷ୍ୟତରେ—2. Afterwards; in future.

ଦେ. ବିଶ—ଉପର (ଦେଖ) Upari (See)

ଉପରାମ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ରମ ଧାତୁ=କ୍ରିଡ଼ା କରିବା + ଉବ. ଅ)—

Uparāma ଉପରାମ (ଦେଖ)

Uparati (See)

ଉପରି—ସଂ. ଅ.—(ଉପ=ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ରି; ନିପାତନ)—୧ । ଉପରେ—

Upari 1. Over; above; on.

୨ । ପରେ; ଉତ୍ତର—2. Afterwards; after; subsequently.

୩ । ଛଡ଼ା—3. In addition to; besides.

୪ । ପୃଷ୍ଠଦେଶରେ—4. On the back or surface of.

୫ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ—5. On high

୬ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦିଗକୁ—6. Upwards

୭ । ଉଚ୍ଚରେ—7. On high

ଉପରି ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଅଧିକା; ଅତିରିକ୍ତ—

उपरि 1. Extra; additional.

୨ । ମାଗଣା—2. Got gratis; gratuitous.

୩ । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତନ—3. Higher.

୪ । ଅବୈତନିକ—4. Honorary.

୫ । ଲଢ଼ା—5. Vulgar.

୬ । ଅସାଧାରଣ—6. Extraordinary.

୭ । ଅସ୍ଥାୟୀ; ଠିକା; ସାମୟିକ—7. Temporary.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୮ । ଉପରଠାଉରଥ; ବାହ୍ୟ —

8. Superficial; external.

୯ । ଦୈର୍ଘ୍ୟ—9. Accidental.

୧୦ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ —10 Unexpected

[୧—‘ଉପର’ ଶବ୍ଦ ସହିତ ଯେପରି ଉକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ ‘ଉପର’ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସବୁ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ; ଯଥା—‘ଉପର-ଭାଇ; ଉପର-ଭାଇ’; ‘ଉପର-ଲାଭ; ଉପର-ଲାଭ’ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଉପରଥ — ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉପର) — ୧ । ବାହାରର —

Upariā 1. External.

ଉପରି ୨ । ବାହାରରୁ ଆସିଥିବା; ବାହ୍ୟ —

ଉପରି 2. Coming from outside.

୩ । ଅତିରିକ୍ତ—3. Extra, additional.

ଉପର ଆୟ—ଦେ. ବି—୧ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆୟରୁ ଅତିରିକ୍ତ ଆୟ, ଅନୁଷ୍ଠାନ

Upari āya ଆୟ—1. Extra income; income over

ଉପରିଆୟ and above the recognised income.

ଉପରିଆୟ ୨ । ଉଦ୍ଧୋତ—2. Bribe; illegal

gratification

ଉପର ଉପର—ଦେ. ଅ—ଉପର ଉପର (ଦେଖ)

Upari upari Upara upara (See)

ଉପର କାମ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଧିକା କାର୍ଯ୍ୟ—1. Extra work.

Upari kāma ୨ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ—

ଉପରିକାମ 2 Work other than one's allotted task.

ଉପରିକାମ ୩ । ଅବୈଚ୍ଛିକ ବା ମାଗଣା କାମ—

3 Honorary duty

ଉପର କାରବାର—ଦେ. ବି—ନିଜର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବା ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ

Upari kārābāra ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାରବାର—

ଉପରିକାରବାର Extra business over one's primary

ଉପରିକା କାରବାର or principal business,

ଉପର ଖବର—ଦେ. ବି—ଉଡ଼ା ଖବର—

Uparikhabara Rumour.

ଉପର ଖରଚ—ଦେ. ବି—୧ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଖରଚ ଛଡ଼ା ଅତିରିକ୍ତ ଖରଚ

Upari kharacha 1. Extra expenses.

ଉପରିଖରଚ ୨ । ବାକି ଖରଚ—2. Miscellaneous.

ବାଜେଖରଚ expenses; unforeseen expenses.

୩ । ଅଧିକା ଖରଚ—3. Additional expenses;

expenses over and above the

budgeted or fixed expenses.

ଉପର ଖିଆ—ଦେ. ବି—ଉପର ଭୋଜନ (ଦେଖ)

Upari khiā Upari bhojana (See)

ଦେ. ବିଶ—ମାଗଣାଖିଆ; ପରାସିତ—

Living on another; a parasite; toady

ଉପରିଚର—ସଂ. ବି (ଉପର + ଚର)—ଜନୈକ ରାଜା—

Uparichara Name of a king

ସଂ. ବିଶ—ଯେ ଉଚ୍ଚରେ ବସିବା କରେ —

2. Moving on high.

ଉପରିତନ—ସଂ. ବି (ଉପର + ତନ)—ଉପରିତନ—

Uparitana ଉଚ୍ଚତନ)—ଉପରିତନ (ଦେଖ)

Uparistha (See)

ଉପରିତଳ—ସଂ. ବି (ଉପର + ତଳ)—୧ । ଗୃହର ଶ୍ଳତ—

Uparitala 1. Roof of a house or building;

୨ । ଉପର ମହଲା; କୋଠାଘରର ଦ୍ଵିତୀୟ ତଳ —

2. The upper story of a building.

ଉପରିଦୃଷ୍ଟି—ଦେ. ବି—୧ । ବିଷ ଦୃଷ୍ଟି; ଉଦ୍ଘାଟିଆ ଦୃଷ୍ଟି—

Uparidṛṣṭi 1. Malignant glance of a

witch.

୨ । ଉପର ଦୃଷ୍ଟି (ଦେଖ)—

2. Upara dṛṣṭi (See)

ଉପରି ଦେବତା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉପଦେବତା)—ଭୂତପ୍ରେତାଦି—

Upari debātā An aerial spirit; evil spirit.

ଉପରିପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଅନାଦୃତ ହୋଇ କୌଣସି କଥା

Upariparḍibā କରବା—

ଉପରିପଡ଼ିବା 1. To obtrude; to intrude.

ଉପରିପଡ଼ିବା ୨ । ଉପରେ ପଡ଼ିବା; ଅନାଦୃତ ହୋଇ କଥା କହିବା—

2 To speak uncalled.

୩ । ଅନ୍ତର୍ଗତ କରିବା—3. To attack

ଉପରି ପରିଶ୍ରମ—ଦେ. ବି ଉପରିପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Upari parishrama Uparimihanta (See)

ଉପରି ପାଉଣୀ—ଦେ. ବି—୧ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରାପ୍ୟ ଛଡ଼ା ଅତିରିକ୍ତ

Upari pāṇī prāpā; prāpā; prāpā—1. Perquisites

ଉପରିପାଣୀ ୨ । ଉଦ୍ଧୋତ; ଲୁଣ—2. Bribe; illegal

ଉପରିପାଣୀ gratification.

ଉପରି ପିଆଦା—ଦେ. ବି—୦କା ପିଆଦା; ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପିଆଦା

Upari piādā ଛଡ଼ା ଅଧିକ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ

ଉପରିପିଆଦା ଭାବରେ ନିୟୁକ୍ତ ପିଆଦା—Temporary peon;

କାଳିନୁ ପିଆଦା extra peon.

ଉପରିଭାଗ—ସଂ. ବି—୧ । ଉଚ୍ଚଭାଗ—1. The upper part.

Uparibhāga ୨ । ବହିର୍ଭାଗ—2. Exterior

of a thing.

୩ । ଉଚ୍ଚଭାଗ ପୃଷ୍ଠ—3. Upper or higher

surface.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ନ	ଶ, ଷ	ଜ	ଝ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ସ୍ଵେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ପ	ସ	ଶ୍ୟ	ଝ	ଝ	ଝ

୮ । (ଅପେକ୍ଷା) ଅଧିକତର (ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ ବା କ୍ଷମତାସ୍ଥଳ) —

8. Having higher strength, power or authority.

୯ । ଛଡ଼ା—9. Besides

୧୦ । ଅଧିକା ହୋଇ —10. In addition to.

ବୋହୂ ଉପରେ ନିଜର ବା—ନାମ ।

୧୧ । ଅପିଲ୍ ଅଫିଲ୍ ଅପିଲ୍—

11 As an appellate authority.

୧୨ । ଅଗରୁ ଜନ୍ମିଥିବା—12. Born before; previously.

(ଯଥା—ତା ଉପରେ ତାହା ଭାବ ଅଛି ।)

୧୩ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ—13 In the near future

୧୪ । ଠାରେ—14 At; with.

(ଯଥା—ତୁମ୍ଭ ଉପରେ ଏ କାମର ଭାର ଦେଲି ।)

୧୫ । ନଦୀର ଉପର ପ୍ରାନ୍ତରେ ବା ନଦୀକୂଳର ଉପର ଅଂଶରେ—15 Higher up in the course of a river.

୧୬ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ଵ ବା ହାକିମ ରୂପେ—16. As authority

(ଯଥା—ମୋ ଉପରେ ଘରେ ମୋ କଲେଲ ଅଛି; ତାଙ୍କ ନ ପରୁ ମୁଁ କିଛି କିବା ଦେଇପାରୁ ନାହିଁ ।)

୧୭ । (ଅନ୍ୟ ଦିଗ୍ଵା ପରେ ବ୍ୟବହୃତ — ପ୍ରାୟ; ଅସନ୍ନ; ଅବସ୍ଥାସ୍ଥଳ) —17. About to; on the eve of,

(ଯଥା—ପାଣି ବୋହୂଥିବା ଉପରେ ଦେଲି; ସେ ମରବା ଉପରେ ବସିଲେ ।)

୧୮ । ଅତୀତ କାଳ—18. Past

(ଯଥା—୧୨ ଉପରେ ୩ ବାଜିଲେ ।)

୧୯ । ପ୍ରତି—19. Towards; for.

ସ୍ଥଳ ସେଇ ସ୍ଥଳ ନେମା ଉପରେ—ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି, ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଉପରେ ଧରବା—ଦେ. କି—୧ । ଉପରେ ଧରବା; ଉପରେ ଧରବା

Uparei dharibā ଧରବା—1. To hold a thing high.

୨ । ଉପରୁ ବା ଉପରୁ ଧରବା —

2. To hold anything by the top.

ଉପରେ ଉପରେ—ଦେ. କି. ବଣ - ୧ । ଉପରୁ ଧରବା—

Upareupare 1. Repeatedly.

ଉପରୁ ଉପରୁ ୨ । ମାଗଣାରେ—2. Gratis.

ଉପରୁ ଉପରୁ ୩ । ବିନା ବ୍ୟୟରେ—3 Without expenses.

୪ । ଉପରୁ ଉପରୁ ଉପରେ—4. Superficially.

ଉପରେ ଉପରେ ଉପରେ—ଦେ. କି—ଉପରେ ଉପରେ ଧରବା (ଦେଖ)

Upareupare bhasibā Upareupare jibā (See)

ଉପରେ ଉପରେ ଧରବା—ଦେ. କି—୧ । ନଦ ବା ପାଣି ଉପରେ ନ

Upareuparejibā ଯାଇ କୂଳେକୂଳେ ଶୁଣିଲା କାଟରେ

ଧରବା—1. To pass along the bank of a

river without entering into the water

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ବହୁଦୂରରେ ବଢ଼ାଇ ଦେଖିବା—2. (figurative) To view a thing superficially.

ଉପରେ କି ଉପରେ— ଗ୍ରା. ପ୍ରବଚନ—ଅପରେ କି ଉପରେ (ଦେଖ)
Upare kin bhabishyati

Apare kin bhabishyati (See)

ଉପରେ ଶ—ଗ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ଅ—ଉପରେ—Above; over; on.

Uparena ଗୋଟିଏ ସ୍ଥଳ ଉପରେ ଉପରେ ସେହି—ଗ୍ରା. ରମ୍ୟାଦି ।

ଉପରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ଭାର କାହା

Upare pardibā ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେବା—1 To be devolved upon.

ଉପରୁ ଉପରେ—ଉପରେ ଉପରେ ଉପରେ—ଉପରେ—ଉପରେ

୨ । ଉପରୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ କାହା ଦେହରେ ପଡ଼ିବା—

2. To fall from above.

୩ । ଅନାଦୃତଭାବରେ ସମ୍ମିଶ୍ର ହେବା—

3. To meddle with anything uncalled for.

(ଯଥା—ସେ ଉପରେ ପଡ଼ି କଥା କହୁଛି ।)

ଉପରେ—ଦେ. କି (ସଂ. ଉପରୁ ଧରବା)— ଉପରୁ ଧରବା—

Uparokta Above said; said before.

ଉପରୁ ଧରବା

ଉପରୁ ଧରବା

ଉପରେ—ସଂ. କି (ଉପରୁ ଧରବା—ଅବରଣ କରିବା—ଉପରୁ—

Uparodha ୧ । ବାଧା; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ବ୍ୟାଘାତ—

1. Obstruction; impediment.

୨ । ଅଟକ—2. Check.

୩ । ଉପରୁ ଧରବା—3 Oppression.

୪ । ଜଗର; ଅଳ—4. Pressing request;

impertunity

୫ । ଅନୁଗ୍ରହ—5. Favour.

୬ । ଅସମା ଅନୁକୂଳତା—6. Partiality.

୭ । ଅବରଣ; ଛାଦନ—7. Covering; lid.

୮ । ଅନୁରୋଧ; ପ୍ରାର୍ଥନା—8. Request;

recommendation.

ଦେ. କି—ଉପରେ, ଉପରେ; ଶାନ୍ତି—

Scruple; delicacy; personal consideration for the feelings of others.

ଉପରେ ଅନୁରୋଧ—ଦେ. କି (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର)—ଉପରେ; ଶାନ୍ତି—

Uparodha anurodha ଶାନ୍ତି—Delicacy; personal consideration

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚଢ଼ିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚଢ଼ିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ୨ ଚଢ଼ିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାୟକ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁପ୍ତାବେଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚଢ଼ିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚଢ଼ିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାନାୟକ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ, ବା ୨ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଆର୍ତ୍ତ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଳ୍ପ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉପରୋଧ ଏଡ଼ିବା—ଦେ. କି ଉପରୋଧ ଶୁଦ୍ଧିବା (ଦେଖ)

Uparodha erdibā Uparodha chhārdibā (See)

ଉପରୋଧକ—ସ. ବିଶ ପ (ଉପ + ରୁଧ୍ ଧାତୁ = ଅବରଣ କରବା +

Uparodhaka କର୍ତ୍ତୃ ଅନ) — ଯେ ବାଧା ଦେ—

(ଉପରୋଧକ—ସ୍ତ୍ରୀ) Obstructing

ସ. ବିଶ—ଗୃହ; ବାସଗୃହ — Dwelling house; abode.

ଦେ. ବିଶ—ଅନୁରୋଧକର୍ତ୍ତା—One who

requests or makes a recommendation.

ଉପରୋଧ କରବା—ଦେ. କି ୧ । ଅନୁରୋଧ କରବା—

Uparodha karibā 1. To request

୨ । ଉପରୋଧ ରଖିବା (ଦେଖ)

2. Uparodha rakhibā (See)

ଉପରୋଧ ଶୁଦ୍ଧିବା—ଦେ. କି—୧ । ଚକ୍ଷୁଲକ୍ଷା ତ୍ୟାଗକରବା; ସ୍ୱର୍ତ୍ତକୁ ନ

Uparodha chhārdibā ଶୁଦ୍ଧିବା—1. To have no

personal regard or consideration for the feelings of others.

୨ । କାହାର ଅନୁରୋଧ ଶେଷ ନ କରିବା—

2 Not to accede to any one's request

ଉପରୋଧ ମିଛୁଆ—ଦେ. ବିଶ ପ—୧ । ସେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରସନ୍ନ

Uparodha michhuā କରିବାପାଇଁ ବା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର

ଉପରୋଧମିଛୁଆ } ସ୍ତ୍ରୀ ଉପରୋଧରେ ମିଛ କଥା କହେ—

ଉପରୋଧମିଛୁଆ } 1. Speaking falsehood to

please another

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ଜିଗିବା ପାଇଁ ମନର

ପ୍ରକୃତ ଭାବ ଗୋପନ କରେ—

2. Concealing one's inner feelings to please another.

ଉପରୋଧ ରଖିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନ୍ୟର ଅନୁରୋଧକୁ ରକ୍ଷା କରିବା—

Uparodha rakhibā 1. To accede to another's

ଉପରୋଧରାଧା request.

୨ । ଚକ୍ଷୁଲକ୍ଷା ରଖିବା; ପରର ମନ ଜିଗିବାପାଇଁ କାମ

କରବା—2. To have regard or personal

consideration for the feelings

of another.

ଉପରୋଧିଆ—ସ. ବିଶ—ଉପରୋଧି (ଦେଖ)

Uparodhiā Uparodhi (See)

ଉପରୋଧିତ—ସଂ ବିଶ (ଉପ + ରୁଧ୍ ଧାତୁ ଶିଜନ୍ତୁ = ରୋଧ ଧାତୁ +

Uparodhita କର୍ମ. ତ) — ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ—

Requested by a person

ଉପରୋଧି—ସଂ ବିଶ ପ— (ଉପରୋଧ + ଅଧ୍ ଅର୍ଥେ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ) —

Uparodhi ଉପରୋଧକ (ଦେଖ)

(ଉପରୋଧକ—ସ୍ତ୍ରୀ) Uparodhaka (See)

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟର ଅନୁରୋଧରେ ପଡ଼ି

କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—1. Acceding to personal requests.

୨ । ଅଯଥା ଅନୁଗୃହକାଗ୍ର—2. Unduly partial.

୩ । ଉପରୋଧମିଛୁଆ (ଦେଖ)—

3 Uparodhamichhuā (See)

ଉପରୋଧିକ—ସଂ ବିଶ (ଉପର + ଉକ୍ତ) — ପୂର୍ବୋକ୍ତ; ଉପରେ କୁହା

Uparjyukta ଯାଇଥିବା—Abovesaid; said

before.

ଉପରୋଧିପରି—ସଂ. ଅ—(ଉପର + ଉପର) — ଉପର ଉପର (ଦେଖ)—

Uparjyupari Upara upara (See)

ଉପଲ—ସଂ ବି. (ଉପ + ଲ ଧାତୁ = ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —

Upalā ୧ । ପ୍ରସ୍ତର; ପଥର—1. Stone.

(ଯଥା—ବର୍ତ୍ତମାନ = ଲୁଆପଥର—Hailstone.

୨ । ବହୁମୂଲ୍ୟ ପଥର; ରତ୍ନ—2. Gem; valuable stone.

ଦେ. ବି.—୧ । ଶର୍କରା—1. Sugar; sweets.

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ମିଠା ପଣ—2. A kind of sweet drink.

ନଗର ଗବସାର ଉପଲ ଶୀର ସର ବନା ତ ପିତମର୍ଚ୍ଚ ଲେଖିଲେ ।

କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ମଙ୍ଗଳ ।

ଉପଲକ୍ଷ—ସଂ ବି. (ଉପ + ଲକ୍ଷ) — ୧ । ଅବଲମ୍ବନ—

Upalaksha 1 Prop; support.

୨ । ପ୍ରୟୋଗନ—2. Occasion; necessity; use.

୩ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—3. Object; intention; purpose; something kept in view.

୪ । ଚିହ୍ନ; ଲକ୍ଷଣ—4. Mark; sign.

୫ । ସୂଚନା; ସୂଚକ ନାମ—5. Designation

୬ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭୁଲନାମକ ନାମ—

6. Elliptical designation.

୭ । ଅନୁମାନ—7 Inference; deduction.

୮ । ଭୁଲନାମକ ସୂଚନା—8. Indication based on comparison.

୯ । ଭୁଲନା—9. Comparison

୧୦ । ସାଦୃଶ୍ୟ—10. Similarity.

୧୧ । ସଙ୍କେତ—11. Signal

ବିଶ.—୧ । ଭୁଲମୟ—1 Comparable.

୨ । ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ—2. Worth mention.

୩ । ଅନୁମେୟ—3. Inferable.

ଉପଲକ୍ଷ କରବା—ଦେ. କି—ଉପଲକ୍ଷ ଦେବା (ଦେଖ)

Upalaksha karibā Upalaksha debā (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନ ଚୈତ୍ତ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରକୃତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେତେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଏ ଚିହ୍ନ ଚୈତ୍ତ୍ୱ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରକୃତି ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଦ୍ଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଦ୍ଧ' ଖୋଜିବେ, 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଚ୍ଚ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ ଅଲ୍ପବ୍ଦ ଦେଖିବେ ।

୨ । ବୁଝାଯିବା ଅର୍ଥ—2. Comprehended meaning; a purport which has been understood.

୩ । ଫଳରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ—

3. Object which has been attained.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ.ସଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଅଛି ଅର୍ଥ ଯାହାହାର) — (ଉପଲବ୍ଧାର୍ଥ—୩) ୧ । ଯେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଫଳ ପାଇଅଛି—

1 Having attained one's aim.

୨ । ଯେ ଅର୍ଥ ବୁଝି ପାଇଅଛି—

2 Having understood the meaning.

୩ । ଯେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଅଛି—

3 One who has realised the intention

୪ । (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଅଛି ଅର୍ଥ ଯାହାର) —

ଯାହାର ଅର୍ଥ ବୁଝା ଯାଇଅଛି—

4. (a matter) Of which the meaning has been comprehended.

ଉପଲବ୍ଧାର୍ଥ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉପଲବ୍ଧ + ଅର୍ଥ + ଶ୍ରୀ. ଅ) —
Upalabdharthā ୧ । ଅବ୍ୟାୟିକା —

1. Story; narrative

୨ । ଅନୁଭୂତାର୍ଥ ପ୍ରତିପାଦକ କଥା; ଅଙ୍ଗେ ନିରୂପଣ କଥା—

2. Relation of one's down experience.

ଉପଲବ୍ଧି—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଲଭ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଭବ. ଇ) —

Upalabdhi ୧ । ଅନୁଭବ; ବୋଧ; ଅନୁଭୂତି—

1. Perception; experience.

୨ । ବୁଝିବା; ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରବା—

2. Comprehension; understanding; realisation.

୩ । ଜ୍ଞାନ—3. Knowledge; cognition; perception

୪ । ପ୍ରାପ୍ତି, ଲଭ—4. Acquisition; attainment

୫ । ବୁଦ୍ଧି—5. Conception

ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଲଭ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) —

Upalabhya ୧ । ପ୍ରାପ୍ୟ—1. Due; obtainable.

୨ । ଜ୍ଞେୟ—2. Knowable; perceptible

୩ । ଅନୁମେୟ—3. Inferable.

୪ । ପାଞ୍ଚ—4. Attainable.

ଦେ. ବି—୧ । ଲଭ—1. Profit.

୨ । ଅର୍ଥ—2. Gain; income.

ଉପଲମ୍ବ—ସଂ. ବି. ସଂ (ଉପ + ଲଭ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଭବ. ଅ; ଉପଲମ୍ବ—

୧ । ଉପଲବ୍ଧି—1. Perception; realisation.

୨ । ଅନୁଭବ—2. Experience.

୩ । ଉପହାର—3. Rebuke,

ଉପଲ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉପଲ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ଅ) —

Upalā ୧ । ପ୍ରସ୍ତରମୟ ଭୂମି—1. Stony ground

୨ । ଶର୍କରା—2. Treacle; molasses.

ଉପଲିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି (ଉପ = ଉପରେ + ଲିଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଘଷନ କରବା
Upalinga + କର୍ମ. ଅ) —

ଭୂମିକମ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ଦୈବ ଉପହବ—

Mishap; divine visitation (as, earthquake)

ଉପଲିପ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉପ = ଉପରେ + ଲିପ ଧାତୁ = ଲେପନ କରବା
Upalipta + କର୍ମ. ଇ) —

ଉପଲେପ } ବି. ୧ । ଦେହରେ ବୋଳା ହୋଇଥିବା; ଉପରେ
ଉପଲେପନ } ବୋଳା ହୋଇଥିବା—

1 Besmeared

୨ । ଲିପା ହୋଇଥିବା—2. Plastered; anointed.

ଉପଲିଭା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉପିବା—

Upalibh To float.

ଉପଲେଖିବା—ଦେ. କି. (୪. ଉପେକ୍ଷା) — ୧ । ତ୍ୟାଗ କରବା—

Upalekhibh 1 To give up; to detest to leave.

୨ । (ସଂ ଉପଲକ୍ଷ) — ଲକ୍ଷ୍ୟ କରବା; ଉପଲକ୍ଷ ଦେବା—

2 To cite,

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣର ଅଳଙ୍କାର ଦେଖି, ସେ କୋର ବସ୍ତୁ ଉପଲେଖି ।

ତପନ କଲେ ଉପଗତ, କଲେ ତାହାକୁ ଉପଲେଖି ।

ସାତା, ନରୁଣମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଉପଲେଖିବା—ପ୍ରା. କି (ସଂ. ଉପଲକ୍ଷ) —

Upalechhibh ୧ । ଅନୁମାନଦ୍ୱାରା ଦେଖିନେବା; ଦଗ୍ଧିବା—

1. To grope; to search at random.

୨ । (ସଂ ଉପେକ୍ଷା) — ତ୍ୟାଗ କରବା—2 To abandon.

ଉପଲେପ—ସଂ. ବି. (ଉପ = ଉପରେ + ଲିପ ଧାତୁ = ଲେପିବା + ଭବ.

Upalepa ଅ) — ଉପଲେପନ (ଦେଖ)

(ଉପଲପ୍ତ—ବିଶ୍ୱ)

Upalepana (See)

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମର୍ତ୍ତ ଉପଲେପ, ମଣ୍ଡଳ ସାମାନ୍ୟରେ ଘାସ—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।

ଉପଲେପନ—ସଂ. ବି (ଉପ = ଉପରେ + ଲିପ ଧାତୁ + ଭାବ. ଅନ) —

Upalepana ୧ । ରଙ୍ଗ ଅବର ପୋଛ—

(ଉପଲପ୍ତ—ବିଶ୍ୱ)

1. One coating of paint

୨ । ବୋଳିବା—2. Plastering.

୩ । ଲିପିବା—3. Besmearing.

୪ । ମଲମ; ଅଞ୍ଜନ—4. Ointment

୫ । କାନ୍ଥ ଅବ ଲିପିବା—

5. Washing the walls with a coat of cowdung or lime.

1. Ripened; developed.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୨ । ମୃତ—2. Dead.

୩ । ସାଗାର୍ଥ ହତ (ପଶୁ)—

3. (animal) Killed for sacrifice.

୪ । ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—4. Sufficient.

୫ । (+ କର୍ମ ଅ)—ଲଭ୍ୟ; ପ୍ରାପ୍ତ—5. Received; got.

୬ । ପ୍ରସ୍ତୁତ (ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦ)—6. Prepared; cooked.

୭ । ସଂସ୍କୃତ—7. Refined.

୮ । ଯୁକ୍ତ—8. Joined.

୯ । ବିଶିଷ୍ଟ—9 Particular; peculiar;
special,

ଉପସର—୧୦ ବ. (ଉପ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଉପ. ଅ) —

Upasara ୧ । ନିର୍ଗମନ—1. Issuing

(ଉପସ୍ଥ—ବିଶ) ୨ । ଗାଈ ପ୍ରଭୃତିର ଗର୍ଭାଧାନାର୍ଥ ବୃଷର ନିକଟକୁ
ଗମନ—2. Going of the cow to the bull for
crossing.

୩ । ଗର୍ଭଗ୍ରହଣ; ପେଟରେ ଦେବା—

3. Becoming pregnant; conception.

ଗ୍ରା. ବ. —ପ୍ରୟୋଜନ—Use; necessity.

ଉପସର୍ଗ—୧୦ ବ. (ଉପ = ଉପସ୍ଥିତ + ସର୍ଗ = ସୃଷ୍ଟି; ସର୍ଜନା) —

Upasarga ୧ । ଉତ୍ପାତ; ଭୂମିକମ୍ପାଦି ଦୈବା ଉପଦ୍ରବ—

(ଉପସୃଷ୍ଟ—ବିଶ) 1. Natural calamity (e.g. earth-
quake, eclipse);

natural phenomenon foreboding evil.

୨ । ବଢ଼ି—2 Obstacle.

୩ । ବ୍ୟାଧାତ—3. Obstruction.

୪ । ପୀଡ଼ା—4 Disease

୫ । ରୋଗରୁ ଜାତ ବିକାର—5. Complications or
bad symptoms caused by a disease

୬ । ଅଶୁଭ—6. Evil omens,

୭ । (ବ୍ୟାକରଣ) (ଧାତୁ ସମୀପକୁ ଯାଇ ଯେଉଁମାନେ ଉପ-
ରକୁ ଅର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି) —ଧାତୁ ପୂର୍ବରେ ଲଗି ବାକ୍ୟ ନିଷିଦ୍ଧ
କରିବା ପଦାଂଶ—

7 grammar) A prefix; an inseparable
preposition

[ଦ୍ର—ଉପସର୍ଗମାନ ସଂଖ୍ୟାରେ ୧୦୫ ଯଥା—ପ୍ର, ପର, ଅପ,
ସମ୍, ନି, ଅବ୍, ଅନୁ, ନିର୍, ଦୂର, ବି, ଅଧ, ସ୍ୱ, ଉଚ୍, ପତି, ପ୍ରତି,
ଅତି, ଅତି, ଅପି, ଉପ, ଅ]

ଉପସର୍ଜନ—୧୦ ବ. (ଉପ = ସ୍ଥାନ + ଯୁଜ ଧାତୁ = ସୃଷ୍ଟି କରିବା +

Upasarjjana ଉପ. ଅ) —

(ଉପସୃଷ୍ଟ—ବିଶ) ୧ । ଦୈବା ଉପଦ୍ରବ—

1. Natural calamity.

୨ । ଅଧିକା ଯୋଗ କରିବା—2 Adding.

୩ । ତ୍ୟାଗ—3 Abandonment

୪ । ଅଧୀନ ବ୍ୟକ୍ତି—4 Subordinate person.

୫ । ଚନ୍ଦ୍ର ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ—5. Eclipse

୬ । ଅପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି—

6. A person of secondary importance.

୭ । ଉପରେ ଡାଳିବା—7. Pouring upon

୮ । ଅପ୍ରାଧାନ୍ୟ—8. Subordination

୯ । ପ୍ରତିନିଧି, ବଦଳରେ ରଖାଯିବା ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—

9. Representative; substitute

୧୦ । (ବ୍ୟାକରଣ) —ସମାସରେ ପ୍ରଥମାନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବା ଏକ ବଚ୍ଚି-
ସ୍ୱରୂପ ପଦ (ପ୍ରକୃତିବାଦ) —10. (grammar) A word
which by composition or derivation
loses its original independence while
also it determines the sense of another
word (M. W.)

[ଦ୍ର—ବହୁବ୍ରୀହି ସମାସରେ ଦୁଇଟିଯାକ ପଦ ଉପସର୍ଜନ ଅଟେ; ଅନ୍ୟ
ସମାସମାନଙ୍କରେ କେବଳ ପ୍ରଥମ ପଦ ଉପସର୍ଜନ ଅଟେ (M.W)
ଯଥା —‘ମାତ ପ୍ରକୃତି’ ଶବ୍ଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ‘ମାତ’ ଓ ‘ପ୍ରକୃତି’
ଏହି ଦୁଇ ଶବ୍ଦର ମୌଳିକ ଅର୍ଥ ଲେଖ ପାଇ ମାତପ୍ରକୃତିବିଶିଷ୍ଟ
ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୁଝାଇଲା । ଅତଏବ ଏ ଦୁଇ ଶବ୍ଦ ଉପସର୍ଜନ ଅଟେ ।]

୧୦ ବିଶ—ଗୌଣ; ଅପ୍ରଧାନ—Subordinate; secondary.

ଉପସର୍ପଣ—୧୦ ବ. (ଉପ = ସମୀପ + ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା +
Upasarpana ଉପ. ଅ) —୧ । ସମୀପକୁ ଗମନ; ସମୀପରେ
(ଅପସର୍ପଣ—ବିପରୀତ) ଉପସ୍ଥିତ—1 Coming near;
approach.

୨ । ଅନୁରୂପ; ଅନୁସରଣ—2. Attendance on or
cringing before a person to gain
some end

୩ । ଉପାସନା—3 Worship; prayer.

୪ । ନର୍ତ୍ତନ—4 Dancing.

ଉପସର୍ପଣା—୧୦ ବ. (ଉପ + ସ୍ୱ ଧାତୁ + ଉପ. ଅ + ଶ୍ଚା. ଅ) —
Upasarpana ଉପସର୍ପଣ (ଦେଖ)

Upasarpana (See)

ଉପସର୍ଯ୍ୟା—୧୦ ବ. ଶ୍ଚା. (ଉପ = ସ୍ୱ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ମ.

Upasarjya ଯ + ଶ୍ଚା; ଅ; ନିପାତନ) —୧ । ବତର ପଡ଼ିଥିବା-
ଗାଈ; ବୁଢ଼ମଣି ଗାଈ—1. A cow fit for the
bull; a cow on heat.

୨ । ସାକାୟୁଶ୍ୟା ଶ୍ଚା —2. A woman in her
course.

୩ । ଯେଉଁ କନ୍ୟାର ପ୍ରଥମରଜୋଦର୍ଶନ ହୋଇଅଛି —

3. A girl who has attained puberty.

2. Condiment; seasoning for curry.
(ଉପସ୍ଥାପନା—ବଣ) * । ବଟା ମସଲା (ଦୁଇଟା, ବେସର, ଚିରା ମରିଚ,
ଗରମମସଲା)— 3. Ground spices;
sauce e.g. mustard, pepper, termeric.)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫

୪ । ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟବହାର—4. Implement, instrument.

* । ଉପକରଣ—5. Material, ingredient.

୬ । ବାସନବର୍ତ୍ତନ—6. Utensils

୭ । ଘରକରଣା ଜନନ; ଗୃହସ୍ଥର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଜିନିଷ

ବ୍ୟବହାରୀ ଉପକରଣ—7 Articles of daily household; use domestic implements.

(ଯଥା—ତଳା, ଶିଳା, ପତଳା, ବର୍ତ୍ତଣା, ଟୋକେଇ, ଚିକି, କୋରଣା, ବାସନ, ଛୁର)

୮ । (+ ଭବ. ଅ)—ସହକରଣ—

8 Bestowing care

୯ । ନିନ୍ଦା—9 Blame; censure.

୧୦ । ଅଧ୍ୟାହାର—10. Ellipsis

୧୧ । ଅଳଙ୍କାର; ସଜସଜ୍ଜା—

11 Ornament; decoration

ଉପସ୍ଥାନ—୧୦. ବ—୧ । ଉପସ୍ଥାନ (ଦେଖ)—

Upasthāna 1. Upasthāna (See)

୨ । ଅତିରିକ୍ତ ବସ୍ତୁ ବା ବସ୍ତୁ—2. Supplement.

ଉପସ୍ଥାନ—୩. ବ (୧୦. ଉପସ୍ଥାନ)—ଉପସ୍ଥାନ (ଦେଖ)

Upasta Upastha (See)

ଉପସ୍ତ୍ରୀ—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ନିକଟ+ସ୍ତ୍ରୀ)—ଉପସ୍ତ୍ରୀ; ରଖେଇ—

Upastri concubine; kept woman.

ଉପସ୍ଥାନ—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ସମୀପ ବା ତଳେ+ସ୍ଥାନ ଧାତୁ=ରହିବା+)

Upastha କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—୧ । ସମୀପସ୍ଥ; ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ—

1. Contiguous, proximate.

୨ । ନିମ୍ନସ୍ଥ; ତଳେ ଥିବା—2. Lying under.

୩. ବ. ଶ୍ରୀ (ଯାହା କୋଡ଼ର ତଳେ ଥାଏ)—୧ । ପୁ. ଚକ୍ର; ଲିଙ୍ଗ;

ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ—1 Male organ; penis.

୪ । ଯୋନି—2. Female organ, vagina.

୫ । କୋଡ଼—3. Lap.

୬ । ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର—4 Anus (M. W.)

୭ । ଜହ—5. Haunch; hip.

ଉପସ୍ଥାନ—୧୦. ବ (ଉପସ୍ଥାନ+ସ୍ଥାନାଧିକାର)—ପୁ. ଲିଙ୍ଗ; ଶିଶୁ—

Upasthaka Membrum virile; penis.

ଉପସ୍ଥାନକୃତ—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପସ୍ଥାନ+କୃତ; ଏପରି ବସିବା ଯନ୍ତ୍ରରେ

Upastha kṛuta କୋଡ଼ ରହେ)—ତେଜାପକାର ବସିବା—

Seated with the legs bent down; forming a lap by sitting down (M. W.)

ଉପସ୍ଥାନଗ୍ରହ—୧୦. ବ (୨୩ ଚକ୍ର ଉପସ୍ଥାନ=ଜନନେନ୍ଦ୍ରିୟ+)

Upasthanigraha ନିଗ୍ରହ=ନିରୋଧ)—୧ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟରୋଧ,

ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂଯମ—1. Contenance; restraint of sexual desire.

୨ । ଅସ୍ୱଶାସନ—2 Self-control.

ଉପସ୍ଥାନା—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ=ନିକଟ+ସ୍ଥାନ ଧାତୁ=ରହିବା+)

Upasthāna କର୍ତ୍ତୃ ଶ୍ରୀ. ୧୦)—

(ଉପସ୍ଥାନା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଉପସ୍ଥାନ—1. Paying homage; adoring.

୨ । ଉପସ୍ଥିତ—2 Present; attending.

୩. ବ—୧ । ସେବକ; ଭବ୍ୟ—

1. Attendant; servant.

୪ । ପୂଜକ—2. Worshipper

୫ । ଭକ୍ତ—3. Devotee.

ଉପସ୍ଥାନ—୧୦. ବ. (ଉପ=ନିକଟ+ସ୍ଥାନ ଧାତୁ=ରହିବା+ଭବ୍ୟ, ଅନ)—

Upasthāna ୧ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଥିବା; ହାଜର; ଉପସ୍ଥିତ—

(ଉପସ୍ଥିତ—ବ. ଶ୍ରୀ) 1 Presence; attendance.

୨ । ପୂଜା; ଉପାସନା—2 Devotion; homage; obeisance; worship

୩ । ଅଗମନ—3. Coming; approach.

୪ । ଉତ୍ତରଣ; ଉତ୍ତରଣ; ପହଞ୍ଚିବା—4. Arrival.

୫ । ନିକଟତା—5. Nearness; propinquity.

୬ । ନିକଟକୁ ଯିବା—6. Going near.

୭ । ଅନୁସରଣ—7. Waiting on; attendance (M. W.)

୮ । ବାସସ୍ଥାନ—8 Abode (M. W.)

ଉପସ୍ଥାନଗ୍ରହ—୧୦. ବ. (୨୩ ଚକ୍ର; ଉପସ୍ଥାନ+ଗ୍ରହ)—

Upasthanagraha ସଂଗ୍ରହ; ସେଉଁଠାରେ ସଂଗ୍ରହ ଘଟେ

ଜମଣ—assembly-room (M. W.)

ଉପସ୍ଥାନପୁସ୍ତକ—୧୦. ବ. (ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Upasthanapustaka ସେଉଁ ପୁସ୍ତକରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବା

କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ଦୈନିକ ଉପସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀ ବା କର୍ମରୂପାନ୍ତର

ଉପସ୍ଥିତ ସମ୍ପର୍କରେ ସମ୍ପାଦନା ଲେଖା ରହେ—ହାଜର;

ହାଜରକହି—Attendance-register of a school or an office.

ଉପସ୍ଥାନସଂଖ୍ୟା—୧୦. ବ (୨୩ ଚକ୍ର; ଉପସ୍ଥାନ+ସଂଖ୍ୟା)—

Upasthanasamkhyā ଉପସ୍ଥିତବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା—

The number of persons attending.

ଉପସ୍ଥାନପକ—୧୦. ବ. ଶ୍ରୀ (ଉପ+ସ୍ଥାନ ଧାତୁ; ଶ୍ରୀ=ସ୍ଥାପି ଧାତୁ=

Upasthāpaka ସ୍ଥାପି କରାଇବା+କର୍ତ୍ତୃ ଅନ)—

(ଉପସ୍ଥାପିବା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯେ ଉପସ୍ଥିତ କରାଏ; ସେ ହାଜର କରାଏ—

1. Producing; causing to appear.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୨ । ଶୁଦ୍ଧ—2. Bathed.

୩ । (+ କର୍ମ. ତ)—ସଂସ୍ପର୍ଶ—3 Connected.

୪ । ଉପସ୍ପର୍ଶ—4. Slightly touched.

ଉପସ୍ୱତ୍ୱ—୧୦. ବ. (ଉପ+ସ୍ୱତ୍ୱ=ସ୍ୱାମିତ୍ୱ)—ସମ୍ପତ୍ତିର ଆୟ; ଲାଭ—
Upaswatwa Profit; income; the produce or usufruct of a property

ଦେ. ବ. (କଚରଥ ବ୍ୟବହାର)—୧ । କୌଣସି ଜମି ବା
ସମ୍ପତ୍ତିରେ ମାଲିକ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱର ନିମ୍ନ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ—

1. A secondary right over property;
any right inferior to proprietary
right

୨ । ଜମିରେ ବହୁକାଳ ଦଖଲ କରିବା ଲୋକର ଜମିଥିବା
ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ—2 Occupancy right over land.

୩ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ବହୁକାଳ ବ୍ୟବହାରଜନିତ
ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ—3. Right of easement over
another's land.

୪ । ଜମିଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରଜା ଜମିପାଇଁ ଦେବା ଖଜଣା—

4. Rent paid by a tenant to the
landlord.

ଉପସ୍ୱତ୍ୱଭୋଗୀ—୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପସ୍ୱତ୍ୱ+ଭୋଗିନ୍; ୧ମା. ୧କ.)—
Upaswatwabhogi ଯେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଆୟମାତ୍ର ଭୋଗ କରେ—
(ଉପସ୍ୱତ୍ୱଭୋଗୀ—ଶ୍ରେ.) Enjoying or living upon the
income or usufruct of a property;
enjoying the usufruct only.

ଦେ. ବ. (କଚରଥ ବ୍ୟବହାର)—ଦଖଲସ୍ୱତ୍ତ୍ୱଭୋଗକାରୀ—
Enjoying a right of easement or
occupancy.

ଉପହତ—୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପ+ହତ୍ ଧାତୁ=ମାରବା+କର୍ମ. ତ)—
Upahata ୧ । ନଷ୍ଟ—1 Destroyed; damaged.

୨ । ହ୍ରାସିତ—2, Impaired.

୩ । ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ; ଆହତ—

3. Smitten; struck; hurt; injured.

୪ । ଦୂଷିତ—4. Corrupted; contaminated

୫ । ଉପସ୍ମୃତ—5. Reprimanded; rebuked.

୬ । ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ନିବାରଣ—

6. Prevented; restrained

୭ । ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଅଭିଭୂତ—

7. Attacked; overwhelmed.

୮ । ଭେଲ; ମିଶ୍ର—8. Adulterated

୯ । ହତ—9. Killed (M W.)

୧୦ । ଅତ୍ୟାଚାର—10 Oppressed.

ଉପହତକ—୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପହତ+କ)—

Upahataka ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ; ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ—

Ill-fated; unlucky.

ଉପହାସନୀୟ—୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପ+ହସ ଧାତୁ=ହସିବା+କର୍ମ. ଅମାତ୍ୟ)—

Upahasaniya ୧ । ଥଣ୍ଡା କରାଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

1. Laughable

୨ । ଉପହାସ ଯୋଗ୍ୟ—2. Ridiculous.

ଉପହାସିକ - ୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପ+ହସ ଧାତୁ=ହସିବା+କର୍ମ. ତ)—

Upahasita ୧ । ଥଣ୍ଡା କରା ଯାଇଥିବା; ଦୂଷିତ—

1. Sneered at; laughed at; derided,

୨ । (+ କର୍ମ. ତ)—ଥଣ୍ଡା କରୁଥିବା—

2. Sneering; laughing.

୧୦. ବ. (+ ଭାବ. ତ)—୧ । ଉପହାସ—

1. Derision; joke.

୨ । ହାସ୍ୟ—2. Laughter.

୩ । ଶିରଃ କମ୍ପନ ସହିତ ହସ—

3. Laughter accompanied by shaking
the head (M. W.)

ଉପହସ୍ତିକା—୧୦. ବ. ଶ୍ରେ. (ଉପ+ହସ୍ତି=ହାତ+ଲକ+କର୍ମ)—

Upahastika ଶ୍ରେ. ଅ; ଯାହା ହାତ ପାଖରେ ଥାଏ)—

୧ । ପାନବଟା; ପାନଡବା—1 Betel-pot.

୨ । ତାମ୍ବୁଲାଧାର—2. Betel-case.

ଉପହାର - ୧୦. ବ. (ଉପ+ହାର=ହାତ+ଧାର=ଦେବା+କର୍ମ)—

Upahara ଶ୍ରେ. ଅ)—

(ଉପହାର—ବ. ଶ୍ରେ.) ୧ । ଉପହାରଦାନ; ଭେଟ—

1. Presenting of a gift.

୨ । ସମର୍ପଣ—2. Act of offering.

୩ । (+ କର୍ମ. ଅ)—ଉପାସ୍ଥାନୀୟ ବସ୍ତୁ; ଉପହାରଦାନ ଦ୍ରବ୍ୟ—

3. An offering; presented article

୪ । (ବହୁବ୍ରୀହି)—ହାରର ସମୀପସ୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ରପ ଖୋରଦ

ଦ୍ରବ୍ୟ—4 A pendant hanging from a
necklace.

୫ । ହାର ନିକଟରେ ପିନ୍ଧା ଯିବା ଗଳାର ଅଳଙ୍କାର; ଚନ୍ଦ୍ର—

5 Necklet; an ornamental collar.

୧୦. ଅ. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ)—ହାର ସମୀପରେ—

Near a necklace.

ଦେ. ବ. —ଭୋଜ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ—Victuals; eatables

ଯେକେବଳ ବା ପୁରବାର ବାର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଏ ଆକାର ଚର୍ଚ୍ଚ ବହୁ ଉପହାରମାନ

ବାଦିଲେ—ବ୍ୟବହାର, ବ୍ୟବହାରମାନ ।

ଉପହାସ—୧୦. ବ. (ଉପ+ହାସ; ହାସତା+ହସ ଧାତୁ=ହାସିବା)

Upahasa କରାବା+ଭାବ. ଅ)—

(ଉପହାସ—ବ. ଶ୍ରେ.) ୧ । ପରିହାସ; ଥଣ୍ଡା—

1 Joke; mockery; jest.

ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଶେଷେ ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ୧ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଚିହ୍ନ ଅଛି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ବା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନ ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱଳ୍ପ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ଦେଖ । ଉଦା. — 'ଘାତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଘାତ' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ବ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅର୍ବ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଳକା' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଳକା' ଗୋଟିଏ; 'ଅଳକା' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଳକା' ଗୋଟିଏ ।

୨ । ଉପହାସ; ଅଳ୍ପହାସ — 2 Smile.

୩ । ଘୃଣାସ୍ମୃକ୍ତ ହାସ୍ୟ — 3 Derisive laughter.

୪ । ଚିତ୍ରପ୍ର — 4. Ridicule.

[ଦ୍ର — ଉପହାସ ଓ ପରିହାସ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଏହି ଯେ, ଯେଉଁ ହାସ୍ୟ କାହା ଚାହା ଉପହାସ, ମାତ୍ର ପରିହାସ ଅଟେ ଲାଗି; କାହା ନାହିଁ ।]

ଉପହାସାସନ — ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ର; ଉପହାସ + ଆସନ = ସ୍ଥାନ) —

Upahāṣāspada ଯାହାକୁ ଉପହାସ କରାଯାଏ — The butt of ridicule; laughing stock.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ — ଉପହାସର ଯୋଗ୍ୟ, ଉପହାସ୍ୟମୟ — Ridiculous.

ଉପହାସ୍ୟ — ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ହାସ ଧାତୁ = ହସିବା + କର୍ମ. ଯ) —

Upahāsyā ଉପହାସର ଯୋଗ୍ୟ; ଉପହାସ୍ୟମୟ —

Ridiculous; laughable.

ଦେ. ବି (ସଂ. ଉପହାସ) — ଉପହାସ — Ridicule

ଉପହାସ୍ୟ ପାଇଁ ଲୋକରେ ଲାଗିବାର.

ପ୍ରତିକ ଭଲ ବଥା ଯୁକ୍ତେ ମରାବାର — କୃଷ୍ଣାଦି. ନିହାରିତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ଉପହାସ୍ୟତା — ସଂ. ବି. (ଉପହାସ୍ୟ + ତା. ତା) —

Upahāsyatā ଉପହାସିତ ହେବାର ଅବସ୍ଥା —

Ridiculousness.

ଉପହୃତ — ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ = ନିକଟରେ + ଧା ଧାତୁ = ଧାରଣ କରିବା

Upahṛita ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) —

୧ । ଅର୍ପଣ — 1. Deposited; offered,

୨ । ବିନ୍ୟସ୍ତ — 2 Laid on; arranged.

୩ । ଦତ୍ତ — 3. Given; presented.

୪ । ଗ୍ରହଣ — 4. Taken.

୫ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ — 5. Transferred to; placed

on; set.

ଉପହୃତ — ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ = ନିକଟରେ + ଧା ଧାତୁ = ନେବା + କର୍ମ.

Upahṛuta ଧାତୁ + କର୍ମ. ତ) — ୧ । ଉପହାସରୂପେ ପ୍ରଦତ୍ତ; ଦେଖି

ଦିଆ ଯାଇଥିବା —

1. Offered as present; presented.

୨ । ଅନାତ — 2 Brought.

୩ । ଆହୃତ; ସଂଗୃହୀତ —

3 Collected; compiled.

ଉପହୃତ — ସଂ. ବି. (ଉପ = ନିକଟରେ + ଧା ଧାତୁ = ନିକଟରେ ହେବା +

Upahwara ଅଧିକରଣ. ଅ) —

୧ । ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନ; ବିଚ୍ଛନ୍ନ —

1 Solitude; wilderness.

୨ । ସମୀପ; ନିକଟ — 2. Nearness; proximity.

୩ । ରଥ — 2. Car.

୪ । ଯୁଦ୍ଧ — 4. War.

ଉପାଏ — ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉପାୟ) — ଉପାୟ (ଦେଖ)

Upāe

Upāya (See)

ମଣି ମନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରଣାଦି ଯାହା କଲେ — ଗ୍ରା. ବି. ନିଦ୍ରାମୟ.

ଉପାଶୁ — ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅଶୁ = କରଣ) — ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଶୁଣି

Upāśu ନ ପାରିବା ଭଳି ଜପବିଶେଷ; ଭୁଲି ହୋଇ ମାଳ

ଜପିବା ବା ଧ୍ୟାନ କରିବା; ଶୁଣାଶୁଣି — Prayer

repeated in a low voice; muttered

prayer.

ନି. ବିଶ୍ୱ — ନିର୍ଜନରେ; ଗୋପନାୟତାବରେ — In secret,

ଉପାଶୁବଧା — ସଂ. ବି — ଉପାଶୁବଦ୍ଧା (ଦେଖ)

Upāśubadha

Upāśuhatyā (See)

ଉପାଶୁବଦ୍ଧା — ସଂ. ବି. (ଉପାଶୁ = ଗୋପନାୟତାବରେ + ବଧ =

Upāśuhatyā ବଦ୍ଧା) — ଗୁପ୍ତବଦ୍ଧା; ବାହାରର ଲୋକେ

ଜାଣି ନ ପାରିବେ, ଏପରିଭାବରେ ବଦ୍ଧା —

Assassination; secret murder.

ଉପାକରଣ — ସଂ. ବି (ଉପ = ନିକଟ + ଅ = ସମ୍ପର୍କ + କୃ ଧାତୁ =

Upākarana କରିବା, ପାଠକରିବା, ବଧକରିବା + ଭବ.

(ଉପକୃତ — ବିଶ୍ୱ) ଅନ) — ୧ । ସଂସ୍କାରପୂର୍ବକ ବେଦଗ୍ରନ୍ଥଣ —

1. The act of being initiated into the Bedas after due rites.

୨ । ମନ୍ତ୍ରସଂସ୍କାରପୂର୍ବକ ପଶୁବଦ୍ଧନ; ଦେବତାଙ୍କ ଆଗେ ବୋଦା

ପକାଇବା — 2. Killing of a beast as

sacrifice after due consecration.

୩ । ଆରମ୍ଭ — 3. Beginning.

ଉପାକୃତ — ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଉପ + ଅ + କୃ ଧାତୁ = ପାଠ କରିବା; ବଧ

Upākṛuta କରିବା + କର୍ମ. ତ) — ୧ । ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର

(ଉପାକରଣ — ବି) ଦତ୍ତ; ବୋଦା ଦିଆ ଯାଇ ଥିବା —

1. Sacrificed to a Deity.

୨ । ବୋଦା ମନା ଯାଇଥିବା; ବଳିରୂପେ ଉତ୍ସର୍ଗ —

2. Offered or set apart for being killed in sacrifice.

୩ । ଉପହୃତ — 3. Oppressed.

୪ । ଆରମ୍ଭ — 4. Begun.

ସଂ. ବି. — ୧ । ବୋଦା — 1. Victim

୨ । ଦେବତା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ସର୍ଗ ପଶୁ —

2 An animal dedicated as a victim.

୩ । ଅମଙ୍ଗଳ; ଉପଦ୍ରବ — 3. Calamity

ଉପାକ୍ଷା — ସଂ. ବି. (ଅବ୍ୟୟୀଭାବ ଉପ = ସଦୃଶ + ଅକ୍ଷି) — ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ଦୃଶ୍ୟ —

Upāksha

Spactacles; eye-glasses.

ଉପାଖ୍ୟାନ — ସଂ. ବି. (ଉପ = ନିକଟ + ଅ + ଶ୍ୟା ଧାତୁ = କହିବା +

Upākhyāna କର୍ମ. ଅନ) — ୧ । ଗପ; କବିତା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସମ୍ବଳତ

(ଉପଖ୍ୟାନ — ବିଶ୍ୱ) ଗପ ଉପାକ୍ଷା — 1. Story; tale;

allegory.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଈ	ଉ	ଋ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ନ

୨ । ଉପନ୍ୟାସ—2. Novel; fable, anecdote.

୩ । ଇତିହାସ—3. Narrative; history; episode.

୪ । (+ ଭବ ଅନ)—ବିଶେଷ କଥନ—4. Narration; description.

ଉପାଗତ—୧୦. ବିଶ. (ଉପ=ନିକଟକୁ + ଅ + ଗମ ଧାତୁ = ଯିବା +
Upāgata କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ଉପସ୍ଥିତ—

1. Present; attending

୨ । ଘଟିଥିବା—2 Occurred.

୩ । (+ କର୍ମ. ତ)—ପ୍ରାପ୍ତ—3. Received; attained.

୪ । ଅନୁମୋଦିତ—4. Approved.

୫ । ସ୍ୱୀକୃତ—5. Agreed to

୬ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ—6. Promised.

ଉପାଗମ—୧୦. ବି. (ଉପ=ନିକଟକୁ + ଅ + ଗମ ଧାତୁ + ଭବ. ଅ)—
Upāgama ୧ । ଉପସ୍ଥିତ—1. Presence; arrival.

(ଉପାଗତ—ବିଶ) ୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2 Attainment.

୩ । ଅନୁମୋଦନ—3 Approval

୪ । ସ୍ୱୀକାର—4. Agreement; consent.

୫ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି; ଅଙ୍ଗୀକାର—4. Promise

ଉପାଙ୍ଗ—୧୦. ବି. (ଉପ + ଅଙ୍ଗ)—୧ । ଅପ୍ରଧାନ ବା ନିକୃଷ୍ଟ ଅଂଶ—
Upāṅga 1. Secondary part

୨ । ପ୍ରଧାନ ବିଷୟର ଉପଯୋଗୀ ଅଂଶ—

2. A subordinate part; supplementary part.

୩ । ଶ୍ଳେଷ ବିଭାଗ ବା ଅଂଶ —

3. Small subdivision or part.

୪ । ଧର୍ମସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଚିହ୍ନସ୍ୱରୂପ ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଅଙ୍ଗରେ
ଭେଦାତ୍ମକା ଭଲକବିଶେଷ—4. Sectarian
mark made with sandal-wood
paste or white earth on differ-
ent parts of the body (e.g.
forehead, arm, neck.)

୫ । ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ—

5. A part of the Bedas.

ଅଙ୍ଗ ଉପାଙ୍ଗ ବେଦ ପଦ ।

ଗୁରୁ ସମାପେ କର ଯୋଡ଼ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୬ । ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—6. A kind of musical

instrument

ରେସ, ଶଙ୍ଖ, ଉପାଙ୍ଗ, ବ ହାଲ । ପ୍ରାଚୀ—ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

ଉପାଚାର୍ଯ୍ୟ—୧୦. ବି. (ଉପ=ଅଧିଷ୍ଠାନ; ସଦାୟୁକ + ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ = ଗୁରୁ)—

Upāchārjya ୧ । ସହକାରୀ ମନ୍ତ୍ରୀ—1 Assistant

minister.

୨ । ସହକାରୀ ଶିକ୍ଷକ—2. Assistant teacher.

୩ । ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁଙ୍କ ସହକାରୀ—3. Assistant to a
spiritual guide.

ଉପାଜେ—୧୦. ଅ. (ଉପ + ଅଜ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଭବ. ଏ)—
Upāje ଦୃଢ଼ତାର ବଳାଧାର—Conservation of
strength

ଉପାର୍ଦ୍ଧ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ପାଟନ) —ଉତ୍ପାଟନ; ଉନ୍ମୁଳନ—
Upārda Uprooting; eradication,

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧା—ଦେ. ବି —ଏକ ପ୍ରକାର ଦକ୍ଷିଣୀ ଲୁଗା ଗୁଡ଼ର ବା ଯୋଡ଼ା—
Upārda A pair of certain kind of cloth

(woven in the Deccan)

ଉପାର୍ଦ୍ଧବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍ପାଟନ)—୧ । ଉତ୍ପାଟନ କରିବା—
Upārḍibā 1. To uproot,

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାର୍ଦ୍ଧ

ଉପାତ୍ତବିଦ୍ୟା—୧୦. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଶ୍ରୁତି; ଉପାତ୍ତ ବା ଅର୍ଜିତ ହୋଇ-
Upāttavidyā ଅତ୍ତ ବିଦ୍ୟା ଯାହାହାତ୍ତା—୧ । ଯେ ବିଦ୍ୟା
(ଉପାତ୍ତବିଦ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ଅର୍ଜନ କରିଅଛନ୍ତି—1. Having
acquired learning

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଓ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବଳୀରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଥାକ୍ଷେପେ ଚିତ୍ତିତ ବ୍ୟବହାର ବା ଓ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କଅ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଜ୍ର' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ୨ ପାଇଲେ ଅଲବତ୍ ଦେଖିବେ ।

୨ । କୃତବ୍ୟ—2. Learned.

ଉପାଦ୍ୟୟ—୧. କ (ଉପ+ଅତି+ଭା ଧାତୁ=ସିଦ୍ଧା+ଭା ଅ)—

Upātyaya ୧ । ବିନାଶ; ନାଶ—1 Destruction.

୨ । ଅଭିଭାବନା; ଉତ୍କଟ—2. Overstepping the limits or customs; acting against usage; infringement of customary rules

ଉପାଦ୍ୟ— ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ ଓ ଶ୍ଳୀ. (ଗାଳ) (ସଂ ଉପାଦ)—

Upāda ୧ । ସେବନା; ଗେଜା—1. Spoiled; excessively fondled (child)

୨ । ଉପାଦାନାଶ; ଦୁଷ୍ଟ—2. Wicked.

ଉପାଦାନ—୧. କ (ଉପ=ନିକଟ+ଆ=ସମୀପ+ଦା ଧାତୁ+ଭାବ.)

Upādāna ଅନ) ୧ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଳ ସାମଗ୍ରୀ ବା (ଉପାଦେୟ—ବିଶ) ସରଞ୍ଜାମ—1. Ingredient, component part

୨ । ଉପକରଣ; ଯେଉଁ ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ମିଳିତ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ—2. The elements of a substance, material; basic material.

୩ । ପ୍ରଧାନ କାରଣ—3. Material cause.

୪ । ସମବାୟୀକରଣ; ଏକତ୍ରୀକରଣ—

4 Collection; compilation,

୫ । ଆଦାନ, ଗ୍ରହଣ—

5. Receiving; taking; acceptance,

୬ । ସ୍ୱ ସ୍ୱ ବିଷୟରୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କର ଅବର୍ତ୍ତଣ ବା ପ୍ରତ୍ୟାହାର—

6. Abstraction or withdrawal of the senses from their respective objects.

ଉପାଦ୍ୟ— ଗ୍ରା. ବିଶ - ଉପାଦ (ଦେଶ)

Upādīṣ Upāda (See)

ଉପାଦିବା - ଗ୍ରା. କ୍ରି (ସଂ. ଉପାଦାନ)—୧. ଗ୍ରହଣ କରିବା; ସଞ୍ଚୟ କରିବା;

Upādibā ସଞ୍ଚୟନା—To gather; to store up

ଉପାଦେୟ—୧. ବିଶ (ଉପ+ଆ+ଦା ଧାତୁ=ଦେବା+କର୍ମ)—

Upādeya ୧ । ଗ୍ରହଣ—1. Acceptable; admissible.

(ଉପାଦାନ—ବିଶ) ୨ । ମନୋହର; ରମଣୀୟ; ଚରୁକର୍ଷକ—

2. Enjoyable; pleasant; sweet; delicious.

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—3. Excellent; dainty.

୪ । ବିଧେୟ (କର୍ମ)—4. Fit to be done,

୫ । ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ; ଯୌକ୍ତିକ—5. Reasonable.

ଉପାଦେୟତା—୧. ବିଶ (ଉପାଦେୟ=ରମଣୀୟ+ଭାବ. ତା)—

Upādeyatā ୧ । ମିଷ୍ଟତା; ରମଣୀୟତା; ମନୋହାରତା—

1. Sweetness; daintiness.

୨ । ଗ୍ରାହ୍ୟତା; ଯୌକ୍ତିକତା—

2. Admissibility.

୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା—3. Excellence.

ଉପାଧାନ—୧. ବିଶ (ଉପ=ଉପରେ+ଆ+ଧା ଧାତୁ=ସ୍ଥାପନ କରିବା)

Upādhāna +ଅଧିକରଣ. ଅନ; ଯାହା ଉପରେ ମସ୍ତକ ରଖାଯାଏ—୧ । ଚଢ଼ିଆ; ମାଣ୍ଡି; ଅପସର—

1. Bolster; pillow.

୨ । ଗଦ—2. Cushion.

୩ । (+ ଭାବ. ଅନ)—ବିଧାନ—3. Rule.

ଉପାଧି—୧. ବିଶ (ଉପ+ଆ+ଧା ଧାତୁ=ପତ୍ରା କରିବା+ଭାବ. ଇ)—

Upādhi ୧ । ଧର୍ମଚିନ୍ତା—1 Religious thoughts; meditation.

୨ । (+ କର୍ମ. ଇ)—ସମୃଦ୍ଧି—2. Affluence.

୩ । (+ଅଧିକରଣ. ଇ)—ଅଧାର—

3 Receptacle

୪ । (+ କରଣ. ଇ)—କାରଣ—4. Cause.

୫ । ଛଳ—5. Pretence,

୬ । ଭେଦକର୍ମ—6. Distinguishing act.

୭ । ଉପନାମ; ନାମ ପରେ ଯୋଗ ହେବା ଜାତି, ବିଦ୍ୟା, ଓ ବଣାଦି ପରିଗ୍ରହଣ ଶବ୍ଦ; ସଂଜ୍ଞା—

7, Surname; epithet; title of distinction.

(ଯଥା—ଶର୍ମା, କାବ୍ୟଚାର୍ଯ୍ୟ ଏମ୍. ଏ, ମିଶ୍ର ପ୍ରଭୃତି)

୮ । ଭେଦାର୍ଥକ ଗୁଣ—8 Attribute distinguishing property or quality.

୯ । (ନ୍ୟାୟ) ସାଧାରଣତା ଓ ସାଧାରଣତା ଧର୍ମ—

9. (Logic) The attribute of a thing; the peculiar quality of a thing; denotation of a thing.

ଦେ. ବି—ଆଶି ନମାସ ଦେବା ପୂଜାରେ 'ଉପନ' ବିଧିରେ ଦେବା ମନ୍ଦିରକୁ ପଠାଯିବା ସମ୍ପୃକ୍ତ ଭୋଗ—

Cooked offering sent from the houses of the villagers to the temple of the village Goddess during Durgā Pūjā.

ଉପାଧିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ (ସଂ. ଉପାଧ୍ୟାୟ)—୧ । ଶିକ୍ଷକ—1. Teacher.

Upādhiā ୨ । ଅଥର୍ବବେଦୀ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଉପାଧିବିଶେଷ—

୨, A title of Atharvavedī

ପାଥା; ଶିକ୍ଷା Brāhmanas.

ଉପାଧିକ—୧. ବିଶ. ପୁ (ଉପ+ଧି+ଅଧି ଅର୍ଥରେ. କ)—

Upādhiḥ ୧ । ଉପାଧିଧାରୀ—1. Titled.

(ଉପାଧିକ—ଶ୍ଳୀ) ୨ । ସ୍ୱତ୍ୱବଳ ଉପାଧିକାରୀ ଶବ୍ଦ; ଅନୁପ୍ରଦତ୍ତ—

2. Assigned.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଐ	ଋ

୩ । ଉପାଦେୟ (ଦେଖ)

3. Upādeya (See)

ଉପାଧ୍ୟାୟା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—ଯେ ଉପାଧ୍ୟାୟ ଲାଭ କରଥାଏ—

Upādhdhārī Titled; holding a title or degree.
(ଉପାଧ୍ୟାୟାଣୀ—ଶ୍ରୀ)

ଉପାଧ୍ୟପତ୍ର—ସଂ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲେଖା; ଉପାଧ୍ୟାୟ ନିଦର୍ଶନରୂପକ ପତ୍ର)—

Upādhipatra ୧ । ସାଂସ୍କୃତିକ—1. Certificate conferring a title or degree.

୨ । ସନାଦ, ଉପାଧ୍ୟାୟ ପାଇବାର ନିଦର୍ଶକ; ଯୋଗ୍ୟତା ନିଦର୍ଶକ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର—2. Diploma; sanad.

ଉପାଧ୍ୟାଭୋଗ—ଦେ. ବି—ଦେବୀଲୟରେ ଦେବିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୋଗ

Upādhibhoga ଅପେକ୍ଷା ଅତିରିକ୍ତ ଭୋଗ—

Additional offering to a Deity; extra or special offering to a Deity.

ଉପାଧ୍ୟା—ଗ୍ରା. ବି (ସଂ. ଉପାଧ୍ୟାୟ)—ଉପାଧ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Upādhyā Upādhyāya (See)

ଉପାଧ୍ୟାୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉପ=ସମୀପ+ଅଧ୍ୟ+ଇ ଧାତୁ=ପଡ଼ିବା+)

Upādhyāya ଅପ.ଦାନ. ଅ)—

୧ । ମନ୍ତ୍ରଗୁରୁ; ବେଦାଧ୍ୟାପକ—

1. Spiritual preceptor.

୨ । ଅଧ୍ୟାପକ; ଅଭ୍ୟାସ; ଶିକ୍ଷକ—

2 Teacher; professor

[ଦ୍ର—ଯେ ବେଦର ଏକାଂଶକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି ତାଙ୍କୁ 'ଉପାଧ୍ୟାୟ' ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । ଗୁରୁ; ଅବଧାନ—3. Instructor; pedagogue

୪ । ସଙ୍ଗୀତାଭ୍ୟାସ; ଯେ ସଙ୍ଗୀତବିଦ୍ୟାରେ ସ୍ୱଳ୍ପସୁଶୀଳା ଲାଭକରି ଶିକ୍ଷା ଦେଇପାରନ୍ତି—4. Music master.

ଦେ. ବି—ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ବଂଶୋପାଧ୍ୟାୟ—

A family title of Brāhmanas.

[ଦ୍ର—ବର୍ଣ୍ଣଦେଶରେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ବଂଶୋପାଧ୍ୟାୟ ପୁରୁଷରେ ବନ, ମୃଗ, ଚନ୍ଦ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ଲେଖେ । ଯଥା—

ବନୋପାଧ୍ୟାୟ (ବାନ୍ତର୍ଯ୍ୟା)

ମୃଗୋପାଧ୍ୟାୟ (ମୃଗ୍ୟା)

ଚନ୍ଦ୍ରୋପାଧ୍ୟାୟ (ଚନ୍ଦ୍ର୍ୟା)

କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚଳର ଅଥବାବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଉପାଧ୍ୟାୟ ଉପାଧ୍ୟାୟ ଧାରଣ କରନ୍ତି ।]

ଉପାଧ୍ୟାୟା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉପାଧ୍ୟାୟ+ଶ୍ରୀ.ଅ)—ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ସ୍ୱପ୍ନ

Upādhyāyā ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି—A lady teacher; a female teacher.

ଉପାଧ୍ୟାୟାଣୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉପାଧ୍ୟାୟ+ଶ୍ରୀ.ଅ)—ଗୁରୁପତ୍ନୀ;

Upādhyāyānī ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଭାରିଆ—Spiritual preceptor's wife, wife of a professor.

[ଦ୍ର—ଉପାଧ୍ୟାୟାଙ୍କ ଶ୍ରୀ ଉପାଧ୍ୟାୟାଣୀ ଓ ଶ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଉପାଧ୍ୟାୟା ଅଟନ୍ତି ।]

ଉପାଧ୍ୟାୟା—ସଂ. ବି ଶ୍ରୀ (ଉପାଧ୍ୟାୟ+ଶ୍ରୀ.ଇ)—

Upādhyāyī ୧ । ଉପାଧ୍ୟାୟା (ଦେଖ)—

1. Upādhyāyā (See)

୨ । ଉପାଧ୍ୟାୟାଣୀ—2. Upādhyāyānī (See)

ଉପାନତ—ସଂ. ବି (ଉପ+ଅ+ନତ୍ ଧାତୁ=ବାଜିବା+କରଣ

Upānat କ୍ରି.ପ୍ର; ଉପାନତ୍ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧୯.)—

୧ । କଠଉ—1. Wooden sandals

୨ । ଚର୍ମପାଦୁକା; ଜୋତା—2. Shoes

୩ । ବୁଟ୍ ଜୋତା—3. Boots

୪ । ଚଢ଼ ଜୋତା—4. Slippers.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆମାନେ ପୁରୁଷ ଚଢ଼ଉ ଜୋତା ଓ ବୁଟ୍ ଜୋତା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ଚିହ୍ନ ଉପନେଷ୍ଟର ଓ କୋଣାର୍କର ମନ୍ଦିର ଓ ଗିରିଗାନ୍ଧସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତରମାନଙ୍କରେ ଖୋଦିତ ହୋଇଅଛି ।]

ଉପାନତକାର—ସଂ. ବି (ଉପାନତ+କାର ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—ମୋତ;

Upānatkāra ଜୋତା ଉତ୍ପାଦକ—Shoe-maker.

ଉପାନହ—ସଂ. ବି—ଉପାନତ (ଦେଖ)

Upānaha Upānat (See)

ଉପାନ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉପ+ଅନ୍ତ)—

Upānta

୧ । ନିକଟ—1. Vicinity.

୨ । ସୀମା—2. Border; boundary.

୩ । ଦାଡ଼—3. Edge.

୪ । ଶେଷ—4. End.

୫ । ଉପକଣ୍ଠ—5. Outskirts.

୬ । ଚକ୍ଷୁକୋଣ—6. Angle of the eye.

୭ । ଶେଷସୀମାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ—7. Penultimate place.

ଉପାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି.—ଶବ୍ଦର ଶେଷ ଅକ୍ଷରର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଣ୍ଣ—

Upāntavarṇa The Penultimate letter of a word last but one letter.

ଉପାନ୍ତ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉପାନ୍ତ=ଶେଷର ପୂର୍ବ ସ୍ଥାନ+ୟ)—

Upāntya ୧ । ଉପାନ୍ତରେ ସ୍ଥିତ—1. Penultimate.

୨ । ଉପକଣ୍ଠସ୍ଥ—2. Situated on the outskirts.

୩ । ନିକଟସ୍ଥ—3. Adjoining; bordering on.

ଉପାନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି—ଉପାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ (ଦେଖ)

Upāntyavarṇa Upāntavarṇa (See)

ଉପାପରାଧ—ସଂ. ବି (ଉପ+ଅପରାଧ)—ପିତାପାତ୍ର, ପ୍ରଭାବଣ, ହିଂସା

Upāparādha ପ୍ରଭୃତି ସ୍ୱଳ୍ପ ସ୍ୱଳ୍ପ ଅପରାଧ—Minor offences (e. g. perjury, cheating, malice).

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୁଷ୍ପ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ସ୍ଵରାବଳୀ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାବର୍ତ୍ତନରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ; ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଚ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଚ୍ଚ' ଦେଖିବେ ।

ଉପାବର୍ତ୍ତନ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ = ଅସିବା + ଭାବ.)

Upābartana ଅନ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ—

(ଉପାବର୍ତ୍ତ—ବିଶ)

1. Return

୨ । କଳ୍ପଲେଖନା; ପାର୍ଶ୍ଵ ପରିବର୍ତ୍ତନ—

2. Turning of the sides; changing sides.

୩ । ଘୂର୍ଣ୍ଣନ—3. Whirling

୪ । ଆଉଷ୍ପା—4. Stirring.

* । (ପଶୁମାନଙ୍କର) ଶ୍ରମୋପଶମନାର୍ଥ ଭୂମିରେ ପୁନଃ ପୁନଃ ଗଡ଼ିବା—5 Rolling on the ground (said of beasts) to remove fatigue.

ଉପାବର୍ତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ + ଅ + ବର୍ତ୍ତ ଧାତୁ = ଅସିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Upābrutta ୧ । ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ—

(ଉପାବର୍ତ୍ତନ—ବି) 1. Turned round; whirled.

୨ । ଘୂର୍ଣ୍ଣିତମାନ—

2. Whirling; revolving; reeling.

୩ । ଆଉଷ୍ପା ହୋଇଥିବା—

3 Stirred over the fire (liquid).

୪ । ପ୍ରତ୍ୟାଗତ—4. Returned; rebounding.

* । ପ୍ରତିବର୍ତ୍ତ—

5 Redounding; withdrawing, desisting.

୬ । ସମ୍ପାଦିତ - 6 Accomplished.

୭ । ପାର୍ଶ୍ଵପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥିବା—

7. Turning on the sides.

୮ । (ପଶୁଅଂ)—ଶ୍ରମ ଶାନ୍ତି ନିମିତ୍ତ ପୁନଃ ପୁନଃ ଭୂମିରେ ଲୁଣ୍ଠିତ; ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିବା ନିମନ୍ତେ ଭୂମିରେ ଗଡ଼ିଇ-
ତଡ଼େଇ ଦେଉଥିବା—

8. Rolling on the ground to remove fatigue (said of beasts),

ଉପାମ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଉପମା)—ଉପମା—

Upāma

Comparison.

ଏକପଦେ ଅଠ ଅଠ ନ ମ, ସୁଲକ୍ଷଣ ଶିଳ୍ପୀ ଉପମା ।

ସଂସ୍କୃତ—ପ୍ରମୋଦପୁରାଣ ।

ଉପାମା—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉପମା)—ଉପାମ (ଦେଖ)

Upāma

Upāma (See)

ଉପାମିବା—ପ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନପଦ୍ୟ କି. (ସଂ. ଉପମା)—ଉପମା ଦେବା—

Upāmibā

To compare.

କୋଳେ ଅବରୁଦ୍ଧ ଉଷା ଉପାମି ନ ପାଉ—ଶିଶୁଶବ୍ଦର ଉଷାଅଭାବ ।

ଉପାୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଯ ଧାତୁ = ସମ୍ପାଦନ କରିବା + କରଣ. ଅ)—

Upāya ୧ । ଶତ୍ରୁ ସ୍ଵଳାବ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ଉପଯୁକ୍ତ

(ଅପାୟ—ବିପଦ) ବା ପ୍ରୟୁକ୍ତ୍ୟ ସ୍ଵଳାମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବିଶେଷ

(ଯଥା—ସାମ, ଦାନ, ଦଣ୍ଡ ଓ ଭେଦ) ।

1. Policy to be adopted by a king with respect to another state (e g, conciliation, sending presents, chastisement or war and sowing dissension in the enemy's camp.)

୨ । ଅବଲମ୍ବନ—2. Resource.

୩ । ଗତ୍ୟନ୍ତର—3. Alternative

୪ । ଜୀବନଧାରଣାର୍ଥ ଅର୍ଜନ, ଜୀବିକା—4. Livelihood; means of living; subsistence.

* । କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନର ଆନୁପୂର୍ବିକ ପ୍ରୟୋଗ; ସାଧନ—

5. Means, things that come ready

୬ । ଗୁପ୍ତକାରର ପଥ—6. Contrivance.

୭ । ସନ ଉପାର୍ଜନ—7. Acquisition of wealth; earning.

୮ । ଉପାଗମ (ଦେଖ)

8. Upāgama (See)

୯ । କୌଶଳ—9. Expedient; stratagem.

୧୦ । ଆୟ—10. Income.

୧୧ । ପ୍ରତିକାର; ଔଷଧ—11. Remedy.

୧୨ । ଔଷଧପ୍ରୟୋଗ—

12. Administration of a remedy.

୧୩ । ଚାରିକମ୍ପଦସ୍ତୋତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ—

13. Application of charms

ଦେ. ବି—ଉଦ୍ୟମ—Striving; exertion.

ଉପାୟ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ପ୍ରତିକାର କରିବା—1. To use a

Upāya karibā remedy; to counteract.

୨ । ଅର୍ଜନ କରିବା—2. To earn

୩ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସିଦ୍ଧି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନ କରିବା—
3. To use means to an end.

୪ । ଔଷଧ ବା ମନ୍ତ୍ରଯନ୍ତ୍ରାଦି ପ୍ରୟୋଗ କରିବା—

4. To employ charms or medicine.

* । ଉଦ୍ୟମ କରିବା—

5. To exert oneself; to strive.

ଉପାୟସମ୍ପ୍ର—ସଂ. ବିଶ. ସୁ. (୨ମୀ ଚତୁଃ ଉପାୟ + ସମ୍ପ୍ର)—

Upāyakshama ୧ । ଅର୍ଜନସମ୍ପ୍ର—

(ଉପାୟସମ୍ପ୍ରା—ଶ୍ରୀ) 1. Able to earn one's livelihood.

୨ । ପ୍ରତିକାର କରିବାରେ ତତ୍ପର—

2. Prompt in applying a remedy.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଉପାୟଜ୍ଞ—ସ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପାୟ + ଜ୍ଞ ଧାତୁ = ଜଣିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) -

Upāyajña ସେ କର୍ମ୍ୟ ସାଧନାର୍ଥ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ କୌଶଳ ଜାଣେ—
(ଉପାୟଜ୍ଞ—ଶ୍ରୀ) Fertile in expedients.

ଉପାୟକ—ସ. ବି (ଉପ + ଅୟ ଧାତୁ = ସିଦ୍ଧି + କର୍ମ. ଅନ) -

Upāyana ୧ । ଭେଦ; ଉପହାର—1 Present made to a superior; offering.

୨ । (+ ଭବ. ଅନ)—ସମୀପ ଗମନ -

2 Arrival, coming near; approaching

୩ । ବ୍ରତାଦି ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବା ଆରମ୍ଭ—

3 Starting of a ceremonial or rite.

ଉପାୟାନ୍ତର—ସ. ବି. (ଉପାୟ + ଅନ୍ତର) - ଅନ୍ୟ ଉପାୟ—

Upāyāntara Another resource or alternative

ଉପାୟୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପାୟ + ଅଧି ଅର୍ଥରେ; ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—

Upāyī ୧ । କୌଶଳୀ—1. Skilful in expedients or stratagems, resorting to stratagems

୨ । ଅର୍ଜନକାରୀ—2. Earning.

୩ । ମନ୍ତ୍ରପଦ୍ମ ପ୍ରୟୋଗକାରୀ—3. Using charms.

୪ । ଉଦ୍ୟମୀ—

4 Exerting oneself; resourceful.

ଉପାରଜନ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉପାର୍ଜନ)—ଉପାର୍ଜନ (ଦେଖ)

Upārajana Upārajana (See)

ଉପାରତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଅ + ରମ ଧାତୁ = ଅରମ୍ଭ କରିବା +

Upārata କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ନିବୃତ୍ତି; ବନ୍ଦ—

1. Stopped; ceased; desisted.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତି—2. Returned.

ଉପାରମ୍ଭ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅରମ୍ଭ)—ପ୍ରାରମ୍ଭ—

Upārambha Beginning; commencement.

ଉପାରୁଦ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଅରୁଦ୍ଧ)—

Upārūddha ୧ । ଅରୁଦ୍ଧ; ଉପରେ ଚଢ଼ିଥିବା—

1. Riding; ascending.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2 Acquired; got; obtained.

ଉପାର୍ଜକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (ଉପ + ଅର୍ଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅକ)—

Upārjaka ୧ । ଅର୍ଜିକା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

(ଉପାର୍ଜିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Acquiring; earning.

୨ । ଯେ ଆଣି ପ୍ରଦର୍ଶନ—2 Procuring.

୩ । ସଞ୍ଚୟକାରୀ—3. Accumulating; hoarding.

ଉପାର୍ଜନ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅର୍ଜ ଧାତୁ = ଅର୍ଜନ କରିବା + ଭାବ. ଅନ)—

Upārjana ଅନ)—୧ । ଅର୍ଜନ—1 Earning.

(ଉପାର୍ଜିତ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । କୃତ୍ତି ବ୍ୟବସାୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥଲାଭ—

2 Acquisition of wealth.

୩ । ଲାଭ—3. Gain.

୪ । ସଞ୍ଚୟ—4 Accumulation; storing up.

ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁ. (୨ମୀ ଭବ୍ତ; ଉପାର୍ଜନ + କ୍ଷମ)—

Upārjanakshama ସେ ଉପାର୍ଜନ କରିପାରେ—

(ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମା—ଶ୍ରୀ) Able to earn.

ଉପାର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଅର୍ଜିତ)—୧ । ପ୍ରାପ୍ତ; ଲାଭ—

Upārjita 1. Earned, acquired; obtained.

(ଉପାର୍ଜିତ—ବିଶ୍ୱ) ୨ । ସଞ୍ଚୟ—2 Accumulated; laid up; stored.

ଉପାଲଭ୍ଧ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉପ + ଅ + ଲଭ ଧାତୁ = ପାଇବା + ଭ)—

Upālabdha ୧ । ଭବିଷ୍ୟତ; ଭବିଷ୍ୟ—

(ଉପାଲଭ୍ଧ—ବିଶ୍ୱ) 1. Rebuked; censured; reproached.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ—2. Got; received; obtained

ଉପାଲମ୍ଭ—ସଂ. ବି (ଉପ + ଅ + ଲଭ ଧାତୁ = ନିଜା କରିବା +

Upālabdha ଭାବ. ଅ)—୧ । ଭବିଷ୍ୟତ; ଭବିଷ୍ୟ;

(ଉପାଲମ୍ଭ—ବିଶ୍ୱ) ସମ୍ବେଷଣାକ୍ୟ—1. Reviling; admonition; reproach; rebuke.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତି—2 Receipt.

ଦେ ବି—ପରିହାସ—Jest; sneer.

ଅନେକ କିଛି ଉପାଲମ୍ଭ

ଦୋହର କିଛି ବଡ଼ କହ । କଳ୍ପାଥ. ଭଗବତ ।

ଉପାଶ୍ରୟ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅ + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ = ସେବା କରିବା + କର୍ମ. ଅନ)—

Upāśraya ୧ । ଆଶ୍ରୟ ନେବାର ସ୍ଥାନ; ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ;

(ଉପାଶ୍ରୟ—ବିଶ୍ୱ) ଆଶ୍ରୟ; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଆଶ୍ରୟ କରାଯାଏ—

1. A resort; a shelter; an asylum; a place of refuge.

୨ । ଅବଲମ୍ବନ—2. A support or prop.

୩ । ଆଶ୍ରୟକର୍ତ୍ତା—3. One who takes shelter; protege.

ଉପାସ—ଦେ. ବି. (ସଂ ଉପବାସ)—

Upāsa ୧ । ବ୍ରତାନୁଷ୍ଠାନ ନିମନ୍ତେ ଉପବାସ—

ଉପୋଷ 1. Religious fasting.

ଉପବାସ ଅବର ବ୍ରତର ଉପାସ । ପ୍ରାଚୀ—ନିର୍ବିଶମାହାସ ।

୨ । ଅନାହାର; ଅନଶନ—

2. Fasting; starvation.

କୃଷ୍ଣର ଉପାସ ରଖି ବ୍ରତର

ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଦେଖି ନାଶ ଖାଇବାକୁ । କୃଷ୍ଣବିଂଶ. ୧୫୩୩୨. ଅନୁଶାସନ ।

୩ । ଓଷା; ବ୍ରତାନୁଷ୍ଠାନ -

3. Religious observance.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଉପୋଷିତ; ଉପବାସୀ—

Fasting; starving.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ତୁତି ଓ ଚକ୍ର ଥାଏ ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚକ୍ର ଥାଏ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଗୁଣେର ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏକା । ଚକ୍ର ଓ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ଏ ଉପାସକରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ନେବେ । ଯଥା :—
 ଘାତ' ଓ ମିତରେ 'ଗାତ' ଗୋଟିଏରେ 'ବୁଧ' ଓ ମିତରେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ 'ବଧୁ' ଓ ଘାତରେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥା' ଓ ଘାତରେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ତର' ଓ ଘାତରେ 'ଅନ୍ତର' ଦେଖିବେ

ଉପାସକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ=ନିକଟରେ + ଅସ ଧାତୁ=ବସିବା +
 Upāsaka କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ)—
 (ଉପାସିକା—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଅସ୍ତ୍ରଧର; ଉପାସନାକାରକ—

1. Worshipping.

୨ । ସେବକ—2. Attending.

୩ । ଅନୁସରଣୀ—3. Supplicating.

ଉପାସକରକା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉପାସ)—

Upāsakaribh ୧ । ବୃତ୍ତାନ୍ତୁଷ୍ଟାନ କରକା—

1. To observe a religious fast

୨ । ଅନାହାରରେ ରହକା—

2. To go without food.

ଉପାସଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅ + ସଙ୍ଗ ଧାତୁ = ଲଗିବା +
 Upāsanga ଅଧକରଣ. ଅ)—

୧ । ବାଣଧାର; ଉଷ୍ମ; ଉଷ୍ମାର—

1. Quiver; a case for keeping arrows.

୨ । (+ ଶବ୍ଦ. ଅ)—ନିକଟତା—

2. Proximity; nearness.

୩ । ଅସନ୍ନି—3 Attachment

ଉପାସନା—ସଂ. ବି. (ଉପ=ନିକଟରେ + ଅସ ଧାତୁ=ବସିବା +
 Upāsana ଶବ୍ଦ. ଅନ)—

(ଉପାସିତା—ବିଶ) ୧ । ପ୍ରବ୍ର—1. Prayer.

୨ । ସେବା; ଶୁଶ୍ରୂଷା—2. Service; attendance on a superior; tending.

୩ । ଅସ୍ତ୍ରଧର; ପୂଜା—3. Adoration; worship; religious service.

୪ । ଅନୁରୂପ; ଉପକାର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଅନ୍ୟର ଅନୁସରଣ—

4. Supplication in expectation of a favour; dancing attendance on a person for favour.

୫ । (ଉପ=ଅସ୍ତ୍ରଧର + ଅସ ଧାତୁ=ସେବଣ କରକା +
 ଶବ୍ଦ. ଅନ)—ଶରକ୍ଷେପଶିକ୍ଷାର୍ଥ ଶରାଭ୍ୟାସ—

5 Practice at archery.

ଦେ. ବିଶ—ଉପବାସ କରିଥିବା; ଅନାହାରରେ ରହୁଥିବା—

Starving; going without food.

ଅପେ ଶ.ଏ ଅପେ ପିଏ ଅପେ ଉପାସକ । ପ୍ରାଚୀ, ବ୍ରହ୍ମକରୁପଣ ଗୀତା ।

ଉପାସନା—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅସ ଧାତୁ + ଶବ୍ଦ. ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Upāsana ଉପାସନ (ଦେଖ)

Upāsana (See)

ଉପାସନାୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ=ନିକଟ + ଅସ ଧାତୁ=ବସିବା +
 Upāsaniya କର୍ମ. ଅମୟ)—ଉପାସ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଉପାସନାୟ—ଶ୍ରୀ)

Upāsya (See)

ଉପାସନେୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପାସନା + କର୍ମ. ଏୟ)—

Upāsaneya ଉପାସନା ଦ୍ୱାରା ଲଭ୍ୟ—Attainable by special service or worship.

ଉପାସ ରହିବା—ଦେ. କି—ଅନଶନ ଅଭିଶାପ କରି ରହିବା—

Upāsa rahibh To starve; to go without food
 ଉପୋସଥାକା; ଉପୋସଥାକା
 କଢ଼କା ରହନା

ଉପାସିଆ—ସ୍ରୀ ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଉପବାସୀ)—

Upāsia ୧ । ଉପବାସୀ—1. Starving; fasting.

(ଉପାସୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ନିରାହାର—2 Not yet fed; unfed.

ଉପୋସେ ୩ । ଅନାହାର—3 Going without food
 ଉପାସା

ଉପାସିତ—ସଂ. ବିଶ (ଉପ + ଅସ ଧାତୁ = ବସିବା + କର୍ମ. ତ)—

Upāsita ୧ । ସେବିତ—1. Attended upon; served.

୨ । ଉପକାରପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଯଦ୍ୱାରା ଅନୁରୂପ କରାଯାଇଥିବା—

2. Attended upon to grant some benefit.

ସଂ. ବି. (+ ଶବ୍ଦ. ତ)—ଉପାସନା (ଦେଖ)

Upāsana (See)

ଉପାସ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଅସ ଧାତୁ + ଶବ୍ଦ. ତ)—

Upāsti ଉପାସନ (ଦେଖ)

Upāsana (See)

ଉପାସ୍ଥି—ସଂ. ବି. (ଉପ=ସମ୍ମାନ + ଅସ୍ଥି)—ହାଡ଼ ଭଳି ଟାଣୁଆ

Upāsthi ମାଂସ ଶ୍ଳେଷ୍ମ; ଅସ୍ଥିବଦ୍ ସଦୃଶ—

Cartilage; gristle.

ଉପାସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉପ=ନିକଟ + ଅସ ଧାତୁ=ବସିବା +

Upāsya କର୍ମ. ଯ)—

(ଉପାସ୍ୟା—ଶ୍ରୀ) ଅସ୍ତ୍ରଧର; ପୂଜ୍ୟ; ଉପାସିତ ଦେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

Adorable; deserving of service; fit for worship.

ଉପାସ୍ୟଦେବତା—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଉପାସ୍ୟା + ଦେବତା)—

Upāsyaadebatā ୧ । କୌଣସି ବିଶେଷ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯେଉଁ
 ଦେବତାଙ୍କୁ ଉପାସନା କରାଯାଉଛି—

1. A Deity to be specially adored or invoked on certain occasions.

୨ । ଉତ୍ତୁଦେବତା—2. One's family Deity; presiding Deity.

ଉପାସ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଶ. (ଉପ + ଅସ ଧାତୁ = ବସିବା + କର୍ମ.

Upāsymāna ଅନ)—

(ଉପାସ୍ୟମାନ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ଯାହାର ଉପାସନା କରା ଯାଉଅଛି; ପୂଜ୍ୟମାନ;

ସେବ୍ୟମାନ—1. Who is being worshipped

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୨ । ଉପକାର ପ୍ରଦାନରେ ଯାହାର ଅନୁଭବ କରାଯାଉ
ଅଛି—2 Attended upon to grant
some benefit.

ଉପାହତ—୧. ବିଶ. (ଉପ + ଅ + ଯା ଧାତୁ = ଅଧିବା + ଭବ. ଚ)—
Upāhita ୧ । ମିଳିତ—1. United.

୨ । ସଂଯୋଜିତ—2. Annexed; joined

୩ । ଅବୈଷିତ—3 Set on; attributed.

୪ । ନ୍ୟସ୍ତ—4. Deposited; laid.

ବି—ଉଲ୍ଲାସାତ, ଧୂମକେତୁଆଦି ଉପଦ୍ରବ—Natural
calamity (e.g comet, shooting star)
a fiery portent.

ଉପି—ଦେ. ବି—ରୂପି; ରୋଗ ହେତୁରୁ ମସ୍ତକରେ କେଶ ଫୁଲରେ
Upi ଜାତ ହୋଇଥିବା ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ମୟ ଚମ୍ପ—Scale, scaly
ଥିବି dead skin at the roots of the hair
ସ୍ତୁରାଟ due to disease; scurf; dandruff

ଉପିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପ ଧାତୁ)—

Upibā ୧ । ମାଠିକା; ଚକ୍ରଣ କରବା—1. To polish

ଉପି ଲେପି ବସ୍ତ୍ରର ଉପର ଖସେ,

ହେବ ବି ଲୋହର ସମ ଏମନ୍ତ ଶବ୍ଦ ରେ—ଉଷ୍ଣ ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

୨ । ବୋଳିବା—2 To besmear; to apply.

ହେଉ ମ ଉପି ରଖାଇଲେ ପୁଣି, ଅରୁଣ ବସ୍ତ୍ର ବି ପିନ୍ଧିବୁ ସ୍ଥାନ—
ଉଷ୍ଣ ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ଉପୁକାରିଆ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉପକାରୀ (ଦେଖ)

Upukāriā Upakāri (See)

ଉପୁକାରୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉପକାରୀ (ଦେଖ)

Upukāri Upakāri (See)

ଉପୁଚ୍ଛାବିବା—ଗ୍ରା. ବି—ଉପୁଚ୍ଛାବି (ଦେଖ)

Upuchāibā Upuchibā (See)

ଉପୁଚ୍ଛାବିଆ—ଗ୍ରା. ବି—ଉପୁଚ୍ଛାବି (ଦେଖ)

Upuchāibā Upuchibā (See)

ଉପୁଚ୍ଛାବି—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉପୁଚ୍ଛାବି)—୧ । ଉପରକୁ ଉଠିବା—

Upuchibā 1. To rise up to the surface.

୨ । ପ୍ରକାଶ ପାଇବା—2. To be manifest

୩ । (ଲାଟାଦି) ଜଳର ଉପରକୁ ଭସି ଉଠିବା—

3. To float up (said of maggots in
liquids).

ଉପୁକାରିବା—ଦେ. ବି—ଉପୁକାରୀ ଶିଳ୍ପରୂପ—

Upujāibā The causative form of Upujibā.

ଉପୁଜିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପଜାତ)—୧ । ଜାତ ହେବା—

Upujibā 1. To accrue; to grow.

ଉପୁଜା ଶ୍ରବଣେ ଅନଳ ଉପୁଜେ ଚିତ୍ତେ—ମଧୁସୂଦନ. ଶବ୍ଦମାଳା ।

ଉପଜନା ୨ । ଘଟିବା—2. To happen.

୩ । ଅବିର୍ଭବ ହେବା—3. To appear.

ଶୁଦ୍ଧାସ୍ୟ ଉପୁଜେ ହାସ୍ୟ ଯଦି ବଦାଦତେ—ସ୍ୟାନ୍ତାଥ ମହାଭାଷା ।

୪ । ଉପୁଜିବା (ଦେଖ)

4 Ubhujibā (See)

୫ । ଜନ୍ମିବା; ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବା—5. To be born.

ଅବଶ୍ୟ ନରଦେବ ପୁତ୍ର ଉପୁଜିବ—ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଉପୁଜାଙ୍ଗର ହେବା—ଗ୍ରା. ବି—ଉପୁଜାଙ୍ଗର ହେବା (ଦେଖ)

Upuṣāṅgara hebā Upaṣāṅgara hebā (See)

ଉପୁଜାଙ୍ଗର—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ—ଉପୁଜାଙ୍ଗର (ଦେଖ)

Upuṣāṅgara Upaṣāṅgara (See)

ଉପୁଜାଙ୍ଗର }

ଉପୁଜାଙ୍ଗର }

ଉପୁଜା—ଦେ. ବିଶ—ଉପୁଜା (ଦେଖ)

Upurḍā Upurḍā (See)

ଉପୁଜାଉବା—ଦେ. ବି. (ଉପାଜିବା ଓ ଉପୁଜିବା କ୍ରିୟାର ଶିଳ୍ପରୂପ)—

Upurḍāibā ୧ । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଉପୁଜିତ କରାଯିବା—

ଉପାଜାନ 1. To cause the uprooting by another.

ଉପାଜାନା ୨ । ଉପୁଜିତ କରବା—

2. To uproot; to eradicate

ହେଉ ଦେବାବେଳେ ମୋ ଭାବ୍ୟକ୍ଷୀ, ତହିଁ ଉପୁଜିବ ଦେଲେ ବି ବୋଲି—
କବିସର୍ବସ୍ୱ. କବିତା ।

ଉପୁଜିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉପୁଜିବା)—

Upurḍibā ୧ । ଉପୁଜିତ ହେବା—1. To be uprooted

ଉପାଜାନ ଉପୁଜି ପଡ଼େ ଗର ବଃନୀ ଗରେ—ସ୍ୟାନ୍ତାଥ. ରାଜସାଗ୍ରଦା

ଉପାଜାନା; ଉପାଜାନା ୨ । ମୂଳରୁ ଉପୁଜିବା; ମୂଳଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବା—

2. To be displaced; to fall down.

ଅତି ଉତ୍ତରୀ ଦେନ ବୁଝେ, ଉପୁଜି ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ।

କଳକାଥା. ଭାବବତୀ ।

ଉପୁଜିଉବା—ଦେ. ବି—ଉପୁଜିଉବା (ଦେଖ)—

Upurḍeibā Upurḍāibā (See)

ଉପୁରି (ଉପ୍ୟାଦି)—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଉପରି ଉପ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Upuri (etc) Upari etc. (See)

ଉପୁରୁ—ଗ୍ରା. ଅ—ଉପରୁ—

Upuru From above.

ଉପେକ୍ଷକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଉପ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅବ)—

Upekshaka ଅନାଦରକାଣ୍ଡ—Disregarding.

(ଉପେକ୍ଷକ—ଶ୍ଳୀ)

ଉପେକ୍ଷଣ—ସଂ. ବି. (ଉପ + ଇକ୍ଷ ଧାତୁ = ଚକ୍ର କରବା + ଭବ. ଅବ)—

Upekshana ୧ । ଔଦାତ୍ତାନ୍ୟ—1. Apathy.

୨ । ତ୍ୟାଗ—2. Abandonment.

୩ । ରାଜନୀତି ସମ୍ପର୍କ ଉପାୟବିଶେଷ—

3. A political expedient.

[ଡ୍ର—ଏ ଭଲଲର ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର କବି ସମ୍ରାଟ । ଏ ଗୁମସର ରଜବରରେ ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପିତା ନାଳକଣ୍ଠ ରଞ୍ଜ ଦୁଇ ବର୍ଷ ମାତ୍ର ଘୁମ୍ବରର ରଜବିହାସନ ଅଧିକାର କରି ଭ୍ରାମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟରୁ ବିଚାଡ଼ିତ ହୋଇ ଶେଷ ଜୀବନ ନୂଆଗଡ଼ ରାଜ୍ୟରେ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ । ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ବାଲ୍ୟକାଳ ନୂଆଗଡ଼ରେ କଟିଥିଲା । ସେ ନିଜେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ରାମଚାରକମନ୍ତ ଜପ କରିବାକୁ କବିତା ଲାଭ କରି ପାରିଥିଲେ । ନୂଆଗଡ଼ ରାଜା ତାଙ୍କୁ 'ବୀରବର' ଉପାଧି ଦେଇଥିଲେ । କବି ବାଣସୁର ରାଜକନ୍ୟାଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ସେ ଚାଳିବୈର୍ବ୍ୟ ବୟସରେ କିଷକ୍ରାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ସେ ପ୍ରାୟ ଚାଳିବିଞ୍ଚି ପଦ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନାକରି-
ଯାଇଅଛନ୍ତି । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କୋଡ଼ିଏଶତ୍ରି ମାତ୍ର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ତାଙ୍କ ଲିଖିତ କାବ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଲବଣ୍ୟବତୀ, କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-
ସୁନ୍ଦରୀ ଓ ଦୈଦେହ୍ୟାବଳୀସ ଭଲଲରେ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହାଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତସାହିତ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଗୁଣବୃଦ୍ଧି ଓ ଅଧିକାର ଥିଲା । ଏ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସାହିତ୍ୟରେ ଅଳଙ୍କାର, ଛନ୍ଦ, ପଦବିନ୍ୟାସ ଓ ଛଟା ଏହାଙ୍କ କାବ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ନମାନ ଆଦିରସାନ୍ତରିତ ଓ ଶକାଳଙ୍କାରପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ହେତୁରୁ କିଛି ।

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଓ	ଏ	ଉପେୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ନ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇ,ଋ	ଉ,ଅ	ଋ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ

ଏହାଙ୍କର ସର୍ବବୃହତ୍ ଗ୍ରନ୍ଥ ବୈଦେହ୍ୟଶିଳାସର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମ 'କ' ଅକ୍ଷରରେ ଆରମ୍ଭ ହେଇଅଛି । ଏ କହୁ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗୀତ ମଧ୍ୟ ତେଜା କରାଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଲିଖିତ କେତେକ ପୁସ୍ତକ ମନ୍ତ୍ରାଳ ଓ ଅକ୍ଷ-ବିଶ୍ୱକୋଶମୟରେ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଅଛି । ତାହାଙ୍କର ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକମାନ ଯଥା—ବୈଦେହ୍ୟଶିଳାସ, କୋଷ-କ୍ରତ୍ତିଶ୍ରବଣ, ଲବଣ୍ୟବତୀ, ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି, ଅବନାସେଚରଙ୍ଗ, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, କଳାକଉତୁକ, ଗୀତାଉପାଦାନ, ଛନ୍ଦମଞ୍ଜରୀ, ବଜାର-ବେଲି, ଚଉପଦାବୁଷଣ, ରସିକଦ୍ୱାରାବଳି, ଛନ୍ଦଭୁଷଣ, ରସଲେଖା, ରସପଞ୍ଚକ, ରାମଲୀଳାମୃତ, ଚୌପଦାବଳୀ, ସୁଭଦ୍ରାପରିଣୟ, ଚନ୍ଦିକାବ୍ୟ-ବିଶୋଦୟ, ଦଶପୋଇ ଓ ଯମକରାଜଚଉତିଶା ।

ଉପେୟ—ସଂ. ବିଣ (ଉପ+ଉପ+ଇ ଧାତୁ=ପିବା+କର୍ମ ଯ) —
Upeya ୧ । ପ୍ରାପ୍ୟ—1. Attainable; obtainable.

୨ । ଉପାୟସାଧ୍ୟ—2. Performable by employment of proper means.

ଉପୋଦ୍ଧା—ସଂ. ବିଣ ପୁ (ଉପ+ଉଦ୍ଧା+ଇ ଧାତୁ=କର୍ମ ଇ) —

Upodhā ୧ । ବିବାହିତ; ପରିଣୀତ—1. Married (ଉପୋଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ—2. Classified.

୩ । (+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) ନିକଟସ୍ଥ—3. Adjacent

ସଂ. ବି (+ଉଦ୍ଧା. ଇ) —୧ । ସୈନ୍ୟବ୍ୟବହାର—

1. A phalanx

ଉପୋଦକୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଉପ+ଉଦକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ) —

Upodakī ଉପୋଦକୀ (ଦେଖ)
Upodikā (See)

ଉପୋଦିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଉପ+ଉଦ+ଇକ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ) —

Upodikā ପୋଇଶାଗ; ପୋଇଶାଗ—A kind of Creeper used as a pot-herb; Basella

ଉପୋଦ୍ଧାତ—ସଂ. ବି (ଉପ+ଉଦ୍ଧା+ତ ଧାତୁ=ଆରମ୍ଭ କରିବା,

Upodghāta ବ୍ୟବହାର+ଉଦ୍ଧା. ଅ) —୧ । ଉପନିମ୍ନ—

1 Commencement; introduction.

୨ । ଉଦାହରଣ—2 Example

୩ । ଗ୍ରନ୍ଥସଙ୍ଗଳିକାଶେଷ; ଉପନିମ୍ନିକା; ଗ୍ରନ୍ଥର

ଅବତରଣିକା—3 Preface to a book.

୪ । ଆରମ୍ଭ—4. Beginning.

୫ । ସୂଚନା; ପ୍ରସ୍ତାବନା—5. Introduction to a literary work or speech; prologue.

ଉପୋଷା—ସଂ. ବି (ଉପ+ଉଷ ଧାତୁ=ଉପବାସ କରିବା+ଉଦ୍ଧା. ଅ) —

Uposha ୧ । ଉପବାସ; ଉପାସ—

1. A religious fast.

୨ । ଅନାଦାର—2. Fasting.

ଉପୋଷଣ—ସଂ. ବି (ଉପ+ଉଷ ଧାତୁ=ଉପବାସ କରିବା+ଉଦ୍ଧା. ଅ) —

Uposhana ଅନ) —ଉପୋଷ (ଦେଖ)

Uposha See

ଉପୋଷିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉପ+ଉଷ ଧାତୁ=ଉପବାସ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —

Uposhita ଇ) —୧ । ଅଭୁକ୍ତ; ଅନାଦାର—

1 Starving; unfed.

୨ । ବ୍ରତରୂପେ ପାଳିତ—

2 Observed as a fast.

ସଂ. ବି. (+ଉଦ୍ଧା. ଇ) —ଉପବାସ—Fast.

ଉପ୍ତା—ସଂ. ବିଣ (ଉପ+ଉଦ୍ଧା ଧାତୁ=ଉଦ୍ଧାରିବା+କର୍ମ. ଇ) —

Upta ୧ । ବୁଣା ଯାଇଥିବା; ବୁଣିବିତନ—1. Sown.

୨ । ବୁଣିଯାଇଥିବା; ବିଛା—2. Scattered.

୩ । ବିତନ ବୁଣା ହୋଇଥିବା (ବିଲ) —

3. (field) Sown with seeds

ଉପ୍ତି—ସଂ. ବି (ଉପ+ଉଦ୍ଧା ଧାତୁ=ଉଦ୍ଧାରିବା+ଉଦ୍ଧା. ଇ) —

Upti ବାଜିବିତନ; ବୁଣା—Sowing of seeds.

ଉପ୍ତିବିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉପ୍ତି=ଉପନିମ୍ନ+ଉଦ୍ଧା ଧାତୁ=କାଟିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଇ) —

Uptibit ବିପ୍ତ—ସେହି ଚଷା ବୁଣିବା କୌଶଳ ଜାଣେ; ବୁଣି କର୍ମରେ ଅଭିଜ୍ଞ—Expert in agriculture or husbandry.

ଉପ୍ରୋଧ—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ. ବି (ସଂ—ଉପରୋଧ=ବାଧା) —

Uprodha ୧ । ଉପରୋଧ (ଦେଖ)

1 Uparodha (See)

ଅନ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଉପ୍ରୋଧ ନ କର—ବ୍ୟକ୍ତାଧି. ବିଚାରମାୟା ।

୨ । ଅନୁରୋଧ—2 Request.

୩ । ମମତା; ସ୍ନେହ—3. Affection.

ସରସ୍ୱତୀ କାଶ୍ୟାପଙ୍କ ବାଞ୍ଛ ବାଞ୍ଛ.

ବିଶଲେ ଗାତ୍ର ଯୁକ୍ତେ ଉପ୍ରୋଧ ମୁଦ୍ରଣ—ବୃଷ୍ଟିହୃ. ନଦାଭିରା. ବନ ।

ଉପ୍ରୋଧ ଉଦ୍ୟୋଗ—ଉପରୋଧ ଉଦ୍ୟୋଗ (ଦେଖ)

Uprodha etc Uparodha etc (See)

ଉପ୍ରୋଧି—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ—ଉପରୋଧି (ଦେଖ)

Uprodhi Uparodhi (See)

ଉପ୍ରୋଧିଆ—ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଣ—ଉପରୋଧିଆ (ଦେଖ)

Uprodhiā Uparodhiā (See)

ଉପ୍ତା—ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ୟ (ସମ୍ଭାଷଣ) ବିଣ—ଅପ୍ତପ୍ରଶଂସାବାଦୀ (ବ୍ୟକ୍ତି) —

Uphlā Boasting; self-praising.

ଉପାଉଠା—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—୧ । ମିଥ୍ୟା ଅବବାଦ—

Uphāuthā 1. False report; defamation.

(Rev. Howell's manuscript)

୨ । ଚକର—2 Rumour (Rev. Howell's mss)

ଉପୁର୍ଣ୍ଣା—ଦେ. ବି—ବିଶ୍ୱକର ସହକର୍ଷଣ—

Uphurnpā An apparatus of weavers.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଫଳ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଧର୍ଯ୍ୟ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; ବା ୨ ଗାଘଲେ 'ବଜ୍ର' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଉପେନ୍ଦ୍ର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ବଡ଼ କନସି କଣ୍ଠା—

Upher A big angling hook.

ଉବରିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅବରଣ; ସଂ. ଉପରି)—୧ । ଜଣକ ଉପରେ

Ubaribā ଜଣେ ପଡ଼ିବା—1 To crowd together one over the other.

୨ । ଉପରକୁ ଚଢ଼ିବା—2. To ascend; to get up.

୩ । ଅଶ୍ରୁ ଦେବା—3. To give shelter.

୪ । ଅବରଣ ଯିବା—4. To acknowledge; to affiliate

୫ । ଅବରଣ କରିବା—5 To cover.

୬ । ବଳି ପଡ଼ିବା—6. To remain as surplus; to be in excess.

ଉବଳିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ବଳ)—୧ । ବଳାହାରରେ ପଡ଼ିବା—

Ubalibā 1. To enter forcibly.

ଉବଳନା ୨ । (ସଂ. ଉଦ୍‌ଭାଲନ—Beams; ସଂ. ଉଦ୍‌ବେଳ)—

ଉଦ୍‌ଭାଲିବା—2. To overflow; to brim over

ଉବାଏ ରସ୍ତା—ଦେ. ବ—ଉବାବସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Ubāe hasta Ubābasta. See)

ଉବାଚ—ସଂ. ପଦ୍ୟ. କି. (ସଂ. ବଚ ଧାତୁ=କହିବା; ଏହାର ଅଗତ—

Ubācha କାଳ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଏକବଚନର ରୂପ)—କହିଲେ—Spoke,

[ଦ—ଓଡ଼ିଆ ପୁରାଣଅନୁସାରେ ନାରଦ କହିଲେ ବୋଲି ଲେଖା

ନ ହୋଇ 'ନାରଦ ଉବାଚ' ଲେଖା ହୁଏ ।]

ଉବାବସ୍ତ୍ର—ଦେ. ବ—୧ । ଅବାବସ୍ତ୍ର; ଚଳନ୍ତିସମ୍ପତ୍ତି—

Ubābasta 1. Movables.

୨ । ଚଳନ୍ତି ଅଚଳନ୍ତି ସବୁ ପ୍ରକାରର ସମ୍ପତ୍ତି—

2. Property both movable and im-movable.

ଉବାବି—ଦେ. ବଣ—୧ । ବୃଥା—

Ubābi 1 Vain; fruitless

୨ । ଅକାରଣ—2 Causeless.

୩ । ଅକସ୍ମାତ୍ ଘଟିବା—3. Sudden

୪ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ—4. Unexpected.

ଦେ. କି ବଣ—୧ । ବୃଥାରେ—1. In vain.

୨ । ଅକାରଣରେ—2. Without any cause.

୩ । ଅକସ୍ମାତ୍—3 Suddenly.

୪ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ରୂପେ—4 Unexpectedly.

ଉବାବିଧା—ଦେ. ବଣ ଓ କି. ବଣ—ଉବାବି (ଦେଖ)

Ubābi Ubābi (See)

ଉବାର—ଦେ. ବ (ସଂ. ଅବକାର. ପ୍ରା. ଓକାର)—

Ubāra ୧ । ନିଷେଧ; ମନା; ନିକାରଣ—1. Prohibition.

୨ । (ସଂ. ଅବରଣ)—ଗୋପନ—

2 Concealment

ଦେ. ବଣ—୧ । ଅଜଣା; ଅଜ୍ଞାତ—1. Unknown

ଶାଠିଏ ବଣ ଯେ ଅବ ପ୍ରଭାବ ସଙ୍ଗେ

ରୁଷ୍ଟକୁ ଉଦାର ନାହିଁ ବାହାର ବଳେ ତ । ପ୍ରାଚୀ—ଶାବୁରୁରାଜିନୀ ।

୨ । ନିଷିଦ୍ଧ—2. Prohibited

୩ । ଗୁପ୍ତ; ଲୁଚାୟିତ—3. Concealed

ଉବାର ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଜଣା ରହିବା—

Ubāra hebā 1. To be unknown.

୨ । (ଶ୍ଵୀ ପଶୁ) ଦଳର ପଡ଼ିବା—

2. (a cow) To be in heat.

(ଯଥା—ଅଜ୍ଞ କାଳୀ ଗାଈଟି ଉଦାର ହେବାକୁ ତାକୁ ଶଶ୍ଵ ନିକଟକୁ ଲୋକ ନେଇ ଯାଇଛି ।)

ଉବୁ—ଶ୍ରା ବଣ—ଉଚ୍ଚ, ଉଦ୍‌ଭା, ଠିଆ—

Ubu High; erect.

ଉବୁ

ସୀଧା

ଉବୁକିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ତଳୁ ଉପରକୁ ଛୋରରେ ଉଠି

Ubukibā ଅସିବା—To rise up from the bottom with force.

ସାଧ ଦାଳ ଜଳେ ମାଡ଼ ଦେଲେ ଉବୁକିବ । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରହଳାଦପୁରାଣ ।

ଉବୁଜା—ଦେ. ବ ଓ ବଣ—ଉବୁଜା (ଦେଖ)

Ubujā Ubhujā (See)

ଉବୁଜାଉବା—ଦେ. କି—ଉବୁଜାଉବା (ଦେଖ)

Ubujāibā Ubhujāibā (See)

ଉବୁଜିବା—ଦେ. କି—ଉବୁଜିବା (ଦେଖ)

Ubujibā Ubhujibā (See)

ଉବୁଜେଇବା—ଦେ. କି—ଉବୁଜାଉବା (ଦେଖ)

Ubujēibā Ubhujāibā (See)

ଉବୁଜାଉବା—ଶ୍ରା. କି—ଉବୁଜାଉବା (ଦେଖ)

Ubujāibā Ubhujāibā (See)

ଉବୁଡ଼ା—ଦେ. ବଣ—ଉବୁଡ଼ା (ଦେଖ)

Uburda Uburdā (See)

ଉବୁଡ଼ା—ଦେ. ବଣ—୧ । ଉଗଡ଼ା (ଦେଖ)

Uburdā 1. Ugardā (See)

୨ । ମୁହଁ ମାଡ଼ ଶୋଇଥିବା—

2. Prostrate; with face downwards.

୩ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଗ୍ର ବଳ ଠିଆ ହୋଇଥିବା—

3 Standing ahead of others

୪ । ଏକର ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପଡ଼ିବା—

4. To overcrowd.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାନ୍ତର	ଐ	ଋ	ଌ	ଡ	ଢ	ଢ	ଢ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ଌ	ଡ	ଢ	ଢ	ଢ	ଢ	ଢ

ଦେ. ବି. — ଦାଣ୍ଡର ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ରଖିବା —

Placing a pot in an inverted position.

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — (ସଂ. ଉଦ୍ଭୂତି-ଭୁଲ. ପାଲ ଉଦ୍ଭୂତି) —

Uburdaibā ୧ । ଉତ୍କଳାଭାଷା (ଦେଖ)

1. Ugurdaibā (See)

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୁହଁ ମୁଁ ପକାଇ ପକାଇ ଦେବା —

2. To make a person fall down with the face downwards

୩ । ଅଣୁଅଣୁ — 3. To make a person crawl or kneel down.

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଜଣକ ଉପରେ ଜଣେ ପଡ଼ିବା —

Uburdauburdi 1. Overcrowding.

୨ । ଅନ୍ୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଅଗ୍ରସର ହେବା —

2. Going ahead; surpassing

ଉତ୍କଳାପଡ଼ିବା — ଦେ. ବି. — ଉତ୍କଳ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Uburdāpardibā Uburdi pardibā (See)

ଉତ୍କଳ ପଡ଼ିବା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଅନାଥକାର ଭର୍ତ୍ତା କରିବା, ଜବର-

Uburdi pardibā ଦସ୍ତି ବା ଅନାଥକାର ହୋଇ କଥା କହିବା —

1. To speak unasked; to treat a subject with which one has no connection

୨ । ଉପସ୍ଥାପନ ବହୁତ ଲୋକ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଜମା-

ହୋଇ ପଡ଼ିବା — 2. To overcrowd a place

୩ । ଅଗ୍ର ବଳବା — 3. To go ahead

ଉତ୍କଳ ବସିବା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଅଣୋଇବା; ଅଣୁମାଡ଼ି ବସିବା —

Uburdi basibā 1. To kneel down.

୨ । ଅନାଥକାର ହୋଇ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା —

2. To undertake a thing unasked.

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — ୧ । ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିବା; ପିଠ ଉପରକୁ କରି

Uburdibā ପଡ଼ିବା — 1. To fall down with face downwards; to fall prostrate.

୨ । ଅଣୁ ମାଡ଼ି ବସିବା — 2. To kneel down.

୩ । ଘୋଡ଼ାମେଲବା; ଅଣୁରେ ଚାଲିବା —

3. To Crawl.

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — ଉତ୍କଳାଭାଷା (ଦେଖ)

Uburdaibā Uburdaibā (See)

ଉତ୍କଳ — ଦେ. ବି. — ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Uburā Ugurā (See)

ଦେ. ବି. — ଉତ୍କଳା (ଦେଖ)

Uburdaibā (See)

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଗ୍ରା. ବି. — ଉତ୍କଳାଭାଷା (ଦେଖ)

Uburāuburi Uburdauburdi (See)

ଉତ୍କଳ ପଡ଼ିବା — ଗ୍ରା. ବି. — ଉତ୍କଳ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Uburā pardibā Uburdi pardibā (See)

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଉତ୍କଳାଭାଷା (ଦେଖ)

Uburibā 1. Uburdibā (See)

୨ । ବଳ ପଡ଼ିବା — 2. To remain over.

୩ । (ସଂ. ଉଦ୍ଭୂତି) — ବିପଦାଦି ଅତିକ୍ରମ କରିବା; ବିପଦରୁ

ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା — 3. To overcome a difficulty.

୪ । ବାହାର ଆସିବା — 4. To come out

ମେଳା ବହୁ ମୁଣ୍ଡ ଉତ୍କଳ କୁଷ୍ଠାଦିନ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଦ ଚେନେ ଫଣିଲେ ଅପରାଧ । କୁଷ୍ଠାଦିନ ମହାଭାରତ ଗ୍ରୋମ ।

୫ । ଉପରକୁ ଉଠିବା; ଚଢ଼ିବା —

5. To ascend; to rise up.

୬ । ସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ରହିବା —

6. To restrain oneself.

୭ । ବଳୁ ବୋଲି ଉତ୍କଳ

ଭଗବାନ ନାମା ବର୍ଣ୍ଣ କରି । ପ୍ରାଚୀ — ଉତ୍କଳମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୮ । ବଞ୍ଚିବା; ଉତ୍କଳ ହେବା; ବଞ୍ଚିବା; ବଳିବା —

7. To remain in excess

୯ । ଉପରେ ପଡ଼ିବା — 8. To fall upon.

୧୦ । ଅନାଥକାର ହୋଇ କଥା କହିବା ବା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା —

9. To speak or act unbidden.

୧୧ । ଅନୁମୋଦନ; ଜଳର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ ବା ସ୍ୱୀକାର କରିବା —

10. To acknowledge; to affiliate

୧୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଦରବା —

11. To undertake to do any work.

୧୩ । ସମ୍ଭାଳିବା — 12. To bear the brunt or burden of (something).

୧୪ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା —

13. To volunteer to do a work,

୧୫ । ନ ମରି ବଞ୍ଚିଯିବା; ବଞ୍ଚିବା — 14. To survive.

ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ ଗଲେ ରଖେ

ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ ଘୋର ବଳେ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବାନ ।

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉତ୍କଳ — ଭୁଲ — ଗ୍ରା. ଉତ୍କଳ ଓ ସଂ.

Ubei tubei ଉତ୍କଳ ଧାତୁ ବ୍ୟବହାର) — ଜଳମୟ ହୋଇ ଉତ୍କଳା

ହାତୁଡ଼ା; ଉତ୍କଳ ଓ ଉତ୍କଳାଭାଷା (ବ୍ୟକ୍ତି) —

ଉତ୍କଳ (a man) Sinking and rising in water.

ଉତ୍କଳାଭାଷା — ଦେ. ବି. — ଉତ୍କଳାଭାଷା (ଦେଖ)

Uburibā Uburibā (See)

ଉତ୍କଳ (ଧାତୁ) — ସଂ. — ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା — To fill up

Ubha (root)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳ୍ପ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ ଅଳ୍ପ ବନ୍ଧ ଦେଖିବେ ।

ଉଭୟ—ସଂ. ସବଂ. (ଉଭୟ ଧାତୁ=ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ubha ଉଭୟ (ଦେଖ)

Ubhaya (See)

ଉଭୟ—ପ୍ରା. ସବଂ. (ସଂ. ଉଭୟ)—ଉଭୟେ (ଦେଖ)

Ubhae

Ubhaye (See)

ଉଭୟଚର—ସଂ. ବିଶ. (ଉଭୟ+ଚର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ubhachara ଉଭୟଚର (ଦେଖ)

Ubhayachara (See)

ଉଭୟା ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ଉଭୟ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Ubhardṛṣṭa pardibṛṣṭa Uburdi pardibṛṣṭa (See)

ଉଭୟ—ସଂ. ସବଂ. (ଉଭୟ ଧାତୁ=ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା+ଅସ୍ତ୍ର)—

Ubhaya ୧ । ଏକତ୍ର ଦୁଇ—1. Two together.

୨ । ଦୁଇଜଣ; ଦୁହେଁ—2 Both; either.

୩ । ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—3 Two in number

୪ । ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—4. Numbering two.

ଉଭୟ କାଳ—ସଂ. ବି—ଉଭୟକାଳ ଓ ପରକାଳ; ଅନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର; ଅନ୍ତପର—

Ubhaya kṣāla Existence in this world and the next; now and hereafter.

ଉଭୟଚର—ସଂ. ବିଶ. (ଉଭୟ+ଚର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ.

Ubhayachara ଅ)—ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ ଜଳ ଓ ସ୍ଥଳ ଉଭୟତ୍ର ବସବାସ କରେ (ଯଥା—ବେଙ୍ଗ, ବୁଝିଆ, କଇଁଛ)—
Amphibious.

ଉଭୟତା—ସଂ. ଅ (ଉଭୟ+ସମ୍ପ୍ରାଣୀ ବେଳୁଁ ସ୍ଥାନରେ. ତତ୍ତ୍ୱ)—

Ubhayatah ୧ । ଉଭୟ ଦିଗରେ—1. On both sides; on either side.

୨ । ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ—2. In both cases

ଉଭୟତୋମୁଖ—ସଂ. ବିଶ. ପ୍ରଂ (ଉଭୟତା+ମୁଖ)—୧ । ଦୁଇ ମୁଖ—

Ubhayatomukha 1. Double-faced.

(ଉଭୟତୋମୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଦୁଇଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରିଥିବା—

2. Looking both ways; facing both ways.

ଉଭୟତ୍ର—ସଂ. ଅ. (ଉଭୟ+ସ୍ଥାନାଧିକରଣ. ତ୍ର)—

Ubhayatra ୧ । ଦୁଇଆଡ଼େ—1. At both places.

୨ । ଦୁଇପକ୍ଷରେ—On both sides.

ଉଭୟଥା—ସଂ. ଅ (ଉଭୟ+ପ୍ରକାରାର୍ଥ. ଥା)—ଦୁଇପ୍ରକାରେ—

Ubhayathā In both ways.

ଉଭୟଦିଗ—ସଂ. ବି (ସଂ. ଉଭୟ+ଦିଗ)—୧ । ଦୁଇଦିଗ; ଅଗ ଓ

Ubhayadiga ମୂଳ ଦୁଇପାଖ—1. Both sides; both parts; both ends

୨ । ଦୁଇ ବିପକ୍ଷର ଦଳ—2 Both the opposite parties,

ଉଭୟଦିଗ ରକ୍ଷାକରିବା—ଦେ. ବି—୧ । ବିପକ୍ଷର ଦୁଇ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ

Ubhayadiga rakshākaribā

ସାମ୍ୟ ରକ୍ଷାକରିବା—

1 To bring about equilibrium on both sides.

୨ । ଅସ୍ତ୍ର ବ୍ୟୟ ସମାନ ରଖି ଚଳିବା—

2. To make both ends meet

ଉଭୟଦ୍ୟୁ—ସଂ. ଅ (ଉଭୟ=ଦୁଇ+ଦ୍ୟୁ=ଦିବସ)—

Ubhayadyu

ଉଭୟେଦ୍ୟୁ (ଦେଖ)

Ubhayedyu (See)

ଉଭୟମୁଖୀ ଗାଈ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଗାଈ ପ୍ରସବ କରୁଥିବା ସମୟରେ

Ubhayamukhī gāī (ବାହୁଗୁର ମୁହଁ ପକାଇ ବାହାରିଥିବା

ବେଳେ) ତାକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଦାନ କରାଯାଏ—A cow in the state of being delivered of a calf (the gift of such cows to Brāhmanas is considered as very auspicious)

ଉଭୟସଙ୍କଟ—ସଂ. ବି—୧ । ଦୋରାଈ; ଦୁଃସ୍ଥା; ବିଶମସମସ୍ୟା—

Ubhayasankṣaṭa

1 Dilemma.

୨ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଯେ ଯେଉଁଆଡ଼େ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ବିପଦର

ଅବସ୍ଥା ଅଛି—2 A very critical position; a position between Scylla and Charybdis.

ଉଭୟସମ୍ଭବା—ସଂ. ବି—୧ । ଉଭୟ ସଙ୍କଟ—

Ubhayasambhava 1. Critical position, being between the two horns of a dilemma.

୨ । ଦୁଇ ଅର୍ଥବୋଧକ ବିଷୟ ବା ସମସ୍ୟା; ପ୍ରବେଳିକା—

2 Ambiguity; riddle

ଉଭୟାନୁମତ—ସଂ. ବିଶ. (୨ଣ୍ଠା ଚତ୍ୱ; ଉଭୟ+ଅନୁମତ)—ପରସ୍ପର

Ubhayānumata ବା ଉଭୟେ ସ୍ୱତଃ ହୋଇଥିବା (ବିଷୟ)—

(matter) Agreed to or accepted mutually.

ଉଭୟାର୍ଥକ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉଭୟ+ଅର୍ଥ+କ)—ଦୁଇ ଅର୍ଥ-

Ubhayārthaka

ବୋଧକ—Ambiguous.

ଉଭୟେ—ଦେ. ସବଂ—ଦୁଇ ଜଣଦ୍ୱାରା; ଦୁହେଁଦ୍ୱାରା—

Ubhaye

Both; either.

ଉଭୟେ ଦେ. ବି. ବିଶ—ଦୁହେଁଦ୍ୱାରା—

ଉଭୟେ

Both; in both ways.

ଉଭୟେଦ୍ୟୁ—ସଂ. ଅ. (ଉଭୟ=ଦୁଇ+ଦ୍ୟୁ=ଦିବସ)—

Ubhayedyu ଉଭୟ ଦିନରେ; ଦୁଇଦିନରେ; ଦୁଇଦିନଯୁକ୍ତ—

On both days.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯୁକ୍ତ ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଚିତ୍ତ ବଦଳି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଓ ତା' ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଚିତ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେତେ ଏ ଘଟଣାକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଘାଟି ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବଦଳିବ । ବା ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଉଦା :— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଖୋଜିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଘାଟିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଖୋଜିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ଘାଟିଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ନ ଘାଟିଲେ 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ଖୋଜିବେ

ଉତ୍କଳ ମେଘ ଚଢ଼େ ନୂଆଁନ ଲାଗିବ
ଉତ୍କଳକୁ ନିଆଁ ବନ୍ଧୁକ ଗରବ । ଅନ୍ୟତ୍ର, ଶ୍ରେୟସୀପାଣୀ ।

୪ । ଅନ୍ୟମଣ କରବା—4. To attack.

ଉତ୍କଳ ଅନ୍ୟ ଶାନ୍ତାଗଣେ
ଉତ୍କଳ ସହାୟରେ ରାଣ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଶ୍ରୀଗରବ ।

୫ । ଉତ୍କଳ; ଉତ୍କଳ ହେବା—5. To rise.

ଉତ୍କଳ ସେବକ ମେଘପତ୍ର
ଉତ୍କଳ ପୁଣି ଲାଗି ହେଲା । ଜଗନ୍ନାଥ, ଶ୍ରୀଗରବ ।

୬ । ଉତ୍କଳ ଉଠାଇବା; ଉତ୍କଳନ କରବା—

6 To raise from the ground.

ମୁଁ ତାହା ଦେଖି କର ନୟନେ ନ ଭର
ନାହିଁ ନାଶ୍ତିମାନ ଗାଣିବ ଉତ୍କଳ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର, ମହାଶୟର, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଉତ୍କଳ —ଦେ. ବିଶ୍ୱ —ବହୁଦୂରସ୍ଥ—
Ubhāla Very distant.

ଶବ୍ଦ ବେ ଉତ୍କଳ ଦେବ ସିବା ମୋର ପୁର
ଉତ୍କଳ ନୂତନ ବାର ଅଳପ ସେ ଦୂର । ବଳରାମ, ଶ୍ରୀମାୟା ।

ଉତ୍କଳହେବା—ଦେ. କି—ଠିଆ ହେବା—

Ubhā hebā To stand up; to stand erect

ନାହିଁନ ଉତ୍କଳ ସମାପେ । ବଳରାମ, ସଙ୍ଗୀତ ।

ଉତ୍କଳ ଦେ. ବି—ଠାକୁରାଣୀ ଲାଗିବା; ମନୁଷ୍ୟଠାରେ ଦେବତାଙ୍କର
ଅବତାର ହେବା—(a Deity) Possessing
a man.

ଉତ୍କଳହୋଇ ବସିବା—ଦେ. କି—୧ । ପାଦକୁ ଭୂମିରେ ଲଗାଇ ବସିବା;

Ubhāhoi basibā ଭେଦହୋଇ ବସିବା—

ଉତ୍କଳହୋଇ ବସା 1. To squat; to sit with the
ପଥ୍ୟିମାରକର ବସିତନା knees held up and the
heels resting on the ground

ଉତ୍କଳ—ଦେ. କି (ସଂ. ଉତ୍କଳ; ଅନ୍ତର୍ଜାତ)—

Ubhibā ୧ । ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା—1. To disappear

ଉପେଷାଂସ୍ତା ଉତ୍କଳ ଗଲେ ନାହିଁ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା

ଆତ୍ମମିଆଜାନା; ବିଳାଜାନା ବ୍ୟାକାଥ, ଭୂକାନ୍ତବଦନ ।

୨ । ଲୁପ୍ତ ହେବା; ଲୋପ ହେବା—2. To cease.

୩ । ଅନ୍ତର୍ହୃଦ ହେବା; ଉତ୍କଳହୃଦ ହେବା—

୩. To vanish.

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Ubhibibā Ubhibā (See)

ଉତ୍କଳ ଉତ୍କଳ ନ ଲେ ଗଲେ ସବେ ଦେବତା ଉତ୍କଳ
ବ୍ୟାକାଥ, ଉତ୍କଳ ।

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ମୁଢ଼ି କରବା ପାଇଁ ଓଡ଼ ଗୁଜୁଳ

Ubhuja ଅଦଳୁ ଉତ୍କଳ—The frying of wet rice.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ —ଉତ୍କଳ (ଓଡ଼ା ଗୁଜୁଳ ବା ଧାନ)—

Fried moist rice or paddy.

ଉତ୍କଳାଇବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉତ୍କଳ ଧାନ = ଉତ୍କଳ)—

Ubhujaibā ଓଡ଼ା ଧାନ ବା ଗୁଜୁଳକୁ ନିଆଁରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରସାଦବା

ବା ଶରଦ୍ଧବା—To fry wet rice or paddy.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ା ଧାନକୁ ଉତ୍କଳ ଗୁଜୁଳା ଓ ଗୁଜୁଳ ଓ ଓଡ଼ା

ଗୁଜୁଳକୁ ଉତ୍କଳ ମୁଢ଼ି କରବାଏ ।]

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳାଇବା (ଦେଖ)

Ubhujaibā Ubhujaibā (See)

ଉତ୍କଳପତ୍ରବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳ ପତ୍ରବା (ଦେଖ)

Ubhurāpārdibā Uburāpārdibā (See)

ଉତ୍କଳପତ୍ରବା—ଗ୍ରା. କି—ଉତ୍କଳ ପତ୍ରବା (ଦେଖ)

Ubhurāpārdibā Uburāpārdibā (See)

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ସଂ. (ସଂ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳ; ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ—

Ubhe Both.

ଦେ. ଉତ୍କଳ କହୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ କେଉଁ ଦେଶର କବି ଗୁରୁ ଅବର!

ଉତ୍କଳ କୋଟ୍ଟାଶ୍ରମକୁଳ ।

ଉତ୍କଳିବା—ଦେ. କି—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Ubheibā Ubhibā (See)

ସବେ ସିବ ଉତ୍କଳ ଅବର । ବ୍ୟାକାଥ, ଦରବାର ।

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ଅବ୍ୟୟ—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Um Un (See)

ଉତ୍କଳ—ବୈ. ବିଶ୍ୱ. (ଅ)—୧ । ଉତ୍କଳ; ଅତି ଉତ୍କଳ; ଅତି ଉତ୍କଳ—

Umdā 1. Very good; excellent.

ଉତ୍କଳ ୨ । ଧନୀ—2. Rich, opulent

ଉତ୍କଳ

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ଶିଷ୍ୟ—Disciple.

Umat

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଉତ୍କଳ)—୧ । ବୟସ—1 Age.

Umara ୨ । ଜୀବନକାଳ—2. Life time.

ଉତ୍କଳ

ଉତ୍କଳ

ଉତ୍କଳ ବିତାଣିବା—ଦେ. କି—୧ । ଗୁଡ଼ା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ ଅତି—

Umara bitaiba କ୍ରମ ଚାଲିବା—1. To pass one's

ଉତ୍କଳ ବିତାନ life-time.

ଉତ୍କଳ ବିତାନା ୨ । ଗୁଡ଼ା ହେବା—2 To become old.

ଉତ୍କଳ ବିତାଣିବା—ଦେ. ବି—ବୟସ ଅତିକ୍ରମ ହେବା; ଗୁଡ଼ା ହେବା;

Umara bitibā ଗୁଡ଼ାକ୍ରମ ଉପସ୍ଥାପନ ହେବା—

ଉତ୍କଳ ବିତାଣିବା Becoming old; a person being

ଉତ୍କଳ ବିତାନା advanced in his years.

ଉତ୍କଳ—ଦେ. ବି. (ଅ. ଉତ୍କଳ)—ଧନୀ, ବଡ଼ଲୋକ—

Umarā Rich man.

ଉତ୍କଳ (ଯଥା—ଅମୀର ଉତ୍କଳ—ଧନୀ ଓ ବଡ଼ଲୋକମାନେ)

ଉତ୍କଳ

ଉତ୍କଳ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଉତ୍କଳ)—ଉତ୍କଳ (ଦେଖ)

Umarāo Umarāo (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ଉମା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉ = ଦେ ! + ମା = ନାହିଁ, ବିଷୟ; ପାବଣୀ
Umā ମହେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ବରଦୂତେ ପାଇବେ ବୋଲି କଠୋର
ତପସ୍ୟା କରିବାକୁ ଯିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ ମା ତାଙ୍କୁ
କହିଥିଲେ—“ଉ ! ମା !” ଅର୍ଥାତ୍ ଦେ ପାବଣୀ ! ତୁ
ଏଡ଼େ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ତପସ୍ୟା କର ନା । ଏଥିଯୋଗୁଁ
ପାବଣୀଙ୍କ ନାମ ଉମା ହୋଇଅଛି)—

୧ । ପାବଣୀ; ଦୁର୍ଗା—1 Goddess Pārbatī, wife
of Śiba

୨ । ‘ଉ + ମା ମାତୁ = ମାପିବା; ଗୁଣି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ରିୟା) —
ମସିନା; ଲିନି—2. Linseed

୩ । ହରିଦ୍ରା; ହଳଦା—3 Turmeric

୪ । କାନ୍ତି; ଗୁଣି—4. Glamour.

୫ । ଗାଠି, ଯଶଃ—5. Fame; renown

୬ । ଶାନ୍ତି—6. Calm; cessation of worldly
cares; quiet.

୭ । ଏକପ୍ରକାର ଧାନ୍ୟ—7 A kind of paddy.

ଉମାଲ — ଗ୍ରା ବି — ଉମ୍ଭାଲ (ଦେଖ)

Umāi Umbhāi (See)

ଉମାଉମେଶ — ସଂ. ବି (ଦୁହ; ଉମା + ଉମେଶ) —

Umāumesā ୧ । ଦୁରପାବଣୀ; ପାବଣୀ ପରମେଶ୍ୱର ଦୁହେଁ —
1. The couple Śiba and Pārbatī

୨ । ଦୁଇ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଯୁଗଳ ରୂପ — 2 The conjoined
figure of Śiba and Pārbatī.

ଉମାକାଟ — ସଂ. ବି (ଉମା + କାଟ) — ହଳଦାଗୁଣ୍ଡା; ଦେହରେ ଲଗାଇବା
Umākāṭa ନିମନ୍ତେ ସୁଗନ୍ଧ ମସଲାତୁଳା — Scented powder
for toilet; turmeric-powder.

ଉମାକାନ୍ତ — ସଂ. ବି. (ଉମା + କାନ୍ତ) — ପାର୍ବତୀ + କାନ୍ତ = ସ୍ୱାମୀ) —
Umākānta ଶିବ; ଉମାଙ୍କର ପତି —
Śiba, the consort of Pārbatī.

ଦେ ବି. ପୁଂ — ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ —

Name given to males

ଉମାକାଳୀ — ସଂ. ବି — ତତ୍ତ୍ୱୋକ୍ତ ଦେବୀ ବିଶେଷ; ପାର୍ବତୀଙ୍କର ଏକ ରୂପ;
Umākālī (ଏ ରୂପରୁ ଅଧେ ଉମାରୂପ ଓ ଅଧେ କାଳୀରୂପ) —
A conjoined Deity consisting of Umā
and Kālī, different forms of the
same Goddess Durgā

ଉମାକାଙ୍କର — ସଂ. ବି. (ଉମା + କାଙ୍କର) —

Umākāṅkara ୧ । ପାବଣୀଙ୍କ ରକ୍ତ —

1. A devotee of the Goddess Pārbatī.

୨ । ପାବଣୀଙ୍କ ବିବାହ; ସ୍ତବ —

2. The lion' ridden by Goddess Pārbatī.

ଉମାଗୁରୁ — ସଂ. ବି. (ଉମା + ଗୁରୁ = ପାର୍ବତୀଙ୍କ ପିତା) —

Umāguru ଉମାଲୟ — The Himalayas.

ବାସୁଳା ଅଶବତ ଅଶୁ ପୃଥ୍ୱୀ: ଲବିତ ଉମାଗୁରୁ ଗୁରୁ ବନ୍ଧନ ।

ଭଜ. ଦୈତେଶ୍ୱରୀବଳାସ ।

ଉମାଧର — ସଂ. ବି. (ଉମା + ଧର) —

Umādhara ମହାଦେବ; ଶିବ —

The God Mahādeba, Śiba.

ଉମାପ୍ରିୟା — ସଂ. ବି. (ଉମା + ପ୍ରିୟ) —

Umāpriya ଉମାଧର (ଦେଖ)

Umādhara (See)

ଉମାସାହି — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉମା + ସାମୀ) — ଉମାପତି; ମହାଦେବ —

Umāsāhī The consort of Umā; Mahādeba.

ଉମାସାହି

उमासाह

ଉମେଦ — ବୈଦେ ବି (ଅ.) — ୧ । ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ —

Umed

1. Wish; intention,

উমেদ

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ — 2. Aim.

उमेद्

୩ । ଅଶା — 3. Hope; expectation

୪ । ଅପେକ୍ଷା — 4. Waiting

୫ । କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରାର୍ଥନା — 5. Candidature for a post.

ଉମେଦ୍ୱାର — ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଉମେଦ୍ୱାର) — ଉମେଦାର (ଦେଖ)

Umedwār

Umeddār (See)

ଉମେଦ୍ୱାରୀ — ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଉମେଦ୍ୱାର) — ଉମେଦାର (ଦେଖ)

Umedwārī

Umeddārī (See)

ଉମେଦୁଆର — ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଉମେଦ୍ୱାର) — ଉମେଦାର (ଦେଖ)

Umeduār

Umeddār (See)

ଉମେଦୁଆରୀ — ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଉମେଦ୍ୱାର) — ଉମେଦାର (ଦେଖ)

Umeduārī

Umeddārī (See)

ଉମେଦାର — ବୈ. ବିଶ. (ଅ. ଉମେଦ୍ୱାର) — ୧ । ଉପକ୍ରମାର୍ଥୀ —

Umeddār

1. Applicant; seeking employment.

উমেদাব

୨ । ଅଶାଳୁ — 2 Hopeful; hoping.

उमेदवार

୩ । ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାର୍ଥୀ — 3. Seeking a favour or
boon

୪ । ଅନୁସରଣାର୍ଥୀ — 4. Supplicant for favour.

୫ ।

ଉପକାର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଅନ୍ୟର ଉପାସକ —

5. Attending on a person in expecta-

tion of a favour.

ଦେ. ବି. — ୧ । ଉପକାର ପାଇଁ ଅନୁସରଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି —

1. A candidate for a post

୨ ।

ଅନୁସରଣାର୍ଥୀ ଲୋକ — 2. A Suitor.

୩ ।

କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବା ଅଫିସ୍ ଅନ୍ତରେ କାମ ଶିଖିବା ଲୋକ —

ଭାରତବର୍ଷ — 3. An apprentice-

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ବ୍ୟାପାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିତ୍ତିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା । ଚିତ୍ତିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ବୋଲିଲେ, ସେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଚପଳତା । ବା । ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଉପା.— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ବୋଲିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ବୋଲିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ବୋଲିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ବୋଲିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ବୋଲିବେ ।

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର)—କୌଣସି ଅନୁଗ୍ରହ
ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ ନାମରେ ଅନୁଗ୍ରହଣ ବା ଉପାସନା—

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ Apprenticeship; supplication.
୧ । ଉପେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା—2. Candidature.

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର)—ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର (ଦେଖ)
Umedwār Umeddār (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ଦେ. ବି. (ଆ. ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର)—ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର (ଦେଖ)
Umedwārī Umeddārī (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ସଂ. ବି. (ଉପା=ପାଦ୍ୟାଂ + ରଣ=ପତନ) --
Umesā ୧ । (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର) ଉପାପତନ; ମହାଦେବ—

1. The consort of Umā; Siba.
୨ । (ବୁଦ୍ଧ) ଦର-ପାଦ୍ୟାଂ—2. Siba and Pārbatī.

ଦେ. ବି. ସଂ.—ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—
Name given to males.

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ ସରକାର—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଉତ୍କଳର ପ୍ରଥମ ଉପନ୍ୟାସ-
Umesāchandra sarakārା ଲେଖକ; 'ପଦ୍ମମାଳୀ' ନାମକ
ଅଦ୍ଭୁତାଦି ଉପନ୍ୟାସର ରଚୟିତା—The first
novel-writer in Utkalā, the writer of
'Padmamālī' a historical novel.

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ସଂ. ବି.—(ଉପା + ରଣ) ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର (ଦେଖ)
Umeswara Umesā (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ସଂ. ବି. (ଉପ=ଉପରେ + ର ଧାତୁ=ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିବା +
Umbara ଅ; ନିପାତନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ)—୧ । ଦେହଲୀ
1 Threshold.

୨ । ଦୁର୍ଭାବବଦ୍ଧ ଉପର କାଠ; ଉପରକାଠର ଉପର କାଠ—
2. The uppermost piece of a door-
post.

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗ୍ନି ଶ୍ଵ = କରେଇ; ପ୍ରା. ଉପେନ୍ଦ୍ର)—
Umbhāi ୧ । ଅଗ୍ନି ରଖିବାର ମାଟି ପାତ୍ର—1. Fire-pot
ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ ସର୍ବଦା ସେ ନିଆଁ ଉଜାଳ ଲାଗେ । ବୁଦ୍ଧବିହାର ମହାବୀରର ବନ ।
ଅଗ୍ନିପାତ୍ର; ଅଗ୍ନିପାତ୍ର ୨ । ଅଗ୍ନିରାଧିକାରୀ—2. Brazier.
୩ । ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାର—3. A temporary or remo-
veable oven.

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ—ପ୍ରା. ବି.—ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ (ଦେଖ)
Umbhāibā Ubhāibā (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ—ପ୍ରା. ବି.—ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ (ଦେଖ)
Umbhei Umbhāi (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ—ପ୍ରା. ବି.—ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ (ଦେଖ)
Umbheibā Ubhāibā (See)

ଉପେନ୍ଦ୍ରବିହାରୀ—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଅବଶେଷ)—ବର-ଉତ୍କଳ—
Ur The aerial roots of a Banyan tree.

ଉର—ଦେ. ବି.—ଉରସ୍ (ଦେଖ)

Ura Uras (See)

ଉରା—ସଂ. ବି. (ଉ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍) —ଉରସ୍ (ଦେଖ)

Urah Uras (See)

ଉରାଶତା—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉରା=ହୃଦୟ + ଶତ=ଦା) —
Urahshata ୧ । ରୋଗବିଶେଷ; ବଳହୀନ—

1. Consumption (disease).

୨ । ଯେଉଁ ରୋଗରେ ଶ୍ଳେଷ୍ମା ଉତ୍ତରେ ଦା ଦୋଇ ମୁହଁବାଟେ
ରକ୍ତ ପଡ଼େ—2. Tuberculosis; a disease
causing bleeding wounds below the
chest; an injury to the lungs.

ଉରାଶ୍ଥଳ—ସଂ. ବି. (ଉରା + ଥଳ) —ବିଶୋଦେଶ; ଶ୍ଳେଷ୍ମା—

Urahsthala The breast; the chest.

ଉରାଶ୍ଚତା—ସଂ. ବି.—ଉରାଶ୍ଚତା (ଦେଖ)

Urahshatasa Urahshata (See)

ଉରାଗ—ସଂ. ବି. (ଉରା=ଶ୍ଳେଷ୍ମା + ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ;
Uraga ଯେ ଶ୍ଳେଷ୍ମାକୁ ଯିବା ଅଧିକା କରେ) —

୧ । ସାପ; ସର୍ପ; ଉଚ୍ଚଳ—1. Snake; serpent.

୨ । ସିସକ; ସିସାଧାତୁ—2. Lead (metal)

ଉରାଙ୍ଗ } ଅନ୍ୟରୂପ
ଉରାଙ୍ଗମ }

ଉରାଗସ୍ଥାନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉରାଗ + ସ୍ଥାନ) — ନାଗଲୋକ;
Uragasthāna ପାତାଳ—The nether world.

ଉରାଗାରି—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉରାଗ = ସାପ + ଅରି = ଶତ୍ରୁ) —
Uragāri ୧ । ଗରୁଡ଼—1. Garuda, the winged
attendant of God Bishnu.

୨ । ମୟୂର—2. Peacock.

୩ । ନେଉଲ—3. Mongoose; ichneumon

ଉରାଗାଶନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉରାଗ = ସାପ + ଅଶନ = ଘେନିବା) —
Uragāśana ଉରାଗାରି (ଦେଖ) —Uragāri (See)

ଉରାଗାସନ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉରାଗ = ସର୍ପ; ଅନନ୍ତ + ଅସନ
Uragāsana = ଶୟନୀ) — ଅନନ୍ତଶାୟୀ; ବିଷ୍ଣୁ—
A name of Bishnu.

ଉରାଗେନ୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉରାଗ + ଇନ୍ଦ୍ର) —

Uragendra ସର୍ପମାନଙ୍କ ରାଜା ବାସୁକୀ—
Bāsukī; the king of serpents.

ଉରାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି.—ଉରାଗ (ଦେଖ)

Uraṅga Uraga (See)

ଦେ. ବି. ପାଟନାଗଜ୍ଜାତର କଥିତ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ଭାଷାବିଶେଷ—

A Non-Aryan spoken language of the
Patana feudatory state of Orissā.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉରଙ୍ଗମ—ସଂ. ବି - ଉରଗ (ଦେଖ)

Uraṅgama Uraga (See)

ଉରଜ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରଜ)—କୁର; ସ୍ତନ—Female

Uraja breast; fleshy glandular protuberance on the breast of developed female animals.

ଉରଣ—ସଂ. ବି. (ର୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Uraṇa ୧ । ମେଷ; ମେଣ୍ଟ—1 Sheep; ram.

୨ । ମେଘ—2. Cloud.

ଉରଣାକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (କହୁଗ୍ରୀହ; ଉରଣ = ମେଣ୍ଟ + ଅକ୍ଷ = ଅସ୍ତ୍ର;

Uraṇāksha ପୁଲ ମେଣ୍ଟ ଚକ୍ର ପରି ହୋଇଥିବାରୁ)—

ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—ବୁକୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Chākundā (See)

ଉରପୁଟି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରଃ + ପୁଟ) - ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—

Urapuṭi A kind of drum tied to the breast while beaten

ଉରବାସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରସ୍ + ବାସ)— ଶୁଦ୍ଧ ଉପରର ଲୁଗା;

Urabāsa ଶ୍ଵିଲେକକ ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଶୁଦ୍ଧ ଉପରେ

ଥାଏ—Part of the cloth worn by a woman which is over her breast

ଯିବାବେଳେ ମଦ ଗନ୍ଧେ ଉରବାସ,

ଉଠିଣ ବସୁଧାକୁ ବୁଦ୍ଧ ମନରେ—କୃଷ୍ଣବିଂସ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଉରଭ୍ର—ସଂ. ବି. (ଉରୁ = ଅଧିକ + ଭ୍ରମ ଧାତୁ = ବୁଲିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Urabhra ଉରଣ (ଦେଖ)—Uraṇa (See)

ଉରର—ସଂ. ଅ. (ଦେ ଧାତୁ = ବୁଝିବା + କର୍ମ. ଶ୍ଵାନ୍; ନିପାତନ)—

Urari ୧ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି; ଅଙ୍ଗୀକାର—

1. Acknowledgement; promise

୨ । ବିସ୍ତାର—2 Spreading; expanding.

୩ । ପରିତ୍ୟାଗ—3. Abandonment

ଉରରୀକୃତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉରରୀ + କୃତ)—

Urariṅkṛuta ୧ । ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି; ଅଙ୍ଗୀକୃତ—

1 Acknowledged; promised

୨ । ପ୍ରସାରିତ; ବିସ୍ତାରିତ—

2, Spread out; expanded.

୩ । ପରିତ୍ୟାଗ—3 Abandoned; relinquished

ଉରଶଲ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରଃ + ଶଲ୍ୟ)—

Uraśala ୧ । ଶରୀରବ୍ୟଞ୍ଜକ ଉପାଧିବିଶେଷ—

1. A title denoting bravery.

୨ । ଅଧିପତି—2. A chief; chieftain

୩ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—3. Principal person,

ଦେ. ବିଶ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ—Chief; principal.

ଉରଶ୍ଚଦ—ସଂ. ବି. (ଉରସ୍ + ଶ୍ଚଦ ଧାତୁ = ଆହ୍ୱାନ କରିବା + କରଣ

Uraśchhada ଅ)—ଉରସ୍ତ (ଦେଖ)

Urastra (See)

ଉରସ୍—ସଂ. ବି. (ର୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍)—

Uras ୧ । ବସ୍ତ୍ରପୁଲ; ହୃଦୟ—1. Heart; breast.

୨ । ଶୁଦ୍ଧ—2 Chest bosom.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଉପରଭାଗ—3 Surface

ସଂ. ବିଶ—୧ । ପ୍ରଧାନ—1, Chief.

୨ । ଉତ୍ତମ—2 Good.

ଉରସ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରସ୍)—ଉରସ (ଦେଖ)

Urasa

Uras (See)

ସୁଦୃଢ଼ ଶିଳା ସେ ଶୈଳ ଉରସେ—ବ୍ୟାକାଥ. ମେଘଦୂତ ।

ଉରସିଜ—ସଂ. ବି. (ଉରସି = ଶୁଦ୍ଧରେ + ଜନ ଧାତୁ = ଜାତ ହେବା +

Urasija କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—ଶ୍ଵାମାନଙ୍କ ସ୍ତନ; ବସ୍ତ୍ରୋଜ—

(ଉରସିଜ—ଅନ୍ୟ ରୂପ) Female breast

ଉରସିଲ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ (ଉରସ୍ = ଶୁଦ୍ଧ + ପ୍ରସଂସାଧାର୍ଯ୍ୟ ଲ)—

Urasila ପ୍ରସଂସ୍ତ ବସ୍ତ୍ରପୁଲବିଶେଷ; ଯାହାର ଶୁଦ୍ଧ ଚଉଡ଼ା—

(ଉରସିଲ—ଶ୍ଵା) Full-breasted, broad-chested

ଅସୁଦୃଢ଼ ଉରସିଲ ଧୋରସେଣ ଗାରେ—ବ୍ୟାକାଥ. ମହାଭାରତ ।

ଉରସ୍ତ—ସଂ. ବି. (ଉରସ୍ + ତ୍ରେ ଧାତୁ = ରକ୍ଷା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Urastra ୧ । କବଚ—1. Armour

୨ । ସାଜୁ—2. Coat of mail.

୩ । କର୍ମ—3. Breast-plate.

୪ । ଶୁଦ୍ଧ ଘୋଡ଼ାଇବାର ଭୂଷଣବିଶେଷ—

4. A jacket.

ଉରସ୍ତାଣ—ସଂ. ବି. (ଉରସ୍ + ତ୍ରେ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ)—

Urastrāṇa

ଉରସ୍ତ (ଦେଖ)

Urastra (See)

ଉରସ୍ୟ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ (ଉରସ୍ = ଶୁଦ୍ଧ; ହୃଦୟ + ଘୋଡ଼ାଧାର୍ଯ୍ୟ. ଯ)—

Urasya ୧ । ଉରସ ସନ୍ତାନ—1. A legitimate child.

(ଉରସ୍ୟା—ଶ୍ଵା) ୨ । ସ୍ୱଜାତ ସନ୍ତାନ—2. Child begotten by the father.

ସଂ. ବିଶ—ଉରସ—Begotten by the father.

ଉରସ୍ତାନ୍—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ (ଉରସ୍ = ବସ୍ତ୍ରପୁଲ + ଅସ୍ତ ଅର୍ଥରେ. ବର,

Uraswān ୧ମା. ୧କ.) —୧ । ପ୍ରସଂସ୍ତ ବସ୍ତ୍ରପୁଲବିଶେଷ—

(ଉରସ୍ତାନ୍—ଶ୍ଵା) 1. Full-breasted.

୨ । ବିଶାଳବସ୍ତ୍ର—2. Broad-chested.

୩ । ବଳବାନ୍—3. Stout and strong.

ମାଧ୍ୟାହ୍ନ ସେବେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେୟେଷ୍ଠ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ୨, ୨ ଚକ୍ରିତ ହୋଇଥିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଗୁଣିତ ହେବ ଯୋଗ୍ୟେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ଯେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାବସେ ଚକ୍ରିତ ଦେଖିବ ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଟିକି ଯୋଗ୍ୟାକୁ ଦେବ । ଯଥା — 'ଗାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଠ' ଯୋଗ୍ୟେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଦେ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବେ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବେ' ଦେଖିବେ

ଉରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆରୋହଣ)—୧ । ଗୃହର ଉପରିସ୍ଥ କାଣ୍ଡୋ—
Urā ପକରଣବିଶେଷ; ଯେଉଁ କାଠ ଉପରେ ଶେଣୀ ଯାଏ,
ତେଣୁ—1. Cross-beam of a thatched house.

ଏହି ଶେଣୀ ଉପରେ କେତେ ଲାଗିଥାଏ ତହିଁ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାବଳୀ ।

୨ । ମଦ୍ୟଭାଗ; ଯେଉଁ ଲୁଗା ଖଜୁରି ଗଛର ବେକରେ ବନ୍ଧା ଯାଏ ଓ ଯହିଁରେ ଗଛରୁ ଝରିବା ତାଡ଼ି ସଞ୍ଚିତ ହୁଏ—
2. The earthen pot tied to the neck of palm trees for the toddy juice being deposited therein.

ଉରାଂଭୁଟା—ଦେ. ବି—ଉରାଂଭୁଟା (ଦେଖ)
Urāmūṭāṁ Orāmūṭāṁ (See)

ଉରାଂଗୁଟାଂ—ଦେ. ବି—ଉରାଂଗୁଟାଂ (ଦେଖ)
Urāṅgūṭāṅ Urāmūṭāṁ (See)

ଉରାଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ରଡ଼ି—Loud cry.

Urārdi (ଯଥା—ଉରାଡ଼ି ପକେଇ ପକେଇ ମୋ ଚୋଟ ଶୁଣି ଗଲଣି ।)

ଉରାଂପାଣି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଘରର କାନ୍ଥ; ମୁଣ୍ଡରେ ଛକା
Urānpāṇi ହୋଇ ସଂସ୍କୃତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ଲମ୍ବା କାଠ ବା ବାଉଁଶ (ଏହା ଉପରେ ଶେଣୀ ରଖାଯାଏ)—
Truss (in a thatched house).

ଉରାପାଣି—ପ୍ରା. ବି—(ଯେଉଁ ପାଣି ଉରାରେ ଥାଏ) ତାଡ଼ି; ଖଜୁରିରସ—
Urāpāṇi Toddy-juice; juice of the toddy palm

ଉରାଲିଆ—ଦେ. ବି. ପୁଂ ଓ ଶ୍ଵୀ—ଅଲବଲିଆ (ଦେଖ)
Urāliā Alabaliā (See)

ଉରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । ବନ୍ଧୁବାକ୍ୟମାନଙ୍କ ଘରକୁ
Uri ବିବାହ, ବ୍ରତ ଆଦି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କରେ ପଠାଯିବା
(ବାଉଁଶ—ବିଷୟ) ବେଲ୍‌ର—1. Presents sent to a friend's house on ceremonial occasions

୨ । ତିବ୍ବାରୀ (ଦେଖ)

2. Tibhāri (See)

ଉରିଆ—ଦେ. ବି—୧ । ଦୁଇଲୁଗା ପକ୍କାନ୍ତ—

Uriā 1. Boiled rice soaked with ghee

୨ । ରାଜାମାନଙ୍କ ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ଚାଉଳ; ସବୁ ଓ ଉତ୍କଳ
ଉରିଆ—2. Fine rice meant for the consumption of a Rājā

୩ । ରାଜାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବା ଅରପ୍ରେତ ଅନ୍ନ—

3. Boiled rice intended for the royal meal.

ସବୁ ଉରିଆ ବୁଝାଇ ନାହିଁ କେଠିଅରେ କେତେ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ପକ୍କାମୋଡ଼ି—ଗନ୍ଧସୁନ୍ଦର ।

ଉରା—ସଂ. ଅ—ଉରା (ଦେଖ)

Uri Urari (See)

ଉରାକୃତ—ସଂ. ବିଶ—ଉରାକୃତ (ଦେଖ)

Urikruta Urarīkruta (See)

ଉରୁ—ସଂ. ବିଶ (ଉର୍ଣ୍ଣ=ଆହ୍ୱାନନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଉ)—

Uru ୧ । ପ୍ରଚୁର—1. Ampl.

୨ । ବିଶାଳ; ବଡ଼—2. Large; great

୩ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ଅତିଶୟ—3. Excessive

୪ । ବ୍ୟାପ୍ତ—4. Spreading; diffused.

୫. ବି—ଗଜ; ମଞ୍ଜି—Seed

ଉରୁକ୍ରମ—ସଂ. ବି. (ବହୁକ୍ରମ; ଉରୁ=ବ୍ୟାପ୍ତ + କ୍ରମ=ପାଦକ୍ଷେପ)—

Urukrama ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ; ବାମନ ଅବତାର; (ଯେଉଁ ଅବତାରରେ ବିଷ୍ଣୁ ଏକ ପଦ ଆକାଶରେ ଓ ଏକ ପଦ ପୃଥିବୀରେ ରହିଥିଲେ)—Bishnu in the incarnation of Bāmana when He took a big step;—one step in the earth and the other beyond it.

ଉରୁଗୁରୁ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉରୁ + ଗୁରୁ) ଘରର ଶୋଭା; ସୁନ୍ଦର ଜଞ୍ଜ—
Uruchāru Graceful thigh.

ଘେନ ଉରୁଗୁରୁ ପାଇବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବ ଯେଉଁ ସୁନ୍ଦର ।

ଉଚ୍ଚ—ହୋଇଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଉରୁଧା—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ (ସଂ. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ)—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ (ଦେଖ)

Urudha Urddhwa (See)

ଉରୁବାଣୀ—ପ୍ରା. ବି. ଶ୍ଵୀ. (ସଂ. ଉର୍ବାଣୀ)—ଉର୍ବାଣୀ (ଦେଖ)

Urubaṣi Urbāṣi (See)

ରକ୍ଷା ଉରୁବାଣୀରେ ଘରା ରକ୍ଷା-ଉରୁ ବାଣ ।

ଅଳେ ଥିଲେ ନ ଶେଷ ରକ୍ଷା ଉରୁବାଣୀ । ସଙ୍ଗୀତ ।

ଉରୁବିକ୍ରମ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରମ; ଉରୁ=ବିଶାଳ + ବିକ୍ରମ)—

Urubikrama ମହା ପରାକ୍ରମଶାଳୀ; ଅତି ପରାକ୍ରମୀ—

(ଉରୁବିକ୍ରମ ଶ୍ଵୀ) Very powerful

“ହେ ତଳାପାଣି; ଯେହେତୁ ତୁମ୍ଭେ ରକ୍ଷାହୀନ, ଅର୍ଥାତ୍ ମତେ ବା ମୋର

ଉରୁବିକ୍ରମ ଅନୁକୃତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରକ୍ଷା କର ।”

ତୁମ୍ଭାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଶୁଣାଯିବ ପ୍ରେମର ଦୁଇବାଣ ।

ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ. ୫୯ ଅଧ୍ୟାୟ. ୧୧୩ ।

ଉରୁବୁକ—ସଂ. ବି. (ଉରୁ=ମହତ୍ତ୍ୱ + ବୁକି ଧାତୁ=ଶୁଦ୍ଧ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.)

Urubuka ଉକ=ସେ ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ନାଶ କରେ ।)—ଏକଜା-
ଗଛ; ଗଜଗଛ—The castor seed plant

ଉରୁବୁକ—ସଂ. ବି. (ଉରୁ + ବୁକି ଧାତୁ + ଉକ)—ଉରୁବୁକ (ଦେଖ)—

Urubuka Urubuka (See)

ଉରୁମ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ. (ସଂ. ଉର୍ଣ୍ଣ)—ବହୁ; ଉଷ୍ଣ—

Urum Slightly hot; tepid; lukwarm.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ବ୍ୟାସରେ ସୂଚକ ଓ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତେ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏକା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତେ କର୍ତ୍ତା ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଗୋଟିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଚିତ୍ତେ କର୍ତ୍ତା ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ଦୂର କରାଯାଏ । ଯଥା — 'ବାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଗୋଟିକେ 'ବସ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିକେ 'ଦଧୁ' ନ ପାରିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାରିଲେ 'ଅଶ୍ବ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଳକା' ନ ପାରିଲେ 'ଅଳକାବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିକେ

ଏହା ଆରମ୍ଭ ଓ ନାଗର ଅନ୍ତରରେ ଲେଖା ହୁଏ । ଏଥିରେ ଅନେକ ହିନ୍ଦି ବା ସଂସ୍କୃତମୂଳକ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଅଛି । ଇଂରାଜ ଅଧିକାର ପୂର୍ବରୁ ମୋଗଲ ଭାରତରେ ଏହାହିଁ ରାଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ମୋଗଲସେନାରେ ପାରସୀ, ତୁର୍କୀ, ଆରବୀ ଓ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ଅନେକ ଲୋକ ଭରତ ହେଉଥିଲେ ।]

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ—ଦେ. ବି—ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅର୍ଥବିପୋତବିଶେଷ—
Urddhwā (ଜଗବନ୍ଧୁ—ପ୍ରାଚୀନଜହଜ)—

A kind of ancient sea-going vessel.

ଉର୍ଦ୍ର—ସଂ. ବି. (ଉର୍ଦ୍ର ଧାତୁ = ଓଡ଼ା ଦେବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ. ର)—
Urdra ଓଷ; ଉଷ; ଉର୍ଦ୍ରାଜାଲ—Otter

(ଉର୍ଦ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ଦ୍ଧ (ଉଚ୍ଚତା)—ଗ୍ରା. ବି—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଉଚ୍ଚତା (ଦେଖ)
Urdha (etc) Urddhwa etc (See)
(ଉର୍ଦ୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ଦ୍ଧକଶରଦ—ଗ୍ରା. ବି—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଶ୍ରେଣୀ (ଦେଖ)
Urdhakasārada Urddhwaśleshma (See)

ଉର୍ଦ୍ଧବ—ଗ୍ରା. ବି. (ନାମ) (ସଂ. ଉଚ୍ଚବର ଅଶ୍ଵର ଉଚ୍ଚାରଣ)—
Urdhaba ଉଚ୍ଚବ (ଦେଖ)

ଉର୍ଦ୍ଧା Urdhaba (See)

(ଉର୍ଦ୍ଧବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ଦ୍ଧାଶ୍ରେଣୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଶ୍ରେଣୀ)—
Urdhasāśhama ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଶ୍ରେଣୀ (ଦେଖ)
Urddhwaśleshma (See)

ଉର୍ବା—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ମୁନିବିଶେଷ—
Urba A sage of that name.
(ଉର୍ବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ବାର—ସଂ. ବି. (ଉର୍ବ ଧାତୁ = ଧିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—
Urbara ୧ । ପ୍ରଚୁର ଶସ୍ୟୋତ୍ପାଦକା ଶକ୍ତି ଥିବା ଭୂମି (ସବୁପ୍ରକାର ବିପତ୍ତ—ଅନୁବାଦ) ଶସ୍ୟ ବା ଫଳମୂଳ ଯେଉଁ ଭୂମିରେ ଜନ୍ମି (ଉର୍ବାର—ଅନ୍ୟରୂପ) ପାରେ)—1. Fertile (land), capable of producing plenty of corn.

୨ । ନବନବୋଦ୍ଭବଶାଳିନୀ (ଭୂକି)—

2. Ingenuous (intellect); productive. (mind.)

୩ । ନବନବୋଦ୍ଭବଶାଳିନୀ (ମନ)—

3 Inventive (mind).

ଉର୍ବାରତା—ସଂ. ବି. (ଉର୍ବାର + ତା. ତା)—
Urbaratā ଉର୍ବାରଶକ୍ତି (ଦେଖ)
(ଉର୍ବାରତା—ଅନ୍ୟରୂପ) Urbārāsakti (See)

ଉର୍ବାରମସ୍ତିଷ୍କ—ସଂ. ବି. (ଅଧିକ ବ୍ୟବହାର)—
Urbaramastiska ନବନବୋଦ୍ଭବଶାଳିନୀ ଚିନ୍ତାଶକ୍ତି—

(ଉର୍ବରମସ୍ତିଷ୍କ—ଶ୍ରୀ) Fertile brain; inventive genius.

ଦେ. ବି. ସଂ—ନବନବୋଦ୍ଭବଶାଳିନୀ—

Having a fertile brain.

ଉର୍ବାର—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉର୍ବାର + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଉର୍ବାର (ଦେଖ)
Urbarā Urbara (See)

(ଉର୍ବାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ବାରଶକ୍ତି—ସଂ. ବି—୧ । ଭୂମିର ଶସ୍ୟୋତ୍ପାଦକା ଶକ୍ତି—

Urbārāsakti 1. Fertility; productivity.

(ଉର୍ବାରଶକ୍ତି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ନବନବୋଦ୍ଭବଶାଳିନୀ ଭୂକି ବା ଶମତା—2 Ingenuity.

ଉର୍ବାଶୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉର୍ବୁ = ମହତ୍ + ବଶ୍ ଧାତୁ = ବଶୀଭୂତ
Urbāśī କରବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ + ଶ୍ରୀ. ଉ)—

(ଉର୍ବାଶୀ ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । ଅସ୍ତ୍ରର ବା ସ୍ବର୍ଗଦେବୀବିଶେଷ—

1. A courtesan of the Indra's court; one of the heavenly dancing girls or nymphs of the Hindu mythology.

୨ । ଆସାମର କାମରୂପାନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ—

2. Name of a river in Assam

ଉର୍ବାଶୀବଲ୍ଲଭ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉର୍ବାଶୀ + ବଲ୍ଲଭ)—

Urbāśīballabha ଉର୍ବାଶୀରମଣ (ଦେଖ)

Urbāśīramaṇa (See)

ଉର୍ବାଶୀରମଣ—ସ. ବି (ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉର୍ବାଶୀ + ରମଣ)—

Urbāśīramaṇa ରାଜା ପୁରୁରବା—The King
Pururabā of ancient India

ଉର୍ବାରୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉର୍ବୁ = ବାଜ + ଅର୍ବୁ = ସେ ପାଏ; ଯାହା
Urbāru ବାଜପୁଣ୍ଡ)—

(ଉର୍ବାରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) କାକୁଡ଼ି, କର୍କଟିକା—Cucumber

ଉର୍ବା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉର୍ବୁ = ଭୂତ୍ + ଶ୍ରୀ. ଉ; ଯାହାର ଉପର ଅତି
Urbī ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ)—ଭୂମି; ପୃଥିବୀ; ବସ୍ତୁ—

(ଉର୍ବା—ଅନ୍ୟରୂପ) The earth

ଉର୍ବାଧର—ସଂ. ବି (ଉର୍ବା = ପୃଥିବୀ + ଧ୍ରୁ ଧାତୁ = ଧରିବା +
Urbādhara କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

(ଉର୍ବାଧର—ଅନ୍ୟରୂପ) ପର୍ବତ—Mountain

[ଡ୍ରୁ—ସେତେବେଳେ ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଥମେ ପୃଥିବୀକୁ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀ ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ଭସମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଟଳ-ଟଳ ହେଲା; ତେଣୁ ପୃଥିବୀକୁ ସ୍ଥିର ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମା ଧୂଳିପେ ପର୍ବତ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ । କାଠ ପଟାଳକୁ ଧୂଳି ପୋତି ସେପରି ପାଣି ଉପରେ ସ୍ଥିର ରଖାଯାଏ ଏହା ସେହିପରି ହୋଇଥିଲା, ତେଣୁ ପର୍ବତମାନଙ୍କୁ ଉର୍ବାଧର, ଭୂଧର ଇତ୍ୟାଦି କହାଯାଏ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଉଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଠ	ଶ,ଷ	ଜ	ଈ	ଉ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ

ଉର୍ବୀରୁହ—ସଂ. ଉ. (ଉର୍ବୀ=ପୃଷ୍ଠା + ରୁହ ଧାତୁ=ଉଷନ୍ତ ହେବା)
Urbiruha + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

(ଉର୍ବୀରୁହ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବୃକ୍ଷ; ଗଛ—Tree

ଉର୍ମୀ—ଦେ. ଉ. ୧ । ଯୋଗୋକ୍ତ ବାୟୁସାଧନାବଶେଷ—

Urma 1. A step in joga exercise.

(ଉର୍ମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଧୂର୍ମ ତଳେ ନୋଟ (ଦେଖ)

2 Notes under Dhūrma (See)

ଉର୍ମ, ଧୂର୍ମ, କୋଇ. କୃମା, ଚଉକପଦ

ବହୁତ ଅକଟ ଅଳ୍ପ ପଡ଼ୁଛି ଯୋଗେ । ପ୍ରାଚୀ—ପ୍ରହରପ୍ରସଙ୍ଗାତ ।

ଉର୍ଷଣ—ସଂ. ଉ. (ଅଧିକ ବଜ୍ରାବସରଭାଷା)—

Urshana କୋଣସି ଛଦ୍ମ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ନିଗିଡ଼ିବା; ପାଣି ଝରିବା—
Percolation; filtration

ଉର୍ଷଣଯନ୍ତ୍ର—ସଂ. ଉ. (ଅଧିକ ବଜ୍ରାବସରଭାଷା)—

Urshanajanttra ପାଣିକୁ ଶୁଣି ଓ ନିଗାଡ଼ି ସଫା କରିବା ଯନ୍ତ୍ର;
ପାଣି ଶୁଣିବା ଯନ୍ତ୍ର—A filter

ଉର୍ଷଣି—ସଂ. ଉ. ୧ । ଶୁଣି ଉପରିସ୍ଥ ଛଦ୍ମ ବାଟେ ଝରୁଥିବା (ପାଣି)—

Urshani 1 Leeking; percolated through the roof.

୨ । ଛଣା ହୋଇ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଥିବା (ଜଳ)—

2. Filtered; cleared of impurities by filtration.

ଉଲ୍—ବୈଦେ. ଉ. (ଇଂ. ୱୁଲ୍; ଉଲ୍; ସଂ. ଉର୍ଣ୍ଣ)—

Ul ୧ । ମେଷାଦିକର ଲୋମ; ଉର୍ଣ୍ଣ—1. Wool.

ଉଲ୍ ୨ । ଉର୍ଣ୍ଣାୟୁ; ମେଷାଦିକ ଲୋମରୁ କଟା ହୋଇଥିବା ସୂତା—

ଉଲ୍ 2. Woollen thread.

୩ । ଉଲ୍‌କୋବ—୩. Kohl-rabi.

ଉଲ୍‌କୋବ—ବୈଦେ. ଉ. —ତୁଳରେ ଗଣ୍ଡି ଥାଇ ଓଲୁଥ ପରି ଖାଦ୍ୟ—

Ulkobi ତୁଳସୁକ୍ତ ଏକପ୍ରକାର କୋବ—Kohlrabi.

ଉଲକପି

ଉଲଗାମୀ

ଉଲଗି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଉଲଗି (ଦେଖ)

Ulagi Ulagi (See)

ଉଲଗିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଉଲଗିବା (ଦେଖ)

Ulgibā Ulgibā (See)

ଉଲ୍‌ଚିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —(ପାଣି ଆଦି) ଡାଳିବା—

Ulchibā To pour out (liquid).

ଉଲ୍‌ଛା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଉଲ୍‌ଛା (ଦେଖ)

Ulchhā Ulachhā (See)

ଉଲ୍‌ଚିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଉଲ୍‌ଚିବା (ଦେଖ)

Ulchibā Ulchibā (See)

ଉଲ୍‌ଟା (ଉଦ୍ୟାଦି)—ପ୍ରା. ଉ. —ଓଲଟା ଉଦ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ulatā etc Olatā etc (See)

ଉଲ୍‌ଚିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଡାଳିବା—

Uldibā To pour forth.

ଉଲ୍‌ବୁଣା—ଦେ. ଉ. —ଉର୍ଣ୍ଣାୟୁସୂତାକୁ ମୋଟା; କମ୍ପଟର ଆଦି ବସ୍ତୁର

Ulbunā କରବା—Knitting.

ଉଲ୍‌ବୋନା

ଉଲ୍‌ସିନା

ଉଲ (ଧାତୁ)—ସଂ. —ପୋଡ଼ିବା—

Ula (root) To burn

ଉଲ—ପ୍ରା. ଉ. (ସଂ. ଉଲ୍)—୧ । ଓଲୁଥ (ଦେଖ)

Ula 1. Olua (See)

୨ । ଉଲ୍‌କୋବ (ଦେଖ)—2. Ulkobi (See)

ଉଲ୍‌ଖ—ଦେ. ଉ. —ରାଜୋପକରଣବିଶେଷ—

Ulakha One of the insignia of royalty

ଅଲ୍‌ଖ ଉଲ୍‌ଖ ସେ ଉପର ଲକ୍ଷ ଗୁଣ,

ବେଳ ଲକ୍ଷ ସେଇ ଅସ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷ ଗୁଣ—ସାତଳା ମହା ରାଜର ବସ୍ତ୍ର ।

ଉଲ୍‌ଗି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଓଲଟି, ଓଲଟି; ନମସ୍କାର;

Ulagi ଦଣ୍ଡବତ—Ubeisance; bowing to a superior.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. —ଉଚ୍ଚତର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର—

କରିବା ଉପଲକ୍ଷରେ ବ୍ୟବହୃତ ବଚନ—

A word uttered while bowing down to a superior.

ଉଲ୍‌ଗିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. —ଓଲଟିବା; ଦଣ୍ଡବତ କରିବା—

Ulagibā To make obeisance.

ଉଲ୍‌ଗୁଣା (ଉଦ୍ୟାଦି)—ପ୍ରା. ଉ. —ଉଲ୍‌ଗୁଣା ଉଦ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ulagunā etc (See)

ଉଲ୍‌ଗୁଣୀ—ଦେ. ଉ. —ସେହି ଶ୍ରୀ ଅନ୍ୟକୁ ଉଲ୍‌ଗୁଣା ଦେବାରେ

Ulagunī ଅଭ୍ୟାସ—(a female) Habituated to exposing the fault of others.

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ଉ. —ଅଲଗୁଣୀ (ଦେଖ)

Alagunī (See)

ଉଲ୍‌ଗୁ—ଦେ. ଉ. (ସଂ. ଉଲ୍‌ଗ, ନଗ)—

Ulagna ଲଙ୍ଗଳା—Naked,

ଲଙ୍ଗଟା

ନଗ୍ନା; ଉର୍ଣ୍ଣ

ଉଲ୍‌ଙ୍ଗ—ସଂ. ଉ. (ଉ. —ଉର୍ଣ୍ଣା + ଲଗ୍ ଧାତୁ = କର୍ତ୍ତୃ. ଅ; 'ଠ')

Ulanga ଅଗମ)—୧ । ନଗ୍ନ; ବସ୍ତ୍ରହୀନ; ଲଙ୍ଗଳା—

1. Naked.

୨ । ଅବରଣହୀନ; ଖୋଲା—2. Uncovered

୩ । ଲମ୍ବା (ଶସ୍ତ୍ର)—3. Unsheathed (sword).

ବେଳେ ସବ୍ୟକରେ ପଳା, ସବ୍ୟକରେ ଅସି ଉଲ୍‌ଙ୍ଗ—ଉପାଧ୍ୟାୟ. ଉଷା ।

ଦେ. ଉ. —ଉଲ୍‌ଙ୍ଗ ଅବସ୍ଥା; ବସ୍ତ୍ରହୀନ—Nakedness.

ଘଣ୍ଟା ମା । ଉଲ୍‌ଙ୍ଗେ ଚଉକୋଇଟି—ଉଷା ହେମସୁଧାକର ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅନେକ ପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରଚଳିତ ଏ ଚିତ୍ରଣ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ରଣ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ର ଓ ଚିତ୍ରଣ ଚିତ୍ରଣରେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଲେଖିଲେ, ତେବେ ଏ ଲେଖକମାନଙ୍କର ନ ଚିତ୍ରଣ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପଥାନ୍ତମେ ଚିତ୍ରଣ କରନ୍ତି । ବା ଏ ଚିତ୍ରଣ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଲେଖିଲେ ଲେଖକମାନେ ତେବେ ମଥା—
 ଗାଈ' ନ ଚିତ୍ରଣେ 'ଗାଈ' ଲେଖିଲେ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ଚିତ୍ରଣେ 'କୃଷ୍ଣ' ଲେଖିଲେ, 'ବଧୂ' ନ ଚିତ୍ରଣେ 'ବଧୂ' ଲେଖିଲେ; 'ଅନ୍ତଃ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ତଃ' ଲେଖିଲେ, 'ଅନ୍ତଃ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ତଃ' ଲେଖିଲେ ଥିବେ ।

ଭଲପୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ—ଗୁଲର ଓଳ—

Ulachhā Eaves of a thatch

ଭଲପୁପାଦେ—ପ୍ରା. (ସମ୍ବଲପୁର) କ—ଓଳପାଣି—Eaves-
 Ulchhāpāen droppings; water dropping from eaves.

ଭଲପୁ (ଭଲପାଦ) —ଓଳପୁ ଭଲପାଦ (ଦେଖ)

Ulaṭa (etc) Olaṭa etc (See)

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ପ୍ରାଣ ଦେଲେ ଦେଲେ ଅନୁକୂଳ ଶକ୍ତି ନ କରନ୍ତି ଭଲପୁ,
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀଙ୍କ ଅନୁପାଦ ସେହି ବ୍ୟାଧି ନ ଦେବାପାଇଁ ପୁଣି କଲେ ଦୁଃ ।
 କରମଧ୍ୟ, ଭଲପୁରଦେଶ, ଲ-ଗାଈ ।

ଭଲପୁରତି—ଦେ. କ—କପଟର ଭଲପୁ; ଭଲପୁରକପଟର—

Ulaṭarati A pose in copulation in which the
 ଓଳପାଟି ordinary order is reversed.

ଓଳପାଟି ଭଲପୁ ଭଲପୁର ମାତ୍ର—ପ୍ରାଚୀନ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଭଲପୁରମ୍ଭା—ଦେ. କ—ମୂଳପାଣି ଭଲପୁର ଓ ଅଗାଧ ଚଳକୁ

Ulaṭaranubhā ଭଲପୁର କପଟ ଗୋଡ଼ା—

Inverted trunk of a plantain tree.

କରୁ ସ୍ୱରକ ଗୋଡ଼ ଠାଣି, ଭଲପୁ ଭଲପୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।
 କରମଧ୍ୟ, ଭଲପୁ ।

ଭଲପୁଶୁଆ—ଦେ. କ—ପିଠି ଅଡ଼କୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ବସିଥିବା ଶୁଆ—

Ulaṭaśūā A parrot perched with its head up-
 turned

ଭଲପୁଶୁଆ ପର ପର ମୋଡ଼ା ଦେଇ । କୁଟୁମ୍ବିକ, ମହାଭାରତ ।

ଭଲପୁ (ଭଲପାଦ) —ଓଳପୁ ଭଲପାଦ (ଦେଖ)

Ulaṭā (etc.) Olaṭā etc (See)

ଭଲପୁରା—ଦେ. କି—ଭଲପୁର ଶିଳ୍ପର ରୂପ—

Ulaṭāibhā Causative form of Ulaṭibhā

ଭଲପୁର ଶିଳ୍ପ ଲେଖକ କି ଲେଖକର ପଦ
 ଭଲପୁର ଥୋଇବା ପଦରେ କରୁଥିବା । ଭଲପୁ ଲେଖକର ।

ଭଲପୁଗାଧାଚାର୍ଯ୍ୟ—ଦେ. କ—୧ । ଗଧ ମୁହଁଆଡ଼କୁ ଚଳାଇବା ମୁହଁ କର

Ulaṭgadhachārṇ Ulaṭgadhachārṇ ଗଧ ଭଲପୁର ନ ଚିତ୍ରଣ ଚଳାଇବା ପିଠି
 ଓଳପାଟି ଗାଧାଚାର୍ଯ୍ୟ ଗଧର ମୁହଁ ଆଡ଼କୁ ଚଳାଇବା ଗଧ

ଓଳପାଟି ଗାଧାଚାର୍ଯ୍ୟ ଭଲପୁର ଚଳାଇବା—

1. Riding on an ass facing its tail

୨ । ମରଦୁଷ୍ଟାଅମଳର ପ୍ରଚଳିତ ଗୁଳଦଣ୍ଡକେଶ—

(ଏଥିରେ ଅପସ୍ତମ୍ବର ମୁହଁକୁ ଗଧର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଡ଼କୁ ରଖି
 ଗଧ ପିଠିରେ ବସାଇ ଦିଅନ୍ତା ଏ ଓ ଗଧ ପଛରେ ଗଧ
 ମାଦଳ ବଜାଇ ନଗରର ସାହି ସାହି ଚଳାଇ ଅଣାଯାଏ) —

2. A punishment formerly inflicted by
 the Marahāṭṭās on a criminal by
 making him ride an ass facing
 its tail

ଦେ. କି—ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଓଳପୁଗାଧାଚାର୍ଯ୍ୟ ରୂପ ଗୁଳଦଣ୍ଡରେ
 ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାଏ—, a person) Who has

undergone the punishment of being
 made to ride an ass facing its tail.

ଭଲପୁରଥ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର; ମେଦନପୁର) କ—ବାହୁଡ଼ାଆଣ
 Ulaṭāratha (ଦେଖ) Bāhurḍājātrā (See)

ଭଲପୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ—ବାହୁ—Vomiting
 Ulaṭi

ଦେ. ଅ.—୧ । ଓଳପୁ; ପଶାନ୍ତରରେ—

1 On the other hand.

ଭଲପୁ ପାଣେ ଘୋଡ଼ା ଚଳିବା ବ୍ୟାପ୍ତ—ଦେ

୨ । ବିପରୀତଭାବରେ—2. Inversely.

ଭଲପୁଆ—ଦେ. କି—୧ । ଓଳପୁ; ବିପରୀତ—

Ulaṭiā 1. Inverted.

ଓଳପୁ ୨ । ବିପରୀତ—2. Opposite

ଓଳପୁ ୩ । ପ୍ରତିକୂଳ—3. Unfavourable.

ଭଲପୁପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଓଳପୁ ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Ulaṭi pardibā Olaṭipardibā (See)

ଭଲପୁରା—ଦେ. କି (ସଂ ଉଦ୍ଭୂତ) —

Ulaṭibhā ୧ । ଓଳପୁ; ଭଲପୁ ଦେବା—

ଓଳପୁ 1 To be with face upwards.

ଓଳପୁ; ଓଳପୁ ୨ । ଚିତ୍ର ଦେବା; ଚିତ୍ରଦେବା—

2. To turn turtle.

୩ । ଲେଉଟିବା; ଫେରିବା—

3. To come back; to return.

୪ । ବିପରୀତ ଦେବା—

4. To be turned upside down.

ମନ୍ତ୍ର ଭଲପୁ ଗଧ ପରୁ ଚଳିବା । ଗୁଣାଧ୍ୟାୟ, ବେଦାନ୍ତ ।

୫ । ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଦେବା—5. To be confused.

୬ । ଏକ ପାଖରୁ ଅନ୍ୟ ପାଖକୁ ଚାଲିବା—

6 To turn round.

ଶେଷ ପଡ଼େ ଶେଷ ଭେଦେ ଶେଷ ଭଲପୁ । ଗୁଣାଧ୍ୟାୟ, ବେଦାନ୍ତ ।

୭ । ପାର୍ଶ୍ୱପରିବର୍ତ୍ତନ କରବା; କଡ଼ ଲେଉଟାଇବା—

7. To change sides.

୮ । ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରବା; ବିପରୀତ ମତ ପ୍ରକାଶ କରବା—

8. To turn round; to change one's
 opinion.

୯ । ଅଣା କରାଯାଉଥିବା ଫଳର ବିପରୀତ ଫଳ ପ୍ରଦାନ
 କରବା—9. To end in an opposite result.

୧୦ । ଅନ୍ୟଥା ଦେବା; ବ୍ୟର୍ଥ ଦେବା—

10. To be otherwise

୧୧ । ରଦ୍ଦ ଦେବା—11. To be set aside.

(ଯଥା—ଅପିଲରେ ଏ ହୁକୁମ ରଦ୍ଦ ହେବ ।)

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଓ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଫୁ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଈ	ଊ	ଋ

ଉଲଟେଇବା—ଦେ. କି—ଉଲଟାଇବା (ଦେଖ)

Ulaṭeibā Ulaṭāibā (See)

ଉଲମ୍—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ—

Ulam ଓଡ଼ୋଳ; କର ଆଦି ଗଛର ଓଡ଼ଳ ଥିବା ଚେର —
Aerial roots eg of Banian trees

ଉଲମ୍ବିଲମ୍—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅନୁଲୋମ ବଲୋମ)—

Ulabilam ୧ । ପରିବର୍ତ୍ତନ—1. Change.

ଉଲମବିଲମ ୨ । ଗୋଳମାଳ—2. Confusion.

ଆଁତବିତ୍ତ ୩ । ପୂର୍ବପରସମ୍ବନ୍ଧରହିତ ଅବସ୍ଥା—

3. Want of sequence.

ଗ୍ରା. ବଣ—୧ । ଆଗ କଥା ପଛରେ ଓ ପଛ କଥା ଆଗରେ
କୁହାଯିବା (ବସୟ)—1. (a matter) Which
is spoken unsystematically or
without sequence.

୨ । ଓଲଟପାଲଟ—2. Topsy turvy.

୩ । ଅନୁସୂଚିତ; ଅଶୃଙ୍ଖଳ—

3 Unsystematic; random.

ଉଲମା—ଗ୍ରା. ବଣ. ପୁଂ—ବୁଦ୍ଧିହୀନ; ବୋକା; ଓଷ୍ଠ—

Ulamā Foolish; not clever; stupid.

(ଉଲମା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଉଲ୍

ଉ

ଉଲର—ଦେ. କ —କାଶ୍ମୀରର ହ୍ରଦବିଶେଷ—

Ulara Name of lake in Kāśmīra.

ଉଲର—ଗ୍ରା. କ. ଓ ବଣ—ଓଲର (ଦେଖ)

Ularā Olarā (See)

ଉଲରବା—ଦେ. କି—ଉଲରୁବା (ଦେଖ)

Ularibā Uluribā (See)

ଉଲସାଇବା—ଦେ. କି—ଉଲସିବାର ଶେଷ ରୂପ—

Ulasāibā Causative form of Ulasibā.

ଉଲସିବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଉଲ୍ଲସିତ)—

Ulasibā ୧ । ଉଲ୍ଲସିତ ହେବା—1. To be overjoyed;
to be delighted; to rejoice.

୨ । ଅନର୍ଦ୍ଧରେ ଫୁଲିବା; ହର୍ଷୋତ୍ସୁକ୍ତି ହେବା—

2. To swell with delight; to be elated
with joy.

୩ । (ସେମ) ଉଠିବ ହେବା—

3. (one's furs) To stand on end

କେ ପିତୁକା ଦେଖି ଦେଖି ବସି

ଗଣେ ଅନନ୍ତ ଯେ ଲୋକ ଲାଗି । ଭକ୍ତ. ଭବନ-ବନ ।

୪ । ସେମୋଡ଼ମ ହେବା; ଶ୍ରେଣୀ ଟାଙ୍କୁରିବା—

4. To have the hairs stand on end on

account of sudden fear or delight;
to have horripilation.

ଉଲ—ଦେ. ବଣ. ପୁଂ—ଓଲ (ଦେଖ)

Ula Olā (See)

(ଉଲ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଦେ. ଦେ. କ. (ଅ) . ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ—

A family title among the Mahomedans

ଦେ. କ—୧ । ଓଷ୍ଠପଣ—1. Stupidity.

୨ । ଓଲ; ଭୋଜନଲଳସା—

2 Hankering after food

(ଯଥା—ତାଠାରୁ ଉଲ ଶୁଦ୍ଧ ଗଲଣି ।)

ଉଲି—ଗ୍ରା. ବଣ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଉଲର ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ—

Uli (ପୁଂ—ଉଲ) 1. Feminine of Ula,

ଉତାଡ଼ ୨ । ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଲାଲସିତ—

ପୁଂ—ଓଲିଆ 2. Greedy of food; unduly han-
kering after dainties.

ଉଲରବା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ମେଦନପୁର) କି—୧ । ଉଲରବା (ଦେଖ)

Ularibā 1. Ulibā (See)

୨ । ତଳକୁ ଆଣିବା—

2. To bring down; to set down.

୩ । ବସ୍ତ୍ରାଳଙ୍କାର ଦେହରୁ କାଢ଼ିବା; ଓଛାଇବା—

3. To take down; to put off (dress or
ornaments).

୪ । ତ୍ୟାଗ କରିବା—4. To abandon

୫ । କମିବା—5. To lessen.

ଉଲଉଦିଆ—ଗ୍ରା. ଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବଣ—ଉଲଉଦିଆ (ଦେଖ)

Ulaudiā Ulaḍiā (See)

ଉଲଖ—ଦେ. କ. (ସଂ. ଉଲ୍ଲେଖ; ଉପଲକ୍ଷ)—

Ulkha ୧ । ଚପୁର ଉପରେ ନାମ ଲେଖିବା—

୩ । ଉଲଖ 1. Writing of the name of the owner
on a thing; superscription.

୨ । ଗାଡ଼ୋପରସ୍ତ ଚିତ୍ରଣ—2. Painting pictures
on the body of a thing.

ମାଣିବ୍ୟର ଉଲ୍ଲେଖ ଯେ ମାଲରେ ଗଢ଼ଣ

ହୋଇ ସ୍ତବକରୁ ଧନୁ ଦାବାଳନ କାଣି । ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

୩ । ତୁଳନା—3. Comparision.

୪ । ଉଲ୍ଲେଖ—4. Description.

୫ । ସମତୁଲ୍ୟତା—5. Similitude; symmetry.

୬ । ଉପଲକ୍ଷ—6. Reference.

୭ । ପତ୍ରାଦିରେ ଲେଖାଯିବା ଠିକଣା—

7. Address written on the cover of
a letter.

ଦେ. ବଣ (ସ. ଉପଲକ୍ଷ)—୧ । ସମତୁଲ୍ୟ—1. Similar to-

ସାଧାରଣ ଲେଖକେ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରତି ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାର' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହି' ଖୋଜିବେ; 'ହୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଆଣ୍ଠ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ସୁତୃଲ—2. Symmetrical

୩ । ଭଲ୍ଲଖାୟ—3 Comparable

ଭଲ୍ଲଖ ଦେବା—ଦେ. କି. (ସ. ଭଲ୍ଲେଖ ବା ଭଲ୍ଲେଖ) —୧ । ପ୍ରମାଣ-
Uḷākha debhā ସ୍ମରଣ ଦର୍ଶାଇବା—1 To cite as proof
ଉପାଧି ଦେଖିବା or authority.

ଉପାଧି ଦେବା କଥା କଥାକେ ଭାବର ଗୋଟିଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଚମକ, ଗୀତ,
ଶ୍ରୀକବିତା, ଶ୍ଳୋକ ଭଲ୍ଲଖ ଦେବାର ଅତ୍ୟାସ ସ୍ଥଳ । ଭଲ୍ଲଖ-ସାହୁକ୍ୟ ।

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଭଲ୍ଲେଖ ଦେବା—

2. To refer to a person.

୩ । ଦୁଇ ବସ୍ତୁର ପୋଷ୍ୟତା ଭଲ୍ଲେଖ କରବା ବା କହିବା—

3. To compare two things

୪ । ଉଦାହରଣ ବା ନିଦର୍ଶନ ଦେଖାଇବା—

4 To cite an example

ଭଲ୍ଲଖି—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଭଲ୍ଲେଖ) —୧ । ଭଲ୍ଲଖାୟ—

Uḷākhi 1 Comparable.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତ; ଲାଗି—2. Suitable; becoming;
befitting

୩ । ଯୋଗ୍ୟ—3 Fit to be compared (with
another thing.)

୪ । ସମକକ୍ଷ—4. Similar.

୫ । ସମ୍ପ୍ରତିତ—5 Proper.

ଭଲ୍ଲଖିବା—ଦେ. କି.—ଭଲ୍ଲଖ ଦେବା (ଦେଖ)

Uḷākhibhā Uḷākha debhā (See)

ଭଲ୍ଲି—ଦେ. ବି. (ସ. ଭଲ୍ଲେଖ) —୧ । ଦେହରୁ ବସନ, ବେଶ ବା

Uḷāgi ମାଳ ଅନ୍ଧ କାଢିବା—1. Putting off; taking
(ଲାଗି—ବସନ) off of ornaments or dress

ନକ୍ସା

୨ । ଦେବତା ଦେହରୁ ବସ୍ତ୍ରଭରଣାନ୍ଧ କାଢିବା—

2. Dismantling the apparel from a
Deity

ଦେ. ବିଶ.—ପିତା ଦେହରୁ ପରେ କାଢିଯାଇଥିବା—

Put off; discarded (cloth)

ଭଲ୍ଲି କରବା—ଦେ. କି.—୧ । ଦେହରୁ ବସ୍ତ୍ର, ମାଳ, ବେଶ ଅନ୍ଧ

Uḷāgi karibhā କାଢିବା ବା ଭଜାଉବା—

ଛଡ଼ା 1. To put off or take off dress or

ନକ୍ସାକରଣ ornaments.

ବାତା ନିଶାନ୍ତ ପଦ୍ମର ଶିଖର ନିଶା ଦେହରୁ ଚଳିଯିବ ବରଂ ଭଲ୍ଲି ।

ବସ୍ତ୍ରାଧି. ବଦନ୍ତସମ୍ପର୍କ ।

୨ । ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ କରବା—2. To free from a

bond.

ବଦାଃ ଭଲ୍ଲି ବଲ୍ଲେଖାୟାସ୍ତେ । ସାହୁକ୍ୟ-ଭବନଶୋଭ ।

୩ । ମୋଚନ ବା ମୁକ୍ତ କରବା—

3 To liberate or set free.

୪ । ତ୍ୟାଗ କରବା; ଛାଡ଼ିବା—

4 To give up; to abandon.

ରବି ଭବେ ନୋହୁଁ ଭୁବ୍ଧ ଭଲ୍ଲିକୁ ଶୟନ । ପାଦାମ୍ବର ନୁହଁ କରୁଣ ।

ଭଲ୍ଲିଗିବା—ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି.—ଭଲ୍ଲି କରବା (ଦେଖ)

Uḷāgibhā Uḷāgi karibhā (See)

ଭଲ୍ଲିମାଳ—ଦେ. ବି —ଦେବତାଙ୍କଠାରୁ କାଢ଼ା ହୋଇଥିବା ମାଳ;

Uḷāgi māla ଛଡ଼ା ମାଳ—Garlandstaken off from
a Deity, discarded garlands

ଭଲ୍ଲି ହେବା—ଦେ. ବି —ବେଶ ଭଲ୍ଲି ଦେବା; ଦେହରୁ ବେଶ ମାଳ

Uḷāgi hebhā ଅନ୍ଧ କାଢ଼ା ହେବା—Putting off of
dress or ornaments; dismantling.

ଭଲ୍ଲ ଶୁଦ୍ଧିବା—ପ୍ରା. ବି.—୧ । ଓଲଟିଆ ଶୁଦ୍ଧିବା—

Uḷāchhārdibhā 1. Being cured of one's
stupidity

(ଯଥା— କଟକ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଥର ଗଲେ ଚରଚରଥାଠାରୁ ଭଲ୍ଲ
ଶୁଦ୍ଧିବ ।)

୨ । ଓଲଟି ଶୁଦ୍ଧିବା: ଭୋଜନଲାଭ ସମ୍ପର୍କ ପରତପ୍ତ ହେବା—

2. Satiation of hankering after
dainty food.

ଭଲ୍ଲି—ପ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି —ନାଗଦନ୍ତ; ଲୁଗା ଅନ୍ଧ ଟାଙ୍ଗିବାପାଇଁ

Uḷāni କାନ୍ଥରେ ମରା ଯାଇଥିବା କାଠି—Wall-peg; a
peg driven into a wall for hanging
clothes

ଭଲ୍ଲପଣିଆ—ଦେ. ବି —ନିବୋଧତା—

Uḷāpaniā Foolishness; stupidity.

ଭଲ୍ଲର—ଦେ. ବି —ବି ଚକଥା ଶଗଡ଼ର ପଛ ପାଖର ଭଲ୍ଲ ଅଗ ପଛର

Uḷāra ଭଲ୍ଲ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ହେବାକୁ ଗାଡ଼ର ଯୁଥଳ ବଳଦଙ୍କ

ଉତ୍ତର କାନ୍ଥରୁ ଉଠିବା; ଟପାଳିଆ ହେବା; ପଛଗରୁଥ ହେବା—

(ଦବର—ବସନ୍ତ) The overbalancing of a two
wheeled cart due to the load on the
backside becoming more, heavy
than that on the frontside and
thus loosening the hold of the yoke
from the shoulders of the bullocks.

ଭଲ୍ଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—ପଛପାଖର ପଛ ପାଖର ଭଲ୍ଲ ଅଗ ପାଖର

Uḷāriā ଭଲ୍ଲ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ହେବା ଯୋଗୁଁ ବଳଦଙ୍କ କାନ୍ଥରେ
ଯୁଥଳ ଲାଗି ନ ରହିବା (ସମ୍ବଳ); ଟପାଳିଆ—

Over balanced (cart).

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉଲ୍ଲଭା—ଦେ. କି. (ସମ୍ପର୍କ)—(ସଂ. ଅଲ୍ଲଭା—ଭୁଲ —ପ୍ରା.
Ullāribhā ଉଲ୍ଲାର)—୧ । ଘରଘରୁ ଛଣ କାଢ଼ିବା ବା
ଓଡ଼ିଆ ଓଡ଼ିଆ—1. To dismantle a thatch;
ଉପେକ୍ଷା to take down straw or roof from
(ଉଲ୍ଲଭା—ଶିଳ୍ପରୂପ) the thatch.

୨ । କାହାର କରବା; ନିଷ୍ଠାବିତ କରବା—

(ଯଥା—ଖୋଲରୁ ଖଣ୍ଡା ଉଲ୍ଲଭା)

2. To unsheathe; to pull out.

ଉଲ୍ଲଭା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବିଶ—ଅଲ୍ଲଭା (ଦେଖ)

Ullāliā Alabaliā (See)

ଦେ. ବିଶ—ଓଲ୍ଲ; ନିର୍ଭୁକ୍ତି—Foolish.

ଉଲ୍ଲସି—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଉଲ୍ଲସି)—୧ । ଉଲ୍ଲସିତ—

Ullāsi 1. Exulting; elated.

୨ । ପୋଛାଯାଉଥିବା, ସାଂସାରକଚିନ୍ତାବିହୀନ; ନିଷ୍ଟି—

2. Free from anxiety or worldly cares.

ଉଲ୍ଲସିଆ—ପ୍ରା. ବିଶ—ଉଲ୍ଲସି (ଦେଖ)

Ullāsiā Ullāsi (See)

ଉଲ୍ଲ—ବୈଦେ. ପ୍ରା. ବି. (ଲଂ. ଓଲ୍ଲ)—ଉଲ୍ଲ; ଚରମ ପଦ—

Uli Will; testament,

ଓଲ୍ଲ ଦେ. ବି—ଉଲ୍ଲ (ଦେଖ)

ଓଲ୍ଲ Ullā (See)

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପିଆଜ—Onion.

[ଦ୍ର—ଏହା ସାଧାରଣ ଦେଖି ପିଆଜ ଠାରୁ ବଡ଼ ।]

ଦେ. ବିଶ—ଉଲ୍ଲ ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ; ଓଲ୍ଲମା—

Feminine of Ullā; foolish (woman)

ଉଲ୍ଲଆ—ପ୍ରା. ବିଶ. ସଂ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ—ଦେଖିବା ଭୋଜନବସ୍ତୁକୁ ଖାଇବାକୁ

Ullā ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଲ୍ଲାପିତ; ଡାହାଣା; ଓଲ୍ଲଆ—

ନାଳଟେ Inordinately hankering after dainty food

ଓଲ୍ଲ ଦେ. ବି—ଦୃଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଲ୍ଲା—

Inordinate hankering after dainty dishes intended for others,

ଉଲ୍ଲଆ ଗୁଡ଼ିଆ—ପ୍ରା. ବି—ଲାଲ୍ଲାପିତ; ପ୍ରଭୃତି ଭୋଜନଦ୍ରବ୍ୟ ଲାଲ୍ଲାପିତ

Ullā chhārdibhā ପରତପ୍ତି—Satiation of an inordinate hankering after dainty dishes

ଉଲ୍ଲଆପଣିଆ—ପ୍ରା. ବି—ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଖିଲେ ତାହା ଖାଇବାପାଇଁ

Ullāpaniā ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଲ୍ଲା—The habit of inordinately hankering after dainty dishes,

ଉଲ୍ଲ ଗୁଡ଼ିଆ—ପ୍ରା. ବି—ଉଲ୍ଲଆ ଗୁଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ullā chhārdibhā Ullā chhārdibhā (See)

ଉଲ୍ଲମା—ବୈଦେ. ବି. (ଲଂ. ଓଲ୍ଲ; ପ୍ରା. ନାମେଦ)—

Ullāmā ଉଲ୍ଲମା; ଚରମପଦ—Will.

ଉଲ୍ଲିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ଓଲ୍ଲାଇବା—

Ulibā To descend; to get down.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଖରରେ ଶୁଖା ଯାଇଥିବା ଲୁଗାକୁ
ଶୁଖିଗଲା ପରେ ତୋଳି ଅଣିବା—To bring down
a cloth which has been hung up for
being dried.

ଉଲ୍ଲ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଓଲ୍ଲ)—ଓଲ୍ଲ; ନିଷ୍ଠାବିତ; ନିର୍ଭୁକ୍ତି—

Ulu Foolish; stupid.

ଓଲ୍ଲ ଦେ. ଅ. (ଧ୍ବଜ୍ୟନ୍ତରବିଶ)—ଉଲ୍ଲଧ୍ବଜ (ଦେଖ)

ଓଲ୍ଲ Uluḍhwani (See)

ଉଲ୍ଲୁଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଲ୍ଲ)—ଓଲ୍ଲୁଆ (ଦେଖ)

Ulua Olua (See)

ଉଲ୍ଲୁଆ—ପ୍ରା. ବି—ଓଲ୍ଲୁଆ (ଦେଖ)

Uluā Olua (See)

ଉଲ୍ଲୁକପାତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଲ୍ଲୁକପାତ)—୧ । ଅତ୍ୟାଚାର—

Uluḥpāt 1. Depredation; oppression,

ଓଲ୍ଲୁକପାତ ୨ । ଅତି ଅଥୟ ଦେବା; ଅସ୍ଥିରତା—

2. Restlessness.

୩ । ଉଲ୍ଲୁକପାତ ପରି ଉପଦ୍ରବ—3 Devastation

(compared to that caused by a
shooting star)

୪ । ଅତି ଗୋଲମାଲ—4 Utter disorder.

ଦେ. ବିଶ—ଉଲ୍ଲୁକପାତ (ଦେଖ)

Uluḥpātā (See)

ଉଲ୍ଲୁକପାତ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ. (ସଂ. ଉଲ୍ଲୁକପାତ)—

Uluḥpātā ୧ । ଅତ୍ୟାଚାର—

(ଉଲ୍ଲୁକପାତ—ଶୁ) 1. Depredatory; oppressive.

ଓଲ୍ଲୁକପାତୀ ୨ । ଅଥୟ—2. Restless.

୩ । ଧ୍ବଂସ ଓ ନାଶ କରବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

3. Causing devastation.

୪ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଉଦାମ—

4. Unrestrained; licentious.

ଉଲ୍ଲୁକ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଲ୍ଲୁକ)—୧ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଅକାଶରୁ ପଡ଼ିବା

Uluḥ ଅଗ୍ନିପିଣ୍ଡ; ଅଗ୍ନିଦୃଷ୍ଟି; ଉଲ୍ଲୁକ—

ଓଲ୍ଲ

1. Meteor; shooting star.

ଓଲ୍ଲ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଶବ୍ଦ ପଡ଼ିଲେ ଉଲ୍ଲୁକ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ବିନା ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ଏ ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚିତ୍ତିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକା ଓ ଚିତ୍ତିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି । ଏକା ଓ ଚିତ୍ତିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେଖ । ଯଥା — 'ଘାତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାତ' ଗୋଟିଏ; 'ଦଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ଦଧ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧୁ' ନ ଗାଇଲେ 'ଦଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଗାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବକ' ନ ଗାଇଲେ 'ଅଲବକ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. God Indra

୩ । ଶକୁନିଙ୍କ ପୁତ୍ର—3 Son of śakuni.

୪ । ଦେଶବିଶେଷ—4 Name of a country.

ଉଲ୍ଲୁକବିଦ୍ୟା—ଦେ. ବି. (ଉଲ୍ଲୁକ ବା ପେଶୁକୁ ଅକାର ରକ୍ତିରେ ଦେଖା—
Ulūkabidyā ଯାଉ ଥିବାକୁ)—

ଉତ୍କଳ ବିଦ୍ୟାବିଶେଷ; ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ସାଧନ କରିଥିବା
ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ରକ୍ତିରେ ବାଟ ଦିଶେ—

A magical art which enables a person
to see in the dark

ଯେବଣ ଉଲ୍ଲୁକବିଦ୍ୟା ବ୍ୟାସ ଦେଉଛନ୍ତି

ସେ ବିଦ୍ୟାର ବଳେ ଦେଖି ତଳେ ନିଶାସିଦ୍ଧ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ବିଭା. ୧ ।

ଉଲ୍ଲୁଖଳ—ସ. ବି. (ଉଲ୍ଲୁ=ଉପର + ଖଳ ଧାତୁ=ଯିବା; ଅ. ନିପାତନ) —
Ulūkhala ୧ । ଉଦ୍‌ଖଳ (ଦେଖ)

(ମୂଳ—ଉପର) 1. Udukhalā (See)

ଭୂମି ଦେଶେ ଘଣ୍ଟଣା ଉଲ୍ଲୁଖଳ ମାଲେ

ଅଧାରେ ବାନ୍ଧି ରୁଦ୍ଧଥାଏ ସବୁ ବେଳେ । ବୃଷସିଂହ. ମହାଭାରତ ପର୍ବ ।

୧ । ଗୁଗୁଲ—ସୁବାସିତ ଧୂପ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ପ୍ରକାର
ବୃକ୍ଷ ନିର୍ମାଳ—2. Frankincense.

ଉଲ୍ଲୁପି—ସଂ. ବି. (ଉ=ଶିବ; ମହାଦେବ + ଲୁପ୍=ଅକାର + ଉଲ୍ଲୁ
Ulūpi ଉଲ୍ଲୁ + ଲୁପ୍ ଧାତୁ + ଉଲ୍ଲୁ; ମା. ୧ବ) —

ପୁ—ଶୁଣ୍ଠକ; ଶିଶୁମାର ନାମକ ଜଳଜନ୍ତୁ—Porpoise.

ଶ୍ରୀ—ନାଗବନ୍ଧ୍ୟା; ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପତ୍ନୀ—

Wife or Arjuna & daughter of a Nāga
(serpent) King.)

ଉଲ୍ଲୁ—ସଂ. ବି. (୧. ନ୍ୟାୟକ ବା ଉଲ୍ଲୁ + ଉଲ୍ଲୁ ନିପାତନ) —

Ulūlu ଉଲ୍ଲୁଧ୍ୱଜ; ମାଙ୍ଗଳିକ ଧ୍ୱଜ, ହୃଦ୍‌ହୃଦ୍‌—

Shout uttered by women by shaking
the tongue with a shrill sound on fes-
tive occasions amongst the Hindus.

ଉଲ୍ଲେଇବା—ପ୍ରା. ଦେ. (ମେଘମାୟାର) ବି—ଉଲ୍ଲେଇବା (ଦେଖ)

Uleibā Ulāibā (See)

ଉଲ୍ଲେଇ—ପ୍ରା. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଲେଲୁପ) —

Ulei ୧ । ଓଲ୍ଲେଇ; ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଲାଲ୍‌ପୁରା (ଶ୍ରୀ);
ରକ୍ଷଣୀ; ନାଲି—1. (a woman) Having
the habit of inordinately hankering
after dainty food.

୨ । (ଉଲ୍ଲୁର ଶାଲିଙ୍ଗ) ଓଲ୍ଲମ୍—

2. Stupid (woman)

ଉଲ୍ଲମ୍‌ବିଲମ୍—ପ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ—ଉଲ୍ଲମ୍‌ବିଲମ୍ (ଦେଖ)

Ulombilom Ulambilam (See)

ଉଲ୍ଲୁପାତ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଉଲ୍ଲୁପାତ (ଦେଖ)

Ulukpāt Ulukpāt (See)

ଉଲ୍ଲୁ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉଲ୍ଲୁ ବା ଉଲ୍ଲୁ ଧାତୁ=ପୋଡ଼ିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଅ;
Ulkh + ଶ୍ରୀ-ଅ) —

୧ । ଅକାଶରୁ ପଡ଼ିତ ଅଗ୍ନିରାଶି—

1. Meteor; shooting star.

୨ । ଅଗ୍ନିକଣା; ଫୁଲ୍‌ଜ—2. Sparks of fire.

୩ । ତେଜସ୍ୱତ୍ତ—

3. Shoots of light; mass of light.

୪ । ମସାଲ; ନିଆଁଦୁଳା—4. Fire-brand; torch.

ଉଲ୍ଲୁଧାତୁ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉଲ୍ଲୁ + ଧାତୁ; ମା. ୧ବ.) —

Ulkhadhārī ମସାଲ ଧରିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) —

Torch-bearer, bearing a torch.

ଉଲ୍ଲୁପତନ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଲ୍ଲୁ + ପତନ) —

Ulkhapatana ଅକାଶରୁ ଅଗ୍ନିପତନ—The falling of
a meteor from the sky; a meteor-
falling.

ଉଲ୍ଲୁପାତ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଲ୍ଲୁ + ପାତ) —

Ulkhapāta ଉଲ୍ଲୁପତନ (ଦେଖ)

Ulkhapatana (See)

ଉଲ୍ଲୁପିଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଲ୍ଲୁ + ପିଣ୍ଡ) —

Ulkhapiṇḍa ଅକାଶରୁ ପଡ଼ିତ ଅଗ୍ନିରାଶି ବା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଧାତବ
ଶ୍ରେଣୀ—Meteor; shooting star; mass of
molten metal falling from the sky.

ଉଲ୍ଲୁପୁଞ୍ଜ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଲ୍ଲୁ + ପୁଞ୍ଜ) —

Ulkhapuñja ଅକାଶରୁ ଏକ ସମୟରେ ପଡ଼ିତ ଅନେକ ତାରା
ବା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟପଦାର୍ଥ—A shower of meteors;
meteors simultaneously shooting
down from the sky.

ଉଲ୍ଲୁବ୍ରୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (୨ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଉଲ୍ଲୁ + ବ୍ରୁଷ୍ଟ) —

Ulkhbrushṭi ଅକାଶରୁ ଅଗ୍ନିବ୍ରୁଷ୍ଟି; ତାରାବିକା—

Meteoric shower.

ଉଲ୍ଲୁମୁଖୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁଗ୍ରାହ; ଉଲ୍ଲୁ + ମୁଖ + ଯ) —

Ulkhāmukhī ୧ । ମୁହଁ ଅଁ ବରଦେଲେ ଅଲ୍ଲୁଅ ଦେଖାଯିବା
ଏକ ଜାତୀୟ ଶୁଗାଳ ବା ବୋକଶିଅଳ—

1. A fox with mouth emitting light.

୨ । ଯେଉଁ ମାଉଁଶ ଲୁହ ମୁହଁରୁ ଚରିଗୁଣୀ ଅଲ୍ଲୁଅ ବାହାରେ
ବୋଲି ଶୁଣା ଅଛି—2. A she-fox said to be
the ignis fatuus.

୩ । ଚରିଗୁଣୀ—3. Ignis fatuus, will-o'-the-
wisp.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୋଧନସ୍ତ୍ରବିକା ଶ୍ରୀ—

4. A shrew; a termagant woman.

ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—୧ । ସେହି ଶ୍ରୀର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ସର୍ବଦା କୋଧବେଶକୁ ବର୍ଣ୍ଣିତହୋଇଥାଏ—

1. (allegorical) (a woman) Whose face is always reddened with anger.

୨ । କୋଧନସ୍ତ୍ରବିକା—

2. Shrewish; termagant

ଉଲ୍ଲପାଦ—ସ. ବି—ଉଲ୍ଲପାଦ (ଦେଖ)

Ulkupāt Uluk, āt (See)

ଉଲ୍ଲେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଉକବା (ଦେଖ)

Ulkeibā Ukibā (See)

ଉଲ୍ଲ—ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ = ସମବେଦ କରିବା + ଅଧକରଣ. ବ.)

Ulwa ନିପାତନ; ବା ବଳ ଧାତୁ = ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତୃ. ବ. ନିପାତନ)—୧ । ଜରାୟୁ; ଗର୍ଭାଶୟ—

1. Uterus; womb.

୨ । ଉଣ ଉପରେ ଥିବା ସୂକ୍ଷ୍ମ ପରଦା—

2. A thin layer or membrane covering the embryo in the womb

ଉଲ୍ଲ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ = ଉପରେ + ଲ୍ଲି ଧାତୁ = ଯୋଗ କରିବା +

Ulwaṇa ଅନ)—୧ । ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷମାନ; ପରିଷ୍କୃଷ୍ଟ; ବିଶଦ, ବ୍ୟକ୍ତ—1. Clear; apparent.

୨ । ପ୍ରବଳ; ଉଚ୍ଚ—2. Excessive; acute

୩ । ଉଚ୍ଚ—3. Wellknown; authoritative.

୪ । ବ୍ୟାପ୍ତ—4. Pervaded; filled.

୫ । ଶୀର୍ଷ—5. Sharp

ସଂ. ବି—୧ । ଉଲ୍ଲ (ଦେଖ)

1 Ulwa (See)

୨ । ବାତପିତ୍ତବି ପ୍ରାବଳ୍ୟଜନିତ ରୋଗ; ବାତପିତ୍ତବି

ତଦ୍ବୃଦ୍ଧି—2. An excess of bile, wind or phlegm.

୩ । ବାହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଲକ୍ଷଣ—

3. External indication; symptoms.

ଉଲ୍ଲୁକ—ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ = ଗୋଡ଼ିବା + କର୍ତ୍ତୃ ମୂଳ. ନିପାତନ)—

Ulmuka ୧ । ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅଙ୍ଗାର—

1. Burning charcoal; lighted charcoal.

୨ । ମସ୍ତକ; ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଠା—

2. A lighted torch; fire-brand

୩ । ବଳରାମଙ୍କର ଏକତମ ପୁତ୍ର—3 One of the sons of Balarāma (brother of Śrīkṛṣṇa)

ଉଲ୍ଲ—ସଂ. ବି—ଉଲ୍ଲ (ଦେଖ)

Ulla Olua (See)

(ଦୃବେକ୍ଷୁ—ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)

ଉଲ୍ଲଂଘନ—ସ. ବି. (ଉଚ୍ଚ + ଲଂଘନ)—

Ullamghana ୧ । ନିୟମଭଙ୍ଗ; ନିୟମ ନ ମାନିବା—

1. Transgression of a rule.

୨ । ସୀମାଲଙ୍ଘନ; ସୀମାଭଙ୍ଗମଣ; ସୀମା ଚ୍ୟୁତି—

2. Overstepping.

୩ । ଅଦେଶଭଙ୍ଗ—3. Violation; in infringement of an order.

୪ । ଅମାନ୍ୟ କରିବା—

4. Disobedience; disregard of order.

ଉଲ୍ଲଂଘନୀୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ + ଲଂଘ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅନାୟ)—

Ullamghaniya ୧ । ଉଚ୍ଚାଧିକାର ଯୋଗ୍ୟ—

1. Fit to be overstepped.

୨ । ଲଂଘିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—2 Capable of being transgressed or infringed.

୩ । ଯାହା ମାନିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ—

3. Fit to be disobeyed.

ଉଲ୍ଲଂଘିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ + ଲଂଘିତ)—୧ । ଉଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା—

Ullamghita 1 Scaled over.

୨ । ଯାହାକୁ କେହି ଚ୍ୟୁତିଥାଏ—2 Overstepped.

୩ । ଅମାନ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା—

3 Transgressed; disobeyed.

ଉଲ୍ଲଂଘ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ + ଲଂଘ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ)—

Ullamghya ଉଲ୍ଲଂଘନୀୟ (ଦେଖ)

Ullamghaniya (See)

ଉଲ୍ଲଂଘ—ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ = ଉପରକୁ + ଲଂଘ)—

Ullampha ୧ । ଉପରକୁ ଡେଇଁବା; ଲୁହା—

1 High-jump; leap; bound; springing up.

୨ । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଉପର ଦେଇ ଡେଇଁଯିବା; ଚ୍ୟୁତି—

2. Overstepping; jumping over.

ଉଲ୍ଲଂଘନ—ସଂ. ବି. (ଉଚ୍ଚ = ଉପରକୁ + ଲଂଘନ)—

Ullamphana ଉଲ୍ଲଂଘ (ଦେଖ)

Ullampha (See)

ଉଲ୍ଲଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ = ଉପରକୁ + ଲଳ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚିବା +

Ullala କର୍ତ୍ତୃ ଅ)—୧ । ବଳୁଆ—1. Hairy; shaggy.

୨ । ରୋମଶ—2. Furred.

ଉଲ୍ଲଳିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଉଚ୍ଚ = ଉପରକୁ + ଲଳ ଧାତୁ = ବଞ୍ଚିବା +

Ullalita କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—୧ । ବଞ୍ଚିତ; ଅନୋଳିତ—

1. Stirred; agitated.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଥର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ଓ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ କା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟତାରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାଜରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । କା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିକେ 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିକେ 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବଳ' ଗୋଟିକେ; 'ଅନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଗୋଟିକେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଗୋଟିକେ ।

୨ । କମ୍ପମାନ—2 Shaking; trembling.

୩ । ଗୁଳିତ—3. Moved

୪ । ତରଳିତ—4. Molten.

୫ । ବ୍ୟାକୁଳିତ—5. Perturbed

ଉଲ୍ଲାସ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉଲ୍ଲାସ)—ଅନନ୍ଦ; ଅଭିମାନ. ଉଲ୍ଲାସ—
Ullās Joy, delight.

ଶୋକରେ ରୁଗ୍ଧା ରସାଳ ଉଲ୍ଲାସ ଲାଗି ଗୁଡ଼ିଏ କର ଅଶା ।

ଉଲ୍ଲା—ପ୍ରେମସ୍ଥାପନ ।

ଉଲ୍ଲାସାଇବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଲ୍ + ଲସ ଧାତୁ ଶିଜନ୍ତ)—

Ullāsibh ଉଲ୍ଲାସିକାର ଶିଜନ୍ତ ରୂପ—

The causative form of Ullāsibh (See)

ଉଲ୍ଲାସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଲ୍ = ଉଲ୍ + ଲସ ଧାତୁ = ପ୍ରସ୍ତୁତ +
Ullāsita ରତ)—୧ । ଅନନ୍ଦିତ; ଅଭିମାନିତ—

1. Rejoiced; gladdened; delighted

୨ । ହର୍ଷୋତ୍ସୁଲ୍ଲା—

2. Overjoyed; elated with joy.

୩ । ରୋମାଞ୍ଚିତ;—

3. With hairs standing erect on account of sudden joy; horripilated with joy.

୪ । ଅନନ୍ଦରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ—4. Swollen with joy

୫ । ପ୍ରକାଶିତ—5. Manifested; expressed.

ଉଲ୍ଲାସିକା—ଦେ. କ୍ରି. (ଉଲ୍ + ଲସ ଧାତୁ)—ଉଲ୍ଲାସିକା (ଦେଖ)

Ullāsibh Ullāsibh (See)

ଗୋବନ୍ଦ ପାଶରେ ଥିଲ ଏ ଘଣ୍ଟରେ ଉଲ୍ଲାସି ହୋଇ ଗୁଳିମୁଣ୍ଡି ।

ଅରମ୍ଭେ ବଦନ୍ତୁତ୍ରାମଣି ।

ଉଲ୍ଲାସିକା—ଗ୍ରା. କ୍ରି (ସଂ. ଅବରୋହ; ପାଲି; ଉଲ୍ଲାସ)—

Ullāsibh ଉଲ୍ଲାସିକା (ଦେଖ)

ଓଲାନ; ଓଲାନ Olhāsibh (See)

ଉଲ୍ଲାସ; ଉଲ୍ଲାସ

ଉଲ୍ଲାଖ (ଉଚ୍ଚାଦ)—ଦେ. ବି—ଉଲ୍ଲାଖ ଉଚ୍ଚାଦ (ଦେଖ)

Ullākha (etc) Ullākha etc (See)

ଉଲ୍ଲାଖି—ଦେ. ବିଣ—ଉଲ୍ଲାଖି (ଦେଖ)

Ullākhi Ullākhi (See)

ଉଲ୍ଲାଖିକା—ଦେ. କ୍ରି—ଉଲ୍ଲାଖ ଦେବା (ଦେଖ)

Ullākhibh Ullākha debh (See)

ଉଲ୍ଲାଘ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉଲ୍ + ଲଘ ଧାତୁ = ପାରଣ ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ.)

Ullāgha ଅ)—୧ । ପାରଙ୍ଗମ; କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ—

(ଉଲ୍ଲାଘା—ଶ୍ରୀ) 1. Able; fit; competent.

୨ । ପବିତ୍ର—2. Sacred; holy.

୩ । ରୋଗମୁକ୍ତ ହୋଇ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସ୍ୱସ୍ଥ ଓ ସକଳ—

3. Convalescent; recovering from sickness.

ଉଲ୍ଲାଘନ—ସଂ. ବି (ଉଲ୍ + ଲଘ ଧାତୁ + ଅନ)—୧ । ରୋଗମୁକ୍ତି—

Ullāghana 1. Convalescence.

୨ । ଉତ୍ସର୍ଗ—2 Release from a burden.

ଉଲ୍ଲାପ—ସଂ. ବି. (ଉଲ୍ = ଉଚ୍ଚରେ + ଲପ ଧାତୁ = କହିବା + ଭାବ.)

Ullāpa ଅ)—ଉଚ୍ଚେଃସ୍ୱରରେ ଜନନ—Lamenting;

(ଉଲ୍ଲାପିତ—ବିଶ) weeping aloud

ଉଲ୍ଲାପନ—ସଂ. ବି. (ଉଲ୍ = ଉଚ୍ଚରେ + ଲପ ଧାତୁ = କହିବା + ଭାବ.)

Ullāpana ଭାବ. ଅନ)—ଉଚ୍ଚେଃ ସ୍ୱରରେ ଜନନ—

(ଉଲ୍ଲାପିତ—ବିଶ) Lamenting; weeping aloud.

ଉଲ୍ଲାସ—ସଂ. ବି. (ଉଲ୍ = ଉପରକୁ + ଲସ ଧାତୁ = ଚଢ଼ା କରିବା, ଘଣ୍ଟି

Ullāsa କରିବା + ଭାବ ଅ)—୧ । ଅନନ୍ଦ; ଅଭିମାନ—

1. Delight; pleasure; joy; exultation.

୨ । ପ୍ରକାଶ—2. Exhibition.

୩ । ଶୋଭା—3. Glamour.

୪ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା—4 Brightness; splendour

୫ । ବୃଦ୍ଧି—5 Increase.

୬ । ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ—6 A chapter of a book.

ଦେ. ବିଣ.—ଉଲ୍ଲାସିତ—Delighted.

କୌଣସି ସ୍ୱର ବଳାକାବଳୀ ଦେଲେ ଉଲ୍ଲାସ । ଘନକୃଷ୍ଣ ରସକେ । ୧ ।

ଉଲ୍ଲାସକର—ସଂ. ବିଣ. (ଉଲ୍ଲାସ + କର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ullāsakara ୧ । ଅନନ୍ଦଜନକ—1. Joyful.

(ଉଲ୍ଲାସକର—ଶ୍ରୀ) ଅନନ୍ଦପ୍ରଦ—2. Giving delight

୩ । ସୁଖପ୍ରଦ—3 Giving pleasure or happiness.

ଉଲ୍ଲାସନ—ସଂ. ବି (ଉଲ୍ + ଲସ ଧାତୁ + ଭାବ ଅନ)—

Ullāsana ୧ । ଅନନ୍ଦିତ କରଣ—1 Gladdening.

୨ । ରୋମାଞ୍ଚ—2. Horripilation.

ଉଲ୍ଲାସମୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଲ୍ଲାସ + ମୟ)—ଅନନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅନନ୍ଦମୟ;

Ullāsamaya ସୁଖମୟ—Full of joy or rejoicing.

ଉଲ୍ଲାସ ହେବା—ଗ୍ରା. କ୍ରି—୧ । ଅନନ୍ଦୋତ୍ସୁଲ୍ଲା ହେବା—

Ullāsa hebh 1. To be elated with joy.

୨ । (ପୁଲ ଅନ୍ଧ) ଫୁଟିବା—

2. (flowers) To bloom.

ବରଦର ଉଲ୍ଲାସ ଦେଲେ । ପ୍ରତାପ. ଶଶିଶେଖା ।

ଉଲ୍ଲାସି—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଉଲ୍ଲାସିତ)—

Ullāsi ଅଥ ଅଥରେ ଶୁଭ ଉଲ୍ଲାସି ଦେଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ବିକ୍ରମପୁର. କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର. ଶ ଗାତ ।

ଉଲ୍ଲାସିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଲ୍ + ଲସ ଧାତୁ ଶିଜନ୍ତ = ଲସି ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Ullāsita ହର୍ଷୋତ୍ସୁଲ୍ଲା—Overjoyed.

ଉଲ୍ଲାସିକା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଉଲ୍ଲାସ)—୧ । ଅନନ୍ଦ ଜାତ କରିବା;

Ullāsibh ଅନନ୍ଦିତ କରଣ—1. To gladden.

ଏ ବସ ଗୋ ଉଲ୍ଲାସିକାର । ଉଲ୍ଲା—ପ୍ରେମସ୍ଥାପନ

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

୨ । ଅନନ୍ତ ହେବା; ହର୍ଷୋତ୍ସୁକ୍ତ ହେବା—

2. To be overjoyed; to be elated.

ଉଲ୍ଲାସୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଉଲ୍ଲାସ+ଅଧି ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍ ୧ମ. ୧ବ.)—

Ullāsī ହର୍ଷୋତ୍ସୁକ୍ତ; ଅନନ୍ତ—

(ଉଲ୍ଲାସିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) Overjoyed; rejoicing, exultant.

ଉଲ୍ଲାସକର—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଉଲ୍ଲାସକର)—ଉଲ୍ଲାସକର (ଦେଖ)

Ullāsakara (See)

ଉଲ୍ଲି—ବୈଦେ. ଗ୍ରା. ବି. (ଇଂ. ଉଲ୍ଲିର ଅଣ୍ଟା ଉଠାଇବା)—

Ulli ଉଲ୍ଲି (ଦେଖ)—Ull (See)

ଉଲ୍ଲିଖିତ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଦ୍ଧୃତ=ଉପରେ + ଲିଖିତ)—୧ । ପୂର୍ବେ କଥିତ;

Ullikḥita ଉପରେକ୍ତ—1. Afore said.

(ଉଲ୍ଲେଖନ—ବି) ୨ । ବର୍ଣ୍ଣିତ—2. Described.

୩ । ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ—

3. Clearly described; depicted.

୪ । ଉପରଲିଖିତ; ପୂର୍ବେ କଥିତ—

4. Written or described above.

୫ । ଉଡ଼ିଯିବା—5. Scattered; thrown up.

୬ । ଖୋଦାଇ ହୋଇଥିବା; ଉଦ୍‌ଗ୍ରାସିତ—

6. Engraven.

୭ । ଚଢ଼ା ହୋଇଥିବା; ଛେଦ ହୋଇଥିବା; କୁନା ହୋଇ

ଥିବା—7 Pared; scraped.

୮ । ଉକ୍ତିତ—8 Quoted.

୯ । ପୃଷ୍ଠଦେଶରେ ଅଙ୍କିତ—9. Written on the surface, superscribed.

୧୦ । ଚିତ୍ରିତ—10. Painted; pictured

ଉଲ୍ଲି—ବୈଦେ. ବିଣ. (ଅ)—୧୩; ନିବୋଧ; ନିବୃତ୍ତି—

Ullu Stupid, foolish

ଉଲ୍ଲୁ ଚ ବୋଧା ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ବରଦାନନଙ୍କୁ ଉଲ୍ଲୁ, ଗଧା ଇତ୍ୟାଦି
ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିବା ଶିଫାକ ହୁଏ ହାଲର ପଡ଼ିଗଲା—

ପଲ୍ଲବମୋହନ—ଉତ୍କଳୀୟ ଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଉଲ୍ଲୁକ—ସଂ. ବି—ପାତମାକତ—

Ulluka A gibbon; ape.

ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଧୃତ+ଲୁଣ୍ଡ ଧାତୁ=ଗଡ଼ିବା+ଭାବ. ଅ)—

Ullunṭha ୧ । ଭୂଇଁ ଉପରେ ଗଡ଼ିବା; ଭୂଇଁରେ ଲେଟିବା—

(ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଡିତ—ବିଣ) 1. Wallowing; rolling on the ground

୨ । ଥଟ୍କା—2. Joking.

ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଡନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଧୃତ+ଲୁଣ୍ଡ ଧାତୁ=ଗଡ଼ିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Ullunṭhana ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଡ (ଦେଖ)—Ullunṭha (See)

ଉଲ୍ଲେଖ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଧୃତ+ଲେଖ ଧାତୁ=ଲେଖିବା+ଅ)—

Ullekha ଉଲ୍ଲେଖନ (ଦେଖ)—Ullekhana (See)

ଉଲ୍ଲେଖନ—ସଂ. ବି. (ଉଦ୍ଧୃତ+ଲେଖ ଧାତୁ=ଲେଖିବା+ଭାବ. ଅନ)—

Ullekhana ୧ । ଲେଖିବା—1. Writing.

୨ । ଖୋଦାଇ କରିବା; ଖୋଦନ—2. Engraving.

୩ । ବର୍ଣ୍ଣନା—3. Description.

୪ । ଖନନ, ଖୋଳିବା—4 Digging.

୫ । ବମନ—5. Vomiting

୬ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—6. Ascertaining; referring

୭ । ଗର୍ଭିତ—7. Uttering.

୮ । କଥନ—8. Mention; statement.

୯ । ଚଢ଼ିବା; ଛେଦିବା—9 Paring, scraping.

୧୦ । ବିଶେଷଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ବା ବର୍ଣ୍ଣନା—

10. Expounding; delineating.

୧୧ । ଚିତ୍ରଣ—11. Painting.

୧୨ । ଖସିବା—12. Scratching.

୧୩ । ପୃଷ୍ଠଦେଶରେ ଲେଖିବା; ଉପରେ ଲେଖିବା—

13. Superscription; writing on the surface.

୧୪ । ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରୁ ବାକ୍ୟାଦିର ଉଦ୍ଧାର—

14. Quotation from authoritative works.

୧୫ । ସୂଚନା—15 Reference; hinting.

୧୬ । କୁନିବା—16. Turning in a lathe.

ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଦ୍ଧୃତ+ଲେଖ ଧାତୁ=ଲେଖିବା; ବର୍ଣ୍ଣନା

Ullekhanīya କରିବା+ଅନାୟ)—ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ (ଦେଖ)

Ullekhajogya (See)

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଉଲ୍ଲେଖ+ଯୋଗ୍ୟ)—

Ullekhajogya ୧ । ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ—1. Describable.

୨ । ପ୍ରକାଶଯୋଗ୍ୟ—

2. Fit to be published or made public.

୩ । ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—

3. Fit to be delineated.

୪ । ବିଶେଷଭାବରେ କଥିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—

4 Fit to be specially mentioned.

ଉଲ୍ଲେଖାଳଙ୍କାର—ସଂ. ବି—ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ—A kind of rhetorical figure.

Ullekhāḷankāra

rhetorical figure.

[ଦ୍ର—ଏକ ପଦାର୍ଥକୁ ବିବିଧ ପ୍ରକାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କଲେ

ଉଲ୍ଲେଖାଳଙ୍କାର ହୁଏ । ଏହା ବିଷୟ ଭେଦରେ ଓ ଗ୍ରାହକଭେଦରେ

ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଯେଉଁଠାରେ ଗ୍ରାହ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଉପାଧିଦ୍ୱାରା

ସଂଗୃହୀତ ହୁଏ, ସେଠାରେ ପ୍ରଥମ ବିଷୟଭେଦ ଉଲ୍ଲେଖାଳଙ୍କାର

ହୁଏ ।

ଯଥା—ନିରପେକ୍ଷ ସେହି ସମନ ସମାନ

ସେତେ ବୈଶାଳର ଗ୍ରାସ ସଦୃଶୀ,

କ୍ୟାପେ—ଦୃଢ଼ସ୍ତର, ପାଳନେ ଶ୍ରୀପଦ,

ଦୟାର ଅଧାର ସେତେକ୍ତିପଦାସୀ,

ଏକ ସଦେ ଶନ ଗୁଣ ପରକାଶି । ମଧୁସୂଦନ—

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଃ	ଏ	ଉଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଲୁ	ଘେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରା ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ଢ	ଢ

ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ—ଦେ. କି.—୧ । କମାଇବା—

Uśwāsa karibā 1 To lessen.

ହାଲକାକରିବା କରୁଣା ଉତ୍କଳ ମହାଭାରତ ଅନେକ ।

ହଳକା करना ୩ । ଦୁଃଖ ଦୂର କରିବା—2. To lighten a misery.

୩ । ଭାର କମାଇବା—3 To lighten a load

ବଦଳି ମାରି ସମ ଉତ୍କଳରେ ଲାଗି । ବଦଳି ବଦଳିମାୟା ।

ଉତ୍କଳିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ.—୧ । ଉତ୍କଳିଆ; ହାଲୁକା—

Uśwāsī 1. Light

୨ । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ହାଲୁକା—2. Lighter.

ଉତ୍କଳିକା—ଦେ. କି.—ଉତ୍କଳ ଶବ୍ଦକୋଷ (ଦେଖ)

Uśwāsibā Uśwāsa karibā (See)

ଅନୁର ବଳ ମାରି ମହା ଉତ୍କଳରେ । ବଦଳି ଅନୁରାଗମାୟା ।

ଉଷ୍ଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଔଷଧ)—ଔଷଧ—

Ushda Medicine.

ଉଷ୍ଣିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ସଂ. ଔଷ)—

Ushnibā ୧ । ଉଷ୍ଣିକା (ଦେଖ) Uśnibā (See)

ଉଷ୍ମା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ.—ଅପେକ୍ଷାକୃତ—

Ushma Self-applauding.

ଉଷ୍ମିହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ୍ୱ.—ଅପେକ୍ଷାକୃତ—

Ushmihā Self-praising.

ଉଷ (ଧାତୁ)—ସଂ.—ପୋଡ଼ିବା—

Usha (root) To burn.

ଉଷ—ସଂ. ବି. (ଉଷ ଧାତୁ=ଦାହ କରିବା+ଅ+ଂ)—

Usha ୧ । ପ୍ରଭାତ; ପ୍ରଭାତ— 1. Early morning; dawn.

୨ । କାମୁକ; କାମୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A voluptuary, lecher.

୩ । ଶାରି ମୃତ୍ତିକା, ଶାରି ମାଟି; ସାଜି ମାଟି—

3. Calcined soil; natron.

୪ । ବୁଲୁଳ—4. Bdelium.

ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଔଷଧ)—ଔଷଧ; ଔଷଧ—Medicine.

ଉଷା—ସଂ. ବି. (ଉଷ=ପୋଡ଼ିବା+ଅନ=ସେ ବସ୍ତୁଦାହ କରେ)—

Ushā ୧ । ମରିଚ—1. Black pepper.

୨ । ପିଣ୍ଡଳିମୂଳ; ବଣପିଣ୍ଡଳ ମୂଳ—

2. A medicinal plant and its root.

ଉଷାତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଶ୍ୱ.—ଉଷାତ (ଦେଖ)

Ushat Ushata (See)

ଉଷାତ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ବିଶ୍ୱ ଧାତୁ=ଅଭିଳାଷ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ ଓ)—

Ushata ୧ । ଉତ୍କଳ—1. Eager; desirous.

୨ । ଅନନ୍ତ—2. Delighted.

ଦେ. ବି.—ଅନନ୍ତ; ଅଭିଳାଷ—Joy, delight.

କେନେ ସେ ଉଷାତେ ଦିରେ କି ଦେନ ଉଷାତେ ସତେ

କେନେକେ ଲେଖି ଉଷାତେ ଗାତେ । ଉଷା—ପ୍ରେମସ୍ଥାପନ ।

ଉଷାତ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଉଷାତ (ଦେଖ)

Ushatī Uśatī (See)

ଉଷମ—ଗ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଔଷ)—ଉଷମ (ଦେଖ)

Usham Ushuma (See)

ଉଷଗା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ପୋଡ଼ିଆ ଗାଈ; ଯେଉଁ

Ushargāe ଗାଈ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରସବ କରିଅଛି—A cow who has given birth to one calf only.

ଉଷବୁଧ—ସଂ. ବି. (ଉଷବୁ=ପ୍ରଭାତ+ବୁଧ ଧାତୁ=ଜାଣିବା+ଅ)—

Usharbudha ଜ୍ଞାନୀ; ଅଗ୍ନି—Fire.

ଉଷସ—ସଂ. ବି. (ଉଷ ଧାତୁ=ଦାହ କରିବା+ଅ+ଂ)—

Ushas ପ୍ରଭାତ; ପ୍ରଭାତ—Early morning; day-break; dawn.

ଉଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ସୋ ଧାତୁ=ଶେଷ କରିବା+ଅ+ଂ ଶ୍ରୀ. ଉ; ଉଷା—

Ushasī ନିପାତନ)—ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ, ଗୋଧୂଳସମ୍ବନ୍ଧ—

Dusk; night-fall.

ଉଷସ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉଷସ୍=ପ୍ରଭାତ+ସ)—

Ushasya ପ୍ରାଭାତକ; ପ୍ରାଭାତକ; ଉଷାକାଳୀନ—Relating to dawn, happening at day-break.

ଉଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଷ ଧାତୁ=ଦାହ କରିବା+ଅ+ଂ ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ushā ୧ । ବାଣାସୁରର କନ୍ୟା; କୃଷ୍ଣକ ନାତି; ଅନିରୁଦ୍ଧଙ୍କ ପତ୍ନୀ— 1. Wife of Aniruddha and daughter of Bāṇāsura.

[ଦ୍ର—ଉଷାକ ସହିତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାତି ଅନିରୁଦ୍ଧଙ୍କର ବାଣାସୁରର ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥ 'ଉଷାମେଢ଼'ରେ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଣୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଜାଣି ପାରି ବାଣାସୁର ତାହାଙ୍କୁ ନାଗପାଶରେ ବାନ୍ଧିଥିଲା । ପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଷା-ଅନିରୁଦ୍ଧ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଅଣିଲେ ଓ ଉଷା ସଙ୍ଗେ ଅନିରୁଦ୍ଧଙ୍କର ବିବାହ ହେଲା ।]

୨ । ଗାଈ; ଗାଈ—2. Cow.

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅବସାନ ସମୟ; ପ୍ରଭାତ; ପ୍ରଭାତ; ଅରୁଣୋଦୟର ପ୍ରାକ୍‌କାଳ; ବ୍ରାହ୍ମମୁହୂର୍ତ୍ତ—3. Dawn; early morning; day-break.

ଦେ. ବି.—୧ । ପଲସ୍ତ୍ରାକୁ ସମଭୂଳ କରିବା ପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ—

ମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ବା ପଟା— 1 A mason's planer.

୨ । ଶ୍ରୀ ଲେଖକ ନାମବିଶେଷ—

2. A Name given to females.

୩ । (ସଂ. ଉପବାସ)—ଓଷା; ଉପବାସ—

3. Religious fast.

ସ୍ୱାଧୀନ ଲେଖକ ଅପର ପଟ୍ଟାରେ ଚିତ୍ତ ୧ ଚିତ୍ତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ୧୪ ୧ ଚିତ୍ତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୧ ଚିତ୍ତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଉଷାକାଳରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସ୍ୱାଧୀନ—
'ନା'ର ନ ଚିତ୍ତରେ 'ନା' ଖୋଜିବେ, 'କୃ' ନ ମିଳିଲେ 'କୃ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲ୍ପ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଳ୍ପ' ଦେଖିବେ ।

ଉଷାକଳ—ସଂ. (ଉଷ୍ମ = ପ୍ରଭୁଷ + କଳ ଧାତୁ = ଶବ୍ଦ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ.)

Ushākala ଅ)—କୁକୁଟ—Cock.

ଉଷାକଳ—ସଂ. ଉ (ମଧ୍ୟପହଲେଖି; ଉଷାରେ ପେୟ ଜଳ) (ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର)

Ushājāla ମତରେ ଏହା ଅଳ୍ପ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର)—Cold water taken early in the morning

ଉଷାନାଥ—ସଂ. ଉ. (ଯଶୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଷା + ନାଥ)—ଉଷାରମଣ (ଦେଖ)

Ushānātha Ushāramana (See)

ଉଷାପତି—ସଂ. ଉ. (ଯଶୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଷା + ପତି)—ଉଷାରମଣ (ଦେଖ)

Ushāpati Ushāramana (See)

ଉଷାମ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ଉ—ଉଷର ଆବାଦ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି

Ushām ଅବାଦ ସ୍ଥାନରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ତୋଳିବା ଅସ୍ତ୍ରାୟୀ କୁଡ଼ିଆ ଘର—A temporary hut raised by silkworm-rearers in the woods for watching the cocoons

ଉଷାରମଣ—ସଂ. ଉ (ଯଶୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଷା + ରମଣ; ଉଷାର ସ୍ୱାମୀ)—

Ushāramana ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାତି; କାମଦେବଙ୍କ ପୁତ୍ର; ଅନୁରୁଦ୍ଧ—
The son of God Cupid.

ଉଷିତ—ସଂ. ଉଷ (ଉଷ ଧାତୁ = ଦାହ କରିବା + କର୍ମ. ଚ)—

Ushita ୧ । ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ; ସତ୍ତା; ବାସି—1. Stale.

୨ । ଦଗ୍ଧ—2. Burnt.

୩ । (ବସ ଧାତୁ = ବାସ କରିବା + ଚ)—ସ୍ଥିତ—
3. Dwelt

୪ । ନିବିଷ୍ଟ—4 Entered into; thrust into

୫ । ଉଚ୍ଚିତ—5 Quick; rapid

ଉଷିଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ଉଷ—ଉଷୁନା (ଉଷୁନ)—

Ushilā (rice) Prepared from parboiled paddy.

ଉଷିର—ସଂ. ଉ—ଉଷିର (ଦେଖ)

Ushira Usīra (See)

ଉଷୁଅ—ପ୍ରା. ଉ. (ଔଷଧ)—ଔଷଧ—

Ushua Medicine

ଉଷୁମ—ଦେ. ଉଷ. (ସଂ. ଉଷୁ)—୧ । ଉଷୁ; ତପ୍ର—

Ushuma 1. Warm; hot.

ଗରମ ୨ । ଉଷୁଷ—2. Lukewarm

୩ । ଉଷୁତା; ତାପ—1. Warmth; heat

୪ । ଗୋରୁ ଓ ବଳଦଙ୍କ ଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉଷୁ ପାନୀୟ—2. Warm drink prepared for cattle.

ଉଷୁମ ଟାଣିବା—ଦେ. ଉଷୁ—ଶୀତ ସମୟରେ ଘୋଡ଼ା ଦୋଇ ଏକସ୍ଥାନରେ

Ushuma ṭāṇibā ବସି ରହିବା—To sit still at a place warming the body with warm covering

ଉଷୁମା—ଦେ. ଉଷ—ଉଷୁ ବା ତପ୍ର ହୋଇଥିବା—

Ushumā Warmed; heated.

୧—୧ । ଉଷୁ ବା ତାପିତ କରିବାର କ୍ରିୟା—

1 Warming; heating.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଉଷୁତା; ଉତ୍ତେଜ; ଉତ୍ତେଜନା—

2 Eagerness; excitement.

ମତରୁ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତ ଉଷୁମା ଶବ୍ଦ—ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ. ମହାଭାରତ. ୧୩ ।

ଉଷୁମାରିବା—ଦେ. ଉଷୁ. ସକର୍ମକ. (ସଂ. ଉଷୁମା)—

Ushumāribā ୧ । ଅଗ୍ନିରେ ତାପିତ କରିବା; ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା—

ଗରମକର 1. To heat; to warm

ଉଷୁମା ୨ । ଅଗ୍ନିକୁ ଯୁକ୍ତକାର ଉପଯୋଗୀ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପକ୍ଷିମାତା

ଉଷୁ ଉପରେ ବସି ଉଷୁକୁ ତାପ ଦେବା ବା ତାହାଦେବା—

2. To sit on the egg to make it warm (said of mother birds before it is hatched).

୩ । ଶରୀର ଉଷୁ ହେବାର ଉପାୟ କରିବା—

3. To apply warmth to the body.

ଉଷୁମାଉଷୁମି—ଦେ. ଉଷୁ—ଗରମ କରିବା କ୍ରିୟା—

Ushumāushumi Act of heating or warming.

ଉଷୁମୁ (ଉଷୁମ)—ପ୍ରା. ଉ. (ସଂ. ଉଷୁ)—

Ushumu (etc) ୧ । ଉଷୁତା; ତପ୍ରତା; ତାପ—

1. Warmth.

୨ । ବାଷ୍ପ; ବାଷ୍ପ—2 Vapour; steam.

୩ । ଉଷୁମ ଲବ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

3. Ushuma etc. (See)

ଉଷୁ—ଉଷୁ; ଗରମ; ତପ୍ର; ତାପ—

Warm; hot.

ଉଷୁମ ଗର୍ଭରେ ଘର ଘୋଡ଼ା ଯିବା ନ୍ୟାୟ—୩୩ ।

ଉଷୁମେରିବା—ଦେ. ଉଷୁ—ଉଷୁମାରିବା (ଦେଖ)

Ushumeibā Ushumāibā (See)

ଉଷୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଉ. (ସଂ. ଔଷଧ)—ଔଷଧ—

Usho Medicine.

ଉଷୁ—ପ୍ରା. ଉ. (ସଂ. ଉଷୁ)—ଓଟ—Camel

Ushṭa

ଉଷୁ—ପ୍ରା. ଉଷ. (ସଂ. ଉଷୁର ଅଶ୍ୱକ ଉତ୍ତାରଣ)—ଉଷୁ (ଦେଖ)

1 shṭaṇ Ushṇa (See)

ଉଷୁ—ସ. ଉ. ସଂ (ଉଷ ଧାତୁ = ଦାହ କରିବା + ଶ୍ୱାନ୍ = ସେ ମରୁ—

Ushṭra ଉପରେ ଦଗ୍ଧ ପ୍ରାୟ ହୁଏ)—ଉଷୁ; ଓଟ—

Dromedary; camel; he-camel.

ଉଷୁକା—ସ. ଉ. ଶ୍ୱା (ଉଷୁ + କ + ଶ୍ୱା ଅ)—

Ushṭrikā ୧ । ମାଉସ—1. She-Camel

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଧ୍ୟାମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଚପସ୍ତ ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାରୁ ହେବ । ଉଦା—
ବାଇଁ ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇଁ' ଗୋଟିକେ; 'ରଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ରଥ' ଗୋଟିକେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍ୱ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ୱ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବେ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବେ ଦେଖିବେ ।

ଉଷ୍ଣୀଶ—ସଂ. ବି. (ଉଷ୍ଣ=ତାପ + ଶ୍ୱ ଧାତୁ=ନାଶ କରବା + ଅ)—

Ushnīśa ୧ । ଟେପି—I Cap

୨ । ଠେକା; ପଗଡ଼ି; ପାଗ; ଶିରୋବେଷ୍ଟନ—

2. Pugree; turban; head-dress.

୩ । ମସ୍ତକାବରଣ—3. Helmet; covering for the head

୪ । କିରୀଟ; ମୁକୁଟ—4. Crown; diadem.

ଉଷ୍ଣୀଶଧାରୀ—ସଂ. ବିଣ (ଉଷ୍ଣୀଶ + ଧାରୀ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ushnīśadhārī ପଗଡ଼ି ପିନ୍ଧୁଥିବା; ମୁକୁଟଧାରୀ—

Wearing a helmet or pugree.

ଉଷ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଉଷ୍ମ ଧାତୁ=ଦାହ କରବା + ମ)—୧ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ—

Ushma 1 Summer.

୨ । ତାପ; ଉଷ୍ମତା; ଉଷ୍ମ—2. Heat; warmth.

୩ । ଉଦ୍ବିଗ୍ନତା; ପ୍ରଣରାଗ—3. Ardour.

୪ । କ୍ରୋଧ—4. Rage; anger.

୫ । ଉତ୍ତରଶ୍ୱସ୍ତି (ଶ, ଶ, ସ, ହ)—5 The betters śa, ś, Sh, S and H which are uttered by the breath only, the aspirates.

୬ । ବାଷ୍ପ; ବାଷ୍ପ—6. Steam; vapour.

୭ । ନିଶ୍ୱାସ—7. Breath; respiration.

ଦେ. ବିଶ—କ୍ରୁର—Angry; passionate.

ସେ କାଳରେ ଶ୍ୱସ୍ତ ସ୍ୱରରେ ଉଷ୍ମ ହୋଇ,

ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସୈନ୍ୟ ନାଶରେ ମନ ଦେଇ । ବ୍ୟସନ୍ନ ହେ ମହାବୀର— ଶ୍ୱସ୍ତ ।

ଉଷ୍ମକ—ସଂ. ବି. (ଉଷ୍ମ=ତାପ + କ)—ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ; ଶରଦ୍ଧ—

Ushmaka Summer.

ଉଷ୍ମନ୍—ସଂ. ବି. (ଉଷ୍ମ=ତାପ + ମନ୍)—ଉଷ୍ମ (ଦେଖ)

Ushman Ushma (See)

ଉଷ୍ମବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ) (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ) —ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣମାନ

Ushmabarnna ଉଚ୍ଚାରଣ କରବା ବେଳେ ନିଶ୍ୱାସ ଲାଗେ—

(ଯଥା—ଶ, ଶ, ସ, ହ)

Hard aspirates.

ଉଷ୍ମା—ସଂ. ବି—ଉଷ୍ମ (ଦେଖ)

Ushma Ushma (See)

ଉଷ୍—ଦେ. ଅ—ଉଷ୍ (ଦେଖ)

Us Ush (See)

ଉଷ୍ମତା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଜାଗ୍ରତା—Wakefulness.

Usnidra ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଉଦ୍ବିଗ୍ନତା; ଶୋଇ ନ

ଥିବା—Wakeful; watching up

ଉଷ୍ମତ—ଦେ. ବିଶ—ଅନନ୍ଦତା; ଉତ୍ସାହ—Delighted

Usata

ଉଷ୍ମା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସଂ. ଅସନ)—ବିଛଣା; ଶେଜ—

Usanā Bedding.

ଉଷ୍ମା—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥ)—ଓଷ୍ଠ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଚଢ଼—

Usasta The religious fig tree

ଉଷ୍ମାଭା—ଦେ. ଜି. (ସଂ. ଉଷ୍ମ)—ଉଷ୍ମା ଶୁଭଳ କରବା ପାଇଁ

Usāmbhā ଧାନକୁ ପାଣିରେ ଉଷ୍ମ ହିଲ କରବା—

ଉଷ୍ମାଭା To slightly warm paddy over fire in order to prepare parboiled rice.

ଉଷ୍ମା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; କାଲିଙ୍ଗର) ବି—ଓଷ୍ଠାର; ପ୍ରସ୍ଥ—

Usār Preadth; width.

ପ୍ରାଦେ. ବିଶ—ଓଷ୍ଠାର, ପ୍ରସ୍ଥ—Wide; broad.

ଉଷ୍ମା—ଦେ. ବି—ଉଷ୍ମା ଶୁଭଳ କରବା ପାଇଁ ଧାନକୁ ପାଣିରେ

Usāñ ଅର୍ଦ୍ଧସିକ କରବା—To half boil paddy

for preparing rice with it

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉଷ୍ମା ଶୁଭଳ କରାଯିବା ନିମନ୍ତେ ଜଳରେ

ଅର୍ଦ୍ଧସିକ ହୋଇଥିବା (ଧାନ)—

1. Par-boiled (paddy)

୨ । ଜଳରେ ନାମ ମାଡ଼ି ଦିଆଯିବା (ଶସ୍ୟାଦି)—

2. Half boiled (grains)

ଉଷ୍ମା ହାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଉଷ୍ମା ହାଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Usāñ hāñdi Usunā hāñdi (See)

ଉଷ୍ମାଭା—ପ୍ରା. ବି—ଉଷ୍ମାଭା (ଦେଖ)

Usukāibhā Uskāibhā (See)

ଉଷ୍ମା ଉଷ୍ମା—ପ୍ରା. ବି—ଉଷ୍ମାଭା (ଦେଖ)

Usukā usuki Uskāuski (See)

ଉଷ୍ମାଭା—ପ୍ରା. ବି—ଉଷ୍ମାଭା (ଦେଖ)

Usukeibhā Uskāibhā (See)

ଉଷ୍ମା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଉଷ୍ମା ହୋଇଥିବା (ଧାନ)

Usunā 1 Half-boiled (paddy)

ଉଷ୍ମା ୨ । ଉଷ୍ମା ଧାନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା

(ଅରୁଆ—ବିଷୟ) (ଉଷ୍ମା; ଚୁରୁଆ ଅଦ)

2 Prepared from half-boiled paddy

(e g rice; churdā etc)

ଦେ. ବି—ଉଷ୍ମା ଧାନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶୁଭଳ ଚୁରା—

Rice or churdā prepared from

parboiled paddy

ମହାବଳ ଉଷ୍ମା ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଫଳାଫଳମାନଙ୍କୁ ଶୁଣି ଅନୁରୋଧ ।

ଉଷ୍ମାଓଲି—ଦେ. ବି—ଉଷ୍ମାଓଲି ମଧ୍ୟାଂଶ ଠାରୁ ଓଲଟିଯିବା ପାଇଁ

Usunāoli ଓଲ—The sloping side of a

thatched roof

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ୡ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଢ
୨	ଈ	୯	ଊ	୳	଼	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବଦ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ସ	ଷ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ

ଉଷ୍ମା ଧନରୁ ଗଜା ବାହାରିବା (ନ୍ୟାୟ)—ଦେ—ଧାନ ଉଷ୍ମା—

Usunā dhānaru gajā bāhāribā ହୋଇଗଲା ପରେ
ତାକୁ ବୁଣିଲେ ତହିଁରୁ ଗଜା ବାହାରିବା ଅସମ୍ଭବ;
ତେଣୁ କୌଣସି ଅସମ୍ଭବ ବସ୍ତୁ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ଏହା
ବୋଲି ଯାଏ—A saying applied to
a physically impossible thing.

ଉଷ୍ମାହାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଧାନ ଉଷ୍ମା ଯାଏ—
Usunāhaṇḍi The earthen pot in which paddy
is half boiled

ଉଷ୍ମୁଲିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଷ୍ମ)—୧ । ପଚ୍ଛ (ଗନ୍ଧ)—
Usumuliā 1. Rotten (smell)

ମଢା ୨ । ପତ ଯାଇ ଥିବା—2. Rotten.

ସଢା ୩ । ସଢା ବା ବାସି ପଦାର୍ଥର ଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ—3. With an
offensive smell as of rotten things.

ଉଷୁରୁ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଉଚ୍ଛାପ—1 Curse
Usuru ୨ । ପରର ଅମଙ୍ଗଳବାଦନ—2. Imprecation.

ଉସୁଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି (ଆ. ଉସୁଲ୍)—
Usul (etc) ଅସୁଲ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Asula etc (See)

ଉସେଇବା—ଦେ. କି—ଉସାଇବା (ଦେଖ)

Useinibā Usāinibā (See)

ଉଷ୍ମାଉବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଷ୍ମା; ସଂ. ଉଷ୍ମାସଦ = ରୋମାଞ୍ଚ)—

Uskāibā ୧ । ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା; ମତାଇବା—

ଓସକାନ 1. To excite; to instigate.

ଓସ୍କାନା; ଓସ୍କାନ ୨ । ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା—

2. To encourage

୩ । ପ୍ରକରୁଇବା—3. To induce

୪ । କୌଣସି କଥାକୁ ଉପାସ ଦେଇ ପ୍ରଥମେ ଉତ୍ତାପନ
କରିବା—4. To raise a question by
giving a hint; to hint.

୫ । ଭୁନି କରି କାନରେ କହିଦେବା—

5. To whisper; to say something
whisperingly.

୬ । (ଶସ୍ୟ) ଉପାଡ଼ିବା—6. To uproot (corn).

ଉଷ୍କାୟସ୍କି—ଦେ. ବି—ନାନାପ୍ରକାରରେ ଉତ୍ତେଜନା—

Uskāuski Inducements in various ways

ଓସ୍କାୟସ୍କି

ଓସ୍କାୟସ୍କି

ଉଷ୍କେଇବା—ଦେ. କି—ଉଷାଇବା (ଦେଖ)

Uskeibā Uskāibā (See)

ଉଷ୍ଟ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଅଷ୍ଟ)—୧ । ଓଷ୍ଟ; ଅଷ୍ଟବୃକ୍ଷ—

Usta 1. The peepal tree.

୨ । ଦେଲା; ଅବଦେଲା—

2. Neglect; negligence.

ଉସ୍ତାବକା—ଦେ. ବିଶ—ନିତାନ୍ତ ଓଷ୍ଟ; ଅତି ନିର୍ଭୂତିଆ—

Ustabakā Foolish; idiotic.

ଆସ୍ତବୋକା

ଆସ୍ତବୋକା

ଉସ୍ତାତ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଓସ୍ତାତ)—ଓସ୍ତାତ (ଦେଖ)

Ustāt Ostāt (See)

ଉସ୍ତାତି (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—(ଆ. ଓସ୍ତାତ)—

Ustāti (etc) ଓସ୍ତାତି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ostāti etc (See)

ଉସ୍ତାଦ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି—ଓସ୍ତାଦ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ustād (etc) Ostād etc. (See)

ଉସ୍ତାର୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଭର; ଫୁଲୁସେର; ସମୟ; ବେଳ—
Ustār Leisure; time.

ଉସ୍ମାନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. ଅସ୍ମାନ୍)—ଅସ୍ମାନ୍ (ଦେଖ)

Usmān Aśmān (See)

ଉସ୍ମାନି—ଦେ. ବିଶ—ଅସ୍ମାନ (ଦେଖ)

Usmāni Aśmāni (See)

ଉସ୍ମାନିଆନ୍—ଦେ. ବିଶ—ଅସ୍ମାନ (ଦେଖ)

Usmāniān Aśmāni (See)

ଦେ. କି. ବିଶ—ଅକାରଣରେ; ବୃଥାରେ—In vain.

ଉସ୍ରା ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବସ ଧାତୁ = ବାସ କରିବା + ର. ନିପାତନ)—

Usra ୧ । କରଣ—1. Rays.

୨ । ଆଲୋକ—2. Light.

୩ । ବୃଷ; ଶବ୍—3. Bull.

ଉସ୍ରା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉସ୍ର + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଗାଈ; ଧେନୁ; ବା—

Usrā Cow.

ଉହଲିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ସଂ. ବହୁ ଧାତୁ)—

Uhlibā ୧ । (ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥ) ତଳକୁ ବହିଯିବା—

1. To flow down (said of liquids).

ଲେହରୁ ବହୁଣୀରୁ ତଳକୁ ଗଲା—ଭା.

୨ । ନଦୀରେ ଭିସିଯିବା—2 To float away in
the river; to drift away.

ଉହା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉହା)—୧ । ଅନୁମାନ; ବିଚାର; ଚର୍ଚ୍ଚଣା—

Uhā 1. Guess; contemplation.

୨ । ମୃତ୍ୟୁପ୍ରାପ୍ତିଶେଷ—

ମୟାନ; ମୋୟାନ 2. An earthen pot.

ଆସୀ ୩ । କମାରର ଚୁଲି—3 Blacksmith's furnace.

ଓସ୍ତା ୪ । କୁମ୍ଭାରେ ଚୁଲି—4. Potter's oven.

ରେତୀ ୫ । ଲୁହା ଘଷିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—5 A file; rasp.

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଃ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଟ	ଶ,ଷ	ଞ	ଉୟ	ଉଅ	ଞ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଉ	ୟେ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଞ୍ୟ	ଉଅ	ଞ	ଞ

ଉହାତି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ ଶ୍ରୀ—ଅହୁଅ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର
Uhāti ସ୍ତ୍ରୀ ବହୁଆଏ. ଜୀବନ୍ତୁକା—

(woman) Having her husband alive

ଉହାରିବା—ଦେ. କି—ଅହାଦ ଉଠାଇବା—

Uhāribā To lift a weapon for striking

ଉହାଶାଳ—ଦେ. ବ—୧ । କୁମ୍ଭର ଡାଣ୍ଡିପୋଡ଼ିବା ଘର—

Uhāśāla 1 The house containing the potter's oven.

୨ । କମାରଶାଳ—2. Smithy; a blacksmith's workshop

ଉହିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉହ ଧାତୁ)—

Uhibā ଚିକିତ୍ସା; ଅନୁମାନ କରିବା; ଅଟକଳ କରିବା—

ଉହା To guess
ଅଟକଳ କରିବା

ଉହ—ଦେ. ଅ—କ୍ଳେଶ ଓ ଦୁଃଖସୂଚକ—ଆ; ଉଃ—

Uhu (interjection indicating pain, sorrow)

ଉଃ Alas! Oh!

ଆହ

ଉହୁ—ଦେ. ଅ—ନା; ନିଷେଧାର୍ଥକ—(interjection indicating prohibition or refusal)—No,

ନା ଦୂରରୁ ବସନ ଯନ୍ତ୍ର, ହସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉଡ଼ିଯିବୁ

ନା ନିବର୍ତ୍ତନ. ରକ୍ତାକର ବସ୍ତ୍ର, ହ ଗାଈ ।

ଉହୁଙ୍କା—ଦେ. ବ. (ସଂ. ହୁଙ୍କାର)—(ମାକଡ଼ମାନେ ଏକ ଗଛରୁ

Uhuṅkā ଅନ୍ୟ ଗଛକୁ ଲୁହାଇ ବେଳେ ହୁଙ୍କା ଉଠାଇବା କରନ୍ତି,

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସେହି ଦେହରୁ)—ଉପରକୁ ଲଞ୍ଜ ଦେବା; ବଳପୂର୍ବକ

ଫଟାନ୍ତି ଲୁହା—To spring up, to bound forward.

ଉହୁଙ୍କାର—ଦେ. ବ—୧ । ମନାକରିବା—

Uhuṅkāra 1. Refusal; disapproval

୨ । ଉଡ଼ିକରିବା; ନିଷେଧ—2 Prohibiting.

ଉହୁଙ୍କିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ହୁଙ୍କାର)—୧ । ଉପରକୁ ଲଞ୍ଜ ଦେବା—

Uhuṅkibā 1. To spring upwards.

ଉଠା ୨ । ଅକ୍ରମେଣ କରିବାକୁ ମୁଣ୍ଡେଇ ଦେବା; ମରିବାକୁ

ଉଠେଇବା—2. To spring up or bound up for attacking.

ଉଡ଼ିବି ଶିଶୁବଳି ବେଳେ ଲିଳି । ବ୍ୟାଧି, ରୁଣ୍ଡାସ୍ତବକ ।

ଉହୁଟି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ବଅର—

Uhuṭi Field; plot of land.

(ଯଥା—ବଡ଼ ଉହୁଟି; ସାନ ଉହୁଟି)

ଉହୁଲେନ୍ ଭୂର୍ମି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—୧ । ଅବବାହୁକା—

Uhulon bhuṛmi 1. Watershed.

୨ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ପାଣି ଗଡ଼ିଯାଏ—2 Slope.

ଉ—ଦେ. ବ—ଅବର୍ଣ୍ଣ 'କ' କୁ ଲେଖିବାର ଅଶୁକ ପ୍ରକାରବିଶେଷ—

Uwa A wrong mode of writing 'Wa'.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣରେ ମାତ୍ରା ଯୋଗ କରିବା ବ୍ୟାକରଣନିୟମ
ବିରୁଦ୍ଧ ଥିବାରୁ 'କ' କୁ କେହି କେହି ଉପରୂପେ ମଧ୍ୟ ଲେଖନ୍ତି ।]

ଉହ୍ମାଇ—ଦେ. ବ—୧ । ଉହ୍ମାଇ (ଦେଖ)

Uhmāi 1. Umbhāi (See)

୨ । (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ) ରଙ୍ଗା ମାଠିଆ ବା ହାଣ୍ଡିର ଯେଉଁ
ଶପଥରେ ବଣିଆମାନେ କାଠକୋଇଲା ଜଳାଇ କାମ
କରନ୍ତି—2. Goldsmith's oven.

ଉହ୍ମେଇ—ଦେ. ବ—ଉହ୍ମାଇ (ଦେଖ)

Uhmei Uhmāi (See)

ଉହ୍ୟମାନ—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁ ଧାତୁ + ମାନ ଶାବ୍ଦ)—

Uhyamāna ୧ । ଅକୃଷ୍ୟମାନ—

1. Being attracted or held up.

୨ । ବାହ୍ୟମାନ—2. Being borne or carried

ଉହ୍ମାଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; ବାଲେଶ୍ୱର) କି—ଉଠାଇବା;

Uhmāibā ଅବତରଣ କରିବା—To descend; to alight.

ଉହ୍ମିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ଉଠାଇବା (ଦେଖ)

Uhmibā Uhmāibā (See)

ଉହ୍ମେଇବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର; ବାଲେଶ୍ୱର) କି—

Uhleibā ଉଠାଇବା (ଦେଖ)

Uhlāibā (See)

ଉ—ସ୍ୱସ୍ୱର ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ୬ଷ୍ଠ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ—ଦୀର୍ଘ ଉ; ଏହାର

ଠି ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଓଷ୍ଠ—The 6th vowel of Sanskrit
and Oṛiā alphabet representing the
long 'U' or 'Oo' sound. It is latral.

ସଂ. ବ. (ଅବ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଉ)—

୧ । ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon.

୨ । ମହାଦେବ—2. God Śiba.

୩ । ଦୟା—3. Kindness.

୪ । ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା—4. Saviour; protector.

୫ । ରକ୍ଷା—5. Protection.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଓ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥିର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତ ବୌଦ୍ଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟ ୬ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟବୋଧରେ ନ ପଡ଼େ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଉଦା. — 'ପାଠ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଠ' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିବେ; 'ଦୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଦୟା' ଗୋଟିବେ; 'ଅଶ୍ରୁ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ରୁ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଶ୍ରୁ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ରୁ' ଗୋଟିବେ; 'ଅଶ୍ରୁ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ୍ରୁ' ଗୋଟିବେ

ଦେ. ଅ — ସମ୍ବୋଧନ; ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ:—

Interjection uttered in—

୧ । ଦୂରସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ଡାକିଲେ ଉତ୍ତର ଦେବା 'ଓ'—

1. Reply to a man calling at a distance.

୨ । ହଠାତ୍ ଭୟ—2. Sudden fear

୩ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ—3 Wonder.

୪ । ବିରକ୍ତି—4. Displeasure

୫ । ହଠାତ୍ କ୍ଳେଶ—5 Sudden pain.

୬ । ଶିଶୁଙ୍କୁ ନିଆଁ, ବୃକ୍ଷ ଆଦି ଦେଖାଇ ଭୟ ଦେଖାଇବାରେ ବ୍ୟବହୃତ—6 Frightening children by showing some frightful objects (e. g. fire, centiped etc)

ଉକ—ସଂ. ପ୍ରତ୍ୟୟ—କ୍ରିୟାରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ବିଶେଷଣ ହୁଏ ଏବଂ
Uka କରବା ଅର୍ଥ ରୂପାଏ (ଯଥା—ବାବଦୁକ)—

A suffix forming adjectives from verbs and indicating doing.

ଉକାର—କ—୧ । ଉ ବର୍ଣ୍ଣ—

Ukara 1. The letter U.

୨ । ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ଲେରେ କିଅ ଯିବା ଉ ମାତ୍ରା 'ୂ'—

2 The sign 'U' written below a consonant to which this vowel is added.

[ଉ—ଶୃଙ୍ଗାଳୀରେ ଏ ମାତ୍ରାକୁ ଅବଧାନମାନେ 'ବ ପୁଞ୍ଜିଆ' କହନ୍ତି ।]

ଉଚୁ—ସଂ. କି [ସଂ. 'ଚୁ' ଧାତୁର ଅଜାତକାଳ (ଲିଙ୍ଗକାର) ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ (ଓଡ଼ିଆରେ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ) ବହୁବଚନରୂପ; ଓଡ଼ିଆ ପୁରୁଷମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ]—

(ସେମାନେ) କହିଲେ ବା କହିଥିଲେ—

The Sanskrit form of (they) said

[ଉ—ଏଥିର ଏକ ବଚନ 'ଉଚାତ' ଦ୍ଵିବଚନ ଉଚତୁ; ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦରେ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତରେ ଥିବା ଦେବା ଉଚୁଷ୍ (=ଦେବତାମାନେ କହିଲେ) ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କର ନ ଯାଇ ସଂସ୍କୃତ ଅକାର ଅବକଳ ରଖାଯାଏ ।]

ଉଡ଼—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବେ ଧାତୁ =ବହନ କରବା + ଡ)—

Urdha ୧ । ବାହ୍ୟମାନ; ବହମାନ—1 Borne

(ଉଡ଼ା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ବିବାହ—2. Married

୩ । ନବୋଦ୍ଧ—3. Newly married

୪ । ଧୃତ—4. Held; carried

୫ । ଅନୁମତି—5. Agreed; acknowledged.

୬ । ପିନ୍ଧାଯିବା; ପରିହୃତ—6 Worn, put on.

ଉଡ଼ି—ସଂ. ବି (ବେ ଧାତୁ + ଭାବ + ଡ) —

Urdhi ୧ । ବହନ—1 Carrying.

୨ । ବିବାହ—2. Marriage.

ଉଣା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉନ)—

Unā ୧ । ଅଳ୍ପ; କମ୍—1 Less; deficient

କମ ମୋହଠାରୁ ବୃଦ୍ଧି ନ କର କିନ୍ତୁ ଉଣା । କୃଷିବ୍ରହ୍ମ, ୫୫ ବର୍ଷର ବନ ।

ଉନ, ଉନା ୨ । କ୍ଷୁଦ୍ରତର—2. Smaller.

୩ । ଅରୋଗ୍ୟପ୍ରାପ୍ତ; ରୋଗ କମିଥିବା (ଶରୀର)—

3. Cured; recovered

୪ । କମିଥିବା—4 Lessened.

୫ । ନୀଚ; ଭୂତ; ସାମାନ୍ୟ—5 Low; insignificant. slight, mean; negligible.

କର ତ ଥିଲ ଉଣା ଲୋକକୁ ଦେଖି ପୁନା । କୃଷିବ୍ରହ୍ମ, ୫୫ ବର୍ଷର ବନ ।

୬ । ନିକୃଷ୍ଟ; ନ୍ୟୁନ—6 Less; inferior.

ନଥର ପରଶର ଗୁରୁମଣି

ପଥରୁ ଯେବେ ଉଣା ହେବ ପୁଣି । ବନମୁର୍ତ୍ତି, ବରପା ।

୭ । ଲଜଜନକ—7 Shameful.

୮ । ଦୁର୍ବଳ—8 Weak

୯ । ଅଭିମାନଯୁକ୍ତ; ବିରକ୍ତ—9 Displeased.

ଦେ. ବି—୧ । ଲଜ୍ଜା—1. Shame.

୨ । ଲୋକସାନ—2. Loss,

୩ । ନିଅଳ୍ପ ହେବା—3 Deficiency.

୪ । ତୁଳନାରେ ନିକୃଷ୍ଟତା—

4. Inferiority in comparison.

ବଡ଼ ଶେଷ ରତ ଅଛ ଶତର ପୁରୁ

ବ୍ୟସ୍ତ କର ଦେବା ଏହା ଉଚ୍ଚ, ତା' ଶିରେ । ଭୀ. ଦେବେନ୍ଦ୍ରବଳ ସ ।

ଉଣାକୁଳ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଉନ + କୁଳ)—ନୀଚକାଳ ବା କୁଳ—

Unākula Low family.

ଉଚ୍ଚ ଉଣାକୁଳେ ନ ଦେବ ସେ ମୁହଁ—କୃଷିବ୍ରହ୍ମ, ୫୫ ବର୍ଷର ବନ ।

ଉତ—ସଂ. ବିଶ. (ବେ ଧାତୁ =ବୁଣିବା + କର୍ମ + ଡ)—

Uta ୧ । ବୁଣା ହୋଇଥିବା—1 Woven

୨ । ପ୍ରସ୍ତୁତ, ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା—

2 Strung; threaded

୩ । ସୂତ; ସିଆଁ ହୋଇଥିବା—3. Sewn.

ଉତପ୍ରୋତ—ସଂ. ବି. (ଉତ + ପ୍ରୋତ)—

Utaprota ୧ । ନୀଚତରୁପେ ବୁଣା ହୋଇଥିବା—

1 Densely or well woven.

୨ । ଉନ୍ନତମାନଙ୍କ—2 Entangled.

ଉତି—ସଂ. ବି. (ବେ ଧାତୁ =ବୁଣିବା + ଭାବ + ଡ)—

Uti ୧ । ବୁଣା ହେବା—1 Weaving.

୧	ଉ	ଉ	ଉ	ଠ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଜଳ	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଉ	ଋ
୨	ଉ	ଉ	ଉ	ଠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ସ	ସ	ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ଠ

୨ । ଶୁଦ୍ଧା ଦେବା—2 Stringing

୩ । ସିଲ୍ଲି ଦେବା—3. Sewing

୪ । କର୍ମବାସନା—4. Desire; a will for action.

ନେତ୍ରର ସେ ମନୁ ଧର୍ମ, କର୍ମବାସନା 'ଉଦ' ନାମ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଶବ୍ଦେକ ।

ଉଦଧ—୧° କ. (ବହୁ ଧାତୁ=ବହନ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅସ୍; ନିପାତନ)—

Udhab

ପଶୁସ୍ତନ; ପତ୍ନୀ—Udder.

ଉଦସ—୧° କ—ଉଦଧ (ଦେଖ)

Udhas

Udhab (See)

ଉଦ (ଧାତୁ)—୧°—କମାଇବା; କମ୍ କରା—

Uin (root)

To lessen.

ଉଦ—୧° କଣ. (ଉଦ ଧାତୁ=କମାଇବା+କର୍ମ. ଅ)—

Una

୧ । ନିକୃଷ୍ଟ; ନ୍ୟୁନ; ଘନ; ଉଣା—

1. Less; deficient, inferior.

୨ । କ୍ଷୁଦ୍ରତର—2. Smaller.

୩ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Incomplete

୪ । ଦୁର୍ବଳ—4. Weak

ଉଦଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ—୧° କ. ଓ କଣ. (୧° ଶ୍ୟାବାଦେ)—ଶୁଳକରୁ

Unachatwārimśat ଏକ କମ୍, ଅଶ୍ୱତ୍ତଳିଶ—

Thirty-nine.

ଉଦଶୁଳିଶ—ଦେ କ ଓ କଣ—ଅଶ୍ୱତ୍ତଳିଶ—

Unachālīśa

The number thirty-nine

ଉଦଶୁଳିଶେ ଶୁଳ ବଳ । ଉଦ୍ଧୃତ ଅଶ୍ୱତ୍ତଳିଶ—

ଶ୍ରାବୀ. ପୁଣିବମତେ. ଶବ୍ଦ ।

ଉପାଳା—ଦେ କ—ଉପାଳ (ଦେଖ)

Uphālā

Ukāra (See)

ଉମ୍—୧° ଅ (ଅବ ଧାତୁ=ଉଷା କରିବା+ମନ୍)—

Uim

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ଧ୍ୱନି; ଉ—

Interjection signifying

୧ । ଗର୍ବ—1. Pride

୨ । କ୍ରୋଧ—3. Anger.

୩ । ନିନ୍ଦା—3. Blame

୪ । ଉତ୍ତର—4. Rebuke

୫ । ପ୍ରଶ୍ନ—5 Questioning.

୬ । ଡାକବାର ଉତ୍ତର—

7. Responding to a call.

ଉରବ୍ୟ—୧° କ. (ଉରୁ=ଜଳ+ସ)—ଉରୁକ (ଦେଖ)

Urabya

Uruja (See)

ଉରୀ—୧° ଅ—ଉରୀ (ଦେଖ)

Urari

Urari (See)

ଉରୀକୃତ—୧° କଣ—ଉରୀକୃତ (ଦେଖ)

Urarikṛuta

Urarikṛuta (See)

ଉରୀ (ଇତ୍ୟାଦି)—୧° ଅ—ଉରୀ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Uri (etc)

Urari etc (See)

ଉରୁ—୧° କ. (ଉରୁ=ଅଛାଦନକରିବା+କର୍ମ. ଉ)—ଜଂଘ,

Uru

ଅଶ୍ୱର ଉପସ୍ଥ ଅଂଶ—Thigh.

ଉରୁଜ—୧° କ. (ଉରୁ=ଜଂଘ+ଜନ୍+ଅ)—ବୈଶ୍ୟ, ଯେଉଁ

Uruja

ଜାତି ବ୍ରହ୍ମାଜ ଜଂଘରୁ ଜାତ—The Baisya or

trading caste amongst the Hindus

ଉରୁପର୍ବା—୧° କ. (ଉରୁ=ଜଂଘ+ପର୍ବା=ଗଣ୍ଠି)—ଜାନ୍ତ;

Uruparban

ଅଶ୍ୱ—Knee, knee-joint.

ଉରୁପର୍ବା—୧° କ—ଉରୁପର୍ବା (ଦେଖ)

Uruparbā

Uruparbāu (See)

ଉରୁବୁକ—୧° କ—ଉରୁବୁକ (ଦେଖ)

Urubuka

Urubuka (See)

ଉରୁବୁକ—୧° କ—ଉରୁବୁକ (ଦେଖ)

Urubuka

Urubuka (See)

ଉରୁସ୍ତମ୍ଭ—୧° କ. (ଉରୁ=ଜଂଘ+ସ୍ତମ୍ଭ=ଶ୍ୱେତ)—ଜଂଘ; ଜଂଘ

Urustambha

ଉପରେ ଦେବା ଦ୍ରୁଣ—A painful and

dangerous tumour in the thigh; a

carbuncle in the thigh; paraplegia.

ଉରୁସ୍ତମ୍ଭ—୧° କ. ଶ୍ରୀ. (ଉରୁ=ଜଂଘ+ସ୍ତମ୍ଭ=ଶ୍ୱେତ+ଶ୍ରୀ. ଅ;

Urustambhā

ଯାହାର ଗଣ୍ଠି ଜଂଘ ଭଳି ମୋଟ)—

କଦଳୀ ବୃକ୍ଷ—Plantain tree.

ଉର୍ଜ (ଧାତୁ)—୧°—୧ । ବଳିଷ୍ଠ ଦେବା—1. To be strong.

Urja (root)

୨ । ମୋଟ ଦେବା—2. To be stout.

(ଉର୍ଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ଜ—୧° କ (ଉର୍ଜ ଧାତୁ=ଜୀବନ ଦେବା; ବଳିଷ୍ଠ ଦେବା+ଅ)—

Urja

୧ । କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ—1. The month of Kārttika.

(ଉର୍ଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ଯତ୍ନ—2. Care.

୩ । ଚେଷ୍ଟା—3. Endeavour; striving.

୪ । ଉତ୍ସାହ—4 Encouragement.

୫ । ବଳ; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଶକ୍ତି—5. Strength

୬ । ନିଶ୍ୱାସ—6. Breath

ଉର୍ଜ—୧° କ. (ଉର୍ଜ ଧାତୁ=ବଳିଷ୍ଠ ଦେବା+ଅସ୍=ଉର୍ଜସ୍ୱୀମା.

Urbah

୧°—୧ । ବଳ—1. Strength.

(ଉର୍ଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ଉତ୍ସାହ—2 Energy.

୩ । ଚେଷ୍ଟା—3. Vigour.

୪ । ଯତ୍ନ; ଚେଷ୍ଟା—4 Endeavour.

୫ । ପ୍ରାଣନ; ବସ୍ତା—5 Living.

ଉର୍ଜସ୍ୱଳ—୧° କଣ. (ଉର୍ଜସ୍=ବଳ, ଚେଷ୍ଟା+ଅସ୍ ଅର୍ଥରେ. ବଳ)—

Urbaswala

୧ । ବଳବାନ୍; ମହାବଳ—

(ଉର୍ଜସ୍ୱଳ—ଶ୍ରୀ)

1. Powerful; strong.

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱା ଶବ୍ଦେ ଉପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚିହ୍ନ ଥିବାର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନ ଥିବାର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିତ ଚିହ୍ନ ବଦଳି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଓ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯେତେ ୧ ଉପାଦାନରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଦ୍ଧ ସମ୍ପର୍କରେ ଚିହ୍ନ ଉପର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ ହେତୁ ଯଥା — ଗାର୍ଦ୍ଧ ୧ ଯେତେ 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଟିଏ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଚେଷ୍ଟିତ; 'ବଧୂ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ବଧୂ' ଚେଷ୍ଟିତ; 'ଅର୍ଜୁନ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅର୍ଜୁନ' ଚେଷ୍ଟିତ; 'ଅଲବକ' ନ ଗାର୍ଦ୍ଧରେ 'ଅଲବକ' ଚେଷ୍ଟିତ ।

(ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ତେଜସ୍ୱୀ—2 Vigorous; energetic.
 ଉର୍ଜସ୍ୱୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଉର୍ଜସ୍ୱ=ବଳ; ତେଜ+ସ୍ୱୀ ୧ମା. ୧ବ.)—
 Ūrjaswī ୧ । ବଳବନ୍ତ—1. Powerful, strong.
 (ଉର୍ଜସ୍ୱୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ତେଜସ୍ୱୀ—2. Vigorous; energetic.
 (ଉର୍ଜସ୍ୱୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । ବାକ୍ୟାଳଙ୍କାରବିଶେଷ—
 ୩. A figure in rhetoric.
 ଉର୍ଜିତ—ସଂ. ବିଣ (ଉର୍ଜି ଧାତୁ=ବଳଶ୍ଚ ହେବା; ଶାନ୍ତ+ଜା+ତ)—
 Ūrjita ୧ । ବିଖ୍ୟାତ—1. Renowned
 (ଉର୍ଜିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଉଦାର—2 Liberal.
 ୩ । ତେଜସ୍ୱୀ—3. Energetic
 ୪ । ବର୍ଦ୍ଧିତ—4. Increased.
 ୫ ବ—୧ । ବଳ—1. Strength
 ୨ । ସାମର୍ଥ୍ୟ—2. Power.
 ୩ । ଉତ୍ସାହ—3. Energy.
 ୪ । ତେଜ—4. Vigour
 ଉର୍ଣ୍ଣନାଭ—ସଂ. ବି. —ଉର୍ଣ୍ଣନାଭ (ଦେଖ)
 Ūrṇṇanābha Urṇṇanābha (See)
 ଉର୍ଣ୍ଣନାଭି—ସଂ. ବି. —ଉର୍ଣ୍ଣନାଭ (ଦେଖ)
 Ūrṇṇanābhi Urṇṇanābhi (See)
 ଉର୍ଣ୍ଣା (ଉତ୍ପାଦ)—ସଂ. ବି. —ଉର୍ଣ୍ଣା ଉତ୍ପାଦ (ଦେଖ)
 Ūrṇṇa etc Urṇṇa etc. (See)
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକଶରଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+କ+ଅ. ଶରଦ)—
 Ūrddhaka śarada ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ରେଣୀ (ଦେଖ)
 Ūrddhwaśleshmā (See)
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ରେଣୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+ଶ୍ରେଣୀ)—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ରେଣୀ (ଦେଖ)—
 Ūrddhasleshama Ūrddhwaśleshmā (See)
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ—ସଂ. ବିଣ. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ=ଉପରକୁ+ଧା ଧାତୁ=ଭାଗ କରିବା+କ
 Ūrddhwa ନିପାତନ)—୧ । ଉଚ୍ଚ—1 High; elevated.
 (ଅଧଃ—ଉପର) ୨ । ଉପରସ୍ଥ—2. Upper; utmost;
 (ଉର୍ଧ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) upward
 ୩ । ଉତ୍କୃଷ୍ଟ—3 Superior.
 ୪ । ଅଧିକତର; ଅଧିକ—4 More than
 ସଂ. ବି. —ଉଚ୍ଚତା—Height; elevation.
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକ—ସଂ. ବି. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ=ଉଚ୍ଚ+କୌ ଧାତୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା+ଅ)—
 Ūrddhwaka ମୃଦଙ୍ଗବିଶେଷ; ବଡ଼କାଠ—
 A kind of big drum
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁଧ୍ରୁତ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିଥିବା କର୍ଣ୍ଣ ଯାହାର)—
 Ūrddhwakārṇṇa ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକର୍ଣ୍ଣ—With ears pricked
 up.
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାୟ—ସଂ. ବି. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ=ଉପରସ୍ଥ+କାୟା=ଅଂଶ; ଶରୀର+
 Ūrddhwakāya ଅ)—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାୟ; ଶରୀରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗ—
 The upper half of the body.

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗ—ସଂ. ବିଣ. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ=ଉପରକୁ+ଗମ ଧାତୁ=ଯିବା+ଅ)—
 Ūrddhwaga ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା; ଚଢ଼ୁଥିବା—
 Ascending; rising upwards.
 ୧.—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗଶ୍ରେଣୀ (ଦେଖ)
 Ūrddhwagaśleshma (See)
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗପୁର—ସଂ. ବି. ନାମ—ମୁରୁସୁରର ରାଜଧାନୀର ନାମ—
 Ūrddhwagapura The name of the capital
 city of the demon 'Mura
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗ ଲଘୁକରଣ—ସଂ. ବି. (ଗଣିତ) ଅଲଘୁକରଣ ସଂଖ୍ୟାକୁ ବଡ଼
 Ūrddhwaga laghukarṇa ମାତ୍ରର ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ
 (Arithmetic) Reduction to a higher
 denomination
 (ଯଥା—ସେଇ ମୂଳରେ, ପାଞ୍ଚକୁ ଟଙ୍କାରେ ପରିଣତ କରିବା)
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗଶ୍ରେଣୀ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+ଶ୍ରେଣୀ; ୧ମା. ୧ବ.)—
 Ūrddhwaga śleshma ମଥାଶ୍ରେଣୀ; ମୁଣ୍ଡରେ ଜନ୍ମିବା କଟ-
 Catarrh, cold in head
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+ଗମ ଧାତୁ+କର୍ମ. ୧ମା ୧ବ.)—
 Ūrddhwagāmī ୧ । ଉପରକୁ ଉଠୁଥିବା; ଉପରକୁ ଗଲ
 (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ—ଶ୍ରୀ) କରୁଥିବା—1 Ascending; going
 (ଅଧୋଗାମୀ—ଉପରକୁ) upwards; shooting upwards.
 ୨ । (ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ)—ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ଉପର ପୁରୁଷର
 ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା (ସମ୍ପତ୍ତି)—
 2. (Hindu Law) Reverting to an
 heir of a deceased in the ascending
 line (said of property).
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଚରଣ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+ଚରଣ)—
 Ūrddhwacharṇa ଯାହାର ଚରଣ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାତ—
 Having the legs pointing upwards.
 ସଂ. ବି. —୧ । ଶରୀର (ଅଷ୍ଟ ପଦବିଶିଷ୍ଟ ପୌରୁଷେଇ ଜନ୍ତୁ;
 ଏହାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଯାଦ ଉପରକୁ ଥାଏ)—
 1. The mythological eight-legged deer.
 ୨ । ଛାତିକା—2. Locust.
 ୩ । ତପସ୍ୟାର୍ଥୀ ଗୋଡ଼ ଟେକ ରହୁଥିବା ତପସ୍ୱୀଶ୍ରେଣୀ—
 3. A class of anchorites holding up
 the legs.
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଜାନୁ—ସଂ. ବିଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ+ଜାନୁ)—
 Ūrddhwajānu ୧ । ଉଚ୍ଚଜାନୁବିଶେଷ—
 1. High-thighed; high-kneed.
 ୨ । ଅଷ୍ଟ ଟେକ ହୋଇ ବସିଥିବା, ଡେଇ ହୋଇ ବସିଥିବା—
 2 Sitting with uplifted knees;
 squatting.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଉତ୍କଳ—୪. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳ + ଜାନୁ, ନିପାତନ)—

Urdhhwajāna ଉତ୍କଳଜାନୁ (ଦେଶ)

Urdhhwajānu (See)

ଉତ୍କଳ—୫. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳ + ଜାନୁ, ନିପାତନ)—

Urdhhwajānu ଉତ୍କଳଜାନୁ (ଦେଶ)

Urdhhwajānu (See)

ଉତ୍କଳ—୬. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳ = ଉପରେ + ଶ୍ଚିତ ଅର୍ଥରେ. ତନ)—

Urdhhwatana ୧ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—1. Superior

(ଉତ୍କଳଜାନୁ—୩) ୨ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—2 Higher

(ଅଧସ୍ତାନ—ବିପଦ) ୩ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—3. Upper

୪ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—4. Lying above.

୫ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—5. In the ascending order

ଉତ୍କଳଜାନୁ—୬. ବିଶ୍ୱ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଉତ୍କଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ତଳ)—

Urdhhwatala ୧ । କୋଠାର ଉପରମହଲ—

1. Upper storey.

୨ । ଉତ୍କଳଜାନୁ—2. Higher plane; higher level

ଉତ୍କଳଜାନୁ—୩. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ = ଉପରକୁ + ଦୃଷ୍ଟି)—

Urdhhwadrushṭi ୧ । ଉପରକୁ ଚାହିଁଥିବା; ଉତ୍କଳ ଅଶାନ୍ତ—

1. Turning the eyes upwards, aspiring.

୨ । ଶିବନେତ୍ରଯୁକ୍ତ—2. Staring upwards.

୩. ବିଶ୍ୱ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଉତ୍କଳକୁ ପରିଚାଳିତ ଦୃଷ୍ଟି)—

ଉପରକୁ ଚାହିଁଥିବା—Upward glance.

ଉତ୍କଳଦେହ—୪. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳ + ଦେହ = ଶରୀର)—

Urdhhwadeha ୧ । ଲିଙ୍ଗ ଶରୀର; ମରଣାନନ୍ତେ ଉତ୍କଳ ଦେହ—

(ଉତ୍କଳଦେହ—ବିଶ୍ୱ) 1 The subtle body; the

astral body, the body of a being after death

ଉତ୍କଳପାଦ—୫. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ = ଉପରକୁ + ପାଦ =

Urdhhwapāda ତଳପା)—

୧ । ଉତ୍କଳପାଦ, ତଳପାଦ ବା ଗୋଡ଼ ଉପରକୁ କରିଥିବା—

1. With the heels turned upwards.

୨ । ଗୋଡ଼ ଉପରକୁ ଓ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇଥିବା—

2. Headlong; with head over heels.

ଉତ୍କଳପୁଣ୍ଡ୍ର—୬. ବିଶ୍ୱ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଉତ୍କଳ = ଉପରକୁ ଅଙ୍କିତ +

Urdhhwapundra ପୁଣ୍ଡ୍ର = ତଳକ)—

ଉତ୍କଳପୁଣ୍ଡ୍ର ଚିହ୍ନ; ଠିଆପତା—An erect mark on

the forehead with sandal paste

ଉତ୍କଳବାହୁ—୭. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ = ଉପରକୁ + ବାହୁ = ବାହା)—

Urdhhwabāhu ବାହା ଉପରକୁ ଉଠାଇଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

With arms constantly raised upwards; with uplifted arms.

୮. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ = ଉପରକୁ + ବାହୁ = ବାହା)—

ଉତ୍କଳବାହୁ—୯. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ + ବାହୁ + କ)—

Urdhhwabāhuka ଉତ୍କଳବାହୁ (ଦେଶ)

Urdhhwabāhu (See)

ଉତ୍କଳମୁଖ—୧୦. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳକୁ ମୁଖ ଯାହାର)—

Urdhhwamukha ଯେ ଉପରକୁ ମୁହଁ ଟେକି ଥାଏ; ଉପର-

ମୁହଁ—Having the face turned upwards; with upturned face.

୧୧. ବିଶ୍ୱ. (ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷ୍ୟଦେବା କଳ୍ପିତ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଏହି ନରକରେ ପକାଯାଏ ।)

A kind of hell

ସାକ୍ଷୀ ହୋଇ କର ମିଛ ବହୁତ ସେ ଅବା,

ଉତ୍କଳ ମୁଖ ନରକରେ ତାକୁ ବାସ ଦେବା । ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷୀ । ନିଷ୍ଠାହୀନ ।

ଉତ୍କଳରେତସ୍—୧୨. ବିଶ୍ୱ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉତ୍କଳ + ରେତସ୍)—

Urdhhwaretas ୧ । ଯାହାର ରେତସ୍ ବା ଶୁକ୍ଳ ସ୍ଥଳ ହୋଇ

ନାହିଁ—1. Of perpetual chastity; one who has restrained the discharge of semen.

୨ । ଉତ୍କଳରେତସ୍ ସଂଯମକାୟ; ଯୋଗାତ୍ମ୍ୟ ସ କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2 Practising the austerity of subduing passions and lust.

୩ । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରତଧାରୀ—3 Observing the vow of total continence.

୪. ବିଶ୍ୱ. (ଶିବ)—1. God Śiba

୨ । (ତରଳମାତ୍ର ବ୍ରତ ଧାରଣ କରିଥିବାରୁ) ଶୁକ୍ଳ—

2 Bhīṣma

୩ । ଉତ୍କଳରେତସ୍ ସଂଯମୀ ଶୁକ୍ଳ—3 A sage practising perpetual chastity,

୪ । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ—4. A Brahmachārī; a lifelong celibate.

ଉତ୍କଳରେତ—୧୩. ବିଶ୍ୱ. (୪. ଉତ୍କଳରେତସ୍)—

Urdhhwareta ଉତ୍କଳରେତସ୍ (ଦେଶ)

Urdhhwaretas (See)

ଉତ୍କଳରେତା—୧୪. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳରେତସ୍, ୧୩. ୧୪.)—

ଉତ୍କଳରେତା—୧୫. ବିଶ୍ୱ. (ଉତ୍କଳରେତସ୍, ୧୩. ୧୪.)—

Urdhhwareta ଉତ୍କଳରେତସ୍ (ଦେଶ)

Urdhhwaretas (See)

୪ । କବ—4. Bent.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉର୍ମିମାଳୀ—ସଂ. ବି. (ଉର୍ମି + ମାଳା + ଇନ୍. ୧ମା. ୧କ.)—

Urmimālī ସମୁଦ୍ର—The sea : having billows)

(ଉର୍ମିମାଳୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉର୍ମିଳା—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ—

Urmilā The wife of Lakshmana

(ଉର୍ମିଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀଲେଖକ ନାମ—
Name of females.

ଉଲୁକ—ସଂ. ବି. ପେତକ—Owl.

Uluka

(ଉଲୁକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଉଲୁପୀ—ସଂ. ବି. ୧ । ଶିଶୁମାର—1. Porpoise.

Uluṇī ୨ । ନାଗକନ୍ୟା; ଅର୍ଜୁନ ପତ୍ନୀ—

(ଉଲୁପୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Name of a wife of Arjuna;
daughter of a serpent king.

ଉଷ (ଧାତୁ)—ସଂ. ଶ୍ରେଣୀସ୍ତୁ ହେବା—

Usha (root) To ail; to be sick

ଉଷ—ସଂ. ବି. (ଉଷ ଧାତୁ = ଶ୍ରେଣୀସ୍ତୁ ହେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Usha ୧ । ସାଲ ମୃତ୍ତିକା; ଲୁଣି ମାଟି—1. Saline earth.

୨ । ପ୍ରଭାତ; ବଡ଼ ଗୋରୁ—2. Dawn.

୩ । ଗର୍ଭ; ଗାଢ଼—3. Den; a hole.

୪ । ଚନ୍ଦନାଦି ସ୍ୱଗନ୍ଧ ଲେପ—

4. Scented paste for the body

ଉଷବାନ୍—ସଂ. ବି. (ଉଷ = ଶାଲମାଟି + ବାନ୍; ୧ମା. ୧କ.)—

Ushabān ୧ । ଶାଲଭୂମି; ଲୁଣିଆଁ ଭୂମି; ଶାଲମୟ ସ୍ଥାନ—

1 Saline soil, land impregnated with salt.

୨ । ମରୁଭୂମି—2. Barren land; desert

୩ । ସାଜମାଟି—3. Natron.

ସଂ. ବିଶେଷ—ଖାରୁଆ; ଲୁଣିଆଁ—

Saline; impregnated with salt.

ଉଷର—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶେଷ—ଉଷବାନ୍ (ଦେଖ)

Ushara Ushabān (See).

ଉଷର—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶେଷ—ଉଷବାନ୍ (ଦେଖ)

Usharā Ushabān (See).

ଉଷା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଉଷା (ଦେଖ)

Ushā Ushā (See)

ଉଷାମହର୍ଦ୍ଦ—ଦେ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ଉଷା ବା ପ୍ରଭାତର ମହର୍ଦ୍ଦ ବା

Ushāmahardā ମହର୍ଦ୍ଦପତ୍ର)—ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun

ମହୋଦଧି ଉର୍ମି ଲେଖ ଅନଳସ୍ୱେଦିନୀ ଉଷାମହର୍ଦ୍ଦ—

ସ୍ୱାମୀନାଥ. ପାବନା ।

ଉହ (ଧାତୁ)—ସଂ. ଚର୍ଚ୍ଚଣା କରିବା; ଅନୁମାନ କରିବା—

Uha (root) To guess.

ଉହ—ସଂ. ବି. (ଉହ = ଚର୍ଚ୍ଚଣା କରିବା + ଉହ. ଅ)—

Uha ୧ । ଚର୍ଚ୍ଚଣା; ଅନୁମାନ—1. Inference; guess.

୨ । ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଦୂରୁତ୍ତ ବିଷୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଚେଷ୍ଟା—

2. Reasoning; arguing; deliberation.

୩ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—3. Investigation.

୪ । ଅଧାତ୍ୱାର; ଲୁପ୍ତବାକ୍ୟ ବା ପଦ—4. Ellipsis

ଉହାନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉହ ଧାତୁ + ଅନ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ)—

Uhanī ୧ । ଶୁଷ୍କଣୀ; ସମ୍ପର୍କିନୀ—1. Broom.

୨ । ବଡ଼ ଶା; ଝାଡ଼ୁ—2. Broom-stick.

ଉହାପୋହ—ସଂ. ବିଶେଷ. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଉହ = ଚର୍ଚ୍ଚାଦି + ଅପୋହ

Uhapoha = ଅପଗତ)—

୧ । ଚର୍ଚ୍ଚାଦି ଯାହାର ସନ୍ଦେହ ମୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି—

1 One whose doubts have been cleared by reasoning or arguments.

୨ । ଅଧ୍ୟୟନାଦି ଯୋଗୁଁ ସଂଶୟମୁକ୍ତ—

2. Freed from all doubts by study.

୩ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରପ୍ରାପ୍ତି ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତତା—

3. Bent upon acquiring friends

୪ । ଦାନ ଦେବାରେ ଦ୍ୱିଧାମତଶୂନ୍ୟ—

4. Free from doubt regardig the bestowal of a gift.

୫ । ସନ୍ଦେହମୁକ୍ତ—5. Free from doubt.

ଉହିତ—ସଂ. ବିଶେଷ. (ଉହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଚ)—

Uhita ୧ । ଚର୍ଚ୍ଚିତ—1. Guessed; inferred.

୨ । ଚର୍ଚ୍ଚାଦି ନିର୍ଣ୍ଣିତ—

2 Established by argument.

୩ । ଯୁକ୍ତି କର ଯାଇଥିବା—3. Argued; reasoned.

ଉହିନୀ—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଉହ ଧାତୁ + ଇନ୍ + ଇ)—ସମୂହ—

Uhinī Collection; multitude.

ଉହିବା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉହ ଧାତୁ)—ଚର୍ଚ୍ଚଣା କରିବା; ବିଚାର

Uhibā କରିବା—To reason; to think.

ଉହିବ ଏହି ବୋଲି କୁହାଯାଏ—

ବିବରଣ୍ୟ. ବିଶେଷାଦି. ୧-ଶୀତ ।

ଉହ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉହ = ଚର୍ଚ୍ଚାଦି + ଯ)—

Uhya ୧ । ଅଧ୍ୟାୟାୟ—1. Requiring to be filled up.

୨ । ଅନୁସନ୍ଧେୟ—

2. Worthy of being investigated.

୩ । ଚର୍ଚ୍ଚଣୀୟ—3. Arguable.

୪ । ଅନୁମେୟ—4. Inferable.

୫ । ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ (ପ୍ରକାଶିତ ନ ହୋଇ) ଲୁପ୍ତ—

5. Understood; elliptical.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ଦୃଢ଼ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଗେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ରୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୂ' ଖୋଜିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଖୋଜିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଖୋଜିବେ ।

ରୁ—ଦ୍ରୁଷ୍ଟ-ରୁ; ୭ମ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ—The 7th vowel with the sound of short 'ru'.

ଅ
ମ୍

[୧—ଓଡ଼ିଆରେ 'ରୁ' ର ଉଚ୍ଚାରଣ ରୁ ପରି; ମାତ୍ର ବଙ୍ଗଳାରେ ର ପରି । ଯୁକ୍ତ ଓଡ଼ିଆରେ ଓ ପ୍ରାକୃତରେ ଏହା ଉଚ୍ଚାରଣରେ ଉଚ୍ଚାରଣ ହେଉଥିବାର ଅପରାଧ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କରୁ ଅନୁମିତ ହୁଏ । ଯଥା—ସଂ. ଦୃଢ଼=ଓ ଘିଅ, ମୃଗ=ଝିରୀ, ଗୁହସ୍ତ=ଗେରସ୍ତ, ଗିରସ୍ତ, ଗୁରସ୍ତ, ଶୃଗାଳ=ଶିଆଳ, କୃମୀ=କୂରୁମି, ମୃତକ—ମୃତ୍ତିକା, କୃତ=କଥା, ଇତ୍ୟାଦି ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଲେଖାରେ ରୁ ସ୍ଥାନରେ ରୁ ଓ ରୁ ସ୍ଥାନରେ ରୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି; ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଲେଖାକୁ ରୁ ଓ ରୁ ଲେଖିବା ଉପର ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଯାଏ ।]

ସଂ. ବ. — ୧ । ସ୍ଵର୍ଗ — 1 Heaven

୨ । ବଚନ — 2. Word

ସଂ. ବ. ଶ୍ରୀ — ଦେବମାତା; ଅଦିତି —

The mother of the Gods; Aditi.

ସଂ. ଅ — ୧ । ହାସ୍ୟ — 1. Laughter,

୨ । ପରିହାସ — 2. Jest.

୩ । ନିନ୍ଦା — 3. Blame.

୪ । ପ୍ରାପ୍ତି — 4. Attainment

ରୁ (ଧାତୁ) — ସଂ. — ୧ । ଯିବା; ଗମନ କରବା —

Ru (root) 1. To go.

୨ । ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା — 2 To get.

୩ । ଲାଭ କରବା — 3 To acquire; to attain.

ରୁକ — ସଂ. ବ. (ରୁ ଧାତୁ = ପ୍ରବ କରବା + କରଣ କ୍ଷୁପ୍ତ = ରୁକ୍ ଶବ୍ଦ

Ruk ୧ମା. ୧ବ.) — ୧ । ରୁକ୍ତବେଦ — 1, The first Beda.

୨ । ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ର — 2. Vedic mantra or incantation.

୩ । ବୈଦିକ ଗ୍ରନ୍ଥ — 3. Vedic Hymn.

୪ । ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର — 4 The Gāyatrī formula.

ରୁକ — ଦେ. ବ. (ସଂ ରୁକ୍) — ରୁକ୍ (ଦେଶ)

Ruka

Ruk (See)

ରୁକାର — ଦେ. ବ. — ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ତଳେ ଯୋଗ ହେବା ' ' ଚିହ୍ନ

Rukāra (ଅବଧାନେ ଏହାକୁ 'ଅକ୍ଷରୀ' କହି ଗୁଡ଼ାଲୀରେ ପିଛାକୁ

ଏ ମାତ୍ରା ଲେଖି ଶିଖାନ୍ତି) — The sign ' ' placed below consonants.

ରୁକ୍ଥ — ସଂ. ବ. (ରୁ ଧାତୁ = ପ୍ରବ କରବା + ଥକ୍ ଯାହା ପାଇଁ ପ୍ରବ
Ruktha କରା ଯାଏ; ଭୂମି ଇଂ. ଭୂମି = ଧନା — ୧ । ଧନ —
(ରୁକ୍ଥ — ଅନ୍ୟତ୍ର) ସମ୍ପତ୍ତି — 1. Wealth; property;

riches; possessions

୨ । ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି —

2. Property left by a deceased.

୩ । ସୁନା; ସୁର୍ଣ୍ଣ — 3. Gold.

ରୁକ୍ଥଗ୍ରାହ — ସଂ. ବ. ସୁ. (ରୁକ୍ଥ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ ଅ) —

Rukthagrāha ରୁକ୍ଥଗ୍ରାହୀ (ଦେଶ)

Rukthagrāhi (See)

ରୁକ୍ଥଗ୍ରାହୀ — ସଂ. ବ. ସୁ. (ରୁକ୍ଥ = ଧନ + ଗ୍ରହ ଧାତୁ = ଗ୍ରହଣ
Rukthagrāhi କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ.) —

(ରୁକ୍ଥଗ୍ରାହୀ — ଶ୍ରୀ) ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ; ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ-
କାରୀ — Succeeding to the property of a deceased.

ରୁକ୍ଥଭାଗ — ସଂ. ବ. (୨ଶ୍ରୀ ଚକ୍; ରୁକ୍ଥ + ଭାଗ) — ସମ୍ପତ୍ତିର ବିଭାଗ;

Rukthabhāga ବିଭାଗ — Division of property.

ରୁକ୍ଥହର — ସଂ. ବ. ସୁ. (ରୁକ୍ଥ = ଧନ + ହ ଧାତୁ = ନେବା +
Rukthahara କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) — ରୁକ୍ଥଗ୍ରାହୀ (ଦେଶ)

(ରୁକ୍ଥହର — ଶ୍ରୀ) Rukthagrāhi (See)

ସଂ. ବ. — ୧ । ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ଭାଗସ୍ୱ —

2 Heir; coheir.

୨ । ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଦାବୀଦାର ବ୍ୟକ୍ତି —

2. Claimant to the property left by a deceased person.

ରୁକ୍ଷ (ଧାତୁ) — ସଂ. — ବଧ କରବା —

Ruksha (root) To kill.

ରୁକ୍ଷ — ସଂ. ବ. (ରୁକ୍ଷ ଧାତୁ = ବଧ କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ ବା ରୁକ୍ଷ ଧାତୁ —
Ruksha ଗମନ କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ସ) —

୧ । ଭଞ୍ଜିକ; ଭାଲୁ — 1. Bear.

ବୈଦିକ ଶମ୍ଭୁ ଶମ୍ଭୁରେ ରୁକ୍ଷପତ୍ର ପୁଣି । ଭଞ୍ଜି ବୈଦିକଶବ୍ଦକାମ ।

୨ । ରୁକ୍ଷବାନ ପର୍ବତ — 2. The name of a

mountain.

୩ । ଯଦୁବଂଶୀୟ ରାଜା ରୈବତକ ପୁତ୍ର —

3, A son of king Rajibataka.

୪ । ସପ୍ତର୍ଷିମଣ୍ଡଳ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଥିବା ୨୫ ତାରା ଗୁଣ୍ଠ ନକ୍ଷତ୍ର-
ପୁଞ୍ଜ; ଧ୍ରୁବପୁଞ୍ଜ (ନକ୍ଷତ୍ର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ) —

4. The constellation Ursa Minoris: the Little Bear.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

* । ନକ୍ଷତ୍ର—5. Star

୨ । ଫଣପଣା; ଶ୍ୟାଣାକରୁଷ—

6 A name of a medicinal tree.

୭ । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମେଷାଦି ରାଶି—7. The solar mansions; the astronomical signs.

୧୦. ବିଶ—୧ । ବିକ—Pierced

୨ । ବେଗବାନ୍—2. Having speed; speedy.

ଦୁର୍ଗା ହେଲେ ପକ୍ଷ, ପକ୍ଷ ଲଭ ମୁଁ ପଦ୍ୟକ୍ଷ
ଭକ୍ଷଣରେ ଯାନ୍ତି ହେଲେ ରୁଷ ରୁଷ । ଭକ୍ଷ. ପ୍ରେମସ୍ୱାଦୟ ।

ଭୂଷକ—ଦେ ବି (ଜ୍ୟୋତିଷ) (୨୩) ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁଷ + ଚନ୍ଦ୍ର) ଭୂଷକ;

Rukshachakra ରାଶିଚକ୍ର —The Zodiac

ଭୂଷବାନ୍—୧. ବି. (ରୁଷ=ରୁକ୍ଷ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ବନ୍ଦ; ୧ମା.

Rukshabān ବି.)—ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ପର୍ବତବିଶେଷ (ରୁମତନ୍ତ୍ର

ବନବାସ ସମୟରେ ବିନାକେତେ ଏଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ

କରିଥିଲେ । ଏ ପର୍ବତରୁ ନର୍ମଦା ଓ ତାପ୍ତି ନଦୀ ଉତ୍ପନ୍ନ—

Name of a mountain in the Deccan,

Gondoana from which rise the

Narmadā and the Tāpti.

ଭୂଷରାଜ—୧. ବି.—୧ । (୨୩) ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁଷମାନଙ୍କର ରାଜା) — ରୁମ୍ଭର

Ruksharāja ଲଙ୍କା ଅଭୟାନରେ ଜଣେ ସେନାପତି; ଜମ୍ବୁବାନ;

ଜମ୍ବେର—1. Jambubān the king of the

bears; one of the generals of Rāma

in his war with Rābana.

୨ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଜାମ୍ବବତଙ୍କ ପିତା—2. Name of a

father-in-law of Śrīkṛṣṇa.

୩ । ଚନ୍ଦ୍ର; ନକ୍ଷତ୍ରରାଜ—୩ The moon

ଭୂଷେଶ—୧. ବି. (୨୩) ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁଷ + ଇଶ) — ରୁଷରାଜ (ଦେଖ)

Rukshēśa Ruksharāja (See)

ଭୂଗ୍ବେଦ—୧. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଭୂ ନାମକ ବେଦ)—

Rugbeda ପ୍ରଥମ ବେଦ—The first of the four

Bedas; the Rugbeda

[ଦ୍ର—ଏହା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନତମ ଆଦି ପୁସ୍ତକ ।

ଭୂଗ୍ବେଦଠାରୁ ବଳି ପ୍ରାଚୀନତମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଜଗତରେ ନାହିଁ ବୋଲି

ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିଦମାନେ କହନ୍ତି । ଜଣେ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ କହିଅଛନ୍ତି—

“ଭୂଗ୍ବେଦ ଶ୍ରେୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ନୁହେଁ; ଏହା ଗୋଷ୍ଠୀ ପୁସ୍ତକାଗାର ଓ

ସାହିତ୍ୟଭଣ୍ଡାର ଅଟେ” । ଭୂଗ୍ବେଦରେ ବାଲ୍ୟବିବାହର ଉଲ୍ଲେଖ

ନାହିଁ । ସେ କାଳରେ ଯୁବଗଣବିବାହ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ।

ଭୂଗ୍ବେଦରେ ଭୂ (ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ର) ର ସଂଖ୍ୟା ୧୦୫୮୦ ବନ୍ତୁ ଏଥିରୁ

୧୨୫୫ ମିଳିନାହିଁ । ଭୂଗ୍ବେଦର ଶାଖା ପାଞ୍ଚଟି ଯଥା—ଶାକଳବାସୁଳ,

ଅଶ୍ୱଲୟାନ, ଶଙ୍ଖାୟାନ ଓ ମଣ୍ଡୁକ । ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଶାଖା ବ୍ରହ୍ମା

ଦେବତା, କୌଶିତଳୀ, ଶୈଶିୟା, ଶୈଳୀଆଦି ଉପଶାଖାମାନ

ଅଛି । ଭୂଗ୍ବେଦର ଦୁଇ ପ୍ରଧାନ ବିଭାଗ ଯଥା—୧ । ଦେବଭାଗ

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ୨ । କୌଶିତଳୀ ବା ସାଂଖ୍ୟାୟାନ ।]

ଭୂଗ୍ବେଦସଂହିତା — ୧. ବି—ଭୂଗ୍ବେଦାନୁଗତ ସୁବମାନ ସଂଗ୍ରହ

Rugbedasamhitā ହୋଇଥିବା ପୁସ୍ତକ—

A collection of the hymns of the Rugbeda

[ଦ୍ର—ପ୍ରଥମେ ଶାକଳବୃଦ୍ଧି ଓ ପରେ ଯଥାକ୍ରମେ ବାସୁଳ,

ଅଶ୍ୱଲୟାନ, ଶଙ୍ଖାୟାନ ଓ ମଣ୍ଡୁକ ରାମାନେ ଭୂଗ୍ବେଦ ସଂହିତାକୁ

ଅଧ୍ୟୟନ କରି ସଂହିତାଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଅରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।]

ଭୂଗ୍ବେଦ—୧. ବି. ପୂ. (ଭୂଗ୍ବେଦ + ଭୂ; ୧ମା. ବି.)—

Rugbedi ୧ । ଭୂଗ୍ବେଦ ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ—

1 Studying the Rugbeda.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଦୈନିକିକ କ୍ରିୟା ଓ ମନ୍ତ୍ରାଦି

ଭୂଗ୍ବେଦାନୁସାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ—

2. (a Brāhmaṇa) Whose rituals are

performed according to the rules

and formulae laid down in the

Rugbeda.

ଭୂଗ୍ବେଦୀୟ—୧. ବି. (ଭୂଗ୍ବେଦ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଭୂ)—

Rugbedīya ଭୂଗ୍ବେଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Relating to the Rugbeda.

ଭୂ (ଧାତୁ)—୧. ବି. ପ୍ରବ କରବା—1. To pray

Ruch (root) ୨ । ଗମନ କରିବା—2 To move.

ଭୂଚିକ—୧. ବି. (ଭୂ ଧାତୁ—ପ୍ରବ କରବା; ଗମନ କରିବା + ଚିକ) —

Ruchika ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ —1 The Sun

୨ । (ନାମ) ଭୃଗୁବଂଶୀୟ ମୁନିବିଶେଷ; ଜମ୍ବଦଗ୍ନିଙ୍କର ପିତା—

2. A sage of the clan of Bhṛugu and

father of Jamadagni.

ଭୂଚିଷ—୧. ବି. (ଭୂ ଧାତୁ = ଭଜିବା + ଅଧିକରଣ. ଶ୍ରେ)—

Ruchisha ଭୂଚିଷ (ଦେଖ)

Rujisha (See)

ଭଜ (ଧାତୁ)—୧. ବି. ଭଜିବା—1. To fry.

Ruja (root) ୨ । ଯିବା; ଗତି କରିବା—2. To move.

ଭୂଜାକ—୧. ବି. ପୂ. (ଭୂ ଧାତୁ—ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଶ୍ରେ) —

Rujika ୧ । ଇନ୍ଦ୍ର—1. God Indra.

୨ । ଧୂମ—2. Smoke.

ଭୂଜିଷ—୧. ବି. (ଭୂ ଧାତୁ = ଭଜିବା + ଅଧିକରଣ. ଶ୍ରେ; ଯହିଁରେ

Rujisha ପିଠା ଭଜାଯାଏ)—୧ । ପିଠା ଭଜିବା ପାତ୍ର;

ତେଲଭଣ୍ଡା; କରେଇ—1. Frying pan.

୨ । ଧନ—2. Riches.

୩ । ନରକବିଶେଷ—3. The name of a hell of

the Hindus.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ପଢ଼ିବେ ଏ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ତହିଁର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'ଭୂତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂତ' ଦେଖିବେ; ବାଧୁ ନ ପାଇଲେ 'ବାହୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଭଜୁ—ସଂ. ବିଣ. (ଭଜ ଧାତୁ = ଯିବା + ଭ)—

Ruju ୧ । ସରଳ; ସିଧା—1. Straight.

ଭଜୁତା } ଶ (ଭଜୁରେଣା = ସରଳରେଣା; ଭଜୁକୃତ =
ଅର୍ଜକ } ସରଳୀକୃତ)—

୧ । ଅଭୂଷିତ; ଅମାୟିକ; ଅକପଟ; ଶୁଦ୍ଧହୃଦୟ; ସରଳ;
(ଭଜୁସ୍ଵଭାବ = ସରଳପ୍ରକୃତି)—

2 Frank; sincere.

୩ । ସତ୍—3. Honest; straightforward.

୪ । ସହଜ; ଅକଠିନ—4 Not hard; soft.

୫ । ନ୍ୟାୟିକନ୍ତୁ—5. Just; upright; righteous

୬ । ଦୟାଳୁ—6. Kind-hearted

ଦେ. ବି. (ସଂ. ଭଜୁତା)—ଅର୍ଜକ; ଭଜୁତା; ସରଳତା—
Sincerity; frankness.

ଉପ ଶବ୍ଦର ଶମ ସମ୍ପର୍କ, ସନ୍ତୋଷ ଭଜୁ ଶମା ଶାଳ—
ଜଗନ୍ନାଥ. ଭବବତ୍ ।

ଭଜୁକାୟ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଭଜୁ + କାୟ)—

Rujukāya ୧ । ଯାହାର ଦେହ ଠିଆବାଗରେ ସିଧା—

(ଭଜୁକାୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Of erect form; of upright
shape

୨ । ଯାହାର ଦେହ ଲମ୍ବରେ ସରଳରେଣା ପରି—

2. Having a long and straight body.

ସଂ. ବି. (ନାମ)—କଶ୍ୟପଗୁରୁ—The sage Kaśyapa.

ଭଜୁରୋହିତ—ସଂ. ବି. (ଭଜୁ + ରୋହିତ)—ମେଘ ପ୍ରଭାପଳତ

Rujurohita ରେଖାକାର ରବିରଶ୍ମି; ଏକ ପ୍ରକାର ଲଜ୍ଜଧନୁ;

ଭୁଇଁ; ରୋହିତ (ଏହା ଲଜ୍ଜଧନୁ ପରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଲ

ଦେଖା ନ ଯାଇ ସରଳରେଣା ପରି ଦେଖାଯାଏ ।)—

A kind of rainbow which appears
straight.

ଭଣ—ସଂ. ବି. (ଭ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା; ପାଇବା + ଭ)—

Rupa ୧ । କରଜ; ଧାର; ଦେଣା—1. Loan; debt.

[ଦ୍ରୁ—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଭଣ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର—୧. ଦେବଭଣ,

୨. ପିତୃଭଣ ଓ ୩. ଗୃହଭଣ । ଦେବଭଣ ଯାଗଦ୍ଵାରା, ପିତୃଭଣ

ପୁତ୍ରୋତ୍ଥାପନଦ୍ଵାରା ଓ ଗୃହଭଣ ବେଦପାଠଦ୍ଵାରା ସୂତ୍ରାଯାଏ ।]

୨ । (ବାଜଗଣିତ) ଯେଉଁ ରାଶିରେ ବିୟକ୍ତ ଚିହ୍ନ ଥାଏ

(ଯଥା—୨)—

2. A negative quantity or minus in
Algebra.

ଭଣ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—କରଜ କରିବା—

Rupakaribā To borrow; to incur a loan.

ଅମ୍ବକରା

ଅମ୍ବକରା

ଭଣକର୍ତ୍ତା—ସଂ. ବି. ପୁଂ—ସେ ଭଣ କରେ—Debtor; borrower.

Rupakarttā ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ—କରଜିଆ; ଭଣି—Indebted.

(ଭଣକର୍ତ୍ତା—ଶ୍ରୀ)

ଭଣଶୋଧ—ସଂ. ବି (୨ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଭଣ + ଶୋଧ)—ଦେଣା ପରିଶୋଧ—

Rupasodha Liquidation of a debt; clearance
of a debt.

ଭଣସଙ୍କଟ—ସଂ. ବି. (ଭୂପକ; ଭଣ + ସଙ୍କଟ)—

Rupasaṅkaṭa ୧ । ଭଣରେ ବୁଝିବା ଅବସ୍ଥା—

1. Indebtedness.

୨ । ଯୋଗୁଗ୍ରାସତା; ଭଣ ସୁଦ୍ଧେ ନ ପାରିବା ଅବସ୍ଥା; ଦେବାଲିଆ-

ଅବସ୍ଥା—2 Insolvency.

ଭଣିଆଁ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଭଣି)—ଭଣି; ଭଣଗ୍ରସ୍ତ—

Ruñiāñ Indebted (person).

ଭଣିଆଁର ଭଣ ଯେତେ, କରୁଣିଆଁର କରୁଣା ସେତେ—ଘଟ ।

ଭଣି—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଭଣ + ଭଜ)—ଦେଣଦାର; ଭଣଗ୍ରସ୍ତ—

Ruñi Involved in debts; indebted.

(ଅନ୍ତର୍ଗତ—ବିପରୀତ) ସଂ. ବି. ପୁଂ—ଅଧମଣ୍ଡି, ଶାତକ—Debtor.

ଭୁ (ଧାତୁ)—ସଂ—୧ । ତ୍ୟାଗ କରିବା—

Rut (root) 1. To give up; to abandon.

୨ । ନିନ୍ଦା କରିବା—2. To blame.

ଭୂତ—ସଂ. ବି. (ଭ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Ruta ୧ । ପରଂବ୍ରହ୍ମ—1. The Universal Soul; the
Godhead.

୨ । ସତ୍ୟ—2. Truth; right.

୩ । ଧର୍ମବିଧି—3 Sacred ordinance.

୪ । ଜଳ—4 Water.

୫ । ଚଳିଥିବା ବିଧି—5. Established rule.

୬ । ଭଣ୍ଡିବୃତ୍ତି; ସ୍ଥାନବୃତ୍ତି—6. Living upon mean.
pursuits.

୭ । ଦକ୍ଷ କନ୍ୟା ଗର୍ଭଜାତ ଧର୍ମ ପୁତ୍ର—

7. The son of Dharma born of the
daughter of Daksha.

୮ । ଦେବବିଶେଷ—8. A Deity.

୯ । ଯଜ୍ଞ—9. Vedic sacrifice.

୧୦ । ଶବ୍ଦ—10. Sound.

ବିଭୁପାତ୍ର ବାଉଁଶ ବିଭୁତ ବିଭୁ ଭୂତ ପୁରୁଷେ ଅବେଦି କରନ୍ତେ ସେ ।

ଭଣ୍ଡ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାସ ।

ଦେ. ବି—ଭୂତ—Season.

ଦେଶ ସଜନ ଏ ବସନ୍ତ ଭୂତ । ବରଷା ବେଳେ ଧରଣ ତର ।

ପ୍ରାଚୀ—ଭସବାଭ୍ୟ ।

ସଂ. ବିଣ—୧ । ପୂଜିତ—1. Worshipped.

୨ । ପୀଡ଼ିତ—2. Sick.

୧	ର	ତ୍	ର	ତ୍	୧	୧	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାନ୍ତର	୧	କ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଉ
୨	ର	ତ୍	ର	ତ୍	୧	୧	ଅବାସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସ୍ୱାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	୧	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	୧	୧

୩ । ସତ୍ୟ; ଯଥାର୍ଥ—3 True; right

୪ । ଗତ—4. Gone

୫ । ଶୀଘ୍ର—5 Shining; bright; luminous.

ରତ୍ୟାମା—୧୦. କ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ରତ୍ୟ=ରାତ୍ରୀ + ଧାମନ୍=ବାସସ୍ଥାନ; Rutadhāmā ୧ମା. ୧କ.)—

୧ । ବିଷ୍ଣୁ; ପରମେଶ୍ୱର - 1. God.

୨ । ତ୍ରୟୋଦଶମନ୍ତର ମନୁ—

2. The Manu of the thirteenth age.

ରତପର୍ଣ୍ଣ—୧୦. କ. (ରାମ) (ରତ୍ୟ + ପର୍ଣ୍ଣ)—

Rutaparnā ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା (ନଳ ରାଜା ଏହାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଶ୍ୱଶୂଳକରୂପେ ଛଦ୍ମ ବେଶରେ ରହିଥିଲେ; ନଳଙ୍କ ଏ ପଶାଖେଳର କୌଶଳ ଶିଖାଇ ଥିଲେ)—

A king of Ajodhayā whom king Nala served as a coach man for some time in disguise.

ରତବ୍ୟ—୧୦. କ. (ରତ୍ୟ + ବ୍ୟ, ନିପାତନ)—

Rutavya ୧ । ଋତୁଭୟଯୋଗୀ; ସମୟୋପଯୋଗୀ—

1. Seasonable; fit for the season.

୨ । ଋତୁରେ ଘଟୁଥିବା—

2 Occurring in proper season.

ରତମ୍ଭର—୧୦. କ. ଶ୍ରୀ. (ରତ୍ୟ=ସତ୍ୟକୁ + ଭ୍ରା ଧାତୁ=ଭରଣ)—

Rutambarā କରବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

ସତ୍ୟଜ୍ଞାନରୂପ ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି; ସତ୍ୟକୁ ମନରେ ଚିତ୍ତିକାର ବୃତ୍ତି—The mental faculty of maintaining or realising the truth.

ରତସଦ୍—୧୦. କ. (ରତ୍ୟ=ଯଜ୍ଞ + ସଦ ଧାତୁ=ରହିବା + ଅଧିକରଣ.)—

Rutasad କ୍ରିପ୍—ଅଗ୍ନି—Fire

କଣ—ଯେ ଯଜ୍ଞରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ; ଯଜ୍ଞାଧିଷ୍ଠାତା (ଦେବ)

Presiding at a Vedic sacrifice.

ରତସଦନ—୧୦. କ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ରତ୍ୟ=ଯଜ୍ଞ + ସଦନ=

Rutasadana ସ୍ଥାନ; ଗୃହ)—୧ । ଯଜ୍ଞାର୍ଥ ଉପବେଶନ ସ୍ଥାନ—

1. Sacrificial seat.

୨ । ଯଜ୍ଞଗୃହ—2 A room where Vedic

sacrifice is offered

ରତସ୍ପତି—୧୦. କ. (ରତ୍ୟ=ଯଜ୍ଞ + ପତି=କର୍ତ୍ତା; ନିପାତନ)—ଯଜ୍ଞପତି;

Rutaspati ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା—The performer of

sacrifice.

ରୁତି—୧୦. କ. (ର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ଉପ. ଚ)—

Ruti ୧ । ସୌଭାଗ୍ୟ—1 Prosperity.

୨ । ପଥ—2. Road; way.

୩ । ଶୁଭ; ମଙ୍ଗଳ—3. Good luck; good fortune.

୪ । ଗତି; ଗମନ—4. Motion

୫ । ନିନ୍ଦା—5. Censure

୬ । ସ୍ୱର୍ବା—6. Arrogance.

୭ । ବର୍ଦ୍ଧନ—7. Increase

୮ । ଦୃଶା—8 Contempt.

ରୁତିଶ୍ଚର—୧୦. କ. (ରୁତି=ଶୁଭ + ଚ ଧାତୁ=କରିବା + ଅ)—

Rutiskara ୧ । ଶୁଭଜନକ; ମଙ୍ଗଳଜନକ—

1. Auspicious;

୨ । ସୌଭାଗ୍ୟକର—2. Lucky.

ରୁତିୟା—୧୦. କ. ଶ୍ରୀ (ରୁତି ଧାତୁ=ନିନ୍ଦା କରିବା + ଉପ. ଧ + ଶ୍ରୀ. ଅ.)—

Rutiyā ୧ । ନିନ୍ଦା—1. Censure

୨ । ଚରୁତ—2. Slander; back-biting.

୩ । ଦୃଶା—3. Contempt.

୪ । ଲଜ୍ଜା—4 Shame

୫ । ସ୍ୱର୍ବା—5. Arrogance; defiance

ରୁତୁ—୧୦. କ. (ର ଧାତୁ=ସିଦ୍ଧି + କର୍ତ୍ତୃ. ଚୁ; ଯେ ନିୟମାନୁସାରେ

Rutu ଅସେ ଯାଏ)—୧ । ବର୍ଷର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ—

1. Season

[ଚୁ—ଶ୍ରୀଷ୍ଠ, ବର୍ଷ, ଶରତ, ହିମ, ଝିରି ଓ ବସନ୍ତ ଏହି ଛଅଟି ରୁତୁ]

୨ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ରଜୋନିର୍ଗମନର ସମୟ—

2. The menses or menstrual period of women.

୩ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ଜରାୟୁରୁ ନିର୍ଗତ ରଜସ୍ରାବ—

3 Menstrual flux.

୪ । ଶୀଘ୍ର—4. Brightness.

୫ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତକାଳ—5. Fixed period.

୬ । ଏକ କଡ଼ା କଉଡ଼ିର ଛଅ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ—

6 One sixth of one Kaurdi or shell-money.

ରୁତୁକାଳ—୧୦. କ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ରୁତ୍ୟ + କାଳ)—

Rutukāla ୧ । ବସନ୍ତାଦି ରୁତୁର ଭୋଗ ସମୟ—

1. The duration of a season.

୨ । ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ରଜସ୍ରାବର ସମୟ—

2. Menstrual period.

ରୁତୁକ୍ରମ—୧୦. କ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ରୁତ୍ୟ + କ୍ରମ)—ରୁତୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (ଦେଖ)

Rutukrama

Rutuparjyāya (See)

ରୁତୁପତି—୧୦. କ. (୨ଷ୍ଠୀ ଚତୁ; ରୁତ୍ୟ + ପତି)—ରୁତୁପତି (ଦେଖ).

Rutupati

Ruturāja (See)

ରୁତୁପର୍ଣ୍ଣ—୧୦. କ. (ରୁତ୍ୟ + ପର୍ଣ୍ଣ)—ରୁତୁପର୍ଣ୍ଣ (ଦେଖ)

Rutuparnā

Rutaparnā (See)

ଯାହାରେ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପ୍ରଭବ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭବ ଚନ୍ଦ୍ର କାହିଁ । ଅପର ଏବଂ କାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ର କୋଣେ ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାୟ ଏବଂ ଯୋଗରେ, ଯେବେ ଏ ଯୋଗାଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ରର ବସନ୍ତ ଓ କାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାୟ ଶବ୍ଦ ଯୋଗବା ଦେବ । ଯଥା— 'ପାଦ' ଓ ମିତରେ 'ଗାହ' ଯୋଗଦେ; 'କୂଟ' ଓ ମିତରେ 'କୂଟ' ଦେଖିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ଓ ପାଦରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ଓ ପାଦରେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅଭବ' ଓ ପାଦରେ 'ଅଭବ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁତ୍ + ପର୍ଯ୍ୟାୟ = ନିୟମିତ
Rutuparjyāya ଘଟଣା)—୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏକର ପରେ
ଅନ୍ୟ ରୁତ୍ ଘଟଣାରୁ ନିୟମିତ ଘଟଣା—

1. The regular succession or cycle of the seasons.

୨ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ରୁତ୍ କାଳର ନିୟମିତ ଅବସ୍ଥା—

2 The menstrual cycle in the females.

[ଦ୍ର—ଏହା ପ୍ରତି ମାସରେ ଥରେ ଘଟେ ।]

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବିଶ. — (ସଂ. ରୁତ୍ମତା)—ରୁତ୍ମତା (ଦେଖ)
Rutubati Rutumatī (See)

କାହିଁ ନୋହେ ପ୍ରତି ପ୍ରକାଶ ସେ ରୁତ୍ମତା ।
ବରଣାକିରାସୀ ପାଦର ରତ । ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ରୁତ୍ + ମତ୍ + ଶ୍ରୀ. ର)—ରଜସ୍ୱଳା;
Rutumatī ପୁଷ୍ପବତୀ (ଶ୍ରୀ)—Menstruous;
menstruated; in her menses; in the state of menstruation.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ରୁତ୍ + ଯଜ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ଇନ୍; ୧ମା.)
Rutujāyī (ବି; ସେ ରୁତ୍ ଅନୁସାରେ ଯାଗ କରେ)—
୧ । ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମଣ ଶାସ୍ତ୍ରନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରୁତ୍ରେ ଯଜ୍ଞଦ
ସାଧନ କରନ୍ତି—

1. Performer of sacrificial rites in due seasons.
୨ । ପୁରୋହିତ—2. Priest.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁତ୍ + ରକ୍ଷା)—ସନ୍ତାନ ଲାଭ
Ruturakshā କାମକାରେ ରୁତ୍ରେ ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷ
ସଙ୍ଗମ—Sexual intercourse of the married couple on the fourth day of the wife's menses with a view to conception

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (୨୭୩ ଚନ୍ଦ୍ର; ରୁତ୍ + ରଜନ୍; ୧ମା. ୧ବ.)—
Ruturāja ରୁତ୍ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୁତ୍; ବସନ୍ତକାଳ—
The spring; the king of the seasons.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ରୁତ୍ତରଜନ୍)—ରୁତ୍ତରଜ (ଦେଖ)
Ruturājana Ruturāja (See)
ପ୍ରଣାସିବେ ରୁତ୍ତରଜନେ, ସୁଶୀତଳ ବୋଲଣ କର୍ପି ପ୍ରଭାତେ ।
ଭଞ୍ଜ. ପ୍ରେମସୁଧାନିଧି ।

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ରୁତ୍ + ରୂପ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ. ରୁତ୍ତରୂପ
Ruturūpi ଯାହାକାର)—ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—କାଳଦାସଙ୍କର ଷଡ୍‌ରୁତ୍ ବର୍ଣ୍ଣନାମା
Rutusaṁhāra ସଂସ୍କୃତ କାବ୍ୟ—A Sanscrit poem of six cantos of Kālidāsa describing the six seasons.

[ଦ୍ର—ଏହି ସଂସ୍କୃତ କାବ୍ୟକୁ ଅଧୁନା ସୋନପୁରର ମହାରାଜା
ଗାରମିହୋଦୟ ସିଂହ ଦେଓ ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୁବାଦ କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ
ପ୍ରତ୍ୟେକ ରୁତ୍ରେ କାଳ୍ପନିକ ଚନ୍ଦ୍ର ସହ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି ।]

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ରୁତ୍ + ସ୍ନାତ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ରୁତ୍ମତା
Rutunātā ଦେବୀର ଚତୁର୍ଥ ଦିନରେ ଗାଧୋଇ ଶୁଦ୍ଧା
ହୋଇଥିବା (ଶ୍ରୀ)—(a woman) Who had her bath on the fourth day of the appearance of her menses.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ରୁତ୍ + ସ୍ନାନ; ରୁତ୍ ଦର୍ଶନ ପରେ
Rutunāna ଅଭବିତ ସ୍ନାନ)—ରଜସ୍ୱଳା ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ଚତୁର୍ଥ
ଦିନସରେ ସ୍ନାନ; ରୁତ୍‌ଦିନର ଗାଧୁଆ; ଶୁଦ୍ଧିସ୍ନାନ—
A woman's bath on the fourth day after the menstrual discharge.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ଅ. (ରୁତ୍ = ତ୍ୟାଗ କରିବା + ଏ)—ବିନା; ବ୍ୟତୀରେକେ;
Rute ବ୍ୟତୀତ—(preposition) Without; in the absense of; besides; except.

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଶୁଦ୍ଧରେ ବିରଳ ।]

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ରୁତ୍ + ଯଜ ଧାତୁ = ଯଜ୍ଞ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି.
Rutwik ବିପ୍ଳବ; ରୁତ୍ତର ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ; ସେ ଉପଯୁକ୍ତ
ରୁତ୍ରେ ଯାଗ କରେ)—
୧ । ପୁରୋହିତ; ଯଜକ—1. A priest.

୨ । ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୁତ୍ରେ ଶାସ୍ତ୍ରନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଯାଗ କରନ୍ତି—
2. A regular performer of sacrificial rites.

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ରୁତ୍ବିକ)—ରୁତ୍ବିକ (ଦେଖ)
Rutwika Rutwik (See)

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ସଂ. ରୁତ୍ + ଯଜ ଧାତୁ + କ୍ୱିପ୍; ରୁତ୍ବିକ ୧ମା.
Rutwij ବି. ରୁତ୍ବିକ)—ରୁତ୍ବିକ (ଦେଖ)
Rutwik (See)

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବି. —ରୁତ୍ବିକ (ଦେଖ)
Rutwija Rutwik (See)

ଉତ୍କଳରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ରୁଧ ଧାତୁ = ବଢ଼ିବା + କର୍ତ୍ତ୍ୱି. ତ)—
Ruddha ୧ । ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ—1. Thriving; increased; grown.
(ରୁଦ୍ଧି—ବ)

୨ । ସମୃଦ୍ଧ; ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ—
2. Prosperous; thriving.

୩ । ଧନଶାଳୀ—3. Rich

୪ । ପ୍ରଚୁର—4. Sufficient.

୫ । ସଞ୍ଚିତ—5. Stored.

୬ । ସମ୍ପାଦ—6. Completed.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତର	ଶ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଋ
୨	ଐ	ଓ	ଌ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱକ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ଋ

୫. ଇ—୧ । ପଦ୍ମ ଓ ମର୍ଦ୍ଦିତ ଧାନ; ଛୁଟା ଓ ଧୂସ ସମା ହୋଇ
ଗଦା ହୋଇଥିବା ଧାନ ବା ଶସ୍ୟ—

1. Grain or paddy stored after being
cleansed; threshed paddy.

୨ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—2. Conclusion

୩ । ବିଷ୍ଣୁ—3 God Bishnu.

ଭୂକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଋଧ ଧାତୁ=ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା + ଭାବ. ଇ)—
Ruddhi ୧ । ବୃଦ୍ଧି—5. Increase; growth

୨ । ମଙ୍ଗଳ—2 Welfare.

୩ । ସୌଭାଗ୍ୟ; ସମୃଦ୍ଧି—3. Prosperity; fortune;

୪ । ସମ୍ପଦ—4. Riches; wealth.

୫ । ମାଙ୍ଗଳକ କାର୍ଯ୍ୟ (ଯଥା—ବିବାହ; ବ୍ରତ)—
5 Auspicious act or ceremony.

୬ । ସିଦ୍ଧି—6. Success

୭ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ—7. The Goddess of fortune

୮ । ପାର୍ବତୀ—8 The Goddess Pārvatī

୯ । (ସଂ. ଜୀବତାନ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରାଣଦା; ଯଶସ୍ୟା)—ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ଔଷଧ-
ବିଶେଷ—9. A very rare medicinal
ingredient.

୧୦ । ମାତୃକାବିଶେଷ—

10 A Goddess of protection

ଭୂକ୍ତିମନ୍ତ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଭୂକ୍ତିମନ୍ତ)—ଭୂକ୍ତିମାନ୍ (ଦେଖ)
Ruddhimanta Ruddhimān (See)

ଭୂକ୍ତିମାନ୍—ସଂ. ବିଣ ପୁଂ. (ଭୂକ୍ତି=ସୌଭାଗ୍ୟ + ମତ୍ ୧ମା. ୧ବ.)—
Ruddhimān ୧ । ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ—1. Prosperous.

(ଭୂକ୍ତିମଣ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ସମ୍ପଦଶାଳୀ—2 Rich

୩ । ଭାଗ୍ୟବାନ୍—3. Fortunate.

ଭୂଧ (ଧାତୁ)—ସଂ—ବଢ଼ିବା; ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—

Rudha (root) To increase; to grow.

ଭୂଫଳା—ଦେ. ବି—ଭୂକାର (ଦେଖ)

Ruphalā Rukāra (See)

ଭୂହ—ସଂ. ବି. (ଭୂ=ଦେବମାତା + ଭୂ ଧାତୁ=ଜନ୍ମିବା + ଭୂ;
Ruhhu ଦେବମାତାଙ୍କଠାରୁ ଜାତ)—୧ । ଦେବତା—

1. God; Deity.

୨ । ଦକ୍ଷସଞ୍ଜରେ ଭୂଗୁମୁକ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଜାତ କରଥିବା
ଦେବଯୋନିବିଶେଷ—2 A host of ethereal
beings raised by Bhṛugu from the
fire kindled at the sacrifice of Daksha

Prajāpati.

୩ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ମାନସ ପୁତ୍ର—3. A son of Brahmā
sprung from his brain.

ସଂ ବିଣ—ମେଧାବୀ; ବୁଦ୍ଧିମାନ୍—Intelligent.

ଭୂହୁକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଭୂ=ଦେବତା + ଶ୍ରୀ ଧାତୁ=ଯିବା; ବାସ କରିବା
Ruhhukhsa + ଅଧକରଣ. ଅ)—୧ । ସ୍ୱର୍ଗ—1. Heaven-

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. God Indra.

୩ । ବଜ୍ର—3 Thunder bolt.

ଭୂହୁକ୍ଷା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଭୂହୁକ୍ଷ=ଇନ୍ଦ୍ର + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ruhhukshyā ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ; ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ; ଶ୍ରୀ—

1. The wife of Indra; the official
concord of God Indra (whoever
he be).

ଭୂହୁକ୍ଷୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଭୂହୁକ୍ଷ=ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ + ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ruhhukshī ଦେବରାଜ; ଇନ୍ଦ୍ର—The Deity Indra.

ଭୂଷ୍ (ଧାତୁ)—ସଂ—ଗମନ କରିବା—

Rush (root)

To move.

ଭୂଷଭ—ସଂ. ବି. (ଭୂଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ. ଅଭ)—

Rushabha ୧ । ବୃଷ; ଶବ୍—1. Bull.

୨ । ହିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରଶାସ୍ତ୍ରର ସପ୍ତସ୍ୱର ମଧ୍ୟରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ୱର; ଉତ୍ତର—

2. The 2nd of the seven notes of the
gamut in the Hindu music.

[ଦ୍ର—ସ୍ୱରଗୁଣିଣୀ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୩ । ଭରତଙ୍କ ପିତା; ମୁନିବିଶେଷ—

3. A sage; father of Bharata.

୪ । ବୃଷ ରାଶି—4. The second solar mansion;
taurus; a sign of the zodiac.

[ଦ୍ର—ରାଶି ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୫ । ପଦ୍ମବିଶେଷ—

5. A mountain near the Kailāsa.

୬ । ଔଷଧବିଶେଷ—

6. A medicinal ingredient

୭ । କର୍ଣ୍ଣକୁହର—

7. The cavity of the ear.

୮ । କୁମ୍ଭୀରପୁତ୍ର; ଶର—

8. The tail of a crocodile.

୯ । ଭଗବାନଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ—

9. An incarnation of Bishnu.

ସଂ. ବିଣ—ଶ୍ରେଷ୍ଠ—Excellent or chief amongst
many (this word when added to
another noun indicates the idea excel-
lent; chief).

[ଦ୍ର—ଏ ଶବ୍ଦ କୌଣସି ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ପରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ;
ଉକ୍ତ ପଦ ନିର୍ଣ୍ଣୀତ କର୍ତ୍ତୃର ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ବୁଝାଏ । ଯଥା—
ସୁରୁଷର୍ବଭୃ; ଭରତର୍ବଭୃ ।)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁରାଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ କା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କିଛି ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାରେ ଯେବେ ଏ ଘୋଷଣାରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଘୋଷଣାକୁ ଦେଖ । ଯଥା — ଗାଈ' ନ ମିଳେ 'ଗାଈ' ଘୋଷଣା; 'ବୃଷ' ନ ମିଳେ 'ବୃଷ' ଘୋଷଣା; 'ବ୍ୟୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବୁ' ଘୋଷଣା; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅ' ଘୋଷଣା; 'ଅଲକ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ' ଘୋଷଣା ।

ଉଷଭକୂଟ—ସଂ. ବି. (୨ଷ୍ଠୀ ଚିତ୍ତ; ଉଷଭ + କୂଟ)—

Rushabhakūṭa ଦେମକୂଟ ପର୍ବତ—A mountain.

ଉଷଭଧ୍ୱଜ—ସଂ. ବି. (ଚତୁର୍ବିହ୍ୱ; ଉଷଭ=ଶ୍ୱ+ଧ୍ୱଜ=ପତାକା;

Rushabhadhwaja ଚିତ୍ତ+ଧ୍ୱ)—

ମହାଦେବ—The God Śiba.

ଉଷଭ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଉଷଭ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Rushabhā ୧ । ଶୁଣ୍ଢାୟୁକ୍ତା ଶ୍ରୀ—1. A bearded woman.

୨ । ବିଧବା—2. Widow.

ଉଷଭ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉଷଭ + ଶ୍ରୀ. ଭ)—ଉଷଭ (ଦେଖ)

Rushabhī Rushabhā (See)

ଉଷି—ସଂ. ବି. (ଉଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଇ)—

Rushi ୧ । ମୁନି; ଚପଣୀ—

1. Sage; anchorite; saint.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ସପ୍ତବିଧ—ବ୍ରହ୍ମଚି, ଶ୍ରବଣି, ଦେବଶି, ପରମଶି, ଶ୍ରବଣି, କାଶ୍ମିରୀ ଓ ମଦଣି ।]

୨ । ସତ୍ୟବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A truthful person

୩ । ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି—3. A subduer of passions.

୪ । ଉଷିଭୂତ୍ୟା; ଶାନ୍ତ ଓ ଧୀର ବ୍ୟକ୍ତି—

4. A saintly person.

* । ଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା—

5 The author of Śāstras.

୬ । ରାୟ—6. Ray

୭ । ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା ଉଷି—7. The author or the first recitor of a Vedic formula.

୮ । ବେଦାଂଶବିଶେଷ—8 A part of the Bedas.

୯ । ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ବା ବୈରାଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

9. A retired person.

ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲେଖକ ନାମ—

Name given to males.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଉଷ ଧାତୁ; ରୁଷ୍)—କ୍ରୁର—Angry.

ଏହା ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀରେ ଶ୍ରୀ ଉଷି

ଶାପ ଦେଲେ ତୁମ୍ଭ ବାପକୁ ହୋଇ ଉଷି । କୃଷ୍ଣବିଂଶ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଉଷିଅଣୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଉଷିପତ୍ନୀ)—ଉଷିପତ୍ନୀ—

Rushiṇī The wife of a sage.

ଉଷିପତ୍ନୀ ବନ୍ୟା କଳ୍ପିତ କର ଉଷିଅଣୀ । ପ୍ରାଚୀ—ବିଷ୍ଣୁବିଶ୍ୱକ୍ଷେପ ପୁରାଣ ।

ଶ୍ରୀ. ବି—୧ । (ଅ ରୋଷନା)—ରୋଷଣି (ଦେଖ)

1. Roshanī (See)

୨ । ରୁଷାଣି ୪ (ଦେଖ)

2. Rushāṇi 4 (See)

ଉଷିରୁଣ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଉଷିମାନଙ୍କଠାରୁ ଅମୀତ ଉଷ)—

Rushirūṇa ମନୁଷ୍ୟ ସଂସାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବାଦ୍ୱାରା

ଉଷିମାନଙ୍କଠାରୁ ଯେଉଁ ଉଷ କରାଯିବାର ଶାସ୍ତ୍ରରେ

କଳ୍ପିତ ହୋଇଅଛି (ସେ ଉଷକୁ ବେଦପାଠଦ୍ୱାରା

ପରିଶୋଧ କରାଯାଏ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଥିତ ଅଛି ।)—

The debt which a man is supposed

to owe to the sages by reason of

his birth in this world; (which is

discharged by man studying the

scriptures)

ଉଷିକନ୍ଦ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଷ + କନ୍ଦ, ଉଷିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ

Rushikanda ମୂଳ)—ଏକ ପ୍ରକାର ବଣ ଆଳୁ; କରବା ଆଳୁ—

Cassava.

ଉଷିକଲ୍ପ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଉଷି=ମୁନି; କୁଲ୍ୟାର୍ଥେ. କଲ୍ପ)—

Rushikalpa ମୁନିଙ୍କ ପରି—Sagelike; saintlike;

saintly

(ଯଥା—ପିତୃକଲ୍ପ; ଗୁରୁକଲ୍ପ)

ଉଷିକୁଲ୍ୟା—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ; ଉଷିମାନଙ୍କ କୃତ କୁଲ୍ୟା;

Rushikulyā ଉଷି=ମୁନି + କୁଲ୍ୟା=ଖାଲ; ନାଲ)—

୧ । ଉଷିମାନଙ୍କ କୃତ କୁତ୍ରିମ ନଦୀ ବା ନାଲ—

1 A canal excavated by sages.

୨ । ଗଞ୍ଜାମ ଅଞ୍ଚଳର ନଦୀବିଶେଷ—

2. A river in Ganjam (Madras)

[ଦ୍ର—ଏହା ଉଷିମାନଙ୍କ ପଦ୍ମବତୀ ବାହାର ପୂର୍ବମୁଖ ହୋଇ

ବଙ୍ଗୋପସାଗରରେ ପଡ଼ିଅଛି । ସରକାର ଏଥିରେ ଆଦିକଟ କରି

କେନାଲ୍ କରିଅଛନ୍ତି ଓ କେନାଲ୍‌ଦ୍ୱାରା କ୍ଷେତକୁ ଜଳ ମହାଭାବର

ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଅଛନ୍ତି । ପାଣ୍ଡବମାନେ ବନବାସ କାଳରେ ଏହି

ନଦୀର ଖରବତୀ ଛୁରଣ୍ୟକା ବନରେ ବାସ କରିଥିଲେ ।]

ପାଞ୍ଚବନ ପରେ ବରବାବ୍ ଶୁକ୍ଷେପ

ଉଷିକୁଲ୍ୟା ନଦୀକୁ କଲେବ ଅବମନ । ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ଉଷି ଜଟା ଛିଣ୍ଡାଇ ମରିବା—ଦେ. ପ୍ରବଚନ—ଉଷି ବାଲ ଛିଣ୍ଡାଇ ମରିବା

Rushijaṭṭa chhindāi maribā (ଦେଖ)

Rushibāla chhindāi maribā (See)

ଏ ଘାଟରୁ କେ ୯ ହେବ ରୁଷା

ଉଷି ୯ ହେଲେ ଛିଣ୍ଡାଇବେ ଜଟା । ବରପୁରାଣ. ବରବ କଲ୍ଲୋଳ ।

ଉଷିପଞ୍ଚମୀ—ସଂ. ବି—ଭାଦ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚମୀ—The fifth day of

Rushipāñchamī the bright fortnight of

the month of Bhādra.

[ଦ୍ର—ଭାଦ୍ରବମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ୪ ଥି ବା * ମୀ ତିଥିରେ

ଅପରାହ୍ଣକୁ ପଞ୍ଚମୀ କଥିତ ଥିଲେ ସେ ଦିନ ଶ୍ରୀମାନେ ସନ୍ତାନ ବୃଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥ

ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଉଷିକୁ ପୂଜା କରି ବ୍ରତ ପାଳନ୍ତି । ଏଥିର କାବ୍ୟ—

ଉଷୋଷିତୋଽପରାହ୍ଣେ ରୁ ପଞ୍ଚମୀ ପତ୍ତ ଚଷ୍ଟତ ।

ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଉଷିଃ ଶ୍ରୀଧ୍ୱଃ ପୂଜ୍ୟଃ ସନ୍ତାନବୃଦ୍ଧ୍ୟେ । ଶତଭରତ. ପଞ୍ଚିକା ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଝ	ଞଅ	ଞ	ଞ

ରୁଷି ବାଳ ଛଣ୍ଡାୟନ ମଞ୍ଜରୀ (କଥା)—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସମ୍ଭବ,
Rushi bhāla chhindāi maribā ବିରକ୍ତିଜନକ ବା
ତୋଷକଜନକ (କଥା) (ଏହିପରି କଥା ଯେ, ତାହା
ଶୁଣିଲେ ରୁଷିକ ଫଳ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଅନ୍ତୋର୍ଧୀ ବା ଧୀର ବ୍ୟକ୍ତି
ମଧ୍ୟ ବିକ୍ରୋ ବା ହୁଇ ହୋଇ ଅପଣା ମସ୍ତକର
କେଶକୁ ଛଣ୍ଡାଇ ପକାଇବେ ।)—(a matter)
Which will make even a sage foam
with rage.

ରୁଷିମାଳ ପର୍ବତ—ଦେ. ବି—ରୁଷିକୁଳା ନଦୀ ଗଞ୍ଜାମର ଯେଉଁ ପର୍ବତରୁ
Rushimāla parbata ବାହାର ଅଛି—A mountain
in the district of Ganjam from which
the Rushikulya river has risen.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ଅନେକ ଗୁମ୍ଫା ଅଛି ଓ ସେହି ଗୁମ୍ଫାମାନଙ୍କରୁ
ବେଳେ ବେଳେ ସଂଲୀନର ସ୍ୱରଲହରୀ ଶୁଣାଯାଏ ।]

ରୁଷିମୁଖ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ରୁଷ୍ୟମୁକ)—ରୁଷ୍ୟମୁକ (ଦେଖ)—
Rushimukha Rushyamūka (See)
ରୁଷିମୁଖ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଧର, ତାର ସଙ୍ଗେ ମେଢ଼ ହୋଇବ—

ବ୍ୟୁତାଥ. ବିବରଣୀପୁରୀ ।

ରୁଷିଯଜ୍ଞ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେପୀ; ରୁଷିମାନଙ୍କ ରୁଷି ପରିଶୋଧ
Rushijajña କରିବା ପାଇଁ ଯଜ୍ଞସ୍ୱରୂପ)—ବେଦାଧ୍ୟୟନ—
The study of the Hindu scriptures

ରୁଷିରେଖା—ସଂ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷପରିଭାଷା)—ବିଷୁବରେଖାଠାରୁ
Rushirekhā ମେରୁବିନ୍ଦୁ ଓ ଅକ୍ଷନାଳ ରେଖାର ମଧ୍ୟ
ଦେଇ ଯାଇଥିବା କଳ୍ପିତ ରେଖା—(astronomy)
An imaginary line passing from the
equator to the poles and cutting the
elliptic

ରୁଷିଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଧ୍ରୁବୀ ଚର୍ଚ୍ଚ)—ରୁଷିମାନେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ ପରେ
Rushiloka ଯେଉଁ ଲୋକରେ ଯାଇଁ ବାସ କରନ୍ତି—
The abode of the deceased sages.

ରୁଷି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ରୁଷିର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
Rushi The feminine of Rushi

ରୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ରୁଷ ଧାତୁ=ସିବା+କ)—ଝେଡ଼ବନ୍ଦୁରେ ଚିତ୍ରିତ
Rushta ଦୃଶ୍ୟ—White spotted deer or
antelope.

ବିଶ୍ୱ—ଅଶୁଭଦାୟକ—Ominous; portentous.

ରୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବି. (ରୁଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+ଭାବ. ଇ)—
Rushti ୧ । ପ୍ରଦୂଷଣ—

1. Bad influence of planets.

୨ । ଅଶୁଭ—2. An evil.

୩ । ଦ୍ୱିଧାର-ବିଶିଷ୍ଟ ଶସ୍ତ୍ର—

3. Double edged sword.

ରୁଷ୍ୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ରୁଷ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା+କ୍ୟପ୍)—

Rushya ୧ । ଝେଡ଼ବନ୍ଦୁ ଚିତ୍ରିତ ବା ଝେଡ଼ପଦସ୍ୱରୂପ ଦୃଶ୍ୟ—
(ରୁଷ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Dappled or white-footed
antelope.

୨ । ଶୀଘ୍ରଗ ମା ମୁଗବିଶେଷ—

2. A flat-footed antelope.

ରୁଷ୍ୟମୁକ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ରୁଷ୍ୟ=ମୁଗ+ମୁକ=ମାରକ;
Rushyamūka କର୍ଜନତା ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ମୁଗମାନେ
ଭୟଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ଓ ମାରକ ହୋଇ ଚରୁଥାନ୍ତି)—
ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ (ଏଠାରେ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ
ସହିତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦିନାକେତେ ଅଧିଷ୍ଠାନ କରିଥିଲେ ଓ
ସୁଗ୍ରୀବ ବାଳରୁ ଭୟରେ ଏହିଠାରେ ଯାଇ ଲୁଚିଥିଲେ ।
କାରଣ ସେ ପର୍ବତକୁ ଅଭିଶାପ ଫଳରେ ବାଲୀ ଯାଇ
ପାରୁ ନ ଥିଲା)—A mountain in southern
India where Rama lived for some
time with Sugrība.

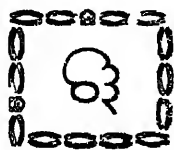
ରୁଷ୍ୟଶୂଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ରୁଷ୍ୟ=ମୁଗ+ଶୂଙ୍ଗ=ଶିଘ୍ର=ମୁଗର
Rushyasrunga ଶିଘ୍ର ଭଳି ଯାହାଙ୍କର ଶିଙ୍ଗ ଥିଲା)—
ବିଭୀଷଣଙ୍କ ମୁନି ପୁତ୍ର ମୁନିବିଶେଷ—A sage who
could bring about rain by his
austerities.

[ଦ୍ର—ରୁଷ୍ୟଶୂଙ୍ଗ କଣ୍ୟପୁତ୍ର ବିଭୀଷଣଙ୍କ ମୁନିଙ୍କ ଔରସରେ
ହାତଶାବିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ ଭଗଙ୍କ କନ୍ୟା ମୁଗ ରୂପିଣୀ ସୃଷ୍ଟି-
ମୁଖୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମିଥିଲେ । ଏ ପିଲା ବନ୍ଦୁ ପିତାଙ୍କ କୌଶିକ କନ୍ୟା-
ଜରସ୍ତ୍ର ଅଶ୍ରମରେ ବଢ଼ି ପିତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟକୁ
ଦେଖି ନ ଥିଲେ । ଅତଃ ଦେଶରେ ୧୨ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ନ ହେବାରୁ
ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ପରମର୍ଶରେ ରାଜା ଲେମ୍ବପାଦ ଏହାଙ୍କୁ ଅଣାଇବାକୁ
ସେ ରାଜ୍ୟରେ ଇନ୍ଦ୍ର ବୃଷ୍ଟି କଲେ । ରାଜା ଦଶରଥ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା
ଶାନ୍ତାଙ୍କୁ ରାଜା ଲେମ୍ବପାଦଙ୍କୁ ପାଳିବାକୁ ଦେଇ ଥିଲେ । ଲେମ୍ବ-
ପାଦ ଉକ୍ତ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ରୁଷ୍ୟଶୂଙ୍ଗକୁ ଦାନ କଲେ । ଅପୂର୍ବକ
ଦଶରଥଙ୍କ ପୁତ୍ରୋତ୍ପତ୍ତି ଯଜ୍ଞରେ ଦଶଧେଙ୍କ ଅମରଣ କ୍ରମେ
ରୁଷ୍ୟଶୂଙ୍ଗ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଓ ଏହାଙ୍କ ଅଶୀର୍ବାଦ ଫଳରେ ଯଜ୍ଞଚରୁ
ଭକ୍ଷଣ କରି ଦଶରଥଙ୍କର ଚିନ୍ତା ରାଣୀ ଗୁରୁ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ କଲେ ।]

୪. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ—ହରିଣ ପରି ହୁଏବିଶିଷ୍ଟ—

Having horns like an antelope.

ସାଧାରଣ ଲେଖକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ପୂର୍ବର ୧ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ପ୍ରଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ବାଉଁ ନ ମିଳିଲେ ‘ବାଉଁ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ, ‘ଅଲବତ’ ୨ ପାଇଲେ ଅଲବତ୍ ଦେଖିବେ ।

ରୂ—ସଂ. କି— ଦୀର୍ଘ ରୂ; ଅସ୍ପଷ୍ଟ ନର ବର୍ଣ୍ଣ (ଏହାର ଓଡ଼ିଆରେ
Rū ଉଚ୍ଚାରଣ ରୂ; ବଙ୍ଗଳାରେ ଶ୍ଵ
ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା)— The eighth vowel
with a sound of long Rū or Roo.

[ଦ୍ର—ଏ ଅକ୍ଷରକୁ ଶବ୍ଦ ଗୁଣାରେ ନାହିଁ ।]

ସଂ. କି— ୧ । ଶିବା—1. Śiba.

୨ । ଦୈତ୍ୟ—2. Demon.

୩ । ସ୍ଵର୍ଗ—3. Heaven

୪ । ବାକ୍ୟାରମ୍ଭ—

4 Beginning of a sentence.

ସଂ. କି. ସ୍ତ୍ରୀ— ୧ । ଦିବ୍ୟ—

1. The mother of the demons.

୨ । ଅଦିତ୍ୟ—2. The mother of the Gods

୩ । ଦାନୁ—3. The mother of Dānabas.

୪ । ଗତି—4. Motion.

୫ । ରକ୍ଷା—5. Protection.

୬ । ସ୍ମୃତି—6. Memory.

୭ । ମାତା—7. Mother.

୮ । ଅଷ୍ଟମୀ—8. The eighth day of the lunar fortnight.

୯ । ବାମ ନାସିକା—9. The left nostril.

ଦେ. ଅ— ୧ । ଭୟ—1. Interjection denoting fear.

୨ । ନିନ୍ଦା—2. Censure

ରୂକାର—ଦେ. କି—ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ଏ ସ୍ଵର ଯୋଗ ହେବାର
Rūkāra ଚିହ୍ନ ‘’ ଏହା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ତଳରେ ବ୍ୟବହାର—
The sign ‘’ attached below consonants
when this vowel is added to it.

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଆ ଗୁଣାରେ ରୂ ଅକ୍ଷରର ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ
ନାହିଁ ।]

ରୂଫାଳା—ଦେ. କି—ରୂକାର (ଦେଖ)

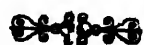
Rūphalā

Rūkāra (See)

ରୂମାତ୍ରା—ଦେ. କି—ରୂକାର (ଦେଖ)—

Rūmātrā

Rūkāra (See)

ଝ—ଦେ. ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ—ନବମ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ । (ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ଏହାର
Lu ଉଚ୍ଚାରଣ ଓଡ଼ିଆରେ ଲୁ ବା ଲୁ ଓ ବଙ୍ଗଳାରେ ଲି ବା ଲି)—

—The 9th. vowel with the short
sound of Lu or Lru in Ordīā.

[ଦ୍ର—ଏ ଅକ୍ଷରକୁ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆରେ ନାହିଁ ।]

ସ. କି. ପୂ.— ୧ । ପର୍ବତ—1. Mountain.

୨ । ଶୂନ୍ୟ—2. Bishnu.

୩ । ରୁଦ୍ର; ବିଶ୍ଵେଶ୍ଵର—3. Mahādeba in his
incarnation of ‘Rudra’

୪ । ଇନ୍ଦ୍ର—4. Indra, the king of the
Gods.

ସଂ. କି. ସ୍ତ୍ରୀ.— ୧ । ପୃଥିବୀ—1. The earth

୨ । ଅଦିତ୍ୟ—2. The mother of the Gods.

୩ । ନବମୀ ଦେବତା—3. The Deity presiding
over the ninth day of the lunar
fortnight.

୪ । ପରମା ଦେବତା—4. The Goddess of the
Universe.

ଝକାର—ଦେ. କି.—ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ନିମ୍ନରେ ଏହି ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତ
Lukāra ହେବାର ଚିହ୍ନ ‘ଝ’—The sign ‘ଝ’ joined
below a consonant to indicate the
addition of this sound.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅକ୍ଷରକୁ ଶବ୍ଦ ଓଡ଼ିଆରେ ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ ।]

ଝି—ଦୀର୍ଘ ଝି—ସଂସ୍କୃତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଦଶମ ସ୍ଵର ଏବଂ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଝ ର ଦୀର୍ଘ
Lū ଅକାର (ଓଡ଼ିଆରେ ଏ ଅକ୍ଷର ତଳେ ନାହିଁ)—

The long Lū.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵୟନ୍ତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵକ୍ରାନ୍ତି	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଝ	ଞ	ଟ
୨	ଈ	୐	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସ୍ଵକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଗ	ଘ	ଙ	ଚ	ଛ	ଜ

ଏ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଏକାଦଶ ସ୍ଵର; ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଦଶମ ସ୍ଵର । (ଏହାର
E ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ଚାକ୍ର) — The eleventh vowel
of the Sanskrit and the tenth of the
Ordia language. It is pronounced as
the first english alphabet 'A' uttered
alone; the first english alphabet

ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଇ ଧାତୁ = ଯିବା + କର୍ତ୍ତୃ. କ୍ପୃତ) — ବିଷ୍ଣୁ —
Bishnu

ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ — ପୃଥିବୀ — The earth

୧ । ଦେ. ସର୍ବ — ପୁଂ ଶ୍ଵୀ ଓ କ୍ଳୀ (ସଂ. ଏତଦ୍) —

(କ) ଏହା; ଏହି; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି —

ହିନି; ଏ 1. (a) This; it (specific person or object)
ଏ; ୈସ; ୈହ (ଯଥା — କଥାଗୁଡ଼ାକ ମୋର ଏ କାନରେ ପଶି ସେ
କାନରେ କାହାର ଯାଉଅଛି ।)

(ଖ) କଥକର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି —

(b) The person or thing in front of
the speaker

ଦେ. ବିଶ — ଉପସ୍ଥିତ; ବର୍ତ୍ତମାନ (ଯଥା — ଏ କାଳ) —
Present

ଓହେ; ଓ ଦେ. ଅବ୍ୟୟ — ୧ । ସନ୍ତୋଷନ; ଆହ୍ୱାନ; ଅନୁରୋଧ;
ଆ; ଆଜୀ ଅମନ୍ତ୍ରଣ; ଦେ; ଅଦେ; ରେ —

1. Interjection used in calling, in-
viting, requesting and addressing;
oh !; eh !; o !.

(ଯଥା — ଏ ପୁଅ ! ମତେ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ଦେଖାଇଦେ) —

୨ । ଅସୁଯା; ଅଃ — Anger; disapproval — eh !

୩ । (ଅନ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦର ପରେ ଲଗେ; ଧର୍ମୀ
ବିଭକ୍ତିର ଚତୁର୍ଥ ଅୟ) ପାଇଁ — ୩. For.

କେବଳ ଶିଖାଏ ଚପକଲେ, ବସୟ ବର୍ମ ବନାଶିଲେ ।

ଜଗନ୍ନାଥ, ଭାଗ୍ୟବତ ।

ଦେ. ସାଙ୍କେତିକ — ଏ ଦେଶୀୟ ଚିହ୍ନ ପଦ୍ଧତିରେ ଗୋଟିଏ
ବିଷୟର ଉଲ୍ଲେଖ ଶେଷ କରି ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ
ଲେଖିବା ପୂର୍ବରୁ 'ଏ' ଲେଖାଯାଏ । ଏହି 'ଏ'ର ଅର୍ଥ
“ଏ ବିଷୟ ଏହି” ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ଲେଖନୀୟ ବିଷୟ
ଏଠାରେ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି 'ଏ'କୁ ଲେଖି ଅନ୍ୟ
ପରିଚ୍ଛଦ ବା ପ୍ରକରଣ ନୂତନ ଧାଡ଼ିରେ ଆରମ୍ଭ ନ କରି

ସେହି ଧାଡ଼ିରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିଷୟ ଲେଖାଯାଏ ।
ଏହି ପ୍ରୟୋଗ ବେଳେ 'ଏ'ର ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇଟି
ଗାର ଦିଆଯାଏ —

(An abbreveneation used in letters) —
'so much for this matter'.

ଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୟ — ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷଣ ପ୍ରୟୋଗ
(ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଲଗେ) —
Letter affixed to another word to
denote

୧ । ବହୁବଚନ; ମାନେ (ଯଥା — ପିଲାଏ ଖେଳୁଛନ୍ତି) —
1. Plural.

କରନ୍ତେ ଚଉଦ ବାଗ ମାଲଲେ, ବରଦ ବାଗେ ତା ଘନ ବାଟଲେ ।
ବରନାଥ. ଚଉଦବାଗାସୁନ ।

୨ । ଏକବଚନାର୍ଥକ; ମାନ୍ୟାର୍ଥକ — ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି —
2. Respectful singular.

(ଯଥା — ମିଶ୍ର; ପଟ୍ଟନାୟକେ; ସତ୍ତ୍ୱଜି ଏ; ସତପଥ୍ରେ ଏ ।)

କୋଳରେ ଛନ୍ଦ ଗଣନାଥ — ଭୃଷ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁଦ ।

୩ । ୨ମୀ ବିଭକ୍ତିର ଚିହ୍ନ; ସ୍ଥାନ ଓ କାଳାର୍ଥକ ଅଧିକରଣରେ;
ରେ, ଠାରେ — 3. In.

(ଯଥା — ଘରେ ଭାତ ନାହିଁ; ଠାଏ ଠାଏ ଦୋକାନ
କସିଛି ।)

ଜଗଦବ ବାରି ନିଃସରବ ଗୁର ପଦରେ ନୟନପୁରୁ —
ବରପୁରୁଷ. ବିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର. ଚ-ଗୀତ ।

୪ । ନିରୂପଣାର୍ଥକ ବା ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ — ମାତ୍ର; ହି —
4. Certainty; affirmative.

(ଯଥା — ସଂସାରେ ଜନ୍ମିଥାଇଁ କିନ୍ତେ ତ ମରବ;
ତେବେ ଏତେ ମାୟା ଲାଗିଛି କଅଁ ?)

୫ । ଏକସଂଖ୍ୟାର୍ଥକ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣାର୍ଥକ — ଟା; ଟାଏ; ଟିଏ —
5. One; only.

(ଯଥା — ଘଡ଼ିଏ ଦୁଧ; ତାଲେ ପାଣି; ଗୋଟାଏ ବାଜିଲଣି ।)

କରନ୍ତୁ ଗାଏ ଘାଏ, ଘଣାକି ପୁରୁରୁ — ଚଗ ।

୬ । ୩ୟା ବିଭକ୍ତିର ବ୍ୟବହୃତ ଦ୍ଵାରା; ସାହାଯ୍ୟରେ —
6. By; with; with the help of.

ଗାକ ତ ବାଗ ମୋହନବଂଶୀ ରବେ —

ବରପୁରୁଷ. ବିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର. ଚ-ଗୀତ ।

୭ । ଅନ୍ୟ ଅକାରାନ୍ତ ବା ଅକାରାନ୍ତ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ
ବ୍ୟବହୃତ — ଏକ; ଗୋଟିଏ — 7. One.

କଚନ ମଣ୍ଡପେ ଥୋଇଲେ, ମୁକି କିନ୍ତେ ବସଇଲେ —

ଭୃଷ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁଦ ।

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପ୍ରକାରେ ସମ୍ଭବ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁଗାବୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ୍' ଦେଖିବେ ।

[୮—ଯେବେ କିଶେଷ୍ୟ ପଦର ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣ ଅକାରକୁ ହ୍ରସ୍ବ ତେବେ 'ଏ' ଅ ବା ଆ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ 'ଏ' ହୁଏ । ଯଥା— ପୁଅ; ପୁଏ; ବ୍ୟଞ୍ଜନାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ମାଆ; ମାଏ ସଙ୍ଗେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଏକାର ହୁଏ; ଯଥା—ମଣ୍ଡପ; ମଣ୍ଡପେ; ଅନ୍ୟ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ ବା ସ୍ଵର-ବର୍ଣ୍ଣାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ 'ଏ' ସ୍ଵରର ରହେ; ଯଥା—ଗାୟ; ନାୟାୟ; ଭାୟାୟ ଇତ୍ୟାଦି; ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଶେଷରେ 'ଅ' ଥାଏ ସେଠାରେ 'ଏ' ଯୁକ୍ତ ହେଲେ 'ଅ' ସ୍ଥାନରେ ବିକଳରେ 'ଏ' ଓ ଏକାର ହୁଏ; ଯଥା—ପିଲା—ପିଲାଏ; ପିଲେ ।]

୮ । କ୍ରିୟାର ରୂପରେ ପ୍ରୟୋଗ—

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ, ଏକବଚନ, ନିତ୍ୟବର୍ତ୍ତମାନକାଳ—ପଥା—ମୁଁ ଶାଏ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପୁରୁଷ, ଏକବଚନ, ନିତ୍ୟବର୍ତ୍ତମାନକାଳ—ପଥା—ସେ ଯାଏ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାନେନ ବୋଲେ—ବିକୃଷ୍ଣ୍ୟ କିଶୋରଚକ୍ଷୁ ତ-ଗୀତ ।

8 An inflection added to verbs to denote present tense

୯ । କ୍ରିୟା କିଶେଷଣ ପ୍ରୟୋଗ (ଯଥା—ଧୀରେ ଧୀରେ ବାଟ ଚାଲିବ; ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଗୋଡ଼େ ଗୋଡ଼େ ଜଗିଛି)—

9. An adverbial affix

୧୦ । ଅନ୍ୟ କିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଲାଗେ—(କ) ସହକ ରେ—

10. (a) With

ଯଥା—କହରେ ସୁଖ ଏ କେ—କବିସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରଚକ୍ଷୁ, ତ-ଗୀତ ।

(ଖ) ଅବସ୍ଥାରେ—

(b) In the condition or state of.

ତଥା ଦେବା ବିନେ ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ତରେ—

ବିକୃଷ୍ଣ୍ୟ, କିଶୋରଚକ୍ଷୁ, ତ-ଗୀତ ।

ଏ ଅବଧି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ + ଅବଧି)—

E abadhī ୧ । ଅଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—1 Up to date.

ଏ ଅବଧି ୨ । ଅଜଠାରୁ—2. Henceforth.

ଅବତକ; ଅବସେ

ଏଥାଡ଼ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଇଥାଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Eārd (etc)

Iārda etc (See)

(ସେଥାଡ଼—ବିପରୀତ)

ଏଥାଡ଼କୁ—ଦେ. ଅ—୧ । ଇଥାଡ଼କୁ (ଦେଖ)

Eārdaku

1. Iārdaku (See)

ଏଥନ

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନକୁ; ସମ୍ପ୍ରତି—

ଇଥରକୋ; ଅବ

2 At present.

(ସେଥାଡ଼କୁ—ବିପରୀତ) ୩ । ଭବିଷ୍ୟତକୁ—3. In future

ଏଥାଡ଼ ସେଥାଡ଼ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଇତ୍ସତଃ ହେବା—

Eārda seārda hebā 1. To move here and there

ଇଥର ଉଥର ହାନା ୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଉଭୟ ପକ୍ଷର ତତ୍ତ୍ଵ ନେବା—
2. To look after both sides.

ଏଥାଡ଼ିକା—ଗ୍ରା ବିଶ—ଇଥାଡ଼ିକା (ଦେଖ)

Eārdikā

Iārdakā (See)

ଏଥାଡ଼ିକି—ଗ୍ରା. ଅ—ଇଥାଡ଼ିକି (ଦେଖ)

Eārdiki

Iārdaku (See)

ଏଥାଡ଼ୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ଅ—ଇଥାଡ଼ୁ (ଦେଖ)

Eārdu (etc)

Iārdu (See)

(ସେଥାଡ଼ୁ—ବିପରୀତ)

ଏଥାଡ଼େ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏହି ଦିଗରେ—

Eārde

1 In this direction

ଏଦିକେ; ଇଦିଗ

୨ । ଏହି ଦେଶରେ—

ଇସଆର

2. In this country.

(ସେଥାଡ଼େ—ବିପରୀତ) ୩ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ—

3 In this place.

୪ । ଏହି ଦିଗକୁ; ଏହି ସ୍ଥାନକୁ; ଏଠାକୁ—

4. To this place or direction.

(ଯଥା—ତୁମେ ଏଥାଡ଼େ ଅସ ।)

* । ଏହି ପାଖରେ—5. On this side

୬ । ଏହି କାଟେ—6 This way.

ଏଥାଡ଼େ ସେଥାଡ଼େ—ଦେ. ଅ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—ଏଣେତେଣେ—

Eārde seārde

Here and there.

ଇଦିକ ଉଦିକ

ଏ ସକାଶୁ ରଥ ହୋଇଣ ଅସୁବ୍ୟସ୍ତ;

ଇସଆର ଉସଆର

ଏଥାଡ଼େ ସେଥାଡ଼େ ଗଲ ସେ ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ—

କୃଷ୍ଣବିହ. ନଦୀବରତ. ଶ୍ଵାସ ।

ଏଥାଡ଼େ ସେଥାଡ଼େ ଥିବା—ଦେ. କି—ତୁର ବିପରୀତ ପକ୍ଷଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

Eārde seārde thibā

ମିଶିବା—To mix with both

ଇଦିକେ ଉଦିକେ ଥାକା

the opposite sides.

ଇସଆର ଉସଆର ରହନା; ଇଥର ଉଥର ରହନା

ଏଥାଡ଼େ ସେଥାଡ଼େ ହାତ ମାରିବା—ଦେ. କି. (ମୃଦଙ୍ଗର ଦୁଇ ପିଠିରେ

Eārde seārde hāta māribā

ହାତ ମାରିବାର ଉପମାରୁ)—

ଇଦିକେ ଉଦିକେ ହାତ ମାରା

୧ । ଦୁଇ ବିପକ୍ଷ ପକ୍ଷଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବା—

ଇଥର ଉଥର ହାତ ମାରନା 1. To mix with both the sides.

୨ । ଖଜିଖାଜି ଉଣି ସାମାନ୍ୟ ଜିନିଷ ଚୋରି କରବା—

2. To commit theft to pilfer

ଏଇ—ଗ୍ରା. ସବ୍‌ଜାମ—(ସଂ. ଏତଦ୍)—ଏହି; ଏହା—

Ei

This; it.

ଏହି

କି. ବିଶ—ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏଠାରେ—Now; here.

ଇସ; ଯହ

ବିଶ—୧ । ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ; ଉପସ୍ଥିତ—

1 Present; in front.

୨ । ପ୍ରସଙ୍ଗୋକ୍ତ—2. Under consideration;

which is being talked about

ଏଇ ବଥାବ, ନାଥ ଯେଉଁଦେଇ ବଢ଼ିବତାକୁ—ତଗ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅ. ଦେ—୧ । ଦେଖ— 1. Look here

ଏକ ଚ ମେଲଣି ସେନ କାଳ ପରପାରେ—ମଧୁସୂଦନ ବସନ୍ତାଧାରୀ ।

୨ । (ବଙ୍ଗଳାରୁ ଅନୁବ୍ରତ) —କର୍ତ୍ତମାନ—2. Just now

(ଯଥା—ମୁଁ ଏଇ ଅସିଲି ବୋଲି ଜାଣି—

ଏକଥା—ଗ୍ରା. ସବ—୧ । ଏହା; ଏକକମାତ୍ର —

Eiā 1. This much only

ଏହି ୨ । ଏହିତା; ଏହାହିଁ—2 This only

ଅହ ୩ । ଏହାମଧ୍ୟ—3 This also; this too.

ଏକଅଡ଼ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ ଅ—ଇଅଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Eiāda (etc) Iāda etc (See)

ଏକଓ—ଦେ. ଅ—ମନୋଯୋଗ ଅକର୍ଷଣପୂର୍ବକ ସମ୍ବୋଧନ—

Eio (interjection) Heigh ho

ଏକ କଥାକୁ, ନାଆଁ ପେଲି ଦେଲି କଲିକତାକୁ —ଦେ. କ୍ୟାସ୍ —ସାମାନ୍ୟ

Ei kathāku nāṭa peli deli kalikataku କଥାରେ ବଡ଼

ଅୟୋଜନ କରିବାର ଦେଖାଗଲେ ଏହା ପ୍ରୟୁକ୍ତ; ଏହି

ସାମାନ୍ୟ କଥା ପାଇଁ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଅୟୋଜନ କଲି—

A saying used when unduly big arrangements are done for petty things; literally it means—for this simple matter one had to send a boat to Calcutta !

ଏକକ୍ଷଣି—ଦେ. ଅ. (ସଂ ଏକଦ୍ + ଶ୍ଵ)—

Eikshani ୧ । ବର୍ତ୍ତମାନ—1 Now.

ଏଥୁନି ୨ । ଆଜିକାଲି—2. Now a days.

ଆମି ୩ । ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ—3. Just now.

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଦେ. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikshanikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikshini Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikshinikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikhani Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikhanikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା ଶବ୍ଦ ମାହାଲ—ବୈଦେ. କ. (ଅ ଇଞ୍ଜାଜାତ—ସରଦ;

Eikharājāta kharchcha māhāla ଶରଦ ଚଳାଇବା—

ପାଇଁ କିଛି ମାହାଲ ବା ଜମିଦାରୀ)—୧୮୧୮ ଏବଂ

୧୮୨୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଇଂରେଜ ସରକାର ସେହି

ମୌଜାମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱତ୍ୱସ୍ୱତ୍ୱ ଦଖଲରେ ଗ୍ରହଣ ଦେଲେ—

Name of a Zamindary in the

district of Puri which the British Government handed over to the Rājā of Puri for meeting expenses of the worship of Lord Jagannātha.

[ଦ୍ର.—ଗରୁଡ଼ମେଷୁ ୧୮୦୪ ସାଲରେ ଖୋରାଧା ଅଧିକାର କରିବା ପରେ, ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିରର ସେବାସରତ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ନଗଦ ଟଙ୍କା ଦେଉଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ଗରୁଡ଼ମେଷୁ ହିନ୍ଦୁଦେବତାଙ୍କ ପୂଜାସରତ ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଦେବା ବସୟରେ ଚଳାଇଲେ ଓ ପାଲିଆମେଷରେ ବିଶେଷ ଆସନ୍ତି ଉଠିବାରୁ ଗରୁଡ଼ମେଷୁ ନଗଦ ଟଙ୍କା ଦେବା ପରବର୍ତ୍ତରେ ମନ୍ଦିରର ଶରତ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ସୁସ୍ଥ ରାଜାଙ୍କୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଭୁସମ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ଦେଲେ । ଏହାକୁ ଏକକ୍ଷଣିକା ମାହାଲ କହନ୍ତି; ଏହି ମାହାଲରେ ପ୍ରଥମେ ୧୭୪୫ ମସିହା ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଜମିଦାରୀର ଆୟ ସୁସ୍ଥରା ନେଇ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସେବା ଚଳାନ୍ତି ।]

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. କି ବଣ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikhini Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. କି ବଣ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eikhinikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhani Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhini Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhinikā Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhuni Eikshani (See)

ଏକକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏକକ୍ଷଣି (ଦେଖ)

Eichhunikā Eikshani (See)

ଏକଟା—ଗ୍ରା. ସବକାମ. (ଅନାଦରାର୍ଥକ; ସଂ. ଏକଦ୍)—ଏହା—

Eitā (used in derision) This-

ଏଟା

ଏଟା

ଏକଟି—ଗ୍ରା. ସର୍ବକାମ. (ସଂ. ଏକଦ୍) (ଅଦର; ସ୍ନେହ ଓ ଦୟା

Eiti ଅର୍ଥରେ)—ଏହା; ଏହି—

Eiti (used in fondness) This.

ଏଟି

ଏଟି

ଏକଠକ୍—ଗ୍ରା. ଅ. (ସଂ ଏକଦ୍ ଓ ଶ୍ରାନ୍ତ)—୧ । ଏହି ସମୟରୁ—

Eithauṇ 1. Henceforth.

ଏହିଥେକେ ୨ । ଏହି ସ୍ଥାନରୁ; ଏହି ଠାରୁ—

ଅଥସେ 2. Hence; from here.

୧	୦	୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏକତ୍ରୁ — ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକତ୍ରୁ + ତ୍ରୁ) — ୧ । ଏକା ପରେ —
Euttāru 1. After this; hereafter.

ଏବପର ୨ । ଅଜ୍ଞାନତା; କର୍ତ୍ତୃମାନତା ରୁ —

इसकेबाद् 2 Henceforward

ଏତା — ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତା + ବେଳା) — ଦିନର ଏହି ଓଳ; ଦିନର
Eotā ଏହି ଅଂଶରେ; ଦିନର ଏହି ବେଳାରେ (ସକାଳବେଳା ବା
ଏ ବେଳା ଉପରବେଳା) — This time or part of the
इसवक्त day; this forenoon or this after-
noon

ଏତା — ଦେ. ଅ. — ଏତା (ଦେଖ)

Eolā Eotā (See

ଏତା — ଦେ. ଅ. — ଏତା (ଦେଖ)

Eolī Eotā (See,

ଏ — ଦେ. ଅ. — ଆ; ଓହ୍ଲା — (ନିମ୍ନଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)

Eñ Interjection used in —

ଓ ୧ । ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ — 1 Wonder

अहो ୨ । ପ୍ରଶଂସା — 2 Praise; approval

८ । ଦୃଷ୍ଟା — 3. Contempt

४ । ଅନ୍ତେଷ — 4 Regret.

* । ବିଦ୍ରୁପ ବା ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି — 5 Jest; satire.

ଏ — ଦେ. ଅ. (କ) ହ; ହା —

Eñ O yes; (Interjection used in.)

୧ । ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର —

1. Giving reply, responding to a call.

୨ । ଅବହେଳା — 2. Disregard

୩ । ନିଷେଧ — 3 Prohibition

(ଙ) କ୍ରିୟାର ରୂପରେ ପ୍ରୟୋଗ; ନିତ୍ୟପ୍ରକୃତ କର୍ତ୍ତୃମାନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଏକବଚନରେ ଯଥା — ମୁଁ କିଛି କିଛିରୁ
ଯାଏ — An inflection added to a verb
in present tense 1st person singular

ଏକ୍ଲ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ ଓ କି. ବିଶ — ଏକଲ; ଏକାକୀ —

Eñklā Alone

ଏନ୍ତ୍ରାବିବ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି. (ଦୃଶ୍ୟାତ୍ମକ) — ଏକଦୃଷ୍ଟିରେ

Eñtrāibā ଅନାଇ ରହିବା — To stare at.

ଏନ୍ତ୍ରାବିବ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି — ଏନ୍ତ୍ରାବିବ (ଦେଖ)

Eñtrāibā Eñtrāibā (See)

ଏନ୍ସ — ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ. ଶୁଭ୍ର ବ୍ୟବହୃତ). ଅ — ଏ ବର୍ଷ; ଏ ସନ —

Eñsa This year

ଏନ୍ହେ — ଦେ. ଅ. — ନା — No; interjection used in —

Eñheñ ୧ । ନିଷେଧ — 1. Prohibition

୨ । ନାହିଁ — 3. Negation

ଏକ୍ — ଦେ. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଏକ) — ଏକ —

Ek One.

ଏକ

एक

ଏକ୍ଖାନ୍ଦିଆ — ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ — ଏକକାନ୍ଦିଆ (ଦେଖ)

Ekkhāñdiā Ekakāñikiā (See)

ଏକ୍ଜାମିନ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ ବି ଓ ଏକ୍ଜାମିନ୍

Ekjāmin କି) — ପରୀକ୍ଷା; ବିଦ୍ୟାପରୀକ୍ଷା —

एग्जामिन Examination.

इमतिहान

ଏକ୍ଜାମିନ୍ ଦେବା — ଦେ. କି. (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍) —

Ekjāmin debā ପରୀକ୍ଷାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା —

एग्जामिन देवरा To appear at an examination.

इमतिहान देना

ଏକ୍ଜାମିନର — ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନର) —

Ekjāminar ପରୀକ୍ଷକ — Examiner.

एग्जामिनर

परीक्षक

ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍) —

Ekjāminesan ପରୀକ୍ଷା — Examination.

एग्जामिनेसन [ଦ୍ର — ଏହି ଇଂରାଜି ଶବ୍ଦଟି ଅନ୍ୟ ଇଂରାଜି

इमतिहान ଶବ୍ଦମାନ ଲାଗି ଉଦ୍ଧୃତ ପରୀକ୍ଷା ବୁଝାଏ ଯଥା —

ହାଲ୍ ଅର୍ଲ୍ ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ = ବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷା = Half-

Yearly Examination; କ୍ୱାର୍ଟର୍ଲି ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ =

ବୈମସିକ ପରୀକ୍ଷା = Quarterly Examination.]

ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ ପେପର୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍-

Ekjāminesan pepar ପେପର୍) — ପରୀକ୍ଷାରେ ବ୍ୟବହାର-

एग्जामिनेसन पेपर ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରକୁ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ

इमतिहान कागज ଯେଉଁ କାଗଜ ବା ଡାକରେ ଲେଖିଥାଏ —

Examination paper.

ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ ସେଣ୍ଟର — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍

Ekjāminesan sentar ସେଣ୍ଟର) — ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର; ଯେଉଁ

एग्जामिनेसन सेन्टर ସ୍ଥାନରେ ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅଗତ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ

परीक्षा का केंद्र ଏକତ୍ର ହୋଇ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତି —

Examination centre.

ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ ହଲ୍ — ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଏକ୍ଜାମିନେସନ୍ ହଲ୍) —

Ekjāminesan hal ସକଳ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏକତ୍ର ଭାବେ ବ୍ୟବହାରରେ

एग्जामिनेसन हल, ରହି ଯେଉଁ ଲମ୍ବ ବୃତ୍ତରେ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତି —

परीक्षा का कमरा Examination hall.

ମାତ୍ରାଦି ଏକଦେ ଅପର ସ୍ୱାଦେ ସଦୃଶ ଓ ଚକ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚକ୍ତିର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବୃତ୍ତେର ଦକ୍ଷା ବଦଳ ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ଓ ଚକ୍ତିର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ନିଜେ ଶୋଭିତେ ସେତେ ଏ ଶୋଭାବୋଧରେ ନ ଯିବେ । ଯେତେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଠ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ତିର ବ୍ୟବହାର ଓ ବା ଚକ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିତାକୁ ଦେବ । ଯଥା — ଗାଠ' ନ ଚକ୍ତିରେ 'ଗା' ଶୋଭିତେ; 'କ୍ଷ' ନ ଚକ୍ତିରେ 'କ୍ଷ' ଚକ୍ତିରେ; 'କ' ଓ 'ଖ' ନ ଗାଠରେ 'କ' ଚକ୍ତିରେ; 'ଅ' ଓ 'ଆ' ନ ଗାଠରେ 'ଅ' ଚକ୍ତିରେ; 'ଅ' ଓ 'ଆ' ନ ଗାଠରେ 'ଅ' ଚକ୍ତିରେ; 'ଅ' ଓ 'ଆ' ନ ଗାଠରେ 'ଅ' ଚକ୍ତିରେ ।

ଏକକିକିଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ହିଲ୍ଲର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
Ekjikiutar ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତିର ଶାଶ୍ୱତ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ
ଏକଜିକ୍ସଟର ଜଜ୍ଜକ୍ସଟର ନିୟୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—
ଏକଜିକ୍ସଟର Executor to the estate of a deceased testator
ଏକକିକିଟର ଇଞ୍ଜିନିୟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକକିକ୍ସଟର
Ekjikiutibh injiyār ଇଞ୍ଜିନିୟର)—କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଏକଜିକ୍ସଟର ଇଞ୍ଜିନିୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଇଞ୍ଜିନିୟର
ଏକଜିକ୍ସଟର ଇଞ୍ଜିନିୟର Executive engineer
ଏକକିକିଟର କାଉନ୍ସିଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନ
Ekjikiutibh kōunsil ସମିତି, ଯେଉଁ ସମିତି ପ୍ରାଦେଶିକ
ଏକଜିକ୍ସଟର କାଉନ୍ସିଲ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶାସନ ବିଷୟରେ ପରାମର୍ଶ
ଏକଜିକ୍ସଟର କାଉନ୍ସିଲ ଦିଅନ୍ତି —Executive Council.
ଏକକିକିଟର କାଉନ୍ସିଲର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଏକକିକିଟର
Ekjikiutibh kōunsilar କାଉନ୍ସିଲର ସଭ୍ୟ ବା ମେମ୍ବର—
ଏକଜିକ୍ସଟର କାଉନ୍ସିଲର Member of the
ଏକଜିକ୍ସଟର କାଉନ୍ସିଲ Executive council.
ଏକକିକିଟର ସର୍ବିସ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ରାଜ୍ୟର ଶାସନକର୍ମ
Ekjikiutibh sarbhis ଚଳାଇବାପାଇଁ ନିୟୁକ୍ତ ହାତମାନଙ୍କ
ଏକଜିକ୍ସଟର ସର୍ବିସ ଶୁକ୍ତି—Executive service.
ଏକଜିକ୍ସଟର ସାର୍ବିସ
ଏକକିକିଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—୧ । ମକଦ୍ଦମାରେ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିବା
Ekjibit ପ୍ରମାଣରୂପେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନ
ଏକଜିକ୍ସଟର ଦିଆଯାଇଥିବା ଦଲିଲ—1. Exhibit in a case
ଏକଜିକ୍ସଟର ୨ । ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ବସ୍ତୁ—
2. Exhibit in an exhibition
ଏକକିକିଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)—ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁମାନଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶନ—
Ekjibisan Exhibition
ଏକକିକିଟର (ଇଞ୍ଜିନିୟର)—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅକ୍ଟିଙ୍ଗ)—
Ekting etc. ଅକ୍ଟିଙ୍ଗ (ଇଞ୍ଜିନିୟର) (ଦେଖ)
Ākting etc. (See)
ଏକକିକିଟର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଗ୍ରାମ)—
Ekthaniā ଏକତ୍ରାବସ୍ଥିତ—Situating together.
ଏକକିକିଟର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଗ୍ରାମ)—ଏକସ୍ଥାନ—
Ekthān One place.
ପ୍ରାଦେ. ଅ—ଏକତ୍ରା—Together
ଏକକିକିଟର (ଇଞ୍ଜିନିୟର)—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଅକ୍ଟିଆର ଇଞ୍ଜିନିୟର (ଦେଖ)
Ektār (etc) Aktiār etc (See)
ଏକକିକିଟର—ବୈଦେ. ବି. (ଅ)—ଅକ୍ଟିଆର (ଦେଖ)
Ektāri Aktiāri (See)

ଏକପର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଶ—ଏକଗୁଣା (ଦେଖ)
Ekpararchhi Ekachāḥ (See)
ଏକପର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଶ—ଏକଗୁଣା (ଦେଖ)
Ekparachhi Ekachāḥ (See)
ଏକ—୧. ବି. (ଇଂ—ଗମନ କରିବା + କ; ସଂଖ୍ୟାବାଚକ)—
Eka ଏକସଂଖ୍ୟା; ଗୋଟିଏ—One; the number 1.
(ଏକ—ଶ୍ରୀ) ଦେ. ଅ—ଗୁଣାଗୁଣାରେ ଶୁଦ୍ଧ ଗୁଣୁକାରୁ
(ଅନେକ; ବହୁତ—ବିପରୀତ) ଅନୁମତ ନେଇ ପରମ୍ପରା କରିବାକୁ
ଯିବା ସମୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ସଂଖ୍ୟା; ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା—
Making water, pissing.
[ଦ୍ର— ଶୁଦ୍ଧମାନେ ଶାଢ଼ୀପେଶ ଯିବାକୁ 'ଦୁଇ' କହନ୍ତି ।]
୧. ବିଶ—୧ । ଏକମାତ୍ର; ଏକସଂଖ୍ୟାକ—1. One; single
୨ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ; କୌଣସି—
2 Any; some.
(ଯଥା—ଏକ ଗୁଣୁକରେ ତଳୁକିଆ ପ୍ରଶାସିତ ଥାଏ ।)
୩ । ସମାନ; ସମ—3. Similar.
(ଯଥା—ତୁମ କହିବା କଥା, ମୋ ଶୁଣିବା କଥା ଏକ ।)
୪ । ଅଭିନ୍ନ—4. Identical; the same.
୫ । ଏକା, ଏକାକୀ; ଅନ୍ତର୍ଗତ; ସହଚରରହିତ—
5 Single; solitary; alone; not
accompanied by anyone.
ଏକ ବିଶେଷ ବାବଦ. ଗୋଟାଏ ମିଶ୍ର ସରକାର ।
ରୂପକ ପ୍ରମାଣମୂଳ ।
୬ । ପ୍ରଥମ; ଏକକ—6 First, primary.
୭ । ସର୍ବପ୍ରଧାନ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ—
7. Chief; principal; foremost.
ଏକଅଙ୍ଗୀ ବାତ—ଦେ. ବି—ଏକଅଙ୍ଗୀ ବାତ (ଦେଖ)
Ekaāṅgī bāta Ekaāṅgī bāta (See)
ଏକଅଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—୧ । ଏକାଙ୍ଗୀ; ଶରୀରର ଏକ ଅଙ୍ଗକୁ
Ekaāṅgī ଅକ୍ରମେଶ କରିଥିବା (ରୋଗ)—
ଏକଅଙ୍ଗୀ 1. (disease) Affecting one limb only.
ଏକଅଙ୍ଗୀ ୨ । ଶରୀରର ଏକପାର୍ଶ୍ୱ ବା ଅଙ୍ଗକୁ ଅକ୍ରମେଶ କରିଥିବା
(ରୋଗ)—2. (disease) Affecting one
(right or left) side of the body.
ଏକଅଙ୍ଗୀ ବାତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଅଙ୍ଗ ଓ ବାତ)—ଶରୀରର
Ekaāṅgī bāta ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱର ଅଙ୍ଗକୁ ଅକ୍ରମେଶ କରିବା
ଏକଅଙ୍ଗୀବାତ ବାତରୋଗବିଶେଷ; ପକ୍ଷାଘାତରୋଗ—Partial
ଏକଅଙ୍ଗୀବାତ paralysis; paralysis affecting one
side of the body.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏକାଶିଅ—ଦେ. ବିଶ. (୧. ଏକ + ଅଶି)—କଣା—

Ekaśhiṣṭa Blind of one eye; one-eyed.

ଏକଟାଏ ଏକାଶିଅ କଣା; ତାର ନାହିଁ ଦୃଶ୍ୟମଣି । ତମ ।

एकआखवाला

ଏକ ଅଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ଏକ ଅଡ଼ା—

Eka ārdṛa Identical size; same size.

ଏକଆଡ଼ା ଦେ. ବିଶ.—ଏକାଡ଼ାକିଶିଷ୍ଟ; ସମ—

एकआडा Similar; identical; same

ଏକଅଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଏକଦିଗର; ଏକପାର୍ଶ୍ୱ—

Eka ārdiṣṭa 1. Pertaining to one party; exparte.

ଏକଦିଗର ୨ । ଏକ ପାଶିଅ—

एकतरफा 2. Pertaining to one side.

ଏକଅଡ଼ା—ଦେ. ବି.—ଏକଅଡ଼ା (ଦେଖ)

Eka ārdiṣṭa (See)

ଏକଅରକ—ଦେ. ଅ. (୧. ଏକ ଓ ଅରକ)—ପ୍ରତ୍ୟେକ; ଏକକୁ

Eka āraka ଅରକ; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ; ପରସ୍ପର—

एकआरक One another; mutually.

आपस

ଏକଅରକେ ଦେ. ଅ.—ଏକଅରକ (ଦେଖ)

Eka ārake Eka āraka (See)

ଏକ ଅରକେ ମୁଖ ଗୁଡ଼ି, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଙ୍ଗୁଳ ଲଗାଇ । ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁତ ।

ଏକଅରେ—ଦେ. ଅ.—ପରସ୍ପରକୁ—To each other.

Eka āre ବୋଲନ୍ତୁ ଏକ ଅରେ ଗୁଡ଼ି ।—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଏକଅରେକ—ଦେ. ଅ.—ଏକଅରକ (ଦେଖ)

Eka āreka Eka āraka (See)

କୃଷ୍ଣ ପୁତ୍ରକୁ ଆଦି କରୁ, ଏକ ଅରେକ ନାମ ଧର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଏକଇ—ଦେ. ବିଶ. (୧. ଏକ + ଇ)—୧ । ଏକମାତ୍ର; ଏକହିଁ—

Ekai 1. One only.

ଏକହିଁ ଏକଇ ଜନ ଅପରାଧ, ଅନେକ ମାରୁ କରାଁ ଯୁଦ୍ଧ ।

एकहै ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୨ । ଏକରୂପ; ସମାନ; ଅଭିନ୍ନ—

2. Identical; the same.

ଭବର ଜୀବ ସେ ସ୍ୱପ୍ନର, ଏ ସବୁ ଏକଇ ପ୍ରକାର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । ଏକାକୀ—3. Single.

ତୋ ମାଆର ରୁ ଏକଇ ବଳା; ସେହି ରୁ ଅସିବୁ ତେଣିକି ପଳା ।

ଶିଶୁଗୀତ ।

୪ । ଗୋଟିଏ; ଏକ—4. One.

ଏକତ୍ରୈକ୍ୟ ଭବ ବନ୍ଧୁ; ଏକଇ ତପ ନାମା ଥାଇ ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ. ୩୩ ।

ଏକଇଁ—ଦେ. ବିଶ.—ଏକଇ (ଦେଖ)

Ekaiṇ Ekai (See)

ଏକଇଁ ପଳ ଏକେ ଦେବା; ଅନେକ ମନ ନ ପାଇବା ।

ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁତ ୮୫ ।

ଏକଇବଳା—ଦେ. ବି.—ଏକଇର ବଳା (ଦେଖ)

Ekaibala Ekaira balā (See)

ତୋ ମାଆର ରୁ ଏକଇ ବଳା;

ସେହି ରୁ ଅସିବୁ ତେଣିକି ପଳା । ଶିଶୁଗୀତ ।

ଏକଇରବଳା—ଗ୍ରା. ବି.—ଏକମାତ୍ର ବାଳକ; ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର—

Ekaira balā A single son of parents.

ଏକହିଁ ହେଲେ

କନ୍ୟା ଚନ୍ଦ୍ର ବା ଘୋ ମଙ୍ଗଳା; ରଖ ମୋ ଏକଇରବଳା ।

ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ.

ଏକଇରବଳା—ଗ୍ରା. ବି.—ଏକଇର ବଳା (ଦେଖ)

Ekairibala Ekaira balā (See)

ଏକଇଁ—ଦେ. ଅ. (୧. ଏକତ୍ରୈକ୍ୟ)—୧ । ଏକଇ; ଏକପକ୍ଷରେ—

Ekauṇ 1. On the one hand.

ଏକେହିଁ ୨ । ଏକତ୍ରୈକ୍ୟ; ପ୍ରଥମତଃ; ପ୍ରଥମେ—

पहिले 2. Firstly.

ଏକଇଁ ବାଳା, ପିନ୍ଧିଛ ବାଦ ଦେଇଲ ମାଳ,

ପିନ୍ଧିଛ ପୁଣି ନେଇଅ ଶାଢ଼ୀ, ତହିଁରେ ହୋଇଛ ଶରଣା ପାଳ—ଭଗ ।

୩ । ଏକତ୍ରୈକ୍ୟ; ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ଠାରୁ—

3. From one person or thing.

ଏକ ଈଁ ଏକ—ଦେ. ଅ.—ଏକ୍ତୁ ଏକ (ଦେଖ)

Ekauṇ eka Eku eka (See)

ଏକଉତ୍ତର ଶାହେ—ଦେ. ବି. (୧. ଏକୋତ୍ତରଶତ)—ଏକଶତ ଏକ

Ekauttara śahe (୧୦୧୩)—One hundred and

ଏକଉତ୍ତର ଶତ one

एकोतरशत

ଏକ ଓଡ଼ା—ଦେ. ବି.—୧ । ଥରେ ହଳ ବୁଲାଇବା; ପଡ଼ିଆ ବା କଲରେ

Eka orḍa ପ୍ରଥମ ଥର କରାଯିବା ଗୁଣ—

1. The ploughing of a field for the first time.

୨ । ଥରେ ମାତ୍ର ହଳଦି ବାଟିବା—

2. The bruising of turmeric for the first time

୩ । ଏକଥର ମାତ୍ର —3 One turn or time.

ଏକଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଯେଉଁ ଯେତେବେଳେ ଲଙ୍ଗୁଳଦ୍ୱାରା ଥରେ

Ekaordiṣṭa ମାତ୍ର ହଳ କରା ଯାଇ ଥାଏ—

1. (a field) Which has been ploughed once only.

୨ । ଯେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ଓଡ଼ି ମାତ୍ର ଗୁଣ ଲେଖାଯାଏ—

2 (crop) Requiring single ploughing.

ଏକଓଡ଼ିକଥା—ଦେ. ବିଶ.—ଏକଓଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ekaordikiṣṭa Ekaordiṣṭa (See)

ଆରଣ୍ୟ ଯେବେ ଅପର ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥଳ ୧ ଚକ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚକ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ହ୍ରସ୍ବେତ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ର କେବଳ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ୧୫ କି ଶୋକରେ ଯେବେ ଏ ଘଟାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଅଧିକାଂଶ ଚକ୍ରର ଚପଟତା ୨ ବା ୧ ଚକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକୁ କେବଳ ଯଥା — ଗାଈ' ନ ମିଳେ 'ଗାୟ' ଶୋକରେ; 'ବ୍ୟ' ନ ମିଳେ 'ବ୍ୟା' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟ' ନ ପାଠରେ 'ବ୍ୟୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଶ୍' ନ ପାଠରେ 'ଅଶ୍' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଠରେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ

ଏକଓଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକଓଳି ଭିତରେ କରାଯିବା (କାମ)—
Ekaoḷiā 1. (work) Done in half a day,
ଏକବେଳା ୨ । ଦିନରେ ଥରେ କିଛି ସମୟରେ (ଅର୍ଥାତ୍ ସକାଳ-
ଏକବକ୍ତ ଓଳ ବା ଓପରଓଳ) କରାଯିବା କାମ—

୨. (work) Which is performed at a
certain fixed period of the day (either
in the forenoon or in the afternoon).

୩ । ଦିନରେ ଥରେ ଖାଇବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

3. (a person) Taking one meal a day.

ଏକଓଳିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକଓଳିଆ (ଦେଖ)

Ekaoḷikiā Ekaoḷiā (See)

ଏକକ—ସଂ. ବିଶ (ଏକ + କ)—୧ । ଏକାକୀ; ଏକଲ—

Ekaka 1. Alone; single; solitary.

୨ । ଅସହାୟ—2. Unassisted.

୩ । ଏକ ସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ; ୧୦ରୁ ୯ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ —

3. Consisting of one digit or unit (i.e.
1, 2, 3.....9. etc).

୪ । ଯହିଁରେ ଏକ ସଂଖ୍ୟାର ବିଷୟ ଥାଏ (ପରିକ୍ରମ)—

4. Dealing with number 1. (e.g. multi-
plication table).

(ଯଥା—ଏକକ ପରିକ୍ରମ ।)

କ—ଏକ ୦ରୁ ନଅ ସଂଖ୍ୟା—A unit.

ଏକକଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଟୋକାଇ ଏ ମାଟିକୁ କଢ଼ାଏ କରନ୍ତି

Ekakardīā ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯିବା ଜମ୍ବୁମରେ ହେଉଥିବା (ମାଟି ଖୋଳା
ବା ମାଟି ଉଠା କାମ)—

1. (earth-work) Done by paying one
Kaurdi (shell-money) for one basket
of earth thrown or carried.

୨ । ଏକକଢ଼ା କରନ୍ତି ମୂଲ୍ୟ—

2. Of the value of one Kaurdi

୩ । ଦେହର ଏକକଡ଼ି ବା ପାଖ ମାଡ଼ି ଶୋଇଥିବା (ଅବସ୍ଥା)—

3. Sleeping on one side.

୪ । ଏକପଟିଆ; ଏକପାର୍ଶ୍ବକୁ ଚଳିଥିବା—

4. Leaning to one side.

୫ । ଏକପଟକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲୁଥିବା (କଥା)

5. One-sided.

୬ । ଯହିଁର ପ୍ରତ୍ୟେକର ମୂଲ୍ୟ ଏକ କଢ଼ା—

6. (things) Of the value of one Kaurdi
each.

ଏକକଡ଼ିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକକଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ekakardīkiā

Ekakardīā (See)

ଏକକଣିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ + କୋଣ)—ଏକ କୋଣରେ
Ekakanīā ଅବସ୍ଥିତ—Situated in one corner.
ଏକକୋନେ

ଏକକଣିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକକଣିଆ (ଦେଖ)

Ekakanikiā Ekakanīā (See)

ଏକକନ୍ଦ—ସଂ. ବି—ପାଣିସାରୁ (ଦେଖ) (ହରେକୃଷ୍ଣ, ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)

Ekakanda Pāṇisāru (See)

ଏକକରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଗୁଟିଗାଳୀର ଶୁଦ୍ଧମାନେ ଅବଧାନକୁ କହି ପ୍ରସ୍ତାବ

Ekakaribā କରବାକୁ ଯିବା—To go to make water

ଏକକର୍ତ୍ତା with the permission of the teacher

ପେଶାବ करना (said of young students of a

village—Pāṭhasāḷā).

ଏକକରେ—ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ—ଗୋଟିଏ ପାଖରେ; ଏକକଡ଼ରେ; ଏକଅଡ଼େ—

Ekakare On one side; in one quarter.

ଉପର ବା ଉପରପାଖରେ, ଏହି ଉପର ଏକକରେ ।

ଉପର. ପ୍ରମେୟ ମୂଳ ।

ଏକକାନ୍ତିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକକାନ୍ତିଆ (ଦେଖ)

Ekakāṇiā Ekakāṇikiā (See)

ଏକକାନ୍ତିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକବସ୍ତ୍ର ପରିହାର; ଉତ୍ତରୀୟଗ୍ରାମ—

Ekakāṇikiā 1. Wearing one loin cloth only,

ଏକହୋଟେ having no sheet or scarf for

the upper part of the body.

୨ । ପିନ୍ଧା ଲୁଗାର କୁଣ୍ଡ ପାଖକୁ ଫିଟାଇ ଶରୀରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବଭାଗ

ଘୋଡ଼ାଇ ଦୋଇଥିବା—

2. Having covered the body with a part
of the underwear tucked upwards.

୩ । ଏକମାତ୍ର କାନବିଶିଷ୍ଟ—3. One-eared.

୪ । ଏକ କୋଣ ବା ଅଂଶରେ ଅବସ୍ଥିତ—

4. Situated in one corner.

ଏକକାର—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକକାର (ଦେଖ)

Ekakāra 1. Ekākāra (See)

ଏକକାର୍ତ୍ତ ସୂତ୍ର ବା ଏକକାର, ବ୍ରହ୍ମ ଅନନ୍ତ ବା ସ୍ବର ।

ଏକକାର୍ତ୍ତ ଗ୍ରାମ—ନରୁମୋହାସ୍ତ ।

୨ । ଏକ କର୍ମକାଣ୍ଡ; ଏକାଗ୍ରତା—2. Doing similar
acts; pursuing the same line of
conduct.

୩ । ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟବସାୟ ଅବଲମ୍ବନକାଣ୍ଡ—

3. Following the same profession.

ଦେ. ବି—ଏକ ବା ସମାନ କର୍ମ—

Same or similar act.

ଏକକାଳିନ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକକାଳିନ)—ଏକକାଳିନ (ଦେଖ)

Ekakālīn Ekakālīna (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଦେ. କି. ବିଶ—ସୁଗମ—Simultaneously.

ଏକକାଳୀନ—ସ. ବିଶ. (ଏକକାଳ + ଇନ)—୧ । ସମସମୟେକ —
Ekakālīna 1 Contemporary.

୧ । ଏକ ସମୟରେ ଘଟୁଥିବା, ସମକାଳୀନ—

2 Contemporaneous; coeval

୩ । ସୁଗମ—3 Simultaneous.

୪ । ଥରେ ଦେୟ—4. Payable once only

ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ସୁଗମ—1. Simultaneously.

୨ । ଥରେ ମାତ୍ର—2. Once only.

ଏକକୁ ଆରକ—ଦେ. ଅ.—ଏକକୁ ଆରକ (ଦେଖ)

Ekaku āraṇa Ekaku āreka (See)

ଏକକୁ ଆରକେ—ଦେ. ଅ.—ଏକକୁ ଆରକ (ଦେଖ)

Ekaku āraṇa Ekaku āreka (See)

ସାର ମହମା ବିନ ଲେକେ

ଘୋଷଣା ଏକକୁ ଆରକେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଲେଖକ ।

ଏକକୁ ଆରକ—ଦେ. ଅ.—୧ । ଅନେକାନ୍ତରେ —

Ekaku āreka 1. Mutually.

ମୁଖମୁଖ; ଏକକେଆର ଏକକୁ ଆରକ ସେ ଲେଖିଲେ ଅପରିଚିତ ।

ଆପସମେ ସାରଳାମହାପାତ୍ର. ବିଷୟ ।

୧ । ଏକ ଜଣଠାରୁ ଆଉ ଜଣକ; ଜଣକ ଅପେକ୍ଷା ଆଉ

ଜଣେ (ଏଠାରେ ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି ଅର୍ଥରେ କୁ ପ୍ରୟୋଗ)—

2. One more than the other.

କୃଷ୍ଣ ମହମା ପରମ୍ପରା, ଏକକୁ ଆରକ ବିଶେଷ ।

ରୁପକ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୩ । ଜଣକ ପରେ ଆଉ ଜଣେ—

3. One after the other.

୪ । ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ୟ —

4. One in the place of another

ଗରଳ ଅମୃତ ଅମୃତ ଗରଳ ହୁଅଇ ଏକକୁ ଆରକ ଫଳେ ।

ସମ୍ପର୍କ—ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଏକକୁ ଏକ—ଦେ. ଅ ଓ ବିଶ—ଏକକୁଏକ (ଦେଖ)

Ekaku eka Ekueka (See)

ବହୁତ ଏ ସ୍ୱପ୍ନ, ସମସ୍ତେ ଜାଣି ସମ୍ପର୍କରେ ଏକକୁ ଏକ ସେ ।

ଭଞ୍ଜ. ଦୈତ୍ୟଶାସନାସ ।

ଏକକୁଣ୍ଡଳ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଏକ + କୁଣ୍ଡଳ)—

Ekakūṇḍala ଗୋଟିଏ କାନରେ ମାତ୍ର କୁଣ୍ଡଳ ପିନ୍ଧିଥିବା—

(ଏକକୁଣ୍ଡଳ—ଶ୍ରୀ) Wearing a pendant in one ear only.

ସଂ. ବି—ବଳରାମ—Balarāma, brother of

Śrīkrishṇa.

ଏକକୁଳ—ଦେ. ବିଶ—ଏକକୁଳ; ଏକକ୍ରୀଡ଼ା—

Ekakūla Gathered together; assembled.

ବହୁ ଶୋଭା ରହି ହୋଇଅଛି ଏକକୁଳ । ପ୍ରାଚୀ—ବ୍ରହ୍ମକରୁଣା ଶିଳା ।

ଏକକୋଣିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ + କୋଣ)—

Ekakonīāṇī ଏକକୋଣିଆ (ଦେଖ)

Ekakonīāṇī (See)

ଏକକୋଣିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକକୋଣିଆ (ଦେଖ)

Ekakonīkīā Ekakonīāṇī (See)

ଏକକୋଷ—ସଂ. ବିଶ. (ବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ)—

Ekakosha ଯେଉଁ ଜୀବର ଶରୀର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ମାଂସ କୋଷରେ ଗଢ଼ା—One-celled (creature)

ଏକକୋଷୀ—ସଂ. ବିଶ (ଜନ୍ତୁବିଜ୍ଞାନପରିଭାଷା; ଏକ + କୋଷ +

Ekakoshīṭhī ଇନ୍. ମା. ବ.)—ଏକକୋଷୀୟ ଦେହବିଶିଷ୍ଟ;

ଶିରଃପଦ (ସାମୁଦ୍ରିକଜୀବ)—Cephalopod.

(ଯଥା—ସମୁଦ୍ର ଫେଣ ଜୀବ, ପୁରୁରୁଜ—e.g. Cuttle fish; Octopus).

(ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରଭୁଦିବାଦ)

ଏକକ୍ରିୟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଏକ + କ୍ରିୟା)—

Ekakriyā ୧ । ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା (ଇନ୍. ଇନ୍. ବ୍ୟକ୍ତି)—

1. (persons) Having to do one and

(ଏକକ୍ରିୟା—ଶ୍ରୀ) the same work.

୨ । ଏକଆଚରଣକାରୀ —

2. Pursuing the same line of conduct.

ଏକଗମ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଶୟା ଚର; ଏକ + ଗମ୍ୟ)—

Ekagamya ୧ । ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ—

(ଏକଗମ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) 1. Enjoyable by a single person.

୨ । ଏକଲଭ୍ୟ—2. Obtainable by one person only.

ଏକଗୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଯେ ଗୋଟିଏ କଥାରେ ଜଗର କରେ, ଏକ—

Ekagūṇḍiā ବାରିଆ; ଏକପିନ୍ଧିଆ; ପିନ୍ଧିଶୋର; ଦୁଷ୍ଟଆ—

ଏକଶୟି Self-willed; stubborn; obstinate;

ଅବିଚଳ; ହଠିଆ persistent; headstrong.

ଏକଗୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବିଶ—ଏକଗୁଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Ekagūṇḍi Ekagūṇḍiā (See)

ଏକଗୁରୁ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁକ୍ରୀଡ଼ା)—୧ । ସହାଧ୍ୟାୟୀ—

Ekaguru 1. Class-mate.

୨ । ସପାର୍ଥ; ସହପାଠୀ—

2. Disciple of the same preceptor.

ଏକଗୋଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକମାତ୍ର ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହେବା

Ekagordīā (ଅବସ୍ଥା)—1. (state) Of standing on one leg.

୨ । ଯାହାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପାଦ ଥାଏ—

2. One-legged.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ଚକ୍ରିତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରତ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପେକ୍ଷା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରତ ବୌଦ୍ଧ ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାକୁ ସେ ଯୋଗରେ ଯେବେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଅନ୍ତ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚକ୍ରତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗବାକୁ ହେବ । ଯଥା — ବା. ୮ ନ ଯେତେ 'ଗା' ଯୋଗଦେ 'ଗୁ' ନ ମିଳେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ 'ବୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବକୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଗ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଦେ. ବି—ପୂର୍ବେ ଶୁଦ୍ଧାଳୀରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼କୁ ଭୂଇଁରୁ ଟେକି ରଖି ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ରେ କେତେ ସମୟ ପାଇଁ ଠିଆ ହେବା ଚୂଷ ପିଇବା ଦିଆ ଯିବା ଦଣ୍ଡ—
A punishment formerly given to students consisting of standing on one leg only for some time

ଏକଗ୍ରାମୀଣ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ଏକଗ୍ରାମୀ+ଇନ୍)—ଏକଗ୍ରାମବାସୀ—
Ekagrāmīna Inhabiting the same village
(ଏକଗ୍ରାମୀଣ—ଶ୍ରୀ)

ଏକଗ୍ରୀବ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଅଧୁନିକବ୍ୟବହାର)—
Ekagrība ୧ । ଏକ ଅଙ୍ଗକୁ ମୁହଁ ବୁଲାଇଥିବା (ବହୁ)—
1. Turning the faces to one direction.
୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଏକମୁଖ; ଏକପ୍ରାଣ; ଏକମତ —
2. (figurative) United; unanimous.
ଏକଗ୍ରୀବ ହୋଇ ଭରତର ସବୁ ନେତା ଔପନିବେଶିକ ଶାସନ ଦାବା କରୁଥିଲେ ।
ଦେଖନ୍ତୁ ଅଗା ୨୩୮୮ ।

ଏକଗ୍ରାଞ୍ଚ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଏକ+ଘ୍ରା)—
Ekagrāñcha ୧ । ଘନଭୂତ—1 Dense
୨ । ଏକଦିଗ—2 Joined together, compact.
ସେ କାଳେ ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା ହଣୋଷା ନାବତ
କଲେ ଗୁଲେ ସେ ହୋଇ ଏକଗ୍ରା । ବୃହତ୍ ସ୍ତବ୍ଧ, ମହାଭାରତ, କର୍ଣ୍ଣ ।

ଏକଗ୍ରାଣୀ—ଗ୍ରା. ସଦ୍ୟ. ବି. (ସଂ. ଏକଗ୍ରା)—ଏକଗ୍ରା (ଦେଖ)
Ekagrāṇī Ekaghni (See)
ବୁଲାଇ ଏହି ସମୟ ଏକଗ୍ରା ଦେଖି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ବନ୍ଧ୍ୟା ଶିଖିଥିଲେ ।
ଭକ୍ତ. ବୈଦେହୀଶବଳୀ ।

ଏକଗ୍ରାରିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ଏକଗ୍ରାରିଆ (ଦେଖ)
Ekagrārī Ekagharikī (See)
ସବୁରୁ ସଭ୍ୟମାନେ ଅଗରୁ ଏକଗ୍ରାରିଆ ହୋଇ ଥିଲେ ।
ପଦ୍ମାବତୀନାମ. ଗୁଣସ୍ତବ ।

ଏକଗ୍ରାରିକୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ୧ । ଏକଗ୍ରାରିଆ; ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ପୃଥକ
Ekagharikī କାସ କରୁଥିବା—1 Secluded.
ଏକସ୍ତରେ ୨ । ସମାଜରୁତ—2. Boycotted;
जातबाहर excommunicated; outcasted.

ଏକଗ୍ରାଥାକେ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ. ଏକଗ୍ରାଥା (ଦେଖ)
Ekaghrāṭhake Ekaghāe (See)

ଏକଗ୍ରାଥ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଏକ+ଗ୍ରା)—
Ekaghāe ୧ । ଏକଥରକେ—1. In one instalment.
ଏକସାଏ ୨ । ଏକା ସମୟକେ—2. At one moment.
एकचाटसे ୩ । ଏକ ପ୍ରହାରରେ; ଏକା ଶ୍ରେଷ୍ଠକେ—
3. At one stroke.

୪ । ଏକବାରକେ—4. Once for all.

ଏକଗ୍ରାନ୍ତି—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ୱ. ଏକଗ୍ରାନ୍ତି (ଦେଖ)
Ekaghānti Ekaghāe (See)

ଏକଗ୍ରା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଏକ+ହ୍ରା ଧାତୁ+କ୍ତ୍ୱ+କ୍ତ୍ୱ; ଅରକେ
Ekaghni ଯାହା ଜଣକୁ ମାରି ପକାଏ ଭୁଲ. ଶବ୍ଦାର୍ଥ)—
ଏକପ୍ରକାର ଯୁଦ୍ଧାସ୍ତ୍ର; ନାଳକାଶ୍ତ୍ର; ବକ୍ତୃକବିଶେଷ—
A kind of weapon of offence; a gun.

ଏକଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକଙ୍ଗୀ)—
Ekāṅgī ୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ସୁଗନ୍ଧ ମୂଳ—
एकङ्गी 1. A sweet-smelling root used in
एकङ्गी scented toilette paste.
୨ । ଏକଅଙ୍ଗୀ ବାତ, ଶରୀରର ଗୋଟିଏ ପାଖର ଅଙ୍ଗକୁ
ଅବରୁ ଧରିବା ବାତବିଶେଷ —
2. Partial paralysis; paralysis of one
side.

ବିଶ୍ୱ—ଏକ ଅଙ୍ଗ ବା ଏକ ପାଖର ଅଙ୍ଗକୁ ଅନ୍ୟମାନ କରୁଥିବା—
Attacking one limb or one side

ଏକଚକ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଚକ୍ର)—
Ekachaka ଏକଦିଗରୁ ବହୁତ ଭୂଖଣ୍ଡ—
A continuous and extensive tract of
land; a large expanse of land.
ବିଶ୍ୱ—ଏକଦିଗରୁ ଓ ବହୁତ (ଭୂମି ଖଣ୍ଡ)—
Continuous and extensive land).

ଏକଚକ୍ରା—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ୍ୱ. ଏକଚକ୍ର (ଦେଖ)
Ekachakard Ekachaka (See)

ଏକଚକ୍ରୀ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ୍ୱ. ଏକଚକ୍ର (ଦେଖ)
Ekachakī Ekachaka (See)
ବିଶ୍ୱ—ଏକଚକ୍ର (ଦେଖ)—Ekachaka (See)

ଏକଚକ୍ର—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ଚକ୍ର)—୧ । ଏକଚକ୍ରବିଶ୍ୱ ରଥ—
Ekachakra 1. One wheeled vehicle
୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ରଥ—2 The imaginary one-
wheeled car of the Sun-God.
୩ । ଗଣ୍ଡାର—3. Rhinoceres.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ଏକ ଚକ୍ରବିଶ୍ୱ—One-wheeled.

ଏକଚକ୍ରା—ସଂ. ବି ଶ୍ରୀ (ଏକ+ଚକ୍ର+ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଗଣ୍ଡା ନାମକ
Ekachakra ଜନ୍ତୁ—1 Phinoceres

୨ । ନଗରବିଶେଷ (ଏଠାରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ଦେବୀଙ୍କୁ ବଧ କରି
ଥିଲେ । ଏହା ଅଧୁନିକ ପାଟନା ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ତର୍ଗତ)—
2. A town of ancient India, situated in
the (modern) district of Patna.

ଏକଚକ୍ର. ନଗରେ ବଡ଼ ଗୁମ୍ଫା ମାରି । ସାରଳାମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

[ଦ୍ର—ଜନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ ଦାଦରୁ ପଲାଇ ଯାଇ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ମାତାଙ୍କ
ସହିତ ଏଠାରେ ବସି ଦିନ ବାସ କରୁ ଥିଲେ ଓ ଏହିଠାରେ ଶ୍ରୀମ.
ଦେବୀଙ୍କୁ ବଧ କରିଥିଲେ । ଏହା ଅଧୁନିକ ପାଟନା ଜିଲ୍ଲାର
ଛପର ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ଏ	ଦ୍ୱୟମ୍ବରୀ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଊ	ଋ	ୟେ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	୧୧	ଲଥ	୩	୩	୩	୩

ଏକଚତୁଷ୍ଟି—ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସ. ଏକ + ଚତୁଷ୍ଟି = ସବୁଦିଗରେ)—

Ekachātṣṭi ଯେଉଁ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ରାଜାଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଏକମାତ୍ର
ଏକଚତୁଷ୍ଟି; ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟରେ କାରବାର କରିବାକୁ
ଏକଚତୁଷ୍ଟି ଅଧିକାର ପାଇଥାଏ—1. Monopolized
एकाधिकार (trade)

୨ । ଜଣକର ଅଧିକାରରେ ରହିବା—

2. In the exclusive possession of one person
ଦେ. ବି.—ରାଜାଦେଶରେ କୌଣସି ଏକମାତ୍ର ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟରେ
ରାଜ୍ୟତମାନ୍ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ ଏକ ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଥିବା
ଅଧିକାର—Monopoly.

ଏକଚତୁରାରିଶ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ (ଏକ ଅଧିକ ଚତୁରାରିଶ)—

Ekachatwāriṁśa ଏକଚତୁରାରିଶ—Fortyone.

ଏକଚତୁରାରିଶକ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ—ଏକଚତୁରାରିଶ—

Ekachatwāriṁśat Fortyone.

ଏକଚତୁରାରିଶତମ—ସଂ. ବିଶ.—ଏକଚତୁରାରିଶ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ—

Ekachatwāriṁśattama Fortyfirst.

ଏକଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଏକ + ଚର ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ekachara ଏକାକୀ; ଯେ ଏକାକୀ ଭିତ୍ତିରେ ସ୍ଥାନରେ ରହେ—
(ଏକଚରୀ—ଶ୍ରୀ) Single; living alone in a solitary
place.

ଏକଚର—ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଅସ୍ୱମୁଖୀ—

Ekacharā 1. Selfish

୨ । ଯେ ଭିତ୍ତିରେ କରବାର କରିବାକୁ ଭଲ ପାଏ—

2. Liking to move in a solitary place

ଏକଚର୍ୟା—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଚର ଧାତୁ + ଲୁପ୍ତ. ଯ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ekacharjya ୧ । ଅସ୍ୱମୁଖୀ ଗମନ—

1. Solitary walk.

୨ । ଏକାକୀ ହୋଇ ଗମନ କରିବା—

2. Walking alone.

ଏକଚତୁଷ୍ଟି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ.—ଏକଚତୁଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Ekachātṣṭi Ekachātṣṭi (See)

ଏକଚରୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଏକ + ଚର ଧାତୁ + ଲୁପ୍ତ. ଯ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ekachārī ୧ । ଏକାକୀ ଚଳଣିକାରୀ—

(ଏକଚରୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Moving alone

୨ । ଏକାକୀ ବାସକାରୀ—2. Living alone

ଏକଚର—ଦେ. ବି.—୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଲିଚାଲି ବା ଅଚରଣ—

Ekachār 1. One kind of conduct.

ଏକଚାଳ ୨ । ଏକପ୍ରକାର ଚାଲି—

एकाचाल 2. One kind of usage

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଏକ ପ୍ରକାର ଚାଲିଚାଲି ବା ଅଚରଣବିଶିଷ୍ଟ

(ବହୁଲୋକ)—1. (many persons)

Following the same line of conduct.

୨ । ଏକପ୍ରକାର ଚାଲିଚାଲି—

2. Following the same method or usage.

ଏକଚର—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଏକଚର (ଦେଖ)

Ekachār 1 Ekaguiñāñ (See)

ଆମସେୟାଲୀ

୨ । ଆମସେୟାଲୀ—2. Whimsical;

मनमौजी; तरङ्गी

capricious.

ଏକଚରା—ଦେ. ବି.—ଯେଉଁ ଘର ଉପରେ ଏକପାଖିଆ ଚାଲି ଥାଏ; ଚାଲି—
Ekachār 1. Onesided thatch; a thatch with
ଏକଚାଳ one side-roof; a lean-to.

आसारा; सायवान ବିଶ—ଏକମାତ୍ର ଚାଲିଚାଲି (ଘର)—

A pent-roofed (house), pent (house)

ଏକଚର—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକଚରା (ଦେଖ)

Ekachārī Ekachārī (See)

ଏକଚରୀ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକଚରା (ଦେଖ)

Ekachārī Ekachārī (See)

ଏକଚରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକଚରାରିଶକ; ପ୍ରା. ଏକଚରାରିଶ)—

Ekachārīśa ଏକଚରାରିଶ; ୪୧ ସଂଖ୍ୟା—

ଏକଚରୀ

The number 41; fortyone.

इकतालिस ବିଶ—ଏକଚରାରିଶସଂଖ୍ୟା—

(ଏକଚରାରିଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

Numbering fortyone.

ଏକଚରାରିଶମନ୍ତ୍ର—ଦେ. ବି—ବୈଦିକ କର୍ମକାଣ୍ଡର ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—

Lkachārīśāmantra A collection of Vedic
mantras for daily ceremonies.

ଏକଚରାରିଶକ—ଦେ. ବି—୧୪୧ ସଂଖ୍ୟା—

Ekachārīśāsahe The number 141.

ଦେ. ବିଶ—୧୪୧ ସଂଖ୍ୟା—Numbering 141

ଏକଚିତ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—୧ । ଏକମତବିଶିଷ୍ଟ (ବହୁବଚ୍ଚି)—

Ekachitta

1. Unanimous

୨ । ଅନନ୍ୟମତା; ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ—2. With concen-
trated attention; wholly absorbed.

ଏକଚେତି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକଚେତି (ଦେଖ)

Ekacheti Ekacheti (See)

ଏକଚେଟେ—ଦେ. ଅ—ଏକଚାପ (ଦେଖ)

Ekachete Ekaghāe (See)

ଏକଚେଟେକେ—ଦେ. ଅ—ଏକଚାପ (ଦେଖ)

Ekacheteke Ekaghāe (See)

ଏକଚତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବଚ୍ଚି; ଏକ + ଚତ୍ର; ସଜିଯୋଗୁ ଓ ସ୍ଥାନରେ
Ekachchhatra ୧)—ଏକମାତ୍ର ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ; ଏକ
(ଏକଚତ୍ର—ଶ୍ରୀ) ରାଜଭାଷୀନରେ ଅବସ୍ଥିତ ବା ଅନ୍ତର୍ଗତ—

Ruled by a single king; brought
under one man's sovereignty; under
the sway of one paramount ruler.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁରୀରେ ସଦିନ ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବୋଧରେ କ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଚ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଢ଼' କ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' କ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ କ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ୟ' କ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବନ୍ଧ' କ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

ଏକଚତୁ —ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଏକଚତୁ)—ଏକଚତୁ (ଦେଖ)
Ekachhatra Ekachchhatra (See)

ଏବେ କମ୍ପ୍ୟୁଟିଂ ମୋଡ଼ ଏକଚତୁ ହେବ । ସ ରଜନୀକାନ୍ତରାଜ. ବସନ୍ତ ।

ଏକଜା—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଏକ+ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ଅ)—

Ekaja ଏକଜାତ (ଦେଖ)
(ଏକଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) Ekajāta (See)

ଏକଜନ୍ମ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ଜନ୍ମନ୍ ୧ମା. ୧ବ)—

Ekajanm ୧ । ରାଜା—1. King.

୨ । ଶୁଦ୍ରଜାତି (ସଂସ୍କାର ନ ଥିବାରୁ)—

2. The Śūdras.

ଏକଜବର ବ—ଦେ. ବି—ଏକବାଚ୍; ଅଟଳ ବାକ୍ୟ; ଦୃଢ଼ ବଚନ—

Ekajabāba Unchangeable promise; promise

ଏକଜବାବ which is not broken.

ଏକଜବାବ

ଏକଜବାବ—ଦେ. ବିଣ — ଏକବାଚ୍; ଦୃଢ଼ବଚନ; ଯାହାର ବାକ୍ୟ

Ekajabābi ଅଟଳ—One who is constant to his

ଏକଜବାବୀ promise.

ଏକଜବାବୀ

ଏକଜାରି—ଦେ. ବି (ଜମିଦାରସିରସ୍ତ୍ରୀ)—ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ତାଲିକା;

Ekajāri ଉତ୍ତରଜା—A classified list.

ଏକଜାହି ବିଣ—୧ । ଉତ୍ତରଜା କର ଯାଉଥିବା; ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ—

ଅବାରିଜା; ଜିନ୍ସବାର 1. Classified under different headings

୨ । ଏକପ୍ରକାର—2. Uniform; similar.

୩ । ମିଶ୍ରାଯାଉଥିବା—3 Totalled up

ଏକଜାରି କରବା—ଦେ. ବି—୧ । ଏକଜା ଉତ୍ତରଜା ବା ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ

Ekajāri karibā କରବା—

ଏକଜାହିକର 1. To collect and classify several

ଅବାରିଜା କରବା things under different headings

୨ । ବହୁରାଶିକୁ ଯୋଗ କରବା—

2. To total up various items

ଏକଜାଏ (ଉତ୍ୟାଦ)—ଏକଜାଉ ଉତ୍ୟାଦ (ଦେଖ)

Ekajāe (etc) Ekajāi etc (See)

ଏକଜାତ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଏକ+ଜନ ଧାତୁ+କର୍ତ୍ତୃ. ତ)—

Ekajāta ୧ । ଏକ ପିତାମାତାଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—

(ଏକଜାତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Born of the same pair of parents

୨ । ଏକସ୍ଥାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ—2 Born at one place.

ସଂ. ବି—(ଏକ ଥରକେ ଜାତ; ଯେ ହିଁଜ ନୁହେଁ) ଶୁଦ୍ର—

A Śūdra.

ଏକଜାତି—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ=ଥରେ+ଜାତି=ଜନ୍ମ;

Ekajāti ଯାହାର ଥରେ ମାତ୍ର ଜନ୍ମ, —ଶୁଦ୍ରଜାତି—

The Śūdra caste.

ଦେ. ବି—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଜାତି ବା ବର୍ଣ୍ଣ—

1. One caste.

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର—2. One kind.

୩ । ଏକ ଶ୍ରେଣୀ—3. One class.

ଏକଜାତିଆ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଏକପ୍ରକାର—

Ekajātiā 1. Of one kind.

ଏକଜାତିଆ ୨ । ଏକଶ୍ରେଣୀ—2. Of one class.

ଏକଜାତକା ୩ । ସମଶ୍ରେଣୀ—3. Similar.

୪ । ଏକବର୍ଣ୍ଣ—4 Belonging to the same caste.

ଏକଜାତିକା—ଦେ. ବିଣ—ଏକଜାତିଆ (ଦେଖ)

Ekajātikā Ekajātiā (See)

ଏକଜାତିକିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଏକଜାତିଆ (ଦେଖ)

Ekajātikīā Ekajātiā (See)

ଏକଜଗର—ଦେ. ବି—ଏକଗୁରୁପଣ; ଏକଜଗର—

Ekajigara Obstinacy; stubbornness.

ଏକଜିଗର

ସରକ୍ଷୀ

ଏକଜଗରିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଏକଗୁରୁ; ଏକଜଗରିଆ; ଜବିଆର;

Ekajigariā ଏକଜାଗିଆ—stubborn; obstinate.

ଏକଜଗିଆ

ହଢ଼ି; ଜିହ୍ନି

ଏକଜିଦ—ଦେ. ବି—ଏକଜିଗର (ଦେଖ)

Ekajidi Ekajigar (See)

ଏକଜିଦିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଏକଜିଗରିଆ (ଦେଖ)

Ekajidiā Ekajigiriā (See)

ଏକଜୁଟ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଜୁଡ଼ ଧାତୁ)—୧ । ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଳନ—

Ekajut 1. Association.

ଏକଜୋଟି ୨ । ମେଲ; ବିଦ୍ରୋହ—2. Conspiracy; plot;

ବଳହୀ mutiny.

ଦେ. ବିଣ.—୧ । ଏକତ୍ର—1. Gathered together,

ଏକଜୋଟି ୨ । ଏକମେଲ, ମେଲ ବାଜୁଥିବା—

ଏକଜୁଟ 2. Plotting together; mutinous

୩ । ସହକର୍ମୀରୂପେ ପରସ୍ପର ଆବଦ୍ଧ—

3 Associated with each other.

୪ । ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଳିତ ବା ମିଳିତ—

4. United together; met together.

୫ । ସମସ୍ତେ ମିଶି ଏକ ଦଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା—

5. Formed together into one party

ଏକଜୋଟ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଣ—ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)

Ekajot Ekajut (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସୁକ୍ରାସିଦ୍ଧ	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଋୟ	ଉଥ	ଈ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୁକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଋଥ	ଋ	ନ

ଏକକୋଡ଼—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—୧ । ଏକଜୁଟ୍ (ଦେଖ)

Ekajorda 1 Ekajut (See)

୨ । ଦୁଇଜୁ—2. Two; a pair; a couple.

ଏକକୋଡ଼ା—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—୧ । ଦୁଇଗୋଟି; ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟକ—

Ekajordā 1. Two

୨ । ପରସ୍ପର ସମକକ୍ଷ ଦୁଇଜୁ ବସ୍ତୁ ବା ଜାବ—

2 Couple, pair

ଏକଜୁର—ସଂ. ବି (ଏକ + ଜୁର)—ଯେଉଁ ଜରରେ ଦିନ ରାତି ଦେହରୁ

Ekajwara ତାହା ଶୁଦ୍ଧ ନାହିଁ—Unremitted fever; continued fever

ଏକଜୁର—ସଂ. ବି (ଏକ + ଜୁର + ସାର୍ଥେ. ର)—ଏକଜୁର (ଦେଖ)

Ekajwari Ekajwara (See)

ଏକଟି—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଅକ୍ଟିଂର ଅଶ୍ବଜ୍ଞ ଇତ୍ୟାଦି)—

Ekāṭim ଅକ୍ଟିଂ (ଦେଖ)
Ākṭiṅg (See)

ଏକଟିଙ୍ଗ—ଦେ. ବି—ଅକ୍ଟିଂ (ଦେଖ)

Ekāṭiṅg Ākṭiṅg (See)

ଏକଠା—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ ଓ ଥାନ)—ଏକାତ୍ମକ; ସମବେତ—

Ekāṭhā Collected or gathered up at one place.

ପାଣ୍ଡୁ ସୁଦେ ସମସ୍ତେ ଏକଠା ହୋଇଲେ—ବୃଷ୍ଟିହୁ ନିର୍ବାହର. ବଦ ।

ଏକଠାହିଁ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏକ ସ୍ଥାନରେ—

Ekāṭhāiṅ 1. At one place

୨ । ଏକାଠି—2. Together.

ଏକଠାଏ—ଦେ. ଅ—ଏକଠାହିଁ (ଦେଖ)

Ekāṭhāe Ekāṭhāiṅ (See)

ଏକଠାଏ—ଦେ. ଅ—ଏକଠାହିଁ (ଦେଖ)

Ekāṭhāeṅ Ekāṭhāiṅ (See)

ଏକଠୁଲ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ + ଥୁଲ)—୧ । ଏକତ୍ର; ଏକ ସ୍ଥାନରେ

Ekāṭhula ଜମା ହୋଇଥିବା—

1. Collected at one place.

୨ । ଏକତ୍ର ଗଦା ହୋଇଥିବା—2. Heaped up

ଏକଡ଼—ଦେ. ବି—ଏକପା; ଏପାଶ୍ବ; ଏପାଶ୍ବ—

Ekārda This side.

ଏକଡ଼ସେକଡ଼—ଦେ. ଅ (ବିପରୀତ ସହଚର)—୧ । ଏପାଶ୍ବ—

Ekardasekārda ସେପାଶ୍ବ—1 This side and

ଏପାଶ୍ବ—2 that.

ଈସତରଫ ଓସତରଫ ଅନେକ ସମ୍ବନ୍ଧ ନ ଶୋଇ ଏକତ୍ର ସେକଡ଼ ହେଉଥିବା ।

ପରାମୋହନ. ଇମାଏଆଠଗୁଣ୍ଠ ।

୨ । ମନୁଷ୍ୟର ଦୁଇ ପାଶ୍ବ—

2. Both flanks of a person.

ଏକଡ଼ସେକଡ଼ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଶୋଇଲାବେଳେ ଏକାଧିକଥର

Ekardasekārda hebā ପାର୍ଶ୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା—

ଏପାଶ୍ବଏପାଶ୍ବକରା 1. Repeatedly to turn one's

ଈସତରଫଓସତରଫହିନା sides during sleep.

୨ । ଏକପାଶ୍ବରୁ ଅନ୍ୟ ପାଶ୍ବକୁ ବହୁବାର ଯିବା ଅସିବା କରିବା;

ଇତସ୍ତତଃ ହେବା—2. Repeatedly to go

this side and that

୩ । (ଲକ୍ଷ୍ୟାର୍ଥ ଇତସ୍ତତ କରିବା; ହିସା କରିବା—

3. To hesitate.

ଏକଡ଼ିଆଁଇବା—ଦେ. କି—ଏକା ଶେପାକେ ଲୁହବା—

Ekadiāṅibā To jump up at one stride.

ଗରବକୁ ଇତି ଅବଦେଶ ଥର ଇତନେ ଏକଡ଼ିଆଁ—କଣ୍ଠ. ବେଦେଶ୍ବରକାଷ ।

ଏକଣସେକଣ ହେବା—ଦେ. କି—ଏକ କୋଣରୁ ଅନ୍ୟ କୋଣକୁ

Ekāṇasekāṇa hebā ଏକାଧିକଥର ଯିବା—To move

constantly from one corner

to another.

ଏକଣ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଏକ ଓ କୋଣ କମ୍ପା ଏକାନ୍ତ)—

Ekāṇā ୧ । ଏକପାଶ୍ବ—1. One side.

୨ । ଏକପ୍ରାନ୍ତ—2 One end.

୩ । ଏକକୋଣ—3 One corner.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକ କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ—

1. Situated at a corner.

୨ । ସ୍ବଥକ୍ ଅବସ୍ଥିତ—2. Solitary

୩ । ବିଚ୍ଛନ୍ନ—3. Secluded.

୪ । ଗ୍ରାମର ଏକ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ—

4. Situated at one end of a village.

ଏକତ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ; ବିଶ (ସଂ. ଏକତ୍)—୧ । ଏକାପର—

Ekata 1. Similar.

ଏକତ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ହୋଇଲେ ପୁନଃ ନାଚ, ସେ ପୁଣି ନୋହଲେ ଏକତ ।

ପଣୋବନ୍ତ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିବିଜୟା ।

୨ । (ସଂ. ଏକତ୍) ଏକାତ୍ମକ—2. Assembled.

ଏକତଃ—ସଂ. ଅ. (ଏକ + ତସ୍)—୧ । ଏକଅଡ଼େ;

Ekataḥ ଏକପକ୍ଷରେ—1. On one side.

୨ । ଏକଦିଗରେ—2. In one direction

୩ । ଏକସ୍ଥାନରେ—3. At one place.

୪ । ଏକଦିଗରୁ; ଏକଅଡ଼େ—

4. From one side or point of view.

* । ପ୍ରଥମତଃ—୫. Firstly; in the first place

ଏକତତ୍ତ୍ବୀ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଏକ + ତତ୍ତ୍ବ + ଇନ୍ଦ୍ର ୧ମା. ୧କ.)—

Ekataṭṭwī ୧ । ପ୍ରତିଯୋଗୀ, ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦ୍ବୀ—1. Rival.

(ଏକତତ୍ତ୍ବୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସ୍ଥବା (ବ୍ୟକ୍ତି ଗଣ)—

2. (persons) Having the same object in view.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ପଢ଼ିବ ଓ ଚିତ୍ତର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ତର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣରେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଓ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଖୋଜିବେ, 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଣା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଏକଚକ୍ର — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକଚକ୍ର) — ଏକଚକ୍ର (ଦେଖ)
Ekachhatra Ekachchhatra (See)

ଏବେ ନମୁନାପ୍ରମୋଦ ଏକଚକ୍ର ହେଲା । ସରକାରମହାରଜ. ବସନ୍ତ ।

ଏକଜା — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଏକ + ଜନ ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅ) —
Ekaja ଏକଜାତ (ଦେଖ)
(ଏକଜା — ଶୁ) Ekajata (See)

ଏକଜନ୍ମା — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଜନ୍ମନ୍ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ.) —
Ekajanmā ୧ । ରାଜା — 1. King.

୨ । ଶୁଦ୍ରଜାତି (ସଂସ୍କାର ନ ଥିବାରୁ) —
2. The Śūdras.

ଏକଜାବଦ — ଦେ. ବି. — ଏକବାଚ୍; ଅଟଳ ବାକ୍ୟ; ଦୃଢ଼ ବଚନ —
Ekajabāba Unchangeable promise; promise
ଏକଜବାବ which is not broken.
ଏକଜବାବ

ଏକଜବାବି — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ଏକବାଚ୍; ଦୃଢ଼ବଚନ; ଯାହାର ବାକ୍ୟ
Ekajabābi ଅଟଳ — One who is constant to his
ଏକଜବାବୀ promise.
ଏକଜବାବୀ

ଏକଜାତି — ଦେ. ବି. (ଜମିଦାରସିରସ୍ତ୍ରା) — ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ତାଲିକା;
Ekajāti ଉପାଧିକାର — A classified list.
ଏକଜାତି ବିଶ୍ଵ. — ୧ । ଉପାଧିକାର କର ଯାଇଥିବା; ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ —
ଅବାରିଜା; ଜିନ୍ଦସବାର 1. Classified under different
headings

୨ । ଏକପ୍ରକାରର — 2. Uniform; similar.

୩ । ମିଶ୍ରାୟାୟିତ୍ୱ — 3. Totalled up

ଏକଜାତି କରବା — ଦେ. ବି. — ୧ । ଏକଜା ଉପାଧିକାର ବା ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ
Ekajāti karibā କରବା —

ଏକଜାତିକର 1. To collect and classify several
ଅବାରିଜା କରବା things under different headings

୨ । ବହୁବ୍ରୀହି ଯୋଗ କରବା —

2. To total up various items

ଏକଜାଏ (ଇତ୍ୟାଦି) — ଏକଜା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ekajāe (etc) Ekajāi etc (See)

ଏକଜାତ — ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଏକ + ଜନ ଥାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ତ) —
Ekajāta ୧ । ଏକ ପିତାମାତାଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ —

(ଏକଜାତ — ଶୁ) 1. Born of the same pair of
parents

୨ । ଏକସ୍ଥାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ — 2. Born at one place.

ସଂ. ବି. — (ଏକ ଥରକେ ଜାତ; ସେହି ଜାତି ନୁହେଁ) ଶୁଦ୍ର —
A Śūdra

ଏକଜାତି — ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ = ଥରେ + ଜାତି = ଜନ୍ମ;
Ekajāti ଯାହାର ଥରେ ମାତ୍ର ଜନ୍ମ — ଶୁଦ୍ରଜାତି —
The Śūdra caste.

ଦେ. ବି. — ୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଜାତି ବା ବର୍ଣ୍ଣ —

1. One caste.

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର — 2. One kind.

୩ । ଏକ ଶ୍ରେଣୀ — 3. One class.

ଏକଜାତି — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ୧ । ଏକପ୍ରକାରର —

Ekajāti 1. Of one kind.

ଏକଜାତି ୨ । ଏକଶ୍ରେଣୀର — 2. Of one class.

ଏକଜାତି ୩ । ସମଶ୍ରେଣୀର — 3. Similar.

୪ । ଏକବର୍ଣ୍ଣର — 4. Belonging to the
same caste.

ଏକଜାତିକା — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ଏକଜାତି (ଦେଖ)

Ekajātikā Ekajātiā (See)

ଏକଜାତିକା — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ଏକଜାତି (ଦେଖ)

Ekajātikā Ekajātiā (See)

ଏକଜଗର — ଦେ. ବି. — ଏକଗୁରୁପଣ; ଏକଜଗର —

Ekajigara Obstinacy; stubbornness.

ଏକଜିଗର

ସରକାରୀ

ଏକଜଗର — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ଏକଗୁରୁ; ଏକଜଗର; ଜିଦିଗୋର;

Ekajigariā ଏକଜାତି — ୧. stubborn; obstinate.

ଏକଜଗର

ହସ୍ତି, ଜିହ୍ୱା

ଏକଜିଦ — ଦେ. ବି. — ଏକଜଗର (ଦେଖ)

Ekajidi Ekajigar (See)

ଏକଜିଦ — ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ଏକଜଗର (ଦେଖ)

Ekajidiā Ekajigiriā (See)

ଏକଜୁଟ — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ଜୁଟ ଥାତୁ) — ୧ । ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଳନ —

Ekajut 1. Association.

ଏକଜୋଟି ୨ । ମେଳ; ବିଦ୍ରୋହ — 2. Conspiracy; plot;
mutiny.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ. — ୧ । ଏକତ୍ର — 1. Gathered together,

ଏକଜୋଟି ୨ । ଏକମେଳ, ମେଳ ବାଜିଥିବା —

ଏକଜୁଟ 2. Plotting together; mutinous

୩ । ସହକର୍ମୀରୂପେ ସରସ୍ୱର ଅବଦାନ —

3. Associated with each other.

୪ । ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଳିତ ବା ମିଳିତ —

4. United together; met together.

୫ । ସମସ୍ତେ ମିଶି ଏକ ଦଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା —

5. Formed together into one party

ଏକଜୋଟ — ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ଵ. — ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)

Ekajot Ekajut (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ର୍ୟ	ଉଅ	ଋ	ୠ

ଏକଜୋଡ଼—ଦେ. ଇ. ଓ ବିଶ—୧ । ଏକଜୁଟ୍ (ଦେଖ)
 Ekajorda 1. Ekajut (See)
 ୨ । ଦୁଇଜ—2. Two; a pair; a couple.
 ଏକଜୋଡ଼ା—ଦେ. ଇ. ଓ ବିଶ—୧ । ଦୁଇଗୋଟି; ଦୁଇ ସଖ୍ୟକ—
 Ekajorda 1. Two
 ୨ । ପରସ୍ପର ସମକକ୍ଷ ଦୁଇଟି ବସ୍ତୁ ବା ଜାବ—
 2 Couple, pair
 ଏକଜୁର—ସଂ. ଇ (ଏକ + ଜୁର)—ଯେଉଁ ଜରରେ ଦିନ ରାତି ଦେହରୁ
 Ekajwara ତାହା ଶୁଦ୍ଧ ନାହିଁ—Unremitted fever;
 continued fever
 ଏକଜୁରୀ—ସଂ. ଇ (ଏକ + ଜୁର + ସାର୍ଥେ. ର)—ଏକଜୁର (ଦେଖ)
 Ekajwari Ekajwara (See)
 ଏକଜି—ବୈଦେ. ଇ (ଇଂ. ଅକ୍ସିର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)—
 Ekaṭim ଅକ୍ସି (ଦେଖ)
 Ākṭing (See)
 ଏକଜିଙ୍ଗ—ଦେ. ଇ—ଅକ୍ସିଙ୍ଗ (ଦେଖ)
 Ekaṭin Ākṭing (See)
 ଏକଠା—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ ଓ ଥାନ)—ଏକାତ୍ମକ; ସମବେତ—
 Ekathā Collected or gathered up at one
 place.
 ପାଣ୍ଡୁ ସ୍ମୃତି ସମସ୍ତେ ଏକଠା ହୋଇଲେ—କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ୧୩ ।
 ଏକଠାହିଁ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏକ ସ୍ଥାନରେ—
 Ekathāin 1. At one place
 ୨ । ଏକାଠି—2. Together.
 ଏକଠାଏ—ଦେ. ଅ—ଏକଠାହିଁ (ଦେଖ)
 Ekathāe Ekathāin (See)
 ଏକଠାଏ—ଦେ. ଅ—ଏକଠାହିଁ (ଦେଖ)
 Ekathāen Ekathāin (See)
 ଏକଠୁଳ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ + ଥୁଳ)—୧ । ଏକତ୍ର, ଏକ ସ୍ଥାନରେ
 Ekathula ଜମା ହୋଇଥିବା—
 1. Collected at one place.
 ୨ । ଏକତ୍ର ଗଦା ହୋଇଥିବା—2. Heaped up
 ଏକଡ଼—ଦେ. ଇ—ଏକଡ଼; ଏପାର୍ଶ୍ୱ; ଏପାଶ—
 Ekarda This side.
 ଏକଡ଼ସେକଡ଼—ଦେ. ଅ (ବିପରୀତ ସହଚର)—୧ । ଏପାଶ—
 Ekardasekarda ସେପାଶ—1 This side and
 ଏପାଶଏପାଶ that.
 ଈସ୍ତରଫ ଉସ୍ତରଫ ଅନେକ ବସ୍ତୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କି ଶୋଇ ଏକତ୍ର ସେକଡ଼ ହେଉଥିବ ।
 ପଞ୍ଚାବଳୀପାଠନ. ୧୩ ଅଂଶ ୧୦ ପୃଷ୍ଠା ।
 ୨ । ମନୁଷ୍ୟର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱ—
 2. Both flanks of a person.

ଏକଡ଼ସେକଡ଼ ହେବା—ଦେ. ଛି—୧ । ଶୋଇଲାବେଳେ ଏକାଧିକଥର
 Ekardasekarda hebā ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା—
 ଏପାଶଏପାଶ 1. Repeatedly to turn one's
 ଈସ୍ତରଫ ଉସ୍ତରଫ ହେବା sides during sleep.
 ୨ । ଏକପାର୍ଶ୍ୱରୁ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ବହୁବାର ଯିବା ଅସିବା କରିବା;
 ଉତ୍ତରଫ ଦେବା—2. Repeatedly to go
 this side and that
 ୩ । (ଲକ୍ଷ୍ୟାର୍ଥ ଉତ୍ତରଫ କରିବା; ହିଂସା କରିବା—
 3. To hesitate.
 ଏକଡ଼ିଆଁଇବା—ଦେ. ଛି—ଏକା ଶେପାକେ ଲୁହବା—
 Ekadiāinibā To jump up at one stride.
 ଗରବକୁ ଉକ୍ତ ଅବସ୍ଥା ଥିବା ବେଳେ ଏକଡ଼ିଆଁ—ଭକ୍ତ. ବୈଦେହ୍ୟବଳାସ ।
 ଏକଣସେକଣ ହେବା—ଦେ. ଛି—ଏକ କୋଣରୁ ଅନ୍ୟ କୋଣକୁ
 Ekanasekana hebā ଏକାଧିକଥର ଯିବା—To move
 constantly from one corner
 to another.
 ଏକଣା—ଦେ. ଇ (ସଂ. ଏକ ଓ କୋଣ କମ୍ପା. ଏକାନ୍ତ)—
 Ekanā ୧ । ଏକପାଶ—1. One side.
 ୨ । ଏକପ୍ରାନ୍ତ—2. One end.
 ୩ । ଏକକୋଣ—3. One corner.
 ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକ କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ—
 1. Situated at a corner.
 ୨ । ସ୍ୱଥକ୍ ଅବସ୍ଥିତ—2. Solitary
 ୩ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନ—3. Secluded.
 ୪ । ଗ୍ରାମର ଏକ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅବସ୍ଥିତ—
 4. Situated at one end of a village.
 ଏକତ—ପ୍ରା. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ବିଶ (ସଂ. ଏକତ୍ର)—୧ । ଏକାପରି—
 Ekata 1. Similar.
 ଏକତ୍ର ଉକ୍ତ ହୋଇଲେ ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ, ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଜୋଡ଼ିଲେ ଏକତ୍ର ।
 ସଂଶୋକନ. ପ୍ରେମଭକ୍ତିବିଜୟା ।
 ୨ । (ସଂ. ଏକତ୍ର) ଏକାତ୍ମକ—2. Assembled.
 ଏକତଃ—ସଂ. ଅ. (ଏକ + ତତ୍)—୧ । ଏକଅଡ଼େ;
 Ekatah ଏକପକ୍ଷରେ—1. On one side.
 ୨ । ଏକଦିଗରେ—2. In one direction
 ୩ । ଏକସ୍ଥାନରେ—3. At one place.
 ୪ । ଏକଦିଗରୁ; ଏକଅଡ଼େରୁ—
 4. From one side or point of view.
 ୫ । ପ୍ରଥମତଃ—5. Firstly; in the first place
 ଏକତତ୍ତ୍ୱୀ—ସଂ. ଇ. ସ୍ତ୍ର (ଏକ + ତତ୍ତ୍ୱ + ଇନ୍ + ମା. ଦେ.)—
 Ekatattwī ୧ । ପ୍ରତିଯୋଗୀ; ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ—1. Rival.
 (ଏକତତ୍ତ୍ୱିନୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨ । ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସ୍ଥ ବା (ବ୍ୟକ୍ତି ଗଣ)—
 2. (persons) Having the same
 object in view.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଯିବାର ଓ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କ୍ଷେତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ଯେବେ ଏ ଉପାଦେୟରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାଜରେ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ କେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ସର୍ବା—
 ଗାଢ଼ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୃଥ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଥ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅର୍ଚ୍ଚନା’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଚ୍ଚ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ପାଇଲେ ଅଲବଦ୍ ଦେଖିବେ ।

ଏକତନ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି—(ଏକ + ତନ୍ତ୍ର = ଶାସନ)—୧ । ଏକ ପ୍ରଭୁ ବା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ
 Ekatantra ଦ୍ଵାରା ରାଜ୍ୟଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ—1 Absolute
 monarchy; system of government in
 which one person is invested with
 supreme power

୨ । ଏକତାର ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର—

2 A one-stringed musical instrument.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଏକ ପ୍ରଭୁର ଶାସନାଧୀନ—

1. Monarchical (from of government);
 having one overlord

୨ । ଏକମାତ୍ର ତନ୍ତ୍ରୀ ବା ସୁତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ; ଏକସରଥ—

2. Having one string only; (e.g. a bow.

ଏକତନ୍ତ୍ରୀ—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ (ଏକ + ତନ୍ତ୍ର + ଶ୍ରୀ. ଇ.)—

Ekatantri ଏକତନ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

1. Ekatantra (See)

୨ । ଏକମତାବଲମ୍ବୀ—2 Unanimous.

ଏକତମ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ଏକ + ତମ; କହୁ ମଧ୍ୟରେ ଏକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣାର୍ଥ)—

Ekutama ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ—One amongst
 many; one out of many.

ଏକତର—ସଂ. ବି. (ଏକ + ତର; ଦୁଇ ମଧ୍ୟରେ ଏକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣାର୍ଥ)—

Ekatarā ୧ । ଦୁଇ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—1. One of the two,
 either.

୨ । ଭିନ୍ନାର୍ଥକ—2. Of different significance.

ଏକତରଫ—ଦେ. ବି. (ଏକ ଓ ଅ ତରଫ)—୧ । ଏକଦିଗ—

Ekataraph 1. One side.

ଏକତରଫ ୨ । ଏକ ପକ୍ଷ ବା ଦଳ—

2 One party

ଏକତରଫୀ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଅବଲମ୍ବନକାରୀ—

Ekataraphā 1. One-sided.

ଏକତରଫୀ ୨ । ଏକମାତ୍ର ଦିଗ ବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଘଟୁଥିବା—

2. Happening in one quarter or
 locality only.

୩ । (କଚରଥ) ଏକ ପକ୍ଷର ଉକ୍ତି ଶୁଣି ବିଚାର କରାଯିବା

(ବିଷୟ, ମକଦ୍ଦମା ବା ଚିତ୍ରା)—3. Exparte;
 decided exparte.

ଏକତରଫୀ ବିଚାର—ଦେ. ବି.—ଏକ ପକ୍ଷର ଉପସ୍ଥିତିରେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷର

Ekataraphā bichāra ଅନୁପସ୍ଥାପିତ କରାଯିବା ବିଚାର;

ଏକତରଫୀ ବିଚାର ଏକ ପକ୍ଷର ମାତ୍ର ପ୍ରମାଣ ଶୁଣି କରାଯିବା ବିଷୟ—

Exparte trial.

ଏକତରଫୀ ରାଏ—ଦେ. ବି. (କଚରଥ)—ଏକ ପକ୍ଷର ଉକ୍ତି ବା ପ୍ରମାଣ

Ekataraphā rāe ଶୁଣି ବିଷୟ ଯିବା ଅନେକ—

Exparte judgment.

ଏକତରଫୀ ରାଏ

ଏକତରଫୀ ରାଏ ରାଏ—ଦେ. ବି. (କଚରଥ)—ସାଜି ବିଚାର ଦ୍ଵାରା

Ekataraphā rāe rad ଏକତରଫୀ ରାଏକୁ ରହିତ କରିବା—

ଏକତରଫୀ ରାଏ ରାଏ Setting aside of an exparte

ଏକତରଫୀ ରାଏ ରାଏ judgment.

ଏକତରଫୀ—ଦେ. ବିଶ.—ଏକତରଫୀ (ଦେଖ)

Ekataraphiā

Ekataraphā (See)

ଏକତା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଏକ + ତା ବା ତା)—

Ekata ୧ । ମେଳ; ଏକତା; ଐକ୍ୟ—1. Unity.

୨ । ପରସ୍ପର ମିଳନ—2 Union amongst many.

୩ । ଅଭେଦ—3 Identity.

୪ । ସାମ୍ୟ—4 Equality; similarity.

୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣତା—5. Entity.

୬ । ଏକପ୍ରକାର ମୁକ୍ତି—6. A kind of salvation,

ଏକତାନ୍—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକତାନ)—୧ । ଏକବାରକୁ; ଏକାଥରକେ

Ekatañ ଏକା ଲହରୀକେ; ଏକଦମ୍—1. All at once;

ଏକବାର once for all.

ଏକସାରା ୨ । ଏକା ନିଶ୍ଵାସକେ; ଏକା ଦୃଷ୍ଟିକେ; ଏକାଦମ୍—

2. At one breath,

୩ । ଏକା ଶ୍ଵେତକେ; ଏକ ଅଘାତକେ—

3 At one stroke.

୪ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—4 Completely.

ଏକତାନ—ସଂ. ବିଶ.—(ବହୁଦ୍ରୀୟ; ଏକ + ତାନ = ବିଷୟ; ସ୍ଵର)—

Ekatañā ୧ । ଏକ ବିଷୟରେ ନିବିଷ୍ଟତା; ଏକାଗ୍ର ଅନନ୍ୟ—

(ଏକତାନତା—ବି) ରୂପେ; ଏକବିଷୟାସକ୍ତ—1. Closely

attentive; concentrating attention

to one matter; with mind fixed in

one object.

୨ । ଏକା ନିଶ୍ଵାସରେ କୋଲାଯିବା (ସ୍ଵର)—

2 (a tone) Uttered in one breath.

ସଂ. ବି.—୧ । ଏକସ୍ଵର ଯୋଗ—1. Musical union.

୨ । ଏକସ୍ଵରବିଶିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟତତ୍ତ୍ଵ—2 Concert

୩ । ଲୟ—3. Harmony

ଏକତାନିକି—ଗ୍ରା. ଅ.—୧ । ଏକାବେଳେକେ—1. At once.

Ekatañiki ୨ । ଏକାଥରକେ—2. At a time.

ଏକତାନିକି—ଗ୍ରା. ଅ.—ଏକତାନିକି (ଦେଖ)

Ekatañike

Ekatañiki (See)

ଏକତାନେ—ଦେ. ଅ.—ଏକତାନିକି (ଦେଖ)

Ekatañe

Ekatañiki (See)

ଏକତାନେକେ—ଦେ. ଅ.—ଏକତାନିକି (ଦେଖ)

Ekatañeke

Ekatañiki (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏକତାମୀରସିଦ—ଦେ. ବି. (କବିରାଜ ଗ୍ରନ୍ଥ)—

Ekatāmīrasid ଶ୍ରୀମଦ୍ ଦେଶଦାରଠାରୁ ଚିତ୍ରି ବାବଦ ସମସ୍ତ
ଏକତାମୀ ବସିଦ ପାଉଣା ବୁଝି ପାଇବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶସ୍ବରୂପ
ଏକତାମି ରସିଦ୍ କଚେରରେ ଯେଉଁ ସମାପ୍ତି ରସିଦ ଦାଖଲ
କରେ—Full satisfaction receipt filed
by a decree-holder in Court

ଏକତାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି— ଅକ୍ତିଆର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ekātāra etc. Aktiār etc. (See)

ଏକତାରବନ୍ଦ—ଦେ. ବିଶ— ଏକତାର (ଦେଖ)
Ekātāraband Ekātāri (See)

ଏକତାରା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକତାରି)—

Ekātārā ୧ । ଏକତାରବିଶିଷ୍ଟ ସାଣା ଜାତୀୟ ବାଦ୍ୟ; ଗୋପୀ
ଏକତାବା ଯନ୍ତ୍ର—1. One-stringed harp.

ଏକତାରା ୨ । କେନ୍ଦେର—2. The beggar's harp

ଏକତାରି—ଦେ. ବିଶ— ୧ । ଚିନି ବା କନ୍ଦରେ ପାଣି ଦେଇ ତାହାକୁ
Ekātāri ନିଆଁରେ ଫୁଟାଇ କିଛି ସମୟ ପରେ ତହିଁରେ ଉଠାଇଲେ
ଏକତାରି ତହିଁରୁ ସରଳ ଭାବରେ ଏକ ଧାରରେ ଖସି ପଡ଼ିବା
ଏକତାରି (ଶିର); ଏକଧାରୀ (କଳ ବା ଚିନିର ପାତ୍ର)—

1. Boiled upto a point where the
syruplike fluid of the boiled sugar-
water falls down by one string

୨ । ଯେଉଁ ଲୁଗାର ଟଣା ଓ ଭରଣୀ ସୂତା ଶିବ ଲେଖ ଏ
ଥାଏ—2. (cloth) Having single warp
and woof.

ଏକତାରି (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବିଶ— ଅକ୍ତିଆର (ଦେଖ)

Ekātāri etc Aktiāri etc. (See)

ଏକତାରି

ଏକତାରି

ଏକତାଲ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ତାଲ = ଗାନ ବାଦ୍ୟ ସମୟରେ କାଳ—
Ekātālā ପରିମାଣ)—

୧ । ସମନ୍ୱିତ ଲୟ; ସରଳ ତାଲ—

1 Simple-tune.

୨ । ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ବର—2 Continued tone.

୩ । ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି—

3. Single-toned song or dance.

ଏକତାଲୀ—ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—୧ । ଝାଞ୍ଜି—

Ekātālī 1. Cymbals.

୨ । ଏକସ୍ବରବିଶିଷ୍ଟ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ—2 A musical
instrument with one note.

୩ । ଏକଲୟବିଶିଷ୍ଟ ତାଳବିଶେଷ—3. A cadence
or musical measure of one tune

୪ । ଏକତାଲବିଶିଷ୍ଟ ଗାନବିଶେଷ—4 A song
with one musical measure.

[ଦ୍ର—ଏଥିରେ ୧୨ ଟି ମାତ୍ରା ଏବଂ ୩୫ ଅଘାତ ଥାଏ ।]

ଏକତାଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକତାଲ)—

Ekātālā ଏକମହଲବିଶିଷ୍ଟ; ଏକତାଲବିଶିଷ୍ଟ (କୋଠା)—

ଏକତାଲୀ One storied; having one story only
ଏକମହଲା

ଦେ. ବି—ଏକ ମହଲ କୋଠା—

One storied building.

ଏକତାଲୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଏକତାଲୀ (ଦେଖ)

Ekātālī Ekātālā (See)

ଏକତିରିଶ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ ଏକତିରିଶତ୍)—

Ekatirīśa ଉତ୍ତରରୁ ଏକ ଅଧକ; ୩୧ ସଂଖ୍ୟା—

ଏକତ୍ରିଶ The number. 31.

ଈକତିସ୍: ଏକତିସ୍ ଦେ. ବିଶ—୩୧ ସଂଖ୍ୟକ—

Numbering 31

ଏକତିରିଶାଶତେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକତିରିଶୋତ୍ତର ଶତ)—

Ekatirīśāśahe ୧୩୧ ସଂଖ୍ୟା—The number 131.

ଏକତିରିଶି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକତିରିଶ (ଦେଖ)

Ekatirīśi Ekatirīśa (See)

ଏକତିଶ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକତିରିଶ (ଦେଖ)

Ekatīśa Ekatirīśa (See)

ଏକତିଶାଶତେ—ଦେ. ବି—ଏକତିରିଶାଶତେ (ଦେଖ)

Ekatīśāśahe Ekatirīśāśahe (See)

ଏକତିଶି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକତିରିଶ (ଦେଖ)

Ekatīśi Ekatirīśa (See)

ଏକତୀର୍ଥୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଏକ + ତୀର୍ଥ + ଇନ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—

Ekatīrthī ୧ । ଗୁରୁଭାବ; ସତ୍ତ୍ୱାର୍ଥ; ଏକ ଗୁରୁଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ—

1 Disciple of the same preceptor;
co-disciple.

୨ । ସଦାଧ୍ୟାୟୀ—2. Reading under one pre-
ceptor; being of the same class.

ଏକତୁଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ ଏକ + ତୁଲ)—

Ekātula ଏକ ସମତଳବିଶିଷ୍ଟ—

Of one level; of the same level.

(ଯଥା—ନଈ ବଢ଼ିଲେ ଗଡ଼ିଆ ପୋଖରୀ ସବୁ ଏକତୁଲ
ହୋଇଗଲା ।)

ଏକତୁଲେ—ଦେ. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ. ଅ—

Ekātule ସୁଗପତ୍; ଏକ ସଙ୍ଗେ; ଏକ ସମୟରେ—

ଏକସଙ୍ଗେ Happening at the same time;

ଏକହିସମୟମେ simultaneously, together.

ସଂକଳ୍ପ କର ଏକ ତୁଲେ

ନଦୀ ସୁପକ୍ଷ୍ପ ଆରମ୍ଭିଲେ । ଜଳୋଥ. ଗୁଣବତ ।

Ekadantā (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଏକକିଲ୍—ବୈଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ଅ. ଏକକିଲ୍)—ଏକମନୋବିଶିଷ୍ଟ —
Ekadil Of one mind; concordant.

ଏକଦିଲ୍ ବି. ବିଶ୍ଵ. —ଏକମନ ହୋଇ—

एकदिल Together; in unision; in concordance.

ଏକଦୃକ୍—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକ + ଦୃଶ ଧାତୁ + କର୍ତ୍ତୃ କ୍ଷପ୍ତ) —

Ekadruk ୧ । ଗୋଟିଏ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଥିବା—

1 Staring; looking at or minding
one thing only.

୨ । କଣା; ଏକଆଖିଆ—2. Blind of one eye

୩ । ସମଦର୍ଶୀ—3. Impartial

ସଂ. ବି.—୧ । ଶିବ—1. God Śiba

୨ । କାକ; କୁଆ—2. Crow

୩ । ଏକଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି—3 Looking at one thing
only staring.

ଏକଦୃଷ୍ଟି—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ୍ଵ.—ଏକଦୃକ୍ (ଦେଖ)

Ekadrushṭi Ekadruk (See)

ଏକଦେଶ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଦେଶ=ସ୍ଥାନ)—

Ekadesha ୧ । ଏକାଂଶ; କ୍ଷେତ୍ରଭାଗ; ଅବସ୍ଥାନ—

एकदेश 1. A portion; one region; one part;
a division

(ଏକଦେଶୀୟ—ବିଶ୍ଵ) ୨ । ଏକସ୍ଥାନ—2 One place; same
place, identical place.

ଏକଦେଶବାସୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ—ଏକସ୍ଥାନରେ ବା ଦେଶରେ ଜବାସ
Ekadeshabāṣī କରୁଥିବା—Living in one and the
(ଏକଦେଶବାସୀ—ଶ୍ରୀ) same country

ଏକଦେଶାବଚ୍ଛିନ୍ନ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକଦେଶ + ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ)—ଏକ ଅଂଶରେ

Ekadeshabachchhinna ବ୍ୟାପ୍ତ; ଏକ ଅଂଶକୁ ଅବରଣ
କରିଥିବା—Confined to one part only;

covering one portion only

ଏକଧର୍ମୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଧର୍ମ ୧ମା. ୧ବ)—

Ekadharmī ୧ । ଏକଧର୍ମୀବଲମ୍ବୀ ବହୁବ୍ରୀହି—

(ଏକଧର୍ମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Professing the same
faith.

୨ । ଏକଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ—2. Having similar
qualities or attributes

ଏକଧର୍ମୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ଏକ + ଧର୍ମ = ଇନ୍ଦ୍ର. ୧ମା. ୧ବ.)—

Ekadharmī ଏକଧର୍ମୀ (ଦେଖ)

(ଏକଧର୍ମୀ—ଶ୍ରୀ) Ekadharmī (See)

(ଏକଧର୍ମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଏକଧା—ସଂ. ଅ (ଏକ + ପ୍ରକାରାର୍ଥେ. ଧା)—୧ । ଗୋଟିଏ ହେଉ;

Ekadhā ଏକାକୀ—1. Singly.

୨ । ଏକପ୍ରକାରେ—2. In one way; uniformly.

୩ । ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ; ଧାରା ବାହକ ରୂପେ—

3. Continuously.

ଏକଧୁର୍—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଧୁର୍ = ଭାର)—ଏକପ୍ରକାର ଭାର

Ekadhur ବୋହୁବ.ର ଉପସ୍ଥାପନ (ଗବାହ); ଏକବିଧ ଭାରବାହୀ;

ଏକପିଠିଆ (ପଶୁ)—(beast) Capable of
carrying one kind of burden; habi-
tuated to carrying one sort of
burden.

[ଡ୍ର:—ଯେଉଁ ବଳଦ କେବଳ ସଗଡ଼ ବୋହୁପାରେ,
ଯେଉଁ ବଳଦ କେବଳ ହଳ ବୁଲେ ଯେଉଁ ବଳଦ କେବଳ
ଥୋଡ଼ି ବୁଡ଼େ ବମ୍ବା ଯେଉଁ ବଳଦ କେବଳ ଘଣାରେ ବୁଲେ ।]

ଏକଧୁର୍—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକ + ଧୁର୍ + ଅ)—ଏକଧୁର୍ (ଦେଖ)

Ekadhura Ekadhur (See)

ଏକଧୁର୍—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ଶ୍ରୀ (ଏକ + ଧୁର୍ + ଅ; ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ekadhurā ଏକଧୁର୍ (ଦେଖ)

Ekadhur (See)

ଏକଧୁର୍ଗ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ଏକ + ଧୁର୍ + ଗ)—ଏକଧୁର୍ (ଦେଖ)

Ekadhurīna Ekadhur (See)

(ଏକଧୁର୍ଗ—ଶ୍ରୀ)

ଏକଧୁର୍ଗବହ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକଧୁର୍ + ବହ ଧାତୁ + ଅ)—

Ekadhurābaha ଏକଧୁର୍ (ଦେଖ)

Ekadhur (See)

ଏକନଗୁରୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ଭଲପୁର) ବି—ଏକଗୋଡ଼ିକଥା ହୋଇ ଠିଆ—

Ekangurūdi ହେବା ଦଣ୍ଡ—A sort of punishment

according to which the punished

person is ordered to stand on one

leg only for some time; standing

up on one leg only.

ଏକନ୍ତ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏକାନ୍ତ)—୧ । ଏକଦିଗରେ—

Ekanta 1 On one side.

ଏକସ୍ତ ୨ । ଏକକୁ ଆରେକ ଲଗିଥିବା—

2. Touching one another.

୩ । ପ୍ରାନ୍ତ ଭାଗରେ ପରସ୍ପର ସଂଲଗ୍ନ—

3. Joined together by the end.

ଏକନର—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକ ଓ ଲହରୀ)—ଏକମ ଲହରୀ;

Ekanar ମାଳବିଧି (ଦାର); ଏକସରିଆ—Having one

ଏକନର; ଏକନରୀ string only; said of necklace.)

एकनर; एकनरी; एकसुतरी

ଏକନର—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକନର (ଦେଖ)—

Ekanarā Ekanar (See).

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱପଦ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ, ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଗୋଟିରେ, ଯେବେ ଏ ଗୋଟିକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ । ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା.—
'ପାଦ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଦ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ବଧୂ' ନ ପାଦରେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ପାଦରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅଳକର' ନ ପାଦରେ 'ଅଳକର' ଦେଖିବେ ।

ଏକନର—ଦେ. ବିଶ—ଏକନର (ଦେଖ)

Ek anari Ekanar (See)

ଏକନରୀ—ଦେ. ବିଶ—ଏକନର (ଦେଖ)

Ekanariā Ekanar (See)

ଏକନଳ—ଦେ. ବିଶ—ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ନଳ ବା ଗୁଳାବିନ୍ଦୁ (ବନ୍ଧୁକ)—

Ekanala (gun) Having one barrel only;

ଏକନଳ single-barrelled (gun).

एकनलि

ଏକନଳା—ଦେ. ବିଶ—ଏକନଳ (ଦେଖ)

Ekanalā Ekanala (See)

ଏକନଳି—ଦେ. ବିଶ—ଏକନଳ (ଦେଖ)

Ekanali Ekanala (See)

ଏକନଳୀ—ଦେ. ବିଶ—ଏକନଳ (ଦେଖ)

Ekanaliā Ekanala (See)

ଏକନହରି—ଦେ. ବିଶ—ଏକନର (ଦେଖ)

Ekanahari Ekanar (See)

ଏକନହରିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏକନର (ଦେଖ)

Ekanahariā Ekanar (See)

ଏକନିଷ୍ଠା—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ର (ବହୁସ୍ତ୍ରାନ୍ତ; ଏକ + ନିଷ୍ଠା)—

Ekanishthā ୧ । ଏକାଗ୍ରଚେତ— 1. Closely

(ଏକନିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) attentive.

୨ । ଏକ ବିଷୟରେ ନିବିଷ୍ଟଚେତ—

2 Concentrating attention on one subject only.

୩ । କୌଣସି ବିଷୟ କରିବାପାଇଁ ଦୃଢ଼ନିଷ୍ଠା—

3 Determined or resolved to do a particular thing.

ଏକନିଷ୍ଠ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ର (ବହୁସ୍ତ୍ରାନ୍ତ; ଏକ + ନିଷ୍ଠା)—

Ekanishtha ୧ । ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠାବାନ୍—

(ଏକନିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) 1. Exclusively bent upon a thing; assiduously pursuing an aim

୨ । ଚକ୍ଷୁ— 2. Pursuing an aim with concentrated attention.

ଏକନିଷ୍ଠା—ସଂ. ବି. (ଏକ + ନିଷ୍ଠା)—୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଯତ୍ନ—

Ekanishthā ଶ୍ରଦ୍ଧା ନିଷ୍ଠା— 1. Assiduous following of an aim

୨ । ଚକ୍ଷୁ— 2. Concentrated attention

ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ର. (ଏକନିଷ୍ଠ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଏକନିଷ୍ଠର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Feminine of Ekanishtha.

ଏକପ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ପର୍ୟ୍ୟାୟ ଅର୍ଥରେ ପ; ଭୂଲ ଓ ଏକପାଥ)—

Ekapa ୧ । ଏକପର୍ୟ୍ୟାୟ— 1. A fourth part.

୨ । ଚତୁର୍ଥ; ଏକ ପାଥ— 2. A quarter.

ଏକପକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ର.—(ବହୁସ୍ତ୍ରାନ୍ତ; ଏକ + ପକ୍ଷ)—

Ekapaksha ୧ । ଏକପକ୍ଷୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ସଙ୍ଗୀ— 1 Associate.

(ଏକପକ୍ଷ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଏକପକ୍ଷୀକଲମ୍ବୀ ବ୍ୟକ୍ତି— 2. Partisan

ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱିସ୍ତ୍ର)—୧ । ଏକଦଳ— 1. One party; the same party;

୨ । ପନ୍ଦର ଦିନ— 2 A fortnight.

ଏକପକ୍ଷା—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ (ସଂ. ଏକପକ୍ଷ)—ଏକପକ୍ଷ (ଦେଖ)

Ekapaksha Ekapaksha (See)

ଏକପକ୍ଷୀ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ ଓ ପକ୍ଷ)—୧ । ଏକପକ୍ଷ ବା ପନ୍ଦର—

Ekapakshi ଦିନ ସ୍ତ୍ରାନ୍ତ— 1. Happening for a fortnight; extending over two weeks.

୨ । ଏକପକ୍ଷୀକଲମ୍ବୀ (ବ୍ୟକ୍ତି)— 2. Taking one side only.

୩ । ଏକମୁଖ ପକ୍ଷୀ ବା ମୁହଁ ଥିବା (ଲୁଣ)—

3 Single-faced (oven)

ଏକପଞ୍ଚଶତ—ସଂ. ବି (ଏକ ଅଧିକ ପଞ୍ଚାଶତ)—୧ । ଏକାବନ; ୫୧

Ekapanchāśat ପଞ୍ଚାଶ— 1. The number 51.

୨ । ୫୧ର ପୂରକ— 2. Fifty first

ଏକପଞ୍ଚାଶତମ—ସଂ. ବିଶ—ଏକାବନର ପୂରକ—

Ekapanchāśattama Fifty first

ଏକପଟା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଏକ ଓ ପଟ)—ଏକପଟା ଲମ୍ବ ପଟ୍ଟବିଶିଷ୍ଟ

Ekapatā ଶୂଦ୍ର—An outer sheet for the body ଏକପାଟି made up of one long strip only.

एकपटा

(ଦୋପଟା—ବସାଉ)

ଏକପଟିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକ ଓ ପଟ୍ଟ ବା ପକ୍ଷ)—

Ekapatā ୧ । ଏକପକ୍ଷୀକଲମ୍ବୀ—

1 Attached to one side only.

୨ । ଏକପଟିଆ— 2. Single; without a second.

୩ । ଏକପାଖକୁ ଢଳି ପଡ଼ିଥିବା; ଏକପାଶୁଆ—

3. Inclined; unbalanced.

୪ । ଯୋଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ରହିଯାଇଥିବା—

4. One remaining or surviving out of a pair.

୫ । ଏକପଟିଆ— 5. One sided; exparte.

ଏକପତରିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକପତ୍ରି)—୧ । ଏକମାତ୍ର ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ—

Ekapatariā 1. Having one leaf only

୨ । ଏକମାତ୍ର ପତ୍ର ବା ପତ୍ତା ବିଶିଷ୍ଟ (ଛୁଆ)—

2. One bladed (knife)

୩ । ଏକ ପତ୍ରୋତ୍ପତ୍ତି—

3. Born of one leaf only.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାତିଅଣ ପଙ୍ଗତରେ ନ ବସେ

ଏକାକୀ ପଦ୍ମ ପକାଇ ଖାଏ; ଅପାତ୍ନିକ—

4. One who is not allowed to eat amongst others in a caste-dinner

୫ । ଏକପଦ୍ମରଥ (ଦେଖ)

5. Ekaghari (See)

ଏକପଦ୍ମରଥ—ଦେ. ବିଶ୍—ଏକପଦ୍ମରଥ (ଦେଖ)

Ekapatūriā Ekapatariā (See)

ଏକପଦ୍ମିକ—ସଂ. ବିଶ୍. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପତ୍ନୀ)—

Ekapatnīka ୧ । ଯାହାର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପତ୍ନୀ ଥାଏ—

1. Having one wife only

୨ । ଯେ ଏକ ପତ୍ନୀ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଶ୍ଵୀଷଙ୍ଗ କରେ ନାହିଁ—

2. Chaste; devoted to one wife only (husband).

୩ । ଯେ ସତ୍ତା ଶ୍ଵୀର ସ୍ଵାମୀ—

3 (one) Having a chaste and devoted wife.

ଏକପତ୍ନୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ଵୀ (ଏକ+ପତ୍ନୀ)—୧ । ଅସପତ୍ନୀ ଶ୍ଵୀ; ଯେଉଁ

Ekapatnī ଶ୍ଵୀର ସଉଦୁଣୀ ନାହିଁ—1. A wife having no rival.

୨ । ଅବିଭାଜ୍ୟ ଭାଗ୍ୟ; ସ୍ଵାମୀର ପ୍ରଥମ ବା ଏକମାତ୍ର ଶ୍ଵୀ—

2. Single wife.

୩ । ସତ୍ତା; ପତିବ୍ରତା ଶ୍ଵୀ—

3 A chaste and dutiful wife.

ସଂ ବିଶ୍. ପୁଂ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପତ୍ନୀ)—ଏକପତ୍ନୀକ (ଦେଖ)
Ekapatnīka (See)

ଏକପତ୍ନୀବ୍ରତ—ସଂ. ବି—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପତ୍ନୀ ବିବାହ ବା ସଦ୍‌ବାସ—

Ekapatnībrata କରବା ବ୍ରତ—1. The vow of life-long chastity or fidelity to one wife.

୨ । ପ୍ରଥମ ବିବାହପତ୍ନୀ ପତ୍ନୀ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ପତ୍ନୀ ବିବାହ

ନ କରିବା ସଂକଳ୍ପକୁ ବ୍ରତ—2 The vow never to marry a second wife.

ଏକପତ୍ନୀ—ଦେ. ବିଶ୍—ଏକପଦ୍ମରଥ (ଦେଖ)

Ekapatriā Ekapatariā (See)

ଏକପତ୍ନୀ—ସଂ. ବିଶ୍—ଅସଲ ତମାମ୍ କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା

Ekapatri ଉତ୍ସବ ହେଲେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ନିକଟକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଶୁଣେ ଅମରଣ ପଦ୍ମ ଅସିବ—

1. (a well-known Pandit) Who, whenever letters of invitation are issued from any quarter to attend any Śāstric ceremony, is sure to get one.

୨ । ଏକମାତ୍ର ପତ୍ନୀବ୍ରତ—

2 Having one leaf only

୩ । ଏକପଦ୍ମ ବା ପଲ୍ଲବିଷ୍ଣୁ (ବୁଦ୍ଧ)—

3. One-bladed (knife)

ଏକପତ୍ରୋପତ୍ତିକ—ଦେ. ବିଶ୍ (ଉଦ୍ଭିଦବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Ekapatrotpattika ଏକପତ୍ରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା (ଗୁଳ୍ମାଦି); ଏକପଦ୍ମରଥ (ଲତାଅଦି)—

(Botany) Monocotyledonous; monopetalous; having single leaf to the stalk.

ଏକପଦ୍ମ—ସଂ. ବିଶ୍ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପଦ୍ମ)—୧ । ଏକପଦ୍ମବିଷ୍ଣୁ;

Ekapada ଯେଉଁ ବାକ୍ୟରେ ପଦେ ମାତ୍ର କଥା ଥାଏ—

1 Having or consisting of one sentence only.

୨ । ଏକଗୋଡ଼ିକଥା; ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ଥାଏ—

2. Having a single leg; one-legged.

୩ । ଏକ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା—

3. Standing on one leg.

୪ । (ବ୍ୟାକରଣ) ସମସ୍ତ (ପଦ); ସମାସନିଷ୍ପନ୍ନ (ପଦ)—

4. Compound (word)

ସଂ. ବି—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପାଦୁଣ୍ଡ—1. One step

୨ । ରତିବନ୍ଧବିଶେଷ—

2. A posture in copulation.

୩ । ଏକ କଥା, ଅବିଚଳିତ କଥା—

3. Unchanged promise or word.

୪ । ଏକମାତ୍ର ବାକ୍ୟ—

4 Only one sentence.

୫ । ସମସ୍ତ ବା ସମାସ ହୋଇଥିବା ପଦ—

5. Compound word.

କି. ବିଶ୍—୧ । ଏକପଦ୍ମରେ; ଏକ ଉଦ୍ୟମରେ—

1. At once; at one step.

୨ । ତତ୍କାଳେ; ଏକାପଦେକେ—2. Immediately.

ଏକପଦ୍ମ—ଦେ. ବି (ଜମିଦାର ଓ ମହାନନ୍ଦ ସିଂହ) (ସଂ. ଏକପଦ୍ମ)—

Ekapadiā ୧ । ନାନାପ୍ରକାର ଆୟ ବା ଖର୍ଚ୍ଚର ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ କରିବା; ବାରିତା କରିବା—1. Classification of several expenses or incomes under certain groups or items.

୨ । (ମହାନନ୍ଦ ସିଂହ)—ଯେଉଁ କାଗଜରେ ଆୟବ୍ୟୟାଦି ଏକ ଏକ ଶ୍ରେଣୀ କି ହେଉଛି ତଳେ ଏକତ୍ର ସଂଗୃହୀତ ହୋଇ ଲେଖା ଥାଏ; ବିଭାଜକ—

2. A classified list of different items of income and expenses under scheduled heads; a schedule.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାଧୀନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାରର ରଖା କରଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରା ଓ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଯେତେ ଏ ଗୋଟିଏକାରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନମେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚର୍ଚ୍ଚ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକା ହେବ । ଯଥା :— 'ବାଘ' ନ ମିଳେ 'ବାଘ' ଗୋଟିଏକା 'କୂଟ' ନ ମିଳେ 'କୂଟ' ଗୋଟିଏକା 'ଦଧି' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏକା; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଗ୍ନି' ଗୋଟିଏକା; 'ଅଲକ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅଲକ' ଗୋଟିଏକା ।

- ୩ । (ଜମିଦାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର)— ସେହି କାଗଜରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାର ଜମି ଓ ଜମା ଲେଖା ଥାଏ—
3. An official record containing every tenant's area of holding and amount of assessment.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକଗୋଡ଼ିକା—1. One-legged.

୨ । ଏକମାତ୍ର ବାକ୍ୟ ବା ଶବ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ—

2. Consisting of one word or sentence only

୩ । ଭାବଜା ହୋଇଥିବା; ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ହୋଇଥିବା—

3 Classified; collected under different groups.

୪ । ସେହି ଗୀତରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ରା ପଦ ବା ଧାଡ଼ି ଥାଏ—

4. One-lined song.

ଏକପଦିକା—ଦେ. ବି—୧ । ଗୁରୁ ପଣ (କଉଡ଼ି)—

Ekapadikā 1. 320 bits of shell-money.

୨ । ଗୁରୁ ଅଣା—2 Four annas,

୩ । ଏକ ନଳ ଦୈର୍ଘ୍ୟ (ଜମି ମାପ)—

3. The length of one rod (of land).

୪ । ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପଥ ବା ମାର୍ଗ; ସେହି କାଟରେ ଅରକେ

କଣେ ଲୋକ ଯାଇ ପାରେ—

4 Foot-path.

ବହୁଳ ଏକପଦିକା ସେ ନାନା ରକ୍ତେ ଶୋଭିବା ନିର୍ମଳ ହୃଦେ ହେଉ ପ୍ରମୋଦ—

ଉଷ୍ଣ, ବୈଦେଶ୍ୟଗଜକାମ

ଏକପଦି—ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପଦ+ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ)—

Ekapadi ମନୁଷ୍ୟଚଳ କାଟ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପଥ—
A narrow path; a footpath.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଏକଗୋଡ଼ିକା—1. One-legged

୨ । ଗୋଟିଏ ପଦ ବା ବାକ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ—

2. Consisting of one sentence only

୩ । ଏକଶବ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ—3 Consisting of or couched in a single word only.

ଏକପରି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକପ୍ରକାରର—

Ekapari 1. Of one kind

ଏକଅକାର ୨ । ସମ; ସମାନ—2. Similar; equal.

ଏକମାତ୍ର ବି. ବିଶ—୧ । ଏକପ୍ରକାରରେ—

1. In one manner.

୨ । ସମାନରୂପେ—2. Similarly.

ଏକପା—ଦେ. ବି (ସଂ. ଏକପାଦ)—୧ । ଗୋଟିଏମାତ୍ର ପାଦୁଣ—

Ekapā 1. One step only.

୨ । ଏକ ଜୋଶର ଏକଚତୁର୍ଥାଂଶ (ଦୂରତ୍ୱ)—

2. One fourth of a Krośa; half a mile.

ଏକମୁଖା ୩ । ଗୁରୁପଣ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତୁର ଏକଚତୁର୍ଥାଂଶ—

ଏକପାଞ୍ଚୋ 3. One fourth of anything

୪ । ସେରର ଏକଚତୁର୍ଥାଂଶ—

4. One fourth of a seer.

୫ । ଶହେ ପାନର ୫; ୨୫ ଗୋଟି ପାନ; କଡ଼ାଏ ପାନର
ଅଧ—5. Twentyfive betel-leaves.

ଏକପାଖ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଏକ+ପାଶ)—୧ । ଏକପାର୍ଶ୍ୱ—

Ekapākha

1. One side.

ଏକତରଫ

୨ । ଏକ ପକ୍ଷ—2. One party.

ଏକପାଶା; ଏକତରଫ

ଏକପାଶିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକପାଶିୟ)—

Ekapāṣhiā ୧ । ଏକପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଅଭିମୁଖ୍ୟ; ଏକପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଭଲ
ପଡ଼ିଥିବା—1 Leaning to one side.

ଏକବେଢ଼େ; ଏକପାଶିଆ ୨ । ଏକ ପକ୍ଷକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିବା;

ସ୍ତୁକା

ଏକମାତ୍ର ପକ୍ଷ ଅବଲମ୍ବନକାରୀ—
2. Partial to one party.

୩ । ଏକପାର୍ଶ୍ୱ ବା କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ—

3. Situated on one side only.

୪ । ଏକଚରମ—4. One-sided; exparte.

ଏକପାଣିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ବର୍ଷା

Ekapāṇiā ନ ହୋଇ, ଅନାବୃଷ୍ଟି ପରେ ଏକା ଅରକେ ଲାଗେ—
ଏକପାଣିଆ ଲାଗେ ଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷା ହେବା ପାଗ—

(a season) Simultaneously raining; showering at one time instead of the rain being distributed over a long season (said of heavy rain after a season of draught).

(ଯଥା—ଏ ବରଷ ମେଘ ଏକପାଣିଆ କଲାବୁ ବହୁଳ ବଲ୍ଲ ଅବୁଣା ରହିଗଲା ।)

ଏକପାନିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ବରଜା ଭାଷା)—ଗୋଟିଏ ପାନ ଧରିବା

Ekapāniā ପରେ ସେହି ପାନ ଗଛରେ ଅଛି ପାନ ଧରେ ନାହିଁ—
(a betel plant) Which does not bring forth more than one betel leaf.

ଏକପିଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. ସଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପିଙ୍ଗ; ଯାହାର ଏକମାତ୍ର

Ekapiṅga ଚକ୍ଷୁ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଚିହ୍ନ ଅଛି)—

୧ । ଏକ ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ କୁବେର—

1. The one-eyed God Kubera.

୨ । ଯକ୍ଷ—

2. Yaksha—an ethereal being.

୧	ର	ଉ	ଋ	ଌ	ଏ	ଦଶମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	୧

ଏକପିଙ୍ଗଳ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ+ପିଙ୍ଗଳ)—

Ekapiṅgala ଏକପିଙ୍ଗ (ଦେଖ)

Ekapiṅga (See)

ଏକ ପିଠି—ଦେ. ବି. —କୌଣସି ସ୍ଥଳକୁ ଯିବା ଓ ଆସିବା—ଦୁଇ ଭ୍ରମଣ—

Eka piṭhi କ୍ରିୟା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ—One trip of a double journey to and from a place.

(ଯଥା—ପୁରୀ ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ଏକପିଠିର ଖରଚ ମୋ ପାଖେ ଅଛି; ଆଉ ଏକପିଠିର ଖରଚ ମିଳିଲେ ମୁଁ ଯାଆନ୍ତି ।)

ଏକପିଠିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ + ପିଷ୍ଠ)—

Ekapiṭhiā ଏକପିଷ୍ଠ (ଦେଖ)

Ekadhur (See)

ଏକପିତୃକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଏକ + ପିତୃ + କ)—

Ekapitṛuka ଏକ ପିତାକଠାରୁ ଜାତ (ସନ୍ତାନଗଣ)—

(ଏକପିତୃକା—ଶ୍ରୀ) (sons) Having one and the same father.

ଏକପୁରୁଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକପୁରୁଷ)—

Ekapurdā ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ଏକସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟ; ସେବକାଳ-
ଏକପୁରୁଷ A kind of wind-instrument having
a single tune; a single-tuned instrument

ଏକପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଏକ ଓ ପୁରୁଷ)—

Ekapurdī ୧ । ଏକ ପୃଷ୍ଠାବିଶିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ—

ଏକପୁଡ଼ିଆ 1. (book) Having one leaf or page

୨ । ନାକର ଏକ ପୁଡ଼ାରେ ବହୁଥିବା (ନିଶ୍ୱାସ)—

2. (breath) Breathed through one nostril only.

୩ । ନାକର ଏକ ପୁଡ଼ାରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି)—

3. (person) Breathing through one nostril only.

ଏକପୁରୁଷ—ଦେ. ବି. —୧ । ସେ ଦୁର୍ବଳପୁରୁଷ ନୁହେଁ; ଯାହାର

Ekapurī ଦେହର ହାଡ଼ ମୋଟ ନୁହେଁ; ଯାହାର ଶରୀର

ଏକପୁରୁଷ ପତଳା; ଦୁର୍ବଳ—1. Of weak body; lean and thin.

୨ । ଧାନ ଲୁଟା ହୋଇ ଥରେ ମାତ୍ର ପାଚୁଥିବା ହୋଇଥିବା

(ଚାଉଳ); ଅବାଣିଆ (ଚାଉଳ)—

2. Not well husked (rice)

୩ । ଏକ ଥର ଘାସ ବନ୍ଧ ହୋଇଥିବା (ଚାଉଳ)—

3. (a paddy-field) Weeded out once only

ଏକପୁରୁଷ—ସଂ. ବି. —ପରମପୁରୁଷ; ପରମେଶ୍ୱର—

Ekapurusha The Supreme Being; God

ଦେ. ବି. —୧ । ଏକ ପୁରୁଷର ଉଚ୍ଚତା ବା ଗଭୀରତା—

1. Height or depth of one man's stature.

୨ । ବଂଶର ଏକମାତ୍ର ପୁରୁଷର ଜାତିକାଳ—

2 One generation.

ଏକପୁରୁଷିଆ—ଦେ. ବି. —୧ । ସମ୍ପର୍କରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକପୁରୁଷ

Ekapurushīa ଛଡ଼ା—1. Separated by one
ଏକପୁରୁଷିଆ generation of relationship, one
degree distant

୨ । ଏକପୁରୁଷ ତଳେ ଥିବା—

2. Belonging to one generation lower.

୩ । ଏକପୁରୁଷ ଉଚ୍ଚ ବା ଗଭୀର—

3. High or deep by one man's height;
of one man's height or depth.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. —ବେଉଁଷଣ ପରେ ଯେଉଁ ଧାନ

ଗଛର ମୂଳରୁ ଏକାଧିକ ଲୁଆଁ ବାହାରି ନ ଥାଏ—

(paddy plant) Not having sprouted
into shoots

ଏକପୁରୁଷିକିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. —

Ekapurushikīa ଏକପୁରୁଷିଆ (ଦେଖ)

Ekapurushīa (See)

ଏକପେଟ—ସଂ. ବି. —ଉଦରପୂର୍ଣ୍ଣ—Belly full

Ekapeta ଜି. ବି. —ପେଟଭର; ଉଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭର—

ଏକପେଟ To one's fill; as much as will fill
ପେଟ one's belly.

ଏକପୋଛ—ଦେ. ବି. —ରଙ୍ଗ ବା କାଦୁଅ ଅତି ପ୍ରତିମା ବା ସକାରି

Ekapochha ଅତି ଉପରେ ଥରେ ମାତ୍ର ବୋଳିବା ବା ଲିପା—

ଏକପୋଛ Smearing once; laying one layer

ଏକପୋଛ only; one layer of paint or mud
on an image.

(ଯଥା—ଏଗାଡ଼ିରେ ଏକପୋଛ ବାଜିବୁ କଥାମାରିବୁ ।)

ଏକପୋଛ—ଦେ. ବି. —ଥରେ ମାତ୍ର ପୋଛ ବା ଲିପା ହୋଇଥିବା

Ekapochhā (ରଙ୍ଗ)—(paint or smearing)

ଏକପୋଛ Applied with the first layer only;

ଏକପୋଛ consisting of one layer of paint.

ଏକ ପ୍ରକାର—ଦେ. ବି. —ଏକଶ୍ରେଣୀ; ଏକ ରୂପ; ଏକରକମ—

Eka prakāra One kind; one class.

ଏକପ୍ରକାର ଦେ. ବି. —୧ । ଏକପ୍ରକାରର; ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର;

ଏକପ୍ରକାର ଏକରକମ; ଏକ ପ୍ରକାରର; ଏକ ଶ୍ରେଣୀର—

1. A kind of; one kind of; one form of.

୨ । ଏକ ଅକୃତବିଶିଷ୍ଟ—

2. Of one size.

2. Belonging to one group of consonants.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଝ, ଞ	ଟ	ଠ	ଡ	ଣ
୨	ଈ	୐	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଡ

ଏକବର୍ତ୍ତୀ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକବର୍ତ୍ତ (ଦେଶ)

Ekabargiā

Ekabarga (See)

ଏକବର୍ଣ୍ଣ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ବର୍ଣ୍ଣ)—

Ekabarnṇa ୧ । ଏକମାତ୍ର ରଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ—

(ଏକବର୍ଣ୍ଣ—ଶ୍ରୀ) 1. Reduced to one colour.

୨ । ଏକଜାତିରେ ପରିଣତ—

2. Of one caste.

ସଂ. ବି—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅକ୍ଷର—1 One letter only.

୨ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସ୍ଵର—2. One syllable only

୩ । (ଗାଳଗଣିତ) ଅଜ୍ଞିତ ସଂଖ୍ୟା; ଅଜ୍ଞାତ ରାଶି—

3 (algebra) An unknown quantity

ଏକବର୍ଣ୍ଣସମୀକରଣ—ସଂ. ବି. (ବୀଜଗଣିତ)—ଯେଉଁ ସମୀକରଣରେ

Ekabarnṇasamīkaraṇa ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅଜ୍ଞାତ ରାଶି

ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ—(algebra) An equation

involving one unknown

quantity only

ଏକବର୍ଣ୍ଣୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଏକବର୍ଣ୍ଣ + ଇନ୍ + ୧ମା + କ) ଏକବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—

Ekabarnṇī Consisting of one colour only;

(ଏକବର୍ଣ୍ଣିନୀ—ଶ୍ରୀ) composed of or painted in one

colour only; of one colour,

of the same colour.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକବନି (ଦେଶ)

Ekabani (See)

ଏକବର୍ଷିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକ ଓ ବର୍ଷ)—ଏକବର୍ଷିଆ (ଦେଶ)

Ekabarshiā

Ekabarashiā See

ଏକବର୍ଷିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଏକ + ବର୍ଷ + ଇକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ekabarshikā

ଏକବାସ୍ତବୀ (ଦେଶ)

Ekahāyanī (See)

ଏକବର୍ଷିକିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକବର୍ଷିଆ (ଦେଶ)

Ekabarshikiā

Ekabarashiā (See)

ଏକବାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ବସ୍ତ୍ର)—୧ । ଯାହାର ଖଣ୍ଡିଏ

Ekabastra ମାତ୍ର ପରିଧାନବସ୍ତ୍ର ସମ୍ବଳ ଅଟେ; ଯାହାର ଖଣ୍ଡିଏ

ଲୁଗା ଛଡ଼ା ଅଉ ଲୁଗା ନ ଥାଏ—1. Having

a single piece of cloth only for

use; having no change of clothes.

୨ । ଏକକାଳିକଅ; ଯେ ଖଣ୍ଡିଏ ମାତ୍ର ଅଧୋବାସ ପିନ୍ଧିଥାଏ;

ଯାହାର ଉତ୍ତରାସ୍ତ ବା ଚାଦର ନ ଥାଏ—2. Wearing

one piece of cloth only.

ଏକବାକ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଏକ + ବାକ୍ୟ)—୧ । ଗୋଟିଏ କଥା—

Ekabākya

1. One word.

୨ । ଏକ ମାତ୍ର ଜବାବ—2. One promise.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଏକମୁଖ; ଯେଉଁ ସମସ୍ତଙ୍କର

ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ—1. (many persons)

Having the same object in view.

୨ । ଏକମତ (ବହୁବ୍ୟକ୍ତି)—

2. Unanimous; of the same opinion.

୩ । ଏକ ପରାମର୍ଶରେ ଚାଲିତ—

3. Guided by one advice.

୪ । ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ମତ ପ୍ରକାଶ

କରନ୍ତି—4 Of one voice

ଏକବାଗିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ—ଏକବାଗୀ (ଦେଶ)

Ekabāgiā

Ekabāgi (See)

ଏକବାଗୀ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ (ସଂ. ଏକ ଓ ବାଗ)—ମନ୍ଦୁଆଁ;

Ekabāgi

ଏକଗ୍ରସ୍ତ; ଏକଜିବିଆ—Headstrong;

ଏକଶୟ୍ୟ; ଏକରୌଆ

dogmatical; obstinate;

ହାଡ଼ିଆଳ, ହଝି

stubborn.

ଏକବାଗେ—ଦେ. ବି. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ଏକପ୍ରକାରରେ—

Ekabāge

1 In one way.

ଏକଚୋଟେ ୨ । ଏକା ହସ୍ତାକେ—2. At one stretch

ଏକଚୋଟେ ୩ । ଏକା ଶ୍ରେଷ୍ଠେକେ—3. At one stroke.

୪ । ଏକ ଥରେକେ—4. At once.

ଏକବାତ୍—ଦେ. ବି—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପ୍ରତିଜ୍ଞା—

Ekabāt

1. One promise only.

ଏକବାତ ୨ । ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା—2. Inviolable promise.

ଏକବାତ

ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥା ବା ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଅଟଳ; ଦୃଢ଼—

ପ୍ରତିଜ୍ଞା—Sticking to one opinion,

promise or vow.

ଏକବାପ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଯାହାର ଏକ ପିତା; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟପିତୃକ; ଯେ

Ekabāp

ଜାତ ହେଉଅଛି—Born from one father; of

ଏକବାପ

established and undoubted

ଏକବାପ

parentage

ଏକ ବାସ୍ ଏକ ବାସ—ଦେ.

ଏକବାପୁଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକବାପୁ (ଦେଶ)

Ekabāpuā

Ekabāp (See)

ଏକବାପୁଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକବାପୁ (ଦେଶ)

Ekabāpuā

Ekabāp (See)

ଏକବାର୍—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଶ)

Ekabār

Ekabāra (See)

ଏକବାର—ଦେ. ବି (ପ୍ରା. ଏକବାରା)—୧ । ଏକଥର; ଥରମାତ୍ର—

Ekabāra

1. One time.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପଡ଼ିବ ଏ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ଏ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଦ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ଏ ବା ଏ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସୂତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାର୍' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାର୍' ଖୋଜିବ; 'ବୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଦେଖିବ; ବହୁ ନ ପାଇଲେ 'ବହୁ' ଦେଖିବ; 'ଅଗିଆ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗି' ଦେଖିବ; 'ଅଲବର' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବ ।

ଏକବାବ । କୌଣସି ଭୂପକାସ ଓ ବ୍ରତର ପୂର୍ବ ଦିନ କୃତ୍ୟ-
 ଏକବାର ଦୃଶ୍ୟ—2. Regulation of diet observed
 on the eve of a religious fast.

ସପ୍ତମାସର ଏକବାର ଶୁକ୍ଳ ଦେଲୁକ୍ତେ ଠାକୁର ପାରିଥିଲେ ।
 ସଙ୍ଗରମୋକଦ୍ଦ. ଛମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଦେ. ଅ—୧ । ଏକାଥରକେ—1. Once; at once,
 for once.

ଏକେବାର୍ରେ । ଦୃଢ଼—2. Instantly; suddenly;
 ଏକବାର୍ରେ all at once.

୩ । ଏକସମୟରେ—3. At one time.

୪ । ଏକକ୍ଷାସରେ—4. At one breath.

୫ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—5. Completely.

ଏକବାରିକ୍—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekabārik Ekabāra (See)

ଏକବାରିକ୍—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekabāriki Ekabāra See)

ଏକବାରିକ୍—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekabārig Ekabāra (See)

ଏକବାରିକ୍—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekabārigi Ekabāra (See)

ଏକବାରେ—ଦେ. ଅ—ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekabāre Ekabāra (See)

ଏକବଥଣିଆଁ—ଦେ. ବିଣ. ଶ୍ରୀ—୧ । ଯେ (ପଶୁ ବା ଶ୍ରୀ) ଥରେ

Ekabāṇiāṇi ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିଛି—
 କାକାବୀବୀ 1. (a beast or woman) Who has once
 brought forth a child.

ହକୌଜ; ଏକବାଞ୍ଜ । ଯେ (ପଶୁ ବା ଶ୍ରୀ) ଜୀବନରେ ଥରେମାତ୍ର
 ପ୍ରସବ କରେ; କାକବନ୍ଧ୍ୟା—

2. (a beast or a woman) Who is
 delivered only once in life

ଏକବିଂଶ—ସଂ. ବି. ୧ ବିଶ (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ; ଏକ ଅଧିକ ବିଂଶ)—

Ekabimśa ଏକୋଇଶ; କୋଡ଼ିଏରୁ ଏକ ଅଧିକ—
 Twenty one

ଏକବିଂଶତି—ସଂ. ବି. ୩ ଓ ବିଶ—ଏକବିଂଶ (ଦେଖ)—

Ekabimśati Ekabimśa (ee)

ଏକବିଂଶତିତମ—ସଂ. ବିଶ—ଏକୋଇଶର ପୂରକ—

Ekabimśatitama Twenty first

ଏକବିଚାର—ଦେ. ବି—୧ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ମତର ଏକତା—

Ekabichāra 1. Unanimity.

୨ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱପ୍ନସର୍ଗ—

2. Unanimous opinion or decision.

ଦେ. ବିଶ—ଏକମତବିଶିଷ୍ଟ—Unanimous, holding
 an opinion unanimously or nem con.

ଏକବୁଝା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ ଓ ବୋଧ)—୧ । ଏକବାଗିଆ;
 Ekabujhā ଅବୁଝା—1 Pertinacious; obstinate
 (ଏକବୁଝା—ଶ୍ରୀ) । ଯେ ଥରେ ଯାହା ବୁଝି ଥାଏ ଆଉ ଜଗାରେ

ବେଦୁଆ କହିଲେ ଅନ୍ୟ କଥା ଶୁଣେ ନାହିଁ—
 ଅଢ଼ିଅଳ 2. One who firmly adheres to
 an opinion once formed

ଏକବେଣୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁଦ୍ରାଘ; ଏକ + ବେଣୀ)—ମୁଣ୍ଡରେ ସମସ୍ତ
 Ekabēṇī କେଶକୁ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ବେଣୀ କରି କେଶ ବାନ୍ଧିବାର
 ଶୃଙ୍ଖଳ—A mode of tying the hair of
 the head into a pigtail.

ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—(ଏମାନେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବେଣୀ ବାନ୍ଧୁ-
 ଥିବାରୁ—୧ । ବିୟୋଗିନୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର ପତି ପ୍ରବାସୀ—

1. (a woman) Whose husband is
 abroad

୨ । ବିଧବା—2. Widowed (woman) ।

ଏକବେଳେ—ଦେ. କ୍ରି. ବିଶ.—୧ । ଥରେ—1. Once only.

Ekabele । ଦିନକେ ଥରେ; ଓଳ ୧—2 Once a day.

ଏକବେଳା

ଏକବନ୍ଧ

ଏକଭକ୍ତି—ସ. ବିଶ. (୧ଶ୍ରୀ ଚକ୍ର; ଏକ + ଭକ୍ତି)—୧ । ଏକମାତ୍ର
 Ekabhakta ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅଧୀନସ୍ଥ (ଭକ୍ତ୍ୟାତ୍ମ)—

1. (many person) Attached to a
 common master; having one master.

୨ । ଏକ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରୁଥିବା—

2. Worshipping one and the same Deity

୩ । ଦିନକ ଯାକରେ ଏକ ଥର ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରୁଥିବା—

3. Taking but one meal a day.

୪ । ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଭକ୍ତ—4. The principal or
 chief disciple or devotee.

୫ । ଏକାନ୍ତ ମନରେ ଭକ୍ତି କରୁଥିବା—

5. Exclusively devoted to

ସଂ. ବି.—ବ୍ରତବିଶେଷ; ଯେଉଁ ବ୍ରତରେ ଦିନ ଯାକରେ ଥରେ ମାତ୍ର
 ଭୋଜନ କରିବାକୁ ହୁଏ—A religious
 observance which prescribes one
 meal throughout the day.

ଏକଭକ୍ତି—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଭକ୍ତି)—ଅଚଳା ଭକ୍ତି; ଅଟଳା ଭକ୍ତି—

Ekabhakti Unswerving devotion.

ସଂ. ବିଶ.—୧ । ଉତ୍ସର୍ଗଦାରେ ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସୀ—

1. Firmly devoted to God;
 a sincere devotee.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଞ, ଷ	ଞ	ଋଷ୍ଟ୍ର	ଉଥ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁସୂକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଉଥ	ଋ	ନ

୨ । ସ୍ଵୟମ୍ଭରେ ଏକାନ୍ତ ବିଶ୍ଵାସଯୁକ୍ତ—

Firmly attached to one's own faith

ଏକଭାକି—ଦେ. ବିଶ୍ଵ.—ଏକଭାଷୀ (ଦେଖ)

Ekabhāki

Ekabhāshī (See)

ଏକଭାବ—ସଂ. ବି. —୧ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଏକତା—

Ekabhāba

1. Unity of purpose

୨ । ଏକ ପ୍ରକାର ବା ଅବସ୍ଥା—2 One state

୩ । ମନର ଏକ ଭାବ—3 One feeling.

୪ । ଐକ୍ୟ; ଅଟଳତା—

4 Uniformity; steadiness

୫ । ସମାନ ପ୍ରକାରର ମନୋଭାବ—

5 Similar thought

ସଂ. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ଏକ ଅବସ୍ଥାପନ; ଏକ ଭାବପନ—

1. Of one state or mood

୨ । ଘନିଷ୍ଠ—2 Intimate.

୩ । ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ—3. Engaged in the same design; working at one purpose

ଏକଭାବେ—ଦେ. ଅ.—୧ । ଏକପ୍ରକାରରେ—1. In one way,

Ekabhābe

୨ । ସମାନଭାବରେ—2. In the same manner; in an uniform manner.

ଏକତାବେ

୩ । ନିୟମିତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ; ନିୟମିତରୂପେ—

3 In unbroken succession; regularly.

ଏକଭାରିଆ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଭାରିଆ)—ଏକ ମାତ୍ର

Ekabhārjya ପତ୍ନୀବିଶିଷ୍ଟ (ପୁରୁଷ); ଏକପତ୍ନୀବ—

Having one wife only; devoted to one wife only.

ଏକଭାଷୀ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. (ଏକଭାଷା + ଇନ୍ + ମା. ୧ବ. —

Ekabhāshī ଏକ ଭାଷାରେ କଥା କହୁଥିବା (ବହୁବ୍ରୀହି)—

(ଏକଭାଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (many people) Speaking one tongue.

ଏକଭୁକ୍ତ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକ + ଭୁକ୍ତ)—୧ । ଯେ ଥରେମାତ୍ର ଖାଇଥାନ୍ତି—

Ekabhukta 1. One who has taken one meal only.

୨ । ଏକତ୍ରିତ—2. Collected; gathered

୩ । ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ—3. Classified.

୪ । ସଂଯୁକ୍ତ—4. United.

ଏକମତ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ମତ)—

Ekamata ୧ । ଏକମାତ୍ର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ—1. Unanimity.

୨ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମତ —

2. One wish of several persons.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଏକ ବା ସମାନମତବିଶିଷ୍ଟ—

Of one and the same opinion;

unanimous.

ଦେ. ବିଶ୍ଵ—ସମାନ; ଏକାପରି—Equal; similar

ଏକମତମାନ ବଳ ଭାବେ ହେଲେ ଏକମତ ପାଞ୍ଜିର ମାରଣ ।

ଏକମତ

ଭକ୍ତ, ଦେବପୁଣ୍ୟବଳାପ ।

ଏକମତ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ମତ)—

Ekamati ୧ । ଏକମାତ୍ର ଇଚ୍ଛା ବା ମତ —

1. One opinion; unanimity.

୨ । ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିବୃଦ୍ଧି; କୁଶାଗ୍ରୀୟା ବୁଦ୍ଧି—

2 An intellect of the best order.

ସଂ. ବିଶ୍ଵ.—୧ । ସମାନ ବୁଦ୍ଧି ହାସଲ ଶୁଭ, ଏକମତବିଶିଷ୍ଟ —

1. Unanimous.

୨ । ସାହାର ବୁଦ୍ଧି ଏକ ଦିଗ ବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ—

2 Single minded

ଏକମତେ—ଦେ. ଅ—ଏକ ମନ ଦୋଇ—

Ekamate Being of one mind.

ବହୁର କଲେ ଏକ ମତେ

ନିହତା ପ୍ରହାସ ଅପ୍ରସାଦ । ନିରାପାତ୍ର ଭାବେ ।

ଏକମନ—ଦେ. ବି. (ଏକ + ମନ)—

Ekamana ୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନୋଯୋଗ—

1 Concentrated attention,

୨ । ଏକମତ—2. Unanimity

ଏକମନା—ସଂ. ବିଶ୍ଵ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ମନ)—

Ekamanā ୧ । ଏକମତ; ସମ ମତବିଶିଷ୍ଟ —

1. Of one mind; unanimous

୨ । ଏକାନ୍ତ ମନୋଯୋଗ ଦେଇଥିବା—

2. Absorbed

୩ । ସାହାର ମନ ଏକ ମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ—

3. Of mind turned to one object or aim; of one accord

୪ । ନିବିଷ୍ଟ ମନ—4. Closely attentive; with mind concentrated to a subject.

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲିଲେ ହେ ବୃନ୍ଦର ରଚନା—

ବହୁବା ଶୁଣ ଶୁଣେ ହୁଅ ଏକମନା । କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଏକମନା—ସଂ. ବିଶ୍ଵ—ଏକମନା (ଦେଖ)

Ekamanāh Ekamanā (See)

ଏକମନେ—ଦେ. ଅ—ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତରେ; ଏକାନ୍ତ ମନେ ଯୋଗ ସଦୃଶରେ—

Ekamane With close attention; very attentively.

ଏକମନେ ଏବେ ଶୁଣିବା ହେ ଦେବଦାସ ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ, ମହାଭାରତ, ଭାରତ ।

ପାଥାୟ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ପ୍ରକଟ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ । ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକଟ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅଥବା ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବଚସ୍ତର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁଷ ଶବ୍ଦ ଶୋଭିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଢ଼ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଶୋଭିବେ; ‘କୂଅ’ ନ ମିଳିଲେ ‘କୂଅ’ ଶୋଭିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ, ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅର୍ଣ୍ଣ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ୧ ପାଇଲେ ଅଲବଦ୍ ଦେଖିବେ ।

ଏକମାତ୍ର—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକ + ମାତ୍ର)—

Ekamātra ଦେଶ ମୃତ୍ତିର ପ୍ରଥମ ନଡ଼ା ବା କନା ବଜା ହୋଇ-
ଏକମେଟେ ଥିବା ରୂପ ଉପରେ ପ୍ରଥମ ବୋଲି କାର୍ତ୍ତ୍ତ ଲିପା
ହୋଇଥିବା (ମୃତ୍ତି); ମୋଟା ମୋଟ ହୋଇ ଗଢ଼ା ଯାଇ-
ଥିବା (ରୂପ)—With the first layer of
mud applied to the straw-frame of
an image; roughly fashioned (image
to be finished afterwards)

ଏକମାତ୍ର—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକମାତ୍ର)—

Ekamātra ୧ । ଏକାକୀ—1. Single.

ଏକମାତ୍ର ୨ । କେବଳ ଏକ—2 One only; sole.

ଏକମାତ୍ର

ଏକମାତ୍ର—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ମାତ୍ର + କ)—

Ekamātruka ଏକ ମାତାଙ୍କ ଠାରୁ ଜାତ ପୁତ୍ରଗଣ—
(ଏକମାତ୍ର—ଶ୍ରୀ) (sons) Born of the same mother;
uterine (brothers)

[ଦ୍ର—ସେହି ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ମାତା ଏକ କନ୍ୟା ପିତା ଉଭୟ
ଉଭୟ ଅଟନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର କୋଲିଆଏ ।]

ଏକମାନସ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକମାନସ)—ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ—

Ekamānasa Attentive

ଶୁଣ ଏକମାନସ ହୋଇଣ ନରେଶ । ବୃଷସିଂହ ମହାଲରଞ୍ଜନ ।

ଏକମିଶ୍ର—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ଜି. ବିଶ୍ଵ—

Ekamiśra ଉପସ୍ଥାପନ; ତା’ ପଛକୁ ତା’ ପଛ; ଲାଗିଲାଗି—
One after another; in close
succession.

ଏକମୁଖ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ମୁଖ)—

Ekamukha ୧ । ଗୋଟିଏ ମୁହଁ ଥିବା—

(ଏକମୁଖୀ—ଶ୍ରୀ) 1 Having one face only.

୨ । ଏକଦି କୌଣସି ବାକ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିବା—
2. Of one voice.

ସବେ ହୋଇଣ ଏକମୁଖ, ବୋଇଲେ ନାୟକ ରଣ ।

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଏକମୁଖୀ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ମଞ୍ଜିରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର

Ekamukhī rudrāksha ମୁହଁ ବା ଫାଙ୍କପତ୍ର ଥିବା—

A rudrāksha seed having one circular
spot on it.

ଏକମୁନା—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ଏକମୁନା; ବା ଗୁଣ୍ଡାଗୁଣ୍ଡା ଶବ୍ଦକ୍ରମେ—

Ekamunā Weapon with one sharp point;
a pointed weapon; a harpoon.

ବାଣନ କୋରକ ହେଲେ କରୁଅଛି କରୁଅଛି ତସୁ ତୁମ୍ଭା,
ଅବା ସେ କରୁଅଛି ଲେଖିବ ମନେର ଏକମୁନା ।

ଭୀମାଧ୍ୟ ପାବନା ।

ଏକମୁନା—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ଏକମୁନା (ଦେଖ)

Ekamunā Ekamunā (See)

ଏକମୁହାଁ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକମୁହାଁ)—

Ekamuhā ୧ । ଏକମାତ୍ର ଦ୍ଵାରକଣିଷ୍ଠ (ମନ୍ଦିର ବା ଗୃହ)—

ଏକମୁଖ 1 (a house) Having one door only.

ଏକମୁହାଁ ୨ । ଏକଦିଗକୁ ମୁଖ କରିଥିବା—

2 Facing towards one direction.

ବିନାଶେ ପୋପାଡ଼ ଦେଇ ଏକମୁହାଁ ଯାଇଛି—

ପଞ୍ଚାବଳୀପୁର. ଗଜପତି ।

ଏକମେଳ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକ ଓ ମିଳ ଧାତୁ)—

Ekameḷa ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)—Ekajut (See)

ଏକମିଳ

ଏକମେଳ

ଏକମେଳିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)

Ekameḷiā Ekajut (See)

ଏକମେଳି—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)

Ekameḷi Ekajut (See)

ଏକଯଷ୍ଟିକା—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. (ଏକ + ଯଷ୍ଟି + କ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Ekajastika ଏକନରିଆ ଦ୍ଵାରକଣିଷ୍ଠ—

One stringed necklace.

ଏକଯୁକ୍ତ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକ + ଯୁକ୍ତ)—୧ । ସଙ୍ଗତ—

Ekajukta 1. Joined together; united.

୨ । ସଙ୍ଗମରତ—2 Engaged in copulation.

ମୁହଁ ନାମ ଅଭିଜିତ, ପତି କାମିନୀ ଏକଯୁକ୍ତ—

ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।

ଏକଯୋଗ—ଦେ. ବିଶ୍ଵ. ଏକଜୁଟ (ଦେଖ)

Ekajoga Ekajut (See)

ଏକଯୋନି—ସଂ. ବିଶ୍ଵ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଯୋନି =

Ekajoni ଉଭୟ ସ୍ଥାନ)— ଏକମାତାଙ୍କଠାରୁ ଜାତ; ଏକମାତ୍ର—
Born of the same mother; uterine.

ଏକର—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏକର)—୧ । ଦସ୍ତିରେ ପ୍ରାୟ ଏକମାଣ

Ekar ଜମି, ୪୮୪୦ ବର୍ଗଗଜ ବା ୪୮୪୦ ବର୍ଗଗୁଡ଼ ପରିମିତ
ଏକର ତୁମ୍ଭେ—One acre, 4840 square yards.

ଏକର [ଦ୍ର—ଏକର = ୨୪ ଦସ୍ତିରେ ଏକମାଣ; ଏହା ୧୦୦
ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଗକୁ ଛେରିମଲ୍ (ଗଞ୍ଜାମରେ
ସେଣ୍ଟ) କୋଲିଆଏ । ଅଥବା ୨୪ ଦସ୍ତିରେ ୧ ଗୁଣ୍ଠ =
୪ ଛେରିମଲ୍ ।]

ଏକରକୋମ୍ବ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ)— ନକ୍ଷାରୁ କ୍ଷେତ୍ରର ପରିମାଣ

Ekarakomb ଜଣ୍ଠିପୁ କରବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ପାଳିଆ ଅଳ୍ପଦିର

ଏକରକୋଷ

ସହକର୍ମୀ; ଗୁନିଆ—

ଗୁନିଆ

Acre-comb; protractor.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	କ	ଶ,ଷ	ଜ	ଈ	ଉ	ଊ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	କ୍ଷ	ସ	ସ	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଋ

ଏକରଙ୍ଗ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ ଓ ରଙ୍ଗ)—ଏକରଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)

Ekarāṅga Ekarāṅgī (See)

ଏକରଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ + ରଙ୍ଗୀ)—ଏକରଙ୍ଗୀ (ଦେଖ)

Ekarāṅgī Ekarāṅgī (See)

ଏକରଙ୍ଗୀ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ରଙ୍ଗ ବା ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ—

Ekarāṅgī 1. Of one colour

ଏକରଙ୍ଗୀ ୨ । ସମାନ ରଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ—

ଏକରଙ୍ଗୀ 2. Of the same colour.

୩ । ସାଦୃଶ ରଙ୍ଗ ଓ ବାହାର କିମ୍ବା ସଦୃଶ ଅଂଶରେ ଏକମାତ୍ର ରଙ୍ଗ ଥାଏ—3. Of uniform colour throughout.

(ଯଥା—ଲୁଗା ଓ ଶାଢ଼ୀ)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଗନ୍ଧାସୁନ୍ଧୀ (ଦେଖ)

Gandhasunthī (See)

ଏକରତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (୧ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଏକ + ରତ)—ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି

Ekarata ବା ବିଷୟ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ—

(ଏକରତା—ଶ୍ରୀ) Attached to one object.

ଏକରତି—ଦେ. ବି. ବିଶ—କିଛି ମାତ୍ର; ଅତି ସାମାନ୍ୟରେ; ଏକ-

Ekarati ରତି ପରିମାଣରେ—By one particle; by even a little bit.

ଏକରୁ—ବୈଦେ. ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ଇଂ. ଏକରୁ ଅଣୁକ)

Ekarū ଭୂତାରଣ)—ଏକରୁ (ଦେଖ)—Ekar (See)

ଏକରୁଏ—ବୈଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ + ଅ. ରୁଏ = ମତ)—

Ekarāe ୧ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଏକମତ—

ଏକରୁଏ 1 One opinion of many people.

ଏକରୁଏ ୨ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଏକମତ ହେବା ଅବସ୍ଥା—

2. Unanimity.

୩ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି—

3. One decision of many people.

ବିଶ—ଏକମତବିଶିଷ୍ଟ (ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି)—

Of one opinion; unanimous

ଏକରାଜା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ + ରାଜା)—୧ । ସମ୍ରାଟ—1. Emperor.

Ekarājā ୨ । ଏକାଧିପତି—2. Paramount power

ଏକରାଜାତ ମାହାଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ.)—

Ekarājāt mākāla ଏକରାଜାତ ଶର୍ଚ୍ଚ ମାହାଲ (ଦେଖ)

Eikharājāt kharchcha mākāla See)

ଏକରାର—ବୈଦେ. ବି. କଚରିଆରାଣୀ; (ଅ. ଏକରାର)—

Ekarār ୧ । ଅର୍ଜୀକାର—1. Promise.

ଏକରାର ୨ । ସ୍ୱୀକାର—2. Agreement.

ଏକରାର ୩ । ମୁଦାଲର ଅପରାଧ ସ୍ୱୀକାର—

(ଇନ୍ଦ୍ରେ—ବିଷୟ) 3. Confession of guilt by the accused.

ଏକରାର୍ନାମା—ବୈଦେ. ବି. (କଚରିଆରାଣୀ; ଅ. ଏକରାର୍ନାମା)

Ekarārnāmā ନାମେତ୍)—୧ । ଅର୍ଜୀକାର ଲିପି—

ଏକରାର୍ନାମା 1 A deed of agreement.

ଏକରାର୍ନାମା ୨ । ସ୍ୱୀକାର ପତ୍ର—

2. A deed of admission.

ଏକରାର୍ନାମା—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ.)—୧ । ଦୋଷସ୍ୱୀକାର କରୁଥିବା—

Ekarārī 1. Confessing.

ଏକରାର୍ନାମା ୨ । ଅର୍ଜୀକାରବାଣୀ—2. Promising.

ଏକରାର୍ନାମା

ଏକରାର୍ନାମା (ଇନ୍ଦ୍ରେ)—ପ୍ରା. ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଏକରାର୍ନାମା)—

Ekarārī (etc) ଏକରାର୍ନାମା (ଦେଖ)

Ekarār etc (See)

ଏକରାଶ—ପ୍ରା. ବି. କଚରିଆରାଣୀ (ସଂ. ଏକ + ରାଶ)—

Ekarāś ଗୋଷ୍ଠୀ; ଗୁଡ଼ାଏ—

ଏକରାଶ A mass or cluster of many things.

ଏକରାଶ

ଏକରୁକା—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଏକରୁକା)—

Ekarukā ଏକରୁକା (ଦେଖ)

Ekarokā (See)

ଏକରୁଖା—ବୈଦେ. ବିଶ (ଅ. ଏକରୁକା)—

Ekarukhā ଏକରୁକା (ଦେଖ)

Ekarokā (See)

ଏକରୁଖୀ ମାହାଲ—ପ୍ରାଦେ. (କାଲିଙ୍ଗ) ବି—ଯେଉଁ ଜମିଦାର-

Ekarukhī mākāla ମାହାଲରେ ମଧ୍ୟସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ମକଦ୍ଦମା

ଅତି ନ ଥିବାକୁ ଜମିଦାର ପ୍ରକାଶଠାରୁ ଖଜଣାଅତି ଖାସ୍

ଅସଲ କରନ୍ତି—Zamindary. under the

khās collection of the Zamindar;

estate in which there is no under-

tenure.

ଏକରୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବିଶ—ଏକତୁଳ୍ୟ; ଏକତ୍ର—

Ekarūṇḍa Gathered together.

ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରଭୁଅଛନ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଳିକା

ଏକରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛି ମିଳିଲେ ଦେଖାଯାଏ । ସାରକାମହାରର ପଦ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଏକରୂପ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁପ୍ରାଣ; ଏକ + ରୂପ)—

Ekarūpa ୧ । ସମରୂପବିଶିଷ୍ଟ; ରୂପାତ୍ମକ—

1. Of the same shape or form; similar.

୨ । ଏକପ୍ରକାରର—2. Of one kind.

୩ । ସମାନ ଅକାର—Same form.

ଏକରୂପେ ଦେ. ବି. ବିଶ—୧ । ଏକପ୍ରକାରେ—

ଏକରୂପେ

1. In a manner; in a way.

୨ । ସମାନରୂପେ—2. In a similar manner.

୩ । ଯେକେନେ ପ୍ରକାରେ—3. Anyhow.

ବାହାଦର ଯେତେ ପଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ସ୍ୱପ୍ନର ୧ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିତ୍ତର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବୃତ୍ତେତ ତଥା ବରୁଣ ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ବରୁଣ ଗୋଡ଼ିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୋଡ଼ିବାସରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତର ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା :— ‘ଗାଢ଼’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାଢ଼’ ଗୋଡ଼ିବେ; ‘ବୃଷ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୃଷ’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ଗାଢ଼ିଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗାଧ’ ନ ଗାଢ଼ିଲେ ‘ଅଗାଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ନ ଗାଢ଼ିଲେ ‘ଅଲବଦ’ ଦେଖିବେ ।

ଏକଶେକା—ବୈଦେ ଶିଖା. (ଅ ଏକରୁକା)—(ଶାଲ) ଯାହାର Ekarokh ଗୋଟିଏ ମୁହଁ ବା ସଦର ପାଖ ଥାଏ; ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଏକବୋଧା ସଦର ଓ ଗୋଟିଏ ମଫସଲ ପାଖ ଥାଏ; ଏକମୁହଁ—
एकमुख One-sided; single-faced (shawl).
(ଦୋଶେକା—ବିପ୍ରସ୍ତ)

ଏକଶେଖା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକଶେଖା (ଦେଖ)
Ekarokh 1. Ekarokā (See)

୨ । ଏକବାଣୀ (ଦେଖ)
2. Ekabāṇī (See)

ଏକଲ—ସଂ. ବିଶ ସଂ. (ଏକ + ଅସହାୟାର୍ଥେ. ଲ)—
Ekala ୧ । ଶୁ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱାସ (ଜାବ)—1 Single.
(ଏକଲା—ଶୁ) ୨ । ଏକାକୀ—2. Sole.

୩ । ଅସହାୟ; ଏକଲ—୩. Solitary.
୪ । ଏକାକୀ—4. Lonely.

ଏକଲ ସେକଲ କରିବା—ଦେ. କି—ପାଶୁଲାୟବା; ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ
Ekala sekala karibā ଏକ କଲରୁ ଅନ୍ୟ କଲକୁ ପାଟି-
ଏକଲ ମେକଲ କବା ଭିତରେ ଗୁଲନ କରିବା—To ruminate;
झुगाली करना to roll a thing in the mouth
by means of the tongue without
at once swallowing it.

ଏକଲଗାତ—ଦେ. ବିଶ—ଏକତ୍ର ଲଗି ଲଗି—
Ekalagāt Continuous.
ଏକଲଗାତ
एकलगत

ଏକଲଗୋଉତ—ଦେ. ବିଶ—ଏକଲଗାତ (ଦେଖ)
Ekalagout Ekalagāt (See)

ଏକଲବ—ଦେ. ବିଶ—ଏକତ୍ର—Together.
Ekalaba ତାର ବନ୍ଧ ଏକଲବେ, ତାର ସ୍ୱପ୍ନବଶ ରବେ ।
ଭଞ୍ଜ. କୋଷସ୍ତୋତ୍ରପ୍ରବନ୍ଧ ।

ଏକଲବ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ)—ଅସାଧାରଣ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ
Ekalabya ଜଣେ ବନ୍ୟ ଗୁଜୁମାର—The son of a
king of nomads who learnt archery
by establishing an image of preceptor Drona as his teacher.

[ଦ୍ର—ଏ ଯୁବକ ଦ୍ରୋଣାଶ୍ରମର ମୁଖି ପ୍ରାପନ କରି ତାହାକୁ ଗୁରୁ ବୋଲି ମନେ କରି ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରି ଏପରି ପାରଙ୍ଗମ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ଦ୍ରୋଣାଶ୍ରମର ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ସେ ନିଜେ ଗୁରୁ ହୋଇ ଯେଉଁ ଗୁଜୁମାନଙ୍କୁ ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଏକଲବ୍ୟ ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ କେଶି ପାରଙ୍ଗମ । ଏଥି ପାଇଁ ଏକଲବ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା କଥଣ ଦେବ ତୋଳି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ଦ୍ରୋଣାଶ୍ରମ କପଟ କରି କହିଲେ—
‘ତୋର ଦକ୍ଷିଣ ହାତର ରୁଡ଼ା ଅଙ୍ଗୁଳି କାଟି ମତେ ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା

ଦେ ।’ ଏକଲବ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କ ଅଜ୍ଞାପ୍ରମାଣେ ରୁଡ଼ା ଅଙ୍ଗୁଳି କାଟି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣା ସ୍ୱରୂପ ଦେଇ ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ ଯାବତ୍ତାବତ ଅକର୍ଣ୍ଣଣ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲ ।]

ଏକଲ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକଲ ଶବ୍ଦରୁ)—
Ekala ୧ । ଏକା—1. Single.

ଏକଲା ୨ । ଏକାକୀ—2. Sole

ଏକଲ; ଅକେଲା ରୁମ୍ଭୁ ଦେଖି ଲେଖ ରବଣ ଏକଲ ।

ବୃଷସିଂହ ମହାବରତ, ବନ ।

୩ । ଅସହାୟ—3. Solitary; lonely; helpless
ମଲ ବୋଲେ ସୁ ପ୍ରବେଶି ଅଛଇ ଏବଲ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ବରଷ ।

କି. ବିଶ—୧ । ଏକାକୀ ହୋଇ—

1. Singly; single-handed.

୨ । ପରର ସହାୟତା ବ୍ୟଗରେକେ—2. Alone.

ଏକଲଇ—ଦେ. ବି—ଏକପଟା ଗୁଦର; ଏକସଦର ମୁହଁବିଶିଷ୍ଟ ଓଡ଼ଣୀ—
Ekalāi A sheet of cloth for the upper part of
ଏକଲାହି the body consisting of one strip or
एकपटा one face only; single-faced sheet.

ଏକଲଖାଜି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଗାତରେ ପକାଇ ପକାଇ
Ekalakhāji ଖେଳିବା ବାଟ ଖେଳର ପ୍ରଥମ ଆଗାତ—
(ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)

The first stroke of the game at
marbles (Ganjam)

ଏକଲି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—୧ । ଏକଲ; ଏକାକୀ—
Ekali 1. Alone; solitary; lonely.

୨ । ଅସହାୟ—2. Having none to help.

ତେ ପାଶେ ଏକଲ ପ୍ରବେଶ ଠାକୁରଣୀ । ପ୍ରାଚୀ. ରତ୍ନ-ମଞ୍ଜରୀ ।

ଏକଲ କଥା ହୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—

Ekaś kaanī ଅନଟିଲ; ଅବାଧିତ ଧାରରେ ପ୍ରବାହିତ—

Unobstructed; continuous; flowing.

ଏକଶ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଏକଶତ)—ଶତସଂଖ୍ୟା—

Ekaśa One hundred.

ଏକଶ

एकसौ

ଏକଶଅ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକଶ (ଦେଖ)

Ekaśaa Ekaśa (See)

ଏକଶପ—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଶପ = ଶୁଭ)—ଏକ ଶୁଭ
Ekaśapha ବିଶିଷ୍ଟ—One-hoofed (animal);

having hoofs entire or uncleft;
with uncleft hoofs; with uncloven
hoofs.

(ଯଥା—ଦୋଡ଼ା; ଗଧ ।)

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱାଧୀନେ ପୂରଣ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୧ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରିତ ବୌଦ୍ଧି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ଯେତେ ଯୋଡ଼ିଲେ, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ସହ ପାର୍ସ୍ବ ଛାଡ଼ିମାନେ ଚକ୍ରିତ ଚରାପର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେଇ । ଛାଡ଼ି— 'ଭାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ଦେଖିକେ; 'ବଧୁ' ନ ଗାଉଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିକେ; 'ଅଗା' ନ ଗାଉଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିକେ; 'ଅଲକ' ନ ଗାଉଲେ 'ଅଲକ' ଦେଖିକେ

ଏକସରିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକନିଆ. ଏକମାଳ ଥିବା (ହାର); ଗୋଟିଏ
Ekasariā ମାତ୍ର ସୁତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ—Having one string
ଏକସରି only; one-stringed (bead or necklace)
ଏକସୁତରୀ

ଏକସରିଶା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଏକ ଓ ସଦୃଶ)—୧ । ଏକାପରି
Ekasariśā (ଅନେକ ବସ୍ତୁ)—1. Similar (many
ଏକସା things)
ଏକସାଁ ୨ । ଏକସମାନ—2. Quite equal.

ଏକସରେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏକାକୀ—
Ekasare 1. Alone.

ଏକାଗ୍ର ଏକସରେ ଶାଉ
ଅଳ୍ପ ଲୋକଙ୍କେ ଘୋଷ ହୋଇ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭବନେ ।

୨ । ଏକତ୍ରହୋଇ—2. Together.

କୃତବର୍ମାକୁ ଘର ଧିରେ
କରୁକଲେ ଏକସରେ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭବନେ ।

ଏକସର୍ଗ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ (ଏକ + ସର୍ଗ=ନିଷ୍ପତ୍ତି)—ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ; ଏକମାତ୍ର—
Ekasarga ବିଷୟରେ ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତ—Closely
attentive; concentrating attention
on one object only.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅଧ୍ୟାୟ—
One chapter only.

ଏକସାଇଜ—ବୈଦେ. ବି. ଓ ବିଶ୍ୱ (ଇଂ ଏକ୍ସାଇଜ)—
Ekasāij ୧ । ଅବକାରୀ; ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ ବିକ୍ରି କରିବା
ଏକସାଇଜ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଗରୁଡ଼ିମେଣ୍ଟ ନେବା ଶୁଳ୍କ—
ଏକସାଇଜ 1. Excise.

୨ । ସରକାରଙ୍କ ଅବକାରୀ ବିଭାଗ—
2. Excise-department of the
Government.

[ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ କମିସ୍ତର, ସ୍ପରିଷ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ,
ଇନ୍ସପେକ୍ଟର, ସର୍ଭିସ୍‌ମେନ୍ଟର, ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଅଫ ଗୁଡ଼ିଏ
ଇଂରାଜି ଶବ୍ଦ ଲିଖାରେ ଓ କଥାକାର୍ତ୍ତ୍ତରେ ଚଳୁଅଛି ।
'ଅବକାରୀ' ଲିଖାଦି ଦେଖ ।]

ଏକସାଥ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକ ଓ ସା. ସାଥ)—
Ekasāthi ୧ । ଏକ ସଙ୍ଗରେ; ଏକତ୍ରରେ—1. Together.
ଏକସାତି ୨ । ସମ୍ପରକ୍ୟାଦାରରେ—2 Accompanying
ଏକସାଥ each other; in the company of
ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକତ୍ରରେ ଯାଉଥିବା—Going together.

ଏକସାଲ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଏକ ବର୍ଷ ବୟସ—
Ekasālā 1. One year old
ଏକସାଲ ୨ । ଏକ ବର୍ଷ ସମ୍ପର୍କୀୟ—
କସାଲ 2. Relating to one year only.
୩ । ବାର୍ଷିକ—3. Annual

୪ । ଏକବର୍ଷସ୍ଥାୟୀ—4. Holding good for one
year only.

ଏକସାଲ ଏକସାଲ, ଦାସାଲ, ଚମାଲ ଲିଖାଦି ବଦୋବସ୍ତୁ ଅରମ୍ଭ କରନ୍ତୁ ।
କପରକ୍ଷ୍ମ. ଲବ୍ଧ ସ ।

ଏକସାଲି—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକସାଲ (ଦେଖ)
Ekasālī Ekasālā (See)

ଏକସାଲିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକସାଲ (ଦେଖ)
Ekasālīā Ekasālā (See)

ଏକସୁତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକ + ସୁତ)—ତରଳିଆ—
Ekasuti Towel.

ଏକସୁତୀ
ଏକସୁତୀ

ଏକସୁତାଶହ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକଶତ ଏକସୁତ—
Ekastarāsāhe One hundred and seventyone.

ଏକସୁତ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକସୁତ; ପ୍ରା. ଏକସୁତା)—
Ekasari ୧ । ସୁତର ଅପେକ୍ଷା ଏକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା; ୭୧
ଏକସତ୍ତର ସଂଖ୍ୟା—1. The number 71.
ଏକହତ୍ତର ୨ । ୭୧ ସଂଖ୍ୟା—2. Numbering 71.

ଏକସୁତାଶହ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଏକସୁତାଶହ (ଦେଖ)
Ekasturāsāhe Ekastarāsāhe (See)

ଏକସୁତ—ପ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ଏକସୁତ (ଦେଖ)
Ekasturi Ekastari (See)

ଏକସୁତା—ପ୍ରା. ବିଶ୍ୱ—ଏକସୁତ (ଦେଖ)
Ekastori Ekastari (See)

ଏକସ୍ଥିତା—ଦେ. ବିଶ୍ୱ (ସଂ. ଏକ + ସ୍ଥିତ)—ଏକସ୍ଥାନରେ ଥିବା—
Ekasthitā Situated at on: place.

ଏକସ୍ଥିତା ଏକସ୍ଥା ଏକାହମୁରୁତ,
ଏକସ୍ଥାନ ଏକସ୍ଥାନ ପ୍ରଭୃତି ବସ୍ତୁ—ପ୍ରାଚୀ. ପ୍ରଭୃତିବସ୍ତୁଗଣା ।

ଏକହାତୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—A place of
Ekahansa Hindu pilgrimage.

ଗୋସହସ୍ତେ ପଦ ଦୁଅଇ ଏକ ହାତୀ
କହୁଛନ୍ତି ଏହା ସମସ୍ତ ମୁନ ଲକ୍ଷେ । କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଏକହାତୀ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଜଣକ ହାତରେ କରୁଥିବା; ଏକଗୋଟି
Ekahātī ହାତରେ କରୁଥିବା (କର୍ମ)—
ଏକହାତୀ 1 Done by one man only; done by
ଏକହାତୀ one hand only.

୨ । ଏକ ଜଣକଙ୍କ ଅଧୀନ—2. Subject to one
master; under a single paramount.
authority.

୩ । ଏକ ହାତ ଲମ୍ବ ବା ଗର୍ଭ—

3 Measuring one cubit
ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ମାଲ ଖୁମ୍ବ ଉପରେ କରୁଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର କସ୍ତୁର—
A kind of gymnastic exercise on a plain
wooden pillar.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏକାଦଶ—ଦେ. ବିଶ.—ଏକାଦଶ (ଦେଶ)
 Ekahātiā Ekahāti (See)
 ଏକାଦଶୀ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଏକ+ଦଶାବତୀ=ବର୍ଷ+ଶ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ.)—
 Ekahāyānī ବର୍ଷେ ବୟସର ଗାଈ—One year old cow.
 ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ.—ବର୍ଷେ ପାଞ୍ଚ ବାହୁଳ୍ୟ—
 One year old she-calf.
 ଏକାଦଶ—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ.—୧ । ଏକସରା—1. Consisting
 Ekahārā of one string or strand only; single-stringed.
 ୨ । କୃଷ୍ଣ; ଦୁର୍ବଳ—2. Weak; lean, thin
 ୩ । ଏକାକୀ—3. Single.
 ଏକା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଏକ+ଆ)—ଏକର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
 Ekā Feminine of eka
 ଏକା ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକାକୀ)—୧ । ଏକାକୀ; ଏକାକୀ—
 1 Single, solitary
 ଯାହା, ବେଶ୍ ଶୁଣି ଏକା ଥାଏ ନିଶ୍ଚିତରେ ।
 କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ସଙ୍ଗୀତ ।
 ୨ । ଅସହାୟ —2 Helpless.
 ୩ । ଏକମାତ୍ର (ବ୍ୟକ୍ତି)—3. Alone.
 ଏକା କାଳ ଗୋଟିଏ ଗୋଟି—ତମ ।
 ୪ । ଏକସମାନ —4 Equal; same.
 କେମାଙ୍କ ଅବାର କେମା ବେଶ୍‌ରୂପା ସମସ୍ତ ଅଟଇ ଏକା ।
 ଉପାଦାନ—ପାଦକ ।
 ଦେ. ବି.—୧ । ଜଣେ ମାତ୍ର—1. One person only
 ୨ । ଗଣ୍ଡିଆ ବା ତାସ ଖେଳରେ ଏକଟିପକ୍ଷିଷ୍ଟ ସାର—
 2 Card with one point only.
 ଦେ. ଅ.—୧ । ଏକମାତ୍ର—1. Alone; only; merely.
 ଏକା ମାଧୁରୀ ବାହୁଳ୍ୟ ପଳ—ପର ।
 ୨ । ବାକ୍ୟପୂରଣାର୍ଥକ—2 Used at the end of a sentence meaning but, too, also and merely.
 ସରସେ ପିଟିବେ ପକା, ସମ୍ପଦରୁ ଏବେ ଏକା । ବକ୍ସର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।
 ୩ । ନିଶ୍ଚୟ—3. Certainly.
 ମନେ କଲେ ଏ ଏକା ଭାବନା ସମ୍ପଦର । କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।
 ୪ । ତିନି [ଅଭିପ୍ରାୟ ଯୋଗ (Emphasis) ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ]—4. Too.
 ତାକୁ ସେବା ଏକା କରୁବ ନିରନ୍ତର । କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।
 ୫ । କେବଳ ସେହି କଥା ବା ଘଟଣା ଘଟିଲେ; ତାହାହିଁ ହେଲେ—5. Then and then only; in that case only (and in no other case); if that thing (and nothing else) happens.
 ଘଟିଲେ ଅନ୍ୟ ଏକା ଗୋଟିରେ ।
 କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ବଗୋଇବନ୍ଧୁ. ଘ. ଗୀତ ।

୬ । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—6. On the other hand.
 ୭ । ଯାହା ହେଉ—7. However
 ୮ । ପୁନଶ୍ଚ—8 Again, also
 ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ, ଅ.—ବାକ୍ୟଶେଷରେ ପ୍ରୟୋଗ—
 Used at the end of a sentence.
 ଏକାଶ୍ରୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକାଶ୍ରୀ)—ଅଶ୍ରୀ ଅପେକ୍ଷା ଏକ ଅଧିକ
 Ekāśī ସଂଖ୍ୟା, ୮୧ ସଂଖ୍ୟା—The number 81.
 ଏକାଶି ଦେ. ବିଶ.—୮୧ ସଂଖ୍ୟା—Numbering 81.
 ହକାସି
 ଏକାଏ—ଦେ. ଅ(ସଂ. ଏକାକୀ)—୧ । ଏକସଙ୍ଗରେ—1. Together.
 Ekāe ୨ । ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗ ରହିତ ହୋଇ; ଏକାକୀ—2. Alone.
 ସେ ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ବାପାଏ,
 କହିବି ଗଲେ ସେ ହୁଏ ଏକାଏ । କୃଷ୍ଣବିଂହ. ମହାଭାରତ. ଭୀଷଣ ।
 ଏକାଏକ—ଦେ. ଜି. ବିଶ. (ସଂ. ଏକାକୀ)—ଏକାଏକା (ଦେଶ)
 Ekāekā Ekāekā (See)
 ଦେ. (କଚିରିଆ). ବିଶ.—ଏକମାତ୍ର—
 Sole.
 ଏକାଏକା—ଦେ. ଜି. ବିଶ. (ସଂ. ଏକାକୀ)—୧ । ଏକାକୀହୋଇ;
 Ekāekā ଜଣେ ମାତ୍ର—1 Alone; singly.
 ଏକାଏକ ୨ । ଦ୍ଵାରା—2. All at once.
 ହକାସି ୩ । ସିଧାଏ ସିଧାଏ—3 Direct; right; straight-way.
 ଦେ. ବିଶ.—ଏକାକୀ—Single; solitary.
 ଏକାଏକ—ଦେ. ଜି. ବିଶ. (ସଂ. ଏକାକୀ)—୧ । ଏକାକୀ—1. Alone.
 Ekāeki ୨ । ଅଭିଭାବରେ—2. Without any distinction.
 ଏକାଏକ
 ଏକାଏକି
 ଗୋଟି ଗୋଟିରେ କିଛିକିଛି, କିଛି ହୋଇଛି ଏକାଏକ ।
 ସଂଗୋବନ୍ଧୁ ପ୍ରେମଭକ୍ତି. ବ୍ରହ୍ମଗୀତ ।
 ଏକାକୀ—ଗ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ.—ଏକାକୀ (ଦେଶ)
 Ekānabe Ekānabe (See)
 ଏକାକୀ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ.—ଏକାକୀ (ଦେଶ)
 Ekānloi Ekānabe (See)
 ଏକା କଡ଼ାକେ—ଦେ. ଜି. ବିଶ.—ଏକ ପାର୍ଶ୍ଵରେ (ଶୋଇ); ଗୋଟିଏ
 Ekā kardake କଡ଼ା ମାଡ଼ି (ଶୋଇ)—Lying on one side; sidewise.
 ଏକାକୀ
 ଏକାକୀ (ଯଥା—କାଲି ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହୋଇଥିବାରୁ ଅଳ୍ପ
 ୨ ଏକାକୀରେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲି ।)
 ଏକା କର—ଦେ. ଜି. ବିଶ.—ଏକଜଣକୁ ମାତ୍ର; ଏକାକୀ—
 Ekā kari Alone, to one person only.
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦୂର କହିଲେ ଏକା କର । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଭୀଷଣ ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ପଦର ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ସଦୃଶ ୧ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ପଦ୍ଧତି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଉପକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏବାଦ୍ ହେବ ଯଥା — ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିଏ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୂ' ନ ପାଠିଲେ 'ବଧୂ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଶ୍ଵ' ନ ପାଠିଲେ 'ଅଶ୍ଵ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲକ' ନ ପାଠିଲେ 'ଅଲକ' ଗୋଟିଏ

ଏ କାକରେ — ଦେ. ଅ — ଏପରି କାକର ବା ଶୀତରେ —

E kākare In this cold.

ଏକାକରେ ହିଁକରେ ଶୀତର ଧର ଚତୁଷ୍ପଦ ଦର୍ଶନକୁ ପଞ୍ଚକରେ
ସତକରେ ଯାଉଅଛନ୍ତି — ଯଦୁମଣିରାୟନ ।

ଏକାକାର — ସଂ. କ (ଏକ + ଅକାର) — ୧ । ଏକଅକୃତି;

Ekākāra ସମାନାକୃତି — 1. Oneness of form

୨ । ଗଣ୍ଡଗୋଳ — 2 Chaos; confusion

ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; — ୧ । ଏକଅକୃତିବିଶିଷ୍ଟ; ସମାନାକୃତି —

1. Having the same shape or form;
uniform; similar; alike

୨ । ଯାହା ପରସ୍ପରଠାରୁ ବାରି ହୋଇପାରେ ନାହିଁ —

2. Undistinguishable from each other.

ହୋଇଲୁ ମିଶି ଏକାକାର — ମଧୁସୂଦନ. ନ୍ୟାସ୍ରତ ।

୩ । ଗୋଳିଆପୋଳିଆ; ଗୋଳାଗୋଳି ହୋଇ ଏକତ୍ର ହୋଇଥିବା — 3. Confused into one

unrecognisable mass

୪ । ଏକଶ୍ରେଣୀକୁ ଆମତ —

4. Reduced to one class.

୫ । ଏକକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଏକ ବିଶ୍ଵାସର ଅଧୀନ —

5 Of one faith and practice.

୬ । ଏକ ଜାତିରେ ମିଳିତ —

6. Gathered into one caste.

ସବେ ହୋଇବେ ଏକାକାର, ନ ଥିବ ବେଦର ବସ୍ତୁର । ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀରାମ ।

ଏକାକୀ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଏକ + ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପାର୍ଯ୍ୟରେ. ଅକଳ; ୧ମା.

Ekākī ବେ) — ୧ । ଏକଲ; ଅସଦ୍‌ବ୍ୟାପାର୍ଯ୍ୟ; ଏକା —

(ଏକାକୀ — ଶ୍ରୀ) 1. Alone; single; solitary.

୨ । କେବଳ — 2. Mere.

କି. ବିଶ — ୧ । ଏକଲ; ଏକାହୋଇ —

1. Singly, alone

୨ । କେବଳମାତ୍ର — 2. Merely.

ଏକାକେ — ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଏକାକୀ) — ଏକାଏକା; ଏକାହୋଇ —

Ekāke Singly; alone.

ଏକାଏକ ସେ ଫଳ ଉତ୍ପାଦ କରନ୍ତି

एकएक ପାପୀ ତା ଏକକେ ଚୁକ୍ତି — ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀରାମ ।

ଏକାକ୍ଷ — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅକ୍ଷି; ସମାସ ଯୋଗୁଁ ଶିର

Ekāksha 'ଇ' ଲେପ) — ଏକଅକ୍ଷ, କଣ — One-eyed

(ଏକାକୀ — ଶ୍ରୀ)

ସଂ. ବି — କାକ; କୁଆ — A crow.

[ଦ୍ର — ବ୍ୟାକରଣ] ଅଛି ଯେ ଯାହା ଚିତ୍ରକୁଟରେ ସ୍ଵପନକୁ

ସଙ୍ଗେ ବନବାସ କରବା ସମୟରେ ଗୋଟିଏ କୁଆ ମାଂସଭୁଜରେ

ସୀତାବର ରକ୍ତର ଓଠକୁ ଖୁଞ୍ଚି ଦେଇଥିଲା; ଏହି ଧୂଳିବାର ଦଣ୍ଡ.

ସ୍ଵରୂପ ସ୍ଵପନକୁ ଉକ୍ତ କାକର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ରକୁ ଶର ମାରି ଫୁଟାଇ ଦେଲେ । ସେହିଦିନଠାରୁ କୁଆମାନେ ଗୋଟିଏ ଆଖିରେ ଦେଖନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି । ମହାନୁବେରେ କୁଆକୁ ସ୍ଵପନକୁ ଶାପ ଦେଲାକୁ କୁଆ ଟେକି ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଲୋକ-ସମ୍ଭାର ଅଛି ।]

ଏକାକ୍ଷର — ସଂ. ବି (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅକ୍ଷର) — ୧ । ଏକମାତ୍ର ଅକ୍ଷର — Ekākshara ବିଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ର 'ଓଁ' ପ୍ରଣବ —

1. The mystic syllable 'Om' consisting of one letter only.

୨ । ଏକାକ୍ଷରୀ (ଦେଖ) —

2 Ekāksharī (See)

ସଂ. ବିଶ — ଏକମାତ୍ର ଅକ୍ଷରବିଶିଷ୍ଟ (ଶବ୍ଦ) —

word) Composed of one letter.

ଏକାକ୍ଷରୀ — ସଂ. ବି — ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁ ରଚନା ବା ପଦ୍ୟରେ

Ekāksharī ଗୋଟିଏମାତ୍ର ଅକ୍ଷର ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ —

A poetic composition where one letter only is used throughout a line or couplet.

ବା ଚାଂଚ ଚ ଚଚ ଚଚାଚ ଚ ଚଚାଂଚ

ଚଚାଚ ଚାଂଚ ଚ ଚ ଚଚ ଚାଚ ଚାଚ ଚାଚ — ସ୍ଵାଧ୍ୟାୟ. ପ୍ରଥମମଣ୍ଡଳ ।

[ଦ୍ର — ପ୍ରଥମ ଧାତୁର ଅର୍ଥ ଚା (= ଚାହାର) ଚାଂଚ (= ଅମୃତାନ୍ତ) = ଚନ୍ଦ୍ର ଚ (= କୋଡ଼ରେ) ଚଚ (= ବିସ୍ତୃତ ହେବା) ଚଚ (= ସାମାନ୍ୟତା) ଅଚାଚ (= ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହେବା) ଚ (= ଅମୃତ ହାସ) ଚଚ (= ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା) ଅଂଚ (= ଅନ୍ତ = ସ୍ଵରୂପ); ଉଦାହରଣ — ଚନ୍ଦ୍ର ସଦୃଶ ମୁଖରେ ବିସ୍ତୃତ ହେବା, ସାମାନ୍ୟତା ସଦୃଶ ବଚନରୁ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହେବା ଅମୃତ ସଦୃଶ ମଧୁର୍ଯ୍ୟ ହାସ ସେ ରାଜକନ୍ୟାର ସ୍ଵରୂପ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଅଛି ।]

ଏକାଗୋଟି — ଦେ. ବିଶ — ୧ । ଏକତ୍ର —

Ekāgoṭi 1. Gathered together.

ଲେଖା ଗୋଟିଏରେ ହୋଇଣ ଏକାଗୋଟି — କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ସଭା ।

୨ । ଗୋଟିଏ — 2 Only.

୩ । କେବଳ ଗୋଟିଏ — 3 Only one.

ଦେ. ବି — ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର — One only.

ଏକାଗ୍ର — ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅଗ୍ର; ଏକ ଅଟେ ଅଗ୍ର ଯାହାର) —

Ekāgra ୧ । ଏକ ବିଷୟରେ ଅଗ୍ର; ଏକମନା —

(ଏକାଗ୍ରତା — ବି) 1 Absorbed; of mind turned to one object or aim.

୨ । ଏକବିଷୟରେ ଦୃଢ଼ମନା; ଅନନ୍ୟତୋ —

2. With concentrated attention; single-minded.

୩ । ଅନାକୁଳ (ଚିତ୍ତ) — 3. Unruffled; undisturbed (mind)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଈ
,	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଘୃ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ଯ	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଓ	ନ୍

ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା)—ଏକ ବିଷୟରେ ଆସକ୍ତ ଚିତ୍ତ—

Ekāgrachitta Concentrated attention.

(ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ ସଂ (ବହୁବ୍ରୀହି)—ଏକ ବିଷୟରେ
ଯାହାର ଚିତ୍ତ ଆସକ୍ତ—Totally bent on one
thing; absorbed in one object

ଏକାଗ୍ରତା—ସଂ. ବି (ଏକାଗ୍ର + ତାତ. ତା)—

Ekāgratā ଏକ ବିଷୟରେ ମନୋନିବେଶ; ଦୃଢ଼ ଅଭିନିବେଶ—
Concentration of mind; close attention,
undivided attention.

ଏକାଗ୍ରୀ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) (କଚିତ୍ତ ଆଶ୍ରା) ବିଶ—

Ekāgrī ୧ । ଏକାଏକ—1. Exclusive.

୨ । ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର—2. Separate; undivided.

(ଯଥା—ଆମ୍ଭର ଏକାଗ୍ରୀ ଦଶଲ ।)

ଏକାଗ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଏକାଗ୍ର + ଯ)—ଏକାଗ୍ରତା (ଦେଖ)

Ekāgrīa Ekāgratā (See)

ଏକାଘାଆକେ—ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଏକ + ଘାତ)—

Ekāghāake ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekaghāe (See)

ଏକାଘାଏ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekāghāe Ekaghāe (See)

ଏକାଘାନ୍ତି—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekāghānti Ekaghāe (See)

ଏକାଘାନ୍ତେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekāghānte Ekaghāe (See)

ଏକାଘ୍ନୀ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ହନ ଯାଉ + ଅ + ଈ; ଜପାତନ)—

Ekāghnī ଏକଘ୍ନୀ (ଦେଖ)

Ekaghni (See)

ଭୋର ହାନ ଅଟଇ ସେ ଏକାଘ୍ନୀ ଶବ୍ଦ

କହୁ ନାଶନେ ତା ଦେଇଥିଲେ ଉମାପତ । ସାରଳା. ମହାବରତ. ପ୍ରୋଶ ।

[ଦ୍ର—ମହାଦେବ ଏହି ଅସ୍ତ୍ରକୁ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଦେଇଥିଲେ ଓ ଏହା
ଅରେ ମାତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବା ପରେ ହତପ୍ରତ ଦେବ କୋଲି
କହିଥିଲେ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବଧ କରିବା ପାଇଁ କର୍ଣ୍ଣ ଏ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ସାଇତି
ଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଦୂର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଅନୁରୋଧରେ ତାହା ଘଟୋତ୍ତର ପ୍ରତି
ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ଓ ସେହି ଥରକ ପ୍ରୟୋଗ ହାବ୍ ଏହା ଶକ୍ତିସ୍ଥାନ
ହୋଇ ଗଲା ।)

ଏକାଙ୍ଗ—ସଂ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅଙ୍ଗ)—

Ekāṅga ୧ । ବୃକ୍ଷତ୍ୱ—1 The planet Mercury.

୨ । ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ—2. One limb,

୩ । ମସ୍ତକ, ମୁଣ୍ଡ—3 The head

ସଂ. ବିଶ—ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅଙ୍ଗକୁ ଅବମେଶ କରୁଥିବା (ରୋଗ)—
(disease) Affecting one limb only.

ଦେ. ବିଶ—ଏକାଙ୍ଗଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ବଳାୟ—

Sovereign.

ପାତାଳ ପୁରେ ଶେଷ ପଦ

ଏକାଙ୍ଗ ଶବ୍ଦ ପଦେ ମଧ୍ୟ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଛନ୍ଦୋଦ ।

ଏକାଙ୍ଗଚକ୍ର—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକାଙ୍ଗ = ମସ୍ତକ; ଅତଏବ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ
Ekāṅgachakra + ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ)—

ଏକାଧିପତ୍ୟ—Paramountcy.

କରୁଣ ଅନ୍ତଃସେବ ପାନୀ

ଏକାଙ୍ଗଚକ୍ରେ କଲେ ଶକ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ଛନ୍ଦୋଦ ।

ଏକାଙ୍ଗଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକାଙ୍ଗ = ମସ୍ତକ +

Ekāṅgachakrabartī ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ)—

ଏକାଂଶଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଏକଛତ୍ର ସମ୍ରାଟ; ଜଗତରେ ଏକମାତ୍ର ଶକ୍ତି—

एकाङ्गचक्रवर्ती Sovereign.

ଏକାଙ୍ଗ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରୂପେ

ରୂପେ ଶୁଭ ସମ୍ପ୍ର ହାସେ । ରୂପେ, ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଦେ. ବିଶ—ମହା ପରାକ୍ରମ ବା ସମତାଶାଳୀ—

Very powerful; mighty.

ଏକାଙ୍ଗଛତ୍ର—ଦେ. ବି (ଏକାଙ୍ଗ + ଛତ୍ର)—ଏକାଙ୍ଗଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀତା—

Ekāṅgachhatra Paramountcy.

ଏକାଙ୍ଗବାତ—ସଂ. ବି—ଏକ ଅଙ୍ଗକୁ ଅବମେଶ କରୁଥିବା ବାତ ରୋଗ—

Ekāṅgabāta ବିଶେଷ—Hemiplegia; partial

paralysis; paralysis of the limb of one
side only.

ଏକାଙ୍ଗରାଜ୍ୟ—ଦେ. ବି—ନିଷ୍ଠାସ୍ଵର ରାଜ୍ୟ; ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ

Ekāṅgarājya କେହି ପ୍ରଭୁ ନାହିଁ—Sole sovereignty.

ଏବେ ସେ ଏକାଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ହେଲା ମୋର ସତ ।

ସ.ରାଜାମହାବରତ. ବରଷ ।

ଏକାଙ୍ଗିବାତ—ଦେ. ବି—ଏକାଙ୍ଗବାତ (ଦେଖ)

Ekāṅgibāta Ekāṅgabāta (See)

ଏକାଙ୍ଗୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଏକାଙ୍ଗ + ଶ୍ରୀ. ଈ)—

Ekāṅgī ସୁଗନ୍ଧ ଔଷଧବିଶେଷ—

A kind of scented herb.

ଏକାଙ୍ଗୁଟେ—ଦେ. ଅ—ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekāṅgoṭe Ekaghāe (See)

ଏକାଙ୍ଗୁଟେକେ—ଦେ. ଅ—ଏକଘାଏ (ଦେଖ)

Ekāṅgoṭeke Ekaghāe (See)

ଏକାଂଶିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକାଂଶ; ଏକତଃ; ଭୂଲ. ପା. ଏକାଂଶିଆ)—

Ekāṁṣiā ୧ । ଏକାକୀ—1. Single; alone.

ଏକକୀ ୨ । ବିଚଳ; ଜର୍ଜର—2. Solitary; lonely.

ସ୍ଵକେତା

ଦେ. କି. ବିଶ.—୧ । ଏକାକୀ; ଏକାଂଶିଆ—

2 Singly; alone

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ସ୍ୱାମୀରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଚିନ୍ତା ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିନ୍ତା ଅଛି ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକାଦଶ ଚିନ୍ତା ମାତ୍ରାରେ ଯେବେ ଏକାଦଶାକାରରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚିନ୍ତା କରାଯାଏ । ଏକାଦଶ ଚିନ୍ତା ମାତ୍ରାରେ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଚିନ୍ତା । —
 ଶାବ୍ଦିକ ଚିନ୍ତାରେ 'ବାହ' ଗୋଟିଏ 'ବୃକ୍ଷ' ନ ମିଳେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ 'ବୃକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ବୃକ୍ଷ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅନ୍ୟ' ଦେଖିବେ ।

୧ । ଅନ୍ୟର ଚିନ୍ତା ସାହାଯ୍ୟରେ—2 Unassisted.

ଏକାଂଶଆକାରୁଦ୍ୱା—ଦେ. ବିଶ. (ଗାଳ) (ଜଙ୍ଗଲରେ ବସୁଥିବା ନେ
 Ekāṣṭhā bārha ଦଳ ବାଳ ରହିବାକୁ ସୁଖ ପାଇ ନ ଥିବାରୁ)—
 ଏକା ଶାଢ଼ିଆ ୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକାକୀ ରହିବାକୁ ସୁଖ ପାଏ;
 ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ
 ଏକାଦଶ—1. One who loves to move
 about alone; one who does not like
 company.

୨ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟର ଶ୍ରୀ ଦେଖି ପାରେ ନାହିଁ—

2. A person who rails at the prosperity
 of others.

ଏକାଠାଏ—ଦେ. ଅ.—ଏକାଠାଏ (ଦେଖ)

Ekāṭhāe Ekāṭhāe (See)

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକ ସମୟେ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅବସ୍ଥା ଏକାଠାଏ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀରାମ ।

ଏକାଠି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକାଦଶ; ଏକ ଓ ସ୍ଥାନ)—ଏକାଠେଇଁ (ଦେଖ)

Ekāṭhi Ekāṭheṁ (See)

ଏକାଠି ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଜଣେ ଜଣାରେ ପୋଷାକ ମଧ୍ୟ ।

ସାଧାରଣ. ସାଧାରଣ ।

ଏକାଠିଆ—ଦେ. ବିଶ. ଓ କି ବିଶ —ଏକାଂଶଆ (ଦେଖ)

Ekāṭhiā Ekāṭhiā (See)

ଏକାଠେ—ଦେ. ଅ.—ଏକାଠେଇଁ (ଦେଖ)

Ekāṭhe Ekāṭheṁ (See)

ଏକାଠେଇଁ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକାଦଶ; ଏକ ଓ ସ୍ଥାନ)—

Ekāṭheṁ ୧ । ଏକସ୍ଥାନରେ—1. At one place

୨ । ଏକ ସମୟରେ—2 Simultaneously.

୩ । ଏକତ୍ର ଭାବରେ—

3. Gathered; collected together.

୪ । ଏକାନ୍ତାସରେ—4 Jointly

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ସମ୍ମିଳିତ—1. United together;
 summed up.

୨ । ପ୍ରଭେଦରହିତ; ଭେଦାଭେଦରହିତ—

2 Without distinction

୩ । ଏକାନ୍ତାସରେ ଥିବା—

3. Living in joint-mess

ଏକାଦେମୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଅକାଦେମୀ)—ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ

Ekādemī ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯାଏ—A school for
 higher education.

[ଦ୍ର—କଟକରେ ମହାତ୍ମା ପଦ୍ମସେନାଦେବ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହାଇ-

ଲେଜ୍ ସ୍କୁଲର ନାମ ପଦ୍ମସେନାଦେବ 'ଏକାଦେମୀ' ଅଟେ ।]

ଏକାଶିଆ—ଦେ. ବିଶ. ଓ କି ବିଶ.—ଏକାଂଶଆ (ଦେଖ)

Ekāṣṭhiā Ekāṣṭhiā (See)

ଏକାଶୋଇ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଏକନବତି)—

Ekāṣoi ଏକାନବେ (ଦେଖ)

Ekānabe (See)

ଏକାଶ୍ର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅଶ୍ର)—ଅଶ୍ର—

Ekāśra Horse.

ଏକାତନ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକ ଓ ତାନ)—ଏକତାନ (ଦେଖ)

Ekātana Ekātān (See)

ଏକାତପତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅତପତ୍ର = ଛତ୍ର; ଗୋଟିଏ

Ekātapatra ମାତ୍ର ରାଜଛତ୍ର ତଳେ ଥିବା ରାଜ୍ୟ ବା ଶସନ) —

ଜଣେ ରାଜାଦ୍ୱାରା ଶାସିତ; ଏକଛତ୍ର; ଏକାଧିପତ୍ୟ-

ବଶିଷ୍ଟ—Subject to one government,

ruled by one monarch; under one

man's undisputed sway.

ଏକାତାନକେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକ ଓ ତାନ)—ଏକତାନ (ଦେଖ)

E. ātānake Ekātān (See)

ଏକାତାନେ—ଦେ. ଅ.—ଏକତାନ (ଦେଖ)

Ekātāne Ekātān (See)

ଏକାତାନେକେ—ଦେ. ଅ.—ଏକତାନ (ଦେଖ)

Ekātāneke Ekātān (See)

ଏକାତ୍ମବାଦ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଅତ୍ମ + ବାଦ)—

Ekātmabāda ଏକେଶ୍ୱରବାଦ; ଶ୍ୱେତ ସମସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର

ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ଏକତ୍ୱର ମତ ବା ବିଶ୍ୱାସ;

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଏକେଶ୍ୱରବାଦ—

Pantheism; the Bedānta philosophy

as promulgated by Saṅkarācārjya.

ଏକାତ୍ମା—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅତ୍ମ; ୧ମା. ୧ବ.)—

Ekātmā ୧ । ଏକମନା—1. Of one mind; of

kindred spirit.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନ—2. Very intimate.

୩ । ହୃଦୟର ଏକମାତ୍ର ଭାବବିଶିଷ୍ଟ (ବହୁବ୍ରୀହି)—

3. (many people) Possessed of one
 spirit.

ଏକାଥରକେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଏକାପଦକେ (ଦେଖ)

Ekātharake Ekāpadake (See)

ଏକାଥର—ଦେ. କି ବିଶ.—ଏକାପଦକେ (ଦେଖ)

Ekāthare Ekāpadake (See)

ଏକାଦମକେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକ ଓ ଅ. ଦମ୍ = ନିଶ୍ୱାସ)—

Ekādamake ଏକବାର (ଦେଖ)

Ekābāra (See)

ଏକାଦଶ—ସଂ. ବିଶ. (ଏକ ଅଧିକ ଦଶ)—

Ekādaśa ୧ । ଏକାଦଶ; ୧୧ ସଂଖ୍ୟକ; ଦଶରୁ ଏକ ବେଶ—

1. Numbering eleven

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵୟମ୍ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ	ଜ	ଶ,ସ	ଞ୍ଜ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ୟେ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵରାକ୍ଷର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ	ୠ

୨ । ୧୧ ର ପୂଜକ; ୧୧ ସ୍ଥାନସ୍ୱ—2. Eleventh.

ସଂ. କ—ଏକାଦଶ ସଂଖ୍ୟା—The number Eleven

ଏକାଦଶ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—ସଂ. କ—ଚକ୍ଷୁ, ନାସିକା, ଚର୍ମ, କର୍ଣ୍ଣ, ଜହ୍ନା, ବଚନ,
Ekādaśa indriya ଗୁଡ଼, ପାଦ, ପାଣି, ଉପସ୍ଥ ଓ ମନ—
(ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ)

(ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ ମତରେ) ମନୁଷ୍ୟର ପାଞ୍ଚଟି କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ
ପାଞ୍ଚଟି ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ ଓ ମନ ଏପରି ଏକାଦଶ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—
The five organs of action, the five
organs of perception and the mind

ଚକ୍ଷୁ, ନାସିକା, ଚର୍ମ, କର୍ଣ୍ଣ, ଜହ୍ନା ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପଞ୍ଚଜ୍ଞାନ ।

ବଚନ, ଗୁଡ଼, ପାଦ, ପାଣି, ଉପସ୍ଥ ପଞ୍ଚକର୍ମ ଇତି ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବର୍ଣ୍ଣ ମନ ମିଶ୍ରି, ଏବୁଦେ ଏକାଦଶ ଇତି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଶ୍ରୀଗବତ ।

ଏକାଦଶସ୍କନ୍ଦ—ଦେ. କ. (ସଂ. ଏକାଦଶ ଓ ସ୍କନ୍ଦ)—

Ekādaśaskanda ଏକାଦଶ ସ୍କନ୍ଦ (ଦେଖ)

Ekādaśaskandha (See)

ଏକାଦଶସ୍କନ୍ଦ—ସଂ. କ—ଉଗବତ ପୁରାଣର ଏକାଦଶ ଖଣ୍ଡ; ଯେଉଁ

Ekādaśaskandha ଖଣ୍ଡରେ ଏକାଦଶ ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ଣ୍ଣ
ହୋଇଅଛି—The eleventh volume
of the Bhāgavata.

ଏକାଦଶାହ—ସଂ. କ—ଏକାଦଶାହ (ଦେଖ)

Ekādaśāha Ekadaśāha (See)

ଏକାଦଶିଆ—ଦେ. କ. ଶ—ଏକାଦଶୀ ଉପବାସ କରିଥିବା—

Ekādaśīā Observing fast on the Ekādaśī
day

ଦେ. କ. ସୁ—ଏକାଦଶୀନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—

A name for calling a person named
Ekādaśī.

ଏକାଦଶୀ—ସଂ. କ. ଶ୍ରୀ. (ଏକାଦଶ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—ଶୁକ୍ଳ ଓ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର

Ekādaśī ଏକାଦଶ ବଦସ—The eleventh day of
the lunar fortnight.

ଓ. ଏକାଦଶୀ
ଏକାଦଶୀ ଦେ. କ. ସୁ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ (ଯେ ଏକାଦଶୀ ଦିନ
ଏକାଦଶୀ ଜନ୍ମ ହୋଇଥାଏ ତାକୁ କେହି କେହି ଏକ ଦଶିଆ
ନାମ ଦିଅନ୍ତି)—The name given to a
male born on the Ekādaśī day.

[୧- କୃଷ୍ଣ ଓ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ଏକାଦଶୀ ଉପବାସ
କରିବା । ସେ ଦିନ ଉପବାସ ବା ନିତ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ପଳାହାର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ବରଷକର ୨୪ଟି ଏକାଦଶୀ ମଧ୍ୟରୁ ୪ଟିକୁ ବିଡ଼ି—
ଏକାଦଶୀ ବୋଲାଯାଏ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଋଷିବାମାନେ ଓ ଧର୍ମପ୍ରାଣ
ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏକାଦଶୀ ଦିନ ଓ ବିଶେଷତଃ ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ ଦିନ
ନିର୍ଜଳ ଉପବାସ କରନ୍ତି । ଏକାଦଶୀ ବ୍ରତ କଲେ ପରଲୋକରେ
ବୈକୁଣ୍ଠପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ । ଏକାଦଶୀ ଦିନ ଅନ୍ନ, ଶ୍ୟାବଜମ ଓ ତୈଳ-

ଭ୍ୟାନ୍ନ ନିଷେଧ । ଦ୍ଵୟଭକ୍ତିବିଳାସ ଗ୍ରନ୍ଥ ମତରେ ଏକାଦଶୀ ଅଷ୍ଟବଧ;
୧. ଉତ୍ତୀଳନା—ଯେଉଁ ଏକାଦଶୀର ୨୦ ଦଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ପର
ଦିବସକୁ ବାକି ଥାଏ; ୨. ବ୍ୟଞ୍ଜନା—ଯେଉଁ ଏକାଦଶୀ ୨୦ଦଣ୍ଡରୁ
କମି ପର ଦିନକୁ ଥାଏ; ୩. ବିଷ୍ଣୁଶା—ଅରୁଣ ଉଦୟ କାଳରେ
ଏକାଦଶୀ, ତତ୍ପରେ ହାଦଶୀ ଓ ଅନ୍ତେ ତ୍ରୟୋଦଶୀ;
୪. ପକ୍ଷବଦ୍ଧିନା—ଯେଉଁ ଏକାଦଶୀର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବା
ଅମାବାସ୍ୟା ୨୦ ଦଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ଥାଏ; ୫. ଜୟା—ଶୁକ୍ଳ ହାଦଶୀରେ
ଯେବେ ସୁନବୀଷ୍ଠ ନକ୍ଷତ୍ର ପଡ଼େ; ୬. ବିଜୟା—ଶୁକ୍ଳ ହାଦଶୀ
ଯେବେ ଶ୍ରବଣାନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ୭. ଜୟନ୍ତୀ—ଯେବେ ଶୁକ୍ଳ
ହାଦଶୀରେ ରେଭତି ନକ୍ଷତ୍ର ପଡ଼େ; ୮. ପାପନାଶନା—ଯେବେ ଶୁକ୍ଳ
ହାଦଶୀରେ ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ପଡ଼େ—ଖଡ଼ଗର. ପଞ୍ଜିକା ।

ଶୁରୁବାର ଏକାଦଶୀ ପଡ଼ିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣବ୍ରତ ଓ ରବିବାର
ଏକାଦଶୀ ହେଲେ ରବିନ ସ୍ଵୟଣ ବ୍ରତ କରାଯାଏ ।

ନମ୍ନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏକାଦଶୀମାନଙ୍କର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ନାମ ଅଛି—

କୌଷ୍ଠ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ଏକାଦଶୀର ନାମ—ଜଳକୀଡ଼ା ଏକାଦଶୀ ।

କୌଷ୍ଠ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଏକାଦଶୀ—ଦେବବିବାହ ବା ପତ୍ନୀ ଏକାଦଶୀ ।

ଅସାଦ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ବାହୁଡ଼ା ଏକାଦଶୀ—(ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ)

ଶ୍ରାବଣ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ଦେବଶୟନ ଏକାଦଶୀ ।

ଶ୍ରାବଣ କୃଷ୍ଣ ଏକାଦଶୀ—ଗାନ୍ଧାରୀ ଏକାଦଶୀ ।

ଉଦ୍ରବ କୃଷ୍ଣ ଏକାଦଶୀ—କାଳୀଦଳନ ଏକାଦଶୀ ।

ଉଦ୍ରବ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ପାର୍ଶ୍ଵପରିବର୍ତ୍ତନ ଏକାଦଶୀ—

(ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ)

କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ଦେବୋତ୍ଥାନ ଏକାଦଶୀ—

(ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ)

ମାଘ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ଭୈରୀ ଏକାଦଶୀ—

(ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ)]

ଏକାଦଶୀ ଉପବାସ—ସଂ. କ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ) ଏକାଦଶୀ ଦିନ

Ekādaśī upavāsa କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପବାସ—The religious

fasting enjoyed for the Ekādaśī day.

ଏକାଦଶୀ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ବ୍ରତ ନିୟମ ଧାରଣପୂର୍ବକ ଏକାଦଶୀ

Ekādaśī karibā ଉପବାସ କରିବା—

ଏକାଦଶୀକରଣ 1. To observe the fast on the

ଏକାଦଶୀ କରଣa eleventh day of the lunar
fortnight.

୨. ଏକାଦଶୀ ଉପବାସ କରି ପଳାହାର କରିବା—

2. To take fruit etc on the Ekādaśī
day.

ଏକାଦଶୀପଳାହାର—ସଂ. କ. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ) — ଏକାଦଶୀ-

Ekādaśī phalāhāra ଉପବାସ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଅନ୍ନ

ଅହାର ପରବର୍ତ୍ତରେ ପଳାହାର — Taking of
fruits and edible root-bulbs i.e.
uncooked meal on the Ekādaśī day.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପାରେ ସଦୃଶ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚି ବା ମାତ୍ରାଧିକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଉପାଦେଶରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଇତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଚର୍ଚ୍ଚି ବା ମାତ୍ରାଧିକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ମଥା— 'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉ' ଗୋଟିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ; ଦଧି ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

ଏକାଦଶମ—ସଂ. ବି—୧ । ଏକଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବା କ୍ରମ—
Ekādikrama 1 Serial order beginning with the number 'one'

୨ । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଏହିପରି ଧାରାବାହିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ—
2. Regular succession.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଏକ ପରେ ଅନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଘଟିବା;
ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଧାରାବାହିକରୂପେ ଘଟିବା—
1. Happening or taking place in regular succession.
୨ । ଧାରାବାହିକ; ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ—
2. Incessant; continuous.

ଏକାଦଶମେ—ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଏକାଦଶମେ)—
Ekādikrame ୧ । ଏକ ପରେ ଅନ୍ୟ ଏହିପରି ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ;
ଏକାଦିକ୍ରମେ କ୍ରମଶଃ—1 Consecutively; in due
क्रमानुसार order of succession, successively
୨ । ଅବଚ୍ଛିନ୍ନରୂପେ—2 Continuously

ଏକାଦୁଶୀ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଏକାଦଶୀ)—ଏକାଦଶୀ (ଦେଖ)
Ekādusi Ekādasi (See)
ଏକାଦଶୀ ନବହାର, ଉରେ ଧୂରେ ବୃତ୍ତ ମାର—ଭବ ।
ଏକାଧାର—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା. ଏକ + ଅଧାର)—ଅନେକ ବସ୍ତୁ
Ekādhāra ରହିଥିବା ଏକମାତ୍ର ପାତ୍ର—One and the
same receptacle (for many things)

ଏକାଧାରରେ—ଦେ. କି. ଅ—୧ । ଏକସ୍ଥାନରେ—
Ekādhārare 1 At one place
୨ । ଏକ ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ—
2. In one and the same person
(ଯଥା—ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ଅତିଥି ମତେ ଏକାଧାରରେ
ଦେଖିଷକ, ପରମର୍ଶଦାତା, ଚୟସେବକ ଓ ମହାପ୍ରସାଦ-
ବନ୍ଧୁରୂପେ ପାଇଅଛନ୍ତି ।)

ଏକାଧିପତି—ସଂ. ବି.—ଏକମାତ୍ର ଅଧିପତି ବା ଅଧିପତି; ସମ୍ରାଟ—
Ekādhipati A sole ruler or monarch; a
sovereign; a paramount power;
emperor.

ଏକାଧିପତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକାଧିପତି + ଯକ୍ତ)—ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ
Ekādhipatya ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—Supreme rule; sole
authority; paramountcy

ଏକାନବେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକାନବତି)—ନବେ ଉପରେ ଏକ
Ekānabe ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା; ୯୧ ସଂଖ୍ୟା—
एकानवै The number ninety-one.
एकानवे
ସଂ. ବିଶ.—୯୧ ସଂଖ୍ୟା—Numbering 91.

ଏକାନ୍ତ—ସଂ. ବିଶ. (ଏକ + ଅନ୍ତ = ଶେଷ)—୧ । ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅତିଶୟ;
Ekānta ଚିତାନ୍ତ—1. Absolute, excessive; extreme.

ଅସ୍ୱାଗତ ହେଲା ପ୍ରାଣନାଥ ଭାର
ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଏକାନ୍ତ । ସ୍ୱାମୀନାଥ କେତାରଗୋଲା ।

୨ । ନିରୋଳା; ନିର୍ଜନ—2 Solitary; lonely.

ଏକାନ୍ତ ଠାବରେ ରମା ଝୁରଇ ବସି । ବିଶ୍ୱକର ଉଷଧିଲାଗ ।

୩ । ଗୋପନୀୟ—3. Private.

୪ । ଦୂର ଜଣକ ଛଡ଼ା ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ନ ଥିବା (ଅବସ୍ଥା)
—4. Exclusive; where there is
no third person.

ଦ୍ରୋଣ ଶୁଣୁ ଦୁର୍ଦ୍ଦି ନନ୍ଦୁ ହେଲେ ସେ ଏକାନ୍ତ—କୃଷ୍ଣବିହ୍ୱ. ମହାଭାରତ ।
ଏକାନ୍ତ ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—1 Entirely;
absolutely.

୨ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—2. Much; extremely.

୩ । ନିଶ୍ଚୟ; ନିଶ୍ଚିତରୂପେ—3 Certainly

ଦେ. ବିଶେଷ ବିଶ—ଅତ୍ୟନ୍ତ—Extremely

(ଯଥା—ମୁଁ ମଜାର କୁଣ୍ଡଳ ସବାଦ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ
ଅଭିଳାଷୀ ଅଟେ; ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତ ସେବକ
ଅଟେ ।)

ଦେ. ବି—ନିରୋଳ ମିଳନ—Union or meeting at a
solitary place.

ହେବ ତୋ ଏକାନ୍ତ କାନ୍ତ ଶ୍ରବଣେ ନିହିତ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରାବ
ସେ ତୋର ନିତର ରତ ହେ—ଭଞ୍ଜ ପ୍ରେମସାଧନା ।

ଏକାନ୍ତାନୁଗତ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅଧୁନିକ ଚିଠି ପତ୍ରର ଉପସଂହାରରେ
Ekāntānugata ଇଂରାଜି କାଉଦାର ଅନୁକରଣରେ ବ୍ୟବହୃତ;
ପଦ ଲେଖି 'ଇକ' କର ସାରି ଲେଖକ ସଭା ଶେଷରେ
ଲେଖନ୍ତି—ଆପଣଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତ ବା ଆପଣଙ୍କର
ଏକାନ୍ତ ଅନୁଗତ ଭାବ୍ୟ—(ଆପଣଙ୍କର)ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଜ୍ଞା-
ପାଳକ (ଅନୁଗତ)—An adaptation of a
phrase couched according to modern
etiquette of letter-writing and used
in concluding a letter—(yours) most
obediently; (yours) most obedient
(servant).

ଏକାନ୍ତତା—ସଂ. ବି. ବିଶ (ଏକାନ୍ତ + ତା)—୧ । ଏକାନ୍ତରେ;
Ekāntatā ଏକପାଶରେ—1. Aside; on one side.

୨ । ନିଶ୍ଚିତରେ; ନିଶ୍ଚିତରୂପେ—2. Certainly.

ଏକାନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅନ୍ତର) ଗୋଟିଏ ଶୁଦ୍ଧ ଗୋଟିଏ
Ekāntara ଥିବା—Alternate; every other; next
but one.

୧	ଉ	ଉ	ରୁ	ଝି	ଏ	କନ୍ୟା ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଦକ ସୁକ୍ରାନ୍ତ	ସ	ବ	ଶୁ	ଞ୍ଜ	ଉପ	ଉଅ	କ
୨	ଈ	ଉ	ରୁ	ଞ୍ଜ	ଘେ	ଅକାନ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଦକ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁବଳ୍ଲ୍ଲ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ	ଘ	ସ	ଞ୍ଜ	ଉଅ	ଞ୍ଜ	ଘ

ଏକାନ୍ତରାମିତ୍ରଶର — ସଂ. ବ — ଯେଉଁ ପଦ୍ୟର ପ୍ରଥମ ପାଦର ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ
 Ekāntaramitrākshara ଓ ଉପାନ୍ତସ୍ୱର ସଙ୍ଗେ ଭୁଜସ୍ୱ
 ପାଦର ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଦର ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉପାନ୍ତସ୍ୱର
 ସଙ୍ଗେ ଚତୁର୍ଥ ପାଦର ଫିଲନ ଥାଏ —

[ଯଥା—ହେ ପଣ୍ଡିତ ଶୁଦ୍ର ଭବ ବୁଦ୍ଧି ନାକନଶ୍ରେ
 କରୁଛୁ ମାପଂ ହେ ଅନନ୍ତ ଅଗାରେ
 ଢାଳୁ ଚାହିଁ ଶୁରଧାରେ ଶୁଣିବ ଅଟଣେ
 ମାତ୍ରବ ହେ ଜୟେହିଁସେ ବୌଦ୍ଧ ଅଭିଳାରେ । ମଧ୍ୟସୂତ ।]

ଏକାନ୍ତରେ—ଦେ. କି. ବିଶ୍ୱ (ସଂ ଏକାନ୍ତ)—୧ । (ନାଟକାଦିଭାଷା)
Ekāntare ଜନାନୁକେ—1. dramatic

একান্তে language) Aside
 একান্তম ১। নিবেলিতে; অর্থাৎ কেহু ঘায়ে ন থকা
 অকস্মাৎ-2. Having no third person
 present nearby

୩ । ଏକାଠିଆ ଭାବରେ, ଏକାକୀ ହୋଇ—

3. In a lonely manner; alone

୪ । ଏକପାଖରେ—୧. On one side.

୫ । କିତାନ୍ତ; ଅତ୍ୟନ୍ତ—5. Extremely, much;
absolutely

୨ । ଗୋପନରେ; ଗୁପ୍ତ କରେ—

*6 Privately; secretly.

ଏକାନ୍ତେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ ଛି. ବିଶ୍ଵ—ଏକାନ୍ତରେ (ଦେଖି)

Ekānte Ekāntare (See)

ଏକାନ୍ତେ ମିତ୍ର ସଙ୍ଗେ ଶେଷ ନ ବଢ଼ିଲା
ଏକାନ୍ତେ ମିତ୍ରରେ ନେତେ ସୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶିଲା—ଭଞ୍ଜ, ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ଏକାନ୍ନ—ସଂ. ବି (ବହୁବାଚ୍ୟ; ଏକ + ଅନ୍ନ)—୧ । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକ
 Ekāṇna ଗ୍ରାମରେ ଭୋଜନ—1. One and the same
 mess (of many persons); joint mess

୨ । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକସଙ୍ଗେ ଶୋକନ —

2. (many persons) Eating at the same place; eating together.

୩ । ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏକସଙ୍ଗେ ଯାକ; ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ଏକ ଥାନରେ ରୁଷେଇ - 3 Cooking together; common cooking

୪ । ଭେଜନସଙ୍ଗା - ୩, A mess-mate.

୪ । ବ୍ରହ୍ମବିଶେଷ (ଏଥିରେ ଦିନଯାକ ଥରେମାତ୍ର ଭୋଜନକୁ ହୁଏ) — ୫ A religious vow prescribing one meal during the day

ସଂ. ବିଣ—୧ । ଏକସଙ୍ଗରେ ଭୋଜନ କରୁଥିବା; ଏକ
ରୁଷେଇରେ ଖାଉଥିବା; ଏକତ୍ର ଅନ୍ନ ଭୋଜ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ)—
1. (many persons) Messing together;
living in a joint mess

୨ । ସହଭୋଜୀ—2. Having one board;
eating at one table.

୩ । ଏକବକ୍ତୃତା: ସେ ଦିନରେ ଅଭେମାତ୍ର ଶାବ:-

3 Taking one meal during the whole day.

ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ—ସଂ. ବିଷ. ପୃ (ଏକାନ୍ନ+ବର୍ତ୍ତ ଯାତୁ+ଭବ; ମମା.
Ekānnabarttī (ବ.)—

ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ—ଶ୍ରୀ ଏକ ପାକରେ ଖାଇଥିବା; ଏକ ପାକରେ
 ଭୋଜନ କରୁଥିବା—Living in one mess,
 messing together; living jointly.

ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ ପରିବାର— ଯଂ କି (ହିନ୍ଦୁ ଆଇନ) ଅବଲମ୍ବ ପରିବାର—
 Ekānnabarttī paribhāra (Hindu Law) Joint-family.

[ଦୁ—ସେହି ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ଜଣେ ‘କର୍ତ୍ତା’ଙ୍କ ଅଧୀନରେ ରହି ସମସ୍ତେ ଏକ ରୂଷେଲରେ ଖାଆନ୍ତି, ଓ ସମସ୍ତେ ଉକ୍ତ ପରିବାରୀୟ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଏକ ଠେଙ୍ଗ ଭେଗକରନ୍ତି, ତାକୁ ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ପରିବାର ବୋଲାଯାଏ; ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ପରିବାର ହିନ୍ଦୁଆଇନର ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣଣ ଅନୁସାରେ ଅଛି ।]

ଏକାନ୍ନବାସ — ସଂ. କ—(ହିନ୍ଦୁ ଅଭିନ) ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ଏକସ୍ଥାନରେ
 Ekānnabāsa ଶ୍ରେକନ ଓ ଏକସ୍ଥାନରେ ରହିବା; ପରିବାରସ୍ଥ
 ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଏକ ବାସରେ ରହିବା ଓ ଏକ ସ୍ଥାନରେ
 .ଆରାବା—(Hindu Law) One and the same
 mess and lodging of many persons;
 living at one place and messing
 together, many (persons) living in
 one board and lodging.

ସଂ. କଣ—ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଚନ୍ଦ୍ରଥିବା ଓ ଏକ ରୁଷେଇରେ
ଖାଇଥିବା (ପରବାରର ବନ୍ଧୁ ବ୍ୟକ୍ତି)—
Having a joint mess and lodging.

ଏକାନ୍ନବେ — ଦେ. ବି ଓ ବିଣ — ଏକାନ୍ନବେ (ଦେଖ)
Ekānnabe Ekānabe (See)

ଏକାନ୍ନଭୁକ୍ତ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକାନ୍ନ + ଭୁକ୍ତ; ଯେଉଁ ମାନେ
 Ekānnabhukta ଏକାନ୍ନ ଖାଅନ୍ତି; ବିମ୍ବା ଓ ମାଁ ଚରୁ; ଏକାନ୍ନରେ
 ଭୁକ୍ତ)—ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ (ଦେଖ)
 Ekānnabarttī (See)

ଏକାନ୍ନୋଇ—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକାନ୍ନବେ (ଦେଖ)
Ekānnoi Ekānabe (See)

ଏକାପଦକେ—ଦେ. କି. ବଣ—୧ । ସୁଗପତ୍ତ; ଏକାବେଳେକେ—
 Ekāpadake 1. Simultaneously.
 ଏକଦମ ୨ । ଏକବାର ମାତ୍ର; ଥରେ ମାତ୍ର—
 एकवारही 2. Once; once only.

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ୱର ବେଳେ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
ଗାଢ଼ ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୂ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଜ୍ର' ଦେଖିବେ; 'ଅରା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଜ୍ଞ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବଦ୍ ଦେଖିବେ ।

୩ । ଏକବାର—୩. At a time; once for all.

୪ । ଥରେ ପଦେମାତ୍ର କହିବାଦ୍ୱାରା—

4. By one sentence only; by speaking
a word only

ଏକାପଦେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏକାପଦକେ (ଦେଖ)

Ekāpade Ekāpadake (See)

ଏକାବଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକପଞ୍ଚାଶତ୍)—୫୧ ସଂଖ୍ୟା—

Ekābana The number 51.

ଏକାବଳ ଦେ. ବିଶ—୫୧ ସଂଖ୍ୟକ—Numbering 51.

ଏକାବଳ

ଏକାବଳୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅବଳୀ = ଶ୍ରେଣୀ)—

Ekābalī ଏକନର ଦାର—One-stringed necklace.

ଏକାବଳୀ ଛନ୍ଦ—ସଂ. ବି—ଏଗାର ଅକ୍ଷରର ସଂସ୍କୃତ ଛନ୍ଦ—

Ekābalī chhandah A Sanskrit metre of
eleven syllables.

ଏକାବାଚି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କି. ବିଶ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—

Ekābāṭi Fully.

ଏକାବେଳକେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଏକସମୟରେ; ସୁଗମ—

Ekābelake 1. Simultaneously

ଏକେବାବେ ୨ । ଏକବାର—2. At a time

ଏକବାସୀ ୩ । ଏକଥରକେ—3 At once; at one
stretch; once for all.

୪ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ—4 Completely.

ଏକାବେଳେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏକାବେଳକେ (ଦେଖ)

Ekābele Ekābelake (See)

ବାହୁଡ଼ି କିନ୍ତେ କର ଗଲେ, ଶୋଳ ସହସ୍ର ଏକାବେଳେ ।

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁଦ ।

ଏକାବ୍ଦ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଅବ୍ଦ)—ଏକ ସନ ବା ବର୍ଷ—

Ekābda One year.

(ଏକାବ୍ଦା—ଶ୍ରୀ) ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁବ୍ରୀହି)—

୧ । ଏକ ବର୍ଷ ବୟସ—1. Aged one year

୨ । ଏକସାଲ (ଦେଖ)

2 Ekasālā (See)

ଏକାବ୍ଦା—ସଂ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—(ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅବ୍ଦ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଏକବର୍ଷ

Ekābdā ବୟସ୍କା (ଶ୍ରୀ)—One year old (female)

ବି. ଶ୍ରୀ.—ଏକବର୍ଷବୟସ୍କା ଗାଈ —

One year old cow or she-calf.

ଏକାଭାଷା—ଦେ. ବିଶ.—(ସଂ. ଏକଭାଷୀ; ଯାହାଙ୍କର ଭାଷା ଏକ

Ekābhāṣā ଅଟେ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା ଏକ—
(persons) Speaking one vernacular
or dialect.

ଏକାମାଧ୍ୟାୟ ବାଉଣିପଲ—ଦେ. ପ୍ରବଚନ—'ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦଳ ମଧ୍ୟରେ'

Ekāmādhyaṣipala ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରଧାନ ବା

କ୍ଷମତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ।)

ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ ବା ଗରିଷ୍ଠ—

(A saying) Who outweighs all others.

ଏକାମୁହାଁ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକମୁଖ)—

Ekāmuhāṇ ୧ । ପ୍ରଧାନ; ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ—

ଏକମୁଖୋ 1. Chief; principal

୨ । ଏକ ଆଡ଼କୁ ମୁଖ ବୁଲାଇ ଥିବା—

2. Facing one direction

ଏକାମୁହାଁକେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଏକ ଦିଗକୁ ମୁଖ କରି—

Ekāmuhāṇke Facing one direction.

ଏକମୁଖୋହସ୍ୟେ ୨ । ଏକାବେଳକେ, ଏକାଥରକେ—

2. At one stretch; simultaneously.

ଏକାମ୍ବର—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି—ଏକାମ୍ର (ଦେଖ)

Ekāmbara Ekāmra (See)

ଏକାମ୍ବର ପ୍ରାୟେ ବିଶେ ନୂହର ସେ ଛତା । ପ୍ରାଚୀ. ବ୍ରହ୍ମନିରୁପଣଗୀତା ।

ଏକାମ୍ର—ପ୍ରା. ବି—ଏକାମ୍ର (ଦେଖ)

Ekāmbra Ekāmra (: ee)

ଏକାମ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅମ୍ର = ଅମ୍ବ ଗଛ)—

Ekāmra ଗୋଟିଏ ଅମ୍ବ ଗଛ ଥିବା (ସ୍ଥାନ)—

(place) Having only one mango tree
in it.

ଏକାମ୍ରକାନନ—ସଂ. ବି—ଏକାମ୍ରକ୍ଷେତ୍ର (ଦେଖ)

Ekāmrakānana Ekāmrakshetra (See)

ଏକାମ୍ରକ୍ଷେତ୍ର—ସଂ. ବି—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗର୍ଭ, ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର

Ekāmrakshetra ଭୁବନେଶ୍ୱର କ୍ଷେତ୍ର—

A place of Hindu pilgrimage;
Bhubaneswara.

[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ଫୁଲକାଳରେ ଗୋଟିଏ ମାଡ଼ି ବିଶାଳ ଅମ୍ବଗଛ
ଥିବାର ପୁରାଣରେ ଅଛି ।]

ଏକାମ୍ରନାଥ—ଦେ. ବି—ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଦାକ୍ଷ ନଗରସ୍ଥ ଶିବ କାହ୍ନରେ

Ekāmrānātha ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶିବଲିଙ୍ଗ—ଶିବକାହ୍ନ (ଦେଖ)

Name of the idol śiba in Śibakānchi

Śibakānchi (See)

ଏକାମ୍ରପୁରାଣ—ସଂ. ବି—ଭୁବନେଶ୍ୱରମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନାସ୍ଥକ ଅଧିକ୍ରମ

Ekāmrapurāṇa ସମ୍ବନ୍ଧେ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—Name of a

Sanskrit treatise dealing with
Bhubaneswara.

୧	କ	ଉ	ରୁ	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଞ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ୍	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ରୁ	ଲୁ	ସ୍ୱେ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ସ	ଷ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ୠ

ଏକାମ୍ରବନ—ସଂ. ଇ—ଏକାମ୍ରସେତ୍ର (ଦେଖ)

Ekāmraṇa Ekāmraśhetra (See)

ଏକାମ୍ରସେତ୍ର—ସଂ. ଇ. (ଏକାମ୍ର + ଇଷ୍ଠର = ମହାଦେବ)—

Ekāmreśwara ୧ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମହାପ୍ରଭୁ—1. The God Śiba or Liṅgarāja situated at Bhubaneśwara.

୨ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ବିରାଜିତ ଏହି ନାମର ଶିବଲିଙ୍ଗ ବିଶେଷ—2. A Śibalinga of this name at Bhubaneśwara.

ଏକାୟନ—ସଂ. ଇଣ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅୟନ = ଗମନ; ଇଷୟ)—

Ekāyana ୧ । ଏକାନ୍ତ; ଏକବିଷୟାସକ୍ତ; ଅନ୍ୟତୁଲ୍ୟ— (ଏକାୟନତା—ବ) 1 Closely attentive; intent.

୨ । ଏକତାନବିଶିଷ୍ଟ —

2. Having one sound or gamut.

୩ । ଏକମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନୀୟ—

3 Sole refuge, only alternative.

୪ । ଏକମାତ୍ର ଗମନଯୋଗ୍ୟ (ପଥ)—

4 (path) Fit for being used by one man only.

ଏକାୟନଗତ—ସଂ. ଇଣ—ଏକାୟନ (ଦେଖ)

Ekāyanagata Ekāyana (See)

ଏକାର—ସଂ. ଇ—୧ । ‘ଏ’ ଅକ୍ଷର—1 The letter ‘ଏ’

Ekāra ୨ । ‘ଏ’ ଅକ୍ଷରର ଚିହ୍ନ ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ପୂର୍ବରେ ଯୋଗ ଦେବା ‘ଃ’ ଚିହ୍ନ (ଏହାକୁ ଅବଧାନମାଳେ ଓଡ଼ିଆ କହନ୍ତି)—2 The symbol ‘ଃ’ prefixed to consonants.

ଏକାରଣ—ଦେ. ଛି. ଇଣ—ଏହିକାରଣରୁ; ଏହିନିମନ୍ତେ; ଏଥିପାଇଁ—

Ekāraṇi For this reason; owing to this; on account of this; with this object in view.

ଏକାରଣେ—ଦେ. ଛି. ଇଣ—ଏକାରଣ (ଦେଖ)

Ekāraṇe Ekāraṇi (See)

ଏକାର୍ଣ୍ଣବ—ସଂ. ଇ (ଏକ + ଅର୍ଣ୍ଣବ = ସମୁଦ୍ର) — ୧ । ମହାପ୍ରଳୟ—

Ekārṇava 1. Universal deluge; all-destroying cataclysm

୨ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗବ୍ୟାପ୍ତ ଅସୀମ ଜଳରାଶି—

2. A vast illimitable sheet of water; flood spreading the country round.

ଦେ. ଇଣ—ସ୍ଫୁରିଅଡ଼େ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବ୍ୟାପିବା—

Spreading on all sides.

ଏକାର୍ଣ୍ଣବ ହୋଇ ସେ ବ୍ୟାପିଲେ ଲୋକସ୍ପର୍ଶ—ସାରଳାମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ମଧ୍ୟ ।

ଏକାର୍ଣ୍ଣବକୃତ—ସଂ. ଇଣ—ଜଳବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଶ୍ଵାସଅଡ଼େ ଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ

Ekārṇabikṛuta ହୋଇଥିବା (ଶୁଷ୍କ ଗ୍ରାମ)— Overflooded; deluged.

ଏକାର୍ଥ—ସଂ. ଇ (କର୍ମଥା; ଏକ + ଅର୍ଥ)—

Ekārtha ଏକ ମାନେ, ଏକ ଅର୍ଥ— Same meaning

(ଏକାର୍ଥତା—ବ) ସଂ. ଇଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକ + ଅର୍ଥ)—

୧ । ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧ—

1 Having the same purpose or object.

୨ । ଏକ ମାନେ ବୁଝାଉଥିବା—

2. Having one and the same meaning, synonymous.

ଏକାର୍ଥକ—ସଂ. ଇଣ (ବହୁବ୍ରୀହି; ଏକାର୍ଥ + କ)—

Ekārthaka ଏକାର୍ଥ (ଦେଖ) (ଏକାର୍ଥକତା—ବ) Ekārtha (See)

ଏକାର୍ଥପ୍ରତିପାଦକ—ସଂ. ଇଣ (ଏକାର୍ଥ + ପ୍ରତିପାଦକ)—

Ekārthapratipādaka ୧ । ଏକମାତ୍ର ଅର୍ଥ ବୁଝାଉଥିବା— (ଏକାର୍ଥପ୍ରତିପାଦକତା—ବ) (ଯଥା—ଅଣ୍ଟ, ଜଳ, ଗୃହ ଇତ୍ୟାଦି)

1 Used in one meaning or sense only; univocal.

୨ । ଏକା ଅର୍ଥ ବୁଝାଇବା—

2. Synonymous

ଏକାର୍ଥବୋଧକ—ସଂ. ଇଣ (ଏକାର୍ଥ + ବୋଧକ)—

Ekārthabodhaka ଏକାର୍ଥ (ଦେଖ) (ଏକାର୍ଥବୋଧକତା—ବ) Ekārtha (See)

ଏକାଶୀ—ଦେ. ଇ. ଓ ଇଣ—ଏକାଶୀ (ଦେଖ)

Ekāśī Ekāśī (See)

ଏକାଶ୍ରୟ—ସଂ. ଇ (କର୍ମଥା; ଏକ + ଅଶ୍ରୟ)—

Ekāśraya ଏକମାତ୍ର ଅଶ୍ରୟ— Sole support or prop.

ସଂ. ଇଣ (ବହୁବ୍ରୀହି)—୧ । ଏକମାତ୍ର ଅଶ୍ରୟକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିବା—1. Adhering to one person or thing only

୨ । ଯଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କେହି ଅଶ୍ରୟ ନାହିଁ—

2 Having no other shelter or hope

ଏକାଶ୍ରିତ—ସଂ. ଇଣ (ଏକ + ଅଶ୍ରିତ)—

Ekāśrita ଏକାଶ୍ରୟ (ଦେଖ)

Ekāśraya (See)

ଏକାଶ୍ରିତଗୁଣ—ସଂ. ଇ—ସାଧାରଣ ଗୁଣ; ସାମାନ୍ୟ ଗୁଣ—

Ekāśritaguna A common attribute.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ପୂଜିତ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅଥବା ଓ ମାତା ଏକ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଅଥବା ଓ ମାତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଦୌଣ୍ଡ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାଙ୍କ ଓ ଚିତ୍ତିତ ଦୌଣ୍ଡ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତାଙ୍କୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକାକୁ ଦେବ । ଯଥା— 'ଗାୟ' ନ ମିଳେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିକେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଦେଖିବେ; 'ଦଧୁ' ନ ଗାୟଲେ 'ଦଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ଗାୟଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ଗାୟଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

ଏକାଦ୍—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଅଦ୍ = ଦିନ)—ଏକ ଦିନସଂକ୍ରାନ୍ତି
Ekāha ସମୟ—The period of one day.
ଏକାଦ୍‌ଗମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକାଦ୍ + ଗମ୍ୟ)—ଏକ ଦିନରେ ଗମନ—
Ekāhagamyā ସାଧ୍ୟ (ପଥ ବା ଦୂରତ୍ତ୍ୱ) ; ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ
ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଏକଦିନ ଲାଗେ—(distance) To
be travelled or reached in one day;
taking one day to travel or reach.
ଏକାଦ୍‌ହାର—ସଂ. ବି. (ଏକ = ଏକମାତ୍ର + ଆହାର = ଭୋଜନ)—ଦିନ—
Ekāhāra ମଧ୍ୟରେ ଥରେ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରିବା—
A single meal in a day
ଏକାଦ୍‌ହାରୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଏକାଦ୍‌ହାର + ଇନ୍ + ମା. ୧ବ.)—ଦିନକ—
Ekāhārī ମଧ୍ୟରେ ଥରେ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରୁଥିବା—Taking
(ଏକାଦ୍‌ହାରୀ—ଖି) or having a single meal in a
day; eating one meal a day.
ଏକାଦ୍‌ହିକ—ସଂ. ବି. (ଏକାଦ୍ + ହିକ)—୧ । ଏକଦିନରେ ସମ୍ପନ୍ନ—
Ekāhika 1. Performed in one day.
୨ । ଏକଦିନରେ ଜାତ—2. Produced in one day;
taking one day to produce
୩ । ପ୍ରତିଦିନ ଘଟୁଥିବା; ଦୈନିକ—3 Happening
daily; appearing daily; quotidian
ଏକାଦ୍‌ହିକଜ୍ୱର—ସଂ. ବି. ପ୍ରତିଦିନ ହେଉଥିବା ଜ୍ୱର; ଏକାଦ୍‌ହାର ଜ୍ୱର—
Ekāhikajwara Fever or ague which comes
every day; quotidian fever.
ଏକି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକତ୍ତ୍ୱ ବି.)—ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିତ ପ୍ରଶ୍ନ—ଏହା କ'ଣ ?
Eki What is this ?
ଏକି ଦେ. ବି. ୧ । ଏକତ୍ତ୍ୱ; ଏକମାତ୍ର—1. One only;
ଏକମାତ୍ର one and the same
ଏକି ୨ । ଭୂଲ୍ୟ; ସମାନ—2 Similar; same.
ଏକିହି
ଏକାକରଣ—ସଂ. ବି. [ଏକ + ଅବୁଦ୍ଧତାବେ. ଇ (ଇନ୍) + କ୍ତ. ଧାତୁ +
Ekikarāṇa ଅନ୍ତ]—ଏକତ୍ରସଂଗ୍ରାସନ; ବହୁ ପ୍ରକାରକୁ ଏକା
ଠେଇଁ ମିଶାଇ ଦେବା—Act of collecting
or uniting several things together,
act of making one entire body.
ଏକାବହାନ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଅବୁଦ୍ଧତାବେ. ଇ + ହ୍ୱ ଧାତୁ =
Ekābhāna ଦେବା + ଅନ୍ତ)—(ଅନେକ ପଦାର୍ଥ) ଏକତ୍ର
ମିଳିତ ହେବା; ସମ୍ମିଶ୍ରଣ—(many things)
Uniting into one entire whole; act of
being combined or mixed up into
one body; complete union.
ଏକାବହା ସଂ. ବି. (ଏକ + ଅବୁଦ୍ଧତାବେ. ଇ + ହ୍ୱ ଧାତୁ = ଦେବା +
Ekābhāa ଅ)—ଏକାବହାନ (ଦେଖ)
Ekābhāna (See)

ଏକାଦ୍—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଇନ୍)—
Ekiya ୧ । ଏକପକ୍ଷୀୟ; ଏକପକ୍ଷୀକଲ୍ୟାଣ—
1. Pertaining to one side.
୨ । ଏକ ସମ୍ପର୍କୀୟ—
2. Pertaining to one only
ଏକ୍—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକ)—
Eku ୧ । ଏକେ; ପ୍ରଥମତଃ—1. Firstly
୨ । ଏକତ୍ର; ଏକତ୍ର—
2. From one; from the number '1'
୩ । ଏକତ୍ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି—
3. Beginning from one.
ଏକ୍‌ଆନେକ—ଦେ. ଅ.—୧ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ; ସମସ୍ତ—
Ekuaneka 1. One by one.
ପରମ ଚକ୍ଷୁ ବର ଇନ୍ଦ୍ରା
ଏକ୍‌ ଅନେକ ବଳେ ପୁଣ୍ୟ । ଜନ୍ମାଥ. ଭଗବତ ।
୨ । ଏକତ୍ରୁ ବେଶି; ଏକାଧିକ—
2. More than one.
ଏକ୍ ଅନେକ ଭୋ ପ୍ରକାଶ
ପ୍ରସଙ୍ଗ ଯେତେ ଅବଶ୍ୟ । ଜନ୍ମାଥ. ଭଗବତ ।
ଏକ୍‌ଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକାଦ୍‌ହାର)—
Eku ୧ । ଏକାଦ୍‌ହାର; ଦୈନିକ (ଜ୍ୱର)—
ଏକାଦ୍‌ହାର 1. Quotidian; happening daily;
ରୋଜାନା appearing daily (fever)
୨ । ଏକ ଦିନ ଅନ୍ତରେ ଘଟୁଥିବା (ଜ୍ୱର)—
2. (fever) Appearing every alternate
day.
୩ । ଏକବାର କଟା ହୋଇଥିବା (ଦଳିଆ)—
3. (turmeric paste) Pressed in the
mortar only once.
୪ । ଝିଙ୍କିରେ (ଧାନ ଆଦି) ଖଦଡ଼ିଆ ଖଦଡ଼ିଆ ହୋଇ
ଥରେ ହୋଇଥିବା (ଗୁରୁଲ) ; ଏକପୁରୁଷ—
ଏକ୍‌ଆରକ—ଦେ. ବି. ୧ । ଏକ୍‌ଆରକ (ଦେଖ)
Ekuāraka 1. Ekakuāraka (See)
୨ । ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ—2. Reciprocally, one
another; one from the other.
ଏକ୍‌ଆରକ—ଦେ. ଅ.—ଏକ୍‌ଆରକ (ଦେଖ)
Ekuārake Ekuāraka (See)
ଏକ୍‌ଆରେ—ଦେ. ସଂ. ନାମ—ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ—
Ekuāre One another.
ବନ୍ଧିତ ବସ୍ତୁ ବାବଦ ବହୁ
ଦେ.ଲକ୍ଷ୍ମ ଏକ୍‌ଆରେ ଗୁରୁ । ଜନ୍ମାଥ. ଭଗବତ ।

ଂ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଚର	ଐ	ଋ	ଌ, ଐ	ଋ	ଌ	ଐ	ଌ	ଐ	ଌ
ଂ	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବ. ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଐ	ଋ	ଌ, ଐ	ଋ	ଌ	ଐ	ଌ	ଐ	ଌ

ଏକୁଅରେକ—ଦେ. ଅ—ଏକୁଅରକ (ଦେଖ)

Ekuāreka Ekuāraka (See)

ଏକୁଅରେକେ—ଦେ. ଅ—ଏକୁଅରକ (ଦେଖ)

Ekuāreke Ekuāraka (See)

ଏକୁଏକ—ଦେ. ବିଣ—୧ । ଏକ ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ୟ; ପ୍ରଥମ ଅପେକ୍ଷା

Ekuēka ଅନ୍ୟତ୍ର ଏହିପରି—1. One more than
ଏକ୍ ଏକ the other and so on.

ହରେକ ୨ । ଅଦ୍ୱିତୀୟ—2. Uncommon.

ବାହୁଲ୍ୟ ଏ ସ୍ୱପ୍ନ ସମସ୍ତେ ନାହିଁ ସମ ସମରେ ଏକ୍ ଏକ ସେ ।
ଉଚ୍ଚ. ବୈଦେହ୍ୟଶବ୍ଦକାମ ।

୩ । ପ୍ରତ୍ୟେକ—3 Each

ଦେ. ଅ—୧ । ଜଣ ଜଣ କରି; ଏକ ଏକ କରି; ଗୋଟି ଗୋଟି;

ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ—1 One by one; to each

୨ । ତାକୁ ବଳି ସେ ତାକୁ ବଳି ସେ ଏହିପରି—

2. One excelling the other.

ଏକୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ଅ—ଏକୁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ekuñ (etc.) Eku etc. (See)

ଏକୁ ଏକ—ଦେ. ବିଣ—ଏକ୍ ଏକ (ଦେଖ)

Ekuñ eka Ekueka (See)

ଏକ୍ ଏକ ଶବ୍ଦେ ପ୍ରାଚ ଏହାଙ୍କର ଏକ୍ ଏକ ଦଶ ।

ହରେକ ସାବନାମହାବରତ, ବସନ୍ତ ।

ଏକୁ ଏକେ—ଦେ. ଅ—ପ୍ରତ୍ୟେକେ; ସମସ୍ତେ—

Ekuñeke Each

ଏକ୍ ଏକ ଷୋଳ ସଦୃଶ ଶାଧ୍ୟବେ

ହରେକ ଭୂଲ୍ୟ ବସୁଣୀ ଏକ୍ ଏକେ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଏକୁଟିଆ—ଦେ. ବିଣ. (ସଂ. ଏକତଃ)—ଏକାକୀ—

Ekuṭiā Solitary, single.

ଏକା ଶଲ୍ୟକ୍ ଏକ୍ଷୟ ହୋଇ ଦେଖା ଦେଲେ ।

ଅକିଳା ବୃଷସିଂହ. ମହାବରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

କି. ବିଣ—ଏକାକୀ ହେଉ—Alone; singly.

ଏକ୍ଷୟ ହର୍ଦ୍ଦୟ ବେଦି ବେଦି ଯୋଗ । ସାବନାମହାବରତ. ଶୁଷ୍କ ।

ଏକୁଟିଆବାହୁ—ଦେ. ବି—ଏକାକୀ ବାହୁ (ଦେଖ)

Ekuṭiābārhā Ekāṭiābārhā (See)

ଏକୁଟିଆବାହୁ—ଦେ. ବି—ଏକାକୀ ବାହୁ (ଦେଖ)

Ekuṭiābārhā Ekāṭiābārhā (See)

ଏକ୍ଷୟ ବାହାସ ମୁଣ୍ଡି ସାହାସ—ଭଗ ।

ଏକୁନ୍—ଦେ. ବି—ସମସ୍ତ—

Ekun Sum total; aggregate.

ଏକ୍ସନ କି. ବିଣ—ମୋଟରେ; ସମୁଦାୟ—In all; many

କ୍ରମ things totalled up; altogether.

ଏକୁନ୍କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—ସମସ୍ତ କରିବା; ଟିଣାଣ କରିବା—

Ekunkaribā To sum up; to work out the
ଏକ୍ସନକରୀ total of.

ଜୋଡ଼ନା

ଏକୁଶକ୍ତି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) କି. ବିଣ—

Ekusakti କରକ୍ତିକ ଭାବରେ; ଏକାକିତ୍ୱରେ—
Continuously.

ଏକେ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ଏକତଃ)—୧ । ପ୍ରଥମତଃ—

Eke 1 To begin with; first; firstly; in the
ଏକେ first place.

ପହିଲେ ୨ । ଏକପକ୍ଷରେ—2 On the one hand

ଏକେ ଗାଈକ୍ୟର ଦେଶ, ଉଚ୍ଚରେ ପୁଣି ଏ କଷମ ସାତା-ଶୋଳ ।

ମଧୁସୂଦନ—ଉତ୍ତରାସନବରତ ।

ଏକେଇ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକତଃ)—ଏକେ (ଦେଖ)

Ekei Eke (See)

ଏକେହି ଦେ. ବିଣ—ଏକୋଇ; ଏକ୍ଷୟ (ଦେଖ)

ପହିଲେ Ekuṭ (See)

ଦେ. ବି ପୁ—ଏକାଦଶୀ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ତାଙ୍କ ନାମ—

The name for calling Ekādaśī

ଏକଇ କାଳୀ, ପିନ୍ଧଇ କାତ ବୋଉଲ ମାଳ,

ଉଚ୍ଚରେ ପକ୍ଷ ନେଇଥା ସାତ, ଉଚ୍ଚରେ ଦୋଇଇ ବନ୍ଧଣା ପାଳ—ଭଗ ।

ଏକେଇବଳା—ଦେ. ବି—ଏକଇବଳା (ଦେଖ)

Ekeibālā Ekaibālā (See)

ଏକଲୌତା

ଏକେଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଏକୋଇବା (ଦେଖ)

Ekeibā Ekoibā (See)

ଏକେଇବଳା—ଦେ. ବି—ଏକଇବଳା (ଦେଖ)

Ekeirabālā Ekaibālā (See)

ଏକେଇଶା—ପ୍ରା. ବି—ଏକୋଇଶା (ଦେଖ)

Ekeiśā Ekoīśā (See)

ଏକେଇଶିଆ—ପ୍ରା. ବି—ଏକୋଇଶିଆ (ଦେଖ)

Ekeiśiā Ekoīśiā (See)

ଏକେଏକ—ଦେ. କି. ବିଣ—୧ । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ—

Ekeeka 1. One by one.

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ—2. Each.

ହଂସ ସମ୍ବଳା ଚକ୍ରବାକ, କରନ୍ତୁ ବେଳ ଏକେ ଏକ ।

ଉଚ୍ଚ. ପ୍ରମୋଦସାମୁଦ୍ର ।

ଏକେଏକେ—ଦେ. କି. ବିଣ—୧ । ଜଣ ଜଣ କରି; ପ୍ରତ୍ୟେକେ—

Ekeeke 1. One by one; each.

ଏକେଏକେ ଏକେ ଏକେ ଏକେ ହୋଇ ସୁହୃଦ୍ୱାଦ ।

ହରେକ ଉଚ୍ଚ. ଦୋହେହାସମୁଦ୍ର ।

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏ ଚିତ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିତ୍ର ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଲେଖେ ଏ ଲେଖାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଚିତ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା — 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଗୋଟିରେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଗୋଟିରେ; 'କଂଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'କଂଧୁ' ଗୋଟିରେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଶ୍ୟ' ଗୋଟିରେ; 'ଅଲବତ' ନ ମିଳିଲେ 'ଅଲବତ' ଗୋଟିରେ ।

୨ । ଗୋଟି ଗୋଟି କରି; ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍—

2. Separately-

ଭାବ କହିବା ଏକେ ଏକେ

ପ୍ରସାବେ ତୋହର ମନୁ ଶେ । କରନ୍ତାଥ ଲଗବତ ।

୩ । ପରସ୍ପର—3. Mutual

କହନ୍ତି ଏକେ ଏକେ ଗୁହଁ

ଏମନ୍ତ ଦେଖିଲୁ ନାହିଁ । କହନ୍ତାଥ ଲଗବତ ।

ଏକେକ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଏକେକ)—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକରେ—

Ekeka

1. In each.

ଅତ୍ୟେକେ

ଅନେକ ଆକର-ର ଜ୍ୟୋତି, ଏକେକ ମଣି ଝଟକନ୍ତି ।

ହସେକ

ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଗୋଟିକୁ ଗୋଟିଏ; ଜଣକୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖିଏ—

2. One to each.

ପ୍ରସାବେ ଏକେକ ଜଗତ । ଭୂପତି. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଏକେକ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ଏକକ)—ଏକେ (ଦେଖ)

Eketa

Eke (See)

ଏକେକାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ଅ—ଅକସ୍ମାତ୍; ହଠାତ୍; ସ୍ୱତଃ—

Ekedāṇṭy

By chance; all on a sudden

ଏକେକାରେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏକକାର)—ଏକକାର (ଦେଖ)

Ekebāre

Ekabāra (See)

ଏକେକା—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏକ)—ଏକକା—

Ekelā

Solitary; single.

ଏକକା

ଅକଳା

ଏକେଶ୍ୱର—ସଂ. ବି (ଏକ + ଶ୍ୱର)—

Ekeśwara ୧ । ଏକମାତ୍ର ଈଶ୍ୱର; ପରମେଶ୍ୱର—

1. The one God; the Supreme Power.

୨ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ବା ମାଲିକ—

2. The paramount authority

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଏକକ୍; ଏକାକୀ—1 Alone.

୨ । ଅପଣାର ଶକ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ; ସାହାଯ୍ୟନିରପେକ୍ଷ—

2 Self-reliant; Depending on one's self alone.

ସଂସ୍କୃତ ନିଗାହର ବର୍ଣ୍ଣ ଏକେଶ୍ୱର । ଲ୍ୟାଗାଥ. ଶେଣିସ୍ୱତାର ।

୩ । ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ବା ରାଜାଙ୍କ ଅଧିକାରରେ ଥିବା—

3. Under the control or supremacy of one master or king.

ଏକେଶ୍ୱରବାଦ—ଦେ. ବି. (ଏକେଶ୍ୱର = ଏକମାତ୍ର ପରମେଶ୍ୱର +

Ekeśwarabāda

ବାଦ = କହିବା)—ଏ ପୃଥିବୀର ପ୍ରଭୁ

କେବଳ ଏକମାତ୍ର ଈଶ୍ୱର, ଏକତ୍ୱର ମତ ବା ବିଶ୍ୱାସ—

Monotheism.

ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ—ସଂ. ବିଶ. ପୁ. (ଏକେଶ୍ୱର + ବାଦ + ଇନ୍ଦ୍; ୧ମା.

Ekeśwarabādī (ବ.)—ପୃଥିବୀର କର୍ତ୍ତା ଏକମାତ୍ର ଈଶ୍ୱର

(ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ—ଶ୍ରୀ) ବୋଲି ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ—

Believing in the existence of one God only in the creation; monotheistic.

ଏକେକ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଏକ)—ପ୍ରତ୍ୟେକ—

Ekaiika

Each.

ସଂ. ବିଶ.—ସାମ୍ବାହକ—Systematic; successive

ସଂ. କି. ବିଶ—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକରେ—

1. One by one; single.

୨ । ଏକ ଏକ କରି—2. One after the other; in a single file.

୩ । ଏକ ଏକ ହୋଇ; ପୃଥକ୍ତାବରେ—

3. Separately; in due succession.

ଏକେକଶଃ—ସଂ. କି. ବିଶ. (ଏକେକ + ଶଷ୍)—୧ । ଏକ ଏକ ହୋଇ

Ekaiikaśah 1. One by one; one after the other.

୨ । ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ—2. In due succession;

successively.

୩ । ସାମ୍ବାହକରୂପେ—3. Systematically;

in regular sequence.

ଏକୋଇ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକାହିକ)—ଏକୂଅ (ଦେଖ)

Ekoī

Ekuā (See)

ଏକୋଇଜର—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏକାହିକ ଜର)—

Ekoijara

ଏକାହିକ ଜର (ଦେଖ)

Ekāhikajwara (See)

ଏକୋଇବଳା—ଦେ. ବି — ଏକଇବଳା (ଦେଖ)

Ekoibālā

Ekaibālā (See)

ଏକୋଇବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଏକ)—ହଳଦିକୁ ଏକ ଥର ମାତ୍ର ବାଟିବା;

Ekoibā

ହଳଦିକୁ ପ୍ରଥମ ଥର ଖଦଡ଼ା କରି ବାଟିବା—

To press turmeric in the pestle only once i.e for the first time for preparing a paste.

ଏକୋଇବଳା—ଦେ. ବି. — ଏକଇବଳା (ଦେଖ)

Ekoirabālā

Ekaibālā (See)

ଏକୋଇଶ—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଏକବିଂଶ)—ଏକବିଂଶ (ଦେଖ)

Ekoīśa

Ekabimśa (See)

ଏକୂଶ

ହକିସ

ଏକୋଇଶା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକବିଂଶାଦ)—ଶିଶୁପ୍ରସବର ଜନ୍ମର ଏକ-

Ekoīśā

ବିଂଶ ଦିବସରେ କରାଯିବା ଉତ୍ସବ—The rejo-

ଏକୂଶେ

cings done amongst the Hindus on the 21 st. d'y of the birth of a male-child.

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	କ୍ଷ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
,	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	କ୍ଷ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଐ	ଋ

ଏକୋଇଶା ପାଞ୍ଚ—ଦେ. ବି. —ଶିଶୁପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହେବାର ୨୧ ଦିନ ଅନୁଷ୍ଠିତ
 Ekoisā pāñc ପିତାମାତା ପୂର୍ବରୁ ମାନସିକ କରିଥିବା ସତ୍ୟପିର-
 ଏକୂର୍ଣ୍ଣେ ମାତା ଦେବଙ୍କ ପୂଜା ବା ପାଞ୍ଚ—The performance
 of the worship of Satyapira on
 the 21st day of a male-child's
 birth as previously vowed by the
 parents

ଏକୋଇଶା ପୂଜା—ଦେ. ବି. —ଏକୋଇଶା ପାଞ୍ଚ (ଦେଖ)
 Ekoisā pūjā Ekoiśā pālā (See)

ଏକୋଇଶାଶତେ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏକବିଂଶୋତ୍ତରଶତ)—

Ekoisāśahe ଏକଶତ ଏକୋଇଶ; ୧୦୧—

One hundred and twenty one.

ଏକୋଇଶି—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଏକବିଂଶ (ଦେଖ)

Ekoisi Ekabimśa See

ଏକୋଇଶିଆ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. —ଏକୋଇଶା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ekoisā (etc.) Ekoiśā etc. (See)

ଏକୋତ୍ତରଶତ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଉତ୍ତର = ପରେ ଥିବା + ଶତ) —

Ekottaraśata ଏକଶତଏକ; ୧୦୧—

One hundred and one.

ବୁଝିବା ମିଶି ଦେଲେ ଏକୋତ୍ତରଶତ । ବୃଷସିଂହ ମହାରାଜର ଅବ ।

ଏକେ ଦକ—ସଂ. ବିଶ. (କହୁକ୍ରୀଡ଼ା; ଏକ ଅଟେ ଉଦକ ଯାହାଙ୍କର)—

Ekodaka ସମନୋଦକ; ସେହିମାନେ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଜଳ
 ଚର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଯୋଗୁଁ ପରସ୍ପର ସମ୍ପର୍କ—

(relatives) Connected by the offering
 of funeral libations of water to the
 same deceased ancestors (Apte)

[ଦ୍ର—ମନ୍ତ୍ରୋପାସନାର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଚିନ୍ତି ପୁରୁଷ ପିତୃଲୋକକୁ
 ଶୁଦ୍ଧ ଦେଇ ପାରେ ଓ ତହିଁ ଚିନ୍ତି ପୁରୁଷ ଉପରକୁ ଜଳଦ୍ଵାରା ଚର୍ଯ୍ୟ
 କରି ପାରେ ।]

ଏକୋଦର—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଏକ + ଉଦର = ଗର୍ଭ)—ସହୋଦର; ଏକ

Ekodara ମାଆର ଗର୍ଭଜାତ ଭାଇ—Uterine brothers;

(ଏକୋଦର—ଶ୍ରୀ) brothers born of the same
 mother.

ସଂ. ବିଶ—ଏକମାତୃଗୋତ୍ରଜାତ—Uterine.

ଏକୋଦରି—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ. (ସଂ. ଏକୋଦର)—

Ekodari ଏକୋଦର (ଦେଖ)

Ekodara (See)

ଏକୋଦିଷ୍ଟ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଉଦିଷ୍ଟ = ଉଦ୍ଦେଶସ୍ପନ୍ନ) —

Ekoddishṭa ୧ । ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଅନୁଷ୍ଠିତ
 ହୋଇଥିବା—1. Done or performed with
 one person or object in view.

୨ । ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା—

2 Done for one and the same purpose.

ଏକୋଦିଷ୍ଟଶ୍ରାଦ୍ଧ—ସଂ. ବି—୧ । ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯିବା—

Ekoddishṭaśrāddha ଶ୍ରାଦ୍ଧ; ପ୍ରେତଶ୍ରାଦ୍ଧ—

1. Funeral śrāddha or offering of cakes.

୨ । ଅଗ୍ନି ମାସରେ ମହାଲୟା ଶ୍ରାଦ୍ଧ—

2. The śrāddha or funeral ceremony
 performed every year to serve a
 single deceased ancestor with cake
 and water; the Mahālaya śrāddha
 done in the month of Āświna.

ଏକୋନ—ସଂ. ବିଶ. (ଏକ + ଉନ = ଦୁଇ) —ଯହିଁରୁ ଏକ ଉଣା—

Ekona Less by one; one less than.

[ଦ୍ର—ତ୍ରିଂଶତ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶତ, ପଞ୍ଚାଶତ, ଷଷ୍ଠି, ସପ୍ତତି, ଅଶୀତି,
 ନବତୀ ଓ ଶତ—ଏହି ୧୦ଟି ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କ ପୂର୍ବରେ ଏକୋନ ବା
 ଉନ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଏକ କମ୍ ବୁଝାଏ ।]

ଏକୋନଚତୁର୍ଦ୍ଦଶତି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶତି) —

Ekonachatwārimśat ଅଶତଚତୁର୍ଦ୍ଦଶି—Thirty-nine.

ଏକୋନତ୍ରିଂଶତି - ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ତ୍ରିଂଶତି) —ଉନତ୍ରିଂଶ;

Ekonatrimśat ଅଶତତ୍ରିଂଶି—Twenty nine.

ଏକୋନନବତି—ସଂ. ବି (ଏକୋନ + ନବତି) —ଅଶନବେ—

Ekonanabati Eighty-nine.

ଏକୋନପଞ୍ଚାଶତି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ପଞ୍ଚାଶତି) —ଅଶସ୍ପଷ—

Ekonapañchāśat Forty-nine.

ଏକୋନବିଂଶତି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ବିଂଶତି)—ଉନବିଂଶ; ଉଣେଇଶି—

Ekonabimśa Nineteen.

ବିଶ. —୧୯ ସଂଖ୍ୟକ—Nineteen in number.

ଏକୋନବିଂଶତିତମ—ସଂ. ବିଶ—ଉଣେଇଶି ପ୍ରାମାଣ—

Ekonabimśatama Nineteenth.

ଏକୋନବିଂଶତି—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ. (ଏକୋନ + ବିଂଶତି) —

Ekonabimśati ଏକୋନବିଂଶ (ଦେଖ)

Ekonabimśa (See)

ଏକୋନବିଂଶତିତମ—ସଂ. ବି—ଏକୋନବିଂଶତିତମ (ଦେଖ)

Ekonabimśatitama Ekonabimśatama (See)

ଏକୋନଶତ—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ଶତ) —ଅନେଶତ—

Ekonaśata Ninety-nine.

ଏକୋନଶଷ୍ଠି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ଷଷ୍ଠି) —ଅଶଷାଠି—

Ekonashashṭhi Fifty-nine.

ଏକୋନସପ୍ତତି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ସପ୍ତତି) —ଅଶସ୍ପତି—

Ekonasaptati Sixty-nine.

ଏକୋନାଶୀତି—ସଂ. ବି. (ଏକୋନ + ଅଶୀତି) —ଅଶାଅଶୀ—

Ekonāśīti Seventy-nine

Ekhtiārnamā ଅକ୍ତିଅର୍କନାମା (ଦେଖ)
Aktiārnamā (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଏକ୍ତିଆରୀ—ବୈଦେ ବିଶ (ଅ. ଏକ୍ତିଆର)—ଅକ୍ତିଆରୀ (ଦେଖ)
Ekhtiārī Aktiārī (See)

ଏକ୍‌ହନି—ବୈଦେ. ବି (ଅ)—ପିଲାନ୍ ପାଇଁ ଗୁଜ୍ଜଳ ଦିଏ କରବା ନିମନ୍ତେ
Ekhnī ମସଲ୍‌ମିଣ୍ଡି ତିନି ଜଳ—Water boiled with spices prepared for boiling pilau.

ଏକ୍‌ହନି

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—୧ । ଏକ୍‌ହନି—

1. Just now.

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ—2 Now; at present.

ଏକ୍‌ହାରାଜାତ୍‌ କାର୍‌ଚ୍‌ଚା ମାହାଲ ବୈଦେ. ବି (ଅ)—

Ekharājāt kharchcha mähāla ଏକ୍‌ହାରାଜାତ୍‌ କାର୍‌ଚ୍‌ଚା ମାହାଲ (ଦେଖ)

Eikharājāt kharchcha mähāla (See)

ଏଗାର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଏକାଦଶ)—୧ । ଦଶରୁ ଏକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା;
Egāra ୧୧ ସଂଖ୍ୟା —1. The number. 11.

ଏଗାର ୨ । ଏକଦଶାଦ୍ (ଦେଖ)—

୧୧ ସଂଖ୍ୟା 2. Ekadaśāha (See)

ଦେ. ବିଶ—୧୧ ସଂଖ୍ୟା—Numbering 11.

୧୧ ସଂଖ୍ୟାର ପୁରଣ—Eleventh.

ଏଗୁଡ଼ା—ଦେ. ସବ୍. (ଅନାଦରଥକ)—ଏ ପଦ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—

Egurḍā These.
ଏଗୁଣା

ଏଗୁଡ଼ାକ—ଦେ. ସବ୍. (ଅନାଦରଥକ)—ଏଗୁଡ଼ା (ଦେଖ)

Egurḍāka Egurḍā (See)

ଏଗୁଡ଼ି—ଦେ. ସବ୍. (ଅନାଦରଥକ)—ଏ ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନ—

Egurḍi These
ଏଗୁଣି

ଏଗୁଡ଼ିକ—ଦେ. ସବ୍. (ଅନାଦରଥକ)—ଏଗୁଡ଼ି (ଦେଖ)

Egurḍika Egurḍi (See)

ଏଗୁମତିଦିଗୁମତି—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) (ସହର) ବି—

Egumatidigumati ଅମଦାନା ଓ ରପ୍ତାନା—
Import and export.

ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ)—୧ । ଚୁକ୍ତିପତ୍ର—

Egriment 1 Deed of agreement.

ଅଗ୍ରିମେଣ୍ଟ ୨ । ସମ୍ମତି—2. Consent; agreement.

ଇମିମିଟ

ଏଗ୍‌ହାନ୍ତି—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏକତ୍ ଓ ଦାତ)—

Eghānti ୧ । ଏଥରକ—1. This time.

କୃତ୍‌ ଗୃହ କେ ବୋଲନ୍ତି,

ମରଣ ହୋଇଲ ଏ ଦାନ୍ତ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୨ । ଏକ୍‌ହାନ୍ତି; ବର୍ତ୍ତମାନ—2. Now

ଏଗ୍‌ହିନି—ପ୍ରା. ଅ—୧ । ଏକ୍‌ହେବୁରୁ; ଏକ୍‌ହାନ୍ତି—

Eghini 1. For this reason.

ଏକ୍‌ହୋରୁ—2. Owing to this.

ଇସାଲିୟେ

ଏଗ୍‌ହେନି—ଦେ. ଅ—ଏଗ୍‌ହିନି (ଦେଖ)

Egheni Eghini (See)

ଏ ଏକ୍‌ହେବୁରୁ ଏକମଳ,

ଭବେ ଦୋଷିବ ଭଗବାନ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଏକର—ବୈଦେ. ବି (ଇଂ. ଏକର)—ଏକର (ଦେଖ)

Enkara Ekar (See)

ଏକ୍‌ହାନି—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ସଂ. ଏକତ୍ ଓ ଯଶ)—

Echhani ଏକ୍‌ହାନି; ବର୍ତ୍ତମାନ—Just now.

ଏକ୍‌ଶିନି—ପ୍ରା. ଅ—ଏକ୍‌ଶାନି (ଦେଖ)

Echhini Ekshani (See)

ଏକ୍‌ଶିନିକା—ପ୍ରା. ଅ—ଏକ୍‌ଶାନିକା (ଦେଖ)

Echhinikā Ekshanikā (See)

ଏକ୍‌ଶିନି—ପ୍ରା. ଅ—ଏକ୍‌ଶାନି (ଦେଖ)

Echhini Ekshani (See)

ଏକ୍‌ଶିନିକା—ପ୍ରା. ଅ—ଏକ୍‌ଶାନିକା (ଦେଖ)

Echhinikā Ekshanikā (See)

ଏକ୍‌ହେନି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଏକ୍‌ହାନି, ବର୍ତ୍ତମାନ—

Echhen Just now.

ଏକ୍‌ହେନି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଏକ୍‌ହାନି; ବର୍ତ୍ତମାନ—

Echheni Just now.

ଏଜ୍ (ଯାତ୍ର)—ସଂ—କମ୍ପିବା—To shake; to tremble.

Ej (root)

ଏଜ୍‌ମାନି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—ଉପରିସ୍ଥ ଦାତ୍ର—

Ejmāni Higher officer.

ଏଜ୍‌ଲ୍‌ସ୍—ବୈଦେ. ବି—ଏଜ୍‌ଲ୍‌ସ୍ (ଦେଖ)

Ejls Ejalās (See)

ଏଜ୍‌ହାର୍—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଇକହାର)—

Ejhār ୧ । ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ୱରଣ ନକଟ ଦିଅଯିବା ମକଦ୍ଦମା

ଏଜ୍‌ହାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ମୌଖିକ ସମ୍ବାଦ; ଏକଲ—

ଇଜ୍‌ହାର 1. Information given to a public servant; declaration made before a public servant.

୨ । ଏକଲ; ପୁଲିସ୍ ଥାନାରେ ଦିଅଯିବା ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧେ

ପ୍ରଥମ ସମ୍ବାଦ—2. First information of an offence lodged at the police station.

ଏଜ୍‌ହାର୍ କରବା—ଦେ. ବି—ଏଜ୍‌ହାର୍ ଦେବା (ଦେଖ)

Ejhār karibā Ejhār debā (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁରୀରେ ପ୍ରବଚନ ଓ ଚର୍ଚ୍ଚା ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚା ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବଚନ ଓ ଚର୍ଚ୍ଚା ନାହିଁ । ଅପର ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚା ଦ୍ଵାରା ଦର୍ଶନ ବା ମାତ୍ରା ଦ୍ଵାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଲୋକେ ଏ ଲୋକେରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଚର୍ଚ୍ଚା ଏବଂ ଚର୍ଚ୍ଚା ବା ମାତ୍ରା ଦ୍ଵାରା ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଲୋକେ ପଥ — ଗାର୍ଦ୍ଧ ନ ମିଳେ 'ଗାର୍ଦ୍ଧ' ଗୋଟିଏ; 'ବ୍ୟ' ନ ମିଳେ 'ବ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ବ୍ୟ' ନ ମିଳେ 'ବ୍ୟ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ମିଳେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଥ' ନ ମିଳେ 'ଅର୍ଥ' ଦେଖିବେ

ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । ସାଧାରଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନିକଟ
Ejhar debh ମୌଖିକ କୌଣସି ସଂବାଦ ଦେବା—
ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଦେବା 1. To give verbal information to
ହଜହାର ଦେବା or make a declaration before a
public servant

୨ । ଥାନାରେ ଅପରାଧର ପ୍ରଥମ ସମ୍ବାଦ ବା ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଦେବା—
2. To lodge the first information of
an offence at the police station.

ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ନେବା—ଦେ. କି—(ସାଧାରଣ କର୍ମଚାରୀ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
Ejhar nebh ପ୍ରବଚନ ସମ୍ବାଦ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବା ମୁହଁରେ
ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ନେବା କରିବା ସମ୍ବାଦ ଲେଖିନେବା—
ହଜହାର ନେବା

(a public servant) To take down in
writing a statement or declaration or
deposition of a person.

ଏକଜ୍—ଦେ. ସଂକ୍ରାମ ଓ କି—ଏ; ଏହା; ଏହି; ଉପରେକ୍ତ ବସ୍ତୁ—
Ejan This; the same; ditto
ଏକଜ୍
ବହି

ଏକଜ୍—ସଂ. କି. (ଏକ ଧାତୁ = କମ୍ପନ + ଅନ)—
Ejana ୧ । କମ୍ପନ—1. Shaking
୨ । ଉତ୍ତେଜନ—2 Excitement.
ଦେ. ସଂକ୍ରାମ ଓ କି—ଏକଜ୍ (ଦେଖ)
Ejan (See)

ଏକଜ୍—ବୈଦେ. କି. (ଥା. ଇଜ୍)—
Ejalas ୧ । ସମୀକ୍ଷକରଣ; ବିଚାରପତିଙ୍କ ବୈଦିକ ସ୍ଥାନ—
ଏକଜ୍ 1. Court; the seat of the Judge,
ହଜ୍ଜାସ ୨ । ମିସାଲ; ହାଜିମଙ୍କ ବସିବାର ଗାଦି—
2. Missal; a raised platform for the
presiding officer of a Court

ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ ଓ କି. ବିଶ୍ଵ. (ସଂ. ଏକଜ୍ ଓ ଜାତି)—
Ejati ୧ । ଏହିପରି—1. Like this; such.
ଏକଜ୍ ୨ । ଏହି ପ୍ରକାରର—2 Similar to this, of
this nature; belonging to this class
(ଅବଜାତ—ବିଷୟ) ୩ । ଏହି ପ୍ରକାର; ଏକଜ୍—
3. Such; in this wise; in this manner;
of this class; in this way; similarly.

ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ ଓ କି. ବିଶ୍ଵ—ଏକଜ୍ (ଦେଖ)
Ejati Ejati (See)
ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ ଓ କି. ବିଶ୍ଵ—ଏକଜ୍ (ଦେଖ)
Ejati Ejati (See)

ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ ଓ କି. ବିଶ୍ଵ—ଏକଜ୍ (ଦେଖ)
Ejati Ejati (See)

ଏକଜ୍—ବୈଦେ. କି. (ଇଂ. ଏକଜ୍)—ସୁମାତ୍ରା; ଚର୍ଚ୍ଚାଦାର—
Ejant Agent

ଏକଜ୍—ବୈଦେ. କି. (ଇଂ. ଏକଜ୍ ପ୍ରଭୋକେଟର)—
Ejantprabhoketar ଯେଉଁ ଗୁରୁତ୍ଵ ଅପରାଧ ସଙ୍ଗେ ମିଶ୍ରି
ଅପରାଧ କରିବାକୁ ତାକୁ ମଜାଏ—
An agent provocator.

ଏକଜ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. କି. (ଥା.) ଏକଜ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Ejhar (etc) Ejhar etc (See)

ଏକଜ୍—ଦେ. ଥା.—ଏହାନୁ—
Ethauñ From this place; hence.
ଏହାନୁ

ଏକଜ୍—ଦେ. ଥା.—ଏହାନୁ—
Ethauñ sethauñ From here and there; from
ଏହାନୁ ଏହାନୁ ଏହାନୁ
various places.
ଏହାନୁ ଏହାନୁ

ଏକଜ୍—ଦେ. କି. (ସଂ. ଏକଜ୍ ସ୍ଥାନ)—ଏ ସ୍ଥାନ—
Ethā This place; this locality,
ଏହା; ଏହା ଦେ. ବିଶ୍ଵ—ଏ ସ୍ଥାନ—Of this place;
ଏହା local; belonging to this locality.
(ସେଠା—ବିଷୟ)

ଏକଜ୍—ଦେ. ଥା.—ଏହି ସ୍ଥାନରେ—Here, at this place.
Ethāin
ଏହା; ଏହା
ଏହା

ଏକଜ୍—ଦେ. କି.—ଅସ୍ଥିର ଦେବା—To move
Ethāin sethāin hebā about; to be restless.
ଏହା; ଏହା
ଏହା

ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ—୧ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ—1 Of this place.
Ethākā ୨ । ଏହି ସ୍ଥାନର—2 Belonging to
ଏହା; ଏହା this place; local.
ଏହା

ଏକଜ୍—ଦେ. ବିଶ୍ଵ—ଏକଜ୍ (ଦେଖ)
Ethākāra Ethākā (See)

ଏକଜ୍—ଦେ. ଥା.—ଏହି ସ୍ଥାନରେ—To this place; here.
Ethāku
ଏହା
ଏହା

ଏକଜ୍—ଦେ. ଥା.—ଏହି—Here.
Ethāye ମୋ ଅପର ପ୍ରକାର ଗାର୍ଦ୍ଧ ଏକଜ୍—ସାଧାରଣ ଲୋକେ

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁବାଚିକ ସୂକ୍ଷ୍ମାବଳୀ	ସ	ନ	ଶ, ଷ	ଜ	ଝ	ଞ	ଟ
୨	ଈ	ଊ	ୡ	ୢ	଼	ଅକାରବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁବର୍ଣ୍ଣ	ଞ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଞଅ	ଞ	ନ୍

ଏଠାରୁ—ଦେ. ଅ—ଏହି ସ୍ଥାନରୁ—From this place; hence

Eṭhāru

ହେତୁସ୍ତେ ଭବିଷ୍ୟତ ଏଠାରୁ ହେଲେ ମୋ ଦୁଃଖ ମୋତର ।

ଯହାଁସି

ନନ୍ଦକଣ୍ଠୋର ଶ୍ରୀରାବନବାସ ।

ଏଠାରେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏତରୁ ସ୍ଥାନେ)—୧ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ—

Eṭhāre

1. In this place; here

ହେତୁସ୍ତେ

୨ । ଏହି ସ୍ଥାନରେ—2. At this stage;

ଯହାଁ

in this matter.

ଏଠାସେଠା—ଦେ. ବି—୧ । ଏ ସ୍ଥାନ ସେ ସ୍ଥାନ—

Eṭhāsethā

1. Hither and thither.

ଇଥର୍ ଉଥର୍

୨ । ନିର୍ବେଶାଭାବ; ନିର୍ବିଶ୍ଵସ୍ତର ଅଭାବ; ସ୍ଥିରତାର

ହେତୁସ୍ତେ

ଅଭାବ—2. Restlessness; unstability.

ଯହାଁସି

୩ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଗତି ବା ଚଳନ—

3. Moving from one place to another

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅବ୍ୟୟ—1. Now here now

there; pelmel.

୨ । ଅବ୍ୟୟ—2 Scattered here and there.

୩ । ବିଚଳନ; ଅସ୍ଥିର—3. Restless; unsettled

୪ । ସ୍ଥାନଭ୍ରଷ୍ଟ—4. Displaced.

ଏଠାସେଠା କରବା—ସଂ. କି—୧ । ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ

Eṭhāsethā karibā

କେବା—

ହେତୁସ୍ତେ କରା

1 To remove from one place

ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ

to another.

୨ । ଗୋପନାସ୍ଥାନରୁ କରବା—

2. To create confusion.

ଏଠାସେଠା ହେବା—ସଂ. କି—୧ । ଅସ୍ଥିର ହେବା—

Eṭhāsethā hebā

1. To be moving about

ହେତୁସ୍ତେ ହେବା

୨ । ଏକସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ନ ରହିବା—

ସ୍ଥିରତାହୀନ

2. Not to stay at one fixed

place; not to have a fixed

abode.

ଏଠି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଏତରୁ ସ୍ଥାନ)—ଏ ସ୍ଥାନ; ଏଠା—

Eṭhi

This place.

ହେତୁସ୍ତେ

ଦେ. କି. ବିଶ—ଏ ସ୍ଥାନରେ; ଏଠାରେ—

ଯହାଁ

Here; in this place.

ଏଠି—ଦେ. ବି. ଓ କି. ବିଶ—ଏଠି (ଦେଖ)

Eṭhi

Eṭhi (See)

ଏଠିକା—ଦେ. ବିଶ—ଏ ସ୍ଥାନର; ଏଠିକାର; ସ୍ଥାନୀୟ—

Eṭhikā

Of this place; local.

ହେତୁସ୍ତେ

ଯହାଁକା

ଏଠିକାର—ଦେ. ବିଶ—ଏଠିକା (ଦେଖ)

Eṭhikāra

Eṭhikā (See)

ଏଠିସେଠି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ—

Eṭhisethi etc

ଏଠାସେଠା (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Eṭhāsethā etc. (See)

ଏଠୁ—ଦେ. ଅ—ଏହି ସ୍ଥାନରୁ; ଏଠାରୁ—

Eṭhu

From here; hence; from this place

ହେତୁସ୍ତେ

ଯହାଁସି

ଏଠୁ—ଦେ. ଅ—ଏଠୁ (ଦେଖ)

Eṭhu

Eṭhu (See)

ଏଠେଇ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏତରୁ ସ୍ଥାନେ. Beams)—

Eṭhei

୧ । ଏଠାରେ—1. Here; in this place.

ହେତୁସ୍ତେ

୨ । ଏସ୍ଥାନରେ—2. At this place.

ଯହାଁ

୩ । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ—3 In this matter;

regarding this subject.

ଏଠେଇ—ଦେ. ଅ—ଏଠେଇ (ଦେଖ)

Eṭheĩ

Eṭhei (See)

ଏଠେଇସେଠେଇ ହେବା—ଦେ. କି—ଏଠାସେଠା ହେବା (ଦେଖ)

Eṭheĩsetheĩ hebā

Eṭhāsethā hebā (See)

ଏଡ଼—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଇଲ୍ ଧାତୁ = ଶେଷଣ କରିବା + ଅ)—ବଧୂର;

Eṛda

କାଲ—Short of hearing; deaf.

(ଏଡ଼ା—ଶ୍ରୀ)

ସଂ. ବି. ପୁଂ—ମେଣ୍ଟା—Sheep.

ଏଡ଼କ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଇଲ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ. ଅକ)—

Eṛdaka

୧ । ମେଣ୍ଟା—1. Sheep; ram.

(ଏଡ଼କା—ଶ୍ରୀ)

୨ । ବନ୍ୟ ଗୋ—2. Wild goat

ଏଡ଼ଗଜା—ସଂ. ବି—ବୃକ୍ଷ (ଗଜ) (ଦେଖ)

Eṛdagaja

Chākundā (tree) (See)

ଏଡ଼ମୁକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦ୍ରବ୍ୟ; ଏଡ଼ + ମୁକ)—ବଧୂର ଏବଂ ମୁକ—

Eṛdamūka

Both deaf and dumb.

ଏଡ଼ା—ଦେ. ବି—୧ । ତ୍ୟାଗ; ବର୍ଜନ—

Eṛdā

1. Leaving; giving up.

ଏଡ଼ାନ

୨ । ଅବମାନନା—2. Disregard.

କାଞ୍ଚିନୀ

୩ । ଅଦେଶ ଲବନ—

3. Transgression; disobeying.

ଏଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି—ଏଡ଼କାର ଶିଳ୍ପରୂପ—

Eṛdaibā

Causative form of Eṛdibā.

ଏଡ଼ାଏଡ଼ି—ଦେ. ବି—୧ । ବହୁବାର ଅଦେଶ ଲବନ—

Eṛdāerdi

1. Transgression; repeated

ଏଡ଼ାଏଡ଼ି

disobedience of order.

୨ । ଅବମାନନା—2. Disregarding; slighting.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତ ଅସ୍ଥର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ଏ ବା ୨ ଚିତ୍ତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାଏକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ, ଯେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାକ୍ଷରମେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ବା ୧ ଚିତ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଈ' ଗୋଟିବେ; 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥ' ଗୋଟିବେ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଏଡି—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅଂଘ୍ରି. Beams) —

Erdi ୧ । ଗୋଡ଼ର ଗୋଇଁ —

ଏଡି 1. The heel of the foot.

ଏଡି; ଏଡି ୨ । ଜୋତାର ଗୋଇଁ ତଳର ଅଂଶ —

2. The heel of the shoe

୩ । ଗୋଇଁ ଦ୍ୱାରା ଅଘାତ —

3. Blow given by the heel.

୪ । ଏଡି (ଦେଖ) — ୫ **Erdi** (See)

ଏଡିକି—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏତାଦୃଶ) — ୧ । ଏତେ ବଡ଼ —

Erdiki 1. So large.

ଏତବଡ଼ ୨ । ଏହି ଆକାରର —

ଏତାବଡ଼ା 2. Of this dimension.

ମେରୁ ଏଡିକି ବୋଲି ଉଚ୍ଚ ଦେଖାଉ—ଭଞ୍ଜ. ଘଟଣାବଳୀ ।

୩ । ଏହିପ୍ରକାରର — ୩. Of this kind

ଦେ. କି. ବିଶ—ଏଡିକି; ଏତେ ପରିମିତ —

So largely; such.

ଏଡି ବସାଇବା—ଦେ. କି—ଗୋଇଁର ଅଗ୍ରଦ୍ୱାର ଚାପିବା —

Erdi basāibā To press with the heels.

ଏଡିବସାନ

ଏଡିବିଷାନା

ଏଡିବା—ଦେ. କି—୧ । ପରିହାର କରିବା; ଶୁଦ୍ଧିବା; ତ୍ୟାଗ କରିବା —

Erdibā 1. To get rid of; to shun; to avert.

ଏଡି

କାମ ଶୋଧ ଏ ସଂସାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜନସଂଖ୍ୟା

କାମନା

ଏଡିବା ଏଡିଲେ ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦାଅ ଦିଅ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ଶୁଷ୍ଟ ।

୨ । ପଳାଇଯିବା —

2. To escape from.

୩ । ଅତିକ୍ରମ କରିବା; ଲଙ୍ଘନ କରିବା —

3. To pass over; to transgress; to go past without touching or meeting.

ଶ୍ରୀରାମଚରଣ. ଅବଲୋକିତରେ ନିମନ ମୃତ୍ୟୁ ଏଡିଲେ ସେ ଦଳୁକ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ. ବଚନସମାୟା ।

୪ । (ଅଦେଶ) ଅମାନ୍ୟ କରିବା — 4. To disobey.

୫ । ଅବଜ୍ଞା କରିବା — 5. To disregard.

୬ । (ବାଣ, ଶର) ପ୍ରକ୍ଷେପ କରିବା; ଲକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ ଆଡ଼କୁ ବାଣ ମାରିବା — 6 To throw or fling an arrow towards a target.

କାଳ ସର୍ପାକୃତ ଶର ଏଡିଲେ ସେ ମୁଖେ । ବ୍ୟାକାଥ—ବିଶରଥବିଦ୍ୟୋଗ ।

୭ । ଆଡ଼ିବା; ଖେଳରେ ପଣ ବା କାଜି ରଖିବା —

7. To lay as a wager

ମୂର ଦୋଳେ ଘର ସବୁ ପ୍ରବ୍ୟ କଲ ଅଡ଼

ଏ ମେହର ପ୍ରବ୍ୟକୁ ତୋ ସୁମିତ୍ର ଏଡ଼ । ପୀତାମ୍ବର. କୃଷ୍ଣବିଜୟ ।

ଏଡିମାରିବା—ଦେ. କି. (ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ଚଢ଼ି ଘୋଡ଼ାର କଡ଼କୁ) —

Erdimāribā ଗୋଇଁ ଦ୍ୱାରା ଅଘାତ କରିବା —

ଏଡିମାରା To kick or give blows with the heels.

ଏଡିମାରନା

ଏଡିକ—ସ. ବି. (ଇଡ଼ି ଧାତୁ = ପ୍ରବ କରିବା; ପୂଜା କରିବା + ଅଧିକରଣ

Erduka + ଉକ) —

୧ । କବର; ସମାଧି; ଶ୍ମଶାନଚୈତ୍ୟ —

1. A tomb; a repository for the bones of the deceased

୨ । ପୂଜାଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁପୂର୍ଣ୍ଣ ବୌଦ୍ଧସ୍ଥାନ ବା ଚୈତ୍ୟ —

2 A Buddhistic sanctuary filled with sacred relics.

୩ । ଭବ୍ଧ; ମୂଳଦୁଆ — 3. Foundation wall

୪ । ହିଂସା — 4. Spite; malice.

୫ । ସମାଧି ମନ୍ଦିର — 5 A memorial-temple built over the ashes or remains of a dead person.

ଏଡୁକ—ସଂ. ବି. (ଇଡ଼ି ଧାତୁ + ଉକ) — ଏଡୁକ (ଦେଖ)

Erduka

Erduka (See)

ଏଡେ—ଦେ. ବିଶ ଓ ବିଶର ବିଶ (ସଂ. ଇଦୃଶ) — ଏତେ ପରିମାଣର;

Erdē ଏପରି ଆକୃତିବିଶିଷ୍ଟ — Of such dimensions;

ଏତବଡ଼ suchlike; of this size

ଏତାବଡ଼ା

ମୋ ଥିବାଠାରେ ତୁମ୍ଭେ ଏତେ ଅଳ୍ପ କଥା

କହୁଛ କିପରି ଶୁଣୁଛୁ ତୁମ୍ଭେ କଥା କଥା ।

କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ. ଭୀଷ୍ମପାଞ୍ଚ ।

ଦେ. କି. ବିଶ — ଏତେ ପରିମାଣରେ — So much; such.

ଏଡେଇବା—ଦେ. କି — ଏଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Erdēibā

Erdēibā (See)

ଏଡେଉଁ ଏଡେ କରିବା — ଦେ. କି — ଶିଶୁକାଳରୁ ଶିଶୁ ପାଳ ବଢ଼ାଇବା —

Erdēuñ erde karibā To bring up a child.

ଏତବଡ଼ଥେକେ ଏତବଡ଼କରା

ଏତାବଡ଼ାଏତାବଡ଼ାକରନା

ଏଡେକ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ ଓ ବିଶର ବିଶ — ଏଡ଼େ (ଦେଖ)

Erdēka

Erdē (See)

ଏମନ୍ତ ଦେଖିଣ ଭବ୍ଧ ଦେଲେକ ଶାପ

ବିଷ୍ଣୁ ଅକାରଣେ କଲ ଏଡ଼େକ ପାପ । ବିଶ୍ୱନାଥ. ବଚନସମାୟା ।

ଏଡେଠଉଁ ଏଡେ କରିବା — ଦେ. କି — ଏଡ଼େଉଁ ଏଡେ କରିବା (ଦେଖ)

Erdēthauñ erde karibā **Erdēuñ erde karibā**

(See)

ଏଡେବଡ଼—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଇଦୃଶ ଓ ବୃହତ୍) — ଏଡ଼େ ବୃହତ୍ —

Erdēbarda

So large.

ଏତବଡ଼

ଏତାବଡ଼ା

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଢ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଢ	ନ୍

ଏଡେରୁ ଏଡେ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ସାହାଯ୍ୟ କରି କୌଣସି
Erderu erde karibā ଲୋକକୁ ଅତି ନଗଣ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରୁ ଉଦ୍ଧତ
ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଣିବା—

1 To improve another person's condition by repeated help.

୨ । ଏଡେଉଁ ଏଡେ କରିବା (ଦେଖ)

2. Erdeuñ erde karibā (See)

ଏଡେରୁ ଏଡେ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅତି ଘ୍ନାନ ନଗଣ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରୁ
Erderu erde hebā ଉଦ୍ଧତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିବା—

1. To rise high up from a mean position

୨ । ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥା ଲଙ୍ଘନ କରି ବଡ଼ ହେବା—

2. To grow older after one's childhood.

ଏଡୋକ—ସଂ. କ—ଏଡୁକ (ଦେଖ)

Erđoka Erđuka (See)

ଏଣ—ଦେ. ସବନାମ—୧ । ଏହି ସ୍ଥାନ—

Ena 1. This place.

ଏଥାନ ୨ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳ—

ଇସଆର 2. This quarter.

ଦେ. ବିଶ—ଏଠାକାର; ଏହି ଅଞ୍ଚର; ଏହି ଅଞ୍ଚଳର—

ଏଥାନକାର Belonging or appertaining to this place or quarter.

ଇସଆରକା ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ)—ବିଭକ୍ତିର ଚତୁର୍ଥ ବିଶେଷ୍ୟ ପରେ
ଲଗେ—An inflection added to nouns to denote the 3rd, 5th and 7th cases.

(ଯଥା—ଏହା ବିଭକ୍ତି ଚତୁର୍ଥ; ଦ୍ଵାରା—With; by.

ଯଥା—କରଣ ଶକ୍ତି ଚତୁର୍ଥ । କମଳଲେଖନ ଚତୁର୍ଥା ।

୨ମୀ ବିଭକ୍ତି ଦେ; ଠାରେ ।

୪ମୀ ବିଭକ୍ତି ରୁ; ଠାରୁ ।

ଯଥା—ଏମନ୍ତ ଅଙ୍ଗେଶ ପାପ ବୃକ୍ଷ ସାର ଥାଇ
ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀ ଗୁରୁବକ୍ତିଗୀତା ।)

ସଂ. କ. ପୁ (ଇ=ଗମନ କରିବା + ଶ)—

(ଏଣୀ—ଶ୍ରୀ) ୧ । ମୃଗ; ହରିଣ—1. Deer; antelope.

୨ । କୃଷ୍ଣସାର ମୃଗ—2. Black antelope.

ଏଣକ—ସଂ. କ. ପୁ (ଏଣ+ସ୍ଵାର୍ଥ କ)—ଏଣ (ଦେଖ)

Enaka Ena (See)

ଏଣକୟନା—ସଂ. କ. ଶ୍ରୀ—ଏଣକୟନା (ଦେଖ)

Enanayanā Enānayanā (See)

ଏଣଫଳ—ଦେ. କ—ମିଶ୍ରବାକୋଳ (ଦେଖ)

Enaphala Mirigākoḷi (See)

ଏଣର—ଦେ. ବିଶ—ଏହି ଅଞ୍ଚଳର—

Enara Belonging to this quarter

ଏଣାଜନ—ସଂ. କ (୨ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ର, ଏଣ=ମୃଗ + ଅଜନ=ଚର୍ମ)—

Enājina ମୃଗଚର୍ମ; କୃଷ୍ଣସାର ଚର୍ମ—

Hide of black antelope, deer-skin

ଏଣିକ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଏଚକ)—୧ । ଏଠାକୁ; ଏଆଡ଼କୁ; ଏ ଦିଗକୁ—

Eniki 1 To this place, hither; to this side
ଇନ୍ଦିଗେ or quarter; to this direction.

ଇଞ୍ଚର

ଅସ ଅସ ଏଣିକ ଏଣିକ ଅସ;

ରୂପର ମାନୁଅଛି ସ୍ଵଳର ଦେଶ । ବନ୍ଧନାଥ, ବଚନସମାପ୍ତ ।

୨ । ବର୍ତ୍ତମାନକୁ; ଅଜିକାଲି; ଏ ସମୟକୁ—

2 To this time; now.

ଚପୁଡ଼ ଦେଲେ ସେ ଘର ଏଣିକ । ବକସୂର୍ଯ୍ୟ, କଣ୍ଠୋତ୍ତର, ଚ ଗୀତ ।

୩ । ଅତୀତର; ଅଜିକାରୁ; ଏଥି ପରେ—3. After this;
from to-day; hence-forward.

ସୂର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଏଣିକ, ସମ୍ପାଦକେ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ରଚନ ଶ୍ରେଣୀ କ ।

ବକସୂର୍ଯ୍ୟ କଣ୍ଠୋତ୍ତର, ଷ ଗୀତ

୪ । ଭବିଷ୍ୟତରେ—4 In future.

ଏବେ ଏଣିକ ହେବେ ମୋ ପୁଅ ବୁଲାଇବ ।

ଉକାସ, ଗୀତଲହରୀ ।

ଏଣିକତେଣିକ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସ. ଏଚକ୍ ଓ ଚକ)—

Enikiteniki ଚାରିଆଡ଼କୁ; ଚାରିଆଡ଼େ; ଏଣେ ତେଣେ—

ଏଦିଗ ସେଦିଗ On all sides; on all directions.

ଇଞ୍ଚର ଓଞ୍ଚର

ଏଣିକତେଣିକ ହେବା—ଦେ. କି.—୧ । ଅସ୍ଥିର ହେବା—

Enikiteniki hebā 1. To move about.

ଏଦିଗ ଓଦିଗ ହେଉଛି ୨ । ଇଚସ୍ଥିତ—

ଇଞ୍ଚର ଓଞ୍ଚରହେବା 2. Here and there

ଏଣିକସେଣିକ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଏଣିକତେଣିକ (ଦେଖ)

Enikiseniki Enikiteniki (See)

ଏଣିକେଣିକ—ଦେ. ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ କି. ବିଶ.—ଏଣିକତେଣିକ (ଦେଖ)

Eniteni Enikiteniki (See)

ଜନ ଜନ ହୋଇ ହୁଅଇ ଏଣିକେଣି ।

କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ, ବନ

ଏଣୀ—ସ କ. ଶ୍ରୀ. (ଏଣ=ମୃଗ+ଶ୍ରୀ ଇ)—ହରିଣୀ—

Enī She-deer.

ଏଣୀକୟନା—ସଂ. କ. ଶ୍ରୀ. (ବହୁଶ୍ରୁତ ଏଣୀ+ନୟନ+ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Enīnayanā ମୃଗକୟନା; ଯେଉଁ ଶ୍ରୀର ଚକ୍ଷୁ ମୃଗୀଚକ୍ଷୁ ପରି ସ୍ଵଳର
(ମୃଗୀର ଚକ୍ଷୁ ସରୁଥ ଓ ଲମ୍ବ)—(woman) With
eyes; like those of the deer; fair-eyed
gazelle-eyed.

ଏଣୁ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏଚକ)—୧ । ଏହିଠାରୁ; ଏହିସ୍ଥାନରୁ—

Enu 1. From this place; hence.

ଏଜନ୍ୟ ୨ । ଏହି ଦିଗରୁ; ଏହି ପକ୍ଷରୁ—

ଇସବଜହସେ 2. From this side.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ପ୍ରସ୍ତାବେ ପ୍ରତିତ ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ଷା ବରଜୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତମ ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକିଲେ ଯେତେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଗୋଟିକିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାହ' ଗୋଟିକେ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୁଅ' ତେଣିକେ, ବନ୍ଧ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ତେଣିକେ; 'ଅଶ୍ୟା' ନ ପାଇଲେ 'ଅଶା' ତେଣିକେ, 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧୁ' ତେଣିକେ ।

୩ । ଏହି କାରଣରୁ; ଏ ହେତୁ—

3. For this reason.

ହେତୁର ଅର୍ଥ ନାସ୍ତି ବଦ୍ଧ, ଏଣୁ ଗୋ ଭୁବନୀ ଏ ନୋହୁ ।

ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁଦ ।

୪ । ଏ କ୍ରମରୁ—4. After this.

ଏଣୁ ଅର୍ଥୁ ତେଣୁ ଅର୍ଥୁ—ଦେ. କି. ବଣ.—୧ । ଅନବରତ;

Enuñ ãsunñ tepu ãsunñ ଅବଶ୍ୟକ ଭାବରେ—

हरदम

1. Constantly.

୨ । ପୁନଃ ପୁନଃ—Repeatedly.

ଏଣୁ—ଦେ. ଅ.—ଏଣୁ (ଦେଖ)

Enuñ

Enu (See)

ଏଣୁକରି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅଠାଃ)—୧ । ଏହି କାରଣରୁ; ଏଥିପାଇଁ;

Enukari ଏହେତୁ—1. Herefore; hence; for this

এজন্য

reason.

ईसबास्ते ଏଣୁକର ବଥାରେ ବରଜୁ ମୁଁ ପୁରା । କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଅତଏବ—2. Therefore.

ଏଣୁକରି—ଗ୍ରା. ଅ.—ଏଣୁକରି (ଦେଖ)

Enukiri

Enukari (See)

ଏଣୁତେଣୁ—ଗ୍ରା. ଅ.—(ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ତଦ୍)—ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର ସ୍ୟାତୁ—

Enutepu

From this side and that.

ଆବୋଲି ତାବୋଲି ଦେ. ବ. ୧ । ଗୋଲମାଲ—1. Confusion.

अडबड

୨ । ଅନିଶ୍ଚୟ—2. Uncertaining.

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ କଥା—3. Uncertain matter.

୪ । ଅନିୟମ—4. Irregularity

୫ । ଅଶ୍ରାବ୍ୟ କଥା; ଅବକ୍ରବ୍ୟ କଥା—

5. Obscene words.

୬ । ଅଶ୍ରାବ୍ୟ—6. Bad food.

୭ । ଅବକଥା—7. Bad words; evil words.

୮ । ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ—8. Bad acts; evil deeds.

୯ । ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକାଶ—

9. A mad man's ravings.

୧୦ । ଅନିମାଳକା—10 Miscellaneous things.

ନବେ ଲେଖେ ଏଣୁତେଣୁ ମନକୁ ଯା ଅସେ—ବ୍ୟାକାଥ. ମହାଭାଗ ।

ଦେ. ବଣ.—୧ । ଅନିୟମିତ—

1. Irregular; unsystematic.

୨ । ଅସମ୍ଭବ—2. Unconnected; disjointed.

୩ । ଅନିଶ୍ଚିତ—3. Uncertain.

୪ । ଅନିୟମିତ, ଅସଂନ୍ୟସ—

4. Topsy turvy

୫ । ଗୋଲମାଲ—5 Confused.

୬ । ବାଜେ—6. Miscellaneous; mixed.

ଏଣୁତେଣୁ—ଦେ. ବଣ.—୧ । ଯାହାର କଥାରେ ବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଠିକଣା.

Enutepu

ନାହିଁ—1 Unprincipled.

ବୈଧିକାଣା ୨ । ଯାହାର ଚିତାମତାର ଠିକଣା ନାହିଁ—

ବୈଧିକାଣା 2 Of unascertained birth; of

illegitimate birth.

ଏଣୁ ଯାଉଁ ତେଣୁ ଯାଉଁ—ଦେ. କି. ବଣ—

Enu jāunñ tepu jāunñ

ଏଣୁ ଅର୍ଥୁ ତେଣୁ ଅର୍ଥୁ (ଦେଖ).

Enu ãsunñ tepu ãsunñ (See)

ଏଣେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍)—୧ । ଏ ବିଷୟରେ—

Ene

1 In this matter

(ତେଣେ—ବିପରୀତ) ସୁନେ ଏଣେ କଥା ଚଉ—ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୁଦ ।

ଏମିତି ୨ । ଏ ଦିଗରେ; ଏ ପକ୍ଷରେ—2. In this side.

ହସର ୩ । ଏହି ପ୍ରକାରେ—3 In this manner.

ସୁନେ ଏଣେ କଥା ବସ ।

ବସ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତ ହେବେ ସଞ୍ଜ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୪ । ଏ ଦିଗରୁ; ଏଠାରୁ

4 To this side or place.

୫ । ଏତଦ୍ୱାରା; ଏଥିରେ—5. By this.

ଅବ୍ଧି ଅସ୍ତ୍ର ଏଣେ ନାଶ ।

ନରଦେ ସୁଖ ଦୁଃଖେ ଗ୍ରାସ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

୬ । ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ—6. With these.

ସ୍ଥାନ ଶୁଦ୍ଧର ରକ୍ତ ଗର ।

ଏଣେ ସମାନ ସେହି ନର—ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଏଣେ—ଦେ. ଅ.—ଏଣେ (ଦେଖ)

Eneñ

Ene (See)

ଏଣେତେଣେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ତଦ୍)—

Enetene

୧ । ଏଥିରେ ସେଥିରେ—

ইতিউতি

1. To this side and that.

ହସର ହସର ଏଣେତେଣେ ନିଜ ଗ୍ରାଣ ଅବଦେ ବଦଳ—ବ୍ୟାକାଥ. ଦେଶବିହାର ।

୨ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ—2. In all directions

୩ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ—3. To all directions.

ଏଣେ ତେଣେ—ଦେ. ଅ.—ଏଣେ ତେଣେ (ଦେଖ)

Eneñ tepenñ

Ene tepenñ (See)

ଏଣୁର କରବା—ଦେ. କି.—୧ । କୌଣସି ରେକର୍ଡ୍‌ବୁକ୍‌ରେ ନାମ କମ୍ପା

Enṭar karibā

କୌଣସି ବିଷୟ ଲେଖିବା—

ଏଣିକିକରବା 1. To enlist (a name or a matter

ପୁସ୍ତକରେ କରବା into a register)।

୨ । ବିକେଟ୍ ଖେଳରେ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରତିଯୋଗିତା

ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଖେଳରେ ଏକ ପକ୍ଷର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବା—

2. To enter into a match or

competition.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଏଣ୍ଡରାକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଏଣ୍ଡରାକା (ଦେଖ)
 Entarāibā Entāibā (See)
 ଏଣ୍ଡାଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଚୈଲିଙ୍ଗ)—(ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ବ୍ୟବହୃତ)—
 Entāl The Dama caste
 ଏଣ୍ଡାଲିକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଏଣ୍ଡରାକା (ଦେଖ)
 Entālikā Entāibā (See)
 ଏଣ୍ଡ—ବୈଦେ. ଅ. (ଇଂ. ଅଣ୍ଡ)—ଏକ; ଇଂରାଜରେ ଏକ ବାଣିଜ୍ୟ—
 End ସଂସ୍କୃତ କମ୍ପାନୀ ପୂର୍ବରୁ ନାମମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ, ଯଥା—
 ଏଣ୍ଡ ନରହରି ଚିନ୍ତାମଣି ଏଣ୍ଡ କୋ—The word And in
 End Narahari Chintāmani & Co.
 ଏଣ୍ଡକୋ—ଦେ. ବି. (ଇଂ and ଏକ Companyର ସଂକ୍ଷେପ Co.) —
 Endko (ଅମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି) ଏକ କମ୍ପାନୀ (ଯୌଥକାରକାର)—
 ଏଣ୍ଡକୋ (such a person) And Co.
 ଏଣ୍ଡକୋ
 ଏଣ୍ଡରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ—ଅଣ୍ଡରା—
 Endrā Male.
 ଏଣ୍ଡରାକା—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) କି—ଚରଣ ଚାହିଁବା—
 Endrāikā To stare
 ଏଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ଏଣ୍ଡୁଆ (ଦେଖ)
 Endā Endua (See)
 ଏଣ୍ଡକେର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—୧ । ବର୍ଷା ଦେଉଥିବା
 Endaker ୧ ସମୟରେ କିଲରେ ଧାନ ବୁଣାଯିବା ପ୍ରଣାଳୀ—
 1 System of sowing paddy during a shower.
 ୨ । ବନ୍ୟଫୁଲବିଶେଷ—
 2. Name of a wild flower
 ଏଣ୍ଡା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଏଣ୍ଡୁଆ (ଦେଖ)
 Endā Endua (See)
 ଏଣ୍ଡାଲ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି.—(ବୈଦ୍ୟକ) ମାଘିଲ (ଦେଖ)
 Endāl Māghilai (See)
 ଏଣ୍ଡି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏଣ୍ଡି = ଗର)—ଅସାମ ଦେଶଜାତ
 Endi ଏକପ୍ରକାର ଟେବୁର ବା ରେସମବସ୍ତ୍ର—
 ଏଣ୍ଡି A kind of silk-cloth made in Assam
 ଏଣ୍ଡି Eri-silk
 [ଦ୍ର—ଏହି ରେସମକୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ଗୋମାନେ ଏଣ୍ଡି ବା
 ଗରପଣ ଖାଇ ଖାବନ ଧାରଣ କରୁଥିବାରୁ ଏହି ନାମ ହୋଇଅଛି ।]
 ଏଣ୍ଡିକାଶ—ଦେ. ବି—ଏଣ୍ଡି ପୋକକୁ ପାଳି ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଏଣ୍ଡି ନାମକ
 Endikāsha ରେସମପୂର୍ଣ୍ଣା ଅମଦାନି କରିବାର ଶୈଳୀ—
 ଏଣ୍ଡିକାଶ Eri-culture.
 ଏଣ୍ଡିକାଶ [ଦ୍ର—ଏଣ୍ଡିପୋକମାନଙ୍କୁ ଗରପଣ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ
 କୋଡ଼ିଏ ଦିନରେ ଏମାନେ ପାଳି ହୋଇ ଖୋଷା ଶୁଆର କରନ୍ତି ।]

ଖୋଷା କାଟି ପଦାକୁ ପ୍ରଜାପତି ହୋଇ ବାହାର ଗଲେ ସେହି
 ଖୋଷାକୁ ପାଣିରେ ବତୁରାଇ ତହିଁ ତା ପରେ ସୋଡ଼ାମିଶା ପାଣିରେ
 ସିଝାଇ ଶୁଖାଇ ହାତରେ ତାକୁ ଉଣି ଅରଟରେ କାଟି ସୁତା
 କରାଯାଏ—ଉକାରଚରଣ—ଏଣ୍ଡି ଚାଷପୁସ୍ତକ ।]
 ଏଣ୍ଡିପୋକ—ଦେ. ବି—ଏଣ୍ଡି ସୁତାର ଖୋଷା ବାଜିବା ପୋକ—
 Endipoka Eri-silk worms.
 ଏଣ୍ଡିପୋକା [ଦ୍ର—ଏମାନେ ନେଲିଆ ଓ ଚାରି ଅଙ୍ଗୁଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଏଣ୍ଡିପୋକା ବଢ଼ନ୍ତି ଏବଂ ଏମାନେ ଜନ୍ମଠାରୁ କୋଡ଼ିଏ ଦିନେ
 ଖୋଷା ବାଜନ୍ତି ।]
 ଏଣ୍ଡୁଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ନାମ କୁଳଲସ; ପ୍ରତିସୂର୍ଯ୍ୟକ; ସରଟ)—;
 Endua ଶରଟ ନାମକ ଏକ ପ୍ରକାର ସରସ୍ବପ—
 ଶିରଶିଟି Chameleon
 ଶିରଶିଟି ଚରପାଶେ ଚଳ ରୁଣୀ ଏଣ୍ଡୁଆ ହେଲା ।
 ଏଣ୍ଡୁକା—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ବର) ବି—ଏଣ୍ଡୁଆ (ଦେଖ)
 Endukā Endua (See)
 ଏଣ୍ଡୁରି—ଦେ. ବି—ବିର ଓ ଚାରିଲ ବଟା ହାସ୍ତ ଅଥାରେ ସିଝିବା
 Enduri ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ—A kind of steamed
 (ଇଣ୍ଡୁରି—ଅନ୍ୟ ରୂପ) cake prepared from Brihi and Rice.
 [ଦ୍ର—୧ । ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ କେତେକ ବ୍ରାହ୍ମଣଶାସନରେ ଦୁର୍ଗା-
 ପୂଜା-ପର୍ବ-ଉପଲକ୍ଷରେ ଗ୍ରାମଠାରୁ ଗଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଶ୍ରେଣ କରାଯିବା ଏକ
 ହାତ ବା ତହିଁ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକବିଶେଷ ଏଣ୍ଡୁରି—ଉପନ ଏଣ୍ଡୁରି
 କହନ୍ତି । ୨ । ସାନ ସାନ ଏଣ୍ଡୁରି ପିଠକୁ—କଣି ଏଣ୍ଡୁରି ବା
 ନକ୍ଷତ୍ରଏଣ୍ଡୁରି କହନ୍ତି । ୩ । ଯେଉଁ ଏଣ୍ଡୁରି ମଧ୍ୟରେ ପୁର ଦିଆ
 ଯାଇଥାଏ ତାହାକୁ—ପୁରଏଣ୍ଡୁରି କହନ୍ତି । ୪—ଯେଉଁ
 ଏଣ୍ଡୁରିରେ ପୁର ନ ଥାଏ ତାହାକୁ—ବାସ୍ତ ଏଣ୍ଡୁରି କହନ୍ତି ।
 ଧନୁମାସ ପର ବଡ଼ ଏଣ୍ଡୁରିକୁ—ମୁଆଁ ଏଣ୍ଡୁରି କହନ୍ତି ।]
 ଏଣ୍ଡୁଲି—ଦେ. ବି (ସ. ଖଲିଶ)—ଏକପ୍ରକାର ଡମ୍ବା ଡମ୍ବା ଅସୁଥିବା କାଢ଼ିଆ
 Endulି ମାଛ (ଏମାନେ ପାଣି ଉପରେ ଅଣି ଟେକି ପହଞ୍ଚି ଥାନ୍ତି
 (ଇଣ୍ଡୁଲି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଓ ନଦୀରେ ଥାଆନ୍ତି, ହାତେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ
 ଧରିଆ; ଧରିଆ; ଡୁଆଁ)—A kind of fresh-water
 fish (found in rivers) the Mugil
 Corsula
 ଏଣ୍ଡକେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଏତେକେ—
 Etken On this; in this; after this
 ଏତ—ସଂ. ବିଶ (ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ତ)—
 Eta ୧ । ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ବିଶେଷ; ରଙ୍ଗଧନୁର ରଙ୍ଗବିଶେଷ—
 Multicoloured; rainbow-coloured.

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଏ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ଚକ୍ର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଗାର୍ଯ୍ୟ ସାଧାରଣ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଗୋଟି :—
'ଗାର୍' ନ ମିଳେ 'ଗାର୍' ଗୋଟିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଗୋଟିବେ; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଗାର୍ଯ୍ୟରେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିବେ; 'ଅର୍ଯ୍ୟା' ନ ଗାର୍ଯ୍ୟରେ 'ଅର୍ଯ୍ୟା' ଗୋଟିବେ; 'ଅରବିନ୍ଦ' ନ ଗାର୍ଯ୍ୟରେ 'ଅରବିନ୍ଦ' ଗୋଟିବେ ।

୨ । ଅଗତ; ପ୍ରାପ୍ତ—2. Arrived; attained;
received.

ସଂ. ବି. — ୧ । ଦୁରିଣ; କୃଷ୍ଣସାର ମୃଗ—
1. Black antelope; deer.

୨ । ଚିତ୍ର ମୃଗ—2. Spotted deer.

ଦେ. ସବ—ଏହା ତ; ଏହା ମଧ୍ୟ—

This too; this also

ଏତକ—ଦେ. ସବ—ଏହି ପରିମାଣର ବସ୍ତୁ; ଏହି ସାମାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ;

Etaka ଏହିମାତ୍ର କଥା—This much; this quantity;

ଅତ; ଏତ this much work; this little matter.

ଏତନା କହଣ ଏତକ ବଡ଼ନ ମହଣୀ ପତ୍ର ଗଲେ ସୁଶି ଧରଣୀ ଗଲ ।
ନନ୍ଦକିଶୋର କୃଷ୍ଣମାୟ ।

ଦେ. ବିଣ—ଏହିପରିତ; ଏହିମାତ୍ରକ; ଏହା—

This much; this; so much

ଏତକେ—ଦେ. ଅ—୧ । କେଜାଣି; ଅବା—

Etake 1. Perhaps.

୨ । ଏହା ଉତ୍ତରେ—2. After this.

ଏତତ୍—ସଂ. ସବ. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍ ଓ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା

Etat + ଚତ୍)—

୧ । ଏହା; ଏହି—1. This.

୨ । ସମ୍ମୁଖସ୍ତ; ଉପସ୍ଥିତ; ବିଚାର କରାଯାଉଥିବା—

2. Present; under review

ଏତଦ୍—ସଂ. ସବ—ଏତଦ୍ (ଦେଖ)

Etad Etat (See)

ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ଭିନ୍ନ)—

Etadbbhinna ୧ । ଏହାଛଡ଼ା—1. Besides this;

ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ apart from this.

ହସକେତ୍ତ୍ୱରାନ୍ତ ୨ । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ—2. On the other hand

୩ । ଅନ୍ତରି; ଏବଂ—3. Also; and also.

ଏତନ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ୟକ୍ ଓ ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା + ତନ;

Etana ଯାହା ସତତ ଗମନ କରେ)—

ଶ୍ୱାସ—Breath

ଏତନମଧ୍ୟରେ—ପ୍ରା. ଅ. (ସଂ. ଏତନ୍ମଧ୍ୟ)—

Etanmadhyare ୧ । ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ—

ଏତନମଧ୍ୟେ 1. In the mean time.

ହତନେମେ ୨ । ଏହି ଅବସରରେ—

2. In this interval.

୩ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ—3. Amongst these.

ଏତନ୍ମଧ୍ୟରେ—ଦେ. ଅ—ଏତନମଧ୍ୟରେ (ଦେଖ)

Etanmadhyare Etanamadhyare (See)

ଏତନ୍ମଧ୍ୟେ—ସଂ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ମଧ୍ୟ)—

Etanmadhye ୧ । ଏତନମଧ୍ୟରେ (ଦେଖ)

1. Etanamadhyare (See)

୨ । ଏଥି ଭିତରେ—2. Inside this.

ଏତନ୍ମାତ୍ର—ସଂ. କି. ବିଣ ଓ ବିଣ—

Etanmātra ୧ । ଏତିକି ମାତ୍ର—1. This much.

୨ । କର୍ତ୍ତମାନ—2. Just now.

ଏତଲ—ଦେ. ବି (ଅ. ଉତ୍ତାଲ ଉତ୍ତାଲ)—୧ । ସମ୍ବାଦ; ଖବର—

Etalā 1. Information.

ହିତାଳା ୨ । ଜ୍ଞାପନ—2. News, giving information.

ହିତାଳା ୩ । ଥାନାରେ ଦିଆଯିବା ଅପରାଧର ପ୍ରଥମ ଖବର ବା

ଇଞ୍ଚାର—3. First information of the

commission of an offence given to a

police-officer.

୪ । ଜ୍ଞାନସାର—4. Knowledge

ଏତଲ୍ଲ—ଦେ. ବି (ଅ. ଉତ୍ତାଲ)—ଏତଲ୍ଲ (ଦେଖ)

Etalāi Etalā (See)

କଳକ୍ରମାମଳ ପତ୍ରରେ ଘୋଷଣାରେ ଏତଲ୍ଲ ଶବ୍ଦ ଛାଡ଼ି ଦିଅ ।
ପଞ୍ଜରମୋହନ କୁମାରପାଠକ ।

ଏତଲ୍ଲ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଜଣାଇବା; ସମ୍ବାଦଦେବା—

Etalā karibā 1. To give information; to

ହିତାଳାକରା send intimation.

ହିତାଳାଦେନା ୨ । ଥାନାରେ ଅପରାଧ ଘଟଣାର ସମ୍ବାଦ ଦେବା;

ଥାନାରେ ଇଞ୍ଚାର ଦେବା—3. To lodge

the first information of an

offence in the police-station

ଏତଲ୍ଲକାଟିବା—ଦେ. କି—ଥାନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ କର୍ମସୂତ୍ର କୌଣସି

Etalākāṭibā ଅପରାଧର ସମ୍ବାଦ ପାଇ ତାହା ସମ୍ବାଦଦାତାର

ହିତାଳାକାଟି କଥିତମତେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା—'a police-

ହିତାଳାକାଟନା officer incharge of a police-

station) To note, down the first

information of an offence as

given by the informant.

ଏତଲ୍ଲ ଦେବା—ଦେ. କି—ଏତଲ୍ଲ କରିବା (ଦେଖ)

Etalā debā Etalā karibā (See)

ଏତଲ୍ଲନାମା—ଦେ. ବି (ଅ. ଉତ୍ତାଲ୍ଲନାମା)—ଅଦାଲତର

Etalānāmā ବିଜ୍ଞାପନପତ୍ର ବା ଅଦେଶପତ୍ର—

ହିତାଳାମାମା Notice issued by a court-

ହିତାଳାମାମା ମକଦ୍ଦମାର ଏତଲ୍ଲନାମା ଉତ୍ତୀକାସ ପଦ୍ଧତିରୁ ସବୁ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି—

ପଞ୍ଜରମୋହନ କୁମାରପାଠକ ।

ଏତହୁଁ—ଦେ. ଅ—ଏହାଛଡ଼ା—Besides this

Etahūṇ ଏହି ସେ ଲରେ ଦ୍ରବ୍ୟଜନ, ଏତହୁଁ ପଥ ନାହିଁ ଅନ ।

କଳକ୍ରମା- ଲେଖକ

ଏତା—ପ୍ରା. ଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ, ଗଞ୍ଜାପାଟଣା ଓ ଗୋରାଧା ଅଞ୍ଚଳ) ସବ (ସଂ. ଏତଦ୍)

Etā ଏହି; ଏହା; ଏହିତା; ଏକଥା—This; this matter.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଏତାକେତା—ଦେ. ବିଶ—ଟକଟକ; ଛୁନ ଛୁନ; କେତା କେତା—
Etāketā Shattered to pieces or torn
ଏତାକେତା to shreds; reduced to tatters.

ଏତାକେତା କରିବା—ଦେ. କି—ଟକ ଟକ କରିବା—
Etāketā karibā To tear to pieces
ଏତାକେତାକରଣା

ଏତାଦ୍ରୁକ—ସଂ. ବିଶ (ଏତଦ୍ + ଦ୍ରୁ ଧାତୁ = ଦେଖିବା + କ୍ରିପ୍ =
Etādrūk ଏତାଦ୍ରୁକ୍ ଶବ୍ଦ. ୧ମା ୧ବ)—ଏହିପ୍ରକାରର;
(ଏତାଦ୍ରୁଶୀ—ଶ୍ରୀ) ଏହି ରୂପର—Like this; such like,
of this kind; belonging
to this class.

କି. ବିଶ—ଏହିପରି; ଏ ପ୍ରକାରେ—In this way, so;
in this manner; such; like this.

ଏତାଦ୍ରୁଶ—ସଂ. ବିଶ—ଏତାଦ୍ରୁକ୍ (ଦେଖ)
Etādrūś Etādrūk (See)

ଏତାଦ୍ରୁଶ—ଦେ. ବିଶ (ସଂ. ଏତାଦ୍ରୁଶ)—ଏତାଦ୍ରୁକ୍ (ଦେଖ)
Etādrūśa Etādrūk (See)

ଏତାବତ୍—ସଂ. ଅ. ଓ କି. ବିଶ—୧ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—
Etābat 1. Thus far; up to this time,

୨ । ଅଜଣାକେ—

2. Till now; till to day

୩ । (ଏତଦ୍ + ବତ୍) ଅଜଣାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

3 Upto the present moment.

ସଂ. ବିଶ—୧ । ଏହିପରିମାଣର; ଏତିକି—

1. So much; this much

୨ । ଏତେବଡ଼ 2 So great; so large.

ଏତାବତ୍‌କାଳ—ସଂ. ବି—ଅଜଣାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ—
Etābatkāla The time upto the present.

ଏତାବତା—ସଂ. ଅ. ଓ କି. ବିଶ (ଏତାବତ୍ + ଅ)—୧ । ଏହାଦ୍ୱାରା—
Etābatā 1. By this.

୨ । ଏଥିରୁ—2. From this

ଏତାବାନ୍—ସଂ. ବିଶ (ସଂ. ଏତାବତ୍. ୧ମା. ୧ବ.)—
Etābān ୧ । ଏହି ପରିମାଣର—1. So much.

(ଏତାବତା—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଏତେ—2. Of this quantity.

୩ । ଏହାମାତ୍ର—3. This only.

୪ । ଏତିକି; ଏହାହିଁ—4. This much

ଏତାର—ପ୍ରାଦେ (ସିଂହଭୂମ) ସଂ—ଏହାର—
Etāra Of this.

ଏତିକା—ପ୍ରା. ବିଶ ଓ ସଂକ୍ରାନ୍ତ—ଏତିକି (ଦେଖ)
Etikā Etiki (See)

ଏତିକି—ଦେ. ସର୍ବ. (ସଂ. ଇତିକ୍)—ଏହି ପରିମାଣ ମାତ୍ର; ଏହି
Etiki ବିଷୟ ମାତ୍ର—This much; this.

ଅତ ଗାନ୍ଧି ଏତିକି ମାତ୍ର ବୋଲିଲେ, ସାହା ଇଚ୍ଛା ତୋର ଚାହା କର ।

ଏତନ ; ଇତନା କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ।

ଦେ. ବିଶ—ଏହି ପରିମାଣର; ଏହି ପରିମିତ—So much

ଦେ. ଅ—ଏହିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

This far; this much; upto this.

ଏତେ—ଦେ. ସଂ. ବିଶ ଓ ଅ (ସଂ. ଇତିକ୍ ଶବ୍ଦରୁ)—

Ete ୧ । ଏହି ପରିମାଣ—1. This much.

ହେ ଧର୍ମ ମାଗୁଅଛୁ ତୋତେ,

ତାହାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ଦେବୁ ଏତେ—ଭୂପତି—ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଅତ ୨ । ଏହି ପରିମାଣର; ଏହି ସଂଖ୍ୟାକ—

ଅତ; ଇତନା; ଏତା 2. So much; so many; of this
quantity or number.

୩ । ଏହିପରିମାଣରେ; ଏପ୍ରକାରେ—

3. So much; so far.

ତାହାଙ୍କ ଜନ୍ମ ସ୍ତର କହୁ,

ଭୂଗ ବିଷୟ ଏତେହୋଇ—କବିରାଜ. ଭଗବତ ।

୪ । ଏହା—4 This.

ଏହା କହି ଗ୍ରାହଣ ସେ ଯେ ନିଜ ଘର—କବିରାଜ. କବିରାଜମାୟା ।

ଏତେକ—ଦେ. ସଂ. ବିଶ ଓ ଅ—ଏତେ (ଦେଖ)

Eteka Ete (See)

ଅଠର ଅଧ୍ୟାୟରେ ଏତେକ କଲେ ଶେଷ—କୃଷ୍ଣସହସ୍ର. ମହାଭାରତ, ଅଞ୍ଜ ।

ଏତେକ ଉତ୍ତରେ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଅତଃ)—ଅତଃପର; ଏହାପରେ—

Etekauttāre After this; subsequent to this.

ଏବମ୍ବର

ଇସକେବାଦ

ଏତେକମାତ୍ର—ଦେ. ଅ—ଏତେପରିମାଣମାତ୍ର—

Etekaṁātra This much only; so much only.

ଅତମାତ୍ର

ଇତନା

ଏତେକାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଏତଦ୍ + କାଳ)—୧ । ଏତେ ସମୟ;

Etekalā ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଳ—

ଅତକାଳ; ଏତବେଳା

1. So much time.

ଏତି ସକ୍ତ ୨ । ଏ ସମୟ—2. This time

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ—3. Now.

୪ । ଏତେ ବଡ଼ତ ସମୟ—4. So long a time.

ଏତେକାଳେ—ଦେ. ବି.—ଏତେ ସମୟରେ; ଏତେ ସମୟ ପରେ;

Etekalē ଏତେ କାଳରେ—By this time; after so

ଅତକାଳେ much time; after so much delay.

ଏତେକାଳେକେ—ଦେ. ବି.—ଏତେକାଳେ (ଦେଖ)

Etekalēke Etekalē (See)

ସାଧାରଣ ସ୍ୱେଦେ ଅପର ଗୁଣରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ କା ୨ ଚକ୍ରିତ ଦୌଣ୍ଡେ ବର୍ଣ୍ଣ କା ମାତ୍ରାବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଯୋଡ଼ିଲେ, ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରିତ ବଦଳାଇ ୨ କା ୧ ଚକ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ କା ମାତ୍ରାବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଯୋଡ଼ିବାକୁ ଦେବ । ଯଥା.— ‘ଘାଠ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଘାଣ୍ଡ’ ଯୋଡ଼ିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ୍’ ଦେଖିବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଗ୍ନି’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଗ୍ନି’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଲକ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅଲକ’ ଦେଖିବେ ।

ଏତେକେ—ଦେ. ଅ.—ଏତେକେ (ଦେଖ)

Eteke Etake (See)

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ—ଦେ. ବିଶ.—(ଅନାଦର୍ଶ୍ୟକ)—ଏତେ ପରିମିତ;

Etegurdaē ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ—

ଅତ୍ୟୁକ୍ତି So much; so many.

ହୁତନା!

ଦେ. ବି.—ଏତେ ପରିମିତ ବସ୍ତୁ କା ବ୍ୟକ୍ତି—

So many persons or things.

ଏତେଗୁଡ଼ିଏ—ଦେ. ବିଶ. (ଅଦର୍ଶ୍ୟକ)—ଏତେଗୁଡ଼ାଏ (ଦେଖ)

Etegurdiē Etegurdaē (See)

ଅତ୍ୟୁକ୍ତି

ଏତେହାନ୍ତି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତତ୍ ଓ ଘାତ)—

Eteghānti ୧ । ଏତେକେଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

ଅତ୍ୟାଧି 1. Up to this time.

ଫୁଟାଜଳାଦି ୨ । ଏତେ ଶୀଘ୍ର—2. So soon

୩ । ଏତେ ବେଗରେ; ଏତେ ଯୋରରେ—

3. With so much force

ଏତେତେତେ—ଦେ. ସଂ.—କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା କା ପରିମାଣ—

Etetete Any fixed number or quantity.

ଅତତତ ଏତେତେତେ ବୋଲି ଲେଖି ନାହିଁ ବାଧ୍ୟ ।

ହୁତନାତେତନା କୃଷ୍ଣସିଂହ. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଏତେଦୂର—ଦେ. ଅ.—ଏହିପରି ଅବସ୍ଥା; ଏତେ ସରି—

Etedūra Thus; such; reduced to this

ଅତଦ୍ୱ condition.

ତନାହୁଁ କେ ବୋଲଇ ସୂର୍ଯ୍ୟବା ଭଲ, ତାହା ସେନ ଏତେ ଦୂର ଦେଇ ।

କବ୍ୟାକାଥ. କବିହରମାୟା ।

ଏତେବେଳ—ଦେ. ବି.—ଏତେକାଳ (ଦେଖ)

Etebela Etekāla (See)

ଏତେବେଳକୁ—ଦେ. ଅ.—୧ । ଏହି ସମୟକୁ—1. At this time.

Etebelaku ୨ । ଏତେ ସମୟ ଅଗତ ହେବା ପରେ—

ଅତର୍ବେଳାକେ 2. After so much time

ଫତିବକ୍ତ

ଏତେବେଳୁ—ଦେ. ଅ.—ଏହି ସମୟରୁ; ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ—

Etebeluñ Now; from this moment

ଏବନଥେକେ ଏତେ ବେଳୁଁ ଥାଅ ମତେ କହୁରେ ଗ୍ରନ୍ଥ ସହ ।

ଅବସେ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଏତେବେଳେ—ଦେ. ଅ.—ଏ ସମୟରେ, ବର୍ତ୍ତମାନ—Now.

Etebele

ଅତର୍ବେଳାସ

ଅବ

ଏତେମାତ୍ର—ଦେ. ଅ.—ଏତେକ ମାତ୍ର (ଦେଖ)

Etemātra Eteka mātra (See)

ଏତେସରି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତତ୍ + ସଦୃଶ)—୧ । ଏପରି ଅବସ୍ଥା—

Etesari 1. Such condition; this predicament.

ଏମନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଉଚ୍ଚକୁ ସେ ଏବ ଅସ୍ତାପର

ଫୁଟା କୃଷ୍ଣପଦେ ହୋଇଲ ଏତେ ସର ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ଗ୍ରୋ. ।

୨ । ଏହି ପ୍ରକାରେ; ଏହିପରି; ଏପରି—2. Thus.

ଦେ. ବି. ବିଶ.—ଏତୁପେ; ଏହିପରି—

Thus; in this light.

ଦେ. ବି.—ଏତେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥା

This state or condition

ତେତେ ଚୀରତ ପାଶୋର, କିଶୋରବର; କହିଲୁ ଯା ଏତେ ସର ।

କବ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ. ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦେ. ବିଶ.—୧ । ଏତାଦୃଶ ଅବସ୍ଥାପରି—

2. Of such a condition.

୨ । ଏତେବଡ଼—2. So large.

ପ୍ରାଚୀନ ମନବଳେ, ଶକ୍ତି ବୀର୍ଯ୍ୟବଳେ

ସୁରକ୍ଷିତ ଅର୍ଥ୍ୟ ଦେଶେ ଗଢ଼ି ଅଜାଣ ଏତେପରି—

କବ୍ୟାକାଥ. ମହାଭାରତ ।

ଏତେସରି କର—ଦେ. ବି. ବିଶ.—ଏତେସରି (ଦେଖ)

Etesari kari

Etesari (See)

ତେନଲ ମୁଁ ଏତେ ସର କର—କବ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ. କିଶୋରବର. ଗ. ଗୀତ ।

ଏତେସରିକି—ଦେ. ବି. ବିଶ.—୧ । ଏହି ଅବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Etesariki 1. To this condition.

୨ । ଏତାବଦ୍ଧ; ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

2 Upto or till today.

୩ । ଏତେ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—3. So long.

୪ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—4. Up to this.

ଏଥ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅତ୍ର)—୧ । ଏଠାରୁ—

Etha 1. To this place; hereto

ହେଥା ଭଲ ସଖି, ସାଧବା କଳସ କର ଏଥ—ପ୍ରାଚୀ. ରସବାସ୍ତବ ।

ଯାହିଁ ୨ । ଏଠାରେ; ଏଥିରେ—2. Here; herein.

୩ । ଏଥିରୁ—3. Of this.

ସଞ୍ଜେ ନ ଯାଇ ପ୍ରଭୁ ଏଥ ମହନ—ପ୍ରାଚୀ. ଗୁରୁସଂହାର ।

ଏଥକୁ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅତ୍ର)—୧ । ଏଠାରୁ—

Ethaku 1. To this place; hereto.

ହେଥାକେ ଶୁଣ ହେଲେ ସୁଖ ଏଥକୁ ନୁହେଁ ସର । କବ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଏଥିକୁ; ଏ ସମ୍ପର୍କେ; ଏ ବିଷୟରେ—2. In this

connection, regarding this matter.

୩ । ଏଥିପାଇଁ; ଏହାପାଇଁ—3. For this; therefore; wherefore; this being so.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏଥର—ଦେ. ଅ—୧ । ଏହି ଥରେ ମାତ୍ର—1. This once.

Ethara ୨ । ଏହି ଥର; ଏହି କାଳ—2. This time

ଏହିବାବ ବ୍ୟାପା ଶକ୍ତିର ଏଥର ଏ ଥର ଉତ୍ପତ୍ତି ଗଲା ତା ଅନ୍ତେ ।

ସହସାର ଭକ୍ତ-ବୈଦେହ୍ୟବଳାସ ।

୩ । ବର୍ତ୍ତମାନ; ଏବେ—3. Now

୪ । ଅତଃପର, ଏଣିକି—

4. Henceforth; henceforward.

ଏଥରକ—ଦେ. ଅ—ଏଥର (ଦେଖ)

Etharaka Ethara (See)

ଏଥରକୁ—ଦେ. ଅ—ଏଥର (ଦେଖ)

Etharaku Ethara (See)

ଏଥୁ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ. (ସଂ. ଅନ୍ତ)—୧ । ଏଠାରେ—1 Here.

Ethi ଫେରାଳୀ ସୁଦ୍ଧା ଯେବେ ତେ ଲୁହର ଏଥୁ ବଳସ୍ପଷ୍ଟ ।

ଏତେ ବ୍ୟାଧିଅ—ମହାଭାରତ ।

ସହ ୨ । ଏଥୁରେ—2. In this

ଅନ୍ତେ କହେନି ସନ୍ଦେହ ଏଥୁ ନାହିଁ । କୃଷିବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ଅକ ।

ଏଥିକି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଅନ୍ତ)—

Ethiki ୧ । ଏ ବସ୍ତୁକୁ—1 To this.

ଏତେ ୨ । ଏ ବସ୍ତୁ ପାଇଁ; ଏଥିପାଇଁ—2. For this.

ହସକା ପୁଣି କାଲି ତାହାକୁ ଯୋଗାଇବ ବର
ବରଦ ଏଥିକି କରନ୍ତି ସ୍ବପ୍ନର । କୃଷିବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୩ । ଏ ବସ୍ତୁରେ—3. In this matter.

୪ । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧେ—4. In this connection.

ଏଥିକି ଗୁହ—ଦେ. ଅ—ଏ ବସ୍ତୁକୁ ବିଚାର କରି—

Ethiki chāhiñ In consideration of this.

ଏଥିକି ଗୁହ ଯେଉଁ କଥା ଦେବ ଭଲ

ତାହା କର ହେ ଏବେ କରି ଲୋକପାଳ । କୃଷିବିଦ୍. ମହାଭାରତ. ଶାନ୍ତି

ଏଥିକି ପ୍ରତି—ଦେ. ଅ—ଏହା ଅପେକ୍ଷା—Than this.

Ethiki prati କଦ ସା କରେ ମୂର୍ଖର ହୃଦ....

ଏତେ ଏଥିକି ପ୍ରତି ଶକ୍ତିକ କାଳ ମ ରବୀ ଭଲ ସେ ।

ହସକା ବାମକୁ—ଉପକ୍ରମେ ।

ଏଥିକୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ଅ—ଏଥିକି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ethiku etc Ethiki etc (See)

ଏଥିପାଇଁ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏ ନିମନ୍ତେ—

Ethipāiñ 1. For this.

ଏହିକଥା ୨ । ଏ ହେତୁକୁ—

ହସକା 2. Therefore; for this reason;

ଏଥିପାଇଁକି—ଦେ. ଅ—ଏଥିପାଇଁ (ଦେଖ)

Ethipāiñki Ethipāiñ (See)

ଏଥିରୁବାଲି—ଦେ. ଅ—ଏଥିରୁବାଲି (ଦେଖ)

Ethirubali Ethubali (See)

ଏଥିଲଗି—ଦେ. ଅ—ଏଥିପାଇଁ (ଦେଖ)

Ethilagi Ethipāiñ (See)

ଏଥୁ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ. (ସଂ. ଅନ୍ତ) ୧ । ଏ ବସ୍ତୁରୁ—

Ethu 1. From this.

ଏଥେକେ ଏଣୁ, ସର୍ବଦାକଳ କବ, ଏ ଅନେକ ଭଲ ।

ହସକା ରୂପ. ଡେମଞ୍ଚାମୁତ ।

୨ । ଏଠାକୁ—2. To this place.

ସେ କାରଣ ଦେଖିବାକୁ ଅସିଅଛି ଏଥୁ । ବସ୍ତୁନାଥ. ବିଦ୍ରବମାୟା ।

୩ । ଏହିଠାରୁ—3 From this place; hence.

ଏଥୁଅନନ୍ତରେ - ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ—ଏ ଉତ୍ତରୁ—After this

Ethuanantare ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ରସ, ଶୁଣିବେ ମାତ୍ରଣୀ ବେଶ ।

ଅନନ୍ତର ଭକ୍ତ. ଲବଣ୍ୟବତୀ ।

ହସକାପିନ୍ଧେ

ଏଥୁଅନ୍ତରେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ—ଏଥୁଅନନ୍ତରେ (ଦେଖ)

Ethuantare Ethuanantare (See)

ଏଥୁଅନ୍ତେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ—ଏଥୁଅନନ୍ତରେ (ଦେଖ)

Ethuate Ethuanantare (See)

ଏଥୁ—ଦେ. ଅ—ଏଥୁ (ଦେଖ)

Ethun Ethu (See)

ଏଥୁକି—ଦେ. ଅ—ଏଥୁକି (ଦେଖ)

Ethunbali Ethubali (See)

ଏଥୁକି—ଦେ. ଅ—ଏହା ଅପେକ୍ଷା; ଏଥିକି ପ୍ରତି; ଏ ବସ୍ତୁରୁ ଅଧିକ—

Ethubali More than this

ଏତେ ବେଶି

ହସକା ବହୁକର

ଏଥେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ—୧ । ଏଥିମଧ୍ୟରେ; ଏଥିରେ—1. In this.

Ethe ୨ । ଏଠାରେ—2. In this place.

ଏତେ ବଶେ ମୋର ଅନେକ ସୁଖ ଏଥେ ଗଲା ।

ହସକା ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବିଦ୍ରବ ।

୩ । ଏହାଦ୍ୱାରା—3. By this; with this

୪ । ଏଠାକୁ—4 To this place.

ପ୍ରଭା ସେ ବୋଇଲେ ସମ ଏଥେ ଅସିଥିଲେ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ପୂର୍ବ ।

ଏଥେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଅ—ଏଥେ (ଦେଖ)

Etheñ Ethe (See)

ଏତେ ନାହିଁ କିଛି ବଣ—ନନ୍ଦକିଶୋର. ଶମସା ।

ଏକ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ. (ସଂ. ଏକତ୍ + କ୍)—

Edi ୧ । ଏଣେ; ଏକପକ୍ଷରେ—1. In this side

(ସେହି—ବିପକ୍ଷରେ) ୨ । ଏଠାରେ—2. Here.

ଏକସେହି—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଏଣେତେଣେ; ଉତ୍ତମୁତ—

Edisedi Here and there.

ଏଧ (ଯାକୁ)—ସଂ—ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା—To increase.

Edha (root)

ଅନ୍ତ । ଏହା ଉପରକୁ ଉଠିଲେ ଚରୁସାଗରରେ ବହୁଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଦେଖାଯାଏ ।]

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାମିକ ସ୍ୱରାଞ୍ଚଳ	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ତଳବର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଚ୍ୟ	ଇଅ	ଋ	ନ

ଏବ—ସ. ଅ (ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ବ) — ଅଙ୍ଗୀକାର, ଅବଧାରଣ,

Eba ଉପମା, ସାଦୃଶ୍ୟ, ନିଶ୍ଚୟ ଓ ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ) ୫ —

A particle used like the English 'Too'

ଏଥନ ଦେ. ବ (ଭୁଲ. ଆ. ଅବ) — ବର୍ତ୍ତମାନକାଳ —

ଅବ The present.

[ଦ୍ର — ଏବ ସଙ୍ଗେ ଦ୍ୱିତୀୟା, ପଞ୍ଚମୀ ଆଦି ବଚନର ରୂପଯୋଗ
କରାଯାଏ, ଯଥା — ଏବକୁ, ଏବଠକୁ, ଏବେ, ଏବକା, ଏବକାର]

ଏବଠ — ଦେ. ଅ — ଏବଠୁ (ଦେଖ)

Ebauñ Ebahuñ (See)

ସ୍ତା. — (ସଂ. ଏବ) — ଏବ (ଦେଖ)

Ebam (See)

ଏବ — ସଂ. ଅ (ସଂ. ଇ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ବ) —

Ebam ଏପ୍ରକାର; ଏତାଦୃଶ; ଏହିପରି —

In this manner

ଦେ. ଅ — ଓ; ଆଉ — 1 And; also

ଏବଚ — ସଂ. ଅ — ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ —

Ebaincha And also.

ଏବପ୍ରକାର — ସଂ. ବିଶ — ଏବଦିଧ; ଏପରି —

Ebamprakāra Of this kind; such.

ଏବଦିଧ — ସଂ. ବିଶ (ଏବ = ଏହିପରି + ଦିଧ = ପ୍ରକାର) —

Ebambidha ଏପରି; ଇଦୃଶ; ଏହିରୂପ; ଏପ୍ରକାର —

Of this kind or nature; such.

ଏବଭୂତ — ସଂ. ବିଶ (ଏବ = ଏହିପ୍ରକାର + ଭୂତ = ହୋଇଥିବା) —

Ebambhūta ଏହିପ୍ରକାର; ଇଦୃଶ, ଏପରି —

(ଏବଭୂତା — ଶ୍ରେଣୀ) Of this kind or nature; such.

ଏବକା — ଦେ. ବିଶ — ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟର; ଆଧୁନିକ —

Ebakā Belonging to the present time;

ଏଥନକାର modern.

ଅବକା (ଯଥା — ଏବକା ଟୋକା)

ଏବକାର — ଦେ. ବିଶ — ଏବକା (ଦେଖ)

Ebakāra Ebakā (See)

ଏବକାଳ — ଦେ. ବିଶ — ଏବ (ଦେଖ)

Ebakāla Eba (See)

ଏବକାଳକୁ — ଦେ. ଅ — ଏବେ (ଦେଖ)

Ebakāliku Ebe (See)

ଏବକାଳର — ଦେ. ବିଶ — ଏବକା (ଦେଖ)

Ebakālara Ebakā (See)

ଏବକୁ — ଦେ. ଅ — ଏବେ (ଦେଖ)

Ebaku Ebe (See)

ସ୍ତ୍ରୀମାନ ସେ ବୁଝେ ଜାଣିଲ ଏବକୁ — ସାରକାମହାବର. ବସନ୍ତ ।

ଏବକୁ ଏବେ — ଦେ. ଅ — ୧ । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ —

Ebakuebe 1. Instantaneously; in no time.

ଦେଖତେ ଦେଖତେ

୨ । ତୁଠାକୁ — 2. At once

କୌଣ

ଏବଠୁ — ଦେ. ଅ — ଆଜିଠାରୁ; ବର୍ତ୍ତମାନଠାରୁ —

Ebañhuñ From this time; henceforth.

ଏଥନଥେକେ

ଅବସେ

ଏବତକ — ଦେ. ଅ — ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଅବତକ; ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ —

Ebatak

Up to date; up till now.

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଅସତକ,

ଏବଯାଏ — ଦେ. ଅ — ଆଜିଯାଏ, ଏବତକ; ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ —

Ebañje

Up till now.

ଏବର — ଦେ. ବିଶ — ଏବକା (ଦେଖ)

Ebara

Ebakā (See)

ଏବଠୁ — ଦେ. ଅ — ଏବଠୁ (ଦେଖ)

Ebañhuñ

Ebañhuñ (See)

ଏବାଗିର — ଗ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ — ଇବାଗିର (ଦେଖ)

Ebāgir

Ibāgir (See)

ଏବାଗେ — ଦେ. ଅ — ଏହି ପ୍ରକାରରେ —

Ebāge

In this manner thus.

ଏସକମ

ହସନ୍ଦସେ

ଏବାର — ଦେ. ଅ — ଏହି ଥରକୁ —

Ebāra

This time; this once.

ଏବାର

ଏବାର ରଣ ଗୋ ମଙ୍ଗଳା

ହସବାର

କୃଷ୍ଣ ସେ ବନସ୍ତେ ହଜିଲା । ଭୁବନ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

ଏବାରକ — ଦେ. ଅ — ଏବାର (ଦେଖ)

Ebāraka

Ebāraka (See)

ଏବାରକୁ — ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଇବାରକୁ) (କଚିତ୍ ଅ ଶୁଣା) —

Ebārat

କୌଣସି ଦଲିଲର ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟ —

ଏବାରତ

The text of a document;

ହବାରତ

the recitals in a document.

ଏବାଲିସ — ଦେ. ବି. (ଇଂ. ଆବାଲିସ) —

Etālis

କୌଣସି ବିଷୟର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରକରଣ ବା ବନ୍ଦନରଣ —

ଏବାଲିସ

Abolition.

ହବାଲିସ

ଏବିଧି — ଦେ. ଅ — ଏପରି —

Ebidhi

Like this.

ଏବୁକୁ — ସ୍ତା. ଅ — ଏବେ (ଦେଖ)

Ebuku

Ebe (See)

ସାଧାରଣ ଯେବେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ମୃତ ' ଚକ୍ର' ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ' ଚକ୍ର' ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ' ବା ' ଚକ୍ର ଚୈଶ୍ବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ର ଓ ଚପ୍ପା ' ବା ' ଚକ୍ର ଚୈଶ୍ବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେବ । ଯଥା :—
'ବା' ନ ମିଳେ 'ବା' ଗୋଟିଏ 'ବୁ' ନ ମିଳେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ 'ବୁ' ନ ପାରେ 'ବୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧା' ନ ପାରେ 'ଅନ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅନ୍ଧବ' ନ ପାରେ 'ଅନ୍ଧବ' ଦେଖିବେ ।

ତାଙ୍କଲେଖି ସଖା ଦେଉଅଛି ରଖି ଏବୁ ଏବକ ଦେଉ ବୋଲି ।
ବଦସ୍ତୁ ସଖା ।

ଏବେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଅଜକାଲି; ବର୍ତ୍ତମାନ—

Ebe 1. In the present time; now a days

ଏଥନ ୨ । ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା—2 Lately; recently.

ଅବ ୩ । ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ—3 Just now; at this moment.

୪ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ—4. Presently; in no time.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି; ଏହିମାତ୍ର—
Immediately.

ଏଭଲି—ଦେ. ଅ—ଏପରି ଏବଦୁତ—

Ebhali Like this.

ହେନ; ଏରକମ

ପେଟା

ଏଭଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଏହି ପ୍ରକାରର—

Ebhaliā Of this kind; such.

ଦେ. ଅ—ଏଭଲି (ଦେଖ)

Ebhali (See)

ଏଭଲିକା—ଦେ. ବିଶ ଓ ଅ—ଏଭଲିଆ (ଦେଖ)

Ebhaliā Ebhaliā (See)

ଏଭଲିକିଆ—ଦେ. ବିଶ ଓ ଅ—ଏଭଲିଆ (ଦେଖ)

Ebhaliā Ebhaliā (See)

ଏଭିତରେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏଥି ମଧ୍ୟରେ—

Ebhitare 1. In this.

ଏରକମ; ଏରକିତରେ ୨ । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ—

ହସକାବିଚ୍ଚମେ 2. In the meantime.

ଏବେ—ପ୍ରାଦେ. (ଜାଶପୁର) ଅ—ଏବେ—

Ebhe Now; at present.

ଏମତା—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ମତମ୍)—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emata Emanta (See)

ଏମତି—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emati Emanta (See)

(ସେମତି—ବିପ୍ରସ୍ତ)

ନ ପାରେବା ସକାଶ୍ କହୁଲୁ ଏମତି । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଏମତିକା—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Ematikā Emanta (See)

(ସେମତିକା—ବିପ୍ରସ୍ତ)

ଏମତି—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emate Emanta (See)

ଶକ୍ତିଧର-ପଦେ ବର ଉଷା ସୁବା କଲ ଏମତି ।

ବ୍ୟକାଥ. ଉଷା ।

ଏମନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ମତମ୍)—

Emanta ଏତାଦୃଶ; ଏଭଳି; ଏପରି—

ଏମତ; ଏମନ

Such; like this.

ପେଟା

ତେମନ୍ତ; } ବିପ୍ରସ୍ତ ଦେ. ଅ—ଏହି ପ୍ରକାରରେ; ଏପରି-
ସେମନ୍ତ } ଭାବରେ—Thus; in this way.

ଦେବତାଙ୍କୁ ଏମନ୍ତ ବହୁରେ କଳାବର । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାରତ. ଅବ ।

ଏମନ୍ତ—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emanti Emanta (See)

ଏମନ୍ତିକା—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emantikā Emanta (See)

ଏମନ୍ତି—ଦେ. ଅ—ଏମନ୍ତ (ଦେଖ)

Emante Emanta (See)

ଏମାନ—ଦେ. ସବ୍. ବହୁବଚନ—(ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟ ପ୍ରତି) ଏ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ

Emāna ବା ବିଷୟ—

ଏମାନ These (things or matters).

ସେ; ହନ

ଏମାନନ୍ତ—ଦେ. ସବ୍. ବହୁବଚନ (କର୍ମକାରକ; ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ)

Emānanta ଏମାନଙ୍କୁ—To these.

କାବକ ଦାସ୍ ବେଲେ ଏମାନନ୍ତ ଘେନ—ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବସ୍ତ ।

• [ଦ୍ର—'କୁ' ସ୍ଥଳରେ 'ନ୍ତ' ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ; ଯଥା—ଆମ୍ଭଙ୍କୁ—
ଆମ୍ଭକୁ; ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ—ତୁମ୍ଭକୁ]

ଏମାନେ—ଦେ. ସବ୍. ବହୁବଚନ (ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ)—

Emāne ଏ ମନୁଷ୍ୟମାନେ—These (persons).

ଏମାରତ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଉପାରତ)—୧ । ଦୋଠାବ.ଡ଼; ପକ୍ଷ—

Emārat 1 Pucca structure.

ଏମାରତ ୨ । ଅନ୍ତରାଳ—2. Palatial building.

ईमारत

ଏମାରମଠ—ଦେ. ବି—ପୁରୀ କଡ଼ ଦେଉଳ ନିକଟସ୍ଥ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ବାମୀନୁ.

Emāramāṭha ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ମଠ—Name of a

Maṭha at Puri.

[ଦ୍ର—ଏହା ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରସ୍ତରକ ଅଗ୍ରଣ୍ୟ ସ୍ବାମୀନୁଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସ୍ବାମୀନୁଙ୍କ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କୁ ସ୍ଵେଦରେ 'ମନ୍ଥାଥ' (ମୋର ନାଥ) ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ । ତାମ୍ଭେ ଭାଷାରେ 'ମନ୍ଥାଥର' ଭାଷାନ୍ତର 'ଏମ୍. ପେରୁ ନାମାର' । ସ୍ବାମୀନୁଙ୍କ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ନାମରେ ଏ ମଠ ପ୍ରାପନ କରୁଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ନାମର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଅକ୍ଷର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ମଠର ନାମ 'ଏମାର' ହୋଇଅଛି; ଏ ମଠର ଅନ୍ୟ ନାମ ଶ୍ରୀକବାସ କୋଟ ଓ ସ୍ଵଜଗୋପାଳାୟଣ ମଠ ।]

ଏମାରହାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଉପାରହାଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Emārahāṇḍi

Imārahāṇḍi (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଏମିତି— ଗ୍ରା. ଅ—ଏମନ୍ତି (ଦେଖ)

Emiti Emanta (See)

(ସେମିତି—ବିଷୟ) [ଦ୍ର—ତୁଳ. କେମିତି; ସେମିତି]

ଏମିତିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏମନ୍ତି (ଦେଖ)

Emitikā Emanta (See)

(ସେମିତିକା—ବିଷୟ) [ଦ୍ର—ତୁଳ. କେମିତିକା; ସେମିତିକା]

ଏୟା—ଦେ. ସବ (ସଂ. ଏତତ୍, —୧ । ଏହିତା; ଏହି ବିଷୟ—

Eyā 1. This matter.

ଏହି ୨ । ଏହାହିଁ—2. This; it is this

ଏୟାଏ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏତଦ୍ + ଯାବତ୍)—ଏହି. ସ୍ଥାନ, ଅବସ୍ଥା ବା

Ejāe କାଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—Up to this (place; condition

ଅପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ or time).

ଈସିତକ

ଏୟାକେ—ଦେ. ଅ—ଏୟାଏ (ଦେଖ)

Ejāke Ejāe (See)

ଏୟାବତ—ଦେ. ଅ—ଅବଧ; ଅଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—

Ejābat Up till now; still; hitherto.

ଏୟାବତ

ଅବତକ

ଏୟାବତକାଳ—ଦେ. ଅ—ଏୟାବତ୍ (ଦେଖ)

Ejābat kāla Ejābat (See)

ଏରକମ୍—ଦେ. ବି.—୧ । ଏହି ବସ୍ତୁ—1. This thing.

Erakam ୨ । ଏହି ପ୍ରକାରର ବସ୍ତୁ—2 This kind of

ଏବକମ thing, similar article

ଈରକମ ଦେ. ବି.—ଏହି ପ୍ରକାରର—

Of this kind, similar.

ଏରକା—ସଂ. ବି. (ର ଧାତୁ = ଯିବା + ରକ୍ + ଶ୍ଚା. ଅ)—ଶ୍ରେଣୀ

Erakā ନ ଥିବା ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ; ଶର ଗଛ, (ସନ୍ତ୍ରାସ ଦେଖ)—

A kind of reed-grass.

ଏରକାବନ—ସଂ. ବି. (ଚଣ୍ଡୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଏରକା + ବନ)—ଏରକାବନର

Erakābana ଜଙ୍ଗଲ—A forest of Erakā reeds.

[ଦ୍ର—ଅଷ୍ଟାବିଧ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସ୍ତ୍ରାନୁସାରେ ଯଦ୍ବିଶେଷ ଧୂସ ହେବା-

କ୍ରିୟା ଯେଉଁ ଲେହଣୀ ଅଭିପ୍ରେତ ଥିଲା ସ୍ଥାନ ତାହାକୁ

ସାଷାଣଗିରିରେ ଘଟିବାରୁ ତାହାର ଚେଷ୍ଟାସବୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକୂଳରେ

ଲୁଲି । ସେହି ଚେଷ୍ଟାକୁ 'ଏରକାବନ' କାଳ ହେଲା ।

ସୁଶ୍ରବ ଅନୁସନ୍ଧେୟ ।]

ଏରକାରବନ—ଦେ. ବି.—ଏରକାବନ (ଦେଖ)

Erakārabana Erakābana (See)

ଏରକାବନ

କେ ଦେବ ଲୌହ ଘୋରନ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ସେ ସେନ,

ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ କାଳ ହେଲା ଏରକାରବନ । ସାରଳାମହାପୁର, ଥିକ ।

ଏରାଙ୍ଗିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବିଶ - ୧ । ଅଜଟ; ଅଦୃଢ଼—

Frangia 1 Unreasonable.

୨ । ଏକବାରିଆ—2 Headstrong.

ଏରଣ୍ଡ—ସଂ. ବି. (ଅ=ସମ୍ପର୍କ + ଇର ଧାତୁ=ଗମନ କରିବା +

Eranda ଅଣ୍ଟା)—ବକଗଛ; ଜଡ଼ାଗଛ—

ଶୁକୁଏରଣ୍ଡର ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ— Castor-oil plant; castor

ଅମଣ୍ଡ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଗଜବିହସ୍ତକ; plant, Ricinus Communis.

ପଞ୍ଚାଙ୍ଗୁଳ; ବର୍ଜମାନ; ଘର୍ଯ୍ୟଦଣ୍ଡ; [ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ଶୁକୁ ଓ ନାଲି-

ବ୍ୟତୀତ; ବାତାର; ଚନ୍ଦ୍ରଣ; ଦେହରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର; ଏହା କୃଷିଜାତ

ରୁକୁକ; ଗାଲକ; ତ୍ରିପୁଟୀଫଳ; ଶୁକୁ । ଉପରେ ୩୫ ଡାକ ବଢ଼େ ।

କାନ୍ତ; ଭୂତଫୁ, ଶୁଳଗନ୍ଧା । ଶୁକୁଏରଣ୍ଡ ଗଛ, ଉଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, ଦୃଷ୍ୟ

ରକ୍ତ ଏଣ୍ଡର ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ— ଓ ସାରକ । ଏହା ବାତ, ଉଦାବର୍ତ୍ତ,

ରୁକୁକ; ଉରୁକୁକ, ରୁକୁ; କଫ, ଜ୍ୱର, କାସ, ଉଦରଶୋଥ,

ବ୍ୟାଘ୍ରପୁକ, ବାତାର; ଚନ୍ଦ୍ର; ଶୁଳ, ଶ୍ୱାସ, ଅନାଦ, କୁଷ୍ଠ, ବ୍ରୁ,

ଉତ୍ତାନପ୍ରକ । ପିତ୍ତ, ପ୍ରମେହ, କାତରକ୍ତରେ

ଓ. ଗଜ; ଜଡ଼ା; ଉପକାଶ । ଉକ୍ତ ଏରଣ୍ଡ ଲଘୁ,

ଭେରେଣ୍ଡ; ତେଲ- କଟୁକ୍ତକଷାୟରସ ଓ ବାତ,

ଭେରେଣ୍ଡ, ଗୋଡ଼ି ବଫ, ଶ୍ୱାସ, କାସ, କୃମି, ଅର୍ଶ,

ଅୟତ୍ତ ବକ୍ତାବ, ପାଣ୍ଡୁ, ଭ୍ରମ, ଅଗ୍ନି-

ମ. ଏରଣ୍ଡ ପାରସମୋଠ୍ୟ, ଚକରେ ଉପକାଶ । ଏରଣ୍ଡତେଲ

ଶୁଣାବାସକ କୋଷ୍ଠଶୁକ୍ତି କରେ ଓ ପେଟମର-

ରୁ ଏରଣ୍ଡ ସେଗରେ ଉପକାଶୀ ଅଟେ । ଏରଣ୍ଡ

ଦେ. ଅନୁଜାୟ; ଅମିଦୟ ଫଳ ଅଗ୍ନିଶୟକ ଓ ଶୁଳ, ଶୁଳ,

ଫା ବେଦଂଜାର ବାୟୁ, ପ୍ରୀତା ଏବଂ ଅଶ୍ୱିରୋଗ-

ଅ ଶୁରକ । ନାଶକ ।]

ଏରଣ୍ଡତେଲ—ସଂ. ବି.—(ଚଣ୍ଡୀ ଚନ୍ଦ୍ର; ଏରଣ୍ଡ + ତେଲ)—ଜଡ଼ାତେଲ—

Eranda taila Castor oil.

ରେଡିତେଲ [ଦ୍ର—ଏ ତେଲ ଖାଇଲେ କୋଷ୍ଠ ଶୁକ୍ତି ହୁଏ ।]

ଏରଣ୍ଡା—ଦେ. ବି.—୧ । (ସଂ. ଏରଣ୍ଡ = ବକଗଛ; ଏଣ୍ଡିଠୋକ

Eranda ଗଜଗଛର ପତ୍ର ଖାଇ ବସ୍ତୁକାରୁ)—ଏଣ୍ଡି (ଦେଖ)

ଏଣ୍ଡି 1. Endi (See)

୨ । ଇରୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

2. Irundi See)

ଏରଣ୍ଡାଦିତେଲ—ସଂ. ବି.—ଅୟୁର୍ବେଦୋକ୍ତ ତେଲବିଶେଷ—

Eranda ditaila A medicinal oil; the chief

ingredient of which is castor oil.

[ଦ୍ର—ଏହା ଶୁଳ ରୋଗରେ ଉପକାଶୀ ।]

ଏରଣ୍ଡି—ଦେ. ବି.—୧ । ଏଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Erandi 1. Endi (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ପୁସ୍ତକରେ ପୃଷ୍ଠା ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅକ୍ଷର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳିବ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିହ୍ନିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
‘ଗାଘ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗା’ ଖୋଜିବେ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁ’ ଖୋଜିବେ; ‘ବଧୂ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଗ୍ଧ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଅ’ ଖୋଜିବେ; ‘ଅଲବଦ’ ୨ ପାଇଲେ ଅଲବଦ ଖୋଜିବେ ।

୨ । (ସଂ. ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ) — ଇରୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

2. Irundi (See)

ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ — ଦେ. ବି. — ଇରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ (ଦେଖ)

Erundibandha

Irundibandha (See)

ଏରୁ — ଦେ. ବି. — ଜଳଚର ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷିବିଶେଷ —

Erū

A kind of aquatic bird.

କଳରବେ ଏରୁ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଳ ପ୍ରଦତ୍ତ, ଅଭିଶେଷ ଲେଖକ ଯେଣୁ ଶାନ୍ତ ଚିତ୍ତ ।

ଦୟାକାଥା ଚିତ୍ତକା ।

[ଦ୍ର — ଏହାର ଶୁକ୍ଳ ପକ୍ଷକୁ ପାଇଁକମାନେ ଟୋପରରେ ଭୁଷଣ-
ସ୍ବରୂପ ଲଗାନ୍ତି । ପୁରୀର ସାଇଯାତରେ ନାଗମାନେ ଏହାର
ପକ୍ଷକୁ ରଙ୍ଗାଇ ଗୋଷ୍ଠୀଏ ଗୋଷ୍ଠୀଏ ଦେହରେ ବାନ୍ଧି ଥାନ୍ତି ।]

ପ୍ରାଦେ. ବି. — ୧ । (ବାଲେଶ୍ବର) ବି. — ଡଙ୍ଗାର କୋଣଯୁକ୍ତ ଭଳି —
1. Angular bottom of a boat.

ପ୍ରାଦେ. ବି. — ୨ । (କୁଳଙ୍ଗ ଅବ୍ଧି ଭଲମାଳ) ବି. — ସମୁଦ୍ର ଉପ-
କୁଳସ୍ଥ ବାଲିକୁଡ଼ — Sand-heaps on the
sea-shore

ଏରିଆ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏରିଆ) — ଭୂମିର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ —

Eriā Area; dimension of a plot of land

ଦେ. ବି. (ଜାହାଜ ଖଲସିକା ଡାକ) — ଅରିଆ (ଦେଖ)

Āriā (See)

ଏରିପେ ଗ୍ରା. କି. ବିଶ — ଏରୁପେ (ଦେଖ)

Eripe

Erūpe (See)

ଏରୁଣ୍ଡି — ଦେ. ବି. — ଇରୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Erundi

Irundi (See)

ରୁଣ୍ଡି ରୁଣ୍ଡି ଏରୁଣ୍ଡି ଇତ୍ୟେ ମାଧବ ବସିଛି ପାଇ । ମଧୁସୂଦନ. ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ।

ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ — ଦେ. ବି. — ଇରୁଣ୍ଡି ବନ୍ଧ (ଦେଖ)

Erundibandha

Irundibandha (See)

ଏରୁପ — ଦେ. ବିଶ. — ଏବବଧ — Such.

Erūpa

ଏବବଧ; ଏମନ କି. ବିଶ. — ଏ ପ୍ରକାରେ —

ସୈସା; ସୈସା

Thus

ଏରୁପେ — ଦେ. କି. ବିଶ (ସଂ. ଏତଦ୍ ଓ ରୂପ) — ଏ ପ୍ରକାରେ —

Erūpe

Thus; in this manner.

ଏମନ ତୁମ୍ଭେ କିପାଇଁ ଗୁଡ଼େ ବହୁତ ଏରୁପେ ।

ସୈସା

କୃଷ୍ଣବିହ. ମହାବରତା ।

ଏରି — ଦେ. ଅ. — ସମ୍ବୋଧନ (ସଂ. ହେ; ରେ) —

Ere

(ଡାକିବାର ଶବ୍ଦ) ହେ — Interjection used in
calling; oh!

ଏରେ ଏରେ — ଦେ. ଅ. — ଏରେ (ଦେଖ)

Ere ere

Ere (See)

ଡାକେ ଶବ୍ଦକୁ ବେ ଗମ ଧର,

ବହା ଦେଖାଇ ବେ ଏରେ ଏରେ କର । ବୃନ୍ଦାବନ ।

ଏରେଣ୍ଡା — ଗ୍ରା. ବି. — ଏଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Erendā

Endi (See)

ଦେ. ବି. — ଇରୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Irundi (See)

ଏରେଣ୍ଡି — ଗ୍ରା. ବି. — ଏରେଣ୍ଡା (ଦେଖ)

Erendi

Erendā (See)

ଏରେଡ୍ରୋମ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) ଏରେଡ୍ରୋମ୍ ରତ୍ନବାର ଯାଗା ବା
Erodrom ଷ୍ଟେସନ — Aerodrome.

ଏରେପ୍ଲେନ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) ଉଡ଼ାଜାହାଜ; ବାୟୁରେ ଉଡ଼ିବା
Eroplen କଲ — Aeroplane.

ଏରବାରୁ — ସଂ. ବି. (ଉର = ସଜ + ଅର ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + ଉ) —
Erbāru ଇରବାରୁ; କାକୁଡ଼ି — Cucumber.

ଏଲ୍. ଇ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ସାଙ୍କେତିକ) — ଇଞ୍ଜିନିଅର — କଲେଜର
El. I ପ୍ରଥମ ଦ୍ବିବାର୍ଷିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରର
ଉପାଧି —

(a title L. E; Licentiate in Engineering.

ଏଲ୍. ଏ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ସାଙ୍କେତିକ) — (ଅଇ. ଏ ପରୀକ୍ଷାର
El. E ପୂର୍ବତନ ନାମ) ଅଇ. ଏ. (ଦେଖ) — Āi E (See)

ଏଲ୍. ଏମ୍. ଏସ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ସାଙ୍କେତିକ) — ପ୍ରଥମ ଡାକ୍ତରୀ —
El. Em Es ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାଧି —

(a title) L. M. S.

ଏଲ୍. ଏଲ୍. ଡି — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ସାଙ୍କେତିକ) — ଅଇ. ଏଲ୍. ସର୍ବୋଚ୍ଚ
El. El Di ପରୀକ୍ଷାରେ ପାଶ୍ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାଧି —

(a title) L. L. D.

ଏଲ୍‌ଗିନ୍ — ବୈଦେ. ବି. (ନାମ) — ଲର୍ଡ୍. ଏଲ୍‌ଗିନ୍; ଭାରତର ଦୁଇଟି
Elgin ବଡ଼ଲେଟେ ଗଭର୍ଣ୍ଣର — Name of two Governor-

Generals of India; Lord Elgin.

[ଦ୍ର — ପ୍ରଥମ ଲର୍ଡ୍. ଏଲ୍‌ଗିନ୍ — ଜନ୍ମ ୧୮୧୧ ଖ୍ରୀ. ଅ; ଭାରତକୁ
ବଡ଼ଲେଟେ ରୂପେ ଅଗମନ ୧୮୬୨ ଖ୍ରୀ. ଅ; ଏ ପୀଠିକ ହୋଇ
୧୮୭୩ରେ ଭାରତରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ଦ୍ବିତୀୟ ଲର୍ଡ୍. ଏଲ୍‌ଗିନ୍
— ପ୍ରଥମ ଲର୍ଡ୍. ଏଲ୍‌ଗିନ୍‌ଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ ଲର୍ଡ୍ କର୍ଜନଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ
ବଡ଼ଲେଟେ । ଏ ୧୮୯୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦଠାରୁ ୧୮୯୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ସରକାର କରୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ଶାସନକାଳରେ ଭାରତର
ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତରେ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଭାରତରେ ପ୍ରେମ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଓ
ବଙ୍ଗଦେଶରେ ଭୂମିକମ୍ପ ହୋଇଥିଲା ।]

ଏଲ୍‌ଟାଇବା — ଗ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. — ଲେଉଟାଇବା —

Elṭāibā

To send back; to cause to return.

ଏଲ୍. ସି. ଇ — ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ସାଙ୍କେତିକ) — ଏଲ୍. ଇ. (ଦେଖ)

El Si. I

El. E (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖକ ଅପର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପ୍ରତି ୧ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା'ବରକୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଖୋଜିବେ; 'କୃତ୍' ନ ମିଳିଲେ 'କୃତ୍' ଦେଖିବେ; ବନ୍ଧୁ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ୟ' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବନ୍ଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବନ୍ଧ' ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ଏ ଖ୍ରୀ. ଅ ୧୮୪୨ରେ ଭାରତକୁ ବଡ଼ଲଟ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଏହାଙ୍କ ପୂର୍ବକର୍ତ୍ତା ବଡ଼ଲଟ ଲର୍ଡ୍ ଅକ୍ଲାର୍ଡ୍‌ଙ୍କ ଅମଳରୁ ଲଗିଥିବା କାରୁକ୍ ମୂଳ ଏହାଙ୍କ ସମୟରେ ଚଳୁଥିଲା ଓ ଉକ୍ତ ମୂଳର ଅବସ୍ଥାନ ନ ହେଉଣୁ ଏ ଭାରତରୁ ଖୁଲି ଗଲେ । ସିକ୍କର ନବାବଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟାଚରଣ କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗରୁ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କୋମ୍ପାନି ଏହାଙ୍କୁ ୧୮୪୪ ଖ୍ରୀ.ଅ.ରେ ପଦଚ୍ୟୁତ କଲେ ।]

ଏଷଣ—ସଂ. ବି. (ଅ = ସମ୍ୟକ୍ + ଇଷ୍ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା; Eshana ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା + ଅନ)—

ଲୌହମୟ ବାଣ—Arrow made of iron

ଏଷଣା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଇଷ ଧାତୁ + ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—
Eshanā ୧ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—

1 Searching or seeking.

୨ । ଇଚ୍ଛା; ବାଞ୍ଛା—2 Wish; desire

୩ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ନିକଟ—

3. Goldsmith's balance.

ଏଷଣିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଏଷଣ + ଇକ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Eshanikā ୧ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ନିକଟ—

1. Goldsmith's balance.

୨ । ବଣିଆଙ୍କର ନାଗରୁଦ୍ଧ ଲୌହଶଳାକା—

2. Goldsmith's probe.

୩ । ଡାକ୍ତରୀ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଯହିଁରେ ଯତର ଗଭୀରତା ନିରୂପିତ ହୁଏ—3. A surgical probe

ଏଷଣି—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଅ + ଇଷ ଧାତୁ + ଅନ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Eshanī ଏଷଣିକା (ଦେଖ)—Eshanikā (See)

ଏଷଣିୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଇଷ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା କରିବା + ଅନାୟ)—

Eshanīya ବାଞ୍ଛନୀୟ—Desirable.

ଏଷିତା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଇଷ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ. ତ. ୧ମା.)

Eshitā (ବି.)—ଇଚ୍ଛୁକ—Willing; desirous.

(ଏଷିତା—ଶ୍ରୀ)

ଏଷ୍ଟାବ୍ୟା—ସଂ. ବିଶ. (ଇଷ ଧାତୁ = ଇଚ୍ଛା କରିବା + କର୍ମ. ତବ୍ୟ)—

Eṣṭābhyā ବାଞ୍ଛନୀୟ—Desirable.

ଏଷ୍ଟା—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଏଷିତା (ଦେଖ)

Eṣṭā Eshitā (See)

(ଏଷ୍ଟା—ଶ୍ରୀ)

ଏଷ୍ଟିମିଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ) (ଅଶ୍ଟକ ଉଚ୍ଚାରଣ)—ଏଷ୍ଟିମେଟ୍ (ଦେଖ)

Eṣṭimīṭ Eṣṭimēṭ (See)

ଏଷ୍ଟିମେଟ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଏଷ୍ଟିମେଟ୍)—କାର୍ଯ୍ୟପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟର

Eṣṭimēṭ ଅନୁମାନକ ବ୍ୟୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ; କୃତ—Estimate.

ଏଷ୍ଟିମେଟ୍

ଇଷ୍ଟିମିଟ୍

ଏଷ୍ଟେଟ୍—ବୈଦେ. ବି—୧ । (ଇଂ ଏଷ୍ଟେଟ୍)—ବଡ଼ ଜମିଦାର—

Eṣṭēṭ 1. Estate.

୨ । (ଇଂ. ଷ୍ଟେଟ୍)—ଦେଶୀୟ ଶକ୍ତି—2. State

ଏଷ୍ଟେସନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଷ୍ଟେସନ୍)—ଷ୍ଟେସନ୍ (ଦେଖ)

Eṣṭesan Sṭṭesan (See)

ଏଷ୍ଟାହାର—ବୈଦେ. ବି. (ଆ) (ଅଶ୍ଟକ)—ଇଷ୍ଟିହାର (ଦେଖ)

Eṣṭāhāra Istihāra (See)

ଏଷ୍ଟାହାରନାମା—ବୈଦେ. ବି. (ଆ) ଅଶ୍ଟକ—

Eṣṭāhāranāmā ଇଷ୍ଟିହାରନାମା (ଦେଖ)

Istihāranāmā (See)

ଏସ୍. ପି—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. 'ସୁପରିଣ୍ଡେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ପୁଲିସ୍'ର

Es Pi ସାଙ୍କେତିକ)—ପୁଲିସ୍ ସୁପରିଣ୍ଡେଣ୍ଡେଣ୍ଟ; ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରଧାନ

ପୁଲିସ୍ ଦାକମ—Superintendent of police.

ଏସ୍‌ରାଜ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ)—ସ୍ତରିତ ବାଦ୍ୟ—

Esrāj A stringed musical instrument.

ଏସରାଜ୍ [ଦ୍ର—ଏହା ପିତଳ ଓ ଲୁହା ତାରଯୁକ୍ତ ବାଦ୍ୟ ଓ ଗୋଡ଼ା

ଏସରାଜ୍ ବାଲର କମାଣି ଦ୍ୱାରା ହେଲେ ବାଜେ ।]

ଏସ୍‌ରାଜ୍‌ବିନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଆ)—ଏସ୍‌ରାଜ୍ (ଦେଖ)

Esrājbin Esrāj (See)

ଏସକାସାତ୍—ଦେ. ଅ—ଏସକାସାତ୍—For this

Eṣakāsāt

ଏକାନ୍ତ

ଇସବାସ୍ତେ

ଏସକାସୁ—ଦେ. ଅ—ଏସକାସାତ୍ (ଦେଖ)

Eṣakāsū Esakāsāt (See)

ଏସକାସେ—ଦେ. ଅ—ଏସକାସାତ୍ (ଦେଖ)

Eṣakāse Esakāsāt (See)

ଏସନ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. —ଏକତୁଳ, ଏହିପରି; ଏହିପ୍ରକାର—

Esana Such; such like.

ଏହେନ ଦେ. ପଦ୍ୟ. କି. ବିଶ. —ଏହିପରି; ଏହିପରି; ଏହିପ୍ରକାର—

Esā Thus; similarly.

ଏସନକ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ. —ଏସନ (ଦେଖ)

Eṣanaka Esana (See)

ଏସନେ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ଓ କି. ବିଶ. —ଏସନ (ଦେଖ)

Esane Esana (See)

ଏସନେକ—ଦେ. ପଦ୍ୟ. ବିଶ. ଓ କି. ବିଶ. —ଏସନ (ଦେଖ)

Eṣaneka Esana (See)

ଏସନେକ ବାଥା ଶୁଣ ଅଥା ସ୍ମର—ସ୍ତ୍ରୀ. ନିକଟରତା ।

ଏସମ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏତତ୍ + ସମ)—ଏସମ; ଏସମ—

Esama Like this.

ଏସମ ମଣ୍ଡ, ପ୍ରସନ୍ନ ସମ ଅନ ନ ଗଣ—ଇଷ୍ଟ. ପ୍ରେମସ୍ଥାୟ ।

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଏସରି—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଏତଦ୍ ସଦୃଶଂ)—ଏହିପରି—

Esari Thus, like this.

ଏସରିକି—ଦେ. ଅ.—୧ । ଏତେସରିକି (ଦେଖ)

Esariki 1. Etesariki (See)

୨ । ଏପରି—2 Being reduced to the condition; thus; like this.

ହେଲେକି ସେ କୃତକଳପଣା ଏସରିକି—କଟକୃତ. କଣୋରୁ ଓ. ଗାତ ।

୩ । ଏ ପ୍ରାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—3. Upto this place.

୪ । ଏ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—4 Upto this time

ଏସାକୁତେସା—ଦେ. କି. କଣ ଓ କି (ହିନ୍ଦି. ଏସା = ଏପରି + ତେସା

Esākutesā = ସେପରି)—ଏସାତେସା (ଦେଖ)

Esātesā (See)

ଏସାତେସା—ଦେ. କି. କଣ (ହିନ୍ଦି)—ଏପରି ସେପରି; ଏ ପ୍ରକାରେ କମ୍ପା

Esātesā ସେ ପ୍ରକାରେ—

ଏମାତେସା In this way or that.

ପେସାତେସା ଦେ. କି—ଅନିଶ୍ଚିତ ଉତ୍ତର; ଯୁ କୋଇ ତା—

Prevaricating talk; uncertain reply.

(ଯଥା—ଏସାତେସା କତାଉକା; ଏସାତେସା କହୁକା ।)

ଏସିଆ—ବୈଦେ. କି (ଇଂ). (କାମ)—ଅସିଆ ମହାଦେଶ—

Esiā Asia continent

एसिया

ଏସିଆଟିକ୍ ସୋସାୟିଟି—ବୈଦେ. କି. (ଇଂ. ଏସିଆଟିକ୍ ସୋସାୟିଟି)—

Esiātik sosāiṭi ଅସିଆଟିକ୍ ସୋସାୟିଟି (ଦେଖ)

Āsiātik Sosāiṭi (See)

ଏସିଡ୍—ବୈଦେ. କି (ଇଂ. ଏସିଡ୍)—ଅମ୍ଳସମ୍ବଳ ରସାୟନିକ ଦ୍ରବ ବା

Esid ବସ୍ତୁ—Acid.

एसिड

एसिड

ଏସୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ) କି—ଏସକ; ଏହି ସକ;

Esuñ ଏ ବର୍ଷ—This year; current year

(ଯଥା—ଏସୁ ବେଶ୍ ପାଳକ ପଡ଼ିଛି ।)

ଏସୁର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଗଞ୍ଜାମ) —ଏସୁ (ଦେଖ)

Esuñra Esuñ (See)

ଏସେ—ବୈଦେ. କି. (ଇଂ. ଏସ୍ସେ)—ରଚନା ପ୍ରବନ୍ଧ—

Ese Essay.

एस

एस

ଏସେନ୍ସ—ବୈଦେ. କି (ଇଂ. ଏସେନ୍ସ)—ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପୁଷ୍ଟ-

Esens ଅବସ୍ଥାବଳୀରୁ ବାହାରିଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—Essence

extracted from sweet smelling

articles,

ଏସୋସିଏସନ୍—ବୈଦେ. କି (ଇଂ. ଏସୋସିଏସନ୍ ଅଶ୍ୱକ୍

Esosiesan ଭାଷା)—ସଭା; ସମିତି—Association.

ଏସ୍କିମୋ—ବୈଦେ. କି (ଇଂ. ଏସ୍କିମୋ)—ଶୀତ ପ୍ରଧାନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ-

Eskimo କରୁଥିବା ଉତ୍ତରମେରୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ମାଂସ ଶୀତଳ—

The Eskimoes.

[ଦ୍ର — ଏମ ନେ ଶର୍କରା ଓ ଶିଶୁ ଶୀତ ସଦୃଶ କରୁଥିବା ।

ଶୀତପ୍ରଧାନ ଦେଶରେ ଏମାନେ ଉଦାହରଣ ନାହିଁ । ଏମାନେ ଉତ୍ତର

ଅମେରିକାର ଶୀତପ୍ରଧାନ ଅଞ୍ଚଳ ଗ୍ରୀନ୍‌ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଓ ରୁଷିଆର ଶୀତ-

ପ୍ରଧାନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଶୀତ ମାଂସ ମାଂସ, ଧଳା ଭଲର

ମାଂସ, ବାଲୁା ଦରଜର ମାଂସ, ଇମିର ମାଂସ ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ

ଖାଦ୍ୟ ।]

ଏସ୍କିମୋ—ବୈଦେ. କି (ଇଂ)—ଏସ୍କିମୋ (ଦେଖ)

Eskwimo Eskimo (See)

ଏସ୍ତାହାର—ବୈଦେ. କି—ଇସ୍ତାହାର (ଦେଖ)

Estāhāra Istihāra (See)

ଏସ୍ତେହାର—ବୈଦେ. କି—ଇସ୍ତେହାର (ଦେଖ)

Estehāra Istihāra (See)

ଏହା—ଦେ. ସବ (ସଂ. ଏହା)—ଏ; ଏ ପଦାର୍ଥ—

Ehā This thing

ইহা; এই

इस

ଏହାହିଁ—ଦେ. ସର୍ବ (ସଂ. ଏହାହିଁ)—୧ । ଏହା ନିଶ୍ଚୟ—

Ehāiñ 1. This surely.

ইহাହି

୨ । ଏହା ମଧ୍ୟ—2 This too.

यहवात

ଏହାଉଁ—ଦେ. ସର୍ବ—ଏହା ଅପେକ୍ଷା—

Ehāuñ Than this

এছা এହାଉଁ ସ୍ବର ଅବସ୍ଥା ନ ଚେଷ୍ଟା—ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଭୋଗ ।

इससे

ଏହାପେକ୍ଷା—ଦେ. ଅ—ଏହାପେକ୍ଷା; ଏହାପେକ୍ଷା—

Ehāgheni For this; owing to this.

এজন্য

इसवास्ते

ଏହାଠାରୁ—ପ୍ରା. ସର୍ବ—ଏହାଠାରୁ (ଦେଖ)

Ehāṭhauñ Ehāuñ (See)

ଏହାଠାରୁ—ଦେ. ସର୍ବ—ଏହାଠାରୁ (ଦେଖ)

Ehāṭhuñ Ehāuñ (See)

ଏହାଠାରୁ—ଦେ. ସର୍ବ—ଏହାଠାରୁ—

Ehāṭheñ In this.

ইহাতে

इससे

ଏହାତହିଁ—ଦେ. ସର୍ବ—ଏହାତହିଁ (ଦେଖ)

Ehātahūñ Ehāuñ (See),

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ୧ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଚିହ୍ନିତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବୁଦ୍ଧିର ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ ବୋଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଏକ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ, ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଚିହ୍ନିତ ବ୍ୟବହାର ୧ ବା ୨ ଚିହ୍ନିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏରେ ଦେଖ । ଉଦା. — 'ସା' ନ ମିଳିଲେ 'ଗା' ଗୋଟିଏ; 'ସ୍ତ' ନ ମିଳିଲେ 'କ୍ତ' ଗୋଟିଏ; 'ବଧୁ' ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଗୋଟିଏ; 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣ' ଗୋଟିଏ; 'ଅଲକ୍ଷ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲକ୍ଷ' ଗୋଟିଏ ।

ଏହାକୁ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ). ସର୍ବ. —ଏହାକୁ—
 Ehānta To this man
 ଅନ୍ୟ ଏହାକୁ ଦ୍ୱାରା ଯିବ ସେହି ମାତ୍ରା—ସାଧାରଣତଃ ଉଦାହରଣ ।
 ଏହାହିଁ—ଦେ. ସର୍ବ. (ସଂ. ଏକତ୍ + ହି) —ଏହାହିଁ (ଦେଖ)
 Ehāhiñ Ehāhiñ (See)
 ଏହାହିଁ—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହାହିଁ; ଏହା ଅପେକ୍ଷା—
 Ehāhuñ Than this.
 ଏହାହିଁ ଶବ୍ଦ ମୋତେ କୁହୁର ବଡ଼ ସ୍ୱର—ସାଧାରଣତଃ ଉଦାହରଣ ।
 ଏହି—ଦେ. ସର୍ବ. (ସଂ. ଏକତ୍) —ଏ; ଏହି; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବା ସମ୍ପର୍କରେ
 Ehi ଦେଖାଯିବା ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—
 ଏହି It; this (person or thing).
 ହସ [ଦ୍ର—'ଏହା' ପଦାର୍ଥକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଏକାକୀ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ;
 ଏହି ମନୁଷ୍ୟ ଓ ବସ୍ତୁକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଏକାକୀ କମ୍ପା. ଏହି ଲେଖକ,
 ଏହି ବସ୍ତୁ ଏପରି ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।]
 ଏହିକି—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିକି (ଦେଖ)
 Ehiñki Ehiñki (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଏକକ୍ଷଣ) —୧ । ଏହିକ୍ଷଣରେ—
 Ehiñshani 1. At this moment
 ଏହିକ୍ଷଣି ୨ । ବର୍ତ୍ତମାନ—2. Just-now;
 ଅମୀ immediately.
 ଏହିକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñshani Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñshini Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñshinikā Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଦେ. ଅ—ଏହାକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñgheni Ehiñgheni (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñchikā Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñchini Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñchinikā Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñchuni Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
 Ehiñchunikā Ehiñshani (See)
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଦେ. ସର୍ବ. (ଅନାଦର୍ଶକ)—ଏହି; ଏ—
 Ehiñ This
 ଏହିକ୍ଷଣି—ଦେ. ସର୍ବ. (ଅନାଦର୍ଶକ)—ଏହି; ଏ—
 Ehiñ This

ଏହିଠା—ଗ୍ରା. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthauñ Ehiñthauñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. (ସଂ. ଏକତ୍ + ଥାନ) —ଏ ଥାନ—
 Ehiñthā This place
 ହେଥା [ଦ୍ର—ଏହି ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଉନ୍ନତ ଚିହ୍ନିତ ଚିହ୍ନିତ ମାନ ସ୍ୱର
 ଯହିଁ ହୁଏ । ଯଥା—ଏହିଠାକୁ; ଏହିଠାରୁ; ଏହିଠାରେ ।]
 ଏହିଠା—ଗ୍ରା. ସର୍ବ. (ସଂ. ଏକତ୍ + ଥାନ) —
 Ehiñthāiñ ଏଠାରେ, ଏ ଥାନରେ—Here; in this place.
 ଏଥାନେ; ହେଥା
 ଯହିଁ
 ଏହିଠା—ଗ୍ରା. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthāe Ehiñthāiñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthāiñ Ehiñthāiñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthi Ehiñthāiñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthiñ Ehiñthāiñ (See)
 ଏହିଠା—ଗ୍ରା. ବିଶ—୧ । ଏ ଥାନରେ; ଏଠାରେ—
 Ehiñthikā 1. Of this place.
 ଏଥାନକା ୨ । ସ୍ଥାନୀୟ—2. Local.
 ଯହିଁକା
 ଏହିଠା—ଦେ. ବିଶ—ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthikā Ehiñthikā (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହି ଥାନକୁ—
 Ehiñthiki To this place.
 ଏଥାନକେ
 ଯହିଁକା
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthiku Ehiñthiki (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthiru Ehiñthauñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthu Ehiñthauñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —୧ । ଏହି ଥାନରୁ—
 Ehiñthauñ 1. From this place; hence.
 ହେଥାଥେକେ ୨ । ଅତୀତ—2. Henceforth.
 ଯହିଁସେ
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthēiñ Ehiñthāiñ (See)
 ଏହିଠା—ଦେ. ସର୍ବ. —ଏହିଠା (ଦେଖ)
 Ehiñthā Ehiñthāiñ (See)
 ସଙ୍ଗୀତ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ୱର ଏ ଗୋଟିଏ
 ଏହି ବା ନିଜ ନିଜ ବ୍ୟା. ବ୍ୟବହାର ଚଳୁକା ।

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱରରେ ସ୍ୱରର ଏ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରହେ। କରୁଛି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଚିହ୍ନ ବୋଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମାତ୍ରାକୁ ଚିହ୍ନିବା ଯୋଗ୍ୟରେ ଯେତେ ଏ ଗୋଟିଏକାକ୍ୟରେ ନ ମିଳେ, ଯେତେ ଯେହୁ ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ୩ ୧ ଚିହ୍ନର ବର୍ତ୍ତନ ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ ହେବ । ସତ୍ୟ :—
'ବାଇ' ନ ମିଳିଲେ 'ବାଇ' ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ 'ବୁଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଅ' ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ; 'ବଂସ' ନ ଗାଈଲେ 'ବଂସ' ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ; 'ଅବଂ' ନ ଗାଈଲେ 'ଅବଂ' ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ; 'ଅଲବ' ନ ଗାଈଲେ 'ଅଲବ' ଗୋଟିଏକାକ୍ୟ ।

ଏହେଲ—ପ୍ରା. ଅ. (ସମ୍ବୋଧନ)—ନାମ ଧରି ଗାଈକୁ ଡାକିବାର ଧ୍ୱନି
Eheñla (ନାମ ପୂର୍ବରେ ଲାଗେ)—Sound used in calling cows—oh !

[ଦ୍ର—ଗଉଡ଼ମାନେ ଗାଈ ନାମ ପୂର୍ବେ 'ଏହେଲ' ଲଗାଇ ଉଦ୍‌ଗୁଣ୍ଠିତ ଗାଈକୁ ଦୂରରୁ ଡାକନ୍ତି, ଯଥା—ଏହେଲ ପାଟି; ଏହେଲ ବଉଳା ।]

ଏହେଲ—ପ୍ରା. ଅ. (ସମ୍ବୋଧନ)—ଏହେଲ (ଦେଖ)
Eheñlo Ehenla (See)

ଏହେତୁ—ଦେ. ଅ.—ଏହେତୁ (ଦେଖ)
Ehetu Ehihetu (See)

ଏହେତୁରୁ—ଦେ. ଅ.—ଏହେତୁ (ଦେଖ)
Eheturu Ehihetu (See)

ଏହେତୁରେ—ଦେ. ଅ.—ଏହେତୁ (ଦେଖ)
Eheture Ehihetu (See)

ଏହେଦେ—ପ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବୋଧନ) ଅ.—ଏହେତୁ; କର୍ତ୍ତୃମାନ—
Ehede Now; at present.

ଏହେନ—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ.—ଏସନ; ଏତାଦୃଶ; ଏପରି—
Ehena Such; like this.
ଦେ. ଅ.—୧ । ଏଣୁକରି—1 Therefore; for this reason.

୨ । ଏହାଦ୍ୱାରା—2 By this.

୩ । ଏରୂପେ—3. In this manner

୪ । ଏହି ଯୋଗୁଁ; ଏହି ହେତୁ—
4. For this reason.

୫ । ଏପରି; ଏହେ—5. Thus

[ଦ୍ର—ଭୁଲନାକର—ତେହେ; କେହେ; ସେହେ ।]

ଏହେନେକ—ପ୍ରା. ପଦ୍ୟ. ବି. ଓ ଅ.—ଏହେନ (ଦେଖ)
Eheneka Ehena (See)

ଏହେନେକ ବର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଅସ୍ତ୍ର ଲବ୍ଧ ଦେବ—ସାଧାରଣତଃ ଉଦ୍‌ଗୁଣ୍ଠିତ ।

ଏହେ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ଅ.—ଏହେନ (ଦେଖ)
Ehne Ehena (See)

ଏହେକ—ଦେ. ବିଶ. ଓ ଅ.—ଏହେନ (ଦେଖ)
Ehneka Ehena (See)

ଏ—ଦ୍ୱାଦଶ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ—The 12th vowel.

Ai [ଦ୍ର—ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ତାଳୁ । ଧ୍ୱନିଗତ ବିନ୍ଦୁରେ ଦେଖାଯିବ ଯେ 'ଆ'ର ଉଚ୍ଚାରଣ 'ଏ'ର ବାଦ 'ଏଇ', ଏବଂ 'ଐ'ର ଉଚ୍ଚାରଣ 'ଓଇ' ହେବା ଉଚିତ; କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ 'ଆ'କୁ 'ଅଇ' 'ଐ'କୁ 'ଅଐ' ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁ । ତେଣୁ ଏହିବଦ୍ ଓ ଏହାନ୍ତ ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦମାନ ଯଥାକ୍ରମେ ଅଇବଦ୍ ଓ ଅଐବଦ୍ ଏବଂ ଐ ଯୁକ୍ତ 'ଐଶ୍ୱ' ଆଦି ଶବ୍ଦ 'ଅଐଶ୍ୱ' ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରଣ ହୁଏ ଓ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ମଧ୍ୟ ଲିଖିତ ହୁଏ ।]

ସଂ. ବି—ଶିବ—God Siba

ଦେ. ବି. (ଧ୍ୱନିନିକୃତ)—୧ । ବମନ—

1. Vomiting.

୨ । ବମନେକ୍ରା—2. Tendency to vomit.

ଦେ. ଅ. (ଅମନ୍ତ୍ରଣ, ଅଭ୍ୱାନ, ସମ୍ବୋଧନ ଓ ସ୍ମରଣାର୍ଥକ)—
ଅନ୍ତ୍ରି; ଦେ—Interjection used in inviting, calling, addressing and recollecting.

ଏକ—ସଂ. ବିଶ. (ଏକ + ଅ)—୧ । ଏକାର୍ଥବାକ୍ୟ—

Aika 1 Synonymous; having one and the same meaning.

୨ । ଏକ-ସଂଖ୍ୟାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Pertaining to the number 'One'

ଏକତାନ—ସଂ. ବି. (ଏକତାନ + ଅ)—୧ । ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—

Aikatāna 1. A musical instrument.

୨ । ବିଭିନ୍ନବାଦ୍ୟରୁ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଯନ୍ତ୍ର ଏକତ୍ର ବାଦିତ ହେବା ସ୍ୱରସମନ୍ୱୟ; ବହୁସ୍ୱରର ମିଳନ—

2. Musical harmony or union; concert; symphony.

ଏକତାନିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଏକତାନ + ଇକ)—

Aikatānika ୧ । ଏକଲକ୍ଷ୍ମିବିଶ୍ୱ—

1. Symphonious.

୨ । ଏକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବାଦିତ —2 Concordant.

ଏକପତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକପତି + ପତ୍ୟ. ଯ)—୧ । ଏକାଧିପତ୍ୟ—

Aikapatya 1. Sole dominion; sovereignty; supremacy.

୨ । ଏକତତ୍ତ୍ୱଶାସନ—2. Absolute monarchy.

ଏକବାକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକବାକ୍ୟ + ଶବ୍ଦ. ଅ)—ଏକବାକ୍ୟତା;
Aikabākya ମେଳ—The fact of having to say the same thing about some object or point; concurrence of opinion or judgement.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ଅକମତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକମତ + ଭାବ. ଯ)—ଏକମତ ହେବାର
Aikamatya ଭାବ; ସମ୍ମତ; ଅନେକ ଲୋକ ଏକବିଷୟରେ ସମ୍ମତ
 ହେବା ଅବସ୍ଥା; ସର୍ବସମ୍ମତ—
 Concord; unanimity; consensus of
 opinion.

ଅକରାଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକରାଜ + ଯ)—ଅକପତ୍ୟ (ଦେଖ)
Aikarājya Aikapatya (See)
 ଅକାଗାରିକ—ସଂ. ବି. (ଏକ = ଅସହାୟ + ଆଗାର = ଗୃହ + ଇକ)—
Aikāgārika ଗୌର; ଦସ୍ୟୁ—Thief
 ସଂ. ବିଣ—ଏକାଗାରବାସୀ; ଯାହାର ବାସଗୃହ ଗୋଟିଏ
 ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ମାତ୍ର—Living in one-roomed
 house.

ଅକାଗ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଏକାଗ୍ର + ଭାବ. ଯ)—ଏକାଗ୍ରତା—
Aikāgrya Concentration of mind.
 ଅକାତ୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକାତ୍ମ + ଯ)—ଅକ୍ୟ, ଏକସ୍ୱରୂପତା;
Aikātmya ଦୂର ଜଣକ ମଧ୍ୟରେ ଅଭେଦ—Close
 friendship; similarity of mental
 condition.

ଅକାନ୍ତିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଏକାନ୍ତ + ଇକ)—
Aikāntika ୧ । ନିଶ୍ଚିତ—1. Absolute.
 ୨ । ନିମ୍ନ—2. Unalterable
 ୩ । ସମ୍ପଦ; ପ୍ରଗତି—3. Excessive.
 ୪ । ଅତ୍ୟନ୍ତ—4. Extreme; perfect

ଅକାନ୍ତିକତା—ସଂ. ବି. (ଅକାନ୍ତିକ + ତା)—
Aikāntikatā ୧ । ଅତିଶୟ—1 Excess.
 ୨ । ପ୍ରଗତିତା—2. Intensity.
 ୩ । ଅଧିକସାଧୁ; ମନର ଦୃଢତା—
 3. Singleness of purpose;
 perseverance, single-mindedness.
 ୪ । ପରାକାଷ୍ଠା—4. Acme, highest pitch.

ଅକାନ୍ୟିକ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଏକ + ଅନ୍ୟ + ଇକ)—
Aikānyika ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ଏକପ୍ରକାର ପଢେ ଓ ପରୀକ୍ଷା ସମୟରେ
 (ଅକାନ୍ତିକା—ଶ୍ଳୀ) ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ଦିଏ; ଦୁଷ୍ଟାଠକ—
 (a student) Of bad memory; dunce.

ଅକାର—‘ଐ’—ଏହାମାତ୍ରା (ଏହାର ପୂର୍ବର ‘ଐ’ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ
Aikāra ପୂର୍ବରେ ଓ ପରର ‘ଐ’ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ତାହା ମୂଳରେ
 ଯୋଗ ହୁଏ । ଏହାକୁ ଅବଧାନମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଶୁଣି
 କହନ୍ତି)—The sign of this vowel is
 ‘ଐ’ of which ‘ଐ’ is prefixed to the
 consonant and ‘ଐ’ is put on the
 right side top.

ଅକାହିକ—ସଂ. ବିଣ. (ଏକ + ଅହନ୍ = ଦିବସ + ଇକ)—
Aikāhika ୧ । ଏକୋଇ; ଏକଥ; ଏକଦିନ ଅନ୍ତରେ ଘଟୁଥିବା—
 1. Occurring every alternate day.

୨ । ଏକଦିନରେ ନିଷ୍ପାଦ୍ୟ—
 2. Performable in a day
 ୩ । ଏକଦିନ ବ୍ୟାପକ (ଜ୍ୱର)—3. Extending
 over day; quotodian (fever).
 ୪ । ଯାହା ଏକଦିନ ମାତ୍ର ରହେ—
 4. Lasting for a day only; ephemeral.
 ଅକାହିକ ଜ୍ୱର—ସଂ. ବି—ଏକପ୍ରକାର କଞ୍ଜ ଜ୍ୱର, ଯାହା ପ୍ରତିଦିନ ଆସେ;
Aikāhika jwara ଉଦାଜ୍ୱର—Quotodian fever;
 fever or ague which returns
 every day.

ଅକୃଷ୍ଣ—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଏକ + କ୍ଷେଷ୍ଠ)—ସବ୍ୟକ୍ଷେଷ୍ଠ; ସବ୍ୟୋତ୍ତମ—
Aikṛṣṇa Best.
 ଅକୃଷ୍ଣ ବୈଶ୍ଣବ ପଦ ହେଉ ତେଜସ୍ୱୀ । ଗ୍ରାଣ. ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁଶିବା ।

ଅକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଏକ + ଭାବ. ଯ)—୧ । ଏକତା—
Aikya 1. Oneness
 ୨ । ଅବିରୋଧ; ମେଳ—2 Agreement.
 ୩ । ଏକତ୍ୱ—3. Unity.
 ୪ । ଏକରୂପତା—4. Singleness
 ୫ । ଏକମତ୍ୟ—5 Unanimity,

ଅକ୍ଷଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aikṣaṇi Ehikṣaṇi (See)
 ଅକ୍ଷଣିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aikṣaṇikā Ehikṣaṇi (See)
 ଅକ୍ଷର—ସଂ. ବିଣ. (ଇକ୍ଷୁ = ଅଶୁ + କାଚାର୍ଥ. ଅ)—ଅଶୁରୁ ଜାତ—
Aikṣhaba Produced from sugar-cane.

ଅକ୍ଷିଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aikṣiṇi Ehikṣaṇi (See)
 ଅକ୍ଷିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aikṣhikā Ehikṣaṇi (See)
 ଅକ୍ଷିକ—ସଂ. ବିଣ. ସଂ. (ଇକ୍ଷା + ଇକ)—ଇକ୍ଷାଧୀନ; ଇକ୍ଷାନ୍ୱୟା—
Aichchhika Voluntary; optional; volitional.
 (ଅକ୍ଷିକା—ଶ୍ଳୀ)

ଅକ୍ଷିକା—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aichchhikā Ehikṣaṇi (See)
 ସଂ. ବିଣ—‘ଅକ୍ଷିକ’ର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—
 Feminine of Aichchhika

ଅକ୍ଷିଣି—ଗ୍ରା. ଅ—ଏହିକ୍ଷଣି (ଦେଖ)
Aichchhīni Ehikṣaṇi (See)

(ବିଶେଷ-୩)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଅସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଞ, ଟ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଈ	ଉ	ଋ	ୠ

ଅଶ୍ୱରକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଇଶ୍ୱର + ସମ୍ବଳାର୍ଥେ. ଇକ)—ଅଶ୍ୱ (ଦେଶ)
Aiśwarika Aiśa (See)

ଅଶ୍ୱର୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଇଶ୍ୱର + ଯ)—୧ । ପ୍ରଭୁତ୍ୱ—1. Supremacy;
Aiśwarjya mastery, great power.

୨ । ଅସାଧାରଣ ଗୌରବ—2. Glory; extraordinary
 narys splendour

୩ । ଇଶ୍ୱରତ୍ୱ—3. Divine majesty,
 divine perfection; divinity.

୪ । ଧନ; ସମ୍ପଦ; ବିଭବ; ବୃଦ୍ଧି—
 4. Riches; affluence; wealth

୫ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ପ୍ରଭାବ—5. Majesty; grandeur.

୬ । ଇଶ୍ୱରଙ୍କର ଅଶ୍ରମାଦ ଅଷ୍ଟବିଧ ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣ ବା ବିଭୂତି—
 6. Eight divine attributes of God.

ଅଶ୍ୱର୍ୟଗର୍ବ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା; ଅଶ୍ୱର୍ୟ + ଗର୍ବ)—ବିଭବ-
Aiśwarjyāgarba ଜନିତ ଅଦଃକାର; ଧନଗରମୀ—

Pride due to possession of riches

ଅଶ୍ୱର୍ୟମଦ—ସଂ. ବି. (ମଧ୍ୟପଦଲେଖୀ କର୍ମଧା)—

Aiśwarjyamada ଅଶ୍ୱର୍ୟଗର୍ବ (ଦେଖ)

Aiśwarjyagarba

ଅଶ୍ୱର୍ୟଶାଳୀ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱର୍ୟ + ଶାଳିନ୍. ୧ମା ୧ବ)—

Aiśwarjyaśālī ୧ । ସମ୍ପଦବାନ୍; ଧନଶାଳୀ—

(ଅଶ୍ୱର୍ୟଶାଳୀ—ଶ୍ରୀ) Possessed of great wealth or
 ches

୨ । ପ୍ରତାପପୂର୍ଣ୍ଣ; ଗୌରବପୂର୍ଣ୍ଣ—

2. Grand; magnificent.

ଅଶ୍ୱମା—ସଂ. ଅ. (ଇନ୍ଦ୍ରମ୍ + ବର୍ଷ ଅର୍ଥରେ. ସମ୍ପଦ)—ଏହିବର୍ଷ;
Aishamah ଏବର୍ଷ; ଏସନ—This year.

ଅଶ୍ୱମା—ସଂ. ଅ.—ଅଶ୍ୱମା (ଦେଖ)

Aishamas

Aishamah (See)

ଅଶିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଇତିକ + ଅ)—ଇତିକାଦୃଶ-ନିର୍ମିତ—

Aishika

Made of Ishikā reeds.

(ଅଶିକ—ଅନ୍ୟତ୍ର)

ସଂ. ବି.—ଇତିକା ସହିତ ଅସ୍ତ୍ର ବା ବାଣବିଶେଷ—

A kind of arrow furnished with
 of Ishikareeds

କେ.ପେ. ପ୍ରୋ. ବିଶ୍ୱ. ଅସ୍ତ୍ର ପେଟିଲେ

ବୃଷ୍ଟି ହେ. ମହାଭାରତ. ଅ. ୧ ।

[ଦ୍ର—ଏହି ଅସ୍ତ୍ର ନାମର ମହାଭାରତର 'ଅଶିକପର୍ବ'ର ନାମ
 ଦେଇଅଛି । ଅସ୍ତ୍ରାମା ଏହି ବାଣ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ
 ଶ୍ୱା ଉତ୍ତରଣ କରି ପ୍ରାଣ ହରାଇଥିଲେ ।]

ଅଶିକପର୍ବ—ସଂ. ବି.—ମହାଭାରତର ପଞ୍ଚବିଂଶତୀ—

Ashikaparba

Name of a canto of the
 Mahābhārata.

[ଦ୍ର—ମହାଭାରତର ଦଶମ ପର୍ବର ନାମ ଚୌପ୍ତିକ ଓ ଅଶିକ
 ପର୍ବ, ଗୁପ୍ତପୁରାଣରେ ପାଣ୍ଡବ ପୁରାଣାନେ ଶୋଇଥିବା (ପୁ. ପ୍ର)
 ଅବସ୍ଥାରେ ଅଶ୍ୱଥାମା ସେମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଓ
 ଦ୍ରୌପଦୀ ଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇ ଶୋକ କରିବା ଓ ପୁତ୍ର ବଧର ପ୍ରତିହତ୍ୟା
 ନେବାକୁ ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମାଙ୍କ ମସ୍ତକରେ ଥିବା ମଣିକୁ ଅଣିବାକୁ ଦ୍ରୌପଦୀ
 ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ଏବଂ ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମାଙ୍କ ମଣି ପାଣ୍ଡବମାନେ ଅଣି
 ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଦେବା ଅଶିକ ପର୍ବର ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି ।]

ଅଶ୍ଟିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଇଷ୍ଟି = ଯଜ୍ଞ + ସମ୍ବଳ. ଇକ)—ଯ ଗସ୍ତମ୍ବରୀ—

Aishṭika

Sacrificial; ceremonial.

ଅଶ୍ୱଲକ୍ଷଣୀ—ସ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. (ସଂ. ଅଶ୍ୱ + ଶ୍ୱଲକ୍ଷଣା) —

Aisulakṣaṇī

ଅଶ୍ୱଲକ୍ଷଣୀ (ଦେଖ)

Aisulakṣaṇī (See)

ଅଶ୍ୱଲେଖିଣୀ—ସ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. ଅଶ୍ୱଲକ୍ଷଣୀ (ଦେଖ)

Aisulekṣiṇī

Aisulakṣaṇī (See)

ଅହ (ଇତିବାଦ)—ସ୍ରା. ବିଶ୍ୱ. ଅହ ଅ ଇତିବାଦ (ଦେଖ)

Aiha etc)

Ahia etc (See)

ଅହିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଇହ = ଇହକାଳ, ଇହଲୋକ + ଇକ)—

Aihika

୧ । ଇହକାଳେ ଭବ; ଏହିକାଳର—

(ପାଚନ୍ତିକ—ବିପତ୍ତି)

1. Pertaining to the present
 life on the earth.

୨ । ସାମୟିକ; ଇହଲୋକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପାଞ୍ଚିକ—

2. Temporal; mundane; worldly;
 secular.

ଅହିଦେନ୍ତୁର—ସ୍ରା. ବି.—ଅହିଅଦେନ୍ତୁର (ଦେଖ)

Ahiḍeṅgurā

Ahiḍeṅgurā (See)

ଅହିନରକ—ସ୍ରା. ବି.—ଅହିଅନରକ (ଦେଖ)

Ahināraka

Ahināraka (See)

ଅହିନାଗର—ସ୍ରା. ବି.—ଅହିଅନାଗର (ଦେଖ)

Ahināgarā

Ahināgarā (See)

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ଧୃତ ଓ ଚିତ୍ତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏକ ଓ ଚିତ୍ତ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ୧ ବା ୨ ଚିତ୍ତ ଓ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ, ସେବେ ଏ ଶ୍ରେଣୀକୋଷରେ ନ ଚିତ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚିତ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା—
 ବାଉଁ ନ ମିଳିଲେ 'ବାଉଁ' ଖୋଜିବେ; 'କଥ' ନ ମିଳିଲେ 'କଥ' ଖୋଜିବେ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ ଅଲବତ୍ ଦେଖିବେ ।

ଓ—ତ୍ରୟୋଦଶ ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ—The 13th vowel.

O

ଓ [ଓ—ଏଥୁର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ଓଷ୍ଠ । ଏଥୁର ମାତ୍ରା ଆ 'ଓ'; ଏହାକୁ ଗୁଡ଼ାଳର ଅବଧାନମାନେ ଓଡ଼ାକାନ୍ତି କହନ୍ତି । 'ଓ' ଅକ୍ଷରର ପୂର୍ବରେ ଏକ 'ବ' ଅକ୍ଷରର ପରେ ଲାଗେ ।]

ସଂ. ବ—ବ୍ରହ୍ମା—Brahmā.

ଦେ. ଅ—୧ । ଏକ; ଅଉ—1. And

୨ । (କ) ସମ୍ବୋଧନ ବା ଆହ୍ୱାନର ଉତ୍ତର—

2 Interjection used in (a) addressing or responding to a call; Ho !
 Hollo

(ଖ) ସ୍ୱୀକାରପୂର୍ବକ—(b) Agreeing.

(ଗ) ଅଭିପ୍ରାୟପୂର୍ବକ—(c) Wishing

(ଘ) ସ୍ମରଣାର୍ଥକ—(d) Remembering.

(ଙ) ଦୟାପ୍ରକାଶକ—(e) Expressing kindness or pity

ଓଅଗାଳିବା—ଗ୍ରା. ଜି—ଉଗାଳିବା (ଦେଖ)

Oḡgālibā Uḡgālibā (See)

ଓଅଲତେର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ. (ନାମ)—ବିଶାଖା ପଟଣାର ଓଲା
 Oālatera ଟେଅର ନଗର (ବେଙ୍ଗଲ୍ ନାଗପୁର ବେଲବାଇର ଦକ୍ଷିଣତମ ଷ୍ଟେସନ୍)—Waltair in Vizag

ଓଇଡି—ଦେ. ବ (ଏକ ପ୍ରକାର ଗୁଳୁ)—ବଲବନଶା (ଦେଖ)

Oidi Balabalanā (See)

इसारमाल

ଓଉ—ଦେ. ବ (ସଂ. ଭବ୍ୟ; ଉଦାଳକ; ବହୁବାର—ଭୁଲ. ଆସାମୀ—
 Ou ଅଉ)—ଅମ୍ବୁପଲବିଶେଷ—Dillenia Speciosa (Indica)

ସଂ. ନାମ ଅନ୍ୟ; ବହୁବାର; [ଓ—ଗୋଲାବାର ଫଳ ଓ
 ଶ୍ରେଣୀଭକ୍ତ; ଉଦାଳକ; ଗର୍ଭ- ଦନ୍ତର ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଵରର ବନ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର
 ପୁଷ୍ପ; ପଞ୍ଚାଙ୍ଗିକା, ବସାମିକା । ଏହାର ବକଳା ମୋଟା ଓ ରଙ୍ଗାଳିଆ ।
 ଫାଳତୀ ଏହାର ଦନ୍ତର ପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଲଗା-
 ଲଗି ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପତ୍ରର ଉପର
 ପାଖ ସାଉଁଳିଆ । ତଳ ପାଖ ଛୁଦ
 ଅଂଶ ଯୁକ୍ତ । ଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ୨ ବା ୨ରୁ
 କରମେଲ ବସ୍ତୁତ । ଫୁଲ ପାତ୍ରଦ୍ୱାରା ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧଳା ।

चालता; हरमोसा;

बहुआर; बहिला

ମ. ମୋଟ କରମଲ,

କରମେଲ

ଭା. ଉଭା; ପେଡ଼ା; କଲିଙ୍ଗା ଫଳଗୁଡ଼ିକର ଗୋଲେଇ *''ବା ୨''
 ସାନ୍ତାଳି. କରକଟ ହୁଏ । ଫଳ ଉତ୍ତରେ ନାଲି ଥାଏ ।
 ତେ ନାକ୍ତୁର ଏହା ଖଟା ଓ ଉଷ୍ଣବିଶାଳ ଲାଗେ ।
 ଲେଖକ ଏ ଫଳକୁ ଅମ୍ବିଲକର-
 ଶାଆନ୍ତି ଏବଂ ଫଳାଗୁଡ଼ିକ ସରୁ ସରୁ
 କରି କାଟି ଆଗର ଓ ଚରକାସ
 କରନ୍ତି ।]

ଓଉମୁଣ୍ଡି ଆ—ଦେ. ବଣ—ଓମୁଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)

Oumundiā Omundiā (See)

ଓଏସିସ୍—ବୈଦେ. ବ (ଇଂ. ଓଏସିସ୍)—ମରୁଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଉର୍ବର
 Oesis ବୃକ୍ଷ ଶ୍ୟାମଳ ଓ ଜଳସ୍ତର ଭୂଖଣ୍ଡ—Oasis.

ଓଂ—ଦେ. ଅ.—ଓଂ (ଦେଖ)

Om On (See)

ଓଃ—ଦେ. ଅ (ସଂ. ଅହୋ)—୧ । ଶେଦ, ବିସ୍ମୟ, ଅବଜ୍ଞା ଓ

Oh

ବିରକ୍ତିପୂର୍ବକ ଧ୍ୱନି; ଅଃ—ଓଃ—

ଓ:

1. Interjection—sound uttered to indicate grief, wonder, contempt and displeasure—Oh !
 Ah ! Alas !

୨ । (ସାଙ୍କେତିକ ଓଗର ଶବ୍ଦର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ରୂପ)—

ଓଗର; ଇତ୍ୟାଦି—

2 Abbreviation for the word Ogar = etc

ଓଂ—ସଂ. ଅ—ପ୍ରଣବ, ଓଂକାର; ମନ୍ତ୍ରର ଆଦ୍ୟବାକ—

On The incantation 'On' used at the beginning of every Mantra.

[ଓ—ଏହି ଧ୍ୱନି ସକଳ ପ୍ରକାର ମନ୍ତ୍ରର ଆଦ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ । ଅ, ଉ ଓ ମ ଏହି ତିନିଗୋଟି ଅକ୍ଷର ସଂଯୋଗରେ ଏହାର ଉତ୍ପତ୍ତି । ଅ=ବସ୍ତୁ, ଉ=ଶିବ ଓ ମ=ବ୍ରହ୍ମା । ଏହି ବାକ୍ୟମନ୍ତ୍ରରେ ଏହି ତିନି ଦେବତାଙ୍କର ନାମ ଥିବାରୁ ଏହା ସକଳମନ୍ତ୍ରର ଆଦ୍ୟରେ ଲାଗେ । ଏହାକୁ ପ୍ରଥମେ ଉଚ୍ଚାରଣ ନ କରି ମନ୍ତ୍ର ପାଠ କଲେ ମନ୍ତ୍ର ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅକାର ସୂର୍ଯ୍ୟବାନ, ଉକାର ଚନ୍ଦ୍ରବାନ, ଓ ମକାର ଅଗ୍ନିବାନ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି ।]

ଓଂକାର—ସଂ. ବ—ଓଂ ଅକ୍ଷର—

Onkāra The letter 'On'.

ଓଂକାରନାଥ—ଦେ. ବ (ନାମ) ହିନ୍ଦୁ ଗୁରୁ-ବିଶେଷ — Name of a
 Onkāranātha place of a Hindu-pilgrimage.

[ଓ—ଓଂକାରନାଥ ଦ୍ୱାଦଶ ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତମ ।
 ଏହି ମନ୍ତ୍ରର ନିର୍ମାତା ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ମଦନମୋହନ. ଚାର୍ଯ୍ୟଦର୍ଶନ ।]

ଓଁ ମଣିପଦ୍ମେହୁଁ—ଦେ. ଅ (ମନ୍ତ୍ର)—ବିକଳାୟ ଲମ୍ବାମାନଙ୍କର ଜପିବା ମନ୍ତ୍ର
 On manipadmehuଁ ବିଶେଷ—A formula uttering which the Tibetan Lamas count rosary.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଷ୍ପରେ ୧୦୦ ୧ ଚକ୍ରର ଅଞ୍ଚଳ ଓ ମାତ୍ର ୧୦ ୧ ଚକ୍ରର ଅଞ୍ଚଳ ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତଏବ ୧ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାମୟ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ଯେବେ ଏ ଗୁଣାକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଈ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାୟ' ଗୋଟିବ, 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ, ବଧ ନ ପାଇଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅଗାଧ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବ' ଦେଖିବେ ।

୨ । ଗୁଣାମାନଙ୍କ ମଞ୍ଜଳ ଭିତ୍ତିକରୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତହୋଇଥିବା ଗୁଣାମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଭିତ୍ତିକରେ ଯୋଗ ନ ଦେଇ ଯେଉଁ ପ୍ରତିନିଧି ପଠାନ୍ତି—2. A person representing an invited Rājā in another Rājā's social function.

୩ । ମୁଖ୍ୟଲମ୍ବାନମାନଙ୍କ ବିବାହ ସମୟରେ ବରଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ କନ୍ୟାର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟୁକ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି—

3 Bride—groom's representative at the marriage amongst the Mahomedans.

୪ । କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି—

4. Authorised representative, agent

୫ । କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ଦୂତ—

5. Envoy; ambassador

ଓକିଲତାମା—ବୈଦେ. ବି—ଓକାଲତାମା (ଦେଖ)

Okilātānāmā Okālatanāmā (See)

ଓକିଲତି—ବୈଦେ. ବି—ଓକାଲତି (ଦେଖ)

Okilāti Okālati (See)

ଓକିଲତିକରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଓକିଲ ବ୍ୟବସାୟ ଦ୍ୱାରା ଜୀବିକା Okilātikaribā ଉପାର୍ଜନ କରିବା—

ୱକାଳତିକରଣ 1. To earn one's livelihood by practising at the bar

୨ । ମୋକଦ୍ଦମାରେ କାଦି ବା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରିବା—2 To plead for a party in a case.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)—ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷ ଧରି କଥା କହିବା ବା ଲଢ଼ିବା—

3. To take a person's side; to plead for a person.

ବରଂ ଆସ୍ତେନେ ସାଅନ୍ତୁକ ସପକ୍ଷରେ ଓକିଲତା କରୁ ପାରୁ ।
ପକ୍ଷରମୋହନ. କୁମାରୀଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଓକୋଦାନୀ—ଫ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଓକସ=ଅଶ୍ରୁ+ଅଦ ଧାତୁ=ଭସଣ Okodani କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ+ଶ୍ରୀ. ଇ; ଯେ ନିଜର ଅଶ୍ରୁକୁ ଖାଏ)—ଉକୁଣୀ—Louse.

ଓଖ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଭ୍ୟାସ; ଖୋର—

Okha 1. Habit.

ଅଭ୍ୟାସ ୨ । ବଦଅଭ୍ୟାସ—2 Bad habit

ଜମ; ଶୁ; ଆକ୍ଷା ୩ । ଛଳନା; କାହାଳୀ—3. Pretence

ଓଖର—ପ୍ରାଦେ. ୧ । (ଗଡ଼ଜାତ) ବି. (ସଂ. ଗୋଶିର)—

Okhara ଗୋଶିର; ଗୋଦୁଗ୍ଧ—1. Cow's milk;

୨ । (ମେଦିନୀସୁର) ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ଭଲଥା ଲଢୁ ବା ଖଜା—

2. Sweet cake mixed with sessamum.

ଓଗର—ବୈଦେ. (କଚରଥା) (ଆ ଅଗୈର)—ଓଗେର; ଇତ୍ୟାଦି; ଏବଂ Ogar ଏହିପରି ଅନ୍ୟ ସବୁ—

ଓଗୈବହ, ଓଗୈବହ Etcetera; and the like, and so on

ଅଗୈରା [ଦ୍ର—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ରାମ ଓଗର ଅସିଥିଲେ ।]

ଓଗାଳା—ଦେ. ବି. (ସ. ଅଗଳ)—

Ogālā ଅଟକାଇବା, ଓଗାଳିବା—

ଆଗମାନ Restraining one from the front.

ଅଟକାସ

ଦେ. ବିଶ—ଅଗବୋଲ (ଦେଖ)

Āgabolā (See)

ଓଗାଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଗଳ)—

Ogālā ୧ । ଅଟକାଇବା—

1. Barring progress; restraining.

୨ । ଗଉଡ଼ମାନଙ୍କ ନଉଡ଼ି ଶୈଳ ଗୀତ (ଯାହାକୁ ଗଉଡ଼ମାନେ ନଉଡ଼ି ଧରି ପରସ୍ପର ଆଗରେ ଦୋଳଯାତ୍ରାରେ ବୋଲିବୋଲି ହୁଅନ୍ତି)—2. Song or dialogue sung by Ordī cowherds.

[ଦ୍ର—ଲେମ୍ବାଳଗାଦିର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୋପ ଲଙ୍କ ଗୁରୁ ମହନ୍ତ ଅରୁଦ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ ଦାସ 'ଗୋପାଳଙ୍କ ଓଗାଳ' ନାମରେ ଗୁଡ଼ିଏ ଗୀତ ରଚନାକରି ଅଛନ୍ତି ।]

୩ । ଅଟକ—3 Restraint.

୪ । ଘରର କାଟ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଢାଞ୍ଚ ବା କବାଟ—4. Door of a house.

ଭଲ ଓଗାଳ ବନ୍ଦର ମନ୍ଦରେ । ପ୍ରାଚୀ. ପରବେଶିତା ।

୫ । (ପଶୁ ଅବସ୍ଥ) ରକ୍ଷକ, ଜଗୁଆଳ—

5 A cowherd; a person who looks after the grazing cattle

ଓଗାଳିବା—ଦେ. କି—ଉଗଳିବା (ଦେଖ)

Ogālībā Ugālībā (See)

ଆଗ ପଛ ଓଗାଳନ୍ତେ ମହାଦେଇ ଯାନ୍ତେ ।

ସାରଳା ମହାଭାରତ. ବରଷ ।

ଓଗେର—ବୈଦେ. (କଚରଥା) ଅ—ଓଗର (ଦେଖ)

Ogera Ogar (See)

ଓଗୋ—ଦେ. ଅ. (ମାନ୍ୟାର୍ଥକ ବା ଉଦ୍ବିଗ୍ନାସୁଚକ)—

Ogo ଗୋ; ଆଗୋ; ଅହୋ—Interjection employed in respectful or polite address or to draw attention—Oh !

ଓଗୋ

ଆହ

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ଋ	କ	ଶ, ଷ	ଜ	ଝ	ଞ୍	ଟ
୨	ଈ	ଋ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚଳକଦ୍ୱୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଌ	ଐ	ଋ	ଌ	ଐ	ଋ	ଌ

ଓଗ୍ର—ବୈଦେ. (କଚରଥ) ଅ—ଓଗ୍ର (ଦେଖ)

Ogra Ogar (See)

ଓଗ୍ରସର—ବୈଦେ. ବ. (ଇଂ. ଓଭରସିଅର)—

Ograsara ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣବିଭାଗର କ ସ୍ୟ ଚକ୍ରାବଧାନ କରନ୍ତି—
ଅପ୍ରେସର Overseer.

आधेसर; दरागा

ଓଗ୍ରେସର—ବୈଦେ. ବ—ଓଗ୍ରେସର (ଦେଖ)

Ogresara Ograsara (See)

ଓଘ—ସଂ. ବ. (ଉଚ୍ଚ ଧାତୁ = ଏକତ୍ର କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Ogha ୧ । ସମୂହ; ଜନ—1 Multitude

ବ୍ୟାଘ୍ର ଓଘରେ ଶୁଦ୍ଧ୍ୟ ହେଉଅଛି ଓଘ ଶାନ୍ତ ପରିସର କହି ରୁଚି ସେ ।
ଭଞ୍ଜ. ବୈଦେଶଜକୋଷ ।

୨ । ଗଦା; ସ୍ତମ୍ଭ—2. Heap; mass

୩ । ଶ୍ରେଣୀ; ପ୍ରବାହ; ଜଳବେଗ—

3. Stream; flood

୪ । ବହୁ ପରିମାଣ—4 Large quantity.

୫ । ତରଙ୍ଗ—5 Wave.

୬ । ପରମ୍ପରା—6 Series

୭ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅ) ଦ୍ରୁତନୃତ୍ୟ—

7. A kind of quick dance

୮ । (+ ଭାବ. ଅ) ଉପଦେଶ—8. Advice

ଓଙ୍କାର—ସଂ. ବ. (ଓଂ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. କାର)—ଓଂ ଅକ୍ଷର; ପ୍ରଣବ; ମନ୍ତ୍ରର

Onkāra ଅନ୍ୟଗାଳ—The mystic syllable 'Om', the
beginning of all mantras

ଓଙ୍କାରବା—ଦେ. ଚି—ଉଙ୍କାରବା (ଦେଖ)

Onkāribhā Unkāribhā (See)

ଓଛାଳ—ଦେ. ବ—ଓଛାଳ (ଦେଖ)

Ochchhāla Ochhāla (See)

ଓଛା—ଦେ. ବ. ୧ । (ସଂ. ଉଚ୍ଛନ୍ନ)—ଉଚ୍ଛନ୍ନ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଶୂନ୍ୟ; ନଷ୍ଟ—

Ochha 1. Destroyed, exhausted.

ଆଞ୍ଚା ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଲେ ଯହୁଁ ହେଉ ଉଦ୍ଧବ ଓହ,
ତୋଟେ ନେବା ପାଇଁ ମୋତେ ପେଟିଲେ ଶ୍ରାବଣ ।
ସାରଳା ମହାଭାରତ. ଉଦ୍ଧୋଗ ।

୨ । (ସଂ. ହ୍ରସ୍ୱ)—ହ୍ରସ୍ୱ; ସାନ—2. Small.

୩ । ହ୍ରସ୍ୱତର—3 Smaller.

ସାତ କଲ୍ପର ସମ ବଞ୍ଚ । ଗୁଣେ ଧ୍ରୁବକୁ ହେଲେ ଓହ—
ପ୍ରାଚୀ. କର୍ମମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

୪ । ଅଳ୍ପ—4 Little.

୫ । (ସଂ. ଉଚ୍ଛ; ପ୍ରା. ଉଚ୍ଛ)—ନୀଚ; ଭୂତ—

5. Low; mean; despicable.

ଓଛାଳ—ଦେ. ବ—୧ । ବିରୋଧ; ପତଳା ଝାଡ଼ା—

Ochhāla 1. Evacuation; passing of liquid
stool.

आंछा; आम्ला ଗର୍ଭେ ଚଢ଼ିଲେ ଓଛଳ ବାନ୍ତି କରୁଥାନ୍ତି—ପାଞ୍ଚାମ୍ବର. କୃଷିବିଦ୍ୟାମଣି ।

୨ । ବାନ୍ତି; ବମନ—2. Vomiting.

ଦେ. ବଣ—ଉଦ୍‌ଗୀର୍ଣ୍ଣ; ବାନ୍ତି କରୁ ଯାଇଥିବା—Vomited.

ଓଜ—ଗ୍ରା. ବ. (ସଂ. ଓଜସ୍ୱ; ଓଜଃ)—ଓଜ (ଦେଖ)

Oj Oja (See)

ଓଜ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଓଜସ୍ୱ; ଓଜଃ)—୧ । ଓଜସ୍ୱ (ଦେଖ)

Oja 1. Ojas (See)

ଓଜା ଶିତା ବରୁଆନ୍ତି ଦେଖାଇ ନିଜ ଓଜ—କୃଷିବିଦ୍ୟା ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । (ଗଣିତ) ବିଷମ ସଂଖ୍ୟା—

2 (arithmetic) Odd number.

୩ । ପରିମାଣ—3. Quantity; measure.

୪ । ବଦଳ; ପ୍ରତିବଦଳ —4. Exchange.

୫ । ଶୁଦ୍ଧିଚଳଣ; ବ୍ୟବହାର—5. Doing; conduct.

୬ । ମହତ୍ତ୍ୱ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ—6. Prestige.

୭ । ଓଜନ; ଭାର—7. Weight.

୮ । ଗୁରୁତ୍ୱା; ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ—8. Gravity.

୯ । (ଗଣିତ) ବର୍ଗର ବର୍ଗମୂଳ —

9 (mathematics) Square-root of a
number.

ଓଜଃ—ସଂ. ବ—ଓଜସ୍ୱ (ଦେଖ)

Ojah Ojas (See)

ଓଜଡିବା—ଗ୍ରା. ଚି—ଉଜଡିବା (ଦେଖ)

Ojardibhā Ujurdibhā (See)

ଓଜ ତୁଲିବା—ଦେ. ଚି—ତୁର ପଦାର୍ଥର ଓଜନକୁ ତୁଲନା କରିବା—

Oja tulibhā To compare or test the weight of
two things.

ଓଜନ—ବୈଦେ. ବ. (ପ୍ରା. ଓଜନ୍; ତୁଲ. ସଂ. ଓଜଃ)—

Ojana ୧ । ତୁଳାଦ୍ୱୟଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଭାର ସ୍ଥିରକରଣ—

ଓଜନ 1. Measure; weighment

ସଜନ ୨ । ଭାର—2. Weight.

ମନ୍ତ୍ରରେ ବାହାର ପ୍ରବେଶ ପ୍ରସ୍ତାବେ,
ଓଜନ ଉଦ୍‌ଗାସ ମନ୍ତ୍ର ଚ ନ ଜାଣେ—ସ୍ୱଧାମାଥ. ଦରବାର ।

୩ । ଗୁରୁତ୍ୱା—3. Seriousness

୪ । ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ—4. Gravity.

୫ । ମୂଲ୍ୟ—5 Value.

୬ । ଭାରକେନ୍ଦ୍ର—6. Centre of gravity.

ବଣ—୧ । ଭାର—1. Heavy.

୨ । ଗୁରୁତ୍ୱରବଶେଷ—2. Weighty.

[ଓ—ଉଦ୍‌ଗାସ ଦେଶରେ ଉଦ୍‌ଗାସ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓଜନ କରିବା
ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଗାସ ଶୁଦ୍ଧି କଲେ । (ବ) ସୁନା ରୂପା ଅତି ଓଜନ
କରିବା ପାଇଁ—୪ ଧାନ=୧ ରତ୍ନ; ୮ ରତ୍ନ=୧ ମସା, ୧୦ ମସା
=୧ ତୋଳା ବା ଭର=୧ ଟଙ୍କା । (ଖ) ପଣ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅତି
ଓଜନ ପାଇଁ—୨ ଟଙ୍କା=୧ ଛଟାକି; ୪ ଛଟାକି=୧ ପାଅ;

୨ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ—7. Gold

ଓ	ଜ	ସ୍	ବ	କ	ଓ	ଓଜସ୍ବଳ	ଅନୁନାମିତ ସ୍ବରାଜ୍ୟ	ଓ	ଜ	ସ୍	ବ	କ	ଓ	ଓଜସ୍ବଳ	ଅନୁନାମିତ ସ୍ବରାଜ୍ୟ
ଓ	ଜ	ସ୍	ବ	କ	ଓ	ଓଜସ୍ବଳ	ଅନୁନାମିତ ସ୍ବରାଜ୍ୟ	ଓ	ଜ	ସ୍	ବ	କ	ଓ	ଓଜସ୍ବଳ	ଅନୁନାମିତ ସ୍ବରାଜ୍ୟ

ଓଜସ୍ବଳ - ସଂ. ବିଶ୍ବ ସ୍ବ. (ଓଜସ୍ବ+ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥରେ. କଳ) -

Ojaswala ଓଜସ୍ବୀ (ଦେଶ)

(ଓଜସ୍ବୀ-ଶ୍ରୀ) Ojaswī (See)

ଓଜସ୍ବୀ - ସଂ. ବିଶ୍ବ ସ୍ବ. (ଓଜସ୍ବ+ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥରେ. ବିନ୍ଦୁ. ୧ମା. ୧ବ.) -

Ojaswī ୧। ଓଜସ୍ବୀ; ଓଜସ୍ବୀ

(ଓଜସ୍ବୀ-ଶ୍ରୀ) 1 Energetic.

(ଓଜସ୍ବୀ-କ) ୨। କଳବାନ୍-2. Strong

୩। ଶ୍ରମଜାଣାଳ-3 Powerful.

୪। ଗପ୍ତ-4. Splendid; lustrous.

୫। ଓଜୋଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ-5. Elaborate; emphatic

ଓଜସ୍ବ - ସଂ. ବିଶ୍ବ ସ୍ବ. (ଓଜସ୍ବ+ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥରେ. ଉଷ୍ଣ) -

Ojishtha ଓଜସ୍ବୀ (ଦେଶ)

(ଓଜସ୍ବୀ-ଶ୍ରୀ) Ojaswī (See)

ଓଜସ୍ବୀ - ସଂ. ବିଶ୍ବ ସ୍ବ. (ଓଜସ୍ବ+ଅଳ୍ପ ଅର୍ଥରେ. ଉଷ୍ଣସ୍ବ. ୧ମା. ୧ବ.) -

Ojiyan ଓଜସ୍ବୀ (ଦେଶ)

(ଓଜସ୍ବୀ-ଶ୍ରୀ) Ojaswī (See)

ଓଜୁ - ବୈଦେ. ବି. (ଅ)-ଉଜୁ (ଦେଶ)

Uju Uju (See)

ଓଜୋନ୍ - ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ; ଓଜୋନ୍; ଓଜୋନ୍‌ରେ ଇଂରାଜି Z

Ojon ଅକ୍ଷରର ଉଚ୍ଚାରଣବିଶିଷ୍ଟ ଅକ୍ଷର ନ ଥିବାରୁ Z

ଓଜୋନ୍ ଗୁଣରେ ଜ ଉଚ୍ଚାରଣ) -

ଓଜୋନ୍ ଗୁଣରେ ଅକ୍ଷରରେ କା ଅକ୍ଷର ବାସ୍ତବ -

Ozone; densified oxygen.

[ଡ୍ର-ଏଥିର ଗୁଣରେ ଅକ୍ଷରରେ ଅପେକ୍ଷା ୨୫ ଗୁଣ ବେଶି;

ଏ କାଷ୍ଠର ଦୂର କରାଯାଏ । ସମୁଦ୍ର କୂଳର ଓ ମୁକ୍ତ ସ୍ଥାନର

ବାୟୁରେ ବେଶି ପରିମାଣରେ ଓଜୋନ୍ ଥାଏ ।]

ଓଜା - ଦେ. ବି. (ସ. ଓଜା) -

Ojha ୧। ପରିମାଣ-1. Measure; quantity

୨। ବଦଳ; ପ୍ରତିବଦଳ-2. Exchange.

୩। (ଗଣିତ) କୌଣସି ସଂଖ୍ୟାର ବର୍ଗମୂଳ -

3. (mathematics) The square-root of a number.

ଓଜାଲ - ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚାର) - ଉଚ୍ଚାର (ଦେଶ)

Ojhal ଓଜାଲ (See)

ଓଜା - ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚାର) -

Ojha ୧। ଶିକ୍ଷକ; ଅଧ୍ୟାପକ-1 Teacher.

ଓଜା ଗୁଣ ଓଜା ଧରଣର ବେଳେ

ଓଜା ଗୁଣ ଓଜା ବେଳେ ବେଳେ-ମାଳାବତୀ ।

୨। ବିଷବୈଦ୍ୟ -

2. One who cures snake-bites

୩। ଗଣିତ ବିଦ୍ୟାର ଶିକ୍ଷକ, ଗଣିତବେତ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତି -

3. Mathematician; teacher or professor of mathematics.

୪। ସାପୁଆ କେଳା -

4. Snake-catcher, snake-charmer

୫। ଗୁଣିଆ; ଗୁଣିଆରଢ଼ି ଜାଣିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି -

5. Wizard.

୬। ଭୂବୈଦ୍ୟ; ଯେ ଭୂବ ଉଦ୍ଧାର-6 One who exorcises evil spirits. exorcist

୭। ମାଟ୍ଟବଣ ନାୟକ-7 A village pedagogue of the Nāyaka caste

୮। ବହେଇ କମାରଙ୍କ ସଂଜ୍ଞା ବା ବଂଶୋପାଧି -

8. Family-title of blacksmiths and carpenters.

ଓଜାବଳ - ଦେ. ବିଶ୍ବ (ସଂ. ଉଚ୍ଚାର) -

Ojhabala ୧। କଳବାନ୍-1. Mighty

୨। ଶକ୍ତିଶାଳୀ-2 Powerful.

ଓଜାବଳ ଶିଳ୍ପୀ ଶିଳ୍ପରେ ଉଚ୍ଚାର-ମାତ୍ରାବଳ ।

ଓଜା - ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ ଓ ପୁରୀ) ବି. - ବନ୍ୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ -

Ojhara A wild tree, Pinus Simiarum (Haines)

ଓଜାଲ - ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. - ଗଞ୍ଜାମର ପାଟକବିଶେଷ -

Ojhali A caste of Sudras.

ଓଜାଲବା - ଦେ. ବି. - ଓଜାଲବା (ଦେଶ)

Ojhalibha Ujhalibha (See)

ଓଜ - ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚାର) - ଉଚ୍ଚାର -

Oja Camel

ଓଜ

ଓଜ

ଓଜପାକ୍ଷୀ - ଦେ. ବି. - ଅଗ୍ନିକାରେ ମିଳୁଥିବା ସବ୍ୟାପେକ୍ଷା ବୃହତ୍ ପକ୍ଷି -

Otapakshi ବଶେଷ - Ostrich.

ଓଜପାକ୍ଷୀ [ଡ୍ର-ଏମାନେ ଉଚ୍ଚରେ ଟାପୁଟ ବଢ଼ନ୍ତି; ପକ୍ଷ

ସ୍ତୁରସ୍ତୁର ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଗୋଡ଼ ଓ ବେକ ଓଜକ ପରି ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ; ଏମାନେ ଡୁବ ଦୌଡ଼ି ପାରନ୍ତି ।]

ଓଜବନ୍ଦି - ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି. - ଉଠିବାଟ; ପଡ଼ିଆ ଓ ଜଙ୍ଗଲ

Otabandi ଜମିକୁ ପ୍ରଥମେ ଅବାଦ କରିବା ପାଇଁ ଜମିଦାର

ଓଜବନ୍ଦି ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଜାର ରୁଚି - an agreement

ଓଜବନ୍ଦି between a tenant and landlord for reclamation of waste lands.

ଓଜମୁହଁରେ ଜାଗ - ଦେ. ନ୍ୟାୟ - ଓଜ ପରି ବଡ଼ ଜାଗର ମୁହଁକୁ ଜାଗ

Ojamuhare jira ପରି ସାମାନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଦେଲେ ତାହା ନଗଣ୍ୟ

ହୁଏ । ସେହିପରି ବଡ଼ ବସ୍ତୁ ଲୋଡ଼ାଥିବା ସ୍ଥଳେ

ସାଧାରଣ ଯେତେବେଳେ ଅପର ପ୍ରାଣୀରେ ସଦୃଶ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଦ୍ଭିଦ ଅପର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମେଣ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ କା ୨ ଉଦ୍ଭିଦ କୌଣସି ବର୍ଷ କା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ରେ ଯେତେ ଏ ଗୋଡ଼ାବୋଧରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଉଚ୍ଚର କଥାକଥା ୨ କା ୧ ଉଦ୍ଭିଦ ବର୍ଷ କା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ବାଦ୍ ଦେବ । ମଥା :— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଗୋଡ଼ବୋଧ; 'ବଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବଥ' ବୋଧବୋଧ; 'ବ୍ୟସ୍ତ' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ବକ' ବୋଧବୋଧ; 'ଅନ୍ୟା' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅନ୍ୟ' ବୋଧବୋଧ; 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ନ ଗାଢ଼ରେ 'ଅନ୍ୟତ୍ର' ବୋଧବୋଧ ।

ଅନ୍ୟତ୍ର ବସ୍ତୁ ଦିଅ ଗଲେ ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।
ଏହାର ସମାର୍ଥକ ପ୍ରକାର—ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପାଣି—
A saying or comparison applied to
cases where a little thing is given
for a very big requirement

ଓଟମୁହାଁ—ଦେ. ବିଶ୍ୱାସ—ଉପରମୁହାଁ; ଯେ ଉପରକୁ ମୁହଁ ଟେକି
Oṭamuhāṁ କାଟି ଚାଲେ—A man who walks
(ଓଟମୁହାଁ—ଶ୍ରୀ) with face upwards

ଓଟର—ଦେ. ବି—ଓଟର (ଦେଖ)

Oṭara Oṭarā (See)

ଓଟର—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅବ + ଚ୍ଚ ଧାତୁ)—୧ । ଅବର୍ଷକ; ଟାଣିବା;
Oṭarā ଟାଣିବା ଓଟରବା କର୍ମ—1. Dragging;
ଟାନା; ଟେଟି drawing; pulling
ଖିଆଁଚନା ୨ । ଅଗ ଅଡ଼ୁ ଟାଣିବା—Pulling from the
front; tugging

୩ । ଯେଉଁ ଦଉଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ଡଙ୍ଗା ଅବଳୁ ଟାଣି ନିଆଯାଏ—
3. A rope used for pulling a boat.

୪ । ଶ୍ରେତର ବିପକ୍ଷରେ ବିପକ୍ଷରେ ଡଙ୍ଗାକୁ ଓଟରବା—
4. Pulling up a boat against the
current.

୫ । ଅର୍ଥାବର ଅନାଟନ ଅବସ୍ଥା—5 Want

ବିଶ୍ୱ—୧ । ଉଠାଣିଆଁ (କାଟି)—Rising; ascending;
climbing road).

୨ । ବୃତ୍ତାଣିଆଁ (କାଟି)—2. Circuitous (road)

ଓଟରାବିଧି—ଦେ. ବି.—'ଓଟରବା' କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଶିଳ୍ପରୂପ—
Oṭarāibhī Causative form of Oṭaribhī.

ଟାନା
ଖିଆଁଚନା

ଓଟରାଓଟର—ଦେ. ବି—ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ଟାଣିଟାଣି କା ଟାଣିଟାଣି ଦେବା;
Oṭarāoṭari ଜଣେ ଜଣକୁ ଟାଣିବା—
ଟାନାଟାନି; ଟେଟିଟେଟି Pulling one another; mutual
drawing; tugging.

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ଟାଣିଟାଣି କା ଟାଣିଟାଣି ଦେଉଥିବା—
Pushing one another.

ପୁଣି ସେ ଓଟରାଓଟର ଦେଇ କର । କଷ୍ଟବିଦ୍, ମହାବଳ ।

ଓଟରାଞ୍ଜିଙ୍କା—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ୍ୱ. (ଏକାଧିକ ସଦୃଶ —

Oṭarāñjīṅkā ଓଟରାଞ୍ଜିଙ୍କା (ଦେଖ)

Oṭarāoṭari (See)

ଓଟର ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—୧ । ନିମ୍ନବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ
Oṭarā pardibā ଓଟର ପଡ଼ିବା କେବେ ଅଧିକ ଦେବା—

1. The increase of the speed of a
current while the flood is subsiding.

୨ । ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଫସଲ ମରୁଯିବାର ଅବସ୍ଥା ଦିଶିବା (ଯେଉଁ
ଅବସ୍ଥାରେ ପୋଷଣ ଆଦିରୁ ଶେଷ କା ଦେଖାଦିଆ
ପାଣି ଓଟର [ଉଠାଇ] କ୍ଷେତରେ ମଡ଼ାଇବାକୁ ହୁଏ)—
2. Season of drought neces-
sitating irrigation by drowing
water from tanks.

(ଯଥା—ଏ ବର୍ଷ ଉନ୍ନତ ନ ପାଳିବାରୁ ଉନ୍ନତ ଓଟର ପଡ଼ିଲା ।)

୩ । ଅବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥ ପାଇଁ ଅନାଟନ ଅବସ୍ଥା ଦିଶିବା—

3. The state of being in financial
want.

ଓଟର—ଦେ. ବି—ବମନେଇ—Tendency to vomit.

Oṭāra ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଓଟରାଆ (ଦେଖ)

Oṭāriā (See)

ଓଟରାଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଉଠାଣିଆଁ (କାଟି)—

Oṭāriā 1. Rising (road)

୨ । ବୃତ୍ତାଣିଆଁ (କାଟି)—2. Circuitous (road).

୩ । ଶ୍ରମସାଧ୍ୟ; ପରିଶ୍ରମସାଧ୍ୟ—

3. Entailing labour; toilsome.

୪ । ଅର୍ଥାଭାବଯୁକ୍ତ (ଅବସ୍ଥା)—Needy.

ଓଟରାବିଧି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅବ + ଚ୍ଚ ଧାତୁ = ଟାଣିବା; ଭୁଲ—ପ୍ରା.)

Oṭāribhī ଓଟରାବିଧି—୧ । ଅବର୍ଷକ କରବା; ଟାଣିବା; ଟାଣିବା—

ଟାନା, ଟେଟି 1. To pull; to drag; to attract; to
draw.

ଅଥ ଅଥ ସ୍ୱାମୀ ବୋଲି ଅର୍ଜୁନ ଓଟରା—ସାଧାରଣତଃ ଓଟରା ମଧ୍ୟ ।

୨ । (କୂଅ ଆଦିରୁ ପାଣି) କାଢ଼ିବା —

2. To draw up (water from wells,
tanks etc.); to lift.

ଓଟରା ହେବା—ଦେ. ବି—୧ । (ବାସ ରୋଗୀ) ଦୀର୍ଘ ବାସ ମାରିବା—

Oṭāri hebā 1. To gasp (said of an asthmatic
patient exerting to take breath).

ହାଁପନା

୨ । ବମନେଇ ପ୍ରକାଶ କରବା—

2 To show signs of vomiting.

୩ । କଥା କହିଲାବେଳେ କ୍ଳାନ୍ତ ବୋଧ କରବା—

3. To speak with an effort.

୪ । କୌଣସି ଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଶାରୀରିକ ବଳ ଶସ୍ତ୍ର
କରବା ବା କୋରୁ ଶରତ କରବା—4. To strive
physically to do a thing.

ଓଠ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଓଷ୍ଠ)—୧ । ଅଧର; ଓଷ୍ଠ—

Oṭha 1 Lip

ଠୋଟି; ଓଷ୍ଠ ଉପରେ ଉପରେ କାମେଇ ଓଠ—କୃଷ୍ଣବିଦ୍, ମହାବଳ. କଳ ।

ଓଷ୍ଠ; ଓଷ୍ଠି ୨ । ଉପର; ଓଷ୍ଠ—2. The part of the
face below the lips.

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ସଦୃଶ ଓ ଚିତ୍ତର ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ଚିତ୍ତର ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏ ବା ଓ ଚିତ୍ତର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଲେ ସେବେ ଏ ଗୁଣାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂଯୋଗେ ଚିତ୍ତର ବ୍ୟବହାର ଓ ବା ଓ ଚିତ୍ତର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାୟୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ଗୋଟିନାହିଁ ତେବେ । ଯଥା— 'ଗାଉ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଉଁ' ଗୋଟିବେ, 'ଭୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'ଭୂଅ' ଦେଖିବେ, ବନ୍ଧୁ ନ ପାରିଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗଣା' ନ ପାରିଲେ 'ଅଗଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବଦ' ନ ପାରିଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ ।

[ଦ୍ର—ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଦେଶ (ଓଡ଼ିଶା)ରେ ଥିଲା ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଜପୁର ଅଞ୍ଚଳରେ ନାଗପୁର ରେଳବାଇର ଗୋଟିଏ ଷ୍ଟେସନ ବ୍ୟାସସଂଲେବର ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ ।]

ବ୍ୟାସ ସଂଲେବରେ ରହି ଅଛି ସେ ଓଡ଼ିଆ । ସାରଳାମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଗଦା ।

ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ—ଦେ. ବି.—ଖୋରଧାର ପାଠକମାନଙ୍କର ଏକ ଶ୍ରେଣୀ—
Orda pāika A branch of the Pāikas in Khurda

[ଦ୍ର—ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ପାଠକଙ୍କ ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ପାଠକ; ଓଡ଼ିଆ ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ଓଡ଼ାବା—ସଂ. ବି.—ପାଞ୍ଚଟି ସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣିଣୀ (ସା. ଗା, ମା, ଧା, ନି)
Ordaba ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ସ୍ୱର ଓଡ଼ିଆରେ ଥାଏ)—A musical air consisting of five notes.

[ଦ୍ର—ହୁଅ ସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣିଣୀକୁ ଷଡ଼ବ ବା ଖାଡ଼ବ ବୋଲି ଯାଏ । ଓଡ଼ିଆ ଗୁଣ ଯଥା—ସାରଙ୍ଗ, ଭୂପାଳୀ, ମାଲକୋଶ, ହୁଣ୍ଡୋଲ ।]

ଓଡ଼ାରାଷ୍ଟ୍ର—ଗ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଓଡ୍ର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର)—୧ । ଓଡ଼ିଶା ଦେଶ; ଭୂଲଳ
Ordarāsthā ଦେଶ—1. The Ordish country
୨ । ଓଡ଼ିଆ (୨) (ଦେଖ)

Ordarāshṭra (2) (See)

ଓଡ଼ାରାଷ୍ଟ୍ର—ଦେ. ବି.—୧ । ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶା ଦେଶ—
Ordarāshṭra 1. Ancient Ordish.

ନାମ ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଓଡ଼ାରାଷ୍ଟ୍ର । ପ୍ରାଚୀ, ରତ୍ନସମୁଦ୍ର ।

୨ । ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଉପକୂଳସ୍ଥ ଗୋଲଗୁ, ମରଡ଼ପୁର, ଦୁରଗପୁର, ବିଷ୍ଣୁପୁର, କୁଜଙ୍ଗ, ପାଣ୍ଡବେଇ ପୁର (ପାଣ୍ଡବପୁର), ଆଳ ଓ କନିକା ଏହି ଆଠଟି ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ—2. A name given to Kanikā; Āli; Kujaṅga and five other petty kingdoms lying along the sea-coast of ancient Ordish

[ଦ୍ର—କୌଣସି ବହୁଃଶବ୍ଦକୁ ନ୍ୟାୟବାଣ ଦେଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇ ନ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜାମାନେ ପୁଣ୍ୟ ଓ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ନ୍ୟାୟବାଣ ନିକଟରେ ଅଠ-ଗୋଟି ସାମନ୍ତ ରାଜାଙ୍କୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଭୂଖଣ୍ଡମାନ ଗୁଣ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଦେଇ ରଖାଇ ଥିଲେ—ଗୁଆଡରଣ ପଣ୍ଡା, ଭୂଲଳ ସାହୁଙ୍କ ୩୪୧ ।]

ଓଡ଼ା ଲଗିବା—ଦେ. ବି.—ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତ୍ରର ସବୁ ଅଂଶରେ ଥରେ ବା
Orda lagibā ଏକ ଓଡ଼ିଆ ଲଗିବା ଶେଷ ହେବା—

The finishing of the ploughing of the whole field once

ଓଡ଼ାଶ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦଂଶ)—ଖଟମଈ; ଶୁରପୋକ—
Ordāśa Bed-bug.
ହାସପୋକା
ଓଡ଼ିଆ

ଓଡ଼ାଶବିୟାନା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦଂଶ+ସଂ ବା ଧାତୁ=ଗର୍ଭ ପ୍ରଦଣ)
Ordāśabiyāna କରବା)—ଓଡ଼ାଶଙ୍କ ପରି ବହୁ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ ହାସପୋକାବ ବେଶ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା ବଣ ବୃଦ୍ଧି—Constant increase
ଓଡ଼ିଆକାୟିଦ୍ୱାରା by reproduction (like bugs)

ଓଡ଼ାଶମାରୀ—ଦେ. ବି.—ଏକଜାତୀୟ ବନ୍ୟ ଗଛ ଓ ତହିଁର ଫଳ (ଏ
Ordāśamārī ଫଳକୁ ଘରେ ରଖିଲେ ଘରେ ଓଡ଼ାଶପୋକ ରହେ
ସଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଶିରିଣୀ; ପତ୍ରପତ୍ତୀ, ପାରନ୍ତି ନାହିଁ)—

ହୁମଶିଖା. ଶାଗାଳକଣ୍ଠକ A kind of plant of the
ଶିଆଳ କାନ୍ତା palm species and its fruit
ମେରବଳ (which is said to drive
ତେ. ବାନରକୁଣୀ, away bugs when kept in
ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡ the house); Bugbane; bugwort

[ଦ୍ର—ଏ ଗଛ ଖଜୁରି ବା ଗୁଆ ଜାତୀୟ ଗଛ, ଉଚ୍ଚରେ ୨୩
ଫୁଟ ବଢ଼େ ।]

ଓଡ଼ାଶୀ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । (ସଂ. ଉଡ୍ର ଦେଶୀୟ) ଓଡ଼ିଶା ଦେଶବାସୀ—
Ordāśī 1 Belonging to Ordish.

ଓଡ଼ିଆ ୨ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

ଓଡ଼ିଆ 2 Relating to the Ordish language.

୩ । ଓଡ଼ିଶା ଦେଶଜାତ—

3. Produced in Ordish.

୪ । ଓଡ଼ିଶା ଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଓଡ଼ିଆ—

4. Relating to Ordish.

ଓଡ଼ାଶୀମତ—ଦେ. ବି.—ଓଡ଼ିଶା ଦେଶବାସୀଙ୍କ ମତ; ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଚଳିତ-
Ordāśīmata ମତ—Opinion prevalent in
ଓଡ଼ିଶା Ordish.

ଓଡ଼ାଶୀ ହଳଦୀ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଡ୍ର+ହଳଦୀ)—ଏକ ପ୍ରକାର

Ordāśī haladī ଓଡ଼ିଶାଦେଶଜାତ ହଳଦୀ (ଏଥିର ରଙ୍ଗ
(ବନ ହଳଦୀ—ବିପରୀତ) ବନ ହଳଦୀ ଠାରୁ ଫଳା)—A kind
of turmeric produced in Ordish (of
a lighter colour than the turmeric
produced in the Khondmals)

ଓଡ଼ା—ଦେ. ବି.—(ଗୁଡ଼ିଆଳୀରେ ପୁରୁଣାକାଳର ଗୁଡ଼ିଆଳୀରେ ଥିଲେ
Ordā ବର୍ଣ୍ଣପରିଚୟ କରାଇବା ଅବଧାନମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ;
ସଂ. ଅବଶ୍ୟକ; ଏହାର ଆକାର ଓଡ଼ିଶାପରି
ଥିବାରୁ)—ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣରେ ଯୁକ୍ତ ହେବା ଏକାରର
ଚିହ୍ନ—ଯଥା—‘ଓ’; (ଏହା ବର୍ଣ୍ଣର ପୂର୍ବସ୍ଥାନରେ ଲାଗେ,
ଦ+ଏ=ଦେ)—The symbol of ‘E’ or
short ‘e’ prefixed to a consonant.

୧	ଲ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଉପର ଚର୍ଚ୍ଚି	ଅନୁସାରିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଶ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଲଘ	ଉଥ	ଭ
୨	ଭ	ଝ	ଞ	ଟ	ଠ	ଅନୁସାରିକ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ସ	ସ	ଶ୍ୟ	ଲଥ	ଢ	ନ	

ଓଡ଼ାଙ୍କ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଶ୍ରେଣୀ)—୧ । (ଗଣିତ) କ୍ରମବୃଦ୍ଧିମୂଳକ
Ordāṅka ରାଶିଗଣନା ଗଣିତ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମରେ ମୂଳ ଅଙ୍କ
ଅନୁକ୍ରମେ କ୍ରମ ଉଚ୍ଚ ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କର ମିଶ୍ରଣ—

ସେହି 1. (mathematics) Arithmetical pro-
gression; addition of successive
numbers to a certain original number
୨ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମରେ ମିଶ୍ରାପାଇଥିବା କ୍ରମୋକ୍ତି ଅଙ୍କମାନଙ୍କର
ସମଷ୍ଟି—2. The ultimate number result-
ing from the addition of some
progressive numbers

(ଯଥା—୧+୨=୩; ୩+୩=୬; ୬+୪=୧୦;
୧୦+୫=୧୫; ଶେଷ ମିଶ୍ରାଣରେ ୧୫ ଦେଇ ଓଡ଼ାଙ୍କ ୫ ଦେଇ
ମେଲଙ୍କ; ତା ପୂର୍ବ ମିଶ୍ରାଣରେ ୧୦ ଓଡ଼ାଙ୍କକୁ ୪ ମେଲଙ୍କ; ତା
ପୂର୍ବରେ ୬ ଓଡ଼ାଙ୍କକୁ ୩ ମେଲଙ୍କ; ତା ପୂର୍ବରେ ୩ ଓଡ଼ାଙ୍କକୁ
୨ ମେଲଙ୍କ ଅଟେ ।)

ଓଡ଼ାଙ୍କଧରଣ—ଦେ. ବ.—ଓଡ଼ାଙ୍କ ଗୁଣ ଅନୁସାରେ ଅଙ୍କ ଯୋଗ କରଣ
Ordāṅkadharana ବା ମିଶ୍ରାଣ—Addition of
successive numbers according to
arithmetical progression.

ଓଡ଼ାଙ୍କ ଧରିବା—ଦେ. କି—ମୂଳ ସଂଖ୍ୟା ସଙ୍ଗେ କ୍ରମୋକ୍ତି ସଂଖ୍ୟାମାନ
Ordāṅka dharibā ମିଶ୍ରାଣ ମିଶ୍ରାଣ ଅଙ୍କ କରିବା—
ଅନୁକ୍ରମେ To work out an addition of successive
ସଂଖ୍ୟାମାନ numbers in the system of arith-
metical progression.

ଗୁଣ ଓଡ଼ାଙ୍କ ଧରିବାର ବେଳେ
ଓଡ଼ାଙ୍କ ଗୁଣିତ ପିଠି ଦେଲେ ଚଳେ । ଗୁଣାବଦ୍ଧ ସୁଦ୍ଧା ।

[ଦ୍ର—୧ ରେ ଯଥାକ୍ରମେ ୨, ୩, ୪, ୫ ମିଶ୍ରାଣବା ରାଶି;
୧+୨=୩; ୩+୩=୬; ୬+୪=୧୦, ୧୦+୫=୧୫;
୧+୨=୩ ଏଠାରେ ୩ ଦେଇ ଓଡ଼ାଙ୍କ, ୨ ଦେଇ ମେଲଙ୍କ;
୩+୩=୬ ସ୍ଥଳରେ ୬ ଦେଇ ଓଡ଼ାଙ୍କ, ୩ ଦେଇ ମେଲଙ୍କ;
୬+୪=୧୦ ସ୍ଥଳରେ ୧୦ ଦେଇ ଓଡ଼ାଙ୍କ, ୪ ଦେଇ ମେଲଙ୍କ;
ଏଥି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହିପରି ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଏ; ଯଥା—ଓଡ଼ାଙ୍କ ୧୦କୁ
ମେଲଙ୍କ କେତେ ? ଉତ୍ତର=୪; ଅର୍ଥାତ୍ ୧ ସଙ୍ଗେ ଯଥାକ୍ରମେ
୨, ୩, ୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୋଗ କରି କରି ଗଲେ ୪ ଯୋଗ କଲେ
କେଲକୁ ସ୍ଥଳ ଦେବ ୧୦ ।]

ଓଡ଼ା ଛୁଟଣି—ଦେ. ବ.—(ଗୁଣିତାଳୀରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଡିକାରର ଚିହ୍ନ;
Ordā chhṭāṇi ବ୍ୟବହାରକାରୀ 'ଡ଼' ସ୍ଵରୂପେ ବା ଚିହ୍ନ; ଯଥା—
'ଢ' [ଏଥିରୁ ଓଡ଼ାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣର ପିଠିରେ ଓ ଛୁଟଣି ବର୍ଣ୍ଣର
ଭାଦ୍ରାଣ ପାଖେ ଉପରେ ବ୍ୟବହାର । ଦ + ଡ = ଦେ ।]—

The symbol of the vowel 'ai' added
to a consonant.

ଓଡ଼ାଣ—ଦେ. ବ.—ଓଡ଼ାଙ୍କ ଗୁଣରେ ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କର ଯୋଗକରଣ
Ordāṇa ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ରମେ ନିୟମରେ ଅଙ୍କ ବା ସଂଖ୍ୟା ମିଶ୍ରାଣ—
Summing up of numbers in a system-
atic progression.

ଓଡ଼ାବାଡ଼ି—ଦେ. ବ. (ଗୁଣିତାଳୀରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଓଡ଼ାଙ୍କ; ବ୍ୟବହାର
Ordābāḍi ବର୍ଣ୍ଣରେ ଓ ସ୍ଵରୂପ ଦେବା ଚିହ୍ନ;—'ଠ'—
[ଏଥିରୁ ଓଡ଼ାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣର ପିଠିରେ ଓ ବାଡ଼ି ବର୍ଣ୍ଣର
ଅଗରେ ଲଗେ; ଯଥା—ଦ + ଠ = ଦୋ]—
Symbol of the vowel 'O' (long o)
added to a consonant.

ଓଡ଼ାବାଡ଼ି ଛୁଟଣି—ଦେ. ବ. (ଗୁଣିତାଳୀରେ ବ୍ୟବହୃତ)—
Ordābāḍi chhṭāṇi ଡିକାରର ଚିହ୍ନ; ଯଥା 'ଢ'—
[ଓଡ଼ା ବର୍ଣ୍ଣର ପିଠିରେ ଓ ବାଡ଼ି ଛୁଟଣି ଭାଦ୍ରାଣରେ
ଲଗେ, କ + ଡି = କୋ]—Symbol of the
vowel 'au' added to a consonant.

ଓଡ଼ାମଡ଼ା—ଗ୍ରା. ଅ. (ଶିଶୁବଚନ)—ଖୋଳୁଥିବା ପିଲଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
Ordāmaṛḍā ଏକପ୍ରକାର ଅଶୁଭସୂଚକ ଗାଳି—
A curse amongst children at play.
(ଯଥା—ଓଡ଼ାମଡ଼ା ! ତୋ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୋଡ଼ା—ଶିଶୁପଦ ।)

ଓଡ଼ାମଡ଼ା ପକାଇବା—ଗ୍ରା. କି. (ଶିଶୁବଚନ)—
Ordāmaṛḍā pakāibā ୧ । ଅଶୁଭ ବାଣୀ କରି ଗାଳିଦେବା—
1 To chide or rebuke by pronouncing
curses
୨ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ଅସିବାକୁ ନିଷେଧ କରିବା—
2. To prohibit a person from coming
to a certain place.

ଓଡ଼ାମୋଡ଼ା (ଉଚ୍ଚାଧି)—ଦେ. ଅ.—ଓଡ଼ାମଡ଼ା ଉଚ୍ଚାଧି (ଦେଖ)
Ordāmaṛḍā etc Ordāmaṛḍā etc (See)

ଓଡ଼ି—ଦେ. ବ. (ସ ଉଚ୍ଚାର; କମ୍ପା ଧ୍ବନ୍ୟାନୁକରଣ)—
Ordi ଏଉଡ଼ି; ଅଉଡ଼ି; ଦାକୁଡ଼ି; ଚକାର—
ଫେବ୍ର
Belching
ଡକାର

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବ. (ସଂ. ଓଡ଼ିଆ; ତାମିଲ୍. ଓଡ଼ିଆ ଧାତୁ = ଗୁଣ କରିବା)—
Ordīā ୧ । ଓଡ଼ିଆବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ଉତ୍ତରୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି;
(ଓଡ଼ିଆଣୀ—ଶ୍ରୀ) ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଉତ୍ତରର ସ୍ଥାୟୀ ଅଧିବାସୀ
ଓଡ଼ିଆ; ଓଡ଼ି ବ୍ୟକ୍ତି—1. An Ordīā; a perma-
nent resident of Ordīā.

୨ । ଉତ୍ତରୀୟ ଭାଷା ବା ସାହିତ୍ୟ—
2. The language or literature of Ordīā

ଓଡ଼ିଶା ନାମ ମୁଷଲମାନମାନେ ପ୍ରଥମେ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଓଡ଼୍ର ଦେଶବାସୀ ଅନେକ ଓଡ଼୍ର କଳଙ୍ଗରୁଜାମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ସୈନ୍ୟବୃତ୍ତି କରୁଥିବାରୁ ମୁଷଲମାନମାନେ ଏହି ଦେଶକୁ ‘ଓଡ୍ର’ ବା ଓଡ଼ିଶା ନାମ ଦେଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ୍ରମାନେ ଯୁଦ୍ଧପ୍ରିୟ ଜାତି-
ଥିଲେ । ଇତିହାସର ପ୍ରଥମ ଯୁଗରେ ‘ଓଡ୍ର’ ବା ଓଡ଼ିଶା ନାମରେ କୌଣସି ଦେଶ ନ ଥିଲା । ଓଡ୍ର ନାମରେ ଏକ ଆର୍ଯ୍ୟ ଜାତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆସି କଳିଙ୍ଗର ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରାନ୍ତରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ମନୁସଂହିତାରେ ଏମାନଙ୍କୁ ପଞ୍ଚଜନ ଶ୍ରଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ ବୋଲି କୁହା ଯାଇ ଅଛି । ପରେ ପୁଣି ନୂତନ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ଆସି ଓଡ୍ରମାନଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗାମ, ବିଶାଖାପାଟଣା, ଜୟପୁର ଓ ବସ୍ତର ଆଦି ପାଖାପାଖି ଅଞ୍ଚଳକୁ ‘ଚଡ଼ି’ ଦେଲେ । ବହୁକାଳ ପରେ ସେହି ସବୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ‘ଓଡ଼ିଶାବନ୍ଧୁ’

୧	ର	ରୁ	ରୁ,ର	ଃ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଢ
୨	ର	ଜ	ରୁ	ଲୁ	ୟେ	ଅକାରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସା	ସ	ଗ୍ୟ	ଇଅ	ଞ	ଡ

ବା ‘ଓଡ଼ିଦେଶ’ ଲୁପ୍ତଗଲା । କର୍ତ୍ତମାନ ଜୟପୁର ଅଞ୍ଚଳର ପାଇକ-ମାନଙ୍କୁ ‘ଓଡ଼ି’ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଗଙ୍ଗବଂଶର ରାଜତ୍ୱକାଳରେ ଏହି ଓଡ଼ିମାନେ ଉତ୍କଳରାଜାଙ୍କ ସେନାଭିକ୍ଷକ ହୋଇ ଖୋରଧା ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କଲେ । ମୁସଲମାନମାନେ ଯେଉଁ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ୩୦୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ କରି ବାରମ୍ବାର ପରାସ୍ତ ହୋଇ ଫେରୁଥିଲେ ସେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ‘ଓଡ଼ି’ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ମୁସଲମାନମାନେ କଳଙ୍ଗ ବା ଉତ୍କଳକୁ ଓଡ଼ିଶା ନାମ ଦେଲେ । ଖୋରଧାରେ ଓଡ଼ି ପାଇକମାନେ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ବାସ କରି ରହିଥିବାରୁ ଖୋରଧା ଅଦ୍ୟାପି ଲୋକରେ ଓଡ଼ିଶାବାସରେ ପରିଚିତ ।”

କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର — ଉତ୍କଳ ଇତିହାସ ।

“ହିନ୍ଦୁରୁ ପ୍ରାୟ ମଣ୍ଡ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ତାମ୍ରଶାସନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ତଦାନନ୍ତର ଉତ୍କଳର ରାଜା ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା ପଦ୍ମବତୀଙ୍କୁ ମୁରୁମାନ୍ଦିଶ୍ରବଣସହ ବିବାହ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ତାମ୍ରାକାଙ୍କୁ ‘ଉଡ଼ିବାଡ଼ି’ ବା ‘ଉଡ଼ିଦେଶ’ ନାମକ ଅଞ୍ଚଳର ରାଜା କରାଇଥିଲେ । ଉତ୍କଳର ରାଜା ଅପୁତ୍ରୀକହୋଇ ମଲା ପରେ ସତ୍ୟମାନ୍ଦିଶ୍ର ଉତ୍କଳମଣ୍ଡଳର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ‘ଉତ୍କଳ’ ଓ ‘ଉଡ଼ିବାଡ଼ି’ ମଣ୍ଡଳ ଓଡ଼ିଶା ନାମରେ କଥିତ ହେଲା ।

ଜଗବନ୍ଧୁ — ପ୍ରାଚୀନଉତ୍କଳ ।

କର୍ତ୍ତମାନ କେହି କେହି ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅଧିକୃତ ରାଜମାତ୍ତକ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଉତ୍କଳକୁ ‘ଓଡ଼ିଆରାଜୀ’ ସମନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଓଡ଼ିଶାବାକ୍ୟ ଉପାଧି—ଦେ. ବି—ପୂର୍ବରୁ ତଳ ଅପୁଥିବା ଓଡ଼ିଶାର *Ordishārājānka upādhi* ରାଜାଙ୍କ ଉପାଧି ଯଦା ବି ଅବଧି

ପୁରାଣିକ ନାମ ପୂର୍ବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି —

The hereditary title of the Rājās of Ordishār.

[ଦ୍ର—ସାର ଶ୍ରୀ ଗଜପତି ଗୌଡ଼େଶ୍ୱର ନବକୋଟ କର୍ତ୍ତୃଚକଳ-ବର୍ଣ୍ଣେଶ୍ୱର ରାୟ ଭୂତଭୈରବ ଦେବସାଧୁ ଶାସନୋଦ୍ଧୀର୍ଘ ରାଜତ୍ୱରାୟ ଅଲୁକଳପରାକ୍ରମ ସନ୍ତାନ ସହସ୍ରବାହୁ ସନ୍ଧିଯୁକ୍ତ ଧୂମକେତୁ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅମ୍ବୁକଦେବ—ଏ ଉପାଧି ପ୍ରଥମେ ଅନଙ୍ଗଭୀମ-ଦେବ ମହାରାଜା (ଖ୍ରୀ. ୧୧୭୮—୧୧୯୮) ଜଳ ନାମ ପୂର୍ବରେ ଲଗାଇଥିଲେ ।]

ଓଡ଼ିଶୀ—ଦେ. ବିଶ— ଓଡ଼ିଶୀ (ଦେଖ)

Ordishī Ordashī (See)

ଓଡ଼ିଶୀ ନାଟ—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବି—ଓଡ଼ିଶୀ ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲି ଅବଲମ୍ବ ଓ *Ordishī nāṭa* ଅଙ୍ଗଲୁଳନାପୂର୍ବକ କରାଯିବା ଏକପ୍ରକାର ନାଟ; (ଏ ନାଟ କଲେବେଳେ ନାଟ୍ୟମାନେ ଖୁବ୍ କୁଦନ୍ତି ଏବଂ ନାନାଦି କଣ୍ଠସାଧ୍ୟ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ଅଙ୍ଗଲୁଳନା କରନ୍ତି ।)

[ଦ୍ର—ଓଡ଼ିଶାରେ ସଙ୍ଗୀତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ନାଟ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—

୧—ଓଡ଼ିଶୀ ଓ ୨—ଦକ୍ଷିଣୀ ; ଓଡ଼ିଶୀ ପିଲା ଓଡ଼ିଆ ଗୀତ ବୋଲି

ନାଚନ୍ତି, ଅବଲମ୍ବ କରନ୍ତି ଓ ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗନ୍ତି । ମାତ୍ର ଦକ୍ଷିଣୀ ପିଲାମାନେ କେବଳ ଗୀତ ବୋଲି ନାଚନ୍ତି ଓ ଅବଲମ୍ବ କରନ୍ତି; ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗନ୍ତି ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶୀ ପିଲାମାନେ ଆଠ ବର୍ଷଠାରୁ ଦଶ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ୍କ ଓ ଦକ୍ଷିଣୀ ପିଲାଏ ବାର ବର୍ଷରୁ ଖୋଲ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ।]

ଓଡ଼ିଶୀ ସଙ୍ଗୀତ—ପ୍ରାଦେ (ପୁରୀ) ବି—ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ବନ୍ଧ (ଯଥା—*Ordishī sangita* ବନ୍ଧସୂର୍ଯ୍ୟ, ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ, ଗୋପାଳଦାସ ଆଦି) ମାନଙ୍କ ରଚିତ ପ୍ରାଚୀନ ରାଗଗୀତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ —
Songs composed by the classical *Ordish poets*—

ଓଡ଼ିଶ୍ୟା—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଶା (ଦେଖ)

Ordishyā Ordishā (See)

ଓଡ଼ି—ପ୍ରା. ଅ (ଗୋରୁଙ୍କୁ ଆଗକୁ ବୁଲାଇ ନେବାର ଶବ୍ଦ)—ଆଗକୁ ଚାଲ—
Ordu (a sound uttered by drivers of cattle while urging them to advance)—Advance.

ଓଡ଼ିସୋ—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଉଦଂଶ)—

Orduso ଓଡ଼ିଶ; ଶ୍ୱରପୋକ—Bed-bug.

ଓଡ଼େ—ଦେ. ଜି. ବିଶ—ଏକ ଓଡ଼ି ମାଡ଼—One furrow; (ploughing up a field) once only
Orde

ଓଡ଼େଇବା—ଦେ. ଜି. (ସଂ. ହୋଡ଼ ଧାତୁ—ଗତି; ଅନାଦର)—

Ordeibā ୧ । ଗର୍ବସହଜ ବା ଦେଖାଇହୋଇ ଚାଲିବା—

1. To strut; to walk with pride.

ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧିଲେ ଓଡ଼େଇ ଚାଲି

ପୁଅ ବୋଇଲେ ଗୋଡ଼େଇ ଚାଲି—ଭଗ ।

୨ । ଅଡ଼େଇବା (ଦେଖ)

2. *Ardeibā* (See)

ଓଡ୍ର—ସ. ବି (ଅ=ସମ୍ୟକ୍ + ଉଡ୍ର ଧାତୁ=ଅଲଙ୍ଘନ କରିବା + ସଞ୍ଜାର୍ଥ.

Odra ର; ଯେ ଭାବୁଥିବାରେ ଅନ୍ୟଜାତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅଲଙ୍ଘନ କରନ୍ତି; ଭୁଲ. ଦ୍ରା. ଓଡ୍ର ଧାତୁ=ଗୁଣ କରିବା)—୧ । ଉତ୍କଳ ଦେଶ—1. The Utkalā country.

୨ । ଉତ୍କଳବାସୀ—2. Inhabitant of Utkalā.

୩ । ଜବାପୁଷ୍ପ; ମନ୍ଦାର ଫୁଲ ଓ ଗଛ—

3. China rose (tree and flower)

ଓଡ୍ରପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି—ଜବାଫୁଲ; ମନ୍ଦାରଫୁଲ—

Odrapushpa China rose.

ଓଡ୍ରା—ସଂ. ବି (ଓଡ୍ର + ଆ)—୧ । ଜବାଫୁଲର ଗଛ; ମନ୍ଦାର ଗଛ —
Odrā 1. China rose tree.

୨ । ଓଡ଼ିଆଣୀ—2. An *Ordish* female.

ଓଡ୍ରାଖ୍ୟା—ସଂ. ବି (ଓଡ୍ର + ଆଖ୍ୟା)—ଓଡ୍ରା (ଦେଖ)

Odrākhyā *Odrā* (See)

ମାତ୍ରାଦି ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱରାଦି ସ୍ୱରାଦି ୧ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ୨ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱରାଦି ରଖା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ବା ୨ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି କର୍ତ୍ତ ବା ମାତ୍ରାଦି ୩ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି, ଯେତେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟକୋଷରେ ନ ଥିବାରୁ ୧ ବା ୨ ଓଡ଼ିଆ ବୋଲି ବା ମାତ୍ରାଦି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ନ ଥିବାରୁ ୩ ବୋଲି ନ ଥିବାରୁ 'ଗାନ୍ଧୀ' ଗୋଟିଏ; 'କୃଷ୍ଣ' ନ ଥିବାରୁ 'କୃଷ୍ଣ' ବୋଲି; 'ବନ୍ଧୁ' ନ ଥିବାରୁ 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଲି; 'ଅଗ୍ନି' ନ ଥିବାରୁ 'ଅଗ୍ନି' ବୋଲି; 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ନ ଥିବାରୁ 'ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ' ବୋଲି

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ordha Orda (See)

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି (ସଂ. ଅବଗୁଣ୍ଡନ; ଉପବେଷ୍ଟନ; ଭୂଳ—ପ୍ରା. ଓବେଷ୍ଟନ)—

Ordhana ୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁଖାବରଣ ବସ୍ତ୍ର—1 A veil

ଓଡ଼ିଆ; ଓଡ଼ିଆ ୨ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗା ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଆବରଣ; ଆବରଣ ବସ୍ତ୍ର—

2. Lady's gauze; scarf thrown over the cloth worn by women

ଓଡ଼ିଆସଂସ୍କୃତ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ପ୍ରାବରଣ ସଂସ୍କୃତ)—ମାର୍ଗଶୀର ଶୁକ୍ଳ ସଂସ୍କୃତ

Ordhanashashthi (ଏ ଦିନ ଜଗନ୍ନାଥମହାପ୍ରଭୁ ଆଦି

ଓଡ଼ିଆସଂସ୍କୃତ ଦେବତାମାନେ ପ୍ରଥମେ ଶୀତବସ୍ତ୍ର ବା ଘୋଡ଼ି ଲଗି

ହୁଅନ୍ତି; ଏହା କୁମ୍ଭାରମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ)—

The sixth day of the bright fortnight of Mārgasīra (on which sheets are put on Deities for the winter.)

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି ସ୍ତ୍ରୀ—(ସଂ. ଅବଗୁଣ୍ଡନ; ଉପବେଷ୍ଟନ; ପ୍ରା. ଓବେଷ୍ଟନ) -

Ordhanā ୧ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁଖାବରଣ ବସ୍ତ୍ର—1. Veil; covering for a woman's face

ଓଡ଼ିଆ; ଓଡ଼ିଆ, ଓଡ଼ିଆ ପତଳ ବସ୍ତ୍ର ବା ଘୋଡ଼ି ଲଗି—ଦେ. ବି

ଓଡ଼ିଆ; ଆଦି; ୨ । ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଉପରେ ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗା ଉପରେ

ଓଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଥିବା ପତଳା ବସ୍ତ୍ର; ଉପବେଷ୍ଟନ ବସ୍ତ୍ର—

2. Lady's scarf; lady's gauze-scarf

ବିଶେଷତା ଦେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ିଆ,

ବସ୍ତ୍ର ମୁଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଆ ବସ୍ତ୍ର ବା ଘୋଡ଼ି ଲଗି—ଦେ. ବି

ଓଡ଼ିଆ ଟାଣିବା—ଦେ. ବି—ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଥିବା ଓଡ଼ିଆକୁ ମୁଣ୍ଡ ସାମନାକୁ

Ordhanā ṭāṇibā ଅଡ଼ିଆ ତଳକୁ ଟାଣିବା—

ଓଡ଼ିଆ ଟାଣିବା To draw one's veil still

ଓଡ଼ିଆ ଟାଣିବା lower

ଓଡ଼ିଆ ପକାରିବା—ଦେ. ବି—ମୁଣ୍ଡରେ ଅବଗୁଣ୍ଡନ ପକାଇ ମୁଣ୍ଡକୁ

Ordhanā pakāribā ଅଡ଼ିଆ କରିବା—

ଓଡ଼ିଆ ଦେଖିବା To veil one's face.

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅବଗୁଣ୍ଡନ; ଉପବେଷ୍ଟନ; ପ୍ରା. ଓବେଷ୍ଟନ)—

Ordhanī ଉପବେଷ୍ଟନ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପିନ୍ଧିଥିବା ଉପରେ ପକାଇବା

ଓଡ଼ିଆ ବସ୍ତ୍ର—Outer scarf or sheet thrown

ଓଡ଼ିଆ over the cloth worn by females

ଓଡ଼ିଆ ବସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆରେ ଲଗି

ଓଡ଼ିଆ ଲଗି ଅଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଆର ଓଡ଼ିଆ ରୂପ—

Ordhaibā Causative form of Ordhibā

ଓଡ଼ିଆ ପରାମି

ଓଡ଼ିଆ ଆବରଣ

ଓଡ଼ିଆ—ପ୍ରା. ଦେ. (ମେକମାସର) ବି—ଓଡ଼ିଆ—

Ordhani A veil.

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅବଗୁଣ୍ଡନ; ଉପବେଷ୍ଟନ; ପ୍ରା. ଓବେଷ୍ଟନ)—

Ordhibā ନିଜ ଶରୀରକୁ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଆବରଣ କରିବା; ଲୁଗା

ପରାମି; ଗାୟତ୍ରୀଦେବୀ ଘୋଡ଼ି ଦେବା—To enwrap; to cover

ଆବରଣ the body with a wrapper.

ନିଜ ଅବଗୁଣ୍ଡନ ଓଡ଼ିଆ ବସ୍ତ୍ର—ଓଡ଼ିଆ. ବି. ଉପବେଷ୍ଟନ

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ordhibā Ordhibā (See)

ଓଡ଼ିଆ—ପ୍ରା. ବି—ଓଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ordhuni Ordhani (See)

ଓଡ଼ିଆ—ସଂ. ବି—(ଅ=ସମ୍ୟକ୍ + ବେ ଧାତୁ=ବୁଣିବା + କର୍ମ. ଇ)—

Ota ଲୁଗାର ଲମ୍ବ ଆଡ଼ର ସୂତା; ଲୁଗା; ଲୁଗାର ଟାଣି ସୂତା—

Woof; thread woven lengthwise in

a cloth.

ସଂ. ବିଶ—ଅନ୍ତଃସୂତା; ଟାଣିବାଗରେ ସିଆଁ ବା ବୁଣା ହୋଇ—

ସୂତା (ସୂତା)—(thread Sewn or woven

lengthwise.

ସେମନ୍ତ ସୂତା ଶିଅ ହୋଇ,

ଓଡ଼ିଆ ହୋଇ ହୁଅଇ । ଜଗନ୍ନାଥ. ବିଶ୍ୱାସ ।

ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅର୍ଦ୍ର)—ଅର୍ଦ୍ରତା—Moisture.

(ଯଥା—ମାଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ମରାଗଲି ।)

ଓଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଓଡ଼ିଆ)—୧ । ଗୃହ; ବାସସ୍ଥାନ—

Otana 1. House; residence.

୨ । ଧନ; ସମ୍ପଦ—2 Riches.

୩ । (ସଂ. ଗୋତ୍ର) ନିକଟ-ରକ୍ତସମ୍ପର୍କୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—

3 Kinsman; kindred; near agnate.

ଓଡ଼ିଆ—ସଂ. ବିଶ.—(ଦ୍ରବ. ଓଡ଼ିଆ=ଲମ୍ବ ବାଗରେ ବୁଣା + ପ୍ରୋତ

Otaprota =ତଡ଼ିବାବାଗରେ ବୁଣା) — ୧ । ଟାଣିବାଗରେ ବୁଣି—

ବାଗରେ ସିଲେଇ ବା ବୁଣା ହୋଇଥିବା—

1 Sewn or woven throughout (woof

and warp); sewn crosswise and

lengthwise.

୨ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପ୍ତ—2. Extending to every

quarter; lying in and through.

ଓଡ଼ିଆ—ସଂ. ବି.—୧ । (ସଂ. ହୋତା)—ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ସଂଜ୍ଞାବିଶେଷ; ଏବଂ

Otā ଜାତୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ—1. A family title of

Brāhmanas.

୨ । (ସଂ. ଉତ୍ତରାୟ)—ଉତ୍ତରାୟ; ଶୁଦ୍ଧ—

2. Sheet; upper cloth; scarf.

୩ । ଦେହର ଉପର ଅଂଶରେ କାଟି ଲମ୍ବିବା ଶୁଦ୍ଧ—

3. Sheet worn on the upper part of

the body above the waist.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ପାଦେ (ସମ୍ଭାଷଣ) କ. — ଦିନର ଓଳ — Half of the day; forenoon or afternoon.
(ପଥା — ଉପର ଓଳ)

ଓଡ଼ିଆ — ସଂ. କ. — (ଅବ ଧାତୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତୃ ଉନ୍) —
Otu ୧ । ବିରକ୍ତ; ମାର୍ଜିତ — 1. Cat.

୨ । ଜାଲର ଆଡ଼ିବାଗର ସୁତା; ଜାଲର ଭରଣୀ ସୁତା —
2. The woof or cross-threads of a web.

ଓଥାର — ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସଂ. ଅବସ୍ଥ; ପ୍ରା. ଅବସ୍ଥାର = ଲଙ୍ଗଳା;
Otharā ଲଙ୍ଗଳା ପିଲ; ଅବସ୍ଥା ଅବସ୍ଥା) — ଅବସ୍ଥା;
ଆସିବୁଝେ ଅବସ୍ଥା, ଯାହାର ବିବାହୋପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନାହିଁ
କୁମାରୀ ବିବାହ ହୋଇ ନ ଥାଏ — Unmarried though
grown up (male bachelor)

ଓଥାର — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ — ଓଥାର (ଦେଖ)
Otharā (See)

ଓଥୁର — ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ — ଓଥୁର (ଦେଖ)
Othura (See)

ଓଦା — ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଅଦ୍ର) — ଅଦ୍ର —
Oda Wetness; moistness

ଓଦା ଜଳ ବରଷା ନାହିଁ କି ଓଦା । ପ୍ରାଚୀ — ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୀତା ।

ଓଦାନ — ସଂ. କ. (ଉଦ୍ଧ ଧାତୁ = ଅଦ୍ର ଦେବା + କର୍ତ୍ତୃ. ଅନ) —
Odana ୧ । ସିକତାଗ୍ରାସ୍ୟ, ଭାତ, ଅନ୍ନ — 1. Boiled rice.
୨ । ଖାଦ୍ୟ — 2 Food generally)

ଓଦାର — ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଦ୍ଧ) — ଶଗଡ଼ି ଉପରେ ଧାନ ବୁଣିଲ ଅଦ୍ର
Odara ଶେଷ ଶେଷ ପଦାର୍ଥ ବୋହୁ ନେବା ପାଇଁ ବାଉଁଶ-
ପାତିଆରେ ନିର୍ମିତ ବଡ଼ ଓ ଲମ୍ବ ଅଧାରବିଶେଷ —
A long wicker work used as basket
to carry small things on a cart
ଆନ କର ଅସି ଓଦାରକୁ ଓଦାରକ ।

ଓଦା (ସଂ. ଉଦ୍ଧ) — ଉଦ୍ଧ; ପେଟ — Belly.
କଟି ପୁଷ୍ପ ଓଦର ଅଛି କି ନାହିଁ କହ ।
ପ୍ରାଚୀ — ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୀତା ।

ଓଦାର ରୋଗ — ଗ୍ରା. କ. (ସଂ. ଉଦ୍ଧ) — ଜଳୋଦ୍ଧ ଲୋଗ —
Odari roga Dropsy (resulting in the swelling
of the belly)

ଓଦା — ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ର; ଭୂ. ଅସାମୀ — ଓଦା = ଅଦ୍ର) —
Odā ଅଦ୍ର; ଭୂ. ଅସାମୀ — Wet; damp; moist.

ଭିଜା ଓଦା ଦେହରେ ପଳା ସବୁ କଥା ଭଳି ।

ଓଦା; ଓଦା । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦୋଗ ।

ଦେ. କ ଓ ବିଶ — ଓଦା (ଦେଖ)
Udh (See)

ଓଦାଓଦା — ଦେ. ବିଶ — ଅଦ୍ର (କହୁକହୁ) —
Odādi Wet (said of many articles).

ଭିଜାଭିଜି

ଓଦାଖାଇବା — ଦେ. କି — ଓଦାଖାଇବା (ଦେଖ)

Odākhāibā Udākhāibā (See)

ଓଦା ବାସ — ଦେ. କ — ୧ । (ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ) — ଗାମୁଛା —

Odā bāsa 1. Napkin.

ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଓଦାବାସ. ବେଗେ ଟେଲେ ଦାସିଦାସ ।

ଉପର. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଅଦ୍ର ବସ୍ତୁ; ଓଦାଲୁଗା — 2 Wet cloth.

ଓଦାଲ — ଦେ. ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ) — ଓଦାଲ (ଦେଖ)

Odāla Odāla (See)

ଓଦାଲ ହୋଇଲେ ନୁହେଁ ଉପର ଉପର । ପ୍ରାଚୀ — ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୀତା ।

ଓଦାଲିଆ — ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଦ୍ର) — ଓଦାଲିଆ —

Odāliā Slightly wet or damp

ଓଧା — ଦେ. କ. (ସଂ. ଉଦ୍ଧ; ଉଦ୍ଧା) —

Odha ଜଳମାର୍ଜିତ — Otter.

ଉଦବେଗ; ଉଦବିଘ୍ନ [ଦ୍ର — ଏହା ବିରକ୍ତତାଗ୍ରାସ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଧାବେଗର
ଓଦାଲିଆ ଜନ୍ମ । ଏ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି କଡ଼ ମାଛ ଧରି ଆଣି
ଆସିବୁଝେ ପାଣି ମାଛ ଧରି ଆଣିବା ପାଇଁ ଲୋକେ ଓଧ
ପୋଷିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଛି ।]

ଓଧାଲ — ପ୍ରାଦେ. (ସଂ. ଉଦ୍ଧ) — ଶଗଡ଼ିର ଦଣ୍ଡ —

Odhalā The beams of a cart

ଓଧାଣି — ଦେ. କ. (ସଂ. ଓଦନ = ଉଦ୍ଧ) — ଉଦ୍ଧ ଗୁଳିବା ପାଇଁ ଗୁଳି
Odhaṇi ଉପରେ ବସାଯିବା ପାଣି ଦାଣ୍ଡି —

A pot of water put on the oven for
preparing rice.

ଓଧା ଉଦ୍ଧାବେଗ ଓଦା ଉଦ୍ଧାବେଗ ନ ହେଲେ ଉଦ୍ଧାବେଗ ଓଧା ବସୁ ନାହିଁ ।

ଗଜନାଦକାଶିନୀ. ଡା ୨୨୧୨୮ ।

ଓଧି — ଦେ. କ — ୧ । କଦଳୀଗଛର ମୂଳପିଣ୍ଡ — 1 The bulbous
Odhi root of the plantain tree.

ବେ ଅଦ୍ର ଉଦ୍ଧାବେଗ ଦାସିନୀ

ଓଧା ଉଦ୍ଧାବେଗ ଓଧା ଉଦ୍ଧାବେଗ । ଉପର. ପ୍ରେମପଞ୍ଚାମୃତ ।

୨ । ଶଗଡ଼ିର ଫୁରୁମୁଣ୍ଡ — 2. The front end of a
cart.

ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ

ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ । ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦୋଗ ।

ଓଧିର — ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅବରୁକ) — ଅବରୁକ; କାରବରକ —

Odhirā Imprisoned; restrained.

ବେଗ ଲକ୍ଷ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ଓଧାବିଶିଷ୍ଟ ।

ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦୋଗ ।

ଓଧୁଆ — ଗ୍ରା. କ — ଓଧ (ଦେଖ)

Odhuā Odha (See)

ଓଧୁଆ ସାରଳାମହାଭାରତ. ଉଦୋଗ ।

‘ଧାବ’ ଯେବେ ଅପର ପ୍ରାୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନ ଅଟେ ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକ୍ରେମ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ବାହି । ଅପର ଏ ବା । ଚିହ୍ନ ମୋକ୍ଷ ଦି ଓ ମାତ୍ରା କୁ ଶବ୍ଦ ଶୋଭାରେ ଯେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବେଶରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷେପେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର । ବା ଏ ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାପୁରୁ ଶବ୍ଦ ଯୋଗ୍ୟତା ଦେଖ । ମଧ୍ୟା ‘—’ ଗାର୍’ ନ ମିଳିଲେ ‘ଗାର୍’ ଗୋଷ୍ଠୀ; ‘ବୁଧ’ ନ ମିଳିଲେ ‘ବୁଧ’ ବେଶବେ; ‘ବନ୍ଧୁ’ ନ ପାଇଲେ ‘ବନ୍ଧୁ’ ବେଶବେ; ‘ଞ୍ଜନୀ’ ନ ପାଇଲେ ‘ଞ୍ଜନୀ’ ବେଶବେ; ‘ଅଳକର’ ବ ପାଇଲେ ‘ଅଳକର’ ବେଶବେ ।

ଓଧୁଆଣି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ଚ—ପୁରୁଷବା ଭାବର ଚାନ୍ଦିଆଣି—
Odhuāṇi Hot water from the cooking pot
while rice is boiling on the fire

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଚ—ଓଧାଣି (ଦେଖ)

Odhāṇi (See)

ଓପଡ଼ା—ପ୍ରା. ଚ ଓ ଚଣ—ଉପଡ଼ା (ଦେଖ)

Opardā Upardā (See)

ଓପଡ଼ାଇବା—ପ୍ରା. କି—ଉପଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)

Opardāibā Upardāibā (See)

ଓପର (ଇତ୍ୟାଦି)—ପ୍ରା. ଚ ଓ ଚଣ ଓ ଅ. (ସଂ. ଅପର)—

Opāra etc.) ଉପର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Upāra etc (See)

ଓପରଠାଉଥିଅ—ପ୍ରା. ଚଣ—ଉପରଠାଉଥିଅ (ଦେଖ)

Opārathāuriā Upārathāuriā (See)

ଓପରାନ୍ତ—ପ୍ରା. ଅ.—ଉପରାନ୍ତ (ଦେଖ)

Opārānta Upārānta (See)

ଓପରି—ପ୍ରା. ଚଣ—ଉପରି (ଦେଖ)

Opāri Upāri (See)

ଓପରୋଧ—ପ୍ରା. ଚ—ଉପରୋଧ (ଦେଖ)

Opārodha Upārodha (See)

ଓପାଡ଼ିବା—ପ୍ରା. କି—ଉପାଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Opāṛdibā Upāṛdibā (See)

ଓପାଦ—ଦେ. ଚଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ. (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ; ସଂ. ଉପାଦ)—

Opāda ଉପାଦ (ଦେଖ)

Upāda (See)

ଓପାଦିଆ—ପ୍ରା. ଚଣ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—ଉପାଦ (ଦେଖ)

Opādiā Opāda (See)

ଓପାସ—ପ୍ରା. ଚ—ଉପାସ (ଦେଖ)

Opāsa Upāsa (See)

ଓପାସବେଳ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଚ—ଉପାସବାସ (ଦେଖ)

Opāsabēla Upāsabāṇṇ (See)

ଓପ୍ରାଧ—ପ୍ରା. ଚ—ଉପ୍ରାଧ (ଦେଖ)

Opṛadha Upārodha (See)

ମାଉସ ଓପ୍ରାଧେ ସାନ ଶଳାକୁ ଚୁଡ଼ାଇ—ଭଗ ।

ଓପ୍ରୋଧ—ପ୍ରା. ଚ—ଉପ୍ରୋଧ (ଦେଖ)

Opṛodha Upārodha (See)

ଓଫାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଚଣ (ତୁଳ. ଆସାମୀ ଓପ୍ରା=ଉପ୍ରା)—

Ophār ଉପ୍ରା; ଯେଉଁ ଲୁଗା ବା ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଥରେ
ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପିନ୍ଧା ହୋଇ ଥାଏ—

Cast off (things e.g. cloth)

ଓଫ୍ରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଚଣ—ଓଫ୍ରା (ଦେଖ)

Ophrā Ophār (See)

ଓବାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ପ୍ରା. ଚ ଓ ଚଣ—ଉବାର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Obāra (etc.) Uhāra etc (See)

ଓବିଟର ଉକ୍ତିମ୍—ବୈଦେ. ଚ. (ଇଞ୍ଜି.)—(ଅଦାଲତପ୍ରଦଳତ)

Obitar diktam ଜଜ୍ଞମାନେ ମକଦ୍ଦମାର ରାୟ ଦେଲାବେଳେ
ମକଦ୍ଦମାର କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବିଷୟରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବା
ମତ—Obitur Dictum; incidental or
collateral opinion pronounced by a
Judge in a judgment

ଓମ୍—ସଂ. ଅ. (ଅବ ଧାତୁ=କ୍ଷୋ କରିବା + ମ୍; କମ୍, ଅ=ବିଷ୍ଣୁ +
Om ଉ=ଶିବ + ମ୍=ବ୍ରହ୍ମା; ମକ୍ତ ଦ୍ଵାରା ସିଦ୍ଧ)—

୧ । ଓଁ (ଦେଖ)

1 ‘Oñ’ (See)

୨ । ହିଁ; ଆହା !—(ସ୍ତବ୍ଧ, ଅନୁମତ, ଆନନ୍ଦ, ସ୍ତବ୍ଧ, ରୋଷ,
ଅପାକରଣ, ଅବଧାରଣ ଓ ମଙ୍ଗଳ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)—

2. Yes! all right! (interjection used
in indicating agreement, beginning,
question, anger, ascertaining and
well wishing).

ଓମ—ପ୍ରା. ଅ—ଓଁ (ଦେଖ)—Oñ (See)

Oma ଅନନ୍ତ ଏ କରୁର କର, ଅକ୍ଷରେ ମୁଖକୁ ଉନ୍ମାଦ

ଓମ ଅକ୍ଷର ଉଦେ କଲେ, ଚଢ଼ିବୁ ସିଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶିଲେ—

ସାଦା, ନବ୍ୟାମୟାସ ।

ଓମୁଣ୍ଡି—ଦେ. ଚଣ—ଲମ୍ବଭାବରେ ସ୍ଥିତ—

Omūṇḍi Situated lengthwise; stright.

କି. ଚଣ—ଲମ୍ବଭାବରେ; ସିଧାଏ ସିଧାଏ—

Straightway.

ଓମୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ଚଣ. ଓ କି. ଚଣ—ଓମୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Omūṇḍi Omūṇḍi (See)

ଓର୍ମାନ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ଚ. (ଉରସ)—

Ormān (etc) ଅର୍ମାନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Armān etc (See)

ଓର—ଦେ. ଚ. (ସଂ. ଅବସର; ବଂ. ଓର୍=ସୀମା; ହି. ଓର୍=

Ora ଚରଣ)—୧ । ସୁବିଧା—1. Convenience.

୨ । ଅବସର; ସୁଯୋଗ—2. Opportunity.

୩ । ଉପାୟ—3. Plan

୪ । ପଥ—4. Clue.

ଓର ଶୋକ ଶେଷ ଏବେକେ ପାଇଲେ—

ପକ୍ଷୀମୋହନ, କମଳାଞ୍ଜଳି ।

* । କଦର; ଶକ୍ତି; କଳ; ସୁଦ୍ଧ—

5. Point of advantage.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

୨ । ଅନୁସନ୍ଧାନ—

6. Look-out; searching; tracing

୨ । ଓରା—7. Areal roots

ଓରାଆର—ଦେ. ବି. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ଵିତୀୟ ସଦୃଶ ଶବ୍ଦ)—ଓରାଆର—
Oraāra Suitable opportunity.

ଓରା ଉନ୍ଦିବା—ଦେ. କି—ଛତ୍ର ଖୋଜିବା; ସୁବିଧା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା—
Ora undibā To be on the look-out for suitable opportunity

ଓରା କରିବା—ଦେ. କି—ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା—
Ora karibā To be on the look-out,

ଓରା ଖୋଜିବା—ଦେ. କି—ଓରା ଉନ୍ଦିବା (ଦେଖ)
Ora khojibā Ora undibā (See)

ଓରାଛା—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଘରର ଚାଳ ଓଳ—
Orachhā The eave of a house-thatch

ଓରାଛାଖାଲେ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଓଳତଳ—The ground
Orachhākhāle below the eaves of a thatch

ଓରାଦା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଆର୍ଦ୍ର)—୧ । ଫୋଡ଼ାସଜା ନଦୀର ସ୍ରୋତ—
Oradā ଘନସ୍ଥାନ ବା ଥିର ପାଣି ଥିବା ଅଂଶ—

1. A stagnant pool of water; the part of a river where the water is calm and there is no current

୨ । ଧାନ ସେଇବା ନିମନ୍ତେ ଜମିକୁ ଦୂର ନିତି ଥର କାଦୁଆ ଗୁଣ କରିବା; କୃଷିର ପାଗବିଶେଷ—

2. Seasoning a field by ploughing it thoroughly and making it clayey and fit for transplanting paddy-plants on it.

୩ । ଧାନ ବୁଣିବା ପାଇଁ ଜମିକୁ କାଦୁଆ କରି ତଟି ମଇ ଦେବା ପ୍ରଣାଳୀ—

3 Ploughing and making a field muddy and levelling it with ladder before sowing.

ଦେ. ବିଶ—୧ । ଥିର ପାଣି ଥିବା (ସ୍ଥାନ)—

1. (a place) With calm and standing water; stagnant.

୨ । ଧାନ ସେଇବା ନିମନ୍ତେ ଦଳଦ୍ଵାରା କାଦୁଆ ଗୁଣ ଦେଇ-
ଥିବା (ଭୂମି)—2. (field) Prepared for transplantation or sowing on clay.

ଓରାଦା କରିବା—ଦେ. କି—ଧାନ ସେଇବା ନିମନ୍ତେ ସେତକୁ କାଦୁଆ
Oradā karibā ଗୁଣ କରି ବସନ ବା ସେପଣେପଯୋଗ

କରିବା—To prepare a field with ploughing for transplanting paddy-plants.

ଓରାଦା ଗୁଣିବା—ଦେ. କି—ପାଣିଥିବା ବଥରକୁ ଦଳ ବୁଲାଇ କାଦୁଆ
Oradā chhātibā କରି ତା ଉପରେ ମଇ ଦେଇ ତହିଁରେ
ବିଦନକୁ ବୁଣିବା —To sow paddy-seeds on clayey soil.

ଓରା ପଟିବା—ଦେ. ବି—ସୁବିଧା ଘଟିବା—The happening
Ora patibā of an opportunity.

ଓରାଫ—ବୈଦେ. ଅ (କରତର ଲୁଗା; ଅ. ଉର୍ଫ)—
Oraph ୧ । ଉପକାମ; ଅପର କାମ; କାମାନ୍ତର—1. A lias.

ଓର୍ଫ
ଓର୍ଫ

(ଯଥା—ଏହାର ସାଙ୍କେତିକ । ଓ । ଯଥା—ଶ୍ରୀମତୀ ପାତାମ୍ବରୀ
। ଓ । ମନମୋହନୀ ଦେବୀ ।)

୨ । ପ୍ରତିନିଧି (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

2. Representative.

୩ । ମାଧ୍ୟମ (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—

3 Through; per.

ଓରାଫେ—ବୈଦେ. ଅ—ଓରାଫ (ଦେଖ)

Oraphe Oraph (See)

ସେପଣେପ ଚକ୍ର ଓରାଫେ ଚକ୍ର ପାଆନ୍ତା—ସଂସ୍କୃତମେ.ଦେ. ବିଶେଷଅଂଶ ।

ଓରାବଣା—ଦେ. ବିଶ—ବାଟବଣା—

Orabanā Losing the way.

ସେତେବେଳେ ଯାକୁ ବରଦ ସୁମରଣା

ଅଦିକ ମୋ ପାଶକୁ ନୋହୁ ଓରାବଣା—କୃଷ୍ଣବିହାର, ମହାଭାରତ. ବସନ୍ତ ।

ଓରମା—ଦେ. ବି (ଦରଜାଙ୍କ ଲୁଗା)—ଏକପ୍ରକାର ସିଲେଇ; ଲୁଗାର ଧଡ଼ାକୁ

Oramā ମୋଡ଼ ଉକ୍ତ ମୋଡ଼ା ସ୍ଥାନକୁ ଫିଲାଇ କରିବାର ଢଙ୍ଗ—

ଓରମା A particular kind of sewing in which
ଓରମା the stitch is laid through the doubled end of the cloth.

ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତ୍ର) ବି—ଉର—White ant.

ଓରମାନା (ରକ୍ତବାଦ)—ବୈଦେ. ବି—ଅରମାନ ଉଦ୍ୟାନ (ଦେଖ)

Oramānā (etc) Arman etc (See).

ଓରମାଲ—ବୈଦେ. ବି (ଆ. ରୁମାଲ)—୧ । ଶ୍ଵେତ ଗୁଦର—

Oramāla 1. Napkin.

୨ । ରୁମାଲ—2 Handkerchief.

କେ କୁଡ଼ାକୁ ଦେଖିବି ଅର୍ପିତାର ପୁର

ଉଦ୍ଧର ଧରିବି ତମ ବଳା ଓରମାଲ ଯେ—ଭଞ୍ଜ. ଘଣ୍ଟଣାବନ୍ଧ ।

୩ । ଗୁରୁବୋଣିଆଁ ବଡ଼ ପତାକା—

3. Streamers; large square flags.

ତମା ଦହି ଚକ୍ର ପାତ ସେତ ମାଳ ଅପ,

ଶବ୍ଦେ ଓରମାଲମାଳ—ତନ୍ତ୍ରାମଣି. ଭରତଲଳନା ।

ଓରମାଲ—ବୈଦେ. ବି (ଆ)—ଓରମାଲ (ଦେଖ)

Oramāla Oramāla (See)

ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଣୀର ଅପର ପୁଞ୍ଜୀରେ ସ୍ଥିତି ଏ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚିହ୍ନର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମେବ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟକ ବା ଚିହ୍ନର ବୋଧାତ୍ମକ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ଥିତି ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିଲେ ଶ୍ରେଣୀ ଏ ଗୁଣାବୋଧରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସମାଜରେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ବା ଚିହ୍ନର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ଥିତି ଶବ୍ଦ ଗୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯଥା —
 'ପାଉଁ' ନ ମିଳିଲେ 'ପାଉଁ' ଗୋଡ଼ିବେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୁଧ' ବୋଧିବେ; 'ବଧ' ନ ପାଉଲେ 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଧିବେ; 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଉଲେ 'ଅକ୍ଷ' ବୋଧିବେ; 'ଅଳକା' ନ ପାଉଲେ 'ଅଳକା' ବୋଧିବେ

ଓରମ୍ବା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ନ କରି ଇଚ୍ଛୁକ
 Orambā ବୁଲୁଥାଏ; ଇଞ୍ଜିମୀ (ଲୋକ) (ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ)—
 ଓରସା 1. Idler.
 ଆମିତ୍ତ ୨ । ଲଜ୍ଜିତ—2. Licentious; lascivious.
 ୩ । ଅସୀମ ସାହସିକ—3. Daring; fool hardy.
 ୪ । ଅଜ୍ଞାତୁଥ; ନିୟମବହୁତୁଳ—
 4. Undisciplined.

ଓରଲିଘରା—ଗ୍ରାହେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—
Oralighara. ଶତ୍ରୁଦ୍ଵାରା କୁଆଣି ହେବା ଘର—
Straw-thatched house.

ଓରା—ଦେ. ବ—ଉରା (ଦେଖ)
Orā Urā (See)
ଓରାଓଁ—ଗ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ—ଅନ୍ଧାର୍ଯ୍ୟଜାତିବିଶେଷ—
Orāoñ A class of aborigines

ଓରାଂ—ବୈଦେ. ଚି—ଅଭିରାଂ ଅଭିଚାଂ (ଦେଖ)
Orām Aurām autām (See)

ଓରାମାୟଣା—ବୈଦେ. ବ—ଅଭିଷା ଅଭିଷା (ଦେଶ)
 Orāmāyānam Aurām āyānam (See)

ଓରାଙ୍ଗ—ବୈଦେ ବି-ଅଭିରଂ ଅଭିରଂ (ଦେଖ)
Orāṅg Aurām autām (See)

ଓରାଙ୍ଗ ଆଉଟାଙ୍ଗ—ବୈଦେ. ବ—ଅଉରାଂ ଅଉଟାଂ (ଦେଖ)
Orāṅg āutāṅg Aurām autām (See)

ଓରାଲିଆ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ. ପୁଂ. ଓ ସ୍ତ୍ରୀ.—ଅଲବଲିଆ (ଦେଶ)
Oraliā Alabaliā (See)

ଓରିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ଜାତ) ବ. — (ସଜା ଓ ଦେବତାଙ୍କ ଅନ୍ନ ସମ୍ବନ୍ଧେ
Oriah ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ)—ଅନ୍ନ; ଭାତ—Boiled rice.
ଦିବ୍ୟ ଓରିଆରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସ ଘିଅ ଲୁଗା । ସାରଳାମହାଭାରତ ।

ଓରିଆଣି - ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ-ସୁନ୍ଦରୀ (ଦେଶ)
Oriāṇi Phutiāni (See)

ଓରିବା—ଦେ. କ୍ରି. (ସଂ. ଅ + ଭା ଧାତୁ)—୧ । ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ଦେବା,
 Oribh ପଛଦୂଆ ଦେବା; ନିବର୍ତ୍ତିବା; ଦୁଃସ୍ଥିତବା—
 1. To hesitate to do a thing; to
 shrink from doing a thing
 ୨ । ଦୁର୍ବଳ ଦେବା—2. To become weak.
 ୩ । ବିମର୍ଷ ଦେବା—3. To be dejected.

ଓରିମାନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ଇ—ଅରମାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Orimān (etc) Aramān etc (See)

ଓରିମାନା (ଇତ୍ୟାଦି) — ବିଦେ. ବି — ଅରମାନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Orimān (etc) Aramān etc (See)

ଓରୁଥ - ଦେ. ବି. (ସଂ. ମହାର୍ଦ୍ଦକ; ଆର୍ଦ୍ଦକ)—
 Orua ଭଲହୁଣୀ ବା ସମୁଦ୍ରେ ପକ୍କୁଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜନ୍ମିବା
 ମହାଦା ଏକପ୍ରକାର ଫଳବୃକ୍ଷ—(ଏହାର ଫଳ ଗୋଲ
 ବିଷାବିଳ ଗୋଲ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ପରି)—Kokum butter
 ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟୟ— tree; Garoinia Purpuria.
 ବୃକ୍ଷାମ୍ଳ; କକାର୍ଦ୍ଦକ; ମହାର୍ଦ୍ଦକ;
 ତନ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ; ରକ୍ତ; ଅମ୍ଳବୃକ୍ଷକ
 ମ. ଅମସୋଲ
 ଗୁ. କୋକମ

ଓରୁମାଳା—ଗ୍ରା. ବୈଦେ. ଋ—ଓରମାଳା (ଦେଖ)
 Orumāḷa Oramāḷa (See)

ଓରୁମାଲ—ଗ୍ରା ବୈଦେ. ବ—ଓରାମାଲ (ଦେଖ)
Orumāla Oramāla (See)

ଓରେ—ଦେ. ଅ—ଅପଣାଠାରୁ ନିମ୍ନର ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସମ୍ବୋଧନ; ରେ—
Ore Oh—addressed to one's inferior.
ଓବେ
ହାଁରି

ଓଲା—ଦେ ଚି—ଓହଲା (ଦେଖ)
Ola Ohala (See)

ଅପମାର୍ଗ, କୁମାରୁଆ, ବରଓଳ, ଲୁହ । ପ୍ରାଚୀ—ଶ୍ରୀଗୁରୁରାଜ ଗୋବ ।

ଓଲ - ସଂ. ବି. (ସଂ. ଉଚ୍ଚ) —
 Ola କରୁବର୍ଗର ଖାଦ୍ୟକରକଣିଷ୍ଠା ଗୁଳୁ —
 ଓଲ An esculent bulb; arum; Amorpho-
 phallus Campanulatus.
 ଓଲ; ଜମିକନ୍ଦ, ବଳ phallus Campanulatus.
 ସଂ. ପର୍ଯ୍ୟାୟ — ଓଲ; ଓଲ; [ଦ୍ର — ଏହାର ପ୍ରଜା ଗଛରେ ଗୋଟିଏ
 ଦୁର୍ଗମାରି; ବାବାରି; ତେଜ ଓ ପତ୍ର । ସେହି ଗଛରେ ଫୁଲ
 ମୂଳକକ; କଣ୍ଡାଳ; ଧରେ ସେ ଗଛରେ ପତ୍ର ହୁଏ ନାହିଁ ।
 ରୁଚ୍ୟକକ; ଶରଣ ପତ୍ରର ତେଜରେ ଅଳ୍ପ ଥାଏ । କଣ-
 କକ; ଅଶୋକ; ଓଲୁଅକୁ ଖାଇଲେ ତହିଁ ଗଲୁ କରେ ।
 ତେ. ମଂଗୁକକ; ଦୋଳକକା ଓଲୁଅ ଗୁଣ କଲେ ଏହା ମୂଳରେ
 ଗୁ. ପୁରଣ; ଅସାମୀ; ଓଲକହ ଗୋବରଖତ ଦିଆ ଯାଏ । ଓଲୁଅକୁ
 ଟା ଓଲ ପ୍ରଥମେ ଉଷୁଆଁ ଧାନରେ ପୋତି
 ମ. ଗୋଡ଼ାପୁରଣ କାଞ୍ଚିପାଣିରେ ସିଝାଇଲେ ଏହାର ଗଲୁ
 ମରେ । ଏହା ଅର୍ଶଭେଗୀ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ଉପକାରୀ ଖାଦ୍ୟ ।
 ଏହା ଅଗ୍ନି ନାସକ, କଣ୍ଡୁ ନାଶକ, ବିଷ୍ଣୁସ୍ତ୍ରୀ, ରୁଚକର ଓ ଲଘୁ ।
 ଏହା କଫ, ଅର୍ଶ, ପ୍ରୀତି ଓ ଶୁଳ୍ଭବିକାଶକ ବନ୍ଦୁ, ଦନ୍ତ, ରକ୍ତ-
 ପିତ୍ତ ଓ କୁଷ୍ଠରୋଗରେ ଏହା ଅପକାରୀ; ଉଦକ୍ଳେଶରେ
 ଏହା ଉପକାରୀ ।]

ଓଲକି (ଇତ୍ୟାଦି)—ସ୍ତ୍ରୀ. ବି—ଓଲଗି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Olaki (etc) Olagi etc. (See)

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ଵର ବର୍ଣ୍ଣ	ଷ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଅ	ଊ	ନ୍

ଓଲକିତ—ଗ୍ରା. ବିଶ. (ସଂ. ଅଲୌକିକ)—

Olakita ଅଲୌକିକ; ଅଲୌକିକ—

Very wonderful.

ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲିବା କଥା ମହା ଓଲକିତ । ଗ୍ରାମୀ. ବ୍ରହ୍ମବିଶ୍ଵାସବାଦୀ ।

ଓଲକିବା—ଦେ. କି—ଓଲକିବା (ଦେଖ)

Olakibā Olagibā (See)

ଓଲକୋବି—ଦେ. ବି—ଉଲକୋବି (ଦେଖ)

Olakobi Ulakobi (See)

ଓଲଗ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ଅ—ଓଲଗି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Olaga (etc.) Olagi etc (See)

ସଞ୍ଜୁ ବୋଲେ ଯୁଧି କରନ୍ତି ଓଲଗ । ସାରଳାମହାବିଜୟ. ଉଦ୍ଘୋଷ ।

ଓଲଗି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଭୁଲଗ୍ନ; ଭୁଲ ଅସାମୀ. ଓଲଗ୍ନ)—

Olagi ୧ । ନମସ୍କାର; ପ୍ରଣାମ—1 Obeisance

ପାଉଁଶାମି; ୨ । ଶ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କରିବା ପ୍ରଣାମ—

ମାଡ଼ିଲାମି 2. Obeisance done by younger females to the elderly people

ଦେ. ଅ—ନମସ୍କାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଚ୍ଚାରିତ ଶବ୍ଦ—

Interjection used by a person while bowing to another.

[ଦ୍ର—ଅମ ଦେଶରେ ଶୁଦ୍ରମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲେ ଦେଲେ ‘ଓଲଗି’ ଉଚ୍ଚାରିଣ କରନ୍ତି ।]

ଓଲଗି କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ନମସ୍କାର କରିବା; ପ୍ରଣାମ କରିବା—

Olagi karibā 1. To make obeisance.

ପାଉଁଶାମାନା ୨ । ଶ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବା—
2. To make obeisance (said of females).

[ଦ୍ର—ଓଲଗିର ଶ୍ରୀମାନେ ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କଲେ ଲଙ୍ଘିତ୍ଵ ବା ଅସୌଭାଗ୍ୟ କରି ଦୂର ଦୂର ଦୂର କରଇଲେ ଅଗ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଅଙ୍ଗୁଳମାନଙ୍କୁ ଦୂର ଭିନ୍ନ ଥର ଭୂମିରେ ଲଗାନ୍ତି ।]

ଓଲଗିବା—ଦେ. କି—ଓଲଗି କରିବା (ଦେଖ)

Olagibā Olagi karibā (See)

ଓଲଗି ଅମାନ୍ୟ କର ଓଲଗ୍ନ ମରଣ । ସାରଳାମହାବିଜୟ. ବିଦ୍ରବ ।

ଓଲଗି ହେବା—ଦେ. କି—ଓଲଗି କରିବା (ଦେଖ)

Olagi hebā Olagi karibā (See)

ଅଶୋଭ ଅସୁସ୍ଥ ଥୋଇ ଅବସ୍ଥାରେ ଓଲଗି ହେଲେ ଅବଳା ।

ସ୍ଵାଧୀନ—ସ୍ଵାଧୀନ ।

ଓଲଗୁଡ଼ି—ଗ୍ରା. ଦେ. (ମେଘମାସୁର) ବି—ଅଲଗୁଣି (ଦେଖ)

Olagurdi Alaguni (See)

ଓଲଚଟକିବା—ଗ୍ରା. ଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—

Olachatakibā ବର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପରେ ଓଦା ବୃକ୍ଷ ଶୁଖିଯିବା—
(wetland) To dry up after a shower.

ଓଲଟ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—

Olaṭa (etc) ୧ । ଉପର ପାଖ ତଳକୁ ଓ ତଳ ପାଖ ଉପରକୁ
ଓଲଟା କରା ଯାଇଥିବା—1. Inverted.

ଉଚ୍ଚାଟା ୨ । ବିପରୀତ—3. Opposite; contrary.

୩ । (ମନାର୍ଥ) ଅବିଚାର ଓ ଅନ୍ୟାୟସୂଚୀ—

3. Full of injustice and wrong

(ଯଥା—ଓଲଟ କାଳ ।)

୪ । ପ୍ରତିକୂଳ—4. Unfavourable.

ଓଲଟକଦଳି—ଦେ. ବି—ମୁଣ୍ଡ ପାଖ ତଳକୁ କରାଯାଇ ରଖା—

Olaṭakadali ଯିବା କଦଳି ଗଛର ଗଣ୍ଡି—The trunk of
a plantain tree placed top downwards.

ଓଲଟକମଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. କାମ ପାବଣ୍ଡ; ଯୋଡିମା)—ବୃକ୍ଷ ଓ

Olaṭakamala ବୃକ୍ଷବିଶେଷ—The name of a plant;

ଓଲଟାକମଳ; ଓଲଟକମ୍ବଳ Abroma Augusta.

ଓଲଟକମ୍ବଳ [ଦ୍ର—ଶେଷ ବୃକ୍ଷ ଭାବରେ ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳ ଉଡ଼ା ଅନ୍ୟ

ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଜନ୍ମେ । ମୂଳ, ଚେର, ଛେଲି ଓ ପତ୍ର ଔଷଧରେ ଲାଗେ ।

ଏହା ଯୋଡିକାପତ୍ର, ରଜୋଦୁଷ୍ଟ, ପ୍ରଦର ଓ ଅର୍ଶରୋଗନାଶକ ।

ଏହାର ସବୁ ଭାଗ ଲେମ୍ବୁ; ପତ୍ର ବଡ଼ ଓ ଲେମ୍ବୁ । ବର୍ଣ୍ଣକାଳରେ

ଫୁଲ ଫୁଟେ । ଫୁଲ ପଞ୍ଚଦଳ ଓ କୁସୁମକୁ । ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା

ତଳକୁ ଓହଳି ଥାଏ । ଫଳ ପାଞ୍ଚକୋଣାର । ଶୁଲର ଅଂଶରେ

ଦଉଡ଼ି ହୋଇପାରେ—ଯୋଗେଶବନ୍ଧୁ ।]

ଓଲଟକୁହା—ଦେ. ବିଶ. ପୁ—୧ । ଯେଉଁ ଭାବ୍ୟ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ଅଦେଶକୁ

Olaṭakuhā ଶିଷ୍ୟାର୍ଥୀ ନ କରି ଓଲଟ କରି ଜବାବ ଦିଏ;

ଓଲଟକୁହା } ଶ୍ରୀ ଉତ୍ତରଦାୟକ (ଭାବ୍ୟ); ମଗର—

ଓଲଟକୋହା } 1. Insubordinate; recalcitrant
(servant)

୨ । ଯେ ସ୍ଵପ୍ନ ବହୁଭୂତି କଥା କହେ—

୨ (a person) Speaking improbable
or unheard of things.

ଓଲଟଗୁଡ଼ାଣି—ସଂ. ବି—ମୁହଁ ଫେରାଇ ପଛଅଡ଼କୁ ଚାହିଁବା—

Olaṭachāṇi Looking back with head turned.

ଓଲଟାଟାଟିନି

ଓଲଟାଟାଟିନି

ଓଲଟପାଦ ଆସନ—ଦେ. ବି—ଯୋଗାସନବିଶେଷ—A posture

Olaṭapāda āsana during breathing exercise.

ଓଲଟପାଦ ଅସନ ଯାହାର କିଛି ମୈତ୍ର କରାଇ ଚାହୁଁ ।

ଗ୍ରାମୀ—ପରବେଶିତା ।

ଓଲଟପାଲଟ—ଦେ. ବି—୧ । ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟି; ଘଣ୍ଟାଘଣ୍ଟି—

Olaṭapālāṭa 1. State of being turned up or
confused.

ଓଲଟାପୁଲଟା ୨ । ବଦଳାବଦଳ; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟରେ ବିକ୍ରମ—

2. Change of place.

୪ । ବସନ୍ତସ୍ତୁ ହେବା—4. To become inverted.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଋଷନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ, ଷ	ଜ୍ଞ	ଇଋ	ଉଅ	ଋ
୨	ଈ	ଊ	ୠ	ୡ	ଐ	ଅକାରନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ତ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଝ	ଞ	ଈଅ	ଊ	ୠ

* । ପ୍ରଥମେ ପୋଷିଥିବା ମତର ବିପରୀତ ମତ ପୋଷଣ କରିବା—

5 To form an opinion contrary to the opinion first formed

ଓଲଟି ଯିବା—ଦେ. କି.—ଓଲଟି ପଡ଼ିବା (ଦେଖ)

Olaṭi jibā Olaṭi pardibā (See

ଓଲଟେଇବା—ଦେ. କି.—ଓଲଟିବା କ୍ରିୟାର ଶିବନ୍ତ ରୂପ—

Olaṭibā Causative form of Olaṭibā

ଓଲନ—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅଧୋଲମ୍ବ) (ପ୍ରା. ଓଲନ୍)—

Oḷana ୧ । ରାଜପୁତ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ମୁଣ୍ଡରେ ସିଧା କଥାଯାଇଥିବା

ଝଲମ ଝୁଆ; କାନ୍ଥ ସିଧାରେ ଉଠୁଥିବା କ ବଙ୍କା ଦେଉଥିବା ଏହା

ସାହୁଳ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜପୁତ୍ରୀମାନେ ଯେଉଁ ସୁତା ବ୍ୟବ-

ହାର କରନ୍ତି—1. Brick-layer's plumb-line.

୨ । ଝୁଆର ଅଗରେ ଝୁଲୁଥିବା ସୀସା ବା ଲୁହାର ଗୋଲକାର ପଣ୍ଡ—2. Metal ball suspended from the

plumb-line

ଓଲନସୂତା—ଦେ. ବି.—ଓଲନ (ଦେଖ)

Oḷanasūtā Oḷana (See)

ଓଲନାଲ—ଦେ. ବି—ଯା ଆସ -- Coming and going

Oḷanāla ଦେ. ବିଶ—ଲେଉଟି ପାଉଁଟି—

Turning round and round.

ଓଲନାଲ ହେବା—ଦେ. କି—ଏପାଖ ସେପାଖ ହେବା—

Oḷanāla hebā To move to and fro; to linger

ଓଲନ୍ଦା—ବୈଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଓଲନ୍ଦା (ଦେଖ)

Olandā Olandā (See)

ଓଲନ୍ଦାଜ—ବୈଦେ. ବିଶ—(ଇଂ. ହଲଣ୍ଡିଜ୍)—ଲଉରେପର ହଲଣ୍ଡ

Olandāj ଦେଶୀୟ—Belonging to Holland.

ବି—୧ । ହଲଣ୍ଡ ଦେଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—1. Dutch-man.

୨ । ହଲଣ୍ଡ ଦେଶୀୟ ଭାଷା—2. The Dutch language.

ଓଲପାଏରଶ୍ଟାଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଅଦିନ ବର୍ଷା ହେଲେ

Olapāersṭāṅg ମୁଥ ଘାସ ପରି ପାହାଡ଼ରେ ଉଠିବା ଶାଗ-

ବିଶେଷ—A kind of grass coming out

on hills after an unseasonable

shower.

ଓଲମ୍ ଜମି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ୱର) ବି—ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜମି; ଘର ବାଡ଼ି

Olam jami ଗୁରୁପାଖେ ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମାଟିର ଜମି । (ଏଥିରେ

ସବୁ ପ୍ରକାର ପରିବାସ୍ୟ, ଅଳ୍ପ ଓ କ୍ରମାନ୍ୱୟ ଅତି ହୁଏ)—

Good productive land adjoining a home-stead.

ଓଲମ୍ ଖଲମ୍— ପ୍ରା. ବି ଓ ବିଶ—ଉଲମ୍, ଖଲମ୍ (ଦେଖ)

Olam bilam Ulam bilam (See)

ଓଲମ—୧ । ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଶ୍ୱର) ବିଶ—ଓଲମ୍ ଜମି (ଦେଖ)

Olama Olam jami (See)

ବାଲେଶ୍ୱର ଓଲମ ବଲ ଘର ବନ୍ଦୁକ-ଧାରୀ ପାତ୍ରବାରୁ ଚଉଣ ଚଉଣ ସରକ ପଇସା ଫଳାଉମୋହନ, ଗଲୁଷ୍ଟ ।

୨ । ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଧୋଲମ୍ବ)—ଓଲନ (ଦେଖ)

Oḷana (See)

ଓଲମସୂତା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅବଲମ୍ବ)—ଓଲନ (ଦେଖ)

Oḷamasūtā Oḷana (See)

ଓଲମା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଆ. ଉଲ୍ଲ)—ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ; ଅସିଧାଶା—

Olamā Foolish; stupid.

(ଓଲମା—ଶ୍ରୀ) ଅଖିରେ ଦେଖି ମୁଆଜା ଗହେଁ,

ଓଲ୍ଲୁ ଚାହାଠାରୁ ବଳ ଓଲମା ବିଏ—ଠଗ

ଓଲ୍ଲୁ

ଓଲମାଅଣିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ଓ ଓଲମା+ଉଷ୍ମ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ-

Olamāsāṇiā ଅଣିଆ)—ସାମାନ୍ୟରେ ଓଲ୍ଲୁ—Idiotic

ଓଲମାଆଁଶିଆ—ଦେ. ବିଶ.—ଓଲମାଅଣିଆ (ଦେଖ)

Olamāsāṇiā Olamāsāṇiā (See)

ଓଲମିଚି—ଦେ. ବି—(ସଂ. ଅବଲମ୍ବନ)—ଗଛତାଳରେ ଝୁଲି ଏକ

Olamichi ତାଳରୁ ଅନ୍ୟ ତାଳକୁ ଯିବାର ବାଳକମାନଙ୍କର ଏକ

ଝୋଟାପାତୀ ପ୍ରକାର ଖେଳ; ତାଳମାଲୁଡ଼ି ଖେଳ—A kind

of boyish spor consisting of swing-

ing down from one bough and from

that bough catching hold of an-

other while swinging.

ଓଲମିଞ୍ଚି—ଦେ. ବି.—ଓଲମିଚି (ଦେଖ)

Olamīñchi Olamichi (See)

ଗୋଟିଏ ବଳତା ଗୋଟିଏ ମର୍ଦ୍ଦକୁ ଧରି ବୋହାରୁ ଏକ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ମର୍ଦ୍ଦ

ଗଛ ତଳରେ ଓଲମିଞ୍ଚି ହୋଇ ଚାହାର ଦୁଇଟି ଦେଖୁଛ । ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ ।

ଓଲମିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି. (ସଂ ଅବଲମ୍ବନ)—ତଳକୁ ଲମ୍ବିବା;

Olamibā ଓହୋଇବା—To hang down, to be

suspended.

ଦେ. କି—ଦୋଳବା; ଝୁଲିବା—To swing to and fro

ଓଲମି ହେବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ନିଜେ ଝୁଲିବା; ଲଟକିବା—

Oḷami hebā To be hanging.

ଓଲମି—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ.—ନିର୍ବୁଦ୍ଧି (ଶ୍ରୀ)—

Oḷami Idiotic or foolish (female)

ଓଲ୍ଲୁ

ଓଲ୍ଲୁ

ଓଲମି ଲେ ଘରେ ଆ. ଓଲଲ ଲେ କରୁ ଯା—ଠଗ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପୃଷ୍ଠାରେ ପଡ଼ଇ ଏ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅଥବା ଏ ବା ୨ ଚକ୍ରର କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲୁଗାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଚକ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାକୁ ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଘ' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଘ' ଖୋଜିବେ; 'ବୃଥ' ନ ମିଳିଲେ 'ବୃଥ' ଦେଖିବେ; ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅଗ୍ନି' ନ ପାଇଲେ 'ଅଗ୍ନି' ଦେଖିବେ, 'ଅଲବଦ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବଦ' ଦେଖିବେ

ଓଲମ୍ବ—ଦେ. ବ. —ଓଲନ (ଦେଖ)

Olambā Olāna (See).

ଓଲମ୍ବିବା—ଦେ. କି—ଓଲମିବା (ଦେଖ)

Olambibā Olamibā (See)

ଭୂମିକୁ ବୁଲିଗୋଡ଼େ ଘଣ୍ଟି ଓ ଅଲଗା

ଚଳକୁ ଶିର ବର ଓଲମ୍ବି ପଡ଼ଇ । ବୃଷସିଂହ ମହାବରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଓଲର—ଦେ. ବଣ ଓ ବ (ସଂ. ଅଲୁଲାୟିତ)—ଉଲୁର (ଦେଖ)

Olarā Ulurā (See)

ଓଲର ଯିବା—ଦେ. କି—ଉଲରୁ (ଛପର ହୋଇଥିବା ନଡ଼ା ଅବ)

Olarā jibā କଡ଼ାଯିବା—(a thatch) To be dismantled

ହର ଗୁର ଜାଗା ଗୁଳ ଓଲର ଗଲ । ପକାରମୋହନ. ଇମାଣଅଠଗୁଣ ।

ଓଲରବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅଲୁଲାୟିତ)—ଉଲୁରବା (ଦେଖ)

Olaribā Uluribā (See)

(ଓଲରବା—ଶିଳ୍ପ)

ଓଲ—ଦେ. ବ.—ଓଲାଇବା; ଝାଡ଼ୁଡ଼ାଉ ଅଳଅ ସଫା କରିବା;—

Olā The act of sweeping a place clean.

ଝାଡ଼ୁ ଡାକି ଦେ. ବଣ—ଓଲଅ ହୋଇଥିବା; ଝାଡ଼ୁଡ଼ାଉ ପରିଷ୍କାର—

ଝାଡ଼ୁନା Swept clean.

ଓଲ—ବୈଦେ. ବଣ. ପୁଂ (ଅ. ଉଚ୍ଛ)—ନିର୍ଭୁକିଆ—

Olā Foolish; stupid; idiotic.

(ଓଲ—ଝା)

ଓଲୁ

ଓଲୁ

ଓଲ (ସଂ. ଉପଲ; ହ. ଓଲ—କୁଅପଥର; କୁଅପଥର ପରି

ଆଳା ଗୋଟାବଜା ମିଶ୍ର ବା ଚକର ଗୁଳା)—

ଦେ. ବ ଚକି ବା ମିଶ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଲଢ଼ୁକାକାର ଗୋଲ—

(ଏହାକୁ ପାଣିରେ ବଜୁରାଇ ପଣା କରି ଗରମ ଦିନେ ଖାଆନ୍ତି)

A hard and easily soluble sugar-ball.

ଗ୍ରା. ବ.—ଭୋଜନ ଲଲସା—Hankering after food.

(ଯଥା—ଅଳ ରଜା ଘରେ ଭୋଜନ ମିଳିବାରୁ ମୋର

ଲାଲସା ଓଲ ଶୁଦ୍ଧିଗଲ)

ଓଲାଇବା—ଦେ. କି—ଝାଡ଼ୁ କରିବା; ଶୁଷ୍କିଡ଼ାଉ ଅଳଅ ସଫା କରିବା—

Olāibā To sweep a place clean.

ଝାଡ଼ୁନା

ଝାଡ଼ୁନା; ଝାଡ଼ୁନା

ଓଲାଇବା—ଗ୍ରା. କି—ଓଲାଇବା (ଦେଖ)

Olāibā Ohlāibā (See)

ଓଲୁଠା—ଦେ. ବ (ଓଲ=ଓଲାଇବା+ଉଠା=ଉଠିବା; ଝାଡ଼ୁ

Olūṭhā ଗୁଡ଼ାଦ୍ୱାର ବାଟେ ଚଳିବୁ ଓ ପେଟରେ ଥିବା ଜଳାୟୁ

ଓଲୁଠା; ଭେଦବିମି ପଦାର୍ଥ ପାଟିବାଟେ ଉପରକୁ ଉଠି କମନ

ଝିଜା; ଓଲଟନ ହେଉଥିବାରୁ ବୋଧ ହୁଏ ଏହି ନାମ—ଭୁଲ.

ବ ଅନ୍ୟ ନାମ— ନାମାନ୍ତଓଠା—ମାରୁମୁକ ଝାଡ଼ାବାଳୁ

ଭୋଗ; ହଇଜା; ବସୁଡ଼ିବା—Asiatic cholera;

a disease attended with purging and vomiting; cholera morbus.

ଓଲୁଠିଲ—ଦେ. ବ ଓ ବଣ. (ବହୁ ଅର୍ଥରେ ଶବ୍ଦର ଦ୍ୱିପ୍ରୟୋଗ)—

Olūṭhili ଓଲଅଠିଲ (ଦେଖ)

Oliṭhili (See)

ଓଲୁଗିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଉଲଗୁ)—

Olūgibā ଓଲୁଗିବା; ଦେହରୁ କାଢ଼ିବା (ଅଳଂକାର)—

ଓଲାନ; ଓତାବା To put off (ornaments etc).

ଓତାରନା ସେହି ଯେତେ ଅଳଂକାର ଘର ହୋଇଥିଲେ

ଓତାଗି ହୋଇ ତାହାକୁ ଅନ୍ତର ହେବ । ଝାଡ଼ା—ଫଳତରତ ।

ଓଲ ଛଡ଼ାଇବା—ଦେ. କି (ଓଲ ଛଡ଼ିବାର ଶିଳ୍ପ ରୂପ)—

Olā chhardāibā ଉତ୍ତମ ଭୋଜନ ଦ୍ୱାରା ଖାଦ୍ୟଲଲସାକୁ

ପରିତ୍ୟାସ କରିବା—To satiate

one's hankering after dainty

food by having one's fill.

ଓଲ ଗୁଡ଼ିବା—ଦେ. ବ.—ଭୋଜନଲଲସା ଦୃଷ୍ଟ ହେବା—

Olā chhardibā Satiation of hankering after

dainty food by having a fill.

ଓଲ—ବୈଦେ. ଅ. ବ. (କଚିରଥ) (ଅ. ଉଲଦ; ଲ=ପୁଅ;

Olād ଭୁଲ ସଂ. ବାଲ)— ଅ--on.

ଓଲଦେ

ଓଲଦେ

[ଦ୍ର—ଏଥିର ସାବେତକ । ଓ । ଯଥା—ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର

ପ୍ରହରାଜ । ଓ । ନରସିଂହ ପ୍ରହରାଜ ମୃତ ।]

ଓଲଦେଶ—ଦେ. ବ. (ହଇଜା ଭୋଗର ସାଧୁ ଲୁଗାରେ ନାମ)—

Olādebī ହଇଜା ଭୋଗ; ବସୁଡ଼ିବା ଠାକୁରାଣୀ—

Cholera (Goddess) personified there is

a belief among the mass that

cholera is due to a divine visitation

when the Goddess is angry.)

[ଦ୍ର—ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ବସୁଡ଼ିବା, ବସନ୍ତ

ଅବ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦେଶ । ଦେଶ ଲୁପ୍ତ ହେଲେ ଏ ଭୋଗ

ନାମ ହୁଏ ।]

ଓଲର—ଦେ. ବ—ଉଲର (ଦେଖ)

Olāra

Ulāra (See)

(ଦବଉ—ବସନ୍ତ)

ଓଲଟି

ଓଲଟି

ମାଧ୍ୟମେ ଲୋକେ ଅପର ପୁଣ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ଓ ଉଦ୍ଧୃତ ଅସର ଓ ମାଧ୍ୟମେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ୧ ଓ ୨ ଓ ଉଦ୍ଧୃତ କୌଣସି ବା ମାଧ୍ୟମେ ଶବ୍ଦ ଘୋଡ଼ାଲେ, ଯେବେ ଏ ଘୋଡ଼ାକୋଷରେ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସ୍ଥାୟୀରେ ଉଦ୍ଧୃତ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଉଦ୍ଧୃତ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାଧ୍ୟମକୁ ଦେଖାଇବାକୁ ହେବ । ଏଥା—
ବାଦ' ନ ମିଳେ 'ବାସ' ଘୋଡ଼ାକୋଷରେ; 'ବୁଧ' ନ ମିଳେ 'ବୁଧ' ଘୋଡ଼ାକୋଷରେ; 'ବଧୁ' ନ ମିଳେ 'ବନ୍ଧୁ' ଦେଖିବେ, 'ଅଧ୍ୟା' ନ ପାଠରେ 'ଅଧ୍ୟା' ଦେଖିବେ, 'ଅଲପତ' ୨ ପାଠରେ ଅଲପତ ଦେଖିବେ ।

ରଖି ତାକୁ ଛତା ପରି ମେଲାଇ ଦିଆଯାଏ; ତା ଗୁରୁପାଶେ ଅଛୁ
ଗୁଡ଼ିଏ ଉଠି ପାଲ ଖଞ୍ଜି ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ କେତେକ ଶସ୍ୟ ଗଦା
କରାଯାଏ ଓ ତଳର ମୋଡ଼ାମାନଙ୍କୁ କ୍ରମଶଃ ଉପରକୁ ଉଠାଇ
କୋଡ଼ମେଳ ପରି କରି କିଛି ସମୟ ଶସ୍ୟ ରଖି ସାର ତା
ମୁହଁକୁ ଲୁଟାହାର କରି କରି ଛକ ପଡ଼ିଥିବା ଦୃଢ଼ମାନଙ୍କୁ ଉଡ଼ି
ଅଣି ଶୁଖି କରି ବାଜି ଦିଆଯାଏ । ଏହିପରି ପାଲର ପୂଜା ବା
ଓଲିଅ ଉପର କରାଯାଏ ।]

ଓଲିଅଭିଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଓଲିଅବନ୍ଧା (ଦେଖ)

Oliabhirḍā Oliābandhā (See)

ଓଲିଅରୁ ଗଜା ହେବା—ଦେ. କି. (ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି) (ବ୍ୟାୟ)—ଅକାଳ-

Oliāru gajā heba ପକ୍ଷ ବା ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ଅତି ଧୂର୍ବତା
ବା ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଖାଇବା ବାଳକକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଏ ବାକ୍ୟ
ବୋଲାଯାଏ—This saying is applied to
a precocious boy.

ଓଲିଅରୁ ପଡ଼ି ଗଜା ହେବା—ଦେ. କି—ଓଲିଅରୁ ଗଜା ହେବା (ଦେଖ)

Oliāru paḍi gajā heba Oliāru gajā heba (See)

ଓଲିକି—ଦେ. ଅ—ଓଲିକି ପାଇଁ—

Oliki For one half of the day.
(ଯଥା—ତା ଘରେ ଓଲିକି ଦାନା ନାହିଁ ।)

ଓଲିକି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି. ଓ ଅ—ଓଲିଗି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Oliki (etc) Oliagi etc (See)

ଓଲିକିଅ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦେଲା)—

Oliki ୧ । ଏକ ଓଲ ବା ଦିନାର୍ଦ୍ଧସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
ଏକବେଳା 1 Pertaining to one half of
ଏକଦୁପହରିଆ; the day time.
ଏକବେଳା

୨ । ଏକଓଲ ସମୟରେ କରାଯିବା—

2. Done in the course of half a day.

୩ । ଦିନକେ ଓଲିଏ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରୁଥିବା—

3 Taking one meal a day.

୪ । ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏକଓଲ ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା—

4 Doing labour by one half of the day
continually for six hours.

ଓଲିକିବା—ଦେ. କି—ଓଲିଗି କରବା (ଦେଖ)

Olikibā Oliagi karibā (See)

ଓଲିଗଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଗୁଲର ଓଲରୁ ପାଣି କୋଡ଼ିବା ପରିମିତ

Oligarḍā ବୃଷ୍ଟି—1. (rain) sufficient to 'have
ଛାଟଗଡ଼ା the rain-water dropping down from
ଘୋଡ଼ିଆ the thatch of a house.

୨ । ଦିନ ଦ୍ୱିପଦରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଥିବା (କାଳ)—

2. (time). Past noon; after noon.

ଓଲିଗି—ଦେ. ବି—ଓଲିଗି (ଦେଖ)

Oligi Oliagi (See)

ଓଲିଗି କରବା—ଦେ. କି—ଓଲିଗି କରବା (ଦେଖ)

Oligi karibā Oliagi karibā (See)

ଓଲିଗିବା—ଦେ. କି—ଓଲିଗି କରବା (ଦେଖ)

Oligibā Oliagi karibā (See)

ଓଲିତଳ—ଦେ. ବି.—୧ । ଗୁଲରୁ ପାଣି ଗଡ଼ି ଯେଉଁଠାରେ ଭୂମିରେ
Olitala ପଡ଼େ—1 The place where water first
ଅନିତଳା; ଅହିତଳା; ଛାଟତଳା drops down from the
ଆଲତୀ eaves.

୨ । ଘରଗୁଲର ପ୍ରାନ୍ତର ଜମିରେ ଥିବା ଭୂମି—

2 The land adjoining the house just
below the eaves of the thatch.

ମୁହଁରୁ ମା ଓଲିତଳ ଦେଖାଇ ଦେଇ ବାଜୁଥିବାରେ ଛତା ଖସିଲା ।

ପଞ୍ଚାବମୋହନ. ଛମାଣଅଂଶୁ ।

ଓଲିତଳିଆ—ଦେ. ବିଶ.—୧ । କଡ଼ିଲୋକଥାଦିଙ୍କ ଘରର ଅଳ୍ପ

Olitāliḥ ସନ୍ଧିକଟରେ ବାସ କରୁଥିବା—Living just
near the house (said of poor people
living near a rich man's house)

୨ । କଡ଼ିଲୋକଙ୍କ ଅନୁସରଣିଆ ବା ଅଶ୍ରୁତ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

2 Dependent on a richman.

ଓଲିନାମା—ଦେ. ବି—ଓଲି (ଦେଖ)

Olināmā Oli (See)

ଓଲିନାମା

ସସିୟତନାମା

ଓଲିପାଣି—ଦେ. ବି—ଗୁଲର ଓଲରୁ ପଡ଼ିବା ବର୍ଷାପାଣି—

Olipāṇi Rain of a thatch water dropping
ଛାଟଗଡ଼ା ଉଠି from the eaves.

ଘୋଡ଼ିଆ

ଓଲିପାଣି ତଳି ଧଇଲିଣି—ପ୍ରବଚନ — ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମୁଣ୍ଡପାଣି ଗୋଡ଼ିକୁ

Olipāṇi tali dhailiṇi ଅଧିଲିଣି; କଥା ବଢ଼ିଲେ ଗଲିଣି;

ଲେଡ଼ି ଗୁଡ଼ି କହୁଣିକୁ ବହୁ ଅଧିଲିଣି—

The expression is used when matters
have proceeded too far (like rain
water of the thatch reaching the
ground after dropping from the
eaves.

ଓଲିବା—ଦେ. କି—ଓଲିବା (ଦେଖ)

Olibā Ohlibā (See)

ଓଲିମିଚି—ଦେ. ବି—ଓଲିମିଚି (ଦେଖ)

Olimiṇchi Olamichi (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଓଲୁ—ଦେ. ବିଶ. (ଅ. ଉଚ୍ଚ)—ନବୋଧ; ଓଲ୍ଲ; ଅସଂଜ୍ଞା—

Olu Stupid; foolish.

ଓଲୁ ଓଲୁ ପାଶୁ କେତେ ଗୁଡ଼େ କଲ ନାହିଁ । ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ।

ଓଲୁ

ଓଲୁଅ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଓଲ)—ଓଲ (ଦେଖ)

Olua Ola (See)

ଓଲୁ ଅ—ଓଲେ (ଦେଖ)

Olo (See)

ଓଲୁଆ—ଦେ. ବିଶ. ସଂ—ସେଇଁ କଳଦ ବାଡ଼ି ବାଜି ଶେତ ଓ

Oluā ବାଜିର ପସଲ ଖାଇବାକୁ ଲାଲିଦିତ ହୁଏ—

(ଓଲେଇ—ଶ୍ରୀ) A bullock which hankers after

ହୁଳକାହା crops and strays into fields and gardens.

ଦେ. ବି—୧ । ଶଗଡ଼ ଚକର ଦାଣ୍ଡି ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଛଦ୍ମ ଅଞ୍ଚ ଦ୍ଵାରା ଘଷି

ହୋଇ ଘୋର ହୋଇ ନ ଯିବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ଛଦ୍ମ

ସାମ ଘୁରି ପାଶେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଚକ୍ରାକାର ଲୌହକଲସ୍ତ୍ର;

ସମା—1. The circular iron plate laid

round the hole in the centre of a

wheel to prevent it from being

worne out by friction with the axle.

୨ । ଏକ ଜାତୀୟ ଶ୍ଵେତ ମାଛ; ବାଲିଗରଡ଼ା (ଦେଖ) —

2 A kind of small fish; Bāligarardā

(See)

୩ । ଆଖୁ ଘଣା —

3 Sugar-press; sugar-mill.

ଓଲୁ ବନାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଠକାଇବା—To nonplus; to put

Olu banāibā a man to a tight corner; to

cajole.

ଓଲୁ ବନିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଠକାମିରେ ପଡ଼ିବା—To be nonplus-

Olu banibā sed; to be cajoled.

ଓଲେଇ—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—୧ । ଓଲିଆ (ଦେଖ)

Olei 1. Oliā (See)

(ଓଲୁଆ—ସଂ) ଓଲେଇ ଚରକଣା ଶାଏ, ହୁଆବୁଲର ପୋଡ଼ା ଯାଏ—ଚର ।

୨ । ଓଲମ୍ପା; ନିର୍ଭୁକି (ଶ୍ରୀ)—

2. Stupid or foolish (woman)

ଓଲେଗ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଓଲଗ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Olega etc. Olaga etc. (See)

ଓଲେଗି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଓଲଗ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Olegi etc. Olaga etc. (See)

ଓଲେଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଓଲଗିବା (ଦେଖ)

Olegibā Olagibā (See)

ଓଲେ—ଦେ. ଅ. (ସଂ. ଓ ପ୍ରା. ଓଲ)—

Olo (ଶ୍ରୀ ଲେଖକଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ବା ଶ୍ରୀ ଲେଖକଙ୍କୁ

ଓଲୋ ସମ୍ବୋଧନରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଅଲୋ; ହଲଲୋ !

ଅହ, ଅରି, ହେ (Interjection: A vocative particle)

Hallo ! ho ! halloa ! (used by women

in responding to or addressing a

female.

ଓଲୋଗ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଓଲଗ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ologa etc Olaga etc (See)

ଓଲୋଗି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଓଲଗ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Ologi etc. Olaga etc (See)

ଓଲୋଗିବା—ଦେ. କ୍ରି—ଓଲଗିବା (ଦେଖ)

Ologibā Olagibā (See)

ଓଲେନ୍ଦାଲ୍—ଦେ. ବିଶ—ଓଲନ୍ଦାଲ୍ (ଦେଖ)

Olandāj Olandāj (See)

ଓଲେମ୍ ବିଲମ୍—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଓଲମ୍ ବିଲମ୍ (ଦେଖ)

Olom bilam Olam bilam (See)

ଓଲେମ୍ ବିଲୋମ୍—ଦେ. ବି ଓ ବିଶ—ଓଲମ୍ ବିଲୋମ୍ (ଦେଖ)

Olom bilom Olam bilam (See)

ଓଲୁ—ସଂ. ବି—ଓଲ (ଦେଖ)

Olwa Ola (See)

ଓଲ୍ଲ—ସଂ. ବି—ଓଲ (ଦେଖ)

Olla Ola (See)

ଓଲ୍ଲାଇବା—ଦେ. କ୍ରି—ଓଲ୍ଲାଇବା (ଦେଖ)

Olhāibā Ohlāibā (See)

ଓଲ୍ଲିବ—ଦେ. କ୍ରି—ଓଲ୍ଲିବା (ଦେଖ)

Olhibā Ohlibā (See)

ଓଶ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି. (ସଂ. ଓଷ)—କାକର—

Oś Dew.

ଧାଉଳି ବୋଷେ, ପାଉଁର ପୋଷେ, ଶରବେଳକୁ ମରୁ ଶୋଷେ,

ଘାସ ବେଳକୁ ଶୋଉରୁ ଓଷେ, ମାମ ନ ବଳେ ମରୁ ଶୋଷେ ।

ଘାସବେଳକୁ ଓଷେ ସମ୍ବଲପୁର ବ୍ୟବହୃତ ।

ଓଶନା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ଶୂଳର ଓଳ—

Ośnā Eaves of a thatch.

ଓଶନାରୁ ଓଷୋଲିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) କ୍ରି—

Ośnāru oholibā (ବର୍ଷାପାଣି) ଓଳରୁ ଗଡ଼ିବା—

(rain-water) To drop from the

eaves.

ଓଶନିଦ୍ରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି ଓ ବିଶ—ଅନିଦ୍ରା (ଦେଖ)

Ośnidrā Anidrā (See)

ଓଶକା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶୋକ)—୧ । ଅଶୋକ (ଦେଖ)

Ośakā Aśoka (See)

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦

ଓଷଧୀ—ଦେ. କ. — ଓଷଧୀ (ଦେଖ)

Oshadhī Oshadhī (See)

ଓଷଧୀ ମୌଷଧୀ—ଦେ. କ. — ଓଷଧୀ ମୌଷଧୀ (ଦେଖ)

Oshadhī maushadhī Oshadhī maushadhī (See)

ଓଷଧୀ—ସ. କ. ଓଷଧୀ = ଓଷଧୀ + ଓଷଧୀ = ଓଷଧୀ କରବା + ଓଷଧୀ କରବା—୧ । ଜ୍ୟୋତିର୍ଲତା; ଯେଉଁ ସବୁ ଲତା

ବିଭବେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶେ - 1. Luminiferous plants, phosphorescent plants; medicinal plants or herbs

୨ । ଥରେ ଫଳ ପାରିଲେ ଯେଉଁ ସବୁ ଚିର ଲତା ଶୁଖି ଯାଏ; ଫଳପାକୀ ଗୁଣ୍ଡଳାଦି (ଯଥା—ଧାନ; କଦଳ) 2 Plants which wither after once bearing fruits (e. g. paddy; plantain etc

ଓଷଧୀନାଥ—ସ. କ. (ଓଷଧୀ ଓ ନାଥ) — ଓଷଧୀନାଥ (ଦେଖ) Oshadhīnātha Oshadhīnātha (See)

ଓଷଧୀପତି—ସ. କ. (ଓଷଧୀ ଓ ପତି) — ଓଷଧୀପତି (ଦେଖ) Oshadhīpati Oshadhīpati (See)

ଓଷଧୀଶ—ସ. କ. (ଓଷଧୀ ଓ ଶ) — ଓଷଧୀଶ (ଦେଖ) Oshadhīśa Oshadhīśa (See) ଓଷଧୀମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିବାରୁ — ୧ । ଚନ୍ଦ୍ର ନିଶାପତି; ଚନ୍ଦ୍ରମା—1. The moon ୨ । କର୍ପୁର—2. Camphor

ଓଷଧୀଶା—ସ. କ. ଶା. (ଓଷଧୀ ଓ ଶା) — ଓଷଧୀଶା (ଦେଖ) Oshadhīśa Oshadhīśa (See) ଓଷଧୀମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ—ସୋମଲତା (ଯଜ୍ଞରେ ବ୍ୟବହୃତ)— The Soma creeper (used in sacrifice)

ଓଷା—ଦେ. କ. (ଓଷା ଓ ଶା) — ଓଷା (ଦେଖ) Osha 1 Abstinence from food in observance of a religious vow; a religious fast. ଓଷାସ; ଓଷାସ

ଓଷାରେ ଓଷାସ ଅର୍ଥ ନାନା ଓଷା ବ୍ରତ ନ ପାଳି ନିଶାପତି । ଓଷାସ—ଓଷାସଦିନ ।

୨ । ବ୍ରତ—2. A religious vow. ୩ । ଓଷାସଦିନ ବ୍ୟବହୃତ କାନ୍ଥାଦିକର ପଲ୍ଲବ ସମୂହ କରବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠ ଫଳକ - 3 Mason's plane. ୪ । ଓଷାମାତ୍ରୀ ଶ୍ୱର ଡାକନାମ—4. Name for calling Ushā.

[ଦ୍ର—'ବ୍ରତ' ଓ 'ଓଷା'— ବ୍ରତକୁ ସ୍ମରଣ ଓ ଶ୍ରୀ ସମସ୍ତେ କରନ୍ତି; କେବଳ ଶ୍ରୀମାନେ ପଳିବା ବ୍ରତକୁ ଓଷା ବୋଲିଯାଏ । ଅମ ଦେଶର ଶ୍ରୀମାନେ ପାଳିବା ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଓଷା । ଯଥା— କରୁଣା ବଶାବ, ସଠାଓଷା, ଜଞ୍ଜିଓଷା, କଞ୍ଜିଓଷା, କଞ୍ଜିସର୍ଥଳା, ରୁଷିପତ୍ରୀ ଓଷା, ସୁଦୁରୁଣୀ ବା ଲୁଲୁଣୀ ଓଷା, ନାଗଲତାଓଷା

ଓଷା, ପଣ୍ଡ ଓଷା, ଧୂସର ଓଷା, ରାଜପୁଷ୍ପ ବା ଯମପୁଷ୍ପ ଓଷା, ପନ୍ଥେଇ ଓଷା, ସାବଣୀ ଓଷା, ଦୁଇଥା ଓଷା, ଗୁରୁବାର, ବାଟଓଷା, ନାଗଲତାଓଷା, ମଙ୍ଗଳ ଓଷା, ପୁଷ୍ପ ରାଜବାର, ଚଉତି ମଙ୍ଗଳ- ବାର ଓ ପୁଷ୍ପ ଓଷା ।]

ଓଷା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. କ. (ଓଷା ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ) — ଓଷା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଓଷା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବରତ ଉଦ୍ୟାପନ; ବ୍ରତପାଳନ କ୍ରିୟାର ସମାପ୍ତି— ଉପାସଓଷାପନ କରଣ—Concluding the observance of a religious fasting; the concluding ceremony of a religious fast.

ଓଷା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଦେ. କ. — ବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାପନ କରବା— Oshā ujeibh To conclude a religious fasting. ଉପାସଓଷାପନକରା ପାଟଣ କରଣ

ଓଷାବାଧା—ଗ୍ରା. କ. (ଅନର୍ଥକ ଦ୍ୱିତୀୟ ସହଚର) — ଉପବାସ ଓ ଓଷାବାଧା—Fasts and feasts.

ଓଷାବାହା—ଗ୍ରା. କ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ) — ଓଷାବାଧା (ଦେଖ) Oshābāha Oshābāha (See)

ଓଷା—ଗ୍ରା. କ. (ସଂ ଓଷା) — ଓଷା (ଦେଖ) Osha Osha (See)

ଓଷାଈ—ଦେ. କ. ଶ୍ରୀ. (ସଂ ଉପାସିତା) — ଓଷା ପାଳୟିକା Oshaiti (ଶ୍ରୀଲେଖ) — (a female) Observing a religious fast.

ଓଷାକଷ୍ଟ—ଦେ. କ. କଷ୍ଟ—ଅତି କଷ୍ଟରେ; କଷ୍ଟେଷ୍ଟେ— Oshākaṣṭha With much difficulty. କଷ୍ଟେଷ୍ଟେ

ଓଷା—ସଂ. କ. (ଓଷା ଓ ଶା) — ଓଷା (ଦେଖ) Oshā ୧ । ଉପର ଓ ତଳ ଓଷା—1. Lip.

୨ । ପାଟର ତଳପାଶ ଅବରଣ; ଅଧୋଷ୍ଠ—2. Lower lip. ୩ । ଓଷା; ଚିହ୍ନ—3 Chin

ଓଷାପୁଟ—ସଂ. କ. (ଓଷା ଓ ପୁଟ) — ଓଷା ପୁଟ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ Oshāputa ପାଣିକୃତ ବ୍ୟବଧାନ—The cavity made by the lips while opening the mouth.

ବନ୍ଧା ଓଷାପୁଟ କହିଲେ ବନ୍ଧା—ବନ୍ଧାପୁଟ. ମହାବରଣ. ଅଦ ।

ଓଷାପୁଷ୍ପ—ସଂ. କ. (ଓଷା ପୁଷ୍ପ; ଓଷା ବର୍ଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ବଧୂଳ Oshāpushpa ପୁଷ୍ପ ବର୍ଣ୍ଣ ଲୁଲିଆ କରାଯିବାରୁ) — ବଧୂଳ ପୁଷ୍ପ; ବନ୍ଧା ପୁଷ୍ପ; ଦିପଦିପ ପୁଷ୍ପ—A red flower (Pentapetous Phoenicea).

ଓଷାବ୍ରଣ—ସଂ. କ. — ଉପର ଓଷାରେ ଦେବା ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ରଣ— Oshābhraṇa Carbuncle on the upper lip.

ମନକୁ ଭିତେ । ସାମାନ୍ୟ ପବନରେ ଏହାର ପଥ ସବୁ ହଲେ ।
ଏ ଗଛକୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଫୁଲ କରନ୍ତି । ଏହାର ମୂଳରେ
ଅଲଗା କାସ କରନ୍ତି ବୋଲି ପୁରାଣରେ ଅଛି । ଏଥିରୁ ଜାଣ

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦	୨୧	୨୨	୨୩	୨୪	୨୫	୨୬	୨୭	୨୮	୨୯	୩୦	୩୧	୩୨	୩୩	୩୪	୩୫	୩୬	୩୭	୩୮	୩୯	୪୦	୪୧	୪୨	୪୩	୪୪	୪୫	୪୬	୪୭	୪୮	୪୯	୫୦	୫୧	୫୨	୫୩	୫୪	୫୫	୫୬	୫୭	୫୮	୫୯	୬୦	୬୧	୬୨	୬୩	୬୪	୬୫	୬୬	୬୭	୬୮	୬୯	୭୦	୭୧	୭୨	୭୩	୭୪	୭୫	୭୬	୭୭	୭୮	୭୯	୮୦	୮୧	୮୨	୮୩	୮୪	୮୫	୮୬	୮୭	୮୮	୮୯	୯୦	୯୧	୯୨	୯୩	୯୪	୯୫	୯୬	୯୭	୯୮	୯୯	୧୦୦

ସମସ୍ତ ହୁଏ । ଲୋକେ ଓଷ୍ଠକୁ କର ଓ କରଗଛକୁ କନ୍ୟାରୂପେ କଲ୍ପନା କରି ନିକଟରେ ଉଠିଥିବା ବର-ଓଷ୍ଠଙ୍କର କବାଡ଼ କରନ୍ତି । ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର-ଅନୁସାରେ ଏହା ଦୁଷ୍ପାତ୍ୟ, ଶୀତଗର୍ଭ୍ୟ; ଶୀତଗ୍ନ, କଫହର, ବ୍ରଣ ଓ ରକ୍ତଦୋଷନାଶକ; କର୍ଣ୍ଣପ୍ରସାଧକ ଓ ସୋନକଶୋଧକ ।]

ଓଷ୍ଠପୁରୁଷ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଅଶ୍ଟାଦ୍ଧ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାୟ)—ଅଶ୍ଟାଦ୍ଧ ଗଛର Ostaphurphuri ଗଣ୍ଡିରୁ ଛଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଗୁଣିଲ ବକଳା—
Dried barks peeled off from the trunk of the A'swattha tree

ଓଷ୍ଠପୁରୁଷ—ଦେ. ବି—ଓଷ୍ଠପୁରୁଷ (ଦେଖ)
Ostaphurphuri Ostaphurphuri (See)

ଓଷ୍ଠା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଓଷ୍ଠା)—୧ । ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ—
Ostāt 1. A master in any art

ଓଷ୍ଠାଦ, ଓଷ୍ଠାଦ ୨ । ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ—
Ostād 2. A teacher of games; a trainer.

[ହୁ—ମୁଖବନ୍ଧୁ, ବ୍ୟାୟାମ ଓ ସଙ୍ଗୀତବନ୍ଧୁର ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଓଷ୍ଠା ଓ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ସାଗରଥ ବୋଲାଯାଏ ।]

୩ । କୌଣସି ବିଦ୍ୟାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—
3 An adept in any art; an expert

ଓଷ୍ଠାଦ୍ଜୀ—ବୈଦେ. ବି—ଓଷ୍ଠାଦ୍ଜୀ (ଦେଖ)
Ostādji Ostādji (See)

ଓଷ୍ଠାତି—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଓଷ୍ଠାତି)—୧ । ସିଦ୍ଧହସ୍ତତା—
Ostāti 1. The state of being an expert

ଓଷ୍ଠାତି ୨ । ଶିକ୍ଷାଗୁରୁର ପଦ—2. Mastership.

ଓଷ୍ଠାତି ବିଶେଷ—ସିଦ୍ଧହସ୍ତ—Adept; expert

ଓଷ୍ଠାଦ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଓଷ୍ଠାଦ୍)—ଓଷ୍ଠାଦ୍ (ଦେଖ)
Ostād Ostāt (See)

ଓଷ୍ଠାଦ୍ଜୀ—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଓଷ୍ଠାଦ୍ + ସମ୍ମାନାର୍ଥକ. ଜା)—ଓଷ୍ଠାଦ୍ଜୀ—
Ostādji ମହାଶୟ—A respectable address to an 'Ostāt'.

ଓଷ୍ଠାଦ୍ଜୀ ବକାଉଣା ଗୁରୁ ଗୋଡ଼ ଗୁଣ୍ଡା ଚାରିଟିରୁ ଅଷ୍ଟାଦ୍ଧରେ ନବ ଦେଇ ଦିଏ ଅଷ୍ଟାଦ୍ଜୀ । ପଲ୍ଲୀମୋଦନ. ଛମାଣଅଠଗୁଣ୍ଠ ।

ଓଷ୍ଠାତି—ପ୍ରାଦେ. (ସାଗର) ବି—ଓଷ୍ଠାତି (ଦେଖ)
Ostāti Ostāti (See)

ଓଷ୍ଠାନି—ଦେ. ବି—କୌଣସି ପରିବାରରେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ସୁରକ୍ଷିତ Ostāni ଦରକାରୀ କାଗଜପତ୍ରଥିବା ବସ୍ତାନି—A bundle of documents preserved in a family for generations.

ଓଷ୍ଠାନିପୋଷ୍ଟାନି—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ)—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁରୁଷ-
Ostānipostāni ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ ପରିବାରର ଗୁହ୍ୟତ୍ତ୍ୱ—
Ancestral family-defects and family-secrets.

(ଯଥା—ମୁଁ ତୋର ଓଷ୍ଠାନିପୋଷ୍ଟାନି ଖୋଜି ଦେବି ।)

ଓଷ୍ଠାର୍—ଦେ. ବି. (ହି. ଉଷ୍ + ସଂ. ପାର)—ଅନ୍ୟ ପାର ବା କୁଳ—
Ospār Other side (of a river or place)

ଓଷ୍ଠାର୍
ଓଷ୍ଠାର୍

ଓହ—ସ. ବି. (ଅ=ସମ୍ପାଦକ + ବହୁ ଧାତୁ = ବହୁନ କରିବା + ଭାବ. ଅ.)—
Oha ସମ୍ପାଦକ ବହୁନ—Carrying a thing with care.

ସ. ବିଶ. — ୧ । ଉଭୟ—1 Both.
୨ । ବାହକ; ପ୍ରାପକ—2. One who carries;

bearer; carrier.

ଓହାଲ—ଦେ. ବିଶ. — ୧ । ଗହଳପୂର୍ଣ୍ଣ; ଗୋଲମାଲପୂର୍ଣ୍ଣ—
Ohabala 1. Noisy.

ଓହାଲ ଶୈଳୀରୁ ଗୁଡ଼ିଆ ରଖାଯାଏ । ସାରଳାମହାବିରଚିତ ଉତ୍ତରାଂଶ ।
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—2 Full.

ଓହାଲ ସମ୍ପାଦକ ବହିର ସବୁ ବସ୍ତୁ । ସାରଳାମହାବିରଚିତ ଅବ ।

ଓହାମୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ. — ବରକର ସିଧା ଓ ଲମ୍ବ —
Ohamundiā Straight and long.

କି. ବିଶ. — ଲମ୍ବେ ଲମ୍ବେ; ବରକର ଲମ୍ବତାବରେ ବହୁ ଦୂର—
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—In a straight-forward manner;
without any diviation for a long distance.

ଓହାର — ଦେ. ବି — ୧ । ପରାଜୟ—1. Defeat.
Ohara

୨ । ରଣଭଙ୍ଗ; ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରୁ ପଳାୟନ —
2. Running away from the battle-field.

ଓହାରେ ବା ଛୁଆଁ ଯାଏ ଓହାର
କହେ ନ ଜାଣ କେବଣ ବଞ୍ଚେ । ପ୍ରକାଶ ସମରତର ।

ଓହାରିବ—ଦେ. କି — ଓହାରିବାର ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ—
Oharibā Causative form of Oharibā.

ଓହାରିବେଳେ ତ ହୋଇଛୁ ଉଭୟ
ପୁରୁ ଓହାରିବେଳେ କହା ମଧୁ । ବୁଝିବୁ- ମହାବରର. ପ୍ରୋଣ ।

ଓହାରିବା—ଦେ. କି. — ୧ । (କଳ) କମିଯିବା—
Oharibā 1 To become decrepit; to decrease
(e.g. one's strength)

୨ । (ଭୟ) ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେବା—
2. To fall back in fear.

ଦେବ କିନ୍ତୁ ଦେବ ବୋଲି ଓହାରିବା ଗୁଣେ । ପାତାୟନ. ନୃସିଂହପୁରାଣ ।

୧	ଉ	ଉ	ଉ,ଉ	ଓ	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁନାସିକ ସ୍ୱରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଃ	ଋ
୨	ଓ	ଊ	ଋ	ୠ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ	ଞ	ଝ	ଞ	ଟ	ଡ	ଢ	ନ

ଓହୋରିବା—ଦେ. କି—ଓହୋରିବା (ଦେଖ)

Ohoribā Oharibā (See)

ଓହୋଲ—ଦେ. କି—ଓହୋଲ (ଦେଖ)

Ohoīa Ohoīa (See)

ଓହୋଲା—ଦେ. କି—ଓହୋଲା (ଦେଖ)

Ohoīā Ohoīā (See)

ଓହୋଲାଈବା—ଦେ. କି—ଓହୋଲାଈବା (ଦେଖ)

Ohoīāibā Ohoīāibā (See)

ଓହୋଲା ନଡ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) କି—ଓହୋଲା ନଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Ohoīā nardīā Ohoīā nardīā (See)

ଓହୋଲିବା—ଦେ. କି—ଓହୋଲିବା (ଦେଖ)

Ohoīibā Ohoīibā (See)

ଓହା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କି—ଓହା (ଦେଖ)

Ohā Ordhanā (See)

ଓହା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଅବରୋହଣ)—୧ । ଅବରୋହଣ କରିବା—

Ohā 1. Descending; alighting

ଓହା; ଓହା ୨ । ନିମ୍ନକୁ ଆଣିବା—2. Bringing down

ଓହା ୩ । ଶରୀରରୁ ଅଳଙ୍କାର ବା ବସ୍ତ୍ର କାଢ଼ିବା—

3. Putting off (ornaments or dress)

୪ । (ପାନବରଣ ଭାଷା) ପାନବରଣରୁ କାଢ଼ି ବରଜର

ଗୁଳ ଉପରକୁ ଟିପି ଗଲେ ତାକୁ ଗୁଳର ତଳକୁ ଆଣି

ନିକଟ କରି ରଖିବା—4. Bringing down the

over topping tips of betel creepers

below the roof of the thatch.

ଓହାଈବା—ଦେ. କି—ଓହାଈବା (ଦେଖ)

Ohoīāibā ସଂ. ଅବରୋହଣ; ଉଲ. ପାଠ—ଉହାଈବା—

ଓହାଈବା ୧ । (ଅବରୋହଣ) ଉପରୁ ତଳକୁ ଅବରୋହଣ କରିବା—

ଓହାଈବା; ଓହାଈବା; ଓହାଈବା 1 To descend; to alight; to get down.

୨ । ଉପରୁ ତଳକୁ ଆଣିବା—

2. To bring down; to set down.

ଏକା କମିଷନ୍ ଆଫିସରେ ତା ଓହାଈବା । ସାରଳା ମହାବଳର. ବସନ୍ତ ।

୩ । (ଜ୍ୱର) ଶାନ୍ତିବା—3. To leave (said of

fever); to become lower; to come

down.

୪ । ବୋହୁ ଅବଳୁ ମୁଣ୍ଡରୁ ବା ଗାଡ଼ିରୁ ତଳକୁ ଖସାଇବା

ବା ଉଠାଇବା—

4. To set down (a load)

୫ । (ବସ୍ତ୍ର ବା ଅଳଙ୍କାର) ଦେହରୁ କାଢ଼ିବା ବା ଖୋଲିବା—

5. To put off (dress or ornaments);

to undress; to undo.

ଓହା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—

Ohlibā ୧ । ଓହାଈବା; ତଳକୁ ଖସି ଆସିବା; ଅବରୋହଣ କରିବା—

1. To get down; to alight; to descend.

୨ । ତଳ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିବା—

2. To move downwards

ଓ—ଅବରୋହଣ କି—

Owa The English sound of W

[ନୋଟ—ଓହାଈବାରେ ଅବରୋହଣ ବା ଉପରୁ ତଳକୁ ଗତି କରିବା ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦ—

ମାନଙ୍କର ଅବରୋହଣ ବା ଉପରୁ ତଳକୁ ଉଠାଇବା (ଯଥା—ପଦ୍ମରେ)

ଲେଖ ପାଇଁ ‘ଅବରୋହଣ’ ବା ‘ଉପରୁ ତଳକୁ ଉଠାଇବା’ ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ

ଇଂରାଜୀ ‘W’ ଓ ଫାରସୀ ‘ଓହା’—ଉପରୁ ତଳକୁ ଉଠାଇବା ସେହି

ଉପରୁ ତଳକୁ ଉଠାଇବା ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣତଃ ‘ଓ’ ଓ ‘ଓହା’ ଅକ୍ଷର ଦ୍ୱାରା

ଲେଖା ଯାଉଅଛି । ଫଳତଃ ଯେବେ ଏହି ବ୍ୟାକରଣବିତ୍ତର

ବ୍ୟବହାର (ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣରେ ବା ଫଳା ବା ଯା ଫଳା ଯୋଗ କରାଯିବ)

କରିବାକୁ ହେବ, ତେବେ ଏହି ଅବରୋହଣ ବା ଉଠାଇବା ‘ଓ’

ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହେବ । ଅବରୋହଣ ‘ଓ’ ଅକ୍ଷର ତଳେ ଲେଖାଯିବ ।

ନୋଟ ଦେଖ ।]

(see) Notes under Abargya ‘Wa’

ଓ—ଅବରୋହଣ—‘ଅବରୋହଣ’ ‘ଓ’ ଅକ୍ଷର ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ—

Oya Notes under Abargya Wa (See)

The English sound of W

ଓ—ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣ—(ଏଥିର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ଗାତ୍ର)—

Au The fourteenth vowel sounding like

the conjoined sound of A and long U.

[ଓ—ଏଥିର ଉଚ୍ଚାରଣ ‘ଅ’ ପରେ ‘ଉ’ । ସଂସ୍କୃତ ‘ଓ’ ଅକ୍ଷର

ଥିବା ବେଳେ ଶବ୍ଦର ଓହାଈବାରେ ‘ଅ’ ଅକ୍ଷର ପରେ ‘ଓ’ ବା ‘ଓହା’

ଯଥା—ଓଷଧ ସ୍ଥାନରେ ଅଓଷଧ ।]

ସଂ. କ. ସଂ—୧ । ଅନନ୍ତ; ବାସୁକୀ—

1. The serpent Bāṇki.

ସାଧାରଣ ଯେତେ ଅପର ସ୍ୱରରେ ଧୃତ୍ୟ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅନ୍ତର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରହା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପର ଏ ବା ୨ ଉଚ୍ଚାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଓ ଯୋଗରେ ଯେତେ ଏ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ନ ମିଳେ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଉଚ୍ଚାରଣ ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ଉଚ୍ଚାରଣ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା ସ୍ୱର ଯୋଗ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରା :—
'ଘା' ନ ମିଳେ 'ଗା' ଯୋଗ୍ୟେ 'ରୁ' ନ ମିଳେ 'ରୁ' ଦେଖିବେ 'ବଧୁ' ନ ଘାରେ 'ବଧୁ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ଘାରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ଘାରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ; 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ନ ଘାରେ 'ଅର୍ଦ୍ଧ' ଦେଖିବେ

୨ । ଶବ୍ଦ—2. Sound.

ଶ୍ରୀ—୩ । ପୃଥିବୀ—3. The earth.

ଦେ ଅ—ଅହ୍ନାନ, ସମୋଧନ, ନିଷେଧ, ବିରୋଧ ଓ ନିର୍ଣ୍ଣୟାର୍ଥକ
ଧ୍ୱଜ—Interjection used in addressing,
refusing, opposing and ascertaining.

ଓଂଶ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଂଶ)—ଅଂଶ (ଦେଖ)

Auñsa Auñsa (See)

ଓଂଶବୋଂଶ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଅଂଶ + ବଂଶ)—

Auñsabauñsa ଅଂଶବଂଶ (ଦେଖ)
Auñsabauñsa (See)

ଉକଥା—ସ. ବି. (ଉକ୍ଥ=ଗର୍ବମୁକ୍ତ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥରେ. ଯ)—

Aukthya ୧ । ଗର୍ବମୁକ୍ତ ପୁତ୍ର; ଗର୍ବର ରୂପ—

1. A sage; son of Garga

୨ । (+ ଉକ. ଯ)—ସାମ ବେଦର ଅର୍ଥବିଶେଷ—

2. A commentation on the Sāma Beda.

ଉକାର—ସଂ. ବି. (ଓ + ସ୍ୱାଥେ. କାର)—

Aukāra ୧ । 'ଓ' ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଚାରଣ ବା ମାତ୍ରା 'ଓ'; ଓଡ଼ା 'ଓ' ବ୍ୟଞ୍ଜନ
ବର୍ଣ୍ଣର ପୂର୍ବେ ଏକ ବାକ୍ସ ଶ୍ରେଣୀ 'ଓ' ପରେ ଲାଗେ ।
(ଅବଧାନମାନେ ଏହାକୁ ଓଡ଼ାବାକ୍ସ ଶ୍ରେଣୀ କହନ୍ତି)—

1. The sign 'ଓ' added to consonants,
'ଓ' prefixed and 'ଓ' affixed to
consonants.

୨ । ଓ ଅକ୍ଷର—2. The letter 'Au'

[ଡ୍ର—'ଓ' ଅକ୍ଷରର ସ୍ୱର, ଉଚ୍ଚାରଣ ନକ୍ସା ଉପରେ କେହି
କେହି 'ଅ' ବୋଲି ଲେଖନ୍ତି; ଯଥା—ଅକ୍ଷର, ଅକ୍ଷର ।]

ଉକ୍ଷ—ସଂ. ବି. (ଉକ୍ଷ=ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ + ସମୁଦାୟେ ଅ)—

Auksha ୧ । ଗୁରୁସମୂହ—1. A number of bulls

୨ । ବଳଦ—2. Bullock.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—ବୃଷ ବା ବଳଦସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Relating to an ox or a bullock.

ଉକ୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଉକ୍ଷ=ଦାଣ୍ଡି + ନିଷ୍ପନ୍ନାର୍ଥେ. ଯ)—

Aukhya ଦାଣ୍ଡି ଦ୍ୱାରା ସିକ, ସ୍ଥାଳୀପକ୍ୱ (ଅନ୍ନାଦି)—

Boiled or cooked in an earthen pot

ଉଘ—ସଂ. ବି. (ଓଘ=ଜଳସ୍ରୋତ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ ବା ସମୁଦାୟେ. ଅ)—

Augha ଜଳରାଶି—Mass of water.

ଉଚିତା—ସଂ. ବି. (ଉଚିତ + ଉଚ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—

Auchiti ଉଚିତ୍ୟ (ଦେଖ)

Auchitya (See)

ଉଚିତ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉଚିତ + ଉଚ. ଯ)—

Auchitya ୧ । ଉଚିତତା; ଚ୍ୟାୟତା—1. Propriety.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତତା—2. Fitness; suitability.

ଓଜସ୍ୱିକ—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. ସୁଂ (ଓଜସ୍ୱ=ବଳ + ସମ୍ବଳାର୍ଥେ. ଇନ୍)—

Aujasika ତେଜସ୍ୱୀ; ବଳଶାଳୀ; ଶୂର—
(ଓଜସ୍ୱିକା—ଶ୍ରୀ) Powerful; strong; mighty.

ଓଜସ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଓଜସ୍ୱ=ତେଜ; ବଳ + ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଯ)—

Aujasya ୧ । ଓଜସ୍ୱିକା—1. Powerfulness;
strength.

୨ । ପ୍ରାଣର୍ଯ୍ୟ; ଉଗ୍ରତା—2. Energy; violence.

୩ । ଗାଋ—3. Brilliance; brightness.

ଓଜ୍ଜ୍ୱାଲ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଓଜ୍ଜ୍ୱାଲ + ଉଚ. ଯ)—ଉଜ୍ଜ୍ୱାଲତା; ଦୀପ୍ତି—

Aujjwalya Brightness.

ଓଦୁମ୍ବର—ସଂ. ବିଶ୍ୱ. (ଓଦୁମ୍ବର + ଉଚ. ଅ)—

Andumbara ୧ । ଓଦୁମ୍ବର ବା ଯଜ୍ଞଦର୍ପ ଉଦ୍ଭବମୂଳୀୟ—

1. Pertaining to the sacrificial fig tree.

୨ । ଓଦୁମ୍ବରକାଷ୍ଠକର୍ମିତ—

2. Made of fig wood.

୩ । ତାମ୍ର ବା ରଜତ କର୍ମିତ—

3. Made of silver or copper.

ସଂ. ବି—୧ । ତାପସବିଶେଷ—

1. A class of anchorites

୨ । ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ମହା କୁଣ୍ଡଳେଶ୍ୱରବିଶେଷ (ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଶତସଂଖ୍ୟ
ତମ୍ବୁର ଫଳ ଅଭୂତ ଓ ନାଲି ହୁଏ,—

2. A fearful sort of leprosy with red
round sores.

୩ । ତପସ୍ୱିତା ଯମାନ୍ତରୀୟ ଯମ—

3. An austerity practised for certain
purposes.

୪ । ତାମ୍ର—4. Copper

ଓଡ୍ର—ସଂ. ବି. (ଓଡ୍ର=ଓଡ୍ରଶା + ପାଳନାର୍ଥେ. ଅ)—

Andra ଓଡ୍ରଦେଶର ରାଜା—
King of Odra or ancient Ordish.

ସଂ. ବିଶ୍ୱ—୧ । ଓଡ୍ରଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Relating to ancient Ordish.

୨ । (ଓଡ୍ର+ଅ)—ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ୍ରଦେଶବାସୀ ପଡ଼ତ ଶତ୍ରୁ—

2. Fallen Kshatriyas inhabiting
ancient Odra country.

[ଡ୍ର—ପୌଣ୍ଡିକ, ଓଡ୍ର, ଦ୍ରାବିଡ଼, କାମୋଜ, ଯବନ, ଶବ୍ଦ,

ପାରଦ, ଅପତନ, ତାନ, କରକ, ଦରଦ ଓ ଶସମାନେ ସମ୍ବିଧି

ଥିଲେ । ପରେ ଓଡ୍ରାଲେପ ଦେଇ ଏମାନେ ଶତ୍ରୁତା ଲାଭ କଲେ—

ଉପସଙ୍ଗ. ମନ୍ତ୍ର ୧୦।୩.୫୪]

ଓଡ୍ରାଭାଷା—ଦେ. ବି—ଓଡ୍ରା ଭାଷାର ଅନ୍ୟ ନାମ—

Andr. bhāṣā A name of the Ordish language.

୧	ଇ	ଉ	ଋ, ୠ	ଌ	ଏ	ଦ୍ରବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକ୍ରମିକ ଯୁକ୍ତିସାଧନ	ସ	ଜ	ଝ, ଞ	ଢ	ଢ଼	ଡ	ଣ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁକ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣ	ଶ୍ୟ	ଯ	ସ	ଂ	ଇ	ଓ	ନ

ଉତ୍କଟ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉତ୍କଟ + ଭାବ. ଯ)—

Autkatya ଉତ୍କଟତା; ଉତ୍କଟତା; ପ୍ରଶଂସାତା; ଶକ୍ତିତା—
Excessiveness; fury.

ଉତ୍କଣ୍ଠ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉତ୍କଣ୍ଠ + ଭାବ. ଯ)—

Autkanṭhya ଉତ୍କଣ୍ଠାଜନ୍ୟ କ୍ଳେଶ; ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟତା; ମନର
ଅସ୍ଥିରତା—Anxiety; mental unrest.

ଉତ୍କର୍ଷ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉତ୍କର୍ଷ + ସମ୍ପର୍କାର୍ଥେ. ଯ)—

Autkarshya ୧ । ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା—
1. Excellence; perfection.
୨ । ଉନ୍ନତି—2. Improvement;
amelioration

ଉତ୍କଳ—ସଂ. ବିଶ (ଉତ୍କଳ + ଅ)—ଉତ୍କଳଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଉତ୍କଳୀୟ;

Autkala ଓଡ଼ିଆ—Relating to Utkala.

ଉତ୍କଳୀ—ସଂ. ବି (ଉତ୍କଳ + ଅ + ଇ)—ଓଡ଼ିଆଭାଷା—

Autkali The Ordīā language.

ଉତ୍ତରିକା ପ୍ରଭା—ସଂ. ବି (ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Uttariki prabhā ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର କେନ୍ଦ୍ର-ସନ୍ନିହିତ
ପ୍ରଦେଶରେ ରାତ୍ରି ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯିବା
ନୈସର୍ଗିକ ଆଲୋକ—
Aurora Borealis or the Northern
lights.

ଉତ୍ତାନପାଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଉତ୍ତାନପାଦ + ଅସତ୍ୟାର୍ଥେ. ଇ)—

Uttānapādi ଉତ୍ତାନପାଦ ରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର; ପୁତ୍ର—
Dhruba; the son of Rājā Uttānapāda.

ଉତ୍ପାତିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ପାତ + ସମ୍ପର୍କାର୍ଥେ. ଇକ)—

Utpātika ୧ । ଉତ୍ପାତ ବା ଦୈବସମ୍ପର୍କୀୟ—
1. Calamitous; due to divine visitation.
୨ । ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ; ଅଶୁଭସୂଚକ—
2. Portentous; ominous.

ଉତ୍ସର୍ଗିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉତ୍ସର୍ଗ + ସମ୍ପର୍କାର୍ଥେ. ଇକ)—

Utsargika ୧ । ଦାନାର୍ଥ ଉତ୍ସର୍ଗସମ୍ପର୍କୀୟ—
1. Relating to an offering; dedicatory.
୨ । ସଂକଳ୍ପ ବା ଭୋଗସମ୍ପର୍କୀୟ—
2 Pertaining to an oblation.
୩ । ପ୍ରାକୃତିକ—3. Natural.
୪ । ସ୍ୱଭାବସଂକ୍ରାନ୍ତ—4 Relating to habits

ଉତ୍ସୁକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଉତ୍ସୁକ + ଭାବ. ଯ)—

Utsukya ୧ । ଉତ୍ସୁକତା; ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟତା—
1. Anxiety; mental uneasiness.
୨ । ବ୍ୟସ୍ତତା; ଆଗ୍ରହ—2. Zeal; solicitude

ଉଦାନିକ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଉଦାନ = ଭାତ + ପାଚକାର୍ଥେ. ଇକ; ଯେ

Audanika ଭାତ ଗୁଡ଼ିକ)—ପାଚକ; ସୁପକାର—
Cook.
(ଉଦାନିକା—ଶ୍ରୀ)

ଉଦରିକ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଉଦର + ଅସନ୍ନି ଅର୍ଥେ. ଇକ)—

Audarika ୧ । ଯେଉଁ; ଅସମ୍ଭର; ଉଦରମୂର୍ଖ—
(ଉଦରିକା—ଶ୍ରୀ) 1. Greedy; voracious;
gluttonous.

୨ । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟବିହୀନ—

2 Devoid of a tendency to excel.

ଉଦାର୍ଯ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉଦାର + ଭାବ. ଯ)—

Audārjya ୧ । ଉଦାରତା; ମହତ୍ତ୍ୱ—
1. Magnanimity; largeness
of heart.

୨ । ଦାୟତ୍ୱ; ବଦାନ୍ୟତା—

2. Generosity; liberality; munificence.

ଉଦାସୀନ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉଦାସୀନ + ଭାବ. ଯ)—

Audāsīnya ୧ । ଉଦାସୀନତା—1. Indifference.

୨ । ଉପେକ୍ଷା—2. Disregard; apathy.

୩ । ନିଃସମ୍ପର୍କ—3. Absence of concern or
connection; loneliness.

୪ । ବିରୋଧ୍ୟ; ସଂସାରବିରୋଧ—

4. Aversion to worldly pursuits.

ଉଦାସ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉଦାସ + ଭାବ. ଯ)—

Audāsya ୧ । ଉଦାସୀନ୍ୟ (ଦେଖ)—
1. Audāsīnya (See)
୨ । ଅମନୋଯୋଗ—2. Inattention.

ଉଦିଚ୍ୟ ଉଷା—ସଂ. ବି (ଅଧିକ ପ୍ରସ୍ତୋତ)—

Audichyā ushā ଉଦିଚ୍ୟ ଉଷା (ଦେଖ)
Uttariki prabhā (See)

ଉଦୁମ୍ବର—ସଂ. ବି. ଓ ବିଶ—ଉଦୁମ୍ବର (ଦେଖ)

Audumbara Audumbara (See)

ଉଦ୍ଧତ୍ୟ—ସଂ. ବି (ଉଦ୍ଧତ + ଭାବ. ଯ)—ପୃଷ୍ଠତା; ଅଶିଷ୍ଟତା;

Auddhatya ଅଭଦ୍ରତା; ଅନମ୍ରତା—Arrogance;
insolence; haughtiness.

ଉଦ୍ଧାହକ—ସଂ. ବିଶ (ଉଦ୍ଧାହ + ସମ୍ପର୍କାର୍ଥେ. ଇକ)—

Audbhāhika ୧ । ବିବାହସମ୍ପର୍କୀୟ; ବିବାହକ—
1. Relating to marriage; matrimonial
marital.

୨ । ବିବାହ କାଳରେ ଲଭ୍ୟ—

2. Obtained on the occasion of
marriage.

ସଂ. ବି (ଉଦୁମ୍ବର)—ସୌରକ (ଧନ); ବିବାହକାଳରେ
ବନ୍ଧ୍ୟାର ପତି ଅତି ବନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଉପହାରସ୍ୱରୂପେ ଯେଉଁ
ଧନ ଦିଅନ୍ତି (ଏହା ବନ୍ଧ୍ୟାର ସ୍ୱାଧୀନ ଅଟେ)—
(Hindu-law) Matrimonial gift; gift
made to a woman by her relations at
her marriage.

Authoritative; deducible from rules, arguments or authority, demonstrable inferable; theoretical.

୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦
୧	୨	୩	୪	୫	୬	୭	୮	୯	୧୦	୧୧	୧୨	୧୩	୧୪	୧୫	୧୬	୧୭	୧୮	୧୯	୨୦

ଉପମିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପମା + ନିର୍ଦ୍ଦେଶାର୍ଥେ. ଇକ)—

Aupamika ୧ । ଉପମାଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—

1. Established by comparison, described by analogy.

୨ । ଉପମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Comparative; analogical

ଉପମ୍ୟ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପମା + ସ୍ୱାର୍ଥେ. ଯ)—

Aupamya ୧ । ସାଦୃଶ୍ୟ, ଭୂଲ୍ୟତା—1. Similarity; similitude; resemblance

୨ । ଉପମା—2. Analogy.

ଉପୟିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପାୟ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ; ନିପାତନ)—

Aupayika ୧ । ଉପାୟଦ୍ୱାରା ଲଭ୍ୟ; ନ୍ୟାୟୀ—

1 Legitimate; lawfully acquired; rational.

୨ । ଉପଯୁକ୍ତ; ଉପଯୋଗୀ—2. Fit to be acquired; proper; reasonable

୩ । ଉପାୟସାଧ୍ୟ—3. Attainable by means or efforts; expedient.

୧୦. ବ—୧ । ଉପାୟ—1. Means; expediency.

୨ । ଯୁକ୍ତି—2. Reasoning.

ଉପାଳ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପାଳ + ଭାବ. ଅ)—

Aupala ୧ । ପ୍ରସ୍ତରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Relating to stone.

୨ । ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ—2. Made of stone.

୩ । ପ୍ରସ୍ତରମୟ—3. Stony.

ଉପସର୍ଗିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପସର୍ଗ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—

Aupasargika ଉପସର୍ଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Symptomatic, having the symptoms; pertaining to after-development of a disease.

୧୦. ବ—ସାନ୍ନିପାତିକ ରୋଗବିଶେଷ—Collapse due to some special disease.

ଉପସର୍ଗିକ ମେହ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର)—ବହୁକାଳସ୍ଥାୟୀ ମେହ—

Aupasargika meha ରୋଗବିଶେଷ—Chronic gonorrhea.

ଉପାଧିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପାଧି + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—

Aupadhika ୧ । ଉପାଧିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

1. Titular; phenomenal.

୨ । ଅସ୍ଥାୟୀ—2. Temporary.

୩ । ନାମ ମାତ୍ର—3. Nominal; conventional

୪ । ମାୟାପୂର୍ଣ୍ଣ—4. Illusory.

୫ । ଉପାଧିପ୍ରାପ୍ତ—5. Titled.

ଉପାଧିକ ବାକ୍ୟ ଉଦାହରଣ ଦୃଷ୍ଟି;

ସବୁ ଦେଉଛନ୍ତି ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ—ସାଧାରଣ. ବରଦାସ ।

ଉପାଧ୍ୟାୟିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପାଧ୍ୟାୟ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—

Aupadyāyaka ୧ । ଉପାଧ୍ୟାୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ—

1. Acquired from a tutor.

୨ । ଉପାଧ୍ୟାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Pertaining to a teacher.

ଉପାୟିକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉପାୟ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—

Aupāyika ଉପାୟିକ (ଦେଖ)—Aupayika (See)

ଉର—ପ୍ରାଦେ. (ଭୂମି) ଅ. (ଭୂମି; ହି ଅର)—ଏକ; ଅଉ—

Aur And; also.

ଉରତ୍—ବୈଦେ. ବ. (ଅ)—ଅଉରତ୍ (ଦେଖ)

Aurat Aurat (See)

ଉରଭ୍ର—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉରଭ୍ର = ମେଷ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଅ)—ମେଷ—

Aurabhra ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Pertaining to the sheep

୧୦. ବ—୧ । ମେଷଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବସ୍ତୁ (ଯଥା—ଗାଈ; ଉଷ୍ଣି-ନିର୍ମିତ ଅସନ; କମ୍ପଳ)—

1. Woolen goods 'e. g. blanket; carpet).

୨ । ମେଷମାଂସ—2. Sheep's meat; mutton

୩ । ମେଷସଂଖ୍ୟା—3. A number of sheep

ଉରଭ୍ରକ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉରଭ୍ର = ମେଷ + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ. ଇକ)—ମେଷ—

Aurabhra ସଂଖ୍ୟା—A number of sheep.

ଉରସ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉରସ = ଶେଷ + ଅ; ଯ. ବା ଉରସ = ଶେଷ +

Aurasa ଅ)—ଧର୍ମପତ୍ନୀ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ (ସନ୍ତାନ)—Produced from the breast; legitimate; begotton (son).

ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଲଗ୍ନିକ; ନିଜ ପିତାମାତାଠାରୁ ଜାତ ହେବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ଲୁହ, ବଢ଼ି ବା ବ୍ୟକ୍ତି)—Born of one's legitimate and direct kinsman.

(ଯଥା—ଉରସ ଭାଇ, ଉରସ ସୁଭାଇ; ଉରସ ଭଣଜା ।)—

ଦେ. ବ—୧ । ଧର୍ମପତ୍ନୀ-ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ—

1. Legitimate offspring

୨ । ପିତୃତ୍ୱ; ଜନକତ୍ୱ—2. Fatherhood

ଉରସ ଗର୍ଭସ୍ଥାୟୀ ଶିଶୁର ଉରସ

ନନ୍ଦିନୀ ଉରସ ଅମା ଶିଶୁର ପ୍ରାଣୀ—ସାଧାରଣ. ମହାଶୟୀ ।

ଉରସଜାତ—ଦେ. ବିଶ୍ୱ—ଉରସ; ଧର୍ମପତ୍ନୀ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ; ପତ୍ନୀଗର୍ଭରେ

Aurasajāta ସାମାନ୍ୟତା—

Legitimate; lawfully begotten.

ଉରସ୍ୟ—୧. ବର୍ଣ୍ଣ. (ଉରସ + ଯ)—ଉରସ (ଦେଖ)

Aurasya Aurasa (See)

ଉରା ଓଟା—ବୈଦେ. ବ—ଅଉରା ଅଉଟା (ଦେଖ)

Aurām autām Aurām autām (See)

ଉରା ଓଟା—ବୈଦେ. ବ—ଅଉରା ଅଉଟା (ଦେଖ)

Aurāṅ autāṅ Aurām autām (See)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅପର ପ୍ରକାରେ ପଢ଼ିବେ ଓ ପଢ଼ିବେ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ଏକ ଓ ପଢ଼ିବେ ଅପର ଓ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅପରବ ୧ ବା ୨ ପଢ଼ିବେ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିଲେ ସେବେ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟାବଳୀରେ ନ ମିଳିବ, ତେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ ଚିହ୍ନର ବ୍ୟବହାର ୨ ବା ୧ ପଢ଼ିବେ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ମାତ୍ରାସ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଯଥା— 'ଗାଢ଼' ନ ମିଳିଲେ 'ଗାଢ଼' ଖୋଜିବେ; 'କୂଅ' ନ ମିଳିଲେ 'କୂଅ' ଦେଖିବେ, ବଧୂ ନ ପାଇଲେ 'ବଧୂ' ଦେଖିବେ, 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ନ ପାଇଲେ 'ଅର୍ଣ୍ଣା' ଦେଖିବେ; 'ଅଲବତ' ନ ପାଇଲେ 'ଅଲବତ' ଦେଖିବେ ।

ଉତ୍ତର—ପ୍ରାଦେ. (ଉତ୍ତର) ଅ.—ଅଧିକ—

Auri More over; again.

ଉର୍ଣ୍ଣା—ସଂ. ବିଶ. (ଉର୍ଣ୍ଣା + ଉଦାର୍ଥେ ଅ)—ପଶମରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ; ମେଶ—
Aurnna ଲେମ୍ବରୁ ନିର୍ମିତ—Woolen.

ଉର୍ଣ୍ଣିକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉର୍ଣ୍ଣା + ଉଦାର୍ଥେ. ଇକ)—ଉର୍ଣ୍ଣି (ଦେଖ)
Aurnnika Aurnna (See)

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦେହକ—ସଂ. ବିଶ. (ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ + ଦେହ + ଉଦାର୍ଥେ. ଇକ)—
Aurddhwadehika ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ—
Funeral; due to a person during the
first year of his death.

ସଂ. ବି—ଦେହଧୂସ ପରେ କରାଯିବା ଦାହକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ;
ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟା; ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ; ଅଗ୍ନିସଂସ୍କାରକ—
Funeral ceremonies or rites; obsequies

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦେହକ—ସଂ. ବିଶ. ଓ ବି—ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦେହକ (ଦେଖ)
Aurddhwadehika Aurddhwadehika (See)

ଉର୍ବ—ସଂ. ବିଶ.—୧ । (ଉର୍ବୁ + ଉଦାର୍ଥେ. ଅ)—ଜଘରୁ ଜାତ—
Aurbba 1. Produced from the thigh

୨ । (ଉର୍ବୀ = ପୃଥିବୀ + ଅ) ପାର୍ଥିବ—
2. Earthly; temporal; relating to earth.

ସଂ. ବି—୧ । ବଜ୍ରବାନଳ; ସମୁଦ୍ରଜାତ ଅଗ୍ନି—
1. Submarine fire.

୨ । ଉର୍ବ ମୂଳକ ଉର୍ବୁଜାତ ପୁତ୍ର—
2. The son of sage Urba produced
from his thigh

୩ । ପାଂଶୁଲବଣ—3 Salt from ashes.

ଉର୍ବାଶୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଉର୍ବାଶୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଏୟ)—ଉର୍ବାଶୀ
Aurbasēya ପୁର; ଅଗସ୍ତ୍ୟପୁତ୍ର—The sage Agastya,
son of Urbaśī (one of the heavenly
nymphs)

ଉଲ୍ (ଉଦ୍ୟାଦ)—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ; —ଅଉଲ୍ ଉଦ୍ୟାଦ (ଦେଖ)
Aul (etc) Aul etc (See)

ଉଲ୍ଲ—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଅଉଲ୍ଲ (ଦେଖ)
Aulāt Aulāt (See)

ଉଲ୍ଲୁକ—ସଂ. ବି. (ଉଲ୍ଲୁକ + ସମ୍ପର୍କାର୍ଥେ. ଅ)—ପେତକସମୂହ—
Auluka A number of owls.

ଉଲ୍ଲୁକ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ନାମ) (ଉଲ୍ଲୁକ = ପେତକ + ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥେ. ଯ)—
Aulukya ୧ । ବୈଶେଷିକ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା କଣାଦ—

1. Kaṇāda sage; the founder of the
Bāiśeshika system of Hindu
philosophy.

୨ । କଣାଦପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର—2. Kaṇāda's
system of Bāiśeshika-philosophy.

ଉଷାନସ—ସଂ. ବି. (ଉଷାନସ = ଶୁକ୍ରାଶୂର୍ଯ୍ୟ + ଅ)—

Ausanasa ୧ । ଶୁକ୍ରାଶୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣୀତ ଦଣ୍ଡନାମ—

1. Political Economy of
Sukrāchārjya.

୨ । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—2. Scripture.

ସଂ. ବିଶ—ଉଷାନସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—Relating to Usanas.

ଉଷାନସୀ—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଉଷାନସ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ଇ)—
Ausanasi ଶୁକ୍ରାଶୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କନ୍ୟା; ଦେବସାମା—
Debajāni; daughter of Sukrāchārjya.

ଉଶୀର—ସଂ. ବିଶ. (ଉଶୀର + ଉଦାର୍ଥେ. ଅ)—
Ausira ବେଣାମୂଳରେ ନିର୍ମିତ—Made of the root of
Benā grass.

ସଂ. ବି—୧ । ଚାମରଦଣ୍ଡ—1 The handle of a
Chāmara or fan.

୨ । ବେଣାମୂଳଦିଆ ପତ୍ତି ବା ପରଦା—
2. A screen made of the roots of
Benā grass

୩ । ଶଯ୍ୟା; ବଛଣା—3 Bed.

୪ । ଚଉକ; ଅସନ—4. Chair; a seat.

ଉଷଦ—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଷଧ)—ଓଷ (ଦେଖ)
Aushada Osha (See)

ଉଷଦି—ପ୍ରା. ବି. (ସଂ. ଉଷଧ)—ଓଷ (ଦେଖ)
Aushadi Osha (See)

ଉଷଧ—ସଂ. ବି. (ଓଷଧ + ଉଦାର୍ଥେ. ଅ)—
Aushadha ୧ । ରୋଗନାଶକ ବସ୍ତୁ; ଔଷଧ—
1. Medicine

ଉଷଧ କରିବା—ଦେ. କି—ଓଷ କରିବା (ଦେଖ)
Aushadha karibā Osha karibā (See)

ଉଷଧାଳୟ—ଉଷଧ ଓଷଧ ଓଷଧ
ଅଷ୍ଟାସ୍ତ୍ର ଓଷଧ ଅଷ୍ଟାସ୍ତ୍ର ଓଷଧ

ଉଷଧାଳୟ—ସଂ. ବି. ପୁଂ. (ଓଷଧାଳୟ; ଉଷଧ + ଅଳୟ = ଉଷଧ
Aushadhālaya ଯାହାର)—ଉଷଧବ୍ୟବସ୍ଥାପକ—
Druggist.

ଉଷଧାଳୟ—ସଂ. ବି. (ଓଷଧାଳୟ; ଉଷଧ + ଅଳୟ)—ଉଷଧବ୍ୟବସ୍ଥାପକ
Aushadhālaya ଗ୍ରାମ—Medical store; drug-
store; druggist's shop.

ଉଷଧି—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଉଷଧ)—ଓଷ (ଦେଖ)
Aushadhi Osha (See)

ଉଷଧିଈଶ—ଦେ. ପଦ୍ୟ ବି. (ସଂ. ଓଷଧୀଶ)—ଚନ୍ଦ୍ର—Moon.
Aushadhi-īśa

ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି
ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି ଉଷଧି

୧	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଏ	ଦ୍ଵିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାସିକ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ସ	ଜ	ଶ,ଷ	ଜ୍ଞ	ଇୟ	ଉଥ	ଭ
୨	ଇ	ଉ	ଋ	ୠ	ଌ	ଐ	ଅକାରାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସାର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ସ୍ଵରାକ୍ଷର	ଷ୍ୟ	ଯ	ସ	ଶ୍ୟ	ଇଥ	ଋ	ୠ

ଓଷଧୀୟ—ସଂ. ବିଣ. (ଓଷଧ + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ ଇୟ)—
Aushadhiya ଔଷଧସମ୍ଭାବୀୟ—Medicinal
 ଓଷର—ସଂ. ବିଣ (ଓଷର = ସାରଭୂମି + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ. ଅ)—
Aushara ସାରଭୂମିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ; ସାରଯୁକ୍ତ—
 Produced from saline soil; saline
 ବି—ପାଣ୍ଡୁଲବଣ; ଖାର ଲୁଣ—Salt produced from
 the soil or from ashes; potash.
 ଓଷୀର—ସଂ. ବି ଓ ବିଣ—ଓଷୀର (ଦେଖ)
Aushira Aushira (See)
 ଓଷ୍ଟ୍ର—ସଂ. ବିଣ.—(ଓଷ୍ଟ୍ର + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ. ଅ)—ଉଷ୍ଟ୍ରସମ୍ଭାବୀୟ—
Aushtra Pertaining to or belonging to the
 camel
 ଓଷ୍ଟ୍ରକ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ଟ୍ର + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ. କ)—ଉଷ୍ଟ୍ରସମୂହ—
Aushtraka A herd of camels.
 ଓଷ୍ଠ୍ୟ—ସଂ. ବିଣ.—(ଓଷ୍ଠ + ସମ୍ଭାବାର୍ଥେ. ଯ)—ଓଷ୍ଠ ସାହାଯ୍ୟରେ
Aushthya ଉଚ୍ଚାରିତ (ବର୍ଣ୍ଣ)—Labial; pronounced
 with the help of the lips

ଓଷ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ଣ + ଭାବ. ଅ)—ଉଷ୍ଣତା; ସନ୍ତାପ; ଉତ୍ତାପ—
Aushna Warmth; heat; ardour.
 ଓଷ୍ଣାନୋଷ୍ଣ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ଣ + ଅନୋଷ୍ଣ) — ୧ । ଜଳବାୟୁ; ଦାଉଅ—
Aushnānaushna 1 Climate.
 ୨ । ବାୟୁ ବା ପଦାର୍ଥର ତାପ ବା ଶୈତ୍ୟର ତପ ବା ପରମାଣୁ—
 2 Temperature.
 ଓଷ୍ଣିଷକ—ସଂ. ବିଣ. ପୁଂ. (ଓଷ୍ଣିଷ + ଧାରଣାର୍ଥେ. କ)—ଉଷ୍ଣିଷଧାରୀ;
Aushniṣhaka ମୁକୁଟଧାରୀ— Wearing
 a crown or helmet; crowned
 ସଂ. ବି.—ରାଜା—Crowned-head; king.
 ଓଷ୍ଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ଣ + ଭାବ. ଯ)—ଓଷ୍ଣ (ଦେଖ)
Aushnya Aushna (See)
 ଓଷ୍ମ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ମ + ଭାବ. ଅ)—ଉଷ୍ମତା; ଉତ୍ତାପ—
Aushma Warmth; heat.
 ଓଷ୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଓଷ୍ମ + ଭାବ. ଯ)—ଓଷ୍ମ (ଦେଖ)
Aushmya Aushma (See)

